Η ΠΑΛΑΙΑ ΔΙΑΘΗΚΗ
ΚΑΤΑ ΤΟΥΣ ΕΒΔΟΜΗΚΟΝΤΑ
ΔΙ ΑΥΘΕΝΤΙΑΣ

ΞΥΣΤΟΥ Ε΄ ΑΚΡΟΥ ΑΡΧΙΕΡΕΩΣ

ΕΚΔΟΘΕΙΣΑ

VETVS TESTAMENTVM
IVXTA SEPTVAGINTA
EX AVCTORITATE

SIXTI V. PONT. MAX.

EDITVM

ROMAE,

Ex Typographia Francisci Zannetti. M. D. LXXXVII.

CVM PRIVILEGIO GEORGIO FERRARIO CONCESSO.

ΤΑΞΙΣ ΤΩΝ ΤΗΣ ΠΑΛΑΙΑΣ ΔΙΑΘΗΚΗΣ ΒΙΒΛΙΩΝ ΕΝ ΤΗΙΔΕ ΤΗΙ ΕΚΔΟΣΕΙ

SIXTO QVINTO
PONTIF. MAX.

ANTONIVS CARAFA CARDINALIS
SANCTÆ SEDIS APOSTOLICÆ
BIBLIOTHECARIVS

ANNVS agitur iam ferè octauus, ex quo Sanctitas vestra pro singulari suo de sacris litteris benemerendi studio, auctor fuit beatæ memoriæ GREGORIO XIII. Pont. Max. vt sacrosancta Septuaginta Interpretum Biblia, quibus Ecclesia tum Græca, tum Latina, iam inde ab Apostolorum temporibus vsa est, ad fidem probatissimorum codicum emendarentur. Quòd enim Sanctitas V. pro accurata sua in perlegendis diuinis scripturis diligentia, animaduertisset infinitos penè locos ex ijs, nō eodem modo ab antiquis sacris scriptoribus afferri, quo in vulgatis Bibliorum Græcis editionibus circunferrentur; existimassetq; non aliunde eam lectionum varietatem, quàm è multiplici, eaque confusa veterum interpretatione fluxisse; rectissimè censuit, ad optimæ notæ exemplaria prouocandum esse, ex quibus, quoad fieri posset, ea, quæ vera, & sincera esset Septuaginta Interpretum scriptura eliceretur. Ex quo fit, vt vestram non solum pietatem, sed etiam sapientiam magnopere admirer; cum videam S. V. de Græcis Biblijs expoliendis idem multos post annos in mentem venisse, quod sanctos illos Patres Tridenti congregatos, auctoritate, ac reuerentia ductos veræ, ac puræ Septuaginta interpretationis, olim cogitasse, cognoui ex actis eius Cōcilij, nondum peruulgatis. Huius autem expolitionis constituendæ munus, cū mihi demādatū esset à GREGORIO XIII. cuius cogitationes eò maximè spectabant, vt Christiana Religio quàm latissimè propagaretur, operam dedi, vt in celebrioribus Italiæ bibliothecis optima quæque exemplaria perquirerentur, atque ex ijs lectionum varietates descriptæ ad me mitterētur. Quibus sanè doctorum hominum, quos ad id delegeram, industria, & iudicio claræ memoriæ Gulielmi Cardinalis Sirleti (quem propter excellentem doctrinam, & multiplicem linguarum peritiam, in locis obscurioribus mihi consulēdum proposueram) persæpe examinatis, & cum vestro Vaticanæ bibliothecæ (cui me benignitas vestra nuper præfecit) exemplari diligenter collatis; intelleximus cùm ex ipsa collatione, tum è sacrorum veterum scriptorum consensione, Vaticanum codicem non solum vetustate, verum etiam bonitate cæteris anteire; quodque caput est, ad ipsam, quam quærebamus, Septuaginta interpretationem, si non toto libro, maiori certè ex parte, quàm proximè accedere. Quod

mihi cum multis alijs argumentis constaret, vel ipso etiam libri titulo, qui est κατὰ τοὺς ἑβδομήκοντα, curaui de consilio, & sententia eorum, quos supra nominaui, huius libri editionem ad Vaticanum exemplar emendandam; vel potius exemplar ipsum, quòd eius valde probaretur auctoritas, de verbo ad verbum repræsentandum, accuratè prius, sicubi opus fuit, recognitum, & notationibus etiam auctum. Factum est autem prouidentia sanè diuina, vt quod Sanctitate vestra suadente, sui Cardinalatus tempore inchoatum est, id varijs de causis aliquoties intermissum, per ipsa ferè initia Pontificatus sui fuerit absolutum; scilicet, vt hoc præclarum opus, vestro Sanctissimo nomini dicatum, quasi monumentum quoddam perpetuum esset futurum apud omnes bonos, & vestræ erga Rempublicam Christianam voluntatis, & meæ erga Sanctitatem vestram obseruantiæ.

PRAEFATIO
AD LECTOREM

QVI sunt in sacrosanctis scripturis accuratius versati, fatentur omnes, Graecam Septuaginta Interpretum editionem longè alijs omnibus, quibus Graeci vsi sunt, & antiquiorem esse, & probatiorem. Constat enim eos Interpretes, natione quidem Iudaeos, doctos vero Graecè, trecentis vno plus annis ante CHRISTI aduentũ, cum in Aegypto regnaret Ptolemaeus Philadelphus, Spiritu sancto plenos, sacra Biblia interpretatos esse, eamque interpretationem à primis Ecclesiae nascentis temporibus tum publicè in Ecclesiis ad legẽdum propositam fuisse, tum priuatim receptam, & explanatam ab Ecclesiasticis scriptoribus, qui vixerunt ante B. Hieronymum, Latinae vulgatae editionis auctorem. Nam Aquila quidẽ Sinopensis, qui secundus post Septuaginta eosdem libros ex Hebraeo in Graecum cõuertit, & multo post tẽpore sub Hadriano principe floruit; & eius interpretatio, (quòd ea, quae de CHRISTO in scripturis praedicta fuerant, vt à Iudaeis gratiã iniret, aliter quàm Septuaginta vertendo, subdola obscuritate inuoluerit) iamdiu est, cum à rectè sentientibus, licet in hexaplis haberetur, aliquibus locis non est probata. Hunc verò, qui subsequuti sunt, Symmachus & Theodotio; alter Samaritanus sub L. Vero, alter Ephesius sub Imp. Cõmodo; vterque (quãuis & ipsi in hexaplis circunferrentur) parũ fidus interpres habitus est: Symmachus, quòd Samaritanis offensus, vt placeret Iudaeis, non vnum sanctae scripturae locum perturbato sensu corruperit; Thedotio, quòd Marcionis haeretici sectator, nonnullis locis peruerterit potius, quàm conuerterit sacros libros. Fuerunt praeter has apud Graecos aliae duae editiones incertae auctoritatis: altera, Antonino Caracalla Imp. apud Hierichuntem; altera apud Nicopolim sub Alexandro Seuero, in dolijs repertae. quae, quòd in octaplis inter Graecas editiones quintũ & sextum locum obtinerent, quintae, & sextae editionis nomen retinuerunt. Sed nec hae satis fidae interpretationes habitae sunt. His additur alia quaedã editio sancti Luciani martyris, qui vixit sub Diocletiano & Maximiano Impp. valde illa quidem probata; sed quae cũ Septuaginta Interpretibus cõparari nullo modo possit, vel ipsis etiam Graecis scriptoribus testantibus, & Niceta confirmante his planè verbis, in commentario Psalmorũ. ἡμεῖς δὲ καὶ τὴν τοιαύτην ἔκδοσιν σεβαζόμενοι, τῇ τῶν ἑβδομήκοντα προσοχήμεθα μάλιστα, ὅτι διῃρημένως τὴν τῆς διαλέκτου μεταβολὴν ποιησάμενοι, μίαν ἐν ἑκάστοις ἔννοιαν, καὶ λέξιν ἀποδεδώκασιν. *Adeo Septuaginta Interpretum editio magni nominis apud omnes fuit; nimirum quae instinctu quodam diuinitatis elaborata, bono generis humani prodierit in lucem. Sed haec etiam ipsa, quòd in hexaplis ita primum ab Origene collocata fuerit, vt eius è regione aliae editiones, quò inter se comparari cõmodius possent, ad legendũ propositae essent, deinde verò uarietates tantũ ex ijs ad illã, sub obelis, & asteriscis notari essent coeptae, factum est, vt vetustate notis obliteratis, insincera nimis, & valde sui dissimilis ad nos peruenerit: quippe quae insertis vbique aliorum interpretationibus, aliquibus autem locis duplici, atque etiam triplici, eiusdem sententiae interpretatione intrusa, malè praeterea à librarijs accepta, suum ob id nitorem, integritatemque amiserit. Hinc illae lectionum penitus inter se dissidẽtes varietates. &, quod doctissimorum hominum ingenia, mentesque diu torsit, ipsae exemplarium non solũ*

inter se

inter se, sed à veteribus etiam scriptoribus dissensiones. Quod malum primò à multis ignoratum, ab alijs postea neglectum, quotidie longius serpens, principem librum, & à quo tota lex diuina, & Christiana pendent instituta, non leuibus maculis inquinauit. Quo nomine dici nõ potest, quantũ omnes boni debeant SIXTO. V. Pont. Max. is enim quid in sacris litteris, vnde sanctissimam hausit doctrinam, ætatem ferè totam contriuerit; quidque in hoc libro cum veterum scriptis conferendo, singularem quandam diligẽtiã adhibuerit, vidit primus, qua ratione huic malo medendũ esset; nec vidit solũ, sed auctoritate etiã sua effecit, vt summus Pontifex GREGORIVS XIII. Græca Septuaginta Interpretum Biblia, adhibita diligẽti castigatione, in pristinum splendorem restituenda curaret. Quam rem exequendam cum ille demandasset Antonio Carafæ Cardinali, viro veteris sanctitatis, & omniũ honestarũ artiũ cultori, nulla is interposita mora, delectum habuit doctissimorũ hominũ, qui domi suæ statis diebus exẽplaria manuscripta, quæ per multa vndiq. conquisierat, conferrent, & ex ijs optimas quasq. lectiones eliceret: quibus deinde cum codice Vaticanæ bibliothecæ sæpè, ac diligenter cõparatis, intellectum est, eũ codicem omnium, qui extant, longè optimum esse, ac operæpretium fore, si ad eius fidem noua hæc editio pararetur. Sed emendationis consilio iam explicato, ipsa quoque ratio, quæ in emẽdando adhibita est, nunc erit aperiẽda, in primisque vaticanus liber describendus, ad cuius præscriptum hæc editio expolita est. Codex is, quantũ ex forma characterum conijci potest, cũ sit maioribus litteris, quas verè antiquas vocant, exaratus, ante millesimum ducentesimum annum, hoc est, ante tempora B. Hieronymi, & non infra, scriptus videtur. Ex omnibus autem libris, qui in manibus fuerunt, vnus hic præ alijs, quia ex editione Septuaginta, si non toto libro, certè maiorẽ partẽ constare visus est, mirũ in modum institutam emendationem adiuuit; post eum verò alij duo, qui ad eius vetustatem proximi quidem, sed longo proximi interuallo accedunt, vnus Venetus ex bibliotheca Bessarionis Cardinalis, & is quoque grandioribus litteris scriptus; alter, qui ex Magna Græcia aduectus, nunc est Carafæ Cardinalis: qui liber cum vaticano codice ita in omnibus consentit, vt credi possit ex eodem archetypo descriptus esse. Præter hos, magno etiam vsui fuerunt libri ex Medicea bibliotheca Florentiæ collati, qui Vaticanas lectiones multis locis aut confirmarunt, aut illustrarunt. Sed libri Vaticani bonitas non tam ex horum codicum miro consensu perspecta est, quàm ex ijs locis, qui partim adducuntur, partim explicantur ab antiquis sacris scriptoribus; qui ferè nusquã huius exẽplaris lectiones non exhibent, ac reponũt, nisi vbi aliorũ Interpretũ locũ aliquẽ afferũt, nõ Septuaginta. quorũ editio cum esset noua emendatione perpoliẽda, rectè ad huius libri normam, qui longè omnium antiquissimus, solus iuxta Septuaginta inscribitur, perpolita est; vel potius, rectissimè liber ipse ad litteram, quoad fieri potuit, per antiquam orthographiam, aut per librarij lapsus, est expressus. Nã vetus illa & iam obsoleta eius ætatis scriptura, aliquibus locis repræsentata nõ est; cũ tamẽ in alijs omnibus, nisi vbi manifestus apparebat librarij lapsus, ne latum quidem vnguem, vt aiunt, ab huius libri auctoritate discessum sit, ne in ijs quidem, quæ si minus mendo, certè suspicione mendi videbãtur nõ carere. satius enim visum est, locos vel aliquo modo suspectos (nec enim fieri potest, vt in quantumuis expurgato exemplari non aliqua supersit macula) quemadmodum habentur in archetypo relinqui, quàm eos ex alicuius ingenio, aut coniectura emẽdari: quòd multa, quæ primò vel mẽdosa, vel mutilata in hoc codice videbãtur, ea postea cum alijs libris collata, vera, & sincera reperirentur. Nam in libris Prophetarum, qui maximè in hoc exẽplari (vno excepto Daniele) puram Septuaginta editionem resipiunt, mirum quàm multa non habeãtur; quæ tamen rectè abesse, & eorum

Interpre-

Interpretum non esse, intellectum est, tum ex commentarijs veterum scriptorum Græcis, & Latinis, tum ex libris manuscriptis, in quibus illa addita sunt sub asteriscis. atque hæc ratio in notationibus quoque seruata est, in quibus cùm multa sint ex commentarijs Græcis petita, quæ in codicibus manuscriptis partim mutilata, partim varie scripta aliquibus locis circunferuntur, ea non aliter atque in archetypis exemplaribus reperiuntur, descripta sunt, quò vniuscuiusq. arbitratu, adiuuantibus libris, restitui possint. Nec verò illud omittendum, quod item pertinet ad notationes; non omnia in ijs repræsentata esse, quæ aut ad confirmandas lectiones Vaticanas è scriptoribus vulgatis, aut ad explenda quæ in Septuaginta non habentur, ex aliorum editionibus afferri potuissent, quòd in communibus libris cum legantur, inde sibi vnusquisque nullo negotio ea parare possit. Quę verò in libris manuscriptis reperta, vel ad indicandas antiquarũ, tum lectionum, tum interpretationum varietates (sub scholijs illas nomine, quòd ipsarum incerta esset auctoritas, nonnumquam relatas) vel ad stabiliendam scripturam Vaticanam, & eius obscuriores locos illustrandos pertinere visa sunt; ea certè non sunt prætermissa. Ordo autem librorum in Vaticano exemplari, cùm idem ferè sit cum eo, qui apud Græcos circũfertur; à vulgatis tamen editionibus variat in hoc, quòd primo habet duodecim Prophetas, & hos ipsos aliter dispositos; deinde reliquos quattuor, quemadmodum vulgò editi sunt. Atque hunc ordinem verum esse, intelligimus ex eo, quòd illum agnoscunt, & probant veteres Ecclesiastici scriptores. & cùm toto exemplari nulla capitum diuisio sit, (nam in noua editione consultum est legentium cõmoditati) in libro tamẽ quattuor Prophetarum, distinctio quædam apparet subobscura, illi pænè similis, quam describit sanctus Dorotheus martyr, qui vixit sub Magno Constantino. Maccabæorum libri absunt ab hoc exemplari, atque item liber Genesis ferè totus; nam longo æuo consumptis membranis, mutilatus est ab initio libri, vsque ad caput XLVII. & liber item Psalmorum, qui à psalmo CV. vsque ad CXXXVIII. nimia vetustate mancus est. Sed hæc ex aliorum codicum collatione emẽdata sunt. Quòd si aliqua uidebuntur in hac editione, vt ait B. Hieronymus, vel lacerata, & inuersa, quòd ea sub obelis, & asteriscis ab Origene suppleta, & distincta non sint; vel obscura, & perturbata, quòd cum Latina vulgata non consentiant, & in aliquibus aliis editionibus apertius & expressius habeantur; eris lector admonendus, non eò spectasse huius expolitionis industriam, vt hæc editio, ex permixtis eorum, qui supra nominati sunt, interpretationibus (instar eius, quam scribit B. Hieronymus à Græcis κοινὴν, à nostris appellatam Communem) concinnata, Latinæ vulgatæ editioni, hoc est Hebræo, ad verbum respondeat; sed, vt ad eam quam Septuaginta Interpretes Spiritus sancti auctoritatem sequuti ediderunt, quantùm per veteres libros fieri potest, quamproximè accedat. Quam nunc nouis emendationibus illustratam, & aliorum Interpretum reliquijs, quæ supersunt, auctam, non parum profuturã ad Latinæ vulgatę intelligentiam, dubitabit nemo, qui hanc cum illa accuratè comparauerit. Quę si doctis viris & piè sentientibus, vt ęquum est, probabuntur; reliquum erit, vt SIXTO V. Pont. Max. huius boni auctori gratias agãt, & ab omnipotenti Deo publicis votis poscant, optimum Principem nobis florentem quamdiutissimè seruet. qui cum omnes curas, cogitationesque suas in amplificandam, ornandamque Ecclesię dignitatem contulerit; dubitandum non est, quin Rep. Christiana optimis legibus, & sanctissimis institutis per eum reformata; religione ac pietate, reuocatis antiquis ritibus, in suum splendorem restituta; in hoc quoque publicam causam sit adiuturus, vt sacri veteres libri, hominum incuria, vel improbitate corrupti, pro sua eximia benignitate, ab omni labe vindicati, quàm emendatissimi peruulgentur.

SIXTVS PAPA V.

AD perpetuam rei memoriam. Cupientes, quantùm in nobis eſt, commiſſi nobis gregis ſaluti quacunque ratione ac via proſpicere; ad paſtoralem noſtram curam pertinere vehementer arbitramur, Sacræ Scripturæ libros, quibus ſalutaris doctrina continetur, ab omnibus maculis expurgatos, integros puroſq; peruulgari. Id nos in inferiori gradu conſtituti, quantum potuimus, ſtudio, & diligentia noſtra præſtitimus, & in hac altiſsima ſpecula a Deo collocati, aſsiduè mentis noſtræ oculis ſpectare non deſiſtimus. Cum itaque ſuperioribus annis piæ recordationis Gregorius Papa xiij. prædeceſſor noſter, nobis ſuggerẽtibus, Græcum Vetus Teſtamentum iuxtà Septuaginta Interpretum editionem, qua ipſi etiam Apoſtoli nonnunquàm vſi fuerunt, ad emendatiſsimorum codicum fidem expoliendum mandauerit; eius rei cura dilecto filio noſtro Antonio Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Presbytero Cardinali Carafæ, & ad id per eum delectis eruditis aliquot viris demandata; & iam expolitio huiuſmodi, permultis exemplaribus ex diuerſis Italiæ bibliothecis, & præcipue ex noſtra Vaticana diligenter collatis, matureque examinatis, abſoluta ſit. Volumus, & ſancimus ad Dei gloriam, & Eccleſiæ vtilitatem, vt Vetus Græcum Teſtamentum iuxtà Septuaginta, ita recognitum & expolitum, ab omnibus recipiatur, ac retineatur, quo potiſsimum ad Latinæ vulgatæ editionis, & veterum Sanctorum Patrum intelligentiam vtantur. Prohibentes, ne quis de hac noua Græca editione audeat in poſterum, vel addendo, vel demendo, quicquam immutare. Si quis autem aliter fecerit, quàm hac noſtra ſanctione comprehenſum eſt, nouerit ſe in Dei Omnipotentis, beatorumque Apoſtolorum Petri, & Pauli indignationem incurſurum.

Datum Romæ apud Sanctum Marcum ſub Anulo Piſcatoris. Die viij. Octobris. M. D. LXXXVI. Pontificatus Noſtri Anno ſecundo.

Tho. Thom. Gualterutius.

Priuilegio eiuſdem Sanctiſſ. D. N. Sixti V. in forma Breuis dat. Romæ, apud S. Petrum ſub annulo Piſcatoris Die IX. Maij M. D. LXXXVII. Pontificatus vero anno tertio, cautum eſt; Ne quis librum hunc abſque conſenſu & licentia Georgij Ferrarij Bibliopolæ Cremonen. & ciuis Romani ad decennium imprimere, ſeu imprimi facere, aut impreſſum vendere, donare, permutare, aliàsve quomodolibet dare vel concedere audeat ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ ipſo facto incurrenda. Quò ad ſubditos verò & Summi Pont. temporali dominio ſubiectos, etiam ſub mille ducatorum, & amiſſionis librorum pœnis &c. vt latius in eiſdem litteris eſt expreſſum.

ΓΕΝΕΣΙΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

ΕΝ ΑΡΧΗΙ ἐποίησεν ὁ θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν. [α] ἡ δὲ γῆ ἦν ἀόρατος καὶ ἀκατασκεύαστος. καὶ σκότος ἐπάνω τῆς ἀβύσσου. καὶ πνεῦμα θεοῦ ἐπεφέρετο ἐπάνω τοῦ ὕδατος. καὶ εἶπεν ὁ θεός. γενηθήτω φῶς. καὶ ἐγένετο φῶς. καὶ εἶδεν ὁ θεὸς τὸ φῶς, ὅτι καλόν. καὶ διεχώρισεν ὁ θεὸς ἀνὰ μέσον τοῦ φωτὸς, καὶ ἀνὰ μέσον τοῦ σκότους. καὶ ἐκάλεσεν ὁ θεὸς τὸ φῶς ἡμέραν, καὶ τὸ σκότος ἐκάλεσε νύκτα. καὶ ἐγένετο ἑσπέρα, καὶ ἐγένετο πρωΐ, ἡμέρα μία. καὶ εἶπεν ὁ θεός. γενηθήτω στερέωμα ἐν μέσῳ τοῦ ὕδατος. καὶ ἔστω διαχωρίζον ἀνὰ μέσον ὕδατος καὶ ὕδατος. καὶ ἐγένετο οὕτως. καὶ ἐποίησεν ὁ θεὸς τὸ στερέωμα. καὶ διεχώρισεν ὁ θεὸς ἀνὰ μέσον τοῦ ὕδατος, ὃ ἦν ὑποκάτω τοῦ στερεώματος. καὶ ἀνὰ μέσον τοῦ ὕδατος, τοῦ ἐπάνω τοῦ στερεώματος. καὶ ἐκάλεσεν ὁ θεὸς τὸ στερέωμα, οὐρανόν. καὶ εἶδεν ὁ θεὸς, ὅτι καλόν. καὶ ἐγένετο ἑσπέρα, καὶ ἐγένετο πρωΐ, ἡμέρα δευτέρα. καὶ εἶπεν ὁ θεός. [β] συναχθήτω τὸ ὕδωρ τὸ ὑποκάτω τοῦ οὐρανοῦ εἰς συναγωγὴν μίαν, καὶ ὀφθήτω ἡ ξηρά. καὶ ἐγένετο οὕτως. καὶ συνήχθη τὸ ὕδωρ τὸ ὑποκάτω τοῦ οὐρανοῦ εἰς τὰς συναγωγὰς αὐτῶν, καὶ ὤφθη ἡ ξηρά. καὶ ἐκάλεσεν ὁ θεὸς τὴν ξηρὰν, γῆν. καὶ τὰ συστήματα τῶν ὑδάτων ἐκάλεσε θαλάσσας. καὶ εἶδεν ὁ θεὸς, ὅτι καλόν. καὶ εἶπεν ὁ θεός. βλαστησάτω ἡ γῆ βοτάνην χόρτου [γ] σπεῖρον σπέρμα κατὰ γένος καὶ καθ' ὁμοιότητα, καὶ ξύλον κάρπιμον ποιοῦν καρπὸν, οὗ τὸ σπέρμα αὐτοῦ ἐν αὐτῷ κατὰ γένος ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ ἐγένετο οὕτως. καὶ ἐξήνεγκεν ἡ γῆ βοτάνην χόρτου σπεῖρον σπέρμα κατὰ γένος καὶ καθ' ὁμοιότητα, καὶ ξύλον κάρπιμον ποιοῦν καρπὸν, οὗ τὸ σπέρμα αὐτοῦ ἐν αὐτῷ κατὰ γένος ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ εἶδεν ὁ θεὸς, ὅτι καλόν. καὶ ἐγένετο ἑσπέρα, καὶ ἐγένετο πρωΐ, ἡμέρα τρίτη. καὶ εἶπεν ὁ θεός. γενηθήτωσαν φωστῆρες ἐν τῷ στερεώματι τοῦ οὐρανοῦ [δ] εἰς φαῦσιν ἐπὶ τῆς γῆς, τοῦ διαχωρίζειν ἀνὰ μέσον τῆς ἡμέρας καὶ ἀνὰ μέσον τῆς νυκτός. καὶ ἔστωσαν εἰς σημεῖα, καὶ εἰς καιροὺς, καὶ εἰς ἡμέρας, καὶ εἰς ἐνιαυτούς. καὶ ἔστωσαν εἰς φαῦσιν ἐν τῷ στερεώματι τοῦ οὐρανοῦ, ὥστε φαίνειν ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ ἐγένετο οὕτως. καὶ ἐποίησεν ὁ θεὸς τοὺς δύο φωστῆρας τοὺς μεγάλους. τὸν φωστῆρα τὸν μέγαν εἰς ἀρχὰς τῆς ἡμέρας, καὶ τὸν φωστῆρα τὸν ἐλάσσω εἰς ἀρχὰς τῆς νυκτός, καὶ τοὺς ἀστέρας. καὶ ἔθετο αὐτοὺς ὁ θεὸς ἐν τῷ στερεώματι τοῦ οὐρανοῦ, ὥστε φαίνειν ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ἄρχειν τῆς ἡμέρας καὶ τῆς νυκτός, καὶ διαχωρίζειν ἀνὰ μέσον τοῦ φωτὸς καὶ ἀνὰ μέσον τοῦ σκότους. καὶ εἶδεν ὁ θεὸς, ὅτι καλόν. καὶ ἐγένετο ἑσπέρα, καὶ ἐγένετο πρωΐ, ἡμέρα τετάρτη. καὶ εἶπεν ὁ θεός. ἐξαγαγέτω τὰ ὕδατα ἑρπετὰ ψυχῶν ζωσῶν, καὶ πετεινὰ πετόμενα ἐπὶ τῆς γῆς κατὰ τὸ στερέωμα τοῦ οὐρανοῦ. καὶ ἐγένετο οὕτως. καὶ ἐποίησεν ὁ θεὸς τὰ κήτη τὰ μεγάλα, καὶ πᾶσαν ψυχὴν ζώων ἑρπετῶν, ἃ ἐξήγαγε τὰ ὕδατα κατὰ γένη αὐτῶν. καὶ πᾶν πετεινὸν πτερωτὸν κατὰ γένος. καὶ εἶδεν ὁ θεὸς, ὅτι καλά. καὶ εὐλόγησεν αὐτὰ ὁ θεὸς, λέγων. αὐξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε, καὶ πληρώσατε τὰ ὕδατα ἐν ταῖς θαλάσσαις. καὶ τὰ πετεινὰ πληθυνέσθωσαν ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ ἐγένετο ἑσπέρα, καὶ ἐγένετο πρωΐ, ἡμέρα πέμπτη. καὶ εἶπεν ὁ θεός. ἐξαγαγέτω ἡ γῆ ψυχὴν ζῶσαν κατὰ γένος. τετράποδα καὶ ἑρπετὰ καὶ θηρία τῆς γῆς κατὰ γένος. καὶ ἐγένετο οὕτως. καὶ ἐποίησεν ὁ θεὸς τὰ θηρία τῆς γῆς κατὰ γένος, καὶ τὰ κτήνη κατὰ γένος αὐτῶν, καὶ πάντα τὰ ἑρπετὰ τῆς γῆς κατὰ γένος. καὶ εἶδεν ὁ θεὸς, ὅτι καλά. καὶ εἶπεν ὁ θεός. ποιήσωμεν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα ἡμετέραν καὶ καθ' ὁμοίωσιν. καὶ ἀρχέτωσαν τῶν ἰχθύων τῆς θαλάσσης, καὶ τῶν πετεινῶν τοῦ οὐρανοῦ, καὶ τῶν κτηνῶν, καὶ πάσης τῆς γῆς, καὶ πάντων τῶν ἑρπετῶν τῶν ἑρπόντων ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ ἐποίησεν ὁ θεὸς τὸν ἄνθρωπον. κατ' εἰκόνα θεοῦ ἐποίησεν αὐτόν. ἄρσεν καὶ θῆλυ ἐποίησεν αὐτούς. καὶ εὐλόγησεν αὐτοὺς ὁ θεὸς, λέγων. αὐξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε, καὶ πληρώσατε τὴν γῆν, καὶ κατακυριεύσατε αὐτῆς. καὶ ἄρχετε τῶν ἰχθύων τῆς θαλάσσης, καὶ τῶν πετεινῶν τοῦ οὐρανοῦ, καὶ πάντων τῶν κτηνῶν, καὶ πάσης τῆς γῆς, καὶ πάντων τῶν ἑρπετῶν τῶν ἑρπόντων ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ εἶπεν ὁ θεός. ἰδοὺ δέδωκα ὑμῖν πάντα χόρτον σπόριμον σπεῖρον σπέρμα, ὅ ἐστιν ἐπάνω πάσης τῆς γῆς. καὶ πᾶν ξύλον, ὃ ἔχει ἐν ἑαυτῷ καρπὸν σπέρματος σπορίμου, ὑμῖν ἔσται εἰς βρῶσιν. καὶ πᾶσι τοῖς θηρίοις τῆς γῆς, καὶ πᾶσι τοῖς πετεινοῖς τοῦ οὐρανοῦ, καὶ παντὶ ἑρπετῷ ἕρποντι ἐπὶ τῆς γῆς, ὃ ἔχει ἐν ἑαυτῷ ψυχὴν ζωῆς, καὶ πάντα χόρτον χλωρὸν εἰς βρῶσιν. καὶ ἐγένετο οὕτως. καὶ εἶδεν ὁ θεὸς τὰ πάντα, ὅσα ἐποίησε. καὶ ἰδοὺ καλὰ λίαν. καὶ ἐγένετο ἑσπέρα, καὶ ἐγένετο πρωΐ, ἡμέρα ἕκτη.

α Ἡ δὲ γῆ ἦν ἀόρατος καὶ ἀκατασκεύαστος] Aquila, κένωμα καὶ οὐδέν. Symmachus, ἀργὸν καὶ ἀδιάκριτον. Theodotio, κενὸν καὶ οὐθέν. β [Συναχθήτω τὸ ὕδωρ] A.& S. συστήτω. γ [Σπεῖρον σπέρμα] A. σπερματίζον εἰς τὸ γένος αὐτῶν. δ [Εἰς φαῦσιν ἐπὶ τῆς γῆς] L.V. εἰς φαῦσιν τῆς γῆς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.

ΚΑΙ συνετελέσθησαν ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ, καὶ πᾶς ὁ κόσμος αὐτῶν. καὶ συνετέλεσεν ὁ θεὸς ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἕκτῃ τὰ ἔργα αὐτοῦ, ἃ ἐποίησε. καὶ κατέπαυσε τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ ἀπὸ πάντων τῶν ἔργων αὐτοῦ, ὧν ἐποίησε. καὶ εὐλόγησεν ὁ θεὸς τὴν ἡμέραν τὴν ἑβδόμην, καὶ ἡγίασεν αὐτήν. ὅτι

ἐν αὐτῇ κατέπαυσεν ἀπὸ πάντων τῶν ἔργων αὐτοῦ, ὧν ἤρξατο ὁ θεὸς ποιῆσαι. αὕτη ἡ βίβλος γενέσεως οὐρανοῦ καὶ γῆς, ὅτε ἐγένετο, ᾗ ἡμέρᾳ ἐποίησε κύριος ὁ θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν. καὶ πᾶν χλωρὸν ἀγροῦ πρὸ τοῦ γενέσθαι ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ πάντα χόρτον ἀγροῦ πρὸ τοῦ ἀνατεῖλαι. οὐ γὰρ ἔβρεξεν ὁ θεὸς ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ ἄνθρωπος οὐκ ἦν ἐργάζεσθαι αὐτήν. [α] πηγὴ δὲ ἀνέβαινεν ἐκ τῆς γῆς, καὶ ἐπότιζε πᾶν τὸ πρόσωπον τῆς γῆς. καὶ ἔπλασεν ὁ θεὸς τὸν ἄνθρωπον, χοῦν ἀπὸ τῆς γῆς. [β] καὶ ἐνεφύσησεν εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ πνοὴν ζωῆς, καὶ ἐγένετο ὁ ἄνθρωπος εἰς ψυχὴν ζῶσαν. καὶ ἐφύτευσεν ὁ θεὸς παράδεισον [γ] ἐν ἐδὲμ κατὰ ἀνατολάς. καὶ ἔθετο ἐκεῖ τὸν ἄνθρωπον, ὃν ἔπλασε. καὶ ἐξανέτειλεν ὁ θεὸς ἔτι ἐκ τῆς γῆς πᾶν ξύλον ὡραῖον εἰς ὅρασιν, καὶ καλὸν εἰς βρῶσιν. καὶ τὸ ξύλον τῆς ζωῆς ἐν μέσῳ τοῦ παραδείσου, καὶ τὸ ξύλον τοῦ εἰδέναι γνωστὸν καλοῦ καὶ πονηροῦ. ποταμὸς δὲ ἐκπορεύεται ἐξ ἐδὲμ ποτίζειν τὸν παράδεισον. ἐκεῖθεν ἀφορίζεται εἰς τέσσαρας ἀρχάς. ὄνομα τῷ ἑνὶ, Φισὼν. οὗτος ὁ κυκλῶν πᾶσαν τὴν γῆν εὐιλάτ. ἐκεῖ οὗ ἐστι τὸ χρυσίον. τὸ δὲ χρυσίον τῆς γῆς ἐκείνης καλόν. καὶ ἐκεῖ ἐστιν ὁ ἄνθραξ καὶ ὁ λίθος ὁ πράσινος. καὶ ὄνομα τῷ ποταμῷ τῷ δευτέρῳ, Γεὼν. οὗτος ὁ κυκλῶν πᾶσαν τὴν γῆν αἰθιοπίας. καὶ ὁ ποταμὸς ὁ τρίτος, Τίγρις. οὗτος ὁ πορευόμενος κατέναντι ἀσσυρίων. ὁ δὲ ποταμὸς ὁ τέταρτος, Εὐφράτης. καὶ ἔλαβε κύριος ὁ θεὸς τὸν ἄνθρωπον ὃν ἔπλασε, καὶ [δ] ἔθετο αὐτὸν ἐν τῷ παραδείσῳ τῆς τρυφῆς, ἐργάζεσθαι αὐτὸν καὶ φυλάσσειν. καὶ ἐνετείλατο κύριος ὁ θεὸς τῷ ἀδὰμ, λέγων. ἀπὸ παντὸς ξύλου τοῦ ἐν τῷ παραδείσῳ βρώσει φαγῇ. ἀπὸ δὲ τοῦ ξύλου τοῦ γινώσκειν καλὸν καὶ πονηρὸν, οὐ φάγεσθε ἀπ' αὐτοῦ. [ε] ᾗ δ' ἂν ἡμέρᾳ φάγητε ἀπ' αὐτοῦ, θανάτῳ ἀποθανεῖσθε. καὶ εἶπε κύριος ὁ θεὸς, οὐ καλὸν εἶναι τὸν ἄνθρωπον μόνον. ποιήσωμεν αὐτῷ βοηθὸν κατ' αὐτόν. καὶ ἔπλασεν ὁ θεὸς ἔτι ἐκ τῆς γῆς πάντα τὰ θηρία τοῦ ἀγροῦ, καὶ πάντα τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ. καὶ ἤγαγεν αὐτὰ πρὸς τὸν ἀδὰμ, ἰδεῖν τί καλέσει αὐτά. καὶ πᾶν ὃ ἐὰν ἐκάλεσεν αὐτὸ ἀδὰμ ψυχὴν ζῶσαν, τοῦτο ὄνομα αὐτῷ. καὶ ἐκάλεσεν ἀδὰμ ὀνόματα πᾶσι τοῖς κτήνεσι, καὶ πᾶσι τοῖς πετεινοῖς τοῦ οὐρανοῦ, καὶ πᾶσι τοῖς θηρίοις τοῦ ἀγροῦ. τῷ δὲ ἀδὰμ οὐχ εὑρέθη βοηθὸς ὅμοιος αὐτῷ. [ζ] καὶ ἐπέβαλεν ὁ θεὸς ἔκστασιν ἐπὶ τὸν ἀδὰμ, καὶ ὕπνωσε. καὶ ἔλαβε μίαν τῶν πλευρῶν αὐτοῦ, καὶ ἀνεπλήρωσε σάρκα ἀντ' αὐτῆς. καὶ ᾠκοδόμησεν ὁ θεὸς τὴν πλευρὰν, ἣν ἔλαβεν ἀπὸ τοῦ ἀδὰμ εἰς γυναῖκα. καὶ ἤγαγεν αὐτὴν πρὸς τὸν ἀδάμ. καὶ εἶπεν ἀδάμ. [η] τοῦτο νῦν ὀστοῦν ἐκ τῶν ὀστέων μου, καὶ σὰρξ ἐκ τῆς σαρκός μου. [θ] αὕτη κληθήσεται γυνὴ, ὅτι ἐκ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς ἐλήφθη. ἕνεκεν τούτου καταλείψει ἄνθρωπος τὸν πατέρα αὐτοῦ καὶ τὴν μητέρα, καὶ προσκολληθήσεται πρὸς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ. καὶ ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν.

α Πηγὴ δὲ ἀνέβαινεν ἐκ τῆς γῆς, καὶ ἐπότισε πᾶν τὸ πρόσωπον τῆς γῆς] A. ἐπίβλυσμὸς ἀνέβη ἐκ τῆς γῆς, καὶ ἐπότισε πᾶν τὸ πρόσωπον τῆς χθονός. β [Καὶ ἐνεφύσησεν εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ] A. & S. μυκτῆρα. γ [Ἐν ἐδὲμ κατὰ ἀνατολὰς] A. ἀπὸ ἀρχῆς. S. ἐκ πρώτης. Th. ἐν πρώτοις. δ [Ἔθετο αὐτὸν ἐν παραδείσῳ] S. ἐν παραδείσῳ τῆς ἄλσης. ε [Ἡ δ' ἂν ἡμέρᾳ φάγητε ἀπ' αὐτοῦ, θανάτῳ ἀποθανεῖσθε] S. ᾗ δ' ἂν ἡμέρᾳ φάγῃ ἀπὸ τοῦ ξύλου, θνητὸς ἔσῃ. ζ [Ἐπέβαλεν ὁ θεὸς ἔκστασιν ἐπὶ τὸν ἀδὰμ] A. καταφοράν. S. κάρον. η [Τοῦτο νῦν ὀστοῦν ἐκ τῶν ὀστέων μου] S. & Th. τοῦτο ἅπαξ ὀστοῦν ἐκ τῶν ὀστῶν μου. θ [Αὕτη κληθήσεται γυνή.] S. αὕτη κληθήσεται ἀνδρίς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ. 3.

ΚΑὶ ἦσαν οἱ δύο γυμνοὶ ὅ, τε ἀδὰμ καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ, καὶ οὐκ ᾐσχύνοντο. [α] ὁ δὲ ὄφις ἦν φρονιμώτατος πάντων τῶν θηρίων τῶν ἐπὶ τῆς γῆς, ὧν ἐποίησε κύριος ὁ θεός. καὶ εἶπεν ὁ ὄφις τῇ γυναικί. τί ὅτι εἶπεν ὁ θεὸς οὐ μὴ φάγητε ἀπὸ παντὸς ξύλου τοῦ παραδείσου; καὶ εἶπεν ἡ γυνὴ τῷ ὄφει. ἀπὸ καρποῦ τοῦ ξύλου τοῦ παραδείσου φαγούμεθα. ἀπὸ δὲ τοῦ καρποῦ τοῦ ξύλου, ὅ ἐστιν ἐν μέσῳ τοῦ παραδείσου, εἶπεν ὁ θεὸς, οὐ φάγεσθε ἀπ' αὐτοῦ, οὐδὲ μὴ ἅψησθε αὐτοῦ, ἵνα μὴ ἀποθάνητε. καὶ εἶπεν ὁ ὄφις τῇ γυναικί. οὐ θανάτῳ ἀποθανεῖσθε. ᾔδει γὰρ ὁ θεὸς, ὅτι ᾗ ἂν ἡμέρᾳ φάγητε ἀπ' αὐτοῦ, διανοιχθήσονται ὑμῶν οἱ ὀφθαλμοὶ, καὶ ἔσεσθε ὡς θεοὶ, γινώσκοντες καλὸν καὶ πονηρόν. καὶ εἶδεν ἡ γυνὴ, ὅτι καλὸν τὸ ξύλον εἰς βρῶσιν, καὶ ὅτι ἀρεστὸν τοῖς ὀφθαλμοῖς ἰδεῖν, καὶ ὡραῖόν ἐστι τοῦ κατανοῆσαι. καὶ λαβοῦσα ἀπὸ τοῦ καρποῦ αὐτοῦ, ἔφαγε. [β] καὶ ἔδωκε καὶ τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς μετ' αὐτῆς, καὶ ἔφαγον. καὶ διηνοίχθησαν οἱ ὀφθαλμοὶ τῶν δύο, καὶ ἔγνωσαν ὅτι γυμνοὶ ἦσαν. καὶ ἔρραψαν φύλλα συκῆς, καὶ ἐποίησαν ἑαυτοῖς περιζώματα. καὶ ἤκουσαν τῆς φωνῆς κυρίου [γ] τοῦ θεοῦ περιπατοῦντος ἐν τῷ παραδείσῳ τὸ δειλινόν. καὶ ἐκρύβησαν ὅ, τε ἀδὰμ καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἀπὸ προσώπου κυρίου τοῦ θεοῦ ἐν μέσῳ τοῦ ξύλου τοῦ παραδείσου. καὶ ἐκάλεσεν κύριος ὁ θεὸς τὸν ἀδὰμ, καὶ εἶπεν αὐτῷ. ἀδὰμ ποῦ εἶ; καὶ εἶπεν αὐτῷ. τῆς φωνῆς σου ἤκουσα περιπατοῦντος ἐν τῷ παραδείσῳ, καὶ ἐφοβήθην ὅτι γυμνός εἰμι, καὶ ἐκρύβην. καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ θεὸς. τίς ἀνήγγειλέ σοι ὅτι γυμνὸς εἶ, εἰ μὴ ἀπὸ τοῦ ξύλου οὗ ἐνετειλάμην σοι τούτου μόνου μὴ φαγεῖν, ἀπ' αὐτοῦ ἔφαγες; καὶ εἶπεν ὁ ἀδάμ. ἡ γυνὴ ἣν ἔδωκας μετ' ἐμοῦ, αὕτη μοι ἔδωκεν ἀπὸ τοῦ ξύλου, καὶ ἔφαγον. καὶ εἶπε κύριος ὁ θεὸς τῇ γυναικί. τί τοῦτο ἐποίησας; καὶ εἶπεν ἡ γυνή. ὁ ὄφις ἠπάτησέ με, καὶ ἔφαγον. καὶ εἶπε κύριος ὁ θεὸς τῷ ὄφει. ὅτι ἐποίησας τοῦτο, ἐπικατάρατος σὺ ἀπὸ πάντων τῶν κτηνῶν, καὶ ἀπὸ πάντων τῶν θηρίων τῶν ἐπὶ τῆς γῆς. ἐπὶ τῷ στήθει σου καὶ τῇ κοιλίᾳ πορεύσῃ. καὶ γῆν φαγῇ πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς σου. καὶ ἔχθραν θήσω ἀνὰ μέσον σοῦ καὶ ἀνὰ μέσον τῆς γυναικὸς, καὶ ἀνὰ μέσον τοῦ σπέρματός σου, καὶ ἀνὰ μέσον τοῦ σπέρματος αὐτῆς. [δ] αὐτός σου τηρήσει κεφαλὴν, καὶ σὺ τηρήσεις αὐτοῦ πτέρναν. καὶ τῇ γυναικὶ εἶπε. πληθύνων πληθυνῶ τὰς λύπας σου καὶ τὸν στεναγμόν σου. ἐν λύπαις τέξῃ τέκνα, καὶ πρὸς τὸν ἄνδρα σου ἡ ἀποστροφή σου. καὶ αὐτός σου κυριεύσει. τῷ δὲ ἀδὰμ εἶπεν. ὅτι ἤκου-

ἤκουσας τῆς φωνῆς τῆς γυναικός σου, καὶ ἔφαγες ἀπὸ τοῦ ξύλου, οὗ ἐνετειλάμην σοι τούτου μόνου μὴ φαγεῖν, ἀπ᾽ αὐτοῦ ἔφαγες, ἐπικατάρατος ἡ γῆ ἐν τοῖς ἔργοις σου. ἐν λύπαις φαγῇ αὐτὴν πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς σου. ἀκάνθας καὶ τριβόλους ἀνατελεῖ σοι, καὶ φαγῇ τὸν χόρτον τοῦ ἀγροῦ. ἐν ἱδρῶτι τοῦ προσώπου σου φαγῇ τὸν ἄρτον σου, ἕως τοῦ ἀποστρέψαι σε εἰς τὴν γῆν ἐξ ἧς ἐλήφθης. ὅτι γῆ εἶ, καὶ εἰς γῆν ἀπελεύσῃ. καὶ ἐκάλεσεν ἀδὰμ [ε] τὸ ὄνομα τῆς γυναικὸς αὐτοῦ ζωή, ὅτι μήτηρ πάντων τῶν ζώντων. καὶ ἐποίησε κύριος ὁ θεὸς τῷ ἀδὰμ καὶ τῇ γυναικὶ αὐτοῦ χιτῶνας δερματίνους, καὶ ἐνέδυσεν αὐτούς. καὶ εἶπεν ὁ θεός. ἰδοὺ ἀδὰμ γέγονεν ὡς εἷς ἐξ ἡμῶν, τοῦ γινώσκειν καλὸν καὶ πονηρόν. καὶ νῦν μή ποτε ἐκτείνῃ τὴν χεῖρα αὐτοῦ, καὶ λάβῃ ἀπὸ τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς καὶ φάγῃ, καὶ ζήσεται εἰς τὸν αἰῶνα. καὶ ἐξαπέστειλεν αὐτὸν κύριος ὁ θεὸς ἐκ τοῦ παραδείσου τῆς τρυφῆς ἐργάζεσθαι τὴν γῆν ἐξ ἧς ἐλήφθη. καὶ ἐξέβαλε τὸν ἀδάμ, καὶ κατῴκισεν αὐτὸν ἀπέναντι τοῦ παραδείσου τῆς τρυφῆς. καὶ ἔταξε τὰ χερουβὶμ καὶ τὴν φλογίνην ῥομφαίαν τὴν στρεφομένην φυλάσσειν τὴν ὁδὸν τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς.

α Ὁ δὲ ὄφις ἦν φρονιμώτατος] Aquila. καὶ ὄφις ἦν πανοῦργος ἀπὸ παντὸς ζώου τῆς χώρας, οὗ ἐποίησε κύριος ὁ θεός. AA. LL. φρονιμώτερος. vtraq lectio reperitur apud Latinos Doctores. β [Καὶ ἔδωκε τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς μετ᾽ αὐτῆς, καὶ ἔφαγον] Ita LL. VV. & Latini Doctores. A. L. ἔφαγεν. quæ lectio confirmatur Latina veteri editione. γ [Τοῦ θεοῦ περιπατοῦντος ἐν τῷ παραδείσῳ τὸ δειλινόν.] A. ἐν τῷ ἀνέμῳ τῆς ἡμέρας. Symmachus. διὰ πνεύματος ἡμέρας. Theodotio. ἐν τῷ πνεύματι πρὸς κατάψυξιν τῆς ἡμέρας. δ [Αὐτός σου τηρήσει κεφαλήν. Ita LL. VV. & vulgatæ editiones, τηρήσει & τηρήσεις, non τερήσει & τερήσεις. ε [Τὸ ὄνομα τῆς γυναικὸς αὐτοῦ ζωή.] Ita LL. VV. In commentario S. Iohannis Chrysostomi est, τὸ ὄνομα τῆς γυναικὸς αὐτοῦ εὔα, ὅπερ ἐστὶ ζωή. quam lectionem sequutus videtur Origenes.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ΄. 4.

Ἀδὰμ δὲ ἔγνω εὔαν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ. καὶ συλλαβοῦσα, ἔτεκε τὸν κάϊν. καὶ εἶπεν. ἐκτησάμην ἄνθρωπον διὰ τοῦ θεοῦ. καὶ προσέθηκε τεκεῖν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ τὸν ἄβελ. καὶ ἐγένετο ἄβελ ποιμὴν προβάτων. κάϊν δὲ ἦν ἐργαζόμενος τὴν γῆν. καὶ ἐγένετο μεθ᾽ ἡμέρας ἤνεγκε κάϊν ἀπὸ τῶν καρπῶν τῆς γῆς θυσίαν τῷ κυρίῳ. καὶ ἄβελ ἤνεγκε καὶ αὐτὸς ἀπὸ τῶν πρωτοτόκων τῶν προβάτων αὐτοῦ, καὶ ἀπὸ τῶν στεάτων αὐτῶν. [α] καὶ ἐπεῖδεν ὁ θεὸς ἐπὶ ἄβελ καὶ ἐπὶ τοῖς δώροις αὐτοῦ. ἐπὶ δὲ κάϊν καὶ ἐπὶ ταῖς θυσίαις αὐτοῦ οὐ προσέσχε. καὶ ἐλυπήθη κάϊν λίαν, καὶ συνέπεσε τῷ προσώπῳ αὐτοῦ. καὶ εἶπε κύριος ὁ θεὸς τῷ κάϊν. [β] ἵνα τί περίλυπος ἐγένου, καὶ ἵνα τί συνέπεσε τὸ πρόσωπόν σου; οὐκ ἐὰν ὀρθῶς προσενέγκῃς, ὀρθῶς δὲ μὴ διέλῃς, ἥμαρτες; ἡσύχασον. πρὸς σὲ ἡ ἀποστροφὴ αὐτοῦ, καὶ σὺ ἄρξεις αὐτοῦ. καὶ εἶπε κάϊν πρὸς ἄβελ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ. [γ] διέλθωμεν εἰς τὸ πεδίον. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εἶναι αὐτοὺς ἐν τῷ πεδίῳ, ἀνέστη κάϊν ἐπὶ ἄβελ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ ἀπέκτεινεν αὐτόν. καὶ εἶπε κύριος ὁ θεὸς πρὸς κάϊν. ποῦ ἐστιν ἄβελ ὁ ἀδελφός σου; καὶ εἶπεν, οὐ γινώσκω. μὴ φύλαξ τοῦ ἀδελφοῦ μου εἰμὶ ἐγώ; καὶ εἶπε κύριος. [δ] τί πεποίηκας; φωνὴ αἵματος τοῦ ἀδελφοῦ σου βοᾷ πρός με ἐκ τῆς γῆς. καὶ νῦν ἐπικατάρατος σὺ ἀπὸ τῆς γῆς, ἣ ἔχανε τὸ στόμα αὐτῆς δέξασθαι τὸ αἷμα τοῦ ἀδελφοῦ σου ἐκ τῆς χειρός σου. ὅτε ἐργᾷ τὴν γῆν, καὶ οὐ προσθήσει τὴν ἰσχὺν αὐτῆς δοῦναί σοι. [ε] στένων καὶ τρέμων ἔσῃ ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ εἶπε κάϊν πρὸς κύριον τὸν θεόν. μείζων ἡ αἰτία μου τοῦ ἀφεθῆναί με. εἰ ἐκβάλλεις με σήμερον ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς, καὶ ἀπὸ τοῦ προσώπου σου κρυβήσομαι, καὶ ἔσομαι στένων καὶ τρέμων ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ ἔσται πᾶς ὁ εὑρίσκων με, ἀποκτενεῖ με. καὶ εἶπεν αὐτῷ κύριος ὁ θεός. οὐχ οὕτω. πᾶς ὁ ἀποκτείνας κάϊν, ἑπτὰ ἐκδικούμενα παραλύσει. καὶ ἔθετο κύριος ὁ θεὸς σημεῖον τῷ κάϊν, τοῦ μὴ ἀνελεῖν αὐτὸν πάντα τὸν εὑρίσκοντα αὐτόν. ἐξῆλθε δὲ κάϊν ἀπὸ προσώπου τοῦ θεοῦ, καὶ ᾤκησεν ἐν γῇ ναῒδ κατέναντι ἐδέμ. καὶ ἔγνω κάϊν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ. καὶ συλλαβοῦσα, ἔτεκε τὸν ἐνώχ. καὶ ἦν οἰκοδομῶν πόλιν. καὶ ἐπωνόμασε τὴν πόλιν ἐπὶ τῷ ὀνόματι τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, ἐνώχ. ἐγεννήθη δὲ τῷ ἐνὼχ γαϊδάδ. καὶ γαϊδὰδ ἐγέννησε τὸν μαλελεήλ. [ζ] καὶ μαλελεὴλ ἐγέννησε τὸν μαθουσάλα. καὶ μαθουσάλα ἐγέννησε τὸν λάμεχ. καὶ ἔλαβεν ἑαυτῷ λάμεχ δύο γυναῖκας. ὄνομα τῇ μιᾷ, ἀδά. καὶ ὄνομα τῇ δευτέρᾳ, σελλά. καὶ ἔτεκεν ἀδὰ τὸν ἰωβήλ. οὗτος ἦν πατὴρ οἰκούντων ἐν σκηναῖς κτηνοτρόφων. καὶ ὄνομα τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ, ἰουβάλ. οὗτος ἦν ὁ καταδείξας ψαλτήριον καὶ κιθάραν. σελλὰ δὲ καὶ αὐτὴ ἔτεκε τὸν θόβελ. καὶ ἦν σφυροκόπος χαλκεὺς χαλκοῦ καὶ σιδήρου. ἀδελφὴ δὲ θόβελ, νοεμά. εἶπε δὲ λάμεχ ταῖς ἑαυτοῦ γυναιξίν. ἀδὰ καὶ σελλά, ἀκούσατέ μου τῆς φωνῆς γυναῖκες λάμεχ. ἐνωτίσασθέ μου τοὺς λόγους. ὅτι ἄνδρα ἀπέκτεινα εἰς τραῦμα ἐμοί, καὶ νεανίσκον εἰς μώλωπα ἐμοί. ὅτι ἑπτάκις ἐκδεδίκηται ἐκ κάϊν. ἐκ δὲ λάμεχ, ἑβδομηκοντάκις ἑπτά. ἔγνω δὲ ἀδὰμ εὔαν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ. καὶ συλλαβοῦσα, ἔτεκεν υἱόν. καὶ ἐπωνόμασε τὸ ὄνομα αὐτοῦ σήθ, λέγουσα. ἐξανέστησε γάρ μοι ὁ θεὸς σπέρμα ἕτερον ἀντὶ ἄβελ, ὃν ἀπέκτεινε κάϊν. καὶ τῷ σὴθ ἐγένετο υἱός. ἐπωνόμασε δὲ τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ἐνώς. [η] οὗτος ἤλπισεν ἐπικαλεῖσθαι τὸ ὄνομα κυρίου τοῦ θεοῦ.

α Καὶ ἐπεῖδεν ὁ θεὸς ἐπὶ ἄβελ] Theodotio, ἐνεπύρισεν. Aquila, ἀπεκηλήθη, vel ἀπεκλήθη. Symmachus, ἐτέρφθη. Editio Syra. ἐδόκησεν. β [Ἵνα τί περίλυπος ἐγένου;] A. εἰς τί ὀργίλον σοι; γ [Διέλθωμεν εἰς τὸ πεδίον] Cyrillus. παρ᾽ οὐδενὶ τῶν λοιπῶν κεῖται τὰ ῥήματα τοῦ κάϊν πρὸς ἄβελ. ἀλλ᾽ οὐδὲ παρ᾽ ἑβραίοις. παρὰ δὲ τοῖς ἑβδομήκοντα κεῖται. ἔχει δὲ αὐτὰ καὶ τὸ σαμαρειτικόν. Animaduertendum quoque in Thargum Hierosolymitano, qui Romæ est, hæc verba reperiri. δ [Τί πεποίηκας] LL. VV. τί ἐποίησας τοῦτο; ε [Στένων καὶ τρέμων ἔσῃ ἐπὶ τῆς γῆς] Schol. ὁ ἑβραῖος καὶ ὁ σύρος, σαλευόμενος καὶ ἀκαταστατῶν, τουτέστι, μὴ μένων ἐν ἑνὶ τόπῳ. Theodoretus. τὸ τρέμειν, ἢ κατὰ τοὺς ἄλλους ἑρμηνευτάς, ἀκαταστατεῖν. ζ [Καὶ μαλελεὴλ ἐγέννησε τὸν μαθουσάλα] Schol. παρὰ τοῖς ἑβδομήκοντα μαθουσάλα κεῖται. τοῦτο δὲ πλάνη γραφική ἐστιν. ὁ γὰρ μαθουσάλα ἐκ τῆς συνεστώσης γενεᾶς ἐστι τοῦ σήθ. ὁ ἀπὸ τοῦ κάϊν μαθουσαλὰ καλεῖται, ὃς ἐξώρισται μετὰ τῶν λοιπῶν. in Latina quoq. editione Mathusala dicitur qui ex Seth, Mathusael

thusael qui è Cain ortus est. n [Οὗτος ἤλπισεν ἐπικαλεῖσθαι τὸ ὄνομα κυρίου τοῦ θεοῦ] Theodoretus, ὁ δὲ ἀκύλας οὕτως τοῦτο ἡρμήνευσεν. τότε ἤρχθη τοῦ καλεῖσθαι ἐν ὀνόματι κυρίου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄. 5

Αὕτη ἡ βίβλος γενέσεως ἀνθρώπων. ᾗ ἡμέρᾳ ἐποίησεν ὁ θεὸς τὸν ἀδάμ. κατ' εἰκόνα θεοῦ ἐποίησεν αὐτόν. ἄρσεν καὶ θῆλυ ἐποίησεν αὐτούς. καὶ εὐλόγησεν αὐτούς. καὶ ἐπωνόμασε [a] τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἀδάμ, ᾗ ἡμέρᾳ ἐποίησεν αὐτούς. ἔζησε δὲ ἀδὰμ τριάκοντα καὶ διακόσια ἔτη. καὶ ἐγέννησε κατὰ τὴν ἰδέαν αὐτοῦ, καὶ κατὰ τὴν εἰκόνα αὐτοῦ, καὶ ἐπωνόμασε τὸ ὄνομα αὐτοῦ, σήθ. ἐγένοντο δὲ αἱ ἡμέραι ἀδάμ, ἃς ἔζησε μετὰ τὸ γεννῆσαι αὐτὸν τὸν σήθ, ἔτη ἑπτακόσια. καὶ ἐγέννησεν υἱοὺς καὶ θυγατέρας. καὶ ἐγένοντο πᾶσαι αἱ ἡμέραι ἀδάμ, ἃς ἔζησε, τριάκοντα καὶ ἐννακόσια ἔτη. καὶ ἀπέθανεν. ἔζησε δὲ σὴθ πέντε καὶ διακόσια ἔτη. καὶ ἐγέννησε τὸν ἐνώς. καὶ ἔζησε σὴθ μετὰ τὸ γεννῆσαι αὐτὸν τὸν ἐνώς, ἑπτὰ ἔτη καὶ ἑπτακόσια. καὶ ἐγέννησεν υἱοὺς καὶ θυγατέρας. καὶ ἐγένοντο πᾶσαι αἱ ἡμέραι σήθ, δώδεκα καὶ ἐννακόσια ἔτη. καὶ ἀπέθανε. καὶ ἔζησεν ἐνὼς ἔτη ἑκατὸν ἐνενήκοντα. καὶ ἐγέννησε τὸν καϊνᾶν. καὶ ἔζησεν ἐνὼς μετὰ τὸ γεννῆσαι αὐτὸν τὸν καϊνᾶν, πεντεκαίδεκα ἔτη καὶ ἑπτακόσια. καὶ ἐγέννησεν υἱοὺς καὶ θυγατέρας. καὶ ἐγένοντο πᾶσαι αἱ ἡμέραι ἐνὼς πέντε ἔτη καὶ ἐννακόσια. καὶ ἀπέθανε. καὶ ἔζησε καϊνᾶν ἑβδομήκοντα καὶ ἑκατὸν ἔτη. καὶ ἐγέννησε τὸν μαλελεήλ. καὶ ἔζησε καϊνᾶν μετὰ τὸ γεννῆσαι αὐτὸν τὸν μαλελεήλ, τεσσαράκοντα καὶ ἑπτακόσια ἔτη. καὶ ἐγέννησεν υἱοὺς καὶ θυγατέρας. καὶ ἐγένοντο πᾶσαι αἱ ἡμέραι καϊνᾶν δέκα ἔτη καὶ ἐννακόσια. καὶ ἀπέθανε. καὶ ἔζησε μαλελεὴλ πέντε καὶ ἑξήκοντα καὶ ἑκατὸν ἔτη. καὶ ἐγέννησε τὸν ἰαρέδ. καὶ ἔζησε μαλελεὴλ μετὰ τὸ γεννῆσαι αὐτὸν τὸν ἰαρέδ, ἔτη τριάκοντα καὶ ἑπτακόσια. καὶ ἐγέννησεν υἱοὺς καὶ θυγατέρας. καὶ ἐγένοντο πᾶσαι αἱ ἡμέραι μαλελεήλ, ἔτη πέντε καὶ ἐνενήκοντα καὶ ὀκτακόσια. καὶ ἀπέθανε. καὶ ἔζησεν ἰαρὲδ δύο καὶ ἑξήκοντα ἔτη καὶ ἑκατόν. καὶ ἐγέννησε τὸν ἐνώχ. καὶ ἔζησεν ἰαρὲδ μετὰ τὸ γεννῆσαι αὐτὸν τὸν ἐνώχ, ὀκτακόσια ἔτη. καὶ ἐγέννησεν υἱοὺς καὶ θυγατέρας. καὶ ἐγένοντο πᾶσαι αἱ ἡμέραι ἰαρέδ, δύο καὶ ἑξήκοντα καὶ ἐννακόσια ἔτη. καὶ ἀπέθανε. καὶ ἔζησεν ἐνὼχ πέντε καὶ ἑξήκοντα καὶ ἑκατὸν ἔτη. καὶ ἐγέννησε τὸν μαθουσάλα. εὐηρέστησε δὲ ἐνὼχ τῷ θεῷ μετὰ τὸ γεννῆσαι αὐτὸν τὸν μαθουσάλα, διακόσια ἔτη. καὶ ἐγέννησεν υἱοὺς καὶ θυγατέρας. καὶ ἐγένοντο πᾶσαι αἱ ἡμέραι ἐνώχ, πέντε καὶ ἑξήκοντα καὶ τριακόσια ἔτη. καὶ εὐηρέστησεν ἐνὼχ τῷ θεῷ. καὶ οὐχ εὑρίσκετο, ὅτι μετέθηκεν αὐτὸν ὁ θεός. καὶ ἔζησε μαθουσάλα ἑπτὰ ἔτη καὶ ἑξήκοντα καὶ ἑκατόν. καὶ ἐγέννησε τὸν λάμεχ. καὶ ἔζησε μαθουσάλα μετὰ τὸ γεννῆσαι αὐτὸν τὸν λάμεχ, δύο καὶ ὀκτακόσια ἔτη. καὶ ἐγέννησεν υἱοὺς καὶ θυγατέρας. καὶ ἐγένοντο πᾶσαι αἱ ἡμέραι μαθουσάλα ἃς ἔζησεν, ἐννέα καὶ ἑξήκοντα καὶ ἐννακόσια ἔτη. καὶ ἀπέθανε. καὶ ἔζησε λάμεχ ὀκτὼ καὶ ὀγδοήκοντα καὶ ἑκατὸν ἔτη. καὶ ἐγέννησεν υἱόν. καὶ ἐπωνόμασε τὸ ὄνομα αὐτοῦ νῶε, λέγων. οὗτος διαναπαύσει ἡμᾶς ἀπὸ τῶν ἔργων ἡμῶν, καὶ ἀπὸ τῶν λυπῶν τῶν χειρῶν ἡμῶν, καὶ ἀπὸ τῆς γῆς, ἧς κατηράσατο κύριος ὁ θεός. καὶ ἔζησε λάμεχ μετὰ τὸ γεννῆσαι αὐτὸν τὸν νῶε, πεντακόσια καὶ ἑξήκοντα καὶ πέντε ἔτη. καὶ ἐγέννησεν υἱοὺς καὶ θυγατέρας. καὶ ἐγένοντο πᾶσαι αἱ ἡμέραι λάμεχ, ἑπτακόσια καὶ πεντηκοντατρία ἔτη. καὶ ἀπέθανε.

a Τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἀδάμ] L.V. αὐτῶν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ς΄. 6.

Καὶ ἦν νῶε ἐτῶν πεντακοσίων. καὶ ἐγέννησε τρεῖς υἱούς τὸν σήμ, τὸν χάμ, τὸν ἰάφεθ. καὶ ἐγένετο ἡνίκα ἤρξαντο οἱ ἄνθρωποι πολλοὶ γίνεσθαι ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ θυγατέρες ἐγεννήθησαν αὐτοῖς. [a] ἰδόντες δὲ υἱοὶ τοῦ θεοῦ τὰς θυγατέρας τῶν ἀνθρώπων, ὅτι καλαί εἰσιν, ἔλαβον ἑαυτοῖς γυναῖκας ἀπὸ πασῶν, ὧν ἐξελέξαντο. καὶ εἶπε κύριος ὁ θεός. [b] οὐ μὴ καταμείνῃ τὸ πνεῦμά μου ἐν τοῖς ἀνθρώποις τούτοις εἰς τὸν αἰῶνα, διὰ τὸ εἶναι αὐτοὺς σάρκας. ἔσονται δὲ αἱ ἡμέραι αὐτῶν, ἑκατὸν εἴκοσιν ἔτη. [c] οἱ δὲ γίγαντες ἦσαν ἐπὶ τῆς γῆς ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις. καὶ μετ' ἐκεῖνο, ὡς ἂν εἰσεπορεύοντο οἱ υἱοὶ τοῦ θεοῦ πρὸς τὰς θυγατέρας τῶν ἀνθρώπων, καὶ ἐγεννῶσαν αὐτοῖς. ἐκεῖνοι ἦσαν οἱ γίγαντες οἱ ἀπ' αἰῶνος, οἱ ἄνθρωποι οἱ ὀνομαστοί. ἰδὼν δὲ κύριος ὁ θεός, ὅτι ἐπληθύνθησαν αἱ κακίαι τῶν ἀνθρώπων ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ πᾶς τις διανοεῖται ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ ἐπιμελῶς ἐπὶ τὰ πονηρὰ πάσας τὰς ἡμέρας. [d] καὶ ἐνεθυμήθη ὁ θεός, ὅτι ἐποίησε τὸν ἄνθρωπον ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ διενοήθη, καὶ εἶπεν ὁ θεός. ἀπαλείψω τὸν ἄνθρωπον ὃν ἐποίησα ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς, ἀπὸ ἀνθρώπου ἕως κτήνους, καὶ ἀπὸ ἑρπετῶν ἕως πετεινῶν τοῦ οὐρανοῦ. [e] ὅτι ἐνεθυμήθην, ὅτι ἐποίησα αὐτούς. νῶε δὲ εὗρε χάριν ἐναντίον κυρίου τοῦ θεοῦ. αὗται δὲ αἱ γενέσεις νῶε. νῶε ἄνθρωπος δίκαιος, τέλειος ὢν ἐν τῇ γενεᾷ αὐτοῦ, [f] τῷ θεῷ εὐηρέστησε νῶε. ἐγέννησε δὲ νῶε τρεῖς υἱούς τὸν σήμ, τὸν χάμ, τὸν ἰάφεθ. ἐφθάρη δὲ ἡ γῆ ἐναντίον τοῦ θεοῦ, καὶ ἐπλήσθη ἡ γῆ ἀδικίας. καὶ ἴδε κύριος ὁ θεὸς τὴν γῆν. καὶ ἦν κατεφθαρμένη, ὅτι κατέφθειρε πᾶσα σὰρξ τὴν ὁδὸν αὐτοῦ ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ εἶπε κύριος ὁ θεὸς τῷ νῶε. [n] καιρὸς παντὸς ἀνθρώπου ἥκει ἐναντίον μου. ὅτι ἐπλήσθη ἡ γῆ ἀδικίας ἀπ' αὐτῶν. καὶ ἰδοὺ ἐγὼ καταφθείρω αὐτοὺς καὶ τὴν γῆν. ποίησον οὖν σεαυτῷ κιβωτὸν [θ] ἐκ ξύλων τετραγώνων. [ι] νοσσιὰς ποιήσεις τὴν κιβωτόν. [κ] καὶ ἀσφαλτώσεις αὐτὴν ἔσωθεν καὶ ἔξωθεν τῇ ἀσφάλτῳ. καὶ οὕτω ποιήσεις τὴν κιβωτόν. τριακοσίων πήχεων τὸ μῆκος τῆς κιβωτοῦ, καὶ πεντήκοντα πήχεων τὸ πλάτος, καὶ τριάκοντα πήχεων τὸ ὕψος αὐτῆς. [λ] ἐπισυνάγων ποιήσεις τὴν κιβωτόν. καὶ εἰς πῆχυν συντελέσεις αὐτὴν ἄνωθεν. τὴν δὲ θύραν τῆς κιβωτοῦ ποιήσεις ἐκ πλαγίων. [μ] κατάγαια διώροφα καὶ τριώροφα ποιήσεις αὐτήν. ἐγὼ δὲ ἰδοὺ ἐπάγω τὸν κατακλυσμόν, ὕδωρ ἐπὶ τὴν γῆν, καταφθεῖραι πᾶσαν σάρκα, ἐν ᾗ ἐστι πνεῦμα ζωῆς ὑποκάτω τοῦ οὐρανοῦ. καὶ ὅσα ἂν ᾖ ἐπὶ τῆς γῆς, τελευτήσει. καὶ στήσω τὴν διαθήκην

θήκην μου μετὰ σοῦ. εἰσελεύσῃ δὲ εἰς τὴν κιβωτὸν σὺ καὶ οἱ υἱοί σου, καὶ ἡ γυνή σου, καὶ αἱ γυναῖκες τῶν υἱῶν σου μετὰ σοῦ. καὶ ἀπὸ πάντων τῶν κτηνῶν, καὶ ἀπὸ πάντων τῶν ἑρπετῶν, ν καὶ ἀπὸ πάντων τῶν θηρίων, καὶ ἀπὸ πάσης σαρκὸς δύο δύο ἀπὸ πάντων εἰσάξεις εἰς τὴν κιβωτὸν, ἵνα τρέφῃς μετὰ σεαυτοῦ. ἄρσεν καὶ θῆλυ ἔσονται. ἀπὸ πάντων τῶν ὀρνέων τῶν πετεινῶν κατὰ γένος, καὶ ἀπὸ πάντων τῶν κτηνῶν κατὰ γένος, καὶ ἀπὸ πάντων τῶν ἑρπετῶν τῶν ἑρπόντων ἐπὶ τῆς γῆς κατὰ γένος αὐτῶν, δύο δύο ἀπὸ πάντων εἰσελεύσονται πρὸς σὲ, τρέφεσθαι μετὰ σοῦ ἄρσεν καὶ θῆλυ. σὺ δὲ λήψῃ σεαυτῷ ἀπὸ πάντων τῶν βρωμάτων ἃ ἔδεσθε, καὶ συνάξεις πρὸς σεαυτὸν, καὶ ἔσται σοὶ καὶ ἐκείνοις φαγεῖν. καὶ ἐποίησε νῶε πάντα ὅσα ἐνετείλατο αὐτῷ κύριος ὁ θεὸς, οὕτως ἐποίησε.

α Ἰδόντες δὲ υἱοὶ θεοῦ] Aquila. υἱοὶ τῶν θεῶν. Symmachus. οἱ υἱοὶ τῶν δυναστευόντων. β [Οὐ μὴ καταμείνῃ τὸ πνεῦμά μου ἐν τοῖς ἀνθρώποις τούτοις εἰς τὸν αἰῶνα] L.V. οὐ καταμενεῖ τὸ πνεῦμά μου ἐν τοῖς ἀνθρώποις τούτοις, διὰ τὸ εἶναι αὐτοὺς σάρκας. S. οὐ κρινεῖ τὸ πνεῦμά μου τοὺς ἀνθρώπους αἰωνίως. γ [Οἱ δὲ γίγαντες] A. οἱ ἐπιπίπτοντες, οἱ βίαιοι. S. οἱ δυνατοὶ βίαιοι. δ [Καὶ ἐνεθυμήθη ὁ θεός.] Procopius Gazæus. τὸ δὲ ἐνεθυμήθη, ἀντὶ τοῦ κατενύγη, σύννουν ἔσχε λογισμῶν. A. μετεμελήθη. S. ἀπέστρεψεν. Idem Procopius. ἐνεθυμήθη, τὸ ἑβραϊκὸν ἔχει διενοήθη ἢ προσέσχεν, ἐνταῦθα μόνον. ἀλλαχοῦ δὲ εἴπου ἔχει, μετεμελήθη δηλοῖ, παρεκλήθη. ε [Ὅτι ἐνεθυμήθην, ὅτι ἐποίησα αὐτούς.] L.V. ὅτι μετεμελήθην. A.L. ἐθυμώθην. & ita S. Augustinus, Origenes, & Philo. ζ [Τῷ θεῷ εὐηρέστησε νῶε.] Schol. σὺν τῷ θεῷ περιεπάτει. τῷ θεῷ ἐπηκολούθησεν. η [Καιρὸς παντὸς ἀνθρώπου.] A. τέλος. S. πέρας. θ [Ἐκ ξύλων τετραγώνων.] Schol. ἐκ ξύλων ἀσήπτων ἢ κεδρίνων. ὁ ἑβραῖος τὸ τετραγώνων, φησὶν, ἀπὸ πλακῶν πυξίνων. ι [Νοσσιὰς ποιήσεις τὴν κιβωτόν.] S. καλιὰς ποιήσεις. Schol. τὰς εἰς νεοττοτροφίαν ἐπιτηδείως ἐχούσας καταλύσεις. AA.LL. νοσσιὰς ποιήσεις κατὰ τὴν κιβωτόν. κ [Καὶ ἀσφαλτώσεις ἀσφάλτῳ.] A. ἀλοιφήσεις ἀλοιφῇ. λ [Ἐπισυνάγων ποιήσεις.] S. διαφανὲς ποιήσεις. A. μεσημβρινόν. μ [Κατάγαια διώροφα καὶ τριώροφα] S. κατὰ δίστεγα καὶ τρίστεγα. A.L. κατώγαια. ν [Καὶ ἀπὸ πάντων τῶν θηρίων.] A. & S. ζώων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ΄. 7.

Καὶ εἶπε κύριος ὁ θεὸς πρὸς νῶε. εἴσελθε σὺ καὶ πᾶς ὁ οἶκός σου εἰς τὴν κιβωτὸν, ὅτι σὲ εἶδον δίκαιον ἐναντίον μου ἐν τῇ γενεᾷ ταύτῃ. ἀπὸ δὲ τῶν κτηνῶν τῶν καθαρῶν εἰσάγαγε πρὸς σὲ ἑπτὰ ἑπτὰ ἄρσεν καὶ θῆλυ, ἀπὸ δὲ τῶν κτηνῶν τῶν μὴ καθαρῶν δύο δύο ἄρσεν καὶ θῆλυ. καὶ ἀπὸ τῶν πετεινῶν τοῦ οὐρανοῦ τῶν καθαρῶν ἑπτὰ ἑπτὰ ἄρσεν καὶ θῆλυ, καὶ ἀπὸ πάντων τῶν πετεινῶν τῶν μὴ καθαρῶν δύο δύο ἄρσεν καὶ θῆλυ, διαθρέψαι σπέρμα ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν. ἔτι γὰρ ἡμερῶν ἑπτὰ ἐγὼ ἐπάγω ὑετὸν ἐπὶ τὴν γῆν, τεσσαράκοντα ἡμέρας καὶ τεσσαράκοντα νύκτας. καὶ ἐξαλείψω πᾶν τὸ ἀνάστημα, ὃ ἐποίησα ἀπὸ προσώπου πάσης τῆς γῆς. καὶ ἐποίησε νῶε πάντα, ὅσα ἐνετείλατο αὐτῷ κύριος ὁ θεός. νῶε δὲ ἦν ἐτῶν ἑξακοσίων, καὶ ὁ κατακλυσμὸς τοῦ ὕδατος ἐγένετο ἐπὶ τῆς γῆς. εἰσῆλθε δὲ νῶε καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ, καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ, καὶ αἱ γυναῖκες τῶν υἱῶν αὐτοῦ μετ᾽ αὐτοῦ εἰς τὴν κιβωτὸν, διὰ τὸ ὕδωρ τοῦ κατακλυσμοῦ. καὶ ἀπὸ τῶν πετεινῶν τῶν καθαρῶν, καὶ ἀπὸ τῶν πετεινῶν τῶν μὴ καθαρῶν. καὶ ἀπὸ τῶν κτηνῶν τῶν καθαρῶν, καὶ ἀπὸ τῶν κτηνῶν τῶν μὴ καθαρῶν. καὶ ἀπὸ πάντων τῶν ἑρπόντων ἐπὶ τῆς γῆς δύο δύο εἰσῆλθον πρὸς νῶε εἰς τὴν κιβωτὸν ἄρσεν καὶ θῆλυ, καθὰ ἐνετείλατο ὁ θεὸς τῷ νῶε. καὶ ἐγένετο μετὰ τὰς ἑπτὰ ἡμέρας, καὶ τὸ ὕδωρ τοῦ κατακλυσμοῦ ἐγένετο ἐπὶ τῆς γῆς. ἐν τῷ ἑξακοσιοστῷ ἔτει ἐν τῇ ζωῇ τοῦ νῶε τοῦ δευτέρου μηνὸς, ἑβδόμῃ καὶ εἰκάδι τοῦ μηνός. τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ ἐρράγησαν πᾶσαι αἱ πηγαὶ τῆς ἀβύσσου, α καὶ οἱ καταρράκται τοῦ οὐρανοῦ ἠνεῴχθησαν. καὶ ἐγένετο ὁ ὑετὸς ἐπὶ τῆς γῆς τεσσαράκοντα ἡμέρας καὶ τεσσαράκοντα νύκτας. ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ εἰσῆλθε νῶε, σὴμ, χὰμ, ἰάφεθ οἱ υἱοὶ νῶε, καὶ ἡ γυνὴ νῶε, καὶ αἱ τρεῖς γυναῖκες τῶν υἱῶν αὐτοῦ μετ᾽ αὐτοῦ εἰς τὴν κιβωτόν. καὶ πάντα τὰ θηρία κατὰ γένος, καὶ πάντα τὰ κτήνη κατὰ γένος, καὶ πᾶν ἑρπετὸν κινούμενον ἐπὶ τῆς γῆς κατὰ γένος. καὶ πᾶν ὄρνεον πετεινὸν κατὰ γένος αὐτοῦ εἰσῆλθον πρὸς νῶε εἰς τὴν κιβωτὸν, δύο δύο ἄρσεν καὶ θῆλυ ἀπὸ πάσης σαρκὸς, ἐν ᾧ ἐστι πνεῦμα ζωῆς. καὶ τὰ εἰσπορευόμενα ἄρσεν καὶ θῆλυ ἀπὸ πάσης σαρκὸς εἰσῆλθε, καθὰ ἐνετείλατο ὁ θεὸς τῷ νῶε. καὶ ἔκλεισε κύριος ὁ θεὸς τὴν κιβωτὸν ἔξωθεν αὐτοῦ. καὶ ἐγένετο ὁ κατακλυσμὸς τεσσαράκοντα ἡμέρας καὶ τεσσαράκοντα νύκτας ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ ἐπεπληθύνθη τὸ ὕδωρ. καὶ ἐπῆρε τὴν κιβωτὸν, καὶ ὑψώθη ἀπὸ τῆς γῆς. καὶ ἐπεκράτει τὸ ὕδωρ, καὶ ἐπληθύνετο σφόδρα ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ ἐπεφέρετο ἡ κιβωτὸς ἐπάνω τοῦ ὕδατος. τὸ δὲ ὕδωρ ἐπεκράτει σφόδρα σφόδρα ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ ἐκάλυψε πάντα τὰ ὄρη τὰ ὑψηλὰ, ἃ ἦν ὑποκάτω τοῦ οὐρανοῦ. πεντεκαίδεκα πήχεις ὑπεράνω β ὑψώθη τὸ ὕδωρ. καὶ ἐπεκάλυψε πάντα τὰ ὄρη τὰ ὑψηλά. καὶ ἀπέθανε πᾶσα σὰρξ κινουμένη ἐπὶ τῆς γῆς τῶν πετεινῶν, καὶ τῶν κτηνῶν, καὶ τῶν θηρίων. καὶ πᾶν ἑρπετὸν κινούμενον ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ πᾶς ἄνθρωπος. καὶ πάντα ὅσα ἔχει πνοὴν ζωῆς, καὶ πᾶν ὃ ἦν ἐπὶ τῆς ξηρᾶς, ἀπέθανε. καὶ ἐξήλειψε πᾶν τὸ ἀνάστημα, ὃ ἦν ἐπὶ προσώπου τῆς γῆς, ἀπὸ ἀνθρώπου ἕως κτήνους, καὶ ἑρπετῶν, καὶ τῶν πετεινῶν τοῦ οὐρανοῦ. καὶ ἐξηλείφθησαν ἀπὸ τῆς γῆς. καὶ κατελείφθη μόνος νῶε, καὶ οἱ μετ᾽ αὐτοῦ ἐν τῇ κιβωτῷ. καὶ ὑψώθη τὸ ὕδωρ ἐπὶ τῆς γῆς ἡμέρας ἑκατὸν πεντήκοντα.

α Οἱ καταρράκται τοῦ οὐρανοῦ.] Aquila & Symmachus, αἱ θυρίδες. β [Ὑψώθη τὸ ὕδωρ.] A. ἐνεδυναμώθη. S. ἐπεκράτησεν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ. Η΄. 8.

Καὶ ἀνεμνήσθη ὁ θεὸς τοῦ νῶε, καὶ πάντων τῶν θηρίων, καὶ πάντων τῶν κτηνῶν, καὶ πάντων τῶν πετεινῶν, καὶ πάντων τῶν ἑρπετῶν τῶν ἑρπόντων, ὅσα ἦν μετ᾽ αὐτοῦ ἐν τῇ κιβωτῷ. καὶ ἐπήγαγεν ὁ θεὸς πνεῦμα ἐπὶ τὴν γῆν, α καὶ ἐκόπασε τὸ ὕδωρ. β καὶ ἐπεκαλύφθησαν αἱ πηγαὶ τῆς ἀβύσσου, καὶ οἱ καταρράκται τοῦ οὐρανοῦ. καὶ συνεσχέθη ὁ ὑετὸς ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἐνεδίδου τὸ ὕδωρ πορευόμενον ἀπὸ τῆς γῆς. καὶ ἠλαττονοῦτο τὸ ὕδωρ μετὰ πεντήκοντα καὶ

ἑκατὸν ἡμέρας. καὶ ἐκάθισεν ἡ κιβωτὸς ἐν μηνὶ τῷ ἑβδόμῳ, ἑβδόμῃ καὶ εἰκάδι τοῦ μηνός, ἐπὶ τὰ ὄρη τὰ ἀραράτ. τὸ δὲ ὕδωρ ἠλαττονοῦτο ἕως τοῦ δεκάτου μηνός. καὶ ἐν τῷ δεκάτῳ μηνί, τῇ πρώτῃ τοῦ μηνός, ὤφθησαν αἱ κεφαλαὶ τῶν ὀρέων. καὶ ἐγένετο μετὰ τεσσαράκοντα ἡμέρας ἠνέῳξε νῶε γ τὴν θυρίδα τῆς κιβωτοῦ, ἣν ἐποίησε. καὶ ἀπέστειλε τὸν κόρακα. καὶ ἐξελθὼν, οὐκ ἀνέστρεψεν ἕως τοῦ ξηρανθῆναι τὸ ὕδωρ ἀπὸ τῆς γῆς. καὶ ἀπέστειλε τὴν περιστερὰν ὀπίσω αὐτοῦ ἰδεῖν, εἰ κεκόπακε τὸ ὕδωρ ἀπὸ τῆς γῆς. καὶ οὐχ εὑροῦσα ἡ περιστερὰ ἀνάπαυσιν τοῖς ποσὶν αὐτῆς, ἀνέστρεψε πρὸς αὐτὸν εἰς τὴν κιβωτὸν, ὅτι ὕδωρ ἦν ἐπὶ πᾶν τὸ πρόσωπον τῆς γῆς. καὶ ἐκτείνας τὴν χεῖρα ἔλαβεν αὐτὴν, καὶ εἰσήγαγεν αὐτὴν πρὸς ἑαυτὸν εἰς τὴν κιβωτόν. καὶ ἐπισχὼν ἔτι ἡμέρας ἑπτὰ ἑτέρας, πάλιν ἐξαπέστειλε τὴν περιστερὰν ἐκ τῆς κιβωτοῦ. καὶ ἀνέστρεψε πρὸς αὐτὸν ἡ περιστερὰ τὸ πρὸς ἑσπέραν. καὶ εἶχε φύλλον ἐλαίας κάρφος ἐν τῷ στόματι αὐτῆς. καὶ ἔγνω νῶε, ὅτι κεκόπακε τὸ ὕδωρ ἀπὸ τῆς γῆς. καὶ ἐπισχὼν ἔτι ἡμέρας ἑπτὰ ἑτέρας, πάλιν ἐξαπέστειλε τὴν περιστερὰν, καὶ οὐ προσέθετο τοῦ ἐπιστρέψαι πρὸς αὐτὸν ἔτι. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἑνὶ καὶ ἑξακοσιοστῷ ἔτει, ἐν τῇ ζωῇ τοῦ νῶε, τοῦ πρώτου μηνὸς μιᾷ τοῦ μηνὸς ἐξέλιπε τὸ ὕδωρ ἀπὸ τῆς γῆς. δ καὶ ἀπεκάλυψε νῶε τὴν στέγην τῆς κιβωτοῦ, ἣν ἐποίησε. καὶ εἶδεν, ὅτι ἐξέλιπε τὸ ὕδωρ ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς. ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ μηνὶ ἐξηράνθη ἡ γῆ, ἑβδόμῃ καὶ εἰκάδι τοῦ μηνός. καὶ εἶπε κύριος ὁ θεὸς πρὸς νῶε, λέγων. ἔξελθε ἐκ τῆς κιβωτοῦ σὺ, καὶ ἡ γυνή σου, καὶ οἱ υἱοί σου, καὶ αἱ γυναῖκες τῶν υἱῶν σου μετὰ σοῦ, καὶ πάντα τὰ θηρία ὅσα ἐστὶ μετὰ σοῦ. καὶ πᾶσα σὰρξ ἀπὸ πετεινῶν ἕως κτηνῶν. καὶ πᾶν ἑρπετὸν κινούμενον ἐπὶ τῆς γῆς ἐξάγαγε μετὰ σεαυτοῦ. καὶ αὐξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ ἐξῆλθε νῶε, καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ, καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ, καὶ αἱ γυναῖκες τῶν υἱῶν αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ. καὶ πάντα τὰ θηρία, καὶ πάντα τὰ κτήνη. καὶ πᾶν πετεινὸν, καὶ πᾶν ἑρπετὸν κινούμενον ἐπὶ τῆς γῆς κατὰ γένος αὐτῶν, ἐξήλθοσαν ἐκ τῆς κιβωτοῦ. καὶ ᾠκοδόμησε νῶε θυσιαστήριον τῷ κυρίῳ. καὶ ἔλαβεν ἀπὸ πάντων τῶν κτηνῶν τῶν καθαρῶν, καὶ ἀπὸ πάντων τῶν πετεινῶν τῶν καθαρῶν, ε καὶ ἀνήνεγκεν εἰς ὁλοκάρπωσιν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον. ζ καὶ ὠσφράνθη κύριος ὁ θεὸς ὀσμὴν εὐωδίας. η καὶ εἶπε κύριος ὁ θεὸς διανοηθεὶς, οὐ προσθήσω ἔτι καταράσασθαι τὴν γῆν, διὰ τὰ ἔργα τῶν ἀνθρώπων. ὅτι ἔγκειται ἡ διάνοια τοῦ ἀνθρώπου ἐπιμελῶς ἐπὶ τὰ πονηρὰ ἐκ νεότητος αὐτοῦ. οὐ προσθήσω οὖν ἔτι πατάξαι πᾶσαν σάρκα ζῶσαν, καθὼς ἐποίησα. πάσας τὰς ἡμέρας τῆς γῆς. σπέρμα καὶ θερισμὸς, ψῦχος καὶ καῦμα, θέρος καὶ ἔαρ, ἡμέραν καὶ νύκτα, οὐ καταπαύσουσι.

α Καὶ ἐκόπασε τὸ ὕδωρ.] Aquila. ἐστάλησαν. Symmachus. ἐλώφησαν. β [Καὶ ἐπεκαλύφθησαν αἱ πηγαί.] Ita LL. VV. A. ἐπεφράγησαν. S. Hieronymus videtur legisse, ἀπεκαλύφθησαν. vt vulgatæ quædam editiones. γ [Τὴν θυρίδα] Ita LL. VV. S. Iohannes Chrysostomus. & AA. LL. τὴν θύραν. δ [Καὶ ἀπεκάλυψε νῶε τὴν στέγην] A. τὸ κάλυμμα. ε [Καὶ ἀνήνεγκεν εἰς ὁλοκάρπωσιν.] S. ἀναφοράς. ζ [Καὶ ὠσφράνθη.] Schol. ὄσφρησιν καλεῖ τὴν τὸ εὐσεβὲς ἀποδεξαμένην κρίσιν. η [Καὶ εἶπε κύριος ὁ θεὸς. διανοηθείς.] S. εἶπε κύριος πρὸς ἑαυτόν. Theodotio. εἶπε κύριος πρὸς τὴν καρδίαν αὐτοῦ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ. 9.

ΚΑὶ εὐλόγησεν ὁ θεὸς τὸν νῶε, καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ. καὶ εἶπεν αὐτοῖς. αὐξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε, καὶ πληρώσατε τὴν γῆν, καὶ κατακυριεύσατε αὐτῆς. καὶ ὁ τρόμος, καὶ ὁ φόβος ὑμῶν, ἔσται ἐπὶ πᾶσι τοῖς θηρίοις τῆς γῆς, ἐπὶ πάντα τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἐπὶ πάντα τὰ κινούμενα ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ἐπὶ πάντας τοὺς ἰχθύας τῆς θαλάσσης. ὑπὸ χεῖρας ὑμῖν δέδωκα. καὶ πᾶν ἑρπετὸν, ὅ ἐστι ζῶν, ὑμῖν ἔσται εἰς βρῶσιν. ὡς λάχανα χόρτου δέδωκα ὑμῖν τὰ πάντα. α πλὴν κρέας ἐν αἵματι ψυχῆς οὐ φάγεσθε. καὶ γὰρ τὸ ὑμέτερον αἷμα τῶν ψυχῶν ὑμῶν, ἐκ χειρὸς πάντων τῶν θηρίων ἐκζητήσω αὐτό. καὶ ἐκ χειρὸς ἀνθρώπου ἀδελφοῦ, ἐκζητήσω τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου. ὁ ἐκχέων αἷμα ἀνθρώπου, ἀντὶ τοῦ αἵματος αὐτοῦ ἐκχυθήσεται, ὅτι ἐν εἰκόνι θεοῦ ἐποίησα τὸν ἄνθρωπον. ὑμεῖς δὲ αὐξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε, καὶ πληρώσατε τὴν γῆν, καὶ κατακυριεύσατε αὐτῆς. καὶ εἶπεν ὁ θεὸς τῷ νῶε καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ, λέγων. καὶ ἰδοὺ ἐγὼ ἀνίστημι τὴν διαθήκην μου ὑμῖν, καὶ τῷ σπέρματι ὑμῶν μεθ' ὑμᾶς. καὶ πάσῃ ψυχῇ ζώσῃ μεθ' ὑμῶν, ἀπὸ ὀρνέων, καὶ ἀπὸ κτηνῶν. καὶ πᾶσι τοῖς θηρίοις τῆς γῆς, ὅσα ἐστὶ μεθ' ὑμῶν ἀπὸ πάντων τῶν ἐξελθόντων ἐκ τῆς κιβωτοῦ. καὶ στήσω τὴν διαθήκην μου πρὸς ὑμᾶς. καὶ οὐκ ἀποθανεῖται πᾶσα σὰρξ ἔτι ἀπὸ τοῦ ὕδατος τοῦ κατακλυσμοῦ. καὶ οὐκ ἔτι ἔσται κατακλυσμὸς ὕδατος, καταφθεῖραι πᾶσαν τὴν γῆν. καὶ εἶπε κύριος ὁ θεὸς πρὸς νῶε. τοῦτο τὸ σημεῖον τῆς διαθήκης, ὃ ἐγὼ δίδωμι ἀνὰ μέσον ἐμοῦ καὶ ὑμῶν, καὶ ἀνὰ μέσον πάσης ψυχῆς ζώσης, ἥ ἐστι μεθ' ὑμῶν εἰς γενεὰς αἰωνίους. τὸ τόξον μου τίθημι ἐν τῇ νεφέλῃ, καὶ ἔσται εἰς σημεῖον διαθήκης ἀνὰ μέσον ἐμοῦ καὶ τῆς γῆς. καὶ ἔσται ἐν τῷ συννεφεῖν με νεφέλας ἐπὶ τὴν γῆν, ὀφθήσεται τὸ τόξον ἐν τῇ νεφέλῃ. καὶ μνησθήσομαι τῆς διαθήκης μου, ἥ ἐστιν ἀνὰ μέσον ἐμοῦ καὶ ὑμῶν, καὶ ἀνὰ μέσον πάσης ψυχῆς ζώσης ἐν πάσῃ σαρκί. καὶ οὐκ ἔσται ἔτι τὸ ὕδωρ εἰς κατακλυσμὸν, ὥστε ἐξαλεῖψαι πᾶσαν σάρκα. καὶ ἔσται τὸ τόξον μου ἐν τῇ νεφέλῃ. καὶ ὄψομαι τοῦ μνησθῆναι διαθήκην αἰώνιον ἀνὰ μέσον ἐμοῦ καὶ τῆς γῆς, καὶ ἀνὰ μέσον ψυχῆς ζώσης ἐν πάσῃ σαρκὶ, ἥ ἐστιν ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ εἶπεν ὁ θεὸς τῷ νῶε. τοῦτο τὸ σημεῖον τῆς διαθήκης, ἧς διεθέμην ἀνὰ μέσον ἐμοῦ, καὶ ἀνὰ μέσον πάσης σαρκὸς, ἥ ἐστιν ἐπὶ τῆς γῆς. ἦσαν δὲ οἱ υἱοὶ νῶε, οἱ ἐξελθόντες ἐκ τῆς κιβωτοῦ, σὴμ, χὰμ, ἰάφεθ. χὰμ δὲ ἦν πατὴρ χαναάν. τρεῖς οὗτοι εἰσὶν υἱοὶ νῶε. ἀπὸ τούτων διεσπάρησαν ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν. καὶ ἤρξατο

νῶε

νῶε ἄνθρωπος γεωργὸς γῆς. καὶ ἐφύτευσεν ἀμπελῶνα. καὶ ἔπιεν ἐκ τοῦ οἴνου, καὶ ἐμεθύσθη, καὶ ἐγυμνώθη ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ. καὶ εἶδε χὰμ ὁ πατὴρ χαναὰν [β] τὴν γύμνωσιν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ ἐξελθὼν ἀνήγγειλε τοῖς δυσὶν ἀδελφοῖς αὐτοῦ ἔξω. καὶ λαβόντες σὴμ καὶ ἰάφεθ τὸ ἱμάτιον, ἐπέθεντο ἐπὶ τὰ δύο νῶτα αὐτῶν, καὶ ἐπορεύθησαν ὀπισθοφανῶς, καὶ συνεκάλυψαν τὴν γύμνωσιν τοῦ πατρὸς αὐτῶν. καὶ τὸ πρόσωπον αὐτῶν ὀπισθοφανῶς, καὶ τὴν γύμνωσιν τοῦ πατρὸς αὐτῶν οὐκ εἶδον. ἐξένηψε δὲ νῶε ἀπὸ τοῦ οἴνου, καὶ ἔγνω ὅσα ἐποίησεν αὐτῷ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ὁ νεώτερος. καὶ εἶπεν. ἐπικατάρατος χαναὰν [γ] παῖς. οἰκέτης ἔσται τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ, καὶ εἶπεν. εὐλογητὸς κύριος ὁ θεὸς τοῦ σήμ. καὶ ἔσται χαναὰν παῖς οἰκέτης αὐτοῦ. πλατύναι ὁ θεὸς τῷ ἰάφεθ, [δ] καὶ κατοικησάτω ἐν τοῖς οἴκοις τοῦ σήμ. καὶ γενηθήτω χαναὰν παῖς αὐτοῦ. ἔζησε δὲ νῶε μετὰ τὸν κατακλυσμὸν ἔτη τριακόσια πεντήκοντα. καὶ ἐγένοντο πᾶσαι αἱ ἡμέραι νῶε ἐννακόσια πεντήκοντα ἔτη. καὶ ἀπέθανεν.

α [Πλὴν κρέας ἐν αἵματι ψυχῆς.] Aquila. ἐν ψυχῇ αὐτοῦ αἷμα αὐτοῦ. Symmachus. οὗ σὺν ψυχῇ αἷμα αὐτοῦ. β [Τὴν γύμνωσιν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ.] A. & S. τὴν ἀσχημοσύνην. γ [Παῖς οἰκέτης ἔσται] A. δοῦλος δούλων. δ [Κατοικησάτω ἐν τοῖς οἴκοις τοῦ σήμ.] LL. VV. ἐν τοῖς σκηνώμασι. Theodoretus in commentario vtramq. lectionem agnoſcit.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι΄. 10.

Αὗται δὲ αἱ γενέσεις τῶν υἱῶν νῶε, σήμ, χάμ, ἰάφεθ. καὶ ἐγεννήθησαν αὐτοῖς υἱοὶ μετὰ τὸν κατακλυσμόν. υἱοὶ ἰάφεθ, γαμὲρ, καὶ μαγὼγ, καὶ μαδοὶ, καὶ ἰωύαν, καὶ ἐλισὰ, καὶ θοβὲλ, καὶ μοσὸχ, καὶ θείρας. καὶ υἱοὶ γαμὲρ, ἀσχανὰζ, καὶ ῥιφὰθ, καὶ θεργαμά. καὶ υἱοὶ ἰωύαν, ἐλισὰ, καὶ θαρσὶς, κήτιοι, ῥόδιοι. ἐκ τούτων ἀφωρίσθησαν νῆσοι τῶν ἐθνῶν ἐν τῇ γῇ αὐτῶν. ἕκαστος κατὰ γλῶσσαν ἐν ταῖς φυλαῖς αὐτῶν, καὶ ἐν τοῖς ἔθνεσιν αὐτῶν. υἱοὶ δὲ χάμ, χοὺς, καὶ μεσραῒν, φοὺδ, καὶ χαναάν. υἱοὶ δὲ χοὺς, σαβὰ, καὶ εὐιλὰ, καὶ σαβαθὰ, καὶ ῥεγμὰ, καὶ σαβαθακά. υἱοὶ δὲ ῥεγμὰ, σαβὰ, καὶ δαδάν. χοὺς δὲ ἐγέννησε τὸν νεβρώδ. οὗτος ἤρξατο εἶναι γίγας ἐπὶ τῆς γῆς. οὗτος ἦν γίγας κυνηγὸς ἐναντίον κυρίου τοῦ θεοῦ. διὰ τοῦτο ἐροῦσιν, ὡς νεβρὼδ [α] γίγας κυνηγὸς ἐναντίον κυρίου. καὶ ἐγένετο ἀρχὴ τῆς βασιλείας αὐτοῦ βαβυλὼν, καὶ ὀρὲχ καὶ ἀρχὰδ καὶ χαλάννη, ἐν τῇ γῇ σενναάρ. ἐκ τῆς γῆς ἐκείνης ἐξῆλθεν ἀσσούρ. καὶ ᾠκοδόμησε τὴν νινευΐ, καὶ τὴν ῥοωβὼθ πόλιν, καὶ τὴν χαλὰχ, καὶ τὴν δασὴ ἀνὰ μέσον νινευΐ, καὶ ἀνὰ μέσον χαλάχ. αὕτη ἡ πόλις μεγάλη. καὶ μεσραῒν ἐγέννησε τοὺς λουδιεὶμ, καὶ τοὺς νεφθαλεὶμ, καὶ τοὺς ἐνεμετιεὶμ, καὶ τοὺς λαβιεὶμ, καὶ τοὺς πατροσωνιεὶμ, καὶ τοὺς χασμωνιεὶμ, ὅθεν ἐξῆλθε φυλιστιεὶμ, καὶ τοὺς γαφθοριεὶμ. χαναὰν δὲ ἐγέννησε τὸν σιδῶνα πρωτότοκον αὐτοῦ, καὶ τὸν χετταῖον, καὶ τὸν ἰεβουσαῖον, καὶ τὸν ἀμορραῖον, καὶ τὸν γεργεσαῖον, καὶ τὸν εὐαῖον, καὶ τὸν ἀρουκαῖον, καὶ τὸν ἀσενναῖον, καὶ τὸν ἀράδιον, καὶ τὸν σαμαραῖον, καὶ τὸν ἀμαθί. καὶ μετὰ τοῦτο διεσπάρησαν αἱ φυλαὶ τῶν χαναναίων. καὶ ἐγένετο τὰ ὅρια τῶν χαναναίων ἀπὸ σιδῶνος ἕως ἐλθεῖν εἰς γεραρὰ καὶ γάζαν, ἕως ἐλθεῖν ἕως σοδόμων καὶ γομόῤῥας. ἀδαμὰ καὶ σεβωὶμ ἕως λασά. οὗτοι υἱοὶ χὰμ, ἐν ταῖς φυλαῖς αὐτῶν, κατὰ γλώσσας αὐτῶν, ἐν ταῖς χώραις αὐτῶν, καὶ ἐν τοῖς ἔθνεσιν αὐτῶν. καὶ τῷ σὴμ ἐγενήθη καὶ αὐτῷ πατρὶ πάντων τῶν υἱῶν ἕβερ, ἀδελφῷ ἰάφεθ τοῦ μείζονος. υἱοὶ σὴμ, ἐλὰμ, καὶ ἀσσοὺρ, καὶ ἀρφαξὰδ, καὶ λοὺδ, καὶ ἀρὰμ, καὶ καϊνάν. καὶ υἱοὶ ἀρὰμ, οὒζ, καὶ οὒλ, καὶ γατὲρ, καὶ μοσόχ. καὶ ἀρφαξὰδ ἐγέννησε τὸν καϊνάν. καὶ καϊνὰν ἐγέννησε τὸν σαλά. σαλὰ δὲ ἐγέννησε τὸν ἕβερ. καὶ τῷ ἕβερ ἐγεννήθησαν δύο υἱοί. ὄνομα τῷ ἑνὶ, φαλέγ. ὅτι ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ διεμερίσθη ἡ γῆ. καὶ ὄνομα τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ, ἰεκτάν. ἰεκτὰν δὲ ἐγέννησε τὸν ἐλμωδὰδ, καὶ σαλὲθ, καὶ τὸν σαρμὼθ, καὶ ἰαρὰχ, καὶ ὀδοῤῥὰ, καὶ αἰβὴλ, καὶ δεκλὰ, καὶ εὐὰλ, καὶ ἀβιμαὲλ, καὶ σαβὰ, καὶ οὐφεὶρ, καὶ εὐειλὰ, καὶ ἰωβάβ. πάντες οὗτοι υἱοὶ ἰεκτάν. καὶ ἐγένετο ἡ κατοίκησις αὐτῶν, ἀπὸ μασσὴ ἕως ἐλθεῖν εἰς σαφηρὰ ὄρος ἀνατολῶν. οὗτοι υἱοὶ σὴμ, ἐν ταῖς φυλαῖς αὐτῶν, κατὰ γλώσσας αὐτῶν, ἐν ταῖς χώραις αὐτῶν, καὶ ἐν τοῖς ἔθνεσιν αὐτῶν. αὗται αἱ φυλαὶ υἱῶν νῶε κατὰ γενέσεις αὐτῶν, κατὰ ἔθνη αὐτῶν. ἀπὸ τούτων διεσπάρησαν νῆσοι τῶν ἐθνῶν ἐπὶ τῆς γῆς μετὰ τὸν κατακλυσμόν.

α Γίγας κυνηγός.] Schol. βίαιος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ΄. 11.

Καὶ ἦν πᾶσα ἡ γῆ χεῖλος ἓν, καὶ φωνὴ μία πᾶσι. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ κινῆσαι αὐτοὺς ἀπὸ ἀνατολῶν, εὗρον πεδίον ἐν γῇ σενναὰρ καὶ κατῴκησαν ἐκεῖ. καὶ εἶπεν ἄνθρωπος τῷ πλησίον αὐτοῦ. δεῦτε πλινθεύσωμεν πλίνθους, καὶ ὀπτήσωμεν αὐτοὺς πυρί. καὶ ἐγένετο αὐτοῖς ἡ πλίνθος εἰς λίθον. [α] καὶ ἄσφαλτος ἦν αὐτοῖς ὁ πηλός. καὶ εἶπαν. δεῦτε οἰκοδομήσωμεν ἑαυτοῖς πόλιν καὶ πύργον, οὗ ἔσται ἡ κεφαλὴ ἕως τοῦ οὐρανοῦ. καὶ ποιήσωμεν ἑαυτοῖς ὄνομα, πρὸ τοῦ διασπαρῆναι ἡμᾶς ἐπὶ προσώπου πάσης τῆς γῆς. καὶ κατέβη κύριος ἰδεῖν τὴν πόλιν καὶ τὸν πύργον, ὃν ᾠκοδόμησαν οἱ υἱοὶ τῶν ἀνθρώπων. καὶ εἶπε κύριος. ἰδοὺ γένος ἓν, καὶ χεῖλος ἓν πάντων. καὶ τοῦτο ἤρξαντο ποιῆσαι. καὶ νῦν οὐκ ἐκλείψει ἀπ᾽ αὐτῶν πάντα, [β] ὅσα ἂν ἐπιθῶνται ποιεῖν. δεῦτε, καὶ καταβάντες συγχέωμεν αὐτῶν ἐκεῖ τὴν γλῶσσαν, ἵνα μὴ ἀκούσωσιν ἕκαστος τὴν φωνὴν τοῦ πλησίον. καὶ διέσπειρεν αὐτοὺς κύριος ἐκεῖθεν ἐπὶ πρόσωπον πάσης τῆς γῆς. καὶ ἐπαύσαντο οἰκοδομοῦντες τὴν πόλιν καὶ τὸν πύργον. διὰ τοῦτο ἐκλήθη τὸ ὄνομα αὐτῆς, σύγχυσις. ὅτι ἐκεῖ συνέχεε κύριος τὰ χείλη πάσης τῆς γῆς. καὶ ἐκεῖθεν διέσπειρεν αὐτοὺς κύριος ἐπὶ πρόσωπον πάσης τῆς γῆς. καὶ αὗται αἱ γενέσεις σήμ.

καὶ ἦν σὴμ υἱὸς ἑκατὸν ἐτῶν, ὅτε ἐγέννησε τὸν ἀρφαξὰδ, δευτέρου ἔτους μετὰ τὸν κατακλυσμόν. καὶ ἔζησε σὴμ, μετὰ τὸ γεννῆσαι αὐτὸν τὸν ἀρφαξὰδ, ἔτη πεντακόσια. καὶ ἐγέννησεν υἱοὺς καὶ θυγατέρας. καὶ ἀπέθανε. καὶ ἔζησεν ἀρφαξὰδ ἑκατὸν τριακονταπέντε ἔτη. καὶ ἐγέννησε τὸν καϊνᾶν. καὶ ἔζησεν ἀρφαξὰδ, μετὰ τὸ γεννῆσαι αὐτὸν τὸν καϊνᾶν, ἔτη τετρακόσια. καὶ ἐγέννησεν υἱοὺς καὶ θυγατέρας. καὶ ἀπέθανε. καὶ ἔζησε καϊνᾶν ἑκατὸν καὶ τριάκοντα ἔτη. καὶ ἐγέννησε τὸν σαλά. καὶ ἔζησε καϊνᾶν, μετὰ τὸ γεννῆσαι αὐτὸν τὸν σαλὰ, ἔτη τριακόσια τριάκοντα. καὶ ἐγέννησεν υἱοὺς καὶ θυγατέρας. καὶ ἀπέθανε. καὶ ἔζησε σαλὰ ἑκατὸν τριάκοντα ἔτη. καὶ ἐγέννησε τὸν ἔβερ. καὶ ἔζησε σαλὰ μετὰ τὸ γεννῆσαι αὐτὸν τὸν ἔβερ, τριακόσια τριάκοντα ἔτη. καὶ ἐγέννησεν υἱοὺς καὶ θυγατέρας. καὶ ἀπέθανε. καὶ ἔζησεν ἔβερ ἑκατὸν τριακοντατέσσαρα ἔτη. καὶ ἐγέννησε τὸν φαλέγ. καὶ ἔζησεν ἔβερ, μετὰ τὸ γεννῆσαι αὐτὸν τὸν φαλέγ, ἔτη διακόσια ἑβδομήκοντα. καὶ ἐγέννησεν υἱοὺς καὶ θυγατέρας. καὶ ἀπέθανε. καὶ ἔζησε φαλὲγ τριάκοντα καὶ ἑκατὸν ἔτη. καὶ ἐγέννησε τὸν ῥαγαῦ. καὶ ἔζησε φαλὲγ, μετὰ τὸ γεννῆσαι αὐτὸν τὸν ῥαγαῦ, ἐννέα καὶ διακόσια ἔτη. καὶ ἐγέννησεν υἱοὺς καὶ θυγατέρας. καὶ ἀπέθανε. καὶ ἔζησε ῥαγαῦ ἑκατὸν τριάκοντα καὶ δύο ἔτη. καὶ ἐγέννησε τὸν σερούχ. καὶ ἔζησε ῥαγαῦ, μετὰ τὸ γεννῆσαι αὐτὸν τὸν σερούχ, διακόσια ἑπτὰ ἔτη. καὶ ἐγέννησεν υἱοὺς καὶ θυγατέρας. καὶ ἀπέθανε. καὶ ἔζησε σερούχ ἑκατὸν τριάκοντα ἔτη. καὶ ἐγέννησε τὸν ναχώρ. καὶ ἔζησε σερούχ, μετὰ τὸ γεννῆσαι αὐτὸν τὸν ναχὼρ, ἔτη διακόσια. καὶ ἐγέννησεν υἱοὺς καὶ θυγατέρας. καὶ ἀπέθανε. καὶ ἔζησε ναχὼρ ἔτη ἑκατὸν ἑβδομηκονταεννέα. καὶ ἐγέννησε τὸν θάρρα. καὶ ἔζησε ναχὼρ, μετὰ τὸ γεννῆσαι αὐτὸν τὸν θάρρα, ἔτη ἑκατὸν εἰκοσιπέντε. καὶ ἐγέννησεν υἱοὺς καὶ θυγατέρας. καὶ ἀπέθανε. καὶ ἔζησε θάρρα ἑβδομήκοντα ἔτη. καὶ ἐγέννησε τὸν ἄβραμ, καὶ τὸν ναχὼρ, καὶ τὸν ἀῤῥάν. αὗται δὲ αἱ γενέσεις θάρρα. θάρρα ἐγέννησε τὸν ἄβραμ, καὶ τὸν ναχὼρ, καὶ τὸν ἀῤῥάν. καὶ ἀῤῥὰν ἐγέννησε τὸν λώτ. καὶ ἀπέθανεν ἀῤῥὰν ἐνώπιον θάρρα τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἐν τῇ γῇ ᾗ ἐγεννήθη, ἐν τῇ χώρᾳ τῶν χαλδαίων. καὶ ἔλαβον ἄβραμ καὶ ναχὼρ ἑαυτοῖς γυναῖκας. ὄνομα τῇ γυναικὶ ἄβραμ, σάρα. καὶ ὄνομα τῇ γυναικὶ ναχὼρ, μελχὰ, θυγάτηρ ἀῤῥάν. καὶ πατὴρ μελχὰ, καὶ πατὴρ ἰεχά. καὶ ἦν σάρα στεῖρα, καὶ οὐκ ἐτεκνοποίει. καὶ ἔλαβε θάρρα τὸν ἄβραμ υἱὸν αὐτοῦ, καὶ τὸν λὼτ υἱὸν ἀῤῥὰν, υἱὸν τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, καὶ τὴν σάραν τὴν νύμφην αὐτοῦ, γυναῖκα ἄβραμ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ. καὶ ἐξήγαγεν αὐτοὺς ἐκ τῆς χώρας τῶν χαλδαίων, πορευθῆναι εἰς γῆν χαναάν. καὶ ἦλθον ἕως χαῤῥάν. καὶ κατῴκησεν ἐκεῖ. καὶ ἐγένοντο πᾶσαι αἱ ἡμέραι θάρρα ἐν γῇ χαῤῥὰν, διακόσια πέντε ἔτη. καὶ ἀπέθανε θάρρα ἐν χαῤῥάν.

a Καὶ ἄσφαλτος ἦν αὐτοῖς ὁ πηλός] Schol. ὁ σύρος καὶ ὁ ἑβραῖος ἄσβεστον φασίν. καὶ τὴν ἄσφαλτον τινὲς τῶν διδασκάλων ἄσβεστον ἔφασαν εἶναι, ἀγνοοῦντες ὡς εἰκὸς τὰς ἐν τῇ ἀσσυρίᾳ πηγάς. Diodorus. ἄσφαλτος εἰς οἰκοδομὴν ἄχρηστος, ἄσβεστος δὲ ἐπιτηδειοτάτη. β [Ὅσα ἂν ἐπιθῶνται ποιεῖν] Schol. ὅθεν συνοιδήσονται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΒ΄. 12

Καὶ εἶπε κύριος τῷ ἄβραμ. ἔξελθε ἐκ τῆς γῆς σου, καὶ ἐκ τῆς συγγενείας σου, καὶ ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ πατρός σου. καὶ δεῦρο εἰς τὴν γῆν, ἣν ἄν σοι δείξω, καὶ ποιήσω σε εἰς ἔθνος μέγα. καὶ εὐλογήσω σε, καὶ μεγαλυνῶ τὸ ὄνομά σου, καὶ ἔσῃ εὐλογημένος. καὶ εὐλογήσω τοὺς εὐλογοῦντάς σε, καὶ τοὺς καταρωμένους σε καταράσομαι. καὶ ἐνευλογηθήσονται ἐν σοὶ πᾶσαι αἱ φυλαὶ τῆς γῆς. καὶ ἐπορεύθη ἄβραμ, καθάπερ ἐλάλησεν αὐτῷ κύριος. καὶ ᾤχετο μετ' αὐτοῦ λώτ. ἄβραμ δὲ ἦν ἐτῶν ἑβδομηκονταπέντε, ὅτε ἐξῆλθεν ἐκ χαῤῥάν. καὶ ἔλαβεν ἄβραμ σάραν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ τὸν λὼτ υἱὸν τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, καὶ πάντα τὰ ὑπάρχοντα αὐτῶν, ὅσα ἐκτήσαντο, καὶ πᾶσαν ψυχὴν, ἣν ἐκτήσαντο ἐκ χαῤῥάν. καὶ ἐξήλθοσαν πορευθῆναι εἰς γῆν χαναάν. καὶ διώδευσεν ἄβραμ τὴν γῆν εἰς τὸ μῆκος αὐτῆς ἕως τοῦ τόπου συχέμ, a ἐπὶ τὴν δρῦν τὴν ὑψηλήν. οἱ δὲ χαναναῖοι τότε κατῴκουν τὴν γῆν. καὶ ὤφθη κύριος τῷ ἄβραμ, καὶ εἶπεν αὐτῷ. τῷ σπέρματί σου δώσω τὴν γῆν ταύτην. καὶ ᾠκοδόμησεν ἐκεῖ ἄβραμ θυσιαστήριον κυρίῳ τῷ ὀφθέντι αὐτῷ. β καὶ ἀπέστη ἐκεῖθεν εἰς τὸ ὄρος κατὰ ἀνατολὰς βαιθήλ. καὶ ἔστησεν ἐκεῖ τὴν σκηνὴν αὐτοῦ ἐν βαιθὴλ κατὰ θάλασσαν, καὶ ἀγγαὶ κατὰ ἀνατολάς. καὶ ᾠκοδόμησεν ἐκεῖ θυσιαστήριον τῷ κυρίῳ, καὶ ἐπεκαλέσατο ἐπὶ τῷ ὀνόματι κυρίου. καὶ ἀπῆρεν ἄβραμ, καὶ πορευθεὶς ἐστρατοπέδευσεν ἐν τῇ ἐρήμῳ. καὶ ἐγένετο λιμὸς ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ κατέβη ἄβραμ εἰς αἴγυπτον παροικῆσαι ἐκεῖ, ὅτι ἐνίσχυσεν ὁ λιμὸς ἐπὶ τῆς γῆς. ἐγένετο δὲ ἡνίκα ἤγγισεν ἄβραμ εἰσελθεῖν εἰς αἴγυπτον, εἶπεν ἄβραμ σάρα τῇ γυναικί. γινώσκω ἐγὼ, ὅτι γυνὴ εὐπρόσωπος εἶ. ἔσται οὖν ὡς ἂν ἴδωσί σε οἱ αἰγύπτιοι, ἐροῦσιν ὅτι γυνὴ αὐτοῦ ἐστιν αὕτη, καὶ ἀποκτενοῦσί με. σὲ δὲ περιποιήσονται. εἰπὸν οὖν, ὅτι ἀδελφὴ αὐτοῦ εἰμι, ὅπως ἂν εὖ μοι γένηται διὰ σὲ, καὶ ζήσεται ἡ ψυχή μου ἕνεκέν σου. ἐγένετο δὲ, ἡνίκα εἰσῆλθεν ἄβραμ εἰς αἴγυπτον, ἰδόντες οἱ αἰγύπτιοι τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, ὅτι καλὴ ἦν σφόδρα. καὶ ἴδον αὐτὴν οἱ ἄρχοντες φαραὼ, καὶ ἐπῄνεσαν αὐτὴν πρὸς φαραὼ, καὶ εἰσήγαγον αὐτὴν εἰς τὸν οἶκον φαραώ. καὶ τῷ ἄβραμ εὖ ἐχρήσαντο δι' αὐτήν. καὶ ἐγένοντο αὐτῷ πρόβατα, καὶ μόσχοι, καὶ ὄνοι, καὶ παῖδες, καὶ παιδίσκαι, καὶ ἡμίονοι, καὶ κάμηλοι. καὶ ἤτασεν ὁ θεὸς τὸν φαραὼ ἐτασμοῖς μεγάλοις καὶ πονηροῖς, καὶ τὸν οἶκον αὐτοῦ, περὶ σάρας τῆς γυναικὸς ἄβραμ. καλέσας δὲ φαραὼ τὸν ἄβραμ, εἶπεν. τί τοῦτο ἐποίησάς μοι, ὅτι οὐκ ἀπήγγειλάς μοι, ὅτι γυνή σου ἐστίν; ἵνα τί εἶπας ὅτι ἀδελφή μου ἐστίν; καὶ ἔλαβον αὐτὴν ἐμαυτῷ γυναῖκα. καὶ νῦν ἰδοὺ ἡ γυνή σου ἐναντί σου, λαβὼν ἀπότρεχε. καὶ ἐνετείλατο φαραὼ ἀνδράσι περὶ ἄβραμ συμπροπέμψαι αὐτὸν, καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ πάντα ὅσα ἦν αὐτῷ.

a Ἐπὶ

α Ἐπὶ τὴν δρῦν τὴν ὑψηλήν] Schol. τῆς δρυὸς μαμβρῆ. β [Καὶ ἀπῆρεν ἐκεῖθεν] Aquila. μετῆρεν. γ [Κατὰ θάλασσαν] Schol. ἀπὸ δυσμῶν. ἀπὸ θαλάσσης. δ [Ἐστρατοπέδευσαν ἐν τῇ ἐρήμῳ] A. νότον δὲ. Symmachus. εἰς νότον. ε [Ὅτι ἐνίσχυσεν ὁ λιμός.] A. ἐβάρυνεν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΓ΄. 13.

Ἀνέβη δὲ ἄβραμ ἐξ αἰγύπτου αὐτὸς, καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ, καὶ πάντα τὰ αὐτοῦ, καὶ λὼτ μετ᾽ αὐτοῦ εἰς τὴν ἔρημον. ἄβραμ δὲ ἦν πλούσιος σφόδρα κτήνεσι, καὶ ἀργυρίῳ, καὶ χρυσίῳ. καὶ ἐπορεύθη ὅθεν ἦλθεν εἰς τὴν ἔρημον ἕως βαιθὴλ, ἕως τοῦ τόπου, οὗ ἦν ἡ σκηνὴ αὐτοῦ τὸ πρότερον. ἀνὰ μέσον βαιθὴλ καὶ ἀνὰ μέσον ἀγγαὶ, εἰς τὸν τόπον τοῦ θυσιαστηρίου, οὗ ἐποίησεν ἐκεῖ τὴν ἀρχήν. καὶ ἐπεκαλέσατο ἐκεῖ ἄβραμ τὸ ὄνομα τοῦ κυρίου. καὶ λὼτ τῷ συμπορευομένῳ μετὰ ἄβραμ ἦν πρόβατα, α καὶ βόες, καὶ σκηναί. καὶ οὐκ ἐχώρει αὐτοὺς ἡ γῆ κατοικεῖν ἅμα. ὅτι ἦν τὰ ὑπάρχοντα αὐτῶν πολλά. καὶ οὐκ ἐχώρει αὐτοὺς ἡ γῆ κατοικεῖν ἅμα. καὶ ἐγένετο μάχη ἀνὰ μέσον τῶν ποιμένων τῶν κτηνῶν τοῦ ἄβραμ, καὶ ἀνὰ μέσον τῶν ποιμένων τῶν κτηνῶν τοῦ λώτ. οἱ δὲ χαναναῖοι καὶ οἱ φερεζαῖοι τότε κατῴκουν τὴν γῆν. εἶπε δὲ ἄβραμ τῷ λώτ. μὴ ἔστω μάχη ἀνὰ μέσον ἐμοῦ καὶ σοῦ, καὶ ἀνὰ μέσον τῶν ποιμένων μου καὶ ἀνὰ μέσον τῶν ποιμένων σου. ὅτι ἄνθρωποι ἀδελφοὶ ἐσμὲν ἡμεῖς. οὐκ ἰδοὺ πᾶσα ἡ γῆ ἐναντίον σου ἐστί; διαχωρίσθητι ἀπ᾽ ἐμοῦ. εἰ σὺ εἰς ἀριστερὰ, ἐγὼ εἰς δεξιά. εἰ δὲ σὺ εἰς δεξιὰ, ἐγὼ εἰς ἀριστερά. καὶ ἐπάρας λὼτ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, ἐπεῖδε πᾶσαν τὴν περίχωρον τοῦ ἰορδάνου, ὅτι πᾶσα ἦν ποτιζομένη πρὸ τοῦ καταστρέψαι τὸν θεὸν σόδομα καὶ γόμορρα, ὡς ὁ παράδεισος τοῦ θεοῦ, καὶ ὡς ἡ γῆ αἰγύπτου, ἕως ἐλθεῖν εἰς ζόγορα. καὶ ἐξελέξατο ἑαυτῷ λὼτ πᾶσαν τὴν περίχωρον τοῦ ἰορδάνου. καὶ ἀπῆρε λὼτ ἀπὸ ἀνατολῶν. καὶ διεχωρίσθησαν ἕκαστος ἀπὸ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ. ἄβραμ δὲ κατῴκησεν ἐν γῇ χαναάν. λὼτ δὲ κατῴκησεν ἐν πόλει τῶν περιχώρων, καὶ ἐσκήνωσεν ἐν σοδόμοις. οἱ δὲ ἄνθρωποι οἱ ἐν σοδόμοις πονηροὶ καὶ ἁμαρτωλοὶ ἐναντίον τοῦ θεοῦ σφόδρα. ὁ δὲ θεὸς εἶπε τῷ ἄβραμ μετὰ τὸ διαχωρισθῆναι τὸν λὼτ ἀπ᾽ αὐτοῦ. ἀνάβλεψον τοῖς ὀφθαλμοῖς σου, καὶ ἴδε ἀπὸ τοῦ τόπου οὗ νῦν σὺ εἶ πρὸς βορρᾶν καὶ λίβα καὶ ἀνατολὰς καὶ θάλασσαν. ὅτι πᾶσαν τὴν γῆν, ἣν σὺ ὁρᾷς, σοὶ δώσω αὐτὴν καὶ τῷ σπέρματί σου ἕως αἰῶνος. καὶ ποιήσω τὸ σπέρμα σου, ὡς τὴν ἄμμον τῆς γῆς. εἰ δύναταί τις ἐξαριθμῆσαι τὴν ἄμμον τῆς γῆς, καὶ τὸ σπέρμα σου ἐξαριθμηθήσεται. ἀναστὰς διόδευσον τὴν γῆν εἴς τε τὸ μῆκος αὐτῆς καὶ εἰς τὸ πλάτος. β ὅτι σοι δώσω αὐτὴν καὶ τῷ σπέρματί σου εἰς τὸν αἰῶνα. καὶ ἀποσκηνώσας ἄβραμ, ἐλθὼν κατῴκησε παρὰ τὴν δρῦν τὴν μαμβρῆ, ἣ ἦν ἐν χεβρὼμ. καὶ ᾠκοδόμησεν ἐκεῖ θυσιαστήριον τῷ κυρίῳ.

α Καὶ βόες, καὶ σκηναί] Ita LL. VV. in alijs est βόες καὶ κτήνη. prior lectio reperitur apud S. Ambrosium, posterior apud Philonem. β [Ὅτι σοὶ δώσω αὐτὴν καὶ τῷ σπέρματί σου εἰς τὸν αἰῶνα] Ita LL. VV. & ita legit S. Ambrosius. In alijs libris desunt illa. καὶ τῷ σπέρματί σου εἰς τὸν αἰῶνα. nec S. Augustinus agnoscit.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΔ΄. 14.

Ἐγένετο δὲ ἐν τῇ βασιλείᾳ τῇ ἀμαρφὰλ βασιλέως σενναὰρ, καὶ ἀριὼχ α βασιλέως ἐλλασὰρ, χοδολλογομὸρ βασιλεὺς ἐλὰμ, καὶ θαργὰλ βασιλεὺς ἐθνῶν. ἐποίησαν πόλεμον μετὰ βαλλὰ βασιλέως σοδόμων, καὶ μετὰ βαρσὰ βασιλέως γομόρρας, καὶ μετὰ σενναὰρ βασιλέως ἀδαμὰ, καὶ μετὰ συμοβὸρ βασιλέως σεβωεὶμ, καὶ βασιλέως βαλάκ. αὕτη ἐστὶ σηγώρ. πάντες οὗτοι β συνεφώνησαν γ ἐπὶ τὴν φάραγγα τὴν ἁλυκήν. αὕτη ἡ θάλασσα τῶν ἁλῶν. δώδεκα ἔτη αὐτοὶ ἐδούλευσαν τῷ χοδολλογομόρ. τῷ δὲ τρισκαιδεκάτῳ ἔτει ἀπέστησαν. ἐν δὲ τῷ τεσσαρεσκαιδεκάτῳ ἔτει ἦλθε χοδολλογομὸρ καὶ οἱ βασιλεῖς μετ᾽ αὐτοῦ, δ καὶ κατέκοψαν τοὺς γίγαντας τοὺς ἐν ἀσταρὼθ, καὶ καρναῒν, καὶ ἔθνη ἰσχυρὰ ἅμα αὐτοῖς. καὶ τοὺς ὀμμαίους τοὺς ἐν σαυῇ τῇ πόλει. καὶ τοὺς χορραίους τοὺς ἐν τοῖς ὄρεσι σηεὶρ, ε ἕως τῆς τερεβίνθου τῆς φαράν. ἥ ἐστιν ἐν τῇ ἐρήμῳ. καὶ ἀναστρέψαντες ἦλθον ἐπὶ τὴν πηγὴν τῆς κρίσεως. αὕτη ἐστὶ κάδης. καὶ κατέκοψαν πάντας τοὺς ἄρχοντας ἀμαλὴκ, καὶ τοὺς ἀμορραίους τοὺς κατοικοῦντας ἐν ἀσασονθαμάρ. ἐξῆλθε δὲ βασιλεὺς σοδόμων, καὶ βασιλεὺς γομόρρας, καὶ βασιλεὺς ἀδαμὰ, καὶ βασιλεὺς σεβωεὶμ, καὶ βασιλεὺς βαλάκ. αὕτη ἐστὶ σηγώρ. καὶ παρετάξαντο αὐτοῖς εἰς πόλεμον ἐν τῇ κοιλάδι τῇ ἁλυκῇ πρὸς χοδολλογομὸρ βασιλέα ἐλὰμ, ζ καὶ θαργὰλ βασιλέα ἐθνῶν, καὶ ἀμαρφὰλ η βασιλέα σενναὰρ, καὶ ἀριὼχ βασιλέα ἐλλασάρ. οἱ τέσσαρες βασιλεῖς πρὸς τοὺς πέντε. ἡ δὲ κοιλὰς ἡ ἁλυκὴ, φρέατα ἀσφάλτου. ἔφυγε δὲ βασιλεὺς σοδόμων, καὶ βασιλεὺς γομόρρας, καὶ ἐνέπεσαν ἐκεῖ. οἱ δὲ καταλειφθέντες εἰς τὴν ὀρεινὴν, ἔφυγον. ἔλαβον δὲ τὴν ἵππον πᾶσαν τὴν σοδόμων καὶ γομόρρας, καὶ πάντα τὰ βρώματα αὐτῶν. καὶ ἀπῆλθον. ἔλαβον δὲ καὶ τὸν λὼτ τὸν υἱὸν τοῦ ἀδελφοῦ ἄβραμ, καὶ τὴν ἀποσκευὴν αὐτοῦ. καὶ ἀπῴχοντο. θ ἦν γὰρ κατοικῶν ἐν σοδόμοις. παραγενόμενος δὲ ι τῶν ἀνασωθέντων τις, ἀπήγγειλεν κ ἄβραμ τῷ περάτῃ. αὐτὸς δὲ κατῴκει παρὰ τῇ δρυῒ τῇ μαμβρῇ ἀμορραίου τοῦ ἀδελφοῦ ἐσχὼλ, καὶ τοῦ ἀδελφοῦ αὐνάν. οἳ ἦσαν συνωμόται τοῦ ἄβραμ. ἀκούσας δὲ ἄβραμ ὅτι ᾐχμαλώτευται λὼτ ὁ ἀδελφιδοῦς αὐτοῦ, ἠρίθμησε τοὺς ἰδίους οἰκογενεῖς αὐτοῦ, τριακοσίους δέκα καὶ ὀκτώ. καὶ κατεδίωξεν ὀπίσω αὐτῶν ἕως δάν. καὶ ἐπέπεσεν ἐπ᾽ αὐτοὺς τὴν νύκτα αὐτὸς, καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ. καὶ ἐπάταξεν αὐτοὺς καὶ κατεδίωξεν αὐτοὺς ἕως χοβὰ, ἥ ἐστιν ἐν ἀριστερᾷ δαμασκοῦ. καὶ ἀπέστρεψε πᾶσαν τὴν ἵππον σοδόμων. καὶ λὼτ τὸν ἀδελφιδοῦν αὐτοῦ ἀπέστρεψε, καὶ πάντα τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ, καὶ τὰς γυναῖκας, καὶ τὸν λαόν. ἐξῆλθε δὲ βασιλεὺς σοδόμων εἰς συνάντησιν αὐτῷ, μετὰ τὸ ὑποστρέψαι αὐτὸν ἀπὸ τῆς κοπῆς τοῦ χοδολλογομὸρ, καὶ τῶν βασιλέων τῶν μετ᾽ αὐτοῦ εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ σαβύ. τοῦτο ἦν τὸ πεδίον τῶν βασιλέων. καὶ μελχισεδὲκ βασιλεὺς σαλὴμ ἐξήνεγκε ἄρτους καὶ οἶνον. ἦν δὲ ἱερεὺς τοῦ θεοῦ τοῦ ὑψίστου. λ καὶ εὐλό-

γησε

γῆσε τὸν ἄβραμ, καὶ εἶπεν. εὐλογημένος ἄβραμ τῷ θεῷ τῷ ὑψίστῳ, ὃς ἔκτισε τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν. καὶ εὐλογητὸς ὁ θεὸς ὁ ὕψιστος, ὃς παρέδωκε τοὺς ἐχθρούς σου ὑποχειρίους σοι. καὶ ἔδωκεν αὐτῷ ἄβραμ δεκάτην ἀπὸ πάντων. εἶπε δὲ βασιλεὺς σοδόμων πρὸς ἄβραμ, μ δός μοι τοὺς ἄνδρας, τὴν δὲ ἵππον λάβε σεαυτῷ. εἶπε δὲ ἄβραμ πρὸς τὸν βασιλέα σοδόμων. ἐκτενῶ τὴν χεῖρά μου πρὸς κύριον τὸν θεὸν τὸν ὕψιστον, ὃς ἔκτισε τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, ν εἰ ἀπὸ σπαρτίου ἕως σφυρωτῆρος ὑποδήματος λήψομαι ἀπὸ πάντων τῶν σῶν, ἵνα μὴ εἴπῃς, ὅτι ἐγὼ ἐπλούτισα τὸν ἄβραμ. πλὴν ὧν ἔφαγον οἱ νεανίσκοι, καὶ τῆς μερίδος τῶν ἀνδρῶν τῶν συμπορευθέντων μετ' ἐμοῦ ἐσχὼλ, αὐνὰν, μαμβρῆ, οὗτοι λήψονται μερίδα.

α Βασιλέως ἐλλασάρ] Aquila, πόντου, Symmachus. σκυθῶν. γ [Συνεφώνησαν] A. συνέβαλον. S. συνῆλθον. β [Ἐπὶ τὴν φάραγγα τὴν ἁλυκήν] A. τῶν περιπεδινῶν. Theodotio. τῶν ἀλσῶν. δ [Καὶ κατέκοψαν τοὺς γίγαντας] A. ῥαφαείμ. ε [Ἕως τῆς τερεβίνθου] Schol. δρυός. ἡ πόλις αὕτη τοῦ ἰώβ. ζ [Θαργὰλ βασιλέα ἐθνῶν.] S. σκυθῶν. Schol. παμφυλίας. η [Βασιλέα σενναάρ.] Schol. πόντου. θ [Ἦν γὰρ κατοικῶν ἐν σοδόμοις] AA. LL. ἦν γὰρ κατασκηνῶν ἐν τῇ γῇ τῶν σοδόμων. ι [Τῶν ἀνασωθέντων τις] S. διαφυγόντων. κ [Ἄβραμ τῷ περάτῃ] A. περαΐτῃ. S. τῷ ἑβραίῳ. Acacius. τὸ ἀπὸ τοῦ προπάτορος τοῦ ἄβραμ, λέγω δὲ τοῦ ἔβερ, ἐθνικὸν ὄνομα ἑρμηνευθὲν ἐτέθη. οὐ γὰρ αὐτὶ τοῦ ἄβραμ τῷ ἑβραίῳ, ἄβραμ τῷ περάτῃ. ἑβραῖος γὰρ περάτης ἑρμηνεύεται. Diodorus. περάτην καλεῖ τὸν ἄβραμ, ὡσανεὶ πέραν οἰκοῦντα τοῦ ἰορδάνου. Origenes. περάτης ἑρμηνεύεται ἄβραμ, ἐπειδὴ ἀπὸ τῆς χαλδαίων χώρας διαπεράσας τὴν μεσοποταμίαν, ἦλθεν εἰς τὰ μέρη τοῦ χαναάν. Schol. τοῦτο παρὰ τῷ ἑβραίῳ κείμενον εὗρον διαρρεῖ. ὁ δὲ ἄβραμ ἀπὸ τῆς χαλδαίων χώρας εἰς τὴν παλαιστίνην ἦλθεν, τὸν διφρεύτην ποταμὸν διαβάς. λ [Εὐλόγησεν τὸν ἄβραμ] Ita VV. LL. In alijs est, εὐλόγησεν αὐτὸν μελχισεδέκ. μ [Δός μοι τοὺς ἄνδρας] A. τὴν ψυχήν. S. τὰς ψυχάς. ν [Ἀπὸ σπαρτίου] A. ῥάμματος. S. νήματος. Schol. σφυρωτῆρα δὲ τὸν ἱμάντα τοῦ ὑποδήματος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ. ΙΕ'.

Μετὰ δὲ τὰ ῥήματα ταῦτα ἐγενήθη [illegible] ρίου πρὸς ἄβραμ ἐν ὁράματι, λέγων. μὴ φοβοῦ ἄβραμ. ἐγὼ ὑπερασπίζω σου. ὁ μισθός σου πολὺς ἔσται σφόδρα. λέγει δὲ ἄβραμ. δέσποτα κύριε τί μοι δώσεις; ἐγὼ δὲ ἀπολύομαι ἄτεκνος. α ὁ δὲ υἱὸς μασὲκ τῆς οἰκογενοῦς μου, οὗτος δαμασκὸς ἐλιέζερ. καὶ εἶπεν ἄβραμ. ἐπειδὴ ἐμοὶ οὐκ ἔδωκας σπέρμα, ὁ δὲ οἰκογενής μου κληρονομήσει με. καὶ εὐθὺς φωνὴ κυρίου ἐγένετο πρὸς αὐτὸν, λέγουσα. οὐ κληρονομήσει σε οὗτος. ἀλλ' ὃς ἐξελεύσεται ἐκ σοῦ, οὗτος κληρονομήσει σε. ἐξήγαγε δὲ αὐτὸν ἔξω, καὶ εἶπεν αὐτῷ. ἀνάβλεψον δὴ εἰς τὸν οὐρανὸν, καὶ ἀρίθμησον τοὺς ἀστέρας, εἰ δυνήσῃ ἐξαριθμῆσαι αὐτούς. καὶ εἶπεν. οὕτως ἔσται τὸ σπέρμα σου. καὶ ἐπίστευσεν ἄβραμ τῷ θεῷ, καὶ ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην. εἶπε δὲ πρὸς αὐτόν. ἐγὼ ὁ θεὸς ὁ ἐξαγαγών σε ἐκ χώρας χαλδαίων, ὥστε δοῦναί σοι τὴν γῆν ταύτην κληρονομῆσαι. εἶπε δέ. δέσποτα κύριε κατὰ τί γνώσομαι, ὅτι κληρονομήσω αὐτήν; εἶπε δὲ αὐτῷ. λάβε μοι δάμαλιν τριετίζουσαν, καὶ αἶγα τριετίζουσαν, καὶ κριὸν τριετίζοντα, καὶ τρυγόνα, καὶ περιστεράν. ἔλαβε δὲ αὐτῷ πάντα ταῦτα. καὶ διεῖλεν αὐτὰ μέσα, καὶ ἔθηκεν αὐτὰ ἀντιπρόσωπα ἀλλήλοις. τὰ δὲ ὄρνεα οὐ διεῖλε. κατέβη δὲ ὄρνεα β ἐπὶ τὰ σώματα. ἐπὶ τὰ διχοτομήματα αὐτῶν. γ καὶ συνεκάθισεν αὐτοῖς ἄβραμ. περὶ δὲ ἡλίου δυσμὰς δ ἔκστασις ἐπέπεσε τῷ ἄβραμ, καὶ ἰδοὺ φόβος σκοτεινὸς μέγας ἐπιπίπτει αὐτῷ. καὶ ἐρρέθη πρὸς ἄβραμ. γινώσκων γνώσῃ ὅτι πάροικον ἔσται τὸ σπέρμα σου ἐν γῇ οὐκ ἰδίᾳ. καὶ δουλώσουσιν αὐτοὺς, καὶ κακώσουσιν αὐτοὺς, καὶ ταπεινώσουσιν αὐτοὺς τετρακόσια ἔτη. τὸ δὲ ἔθνος ᾧ ἐὰν δουλεύσωσι, κρινῶ ἐγώ. μετὰ δὲ ταῦτα, ἐξελεύσονται ὧδε μετὰ ἀποσκευῆς πολλῆς. σὺ δὲ ἀπελεύσῃ ε πρὸς τοὺς πατέρας σου ἐν εἰρήνῃ, ταφεὶς ἐν γήρᾳ καλῷ. τετάρτη δὲ γενεὰ ἀποστραφήσονται ὧδε. οὔπω γὰρ ἀναπεπλήρωνται αἱ ἁμαρτίαι τῶν ἀμορραίων ἕως τοῦ νῦν. ἐπεὶ δὲ ὁ ἥλιος ἐγένετο πρὸς δυσμὰς, φλὸξ ἐγένετο. καὶ ἰδοὺ κλίβανος καπνιζόμενος καὶ λαμπάδες πυρὸς, αἳ διῆλθον ἀνὰ μέσον τῶν διχοτομημάτων τούτων. ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ διέθετο κύριος τῷ ἄβραμ διαθήκην, λέγων. τῷ σπέρματί σου δώσω τὴν γῆν ταύτην, ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ αἰγύπτου ἕως τοῦ ποταμοῦ τοῦ μεγάλου εὐφράτου. τοὺς κεναίους, καὶ τοὺς κενεζαίους, καὶ τοὺς κεδμωναίους, καὶ τοὺς χετταίους, καὶ τοὺς φερεζαίους, καὶ τοὺς ῥαφαεὶν, καὶ τοὺς ἀμορραίους, καὶ τοὺς χαναναίους, καὶ τοὺς εὐαίους, καὶ τοὺς γεργεσαίους, καὶ τοὺς ἰεβουσαίους.

α Ὁ δὲ υἱὸς μασέκ] Aquila. ὁ υἱὸς τοῦ ποτίζοντος οἰκίαν μου, Theodotio. καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἐπὶ τῆς οἰκίας μου. Schol. ὁ δὲ συγγενὴς τοῦ οἴκου μου. β [Ἐπὶ τὰ σώματα. ἐπὶ τὰ διχοτομήματα αὐτῶν] Ita LL. VV. In alijs est, ἐπὶ τὰ σώματα τὰ διχοτομηθέντα. γ [Καὶ συνεκάθισεν αὐτοῖς ἄβραμ.] A. ἀπεπόβησεν. δ Ἔκστασις ἐπέπεσε] Symmachus. κάρος. ε [Πρὸς τοὺς πατέρας σου ἐν εἰρήνῃ ταφεὶς ἐν γήρᾳ καλῷ. AA. LL. πατέρας σου μετ' εἰρήνης ταφεὶς ἐν γήρᾳ καλῷ. AA. πατέρας σου ταφεὶς ἐν εἰρήνῃ, ἐν γήρᾳ καλῷ. Schol. ἐν πολιᾷ ἀγαθῇ. Omnes LL. VV. ταφεὶς. nusquam ταφείς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ις'.

Σάρα δὲ ἡ γυνὴ ἄβραμ οὐκ ἔτικτεν αὐτῷ. ἦν δὲ αὐτῇ παιδίσκη αἰγυπτία, ᾗ ὄνομα ἄγαρ. εἶπε δὲ σάρα πρὸς ἄβραμ. ἰδοὺ συνέκλεισέ με κύριος τοῦ μὴ τίκτειν. εἴσελθε οὖν πρὸς τὴν παιδίσκην μου, α ἵνα τεκνοποιήσωμαι ἐξ αὐτῆς. ὑπήκουσε δὲ ἄβραμ τῆς φωνῆς σάρας. καὶ λαβοῦσα σάρα ἡ γυνὴ ἄβραμ ἄγαρ τὴν αἰγυπτίαν τὴν ἑαυτῆς παιδίσκην, μετὰ δέκα ἔτη τοῦ οἰκῆσαι ἄβραμ ἐν γῇ χαναὰν, ἔδωκεν αὐτὴν τῷ ἄβραμ ἀνδρὶ αὐτῆς αὐτῷ γυναῖκα. καὶ εἰσῆλθε πρὸς ἄγαρ, καὶ συνέλαβε. καὶ εἶδεν ὅτι ἐν γαστρὶ ἔχει, καὶ ἠτιμάσθη ἡ κυρία ἐναντίον αὐτῆς. εἶπε δὲ σάρα πρὸς ἄβραμ. ἀδικοῦμαι ἐκ σοῦ. ἐγὼ δέδωκα τὴν παιδίσκην μου εἰς τὸν κόλπον σου. ἰδοῦσα δὲ ὅτι ἐν γαστρὶ ἔχει, ἠτιμάσθην ἐναντίον αὐτῆς. κρίναι ὁ θεὸς ἀνὰ μέσον ἐμοῦ καὶ σοῦ. εἶπε δὲ ἄβραμ πρὸς σάραν. ἰδοὺ ἡ παιδίσκη σου ἐν ταῖς χερσί σου. χρῶ αὐτῇ ὡς ἄν σοι ἀρεστὸν ᾖ. καὶ ἐκάκωσεν αὐτὴν σάρα. καὶ ἀπέδρα ἀπὸ προσώπου αὐτῆς. εὗρε δὲ αὐτὴν ἄγγελος κυρίου ἐπὶ τῆς πηγῆς τοῦ ὕδατος ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐπὶ τῆς πηγῆς ἐν τῇ ὁδῷ

ὁδῷ [β] σούρ. καὶ εἶπεν αὐτῇ ὁ ἄγγελος κυρίου. ἄγαρ παιδίσκη σάρας, πόθεν ἔρχῃ; καὶ ποῦ πορεύῃ; καὶ εἶπεν. ἀπὸ προσώπου σάρας τῆς κυρίας μου ἐγὼ ἀποδιδράσκω. εἶπε δὲ αὐτῇ ὁ ἄγγελος κυρίου. ἀποστράφηθι πρὸς τὴν κυρίαν σου, καὶ ταπεινώθητι ὑπὸ τὰς χεῖρας αὐτῆς. καὶ εἶπεν αὐτῇ ὁ ἄγγελος κυρίου. πληθύνων πληθυνῶ τὸ σπέρμα σου, καὶ οὐκ ἀριθμηθήσεται ὑπὸ τοῦ πλήθους. καὶ εἶπεν αὐτῇ ὁ ἄγγελος κυρίου. ἰδοὺ σὺ ἐν γαστρὶ ἔχεις, καὶ τέξῃ υἱὸν, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἰσμαήλ. ὅτι ἐπήκουσε κύριος τῇ ταπεινώσει σου. οὗτος ἔσται ἄγροικος ἄνθρωπος. αἱ χεῖρες αὐτοῦ ἐπὶ πάντας, καὶ αἱ χεῖρες πάντων ἐπ᾽ αὐτόν. καὶ κατὰ πρόσωπον πάντων τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ κατοικήσει. καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα κυρίου τοῦ λαλοῦντος πρὸς αὐτήν. σὺ ὁ θεὸς ὁ ἐπιδών με. ὅτι εἶπε. καὶ γὰρ ἐνώπιον εἶδον ὀφθέντα μοι. ἕνεκεν τούτου ἐκάλεσε τὸ φρέαρ, φρέαρ οὗ ἐνώπιον εἶδον. ἰδοὺ ἀνὰ μέσον κάδης καὶ ἀνὰ μέσον βαράδ. καὶ ἔτεκεν ἄγαρ τῷ ἄβραμ υἱὸν, καὶ ἐκάλεσεν ἄβραμ τὸ ὄνομα τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ ὃν ἔτεκεν αὐτῷ ἄγαρ, ἰσμαήλ. ἄβραμ δὲ ἦν ἐτῶν ὀγδοηκονταὲξ, ἡνίκα ἔτεκεν ἄγαρ τῷ ἄβραμ τὸν ἰσμαήλ.

[α] Ἵνα τεκνοποιήσωμαι ἐξ αὐτῆς] Ita LL. VV. & S. Hieronymus. AA. LL. τεκνοποιήσῃς. quod secutus est S. Ambrosius, S. Iohannes Chrysostomus, & Philo. [β] [Σούρ.] Schol. τεῖχος ἢ ἀπευθυσμός.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΖ΄.

Ἐγένετο δὲ ἄβραμ ἐτῶν ἐνενηκονταεννέα. καὶ ὤφθη κύριος τῷ ἄβραμ, καὶ εἶπεν αὐτῷ. ἐγώ εἰμι ὁ θεός σου. εὐαρέστει ἐνώπιον ἐμοῦ, καὶ γίνου ἄμεμπτος. καὶ θήσομαι τὴν διαθήκην μου ἀνὰ μέσον ἐμοῦ, καὶ ἀνὰ μέσον σου. καὶ πληθυνῶ σε σφόδρα. καὶ ἔπεσεν ἄβραμ ἐπὶ πρόσωπον αὐτοῦ. καὶ ἐλάλησεν αὐτῷ ὁ θεὸς, λέγων. καὶ ἐγὼ ἰδοὺ ἡ διαθήκη μου μετὰ σοῦ. καὶ ἔσῃ πατὴρ πλήθους ἐθνῶν. καὶ οὐ κληθήσεται ἔτι τὸ ὄνομά σου ἄβραμ, ἀλλ᾽ ἔσται τὸ ὄνομά σου ἀβραάμ. ὅτι πατέρα πολλῶν ἐθνῶν τέθεικά σε. καὶ αὐξανῶ σε σφόδρα σφόδρα. καὶ θήσω σε εἰς ἔθνη. καὶ βασιλεῖς ἐκ σοῦ ἐξελεύσονται. καὶ στήσω τὴν διαθήκην μου ἀνὰ μέσον σου, καὶ ἀνὰ μέσον τοῦ σπέρματός σου μετὰ σὲ εἰς τὰς γενεὰς αὐτῶν, εἰς διαθήκην αἰώνιον εἶναί σου θεὸς, καὶ τοῦ σπέρματός σου μετὰ σέ. [α] καὶ δώσω σοι καὶ τῷ σπέρματί σου μετὰ σὲ τὴν γῆν, ἣν παροικεῖς, πᾶσαν τὴν γῆν χαναὰν εἰς κατάσχεσιν αἰώνιον. καὶ ἔσομαι αὐτοῖς εἰς θεόν. καὶ εἶπεν ὁ θεὸς πρὸς ἀβραάμ. σὺ δὲ τὴν διαθήκην μου διατηρήσεις, σὺ καὶ τὸ σπέρμα σου μετὰ σὲ εἰς τὰς γενεὰς αὐτῶν. καὶ αὕτη ἡ διαθήκη, ἣν διατηρήσεις, ἀνὰ μέσον ἐμοῦ καὶ ὑμῶν, καὶ ἀνὰ μέσον τοῦ σπέρματός σου μετὰ σὲ εἰς τὰς γενεὰς αὐτῶν. περιτμηθήσεται ὑμῶν πᾶν ἀρσενικόν. καὶ περιτμηθήσεσθε τὴν σάρκα τῆς ἀκροβυστίας ὑμῶν, καὶ ἔσται εἰς σημεῖον διαθήκης ἀνὰ μέσον ἐμοῦ καὶ ὑμῶν. καὶ παιδίον ὀκτὼ ἡμερῶν περιτμηθήσεται ὑμῖν, πᾶν ἀρσενικὸν εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν. καὶ οἰκογενὴς καὶ ὁ ἀργυρώνητος. ἀπὸ παντὸς υἱοῦ ἀλλοτρίου, ὃς οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ σπέρματός σου, περιτομῇ περιτμηθήσεται. ὁ οἰκογενὴς τῆς οἰκίας σου, καὶ ὁ ἀργυρώνητος. καὶ ἔσται ἡ διαθήκη μου ἐπὶ τῆς σαρκὸς ὑμῶν εἰς διαθήκην αἰώνιον. καὶ ἀπερίτμητος ἄρσην, ὃς οὐ περιτμηθήσεται τὴν σάρκα τῆς ἀκροβυστίας αὐτοῦ τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ, ἐξολοθρευθήσεται ἡ ψυχὴ ἐκείνη ἐκ τοῦ γένους αὐτῆς. ὅτι τὴν διαθήκην μου διεσκέδασε. καὶ εἶπεν ὁ θεὸς τῷ ἀβραάμ. σάρα ἡ γυνή σου οὐ κληθήσεται τὸ ὄνομα αὐτῆς σάρα, σάρρα ἔσται τὸ ὄνομα αὐτῆς. εὐλογήσω δὲ αὐτήν. καὶ δώσω σοι ἐξ αὐτῆς τέκνον. καὶ εὐλογήσω αὐτό. καὶ ἔσται εἰς ἔθνη. καὶ βασιλεῖς ἐθνῶν ἐξ αὐτοῦ ἔσονται. καὶ ἔπεσεν ἀβραὰμ ἐπὶ πρόσωπον αὐτοῦ, καὶ ἐγέλασε. καὶ εἶπεν ἐν τῇ διανοίᾳ αὐτοῦ, λέγων. εἰ τῷ ἑκατονταετεῖ γενήσεται υἱός; καὶ εἰ ἡ σάρρα ἐνενήκοντα ἐτῶν τέξεται; εἶπε δὲ ἀβραὰμ πρὸς τὸν θεόν. ἰσμαὴλ οὗτος ζήτω ἐναντίον σου. εἶπε δὲ ὁ θεὸς πρὸς ἀβραάμ. ναί. ἰδοὺ σάρρα ἡ γυνή σου τέξεταί σοι υἱὸν, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἰσαάκ. καὶ στήσω τὴν διαθήκην μου πρὸς αὐτὸν, εἰς διαθήκην αἰώνιον, εἶναι αὐτῷ θεὸς καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ μετ᾽ αὐτόν. περὶ δὲ ἰσμαὴλ ἰδοὺ ἐπήκουσά σου. καὶ ἰδοὺ εὐλόγηκα αὐτὸν, καὶ αὐξανῶ αὐτὸν, καὶ πληθυνῶ αὐτὸν σφόδρα. δώδεκα ἔθνη γεννήσει. καὶ δώσω αὐτὸν εἰς ἔθνος μέγα. τὴν δὲ διαθήκην μου στήσω πρὸς ἰσαὰκ, ὃν τέξεταί σοι σάρρα εἰς τὸν καιρὸν τοῦτον, ἐν τῷ ἐνιαυτῷ τῷ ἑτέρῳ. συνετέλεσε δὲ λαλῶν πρὸς αὐτὸν, καὶ ἀνέβη ὁ θεὸς ἀπὸ ἀβραάμ. καὶ ἔλαβεν ἀβραὰμ ἰσμαὴλ τὸν υἱὸν ἑαυτοῦ, καὶ πάντας τοὺς οἰκογενεῖς αὐτοῦ, καὶ πάντας τοὺς ἀργυρωνήτους, καὶ πᾶν ἄρσεν τῶν ἀνδρῶν τῶν ἐν τῷ οἴκῳ ἀβραὰμ, καὶ περιέτεμε τὰς ἀκροβυστίας αὐτῶν, ἐν τῷ καιρῷ τῆς ἡμέρας ἐκείνης, καθὰ ἐλάλησεν αὐτῷ ὁ θεός. ἀβραὰμ δὲ ἐνενηκονταεννέα ἦν ἐτῶν, ἡνίκα περιετέμετο τὴν σάρκα τῆς ἀκροβυστίας αὐτοῦ. ἰσμαὴλ δὲ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἦν ἐτῶν δεκατριῶν, ἡνίκα περιετέμετο τὴν σάρκα τῆς ἀκροβυστίας αὐτοῦ. ἐν δὲ τῷ καιρῷ τῆς ἡμέρας ἐκείνης, περιετμήθη ἀβραὰμ, καὶ ἰσμαὴλ ὁ υἱὸς αὐτοῦ, καὶ πάντες οἱ ἄνδρες τοῦ οἴκου αὐτοῦ, καὶ οἱ οἰκογενεῖς αὐτοῦ, καὶ οἱ ἀργυρώνητοι ἐξ ἀλλογενῶν ἐθνῶν.

[α] Καὶ δώσω σοι καὶ τῷ σπέρματί σου] S. καὶ δίδωμί σοι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΗ΄.

Ὤφθη δὲ αὐτῷ ὁ θεὸς πρὸς τῇ δρυῒ τῇ μαμβρῇ, καθημένου αὐτοῦ ἐπὶ τῆς θύρας τῆς σκηνῆς αὐτοῦ μεσημβρίας. ἀναβλέψας δὲ τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ εἶδε. καὶ ἰδοὺ τρεῖς ἄνδρες εἱστήκεισαν ἐπάνω αὐτοῦ. καὶ ἰδὼν, προσέδραμεν εἰς συνάντησιν αὐτοῖς ἀπὸ τῆς θύρας τῆς σκηνῆς αὐτοῦ. καὶ προσεκύνησεν ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ εἶπε. κύριε, εἰ ἄρα εὗρον χάριν ἐναντίον σου, μὴ παρέλθῃς τὸν παῖδά σου. ληφθήτω δὴ ὕδωρ, καὶ νιψάτωσαν τοὺς πόδας ὑμῶν. καὶ καταψύξατε ὑπὸ τὸ δένδρον. καὶ λήψομαι ἄρτον, καὶ φάγεσθε. καὶ μετὰ τοῦτο παρελεύσεσθε εἰς τὴν ὁδὸν ὑμῶν,

οὗ

οὗ ἕνεκεν ἐξεκλίνατε πρὸς τὸν παῖδα ὑμῶν. καὶ εἶπεν. οὕτω ποίησον, καθὼς εἴρηκας. καὶ ἔσπευσεν ἀβραὰμ ἐπὶ τὴν σκηνὴν πρὸς σάῤῥαν, καὶ εἶπεν αὐτῇ. σπεῦσον, καὶ φύρασον [a] τρία μέτρα σεμιδάλεως, καὶ ποίησον ἐγκρυφίας. καὶ εἰς τὰς βόας ἔδραμεν ἀβραάμ, καὶ ἔλαβεν ἁπαλὸν μοσχάριον καὶ καλόν, καὶ ἔδωκε τῷ παιδί, καὶ ἐτάχυνε τοῦ ποιῆσαι αὐτό. ἔλαβε δὲ βούτυρον, καὶ γάλα, καὶ τὸ μοσχάριον ὃ ἐποίησε. καὶ παρέθηκεν αὐτοῖς, καὶ ἔφαγον. αὐτὸς δὲ παρειστήκει αὐτοῖς ὑπὸ τὸ δένδρον. εἶπε δὲ πρὸς αὐτόν. ποῦ σάῤῥα ἡ γυνή σου; ὁ δὲ ἀποκριθεὶς, εἶπεν. ἰδοὺ ἐν τῇ σκηνῇ. εἶπε δέ. ἐπαναστρέφων ἥξω πρὸς σὲ κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον εἰς ὥρας, καὶ ἕξει υἱὸν σάῤῥα ἡ γυνή σου. σάῤῥα δὲ ἤκουσε πρὸς τῇ θύρᾳ τῆς σκηνῆς οὖσα ὄπισθεν αὐτοῦ. ἀβραὰμ δὲ καὶ σάῤῥα πρεσβύτεροι προβεβηκότες ἡμερῶν. ἐξέλιπε δὲ τῇ σάῤῥᾳ γίνεσθαι τὰ γυναικεῖα. [β] ἐγέλασε δὲ σάῤῥα ἐν ἑαυτῇ, λέγουσα. [γ] οὔπω μέν μοι γέγονεν ἕως τοῦ νῦν. ὁ δὲ κύριός μου πρεσβύτερος. καὶ εἶπε κύριος πρὸς ἀβραάμ. τί ὅτι ἐγέλασε σάῤῥα ἐν ἑαυτῇ, λέγουσα. ἆρά γε ἀληθῶς τέξομαι; ἐγὼ δὲ γεγήρακα. μὴ ἀδυνατήσει παρὰ τῷ θεῷ ῥῆμα; εἰς τὸν καιρὸν τοῦτον ἀναστρέψω πρὸς σὲ εἰς ὥρας. καὶ ἔσται τῇ σάῤῥᾳ υἱός. ἠρνήσατο δὲ σάῤῥα, λέγουσα. οὐκ ἐγέλασα. ἐφοβήθη γάρ. καὶ εἶπεν αὐτῇ. οὐχί, ἀλλὰ ἐγέλασας. ἐξαναστάντες δὲ ἐκεῖθεν οἱ ἄνδρες κατέβλεψαν ἐπὶ πρόσωπον σοδόμων καὶ γομόῤῥας. ἀβραὰμ δὲ συνεπορεύετο μετ' αὐτῶν συμπροπέμπων αὐτούς. ὁ δὲ κύριος εἶπε. οὐ μὴ κρύψω ἐγὼ ἀπὸ ἀβραὰμ τοῦ παιδός μου ἃ ἐγὼ ποιῶ. ἀβραὰμ δὲ γινόμενος ἔσται [δ] εἰς ἔθνος μέγα καὶ πολύ. καὶ ἐνευλογηθήσονται ἐν αὐτῷ πάντα τὰ ἔθνη τῆς γῆς. ᾔδειν γὰρ ὅτι συντάξει τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ, καὶ τῷ οἴκῳ αὐτοῦ μετ' αὐτόν. καὶ φυλάξουσι τὰς ὁδοὺς κυρίου ποιεῖν δικαιοσύνην καὶ κρίσιν, ὅπως ἂν ἐπαγάγῃ κύριος ἐπὶ ἀβραὰμ πάντα ὅσα ἐλάλησε πρὸς αὐτόν. εἶπε δὲ κύριος. [ε] κραυγὴ σοδόμων καὶ γομόῤῥας πεπλήθυνται πρός με. [ζ] καὶ αἱ ἁμαρτίαι αὐτῶν μεγάλαι σφόδρα. καταβὰς οὖν ὄψομαι, εἰ κατὰ τὴν κραυγὴν αὐτῶν τὴν ἐρχομένην πρός με, [η] συντελοῦνται. εἰ δὲ μή, ἵνα γνῶ. καὶ ἀποστρέψαντες ἐκεῖθεν οἱ ἄνδρες, ἦλθον εἰς σόδομα. ἀβραὰμ δὲ ἔτι ἦν ἑστηκὼς ἐναντίον κυρίου. καὶ ἐγγίσας ἀβραάμ, εἶπε. μὴ συναπολέσῃς δίκαιον μετὰ ἀσεβοῦς. καὶ ἔσται ὁ δίκαιος ὡς ὁ ἀσεβής. ἐὰν ὦσι πεντήκοντα δίκαιοι ἐν τῇ πόλει, ἀπολεῖς αὐτούς; οὐκ ἀνήσεις πάντα τὸν τόπον ἕνεκεν τῶν πεντήκοντα δικαίων, ἐὰν ὦσιν ἐν αὐτῇ; μηδαμῶς σὺ ποιήσεις ὡς τὸ ῥῆμα τοῦτο, τοῦ ἀποκτεῖναι δίκαιον μετὰ ἀσεβοῦς. καὶ ἔσται ὁ δίκαιος ὡς ὁ ἀσεβής. [θ] μηδαμῶς. ὁ κρίνων πᾶσαν τὴν γῆν, οὐ ποιήσεις κρίσιν; εἶπε δὲ κύριος. ἐὰν ὦσιν ἐν σοδόμοις πεντήκοντα δίκαιοι ἐν τῇ πόλει, ἀφήσω ὅλην τὴν πόλιν, καὶ πάντα τὸν τόπον δι' αὐτούς. καὶ ἀποκριθεὶς ἀβραὰμ εἶπε. νῦν ἠρξάμην λαλῆσαι πρὸς τὸν κύριόν μου. ἐγὼ δὲ εἰμὶ γῆ καὶ σποδός. ἐὰν δὲ ἐλαττονωθῶσιν οἱ πεντήκοντα δίκαιοι εἰς τεσσαρακονταπέντε, ἀπολεῖς ἕνεκεν τῶν πέντε, πᾶσαν τὴν πόλιν; καὶ εἶπεν. οὐ μὴ ἀπολέσω, ἐὰν εὕρω ἐκεῖ τεσσαρακονταπέντε. καὶ προσέθηκεν ἔτι λαλῆσαι πρὸς αὐτόν, καὶ εἶπεν. ἐὰν δὲ εὑρεθῶσιν ἐκεῖ τεσσαράκοντα. καὶ εἶπεν. οὐ μὴ ἀπολέσω ἕνεκεν τῶν τεσσαράκοντα. καὶ εἶπε. [ι] μή τι κύριε ἐὰν λαλήσω; ἐὰν δὲ εὑρεθῶσιν ἐκεῖ τριάκοντα; καὶ εἶπεν. οὐ μὴ ἀπολέσω ἕνεκεν τῶν τριάκοντα. καὶ εἶπεν. ἐπειδὴ ἔχω λαλῆσαι πρὸς τὸν κύριον, ἐὰν δὲ εὑρεθῶσιν ἐκεῖ εἴκοσι; καὶ εἶπεν. οὐ μὴ ἀπολέσω, ἐὰν εὕρω ἐκεῖ εἴκοσι. καὶ εἶπε. μή τι κύριε ἐὰν λαλήσω ἔτι ἅπαξ. ἐὰν δὲ εὑρεθῶσιν ἐκεῖ δέκα; καὶ εἶπεν. οὐ μὴ ἀπολέσω ἕνεκεν τῶν δέκα. ἀπῆλθε δὲ ὁ κύριος, ὡς ἐπαύσατο λαλῶν τῷ ἀβραάμ. καὶ ἀβραὰμ ἀπέστρεψεν εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ.

a Τρία μέτρα σεμιδάλεως] A.& S. σάτα β [Ἐγέλασε δὲ σάῤῥα] A. ἐγέλασε κατ' αὐτῆς. γ [Οὔπω μέν μοι γέγονεν ἕως τοῦ νῦν] A. μετὰ τὸ καταστριβῆναί με, ἐγένετό μοι τρυφερία. S. μετὰ τὸ παλαιωθῆναί με, ἐγένετό μοι ἀκμή. δ [Εἰς ἔθνος μέγα καὶ πολύ] A. ὀστέϊνον. S. ἰσχυρόν. ε [Κραυγὴ σοδόμων [Schol. κραυγὴν τὴν τόλμαν λέγει, ἢ καὶ τὴν παῤῥησίαν. ζ [Καὶ αἱ ἁμαρτίαι αὐτῶν μεγάλαι σφόδρα] A.& S. ἐβαρύνθησαν. η [Εἰ συντελοῦνται] S. ἐπετέλεσεν τὸ ἔργον. θ [Μηδαμῶς. ὁ κρίνων πᾶσαν τὴν γῆν] S. οὐχὶ σύ. ι [Μή τι κύριε ἐὰν λαλήσω;] Schol. μὴ δὴ ὀργίλον τῷ κυρίῳ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ. ΙΘ΄. 19.

Ἦλθον δὲ οἱ δύο ἄγγελοι εἰς σόδομα ἑσπέρας. λὼτ δὲ ἐκάθητο παρὰ τὴν πύλην σοδόμων. ἰδὼν δὲ λώτ, ἐξανέστη εἰς συνάντησιν αὐτοῖς. καὶ προσεκύνησε τῷ προσώπῳ ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ εἶπεν. ἰδοὺ κύριοι ἐκκλίνατε εἰς τὸν οἶκον τοῦ παιδὸς ὑμῶν, καὶ καταλύσατε, καὶ νίψασθε τοὺς πόδας ὑμῶν, καὶ ὀρθρίσαντες, ἀπελεύσεσθε εἰς τὴν ὁδὸν ὑμῶν. καὶ εἶπαν. οὐχί, ἀλλ' ἐν τῇ πλατείᾳ καταλύσομεν. καὶ κατεβιάσατο αὐτούς, καὶ ἐξέκλιναν πρὸς αὐτόν. καὶ εἰσῆλθον εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ. καὶ ἐποίησεν αὐτοῖς πότον, καὶ ἀζύμους ἔπεψεν αὐτοῖς, καὶ ἔφαγον. πρὸ τοῦ κοιμηθῆναι δέ, οἱ ἄνδρες τῆς πόλεως οἱ σοδομῖται περιεκύκλωσαν τὴν οἰκίαν ἀπὸ νεανίσκου ἕως πρεσβυτέρου, ἅπας ὁ λαὸς ἅμα. καὶ ἐξεκαλοῦντο τὸν λώτ. καὶ ἔλεγον πρὸς αὐτόν. ποῦ εἰσιν οἱ ἄνδρες οἱ εἰσελθόντες πρὸς σὲ τὴν νύκτα; ἐξάγαγε αὐτοὺς πρὸς ὑμᾶς, ἵνα συγγενώμεθα αὐτοῖς. ἐξῆλθε δὲ λὼτ πρὸς αὐτοὺς πρὸς τὸ πρόθυρον, τὴν δὲ θύραν, προσέῳξεν ὀπίσω αὐτοῦ. εἶπε δὲ πρὸς αὐτούς. μηδαμῶς ἀδελφοί, μὴ πονηρεύσησθε. εἰσὶ δέ μοι δύο θυγατέρες, αἳ οὐκ ἔγνωσαν ἄνδρα. ἐξάξω αὐτὰς πρὸς ὑμᾶς, καὶ χρᾶσθε αὐταῖς καθὰ ἂν ἀρέσκοι ὑμῖν. μόνον εἰς τοὺς ἄνδρας τούτους μὴ ποιήσητε ἄδικον, οὗ εἵνεκεν εἰσῆλθον ὑπὸ τὴν σκέπην τῶν δοκῶν μου. εἶπαν δὲ αὐτῷ. ἀπόστα ἐκεῖ. εἰσῆλθες παροικεῖν, μὴ καὶ κρίσιν κρίνειν; νῦν οὖν σὲ κακώσομεν μᾶλλον ἢ ἐκείνους. καὶ παρεβιάζοντο τὸν ἄνδρα τὸν λὼτ σφόδρα. καὶ ἤγγισαν συντρίψαι τὴν θύραν. ἐκτείναντες δὲ οἱ ἄνδρες τὰς χεῖρας [a] εἰσεσπάσαντο τὸν λὼτ πρὸς ἑαυτοὺς εἰς τὸν οἶκον, καὶ τὴν θύραν τοῦ

οἴκου

οἶκον ἀπέκλεισαν. Τοὺς δὲ ἄνδρας τοὺς ὄντας ἐπὶ τῆς θύρας τοῦ οἴκου ἐπάταξαν ἐν ἀορασίᾳ, ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου. καὶ παρελύθησαν ζητοῦντες τὴν θύραν. εἶπαν δὲ οἱ ἄνδρες πρὸς τὸν λώτ. εἰσί σοι ὧδε γαμβροὶ ἢ υἱοὶ ἢ θυγατέρες; ἢ εἴτις σοι ἄλλος ἐστὶν ἐν τῇ πόλει, ἐξάγαγε ἐκ τοῦ τόπου τούτου, ὅτι ἡμεῖς ἀπόλλυμεν τὸν τόπον τοῦτον. ὅτι ὑψώθη ἡ κραυγὴ αὐτῶν ἔναντι κυρίου, καὶ ἀπέστειλεν ἡμᾶς κύριος ἐκτρίψαι αὐτήν. ἐξῆλθε δὲ λώτ, καὶ ἐλάλησε πρὸς τοὺς γαμβροὺς αὐτοῦ τοὺς εἰληφότας τὰς θυγατέρας αὐτοῦ, καὶ εἶπεν. ἀνάστητε, καὶ ἐξέλθετε ἐκ τοῦ τόπου τούτου, ὅτι ἐκτρίβει κύριος τὴν πόλιν. ἔδοξε δὲ γελοιάζειν ἐναντίον τῶν γαμβρῶν αὐτοῦ. ἡνίκα δὲ ὄρθρος ἐγίνετο, ἐσπούδαζον οἱ ἄγγελοι τὸν λώτ, λέγοντες. ἀναστὰς λάβε τὴν γυναῖκά σου, καὶ τὰς δύο θυγατέρας σου, ἃς ἔχεις, καὶ ἔξελθε, ἵνα μὴ καὶ σὺ συναπόλῃ ταῖς ἀνομίαις τῆς πόλεως. β καὶ ἐταράχθησαν. καὶ ἐκράτησαν οἱ ἄγγελοι τῆς χειρὸς αὐτοῦ, καὶ τῆς χειρὸς τῆς γυναικὸς αὐτοῦ, καὶ τῶν χειρῶν τῶν δύο θυγατέρων αὐτοῦ, ἐν τῷ φείσασθαι κύριον αὐτοῦ. καὶ ἐγένετο ἡνίκα ἐξήγαγον αὐτοὺς ἔξω, καὶ εἶπαν. σώζων σῶζε τὴν σεαυτοῦ ψυχήν. μὴ περιβλέψῃ εἰς τὰ ὀπίσω, μὴ δὲ στῇς ἐν πάσῃ τῇ περιχώρῳ. εἰς τὸ ὄρος σώζου, μή ποτε συμπαραληφθῇς. εἶπε δὲ λώτ πρὸς αὐτούς. δέομαι κύριε, ἐπειδὴ εὗρεν ὁ παῖς σου ἔλεος ἐναντίον σου, καὶ ἐμεγάλυνας τὴν δικαιοσύνην σου, ὃ ποιεῖς ἐπ' ἐμὲ γ τοῦ ζῆν τὴν ψυχήν μου. ἐγὼ δὲ οὐ δυνήσομαι διασωθῆναι εἰς τὸ ὄρος, μή ποτε καταλάβῃ με τὰ κακά, καὶ ἀποθάνω. ἰδοὺ πόλις αὕτη ἐγγὺς τοῦ καταφυγεῖν με ἐκεῖ, ἥ ἐστι μικρά. δ καὶ ἐκεῖ διασωθήσομαι. οὐ μικρά ἐστι; καὶ ζήσεται ἡ ψυχή μου ἕνεκέν σου. καὶ εἶπεν αὐτῷ. ε ἰδοὺ ἐθαύμασά σου τὸ πρόσωπον, καὶ ἐπὶ τῷ ῥήματι τούτῳ, τοῦ μὴ καταστρέψαι τὴν πόλιν περὶ ἧς ἐλάλησας. σπεῦσον οὖν τοῦ σωθῆναι ἐκεῖ. οὐ γὰρ δυνήσομαι ποιῆσαι πρᾶγμα, ἕως τοῦ ἐλθεῖν σε ἐκεῖ. διὰ τοῦτο ἐκάλεσε τὸ ὄνομα τῆς πόλεως ἐκείνης, σηγώρ. ὁ ἥλιος ἐξῆλθεν ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ λώτ εἰσῆλθεν εἰς σηγώρ. καὶ κύριος ἔβρεξεν ἐπὶ σόδομα καὶ γόμορρα θεῖον, καὶ πῦρ παρὰ κυρίου ἐξ οὐρανοῦ. καὶ κατέστρεψε τὰς πόλεις ταύτας, καὶ πᾶσαν τὴν περίχωρον, καὶ πάντας τοὺς κατοικοῦντας ἐν ταῖς πόλεσι, καὶ τὰ ἀνατέλλοντα ἐκ τῆς γῆς. καὶ ἐπέβλεψεν ἡ γυνὴ αὐτοῦ εἰς τὰ ὀπίσω, καὶ ἐγένετο στήλη ἁλός. ὤρθρισε δὲ ἀβραὰμ τῷ πρωῒ εἰς τὸν τόπον, οὗ εἱστήκει ἐναντίον κυρίου. καὶ ἐπέβλεψεν ἐπὶ πρόσωπον σοδόμων καὶ γομόρρας, καὶ ἐπὶ πρόσωπον τῆς περιχώρου, καὶ εἶδε. καὶ ἰδοὺ ἀνέβαινε φλὸξ ἐκ τῆς γῆς, ὡσεὶ ἀτμὶς καμίνου. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἐκτρίψαι τὸν θεὸν πάσας τὰς πόλεις τῆς περιοίκου, ἐμνήσθη ὁ θεὸς τοῦ ἀβραάμ. καὶ ἐξαπέστειλε τὸν λώτ ἐκ μέσου τῆς καταστροφῆς, ἐν τῷ καταστρέψαι κύριον τὰς πόλεις, ἐν αἷς κατῴκει ἐν αὐταῖς λώτ. ἀνέβη δὲ λώτ ἐκ σηγώρ. καὶ ἐκάθητο ἐν τῷ ὄρει αὐτός, καὶ αἱ δύο θυγατέρες αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ. ἐφοβήθη γὰρ κατοικῆσαι ἐν σηγώρ. καὶ κατῴκησεν ἐν τῷ σπηλαίῳ αὐτός, καὶ αἱ δύο θυγατέρες αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ. εἶπε δὲ ἡ πρεσβυτέρα πρὸς τὴν νεωτέραν. ὁ πατὴρ ἡμῶν πρεσβύτερος, καὶ οὐδείς ἐστιν ἐπὶ τῆς γῆς, ὃς εἰσελεύσεται πρὸς ἡμᾶς, ὡς καθήκει πάσῃ τῇ γῇ. δεῦρο καὶ ποτίσωμεν τὸν πατέρα ἡμῶν οἶνον, καὶ κοιμηθῶμεν μετ' αὐτοῦ, καὶ ἐξαναστήσωμεν ἐκ τοῦ πατρὸς ἡμῶν σπέρμα. ἐπότισαν δὲ τὸν πατέρα αὐτῶν οἶνον ἐν τῇ νυκτὶ ἐκείνῃ. καὶ εἰσελθοῦσα ἡ πρεσβυτέρα ἐκοιμήθη μετὰ τοῦ πατρὸς αὐτῆς ἐν τῇ νυκτὶ ἐκείνῃ. καὶ οὐκ ᾔδει ἐν τῷ κοιμηθῆναι αὐτόν, καὶ ἐν τῷ ἀναστῆναι. ἐγένετο δὲ ἐν τῇ ἐπαύριον, καὶ εἶπεν ἡ πρεσβυτέρα πρὸς τὴν νεωτέραν. ἰδοὺ ἐκοιμήθην χθὲς μετὰ τοῦ πατρὸς ἡμῶν. ποτίσωμεν αὐτὸν οἶνον καὶ ἐν τῇ νυκτὶ ταύτῃ. καὶ εἰσελθοῦσα κοιμήθητι μετ' αὐτοῦ, καὶ ἐξαναστήσωμεν ἐκ τοῦ πατρὸς ἡμῶν σπέρμα. ἐπότισαν δὲ καὶ ἐν τῇ νυκτὶ ἐκείνῃ τὸν πατέρα αὐτῶν οἶνον. καὶ εἰσελθοῦσα ἡ νεωτέρα ἐκοιμήθη μετὰ τοῦ πατρὸς αὐτῆς. καὶ οὐκ ᾔδει ἐν τῷ κοιμηθῆναι αὐτόν, καὶ ἀναστῆναι. καὶ συνέλαβον αἱ δύο θυγατέρες λώτ ἐκ τοῦ πατρὸς αὐτῶν. καὶ ἔτεκεν ἡ πρεσβυτέρα υἱόν, καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ μωάβ, λέγουσα. ἐκ τοῦ πατρός μου. οὗτος πατὴρ μωαβιτῶν ἕως τῆς σήμερον ἡμέρας. ἔτεκε δὲ καὶ ἡ νεωτέρα υἱόν, καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἀμμάν, λέγουσα. υἱὸς γένους μου. οὗτος πατὴρ ἀμμανιτῶν ἕως τῆς σήμερον ἡμέρας.

α Εἰσεσπάσαντο τὸν λώτ] Iustinus pro εἰσεσπάσαντο legit, ἐπέσπασαν. β [Καὶ ἐταράχθησαν] Aquila. ἐμέλλησεν. Schol. ἐστρατεύσατο. γ [Τοῦ ζῆν τὴν ψυχήν μου] Schol. τοῦ ζωῶσαι. δ [Καὶ ἐκεῖ διασωθήσομαι. οὐ μικρά ἐστι;] Ita Latina vetus editio. In AA.LL. οὐ μικρά ἐστι, sine nota interrogationis. Philo. μικράν τε καὶ οὐ μικρὰν τὴν πόλιν ταύτην οἱ χρησμοὶ διασυνιστᾶσιν. ε [Ἰδοὺ ἐθαύμασά σου τὸ πρόσωπον] Symmachus. ὁράσει ἐδυσωπήθην τὸ πρόσωπόν σου. A. ἦρα τὸ πρόσωπόν σου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Κ'. 20

ΚΑὶ ἐκίνησεν ἐκεῖθεν ἀβραὰμ εἰς γῆν πρὸς λίβα. καὶ ᾤκησεν ἀνὰ μέσον κάδης, καὶ ἀνὰ μέσον σούρ. καὶ παρῴκησεν ἐν γεράροις. εἶπε δὲ ἀβραὰμ περὶ σάρρας τῆς γυναικὸς αὐτοῦ, ὅτι ἀδελφή μου ἐστίν. ἐφοβήθη γὰρ εἰπεῖν ὅτι γυνή μου ἐστί, μή ποτε ἀποκτείνωσιν αὐτὸν οἱ ἄνδρες τῆς πόλεως δι' αὐτήν. ἀπέστειλε δὲ ἀβιμέλεχ βασιλεὺς γεράρων, καὶ ἔλαβε τὴν σάρραν. καὶ εἰσῆλθεν ὁ θεὸς πρὸς ἀβιμέλεχ ἐν ὕπνῳ τὴν νύκτα, καὶ εἶπεν. ἰδοὺ σὺ ἀποθνήσκεις περὶ τῆς γυναικός, ἧς ἔλαβες. αὕτη δέ ἐστι συνῳκηκυῖα ἀνδρί. ἀβιμέλεχ δὲ οὐχ ἥψατο αὐτῆς. καὶ εἶπε. κύριε ἔθνος ἀγνοοῦν καὶ δίκαιον ἀπολεῖς; οὐκ αὐτός μοι εἶπεν, ἀδελφή μου ἐστί; καὶ αὐτή μοι εἶπεν, ἀδελφός μου ἐστίν; ἐν καθαρᾷ καρδίᾳ, καὶ ἐν δικαιοσύνῃ χειρῶν ἐποίησα τοῦτο. εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ θεὸς καθ' ὕπνον. κἀγὼ ἔγνων ὅτι ἐν καθαρᾷ καρδίᾳ ἐποίησας τοῦτο, καὶ ἐφεισάμην σου τοῦ μὴ ἁμαρτεῖν σε εἰς ἐμέ. ἕνεκα τούτου οὐκ ἀφῆκά σε ἅψασθαι αὐτῆς. νῦν δὲ ἀπόδος τὴν γυναῖκα τῷ ἀνθρώπῳ. ὅτι προφήτης ἐστί, καὶ προσεύξεται περὶ σοῦ, καὶ ζήσῃ. εἰ δὲ μὴ ἀποδίδως, γνῶσθι ὅτι ἀποθανῇ σὺ καὶ πάντα τὰ σά. καὶ

ὤρθρισεν ἀβιμέλεχ τὸ πρωΐ, καὶ ἐκάλεσε πάντας τοὺς παῖδας αὐτοῦ. καὶ ἐλάλησε πάντα τὰ ῥήματα ταῦτα εἰς τὰ ὦτα αὐτῶν. ἐφοβήθησαν δὲ πάντες οἱ ἄνθρωποι σφόδρα. καὶ ἐκάλεσεν ἀβιμέλεχ τὸν ἀβραάμ, καὶ εἶπεν αὐτῷ. [a] τί τοῦτο ἐποίησας ἡμῖν; μήτι ἡμάρτομεν εἰς σέ, ὅτι ἐπήγαγες ἐπ' ἐμὲ καὶ ἐπὶ τὴν βασιλείαν μου ἁμαρτίαν μεγάλην; ἔργον ὃ οὐδεὶς ποιήσει, πεποίηκάς μοι. εἶπε δὲ ἀβιμέλεχ τῷ ἀβραάμ. τί ἐνιδὼν ἐποίησας τοῦτο; εἶπε δὲ ἀβραάμ. εἶπα γάρ, ἄρα οὐκ ἔστι θεοσέβεια ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ. ἐμέ τε ἀποκτενοῦσιν ἕνεκεν τῆς γυναικός μου. καὶ γὰρ ἀληθῶς ἀδελφή μου ἐστὶν ἐκ πατρός, ἀλλ' οὐκ ἐκ μητρός. ἐγενήθη δέ μοι εἰς γυναῖκα. ἐγένετο δὲ ἡνίκα ἐξήγαγέ με ὁ θεὸς ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ πατρός μου. καὶ εἶπα αὐτῇ. Ταύτην τὴν δικαιοσύνην ποιήσεις εἰς ἐμέ, εἰς πάντα τόπον οὗ ἐὰν εἰσέλθωμεν ἐκεῖ. εἶπον ἐμέ, ὅτι ἀδελφός μου ἐστίν. ἔλαβε δὲ ἀβιμέλεχ χίλια δίδραγμα, καὶ πρόβατα, καὶ μόσχους, καὶ παῖδας, καὶ παιδίσκας, καὶ ἔδωκε τῷ ἀβραάμ. καὶ ἀπέδωκεν αὐτῷ σάρραν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ. καὶ εἶπεν ἀβιμέλεχ τῷ ἀβραάμ. ἰδοὺ ἡ γῆ μου ἐναντίον σου. οὗ ἄν σοι ἀρέσκῃ, κατοίκει. τῇ δὲ σάρρα εἶπεν. ἰδοὺ δέδωκα χίλια δίδραγμα τῷ ἀδελφῷ σου. ταῦτα ἔσται σοι εἰς τιμὴν τοῦ προσώπου σου, καὶ πάσαις ταῖς μετὰ σοῦ. καὶ πάντα ἀλήθευσον. προσηύξατο δὲ ἀβραὰμ πρὸς τὸν θεόν, καὶ ἰάσατο ὁ θεὸς τὸν ἀβιμέλεχ, καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ τὰς παιδίσκας αὐτοῦ. καὶ ἔτεκον. ὅτι συγκλείων συνέκλεισε κύριος ἔξωθεν πᾶσαν μήτραν ἐν τῷ οἴκῳ ἀβιμέλεχ, ἕνεκεν σάρρας τῆς γυναικὸς ἀβραάμ.

[a] Τί τοῦτο ἐποίησας ἡμῖν;] Aquila. τί εἶδες, ὅτι ἐποίησας σὺ τὸ ῥῆμα τοῦτο; Symmachus. τί ἰδών, ἐποίησας τὸ πρᾶγμα τοῦτο; Theodotio. τί ἑώρακας, ὅτι ἐποίησας τὸν λόγον τοῦτον;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑ'. 21

ΚΑὶ κύριος ἐπεσκέψατο τὴν σάρραν, καθὰ εἶπε. καὶ ἐποίησε κύριος τῇ σάρρᾳ καθὰ ἐλάλησε. καὶ συλλαβοῦσα, ἔτεκε τῷ ἀβραὰμ υἱὸν εἰς τὸ γῆρας, εἰς τὸν καιρὸν καθὰ ἐλάλησεν αὐτῷ κύριος. καὶ ἐκάλεσεν ἀβραὰμ τὸ ὄνομα τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ τοῦ γενομένου αὐτῷ, ὃν ἔτεκεν αὐτῷ σάρρα, ἰσαάκ. περιέτεμε δὲ ἀβραὰμ τὸν ἰσαὰκ τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ, καθὰ ἐνετείλατο αὐτῷ ὁ θεός. καὶ ἀβραὰμ ἦν ἑκατὸν ἐτῶν, ἡνίκα ἐγένετο αὐτῷ ἰσαὰκ ὁ υἱὸς αὐτοῦ. εἶπε δὲ σάρρα. γέλωτά μοι ἐποίησε κύριος. ὃς γὰρ ἂν ἀκούσῃ, συγχαρεῖταί μοι. καὶ εἶπε. τίς ἀναγγελεῖ τῷ ἀβραάμ, ὅτι θηλάζει παιδίον σάρρα, ὅτι ἔτεκον υἱὸν ἐν τῷ γήρᾳ μου; καὶ ηὐξήθη τὸ παιδίον καὶ ἀπεγαλακτίσθη. καὶ ἐποίησεν ἀβραὰμ δοχὴν μεγάλην, ᾗ ἡμέρᾳ ἀπεγαλακτίσθη ἰσαὰκ ὁ υἱὸς αὐτοῦ. ἰδοῦσα δὲ σάρρα τὸν υἱὸν ἄγαρ τῆς αἰγυπτίας, ὃς ἐγένετο τῷ ἀβραάμ, [a] παίζοντα μετὰ ἰσαὰκ τοῦ υἱοῦ αὐτῆς. καὶ εἶπε τῷ ἀβραάμ. ἔκβαλε τὴν παιδίσκην ταύτην, καὶ τὸν υἱὸν αὐτῆς. οὐ γὰρ μὴ κληρονομήσει ὁ υἱὸς τῆς παιδίσκης

A Ταύτης μετὰ τοῦ υἱοῦ μου ἰσαάκ. σκληρὸν δὲ ἐφάνη τὸ ῥῆμα σφόδρα ἐναντίον ἀβραὰμ περὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ. εἶπε δὲ ὁ θεὸς τῷ ἀβραάμ. μὴ σκληρὸν ἔστω ἐναντίον σου περὶ τοῦ παιδίου, καὶ περὶ τῆς παιδίσκης. πάντα ὅσα ἂν εἴπῃ σοι σάρρα, ἄκουε τῆς φωνῆς αὐτῆς. ὅτι ἐν ἰσαὰκ κληθήσεταί σοι σπέρμα. καὶ τὸν υἱὸν δὲ τῆς παιδίσκης ταύτης εἰς ἔθνος μέγα ποιήσω αὐτόν, ὅτι σπέρμα σόν ἐστιν. ἀνέστη δὲ ἀβραὰμ τὸ πρωΐ, καὶ ἔλαβεν ἄρτους καὶ ἀσκὸν ὕδατος, καὶ ἔδωκε τῇ ἄγαρ. καὶ ἐπέθηκεν ἐπὶ τὸν ὦμον αὐτῆς τὸ παιδίον, καὶ ἀπέστειλεν αὐτήν. ἀπελθοῦσα δὲ ἐπλανᾶτο κατὰ τὴν ἔρημον, κατὰ B τὸ φρέαρ τοῦ ὅρκου. ἐξέλιπε δὲ τὸ ὕδωρ ἐκ τοῦ ἀσκοῦ. καὶ ἔρριψε τὸ παιδίον ὑποκάτω μιᾶς ἐλάτης. ἀπελθοῦσα δὲ ἐκάθητο ἀπέναντι αὐτοῦ μακρόθεν, ὡσεὶ τόξου βολήν. εἶπε γάρ, οὐ μὴ ἴδω τὸν θάνατον τοῦ παιδίου μου. καὶ ἐκάθισεν ἀπέναντι αὐτοῦ. ἀναβοῆσαν δὲ τὸ παιδίον ἔκλαυσεν. εἰσήκουσε δὲ ὁ θεὸς τῆς φωνῆς τοῦ παιδίου ἐκ τοῦ τόπου οὗ ἦν. καὶ ἐκάλεσεν ἄγγελος θεοῦ τὴν ἄγαρ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ εἶπεν αὐτῇ. τί ἐστιν ἄγαρ; μὴ φοβοῦ. ἐπακήκοε γὰρ ὁ θεὸς τῆς φωνῆς τοῦ παιδίου ἐκ τοῦ τόπου οὗ ἐστιν. ἀνάστηθι καὶ λάβε τὸ παιδίον, [β] καὶ κράτησον τῇ χειρί σου αὐτό. εἰς Γ γὰρ ἔθνος μέγα ποιήσω αὐτό. καὶ ἀνέῳξεν ὁ θεὸς τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῆς. καὶ εἶδε φρέαρ ὕδατος ζῶντος, καὶ ἐπορεύθη, καὶ ἔπλησε τὸν ἀσκὸν ὕδατος. καὶ ἐπότισε τὸ παιδίον. καὶ ἦν ὁ θεὸς μετὰ τοῦ παιδίου. καὶ ηὐξήθη, καὶ κατῴκησεν ἐν τῇ ἐρήμῳ. ἐγένετο δὲ τοξότης. καὶ κατῴκησεν ἐν τῇ ἐρήμῳ. καὶ ἔλαβεν αὐτῷ ἡ μήτηρ γυναῖκα ἐκ φαρὰν αἰγύπτου. (φαράν) ἐγένετο δὲ ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ. καὶ εἶπεν ἀβιμέλεχ, καὶ ὀχοζὰθ ὁ νυμφαγωγὸς αὐτοῦ, καὶ φιχὸλ ὁ ἀρχιστράτηγος τῆς δυνάμεως αὐτοῦ πρὸς ἀβραάμ, λέγων. ὁ θεὸς μετὰ σοῦ ἐν πᾶσιν, οἷς ἐὰν ποιῇς. νῦν οὖν ὄμοσόν μοι τὸν θεὸν μὴ ἀδική- Δ σειν με, μηδὲ τὸ σπέρμα μου, μηδὲ τὸ ὄνομά μου. ἀλλὰ κατὰ τὴν δικαιοσύνην ἣν ἐποίησα μετὰ σοῦ, ποιήσεις μετ' ἐμοῦ, καὶ τῇ γῇ ᾗ σὺ παρῴκησας ἐν αὐτῇ. καὶ εἶπεν ἀβραάμ. ἐγὼ ὀμοῦμαι. καὶ ἤλεγξεν ἀβραὰμ τὸν ἀβιμέλεχ περὶ τῶν φρεάτων τοῦ ὕδατος, ὧν ἀφείλοντο οἱ παῖδες τοῦ ἀβιμέλεχ. καὶ εἶπεν αὐτῷ ἀβιμέλεχ. οὐκ ἔγνων τίς ἐποίησέ σοι τὸ ῥῆμα τοῦτο. οὐδὲ σύ μοι ἀπήγγειλας, οὐδὲ ἐγὼ ἤκουσα, ἀλλ' ἢ σήμερον. καὶ ἔλαβεν ἀβραὰμ πρόβατα καὶ μόσχους, καὶ ἔδωκε τῷ ἀβιμέλεχ. καὶ διέθεντο ἀμφότεροι διαθήκην. καὶ ἔστησεν ἀβραὰμ ἑπτὰ ἀμνάδας προβάτων μόνας. καὶ Ε εἶπεν ἀβιμέλεχ τῷ ἀβραάμ. τί εἰσιν αἱ ἑπτὰ ἀμνάδες τῶν προβάτων τούτων, ἃς ἔστησας μόνας; καὶ εἶπεν ἀβραάμ. ὅτι τὰς ἑπτὰ ἀμνάδας λήψῃ παρ' ἐμοῦ, ἵνα ὦσί μοι εἰς μαρτύριον, ὅτι ἐγὼ ὤρυξα τὸ φρέαρ τοῦτο. διὰ τοῦτο ἐπωνόμασε τὸ ὄνομα τοῦ τόπου ἐκείνου, φρέαρ ὁρκισμοῦ. ὅτι ἐκεῖ ὤμοσαν ἀμφότεροι. καὶ διέθεντο διαθήκην ἐν τῷ φρέατι τοῦ ὁρκισμοῦ. ἀνέστη δὲ ἀβιμέλεχ ὀχοζὰθ ὁ νυμφαγωγὸς αὐτοῦ, καὶ φιχὸλ ὁ ἀρχιστράτηγος τῆς δυνάμεως αὐτοῦ, καὶ ἐπέστρεψαν εἰς τὴν γῆν τῶν φυλιστιείμ. [γ] καὶ ἐφύτευσεν ἀβραὰμ ἄρουραν ἐπὶ τῷ φρέατι τοῦ ὅρκου. καὶ ἐπεκαλέσατο ἐ-

κεῖ τὸ

καὶ τὸ ὄνομα κυρίου, θεὸς αἰώνιος. παρῴκησε δὲ ἀβραὰμ ἐν τῇ γῇ τῶν φυλιστιεὶμ ἡμέρας πολλάς.

α Παίζοντα μετὰ ἰσαάκ] Acacius, μήποτε τὸ παίζειν αὐτὶ τῆς μάχης καὶ διώξεως εἴρηται; β [Καὶ κράτησον τῇ χειρί σου αὐτό] Ita LL.VV.& ita legit S.Augustinus.AA.LL. κράτησον τῆς χειρὸς αὐτοῦ. quæ lectio extat apud S.Ioannem Chrysostomum,& S.Hieronymum. γ [Καὶ ἐφύτευσεν ἀβραὰμ ἄρουραν] Aquila, & Symmachus, δένδρων φυτείαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΒ'. 22

Καὶ ἐγένετο μετὰ τὰ ῥήματα ταῦτα ὁ θεὸς α ἐπείρασε τὸν ἀβραάμ, καὶ εἶπεν αὐτῷ. ἀβραὰμ ἀβραάμ. καὶ εἶπεν. ἰδοὺ ἐγώ. καὶ εἶπε. β λάβε τὸν υἱόν σου τὸν ἀγαπητόν, ὃν ἠγάπησας τὸν ἰσαάκ, καὶ πορεύθητι γ εἰς τὴν γῆν τὴν ὑψηλήν, καὶ ἀνένεγκε αὐτὸν ἐκεῖ εἰς ὁλοκάρπωσιν ἐφ' ἓν τῶν ὀρέων ὧν ἄν σοι εἴπω. ἀναστὰς δὲ ἀβραὰμ τὸ πρωΐ, ἐπέσαξε τὴν ὄνον αὐτοῦ. παρέλαβε δὲ μεθ' ἑαυτοῦ δύο παῖδας, καὶ ἰσαὰκ τὸν υἱὸν αὐτοῦ. καὶ σχίσας ξύλα εἰς ὁλοκάρπωσιν, ἀναστὰς ἐπορεύθη. καὶ ἦλθεν ἐπὶ τὸν τόπον, ὃν εἶπεν αὐτῷ ὁ θεὸς τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ. καὶ ἀναβλέψας ἀβραὰμ τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ, εἶδε τὸν τόπον μακρόθεν. καὶ εἶπεν ἀβραὰμ τοῖς παισὶν αὐτοῦ. καθίσατε αὐτοῦ μετὰ τῆς ὄνου. ἐγὼ δὲ καὶ τὸ παιδάριον διελευσόμεθα ἕως ὧδε. καὶ προσκυνήσαντες, ἀναστρέψομεν πρὸς ὑμᾶς. ἔλαβε δὲ ἀβραὰμ τὰ ξύλα τῆς ὁλοκαρπώσεως, καὶ ἐπέθηκεν ἰσαὰκ τῷ υἱῷ αὐτοῦ. ἔλαβε δὲ μετὰ χεῖρας καὶ τὸ πῦρ καὶ τὴν μάχαιραν, καὶ ἐπορεύθησαν οἱ δύο ἅμα. εἶπε δὲ ἰσαὰκ πρὸς ἀβραὰμ τὸν πατέρα αὐτοῦ. πάτερ. ὁ δὲ, εἶπε. τί ἐστι τέκνον; εἶπε δέ. ἰδοὺ τὸ πῦρ καὶ τὰ ξύλα, ποῦ ἐστι τὸ πρόβατον τὸ εἰς ὁλοκάρπωσιν; εἶπε δὲ ἀβραάμ. ὁ θεὸς ὄψεται ἑαυτῷ πρόβατον εἰς ὁλοκάρπωσιν, τέκνον. πορευθέντες δὲ ἀμφότεροι ἅμα, ἦλθον ἐπὶ τὸν τόπον, ὃν εἶπεν αὐτῷ ὁ θεός. καὶ ᾠκοδόμησεν ἐκεῖ ἀβραὰμ τὸ θυσιαστήριον, καὶ ἐπέθηκε τὰ ξύλα. καὶ συμποδίσας ἰσαὰκ τὸν υἱὸν αὐτοῦ, ἐπέθηκεν αὐτὸν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον ἐπάνω τῶν ξύλων. καὶ ἐξέτεινεν ἀβραὰμ τὴν χεῖρα αὐτοῦ λαβεῖν τὴν μάχαιραν, σφάξαι τὸν υἱὸν αὐτοῦ. καὶ ἐκάλεσεν αὐτὸν ἄγγελος κυρίου ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ εἶπεν. ἀβραὰμ ἀβραάμ. ὁ δὲ εἶπεν. ἰδοὺ ἐγώ. καὶ εἶπε. μὴ ἐπιβάλῃς τὴν χεῖρά σου ἐπὶ τὸ παιδάριον, μὴ δὲ ποιήσῃς αὐτῷ μηδέν. νῦν γὰρ ἔγνων, ὅτι φοβῇ σὺ τὸν θεόν. καὶ οὐκ ἐφείσω τοῦ υἱοῦ σου τοῦ ἀγαπητοῦ δι' ἐμέ. καὶ ἀναβλέψας ἀβραὰμ τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ εἶδε. καὶ ἰδοὺ κριὸς εἷς δ κατεχόμενος ε ἐν φυτῷ σαβὲκ τῶν κεράτων. καὶ ἐπορεύθη ἀβραάμ, καὶ ἔλαβε τὸν κριόν, καὶ ἀνήνεγκεν αὐτὸν εἰς ὁλοκάρπωσιν ἀντὶ ἰσαὰκ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ. καὶ ἐκάλεσεν ἀβραὰμ τὸ ὄνομα τοῦ τόπου ἐκείνου, κύριος εἶδεν. ἵνα εἴπωσι σήμερον, ἐν τῷ ὄρει κύριος ὤφθη. καὶ ἐκάλεσεν ἄγγελος κυρίου τὸν ἀβραὰμ δεύτερον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, λέγων. κατ' ἐμαυτοῦ ὤμοσα λέγει κύριος. οὗ εἵνεκεν ἐποίησας τὸ ῥῆμα τοῦτο, καὶ οὐκ ἐφείσω τοῦ υἱοῦ σου τοῦ ἀγαπητοῦ δι' ἐμέ. ἦ μὴν εὐλογῶν εὐλογήσω σε, καὶ πληθύνων πληθυνῶ τὸ σπέρμα σου, ὡς τοὺς ἀστέρας τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ὡς τὴν ἄμμον τὴν παρὰ τὸ χεῖλος τῆς θαλάσσης. καὶ κληρονομήσει τὸ σπέρμα σου τὰς πόλεις τῶν ὑπεναντίων. καὶ ἐνευλογηθήσονται ἐν τῷ σπέρματί σου πάντα τὰ ἔθνη τῆς γῆς, ἀνθ' ὧν ὑπήκουσας τῆς ἐμῆς φωνῆς. ἀπεστράφη δὲ ἀβραὰμ πρὸς τοὺς παῖδας αὐτοῦ. καὶ ἀναστάντες, ἐπορεύθησαν ἅμα ἐπὶ τὸ φρέαρ τοῦ ὅρκου. καὶ κατῴκησεν ἀβραὰμ ἐπὶ τὸ φρέαρ τοῦ ὅρκου. ἐγένετο δὲ μετὰ τὰ ῥήματα ταῦτα, καὶ ἀνηγγέλη τῷ ἀβραάμ, λέγοντες. ἰδοὺ τέτοκε μελχὰ καὶ αὐτὴ υἱοὺς τῷ ναχὼρ τῷ ἀδελφῷ σου, τὸν οὒζ πρωτότοκον, καὶ τὸν βαὺξ ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ τὸν καμουὴλ πατέρα σύρων, καὶ τὸν χαζάδ, καὶ ἀζαῦ, καὶ τὸν φαλδὲς, καὶ τὸν ἰελδάφ, καὶ τὸν βαθουήλ. βαθουὴλ δὲ ἐγέννησε τὴν ῥεβέκκαν. ὀκτὼ οὗτοι υἱοί, οὓς ἔτεκε μελχὰ τῷ ναχὼρ τῷ ἀδελφῷ ἀβραάμ. καὶ ἡ παλλακὴ αὐτοῦ ἡ ὄνομα ῥεῦμα, ἔτεκε καὶ αὐτὴ τὸν ταβέκ, καὶ τὸν ταάμ, καὶ τὸν τοχὸς, καὶ τὸν μοχά.

α Επείρασε τὸν ἀβραάμ] Symmachus, ἐδόξασεν. β [Λάβε τὸν υἱόν σου τὸν ἀγαπητόν] Aquila, τὸν μονογενῆ. S. τὸν μόνον σου. γ [Εἰς τὴν γῆν τὴν ὑψηλήν] A. τὴν καταφανῆ. S. τῆς ὀπτασίας. δ [Κατεχόμενος τῶν κεράτων] Melito. ὁ σύρος καὶ ὁ ἑβραῖος κρεμάμενος φησί. ὡς σαφέστερον τυποῦν τὸν σαυρόν. ε [Εν φυτῷ σαβέκ] A. συχνῷ. Schol. τὸ σαβὲκ, ἄφεσιν τινὲς ἐκδεδώκασιν. οἱ δὲ ὄρθιος, ὡς εἶναι αὐτὸ τὸ λεγόμενον τράγος ὀρθὸς ἐπαναβεβηκὼς φυτῷ. ἐνταῦθα δὲ ὀρθὸς τῶν κεράτων κατεχόμενος, ὡς εἶναι φανερὸν τύπον σαυροῦ. διὰ τοῦτο δὲ οὐχ ἑρμηνεύεται, ὅτι ἡ ἑβραϊκὴ μία οὖσα λέξις πολλὰ σημαίνει ἑρμηνευομένη. πρὸς δὲ τοὺς πυνθανομένους δεῖ ἀποκρίνεσθαι καὶ λέγειν, ὅτι τὸ σαβὲκ ἐστηριγμένος ἑρμηνεύεται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΓ'. 23

Εγένετο δὲ ἡ ζωὴ σάρρας, ἔτη ἑκατὸν εἰκοσιεπτά. καὶ ἀπέθανε σάρρα ἐν πόλει ἀρβόκ, ἥ ἐστιν ἐν τῷ κοιλώματι. αὕτη ἐστὶ χεβρὼν ἐν τῇ γῇ χαναάν. ἦλθε δὲ ἀβραὰμ κόψασθαι σάρραν, καὶ πενθῆσαι. καὶ ἀνέστη ἀβραὰμ ἀπὸ τοῦ νεκροῦ αὐτοῦ. καὶ εἶπεν ἀβραὰμ τοῖς υἱοῖς τοῦ χέτ, λέγων. πάροικος καὶ παρεπίδημος ἐγώ εἰμι μεθ' ὑμῶν. δότε μοι οὖν κτῆσιν τάφου μεθ' ὑμῶν, καὶ θάψω τὸν νεκρόν μου ἀπ' ἐμοῦ. ἀπεκρίθησαν δὲ οἱ υἱοὶ χὲτ πρὸς ἀβραάμ, λέγοντες. μὴ κύριε. ἄκουσον δὲ ἡμῶν. βασιλεὺς παρὰ θεοῦ σὺ εἶ ἐν ἡμῖν. ἐν τοῖς ἐκλεκτοῖς μνημείοις ἡμῶν θάψον τὸν νεκρόν σου. οὐδεὶς γὰρ ἡμῶν οὐ μὴ κωλύσει τὸ μνημεῖον αὐτοῦ ἀπὸ σοῦ, τοῦ θάψαι τὸν νεκρόν σου ἐκεῖ. ἀναστὰς δὲ ἀβραὰμ προσεκύνησε τῷ λαῷ τῆς γῆς, τοῖς υἱοῖς τοῦ χέτ. καὶ ἐλάλησε πρὸς αὐτοὺς ἀβραάμ, λέγων. εἰ ἔχετε τῇ ψυχῇ ὑμῶν, ὥστε θάψαι τὸν νεκρόν μου ἀπὸ προσώπου μου, ἀκούσατέ μου, καὶ λαλήσατε περὶ ἐμοῦ ἐφρὼν τῷ τοῦ σαάρ. καὶ δότω μοι τὸ σπήλαιον τὸ διπλοῦν, ὅ ἐστιν αὐτοῦ, τὸ ὂν ἐν μέρει τοῦ ἀγροῦ αὐτοῦ. ἀργυρίου τοῦ ἀξίου δότω μοι αὐτὸ ἐν ὑμῖν εἰς κτῆσιν μνημείου. ἐφρὼν δὲ ἐκάθητο ἐν μέσῳ τῶν υἱῶν χέτ. ἀποκριθεὶς δὲ ἐφρὼν ὁ χετταῖος πρὸς ἀβραάμ, εἶπεν ἀκουόντων τῶν υἱῶν χέτ, καὶ τῶν εἰς πο-

πορευομένων εἰς τὴν πόλιν πάντων, λέγων. παρ' ἐμοὶ γενοῦ κύριε, καὶ ἄκουσόν μου. τὸν ἀγρὸν καὶ τὸ σπήλαιον τὸ ἐν αὐτῷ, σοὶ δίδωμι. ἐναντίον πάντων τῶν πολιτῶν μου δέδωκά σοι. θάψον τὸν νεκρόν σου. καὶ προσεκύνησεν ἀβραὰμ ἐναντίον τοῦ λαοῦ τῆς γῆς. καὶ εἶπε τῷ ἐφρὼν εἰς τὰ ὦτα ἐναντίον τοῦ λαοῦ τῆς γῆς, ἐπειδὴ πρὸς ἐμοῦ εἶ, ἄκουσόν μου. τὸ ἀργύριον τοῦ ἀγροῦ λάβε παρ' ἐμοῦ, καὶ θάψω τὸν νεκρόν μου ἐκεῖ. ἀπεκρίθη δὲ ἐφρὼν τῷ ἀβραάμ, λέγων. οὐχὶ κύριε. ἀκήκοα γάρ, γῆ τετρακοσίων διδράχμων ἀργυρίου. ἀλλὰ τί ἂν εἴη τοῦτο ἀνὰ μέσον ἐμοῦ καὶ σοῦ; σὺ δὲ τὸν νεκρόν σου θάψον. καὶ ἤκουσεν ἀβραὰμ τοῦ ἐφρών, καὶ ἀπεκατέστησεν ἀβραὰμ τῷ ἐφρὼν τὸ ἀργύριον, ὃ ἐλάλησεν εἰς τὰ ὦτα τῶν υἱῶν χέτ. τετρακόσια δίδραχμα ἀργυρίου δοκίμου ἐμπόροις. καὶ ἔστη ὁ ἀγρὸς ἐφρών, ὃς ἦν ἐν τῷ διπλῷ σπηλαίῳ, ὅς ἐστι κατὰ πρόσωπον μαμβρῆ, ὁ ἀγρὸς καὶ τὸ σπήλαιον, ὃ ἦν ἐν αὐτῷ καὶ πᾶν δένδρον, ὃ ἦν ἐν τῷ ἀγρῷ, καὶ πᾶν ὅ ἐστιν ἐν τοῖς ὁρίοις αὐτοῦ κύκλῳ τῷ ἀβραάμ, εἰς κτῆσιν ἐναντίον τῶν υἱῶν χέτ, καὶ πάντων τῶν εἰσπορευομένων εἰς τὴν πόλιν. μετὰ ταῦτα ἔθαψεν ἀβραὰμ σάρραν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ ἐν τῷ σπηλαίῳ τοῦ ἀγροῦ τῷ διπλῷ, ὅ ἐστιν ἀπέναντι μαμβρῆ. αὕτη ἐστὶ χεβρὼν ἐν τῇ γῇ χαναάν. καὶ ἐκυρώθη ὁ ἀγρὸς καὶ τὸ σπήλαιον ὃ ἦν ἐν αὐτῷ τῷ ἀβραὰμ εἰς κτῆσιν τάφου, παρὰ τῶν υἱῶν χέτ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΔ΄. 24

ΚΑὶ ἀβραὰμ ἦν πρεσβύτερος προβεβηκὼς ἡμερῶν. καὶ κύριος ηὐλόγησε τὸν ἀβραὰμ κατὰ πάντα. καὶ εἶπεν ἀβραὰμ τῷ παιδὶ αὐτοῦ τῷ πρεσβυτέρῳ τῆς οἰκίας αὐτοῦ τῷ ἄρχοντι πάντων τῶν αὐτοῦ. θὲς τὴν χεῖρά σου ὑπὸ τὸν μηρόν μου. καὶ ἐξορκιῶ σε κύριον τὸν θεὸν τοῦ οὐρανοῦ καὶ τὸν θεὸν τῆς γῆς, ἵνα μὴ λάβῃς γυναῖκα τῷ υἱῷ μου ἰσαὰκ ἀπὸ τῶν θυγατέρων τῶν χαναναίων, μεθ' ὧν ἐγὼ οἰκῶ ἐν αὐτοῖς. ἀλλ' ἢ εἰς τὴν γῆν μου οὗ ἐγεννήθην πορεύσῃ, καὶ εἰς τὴν φυλήν μου, καὶ λήψῃ γυναῖκα τῷ υἱῷ μου ἰσαὰκ ἐκεῖθεν. εἶπε δὲ πρὸς αὐτὸν ὁ παῖς. μή ποτε οὐ βούληται ἡ γυνὴ πορευθῆναι μετ' ἐμοῦ ὀπίσω εἰς τὴν γῆν ταύτην, ἀποστρέψω τὸν υἱόν σου εἰς τὴν γῆν, ὅθεν ἐξῆλθες ἐκεῖθεν; εἶπε δὲ πρὸς αὐτὸν ἀβραάμ. πρόσεχε σεαυτῷ μὴ ἀποστρέψῃς τὸν υἱόν μου ἐκεῖ. κύριος ὁ θεὸς τοῦ οὐρανοῦ καὶ ὁ θεὸς τῆς γῆς, ὃς ἔλαβέ με ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ πατρός μου, καὶ ἐκ τῆς γῆς ἧς ἐγεννήθην, ὃς ἐλάλησέ μοι, καὶ ὃς ὤμοσέ μοι, λέγων, σοὶ δώσω τὴν γῆν ταύτην καὶ τῷ σπέρματί σου. αὐτὸς ἀποστελεῖ τὸν ἄγγελον αὐτοῦ ἔμπροσθέν σου. καὶ λήψῃ γυναῖκα τῷ υἱῷ μου ἐκεῖθεν. ἐὰν δὲ μὴ θέλῃ ἡ γυνὴ πορευθῆναι μετὰ σοῦ εἰς τὴν γῆν ταύτην, καθαρὸς ἔσῃ ἀπὸ τοῦ ὅρκου μου. μόνον τὸν υἱόν μου μὴ ἀποστρέψῃς ἐκεῖ. καὶ ἔθηκεν ὁ παῖς τὴν χεῖρα αὐτοῦ ὑπὸ τὸν μηρὸν ἀβραὰμ τοῦ κυρίου αὐτοῦ. καὶ ὤμοσεν αὐτῷ περὶ τοῦ ῥήματος τούτου. καὶ ἔλαβεν ὁ παῖς δέκα καμήλους ἀπὸ τῶν καμήλων τοῦ κυρίου αὐτοῦ, καὶ ἀπὸ πάντων τῶν ἀγαθῶν τοῦ κυρίου αὐτοῦ μεθ' ἑαυτοῦ. καὶ ἀναστὰς, ἐπορεύθη εἰς τὴν μεσοποταμίαν εἰς τὴν πόλιν ναχώρ. α καὶ ἐκοίμισε τὰς καμήλους ἔξω τῆς πόλεως παρὰ τὸ φρέαρ τοῦ ὕδατος τὸ πρὸς ὀψέ, ἡνίκα ἐκπορεύονται αἱ ὑδρευόμεναι. καὶ εἶπε. κύριε ὁ θεὸς τοῦ κυρίου μου ἀβραάμ εὐόδωσον ἐναντίον ἐμοῦ σήμερον, καὶ ποίησον ἔλεος μετὰ τοῦ κυρίου μου ἀβραάμ. ἰδοὺ ἐγὼ ἕστηκα ἐπὶ τῆς πηγῆς τοῦ ὕδατος. αἱ δὲ θυγατέρες τῶν οἰκούντων τὴν πόλιν, ἐκπορεύονται ἀντλῆσαι ὕδωρ. καὶ ἔσται ἡ παρθένος ἣ ἂν ἐγὼ εἴπω, ἐπίκλινον τὴν ὑδρίαν σου, ἵνα πίω, καὶ εἴπῃ μοι, πίε σύ, καὶ τὰς καμήλους σου ποτιῶ, ἕως ἂν παύσωνται πίνουσαι, β ταύτην ἡτοίμασας τῷ παιδί σου τῷ ἰσαάκ. καὶ ἐν τούτῳ γνώσομαι, ὅτι ἐποίησας ἔλεος μετὰ τοῦ κυρίου μου ἀβραάμ. καὶ ἐγένετο πρὸ τοῦ συντελέσαι αὐτὸν λαλοῦντα ἐν τῇ διανοίᾳ αὐτοῦ. καὶ ἰδοὺ ῥεβέκκα ἐξεπορεύετο ἡ τεχθεῖσα βαθουήλ, υἱῷ μελχᾶς, τῆς γυναικὸς ναχώρ, ἀδελφοῦ δὲ ἀβραάμ, ἔχουσα τὴν ὑδρίαν ἐπὶ τῶν ὤμων αὐτῆς. ἡ δὲ παρθένος ἦν καλὴ τῇ ὄψει σφόδρα. παρθένος ἦν. ἀνὴρ οὐκ ἔγνω αὐτήν. καταβᾶσα δὲ ἐπὶ τὴν πηγήν, ἔπλησε τὴν ὑδρίαν αὐτῆς, καὶ ἀνέβη. ἐπέδραμε δὲ ὁ παῖς εἰς συνάντησιν αὐτῆς. καὶ εἶπε. πότισόν με μικρὸν ὕδωρ ἐκ τῆς ὑδρίας σου. ἡ δὲ εἶπε. πίε κύριε. καὶ ἔσπευσε καὶ καθεῖλε τὴν ὑδρίαν ἐπὶ τὸν βραχίονα αὐτῆς καὶ ἐπότισεν αὐτόν, ἕως ἐπαύσατο πίνων. καὶ εἶπε. καὶ ταῖς καμήλοις σου ὑδρεύσομαι, ἕως ἂν πᾶσαι πίωσι. καὶ ἔσπευσε καὶ ἐξεκένωσε τὴν ὑδρίαν εἰς τὸ ποτιστήριον. καὶ ἔδραμεν ἐπὶ τὸ φρέαρ ἀντλῆσαι πάλιν. καὶ ὑδρεύσατο πάσαις ταῖς καμήλοις. ὁ δὲ ἄνθρωπος κατεμάνθανεν αὐτήν. καὶ παρεσιώπα τοῦ γνῶναι εἰ εὐόδωκε κύριος τὴν ὁδὸν αὐτοῦ, ἢ οὔ. ἐγένετο δὲ ἡνίκα ἐπαύσαντο πᾶσαι αἱ κάμηλοι πίνουσαι, ἔλαβεν ὁ ἄνθρωπος ἐνώτια χρυσᾶ ἀνὰ δραχμὴν ὁλκῆς, καὶ δύο ψέλλια ἐπὶ τὰς χεῖρας αὐτῆς. δέκα χρυσῶν ὁλκὴ αὐτῶν. καὶ ἐπηρώτησεν αὐτήν, καὶ εἶπε. θυγάτηρ τίνος εἶ; ἀνάγγειλόν μοι. εἰ ἔστι παρὰ τῷ πατρί σου τόπος ἡμῖν τοῦ καταλῦσαι. ἡ δὲ εἶπεν αὐτῷ. θυγάτηρ βαθουὴλ εἰμι τοῦ μελχᾶς, ὃν ἔτεκε τῷ ναχώρ. καὶ εἶπεν αὐτῷ. καὶ ἄχυρα καὶ χορτάσματα πολλὰ παρ' ἡμῖν, καὶ τόπος τοῦ καταλῦσαι. καὶ εὐδοκήσας ὁ ἄνθρωπος, προσεκύνησε τῷ κυρίῳ. καὶ εἶπεν. εὐλογητὸς κύριος ὁ θεὸς τοῦ κυρίου μου ἀβραάμ. ὃς οὐκ ἐγκατέλιπε τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ, καὶ τὴν ἀλήθειαν ἀπὸ τοῦ κυρίου μου. ἐμὲ εὐόδωκε κύριος εἰς οἶκον τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ κυρίου μου. καὶ δραμοῦσα ἡ παῖς ἀνήγγειλε εἰς τὸν οἶκον τῆς μητρὸς αὐτῆς κατὰ τὰ ῥήματα ταῦτα. τῇ δὲ ῥεβέκκᾳ ἀδελφὸς ἦν, ᾧ ὄνομα λάβαν. καὶ ἔδραμε λάβαν πρὸς τὸν ἄνθρωπον ἔξω ἐπὶ τὴν πηγήν. καὶ ἐγένετο ἡνίκα εἶδε τὰ ἐνώτια καὶ τὰ ψέλλια ἐν ταῖς χερσὶ τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ, καὶ ὅτε ἤκουσε τὰ ῥήματα ῥεβέκκας τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ, λεγούσης. οὕτω λελάληκέ μοι ὁ ἄνθρωπος. καὶ ἦλθε πρὸς τὸν ἄνθρωπον ἑστηκότος αὐτοῦ ἐπὶ τῶν καμήλων ἐπὶ τῆς πηγῆς. καὶ

εἶπεν αὐτῷ. δεῦρο εἴσελθε εὐλογητὸς κυρίου. ἵνα τί ἕστηκας ἔξω; ἐγὼ δὲ ἡτοίμασα τὴν οἰκίαν καὶ τόπον ταῖς καμήλοις. εἰσῆλθε δὲ ὁ ἄνθρωπος εἰς τὴν οἰκίαν. καὶ ἀπέσαξε τὰς καμήλους. καὶ ἔδωκεν ἄχυρα καὶ χορτάσματα ταῖς καμήλοις, καὶ ὕδωρ νίψασθαι τοῖς ποσὶν αὐτοῦ, καὶ τοῖς ποσὶ τῶν ἀνδρῶν τῶν μετ' αὐτοῦ. καὶ παρέθηκεν αὐτοῖς ἄρτους φαγεῖν. καὶ εἶπεν. οὐ μὴ φάγω, ἕως τοῦ λαλῆσαί με τὰ ῥήματά μου. καὶ εἶπεν. λάλησον. καὶ εἶπε. παῖς ἀβραὰμ ἐγώ εἰμι. κύριος δὲ ηὐλόγησε τὸν κύριόν μου σφόδρα, καὶ ὑψώθη. καὶ ἔδωκεν αὐτῷ πρόβατα, καὶ μόσχους, καὶ ἀργύριον, καὶ χρυσίον, παῖδας, καὶ παιδίσκας, καμήλους, καὶ ὄνους. καὶ ἔτεκε σάρρα ἡ γυνὴ τοῦ κυρίου μου υἱὸν ἕνα τῷ κυρίῳ μου μετὰ τὸ γηράσαι αὐτόν. καὶ ἔδωκεν αὐτῷ ὅσα ἦν αὐτῷ. καὶ ὥρκισέ με ὁ κύριός μου, λέγων. οὐ λήψῃ γυναῖκα τῷ υἱῷ μου ἀπὸ τῶν θυγατέρων τῶν χαναναίων, ἐν οἷς ἐγὼ παροικῶ ἐν τῇ γῇ αὐτῶν. ἀλλ' εἰς τὸν οἶκον τοῦ πατρός μου πορεύσῃ, καὶ εἰς τὴν φυλήν μου, καὶ λήψῃ γυναῖκα τῷ υἱῷ μου ἐκεῖθεν. εἶπα δὲ τῷ κυρίῳ μου, μήποτε οὐ πορεύσεται ἡ γυνὴ μετ' ἐμοῦ. καὶ εἶπέ μοι. κύριος ὁ θεὸς ᾧ εὐηρέστησα ἐναντίον αὐτοῦ, αὐτὸς ἐξαποστελεῖ τὸν ἄγγελον αὐτοῦ μετὰ σοῦ καὶ εὐοδώσει τὴν ὁδόν σου. καὶ λήψῃ γυναῖκα τῷ υἱῷ μου ἐκ τῆς φυλῆς μου, καὶ ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ πατρός μου. τότε ἀθῶος ἔσῃ ἀπὸ τῆς ἀρᾶς μου. ἡνίκα γὰρ ἐὰν ἔλθῃς εἰς τὴν φυλήν μου, καὶ μή σοι δῶσι, καὶ ἔσῃ ἀθῶος ἀπὸ τοῦ ὁρκισμοῦ μου. καὶ ἐλθὼν σήμερον ἐπὶ τὴν πηγήν, εἶπα. κύριε ὁ θεὸς τοῦ κυρίου μου ἀβραάμ, εἰ σὺ εὐοδοῖς τὴν ὁδόν μου, ἐν ᾗ νῦν ἐγὼ πορεύομαι ἐν αὐτῇ. ἰδοὺ ἐγὼ ἐφέστηκα ἐπὶ τῆς πηγῆς τοῦ ὕδατος, καὶ αἱ θυγατέρες τῶν ἀνθρώπων τῆς πόλεως ἐκπορεύονται ἀντλῆσαι ὕδωρ. καὶ ἔσται ἡ παρθένος, ᾗ ἂν ἐγὼ εἴπω, πότισόν με ἐκ τῆς ὑδρίας σου μικρὸν ὕδωρ, καὶ εἴπῃ μοι, καὶ σὺ πίε, καὶ ταῖς καμήλοις σου ὑδρεύσομαι. αὕτη ἡ γυνὴ ἣν ἡτοίμασε κύριος τῷ ἑαυτοῦ θεράποντι ἰσαάκ. καὶ ἐν τούτῳ γνώσομαι, ὅτι πεποίηκας ἔλεος τῷ κυρίῳ μου ἀβραάμ. καὶ ἐγένετο πρὸ τοῦ συντελέσαι με λαλοῦντα ἐν τῇ διανοίᾳ μου, εὐθὺς ῥεβέκκα ἐξεπορεύετο ἔχουσα τὴν ὑδρίαν ἐπὶ τῶν ὤμων. καὶ κατέβη ἐπὶ τὴν πηγήν, καὶ ὑδρεύσατο. εἶπα δὲ αὐτῇ. πότισόν με. καὶ σπεύσασα, καθεῖλε τὴν ὑδρίαν ἐπὶ τὸν βραχίονα αὐτῆς ἀφ' ἑαυτῆς, καὶ εἶπε. πίε σύ, καὶ τὰς καμήλους σου ποτιῶ. καὶ ἔπιον, καὶ τὰς καμήλους ἐπότισε. καὶ ἠρώτησα αὐτήν, καὶ εἶπα. θυγάτηρ τίνος εἶ, ἀνάγγειλόν μοι. ἡ δὲ ἔφη. θυγάτηρ βαθουὴλ εἰμὶ υἱοῦ τοῦ ναχώρ, ὃν ἔτεκεν αὐτῷ μελχά. καὶ περιέθηκα αὐτῇ τὰ ἐνώτια, καὶ τὰ ψέλλια περὶ τὰς χεῖρας αὐτῆς. καὶ εὐδοκήσας προσεκύνησα τῷ κυρίῳ. καὶ εὐλόγησα κύριον τὸν θεὸν τοῦ κυρίου μου ἀβραάμ, ὃς εὐώδωσέ με ἐν ὁδῷ ἀληθείας λαβεῖν τὴν θυγατέρα τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ κυρίου μου τῷ υἱῷ αὐτοῦ. εἰ οὖν ποιεῖτε ὑμεῖς ἔλεος καὶ δικαιοσύνην πρὸς τὸν κύριόν μου. εἰ δὲ μή, ἀπαγγείλατέ μοι, ἵνα ἐπιστρέψω εἰς δεξιὰν ἢ ἀριστεράν. ἀποκριθεὶς δὲ λάβαν καὶ βαθουήλ, εἶπαν. παρὰ κυρίου ἐξῆλθε τὸ πρᾶγμα τοῦτο. οὐ δυνησόμεθά σοι ε ἀντειπεῖν κακὸν ἢ καλόν. ἰδοὺ ῥεβέκκα ἐνώπιόν σου. λαβὼν ἀπότρεχε. καὶ ἔστω γυνὴ τῷ υἱῷ τοῦ κυρίου σου, καθὰ ἐλάλησε κύριος. ἐγένετο δὲ ἐν τῷ ἀκοῦσαι τὸν παῖδα τὸν ἀβραὰμ τῶν ῥημάτων αὐτῶν, προσεκύνησεν ἐπὶ τὴν γῆν τῷ κυρίῳ. καὶ ἐξενέγκας ὁ παῖς σκεύη ἀργυρᾶ καὶ χρυσᾶ καὶ ἱματισμόν, ἔδωκε τῇ ῥεβέκκα. καὶ δῶρα ἔδωκε τῷ ἀδελφῷ αὐτῆς, καὶ τῇ μητρὶ αὐτῆς. καὶ ἔφαγον καὶ ἔπιον καὶ αὐτὸς καὶ οἱ ἄνδρες οἱ μετ' αὐτοῦ ὄντες, καὶ ἐκοιμήθησαν. καὶ ἀναστὰς τὸ πρωΐ, εἶπεν. ἐκπέμψατέ με, ἵνα ἀπέλθω πρὸς τὸν κύριόν μου. εἶπαν δὲ οἱ ἀδελφοὶ αὐτῆς, καὶ ἡ μήτηρ. μεινάτω ἡ παρθένος μεθ' ἡμῶν ἡμέρας ὡσεὶ δέκα, καὶ μετὰ ταῦτα ἀπελεύσεται. ὁ δὲ εἶπε πρὸς αὐτούς. μὴ κατέχετέ με. καὶ κύριος εὐώδωσε τὴν ὁδόν μου ἐν ἐμοί. ἐκπέμψατέ με, ἵνα ἀπέλθω πρὸς τὸν κύριόν μου. οἱ δὲ εἶπαν. καλέσωμεν τὴν παῖδα, καὶ ἐρωτήσωμεν τὸ στόμα αὐτῆς. καὶ ἐκάλεσαν τὴν ῥεβέκκαν, καὶ εἶπαν αὐτῇ. πορεύσῃ μετὰ τοῦ ἀνθρώπου τούτου; ἡ δὲ εἶπε. πορεύσομαι. καὶ ἐξέπεμψαν ῥεβέκκαν τὴν ἀδελφὴν αὐτῶν, ζ καὶ τὰ ὑπάρχοντα αὐτῆς, καὶ τὸν παῖδα τοῦ ἀβραάμ, καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ. καὶ εὐλόγησαν ῥεβέκκαν, καὶ εἶπαν αὐτῇ. ἀδελφὴ ἡμῶν εἶ. γίνου εἰς χιλιάδας μυριάδων, καὶ κληρονομησάτω τὸ σπέρμα σου τὰς πόλεις τῶν ὑπεναντίων. ἀναστᾶσα δὲ ῥεβέκκα η καὶ αἱ ἅβραι αὐτῆς, ἐπέβησαν ἐπὶ τὰς καμήλους, καὶ ἐπορεύθησαν μετὰ τοῦ ἀνθρώπου. καὶ ἀναλαβὼν ὁ παῖς τὴν ῥεβέκκαν, ἀπῆλθεν. ἰσαὰκ δὲ διεπορεύετο διὰ τῆς ἐρήμου κατὰ τὸ φρέαρ τῆς ὁράσεως. αὐτὸς δὲ κατῴκει ἐν τῇ γῇ τῇ πρὸς λίβα. καὶ ἐξῆλθεν ἰσαὰκ θ ἀδολεσχῆσαι εἰς τὸ πεδίον τὸ πρὸς δείλης. καὶ ἀναβλέψας τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ, εἶδε καμήλους ἐρχομένας. καὶ ἀναβλέψασα ῥεβέκκα τοῖς ὀφθαλμοῖς, εἶδε τὸν ἰσαάκ. καὶ κατεπήδησεν ἀπὸ τῆς καμήλου. καὶ εἶπε τῷ παιδί. τίς ἐστιν ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος ὁ πορευόμενος ἐν τῷ πεδίῳ εἰς συνάντησιν ἡμῖν; εἶπε δὲ ὁ παῖς. οὗτός ἐστιν ὁ κύριός μου. ἡ δὲ λαβοῦσα τὸ θέριστρον, περιεβάλετο. καὶ διηγήσατο ὁ παῖς τῷ ἰσαὰκ πάντα τὰ ῥήματα, ἃ ἐποίησεν. εἰσῆλθε δὲ ἰσαὰκ ι εἰς τὸν οἶκον τῆς μητρὸς αὐτοῦ. καὶ ἔλαβε τὴν ῥεβέκκαν. καὶ ἐγένετο αὐτοῦ γυνή. καὶ ἠγάπησεν αὐτήν. καὶ παρεκλήθη ἰσαὰκ περὶ σάρρας τῆς μητρὸς αὐτοῦ.

α Καὶ ἐκοίμισε τὰς καμήλους] Schol. ἐγονάτισεν. β [Ταύτην ἡτοίμασας τῷ παιδί σου ἰσαάκ] Schol. ἀπέδειξας. γ [Ανὰ δραχμὴν ὁλκῆς] L. V. διδραχμήν. S. Hieronymus in Quæst. Heb. vertit, didrachmum pondus eius. δ [Εὐλογητὸς κυρίου] Ita LL. VV. & Latina editio. AA. LL. εὐλογητὸς κύριος. ε [Αντειπεῖν κακὸν ἢ καλόν. AA. LL. κακὸν καλῷ. Schol. ὁ σύρος, ἢ καλὸν ἢ κακόν. ζ Καὶ τὰ ὑπάρχοντα αὐτῆς] Aquila, καὶ τὴν τιτθὴν αὐτῆς. Symmachus. καὶ τὴν τροφὸν αὐτῆς. η [Καὶ αἱ ἅβραι αὐτῆς] A. παιδίσκαι S. κοράσια. θ [Αδολεσχῆσαι εἰς τὸ πεδίον] S. λαλῆσαι ἐν τῷ ἀγρῷ. A. ὁμιλῆσαι ἐν χώρᾳ. Schol. ἐξῆλθε κατὰ μόνας τοῖς ἰδίοις λογισμοῖς ἐνομιλῆσαι. οὐ προσέκειται δὲ τινι. εἰκότως. ἐπεὶ μηδὲ ἀνθρώπων ἡ τοιαύτη ὁμιλία γίνεται, ἀλλ' ἤτοι πρὸς θεὸν ἢ αὐτοῦ τινὸς πρὸς ἑαυτόν. ι [Εἰς τὸν

ρῖκον τῆς μητρὸς αὐτοῦ] Α. εἰσήγαγεν αὐτὴν εἰς τὴν σκηνὴν σάῤῥας τῆς μητρὸς αὐτοῦ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ. ΚΕ'. 25

Προσθέμενος δὲ ἀβραὰμ, ἔλαβε γυναῖκα, ᾗ ὄνομα χεττούρα. ἔτεκε δὲ αὐτῷ τὸν ζομβρᾶν, καὶ τὸν ἰεζὰν, καὶ τὸν μαδὰλ, καὶ τὸν μαδιὰμ, καὶ τὸν ἰεσβὼκ, καὶ τὸν σωιέ. ἰεζὰν δὲ ἐγέννησε τὸν σαβὰ, καὶ τὸν δεδάν. υἱοὶ δὲ δεδὰν ἀσσουριεὶμ, καὶ λατουσιεὶμ, καὶ λαωμιείμ. υἱοὶ δὲ μαδιὰμ γεφὰρ, καὶ ἀφεὶρ, καὶ ἐνὼχ, καὶ ἀβειδὰ, καὶ ἐλδαγά. πάντες οὗτοι ἦσαν υἱοὶ χεττούρας. ἔδωκε δὲ ἀβραὰμ πάντα τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ ἰσαὰκ τῷ υἱῷ αὐτοῦ. καὶ τοῖς υἱοῖς τῶν παλλακῶν αὐτοῦ ἔδωκεν ἀβραὰμ δόματα. καὶ ἐξαπέστειλεν αὐτοὺς ἀπὸ ἰσαὰκ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ ἔτι ζῶντος αὐτοῦ πρὸς ἀνατολὰς εἰς γῆν ἀνατολῶν. Ταῦτα δὲ τὰ ἔτη ἡμερῶν τῆς ζωῆς ἀβραὰμ ὅσα ἔζησεν, ἑκατὸν ἑβδομηκονταπέντε ἔτη. καὶ ἐκλείπων ἀπέθανεν ἀβραὰμ [α] ἐν γήρᾳ καλῷ πρεσβύτης καὶ πλήρης ἡμερῶν. καὶ προσετέθη [β] πρὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ. καὶ ἔθαψαν αὐτὸν ἰσαὰκ καὶ ἰσμαὴλ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ εἰς τὸ σπήλαιον τὸ διπλοῦν, εἰς τὸν ἀγρὸν ἐφρὼν τοῦ σαὰρ τοῦ χετταίου, ὅς ἐστιν ἀπέναντι μαμβρῆ. τὸν ἀγρὸν καὶ τὸ σπήλαιον, ὃ ἐκτήσατο ἀβραὰμ παρὰ τῶν υἱῶν τοῦ χέτ. ἐκεῖ ἔθαψαν ἀβραὰμ, καὶ σάῤῥαν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ. ἐγένετο δὲ μετὰ τὸ ἀποθανεῖν ἀβραὰμ, εὐλόγησεν ὁ θεὸς τὸν ἰσαὰκ υἱὸν αὐτοῦ. καὶ κατῴκησεν ἰσαὰκ παρὰ τὸ φρέαρ τῆς ὁράσεως. αὗται δὲ αἱ γενέσεις ἰσμαὴλ τοῦ υἱοῦ ἀβραὰμ, ὃν ἔτεκεν ἄγαρ ἡ αἰγυπτία ἡ παιδίσκη σάῤῥας τῷ ἀβραάμ. καὶ ταῦτα τὰ ὀνόματα τῶν υἱῶν ἰσμαὴλ, κατ' ὀνόματα τῶν γενεῶν αὐτοῦ. πρωτότοκος ἰσμαὴλ, καὶ ναβαϊὼθ, καὶ κηδὰρ, καὶ ναβδεὴλ, καὶ μασσὰμ, καὶ μασμὰ, καὶ δουμὰ, καὶ μασσῆ, καὶ χοδδὰν, καὶ θαιμὰν, καὶ ἰετοὺρ, καὶ ναφὲς, καὶ κεδμά. οὗτοί εἰσιν οἱ υἱοὶ ἰσμαήλ. καὶ ταῦτα τὰ ὀνόματα αὐτῶν ἐν ταῖς σκηναῖς αὐτῶν, καὶ ἐν ταῖς ἐπαύλεσιν αὐτῶν. δώδεκα ἄρχοντες κατὰ ἔθνη αὐτῶν. καὶ ταῦτα τὰ ἔτη τῆς ζωῆς ἰσμαὴλ, ἑκατὸν τριακονταεπτὰ ἔτη. καὶ ἐκλείπων, ἀπέθανε. καὶ προσετέθη πρὸς τὸ γένος αὐτοῦ. κατῴκησε δὲ ἀπὸ εὐιλὰτ ἕως σοὺρ, ἥ ἐστι κατὰ πρόσωπον αἰγύπτου ἕως ἐλθεῖν πρὸς ἀσσυρίους. κατὰ πρόσωπον πάντων τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ κατῴκησε. καὶ αὗται αἱ γενέσεις ἰσαὰκ τοῦ υἱοῦ ἀβραάμ. ἀβραὰμ ἐγέννησε τὸν ἰσαάκ. ἦν δὲ ἰσαὰκ ἐτῶν τεσσαράκοντα, ὅτε ἔλαβε τὴν ῥεβέκκαν θυγατέρα βαθουὴλ τοῦ σύρου ἐκ τῆς μεσοποταμίας συρίας ἀδελφὴν λαβὰν τοῦ σύρου, ἑαυτῷ εἰς γυναῖκα. ἐδέετο δὲ ἰσαὰκ κυρίου περὶ ῥεβέκκας τῆς γυναικὸς αὐτοῦ, ὅτι στεῖρα ἦν. ἐπήκουσε δὲ αὐτοῦ ὁ θεὸς, καὶ συνέλαβεν ἐν γαστρὶ ῥεβέκκα ἡ γυνὴ αὐτοῦ. [γ] ἐσκίρτων δὲ τὰ παιδία ἐν αὐτῇ. εἶπε δέ. εἰ οὕτω μοι μέλλει γίνεσθαι, ἵνα τί μοι τοῦτο; ἐπορεύθη δὲ πυθέσθαι παρὰ κυρίου. καὶ εἶπε κύριος αὐτῇ. δύο ἔθνη ἐν γαστρί σου εἰσί. καὶ δύο λαοὶ ἐκ τῆς κοιλίας σου διασταλήσονται. καὶ λαὸς λαοῦ ὑπερέξει. καὶ ὁ μείζων δουλεύσει τῷ ἐλάσσονι. καὶ ἐπληρώθησαν αἱ ἡμέραι τοῦ τεκεῖν αὐτήν. καὶ τῇδε ἦν δίδυμα ἐν τῇ κοιλίᾳ αὐτῆς. ἐξῆλθε δὲ ὁ πρωτότοκος πυῤῥάκης. ὅλος, ὡσεὶ δορὰ, δασύς. ἐπωνόμασε δὲ τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ἠσαῦ. καὶ μετὰ τοῦτο ἐξῆλθεν ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ. καὶ ἡ χεὶρ αὐτοῦ ἐπειλημμένη τῆς πτέρνης ἠσαῦ. καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ἰακώβ. ἰσαὰκ δὲ ἦν ἐτῶν ἑξήκοντα, ὅτε ἔτεκεν αὐτοὺς ῥεβέκκα. ηὐξήθησαν δὲ οἱ νεανίσκοι. καὶ ἦν ἠσαῦ ἄνθρωπος εἰδὼς κυνηγεῖν, ἄγροικος. ἰακὼβ δὲ, ἄνθρωπος [δ] ἄπλαστος, οἰκῶν οἰκίαν. ἠγάπησε δὲ ἰσαὰκ τὸν ἠσαῦ, ὅτι ἡ θήρα αὐτοῦ βρῶσις αὐτῷ. ῥεβέκκα δὲ ἠγάπα τὸν ἰακώβ. ἥψησε δὲ ἰακὼβ ἕψημα. ἦλθε δὲ ἠσαῦ ἐκ τοῦ πεδίου ἐκλείπων. καὶ εἶπεν ἠσαῦ τῷ ἰακώβ. γεῦσόν με [ε] ἀπὸ τοῦ ἑψέματος πυῤῥοῦ τούτου, ὅτι ἐκλείπω. διὰ τοῦτο ἐκλήθη τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ἐδώμ. εἶπε δὲ ἰακὼβ τῷ ἠσαῦ. ἀπόδου μοι σήμερον τὰ πρωτοτόκιά σου ἐμοί. καὶ εἶπεν ἠσαῦ. ἰδοὺ ἐγὼ πορεύομαι τελευτᾶν. καὶ ἵνα τί μοι ταῦτα τὰ πρωτοτόκια; καὶ εἶπεν αὐτῷ ἰακώβ. ὄμοσόν μοι σήμερον. καὶ ὤμοσεν αὐτῷ. ἀπέδοτο δὲ ἠσαῦ τὰ πρωτοτόκια τῷ ἰακώβ. ἰακὼβ δὲ ἔδωκε τῷ ἠσαῦ ἄρτον, καὶ ἕψημα φακοῦ. καὶ ἔφαγε καὶ ἔπιε. καὶ ἀναστὰς ᾤχετο. καὶ ἐφαύλισεν ἠσαῦ τὰ πρωτοτόκια.

α Εν γήρᾳ καλῷ] Aquila, & Symmachus. ἐν πολιᾷ ἀγαθῇ. β [Πρὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ] Schol. πρὸς τοὺς πατέρας. γ [Εσκίρτων δὲ τὰ παιδία] S. διεπάλαιον. δ [Απλαστος] A. ἁπλοῦς. S. ἄμωμος. ε [Απὸ τοῦ ἑψέματος πυῤῥοῦ τούτου] S. ἀδάμ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Κϛ'. 26

Εγένετο δὲ λιμὸς ἐπὶ τῆς γῆς, χωρὶς τοῦ λιμοῦ τοῦ πρότερον, ὃς ἐγένετο ἐν τῷ καιρῷ τοῦ ἀβραάμ. ἐπορεύθη δὲ ἰσαὰκ πρὸς ἀβιμέλεχ βασιλέα φυλιστιεὶμ εἰς γέραρα. ὤφθη δὲ αὐτῷ κύριος, καὶ εἶπε. μὴ καταβῇς εἰς αἴγυπτον. κατοίκησον δὲ ἐν τῇ γῇ, ᾗ ἄν σοι εἴπω. καὶ παροίκει ἐν τῇ γῇ ταύτῃ. καὶ ἔσομαι μετὰ σοῦ, καὶ εὐλογήσω σε. σοὶ γὰρ καὶ τῷ σπέρματί σου δώσω πᾶσαν τὴν γῆν ταύτην. καὶ στήσω τὸν ὅρκον μου, ὃν ὤμοσα τῷ ἀβραὰμ τῷ πατρί σου. καὶ πληθυνῶ τὸ σπέρμα σου, ὡς τοὺς ἀστέρας τοῦ οὐρανοῦ. καὶ δώσω τῷ σπέρματί σου πᾶσαν τὴν γῆν ταύτην. καὶ εὐλογηθήσονται ἐν τῷ σπέρματί σου πάντα τὰ ἔθνη τῆς γῆς. ἀνθ' ὧν ὑπήκουσεν ἀβραὰμ ὁ πατήρ σου τῆς ἐμῆς φωνῆς, καὶ ἐφύλαξε τὰ προστάγματά μου, καὶ τὰς ἐντολάς μου, καὶ τὰ δικαιώματά μου, καὶ τὰ νόμιμά μου. κατῴκησε δὲ ἰσαὰκ ἐν γεράροις. ἐπηρώτησαν δὲ οἱ ἄνδρες τοῦ τόπου περὶ ῥεβέκκας τῆς γυναικὸς αὐτοῦ, καὶ εἶπεν. ἀδελφή μου ἐστίν. ἐφοβήθη γὰρ εἰπεῖν, ὅτι γυνή μου ἐστί. μή ποτε ἀποκτείνωσιν αὐτὸν οἱ ἄνδρες τοῦ τόπου περὶ ῥεβέκκας, ὅτι ὡραία τῇ ὄψει ἦν. ἐγένετο δὲ πολυχρόνιος ἐκεῖ. καὶ παρακύψας ἀβιμέλεχ ὁ βασιλεὺς γεράρων διὰ τῆς θυρίδος, [α] εἶδε τὸν ἰσαὰκ παίζοντα μετὰ ῥεβέκκας τῆς γυναικὸς αὐτοῦ. ἐκάλεσε δὲ ἀβιμέλεχ τὸν ἰσαὰκ, καὶ εἶπεν αὐτῷ. ἆρά γε γυνή σου ἐστί; τί ὅτι εἶπας, ἀδελφή

δελφή μού ἐστιν; εἶπε δὲ αὐτῷ ἰσαάκ. εἶπα γάρ, μή ποτε ἀποθάνω δι' αὐτήν. εἶπε δὲ αὐτῷ ἀβιμέλεχ. τί τοῦτο ἐποίησας ἡμῖν; μικροῦ ἐκοιμήθη τις ἐκ τοῦ γένους μου μετὰ τῆς γυναικός σου, [β] καὶ ἐπήγαγες ἂν ἐφ' ἡμᾶς ἄγνοιαν. συνέταξε δὲ ἀβιμέλεχ παντὶ τῷ λαῷ αὐτοῦ, λέγων. πᾶς ὁ ἁψάμενος τοῦ ἀνθρώπου τούτου καὶ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ, θανάτῳ ἔνοχος ἔσται. ἔσπειρε δὲ ἰσαὰκ ἐν τῇ γῇ ἐκείνῃ. καὶ εὗρεν ἐν τῷ ἐνιαυτῷ ἐκείνῳ [γ] ἑκατοστεύουσαν κριθήν. εὐλόγησε δὲ αὐτὸν κύριος. καὶ ὑψώθη ὁ ἄνθρωπος. καὶ προβαίνων, μείζων ἐγένετο ἕως οὗ μέγας ἐγένετο σφόδρα. ἐγένετο δὲ αὐτῷ κτήνη προβάτων, καὶ κτήνη βοῶν, καὶ γεώργια πολλά. ἐζήλωσαν δὲ αὐτὸν οἱ φυλιστιείμ. καὶ πάντα τὰ φρέατα, ἃ ὤρυξαν οἱ παῖδες τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἐν τῷ χρόνῳ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ἐνέφραξαν αὐτὰ οἱ φυλιστιείμ, καὶ ἔπλησαν αὐτὰ γῆς. εἶπε δὲ ἀβιμέλεχ πρὸς ἰσαάκ. ἄπελθε ἀφ' ἡμῶν. ὅτι δυνατώτερος ἡμῶν ἐγένου σφόδρα. καὶ ἀπῆλθεν ἐκεῖθεν ἰσαάκ. καὶ κατέλυσεν ἐν τῇ φάραγγι γεράρων. καὶ κατῴκησεν ἐκεῖ. καὶ πάλιν ἰσαὰκ ὤρυξε τὰ φρέατα τοῦ ὕδατος, ἃ ὤρυξαν οἱ παῖδες ἀβραὰμ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. καὶ ἐνέφραξαν αὐτὰ οἱ φυλιστιεὶμ μετὰ τὸ ἀποθανεῖν ἀβραὰμ τὸν πατέρα αὐτοῦ. καὶ ἐπωνόμασεν αὐτοῖς ὀνόματα κατὰ τὰ ὀνόματα, ἃ ὠνόμασεν ὁ πατὴρ αὐτοῦ. καὶ ὤρυξαν οἱ παῖδες ἰσαὰκ ἐν τῇ φάραγγι γεράρων. καὶ εὗρον ἐκεῖ φρέαρ ὕδατος ζῶντος. [δ] καὶ ἐμαχέσαντο οἱ ποιμένες γεράρων μετὰ τῶν ποιμένων ἰσαάκ, φάσκοντες αὐτῶν εἶναι τὸ ὕδωρ. [ε] καὶ ἐκάλεσαν τὸ ὄνομα τοῦ φρέατος, ἀδικία. ἠδίκησαν γὰρ αὐτόν. ἀπάρας δὲ ἐκεῖθεν, ὤρυξε φρέαρ ἕτερον. ἐκρίνοντο δὲ καὶ περὶ ἐκείνου. καὶ ἐπωνόμασε [ζ] τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ἐχθρία. ἀπάρας δὲ ἐκεῖθεν, ὤρυξε φρέαρ ἕτερον. καὶ οὐκ ἐμαχέσαντο περὶ αὐτοῦ. καὶ ἐπωνόμασε τὸ ὄνομα αὐτοῦ εὐρυχωρεία, λέγων. διότι νῦν ἐπλάτυνε κύριος ἡμῖν, καὶ ηὔξησεν ἡμᾶς ἐπὶ τῆς γῆς. ἀνέβη δὲ ἐκεῖθεν ἐπὶ τὸ φρέαρ τοῦ ὅρκου. καὶ ὤφθη αὐτῷ κύριος ἐν τῇ νυκτὶ ἐκείνῃ, καὶ εἶπεν. ἐγώ εἰμι ὁ θεὸς ἀβραὰμ τοῦ πατρός σου. μὴ φοβοῦ. μετὰ σοῦ γάρ εἰμι. [η] καὶ εὐλογήσω σε. καὶ πληθυνῶ τὸ σπέρμα σου δι' ἀβραὰμ τὸν πατέρα σου. καὶ ᾠκοδόμησεν ἐκεῖ θυσιαστήριον. καὶ ἐπεκαλέσατο τὸ ὄνομα κυρίου. καὶ ἔπηξεν ἐκεῖ τὴν σκηνὴν αὐτοῦ. ὤρυξαν δὲ ἐκεῖ οἱ παῖδες ἰσαὰκ φρέαρ ἐν τῇ φάραγγι γεράρων. καὶ ἀβιμέλεχ ἐπορεύθη πρὸς αὐτὸν ἀπὸ γεράρων, καὶ ὀχοζὰθ ὁ νυμφαγωγὸς αὐτοῦ, καὶ φιχὼλ ὁ ἀρχιστράτηγος τῆς δυνάμεως αὐτοῦ. καὶ εἶπεν αὐτοῖς ἰσαάκ. ἵνα τί ἤλθετε πρός με; ὑμεῖς δὲ ἐμισήσατέ με, καὶ ἐξαπεστείλατέ με ἀφ' ὑμῶν. οἱ δὲ εἶπον. ἰδόντες ἑωράκαμεν, ὅτι ἦν κύριος μετὰ σοῦ. καὶ εἴπαμεν. γενέσθω ἀρὰ ἀνὰ μέσον ἡμῶν καὶ ἀνὰ μέσον σου. καὶ διαθησόμεθα μετὰ σοῦ διαθήκην μὴ ποιῆσαι μεθ' ἡμῶν κακόν, καθότι οὐκ ἐβδελυξάμεθά σε ἡμεῖς. καὶ ὃν τρόπον ἐχρησάμεθά σοι καλῶς, καὶ ἐξαπεστείλαμέν σε μετ' εἰρήνης. καὶ νῦν εὐλογημένος σὺ ὑπὸ κυρίου. καὶ ἐποίησεν αὐτοῖς δοχήν. καὶ ἔφαγον καὶ ἔπιον. καὶ ἀναστάντες τὸ πρωΐ, ὤμοσεν ἕκαστος τῷ πλησίον. καὶ ἐξαπέστειλεν αὐτοὺς ἰσαάκ. καὶ ἀπῴχοντο ἀπ' αὐτοῦ μετὰ σωτηρίας. ἐγένετο δὲ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. καὶ παραγενόμενοι οἱ παῖδες ἰσαὰκ ἀπήγγειλαν αὐτῷ περὶ τοῦ φρέατος οὗ ὤρυξαν. καὶ εἶπαν. οὐχ εὕρομεν ὕδωρ. καὶ ἐκάλεσεν αὐτό, ὅρκος. διὰ τοῦτο ἐκάλεσεν ὄνομα τῇ πόλει ἐκείνῃ, φρέαρ ὅρκου, ἕως τῆς σήμερον ἡμέρας. ἦν δὲ ἠσαῦ ἐτῶν τεσσαράκοντα. καὶ ἔλαβε γυναῖκα ἰουδὶθ, θυγατέρα βεὼχ τοῦ χετταίου. καὶ τὴν βασεμὰθ, θυγατέρα ἐλὼν χετταίου. καὶ ἦσαν ἐρίζουσαι τῷ ἰσαὰκ καὶ τῇ ῥεβέκκᾳ.

[α] Εἶδεν τὸν ἰσαὰκ παίζοντα μετὰ ῥεβέκκας] Schol. εὐσχημόνως εἴρηται. [β] [Καὶ ἐπήγαγες ἂν ἐφ' ἡμᾶς ἄγνοιαν] Aquila & Symmachus. πλημμέλημα. [γ] [Εκατοστεύουσαν κριθήν] A. ἑκατὸν εἰκασμένον. [δ] [Καὶ ἐμαχέσαντο οἱ ποιμένες] Schol. ἐδικάσαντο. [ε] [Καὶ ἐκάλεσαν τὸ ὄνομα τοῦ φρέατος, ἀδικία.] Schol. συκοφαντία. ἐσυκοφάντησαν γὰρ αὐτόν. [ζ] [Τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ἐχθρία] A. & S. ἀντικειμένη, ἐναντίωσις. [η] [Εὐλογήσω σε] AA. LL. εὐλόγηκά σε.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΖ'. 27

Ἐγένετο δὲ μετὰ τὸ γηράσαι τὸν ἰσαάκ, καὶ ἠμβλυώθησαν οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ τοῦ ὁρᾶν. καὶ ἐκάλεσεν ἠσαῦ τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν πρεσβύτερον. καὶ εἶπεν αὐτῷ. υἱέ μου. καὶ εἶπεν. ἰδοὺ ἐγώ. καὶ εἶπεν. ἰδοὺ γεγήρακα, καὶ οὐ γινώσκω τὴν ἡμέραν τῆς τελευτῆς μου. νῦν οὖν λάβε τὸ σκεῦός σου, τήν τε φαρέτραν, καὶ τὸ τόξον. καὶ ἔξελθε εἰς τὸ πεδίον, καὶ θήρευσόν μοι θήραν. καὶ ποίησόν μοι ἐδέσματα, ὡς φιλῶ ἐγώ. καὶ ἔνεγκέ μοι, ἵνα φάγω. ὅπως εὐλογήσῃ σε ἡ ψυχή μου, πρὶν ἀποθανεῖν με. ῥεβέκκα δὲ ἤκουσε λαλοῦντος ἰσαὰκ πρὸς ἠσαῦ τὸν υἱὸν αὐτοῦ. ἐπορεύθη δὲ ἠσαῦ εἰς τὸ πεδίον θηρεῦσαι θήραν τῷ πατρὶ αὐτοῦ. ῥεβέκκα δὲ εἶπε πρὸς τὸν ἰακὼβ τὸν υἱὸν αὐτῆς τὸν ἐλάσσω. ἴδε, ἤκουσα τοῦ πατρός σου λαλοῦντος πρὸς ἠσαῦ τὸν ἀδελφόν σου, λέγοντος. ἔνεγκόν μοι θήραν. καὶ ποίησόν μοι ἐδέσματα, ἵνα φαγὼν εὐλογήσω σε ἐναντίον κυρίου πρὸ τοῦ ἀποθανεῖν με. νῦν οὖν υἱέ μου ἄκουσόν μου, καθὰ ἐγώ σοι ἐντέλλομαι. καὶ πορευθεὶς εἰς τὰ πρόβατα, λάβε μοι ἐκεῖθεν δύο ἐρίφους ἁπαλοὺς, καὶ καλούς. καὶ ποιήσω αὐτοὺς ἐδέσματα τῷ πατρί σου, ὡς φιλεῖ. καὶ εἰσοίσεις τῷ πατρί σου καὶ φάγεται, ὅπως εὐλογήσῃ σε ὁ πατήρ σου πρὸ τοῦ ἀποθανεῖν αὐτόν. εἶπε δὲ ἰακὼβ πρὸς ῥεβέκκαν τὴν μητέρα αὐτοῦ. ἔστιν ἠσαῦ ὁ ἀδελφός μου ἀνὴρ δασύς, ἐγὼ δὲ ἀνὴρ λεῖος. μή ποτε ψηλαφήσῃ με ὁ πατήρ, [α] καὶ ἔσομαι ἐναντίον αὐτοῦ ὡς καταφρονῶν. καὶ ἐπάξω ἐπ' ἐμαυτὸν κατάραν, καὶ οὐκ εὐλογίαν. εἶπε δὲ αὐτῷ ἡ μήτηρ. ἐπ' ἐμὲ ἡ κατάρα σου τέκνον. μόνον ἐπάκουσόν μου τῆς φωνῆς. καὶ πορευθεὶς ἔνεγκέ μοι. πορευθεὶς δέ, ἔλαβε καὶ ἤνεγκε τῇ μητρί. καὶ ἐποίησεν ἡ μήτηρ αὐτοῦ ἐδέσματα, καθὰ ἐφίλει ὁ πατὴρ αὐτοῦ. καὶ λαβοῦσα ῥεβέκκα τὴν στολὴν ἠσαῦ τοῦ υἱοῦ αὐτῆς τοῦ πρεσβυτέρου τὴν καλήν, ἣ ἦν παρ' αὐτῇ ἐν τῷ οἴκῳ, ἐνέδυσεν αὐτὴν ἰακὼβ τὸν υἱὸν αὐτῆς

τὸν

τὸν νεώτερον. καὶ τὰ δέρματα τῶν ἐρίφων περιέθηκεν ἐπὶ τοὺς βραχίονας αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ τὰ γυμνὰ τοῦ τραχήλου αὐτοῦ. καὶ ἔδωκε τὰ ἐδέσματα καὶ τοὺς ἄρτους οὓς ἐποίησεν, εἰς τὰς χεῖρας ἰακὼβ τοῦ υἱοῦ αὐτῆς. καὶ εἰσήνεγκε τῷ πατρὶ αὐτοῦ. εἶπε δέ. πάτερ. ὁ δὲ εἶπεν. ἰδοὺ ἐγώ. τίς εἶ σὺ τέκνον; καὶ εἶπεν ἰακὼβ τῷ πατρί. ἐγὼ ἡσαῦ ὁ πρωτότοκός σου πεποίηκα καθὰ ἐλάλησάς μοι. ἀναστὰς, κάθισον καὶ φάγε ἀπὸ τῆς θήρας μου, ὅπως εὐλογήσῃ με ἡ ψυχή σου. εἶπε δὲ ἰσαὰκ τῷ υἱῷ αὐτοῦ. τί τοῦτο, ὃ ταχὺ εὗρες ὦ τέκνον; ὁ δὲ εἶπεν. ὃ παρέδωκε κύριος ὁ θεός σου ἐναντίον μου. εἶπε δὲ ἰσαὰκ τῷ ἰακώβ. ἔγγισόν μοι, καὶ ψηλαφήσω σε τέκνον, εἰ σὺ εἶ ὁ υἱός μου ἡσαῦ, ἢ οὔ. ἤγγισε δὲ ἰακὼβ πρὸς ἰσαὰκ τὸν πατέρα αὐτοῦ. καὶ ἐψηλάφησεν αὐτὸν, καὶ εἶπεν. ἡ μὲν φωνὴ, φωνὴ ἰακώβ. αἱ δὲ χεῖρες, χεῖρες ἡσαῦ. καὶ οὐκ ἐπέγνω αὐτόν. ἦσαν γὰρ αἱ χεῖρες αὐτοῦ, ὡς αἱ χεῖρες ἡσαῦ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ δασεῖαι. καὶ εὐλόγησεν αὐτὸν, καὶ εἶπε. σὺ εἶ ὁ υἱός μου ἡσαῦ; ὁ δὲ εἶπεν. ἐγώ. καὶ εἶπε. προσάγαγέ μοι, καὶ φάγομαι ἀπὸ τῆς θήρας σου τέκνον, ἵνα εὐλογήσῃ σε ἡ ψυχή μου. καὶ προσήνεγκεν αὐτῷ, καὶ ἔφαγε. καὶ εἰσήνεγκεν αὐτῷ οἶνον, καὶ ἔπιε. καὶ εἶπεν αὐτῷ ἰσαὰκ ὁ πατὴρ αὐτοῦ. ἔγγισόν μοι, καὶ φίλησόν με τέκνον. καὶ ἐγγίσας ἐφίλησεν αὐτόν. καὶ ὠσφράνθη τὴν ὀσμὴν τῶν ἱματίων αὐτοῦ, καὶ εὐλόγησεν αὐτόν. καὶ εἶπεν. ἰδοὺ ὀσμὴ τοῦ υἱοῦ μου, [β] ὡς ὀσμὴ ἀγροῦ πλήρους, ὃν εὐλόγησε κύριος. καὶ δώη σοι ὁ θεὸς ἀπὸ τῆς δρόσου τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἀπὸ τῆς πιότητος τῆς γῆς, καὶ πλῆθος σίτου καὶ οἴνου. καὶ δουλευσάτωσάν σοι ἔθνη, καὶ προσκυνησάτωσάν σοι ἄρχοντες. καὶ γίνου κύριος τοῦ ἀδελφοῦ σου. καὶ προσκυνήσουσί σοι οἱ υἱοὶ τοῦ πατρός σου. ὁ καταρώμενός σε, ἐπικατάρατος. ὁ δὲ εὐλογῶν σε, εὐλογημένος. καὶ ἐγένετο μετὰ τὸ παύσασθαι ἰσαὰκ εὐλογοῦντα ἰακὼβ τὸν υἱὸν αὐτοῦ. καὶ ἐγένετο, ὡς ἂν ἐξῆλθεν ἰακὼβ ἀπὸ προσώπου ἰσαὰκ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ ἡσαῦ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἦλθεν ἀπὸ τῆς θήρας. καὶ ἐποίησε καὶ αὐτὸς ἐδέσματα, καὶ προσήνεγκε τῷ πατρὶ αὐτοῦ. καὶ εἶπε τῷ πατρί. ἀναστήτω ὁ πατήρ μου. καὶ φαγέτω ἀπὸ τῆς θήρας τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, ὅπως εὐλογήσῃ με ἡ ψυχή σου. καὶ εἶπεν αὐτῷ ἰσαὰκ ὁ πατὴρ αὐτοῦ. τίς εἶ σύ; ὁ δὲ, εἶπεν. ἐγώ εἰμι ὁ υἱός σου ὁ πρωτότοκος ἡσαῦ. ἐξέστη δὲ ἰσαὰκ ἔκστασιν μεγάλην σφόδρα. καὶ εἶπε. τίς οὖν ὁ θηρεύσας μοι θήραν καὶ εἰσενέγκας μοι, καὶ ἔφαγον ἀπὸ πάντων πρὸ τοῦ σε ἐλθεῖν; καὶ εὐλόγησα αὐτόν, [γ] καὶ εὐλογημένος ἔσται. ἐγένετο δὲ ἡνίκα ἤκουσεν ἡσαῦ τὰ ῥήματα τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἰσαὰκ, ἀνεβόησε φωνὴν μεγάλην καὶ πικρὰν σφόδρα. καὶ εἶπεν. εὐλόγησον δὴ κἀμὲ πάτερ. εἶπε δὲ αὐτῷ. ἐλθὼν [δ] ὁ ἀδελφός σου μετὰ δόλου, ἔλαβε τὴν εὐλογίαν σου. καὶ εἶπε. δικαίως ἐκλήθη [ε] τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἰακώβ. ἐπτέρνικε γάρ με ἰδοὺ δεύτερον τοῦτο. τά τε πρωτοτόκιά μου εἴληφε. καὶ νῦν ἔλαβε τὴν εὐλογίαν μου. καὶ εἶπεν ἡσαῦ τῷ πατρὶ αὐτοῦ. οὐχ ὑπελίπου μοι εὐλογίαν πάτερ; ἀποκριθεὶς δὲ ἰσαὰκ, εἶπε τῷ ἡσαῦ. εἰ κύριον αὐτὸν πεποίηκά σου, καὶ πάντας τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ πεποίηκα αὐτοῦ οἰκέτας. σίτῳ καὶ οἴνῳ ἐστήριξα αὐτόν. σοὶ δὲ τί ποιήσω τέκνον; εἶπε δὲ ἡσαῦ πρὸς τὸν πατέρα αὐτοῦ. μὴ εὐλογία μία σοί ἐστι πάτερ; εὐλόγησον δὴ κἀμὲ πάτερ. κατανυχθέντος δὲ ἰσαὰκ, ἀνεβόησε φωνῇ ἡσαῦ, καὶ ἔκλαυσεν. ἀποκριθεὶς δὲ ἰσαὰκ ὁ πατὴρ αὐτοῦ, εἶπεν αὐτῷ. ἰδοὺ ἀπὸ τῆς πιότητος τῆς γῆς ἔσται ἡ κατοίκησίς σου, καὶ ἀπὸ τῆς δρόσου τοῦ οὐρανοῦ ἄνωθεν. καὶ ἐπὶ τῇ μαχαίρᾳ σου ζήσῃ, καὶ τῷ ἀδελφῷ σου δουλεύσεις. [ζ] ἔσται δὲ ἡνίκα ἐὰν καθέλῃς καὶ ἐκλύσῃς τὸν ζυγὸν αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ τραχήλου σου. καὶ ἐνεκότει ἡσαῦ τῷ ἰακὼβ περὶ τῆς εὐλογίας, ἧς εὐλόγησεν αὐτὸν ὁ πατὴρ αὐτοῦ. εἶπε δὲ ἡσαῦ ἐν τῇ διανοίᾳ αὐτοῦ. ἐγγισάτωσαν αἱ ἡμέραι τοῦ πένθους τοῦ πατρός μου, ἵνα ἀποκτείνω ἰακὼβ τὸν ἀδελφόν μου. ἀπηγγέλη δὲ ῥεβέκκα τὰ ῥήματα ἡσαῦ τοῦ υἱοῦ αὐτῆς τοῦ πρεσβυτέρου. καὶ πέμψασα ἐκάλεσεν ἰακὼβ τὸν υἱὸν αὐτῆς τὸν νεώτερον, καὶ εἶπεν αὐτῷ. ἰδοὺ ἡσαῦ ὁ ἀδελφός σου [η] ἀπειλεῖ σοι τοῦ ἀποκτεῖναί σε. νῦν οὖν τέκνον ἄκουσόν μου τῆς φωνῆς, καὶ ἀναστὰς ἀπόδραθι εἰς τὴν μεσοποταμίαν πρὸς λάβαν τὸν ἀδελφόν μου εἰς χαῤῥάν. καὶ οἴκησον μετ᾽ αὐτοῦ ἡμέρας τινὰς, ἕως τοῦ ἀποστρέψαι τὸν θυμὸν, καὶ τὴν ὀργὴν τοῦ ἀδελφοῦ σου ἀπὸ σοῦ, καὶ ἐπιλάθηται ἃ πεποίηκας αὐτῷ. καὶ ἀποστείλασα μεταπέμψομαί σε ἐκεῖθεν, μή ποτε ἀποτεκνωθῶ ἀπὸ τῶν δύο ὑμῶν ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ. εἶπε δὲ ῥεβέκκα πρὸς ἰσαάκ. [θ] προσώχθικα τῇ ζωῇ μου διὰ τὰς θυγατέρας τῶν υἱῶν χέτ. εἰ λήψεται ἰακὼβ γυναῖκα ἀπὸ τῶν θυγατέρων τῆς γῆς ταύτης. ἵνα τί μοι τὸ ζῆν;

[α] Καὶ ἔσομαι ἐναντίον αὐτοῦ ὡς καταφρονῶν] Aquila, καταμωκώμενος. Symmachus, καταπαίζων. [β] [Ὡς ὀσμὴ ἀγροῦ πλήρους] Diodorus, ὁ σύρος ἀντὶ τοῦ ἀγροῦ, ἀρούρας ἔχει. τὸ δὲ πλήρους, πεπληρωμένου βλαστημάτων εὐωδεστάτων. [γ] [Εὐλογημένος ἔσται] Ita LL. VV. & S. Ioannes Chrysostomus. AA. LL. εὐλογημένος ἔστω. & ita S. Augustinus. [δ] [Ὁ ἀδελφός σου μετὰ δόλου] A. ἐνέδρας S. ἐν ἀπάτῃ. [ε] [Τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἰακώβ. ἐπτέρνικε γάρ με] Cyrillus. πτερνιστὴς ἰακὼβ, τουτέστι τεχνίτης, ἤτοι νικᾶν εἰδώς. [ζ] [Ἔσται δὲ ἡνίκα ἂν καθέλῃς καὶ ἐκλύσῃς τὸν ζυγὸν] Schol. ἔσται δὲ ἐὰν καμφθῇς. καὶ ἔσται καθὰ καταβιβάσῃς. [η] [Ἀπειλεῖ σοι τοῦ ἀποκτεῖναί σε] Schol. διανοεῖται κατὰ σοῦ.] [θ] προσώχθικα τῇ ζωῇ μου] A. ἐσίκχανα. S. ἐνεκάκησα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΗ΄. 28.

Προσκαλεσάμενος δὲ ἰσαὰκ τὸν ἰακὼβ, εὐλόγησεν αὐτόν. καὶ ἐνετείλατο αὐτῷ, λέγων. οὐ λήψῃ γυναῖκα ἐκ τῶν θυγατέρων τῶν χαναναίων. ἀναστὰς ἀπόδραθι εἰς τὴν μεσοποταμίαν, εἰς τὸν οἶκον βαθουὴλ τοῦ πατρὸς τῆς μητρός σου. καὶ λάβε σεαυτῷ ἐκεῖθεν γυναῖκα ἐκ τῶν θυγατέρων λάβαν τοῦ ἀδελφοῦ τῆς μητρός σου. ὁ δὲ θεός μου εὐλογήσαι σε, καὶ αὐξήσαι σε, καὶ πληθύναι σε. καὶ ἔσῃ εἰς συναγωγὰς ἐθνῶν. καὶ δώη σοι τὴν εὐλογίαν ἀβραὰμ τοῦ πατρός μου σοὶ, καὶ τῷ σπέρματί σου μετὰ σέ, κληρονομῆσαι τὴν γῆν τῆς παροικήσεώς σου, ἣν ἔδωκεν ὁ θεὸς τῷ ἀβραάμ. καὶ ἀπέστειλεν ἰσαὰκ τὸν ἰακώβ. καὶ ἐπορεύθη

ρεύθη εἰς τὴν μεσοποταμίαν πρὸς λάβαν τὸν υἱὸν βαθουὴλ τοῦ σύρου, ἀδελφὸν ῥεβέκκας τῆς μητρὸς ἰακὼβ καὶ ἠσαῦ. ἴδε δὲ ἠσαῦ ὅτι εὐλόγησεν ἰσαὰκ τὸν ἰακὼβ, καὶ ἀπέστειλεν εἰς τὴν μεσοποταμίαν συρίας, λαβεῖν ἑαυτῷ γυναῖκα ἐκεῖθεν ἐν τῷ εὐλογεῖν αὐτόν. καὶ ἐνετείλατο αὐτῷ, λέγων. οὐ λήψῃ γυναῖκα ἐκ τῶν θυγατέρων τῶν χαναναίων. καὶ ἤκουσεν ἰακὼβ τοῦ πατρὸς καὶ τῆς μητρὸς αὐτοῦ. καὶ ἐπορεύθη εἰς τὴν μεσοποταμίαν συρίας. ἰδὼν δὲ καὶ ἠσαῦ ὅτι πονηραί εἰσιν αἱ θυγατέρες χαναὰν ἐναντίον ἰσαὰκ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ἐπορεύθη ἠσαῦ πρὸς ἰσμαήλ. καὶ ἔλαβε τὴν μαελὲθ θυγατέρα ἰσμαὴλ τοῦ υἱοῦ ἀβραάμ, ἀδελφὴν ναβεώθ, πρὸς ταῖς γυναιξὶν αὐτοῦ γυναῖκα. καὶ ἐξῆλθεν ἰακὼβ ἀπὸ τοῦ φρέατος τοῦ ὅρκου. καὶ ἐπορεύθη εἰς χαῤῥάν. καὶ ἀπήντησε τόπῳ. καὶ ἐκοιμήθη ἐκεῖ. ἔδυ γὰρ ὁ ἥλιος. καὶ ἔλαβεν ἀπὸ τῶν λίθων τοῦ τόπου, καὶ ἔθηκε πρὸς κεφαλῆς αὐτοῦ. καὶ ἐκοιμήθη ἐν τῷ τόπῳ ἐκείνῳ, καὶ ἐνυπνιάσθη. καὶ ἰδοὺ κλίμαξ ἐστηριγμένη ἐν τῇ γῇ, ἧς ἡ κεφαλὴ ἀφικνεῖτο εἰς τὸν οὐρανόν. καὶ οἱ ἄγγελοι τοῦ θεοῦ ἀνέβαινον καὶ κατέβαινον ἐπ᾽ αὐτῇ. ὁ δὲ κύριος ἐπεστήρικτο ἐπ᾽ αὐτῆς. καὶ εἶπεν. ἐγώ εἰμι ὁ θεὸς ἀβραὰμ τοῦ πατρός σου, καὶ ὁ θεὸς ἰσαάκ. μὴ φοβοῦ. ἡ γῆ ἐφ᾽ ἧς σὺ καθεύδεις ἐπ᾽ αὐτῆς, σοὶ δώσω αὐτήν, καὶ τῷ σπέρματί σου. καὶ ἔσται τὸ σπέρμα σου, ὡς ἡ ἄμμος τῆς γῆς. καὶ πλατυνθήσεται ἐπὶ θάλασσαν, καὶ λίβα, καὶ βοῤῥᾶν, καὶ ἐπὶ ἀνατολάς. καὶ ἐνευλογηθήσονται ἐν σοὶ πᾶσαι αἱ φυλαὶ τῆς γῆς, καὶ ἐν τῷ σπέρματί σου. καὶ ἰδοὺ ἐγώ εἰμι μετὰ σοῦ διαφυλάσσων σε ἐν τῇ ὁδῷ πάσῃ, οὗ ἂν πορευθῇς. καὶ ἀποστρέψω σε εἰς τὴν γῆν ταύτην. ὅτι οὐ μή σε ἐγκαταλίπω, ἕως τοῦ ποιῆσαί με πάντα ὅσα ἐλάλησά σοι. καὶ ἐξηγέρθη ἰακὼβ ἐκ τοῦ ὕπνου αὐτοῦ, καὶ εἶπεν. ὅτι ἔστι κύριος ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ, ἐγὼ δὲ οὐκ ᾔδειν. καὶ ἐφοβήθη. καὶ εἶπεν. ὡς φοβερὸς ὁ τόπος οὗτος. οὐκ ἔστι τοῦτο ἀλλ᾽ ἢ οἶκος θεοῦ, καὶ αὕτη ἡ πύλη τοῦ οὐρανοῦ. καὶ ἀνέστη ἰακὼβ τὸ πρωΐ, καὶ ἔλαβε τὸν λίθον ὃν ὑπέθηκεν ἐκεῖ πρὸς κεφαλῆς αὐτοῦ. καὶ ἔστησεν αὐτὸν στήλην, καὶ ἐπέχεεν ἔλαιον ἐπὶ τὸ ἄκρον αὐτῆς. καὶ ἐκάλεσε [a] τὸ ὄνομα τοῦ τόπου ἐκείνου, οἶκος θεοῦ. [b] καὶ οὐλαμλοὺζ ἦν ὄνομα τῇ πόλει τὸ πρότερον. καὶ ηὔξατο ἰακὼβ εὐχήν, λέγων, ἐὰν ᾖ κύριος ὁ θεὸς μετ᾽ ἐμοῦ, καὶ διαφυλάξῃ με ἐν τῇ ὁδῷ ταύτῃ, ᾗ ἐγὼ πορεύομαι, καὶ δῷ μοι ἄρτον φαγεῖν, καὶ ἱμάτιον περιβαλέσθαι, καὶ ἀποστρέψῃ με μετὰ σωτηρίας εἰς τὸν οἶκον τοῦ πατρός μου. καὶ ἔσται κύριός μοι εἰς θεόν. καὶ ὁ λίθος οὗτος, ὃν ἔστησα στήλην, ἔσται μοι οἶκος θεοῦ. καὶ πάντων ὧν ἐάν μοι δῷς, δεκάτην ἀποδεκατώσω αὐτά σοι.

a Τὸ ὄνομα τοῦ τόπου ἐκείνου οἶκος θεοῦ] Aquila, βαιθήλ. b [Οὐλαμλοὺζ] A. πρότερον λοὺζ ὄνομα τῇ πόλει. LL.VV. variant. in alijs est, οὐλαμμαούς. in alijs, λαμμαούς. in alijs, οὐαλάμ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ. ΚΘ΄.

Καὶ ἐξάρας ἰακὼβ τοὺς πόδας, ἐπορεύθη εἰς γῆν ἀνατολῶν πρὸς λάβαν τὸν υἱὸν βαθουὴλ τοῦ σύρου, ἀδελφὸν δὲ ῥεβέκκας μητρὸς ἰακὼβ καὶ ἠσαῦ. καὶ ὁρᾷ. καὶ ἰδοὺ φρέαρ ἐν τῷ πεδίῳ. ἦσαν δὲ ἐκεῖ τρία ποίμνια προβάτων ἀναπαυόμενα ἐπ᾽ αὐτοῦ. ἐκ γὰρ τοῦ φρέατος ἐκείνου ἐπότιζον τὰ ποίμνια. λίθος δὲ ἦν μέγας ἐπὶ τῷ στόματι τοῦ φρέατος. καὶ συνήγοντο ἐκεῖ πάντα τὰ ποίμνια. καὶ ἀπεκύλιον τὸν λίθον ἀπὸ τοῦ στόματος τοῦ φρέατος, καὶ ἐπότιζον τὰ πρόβατα, καὶ ἀπεκαθίστων τὸν λίθον ἐπὶ τὸ στόμα τοῦ φρέατος εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ. εἶπε δὲ αὐτοῖς ἰακώβ. ἀδελφοί. πόθεν ἐστὲ ὑμεῖς; οἱ δὲ εἶπαν. ἐκ χαῤῥὰν ἐσμέν. εἶπε δὲ αὐτοῖς. γινώσκετε λάβαν τὸν υἱὸν ναχώρ; οἱ δὲ εἶπαν. γινώσκομεν. εἶπε δὲ αὐτοῖς. ὑγιαίνει; οἱ δὲ εἶπαν. ὑγιαίνει. καὶ ἰδοὺ ῥαχὴλ ἡ θυγάτηρ αὐτοῦ ἤρχετο μετὰ τῶν προβάτων. καὶ εἶπεν ἰακώβ. ἔτι ἐστὶν ἡμέρα πολλή. οὔπω ὥρα συναχθῆναι τὰ κτήνη. ποτίσαντες τὰ πρόβατα, ἀπελθόντες βόσκετε. οἱ δὲ εἶπαν. οὐ δυνησόμεθα, ἕως τοῦ συναχθῆναι πάντας τοὺς ποιμένας, καὶ ἀποκυλίσουσι τὸν λίθον ἀπὸ τοῦ στόματος τοῦ φρέατος, καὶ ποτιοῦμεν τὰ πρόβατα. ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος αὐτοῖς, καὶ ἰδοὺ ῥαχὴλ ἡ θυγάτηρ λάβαν ἤρχετο μετὰ τῶν προβάτων τοῦ πατρὸς αὐτῆς. αὐτὴ γὰρ ἔβοσκε τὰ πρόβατα τοῦ πατρὸς αὐτῆς. ἐγένετο δὲ ὡς εἶδεν ἰακὼβ τὴν ῥαχὴλ τὴν θυγατέρα λάβαν ἀδελφοῦ τῆς μητρὸς αὐτοῦ, καὶ τὰ πρόβατα λάβαν τοῦ ἀδελφοῦ τῆς μητρὸς αὐτοῦ. καὶ προσελθὼν ἰακὼβ, ἀπεκύλισε τὸν λίθον ἀπὸ τοῦ στόματος τοῦ φρέατος, καὶ ἐπότιζε τὰ πρόβατα λάβαν τοῦ ἀδελφοῦ τῆς μητρὸς αὐτοῦ. καὶ ἐφίλησεν ἰακὼβ τὴν ῥαχήλ. καὶ βοήσας τῇ φωνῇ αὐτοῦ, ἔκλαυσε. καὶ ἀπήγγειλε τῇ ῥαχήλ, ὅτι ἀδελφὸς τοῦ πατρὸς αὐτῆς ἐστι, καὶ ὅτι υἱὸς ῥεβέκκας ἐστί. καὶ δραμοῦσα, ἀπήγγειλε τῷ πατρὶ αὐτῆς κατὰ τὰ ῥήματα ταῦτα. ἐγένετο δὲ ὡς ἤκουσε λάβαν τὸ ὄνομα ἰακὼβ τοῦ υἱοῦ τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ, ἔδραμεν εἰς συνάντησιν αὐτῷ. καὶ περιλαβὼν αὐτόν, ἐφίλησε. καὶ εἰσήγαγεν αὐτὸν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ. καὶ διηγήσατο τῷ λάβαν πάντας τοὺς λόγους τούτους. καὶ εἶπεν αὐτῷ λάβαν. ἐκ τῶν ὀστῶν μου, καὶ ἐκ τῆς σαρκός μου εἶ σύ. καὶ ἦν μετ᾽ αὐτοῦ μῆνα ἡμερῶν. εἶπε δὲ λάβαν τῷ ἰακώβ. ὅτι γὰρ ἀδελφός μου εἶ, οὐ δουλεύσεις μοι δωρεάν. ἀπάγγειλόν μοι τίς ὁ μισθός σου ἐστί; τῷ δὲ λάβαν ἦσαν δύο θυγατέρες. ὄνομα τῇ μείζονι, λεία. καὶ ὄνομα τῇ νεωτέρᾳ, ῥαχήλ. οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ λείας, ἀσθενεῖς. ῥαχὴλ δὲ ἦν καλὴ τῷ εἴδει, καὶ ὡραία τῇ ὄψει σφόδρα. ἠγάπησε δὲ ἰακὼβ τὴν ῥαχήλ. καὶ εἶπε. δουλεύσω σοι ἑπτὰ ἔτη περὶ τῆς ῥαχὴλ τῆς θυγατρός σου τῆς νεωτέρας. εἶπε δὲ αὐτῷ λάβαν. βέλτιον δοῦναί με αὐτὴν σοί, ἢ δοῦναί με αὐτὴν ἀνδρὶ ἑτέρῳ. οἴκησον μετ᾽ ἐμοῦ. καὶ ἐδούλευσεν ἰακὼβ περὶ ῥαχὴλ ἑπτὰ ἔτη. καὶ ἦσαν ἐναντίον αὐτοῦ ὡς ἡμέραι ὀλίγαι, παρὰ τὸ ἀγαπᾶν αὐτὸν αὐτήν. εἶπε δὲ ἰακὼβ τῷ λάβαν. δός μοι τὴν γυναῖκά μου, πεπλήρωνται γὰρ αἱ ἡμέραι ὅπως εἰσέλθω πρὸς αὐτήν. συνήγαγε δὲ λάβαν πάντας τοὺς ἄνδρας τοῦ τόπου, [a] καὶ ἐποίησε γάμον. καὶ ἐγένετο ἑσπέρα. καὶ λαβὼν λείαν τὴν θυγατέ-

γατέρα αὐτοῦ, εἰσήγαγεν πρὸς ἰακώβ. καὶ εἰσῆλθε πρὸς αὐτὴν ἰακώβ. ἔδωκε δὲ λάβαν λείᾳ τῇ θυγατρὶ αὐτοῦ ζέλφαν τὴν παιδίσκην αὐτοῦ, αὐτῇ παιδίσκην. ἐγένετο δὲ πρωΐ, καὶ ἰδοὺ ἦν λεία. εἶπε δὲ ἰακὼβ τῷ λάβαν. τί τοῦτο ἐποίησάς μοι; οὐ περὶ ῥαχὴλ ἐδούλευσα παρὰ σοί; β καὶ ἱνατί παρελογίσω με; ἀπεκρίθη δὲ λάβαν. οὐκ ἔστιν οὕτως ἐν τῷ τόπῳ ἡμῶν, δοῦναι τὴν νεωτέραν πρὶν ἢ τὴν πρεσβυτέραν. συντέλεσον οὖν τὰ ἕβδομα ταύτης, καὶ δώσω σοι καὶ ταύτην ἀντὶ τῆς ἐργασίας, ἧς ἐργᾷ παρ' ἐμοί, ἔτι ἑπτὰ ἔτη ἕτερα. ἐποίησε δὲ ἰακὼβ οὕτως. καὶ ἀνεπλήρωσε τὰ ἕβδομα ταύτης. καὶ ἔδωκεν αὐτῷ λάβαν ῥαχὴλ τὴν θυγατέρα αὐτοῦ αὐτῷ γυναῖκα. ἔδωκε δὲ λάβαν τῇ θυγατρὶ αὐτοῦ βαλλὰν τὴν παιδίσκην αὐτοῦ, αὐτῇ παιδίσκην. καὶ εἰσῆλθε πρὸς ῥαχήλ. ἠγάπησε δὲ ῥαχὴλ μᾶλλον ἢ λείαν. καὶ ἐδούλευσεν αὐτῷ ἑπτὰ ἔτη ἕτερα. ἰδὼν δὲ κύριος ὁ θεός, ὅτι ἐμισεῖτο λεία, ἤνοιξε τὴν μήτραν αὐτῆς. ῥαχὴλ δὲ ἦν στεῖρα. καὶ συνέλαβε λεία, καὶ ἔτεκεν υἱὸν τῷ ἰακώβ. ἐκάλεσε δὲ τὸ ὄνομα αὐτοῦ ῥουβὴν, λέγουσα. διότι εἶδέ μου κύριος τὴν ταπείνωσιν, καὶ ἔδωκέ μοι υἱόν. νῦν οὖν ἀγαπήσει με ὁ ἀνήρ μου. καὶ συνέλαβε πάλιν. καὶ ἔτεκεν υἱὸν δεύτερον τῷ ἰακώβ. καὶ εἶπεν. ὅτι ἤκουσε κύριος ὅτι μισοῦμαι, καὶ προσέδωκέ μοι καὶ τοῦτον. καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ, συμεών. καὶ συνέλαβεν ἔτι, καὶ ἔτεκεν υἱόν. καὶ εἶπεν. ἐν τῷ νῦν καιρῷ πρὸς ἐμοῦ ἔσται ὁ ἀνήρ μου, τέτοκα γὰρ αὐτῷ τρεῖς υἱούς. διὰ τοῦτο ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ, λευΐ. καὶ συλλαβοῦσα ἔτι, ἔτεκεν υἱόν. καὶ εἶπε. νῦν ἔτι τοῦτο ἐξομολογήσομαι κυρίῳ. διὰ τοῦτο ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ἰούδαν. καὶ ἔστη τοῦ τίκτειν.

α Καὶ ἐποίησε γάμον] Aquila, & Symmachus πότον.
β]Καὶ ἱνατί παρελογίσω με;] Schol. ἐνήδρευσάς με.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Λ'. 30

ΙΔοῦσα δὲ ῥαχὴλ, ὅτι οὐ τέτοκε τῷ ἰακώβ. καὶ ἐζήλωσε ῥαχὴλ τὴν ἀδελφὴν αὐτῆς. καὶ εἶπε τῷ ἰακώβ. δός μοι τέκνα. εἰ δὲ μή, τελευτήσω ἐγώ. θυμωθεὶς δὲ ἰακὼβ τῇ ῥαχὴλ, εἶπεν αὐτῇ. μὴ ἀντὶ θεοῦ ἐγώ εἰμι, ὃς ἐστέρησέ σε καρπὸν κοιλίας; εἶπε δὲ ῥαχὴλ τῷ ἰακώβ. ἰδοὺ ἡ παιδίσκη μου βαλλά. εἴσελθε πρὸς αὐτήν. καὶ τέξεται ἐπὶ τῶν γονάτων μου, καὶ τεκνοποιήσομαι κἀγὼ ἐξ αὐτῆς. καὶ ἔδωκεν αὐτῷ βαλλὰν τὴν παιδίσκην αὐτῆς, αὐτῷ γυναῖκα. καὶ εἰσῆλθε πρὸς αὐτὴν ἰακώβ. καὶ συνέλαβε βαλλὰ ἡ παιδίσκη ῥαχὴλ, καὶ ἔτεκε τῷ ἰακὼβ υἱόν. καὶ εἶπε ῥαχήλ. ἔκρινέ μοι ὁ θεός, καὶ ἐπήκουσε τῆς φωνῆς μου. καὶ ἔδωκέ μοι υἱόν. διὰ τοῦτο ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ, δάν. καὶ συνέλαβεν ἔτι βαλλὰ ἡ παιδίσκη ῥαχὴλ, καὶ ἔτεκεν υἱὸν δεύτερον τῷ ἰακώβ. καὶ εἶπε ῥαχήλ. α συναντελάβετό μου ὁ θεός. καὶ συνανεστράφην τῇ ἀδελφῇ μου. καὶ ἠδυνάσθην. καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ, νεφθαλεί. εἶδε δὲ λεία, ὅτι ἔστη τοῦ τίκτειν. καὶ ἔλαβε ζέλφαν τὴν παιδίσκην αὐτῆς, καὶ ἔδωκεν αὐτὴν τῷ ἰακὼβ γυναῖκα. καὶ εἰσῆλθε πρὸς αὐτήν. καὶ συνέλαβε ζέλφα ἡ παιδίσκη λείας, καὶ ἔτεκε τῷ ἰακὼβ υἱόν. καὶ εἶπε λεία. β ἐν τύχῃ. καὶ ἐπωνόμασε τὸ ὄνομα αὐτοῦ, γάδ. καὶ συνέλαβεν ἔτι ζέλφα ἡ παιδίσκη λείας, καὶ ἔτεκε τῷ ἰακὼβ υἱὸν δεύτερον. καὶ εἶπε λεία. μακαρία ἐγώ, ὅτι γ μακαριοῦσί με αἱ γυναῖκες. καὶ ἐκάλεσε δ τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ἀσήρ. ἐπορεύθη δὲ ῥουβὴν ἐν ἡμέρᾳ θερισμοῦ πυρῶν. καὶ εὗρε μῆλα μανδραγορῶν ἐν τῷ ἀγρῷ, καὶ ἤνεγκεν αὐτὰ πρὸς λείαν τὴν μητέρα αὐτοῦ. εἶπε δὲ ῥαχὴλ τῇ λείᾳ τῇ ἀδελφῇ αὐτῆς. δός μοι τῶν μανδραγορῶν τοῦ υἱοῦ σου. εἶπε δὲ λεία. οὐχ ἱκανόν σοι, ὅτι ἔλαβες τὸν ἄνδρα μου; μὴ καὶ τοὺς μανδραγόρας τοῦ υἱοῦ μου λήψῃ; εἶπε δὲ ῥαχήλ. οὐχ οὕτως. κοιμηθήτω μετὰ σοῦ τὴν νύκτα ταύτην ἀντὶ τῶν μανδραγορῶν τοῦ υἱοῦ σου. εἰσῆλθεν δὲ ἰακὼβ ἐξ ἀγροῦ ἑσπέρας. καὶ ἐξῆλθε λεία εἰς συνάντησιν αὐτῷ. καὶ εἶπε. πρὸς ἐμὲ εἰσελεύσῃ σήμερον. μεμίσθωμαι γάρ σε ἀντὶ τῶν μανδραγορῶν τοῦ υἱοῦ μου. καὶ ἐκοιμήθη μετ' αὐτῆς τὴν νύκτα ἐκείνην. καὶ ἐπήκουσεν ὁ θεὸς λείας. καὶ συλλαβοῦσα, ἔτεκε τῷ ἰακὼβ υἱὸν πέμπτον. καὶ εἶπε λεία. δέδωκέ μοι ὁ θεὸς τὸν μισθόν μου, ἀνθ' οὗ ἔδωκα τὴν παιδίσκην μου τῷ ἀνδρί μου. καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ἰσσάχαρ, ὅ ἐστι μισθός. καὶ συνέλαβεν ἔτι λεία, καὶ ἔτεκεν υἱὸν ἕκτον τῷ ἰακώβ. καὶ εἶπε λεία. δεδώρηταί ὁ θεός μοι δῶρον καλὸν ἐν τῷ νῦν καιρῷ. αἱρετιεῖ με ὁ ἀνήρ μου. τέτοκα γὰρ αὐτῷ υἱοὺς ἕξ. καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ζαβουλών. καὶ μετὰ τοῦτο ἔτεκε θυγατέρα. καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτῆς, δεῖνα. ἐμνήσθη δὲ ὁ θεὸς τῆς ῥαχὴλ, καὶ ἐπήκουσεν αὐτῆς ὁ θεός. καὶ ἀνέῳξεν αὐτῆς τὴν μήτραν. καὶ συλλαβοῦσα, ἔτεκε τῷ ἰακὼβ υἱόν. εἶπε δὲ ῥαχήλ. ἀφεῖλεν ὁ θεός μου τὸ ὄνειδος. καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἰωσὴφ, λέγουσα. προσθέτω ὁ θεός μοι υἱὸν ἕτερον. ἐγένετο δὲ ὡς ἔτεκε ῥαχὴλ τὸν ἰωσήφ, εἶπεν ἰακὼβ τῷ λάβαν. ἀπόστειλόν με, ἵνα ἀπέλθω εἰς τὸν τόπον μου καὶ εἰς τὴν γῆν μου. ἀπόδος τὰς γυναῖκάς μου, καὶ τὰ παιδία μου, περὶ ὧν δεδούλευκά σοι, ἵνα ἀπέλθω. σὺ γὰρ γινώσκεις τὴν δουλείαν, ἣν δεδούλευκά σοι. εἶπε δὲ αὐτῷ λάβαν. εἰ εὗρον χάριν ἐναντίον σου, οἰωνισάμην ἄν. εὐλόγησε γάρ με ὁ θεὸς ἐπὶ τῇ σῇ εἰσόδῳ. ε διάστειλον τὸν μισθόν σου πρός με, καὶ δώσω. εἶπε δὲ ἰακώβ. σὺ γινώσκεις ἃ δεδούλευκά σοι, καὶ ὅσα ἦν κτήνη σου μετ' ἐμοῦ. μικρὰ γὰρ ἦν ὅσα σοι ἐναντίον ἐμοῦ. καὶ ηὐξήθη εἰς πλῆθος. καὶ εὐλόγησέ σε κύριος ὁ θεὸς ἐπὶ τῷ ποδί μου. νῦν οὖν πότε ποιήσω κἀγὼ ἐμαυτῷ οἶκον; καὶ εἶπεν αὐτῷ λάβαν. τί σοι δώσω; εἶπε δὲ αὐτῷ ἰακώβ. οὐ δώσεις μοι οὐδέν. ἐὰν ποιήσῃς μοι τὸ ῥῆμα τοῦτο, πάλιν ποιμανῶ τὰ πρόβατά σου, καὶ φυλάξω. παρελθέτω πάντα τὰ πρόβατά σου σήμερον, ς καὶ διαχώρισον ἐκεῖθεν πᾶν πρόβατον φαιὸν ἐν τοῖς ἄρνασι, καὶ πᾶν διάλευκον καὶ ῥαντὸν ἐν ταῖς αἰξίν, ἔσται μοι μισθός. καὶ ἐπακούσεταί μοι ἡ δικαιοσύνη μου ἐν τῇ ἡμέρᾳ

τῇ

τῆς ἐπαύριον. ὅτι ἐστὶν ὁ μισθός μου ἐνώπιόν σου. πᾶν ὃ ἐὰν μὴ ᾖ ῥαντὸν καὶ διάλευκον ἐν ταῖς αἰξὶ, καὶ φαιὸν ἐν τοῖς ἄρνασι, κεκλεμμένον ἔσται παρ᾽ ἐμοί. εἶπε δὲ αὐτῷ λάβαν. ἔστω κατὰ τὸ ῥῆμά σου. καὶ διέστειλεν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ τοὺς τράγους [η] τοὺς ῥαντοὺς καὶ τοὺς διαλεύκους, καὶ πάσας τὰς αἶγας τὰς ῥαντὰς καὶ τὰς διαλεύκους, καὶ πᾶν ὃ ἦν φαιὸν ἐν τοῖς ἄρνασι, καὶ πᾶν ὃ ἦν λευκὸν ἐν αὐτοῖς. καὶ ἔδωκε διὰ χειρὸς τῶν υἱῶν αὐτοῦ. καὶ ἀπέστησεν ὁδὸν τριῶν ἡμερῶν, καὶ ἀνὰ μέσον αὐτῶν καὶ ἀνὰ μέσον ἰακώβ. ἰακὼβ δὲ ἐποίμαινε τὰ πρόβατα λάβαν τὰ ὑπολειφθέντα. ἔλαβε δὲ ἑαυτῷ ἰακὼβ ῥάβδον στυρακίνην χλωρὰν [θ] καὶ καρυΐνην καὶ πλατάνου. καὶ ἐλέπισεν αὐτὰς ἰακὼβ λεπίσματα λευκά. [ι] καὶ περισύρων τὸ χλωρὸν, ἐφαίνετο ἐπὶ ταῖς ῥάβδοις τὸ λευκὸν, ὃ ἐλέπισε, ποικίλον. καὶ παρέθηκε τὰς ῥάβδους, ἃς ἐλέπισεν ἐν τοῖς ληνοῖς τῶν ποτιστηρίων τοῦ ὕδατος. ἵνα ὡς ἂν ἔλθωσι τὰ πρόβατα πιεῖν, ἐνώπιον τῶν ῥάβδων ἐλθόντων αὐτῶν εἰς τὸ πιεῖν, ἐγκισσήσωσι τὰ πρόβατα εἰς τὰς ῥάβδους. καὶ ἐνεκίσσων τὰ πρόβατα εἰς τὰς ῥάβδους. καὶ ἔτικτον τὰ πρόβατα διάλευκα καὶ ποικίλα καὶ σποδοειδῆ ῥαντά. τοὺς δὲ ἀμνοὺς διέστειλεν ἰακώβ. καὶ ἔστησεν ἐναντίον τῶν προβάτων κριὸν διάλευκον, καὶ πᾶν ποικίλον ἐν τοῖς ἀμνοῖς. καὶ διεχώρισεν ἑαυτῷ ποίμνια καθ᾽ ἑαυτὸν, καὶ οὐκ ἔμιξεν αὐτὰ εἰς τὰ πρόβατα λάβαν. ἐγένετο δὲ ἐν τῷ καιρῷ ᾧ ἐνεκίσσων τὰ πρόβατα ἐν γαστρὶ λαμβάνοντα, ἔθηκεν ἰακὼβ τὰς ῥάβδους ἐναντίον τῶν προβάτων ἐν τοῖς ληνοῖς, τοῦ ἐγκισσῆσαι αὐτὰ κατὰ τὰς ῥάβδους. ἡνίκα δ᾽ ἂν ἔτεκε τὰ πρόβατα, οὐκ ἐτίθει. ἐγένετο δὲ [κ] τὰ μὲν ἄσημα τοῦ λάβαν, τὰ δὲ ἐπίσημα τοῦ ἰακώβ. καὶ ἐπλούτησεν ὁ ἄνθρωπος σφόδρα σφόδρα. καὶ ἐγένετο αὐτῷ κτήνη πολλὰ, καὶ βόες, καὶ παῖδες, καὶ παιδίσκαι, καὶ κάμηλοι, καὶ ὄνοι.

[a] Συναντελάβετό μου] Ita LL.VV.& S.Ioannes Chrysostomus. In alijs est, συνελάβετό μοι. Aquila. συνανέστρεψέν με. [β] [Ἐν τύχῃ] Ita LL.VV. & S.Hieronymus. AA.LL. εὐτύχηκα. Theodoretus. εὐτύχηκα, οὐ τοῦ ἰακὼβ ἐστὶ ῥῆμα, ἀλλὰ τῆς λείας γυναικὸς ἐν δυσσεβείᾳ τραφείσης, καὶ κατὰ βραχὺ τὰ θεῖα παιδευομένης. οὕτω καὶ ὁ ταύτης πατὴρ ἔφη τὸ, οἰωνισάμην. [γ] [Μακαριοῦσί με] Ita LL.VV. S.Ioannes Chrysostomus, Cyrillus, & Philo. In alijs est, μακαρίζουσί με. Et ita S. Hieronymus. [δ] [Τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἀσήρ] AA.LL. addunt, ὅ ἐστι πλοῦτος. quod improbat S.Hieronymus. [ε] [Διάστειλον τὸν μισθόν σου. A. ἐπονόμασον. Symmachus. ὅρισον. [ζ] Καὶ διαχώρισον ἐκεῖθεν πᾶν πρόβατον φαιόν] Schol. ποικίλον. περκόν. [η] [Τοὺς ῥαντοὺς καὶ τοὺς διαλεύκους] S. λευκόποδας. [θ] [Καὶ καρυΐνην] Schol. ἀμυγδαλίνην. [ι] [Καὶ περισύρων τὸ χλωρόν] Ita LL.VV.& S.Ioannes Chrysostomus. In alijs est, τὸ λευκόν. [κ] [Τὰ μὲν ἄσημα τοῦ λάβαν] A. ὄψιμα S. δευτερόγονα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΑ΄. 31.

Ἤκουσε δὲ ἰακὼβ τὰ ῥήματα τῶν υἱῶν λάβαν, λεγόντων. εἴληφεν ἰακὼβ πάντα τὰ τοῦ πατρὸς ἡμῶν, καὶ ἐκ τῶν τοῦ πατρὸς ἡμῶν πεποίηκε πᾶσαν τὴν δόξαν ταύτην. καὶ εἶδεν ἰακὼβ τὸ πρόσωπον τοῦ λάβαν, καὶ ἰδοὺ οὐκ ἦν πρὸς αὐτὸν, ὡσεὶ χθὲς καὶ τρίτην ἡμέραν. εἶπε δὲ κύριος πρὸς ἰακώβ. ἀποστρέφου εἰς τὴν γῆν τοῦ πατρός σου, καὶ εἰς τὴν γενεάν σου, καὶ ἔσομαι μετὰ σοῦ. ἀποστείλας δὲ ἰακὼβ, ἐκάλεσε λείαν καὶ ῥαχὴλ εἰς τὸ πεδίον οὗ ἦν τὰ ποίμνια. καὶ εἶπεν αὐταῖς. ὁρῶ ἐγὼ τὸ πρόσωπον τοῦ πατρὸς ὑμῶν, ὅτι οὐκ ἔστι πρὸς ἐμοῦ, ὡς ἐχθὲς καὶ τρίτην ἡμέραν. ὁ δὲ θεὸς τοῦ πατρός μου ἦν μετ᾽ ἐμοῦ. καὶ αὐταὶ δὲ οἴδατε, ὅτι ἐν πάσῃ τῇ ἰσχύϊ μου δεδούλευκα τῷ πατρὶ ὑμῶν. [a] ὁ δὲ πατὴρ ὑμῶν παρεκρούσατό με, [β] καὶ ἤλλαξε τὸν μισθόν μου τῶν δέκα ἀμνῶν. καὶ οὐκ ἔδωκεν αὐτῷ ὁ θεὸς κακοποιῆσαί με. ἐὰν οὕτως εἴπῃ, τὰ ποικίλα ἔσται σου μισθός. καὶ τέξεται πάντα τὰ πρόβατα ποικίλα. ἐὰν δὲ εἴπῃ, τὰ λευκὰ ἔσται σου μισθός. καὶ τέξεται πάντα τὰ πρόβατα λευκά. καὶ ἀφείλετο ὁ θεὸς πάντα τὰ κτήνη τοῦ πατρὸς ὑμῶν, καὶ ἔδωκέ μοι αὐτά. καὶ ἐγένετο ἡνίκα ἐνεκίσσων τὰ πρόβατα ἐν γαστρὶ λαμβάνοντα. καὶ εἶδον τοῖς ὀφθαλμοῖς μου ἐν τῷ ὕπνῳ. καὶ ἰδοὺ οἱ τράγοι καὶ οἱ κριοὶ ἀναβαίνοντες ἐπὶ τὰ πρόβατα καὶ τὰς αἶγας, διάλευκοι καὶ ποικίλοι καὶ σποδοειδεῖς ῥαντοί. καὶ εἶπέ μοι ὁ ἄγγελος τοῦ θεοῦ καθ᾽ ὕπνον. ἰακώβ. ἐγὼ δὲ εἶπα. τί ἐστι; καὶ εἶπεν. ἀνάβλεψον τοῖς ὀφθαλμοῖς σου, καὶ ἴδε τοὺς τράγους καὶ τοὺς κριοὺς ἀναβαίνοντας ἐπὶ τὰ πρόβατα καὶ τὰς αἶγας διαλεύκους καὶ ποικίλους καὶ σποδοειδεῖς ῥαντούς. ἑώρακα γὰρ ὅσα σοι λάβαν ποιεῖ. ἐγώ εἰμι ὁ θεὸς ὁ ὀφθείς σοι ἐν τόπῳ θεοῦ, οὗ ἤλειψάς μοι ἐκεῖ στήλην, καὶ ηὔξω μοι ἐκεῖ εὐχήν. νῦν οὖν ἀνάστηθι, καὶ ἔξελθε ἐκ τῆς γῆς ταύτης, καὶ ἄπελθε εἰς τὴν γῆν τῆς γενέσεώς σου, καὶ ἔσομαι μετὰ σοῦ. καὶ ἀποκριθεῖσαι ῥαχὴλ καὶ λεία, εἶπαν αὐτῷ. μὴ ἔστιν ἡμῖν ἔτι μερὶς ἢ κληρονομία ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ πατρὸς ἡμῶν; οὐχ ὡς αἱ ἀλλότριαι λελογίσμεθα αὐτῷ; πέπρακε γὰρ ἡμᾶς, καὶ καταβρώσει κατέφαγε τὸ ἀργύριον ἡμῶν. πάντα τὸν πλοῦτον καὶ τὴν δόξαν, ἣν ἀφείλετο ὁ θεὸς τοῦ πατρὸς ἡμῶν, ἡμῖν ἔσται καὶ τοῖς τέκνοις ἡμῶν. νῦν οὖν ὅσα σοι εἴρηκεν ὁ θεὸς, ποίει. ἀναστὰς δὲ ἰακὼβ, ἔλαβε τὰς γυναῖκας αὐτοῦ καὶ τὰ παιδία αὐτοῦ ἐπὶ τὰς καμήλους. καὶ ἀπήγαγε πάντα τὰ ὑπάρχοντα αὐτῷ, [γ] καὶ πᾶσαν τὴν ἀποσκευὴν αὐτοῦ, ἣν περιεποιήσατο ἐν τῇ μεσοποταμίᾳ, καὶ πάντα τὰ αὐτοῦ ἀπελθεῖν πρὸς ἰσαὰκ τὸν πατέρα αὐτοῦ εἰς γῆν χαναάν. λάβαν δὲ ᾤχετο κεῖραι τὰ πρόβατα αὐτοῦ. ἔκλεψε δὲ ῥαχὴλ [δ] τὰ εἴδωλα τοῦ πατρὸς αὐτῆς. ἔκρυψε δὲ ἰακὼβ λάβαν τὸν σύρον, τοῦ μὴ ἀναγγεῖλαι αὐτῷ, ὅτι ἀποδιδράσκει. καὶ ἀπέδρα αὐτὸς, καὶ τὰ αὐτοῦ πάντα, καὶ διέβη τὸν ποταμὸν, καὶ ὥρμησεν εἰς τὸ ὄρος γαλαάδ. ἀνηγγέλη δὲ λάβαν τῷ σύρῳ τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ, ὅτι ἀπέδρα ἰακώβ. καὶ παραλαβὼν τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ μεθ᾽ ἑαυτοῦ, ἐδίωξεν ὀπίσω αὐτοῦ ὁδὸν ἡμερῶν ἑπτά. καὶ κατέλαβεν αὐτὸν ἐν τῷ ὄρει γαλαάδ. ἦλθε δὲ ὁ θεὸς πρὸς λάβαν τὸν σύρον καθ᾽ ὕπνον τὴν νύκτα, καὶ εἶπεν αὐτῷ. φύλαξαι σεαυτὸν, μή ποτε λαλήσῃς μετὰ ἰακὼβ πονηρά. καὶ κατέλαβε λάβαν τὸν ἰακώβ. ἰακὼβ δὲ ἔπηξε τὴν σκηνὴν αὐτοῦ ἐν τῷ ὄρει. λά-

λάβαν δὲ ἔστησε τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ ἐν τῷ ὄρει γαλαάδ. εἶπε δὲ λάβαν τῷ ἰακώβ. τί ἐποίησας; ἵνατί κρυφῇ ἀπέδρας, καὶ ἐκλοποφόρησάς με, καὶ ἀπήγαγες τὰς θυγατέρας μου, ὡς αἰχμαλώτιδας μαχαίρᾳ; καὶ εἰ ἀνήγγειλάς μοι, ἐξαπέστειλα ἄν σε μετ' εὐφροσύνης, καὶ μετὰ μουσικῶν, καὶ τυμπάνων, καὶ κιθάρας. καὶ οὐκ ἠξιώθην καταφιλῆσαι τὰ παιδία μου, καὶ τὰς θυγατέρας μου. νῦν δὲ ἀφρόνως ἔπραξας. καὶ νῦν ἰσχύει ἡ χείρ μου κακοποιῆσαί σε. ὁ δὲ θεὸς τοῦ πατρός σου χθὲς εἶπε πρός με, λέγων. φύλαξαι σεαυτὸν μή ποτε λαλήσῃς μετὰ ἰακὼβ πονηρά. νῦν οὖν πεπόρευσαι. ἐπιθυμίᾳ γὰρ ἐπεθύμησας ἀπελθεῖν εἰς τὸν οἶκον τοῦ πατρός σου, ἵνατί ἔκλεψας τοὺς θεούς μου; ἀποκριθεὶς δὲ ἰακὼβ εἶπε τῷ λάβαν. ὅτι ἐφοβήθην. εἶπα γὰρ, μή ποτε ἀφέλῃς τὰς θυγατέρας σου ἀπ' ἐμοῦ, καὶ πάντα τὰ ἐμά. καὶ εἶπεν ἰακώβ. παρ' ᾧ ἂν εὕρῃς τοὺς θεούς σου, οὐ ζήσεται ἐναντίον τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν. ἐπίγνωθι τί ἐστι παρ' ἐμοὶ τῶν σῶν, καὶ λάβε. καὶ οὐκ ἐπέγνω παρ' αὐτῷ οὐθέν. οὐκ ᾔδει δὲ ἰακὼβ, ὅτι ῥαχὴλ ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἔκλεψεν αὐτούς. εἰσελθὼν δὲ λάβαν, ἠρεύνησεν εἰς τὸν οἶκον λείας, καὶ οὐχ εὗρεν. καὶ ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ οἴκου λείας, καὶ ἠρεύνησε τὸν οἶκον ἰακώβ, καὶ ἐν τῷ οἴκῳ τῶν δύο παιδισκῶν, καὶ οὐχ εὗρεν. εἰσῆλθε δὲ καὶ εἰς τὸν οἶκον ῥαχήλ. ῥαχὴλ δὲ ἔλαβε τὰ εἴδωλα, καὶ ἐνέβαλεν αὐτὰ εἰς τὰ σάγματα τῆς καμήλου, καὶ ἐπεκάθισεν αὐτοῖς. καὶ εἶπε τῷ πατρὶ αὐτῆς. μὴ βαρέως φέρε κύριε. οὐ δύναμαι ἀναστῆναι ἐνώπιόν σου, ὅτι τὰ κατ' ἐθισμὸν τῶν γυναικῶν μοι ἐστίν. ἠρεύνησε λάβαν ἐν ὅλῳ τῷ οἴκῳ, καὶ οὐχ εὗρε τὰ εἴδωλα. ὠργίσθη δὲ ἰακὼβ, καὶ ἐμαχέσατο τῷ λάβαν. ἀποκριθεὶς δὲ ἰακὼβ, εἶπε τῷ λάβαν. τί τὸ ἀδίκημά μου; καὶ τί τὸ ἁμάρτημά μου, ὅτι κατεδίωξας ὀπίσω μου, καὶ ὅτι ἠρεύνησας πάντα τὰ σκεύη τοῦ οἴκου μου; τί εὗρες ἀπὸ πάντων τῶν σκευῶν τοῦ οἴκου σου; θὲς ὧδε ἐνώπιον τῶν ἀδελφῶν σου, καὶ τῶν ἀδελφῶν μου, καὶ ἐλεγξάτωσαν ἀνὰ μέσον τῶν δύο ἡμῶν. ταῦτά μοι εἴκοσι ἔτη ἐγώ εἰμι μετὰ σοῦ. τὰ πρόβατά σου, καὶ αἱ αἶγές σου οὐκ ἠτεκνώθησαν. κριοὺς τῶν προβάτων σου οὐ κατέφαγον. θηριάλωτον οὐκ ἐνήνοχά σοι. ἐγὼ ἀπετίννυον παρ' ἐμαυτοῦ κλέμματα ἡμέρας, καὶ κλέμματα νυκτός. ἐγινόμην τῆς ἡμέρας συγκαιόμενος τῷ καύματι, καὶ τῷ παγετῷ τῆς νυκτός. καὶ ἀφίστατο ὁ ὕπνος μου ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου. ταῦτά μοι εἴκοσι ἔτη ἐγώ εἰμι ἐν τῇ οἰκίᾳ σου. ἐδούλευσά σοι δεκατέσσαρα ἔτη ἀντὶ τῶν δύο θυγατέρων σου, καὶ ἓξ ἔτη ἐν τοῖς προβάτοις σου. καὶ παρελογίσω τὸν μισθόν μου δέκα ἀμνάσιν. εἰ μὴ ὁ θεὸς τοῦ πατρός μου ἀβραάμ, καὶ ὁ φόβος ἰσαὰκ ἦν μοι, νῦν ἂν κενόν με ἐξαπέστειλας. τὴν ταπείνωσίν μου, καὶ τὸν κόπον τῶν χειρῶν μου εἶδεν ὁ θεός. καὶ ἤλεγξέ σε χθές. ἀποκριθεὶς δὲ λάβαν, εἶπε τῷ ἰακώβ. αἱ θυγατέρες, θυγατέρες μου. καὶ υἱοὶ, υἱοί μου. καὶ τὰ κτήνη, κτήνη μου. καὶ πάντα ὅσα σὺ ὁρᾷς, ἐμά ἐστι, καὶ τῶν θυγατέρων μου. τί ποιήσω ταύταις σήμερον ἢ τοῖς τέκνοις αὐτῶν, οἷς ἔτεκον; νῦν οὖν δεῦρο διαθῶμαι διαθήκην ἐγώ τε καὶ σύ. καὶ ἔσται εἰς μαρτύριον ἀνὰ μέσον ἐμοῦ καὶ σοῦ. εἶπε δὲ αὐτῷ. ἰδοὺ οὐθεὶς μεθ' ἡμῶν ἐστιν. ἴδε ὁ θεὸς μάρτυς ἀνὰ μέσον ἐμοῦ καὶ σοῦ. λαβὼν δὲ ἰακὼβ λίθον, ἔστησεν αὐτὸν στήλην. εἶπε δὲ ἰακὼβ τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ. συλλέγετε λίθους. καὶ συνέλεξαν λίθους, καὶ ἐποίησαν βουνόν. καὶ ἔφαγον ἐκεῖ ἐπὶ τοῦ βουνοῦ. καὶ εἶπεν αὐτῷ λάβαν. ὁ βουνὸς οὗτος μαρτυρεῖ ἀνὰ μέσον ἐμοῦ καὶ σοῦ σήμερον. καὶ ἐκάλεσεν αὐτὸν λάβαν, βουνὸς τῆς μαρτυρίας. ἰακὼβ δὲ ἐκάλεσεν αὐτὸν, βουνὸς μάρτυς. εἶπε δὲ λάβαν τῷ ἰακώβ. ἰδοὺ ὁ βουνὸς οὗτος καὶ ἡ στήλη, ἣν ἔστησα ἀνὰ μέσον ἐμοῦ καὶ σοῦ. μαρτυρεῖ ὁ βουνὸς οὗτος, καὶ μαρτυρεῖ ἡ στήλη αὕτη. διὰ τοῦτο ἐκλήθη τὸ ὄνομα, βουνὸς μαρτυρεῖ. καὶ ἡ ὅρασις ἣν εἶπεν. ἐπίδοι ὁ θεὸς ἀνὰ μέσον ἐμοῦ καὶ σοῦ, ὅτι ἀποστησόμεθα ἕτερος ἀφ' ἑτέρου. εἰ ταπεινώσεις τὰς θυγατέρας μου, εἰ λάβῃς γυναῖκας πρὸς ταῖς θυγατράσι μου, ὅρα, οὐθεὶς μεθ' ἡμῶν ἐστιν ὁρῶν. θεὸς μάρτυς μεταξὺ ἐμοῦ καὶ μεταξὺ σοῦ. καὶ εἶπε λάβαν τῷ ἰακώβ. ἰδοὺ ὁ βουνὸς οὗτος καὶ μάρτυς ἡ στήλη αὕτη. ἐάν τε γὰρ ἐγὼ μὴ διαβῶ πρὸς σέ, μήτε σὺ διαβῇς πρός με τὸν βουνὸν τοῦτον καὶ τὴν στήλην ταύτην ἐπὶ κακίᾳ, ὁ θεὸς ἀβραὰμ καὶ ὁ θεὸς ναχὼρ κρινεῖ ἀνὰ μέσον ἡμῶν. καὶ ὤμοσεν ἰακὼβ κατὰ τοῦ φόβου τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἰσαάκ. καὶ ἔθυσεν θυσίαν ἐν τῷ ὄρει. καὶ ἐκάλεσε τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ, καὶ ἔφαγον καὶ ἔπιον, καὶ ἐκοιμήθησαν ἐν τῷ ὄρει. ἀναστὰς δὲ λάβαν τὸ πρωῒ, κατεφίλησε τοὺς υἱοὺς καὶ τὰς θυγατέρας αὐτοῦ, καὶ εὐλόγησεν αὐτούς. καὶ ἀποστραφεὶς λάβαν, ἀπῆλθεν εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ.

α Ὁ δὲ πατὴρ ὑμῶν παρεκρούσατό με] Aquila, & Symmachus. παρελογίσατό με. β [Καὶ ἤλλαξε τὸν μισθόν μου δέκα ἀμνῶν] A. δέκα ἀριθμούς. S. δεκάκις ἀριθμῷ. Eusebius. ὁ σύρος δεκάκις, ἀντὶ τοῦ πολλάκις. γ [Καὶ πᾶσαν τὴν ἀποσκευήν] Schol. κτῆσιν. δ [Τὰ εἴδωλα] A. μορφώματα. S. θεραφείν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΒ'. 32

ΚΑὶ ἰακὼβ ἀπῆλθεν εἰς τὴν ὁδὸν ἑαυτοῦ. καὶ ἀναβλέψας, εἶδε παρεμβολὴν θεοῦ παρεμβεβληκυῖαν. καὶ συνήντησαν αὐτῷ οἱ ἄγγελοι τοῦ θεοῦ. εἶπε δὲ ἰακὼβ, ἡνίκα εἶδεν αὐτούς. παρεμβολὴ θεοῦ αὕτη. καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα τοῦ τόπου ἐκείνου, παρεμβολαί. ἀπέστειλε δὲ ἰακὼβ ἀγγέλους ἔμπροσθεν αὐτοῦ πρὸς ἠσαῦ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ εἰς γῆν σηείρ, εἰς χώραν ἐδώμ. καὶ ἐνετείλατο αὐτοῖς, λέγων. οὕτως ἐρεῖτε τῷ κυρίῳ μου ἠσαῦ. οὕτως λέγει ὁ παῖς σου ἰακώβ. μετὰ λάβαν παρῴκησα, καὶ ἐχρόνισα ἕως τοῦ νῦν. καὶ ἐγένοντό μοι βόες, καὶ ὄνοι, καὶ πρόβατα, καὶ παῖδες, καὶ παιδίσκαι. καὶ ἀπέστειλα ἀναγγεῖλαι τῷ κυρίῳ μου ἠσαῦ, ἵνα εὕρῃ ὁ παῖς σου χάριν ἐναντίον σου. καὶ ἀνέστρεψαν οἱ ἄγγελοι πρὸς ἰακώβ, λέγοντες. ἤλθομεν πρὸς τὸν ἀδελφόν σου ἠσαῦ. καὶ ἰδοὺ αὐτὸς ἔρχεται εἰς συνάντησίν σου, καὶ τετρακόσιοι ἄνδρες μετ' αὐτοῦ. ἐφοβήθη δὲ ἰακὼβ σφόδρα, καὶ ἠπορεῖτο. καὶ διεῖλε τὸν λαὸν τὸν μεθ' ἑαυτοῦ, καὶ τοὺς βόας, καὶ τὰς καμή-

καμήλους, καὶ τὰ πρόβατα εἰς δύο παρεμβολάς. καὶ εἶπεν ἰακώβ. ἐὰν ἔλθῃ ἡσαῦ εἰς παρεμβολὴν μίαν, καὶ κόψῃ αὐτὴν, ἔσται ἡ παρεμβολὴ ἡ δευτέρα εἰς τὸ σώζεσθαι. εἶπε δὲ ἰακώβ. ὁ θεὸς τοῦ πατρός μου ἀβραὰμ, καὶ ὁ θεὸς τοῦ πατρός μου ἰσαὰκ, κύριε σὺ ὁ εἰπών μοι, ἀπότρεχε εἰς τὴν γῆν τῆς γενέσεώς σου, καὶ εὖ σε ποιήσω. [α] ἱκανούσθω μοι ἀπὸ πάσης δικαιοσύνης, καὶ ἀπὸ πάσης ἀληθείας, ἧς ἐποίησας τῷ παιδί σου. ἐν γὰρ τῇ ῥάβδῳ μου ταύτῃ διέβην τὸν ἰορδάνην τοῦτον. νυνὶ δὲ γέγονα εἰς δύο παρεμβολάς. ἐξελοῦ με ἐκ χειρὸς τοῦ ἀδελφοῦ μου, ἐκ χειρὸς ἡσαῦ. ὅτι φοβοῦμαι ἐγὼ αὐτὸν, μή ποτε ἐλθὼν πατάξῃ με, καὶ μητέρα ἐπὶ τέκνοις. σὺ δὲ εἶπας. εὖ σε ποιήσω, καὶ θήσω τὸ σπέρμα σου ὡς τὴν ἄμμον τῆς θαλάσσης, ἣ οὐκ ἀριθμηθήσεται ὑπὸ τοῦ πλήθους. καὶ ἐκοιμήθη ἐκεῖ τὴν νύκτα ἐκείνην. καὶ ἔλαβεν ὧν ἔφερε δῶρα. καὶ ἐξαπέστειλεν ἡσαῦ τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ αἶγας διακοσίας, τράγους εἴκοσι, πρόβατα διακόσια, κριοὺς εἴκοσι, καμήλους θηλαζούσας, καὶ τὰ παιδία αὐτῶν τριάκοντα, βόας τεσσαράκοντα, ταύρους δέκα, ὄνους εἴκοσι, καὶ πώλους δέκα. καὶ ἔδωκεν αὐτὰ τοῖς παισὶν αὐτοῦ ποίμνιον κατὰ μόνας. εἶπε δὲ τοῖς παισὶν αὐτοῦ. προπορεύεσθε ἔμπροσθέν μου, καὶ διάστημα ποιεῖτε ἀνὰ μέσον ποίμνης καὶ ποίμνης. καὶ ἐνετείλατο τῷ πρώτῳ, λέγων. ἐάν σοι συναντήσῃ ἡσαῦ ὁ ἀδελφός μου, καὶ ἐρωτᾷ σε, λέγων. τίνος εἶ; καὶ ποῦ πορεύῃ; καὶ τίνος ταῦτα τὰ προπορευόμενά σου; ἐρεῖς. τοῦ παιδός σου ἰακώβ. δῶρα ἀπέσταλκε τῷ κυρίῳ μου ἡσαῦ. καὶ ἰδοὺ αὐτὸς ὀπίσω ἡμῶν. καὶ ἐνετείλατο τῷ πρώτῳ, καὶ τῷ δευτέρῳ, καὶ τῷ τρίτῳ, καὶ πᾶσι τοῖς προπορευομένοις ὀπίσω τῶν ποιμνίων τούτων, λέγων. κατὰ τὸ ῥῆμα τοῦτο λαλήσατε ἡσαῦ ἐν τῷ εὑρεῖν ὑμᾶς αὐτὸν, καὶ ἐρεῖτε. ἰδοὺ ὁ παῖς σου ἰακὼβ παραγίνεται ὀπίσω ἡμῶν. εἶπε γάρ. ἐξιλάσομαι τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἐν τοῖς δώροις τοῖς προπορευομένοις αὐτοῦ, καὶ μετὰ τοῦτο ὄψομαι τὸ πρόσωπον αὐτοῦ. [β] ἴσως γὰρ προσδέξεται τὸ πρόσωπόν μου. καὶ προεπορεύετο τὰ δῶρα κατὰ πρόσωπον αὐτοῦ. αὐτὸς δὲ ἐκοιμήθη τὴν νύκτα ἐκείνην ἐν τῇ παρεμβολῇ. ἀναστὰς δὲ τὴν νύκτα ἐκείνην, ἔλαβε τὰς δύο γυναῖκας, καὶ τὰς δύο παιδίσκας, καὶ τὰ ἕνδεκα παιδία αὐτοῦ, καὶ διέβη τὴν διάβασιν τοῦ ἰαβώχ. καὶ ἔλαβεν αὐτοὺς, καὶ διέβη τὸν χειμάρρουν, καὶ διεβίβασε πάντα τὰ αὐτοῦ. ὑπελείφθη δὲ ἰακὼβ μόνος. [γ] καὶ ἐπάλαιεν ἄνθρωπος μετ᾽ αὐτοῦ ἕως πρωΐ. εἶδε δὲ, ὅτι οὐ δύναται πρὸς αὐτόν. καὶ ἥψατο τοῦ πλάτους τοῦ μηροῦ αὐτοῦ, καὶ ἐνάρκησε τὸ πλάτος τοῦ μηροῦ ἰακὼβ ἐν τῷ παλαίειν αὐτὸν μετ᾽ αὐτοῦ. καὶ εἶπεν αὐτῷ. ἀπόστειλόν με. ἀνέβη γὰρ ὁ ὄρθρος. ὁ δὲ εἶπεν. οὐ μή σε ἀποστείλω, ἐὰν μή με εὐλογήσῃς. εἶπε δὲ αὐτῷ. τί τὸ ὄνομά σου ἐστίν; ὁ δὲ εἶπεν. ἰακώβ. καὶ εἶπεν αὐτῷ. οὐ κληθήσεται ἔτι τὸ ὄνομά σου ἰακὼβ, ἀλλ᾽ ἰσραὴλ ἔσται τὸ ὄνομά σου. ὅτι [δ] ἐνίσχυσας μετὰ θεοῦ, καὶ μετὰ ἀνθρώπων δυνατὸς ἔσῃ. ἠρώτησε δὲ ἰακώβ, καὶ εἶπεν. ἀνάγγειλόν μοι τὸ ὄνομά σου. καὶ εἶπεν. [ε] ἱνατί τοῦτο ἐρωτᾷς σὺ τὸ ὄνομά μου; καὶ εὐλόγησεν αὐτὸν ἐκεῖ. καὶ ἐκάλεσεν ἰακὼβ [ζ] τὸ ὄνομα τοῦ τόπου ἐκείνου, εἶδος θεοῦ. εἶδον γὰρ θεὸν, πρόσωπον πρὸς πρόσωπον, καὶ ἐσώθη μου ἡ ψυχή. ἀνέτειλε δὲ αὐτῷ ὁ ἥλιος, ἡνίκα παρῆλθε τὸ εἶδος τοῦ θεοῦ. αὐτὸς δὲ ἐπέσκαζε τῷ μηρῷ αὐτοῦ. ἕνεκεν τούτου οὐ μὴ φάγωσιν υἱοὶ ἰσραὴλ τὸ νεῦρον, ὃ ἐνάρκησεν, ὅ ἐστιν ἐπὶ τοῦ πλάτους τοῦ μηροῦ, ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης. ὅτι ἥψατο τοῦ πλάτους τοῦ μηροῦ ἰακὼβ τοῦ νεύρου, ὃ ἐνάρκησεν.

α Ἱκανούσθω μοι] Ita LL.VV. Cyrillus. ἱκανοῦταί μοι. AA.LL. ἱκανός εἰμι. β [Ἴσως γὰρ προσδέξεται τὸ πρόσωπόν μου] Schol. ἐάν πως ἐντραπῇ. γ [Καὶ ἐπάλαιε μετ᾽ αὐτοῦ ἄνθρωπος.] Aquila, & Symmachus. ἐκυλίετο ἀνὴρ μετ᾽ αὐτοῦ. δ [Ἐνίσχυσας μετὰ θεοῦ] A. ἦρξας μετὰ θεοῦ. S. ἦρξω ἰσχῦϊ πρὸς θεόν. ε [Ἱνατί τοῦτο ἐρωτᾷς] Schol. τὸ, καὶ τοῦτο ἐστὶ θαυμαστὸν, παρ᾽ οὐδενὶ κεῖται ἐν τῷ ἑξαπλῷ. ζ [Τὸ ὄνομα τοῦ τόπου ἐκείνου, εἶδος θεοῦ] A. πρόσωπον ἰσχυροῦ. S. φανουήλ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΓ.

Ἀ[α]ναβλέψας δὲ ἰακὼβ τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ, εἶδε. καὶ ἰδοὺ ἡσαῦ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἐρχόμενος, καὶ τετρακόσιοι ἄνδρες μετ᾽ αὐτοῦ. [β] καὶ διεῖλεν ἰακὼβ τὰ παιδία ἐπὶ λείαν, καὶ ἐπὶ ῥαχὴλ, καὶ τὰς δύο παιδίσκας. καὶ ἔθετο τὰς δύο παιδίσκας καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτῶν ἐν πρώτοις, καὶ λείαν καὶ τὰ παιδία αὐτῆς ὀπίσω, καὶ ῥαχὴλ καὶ ἰωσὴφ ἐσχάτους. αὐτὸς δὲ προῆλθεν ἔμπροσθεν αὐτῶν. καὶ προσεκύνησεν ἐπὶ τὴν γῆν ἑπτάκις, ἕως τοῦ ἐγγίσαι τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ. καὶ προσέδραμεν ἡσαῦ εἰς συνάντησιν αὐτῷ. καὶ περιλαβὼν αὐτὸν, προσέπεσεν ἐπὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ, καὶ κατεφίλησεν αὐτόν. καὶ ἔκλαυσαν ἀμφότεροι. καὶ ἀναβλέψας ἡσαῦ, εἶδε τὰς γυναῖκας καὶ τὰ παιδία. καὶ εἶπε. τί ταῦτά σοι ἐστίν; ὁ δὲ εἶπε. τὰ παιδία, οἷς ἠλέησεν ὁ θεὸς τὸν παῖδά σου. καὶ προσήγγισαν αἱ παιδίσκαι καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν, καὶ προσεκύνησαν. καὶ προσήγγισε λεία καὶ τὰ τέκνα αὐτῆς, καὶ προσεκύνησαν. καὶ μετὰ ταῦτα προσήγγισε ῥαχὴλ καὶ ἰωσὴφ, καὶ προσεκύνησαν. καὶ εἶπε. τί ταῦτά σοι ἐστὶν, πᾶσαι αἱ παρεμβολαὶ αὗται, αἷς ἀπήντηκα; ὁ δὲ εἶπεν. ἵνα εὕρῃ ὁ παῖς σου χάριν ἐναντίον σου κύριε. εἶπε δὲ ἡσαῦ. ἔστι μοι πολλὰ ἀδελφέ. ἔστω σοι τὰ σά. εἶπε δὲ ἰακώβ. εἰ εὗρον χάριν ἐναντίον σου, δέξαι τὰ δῶρα διὰ τῶν ἐμῶν χειρῶν. ἕνεκεν τούτου εἶδον τὸ πρόσωπόν σου, ὡς ἄν τις ἴδοι πρόσωπον θεοῦ. καὶ εὐδοκήσεις με. λάβε τὰς εὐλογίας μου, ἃς ἤνεγκά σοι. ὅτι ἠλέησέ με ὁ θεὸς, καὶ ἔστι μοι πάντα. καὶ ἐβιάσατο αὐτὸν, καὶ ἔλαβε. καὶ εἶπεν. ἀπάραντες [γ] πορευσώμεθα ἐπ᾽ εὐθεῖαν. εἶπε δὲ αὐτῷ. ὁ κύριός μου γινώσκει, ὅτι τὰ παιδία ἁπαλώτερα, καὶ τὰ πρόβατα καὶ αἱ βόες λοχεύονται ἐπ᾽ ἐμέ. ἐὰν οὖν καταδιώξω αὐτὰ ἡμέραν μίαν, ἀποθανοῦνται πάντα τὰ κτήνη. προελθέτω ὁ κύριός μου ἔμπροσθεν τοῦ παιδὸς αὐτοῦ. ἐγὼ δὲ ἐνισχύσω ἐν τῇ ὁδῷ κατὰ σχολὴν τῆς πορεύσεως τῆς ἐναντίον μου, καὶ κατὰ πόδα τῶν παιδαρίων, ἕως τοῦ ἐλθεῖν με πρὸς τὸν κύριόν μου εἰς σηείρ. εἶπε δὲ ἡσαῦ. καταλείψω μετὰ σοῦ ἀπὸ τοῦ λαοῦ τοῦ μετ᾽ ἐμοῦ. ὁ δὲ εἶπεν.

πεν. ἵνα τί τοῦτο; ἱκανὸν, ὅτι εὗρον χάριν ἐναντίον σου κύριε. ἀπέστρεψε δὲ ἠσαῦ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ εἰς τὴν ὁδὸν αὐτοῦ εἰς σηείρ. καὶ ἰακὼβ ἀπαίρει εἰς σκηνάς. καὶ ἐποίησεν ἑαυτῷ ἐκεῖ οἰκίας, καὶ τοῖς κτήνεσιν αὐτοῦ ἐποίησε σκηνάς. διὰ τοῦτο ἐκάλεσε τὸ ὄνομα τοῦ τόπου ἐκείνου, σκηναί. καὶ ἦλθεν ἰακὼβ εἰς σαλὴμ πόλιν σηκίμων, ἥ ἐστιν ἐν γῇ χαναὰν, ὅτε ἐπανῆλθεν ἐκ τῆς μεσοποταμίας συρίας. καὶ παρενέβαλε κατὰ πρόσωπον τῆς πόλεως. καὶ ἐκτήσατο τὴν μερίδα τοῦ ἀγροῦ, οὗ ἔστησεν ἐκεῖ τὴν σκηνὴν αὐτοῦ, παρὰ ἐμμὼρ πατρὸς συχὲμ, ἑκατὸν ἀμνῶν. καὶ ἔστησεν ἐκεῖ θυσιαστήριον, καὶ ἐπεκαλέσατο τὸν θεὸν ἰσραήλ.

a Ἀναβλέψας δὲ ἰακὼβ] Aquila. καὶ ἦρεν ἰακὼβ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ. Symmachus. ἐπάρας δὲ ἰακὼβ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ εἶδε φανέντα ἠσαῦ ἐρχόμενον. β [Καὶ ἐπιδιεῖλεν ἰακὼβ τὰ παιδία] A. ἡμίσευσεν. γ [Πορευσώμεθα εἰς εὐθεῖαν] S. καὶ πορευθῶμεν ἵνα συνοδεύσω σοι. Schol. πορεύσομαι εἰς κατεναντίον σου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΔʹ. 34

Ἐξῆλθε δὲ δείνα, ἡ θυγάτηρ λείας, ἣν ἔτεκε τῷ ἰακὼβ, καταμαθεῖν τὰς θυγατέρας τῶν ἐγχωρίων. καὶ εἶδεν αὐτὴν συχὲμ ὁ υἱὸς ἐμμὼρ ὁ εὐαῖος, ὁ ἄρχων τῆς γῆς. καὶ λαβὼν αὐτὴν, ἐκοιμήθη μετ᾽ αὐτῆς. καὶ ἐταπείνωσεν αὐτήν. καὶ προσέσχε τῇ ψυχῇ δείνας τῆς θυγατρὸς ἰακώβ. καὶ ἠγάπησε τὴν παρθένον. καὶ ἐλάλησε κατὰ τὴν διάνοιαν τῆς παρθένου αὐτῇ. εἶπε συχὲμ πρὸς ἐμμὼρ τὸν πατέρα αὐτοῦ, λέγων. λάβε μοι τὴν παῖδα ταύτην εἰς γυναῖκα. ἰακὼβ δὲ ἤκουσεν, ὅτι ἐμίανεν ὁ υἱὸς ἐμμὼρ δείναν τὴν θυγατέρα αὐτοῦ. οἱ δὲ υἱοὶ αὐτοῦ ἦσαν μετὰ τῶν κτηνῶν αὐτοῦ ἐν τῷ πεδίῳ. παρεσιώπησε δὲ ἰακὼβ, ἕως τοῦ ἐλθεῖν αὐτούς. ἐξῆλθε δὲ ἐμμὼρ ὁ πατὴρ συχὲμ πρὸς ἰακὼβ, λαλῆσαι αὐτῷ. οἱ δὲ υἱοὶ ἰακὼβ ἦλθον ἐκ τοῦ πεδίου. ὡς δὲ ἤκουσαν, κατενύγησαν οἱ ἄνδρες, καὶ λυπηρὸν ἦν αὐτοῖς σφόδρα. ὅτι ἄσχημον ἐποίησεν ἐν ἰσραὴλ, κοιμηθεὶς μετὰ τῆς θυγατρὸς ἰακώβ. καὶ οὐχ οὕτως ἔσται. καὶ ἐλάλησεν ἐμμὼρ αὐτοῖς, λέγων. συχὲμ ὁ υἱός μου προείλετο τῇ ψυχῇ τὴν θυγατέρα ὑμῶν. δότε οὖν αὐτὴν αὐτῷ γυναῖκα, καὶ ἐπιγαμβρεύσασθε ἡμῖν. τὰς θυγατέρας ὑμῶν δότε ἡμῖν, καὶ τὰς θυγατέρας ἡμῶν λάβετε τοῖς υἱοῖς ὑμῶν. καὶ ἐν ἡμῖν κατοικεῖτε. καὶ ἡ γῆ ἰδοὺ πλατεῖα ἐναντίον ὑμῶν. κατοικεῖτε, καὶ ἐμπορεύεσθε ἐπ᾽ αὐτῆς, καὶ ἐγκτᾶσθε ἐν αὐτῇ. εἶπε δὲ συχὲμ πρὸς τὸν πατέρα αὐτῆς, καὶ πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῆς. εὕροιμι χάριν ἐναντίον ὑμῶν. καὶ ὃ ἐὰν εἴπητε, δώσομεν. πληθύνατε τὴν φερνὴν σφόδρα, καὶ δώσω καθότι ἂν εἴπητέ μοι, καὶ δώσετέ μοι τὴν παῖδα ταύτην εἰς γυναῖκα. ἀπεκρίθησαν δὲ οἱ υἱοὶ ἰακὼβ τῷ συχὲμ, καὶ ἐμμὼρ τῷ πατρὶ αὐτοῦ μετὰ δόλου. καὶ ἐλάλησαν αὐτοῖς, ὅτι ἐμίαναν δείναν τὴν ἀδελφὴν αὐτῶν. καὶ εἶπαν αὐτοῖς συμεὼν καὶ λευὶ οἱ ἀδελφοὶ δείνας. οὐ δυνησόμεθα ποιῆσαι τὸ ῥῆμα τοῦτο; δοῦναι τὴν ἀδελφὴν ἡμῶν ἀνθρώπῳ, ὃς ἔχει ἀκροβυστίαν. ἔστι γὰρ ὄνειδος ἡμῖν. μόνον ἐν τούτῳ ὁμοιωθησόμεθα ὑμῖν, καὶ κατοικήσομεν ἐν ὑμῖν, ἐὰν γένησθε ὡς ἡμεῖς καὶ ὑμεῖς, ἐν τῷ περιτμηθῆναι ὑμῶν πᾶν ἀρσενικόν. καὶ δώσομεν τὰς θυγατέρας ἡμῶν ὑμῖν, καὶ ἀπὸ τῶν θυγατέρων ὑμῶν ληψόμεθα ἡμῖν γυναῖκας, καὶ οἰκήσομεν παρ᾽ ὑμῖν, καὶ ἐσόμεθα ὡς γένος ἕν. ἐὰν δὲ μὴ εἰσακούσητε ἡμῶν τοῦ περιτεμέσθαι, λαβόντες τὴν θυγατέρα ἡμῶν ἀπελευσόμεθα. καὶ ἤρεσαν οἱ λόγοι ἐναντίον ἐμμὼρ, καὶ ἐναντίον συχὲμ τοῦ υἱοῦ ἐμμώρ. καὶ οὐκ ἐχρόνισεν ὁ νεανίσκος τοῦ ποιῆσαι τὸ ῥῆμα τοῦτο. ἐνέκειτο γὰρ τῇ θυγατρὶ ἰακώβ. αὐτὸς δὲ ἦν ἐνδοξότατος πάντων τῶν ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. ἦλθε δὲ ἐμμὼρ καὶ συχὲμ ὁ υἱὸς αὐτοῦ πρὸς τὴν πύλην τῆς πόλεως αὐτῶν, καὶ ἐλάλησαν πρὸς τοὺς ἄνδρας τῆς πόλεως αὐτῶν, λέγοντες. [a] οἱ ἄνθρωποι οὗτοι εἰρηνικοί εἰσι, μεθ᾽ ἡμῶν οἰκείτωσαν ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ἐμπορευέσθωσαν αὐτήν. ἡ δὲ γῆ ἰδοὺ πλατεῖα ἐναντίον αὐτῶν. τὰς θυγατέρας αὐτῶν ληψόμεθα ἡμῖν γυναῖκας, καὶ τὰς θυγατέρας ἡμῶν δώσομεν αὐτοῖς. ἐν τούτῳ μόνον ὁμοιωθήσονται ἡμῖν οἱ ἄνθρωποι τοῦ κατοικεῖν μεθ᾽ ἡμῶν, ὥστε εἶναι λαὸν ἕνα, ἐν τῷ περιτέμνεσθαι ἡμῶν πᾶν ἀρσενικὸν, καθὰ καὶ αὐτοὶ περιτέτμηνται. καὶ τὰ κτήνη αὐτῶν, καὶ τὰ τετράποδα, καὶ τὰ ὑπάρχοντα αὐτῶν οὐχ ἡμῶν ἔσται; μόνον ἐν τούτῳ ὁμοιωθῶμεν αὐτοῖς, καὶ οἰκήσουσι μεθ᾽ ἡμῶν. καὶ εἰσήκουσαν ἐμμὼρ καὶ συχὲμ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ πάντες οἱ ἐμπορευόμενοι τὴν πύλην τῆς πόλεως αὐτῶν. καὶ περιετέμοντο τὴν σάρκα τῆς ἀκροβυστίας αὐτῶν πᾶς ἄρσην. ἐγένετο δὲ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ, ὅτε ἦσαν ἐν τῷ πόνῳ, ἔλαβον οἱ δύο υἱοὶ ἰακὼβ συμεὼν καὶ λευὶ ἀδελφοὶ δείνας, ἕκαστος τὴν μάχαιραν αὐτοῦ, καὶ εἰσῆλθον εἰς τὴν πόλιν ἀσφαλῶς, καὶ ἀπέκτειναν πᾶν ἀρσενικόν. τόν τε ἐμμὼρ καὶ συχὲμ τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἀπέκτειναν ἐν στόματι μαχαίρας. καὶ ἔλαβον τὴν δείναν ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ συχὲμ, καὶ ἐξῆλθον. οἱ δὲ υἱοὶ ἰακὼβ εἰσῆλθον ἐπὶ τοὺς τραυματίας, καὶ διήρπασαν τὴν πόλιν, ἐν ᾗ ἐμίαναν δείναν τὴν ἀδελφὴν αὐτῶν. καὶ τὰ πρόβατα αὐτῶν, καὶ τοὺς βόας αὐτῶν, καὶ τοὺς ὄνους αὐτῶν, ὅσα τε ἦν ἐν τῇ πόλει, καὶ ὅσα ἦν ἐν τῷ πεδίῳ, ἔλαβον. καὶ πάντα τὰ σώματα αὐτῶν, καὶ πᾶσαν τὴν ἀποσκευὴν αὐτῶν, καὶ τὰς γυναῖκας αὐτῶν ᾐχμαλώτευσαν. καὶ διήρπασαν ὅσα τε ἦν ἐν τῇ πόλει, καὶ ὅσα ἦν ἐν ταῖς οἰκίαις. εἶπε δὲ ἰακὼβ πρὸς συμεὼν καὶ λευί. μισητόν με πεποιήκατε, ὥστε πονηρόν με εἶναι πᾶσι τοῖς κατοικοῦσι τὴν γῆν, ἔν τε τοῖς χαναναίοις, καὶ ἐν τοῖς φερεζαίοις. ἐγὼ δὲ ὀλιγοστός εἰμι ἐν ἀριθμῷ. καὶ συναχθέντες ἐπ᾽ ἐμὲ, συγκόψουσί με, καὶ ἐκτριβήσομαι ἐγὼ, καὶ ὁ οἶκός μου. οἱ δὲ, εἶπαν. ἀλλ᾽ ὡσεὶ πόρνῃ χρήσονται τῇ ἀδελφῇ ἡμῶν;

a Οἱ ἄνθρωποι οὗτοι εἰρηνικοί] Aquila. ἀπηρτισμένοι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΕ΄. 35

Εἶπε δὲ ὁ θεὸς πρὸς ἰακώβ. ἀναστάς, ἀνάβηθι εἰς τὸν τόπον βαιθήλ. καὶ οἴκει ἐκεῖ. καὶ ποίησον ἐκεῖ θυσιαστήριον τῷ θεῷ τῷ ὀφθέντι σοι, ἐν τῷ ἀποδιδράσκειν σε ἀπὸ προσώπου ἡσαῦ τοῦ ἀδελφοῦ σου. εἶπε δὲ ἰακὼβ τῷ οἴκῳ αὐτοῦ, καὶ πᾶσι τοῖς μετ' αὐτοῦ. ἄρατε τοὺς θεοὺς τοὺς ἀλλοτρίους τοὺς μεθ' ὑμῶν ἐκ μέσου ὑμῶν, καὶ καθαρίσθητε, καὶ ἀλλάξατε τὰς στολὰς ὑμῶν. καὶ ἀναστάντες ἀναβῶμεν εἰς βαιθήλ, καὶ ποιήσωμεν ἐκεῖ θυσιαστήριον τῷ θεῷ τῷ ἐπακούσαντί μοι ἐν ἡμέρᾳ θλίψεως, ὃς ἦν μετ' ἐμοῦ, καὶ διέσωσέ με ἐν τῇ ὁδῷ, ᾗ ἐπορεύθην. καὶ ἔδωκαν τῷ ἰακὼβ τοὺς θεοὺς τοὺς ἀλλοτρίους, οἳ ἦσαν ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῶν, καὶ τὰ ἐνώτια τὰ ἐν τοῖς ὠσὶν αὐτῶν. καὶ κατέκρυψεν αὐτὰ ἰακὼβ ὑπὸ τὴν τερέβινθον τὴν ἐν σικίμοις. καὶ ἀπώλεσεν αὐτά, ἕως τῆς σήμερον ἡμέρας. καὶ ἐξῆρεν ἰσραὴλ ἐκ σικίμων. καὶ ἐγένετο φόβος θεοῦ ἐπὶ τὰς πόλεις τὰς κύκλῳ αὐτῶν. καὶ οὐ κατεδίωξαν ὀπίσω τῶν υἱῶν ἰσραήλ. ἦλθε δὲ ἰακὼβ εἰς λουζὰ ἥ ἐστιν ἐν γῇ χαναάν, ἥ ἐστι βαιθήλ, αὐτός, καὶ πᾶς ὁ λαός, ὃς ἦν μετ' αὐτοῦ. καὶ ᾠκοδόμησεν ἐκεῖ θυσιαστήριον, καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα τοῦ τόπου, βαιθήλ. ἐκεῖ γὰρ ἐφάνη αὐτῷ ὁ θεός, ἐν τῷ ἀποδιδράσκειν αὐτὸν ἀπὸ προσώπου ἡσαῦ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ. ἀπέθανε δὲ δεβόρρα ἡ τροφὸς ῥεβέκκας, καὶ ἐτάφη κατώτερον βαιθὴλ ὑπὸ τὴν βάλανον. καὶ ἐκάλεσεν ἰακὼβ τὸ ὄνομα αὐτῆς, βάλανος πένθους. ὤφθη δὲ ὁ θεὸς τῷ ἰακὼβ ἔτι ἐν λουζᾷ, ὅτε παρεγένετο ἐκ μεσοποταμίας τῆς συρίας. καὶ εὐλόγησεν αὐτὸν ὁ θεός. καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ θεός. τὸ ὄνομά σου, οὐ κληθήσεται ἔτι ἰακώβ, ἀλλ' ἰσραὴλ ἔσται τὸ ὄνομά σου. καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἰσραήλ. εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ θεός. ἐγὼ ὁ θεός σου. αὐξάνου, καὶ πληθύνου. ἔθνη καὶ συναγωγαὶ ἐθνῶν ἔσονται ἐκ σοῦ, καὶ βασιλεῖς ἐκ τῆς ὀσφύος σου ἐξελεύσονται. [a] καὶ τὴν γῆν, ἣν ἔδωκα ἀβραὰμ καὶ ἰσαάκ, σοὶ δέδωκα αὐτήν. σοὶ ἔσται, καὶ τῷ σπέρματί σου μετὰ σὲ δώσω τὴν γῆν ταύτην. ἀνέβη δὲ ὁ θεὸς ἀπ' αὐτοῦ ἐκ τοῦ τόπου, οὗ ἐλάλησε μετ' αὐτοῦ. καὶ ἔστησεν ἰακὼβ στήλην ἐν τῷ τόπῳ, ᾧ ἐλάλησε μετ' αὐτοῦ ὁ θεὸς στήλην λιθίνην. καὶ ἔσπεισεν ἐπ' αὐτὴν σπονδήν, καὶ ἐπέχεεν ἐπ' αὐτὴν ἔλαιον. καὶ ἐκάλεσεν ἰακὼβ τὸ ὄνομα τοῦ τόπου, ἐν ᾧ ἐλάλησε μετ' αὐτοῦ ἐκεῖ ὁ θεός, βαιθήλ. ἀπάρας δὲ ἰακὼβ ἐκ βαιθήλ, ἔπηξε τὴν σκηνὴν αὐτοῦ ἐπέκεινα τοῦ πύργου γαδέρ. ἐγένετο δὲ ἡνίκα ἤγγισεν εἰς χαβραθὰ τοῦ ἐλθεῖν εἰς τὴν ἐφραθᾶ, ἔτεκε ῥαχήλ. καὶ ἐδυστόκησεν ἐν τῷ τοκετῷ. ἐγένετο δὲ ἐν τῷ σκληρῶς αὐτὴν τίκτειν, εἶπεν αὐτῇ ἡ μαῖα. θάρσει, καὶ γὰρ οὗτός σοι ἐστὶν υἱός. ἐγένετο δὲ ἐν τῷ ἀφιέναι αὐτὴν τὴν ψυχήν, ἀπέθνησκε γάρ, ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ, υἱὸς ὀδύνης μου. ὁ δὲ πατὴρ ἐκάλεσεν τὸ ὄνομα αὐτοῦ, βενιαμίν. ἀπέθανε δὲ ῥαχήλ, καὶ ἐτάφη [b] ἐν τῇ ὁδῷ τοῦ ἱπποδρόμου ἐφραθᾶ. αὕτη ἐστὶ βηθλεέμ. καὶ ἔστησεν ἰακὼβ στήλην ἐπὶ τοῦ μνημείου αὐτῆς. αὕτη ἐστὶν ἡ στήλη ἐπὶ τοῦ μνημείου ῥαχὴλ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης. ἐγένετο δὲ ἡνίκα κατῴκησεν ἰσραὴλ ἐν τῇ γῇ ἐκείνῃ, ἐπορεύθη ῥουβήν, καὶ ἐκοιμήθη μετὰ βαλλᾶς τῆς παλλακῆς τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἰακώβ. καὶ ἤκουσεν ἰσραήλ, καὶ πονηρὸν ἐφάνη ἐναντίον αὐτοῦ. ἦσαν δὲ οἱ υἱοὶ ἰακώβ, δώδεκα. υἱοὶ λείας, πρωτότοκος ἰακώβ, ῥουβήν, συμεών, λευΐ, ἰούδας, ἰσσάχαρ, ζαβουλών. υἱοὶ δὲ ῥαχήλ, ἰωσήφ, καὶ βενιαμίν. υἱοὶ δὲ βαλλᾶς παιδίσκης ῥαχήλ, δάν, καὶ νεφθαλείμ. υἱοὶ δὲ ζελφᾶς παιδίσκης λείας, γάδ, καὶ ἀσήρ. οὗτοι υἱοὶ ἰακώβ, οἳ ἐγένοντο αὐτῷ ἐν μεσοποταμίᾳ τῆς συρίας. ἦλθε δὲ ἰακὼβ πρὸς ἰσαὰκ τὸν πατέρα αὐτοῦ εἰς μαμβρῆ, εἰς πόλιν τοῦ πεδίου. αὕτη ἐστὶ χεβρὼν ἐν γῇ χαναάν, οὗ παρῴκησεν ἀβραὰμ καὶ ἰσαάκ. ἐγένοντο δὲ αἱ ἡμέραι ἰσαάκ, ἃς ἔζησεν, ἔτη ἑκατὸν ὀγδοήκοντα. καὶ ἐκλείπων ἰσαὰκ ἀπέθανε. καὶ προσετέθη πρὸς τὸ γένος αὐτοῦ πρεσβύτερος καὶ πλήρης ἡμερῶν. καὶ ἔθαψαν αὐτὸν ἡσαῦ καὶ ἰακὼβ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ.

[a] Καὶ τὴν γῆν, ἣν ἔδωκα ἀβραάμ] Schol. ὤμοσα. [b] [Εν τῇ ὁδῷ τοῦ ἱπποδρόμου ἐφραθᾶ] Ita LL. VV. & S. Hieronymus cap. 4. Micheæ. Rachel in via erat, & in hippodromo, ideſt, equorum curſu. Et ipſe Iacob Genes. 48. ἐγγίζοντός μου κατὰ τὸν ἱππόδρομον χαβραθὰ τῆς γῆς τοῦ ἐλθεῖν ἐφραθά. καὶ κατώρυξα αὐτὴν ἐκεῖ ἐν τῇ ὁδῷ τοῦ ἱπποδρόμου. AA. LL. ἐν τῇ ὁδῷ ἐφραθά. Aquila. καθ' ὁδὸν τῆς γῆς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Λϛ΄. 36

Αὗται δὲ αἱ γενέσεις ἡσαῦ. αὐτός ἐστιν ἐδώμ. ἡσαῦ δὲ ἔλαβε τὰς γυναῖκας ἑαυτῷ ἀπὸ τῶν θυγατέρων τῶν χαναναίων. τὴν ἀδᾶ, θυγατέρα αἰλὼμ τοῦ χετταίου. καὶ τὴν ὀλιβεμά, θυγατέρα ἀνὰ τοῦ υἱοῦ σεβεγὼν τοῦ εὐαίου. καὶ τὴν βασεμάθ, θυγατέρα ἰσμαήλ, ἀδελφὴν ναβαιώθ. ἔτεκε δὲ αὐτῷ ἀδὰ τὸν ἐλιφάς. καὶ βασεμὰθ ἔτεκε τὸν ῥαγουήλ. καὶ ὀλιβεμὰ ἔτεκε τὸν ἰεούς, καὶ τὸν ἰεγλόμ, καὶ τὸν κορέ. οὗτοι υἱοὶ ἡσαῦ, οἳ ἐγένοντο αὐτῷ ἐν γῇ χαναάν. ἔλαβε δὲ ἡσαῦ τὰς γυναῖκας αὐτοῦ, καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, καὶ τὰς θυγατέρας αὐτοῦ, καὶ πάντα τὰ σώματα τοῦ οἴκου αὐτοῦ, καὶ πάντα τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ, καὶ πάντα τὰ κτήνη, καὶ πάντα ὅσα ἐκτήσατο, καὶ πάντα ὅσα περιεποιήσατο ἐν γῇ χαναάν. καὶ ἐπορεύθη ἡσαῦ ἐκ τῆς γῆς χαναὰν ἀπὸ προσώπου ἰακὼβ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ. ἦν γὰρ αὐτῶν τὰ ὑπάρχοντα πολλά, τοῦ οἰκεῖν ἅμα. καὶ οὐκ ἠδύνατο ἡ γῆ τῆς παροικήσεως αὐτῶν φέρειν αὐτούς, ἀπὸ τοῦ πλήθους τῶν ὑπαρχόντων αὐτῶν. κατῴκησε δὲ ἡσαῦ ἐν τῷ ὄρει σηείρ. ἡσαῦ αὐτός ἐστιν ἐδώμ. αὗται δὲ αἱ γενέσεις ἡσαῦ πατρὸς ἐδὼμ ἐν τῷ ὄρει σηείρ. καὶ ταῦτα τὰ ὀνόματα τῶν υἱῶν ἡσαῦ. ἐλιφὰς υἱὸς ἀδὰς γυναικὸς ἡσαῦ. καὶ ῥαγουὴλ υἱὸς βασεμὰθ γυναικὸς ἡσαῦ. ἐγένοντο δὲ ἐλιφὰς υἱοί, θαιμάν, ὠμάρ, σωφάρ, γοθόμ, καὶ κενέζ. θαμνὰ δὲ ἦν παλλακὴ ἐλιφὰς τοῦ υἱοῦ ἡσαῦ. καὶ ἔτεκε τῷ ἐλιφὰς τὸν ἀμαλήκ. οὗτοι υἱοὶ ἀδὰς γυναικὸς ἡσαῦ. οὗτοι δὲ υἱοὶ ῥαγουήλ. ναχόθ, ζαρέ, σομέ, καὶ μοζέ. οὗτοι ἦσαν υἱοὶ βασεμὰθ γυναικὸς ἡσαῦ. οὗτοι δὲ υἱοὶ ὀλιβεμᾶς θυγατρὸς ἀνὰ τοῦ υἱοῦ σεβεγών, γυναικὸς ἡσαῦ. ἔτεκε δὲ τῷ ἡσαῦ τὸν ἰεούς, καὶ τὸν ἰεγλόμ, καὶ τὸν κορέ.

ρέ. οὗτοι ἡγεμόνες υἱοὶ ἠσαῦ. υἱοὶ ἐλιφὰς πρωτοτόκου ἠσαῦ. ἡγεμὼν θαιμὰν, ἡγεμὼν ὠμὰρ, ἡγεμὼν σωφὰρ, ἡγεμὼν κενὲζ, ἡγεμὼν κορὲ, ἡγεμὼν γοθὰμ, ἡγεμὼν ἀμαλήκ. οὗτοι ἡγεμόνες ἐλιφὰς ἐν γῇ ἰδουμαίᾳ. οὗτοι υἱοὶ ἀδάς. καὶ οὗτοι υἱοὶ ῥαγουὴλ υἱοῦ ἠσαῦ. ἡγεμὼν ναχὼθ, ἡγεμὼν ζαρὲ, ἡγεμὼν σομὲ, ἡγεμὼν μοζέ. οὗτοι ἡγεμόνες ῥαγουὴλ ἐν γῇ ἐδώμ. οὗτοι υἱοὶ βασεμὰθ γυναικὸς ἠσαῦ. οὗτοι δὲ υἱοὶ ὀλιβεμὰς γυναικὸς ἠσαῦ· ἡγεμὼν ἰεοὺλ, ἡγεμὼν ἰεγλὸμ, ἡγεμὼν κορέ. οὗτοι ἡγεμόνες ὀλιβεμὰς θυγατρὸς ἀνὰ γυναικὸς ἠσαῦ. [α] οὗτοι υἱοὶ ἠσαῦ, καὶ οὗτοι ἡγεμόνες αὐτῶν. οὗτοί εἰσιν υἱοὶ ἐδώμ. οὗτοι δὲ υἱοὶ σηεὶρ τοῦ χορραίου, τοῦ κατοικοῦντος τὴν γῆν. λωτὰν, σωβὰλ, σεβεγὼν, ἀνὰ, καὶ δησὼν, καὶ ἀσὰρ, καὶ ῥισών. οὗτοι ἡγεμόνες τοῦ χορραίου, τοῦ υἱοῦ σηεὶρ ἐν τῇ γῇ ἐδώμ. ἐγένοντο δὲ υἱοὶ λωτάν. χορροὶ, καὶ αἱμάν. ἀδελφὴ δὲ λωτὰν, θαμνά. οὗτοι δὲ υἱοὶ σωβάλ. γωλὰμ, καὶ μαναχὰθ, καὶ γαιβὴλ, καὶ σωφὰρ, καὶ ὠμάρ. καὶ οὗτοι υἱοὶ σεβεγών. αἰὲ, καὶ ἀνά. οὗτός ἐστιν ἀνὰ, [β] ὃς εὗρε τὸν ἰαμεὶν ἐν τῇ ἐρήμῳ, ὅτε ἔνεμε τὰ ὑποζύγια σεβεγὼν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. οὗτοι δὲ υἱοὶ ἀνά. δησὼν, καὶ ὀλιβεμὰ θυγάτηρ ἀνά. οὗτοι δὲ υἱοὶ δησών. ἀμαδὰ, καὶ ἀσβὰν, καὶ ἰθρὰν, καὶ χαρράν. οὗτοι δὲ υἱοὶ ἀσάρ. βαλαὰμ, καὶ ζουκὰμ, καὶ ἰουκάμ. οὗτοι δὲ υἱοὶ ῥισών. ὢς, καὶ ἀράν. οὗτοι δὲ ἡγεμόνες χορρί. ἡγεμὼν λωτὰν, ἡγεμὼν σωβὰλ, ἡγεμὼν σεβεγὼν, ἡγεμὼν ἀνὰ, ἡγεμὼν δησὼν, ἡγεμὼν ἀσὰρ, ἡγεμὼν ῥισών. οὗτοι ἡγεμόνες χορρὶ ἐν ταῖς ἡγεμονίαις αὐτῶν ἐν γῇ ἐδώμ. καὶ οὗτοι οἱ βασιλεῖς οἱ βασιλεύσαντες ἐν ἐδὼμ, πρὸ τοῦ βασιλεῦσαι βασιλέα ἐν ἰσραήλ. καὶ ἐβασίλευσεν ἐν ἐδὼμ βαλὰκ υἱὸς βεώρ. καὶ ὄνομα τῇ πόλει αὐτοῦ, δενναβά. ἀπέθανε δὲ βαλὰκ, καὶ ἐβασίλευσεν ἀντ' αὐτοῦ ἰωβὰβ υἱὸς ζαρὰ ἐκ βοσόρρας. ἀπέθανε δὲ ἰωβὰβ, καὶ ἐβασίλευσεν ἀντ' αὐτοῦ ἀσὼμ ἐκ τῆς γῆς θαιμανών. ἀπέθανε δὲ ἀσὼμ, καὶ ἐβασίλευσεν ἀντ' αὐτοῦ ἀδὰδ υἱὸς βαρὰδ, ὁ ἐκκόψας μαδιὰμ ἐν τῷ πεδίῳ μωάβ. καὶ ὄνομα τῇ πόλει αὐτοῦ γεθθαίμ. ἀπέθανε δὲ ἀδὰδ, καὶ ἐβασίλευσεν ἀντ' αὐτοῦ σαμαδὰ ἐκ μασεκκάς. ἀπέθανε δὲ σαμαδὰ, καὶ ἐβασίλευσεν ἀντ' αὐτοῦ σαοὺλ ἐκ ῥοωβὼθ τῆς παρὰ ποταμόν. ἀπέθανε δὲ σαοὺλ, καὶ ἐβασίλευσεν ἀντ' αὐτοῦ βαλλενὼν υἱὸς ἀχοβώρ. ἀπέθανε δὲ βαλλενὼν υἱὸς ἀχοβὼρ, καὶ ἐβασίλευσεν ἀντ' αὐτοῦ ἀρὰδ υἱὸς βαράδ. καὶ ὄνομα τῇ πόλει αὐτοῦ φογώρ. ὄνομα δὲ τῇ γυναικὶ αὐτοῦ μετεβεὴλ, θυγάτηρ ματραὶθ, υἱοῦ μαιζοώβ. ταῦτα τὰ ὀνόματα τῶν ἡγεμόνων ἠσαῦ, ἐν ταῖς φυλαῖς αὐτῶν, κατὰ τόπον αὐτῶν, ἐν ταῖς χώραις αὐτῶν, καὶ ἐν τοῖς ἔθνεσιν αὐτῶν. ἡγεμὼν θαμνὰ, ἡγεμὼν γωλὰ, ἡγεμὼν ἰεθὲρ, ἡγεμὼν ὀλιβεμὰς, ἡγεμὼν ἠλὰς, ἡγεμὼν φινὼν, ἡγεμὼν κενὲζ, ἡγεμὼν θαιμὰν, ἡγεμὼν μαζὰρ, ἡγεμὼν μαγεδιὴλ, ἡγεμὼν ζαφωίν. οὗτοι ἡγεμόνες ἐδὼμ, ἐν ταῖς κατῳκοδομημέναις ἐν τῇ γῇ τῆς κτήσεως αὐτῶν. οὗτος ἠσαῦ πατὴρ ἐδώμ. κατῴκει δὲ ἰακὼβ ἐν τῇ γῇ, οὗ παρῴκησεν ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἐν γῇ χαναάν. αὗται δὲ αἱ γενέσεις ἰακώβ.

α Οὗτοι υἱοὶ ἠσαῦ] ΑΛ.LL. οὗτοι υἱοὶ ἠσαῦ. οὗτός ἐστιν ἐδών. καὶ οὗτοι υἱοὶ σηείρ. β [Ὃς εὗρε τὸν ἰαμείν] Diodorus. ὁ σύρος καὶ ὁ ἑβραῖος τὸν ἰαμεὶν ὕδωρ βούλονται λέγειν. ἀντὶ τοῦ, εὗρε πηγὴν ἐν ἐρήμῳ. οἱ δὲ ἑρμηνεύσαντες, αὐ[...]ύ πως τὴν λέξιν τὴν ἑβραϊκὴν τεθείκασι. Aquila, & Symm[ac]hus. τοὺς ἰαμείν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΖ'.

Ιωσὴφ δὲ δέκα καὶ ἑπτὰ ἐτῶν ἦν, ποιμαίνων τὰ πρόβατα τοῦ πατρὸς αὐτοῦ μετὰ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ, ὢν νέος, μετὰ τῶν υἱῶν βαλλᾶς, καὶ μετὰ τῶν υἱῶν ζελφᾶς τῶν γυναικῶν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. [α] κατήνεγκαν δὲ ἰωσὴφ ψόγον πονηρὸν πρὸς ἰσραὴλ τὸν πατέρα αὐτῶν. ἰακὼβ δὲ ἠγάπα τὸν ἰωσὴφ παρὰ πάντας τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, ὅτι υἱὸς γήρως ἦν αὐτῷ. ἐποίησε δὲ αὐτῷ [β] χιτῶνα ποικίλον. ἰδόντες δὲ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, ὅτι αὐτὸν ὁ πατὴρ φιλεῖ ἐκ πάντων τῶν υἱῶν αὐτοῦ, ἐμίσησαν αὐτὸν, καὶ οὐκ ἠδύναντο λαλεῖν αὐτῷ οὐδὲν εἰρηνικόν. ἐνυπνιασθεὶς δὲ ἰωσὴφ ἐνύπνιον, ἀπήγγειλεν αὐτὸ τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ. καὶ εἶπεν αὐτοῖς, ἀκούσατε τοῦ ἐνυπνίου τούτου, οὗ ἐνυπνιάσθην. ᾤμην ὑμᾶς δεσμεύειν δράγματα ἐν μέσῳ τῷ πεδίῳ. καὶ ἀνέστη τὸ ἐμὸν δράγμα, καὶ ὠρθώθη. περιστραφέντα δὲ τὰ δράγματα ὑμῶν, προσεκύνησαν τὸ ἐμὸν δράγμα. εἶπαν δὲ αὐτῷ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ. μὴ βασιλεύων βασιλεύσεις ἐφ' ἡμᾶς, ἢ κυριεύων κυριεύσεις ἡμῶν, καὶ προσέθεντο ἔτι μισεῖν αὐτὸν ἕνεκεν τῶν ἐνυπνίων αὐτοῦ, καὶ ἕνεκεν τῶν ῥημάτων αὐτοῦ. εἶδε δὲ ἐνύπνιον ἕτερον, καὶ διηγήσατο αὐτὸ τῷ πατρὶ αὐτοῦ, καὶ τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ. καὶ εἶπεν. ἰδοὺ ἐνυπνιασάμην ἐνύπνιον ἕτερον. ὥσπερ ὁ ἥλιος, καὶ ἡ σελήνη, καὶ ἕνδεκα ἀστέρες προσεκύνουν με. καὶ ἐπετίμησεν αὐτῷ ὁ πατὴρ αὐτοῦ, καὶ εἶπεν αὐτῷ. τί τὸ ἐνύπνιον τοῦτο, ὃ ἐνυπνιάσθης; ἆρά γε ἐλθόντες ἐλευσόμεθα ἐγώ τε καὶ ἡ μήτηρ σου καὶ οἱ ἀδελφοί σου προσκυνῆσαί σοι ἐπὶ τὴν γῆν; ἐζήλωσαν δὲ αὐτὸν οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ. ὁ δὲ πατὴρ αὐτοῦ διετήρησε τὸ ῥῆμα. ἐπορεύθησαν δὲ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ βόσκειν τὰ πρόβατα τοῦ πατρὸς αὐτῶν εἰς συχέμ. καὶ εἶπεν ἰσραὴλ πρὸς ἰωσήφ. οὐχὶ οἱ ἀδελφοί σου ποιμαίνουσιν εἰς συχέμ; δεῦρο ἀποστείλω σε πρὸς αὐτούς. εἶπε δὲ αὐτῷ. ἰδοὺ ἐγώ. εἶπε δὲ αὐτῷ ἰσραήλ. πορευθεὶς [γ] ἴδε, εἰ ὑγιαίνουσιν οἱ ἀδελφοί σου, καὶ τὰ πρόβατα. καὶ ἀνάγγειλόν μοι. καὶ ἀπέστειλεν αὐτὸν ἐκ τῆς κοιλάδος τῆς χεβρών. καὶ ἦλθεν εἰς συχέμ. καὶ εὗρεν αὐτὸν ἄνθρωπος πλανώμενον ἐν τῷ πεδίῳ. ἠρώτησε δὲ αὐτὸν ὁ ἄνθρωπος, λέγων. τί ζητεῖς; ὁ δὲ εἶπε. τοὺς ἀδελφούς μου ζητῶ. ἀπάγγειλόν μοι ποῦ βόσκουσιν. εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ ἄνθρωπος. ἀπήρκασιν ἐντεῦθεν. ἤκουσα γὰρ αὐτῶν λεγόντων. πορευθῶμεν εἰς δωθαείμ. καὶ ἐπορεύθη ἰωσὴφ κατόπισθε τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ. καὶ εὗρεν αὐτοὺς ἐν δωθαείμ. προεῖδον δὲ αὐτὸν μακρόθεν πρὸ τοῦ ἐγγίσαι αὐτὸν πρὸς αὐτούς. [δ] καὶ ἐπονηρεύοντο τοῦ ἀποκτεῖναι αὐτόν. εἶπε δὲ ἕκαστος πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ. ἰδοὺ ὁ ἐνυπνιαστὴς ἐκεῖνος ἔρχεται. νῦν οὖν δεῦτε ἀποκτείνωμεν αὐτὸν, καὶ ῥίψωμεν αὐτὸν εἰς ἕνα τῶν λάκκων. καὶ ἐροῦμεν. θηρίον πονηρὸν κατέφαγεν αὐτόν. καὶ ὀψόμεθα, τί

ἔσται

ἔσται τὰ ἐνύπνια αὐτοῦ. ἀκούσας δὲ ῥουβὴν, ἐξείλετο αὐτὸν ἐκ τῶν χειρῶν αὐτῶν. καὶ εἶπεν. οὐ πατάξωμεν αὐτὸν εἰς ψυχήν. εἶπε δὲ αὐτοῖς ῥουβήν. μὴ ἐκχέητε αἷμα. ἐμβάλλετε αὐτὸν εἰς ἕνα τῶν λάκκων τούτων τῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ, χεῖρα δὲ μὴ ἐπενέγκητε αὐτῷ. ὅπως ἐξέληται αὐτὸν ἐκ τῶν χειρῶν αὐτῶν, καὶ ἀποδῷ αὐτὸν τῷ πατρὶ αὐτοῦ. ἐγένετο δὲ ἡνίκα ἦλθεν ἰωσὴφ πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ, ἐξέδυσαν ἰωσὴφ τὸν χιτῶνα τὸν ποικίλον τὸν περὶ αὐτόν. καὶ λαβόντες αὐτὸν, ἔρριψαν εἰς τὸν λάκκον. ὁ δὲ λάκκος κενὸς, ὕδωρ οὐκ εἶχε. ἐκάθισαν δὲ φαγεῖν ἄρτον. καὶ ἀναβλέψαντες τοῖς ὀφθαλμοῖς, εἶδον. καὶ ἰδοὺ ὁδοιπόροι ἰσμαηλῖται ἤρχοντο ἐκ γαλαάδ. [ε] καὶ αἱ κάμηλοι αὐτῶν ἔγεμον θυμιαμάτων καὶ ῥητίνης καὶ στακτῆς. ἐπορεύοντο δὲ καταγαγεῖν εἰς αἴγυπτον. εἶπε δὲ ἰούδας πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ. [ζ] τί χρήσιμον, ἐὰν ἀποκτείνωμεν τὸν ἀδελφὸν ἡμῶν, καὶ κρύψωμεν τὸ αἷμα αὐτοῦ; δεῦτε ἀποδώμεθα αὐτὸν τοῖς ἰσμαηλίταις τούτοις. αἱ δὲ χεῖρες ἡμῶν μὴ ἔστωσαν ἐπ᾽ αὐτὸν, ὅτι ἀδελφὸς ἡμῶν, καὶ σὰρξ ἡμῶν ἐστίν. ἤκουσαν δὲ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ. καὶ παρεπορεύοντο οἱ ἄνθρωποι οἱ [η] μαδιηναῖοι ἔμποροι, καὶ ἐξείλκυσαν καὶ ἀνεβίβασαν τὸν ἰωσὴφ ἐκ τοῦ λάκκου. καὶ ἀπέδοντο τὸν ἰωσὴφ τοῖς ἰσμαηλίταις εἴκοσι χρυσῶν. καὶ κατήγαγον τὸν ἰωσὴφ εἰς αἴγυπτον. ἀνέστρεψε δὲ ῥουβὴν ἐπὶ τὸν λάκκον, καὶ οὐχ ὁρᾷ τὸν ἰωσὴφ ἐν τῷ λάκκῳ. καὶ διέρρηξε τὰ ἱμάτια αὐτοῦ. καὶ ἐπέστρεψε πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ. καὶ εἶπε. τὸ παιδάριον οὐκ ἔστιν. ἐγὼ δὲ ποῦ πορεύομαι ἔτι; λαβόντες δὲ τὸν χιτῶνα τοῦ ἰωσὴφ, ἔσφαξαν ἔριφον αἰγῶν, καὶ ἐμόλυναν τὸν χιτῶνα τῷ αἵματι. καὶ ἀπέστειλαν τὸν χιτῶνα τὸν ποικίλον, καὶ εἰσήνεγκαν τῷ πατρὶ αὐτῶν. καὶ εἶπαν. τοῦτον εὕρομεν, ἐπίγνωθι εἰ χιτὼν τοῦ υἱοῦ σου ἐστὶν, ἢ οὔ. καὶ ἐπέγνω αὐτὸν, καὶ εἶπε. χιτὼν τοῦ υἱοῦ μου ἐστί. θηρίον πονηρὸν κατέφαγεν αὐτόν. θηρίον ἥρπασε τὸν ἰωσήφ. διέρρηξε δὲ ἰακὼβ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ ἐπέθετο σάκκον ἐπὶ τὴν ὀσφὺν αὐτοῦ, καὶ ἐπένθει τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἡμέρας πολλάς. συνήχθησαν δὲ πάντες οἱ υἱοὶ αὐτοῦ καὶ αἱ θυγατέρες, καὶ ἦλθον παρακαλέσαι αὐτόν. καὶ οὐκ ἤθελε παρακαλεῖσθαι, λέγων. ὅτι καταβήσομαι πρὸς τὸν υἱόν μου πενθῶν εἰς ᾅδου. καὶ ἔκλαυσεν αὐτὸν ὁ πατὴρ αὐτοῦ. οἱ δὲ μαδιηναῖοι ἀπέδοντο τὸν ἰωσὴφ εἰς αἴγυπτον τῷ πετεφρῇ τῷ σπάδοντι φαραὼ ἀρχιμαγείρῳ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ. ΛΗ΄. 38.

Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, κατέβη ἰούδας ἀπὸ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ, καὶ ἀφίκετο ἕως πρὸς ἄνθρωπόν τινα ὀδολλαμίτην, ᾧ ὄνομα εἱράς. καὶ εἶδεν ἐκεῖ ἰούδας θυγατέρα ἀνθρώπου χαναναίου, ᾗ ὄνομα σαυά. καὶ ἔλαβεν αὐτὴν, καὶ εἰσῆλθε πρὸς αὐτήν. καὶ συλλαβοῦσα ἔτεκεν υἱὸν, καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ἤρ. καὶ συλλαβοῦσα ἔτεκεν υἱὸν ἔτι, καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ, αὐνάν. καὶ προσθεῖσα ἔτεκεν υἱὸν, καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ, σηλώμ. αὕτη δὲ ἦν ἐν χασβὶ, ἡνίκα ἔτεκεν αὐτούς. καὶ ἔλαβεν ἰούδας γυναῖκα ἤρ τῷ πρωτοτόκῳ αὐτοῦ, ᾗ ὄνομα θάμαρ. ἐγένετο δὲ ἤρ πρωτότοκος ἰούδα πονηρὸς ἐναντίον κυρίου. καὶ ἀπέκτεινεν αὐτὸν ὁ θεός. εἶπε δὲ ἰούδας τῷ αὐνάν. εἴσελθε πρὸς τὴν γυναῖκα τοῦ ἀδελφοῦ σου, καὶ ἐπιγάμβρευσαι αὐτὴν, καὶ ἀνάστησον σπέρμα τῷ ἀδελφῷ σου. γνοὺς δὲ αὐνὰν, ὅτι οὐκ αὐτῷ ἔσται τὸ σπέρμα, ἐγένετο ὅταν εἰσήρχετο πρὸς τὴν γυναῖκα τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, ἐξέχεεν ἐπὶ τὴν γῆν τοῦ μὴ δοῦναι σπέρμα τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ. πονηρὸν δὲ ἐφάνη ἐναντίον τοῦ θεοῦ, ὅτι ἐποίησε τοῦτο. καὶ ἐθανάτωσε καὶ τοῦτον. εἶπε δὲ ἰούδας θάμαρ τῇ νύμφῃ αὐτοῦ. κάθου χήρα ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ πατρός σου, ἕως μέγας γένηται σηλὼμ ὁ υἱός μου. εἶπε γάρ. μή ποτε ἀποθάνῃ καὶ οὗτος, ὥσπερ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ. ἀπελθοῦσα δὲ θάμαρ, ἐκάθητο ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ πατρὸς αὐτῆς. ἐπληθύνθησαν δὲ αἱ ἡμέραι, καὶ ἀπέθανε σαυὰ ἡ γυνὴ ἰούδα. καὶ παρακληθεὶς ἰούδας, ἀνέβη ἐπὶ τοὺς κείροντας τὰ πρόβατα αὐτοῦ, αὐτὸς καὶ εἱρὰς ὁ ποιμὴν αὐτοῦ ὁ ὀδολλαμίτης εἰς θαμνά. καὶ ἀπηγγέλη θάμαρ τῇ νύμφῃ αὐτοῦ, λέγοντες. ἰδοὺ ὁ πενθερός σου ἀναβαίνει εἰς θαμνὰ, κεῖραι τὰ πρόβατα αὐτοῦ. καὶ περιελομένη τὰ ἱμάτια τῆς χηρεύσεως ἀφ᾽ ἑαυτῆς, [α] περιέβαλε τὸ θέριστρον, καὶ ἐκαλλωπίσατο, καὶ ἐκάθισε πρὸς ταῖς πύλαις αἰνὰν, ἥ ἐστιν ἐν παρόδῳ θαμνά. ἴδε γὰρ ὅτι μέγας γέγονε σηλώμ. αὐτὸς δὲ οὐκ ἔδωκεν αὐτὴν αὐτῷ γυναῖκα. καὶ ἰδὼν αὐτὴν ἰούδας, ἔδοξεν αὐτὴν πόρνην εἶναι. κατεκαλύψατο γὰρ τὸ πρόσωπον αὐτῆς. καὶ οὐκ ἐπέγνω αὐτήν. ἐξέκλινε δὲ πρὸς αὐτὴν τὴν ὁδόν. καὶ εἶπεν αὐτῇ. ἔασόν με εἰσελθεῖν πρὸς σέ. οὐ γὰρ ἔγνω, ὅτι νύμφη αὐτοῦ ἐστίν. ἡ δὲ εἶπε. τί μοι δώσῃς, ἐὰν εἰσέλθῃς πρός με; ὁ δὲ εἶπεν. ἐγώ σοι ἀποστελῶ ἔριφον αἰγῶν ἐκ τῶν προβάτων μου. ἡ δὲ εἶπεν. ἐὰν δῷς μοι ἀρραβῶνα, ἕως τοῦ ἀποστεῖλαί σε. ὁ δὲ εἶπε. τίνα τὸν ἀρραβῶνά σοι δώσω; ἡ δὲ εἶπε, [β] τὸν δακτύλιόν σου, καὶ τὸν ὁρμίσκον, [γ] καὶ τὴν ῥάβδον τὴν ἐν τῇ χειρί σου. καὶ ἔδωκεν αὐτῇ. καὶ εἰσῆλθε πρὸς αὐτήν. καὶ ἐν γαστρὶ ἔλαβεν ἐξ αὐτοῦ. καὶ ἀναστᾶσα, ἀπῆλθε, καὶ περιείλετο τὸ θέριστρον αὐτῆς ἀφ᾽ ἑαυτῆς, καὶ ἐνεδύσατο τὰ ἱμάτια τῆς χηρεύσεως αὐτῆς. ἀπέστειλε δὲ ἰούδας τὸν ἔριφον ἐξ αἰγῶν ἐν χειρὶ τοῦ ποιμένος αὐτοῦ τοῦ ὀδολλαμίτου, κομίσασθαι παρὰ τῆς γυναικὸς τὸν ἀρραβῶνα. καὶ οὐχ εὗρεν αὐτήν. ἐπηρώτησε δὲ τοὺς ἄνδρας τοὺς ἐκ τοῦ τόπου. [δ] ποῦ ἐστιν ἡ πόρνη ἡ γενομένη

α Κατήνεγκαν δὲ ἰωσὴφ ψόγον πονηρόν] Symmachus. καὶ ἔφερεν ἰωσὴφ διαβολὴν κατ᾽ αὐτῶν πονηρὰν πρὸς πατέρα αὐτῶν. Aquila. καὶ ἤνεγκεν ἰωσὴφ τὸν ψόγον αὐτῶν πονηρὸν πρὸς τὸν πατέρα αὐτῶν. Diodorus. ὁ σύρος καὶ ὁ ἑβραῖος ἀντὶ τοῦ κατήνεγκαν, κατήνεγκεν ἔχουσι. τουτέστιν, ὁ ἰωσὴφ διέβαλε τοὺς ἀδελφοὺς τῷ πατρὶ, ὡς οὐκ εὐτάκτους ὄντας. ὅθεν καὶ ἐμισήθη παρ᾽ αὐτῶν. Cyrillus Alexandrinus. οἱ ἀπὸ ζέλφας τε καὶ βάλλας ψόγον πονηρὸν κατήγαγον ἐπὶ τὸν ἰωσήφ. β [Χιτῶνα ποικίλον.] A. ἀστραγάλειον. γ [Ἴδε εἰ ὑγιαίνουσιν οἱ ἀδελφοί σου.] Schol. τὴν εἰρήνην τῶν ἀδελφῶν σου, καὶ τὴν εἰρήνην τῶν βοσκημάτων. δ [Καὶ ἐπονηρεύσαντο τοῦ ἀποκτεῖναι αὐτόν] Schol. ἐδολιεύσαντο. ε [Καὶ αἱ κάμηλοι αὐτῶν ἔγεμον θυμιαμάτων] A. στύρακος. ζ [Τί χρήσιμον ἐὰν ἀποκτείνωμεν] A. τί πλεονέκτημα; Alij Interpretes. τί κέρδος; η [Μαδιηναῖοι] Schol. Ἰσμαηλῖται.

νομένη ἐν αἰναν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ; καὶ εἶπαν. οὐκ ἦν ἐνταῦθα πόρνη. καὶ ἀπεστράφη πρὸς ἰούδαν. καὶ εἶπεν. οὐχ εὗρον. καὶ οἱ ἄνθρωποι οἱ ἐκ τοῦ τόπου λέγουσι, ε μὴ εἶναι ὧδε πόρνην. εἶπε δὲ ἰούδας. ἐχέτω αὐτά. ζ ἀλλὰ μή ποτε καταγελασθῶμεν. ἐγὼ μὲν ἀπέσταλκα τὸν ἔριφον τοῦτον, σὺ δὲ οὐχ εὕρηκας. ἐγένετο δὲ μετὰ τρίμηνον ἀπηγγέλη τῷ ἰούδα, λέγοντες. ἐκπεπόρνευκε θάμαρ ἡ νύμφη σου, καὶ ἰδοὺ ἐν γαστρὶ ἔχει ἐκ πορνείας. εἶπε δὲ ἰούδας. ἐξαγάγετε αὐτήν, καὶ κατακαυθήτω. αὐτὴ δὲ ἀγομένη η ἀπέστειλε πρὸς τὸν πενθερὸν αὐτῆς, λέγουσα. ἐκ τοῦ ἀνθρώπου οὗτινος ταῦτά ἐστιν, ἐγὼ ἐν γαστρὶ ἔχω. καὶ εἶπεν. ἐπίγνωθι, τίνος ὁ δακτύλιος καὶ ὁ ὁρμίσκος καὶ ἡ ῥάβδος αὕτη. ἐπέγνω δὲ ἰούδας. καὶ εἶπε. δεδικαίωται θάμαρ ἢ ἐγώ. οὗ ἕνεκεν οὐκ ἔδωκα αὐτὴν σηλὼμ τῷ υἱῷ μου. καὶ οὐ προσέθετο ἔτι τοῦ γνῶναι αὐτήν. ἐγένετο δὲ ἡνίκα ἔτικτε, καὶ τῇδε ἦν δίδυμα ἐν τῇ γαστρὶ αὐτῆς. ἐγένετο δὲ ἐν τῷ τίκτειν αὐτήν, ὁ εἷς προεξήνεγκε τὴν χεῖρα. λαβοῦσα δὲ ἡ μαῖα, ἔδησεν ἐπὶ τὴν χεῖρα αὐτοῦ κόκκινον, λέγουσα. οὗτος ἐξελεύσεται πρότερος. ὡς δὲ ἐπισυνήγαγε τὴν χεῖρα, καὶ εὐθὺς ἐξῆλθεν ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ. ἡ δὲ εἶπε. θ τί διεκόπη διὰ σὲ φραγμός; καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ, φαρές. καὶ μετὰ τοῦτο ἐξῆλθεν ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, ἐφ᾽ ᾧ ἦν ἐπὶ τῇ χειρὶ αὐτοῦ τὸ κόκκινον. καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ζαρά.

α Περιέβαλε τὸ θέριστρον] Schol. παθαρίσκον. β [Τὸν δακτύλιόν σου καὶ τὸν ὁρμίσκον] Aquila. τὴν σφραγῖδά σου καὶ στρεπτόν σου. Schol. ἄλλως φησὶν τὸν ὁρμίσκον, ὡράριον. ὁ δὲ ἅγιος Κύριλλος, κοσμήματι τῷ περὶ τὴν δέρρην, ἔθει χαλδαϊκῷ κοσμουμένῳ τῷ ἰούδᾳ. χρυσῷ γὰρ οὗτοι καὶ χεῖρας καὶ δέρρην καταλαμπρύνουσι, καὶ αὐτὴν τὴν τρίχα στεφανοῦσιν ἔσθ᾽ ὅτε. γ [Καὶ τὴν ῥάβδον] Symmachus. ἐγχειρίδιον. δ [Ποῦ ἐστιν ἡ πόρνη] A. ἡ ἐνδιηλλαγμένη. ε [Μὴ εἶναι ὧδε πόρνην] A. οὐκ ἦν ἐν τούτῳ διηλλαγμένη. ζ [Ἀλλὰ μή ποτε καταγελασθῶμεν] A.& S. γενώμεθα εἰς ἐξουδένωσιν. η [Ἀπέστειλε πρὸς τὸν πενθερὸν αὐτῆς] Schol. κύριον. θ [Τί διεκόπη διὰ σὲ φραγμός;] Schol. ὁ σύρος καὶ ὁ ἑβραῖος, τί διεκόπη ἐπὶ σὲ διακοπή; A. τί διέκοψας ἐπὶ σὲ διακοπήν; Aliud ſchol. ἄλλως. τί διεπλώσας καθ᾽ ἡμῶν ἄπλωμα;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΘ΄.

Ἰωσὴφ δὲ κατήχθη εἰς αἴγυπτον. καὶ ἐκτήσατο αὐτὸν πετεφρὴς α ὁ εὐνοῦχος φαραώ, ὁ ἀρχιμάγειρος, ἀνὴρ αἰγύπτιος, ἐκ χειρῶν τῶν ἰσμαηλιτῶν, οἳ κατήγαγον αὐτὸν ἐκεῖ. καὶ ἦν κύριος μετὰ ἰωσήφ. καὶ ἦν β ἀνὴρ ἐπιτυγχάνων. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ οἴκῳ παρὰ τῷ κυρίῳ αὐτοῦ τῷ αἰγυπτίῳ. ᾔδει δὲ ὁ κύριος αὐτοῦ, ὅτι ὁ κύριος ἦν μετ᾽ αὐτοῦ, καὶ ὅσα ἂν ποιῇ, κύριος εὐοδοῖ ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ. καὶ εὗρεν ἰωσὴφ χάριν ἐναντίον τοῦ κυρίου αὐτοῦ, καὶ εὐηρέστησεν αὐτῷ. καὶ κατέστησεν αὐτὸν ἐπὶ τοῦ οἴκου αὐτοῦ. καὶ πάντα ὅσα ἦν αὐτῷ, ἔδωκε διὰ χειρὸς ἰωσήφ. ἐγένετο δὲ μετὰ τὸ κατασταθῆναι αὐτὸν ἐπὶ τοῦ οἴκου αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ πάντα ὅσα ἦν αὐτῷ. καὶ ηὐλόγησε κύριος τὸν οἶκον τοῦ αἰγυπτίου διὰ ἰωσήφ. καὶ ἐγενήθη εὐλογία κυρίου ἐν πᾶσι τοῖς ὑπάρχουσιν αὐτῷ ἐν τῷ οἴκῳ, καὶ ἐν τῷ ἀγρῷ αὐτοῦ. καὶ ἐπέτρεψε πάντα ὅσα ἦν αὐτῷ, εἰς χεῖρας ἰωσήφ. καὶ οὐκ ᾔδει τῶν καθ᾽ αὐτὸν οὐδέν, πλὴν τοῦ ἄρτου, οὗ ἤσθιεν αὐτός. καὶ ἦν ἰωσὴφ καλὸς τῷ εἴδει, καὶ ὡραῖος τῇ ὄψει σφόδρα. καὶ ἐγένετο μετὰ τὰ ῥήματα ταῦτα, καὶ ἐπέβαλεν ἡ γυνὴ τοῦ κυρίου αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῆς ἐπὶ ἰωσήφ. καὶ εἶπεν. κοιμήθητι μετ᾽ ἐμοῦ. ὁ δὲ οὐκ ἤθελεν. εἶπε δὲ τῇ γυναικὶ τοῦ κυρίου αὐτοῦ. εἰ ὁ κύριός μου οὐ γινώσκει δι᾽ ἐμὲ οὐδὲν ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ, καὶ πάντα ὅσα ἐστὶν αὐτῷ, ἔδωκεν εἰς τὰς χεῖράς μου, καὶ οὐχ ὑπερέχει ἐν τῇ οἰκίᾳ ταύτῃ οὐθὲν ἐμοῦ, οὐδὲ ὑπεξῄρηται ἀπ᾽ ἐμοῦ οὐδέν, πλὴν σοῦ, διὰ τὸ σὲ γυναῖκα αὐτοῦ εἶναι, καὶ πῶς ποιήσω τὸ ῥῆμα τὸ πονηρὸν τοῦτο καὶ ἁμαρτήσομαι ἐναντίον τοῦ θεοῦ; ἡνίκα δὲ ἐλάλει τῷ ἰωσὴφ ἡμέραν ἐξ ἡμέρας, καὶ οὐχ ὑπήκουεν αὐτῇ καθεύδειν μετ᾽ αὐτῆς, τοῦ συγγενέσθαι αὐτῇ. ἐγένετο δὲ τοιαύτη τις ἡμέρα, καὶ εἰσῆλθεν ἰωσὴφ εἰς τὴν οἰκίαν ποιεῖν τὰ ἔργα αὐτοῦ, καὶ οὐθεὶς ἦν τῶν ἐν τῇ οἰκίᾳ ἔσω. καὶ ἐπεσπάσατο αὐτὸν τῶν ἱματίων, λέγουσα. κοιμήθητι μετ᾽ ἐμοῦ. καὶ καταλιπὼν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῆς ἔφυγε, καὶ ἐξῆλθεν ἔξω. καὶ ἐγένετο ὡς εἶδεν ὅτι καταλιπὼν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῆς ἔφυγε καὶ ἐξῆλθεν ἔξω, καὶ ἐκάλεσε τοὺς ὄντας ἐν τῇ οἰκίᾳ. καὶ εἶπεν αὐτοῖς, λέγουσα. ἴδετε, εἰσήγαγεν ἡμῖν παῖδα ἑβραῖον, ἐμπαίζειν ἡμῖν. εἰσῆλθε πρός με, λέγων. κοιμήθητι μετ᾽ ἐμοῦ. καὶ ἐβόησα φωνῇ μεγάλῃ. ἐν δὲ τῷ ἀκοῦσαι αὐτόν, ὅτι ὕψωσα τὴν φωνήν μου καὶ ἐβόησα, καταλιπὼν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ παρ᾽ ἐμοὶ ἔφυγε, καὶ ἐξῆλθεν ἔξω. καὶ καταλιμπάνει τὰ ἱμάτια παρ᾽ ἑαυτῇ, ἕως ἦλθεν ὁ κύριος εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ. καὶ ἐλάλησεν αὐτῷ κατὰ τὰ ῥήματα ταῦτα, λέγουσα. εἰσῆλθε πρός με ὁ παῖς ὁ ἑβραῖος, ὃν εἰσήγαγες πρὸς ἡμᾶς, ἐμπαῖξαί μοι. καὶ εἶπέ μοι, κοιμηθήσομαι μετὰ σοῦ. ὡς δὲ ἤκουσεν, ὅτι ὕψωσα τὴν φωνήν μου καὶ ἐβόησα, καταλιπὼν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ παρ᾽ ἐμοὶ ἔφυγε, καὶ ἐξῆλθεν ἔξω. ἐγένετο δέ, ὡς ἤκουσεν ὁ κύριος αὐτοῦ τὰ ῥήματα τῆς γυναικὸς αὐτοῦ, ὅσα ἐλάλησε πρὸς αὐτόν, λέγουσα. οὕτως ἐποίησέ μοι ὁ παῖς σου. καὶ ἐθυμώθη ὀργῇ. καὶ λαβὼν ὁ κύριος ἰωσήφ, ἐνέβαλεν αὐτὸν εἰς τὸ ὀχύρωμα, εἰς τὸν τόπον ἐν ᾧ οἱ δεσμῶται τοῦ βασιλέως κατέχονται ἐκεῖ ἐν τῷ ὀχυρώματι. καὶ ἦν κύριος μετὰ ἰωσήφ, καὶ κατέχεεν αὐτοῦ ἔλεος. καὶ ἔδωκεν αὐτῷ χάριν ἐναντίον τοῦ ἀρχιδεσμοφύλακος. καὶ ἔδωκεν ὁ ἀρχιδεσμοφύλαξ τὸ δεσμωτήριον διὰ χειρὸς ἰωσήφ, γ καὶ πάντας τοὺς ἀπηγμένους ὅσοι ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ, καὶ πάντα ὅσα ποιοῦσιν ἐκεῖ, αὐτὸς ἦν ποιῶν. οὐκ ἦν ὁ ἀρχιδεσμοφύλαξ τοῦ δεσμωτηρίου γινώσκων δι᾽ αὐτὸν οὐθέν. πάντα γὰρ ἦν διὰ χειρὸς ἰωσήφ, διὰ τὸ τὸν κύριον μετ᾽ αὐτοῦ εἶναι. καὶ ὅσα αὐτὸς ἐποίει, ὁ κύριος εὐώδου ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ.

α Ὁ εὐνοῦχος φαραώ] Schol. ὁ μὲν σύρος μιᾷ προσηγορίᾳ τόν τε σπάδοντα καὶ τὸν πιστὸν ἄνδρα λέγει τοῖς δεσπόταις. ὁ δὲ ἑβραῖος ἀληθῶς εὐνοῦχον, καὶ τοῦτον ἀπὸ τῆς πίστεως. ἐπειδὴ φιλεῖ τὸ τῶν εὐνούχων γένος μάλιστα πιστεύεσθαι τὰ τιμιώτερα τῶν κτημάτων, καὶ αὐτὴν τὴν βασιλέων σωτηρίαν. β [Ἀνὴρ ἐπιτυγχάνων

χόνων] Aquila. κατώδυνωμένος. Symmachus. ὀδυνώμενος. γ [Καὶ πάντας τοὺς ἀπηγμένους] S. δεδεμένους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Μ´. 40

Ἐγένετο δὲ μετὰ τὰ ῥήματα ταῦτα, ἥμαρτεν α ὁ ἀρχιοινοχόος τοῦ βασιλέως αἰγύπτου, καὶ ὁ ἀρχισιτοποιὸς τῷ κυρίῳ αὐτῶν βασιλεῖ αἰγύπτου. καὶ ὠργίσθη φαραὼ ἐπὶ τοῖς δυσὶν εὐνούχοις αὐτοῦ, ἐπὶ τῷ ἀρχιοινοχόῳ, καὶ ἐπὶ τῷ ἀρχισιτοποιῷ. καὶ ἔθετο αὐτοὺς ἐν φυλακῇ εἰς τὸ δεσμωτήριον, εἰς τὸν τόπον, οὗ ἰωσὴφ ἀπῆκτο ἐκεῖ. καὶ συνέστησεν ὁ ἀρχιδεσμώτης τῷ ἰωσὴφ αὐτούς. καὶ παρέστη αὐτοῖς. ἦσαν δὲ ἡμέρας ἐν τῇ φυλακῇ. καὶ εἶδον ἀμφότεροι ἐνύπνιον ἐν μιᾷ νυκτί. β ἡ δὲ ὅρασις τοῦ ἐνυπνίου τοῦ ἀρχιοινοχόου καὶ ἀρχισιτοποιοῦ, οἳ ἦσαν τῷ βασιλεῖ αἰγύπτου, οἱ ὄντες ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ, ἦν αὕτη. εἰσῆλθε πρὸς αὐτοὺς ἰωσὴφ τὸ πρωΐ, καὶ εἶδεν αὐτούς, γ καὶ ἦσαν τεταραγμένοι. καὶ ἠρώτα τοὺς εὐνούχους φαραώ, οἳ ἦσαν μετ' αὐτοῦ ἐν τῇ φυλακῇ παρὰ τῷ κυρίῳ αὐτοῦ, λέγων. τί ὅτι τὰ πρόσωπα ὑμῶν σκυθρωπὰ σήμερον; οἱ δὲ εἶπαν αὐτῷ. ἐνύπνιον εἴδομεν, καὶ ὁ συγκρίνων οὐκ ἔστιν αὐτό. εἶπε δὲ αὐτοῖς ἰωσήφ. οὐχὶ διὰ τοῦ θεοῦ ἡ διασάφησις αὐτῶν ἐστι; διηγήσασθε οὖν μοι. καὶ διηγήσατο ὁ ἀρχιοινοχόος τὸ ἐνύπνιον αὐτοῦ τῷ ἰωσήφ. καὶ εἶπεν. ἐν τῷ ὕπνῳ μου ἦν ἄμπελος ἐναντίον μου. ἐν δὲ τῇ ἀμπέλῳ δ τρεῖς πυθμένες, καὶ αὐτὴ θάλλουσα ε ἀνενηνοχυῖα βλαστούς. πέπειροι οἱ βότρυες σταφυλῆς. καὶ τὸ ποτήριον φαραὼ ἐν τῇ χειρί μου. καὶ ἔλαβον τὴν σταφυλήν, καὶ ἐξέθλιψα αὐτὴν εἰς τὸ ποτήριον, καὶ ἔδωκα τὸ ποτήριον εἰς τὴν χεῖρα φαραώ. καὶ εἶπεν αὐτῷ ἰωσήφ. τοῦτο ἡ σύγκρισις αὐτοῦ. οἱ τρεῖς πυθμένες, τρεῖς ἡμέραι εἰσίν. ἔτι τρεῖς ἡμέραι, καὶ μνησθήσεται φαραὼ τῆς ἀρχῆς σου, καὶ ἀποκαταστήσει σε ἐπὶ τὴν ἀρχιοινοχοΐαν σου, καὶ δώσεις τὸ ποτήριον φαραὼ εἰς τὴν χεῖρα αὐτοῦ κατὰ τὴν ἀρχήν σου τὴν προτέραν, ὡς ἦσθα οἰνοχοῶν. ἀλλὰ μνήσθητί μου διὰ σεαυτοῦ, ὅταν εὖ γένηταί σοι. καὶ ποιήσεις ἐν ἐμοὶ ἔλεος. καὶ μνησθήσῃ περὶ ἐμοῦ πρὸς φαραώ, καὶ ἐξάξεις με ἐκ τοῦ ὀχυρώματος τούτου. ὅτι κλοπῇ ἐκλάπην ἐκ γῆς ἑβραίων, καὶ ὧδε οὐκ ἐποίησα οὐδέν, ἀλλ' ἐνέβαλόν με εἰς τὸν λάκκον τοῦτον. καὶ εἶδεν ὁ ἀρχισιτοποιός, ὅτι ὀρθῶς συνέκρινε. καὶ εἶπε τῷ ἰωσήφ. κἀγὼ εἶδον ἐνύπνιον. καὶ ᾤμην ζ τρία κανᾶ χονδριτῶν αἴρειν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς μου. ἐν δὲ κανῷ τῷ ἐπάνω ἀπὸ πάντων τῶν γενῶν, ὧν φαραὼ ἐσθίει ἔργον σιτοποιοῦ, καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατήσθιεν αὐτὰ ἀπὸ τοῦ κανοῦ τοῦ ἐπάνω τῆς κεφαλῆς μου. ἀποκριθεὶς δὲ ἰωσήφ, εἶπεν αὐτῷ. αὕτη ἡ σύγκρισις αὐτοῦ. τὰ τρία κανᾶ, τρεῖς ἡμέραι εἰσίν. ἔτι τριῶν ἡμερῶν, καὶ ἀφελεῖ φαραὼ τὴν κεφαλήν σου ἀπὸ σοῦ. καὶ κρεμάσει σε ἐπὶ ξύλου, καὶ φάγεται τὰ ὄρνεα τοῦ οὐρανοῦ τὰς σάρκας σου ἀπὸ σοῦ. ἐγένετο δὲ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ, ἡμέρα γενέσεως ἦν φαραώ, καὶ ἐποίει πότον πᾶσι τοῖς παισὶν αὐτοῦ. καὶ ἐμνήσθη τῆς ἀρχῆς τοῦ οἰνοχόου καὶ τῆς ἀρχῆς τοῦ σιτοποιοῦ ἐν μέσῳ τῶν παίδων αὐτοῦ. καὶ ἀποκατέστησε τὸν ἀρχιοινοχόον ἐπὶ τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ. καὶ ἔδωκε τὸ ποτήριον εἰς τὴν χεῖρα φαραώ. τὸν δὲ ἀρχισιτοποιὸν ἐκρέμασεν, καθὰ συνέκρινεν αὐτοῖς ἰωσήφ. καὶ οὐκ ἐμνήσθη ὁ ἀρχιοινοχόος τοῦ ἰωσήφ, ἀλλ' ἐπελάθετο αὐτοῦ.

α Ὁ ἀρχιοινοχόος καὶ ὁ ἀρχισιτοποιός] Aquila. ὁ ποτιστής, καὶ ὁ πέσσων. β [Ἡ δὲ ὅρασις τοῦ ἐνυπνίου] AA. LL. ὅρασις τοῦ ἐνυπνίου αὐτῶν. ὁ ἀρχιοινοχόος καὶ ὁ ἀρχισιτοποιός, οἳ ἦσαν τῷ βασιλεῖ αἰγύπτου, οἱ ὄντες ἐν τοῖς δεσμωτηρίοις. γ [Καὶ ἦσαν τεταραγμένοι] A. ἐμβρασσόμενοι. Symmachus. σκυθρωποί. δ [Τρεῖς πυθμένες] A. & S. κληματίδες. ε [Ἀνενηνοχυῖα βλαστούς. πέπειροι οἱ βότρυες σταφυλῆς] AA. LL. Ἀνενηνοχυῖα βλαστούς, πεπείρους βότρυας σταφυλῆς. ζ [Τρία κανᾶ χονδριτῶν] A. τρεῖς κόφινοι γύρεως. S. τρία κανᾶ βαϊνά.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΜΑ´. 41

Ἐγένετο δὲ μετὰ δύο ἔτη ἡμερῶν, φαραὼ εἶδεν ἐνύπνιον. ᾤετο ἑστάναι ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ. καὶ ἰδοὺ ὥσπερ ἐκ τοῦ ποταμοῦ ἀνέβαινον ἑπτὰ βόες, α καλαὶ τῷ εἴδει, καὶ ἐκλεκταὶ ταῖς σαρξί, καὶ ἐβόσκοντο β ἐν τῷ ἄχει. ἄλλαι δὲ ἑπτὰ βόες ἀνέβαινον μετὰ ταύτας ἐκ τοῦ ποταμοῦ, αἰσχραὶ τῷ εἴδει, καὶ λεπταὶ ταῖς σαρξί, καὶ ἐνέμοντο παρὰ τὰς βόας ἐπὶ τὸ χεῖλος τοῦ ποταμοῦ. καὶ κατέφαγον αἱ ἑπτὰ βόες αἱ αἰσχραὶ καὶ λεπταὶ ταῖς σαρξὶ τὰς ἑπτὰ βόας τὰς καλὰς τῷ εἴδει καὶ τὰς ἐκλεκτὰς ταῖς σαρξί. ἠγέρθη δὲ φαραώ, καὶ ἐνυπνιάσθη τὸ δεύτερον. καὶ ἰδοὺ ἑπτὰ στάχυες ἀνέβαινον ἐν τῷ πυθμένι ἑνὶ ἐκλεκτοὶ καὶ καλοί. καὶ ἰδοὺ ἑπτὰ στάχυες λεπτοὶ καὶ γ ἀνεμόφθοροι ἀνεφύοντο μετ' αὐτούς. καὶ κατέπιον οἱ ἑπτὰ στάχυες οἱ λεπτοὶ καὶ ἀνεμόφθοροι τοὺς ἑπτὰ στάχυας τοὺς ἐκλεκτοὺς καὶ τοὺς πλήρεις. ἠγέρθη δὲ φαραώ, καὶ ἦν ἐνύπνιον. ἐγένετο δὲ πρωΐ, δ καὶ ἐταράχθη ἡ ψυχὴ αὐτοῦ. καὶ ἀποστείλας, ἐκάλεσε πάντας ε τοὺς ἐξηγητὰς αἰγύπτου, καὶ πάντας τοὺς σοφοὺς αὐτῆς. καὶ διηγήσατο αὐτοῖς φαραὼ τὸ ἐνύπνιον αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἦν ὁ ἀπαγγέλλων αὐτὸ τῷ φαραώ. καὶ ἐλάλησεν ὁ ἀρχιοινοχόος πρὸς φαραώ, λέγων. τὴν ἁμαρτίαν μου ἀναμιμνήσκω σήμερον. φαραὼ ὠργίσθη τοῖς παισὶν αὐτοῦ, καὶ ἔθετο ἡμᾶς ἐν φυλακῇ, ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ ἀρχιμαγείρου, ἐμέ τε καὶ τὸν ἀρχισιτοποιόν. καὶ εἴδομεν ἐνύπνιον ἀμφότεροι ἐν νυκτὶ μιᾷ ἐγώ καὶ αὐτός, ἕκαστος κατὰ τὸ αὐτοῦ ἐνύπνιον εἴδομεν. ἦν δὲ ἐκεῖ μεθ' ἡμῶν νεανίσκος παῖς ἑβραῖος τοῦ ἀρχιμαγείρου, καὶ ζ διηγησάμεθα αὐτῷ, καὶ συνέκρινεν ἡμῖν. ἐγενήθη δέ, καθὼς συνέκρινεν ἡμῖν οὕτω καὶ συνέβη, ἐμέ τε ἀποκατασταθῆναι ἐπὶ τὴν ἀρχήν μου, ἐκεῖνον δὲ κρεμασθῆναι. ἀποστείλας δὲ φαραώ, ἐκάλεσε τὸν ἰωσήφ. η καὶ ἐξήγαγον αὐτὸν ἀπὸ τοῦ ὀχυρώματος, καὶ ἐξύρησαν αὐτόν, καὶ ἤλλαξαν τὴν στολὴν αὐτοῦ. καὶ ἦλθε πρὸς φαραώ. εἶπε δὲ φαραὼ πρὸς ἰωσήφ. ἐνύπνιον ἑώρακα, καὶ ὁ συγκρίνων οὐκ ἔστιν αὐτό. ἐγὼ δὲ ἀκήκοα περὶ σοῦ λεγόντων, ἀκούσαντά σε ἐνύπνια, συγκρῖναι αὐτά. ἀποκριθεὶς δὲ ἰωσὴφ τῷ φαραώ, εἶπεν. ἄνευ τοῦ θεοῦ οὐκ ἀποκριθήσεται τὸ σωτήριον φαραώ. ἐλάλησε δὲ φαραὼ τῷ ἰωσήφ, λέγων. ἐν τῷ ὕπνῳ μου ᾤμην ἑστάναι

παρὰ

παρὰ τὸ χεῖλος τοῦ ποταμοῦ. καὶ ὥσπερ ἐκ τοῦ ποταμοῦ ἀνέβαινον ἑπτὰ βόες καλαὶ τῷ εἴδει καὶ ἐκλεκταὶ ταῖς σαρξὶ, καὶ ἐνέμοντο ἐν τῷ ἄχει. καὶ ἰδοὺ ἑπτὰ βόες ἕτεραι ἀνέβαινον ὀπίσω αὐτῶν ἐκ τοῦ ποταμοῦ, πονηραὶ καὶ αἰσχραὶ τῷ εἴδει, καὶ λεπταὶ ταῖς σαρξὶν, οἵας οὐκ εἶδον τοιαύτας ἐν ὅλῃ γῇ αἰγύπτου αἰσχροτέρας. καὶ κατέφαγον αἱ ἑπτὰ βόες αἱ αἰσχραὶ καὶ λεπταὶ τὰς ἑπτὰ βόας τὰς πρώτας τὰς καλὰς καὶ τὰς ἐκλεκτάς. καὶ εἰσῆλθον εἰς τὰς κοιλίας αὐτῶν. καὶ οὐ διάδηλοι ἐγένοντο, ὅτι εἰσῆλθον εἰς τὰς κοιλίας αὐτῶν. καὶ αἱ ὄψεις αὐτῶν αἰσχραὶ, καθὰ καὶ τὴν ἀρχήν. ἐξεγερθεὶς δὲ, ἐκοιμήθην. καὶ εἶδον πάλιν ἐν τῷ ὕπνῳ μου, καὶ ὥσπερ ἑπτὰ στάχυες ἀνέβαινον ἐν πυθμένι ἑνὶ πλήρεις καὶ καλοί. ἄλλοι δὲ ἑπτὰ στάχυες λεπτοὶ καὶ ἀνεμόφθοροι ἀνεφύοντο ἐχόμενοι αὐτῶν. καὶ κατέπιον οἱ ἑπτὰ στάχυες οἱ λεπτοὶ καὶ ἀνεμόφθοροι τοὺς ἑπτὰ στάχυας τοὺς καλοὺς καὶ τοὺς πλήρεις. θ εἶπα οὖν τοῖς ἐξηγηταῖς, καὶ οὐκ ἦν ὁ ἀπαγγέλλων μοι αὐτό. καὶ εἶπεν ἰωσὴφ τῷ φαραώ. τὸ ἐνύπνιον φαραὼ ἕν ἐστιν. ὅσα ὁ θεὸς ποιεῖ, ἔδειξε τῷ φαραώ. αἱ ἑπτὰ βόες αἱ καλαὶ, ἑπτὰ ἔτη ἐστί. καὶ οἱ ἑπτὰ στάχυες οἱ καλοὶ, ἑπτὰ ἔτη ἐστί. τὸ ἐνύπνιον φαραὼ ἕν ἐστι. καὶ αἱ ἑπτὰ βόες αἱ λεπταὶ αἱ ἀναβαίνουσαι ὀπίσω αὐτῶν, ἑπτὰ ἔτη ἐστί. καὶ οἱ ἑπτὰ στάχυες οἱ λεπτοὶ καὶ ἀνεμόφθοροι, ἑπτὰ ἔτη ἐστί. ἔσονται ἑπτὰ ἔτη λιμοῦ. τὸ δὲ ῥῆμα ὃ εἴρηκα φαραώ, ὅσα ὁ θεὸς ποιεῖ, ἔδειξε τῷ φαραώ. ἰδοὺ ἑπτὰ ἔτη ἔρχεται εὐθηνία πολλὴ ἐν πάσῃ γῇ αἰγύπτου. ἥξει δὲ ἑπτὰ ἔτη λιμοῦ μετὰ ταῦτα. καὶ ἐπιλήσονται τῆς πλησμονῆς τῆς ἐσομένης ἐν ὅλῃ αἰγύπτῳ. καὶ ἀναλώσει ὁ λιμὸς τὴν γῆν. καὶ οὐκ ἐπιγνωσθήσεται ἡ εὐθηνία ἐπὶ τῆς γῆς. ἀπὸ τοῦ λιμοῦ τοῦ ἐσομένου μετὰ ταῦτα. ἰσχυρὸς γὰρ ἔσται σφόδρα. περὶ δὲ τοῦ δευτερῶσαι τὸ ἐνύπνιον φαραὼ δὶς, ι ὅτι ἀληθὲς ἔσται τὸ ῥῆμα τὸ παρὰ τοῦ θεοῦ. καὶ ταχυνεῖ ὁ θεὸς τοῦ ποιῆσαι αὐτό. νῦν οὖν σκέψαι ἄνθρωπον φρόνιμον καὶ συνετὸν, καὶ κατάστησον αὐτὸν ἐπὶ γῆς αἰγύπτου. καὶ ποιησάτω φαραὼ κ καὶ καταστησάτω τοπάρχας ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ ἀποπεμπτωσάτωσαν πάντα τὰ γεννήματα τῆς γῆς αἰγύπτου τῶν ἑπτὰ ἐτῶν τῆς εὐθηνίας, καὶ συναγαγέτωσαν λ πάντα τὰ βρώματα τῶν ἑπτὰ ἐτῶν τῶν ἐρχομένων τῶν καλῶν τούτων. καὶ συναχθήτω ὁ σῖτος ὑπὸ χεῖρα φαραώ. βρώματα ἐν ταῖς πόλεσι φυλαχθήτω. μ καὶ ἔσται τὰ βρώματα τὰ πεφυλαγμένα τῇ γῇ εἰς τὰ ἑπτὰ ἔτη τοῦ λιμοῦ, ἃ ἔσονται ἐν γῇ αἰγύπτου, καὶ οὐκ ἐκτριβήσεται ἡ γῆ ἐν τῷ λιμῷ. ἤρεσε δὲ τὸ ῥῆμα ἐναντίον φαραὼ, καὶ ἐναντίον πάντων τῶν παίδων αὐτοῦ. καὶ εἶπε φαραὼ πᾶσι τοῖς παισὶν αὐτοῦ. μὴ εὑρήσομεν ἄνθρωπον τοιοῦτον, ὃς ἔχει πνεῦμα θεοῦ ἐν αὐτῷ; εἶπε δὲ φαραὼ τῷ ἰωσήφ. ἐπειδὴ ἔδειξέ σοι ὁ θεὸς πάντα ταῦτα, οὐκ ἔστιν ἄνθρωπος φρονιμώτερος καὶ συνετώτερός σου. σὺ ἔσῃ ἐπὶ τῷ οἴκῳ μου, καὶ ἐπὶ τῷ στόματί σου ὑπακούσεται πᾶς ὁ λαός μου. πλὴν τὸν θρόνον ὑπερέξω σου ἐγώ. εἶπε δὲ φαραὼ τῷ ἰωσήφ. ἰδοὺ καθίστημί σε σήμερον ἐπὶ πάσῃ γῇ αἰγύπτου. καὶ περιελόμενος φαραὼ τὸν δακτύλιον ἀπὸ τῆς χειρὸς αὐτοῦ, περιέθηκεν αὐτὸν ἐπὶ τὴν χεῖρα ἰωσήφ, καὶ ἐνέδυσεν αὐτὸν στολὴν βυσσίνην. καὶ περιέθηκε κλοιὸν χρυσοῦν περὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ. καὶ ἀνεβίβασεν αὐτὸν ἐπὶ τὸ ἅρμα τὸ δεύτερον τῶν αὐτοῦ. καὶ ἐκήρυξεν ἔμπροσθεν αὐτοῦ κήρυξ. καὶ κατέστησεν αὐτὸν ἐφ' ὅλης γῆς αἰγύπτου. εἶπε δὲ φαραὼ τῷ ἰωσήφ. ἐγὼ φαραώ. ἄνευ σοῦ οὐκ ἐξαρεῖ οὐθεὶς τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπὶ πάσης γῆς αἰγύπτου. καὶ ἐκάλεσε φαραὼ ν τὸ ὄνομα ἰωσὴφ, ψονθομφανήχ. καὶ ἔδωκεν αὐτῷ τὴν ἀσενὲθ θυγατέρα πετεφρῆ ἱερέως ἡλιουπόλεως αὐτῷ εἰς γυναῖκα. ἰωσὴφ δὲ ἦν ἐτῶν τριάκοντα, ὅτε ἔστη ἐναντίον φαραὼ βασιλέως αἰγύπτου. ἐξῆλθε δὲ ἰωσὴφ ἀπὸ προσώπου φαραὼ, καὶ διῆλθε πᾶσαν γῆν αἰγύπτου. καὶ ἐποίησεν ἡ γῆ ἐν τοῖς ἑπτὰ ἔτεσι τῆς εὐθηνίας δράγματα. καὶ συνήγαγε πάντα τὰ βρώματα τῶν ἑπτὰ ἐτῶν, ἐν οἷς ἦν ἡ εὐθηνία ἐν τῇ γῇ αἰγύπτου. καὶ ἔθηκε τὰ βρώματα ἐν ταῖς πόλεσι. βρώματα τῶν πεδίων τῆς πόλεως τῶν κύκλῳ αὐτῆς ἔθηκεν ἐν αὐτῇ. καὶ συνήγαγεν ἰωσὴφ σῖτον ὡσεὶ τὴν ἄμμον τῆς θαλάσσης πολλὴν σφόδρα, ἕως οὐκ ἠδύνατο ἀριθμηθῆναι. οὐ γὰρ ἦν ἀριθμός. τῷ δὲ ἰωσὴφ ἐγένοντο υἱοὶ δύο πρὸ τοῦ ἐλθεῖν τὰ ἑπτὰ ἔτη τοῦ λιμοῦ, οὓς ἔτεκεν αὐτῷ ἀσενὲθ ἡ θυγάτηρ πετεφρῆ ἱερέως ἡλιουπόλεως. ἐκάλεσε δὲ ἰωσὴφ τὸ ὄνομα τοῦ πρωτοτόκου, μανασσῆ. ὅτι ἐπιλαθέσθαι με ἐποίησεν ὁ θεὸς πάντων τῶν πόνων μου, καὶ πάντων τῶν τοῦ πατρός μου. τὸ δὲ ὄνομα τοῦ δευτέρου ἐκάλεσεν, ἐφραΐμ. ὅτι ηὔξησέ με ὁ θεὸς ἐν γῇ ταπεινώσεώς μου. παρῆλθεν δὲ τὰ ἑπτὰ ἔτη τῆς εὐθηνίας, ἃ ἐγένοντο ἐν τῇ γῇ αἰγύπτου. καὶ ἤρξαντο τὰ ἑπτὰ ἔτη τοῦ λιμοῦ ἔρχεσθαι, καθὰ εἶπεν ἰωσήφ. καὶ ἐγένετο λιμὸς ἐν πάσῃ τῇ γῇ. ξ ἐν δὲ πάσῃ τῇ γῇ αἰγύπτου ἦσαν ἄρτοι. καὶ ἐπείνασε πᾶσα ἡ γῆ αἰγύπτου. ἐκέκραξε δὲ ὁ λαὸς πρὸς φαραὼ περὶ ἄρτων. εἶπε δὲ φαραὼ πᾶσι τοῖς αἰγυπτίοις. πορεύεσθε πρὸς ἰωσὴφ, καὶ ὃ ἐὰν εἴπῃ ὑμῖν, ποιήσατε. καὶ ὁ λιμὸς ἦν ἐπὶ προσώπου πάσης τῆς γῆς. ἀνέῳξε δὲ ἰωσὴφ πάντας τοὺς σιτοβολῶνας, καὶ ἐπώλει πᾶσι τοῖς αἰγυπτίοις. καὶ πᾶσαι αἱ χῶραι ἦλθον εἰς αἴγυπτον, ἀγοράζειν πρὸς ἰωσήφ. ἐπεκράτησε γὰρ ὁ λιμὸς ἐν πάσῃ τῇ γῇ.

α Καλαὶ τῷ εἴδει] Schol. στερέμνιοι κρέει, καὶ παχεῖαι σαρξίν. β [Ἐν τῷ ἄχει] AA. LL. ἐν τῇ ὄχθῃ. & ita legit Philo. Schol. ἐν τῷ ἕλει. Aliud ſchol. ἄχος ἐστὶ τὸ λεπτὸν καὶ βοτανῶδες φυτάριον. In Iob cap. 8. transfertur, βούτομον. Ἢ ὑψωθήσεται βούτομον ἄνευ ποτοῦ. quod Aquila vertit. ἢ πληθυνθήσεται ἕλος. Latina editio, carectū, & in Ecclesiast. cap. 40. pro ἄχι ἐπὶ παντὸς ὕδατος, Latina editio habet. ſuper omnem aquam viriditas. γ [Ἀνεμόφθοροι] Schol. ἐφθαρμένοι καύσωνι, πεφρυγμένοι ἀνέμῳ. δ [Ἐταράχθη ἡ ψυχὴ αὐτοῦ] Schol. κατεπάρη. ε [Τοὺς ἐξηγητάς] A. κρυφιαστάς. Symmachus. μάγους. ζ [Διηγησάμεθα αὐτῷ καὶ συνέκρινεν ἡμῖν] AA. LL. addunt, τὰ ἐνύπνια ἡμῶν. ἀνδρὶ κατὰ τὸ ἐνύπνιον αὐτοῦ ἐπέλυσεν. η [Καὶ ἐξήγαγον αὐτὸν ἐκ τοῦ ὀχυρώματος] Schol. δρομῇ ἤγαγον. θ [Εἶπα οὖν τοῖς ἐξηγηταῖς] A. πρὸς τοὺς κρυφιαστάς. S. μάγους. ι [Ὅτι ἀληθὲς ἔσται τὸ ῥῆμα] Schol. ἕτοιμον τὸ ῥῆμα. βέβαιος ὁ λόγος. κ [Καὶ καταστησάτω τοπάρχας] Schol. ἐπισκόπους. λ [Πάντα τὰ βρώματα τῶν ἑπτὰ ἐτῶν] Schol. γεννήματα. μ [Καὶ ἔσται τὰ βρώματα τὰ πεφυλαγμένα] A. εἰς παραθήκην. S. εἰς ἐνθήκην. ν [Τὸ ὄνομα ἰωσὴφ ψονθομφανήχ] Schol. ὁ σύρος ἔχει, ὁ εἰδὼς

τὰ

τὰ κρυπτά] Philo. κρυπτῶν εὑρετὴς, ἢ ὀνειροκρίτης. ξ [Ἐν δὲ πάσῃ γῇ αἰγύπτου ἦσαν ἄρτοι] Ita LL.VV.& S.Ioannes Chrysostomus,& S.Augustinus.AA.LL.οὐκ ἦσαν ἄρτοι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΜΒ΄. 42

Ἰδὼν δὲ ἰακὼβ ὅτι ἐστὶ πρᾶσις ἐν αἰγύπτῳ, εἶπε τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ. ἵνα τί ῥαθυμεῖτε; ἰδοὺ ἀκήκοα, ὅτι ἐστὶ σῖτος ἐν αἰγύπτῳ. κατάβητε ἐκεῖ, καὶ πρίασθε ἡμῖν μικρὰ βρώματα ἵνα ζήσωμεν, καὶ μὴ ἀποθάνωμεν. κατέβησαν δὲ οἱ ἀδελφοὶ ἰωσὴφ οἱ δέκα, πρίασθαι σῖτον ἐξ αἰγύπτου. τὸν δὲ βενιαμὶν τὸν ἀδελφὸν ἰωσὴφ, οὐκ ἀπέστειλε μετὰ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ. εἶπε γάρ. [α] μή ποτε συμβῇ αὐτῷ μαλακία. ἦλθον δὲ οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ἀγοράζειν μετὰ τῶν ἐρχομένων. ἦν γὰρ ὁ λιμὸς ἐν γῇ χαναάν. ἰωσὴφ δὲ ἦν ὁ ἄρχων τῆς γῆς. οὗτος ἐπώλει παντὶ τῷ λαῷ τῆς γῆς. ἐλθόντες δὲ οἱ ἀδελφοὶ ἰωσὴφ, προσεκύνησαν αὐτῷ ἐπὶ πρόσωπον ἐπὶ τὴν γῆν. ἰδὼν δὲ ἰωσὴφ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ, ἐπέγνω. καὶ ἠλλοτριοῦτο ἀπ᾽ αὐτῶν, καὶ ἐλάλησεν αὐτοῖς σκληρά. καὶ εἶπεν αὐτοῖς. πόθεν ἥκατε; οἱ δὲ εἶπον. ἐκ γῆς χαναὰν, ἀγοράσαι βρώματα. ἐπέγνω δὲ ἰωσὴφ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ. αὐτοὶ δὲ οὐκ ἐπέγνωσαν αὐτόν. καὶ ἐμνήσθη ἰωσὴφ τῶν ἐνυπνίων αὐτοῦ, ὧν εἶδεν αὐτός. καὶ εἶπεν αὐτοῖς. [β] κατάσκοποί ἐστε, κατανοῆσαι τὰ ἴχνη τῆς χώρας ἥκατε. οἱ δὲ εἶπαν. οὐχὶ κύριε. οἱ παῖδές σου ἤλθομεν πρίασθαι βρώματα. πάντες ἐσμὲν υἱοὶ ἑνὸς ἀνθρώπου. [γ] εἰρηνικοί ἐσμεν, οὐκ εἰσὶν οἱ παῖδές σου κατάσκοποι. εἶπε δὲ αὐτοῖς. οὐχὶ, ἀλλὰ [δ] τὰ ἴχνη τῆς γῆς ἤλθετε ἰδεῖν. οἱ δὲ εἶπαν. δώδεκα ἐσμὲν οἱ παῖδές σου ἀδελφοὶ ἐν γῇ χαναάν. καὶ ἰδοὺ ὁ νεώτερος μετὰ τοῦ πατρὸς ἡμῶν σήμερον. ὁ δὲ ἕτερος οὐχ ὑπάρχει. εἶπε δὲ αὐτοῖς ἰωσήφ. τοῦτό ἐστιν ὃ εἴρηκα ὑμῖν, λέγων. ὅτι κατάσκοποί ἐστε. [ε] ἐν τούτῳ φανεῖσθε. [ζ] νὴ τὴν ὑγίειαν φαραὼ, οὐ μὴ ἐξέλθητε ἐντεῦθεν, ἐὰν μὴ ὁ ἀδελφὸς ὑμῶν ὁ νεώτερος ἔλθῃ ὧδε. ἀποστείλατε ἐξ ὑμῶν ἕνα, καὶ λάβετε τὸν ἀδελφὸν ὑμῶν. [η] ὑμεῖς δὲ ἀπάχθητε ἕως τοῦ φανερὰ γενέσθαι τὰ ῥήματα ὑμῶν, εἰ ἀληθεύετε ἢ οὔ. εἰ δὲ μὴ, νὴ τὴν ὑγίειαν φαραὼ, ἦ μὴν κατάσκοποί ἐστε. καὶ ἔθετο αὐτοὺς ἐν φυλακῇ ἡμέρας τρεῖς. εἶπε δὲ αὐτοῖς τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ. τοῦτο ποιήσατε, καὶ ζήσεσθε. τὸν θεὸν γὰρ ἐγὼ φοβοῦμαι. εἰ εἰρηνικοί ἐστε, ἀδελφὸς ὑμῶν κατασχεθήτω εἷς ἐν τῇ φυλακῇ. αὐτοὶ δὲ βαδίσατε, καὶ ἀπαγάγετε τὸν ἀγορασμὸν τῆς σιτοδοσίας ὑμῶν. καὶ τὸν ἀδελφὸν ὑμῶν τὸν νεώτερον ἀγάγετε πρός με, καὶ πιστευθήσονται τὰ ῥήματα ὑμῶν. εἰ δὲ μή. ἀποθανεῖσθε. ἐποίησαν δὲ οὕτως. καὶ εἶπεν ἕκαστος πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ. ναὶ, ἐν ἁμαρτίαις γάρ ἐσμεν περὶ τοῦ ἀδελφοῦ ἡμῶν, ὅτι ὑπερείδομεν τὴν θλίψιν τῆς ψυχῆς αὐτοῦ, ὅτε κατεδέετο ἡμῶν, καὶ οὐκ εἰσηκούσαμεν αὐτοῦ. καὶ ἕνεκεν τούτου ἐπῆλθεν ἐφ᾽ ἡμᾶς ἡ θλίψις αὕτη. ἀποκριθεὶς δὲ ῥουβὴν, εἶπεν αὐτοῖς. οὐκ ἐλάλησα ὑμῖν, λέγων. μὴ ἀδικήσητε τὸ παιδάριον, καὶ οὐκ εἰσηκούσατέ μου; καὶ ἰδοὺ τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐκζητεῖται. αὐτοὶ δὲ οὐκ ᾔδεισαν, ὅτι ἀκούει ἰωσήφ. ὁ γὰρ ἑρμηνευτὴς ἀνὰ μέσον αὐτῶν ἦν. ἀποστραφεὶς δὲ ἀπ᾽ αὐτῶν, ἔκλαυσεν ἰωσήφ. καὶ πάλιν προσῆλθε πρὸς αὐτοὺς, καὶ εἶπεν αὐτοῖς. καὶ ἔλαβε τὸν συμεὼν ἀπ᾽ αὐτῶν, καὶ ἔδησεν αὐτὸν ἐναντίον αὐτῶν. ἐνετείλατο δὲ ἰωσὴφ ἐμπλῆσαι τὰ ἀγγεῖα αὐτῶν σίτου, καὶ ἀποδοῦναι τὸ ἀργύριον αὐτῶν ἑκάστῳ εἰς τὸν σάκκον αὐτοῦ, καὶ δοῦναι αὐτοῖς ἐπισιτισμὸν εἰς τὴν ὁδόν. καὶ ἐγενήθη αὐτοῖς οὕτως. καὶ ἐπιθέντες τὸν σῖτον ἐπὶ τοὺς ὄνους αὐτῶν, ἀπῆλθον ἐκεῖθεν. λύσας δὲ εἷς [θ] τὸν μάρσιππον αὐτοῦ, δοῦναι χορτάσματα τοῖς ὄνοις αὐτοῦ, οὗ κατέλυσαν, καὶ εἶδε τὸν δεσμὸν τοῦ ἀργυρίου αὐτοῦ, καὶ ἦν ἐπάνω τοῦ στόματος τοῦ μαρσίππου. καὶ εἶπε τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ. ἀπεδόθη μοι τὸ ἀργύριον, καὶ ἰδοὺ τοῦτο ἐν τῷ μαρσίππῳ μου. καὶ ἐξέστη ἡ καρδία αὐτῶν. καὶ ἐταράχθησαν πρὸς ἀλλήλους λέγοντες. τί τοῦτο ἐποίησεν ὁ θεὸς ἡμῖν; ἦλθον δὲ πρὸς ἰακὼβ τὸν πατέρα αὐτῶν εἰς γῆν χαναὰν, καὶ ἀπήγγειλαν αὐτῷ πάντα τὰ συμβάντα αὐτοῖς, λέγοντες. λελάληκεν ὁ ἄνθρωπος ὁ κύριος τῆς γῆς πρὸς ἡμᾶς σκληρὰ, καὶ ἔθετο ἡμᾶς ἐν φυλακῇ, ὡς κατασκοπεύοντας τὴν γῆν. εἴπαμεν δὲ αὐτῷ. εἰρηνικοί ἐσμεν, οὐκ ἐσμὲν κατάσκοποι. δώδεκα ἀδελφοί ἐσμεν, υἱοὶ τοῦ πατρὸς ἡμῶν. ὁ εἷς οὐχ ὑπάρχει. ὁ δὲ μικρὸς, μετὰ τοῦ πατρὸς ἡμῶν σήμερον ἐν γῇ χαναάν. εἶπε δὲ ἡμῖν ὁ ἄνθρωπος ὁ κύριος τῆς γῆς. ἐν τούτῳ γνώσομαι, ὅτι εἰρηνικοί ἐστε. ἀδελφὸν ἕνα ἄφετε ὧδε μετ᾽ ἐμοῦ. τὸν δὲ ἀγορασμὸν τῆς σιτοδοσίας τοῦ οἴκου ὑμῶν λαβόντες, ἀπέλθατε. καὶ ἀγάγετε πρός με τὸν ἀδελφὸν ὑμῶν τὸν νεώτερον. καὶ γνώσομαι, ὅτι οὐ κατάσκοποί ἐστε, ἀλλ᾽ ὅτι εἰρηνικοί ἐστε. καὶ τὸν ἀδελφὸν ὑμῶν ἀποδώσω ὑμῖν, καὶ τῇ γῇ ἐμπορεύσεσθε. ἐγένετο δὲ ἐν τῷ κατακενοῦν αὐτοὺς τοὺς σάκκους αὐτῶν, καὶ ἦν ἑκάστου ὁ δεσμὸς τοῦ ἀργυρίου ἐν τῷ σάκκῳ αὐτῶν. καὶ εἶδον τοὺς δεσμοὺς τοῦ ἀργυρίου αὐτῶν αὐτοὶ, καὶ ὁ πατὴρ αὐτῶν, καὶ ἐφοβήθησαν. εἶπε δὲ αὐτοῖς ἰακὼβ ὁ πατὴρ αὐτῶν. ἐμὲ ἠτεκνώσατε. ἰωσὴφ οὐκ ἔστι, συμεὼν οὐκ ἔστι, καὶ τὸν βενιαμὶν λήψεσθε; ἐπ᾽ ἐμὲ ἐγένετο ταῦτα πάντα. εἶπε δὲ ῥουβὴν τῷ πατρὶ αὐτῶν, λέγων. τοὺς δύο υἱούς μου ἀπόκτεινον, ἐὰν μὴ ἀγάγω αὐτὸν πρὸς σέ. δὸς αὐτὸν εἰς τὴν χεῖρά μου, κἀγὼ ἀνάξω αὐτὸν πρὸς σέ. ὁ δὲ εἶπεν. οὐ καταβήσεται ὁ υἱός μου μεθ᾽ ὑμῶν, ὅτι ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἀπέθανε, καὶ αὐτὸς μόνος καταλέλειπται. καὶ συμβήσεται αὐτὸν μαλακισθῆναι ἐν τῇ ὁδῷ, ᾗ ἐὰν πορεύησθε, καὶ κατάξετέ μου τὸ γῆρας μετὰ λύπης εἰς ᾅδου.

[α] Μή ποτε συμβῇ αὐτῷ μαλακία] Aquila. σύμπτωμα. Symmachus. κίνδυνος. [β] [Κατάσκοποί ἐστε] A. ἐφοδευταί. [γ] [Εἰρηνικοί ἐσμεν] A. ὀρθοί. S. ἁπλοί. [δ] [Τὰ ἴχνη τῆς γῆς] A.& S. τὰ κρυπτά. [ε] [Ἐν τούτῳ φανεῖσθε] A. & S. δοκιμασθήσεσθε. [ζ] [Νὴ τὴν ὑγίειαν φαραώ] A. ζῇ φαραώ. [η] [Ὑμεῖς δὲ ἀπάχθητε] A.& S. δεθήσεσθε. [θ] [Τὸν μάρσιππον] A. θύλακον. S. σάκκον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΜΓ΄. 43.

Ο δὲ λιμὸς ἐνίσχυσεν ἐπὶ τῆς γῆς. ἐγένετο δὲ ἡνίκα συνετέλεσαν καταφαγεῖν τὸν σῖτον, ὃν ἤνεγκαν ἐξ αἰγύπτου. καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ πατὴρ αὐτῶν. πάλιν πορευθέντες, πρίασθε ἡμῖν μικρὰ βρώματα. εἶπε δὲ αὐτῷ ἰούδας, λέγων. διαμαρτυρίᾳ μεμαρτύρηται ἡμῖν ὁ ἄνθρωπος ὁ κύριος τῆς γῆς, λέγων. οὐκ ὄψεσθε τὸ πρόσωπόν μου, ἐὰν μὴ ὁ ἀδελφὸς ὑμῶν ὁ νεώτερος μεθ' ὑμῶν ἦ. εἰ μὲν οὖν ἀποστέλλῃς τὸν ἀδελφὸν ἡμῶν μεθ' ἡμῶν, καταβησόμεθα, καὶ ἀγοράσομέν σοι βρώματα. εἰ δὲ μὴ ἀποστέλλῃς τὸν ἀδελφὸν ἡμῶν μεθ' ἡμῶν, οὐ πορευσόμεθα. ὁ γὰρ ἄνθρωπος εἶπεν ἡμῖν, λέγων. οὐκ ὄψεσθέ μου τὸ πρόσωπον, ἐὰν μὴ ὁ ἀδελφὸς ὑμῶν ὁ νεώτερος μεθ' ὑμῶν ἦ. εἶπε δὲ ἰσραήλ. τί ἐκακοποιήσατέ με, ἀναγγείλαντες τῷ ἀνθρώπῳ ὅτι ἐστὶν ὑμῖν ἀδελφός; οἱ δὲ εἶπαν. ἐρωτῶν ἐπηρώτησεν ἡμᾶς ὁ ἄνθρωπος καὶ τὴν γενεὰν ἡμῶν, λέγων. εἰ ἔτι ὁ πατὴρ ὑμῶν ζῇ, καὶ εἰ ἔστιν ὑμῖν ἀδελφός. καὶ ἀπηγγείλαμεν αὐτῷ κατὰ τὴν ἐπερώτησιν ταύτην. μὴ ᾔδειμεν, ὅτι ἐρεῖ ἡμῖν ἀγάγετε τὸν ἀδελφὸν ὑμῶν; εἶπε δὲ ἰούδας πρὸς ἰσραὴλ τὸν πατέρα αὐτοῦ. ἀπόστειλον τὸ παιδάριον μετ' ἐμοῦ. καὶ ἀναστάντες πορευσόμεθα, ἵνα ζῶμεν καὶ μὴ ἀποθάνωμεν καὶ ἡμεῖς καὶ σὺ καὶ ἡ ἀποσκευὴ ἡμῶν. ἐγὼ δὲ ἐκδέχομαι αὐτόν. ἐκ χειρός μου ζήτησον αὐτόν. ἐὰν μὴ ἀγάγω αὐτὸν πρὸς σέ, καὶ στήσω αὐτὸν ἐναντίον σου, ἡμαρτηκὼς ἔσομαι εἰς σὲ πάσας τὰς ἡμέρας. εἰ μὴ γὰρ ἐβραδύναμεν, ἤδη ἂν ὑπεστρέψαμεν δίς. εἶπε δὲ αὐτοῖς ἰσραὴλ ὁ πατὴρ αὐτῶν. εἰ οὕτως ἐστί, τοῦτο ποιήσατε. λάβετε ἀπὸ τῶν καρπῶν τῆς γῆς ἐν τοῖς ἀγγείοις ὑμῶν, καὶ καταγάγετε τῷ ἀνθρώπῳ δῶρα τῆς ῥητίνης, καὶ τοῦ μέλιτος, θυμίαμά τε καὶ στακτήν, καὶ τερέβινθον, [α] καὶ κάρυα. καὶ τὸ ἀργύριον διπλοῦν λάβετε ἐν ταῖς χερσὶν ὑμῶν. καὶ τὸ ἀργύριον τὸ ἀποστραφὲν ἐν τοῖς μαρσίπποις ὑμῶν, ἀποστρέψατε μεθ' ὑμῶν. μή ποτε ἀγνόημά ἐστι. καὶ τὸν ἀδελφὸν ὑμῶν λάβετε. καὶ ἀναστάντες, κατάβητε πρὸς τὸν ἄνθρωπον. ὁ δὲ θεός μου δῴη ὑμῖν χάριν ἐναντίον τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ἀποστείλαι τὸν ἀδελφὸν ὑμῶν τὸν ἕνα, καὶ τὸν βενιαμίν. ἐγὼ μὲν γὰρ καθάπερ ἠτέκνωμαι, ἠτέκνωμαι. λαβόντες δὲ οἱ ἄνδρες τὰ δῶρα ταῦτα καὶ τὸ ἀργύριον διπλοῦν, ἔλαβον ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῶν καὶ τὸν βενιαμίν. καὶ ἀναστάντες, κατέβησαν εἰς αἴγυπτον. καὶ ἔστησαν ἐναντίον ἰωσήφ. εἶδε δὲ ἰωσὴφ αὐτούς, καὶ τὸν βενιαμὶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ τὸν ὁμομήτριον. καὶ εἶπε τῷ ἐπὶ τῆς οἰκίας αὐτοῦ. εἰσάγαγε τοὺς ἀνθρώπους εἰς τὴν οἰκίαν, καὶ σφάξον θύματα, καὶ ἑτοίμασον. μετ' ἐμοῦ γὰρ φάγονται οἱ ἄνθρωποι ἄρτους τὴν μεσημβρίαν. ἐποίησε δὲ ὁ ἄνθρωπος καθὰ εἶπεν ἰωσήφ. καὶ εἰσήγαγε τοὺς ἀνθρώπους εἰς τὸν οἶκον ἰωσήφ. ἰδόντες δὲ οἱ ἄνδρες ὅτι εἰσήχθησαν εἰς τὸν οἶκον τοῦ ἰωσήφ, εἶπαν. διὰ τὸ ἀργύριον τὸ ἀποστραφὲν ἐν τοῖς μαρσίπποις ἡμῶν τὴν ἀρχήν, ἡμεῖς εἰσαγόμεθα, τοῦ συκοφαντῆσαι ἡμᾶς καὶ ἐπιθέσθαι ἡμῖν, τοῦ λαβεῖν ἡμᾶς εἰς παῖδας καὶ τοὺς ὄνους ἡμῶν.

A προσελθόντες δὲ πρὸς τὸν ἄνθρωπον τὸν ἐπὶ τοῦ οἴκου τοῦ ἰωσήφ, ἐλάλησαν αὐτῷ ἐν τῷ πυλῶνι τοῦ οἴκου, λέγοντες. δεόμεθα κύριε. κατέβημεν τὴν ἀρχὴν πρίασθαι βρώματα. ἐγένετο δὲ ἡνίκα ἤλθομεν εἰς τὸ καταλῦσαι, καὶ ἠνοίξαμεν τοὺς μαρσίππους ἡμῶν, καὶ τόδε τὸ ἀργύριον ἑκάστου ἐν τῷ μαρσίππῳ αὐτοῦ. τὸ ἀργύριον ἡμῶν ἐν σταθμῷ ἀπεστρέψαμεν νῦν ἐν ταῖς χερσὶν ἡμῶν. καὶ ἀργύριον ἕτερον ἠνέγκαμεν μεθ' ἑαυτῶν, ἀγοράσαι βρώματα. οὐκ οἴδαμεν τίς ἐνέβαλε τὸ ἀργύριον εἰς τοὺς μαρσίππους ἡμῶν. εἶπε δὲ αὐτοῖς. ἵλεως ὑμῖν, μὴ φοβεῖσθε, ὁ θεὸς ὑμῶν. B καὶ ὁ θεὸς τῶν πατέρων ὑμῶν ἔδωκεν ὑμῖν θησαυροὺς ἐν τοῖς μαρσίπποις ὑμῶν. καὶ τὸ ἀργύριον ὑμῶν, εὐδοκιμοῦν ἀπέχω. καὶ ἐξήγαγε πρὸς αὐτοὺς τὸν συμεών. καὶ ἤνεγκεν ὕδωρ νίψαι τοὺς πόδας αὐτῶν. καὶ ἔδωκε χορτάσματα τοῖς ὄνοις αὐτῶν. ἡτοίμασαν δὲ τὰ δῶρα, ἕως τοῦ ἐλθεῖν τὸν ἰωσὴφ μεσημβρίας. ἤκουσαν γὰρ ὅτι ἐκεῖ μέλλει ἀριστᾶν. εἰσῆλθε δὲ ἰωσὴφ εἰς τὴν οἰκίαν, καὶ προσήνεγκαν αὐτῷ τὰ δῶρα, ἃ εἶχον ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῶν εἰς τὸν οἶκον. καὶ προσεκύνησαν αὐτῷ ἐπὶ πρόσωπον ἐπὶ τὴν γῆν. ἠρώτησε δὲ αὐτούς, πῶς ἔχετε; καὶ εἶπεν αὐτοῖς. εἰ ὑγιαίνει ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ Γ πρεσβύτης, ὃν εἴπατε, ἔτι ζῇ; οἱ δὲ εἶπαν. ὑγιαίνει ὁ παῖς σου ὁ πατὴρ ἡμῶν, ἔτι ζῇ. καὶ εἶπεν. εὐλογημένος ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος τῷ θεῷ. καὶ κύψαντες προσεκύνησαν αὐτῷ. ἀναβλέψας δὲ τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ ἰωσήφ, εἶδε βενιαμὶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ τὸν ὁμομήτριον. καὶ εἶπεν. οὗτος ὁ ἀδελφὸς ὑμῶν ὁ νεώτερος, ὃν εἴπατε πρός με ἀγαγεῖν; καὶ εἶπεν. ὁ θεὸς ἐλεήσαι σε τέκνον. ἐταράχθη δὲ ἰωσήφ. [β] συνεστρέφετο γὰρ τὰ ἔγκατα αὐτοῦ ἐπὶ τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ, καὶ ἐζήτει κλαῦσαι. εἰσελθὼν δὲ εἰς τὸ ταμεῖον, ἔκλαυσεν ἐκεῖ. καὶ νιψάμενος τὸ πρόσωπον, ἐξελθὼν ἐνεκρατεύσατο. Δ καὶ εἶπε. παράθετε ἄρτους. καὶ παρέθηκαν αὐτῷ μόνῳ, καὶ αὐτοῖς καθ' ἑαυτούς, καὶ τοῖς αἰγυπτίοις τοῖς συνδειπνοῦσι μετ' αὐτοῦ καθ' ἑαυτούς. οὐ γὰρ ἐδύναντο οἱ αἰγύπτιοι συνεσθίειν μετὰ τῶν ἑβραίων ἄρτους. [γ] βδέλυγμα γάρ ἐστι τοῖς αἰγυπτίοις. ἐκάθισαν δὲ ἐναντίον αὐτοῦ, ὁ πρωτότοκος κατὰ τὰ πρεσβεῖα αὐτοῦ, καὶ ὁ νεώτερος κατὰ τὴν νεότητα αὐτοῦ. ἐξίσταντο δὲ οἱ ἄνθρωποι ἕκαστος πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ. [δ] ἦραν δὲ μερίδας παρ' αὐτοῦ πρὸς ἑαυτούς. ἐμεγαλύνθη δὲ ἡ μερὶς βενιαμὶν παρὰ τὰς μερίδας πάντων πενταπλασίως πρὸς τὰς ἐκείνων. ἔπιον δέ, καὶ ἐμεθύ- Z σθησαν μετ' αὐτοῦ.

α Καὶ κάρυα] Aquila. ἀμύγδαλα. β [Συνεστρέφετο τὰ ἔγκατα αὐτοῦ] AA. LL. τὰ σπλάγχνα. In alijs est. τὰ ἔντερα. β [Βδέλυγμα γάρ ἐστι τοῖς αἰγυπτίοις] Ita LL. VV. & S. Ioannes Chrysostomus, & S. Augustinus. δ [Ἦραν δὲ μερίδας αὐτοῦ πρὸς ἑαυτούς] AA.LL. πρὸς αὐτούς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΜΔ΄. 44

Καὶ ἐνετείλατο ὁ ἰωσὴφ τῷ ὄντι ἐπὶ τῆς οἰκίας αὐτοῦ, λέγων. πλήσατε τοὺς μαρσίππους τῶν ἀνθρώ-

βρωμάτων, ὅσα ἐὰν δύνωνται ἆραι. καὶ ἐμβάλετε ἑκάστου τὸ ἀργύριον ἐπὶ τοῦ στόματος τοῦ μαρσίππου. [α] καὶ τὸ κόνδυ μου τὸ ἀργυροῦν ἐμβάλετε εἰς τὸν μάρσιππον τοῦ νεωτέρου, καὶ τὴν τιμὴν τοῦ σίτου αὐτοῦ. ἐγενήθη δὲ κατὰ τὸ ῥῆμα ἰωσὴφ, καθὼς εἶπε. τὸ πρωῒ διέφαυσε. καὶ οἱ ἄνθρωποι ἀπεστάλησαν, αὐτοὶ καὶ οἱ ὄνοι αὐτῶν. ἐξελθόντων δὲ αὐτῶν τὴν πόλιν, οὐκ ἀπέσχον μακράν. καὶ ἰωσὴφ εἶπε τῷ ἐπὶ τῆς οἰκίας αὐτοῦ. ἀναστὰς ἐπιδίωξον ὀπίσω τῶν ἀνθρώπων, καὶ καταλήψῃ αὐτοὺς, καὶ ἐρεῖς αὐτοῖς. τί ὅτι ἀνταπεδώκατε πονηρὰ ἀντὶ καλῶν; ἱνατί ἐκλέψατέ μου τὸ κόνδυ τὸ ἀργυροῦν; οὐ τοῦτό ἐστιν, ἐν ᾧ πίνει ὁ κύριός μου; αὐτὸς δὲ οἰωνισμῷ οἰωνίζεται ἐν αὐτῷ. πονηρὰ συντετελέκατε ἃ πεποιήκατε. εὑρὼν δὲ αὐτοὺς, εἶπεν αὐτοῖς κατὰ τὰ ῥήματα ταῦτα. οἱ δὲ εἶπαν αὐτῷ. ἱνατί λαλεῖ ὁ κύριος κατὰ τὰ ῥήματα ταῦτα; μὴ γένοιτο τοῖς παισί σου ποιῆσαι κατὰ τὸ ῥῆμα τοῦτο. εἰ τὸ μὲν ἀργύριον, ὃ εὕρομεν ἐν τοῖς μαρσίπποις ἡμῶν, ἀπεστρέψαμεν πρὸς σὲ ἐκ γῆς χαναάν, πῶς ἂν κλέψαιμεν ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ κυρίου σου ἀργύριον ἢ χρυσίον; παρ' ᾧ ἂν εὑρῇς τὸ κόνδυ τῶν παίδων σου, ἀποθνησκέτω. καὶ ἡμεῖς δὲ ἐσόμεθα παῖδες τῷ κυρίῳ ἡμῶν. ὁ δὲ εἶπε. καὶ νῦν ὡς λέγετε, οὕτως ἔσται. παρ' ᾧ ἂν εὑρεθῇ τὸ κόνδυ, ἔσται μου παῖς, ὑμεῖς δὲ ἔσεσθε καθαροί. καὶ ἔσπευσαν, καὶ καθεῖλαν ἕκαστος τὸν μάρσιππον αὐτοῦ ἐπὶ τὴν γῆν. καὶ ἤνοιξαν ἕκαστος τὸν μάρσιππον αὐτοῦ. ἠρεύνησε δὲ ἀπὸ τοῦ πρεσβυτέρου ἀρξάμενος, ἕως ἦλθεν ἐπὶ τὸν νεώτερον. καὶ εὗρε τὸ κόνδυ ἐν τῷ μαρσίππῳ τοῦ βενιαμίν. καὶ διέρρηξαν τὰ ἱμάτια αὐτῶν, καὶ ἐπέθηκαν ἕκαστος τὸν μάρσιππον αὐτοῦ ἐπὶ τὸν ὄνον αὐτοῦ, καὶ ἐπέστρεψαν εἰς τὴν πόλιν. εἰσῆλθε δὲ ἰούδας καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ πρὸς ἰωσὴφ ἔτι αὐτοῦ ὄντος ἐκεῖ, καὶ ἔπεσον ἐναντίον αὐτοῦ ἐπὶ τὴν γῆν. εἶπε δὲ αὐτοῖς ἰωσήφ. τί τὸ πρᾶγμα τοῦτο ἐποιήσατε; οὐκ οἴδατε ὅτι [β] οἰωνισμῷ οἰωνιεῖται ὁ ἄνθρωπος, οἷος ἐγώ; εἶπε δὲ ἰούδας. τί ἀντεροῦμεν τῷ κυρίῳ ἢ τί λαλήσομεν ἢ τί δικαιωθῶμεν; ὁ θεὸς δὲ εὗρε τὴν ἀδικίαν τῶν παίδων σου. ἰδού ἐσμεν οἰκέται τῷ κυρίῳ ἡμῶν, καὶ ἡμεῖς, καὶ παρ' ᾧ εὑρέθη τὸ κόνδυ. εἶπε δὲ ἰωσήφ. μή μοι γένοιτο ποιῆσαι τὸ ῥῆμα τοῦτο. ὁ ἄνθρωπος παρ' ᾧ εὑρέθη τὸ κόνδυ, αὐτὸς ἔσται μου παῖς. ὑμεῖς δὲ ἀνάβητε μετὰ σωτηρίας πρὸς τὸν πατέρα ὑμῶν. ἐγγίσας δὲ αὐτῷ ἰούδας, εἶπε. δέομαι κύριε, λαλησάτω ὁ παῖς σου ῥῆμα ἐναντίον σου, καὶ μὴ θυμωθῇς τῷ παιδί σου, ὅτι σὺ εἶ μετὰ φαραώ. κύριε σὺ ἠρώτησας τοὺς παῖδάς σου, λέγων. εἰ ἔχετε πατέρα ἢ ἀδελφόν. καὶ εἴπαμεν τῷ κυρίῳ. ἔστιν ἡμῖν πατὴρ πρεσβύτερος, καὶ παιδίον γήρως νεώτερον αὐτῷ, καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἀπέθανεν, αὐτὸς δὲ μόνος ὑπελείφθη τῇ μητρὶ αὐτοῦ, ὁ δὲ πατὴρ αὐτὸν ἠγάπησεν. εἶπας δὲ τοῖς παισί σου. καταγάγετε αὐτὸν πρὸς μὲ, καὶ ἐπιμελοῦμαι αὐτοῦ. καὶ εἴπαμεν τῷ κυρίῳ. οὐ δυνήσεται τὸ παιδίον καταλιπεῖν τὸν πατέρα αὐτοῦ. ἐὰν δὲ καταλίπῃ τὸν πατέρα, ἀποθανεῖται. σὺ δὲ εἶπας τοῖς παισί σου. ἐὰν μὴ καταβῇ ὁ ἀδελφὸς ὑμῶν ὁ νεώτερος μεθ' ὑμῶν, οὐ προσθήσεσθε ἰδεῖν τὸ πρόσωπόν μου. ἐγένετο δὲ ἡνίκα ἀνέβημεν πρὸς τὸν παῖδά σου πατέρα ἡμῶν, ἀπηγγείλαμεν αὐτῷ τὰ ῥήματα τοῦ κυρίου ἡμῶν. εἶπε δὲ ὁ πατὴρ ἡμῶν. βαδίσατε πάλιν καὶ ἀγοράσατε ἡμῖν μικρὰ βρώματα. ἡμεῖς δὲ εἴπομεν. οὐ δυνησόμεθα καταβῆναι. ἀλλ' εἰ μὲν ὁ ἀδελφὸς ἡμῶν ὁ νεώτερος καταβαίνει μεθ' ἡμῶν, καταβησόμεθα. οὐ γὰρ δυνησόμεθα ἰδεῖν τὸ πρόσωπον τοῦ ἀνθρώπου, τοῦ ἀδελφοῦ ἡμῶν τοῦ νεωτέρου μὴ ὄντος μεθ' ἡμῶν. εἶπε δὲ ὁ παῖς σου πατὴρ ἡμῶν πρὸς ἡμᾶς. ὑμεῖς γινώσκετε ὅτι δύο ἔτεκέ μοι ἡ γυνὴ, καὶ ἐξῆλθεν ὁ εἷς ἀπ' ἐμοῦ. καὶ εἴπατε ὅτι θηριόβρωτος γέγονεν, καὶ οὐκ ἴδον αὐτὸν ἄχρι νῦν. ἐὰν οὖν λάβητε καὶ τοῦτον ἐκ τοῦ προσώπου μου, καὶ συμβῇ αὐτῷ μαλακία ἐν τῇ ὁδῷ, καὶ κατάξετέ μου τὸ γῆρας μετὰ λύπης εἰς ᾅδου. νῦν οὖν ἐὰν εἰσπορεύωμαι πρὸς τὸν παῖδά σου, πατέρα δὲ ἡμῶν, καὶ τὸ παιδίον μὴ ᾖ μεθ' ἡμῶν, [γ] ἡ δὲ ψυχὴ αὐτοῦ ἐκκρέμαται ἐκ τῆς τούτου ψυχῆς, καὶ ἔσται ἐν τῷ ἰδεῖν αὐτὸν μὴ ὂν τὸ παιδίον μεθ' ἡμῶν, τελευτήσει, καὶ κατάξουσιν οἱ παῖδές σου τὸ γῆρας τοῦ παιδός σου, πατρὸς δὲ ἡμῶν, μετὰ λύπης εἰς ᾅδου. ὁ γὰρ παῖς σου παρὰ τοῦ πατρὸς, λέγων, ἐκδέδεκται τὸ παιδίον. ἐὰν μὴ ἀγάγω αὐτὸν πρὸς σὲ, καὶ στήσω αὐτὸν ἐνώπιόν σου, ἡμαρτηκὼς ἔσομαι εἰς τὸν πατέρα πάσας τὰς ἡμέρας. νῦν οὖν παραμενῶ σοι παῖς ἀντὶ τοῦ παιδίου, οἰκέτης τοῦ κυρίου. τὸ δὲ παιδίον ἀναβήτω μετὰ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ. πῶς γὰρ ἀναβήσομαι πρὸς τὸν πατέρα, τοῦ παιδίου μὴ ὄντος μεθ' ἡμῶν; ἵνα μὴ ἴδω τὰ κακὰ, ἃ εὑρήσει τὸν πατέρα μου.

α Καὶ τὸ κόνδυ] Aquila. σκύφος. Symmachus. φιάλην.
β [Οἰωνισμῷ οἰωνιεῖται] AA. LL. οἰωνισμῷ οἰωνίζεται. Schol. τὸ σαμαρειτικόν. καὶ αὐτὸς πειρασμῷ πειράζει ἐν αὐτῷ. Aliud schol. καὶ γὰρ ἔγνωτε ὅτι πειρασμῷ πειράζεται ὅμοιος ἐμοί. γ Ἡ δὲ ψυχὴ αὐτοῦ ἐκκρέμαται] A. συνδεδεμένη. S. ἐνδέδεται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ. ΜΕ΄. 45

ΚΑὶ οὐκ ἠδύνατο ἰωσὴφ ἀνέχεσθαι πάντων τῶν παρεστηκότων αὐτῷ, ἀλλ' εἶπεν. ἐξαποστείλατε πάντας ἀπ' ἐμοῦ. καὶ οὐ παρειστήκει οὐδεὶς τῷ ἰωσὴφ, ἡνίκα ἀνεγνωρίζετο τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ. καὶ ἀφῆκε φωνὴν μετὰ κλαυθμοῦ. ἤκουσαν δὲ πάντες οἱ αἰγύπτιοι, καὶ ἀκουστὸν ἐγένετο εἰς τὸν οἶκον φαραώ. εἶπε δὲ ἰωσὴφ πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ. ἐγώ εἰμι ἰωσήφ. ἔτι ὁ πατήρ μου ζῇ; καὶ οὐκ ἠδύναντο οἱ ἀδελφοὶ ἀποκριθῆναι αὐτῷ. ἐταράχθησαν γάρ. εἶπε δὲ ἰωσὴφ πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ. ἐγγίσατε πρὸς μέ. καὶ ἤγγισαν. καὶ εἶπεν. ἐγώ εἰμι ἰωσὴφ ὁ ἀδελφὸς ὑμῶν, ὃν ἀπέδοσθε εἰς αἴγυπτον. νῦν οὖν μὴ λυπεῖσθε, μὴ δὲ σκληρὸν ὑμῖν φανήτω, ὅτι ἀπέδοσθέ με ὧδε. [α] εἰς γὰρ ζωὴν ἀπέστειλέ με ὁ θεὸς ἔμπροσθεν ὑμῶν. τοῦτο γὰρ δεύτερον ἔτος λιμὸς ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ἔτι λοιπὰ πέντε ἔτη, ἐν οἷς οὐκ ἔστιν ἀροτρίασις, οὐδὲ ἀμητός. ἀπέστειλε γάρ με ὁ θεὸς ἔμπροσθεν ὑμῶν, ὑπολείπεσθαι

πεσθαι ὑμῖν κατάλειμμα ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ἐκθρέψαι ὑμῶν κατάλειψιν μεγάλην. νῦν οὖν οὐχ ὑμεῖς με ἀπεστάλκατε ὧδε, ἀλλὰ ὁ θεός. καὶ ἐποίησέ με, ὡς πατέρα φαραώ, καὶ κύριον παντὸς τοῦ οἴκου αὐτοῦ, καὶ ἄρχοντα πάσης γῆς αἰγύπτου. σπεύσαντες οὖν, ἀνάβητε πρὸς τὸν πατέρα μου, καὶ εἴπατε αὐτῷ. τάδε λέγει ὁ υἱός σου ἰωσήφ. ἐποίησέ με ὁ θεὸς κύριον πάσης γῆς αἰγύπτου. κατάβηθι οὖν πρός με, καὶ μὴ μείνῃς. καὶ κατοικήσεις ἐν γῇ γεσὲμ ἀραβίας. καὶ ἔσῃ ἐγγύς μου σὺ καὶ οἱ υἱοί σου, καὶ οἱ υἱοὶ τῶν υἱῶν σου, τὰ πρόβατά σου, καὶ οἱ βόες σου, καὶ ὅσα σοι ἐστί. καὶ ἐκθρέψω σε ἐκεῖ. ἔτι γὰρ πέντε ἔτη λιμός. ἵνα μὴ ἐκτριβῇς σύ, καὶ οἱ υἱοί σου, καὶ πάντα τὰ ὑπάρχοντά σου. ἰδοὺ οἱ ὀφθαλμοὶ ὑμῶν βλέπουσι, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ βενιαμὶν τοῦ ἀδελφοῦ μου, ὅτι τὸ στόμα μου τὸ λαλοῦν πρὸς ὑμᾶς. ἀπαγγείλατε οὖν τῷ πατρί μου πᾶσαν τὴν δόξαν μου τὴν ἐν αἰγύπτῳ, καὶ ὅσα ἴδετε. καὶ ταχύναντες, καταγάγετε τὸν πατέρα μου ὧδε. καὶ ἐπιπεσὼν ἐπὶ τὸν τράχηλον βενιαμὶν τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, ἔκλαυσεν ἐπ' αὐτῷ. καὶ βενιαμὶν ἔκλαυσεν ἐπὶ τῷ τραχήλῳ αὐτοῦ. καὶ καταφιλήσας πάντας τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ, ἔκλαυσεν ἐπ' αὐτοῖς. καὶ μετὰ ταῦτα, ἐλάλησαν οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ πρὸς αὐτόν. καὶ διεβοήθη ἡ φωνὴ εἰς τὸν οἶκον φαραώ, λέγοντες. ἥκασιν οἱ ἀδελφοὶ ἰωσήφ. ἐχάρη δὲ φαραώ, καὶ ἡ θεραπεία αὐτοῦ. εἶπε δὲ φαραὼ πρὸς ἰωσήφ. εἰπὸν τοῖς ἀδελφοῖς σου, τοῦτο ποιήσατε, [β] γεμίσατε τὰ φορεῖα ὑμῶν, καὶ ἀπέλθετε εἰς γῆν χαναάν. καὶ ἀναλαβόντες τὸν πατέρα ὑμῶν, καὶ τὰ ὑπάρχοντα ὑμῶν, ἥκετε πρός με. καὶ δώσω ὑμῖν πάντων τῶν ἀγαθῶν αἰγύπτου. καὶ φάγεσθε τὸν μυελὸν τῆς γῆς. σὺ δὲ ἔντειλαι ταῦτα. λαβεῖν αὐτοῖς ἁμάξας ἐκ γῆς αἰγύπτου τοῖς παιδίοις ὑμῶν, καὶ ταῖς γυναιξὶν ὑμῶν. καὶ ἀναλαβόντες τὸν πατέρα ὑμῶν, παραγίνεσθε. καὶ μὴ φείσησθε τοῖς ὀφθαλμοῖς τῶν σκευῶν ὑμῶν. τὰ γὰρ πάντα ἀγαθὰ αἰγύπτου, ὑμῖν ἔσται. ἐποίησαν δὲ οὕτως οἱ υἱοὶ ἰσραήλ. ἔδωκε δὲ ἰωσὴφ αὐτοῖς ἁμάξας κατὰ τὰ εἰρημένα ὑπὸ φαραὼ τοῦ βασιλέως. καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς ἐπισιτισμὸν εἰς τὴν ὁδόν. καὶ πᾶσιν ἔδωκε δισσὰς στολάς. τῷ δὲ βενιαμὶν ἔδωκε τριακοσίους χρυσοῦς, [γ] καὶ πέντε ἐξαλλασσούσας στολάς. [δ] καὶ τῷ πατρὶ αὐτοῦ ἀπέστειλε κατὰ τὰ αὐτά. καὶ δέκα ὄνους αἴροντας ἀπὸ πάντων τῶν ἀγαθῶν αἰγύπτου, καὶ δέκα ἡμιόνους αἰρούσας ἄρτους τῷ πατρὶ αὐτοῦ εἰς ὁδόν. ἐξαπέστειλε δὲ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ. καὶ ἐπορεύθησαν. καὶ εἶπεν αὐτοῖς. μὴ ὀργίζεσθε ἐν τῇ ὁδῷ. καὶ ἀνέβησαν ἐξ αἰγύπτου, καὶ ἦλθον εἰς γῆν χαναὰν πρὸς ἰακὼβ τὸν πατέρα αὐτῶν. καὶ ἀνήγγειλαν αὐτῷ, λέγοντες. ὅτι ὁ υἱός σου ἰωσὴφ ζῇ, καὶ αὐτὸς ἄρχει πάσης γῆς αἰγύπτου. καὶ ἐξέστη τῇ διανοίᾳ ἰακώβ, οὐ γὰρ ἐπίστευσεν αὐτοῖς. ἐλάλησαν δὲ αὐτῷ πάντα τὰ ῥηθέντα ὑπὸ ἰωσήφ, ὅσα εἶπεν αὐτοῖς. ἰδὼν δὲ τὰς ἁμάξας, ἃς ἀπέστειλεν ἰωσήφ, ὥστε ἀναλαβεῖν αὐτόν, ἀνεζωπύρησε τὸ πνεῦμα ἰακὼβ τοῦ πατρὸς αὐτῶν. εἶπε δὲ ἰσραήλ, μέγα μοί ἐστιν, εἰ ἔτι ἰωσὴφ ὁ υἱός μου ζῇ. πορευθεὶς, ὄψομαι αὐτὸν πρὸ τοῦ ἀποθανεῖν με.

α Εἰς γὰρ ζωὴν ἀπέστειλέ με ὁ θεός] Aquila. ζώωσιν. Symmachus. σωτηρίαν. β [Γεμίσατε τὰ φορεῖα ὑμῶν] Ita LL. VV. & ita S. Hieronymus in Quæst. Hebr. testatur vertisse Septuaginta, & interpretatur vehicula. AA. LL. πορεῖα. In aliis est. φορτία. S. Ambrosius. mandat impleri eorum sarcinas tritico. γ [Πέντε ἐξαλλασσούσας στολάς] Schol. ὁ σύρος, πέντε ζυγὰς στολῶν καὶ διακοσίους χρυσίνους.] δ [Καὶ τῷ πατρὶ αὐτοῦ ἀπέστειλε κατὰ τὰ αὐτά] AA. LL. κατὰ ταῦτα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Μϛʹ. 46

Απάρας δὲ ἰσραήλ, αὐτὸς καὶ πάντα τὰ αὐτοῦ, ἦλθεν ἐπὶ τὸ φρέαρ τοῦ ὅρκου. καὶ ἔθυσε θυσίαν τῷ θεῷ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἰσαάκ. εἶπε δὲ ὁ θεὸς τῷ ἰσραὴλ ἐν ὁράματι τῆς νυκτός, εἰπών. ἰακὼβ, ἰακώβ. ὁ δὲ εἶπε. τί ἐστιν; ὁ δὲ λέγει αὐτῷ. ἐγώ εἰμι ὁ θεὸς τῶν πατέρων σου. μὴ φοβοῦ καταβῆναι εἰς αἴγυπτον. εἰς γὰρ ἔθνος μέγα ποιήσω σε ἐκεῖ. καὶ ἐγὼ καταβήσομαι μετὰ σοῦ εἰς αἴγυπτον, καὶ ἐγὼ ἀναβιβάσω σε εἰς τέλος. καὶ ἰωσὴφ ἐπιβαλεῖ τὰς χεῖρας αὐτοῦ ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμούς σου. ἀνέστη δὲ ἰακὼβ ἀπὸ τοῦ φρέατος τοῦ ὅρκου. καὶ ἀνέλαβον οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ τὸν πατέρα αὐτῶν, καὶ τὴν ἀποσκευήν, καὶ τὰς γυναῖκας αὐτῶν ἐπὶ τὰς ἁμάξας, ἃς ἀπέστειλεν ἰωσὴφ ἆραι αὐτόν. καὶ ἀναλαβόντες τὰ ὑπάρχοντα αὐτῶν, καὶ πᾶσαν τὴν κτῆσιν, ἣν ἐκτήσαντο ἐν γῇ χαναάν, εἰσῆλθον εἰς αἴγυπτον ἰακώβ, καὶ πᾶν τὸ σπέρμα αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ. υἱοί, καὶ υἱοὶ τῶν υἱῶν αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ. θυγατέρες, καὶ θυγατέρες τῶν θυγατέρων αὐτοῦ. καὶ πᾶν τὸ σπέρμα αὐτοῦ ἤγαγεν εἰς αἴγυπτον. ταῦτα δὲ τὰ ὀνόματα τῶν υἱῶν ἰσραὴλ τῶν εἰσελθόντων εἰς αἴγυπτον ἅμα ἰακὼβ τῷ πατρὶ αὐτῶν. ἰακὼβ καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ. πρωτότοκος ἰακώβ. ρουβήν. υἱοὶ δὲ ρουβήν. ἐνώχ, καὶ φαλλός, ἀσρών, καὶ χαρμί. υἱοὶ δὲ συμεών. ἰεμουήλ, καὶ ἰαμείν, καὶ αὼδ, καὶ ἀχείν, καὶ σαάρ, καὶ σαοὺλ υἱὸς τῆς χαναανίτιδος. υἱοὶ δὲ λευΐ. γηρσών, καὰθ, καὶ μεραρί. υἱοὶ δὲ ἰούδα. ἤρ, καὶ αὐνάν, καὶ σηλώμ, καὶ φαρές, καὶ ζαρά. ἀπέθανε δὲ ἢρ καὶ αὐνὰν ἐν γῇ χαναάν. ἐγένοντο δὲ υἱοὶ φαρές. ἐσρών, καὶ ἰεμουήλ. υἱοὶ δὲ ἰσσάχαρ. θωλά, καὶ φουά, καὶ ἀσούμ, καὶ σαμβράμ. υἱοὶ δὲ ζαβουλών. σερέδ, καὶ ἀλλών, καὶ ἀχοήλ. οὗτοι υἱοὶ λείας, οὓς ἔτεκε τῷ ἰακὼβ ἐν μεσοποταμίᾳ τῆς συρίας, καὶ δίναν τὴν θυγατέρα αὐτοῦ. πᾶσαι αἱ ψυχαὶ υἱοὶ καὶ θυγατέρες, τριάκοντα τρεῖς. υἱοὶ δὲ γάδ. σαφών, καὶ ἀγγίς, καὶ σαυνίς, καὶ θασοβάν, καὶ ἀηδείς, καὶ ἀροηδείς, καὶ ἀρεηλείς. υἱοὶ δὲ ἀσήρ. ἰεμνά, ἰεσσουά, καὶ ἰεσουΐλ, καὶ βαριά, καὶ σάρα ἀδελφὴ αὐτῶν. υἱοὶ δὲ βαριά. χοβόρ, καὶ μελχιήλ. οὗτοι υἱοὶ ζελφάς, ἣν ἔδωκε λάβαν λείᾳ τῇ θυγατρὶ αὐτοῦ, ἣ ἔτεκε τούτους τῷ ἰακὼβ δεκαὲξ ψυχάς. υἱοὶ δὲ ῥαχὴλ γυναικὸς ἰακώβ. ἰωσήφ, καὶ βενιαμίν. ἐγένοντο δὲ υἱοὶ ἰωσὴφ ἐν γῇ αἰγύπτου, οὓς ἔτεκεν αὐτῷ ἀσενὲθ θυγάτηρ πετεφρῆ ἱερέως ἡλιουπόλεως, τὸν μανασσῆ, καὶ τὸν ἐφραΐμ. ἐγένοντο δὲ υἱοὶ μανασσῆ, οὓς ἔτεκεν αὐτῷ ἡ

παλ-

παλλακὴ ἡ σύρα τὸν μαχίρ. μαχὶρ δὲ ἐγέννησε τὸν γαλαάδ. υἱοὶ δὲ ἐφραὶμ ἀδελφοῦ μανασσῆ. σουταλαὰμ, καὶ ταάμ. υἱοὶ δὲ σουταλαάμ. ἐδώμ. υἱοὶ δὲ βενιαμίν. βαλὰ, καὶ βοχὸρ, καὶ ἀσβήλ. ἐγένοντο δὲ υἱοὶ βαλά. γηρὰ, καὶ νοεμὰν, καὶ ἀγχὶς, καὶ ῥὼς, καὶ μαμφίμ. γηρὰ δὲ ἐγέννησε τὸν ἀράδ. οὗτοι υἱοὶ ῥαχὴλ, οὓς ἔτεκε τῷ ἰακώβ. πᾶσαι αἱ ψυχαὶ δεκαοκτώ. υἱοὶ δὲ δάν. ἀσόμ. καὶ υἱοὶ νεφθαλί. ἀσιὴλ, καὶ γωνὶ, καὶ ἰσσάαρ, καὶ σολλήμ. οὗτοι υἱοὶ βαλλᾶς, ἣν ἔδωκε λάβαν ῥαχὴλ τῇ θυγατρὶ αὐτοῦ, ἣ ἔτεκε ταύτους τῷ ἰακώβ. πᾶσαι αἱ ψυχαὶ ἑπτά. πᾶσαι δὲ ψυχαὶ αἱ εἰσελθοῦσαι μετὰ ἰακὼβ εἰς αἴγυπτον, οἱ ἐξελθόντες ἐκ τῶν μηρῶν αὐτοῦ χωρὶς τῶν γυναικῶν υἱῶν ἰακὼβ, πᾶσαι αἱ ψυχαὶ, ἑξηκονταέξ. υἱοὶ δὲ ἰωσὴφ οἱ γενόμενοι αὐτῷ ἐν γῇ αἰγύπτῳ, ψυχαὶ ἐννέα. πᾶσαι ψυχαὶ οἴκου ἰακὼβ αἱ εἰσελθοῦσαι μετὰ ἰακὼβ εἰς αἴγυπτον, ψυχαὶ ἑβδομηκονταπέντε. τὸν δὲ ἰούδαν ἀπέστειλεν ἔμπροσθεν αὐτοῦ πρὸς ἰωσὴφ συναντῆσαι αὐτῷ καθ' ἡρώων πόλιν, εἰς γῆν ῥαμεσσῆ. ζεύξας δὲ ἰωσὴφ τὰ ἅρματα αὐτοῦ, ἀνέβη εἰς συνάντησιν ἰσραὴλ τῷ πατρὶ αὐτοῦ, καθ' ἡρώων πόλιν. καὶ ὀφθεὶς αὐτῷ, ἐπέπεσεν ἐπὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ. [a] καὶ ἔκλαυσε κλαυθμῷ πίονι. καὶ εἶπεν ἰσραὴλ πρὸς ἰωσήφ. [b] ἀποθανοῦμαι ἀπὸ τοῦ νῦν, ἐπεὶ ἑώρακα τὸ πρόσωπόν σου. ἔτι γὰρ σὺ ζῇς. εἶπε δὲ ἰωσὴφ πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ. ἀναβὰς ἀπαγγελῶ τῷ φαραῷ, καὶ ἐρῶ αὐτῷ. οἱ ἀδελφοί μου, καὶ ὁ οἶκος τοῦ πατρός μου, οἳ ἦσαν ἐν γῇ χαναὰν, ἥκασι πρός με. οἱ δὲ ἄνδρες εἰσὶ ποιμένες. ἄνδρες γὰρ κτηνοτρόφοι ἦσαν. καὶ τὰ κτήνη, καὶ τοὺς βόας, καὶ πάντα τὰ αὐτῶν ἀγηόχασιν. ἐὰν οὖν καλέσῃ ὑμᾶς φαραὼ, καὶ εἴπῃ ὑμῖν. τί τὸ ἔργον ὑμῶν ἐστι; ἐρεῖτε. ἄνδρες κτηνοτρόφοι ἐσμὲν οἱ παῖδές σου ἐκ παιδὸς ἕως τοῦ νῦν, καὶ ἡμεῖς, καὶ οἱ πατέρες ἡμῶν. ἵνα κατοικήσητε ἐν γῇ γεσὲμ ἀραβίας. βδέλυγμα γάρ ἐστιν αἰγυπτίοις πᾶς ποιμὴν προβάτων.

a Καὶ ἔκλαυσε κλαυθμῷ πίονι] Ita L. V. In alijs, πίονι mutatum est in, πλείονι. vt in Psal. 77. ex ἀπέκτεινεν ἐν τοῖς πίοσιν αὐτῶν simili mutatione factum est, ἀπέκτεινεν ἐν τοῖς πλείοσιν αὐτῶν. At in LL.VV. ibi est πίοσιν, pro quo Latina editio habet, occidit pingues eorum. β [Ἀποθανοῦμαι ἀπὸ τοῦ νῦν] Aquila. ἀποθάνοιμι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ. ΜΖ'. 47.

Ἐλθὼν δὲ ἰωσὴφ ἀπήγγειλε τῷ φαραῷ, λέγων. ὁ πατήρ μου, καὶ οἱ ἀδελφοί μου, καὶ τὰ κτήνη, καὶ οἱ βόες αὐτῶν, καὶ πάντα τὰ αὐτῶν ἦλθον ἐκ γῆς χαναάν. καὶ ἰδού εἰσιν ἐν γῇ γεσέμ. ἀπὸ δὲ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ παρέλαβε πέντε ἄνδρας, καὶ ἔστησεν αὐτοὺς ἐναντίον φαραώ. καὶ εἶπε φαραὼ τοῖς ἀδελφοῖς ἰωσήφ. τί τὸ ἔργον ὑμῶν; οἱ δὲ εἶπαν τῷ φαραῷ. ποιμένες προβάτων οἱ παῖδές σου, καὶ ἡμεῖς, καὶ οἱ πατέρες ἡμῶν. εἶπαν δὲ τῷ φαραῷ. παροικεῖν ἐν τῇ γῇ ἥκαμεν. οὐ γάρ ἐστι νομὴ τοῖς κτήνεσι τῶν παίδων σου. ἐνίσχυσε γὰρ ὁ λιμὸς ἐν γῇ χαναάν. νῦν οὖν κατοικήσωμεν ἐν γῇ γεσέμ. εἶπε δὲ φαραὼ τῷ ἰωσήφ. κατοικείτωσαν ἐν γῇ γεσέμ. εἰ δὲ ἐπίστῃ, ὅτι εἰσὶν ἐν αὐτοῖς ἄνδρες δυνατοὶ, κατάστησον αὐτοὺς ἄρχοντας τῶν ἐμῶν κτηνῶν. ἦλθον δὲ εἰς αἴγυπτον πρὸς ἰωσὴφ ἰακὼβ, καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ. καὶ ἤκουσε φαραὼ βασιλεὺς αἰγύπτου. καὶ εἶπε φαραὼ πρὸς ἰωσὴφ, λέγων. ὁ πατήρ σου, καὶ οἱ ἀδελφοί σου ἥκασι πρὸς σέ. ἰδοὺ ἡ γῆ αἰγύπτου ἐναντίον σου ἐστίν. ἐν τῇ βελτίστῃ γῇ κατοίκισον τὸν πατέρα σου, καὶ τοὺς ἀδελφούς σου. εἰσήγαγε δὲ ἰωσὴφ ἰακὼβ τὸν πατέρα αὐτοῦ, καὶ ἔστησεν αὐτὸν ἐναντίον φαραώ. καὶ εὐλόγησεν ἰακὼβ τὸν φαραώ. εἶπε δὲ φαραὼ τῷ ἰακώβ. πόσα ἔτη ἡμερῶν τῆς ζωῆς σου; καὶ εἶπεν ἰακὼβ τῷ φαραῷ. [a] αἱ ἡμέραι τῶν ἐτῶν τῆς ζωῆς μου, ἃς παροικῶ, ἑκατὸν τριάκοντα ἔτη. μικραὶ καὶ πονηραὶ γεγόνασιν αἱ ἡμέραι τῶν ἐτῶν τῆς ζωῆς μου. οὐκ ἀφίκοντο εἰς τὰς ἡμέρας τῶν ἐτῶν τῆς ζωῆς τῶν πατέρων μου, ἃς ἡμέρας παρῴκησαν. καὶ εὐλογήσας ἰακὼβ τὸν φαραὼ, ἐξῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ. καὶ κατῴκισεν ἰωσὴφ τὸν πατέρα αὐτοῦ, καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ. καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς κατάσχεσιν ἐν γῇ αἰγύπτῳ, ἐν τῇ βελτίστῃ γῇ ἐν γῇ ῥαμεσσῆ, καθὰ προσέταξε φαραώ. καὶ ἐσιτομέτρει ἰωσὴφ τῷ πατρὶ αὐτοῦ, καὶ τοῖς ἀδελφοῖς, καὶ παντὶ τῷ οἴκῳ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ σῖτον κατὰ σῶμα. σῖτος δὲ οὐκ ἦν ἐν πάσῃ τῇ γῇ. ἐνίσχυσε γὰρ ὁ λιμὸς σφόδρα. ἐξέλιπε δὲ ἡ γῆ αἰγύπτου καὶ ἡ γῆ χαναὰν ἀπὸ τοῦ λιμοῦ. συνήγαγε δὲ ἰωσὴφ πᾶν τὸ ἀργύριον τὸ εὑρεθὲν ἐν γῇ αἰγύπτου καὶ ἐν γῇ χαναὰν τοῦ σίτου, οὗ ἠγόραζον, καὶ ἐσιτομέτρει αὐτοῖς. καὶ εἰσήνεγκεν ἰωσὴφ πᾶν τὸ ἀργύριον εἰς τὸν οἶκον φαραώ. καὶ ἐξέλιπε πᾶν τὸ ἀργύριον ἐκ γῆς αἰγύπτου, καὶ ἐκ γῆς χαναάν. ἦλθον δὲ πάντες οἱ αἰγύπτιοι πρὸς ἰωσὴφ, λέγοντες. δὸς ἡμῖν ἄρτους, καὶ ἵνα τί ἀποθνήσκομεν ἐναντίον σου; ἐκλέλοιπε γὰρ τὸ ἀργύριον ἡμῶν. εἶπε δὲ αὐτοῖς ἰωσήφ. φέρετε τὰ κτήνη ὑμῶν, καὶ δώσω ὑμῖν ἄρτους, ἀντὶ τῶν κτηνῶν ὑμῶν, εἰ ἐκλέλοιπε τὸ ἀργύριον ὑμῶν. ἤγαγον δὲ τὰ κτήνη αὐτῶν πρὸς ἰωσὴφ, καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς ἰωσὴφ ἄρτους ἀντὶ τῶν ἵππων, καὶ ἀντὶ τῶν προβάτων, καὶ ἀντὶ τῶν βοῶν, καὶ ἀντὶ τῶν ὄνων. καὶ ἐξέθρεψεν αὐτοὺς ἐν ἄρτοις ἀντὶ πάντων τῶν κτηνῶν αὐτῶν ἐν τῷ ἐνιαυτῷ ἐκείνῳ. ἐξῆλθε δὲ τὸ ἔτος ἐκεῖνο. καὶ ἦλθον πρὸς αὐτὸν ἐν τῷ ἔτει τῷ δευτέρῳ, καὶ εἶπαν αὐτῷ. μή ποτε ἐκτριβῶμεν ἀπὸ τοῦ κυρίου ἡμῶν; εἰ γὰρ ἐκλέλοιπε τὸ ἀργύριον ἡμῶν καὶ τὰ ὑπάρχοντα καὶ τὰ κτήνη πρὸς σὲ τὸν κύριον, καὶ οὐχ ὑπολέλειπται ἡμῖν ἐναντίον τοῦ κυρίου ἡμῶν ἀλλ' ἢ τὸ ἴδιον σῶμα καὶ ἡ γῆ ἡμῶν, ἵνα οὖν μὴ ἀποθάνωμεν ἐναντίον σου, καὶ ἡ γῆ ἐρημωθῇ, κτῆσαι ἡμᾶς καὶ τὴν γῆν ἡμῶν ἀντὶ ἄρτων, καὶ ἐσόμεθα ἡμεῖς καὶ ἡ γῆ ἡμῶν παῖδες τῷ φαραῷ. δὸς σπέρμα, ἵνα σπείρωμεν, καὶ ζῶμεν, καὶ μὴ ἀποθάνωμεν, καὶ ἡ γῆ οὐκ ἐρημωθήσεται. καὶ ἐκτήσατο ἰωσὴφ πᾶσαν τὴν γῆν τῶν αἰγυπτίων τῷ φαραῷ. ἀπέδοντο γὰρ οἱ αἰγύπτιοι τὴν γῆν αὐτῶν τῷ φαραῷ. ἐπεκράτησε γὰρ αὐτῶν ὁ λιμὸς, καὶ ἐγένετο ἡ γῆ τῷ φαραῷ. καὶ τὸν λαὸν κατεδουλώσατο

αὐτῷ εἰς παῖδας, ἀπ' ἄκρων ὁρίων αἰγύπτου ἕως τῶν ἄκρων, χωρὶς τῆς γῆς τῶν ἱερέων μόνον. οὐκ ἐκτήσατο ταύτην ἰωσήφ. β ἐν δόσει γὰρ ἔδωκε δόμα τοῖς ἱερεῦσι φαραώ. καὶ ἤσθιον τὴν δόσιν, ἣν ἔδωκεν αὐτοῖς φαραώ. διὰ τοῦτο οὐκ ἀπέδοντο τὴν γῆν αὐτῶν. εἶπε δὲ ἰωσὴφ πᾶσι τοῖς αἰγυπτίοις. ἰδοὺ κέκτημαι ὑμᾶς καὶ τὴν γῆν ὑμῶν σήμερον τῷ φαραῷ. λάβετε ἑαυτοῖς σπέρμα, καὶ σπείρατε τὴν γῆν. καὶ ἔσται τὰ γενήματα αὐτῆς, καὶ δώσετε τὸ πέμπτον μέρος τῷ φαραῷ. τὰ δὲ τέσσαρα μέρη ἔσται ὑμῖν αὐτοῖς εἰς σπέρμα τῇ γῇ, καὶ εἰς βρῶσιν ὑμῖν, καὶ πᾶσι τοῖς ἐν τοῖς οἴκοις ὑμῶν. καὶ εἶπαν. σέσωκας ἡμᾶς, εὕρομεν χάριν ἐναντίον τοῦ κυρίου ἡμῶν, καὶ ἐσόμεθα παῖδες τῷ φαραῷ. καὶ ἔθετο αὐτοῖς ἰωσὴφ εἰς πρόσταγμα ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης, ἐπὶ γῆς αἰγύπτου τῷ φαραῷ ἀποπεμπτοῦν, χωρὶς τῆς γῆς τῶν ἱερέων μόνον. οὐκ ἦν τῷ φαραῷ. κατῴκησε δὲ ἰσραὴλ ἐν γῇ αἰγύπτῳ ἐπὶ γῆς γεσέμ. καὶ γ ἐκληρονόμησαν ἐπ' αὐτῆς. καὶ ηὐξήθησαν καὶ ἐπληθύνθησαν σφόδρα. ἐπέζησε δὲ ἰακὼβ ἐν γῇ αἰγύπτῳ δεκαεπτὰ ἔτη. καὶ ἐγένοντο αἱ ἡμέραι ἰακὼβ ἐνιαυτῶν τῆς ζωῆς αὐτοῦ, ἑκατὸν τεσσαρακονταεπτὰ ἔτη. ἤγγισαν δὲ αἱ ἡμέραι ἰσραὴλ τοῦ ἀποθανεῖν, καὶ ἐκάλεσε τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἰωσήφ. καὶ εἶπεν αὐτῷ. εἰ εὕρηκα χάριν ἐναντίον σου, ὑπόθες τὴν χεῖρά σου ὑπὸ τὸν μηρόν μου, καὶ ποιήσεις ἐπ' ἐμὲ ἐλεημοσύνην καὶ ἀλήθειαν τοῦ μή με θάψαι ἐν αἰγύπτῳ, ἀλλὰ κοιμηθήσομαι μετὰ τῶν πατέρων μου. καὶ ἀρεῖς με ἐξ αἰγύπτου, καὶ θάψεις με ἐν τῷ τάφῳ αὐτῶν. ὁ δὲ εἶπεν. ἐγὼ ποιήσω κατὰ τὸ ῥῆμά σου. εἶπε δέ. ὄμοσόν μοι. καὶ ὤμοσεν αὐτῷ. δ καὶ προσεκύνησεν ἰσραὴλ ἐπὶ τὸ ἄκρον τῆς ῥάβδου αὐτοῦ.

α Αἱ ἡμέραι τῶν ἐτῶν τῆς ζωῆς μου, ἃς παροικῶ] Aquila. ἡμέραι ἐτῶν τῆς προσηλυτεύσεώς μου. β [Ἐν δόσει γὰρ ἔδωκε δόμα τοῖς ἱερεῦσι φαραώ] A. ἀκριβασμὸς γὰρ τοῖς ἱερεῦσιν. Symmachus. σύνταξις γὰρ ἦν τοῖς ἱερεῦσιν. Schol. καὶ γὰρ μερὶς ἦν τοῖς ἱερεῦσιν ἐκ συγχωρήσεως φαραώ. γ [Καὶ ἐκληρονόμησαν ἐπ' αὐτῆς] AA. LL. ἐκληρονομήθησαν. A. κατεσχέθησαν καὶ ηὐξήθησαν. δ [Καὶ προσεκύνησεν ἰσραὴλ ἐπὶ τὸ ἄκρον τῆς ῥάβδου αὐτοῦ] A. προσεκύνησεν ἰσραὴλ ἐπὶ κεφαλὴν τῆς κλίνης. S. ἐπὶ τὸ ἄκρον τῆς κλίνης. S. Paulus sequutus Septuaginta, ad Hebr. cap. 11. scripsit, ἐπὶ τὸ ἄκρον τῆς ῥάβδου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΜΗʹ. 48.

Ἐγένετο δὲ μετὰ τὰ ῥήματα ταῦτα, καὶ ἀπηγγέλη τῷ ἰωσήφ, ὅτι ὁ πατήρ σου ἐνοχλεῖται. καὶ ἀναλαβὼν τοὺς δύο υἱοὺς αὐτοῦ τὸν μανασσῆ καὶ τὸν ἐφραΐμ, ἦλθε πρὸς ἰακώβ. ἀπηγγέλη δὲ τῷ ἰακώβ, λέγοντες. ἰδοὺ ὁ υἱός σου ἰωσὴφ ἔρχεται πρὸς σέ. καὶ ἐνισχύσας ἰσραὴλ, ἐκάθισεν ἐπὶ τὴν κλίνην. καὶ εἶπεν ἰακὼβ τῷ ἰωσήφ. ὁ θεός μου ὤφθη μοι ἐν λουζᾶ ἐν γῇ χαναάν, καὶ εὐλόγησέ με. καὶ εἶπέ μοι. ἰδοὺ ἐγὼ αὐξανῶ σε, καὶ πληθυνῶ σε, καὶ ποιήσω σε εἰς συναγωγὰς ἐθνῶν. καὶ δώσω σοι τὴν γῆν ταύτην, καὶ τῷ σπέρματί σου μετὰ σὲ εἰς κατάσχεσιν αἰώνιον. νῦν οὖν οἱ δύο υἱοί σου, οἱ γενόμενοί σοι ἐν γῇ αἰγύπτῳ πρὸ τοῦ με ἐλθεῖν πρὸς σὲ εἰς αἴγυπτον, ἐμοί εἰσιν, ἐφραὶμ καὶ μανασσῆ, ὡς ῥουβὴν καὶ συμεὼν ἔσονταί μοι. τὰ δὲ ἔκγονα, ἃ ἐὰν γεννήσῃς μετὰ ταῦτα, ἔσονται ἐπὶ τῷ ὀνόματι τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν. κληθήσονται ἐπὶ τοῖς ἐκείνων κλήροις. ἐγὼ δὲ ἡνίκα ἠρχόμην ἐκ μεσοποταμίας τῆς συρίας, ἀπέθανε ῥαχὴλ ἡ μήτηρ σου ἐν γῇ χαναάν, ἐγγίζοντός μου κατὰ τὸν ἱππόδρομον χαβραθὰ τῆς γῆς, τοῦ ἐλθεῖν ἐφραθά. καὶ κατώρυξα αὐτὴν ἐν τῇ ὁδῷ τοῦ ἱπποδρόμου. αὕτη ἐστὶ βηθλεέμ. ἰδὼν δὲ ἰσραὴλ τοὺς υἱοὺς ἰωσήφ, εἶπε. τίνες σοι οὗτοι; εἶπε δὲ ἰωσὴφ τῷ πατρὶ αὐτοῦ. υἱοί μου εἰσίν, οὓς ἔδωκέ μοι ὁ θεὸς ἐνταῦθα. καὶ εἶπεν ἰακώβ. προσάγαγέ μοι αὐτούς, ἵνα εὐλογήσω αὐτούς. οἱ ὀφθαλμοὶ δὲ ἰσραὴλ ἐβαρυώπησαν ἀπὸ τοῦ γήρως, καὶ οὐκ ἠδύνατο βλέπειν. καὶ ἤγγισεν αὐτοὺς πρὸς αὐτόν. καὶ ἐφίλησεν αὐτούς, καὶ περιέλαβεν αὐτούς. καὶ εἶπεν ἰσραὴλ πρὸς ἰωσήφ. ἰδοὺ τοῦ προσώπου σου οὐκ ἐστερήθην, καὶ ἰδοὺ ἔδειξέ μοι ὁ θεὸς καὶ τὸ σπέρμα σου. καὶ ἐξήγαγεν αὐτοὺς ἰωσὴφ ἀπὸ τῶν γονάτων αὐτοῦ, καὶ προσεκύνησαν αὐτῷ ἐπὶ πρόσωπον ἐπὶ τῆς γῆς. λαβὼν δὲ ἰωσὴφ τοὺς δύο υἱοὺς αὐτοῦ, τόν τε ἐφραὶμ ἐν τῇ δεξιᾷ, ἐξ ἀριστερῶν δὲ ἰσραήλ, τὸν δὲ μανασσῆ ἐξ ἀριστερῶν, ἐκ δεξιῶν δὲ ἰσραήλ, ἤγγισεν αὐτοὺς αὐτῷ. ἐκτείνας δὲ ἰσραὴλ τὴν χεῖρα τὴν δεξιάν, ἐπέβαλεν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν ἐφραΐμ, οὗτος δὲ ἦν ὁ νεώτερος, καὶ τὴν ἀριστερὰν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν μανασσῆ, ἐναλλὰξ τὰς χεῖρας. καὶ εὐλόγησεν αὐτούς, καὶ εἶπεν. ὁ θεός, ᾧ εὐηρέστησαν οἱ πατέρες μου ἐνώπιον αὐτοῦ, ἀβραὰμ καὶ ἰσαάκ, ὁ θεὸς ὁ τρέφων με ἐκ νεότητος ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης, α ὁ ἄγγελος ὁ ῥυόμενός με ἐκ πάντων τῶν κακῶν, εὐλογήσαι τὰ παιδία ταῦτα. καὶ ἐπικληθήσεται ἐν αὐτοῖς τὸ ὄνομά μου, καὶ τὸ ὄνομα τῶν πατέρων μου, ἀβραὰμ καὶ ἰσαάκ. καὶ πληθυνθείησαν εἰς πλῆθος πολὺ ἐπὶ τῆς γῆς. ἰδὼν δὲ ἰωσήφ, ὅτι ἐπέβαλεν ὁ πατὴρ αὐτοῦ τὴν χεῖρα τὴν δεξιὰν αὐτοῦ ἐπὶ τὴν κεφαλὴν ἐφραΐμ, β βαρὺ αὐτῷ κατεφάνη. καὶ ἀντελάβετο ἰωσὴφ τῆς χειρὸς τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ἀφελεῖν αὐτὴν ἀπὸ τῆς κεφαλῆς ἐφραὶμ ἐπὶ τὴν κεφαλὴν μανασσῆ. εἶπε δὲ ἰωσὴφ τῷ πατρὶ αὐτοῦ. οὐχ οὕτως πάτερ. οὗτος γὰρ ὁ πρωτότοκος. ἐπίθες τὴν δεξιάν σου ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. καὶ οὐκ ἠθέλησεν. ἀλλ' εἶπεν. οἶδα τέκνον, οἶδα. καὶ οὗτος ἔσται εἰς λαόν, καὶ οὗτος ὑψωθήσεται. ἀλλ' ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ὁ νεώτερος μείζων αὐτοῦ ἔσται, καὶ τὸ σπέρμα αὐτοῦ ἔσται εἰς πλῆθος ἐθνῶν. καὶ εὐλόγησεν αὐτοὺς ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, λέγων. ἐν ὑμῖν εὐλογηθήσεται ἰσραήλ, λέγοντες. ποιήσαι σε ὁ θεός, ὡς ἐφραὶμ καὶ ὡς μανασσῆ. καὶ ἔθηκε τὸν ἐφραὶμ ἔμπροσθεν τοῦ μανασσῆ. εἶπε δὲ ἰσραὴλ τῷ ἰωσήφ. ἰδοὺ ἐγὼ ἀποθνήσκω, καὶ ἔσται ὁ θεὸς μεθ' ὑμῶν, καὶ ἀποστρέψει ὑμᾶς εἰς τὴν γῆν τῶν πατέρων ὑμῶν. ἐγὼ δὲ δίδωμί σοι σίκιμα ἐξαίρετον ὑπὲρ τοὺς ἀδελφούς σου, ἣν ἔλαβον ἐκ χειρὸς ἀμορραίων ἐν μαχαίρᾳ μου καὶ τόξῳ.

α Ὁ ἄγγελος ὁ ῥυόμενός με] Schol. ὁ ἀρχιερεύς. β [Βαρὺ αὐτῷ κατεφάνη] Symmachus. ἀηδὲς αὐτῷ. Aquila. ἐκακώθη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ. ΜΘ΄.

Ἐκάλεσε δὲ ἰακὼβ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, καὶ εἶπεν αὐτοῖς. συνάχθητε, ἵνα ἀναγγείλω ὑμῖν, τί ἀπαντήσει ὑμῖν ἐπ᾽ ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν. συνάχθητε, καὶ ἀκούσατέ μου υἱοὶ ἰακώβ. ἀκούσατε ἰσραὴλ, ἀκούσατε τοῦ πατρὸς ὑμῶν. [a] ῥουβὴν πρωτότοκός μου, σὺ ἰσχύς μου, καὶ ἀρχὴ τέκνων μου, σκληρὸς φέρεσθαι, καὶ σκληρὸς αὐθάδης. ἐξύβρισας ὡς ὕδωρ. μὴ ἐκζέσῃς, ἀνέβης γὰρ ἐπὶ τὴν κοίτην τοῦ πατρός σου. τότε ἐμίανας τὴν στρωμνὴν, οὗ ἀνέβης. συμεὼν καὶ λευὶ ἀδελφοὶ συνετέλεσαν ἀδικίαν ἐξαιρέσεως αὐτῶν. εἰς βουλὴν αὐτῶν μὴ ἔλθοι ἡ ψυχή μου, καὶ ἐπὶ τῇ συστάσει αὐτῶν [b] μὴ ἐρείσαι τὰ ἥπατά μου. ὅτι ἐν τῷ θυμῷ αὐτῶν ἀπέκτειναν ἀνθρώπους, καὶ ἐν τῇ ἐπιθυμίᾳ αὐτῶν ἐνευροκόπησαν ταῦρον. ἐπικατάρατος ὁ θυμὸς αὐτῶν ὅτι αὐθάδης, καὶ ἡ μῆνις αὐτῶν ὅτι ἐσκληρύνθη. διαμεριῶ αὐτοὺς ἐν ἰακὼβ, καὶ διασπερῶ αὐτοὺς ἐν ἰσραήλ. ἰούδα, σὲ αἰνέσαισαν οἱ ἀδελφοί σου. αἱ χεῖρές σου ἐπὶ νώτου τῶν ἐχθρῶν σου. προσκυνήσουσί σοι οἱ υἱοὶ τοῦ πατρός σου. σκύμνος λέοντος ἰούδα. ἐκ βλαστοῦ υἱέ μου ἀνέβης. ἀναπεσὼν, ἐκοιμήθης ὡς λέων, καὶ ὡς σκύμνος. τίς ἐγερεῖ αὐτόν; [c] οὐκ ἐκλείψει ἄρχων ἐξ ἰούδα, καὶ ἡγούμενος ἐκ τῶν μηρῶν αὐτοῦ, ἕως ἐὰν ἔλθῃ [d] τὰ ἀποκείμενα αὐτῷ. καὶ αὐτὸς προσδοκία ἐθνῶν. δεσμεύων πρὸς ἄμπελον τὸν πῶλον αὐτοῦ, καὶ τῇ ἕλικι τὸν πῶλον τῆς ὄνου αὐτοῦ. πλυνεῖ ἐν οἴνῳ τὴν στολὴν αὐτοῦ, καὶ ἐν αἵματι σταφυλῆς τὴν περιβολὴν αὐτοῦ. [e] χαροποιοὶ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ὑπὲρ οἶνον, καὶ λευκοὶ οἱ ὀδόντες αὐτοῦ ἢ γάλα. ζαβουλὼν παράλιος κατοικήσει καὶ αὐτὸς παρ᾽ ὅρμον πλοίων, καὶ παρατενεῖ ἕως σιδῶνος. ἰσάχαρ τὸ καλὸν ἐπεθύμησεν, ἀναπαυόμενος ἀνὰ μέσον τῶν κλήρων. καὶ ἰδὼν τὴν ἀνάπαυσιν ὅτι καλὴ, καὶ τὴν γῆν ὅτι πίων, ὑπέθηκε τὸν ὦμον αὐτοῦ εἰς τὸ πονεῖν. καὶ ἐγενήθη [f] ἀνὴρ γεωργός. δὰν κρινεῖ τὸν λαὸν αὐτοῦ, ὡσεὶ καὶ μία φυλὴ ἐν ἰσραήλ. καὶ γενηθήτω δὰν ὄφις ἐφ᾽ ὁδοῦ, ἐγκαθήμενος ἐπὶ τρίβου, δάκνων πτέρναν ἵππου. καὶ πεσεῖται ὁ ἱππεὺς εἰς τὰ ὀπίσω, τὴν σωτηρίαν περιμένων κυρίου. [g] γὰδ πειρατήριον πειρατεύσει αὐτόν. αὐτὸς δὲ πειρατεύσει αὐτὸν κατὰ πόδας. ἀσὴρ, πίων αὐτοῦ ὁ ἄρτος. καὶ αὐτὸς [h] δώσει τρυφὴν ἄρχουσι. νεφθαλὶ στέλεχος ἀνειμένον ἐπιδιδοὺς ἐν τῷ γεννήματι κάλλος. υἱὸς ηὐξημένος ἰωσήφ, υἱὸς ηὐξημένος μου ζηλωτὸς, υἱός μου νεώτατος. πρός με ἀνάστρεψον. εἰς ὃν διαβουλευόμενοι [i] ἐλοιδόρουν, καὶ ἐνεῖχον αὐτῷ κύριοι τοξευμάτων. καὶ συνετρίβη μετὰ κράτους τὰ τόξα αὐτῶν. καὶ ἐξελύθη τὰ νεῦρα βραχιόνων χειρὸς αὐτῶν, διὰ χεῖρα δυνάστου ἰακώβ. ἐκεῖθεν ὁ κατισχύσας ἰσραὴλ παρὰ θεοῦ τοῦ πατρός σου. καὶ ἐβοήθησέ σοι ὁ θεὸς ὁ ἐμός. καὶ εὐλόγησέ σε εὐλογίαν οὐρανοῦ ἄνωθεν, καὶ εὐλογίαν γῆς ἐχούσης πάντα. ἕνεκεν εὐλογίας μαστῶν καὶ μήτρας. εὐλογίας πατρός σου καὶ μητρός σου. ὑπερίσχυσεν ὑπὲρ εὐλογίας ὀρέων μονίμων, καὶ ἐπ᾽ εὐλογίαις θινῶν αἰωνίων, ἔσονται ἐπὶ κεφαλὴν ἰωσὴφ, καὶ ἐπὶ κορυφῆς ὧν ἡγήσατο ἀδελφῶν. βενιαμὶν λύκος ἅρπαξ τὸ πρωϊνὸν ἔδεται ἔτι, [k] καὶ εἰς τὸ ἑσπέρας δίδωσι τροφήν. πάντες οὗτοι υἱοὶ ἰακὼβ δώδεκα. καὶ ταῦτα ἐλάλησεν αὐτοῖς ὁ πατὴρ αὐτῶν. καὶ εὐλόγησεν αὐτούς. ἕκαστον κατὰ τὴν εὐλογίαν αὐτοῦ εὐλόγησεν αὐτούς, καὶ εἶπεν αὐτοῖς. ἐγὼ προστίθεμαι πρὸς τὸν ἐμὸν λαόν. θάψετέ με μετὰ τῶν πατέρων μου ἐν τῷ σπηλαίῳ, ὅ ἐστιν ἐν τῷ ἀγρῷ ἐφρὼν τοῦ χετταίου, ἐν τῷ σπηλαίῳ τῷ διπλῷ, τῷ ἀπέναντι μαμβρῆ, ἐν γῇ χαναὰν, ὃ ἐκτήσατο ἀβραὰμ τὸ σπήλαιον παρὰ ἐφρὼν τοῦ χετταίου ἐν κτήσει μνημείου. ἐκεῖ ἔθαψαν ἀβραὰμ καὶ σάρραν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ. ἐκεῖ ἔθαψαν ἰσαὰκ καὶ ῥεβέκκαν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ. ἐκεῖ ἔθαψαν λείαν, ἐν κτήσει τοῦ ἀγροῦ καὶ τοῦ σπηλαίου τοῦ ὄντος ἐν αὐτῷ, παρὰ τῶν υἱῶν χέτ. καὶ κατέπαυσεν ἰακὼβ ἐπιτάσσων τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ. καὶ ἐξάρας τοὺς πόδας αὐτοῦ ἐπὶ τὴν κλίνην, ἐξέλιπε. καὶ προσετέθη πρὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ.

a Ῥουβὴν πρωτότοκός μου] Diodorus. ὁ σύρος ἔχει. ῥουβὴν πρωτότοκός μου, ἡ δύναμίς μου, καὶ ἀρχὴ τῆς ἰσχύος. ἐπλανήθης ὡς ὕδωρ, μὴ περιμείνῃς, ἀντὶ τοῦ μὴ ζήσῃς. ὁ ἀκύλας. σὺ ἰσχύς μου, καὶ κεφάλαιον λύπης μου. περισσὸς ἄρσει, καὶ περισσὸς κράτει. ἐθάμβευσας ὡς ὕδωρ, μὴ περισσεύσῃς. ὁ σύμμαχος. ῥουβὴν πρωτότοκός μου καὶ ἀρχὴ ὀδύνης. περισσὰ λαβεῖν. καὶ ἐκ περισσοῦ ὑπερζέσας ὡς ὕδωρ, οὐκ ἔσῃ περισσότερος. β [Μὴ ἐρίσαι τὰ ἥπατά μου] S.Hieronymus sequutus Septuaginta vertit, non æmuletur iecur meum. Et S. Ambrosius, nõ contendãt viscera mea. AA.LL. μὴ ἐρείσαι. quam scripturam expressit Tertullianus aduersus Iudæos, non incubuerint viscera mea. & Origenis interpres, nõ innitantur viscera mea. ἐνευροκόπησαν ταῦρον] Schol. ἐξερρίζωσαν τεῖχος. γ [Οὐκ ἐκλείψει ἄρχων] Schol. ἀκύλας. σκῆπτρον. σκῆπτρον δὲ ἡ φυλὴ ὀνομάζεται. δ [Τὰ ἀποκείμενα αὐτῷ.] Sic legit S. Cyprianus, & Cyrillus in Glaphyris, Clemens Alexandrinus, Eusebius Cæsariensis, & Origenes. AA. LL. ᾧ ἀπόκειται, vt legit S. Ignatius, S. Irenæus, Tertullianus de Trinitate, S. Leo Papa, S. Ambrosius, & Theodoretus. Iustinus verò Martyr agnoscit vtranq; lectionẽ, & S. item Augustinus. ε [Χαροποιοὶ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ] Ita LL.VV. & ita legit Cyrillus in Glaphyris. Irenæus itẽ cum vertit, Lætificabuntur oculi eius a vino. S. Ambrosius habet, hilares, & Origenis Interpres, gratifici. Diodorus quoque Tarsensis legit, χαροποιοί. & ita explicat. δείκνυσι τὴν ἀπὸ τοῦ πάθους γενομένην εὐθυμίαν. εὐφροσύνη γὰρ τῆς οἰκουμένης τὸ σωτήριον πάθος. AA.LL. χαροποί. Schol. θερμοὶ, διάπυροι, φοβεροί. In S. Cypriani veteribus libris manuscriptis est, formidolosi. S. Hieronymus c. 55. Esai. habet, gratiosi. S. vero Augustinus modò, fului; modò, fulgentes. ζ [Ἀνὴρ γεωργός] Schol. ἄνθρωπος εἰς φόρον δουλεύων. Aquila, & Symmachus, καὶ ἔσται γεωργὸς ὑπηρετεῖν. η [Γὰδ πειρατήριον] A. εὔζωνος. S. λόχος. θ [Δώσει τρυφὴν ἄρχουσιν] Sic est in Latina quoque editione. AA. LL. τροφήν. ι [Ἐλοιδόρουν, καὶ ἐνεῖχον αὐτῷ] Schol. τὸ παμαρχηκόν. καὶ ἐμίσησαν αὐτὸν κάτοχοι μερίδων. καὶ διέμεινεν ἐν βάθει τόξευμα αὐτοῦ. κ [Εἰς τὸ ἑσπέρας δίδωσι τροφήν] A. διαμεριεῖ λάφυρα. S. μεριεῖ σκῦλα. Aliud schol. ὁ σύρος. ἑσπέρας ἁρπάσεται, καὶ τὸ πρωϊνὸν μεριεῖ σκῦλα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ν΄.

Καὶ ἐπιπεσὼν ἰωσὴφ ἐπὶ πρόσωπον τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ἔκλαυσεν αὐτὸν, καὶ ἐφίλησεν αὐτόν. καὶ προ-

προσέταξεν ἰωσὴφ τοῖς παισὶν αὐτοῦ τοῖς ἐνταφιασταῖς ἐνταφιάσαι τὸν πατέρα αὐτοῦ. καὶ ἐνεταφίασαν οἱ ἐνταφιασταὶ τὸν ἰσραήλ. καὶ ἐπλήρωσαν αὐτοῦ τεσσαράκοντα ἡμέρας. οὕτω γὰρ καταριθμοῦνται αἱ ἡμέραι τῆς ταφῆς. καὶ ἐπένθησεν αὐτὸν αἴγυπτος ἑβδομήκοντα ἡμέρας. ἐπεὶ δὲ παρῆλθον αἱ ἡμέραι τοῦ πένθους, ἐλάλησεν ἰωσὴφ πρὸς τοὺς δυνάστας φαραὼ, λέγων. εἰ εὗρον χάριν ἐναντίον ὑμῶν, λαλήσατε περὶ ἐμοῦ εἰς τὰ ὦτα φαραὼ, λέγοντες. ὁ πατήρ μου ὥρκισέ με, λέγων. ἐν τῷ μνημείῳ, ᾧ ὤρυξα ἐμαυτῷ ἐν γῇ χαναὰν, ἐκεῖ με θάψεις. νῦν οὖν ἀναβὰς, θάψω τὸν πατέρα μου καὶ ἐπανελεύσομαι. καὶ εἶπε φαραὼ τῷ ἰωσήφ. ἀνάβηθι, θάψον τὸν πατέρα σου, καθάπερ ὥρκισέ σε. καὶ ἀνέβη ἰωσὴφ θάψαι τὸν πατέρα αὐτοῦ. καὶ συνανέβησαν μετ' αὐτοῦ πάντες οἱ παῖδες φαραὼ, καὶ οἱ πρεσβύτεροι τοῦ οἴκου αὐτοῦ, καὶ πάντες οἱ πρεσβύτεροι τῆς γῆς αἰγύπτου, καὶ πᾶσα ἡ πανοικία ἰωσὴφ, καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, καὶ πᾶσα ἡ οἰκία ἡ πατρικὴ αὐτοῦ, καὶ ἡ συγγένεια αὐτοῦ. καὶ τὰ πρόβατα, καὶ τοὺς βόας ὑπελίποντο ἐν γῇ γεσέμ. καὶ συνανέβησαν μετ' αὐτοῦ καὶ ἅρματα καὶ ἱππεῖς, καὶ ἐγένετο ἡ παρεμβολὴ μεγάλη σφόδρα. καὶ παρεγένοντο εἰς ἅλωνα ἀτὰδ, ὅ ἐστι πέραν τοῦ ἰορδάνου. καὶ ἐκόψαντο αὐτὸν κοπετὸν μέγαν καὶ ἰσχυρὸν σφόδρα. καὶ ἐποίησε τὸ πένθος τῷ πατρὶ αὐτοῦ ἑπτὰ ἡμέρας. καὶ εἶδον οἱ κάτοικοι τῆς γῆς χαναὰν τὸ πένθος ἐπὶ ἅλωνι ἀτὰδ, καὶ εἶπαν. πένθος μέγα τοῦτό ἐστι τοῖς αἰγυπτίοις. διὰ τοῦτο ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ, πένθος αἰγύπτου, ὅ ἐστι πέραν τοῦ ἰορδάνου. καὶ ἐποίησαν αὐτῷ οὕτως οἱ υἱοὶ αὐτοῦ. καὶ ἀνέλαβον αὐτὸν οἱ υἱοὶ αὐτοῦ εἰς γῆν χαναάν. καὶ ἔθαψαν αὐτὸν εἰς τὸ σπήλαιον τὸ διπλοῦν, ὃ ἐκτήσατο ἀβραὰμ τὸ σπήλαιον ἐν κτήσει μνημείου παρὰ ἐφρὼν τοῦ χετταίου, κατέναντι μαμβρῆ. καὶ ὑπέστρεψεν ἰωσὴφ εἰς αἴγυπτον, αὐτὸς καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, καὶ οἱ συναναβάντες θάψαι τὸν πατέρα αὐτοῦ. ἰδόντες δὲ οἱ ἀδελφοὶ ἰωσὴφ, ὅτι τέθνηκεν ὁ πατὴρ αὐτῶν, εἶπαν. μή ποτε μνησικακήσῃ ἡμῖν ἰωσὴφ, καὶ ἀνταπόδομα ἀνταποδῷ ἡμῖν πάντα τὰ κακὰ, ἃ ἐνεδειξάμεθα εἰς αὐτόν. καὶ παραγενόμενοι πρὸς ἰωσὴφ, εἶπαν. ὁ πατήρ σου ὥρκισε πρὸ τοῦ τελευτῆσαι αὐτὸν, λέγων. οὕτως εἴπατε ἰωσήφ. ἄφες αὐτοῖς τὴν ἀδικίαν καὶ τὴν ἁμαρτίαν αὐτῶν, ὅτι πονηρά σοι ἐνεδείξαντο. καὶ νῦν δέξαι τὴν ἀδικίαν τῶν θεραπόντων τοῦ θεοῦ τοῦ πατρός σου. καὶ ἔκλαυσεν ἰωσὴφ λαλούντων αὐτῶν πρὸς αὐτόν. καὶ ἐλθόντες πρὸς αὐτὸν, εἶπαν. οἵδε ἡμεῖς σοὶ οἰκέται. καὶ εἶπεν αὐτοῖς ἰωσήφ. [a] μὴ φοβεῖσθε, τοῦ γὰρ θεοῦ εἰμι ἐγώ. ὑμεῖς ἐβουλεύσασθε κατ' ἐμοῦ εἰς πονηρὰ, ὁ δὲ θεὸς ἐβουλεύσατο περὶ ἐμοῦ εἰς ἀγαθὰ, ὅπως ἂν γενηθῇ ὡς σήμερον, καὶ τραφῇ λαὸς πολύς. καὶ εἶπεν αὐτοῖς. μὴ φοβεῖσθε. ἐγὼ διαθρέψω ὑμᾶς, καὶ τὰς οἰκίας ὑμῶν. καὶ παρεκάλεσεν αὐτοὺς, καὶ ἐλάλησεν αὐτῶν εἰς τὴν καρδίαν.

καὶ κατῴκησεν ἰωσὴφ ἐν αἰγύπτῳ, αὐτὸς καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, καὶ πᾶσα ἡ πανοικία τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. καὶ ἔζησεν ἰωσὴφ ἔτη ἑκατὸν δέκα. καὶ εἶδεν ἰωσὴφ ἐφραὶμ παιδία, ἕως τρίτης γενεᾶς. καὶ οἱ υἱοὶ μαχεὶρ τοῦ υἱοῦ μανασσῆ ἐτέχθησαν ἐπὶ μηρῶν ἰωσήφ. καὶ εἶπεν ἰωσὴφ τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ, λέγων. ἐγὼ ἀποθνήσκω. ἐπισκοπῇ δὲ ἐπισκέψεται ὁ θεὸς ὑμᾶς, καὶ ἀνάξει ὑμᾶς ἐκ τῆς γῆς ταύτης εἰς τὴν γῆν, ἣν ὤμοσεν ὁ θεὸς τοῖς πατράσιν ἡμῶν, ἀβραὰμ, ἰσαὰκ, καὶ ἰακώβ. καὶ ὥρκισεν ἰωσὴφ τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ, λέγων. ἐν τῇ ἐπισκοπῇ ᾗ ἐπισκέψηται ὁ θεὸς ὑμᾶς, καὶ συνανοίσετε τὰ ὀστᾶ μου ἐντεῦθεν μεθ' ὑμῶν. καὶ ἐτελεύτησεν ἰωσὴφ ἐτῶν ἑκατὸν δέκα. καὶ ἔθαψαν αὐτὸν καὶ ἔθηκαν ἐν τῇ σορῷ ἐν αἰγύπτῳ.

[a] Μὴ φοβεῖσθε. τοῦ γὰρ θεοῦ εἰμι ἐγώ] Aquila. ὅτι μὴ ἀντὶ θεοῦ ἐγώ; Symmachus. μὴ γὰρ ἀντὶ θεοῦ εἰμι ἐγώ; Schol. τὸ σαμαρειτικόν. μὴ φοβεῖσθε, καὶ γὰρ φοβούμενος θεόν εἰμι ἐγώ. Aliud ſchol. ἀκύλας. ὅτι μὴ θεὸς ἐγώ; σύμμαχος. μὴ γὰρ ἀντὶ θεοῦ ἐγώ;

ΕΞΟΔΟΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'. 1.

Ταῦτα τὰ ὀνόματα τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ τῶν εἰσπεπορευμένων εἰς αἴγυπτον ἅμα Ἰακὼβ τῷ πατρὶ αὐτῶν, ἕκαστος πανοικὶ αὐτῶν εἰσήλθοσαν. ῥουβὴν, συμεὼν, λευὶ, ἰούδας, ἰσάχαρ, ζαβουλὼν, βενιαμὶν, δὰν, καὶ νεφθαλὶ, γὰδ, καὶ ἀσήρ. Ἰωσὴφ δὲ ἦν ἐν αἰγύπτῳ. ἦσαν δὲ πᾶσαι ψυχαὶ ἐξ Ἰακὼβ, πέντε καὶ ἑβδομήκοντα. ἐτελεύτησε δὲ Ἰωσὴφ, καὶ πάντες οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, καὶ πᾶσα ἡ γενεὰ ἐκείνη. οἱ δὲ υἱοὶ Ἰσραὴλ ηὐξήθησαν, καὶ ἐπληθύνθησαν, [a] καὶ χυδαῖοι ἐγένοντο, καὶ κατίσχυον σφόδρα σφόδρα. ἐπλήθυνε δὲ ἡ γῆ αὐτούς. ἀνέστη δὲ [b] βασιλεὺς ἕτερος ἐπ' αἴγυπτον, ὃς οὐκ ᾔδει τὸν Ἰωσήφ. εἶπε δὲ τῷ ἔθνει αὐτοῦ. ἰδοὺ τὸ γένος τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ μέγα πλῆθος, καὶ ἰσχύει ὑπὲρ ἡμᾶς. δεῦτε οὖν κατασοφισώμεθα αὐτούς, μήποτε πληθυνθῇ, καὶ ἡνίκα ἂν συμβῇ ἡμῖν πόλεμος, προστεθήσονται καὶ οὗτοι πρὸς τοὺς ὑπεναντίους, καὶ ἐκπολεμήσαντες ἡμᾶς, ἐξελεύσονται ἐκ τῆς γῆς. καὶ ἐπέστησεν αὐτοῖς [c] ἐπιστάτας τῶν ἔργων, ἵνα κακώσωσιν αὐτοὺς ἐν τοῖς ἔργοις. καὶ ᾠκοδόμησαν πόλεις ὀχυρὰς τῷ φαραώ, τήν τε πειθὼ, καὶ ῥαμεσσῆ, καὶ ὤν, ἥ ἐστιν ἡλιούπολις. καθότι δὲ αὐτοὺς ἐταπείνουν, τοσούτῳ πλείους ἐγίγνοντο, καὶ ἴσχυον σφόδρα σφόδρα. καὶ [d] ἐβδελύσσοντο οἱ αἰγύπτιοι ἀπὸ τῶν υἱῶν Ἰσραήλ. καὶ κατεδυνάστευον οἱ αἰγύπτιοι τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ βίᾳ. καὶ κατωδύνων αὐτῶν τὴν ζωὴν ἐν τοῖς ἔργοις τοῖς σκληροῖς, τῷ πηλῷ, καὶ τῇ πλινθείᾳ, καὶ πᾶσι τοῖς ἔργοις τοῖς ἐν τοῖς πεδίοις, κατὰ πάντα τὰ ἔργα, ὧν κατεδουλοῦντο αὐτοὺς μετὰ βίας. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς τῶν αἰγυπτίων ταῖς μαίαις τῶν ἑβραίων. τῇ μιᾷ αὐτῶν ὄνομα, σεπφώρα. καὶ τὸ ὄνομα τῆς δευτέρας, φουά. καὶ εἶπεν. ὅταν μαιοῦσθε τὰς ἑβραίας, καὶ ὦσι πρὸς τῷ τίκτειν, ἐὰν μὲν ἄρσεν ᾖ, ἀποκτείνατε αὐτό. ἐὰν δὲ θῆλυ, περιποιεῖσθε αὐτό. ἐφοβήθησαν δὲ αἱ μαῖαι τὸν θεὸν, καὶ οὐκ ἐποίησαν καθότι συνέταξεν αὐταῖς ὁ βασιλεὺς αἰγύπτου. καὶ ἐζωογόνουν τὰ ἄρσενα. ἐκάλεσε δὲ ὁ βασιλεὺς αἰγύπτου τὰς μαίας. καὶ εἶπεν αὐταῖς. τί ὅτι ἐποιήσατε τὸ πρᾶγμα τοῦτο, καὶ ἐζωογονεῖτε τὰ ἄρσενα; εἶπαν δὲ αἱ μαῖαι τῷ φαραώ. οὐχ ὡς γυναῖκες αἰγύπτου, αἱ ἑβραῖαι. [e] τίκτουσι γὰρ πρὶν ἢ εἰσελθεῖν πρὸς αὐτὰς τὰς μαίας. καὶ ἔτικτον. εὖ δὲ ἐποίει ὁ θεὸς ταῖς μαίαις. καὶ ἐπλήθυνεν ὁ λαὸς, καὶ ἴσχυε σφόδρα. ἐπεὶ δὲ ἐφοβοῦντο αἱ μαῖαι τὸν θεὸν, [f] ἐποίησαν ἑαυταῖς οἰκίας. συνέταξε δὲ φαραὼ παντὶ τῷ λαῷ αὐτοῦ λέγων. πᾶν ἄρσεν ὃ ἐὰν τεχθῇ τοῖς ἑβραίοις, εἰς τὸν ποταμὸν ῥίψατε. καὶ πᾶν θῆλυ, ζωογονεῖτε αὐτό.

[a] Καὶ χυδαῖοι ἐγένοντο] Aquila. ἐξήρπυσαν. Symmachus. ἐξῆρψαν. Theodoretus. οὕτως ηὐξήθησαν, ὥστε κατὰ πάσης ἐκείνης ἐκχυθῆναι γῆς. [b] [Βασιλεὺς ἕτερος] A. & Theodotio. καινός. [c] [Ἐπιστάτας] Schol. ἐργοδιώκτας. [d] [Ἐβδελύσσοντο οἱ αἰγύπτιοι] A. ἐσικχαίνοντο. Schol. ὁ σύρος, καὶ ὁ ἑβραῖος. ἐθλίβοντο ὁρῶντες αὐτοὺς πληθυνομένους, καὶ ἐπάκουν αὐτούς. [e] [Τίκτουσι γὰρ πρὶν ἢ εἰσελθεῖν πρὸς αὐτὰς τὰς μαίας.] S. μαῖαι γάρ εἰσι, καὶ πρὶν εἰσελθεῖν τὰς μαίας, τίκτουσιν. Th. ὅτι ζωογονοῦσιν αὗται, διότι πρὶν εἰσελθεῖν πρὸς αὐτὰς, τίκτουσιν. [f] [Ἐποίησαν ἑαυταῖς οἰκίας] Schol. ἀντὶ τοῦ ἐξ αὐτῶν γένος ἐπλήθυνεν. ηὔξησεν ὁ θεὸς αὐταῖς τὸ γένος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'. 2.

Ην δέ τις ἐκ τῆς φυλῆς λευὶ, [a] ὃς ἔλαβεν τῶν θυγατέρων λευί. καὶ ἐν γαστρὶ ἔλαβε, καὶ ἔτεκεν ἄρσεν. [b] ἰδόντες δὲ αὐτὸ ἀστεῖον, ἐσκέπασαν αὐτὸ μῆνας τρεῖς. ἐπεὶ δὲ οὐκ ἐδύναντο αὐτὸ ἔτι κρύπτειν, ἔλαβεν αὐτῷ [c] ἡ μήτηρ αὐτοῦ θίβιν. καὶ κατέχρισεν αὐτὴν ἀσφαλτοπίσσῃ, καὶ ἐνέβαλε τὸ παιδίον εἰς αὐτὴν, καὶ ἔθηκεν αὐτὴν εἰς τὸ ἕλος παρὰ τὸν ποταμόν. καὶ κατεσκόπευεν ἡ ἀδελφὴ αὐτοῦ μακρόθεν μαθεῖν, τί τὸ ἀποβησόμενον αὐτῷ. κατέβη δὲ ἡ θυγάτηρ φαραὼ λούσασθαι ἐπὶ τὸν ποταμόν. καὶ αἱ ἄβραι αὐτῆς παρεπορεύοντο παρὰ τὸν ποταμόν. καὶ ἰδοῦσα τὴν θίβιν ἐν τῷ ἕλει, ἀποστείλασα τὴν ἄβραν, ἀνείλατο αὐτήν. ἀνοίξασα δὲ, ὁρᾷ παιδίον κλαῖον ἐν τῇ θίβει. καὶ ἐφείσατο αὐτοῦ ἡ θυγάτηρ φαραὼ, καὶ ἔφη. ἀπὸ τῶν παιδίων τῶν ἑβραίων τοῦτο. καὶ εἶπεν ἡ ἀδελφὴ αὐτοῦ τῇ θυγατρὶ φαραώ. θέλεις καλέσω σοι γυναῖκα τροφεύουσαν ἐκ τῶν ἑβραίων, καὶ θηλάσει σοι τὸ παιδίον; ἡ δὲ εἶπεν [d] ἡ θυγάτηρ φαραώ. πορεύου. ἐλθοῦσα δὲ ἡ νεᾶνις, ἐκάλεσε τὴν μητέρα τοῦ παιδίου. εἶπε δὲ πρὸς αὐτὴν ἡ θυγάτηρ φαραώ. διατήρησόν μοι τὸ παιδίον τοῦτο, καὶ θήλασόν μοι αὐτό. ἐγὼ δὲ δώσω σοι τὸν μισθόν. ἔλαβε δὲ ἡ γυνὴ τὸ παιδίον, καὶ ἐθήλαζεν αὐτό. ἁδρυνθέντος δὲ τοῦ παιδίου, εἰσήγαγεν αὐτὸ πρὸς τὴν θυγατέρα φαραώ. καὶ ἐγενήθη αὐτῇ εἰς υἱόν. ἐπωνόμασε δὲ τὸ ὄνομα αὐτοῦ μωυσῆν, λέγουσα. ἐκ τοῦ ὕδατος αὐτὸν ἀνειλόμην. ἐγένετο δὲ ἐν ταῖς ἡμέραις ταῖς πολλαῖς ἐκείναις μέγας γενόμενος μωυσῆς, ἐξῆλθε πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ τοὺς υἱοὺς Ἰσραήλ. κατανοήσας δὲ τὸν πόνον αὐτῶν, ὁρᾷ ἄνθρωπον αἰγύπτιον τύπτοντά τινα ἑβραῖον τῶν ἑαυτοῦ ἀδελφῶν τῶν υἱῶν Ἰσραήλ. περιβλεψάμενος δὲ ὧδε καὶ ὧδε, οὐχ ὁρᾷ οὐδένα. καὶ πατάξας τὸν αἰγύπτιον, ἔκρυψεν αὐτὸν ἐν τῇ ἄμμῳ. ἐξελθὼν δὲ τῇ ἡμέρᾳ τῇ δευτέρᾳ, ὁρᾷ δύο ἄνδρας ἑβραίους διαπληκτιζομένους. καὶ λέγει τῷ ἀδικοῦντι. διὰ τί σὺ τύπτεις τὸν πλησίον; ὁ δὲ, εἶπε. τίς σε κατέστησεν ἄρχοντα καὶ δικαστὴν ἐφ' ἡμῶν; μὴ ἀνελεῖν με σὺ θέλεις, ὃν τρόπον ἀνεῖλες χθὲς τὸν αἰγύπτιον; ἐφοβήθη δὲ μωυσῆς, καὶ εἶπεν. εἰ οὕτως ἐμφανὲς γέγονε τὸ ῥῆμα τοῦτο. ἤκουσε δὲ φαραὼ τὸ ῥῆμα τοῦτο,

καὶ ἐζήτει ἀνελεῖν μωυσῆν. ἀνεχώρησε δὲ μωυσῆς ἀπὸ προσώπου φαραὼ, καὶ ᾤκησεν ἐν γῇ μαδιάμ. ἐλθὼν δὲ εἰς γῆν μαδιὰμ, ἐκάθισεν ἐπὶ τοῦ φρέατος. τῷ δὲ ἱερεῖ μαδιὰμ ἦσαν ἑπτὰ θυγατέρες, ποιμαίνουσαι τὰ πρόβατα τοῦ πατρὸς αὐτῶν ἰοθόρ. παραγενόμεναι δὲ ἤντλουν ἕως ἔπλησαν τὰς δεξαμενὰς, ποτίσαι τὰ πρόβατα τοῦ πατρὸς αὐτῶν ἰοθόρ. παραγενόμενοι δὲ οἱ ποιμένες, [e] ἐξέβαλλον αὐτάς. ἀναστὰς δὲ μωυσῆς ἐρρύσατο αὐτὰς, καὶ ἤντλησεν αὐταῖς, καὶ ἐπότισε τὰ πρόβατα αὐτῶν. παρεγένοντο δὲ [ζ] πρὸς ῥαγουὴλ τὸν πατέρα αὐτῶν. ὁ δὲ εἶπεν αὐταῖς. διατί ἐταχύνατε τοῦ παραγενέσθαι σήμερον; αἱ δὲ εἶπαν. ἄνθρωπος αἰγύπτιος ἐρρύσατο ἡμᾶς ἀπὸ τῶν ποιμένων, καὶ ἤντλησεν ἡμῖν, καὶ ἐπότισε τὰ πρόβατα ἡμῶν. ὁ δὲ εἶπε ταῖς θυγατράσιν αὐτοῦ. καὶ ποῦ ἐστιν; καὶ ἱνατί καταλελοίπατε τὸν ἄνθρωπον; καλέσατε οὖν αὐτὸν, ὅπως φάγῃ ἄρτον. κατῳκίσθη δὲ μωυσῆς παρὰ τῷ ἀνθρώπῳ. καὶ ἐξέδοτο σεπφώραν τὴν θυγατέρα αὐτοῦ μωυσῇ γυναῖκα. ἐν γαστρὶ δὲ λαβοῦσα ἡ γυνὴ, ἔτεκεν υἱόν. καὶ ἐπωνόμασε μωυσῆς τὸ ὄνομα αὐτοῦ γηρσάμ, λέγων. ὅτι πάροικός εἰμι ἐν γῇ ἀλλοτρίᾳ. μετὰ δὲ τὰς ἡμέρας τὰς πολλὰς ἐκείνας, ἐτελεύτησεν ὁ βασιλεὺς αἰγύπτου, καὶ κατεστέναξαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ἀπὸ τῶν ἔργων, καὶ ἀνεβόησαν. καὶ ἀνέβη ἡ βοὴ αὐτῶν πρὸς τὸν θεὸν ἀπὸ τῶν ἔργων. καὶ εἰσήκουσεν ὁ θεὸς τὸν στεναγμὸν αὐτῶν. καὶ ἐμνήσθη ὁ θεὸς τῆς διαθήκης αὐτοῦ τῆς πρὸς ἀβραὰμ καὶ ἰσαὰκ καὶ ἰακώβ. καὶ ἐπεῖδεν ὁ θεὸς τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ, καὶ ἐγνώσθη αὐτοῖς.

α Ος ἔλαβεν ἐκ τῶν θυγατέρων λευί] AA. LL. addunt, καὶ ἔσχεν αὐτήν. & ita legit S. Augustinus in Locution. β [Ιδόντες αὐτὸ ἀστεῖον] Aquila. ἀγαθόν. Symmachus. καλόν. γ [Η μήτηρ αὐτοῦ θίβιν] A. L. θῖβιν. quam lectionem agnoscit Cyrillus in Glaphyris. In alijs est, θίβην. Schol. θίβη, κιβωτὸς παπύρου, ἢ ὑδρία, ἢ πλατυσμὸς, ἣν τινες καλοῦσι σίτην. δ [Η δὲ εἶπεν ἡ θυγάτηρ φαραώ] AA. LL. καὶ εἶπεν αὐτῇ ἡ θυγάτηρ φαραώ. ε [Εξέβαλλον αὐτάς] AA. LL. ἐξέβαλον. & ita S. Augustinus. ζ [Πρὸς ῥαγουήλ] Schol. ἰοθόρ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ.

Καὶ μωυσῆς ἦν ποιμαίνων τὰ πρόβατα [α] ἰοθὸρ τοῦ γαμβροῦ αὐτοῦ τοῦ ἱερέως μαδιάμ. καὶ ἤγαγε τὰ πρόβατα ὑπὸ τὴν ἔρημον. καὶ ἦλθεν εἰς τὸ ὄρος χωρήβ. ὤφθη δὲ αὐτῷ ἄγγελος κυρίου [β] ἐν πυρὶ φλογὸς ἐκ τοῦ βάτου. καὶ ὁρᾷ ὅτι ὁ [γ] βάτος καίεται πυρὶ, ὁ δὲ βάτος οὐ κατεκαίετο. εἶπε δὲ μωυσῆς, παρελθὼν ὄψομαι τὸ ὅραμα τὸ μέγα τοῦτο, ὅτι οὐ κατακαίεται ὁ βάτος. ὡς δὲ εἶδε κύριος ὅτι προσάγει ἰδεῖν, ἐκάλεσεν αὐτὸν κύριος ἐκ τοῦ βάτου, λέγων. μωυσῆ μωυσῆ. ὁ δὲ εἶπε. τί ἐστι; ὁ δὲ εἶπε. μὴ ἐγγίσῃς ὧδε. [δ] λῦσαι τὸ ὑπόδημα ἐκ τῶν ποδῶν σου. ὁ γὰρ τόπος ἐν ᾧ σὺ ἕστηκας, γῆ ἁγία ἐστί. καὶ εἶπεν. ἐγώ εἰμι ὁ θεὸς τοῦ πατρός σου, θεὸς ἀβραὰμ, καὶ θεὸς ἰσαὰκ, καὶ θεὸς ἰακώβ. ἀπέστρεψε δὲ μωυσῆς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ. εὐλαβεῖτο γὰρ κατεμβλέψαι ἐνώπιον τοῦ θεοῦ. εἶπε δὲ κύριος πρὸς μωυσῆν. ἰδὼν εἶδον τὴν κάκωσιν τοῦ λαοῦ μου τοῦ ἐν αἰγύπτῳ, καὶ τῆς κραυγῆς αὐτῶν ἀκήκοα ἀπὸ τῶν ἐργοδιωκτῶν. οἶδα γὰρ τὴν ὀδύνην αὐτῶν, καὶ κατέβην ἐξελέσθαι αὐτοὺς ἐκ χειρὸς τῶν αἰγυπτίων, καὶ ἐξαγαγεῖν αὐτοὺς ἐκ τῆς γῆς ἐκείνης, καὶ εἰσαγαγεῖν αὐτοὺς εἰς γῆν ἀγαθὴν καὶ πολλὴν, εἰς γῆν ῥέουσαν γάλα καὶ μέλι, εἰς τὸν τόπον τῶν χαναναίων, καὶ χετταίων, καὶ ἀμορραίων, καὶ φερεζαίων, καὶ γεργεσαίων, καὶ εὐαίων, καὶ ἰεβουσαίων. καὶ νῦν ἰδοὺ κραυγὴ τῶν υἱῶν ἰσραὴλ ἥκει πρός με. [ε] κἀγὼ ἑώρακα τὸν θλιμμὸν, ὃν οἱ αἰγύπτιοι θλίβουσιν αὐτούς. καὶ νῦν δεῦρο ἀποστείλω σε πρὸς φαραὼ βασιλέα αἰγύπτου, καὶ ἐξάξεις τὸν λαόν μου τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ ἐκ γῆς αἰγύπτου. καὶ εἶπε μωυσῆς πρὸς τὸν θεόν. τίς εἰμι ἐγὼ, ὅτι πορεύσομαι πρὸς φαραὼ βασιλέα αἰγύπτου, καὶ ὅτι ἐξάξω τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ ἐκ γῆς αἰγύπτου. εἶπε δὲ ὁ θεὸς μωυσῇ, λέγων. ὅτι ἔσομαι μετὰ σοῦ. καὶ τοῦτό σοι τὸ σημεῖον ὅτι ἐγώ σε ἐξαποστελῶ, ἐν τῷ ἐξαγαγεῖν σε τὸν λαόν μου ἐξ αἰγύπτου, καὶ λατρεύσετε τῷ θεῷ ἐν τῷ ὄρει τούτῳ. καὶ εἶπε μωυσῆς πρὸς τὸν θεόν. ἰδοὺ ἐγὼ ἐξελεύσομαι πρὸς τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ, καὶ ἐρῶ πρὸς αὐτούς. ὁ θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν ἀπέσταλκέ με πρὸς ὑμᾶς. ἐρωτήσουσί με τί ὄνομα αὐτῷ; τί ἐρῶ πρὸς αὐτούς; καὶ εἶπεν ὁ θεὸς πρὸς μωυσῆν, λέγων. ἐγώ εἰμι ὁ ὤν. καὶ εἶπεν. οὕτως ἐρεῖς τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ. ὁ ὢν ἀπέσταλκέ με πρὸς ὑμᾶς. καὶ εἶπεν ὁ θεὸς πάλιν πρὸς μωυσῆν. οὕτως ἐρεῖς τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ. κύριος ὁ θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν, θεὸς ἀβραὰμ, καὶ θεὸς ἰσαὰκ, καὶ θεὸς ἰακώβ, ἀπέσταλκέ με πρὸς ὑμᾶς. τοῦτό μου ἐστὶν ὄνομα αἰώνιον, καὶ μνημόσυνον γενεῶν γενεαῖς. ἐλθὼν οὖν συνάγαγε [ζ] τὴν γερουσίαν τῶν υἱῶν ἰσραὴλ, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς. κύριος ὁ θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν ὦπταί μοι, θεὸς ἀβραὰμ, καὶ θεὸς ἰσαὰκ, καὶ θεὸς ἰακώβ, λέγων. ἐπισκοπῇ ἐπέσκεμμαι ὑμᾶς, καὶ ὅσα συμβέβηκεν ὑμῖν ἐν αἰγύπτῳ. καὶ εἶπεν. ἀναβιβάσω ὑμᾶς ἐκ τῆς κακώσεως τῶν αἰγυπτίων εἰς τὴν γῆν τῶν χαναναίων, καὶ χετταίων, καὶ ἀμορραίων, καὶ φερεζαίων, καὶ γεργεσαίων, καὶ εὐαίων, καὶ ἰεβουσαίων, εἰς γῆν ῥέουσαν γάλα καὶ μέλι. καὶ εἰσακούσονταί σου τῆς φωνῆς. καὶ εἰσελεύσῃ σὺ, καὶ ἡ γερουσία ἰσραὴλ πρὸς φαραὼ βασιλέα αἰγύπτου. καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτόν. ὁ θεὸς τῶν ἑβραίων προσκέκληται ἡμᾶς. πορευσόμεθα οὖν ὁδὸν τριῶν ἡμερῶν εἰς τὴν ἔρημον, ἵνα θύσωμεν τῷ θεῷ ἡμῶν. ἐγὼ δὲ οἶδα, ὅτι οὐ προήσεται ὑμᾶς φαραὼ βασιλεὺς αἰγύπτου πορευθῆναι, ἐὰν μὴ μετὰ χειρὸς κραταιᾶς. καὶ ἐκτείνας τὴν χεῖρα, πατάξω τοὺς αἰγυπτίους ἐν πᾶσι τοῖς θαυμασίοις μου, οἷς ποιήσω ἐν αὐτοῖς. καὶ μετὰ ταῦτα ἐξαποστελεῖ ὑμᾶς. καὶ δώσω χάριν τῷ λαῷ τούτῳ ἐναντίον τῶν αἰγυπτίων. ὅταν δὲ ἀποτρέχητε, οὐκ ἀπελεύσεσθε κενοί. ἀλλὰ αἰτήσει γυνὴ παρὰ γείτονος καὶ συσκήνου αὐτῆς σκεύη ἀργυρᾶ, καὶ χρυσᾶ, καὶ ἱματισμόν. καὶ ἐπιθήσετε ἐπὶ τοὺς υἱοὺς ὑμῶν, καὶ ἐπὶ τὰς θυγατέρας ὑμῶν, καὶ [η] σκυλεύσατε τοὺς αἰγυπτίους.

α Ἰοθὸρ τοῦ γαμβροῦ αὐτοῦ] Ita LL. VV. & ita Cyrillus Alexandrinus lib. 2. περὶ τῆς ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ προσκυνήσεως. In alijs est, πενθεροῦ. β [Ἐν πυρὶ φλογός] Sic legit Iustinus Martyr in dialogo aduersus Tryph. & ita Cyrillus lib. 2. περὶ τῆς ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ προσκυνήσεως. Latina editio Act. 7. habet, in igne flammæ rubi. γ [Ὁ βάτος καίεται] Aquila. ἀναπτόμενος. Symmachus. φλεγόμενος. δ [Λῦσαι τὸ ὑπόδημα] A. ἔκσπασον. S. ὑπόλυσον. ε [Κἀγὼ ἑώρακα τὸν θλιμμόν.] A. καί γε ἑώρακα σὺν τὸν ἀποθλιμμόν, ὃν οἱ αἰγύπτιοι θλίβουσιν αὐτούς. ζ [Τὴν γερουσίαν] A. τοὺς πρεσβύτας. η [Σκυλεύσατε τοὺς αἰγυπτίους] Ita LL. VV. In alijs est. συσκευάσετε. Schol. ἄλλος φησί. καὶ συντρίψετε αὐτοῖς τὴν ἐν τοῖς σκεύεσιν αὐτῶν δύναμιν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ΄. 4.

Ἀπεκρίθη δὲ μωυσῆς, καὶ εἶπεν. ἐὰν μὴ πιστεύσωσί μοι, μηδὲ εἰσακούσωσι τῆς φωνῆς μου, ἐροῦσι γὰρ, ὅτι οὐκ ὦπταί σοι ὁ θεὸς, τί ἐρῶ πρὸς αὐτούς; εἶπε δὲ αὐτῷ κύριος. τί τοῦτό ἐστι τὸ ἐν τῇ χειρί σου; ὁ δὲ εἶπε. ῥάβδος. καὶ εἶπεν. ῥίψον αὐτὴν ἐπὶ τὴν γῆν. καὶ ἔρριψεν αὐτὴν ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ ἐγένετο ὄφις. καὶ ἔφυγε μωυσῆς ἀπ᾽ αὐτοῦ. καὶ εἶπε κύριος πρὸς μωυσῆν. ἔκτεινον τὴν χεῖρα, καὶ ἐπιλαβοῦ τῆς κέρκου. ἐκτείνας οὖν τὴν χεῖρα, ἐπελάβετο τῆς κέρκου. καὶ ἐγένετο ῥάβδος ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ. ἵνα πιστεύσωσί σοι, ὅτι ὦπταί σοι ὁ θεὸς τῶν πατέρων αὐτῶν, θεὸς ἀβραὰμ, καὶ θεὸς ἰσαὰκ, καὶ θεὸς ἰακώβ. εἶπε δὲ αὐτῷ κύριος πάλιν. εἰσένεγκον τὴν χεῖρά σου εἰς τὸν κόλπον σου. καὶ εἰσήνεγκε τὴν χεῖρα αὐτοῦ εἰς τὸν κόλπον αὐτοῦ, καὶ ἐξήνεγκεν τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐκ τοῦ κόλπου αὐτοῦ, καὶ ἐγενήθη ἡ χεὶρ αὐτοῦ, ὡσεὶ χιών. καὶ εἶπεν πάλιν. εἰσένεγκον τὴν χεῖρά σου εἰς τὸν κόλπον σου. καὶ εἰσήνεγκε τὴν χεῖρα εἰς τὸν κόλπον αὐτοῦ, καὶ ἐξήνεγκεν αὐτὴν ἐκ τοῦ κόλπου αὐτοῦ, καὶ πάλιν ἀπεκατέστη εἰς τὴν χρόαν τῆς σαρκὸς αὐτῆς. ἐὰν δὲ μὴ πιστεύσωσί σοι, μηδὲ εἰσακούσωσι τῆς φωνῆς τοῦ σημείου τοῦ πρώτου, πιστεύσουσί σοι τῆς φωνῆς τοῦ σημείου α τοῦ δευτέρου. καὶ ἔσται ἐὰν μὴ πιστεύσωσί σοι τοῖς δυσὶ σημείοις τούτοις, μηδὲ εἰσακούσωσι τῆς φωνῆς σου, λήψῃ ἀπὸ τοῦ ὕδατος τοῦ ποταμοῦ, καὶ ἐκχεεῖς ἐπὶ τὸ ξηρόν. καὶ ἔσται τὸ ὕδωρ ὃ ἐὰν λάβῃς ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ, αἷμα ἐπὶ τοῦ ξηροῦ. εἶπε δὲ μωυσῆς πρὸς κύριον. δέομαι κύριε. β οὐχ ἱκανός εἰμι πρὸ τῆς χθὲς, οὐδὲ πρὸ τῆς τρίτης ἡμέρας, οὐδὲ ἀφ᾽ οὗ ἤρξω λαλεῖν τῷ θεράποντί σου. ἰσχνόφωνος καὶ βραδύγλωσσος ἐγώ εἰμι. εἶπε δὲ κύριος πρὸς μωυσῆν. τίς ἔδωκε στόμα ἀνθρώπῳ, γ καὶ τίς ἐποίησε δύσκωφον καὶ κωφὸν, βλέποντα καὶ τυφλόν; οὐκ ἐγὼ ὁ θεός; καὶ νῦν πορεύου, καὶ ἐγὼ ἀνοίξω τὸ στόμα σου, δ καὶ συμβιβάσω σε ὃ μέλλεις λαλῆσαι. καὶ εἶπε μωυσῆς. δέομαι κύριε. προχείρισαι δυνάμενον ἄλλον, ὃν ἀποστελεῖς. καὶ θυμωθεὶς ὀργῇ κύριος ἐπὶ μωυσῆν, εἶπεν. οὐκ ἰδοὺ ἀαρὼν ὁ ἀδελφός σου ὁ λευίτης; ε ἐπίσταμαι, ὅτι λαλῶν λαλήσει αὐτός σοι. καὶ ἰδοὺ αὐτὸς ἐξελεύσεται εἰς συνάντησίν σοι, καὶ ἰδών σε χαρήσεται ἐν ἑαυτῷ. καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτὸν, καὶ δώσεις τὰ ῥήματά μου εἰς τὸ στόμα αὐτοῦ. καὶ ἐγὼ ἀνοίξω τὸ στόμα σου καὶ τὸ στόμα αὐτοῦ, καὶ συμβιβάσω ὑμᾶς, ἃ ποιήσετε. καὶ αὐτός σοι λαλήσει πρὸς τὸν λαὸν, καὶ αὐτὸς ἔσται σου στόμα. σὺ δὲ αὐτῷ ἔσῃ τὰ πρὸς τὸν θεόν. καὶ τὴν ῥάβδον ταύτην τὴν στραφεῖσαν εἰς ὄφιν, λήψῃ ἐν τῇ χειρί σου, ἐν ᾗ ποιήσεις ἐν αὐτῇ τὰ σημεῖα. ἐπορεύθη δὲ μωυσῆς, καὶ ἀπέστρεψε πρὸς ἰοθὸρ τὸν γαμβρὸν αὐτοῦ. καὶ λέγει. πορεύσομαι, καὶ ἀποστρέψω πρὸς τοὺς ἀδελφούς μου τοὺς ἐν αἰγύπτῳ, καὶ ὄψομαι, εἰ ἔτι ζῶσι. καὶ εἶπεν ἰοθὸρ μωυσῇ. βάδιζε ὑγιαίνων. μετὰ δὲ τὰς ἡμέρας τὰς πολλὰς ἐκείνας, ἐτελεύτησεν ὁ βασιλεὺς αἰγύπτου. εἶπε δὲ κύριος πρὸς μωυσῆν ἐν μαδιάμ. βάδιζε, ἄπελθε εἰς αἴγυπτον. τεθνήκασι γὰρ πάντες οἱ ζητοῦντές σου τὴν ψυχήν. ἀναλαβὼν δὲ μωυσῆς τὴν γυναῖκα καὶ τὰ παιδία, ἀνεβίβασεν αὐτὰ ἐπὶ τὰ ὑποζύγια, καὶ ἐπέστρεψεν εἰς αἴγυπτον. ἔλαβε δὲ μωυσῆς τὴν ῥάβδον τὴν παρὰ τοῦ θεοῦ ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ. εἶπε δὲ κύριος πρὸς μωυσῆν. πορευομένου σου καὶ ἀποστρέφοντος εἰς αἴγυπτον, ὅρα πάντα τὰ τέρατα ἃ δέδωκα ἐν ταῖς χερσί σου, ποιήσεις αὐτὰ ἐναντίον φαραώ. ζ ἐγὼ δὲ σκληρυνῶ τὴν καρδίαν αὐτοῦ, καὶ οὐ μὴ ἐξαποστείλῃ τὸν λαόν. σὺ δὲ ἐρεῖς τῷ φαραώ. τάδε λέγει κύριος. υἱὸς πρωτότοκός μου ἰσραήλ. εἶπα δέ σοι, ἐξαπόστειλον τὸν λαόν μου, ἵνα μοι λατρεύσῃ. η εἰ μὲν οὖν μὴ βούλει ἐξαποστεῖλαι αὐτοὺς, ὅρα οὖν ἐγὼ ἀποκτενῶ τὸν υἱόν σου τὸν πρωτότοκον. ἐγένετο δὲ ἐν τῇ ὁδῷ ἐν τῷ καταλύματι θ συνήντησεν αὐτῷ ἄγγελος κυρίου. καὶ ἐζήτει αὐτὸν ἀποκτεῖναι. καὶ ι λαβοῦσα σεπφώρα ψῆφον, περιέτεμε τὴν ἀκροβυστίαν τοῦ υἱοῦ αὐτῆς. κ καὶ προσέπεσε πρὸς τοὺς πόδας αὐτοῦ, καὶ εἶπεν. ἔστη τὸ αἷμα τῆς περιτομῆς τοῦ παιδίου μου. λ καὶ ἀπῆλθεν ἀπ᾽ αὐτοῦ, διότι εἶπεν, ἔστη τὸ αἷμα τῆς περιτομῆς τοῦ παιδίου μου. εἶπε δὲ κύριος πρὸς ἀαρών. πορεύθητι εἰς συνάντησιν μωυσῇ εἰς τὴν ἔρημον. καὶ ἐπορεύθη, καὶ συνήντησεν αὐτῷ ἐν τῷ ὄρει τοῦ θεοῦ, καὶ κατεφίλησαν ἀλλήλους. καὶ ἀνήγγειλε μωυσῆς τῷ ἀαρὼν πάντας τοὺς λόγους κυρίου, οὓς ἀπέστειλε, καὶ μ πάντα τὰ ῥήματα ἃ ἐνετείλατο αὐτῷ. ἐπορεύθη δὲ μωυσῆς καὶ ἀαρὼν, καὶ συνήγαγον τὴν γερουσίαν τῶν υἱῶν ἰσραήλ. καὶ ἐλάλησεν ἀαρὼν πάντα τὰ ῥήματα ταῦτα, ἃ ἐλάλησεν ὁ θεὸς πρὸς μωυσῆν. καὶ ἐποίησε τὰ σημεῖα ἐναντίον τοῦ λαοῦ. καὶ ἐπίστευσεν ὁ λαὸς καὶ ἐχάρη, ὅτι ἐπεσκέψατο ὁ θεὸς τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ, καὶ ὅτι εἶδεν αὐτῶν τὴν θλίψιν. κύψας δὲ ὁ λαὸς, προσεκύνησε.

α Τοῦ σημείου τοῦ δευτέρου] Aquila. τοῦ ἐσχάτου. Symmachus. τοῦ ἑπομένου. β [Οὐχ ἱκανός εἰμι] A. οὐκ ἀνὴρ ῥημάτων. S. οὐκ εὔλαλος. LL. VV. εὔλογος. atque ita legit Philo in libro, ὅτι τὸ χεῖρον τῷ κρείττονι ἐπιτίθεται. γ [Τίς ἐποίησεν δύσκωφον] A. S & Theodotio μογιλάλον. δ [Καὶ συμβιβάσω σε ὃ μέλλεις λαλῆσαι] A. φωτίσω. S. ὑποδείξω. ε [Ἐπίσταμαι ὅτι λαλῶν λαλήσει] Philo in libro περὶ τοῦ τὸ χεῖρον τῷ κρείττονι φιλεῖν ἐπιτίθεσθαι non habet, λαλῶν. ζ [Ἐγὼ δὲ σκληρυνῶ] A. ἐνισχύσω. S. θρασυνῶ. η [Εἰ μὲν οὖν μὴ βούλει ἀποστεῖλαι αὐτούς] A. ἀνένδους. S ἠπείθησας. θ [Συνήντησεν αὐτῷ ἄγγελος] A. θεός. S. & Th. κύριος. ι [Λαβοῦσα σεπφώρα ψῆφον] A. πέτραν. κ [Καὶ προσέπεσε πρὸς τοὺς πόδας αὐτοῦ] Schol. ἄλλος. καὶ ἁψαμένη τῶν ποδῶν αὐτοῦ

αὐτοῦ εἶπεν, ὅτι νυμφίος αἱμάτων σύ μοι. ἀφῆκε δὲ αὐτὸν, ὅτι εἶπεν, νυμφίος αἱμάτων τῆς περιτομῆς. ἄλλος. καὶ ἥψατο τῶν ποδῶν αὐτοῦ, καὶ εἶπεν, ὅτι νυμφίος αἱμάτων σύ μοι. καὶ ἀφῆκεν αὐτὸν, ὅτι εἶπεν, νυμφίος αἱμάτων εἰς περιτομάς. ἄλλος. νυμφίον αἵματος ἐγώ. Aliud schol. ὁ ἑβραῖος. ἐσφράγισε τὸ αἷμα τῆς περιτομῆς. λ [Ἀπῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ] AA.LL. ἀπῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ ἄγγελος. μ [Πάντα τὰ ῥήματα, ἃ ἐνετείλατο αὐτῷ] AA.LL. πάντα τὰ σημεῖα, ἃ ἐνετείλατο αὐτῷ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε'. 5

Καὶ μετὰ ταῦτα εἰσῆλθε μωυσῆς καὶ ἀαρὼν πρὸς φαραὼ, καὶ εἶπαν αὐτῷ. τάδε λέγει κύριος ὁ θεὸς ἰσραήλ. ἐξαπόστειλον τὸν λαόν μου, ἵνα μοι ἑορτάσωσιν ἐν τῇ ἐρήμῳ. καὶ εἶπε φαραώ. τίς ἐστιν οὗ εἰσακούσομαι τῆς φωνῆς αὐτοῦ, ὥστε ἐξαποστεῖλαι τοὺς υἱοὺς ἰσραήλ; οὐκ οἶδα τὸν κύριον, καὶ τὸν ἰσραὴλ οὐκ ἐξαποστέλλω. καὶ λέγουσιν αὐτῷ. ὁ θεὸς τῶν ἑβραίων προσκέκληται ἡμᾶς. πορευσόμεθα οὖν ὁδὸν τριῶν ἡμερῶν εἰς τὴν ἔρημον, ὅπως θύσωμεν κυρίῳ τῷ θεῷ ἡμῶν, μή ποτε συναντήσῃ ἡμῖν θάνατος ἢ φόνος. καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ βασιλεὺς αἰγύπτου. ἱνατί μωυσῆ καὶ ἀαρὼν διαστρέφετε τὸν λαὸν ἀπὸ τῶν ἔργων; ἀπέλθατε ἕκαστος ὑμῶν πρὸς τὰ ἔργα αὐτοῦ. καὶ εἶπε φαραώ. ἰδοὺ νῦν πολυπληθεῖ ὁ λαός. μὴ οὖν καταπαύσωμεν αὐτοὺς ἀπὸ τῶν ἔργων. συνέταξε δὲ φαραὼ τοῖς ἐργοδιώκταις τοῦ λαοῦ καὶ τοῖς γραμματεῦσι, λέγων. οὐκέτι προστεθήσεσθε διδόναι ἄχυρον τῷ λαῷ εἰς τὴν πλινθουργίαν [a] καθάπερ χθὲς καὶ τρίτην ἡμέραν, ἀλλ' αὐτοὶ πορευέσθωσαν καὶ συναγαγέτωσαν ἑαυτοῖς ἄχυρα. καὶ τὴν σύνταξιν τῆς πλινθείας ἧς αὐτοὶ ποιοῦσι, καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐπιβαλεῖς αὐτοῖς. οὐκ ἀφελεῖς οὐδέν. σχολάζουσι γάρ. διὰ τοῦτο κεκράγασι, λέγοντες. ἐγερθῶμεν, καὶ θύσωμεν τῷ θεῷ ἡμῶν. βαρυνέσθω τὰ ἔργα τῶν ἀνθρώπων τούτων, καὶ μεριμνάτωσαν ταῦτα, καὶ μὴ μεριμνάτωσαν ἐν λόγοις κενοῖς. κατέσπευδον δὲ αὐτοὺς οἱ ἐργοδιῶκται, καὶ οἱ γραμματεῖς. καὶ ἔλεγον πρὸς τὸν λαὸν, λέγοντες. τάδε λέγει φαραώ. οὐκέτι δίδωμι ὑμῖν ἄχυρα. αὐτοὶ ὑμεῖς πορευόμενοι συλλέγετε ἑαυτοῖς ἄχυρα, ὅθεν ἐὰν εὕρητε. οὐ γὰρ ἀφαιρεῖται ἀπὸ τῆς συντάξεως ὑμῶν οὐδέν. καὶ διεσπάρη ὁ λαὸς ἐν ὅλῃ γῇ αἰγύπτῳ, συναγαγεῖν καλάμην εἰς ἄχυρα. οἱ δὲ ἐργοδιῶκται κατέσπευδον αὐτοὺς, λέγοντες. συντελεῖτε τὰ ἔργα τὰ καθήκοντα καθ' ἡμέραν, καθάπερ καὶ ὅτε τὸ ἄχυρον ἐδίδοτο ὑμῖν. καὶ ἐμαστιγώθησαν οἱ γραμματεῖς τοῦ γένους τῶν υἱῶν ἰσραήλ, οἱ κατασταθέντες ἐπ' αὐτοὺς ὑπὸ τῶν ἐπιστατῶν τοῦ φαραὼ, λέγοντες. διατί οὐ συνετελέσατε τὰς συντάξεις ὑμῶν τῆς πλινθείας καθάπερ χθὲς καὶ τρίτην ἡμέραν, καὶ τὸ τῆς σήμερον; εἰσελθόντες δὲ οἱ γραμματεῖς τῶν υἱῶν ἰσραὴλ κατεβόησαν πρὸς φαραὼ, λέγοντες. ἱνατί σὺ οὕτως ποιεῖς τοῖς σοῖς οἰκέταις; ἄχυρον οὐ δίδοται τοῖς οἰκέταις σου, καὶ τὴν πλίνθον ἡμῖν λέγουσι ποιεῖν. [β] καὶ ἰδοὺ οἱ παῖδές σου μεμαστίγωνται. ἀδικήσεις οὖν τὸν λαόν σου. καὶ εἶπεν αὐτοῖς. σχολάζετε, σχολασταί ἐστε. διὰ τοῦτο λέγετε. πορευθῶμεν, θύσωμεν τῷ θεῷ ἡμῶν. νῦν οὖν πορευθέντες, ἐργάζεσθε. τὸ γὰρ ἄχυρον οὐ δοθήσεται ὑμῖν, καὶ τὴν σύνταξιν τῆς πλινθείας ἀποδώσετε. ἑώρων δὲ οἱ γραμματεῖς τῶν υἱῶν ἰσραὴλ ἑαυτοὺς ἐν κακοῖς, λέγοντες. [γ] οὐκ ἀπολείψετε τῆς πλινθείας τὸ καθῆκον τῇ ἡμέρᾳ. συνήντησαν δὲ μωυσῇ καὶ ἀαρὼν ἐρχομένοις εἰς συνάντησιν αὐτοῖς, ἐκπορευομένων αὐτῶν ἀπὸ φαραώ. καὶ εἶπαν αὐτοῖς. ἴδοι ὁ θεὸς ὑμᾶς καὶ κρίναι, [δ] ὅτι ἐβδελύξατε τὴν ὀσμὴν ἡμῶν ἐναντίον φαραὼ, καὶ ἐναντίον τῶν θεραπόντων αὐτοῦ, δοῦναι ῥομφαίαν εἰς τὰς χεῖρας αὐτοῦ, ἀποκτεῖναι ἡμᾶς. ἐπέστρεψε δὲ μωυσῆς πρὸς κύριον, καὶ εἶπε. δέομαι κύριε. τί ἐκάκωσας τὸν λαὸν τοῦτον; καὶ ἱνατί ἀπέσταλκάς με; καὶ ἀφ' οὗ πεπόρευμαι πρὸς φαραὼ λαλῆσαι ἐπὶ τῷ σῷ ὀνόματι, ἐκάκωσε τὸν λαὸν τοῦτον, καὶ οὐκ ἐρρύσω τὸν λαόν σου.

a Καθάπερ χθὲς καὶ τρίτην ἡμέραν] Aquila. καθὰ ἐχθὲς καὶ τρίτης αὐτοὶ πορευέσθωσαν, Symmachus. καθάπερ καὶ πρότερον αὐτοὶ ἀπερχόμενοι καλαμάσθωσαν ἑαυτοῖς ἄχυρα. Theodotio. καθάπερ ἐχθὲς καὶ τῆς τρίτης αὐτοὶ πορευθέντες καὶ καλαμάσθωσαν ἑαυτοῖς ἄχυρον. β [Καὶ ἰδοὺ οἱ παῖδές σου μεμαστίγωνται] A. καὶ ἰδοὺ οἱ δοῦλοί σου πεπληγμένοι, καὶ ἁμαρτία λαῷ σου. S. καὶ οἱ δοῦλοί σου μεμαστίγωνται, καὶ ἡ ἁμαρτία εἰς τὸν λαόν σου. γ [Οὐκ ἀπολείψετε τῆς πλινθίας] A. οὐχ ὑφελεῖτε. δ [Ὅτι ἐβδελύξατε τὴν ὀσμὴν ἡμῶν] A. & S. ἐσαπρίσατε.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ϛ'. 6

Καὶ εἶπε κύριος πρὸς μωυσῆν. ἤδη ὄψει, ἃ ποιήσω τῷ φαραώ. ἐν γὰρ χειρὶ κραταιᾷ ἐξαποστελεῖ αὐτοὺς, καὶ ἐν βραχίονι ὑψηλῷ ἐκβαλεῖ αὐτοὺς ἐκ τῆς γῆς αὐτοῦ. ἐλάλησε δὲ ὁ θεὸς πρὸς μωυσῆν, καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν. ἐγὼ κύριος. καὶ ὤφθην πρὸς ἀβραὰμ καὶ ἰσαὰκ καὶ ἰακὼβ, θεὸς ὢν αὐτῶν. καὶ τὸ ὄνομά μου κύριος οὐκ ἐδήλωσα αὐτοῖς. καὶ ἔστησα τὴν διαθήκην μου πρὸς αὐτοὺς, ὥστε δοῦναι αὐτοῖς τὴν γῆν τῶν χαναναίων, τὴν γῆν ἣν παρῳκήκασιν, ἐν ᾗ καὶ παρῴκησαν ἐπ' αὐτῆς. καὶ ἐγὼ εἰσήκουσα τὸν στεναγμὸν τῶν υἱῶν ἰσραήλ, ὃν οἱ αἰγύπτιοι καταδουλοῦνται αὐτούς. καὶ ἐμνήσθην τῆς διαθήκης ὑμῶν. βάδιζε, εἰπὲ τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ, λέγων. ἐγὼ κύριος. καὶ ἐξάξω ὑμᾶς ἀπὸ τῆς δυναστείας τῶν αἰγυπτίων. καὶ ῥύσομαι ὑμᾶς ἐκ τῆς δουλείας, καὶ λυτρώσομαι ὑμᾶς ἐν βραχίονι ὑψηλῷ, καὶ κρίσει μεγάλῃ. καὶ λήψομαι ἐμαυτῷ ὑμᾶς λαὸν ἐμοὶ, καὶ ἔσομαι ὑμῶν θεός. καὶ γνώσεσθε, ὅτι ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν, ὁ ἐξαγαγὼν ὑμᾶς ἐκ τῆς καταδυναστείας τῶν αἰγυπτίων. καὶ εἰσάξω ὑμᾶς εἰς τὴν γῆν, εἰς ἣν ἐξέτεινα τὴν χεῖρά μου, δοῦναι αὐτὴν τῷ ἀβραὰμ καὶ ἰσαὰκ καὶ ἰακώβ. καὶ δώσω ὑμῖν αὐτὴν ἐν κλήρῳ. ἐγὼ κύριος. ἐλάλησε δὲ μωυσῆς οὕτω τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ. [a] καὶ οὐκ εἰσήκουσαν μωυσῆ ἀπὸ τῆς ὀλιγοψυχίας, καὶ ἀπὸ τῶν ἔργων τῶν σκληρῶν. εἶπε δὲ κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων. εἴσελθε, λάλησον φαραὼ βασιλεῖ αἰγύπτου, ἵνα ἐξαποστείλῃ τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ ἐκ τῆς γῆς αὐτοῦ.

ἐλά-

ἐλάλησε δὲ μωυσῆς ἔναντι κυρίου, λέγων. ἰδοὺ οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ οὐκ εἰσήκουσάν μου, καὶ πῶς εἰσακούσεταί μου φαραώ; [β] ἐγὼ δὲ ἄλογός εἰμι. εἶπε δὲ κύριος πρὸς μωυσῆν καὶ ἀαρὼν, καὶ συνέταξεν αὐτοῖς πρὸς φαραὼ βασιλέα αἰγύπτου, ὥστε ἐξαποστεῖλαι τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ ἐκ γῆς αἰγύπτου. καὶ οὗτοι ἀρχηγοὶ οἴκων πατριῶν αὐτῶν. υἱοὶ ῥουβὴν πρωτοτόκου ἰσραήλ. ἐνὼχ, καὶ φαλλοὺς, ἀσρὼν, καὶ χαρμεί. αὕτη ἡ συγγένεια ῥουβήν. καὶ υἱοὶ συμεών. ἰεμουὴλ, καὶ ἰαμείμ, καὶ ἀὼδ, καὶ ἰαχεὶν, καὶ σαὰρ, καὶ σαοὺλ ὁ ἐκ τῆς φοινίσσης. αὗται αἱ πατριαὶ τῶν υἱῶν συμεών. καὶ ταῦτα τὰ ὀνόματα τῶν υἱῶν λευὶ κατὰ συγγενείας αὐτῶν. γεδσὼν, καὰθ, καὶ μεραρεί. καὶ τὰ ἔτη τῆς ζωῆς λευὶ, ἑκατὸν τριακονταεπτά. καὶ οὗτοι υἱοὶ γεδσών. λοβενεὶ, καὶ σεμεεί. οἶκοι πατριᾶς αὐτῶν. καὶ υἱοὶ καάθ. ἀμβρὰμ, καὶ ἰσσαὰρ, χεβρὼν, καὶ ὀζιήλ. καὶ τὰ ἔτη τῆς ζωῆς καὰθ, ἑκατὸν τριακοντατρία ἔτη. καὶ υἱοὶ μεραρεί. μοολεὶ, καὶ ὁμουσεί. οὗτοι οἱ οἶκοι πατριῶν λευὶ, κατὰ συγγενείας αὐτῶν. καὶ ἔλαβεν ἀμβρὰμ τὴν ἰωχαβὲδ θυγατέρα τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἑαυτῷ εἰς γυναῖκα. καὶ ἐγέννησεν αὐτῷ τόν τε ἀαρὼν, καὶ τὸν μωυσῆν, καὶ μαριὰμ τὴν ἀδελφὴν αὐτῶν. τὰ δὲ ἔτη τῆς ζωῆς ἀμβρὰμ, ἑκατὸν [γ] τριακονταδύο ἔτη. καὶ υἱοὶ ἰσσαάρ. κορὲ, καὶ ναφὲκ, καὶ ζεχρεί. καὶ υἱοὶ ὀζιήλ. μισαὴλ, καὶ ἐλισαφὰν, καὶ σεγρεί. ἔλαβε δὲ ἀαρὼν τὴν ἐλισαβὲθ θυγατέρα ἀμιναδὰβ ἀδελφὴν ναασσὼν αὐτῷ γυναῖκα. καὶ ἔτεκεν αὐτῷ τόν τε ναδὰβ, καὶ ἀβιοὺδ, καὶ τὸν ἐλεάζαρ, καὶ ἰθάμαρ. υἱοὶ δὲ κορέ. ἀσεὶρ, καὶ ἐλκανὰ, καὶ ἀβιάσαρ. αὗται αἱ γενέσεις κορέ. καὶ ἐλεάζαρ ὁ τοῦ ἀαρὼν ἔλαβε τῶν θυγατέρων φουτιὴλ αὐτῷ γυναῖκα. καὶ ἔτεκεν αὐτῷ τὸν φινεές. αὗται αἱ ἀρχαὶ πατριᾶς λευιτῶν, κατὰ γενέσεις αὐτῶν. οὗτος ἀαρὼν καὶ μωυσῆς, οἷς εἶπεν αὐτοῖς ὁ θεὸς ἐξαγαγεῖν τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ ἐκ γῆς αἰγύπτου σὺν δυνάμει αὐτῶν. οὗτοί εἰσιν οἱ διαλεγόμενοι πρὸς φαραὼ βασιλέα αἰγύπτου. καὶ ἐξήγαγον τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ ἐκ γῆς αἰγύπτου αὐτὸς ἀαρὼν καὶ μωυσῆς ᾗ ἡμέρᾳ ἐλάλησε κύριος μωυσῇ ἐν γῇ αἰγύπτῳ. καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων. ἐγὼ κύριος. λάλησον πρὸς φαραὼ βασιλέα αἰγύπτου ὅσα ἐγὼ λέγω πρὸς σέ. καὶ εἶπε μωυσῆς ἐναντίον κυρίου. ἰδοὺ ἐγὼ [δ] ἰσχνόφωνός εἰμι, καὶ πῶς εἰσακούσεταί μου φαραώ;

[α] Καὶ οὐκ εἰσήκουσαν μωυσῆ ἀπὸ τῆς ὀλιγοψυχίας] Schol. ἀπὸ κολοβότητος πνεύματος. [β] [Ἐγὼ δὲ ἄλογός εἰμι] Aquila, ἀκρόβυστος χείλεσι. Symmachus. οὐκ εἰμὶ καθαρὸς τῷ φθέγματι. Theodotio. ἀπερίτμητος τοῖς χείλεσιν. [γ] [Τριακονταδύο] AA.LL. τριακονταεπτά. quo modo Philo legisse videtur lib. 1. περὶ βίου μωυσέως. [δ] [Ἰσχνόφωνός εἰμι] Schol. οὐκ εἰμὶ καθαρὸς φθέγματι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'. 7

Καὶ εἶπε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων. [α] ἰδοὺ δέδωκά σε θεὸν φαραὼ, καὶ ἀαρὼν ὁ ἀδελφός σου ἔσται σου προφήτης. σὺ δὲ λαλήσεις αὐτῷ πάντα ὅσα σοι ἐντέλλομαι. ὁ δὲ ἀαρὼν ὁ ἀδελφός σου λαλήσει πρὸς φαραὼ, ὥστε ἐξαποστεῖλαι τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ ἐκ τῆς γῆς αὐτοῦ. ἐγὼ δὲ σκληρυνῶ τὴν καρδίαν φαραὼ, καὶ πληθυνῶ τὰ σημεῖά μου, καὶ τὰ τέρατα ἐν γῇ αἰγύπτῳ. καὶ οὐκ εἰσακούσεται ὑμῶν φαραώ. καὶ ἐπιβαλῶ τὴν χεῖρά μου ἐπ' αἴγυπτον, καὶ ἐξάξω σὺν δυνάμει μου τὸν λαόν μου τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ ἐκ γῆς αἰγύπτου σὺν ἐκδικήσει μεγάλῃ. καὶ γνώσονται πάντες οἱ αἰγύπτιοι, ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος, ἐκτείνων τὴν χεῖρά μου ἐπ' αἴγυπτον, καὶ ἐξάξω τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ ἐκ μέσου αὐτῶν. ἐποίησε δὲ μωυσῆς καὶ ἀαρὼν καθάπερ ἐνετείλατο αὐτοῖς κύριος, οὕτως ἐποίησαν. μωυσῆς δὲ ἦν ἐτῶν ὀγδοήκοντα, ἀαρὼν δὲ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἐτῶν ὀγδοηκοντατριῶν, [β] ἡνίκα ἐλάλησεν πρὸς φαραώ. καὶ εἶπε κύριος πρὸς μωυσῆν καὶ ἀαρὼν, λέγων. καὶ ἐὰν λαλήσῃ πρὸς ὑμᾶς φαραὼ, λέγων. δότε ἡμῖν σημεῖον ἢ τέρας, καὶ ἐρεῖς ἀαρὼν τῷ ἀδελφῷ σου. λάβε τὴν ῥάβδον, καὶ ῥίψον ἐπὶ τὴν γῆν ἐναντίον φαραὼ, καὶ ἐναντίον τῶν θεραπόντων αὐτοῦ, καὶ ἔσται δράκων. εἰσῆλθε δὲ μωυσῆς καὶ ἀαρὼν ἐναντίον φαραὼ, καὶ τῶν θεραπόντων αὐτοῦ. καὶ ἐποίησαν οὕτως, καθάπερ ἐνετείλατο αὐτοῖς κύριος. καὶ ἔρριψεν ἀαρὼν τὴν ῥάβδον ἐναντίον φαραὼ, καὶ ἐναντίον τῶν θεραπόντων αὐτοῦ, καὶ ἐγένετο δράκων. συνεκάλεσε δὲ φαραὼ [γ] τοὺς σοφιστὰς αἰγύπτου, καὶ τοὺς φαρμακούς. καὶ ἐποίησαν καὶ οἱ ἐπαοιδοὶ τῶν αἰγυπτίων ταῖς φαρμακείαις αὐτῶν ὡσαύτως. καὶ ἔρριψαν ἕκαστος τὴν ῥάβδον αὐτῶν, καὶ ἐγένοντο δράκοντες. καὶ κατέπιεν ἡ ῥάβδος ἡ ἀαρὼν τὰς ἐκείνων ῥάβδους. καὶ κατίσχυσεν ἡ καρδία φαραώ. καὶ οὐκ εἰσήκουσεν αὐτῶν, [δ] καθάπερ ἐνετείλατο αὐτοῖς κύριος. εἶπε δὲ κύριος πρὸς μωυσῆν. βεβάρηται ἡ καρδία φαραὼ, τοῦ μὴ ἐξαποστεῖλαι τὸν λαόν. βάδισον πρὸς φαραὼ τὸ πρωΐ. ἰδοὺ αὐτὸς ἐκπορεύεται ἐπὶ τὸ ὕδωρ, καὶ ἔσῃ συναντῶν αὐτῷ ἐπὶ τὸ χεῖλος τοῦ ποταμοῦ. καὶ τὴν ῥάβδον τὴν στραφεῖσαν εἰς ὄφιν λήψῃ ἐν τῇ χειρί σου, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτόν. κύριος ὁ θεὸς τῶν ἑβραίων ἀπέσταλκέ με πρὸς σὲ, λέγων. ἐξαπόστειλον τὸν λαόν μου, ἵνα μοι λατρεύσῃ ἐν τῇ ἐρήμῳ. καὶ ἰδοὺ οὐκ εἰσήκουσας ἕως τούτου. τάδε λέγει κύριος. ἐν τούτῳ γνώσῃ ὅτι ἐγὼ κύριος. ἰδοὺ ἐγὼ τύπτω τῇ ῥάβδῳ τῇ ἐν τῇ χειρί μου ἐπὶ τὸ ὕδωρ τὸ ἐν τῷ ποταμῷ, καὶ μεταβαλεῖ εἰς αἷμα. καὶ οἱ ἰχθύες οἱ ἐν τῷ ποταμῷ τελευτήσουσι. καὶ ἐποζέσει ὁ ποταμὸς, καὶ οὐ δυνήσονται οἱ αἰγύπτιοι πιεῖν ὕδωρ ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ. εἶπε δὲ κύριος πρὸς μωυσῆν. εἰπὸν ἀαρὼν τῷ ἀδελφῷ σου, λάβε τὴν ῥάβδον σου ἐν τῇ χειρί σου, καὶ ἔκτεινον τὴν χεῖρά σου ἐπὶ τὰ ὕδατα αἰγύπτου, καὶ ἐπὶ τοὺς ποταμοὺς αὐτῶν, καὶ ἐπὶ τὰς διώρυγας αὐτῶν, καὶ ἐπὶ τὰ ἕλη αὐτῶν, καὶ ἐπὶ πᾶν συνεστηκὸς ὕδωρ αὐτῶν, καὶ ἔσται αἷμα. καὶ ἐγένετο αἷμα ἐν πάσῃ γῇ αἰγύπτου, ἔν τε τοῖς ξύλοις καὶ ἐν τοῖς λίθοις. καὶ ἐποίησαν οὕτως μωυσῆς καὶ ἀαρὼν, καθάπερ ἐνετείλατο αὐτοῖς κύριος. καὶ ἐπάρας τῇ ῥάβδῳ αὐτοῦ, ἐπάταξε τὸ ὕδωρ τὸ ἐν τῷ ποταμῷ ἐναντίον φαραὼ, καὶ ἐναντίον τῶν θεραπόντων αὐτοῦ. καὶ μετέβα-

λε πᾶν τὸ ὕδωρ τὸ ἐν τῷ ποταμῷ εἰς αἷμα. καὶ οἱ ἰχθύες οἱ ἐν τῷ ποταμῷ ἐτελεύτησαν. καὶ ἐπώζεσεν ὁ ποταμός, καὶ οὐκ ἠδύναντο οἱ αἰγύπτιοι πιεῖν ὕδωρ ἐκ τοῦ ποταμοῦ. καὶ ἦν τὸ αἷμα ἐν πάσῃ γῇ αἰγύπτου. ε ἐποίησαν δὲ ὡσαύτως καὶ οἱ ἐπαοιδοὶ τῶν αἰγυπτίων ταῖς φαρμακίαις αὐτῶν. καὶ ἐσκληρύνθη ἡ καρδία φαραώ, καὶ οὐκ εἰσήκουσεν αὐτῶν, καθάπερ εἶπε κύριος. ἐπιστραφεὶς δὲ φαραώ, εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ. καὶ οὐκ ἐπέστησε τὸν νοῦν αὐτοῦ οὐδὲ ἐπὶ τούτῳ. ζ ὤρυξαν δὲ πάντες οἱ αἰγύπτιοι κύκλῳ τοῦ ποταμοῦ, ὥστε πιεῖν ὕδωρ. καὶ οὐκ ἠδύναντο πιεῖν ὕδωρ ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ. καὶ ἀνεπληρώθησαν ἑπτὰ ἡμέραι, μετὰ τὸ πατάξαι κύριον τὸν ποταμόν.

α. Ἰδοὺ δέδωκά σε θεὸν φαραώ] Aquila. ἴδε. Symmachus. ἴδε κατέστησά σε θεὸν φαραώ. β [Ἡνίκα ἐλάλησεν πρὸς φαραώ] LL. VV. ἐλάλησαν. quam lectionem secutus est Cyrillus lib. 2. περὶ τῆς ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ προσκυνήσεως. γ [Τοὺς σοφιστὰς αἰγύπτου καὶ τοὺς φαρμακούς] A. κρυφιαστάς. δ [Καθάπερ ἐνετείλατο αὐτοῖς ὁ κύριος] AA. LL. ἐλάλησεν. ε [Ἐποίησαν δὲ ὡσαύτως καὶ οἱ ἐπαοιδοὶ τῶν αἰγυπτίων.] A. καί γε αὐτοὶ οἱ κρυφιασταὶ αἰγύπτου καὶ ἐν ἠρεμαίοις αὐτῶν οὕτως. Schol. ἄλλος. καὶ αὐτοὶ οἱ ἐπαοιδοὶ τῶν αἰγυπτίων διὰ τῶν ἀποκρύφων αὐτῶν ὡσαύτως. ἄλλος. καί γε αὐτοὶ οἱ ἐπαοιδοὶ τῶν αἰγυπτίων ἐν ταῖς φαρμακείαις αὐτῶν ὡσαύτως. ζ [Ὤρυξαν δὲ πάντες οἱ αἰγύπτιοι] A. καὶ ὤρυξε πᾶσα ἡ αἴγυπτος κυκλόθεν τοῦ ῥείθρου ὕδωρ τοῦ πιεῖν, ὅτι οὐκ ἠδύναντο πιεῖν ἐκ τοῦ ὕδατος τοῦ ποταμοῦ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η΄. 8

Εἶπε δὲ κύριος πρὸς μωυσῆν. εἴσελθε πρὸς φαραώ, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτόν. τάδε λέγει κύριος. ἐξαπόστειλον τὸν λαόν μου, ἵνα μοι λατρεύσωσιν. εἰ δὲ μὴ βούλει σὺ ἐξαποστεῖλαι, ἰδοὺ ἐγὼ τύπτω πάντα τὰ ὅριά σου τοῖς βατράχοις, καὶ ἐξερεύξεται ὁ ποταμὸς βατράχους. καὶ ἀναβάντες εἰσελεύσονται εἰς τοὺς οἴκους σου, καὶ εἰς τὰ ταμιεῖα τῶν κοιτώνων σου, καὶ ἐπὶ τῶν κλινῶν σου, καὶ ἐπὶ τοὺς οἴκους τῶν θεραπόντων σου, καὶ τοῦ λαοῦ σου, καὶ ἐν τοῖς φυράμασί σου, καὶ ἐν τοῖς κλιβάνοις σου. καὶ ἐπὶ σέ, καὶ ἐπὶ τοὺς θεράποντάς σου, καὶ ἐπὶ τὸν λαόν σου ἀναβήσονται οἱ βάτραχοι. εἶπε δὲ κύριος πρὸς μωυσῆν. εἶπον ἀαρὼν τῷ ἀδελφῷ σου, ἔκτεινον τῇ χειρὶ τὴν ῥάβδον σου ἐπὶ τοὺς ποταμούς, καὶ ἐπὶ τὰς διώρυγας, καὶ ἐπὶ τὰ ἕλη, καὶ ἀνάγαγε τοὺς βατράχους. καὶ ἐξέτεινεν ἀαρὼν τὴν χεῖρα ἐπὶ τὰ ὕδατα αἰγύπτου, καὶ ἀνήγαγε τοὺς βατράχους. καὶ ἀνεβιβάσθη ὁ βάτραχος, καὶ ἐκάλυψε τὴν γῆν αἰγύπτου. ἐποίησαν δὲ ὡσαύτως καὶ οἱ ἐπαοιδοὶ τῶν αἰγυπτίων ταῖς φαρμακίαις αὐτῶν, καὶ ἀνήγαγον τοὺς βατράχους ἐπὶ γῆν αἰγύπτου. καὶ ἐκάλεσε φαραὼ μωυσῆν καὶ ἀαρών, καὶ εἶπεν. εὔξασθε περὶ ἐμοῦ πρὸς κύριον, καὶ περιελέτω τοὺς βατράχους ἀπ' ἐμοῦ, καὶ ἀπὸ τοῦ ἐμοῦ λαοῦ, α καὶ ἐξαποστελῶ αὐτούς, καὶ θύσωσι τῷ κυρίῳ. εἶπε δὲ μωυσῆς πρὸς φαραώ. τάξαι πρός με, πότε εὔξομαι περὶ σοῦ, καὶ περὶ τῶν θεραπόντων σου, καὶ τοῦ λαοῦ σου, ἀφανίσαι τοὺς βατράχους ἀπὸ σοῦ, καὶ ἀπὸ τοῦ λαοῦ σου, καὶ ἐκ τῶν οἰκιῶν ὑμῶν, πλὴν ἐν τῷ ποταμῷ ὑπολειφθήσονται. ὁ δὲ εἶπεν. εἰς αὔριον. εἶπεν οὖν. ὡς εἴρηκας. ἵνα εἰδῇς, ὅτι οὐκ ἔστιν ἄλλος πλὴν κυρίου. καὶ περιαιρεθήσονται οἱ βάτραχοι ἀπὸ σοῦ, καὶ ἀπὸ τῶν οἰκιῶν ὑμῶν, καὶ ἀπὸ τῶν ἐπαύλεων, καὶ ἀπὸ τῶν θεραπόντων σου, καὶ ἀπὸ τοῦ λαοῦ σου. πλὴν ἐν τῷ ποταμῷ ὑπολειφθήσονται. ἐξῆλθε δὲ μωυσῆς καὶ ἀαρὼν ἀπὸ φαραώ. καὶ ἐβόησε μωυσῆς πρὸς κύριον περὶ τοῦ ὁρισμοῦ τῶν βατράχων, ὡς ἐτάξατο φαραώ. ἐποίησε δὲ κύριος καθάπερ εἶπε μωυσῆς. καὶ ἐτελεύτησαν οἱ βάτραχοι ἐκ τῶν οἰκιῶν, καὶ ἐκ τῶν ἐπαύλεων, καὶ ἐκ τῶν ἀγρῶν. καὶ συνήγαγον αὐτοὺς θημωνίας θημωνίας. καὶ ὤζεσεν ἡ γῆ. ἰδὼν δὲ φαραὼ ὅτι γέγονεν ἀνάψυξις, ἐβαρύνθη ἡ καρδία αὐτοῦ, καὶ οὐκ εἰσήκουσεν αὐτῶν, καθάπερ ἐλάλησε κύριος. εἶπε δὲ κύριος πρὸς μωυσῆν. εἰπὸν ἀαρών, ἔκτεινον τῇ χειρὶ τὴν ῥάβδον σου, καὶ πάταξον τὸ χῶμα τῆς γῆς, καὶ ἔσονται β σκνίφες ἔν τε τοῖς ἀνθρώποις, καὶ ἐν τοῖς τετράποσι, καὶ ἐν πάσῃ γῇ αἰγύπτου. ἐξέτεινεν οὖν ἀαρὼν τῇ χειρὶ τὴν ῥάβδον, καὶ ἐπάταξε τὸ χῶμα τῆς γῆς, καὶ ἐγένοντο οἱ σκνίφες ἐν τοῖς ἀνθρώποις, ἔν τε τοῖς τετράποσι, καὶ ἐν παντὶ χώματι τῆς γῆς ἐγένοντο οἱ σκνίφες. ἐποίησαν δὲ ὡσαύτως καὶ οἱ ἐπαοιδοὶ ταῖς φαρμακίαις αὐτῶν, ἐξαγαγεῖν τὸν σκνίφα, καὶ οὐκ ἠδύναντο. καὶ ἐγένοντο οἱ σκνίφες ἔν τε τοῖς ἀνθρώποις, καὶ ἐν τοῖς τετράποσιν. εἶπαν οὖν οἱ ἐπαοιδοὶ τῷ φαραῷ. δάκτυλος θεοῦ ἐστι τοῦτο. καὶ ἐσκληρύνθη ἡ καρδία φαραώ, καὶ οὐκ εἰσήκουσεν αὐτῶν, καθάπερ ἐλάλησε κύριος. εἶπε δὲ κύριος πρὸς μωυσῆν. ὄρθρισον τὸ πρωΐ, καὶ στῆθι ἐναντίον φαραώ. καὶ ἰδοὺ αὐτὸς ἐξελεύσεται ἐπὶ τὸ ὕδωρ, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτόν. τάδε λέγει κύριος. ἐξαπόστειλον τὸν λαόν μου, ἵνα μοι λατρεύσωσιν ἐν τῇ ἐρήμῳ. ἐὰν δὲ μὴ βούλει ἐξαποστεῖλαι τὸν λαόν μου, ἰδοὺ ἐγὼ ἐξαποστέλλω ἐπὶ σέ, καὶ ἐπὶ τοὺς θεράποντάς σου, καὶ ἐπὶ τὸν λαόν σου, καὶ ἐπὶ τοὺς οἴκους ὑμῶν γ κυνόμυιαν. καὶ πλησθήσονται αἱ οἰκίαι τῶν αἰγυπτίων τῆς κυνομυίης, καὶ εἰς τὴν γῆν ἐφ' ἧς εἰσιν ἐπ' αὐτῆς. καὶ παραδοξάσω ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ τὴν γῆν γεσέμ, ἐφ' ἧς ὁ λαός μου ἔπεστιν ἐπ' αὐτῆς, ἐφ' ἧς οὐκ ἔσται ἐκεῖ ἡ κυνόμυια. ἵνα εἰδῇς, ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος ὁ θεὸς πάσης τῆς γῆς. καὶ δώσω διαστολὴν ἀνὰ μέσον τοῦ ἐμοῦ λαοῦ, καὶ ἀνὰ μέσον τοῦ σοῦ λαοῦ. ἐν δὲ τῇ αὔριον ἔσται τοῦτο ἐπὶ τῆς γῆς. ἐποίησε δὲ κύριος οὕτως. καὶ παρεγένετο ἡ κυνόμυια πλῆθος εἰς τοὺς οἴκους φαραώ, καὶ εἰς τοὺς οἴκους τῶν θεραπόντων αὐτοῦ, καὶ εἰς πᾶσαν τὴν γῆν αἰγύπτου. καὶ ἐξωλοθρεύθη ἡ γῆ ἀπὸ τῆς κυνομυίης. ἐκάλεσε δὲ φαραὼ μωυσῆν καὶ ἀαρών, λέγων. ἐλθόντες θύσατε κυρίῳ τῷ θεῷ ὑμῶν ἐν τῇ γῇ. καὶ εἶπε μωυσῆς. οὐ δυνατὸν γενέσθαι οὕτως. τὰ γὰρ βδελύγματα τῶν αἰγυπτίων θύσομεν κυρίῳ τῷ θεῷ ἡμῶν. ἐὰν γὰρ θύσωμεν τὰ βδελύγματα τῶν αἰγυπτίων ἐναντίον αὐτῶν, λιθοβοληθησόμεθα. ὁδὸν τριῶν ἡμερῶν πορευσόμεθα εἰς τὴν ἔρημον. καὶ θύσομεν τῷ θεῷ ἡμῶν, καθάπερ εἶπεν κύριος ἡμῖν, καὶ εἶπε φαραώ. ἐγὼ ἀποστέλλω ὑμᾶς, καὶ θύσατε τῷ θεῷ ὑμῶν ἐν

τῇ

τῇ ἐρήμῳ, ἀλλ' οὐ μακρὰν ἀποτενεῖτε πορευθῆναι. A εὔξασθε οὖν περὶ ἐμοῦ πρὸς κύριον. εἶπε δὲ μωυσῆς. ὁ δὲ ἐγὼ ἐξελεύσομαι ἀπὸ σοῦ, καὶ εὔξομαι πρὸς τὸν θεὸν, καὶ ἀπελεύσεται ἡ κυνόμυια καὶ ἀπὸ τῶν θεραπόντων σου, καὶ ἀπὸ τοῦ λαοῦ σου αὔριον. δ μὴ προσθῇς ἔτι φαραὼ ἐξαπατῆσαι, τοῦ μὴ ἐξαποστεῖλαι τὸν λαὸν θῦσαι κυρίῳ. ἐξῆλθε δὲ μωυσῆς ἀπὸ φαραὼ, καὶ ηὔξατο πρὸς τὸν θεόν. ἐποίησε δὲ κύριος καθάπερ εἶπε μωυσῆς. καὶ περιεῖλε τὴν κυνόμυιαν ἀπὸ φαραὼ, καὶ τῶν θεραπόντων αὐτοῦ, καὶ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ, καὶ οὐ κατελείφθη οὐδεμία. καὶ ἐβάρυνε φαραὼ τὴν καρδίαν αὐτοῦ καὶ ἐπὶ τοῦ καιροῦ τούτου, B καὶ οὐκ ἠθέλησεν ἐξαποστεῖλαι τὸν λαόν.

α Καὶ ἐξαποστελῶ αὐτούς] AA.LL. τὸν λαόν. β [Σκνίφες] Ita VV.LL.& S.Augustinus. AA.LL. σκνῖπες. quæ ſcriptura reperitur apud Origenem, & Philonē lib.1. περὶ βίου μωυσέως. σκνιπῶν φορὰ ἐχύθη. Schol. ἄλλος. φθεῖρες. γ [Κυνόμυιαν] Schol. τὸ σημαρξτικόν. κόρακα. κοινόμυιαν autem legendum non eſſe, ſed κυνόμυιαν, intelligi poteſt vel ex etymologia; quam Philo explicat lib.1. περὶ βίου μωυσέως. δ [Μὴ προσθῇς ἔτι φαραὼ ἐξαπατῆσαι] Aquila, & Symmachus. παραλογίσασθαι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ'. 9. Γ

Εἶπε δὲ κύριος πρὸς μωυσῆν. εἴσελθε πρὸς φαραὼ, καὶ ἐρεῖς αὐτῷ. τάδε λέγει κύριος ὁ θεὸς τῶν ἑβραίων. ἐξαπόστειλον τὸν λαόν μου, ἵνα μοι λατρεύσωσι. εἰ μὲν οὖν μὴ βούλει ἐξαποστεῖλαι τὸν λαόν μου, ἀλλὰ ἔτι ἐγκρατεῖς αὐτοῦ, ἰδοὺ χεὶρ κυρίου ἐπέσται ἐν τοῖς κτήνεσί σου τοῖς ἐν τοῖς πεδίοις. ἔν τε τοῖς ἵπποις, καὶ ἐν τοῖς ὑποζυγίοις, καὶ ταῖς καμήλοις, καὶ βουσὶ, καὶ προβάτοις θάνατος μέγας σφόδρα. καὶ παραδοξάσω ἐγὼ ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἀνὰ μέσον τῶν κτηνῶν τῶν αἰγυπτίων, καὶ ἀνὰ μέσον τῶν κτηνῶν τῶν υἱῶν ἰσραήλ. οὐ τελευτήσει ἀπὸ πάντων τῶν τοῦ ἰσραὴλ υἱῶν ῥητόν. καὶ ἔδωκεν ὁ θεὸς ὅρον, λέγων. ἐν τῇ αὔριον ποιήσει κύριος τὸ ῥῆμα τοῦτο ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ ἐποίησε κύριος τὸ ῥῆμα τοῦτο τῇ ἐπαύριον. καὶ ἐτελεύτησε πάντα τὰ κτήνη τῶν αἰγυπτίων. ἀπὸ δὲ τῶν κτηνῶν τῶν υἱῶν ἰσραὴλ οὐκ ἐτελεύτησεν οὐδέν. ἰδὼν δὲ φαραὼ, ὅτι οὐκ ἐτελεύτησεν ἀπὸ πάντων τῶν κτηνῶν τῶν υἱῶν ἰσραὴλ οὐδὲν, ἐβαρύνθη ἡ καρδία φαραὼ, καὶ οὐκ ἐξαπέστειλε τὸν λαόν. εἶπε δὲ κύριος πρὸς μωυσῆν καὶ ἀαρὼν, λέγων. λάβετε ὑμεῖς πλήρεις τὰς χεῖρας αἰθάλης καμιναίας, καὶ πασάτω μωυσῆς εἰς τὸν οὐρανὸν ἐναντίον φαραὼ, καὶ ἐναντίον τῶν θεραπόντων αὐτοῦ. καὶ γενηθήτω κονιορτὸς ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν αἰγύπτου. καὶ ἔσται ἐπὶ τοὺς ἀνθρώπους, καὶ ἐπὶ τὰ τετράποδα ἕλκη α φλυκτίδες ἀναζέουσαι ἔν τε τοῖς ἀνθρώποις, καὶ ἐν τοῖς τετράποσιν, ἐν πάσῃ γῇ αἰγύπτου. καὶ ἔλαβε τὴν αἰθάλην τῆς καμιναίας ἐναντίον φαραὼ, καὶ ἔπασεν αὐτὴν μωυσῆς εἰς τὸν οὐρανόν. καὶ ἐγένετο ἕλκη φλυκτίδες ἀναζέουσαι ἔν τε τοῖς ἀνθρώποις, καὶ ἐν τοῖς τετράποσι. καὶ οὐκ ἠδύναντο οἱ φαρμακοὶ στῆναι ἐναντίον μωυσῆ διὰ τὰ ἕλκη. ἐγένετο γὰρ τὰ ἕλκη ἐν τοῖς φαρμακοῖς, καὶ ἐν πάσῃ γῇ αἰγύπτου. ἐσκλήρυνε δὲ κύριος τὴν καρδίαν φαραὼ, καὶ οὐκ εἰσήκουσεν αὐτῶν καθὰ συνέταξε κύριος. εἶπε δὲ κύριος πρὸς μωυσῆν. ὄρθρισον τὸ πρωῒ, καὶ στῆθι ἐναντίον φαραὼ, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτόν. τάδε λέγει κύριος ὁ θεὸς τῶν ἑβραίων. ἐξαπόστειλον τὸν λαόν μου, ἵνα λατρεύσωσί μοι. ἐν τῷ γὰρ νῦν καιρῷ ἐγὼ ἐξαποστέλλω πάντα τὰ συναντήματά μου εἰς τὴν καρδίαν σου, καὶ τῶν θεραπόντων σου, καὶ τοῦ λαοῦ σου. ἵνα εἰδῇς, ὅτι οὐκ ἔστιν, ὡς ἐγὼ, ἄλλος ἐν πάσῃ τῇ γῇ. νῦν γὰρ ἀποστείλας τὴν χεῖρα πατάξω σε, καὶ τὸν λαόν B σου θανατώσω, καὶ ἐκτριβήσῃ ἀπὸ τῆς γῆς. καὶ ἕνεκεν τούτου διετηρήθης, ἵνα ἐνδείξωμαι ἐν σοὶ τὴν ἰσχύν μου, καὶ ὅπως διαγγελῇ τὸ ὄνομά μου ἐν πάσῃ τῇ γῇ. ἔτι οὖν σὺ ἐμποιῇ τοῦ λαοῦ μου, τοῦ μὴ ἐξαποστεῖλαι αὐτούς; ἰδοὺ ἐγὼ ὕω ταύτην τὴν ὥραν αὔριον χάλαζαν πολλὴν σφόδρα, ἥτις τοιαύτη οὐ γέγονεν ἐν αἰγύπτῳ, ἀφ' ἧς ἡμέρας ἔκτισται, ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης. νῦν οὖν κατάσπευσον συναγαγεῖν τὰ κτήνη σου, καὶ ὅσα σοί ἐστιν ἐν τῷ πεδίῳ. πάντες γὰρ οἱ ἄνθρωποι, καὶ τὰ κτήνη, ὅσα ἂν εὑρεθῇ ἐν τοῖς πεδίοις, καὶ μὴ εἰσέλθῃ εἰς οἰκίαν, πέσῃ δὲ ἐπ' αὐτὰ ἡ Γ χάλαζα, τελευτήσει. ὁ φοβούμενος τὸ ῥῆμα κυρίου τῶν θεραπόντων φαραὼ, συνήγαγε τὰ κτήνη αὐτοῦ εἰς τοὺς οἴκους. ὃς δὲ μὴ προσέσχε τῇ διανοίᾳ εἰς τὸ ῥῆμα κυρίου, ἀφῆκε τὰ κτήνη ἐν τοῖς πεδίοις. εἶπε δὲ κύριος πρὸς μωυσῆν. ἔκτεινον τὴν χεῖρά σου εἰς τὸν οὐρανὸν, καὶ ἔσται χάλαζα ἐπὶ πᾶσαν γῆν αἰγύπτου, ἐπί τε τοὺς ἀνθρώπους καὶ τὰ κτήνη, καὶ ἐπὶ πᾶσαν βοτάνην τὴν ἐπὶ τῆς γῆς. ἐξέτεινε δὲ μωυσῆς τὴν χεῖρα εἰς τὸν οὐρανὸν, β καὶ κύριος ἔδωκε φωνὰς καὶ χάλαζαν. καὶ διέτρεχε τὸ πῦρ ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ ἔβρεξε κύριος χάλαζαν ἐπὶ πᾶσαν γῆν αἰγύπτου. ἦν δὲ ἡ Δ χάλαζα καὶ τὸ πῦρ φλογίζον ἐν τῇ χαλάζῃ. ἡ δὲ χάλαζα πολλὴ σφόδρα, ἥτις τοιαύτη οὐ γέγονεν ἐν αἰγύπτῳ, ἀφ' ἧς ἡμέρας γεγένηται ἐπ' αὐτῆς ἔθνος. ἐπάταξε δὲ ἡ χάλαζα ἐν πάσῃ γῇ αἰγύπτου, ἀπὸ ἀνθρώπου ἕως κτήνους. καὶ πᾶσαν βοτάνην τὴν ἐν τῷ πεδίῳ ἐπάταξεν ἡ χάλαζα. καὶ πάντα τὰ ξύλα τὰ ἐν τοῖς πεδίοις συνέτριψεν ἡ χάλαζα. πλὴν ἐν γῇ γεσὲμ, οὗ ἦσαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ, οὐκ ἐγένετο ἡ χάλαζα. ἀποστείλας δὲ φαραὼ, ἐκάλεσε μωυσῆν καὶ ἀαρὼν, καὶ εἶπεν αὐτοῖς. γ ἡμάρτηκα τὸ νῦν. ὁ κύριος δίκαιος, ἐγὼ δὲ καὶ ὁ λαός μου ἀσεβεῖς. εὔξασθε οὖν περὶ ἐμοῦ πρὸς E κύριον, καὶ παυσάσθω τοῦ γενηθῆναι φωνὰς θεοῦ, καὶ χάλαζαν, καὶ πῦρ, καὶ ἐξαποστελῶ ὑμᾶς, καὶ οὐκέτι προσθήσεσθε μένειν. εἶπε δὲ αὐτῷ μωυσῆς. ὡς ἂν ἐξέλθω τὴν πόλιν, ἐκπετάσω τὰς χεῖράς μου πρὸς τὸν κύριον καὶ αἱ φωναὶ παύσονται, καὶ ἡ χάλαζα, καὶ ὁ ὑετὸς οὐκ ἔσται ἔτι. ἵνα γνῷς, ὅτι τοῦ κυρίου ἡ γῆ. καὶ σὺ καὶ οἱ θεράποντές σου, ἐπίσταμαι, ὅτι οὐδέπω πεφόβησθε τὸν κύριον. τὸ δὲ λίνον καὶ ἡ κριθὴ ἐπλήγη. ἡ γὰρ κριθὴ παρεστηκυῖα, τὸ δὲ λίνον σπερματίζον. ὁ δὲ πυρὸς καὶ ἡ ὀλύρα οὐκ ἐπλήγησαν, ὄψιμα γὰρ ἦν. ἐξῆλθε δὲ μωυσῆς ἀπὸ φαραὼ ἐκτὸς τῆς

τὸς τῆς πόλεως, καὶ ἐξέτεινε τὰς χεῖρας πρὸς κύριον, καὶ αἱ φωναὶ ἐπαύσαντο, καὶ ἡ χάλαζα, καὶ ὁ ὑετὸς οὐκ ἔσταξεν ἔτι ἐπὶ τὴν γῆν. ἰδὼν δὲ φαραὼ, ὅτι πέπαυται ὁ ὑετὸς καὶ ἡ χάλαζα καὶ αἱ φωναὶ, προσέθετο τοῦ ἁμαρτάνειν. καὶ ἐβάρυνεν αὐτοῦ τὴν καρδίαν καὶ τῶν θεραπόντων αὐτοῦ. καὶ ἐσκληρύνθη ἡ καρδία φαραώ. καὶ οὐκ ἐξαπέστειλε τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ, καθάπερ ἐλάλησε κύριος τῷ μωυσῇ.

α Φλυκτίδες ἀναζέουσαι] Aquila. πεταζόμεναι. Symmachus. ἐξανθοῦσαι. Philo.lib.1. περὶ βίου μωυσέως, appellat φλυκταίνας. β [Καὶ κύριος ἔδωκε φωνάς] Schol. ἄλλος. ἀνέμων ἤχοις. ἄλλος, βροντάς. γ [Ἡμάρτηκα τὸ νῦν] Schol. ἐν καιρῷ ἕως τοῦ νῦν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι'. 10.

Εἶπε δὲ κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων. εἴσελθε πρὸς φαραώ. ἐγὼ γὰρ ἐσκλήρυνα αὐτοῦ τὴν καρδίαν καὶ τῶν θεραπόντων αὐτοῦ, ἵνα ἑξῆς ἐπέλθῃ τὰ σημεῖα ταῦτα ἐπ' αὐτούς. ὅπως διηγήσησθε εἰς τὰ ὦτα τῶν τέκνων ὑμῶν, καὶ τοῖς τέκνοις τῶν τέκνων ὑμῶν, ὅσα ἐμπέπαιχα τοῖς αἰγυπτίοις, καὶ τὰ σημεῖά μου, ἃ ἐποίησα ἐν αὐτοῖς. καὶ γνώσεσθε ὅτι ἐγὼ κύριος. εἰσῆλθε δὲ μωυσῆς καὶ ἀαρὼν ἐναντίον φαραὼ, καὶ εἶπαν αὐτῷ. τάδε λέγει κύριος ὁ θεὸς τῶν ἑβραίων. ἕως τίνος οὐ βούλει ἐντραπῆναί με; ἐξαπόστειλον τὸν λαόν μου, ἵνα λατρεύσωσί μοι. ἐὰν δὲ μὴ θέλῃς σὺ ἐξαποστεῖλαι τὸν λαόν μου, ἰδοὺ ἐγὼ ἐπάγω ταύτην τὴν ὥραν αὔριον ἀκρίδα πολλὴν ἐπὶ πάντα τὰ ὅριά σου. καὶ καλύψει τὴν ὄψιν τῆς γῆς, καὶ οὐ δυνήσῃ κατιδεῖν τὴν γῆν. καὶ κατέδεται πᾶν τὸ περισσὸν τῆς γῆς τὸ καταλειφθὲν, ὃ κατέλιπεν ὑμῖν ἡ χάλαζα, καὶ κατέδεται πᾶν ξύλον τὸ φυόμενον ὑμῖν ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ πλησθήσονταί σου αἱ οἰκίαι, καὶ αἱ οἰκίαι τῶν θεραπόντων σου, καὶ πᾶσαι αἱ οἰκίαι ἐν πάσῃ γῇ τῶν αἰγυπτίων. ἃ οὐδέποτε ἑωράκασιν οἱ πατέρες σου, οὐδ' οἱ πρόπαπποι αὐτῶν, ἀφ' ἧς ἡμέρας γεγόνασιν ἐπὶ τῆς γῆς ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης. καὶ ἐκκλίνας μωυσῆς, ἐξῆλθεν ἀπὸ φαραώ. καὶ λέγουσιν οἱ θεράποντες φαραὼ πρὸς αὐτόν. [α] ἕως τίνος ἔσται τοῦτο ἡμῖν σκῶλον; ἐξαπόστειλον τοὺς ἀνθρώπους, ὅπως λατρεύσωσι τῷ θεῷ αὐτῶν. [β] ἢ εἰδέναι βούλει, ὅτι ἀπόλωλεν αἴγυπτος; καὶ ἀπέστρεψαν τόν τε μωυσῆν καὶ ἀαρὼν πρὸς φαραώ. καὶ εἶπεν αὐτοῖς. πορεύεσθε καὶ λατρεύσατε κυρίῳ τῷ θεῷ ὑμῶν. τίνες δὲ καὶ τίνες εἰσὶν οἱ πορευόμενοι; καὶ λέγει μωυσῆς. σὺν τοῖς νεανίσκοις, καὶ πρεσβυτέροις πορευσόμεθα, σὺν τοῖς υἱοῖς, καὶ θυγατράσι, καὶ προβάτοις, καὶ βουσὶν ἡμῶν. ἔστι γὰρ ἑορτὴ κυρίου. καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς. ἔστω οὕτως, κύριος μεθ' ὑμῶν. καθότι ἀποστέλλω ὑμᾶς, μὴ καὶ τὴν ἀποσκευὴν ὑμῶν; ἴδετε ὅτι πονηρία πρόσκειται ὑμῖν. μὴ οὕτως. πορευέσθωσαν δὲ οἱ ἄνδρες, καὶ λατρευσάτωσαν τῷ θεῷ. τοῦτο γὰρ αὐτοὶ ἐκζητεῖτε. ἐξέβαλον δὲ αὐτοὺς ἀπὸ προσώπου φαραώ. εἶπε δὲ κύριος πρὸς μωυσῆν. ἔκτεινον τὴν χεῖρα ἐπὶ γῆν αἰγύπτου.

A καὶ ἀναβήτω ἀκρὶς ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ κατέδεται πᾶσαν βοτάνην τῆς γῆς, καὶ πάντα τὸν καρπὸν τῶν ξύλων, ὃν ὑπελίπετο ἡ χάλαζα. καὶ ἐπῆρε μωυσῆς τὴν ῥάβδον εἰς τὸν οὐρανὸν, καὶ κύριος ἐπήγαγεν ἄνεμον νότον ἐπὶ τὴν γῆν, ὅλην τὴν ἡμέραν ἐκείνην, καὶ ὅλην τὴν νύκτα. τὸ πρωῒ ἐγενήθη, καὶ ὁ ἄνεμος ὁ νότος ἀνέλαβε τὴν ἀκρίδα, καὶ ἀνήγαγεν αὐτὴν ἐπὶ πᾶσαν γῆν αἰγύπτου. καὶ κατέπαυσεν ἐπὶ πάντα τὰ ὅρια αἰγύπτου πολλὴ σφόδρα. προτέρα αὐτῆς οὐ γέγονε τοιαύτη ἀκρὶς, καὶ μετὰ ταῦτα οὐκ ἔσται οὕτως. καὶ ἐκάλυψε τὴν ὄψιν τῆς γῆς, καὶ ἐφθάρη ἡ γῆ. καὶ κατέφαγε πᾶσαν βοτάνην τῆς γῆς, καὶ πάντα τὸν καρπὸν τῶν ξύλων, ὃς ὑπελείφθη ἀπὸ τῆς χαλάζης. οὐχ ὑπελείφθη χλωρὸν οὐδὲν ἐν τοῖς ξύλοις, καὶ ἐν πάσῃ βοτάνῃ τοῦ πεδίου, ἐν πάσῃ γῇ αἰγύπτου. κατέσπευδε δὲ φαραὼ καλέσαι μωυσῆν καὶ ἀαρὼν, λέγων. ἡμάρτηκα ἐναντίον κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν, καὶ εἰς ὑμᾶς. προσδέξασθε οὖν μου τὴν ἁμαρτίαν ἔτι νῦν, καὶ προσεύξασθε πρὸς κύριον τὸν θεὸν ὑμῶν, καὶ περιελέτω ἀπ' ἐμοῦ τὸν θάνατον τοῦτον. ἐξῆλθε δὲ μωυσῆς ἀπὸ φαραὼ, καὶ ηὔξατο πρὸς τὸν θεόν. καὶ μετέβαλε κύριος ἄνεμον ἀπὸ θαλάσσης σφοδρὸν, καὶ ἀνέλαβε τὴν ἀκρίδα καὶ ἔβαλεν αὐτὴν εἰς τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν. καὶ οὐχ ὑπελείφθη ἀκρὶς μία ἐν πάσῃ γῇ αἰγύπτου. καὶ ἐσκλήρυνε κύριος τὴν καρδίαν φαραὼ, καὶ οὐκ ἐξαπέστειλε τοὺς υἱοὺς ἰσραήλ. εἶπε δὲ κύριος πρὸς μωυσῆν. ἔκτεινον τὴν χεῖρά σου εἰς τὸν οὐρανόν. καὶ γενηθήτω σκότος ἐπὶ γῆς αἰγύπτου, ψηλαφητὸν σκότος. ἐξέτεινε δὲ μωυσῆς τὴν χεῖρα εἰς τὸν οὐρανόν. καὶ ἐγένετο σκότος γνόφος, θύελλα ἐπὶ πᾶσαν γῆν αἰγύπτου τρεῖς ἡμέρας. καὶ οὐκ εἶδεν οὐδεὶς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ τρεῖς ἡμέρας. καὶ οὐκ ἐξανέστη οὐδεὶς ἐκ τῆς κοίτης αὐτοῦ τρεῖς ἡμέρας. πᾶσι δὲ τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ φῶς ἦν ἐν πᾶσιν οἷς κατεγίνοντο. καὶ ἐκάλεσε φαραὼ μωυσῆν καὶ ἀαρὼν, λέγων. βαδίζετε, λατρεύσατε κυρίῳ τῷ θεῷ ὑμῶν, πλὴν τῶν προβάτων καὶ τῶν βοῶν ὑπολείπεσθε. καὶ ἡ ἀποσκευὴ ὑμῶν ἀποτρεχέτω μεθ' ὑμῶν. καὶ εἶπε μωυσῆς. ἀλλὰ καὶ σὺ δώσεις ἡμῖν ὁλοκαυτώματα καὶ θυσίας, ἃ ποιήσομεν κυρίῳ τῷ θεῷ ἡμῶν. καὶ τὰ κτήνη ἡμῶν πορεύσεται μεθ' ἡμῶν, καὶ οὐχ ὑπολειψόμεθα ὁπλήν. ἀπ' αὐτῶν γὰρ ληψόμεθα λατρεῦσαι κυρίῳ τῷ θεῷ ἡμῶν. ἡμεῖς δὲ οὐκ οἴδαμεν τί λατρεύσομεν κυρίῳ τῷ θεῷ ὑμῶν, ἕως τοῦ ἐλθεῖν ἡμᾶς ἐκεῖ. ἐσκλήρυνε δὲ κύριος τὴν καρδίαν φαραὼ, καὶ οὐκ ἐβουλήθη ἐξαποστεῖλαι αὐτούς. καὶ λέγει φαραώ. ἄπελθε ἀπ' ἐμοῦ, πρόσεχε σεαυτῷ ἔτι προσθεῖναι ἰδεῖν μου τὸ πρόσωπον. ᾗ δ' ἂν ἡμέρᾳ ὀφθῇς μοι, ἀποθανῇ. λέγει δὲ μωυσῆς. εἴρηκας. οὐκ ἔτι ὀφθήσομαί σοι εἰς πρόσωπον.

α Ἕως τίνος ἔσται ἡμῖν σκῶλον;] Aquila. πρόσπταισμα. Schol. τὸ σαμαρειτικόν. εἰς ἄτας. β [Ἢ εἰδέναι βούλει] A. ἄρα οὔπω οἶδας. Schol. τὸ σαμαρειτικόν. πρὶν γνῷς, ὅτι ἀπόλλυται αἴγυπτος.

Εἶπε

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ′.

Εἶπε δὲ κύριος πρὸς μωυσῆν. [α] ἔτι μίαν πληγὴν ἐγὼ ἐπάξω ἐπὶ φαραώ, καὶ ἐπ' αἴγυπτον, καὶ μετὰ ταῦτα ἐξαποστελεῖ ὑμᾶς ἐντεῦθεν. ὅταν δὲ ἐξαποστέλλῃ ὑμᾶς σὺν παντί, ἐκβαλεῖ ὑμᾶς ἐκβολῇ. λάλησον οὖν κρυφῇ εἰς τὰ ὦτα τοῦ λαοῦ, καὶ αἰτησάτω [β] ἕκαστος παρὰ τοῦ πλησίον σκεύη ἀργυρᾶ καὶ χρυσᾶ καὶ ἱματισμόν. κύριος δὲ ἔδωκε τὴν χάριν τῷ λαῷ αὐτοῦ ἐναντίον τῶν αἰγυπτίων. καὶ ἔχρησαν αὐτοῖς. καὶ ὁ ἄνθρωπος μωυσῆς μέγας ἐγενήθη σφόδρα ἐναντίον τῶν αἰγυπτίων, καὶ ἐναντίον φαραώ, καὶ B ἐναντίον τῶν θεραπόντων αὐτοῦ. καὶ εἶπε μωυσῆς. τάδε λέγει κύριος. περὶ μέσας νύκτας ἐγὼ εἰσπορεύομαι εἰς μέσον αἰγύπτου. καὶ τελευτήσει πᾶν πρωτότοκον ἐν γῇ αἰγύπτῳ, ἀπὸ πρωτοτόκου φαραώ, ὃς κάθηται ἐπὶ τοῦ θρόνου, καὶ [γ] ἕως πρωτοτόκου τῆς θεραπαίνης τῆς παρὰ τὸν μύλον, καὶ ἕως πρωτοτόκου παντὸς κτήνους. καὶ ἔσται κραυγὴ μεγάλη κατὰ πᾶσαν γῆν αἰγύπτου, ἥτις τοιαύτη οὐ γέγονε, καὶ τοιαύτη οὐκ ἔτι προστεθήσεται. καὶ ἐν πᾶσι τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ οὐ γρύξει κύων τῇ γλώσσῃ αὐτοῦ, ἀπὸ ἀνθρώπου ἕως Γ κτήνους, ὅπως εἰδῇς ὅσα παραδοξάσει κύριος ἀνὰ μέσον τῶν αἰγυπτίων καὶ τοῦ ἰσραήλ. καὶ καταβήσονται πάντες οἱ παῖδές σου οὗτοι πρός με, καὶ προσκυνήσουσί με, λέγοντες. ἔξελθε σύ, καὶ πᾶς ὁ λαός σου οὗ σὺ ἀφηγῇ. καὶ μετὰ ταῦτα ἐξελεύσομαι. ἐξῆλθε δὲ μωυσῆς ἀπὸ φαραὼ μετὰ θυμοῦ. εἶπε δὲ κύριος πρὸς μωυσῆν. οὐκ εἰσακούσεται ὑμῶν φαραώ, ἵνα πληθύνων πληθυνῶ μου τὰ σημεῖα, καὶ τὰ τέρατα ἐν γῇ αἰγύπτῳ. μωυσῆς δὲ καὶ ἀαρὼν ἐποίησαν πάντα τὰ σημεῖα καὶ τὰ τέρατα ταῦτα ἐν γῇ αἰγύπτῳ ἐναντίον φαραώ. ἐσκλήρυνε δὲ κύριος τὴν καρδίαν φαραώ, καὶ οὐκ εἰσήκουσεν ἐξαποστεῖλαι τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ ἐκ Δ γῆς αἰγύπτου.

α Επὶ μίαν πληγὴν] Aquila, & Symmachus, ἁφήν.
β [Εκαστος παρὰ τοῦ πλησίον] AA. LL. addunt, καὶ γυνὴ παρὰ τῆς πλησίον αὐτῆς. γ [Εως πρωτοτόκου τῆς θεραπαίνης.] Schol. ἄλλος. αἰχμαλωτίδος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΒ′.

Εἶπε δὲ κύριος πρὸς μωυσῆν καὶ ἀαρὼν ἐν γῇ αἰγύπτου, λέγων. ὁ μὴν οὗτος ὑμῖν ἀρχὴ μηνῶν, πρῶτός ἐστιν ὑμῖν ἐν τοῖς μησὶ τοῦ ἐνιαυτοῦ. λάλησον E πρὸς πᾶσαν συναγωγὴν υἱῶν ἰσραήλ, λέγων. τῇ δεκάτῃ τοῦ μηνὸς τούτου λαβέτωσαν ἕκαστος πρόβατον κατ' οἴκους πατριῶν, ἕκαστος πρόβατον κατ' οἰκίαν. ἐὰν δὲ ὀλιγοστοὶ ὦσιν ἐν τῇ οἰκίᾳ, ὥστε μὴ εἶναι ἱκανοὺς εἰς πρόβατον, συλλήψεται μεθ' ἑαυτοῦ τὸν γείτονα τὸν πλησίον αὐτοῦ. κατὰ ἀριθμὸν ψυχῶν, ἕκαστος τὸ ἀρκοῦν αὐτῷ συναριθμήσεται εἰς πρόβατον. [α] πρόβατον τέλειον, ἄρσεν, ἐνιαύσιον ἔσται ὑμῖν. ἀπὸ τῶν ἀρνῶν καὶ τῶν ἐρίφων λήψεσθε. καὶ ἔσται ὑμῖν διατετηρημένον ἕως τῆς τεσσαρεσκαιδεκάτης τοῦ μηνὸς τούτου, καὶ σφάξουσιν αὐτὸ πᾶν τὸ πλῆθος συναγωγῆς A υἱῶν ἰσραὴλ πρὸς ἑσπέραν. καὶ λήψονται ἀπὸ τοῦ αἵματος, καὶ θήσουσιν ἐπὶ τῶν δύο σταθμῶν, καὶ ἐπὶ τὴν φλιάν, ἐν τοῖς οἴκοις ἐν οἷς ἐὰν φάγωσιν αὐτὰ ἐν αὐτοῖς. καὶ φάγονται τὰ κρέα τῇ νυκτὶ ταύτῃ ὀπτὰ πυρί, καὶ ἄζυμα ἐπὶ πικρίδων ἔδονται. οὐκ ἔδεσθε ἀπ' αὐτῶν ὠμὸν οὐδὲ ἡψημένον ἐν ὕδατι, ἀλλ' ἢ ὀπτὰ πυρί. κεφαλὴν σὺν τοῖς ποσὶ καὶ τοῖς ἐνδοσθίοις. [β] οὐκ ἀπολείψεται ἀπ' αὐτοῦ ἕως πρωΐ. [γ] καὶ ὀστοῦν οὐ συντρίψετε ἀπ' αὐτοῦ. τὰ δὲ καταλειπόμενα ἀπ' αὐτοῦ ἕως πρωΐ, ἐν πυρὶ κατακαύσετε. οὕτω δὲ φάγεσθε αὐτό. αἱ ὀσφύες ὑμῶν περιεζωσμέναι, καὶ τὰ ὑποδήματα ἐν τοῖς ποσὶν ὑμῶν, καὶ αἱ βακτηρίαι ἐν ταῖς B χερσὶν ὑμῶν. [δ] καὶ ἔδεσθε αὐτὸ μετὰ σπουδῆς. [ε] πάσχα ἐστὶ κυρίῳ. καὶ διελεύσομαι ἐν γῇ αἰγύπτῳ ἐν τῇ νυκτὶ ταύτῃ, καὶ πατάξω πᾶν πρωτότοκον ἐν γῇ αἰγύπτῳ ἀπὸ ἀνθρώπου ἕως κτήνους, καὶ ἐν πᾶσι τοῖς θεοῖς τῶν αἰγυπτίων ποιήσω τὴν ἐκδίκησιν. ἐγὼ κύριος. καὶ ἔσται τὸ αἷμα ὑμῖν ἐν σημείῳ ἐπὶ τῶν οἰκιῶν, ἐν αἷς ὑμεῖς ἐστὲ ἐκεῖ. καὶ ὄψομαι τὸ αἷμα, καὶ σκεπάσω ὑμᾶς, καὶ οὐκ ἔσται ἐν ὑμῖν πληγὴ τοῦ ἐκτριβῆναι, ὅταν παίω ἐν γῇ αἰγύπτῳ. καὶ ἔσται ἡ ἡμέρα ὑμῖν αὕτη Γ μνημόσυνον, καὶ ἑορτάσετε αὐτὴν ἑορτὴν κυρίῳ εἰς πάσας τὰς γενεὰς ὑμῶν. νόμιμον αἰώνιον ἑορτάσετε αὐτήν. ἑπτὰ ἡμέρας ἄζυμα ἔδεσθε. ἀπὸ δὲ τῆς ἡμέρας τῆς πρώτης, ἀφανιεῖτε ζύμην ἐκ τῶν οἰκιῶν ὑμῶν. πᾶς ὃς ἂν φάγῃ ζύμην, ἐξολοθρευθήσεται ἡ ψυχὴ ἐκείνη ἐξ ἰσραήλ, ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς πρώτης, ἕως τῆς ἡμέρας τῆς ἑβδόμης. καὶ ἡ ἡμέρα ἡ πρώτη, κληθήσεται ἁγία. καὶ ἡ ἡμέρα ἡ ἑβδόμη, κλητὴ ἁγία ἔσται ὑμῖν. πᾶν ἔργον λατρευτὸν οὐ ποιήσετε ἐν αὐταῖς, πλὴν ὅσα ποιηθήσεται πάσῃ ψυχῇ, τοῦτο μόνον ποιηθήσεται ὑμῖν. καὶ φυλάξετε τὴν ἐντολὴν ταύτην. Δ ἐν γὰρ τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ ἐξάξω τὴν δύναμιν ὑμῶν ἐκ γῆς αἰγύπτου. καὶ ποιήσετε τὴν ἡμέραν ταύτην εἰς γενεὰς ὑμῶν νόμιμον αἰώνιον, ἐναρχόμενοι τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ ἡμέρᾳ τοῦ μηνὸς τοῦ πρώτου, ἀφ' ἑσπέρας ἔδεσθε ἄζυμα ἕως ἡμέρας μιᾶς καὶ εἰκάδος τοῦ μηνός, ἕως ἑσπέρας. ἑπτὰ ἡμέρας ζύμη οὐχ εὑρεθήσεται ἐν ταῖς οἰκίαις ὑμῶν. πᾶς ὃς ἂν φάγῃ ζυμωτόν, ἐξολοθρευθήσεται ἡ ψυχὴ ἐκείνη ἐκ συναγωγῆς ἰσραήλ. ἔν τε τοῖς ζ γειώραις, καὶ αὐτόχθοσι τῆς γῆς πᾶν ζυμωτὸν οὐκ ἔδεσθε, ἐν παντὶ δὲ κατοικητηρίῳ ὑμῶν ἔδεσθε ἄζυμα. ἐκάλεσε δὲ μωυσῆς πᾶσαν γε- E ρουσίαν υἱῶν ἰσραήλ, καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς. ἀπελθόντες, λάβετε ὑμῖν αὐτοῖς πρόβατον κατὰ συγγενείας ὑμῶν, καὶ θύσατε τὸ πάσχα. λήψεσθε δὲ δέσμην ὑσσώπου, καὶ βάψαντες ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ παρὰ τὴν θύραν, καθίξετε τῆς φλιᾶς, καὶ ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν σταθμῶν, ἀπὸ τοῦ αἵματος ὅ ἐστι παρὰ τὴν θύραν. ὑμεῖς δὲ οὐκ ἐξελεύσεσθε ἕκαστος τὴν θύραν τοῦ οἴκου αὐτοῦ ἕως πρωΐ. καὶ παρελεύσεται κύριος πατάξαι τοὺς αἰγυπτίους, καὶ ὄψεται τὸ αἷμα ἐπὶ τῆς φλιᾶς, καὶ ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν σταθμῶν. καὶ παρελεύσεται κύριος τὴν θύραν, καὶ οὐκ ἀφήσει τὸν ὀλοθρεύοντα εἰσελθεῖν

εἰς τὰς οἰκίας ὑμῶν πατάξαι. καὶ φυλάξασθε τὸ ῥῆμα τοῦτο νόμιμον σεαυτῷ, καὶ τοῖς υἱοῖς σου ἕως αἰῶνος. ἐὰν δὲ εἰσέλθητε εἰς τὴν γῆν, ἣν ἂν δῷ κύριος ὑμῖν, καθότι ἐλάλησε, φυλάξασθε τὴν λατρείαν ταύτην. καὶ ἔσται ἐὰν λέγωσι πρὸς ὑμᾶς οἱ υἱοὶ ὑμῶν, τίς ἡ λατρεία αὕτη; καὶ ἐρεῖτε αὐτοῖς. θυσία τὸ πάσχα τοῦτο κυρίῳ, ὡς ἐσκέπασε τοὺς οἴκους τῶν υἱῶν ἰσραὴλ ἐν αἰγύπτῳ, ἡνίκα ἐπάταξε τοὺς αἰγυπτίους, τοὺς δὲ οἴκους ἡμῶν ἐρρύσατο. καὶ κύψας ὁ λαὸς προσεκύνησε. καὶ ἀπελθόντες, ἐποίησαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ καθὰ ἐνετείλατο κύριος τῷ μωυσῇ καὶ ἀαρών, οὕτως ἐποίησαν. ἐγενήθη δὲ μεσούσης τῆς νυκτὸς, καὶ κύριος ἐπάταξε πᾶν πρωτότοκον ἐν γῇ αἰγύπτῳ, ἀπὸ πρωτοτόκου φαραὼ τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ θρόνου, ἕως πρωτοτόκου τῆς αἰχμαλωτίδος τῆς ἐν τῷ λάκκῳ, καὶ ἕως πρωτοτόκου παντὸς κτήνους. καὶ ἀναστὰς φαραὼ νυκτὸς, καὶ οἱ θεράποντες αὐτοῦ, καὶ πάντες οἱ αἰγύπτιοι, καὶ ἐγενήθη κραυγὴ μεγάλη ἐν πάσῃ γῇ αἰγύπτῳ. [η] οὐ γὰρ ἦν οἰκία, ἐν ᾗ οὐκ ἦν ἐν αὐτῇ τεθνηκώς. καὶ ἐκάλεσε φαραὼ μωυσῆν καὶ ἀαρὼν νυκτὸς, καὶ εἶπεν αὐτοῖς. ἀνάστητε, καὶ ἐξέλθατε ἐκ τοῦ λαοῦ μου, καὶ ὑμεῖς, καὶ οἱ υἱοὶ ἰσραήλ. βαδίζετε καὶ λατρεύσατε κυρίῳ τῷ θεῷ ὑμῶν, καθὰ λέγετε. καὶ τὰ πρόβατα, καὶ τοὺς βόας ὑμῶν ἀναλαβόντες πορεύεσθε, εὐλογήσατε δὴ κἀμέ. καὶ κατεβιάζοντο οἱ αἰγύπτιοι τὸν λαὸν σπουδῇ ἐκβαλεῖν αὐτοὺς ἐκ τῆς γῆς. εἶπαν γὰρ, ὅτι πάντες ἡμεῖς ἀποθνήσκομεν. ἀνέλαβε δὲ ὁ λαὸς τὸ σταῖς αὐτῶν πρὸ τοῦ ζυμωθῆναι τὰ φυράματα αὐτῶν, ἐνδεδεμένα ἐν τοῖς ἱματίοις αὐτῶν ἐπὶ τῶν ὤμων. οἱ δὲ υἱοὶ ἰσραὴλ ἐποίησαν καθὰ συνέταξεν αὐτοῖς μωυσῆς. καὶ ᾔτησαν παρὰ τῶν αἰγυπτίων σκεύη ἀργυρᾶ καὶ χρυσᾶ καὶ ἱματισμόν. καὶ ἔδωκε κύριος τὴν χάριν τῷ λαῷ αὐτοῦ ἐναντίον τῶν αἰγυπτίων· καὶ ἔχρησαν αὐτοῖς. καὶ ἐσκύλευσαν τοὺς αἰγυπτίους. ἀπάραντες δὲ υἱοὶ ἰσραὴλ ἐκ ῥαμεσσῆ εἰς σοκχὼθ εἰς ἑξακοσίας χιλιάδας πεζῶν, οἱ ἄνδρες, [θ] πλὴν τῆς ἀποσκευῆς. καὶ ἐπίμικτος πολὺς συνανέβη αὐτοῖς, καὶ πρόβατα, καὶ βόες, καὶ κτήνη πολλὰ σφόδρα. καὶ ἔπεψαν τὸ σταῖς ὃ ἐξήνεγκαν ἐξ αἰγύπτου, ἐγκρυφίας ἀζύμους, οὐ γὰρ ἐζυμώθη. ἐξέβαλον γὰρ αὐτοὺς οἱ αἰγύπτιοι, καὶ οὐκ ἠδυνήθησαν ἐπιμεῖναι, οὐδὲ ἐπισιτισμὸν ἐποίησαν ἑαυτοῖς εἰς τὴν ὁδόν. [ι] ἡ δὲ κατοίκησις τῶν υἱῶν ἰσραὴλ ἣν κατῴκησαν ἐν γῇ αἰγύπτῳ καὶ ἐν γῇ χαναὰν, ἔτη τετρακόσια τριάκοντα. καὶ ἐγένετο μετὰ τὰ τετρακόσια τριάκοντα ἔτη, ἐξῆλθε πᾶσα ἡ δύναμις κυρίου ἐκ γῆς αἰγύπτου νυκτός. [κ] προφυλακή ἐστι τῷ κυρίῳ, ὥστε ἐξαγαγεῖν αὐτοὺς ἐκ γῆς αἰγύπτου. ἐκείνη ἡ νὺξ αὕτη, προφυλακὴ κυρίῳ, ὥστε πᾶσι τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ εἶναι εἰς γενεὰς αὐτῶν. εἶπε δὲ κύριος πρὸς μωυσῆν καὶ ἀαρών. οὗτος ὁ νόμος τοῦ πάσχα. πᾶς ἀλλογενὴς οὐκ ἔδεται ἀπ᾽ αὐτοῦ. καὶ πάντα οἰκέτην ἢ ἀργυρώνητον περιτεμεῖς αὐτόν. καὶ τότε φάγεται ἀπ᾽ αὐτοῦ. πάροικος ἢ μισθωτὸς οὐκ ἔδεται ἀπ᾽ αὐτοῦ. ἐν οἰκίᾳ μιᾷ βρωθήσεται, καὶ οὐκ ἐξοίσετε ἐκ τῆς οἰκίας τῶν κρεῶν ἔξω, καὶ ὀστοῦν οὐ συντρίψετε ἀπ᾽ αὐτοῦ. πᾶσα συναγωγὴ υἱῶν ἰσραὴλ ποιήσει αὐτό. ἐὰν δέ τις προσέλθῃ πρὸς ὑμᾶς προσήλυτος ποιῆσαι τὸ πάσχα κυρίῳ, περιτεμεῖς αὐτοῦ πᾶν ἀρσενικόν. καὶ τότε προσελεύσεται ποιῆσαι αὐτό. καὶ ἔσται ὥσπερ καὶ ὁ αὐτόχθων τῆς γῆς. πᾶς ἀπερίτμητος οὐκ ἔδεται ἀπ᾽ αὐτοῦ. νόμος εἷς ἔσται τῷ ἐγχωρίῳ καὶ τῷ προσελθόντι προσηλύτῳ ἐν ὑμῖν. καὶ ἐποίησαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ καθὰ ἐνετείλατο κύριος τῷ μωυσῇ καὶ ἀαρὼν πρὸς αὐτούς, οὕτως ἐποίησαν. καὶ ἐγένετο ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, ἐξήγαγε κύριος τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ ἐκ γῆς αἰγύπτου σὺν δυνάμει αὐτῶν.

α Πρόβατον τέλειον ἄρσεν] In alijs libris additum est, ἄμωμον. β [Οὐκ ἀπολείψεται ἀπ᾽ αὐτοῦ] Ita est in LL.VV. In alijs καταλείψετε. AA.LL. ὑπολείψετε. γ [Καὶ ὀστοῦν οὐ συντρίψετε] Schol. habet οὐ συντριβήσεται. οὐχ ὑπολείψεται. δ [Καὶ ἔδεσθε αὐτὸ μετὰ σπουδῆς] Aquila. ἐν θάμβῳ. Symmachus. ἐν ἐπείξει. ε [Πάσχα ἐστὶ κυρίῳ] Theodoretus, τὸ πάσχα, ὁ μὲν φίλων ἡρμήνευσεν διαβατήρια. ὁ δὲ ἰώσηππος ὑπερβασία. ὁ δὲ σύμμαχος ὑπέρβασις. ὁ δὲ θεοδοτίων φασὲκ, αὐτὴν τὴν ἑβραίαν φωνὴν τεθεικώς. Philonis locus est lib. 3. περὶ βίου μωυσέως. ζ [Γειώραις] Theodoretus. γειώραν τὸν προσήλυτον προσηγόρευσεν. η [Οὐ γὰρ ἦν οἰκία ἐν ᾗ οὐκ ἦν ἐν αὐτῇ τεθνηκώς] AA.LL. τεθνηκός. quam lectionem confirmat S. Augustinus. θ [Πλὴν τῆς ἀποσκευῆς] A. χωρὶς νηπίων. ι [Ἡ δὲ κατοίκησις τῶν υἱῶν ἰσραὴλ, ἣν κατῴκησαν] AA.LL. addunt. αὐτοὶ καὶ οἱ πατέρες αὐτῶν. κ [Προφυλακή ἐστι κυρίῳ] A. παρατηρήσεως. S. παρατετηρημένη. Schol. τὸ σαμαρειτικόν. φυλάξεως.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΓ. 13.

Εἶπε δὲ κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων. ἁγίασόν μοι πᾶν πρωτότοκον πρωτογενὲς διανοῖγον πᾶσαν μήτραν ἐν τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ ἀπὸ ἀνθρώπου ἕως κτήνους, ἐμοί ἐστιν. εἶπε δὲ μωυσῆς πρὸς τὸν λαόν. μνημονεύετε τὴν ἡμέραν ταύτην, ἐν ᾗ ἐξήλθατε ἐκ γῆς αἰγύπτου, ἐξ οἴκου δουλείας. ἐν γὰρ χειρὶ κραταιᾷ ἐξήγαγεν ὑμᾶς κύριος ἐντεῦθεν. καὶ οὐ βρωθήσεται ζύμη. ἐν γὰρ τῇ σήμερον ὑμεῖς ἐκπορεύεσθε ἐν μηνὶ τῶν νέων. καὶ ἔσται ἡνίκα ἐὰν εἰσαγάγῃ σε κύριος ὁ θεός σου εἰς τὴν γῆν τῶν χαναναίων, καὶ χετταίων, καὶ ἀμορραίων, καὶ εὐαίων, καὶ ἰεβουσαίων, καὶ γεργεσαίων, καὶ φερεζαίων, ἣν ὤμοσε τοῖς πατράσι σου, δοῦναί σοι γῆν ῥέουσαν γάλα καὶ μέλι. καὶ ποιήσεις τὴν λατρείαν ταύτην ἐν τῷ μηνὶ τούτῳ. ἓξ ἡμέρας ἔδεσθε ἄζυμα, τῇ δὲ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ ἑορτὴ κυρίου. ἄζυμα ἔδεσθε ἑπτὰ ἡμέρας. οὐκ ὀφθήσεταί σοι ζυμωτὸν, οὐδὲ ἔσται σοι ζύμη ἐν πᾶσι τοῖς ὁρίοις σου. καὶ ἀναγγελεῖς τῷ υἱῷ σου ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, λέγων. διὰ τοῦτο ἐποίησε κύριος ὁ θεός μοι, ὡς ἐξεπορευόμην ἐξ αἰγύπτου. καὶ ἔσται σοι σημεῖον ἐπὶ τῆς χειρός σου, καὶ μνημόσυνον πρὸ ὀφθαλμῶν σου, ὅπως ἂν γένηται ὁ νόμος κυρίου ἐν τῷ στόματί σου. ἐν γὰρ χειρὶ κραταιᾷ ἐξήγαγέ σε κύριος ὁ θεὸς ἐξ αἰγύπτου. [α] καὶ φυλάξασθε τὸν νόμον τοῦτον κατὰ καιροὺς ὡρῶν, ἀφ᾽ ἡμερῶν εἰς ἡμέρας. καὶ ἔσται ὡς ἂν εἰσαγάγῃ σε κύριος ὁ θεός σου εἰς τὴν γῆν τῶν χαναναίων, ὃν τρόπον ὤμοσε τοῖς πατράσι σου, καὶ δώσει σοι αὐτήν. [β] καὶ ἀφελεῖς πᾶν διανοῖγον μήτραν, τὰ ἀρσενικὰ τῷ κυρίῳ. πᾶν διανοῖγον μή-

A μήτραν ἐκ βουκολίων ἢ ἐν τοῖς κτήνεσί σου. ὅσα ἐὰν γένηταί σοι, τὰ ἀρσενικὰ ἁγιάσεις τῷ κυρίῳ. πᾶν διανοῖγον μήτραν ὄνου, ἀλλάξεις προβάτῳ. γ ἐὰν δὲ μὴ ἀλλάξῃς, λυτρώσῃ αὐτό. πᾶν πρωτότοκον ἀνθρώπου τῶν υἱῶν σου λυτρώσῃ. ἐὰν δὲ ἐρωτήσῃ σε ὁ υἱός σου μετὰ ταῦτα, λέγων. τί τοῦτο; καὶ ἐρεῖς αὐτῷ. ὅτι ἐν χειρὶ κραταιᾷ ἐξήγαγεν κύριος ἡμᾶς ἐκ γῆς αἰγύπτου, ἐξ οἴκου δουλείας. ἡνίκα δὲ ἐσκλήρυνε φαραὼ ἐξαποστεῖλαι ἡμᾶς, ἀπέκτεινε πᾶν πρωτότοκον ἐν γῇ αἰγύπτῳ ἀπὸ πρωτοτόκων ἀνθρώπων ἕως πρωτοτόκων κτηνῶν. διὰ τοῦτο ἐγὼ θύω πᾶν διανοῖγον μήτραν, τὰ ἀρσενικὰ τῷ κυρίῳ, καὶ πᾶν πρωτότοκον τῶν B υἱῶν μου λυτρώσομαι. καὶ ἔσται εἰς σημεῖον ἐπὶ τῆς χειρός σου, δ καὶ ἀσάλευτον πρὸ ὀφθαλμῶν σου. ἐν γὰρ χειρὶ κραταιᾷ ἐξήγαγέ σε κύριος ἐξ αἰγύπτου. ὡς δὲ ἐξαπέστειλε φαραὼ τὸν λαὸν, οὐχ ὡδήγησεν αὐτοὺς ὁ θεὸς ὁδὸν γῆς φυλιστιεὶμ, ὅτι ἐγγὺς ἦν. εἶπε γὰρ ὁ θεός. μήποτε μεταμελήσῃ τῷ λαῷ ἰδόντι πόλεμον, καὶ ἀποστρέψῃ εἰς αἴγυπτον. καὶ ἐκύκλωσεν ὁ θεὸς τὸν λαὸν ὁδὸν τὴν εἰς τὴν ἔρημον, εἰς τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν. ε πέμπτῃ δὲ γενεᾷ ἀνέβησαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ἐκ γῆς αἰγύπτου. καὶ ἔλαβε μωυσῆς τὰ ὀστᾶ ἰωσὴφ μεθ' ἑαυτοῦ. ὅρκῳ γὰρ ὥρκισεν τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ, λέγων. Γ ἐπισκοπῇ ἐπισκέψεται ὑμᾶς κύριος, καὶ συνανοίσετέ μου τὰ ὀστᾶ ἐντεῦθεν μεθ' ὑμῶν. ἐξάραντες δὲ οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ἐκ σοκχὼθ, ἐστρατοπέδευσαν ἐν ὀθὼμ παρὰ τὴν ἔρημον. ὁ δὲ θεὸς ἡγεῖτο αὐτῶν, ἡμέρας μὲν ἐν στύλῳ νεφέλης, δεῖξαι αὐτοῖς τὴν ὁδόν. τὴν δὲ νύκτα, ἐν στύλῳ πυρός. οὐκ ἐξέλιπεν δὲ ὁ στύλος τῆς νεφέλης ἡμέρας, καὶ ὁ στύλος τοῦ πυρὸς νυκτὸς ἐναντίον τοῦ λαοῦ παντός.

α Καὶ φυλάξεσθε τὸν νόμον τοῦτον] Schol. ἄλλος. ἀκριβασμόν. ἄλλος. πρόσταγμα. β [Καὶ ἀφελεῖς πᾶν διανοῖγον μήτραν] AA.LL. καὶ ἀφοριεῖς. γ [Ἐὰν δὲ μὴ ἀλλάξῃς, λυτρώσῃ αὐτό] Aquila. τενοντώσεις. Symmachus. ἀποκτενεῖς. Theodotio. νωτοκοπήσεις αὐτό. δ [Καὶ ἀσάλευτον πρὸ ὀφθαλμῶν σου] A. καὶ εἰς ἐνεκτά. ε [Πέμπτῃ δὲ γενεᾷ] A. & S. καθωπλισμένοι. Th. πεμπταΐζοντες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΔʹ. 14.

Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων. λάλησον τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ, καὶ ἀποστρέψαντες στρατοπεδευσάτωσαν ἀπέναντι τῆς ἐπαύλεως, ἀνὰ μέσον μαγδώλου καὶ ἀνὰ μέσον τῆς θαλάσσης, ἐξεναντίας βεελσεπφῶν. ἐνώπιον αὐτῶν στρατοπεδεύσεις ἐ- E πὶ τῆς θαλάσσης. καὶ ἐρεῖ φαραὼ τῷ λαῷ αὐτοῦ. οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ πλανῶνται οὗτοι ἐν τῇ γῇ. συγκέκλεικε γὰρ αὐτοὺς ἡ ἔρημος. ἐγὼ δὲ σκληρυνῶ τὴν καρδίαν φαραὼ, καὶ καταδιώξεται ὀπίσω αὐτῶν. καὶ ἐνδοξασθήσομαι ἐν φαραὼ, καὶ ἐν πάσῃ τῇ στρατιᾷ αὐτοῦ. καὶ γνώσονται πάντες οἱ αἰγύπτιοι, ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος. καὶ ἐποίησαν οὕτως. καὶ ἀνηγγέλη τῷ βασιλεῖ τῶν αἰγυπτίων, ὅτι πέφευγεν ὁ λαός. καὶ μετεστράφη ἡ καρδία φαραὼ, καὶ τῶν θεραπόντων αὐτοῦ ἐπὶ τὸν λαὸν, καὶ εἶπαν. τί τοῦτο ἐποιήσαμεν, τοῦ ἐξα- A ποστεῖλαι τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ, τοῦ μὴ δουλεύειν ἡμῖν; ἔζευξε οὖν φαραὼ τὰ ἅρματα αὐτοῦ, καὶ πάντα τὸν λαὸν αὐτοῦ συναπήγαγε μεθ' ἑαυτοῦ. καὶ λαβὼν ἑξακόσια ἅρματα ἐκλεκτὰ, καὶ πᾶσαν τὴν ἵππον τῶν αἰγυπτίων, καὶ τριστάτας ἐπὶ πάντων, καὶ ἐσκλήρυνε κύριος τὴν καρδίαν φαραὼ βασιλέως αἰγύπτου, καὶ τῶν θεραπόντων αὐτοῦ, καὶ κατεδίωξεν ὀπίσω τῶν υἱῶν ἰσραήλ. οἱ δὲ υἱοὶ ἰσραὴλ ἐξεπορεύοντο ἐν χειρὶ ὑψηλῇ. καὶ κατεδίωξαν οἱ αἰγύπτιοι ὀπίσω αὐτῶν, καὶ εὕροσαν αὐτοὺς παρεμβεβληκότας παρὰ τὴν θάλασσαν. καὶ πᾶσα ἡ ἵππος, καὶ τὰ ἅρματα φαραὼ, καὶ οἱ ἱππεῖς, B καὶ ἡ στρατιὰ αὐτοῦ ἀπέναντι τῆς ἐπαύλεως, ἐξεναντίας βεελσεπφῶν. καὶ φαραὼ προσῆγε. καὶ ἀναβλέψαντες οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ τοῖς ὀφθαλμοῖς, ὁρῶσι. καὶ οἱ αἰγύπτιοι ἐστρατοπέδευσαν ὀπίσω αὐτῶν. καὶ ἐφοβήθησαν σφόδρα. ἀνεβόησαν δὲ οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ πρὸς κύριον, καὶ εἶπαν πρὸς μωυσῆν. παρὰ τὸ μὴ ὑπάρχειν μνήματα ἐν γῇ αἰγύπτῳ, ἐξήγαγες ἡμᾶς θανατῶσαι ἐν τῇ ἐρήμῳ. τί τοῦτο ἐποίησας ἡμῖν, ἐξαγαγὼν ἐξ αἰγύπτου; οὐ τοῦτο ἦν τὸ ῥῆμα, ὃ ἐλαλήσαμεν πρὸς σὲ ἐν αἰγύπτῳ, λέγοντες. πάρες ἡμᾶς, ὅπως δουλεύσωμεν τοῖς αἰγυπτίοις. κρεῖσσον γὰρ ἡμᾶς δουλεύειν Γ τοῖς αἰγυπτίοις, ἢ ἀποθανεῖν ἐν τῇ ἐρήμῳ ταύτῃ. εἶπε δὲ μωυσῆς πρὸς τὸν λαόν. θαρσεῖτε, στῆτε καὶ ὁρᾶτε τὴν σωτηρίαν τὴν παρὰ τοῦ κυρίου, ἣν ποιήσει ἡμῖν σήμερον. ὃν τρόπον γὰρ ἑωράκατε τοὺς αἰγυπτίους σήμερον, οὐ προσθήσεσθε ἔτι ἰδεῖν αὐτοὺς εἰς τὸν αἰῶνα χρόνον. κύριος πολεμήσει περὶ ὑμῶν, καὶ ὑμεῖς σιγήσετε. εἶπε δὲ κύριος πρὸς μωυσῆν. τί βοᾷς πρός με; α λάλησον τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ, καὶ ἀναζευξάτωσαν. καὶ σὺ ἔπαρον τῇ ῥάβδῳ σου, καὶ ἔκτεινον τὴν χεῖρά σου ἐπὶ τὴν θάλασσαν, καὶ ῥῆξον αὐτήν, καὶ εἰσελθάτωσαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ εἰς μέσον τῆς θαλάσσης β Δ κατὰ τὸ ξηρόν. καὶ ἰδοὺ ἐγὼ σκληρυνῶ τὴν καρδίαν φαραὼ, καὶ τῶν αἰγυπτίων πάντων, καὶ εἰσελεύσονται ὀπίσω αὐτῶν, καὶ ἐνδοξασθήσομαι ἐν φαραὼ, καὶ ἐν πάσῃ τῇ στρατιᾷ αὐτοῦ, καὶ ἐν τοῖς ἅρμασι, καὶ ἐν τοῖς ἵπποις αὐτοῦ. καὶ γνώσονται πάντες οἱ αἰγύπτιοι, ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος, ἐνδοξαζομένου μου ἐν φαραὼ, καὶ ἐν τοῖς ἅρμασι, καὶ ἵπποις αὐτοῦ. ἐξῆρε δὲ ὁ ἄγγελος τοῦ θεοῦ ὁ προπορευόμενος τῆς παρεμβολῆς τῶν υἱῶν ἰσραὴλ, καὶ ἐπορεύθη ἐκ τῶν ὄπισθεν. ἐξῆρε δὲ καὶ ὁ στύλος τῆς νεφέλης ἀπὸ προσώπου αὐτῶν, καὶ ἔστη ἐκ τῶν ὀπίσω αὐτῶν. καὶ εἰσῆλθεν ἀνὰ μέσον τῆς παρεμβολῆς τῶν E αἰγυπτίων, καὶ ἀνὰ μέσον τῆς παρεμβολῆς ἰσραήλ. καὶ ἔστη. γ καὶ ἐγένετο σκότος καὶ γνόφος. καὶ διῆλθεν ἡ νύξ. καὶ οὐ συνέμιξαν ἀλλήλοις ὅλην τὴν νύκτα. ἐξέτεινε δὲ μωυσῆς τὴν χεῖρα ἐπὶ τὴν θάλασσαν. καὶ ὑπήγαγε κύριος τὴν θάλασσαν ἐν ἀνέμῳ νότῳ βιαίῳ ὅλην τὴν νύκτα, καὶ ἐποίησε τὴν θάλασσαν ξηράν. καὶ ἐσχίσθη τὸ ὕδωρ. καὶ εἰσῆλθον οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ εἰς μέσον τῆς θαλάσσης κατὰ τὸ ξηρόν. καὶ τὸ ὕδωρ αὐτῆς τεῖχος ἐκ δεξιῶν, καὶ τεῖχος ἐξ εὐωνύμων. καὶ κατεδίωξαν οἱ αἰγύπτιοι, καὶ εἰσῆλθον ὀπίσω αὐτῶν. καὶ πᾶς ἵππος φαραὼ, καὶ τὰ ἅρματα, καὶ οἱ ἀνα-

καβάται εἰς μέσον τῆς θαλάσσης. ἐγενήθη δὲ ἐν τῇ φυλακῇ τῇ ἑωθινῇ, καὶ ἐπέβλεψε κύριος ἐπὶ τὴν παρεμβολὴν τῶν αἰγυπτίων ἐν στύλῳ πυρὸς καὶ νεφέλης, καὶ συνετάραξε τὴν παρεμβολὴν τῶν αἰγυπτίων. [δ] καὶ συνέδησε τοὺς ἄξονας τῶν ἁρμάτων αὐτῶν, καὶ ἤγαγεν αὐτοὺς μετὰ βίας. [ε] καὶ εἶπαν οἱ αἰγύπτιοι. φύγωμεν ἀπὸ προσώπου ἰσραήλ. ὁ γὰρ κύριος πολεμεῖ περὶ αὐτῶν τοῖς αἰγυπτίοις. εἶπε δὲ κύριος πρὸς μωυσῆν. ἔκτεινον τὴν χεῖρά σου ἐπὶ τὴν θάλασσαν, καὶ ἀποκαταστήτω τὸ ὕδωρ, καὶ ἐπικαλυψάτω τοὺς αἰγυπτίους, ἐπί τε τὰ ἅρματα καὶ τοὺς ἀναβάτας. ἐξέτεινε δὲ μωυσῆς τὴν χεῖρα ἐπὶ τὴν θάλασσαν, [ζ] καὶ ἀπεκατέστη τὸ ὕδωρ πρὸς ἡμέραν ἐπὶ χώρας. οἱ δὲ αἰγύπτιοι ἔφυγον ὑπὸ τὸ ὕδωρ. [η] καὶ ἐξετίναξε κύριος τοὺς αἰγυπτίους μέσον τῆς θαλάσσης. καὶ ἐπαναστραφὲν τὸ ὕδωρ ἐκάλυψε τὰ ἅρματα καὶ τοὺς ἀναβάτας, καὶ πᾶσαν τὴν δύναμιν φαραώ, τοὺς εἰσπεπορευμένους ὀπίσω αὐτῶν εἰς τὴν θάλασσαν. καὶ οὐ κατελείφθη ἐξ αὐτῶν οὐδὲ εἷς. οἱ δὲ υἱοὶ ἰσραὴλ ἐπορεύθησαν διὰ ξηρᾶς ἐν μέσῳ τῆς θαλάσσης. τὸ δὲ ὕδωρ αὐτοῖς τεῖχος ἐκ δεξιῶν, καὶ τεῖχος ἐξ εὐωνύμων. καὶ ἐρρύσατο κύριος τὸν ἰσραὴλ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐκ χειρὸς τῶν αἰγυπτίων. καὶ εἶδεν ἰσραὴλ τοὺς αἰγυπτίους τεθνηκότας παρὰ τὸ χεῖλος τῆς θαλάσσης. εἶδε δὲ ἰσραὴλ τὴν χεῖρα τὴν μεγάλην, ἃ ἐποίησε κύριος τοῖς αἰγυπτίοις. ἐφοβήθη δὲ ὁ λαὸς τὸν κύριον, καὶ ἐπίστευσαν τῷ θεῷ, καὶ μωυσῇ τῷ θεράποντι αὐτοῦ. τότε ᾖσε μωυσῆς καὶ οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ τὴν ᾠδὴν ταύτην τῷ θεῷ.

* καὶ εἶπαν, λέγοντες.

α Λάλησον τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ, καὶ ἀναζευξάτωσαν] Schol. τὸ σαμαρειτικόν. ἵνα ἀπάρωσιν. β [Κατὰ τὸ ξηρόν] Schol. εἰς χέρσον. εἰς ξηρόν. γ [Καὶ ἐγένετο γνόφος καὶ σκότος] Aquila. καὶ ἐγένετο ἡ νεφέλη σκότος, καὶ ἐφώτισε τὴν νύκτα, καὶ οὐκ ἤγγισεν οὗτος πρὸς τοῦτον. Symmachus. καὶ ἦν ἡ νεφέλη σκότος μὲν ἐκεῖθεν, φαίνουσα δὲ ἐντεῦθεν. Schol. τὸ σαμαρειτικόν. καὶ ἦν τὸ νέφος καὶ τὸ σκότος καὶ ἔφαινε τῇ νυκτί. δ [Καὶ συνέδησε τοὺς ἄξονας τῶν ἁρμάτων] S. μετέστησε. * [Καὶ εἶπαν] AA. LL. καὶ εἶπαν τοῦ λέγειν. quod est secutus S. Augustinus. ζ [Καὶ ἀπεκατέστη τὸ ὕδωρ πρὸς ἡμέραν ἐπὶ χώρας] A. εἰς τὸ ἀρχαῖον αὐτοῦ. η [Καὶ ἐξετίναξε τοὺς αἰγυπτίους] A. ἀνέβρασεν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΕ. 15.

Ἄσωμεν τῷ κυρίῳ, ἐνδόξως γὰρ δεδόξασται. ἵππον καὶ ἀναβάτην ἔρριψεν εἰς θάλασσαν. βοηθὸς καὶ σκεπαστὴς ἐγένετό μοι εἰς σωτηρίαν. οὗτός μου θεός, καὶ δοξάσω αὐτόν. θεὸς τοῦ πατρός μου, καὶ ὑψώσω αὐτόν. κύριος συντρίβων πολέμους, κύριος ὄνομα αὐτῷ. ἅρματα φαραὼ, καὶ τὴν δύναμιν αὐτοῦ ἔρριψεν εἰς θάλασσαν, ἐπιλέκτους ἀναβάτας [α] τριστάτας. κατεπόθησαν ἐν ἐρυθρᾷ θαλάσσῃ, πόντῳ ἐκάλυψεν αὐτούς. κατέδυσαν εἰς βυθὸν ὡσεὶ λίθος. ἡ δεξιά σου κύριε δεδόξασται ἐν ἰσχύϊ. ἡ δεξιά σου χεὶρ κύριε ἔθραυσεν ἐχθρούς. καὶ τῷ πλήθει τῆς δόξης σου συνέτριψας τοὺς ὑπεναντίους. ἀπέστειλας τὴν ὀργήν σου. κατέφαγεν αὐτοὺς ὡς καλάμην. καὶ διὰ πνεύματος τοῦ θυμοῦ σου [β] διέστη τὸ ὕδωρ. ἐπάγη ὡσεὶ τεῖχος τὰ ὕδατα. ἐπάγη τὰ κύματα ἐν μέσῳ τῆς θαλάσσης. εἶπεν ὁ ἐχθρὸς, διώξας καταλήψομαι, μεριῶ σκῦλα. ἐμπλήσω ψυχήν μου, ἀνελῶ τῇ μαχαίρῃ μου, κυριεύσει ἡ χείρ μου. ἀπέστειλας τὸ πνεῦμά σου. ἐκάλυψεν αὐτοὺς θάλασσα. ἔδυσαν ὡσεὶ μόλιβος ἐν ὕδατι σφοδρῷ. [γ] τίς ὅμοιός σοι ἐν θεοῖς κύριε, τίς ὅμοιός σοι; δεδοξασμένος ἐν ἁγίοις, θαυμαστὸς ἐν δόξαις, ποιῶν τέρατα. ἐξέτεινας τὴν δεξιάν σου. κατέπιεν αὐτοὺς γῆ. ὡδήγησας τῇ δικαιοσύνῃ σου τὸν λαόν σου τοῦτον, ὃν ἐλυτρώσω. [δ] παρεκάλεσας τῇ ἰσχύϊ σου εἰς κατάλυμα ἅγιόν σου. [ε] ἤκουσαν ἔθνη, καὶ ὠργίσθησαν. ὠδῖνες ἔλαβον κατοικοῦντας φυλιστιείμ. τότε [ζ] ἔσπευσαν ἡγεμόνες ἐδώμ, καὶ ἄρχοντες μωαβιτῶν. ἔλαβεν αὐτοὺς τρόμος. ἐτάκησαν πάντες οἱ κατοικοῦντες χαναάν. ἐπιπέσοι ἐπ' αὐτοὺς τρόμος καὶ φόβος. μεγέθει βραχίονός σου ἀπολιθωθήτωσαν, ἕως παρέλθῃ ὁ λαός σου κύριε, ἕως ἂν παρέλθῃ ὁ λαός σου οὗτος, ὃν ἐκτήσω. εἰσαγαγὼν καταφύτευσον αὐτοὺς εἰς ὄρος κληρονομίας σου, [η] εἰς ἕτοιμον κατοικητήριόν σου, ὃ κατειργάσω κύριε. ἁγίασμα κύριε, ὃ ἡτοίμασαν αἱ χεῖρές σου. κύριος βασιλεύων τὸν αἰῶνα, καὶ ἐπ' αἰῶνα, καὶ ἔτι. ὅτι εἰσῆλθεν ἵππος φαραὼ σὺν ἅρμασι καὶ ἀναβάταις εἰς θάλασσαν, καὶ ἐπήγαγεν ἐπ' αὐτοὺς κύριος τὸ ὕδωρ τῆς θαλάσσης. οἱ δὲ υἱοὶ ἰσραὴλ ἐπορεύθησαν διὰ ξηρᾶς ἐν μέσῳ τῆς θαλάσσης. λαβοῦσα δὲ μαριὰμ ἡ προφῆτις ἡ ἀδελφὴ ἀαρὼν τὸ τύμπανον ἐν τῇ χειρὶ αὐτῆς, καὶ ἐξήλθοσαν πᾶσαι αἱ γυναῖκες ὀπίσω αὐτῆς μετὰ τυμπάνων καὶ χορῶν. [θ] ἐξῆρχε δὲ αὐτῶν μαριὰμ, λέγουσα. ἄσωμεν τῷ κυρίῳ, ἐνδόξως γὰρ δεδόξασται. ἵππον καὶ ἀναβάτην ἔρριψεν εἰς θάλασσαν. ἐξῆρε δὲ μωυσῆς τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ ἀπὸ θαλάσσης ἐρυθρᾶς, καὶ ἤγαγεν αὐτοὺς εἰς τὴν ἔρημον σούρ. καὶ ἐπορεύοντο τρεῖς ἡμέρας ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ οὐχ ηὕρισκον ὕδωρ, ὥστε πιεῖν. ἦλθον δὲ εἰς μερρά, καὶ οὐκ ἠδύναντο [ι] πιεῖν ἐκ μερρᾶς. πικρὸν γὰρ ἦν. διὰ τοῦτο ἐπωνόμασε τὸ ὄνομα τοῦ τόπου ἐκείνου, πικρία. καὶ διεγόγγυζεν ὁ λαὸς ἐπὶ μωυσῆ, λέγοντες. τί πιόμεθα; ἐβόησε δὲ μωυσῆς πρὸς κύριον. καὶ ἔδειξεν αὐτῷ κύριος ξύλον, καὶ ἐνέβαλεν αὐτὸ εἰς τὸ ὕδωρ, καὶ ἐγλυκάνθη τὸ ὕδωρ. ἐκεῖ ἔθετο αὐτῷ δικαιώματα καὶ κρίσεις, καὶ ἐκεῖ αὐτὸν ἐπείρασε. καὶ εἶπεν. ἐὰν ἀκοῇ ἀκούσῃς τῆς φωνῆς κυρίου τοῦ θεοῦ σου, καὶ τὰ ἀρεστὰ ἐναντίον αὐτοῦ ποιήσῃς, καὶ ἐνωτίσῃ ταῖς ἐντολαῖς αὐτοῦ, καὶ φυλάξῃς πάντα τὰ δικαιώματα αὐτοῦ, πᾶσαν νόσον ἣν ἐπήγαγον τοῖς αἰγυπτίοις, οὐκ ἐπάξω ἐπὶ σέ. ἐγὼ γάρ εἰμι κύριος ὁ θεός σου ὁ ἰώμενός σε. καὶ ἤλθοσαν εἰς αἰλείμ. καὶ ἦσαν ἐκεῖ δώδεκα πηγαὶ ὑδάτων, καὶ ἑβδομήκοντα στελέχη φοινίκων. παρενέβαλον δὲ ἐκεῖ παρὰ τὰ ὕδατα.

α Τριστάτας. κατεπόθησαν] AA. LL. τριστάτας κατεπόντισεν. Origenes, & Gregorius Nyssenus. ὁ μὲν ἡνιόχει, ὁ δὲ ὑπερήσπιζεν, ὁ δὲ ἐμάχετο. ἢ τριστάτας λέγει, τοὺς ἐπὶ τριῶν ἵππων ἐπιβεβηκότας. οἱ γὰρ παλαιοὶ ἐν πολέμῳ ἐξιόντες ἐπὶ τριῶν ἵππων ἐπωχοῦντο. ἢ τοὺς ἰσχυροὺς καὶ πρὸς τρεῖς δυναμένους ἀντιστῆναι. ἢ τοὺς ἐν τῇ παρατάξει τρίτους ἱσταμένους ἐν τῇ φάλαγγι τούτῳ τῷ τρόπῳ τῆς παρεμβολῆς ἱσταμένης φαλαγγηδόν.

γονδῶς. τοῦ γὰρ πρώτου πίπτοντος, ἢ ἀποκαμόντος, ὁ β΄ ἱστάτης ὑπεισήρχετο τὸν ἐκείνου τόπον. ἢ τὸν β΄ ἰσαδὸν τοῦτ᾽ ἔστιν τὸν ἐν τῷ καθέζεσθαι τὸν βασιλέα τρίτον ἱστάμενον. ἢ τὸν τρίτην ἔχοντα καθέδραν. οἷος ἦν ὁ δαβὶδ παρὰ τῷ σαούλ. β [Διέστη τὸ ὕδωρ] Aquila, Symmachus, & Theodotio. ἐσωρεύθη. γ [Τίς ὅμοιός σοι ἐν θεοῖς κύριε, τίς ὅμοιός σοι; δεδοξασμένος ἐν ἁγίοις] S. οὔτε ἐν δυναστείᾳ· οὔτε ἐν ἁγιασμῷ ἐξισωθῆναι. δ [Παρεκάλεσας τῇ ἰσχύϊ σου] S. διεβάστασας. ε [Ηκουσαν ἔθνη καὶ ὠργίσθησαν.] A. ἐκλονήθησαν. Schol. ἐταράχθησαν. ζ [Ἔσπευσαν] Schol. ἕτεροι. ἐθορυβήθησαν. η [Εἰς ἕτοιμον κατοικητήριόν σου] Schol. ἕδρασμα. εἰς καθέδραν. θ [Ἐξῆρχε δὲ αὐταῖς μαριάμ] Schol. καὶ κατέλεγεν αὐταῖς. ι [Πιεῖν ἐκ μερρᾶς.] AA.LL. πιεῖν ὕδωρ ἐκ μερρᾶς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ις΄. 16.

Απῆραν δὲ ἐξ αἰλείμ, καὶ ἤλθοσαν πᾶσα συναγωγὴ υἱῶν ἰσραὴλ εἰς τὴν ἔρημον σίν, ὅ ἐστιν ἀνὰ μέσον αἰλείμ, καὶ ἀνὰ μέσον σινά. τῇ δὲ πεντεκαιδεκάτῃ ἡμέρᾳ, τῷ μηνὶ τῷ δευτέρῳ ἐξεληλυθότων αὐτῶν ἐκ γῆς αἰγύπτου, διεγόγγυζε πᾶσα συναγωγὴ υἱῶν ἰσραὴλ ἐπὶ μωυσῆν καὶ ἀαρών. καὶ εἶπαν πρὸς αὐτοὺς οἱ υἱοὶ ἰσραήλ. ὄφελον ἀπεθάνομεν πληγέντες ὑπὸ κυρίου ἐν γῇ αἰγύπτῳ, ὅταν ἐκαθίσαμεν ἐπὶ τῶν λεβήτων τῶν κρεῶν, καὶ ἠσθίομεν ἄρτους εἰς πλησμονήν. ὅτι ἐξηγάγετε ἡμᾶς εἰς τὴν ἔρημον ταύτην, ἀποκτεῖναι πᾶσαν τὴν συναγωγὴν ταύτην ἐν λιμῷ. εἶπε δὲ κύριος πρὸς μωυσῆν. ἰδοὺ ἐγὼ ὕω ὑμῖν ἄρτους ἐκ τοῦ οὐρανοῦ. καὶ ἐξελεύσεται ὁ λαός, καὶ συλλέξουσι τὸ τῆς ἡμέρας εἰς ἡμέραν, ὅπως πειράσω αὐτοὺς εἰ πορεύσονται τῷ νόμῳ μου ἢ οὔ. καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἕκτῃ, καὶ ἑτοιμάσουσιν ὃ ἐὰν εἰσενέγκωσι. καὶ ἔσται διπλοῦν ὃ ἐὰν συναγάγωσι τὸ καθ᾽ ἡμέραν εἰς ἡμέραν. καὶ εἶπε μωυσῆς καὶ ἀαρὼν πρὸς πᾶσαν συναγωγὴν υἱῶν ἰσραήλ. ἑσπέρας γνώσεσθε, ὅτι κύριος ἐξήγαγεν ὑμᾶς ἐκ γῆς αἰγύπτου, καὶ πρωῒ ὄψεσθε τὴν δόξαν κυρίου ἐν τῷ εἰσακοῦσαι τὸν γογγυσμὸν ὑμῶν ἐπὶ τῷ θεῷ. ἡμεῖς δὲ τί ἐσμεν, ὅτι διαγογγύζετε καθ᾽ ἡμῶν; καὶ εἶπε μωυσῆς. ἐν τῷ διδόναι κύριον ὑμῖν ἑσπέρας κρέα φαγεῖν καὶ ἄρτους τὸ πρωῒ εἰς πλησμονήν, διὰ τὸ εἰσακοῦσαι κύριον τὸν γογγυσμὸν ὑμῶν, ὃν ὑμεῖς διαγογγύζετε καθ᾽ ἡμῶν. ἡμεῖς δὲ τί ἐσμεν; οὐ γὰρ καθ᾽ ἡμῶν ἐστιν ὁ γογγυσμὸς ὑμῶν, ἀλλ᾽ ἢ κατὰ τοῦ θεοῦ. εἶπε δὲ μωυσῆς πρὸς ἀαρών. εἶπον πάσῃ συναγωγῇ υἱῶν ἰσραήλ. προσέλθετε ἐναντίον τοῦ θεοῦ. εἰσακήκοε γὰρ τὸν γογγυσμὸν ὑμῶν. ἡνίκα δὲ ἐλάλει ἀαρὼν πάσῃ συναγωγῇ υἱῶν ἰσραήλ, καὶ ἐπεστράφησαν εἰς τὴν ἔρημον, καὶ ἡ δόξα κυρίου ὤφθη ἐν νεφέλῃ. καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων. εἰσακήκοα τὸν γογγυσμὸν τῶν υἱῶν ἰσραήλ. λάλησον πρὸς αὐτούς, λέγων. τὸ πρὸς ἑσπέραν ἔδεσθε κρέα, καὶ τὸ πρωῒ πλησθήσεσθε ἄρτων. καὶ γνώσεσθε, ὅτι ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν. ἐγένετο δὲ ἑσπέρα. καὶ ἀνέβη ὀρτυγομήτρα, καὶ ἐκάλυψε τὴν παρεμβολήν. τὸ πρωῒ ἐγένετο καταπαυομένης τῆς δρόσου κύκλῳ τῆς παρεμβολῆς. καὶ ἰδοὺ ἐπὶ πρόσωπον τῆς ἐρήμου λεπτὸν ὡσεὶ κόριον α λευκόν, ὡσεὶ πάγος ἐπὶ τῆς γῆς. ἰδόντες δὲ αὐτὸ οἱ υἱοὶ ἰσραήλ, εἶπαν ἕτερος τῷ ἑτέρῳ, τί ἐστι τοῦτο; οὐ γὰρ ᾔδεισαν τί ἦν. εἶπε δὲ μωυσῆς αὐτοῖς. οὗτος ὁ ἄρτος, ὃν ἔδωκε κύριος ὑμῖν φαγεῖν. τοῦτο τὸ ῥῆμα ὃ συνέταξε κύριος. συναγάγετε ἀπ᾽ αὐτοῦ ἕκαστος εἰς τοὺς καθήκοντας γομόρ, κατὰ κεφαλὴν κατὰ ἀριθμὸν ψυχῶν ὑμῶν, ἕκαστος σὺν τοῖς συσκηνίοις ὑμῶν συλλέξατε. ἐποίησαν δὲ οὕτως οἱ υἱοὶ ἰσραήλ, καὶ συνέλεξαν ὁ τὸ πολὺ καὶ ὁ τὸ ἔλαττον. καὶ μετρήσαντες γομόρ, οὐκ ἐπλεόνασεν ὁ τὸ πολύ, καὶ ὁ τὸ ἔλαττον οὐκ ἠλαττόνησεν. ἕκαστος εἰς τοὺς καθήκοντας παρ᾽ ἑαυτῷ συνέλεξαν. εἶπε δὲ μωυσῆς πρὸς αὐτούς. μηδεὶς καταλειπέτω ἀπ᾽ αὐτοῦ εἰς τὸ πρωΐ. καὶ οὐκ εἰσήκουσαν μωυσῇ, ἀλλὰ κατέλιπόν τινες ἀπ᾽ αὐτοῦ εἰς τὸ πρωΐ. β καὶ ἐξέζεσε σκώληκας, καὶ ἐπώζεσε. καὶ ἐπικράνθη ἐπ᾽ αὐτοῖς μωυσῆς. καὶ συνέλεξαν αὐτὸ πρωῒ πρωΐ γ ἕκαστος τὸ καθῆκον αὐτῷ. ἡνίκα δὲ διεθέρμαινεν ὁ ἥλιος, ἐτήκετο. ἐγένετο δὲ τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἕκτῃ, συνέλεξαν τὰ δέοντα διπλᾶ, δύο γομὸρ τῷ ἑνί. εἰσήλθοσαν δὲ πάντες οἱ ἄρχοντες τῆς συναγωγῆς, καὶ ἀνήγγειλαν μωυσῇ. εἶπε δὲ μωυσῆς πρὸς αὐτούς. οὐ τοῦτο τὸ ῥῆμά ἐστιν ὃ ἐλάλησε κύριος; σάββατα ἀνάπαυσις ἁγία τῷ κυρίῳ αὔριον. ὅσα ἐὰν πέσσητε, πέσσετε. καὶ ὅσα ἐὰν ἕψητε, ἕψετε. καὶ πᾶν τὸ πλεονάζον καταλίπετε αὐτὸ εἰς ἀποθήκην εἰς τὸ πρωΐ. καὶ κατελίποσαν ἀπ᾽ αὐτοῦ ἕως πρωΐ, καθὼς συνέταξεν αὐτοῖς μωυσῆς. καὶ οὐκ ἐπώζεσεν, οὐ δὲ σκώληξ ἐγένετο ἐν αὐτῷ. εἶπε δὲ μωυσῆς. φάγετε σήμερον. ἔστι γὰρ σάββατα σήμερον τῷ κυρίῳ. οὐχ εὑρεθήσεται ἐν τῷ πεδίῳ. ἓξ ἡμέρας συλλέξετε. τῇ δὲ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ σάββατα, ὅτι οὐκ ἔσται ἐν αὐτῇ. ἐγένετο δὲ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ ἐξήλθοσάν τινες ἐκ τοῦ λαοῦ συλλέξαι, καὶ οὐχ εὗρον. εἶπε δὲ κύριος πρὸς μωυσῆν. ἕως τίνος οὐ βούλεσθε εἰσακούειν τὰς ἐντολάς μου, καὶ τὸν νόμον μου; ἴδετε. ὁ γὰρ κύριος ἔδωκεν ὑμῖν σάββατα τὴν ἡμέραν ταύτην. διὰ τοῦτο αὐτὸς ἔδωκεν ὑμῖν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἕκτῃ ἄρτους δύο ἡμερῶν. καθήσεσθε ἕκαστος εἰς τοὺς οἴκους ὑμῶν. μηδεὶς ἐκπορευέσθω ἐκ τοῦ τόπου αὐτοῦ τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ. καὶ ἐσαββάτισεν ὁ λαὸς τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ. καὶ ἐπωνόμασαν αὐτὸ οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ τὸ ὄνομα αὐτοῦ, μάν. ἦν δὲ δ ὡσεὶ σπέρμα κορίου λευκόν. τὸ δὲ γεῦμα αὐτοῦ ε ὡς ἐγκρὶς ἐν μέλιτι. εἶπε δὲ μωυσῆς. τοῦτο τὸ ῥῆμα, ὃ συνέταξε κύριος, πλήσατε τὸ γομὸρ τοῦ μάν, εἰς ἀποθήκην εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν, ἵνα ἴδωσι τὸν ἄρτον, ὃν ἐφάγετε ὑμεῖς ἐν τῇ ἐρήμῳ, ὡς ἐξήγαγεν ὑμᾶς κύριος ἐκ γῆς αἰγύπτου. καὶ εἶπε μωυσῆς πρὸς ἀαρών. λάβε στάμνον χρυσοῦν ἕνα, καὶ ἔμβαλε εἰς αὐτὸν πλῆρες τὸ γομὸρ τοῦ μάν, καὶ ἀποθήσεις αὐτὸ ἐναντίον τοῦ θεοῦ, εἰς διατήρησιν εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν, ὃν τρόπον συνέταξε κύριος τῷ μωυσῇ. καὶ ἀπέθηκεν ἀαρὼν ἐναντίον τοῦ μαρτυρίου εἰς διατήρησιν. οἱ δὲ υἱοὶ ἰσραὴλ ἔφαγον τὸ μὰν ἔτη τεσσαράκοντα, ἕως ἦλθον εἰς τὴν οἰκουμένην. ἐφάγοσαν τὸ μάν, ἕως παρεγένοντο εἰς μέρος τῆς φοινίκης. ζ τὸ δὲ γομὸρ τὸ δέκατον τῶν τριῶν μέτρων ἦν.

α Λεπτὸν ὡσεὶ πάγος] Schol. πάχνη. β [Καὶ ἐξέζεσε σκώληκας] Schol. ἄλλος. ἀνέβρασεν. γ [Ἕκαστος τὸ καθῆκον αὐτῷ] Schol. ἄλλος. ἕκαστος τὸ ἀρκοῦν. δ [Ὡς σπέρμα κορίου λευκόν] Schol. τὸ σαμαρειτικόν. ὡς σπέρμα ὀρύζης. ε [Ὡς ἐγκρὶς ἐν μέλιτι] Aquila. ἄμυλος ἐξ ἐλαίου. Symmachus apud Theodoretum. ὡς ἄμυλος ἐν μέλιτι. Incertus Interpres. μέλι κηρίου. ζ [Τὸ δὲ γόμορ τὸ δέκατον τῶν τριῶν μέτρων ἦν] Schol. τοῦ οἰφί.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΖ΄. 17

Καὶ ἀπῆρε πᾶσα συναγωγὴ υἱῶν ἰσραὴλ ἐκ τῆς ἐρήμου σὶν κατὰ παρεμβολὰς αὐτῶν, διὰ ῥήματος κυρίου. καὶ παρενεβάλοσαν ἐν ῥαφιδείν. οὐκ ἦν δὲ ὕδωρ τῷ λαῷ πιεῖν. καὶ ἐλοιδορεῖτο ὁ λαὸς πρὸς μωυσῆν, λέγοντες. δὸς ἡμῖν ὕδωρ, ἵνα πίωμεν. καὶ εἶπεν αὐτοῖς μωυσῆς. τί λοιδορεῖσθέ μοι, καὶ τί πειράζετε κύριον; ἐδίψησε δὲ ἐκεῖ ὁ λαὸς ὕδατι. καὶ διεγόγγυζεν ἐκεῖ ὁ λαὸς πρὸς μωυσῆν, λέγοντες. ἵνα τί τοῦτο; ἀνεβίβασας ἡμᾶς ἐξ αἰγύπτου, ἀποκτεῖναι ἡμᾶς καὶ τὰ τέκνα ἡμῶν καὶ τὰ κτήνη τῷ δίψει; ἐβόησε δὲ μωυσῆς πρὸς κύριον, λέγων. τί ποιήσω τῷ λαῷ τούτῳ; ἔτι μικρὸν, καὶ καταλιθοβολήσουσί με. καὶ εἶπε κύριος πρὸς μωυσῆν. προπορεύου τοῦ λαοῦ τούτου. λάβε δὲ σεαυτῷ ἀπὸ τῶν πρεσβυτέρων τοῦ λαοῦ. καὶ τὴν ῥάβδον, ἐν ᾗ ἐπάταξας τὸν ποταμὸν, λάβε ἐν τῇ χειρί σου καὶ πορεύσῃ. ὅδε α ἐγὼ ἕστηκα ἐκεῖ πρὸ τοῦ σὲ ἐπὶ τῆς πέτρας ἐν χωρήβ. καὶ πατάξεις τὴν πέτραν, καὶ ἐξελεύσεται ἐξ αὐτῆς ὕδωρ, καὶ πίεται ὁ λαός. ἐποίησε δὲ μωυσῆς οὕτως ἐναντίον τῶν υἱῶν ἰσραήλ. καὶ ἐπωνόμασε τὸ ὄνομα τοῦ τόπου ἐκείνου, πειρασμὸς καὶ λοιδόρησις, διὰ τὴν λοιδορίαν τῶν υἱῶν ἰσραήλ, καὶ διὰ τὸ πειράζειν κύριον, λέγοντας. εἰ ἔστι κύριος ἐν ἡμῖν ἢ οὔ. ἦλθε δὲ ἀμαλὴκ καὶ ἐπολέμει ἰσραὴλ ἐν ῥαφιδείν. εἶπε δὲ μωυσῆς τῷ ἰησοῖ. ἐπίλεξον σεαυτῷ ἄνδρας δυνατοὺς, καὶ ἐξελθὼν παράταξαι τῷ ἀμαλὴκ αὔριον. καὶ ἰδοὺ ἐγὼ ἕστηκα ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ βουνοῦ, καὶ ἡ ῥάβδος τοῦ θεοῦ ἐν τῇ χειρί μου. καὶ ἐποίησεν ἰησοῦς καθάπερ εἶπεν αὐτῷ μωυσῆς, καὶ ἐξελθὼν παρετάξατο τῷ ἀμαλήκ. καὶ μωυσῆς καὶ ἀαρὼν καὶ ὢρ ἀνέβησαν ἐπὶ τὴν κορυφὴν τοῦ βουνοῦ. καὶ ἐγίνετο ὅταν ἐπῆρε μωυσῆς τὰς χεῖρας, κατίσχυεν ἰσραήλ. ὅταν δὲ καθῆκε τὰς χεῖρας, κατίσχυεν ἀμαλήκ. αἱ δὲ χεῖρες μωυσῆ βαρεῖαι. καὶ λαβόντες λίθον ὑπέθηκαν ὑπ᾽ αὐτὸν, καὶ ἐκάθητο ἐπ᾽ αὐτοῦ. καὶ ἀαρὼν καὶ ὢρ ἐστήριζον τὰς χεῖρας αὐτοῦ ἐντεῦθεν εἷς, καὶ ἐντεῦθεν εἷς. καὶ ἐγένοντο αἱ χεῖρες μωυσῆ ἐστηριγμέναι ἕως δυσμῶν ἡλίου. καὶ ἐτρέψατο ἰησοῦς τὸν ἀμαλὴκ, καὶ πάντα τὸν λαὸν αὐτοῦ ἐν φόνῳ μαχαίρας. εἶπε δὲ κύριος πρὸς μωυσῆν. κατάγραψον τοῦτο εἰς μνημόσυνον εἰς βιβλίον, καὶ δὸς εἰς τὰ ὦτα ἰησοῖ, ὅτι ἀλοιφῇ ἐξαλείψω τὸ μνημόσυνον ἀμαλὴκ ἐκ τῆς ὑπὸ τὸν οὐρανόν. καὶ ᾠκοδόμησε μωυσῆς θυσιαστήριον κυρίῳ. καὶ ἐπωνόμασε τὸ ὄνομα αὐτοῦ, κύριος καταφυγή μου. ὅτι ἐν χειρὶ κρυφαίᾳ πολεμεῖ κύριος ἐπὶ ἀμαλὴκ ἀπὸ γενεῶν εἰς γενεάς.

α Ἐγὼ ἕστηκα ἐκεῖ πρὸ τοῦ σέ] Ita S. Ambrosius. Ego sum hic, priusquam tu. Et Philo ἀλληγορίᾳ δευτέρᾳ. AA.LL. addunt, ἐλθεῖν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΗ΄. 18.

Ἤκουσε δὲ ἰοθὸρ ἱερεὺς μαδιὰμ ὁ γαμβρὸς μωυσῆ πάντα ὅσα ἐποίησε κύριος ἰσραὴλ τῷ ἑαυτοῦ λαῷ. ἐξήγαγε γὰρ κύριος τὸν ἰσραὴλ ἐξ αἰγύπτου. ἔλαβε δὲ ἰοθὸρ ὁ γαμβρὸς μωυσῆ σεπφώραν α τὴν γυναῖκα μωυσῆ μετὰ τὴν ἄφεσιν αὐτῆς, καὶ τοὺς δύο υἱοὺς αὐτῆς. ὄνομα τῷ ἑνὶ αὐτῶν γηρσάμ, λέγων, πάροικος ἤμην ἐν γῇ ἀλλοτρίᾳ. καὶ τὸ ὄνομα τοῦ δευτέρου ἐλιέζερ, λέγων, ὁ γὰρ θεὸς τοῦ πατρός μου βοηθός μου, καὶ ἐξείλατό με ἐκ χειρὸς φαραώ. β καὶ ἐξῆλθεν ἰοθὸρ ὁ γαμβρὸς μωυσῆ καὶ οἱ υἱοὶ καὶ ἡ γυνὴ πρὸς μωυσῆν εἰς τὴν ἔρημον, οὗ παρενέβαλεν ἐπ᾽ ὄρους τοῦ θεοῦ. ἀνηγγέλη δὲ μωυσῆ, λέγοντες. ἰδοὺ ὁ γαμβρός σου ἰοθὸρ παραγίνεται πρὸς σὲ, καὶ ἡ γυνὴ, καὶ οἱ δύο υἱοί σου μετ᾽ αὐτοῦ. ἐξῆλθε δὲ μωυσῆς εἰς συνάντησιν τῷ γαμβρῷ, καὶ προσεκύνησεν αὐτῷ, καὶ ἐφίλησεν αὐτὸν, καὶ ἠσπάσαντο ἀλλήλοις, καὶ εἰσήγαγεν αὐτοὺς εἰς τὴν σκηνήν. καὶ διηγήσατο μωυσῆς τῷ γαμβρῷ πάντα ὅσα ἐποίησε κύριος τῷ φαραὼ καὶ πᾶσι τοῖς αἰγυπτίοις ἕνεκεν τοῦ ἰσραὴλ, καὶ πάντα τὸν μόχθον τὸν γενόμενον αὐτοῖς ἐν τῇ ὁδῷ, καὶ ὅτι ἐξείλατο αὐτοὺς κύριος ἐκ χειρὸς φαραὼ, καὶ ἐκ χειρὸς τῶν αἰγυπτίων. ἐξέστη δὲ ἰοθὸρ ἐπὶ πᾶσι τοῖς ἀγαθοῖς οἷς ἐποίησεν αὐτοῖς κύριος, ὅτι ἐξείλατο αὐτοὺς ἐκ χειρὸς αἰγυπτίων καὶ ἐκ χειρὸς φαραώ. καὶ εἶπεν ἰοθόρ. εὐλογητὸς κύριος, ὅτι ἐξείλατο αὐτοὺς ἐκ χειρὸς αἰγυπτίων καὶ ἐκ χειρὸς φαραώ. νῦν ἔγνων ὅτι μέγας κύριος παρὰ πάντας τοὺς θεοὺς ἕνεκεν τούτου, γ ὅτι ἐπέθεντο αὐτοῖς. καὶ ἔλαβεν ἰοθὸρ ὁ γαμβρὸς μωυσῆ ὁλοκαυτώματα καὶ θυσίας τῷ θεῷ. παρεγένετο δὲ ἀαρὼν καὶ πάντες οἱ πρεσβύτεροι ἰσραὴλ συμφαγεῖν ἄρτον μετὰ τοῦ γαμβροῦ μωυσῆ, ἐναντίον τοῦ θεοῦ. καὶ ἐγένετο μετὰ τὴν ἐπαύριον συνεκάθισε μωυσῆς κρίνειν τὸν λαόν. παρειστήκει δὲ πᾶς ὁ λαὸς μωυσῆ ἀπὸ πρωΐθεν ἕως δείλης. καὶ ἰδὼν ἰοθὸρ πάντα ὅσα ποιεῖ τῷ λαῷ, λέγει. τί τοῦτο ὃ σὺ ποιεῖς τῷ λαῷ; διατί σὺ κάθησαι μόνος, πᾶς δὲ ὁ λαὸς παρέστηκέ σοι ἀπὸ πρωΐθεν ἕως δείλης; καὶ λέγει μωυσῆς τῷ γαμβρῷ. ὅτι παραγίνεται πρός με ὁ λαὸς ἐκζητῆσαι κρίσιν παρὰ τοῦ θεοῦ. ὅταν γὰρ γένηται αὐτοῖς ἀντιλογία, καὶ ἔλθωσι πρός με, διακρίνω ἕκαστον, καὶ συμβιβάζω αὐτοὺς τὰ προστάγματα τοῦ θεοῦ καὶ τὸν νόμον αὐτοῦ. εἶπε δὲ ὁ γαμβρὸς μωυσῆ πρὸς αὐτόν. οὐκ ὀρθῶς σὺ ποιεῖς τὸ ῥῆμα τοῦτο. φθορᾷ καταφθαρήσῃ ἀνυπομονήτῳ καὶ σὺ, καὶ πᾶς ὁ λαὸς οὗτος, ὅς ἐστι μετὰ σοῦ. βαρύ σοι τὸ ῥῆμα τοῦτο, οὐ δυνήσῃ ποιεῖν σὺ μόνος. νῦν οὖν ἄκουσόν μου, καὶ συμβουλεύσω σοι, καὶ ἔσται ὁ θεὸς μετὰ σοῦ. γίνου σὺ τῷ λαῷ τὰ πρὸς τὸν θεόν, καὶ ἀνοίσεις τοὺς λόγους αὐτῶν πρὸς τὸν θεόν. δ καὶ διαμαρτύρῃ αὐτοῖς τὰ προστάγματα τοῦ θεοῦ καὶ τὸν νόμον αὐτοῦ, καὶ σημανεῖς αὐτοῖς τὰς ὁδοὺς ἐν αἷς πορεύσονται

σονται ἐν αὐταῖς, καὶ τὰ ἔργα ἃ ποιήσουσι. καὶ σὺ σεαυτῷ σκέψαι ἀπὸ παντὸς τοῦ λαοῦ [ε] ἄνδρας δυνατοὺς, θεοσεβεῖς, ἄνδρας δικαίους, [ζ] μισοῦντας ὑπερηφανίαν, καὶ καταστήσεις ἐπ᾽ αὐτῶν χιλιάρχους καὶ ἑκατοντάρχους καὶ πεντηκοντάρχους [η] καὶ δεκαδάρχους, καὶ κρινοῦσι τὸν λαὸν πᾶσαν ὥραν. τὸ δὲ ῥῆμα τὸ ὑπέρογκον ἀνοίσουσιν ἐπὶ σέ. τὰ δὲ βραχέα τῶν κριμάτων κρινοῦσιν αὐτοί, καὶ κουφιοῦσιν ἀπὸ σοῦ, [θ] καὶ συναντιλήψονταί σοι. ἐὰν τὸ ῥῆμα τοῦτο ποιήσῃς, κατισχύσει σε ὁ θεὸς, καὶ δυνήσῃ παραστῆναι, καὶ πᾶς ὁ λαὸς οὗτος εἰς τὸν ἑαυτοῦ τόπον μετ᾽ εἰρήνης ἥξει. ἤκουσε δὲ μωυσῆς τῆς φωνῆς τοῦ γαμβροῦ, καὶ ἐποίησεν ὅσα εἶπεν αὐτῷ. καὶ ἐπέλεξε μωυσῆς ἄνδρας δυνατοὺς ἀπὸ παντὸς ἰσραὴλ, καὶ ἐποίησεν αὐτοὺς ἐπ᾽ αὐτῶν χιλιάρχους καὶ ἑκατοντάρχους καὶ πεντηκοντάρχους καὶ δεκαδάρχους. καὶ ἔκρινοσαν τὸν λαὸν πᾶσαν ὥραν. [ι] πᾶν δὲ ῥῆμα ὑπέρογκον ἀνεφέροσαν ἐπὶ μωυσῆν. πᾶν δὲ ῥῆμα ἐλαφρὸν ἔκρινοσαν αὐτοί. ἐξαπέστειλε δὲ μωυσῆς τὸν ἑαυτοῦ γαμβρὸν, καὶ ἀπῆλθεν εἰς τὴν γῆν αὐτοῦ.

[α] Τὴν γυναῖκα μωυσῆ μετὰ τὴν ἄφεσιν αὐτῆς] Schol. ἐξ ἀποστολῆς. [β] [Καὶ ἐξῆλθεν ἰοθὸρ γαμβρὸς μωυσῆ] Aquila. καὶ ἦλθεν ἰεθρὼ νυμφευτὴς μωυσῆ. Symmachus. ἦλθεν οὖν ἰοθὸρ ὁ πενθερὸς μωυσῆ. [γ] [Ὅτι ἐπέθεντο αὐτοῖς] Schol. ἄλλος. ὑπερηφανεύσαντο. [δ] [Καὶ διαμαρτύρῃ αὐτοῖς τὰ προστάγματα τοῦ θεοῦ] A. διαστελῇ. [ε] [Ἄνδρας δυνατοὺς, θεοσεβεῖς] Schol. οἱ λοιποί. φοβουμένους τὸν θεόν. [ζ] [Μισοῦντας ὑπερηφανίαν] Schol. ἄλλος. πλεονεξίαν. [η] [Καὶ δεκαδάρχους.] AA. LL. addunt, καὶ γραμματοεισαγωγεῖς. quod abest ab Hebræis codicibus ~~indicat S. Augustinus.~~ [θ] [Καὶ συναντιλήψονταί σοι] Symmachus, & Theodotio συμβαστάσουσιν. [ι] [Πᾶν δὲ ῥῆμα ὑπέρογκον] Schol. τὸ μέγα. A. & S. σκληρόν. Th. τὸ δυσχερές.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΘ΄. 19.

Τοῦ δὲ μηνὸς τοῦ τρίτου τῆς ἐξόδου τῶν υἱῶν ἰσραὴλ ἐκ γῆς αἰγύπτου τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ, ἤλθοσαν εἰς τὴν ἔρημον τοῦ σινά. καὶ ἀπῆραν ἐκ ῥαφιδεὶν, καὶ ἤλθοσαν εἰς τὴν ἔρημον τοῦ σινά, καὶ παρενέβαλεν ἐκεῖ ἰσραὴλ κατέναντι τοῦ ὄρους. καὶ μωυσῆς ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος τοῦ θεοῦ. καὶ ἐκάλεσεν αὐτὸν ὁ θεὸς ἐκ τοῦ ὄρους, λέγων. τάδε ἐρεῖς τῷ οἴκῳ ἰακὼβ, καὶ ἀναγγελεῖς τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ. αὐτοὶ ἑωράκατε ὅσα πεποίηκα τοῖς αἰγυπτίοις, καὶ ἀνέλαβον ὑμᾶς ὡσεὶ ἐπὶ πτερύγων ἀετῶν, καὶ προσηγαγόμην ὑμᾶς πρὸς ἐμαυτόν. καὶ νῦν ἐὰν ἀκοῇ ἀκούσητε τῆς ἐμῆς φωνῆς, καὶ φυλάξητε τὴν διαθήκην μου, [α] ἔσεσθέ μοι λαὸς περιούσιος ἀπὸ πάντων τῶν ἐθνῶν. ἐμὴ γάρ ἐστι πᾶσα ἡ γῆ. ὑμεῖς δὲ ἔσεσθέ μοι βασίλειον ἱεράτευμα καὶ ἔθνος ἅγιον. ταῦτα τὰ ῥήματα ἐρεῖς τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ. ἦλθε δὲ μωυσῆς, [β] καὶ ἐκάλεσε τοὺς πρεσβυτέρους τοῦ λαοῦ. καὶ παρέθηκεν αὐτοῖς πάντας τοὺς λόγους τούτους, οὓς συνέταξεν αὐτοῖς ὁ θεός. ἀπεκρίθη δὲ πᾶς ὁ λαὸς ὁμοθυμαδὸν, καὶ εἶπαν. πάντα ὅσα εἶπεν ὁ θεὸς, ποιήσομεν καὶ ἀκουσόμεθα. ἀνήνεγκε δὲ μωυσῆς τοὺς λόγους τούτους πρὸς τὸν θεόν. εἶπε δὲ κύριος πρὸς μωυσῆν. ἰδοὺ ἐγὼ παραγίνομαι πρὸς σὲ ἐν στύλῳ νεφέλης, ἵνα ἀκούσῃ ὁ λαὸς λαλοῦντός μου πρὸς σὲ, καὶ σοὶ πιστεύσωσιν εἰς τὸν αἰῶνα. ἀνήγγειλε δὲ μωυσῆς τὰ ῥήματα τοῦ λαοῦ πρὸς κύριον. εἶπε δὲ κύριος πρὸς μωυσῆν. καταβὰς διαμάρτυραι τῷ λαῷ, [γ] καὶ ἅγνισον αὐτοὺς σήμερον καὶ αὔριον, καὶ πλυνάτωσαν τὰ ἱμάτια, καὶ ἔστωσαν ἕτοιμοι εἰς τὴν ἡμέραν τὴν τρίτην. τῇ γὰρ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ καταβήσεται κύριος ἐπὶ τὸ ὄρος τὸ σινά, ἐναντίον παντὸς τοῦ λαοῦ. [δ] καὶ ἀφοριεῖς τὸν λαὸν κύκλῳ, λέγων. προσέχετε ἑαυτοῖς τοῦ ἀναβῆναι εἰς τὸ ὄρος, καὶ θιγεῖν τι αὐτοῦ. πᾶς ὁ ἁψάμενος τοῦ ὄρους, θανάτῳ τελευτήσει. οὐχ ἅψεται αὐτοῦ χείρ. ἐν γὰρ λίθοις λιθοβοληθήσεται, [ε] ἢ βολίδι κατατοξευθήσεται. ἐάν τε κτῆνος, ἐάν τε ἄνθρωπος, οὐ ζήσεται. ὅταν αἱ φωναὶ καὶ αἱ σάλπιγγες καὶ ἡ νεφέλη ἀπέλθῃ ἀπὸ τοῦ ὄρους, ἐκεῖνοι ἀναβήσονται ἐπὶ τὸ ὄρος. κατέβη δὲ μωυσῆς ἐκ τοῦ ὄρους πρὸς τὸν λαὸν, καὶ ἡγίασεν αὐτούς. καὶ ἔπλυναν τὰ ἱμάτια. καὶ εἶπε τῷ λαῷ. γίνεσθε ἕτοιμοι, τρεῖς ἡμέρας μὴ προσέλθητε γυναικί. ἐγένετο δὲ τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ γενηθέντος πρὸς ὄρθρον, καὶ ἐγίνοντο φωναὶ καὶ ἀστραπαὶ καὶ νεφέλη γνοφώδης ἐπ᾽ ὄρους σινά. φωνὴ τῆς σάλπιγγος ἤχει μέγα. καὶ ἐπτοήθη πᾶς ὁ λαὸς ὁ ἐν τῇ παρεμβολῇ. καὶ ἐξήγαγε μωυσῆς τὸν λαὸν εἰς συνάντησιν τοῦ θεοῦ ἐκ τῆς παρεμβολῆς. καὶ παρέστησαν ὑπὸ τὸ ὄρος. τὸ ὄρος τὸ σινὰ ἐκαπνίζετο ὅλον, διὰ τὸ καταβεβηκέναι ἐπ᾽ αὐτὸ τὸν θεὸν ἐν πυρί. καὶ ἀνέβαινεν ὁ καπνὸς, ὡσεὶ καπνὸς καμίνου. καὶ ἐξέστη πᾶς ὁ λαὸς σφόδρα. ἐγίνοντο δὲ αἱ φωναὶ τῆς σάλπιγγος προβαίνουσαι ἰσχυρότεραι σφόδρα. μωυσῆς ἐλάλησεν, ὁ δὲ θεὸς ἀπεκρίνατο αὐτῷ φωνῇ. κατέβη δὲ κύριος ἐπὶ τὸ ὄρος τὸ σινὰ ἐπὶ τὴν κορυφὴν τοῦ ὄρους. καὶ ἐκάλεσε κύριος μωυσῆν ἐπὶ τὴν κορυφὴν τοῦ ὄρους. καὶ ἀνέβη μωυσῆς. καὶ εἶπεν ὁ θεὸς πρὸς μωυσῆν, λέγων. καταβὰς διαμάρτυραι τῷ λαῷ, μή ποτε ἐγγίσωσι πρὸς τὸν θεὸν κατανοῆσαι, καὶ πέσωσιν ἐξ αὐτῶν πλῆθος. καὶ οἱ ἱερεῖς οἱ ἐγγίζοντες κυρίῳ τῷ θεῷ ἁγιασθήτωσαν, [ζ] μή ποτε ἀπαλλάξῃ ἀπ᾽ αὐτῶν κύριος. καὶ εἶπε μωυσῆς πρὸς τὸν θεόν. οὐ δυνήσεται ὁ λαὸς προσαναβῆναι πρὸς τὸ ὄρος τὸ σινά. σὺ γὰρ διαμεμαρτύρησαι ἡμῖν, λέγων. ἀφόρισαι τὸ ὄρος, καὶ ἁγίασαι αὐτό. εἶπε δὲ αὐτῷ κύριος. βάδιζε, κατάβηθι, καὶ ἀνάβηθι σὺ καὶ ἀαρὼν μετὰ σοῦ. οἱ δὲ ἱερεῖς καὶ ὁ λαὸς μὴ βιαζέσθωσαν ἀναβῆναι πρὸς τὸν θεὸν, μή ποτε ἀπολέσῃ ἀπ᾽ αὐτῶν κύριος. κατέβη δὲ μωυσῆς πρὸς τὸν λαὸν, καὶ εἶπεν αὐτοῖς.

[α] Ἔσεσθέ μοι λαὸς περιούσιος.] Theodotio. ἐξαίρετος. [β] [Καὶ ἐκάλεσε τοὺς πρεσβυτέρους] AA. LL. ἐλάλησε πρὸς τοὺς πρεσβυτέρους. [γ] [Καὶ ἅγνισον αὐτοὺς σήμερον καὶ αὔριον] Schol. οἱ λοιποί. ἁγίασον. [δ] [Καὶ ἀφοριεῖς τὸν λαὸν κύκλῳ] Ὁροθετήσεις. [ε] [Ἢ βολίδι κατατοξευθήσεται] Aquila. ῥοιζήσει. Symmachus. βέλεσιν. Theodotio. τοξευόμενος. [ζ] [Μή ποτε ἀπαλλάξῃ ἀπ᾽ αὐτῶν κύριος] A. διακόψῃ. S. διαφθείρῃ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Κʹ. 20.

Καὶ ἐλάλησε κύριος πάντας τοὺς λόγους τούτους, λέγων. ἐγώ εἰμι κύριος ὁ θεός σου, ὅστις ἐξήγαγόν σε ἐκ γῆς αἰγύπτου, ἐξ οἴκου δουλείας. οὐκ ἔσονταί σοι θεοὶ ἕτεροι πλὴν ἐμοῦ. [a] οὐ ποιήσεις σεαυτῷ εἴδωλον, οὐδὲ παντὸς ὁμοίωμα, ὅσα ἐν τῷ οὐρανῷ ἄνω, καὶ ὅσα ἐν τῇ γῇ κάτω, καὶ ὅσα ἐν τοῖς ὕδασιν ὑποκάτω τῆς γῆς. οὐ προσκυνήσεις αὐτοῖς, οὐδὲ μὴ λατρεύσεις αὐτοῖς. ἐγὼ γάρ εἰμι κύριος ὁ θεός σου, θεὸς ζηλωτὴς, ἀποδιδοὺς ἁμαρτίας πατέρων ἐπὶ τέκνα, ἕως τρίτης καὶ τετάρτης γενεᾶς τοῖς μισοῦσί με, καὶ ποιῶν ἔλεος εἰς χιλιάδας τοῖς ἀγαπῶσί με, καὶ τοῖς φυλάσσουσι τὰ προστάγματά μου. [β] οὐ λήψῃ τὸ ὄνομα κυρίου τοῦ θεοῦ σου ἐπὶ ματαίῳ. οὐ γὰρ μὴ καθαρίσῃ κύριος ὁ θεός σου τὸν λαμβάνοντα τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐπὶ ματαίῳ. μνήσθητι τὴν ἡμέραν τῶν σαββάτων ἁγιάζειν αὐτήν. ἓξ ἡμέρας ἐργᾷ, καὶ ποιήσεις πάντα τὰ ἔργα σου. τῇ δὲ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ, σάββατα κυρίῳ τῷ θεῷ σου. οὐ ποιήσεις ἐν αὐτῇ πᾶν ἔργον σὺ καὶ ὁ υἱός σου, καὶ ἡ θυγάτηρ σου, ὁ παῖς σου, καὶ ἡ παιδίσκη σου, ὁ βοῦς σου, καὶ τὸ ὑποζύγιόν σου, καὶ πᾶν κτῆνός σου, καὶ ὁ προσήλυτος ὁ παροικῶν ἐν σοί. ἐν γὰρ ἓξ ἡμέραις ἐποίησε κύριος τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς, καὶ κατέπαυσε τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ. διὰ τοῦτο εὐλόγησε κύριος τὴν ἡμέραν τὴν ἑβδόμην, καὶ ἡγίασεν αὐτήν. τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου, ἵνα εὖ σοι γένηται, καὶ ἵνα μακροχρόνιος γένῃ ἐπὶ τῆς γῆς τῆς ἀγαθῆς, ἧς κύριος ὁ θεός σου δίδωσί σοι. [γ] οὐ μοιχεύσεις. οὐ κλέψεις. οὐ φονεύσεις. οὐ ψευδομαρτυρήσεις κατὰ τοῦ πλησίον σου μαρτυρίαν ψευδῆ. οὐκ ἐπιθυμήσεις τὴν γυναῖκα τοῦ πλησίον σου. οὐκ ἐπιθυμήσεις τὴν οἰκίαν τοῦ πλησίον σου, οὔτε τὸν ἀγρὸν αὐτοῦ, οὔτε τὸν παῖδα αὐτοῦ, οὔτε τὴν παιδίσκην αὐτοῦ, οὔτε τοῦ βοὸς αὐτοῦ, οὔτε τοῦ ὑποζυγίου αὐτοῦ, οὔτε παντὸς κτήνους αὐτοῦ, οὔτε ὅσα τῷ πλησίον σου ἐστί. καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἑώρα τὴν φωνὴν, καὶ τὰς λαμπάδας, καὶ τὴν φωνὴν τῆς σάλπιγγος, καὶ τὸ ὄρος τὸ καπνίζον. φοβηθέντες δὲ πᾶς ὁ λαὸς ἔστησαν μακρόθεν. καὶ εἶπαν πρὸς μωυσῆν. λάλησον σὺ ἡμῖν, καὶ μὴ λαλείτω πρὸς ἡμᾶς ὁ θεὸς, μὴ ἀποθάνωμεν. καὶ λέγει αὐτοῖς μωυσῆς. θαρσεῖτε. ἕνεκεν γὰρ τοῦ πειράσαι ὑμᾶς παρεγενήθη ὁ θεὸς πρὸς ὑμᾶς, ὅπως ἂν γένηται ὁ φόβος αὐτοῦ ἐν ὑμῖν, ἵνα μὴ ἁμαρτάνητε. εἱστήκει δὲ ὁ λαὸς μακρόθεν, μωυσῆς δὲ εἰσῆλθεν εἰς τὸν γνόφον, οὗ ἦν ὁ θεός. εἶπε δὲ κύριος πρὸς μωυσῆν. τάδε ἐρεῖς τῷ οἴκῳ ἰακὼβ, καὶ ἀναγγελεῖς τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ. ὑμεῖς ἑωράκατε, ὅτι ἐκ τοῦ οὐρανοῦ λελάληκα πρὸς ὑμᾶς. οὐ ποιήσετε ὑμῖν αὐτοῖς θεοὺς ἀργυροῦς, καὶ θεοὺς χρυσοῦς οὐ ποιήσετε ὑμῖν ἑαυτοῖς. θυσιαστήριον ἐκ γῆς ποιήσετέ μοι, καὶ θύσετε ἐπ' αὐτοῦ τὰ ὁλοκαυτώματα ὑμῶν, καὶ τὰ σωτήρια ὑμῶν, καὶ τὰ πρόβατα, καὶ τοὺς μόσχους ὑμῶν ἐν παντὶ τόπῳ, οὗ ἐὰν ἐπονομάσω τὸ ὄνομά μου ἐκεῖ, καὶ ἥξω πρὸς σε, καὶ εὐλογήσω σε. ἐὰν δὲ θυσιαστήριον ἐκ λίθων ποιῇς μοι, οὐκ οἰκοδομήσεις αὐτοὺς τμητούς. [δ] τὸ γὰρ ἐγχειρίδιόν σου ἐπιβέβληκας ἐπ' αὐτοὺς, καὶ μεμίανται. οὐκ ἀναβήσῃ ἐν ἀναβαθμίσιν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριόν μου, ὅπως ἂν μὴ ἀποκαλύψῃς τὴν ἀσχημοσύνην σου ἐπ' αὐτοῦ.

[a] Οὐ ποιήσεις σεαυτῷ εἴδωλον] Schol. οἱ λοιποί. γλυπτόν. [β] [Οὐ λήψῃ τὸ ὄνομα τοῦ κυρίου σου ἐπὶ ματαίῳ] Aquila. εἰς εἰκῆ. [γ] [Οὐ μοιχεύσεις. οὐ κλέψεις. οὐ φονεύσεις.] Ita LL. VV. In alijs est. οὐ φονεύσεις. οὐ μοιχεύσεις. οὐ κλέψεις. [δ] [Τὸ γὰρ ἐγχειρίδιον ἐπιβέβληκας ἐπ' αὐτοῖς.] A. ὅτι μάχαιράν σου ἐξῆρες ἐπ' αὐτό. Symmachus. τὴν γὰρ μάχαιράν σου ἐκίνησας ἐπ' αὐτό. Theodotio. ὅτι τὴν ῥομφαίαν σου ἐπιβέβληκας ἐπ' αὐτό.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑʹ. 21.

Καὶ ταῦτα τὰ δικαιώματα, ἃ παραθήσῃ ἐνώπιον αὐτῶν. ἐὰν κτήσῃ παῖδα ἑβραῖον, ἓξ ἔτη δουλεύσει σοι. τῷ δὲ ἑβδόμῳ ἔτει ἀπελεύσεται ἐλεύθερος δωρεάν. ἐὰν αὐτὸς μόνος εἰσέλθῃ, καὶ μόνος ἐξελεύσεται. ἐὰν δὲ γυνὴ συνεισέλθῃ μετ' αὐτοῦ, ἐξελεύσεται καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ. καὶ ἐὰν δὲ ὁ κύριος δῷ αὐτῷ γυναῖκα, καὶ τέκῃ αὐτῷ υἱοὺς ἢ θυγατέρας, ἡ γυνὴ καὶ τὰ παιδία ἔσται τῷ κυρίῳ αὐτοῦ, αὐτὸς δὲ μόνος ἐξελεύσεται. ἐὰν δὲ ἀποκριθεὶς εἴπῃ ὁ παῖς, ἠγάπηκα τὸν κύριόν μου, καὶ τὴν γυναῖκα, καὶ τὰ παιδία, οὐκ ἀποτρέχω ἐλεύθερος. προσάξει αὐτὸν ὁ κύριος αὐτοῦ [a] πρὸς τὸ κριτήριον τοῦ θεοῦ, καὶ τότε προσάξει αὐτὸν ἐπὶ τὴν θύραν ἐπὶ τὸν σταθμὸν, καὶ τρυπήσει ὁ κύριος αὐτοῦ τὸ οὖς τῷ ὀπητίῳ, καὶ δουλεύσει αὐτῷ εἰς τὸν αἰῶνα. [β] ἐὰν δέ τις ἀποδῶται τὴν ἑαυτοῦ θυγατέρα οἰκέτιν, οὐκ ἀπελεύσεται, ὥσπερ ἀποτρέχουσιν αἱ δοῦλαι. ἐὰν μὴ εὐαρεστήσῃ τῷ κυρίῳ αὐτῆς, [γ] ἣ αὐτῷ καθωμολογήσατο, ἀπολυτρώσει αὐτήν, ἔθνει δὲ ἀλλοτρίῳ οὐ κύριός ἐστι πωλεῖν αὐτὴν, ὅτι ἠθέτησεν ἐν αὐτῇ. ἐὰν δὲ τῷ υἱῷ καθομολογήσηται αὐτὴν, κατὰ τὸ δικαίωμα τῶν θυγατέρων ποιήσει αὐτῇ. ἐὰν δὲ ἄλλην λάβῃ ἑαυτῷ, τὰ δέοντα καὶ τὸν ἱματισμὸν καὶ τὴν ὁμιλίαν αὐτῆς οὐκ ἀποστερήσει. ἐὰν δὲ τὰ τρία ταῦτα μὴ ποιήσῃ αὐτῇ, ἐξελεύσεται δωρεὰν ἄνευ ἀργυρίου. ἐὰν δὲ πατάξῃ τίς τινα, καὶ ἀποθάνῃ, θανάτῳ θανατούσθω. [δ] ὁ δὲ οὐχ ἑκὼν, [ε] ἀλλὰ ὁ θεὸς παρέδωκεν εἰς τὰς χεῖρας αὐτοῦ, δώσω σοι τόπον οὗ φεύξεται ἐκεῖ ὁ φονεύσας. ἐὰν δέ τις ἐπιθῆται τῷ πλησίον ἀποκτεῖναι αὐτὸν δόλῳ, καὶ καταφύγῃ, ἀπὸ τοῦ θυσιαστηρίου μου λήψῃ αὐτὸν θανατῶσαι. ὃς τύπτει πατέρα αὐτοῦ ἢ μητέρα αὐτοῦ, θανάτῳ θανατούσθω. ὁ κακολογῶν πατέρα αὐτοῦ ἢ μητέρα αὐτοῦ, τελευτήσει θανάτῳ. ὃς ἐὰν κλέψῃ τις τινὰ τῶν υἱῶν ἰσραὴλ, καὶ καταδυναστεύσας αὐτὸν ἀποδῶται, καὶ εὑρεθῇ ἐν αὐτῷ, θανάτῳ τελευτάτω. [ζ] ἐὰν δὲ λοιδορῶνται δύο ἄνδρες, [η] καὶ πατάξωσι τὸν πλησίον λίθῳ ἢ πυγμῇ, καὶ μὴ ἀποθάνῃ, κατακλιθῇ δὲ ἐπὶ τὴν κοίτην, ἐὰν ἐξαναστὰς ὁ ἄνθρωπος περιπατήσῃ ἔξω ἐπὶ ῥάβδου, ἀθῷος ἔσται ὁ πατάξας. πλὴν τῆς ἀργίας αὐτοῦ ἀποτίσει, καὶ τὰ ἰατρεῖα.

ἐὰν

ἐὰν δέ τις πατάξῃ τὸν παῖδα αὐτοῦ ἢ τὴν παιδίσκην αὐτοῦ ἐν ῥάβδῳ, καὶ ἀποθάνῃ ὑπὸ τὰς χεῖρας αὐτοῦ, δίκῃ ἐκδικηθήσεται. ἐὰν δὲ διαβιώσῃ ἡμέραν μίαν ἢ δύο, οὐκ ἐκδικηθήσεται. τὸ γὰρ ἀργύριον αὐτοῦ ἐστιν. ἐὰν δὲ μάχωνται δύο ἄνδρες, καὶ πατάξωσι γυναῖκα ἐν γαστρὶ ἔχουσαν, καὶ ἐξέλθῃ τὸ παιδίον αὐτῆς μὴ ἐξεικονισμένον, ἐπιζήμιον ζημιωθήσεται. καθότι ἂν ἐπιβάλῃ ὁ ἀνὴρ τῆς γυναικὸς, δώσει μετὰ ἀξιώματος. ἐὰν δὲ ἐξεικονισμένον ᾖ, δώσει ψυχὴν ἀντὶ ψυχῆς, ὀφθαλμὸν ἀντὶ ὀφθαλμοῦ, ὀδόντα ἀντὶ ὀδόντος, χεῖρα ἀντὶ χειρὸς, πόδα ἀντὶ ποδὸς, κατάκαυμα ἀντὶ κατακαύματος, τραῦμα ἀντὶ τραύματος, μώλωπα ἀντὶ μώλωπος. ἐὰν δέ τις πατάξῃ τὸν ὀφθαλμὸν τοῦ οἰκέτου αὐτοῦ, ἢ τὸν ὀφθαλμὸν τῆς θεραπαίνης αὐτοῦ, καὶ ἐκτυφλώσῃ, ἐλευθέρους ἐξαποστελεῖ αὐτοὺς ἀντὶ τοῦ ὀφθαλμοῦ αὐτῶν. ἐὰν δὲ τὸν ὀδόντα τοῦ οἰκέτου, ἢ τὸν ὀδόντα τῆς θεραπαίνης αὐτοῦ ἐκκόψῃ, ἐλευθέρους ἐξαποστελεῖ αὐτοὺς ἀντὶ τοῦ ὀδόντος αὐτῶν. ἐὰν δὲ κερατίσῃ ταῦρος ἄνδρα ἢ γυναῖκα καὶ ἀποθάνῃ, λίθοις λιθοβοληθήσεται ὁ ταῦρος, καὶ οὐ βρωθήσεται τὰ κρέα αὐτοῦ, ὁ δὲ κύριος τοῦ ταύρου ἀθῷος ἔσται. ἐὰν δὲ ὁ ταῦρος κερατιστὴς ᾖ πρὸ τῆς χθὲς καὶ πρὸ τῆς τρίτης, καὶ διαμαρτύρωνται τῷ κυρίῳ αὐτοῦ, καὶ μὴ ἀφανίσῃ αὐτόν, ἀνέλῃ δὲ ἄνδρα ἢ γυναῖκα, ὁ ταῦρος λιθοβοληθήσεται, καὶ ὁ κύριος αὐτοῦ προσαποθανεῖται. ἐὰν δὲ λύτρα ἐπιβληθῇ αὐτῷ, δώσει λύτρα τῆς ψυχῆς αὐτοῦ ὅσα ἐὰν ἐπιβάλωσιν αὐτῷ. ἐὰν δὲ υἱὸν ἢ θυγατέρα κερατίσῃ, κατὰ τὸ δικαίωμα τοῦτο ποιήσουσιν αὐτῷ. ἐὰν δὲ παῖδα κερατίσῃ ὁ ταῦρος ἢ παιδίσκην, ἀργυρίου τριάκοντα δίδραχμα δώσει τῷ κυρίῳ αὐτῶν, καὶ ὁ ταῦρος λιθοβοληθήσεται. ἐὰν δέ τις ἀνοίξῃ λάκκον ἢ λατομήσῃ λάκκον, καὶ μὴ καλύψῃ αὐτόν, καὶ ἐμπέσῃ ἐκεῖ μόσχος ἢ ὄνος, ὁ κύριος τοῦ λάκκου ἀποτίσει, ἀργύριον δώσει τῷ κυρίῳ αὐτῶν, τὸ δὲ τετελευτηκὸς αὐτῷ ἔσται. ἐὰν δὲ κερατίσῃ τινὸς ταῦρος τὸν ταῦρον τοῦ πλησίον, καὶ τελευτήσῃ, ἀποδώσονται τὸν ταῦρον τὸν ζῶντα, καὶ διελοῦνται τὸ ἀργύριον αὐτοῦ, καὶ τὸν ταῦρον τὸν τεθνηκότα διελοῦνται. ἐὰν δὲ γνωρίζηται ὁ ταῦρος ὅτι κερατιστής ἐστι πρὸ τῆς χθὲς καὶ πρὸ τῆς τρίτης ἡμέρας, καὶ διαμεμαρτυρημένοι ὦσι τῷ κυρίῳ αὐτοῦ, καὶ μὴ ἀφανίσῃ αὐτὸν, ἀποτίσει ταῦρον ἀντὶ ταύρου, ὁ δὲ τετελευτηκὼς αὐτῷ ἔσται.

α Πρὸς τὸ κριτήριον] Aquila & Symmachus. πρὸς τοὺς θεούς. β [Ἐὰν δέ τις ἀποδῶται τὴν ἑαυτοῦ θυγατέρα οἰκέτιν] Schol. ἄλλος. καὶ ὅταν πωλήσει ἀνὴρ τὴν θυγατέρα εἰς οἰκέτιν, οὐκ ἐξελεύσεται. S. οὐ προσελεύσεται προσέλευσιν δουλικὴν, εἰ μὴ ἀρέσκῃ ἐν ὀφθαλμοῖς τῷ κυρίῳ αὐτῆς ἢ μὴ καθωμολογημένη. Theodotio. οὐκ ἐξελεύσεται, ὥσπερ ἐκπορεύονται οἱ δοῦλοι. εἰ πονηρά ἐστιν ἐν ὀφθαλμοῖς τοῦ κυρίου αὐτῆς, ἣν οὐ καθωμολογήσατο αὐτήν. γ [Ἣ αὐτῷ καθωμολογήσατο.] AA. LL. ἣν οὐ καθωμολογήσατο αὐτήν. & S. Augustinus in Quæst. quia non adnominauit eam. In alijs est. ἣν καθωμολογήσατο αὐτήν. eodem autem modo pleraque alia posita sunt vt Num. 9. τὴν δάμαλιν, ἣ οὐκ ἐπιβλήθη ἐπ' αὐτὴν ζυγός. & Deut. 28. ἔθνος, ὃ οὐκ ἀκούσῃ τὴν φωνὴν αὐτοῦ. A. L. ἣν αὐτῷ καθωμολογήσατο. δ [Ὁ δὲ οὐχ ἑκών.] A. καὶ ἃς οὐ μεθώδευσεν. ε [Ἀλλ' ὁ θεὸς παρέδωκεν] S. ἀφῆκεν. ζ [Ἐὰν δὲ λοιδορῶνται δύο ἄνδρες] A. διαμάχωνται. η [Καὶ πατάξωσι τὸν πλησίον. AA. LL. καὶ πατάξῃ τίς τὸν πλησίον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΒ'. 22.

Ἐὰν δέ τις κλέψῃ μόσχον ἢ πρόβατον, καὶ σφάξῃ ἢ ἀποδῶται, πέντε μόσχους ἀποτίσει ἀντὶ τοῦ μόσχου, καὶ τέσσαρα πρόβατα ἀντὶ τοῦ προβάτου. ἐὰν δὲ ἐν τῷ διορύγματι εὑρεθῇ ὁ κλέπτης, καὶ πληγεὶς ἀποθάνῃ, οὐκ ἔστιν αὐτῷ φόνος. ἐὰν δὲ ἀνατείλῃ ὁ ἥλιος ἐπ' αὐτῷ, ἔνοχός ἐστιν, ἀνταποθανεῖται. ἐὰν δὲ μὴ ὑπάρχῃ αὐτῷ, πραθήτω ἀντὶ τοῦ κλέμματος. ἐὰν δὲ καταλειφθῇ καὶ εὑρεθῇ ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ τὸ κλέμμα ἀπό τε ὄνου ἕως προβάτου ζῶντα, διπλᾶ αὐτὰ ἀποτίσει. ἐὰν δὲ καταβοσκήσῃ τις ἀγρὸν ἢ ἀμπελῶνα, καὶ ἀφῇ τὸ κτῆνος αὐτοῦ καταβοσκῆσαι ἀγρὸν ἕτερον, ἀποτίσει ἐκ τοῦ ἀγροῦ αὐτοῦ κατὰ τὸ γένημα αὐτοῦ. ἐὰν δὲ πάντα τὸν ἀγρὸν καταβοσκήσῃ, τὰ βέλτιστα τοῦ ἀγροῦ αὐτοῦ καὶ τὰ βέλτιστα τοῦ ἀμπελῶνος αὐτοῦ ἀποτίσει. ἐὰν δὲ ἐξελθὸν πῦρ εὕρῃ ἀκάνθας, καὶ προσεμπρήσῃ ἅλωνας ἢ στάχυς ἢ πεδίον, ἀποτίσει ὁ τὸ πῦρ ἐκκαύσας. ἐὰν δέ τις δῷ τῷ πλησίον ἀργύριον ἢ σκεύη φυλάξαι, καὶ κλαπῇ ἐκ τῆς οἰκίας τοῦ ἀνθρώπου, ἐὰν εὑρεθῇ ὁ κλέψας, ἀποτίσει τὸ διπλοῦν. ἐὰν δὲ μὴ εὑρεθῇ ὁ κλέψας, προσελεύσεται ὁ κύριος τῆς οἰκίας ἐνώπιον τοῦ θεοῦ, καὶ ὀμεῖται ἦ μὴν μὴ αὐτὸν πεπονηρεῦσθαι ἐφ' ὅλης τῆς παρακαταθήκης τοῦ πλησίον κατὰ πᾶν ῥητὸν ἀδίκημα, περί τε μόσχου, καὶ ὑποζυγίου, καὶ προβάτου, καὶ ἱματίου, καὶ πάσης ἀπωλείας τῆς ἐγκαλουμένης. ὅτι οὖν ἂν ᾖ, ἐνώπιον τοῦ θεοῦ ἐλεύσεται ἡ κρίσις ἀμφοτέρων, καὶ ὁ ἁλοὺς διὰ τοῦ θεοῦ, ἀποτίσει διπλοῦν τῷ πλησίον. ἐὰν δέ τις δῷ τῷ πλησίον ὑποζύγιον ἢ μόσχον ἢ πρόβατον ἢ πᾶν κτῆνος φυλάξαι, καὶ συντριβῇ ἢ τελευτήσῃ ἢ αἰχμάλωτον γένηται, καὶ μηδεὶς γνῷ, ὅρκος ἔσται τοῦ θεοῦ ἀνὰ μέσον ἀμφοτέρων, ἦ μὴν μὴ αὐτὸν πεπονηρεῦσθαι καθόλου τῆς παρακαταθήκης τοῦ πλησίον, καὶ οὕτως προσδέξεται ὁ κύριος αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἀποτίσει. ἐὰν δὲ κλαπῇ παρ' αὐτοῦ, ἀποτίσει τῷ κυρίῳ. ἐὰν δὲ θηριάλωτον γένηται, ἄξει αὐτὸν ἐπὶ τὴν θήραν, καὶ οὐκ ἀποτίσει. ἐὰν δὲ αἰτήσῃ τις παρὰ τοῦ πλησίον, καὶ συντριβῇ ἢ ἀποθάνῃ ἢ αἰχμάλωτον γένηται, ὁ δὲ κύριος μὴ ᾖ μετ' αὐτοῦ, ἀποτίσει. ἐὰν δὲ ὁ κύριος ᾖ μετ' αὐτοῦ, οὐκ ἀποτίσει. ἐὰν δὲ μισθωτὸς ᾖ, ἔσται αὐτῷ ἀντὶ τοῦ μισθοῦ αὐτοῦ. ἐὰν δὲ ἀπατήσῃ τις παρθένον ἀμνήστευτον, καὶ κοιμηθῇ μετ' αὐτῆς, φερνῇ φερνιεῖ αὐτὴν αὐτῷ γυναῖκα. ἐὰν δὲ ἀνανεύων ἀνανεύσῃ, καὶ μὴ βούληται ὁ πατὴρ αὐτῆς δοῦναι αὐτὴν αὐτῷ γυναῖκα, ἀργύριον ἀποτίσει τῷ πατρὶ καθ' ὅσον ἐστὶν ἡ φερνὴ τῶν παρθένων. φαρμακοὺς οὐ περιποιήσετε. πᾶν κοιμώμενον μετὰ κτήνους θανάτῳ ἀποκτενεῖτε αὐτούς. α ὁ θυσιάζων θεοῖς, θανάτῳ ἐξολοθρευθήσεται, πλὴν κυρίῳ μόνῳ. καὶ προσήλυτον οὐ κακώσετε, οὐδὲ μὴ θλίψητε αὐτόν, ἦτε γὰρ προσή-

προσήλυτοι ἐν γῇ αἰγύπτῳ. πᾶσαν χήραν καὶ ὀρφανὸν οὐ κακώσετε. ἐὰν δὲ κακίᾳ κακώσητε αὐτοὺς, καὶ κεκράξαντες καταβοήσωσι πρός με, ἀκοῇ εἰσακούσομαι τῆς φωνῆς αὐτῶν, καὶ ὀργισθήσομαι θυμῷ, καὶ ἀποκτενῶ ὑμᾶς μαχαίρᾳ, καὶ ἔσονται αἱ γυναῖκες ὑμῶν χῆραι, καὶ τὰ παιδία ὑμῶν ὀρφανά. ἐὰν δὲ ἀργύριον ἐκδανείσῃς τῷ ἀδελφῷ τῷ πενιχρῷ παρὰ σοὶ, οὐκ ἔσῃ αὐτὸν κατεπείγων, οὐκ ἐπιθήσεις αὐτῷ τόκον. ἐὰν δὲ ἐνεχύρασμα ἐνεχυράσῃς τὸ ἱμάτιον τοῦ πλησίον, πρὸ δυσμῶν ἡλίου ἀποδώσεις αὐτῷ. ἔστι γὰρ τοῦτο περιβόλαιον αὐτοῦ, μόνον τοῦτο τὸ ἱμάτιον ἀσχημοσύνης αὐτοῦ. ἐν τίνι κοιμηθήσεται; ἐὰν οὖν καταβοήσῃ πρός με, εἰσακούσομαι αὐτοῦ. ἐλεήμων γάρ εἰμι. θεοὺς οὐ κακολογήσεις, καὶ ἄρχοντα τοῦ λαοῦ σου οὐ κακῶς ἐρεῖς. ἀπαρχὰς ἅλωνος καὶ ληνοῦ σου οὐ καθυστερήσεις. τὰ πρωτότοκα τῶν υἱῶν σου δώσεις ἐμοί. οὕτω ποιήσεις. τὸν μόσχον σου καὶ τὸ πρόβατόν σου καὶ τὸ ὑποζύγιόν σου ἑπτὰ ἡμέρας ἔσται ὑπὸ τὴν μητέρα, τῇ δὲ ὀγδόῃ ἡμέρᾳ ἀποδώσεις μοι αὐτό. καὶ ἄνδρες ἅγιοι ἔσεσθέ μοι. καὶ κρέας θηριάλωτον οὐκ ἔδεσθε, τῷ κυνὶ ἀπορρίψατε αὐτό.

a Ὁ θυσιάζων θεοῖς, θανάτῳ ἐξολοθρευθήσεται] Schol. ἀναθεματισθήσεται αὐτός.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ. ΚΓ'. 23

Οὐ παραδέξῃ ἀκοὴν ματαίαν. οὐ συγκαταθήσῃ μετὰ τοῦ ἀδίκου γενέσθαι μάρτυς ἄδικος. οὐκ ἔσῃ μετὰ πλειόνων ἐπὶ κακίᾳ. οὐ προστεθήσῃ μετὰ πλήθους ἐκκλῖναι μετὰ τῶν πλειόνων, a ὥστε ἐκκλεῖσαι κρίσιν. b Καὶ πένητα οὐκ ἐλεήσεις ἐν κρίσει. ἐὰν δὲ συναντήσῃς τῷ βοῒ τοῦ ἐχθροῦ σου, ἢ τῷ ὑποζυγίῳ αὐτοῦ πλανωμένοις, ἀποστρέψας ἀποδώσεις αὐτῷ. ἐὰν δὲ ἴδῃς τὸ ὑποζύγιον τοῦ ἐχθροῦ σου πεπτωκὸς ὑπὸ τὸν γόμον αὐτοῦ, οὐ παρελεύσῃ αὐτό, γ ἀλλὰ συναρεῖς αὐτὸ μετ' αὐτοῦ. οὐ διαστρέψεις κρίμα πένητος ἐν κρίσει αὐτοῦ. δ ἀπὸ παντὸς ῥήματος ἀδίκου ἀποστήσῃ. ἀθῷον καὶ δίκαιον οὐκ ἀποκτενεῖς. καὶ οὐ δικαιώσεις τὸν ἀσεβῆ ἕνεκεν δώρων. καὶ δῶρα οὐ λήψῃ. τὰ γὰρ δῶρα ε ἐκτυφλοῖ ὀφθαλμοὺς βλεπόντων, καὶ λυμαίνεται ῥήματα δίκαια. καὶ προσήλυτον οὐ θλίψετε. ὑμεῖς γὰρ οἴδατε τὴν ψυχὴν τοῦ προσηλύτου. αὐτοὶ γὰρ προσήλυτοι ἦτε ἐν γῇ αἰγύπτῳ. ἓξ ἔτη σπερεῖς τὴν γῆν σου, καὶ συνάξεις τὰ γεννήματα αὐτῆς. τῷ δὲ ἑβδόμῳ ἄφεσιν ποιήσεις, καὶ ἀνήσεις αὐτὴν, καὶ ἔδονται οἱ πτωχοὶ τοῦ ἔθνους σου. τὰ δὲ ὑπολειπόμενα ζ ἔδεται τὰ ἄγρια θηρία. οὕτω ποιήσεις τὸν ἀμπελῶνά σου, καὶ τὸν ἐλαιῶνά σου. ἓξ ἡμέρας ποιήσεις τὰ ἔργα σου, τῇ δὲ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ, ἀνάπαυσις. ἵνα ἀναπαύσηται ὁ βοῦς σου, καὶ τὸ ὑποζύγιόν σου, καὶ ἵνα ἀναψύξῃ ὁ υἱὸς τῆς παιδίσκης σου καὶ ὁ προσήλυτος. πάντα ὅσα εἴρηκα πρὸς ὑμᾶς, φυλάξασθε. καὶ ὄνομα θεῶν ἑτέρων οὐκ ἀναμνησθήσεσθε, οὐδὲ μὴ ἀκουσθῇ ἐκ τοῦ στόματος ὑμῶν. τρεῖς καιροὺς τοῦ ἐνιαυτοῦ ἑορτάσατέ μοι. τὴν ἑορτὴν τῶν ἀζύμων φυλάξασθε ποιεῖν. ἑπτὰ ἡμέρας ἔδεσθε ἄζυμα, καθάπερ ἐνετειλάμην σοι κατὰ τὸν καιρὸν τοῦ μηνὸς τῶν νέων. ἐν γὰρ αὐτῷ ἐξῆλθες ἐξ αἰγύπτου. οὐκ ὀφθήσῃ ἐνώπιόν μου κενός. καὶ ἑορτὴν θερισμοῦ πρωτογεννημάτων ποιήσεις τῶν ἔργων σου, ὧν ἐὰν σπείρῃς ἐν τῷ ἀγρῷ σου, η καὶ ἑορτὴν συντελείας ἐπ' ἐξόδου τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐν τῇ συναγωγῇ τῶν ἔργων σου τῶν ἐκ τοῦ ἀγροῦ σου. τρεῖς καιροὺς τοῦ ἐνιαυτοῦ ὀφθήσεται πᾶν ἀρσενικόν σου ἐνώπιον κυρίου τοῦ θεοῦ σου. ὅταν γὰρ ἐκβάλω τὰ ἔθνη ἀπὸ προσώπου σου, καὶ ἐμπλατύνω τὰ ὅριά σου, οὐ θύσεις ἐπὶ ζύμῃ θ αἷμα θυμιάματός μου, οὐδὲ μὴ κοιμηθῇ στέαρ τῆς ἑορτῆς μου ἕως πρωΐ. τὰς ἀπαρχὰς τῶν πρωτογεννημάτων τῆς γῆς σου εἰσοίσεις εἰς τὸν οἶκον κυρίου τοῦ θεοῦ σου. ι οὐχ ἑψήσεις ἄρνα ἐν γάλακτι μητρὸς αὐτοῦ. καὶ ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω τὸν ἄγγελόν μου πρὸ προσώπου σου, ἵνα φυλάξῃ σε ἐν τῇ ὁδῷ, ὅπως εἰσαγάγῃ σε εἰς τὴν γῆν, ἣν ἡτοίμασά σοι. πρόσεχε σεαυτῷ, καὶ εἰσάκουε αὐτοῦ, καὶ μὴ ἀπείθει αὐτῷ, οὐ γὰρ μὴ ὑποστείληταί σε. τὸ γὰρ ὄνομά μου ἐστὶν ἐπ' αὐτῷ. ἐὰν ἀκοῇ ἀκούσητε τῆς ἐμῆς φωνῆς, καὶ ποιήσῃς πάντα ὅσα ἂν ἐντείλωμαί σοι, καὶ φυλάξητε τὴν διαθήκην μου, ἔσεσθέ μοι λαὸς περιούσιος ἀπὸ πάντων τῶν ἐθνῶν. ἐμὴ γάρ ἐστιν πᾶσα ἡ γῆ. ὑμεῖς δὲ ἔσεσθέ μοι βασίλειον ἱεράτευμα, καὶ ἔθνος ἅγιον. ταῦτα τὰ ῥήματα ἐρεῖς τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ. ἐὰν ἀκοῇ ἀκούσητε τῆς φωνῆς μου, καὶ ποιήσητε πάντα ὅσα ἂν εἴπω σοι, ἐχθρεύσω τοῖς ἐχθροῖς σου, καὶ ἀντικείσομαι τοῖς ἀντικειμένοις σοι. πορεύσεται γὰρ ὁ ἄγγελός μου ἡγούμενός σου, καὶ εἰσάξει σε πρὸς τὸν ἀμορραῖον, καὶ χετταῖον, καὶ φερεζαῖον, καὶ χαναναῖον, καὶ γεργεσαῖον, καὶ εὐαῖον, καὶ ἰεβουσαῖον, καὶ ἐκτρίψω αὐτούς. οὐ προσκυνήσεις τοῖς θεοῖς αὐτῶν, οὐδὲ μὴ λατρεύσῃς αὐτοῖς. οὐ ποιήσεις κατὰ τὰ ἔργα αὐτῶν, ἀλλὰ κ καθαιρέσει καθελεῖς, καὶ συντρίβων συντρίψεις τὰς στήλας αὐτῶν. καὶ λατρεύσεις κυρίῳ τῷ θεῷ σου. καὶ εὐλογήσω τὸν ἄρτον σου καὶ τὸν οἶνόν σου καὶ τὸ ὕδωρ σου, καὶ ἀποστρέψω μαλακίαν ἀφ' ὑμῶν. οὐκ ἔσται ἄγονος, οὐδὲ στεῖρα ἐπὶ τῆς γῆς σου. τὸν ἀριθμὸν τῶν ἡμερῶν σου ἀναπληρῶν ἀναπληρώσω. λ καὶ τὸν φόβον ἀποστελῶ ἡγούμενόν σου, καὶ ἐκστήσω πάντα τὰ ἔθνη, εἰς οὓς σὺ εἰσπορεύῃ εἰς αὐτούς. καὶ δώσω πάντας τοὺς ὑπεναντίους σου φυγάδας. καὶ ἀποστελῶ τὰς σφηκίας προτέρας σου. καὶ ἐκβαλεῖς τοὺς ἀμορραίους, καὶ τοὺς εὐαίους, καὶ τοὺς μ χαναναίους, καὶ τοὺς χετταίους ἀπὸ σοῦ. οὐκ ἐκβαλῶ αὐτοὺς ἐν ἐνιαυτῷ ἑνί, ἵνα μὴ γένηται ἡ γῆ ἔρημος, καὶ πολλὰ γένηται ἐπὶ σὲ τὰ θηρία τῆς γῆς. κατὰ μικρὸν ἐκβαλῶ αὐτοὺς ἀπὸ σοῦ, ἕως ἂν αὐξηθῇς καὶ κληρονομήσῃς τὴν γῆν. καὶ θήσω τὰ ὅριά σου ἀπὸ τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης, ἕως τῆς θαλάσσης τῆς φυλιστιείμ. καὶ ἀπὸ τῆς ἐρήμου, ἕως τοῦ μεγάλου ποταμοῦ εὐφράτου. καὶ παραδώσω εἰς τὰς χεῖρας ὑμῶν τοὺς ἐγκαθημένους ἐν τῇ γῇ, καὶ ἐκβαλῶ αὐτοὺς ἀπὸ σοῦ. οὐ συγκαταθήσῃ αὐτοῖς καὶ τοῖς θεοῖς αὐτῶν διαθήκην. καὶ οὐκ ἐγκαθήσονται ἐν τῇ

γῇ σου, ἵνα μὴ ἁμαρτεῖν σε ποιήσωσι πρός με. ἐὰν γὰρ δουλεύσῃς τοῖς θεοῖς αὐτῶν, οὗτοι ἔσονταί σοι πρόσκομμα.

α Ὥστε ἐκκλεῖσαι κρίσιν] In AA.LL. ὥστε ἐκκλῖναι κρίσιν. quam lectionem sequuntur Expositores. β [Καὶ πένητα οὐκ ἐλεήσεις ἐν κρίσει] Symmachus. οὐ τιμήσεις ἐν δίκῃ αὐτοῦ. γ [Ἀλλὰ συναρεῖς] AA.LL. συνεγερεῖς. δ [Ἀπὸ παντὸς ῥήματος ἀδίκου.] A.L. κρίματος. ε [Ἐκτυφλοῖ ὀφθαλμοὺς βλεπόντων] Aquila. σοφῶν. ζ [Ἔδεται τὰ ἄγρια θηρία] A. ζῶα τῆς χώρας. η [Καὶ ἑορτὴν συντελείας] A. συλλογῆς. S. συγκομιδῆς. Schol. τὸ σαμαρειτικόν. συνεισφορᾶς. θ [Αἷμα θυμιάματός μου] Ita VV.LL. eodemq. exemplo, trigesimo quarto post capite est, αἷμα θυμιαμάτων μου. In AA.LL. θυσιάσματος, in alijs ἁγιάσματος, in alijs θυμιάσματος. ι [Οὐχ ἑψήσεις ἄρνα ἐν γάλακτι μητρὸς αὐτοῦ] S. οὐ σκευάσεις ἔριφον διὰ γάλακτος μητρὸς αὐτοῦ. κ [Καθαιρέσει καθελεῖς] AA.LL. καθελεῖς αὐτούς. λ [Καὶ τὸν φόβον ἀποστελῶ] Schol. τὴν κατάπληξίν μου. μ [Ἐκβαλεῖς τοὺς ἀμορραίους] AA.LL. ἐκβαλῶ. vtramque lectionem agnoscit S. Augustinus. In Quæst. Eijciam. In Locut. Eijciet. In alijs est, ἐκβαλεῖ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΔʹ. 24

Καὶ μωυσῇ εἶπεν. ἀνάβηθι πρὸς τὸν κύριον σὺ καὶ ἀαρὼν, καὶ ναδὰβ, καὶ ἀβιοὺδ, καὶ ἑβδομήκοντα τῶν πρεσβυτέρων ἰσραὴλ, καὶ προσκυνήσουσι μακρόθεν τῷ κυρίῳ. καὶ ἐγγιεῖ μωυσῆς μόνος πρὸς τὸν θεὸν, αὐτοὶ δὲ οὐκ ἐγγιοῦσιν, ὁ δὲ λαὸς οὐ συναναβήσεται μετ᾽ αὐτῶν. εἰσῆλθε δὲ μωυσῆς καὶ διηγήσατο τῷ λαῷ πάντα τὰ ῥήματα τοῦ θεοῦ καὶ τὰ δικαιώματα. ἀπεκρίθη δὲ πᾶς ὁ λαὸς φωνῇ μιᾷ, λέγοντες, πάντας τοὺς λόγους, οὓς ἐλάλησε κύριος, ποιήσομεν καὶ ἀκουσόμεθα. καὶ ἔγραψε μωυσῆς πάντα τὰ ῥήματα κυρίου. ὀρθρίσας δὲ μωυσῆς τὸ πρωῒ, ᾠκοδόμησε θυσιαστήριον ὑπὸ τὸ ὄρος, καὶ δώδεκα λίθους εἰς τὰς δώδεκα φυλὰς τοῦ ἰσραήλ. καὶ ἐξαπέστειλε τοὺς νεανίσκους τῶν υἱῶν ἰσραὴλ, καὶ ἀνήνεγκαν ὁλοκαυτώματα, καὶ ἔθυσαν θυσίαν σωτηρίου τῷ θεῷ μοσχάρια. λαβὼν δὲ μωυσῆς τὸ ἥμισυ τοῦ αἵματος, ἐνέχεεν [α] εἰς κρατῆρας. τὸ δὲ ἥμισυ τοῦ αἵματος προσέχεε πρὸς τὸ θυσιαστήριον. καὶ λαβὼν τὸ βιβλίον τῆς διαθήκης, ἀνέγνω εἰς τὰ ὦτα τοῦ λαοῦ. καὶ εἶπαν. πάντα ὅσα ἐλάλησε κύριος, ποιήσομεν καὶ ἀκουσόμεθα. λαβὼν δὲ μωυσῆς τὸ αἷμα, κατεσκέδασε τοῦ λαοῦ, καὶ εἶπεν. ἰδοὺ τὸ αἷμα τῆς διαθήκης, ἧς διέθετο κύριος πρὸς ὑμᾶς περὶ πάντων τῶν λόγων τούτων. καὶ ἀνέβη μωυσῆς καὶ ἀαρὼν, καὶ ναδὰβ, καὶ ἀβιοὺδ, καὶ ἑβδομήκοντα τῆς γερουσίας ἰσραήλ. καὶ εἶδον τὸν τόπον οὗ εἱστήκει ὁ θεὸς τοῦ ἰσραὴλ, καὶ τὰ ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ ὡσεὶ ἔργον πλίνθου σαπφείρου, καὶ ὥσπερ εἶδος στερεώματος τοῦ οὐρανοῦ τῇ καθαριότητι. καὶ τῶν ἐπιλέκτων τοῦ ἰσραὴλ οὐ διεφώνησεν οὐδὲ εἷς. καὶ ὤφθησαν ἐν τῷ τόπῳ τοῦ θεοῦ, καὶ ἔφαγον καὶ ἔπιον. καὶ εἶπε κύριος πρὸς μωυσῆν. ἀνάβηθι πρός με εἰς τὸ ὄρος καὶ ἴσθι ἐκεῖ. καὶ δώσω σοι τὰ πυξία τὰ λίθινα, τὸν νόμον καὶ τὰς ἐντολὰς, ἃς ἔγραψα νομοθετῆσαι αὐτοῖς. καὶ ἀναστὰς μωυσῆς [β] καὶ ἰησοῦς ὁ παρεστηκὼς αὐτῷ, ἀνέβησαν εἰς τὸ ὄρος τοῦ θεοῦ, καὶ τοῖς πρεσβυτέροις εἶπαν. ἡσυχάζετε αὐτοῦ, ἕως ἀναστρέψωμεν πρὸς ὑμᾶς. καὶ ἰδοὺ ἀαρὼν καὶ ὢρ μεθ᾽ ὑμῶν. ἐάν τινι συμβῇ κρίσις, προσπορευέσθωσαν αὐτοῖς. καὶ ἀνέβη μωυσῆς καὶ ἰησοῦς εἰς τὸ ὄρος. καὶ ἐκάλυψεν ἡ νεφέλη τὸ ὄρος. καὶ κατέβη ἡ δόξα τοῦ θεοῦ ἐπὶ τὸ ὄρος τὸ σινὰ, καὶ ἐκάλυψεν αὐτὸ ἡ νεφέλη ἓξ ἡμέρας. καὶ ἐκάλεσε κύριος τὸν μωυσῆν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ ἐκ μέσου τῆς νεφέλης. τὸ δὲ εἶδος τῆς δόξης κυρίου, ὡσεὶ πῦρ φλέγον ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους, ἐναντίον τῶν υἱῶν ἰσραήλ. καὶ εἰσῆλθε μωυσῆς εἰς τὸ μέσον τῆς νεφέλης, καὶ ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος, καὶ ἦν ἐκεῖ ἐν τῷ ὄρει τεσσαράκοντα ἡμέρας καὶ τεσσαράκοντα νύκτας.

α Εἰς κρατῆρας] Ita VV.LL. In alijs est, κρατῆρα. quod sequitur S. Augustinus in Quæst. β [Καὶ ἰησοῦς ὁ παρεστηκὼς αὐτῷ] Aquila, & Symmachus. ὁ λειτουργὸς αὐτοῦ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΕʹ. 25.

Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων. εἰπὲ τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ, καὶ λάβετε ἀπαρχὰς παρὰ πάντων, οἷς ἂν δόξῃ τῇ καρδίᾳ, καὶ λήψεσθε τὰς ἀπαρχάς μου. καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ ἀπαρχὴ, ἣν λήψεσθε παρ᾽ αὐτῶν. χρυσίον, καὶ ἀργύριον, καὶ χαλκὸν, καὶ ὑάκινθον, καὶ πορφύραν, καὶ κόκκινον διπλοῦν, καὶ βύσσον κεκλωσμένην, καὶ τρίχας αἰγείας, καὶ δέρματα κριῶν ἠρυθροδανωμένα, [α] καὶ δέρματα ὑακίνθινα, καὶ ξύλα ἄσηπτα, [β] καὶ λίθους σαρδίου, καὶ λίθους εἰς τὴν γλυφὴν εἰς τὴν ἐπωμίδα, καὶ τὸν ποδήρη. καὶ ποιήσεις μοι ἁγίασμα, καὶ ὀφθήσομαι ἐν ὑμῖν. καὶ ποιήσεις μοι κατὰ πάντα ὅσα σοι δεικνύω ἐν τῷ ὄρει, τὸ παράδειγμα τῆς σκηνῆς, καὶ τὸ παράδειγμα πάντων τῶν σκευῶν αὐτῆς. οὕτω ποιήσεις. καὶ ποιήσεις κιβωτὸν μαρτυρίου ἐκ ξύλων ἀσήπτων, δύο πηχῶν καὶ ἡμίσους τὸ μῆκος, καὶ πήχεος καὶ ἡμίσους τὸ πλάτος, καὶ πήχεος καὶ ἡμίσους τὸ ὕψος. καὶ καταχρυσώσεις αὐτὴν χρυσίῳ καθαρῷ, ἔσωθεν καὶ ἔξωθεν χρυσώσεις αὐτήν. καὶ ποιήσεις αὐτῇ κυμάτια χρυσᾶ στρεπτὰ κύκλῳ. καὶ ἐλάσεις αὐτῇ τέσσαρας δακτυλίους χρυσοῦς, καὶ ἐπιθήσεις ἐπὶ τὰ τέσσαρα κλίτη. δύο δακτυλίους ἐπὶ τὸ κλίτος τὸ ἓν, καὶ δύο δακτυλίους ἐπὶ τὸ κλίτος τὸ δεύτερον. ποιήσεις δὲ ἀναφορεῖς ξύλα ἄσηπτα, καὶ καταχρυσώσεις αὐτὰ χρυσίῳ. καὶ εἰσάξεις τοὺς ἀναφορεῖς εἰς τοὺς δακτυλίους τοὺς ἐν τοῖς κλίτεσι τῆς κιβωτοῦ, αἴρειν τὴν κιβωτὸν ἐν αὐτοῖς. ἐν τοῖς δακτυλίοις τῆς κιβωτοῦ ἔσονται οἱ ἀναφορεῖς ἀκίνητοι. καὶ ἐμβαλεῖς εἰς τὴν κιβωτὸν τὰ μαρτύρια, ἃ ἂν δῶ σοι. καὶ ποιήσεις ἱλαστήριον ἐπίθεμα χρυσίου καθαροῦ, δύο πηχῶν καὶ ἡμίσους τὸ μῆκος, καὶ πήχεος καὶ ἡμίσους τὸ πλάτος. καὶ ποιήσεις δύο χερουβὶμ χρυσοτορευτὰ, καὶ ἐπιθήσεις αὐτὰ ἐξ ἀμφοτέρων τῶν κλιτῶν τοῦ ἱλαστηρίου. ποιηθήσονται χερουβ εἷς ἐκ τοῦ κλίτους τούτου, καὶ χερουβ εἷς ἐκ τοῦ κλίτους τοῦ δευτέρου τοῦ ἱλαστηρίου. καὶ ποιήσεις τοὺς δύο χερουβὶμ ἐπὶ τὰ δύο κλίτη. ἔσονται οἱ χερουβὶμ, [γ] ἐκτείνοντες τὰς

τὰς πτέρυγας ἐπάνωθεν, δ συσκιάζοντες ἐν ταῖς πτέρυξιν αὐτῶν ἐπὶ τοῦ ἱλαστηρίου, καὶ τὰ πρόσωπα αὐτῶν εἰς ἄλληλα, εἰς τὸ ἱλαστήριον ἔσονται τὰ πρόσωπα τῶν χερουβίμ. καὶ ἐπιθήσεις τὸ ἱλαστήριον ἐπὶ τὴν κιβωτὸν ἄνωθεν, καὶ εἰς τὴν κιβωτὸν ἐμβαλεῖς τὰ μαρτύρια, ἃ ἂν δῶ σοι. ε καὶ γνωσθήσομαί σοι ἐκεῖθεν, καὶ λαλήσω σοι ἄνωθεν τοῦ ἱλαστηρίου ἀναμέσον τῶν δύο χερουβίμ, τῶν ὄντων ἐπὶ τῆς κιβωτοῦ τοῦ μαρτυρίου, καὶ κατὰ πάντα ὅσα ἐὰν ἐντείλωμαί σοι πρὸς τοὺς υἱοὺς Ἰσραήλ. καὶ ποιήσεις ζ τράπεζαν χρυσῆν χρυσίου καθαροῦ, δύο πηχῶν τὸ μῆκος, καὶ πήχεος τὸ εὖρος, καὶ πήχεος καὶ ἡμίσους τὸ ὕψος. καὶ ποιήσεις αὐτῇ στρεπτὰ κυμάτια χρυσᾶ κύκλῳ. καὶ ποιήσεις αὐτῇ στεφάνην παλαιστοῦ κύκλῳ, καὶ ποιήσεις η στρεπτὸν κυμάτιον τῇ στεφάνῃ κύκλῳ. καὶ ποιήσεις τέσσαρας δακτυλίους χρυσοῦς, καὶ ἐπιθήσεις τοὺς τέσσαρας δακτυλίους ἐπὶ τὰ τέσσαρα μέρη τῶν ποδῶν αὐτῆς ὑπὸ τὴν στεφάνην. καὶ ἔσονται οἱ δακτύλιοι εἰς θήκας τοῖς ἀναφορεῦσιν, ὥστε αἴρειν ἐν αὐτοῖς τὴν τράπεζαν. καὶ ποιήσεις τοὺς ἀναφορεῖς ἐκ ξύλων ἀσήπτων, καὶ καταχρυσώσεις αὐτοὺς χρυσίῳ καθαρῷ, καὶ ἀρθήσεται ἐν αὐτοῖς ἡ τράπεζα. καὶ ποιήσεις τὰ τρυβλία αὐτῆς, καὶ τὰς θυΐσκας, καὶ τὰ σπονδεῖα, καὶ τοὺς κυάθους, ἐν οἷς σπείσεις ἐν αὐτοῖς, ἐκ χρυσίου καθαροῦ ποιήσεις αὐτά. καὶ ἐπιθήσεις ἐπὶ τὴν τράπεζαν θ ἄρτους ἐνωπίους ἐναντίον μου διαπαντός. καὶ ποιήσεις λυχνίαν ἐκ χρυσίου καθαροῦ, τορευτὴν ποιήσεις τὴν λυχνίαν. ὁ καυλὸς αὐτῆς, καὶ οἱ καλαμίσκοι, καὶ οἱ κρατῆρες, καὶ οἱ σφαιρωτῆρες, καὶ τὰ κρίνα ἐξ αὐτῆς ἔσται. ἓξ δὲ καλαμίσκοι ἐκπορευόμενοι ἐκ πλαγίων, τρεῖς καλαμίσκοι τῆς λυχνίας ἐκ τοῦ κλίτους τοῦ ἑνὸς αὐτῆς. καὶ τρεῖς καλαμίσκοι τῆς λυχνίας ἐκ τοῦ κλίτους τοῦ δευτέρου. καὶ τρεῖς κρατῆρες ι ἐκτετυπωμένοι καρυΐσκους, ἐν τῷ ἑνὶ καλαμίσκῳ σφαιρωτὴρ καὶ κρίνον. οὕτω τοῖς ἓξ καλαμίσκοις τοῖς ἐκπορευομένοις ἐκ τῆς λυχνίας. καὶ ἐν τῇ λυχνίᾳ τέσσαρες κρατῆρες ἐκτετυπωμένοι καρυΐσκους, ἐν τῷ ἑνὶ καλαμίσκῳ σφαιρωτῆρες, κ καὶ τὰ κρίνα αὐτῆς. ὁ σφαιρωτὴρ ὑπὸ τοὺς δύο καλαμίσκους ἐξ αὐτῆς. λ καὶ σφαιρωτὴρ ὑπὸ τοὺς τέσσαρας καλαμίσκους ἐξ αὐτῆς. οὕτω τοῖς ἓξ καλαμίσκοις τοῖς ἐκπορευομένοις ἐκ τῆς λυχνίας. καὶ ἐν τῇ λυχνίᾳ τέσσαρες κρατῆρες ἐκτετυπωμένοι καρυΐσκους. οἱ σφαιρωτῆρες καὶ οἱ καλαμίσκοι ἐξ αὐτῆς ἔστωσαν. ὅλη τορευτὴ ἐξ ἑνὸς χρυσίου καθαροῦ. καὶ ποιήσεις τοὺς λύχνους αὐτῆς ἑπτά. καὶ ἐπιθήσεις τοὺς λύχνους, καὶ φανοῦσιν ἐκ τοῦ ἑνὸς προσώπου. καὶ τὸν ἐπαρυστῆρα αὐτῆς, καὶ τὰ ὑποθέματα αὐτῆς ἐκ χρυσίου καθαροῦ ποιήσεις. πάντα τὰ σκεύη ταῦτα τάλαντον χρυσίου καθαροῦ. ὅρα ποιήσεις κατὰ τὸν τύπον τὸν δεδειγμένον σοι ἐν τῷ ὄρει.

α Καὶ δέρματα ὑακίνθινα] A. L. ἰάνθινα. In alijs est, πεπυρωμένα. β [Καὶ λίθους σαρδίου] In alijs ferè omnibus libris hæc proximè antecedunt. καὶ ἔλαιον εἰς τὴν φαῦσιν, θυμιάματα εἰς τὸ ἔλαιον τῆς χρίσεως, καὶ εἰς τὴν σύνθεσιν τοῦ θυμιάματος. γ [Ἐκτείνοντες τὰς πτέρυγας] Schol. ἐκπετάζοντες. δ [Συσκιάζοντες ἐν ταῖς πτέρυξι] Aquila σκεπάζοντες. ε [Καὶ γνωσθήσομαί σοι ἐκεῖθεν] Schol. οἱ λοιποί. συντάξομαι. ζ [Τράπεζαν χρυσῆν χρυσίου καθαροῦ] A.A.L.L. τράπεζαν ἐκ ξύλων ἀσήπτων. In alijs est. τράπεζαν χρυσίου καθαροῦ. η [Στρεπτὸν κυμάτιον] Schol. στρεπτὰ κυμάτια χρυσᾶ. θ [Ἄρτους ἐνωπίους] A. ἄρτους προσώπων. Symmachus. προθέσεως. ι [Ἐκτετυπωμένοι καρυΐσκοις] A. ἐξαμυγδαλωμένην, ἐκτετορευμένην ἀμύγδαλον. κ [Καὶ τὰ κρίνα] S. ἄνθη. λ [Καὶ σφαιρωτὴρ ὑπὸ τοὺς τέσσαρας καλαμίσκους] Alij codices habent, ὑπὸ τοὺς δύο. In alijs hæc geminatio non est.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Κς'. 26

Καὶ τὴν σκηνὴν ποιήσεις, δέκα αὐλαίας ἐκ βύσσου κεκλωσμένης, καὶ ὑακίνθου, καὶ πορφύρας, καὶ κοκκίνου κεκλωσμένου χερουβίμ. ἐργασίᾳ ὑφάντου ποιήσεις αὐτάς. μῆκος τῆς αὐλαίας τῆς μιᾶς ὀκτὼ καὶ εἴκοσι πηχῶν, καὶ εὖρος τεσσάρων πηχῶν ἡ αὐλαία ἡ μία ἔσται. μέτρον τὸ αὐτὸ ἔσται πάσαις ταῖς αὐλαίαις. πέντε δὲ αὐλαῖαι ἔσονται ἐξ ἀλλήλων ἐχόμεναι ἡ ἑτέρα ἐκ τῆς ἑτέρας. καὶ πέντε αὐλαῖαι ἔσονται συνεχόμεναι ἑτέρα τῇ ἑτέρᾳ. καὶ ποιήσεις αὐταῖς ἀγκύλας ὑακινθίνας ἐπὶ τοῦ χείλους τῆς αὐλαίας τῆς μιᾶς, ἐκ τοῦ ἑνὸς μέρους εἰς τὴν συμβολήν. καὶ οὕτω ποιήσεις ἐπὶ τοῦ χείλους τῆς αὐλαίας τῆς ἐξωτέρας πρὸς τῇ συμβολῇ τῇ δευτέρᾳ. πεντήκοντα ἀγκύλας ποιήσεις τῇ αὐλαίᾳ τῇ μιᾷ, καὶ πεντήκοντα ἀγκύλας ποιήσεις ἐκ τοῦ μέρους τῆς αὐλαίας κατὰ τὴν συμβολὴν τῆς δευτέρας, α ἀντιπρόσωποι ἀντιπίπτουσαι ἀλλήλαις εἰς ἑκάστην. καὶ ποιήσεις κρίκους πεντήκοντα χρυσοῦς. καὶ συνάψεις τὰς αὐλαίας ἑτέραν τῇ ἑτέρᾳ τοῖς κρίκοις. καὶ ἔσται ἡ σκηνὴ μία. β καὶ ποιήσεις δέρρεις τριχίνας σκέπην ἐπὶ τῆς σκηνῆς, ἕνδεκα δέρρεις ποιήσεις αὐτάς. τὸ μῆκος τῆς δέρρεως τῆς μιᾶς, τριάκοντα πηχῶν, καὶ τεσσάρων πηχῶν τὸ εὖρος τῆς δέρρεως τῆς μιᾶς. τὸ αὐτὸ μέτρον ἔσται ταῖς ἕνδεκα δέρρεσι. καὶ συνάψεις τὰς πέντε δέρρεις ἐπὶ τὸ αὐτό, καὶ τὰς ἓξ δέρρεις ἐπὶ τὸ αὐτό. καὶ ἐπιδιπλώσεις τὴν δέρριν τὴν ἕκτην κατὰ πρόσωπον τῆς σκηνῆς. καὶ ποιήσεις ἀγκύλας πεντήκοντα ἐπὶ τοῦ χείλους τῆς δέρρεως τῆς μιᾶς, τῆς ἀναμέσον κατὰ συμβολήν. καὶ πεντήκοντα ἀγκύλας ποιήσεις ἐπὶ τοῦ χείλους τῆς δέρρεως, τῆς συναπτούσης τῆς δευτέρας. καὶ ποιήσεις κρίκους χαλκοῦς πεντήκοντα. καὶ συνάψεις τοὺς κρίκους ἐκ τῶν ἀγκυλῶν, καὶ συνάψεις τὰς δέρρεις, καὶ ἔσται ἕν. καὶ ὑποθήσεις τὸ πλεονάζον ἐν ταῖς δέρρεσι τῆς σκηνῆς. τὸ ἥμισυ τῆς δέρρεως τὸ ὑπολελειμμένον ὑποκαλύψεις εἰς τὸ πλεονάζον τῶν δέρρεων τῆς σκηνῆς. ὑποκαλύψεις ὀπίσω τῆς σκηνῆς. πῆχυν ἐκ τούτου, καὶ πῆχυν ἐκ τούτου, ἐκ τοῦ ὑπερέχοντος τῶν δέρρεων, ἐκ τοῦ μήκους τῶν δέρρεων τῆς σκηνῆς. ἔσται συγκαλύπτον ἐπὶ τὰ πλάγια τῆς σκηνῆς ἔνθεν καὶ ἔνθεν, ἵνα καλύπτῃ. καὶ ποιήσεις κατακάλυμμα τῇ σκηνῇ δέρματα κριῶν ἠρυθροδανωμένα, καὶ ἐπικαλύμματα δέρματα ὑακίνθινα ἐπάνωθεν. καὶ ποιήσεις στύλους τῆς σκηνῆς ἐκ ξύλων ἀσήπτων. δέκα πηχῶν ποιήσεις τὸν στῦλον τὸν ἕνα, καὶ πήχεος ἑνὸς καὶ ἡμίσους τὸ πλά-

πλάτος τοῦ στύλου τοῦ ἑνός. γ δύο ἀγκωνίσκους τῷ στύλῳ τῷ ἑνὶ, ἀντιπίπτοντας ἕτερον τῷ ἑτέρῳ. οὕτω ποιήσεις πᾶσι τοῖς στύλοις τῆς σκηνῆς. καὶ ποιήσεις στύλους τῇ σκηνῇ, εἴκοσιν στύλους ἐκ τοῦ κλίτους τοῦ πρὸς βοῤῥᾶν. καὶ τεσσαράκοντα βάσεις ἀργυρᾶς ποιήσεις τοῖς εἴκοσι στύλοις. δύο βάσεις τῷ στύλῳ τῷ ἑνὶ εἰς ἀμφότερα τὰ μέρη αὐτοῦ. καὶ δύο βάσεις τῷ στύλῳ τῷ ἑνὶ εἰς ἀμφότερα τὰ μέρη αὐτοῦ. καὶ τὸ κλίτος τὸ δεύτερον τὸ πρὸς νότον, εἴκοσι στύλους. καὶ τεσσαράκοντα βάσεις αὐτῶν ἀργυρᾶς. δύο βάσεις τῷ στύλῳ τῷ ἑνὶ εἰς ἀμφότερα τὰ μέρη αὐτοῦ, καὶ δύο βάσεις τῷ στύλῳ τῷ ἑνὶ εἰς ἀμφότερα τὰ μέρη αὐτοῦ. καὶ ἐκ τῶν ὀπίσω τῆς σκηνῆς κατὰ τὸ μέρος τὸ πρὸς θάλασσαν ποιήσεις ἓξ στύλους. καὶ δύο στύλους ποιήσεις ἐπὶ τῶν γωνιῶν τῆς σκηνῆς ἐκ τῶν ὀπισθίων, καὶ ἔσται ἐξ ἴσου κάτωθεν. κατὰ τὸ αὐτὸ ἔσονται ἴσοι ἐκ τῶν κεφαλῶν δ εἰς σύμβλησιν μίαν. οὕτω ποιήσεις ἀμφοτέραις ταῖς δυσὶ γωνίαις. ἴσαι ἔστωσαν. καὶ ἔσονται ὀκτὼ στύλοι, καὶ αἱ βάσεις αὐτῶν ἀργυραῖ δεκαέξ. ε δύο βάσεις τῷ ἑνὶ στύλῳ εἰς ἀμφότερα τὰ μέρη αὐτοῦ, καὶ δύο βάσεις τῷ στύλῳ τῷ ἑνί. καὶ ποιήσεις μοχλοὺς ἐκ ξύλων ἀσήπτων πέντε τῷ ἑνὶ στύλῳ ἐκ τοῦ ἑνὸς μέρους τῆς σκηνῆς, καὶ πέντε μοχλοὺς τῷ στύλῳ τῷ ἑνὶ κλίτει τῆς σκηνῆς τῷ δευτέρῳ, καὶ πέντε μοχλοὺς τῷ στύλῳ τῷ ὀπισθίῳ τῷ κλίτει τῆς σκηνῆς τῷ πρὸς θάλασσαν. καὶ ὁ μοχλὸς ὁ μέσος ἀναμέσον τῶν στύλων διϊκνείσθω ἀπὸ τοῦ ἑνὸς κλίτους εἰς τὸ ἕτερον κλίτος. καὶ τοὺς στύλους καταχρυσώσεις χρυσίῳ. ϛ τοὺς δακτυλίους ποιήσεις χρυσοῦς, εἰς οὓς εἰσάξεις τοὺς μοχλούς. καὶ καταχρυσώσεις τοὺς μοχλοὺς χρυσίῳ. καὶ ἀναστήσεις τὴν σκηνὴν κατὰ τὸ εἶδος τὸ δεδειγμένον σοι ἐν τῷ ὄρει. καὶ ποιήσεις καταπέτασμα ἐξ ὑακίνθου, καὶ πορφύρας, καὶ κοκκίνου κεκλωσμένου, καὶ βύσσου νενησμένης. ἔργον ὑφαντὸν ποιήσεις αὐτὸ χερουβίμ. καὶ ἐπιθήσεις αὐτὸ ἐπὶ τεσσάρων στύλων ἀσήπτων κεχρυσωμένων χρυσίῳ. καὶ αἱ κεφαλίδες αὐτῶν χρυσαῖ, καὶ αἱ βάσεις αὐτῶν τέσσαρες ἀργυραῖ. καὶ θήσεις τὸ καταπέτασμα ἐπὶ τῶν στύλων. καὶ εἰσοίσεις ἐκεῖ ἐσώτερον τοῦ καταπετάσματος τὴν κιβωτὸν τοῦ μαρτυρίου. καὶ διοριεῖ τὸ καταπέτασμα ὑμῖν ἀναμέσον τοῦ ἁγίου καὶ ἀναμέσον τοῦ ἁγίου τῶν ἁγίων. καὶ κατακαλύψεις τῷ καταπετάσματι τὴν κιβωτὸν τοῦ μαρτυρίου ἐν τῷ ἁγίῳ τῶν ἁγίων. καὶ ἐπιθήσεις τὴν τράπεζαν ἔξωθεν τοῦ καταπετάσματος, καὶ τὴν λυχνίαν ἀπέναντι τῆς τραπέζης ἐπὶ μέρους τῆς σκηνῆς τὸ πρὸς νότον. καὶ τὴν τράπεζαν θήσεις ἐπὶ μέρους τῆς σκηνῆς τὸ πρὸς βοῤῥᾶν. καὶ ποιήσεις ἐπίσπαστρον τῇ θύρᾳ τῆς σκηνῆς ἐξ ὑακίνθου, καὶ πορφύρας, καὶ κοκκίνου κεκλωσμένου, καὶ βύσσου κεκλωσμένης, ἔργον ποικιλτοῦ. καὶ ποιήσεις τῷ καταπετάσματι πέντε στύλους, καὶ χρυσώσεις αὐτοὺς χρυσίῳ. καὶ αἱ κεφαλίδες αὐτῶν χρυσαῖ. καὶ χωνεύσεις αὐτοῖς πέντε βάσεις χαλκᾶς.

α Ἀντιπρόσωποι ἀντιπίπτουσαι ἀλλήλαις εἰς ἑκάστην] Schol. τὸ σημαντικόν. διαδεχόμεναι συμβολαὶ μία πρὸς μίαν ἀντιπροσώπως, κατὰ τὸ προσέχειν ἀλλήλαις. β [Καὶ ποιήσεις δέῤῥεις τριχίνας σκέπειν] Schol. τρίχινοι καλυπτῆρες. γ [Δύο ἀγκωνίσκους τῷ στύλῳ τῷ ἑνί] Symmachus. κατοχεῖς. δ [Εἰς σύμβλησιν] AA. LL. συμβολήν. ε [Δύο βάσεις τῷ ἑνὶ στύλῳ εἰς ἀμφότερα τὰ μέρη αὐτοῦ] Hæc verba in alijs libris geminantur. idq; ſequitur S. Auguſtinus in Locut.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΖ΄. 27.

Καὶ ποιήσεις θυσιαστήριον ἐκ ξύλων ἀσήπτων, πέντε πήχεων τὸ μῆκος, καὶ πέντε πήχεων τὸ εὖρος. τετράγωνον ἔσται τὸ θυσιαστήριον, καὶ τριῶν πήχεων τὸ ὕψος αὐτοῦ. καὶ ποιήσεις τὰ κέρατα ἐπὶ τῶν τεσσάρων γωνιῶν. ἐξ αὐτοῦ ἔσται τὰ κέρατα, καὶ καλύψεις αὐτὰ χαλκῷ. καὶ ποιήσεις στεφάνην τῷ θυσιαστηρίῳ. καὶ τὸν καλυπτῆρα αὐτοῦ, καὶ τὰς φιάλας αὐτοῦ, καὶ τὰς κρεάγρας αὐτοῦ, καὶ τὸ πυρεῖον αὐτοῦ, καὶ πάντα τὰ σκεύη αὐτοῦ ποιήσεις χαλκᾶ. καὶ ποιήσεις αὐτῷ ἐσχάραν ἔργῳ δικτυωτῷ χαλκῆν. καὶ ποιήσεις τῇ ἐσχάρᾳ τέσσαρας δακτυλίους χαλκοῦς ὑπὸ τὰ τέσσαρα κλίτη. καὶ ὑποθήσεις αὐτοὺς ὑπὸ τὴν ἐσχάραν τοῦ θυσιαστηρίου κάτωθεν. ἔσται δὲ ἡ ἐσχάρα ἕως τοῦ ἡμίσους τοῦ θυσιαστηρίου. καὶ ποιήσεις τῷ θυσιαστηρίῳ ἀναφορεῖς ἐκ ξύλων ἀσήπτων, καὶ περιχαλκώσεις αὐτοὺς χαλκῷ. καὶ εἰσάξεις τοὺς ἀναφορεῖς εἰς τοὺς δακτυλίους. καὶ ἔστωσαν ἀναφορεῖς κατὰ τὰ πλευρὰ τοῦ θυσιαστηρίου ἐν τῷ αἴρειν αὐτό. κοῖλον σανιδωτὸν ποιήσεις αὐτό. κατὰ τὸ παραδειχθέν σοι ἐν τῷ ὄρει, οὕτω ποιήσεις αὐτό. καὶ ποιήσεις αὐλὴν τῇ σκηνῇ. α εἰς τὸ κλίτος τὸ πρὸς λίβα ἱστία τῆς αὐλῆς ἐκ βύσσου κεκλωσμένης. β μῆκος ἑκατὸν πήχεων τῷ ἑνὶ κλίτει. καὶ οἱ στύλοι αὐτῶν εἴκοσι, καὶ αἱ βάσεις αὐτῶν εἴκοσι χαλκαῖ. καὶ οἱ κρίκοι αὐτῶν καὶ αἱ ψαλίδες ἀργυραῖ. οὕτως τῷ κλίτει τῷ πρὸς ἀπηλιώτην ἱστία ἑκατὸν πήχεων μῆκος. καὶ οἱ στύλοι αὐτῶν εἴκοσι, καὶ αἱ βάσεις αὐτῶν εἴκοσι χαλκαῖ. καὶ οἱ κρίκοι καὶ αἱ ψαλίδες τῶν στύλων, καὶ αἱ βάσεις αὐτῶν περιηργυρωμέναι ἀργυρίῳ. τὸ δὲ εὖρος τῆς αὐλῆς τὸ κατὰ θάλασσαν ἱστία πεντήκοντα πήχεων. στύλοι αὐτῶν δέκα, καὶ βάσεις αὐτῶν δέκα. καὶ εὖρος τῆς αὐλῆς τῆς πρὸς νότον, ἱστία πεντήκοντα πήχεων. στύλοι αὐτῶν δέκα, καὶ βάσεις αὐτῶν δέκα. καὶ πεντεκαίδεκα πήχεων τὸ ὕψος τῶν ἱστίων τῷ κλίτει τῷ ἑνί. στύλοι αὐτῶν τρεῖς, καὶ αἱ βάσεις αὐτῶν τρεῖς. καὶ τὸ κλίτος τὸ δεύτερον δεκαπέντε πήχεων τῶν ἱστίων τὸ ὕψος. στύλοι αὐτῶν τρεῖς, καὶ αἱ βάσεις αὐτῶν τρεῖς. καὶ τῇ πύλῃ τῆς αὐλῆς κάλυμμα. εἴκοσι πήχεων τὸ ὕψος ἐξ ὑακίνθου, καὶ πορφύρας, καὶ κοκκίνου κεκλωσμένου, καὶ βύσσου κεκλωσμένης τῇ ποικιλίᾳ τοῦ ῥαφιδευτοῦ. στύλοι αὐτῶν τέσσαρες, καὶ αἱ βάσεις αὐτῶν τέσσαρες. πάντες οἱ στύλοι τῆς αὐλῆς κύκλῳ κατηργυρωμένοι ἀργυρίῳ. καὶ αἱ κεφαλίδες αὐτῶν ἀργυραῖ, καὶ αἱ βάσεις αὐτῶν χαλκαῖ. τὸ δὲ μῆκος τῆς αὐλῆς ἑκατὸν ἐφ' ἑκατόν. καὶ εὖρος πεντήκοντα ἐπὶ πεντήκοντα. καὶ ὕψος πέντε πήχεων ἐκ βύσσου κεκλωσμένης, καὶ βάσεις αὐτῶν χαλκαῖ.

κῇ. καὶ πᾶσα ἡ κατασκευὴ καὶ πάντα τὰ ἐργαλεῖα καὶ οἱ πάσσαλοι τῆς αὐλῆς χαλκοῖ. καὶ σὺ σύνταξον τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ, γ καὶ λαβέτωσάν σοι ἔλαιον ἐξ ἐλαίων ἄτρυγον καθαρὸν κεκομμένον εἰς φῶς καῦσαι, ἵνα κάηται λύχνος διαπαντὸς ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου. ἔξωθεν τοῦ καταπετάσματος τοῦ ἐπὶ τῆς διαθήκης καύσει αὐτὸ ἀαρὼν καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ ἀφ' ἑσπέρας ἕως πρωΐ, ἐναντίον κυρίου, νόμιμον αἰώνιον εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν παρὰ τῶν υἱῶν ἰσραήλ.

α Εἰς τὸ κλίτος τὸ πρὸς λίβα] In alijs libris est, εἰς τὸ κλίτος τὸ πρὸς νότον. Propterea quòd latus atrij è deserto ad mare spectans, non respiciebat ζέφυρον & æquinoctialem occidentem, sed ἀργέστην, & occidentem æstiuum, idcirco hic ponitur λίψ, & ἀπηλιώτης ei aduersus, & θάλασσα, eiq; contrarius νότος. AA.LL. νότος, & βορρᾶς, & θάλασσα, & ἀνατολαί. β [Μῆκος ἑκατὸν πήχεων ἑνὶ κλίτει] Schol. ἄλλος. τῇ γωνίᾳ. γ [Καὶ λαβέτωσάν σοι ἔλαιον ἐξ ἐλαίων] Schol. ἐκ σπερμάτων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΗ'.

Καὶ σὺ προσαγάγου πρὸς σεαυτὸν, τόν τε ἀαρὼν τὸν ἀδελφόν σου, καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ καὶ ἐκ τῶν υἱῶν ἰσραήλ, ἱερατεύειν μοι ἀαρὼν, καὶ ναδὰβ, καὶ ἀβιοὺδ, καὶ ἐλεάζαρ, καὶ ἰθάμαρ υἱοὺς ἀαρών. καὶ ποιήσεις στολὴν ἁγίαν ἀαρὼν τῷ ἀδελφῷ σου εἰς τιμὴν καὶ δόξαν. καὶ σὺ λάλησον πᾶσι τοῖς σοφοῖς τῇ διανοίᾳ, οὓς ἐνέπλησα α πνεύματος σοφίας καὶ αἰσθήσεως. καὶ ποιήσουσι τὴν στολὴν τὴν ἁγίαν ἀαρὼν εἰς τὸ ἅγιον, ἐν ᾗ ἱερατεύσει μοι. καὶ αὗται αἱ στολαὶ, ἃς ποιήσουσι. τὸ περιστήθιον, καὶ τὴν ἐπωμίδα, καὶ τὸν ποδήρη, καὶ χιτῶνα κοσυμβωτὸν, β καὶ κίδαριν, καὶ ζώνην. καὶ ποιήσουσι στολὰς ἁγίας ἀαρὼν καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ εἰς τὸ ἱερατεύειν μοι. καὶ αὐτοὶ λήψονται τὸ χρυσίον, καὶ τὴν ὑάκινθον, καὶ τὴν πορφύραν, καὶ τὸ κόκκινον, καὶ τὴν βύσσον. γ καὶ ποιήσουσι τὴν ἐπωμίδα ἐκ βύσσου κεκλωσμένης, ἔργον ὑφαντὸν ποικιλτοῦ. δύο ἐπωμίδες συνέχουσαι ἔσονται αὐτῷ ἑτέρα τὴν ἑτέραν, ἐπὶ τοῖς δυσὶ μέρεσιν ἐξηρτημέναι. καὶ τὸ ὕφασμα τῶν ἐπωμίδων ὅ ἐστιν ἐπ' αὐτῷ, κατὰ τὴν ποίησιν ἐξ αὐτοῦ ἔσται ἐκ χρυσίου καθαροῦ, καὶ ὑακίνθου, καὶ πορφύρας, καὶ κοκκίνου διανενησμένου, καὶ βύσσου κεκλωσμένης. καὶ λήψῃ τοὺς δύο λίθους, λίθους σμαράγδου, καὶ γλύψεις ἐν αὐτοῖς τὰ ὀνόματα τῶν υἱῶν ἰσραήλ. ἓξ ὀνόματα ἐπὶ τὸν λίθον τὸν ἕνα, καὶ τὰ ἓξ ὀνόματα τὰ λοιπὰ ἐπὶ τὸν λίθον τὸν δεύτερον κατὰ τὰς γενέσεις αὐτῶν, ἔργον λιθουργικῆς τέχνης. γλύμμα σφραγῖδος διαγλύψεις δ τοὺς δύο λίθους ἐπὶ τοῖς ὀνόμασι τῶν υἱῶν ἰσραήλ. καὶ θήσεις τοὺς δύο λίθους ἐπὶ τῶν ὤμων τῆς ἐπωμίδος. λίθοι μνημοσύνου εἰσὶ τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ. καὶ ἀναλήψεται ἀαρὼν τὰ ὀνόματα τῶν υἱῶν ἰσραὴλ ἔναντι κυρίου ἐπὶ τῶν δύο ὤμων αὐτοῦ, μνημόσυνον περὶ αὐτῶν. καὶ ποιήσεις ἀσπιδίσκας ἐκ χρυσίου καθαροῦ. καὶ ποιήσεις δύο κροσσωτὰ ἐκ χρυσίου καθαροῦ, καταμεμιγμένα ἐν ἄνθεσιν, ἔργον πλοκῆς. καὶ ἐπιθήσεις τὰ κροσσωτὰ τὰ πεπλεγμένα ἐπὶ τὰς ἀσπιδίσκας, κατὰ τὰς παρωμίδας αὐτῶν ἐκ τῶν ἐμπροσθίων. καὶ ποιήσεις λογεῖον τῶν κρίσεων, ἔργον ποικιλτοῦ. κατὰ τὸν ῥυθμὸν τῆς ἐπωμίδος ποιήσεις αὐτὸ ἐκ χρυσίου, καὶ ὑακίνθου, καὶ πορφύρας, καὶ κοκκίνου κεκλωσμένου, καὶ βύσσου κεκλωσμένης. ποιήσεις αὐτὸ τετράγωνον. ἔσται διπλοῦν, σπιθαμῆς τὸ μῆκος αὐτοῦ, καὶ σπιθαμῆς τὸ εὖρος. καὶ καθυφανεῖς ἐν αὐτῷ ὕφασμα κατάλιθον τετράστιχον. στίχος λίθων ἔσται, σάρδιον, τοπάζιον, καὶ σμάραγδος, ὁ στίχος ὁ εἷς. καὶ ὁ στίχος ὁ δεύτερος, ἄνθραξ, καὶ σάπφειρος, καὶ ἴασπις. καὶ ὁ στίχος ὁ τρίτος, λιγύριον, ἀχάτης, ἀμέθυστος. καὶ ὁ στίχος ὁ τέταρτος, χρυσόλιθος, καὶ βηρύλλιον, καὶ ὀνύχιον, περικεκαλυμμένα χρυσίῳ, συνδεδεμένα ἐν χρυσίῳ. ἔστωσαν κατὰ στίχον αὐτῶν. καὶ οἱ λίθοι ἔστωσαν ἐκ τῶν ὀνομάτων τῶν υἱῶν ἰσραὴλ δεκαδύο κατὰ τὰ ὀνόματα αὐτῶν. γλυφαὶ σφραγίδων ἕκαστος κατὰ τὸ ὄνομα ἔστωσαν εἰς δεκαδύο φυλάς. καὶ ποιήσεις ἐπὶ τὸ λογεῖον κρωσσοὺς συμπεπλεγμένους, ε ἔργον ἁλυσιδωτὸν ἐκ χρυσίου καθαροῦ. καὶ λήψεται ἀαρὼν τὰ ὀνόματα τῶν υἱῶν ἰσραὴλ ἐπὶ τοῦ λογείου τῆς κρίσεως ἐπὶ τοῦ στήθους, εἰσιόντι εἰς τὸ ἅγιον μνημόσυνον ἐναντίον τοῦ θεοῦ. καὶ θήσεις ἐπὶ τὸ λογεῖον τῆς κρίσεως τοὺς κρωσσούς. τὰ ἁλυσιδωτὰ ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν κλιτῶν τοῦ λογείου ἐπιθήσεις. καὶ τὰς δύο ἀσπιδίσκας ἐπιθήσεις ἐπ' ἀμφοτέροις τοῖς ὤμοις τῆς ἐπωμίδος κατὰ πρόσωπον. καὶ ἐπιθήσεις ἐπὶ τὸ λογεῖον τῆς κρίσεως τὴν δήλωσιν καὶ τὴν ἀλήθειαν. καὶ ἔσται ἐπὶ τοῦ στήθους ἀαρὼν, ὅταν εἰσπορεύηται εἰς τὸ ἅγιον ἔναντι κυρίου. καὶ οἴσει ἀαρὼν τὰς κρίσεις τῶν υἱῶν ἰσραὴλ ἐπὶ τοῦ στήθους ἔναντι κυρίου διαπαντός. καὶ ποιήσεις ὑποδύτην ποδήρη ὅλον ὑακίνθινον. καὶ ἔσται τὸ περιστόμιον ἐξ αὐτοῦ μέσον, ᾤαν ἔχον κύκλῳ τοῦ περιστομίου. ἔργον ὑφάντου, τὴν συμβολὴν συνυφασμένην ἐξ αὐτοῦ, ἵνα μὴ ῥαγῇ. καὶ ποιήσεις ὑπὸ τὸ λῶμα τοῦ ὑποδύτου κάτωθεν, ὡσεὶ ἐξανθούσης ῥόας ῥοΐσκους ἐξ ὑακίνθου, καὶ πορφύρας, καὶ κοκκίνου διανενησμένου, καὶ βύσσου κεκλωσμένης, ὑπὸ τοῦ λώματος τοῦ ὑποδύτου κύκλῳ. τὸ αὐτὸ εἶδος ῥοΐσκους χρυσοῦς, καὶ κώδωνας ἀναμέσον τούτων περικύκλῳ. παρὰ ῥοΐσκον χρυσοῦν κώδωνα, καὶ ἄνθινον ἐπὶ τοῦ λώματος τοῦ ὑποδύτου κύκλῳ. ζ καὶ ἔσται ἀαρὼν ἐν τῷ λειτουργεῖν ἀκουστὴ ἡ φωνὴ αὐτοῦ, εἰσιόντι εἰς τὸ ἅγιον ἔναντι κυρίου, καὶ ἐξιόντι, ἵνα μὴ ἀποθάνῃ. καὶ ποιήσεις πέταλον χρυσοῦν καθαρόν. καὶ ἐκτυπώσεις ἐν αὐτῷ ἐκτύπωμα σφραγῖδος, ἁγίασμα κυρίου. καὶ ἐπιθήσεις αὐτὸ ἐπὶ ὑακίνθου κεκλωσμένης. καὶ ἔσται η ἐπὶ τῆς μίτρας, κατὰ πρόσωπον τῆς μίτρας ἔσται. καὶ ἔσται ἐπὶ τοῦ μετώπου ἀαρών. καὶ ἐξαρεῖ ἀαρὼν τὰ ἁμαρτήματα τῶν ἁγίων, ὅσα ἂν ἁγιάσωσιν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ παντὸς δόματος τῶν ἁγίων αὐτῶν. καὶ ἔσται ἐπὶ τοῦ μετώπου ἀαρὼν διαπαντὸς δεκτὸν αὐτοῖς ἔναντι κυρίου. θ καὶ οἱ κοσυμβωτοὶ τῶν χιτώνων ἐκ βύσσου. καὶ ποιήσεις κίδαριν βυσσίνην. καὶ ζώνην ποιήσεις, ἔργον ποικιλτοῦ. καὶ τοῖς υἱοῖς ἀαρὼν ποιήσεις χιτῶνας καὶ ζώνας, καὶ κιδάρεις ποιή-

ποιήσεις αὐτοῖς εἰς τιμὴν καὶ δόξαν. καὶ ἐνδύσεις αὐτὰ ἀαρὼν τὸν ἀδελφόν σου, καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ μετ᾽ αὐτοῦ. καὶ χρίσεις αὐτοὺς, καὶ ἐμπλήσεις αὐτῶν τὰς χεῖρας. καὶ ἁγιάσεις αὐτοὺς, ἵνα ἱερατεύωσί μοι. καὶ ποιήσεις αὐτοῖς περισκελῆ λινᾶ καλύψαι ἀσχημοσύνην χρωτὸς αὐτῶν, ἀπὸ ὀσφύος ἕως μηρῶν ἔσται. καὶ ἕξει ἀαρὼν αὐτὰ καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ, ὅταν εἰσπορεύωνται εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου, ἢ ὅταν προσπορεύωνται λειτουργεῖν πρὸς τὸ θυσιαστήριον τοῦ ἁγίου. καὶ οὐκ ἐπάξονται πρὸς ἑαυτοὺς ἁμαρτίαν, ἵνα μὴ ἀποθάνωσι. νόμιμον αἰώνιον αὐτῷ, καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ μετ᾽ αὐτόν.

α Πνεύματος σοφίας καὶ αἰσθήσεως] Vox σοφίας abest à nonnullis libris. β [Καὶ κίδαριν] Schol. κατὰ τὸ σαμαρειτικόν. πίλιον, ἤτοι καθ᾽ ἑτέραν γραφὴν, μίτραν. γ [Καὶ ποιήσουσι τὴν ἐπωμίδα ἐκ βύσσου κεκλωσμένης] Schol. ἄλλος. καὶ ποιήσουσι τὴν ἐπωμίδα ἐκ χρυσίου, καὶ ὑακίνθου, καὶ πορφύρας, καὶ κοκκίνου νενησμένου, καὶ βύσσου κεκλωσμένης. δ [Τοὺς δύο λίθους ἐπὶ τοῖς ὀνόμασι τῶν υἱῶν ἰσραὴλ, καὶ θήσεις] Schol. ἄλλος. τοὺς δύο λίθους ἐπὶ τοῖς ὀνόμασι τῶν υἱῶν ἰσραὴλ, περικεκυκλωμένους καὶ συνεσφραγισμένους χρυσίῳ ποιήσεις αὐτοὺς, καὶ θήσεις. ε [Ἔργον ἀλυσιδωτὸν χρυσίου καθαροῦ] Symmachus. βροχωτόν. ζ [Καὶ ἔσται ἀαρὼν ἐν τῷ λειτουργεῖν] Theodotio. ἐπὶ ἀαρών. Aquila. & S. ἐπὶ τοῦ ἀαρών. η [Ἐπὶ τῆς μίτρας] A. & Th. ἐπὶ τῆς κιδάρεως. θ [Καὶ οἱ κοσυμβωτοί] Schol. οἱ λοιποί. αἱ συσφίγξεις. AA.LL. οἱ κόσυμβοι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΘ΄. 29.

Καὶ ταῦτά ἐστιν, ἃ ποιήσεις αὐτοῖς. ἁγιάσεις αὐτοὺς, ὥστε ἱερατεύειν μοι αὐτούς. λήψῃ δὲ μοσχάριον ἐκ βοῶν ἕν. καὶ κριοὺς ἀμώμους δύο, καὶ ἄρτους ἀζύμους πεφυραμένους ἐν ἐλαίῳ, α καὶ λάγανα ἄζυμα κεχρισμένα ἐν ἐλαίῳ. σεμίδαλιν ἐκ πυρῶν ποιήσεις αὐτά. καὶ ἐπιθήσεις αὐτὰ ἐπὶ κανοῦν ἕν. καὶ προσοίσεις αὐτὰ ἐπὶ τῷ κανῷ, καὶ τὸ μοσχάριον, καὶ τοὺς δύο κριούς. καὶ ἀαρὼν καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ προσάξεις ἐπὶ τὰς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, καὶ λούσεις αὐτοὺς ἐν ὕδατι. καὶ λαβὼν τὰς στολὰς, ἐνδύσεις ἀαρὼν τὸν ἀδελφόν σου καὶ β τὸν χιτῶνα τὸν ποδήρη, καὶ τὴν ἐπωμίδα, καὶ τὸ λογεῖον. καὶ συνάψεις αὐτῷ τὸ λογεῖον πρὸς τὴν ἐπωμίδα. καὶ ἐπιθήσεις τὴν μίτραν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, γ καὶ ἐπιθήσεις τὸ πέταλον τὸ ἁγίασμα ἐπὶ τὴν μίτραν. καὶ λήψῃ τοῦ ἐλαίου τοῦ χρίσματος, καὶ ἐπιχεεῖς αὐτὸ ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, καὶ χρίσεις αὐτόν. καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ προσάξεις, καὶ ἐνδύσεις αὐτοὺς χιτῶνας. καὶ ζώσεις αὐτοὺς δ ταῖς ζώναις, καὶ περιθήσεις αὐτοῖς τὰς κιδάρεις. καὶ ἔσται αὐτοῖς ἱερατεία μοι εἰς τὸν αἰῶνα. ε καὶ τελειώσεις ἀαρὼν τὰς χεῖρας αὐτοῦ, καὶ τὰς χεῖρας τῶν υἱῶν αὐτοῦ. καὶ προσάξεις τὸν μόσχον ἐπὶ τὰς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. καὶ ἐπιθήσουσιν ἀαρὼν καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ τὰς χεῖρας αὐτῶν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ μόσχου, ἔναντι κυρίου, παρὰ τὰς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. καὶ σφάξεις τὸν μόσχον ἔναντι κυρίου, παρὰ τὰς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. καὶ λήψῃ ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ μόσχου, καὶ θήσεις ἐπὶ τῶν κεράτων τοῦ θυσιαστηρίου τῷ δακτύλῳ σου. τὸ δὲ λοιπὸν πᾶν αἷμα ἐκχεεῖς παρὰ τὴν βάσιν τοῦ θυσιαστηρίου. καὶ λήψῃ πᾶν τὸ στέαρ τὸ ἐπὶ τῆς κοιλίας, καὶ τὸν λοβὸν τοῦ ἥπατος, καὶ τοὺς δύο νεφροὺς, καὶ τὸ στέαρ τὸ ἐπ᾽ αὐτῶν, καὶ ἐπιθήσεις ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον. τὰ δὲ κρέατα τοῦ μόσχου, καὶ τὸ δέρμα, καὶ τὴν κόπρον κατακαύσεις πυρὶ ἔξω τῆς παρεμβολῆς. ζ ἁμαρτίας γάρ ἐστι. καὶ τὸν κριὸν λήψῃ τὸν ἕνα, καὶ ἐπιθήσουσιν ἀαρὼν καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ τὰς χεῖρας αὐτῶν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ κριοῦ. καὶ σφάξεις αὐτὸν, καὶ λαβὼν τὸ αἷμα προσχεεῖς πρὸς τὸ θυσιαστήριον κύκλῳ. καὶ τὸν κριὸν διχοτομήσεις κατὰ μέλη. καὶ πλυνεῖς τὰ ἐνδόσθια καὶ τοὺς πόδας ὕδατι, καὶ ἐπιθήσεις ἐπὶ τὰ διχοτομήματα σὺν τῇ κεφαλῇ. καὶ ἀνοίσεις ὅλον τὸν κριὸν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον, ὁλοκαύτωμα τῷ κυρίῳ η εἰς ὀσμὴν εὐωδίας. θυμίαμα κυρίῳ ἐστί. καὶ λήψῃ τὸν κριὸν τὸν δεύτερον, καὶ ἐπιθήσει ἀαρὼν καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ τὰς χεῖρας αὐτῶν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ κριοῦ. καὶ σφάξεις αὐτὸν, καὶ λήψῃ τοῦ αἵματος αὐτοῦ, καὶ ἐπιθήσεις ἐπὶ τὸν λοβὸν τοῦ ὠτὸς ἀαρὼν τοῦ δεξιοῦ, θ καὶ ἐπὶ τὸ ἄκρον τῆς δεξιᾶς χειρὸς, καὶ ἐπὶ τὸ ἄκρον τοῦ ποδὸς τοῦ δεξιοῦ, καὶ ἐπὶ τοὺς λοβοὺς τῶν ὤτων τῶν υἱῶν αὐτοῦ τῶν δεξιῶν, καὶ ἐπὶ τὰ ἄκρα τῶν χειρῶν αὐτῶν τῶν δεξιῶν, καὶ ἐπὶ τὰ ἄκρα τῶν ποδῶν αὐτῶν τῶν δεξιῶν. καὶ λήψῃ ἀπὸ τοῦ αἵματος ι τοῦ ἀπὸ τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ ἀπὸ τοῦ ἐλαίου τῆς χρίσεως, καὶ ῥανεῖς ἐπὶ ἀαρὼν καὶ ἐπὶ τὴν στολὴν αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ καὶ ἐπὶ τὰς στολὰς τῶν υἱῶν αὐτοῦ μετ᾽ αὐτοῦ. καὶ ἁγιασθήσεται αὐτὸς καὶ ἡ στολὴ αὐτοῦ, καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ καὶ αἱ στολαὶ τῶν υἱῶν αὐτοῦ μετ᾽ αὐτοῦ. τὸ δὲ αἷμα τοῦ κριοῦ προσχεεῖς πρὸς τὸ θυσιαστήριον κύκλῳ. κ καὶ λήψῃ ἀπὸ τοῦ κριοῦ τὸ στέαρ αὐτοῦ, καὶ τὸ στέαρ τὸ κατακαλύπτον τὴν κοιλίαν, καὶ τὸν λοβὸν τοῦ ἥπατος, καὶ τοὺς δύο νεφροὺς, καὶ τὸ στέαρ τὸ ἐπ᾽ αὐτῶν, καὶ λ τὸν βραχίονα τὸν δεξιόν. ἔστι γὰρ τελείωσις αὕτη. καὶ ἄρτον ἕνα ἐξ ἐλαίου, καὶ λάγανον ἓν ἀπὸ τοῦ κανοῦ τῶν ἀζύμων τῶν προτεθειμένων ἔναντι κυρίου. καὶ ἐπιθήσεις τὰ πάντα ἐπὶ τὰς χεῖρας ἀαρὼν, καὶ ἐπὶ τὰς χεῖρας τῶν υἱῶν αὐτοῦ. μ καὶ ἀφοριεῖς αὐτὰ ἀφόρισμα ἔναντι κυρίου. καὶ λήψῃ αὐτὰ ἐκ τῶν χειρῶν αὐτῶν, καὶ ἀνοίσεις ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον τῆς ὁλοκαυτώσεως εἰς ὀσμὴν εὐωδίας ἔναντι κυρίου. κάρπωμά ἐστι κυρίῳ. ν λήψῃ τὸ στηθύνιον ἀπὸ τοῦ κριοῦ τῆς τελειώσεως, ὅ ἐστιν ἀαρών. καὶ ἀφοριεῖς αὐτὸ ἀφόρισμα ἔναντι κυρίου, καὶ ἔσται σοι ἐν μερίδι. καὶ ἁγιάσεις τὸ στηθύνιον ἀφόρισμα, καὶ τὸν βραχίονα τοῦ ἀφαιρέματος, ὃς ἀφώρισται καὶ ὃς ἀφῄρηται ἀπὸ τοῦ κριοῦ τῆς τελειώσεως ἀπὸ τοῦ ἀαρὼν, καὶ ἀπὸ τῶν υἱῶν αὐτοῦ. καὶ ἔσται ἀαρὼν καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ νόμιμον αἰώνιον παρὰ τῶν υἱῶν ἰσραήλ. ἔστι γὰρ ἀφόρισμα τοῦτο. καὶ ἀφαίρεμα ἔσται παρὰ τῶν υἱῶν ἰσραὴλ ἀπὸ τῶν θυμάτων τῶν σωτηρίων τῶν υἱῶν ἰσραὴλ ἀφαίρεμα κυρίῳ. καὶ ἡ στολὴ τοῦ ἁγίου, ἥ ἐστιν ἀαρὼν, ἔσται τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ μετ᾽ αὐτὸν, χρι-

θῆναι αὐτοὺς ἐν αὐτοῖς, καὶ τελειῶσαι τὰς χεῖρας αὐτῶν. ἑπτὰ ἡμέρας. ἐνδύσεται αὐτὰ ὁ ἱερεὺς ὁ ἀντ' αὐτοῦ ἐκ τῶν υἱῶν αὐτοῦ, ὃς εἰσελεύσεται εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου λειτουργεῖν ἐν τοῖς ἁγίοις. καὶ τὸν κριὸν τῆς τελειώσεως λήψῃ, καὶ ἑψήσεις τὰ κρέα ἐν τόπῳ ἁγίῳ. καὶ ἔδονται ἀαρὼν καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ τὰ κρέα τοῦ κριοῦ, καὶ τοὺς ἄρτους τοὺς ἐν τῷ κανῷ παρὰ τὰς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. ἔδονται αὐτὰ ἐν οἷς ἡγιάσθησαν ἐν αὐτοῖς τελειῶσαι τὰς χεῖρας αὐτῶν ἁγιάσαι αὐτούς. καὶ ἀλλογενὴς οὐκ ἔδεται ἀπ' αὐτῶν. ἔστι γὰρ ἅγια. ἐὰν δὲ καταλειφθῇ ἀπὸ τῶν κρεῶν τῆς θυσίας τῆς τελειώσεως καὶ τῶν ἄρτων ἕως πρωΐ, κατακαύσεις τὰ λοιπὰ πυρί. οὐ βρωθήσεται. ἁγίασμα γάρ ἐστι. καὶ ποιήσεις ἀαρὼν καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ οὕτω κατὰ πάντα ὅσα ἐνετειλάμην σοι. ἑπτὰ ἡμέρας τελειώσεις τὰς χεῖρας αὐτῶν. καὶ τὸ μοσχάριον τῆς ἁμαρτίας ποιήσεις [ν] τῇ ἡμέρᾳ τοῦ καθαρισμοῦ. καὶ καθαριεῖς τὸ θυσιαστήριον ἐν τῷ ἁγιάζειν σε ἐπ' αὐτῷ. καὶ χρίσεις αὐτὸ ὥστε ἁγιάσαι αὐτό. [ξ] ἑπτὰ ἡμέρας καθαριεῖς τὸ θυσιαστήριον, καὶ ἁγιάσεις αὐτό. καὶ [ο] ἔσται τὸ θυσιαστήριον, ἅγιον τοῦ ἁγίου. πᾶς ὁ ἁπτόμενος τοῦ θυσιαστηρίου, ἁγιασθήσεται. καὶ ταῦτά ἐστιν, ἃ ποιήσεις ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου. ἀμνοὺς ἐνιαυσίους ἀμώμους δύο τὴν ἡμέραν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον ἐνδελεχῶς, κάρπωμα ἐνδελεχισμοῦ. τὸν ἀμνὸν τὸν ἕνα ποιήσεις τὸ πρωΐ, καὶ τὸν ἀμνὸν τὸν δεύτερον ποιήσεις τὸ δειλινόν. καὶ δέκατον σεμιδάλεως πεφυραμένης ἐν ἐλαίῳ κεκομμένῳ τῷ τετάρτῳ τοῦ εἶν. καὶ σπονδὴν τὸ τέταρτον τοῦ εἶν οἴνου τῷ ἀμνῷ τῷ ἑνί. καὶ τὸν ἀμνὸν τὸν δεύτερον ποιήσεις τὸ δειλινόν, κατὰ τὴν θυσίαν τὴν πρωϊνήν, καὶ κατὰ τὴν σπονδὴν αὐτοῦ. ποιήσεις εἰς ὀσμὴν εὐωδίας κάρπωμα κυρίῳ, θυσίαν ἐνδελεχισμοῦ εἰς γενεὰς ὑμῶν, ἐπὶ θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου ἔναντι κυρίου, ἐν οἷς γνωσθήσομαί σοι ἐκεῖθεν, ὥστε λαλῆσαί σοι. καὶ τάξομαι ἐκεῖ τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ, καὶ ἁγιασθήσομαι ἐν δόξῃ μου. καὶ ἁγιάσω τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου, καὶ τὸ θυσιαστήριον. καὶ ἀαρὼν καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ ἁγιάσω, ἱερατεύειν μοι. καὶ ἐπικληθήσομαι ἐν τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ, καὶ ἔσομαι αὐτῶν θεός. καὶ γνώσονται, ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος ὁ θεὸς αὐτῶν, ὁ ἐξαγαγὼν αὐτοὺς ἐκ γῆς αἰγύπτου, ἐπικληθῆναι αὐτοῖς, καὶ εἶναι αὐτῶν θεός.

[α] Καὶ λάγανα ἄζυμα] Schol. κολλύρας ἀζύμοις ἀναμεμιγμένας. [β] [Καὶ τὸν χιτῶνα καὶ τὸν ποδήρη] Theodotio. τὸν χιτῶνα, καὶ τὸν ἐπενδύτην τῆς ἐπωμίδος. Symmachus. τὸν χιτῶνα καὶ τὸ ἐπένδυμα τοῦ ἐπενδύματος. [γ] [Καὶ ἐπιθήσεις τὸ πέταλον] S. ἀφόρισμα. Schol. ἄλλος. τὸ ἅγιον. [δ] [Ταῖς ζώναις] Th. ζώνῃ ἀαρών. Aquila. διὰ ζώνην ἀαρών. [ε] [Καὶ τελειώσεις ἀαρὼν τὰς χεῖρας αὐτοῦ] AA.LL. καὶ τελειώσεις τὰς χεῖρας ἀαρών, καὶ τὰς χεῖρας τῶν υἱῶν αὐτοῦ. [ζ] [Ἁμαρτίας γάρ ἐστιν] AA.LL. ἁμαρτία. [η] [Εἰς ὀσμὴν εὐωδίας] Schol. οἱ ἄλλοι. εὐαρεστήσεως. [θ] [Καὶ ἐπὶ τὸ ἄκρον τῆς δεξιᾶς χειρός] Schol. τὸν ἀντιδάκτυλον. [ι] [Τοῦ ἀπὸ τοῦ θυσιαστηρίου] AA.LL. habent, τοῦ ἐπάνω τοῦ θυσιαστηρίου. [κ] [Καὶ λήψῃ ἀπὸ τοῦ κριοῦ τὸ στέαρ αὐτοῦ] Alius Interpres addit ex Hebr. καὶ τὴν κέρκον. [λ] [Καὶ τὸν βραχίονα τὸν δεξιόν] Schol. οἱ λοιποί. τὴν κνήμην. [μ] [Καὶ ἀφοριεῖς αὐτὰ ἀφόρισμα] AA. LL. αὐτοῖς. [ν] [Τῇ ἡμέρᾳ τοῦ καθαρισμοῦ] A. S. & Th. ἐξιλασμοῦ. [ξ] [Ἑπτὰ ἡμέρας καθαριεῖς] Schol. οἱ λοιποί. ἐξιλάσῃ. [ο] [Ἔσται τὸ θυσιαστήριον ἅγιον τοῦ ἁγίου] Schol. τῶν ἁγίων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Λ'. 30

Καὶ ποιήσεις θυσιαστήριον θυμιάματος ἐκ ξύλων ἀσήπτων. καὶ ποιήσεις αὐτὸ πήχεως τὸ μῆκος, καὶ πήχεως τὸ εὖρος. τετράγωνον ἔσται, καὶ δύο πήχεων τὸ ὕψος. ἐξ αὐτοῦ ἔσται τὰ κέρατα αὐτοῦ. καὶ καταχρυσώσεις χρυσίῳ καθαρῷ τὴν ἐσχάραν αὐτοῦ, καὶ τοὺς τοίχους αὐτοῦ κύκλῳ, καὶ τὰ κέρατα αὐτοῦ. καὶ ποιήσεις αὐτῷ στρεπτὴν στεφάνην χρυσῆν κύκλῳ. καὶ δύο δακτυλίους χρυσοῦς καθαροὺς ποιήσεις ὑπὸ τὴν στρεπτὴν στεφάνην αὐτοῦ, εἰς τὰ δύο κλίτη ποιήσεις ἐν τοῖς δυσὶ πλευροῖς. καὶ ἔσονται ψαλίδες ταῖς σκυτάλαις, ὥστε αἴρειν αὐτὸ ἐν αὐταῖς. καὶ ποιήσεις σκυτάλας ἐκ ξύλων ἀσήπτων, καὶ καταχρυσώσεις αὐτὰς χρυσίῳ. καὶ θήσεις αὐτὸ ἀπέναντι τοῦ καταπετάσματος, τοῦ ὄντος [α] ἐπὶ τῆς κιβωτοῦ τῶν μαρτυρίων, ἐν οἷς γνωσθήσομαί σοι ἐκεῖθεν. καὶ θυμιάσει ἐπ' αὐτοῦ ἀαρὼν θυμίαμα σύνθετον λεπτὸν τὸ πρωΐ πρωΐ. ὅταν ἐπισκευάζῃ τοὺς λύχνους, θυμιάσει ἐπ' αὐτοῦ, καὶ ὅταν ἐξάπτῃ ἀαρὼν τοὺς λύχνους, [β] ὀψέ, θυμιάσει ἐπ' αὐτοῦ. θυμίαμα ἐνδελεχισμοῦ διαπαντὸς ἔναντι κυρίου εἰς γενεὰς αὐτῶν. καὶ οὐκ ἀνοίσεις ἐπ' αὐτοῦ θυμίαμα ἕτερον. κάρπωμα θυσίαν, καὶ σπονδὴν οὐ σπείσεις ἐπ' αὐτοῦ. [γ] καὶ ἐξιλάσεται ἐπ' αὐτοῦ ἀαρὼν ἐπὶ τῶν κεράτων αὐτοῦ ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ. [δ] ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ καθαρισμοῦ καθαριεῖ αὐτό. εἰς γενεὰς αὐτῶν. ἅγιον τῶν ἁγίων ἐστὶ κυρίῳ. καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων. ἐὰν λάβῃς τὸν συλλογισμὸν τῶν υἱῶν ἰσραὴλ ἐν τῇ ἐπισκοπῇ αὐτῶν, [ε] καὶ δώσουσιν ἕκαστος [ζ] λύτρα τῆς ψυχῆς αὐτοῦ κυρίῳ, καὶ οὐκ ἔσται ἐν αὐτοῖς πτῶσις ἐν τῇ ἐπισκοπῇ αὐτῶν. καὶ τοῦτό ἐστιν ὃ δώσουσιν [η] ὅσοι ἂν παραπορεύωνται τὴν ἐπίσκεψιν, τὸ ἥμισυ τοῦ διδράχμου ὅ ἐστι κατὰ τὸ δίδραχμον τὸ ἅγιον, εἴκοσι ὀβολοὶ τὸ δίδραχμον, τὸ δὲ ἥμισυ τοῦ διδράχμου, εἰσφορὰ κυρίῳ. [θ] πᾶς ὁ παραπορευόμενος εἰς τὴν ἐπίσκεψιν ἀπὸ εἰκοσαετοῦς καὶ ἐπάνω, δώσουσι τὴν εἰσφορὰν κυρίῳ. ὁ πλουτῶν οὐ προσθήσει, καὶ ὁ πενόμενος οὐκ ἐλαττονήσει ἀπὸ τοῦ ἡμίσεως τοῦ διδράχμου ἐν τῷ διδόναι τὴν εἰσφορὰν κυρίῳ, ἐξιλάσασθαι περὶ τῶν ψυχῶν ὑμῶν. καὶ λήψῃ τὸ ἀργύριον τῆς εἰσφορᾶς παρὰ τῶν υἱῶν ἰσραήλ, καὶ δώσεις αὐτὸ εἰς τὸ κάτεργον τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. καὶ ἔσται τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ μνημόσυνον ἔναντι κυρίου, ἐξιλάσασθαι περὶ τῶν ψυχῶν ὑμῶν. καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων. ποίησον λουτῆρα χαλκοῦν, καὶ βάσιν αὐτῷ χαλκῆν, ὥστε νίπτεσθαι. καὶ θήσεις αὐτὸν ἀνὰ μέσον τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, καὶ ἀνὰ μέσον τοῦ θυσιαστηρίου. καὶ ἐκχεεῖς εἰς αὐτὸν ὕδωρ. καὶ νίψεται ἀαρὼν καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ ἐξ αὐτοῦ τὰς χεῖρας, καὶ τοὺς πόδας ὕδατι. ὅταν εἰσπορεύωνται εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου [ι] νίψονται ὕδατι, καὶ οὐ μὴ ἀποθάνωσιν, ὅταν προσπορεύωνται πρὸς τὸ θυσιαστήριον λειτουργεῖν καὶ ἀναφέρειν τὰ ὁλοκαυτώματα κυρίῳ. νίψονται τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας ὕδατι, ὅταν εἰσπορεύωνται εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ

μαρτυρίου· ι νίψονται ὕδατι, ἵνα μὴ ἀποθάνωσι. καὶ ἔσται αὐτοῖς νόμιμον αἰώνιον, αὐτῷ καὶ ταῖς γενεαῖς αὐτοῦ μετ᾽ αὐτόν. καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων. κ καὶ σὺ λάβε ἡδύσματα τὸ ἄνθος σμύρνης ἐκλεκτῆς πεντακοσίους σίκλους, καὶ κινναμώμου εὐώδους τὸ ἥμισυ τούτου διακοσίους πεντήκοντα, καὶ καλάμου εὐώδους διακοσίους πεντήκοντα, καὶ ἴρεως πεντακοσίους σίκλους τοῦ ἁγίου, καὶ ἔλαιον ἐξ ἐλαιῶν ἄν. καὶ ποιήσεις αὐτὸ ἔλαιον χρίσμα ἅγιον μύρον μυρεψικὸν τέχνῃ μυρεψοῦ. ἔλαιον χρίσμα ἅγιον ἔσται. καὶ χρίσεις ἐξ αὐτοῦ τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου, καὶ τὴν κιβωτὸν τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου καὶ πάντα τὰ σκεύη αὐτῆς, καὶ τὴν λυχνίαν καὶ πάντα τὰ σκεύη αὐτῆς, καὶ τὸ θυσιαστήριον τοῦ θυμιάματος, καὶ τὸ θυσιαστήριον τῶν ὁλοκαυτωμάτων καὶ πάντα αὐτοῦ τὰ σκεύη, καὶ τὴν τράπεζαν καὶ πάντα τὰ σκεύη αὐτῆς, καὶ τὸν λουτῆρα. καὶ ἁγιάσεις αὐτά. καὶ ἔσται ἅγια τῶν ἁγίων. πᾶς ὁ ἁπτόμενος αὐτῶν, ἁγιασθήσεται. καὶ ἀαρὼν καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ χρίσεις, καὶ ἁγιάσεις αὐτοὺς ἱερατεύειν μοι. καὶ τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ λαλήσεις, λέγων· ἔλαιον ἄλειμμα χρίσεως ἅγιον ἔσται τοῦτο ὑμῖν εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν. ἐπὶ σάρκα ἀνθρώπου οὐ χρισθήσεται. καὶ κατὰ τὴν σύνθεσιν ταύτην οὐ ποιήσετε ὑμῖν ἑαυτοῖς ὡσαύτως. ἅγιόν ἐστι, καὶ ἁγίασμα ἔσται ὑμῖν. ὃς ἂν ποιήσῃ ὡσαύτως, καὶ ὃς ἂν δῷ ἀπ᾽ αὐτοῦ ἀλλογενεῖ, ἐξολοθρευθήσεται ἐκ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ. καὶ εἶπε κύριος πρὸς μωυσῆν. λάβε σεαυτῷ ἡδύσματα, στακτήν, ὄνυχα, χαλβάνην ἡδυσμοῦ, καὶ λίβανον διαφανῆ. ἴσον ἴσῳ ἔσται. καὶ ποιήσουσιν ἐν αὐτῷ θυμίαμα μυρεψικὸν ἔργον μυρεψοῦ μεμιγμένον. καθαρὸν ἔργον ἅγιον. καὶ συγκόψεις ἐκ τούτων λεπτόν, καὶ θήσεις ἀπέναντι τῶν μαρτυρίων ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου, ὅθεν γνωσθήσομαί σοι ἐκεῖθεν. ἅγιον τῶν ἁγίων ἔσται ὑμῖν θυμίαμα. λ κατὰ τὴν σύνθεσιν ταύτην οὐ ποιήσετε ὑμῖν ἑαυτοῖς. ἁγίασμα ἔσται ὑμῖν κυρίῳ. ὃς ἂν ποιήσῃ ὡσαύτως, ὥστε ὀσφραίνεσθαι ἐν αὐτῷ, ἀπολεῖται ἐκ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ.

α Ἐπὶ τῆς κιβωτοῦ τῶν μαρτυρίων] AA.LL. addunt, κατὰ πρόσωπον ἱλαστηρίου, ὅ ἐστιν ἐπὶ τῶν μαρτυρίων. β [Οψέ, θυμιάσει] Οψὲ abest ab aliquibus libris. γ [Καὶ ἐξιλάσεται ἐπ᾽ αὐτοῦ ἀαρών] AA. LL. καὶ ἐξιλάσεται ἀαρὼν ἐπὶ τῶν κεράτων αὐτοῦ ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ καθαρισμοῦ τῶν ἁμαρτιῶν. quam ſcripturam ſequutus eſt S. Auguſtinus, cum vertit. Et depropitiabit Aaron ſuper cornua eius ſemel in anno de ſanguine propitiationis deliſtorum, ſemel in anno purificabit illud. AA. LL. poſt verbum ἁμαρτιῶν, addunt, τοῦ ἐξιλασμοῦ. δ [Ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ καθαρισμοῦ] Aquila. ἐξιλασμοῦ. ε [Καὶ δώσουσιν ἕκαστος λύτρα] Schol. ἄλλος. ἐξίλασμα. ζ [Λύτρα τῆς ψυχῆς] Schol. ἐξιλασμόν. η [Ὅσοι ἂν παραπορεύωνται τὴν ἐπίσκεψιν] Schol. ὁ πορευόμενος ἐν τοῖς ἀριθμοῖς. θ [Πᾶς ὁ παραπορευόμενος τὴν ἐπίσκεψιν] Schol. ἄλλος· πᾶς ὁ πορευόμενος ἐν τοῖς ἀριθμοῖς. ι [Νίψονται ὕδατι, ἵνα μὴ ἀποθάνωσι] Hæc repetitio ab aliquibus libris abeſt. κ [Καὶ σὺ λάβε ἡδύσματα] A. ἀρώματα. λ [Κατὰ τὴν σύνθεσιν ταύτην οὐ ποιήσετε] Schol. οἱ λοιποί. οὐ ποιηθήσεται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΑ′. 31

Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων. ἰδοὺ ἀνακέκλημαι ἐξ ὀνόματος τὸν βεσελεὴλ τὸν τοῦ οὐρείου τὸν ὢρ, ἐκ τῆς φυλῆς ἰούδα. καὶ ἐνέπλησα αὐτὸν πνεῦμα θεῖον σοφίας καὶ συνέσεως καὶ ἐπιστήμης, ἐν παντὶ ἔργῳ διανοεῖσθαι, καὶ ἀρχιτεκτονῆσαι, ἐργάζεσθαι τὸ χρυσίον, καὶ τὸ ἀργύριον, καὶ τὸν χαλκόν, καὶ τὴν ὑάκινθον, καὶ τὴν πορφύραν, καὶ α τὸ κόκκινον τὸ νηστόν, β καὶ τὰ λιθουργικά, καὶ εἰς τὰ ἔργα τὰ τεκτονικὰ τῶν ξύλων, ἐργάζεσθαι κατὰ πάντα τὰ ἔργα. καὶ ἐγὼ ἔδωκα αὐτὸν καὶ τὸν ἐλιὰβ τὸν τοῦ ἀχισαμὰχ ἐκ φυλῆς δάν. καὶ παντὶ συνετῷ καρδίᾳ δέδωκα σύνεσιν. καὶ ποιήσουσι πάντα ὅσα συνέταξά σοι. τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου, καὶ τὴν κιβωτὸν τῆς διαθήκης, καὶ τὸ ἱλαστήριον τὸ ἐπ᾽ αὐτῆς, καὶ τὴν διασκευὴν τῆς σκηνῆς, καὶ τὰ θυσιαστήρια, καὶ τὴν τράπεζαν καὶ πάντα τὰ σκεύη αὐτῆς, καὶ τὴν λυχνίαν τὴν καθαρὰν καὶ πάντα τὰ σκεύη αὐτῆς, καὶ τὸν λουτῆρα καὶ τὴν βάσιν αὐτοῦ, καὶ τὰς στολὰς τὰς λειτουργικὰς ἀαρών, καὶ τὰς στολὰς τῶν υἱῶν αὐτοῦ ἱερατεύειν μοι, καὶ τὸ ἔλαιον τῆς χρίσεως, καὶ τὸ θυμίαμα τῆς συνθέσεως τοῦ ἁγίου. κατὰ πάντα ὅσα ἐγὼ ἐνετειλάμην σοι, ποιήσουσι. καὶ εἶπε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων. καὶ σὺ σύνταξον τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ, λέγων. ὁρᾶτε, καὶ τὰ σάββατά μου φυλάξεσθε. σημεῖόν ἐστι παρ᾽ ἐμοὶ καὶ ἐν ὑμῖν εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν, ἵνα γνῶτε ὅτι ἐγὼ κύριος ὁ ἁγιάζων ὑμᾶς. καὶ φυλάξεσθε τὰ σάββατα, ὅτι ἅγιον τοῦτό ἐστι κυρίῳ ὑμῖν. ὁ βεβηλῶν αὐτό, θανάτῳ θανατωθήσεται. πᾶς ὃς ποιήσει ἐν αὐτῷ ἔργον, ἐξολοθρευθήσεται ἡ ψυχὴ ἐκείνη ἐκ μέσου τοῦ λαοῦ αὐτοῦ. ἓξ ἡμέρας ποιήσεις ἔργα, τῇ δὲ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ σάββατα ἀνάπαυσις ἁγία τῷ κυρίῳ. πᾶς ὃς ποιήσει ἔργον τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ, θανατωθήσεται. καὶ φυλάξουσιν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ τὰ σάββατα ποιεῖν αὐτὰ εἰς τὰς γενεὰς αὐτῶν. διαθήκη αἰώνιος ἐν ἐμοὶ καὶ τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ, σημεῖόν ἐστιν ἐν ἐμοὶ αἰώνιον. ὅτι ἓξ ἡμέραις ἐποίησε κύριος τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ κατέπαυσε, καὶ ἐπαύσατο. καὶ ἔδωκε μωυσῇ ἡνίκα κατέπαυσε λαλῶν αὐτῷ ἐν τῷ ὄρει τῷ σινὰ τὰς δύο πλάκας τοῦ μαρτυρίου, πλάκας λιθίνας γεγραμμένας τῷ δακτύλῳ τοῦ θεοῦ.

α. Τὸ κόκκινον τὸ νηστόν] AA.LL. addunt, καὶ τὴν βύσσον τὴν κεκλωσμένην. β [Καὶ τὰ λιθουργικά] AA. LL. καὶ εἰς τά.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΒ′. 32

Καὶ ἰδὼν ὁ λαός, ὅτι κεχρόνικε μωυσῆς καταβῆναι ἐκ τοῦ ὄρους, α συνέστη ὁ λαὸς ἐπὶ ἀαρὼν καὶ λέγουσιν αὐτῷ. ἀνάστηθι, καὶ ποίησον ἡμῖν θεούς, οἳ προπορεύσονται ἡμῶν. ὁ γὰρ μωυσῆς οὗτος ὁ ἄνθρωπος ὃς ἐξήγαγεν ἡμᾶς ἐκ γῆς αἰγύπτου, οὐκ οἴδαμεν τί γέγονεν αὐτῷ. καὶ λέγει αὐτοῖς ἀαρών. περιέλεσθε

τὰ ἐνώτια τὰ χρυσᾶ τὰ ἐν τοῖς ὠσὶ τῶν γυναικῶν ὑμῶν καὶ θυγατέρων, καὶ ἐνέγκατε πρός με. καὶ περιείλαντο πᾶς ὁ λαὸς τὰ ἐνώτια τὰ χρυσᾶ τὰ ἐν τοῖς ὠσὶν αὐτῶν, καὶ ἤνεγκαν πρὸς ἀαρών, καὶ ἐδέξατο ἐκ τῶν χειρῶν αὐτῶν, β καὶ ἔπλασεν αὐτὰ ἐν τῇ γραφίδι. γ καὶ ἐποίησεν αὐτὰ μόσχον χωνευτόν, καὶ εἶπεν. οὗτοι οἱ θεοί σου ἰσραὴλ, οἵτινες ἀνεβίβασάν σε ἐκ γῆς αἰγύπτου. καὶ ἰδὼν ἀαρὼν ᾠκοδόμησε θυσιαστήριον κατέναντι αὐτοῦ. καὶ ἐκήρυξεν ἀαρὼν, λέγων. ἑορτὴ τοῦ κυρίου αὔριον. καὶ ὀρθρίσας τῇ ἐπαύριον ἀνεβίβασεν ὁλοκαυτώματα, καὶ προσήνεγκε θυσίαν σωτηρίου. καὶ ἐκάθισεν ὁ λαὸς φαγεῖν καὶ πιεῖν, καὶ ἀνέστησαν παίζειν. καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων. βάδιζε τὸ τάχος, κατάβηθι ἐντεῦθεν. ἠνόμησε γὰρ ὁ λαός σου, ὃν ἐξήγαγες ἐκ γῆς αἰγύπτου. παρέβησαν ταχὺ ἐκ τῆς ὁδοῦ, ἧς ἐνετείλω αὐτοῖς. ἐποίησαν ἑαυτοῖς μόσχον, καὶ προσκεκυνήκασιν αὐτῷ, καὶ τεθύκασιν αὐτῷ, καὶ εἶπαν. οὗτοι οἱ θεοί σου ἰσραὴλ, οἵτινες ἀνεβίβασάν σε ἐκ γῆς αἰγύπτου. καὶ νῦν ἔασόν με, καὶ θυμωθεὶς ὀργῇ εἰς αὐτοὺς, ἐκτρίψω αὐτοὺς, καὶ ποιήσω σε εἰς ἔθνος μέγα. καὶ ἐδεήθη μωυσῆς ἔναντι κυρίου τοῦ θεοῦ, καὶ εἶπεν. ἱνατί κύριε θυμοῖ ὀργῇ εἰς τὸν λαόν σου, οὓς ἐξήγαγες ἐκ γῆς αἰγύπτου ἐν ἰσχύϊ μεγάλῃ, καὶ ἐν τῷ βραχίονί σου τῷ ὑψηλῷ; μή ποτε εἴπωσιν οἱ αἰγύπτιοι, λέγοντες. μετὰ πονηρίας ἐξήγαγεν αὐτοὺς ἀποκτεῖναι ἐν τοῖς ὄρεσι, καὶ ἐξαναλῶσαι αὐτοὺς ἀπὸ τῆς γῆς. παῦσαι τῆς ὀργῆς τοῦ θυμοῦ σου, καὶ ἵλεως γενοῦ ἐπὶ τῇ κακίᾳ τοῦ λαοῦ σου, μνησθεὶς ἀβραὰμ καὶ ἰσαὰκ καὶ ἰακὼβ τῶν σῶν οἰκετῶν, οἷς ὤμοσας κατὰ σεαυτοῦ, καὶ ἐλάλησας πρὸς αὐτοὺς, λέγων. πολυπληθυνῶ τὸ σπέρμα ὑμῶν ὡσεὶ τὰ ἄστρα τοῦ οὐρανοῦ τῷ πλήθει. καὶ πᾶσαν τὴν γῆν ταύτην ἣν εἶπας δ δοῦναι αὐτοῖς, καὶ καθέξουσιν αὐτὴν εἰς τὸν αἰῶνα. ε καὶ ἱλάσθη κύριος περὶ ποιῆσαι τὸν λαὸν αὐτοῦ. καὶ ἀποστρέψας μωυσῆς, κατέβη ἀπὸ τοῦ ὄρους. καὶ αἱ δύο πλάκες τοῦ μαρτυρίου ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ, πλάκες λίθιναι καταγεγραμμέναι ἐξ ἀμφοτέρων τῶν μερῶν αὐτῶν, ἔνθεν καὶ ἔνθεν ἦσαν γεγραμμέναι. καὶ αἱ πλάκες ἔργον θεοῦ ἦσαν, καὶ ἡ γραφὴ γραφὴ θεοῦ κεκολαμμένη ἐν ταῖς πλαξί. καὶ ἀκούσας ἰησοῦς τῆς φωνῆς τοῦ λαοῦ κραζόντων, λέγει πρὸς μωυσῆν. φωνὴ πολέμου ἐν τῇ παρεμβολῇ. καὶ λέγει. ζ οὐκ ἔστι φωνὴ ἐξαρχόντων κατ' ἰσχὺν, οὐδὲ φωνὴ ἐξαρχόντων τροπῆς, ἀλλὰ φωνὴν ἐξαρχόντων οἴνου ἐγὼ ἀκούω. καὶ ἡνίκα ἤγγιζε τῇ παρεμβολῇ, ὁρᾷ τὸν μόσχον καὶ τοὺς χορούς, καὶ ὀργισθεὶς θυμῷ μωυσῆς, ἔρριψεν ἀπὸ τῶν χειρῶν αὐτοῦ τὰς δύο πλάκας, καὶ συνέτριψεν αὐτὰς ὑπὸ τὸ ὄρος. καὶ λαβὼν τὸν μόσχον ὃν ἐποίησαν, κατέκαυσεν αὐτὸν ἐν πυρὶ, καὶ κατήλεσεν αὐτὸν λεπτὸν, καὶ ἔσπειρεν αὐτὸν ἐπὶ τὸ ὕδωρ, καὶ ἐπότισεν αὐτὸ τοὺς υἱοὺς ἰσραήλ. καὶ εἶπε μωυσῆς τῷ ἀαρών. τί ἐποίησέ σοι ὁ λαὸς οὗτος, ὅτι ἐπήγαγες ἐπ' αὐτοὺς ἁμαρτίαν μεγάλην; καὶ εἶπεν ἀαρὼν πρὸς μωυσῆν. μὴ ὀργίζου κύριε. σὺ γὰρ οἶδας τὸ ὅρμημα τοῦ λαοῦ τούτου. λέγουσι γάρ μοι. ποίησον ἡμῖν θεοὺς, οἳ προπορεύσονται ἡμῶν. ὁ γὰρ μωυσῆς οὗτος ὁ ἄνθρωπος, ὃς ἐξήγαγεν ἡμᾶς ἐξ αἰγύπτου, οὐκ οἴδαμεν τί γέγονεν αὐτῷ. καὶ εἶπα αὐτοῖς. εἴ τινι ὑπάρχει χρυσία, περιέλεσθε. καὶ ἔδωκάν μοι. καὶ ἔρριψα εἰς τὸ πῦρ. καὶ ἐξῆλθεν ὁ μόσχος οὗτος. καὶ ἰδὼν μωυσῆς τὸν λαὸν ὅτι διεσκέδασται, διεσκέδασε γὰρ αὐτοὺς ἀαρὼν ἐπίχαρμα τοῖς ὑπεναντίοις αὐτῶν. ἔστη δὲ μωυσῆς ἐπὶ τῆς πύλης τῆς παρεμβολῆς, καὶ εἶπε. τίς πρὸς κύριον; ἴτω πρός με. συνῆλθον οὖν πρὸς αὐτὸν πάντες οἱ υἱοὶ λευί. καὶ λέγει αὐτοῖς. τάδε λέγει κύριος ὁ θεὸς ἰσραήλ. θέσθε ἕκαστος τὴν ἑαυτοῦ ῥομφαίαν ἐπὶ τὸν μηρὸν, καὶ διέλθατε καὶ ἀνακάμψατε ἀπὸ πύλης ἐπὶ πύλην διὰ τῆς παρεμβολῆς, καὶ ἀποκτείνατε ἕκαστος τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ ἕκαστος τὸν πλησίον αὐτοῦ, καὶ ἕκαστος τὸν ἔγγιστα αὐτοῦ. καὶ ἐποίησαν οἱ υἱοὶ λευὶ καθὰ ἐλάλησεν αὐτοῖς μωυσῆς. καὶ ἔπεσαν ἐκ τοῦ λαοῦ ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ εἰς τρισχιλίους ἄνδρας. καὶ εἶπεν αὐτοῖς μωυσῆς. ἐπληρώσατε τὰς χεῖρας ὑμῶν σήμερον κυρίῳ ἕκαστος ἐν τῷ υἱῷ ἢ ἐν τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ, δοθῆναι ἐφ' ὑμᾶς εὐλογίαν. καὶ ἐγένετο μετὰ τὴν αὔριον εἶπε μωυσῆς πρὸς τὸν λαόν. ὑμεῖς ἡμαρτήκατε ἁμαρτίαν μεγάλην. καὶ νῦν ἀναβήσομαι πρὸς τὸν θεὸν, ἵνα ἐξιλάσωμαι περὶ τῆς ἁμαρτίας ὑμῶν. ὑπέστρεψε δὲ μωυσῆς πρὸς κύριον, καὶ εἶπε. δέομαι κύριε. ἡμάρτηκεν ὁ λαὸς οὗτος ἁμαρτίαν μεγάλην, καὶ ἐποίησαν ἑαυτοῖς θεοὺς χρυσοῦς. καὶ νῦν εἰ μὲν ἀφεῖς αὐτοῖς τὴν ἁμαρτίαν αὐτῶν, ἄφες. εἰ δὲ μὴ, ἐξάλειψόν με ἐκ τῆς βίβλου σου, ἧς ἔγραψας. καὶ εἶπε κύριος πρὸς μωυσῆν. εἴ τις ἡμάρτηκεν ἐνώπιόν μου, ἐξαλείψω αὐτοὺς ἐκ τῆς βίβλου μου. νυνὶ δὲ βάδιζε, κατάβηθι, καὶ ὁδήγησον τὸν λαὸν τοῦτον εἰς τὸν τόπον, ὃν εἶπά σοι. ἰδοὺ ὁ ἄγγελός μου προπορεύσεται πρὸ προσώπου σου. ᾗ δ' ἂν ἡμέρᾳ ἐπισκέπτωμαι, ἐπάξω ἐπ' αὐτοὺς τὴν ἁμαρτίαν αὐτῶν. καὶ ἐπάταξε κύριος τὸν λαὸν περὶ τῆς ποιήσεως τοῦ μόσχου, οὗ ἐποίησεν ἀαρών.

α Συνέστη ὁ λαὸς ἐπὶ ἀαρών] Schol. ἄλλος. συνηθροίσθη, ἢ ἐπανέστη. β [Καὶ ἔπλασεν αὐτὰ ἐν γραφίδι] Schol. ἄλλος. ἐν τέχνῃ. γ [Καὶ ἐποίησεν αὐτὰ μόσχον χωνευτὸν, καὶ εἶπεν] AA.LL. ἐποίησαν, & εἶπαν. δ [Δοῦναι αὐτοῖς] AA.LL. τῷ σπέρματι αὐτῶν. ε [Καὶ ἱλάσθη κύριος περὶ ποιῆσαι τὸν λαὸν αὐτοῦ] AA.LL. περὶ τῆς κακίας, ἧς εἶπε ποιῆσαι. In alijs est. ἐπὶ τῇ κακίᾳ, ᾗ εἶπε ποιῆσαι. S. August. in Quæst. Et propitiatus est Dominus de malitia, quam dixit facere populo suo. ζ [Οὐκ ἔστι φωνὴ ἐξαρχόντων] Schol. αὐτὶ τοῦ, οὔτε νικώντων, οὔτε φευγόντων. τὸ σαμαρειτικόν. οὐκέτι φωνὴ ἀποκρίσεως ἀνδρείας, καὶ οὐκέτι φωνὴ ἀποκρίσεως ἥττης, ἀλλὰ φωνὴν ἁμαρτιῶν ἐγὼ ἀκούω.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΓ. 33.

Καὶ εἶπε κύριος πρὸς μωυσῆν. προπορεύου, ἀνάβηθι ἐντεῦθεν σὺ καὶ ὁ λαός σου, οὓς ἐξήγαγες ἐκ γῆς αἰγύπτου, εἰς τὴν γῆν, ἣν ὤμοσα τῷ ἀβραὰμ καὶ ἰσαὰκ καὶ ἰακὼβ, λέγων. τῷ σπέρματι ὑμῶν δώσω αὐτήν. καὶ συναποστελῶ τὸν ἄγγελόν

μου

μου πρὸ προσώπου σου. καὶ ἐκβαλεῖ τὸν ἀμορραῖον, καὶ χετταῖον, καὶ φερεζαῖον, καὶ γεργεσαῖον, καὶ εὐαῖον, καὶ ἰεβουσαῖον, καὶ χαναναῖον. [α] καὶ εἰσάξω σε εἰς γῆν ῥέουσαν γάλα καὶ μέλι. οὐ γὰρ μὴ συναναβῶ μετὰ σοῦ, διὰ τὸ λαὸν σκληροτράχηλόν σε εἶναι, ἵνα μὴ ἐξαναλώσω σε ἐν τῇ ὁδῷ. καὶ ἀκούσας ὁ λαὸς τὸ ῥῆμα τὸ πονηρὸν τοῦτο, κατεπένθησεν ἐν πενθικοῖς. καὶ εἶπε κύριος τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ. ὑμεῖς λαὸς σκληροτράχηλος. ὁρᾶτε, μὴ πληγὴν ἄλλην ἐπάξω ἐγὼ ἐφ' ὑμᾶς, καὶ ἐξαναλώσω ὑμᾶς. νῦν οὖν ἀφέλεσθε τὰς στολὰς τῶν δοξῶν ὑμῶν, καὶ τὸν κόσμον, καὶ δείξω σοι ἃ ποιήσω σοι. καὶ περιείλαντο οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ τὸν κόσμον αὐτῶν, καὶ τὴν περιστολὴν ἀπὸ τοῦ ὄρους τοῦ χωρήβ. καὶ λαβὼν μωυσῆς τὴν σκηνὴν αὐτοῦ, ἔπηξεν ἔξω τῆς παρεμβολῆς, μακρὰν ἀπὸ τῆς παρεμβολῆς. καὶ ἐκλήθη σκηνὴ μαρτυρίου. καὶ ἐγένετο, πᾶς ὁ ζητῶν κύριον ἐξεπορεύετο εἰς τὴν σκηνὴν τὴν ἔξω τῆς παρεμβολῆς. ἡνίκα δ' ἂν εἰσεπορεύετο μωυσῆς εἰς τὴν σκηνὴν ἔξω τῆς παρεμβολῆς, εἱστήκει πᾶς ὁ λαὸς σκοπεύοντες ἕκαστος παρὰ τὰς θύρας τῆς σκηνῆς αὐτοῦ. καὶ κατενοοῦσαν ἀπιόντος μωυσῆ ἕως τοῦ εἰσελθεῖν αὐτὸν εἰς τὴν σκηνήν. ὡς δ' ἂν εἰσῆλθε μωυσῆς εἰς τὴν σκηνὴν, κατέβαινεν ὁ στῦλος τῆς νεφέλης, καὶ ἵστατο ἐπὶ τὴν θύραν τῆς σκηνῆς, καὶ ἐλάλει μωυσῇ. καὶ ἑώρα πᾶς ὁ λαὸς τὸν στῦλον τῆς νεφέλης ἑστῶτα ἐπὶ τῆς θύρας τῆς σκηνῆς. καὶ στάντες πᾶς ὁ λαὸς, προσεκύνησαν ἕκαστος ἀπὸ τῆς θύρας τῆς σκηνῆς αὐτοῦ. καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, ἐνώπιος ἐνωπίῳ, ὡς εἴ τις λαλήσαι πρὸς τὸν ἑαυτοῦ φίλον. καὶ ἀπελύετο εἰς τὴν παρεμβολήν. ὁ δὲ θεράπων ἰησοῦς υἱὸς ναυῆ νέος οὐκ ἐξεπορεύετο ἐκ τῆς σκηνῆς. καὶ εἶπε μωυσῆς πρὸς κύριον. ἰδοὺ σύ μοι λέγεις, ἀνάγαγε τὸν λαὸν τοῦτον, σὺ δὲ οὐκ ἐδήλωσάς μοι, ὃν συναποστελεῖς μετ' ἐμοῦ. σὺ δέ μοι εἶπας, οἶδά σε παρὰ πάντας, καὶ χάριν ἔχεις παρ' ἐμοί. εἰ οὖν εὕρηκα χάριν ἐναντίον σου, [β] ἐμφάνισόν μοι σεαυτόν. [γ] γνωστῶς ἵνα ἴδω σε, ὅπως ἂν ὦ εὑρηκὼς χάριν ἐναντίον σου, καὶ ἵνα γνῶ, ὅτι λαός σου [δ] τὸ ἔθνος τὸ μέγα τοῦτο. καὶ λέγει. αὐτὸς προπορεύσομαί σου, καὶ καταπαύσω σε. καὶ λέγει πρὸς αὐτόν. εἰ μὴ αὐτὸς σὺ συμπορεύῃ, μή με ἀναγάγῃς ἐντεῦθεν. καὶ πῶς γνωστὸν ἔσται ἀληθῶς, ὅτι εὕρηκα χάριν παρὰ σοὶ ἐγώ τε καὶ ὁ λαός σου, ἀλλ' ἢ συμπορευομένου σου μεθ' ἡμῶν; καὶ ἐνδοξασθήσομαι ἐγώ τε καὶ ὁ λαός σου παρὰ πάντα τὰ ἔθνη, ὅσα ἐπὶ τῆς γῆς ἐστιν. καὶ εἶπε κύριος πρὸς μωυσῆν. καὶ τοῦτόν σοι τὸν λόγον, ὃν εἴρηκας, ποιήσω. εὕρηκας γὰρ χάριν ἐνώπιον ἐμοῦ, καὶ οἶδά σε παρὰ πάντας. καὶ λέγει. ἐμφάνισόν μοι σεαυτόν. καὶ εἶπεν. ἐγὼ παρελεύσομαι πρότερός σου τῇ δόξῃ μου, καὶ καλέσω τῷ ὀνόματί μου, κύριος ἐναντίον σου. καὶ ἐλεήσω, ὃν ἂν ἐλεῶ, καὶ οἰκτειρήσω, ὃν ἂν οἰκτείρω. καὶ εἶπεν. οὐ δυνήσῃ ἰδεῖν τὸ πρόσωπόν μου. οὐ γὰρ μὴ ἴδῃ ἄνθρωπος τὸ πρόσωπόν μου, καὶ ζήσεται. καὶ εἶπε κύριος. ἰδοὺ τόπος παρ' ἐμοί, στήσῃ ἐπὶ τῆς πέτρας. ἡνίκα δ' ἂν παρέλθῃ ἡ δόξα μου, καὶ θήσω σε εἰς ὀπὴν τῆς πέτρας, καὶ σκεπάσω τῇ χειρί μου ἐπὶ σὲ, ἕως ἂν παρέλθω. καὶ ἀφελῶ τὴν χεῖρα, καὶ τότε ὄψει τὰ ὀπίσω μου, τὸ δὲ πρόσωπόν μου οὐκ ὀφθήσεταί σοι.

α Καὶ εἰσάξω σε εἰς γῆν] AA.LL. εἰσάξει. quod probauit S. Augustinus in Quæst. β [Ἐμφάνισόν μοι σεαυτόν] AA.LL. δεῖξόν μοι τὴν σεαυτοῦ δόξαν. γ [Γνωστῶς ἵνα ἴδω σε] AA.LL. γνωστῶς ἴδω σε. δ [Τὸ ἔθνος τὸ μέγα τοῦτο] In alijs libris deest τὸ μέγα, nec legit S.August. in Quæst.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΔ'. 34.

Καὶ εἶπε κύριος πρὸς μωυσῆν. λάξευσον σεαυτῷ δύο πλάκας λιθίνας, καθὼς καὶ αἱ πρῶται, καὶ ἀνάβηθι πρός με εἰς τὸ ὄρος. καὶ γράψω ἐπὶ τῶν πλακῶν τὰ ῥήματα, ἃ ἦν ἐν ταῖς πλαξὶ ταῖς πρώταις, αἷς συνέτριψας. καὶ γίνου ἕτοιμος εἰς τὸ πρωΐ, καὶ ἀναβήσῃ ἐπὶ τὸ ὄρος τὸ σινὰ, καὶ στήσῃ μοι ἐκεῖ ἐπ' ἄκρου τοῦ ὄρους. καὶ μηδεὶς ἀναβήτω μετὰ σοῦ, μηδὲ ὀφθήτω ἐν παντὶ τῷ ὄρει. καὶ τὰ πρόβατα καὶ βόες μὴ νεμέσθωσαν πλησίον τοῦ ὄρους ἐκείνου. καὶ ἐλάξευσε δύο πλάκας λιθίνας, καθάπερ καὶ αἱ πρῶται. καὶ ὀρθρίσας μωυσῆς, ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος τὸ σινὰ, καθότι συνέταξεν αὐτῷ κύριος. καὶ ἔλαβε μωυσῆς τὰς δύο πλάκας τὰς λιθίνας. καὶ κατέβη κύριος ἐν νεφέλῃ, καὶ παρέστη αὐτῷ ἐκεῖ, [α] καὶ ἐκάλεσε τῷ ὀνόματι κυρίου. καὶ παρῆλθε κύριος πρὸ προσώπου αὐτοῦ, καὶ ἐκάλεσε, [β] κύριος ὁ θεὸς οἰκτίρμων, καὶ ἐλεήμων, μακρόθυμος, καὶ πολυέλεος, καὶ ἀληθινὸς, καὶ δικαιοσύνην διατηρῶν [γ] καὶ ἔλεος εἰς χιλιάδας, ἀφαιρῶν ἀνομίας, καὶ ἀδικίας, καὶ ἁμαρτίας, καὶ οὐ καθαριεῖ τὸν ἔνοχον, ἐπάγων ἀνομίας πατέρων ἐπὶ τέκνα, καὶ ἐπὶ τέκνα τέκνων, ἐπὶ τρίτην καὶ τετάρτην γενεάν. καὶ σπεύσας μωυσῆς, κύψας ἐπὶ τὴν γῆν προσεκύνησε, καὶ εἶπεν. εἰ εὕρηκα χάριν ἐνώπιόν σου, συμπορευθήτω ὁ κύριός μου μεθ' ἡμῶν. ὁ λαὸς γὰρ σκληροτράχηλός ἐστι. καὶ ἀφελεῖς σὺ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν, καὶ τὰς ἀνομίας ἡμῶν, καὶ ἐσόμεθα σοί. καὶ εἶπε κύριος πρὸς μωυσῆν. ἰδοὺ ἐγὼ τίθημί σοι διαθήκην ἐνώπιον παντὸς τοῦ λαοῦ σου, ποιήσω ἔνδοξα, ἃ οὐ γέγονεν ἐν πάσῃ τῇ γῇ, καὶ ἐν παντὶ ἔθνει. καὶ ὄψεται πᾶς ὁ λαὸς, ἐν οἷς εἶ σὺ τὰ ἔργα κυρίου, ὅτι θαυμαστά ἐστιν, ἃ ἐγὼ ποιήσω σοι. πρόσεχε σὺ πάντα, ὅσα ἐγὼ ἐντέλλομαί σοι. ἰδοὺ ἐγὼ ἐκβάλλω πρὸ προσώπου ὑμῶν τὸν ἀμορραῖον, καὶ χαναναῖον, καὶ φερεζαῖον, καὶ χετταῖον, καὶ εὐαῖον, καὶ γεργεσαῖον, καὶ ἰεβουσαῖον. [δ] πρόσεχε σεαυτῷ, μή ποτε θῇς διαθήκην τοῖς ἐγκαθημένοις ἐπὶ τῆς γῆς, εἰς ἣν εἰσπορεύῃ εἰς αὐτὴν, μή σοι γένηται πρόσκομμα ἐν ὑμῖν. τοὺς βωμοὺς αὐτῶν καθελεῖτε, καὶ τὰς στήλας αὐτῶν συντρίψετε, καὶ τὰ ἄλση αὐτῶν ἐκκόψετε, καὶ τὰ γλυπτὰ τῶν θεῶν αὐτῶν κατακαύσετε ἐν πυρί. οὐ γὰρ μὴ προσκυνήσητε θεοῖς ἑτέροις. ὁ γὰρ κύριος ὁ θεὸς, [ε] ζηλωτὸν ὄνομα, θεὸς ζηλωτής ἐστι. μή ποτε θῇς διαθήκην τοῖς ἐγκαθημένοις ἐπὶ τῆς γῆς, [ζ] καὶ ἐκπορνεύσωσιν ὀπίσω τῶν θεῶν αὐτῶν, καὶ θύσωσι τοῖς θεοῖς αὐτῶν, καὶ καλέσωσί σε,

καὶ

καὶ φάγῃς τῶν αὐτῶν, καὶ λάβῃς τῶν θυγατέρων αὐτῶν τοῖς υἱοῖς σου, καὶ τῶν θυγατέρων σου δῷς τοῖς υἱοῖς αὐτῶν, καὶ ἐκπορνεύσωσιν αἱ θυγατέρες σου ὀπίσω τῶν θεῶν αὐτῶν, ζ καὶ ἐκπορνεύσωσιν οἱ υἱοί σου ὀπίσω τῶν θεῶν αὐτῶν. καὶ θεοὺς χωνευτοὺς οὐ ποιήσεις σεαυτῷ. καὶ τὴν ἑορτὴν τῶν ἀζύμων φυλάξῃ. ἑπτὰ ἡμέρας φαγῇ ἄζυμα, καθάπερ ἐντέταλμαί σοι, εἰς τὸν καιρὸν ἐν μηνὶ τῶν νέων. ἐν γὰρ μηνὶ τῶν νέων ἐξῆλθες ἐξ αἰγύπτου. πᾶν διανοῖγον μήτραν, ἐμοὶ τὰ ἀρσενικά, πᾶν πρωτότοκον μόσχου, καὶ πρωτότοκον προβάτου. καὶ πρωτότοκον ὑποζυγίου λυτρώσῃ προβάτῳ. ἐὰν δὲ μὴ λυτρώσῃ αὐτό, τιμὴν δώσεις. πᾶν πρωτότοκον τῶν υἱῶν σου λυτρώσῃ. οὐκ ὀφθήσῃ ἐνώπιόν μου κενός. ἓξ ἡμέρας ἐργᾷ, τῇ δὲ ἑβδόμῃ η καταπαύσεις. τῷ σπόρῳ καὶ τῷ ἀμητῷ κατάπαυσις. θ καὶ ἑορτὴν ἑβδομάδων ποιήσεις μοι, ἀρχὴν θερισμοῦ πυροῦ. καὶ ἑορτὴν συναγωγῆς μεσοῦντος τοῦ ἐνιαυτοῦ. τρεῖς καιροὺς τοῦ ἐνιαυτοῦ ὀφθήσεται πᾶν ἀρσενικόν σου ἐνώπιον κυρίου τοῦ θεοῦ ἰσραήλ. ὅταν γὰρ ἐκβάλω τὰ ἔθνη πρὸ προσώπου σου, καὶ πλατύνω τὰ ὅριά σου, οὐκ ἐπιθυμήσει οὐθεὶς τῆς γῆς σου, ἡνίκα ἂν ἀναβαίνῃς ὀφθῆναι ἐναντίον κυρίου τοῦ θεοῦ σου, τρεῖς καιροὺς τοῦ ἐνιαυτοῦ. οὐ σφάξεις ἐπὶ ζύμῃ ι αἷμα θυμιαμάτων μου, καὶ οὐ κοιμηθήσεται εἰς τὸ πρωῒ θύματα ἑορτῆς τοῦ πάσχα. τὰ πρωτογεννήματα τῆς γῆς σου θήσεις εἰς τὸν οἶκον κυρίου τοῦ θεοῦ σου. οὐχ ἑψήσεις ἄρνα ἐν γάλακτι μητρὸς αὐτοῦ. καὶ εἶπε κύριος πρὸς μωυσῆν. γράψον σεαυτῷ τὰ ῥήματα ταῦτα. ἐπὶ γὰρ τῶν λόγων τούτων τέθειμαί σοι διαθήκην, καὶ τῷ ἰσραήλ. καὶ ἦν ἐκεῖ μωυσῆς ἐναντίον κυρίου τεσσαράκοντα ἡμέρας, καὶ τεσσαράκοντα νύκτας. ἄρτον οὐκ ἔφαγε, καὶ ὕδωρ οὐκ ἔπιε. καὶ ἔγραψεν ἐπὶ τῶν πλακῶν τὰ ῥήματα ταῦτα τῆς διαθήκης, τοὺς δέκα λόγους. ὡς δὲ κατέβαινε μωυσῆς ἐκ τοῦ ὄρους, καὶ αἱ δύο πλάκες ἐπὶ τῶν χειρῶν μωυσῆ. καταβαίνοντος δὲ αὐτοῦ ἐκ τοῦ ὄρους, μωυσῆς οὐκ ᾔδει ὅτι δεδόξασται κ ἡ ὄψις τοῦ χρώματος τοῦ προσώπου αὐτοῦ ἐν τῷ λαλεῖν αὐτὸν αὐτῷ. καὶ εἶδεν ἀαρὼν καὶ πάντες οἱ πρεσβύτεροι ἰσραὴλ τὸν μωυσῆν, καὶ ἦν δεδοξασμένη ἡ ὄψις τοῦ χρώματος τοῦ προσώπου αὐτοῦ. καὶ ἐφοβήθησαν ἐγγίσαι αὐτῷ. καὶ ἐκάλεσεν αὐτοὺς μωυσῆς, καὶ ἐπεστράφησαν πρὸς αὐτὸν ἀαρὼν καὶ πάντες οἱ ἄρχοντες τῆς συναγωγῆς. καὶ ἐλάλησεν αὐτοῖς μωυσῆς. καὶ μετὰ ταῦτα προσῆλθον πρὸς αὐτὸν πάντες οἱ υἱοὶ ἰσραήλ. καὶ ἐνετείλατο αὐτοῖς πάντα, ὅσα ἐνετείλατο κύριος πρὸς αὐτὸν ἐν τῷ ὄρει σινᾶ. καὶ ἐπειδὴ κατέπαυσε λαλῶν πρὸς αὐτούς, ἐπέθηκεν ἐπὶ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ κάλυμμα. ἡνίκα δ᾽ ἂν εἰσεπορεύετο μωυσῆς ἔναντι κυρίου λαλεῖν αὐτῷ, περιῃρεῖτο τὸ κάλυμμα ἕως τοῦ ἐκπορεύεσθαι. καὶ ἐξελθὼν ἐλάλει πᾶσι τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ ὅσα ἐνετείλατο αὐτῷ κύριος. καὶ εἶδον οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ τὸ πρόσωπον μωυσέως, ὅτι δεδόξασται. καὶ περιέθηκε μωυσῆς κάλυμμα ἐπὶ τὸ πρόσωπον ἑαυτοῦ, ἕως ἂν εἰσέλθῃ συλλαλεῖν αὐτῷ.

α Καὶ ἐκάλεσε τῷ ὀνόματι] Eusebius Cæsarien. legit ἐλάλησε. β [Κύριος ὁ θεός] S. Hieronymus. Domine Deus. AA. LL. geminant, κύριος. Eusebius Cæs. κύριε κύριε. γ [Καὶ ἔλεος εἰς χιλιάδας] AA. LL. καὶ ποιῶν ἔλεος. δ [Πρόσεχε σεαυτῷ μή ποτε θῇς διαθήκην] AA. LL. θῇ. quod S. August. interpretatur: Ne forte ponat: & ex Græcis, inquit, codicibus. ε [Ζηλωτὸν ὄνομα θεός] L. V. ζηλωτὸν ὄνομα αὐτοῦ. ζ [Καὶ ἐκπορνεύσωσιν οἱ υἱοί] AA. LL. τοὺς υἱούς σου. η [Καταπαύσεις τῷ σπόρῳ, καὶ τῷ ἀμητῷ κατάπαυσις] AA. LL. vtrobique habent, καταπαύσεις. θ [Καὶ ἑορτὴν ἑβδομάδων ποιήσεις μοι, ἀρχὴν θερισμοῦ πυροῦ] AA. LL. ἀρχὴ τῶν πρωτογεννημάτων. ι [Αἷμα θυμιαμάτων μου] Ita supra cap. 23. αἷμα θυμιάματός μου. AA. LL. θυσιασμάτων. In aliis, θυμάτων. κ [Η ὄψις τοῦ χρώματος] AA. LL. τοῦ χρωτός.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΕ΄. 35.

Καὶ συνήθροισε μωυσῆς πᾶσαν συναγωγὴν υἱῶν ἰσραήλ, καὶ εἶπεν. οὗτοι οἱ λόγοι, οὓς εἶπε κύριος ποιῆσαι αὐτούς. ἓξ ἡμέρας ποιήσεις ἔργα, τῇ δὲ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ κατάπαυσις. ἅγια σάββατα. ἀνάπαυσις κυρίῳ. πᾶς ὁ ποιῶν ἔργον ἐν αὐτῇ, τελευτάτω. οὐ καύσετε πῦρ ἐν πάσῃ κατοικίᾳ ὑμῶν τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων. ἐγὼ κύριος. καὶ εἶπε μωυσῆς πρὸς πᾶσαν συναγωγὴν υἱῶν ἰσραήλ, λέγων. τοῦτο τὸ ῥῆμα, ὃ συνέταξε κύριος, λέγων. λάβετε παρ᾽ ὑμῶν αὐτῶν ἀφαίρεμα κυρίῳ. πᾶς ὁ καταδεχόμενος τῇ καρδίᾳ, οἴσουσι τὰς ἀπαρχὰς κυρίῳ, χρυσίον, ἀργύριον, χαλκόν, ὑάκινθον, πορφύραν, κόκκινον διπλοῦν διανενησμένον, καὶ βύσσον κεκλωσμένην, καὶ τρίχας αἰγείας, καὶ δέρματα κριῶν ἠρυθροδανωμένα, καὶ δέρματα ὑακίνθινα, καὶ ξύλα ἄσηπτα, καὶ λίθους σαρδίου, καὶ λίθους εἰς τὴν γλυφὴν εἰς τὴν ἐπωμίδα καὶ τὸν ποδήρη. καὶ πᾶς σοφὸς τῇ καρδίᾳ ἐν ὑμῖν, ἐλθὼν ἐργαζέσθω πάντα ὅσα συνέταξε κύριος. τὴν σκηνήν, καὶ τὰ παραρύματα, α καὶ τὰ κατακαλύμματα, καὶ τὰ διατόνια, καὶ τοὺς μοχλούς, καὶ τοὺς στύλους, καὶ τὴν κιβωτὸν τοῦ μαρτυρίου, καὶ τοὺς ἀναφορεῖς αὐτῆς, καὶ τὸ ἱλαστήριον αὐτῆς, καὶ τὸ καταπέτασμα, καὶ τὰ ἱστία τῆς αὐλῆς, καὶ τοὺς στύλους αὐτῆς, καὶ τοὺς λίθους τοὺς τῆς σμαράγδου, καὶ τὸ θυμίαμα, καὶ τὸ ἔλαιον τοῦ χρίσματος, καὶ τὴν τράπεζαν καὶ πάντα τὰ σκεύη αὐτῆς, καὶ τὴν λυχνίαν τοῦ φωτὸς καὶ πάντα τὰ σκεύη αὐτῆς, καὶ τὸ θυσιαστήριον καὶ πάντα τὰ σκεύη αὐτοῦ, καὶ τὰς στολὰς τὰς ἁγίας ἀαρὼν τοῦ ἱερέως, καὶ τὰς στολὰς ἐν αἷς β λειτουργήσουσιν ἐν αὐταῖς, καὶ τοὺς χιτῶνας τοῖς υἱοῖς ἀαρὼν τῆς ἱερατείας, καὶ τὸ ἔλαιον τοῦ χρίσματος, καὶ τὸ θυμίαμα τῆς συνθέσεως. καὶ ἐξῆλθε πᾶσα συναγωγὴ υἱῶν ἰσραὴλ ἀπὸ μωυσῆ. καὶ ἤνεγκαν ἕκαστος ὧν ἔφερεν ἡ καρδία αὐτῶν, γ καὶ ὅσοις ἔδοξε τῇ ψυχῇ αὐτῶν ἀφαίρεμα. καὶ ἤνεγκαν ἀφαίρεμα κυρίῳ εἰς πάντα τὰ ἔργα τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, καὶ εἰς πάντα τὰ κάτεργα αὐτῆς, καὶ εἰς πάσας τὰς στολὰς τοῦ ἁγίου. καὶ ἤνεγκαν οἱ ἄνδρες παρὰ τῶν γυναικῶν, πᾶς ᾧ ἔδοξε τῇ διανοίᾳ, ἤνεγκαν σφραγῖδας, καὶ ἐνώτια, καὶ δακτυλίους, καὶ ἐμπλόκια, καὶ περιδέξια, πᾶν σκεῦος χρυσοῦν. καὶ πάντες ὅσοι ἤνεγκαν ἀφαιρέματα χρυσίου κυρίῳ, καὶ παρ᾽ ᾧ εὑ-

ᾧ εὑρέθη βύσσος. καὶ δέρματα ὑακίνθινα, καὶ δέρματα κριῶν ἠρυθροδανωμένα ἤνεγκαν. καὶ πᾶς ὁ ἀφαιρῶν ἀφαίρεμα, ἤνεγκαν ἀργύριον καὶ χαλκὸν, τὰ ἀφαιρέματα κυρίῳ. καὶ παρ᾽ οἷς εὑρέθη ξύλα ἄσηπτα, καὶ εἰς πάντα τὰ ἔργα τῆς κατασκευῆς ἤνεγκαν. καὶ πᾶσα γυνὴ σοφὴ τῇ διανοίᾳ ταῖς χερσὶ νήθειν, ἤνεγκαν νενησμένα, τὴν ὑάκινθον, καὶ τὴν πορφύραν, καὶ τὸ κόκκινον, καὶ τὴν βύσσον. καὶ πᾶσαι αἱ γυναῖκες, αἷς ἔδοξε τῇ διανοίᾳ αὐτῶν ἐν σοφίᾳ, ἔνησαν τὰς τρίχας τὰς αἰγείας. καὶ οἱ ἄρχοντες ἤνεγκαν τοὺς λίθους τῆς σμαράγδου, καὶ τοὺς λίθους τῆς πληρώσεως εἰς τὴν ἐπωμίδα, καὶ τὸ λογεῖον, καὶ τὰς συνθέσεις, καὶ εἰς τὸ ἔλαιον τῆς χρίσεως, καὶ τὴν σύνθεσιν τοῦ θυμιάματος. καὶ πᾶς ἀνὴρ καὶ γυνὴ, ὧν ἔφερεν ἡ διάνοια αὐτῶν εἰσελθόντας ποιεῖν πάντα τὰ ἔργα, ὅσα συνέταξε κύριος ποιῆσαι αὐτὰ διὰ μωυσῆ, ἤνεγκαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ἀφαίρεμα κυρίῳ. καὶ εἶπε μωυσῆς τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ. ἰδοὺ ἀνακέκληκεν ὁ θεὸς ἐξ ὀνόματος τὸν βεσελεὴλ τὸν τοῦ οὐρίου τὸν ὢρ, ἐκ τῆς φυλῆς ἰούδα, καὶ ἐνέπλησεν αὐτὸν πνεῦμα θεῖον σοφίας καὶ συνέσεως καὶ ἐπιστήμης πάντων, ἀρχιτεκτονεῖν κατὰ πάντα τὰ ἔργα τῆς ἀρχιτεκτονίας, ποιεῖν τὸ χρυσίον καὶ τὸ ἀργύριον καὶ τὸν χαλκὸν, καὶ λιθουργῆσαι τὸν λίθον, καὶ κατεργάζεσθαι τὰ ξύλα, καὶ ποιεῖν ἐν παντὶ ἔργῳ σοφίας, καὶ προβιβάσαι γε ἔδωκεν ἐν τῇ διανοίᾳ αὐτῷ τε, καὶ τῷ ἐλιὰβ τῷ τοῦ ἀχισαμὰχ, ἐκ φυλῆς δάν. καὶ ἐνέπλησεν αὐτοὺς σοφίας συνέσεως διανοίας, πάντα συνιέναι ποιῆσαι τὰ ἔργα τοῦ ἁγίου, καὶ τὰ ὑφαντὰ καὶ ποικιλτὰ ὑφᾶναι τῷ κοκκίνῳ, καὶ τῇ βύσσῳ, ποιεῖν πᾶν ἔργον ἀρχιτεκτονίας, ποικιλίας.

α Καὶ τὰ κατακαλύμματα, καὶ τὰ διατόνια] Schol. οἱ λοιποί. τὴν σκέπην αὐτῶν. β [Λειτουργήσουσιν ἐν αὐταῖς] In alijs libris additum est, ἐν τῷ ἁγίῳ. γ [Καὶ ὅσοις ἔδοξε τῇ ψυχῇ αὐτῶν ἀφαίρεμα, καὶ ἤνεγκαν ἀφαίρεμα] Schol. ἄλλος. ἑκούσιον καρδίαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Λϛʹ. 36.

Καὶ ἐποίησε βεσελεὴλ καὶ ἐλιὰβ, καὶ πᾶς σοφὸς τῇ διανοίᾳ, ᾧ ἐδόθη σοφία καὶ ἐπιστήμη ἐν αὐτοῖς συνιέναι ποιεῖν πάντα τὰ ἔργα, κατὰ τὰ [a] ἅγια καθήκοντα, κατὰ πάντα ὅσα συνέταξε κύριος. καὶ ἐκάλεσε μωυσῆς βεσελεὴλ καὶ ἐλιὰβ, καὶ πάντας τοὺς ἔχοντας τὴν σοφίαν, ᾧ ἔδωκεν ὁ θεὸς ἐπιστήμην ἐν τῇ καρδίᾳ, καὶ πάντας τοὺς ἑκουσίως βουλομένους προσπορεύεσθαι πρὸς τὰ ἔργα, ὥστε συντελεῖν αὐτά. καὶ ἔλαβον παρὰ μωυσῆ πάντα τὰ ἀφαιρέματα, ἃ ἤνεγκαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ εἰς πάντα τὰ ἔργα τοῦ ἁγίου ποιεῖν αὐτά. καὶ αὐτοὶ προσεδέχοντο ἔτι τὰ προσφερόμενα παρὰ [β] τῶν φερόντων τὸ πρωΐ. καὶ παρεγίνοντο πάντες οἱ σοφοὶ οἱ ποιοῦντες τὰ ἔργα τοῦ ἁγίου, ἕκαστος κατὰ τὸ αὐτοῦ ἔργον, ὃ εἰργάζοντο αὐτοί. [γ] καὶ εἶπεν πρὸς μωυσῆν. ὅτι πλῆθος [δ] φέρει ὁ λαὸς κατὰ τὰ ἔργα ὅσα συνέταξε κύριος ποιῆσαι. καὶ προσέταξε μωυσῆς, καὶ ἐκήρυξεν ἐν τῇ παρεμβολῇ, λέγων. ἀνὴρ καὶ γυνὴ μηκέτι ἐργαζέσθωσαν εἰς τὰς ἀπαρχὰς τοῦ ἁγίου. καὶ ἐκωλύθη ὁ λαὸς ἔτι προσφέρειν. καὶ τὰ ἔργα ἦν αὐτοῖς ἱκανὰ εἰς τὴν κατασκευὴν ποιῆσαι, καὶ προσκατέλιπον. καὶ ἐποίησε πᾶς σοφὸς ἐν τοῖς ἐργαζομένοις τὰς στολὰς τῶν ἁγίων, αἵ εἰσιν ἀαρὼν τῷ ἱερεῖ, καθὰ συνέταξε κύριος τῷ μωυσῇ. καὶ ἐποίησεν τὴν ἐπωμίδα ἐκ χρυσίου, καὶ ὑακίνθου, καὶ πορφύρας, καὶ κοκκίνου νενησμένου, καὶ βύσσου κεκλωσμένης. καὶ ἐτμήθη τὰ πέταλα τοῦ χρυσίου τρίχες, ὥστε συνυφᾶναι σὺν τῇ ὑακίνθῳ, καὶ τῇ πορφύρᾳ, καὶ σὺν τῷ κοκκίνῳ τῷ διανενησμένῳ, καὶ τῇ βύσσῳ τῇ κεκλωσμένῃ. ἔργον ὑφαντὸν ἐποίησαν αὐτό. ἐπωμίδας συνεχούσας ἐξ ἀμφοτέρων τῶν μερῶν, ἔργον ὑφαντὸν εἰς ἄλληλα συμπεπλεγμένα καθ᾽ ἑαυτό. ἐξ αὐτοῦ ἐποίησαν αὐτὸ κατὰ τὴν αὐτοῦ ποίησιν, ἐκ χρυσίου, καὶ ὑακίνθου, καὶ πορφύρας, καὶ κοκκίνου διανενησμένου, καὶ βύσσου κεκλωσμένης, καθὰ συνέταξε κύριος τῷ μωυσῇ. καὶ ἐποίησαν ἀμφοτέρους τοὺς λίθους τῆς σμαράγδου συμπεπορπημένους καὶ περισεσιαλωμένους χρυσίῳ, γεγλυμμένους καὶ ἐκκεκολαμμένους ἐγκόλαμμα σφραγίδος ἐκ τῶν ὀνομάτων τῶν υἱῶν ἰσραήλ. καὶ ἐπέθηκεν αὐτοὺς ἐπὶ τοὺς ὤμους τῆς ἐπωμίδος, λίθους μνημοσύνου τῶν υἱῶν ἰσραὴλ, καθὰ συνέταξε κύριος τῷ μωυσῇ. καὶ ἐποίησαν λογεῖον, ἔργον ὑφαντὸν ποικιλίᾳ, κατὰ τὸ ἔργον τῆς ἐπωμίδος, ἐκ χρυσίου, καὶ ὑακίνθου, καὶ πορφύρας, καὶ κοκκίνου διανενησμένου, καὶ βύσσου κεκλωσμένης. τετράγωνον διπλοῦν ἐποίησαν τὸ λογεῖον. σπιθαμῆς τὸ μῆκος, καὶ σπιθαμῆς τὸ εὖρος διπλοῦν. καὶ συνυφάνθη ἐν αὐτῷ ὕφασμα κατάλιθον τετράστιχον. στίχος λίθων, σάρδιον καὶ τοπάζιον καὶ σμάραγδος, ὁ στίχος ὁ εἷς. καὶ ὁ στίχος ὁ δεύτερος, ἄνθραξ καὶ σάπφειρος καὶ ἴασπις. καὶ ὁ στίχος ὁ τρίτος, λιγύριον καὶ ἀχάτης καὶ ἀμέθυσος. καὶ ὁ στίχος ὁ τέταρτος, χρυσόλιθος καὶ βηρύλλιον καὶ ὀνύχιον περικεκυκλωμένα χρυσίῳ, καὶ συνδεδεμένα χρυσίῳ. καὶ οἱ λίθοι ἦσαν ἐκ τῶν ὀνομάτων τῶν υἱῶν ἰσραὴλ δώδεκα, ἐκ τῶν ὀνομάτων αὐτῶν [ε] ἐγγεγλυμμένα εἰς σφραγίδας, ἕκαστος ἐκ τοῦ ἑαυτοῦ ὀνόματος εἰς τὰς δώδεκα φυλάς. καὶ ἐποίησαν ἐπὶ τὸ λογεῖον κρωσσοὺς συμπεπλεγμένους, ἔργον ἐμπλοκίου, ἐκ χρυσίου καθαροῦ. καὶ ἐποίησαν δύο ἀσπιδίσκας χρυσᾶς, καὶ δύο δακτυλίους χρυσοῦς. καὶ ἐπέθηκαν τοὺς δύο δακτυλίους τοὺς χρυσοῦς ἐπ᾽ ἀμφοτέρας τὰς ἀρχὰς τοῦ λογείου. καὶ ἐπέθηκαν τὰ ϛ ἐμπλόκια ἐκ χρυσίου ἐπὶ τοὺς δακτυλίους ἐπ᾽ ἀμφοτέρων τῶν μερῶν τοῦ λογείου. καὶ εἰς τὰς δύο συμβολὰς τὰ δύο ἐμπλόκια. καὶ ἐπέθηκαν ἐπὶ τὰς δύο ἀσπιδίσκας. καὶ ἐπέθηκαν ἐπὶ τοὺς ὤμους τῆς ἐπωμίδος ἐξ ἐναντίας κατὰ πρόσωπον. καὶ ἐποίησαν δύο δακτυλίους χρυσοῦς. καὶ ἐπέθηκαν ἐπὶ τὰ δύο πτερύγια [η] ἐπ᾽ ἄκρου τοῦ λογείου, καὶ ἐπὶ τὸ ἄκρον τοῦ ὀπισθίου τῆς ἐπωμίδος ἔσωθεν. καὶ ἐποίησαν δύο δακτυλίους χρυσοῦς, καὶ ἐπέθηκαν ἐπ᾽ ἀμφοτέρους τοὺς ὤμους τῆς ἐπωμίδος κάτωθεν αὐτοῦ, κατὰ πρόσωπον κατὰ τὴν συμβολὴν ἄνωθεν τῆς συνυφῆς τῆς ἐπωμίδος. καὶ συνέσφιγξε

σφίγξε τὸ λογεῖον ἀπὸ τῶν δακτυλίων τῶν ἐπ᾽ αὐτοῦ εἰς τοὺς δακτυλίους τῆς ἐπωμίδος, συνεχομένους ἐκ τῆς ὑακίνθου, συμπεπλεγμένους εἰς τὸ ὕφασμα τῆς ἐπωμίδος, ἵνα μὴ χαλᾶται τὸ λογεῖον ἀπὸ τῆς ἐπωμίδος, καθὰ συνέταξε κύριος τῷ μωυσῇ. καὶ ἐποίησαν τὸν ὑποδύτην ὑπὸ τὴν ἐπωμίδα, ἔργον ὑφαντὸν, ὅλον ὑακίνθινον. τὸ δὲ περιστόμιον τοῦ ὑποδύτου ἐν τῷ μέσῳ διυφασμένον συμπλεκτὸν, ὤαν ἔχον κύκλῳ τὸ περιστόμιον ἀδιάλυτον. καὶ ἐποίησαν ἐπὶ τοῦ λώματος τοῦ ὑποδύτου κάτωθεν ὡς ἐξανθούσης ῥόας ῥοΐσκους, ἐξ ὑακίνθου, καὶ πορφύρας, καὶ κοκκίνου νενησμένου, καὶ βύσσου κεκλωσμένης. καὶ ἐποίησαν κώδωνας χρυσοῦς, καὶ ἐπέθηκαν τοὺς κώδωνας ἐπὶ τὸ λῶμα τοῦ ὑποδύτου κύκλῳ ἀνὰ μέσον τῶν ῥοΐσκων. κώδων χρυσοῦς καὶ ῥοΐσκος ἐπὶ τοῦ λώματος τοῦ ὑποδύτου κύκλῳ, εἰς τὸ λειτουργεῖν, καθὰ συνέταξε κύριος τῷ μωυσῇ. καὶ ἐποίησαν χιτῶνας βυσσίνους, ἔργον ὑφαντὸν, ἀαρὼν καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ· καὶ τὰς κιδάρεις ἐκ βύσσου, καὶ τὴν μίτραν ἐκ βύσσου, καὶ τὰ περισκελῆ ἐκ βύσσου κεκλωσμένης, καὶ τὰς ζώνας αὐτῶν ἐκ βύσσου, καὶ ὑακίνθου, καὶ πορφύρας, καὶ κοκκίνου νενησμένου, ἔργον ποικιλτοῦ, ὃν τρόπον συνέταξε κύριος τῷ μωυσῇ. καὶ ἐποίησαν τὸ πέταλον τὸ χρυσοῦν, ἀφόρισμα τοῦ ἁγίου, χρυσίου καθαροῦ. καὶ ἔγραψεν ἐπ᾽ αὐτοῦ γράμματα ἐκτετυπωμένα σφραγίδος, ἁγίασμα κυρίῳ. καὶ ἐπέθηκαν ἐπὶ τὸ λῶμα ὑακίνθινον, ὥστε ἐπικεῖσθαι ἐπὶ τὴν μίτραν ἄνωθεν, ὃν τρόπον συνέταξε κύριος τῷ μωυσῇ.

α Αγια καθήκοντα] L.V. expressius, τὰ καθήκοντα. β [Τῶν φερόντων τὸ πρωΐ] AA.LL. τὸ πρωῒ πρωΐ. γ [Καὶ εἶπεν πρὸς μωυσῆν, ὅτι πλῆθος] AA.LL. καὶ εἶπαν. δ [Φέρει ὁ λαὸς κατὰ τὰ ἔργα] AA.LL. παρὰ τὰ ἔργα. ε [Εγγεγλυμμένα εἰς σφραγίδας] AA.LL. ἐγγεγραμμένα. ζ [Εμπλόκια ἐκ χρυσίου ἐπὶ τοὺς δακτυλίους] AA.LL. ἐπὶ τοὺς δύο δακτυλίους. η [Επ᾽ ἄκρου τοῦ λογείου] AA.LL. ἀπ᾽ ἄκρου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΖ′. 37.

Καὶ ἐποίησαν τῇ σκηνῇ δέκα αὐλαίας. ὀκτὼ καὶ εἴκοσι πήχεων μῆκος τῆς αὐλαίας τῆς μιᾶς. τὸ αὐτὸ ἦν πάσαις. καὶ τεσσάρων πήχεων τὸ εὖρος τῆς αὐλαίας τῆς μιᾶς. καὶ ἐποίησαν τὸ καταπέτασμα ἐξ ὑακίνθου, καὶ πορφύρας, καὶ κοκκίνου νενησμένου, καὶ βύσσου κεκλωσμένης, ἔργον ὑφαντὸν χερουβίμ. καὶ ἐπέθηκαν αὐτὸ ἐπὶ τέσσαρας στύλους ἀσήπτους κατακεχρυσωμένους ἐν χρυσίῳ. καὶ αἱ κεφαλίδες αὐτῶν χρυσαῖ, καὶ αἱ βάσεις αὐτῶν τέσσαρες ἀργυραῖ. καὶ ἐποίησαν τὸ καταπέτασμα τῆς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου ἐξ ὑακίνθου, καὶ πορφύρας, καὶ κοκκίνου νενησμένου, καὶ βύσσου κεκλωσμένης, ἔργον ὑφαντὸν χερουβίμ. α καὶ τοὺς στύλους αὐτῶν πέντε, καὶ τοὺς κρίκους. καὶ τὰς κεφαλίδας αὐτῶν, καὶ τὰς ψαλίδας αὐτῶν κατεχρύσωσαν χρυσίῳ. καὶ αἱ βάσεις αὐτῶν πέντε χαλκαῖ. καὶ ἐποίησαν τὴν αὐλὴν τὰ πρὸς λίβα, ἱστία τῆς αὐλῆς ἐκ βύσσου κεκλωσμένης ἑκατὸν ἐφ᾽ ἑκατόν. καὶ οἱ στύλοι αὐτῶν εἴκοσι, καὶ αἱ βάσεις αὐτῶν εἴκοσι. καὶ τὸ κλίτος τὸ πρὸς βορρᾶν ἑκατὸν ἐφ᾽ ἑκατόν. β καὶ τὸ κλίτος τὸ πρὸς νότον, ἑκατὸν ἐφ᾽ ἑκατόν. καὶ οἱ στύλοι αὐτῶν εἴκοσι, καὶ αἱ βάσεις αὐτῶν εἴκοσι. καὶ τὸ κλίτος τὸ πρὸς θάλασσαν αὐλαῖαι πεντήκοντα πήχεων. στύλοι αὐτῶν δέκα, καὶ αἱ βάσεις αὐτῶν δέκα. καὶ τὸ κλίτος τὸ πρὸς ἀνατολὰς πεντήκοντα πήχεων, ἱστία, πεντεκαίδεκα πηχῶν τὸ κατὰ νώτου. καὶ οἱ στύλοι αὐτῶν τρεῖς, καὶ αἱ βάσεις αὐτῶν τρεῖς. καὶ ἐπὶ τοῦ νώτου τοῦ δευτέρου ἔνθεν καὶ ἔνθεν κατὰ τὴν πύλην τῆς αὐλῆς, αὐλαῖαι πεντεκαίδεκα πήχεων. στύλοι αὐτῶν τρεῖς, καὶ αἱ βάσεις αὐτῶν τρεῖς. πᾶσαι αἱ αὐλαῖαι τῆς σκηνῆς ἐκ βύσσου κεκλωσμένης. καὶ αἱ βάσεις τῶν στύλων αὐτῶν χαλκαῖ, καὶ αἱ ἀγκύλαι αὐτῶν ἀργυραῖ, καὶ αἱ κεφαλίδες αὐτῶν περιηργυρωμέναι ἀργυρίῳ, καὶ οἱ στύλοι περιηργυρωμένοι ἀργυρίῳ πάντες οἱ στύλοι τῆς αὐλῆς. καὶ τὸ καταπέτασμα τῆς πύλης τῆς αὐλῆς ἔργον ποικιλτοῦ ἐξ ὑακίνθου, καὶ πορφύρας, καὶ κοκκίνου νενησμένου, καὶ βύσσου κεκλωσμένης εἴκοσι πήχεων τὸ μῆκος, καὶ τὸ ὕψος καὶ τὸ εὖρος πέντε πήχεων ἐξισούμενον τοῖς ἱστίοις τῆς αὐλῆς. καὶ οἱ στύλοι αὐτῶν τέσσαρες, καὶ αἱ βάσεις αὐτῶν τέσσαρες χαλκαῖ· καὶ αἱ ἀγκύλαι αὐτῶν ἀργυραῖ, καὶ αἱ κεφαλίδες αὐτῶν περιηργυρωμέναι ἀργυρίῳ. καὶ πάντες οἱ πάσσαλοι τῆς αὐλῆς κύκλῳ χαλκοῖ, καὶ αὐτοὶ περιηργυρωμένοι ἀργυρίῳ. καὶ αὕτη ἡ σύνταξις τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, καθὰ συνετάγη μωυσῇ, τὴν λειτουργίαν εἶναι τῶν λευιτῶν διὰ ἰθάμαρ τοῦ υἱοῦ ἀαρὼν τοῦ ἱερέως. καὶ βεσελεὴλ ὁ τοῦ οὐρίου, ἐκ φυλῆς ἰούδα, ἐποίησε καθὰ συνέταξε κύριος τῷ μωυσῇ. καὶ ἐλιὰβ ὁ τοῦ ἀχισαμὰχ, ἐκ φυλῆς δὰν, ὃς ἠρχιτεκτόνησε τὰ ὑφαντὰ καὶ τὰ ῥαφιδευτὰ καὶ ποικιλτικὰ, ὑφᾶναι τῷ κοκκίνῳ καὶ τῇ βύσσῳ.

α Καὶ τοὺς στύλους αὐτῶν πέντε, καὶ τοὺς κρίκους] AA.LL. τοὺς στύλους αὐτοῦ. β [Καὶ τὸ κλίτος τὸ πρὸς νότον ἑκατὸν ἐφ᾽ ἑκατόν] Hæc desiderantur in omnibus ferè alijs libris.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΗ′. 78.

α Καὶ ἐποίησε βεσελεὴλ τὴν κιβωτὸν, καὶ κατεχρύσωσεν αὐτὴν χρυσίῳ καθαρῷ ἔσωθεν καὶ ἔξωθεν. καὶ ἐχώνευσεν αὐτῇ τέσσαρας δακτυλίους χρυσοῦς. δύο ἐπὶ τὸ κλίτος τὸ ἓν, καὶ δύο ἐπὶ τὸ κλίτος τὸ δεύτερον, εὐρεῖς τοῖς διωστῆρσιν, ὥστε αἴρειν αὐτὴν ἐν αὐτοῖς. καὶ ἐποίησε τὸ ἱλαστήριον ἐπάνωθεν τῆς κιβωτοῦ ἐκ χρυσίου καθαροῦ, καὶ τοὺς δύο χερουβὶμ χρυσοῦς. χεροὺβ ἕνα ἐπὶ τὸ ἄκρον τοῦ ἱλαστηρίου τὸ ἓν, καὶ χεροὺβ ἕνα ἐπὶ τὸ ἄκρον τοῦ ἱλαστηρίου τὸ δεύτερον σκιάζοντα ταῖς πτέρυξιν αὐτῶν ἐπὶ τὸ ἱλαστήριον. καὶ ἐποίησε τὴν τράπεζαν τὴν προκειμένην ἐκ χρυσίου καθαροῦ, καὶ ἐχώνευσεν αὐτῇ τέσσαρας δακτυλίους, δύο ἐπὶ τοῦ κλίτους τοῦ ἑνὸς, καὶ δύο ἐπὶ τοῦ κλίτους τοῦ δευτέρου, εὐρεῖς, ὥστε αἴρειν τοῖς διωστῆρσιν ἐν αὐτοῖς. καὶ τοὺς διωστῆρας τῆς κιβωτοῦ καὶ τῆς τραπέζης ἐποίησε, καὶ κατεχρύσωσεν αὐτοὺς χρυσίῳ. καὶ ἐποίησε τὰ σκεύη τῆς τραπέζης, τά τε τρυβλία, καὶ τὰς θυΐσκας, καὶ τοὺς κυάθους, καὶ τὰ

σπον-

σπονδεῖα, ἐν οἷς σπείσει ἐν αὐτοῖς, χρυσᾶ. καὶ ἐποίησε τὴν λυχνίαν ἣ φωτίζει, χρυσῆν, στερεὰν τὸν καυλὸν, καὶ τοὺς καλαμίσκους ἐξ ἀμφοτέρων τῶν μερῶν αὐτῆς. ἐκ τῶν καλαμίσκων αὐτῆς οἱ βλαστοὶ ἐξέχοντες. τρεῖς ἐκ τούτου, καὶ τρεῖς ἐκ τούτου, ἐξισούμενοι ἀλλήλοις. καὶ τὰ λαμπάδια αὐτῶν, ἅ ἐστιν ἐπὶ τῶν ἄκρων, καρυωτὰ ἐξ αὐτῶν. καὶ τὰ [β] ἐνθέμια ἐξ αὐτῶν, ἵνα ὦσιν οἱ λύχνοι ἐπ' αὐτῶν. καὶ [β] τὸ ἐνθέμιον τὸ ἕβδομον, τὸ ἐπ' ἄκρου τοῦ λαμπαδίου, ἐπὶ τῆς κορυφῆς ἄνωθεν, στερεὸν ὅλον χρυσοῦν. καὶ ἑπτὰ λύχνους ἐπ' αὐτῆς χρυσοῦς, καὶ τὰς λαβίδας αὐτῆς χρυσᾶς, καὶ τὰς ἐπαρυστρίδας αὐτῶν χρυσᾶς. καὶ περιεχρύσωσε τοὺς στύλους, καὶ ἐχώνευσε τῷ στύλῳ δακτυλίους χρυσοῦς, καὶ ἐχρύσωσε τοὺς μοχλοὺς χρυσίῳ. καὶ κατεχρύσωσε τοὺς στύλους τοῦ καταπετάσματος χρυσίῳ. καὶ ἐποίησε τὰς ἀγκύλας χρυσᾶς. καὶ ἐποίησε καὶ τοὺς κρίκους τῆς σκηνῆς χρυσοῦς, καὶ τοὺς κρίκους τῆς αὐλῆς, καὶ κρίκους εἰς τὸ ἐκτείνειν τὸ κατακάλυμμα ἄνωθεν χαλκοῦς. καὶ ἐχώνευσε τὰς κεφαλίδας τὰς ἀργυρᾶς τῆς σκηνῆς, καὶ τὰς κεφαλίδας τὰς χαλκᾶς τῆς θύρας τῆς σκηνῆς, καὶ τὴν πύλην τῆς αὐλῆς. καὶ ἀγκύλας ἐποίησεν τοῖς στύλοις ἀργυρᾶς, ἐπὶ τῶν στύλων. καὶ περιεχρύσωσεν αὐτάς. καὶ ἐποίησε τοὺς πασσάλους τῆς σκηνῆς, καὶ τοὺς πασσάλους τῆς αὐλῆς χαλκοῦς. καὶ ἐποίησε τὸ θυσιαστήριον τὸ χαλκοῦν ἐκ τῶν πυρείων τῶν χαλκῶν, ἃ ἦσαν τοῖς ἀνδράσι τοῖς καταστασιάσασι μετὰ τῆς κορὲ συναγωγῆς. καὶ ἐποίησε πάντα τὰ σκεύη τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ τὸ πυρεῖον αὐτοῦ, καὶ τὴν βάσιν, καὶ τὰς φιάλας, καὶ τὰς κρεάγρας τὰς χαλκᾶς. καὶ ἐποίησε θυσιαστηρίῳ παράθεμα, ἔργον δικτυωτὸν κάτωθεν τοῦ πυρείου ὑπὸ αὐτὸ ἕως τοῦ ἡμίσους αὐτοῦ. καὶ ἐπέθηκεν αὐτῷ τέσσαρας δακτυλίους ἐκ τῶν τεσσάρων μερῶν τοῦ παραθέματος τοῦ θυσιαστηρίου χαλκοῦς, εὐρεῖς τοῖς μοχλοῖς, ὥστε αἴρειν ἐν αὐτοῖς τὸ θυσιαστήριον. καὶ ἐποίησε τὸ ἔλαιον τῆς χρίσεως τὸ ἅγιον, καὶ τὴν σύνθεσιν τοῦ θυμιάματος καθαρὸν ἔργον μυρεψοῦ. καὶ ἐποίησε τὸν λουτῆρα τὸν χαλκοῦν, καὶ τὴν βάσιν αὐτοῦ χαλκῆν ἐκ τῶν κατόπτρων τῶν νηστευσασῶν, αἳ ἐνήστευσαν παρὰ τὰς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, ἐν ᾗ ἡμέρᾳ ἔπηξεν αὐτήν. καὶ ἐποίησε τὸν λουτῆρα, ἵνα νίπτωνται ἐξ αὐτοῦ μωυσῆς καὶ ἀαρὼν καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ τὰς χεῖρας αὐτῶν καὶ τοὺς πόδας, εἰσπορευομένων αὐτῶν εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου, ἢ ὅταν προσπορεύωνται πρὸς τὸ θυσιαστήριον λειτουργεῖν, ἐνίπτοντο ἐξ αὐτοῦ, καθάπερ συνέταξε κύριος τῷ μωυσῇ.

[α] Καὶ ἐποίησε βεσελεὴλ τὴν κιβωτὸν] Aquila. γλωσσόκομον. [β] [Τὰ ἐνθέμια ἐξ αὐτῶν. & paulopost, καὶ τὸ ἐνθέμιον] Ita L.V. In alijs est, ἀνθέμια, & ἀνθέμιον. Hæc autem quæ ornamenti causa adiunguntur, quæque hic dicuntur ἐνθέμια, siue ἀνθέμια, alibi quoque σφαιρωτῆρες appellantur, & paulo ante, βλαστοὶ ἐξέχοντες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ. ΛΘ'. 39.

Πᾶν τὸ χρυσίον, ὃ κατειργάσθη εἰς τὰ ἔργα κατὰ πᾶσαν τὴν ἐργασίαν τῶν ἁγίων, ἐγένετο χρυσίου τοῦ τῆς ἀπαρχῆς, ἐννέα καὶ εἴκοσι τάλαντα, καὶ ἑπτακόσιοι εἴκοσι σίκλοι κατὰ τὸν σίκλον τὸν ἅγιον. καὶ ἀργυρίου ἀφαίρεμα παρὰ τῶν ἐπεσκεμμένων ἀνδρῶν τῆς συναγωγῆς ἑκατὸν τάλαντα, καὶ χίλιοι ἑπτακόσιοι ἑβδομηκονταπέντε σίκλοι. δραχμὴ μία τῇ κεφαλῇ τὸ ἥμισυ τοῦ σίκλου, κατὰ τὸν σίκλον τὸν ἅγιον. πᾶς ὁ παραπορευόμενος τὴν ἐπίσκεψιν ἀπὸ εἰκοσαετοῦς καὶ ἐπάνω εἰς τὰς ἑξήκοντα μυριάδας καὶ τρισχίλιοι πεντακόσιοι καὶ πεντήκοντα. καὶ ἐγενήθη τὰ ἑκατὸν τάλαντα τοῦ ἀργυρίου εἰς τὴν χώνευσιν τῶν ἑκατὸν κεφαλίδων τῆς σκηνῆς, καὶ εἰς τὰς κεφαλίδας τοῦ καταπετάσματος, ἑκατὸν κεφαλίδες εἰς τὰ ἑκατὸν τάλαντα, τάλαντον τῇ κεφαλίδι. καὶ τοὺς χιλίους ἑπτακοσίους ἑβδομηκονταπέντε σίκλους ἐποίησεν εἰς τὰς ἀγκύλας τοῖς στύλοις. καὶ κατεχρύσωσε τὰς κεφαλίδας αὐτῶν, καὶ κατεκόσμησεν αὐτούς. [α] καὶ ὁ χαλκὸς τοῦ ἀφαιρέματος ἑβδομήκοντα τάλαντα, καὶ χίλιοι πεντακόσιοι σίκλοι. καὶ ἐποίησαν ἐξ αὐτοῦ τὰς βάσεις τῆς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, καὶ τὰς βάσεις τῆς αὐλῆς κύκλῳ, καὶ τὰς βάσεις τῆς πύλης τῆς αὐλῆς, καὶ τοὺς πασσάλους τῆς σκηνῆς, καὶ τοὺς πασσάλους τῆς αὐλῆς κύκλῳ, καὶ τὸ παράθεμα τὸ χαλκοῦν τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ πάντα τὰ σκεύη τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ πάντα τὰ ἐργαλεῖα τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. καὶ ἐποίησαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ, καθὰ συνέταξε κύριος τῷ μωυσῇ, οὕτως ἐποίησαν. τὸ δὲ λοιπὸν χρυσίον τοῦ ἀφαιρέματος ἐποίησαν σκεύη εἰς τὸ λειτουργεῖν ἐν αὐτοῖς ἔναντι κυρίου. καὶ τὴν καταλειφθεῖσαν ὑάκινθον, καὶ πορφύραν, καὶ τὸ κόκκινον ἐποίησαν στολὰς λειτουργικὰς ἀαρὼν, ὥστε λειτουργεῖν ἐν αὐταῖς ἐν τῷ ἁγίῳ. καὶ ἤνεγκαν τὰς στολὰς πρὸς μωυσῆν, καὶ τὴν σκηνὴν, καὶ τὰ σκεύη αὐτῆς, τὰς βάσεις καὶ τοὺς μοχλοὺς αὐτῆς, καὶ τοὺς στύλους. καὶ τὴν κιβωτὸν τῆς διαθήκης, καὶ τοὺς διωστῆρας αὐτῆς. καὶ τὸ θυσιαστήριον, καὶ πάντα τὰ σκεύη αὐτοῦ. καὶ τὸ ἔλαιον τῆς χρίσεως, καὶ τὸ θυμίαμα τῆς συνθέσεως, καὶ τὴν λυχνίαν τὴν καθαρὰν, καὶ τοὺς λύχνους αὐτῆς, λύχνους τῆς καύσεως, καὶ τὸ ἔλαιον τοῦ φωτός. καὶ τὴν τράπεζαν τῆς προθέσεως, καὶ πάντα τὰ σκεύη αὐτῆς. καὶ τοὺς ἄρτους τοὺς προκειμένους. καὶ τὰς στολὰς τοῦ ἁγίου, αἵ εἰσιν ἀαρὼν, καὶ τὰς στολὰς τῶν υἱῶν αὐτοῦ εἰς τὴν ἱερατείαν. καὶ τὰ ἱστία τῆς αὐλῆς, καὶ τοὺς στύλους. καὶ τὸ καταπέτασμα τῆς θύρας τῆς σκηνῆς, καὶ τῆς πύλης τῆς αὐλῆς. καὶ πάντα τὰ σκεύη τῆς σκηνῆς, καὶ πάντα τὰ ἐργαλεῖα αὐτῆς. καὶ τὰς διφθέρας δέρματα κριῶν ἠρυθροδανωμένα, καὶ τὰ καλύμματα ὑακίνθινα, καὶ τῶν λοιπῶν τὰ ἐπικαλύμματα. καὶ τοὺς πασσάλους, καὶ πάντα τὰ ἐργαλεῖα τὰ εἰς τὰ ἔργα τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. ὅσα συνέταξε κύριος τῷ μωυσῇ, οὕτως ἐποίησαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ πᾶσαν τὴν ἀποσκευήν. καὶ εἶδε μωυσῆς πάντα τὰ ἔργα, καὶ ἦσαν πεποιηκότες αὐτὰ ὃν τρόπον συνέταξε κύριος τῷ μωυσῇ, οὕτως ἐποίησαν αὐτά, καὶ εὐλόγησεν αὐτοὺς μωυσῆς.

a Καὶ ὁ χαλκὸς τοῦ ἀφαιρέματος ἑβδομήκοντα τάλαντα καὶ χίλιοι] AA. LL. τετρακόσια καὶ ἑβδομήκοντα τάλαντα καὶ δισχίλιοι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Μ΄. 40.

Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων. ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ τοῦ μηνὸς τοῦ πρώτου νουμηνίᾳ, στήσεις τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου. καὶ θήσεις τὴν κιβωτὸν τοῦ μαρτυρίου, καὶ σκεπάσεις τὴν κιβωτὸν τῷ καταπετάσματι. καὶ εἰσοίσεις τὴν τράπεζαν, καὶ προθήσεις τὴν πρόθεσιν αὐτῆς. καὶ εἰσοίσεις τὴν λυχνίαν, καὶ ἐπιθήσεις τοὺς λύχνους αὐτῆς. καὶ θήσεις τὸ θυσιαστήριον τὸ χρυσοῦν, εἰς τὸ θυμιᾷν ἐναντίον τῆς κιβωτοῦ. καὶ ἐπιθήσεις κάλυμμα καταπετάσματος ἐπὶ τὴν θύραν τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, καὶ τὸ θυσιαστήριον τῶν καρπωμάτων θήσεις παρὰ τὰς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. καὶ περιθήσεις τὴν σκηνήν, καὶ πάντα τὰ αὐτῆς ἁγιάσεις κύκλῳ. καὶ λήψῃ τὸ ἔλαιον τοῦ χρίσματος, καὶ χρίσεις τὴν σκηνήν, καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτῇ, καὶ ἁγιάσεις αὐτήν, καὶ πάντα τὰ σκεύη αὐτῆς, καὶ ἔσται ἁγία. καὶ χρίσεις τὸ θυσιαστήριον τῶν καρπωμάτων, καὶ πάντα τὰ σκεύη αὐτοῦ. καὶ ἁγιάσεις τὸ θυσιαστήριον, καὶ ἔσται τὸ θυσιαστήριον ἅγιον τῶν ἁγίων. καὶ προσάξεις ἀαρὼν καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ ἐπὶ τὰς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, καὶ λούσεις αὐτοὺς ὕδατι. καὶ ἐνδύσεις ἀαρὼν τὰς στολὰς τὰς ἁγίας, καὶ χρίσεις αὐτόν, καὶ ἁγιάσεις αὐτόν, καὶ ἱερατεύσει μοι. καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ προσάξεις, καὶ ἐνδύσεις αὐτοὺς χιτῶνας. καὶ ἀλείψεις αὐτοὺς ὃν τρόπον ἤλειψας τὸν πατέρα αὐτῶν, καὶ ἱερατεύσουσί μοι. καὶ ἔσται, ὥστε εἶναι αὐτοῖς χρίσμα ἱερατείας εἰς τὸν αἰῶνα, εἰς τὰς γενεὰς αὐτῶν. καὶ ἐποίησε μωυσῆς πάντα, ὅσα ἐνετείλατο αὐτῷ κύριος, οὕτως ἐποίησε. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ μηνὶ τῷ πρώτῳ, τῷ δευτέρῳ ἔτει, ἐκπορευομένων αὐτῶν ἐξ αἰγύπτου νουμηνίᾳ, ἐστάθη ἡ σκηνή. καὶ ἔστησε μωυσῆς τὴν σκηνήν, καὶ ἐπέθηκε τὰς κεφαλίδας, καὶ διενέβαλε τοὺς μοχλούς, καὶ ἔστησε τοὺς στύλους. καὶ ἐξέτεινε τὰς αὐλαίας ἐπὶ τὴν σκηνήν, καὶ ἐπέθηκε τὸ κατακάλυμμα τῆς σκηνῆς ἐπ᾽ αὐτὴν ἄνωθεν, καθὰ συνέταξε κύριος τῷ μωυσῇ. καὶ λαβὼν τὰ μαρτύρια ἐνέβαλεν εἰς τὴν κιβωτόν. καὶ ὑπέθηκε τοὺς διωστῆρας ὑπὸ τὴν κιβωτόν, καὶ εἰσήνεγκε τὴν κιβωτὸν εἰς τὴν σκηνήν, καὶ ἐπέθηκε τὸ κατακάλυμμα τοῦ καταπετάσματος, καὶ ἐσκέπασε τὴν κιβωτὸν τοῦ μαρτυρίου, ὃν τρόπον συνέταξε κύριος τῷ μωυσῇ. καὶ ἐπέθηκε τὴν τράπεζαν εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου, τὸ πρὸς βορρᾶν ἔξωθεν τοῦ καταπετάσματος τῆς σκηνῆς καὶ προσέθηκεν ἐπ᾽ αὐτῆς ἄρτους τῆς προθέσεως ἔναντι κυρίου, ὃν τρόπον συνέταξε κύριος τῷ μωυσῇ. καὶ ἔθηκε τὴν λυχνίαν εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου, εἰς τὸ κλίτος τῆς σκηνῆς τὸ πρὸς νότον. καὶ ἐπέθηκε τοὺς λύχνους αὐτῆς ἔναντι κυρίου, ὃν τρόπον συνέταξε κύριος τῷ μωυσῇ. καὶ ἔθηκε τὸ θυσιαστήριον τὸ χρυσοῦν ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου ἀπέναντι τοῦ καταπετάσματος, καὶ ἐθυμίασεν ἐπ᾽ αὐτοῦ θυμίαμα τῆς συνθέσεως, καθάπερ συνέταξε κύριος τῷ μωυσῇ. καὶ τὸ θυσιαστήριον τῶν καρπωμάτων ἔθηκε παρὰ τὰς θύρας τῆς σκηνῆς. καὶ ἔστησε τὴν αὐλὴν κύκλῳ τῆς σκηνῆς, καὶ τοῦ θυσιαστηρίου. καὶ συνετέλεσε μωυσῆς πάντα τὰ ἔργα. καὶ ἐκάλυψεν ἡ νεφέλη τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου. καὶ δόξης κυρίου ἐπλήσθη ἡ σκηνή. καὶ οὐκ ἠδυνάσθη μωυσῆς εἰσελθεῖν εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου, ὅτι ἐπεσκίαζεν ἐπ᾽ αὐτὴν ἡ νεφέλη, καὶ δόξης κυρίου ἐνεπλήσθη ἡ σκηνή. ἡνίκα δ᾽ ἂν ἀνέβη ἡ νεφέλη ἀπὸ τῆς σκηνῆς, ἀνεζεύγνυσαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ σὺν τῇ ἀπαρτίᾳ αὐτῶν. εἰ δὲ μὴ ἀνέβη ἡ νεφέλη, οὐκ ἀνεζεύγνυσαν ἕως ἡμέρας, ἧς ἀνέβη ἡ νεφέλη. νεφέλη γὰρ ἦν ἐπὶ τῆς σκηνῆς ἡμέρας, καὶ πῦρ ἦν ἐπ᾽ αὐτῆς νυκτὸς ἐναντίον παντὸς ἰσραήλ, ἐν πάσαις ταῖς ἀναζυγαῖς αὐτῶν.

Τέλος τῆς ἐξόδου.

ΛΕΥΙΤΙΚΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'. 1.

Καὶ α ἀνεκάλεσε μωυσῆν, καὶ ἐλάλησεν κύριος αὐτῷ ἐκ τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, λέγων. λάλησον τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς. ἄνθρωπος ἐξ ὑμῶν ἐὰν προσαγάγῃ δῶρα τῷ κυρίῳ, ἀπὸ τῶν κτηνῶν καὶ ἀπὸ τῶν βοῶν καὶ ἀπὸ τῶν προβάτων προσοίσετε τὰ δῶρα ὑμῶν. β ἐὰν ὁλοκαύτωμα τὸ δῶρον αὐτοῦ, ἐκ τῶν βοῶν ἄρσεν ἄμωμον προσάξει πρὸς τὴν θύραν τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, προσοίσει αὐτὸ δεκτὸν ἐναντίον κυρίου. καὶ ἐπιθήσει τὴν χεῖρα ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ καρπώματος δεκτὸν αὐτῷ, ἐξιλάσασθαι περὶ αὐτοῦ. καὶ σφάξουσι τὸν μόσχον ἔναντι κυρίου, καὶ προσοίσουσιν οἱ υἱοὶ ἀαρὼν οἱ ἱερεῖς τὸ αἷμα, καὶ προσχεοῦσι τὸ αἷμα ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον κύκλῳ τὸ ἐπὶ τῶν θυρῶν τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. καὶ ἐκδείραντες τὸ ὁλοκαύτωμα, μελιοῦσιν αὐτὸ κατὰ μέλη, καὶ ἐπιθήσουσιν οἱ υἱοὶ ἀαρὼν οἱ ἱερεῖς πῦρ ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον. καὶ ἐπιστοιβάσουσι ξύλα ἐπὶ τὸ πῦρ. γ καὶ ἐπιστοιβάσουσιν οἱ υἱοὶ ἀαρὼν οἱ ἱερεῖς τὰ διχοτομήματα, καὶ τὴν κεφαλὴν, καὶ τὸ στέαρ ἐπὶ τὰ ξύλα τὰ ἐπὶ τοῦ πυρὸς τὰ ὄντα ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου. δ τὰ δὲ ἐγκοίλια καὶ τοὺς πόδας πλυνοῦσιν ὕδατι. καὶ ἐπιθήσουσιν οἱ ἱερεῖς τὰ πάντα ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον. κάρπωμά ἐστι θυσία ὀσμὴ εὐωδίας τῷ κυρίῳ. ἐὰν δὲ ἀπὸ τῶν προβάτων τὸ δῶρον αὐτοῦ τῷ κυρίῳ, ἀπό τε τῶν ἀρνῶν, καὶ τῶν ἐρίφων εἰς ὁλοκαυτώματα, ἄρσεν ἄμωμον προσάξει αὐτό. καὶ ἐπιθήσει τὴν χεῖρα ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. καὶ σφάξουσιν αὐτὸ ἐκ πλαγίων τοῦ θυσιαστηρίου πρὸς βορρᾶν ἔναντι κυρίου. καὶ προσχεοῦσιν οἱ υἱοὶ ἀαρὼν οἱ ἱερεῖς τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον κύκλῳ. καὶ διελοῦσιν αὐτὸ κατὰ μέλη, καὶ τὴν κεφαλὴν, καὶ τὸ στέαρ. καὶ ἐπιστοιβάσουσιν οἱ ἱερεῖς αὐτὰ ἐπὶ τὰ ξύλα τὰ ἐπὶ τοῦ πυρὸς τὰ ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου. καὶ τὰ ἐγκοίλια, καὶ τοὺς πόδας πλυνοῦσιν ὕδατι. καὶ προσοίσει ὁ ἱερεὺς τὰ πάντα, καὶ ἐπιθήσει ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον. κάρπωμά ἐστι θυσία ὀσμὴ εὐωδίας τῷ κυρίῳ. ἐὰν δὲ ἀπὸ τῶν πετεινῶν κάρπωμα προσφέρῃ δῶρον αὐτοῦ τῷ κυρίῳ, καὶ προσοίσει ἀπὸ τῶν τρυγόνων, ἢ ἀπὸ τῶν περιστερῶν τὸ δῶρον αὐτοῦ. καὶ προσοίσει αὐτὸ ὁ ἱερεὺς πρὸς τὸ θυσιαστήριον, ε καὶ ἀποκνίσει τὴν κεφαλὴν, καὶ ἐπιθήσει ὁ ἱερεὺς ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον, καὶ στραγγιεῖ τὸ αἷμα πρὸς τὴν βάσιν τοῦ θυσιαστηρίου. ζ καὶ ἀφελεῖ τὸν πρόλοβον σὺν τοῖς πτεροῖς, καὶ ἐκβαλεῖ αὐτὸ παρὰ τὸ θυσιαστήριον κατ' ἀνατολὰς εἰς τὸν τόπον τῆς σποδοῦ. καὶ ἐκκλάσει αὐτὸ ἐκ τῶν πτερύγων, η καὶ οὐ διελεῖ, καὶ ἐπιθήσει αὐτὸ ὁ ἱερεὺς ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον ἐπὶ τὰ ξύλα τὰ ἐπὶ τοῦ πυρός. κάρ-

A πωμά ἐστι θυσία ὀσμὴ εὐωδίας τῷ κυρίῳ.

α Καὶ ἀνεκάλεσε μωυσῆν] Ita LL.VV. cum in alijs sit, καὶ ἐκάλεσε κύριος μωυσῆν. Isychius Presbyter l.1. Iuxta Septuaginta non vocari, sed reuocari Moysen scriptũ est. β [Ἐὰν ὁλοκαύτωμα τὸ δῶρον αὐτοῦ] Ita LL.VV. & ita legit Cyrillus ἐν τῷ περὶ τῆς ἐν πνεύματι προσκυνήσεως. In alijs est, ὁλοκαυτώματα. γ [Καὶ ἐπιστοιβάσουσιν οἱ υἱοὶ ἀαρὼν οἱ ἱερεῖς τὰ διχοτομήματα] AA.LL. ἐπιθήσουσιν. δ [Τὰ δὲ ἐγκοίλια] Cyrillus legit, τὰς δὲ κοιλίας, καὶ τοὺς πόδας. Isychius l.1. Quod Septuaginta edunt. Ea quæ sunt in vẽtre, & pedes aqua lauent. ε [Καὶ ἀποκνίσει τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ] Schol. τὸ σαμαρειτικόν. καὶ ἀνακλάσει. ζ [Καὶ ἀφελεῖ τὸν πρόλοβον] Theodotio. τὴν φῦσαν αὐτοῦ σὺν τοῖς πτίλοις] Aquila. τὴν πτύξιν, siue vt habet Isychius l.1. στῖον. η

B [Καὶ οὐ διελεῖ] Schol. τὸ σαμαρειτικόν. μαδίσει. λεπτισει.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'. 2.

Ἐὰν δὲ ψυχὴ προσφέρῃ δῶρον θυσίαν τῷ κυρίῳ, σεμίδαλις ἔσται τὸ δῶρον αὐτοῦ, καὶ ἐπιχεεῖ ἐπ' αὐτὸ ἔλαιον, καὶ ἐπιθήσει ἐπ' αὐτὸ λίβανον. θυσία ἐστί. καὶ οἴσει πρὸς τοὺς υἱοὺς ἀαρὼν τοὺς ἱερεῖς. καὶ δραξάμενος ἀπ' αὐτῆς α πλήρη τὴν δράκα ἀπὸ τῆς σεμιδάλεως σὺν τῷ ἐλαίῳ, καὶ πάντα τὸν λίβανον αὐτῆς, καὶ ἐπιθήσει ὁ ἱερεὺς τὸ μνημόσυνον αὐτῆς ἐπὶ τὸ θυσια-

Γ στήριον. θυσία ὀσμὴ εὐωδίας τῷ κυρίῳ. καὶ τὸ λοιπὸν ἀπὸ τῆς θυσίας ἀαρὼν καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ, ἅγιον τῶν ἁγίων ἀπὸ τῶν θυσιῶν κυρίου. ἐὰν δὲ προσφέρῃ δῶρον θυσίαν πεπεμμένην β ἐκ κλιβάνου δῶρον κυρίῳ ἐκ σεμιδάλεως, ἄρτους ἀζύμους πεφυραμένους ἐν ἐλαίῳ, καὶ λάγανα ἄζυμα διακεχρισμένα ἐν ἐλαίῳ. ἐὰν δὲ θυσία ἀπὸ τηγάνου τὸ δῶρόν σε, σεμίδαλις πεφυραμένη ἐν ἐλαίῳ, ἄζυμά ἐστι. καὶ διαθρύψεις αὐτὰ κλάσματα, καὶ ἐπιχεεῖς ἐπ' αὐτὰ ἔλαιον. θυσία ἐστὶ κυρίῳ. ἐὰν δὲ θυσία ἀπὸ ἐσχάρας τὸ δῶρόν σου, σεμίδαλις ἐν ἐλαίῳ ποιηθήσεται. καὶ προσοίσει τὴν θυσίαν ἣν ἂν ποιή-

Δ σῃ ἐκ τούτων τῷ κυρίῳ, καὶ προσοίσει πρὸς τὸν ἱερέα. καὶ προσεγγίσας πρὸς τὸ θυσιαστήριον, ἀφελεῖ ὁ ἱερεὺς ἀπὸ τῆς θυσίας τὸ μνημόσυνον αὐτῆς, καὶ ἐπιθήσει ὁ ἱερεὺς ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον. κάρπωμα ὀσμὴ εὐωδίας κυρίῳ. τὸ δὲ καταλειφθὲν ἀπὸ τῆς θυσίας, ἀαρὼν καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ, ἅγια τῶν ἁγίων ἀπὸ τῶν καρπωμάτων κυρίου. πᾶσαν θυσίαν, ἣν ἂν προσφέρητε κυρίῳ, οὐ ποιήσετε ζυμωτόν. πᾶσαν γὰρ ζύμην, καὶ πᾶν μέλι οὐ προσοίσετε ἀπ' αὐτοῦ, καρπῶσαι κυρίῳ δῶρον. ἀπαρχῆς προσοίσετε αὐτὰ κυρίῳ, ἐπὶ δὲ τὸ θυσιαστήριον οὐκ ἀναβιβασθήσεται εἰς ὀσμὴν εὐωδίας κυρίῳ. καὶ πᾶν δῶρον

E θυσίας ὑμῶν ἁλὶ ἁλισθήσεται. οὐ διαπαύσετε ἅλας διαθήκης κυρίου ἀπὸ θυσιασμάτων ὑμῶν. ἐπὶ παντὸς δώρου ὑμῶν προσοίσετε κυρίῳ τῷ θεῷ ὑμῶν ἅλας. ἐὰν δὲ προσφέρῃς θυσίαν πρωτογεννημάτων τῷ κυρίῳ, γ νέα πεφρυγμένα χίδρα ἐρικτὰ τῷ κυρίῳ. καὶ προσοίσεις τὴν θυσίαν τῶν πρωτογεννημάτων, καὶ ἐπιχεεῖς ἐπ' αὐτὴν ἔλαιον. καὶ ἐπιθήσεις ἐπ' αὐτὴν λίβανον, θυσία ἐστί. καὶ ἀνοίσει ὁ ἱερεὺς τὸ μνημόσυνον αὐτῆς ἀπὸ τῶν χίδρων σὺν τῷ ἐλαίῳ, καὶ πάντα τὸν λίβανον αὐτῆς. κάρπωμά ἐστι κυρίῳ.

α Πλήρη τὴν δράκα ἀπὸ τῆς σεμιδάλεως] AA.LL. habẽt,

πλήσει. β [Ἐκ κλιβάνου δῶρον κυρίῳ ἐκ σεμιδάλεως] AA. LL. ἐν κλιβάνῳ ἐκ σεμιδάλεως. γ [Νέα πεφρυγμένα χίδρα ἐρικτά] Aquila. ἁπαλὰ λάχανα ὀσπριώδη. Theodotio. πίονα ἄλφιτα. Eusebius. χίδρα ἐστὶν, ὅταν ἀπὸ τῶν ἀκμασάντων ἀσταχύων λαβὼν διαθρύψῃ ταῖς χερσὶν, οἱονεὶ ἀλέσας. ἐρικτὰ καὶ τὰ ἐν μύλῳ πιεσθέντα καὶ τὸν φλοιὸν ἀποβαλόντα ὀσπριώδη λάχανα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ. 3.

Ἐὰν δὲ θυσία σωτηρίου τὸ δῶρον αὐτοῦ τῷ κυρίῳ, ἐὰν μὲν ἐκ τῶν βοῶν [a] αὐτὸ προσαγάγῃ, ἐάν τε ἄρσεν, ἐάν τε θῆλυ, ἄμωμον προσάξει αὐτὸ ἔναντι κυρίου. καὶ ἐπιθήσει τὰς χεῖρας ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ δώρου, [β] καὶ σφάξει αὐτὸ ἐναντίον κυρίου παρὰ τὰς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. καὶ προσχεοῦσιν οἱ υἱοὶ ἀαρὼν οἱ ἱερεῖς τὸ αἷμα [γ] ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον τῶν ὁλοκαυτωμάτων κύκλῳ. καὶ προσάξουσιν ἀπὸ τῆς θυσίας τοῦ σωτηρίου κάρπωμα κυρίῳ, τὸ στέαρ τὸ κατακαλύπτον τὴν κοιλίαν, καὶ πᾶν τὸ στέαρ τὸ ἐπὶ τῆς κοιλίας. καὶ τοὺς δύο νεφροὺς, καὶ τὸ στέαρ τὸ ἐπ᾽ αὐτῶν, τὸ ἐπὶ τῶν μηρίων, καὶ τὸν λοβὸν τὸν ἐπὶ τοῦ ἥπατος σὺν τοῖς νεφροῖς περιελεῖ. καὶ ἀνοίσουσιν αὐτὰ οἱ υἱοὶ ἀαρὼν οἱ ἱερεῖς ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον ἐπὶ τὰ ὁλοκαυτώματα ἐπὶ τὰ ξύλα, τὰ ἐπὶ τοῦ πυρὸς ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου. κάρπωμα ὀσμὴ εὐωδίας κυρίῳ. ἐὰν δὲ ἀπὸ τῶν προβάτων τὸ δῶρον αὐτοῦ θυσία σωτηρίου τῷ κυρίῳ, ἄρσεν ἢ θῆλυ, ἄμωμον προσοίσει αὐτό. ἐὰν ἄρνα προσαγάγῃ τὸ δῶρον αὐτοῦ, προσάξει αὐτὸ ἔναντι κυρίου. καὶ ἐπιθήσει τὰς χεῖρας ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ δώρου αὐτοῦ, καὶ σφάξει αὐτὸ παρὰ τὰς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. καὶ προσχεοῦσιν οἱ υἱοὶ ἀαρὼν οἱ ἱερεῖς τὸ αἷμα ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον κύκλῳ. καὶ προσοίσει ἀπὸ τῆς θυσίας τοῦ σωτηρίου κάρπωμα τῷ κυρίῳ. τὸ στέαρ καὶ τὴν ὀσφὺν ἄμωμον σὺν ταῖς ψόαις περιελεῖ αὐτό. καὶ πᾶν τὸ στέαρ τὸ κατακαλύπτον τὴν κοιλίαν, καὶ πᾶν τὸ στέαρ τὸ ἐπὶ τῆς κοιλίας, καὶ ἀμφοτέρους τοὺς νεφροὺς, καὶ τὸ στέαρ τὸ ἐπ᾽ αὐτῶν, τὸ ἐπὶ τῶν μηρίων, καὶ τὸν λοβὸν τὸν ἐπὶ τοῦ ἥπατος σὺν τοῖς νεφροῖς περιελὼν, ἀνοίσει ὁ ἱερεὺς ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον. ὀσμὴ εὐωδίας κάρπωμα κυρίῳ. ἐὰν δὲ ἀπὸ τῶν αἰγῶν τὸ δῶρον αὐτοῦ, καὶ προσάξει ἔναντι κυρίου. καὶ ἐπιθήσει τὰς χεῖρας ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, καὶ σφάξουσιν αὐτὸ ἔναντι κυρίου παρὰ τὰς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. καὶ προσχεοῦσιν οἱ υἱοὶ ἀαρὼν οἱ ἱερεῖς τὸ αἷμα ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον κύκλῳ. καὶ ἀνοίσει ἀπ᾽ αὐτοῦ κάρπωμα κυρίῳ τὸ στέαρ τὸ κατακαλύπτον τὴν κοιλίαν, καὶ πᾶν τὸ στέαρ τὸ ἐπὶ τῆς κοιλίας. καὶ ἀμφοτέρους τοὺς νεφροὺς, καὶ πᾶν τὸ στέαρ τὸ ἐπ᾽ αὐτῶν, τὸ ἐπὶ τῶν μηρίων, καὶ τὸν λοβὸν τοῦ ἥπατος σὺν τοῖς νεφροῖς περιελεῖ, καὶ ἀνοίσει ὁ ἱερεὺς ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον. κάρπωμα ὀσμὴ εὐωδίας τῷ κυρίῳ. πᾶν τὸ στέαρ τῷ κυρίῳ νόμιμον εἰς τὸν αἰῶνα εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν, ἐν πάσῃ κατοικίᾳ ὑμῶν. πᾶν στέαρ καὶ πᾶν αἷμα οὐκ ἔδεσθε.

a Αὐτὸ προσαγάγῃ] Ita LL. VV. & ita Cyrillus legit pro eo, quod in alijs est, προσάξῃ. β [Καὶ σφάξει αὐτὸ ἐναντίον κυρίου παρὰ τὰς θύρας] AA.LL. non habent, ἐναντίον κυρίου. γ [Ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον τῶν ὁλοκαυτωμάτων κύκλῳ] Ita LL.VV. & Cyrillus. AA.LL. non habent, τῶν ὁλοκαυτωμάτων κύκλῳ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ. 4.

Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων. λάλησον πρὸς τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ, λέγων. ψυχὴ ἐὰν [a] ἁμάρτῃ ἔναντι κυρίου ἀκουσίως ἀπὸ πάντων τῶν προσταγμάτων κυρίου, ὧν οὐ δεῖ ποιεῖν, καὶ ποιήσῃ ἕν τι ἀπ᾽ αὐτῶν. ἐὰν μὲν ὁ ἀρχιερεὺς ὁ κεχρισμένος ἁμάρτῃ τοῦ τὸν λαὸν ἁμαρτεῖν, καὶ προσάξει περὶ τῆς ἁμαρτίας αὐτοῦ, ἧς ἥμαρτε, μόσχον ἐκ βοῶν ἄμωμον τῷ κυρίῳ περὶ τῆς ἁμαρτίας. καὶ προσάξει τὸν μόσχον παρὰ τὴν θύραν τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου ἔναντι κυρίου, καὶ ἐπιθήσει τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ μόσχου ἔναντι κυρίου, καὶ σφάξει τὸν μόσχον ἐνώπιον κυρίου. καὶ λαβὼν ὁ ἱερεὺς ὁ χριστὸς ὁ τετελειωμένος τὰς χεῖρας ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ μόσχου, καὶ εἰσοίσει αὐτὸ εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου. καὶ βάψει ὁ ἱερεὺς τὸν δάκτυλον εἰς τὸ αἷμα, καὶ προσρανεῖ ἀπὸ τοῦ αἵματος ἑπτάκις ἔναντι κυρίου, κατὰ τὸ καταπέτασμα τὸ ἅγιον. καὶ ἐπιθήσει ὁ ἱερεὺς ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ μόσχου ἐπὶ τὰ κέρατα τοῦ θυσιαστηρίου τοῦ θυμιάματος τῆς συνθέσεως τοῦ ἐναντίον κυρίου, ὅ ἐστιν ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου. καὶ πᾶν τὸ αἷμα τοῦ μόσχου ἐκχεεῖ παρὰ τὴν βάσιν τοῦ θυσιαστηρίου τῶν ὁλοκαυτωμάτων, ὅ ἐστι παρὰ τὰς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. καὶ πᾶν τὸ στέαρ τοῦ μόσχου τοῦ τῆς ἁμαρτίας, περιελεῖ ἀπ᾽ αὐτοῦ τὸ στέαρ τὸ κατακαλύπτον τὰ ἐνδόσθια, καὶ πᾶν τὸ στέαρ τὸ ἐπὶ τῶν ἐνδοσθίων, καὶ τοὺς δύο νεφροὺς, καὶ τὸ στέαρ τὸ ἐπ᾽ αὐτῶν, ὅ ἐστιν ἐπὶ τῶν μηρίων, καὶ τὸν λοβὸν τὸν ἐπὶ τοῦ ἥπατος σὺν τοῖς νεφροῖς περιελεῖ αὐτὸ, ὃν τρόπον ἀφαιρεῖται αὐτὸ ἀπὸ τοῦ μόσχου τοῦ τῆς θυσίας τοῦ σωτηρίου, καὶ ἀνοίσει ὁ ἱερεὺς ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον τῆς καρπώσεως καὶ τὸ δέρμα τοῦ μόσχου, καὶ πᾶσαν αὐτοῦ τὴν σάρκα σὺν τῇ κεφαλῇ καὶ τοῖς ἀκρωτηρίοις καὶ τῇ κοιλίᾳ καὶ τῇ κόπρῳ. καὶ ἐξοίσουσιν ὅλον τὸν μόσχον ἔξω τῆς παρεμβολῆς εἰς τόπον καθαρὸν, οὗ ἐκχεοῦσι τὴν σποδιάν. καὶ κατακαύσουσιν αὐτὸν ἐπὶ ξύλων ἐν πυρί. ἐπὶ τῆς ἐκχύσεως τῆς σποδιᾶς καυθήσεται. ἐὰν δὲ πᾶσα συναγωγὴ ἰσραὴλ [β] ἀγνοήσῃ ἀκουσίως, [γ] καὶ λάθῃ ῥῆμα ἐξ ὀφθαλμῶν τῆς συναγωγῆς, καὶ ποιήσωσι μίαν ἀπὸ πασῶν τῶν ἐντολῶν κυρίου, ἣ οὐ ποιηθήσεται, καὶ πλημμελήσωσι. καὶ γνωσθῇ αὐτοῖς ἡ ἁμαρτία, ἣν ἥμαρτον ἐν αὐτῇ, καὶ προσάξει ἡ συναγωγὴ μόσχον ἐκ βοῶν ἄμωμον περὶ τῆς ἁμαρτίας, καὶ προσάξει αὐτὸν παρὰ τὰς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. καὶ ἐπιθήσουσιν οἱ πρεσβύτεροι τῆς συναγωγῆς τὰς χεῖρας αὐτῶν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ μόσχου ἔναντι κυρίου, καὶ σφάξουσι τὸν μόσχον ἔναντι κυρίου. καὶ εἰσοίσει ὁ ἱερεὺς ὁ χριστὸς ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ μόσχου εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου. καὶ βάψει ὁ ἱερεὺς τὸν δάκτυλον ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ μόσχου, καὶ ῥανεῖ ἑπτάκις ἔναντι κυρίου, κατενώπιον τοῦ καταπετάσματος τοῦ ἁγίου. καὶ ἀ-

ἀπὸ τοῦ

ἀπὸ τοῦ αἵματος ἐπιθήσει ὁ ἱερεὺς ἐπὶ τὰ κέρατα δ τοῦ θυσιαστηρίου τῶν θυμιαμάτων τῆς συνθέσεως, ὅ ἐστιν ἐνώπιον κυρίου, ὅ ἐστιν ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου. καὶ τὸ πᾶν αἷμα ε ἐκχεεῖ πρὸς τὴν βάσιν τοῦ θυσιαστηρίου τῶν καρπώσεων, τοῦ πρὸς τῇ θύρᾳ τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. καὶ τὸ πᾶν στέαρ περιελεῖ ἀπ' αὐτοῦ, καὶ ἀνοίσει ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον. καὶ ποιήσει τὸν μόσχον, ὃν τρόπον ἐποίησε τὸν μόσχον τὸν τῆς ἁμαρτίας, οὕτω ποιηθήσεται. καὶ ἐξιλάσεται περὶ αὐτῶν ὁ ἱερεὺς, καὶ ἀφεθήσεται αὐτοῖς ἡ ἁμαρτία. καὶ ἐξοίσουσι τὸν μόσχον ὅλον ἔξω τῆς παρεμβολῆς, καὶ κατακαύσουσι τὸν μόσχον, ὃν τρόπον κατέκαυσαν τὸν μόσχον τὸν πρότερον. ἁμαρτία συναγωγῆς ἐστιν. ἐὰν δὲ ὁ ἄρχων ἁμάρτῃ, καὶ ποιήσῃ μίαν ἀπὸ πασῶν τῶν ἐντολῶν κυρίου τοῦ θεοῦ αὐτοῦ, ἣ οὐ ποιηθήσεται ἀκουσίως, καὶ ἁμάρτῃ καὶ πλημμελήσῃ. καὶ γνωσθῇ αὐτῷ ἡ ἁμαρτία, ἣν ἥμαρτεν ἐν αὐτῇ, καὶ προσοίσει τὸ δῶρον αὐτοῦ χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἄρσεν ἄμωμον. καὶ ἐπιθήσει τὴν χεῖρα ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ χιμάρου, καὶ σφάξουσιν αὐτὸν ἐν τόπῳ, οὗ σφάζουσι τὰ ὁλοκαυτώματα ἐνώπιον κυρίου. ἁμαρτία ἐστί. καὶ ἐπιθήσει ὁ ἱερεὺς ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ τῆς ἁμαρτίας τῷ δακτύλῳ ἐπὶ τὰ κέρατα τοῦ θυσιαστηρίου τῶν ὁλοκαυτωμάτων, καὶ τὸ πᾶν αἷμα αὐτοῦ ἐκχεεῖ παρὰ τὴν βάσιν τοῦ θυσιαστηρίου τῶν ὁλοκαυτωμάτων. καὶ τὸ πᾶν στέαρ αὐτοῦ ἀνοίσει ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον, ὥσπερ τὸ στέαρ θυσίας σωτηρίου. καὶ ἐξιλάσεται περὶ αὐτοῦ ὁ ἱερεὺς ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας αὐτοῦ, καὶ ἀφεθήσεται αὐτῷ. ἐὰν δὲ ψυχὴ μία ἁμάρτῃ ἀκουσίως ἐκ τοῦ λαοῦ τῆς γῆς, ἐν τῷ ποιῆσαι μίαν ἀπὸ πασῶν τῶν ἐντολῶν κυρίου, ἣ οὐ ποιηθήσεται, καὶ πλημμελήσῃ. καὶ γνωσθῇ αὐτῷ ἡ ἁμαρτία ἣν ἥμαρτεν ἐν αὐτῇ, καὶ οἴσει χίμαιραν ἐξ αἰγῶν, θήλειαν ἄμωμον οἴσει περὶ τῆς ἁμαρτίας, ἧς ἥμαρτε. καὶ ἐπιθήσει τὴν χεῖρα ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ ἁμαρτήματος αὐτοῦ, καὶ σφάξουσι τὴν χίμαιραν τὴν τῆς ἁμαρτίας ἐν τῷ τόπῳ, οὗ σφάζουσι τὰ ὁλοκαυτώματα. καὶ λήψεται ὁ ἱερεὺς ἀπὸ τοῦ αἵματος αὐτῆς τῷ δακτύλῳ, καὶ ἐπιθήσει ἐπὶ τὰ κέρατα τοῦ θυσιαστηρίου τῶν ὁλοκαυτωμάτων. καὶ πᾶν τὸ αἷμα αὐτῆς ἐκχεεῖ παρὰ τὴν βάσιν τοῦ θυσιαστηρίου. καὶ πᾶν τὸ στέαρ περιελεῖ, ὃν τρόπον περιαιρεῖται στέαρ ἀπὸ θυσίας σωτηρίου. καὶ ἀνοίσει ὁ ἱερεὺς ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον εἰς ὀσμὴν εὐωδίας κυρίῳ. καὶ ἐξιλάσεται περὶ αὐτοῦ ὁ ἱερεὺς, καὶ ἀφεθήσεται αὐτῷ. ἐὰν δὲ πρόβατον προσενέγκῃ τὸ δῶρον αὐτοῦ περὶ τῆς ἁμαρτίας, θῆλυ ἄμωμον προσοίσει αὐτό. καὶ ἐπιθήσει τὴν χεῖρα ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ τῆς ἁμαρτίας. καὶ σφάξουσιν αὐτὸ ἐν τόπῳ, οὗ σφάζουσι τὰ ὁλοκαυτώματα. καὶ λαβὼν ὁ ἱερεὺς ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ τῆς ἁμαρτίας τῷ δακτύλῳ, ἐπιθήσει ἐπὶ τὰ κέρατα τοῦ θυσιαστηρίου τῆς ὁλοκαρπώσεως. καὶ πᾶν αὐτοῦ τὸ αἷμα ἐκχεεῖ παρὰ τὴν βάσιν τοῦ θυσιαστηρίου τῆς ὁλοκαυτώσεως. καὶ πᾶν αὐτοῦ τὸ στέαρ περιελεῖ, ὃν τρόπον περιαιρεῖται στέαρ προβάτου ἐκ τῆς θυσίας τοῦ σωτηρίου, καὶ ἐπιθήσει αὐτὸ ὁ ἱερεὺς ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον ἐπὶ τὸ ὁλοκαύτωμα κυρίου. καὶ ἐξιλάσεται περὶ αὐτοῦ ὁ ἱερεὺς

A. περὶ τῆς ἁμαρτίας ἧς ἥμαρτε, καὶ ἀφεθήσεται αὐτῷ.

α Ἁμάρτῃ ἔναντι κυρίου ἀκουσίως] Aquila, ἐν ἀγνοίᾳ. β [Ἀγνοήσῃ ἀκουσίως] Vox ἀκουσίως, in aliquibus alijs libris non est, neque eā agnoscit Origenes. γ [Καὶ λάθῃ ῥῆμα] Schol. παροραθῇ λόγος. δ [Τοῦ θυσιαστηρίου τῶν θυμιαμάτων] Schol. ἄλλος. τῶν ἀρωμάτων. ε [Ἐκχεεῖ πρὸς τὴν βάσιν τοῦ θυσιαστηρίου] Schol. ἄλλος. εἰς τὸ θεμέλιον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε'. 5

B Ἐὰν δὲ ψυχὴ ἁμάρτῃ, καὶ ἀκούσῃ φωνὴν ὁρκισμοῦ, καὶ οὗτος μάρτυς ἢ ἑώρακεν ἢ σύνοιδεν, ἐὰν μὴ ἀπαγγείλῃ, α λήψεται τὴν ἁμαρτίαν. ἡ ψυχὴ ἐκείνη ἥτις ἐὰν ἅψηται παντὸς πράγματος ἀκαθάρτου, ἢ θνησιμαίου, ἢ θηριαλώτου ἀκαθάρτου, ἢ τῶν θνησιμαίων βδελυγμάτων τῶν ἀκαθάρτων, β ἢ τῶν θνησιμαίων κτηνῶν τῶν ἀκαθάρτων. ἢ ἅψηται ἀπὸ ἀκαθαρσίας ἀνθρώπου, ἀπὸ πάσης ἀκαθαρσίας αὐτοῦ, ἧς ἂν ἁψάμενος μιανθῇ, καὶ ἔλαθεν αὐτὸν, μετὰ τοῦτο δὲ γνῷ, καὶ πλημμελήσῃ ἡ ψυχὴ ἡ ἄνομος, ἡ διαστέλλουσα τοῖς χείλεσι γ κακοποιῆσαι Γ ἢ καλῶς ποιῆσαι κατὰ πάντα ὅσα ἐὰν διαστείλῃ ὁ ἄνθρωπος μεθ' ὅρκου, δ καὶ λάθῃ αὐτὸν πρὸ ὀφθαλμῶν, καὶ οὗτος γνῷ, καὶ ἁμάρτῃ ἕν τι τούτων. καὶ ἐξαγορεύσει τὴν ἁμαρτίαν περὶ ὧν ἡμάρτηκε κατ' αὐτῆς. καὶ οἴσει περὶ ὧν ἐπλημμέλησε κυρίῳ, περὶ τῆς ἁμαρτίας ἧς ἥμαρτε, θῆλυ ἀπὸ τῶν προβάτων, ἀμνάδα ἢ χίμαιραν ἐξ αἰγῶν περὶ ἁμαρτίας. καὶ ἐξιλάσεται περὶ αὐτοῦ ὁ ἱερεὺς περὶ τῆς ἁμαρτίας αὐτοῦ, ἧς ἥμαρτε, καὶ ἀφεθήσεται αὐτῷ ἡ ἁμαρτία. ἐὰν δὲ μὴ ἰσχύῃ ἡ χεὶρ αὐτοῦ τὸ ἱκανὸν εἰς τὸ πρόβατον, οἴσει περὶ τῆς ἁμαρτίας αὐτοῦ, ἧς ἥμαρτε, δύο τρυγόνας, ἢ δύο νοσσοὺς Δ περιστερῶν κυρίῳ, ἕνα περὶ ἁμαρτίας, καὶ ἕνα εἰς ὁλοκαύτωμα. καὶ οἴσει αὐτὰ πρὸς τὸν ἱερέα. καὶ προσάξει ὁ ἱερεὺς τὸ περὶ τῆς ἁμαρτίας πρότερον. καὶ ἀποκνίσει ὁ ἱερεὺς τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ σφονδύλου, καὶ οὐ διελεῖ. καὶ ῥανεῖ ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ περὶ τῆς ἁμαρτίας ἐπὶ τὸν τοῖχον τοῦ θυσιαστηρίου. τὸ δὲ κατάλοιπον τοῦ αἵματος καταστραγγιεῖ ἐπὶ τὴν βάσιν τοῦ θυσιαστηρίου. ἁμαρτία γάρ ἐστι. καὶ τὸ δεύτερον ποιήσει ὁλοκάρπωμα, ὡς καθήκει. καὶ ἐξιλάσεται ὁ ἱερεὺς περὶ τῆς ἁμαρτίας αὐτοῦ, ἧς ἥμαρτε, καὶ ἀφεθήσεται αὐτῷ. ἐὰν δὲ μὴ εὑρίσκῃ ἡ χεὶρ αὐ- E τοῦ ζεῦγος τρυγόνων, ἢ δύο νοσσοὺς περιστερῶν, καὶ οἴσει τὸ δῶρον αὐτοῦ περὶ οὗ ἥμαρτε τὸ δέκατον τοῦ οἰφὶ σεμιδάλεως περὶ ἁμαρτίας. οὐκ ἐπιχεεῖ ἐπ' αὐτὸ ἔλαιον, οὐδὲ ἐπιθήσει ἐπ' αὐτῷ λίβανον, ὅτι περὶ ἁμαρτίας ἐστί. καὶ οἴσει αὐτὸ πρὸς τὸν ἱερέα. καὶ δραξάμενος ὁ ἱερεὺς ἀπ' αὐτῆς πλήρη τὴν δράκα, τὸ μνημόσυνον αὐτῆς ἐπιθήσει ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον τῶν ὁλοκαυτωμάτων κυρίῳ. ἁμαρτία ἐστί. καὶ ἐξιλάσεται περὶ αὐτοῦ ὁ ἱερεὺς περὶ τῆς ἁμαρτίας αὐτοῦ, ἧς ἥμαρτεν ἀφ' ἑνὸς τούτων, καὶ ἀφεθήσεται αὐτῷ. τὸ δὲ καταλειφθὲν ἔσται τῷ ἱερεῖ, ὡς θυσία τῆς σεμιδάλεως.

καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων. ψυχὴ ε ἡ ἂν λάθῃ αὐτὸν λήθῃ, καὶ ἁμάρτῃ ἀκουσίως ἀπὸ τῶν ἁγίων κυρίου, καὶ οἴσει τῆς πλημμελείας αὐτοῦ τῷ κυρίῳ κριὸν ἄμωμον ἐκ τῶν προβάτων, τιμῆς ἀργυρίου ζ σίκλων, τῷ σίκλῳ τῶν ἁγίων, περὶ οὗ ἐπλημμέλησε. καὶ ὃ ἥμαρτεν ἀπὸ τῶν ἁγίων ἀποτίσει αὐτὸ, καὶ τὸ ἐπίπεμπτον προσθήσει ἐπ' αὐτὸ, καὶ δώσει αὐτὸ τῷ ἱερεῖ. καὶ ὁ ἱερεὺς ἐξιλάσεται περὶ αὐτοῦ ἐν τῷ κριῷ τῆς πλημμελείας, καὶ ἀφεθήσεται αὐτῷ. καὶ ἡ ψυχὴ ἣ ἂν ἁμάρτῃ, καὶ ποιήσει μίαν ἀπὸ πασῶν τῶν ἐντολῶν κυρίου, ὧν οὐ δεῖ ποιεῖν, καὶ οὐκ ἔγνω, καὶ πλημμελήσῃ, καὶ λάβῃ τὴν ἁμαρτίαν, καὶ οἴσει κριὸν ἄμωμον ἐκ τῶν προβάτων, τιμῆς ἀργυρίου η εἰς πλημμέλειαν πρὸς τὸν ἱερέα. καὶ ἐξιλάσεται περὶ αὐτοῦ ὁ ἱερεὺς περὶ τῆς ἀγνοίας αὐτοῦ, ἧς ἠγνόησε, καὶ αὐτὸς οὐκ ᾔδει. καὶ ἀφεθήσεται αὐτῷ. θ ἐπλημμέλησε γὰρ πλημμέλεια ἔναντι κυρίου.

α Λήψεται τὴν ἁμαρτίαν] In alijs libris ſequitur, αὐτοῦ, quam vocem nec Cyrillus agnoſcit, nec habet L.V. β [Η τῶν θνησιμαίων κτηνῶν τῶν ἀκαθάρτων] AA. LL. addunt, καὶ μεμίανται. Aliqui alij, καὶ λάθῃ ἀπ' αὐτοῦ, καὶ μεμίανται. γ [Κακοποιῆσαι ἢ καλῶς ποιῆσαι] Ita legit Cyrillus, & ita eſt in LL. VV. δ [Καὶ λάθῃ αὐτὸν πρὸ ὀφθαλμῶν] AA.LL. nō habent πρὸ ὀφθαλμῶν, nec S. Auguſtinus, nec Origenes, nec Cyrillus agnoſcunt. A. L. habet, ἀπ' ὀφθαλμῶν. ε [Η ἂν λάθῃ αὐτὸν λήθῃ] Schol. ἄλλος. ἀδικήσει ἀδικίαν. ἤ, ἐὰν παραβῇ παράβασιν. ζ [Σίκλων τῷ σίκλῳ τῶν ἁγίων] Schol. σταθμὸν, ἐν σταθμῷ ἁγίων. η [Εἰς πλημμέλειαν πρὸς τὸν ἱερέα] Schol. εἰς λύτρωσιν. θ [Ἐπλημμέλησε γὰρ πλημμέλεια ἔναντι κυρίου] AA.LL. ἐπλημμέλησε γὰρ πλημμελείᾳ πλημμέλησιν, quam lectionem agnoſcit S. Auguſtinus in Quæſt. 7. Deliquit enim delicto delictum ante Dominum.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ϛʹ. 6.

Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων. ψυχὴ ἣ ἂν ἁμάρτῃ, καὶ παριδὼν παρίδῃ τὰς ἐντολὰς κυρίου, καὶ ψεύσηται τὰ πρὸς τὸν πλησίον ἐν παραθήκῃ, α ἢ περὶ κοινωνίας, β ἢ περὶ ἁρπαγῆς, γ ἢ ἠδίκησέ τι τὸν πλησίον, ἢ εὗρεν ἀπώλειαν, καὶ ψεύσηται περὶ αὐτῆς, καὶ ὀμόσῃ ἀδίκως περὶ ἑνὸς ἀπὸ πάντων, ὧν ἐὰν ποιήσῃ ὁ ἄνθρωπος, δ ὥστε ἁμαρτεῖν ἐν τούτοις. καὶ ἔσται ἡνίκα ἐὰν ἁμάρτῃ, καὶ πλημμελήσῃ, καὶ ἀποδῷ τὸ ἅρπαγμα, ὃ ἥρπασεν, ε ἢ τὸ ἀδίκημα, ὃ ἠδίκησεν, ἢ τὴν παραθήκην, ἥτις παρετέθη αὐτῷ, ἢ τὴν ἀπώλειαν, ἣν εὗρεν ἀπὸ παντὸς πράγματος, οὗ ὤμοσε περὶ αὐτοῦ ἀδίκως, καὶ ἀποτίσει αὐτὸ τὸ κεφάλαιον, καὶ τὸ ἐπίπεμπτον προσθήσει ἐπ' αὐτὸ, τίνος ἐστὶν, αὐτῷ ἀποδώσει ᾗ ἡμέρᾳ ἐλεγχθῇ. καὶ τῆς πλημμελείας αὐτοῦ οἴσει τῷ κυρίῳ κριὸν ἀπὸ τῶν προβάτων ἄμωμον, τιμῆς, εἰς ὃ ἐπλημμέλησε. καὶ ἐξιλάσεται περὶ αὐτοῦ ὁ ἱερεὺς ἔναντι κυρίου, καὶ ἀφεθήσεται αὐτῷ περὶ ἑνὸς ἀπὸ πάντων ὧν ἐποίησε καὶ ἐπλημμέλησεν ἐν αὐτῷ. καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων. ἔντειλαι τῷ ἀαρὼν καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ, λέγων. οὗτος ὁ νόμος τῆς ὁλοκαυτώσεως. αὐτὴ ἡ ὁλοκαύτωσις ἐπὶ τῆς καύσεως αὐτῆς ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου ὅλην τὴν νύκτα ἕως τὸ πρωΐ, καὶ τὸ πῦρ τοῦ θυσιαστηρίου καυθήσεται ἐπ' αὐτοῦ, οὐ σβεσθήσεται. καὶ ἐνδύσεται ὁ ἱερεὺς χιτῶνα λινοῦν, καὶ περισκελὲς λινοῦν ἐνδύσεται περὶ τὸ σῶμα αὐτοῦ, καὶ ἀφελεῖ τὴν κατακάρπωσιν, ἣν ἂν καταναλώσῃ τὸ πῦρ, τὴν ὁλοκαύτωσιν ἀπὸ τοῦ θυσιαστηρίου. καὶ παραθήσει αὐτὸ ἐχόμενον τοῦ θυσιαστηρίου. καὶ ἐκδύσεται τὴν στολὴν αὐτοῦ, καὶ ἐνδύσεται στολὴν ἄλλην. καὶ ἐξοίσει τὴν κατακάρπωσιν ἔξω τῆς παρεμβολῆς εἰς τόπον καθαρόν. καὶ πῦρ ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον καυθήσεται ἀπ' αὐτοῦ, καὶ οὐ σβεσθήσεται, καὶ καύσει ἐπ' αὐτοῦ ὁ ἱερεὺς ξύλα τὸ πρωῒ πρωΐ, καὶ στιβάσει ἐπ' αὐτοῦ τὴν ὁλοκαύτωσιν. καὶ ἐπιθήσει ἐπ' αὐτὸ τὸ στέαρ τοῦ σωτηρίου. καὶ πῦρ διαπαντὸς καυθήσεται ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον, οὐ σβεσθήσεται. οὗτος ὁ νόμος τῆς θυσίας, ἣν προσάξουσιν αὐτὴν οἱ υἱοὶ ἀαρὼν ἔναντι κυρίου, ἀπέναντι τοῦ θυσιαστηρίου. καὶ ἀφελεῖ ἀπ' αὐτοῦ τῇ δρακὶ ἀπὸ τῆς σεμιδάλεως τῆς θυσίας σὺν τῷ ἐλαίῳ αὐτῆς, καὶ σὺν παντὶ τῷ λιβάνῳ αὐτῆς τὰ ὄντα ἐπὶ τῆς θυσίας. καὶ ἀνοίσει ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον κάρπωμα ὀσμὴν εὐωδίας, τὸ μνημόσυνον αὐτῆς τῷ κυρίῳ. τὸ δὲ καταλειφθὲν ἀπ' αὐτῆς ἔδεται ἀαρὼν καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ. ἄζυμα βρωθήσεται ἐν τόπῳ ἁγίῳ, ἐν αὐλῇ τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου ἔδονται αὐτήν. οὐ πεφθήσεται ἐζυμωμένη. μερίδα αὐτὴν ἔδωκα αὐτοῖς ἀπὸ τῶν καρπωμάτων κυρίου. ἅγια ἁγίων ἐστὶν, ὥσπερ τὸ τῆς ἁμαρτίας, καὶ ὥσπερ τὸ τῆς πλημμελείας. πᾶν ἀρσενικὸν τῶν ἱερέων ἔδονται αὐτήν. νόμιμον αἰώνιον εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν ἀπὸ τῶν καρπωμάτων κυρίου. πᾶς ὃς ἐὰν ἅψηται αὐτῶν, ἁγιασθήσεται. καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων. τοῦτο τὸ δῶρον ἀαρὼν καὶ τῶν υἱῶν αὐτοῦ, ὃ προσοίσουσι κυρίῳ ἐν τῇ ἡμέρᾳ, ᾗ ἂν χρίσῃς αὐτὸν, τὸ δέκατον τοῦ οἰφὶ σεμιδάλεως εἰς θυσίαν διαπαντὸς, τὸ ἥμισυ αὐτῆς τὸ πρωῒ, καὶ τὸ ἥμισυ αὐτῆς τὸ δειλινόν. ἐπὶ τηγάνου ἐν ἐλαίῳ ποιηθήσεται, πεφυραμένην οἴσει αὐτὴν ζ ἑλικτὰ, θυσίαν ἐκ κλασμάτων, θυσίαν εἰς ὀσμὴν εὐωδίας κυρίῳ. ὁ ἱερεὺς ὁ χριστὸς ὁ ἀντ' αὐτοῦ ἐκ τῶν υἱῶν αὐτοῦ ποιήσει αὐτήν. νόμος αἰώνιος. ἅπαν ἐπιτελεσθήσεται, καὶ πᾶσα θυσία ἱερέως ὁλόκαυτος ἔσται, καὶ οὐ βρωθήσεται. καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων. λάλησον τῷ ἀαρὼν καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ, λέγων. οὗτος ὁ νόμος τῆς ἁμαρτίας. ἐν τόπῳ οὗ σφάζουσι τὸ ὁλοκαύτωμα, σφάξουσι τὰ περὶ τῆς ἁμαρτίας ἔναντι κυρίου. ἅγια ἁγίων ἐστίν. ὁ ἱερεὺς ὁ ἀναφέρων αὐτὴν, ἔδεται αὐτήν. ἐν τόπῳ ἁγίῳ βρωθήσεται, ἐν αὐλῇ τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. πᾶς ὁ ἁπτόμενος τῶν κρεῶν αὐτῆς, ἁγιασθήσεται. καὶ ᾧ ἐὰν ἐπιρραντισθῇ ἀπὸ τοῦ αἵματος αὐτῆς ἐπὶ τὸ ἱμάτιον η ὃς ἐὰν ῥαντισθῇ ἐπ' αὐτὸ, πλυθήσεται ἐν τόπῳ ἁγίῳ. καὶ σκεῦος ὀστράκινον οὗ ἐὰν ἑψηθῇ ἐν αὐτῷ, συντριβήσεται. ἐὰν δὲ ἐν σκεύει χαλκῷ ἑψηθῇ, ἐκτρίψει αὐτὸ, καὶ ἐκκλύσει ὕδατι. πᾶς ἄρσην ἐν τοῖς ἱερεῦσι φάγεται αὐτά. ἅγια ἁγίων ἐστὶ κυρίῳ. καὶ πάντα τὰ περὶ τῆς ἁμαρτίας ὧν ἐὰν εἰσενεχθῇ ἀπὸ τοῦ αἵματος αὐτῶν εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου ἐξιλάσασθαι ἐν τῷ ἁγίῳ, οὐ βρωθήσεται, ἐν πυρὶ κατακαυθήσεται. καὶ οὗτος ὁ νόμος τοῦ κριοῦ τοῦ περὶ τῆς πλημμελείας. ἅγια ἁγίων ἐστίν. ἐν τόπῳ

οὗ

οὗ σφάζουσι τὸ ὁλοκαύτωμα, σφάξουσι τὸν κριὸν τῆς πλημμελείας ἔναντι κυρίου. καὶ τὸ αἷμα προσχεεῖ ἐπὶ τὴν βάσιν τοῦ θυσιαστηρίου κύκλῳ. καὶ πᾶν τὸ στέαρ αὐτοῦ προσοίσει ἀπ' αὐτοῦ, καὶ τὴν ὀσφὺν καὶ πᾶν τὸ στέαρ τὸ κατακαλύπτον τὰ ἐνδόσθια, καὶ πᾶν τὸ στέαρ τὸ ἐπὶ τῶν ἐνδοσθίων. καὶ τοὺς δύο νεφρούς, καὶ τὸ στέαρ τὸ ἐπ' αὐτῶν, τὸ ἐπὶ τῶν μηρίων, καὶ τὸν λοβὸν τὸν ἐπὶ τοῦ ἥπατος σὺν τοῖς νεφροῖς, περιελεῖ αὐτά. καὶ ἀνοίσει αὐτὰ ὁ ἱερεὺς ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον κάρπωμα τῷ κυρίῳ, περὶ πλημμελείας ἐστί. πᾶς ἄρσην ἐκ τῶν ἱερέων ἔδεται αὐτά, ἐν τόπῳ ἁγίῳ ἔδονται αὐτά. ἅγια ἁγίων ἐστίν. ὥσπερ τὸ περὶ τῆς ἁμαρτίας, οὕτω καὶ τὸ τῆς πλημμελείας. νόμος εἷς αὐτῶν. ὁ ἱερεὺς ὅς τις ἐξιλάσεται ἐν αὐτῷ, αὐτῷ ἔσται. καὶ ὁ ἱερεὺς ὁ προσάγων ὁλοκαύτωμα ἀνθρώπου, τὸ δέρμα τῆς ὁλοκαυτώσεως, ἧς προσφέρει αὐτός, αὐτῷ ἔσται. καὶ πᾶσα θυσία ἥτις ποιηθήσεται ἐν τῷ κλιβάνῳ, καὶ πᾶσα ἥτις ποιηθήσεται ἐπ' ἐσχάρας, ἢ ἐπὶ τηγάνου, τοῦ ἱερέως τοῦ προσφέροντος αὐτήν, αὐτῷ ἔσται. καὶ πᾶσα θυσία ἀναπεποιημένη ἐν ἐλαίῳ, καὶ μὴ ἀναπεποιημένη, πᾶσι τοῖς υἱοῖς Ἀαρὼν ἔσται ἑκάστῳ τὸ ἴσον.

α Η περὶ κοινωνίας] Schol. ἐν πιστώσει χειρός. β [Η περὶ ἁρπαγῆς] Schol. ἐν ἀναγκασμῷ. γ [Η ἠδίκησέ τι τὸν πλησίον] Schol. ἐσυκοφάντησεν. Isychius l. 1. Ceteri Interpretes, Aquila, Theodotio, & Symmachus, vbi dixerũt Septuaginta, si nocuit aliquid proximum suũ, isti verterunt, si calumniatus est aliquid. δ [Ὥστε ἁμαρτεῖν ἐν τούτοις] Ita LL. VV. & ita legit Cyrillus. ε [Η τὸ ἀδίκημα ὃ ἠδίκησεν] Schol. ἀκύλας, καὶ οἱ λοιποί, τὴν συκοφαντίαν. ζ [Ελικτὰ] Ita LL. VV. Isychius l. 2. Quædam antigrapha ἑλικτὰ habent, id est complexa, quia inuicem sibi cohærent passiones Domini. AA. LL. ἐρικτά, quomodo & Interpres Origenis legit. η [Ος ἐὰν ῥαντισθῇ ἐπ' αὐτὸ] AA. LL. ὃ ῥαντισθῇ ἐπ' αὐτό. In alijs est, ᾧ ἂν ῥαντισθῇ ἐπ' αὐτῷ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'. 7.

Οὗτος α ὁ νόμος θυσίας σωτηρίου, ἣν προσοίσουσι κυρίῳ. ἐὰν μὲν β περὶ αἰνέσεως προσφέρῃ αὐτήν, καὶ προσοίσει ἐπὶ τῆς θυσίας τῆς αἰνέσεως γ ἄρτους ἐκ σεμιδάλεως ἀναπεποιημένους ἐν ἐλαίῳ, καὶ λάγανα ἄζυμα διακεχρισμένα ἐν ἐλαίῳ, δ καὶ σεμίδαλιν πεφυραμένην ἐν ἐλαίῳ. ἐπ' ἄρτοις ζυμίταις προσοίσει τὰ δῶρα αὐτοῦ ἐπὶ θυσίᾳ αἰνέσεως σωτηρίου. καὶ προσάξει ἓν ἀπὸ πάντων τῶν δώρων αὐτοῦ, ε ἀφαίρεμα κυρίῳ. τῷ ἱερεῖ τῷ προσχέοντι τὸ αἷμα τοῦ σωτηρίου, αὐτῷ ἔσται. καὶ τὰ κρέα θυσίας αἰνέσεως σωτηρίου, αὐτῷ ἔσται. καὶ ἐν ᾗ ἡμέρᾳ δωρεῖται, βρωθήσεται. οὐ καταλείψουσιν ἀπ' αὐτοῦ εἰς τὸ πρωΐ. καὶ ἐὰν εὐχὴ ᾖ, ἢ ἑκούσιον θυσιάζῃ τὸ δῶρον αὐτοῦ, ᾗ ἂν ἡμέρᾳ προσαγάγῃ τὴν θυσίαν αὐτοῦ, βρωθήσεται καὶ τῇ αὔριον. καὶ τὸ καταλειφθὲν ἀπὸ τῶν κρεῶν τῆς θυσίας ἕως ἡμέρας τρίτης, ἐν πυρὶ κατακαυθήσεται. ἐὰν δὲ φαγὼν φάγῃ ἀπὸ τῶν κρεῶν τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ, οὐ δεχθήσεται αὐτῷ τῷ προσφέροντι αὐτό. ζ οὐ λογισθήσεται αὐτῷ, μίασμά ἐστιν. ἡ δὲ ψυχὴ ἥτις ἐὰν φάγῃ ἀπ' αὐτοῦ, τὴν ἁμαρτίαν λήψεται. καὶ κρέα ὅσα ἐὰν ἅψηται παντὸς ἀκαθάρτου, οὐ βρωθήσεται, ἐν πυρὶ κατακαυθήσεται. πᾶς καθαρὸς φάγεται κρέα. ἡ δὲ ψυχὴ ἥτις ἐὰν φάγῃ ἀπὸ τῶν κρεῶν τῆς θυσίας τοῦ σωτηρίου, ὅ ἐστι κυρίου, καὶ ἡ ἀκαθαρσία αὐτοῦ ἐπ' αὐτοῦ, ἀπολεῖται ἡ ψυχὴ ἐκείνη ἐκ τοῦ λαοῦ αὐτῆς. καὶ ἡ ψυχὴ ἣ ἂν ἅψηται παντὸς πράγματος ἀκαθάρτου, ἢ ἀπὸ ἀκαθαρσίας ἀνθρώπου, ἢ τῶν τετραπόδων τῶν ἀκαθάρτων, ἢ παντὸς βδελύγματος ἀκαθάρτου, καὶ φάγῃ ἀπὸ τῶν κρεῶν τῆς θυσίας τοῦ σωτηρίου, ὅ ἐστι κυρίου, ἀπολεῖται ἡ ψυχὴ ἐκείνη ἐκ τοῦ λαοῦ αὐτῆς. καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς Μωυσῆν, λέγων. λάλησον τοῖς υἱοῖς Ἰσραήλ, λέγων. πᾶν στέαρ βοῶν, καὶ προβάτων, καὶ αἰγῶν οὐκ ἔδεσθε. καὶ στέαρ θνησιμαίων καὶ θηριαλώτων ποιηθήσεται εἰς πᾶν ἔργον, καὶ εἰς βρῶσιν οὐ βρωθήσεται. πᾶς ὁ ἔσθων στέαρ ἀπὸ τῶν κτηνῶν, ὧν προσάξει ἀπ' αὐτῶν κάρπωμα κυρίῳ, ἀπολεῖται ἡ ψυχὴ ἐκείνη ἀπὸ τοῦ λαοῦ αὐτῆς. πᾶν αἷμα οὐκ ἔδεσθε ἐν πάσῃ τῇ κατοικίᾳ ὑμῶν ἀπό τε τῶν κτηνῶν καὶ ἀπὸ τῶν πετεινῶν. πᾶσα ψυχὴ ἣ ἂν φάγῃ αἷμα, ἀπολεῖται ἡ ψυχὴ ἐκείνη ἀπὸ τοῦ λαοῦ αὐτῆς. καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς Μωυσῆν, λέγων. καὶ τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ λαλήσεις, λέγων. θ ὁ προσφέρων θυσίαν σωτηρίου, οἴσει τὸ δῶρον αὐτοῦ κυρίῳ καὶ ἀπὸ τῆς θυσίας τοῦ σωτηρίου. αἱ χεῖρες αὐτοῦ προσοίσουσι τὰ καρπώματα κυρίῳ. τὸ στέαρ τὸ ἐπὶ τοῦ στηθυνίου, καὶ τὸν λοβὸν τοῦ ἥπατος προσοίσει αὐτά, ὥστε ἐπιτιθέναι δόμα ἔναντι κυρίου. ι καὶ ἀνοίσει ὁ ἱερεὺς τὸ στέαρ ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου. καὶ ἔσται τὸ στηθύνιον Ἀαρὼν καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ. καὶ τὸν βραχίονα τὸν δεξιὸν δώσετε ἀφαίρεμα τῷ ἱερεῖ ἀπὸ κ τῶν θυσιῶν τοῦ σωτηρίου ὑμῶν. ὁ προσφέρων τὸ αἷμα τοῦ σωτηρίου, καὶ τὸ στέαρ τὸ ἀπὸ τῶν υἱῶν Ἀαρών, αὐτῷ ἔσται ὁ βραχίων ὁ δεξιὸς ἐν μερίδι. τὸ γὰρ στηθύνιον τοῦ ἐπιθέματος καὶ τὸν βραχίονα τοῦ ἀφαιρέματος εἴληφα παρὰ τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ἀπὸ τῶν θυσιῶν τοῦ σωτηρίου ὑμῶν, καὶ ἔδωκα αὐτὰ Ἀαρὼν τῷ ἱερεῖ καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ, νόμιμον αἰώνιον παρὰ τῶν υἱῶν Ἰσραήλ. αὕτη ἡ χρῖσις Ἀαρών, καὶ ἡ χρῖσις τῶν υἱῶν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν καρπωμάτων κυρίου, ἐν ᾗ ἡμέρᾳ προσηγάγετο αὐτοὺς τοῦ ἱερατεύειν τῷ κυρίῳ, καθὰ ἐνετείλατο κύριος δοῦναι αὐτοῖς ᾗ ἡμέρᾳ ἔχρισεν αὐτοὺς παρὰ τῶν υἱῶν Ἰσραήλ, νόμιμον αἰώνιον εἰς τὰς γενεὰς αὐτῶν. οὗτος ὁ νόμος τῶν ὁλοκαυτωμάτων, καὶ θυσίας, καὶ περὶ ἁμαρτίας, καὶ τῆς πλημμελείας, καὶ τῆς τελειώσεως, καὶ τῆς θυσίας τοῦ σωτηρίου, ὃν τρόπον ἐνετείλατο κύριος τῷ Μωυσῇ ἐν τῷ ὄρει Σινᾶ ᾗ ἡμέρᾳ ἐνετείλατο τοῖς υἱοῖς Ἰσραήλ, προσφέρειν τὰ δῶρα αὐτῶν ἔναντι κυρίου ἐν τῇ ἐρήμῳ Σινᾶ.

α Ο νόμος θυσίας σωτηρίου] Ita LL. VV. In aliquibus alijs est, τῆς θυσίας τῶν εἰρηνικῶν. β [Περὶ αἰνέσεως] Schol. περὶ εὐχαριστίας. γ [Αρτους ἐκ σεμιδάλεως] AA. LL. habent ἄρτους ἀζύμους ἐκ σεμιδάλεως. Schol. ἄλλος φησί, κολλυρίδας. δ [Καὶ σεμίδαλιν πεφυραμένην] Schol. ἄλλος φησί, ζέσιν. ε [Αφαίρεμα κυρίῳ] Schol. ταὐτόν ἐστιν ἀφαίρεμα, καὶ ἀφόρισμα, καὶ ἐπίθεμα, καὶ καρπώματα, ἀπὸ τῶν θυσιῶν ἀφοριζόμενα θεῷ, ἅπερ γίνεται μέρη τοῦ ἱερέως. ζ [Λογισθήσεται αὐτῷ] Theodotio, φέγγρις δέεται.

ζ [Τῶν κτηνῶν ἂν προσάξῃ] Ita LL. VV. In alijs est, προσάξετε, quod sequitur S. Augustinus, & Origenes. θ [Ὁ προσφέρων θυσίαν] AA. LL. habent, ὁ προσφέρων αὐτὸ θυσίαν, & ita legit Origenes. ι [Καὶ ἀνοίσει ὁ ἱερεὺς τὸ στέαρ ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου] AA. LL. habent, τὸ στέαρ τὸ ἐπὶ τοῦ στηθυνίου ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον. κ [Τῶν θυσιῶν τοῦ σωτηρίου] Ita LL. VV. sed vt est in editionibus vulgatis τῶν σωτηρίων, ita legit Origenes.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η'. 8.

Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων. λάβε ἀαρὼν καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, καὶ τὰς στολὰς αὐτοῦ, καὶ τὸ ἔλαιον τῆς χρίσεως, καὶ τὸν μόσχον τὸν περὶ τῆς ἁμαρτίας, καὶ τοὺς δύο κριοὺς, καὶ τὸ κανοῦν τῶν ἀζύμων, καὶ πᾶσαν τὴν συναγωγὴν ἐκκλησίασον ἐπὶ τὴν θύραν τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. καὶ ἐποίησε μωυσῆς ὃν τρόπον συνέταξεν αὐτῷ κύριος. καὶ ἐξεκκλησίασε τὴν συναγωγὴν ἐπὶ τὴν θύραν τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, καὶ εἶπε μωυσῆς τῇ συναγωγῇ. τοῦτό ἐστι τὸ ῥῆμα, ὃ ἐνετείλατο κύριος ποιῆσαι. καὶ προσήνεγκε μωυσῆς τὸν ἀαρὼν, καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, καὶ ἔλουσεν αὐτοὺς ὕδατι. καὶ ἐνέδυσεν αὐτὸν τὸν χιτῶνα, καὶ ἔζωσεν αὐτὸν τὴν ζώνην, καὶ ἐνέδυσεν αὐτὸν τὸν ὑποδύτην, καὶ ἐπέθηκεν ἐπ' αὐτὸν τὴν ἐπωμίδα, καὶ συνέζωσεν αὐτὸν κατὰ τὴν ποίησιν τῆς ἐπωμίδος, καὶ συνέσφιγξεν αὐτὸν ἐν αὐτῇ. καὶ ἐπέθηκεν ἐπ' αὐτὴν τὸ λογεῖον, καὶ ἐπέθηκεν ἐπὶ τὸ λογεῖον [a] τὴν δήλωσιν καὶ τὴν ἀλήθειαν. καὶ ἐπέθηκε τὴν μίτραν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, καὶ ἐπέθηκεν ἐπὶ τὴν μίτραν κατὰ πρόσωπον αὐτοῦ τὸ πέταλον τὸ χρυσοῦν τὸ καθηγιασμένον ἅγιον, ὃν τρόπον συνέταξε κύριος τῷ μωυσῇ. καὶ ἔλαβε μωυσῆς ἀπὸ τοῦ ἐλαίου τῆς χρίσεως, καὶ ἔρρανεν ἀπ' αὐτοῦ ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον ἑπτάκις. καὶ ἔχρισεν τὸ θυσιαστήριον, καὶ ἡγίασεν αὐτὸ, καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτῇ, καὶ τὸν λουτῆρα, καὶ τὴν βάσιν αὐτοῦ, καὶ ἡγίασεν αὐτά. καὶ ἔχρισε τὴν σκηνὴν, καὶ πάντα τὰ σκεύη αὐτῆς, καὶ ἡγίασεν αὐτήν. καὶ ἐπέχεε μωυσῆς ἀπὸ τοῦ ἐλαίου τῆς χρίσεως ἐπὶ τὴν κεφαλὴν ἀαρών. καὶ ἔχρισεν αὐτὸν, καὶ ἡγίασεν αὐτόν. καὶ προσήγαγε μωυσῆς τοὺς υἱοὺς ἀαρών, καὶ [b] ἐνέδυσεν αὐτοὺς χιτῶνας, καὶ ἔζωσεν αὐτοὺς ζώνας, καὶ περιέθηκεν αὐτοῖς κιδάρεις, καθάπερ συνέταξε κύριος τῷ μωυσῇ. καὶ προσήγαγε μωυσῆς τὸν μόσχον τὸν περὶ τῆς ἁμαρτίας. καὶ ἐπέθηκεν ἀαρὼν καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ τὰς χεῖρας ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ μόσχου τοῦ τῆς ἁμαρτίας. καὶ ἔσφαξεν αὐτόν. καὶ ἔλαβε μωυσῆς ἀπὸ τοῦ αἵματος, καὶ ἐπέθηκεν ἐπὶ τὰ κέρατα τοῦ θυσιαστηρίου κύκλῳ τῷ δακτύλῳ, [c] καὶ ἐκαθάρισε τὸ θυσιαστήριον. καὶ τὸ αἷμα ἐξέχεεν ἐπὶ τὴν βάσιν τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ ἡγίασεν αὐτὸ, τοῦ ἐξιλάσασθαι ἐπ' αὐτοῦ. καὶ ἔλαβε μωυσῆς πᾶν τὸ στέαρ τὸ ἐπὶ τῶν ἐνδοσθίων, καὶ τὸν λοβὸν τὸν ἐπὶ τοῦ ἥπατος, καὶ ἀμφοτέρους τοὺς νεφροὺς, καὶ τὸ στέαρ τὸ ἐπ' αὐτῶν, καὶ ἀνήνεγκε μωυσῆς ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον. καὶ τὸν μόσχον, καὶ τὴν βύρσαν αὐτοῦ, καὶ τὰ κρέα αὐτοῦ, καὶ τὴν κόπρον αὐτοῦ κατέκαυσεν αὐτὰ πυρὶ ἔξω τῆς παρεμβολῆς, ὃν τρόπον συνέταξε κύριος τῷ μωυσῇ. καὶ προσήγαγε μωυσῆς τὸν κριὸν τὸν εἰς ὁλοκαύτωμα. καὶ ἐπέθηκεν ἀαρὼν καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ τὰς χεῖρας αὐτῶν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ κριοῦ. καὶ ἔσφαξε μωυσῆς τὸν κριόν. καὶ προσέχεε μωυσῆς τὸ αἷμα ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον κύκλῳ. καὶ τὸν κριὸν ἐκρεανόμησε κατὰ μέλη, καὶ ἀνήνεγκε μωυσῆς τὴν κεφαλὴν, καὶ τὰ μέλη, καὶ τὸ στέαρ. καὶ τὴν κοιλίαν, καὶ τοὺς πόδας ἔπλυνεν ὕδατι. καὶ ἀνήνεγκε μωυσῆς ὅλον τὸν κριὸν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον. ὁλοκαύτωμά ἐστιν εἰς ὀσμὴν εὐωδίας. κάρπωμά ἐστι τῷ κυρίῳ, καθάπερ ἐνετείλατο κύριος τῷ μωυσῇ. καὶ προσήγαγε μωυσῆς τὸν κριὸν, τὸν δεύτερον κριὸν τελειώσεως. καὶ ἐπέθηκεν ἀαρὼν καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ τὰς χεῖρας αὐτῶν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ κριοῦ. καὶ ἔσφαξεν αὐτόν. καὶ ἔλαβε μωυσῆς ἀπὸ τοῦ αἵματος αὐτοῦ, καὶ ἐπέθηκεν ἐπὶ τὸν λοβὸν τοῦ ὠτὸς ἀαρὼν τοῦ δεξιοῦ, καὶ ἐπὶ τὸ ἄκρον τῆς χειρὸς τῆς δεξιᾶς, καὶ ἐπὶ τὸ ἄκρον τοῦ ποδὸς τοῦ δεξιοῦ. καὶ προσήγαγε μωυσῆς τοὺς υἱοὺς ἀαρών. καὶ ἐπέθηκε μωυσῆς ἀπὸ τοῦ αἵματος ἐπὶ τοὺς λοβοὺς τῶν ὤτων τῶν δεξιῶν, καὶ ἐπὶ τὰ ἄκρα τῶν χειρῶν αὐτῶν τῶν δεξιῶν, καὶ ἐπὶ τὰ ἄκρα τῶν ποδῶν αὐτῶν τῶν δεξιῶν. καὶ προσέχεε μωυσῆς τὸ αἷμα ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον κύκλῳ. καὶ ἔλαβε τὸ στέαρ καὶ τὴν ὀσφὺν, καὶ τὸ στέαρ τὸ ἐπὶ τῆς κοιλίας, καὶ τὸν λοβὸν τοῦ ἥπατος, καὶ τοὺς δύο νεφροὺς, καὶ τὸ στέαρ τὸ ἐπ' αὐτῶν, καὶ τὸν βραχίονα τὸν δεξιόν. καὶ ἀπὸ τοῦ κανοῦ τῆς τελειώσεως, τοῦ ὄντος ἔναντι κυρίου, καὶ ἔλαβεν ἄρτον ἕνα ἄζυμον, [d] καὶ ἄρτον ἐξ ἐλαίου ἕνα, καὶ λάγανον ἕν. καὶ ἐπέθηκεν ἐπὶ τὸ στέαρ, καὶ τὸν βραχίονα τὸν δεξιόν. καὶ ἐπέθηκεν ἅπαντα ἐπὶ τὰς χεῖρας ἀαρὼν, καὶ ἐπὶ τὰς χεῖρας τῶν υἱῶν αὐτοῦ, καὶ ἀνήνεγκεν αὐτὰ ἀφαίρεμα ἔναντι κυρίου. καὶ ἔλαβεν μωυσῆς ἀπὸ τῶν χειρῶν αὐτῶν, καὶ ἀνήνεγκεν αὐτὰ μωυσῆς ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον, ἐπὶ τὸ ὁλοκαύτωμα τῆς τελειώσεως, ὅ ἐστιν ὀσμὴ εὐωδίας, κάρπωμά ἐστι τῷ κυρίῳ. καὶ λαβὼν μωυσῆς τὸ στηθύνιον, ἀφεῖλεν αὐτὸ ἐπίθεμα ἔναντι κυρίου, ἀπὸ τοῦ κριοῦ τῆς τελειώσεως. καὶ ἐγένετο μωυσῇ ἐν μερίδι, καθὰ ἐνετείλατο κύριος τῷ μωυσῇ. καὶ ἔλαβε μωυσῆς ἀπὸ τοῦ ἐλαίου τῆς χρίσεως, καὶ ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ προσέρρανεν ἐπὶ ἀαρὼν, καὶ τὰς στολὰς αὐτοῦ, καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, καὶ τὰς στολὰς τῶν υἱῶν αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ. καὶ ἡγίασεν ἀαρὼν, καὶ τὰς στολὰς αὐτοῦ, καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, καὶ τὰς στολὰς τῶν υἱῶν αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ. καὶ εἶπε μωυσῆς πρὸς ἀαρὼν, καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ. ἑψήσατε τὰ κρέα ἐν τῇ αὐλῇ τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου ἐν τόπῳ ἁγίῳ. καὶ ἐκεῖ φάγεσθε αὐτὰ, καὶ τοὺς ἄρτους τοὺς ἐν τῷ κανῷ τῆς τελειώσεως, ὃν τρόπον συντέτακταί μοι, λέγων. ἀαρὼν καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ φάγονται αὐτά. καὶ τὸ καταλειφθὲν τῶν κρεῶν καὶ τῶν ἄρτων ἐν πυρὶ κατακαύσατε. καὶ ἀπὸ τῆς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου οὐκ ἐξελεύσεσθε ἑπτὰ ἡμέρας, [e] ἕως ἡμέρα πληρωθῇ, ἡμέρα τελειώσεως ὑμῶν. ἑπτὰ γὰρ ἡμέρας τελειώσει τὰς χεῖρας ὑμῶν, καθάπερ ἐποίησεν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ, ἣ ἐνετείλατο κύριος τοῦ ποιῆσαι, ὥστε ἐξιλάσασθαι περὶ ὑμῶν. καὶ ἐπὶ τὴν θύραν τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου καθήσεσθε ἑπτὰ ἡμέρας, ἡμέραν καὶ νύκτα.

φυλά-

φυλάξεσθε τὰ φυλάγματα κυρίου, ἵνα μὴ ἀποθάνητε. οὕτω γὰρ ἐνετείλατό μοι κύριος ὁ θεός. καὶ ἐποίησεν ἀαρὼν καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ πάντας τοὺς λόγους, οὓς συνέταξε κύριος τῷ μωυσῇ.

α [Τὴν δήλωσιν καὶ τὴν ἀλήθειαν] Aquila, & Theodotio, τοῖς φωτισμοῖς καὶ τελειώσεις. β [Ενέδυσεν αὐτοὺς χιτῶνας] A. & Th. ὑποδύτας. γ [Καὶ ἐκαθάρισε τὸ θυσιαστήριον] Schol. τὸ σαμαρειτικὸν ἔχει. καὶ ἱλάτευσεν. ἄλλη δὲ ἔκδοσις. περιημάρτισεν. δ [Καὶ ἄρτον ἐξ ἐλαίου ἕνα] Schol. ἄλλος. κολλύραν. ε [Εως ἡμέρα πληρωθῇ, ἡμέρα τελειώσεως ὑμῶν] AA. LL. ἕως ἡμέρας πληρώσεως ἡμερῶν τελειώσεως ὑμῶν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ΄. 9.

Καὶ ἐλυσίασεν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ, ἐκάλεσε μωυσῆς ἀαρὼν, καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, καὶ τὴν γερουσίαν ἰσραήλ. καὶ εἶπε μωυσῆς πρὸς ἀαρών. λάβε σεαυτῷ μοσχάριον ἐκ βοῶν περὶ ἁμαρτίας, καὶ κριὸν εἰς ὁλοκαύτωμα ἄμωμα, καὶ προσένεγκε αὐτὰ ἔναντι κυρίου, καὶ τῇ γερουσίᾳ ἰσραὴλ λάλησον, λέγων. λάβετε χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἕνα α περὶ ἁμαρτίας, καὶ μοσχάριον, καὶ ἀμνὸν ἐνιαύσιον εἰς ὁλοκάρπωσιν, ἄμωμα, καὶ μόσχον, καὶ κριὸν εἰς θυσίαν σωτηρίου ἔναντι κυρίου, καὶ σεμίδαλιν πεφυραμένην ἐν ἐλαίῳ, ὅτι σήμερον κύριος ὀφθήσεται ἐν ὑμῖν. καὶ ἔλαβον καθὸ ἐνετείλατο μωυσῆς ἀπέναντι τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. καὶ προσῆλθεν πᾶσα συναγωγὴ, καὶ ἔστησαν ἔναντι κυρίου. καὶ εἶπε μωυσῆς. τοῦτο τὸ ῥῆμα, ὃ εἶπε κύριος, ποιήσατε, καὶ ὀφθήσεται ἐν ὑμῖν ἡ δόξα κυρίου. καὶ εἶπε μωυσῆς τῷ ἀαρών. πρόσελθε πρὸς τὸ θυσιαστήριον, καὶ ποίησον τὸ περὶ τῆς ἁμαρτίας σου, καὶ τὸ ὁλοκαύτωμά σου, καὶ ἐξίλασαι περὶ σεαυτοῦ, καὶ τοῦ οἴκου σου. καὶ ποίησον τὰ δῶρα τοῦ λαοῦ, καὶ ἐξίλασαι περὶ αὐτῶν, καθάπερ ἐνετείλατο κύριος τῷ μωυσῇ. καὶ προσῆλθεν ἀαρὼν πρὸς τὸ θυσιαστήριον, καὶ ἔσφαξε τὸ μοσχάριον τὸ περὶ τῆς ἁμαρτίας αὐτοῦ. καὶ προσήνεγκαν οἱ υἱοὶ ἀαρὼν τὸ αἷμα πρὸς αὐτόν. καὶ ἔβαψε τὸν δάκτυλον εἰς τὸ αἷμα, καὶ ἐπέθηκεν ἐπὶ τὰ κέρατα τοῦ θυσιαστηρίου. καὶ τὸ αἷμα ἐξέχεεν ἐπὶ τὴν βάσιν τοῦ θυσιαστηρίου. καὶ τὸ στέαρ καὶ τοὺς νεφροὺς καὶ τὸν λοβὸν τοῦ ἥπατος τοῦ περὶ τῆς ἁμαρτίας ἀνήνεγκεν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον, ὃν τρόπον ἐνετείλατο κύριος τῷ μωυσῇ. καὶ τὰ κρέα καὶ τὴν βύρσαν κατέκαυσεν αὐτὰ πυρὶ, ἔξω τῆς παρεμβολῆς. καὶ ἔσφαξε τὸ ὁλοκαύτωμα, καὶ προσήνεγκαν οἱ υἱοὶ ἀαρὼν τὸ αἷμα πρὸς αὐτόν. καὶ προσέχεεν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον κύκλῳ. καὶ τὸ ὁλοκαύτωμα προσήνεγκαν αὐτὸ κατὰ μέλη. αὐτὰ καὶ τὴν κεφαλὴν ἐπέθηκεν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον. καὶ ἔπλυνε τὴν κοιλίαν καὶ τοὺς πόδας ὕδατι. καὶ ἐπέθηκεν ἐπὶ τὸ ὁλοκαύτωμα ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον. καὶ προσήνεγκε τὸ δῶρον τοῦ λαοῦ. καὶ ἔλαβε τὸν χίμαρον τὸν περὶ τῆς ἁμαρτίας τοῦ λαοῦ. καὶ ἔσφαξεν αὐτὸν, καὶ ἐκαθάρισεν αὐτὸν, καθὰ καὶ τὸν πρῶτον. καὶ προσήνεγκε τὸ ὁλοκαύτωμα, καὶ ἐποίησεν αὐτὸ ὡς καθήκει. καὶ προσήνεγκε τὴν θυσίαν, καὶ ἔπλησε τὰς χεῖρας ἀπ' αὐτῆς, καὶ ἐπέθηκεν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον χωρὶς τοῦ ὁλοκαυτώματος τοῦ πρωϊνοῦ. καὶ ἔσφαξε τὸν μόσχον, καὶ τὸν κριὸν τῆς θυσίας τοῦ σωτηρίου τῆς τοῦ λαοῦ. καὶ προσήνεγκαν οἱ υἱοὶ ἀαρὼν τὸ αἷμα πρὸς αὐτὸν, καὶ προσέχεε πρὸς τὸ θυσιαστήριον κύκλῳ. καὶ τὸ στέαρ τὸ ἀπὸ τοῦ μόσχου, καὶ τοῦ κριοῦ τὴν ὀσφὺν, καὶ τὸ στέαρ τὸ κατακαλύπτον ἐπὶ τῆς κοιλίας, καὶ τοὺς δύο νεφροὺς, καὶ τὸ στέαρ τὸ ἐπ' αὐτῶν, καὶ τὸν λοβὸν τὸν ἐπὶ τοῦ ἥπατος. καὶ ἐπέθηκε τὰ στέατα ἐπὶ τὰ στηθύνια. καὶ ἀνήνεγκε τὰ στέατα ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον. καὶ τὸ στηθύνιον, καὶ τὸν βραχίονα τὸν δεξιὸν ἀφεῖλεν ἀαρὼν ἀφαίρεμα ἔναντι κυρίου, ὃν τρόπον συνέταξε κύριος τῷ μωυσῇ. καὶ ἐξάρας ἀαρὼν τὰς χεῖρας ἐπὶ τὸν λαὸν, εὐλόγησεν αὐτούς. καὶ κατέβη ποιήσας τὸ περὶ τῆς ἁμαρτίας, καὶ τὰ ὁλοκαυτώματα, καὶ τὰ τοῦ σωτηρίου. καὶ εἰσῆλθε μωυσῆς καὶ ἀαρὼν εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου. καὶ ἐξελθόντες, εὐλόγησαν πάντα τὸν λαόν. καὶ ὤφθη δόξα κυρίου παντὶ τῷ λαῷ. καὶ ἐξῆλθε πῦρ παρὰ κυρίου, καὶ κατέφαγε τὰ ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου, τά τε ὁλοκαυτώματα, καὶ τὰ στέατα. καὶ εἶδε πᾶς ὁ λαὸς, καὶ ἐξέστη καὶ ἔπεσαν ἐπὶ πρόσωπον.

α Περὶ ἁμαρτίας καὶ μοσχάριον] AA. LL. habent, περὶ ἁμαρτίας, καὶ κριὸν, καὶ μοσχάριον. quam lectionem ſequutus eſt S. Auguſtinus Quæſt. 26. Accipite hircum ex capris, ynum pro peccato, & arietem, &c.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ. Ι΄. 10.

Καὶ λαβόντες οἱ δύο υἱοὶ ἀαρὼν ναδὰβ καὶ ἀβιοὺδ, ἕκαστος τὸ πυρεῖον αὐτοῦ, ἐπέθηκαν ἐπ' αὐτὸ πῦρ, καὶ ἐπέβαλον ἐπ' αὐτὸ θυμίαμα, καὶ προσήνεγκαν ἔναντι κυρίου πῦρ ἀλλότριον, ὃ οὐ προσέταξε κύριος αὐτοῖς. καὶ ἐξῆλθε πῦρ παρὰ κυρίου, καὶ κατέφαγεν αὐτοὺς, καὶ ἀπέθανον ἔναντι κυρίου. καὶ εἶπε μωυσῆς πρὸς ἀαρών. τοῦτό ἐστιν, ὃ εἶπε κύριος, λέγων. ἐν τοῖς ἐγγίζουσί μοι ἁγιασθήσομαι, καὶ ἐν πάσῃ τῇ συναγωγῇ δοξασθήσομαι, καὶ κατενύχθη ἀαρών. καὶ ἐκάλεσε μωυσῆς τὸν μισαδὰη, καὶ τὸν ἐλισαφὰν, υἱοὺς ὀζιὴλ, υἱοὺς τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ πατρὸς ἀαρὼν, καὶ εἶπεν αὐτοῖς. προσέλθατε καὶ ἄρατε τοὺς ἀδελφοὺς ὑμῶν ἐκ προσώπου τῶν ἁγίων ἔξω τῆς παρεμβολῆς. καὶ προσῆλθον, καὶ ἦραν αὐτοὺς ἐν τοῖς χιτῶσιν αὐτῶν ἔξω τῆς παρεμβολῆς, ὃν τρόπον εἶπε μωυσῆς. καὶ εἶπε μωυσῆς πρὸς ἀαρὼν καὶ ἐλεάζαρ καὶ ἰθάμαρ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ τοὺς καταλελειμμένους. τὴν κεφαλὴν ὑμῶν οὐκ ἀποκιδαρώσετε, καὶ τὰ ἱμάτια ὑμῶν οὐ διαῤῥήξετε, ἵνα μὴ ἀποθάνητε, καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν συναγωγὴν ἔσται θυμός. οἱ δὲ ἀδελφοὶ ὑμῶν πᾶς ὁ οἶκος ἰσραὴλ κλαύσονται τὸν ἐμπυρισμὸν, ὃν ἐνεπυρίσθησαν ὑπὸ κυρίου. καὶ ἀπὸ τῆς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου οὐκ ἐξελεύσεσθε, ἵνα μὴ ἀποθάνητε. τὸ ἔλαιον γὰρ τῆς χρίσεως τὸ παρὰ κυρίου, ἐφ' ὑμῖν. καὶ ἐποίησαν κατὰ τὸ ῥῆμα μωυσῆ. καὶ ἐλάλησε κύριος τῷ ἀαρὼν, λέγων. οἶνον καὶ σίκερα οὐ πίεσθε σὺ καὶ οἱ υἱοί σου μετὰ σοῦ, ἡνίκα ἐὰν εἰσπορεύησθε εἰς

τὴν

τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου, ἢ προσπορευομένων ὑμῶν πρὸς τὸ θυσιαστήριον, καὶ οὐ μὴ ἀποθάνητε. νόμιμον αἰώνιον εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν, διαστεῖλαι ἀναμέσον τῶν ἁγίων καὶ τῶν βεβήλων, καὶ ἀναμέσον τῶν ἀκαθάρτων, καὶ τῶν καθαρῶν, [α] καὶ συμβιβάζειν τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ ἅπαντα τὰ νόμιμα, ἃ ἐλάλησε κύριος πρὸς αὐτοὺς διὰ χειρὸς μωυσῆ. καὶ εἶπε μωυσῆς πρὸς ἀαρὼν καὶ πρὸς ἐλεάζαρ καὶ ἰθάμαρ τοὺς υἱοὺς ἀαρὼν τοὺς καταλειφθέντας. λάβετε τὴν θυσίαν τὴν καταλειφθεῖσαν ἀπὸ τῶν καρπωμάτων κυρίου, καὶ φάγεσθε ἄζυμα παρὰ τὸ θυσιαστήριον, ἅγια ἁγίων ἐστί. καὶ φάγεσθε αὐτὴν ἐν τόπῳ ἁγίῳ. νόμιμον γάρ σοι ἐστὶ, καὶ νόμιμον τοῖς υἱοῖς σου τοῦτο ἀπὸ τῶν καρπωμάτων κυρίου. οὕτω γὰρ ἐντέταλταί μοι. καὶ τὸ στηθύνιον τοῦ ἀφορίσματος, καὶ τὸν βραχίονα τοῦ ἀφαιρέματος φάγεσθε ἐν τόπῳ ἁγίῳ, σὺ καὶ οἱ υἱοί σου καὶ ὁ οἶκός σου μετὰ σοῦ. νόμιμον γάρ σοι, καὶ νόμιμον τοῖς υἱοῖς σου ἐδόθη [β] ἀπὸ τῶν θυσιῶν τοῦ σωτηρίου τῶν υἱῶν ἰσραήλ. τὸν βραχίονα τοῦ ἀφαιρέματος, καὶ τὸ στηθύνιον τοῦ ἀφορίσματος ἐπὶ τῶν καρπωμάτων τῶν στεάτων προσοίσουσιν ἀφόρισμα ἀφορίσαι ἔναντι κυρίου. καὶ ἔσται σοι καὶ τοῖς υἱοῖς σου καὶ ταῖς θυγατράσι σου μετὰ σοῦ νόμιμον αἰώνιον, ὃν τρόπον συνέταξε κύριος τῷ μωυσῇ. καὶ τὸν χίμαρον τὸν περὶ τῆς ἁμαρτίας ζητῶν ἐξεζήτησε μωυσῆς. καὶ ὁ δὲ ἐνεπεπύριστο. καὶ ἐθυμώθη μωυσῆς ἐπὶ ἐλεάζαρ καὶ ἰθάμαρ τοὺς υἱοὺς ἀαρὼν τοὺς καταλελειμμένους, λέγων. διατί οὐκ ἐφάγετε τὸ περὶ τῆς ἁμαρτίας ἐν τόπῳ ἁγίῳ; ὅτι γὰρ ἅγια ἁγίων ἐστὶ, τοῦτο ἔδωκεν ὑμῖν φαγεῖν, ἵνα ἀφέλητε τὴν ἁμαρτίαν τῆς συναγωγῆς, καὶ ἐξιλάσησθε περὶ αὐτῶν ἔναντι κυρίου. οὐ γὰρ εἰσήχθη τοῦ αἵματος αὐτοῦ εἰς τὸ ἅγιον. κατὰ πρόσωπον ἔσω φάγεσθε αὐτὸ ἐν τόπῳ ἁγίῳ, ὃν τρόπον μοι συνέταξε κύριος. καὶ ἐλάλησεν ἀαρὼν πρὸς μωυσῆν, λέγων. εἰ σήμερον προσαγηόχασι τὰ περὶ τῆς ἁμαρτίας αὐτῶν, καὶ τὰ ὁλοκαυτώματα αὐτῶν ἔναντι κυρίου, καὶ συμβέβηκέ μοι τοιαῦτα, καὶ φάγομαι τὰ περὶ τῆς ἁμαρτίας σήμερον, μὴ ἀρεστὸν ἔσται κυρίῳ; καὶ ἤκουσε μωυσῆς, καὶ ἤρεσεν αὐτῷ.

α [Καὶ συμβιβάζειν τοὺς υἱοὺς ἰσραήλ] Schol. ἄλλος φησὶ, φωτίζειν. β [Ἀπὸ τῶν θυσιῶν τοῦ σωτηρίου] AA. LL. τῶν σωτηρίων, atque ita legit S. Augustinus, & Origenes.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ. ΙΑ'. 11.

Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν καὶ ἀαρὼν, λέγων. λαλήσατε τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ, λέγοντες. Ταῦτα τὰ κτήνη, ἃ φάγεσθε ἀπὸ πάντων τῶν κτηνῶν τῶν ἐπὶ τῆς γῆς. πᾶν κτῆνος διχηλοῦν ὁπλὴν καὶ ὀνυχιστῆρας ὀνυχίζον δύο χηλῶν, καὶ ἀνάγον μηρυκισμὸν ἐν τοῖς κτήνεσι, ταῦτα φάγεσθε. πλὴν ἀπὸ τούτων οὐ φάγεσθε, ἀπὸ τῶν ἀναγόντων μηρυκισμὸν, καὶ ἀπὸ τῶν διχηλούντων τὰς ὁπλὰς, καὶ ὀνυχιζόντων ὀνυχιστῆρας, τὸν κάμηλον, ὅτι ἀνάγει μηρυκισμὸν τοῦτο, ὁπλὴν δὲ οὐ διχηλεῖ, ἀκάθαρτον τοῦτο ὑμῖν. καὶ τὸν δασύποδα, ὅτι οὐκ ἀνάγει μηρυκισμὸν τοῦτο, καὶ ὁπλὴν οὐ διχηλεῖ, ἀκάθαρτον τοῦτο ὑμῖν. καὶ τὸν χοιρογρύλλιον, ὅτι οὐκ ἀνάγει μηρυκισμὸν τοῦτο, καὶ ὁπλὴν οὐ διχηλεῖ, ἀκάθαρτον τοῦτο ὑμῖν. καὶ τὸν ὗν, ὅτι διχηλεῖ ὁπλὴν τοῦτο, καὶ ὀνυχίζει ὄνυχας ὁπλῆς, καὶ τοῦτο οὐκ ἀνάγει μηρυκισμὸν, ἀκάθαρτον τοῦτο ὑμῖν. ἀπὸ τῶν κρεῶν αὐτῶν οὐ φάγεσθε, καὶ τῶν θνησιμαίων αὐτῶν οὐχ ἅψεσθε. ἀκάθαρτα ταῦτα ὑμῖν. καὶ ταῦτα, ἃ φάγεσθε ἀπὸ πάντων τῶν ἐν τοῖς ὕδασι. πάντα ὅσα ἐστὶν αὐτοῖς πτερύγια καὶ λεπίδες ἐν τοῖς ὕδασι, καὶ ἐν ταῖς θαλάσσαις, καὶ ἐν τοῖς χειμάῤῥοις, ταῦτα φάγεσθε. καὶ πάντα ὅσα οὐκ ἔστιν αὐτοῖς πτερύγια, οὐδὲ λεπίδες ἐν τῷ ὕδατι, ἢ ἐν ταῖς θαλάσσαις, καὶ ἐν τοῖς χειμάῤῥοις, ἀπὸ πάντων ὧν ἐρεύγεται τὰ ὕδατα, καὶ ἀπὸ πάσης ψυχῆς τῆς ζώσης ἐν τῷ ὕδατι, βδέλυγμά ἐστι, καὶ βδελύγματα ἔσονται ὑμῖν. ἀπὸ τῶν κρεῶν αὐτῶν οὐκ ἔδεσθε, καὶ τὰ θνησιμαῖα αὐτῶν βδελύξεσθε. καὶ πάντα ὅσα οὐκ ἔστιν αὐτοῖς πτερύγια, οὐδὲ λεπίδες τῶν ἐν τοῖς ὕδασι, βδέλυγμα τοῦτό ἐστιν ὑμῖν. καὶ ταῦτα, ἃ βδελύξεσθε ἀπὸ τῶν πετεινῶν, καὶ οὐ βρωθήσεται, βδέλυγμά ἐστι. τὸν ἀετὸν, καὶ τὸν γρύπα, καὶ τὸν ἁλιαίετον, καὶ τὸν γύπα, καὶ τὸν ἴκτινον, καὶ τὰ ὅμοια αὐτῷ. καὶ στρουθὸν, καὶ γλαῦκα, καὶ λάρον, καὶ τὰ ὅμοια αὐτῷ. καὶ πάντα κόρακα, καὶ τὰ ὅμοια αὐτῷ. καὶ ἱέρακα, καὶ τὰ ὅμοια αὐτῷ. καὶ νυκτικόρακα, καὶ καταῤῥάκτην, καὶ ἶβιν, καὶ πορφυρίωνα, καὶ πελεκᾶνα, καὶ κύκνον, καὶ ἐρωδιὸν, καὶ χαραδριὸν, καὶ τὰ ὅμοια αὐτῷ. καὶ ἔποπα, καὶ νυκτερίδα. καὶ πάντα τὰ ἑρπετὰ τῶν πετεινῶν, ἃ πορεύεται ἐπὶ τέσσαρα, βδελύγματά ἐστιν ὑμῖν. ἀλλὰ ταῦτα φάγεσθε ἀπὸ τῶν ἑρπετῶν τῶν πετεινῶν, ἃ πορεύεται ἐπὶ τέσσαρα, ἃ ἔχει σκέλη ἀνώτερον τῶν ποδῶν αὐτοῦ, πηδᾷν ἐν αὐτοῖς ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ ταῦτα φάγεσθε ἀπ' αὐτῶν. τὸν βροῦχον, καὶ τὰ ὅμοια αὐτῷ. καὶ τὸν ἀττάκην, καὶ τὰ ὅμοια αὐτῷ. καὶ ὀφιομάχην, καὶ τὰ ὅμοια αὐτῷ. καὶ τὴν ἀκρίδα, καὶ τὰ ὅμοια αὐτῇ. πᾶν ἑρπετὸν ἀπὸ τῶν πετεινῶν, οἷς εἰσι τέσσαρες πόδες, βδελύγματά ἐστιν ὑμῖν, καὶ ἐν τούτοις μιανθήσεσθε. πᾶς ὁ ἁπτόμενος τῶν θνησιμαίων αὐτῶν, ἀκάθαρτος ἔσται ἕως ἑσπέρας. καὶ πᾶς ὁ αἴρων τῶν θνησιμαίων αὐτῶν, πλυνεῖ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ ἀκάθαρτος ἔσται ἕως ἑσπέρας. καὶ ἐν πᾶσι τοῖς κτήνεσιν ὅ ἐστι διχηλοῦν ὁπλὴν, καὶ ὀνυχιστῆρας ὀνυχίζει, καὶ μηρυκισμὸν οὐ μηρυκᾶται, ἀκάθαρτα ἔσονται ὑμῖν. πᾶς ὁ ἁπτόμενος τῶν θνησιμαίων αὐτῶν, ἀκάθαρτος ἔσται ἕως ἑσπέρας. καὶ πᾶς ὃς πορεύεται ἐπὶ χειρῶν ἐν πᾶσι τοῖς θηρίοις, ἃ πορεύεται ἐπὶ τέσσαρα, ἀκάθαρτά ἐστιν ὑμῖν. πᾶς ὁ ἁπτόμενος τῶν θνησιμαίων αὐτῶν, ἀκάθαρτος ἔσται ἕως ἑσπέρας. καὶ ὁ αἴρων τῶν θνησιμαίων αὐτῶν, πλυνεῖ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ ἀκάθαρτος ἔσται ἕως ἑσπέρας. ἀκάθαρτα ταῦτά ἐστιν ὑμῖν. καὶ ταῦτα ὑμῖν ἀκάθαρτα ἀπὸ τῶν ἑρπετῶν τῶν ἐπὶ τῆς γῆς. ἡ γαλὴ, καὶ ὁ μῦς, καὶ ὁ κροκόδειλος ὁ χερσαῖος, μυγάλη, καὶ χαμαιλέων, καὶ χαλαβώτης, καὶ σαῦρα, καὶ ἀσπάλαξ. ταῦτα ἀκάθαρτα ὑμῖν ἀπὸ πάντων τῶν ἑρπετῶν τῶν ἐπὶ τῆς γῆς.

πᾶς ὁ

πᾶς ὁ ἁπτόμενος αὐτῶν τεθνηκότων, ἀκάθαρτος ἔσται ἕως ἑσπέρας. καὶ πᾶν ἐφ᾽ ὃ ἂν ἐπιπέσῃ ἀπ᾽ αὐτῶν ἐπ᾽ αὐτὸ τεθνηκότων αὐτῶν, ἀκάθαρτον ἔσται ἀπὸ παντὸς σκεύους ξυλίνου ἢ ἱματίου ἢ δέρματος ἢ σάκκου. πᾶν σκεῦος ὃ ἂν ποιηθῇ ἔργον ἐν αὐτῷ, εἰς ὕδωρ βαφήσεται, καὶ ἀκάθαρτον ἔσται ἕως ἑσπέρας, καὶ καθαρὸν ἔσται. καὶ πᾶν σκεῦος ὀστράκινον εἰς ὃ ἐὰν πέσῃ ἀπὸ τούτων ἔνδον, ὅσα ἐὰν ἔνδον ᾖ, ἀκάθαρτα ἔσται, καὶ αὐτὸ συντριβήσεται. καὶ πᾶν βρῶμα, ὃ ἔσθεται, εἰς ὃ ἂν ἐπέλθῃ ἐπ᾽ αὐτὸ ὕδωρ, ἀκάθαρτον ἔσται. καὶ πᾶν ποτόν, ὃ πίνεται ἐν παντὶ ἀγγείῳ, ἀκάθαρτον ἔσται. καὶ πᾶν ὃ ἐὰν ἐπιπέσῃ ἀπὸ τῶν θνησιμαίων αὐτῶν ἐπ᾽ αὐτό, ἀκάθαρτον ἔσται. κλίβανοι καὶ χυτρόποδες καθαιρεθήσονται. ἀκάθαρτα ταῦτά ἐστι, καὶ ἀκάθαρτα ταῦτα ὑμῖν ἔσονται. πλὴν πηγῶν ὑδάτων καὶ λάκκου καὶ συναγωγῆς ὕδατος, ἔσται καθαρόν. ὁ δὲ ἁπτόμενος τῶν θνησιμαίων αὐτῶν, ἀκάθαρτος ἔσται. ἐὰν δὲ ἐπιπέσῃ ἀπὸ τῶν θνησιμαίων αὐτῶν ἐπὶ πᾶν σπέρμα σπόριμον, ὃ σπαρήσεται, καθαρὸν ἔσται. ἐὰν δὲ ἐπιχυθῇ ὕδωρ ἐπὶ πᾶν σπέρμα, καὶ ἐπιπέσῃ τῶν θνησιμαίων αὐτῶν ἐπ᾽ αὐτό, ἀκάθαρτόν ἐστιν ὑμῖν. ἐὰν δὲ ἀποθάνῃ τῶν κτηνῶν, ὅ ἐστιν ὑμῖν φαγεῖν τοῦτο, ὁ ἁπτόμενος τῶν θνησιμαίων αὐτῶν, ἀκάθαρτος ἔσται ἕως ἑσπέρας. καὶ ὁ ἐσθίων ἀπὸ τῶν θνησιμαίων τούτων, πλυνεῖ τὰ ἱμάτια, καὶ ἀκάθαρτος ἔσται ἕως ἑσπέρας. καὶ ὁ αἴρων ἀπὸ θνησιμαίων αὐτῶν, πλυνεῖ τὰ ἱμάτια, καὶ λούσεται ὕδατι, καὶ ἀκάθαρτος ἔσται ἕως ἑσπέρας. καὶ πᾶν ἑρπετόν, ὃ ἕρπει ἐπὶ τῆς γῆς, βδέλυγμα ἔσται τοῦτο ὑμῖν, οὐ βρωθήσεται. καὶ πᾶς ὁ πορευόμενος ἐπὶ κοιλίας, καὶ πᾶς ὁ πορευόμενος ἐπὶ τέσσαρα διαπαντός, ὁ πολυπληθεῖ ποσὶν ἐν πᾶσι τοῖς ἑρπετοῖς τοῖς ἕρπουσιν ἐπὶ τῆς γῆς, οὐ φάγεσθε αὐτό, ὅτι βδέλυγμα ὑμῖν ἐστι. καὶ οὐ μὴ βδελύξητε τὰς ψυχὰς ὑμῶν ἐν πᾶσι τοῖς ἑρπετοῖς τοῖς ἕρπουσιν ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ οὐ μιανθήσεσθε ἐν τούτοις, καὶ οὐκ ἀκάθαρτοι ἔσεσθε ἐν αὐτοῖς, ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν. καὶ ἁγιασθήσεσθε, καὶ ἅγιοι ἔσεσθε, ὅτι ἅγιός εἰμι ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν. καὶ οὐ μιανεῖτε τὰς ψυχὰς ὑμῶν ἐν πᾶσι τοῖς ἑρπετοῖς τοῖς κινουμένοις ἐπὶ τῆς γῆς, ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος ὁ ἀναγαγὼν ὑμᾶς ἐκ γῆς αἰγύπτου εἶναι ὑμῶν θεός. καὶ ἔσεσθε ἅγιοι, ὅτι ἅγιός εἰμι ἐγὼ κύριος. οὗτος ὁ νόμος περὶ τῶν κτηνῶν καὶ τῶν πετεινῶν καὶ πάσης ψυχῆς τῆς κινουμένης ἐν τῷ ὕδατι, καὶ πάσης ψυχῆς ἑρπούσης ἐπὶ τῆς γῆς, [a] διαστεῖλαι ἀναμέσον τῶν ἀκαθάρτων καὶ ἀναμέσον τῶν καθαρῶν, καὶ ἀναμέσον τῶν ζωογονούντων τὰ ἐσθιόμενα, καὶ ἀναμέσον τῶν ζωογονούντων τὰ μὴ ἐσθιόμενα.

[a] Διαστεῖλαι ἀναμέσον τῶν ἀκαθάρτων, καὶ ἀναμέσον τῶν καθαρῶν] In aliquibus alijs libris hæc sequuntur, καὶ συμβιβάζειν τοὺς υἱοὺς ἰσραήλ. S. Augustinus legit, instrue filios Israel, &c.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΒʹ. 12

Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων. λάλησον τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς. γυνὴ ἥτις ἐὰν σπερματισθῇ, καὶ τέκῃ ἄρσεν, καὶ ἀκάθαρτος ἔσται ἑπτὰ ἡμέρας, κατὰ τὰς ἡμέρας τοῦ χωρισμοῦ τῆς ἀφέδρου αὐτῆς, ἀκάθαρτος ἔσται. καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ περιτεμεῖ τὴν σάρκα τῆς ἀκροβυστίας αὐτοῦ. καὶ τριάκοντα καὶ τρεῖς ἡμέρας [a] καθήσεται ἐν αἵματι ἀκαθάρτῳ αὐτῆς. παντὸς ἁγίου οὐχ ἅψεται, καὶ εἰς τὸ ἁγιαστήριον οὐκ εἰσελεύσεται, ἕως ἂν πληρωθῶσιν αἱ ἡμέραι καθάρσεως αὐτῆς. ἐὰν δὲ θῆλυ τέκῃ, καὶ ἀκάθαρτος ἔσται δὶς ἑπτὰ ἡμέρας, κατὰ τὴν ἄφεδρον αὐτῆς. καὶ ἑξήκοντα ἡμέρας καὶ ἓξ καθεσθήσεται ἐν αἵματι ἀκαθάρτῳ αὐτῆς. καὶ ὅταν ἀναπληρωθῶσιν αἱ ἡμέραι καθάρσεως αὐτῆς ἐφ᾽ υἱῷ ἢ ἐπὶ θυγατρί, προσοίσει ἀμνὸν ἐνιαύσιον ἄμωμον εἰς ὁλοκαύτωμα, καὶ νοσσὸν περιστερᾶς ἢ τρυγόνα περὶ ἁμαρτίας ἐπὶ τὴν θύραν τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου πρὸς τὸν ἱερέα. καὶ προσοίσει αὐτὸν ἔναντι κυρίου. καὶ ἐξιλάσεται περὶ αὐτῆς ὁ ἱερεύς, καὶ καθαριεῖ αὐτὴν ἀπὸ τῆς πηγῆς τοῦ αἵματος αὐτῆς. οὗτος ὁ νόμος τῆς τικτούσης ἄρσεν ἢ θῆλυ. ἐὰν δὲ μὴ εὑρίσκῃ ἡ χεὶρ αὐτῆς τὸ ἱκανὸν εἰς ἀμνόν, καὶ λήψεται δύο τρυγόνας ἢ δύο νοσσοὺς περιστερῶν, μίαν εἰς ὁλοκαύτωμα, καὶ μίαν περὶ ἁμαρτίας, καὶ ἐξιλάσεται περὶ αὐτῆς ὁ ἱερεύς, καὶ καθαρισθήσεται.

[a] Καθήσεται ἐν αἵματι ἀκαθάρτῳ αὐτῆς] Ita LL.VV. In alijs est, καθαρῷ. quam lectionem agnoscit S. Augustinus. verum admonet legi in aliquibus libris, immundo.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ. ΙΓʹ. 13

Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν καὶ ἀαρών, λέγων. ἀνθρώπῳ ἐάν τινι γένηται ἐν δέρματι χρωτὸς αὐτοῦ [a] οὐλὴ σημασίας τηλαυγής, καὶ γένηται ἐν δέρματι χρωτὸς αὐτοῦ ἁφὴ λέπρας, ἀχθήσεται πρὸς ἀαρὼν τὸν ἱερέα, ἢ ἕνα τῶν υἱῶν αὐτοῦ τῶν ἱερέων. καὶ ὄψεται ὁ ἱερεὺς τὴν ἁφὴν ἐν δέρματι τοῦ χρωτὸς αὐτοῦ, καὶ ἡ θρὶξ ἐν τῇ ἁφῇ μεταβάλῃ λευκή, [b] καὶ ἡ ὄψις τῆς ἁφῆς ταπεινὴ ἀπὸ τοῦ δέρματος τοῦ χρωτός, ἁφὴ λέπρας ἐστί. καὶ ὄψεται ὁ ἱερεύς, καὶ μιανεῖ αὐτόν. ἐὰν δὲ καὶ τηλαυγὴς λευκὴ ᾖ ἐν τῷ δέρματι τοῦ χρωτὸς αὐτοῦ, καὶ ταπεινὴ μὴ ᾖ ἡ ὄψις αὐτῆς ἀπὸ τοῦ δέρματος, καὶ ἡ θρὶξ αὐτοῦ οὐ μετέβαλε τρίχα λευκήν, αὕτη δέ ἐστιν ἀμαυρά, καὶ ἀφοριεῖ ὁ ἱερεὺς τὴν ἁφὴν ἑπτὰ ἡμέρας. καὶ ὄψεται ὁ ἱερεὺς τὴν ἁφὴν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ, καὶ ἰδοὺ ἡ ἁφὴ μένει ἐναντίον αὐτοῦ, οὐ μετέπεσεν ἡ ἁφὴ ἐν τῷ δέρματι, καὶ ἀφοριεῖ αὐτὸν ὁ ἱερεὺς ἑπτὰ ἡμέρας τὸ δεύτερον. καὶ ὄψεται ὁ ἱερεὺς αὐτὸν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ τὸ δεύτερον. καὶ ἰδοὺ ἀμαυρὰ ἡ ἁφή, οὐ μετέπεσεν ἡ ἁφὴ ἐν τῷ δέρματι. καὶ καθαριεῖ αὐτὸν ὁ ἱερεύς, [c] σημασία γάρ ἐστι. καὶ πλυνάμενος τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καθαρὸς ἔσται. [d] ἐὰν δὲ μεταβαλοῦσα μεταπέσῃ ἡ σημασία ἐν τῷ δέρματι, μετὰ τὸ ἰδεῖν αὐτὸν τὸν ἱερέα τοῦ καθαρίσαι αὐτόν, καὶ ὀφθήσεται τὸ δεύτερον τῷ ἱερεῖ. καὶ ὄψεται αὐτὸν ὁ ἱερεύς, [e] καὶ ἰδοὺ μετέπεσεν ἡ σημασία ἐν τῷ δέρματι, καὶ μιανεῖ

μιανεῖ αὐτὸν ὁ ἱερεύς. λέπρα ἐστί. καὶ ἁφὴ λέπρας ἐὰν γένηται ἐν ἀνθρώπῳ, καὶ ἥξει πρὸς τὸν ἱερέα. καὶ ὄψεται ὁ ἱερεύς, καὶ ἰδοὺ οὐλὴ λευκὴ ἐν τῷ δέρματι, καὶ αὕτη μετέβαλε τρίχα λευκήν, καὶ ἀπὸ τοῦ ὑγιοῦς τῆς σαρκὸς τῆς ζώσης ἐν τῇ οὐλῇ, λέπρα παλαιουμένη ἐστὶν ἐν τῷ δέρματι τοῦ χρωτός, καὶ μιανεῖ αὐτὸν ὁ ἱερεύς, καὶ ἀφοριεῖ αὐτόν, ὅτι ἀκάθαρτός ἐστιν. ἐὰν δὲ ἀνθοῦσα ἐξανθήσῃ λέπρα ἐν τῷ δέρματι, καὶ καλύψῃ ἡ λέπρα πᾶν τὸ δέρμα τῆς ἁφῆς ἀπὸ κεφαλῆς ἕως ποδῶν, καθ᾽ ὅλην τὴν ὅρασιν τοῦ ἱερέως. καὶ ὄψεται ὁ ἱερεύς, καὶ ἰδοὺ ἐκάλυψεν ἡ λέπρα πᾶν τὸ δέρμα τοῦ χρωτός, καὶ καθαριεῖ αὐτὸν ὁ ἱερεὺς τὴν ἁφήν, ὅτι πᾶν μετέβαλε λευκόν, καθαρόν ἐστι. καὶ ᾗ ἂν ἡμέρᾳ ὀφθῇ ἐν αὐτῷ χρὼς ζῶν, μιανθήσεται. καὶ ὄψεται ὁ ἱερεὺς ζ τὸν χρῶτα τὸν ὑγιῆ, καὶ μιανεῖ αὐτὸν ὁ χρὼς ὁ ὑγιής, ὅτι ἀκάθαρτός ἐστι. λέπρα ἐστίν. ἐὰν δὲ ἀποκαταστῇ ὁ χρὼς ὁ ὑγιής, καὶ μεταβάλῃ λευκή, καὶ ἐλεύσεται πρὸς τὸν ἱερέα. καὶ ὄψεται ὁ ἱερεύς, καὶ ἰδοὺ μετέβαλεν ἡ ἁφὴ εἰς τὸ λευκόν, καὶ καθαριεῖ ὁ ἱερεὺς τὴν ἁφήν, καθαρός ἐστι.

¶ σὰρξ ἐὰν γένηται ἐν τῷ δέρματι αὐτοῦ ἕλκος, καὶ ὑγιασθῇ, καὶ γένηται ἐν τῷ τόπῳ τοῦ ἕλκους οὐλὴ λευκή, ἢ τηλαυγὴς λευκαινοῦσα, ἢ πυρρίζουσα, καὶ ὀφθήσεται τῷ ἱερεῖ. καὶ ὄψεται ὁ ἱερεύς, καὶ ἰδοὺ ἡ ὄψις ταπεινοτέρα τοῦ δέρματος, καὶ ἡ θρὶξ αὐτῆς μετέβαλεν εἰς λευκήν, καὶ μιανεῖ αὐτὸν ὁ ἱερεύς, ὅτι λέπρα ἐστίν. ἐν τῷ ἕλκει ἐξήνθησεν. ἐὰν δὲ ἴδῃ ὁ ἱερεύς, καὶ ἰδοὺ οὐκ ἔστιν ἐν αὐτῷ θρὶξ λευκή, καὶ ταπεινὸν μὴ ᾖ ἀπὸ τοῦ δέρματος τοῦ χρωτός, καὶ αὐτὴ ᾖ ἀμαυρά, καὶ ἀφοριεῖ αὐτὸν ὁ ἱερεὺς ἑπτὰ ἡμέρας. ἐὰν δὲ διαχύσει διαχέηται ἐν τῷ δέρματι, καὶ μιανεῖ αὐτὸν ὁ ἱερεύς, ἁφὴ λέπρας ἐστίν. ἐν τῷ ἕλκει ἐξήνθησεν. ἐὰν δὲ κατὰ χώραν μένῃ τὸ τηλαύγημα καὶ μὴ διαχέηται, οὐλὴ τοῦ ἕλκους ἐστί, καὶ καθαριεῖ αὐτὸν ὁ ἱερεύς. καὶ σὰρξ ἐὰν γένηται ἐν τῷ δέρματι αὐτοῦ, κατάκαυμα πυρός, καὶ γένηται ἐν τῷ δέρματι αὐτοῦ τὸ ὑγιασθὲν τοῦ κατακαύματος αὐγάζον τηλαυγὲς λευκόν, ὑποπυρρίζον ἢ ἔκλευκον. καὶ ὄψεται αὐτὸν ὁ ἱερεύς, καὶ ἰδοὺ μετέβαλε θρὶξ λευκὴ εἰς τὸ αὐγάζον, καὶ ἡ ὄψις αὐτοῦ ταπεινὴ ἀπὸ τοῦ δέρματος, λέπρα ἐστίν. ἐν τῷ κατακαύματι ἐξήνθησε. καὶ μιανεῖ αὐτὸν ὁ ἱερεύς, ἁφὴ λέπρας ἐστίν. ἐὰν δὲ ἴδῃ ὁ ἱερεύς, καὶ ἰδοὺ οὐκ ἔστιν ἐν τῷ αὐγάζοντι θρὶξ λευκή, καὶ ταπεινὸν μὴ ᾖ ἀπὸ τοῦ δέρματος, αὐτὸ δὲ ἀμαυρόν, καὶ ἀφοριεῖ αὐτὸν ὁ ἱερεὺς ἑπτὰ ἡμέρας. καὶ ὄψεται αὐτὸν ὁ ἱερεὺς τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ. ἐὰν δὲ διαχύσει διαχέηται ἐν τῷ δέρματι, καὶ μιανεῖ αὐτὸν ὁ ἱερεύς, ἁφὴ λέπρας ἐστίν. ἐν τῷ ἕλκει ἐξήνθησεν. ἐὰν δὲ κατὰ χώραν μένῃ τὸ αὐγάζον, καὶ μὴ διαχυθῇ ἐν τῷ δέρματι, αὐτὴ δὲ ἀμαυρὰ ᾖ, οὐλὴ τοῦ κατακαύματός ἐστι, καὶ καθαριεῖ αὐτὸν ὁ ἱερεύς. ὁ γὰρ χαρακτὴρ τοῦ κατακαύματός ἐστι. καὶ ἀνδρὶ ἢ γυναικὶ ἐὰν γένηται ἐν αὐτοῖς ἁφὴ λέπρας ἐν τῇ κεφαλῇ ἢ ἐν τῷ πώγωνι. καὶ ὄψεται ὁ ἱερεὺς τὴν ἁφήν, καὶ ἰδοὺ ἡ ὄψις αὐτῆς ἐγκοιλοτέρα τοῦ δέρματος, ἐν αὐτῇ δὲ θρὶξ ξανθίζουσα λεπτή, καὶ μιανεῖ αὐτὸν ὁ ἱερεύς, θραῦσμά ἐστι, λέπρα τῆς κεφαλῆς ἢ λέπρα τοῦ πώγωνός ἐστι. καὶ ἐὰν ἴδῃ ὁ ἱερεὺς τὴν ἁφὴν τοῦ θραύσματος, καὶ ἰδοὺ οὐχ ἡ ὄψις ἐγκοιλοτέρα τοῦ δέρματος, καὶ θρὶξ ξανθίζουσα οὐκ ἔστιν ἐν αὐτῇ, καὶ ἀφοριεῖ ὁ ἱερεὺς τὴν ἁφὴν τοῦ θραύσματος ἑπτὰ ἡμέρας. καὶ ὄψεται ὁ ἱερεὺς τὴν ἁφὴν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ, καὶ ἰδοὺ οὐ διεχύθη * τὸ θραῦσμα, καὶ θρὶξ ξανθίζουσα οὐκ ἔστιν ἐν αὐτῇ, καὶ ἡ ὄψις τοῦ θραύσματος οὐκ ἔστι κοίλη ἀπὸ τοῦ δέρματος. καὶ ξυρηθήσεται τὸ δέρμα, τὸ δὲ θραῦσμα οὐ ξυρηθήσεται, καὶ ἀφοριεῖ ὁ ἱερεὺς τὸ θραῦσμα ἑπτὰ ἡμέρας τὸ δεύτερον. καὶ ὄψεται ὁ ἱερεὺς τὸ θραῦσμα τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ, καὶ ἰδοὺ οὐ διεχύθη τὸ θραῦσμα ἐν τῷ δέρματι μετὰ τὸ ξυρηθῆναι αὐτόν, καὶ ἡ ὄψις τοῦ θραύσματος οὐκ ἔστι κοίλη ἀπὸ τοῦ δέρματος, καὶ καθαριεῖ αὐτὸν ὁ ἱερεύς, καὶ πλυνάμενος τὰ ἱμάτια, καθαρὸς ἔσται. ἐὰν δὲ διαχύσει διαχέηται τὸ θραῦσμα ἐν τῷ δέρματι μετὰ τὸ καθαρισθῆναι αὐτόν. καὶ ὄψεται ὁ ἱερεύς, καὶ ἰδοὺ διακέχυται τὸ θραῦσμα ἐν τῷ δέρματι, οὐκ ἐπισκέψεται ὁ ἱερεὺς περὶ τῆς τριχὸς τῆς ξανθῆς, ὅτι ἀκάθαρτός ἐστιν. ἐὰν δὲ ἐνώπιον μείνῃ ἐπὶ χώρας τὸ θραῦσμα, καὶ θρὶξ μέλαινα ἀνατείλῃ ἐν αὐτῷ, ὑγίακε τὸ θραῦσμα, καθαρός ἐστι, καὶ καθαριεῖ αὐτὸν ὁ ἱερεύς.

¶ ἀνδρὶ ἢ γυναικί, ἐὰν γένηται ἐν δέρματι τῆς σαρκὸς αὐτοῦ αὐγάσματα αὐγάζοντα λευκανθίζοντα. καὶ ὄψεται ὁ ἱερεύς, καὶ ἰδοὺ ἐν δέρματι τῆς σαρκὸς αὐτοῦ αὐγάσματα αὐγάζοντα λευκανθίζοντα ἀλφός ἐστιν, ἐξανθεῖ ἐν τῷ δέρματι τῆς σαρκὸς αὐτοῦ, καθαρός ἐστι. ἐὰν δέ τινι μαδήσῃ ἡ κεφαλὴ αὐτοῦ φαλακρός ἐστιν, καθαρός ἐστιν. ἐὰν δὲ κατὰ πρόσωπον μαδήσῃ ἡ κεφαλὴ αὐτοῦ ἀναφάλαντός ἐστι, καθαρός ἐστιν. ἐὰν δὲ γένηται ἐν τῷ φαλακρώματι αὐτοῦ ἢ ἐν τῷ ἀναφαλαντώματι αὐτοῦ ἁφὴ λευκὴ ἢ πυρρίζουσα, θ λέπρα ἐστὶν ἐν τῷ φαλακρώματι αὐτοῦ, ἢ ἐν τῷ ἀναφαλαντώματι αὐτοῦ. καὶ ὄψεται αὐτὸν ὁ ἱερεύς, καὶ ἰδοὺ ἡ ὄψις τῆς ἁφῆς λευκὴ ἢ πυρρίζουσα ἐν τῷ φαλακρώματι αὐτοῦ ἢ ἐν τῷ φαλαντώματι αὐτοῦ ὡς εἶδος λέπρας ἐν δέρματι τῆς σαρκὸς αὐτοῦ, ἄνθρωπος λεπρός ἐστι. μιάνσει μιανεῖ αὐτὸν ὁ ἱερεύς, ἐν τῇ κεφαλῇ αὐτοῦ ἡ ἁφὴ αὐτοῦ. καὶ ὁ λεπρὸς ἐν ᾧ ἐστιν ἡ ἁφή, τὰ ἱμάτια αὐτοῦ ἔστω παραλελυμένα, καὶ ἡ κεφαλὴ αὐτοῦ ἀκάλυπτος, καὶ περὶ τὸ στόμα αὐτοῦ περιβαλέσθω, καὶ ἀκάθαρτος κεκλήσεται πάσας τὰς ἡμέρας, ὅσας ἐὰν ᾖ ἐπ᾽ αὐτὸν ἡ ἁφή, ἀκάθαρτος ὢν ἀκάθαρτος ἔσται, κεχωρισμένος καθήσεται, ἔξω τῆς παρεμβολῆς αὐτοῦ ἔσται ἡ διατριβή. καὶ ἱματίῳ ἐὰν γένηται ἁφὴ ἐν αὐτῷ λέπρας ἐν ἱματίῳ ἐρέῳ, ἢ ἐν ἱματίῳ στυππυΐνῳ, ἢ ἐν στήμονι, ἢ ἐν κρόκῃ, ἢ ἐν τοῖς λινοῖς, ἢ ἐν τοῖς ἐρεοῖς, ἢ ἐν δέρματι, ἢ ἐν παντὶ ἐργασίμῳ δέρματι, καὶ γένηται ἡ ἁφὴ χλωρίζουσα ἢ πυρρίζουσα ἐν τῷ δέρματι, ἢ ἐν τῷ ἱματίῳ, ἢ ἐν τῷ στήμονι, ἢ ἐν τῇ κρόκῃ, ἢ ἐν παντὶ σκεύει ἐργασίμῳ δέρματος, ἁφὴ λέπρας ἐστί. καὶ δείξει τῷ ἱερεῖ, καὶ ὄψεται ὁ ἱερεὺς τὴν ἁφήν. καὶ ἀφοριεῖ ὁ ἱερεὺς τὴν ἁφὴν ἑπτὰ ἡμέρας. καὶ ὄψεται ὁ ἱερεὺς τὴν ἁφὴν ἐν τῇ

ἡμέρα

ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ. ἐὰν δὲ διαχέηται ἡ ἁφὴ ἐν τῷ ἱματίῳ, ἢ ἐν τῷ στήμονι, ἢ ἐν τῇ κρόκῃ, ἢ ἐν τῷ δέρματι, κατὰ πάντα ὅσα ἐὰν ποιηθῇ δέρματα ἐν τῇ ἐργασίᾳ, ι λέπρα ἔμμονός ἐστιν ἡ ἁφή, ἀκάθαρτός ἐστι. κατακαύσει τὸ ἱμάτιον, ἢ τὸν στήμονα, ἢ τὴν κρόκην ἐν τοῖς ἐρέοις, ἢ ἐν τοῖς λινοῖς, ἢ ἐν παντὶ σκεύει δερματίνῳ, ἐν ᾧ ἂν ᾖ ἐν αὐτῷ ἡ ἁφή, ὅτι λέπρα ἔμμονός ἐστιν, ἐν πυρὶ κατακαυθήσεται. ἐὰν δὲ ἴδῃ ὁ ἱερεὺς, καὶ μὴ διαχέηται ἡ ἁφὴ ἐν τῷ ἱματίῳ, ἢ ἐν τῷ στήμονι, ἢ ἐν τῇ κρόκῃ, ἢ ἐν παντὶ σκεύει δερματίνῳ. καὶ συντάξει ὁ ἱερεὺς, καὶ πλυνεῖ ἐφ' οὗ ἐὰν ᾖ ἐπ' αὐτοῦ ἡ ἁφή, καὶ ἀφοριεῖ ὁ ἱερεὺς τὴν ἁφὴν ἑπτὰ ἡμέρας τὸ δεύτερον. καὶ ὄψεται ὁ ἱερεὺς μετὰ τὸ πλυθῆναι αὐτὸ τὴν ἁφήν, καὶ ἥδε οὐ μὴ μετέβαλεν ἡ ἁφὴ τὴν ὄψιν, καὶ ἡ ἁφὴ οὐ διαχεῖται, ἀκάθαρτόν ἐστιν, ἐν πυρὶ κατακαυθήσεται. κ ἐστήρικται ἐν τῷ ἱματίῳ, ἢ ἐν τῷ στήμονι, ἢ ἐν τῇ κρόκῃ. καὶ ἐὰν ἴδῃ ὁ ἱερεὺς, καὶ ᾖ ἀμαυρὰ ἡ ἁφὴ μετὰ τὸ πλυθῆναι αὐτό, ἀπορρήξει αὐτὸ ἀπὸ τοῦ ἱματίου, ἢ ἀπὸ τοῦ στήμονος, ἢ ἀπὸ τῆς κρόκης, ἢ ἀπὸ τοῦ δέρματος. ἐὰν δὲ ὀφθῇ ἔτι ἐν τῷ ἱματίῳ, ἢ ἐν τῷ στήμονι, ἢ ἐν τῇ κρόκῃ, ἢ ἐν παντὶ σκεύει δερματίνῳ, λέπρα ἐξανθοῦσά ἐστιν, ἐν πυρὶ κατακαυθήσεται ἐν ᾧ ἐστιν ἡ ἁφή. καὶ τὸ ἱμάτιον, ἢ ὁ στήμων, ἢ ἡ κρόκη, ἢ πᾶν σκεῦος δερμάτινον, ὃ πλυθήσεται, καὶ ἀποστήσεται ἀπ' αὐτοῦ ἡ ἁφή, καὶ πλυθήσεται τὸ δεύτερον, καὶ καθαρὸν ἔσται. οὗτος ὁ νόμος ἁφῆς λέπρας ἱματίου ἐρεοῦ, ἢ στυππυίνου, ἢ στήμονος, ἢ κρόκης, ἢ παντὸς σκεύους δερματίνου, εἰς τὸ καθαρίσαι αὐτὸ ἢ μιᾶναι αὐτό.

α Οὐλὴ σημασίας τηλαυγής] Ita LL.VV.& S.Auguſtin. & Iſychius, qui l.4. legit & interpretatur τηλαυγής. Alij codices habent, ἢ τηλαυγής. quam lectionem agnoſcit S.Gregorius Nazianzenus in oratione περὶ φιλοπτωχίας. β [Καὶ ἡ ὄψις τῆς ἁφῆς ταπεινή] Schol. ἀκύλας, καὶ σύμμαχος, κοίλη, βαθυτέρα. γ Σημασία] Aquila, ἐξανάδοσις. Theodotio. ἔκβρασμα. δ [Ἐὰν δὲ μεταβαλοῦσα μεταπέσῃ] A. & S. ἐπιδόσει ἐπιδῷ τὸ ἐμφύσημα. ε [Καὶ ἰδοὺ μετέπεσεν] A. ἐπέδωκεν. S. ὑπερέβη. Th. διακέχυται. Schol. τὸ σαμαρειτικόν. ἐπλατύνθη. ζ [Τὸν χρῶτα τὸν ὑγιῆ] Schol. τὴν σάρκα τὴν ζῶσαν. η [Τὸ θραῦσμα] Schol. ἄλλος. ἀπόσπασμα. θ [Λέπρα ἐστὶν ἐν τῷ φαλακρώματι] AA. LL. habent, λέπρα ἐξανθοῦσά ἐστιν ἐν τῷ φαλακρώματι αὐτοῦ. ι [Λέπρα ἔμμονός ἐστιν] Schol. τὸ σαμαρειτικόν. φιλόνεικος· ὄπισω δὲ παλαιουμένην αὐτὴν εἶπεν, αἰτίῳ τοῦ συγγηρᾶσαι τῷ σώματι, καὶ ἀνίατον. κ [Ἐστήρικται ἐν τῷ ἱματίῳ] Schol. ἄλλος. σπανίζουσαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΔ'. 14.

Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων. οὗτος ὁ νόμος τοῦ λεπροῦ. ᾗ ἂν ἡμέρᾳ καθαρισθῇ, καὶ προσαχθήσεται πρὸς τὸν ἱερέα. καὶ ἐξελεύσεται ὁ ἱερεὺς ἔξω τῆς παρεμβολῆς, καὶ ὄψεται ὁ ἱερεὺς, καὶ ἰδοὺ ἰᾶται ἡ ἁφὴ τῆς λέπρας ἀπὸ τοῦ λεπροῦ. καὶ προστάξει ὁ ἱερεὺς, καὶ λήψονται τῷ κεκαθαρισμένῳ δύο ὀρνίθια ζῶντα καθαρὰ, καὶ ξύλον κέδρινον, καὶ κεκλωσμένον κόκκινον, καὶ ὕσσωπον. καὶ προστάξει ὁ ἱερεὺς, καὶ σφάξουσι τὸ ὀρνίθιον τὸ ἓν εἰς ἀγγεῖον ὀστράκινον ἐφ' ὕδατι ζῶντι. καὶ τὸ ὀρνίθιον τὸ ζῶν λήψεται αὐτὸ,

A καὶ τὸ ξύλον τὸ κέδρινον, καὶ τὸ κλωστὸν κόκκινον, καὶ τὸν ὕσσωπον, καὶ βάψει αὐτὰ καὶ τὸ ὀρνίθιον τὸ ζῶν εἰς τὸ αἷμα τοῦ ὀρνιθίου τοῦ σφαγέντος ἐφ' ὕδατι ζῶντι. καὶ περιρρανεῖ ἐπὶ τὸν καθαρισθέντα ἀπὸ τῆς λέπρας ἑπτάκις, καὶ καθαρὸς ἔσται. καὶ ἐξαποστελεῖ τὸ ὀρνίθιον τὸ ζῶν εἰς τὸ πεδίον. καὶ πλυνεῖ ὁ καθαρισθεὶς τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ ξυρηθήσεται αὐτοῦ πᾶσαν τὴν τρίχα, καὶ λούσεται ἐν ὕδατι, καὶ καθαρὸς ἔσται. καὶ μετὰ ταῦτα εἰσελεύσεται εἰς τὴν παρεμβολήν, καὶ διατρίψει ἔξω τοῦ οἴκου αὐτοῦ ἑπτὰ ἡμέρας. καὶ ἔσται τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ, ξυρηθήσεται πᾶσαν τὴν τρίχα αὐτοῦ, B τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, καὶ τὸν πώγωνα, καὶ τὰς ὀφρύς, καὶ πᾶσαν τὴν τρίχα αὐτοῦ ξυρηθήσεται. καὶ πλυνεῖ τὰ ἱμάτια, καὶ λούσεται τὸ σῶμα αὐτοῦ ὕδατι, καὶ καθαρὸς ἔσται. καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ λήψεται δύο ἀμνοὺς ἀμώμους ἐνιαυσίους, καὶ πρόβατον ἄμωμον ἐνιαύσιον, καὶ τρία δέκατα σεμιδάλεως εἰς θυσίαν πεφυραμένης ἐν ἐλαίῳ, καὶ κοτύλην ἐλαίου μίαν. καὶ στήσει ὁ ἱερεὺς ὁ καθαρίζων τὸν ἄνθρωπον τὸν καθαριζόμενον, καὶ ταῦτα ἔναντι κυρίου, ἐπὶ τὴν θύραν τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. καὶ λήψεται ὁ ἱερεὺς τὸν ἀμνὸν τὸν ἕνα, καὶ προσάξει αὐτὸν τῆς πλημμελείας, καὶ τὴν Γ κοτύλην τοῦ ἐλαίου, καὶ ἀφοριεῖ αὐτὰ ἀφόρισμα ἔναντι κυρίου. καὶ σφάξουσι τὸν ἀμνὸν ἐν τόπῳ, οὗ σφάζουσι τὰ ὁλοκαυτώματα, καὶ τὰ περὶ ἁμαρτίας, ἐν τόπῳ ἁγίῳ. ἔστι γὰρ τὸ περὶ ἁμαρτίας, ὥσπερ τὸ τῆς πλημμελείας ἐστὶ τῷ ἱερεῖ. ἅγια ἁγίων ἐστί. καὶ λήψεται ὁ ἱερεὺς ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ τῆς πλημμελείας, καὶ ἐπιθήσει ὁ ἱερεὺς ἐπὶ τὸν λοβὸν τοῦ ὠτὸς τοῦ καθαριζομένου τοῦ δεξιοῦ, καὶ ἐπὶ τὸ ἄκρον τῆς χειρὸς τῆς δεξιᾶς, καὶ ἐπὶ τὸ ἄκρον τοῦ ποδὸς τοῦ δεξιοῦ. καὶ λαβὼν ὁ ἱερεὺς ἀπὸ τῆς κοτύλης τοῦ ἐλαίου, ἐπιχεεῖ ἐπὶ τὴν χεῖρα τοῦ ἱερέως τὴν ἀριστεράν. Δ καὶ βάψει τὸν δάκτυλον τὸν δεξιὸν ἀπὸ τοῦ ἐλαίου τοῦ ὄντος ἐπὶ τῆς χειρὸς αὐτοῦ τῆς ἀριστερᾶς. καὶ ῥανεῖ τῷ δακτύλῳ ἑπτάκις ἔναντι κυρίου. τὸ δὲ καταλειφθὲν ἔλαιον τὸ ὂν ἐν τῇ χειρὶ, ἐπιθήσει ὁ ἱερεὺς ἐπὶ τὸν λοβὸν τοῦ ὠτὸς τοῦ καθαριζομένου τοῦ δεξιοῦ, καὶ ἐπὶ τὸ ἄκρον τῆς χειρὸς τῆς δεξιᾶς, καὶ ἐπὶ τὸ ἄκρον τοῦ ποδὸς τοῦ δεξιοῦ, ἐπὶ τὸν τόπον τοῦ αἵματος τοῦ τῆς πλημμελείας. τὸ δὲ καταλειφθὲν ἔλαιον τὸ ἐπὶ τῆς χειρὸς τοῦ ἱερέως, ἐπιθήσει ὁ ἱερεὺς ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ καθαρισθέντος, καὶ ἐξιλάσεται περὶ αὐτοῦ ὁ ἱερεὺς ἔναντι κυρίου. καὶ ποιήσει ὁ ἱερεὺς τὸ περὶ τῆς ἁμαρτίας, E καὶ ἐξιλάσεται ὁ ἱερεὺς περὶ τοῦ καθαριζομένου ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας αὐτοῦ. καὶ μετὰ τοῦτο σφάξει ὁ ἱερεὺς τὸ ὁλοκαύτωμα. καὶ ἀνοίσει ὁ ἱερεὺς τὸ ὁλοκαύτωμα, καὶ τὴν θυσίαν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον ἔναντι κυρίου. καὶ ἐξιλάσεται περὶ αὐτοῦ ὁ ἱερεὺς, καὶ καθαρισθήσεται. ἐὰν δὲ πένηται, καὶ ἡ χεὶρ αὐτοῦ μὴ εὑρίσκῃ, λήψεται ἀμνὸν ἕνα εἰς ὃ ἐπλημμέλησεν εἰς ἀφαίρεμα, ὥστε ἐξιλάσασθαι περὶ αὐτοῦ. καὶ δέκατον σεμιδάλεως πεφυραμένης ἐν ἐλαίῳ εἰς θυσίαν, καὶ κοτύλην ἐλαίου μίαν, καὶ δύο τρυγόνας, ἢ δύο νοσσοὺς περιστερῶν, ὅσα εὗρεν ἡ χεὶρ αὐτοῦ, καὶ ἔσται ἡ μία περὶ ἁμαρτίας, καὶ

ἡ μία εἰς ὁλοκαύτωμα. καὶ προσοίσει αὐτὰ τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ, εἰς τὸ καθαρίσαι αὐτὸν πρὸς τὸν ἱερέα, ἐπὶ τὴν θύραν τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου ἔναντι κυρίου. καὶ λαβὼν ὁ ἱερεὺς τὸν ἀμνὸν τῆς πλημμελείας, καὶ τὴν κοτύλην τοῦ ἐλαίου, ἐπιθήσει αὐτὰ ἐπίθεμα ἔναντι κυρίου. καὶ σφάξει τὸν ἀμνὸν τὸν τῆς πλημμελείας, καὶ λήψεται ὁ ἱερεὺς ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ τῆς πλημμελείας, καὶ ἐπιθήσει ἐπὶ τὸν λοβὸν τοῦ ὠτὸς τοῦ καθαριζομένου τοῦ δεξιοῦ, καὶ ἐπὶ τὸ ἄκρον τῆς χειρὸς τῆς δεξιᾶς, καὶ ἐπὶ τὸ ἄκρον τοῦ ποδὸς τοῦ δεξιοῦ. καὶ ἀπὸ τοῦ ἐλαίου ἐπιχεεῖ ὁ ἱερεὺς ἐπὶ τὴν χεῖρα τοῦ ἱερέως τὴν ἀριστεράν. καὶ ῥανεῖ ὁ ἱερεὺς τῷ δακτύλῳ τῷ δεξιῷ ἀπὸ τοῦ ἐλαίου τοῦ ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ τῇ ἀριστερᾷ ἑπτάκις ἔναντι κυρίου. καὶ ἐπιθήσει ὁ ἱερεὺς ἀπὸ τοῦ ἐλαίου τοῦ ἐπὶ τῆς χειρὸς αὐτοῦ ἐπὶ τὸν λοβὸν τοῦ ὠτὸς τοῦ καθαριζομένου τοῦ δεξιοῦ, καὶ ἐπὶ τὸ ἄκρον τῆς χειρὸς αὐτοῦ τῆς δεξιᾶς, καὶ ἐπὶ τὸ ἄκρον τοῦ ποδὸς αὐτοῦ τοῦ δεξιοῦ, ἐπὶ τὸν τόπον τοῦ αἵματος τοῦ τῆς πλημμελείας. τὸ δὲ καταλειφθὲν ἀπὸ τοῦ ἐλαίου τὸ ὂν ἐπὶ τῆς χειρὸς τοῦ ἱερέως, ἐπιθήσει ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ καθαρισθέντος. καὶ ἐξιλάσεται περὶ αὐτοῦ ὁ ἱερεὺς ἔναντι κυρίου. καὶ ποιήσει μίαν ἀπὸ τῶν τρυγόνων ἢ ἀπὸ τῶν νεοσσῶν τῶν περιστερῶν, καθότι εὗρεν αὐτοῦ ἡ χείρ, τὴν μίαν περὶ ἁμαρτίας, καὶ τὴν μίαν εἰς ὁλοκαύτωμα σὺν τῇ θυσίᾳ. καὶ ἐξιλάσεται ὁ ἱερεὺς περὶ τοῦ καθαριζομένου ἔναντι κυρίου. οὗτος ὁ νόμος ἐν ᾧ ἐστὶν ἡ ἁφὴ τῆς λέπρας, καὶ τοῦ μὴ εὑρίσκοντος τῇ χειρὶ εἰς τὸν καθαρισμὸν αὐτοῦ. καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν καὶ ἀαρὼν, λέγων. ὡς ἂν εἰσέλθητε εἰς τὴν γῆν τῶν χαναναίων, ἣν ἐγὼ [a] δίδωμι ὑμῖν ἐν κτήσει, καὶ δώσω ἁφὴν λέπρας ἐν ταῖς οἰκίαις τῆς γῆς τῆς ἐγκτήτου ὑμῖν. καὶ ἥξει τινὸς αὐτοῦ ἡ οἰκία, καὶ ἀναγγελεῖ τῷ ἱερεῖ, λέγων. ὥσπερ ἁφὴ ἑώραταί μοι ἐν τῇ οἰκίᾳ. καὶ προστάξει ὁ ἱερεὺς ἀποσκευάσαι τὴν οἰκίαν, πρὸ τοῦ εἰσελθόντα τὸν ἱερέα ἰδεῖν τὴν ἁφήν, καὶ οὐ μὴ ἀκάθαρτα γένηται ὅσα ἂν ᾖ ἐν τῇ οἰκίᾳ. καὶ μετὰ ταῦτα εἰσελεύσεται ὁ ἱερεὺς καταμαθεῖν τὴν οἰκίαν. καὶ ὄψεται τὴν ἁφήν, καὶ ἰδοὺ ἡ ἁφὴ ἐν τοῖς τοίχοις τῆς οἰκίας, κοιλάδας χλωριζούσας, ἢ πυρριζούσας, καὶ ἡ ὄψις αὐτῶν ταπεινοτέρα τῶν τοίχων. καὶ ἐξελθὼν ὁ ἱερεὺς ἐκ τῆς οἰκίας ἐπὶ τὴν θύραν τῆς οἰκίας, καὶ ἀφοριεῖ ὁ ἱερεὺς τὴν οἰκίαν ἑπτὰ ἡμέρας. καὶ ἐπανήξει ὁ ἱερεὺς τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ, καὶ ὄψεται τὴν οἰκίαν, καὶ ἰδοὺ διεχύθη ἡ ἁφὴ ἐν τοῖς τοίχοις τῆς οἰκίας. καὶ προστάξει ὁ ἱερεύς, καὶ ἐξελοῦσι τοὺς λίθους ἐν οἷς ἐστὶν ἡ ἁφή, καὶ ἐκβαλοῦσιν αὐτοὺς ἔξω τῆς πόλεως εἰς τόπον ἀκάθαρτον. καὶ τὴν οἰκίαν ἀποξύσουσιν ἔσωθεν κύκλῳ, καὶ ἐκχεοῦσι τὸν χοῦν τὸν ἀπεξυσμένον ἔξω τῆς πόλεως εἰς τόπον ἀκάθαρτον. καὶ λήψονται λίθους ἀπεξυσμένους ἑτέρους, καὶ ἀντιθήσουσιν ἀντὶ τῶν λίθων. καὶ χοῦν ἕτερον λήψονται, καὶ ἐξαλείψουσι τὴν οἰκίαν. ἐὰν δὲ ἐπέλθῃ πάλιν ἡ ἁφή, καὶ ἀνατείλῃ ἐν τῇ οἰκίᾳ μετὰ τὸ ἐξελεῖν τοὺς λίθους, καὶ μετὰ τὸ ἀποξυσθῆναι τὴν οἰκίαν, καὶ μετὰ τὸ ἐξαλειφθῆναι, καὶ εἰσελεύσεται ὁ ἱερεύς, καὶ ὄψεται εἰ διακέχυται ἡ ἁφὴ ἐν

A τῇ οἰκίᾳ, λέπρα ἔμμονός ἐστιν ἐν τῇ οἰκίᾳ, ἀκάθαρτός ἐστι. καὶ καθελοῦσι τὴν οἰκίαν, καὶ τὰ ξύλα αὐτῆς, καὶ τοὺς λίθους αὐτῆς, καὶ πάντα τὸν χοῦν ἐξοίσουσιν ἔξω τῆς πόλεως εἰς τόπον ἀκάθαρτον. καὶ ὁ εἰσπορευόμενος εἰς τὴν οἰκίαν πάσας τὰς ἡμέρας, ἃς ἀφωρισμένη ἐστίν, ἀκάθαρτος ἔσται ἕως ἑσπέρας. καὶ ὁ κοιμώμενος ἐν τῇ οἰκίᾳ, πλυνεῖ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ ἀκάθαρτος ἔσται ἕως ἑσπέρας. καὶ ὁ ἔσθων ἐν τῇ οἰκίᾳ, πλυνεῖ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ ἀκάθαρτος ἔσται ἕως ἑσπέρας. ἐὰν δὲ παραγενόμενος εἰσέλθῃ ὁ ἱερεὺς καὶ ἴδῃ, καὶ ἰδοὺ διαχύσει οὐ διαχεῖται ἡ ἁφὴ ἐν τῇ οἰκίᾳ

B μετὰ τὸ ἐξαλειφθῆναι τὴν οἰκίαν, καὶ καθαριεῖ ὁ ἱερεὺς τὴν οἰκίαν, ὅτι ἰάθη ἡ ἁφή. καὶ λήψεται ἀφαγνίσαι τὴν οἰκίαν, δύο ὀρνίθια ζῶντα καθαρά, καὶ ξύλον κέδρινον, καὶ κεκλωσμένον κόκκινον, καὶ ὕσσωπον. καὶ σφάξει τὸ ὀρνίθιον τὸ ἓν εἰς σκεῦος ὀστράκινον ἐφ' ὕδατι ζῶντι. καὶ λήψεται τὸ ξύλον τὸ κέδρινον, καὶ τὸ κεκλωσμένον κόκκινον, καὶ τὸν ὕσσωπον, καὶ τὸ ὀρνίθιον τὸ ζῶν. καὶ βάψει αὐτὸ εἰς τὸ αἷμα τοῦ ὀρνιθίου τοῦ ἐσφαγμένου ἐφ' ὕδατι ζῶντι. καὶ περιρρανεῖ ἐν αὐτοῖς ἐπὶ τὴν οἰκίαν ἑπτάκις, καὶ ἀφαγνιεῖ τὴν οἰκίαν ἐν τῷ αἵματι τοῦ ὀρνιθίου, καὶ ἐν τῷ ὕδατι τῷ ζῶντι, καὶ ἐν τῷ ὀρνιθίῳ τῷ ζῶν-

Γ τι, καὶ ἐν τῷ ξύλῳ τῷ κεδρίνῳ, καὶ ἐν τῷ ὑσσώπῳ, καὶ ἐν τῷ κεκλωσμένῳ κοκκίνῳ. καὶ ἐξαποστελεῖ τὸ ὀρνίθιον τὸ ζῶν ἔξω τῆς πόλεως εἰς τὸ πεδίον. καὶ ἐξιλάσεται περὶ τῆς οἰκίας, καὶ καθαρὰ ἔσται. οὗτος ὁ νόμος κατὰ πᾶσαν ἁφὴν λέπρας, καὶ θραύσματος, καὶ τῆς λέπρας ἱματίου, καὶ οἰκίας, καὶ οὐλῆς, καὶ σημασίας, καὶ τοῦ αὐγάζοντος, καὶ τοῦ ἐξηγήσασθαι ἧ ἡμέρα ἀκάθαρτον, καὶ ἧ ἡμέρα καθαρισθήσεται. οὗτος ὁ νόμος τῆς λέπρας.

a Δίδωμι ὑμῖν ἐν κτήσει] AA. LL. habent, ἐν κλήρῳ.

Δ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΕ΄. 15

Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν καὶ ἀαρὼν, λέγων. λάλησον τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ, καὶ ἐρεῖς αὐτοῖς. ἀνδρὶ ἀνδρὶ ᾧ ἐὰν γένηται ῥύσις ἐκ τοῦ σώματος αὐτοῦ, ἡ ῥύσις αὐτοῦ ἀκάθαρτός ἐστι. καὶ οὗτος ὁ νόμος τῆς ἀκαθαρσίας αὐτοῦ. ῥέων γόνον ἐκ σώματος αὐτοῦ, ἐκ τῆς ῥύσεως ἧς συνέστηκε τὸ σῶμα αὐτοῦ διὰ τῆς ῥύσεως, αὕτη ἡ ἀκαθαρσία αὐτοῦ ἐν αὐτῷ. πᾶσαι αἱ ἡμέραι ῥύσεως σώματος αὐτοῦ ᾗ συνέστηκε τὸ σῶμα

E αὐτοῦ διὰ τῆς ῥύσεως, ἀκαθαρσία αὐτοῦ ἐστι. πᾶσα κοίτη ἐφ' ἧς ἂν κοιμηθῇ ἐπ' αὐτῆς ὁ γονορρυής, ἀκάθαρτός ἐστι, καὶ πᾶν σκεῦος ἐφ' ὃ ἂν καθίσῃ ἐπ' αὐτὸ ὁ γονορρυής, ἀκάθαρτον ἔσται. καὶ ἄνθρωπος, ὃς ἐὰν ἅψηται τῆς κοίτης αὐτοῦ, πλυνεῖ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ λούσεται ὕδατι, καὶ ἀκάθαρτος ἔσται ἕως ἑσπέρας. καὶ ὁ καθήμενος ἐπὶ τοῦ σκεύους ἐφ' ὃ ἂν καθίσῃ ὁ γονορρυής, πλυνεῖ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ λούσεται ὕδατι, καὶ ἀκάθαρτος ἔσται ἕως ἑσπέρας. καὶ ὁ ἁπτόμενος τοῦ χρωτὸς τοῦ γονορρυοῦς, πλυνεῖ τὰ ἱμάτια, καὶ λούσεται ὕδατι, καὶ ἀκάθαρτος ἔσται ἕως ἑσπέρας. ἐὰν δὲ προσσιελίσῃ ὁ γο-

ὁ γονοῤῥυὴς ἐπὶ τὸν καθαρὸν, πλυνεῖ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ λούσεται ὕδατι, καὶ ἀκάθαρτος ἔσται ἕως ἑσπέρας. [a] καὶ πᾶν ἐπίσαγμα ὄνου, ἐφ᾽ ὃ ἂν ἐπιβῇ ἐπ᾽ αὐτὸ ὁ γονοῤῥυὴς, ἀκάθαρτον ἔσται ἕως ἑσπέρας. καὶ πᾶς ὁ ἁπτόμενος ὅσα ἂν ᾖ ὑποκάτω αὐτοῦ, ἀκάθαρτος ἔσται ἕως ἑσπέρας. καὶ ὁ αἴρων αὐτὰ, πλυνεῖ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ λούσεται ὕδατι, καὶ ἀκάθαρτος ἔσται ἕως ἑσπέρας. καὶ ὅσων ἐὰν ἅψηται ὁ γονοῤῥυὴς, καὶ τὰς χεῖρας οὐ νένιπται ὕδατι, πλυνεῖ τὰ ἱμάτια, καὶ λούσεται τὸ σῶμα ὕδατι, καὶ ἀκάθαρτος ἔσται ἕως ἑσπέρας. καὶ σκεῦος ὀστράκινον οὗ ἂν ἅψηται ὁ γονοῤῥυὴς, συντριβήσεται. καὶ σκεῦος ξύλινον νιφήσεται ὕδατι, καὶ καθαρὸν ἔσται. ἐὰν δὲ καθαρισθῇ ὁ γονοῤῥυὴς ἐκ τῆς ῥύσεως αὐτοῦ, καὶ ἐξαριθμηθήσεται αὐτῷ ἑπτὰ ἡμέρας εἰς τὸν καθαρισμὸν αὐτοῦ, καὶ πλυνεῖ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, [β] καὶ λούσεται τὸ σῶμα ὕδατι, καὶ καθαρὸς ἔσται. καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ λήψεται ἑαυτῷ δύο τρυγόνας, ἢ δύο νοσσοὺς περιστερῶν, καὶ οἴσει αὐτὰ ἔναντι κυρίου ἐπὶ τὰς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, καὶ δώσει αὐτὰ τῷ ἱερεῖ. καὶ ποιήσει αὐτὰ ὁ ἱερεὺς μίαν περὶ ἁμαρτίας, καὶ μίαν εἰς ὁλοκαύτωμα. καὶ ἐξιλάσεται περὶ αὐτοῦ ὁ ἱερεὺς ἔναντι κυρίου ἀπὸ τῆς ῥύσεως αὐτοῦ. καὶ ἄνθρωπος, ᾧ ἂν ἐξέλθῃ ἐξ αὐτοῦ κοίτη σπέρματος, καὶ λούσεται ὕδατι πᾶν τὸ σῶμα αὐτοῦ, καὶ ἀκάθαρτος ἔσται ἕως ἑσπέρας. καὶ πᾶν ἱμάτιον, καὶ πᾶν δέρμα ἐφ᾽ ὃ ἂν ᾖ ἐπ᾽ αὐτὸ κοίτη σπέρματος, καὶ πλυθήσεται ὕδατι, καὶ ἀκάθαρτον ἔσται ἕως ἑσπέρας. καὶ γυνὴ ἐὰν κοιμηθῇ ἀνὴρ μετ᾽ αὐτῆς κοίτην σπέρματος, καὶ λούσονται ὕδατι, καὶ ἀκάθαρτοι ἔσονται ἕως ἑσπέρας. καὶ γυνὴ ἥτις ἂν ᾖ ῥέουσα αἵματι, καὶ ἔσται ἡ ῥύσις αὐτῆς ἐν τῷ σώματι αὐτῆς, ἑπτὰ ἡμέρας ἔσται ἐν τῇ ἀφέδρῳ αὐτῆς. πᾶς ὁ ἁπτόμενος αὐτῆς, ἀκάθαρτος ἔσται ἕως ἑσπέρας. καὶ πᾶν ἐφ᾽ ὃ ἂν κοιτάζηται ἐπ᾽ αὐτὸ ἐν τῇ ἀφέδρῳ αὐτῆς, ἀκάθαρτον ἔσται. καὶ πᾶν ἐφ᾽ ὃ ἂν ἐπικαθίσῃ ἐπ᾽ αὐτὸ, ἀκάθαρτον ἔσται. καὶ πᾶς ὃς ἂν ἅψηται τῆς κοίτης αὐτῆς, πλυνεῖ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ λούσεται τὸ σῶμα αὐτοῦ ὕδατι, καὶ ἀκάθαρτος ἔσται ἕως ἑσπέρας. καὶ πᾶς ὁ ἁπτόμενος παντὸς σκεύους οὗ ἐὰν καθίσῃ ἐπ᾽ αὐτὸ, πλυνεῖ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ λούσεται ὕδατι, καὶ ἀκάθαρτος ἔσται ἕως ἑσπέρας. ἐὰν δὲ ἐν τῇ κοίτῃ αὐτῆς οὔσης, ἢ ἐπὶ τοῦ σκεύους οὗ ἐὰν καθίσῃ ἐπ᾽ αὐτῷ ἐν τῷ ἅπτεσθαι αὐτὸν αὐτῆς, ἀκάθαρτος ἔσται ἕως ἑσπέρας. ἐὰν δὲ κοίτῃ κοιμηθῇ τις μετ᾽ αὐτῆς, καὶ γένηται ἡ ἀκαθαρσία αὐτῆς ἐπ᾽ αὐτῷ, ἀκάθαρτος ἔσται ἑπτὰ ἡμέρας. καὶ πᾶσα κοίτη ἐφ᾽ ᾗ ἂν κοιμηθῇ ἐπ᾽ αὐτῇ, ἀκάθαρτος ἔσται. καὶ γυνὴ ἐὰν ῥέῃ ῥύσει αἵματος ἡμέρας πλείους, οὐκ ἐν καιρῷ τῆς ἀφέδρου αὐτῆς, ἐὰν καὶ ῥέῃ μετὰ τὴν ἄφεδρον αὐτῆς, πᾶσαι αἱ ἡμέραι ῥύσεως ἀκαθαρσίας αὐτῆς, καθάπερ αἱ ἡμέραι τῆς ἀφέδρου αὐτῆς, ἔσται ἀκάθαρτος. καὶ πᾶσα κοίτη ἐφ᾽ ἧς ἂν κοιμηθῇ ἐπ᾽ αὐτῆς πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ῥύσεως, κατὰ τὴν κοίτην τῆς ἀφέδρου, ἔσται αὐτῇ. καὶ πᾶν σκεῦος ἐφ᾽ ὃ ἂν καθίσῃ ἐπ᾽ αὐτὸ, ἀκάθαρτον ἔσται κατὰ τὴν ἀκαθαρσίαν τῆς ἀφέδρου. πᾶς ὁ ἁπτόμενος αὐτῆς, ἀκάθαρτος ἔσται, καὶ πλυνεῖ τὰ ἱμάτια καὶ λούσεται τὸ σῶμα ὕδατι, καὶ ἀκάθαρτος ἔσται ἕως ἑσπέρας. ἐὰν δὲ καθαρισθῇ ἀπὸ τῆς ῥύσεως, καὶ ἐξαριθμήσεται αὐτῇ ἑπτὰ ἡμέρας, καὶ μετὰ ταῦτα καθαρισθήσεται. καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ λήψεται αὕτη δύο τρυγόνας, ἢ δύο νοσσοὺς περιστερῶν, καὶ οἴσει αὐτὰ πρὸς τὸν ἱερέα ἐπὶ τὴν θύραν τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. καὶ ποιήσει ὁ ἱερεὺς τὴν μίαν περὶ ἁμαρτίας, καὶ τὴν μίαν εἰς ὁλοκαύτωμα. καὶ ἐξιλάσεται περὶ αὐτῆς ὁ ἱερεὺς ἔναντι κυρίου ἀπὸ ῥύσεως ἀκαθαρσίας αὐτῆς. καὶ εὐλαβεῖς ποιήσετε τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ ἀπὸ τῶν ἀκαθαρσιῶν αὐτῶν. καὶ οὐκ ἀποθανοῦνται διὰ τὴν ἀκαθαρσίαν αὐτῶν, ἐν τῷ μιαίνειν αὐτοὺς τὴν σκηνήν μου τὴν ἐν αὐτοῖς. οὗτος ὁ νόμος τοῦ γονοῤῥυοῦς. καὶ ἐάν τινι ἐξέλθῃ ἐξ αὐτοῦ κοίτη σπέρματος, ὥστε μιανθῆναι ἐν αὐτῇ. καὶ τῇ αἱμοῤῥοούσῃ ἐν τῇ ἀφέδρῳ αὐτῆς, καὶ ὁ γονοῤῥυὴς ἐν τῇ ῥύσει αὐτοῦ τῷ ἄρσενι ἢ τῇ θηλείᾳ, καὶ τῷ ἀνδρὶ, ὃς ἂν κοιμηθῇ μετὰ ἀποκαθημένης.

a Καὶ πᾶν ἐπίσαγμα ὄνου] Ita LL.VV. Aliqui alij libri non habent vocem ὄνου. Isychius tamẽ agnoscit, & esse LXX. Interpretum testatur l.5. *β* [Καὶ λούσεται τὸ σῶμα ὕδατι, καὶ καθαρὸς ἔσται] AA.LL. habent, τὸ σῶμα αὐτοῦ ὕδατι ζῶντι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ιϛʹ. 16.

Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν μετὰ τὸ τελευτῆσαι τοὺς δύο υἱοὺς ἀαρὼν ἐν τῷ προσάγειν αὐτοὺς πῦρ ἀλλότριον ἔναντι κυρίου, καὶ ἐτελεύτησαν. καὶ εἶπε κύριος πρὸς μωυσῆν. λάλησον πρὸς ἀαρὼν τὸν ἀδελφόν σου, καὶ μὴ εἰσπορευέσθω πᾶσαν ὥραν εἰς τὸ ἅγιον ἐσώτερον τοῦ καταπετάσματος εἰς πρόσωπον τοῦ ἱλαστηρίου, ὅ ἐστιν ἐπὶ τῆς κιβωτοῦ τοῦ μαρτυρίου, καὶ οὐκ ἀποθανεῖται. ἐν γὰρ νεφέλῃ ὀφθήσομαι ἐπὶ τοῦ ἱλαστηρίου. οὕτως εἰσελεύσεται ἀαρὼν εἰς τὸ ἅγιον. ἐν μόσχῳ ἐκ βοῶν περὶ ἁμαρτίας, [a] καὶ κριὸν εἰς ὁλοκαύτωμα. καὶ χιτῶνα λινοῦν ἡγιασμένον ἐνδύσεται, [β] καὶ περισκελὲς λινοῦν ἔσται ἐπὶ τοῦ χρωτὸς αὐτοῦ. καὶ ζώνῃ λινῇ ζώσεται, καὶ κίδαριν λινῆν περιθήσεται, ἱμάτια ἅγιά ἐστι. καὶ λούσεται ὕδατι πᾶν τὸ σῶμα αὐτοῦ, καὶ ἐνδύσεται αὐτά. καὶ παρὰ τῆς συναγωγῆς τῶν υἱῶν ἰσραὴλ λήψεται δύο χιμάρους ἐξ αἰγῶν περὶ ἁμαρτίας, καὶ κριὸν ἕνα εἰς ὁλοκαύτωμα. καὶ προσάξει ἀαρὼν τὸν μόσχον τὸν περὶ τῆς ἁμαρτίας αὐτοῦ, καὶ ἐξιλάσεται περὶ αὐτοῦ, καὶ τοῦ οἴκου αὐτοῦ. καὶ λήψεται τοὺς δύο χιμάρους, καὶ στήσει αὐτοὺς ἔναντι κυρίου παρὰ τὴν θύραν τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. καὶ ἐπιθήσει ἀαρὼν ἐπὶ τοὺς δύο χιμάρους κλήρους. [γ] κλῆρον ἕνα τῷ κυρίῳ, καὶ κλῆρον ἕνα τῷ ἀποπομπαίῳ. καὶ προσάξει ἀαρὼν τὸν χίμαρον ἐφ᾽ ὃν ἐπῆλθεν ἐπ᾽ αὐτὸν ὁ κλῆρος τῷ κυρίῳ, καὶ προσοίσει περὶ ἁμαρ-

τίας. καὶ τὸν χίμαρον, ἐφ' ὃν ἐπῆλθεν ἐπ' αὐτὸν ὁ κλῆρος τοῦ ἀποπομπαίου, στήσει αὐτὸν ζῶντα ἔναντι κυρίου, τοῦ ἐξιλάσασθαι ἐπ' αὐτοῦ, ὥστε ἀποστεῖλαι αὐτὸν εἰς τὴν ἀποπομπὴν, καὶ ἀφήσει αὐτὸν εἰς τὴν ἔρημον. καὶ προσάξει ἀαρὼν τὸν μόσχον τὸν περὶ τῆς ἁμαρτίας αὐτοῦ, καὶ ἐξιλάσεται περὶ ἑαυτοῦ, καὶ τοῦ οἴκου. καὶ σφάξει τὸν μόσχον περὶ τῆς ἁμαρτίας αὐτοῦ. καὶ λήψεται τὸ πυρεῖον πλῆρες ἀνθράκων πυρὸς ἀπὸ τοῦ θυσιαστηρίου, τοῦ ἀπέναντι κυρίου. καὶ πλήσει τὰς χεῖρας θυμιάματος συνθέσεως λεπτῆς. καὶ εἰσοίσει ἐσώτερον τοῦ καταπετάσματος. καὶ ἐπιθήσει τὸ θυμίαμα ἐπὶ τὸ πῦρ ἔναντι κυρίου. καὶ καλύψει ἡ ἀτμὶς τοῦ θυμιάματος τὸ ἱλαστήριον τὸ ἐπὶ τῶν μαρτυρίων, καὶ οὐκ ἀποθανεῖται. καὶ λήψεται ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ μόσχου, καὶ ῥανεῖ τῷ δακτύλῳ ἐπὶ τὸ ἱλαστήριον κατὰ ἀνατολάς. κατὰ πρόσωπον τοῦ ἱλαστηρίου ῥανεῖ ἑπτάκις ἀπὸ τοῦ αἵματος τῷ δακτύλῳ. καὶ σφάξει τὸν χίμαρον τὸν περὶ ἁμαρτίας, τὸν περὶ τοῦ λαοῦ ἔναντι κυρίου. καὶ εἰσοίσει τοῦ αἵματος αὐτοῦ ἐσώτερον τοῦ καταπετάσματος, καὶ ποιήσει τὸ αἷμα αὐτοῦ, ὃν τρόπον ἐποίησε τὸ αἷμα τοῦ μόσχου. καὶ ῥανεῖ τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐπὶ τὸ ἱλαστήριον, κατὰ πρόσωπον τοῦ ἱλαστηρίου. καὶ ἐξιλάσεται τὸ ἅγιον ἀπὸ τῶν ἀκαθαρσιῶν τῶν υἱῶν ἰσραὴλ, καὶ ἀπὸ τῶν ἀδικημάτων αὐτῶν περὶ πασῶν τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν. καὶ οὕτω ποιήσει τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου τῇ ἐκτισμένῃ ἐν αὐτοῖς ἐν μέσῳ τῆς ἀκαθαρσίας αὐτῶν. καὶ πᾶς ἄνθρωπος οὐκ ἔσται ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου, εἰσπορευομένου αὐτοῦ ἐξιλάσασθαι ἐν τῷ ἁγίῳ, ἕως ἂν ἐξέλθῃ. καὶ ἐξιλάσεται περὶ ἑαυτοῦ, καὶ τοῦ οἴκου αὐτοῦ, καὶ περὶ πάσης συναγωγῆς υἱῶν ἰσραήλ. καὶ ἐξελεύσεται ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον τὸ ὂν ἀπέναντι κυρίου, καὶ ἐξιλάσεται ἐπ' αὐτοῦ. καὶ λήψεται ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ μόσχου, καὶ ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ χιμάρου, καὶ ἐπιθήσει ἐπὶ τὰ κέρατα τοῦ θυσιαστηρίου κύκλῳ. καὶ ῥανεῖ ἐπ' αὐτὸ ἀπὸ τοῦ αἵματος τῷ δακτύλῳ ἑπτάκις, καὶ καθαριεῖ αὐτὸ, καὶ ἁγιάσει αὐτὸ ἀπὸ τῶν ἀκαθαρσιῶν τῶν υἱῶν ἰσραήλ. καὶ συντελέσει ἐξιλασκόμενος τὸ ἅγιον, καὶ τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου, καὶ τὸ θυσιαστήριον, καὶ περὶ τῶν ἱερέων καθαριεῖ. καὶ προσάξει τὸν χίμαρον τὸν ζῶντα. καὶ ἐπιθήσει ἀαρὼν τὰς χεῖρας αὐτοῦ ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ χιμάρου τοῦ ζῶντος, καὶ ἐξαγορεύσει ἐπ' αὐτοῦ πάσας τὰς ἀνομίας τῶν υἱῶν ἰσραὴλ, καὶ πάσας τὰς ἀδικίας αὐτῶν, καὶ πάσας τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν. καὶ ἐπιθήσει αὐτὰς ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ χιμάρου τοῦ ζῶντος. καὶ ἐξαποστελεῖ ἐν χειρὶ ἀνθρώπου ἑτοίμου εἰς τὴν ἔρημον. καὶ λήψεται ὁ χίμαρος ἐφ' ἑαυτῷ τὰς ἀδικίας αὐτῶν εἰς γῆν ἄβατον. καὶ ἐξαποστελεῖ τὸν χίμαρον εἰς τὴν ἔρημον. καὶ εἰσελεύσεται ἀαρὼν εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου, καὶ ἐκδύσεται τὴν στολὴν τὴν λινῆν, ἣν ἐνδεδύκει, εἰσπορευομένου αὐτοῦ εἰς τὸ ἅγιον. καὶ ἀποθήσει αὐτὴν ἐκεῖ. καὶ λούσεται τὸ σῶμα αὐτοῦ ὕδατι ἐν τόπῳ ἁγίῳ, καὶ ἐνδύσεται τὴν στολὴν αὐτοῦ, καὶ ἐξελθὼν ποιήσει τὸ ὁλοκαύτωμα αὐτοῦ καὶ τὸ ὁλοκάρπωμα τοῦ λαοῦ, καὶ ἐξιλάσεται περὶ αὐτοῦ, καὶ περὶ τοῦ οἴκου αὐτοῦ, καὶ περὶ τοῦ λαοῦ, ὡς περὶ τῶν ἱερέων. καὶ τὸ στέαρ τὸ περὶ τῶν ἁμαρτιῶν ἀνοίσει ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον. καὶ ὁ ἐξαποστέλλων τὸν χίμαρον τὸν διεσταλμένον εἰς ἄφεσιν, πλυνεῖ τὰ ἱμάτια, καὶ λούσεται τὸ σῶμα αὐτοῦ ὕδατι, καὶ μετὰ ταῦτα εἰσελεύσεται εἰς τὴν παρεμβολήν. καὶ τὸν μόσχον τὸν περὶ τῆς ἁμαρτίας, καὶ τὸν χίμαρον τὸν περὶ τῆς ἁμαρτίας, ὧν τὸ αἷμα εἰσηνέχθη ἐξιλάσασθαι ἐν τῷ ἁγίῳ, ἐξοίσουσιν αὐτὰ ἔξω τῆς παρεμβολῆς, καὶ κατακαύσουσιν αὐτὰ ἐν πυρὶ, καὶ τὰ δέρματα αὐτῶν καὶ τὰ κρέα αὐτῶν καὶ τὴν κόπρον αὐτῶν. ὁ δὲ κατακαίων αὐτὰ, πλυνεῖ τὰ ἱμάτια, καὶ λούσεται τὸ σῶμα αὐτοῦ ὕδατι, καὶ μετὰ ταῦτα εἰσελεύσεται εἰς τὴν παρεμβολήν. καὶ ἔσται τοῦτο ὑμῖν νόμιμον αἰώνιον ἐν τῷ μηνὶ τῷ ἑβδόμῳ δεκάτῃ τοῦ μηνός, ταπεινώσετε τὰς ψυχὰς ὑμῶν, καὶ πᾶν ἔργον οὐ ποιήσετε ὁ αὐτόχθων, καὶ ὁ προσήλυτος ὁ προσκείμενος ἐν ὑμῖν. ἐν γὰρ τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ ἐξιλάσεται περὶ ὑμῶν, καθαρίσαι ὑμᾶς ἀπὸ πασῶν τῶν ἁμαρτιῶν ὑμῶν ἔναντι κυρίου, καὶ καθαρισθήσεσθε. σάββατα σαββάτων ἀνάπαυσις αὕτη ἔσται ὑμῖν. καὶ ταπεινώσετε τὰς ψυχὰς ὑμῶν, νόμιμον αἰώνιον. ἐξιλάσεται ὁ ἱερεὺς ὃν ἂν χρίσωσιν αὐτὸν, καὶ ὃν ἂν τελειώσωσι τὰς χεῖρας αὐτοῦ, ἱερατεύειν μετὰ τὸν πατέρα αὐτοῦ, καὶ ἐνδύσεται τὴν στολὴν τὴν λινῆν στολὴν ἁγίαν. καὶ ἐξιλάσεται τὸ ἅγιον τοῦ ἁγίου, καὶ τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου, καὶ τὸ θυσιαστήριον ἐξιλάσεται, καὶ περὶ τῶν ἱερέων, καὶ περὶ πάσης συναγωγῆς ἐξιλάσεται. καὶ ἔσται τοῦτο ὑμῖν νόμιμον αἰώνιον ἐξιλάσκεσθαι περὶ τῶν υἱῶν ἰσραὴλ ἀπὸ πασῶν τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν. ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ ποιηθήσεται, καθὰ συνέταξε κύριος τῷ μωυσῇ.

α Καὶ κριὸν εἰς ὁλοκαύτωμα] AA. LL. habent, κριῷ. β [Περισκελὲς λινοῦν ἔσται ἐπὶ τοῦ χρωτὸς αὐτοῦ, καὶ ζώνῃ λινῇ] Schol. τὸ λινοῦν καὶ λινῷ ζώνῃ, ἄλλος φησὶ, διπλοῦν καὶ διπλῷ. γ [Κλῆρον ἕνα τῷ κυρίῳ, καὶ κλῆρον ἕνα τῷ ἀποπομπαίῳ] Schol. σύμμαχος τὸν ἀποπομπαῖον οὕτως ὀνόμασεν. ὁ δὲ ἀκύλας, εἰς τράγον ἀπολελυμένον εἰς τὴν ἔρημον. Aliud ſcholion. ἀκύλας, κλῆρος εἷς κεκρατημένος, καὶ εἷς ἀπερχόμενος. Aliud item Apollinaris Scholion. ὁ σύμμαχος, τράγον ἀπερχόμενον. Interpres Origenis Apopompæi vocabulum Latine retinuit.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΖ'. 17.

Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων. λάλησον πρὸς ἀαρὼν καὶ πρὸς τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, καὶ πρὸς πάντας υἱοὺς ἰσραὴλ, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς. τοῦτο τὸ ῥῆμα ὃ ἐνετείλατο κύριος, λέγων. ἄνθρωπος ἄνθρωπος α τῶν υἱῶν ἰσραὴλ, ἢ τῶν προσηλύτων τῶν προσκειμένων ἐν ὑμῖν, ὃς ἂν σφάξῃ μόσχον ἢ πρόβατον ἢ αἶγα ἐν τῇ παρεμβολῇ, καὶ ὃς ἂν σφάξῃ ἔξω τῆς παρεμβολῆς, καὶ ἐπὶ τὴν θύραν τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου μὴ ἐνέγκῃ, ὥστε ποιῆσαι αὐτὸ εἰς ὁλοκαύτωμα ἢ σωτήριον κυρίῳ δεκτὸν εἰς ὀσμὴν εὐωδίας. καὶ ὃς ἂν σφάξῃ ἔξω, καὶ ἐπὶ τὴν θύραν τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου μὴ ἐνέγκῃ αὐτὸ, ὥστε προσενέγ-

συνέγκαι δῶρον τῷ κυρίῳ ἀπέναντι τῆς σκηνῆς κυρίου. καὶ λογισθήσεται τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ αἷμα. αἷμα ἐξέχεεν. ἐξολοθρευθήσεται ἡ ψυχὴ ἐκείνη ἐκ τοῦ λαοῦ αὐτῆς. ὅπως ἀναφέρωσιν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ τὰς θυσίας αὐτῶν, ὅσας ἂν αὐτοὶ σφάζουσιν ἐν τοῖς πεδίοις καὶ οἴσουσιν τῷ κυρίῳ ἐπὶ τὰς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου πρὸς τὸν ἱερέα. καὶ θύσουσι θυσίαν σωτηρίου τῷ κυρίῳ αὐτά. καὶ προσχεεῖ ὁ ἱερεὺς τὸ αἷμα ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον κύκλῳ ἀπέναντι κυρίου παρὰ τὰς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. καὶ ἀνοίσει τὸ στέαρ εἰς ὀσμὴν εὐωδίας κυρίῳ. καὶ οὐ θύσουσιν ἔτι τὰς θυσίας αὐτῶν τοῖς ματαίοις, οἷς αὐτοὶ ἐκπορνεύουσιν ὀπίσω αὐτῶν. νόμιμον αἰώνιον ἔσται ὑμῖν εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν. καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς. ἄνθρωπος ἄνθρωπος τῶν υἱῶν ἰσραὴλ ἢ ἀπὸ τῶν υἱῶν τῶν προσηλύτων τῶν προσκειμένων ἐν ὑμῖν, ὃς ἂν ποιήσῃ ὁλοκαύτωμα ἢ θυσίαν, καὶ ἐπὶ τὴν θύραν τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου μὴ ἐνέγκῃ ποιῆσαι αὐτὸ τῷ κυρίῳ, ἐξολοθρευθήσεται ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος ἐκ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ. καὶ ἄνθρωπος ἄνθρωπος τῶν υἱῶν ἰσραὴλ, ἢ τῶν προσηλύτων τῶν προσκειμένων ἐν ὑμῖν, ὃς ἂν φάγῃ πᾶν αἷμα. καὶ ἐπιστήσω τὸ πρόσωπόν μου ἐπὶ τὴν ψυχὴν τὴν ἔσθουσαν τὸ αἷμα, καὶ ἀπολῶ αὐτὴν ἐκ τοῦ λαοῦ αὐτῆς. ἡ γὰρ ψυχὴ πάσης σαρκὸς αἷμα αὐτοῦ ἐστι. καὶ ἐγὼ δέδωκα αὐτὸ ὑμῖν ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου ἐξιλάσκεσθαι περὶ τῶν ψυχῶν ὑμῶν. τὸ γὰρ αἷμα αὐτοῦ ἀντὶ ψυχῆς ἐξιλάσεται. διὰ τοῦτο εἴρηκα τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ. πᾶσα ψυχὴ ἐξ ὑμῶν οὐ φάγεται αἷμα. καὶ ὁ προσήλυτος ὁ προσκείμενος ἐν ὑμῖν οὐ φάγεται αἷμα. καὶ ἄνθρωπος ἄνθρωπος τῶν υἱῶν ἰσραὴλ, ἢ τῶν προσηλύτων τῶν προσκειμένων ἐν ὑμῖν, ὃς ἂν θηρεύσῃ θήρευμα θηρίον ἢ πετεινὸν, ὃ ἔσθεται, καὶ ἐκχεεῖ τὸ αἷμα, καὶ καλύψει αὐτὸ τῇ γῇ. ἡ γὰρ ψυχὴ πάσης σαρκὸς αἷμα αὐτοῦ ἐστι. καὶ εἶπα τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ. αἷμα πάσης σαρκὸς οὐ φάγεσθε, ὅτι ἡ ψυχὴ πάσης σαρκὸς αἷμα αὐτοῦ ἐστι. πᾶς ὁ ἔσθων αὐτὸ, ἐξολοθρευθήσεται. καὶ πᾶσα ψυχὴ, ἥτις φάγεται θνησιμαῖον, ἢ θηριάλωτον ἐν τοῖς αὐτόχθοσιν, ἢ ἐν τοῖς προσηλύτοις, πλυνεῖ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ λούσεται ὕδατι, καὶ ἀκάθαρτος ἔσται ἕως ἑσπέρας, καὶ καθαρὸς ἔσται. ἐὰν δὲ μὴ πλύνῃ τὰ ἱμάτια, καὶ τὸ σῶμα μὴ λούσηται ὕδατι, καὶ λήψεται ἀνόμημα αὐτοῦ.

a Τῶν υἱῶν ἰσραὴλ, ἢ τῶν προσηλύτων τῶν προσκειμένων ἐν ὑμῖν, ὃς ἐὰν σφάξῃ] AA.LL. non habent verba, ἢ τῶν προσηλύτων τῶν προσκειμένων ἐν ὑμῖν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΗ'. 18.

Καὶ εἶπε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων. λάλησον τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς. ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν. a κατὰ τὰ ἐπιτηδεύματα αἰγύπτου, ἐν ᾗ κατῳκήσατε ἐπ' αὐτῆς, οὐ ποιήσετε. καὶ κατὰ τὰ ἐπιτηδεύματα γῆς χαναὰν, εἰς ἣν ἐγὼ εἰσάγω ὑμᾶς ἐκεῖ, οὐ ποιήσετε, καὶ τοῖς νομίμοις αὐτῶν οὐ πορεύσεσθε. τὰ κρίματά μου ποιήσετε, καὶ τὰ προστάγματά μου φυλάξεσθε, καὶ πορεύεσθε ἐν αὐτοῖς. ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν, καὶ φυλάξεσθε πάντα τὰ προστάγματά μου, καὶ πάντα τὰ κρίματά μου, καὶ ποιήσετε αὐτά. β ἃ ποιήσας αὐτὰ ἄνθρωπος, ζήσεται ἐν αὐτοῖς. ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν. ἄνθρωπος ἄνθρωπος πρὸς πάντα οἰκεῖα σαρκὸς αὐτοῦ οὐ προσελεύσεται ἀποκαλύψαι ἀσχημοσύνην. ἐγὼ κύριος. ἀσχημοσύνην πατρός σου, καὶ ἀσχημοσύνην μητρός σου οὐκ ἀποκαλύψεις, μήτηρ γάρ σου ἐστὶν, οὐκ ἀποκαλύψεις τὴν ἀσχημοσύνην αὐτῆς. ἀσχημοσύνην γυναικὸς πατρός σου οὐκ ἀποκαλύψεις, ἀσχημοσύνη πατρός σου ἐστίν. ἀσχημοσύνην τῆς ἀδελφῆς σου ἐκ πατρός σου ἢ ἐκ μητρός σου ἐνδογενοῦς ἢ γεγεννημένης ἔξω, οὐκ ἀποκαλύψεις ἀσχημοσύνην αὐτῶν. ἀσχημοσύνην θυγατρὸς υἱοῦ σου ἢ θυγατρὸς θυγατρός σου οὐκ ἀποκαλύψεις τὴν ἀσχημοσύνην αὐτῶν, ὅτι σὴ ἀσχημοσύνη ἐστίν. ἀσχημοσύνην θυγατρὸς γυναικὸς πατρός σου οὐκ ἀποκαλύψεις, ὁμοπατρία ἀδελφή σου ἐστίν, οὐκ ἀποκαλύψεις τὴν ἀσχημοσύνην αὐτῆς. ἀσχημοσύνην ἀδελφῆς πατρός σου οὐκ ἀποκαλύψεις, οἰκεία γὰρ πατρός σου ἐστίν. ἀσχημοσύνην ἀδελφῆς μητρός σου οὐκ ἀποκαλύψεις, οἰκεία γὰρ μητρός σου ἐστίν. ἀσχημοσύνην ἀδελφοῦ τοῦ πατρός σου οὐκ ἀποκαλύψεις, καὶ πρὸς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ οὐκ εἰσελεύσῃ, συγγενὴς γάρ σου ἐστίν. ἀσχημοσύνην νύμφης σου οὐκ ἀποκαλύψεις, γυνὴ γὰρ υἱοῦ σου ἐστίν, οὐκ ἀποκαλύψεις τὴν ἀσχημοσύνην αὐτῆς. ἀσχημοσύνην γυναικὸς ἀδελφοῦ σου οὐκ ἀποκαλύψεις, ἀσχημοσύνη ἀδελφοῦ σου ἐστίν. ἀσχημοσύνην γυναικὸς καὶ θυγατρὸς αὐτῆς οὐκ ἀποκαλύψεις. τὴν θυγατέρα τοῦ υἱοῦ αὐτῆς, καὶ τὴν θυγατέρα τῆς θυγατρὸς αὐτῆς οὐ λήψῃ ἀποκαλύψαι τὴν ἀσχημοσύνην αὐτῶν, οἰκεῖαι γάρ σου εἰσίν. ἀσέβημά ἐστι. γυναῖκα ἐπ' ἀδελφῇ αὐτῆς οὐ λήψῃ ἀντίζηλον ἀποκαλύψαι τὴν ἀσχημοσύνην αὐτῆς ἐπ' αὐτῇ, ἔτι ζώσης αὐτῆς. καὶ πρὸς γυναῖκα ἐν χωρισμῷ ἀκαθαρσίας αὐτῆς οὐκ εἰσελεύσῃ ἀποκαλύψαι τὴν ἀσχημοσύνην αὐτῆς. καὶ πρὸς τὴν γυναῖκα τοῦ πλησίον σου οὐ δώσεις κοίτην σπέρματός σου, ἐκμιανθῆναι πρὸς αὐτήν. καὶ ἀπὸ τοῦ σπέρματός σου οὐ δώσεις λατρεύειν ἄρχοντι. καὶ οὐ βεβηλώσεις τὸ ὄνομα τὸ ἅγιον. ἐγὼ κύριος. καὶ μετὰ ἄρσενος οὐ κοιμηθήσῃ κοίτην γυναικείαν, βδέλυγμα γάρ ἐστι. καὶ πρὸς πᾶν τετράπουν οὐ δώσεις τὴν κοίτην σου εἰς σπερματισμὸν, ἐκμιανθῆναι πρὸς αὐτό. καὶ γυνὴ οὐ στήσεται πρὸς πᾶν τετράπουν βιβασθῆναι, μυσαρὸν γάρ ἐστι. μὴ μιαίνεσθε ἐν πᾶσι τούτοις. ἐν πᾶσι γὰρ τούτοις ἐμιάνθησαν τὰ ἔθνη, ἃ ἐγὼ ἐξαποστέλλω πρὸ προσώπου ὑμῶν, καὶ ἐξεμιάνθη ἡ γῆ, καὶ ἀνταπέδωκα ἀδικίαν αὐτοῖς δι' αὐτὴν, καὶ προσώχθισεν ἡ γῆ τοῖς ἐγκαθημένοις ἐπ' αὐτῆς. καὶ φυλάξεσθε πάντα τὰ νόμιμά μου, καὶ πάντα τὰ προστάγματά μου, καὶ οὐ ποιήσετε ἀπὸ πάντων τῶν βδελυγμάτων τούτων ὁ ἐγχώριος, καὶ ὁ προσγενόμενος προσήλυτος ἐν ὑμῖν. πάντα γὰρ τὰ βδελύγματα ταῦτα ἐποίησαν οἱ ἄνθρωποι τῆς γῆς, οἱ ὄντες πρότερον

ὑμῶν, καὶ ἐμιάνθη ἡ γῆ. καὶ ἵνα μὴ προσοχθίσῃ ὑμῖν ἡ γῆ ἐν τῷ μιαίνειν ὑμᾶς αὐτήν, δ ὃν τρόπον προσώχθισε τοῖς ἔθνεσι τοῖς πρὸ ὑμῶν. ὅτι πᾶς ὃς ἐὰν ποιήσῃ ἀπὸ πάντων τῶν βδελυγμάτων τούτων, ἐξολοθρευθήσονται αἱ ψυχαὶ αἱ ποιοῦσαι ἐκ τοῦ λαοῦ αὐτῶν. καὶ φυλάξετε τὰ προστάγματά μου, ὅπως μὴ ποιήσητε ἀπὸ πάντων τῶν νομίμων τῶν ἐβδελυγμένων, ἃ γέγονε πρὸ τοῦ ὑμᾶς. καὶ οὐ μιανθήσεσθε ἐν αὐτοῖς, ὅτι ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν.

α Κατὰ τὰ ἐπιτηδεύματα γῆς αἰγύπτου ἐν ᾗ κατῳκήσατε] Ita LL. VV. & ita legit Clemens Alexand. l. 2. στρωμ. β [Ἃ ποιήσας αὐτὰ ἄνθρωπος] Clemens Alex. legit, ὁ ποιήσας αὐτὰ ἄνθρωπος. atque ita est in aliquibus alijs libris. γ [Λατρεύειν ἄρχοντι] Schol. τὸ ἑβραϊκὸν μολὸχ ἔχει, καὶ οἱ λοιποὶ δὲ ἑρμηνευταὶ τοῦτο τεθείκασι. δ [Ὃν τρόπον προσώχθισε] Theodotio. ἀπέβαλεν. Aquila. ἐξῆρεν. Symmachus. ἐξήμησεν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ. ΙΘ΄. 19.

Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων. λάλησον τῇ συναγωγῇ τῶν υἱῶν ἰσραήλ, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς. ἅγιοι ἔσεσθε, ὅτι ἅγιος ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν. ἕκαστος πατέρα αὐτοῦ καὶ μητέρα αὐτοῦ φοβείσθω, καὶ τὰ σάββατά μου φυλάξεσθε, ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν. οὐκ ἐπακολουθήσετε εἰδώλοις, καὶ θεοὺς χωνευτοὺς οὐ ποιήσετε ὑμῖν, ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν. καὶ ἐὰν θύσητε θυσίαν σωτηρίου τῷ κυρίῳ, δεκτὴν ὑμῶν θύσετε. ᾗ ἂν ἡμέρᾳ θύσετε, βρωθήσεται καὶ τῇ αὔριον. καὶ ἐὰν καταλειφθῇ ἕως ἡμέρας τρίτης, ἐν πυρὶ κατακαυθήσεται. ἐὰν δὲ βρώσει βρωθῇ τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ, α ἄθυτόν ἐστιν, οὐ δεχθήσεται. ὁ δὲ ἔσθων αὐτό, ἁμαρτίαν λήψεται, ὅτι τὰ ἅγια κυρίου ἐβεβήλωσε. καὶ ἐξολοθρευθήσονται αἱ ψυχαὶ αἱ ἔσθουσαι ἐκ τοῦ λαοῦ αὐτῶν. καὶ ἐκθεριζόντων ὑμῶν τὸν θερισμὸν τῆς γῆς ὑμῶν, οὐ συντελέσετε τὸν θερισμὸν ὑμῶν τοῦ ἀγροῦ σου ἐκθερίσαι, καὶ τὰ ἀποπίπτοντα τοῦ θερισμοῦ σου οὐ συλλέξεις, καὶ τὸν ἀμπελῶνά σου οὐκ ἐπανατρυγήσεις, οὐδὲ τὰς ῥῶγας τοῦ ἀμπελῶνός σου συλλέξεις. τῷ πτωχῷ καὶ τῷ προσηλύτῳ καταλείψεις αὐτά. ἐγώ εἰμι κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν. οὐ κλέψετε, οὐ ψεύσεσθε, οὐδὲ συκοφαντήσει ἕκαστος τὸν πλησίον. καὶ οὐκ ὀμεῖσθε τῷ ὀνόματί μου ἐπ᾽ ἀδίκῳ, καὶ οὐ βεβηλώσετε τὸ ὄνομα τὸ ἅγιον τοῦ θεοῦ ὑμῶν. ἐγώ εἰμι κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν. οὐκ ἀδικήσεις τὸν πλησίον, καὶ οὐχ ἁρπᾷ, καὶ οὐ μὴ κοιμηθήσεται ὁ μισθὸς τοῦ μισθωτοῦ σου παρὰ σοὶ ἕως πρωΐ. οὐ κακῶς ἐρεῖς κωφόν, καὶ ἀπέναντι τυφλοῦ οὐ προσθήσεις σκάνδαλον. καὶ φοβηθήσῃ κύριον τὸν θεόν σου. ἐγώ εἰμι κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν. οὐ ποιήσετε ἄδικον ἐν κρίσει. οὐ λήψῃ πρόσωπον πτωχοῦ, β οὐδὲ μὴ θαυμάσῃς πρόσωπον δυνάστου. ἐν δικαιοσύνῃ κρινεῖς τὸν πλησίον σου. οὐ πορεύσῃ δόλῳ ἐν τῷ ἔθνει σου. γ οὐκ ἐπισυστήσῃ ἐφ᾽ αἷμα τοῦ πλησίον σου. ἐγώ εἰμι κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν. οὐ μισήσεις τὸν ἀδελφόν σου τῇ διανοίᾳ σου. ἐλεγμῷ ἐλέγξεις τὸν πλησίον σου, καὶ οὐ λήψῃ δι᾽ αὐτὸν ἁμαρτίαν. καὶ οὐκ ἐκδικᾶταί σου ἡ χείρ. καὶ οὐ μηνιεῖς τοῖς υἱοῖς τοῦ λαοῦ σου. καὶ ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν. ἐγώ εἰμι κύριος. τὸν νόμον μου φυλάξεσθε. τὰ κτήνη σου οὐ κατοχεύσεις ἑτεροζύγῳ, καὶ τὸν ἀμπελῶνά σου οὐ κατασπερεῖς διάφορον. καὶ ἱμάτιον ἐκ δύο ὑφασμένον κίβδηλον οὐκ ἐπιβαλεῖς σεαυτῷ. καὶ ἐάν τις κοιμηθῇ μετὰ γυναικὸς κοίτην σπέρματος, καὶ αὐτὴ ἡ οἰκέτις διαπεφυλαγμένη ἀνθρώπῳ, καὶ αὐτὴ λύτροις οὐ λελύτρωται, ἢ ἐλευθερία οὐκ ἐδόθη αὐτῇ, ἐπισκοπὴ ἔσται αὐτοῖς, οὐκ ἀποθανοῦνται, ὅτι οὐκ ἀπηλευθερώθη. καὶ προσάξει τῆς πλημμελείας αὐτοῦ τῷ κυρίῳ παρὰ τὴν θύραν τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου κριὸν πλημμελείας. καὶ ἐξιλάσεται περὶ αὐτοῦ ὁ ἱερεὺς ἐν τῷ κριῷ τῆς πλημμελείας ἔναντι κυρίου περὶ τῆς ἁμαρτίας, ἧς ἥμαρτε, καὶ ἀφεθήσεται αὐτῷ ἡ ἁμαρτία, ἣν ἥμαρτεν. ὅταν δὲ εἰσέλθητε εἰς τὴν γῆν, ἣν κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν δίδωσιν ὑμῖν, δ καὶ καταφυτεύσετε πᾶν ξύλον βρώσιμον, ε καὶ περικαθαριεῖτε τὴν ἀκαθαρσίαν αὐτοῦ. ὁ καρπὸς αὐτοῦ τρία ἔτη ἔσται ὑμῖν ἀπερικάθαρτος, οὐ βρωθήσεται. καὶ τῷ ἔτει τῷ τετάρτῳ ἔσται πᾶς ὁ καρπὸς αὐτοῦ ἅγιος αἰνετὸς τῷ κυρίῳ. ἐν δὲ τῷ ἔτει τῷ πέμπτῳ φάγεσθε τὸν καρπόν, πρόσθεμα ὑμῖν τὰ γενήματα αὐτοῦ. ἐγώ εἰμι κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν. ζ μὴ ἔσθετε ἐπὶ τῶν ὀρέων, καὶ οὐκ οἰωνιεῖσθε, οὐδὲ ὀρνιθοσκοπήσεσθε. η οὐ ποιήσετε σισόην ἐκ τῆς κόμης τῆς κεφαλῆς ὑμῶν, θ οὐδὲ φθερεῖτε τὴν ὄψιν τοῦ πώγωνος ὑμῶν. ι καὶ ἐντομίδας οὐ ποιήσετε ἐπὶ ψυχῇ ἐν τῷ σώματι ὑμῶν. κ καὶ γράμματα στικτὰ οὐ ποιήσετε ἐν ὑμῖν. ἐγώ εἰμι κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν. οὐ βεβηλώσεις τὴν θυγατέρα σου ἐκπορνεῦσαι αὐτήν. καὶ οὐκ ἐκπορνεύσει ἡ γῆ, καὶ ἡ γῆ πλησθήσεται ἀνομίας. τὰ σάββατά μου φυλάξεσθε. καὶ ἀπὸ τῶν ἁγίων μου φοβηθήσεσθε. ἐγώ εἰμι κύριος. οὐκ ἐπακολουθήσετε ἐγγαστριμύθοις, λ καὶ τοῖς ἐπαοιδοῖς οὐ προσκολληθήσεσθε, ἐκμιανθῆναι ἐν αὐτοῖς. ἐγώ εἰμι κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν. ἀπὸ προσώπου πολιοῦ ἐξαναστήσῃ, καὶ τιμήσεις πρόσωπον πρεσβυτέρου. καὶ φοβηθήσῃ τὸν θεόν σου. ἐγώ εἰμι κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν. ἐὰν δέ τις προσέλθῃ ὑμῖν προσήλυτος ἐν τῇ γῇ ὑμῶν, οὐ θλίψετε αὐτόν. ὡς ὁ αὐτόχθων ἐν ὑμῖν ἔσται ὁ προσήλυτος ὁ προσπορευόμενος πρὸς ὑμᾶς, καὶ ἀγαπήσεις αὐτὸν ὡς σεαυτόν. ὅτι προσήλυτοι ἐγενήθητε ἐν γῇ αἰγύπτῳ. ἐγώ εἰμι κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν. οὐ ποιήσετε ἄδικον ἐν κρίσει, ἐν μέτροις καὶ ἐν σταθμίοις καὶ ἐν ζυγοῖς. ζυγὰ δίκαια καὶ σταθμία δίκαια καὶ χοῦς δίκαιος ἔσται ἐν ὑμῖν. ἐγώ εἰμι κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν, ὁ ἐξαγαγὼν ὑμᾶς ἐκ γῆς αἰγύπτου. καὶ φυλάξεσθε πάντα τὸν νόμον μου, καὶ πάντα τὰ προστάγματά μου, καὶ ποιήσετε αὐτά. ἐγώ εἰμι κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν.

α Ἄθυτόν ἐστιν] Aquila. ἀπόβλητον. β [Οὐδὲ μὴ θαυμάσῃς πρόσωπον δυνάστου] Schol. ἄλλος φησί. οὐ δοξάσεις πρόσωπον μεγάλου. γ [Οὐκ ἐπισυστήσῃ ἐφ᾽ αἷμα τοῦ πλησίον σου] AA.LL. habent, ἐπιστήσῃ. δ [Καὶ καταφυτεύσετε πᾶν ξύλον βρώσιμον] Philo Iudæus in libro περὶ φυτουργίας habet, πᾶν ξύλον βρώσεως. ε [Καὶ περικαθαριεῖτε τὴν ἀκαθαρσίαν αὐτοῦ] Schol. οἱ λοιποὶ φασί, ἀκροβυστεῖτε. ζ [Μὴ ἔσθετε ἐπὶ τῶν ὀρέων] Schol. ἄλλος. οὐ φάγεσθε ἐπὶ τοῦ αἵματος.

n [Οὐ ποιήσετε σισόην] Theodotio. οὐ κυκλώσετε τὸ φααθ τῆς κεφαλῆς. A. οὐ περικυκλώσεις τὸ κλίμα τῆς κεφαλῆς σου. Alius Interpres. οὐ περιξυρήσετε κύκλῳ τὴν πρόσοψιν τῆς κεφαλῆς ὑμῶν. Schol. σισόη ἐστὶν ὁ κρώβυλος. πλέγμα δέ ἐστι τοῦτο, ὅπερ ἕλληνες ἐπλέκοντο· ὡς κρονικὸν ἀνάθεμα. καὶ μᾶλλον σαρακηνοὶ μέχρι νῦν τοῦτο ποιοῦσιν. Isychius l.6. Insuper nec comam in rotundum tondere, idest non radere in rotundum aspectum capitis, sicut & Symmachus edidit, quemadmodum etiam hi facere consueuerunt, qui barbaricas student comas: propter quod hoc σισόην lxx, forsitan propter magnitudinem concursorum capillorum appellauerunt. S. Cyprianus Martyr pro σισόης habet cirrum l.3. ad Quirinum. Non facietis, inquit, cirrum ex coma capitis vestri. conuenit cum Cypriano Theodoretus. τινὲς, inquit, τὸ σισόην, τὰς ἐξ ἐπιτηδεύσεως οὔλας γινομένας τρίχας ἡρμήνευσαν. ἐγὼ δὲ ἄλλο οἶμαι τὸν νόμον ἀπαγορεύειν. εἰώθασιν ἕλληνες μὴ ἀποκείρειν τῶν παιδίων τὰς κορυφὰς, ἀλλὰ ἐᾶν τοὺς μαλλοὺς, καὶ τούτους μετὰ χρόνον ἀνατιθέναι τοῖς δαίμοσιν. θ [Οὐ δὲ φθερεῖτε τὴν ὄψιν τοῦ πώγωνος ὑμῶν] S. Cyprianus in libro de lapsis citat hunc locum his verbis. Non corrumpetis effigiem barbæ vestræ. Item in l.3. ad Quirinum, probãs barbã non vellendam, iisdem verbis adducit. Eodem modo citat Isychius l.6. nisi quod pro effigie, legit faciem. Non oportet, inquit, sicut prædiximus, barbam radere, vel secundum lxx. corrumpere faciem barbæ, quia perfectionis nostræ signum barba est. Græcam vocem ὄψιν, S. Cyprianus effigiem, Isychius verò faciem vertit. ι [Καὶ ἐντομίδας οὐ ποιήσετε] Theodoretus legit, ἐκτομίδας. Isychius sic habet. Nec incisuras in corpore sibi facere eos, qui flent supra mortuos, etiã hoc enim pagani consueuerunt. & paulopost. Nec incisiones facere super animam bonum est in corpore. κ [Καὶ γράμματα στικτὰ οὐ ποιήσετε ὑμῖν] Isychius l.6. sic habet. Prohibet etiam stigmata fieri in corpore, &c. paulopost. Sed & stigmata, idest, malæ doctrinæ dogmata, quia inhærent, & infiguntur animæ per quædam blandimenta vel syllogismos, vel per quemlibet aliũ modum docentium intelligamus. præcepit ergo nobis lex & ab his abstinere, quia impressa, vel immersa, sicut solent stigmata, difficulter abolentur. λ [Καὶ τοῖς ἐπαοιδοῖς οὐ προσκολληθήσεσθε] Schol. ἄλλος φησὶ, μὴ ἐπικλίνητε πρὸς τοὺς θελητὰς καὶ τοὺς γνώστας. Theodoretus. τινὲς ὑπὸ δαιμόνων τινῶν ἐγγαστρούμενοι ἐξηπάτων πολλοὺς τῶν ἀνοήτων ὡς ἔνδοθεν προαγορεύοντες, οὓς ἐγγαστριμάντεις οἱ ἕλληνες προσαγορεύουσιν, ὡς ἔνδοθεν δοκοῦντος τοῦ δαίμονος φθέγγεσθαι. Isychius ita hunc locum habet. Non sequimini ventriloquos, & veneficis non adiungamini.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Κ΄. 20.

Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων. καὶ τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ λαλήσεις. ἐάν τις ἀπὸ τῶν υἱῶν ἰσραὴλ, ἢ ἀπὸ τῶν γεγενημένων προσηλύτων ἐν ἰσραὴλ, ὃς ἂν δῷ τοῦ σπέρματος αὐτοῦ ἄρχοντι, θανάτῳ θανατούσθω. τὸ ἔθνος τὸ ἐπὶ τῆς γῆς λιθοβολήσουσιν αὐτὸν ἐν λίθοις. καὶ ἐγὼ ἐπιστήσω τὸ πρόσωπόν μου ἐπὶ τὸν ἄνθρωπον ἐκεῖνον, καὶ ἀπολῶ αὐτὸν ἐκ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ, ὅτι τοῦ σπέρματος αὐτοῦ ἔδωκεν ἄρχοντι, ἵνα μιάνῃ τὰ ἅγιά μου, καὶ βεβηλώσῃ τὸ ὄνομα τῶν ἡγιασμένων μοι. α ἐὰν δὲ ὑπερόψει ὑπερίδωσιν οἱ αὐτόχθονες τῆς γῆς τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτῶν ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου, ἐν τῷ δοῦναι αὐτὸν τοῦ σπέρματος αὐτοῦ ἄρχοντι, τοῦ μὴ ἀποκτεῖναι αὐτόν. καὶ ἐπιστήσω τὸ πρόσωπόν μου ἐπὶ τὸν ἄνθρωπον ἐκεῖνον, καὶ τὴν συγγένειαν αὐτοῦ, καὶ ἀπολῶ αὐτὸν, καὶ πάντας τοὺς ὁμονοοῦντας αὐτῷ, β ὥστε ἐκπορνεύειν αὐτὸν εἰς τοὺς ἄρχοντας ἐκ τοῦ λαοῦ αὐτῶν. καὶ ψυχὴ ἢ ἂν ἐπακολουθήσῃ ἐγγαστριμύθοις ἢ ἐπαοιδοῖς, ὥστε ἐκπορνεῦσαι ὀπίσω αὐτῶν, ἐπιστήσω τὸ πρόσωπόν μου ἐπὶ τὴν ψυχὴν ἐκείνην, καὶ ἀπολῶ αὐτὴν ἐκ τοῦ λαοῦ αὐτῆς. καὶ ἔσεσθε ἅγιοι, ὅτι ἅγιος ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν. καὶ φυλάξεσθε τὰ προστάγματά μου, καὶ ποιήσετε αὐτά. ἐγὼ κύριος ὁ ἁγιάζων ὑμᾶς. ἄνθρωπος ἄνθρωπος, γ ὃς ἂν κακῶς εἴπῃ τὸν πατέρα αὐτοῦ ἢ τὴν μητέρα αὐτοῦ, θανάτῳ θανατούσθω. πατέρα αὐτοῦ ἢ μητέρα αὐτοῦ κακῶς εἶπεν; ἔνοχος ἔσται. ἄνθρωπος ὃς ἂν μοιχεύσηται γυναῖκα ἀνδρὸς, ἢ ὃς ἂν μοιχεύσηται γυναῖκα τοῦ πλησίον, θανάτῳ θανατούσθωσαν, ὁ μοιχεύων καὶ ἡ μοιχευομένη. καὶ ἐάν τις κοιμηθῇ μετὰ γυναικὸς τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ἀσχημοσύνην τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἀπεκάλυψε, θανάτῳ θανατούσθωσαν, ἀμφότεροι ἔνοχοί εἰσι. καὶ ἐάν τις κοιμηθῇ μετὰ νύμφης αὐτοῦ, θανάτῳ θανατούσθωσαν ἀμφότεροι, ἠσεβήκασι γάρ, ἔνοχοί εἰσιν. καὶ ὃς ἂν κοιμηθῇ μετὰ ἄρσενος κοίτην γυναικὸς, βδέλυγμα ἐποίησαν ἀμφότεροι, θανάτῳ θανατούσθωσαν, ἔνοχοί εἰσιν. ὃς ἂν λάβῃ γυναῖκα καὶ τὴν μητέρα αὐτῆς, ἀνόμημά ἐστιν, ἐν πυρὶ κατακαύσουσιν αὐτὸν καὶ αὐτὰς, καὶ οὐκ ἔσται ἀνομία ἐν ὑμῖν. καὶ ὃς ἂν δῷ κοιτασίαν αὐτοῦ ἐν τετράποδι, θανάτῳ θανατούσθω, καὶ τὸ τετράπουν ἀποκτενεῖτε. καὶ γυνὴ, ἥτις προσελεύσεται πρὸς πᾶν κτῆνος βιβασθῆναι αὐτὴν ὑπ᾽ αὐτοῦ, ἀποκτενεῖτε τὴν γυναῖκα καὶ τὸ κτῆνος, θανάτῳ θανατούσθωσαν, ἔνοχοί εἰσιν. ὃς ἂν λάβῃ τὴν ἀδελφὴν αὐτοῦ ἐκ πατρὸς αὐτοῦ ἢ ἐκ μητρὸς αὐτοῦ, καὶ ἴδῃ τὴν ἀσχημοσύνην αὐτῆς, καὶ αὕτη ἴδῃ τὴν ἀσχημοσύνην αὐτοῦ, ὄνειδός ἐστιν, ἐξολοθρευθήσονται ἐνώπιον υἱῶν γένους αὐτῶν, ἀσχημοσύνην ἀδελφῆς αὐτοῦ ἀπεκάλυψεν, ἁμαρτίαν κομιοῦνται. καὶ ἀνὴρ ὃς ἂν κοιμηθῇ μετὰ γυναικὸς ἀποκαθημένης, καὶ ἀποκαλύψῃ τὴν ἀσχημοσύνην αὐτῆς, τὴν πηγὴν αὐτῆς ἀπεκάλυψε, καὶ αὕτη ἀπεκάλυψε τὴν ῥύσιν τοῦ αἵματος αὐτῆς, ἐξολοθρευθήσονται ἀμφότεροι ἐκ τῆς γενεᾶς αὐτῶν. καὶ ἀσχημοσύνην ἀδελφῆς πατρός σου, καὶ ἀδελφῆς μητρός σου οὐκ ἀποκαλύψεις. τὴν γὰρ οἰκειότητα ἀπεκάλυψεν, ἁμαρτίαν ἀποίσονται. ὃς ἂν κοιμηθῇ μετὰ τῆς συγγενοῦς αὐτοῦ, ἀσχημοσύνην τῆς συγγενείας αὐτοῦ ἀπεκάλυψεν, ἄτεκνοι ἀποθανοῦνται. ὃς ἐὰν λάβῃ γυναῖκα τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, ἀκαθαρσία ἐστίν. ἀσχημοσύνην τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ ἀπεκάλυψεν, δ ἄτεκνοι ἀποθανοῦνται. καὶ φυλάξασθε πάντα τὰ προστάγματά μου, καὶ τὰ κρίματά μου, καὶ ποιήσετε αὐτά, καὶ οὐ μὴ προσοχθίσῃ ὑμῖν ἡ γῆ, εἰς ἣν ἐγὼ εἰσάγω ὑμᾶς ἐκεῖ κατοικεῖν ἐπ᾽ αὐτῆς. καὶ οὐχὶ πορεύεσθε τοῖς νομίμοις τῶν ἐθνῶν, οὓς ἐξαποστέλλω ἀφ᾽ ὑμῶν, ὅτι ταῦτα πάντα ἐποίησαν, καὶ ἐβδελυξάμην αὐτούς. καὶ εἶπα ὑμῖν. ὑμεῖς κληρονομήσετε τὴν γῆν αὐτῶν, καὶ ἐγὼ δώσω ὑμῖν αὐτὴν ἐν κτήσει, γῆν ῥέουσαν γάλα καὶ μέλι. ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν, ὃς διώρισα ὑμᾶς ἀπὸ πάντων τῶν ἐθνῶν. καὶ ἀφοριεῖτε αὐτοὺς ἀναμέσον τῶν κτηνῶν τῶν καθαρῶν

καὶ ἀναμέσον τῶν κτηνῶν τῶν ἀκαθάρτων, καὶ ἀναμέσον τῶν πετεινῶν τῶν καθαρῶν καὶ τῶν ἀκαθάρτων. καὶ οὐ βδελύξετε τὰς ψυχὰς ὑμῶν ἐν τοῖς κτήνεσι, καὶ ἐν τοῖς πετεινοῖς, καὶ ἐν πᾶσι τοῖς ἑρπετοῖς τῆς γῆς, ἃ ἐγὼ ἀφώρισα ὑμῖν ἐν ἀκαθαρσίᾳ. καὶ ἔσεσθέ μοι ἅγιοι, ὅτι ἐγὼ ἅγιός εἰμι κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν, ὁ ἀφορίσας ὑμᾶς ἀπὸ πάντων τῶν ἐθνῶν, εἶναί μοι. καὶ ἀνὴρ ἢ γυνὴ ὃς ἂν γένηται αὐτῶν ἐγγαστρίμυθος ἢ ἐπαοιδὸς, θανάτῳ θανατούσθωσαν ἀμφότεροι, λίθοις λιθοβολήσετε αὐτοὺς, ἔνοχοί εἰσι.

α Ἐὰν δὲ ὑπερόψει ὑπερίδωσιν οἱ αὐτόχθονες] Schol. ἄλλος. ἐὰν κρύψει κρύπτωσιν ὁ λαὸς τῆς γῆς. β [Ὥστε ἐκπορνεύειν αὐτὸν] AA. LL. αὐτούς. γ [Ὃς ἂν κακῶς εἴπῃ] Schol. ἄλλος φησὶ, καταράσηται. δ [Ἄτεκνοι ἀποθανοῦνται] Schol. ἀντὶ τοῦ οὐ λογισθήσεται τὸ σπέρμα αὐτοῦ εἰς τέκνα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑ΄. 21

Καὶ εἶπε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων. εἶπον τοῖς ἱερεῦσι τοῖς υἱοῖς ἀαρὼν, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς. ἐν ταῖς ψυχαῖς οὐ μιανθήσονται ἐν τῷ ἔθνει αὐτῶν· ἀλλ' ἢ ἐν τῷ οἰκείῳ τῷ ἔγγιστα αὐτῶν, ἐπὶ πατρὶ καὶ μητρὶ, καὶ υἱοῖς καὶ θυγατράσιν, ἐπ' ἀδελφῷ καὶ ἐπ' ἀδελφῇ παρθένῳ τῇ ἐγγιζούσῃ αὐτῷ, τῇ μὴ ἐκδεδομένῃ ἀνδρὶ, ἐπὶ τούτοις μιανθήσεται. οὐ μιανθήσεται ἐξάπινα ἐν τῷ λαῷ αὐτοῦ εἰς βεβήλωσιν αὐτοῦ. καὶ φαλάκρωμα οὐ ξυρηθήσεσθε τὴν κεφαλὴν ἐπὶ νεκρῷ. καὶ τὴν ὄψιν τοῦ πώγωνος οὐ ξυρήσονται. καὶ ἐπὶ τὰς σάρκας αὐτῶν, οὐ κατατεμοῦσιν ἐντομίδας. ἅγιοι ἔσονται τῷ θεῷ αὐτῶν, καὶ οὐ βεβηλώσουσι τὸ ὄνομα τοῦ θεοῦ αὐτῶν. τὰς γὰρ θυσίας κυρίου δῶρα τοῦ θεοῦ αὐτῶν αὐτοὶ προσφέρουσι, καὶ ἔσονται ἅγιοι. γυναῖκα πόρνην καὶ βεβηλωμένην οὐ λήψονται, καὶ γυναῖκα ἐκβεβλημένην ἀπὸ ἀνδρὸς αὐτῆς, ὅτι ἅγιός ἐστι κυρίῳ τῷ θεῷ αὐτοῦ. καὶ ἁγιάσεις αὐτόν. τὰ δῶρα κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν οὗτος προσφέρει, ἅγιος ἔσται. ὅτι ἅγιος ἐγὼ κύριος ὁ ἁγιάζων αὐτούς. καὶ θυγάτηρ ἀνθρώπου ἱερέως ἐὰν βεβηλωθῇ τοῦ ἐκπορνεῦσαι, τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς αὐτῆς αὐτὴ βεβηλοῖ, ἐπὶ πυρὸς κατακαυθήσεται. καὶ ὁ ἱερεὺς ὁ μέγας ἀπὸ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ τοῦ ἐπικεχυμένου ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ ἐλαίου τοῦ χριστοῦ καὶ α τετελειωμένου ἐνδύσασθαι τὰ ἱμάτια, τὴν κεφαλὴν β οὐκ ἀποκιδαρώσει, καὶ τὰ ἱμάτια οὐ διαρρήξει, καὶ ἐπὶ πάσῃ ψυχῇ τετελευτηκυίᾳ οὐκ εἰσελεύσεται, ἐπὶ πατρὶ αὐτοῦ οὐδὲ ἐπὶ μητρὶ αὐτοῦ οὐ μιανθήσεται, καὶ ἐκ τῶν ἁγίων οὐκ ἐξελεύσεται, καὶ οὐ βεβηλώσει τὸ ἡγιασμένον τοῦ θεοῦ αὐτοῦ, ὅτι τὸ ἅγιον ἔλαιον τὸ χριστὸν τοῦ θεοῦ ἐπ' αὐτῷ. ἐγὼ κύριος. οὗτος γυναῖκα παρθένον ἐκ τοῦ γένους αὐτοῦ λήψεται. χήραν δὲ καὶ ἐκβεβλημένην καὶ βεβηλωμένην καὶ πόρνην, ταύτας οὐ λήψεται, ἀλλ' ἢ παρθένον ἐκ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ λήψεται γυναῖκα. καὶ οὐ βεβηλώσει τὸ σπέρμα αὐτοῦ ἐν τῷ λαῷ αὐτοῦ. ἐγὼ κύριος ὁ ἁγιάζων αὐτόν. καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων. εἶπον ἀαρών. ἄνθρωπος ἐκ τοῦ γένους σου εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν, τινὶ ἐὰν ᾖ ἐν αὐτῷ μῶμος, οὐ προσελεύσεται προσφέρειν τὰ δῶρα τοῦ θεοῦ αὐτοῦ. πᾶς ἄνθρωπος ᾧ ἐστιν ἐν αὐτῷ μῶμος, οὐ προσελεύσεται. ἄνθρωπος τυφλὸς, ἢ χωλὸς, ἢ κολοβόριν, ἢ ὠτότμητος. ἢ ἄνθρωπος ᾧ ἂν ᾖ ἐν αὐτῷ σύντριμμα χειρὸς, ἢ σύντριμμα ποδὸς, ἢ κυρτὸς, γ ἢ ἔφηλος, ἢ πτίλλος τοὺς ὀφθαλμούς. ἢ ἄνθρωπος ᾧ ἂν ᾖ ἐν αὐτῷ ψώρα ἀγρία, ἢ λειχὴν, ἢ μονόρχις. πᾶς ᾧ ἐστιν ἐν αὐτῷ μῶμος ἐκ τοῦ σπέρματος ἀαρὼν τοῦ ἱερέως, οὐκ ἐγγιεῖ τοῦ προσενεγκεῖν τὰς θυσίας τῷ θεῷ σου, ὅτι μῶμος ἐν αὐτῷ. τὰ δῶρα τοῦ θεοῦ οὐ προσελεύσεται προσενεγκεῖν. τὰ δῶρα τοῦ θεοῦ τὰ ἅγια τῶν ἁγίων, καὶ ἀπὸ τῶν ἁγίων φάγεται. πλὴν πρὸς τὸ καταπέτασμα οὐ προσελεύσεται, καὶ πρὸς τὸ θυσιαστήριον οὐκ ἐγγιεῖ, ὅτι μῶμον ἔχει. καὶ οὐ βεβηλώσει τὸ ἅγιον τοῦ θεοῦ αὐτοῦ, ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος ὁ ἁγιάζων αὐτούς. καὶ ἐλάλησε μωυσῆς πρὸς ἀαρὼν καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, καὶ πρὸς πάντας υἱοὺς ἰσραήλ.

α Τετελειωμένου ἐνδύσασθαι] AA.LL. habent τετελειωμένου τὰς χεῖρας. β [Οὐκ ἀποκιδαρώσει] Schol. ἄλλος φησὶ, οὐκ ἀπομιτρώσει. γ [Ἢ ἔφηλος] Schol. ἔφηλος ἀρρώστημα καταμελαίνειν εἰδὸς τὴν ἐπ' ἄκρου δέρματος ὄψιν, ἐπ' αὐτοῖς δεικνύμενον μετώποις. πτίλλος δὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς, ὁ ἥκιστα μὲν τοῦ βλέπειν ἐστερημένος, ὑγιῶς δὲ τοῦτο ποιεῖν οὐκ ἔχων. ὁποῖοί τινές εἰσιν αἱρετικῶν παῖδες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΒ΄. 22.

Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων. εἶπον ἀαρὼν καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ. καὶ προσεχέτωσαν ἀπὸ τῶν ἁγίων τῶν υἱῶν ἰσραὴλ, καὶ οὐ βεβηλώσουσι τὸ ὄνομα τὸ ἅγιόν μου, ὅσα αὐτοὶ ἁγιάζουσί μοι. ἐγὼ κύριος. εἶπον αὐτοῖς. εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν πᾶς ἄνθρωπος, ὃς ἂν προσέλθῃ ἀπὸ παντὸς τοῦ σπέρματος ὑμῶν πρὸς τὰ ἅγια, ὅσα ἂν ἁγιάζωσιν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ τῷ κυρίῳ, καὶ ἡ ἀκαθαρσία αὐτοῦ ἐπ' αὐτῷ ᾖ, ἐξολοθρευθήσεται ἡ ψυχὴ ἐκείνη ἀπ' ἐμοῦ. ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν. καὶ ἄνθρωπος ἐκ τοῦ σπέρματος ἀαρὼν τοῦ ἱερέως, καὶ οὗτος λεπρᾷ ἢ γονορρυεῖ, τῶν ἁγίων οὐκ ἔδεται, ἕως ἂν καθαρισθῇ. καὶ ὁ ἁπτόμενος πάσης ἀκαθαρσίας ψυχῆς, ἢ ἄνθρωπος ᾧ ἂν ἐξέλθῃ ἐξ αὐτοῦ κοίτη σπέρματος, ἢ ὅστις ἂν ἅψηται παντὸς ἑρπετοῦ ἀκαθάρτου, ὃ μιανεῖ αὐτὸν, ἢ ἐπ' ἀνθρώπῳ, ἐν ᾧ μιανεῖ αὐτὸν κατὰ πᾶσαν ἀκαθαρσίαν αὐτοῦ. ψυχὴ ἥτις ἐὰν ἅψηται αὐτῶν, ἀκάθαρτος ἔσται ἕως ἑσπέρας. οὐκ ἔδεται ἀπὸ τῶν ἁγίων, ἐὰν μὴ λούσηται τὸ σῶμα αὐτοῦ ὕδατι, καὶ δύῃ ὁ ἥλιος, καὶ καθαρὸς ἔσται. καὶ τότε φάγεται τῶν ἁγίων, ὅτι ἄρτος αὐτοῦ ἐστι. θνησιμαῖον καὶ θηριάλωτον οὐ φάγεται, μιανθῆναι αὐτὸν ἐν αὐτοῖς. ἐγὼ κύριος. καὶ φυλάξονται τὰ φυλάγματά μου, ἵνα μὴ λάβωσι δι' αὐτὰ ἁμαρτίαν, καὶ ἀποθάνωσι δι' αὐτὰ, ἐὰν βεβηλώσουσιν αὐτά. ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὁ ἁγιάζων αὐτούς. καὶ πᾶς ἀλλογενὴς οὐ φάγεται ἅγια. πάροικος ἱερέως, ἢ μισθωτὸς οὐ φάγεται ἅγια. ἐὰν δὲ ἱερεὺς κτήσηται ψυχὴν ἔγκτητον

κτητὸν ἀργυρίου, οὗτος φάγεται ἐκ τῶν ἄρτων αὐτοῦ. καὶ οἱ οἰκογενεῖς αὐτοῦ, καὶ οὗτοι φάγονται τῶν ἄρτων αὐτοῦ. καὶ θυγάτηρ ἀνθρώπου ἱερέως ἐὰν γένηται ἀνδρὶ ἀλλογενεῖ, αὐτὴ τῶν ἀπαρχῶν ἁγίου οὐ φάγεται. καὶ θυγάτηρ ἱερέως ἐὰν γένηται χήρα ἢ ἐκβεβλημένη, σπέρμα δὲ μὴ ἦν αὐτῇ, ἐπαναστρέψει ἐπὶ τὸν οἶκον τὸν πατρικὸν κατὰ τὴν νεότητα αὐτῆς. ἀπὸ τῶν ἄρτων τοῦ πατρὸς αὐτῆς φάγεται. καὶ πᾶς ἀλλογενὴς οὐ φάγεται ἀπ' αὐτῶν. καὶ ἄνθρωπος ὃς ἂν φάγῃ ἅγια κατ' ἄγνοιαν, καὶ προσθήσει τὸ ἐπίπεμπτον αὐτοῦ ἐπ' αὐτό, καὶ δώσει τῷ ἱερεῖ τὸ ἅγιον. καὶ οὐ βεβηλώσουσι τὰ ἅγια τῶν υἱῶν ἰσραήλ, ἃ αὐτοὶ ἀφαιροῦσι τῷ κυρίῳ. καὶ ἐπάξουσιν ἐφ' ἑαυτοὺς ἀνομίαν πλημμελείας ἐν τῷ ἐσθίειν αὐτοὺς τὰ ἅγια αὐτῶν, ὅτι ἐγὼ κύριος ὁ ἁγιάζων αὐτούς. καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων. λάλησον ἀαρὼν καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ, καὶ πάσῃ συναγωγῇ ἰσραήλ, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς. ἄνθρωπος ἄνθρωπος ἀπὸ τῶν υἱῶν ἰσραήλ, ἢ τῶν προσηλύτων τῶν προσκειμένων πρὸς αὐτοὺς ἐν ἰσραήλ, ὃς ἂν προσενέγκῃ τὰ δῶρα αὐτοῦ κατὰ πᾶσαν ὁμολογίαν αὐτῶν, ἢ κατὰ πᾶσαν αἵρεσιν αὐτῶν, ὅσα ἂν προσενέγκωσι τῷ θεῷ εἰς ὁλοκαύτωμα. δεκτὰ ὑμῖν ἄμωμα ἄρσενα ἐκ τῶν βουκολίων ἢ ἐκ τῶν προβάτων καὶ ἐκ τῶν αἰγῶν. πάντα ὅσα ἂν ἔχῃ μῶμον ἐν αὐτῷ οὐ προσάξουσι κυρίῳ, διότι οὐ δεκτὸν ἔσται ὑμῖν. καὶ ἄνθρωπος ὃς ἂν προσενέγκῃ θυσίαν σωτηρίου τῷ κυρίῳ, διαστείλας εὐχὴν ἢ κατὰ αἵρεσιν ἢ ἐν ταῖς ἑορταῖς ὑμῶν, ἐκ τῶν βουκολίων ἢ ἐκ τῶν προβάτων, ἄμωμον ἔσται εἰς δεκτόν, πᾶς μῶμος οὐκ ἔσται ἐν αὐτῷ. τυφλὸν ἢ συντετριμμένον ἢ γλωσσότμητον ἢ μυρμηκιῶντα ἢ ψωραγριῶντα ἢ λειχῆνας ἔχοντα, οὐ προσάξουσι ταῦτα τῷ κυρίῳ, καὶ εἰς κάρπωσιν οὐ δώσετε ἀπ' αὐτῶν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον τῷ κυρίῳ. καὶ μόσχον ἢ πρόβατον ὠτότμητον, ἢ κολοβόκερκον σφάγια ποιήσεις αὐτὰ σεαυτῷ, εἰς δὲ εὐχήν σου οὐ δεχθήσεται. θλαδίαν καὶ ἐκτεθλιμμένον καὶ ἐκτομίαν καὶ ἀπεσπασμένον, οὐ προσάξεις αὐτὰ τῷ κυρίῳ, καὶ ἐπὶ τῆς γῆς ὑμῶν οὐ ποιήσετε. καὶ ἐκ χειρὸς ἀλλογενοῦς οὐ προσοίσετε τὰ δῶρα τοῦ θεοῦ ὑμῶν ἀπὸ πάντων τούτων. ὅτι φθάρματά ἐστιν ἐν αὐτοῖς, μῶμος ἐν αὐτοῖς, οὐ δεχθήσεται ταῦτα ὑμῖν. καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων. μόσχον ἢ πρόβατον ἢ αἶγα, ὡς ἂν τεχθῇ, καὶ ἔσται ἑπτὰ ἡμέρας ὑπὸ τὴν μητέρα, τῇ δὲ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ καὶ ἐπέκεινα δεχθήσεται εἰς δῶρα, κάρπωμα κυρίῳ. καὶ μόσχον καὶ πρόβατον, αὐτὴν καὶ τὰ παιδία αὐτῆς, οὐ σφάξεις ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ. ἐὰν δὲ θύσῃς θυσίαν εὐχὴν χαρμοσύνης κυρίῳ εἰς δεκτὸν ὑμῖν θύσετε αὐτό. αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ βρωθήσεται. οὐκ ἀπολείψετε ἀπὸ τῶν κρεῶν εἰς τὸ πρωΐ. ἐγώ εἰμι κύριος. καὶ φυλάξετε τὰς ἐντολάς μου, καὶ ποιήσετε αὐτάς. καὶ οὐ βεβηλώσετε τὸ ὄνομα τοῦ ἁγίου, καὶ ἁγιασθήσομαι ἐν μέσῳ τῶν υἱῶν ἰσραήλ. ἐγὼ κύριος ὁ ἁγιάζων ὑμᾶς, ὁ ἐξαγαγὼν ὑμᾶς ἐκ γῆς αἰγύπτου, ὥστε εἶναι ὑμῶν θεός. ἐγὼ κύριος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΓ′. 23

Καὶ εἶπε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων. λάλησον τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς. αἱ ἑορταὶ κυρίου ἃς καλέσετε αὐτὰς κλητὰς ἁγίας, αὗταί εἰσιν αἱ ἑορταί μου. ἓξ ἡμέρας ποιήσεις ἔργα, τῇ δὲ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ σάββατα ἀνάπαυσις κλητὴ ἁγία τῷ κυρίῳ. πᾶν ἔργον οὐ ποιήσεις. σάββατά ἐστι τῷ κυρίῳ ἐν πάσῃ κατοικίᾳ ὑμῶν. αὗται αἱ ἑορταὶ τῷ κυρίῳ κληταὶ ἅγιαι, ἃς καλέσετε αὐτὰς ἐν τοῖς καιροῖς αὐτῶν. ἐν τῷ πρώτῳ μηνὶ ἐν τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ ἡμέρᾳ τοῦ μηνός, ἀναμέσον τῶν ἑσπερινῶν πάσχα τῷ κυρίῳ. καὶ ἐν τῇ πεντεκαιδεκάτῃ ἡμέρᾳ τοῦ μηνὸς τούτου ἑορτὴ τῶν ἀζύμων τῷ κυρίῳ. ἑπτὰ ἡμέρας ἄζυμα ἔδεσθε. καὶ ἡ ἡμέρα ἡ πρώτη κλητὴ ἁγία ἔσται ὑμῖν. πᾶν ἔργον λατρευτὸν οὐ ποιήσετε. καὶ προσάξετε ὁλοκαυτώματα τῷ κυρίῳ ἑπτὰ ἡμέρας. καὶ ἡ ἡμέρα ἡ ἑβδόμη κλητὴ ἁγία ἔσται ὑμῖν. πᾶν ἔργον λατρευτὸν οὐ ποιήσετε. καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων. εἶπον τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς. ὅταν εἰσέλθητε εἰς τὴν γῆν, ἣν ἐγὼ δίδωμι ὑμῖν, καὶ θερίζητε τὸν θερισμὸν αὐτῆς, καὶ οἴσετε τὸ δράγμα ἀπαρχὴν τοῦ θερισμοῦ ὑμῶν πρὸς τὸν ἱερέα. καὶ ἀνοίσει τὸ δράγμα ἔναντι κυρίου δεκτὸν ὑμῖν, τῇ ἐπαύριον τῆς πρώτης ἀνοίσει αὐτὸ ὁ ἱερεύς. καὶ ποιήσετε ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐν ᾗ ἂν φέρητε τὸ δράγμα, πρόβατον ἄμωμον ἐνιαύσιον εἰς ὁλοκαύτωμα τῷ κυρίῳ. καὶ τὴν θυσίαν αὐτοῦ δύο δέκατα σεμιδάλεως ἀναπεποιημένης ἐν ἐλαίῳ, θυσία τῷ κυρίῳ, ὀσμὴ εὐωδίας κυρίῳ, καὶ σπονδὴν αὐτοῦ τὸ τέταρτον τοῦ ἲν οἴνου. καὶ ἄρτον, καὶ πεφρυγμένα χίδρα νέα οὐ φάγεσθε. ἕως εἰς αὐτὴν τὴν ἡμέραν ταύτην, ἕως ἂν προσενέγκητε ὑμεῖς τὰ δῶρα τῷ θεῷ ὑμῶν. νόμιμον αἰώνιον εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν ἐν πάσῃ κατοικίᾳ ὑμῶν. καὶ ἀριθμήσετε ὑμῖν ἀπὸ τῆς ἐπαύριον τῶν σαββάτων ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἧς ἂν προσενέγκητε [a] τὸ δράγμα τοῦ ἐπιθέματος, [b] ἑπτὰ ἑβδομάδας ὁλοκλήρους, ἕως τῆς ἐπαύριον τῆς ἐσχάτης ἑβδομάδος ἀριθμήσετε πεντήκοντα ἡμέρας, καὶ προσοίσετε θυσίαν νέαν τῷ κυρίῳ, ἀπὸ τῆς κατοικίας ὑμῶν προσοίσετε ἄρτους ἐπίθεμα, δύο ἄρτους. ἐκ δύο δεκάτων σεμιδάλεως ἔσονται, ἐζυμωμένοι πεφθήσονται πρωτογεννημάτων τῷ κυρίῳ. καὶ προσάξετε μετὰ τῶν ἄρτων ἑπτὰ ἀμνοὺς ἀμώμους ἐνιαυσίους, καὶ μόσχον ἕνα ἐκ βουκολίου, καὶ κριοὺς δύο ἀμώμους, καὶ ἔσονται ὁλοκαύτωμα τῷ κυρίῳ. καὶ αἱ θυσίαι αὐτῶν καὶ αἱ σπονδαὶ αὐτῶν θυσία ὀσμὴ εὐωδίας τῷ κυρίῳ. καὶ ποιήσουσι χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας, καὶ δύο ἀμνοὺς ἐνιαυσίους εἰς θυσίαν σωτηρίου μετὰ τῶν ἄρτων τοῦ πρωτογεννήματος. καὶ ἐπιθήσει αὐτὰ ὁ ἱερεὺς μετὰ τῶν ἄρτων τοῦ πρωτογεννήματος ἐπίθεμα ἐναντίον κυρίου μετὰ τῶν δύο ἀμνῶν, ἅγια ἔσονται τῷ κυρίῳ. τῷ ἱερεῖ τῷ προσφέροντι αὐτὰ αὐτῷ ἔσται. καὶ καλέσετε ταύτην τὴν ἡμέραν κλητήν. ἁγία ἔσται ὑμῖν.

πᾶν

πᾶν ἔργον λατρευτὸν οὐ ποιήσετε ἐν αὐτῇ. νόμιμον αἰώνιον εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν ἐν πάσῃ τῇ κατοικίᾳ ὑμῶν. καὶ ὅταν θερίζητε τὸν θερισμὸν τῆς γῆς ὑμῶν, οὐ συντελέσετε τὸ λοιπὸν τοῦ θερισμοῦ τοῦ ἀγροῦ σου ἐν τῷ θερίζειν σε, καὶ τὰ ἀποπίπτοντα τοῦ θερισμοῦ σου οὐ συλλέξεις. τῷ πτωχῷ καὶ τῷ προσηλύτῳ ὑπολείψεις αὐτά. ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν. καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων. λάλησον τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ, λέγων. τοῦ μηνὸς τοῦ ἑβδόμου μιᾷ τοῦ μηνὸς ἔσται ὑμῖν ἀνάπαυσις, γ μνημόσυνον σαλπίγγων. κλητὴ ἁγία ἔσται ὑμῖν. πᾶν δ ἔργον λατρευτὸν οὐ ποιήσετε. καὶ προσάξετε ὁλοκαύτωμα κυρίῳ. καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων. καὶ τῇ δεκάτῃ τοῦ μηνὸς τοῦ ἑβδόμου τούτου, ἡμέρα ἐξιλασμοῦ, κλητὴ ἁγία ἔσται ὑμῖν. καὶ ταπεινώσετε τὰς ψυχὰς ὑμῶν, καὶ προσάξετε ὁλοκαύτωμα τῷ κυρίῳ. πᾶν ἔργον οὐ ποιήσετε ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ. ἔστι γὰρ ἡμέρα ἐξιλασμοῦ αὕτη ὑμῖν, ἐξιλάσασθαι περὶ ὑμῶν ἔναντι κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν. πᾶσα ψυχή, ἥτις μὴ ταπεινωθήσεται ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ, ἐξολοθρευθήσεται ἐκ τοῦ λαοῦ αὐτῆς. καὶ πᾶσα ψυχή, ἥτις ποιήσει ἔργον ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ, ἀπολεῖται ἡ ψυχὴ ἐκείνη ἐκ τοῦ λαοῦ αὐτῆς. πᾶν ἔργον οὐ ποιήσετε. νόμιμον αἰώνιον εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν ἐν πάσαις κατοικίαις ὑμῶν. σάββατα σαββάτων ἔσται ὑμῖν. καὶ ταπεινώσετε τὰς ψυχὰς ὑμῶν. ἀπὸ ἐνάτης τοῦ μηνὸς, ἀπὸ ἑσπέρας ἕως ἑσπέρας σαββατιεῖτε τὰ σάββατα ὑμῶν. καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων. λάλησον τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ, λέγων. τῇ πεντεκαιδεκάτῃ τοῦ μηνὸς τοῦ ἑβδόμου τούτου, ἑορτὴ σκηνῶν ἑπτὰ ἡμέρας τῷ κυρίῳ. καὶ ἡ ἡμέρα ἡ πρώτη κλητὴ ἁγία, πᾶν ἔργον λατρευτὸν οὐ ποιήσετε. ἑπτὰ ἡμέρας προσάξετε ὁλοκαυτώματα τῷ κυρίῳ, καὶ ἡ ἡμέρα ἡ ὀγδόη κλητὴ ἁγία ἔσται ὑμῖν. καὶ προσάξετε ὁλοκαυτώματα κυρίῳ, ἐξόδιόν ἐστι. πᾶν ἔργον λατρευτὸν οὐ ποιήσετε. αὗται ἑορταὶ κυρίῳ, ἃς καλέσετε κλητὰς ἁγίας, ὥστε προσενέγκαι καρπώματα τῷ κυρίῳ, ὁλοκαυτώματα καὶ θυσίας αὐτῶν, καὶ σπονδὰς αὐτῶν τὸ καθ' ἡμέραν εἰς ἡμέραν, πλὴν τῶν σαββάτων κυρίου, καὶ πλὴν τῶν δομάτων ὑμῶν, καὶ πλὴν πασῶν τῶν εὐχῶν ὑμῶν, καὶ πλὴν τῶν ἑκουσίων ὑμῶν, ἃ ἂν δῶτε τῷ κυρίῳ. καὶ ἐν τῇ πεντεκαιδεκάτῃ ἡμέρᾳ τοῦ μηνὸς τοῦ ἑβδόμου τούτου, ὅταν συντελέσητε τὰ γεννήματα τῆς γῆς, ἑορτάσατε τῷ κυρίῳ ἑπτὰ ἡμέρας. τῇ ἡμέρᾳ τῇ πρώτῃ ἀνάπαυσις, καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ ἀνάπαυσις. καὶ λήψεσθε τῇ ἡμέρᾳ τῇ πρώτῃ ε καρπὸν ξύλου ὡραῖον, ζ καὶ κάλλυνθρα φοινίκων, καὶ κλάδους ξύλου δασεῖς, καὶ ἰτέας, καὶ ἄγνου κλάδους ἐκ χειμάρρου, εὐφρανθῆναι ἔναντι κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν η ἑπτὰ ἡμέρας τοῦ ἐνιαυτοῦ, νόμιμον αἰώνιον εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν. ἐν τῷ μηνὶ τῷ ἑβδόμῳ ἑορτάσετε αὐτήν, ἐν σκηναῖς κατοικήσετε ἑπτὰ ἡμέρας. πᾶς ὁ αὐτόχθων ἐν ἰσραὴλ κατοικήσει ἐν σκηναῖς, ὅπως ἴδωσιν αἱ γενεαὶ ὑμῶν, ὅτι ἐν σκηναῖς κατῴκισα τοὺς υἱοὺς ἰσραήλ, ἐν τῷ ἐξαγαγεῖν με αὐτοὺς ἐκ γῆς αἰγύπτου. ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν. καὶ ἐλάλησε μωυσῆς τὰς ἑορτὰς κυρίου τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ.

α [Τὸ δράγμα τοῦ ἐπιθέματος] Schol. ἄλλος φησί, ἀφορίσματα. β [Ἑπτὰ ἑβδομάδας ὁλοκλήρους] AA.LL. habēt, ὁλοκλήρους ἀριθμήσεις. Quod sequitur S. Augustinus. γ [Μνημόσυνον σαλπίγγων] Schol. ἡ τῆς σκηνοπηγίας. δ [Ἔργον λατρευτὸν] Schol. ἄλλος φησί, δουλευτόν. ε [Καὶ καρπὸν ξύλου ὡραῖον] Schol. ἄλλοι, ἔνδοξον. ζ [Καὶ κάλλυνθρα] Schol. ἄλλος φησί, βάϊα. η [Ἑπτὰ ἡμέρας τοῦ ἐνιαυτοῦ] AA.LL. habent, ἑπτὰ ἡμέρας ἑορτάσατε αὐτὴν ἑορτὴν τῷ κυρίῳ ἑπτὰ ἡμέρας τοῦ ἐνιαυτοῦ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΔ'. 24.

Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων. ἔντειλαι τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ, καὶ λαβέτωσάν σοι ἔλαιον ἐλάϊνον καθαρὸν κεκομμένον εἰς φῶς, καῦσαι λύχνον διαπαντός, ἔξωθεν τοῦ καταπετάσματος ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου. καὶ καύσουσιν αὐτὸ ἀαρὼν καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ ἀπὸ ἑσπέρας ἕως πρωῒ ἐνώπιον κυρίου ἐνδελεχῶς, νόμιμον αἰώνιον εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν. ἐπὶ τῆς λυχνίας τῆς καθαρᾶς καύσετε τοὺς λύχνους ἐναντίον κυρίου ἕως εἰς τὸ πρωΐ. καὶ λήψεσθε σεμίδαλιν, καὶ ποιήσετε αὐτὴν δώδεκα ἄρτους. δύο δεκάτων ἔσται ὁ ἄρτος ὁ εἷς. καὶ ἐπιθήσετε αὐτοὺς δύο θέματα, ἓξ ἄρτους τὸ ἓν θέμα ἐπὶ τὴν τράπεζαν τὴν καθαρὰν ἔναντι κυρίου. καὶ ἐπιθήσετε ἐπὶ τὸ θέμα λίβανον καθαρὸν καὶ ἅλα, α καὶ ἔσονται εἰς ἄρτους εἰς ἀνάμνησιν προκείμενα τῷ κυρίῳ. τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων προσθήσεται ἔναντι κυρίου β διαπαντὸς ἐνώπιον τῶν υἱῶν ἰσραήλ, διαθήκην αἰώνιον. καὶ ἔσται ἀαρὼν καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ. καὶ φάγονται αὐτὰ ἐν τόπῳ ἁγίῳ. ἔστι γὰρ ἅγια τῶν ἁγίων τοῦτο αὐτῶν ἀπὸ τῶν θυσιαζομένων τῷ κυρίῳ, νόμιμον αἰώνιον. καὶ ἐξῆλθεν υἱὸς γυναικὸς ἰσραηλίτιδος, καὶ οὗτος ἦν υἱὸς αἰγυπτίου ἐν τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ. καὶ ἐμαχέσαντο ἐν τῇ παρεμβολῇ ὁ ἐκ τῆς ἰσραηλίτιδος, καὶ ὁ ἄνθρωπος ὁ ἰσραηλίτης. καὶ ἐπονομάσας ὁ υἱὸς τῆς γυναικὸς τῆς ἰσραηλίτιδος τὸ ὄνομα κατηράσατο. καὶ ἤγαγον αὐτὸν πρὸς μωυσῆν. καὶ τὸ ὄνομα τῆς μητρὸς αὐτοῦ σαλωμιθ θυγάτηρ δαβρεὶ ἐκ τῆς φυλῆς δάν. καὶ ἀπέθεντο αὐτὸν εἰς φυλακὴν διακρῖναι αὐτὸν διὰ προστάγματος κυρίου. ¶ καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων. ἐξάγαγε τὸν καταρασάμενον ἔξω τῆς παρεμβολῆς, καὶ ἐπιθήσουσι πάντες οἱ ἀκούσαντες τὰς χεῖρας αὐτῶν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, καὶ λιθοβολήσουσιν αὐτὸν πᾶσα ἡ συναγωγή. ¶ καὶ τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ λάλησον, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς. γ ἄνθρωπος ὃς ἐὰν καταράσηται θεόν, ἁμαρτίαν λήψεται. ὀνομάζων δὲ τὸ ὄνομα κυρίου, θανάτῳ θανατούσθω. λίθοις λιθοβολείτω αὐτὸν πᾶσα ἡ συναγωγὴ ἰσραήλ. ἐάν τε προσήλυτος ἐάν τε αὐτόχθων, ἐν τῷ ὀνομάσαι αὐτὸν τὸ ὄνομα κυρίου, τελευτάτω. καὶ ἄνθρωπος ὃς ἂν πατάξῃ ψυχὴν ἀνθρώπου, καὶ ἀποθάνῃ, θανάτῳ θανατούσθω. καὶ ὃς ἂν πατάξῃ κτῆνος, καὶ ἀποθάνῃ, ἀποτισάτω ψυχὴν ἀντὶ ψυχῆς. καὶ ἐάν τις δῷ μῶμον

μον

μον τῷ πλησίον, ὡς ἐποίησεν αὐτῷ, ὡσαύτως ἀντιποιηθήσεται αὐτῷ. σύντριμμα ἀντὶ συντρίμματος, ὀφθαλμὸν ἀντὶ ὀφθαλμοῦ, ὀδόντα ἀντὶ ὀδόντος, καθότι ἂν δῷ μῶμον τῷ ἀνθρώπῳ, οὕτω δοθήσεται αὐτῷ. ὃς ἂν πατάξῃ ἄνθρωπον, καὶ ἀποθάνῃ, θανάτῳ θανατούσθω. δικαίωσις μία ἔσται τῷ προσηλύτῳ καὶ τῷ ἐγχωρίῳ, ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν. καὶ ἐλάλησε μωυσῆς τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ. καὶ ἐξήγαγον τὸν καταρασάμενον ἔξω τῆς παρεμβολῆς, καὶ ἐλιθοβόλησαν αὐτὸν ἐν λίθοις. καὶ οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ἐποίησαν καθάπερ συνέταξε κύριος τῷ μωυσῇ.

α Καὶ ἔσονται εἰς ἄρτους εἰς ἀνάμνησιν προκείμενα τῷ κυρίῳ] AA.LL. habent, καὶ ἔσονται οἱ ἄρτοι εἰς ἀνάμνησιν προκείμενοι τῷ κυρίῳ. atque ita legit Cyrillus lib. 9. β [Διαπαντὸς ἐνώπιον τῶν υἱῶν ἰσραήλ] In alijs libris est, παρὰ τῶν υἱῶν. quo modo legit Cyrillus lib. 9. & 10. περὶ τῆς ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ προσκυνήσεως. γ [Ἄνθρωπος ὃς ἐὰν καταράσηται θεόν] Sic etiam Origenes, & Philo περὶ βίου μωσέως. λόγ. βʹ. & Theodoretus εἰς τὰ ἄπορα τῆς θείας γραφῆς. AA. LL. habent, ἄνθρωπος ἄνθρωπος ἐὰν καταράσηται θεὸν αὐτοῦ. S. Augustinus in Locut. habet, Homo homo si maledixerit Deum. in Quæst. Homo si maledixerit Deum suum.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΕʹ. 25

Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν ἐν τῷ ὄρει σινᾶ, λέγων. λάλησον τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς. ὅταν εἰσέλθητε εἰς τὴν γῆν, ἣν ἐγὼ δίδωμι ὑμῖν, καὶ ἀναπαύσεται ἡ γῆ, ἣν ἐγὼ δίδωμι ὑμῖν, σάββατα τῷ κυρίῳ. ἓξ ἔτη σπερεῖς τὸν ἀγρόν σου, καὶ ἓξ ἔτη τεμεῖς τὴν ἄμπελόν σου, καὶ συνάξεις τὸν καρπὸν αὐτῆς. τῷ δὲ ἔτει τῷ ἑβδόμῳ σάββατα. ἀνάπαυσις ἔσται τῇ γῇ, σάββατα τῷ κυρίῳ. τὸν ἀγρόν σου οὐ σπερεῖς, καὶ τὴν ἄμπελόν σου οὐ τεμεῖς, καὶ τὰ αὐτόματα ἀναβαίνοντα τοῦ ἀγροῦ σου οὐκ ἐκθερίσεις, α καὶ τὴν σταφυλὴν τοῦ ἁγιάσματός σου οὐκ ἐκτρυγήσεις. ἐνιαυτὸς ἀναπαύσεως ἔσται τῇ γῇ. καὶ ἔσται τὰ σάββατα τῆς γῆς βρώματά σοι, καὶ τῷ παιδί σου, καὶ τῇ παιδίσκῃ σου, καὶ τῷ μισθωτῷ σου, καὶ τῷ παροίκῳ τῷ προσκειμένῳ πρὸς σέ. καὶ τοῖς κτήνεσί σου, καὶ τοῖς θηρίοις τοῖς ἐν τῇ γῇ σου ἔσται πᾶν τὸ γέννημα αὐτοῦ εἰς βρῶσιν. καὶ ἐξαριθμήσεις σεαυτῷ ἑπτὰ ἀναπαύσεις ἐτῶν, ἑπτὰ ἔτη ἑπτάκις. καὶ ἔσονταί σοι ἑπτὰ ἑβδομάδες ἐτῶν ἐννέα καὶ τεσσαράκοντα ἔτη. διαγγελεῖτε σάλπιγγος φωνῇ ἐν πάσῃ τῇ γῇ ὑμῶν ἐν τῷ μηνὶ τῷ ἑβδόμῳ τῇ δεκάτῃ τοῦ μηνός. τῇ ἡμέρᾳ τοῦ ἱλασμοῦ διαγγελεῖτε σάλπιγγι ἐν πάσῃ τῇ γῇ ὑμῶν. καὶ ἁγιάσετε τὸ ἔτος τὸν πεντηκοστὸν ἐνιαυτόν, καὶ διαβοήσετε ἄφεσιν ἐπὶ τῆς γῆς πᾶσι τοῖς κατοικοῦσιν αὐτήν. ἐνιαυτὸς ἀφέσεως σημασία αὕτη ἔσται ὑμῖν. καὶ ἀπελεύσεται εἷς ἕκαστος εἰς τὴν κτῆσιν αὐτοῦ, καὶ β ἕκαστος εἰς τὴν πατριὰν αὐτοῦ ἀπελεύσεσθε. ἀφέσεως σημασία αὕτη τὸ ἔτος τὸ πεντηκοστὸν ἐνιαυτὸς ἔσται ὑμῖν. οὐ σπερεῖτε, οὐδὲ ἀμήσετε τὰ αὐτόματα ἀναβαίνοντα αὐτῆς, καὶ οὐ τρυγήσετε τὰ ἡγιασμένα αὐτῆς, ὅτι ἀφέσεως σημασία ἐστίν. ἅγιον ἔσται ὑμῖν. ἀπὸ τῶν πεδίων φάγεσθε τὰ γεννήματα αὐτῆς. ἐν τῷ ἔτει τῆς ἀφέσεως σημασίας αὐτῆς ἐπανελεύσεται εἰς τὴν ἔγκτησιν αὐτοῦ. ἐὰν δὲ ἀποδῷ πρᾶσιν τῷ πλησίον σου, ἐὰν δὲ καὶ κτήσῃ παρὰ τοῦ πλησίον σου, μὴ θλιβέτω ἄνθρωπος τὸν πλησίον. κατὰ ἀριθμὸν ἐτῶν μετὰ τὴν σημασίαν κτήσῃ παρὰ τοῦ πλησίον, κατὰ ἀριθμὸν ἐνιαυτῶν γεννημάτων ἀποδώσεταί σοι. καθότι ἂν πλεῖον τῶν ἐτῶν πληθύνῃ τὴν ἔγκτησιν αὐτοῦ, καὶ καθότι ἂν ἔλαττον τῶν ἐτῶν ἐλαττονώσῃ τὴν ἔγκτησιν αὐτοῦ. ὅτι ἀριθμὸν γεννημάτων αὐτοῦ, οὕτως ἀποδώσεταί σοι. μὴ θλιβέτω ἄνθρωπος τὸν πλησίον. καὶ φοβηθήσῃ κύριον τὸν θεόν σου. ἐγώ εἰμι κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν. καὶ ποιήσετε πάντα τὰ δικαιώματά μου, καὶ πάσας τὰς κρίσεις μου, καὶ φυλάξασθε, καὶ ποιήσετε αὐτά, καὶ κατοικήσετε ἐπὶ τῆς γῆς πεποιθότες. καὶ δώσει ἡ γῆ τὰ ἐκφόρια αὐτῆς, καὶ φάγεσθε εἰς πλησμονήν, καὶ κατοικήσετε πεποιθότες ἐπ᾽ αὐτῆς. ἐὰν δὲ λέγητε, τί φαγόμεθα ἐν τῷ ἔτει τῷ ἑβδόμῳ τούτῳ, ἐὰν μὴ σπείρωμεν μηδὲ συναγάγωμεν τὰ γεννήματα ἡμῶν; καὶ ἀποστελῶ τὴν εὐλογίαν μου ὑμῖν ἐν τῷ ἔτει τῷ ἕκτῳ, καὶ ποιήσει τὰ γεννήματα αὐτῆς εἰς τὰ τρία ἔτη. καὶ σπερεῖτε τὸ ἔτος τὸ ὄγδοον, καὶ φάγεσθε ἀπὸ τῶν γεννημάτων παλαιὰ ἕως τοῦ ἔτους τοῦ ἐνάτου. ἕως ἂν ἔλθῃ τὸ γέννημα αὐτῆς, φάγεσθε παλαιὰ παλαιῶν. καὶ ἡ γῆ οὐ πραθήσεται εἰς βεβαίωσιν. ἐμὴ γάρ ἐστιν ἡ γῆ· διότι προσήλυτοι καὶ πάροικοι ὑμεῖς ἐστε ἐναντίον μου. καὶ κατὰ πᾶσαν γῆν κατασχέσεως ὑμῶν, λύτρα δώσετε τῆς γῆς. ἐὰν δὲ πένηται ὁ ἀδελφός σου ὁ μετὰ σοῦ, καὶ ἀποδῶται ἀπὸ τῆς κατασχέσεως αὐτοῦ, καὶ ἔλθῃ γ ὁ ἀγχιστεύων ὁ ἐγγίζων αὐτῷ, καὶ λυτρώσεται τὴν πρᾶσιν τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ. ἐὰν δὲ μὴ ᾖ τινι ὁ ἀγχιστεύων καὶ εὐπορηθῇ τῇ χειρὶ καὶ εὑρεθῇ αὐτῷ τὸ ἱκανὸν λύτρα αὐτοῦ, καὶ συλλογιεῖται τὰ ἔτη τῆς πράσεως αὐτοῦ, καὶ ἀποδώσει ὃ ὑπερέχει τῷ ἀνθρώπῳ, ᾧ ἀπέδοτο αὐτὸ αὐτῷ, καὶ ἀπελεύσεται εἰς τὴν κατάσχεσιν αὐτοῦ. ἐὰν δὲ μὴ εὐπορηθῇ αὐτοῦ ἡ χεὶρ τὸ ἱκανὸν ὥστε ἀποδοῦναι αὐτῷ, καὶ ἔσται ἡ πρᾶσις τῷ κτησαμένῳ αὐτὰ ἕως τοῦ ἕκτου ἔτους τῆς ἀφέσεως, καὶ ἐξελεύσεται ἐν τῇ ἀφέσει, καὶ ἀπελεύσεται εἰς τὴν κατάσχεσιν αὐτοῦ. ἐὰν δέ τις ἀποδῶται οἰκίαν οἰκητὴν ἐν πόλει τετειχισμένῃ, καὶ ἔσται ἡ λύτρωσις αὐτῆς, ἕως πληρωθῇ. ἐνιαυτὸς ἡμερῶν ἔσται ἡ λύτρωσις αὐτῆς. ἐὰν δὲ μὴ λυτρωθῇ ἕως ἂν πληρωθῇ αὐτῆς ἐνιαυτὸς ὅλος, κυρωθήσεται ἡ οἰκία ἡ οὖσα ἐν πόλει τῇ ἐχούσῃ τεῖχος βεβαίως τῷ κτησαμένῳ αὐτὴν εἰς τὰς γενεὰς αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἐξελεύσεται ἐν τῇ ἀφέσει. αἱ δὲ οἰκίαι αἱ ἐν ἐπαύλεσιν, αἷς οὐκ ἔστιν ἐν αὐταῖς τεῖχος κύκλῳ, πρὸς τὸν ἀγρὸν τῆς γῆς λογισθήσονται. λυτρωταὶ διαπαντὸς ἔσονται, καὶ ἐν τῇ ἀφέσει ἐξελεύσονται. καὶ αἱ πόλεις τῶν λευιτῶν οἰκίαι τῶν πόλεων κατασχέσεως αὐτῶν λυτρωταὶ διαπαντὸς ἔσονται τοῖς λευίταις. καὶ ὃς ἂν λυτρώσηται παρὰ τῶν λευιτῶν, καὶ ἐξελεύσεται ἡ διάπρασις αὐτῶν οἰκιῶν πόλεως κατασχέσεως αὐτῶν ἐν τῇ ἀφέσει, ὅτι οἰκίαι τῶν πόλεων τῶν λευιτῶν κατάσχεσις αὐτῶν ἐν μέσῳ υἱῶν ἰσραήλ. καὶ οἱ ἀγροὶ ἀφω-

ἀφωρισμένοι ταῖς πόλεσιν αὐτῶν οὐ πραθήσονται, ὅτι κατάσχεσις αἰωνία τοῦτο αὐτῶν ἐστιν. ἐὰν δὲ πένηται ὁ ἀδελφός σου ὁ μετὰ σοῦ, καὶ ἀδυνατήσῃ ταῖς χερσὶ παρὰ σοί, ἀντιλήψῃ αὐτοῦ ὡς προσηλύτου καὶ παροίκου, καὶ ζήσεται ὁ ἀδελφός σου μετὰ σοῦ. οὐ λήψῃ παρ' αὐτοῦ τόκον, οὐδὲ ἐπὶ πλήθει, καὶ φοβηθήσῃ τὸν θεόν σου. ἐγὼ κύριος. καὶ ζήσεται ὁ ἀδελφός σου μετὰ σοῦ. τὸ ἀργύριόν σου οὐ δώσεις αὐτῷ ἐπὶ τόκῳ, καὶ ἐπὶ πλεονασμῷ οὐ δώσεις αὐτῷ τὰ βρώματά σου. ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν, ὁ ἐξαγαγὼν ὑμᾶς ἐκ γῆς αἰγύπτου, δοῦναι ὑμῖν τὴν γῆν χαναάν, ὥστε εἶναι ὑμῶν θεός. ἐὰν δὲ ταπεινωθῇ ὁ ἀδελφός σου παρὰ σοί, καὶ πραθῇ σοι, οὐ δουλεύσει σοι δουλείαν οἰκέτου. ὡς μισθωτὸς ἢ πάροικος ἔσται σοι. ἕως τοῦ ἔτους τῆς ἀφέσεως ἐργᾶται παρὰ σοὶ καὶ ἐξελεύσεται τῇ ἀφέσει, καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ, καὶ ἀπελεύσεται εἰς τὴν γενεὰν αὐτοῦ, εἰς τὴν κατάσχεσιν τὴν πατρικὴν ἀποδραμεῖται. διότι οἰκέται μου εἰσὶν οὗτοι, οὓς ἐξήγαγον ἐκ γῆς αἰγύπτου. οὐ πραθήσεται ἐν πράσει οἰκέτου. οὐ κατατενεῖς αὐτὸν ἐν τῷ μόχθῳ, καὶ φοβηθήσῃ κύριον τὸν θεόν σου. καὶ παῖς καὶ παιδίσκη ὅσοι ἂν γένωνταί σοι ἀπὸ τῶν ἐθνῶν ὅσοι κύκλῳ σου εἰσὶν ἀπ' αὐτῶν κτήσεσθε δοῦλον καὶ δούλην, καὶ ἀπὸ τῶν υἱῶν τῶν παροίκων τῶν ὄντων ἐν ὑμῖν, ἀπὸ τούτων κτήσεσθε καὶ ἀπὸ τῶν συγγενῶν αὐτῶν, ὅσοι ἂν γένωνται ἐν τῇ γῇ ὑμῶν, ἔστωσαν ὑμῖν εἰς κατάσχεσιν. καὶ καταμεριεῖτε αὐτοὺς τοῖς τέκνοις ὑμῶν μεθ' ὑμᾶς. καὶ ἔσονται ὑμῖν κατόχιμοι εἰς τὸν αἰῶνα. τῶν δὲ ἀδελφῶν ὑμῶν τῶν υἱῶν ἰσραήλ, ἕκαστος δ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ οὐ κατατενεῖ αὐτὸν ἐν τοῖς μόχθοις. ἐὰν δὲ εὕρῃ ἡ χεὶρ τοῦ προσηλύτου ἢ τοῦ παροίκου τοῦ παρὰ σοί, καὶ ἀπορηθεὶς ὁ ἀδελφός σου πραθῇ τῷ προσηλύτῳ ἢ τῷ παροίκῳ τῷ παρὰ σοί, ἢ ἐκ γενετῆς προσηλύτῳ, μετὰ τὸ πραθῆναι αὐτῷ, λύτρωσις ἔσται αὐτῷ. εἷς τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ λυτρώσεται αὐτόν. ἀδελφὸς πατρὸς αὐτοῦ, ἢ υἱὸς ἀδελφοῦ πατρὸς λυτρώσεται αὐτόν, ἢ ἀπὸ τῶν οἰκείων τῶν σαρκῶν αὐτοῦ ἐκ τῆς φυλῆς αὐτοῦ λυτρώσεται αὐτόν. ἐὰν δὲ εὐπορηθεὶς ταῖς χερσὶ λυτρώσηται ἑαυτόν. καὶ συλλογιεῖται πρὸς τὸν κεκτημένον αὐτὸν ἀπὸ τοῦ ἔτους οὗ ἀπέδοτο ἑαυτὸν αὐτῷ ἕως τοῦ ἐνιαυτοῦ τῆς ἀφέσεως. καὶ ἔσται τὸ ἀργύριον τῆς πράσεως αὐτοῦ ε ὡς μισθίου. ἔτος ἐξ ἔτους ἔσται μετ' αὐτοῦ. ἐὰν δέ τινι πλεῖον τῶν ἐτῶν ᾖ, πρὸς ταῦτα ἀποδώσει τὰ λύτρα αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ἀργυρίου τῆς πράσεως αὐτοῦ. ἐὰν δὲ ὀλίγον καταλειφθῇ ἀπὸ τῶν ἐτῶν εἰς τὸν ἐνιαυτὸν τῆς ἀφέσεως. καὶ συλλογιεῖται αὐτῷ κατὰ τὰ ἔτη αὐτοῦ, καὶ ἀποδώσει τὰ λύτρα αὐτοῦ ὡς μισθωτός. ἐνιαυτὸν ἐξ ἐνιαυτοῦ ἔσται μετ' αὐτοῦ. οὐ κατατενεῖς αὐτὸν ἐν τῷ μόχθῳ ἐνώπιόν σου. ἐὰν δὲ μὴ λυτρῶται κατὰ ταῦτα, ἐξελεύσεται ἐν τῷ ἔτει τῆς ἀφέσεως αὐτὸς καὶ τὰ παιδία αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ. ὅτι ἐμοὶ οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ οἰκέται εἰσίν, παῖδές μου οὗτοί εἰσιν, οὓς ἐξήγαγον ἐκ γῆς αἰγύπτου.

α [Καὶ τὴν σταφυλὴν τοῦ ἁγιάσματος] Schol. ἄλλος φησί, τῆς ναζιραίας. τὸ σαμαρειτικόν, τῶν χέρσων. β [Ἕκαστος εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ] Ita LL.VV. & ita legit Cyrillus. Alij libri habent, εἰς τὴν πατρίδα. γ [Ὁ ἀγχιστεύων] Schol. τὸ σαμαρειτικόν, λυτρωτής. δ [Τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ οὐ κατατενεῖ αὐτὸν ἐν τοῖς μόχθοις] Schol. ἄλλος φησίν, οὐ παιδεύσει ἐν αὐτῷ ἐμπαιγμῷ. ε [Ὡς μισθίου ἔτος ἐξ ἔτους] Schol. ἄλλος φησί, καθάπερ ὁ μισθὸς τοῦ μισθωτοῦ. Verum in alijs libris est, ὡς ἡμέρα μισθίου, seu ἡμέρα μισθωτοῦ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Κϛ'. 26

Ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν. οὐ ποιήσετε ὑμῖν αὐτοῖς χειροποίητα, οὐδὲ γλυπτά, οὐδὲ στήλην ἀναστήσετε ὑμῖν, οὐδὲ λίθον σκοπὸν θήσετε ἐν τῇ γῇ ὑμῶν προσκυνῆσαι αὐτῷ. ἐγώ εἰμι κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν. τὰ σάββατά μου φυλάξεσθε, καὶ ἀπὸ τῶν ἁγίων μου φοβηθήσεσθε. ἐγώ εἰμι κύριος. ἐὰν τοῖς προστάγμασί μου πορεύησθε, καὶ τὰς ἐντολάς μου φυλάσσησθε, καὶ ποιήσητε αὐτάς. καὶ δώσω τὸν ὑετὸν ὑμῖν ἐν καιρῷ αὐτοῦ, καὶ ἡ γῆ δώσει τὰ γενήματα αὐτῆς, καὶ τὰ ξύλα τῶν πεδίων ἀποδώσει τὸν καρπὸν αὐτῶν. καὶ καταλήψεται ὑμῖν ὁ ἀλοητὸς τὸν τρυγητόν, καὶ ὁ τρυγητὸς καταλήψεται τὸν σπόρον. καὶ φάγεσθε τὸν ἄρτον ὑμῶν εἰς πλησμονήν. καὶ κατοικήσετε μετὰ ἀσφαλείας ἐπὶ τῆς γῆς ὑμῶν, καὶ πόλεμος οὐ διελεύσεται διὰ τῆς γῆς ὑμῶν, καὶ δώσω εἰρήνην ἐν τῇ γῇ ὑμῶν. καὶ κοιμηθήσεσθε, καὶ οὐκ ἔσται ὑμᾶς ὁ ἐκφοβῶν. καὶ ἀπολῶ θηρία πονηρὰ ἐκ τῆς γῆς ὑμῶν. καὶ διώξεσθε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν, καὶ πεσοῦνται ἐναντίον ὑμῶν φόνῳ. καὶ διώξονται ἐξ ὑμῶν πέντε ἑκατόν, καὶ ἑκατὸν ὑμῶν διώξονται μυριάδας. καὶ πεσοῦνται οἱ ἐχθροὶ ὑμῶν ἐναντίον ὑμῶν μαχαίρᾳ. καὶ ἐπιβλέψω ἐφ' ὑμᾶς, καὶ αὐξανῶ ὑμᾶς, καὶ πληθυνῶ ὑμᾶς, καὶ στήσω τὴν διαθήκην μου μεθ' ὑμῶν. καὶ φάγεσθε παλαιὰ καὶ παλαιὰ παλαιῶν, καὶ παλαιὰ ἐκ προσώπου νέων ἐξοίσετε. καὶ θήσω τὴν σκηνήν μου ἐν ὑμῖν, καὶ οὐ βδελύξεται ἡ ψυχή μου ὑμᾶς, καὶ ἐμπεριπατήσω ἐν ὑμῖν. καὶ ἔσομαι ὑμῶν θεός, καὶ ὑμεῖς ἔσεσθέ μοι λαός. ἐγώ εἰμι κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν, ὁ ἐξαγαγὼν ὑμᾶς ἐκ γῆς αἰγύπτου, ὄντων ὑμῶν δούλων. καὶ συνέτριψα τὸν δεσμὸν τοῦ ζυγοῦ ὑμῶν, καὶ ἤγαγον ὑμᾶς μετὰ παρρησίας. ἐὰν δὲ μὴ ὑπακούσητέ μου, μηδὲ ποιήσητε τὰ προστάγματά μου ταῦτα, ἀλλὰ ἀπειθήσητε αὐτοῖς, καὶ τοῖς κρίμασί μου προσοχθίσῃ ἡ ψυχὴ ὑμῶν, ὥστε ὑμᾶς μὴ ποιεῖν πάσας τὰς ἐντολάς μου, ὥστε διασκεδάσαι τὴν διαθήκην μου, καὶ ἐγὼ ποιήσω οὕτως ὑμῖν. καὶ ἐπιστήσω ἐφ' ὑμᾶς τὴν ἀπορίαν, τήν τε ψώραν, καὶ τὸν ἴκτερα α σφακελίζοντα τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑμῶν, καὶ τὴν ψυχὴν ὑμῶν ἐκτήκουσαν. καὶ σπερεῖτε διακενῆς τὰ σπέρματα ὑμῶν, καὶ ἔδονται οἱ ὑπεναντίοι ὑμῶν. καὶ ἐπιστήσω τὸ πρόσωπόν μου ἐφ' ὑμᾶς, καὶ πεσεῖσθε ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν ὑμῶν, καὶ διώξονται ὑμᾶς οἱ μισοῦντες ὑμᾶς, καὶ φεύξεσθε οὐδενὸς διώκοντος ὑμᾶς. καὶ ἐὰν ἕως τούτου μὴ ὑπακούσητέ μου, καὶ προσθήσω τοῦ παιδεῦσαι ὑμᾶς ἑπτάκις ἐπὶ ταῖς ἁμαρτίαις ὑμῶν. καὶ συντρίψω τὴν ὕβριν τῆς ὑπερηφανίας ὑμῶν. καὶ θήσω τὸν οὐρανὸν ὑμῖν σιδηροῦν, καὶ τὴν γῆν ὑμῶν ὡσεὶ χαλκῆν. καὶ

ἔσται

ἔσται εἰς κενὸν ἡ ἰσχὺς ὑμῶν. καὶ οὐ δώσει ἡ γῆ ὑμῶν τὸν σπόρον αὐτῆς, καὶ τὸ ξύλον τοῦ ἀγροῦ ὑμῶν, οὐ δώσει τὸν καρπὸν αὐτοῦ. καὶ ἐὰν μετὰ ταῦτα πορεύησθε πλάγιοι, καὶ μὴ βούλησθε ὑπακούειν μου, προσθήσω ὑμῖν πληγὰς ἑπτὰ κατὰ τὰς ἁμαρτίας ὑμῶν. καὶ ἀποστελῶ ἐφ' ὑμᾶς τὰ θηρία τὰ ἄγρια τῆς γῆς, καὶ κατέδεται ὑμᾶς, καὶ ἐξαναλώσει τὰ κτήνη ὑμῶν, καὶ ὀλιγοστοὺς ποιήσω ὑμᾶς, καὶ ἐρημωθήσονται αἱ ὁδοὶ ὑμῶν. καὶ ἐπὶ τούτοις ἐὰν μὴ παιδευθῆτε, ἀλλὰ πορεύησθε πρός με πλάγιοι, πορεύσομαι κἀγὼ μεθ' ὑμῶν β θυμῷ πλαγίῳ, καὶ πατάξω ὑμᾶς κἀγὼ ἑπτάκις ἀντὶ τῶν ἁμαρτιῶν ὑμῶν. καὶ ἐπάξω ἐφ' ὑμᾶς μάχαιραν ἐκδικοῦσαν δίκην διαθήκης, καὶ καταφεύξεσθε εἰς τὰς πόλεις ὑμῶν. καὶ ἐξαποστελῶ θάνατον εἰς ὑμᾶς, καὶ παραδοθήσεσθε εἰς χεῖρας τῶν ἐχθρῶν. ἐν τῷ θλῖψαι ὑμᾶς σιτοδείᾳ ἄρτων, καὶ πέψουσι δέκα γυναῖκες τοὺς ἄρτους ὑμῶν ἐν κλιβάνῳ ἑνὶ, καὶ ἀποδώσουσι τοὺς ἄρτους ὑμῶν ἐν σταθμῷ, καὶ φάγεσθε, καὶ οὐ μὴ ἐμπλησθῆτε. ἐὰν δὲ ἐπὶ τούτοις μὴ ὑπακούσητέ μου, καὶ πορεύησθε πρός με πλάγιοι, καὶ αὐτὸς πορεύσομαι μεθ' ὑμῶν ἐν θυμῷ πλαγίῳ, καὶ παιδεύσω ὑμᾶς ἐγὼ ἑπτάκις κατὰ τὰς ἁμαρτίας ὑμῶν. καὶ φάγεσθε τὰς σάρκας τῶν υἱῶν ὑμῶν, καὶ τὰς σάρκας τῶν θυγατέρων ὑμῶν φάγεσθε. καὶ ἐρημώσω τὰς στήλας ὑμῶν, καὶ ἐξολοθρεύσω τὰ ξύλινα χειροποίητα ὑμῶν, καὶ θήσω τὰ κῶλα ὑμῶν ἐπὶ τὰ κῶλα τῶν εἰδώλων ὑμῶν, καὶ προσοχθιεῖ ἡ ψυχή μου ὑμῖν. καὶ θήσω τὰς πόλεις ὑμῶν ἐρήμους, καὶ ἐξερημώσω τὰ ἅγια ὑμῶν, καὶ οὐ μὴ ὀσφρανθῶ τῆς ὀσμῆς τῶν θυσιῶν ὑμῶν. καὶ ἐξερημώσω ἐγὼ τὴν γῆν ὑμῶν, καὶ θαυμάσονται ἐπ' αὐτῇ οἱ ἐχθροὶ ὑμῶν, οἱ ἐνοικοῦντες ἐν αὐτῇ. καὶ διασπερῶ ὑμᾶς εἰς τὰ ἔθνη, καὶ ἐξαναλώσει ὑμᾶς ἐπιπορευομένη ἡ μάχαιρα, καὶ ἔσται ἡ γῆ ὑμῶν ἔρημος, καὶ αἱ πόλεις ὑμῶν ἔσονται ἔρημοι. τότε εὐδοκήσει ἡ γῆ τὰ σάββατα αὐτῆς πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ἐρημώσεως αὐτῆς, καὶ ὑμεῖς ἔσεσθε ἐν τῇ γῇ τῶν ἐχθρῶν ὑμῶν. τότε σαββατιεῖ ἡ γῆ, καὶ εὐδοκήσει ἡ γῆ τὰ σάββατα αὐτῆς πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ἐρημώσεως αὐτῆς. σαββατιεῖ ἃ οὐκ ἐσαββάτισεν ἐν τοῖς σαββάτοις ὑμῶν, ἡνίκα κατῳκεῖτε αὐτήν. καὶ τοῖς καταλειφθεῖσιν ἐξ ὑμῶν γ ἐπάξω δουλείαν εἰς τὴν καρδίαν αὐτῶν ἐν τῇ γῇ τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν. καὶ διώξεται αὐτοὺς φωνὴ φύλλου φερομένου, καὶ φεύξονται ὡς φεύγοντες ἀπὸ πολέμου, καὶ πεσοῦνται οὐθενὸς διώκοντος. καὶ ὑπερόψεται ὁ ἀδελφὸς τὸν ἀδελφὸν ὡσεὶ ἐν πολέμῳ, οὐθενὸς κατατρέχοντος. καὶ οὐ δυνήσεσθε ἀντιστῆναι τοῖς ἐχθροῖς ὑμῶν. καὶ ἀπολεῖσθε ἐν τοῖς ἔθνεσι, καὶ κατέδεται ὑμᾶς ἡ γῆ τῶν ἐχθρῶν ὑμῶν. καὶ οἱ καταλειφθέντες ἀφ' ὑμῶν καταφθαρήσονται διὰ τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν, καὶ διὰ τὰς ἁμαρτίας τῶν πατέρων αὐτῶν. ἐν τῇ γῇ τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν τακήσονται. καὶ ἐξαγορεύσουσι τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν, καὶ τὰς ἁμαρτίας τῶν πατέρων αὐτῶν, ὅτι παρέβησαν καὶ ὑπερεῖδόν με, καὶ ὅτι ἐπορεύθησαν ἐναντίον μου πλάγιοι, καὶ ἐγὼ ἐπορεύθην μετ' αὐτῶν ἐν θυμῷ πλαγίῳ.

καὶ ἀπολῶ αὐτοὺς ἐν τῇ γῇ τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν. τότε δ ἐντραπήσεται ἡ καρδία αὐτῶν ἡ ἀπερίτμητος, καὶ τότε εὐδοκήσουσι τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν. καὶ μνησθήσομαι τῆς διαθήκης ἰακὼβ, καὶ τῆς διαθήκης ἰσαὰκ, καὶ τῆς διαθήκης ἀβραὰμ μνησθήσομαι. καὶ τῆς γῆς μνησθήσομαι, καὶ ἡ γῆ ἐγκαταλειφθήσεται ἀπ' αὐτῶν. τότε προσδέξεται ἡ γῆ τὰ σάββατα αὐτῆς, ἐν τῷ ἐρημωθῆναι αὐτὴν δι' αὐτούς. καὶ αὐτοὶ ε προσδέξονται τὰς αὐτῶν ἀνομίας, ἀνθ' ὧν τὰ κρίματά μου ὑπερεῖδον, καὶ τοῖς προστάγμασί μου προσώχθισαν τῇ ψυχῇ αὐτῶν. καὶ οὐδ' ὡς ὄντων αὐτῶν ἐν τῇ γῇ τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν, οὐχ ὑπερεῖδον αὐτοὺς, οὐδὲ προσώχθισα αὐτοῖς ὥστε ἐξαναλῶσαι αὐτοὺς τοῦ διασκεδάσαι τὴν διαθήκην μου τὴν πρὸς αὐτούς. ἐγὼ γάρ εἰμι κύριος ὁ θεὸς αὐτῶν. καὶ μνησθήσομαι διαθήκης αὐτῶν τῆς προτέρας, ὅτε ἐξήγαγον αὐτοὺς ἐκ γῆς αἰγύπτου, ἐξ οἴκου δουλείας ἔναντι τῶν ἐθνῶν, τοῦ εἶναι αὐτῶν θεός. ἐγώ εἰμι κύριος. ταῦτα τὰ κρίματά μου, καὶ τὰ προστάγματά μου. καὶ ὁ νόμος ὃν ἔδωκε κύριος ἀναμέσον αὐτοῦ καὶ ἀναμέσον τῶν υἱῶν ἰσραὴλ, ἐν τῷ ὄρει σινᾶ ἐν χειρὶ μωυσῆ.

α Σφακελίζοντα τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑμῶν] Schol. ἄλλος φησὶ, συντελοῦντα, ἐκτυφλοῦντα. β [Θυμῷ πλαγίῳ] Schol. ἄλλος, ἐναντιώσει. τὸ σαμαρειτικὸν, ἐμφιλονείκως. γ [Επάξω δουλείαν εἰς τὴν καρδίαν αὐτῶν] AA.LL.habent, δειλίαν. quam lectionem retinuit S. Augustinus in Quæstionibus, & editio vulgata Latina. δ [Ενστραπήσεται ἡ καρδία αὐτῶν ἡ ἀπερίτμητος] Schol. τὸ σαμαρειτικὸν, ἡ ἀκρόβυστος. ε [Προσδέξονται τὰς ἀνομίας] Schol. τὸ σαμαρειτικὸν, ἱλάσονται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΖ΄. 27.

Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων. λάλησον τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ, καὶ ἐρεῖς αὐτοῖς. ὃς ἂν εὔξηται εὐχὴν ὥστε τιμὴν τῆς ψυχῆς αὐτοῦ τῷ κυρίῳ, ἔσται ἡ τιμὴ τοῦ ἄρσενος ἀπὸ εἰκοσαετοῦς ἕως ἑξηκονταετοῦς, ἔσται αὐτοῦ ἡ τιμὴ πεντήκοντα δίδραχμα ἀργυρίου τῷ σταθμῷ τῷ ἁγίῳ. τῆς δὲ θηλείας ἔσται ἡ συντίμησις τριάκοντα δίδραχμα. ἐὰν δὲ ἀπὸ πενταετοῦς ἕως εἴκοσι ἐτῶν, ἔσται ἡ τιμὴ τοῦ ἄρσενος εἴκοσι δίδραχμα. τῆς δὲ θηλείας, δέκα δίδραχμα. ἀπὸ δὲ μηνιαίου ἕως πενταετοῦς, ἔσται ἡ τιμὴ τοῦ ἄρσενος πέντε δίδραχμα. τῆς δὲ θηλείας, τρία δίδραχμα ἀργυρίου. ἐὰν δὲ ἀπὸ ἑξηκονταετῶν καὶ ἐπάνω, ἐὰν μὲν ἄρσεν ᾖ, ἔσται ἡ τιμὴ αὐτοῦ πεντεκαίδεκα δίδραχμα ἀργυρίου. ἐὰν δὲ θήλεια, δέκα δίδραχμα. ἐὰν δὲ ταπεινὸς ᾖ τῇ τιμῇ, στήσεται ἐναντίον τοῦ ἱερέως. καὶ τιμήσεται αὐτὸν ὁ ἱερεύς. καθάπερ ἰσχύει ἡ χεὶρ τοῦ εὐξαμένου, τιμήσεται αὐτὸν ὁ ἱερεύς. ἐὰν δὲ ἀπὸ τῶν κτηνῶν τῶν προσφερομένων ἀπ' αὐτῶν δῶρον τῷ κυρίῳ, ὃς ἂν δῷ ἀπὸ τούτων τῷ κυρίῳ, ἔσται ἅγιον. οὐκ ἀλλάξει αὐτὸ καλὸν πονηρῷ, οὐδὲ πονηρὸν καλῷ. ἐὰν δὲ ἀλλάσσων ἀλλάξῃ αὐτὸ κτῆνος κτήνει, ἔσται αὐτὸ καὶ τὸ ἄλλαγμα ἅγια. ἐὰν δὲ πᾶν κτῆνος ἀκάθαρτον, ἀφ' ὧν οὐ προσφέρεται ἀπ' αὐτῶν δῶρον τῷ κυρίῳ, στήσει τὸ κτῆνος ἔναντι τοῦ ἱερέως, καὶ τιμήσεται

αὐτὸ ὁ

αὐτὸ ὁ ἱερεὺς ἀναμέσον καλοῦ καὶ ἀναμέσον πονηροῦ. καὶ καθότι ἂν τιμήσηται αὐτὸ ὁ ἱερεὺς, οὕτω στήσεται. ἐὰν δὲ λυτρούμενος λυτρώσηται αὐτὸ, προσθήσει τὸ ἐπίπεμπτον πρὸς τὴν τιμὴν αὐτοῦ. καὶ ἄνθρωπος ὃς ἂν ἁγιάσῃ τὴν οἰκίαν αὐτοῦ ἁγίαν τῷ κυρίῳ, καὶ τιμήσεται αὐτὴν ὁ ἱερεὺς [a] ἀναμέσον καλῆς καὶ ἀναμέσον πονηρᾶς. ὡς ἂν τιμήσηται αὐτὴν ὁ ἱερεὺς, οὕτω σταθήσεται. ἐὰν δὲ ὁ ἁγιάσας αὐτὴν λυτρῶται τὴν οἰκίαν αὐτοῦ, προσθήσει ἐπ' αὐτὸ τὸ ἐπίπεμπτον τοῦ ἀργυρίου τῆς τιμῆς, καὶ ἔσται αὐτῷ. ἐὰν δὲ ἀπὸ τοῦ ἀγροῦ τῆς κατασχέσεως αὐτοῦ ἁγιάσῃ ἄνθρωπος τῷ κυρίῳ, καὶ ἔσται ἡ τιμὴ κατὰ τὸν σπόρον αὐτοῦ, κόρου κριθῶν πεντήκοντα δίδραχμα ἀργυρίου. ἐὰν δὲ ἀπὸ τοῦ ἐνιαυτοῦ τῆς ἀφέσεως ἁγιάσῃ τὸν ἀγρὸν αὐτοῦ, κατὰ τὴν τιμὴν αὐτοῦ στήσεται. ἐὰν δὲ ἔσχατον μετὰ τὴν ἄφεσιν ἁγιάσῃ τὸν ἀγρὸν αὐτοῦ, προσλογιεῖται αὐτῷ ὁ ἱερεὺς τὸ ἀργύριον ἐπὶ τὰ ἔτη τὰ ἐπίλοιπα, ἕως εἰς τὸν ἐνιαυτὸν τῆς ἀφέσεως, καὶ ἀνθυφαιρεθήσεται ἀπὸ τῆς συντιμήσεως αὐτοῦ. ἐὰν δὲ λυτρῶται τὸν ἀγρὸν ὁ ἁγιάσας αὐτὸν, προσθήσει τὸ ἐπίπεμπτον τοῦ ἀργυρίου πρὸς τὴν τιμὴν αὐτοῦ, καὶ ἔσται αὐτῷ. ἐὰν δὲ μὴ λυτρῶται τὸν ἀγρὸν, καὶ ἀποδῶται τὸν ἀγρὸν ἀνθρώπῳ ἑτέρῳ, οὐκέτι μὴ λυτρώσηται αὐτόν. ἀλλ' ἔσται ὁ ἀγρὸς ἐξεληλυθυίας τῆς ἀφέσεως ἅγιος τῷ κυρίῳ, ὥσπερ ἡ γῆ ἡ ἀφωρισμένη τῷ ἱερεῖ ἔσται κατάσχεσις αὐτοῦ. ἐὰν δὲ ἀπὸ τοῦ ἀγροῦ οὗ κέκτηται, ὃς οὐκ ἔστιν ἀπὸ τοῦ ἀγροῦ τῆς κατασχέσεως αὐτοῦ ἁγιάσῃ τῷ κυρίῳ, λογιεῖται πρὸς αὐτὸν ὁ ἱερεὺς τὸ τέλος τῆς τιμῆς ἐκ τοῦ ἐνιαυτοῦ τῆς ἀφέσεως, καὶ ἀποδώσει τὴν τιμὴν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἁγίαν τῷ κυρίῳ. καὶ ἐν τῷ ἐνιαυτῷ τῆς ἀφέσεως ἀποδοθήσεται ὁ ἀγρὸς τῷ ἀνθρώπῳ παρ' οὗ κέκτηται αὐτὸν, οὗ ἦν ἡ κατάσχεσις τῆς

A γῆς. καὶ πᾶσα τιμὴ ἔσται σταθμίοις ἁγίοις, εἴκοσι ὀβολοὶ ἔσται τὸ δίδραχμον. καὶ πᾶν πρωτότοκον ὃ ἐὰν γένηται ἐν τοῖς κτήνεσί σου, ἔσται τῷ κυρίῳ, καὶ οὐ καθαγιάσει αὐτὸ οὐδείς. ἐάν τε μόσχον, ἐάν τε πρόβατον, τῷ κυρίῳ ἐστίν. ἐὰν δὲ τῶν τετραπόδων τῶν ἀκαθάρτων ἀλλάξῃ κατὰ τὴν τιμὴν αὐτοῦ, καὶ προσθήσει τὸ ἐπίπεμπτον πρὸς αὐτὸ, καὶ ἔσται αὐτῷ. ἐὰν δὲ μὴ λυτρῶται, πραθήσεται κατὰ τὸ τίμημα αὐτοῦ. πᾶν δὲ ἀνάθεμα, ὃ ἂν ἀναθῇ ἄνθρωπος τῷ κυρίῳ ἀπὸ πάντων, ὅσα αὐτῷ ἐστιν, ἀπὸ ἀνθρώπου ἕως κτήνους, καὶ ἀπὸ ἀγροῦ κατασχέσεως αὐτοῦ, οὐκ ἀποδώσεται, οὐ

B δὲ λυτρώσεται. πᾶν ἀνάθεμα ἅγιον ἁγίων ἔσται τῷ κυρίῳ. καὶ πᾶν ὃ ἐὰν ἀνατεθῇ ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων, οὐ λυτρωθήσεται, ἀλλὰ θανάτῳ θανατωθήσεται. πᾶσα δεκάτη τῆς γῆς, ἀπὸ τοῦ σπέρματος τῆς γῆς, καὶ τοῦ καρποῦ τοῦ ξυλίνου τῷ κυρίῳ ἐστὶν, ἅγιον τῷ κυρίῳ. ἐὰν δὲ λυτρῶται λύτρῳ ἄνθρωπος τὴν δεκάτην αὐτοῦ, τὸ ἐπίπεμπτον προσθήσει πρὸς αὐτὸν, καὶ ἔσται αὐτῷ. καὶ πᾶσα δεκάτη βοῶν, καὶ προβάτων, καὶ πᾶν ὃ ἂν ἔλθῃ ἐν τῷ ἀριθμῷ ὑπὸ τὴν ῥάβδον, τὸ δέκατον ἔσται ἅγιον τῷ κυρίῳ. οὐκ ἀλλάξεις καλὸν πονηρῷ, οὐδὲ πονηρὸν καλῷ. ἐὰν δὲ ἀλλάσ-

Γ σων ἀλλάξῃς αὐτὸ, καὶ τὸ ἄλλαγμα αὐτοῦ ἔσται ἅγιον, οὐ λυτρωθήσεται. αὗταί εἰσιν αἱ ἐντολαὶ, ἃς ἐνετείλατο κύριος τῷ Μωυσῇ πρὸς τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ ἐν τῷ ὄρει Σινᾶ.

a Ἀναμέσον καλῆς καὶ ἀναμέσον πονηρᾶς] Schol. τὸ συμπαρεκτικὸν, καὶ διατιμήσεται αὐτὴν ὁ ἱερεὺς, εἴτε καλὴ, εἴτε σαπρά.

ΑΡΙΘΜΟΙ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'. 1.

Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν ἐν τῇ ἐρήμῳ τῇ σινᾶ, ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου, ἐν μιᾷ τοῦ μηνὸς τοῦ δευτέρου, ἔτους δευτέρου ἐξελθόντων αὐτῶν ἐκ γῆς αἰγύπτου, λέγων. λάβετε ἀρχὴν πάσης συναγωγῆς ἰσραὴλ κατὰ συγγενείας, κατ' οἴκους πατριῶν αὐτῶν, κατὰ ἀριθμὸν ἐξ ὀνόματος αὐτῶν, κατὰ κεφαλὴν αὐτῶν. πᾶς ἄρσην ἀπὸ εἰκοσαετοῦς καὶ ἐπάνω, πᾶς ὁ ἐκπορευόμενος ἐν δυνάμει ἰσραὴλ, ἐπισκέψασθε αὐτοὺς σὺν δυνάμει αὐτῶν. σὺ καὶ ἀαρὼν ἐπισκέψασθε αὐτούς. καὶ μεθ' ὑμῶν ἔσονται ἕκαστος κατὰ φυλὴν ἑκάστου ἀρχόντων, κατ' οἴκους πατριῶν ἔσονται. καὶ ταῦτα τὰ ὀνόματα τῶν ἀνδρῶν, οἵτινες παραστήσονται μεθ' ὑμῶν. τῶν ῥουβὴν, ἐλισοὺρ υἱὸς σεδιούρ. τῶν συμεὼν, σαλαμιὴλ υἱὸς σουρισαδαί. τῶν ἰούδα, ναασσῶν υἱὸς ἀμιναδάβ. τῶν ἰσσάχαρ, ναθαναὴλ υἱὸς σωγάρ. τῶν ζαβουλῶν, ἐλιὰβ υἱὸς χαιλών. τῶν υἱῶν ἰωσὴφ τῶν ἐφραὶμ, ἐλισαμὰ υἱὸς ἐμιούδ. τῶν μανασσῆ, γαμαλιὴλ υἱὸς φαδασσούρ. τῶν βενιαμὶν, ἀβιδὰν υἱὸς γαδεωνί. τῶν δὰν, ἀχιέζερ υἱὸς ἀμισαδαί. τῶν ἀσὴρ, φαγαιὴλ υἱὸς ἐχράν. τῶν γὰδ, ἐλισὰφ υἱὸς ῥαγουήλ. τῶν νεφθαλὶ, ἀχιρὲ υἱὸς αἰνάν. οὗτοι ἐπίκλητοι τῆς συναγωγῆς, ἄρχοντες τῶν φυλῶν κατὰ πατριὰς αὐτῶν, χιλίαρχοι ἰσραήλ εἰσι. καὶ ἔλαβε μωυσῆς καὶ ἀαρὼν τοὺς ἄνδρας τούτους τοὺς ἀνακληθέντας ἐξ ὀνόματος. καὶ πᾶσαν τὴν συναγωγὴν συνήγαγον ἐν μιᾷ τοῦ μηνὸς τοῦ δευτέρου ἔτους. [a] καὶ ἐπηξονοῦσαν κατὰ γενέσεις αὐτῶν, κατὰ πατριὰς αὐτῶν, κατὰ ἀριθμὸν ὀνομάτων αὐτῶν, ἀπὸ εἰκοσαετοῦς καὶ ἐπάνω, πᾶν ἀρσενικὸν κατὰ κεφαλὴν αὐτῶν, ὃν τρόπον συνέταξε κύριος τῷ μωυσῇ. καὶ ἐπεσκέπησαν ἐν τῇ ἐρήμῳ τοῦ σινᾶ. καὶ ἐγένοντο οἱ υἱοὶ ῥουβὴν πρωτοτόκου ἰσραὴλ κατὰ συγγενείας αὐτῶν, κατὰ δήμους αὐτῶν, κατ' οἴκους πατριῶν αὐτῶν, κατὰ ἀριθμὸν ὀνομάτων αὐτῶν, κατὰ κεφαλὴν αὐτῶν, πάντα ἀρσενικὰ ἀπὸ εἰκοσαετοῦς καὶ ἐπάνω, πᾶς ὁ ἐκπορευόμενος ἐν τῇ δυνάμει, ἡ ἐπίσκεψις αὐτῶν ἐκ τῆς φυλῆς ῥουβὴν, ἓξ καὶ τεσσαράκοντα χιλιάδες καὶ πεντακόσιοι. τοῖς υἱοῖς συμεὼν κατὰ συγγενείας αὐτῶν, κατὰ δήμους αὐτῶν, κατ' οἴκους πατριῶν αὐτῶν, κατὰ ἀριθμὸν ὀνομάτων αὐτῶν, κατὰ κεφαλὴν αὐτῶν, πάντα ἀρσενικὰ ἀπὸ εἰκοσαετοῦς καὶ ἐπάνω, πᾶς ὁ ἐκπορευόμενος ἐν τῇ δυνάμει, ἡ ἐπίσκεψις αὐτῶν ἐκ τῆς φυλῆς συμεὼν, ἐννέα καὶ πεντήκοντα χιλιάδες καὶ τριακόσιοι. τοῖς υἱοῖς ἰούδα κατὰ συγγενείας αὐτῶν, κατὰ δήμους αὐτῶν, κατ' οἴκους πατριῶν αὐτῶν, κατὰ ἀριθμὸν ὀνομάτων αὐτῶν, κατὰ κεφαλὴν αὐτῶν, πάντα ἀρσενικὰ ἀπὸ εἰκοσαετοῦς καὶ ἐπάνω, πᾶς ὁ ἐκπορευόμενος ἐν τῇ δυνάμει, ἡ ἐπίσκεψις αὐτῶν ἐκ τῆς φυλῆς ἰούδα, τέσσαρες καὶ ἑβδομήκοντα χιλιάδες καὶ ἑξακόσιοι. τοῖς υἱοῖς ἰσσάχαρ κατὰ συγγενείας αὐτῶν, κατὰ δήμους αὐτῶν, κατ' οἴκους πατριῶν αὐτῶν, κατὰ ἀριθμὸν ὀνομάτων αὐτῶν, κατὰ κεφαλὴν αὐτῶν, πάντα ἀρσενικὰ ἀπὸ εἰκοσαετοῦς καὶ ἐπάνω, πᾶς ὁ ἐκπορευόμενος ἐν τῇ δυνάμει, ἡ ἐπίσκεψις αὐτῶν ἐκ τῆς φυλῆς ἰσσάχαρ, τέσσαρες καὶ πεντήκοντα χιλιάδες καὶ τετρακόσιοι. τοῖς υἱοῖς ζαβουλὼν κατὰ συγγενείας αὐτῶν, κατὰ δήμους αὐτῶν, κατ' οἴκους πατριῶν αὐτῶν, κατὰ ἀριθμὸν ὀνομάτων αὐτῶν, κατὰ κεφαλὴν αὐτῶν, πάντα ἀρσενικὰ ἀπὸ εἰκοσαετοῦς καὶ ἐπάνω, πᾶς ὁ ἐκπορευόμενος ἐν τῇ δυνάμει, ἡ ἐπίσκεψις αὐτῶν ἐκ τῆς φυλῆς ζαβουλὼν, ἑπτὰ καὶ πεντήκοντα χιλιάδες καὶ τετρακόσιοι. τοῖς υἱοῖς ἰωσὴφ υἱοῖς ἐφραὶμ κατὰ συγγενείας αὐτῶν, κατὰ δήμους αὐτῶν, κατ' οἴκους πατριῶν αὐτῶν, κατὰ ἀριθμὸν ὀνομάτων αὐτῶν, κατὰ κεφαλὴν αὐτῶν, πάντα ἀρσενικὰ ἀπὸ εἰκοσαετοῦς καὶ ἐπάνω, πᾶς ὁ ἐκπορευόμενος ἐν τῇ δυνάμει, ἡ ἐπίσκεψις αὐτῶν, ἐκ τῆς φυλῆς ἐφραὶμ, τεσσαράκοντα χιλιάδες καὶ πεντακόσιοι. τοῖς υἱοῖς μανασσῆ κατὰ συγγενείας αὐτῶν, κατὰ δήμους αὐτῶν, κατ' οἴκους πατριῶν αὐτῶν, κατὰ ἀριθμὸν ὀνομάτων αὐτῶν, κατὰ κεφαλὴν αὐτῶν, πάντα ἀρσενικὰ ἀπὸ εἰκοσαετοῦς καὶ ἐπάνω, πᾶς ὁ ἐκπορευόμενος ἐν τῇ δυνάμει, ἡ ἐπίσκεψις αὐτῶν ἐκ τῆς φυλῆς μανασσῆ, δύο καὶ τριάκοντα χιλιάδες καὶ διακόσιοι. τοῖς υἱοῖς βενιαμὶν κατὰ συγγενείας αὐτῶν, κατὰ δήμους αὐτῶν, κατ' οἴκους πατριῶν αὐτῶν, κατὰ ἀριθμὸν ὀνομάτων αὐτῶν, κατὰ κεφαλὴν αὐτῶν, πάντα ἀρσενικὰ ἀπὸ εἰκοσαετοῦς καὶ ἐπάνω, πᾶς ὁ ἐκπορευόμενος ἐν τῇ δυνάμει, ἡ ἐπίσκεψις αὐτῶν ἐκ τῆς φυλῆς βενιαμὶν, πέντε καὶ τριάκοντα χιλιάδες καὶ τετρακόσιοι. τοῖς υἱοῖς γὰδ κατὰ συγγενείας αὐτῶν, κατὰ δήμους αὐτῶν, κατ' οἴκους πατριῶν αὐτῶν, κατὰ ἀριθμὸν ὀνομάτων αὐτῶν, κατὰ κεφαλὴν αὐτῶν, πάντα ἀρσενικὰ ἀπὸ εἰκοσαετοῦς καὶ ἐπάνω, πᾶς ὁ ἐκπορευόμενος ἐν τῇ δυνάμει, ἡ ἐπίσκεψις αὐτῶν ἐκ τῆς φυλῆς γὰδ, πέντε καὶ τεσσαράκοντα χιλιάδες καὶ ἑξακόσιοι καὶ πεντήκοντα. τοῖς υἱοῖς δὰν κατὰ συγγενείας αὐτῶν, κατὰ δήμους αὐτῶν, κατ' οἴκους πατριῶν αὐτῶν, κατὰ ἀριθμὸν ὀνομάτων αὐτῶν, κατὰ κεφαλὴν αὐτῶν, πάντα ἀρσενικὰ ἀπὸ εἰκοσαετοῦς καὶ ἐπάνω, πᾶς ὁ ἐκπορευόμενος ἐν τῇ δυνάμει, ἡ ἐπίσκεψις αὐτῶν ἐκ τῆς φυλῆς δὰν, δύο καὶ ἑξήκοντα χιλιάδες καὶ ἑπτακόσιοι. τοῖς υἱοῖς ἀσὴρ κατὰ συγγενείας αὐτῶν, κατὰ δήμους αὐτῶν, κατ' οἴκους πατριῶν αὐτῶν, κατὰ ἀριθμὸν ὀνομάτων αὐτῶν, κατὰ κεφαλὴν αὐτῶν, πάντα ἀρσενικὰ ἀπὸ εἰκοσαετοῦς καὶ ἐπάνω, πᾶς ὁ ἐκπορευόμενος ἐν τῇ δυνάμει, ἡ ἐπίσκεψις αὐτῶν ἐκ τῆς φυλῆς ἀσὴρ, μία καὶ

τεσσαράκοντα χιλιάδες καὶ πεντακόσιοι. Τοῖς υἱοῖς νεφθαλὶ κατὰ συγγενείας αὐτῶν, κατὰ δήμους αὐτῶν, κατ' οἴκους πατριῶν αὐτῶν, κατὰ ἀριθμὸν ὀνομάτων αὐτῶν, κατὰ κεφαλὴν αὐτῶν, πάντα ἀρσενικὰ ἀπὸ εἰκοσαετοῦς καὶ ἐπάνω, πᾶς ὁ ἐκπορευόμενος ἐν τῇ δυνάμει, ἡ ἐπίσκεψις αὐτῶν ἐκ τῆς φυλῆς νεφθαλὶ, τρεῖς καὶ πεντήκοντα χιλιάδες καὶ τετρακόσιοι. αὕτη ἡ ἐπίσκεψις, ἣν ἐπεσκέψαντο μωυσῆς καὶ ἀαρὼν καὶ οἱ ἄρχοντες ἰσραὴλ, δώδεκα ἄνδρες. ἀνὴρ εἷς κατὰ φυλὴν μίαν, κατὰ φυλὴν οἴκων πατριᾶς ἦσαν. καὶ ἐγένετο πᾶσα ἡ ἐπίσκεψις υἱῶν ἰσραὴλ σὺν δυνάμει αὐτῶν ἀπὸ εἰκοσαετοῦς καὶ ἐπάνω, πᾶς ὁ ἐκπορευόμενος παρατάξασθαι ἐν ἰσραὴλ, ἑξακόσιαι χιλιάδες καὶ τρισχίλιοι καὶ πεντακόσιοι καὶ πεντήκοντα. οἱ δὲ λευῖται ἐκ τῆς φυλῆς πατριᾶς αὐτῶν οὐκ ἐπεσκέπησαν ἐν τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ. καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων. ὅρα τὴν φυλὴν λευὶ οὐ συνεπισκέψῃ, καὶ τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν οὐ λήψῃ ἐν μέσῳ υἱῶν ἰσραήλ. καὶ σὺ ἐπίστησον τοὺς λευίτας ἐπὶ τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου, καὶ ἐπὶ πάντα τὰ σκεύη αὐτῆς, καὶ ἐπὶ πάντα ὅσα ἐστὶν ἐν αὐτῇ. ἀροῦσιν αὐτοὶ τὴν σκηνὴν, καὶ πάντα τὰ σκεύη αὐτῆς. καὶ αὐτοὶ λειτουργήσουσιν ἐν αὐτῇ, καὶ κύκλῳ τῆς σκηνῆς παρεμβαλοῦσι. καὶ ἐν τῷ ἐξαίρειν τὴν σκηνὴν, καθελοῦσιν αὐτὴν οἱ λευῖται, καὶ ἐν τῷ παρεμβάλλειν τὴν σκηνὴν, ἀναστήσουσι. καὶ ὁ ἀλλογενὴς ὁ προσπορευόμενος, ἀποθανέτω. καὶ παρεμβαλοῦσιν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ, ἀνὴρ ἐν τῇ ἑαυτοῦ τάξει, καὶ ἀνὴρ κατὰ τὴν ἑαυτοῦ ἡγεμονίαν, σὺν δυνάμει αὐτῶν. οἱ δὲ λευῖται παρεμβαλλέτωσαν ἐναντίοι κύκλῳ τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, καὶ οὐκ ἔσται ἁμάρτημα ἐν υἱοῖς ἰσραήλ. καὶ φυλάξουσιν οἱ λευῖται αὐτοὶ τὴν φυλακὴν τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. καὶ ἐποίησαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ, κατὰ πάντα ἃ ἐνετείλατο κύριος τῷ μωυσῇ καὶ ἀαρὼν, οὕτως ἐποίησαν.

a Καὶ ἐπηξονοῦσαν κατὰ γενέσεις] Axones dicebantur olim tabulæ publicæ: atq. inde ἐπαξονοῦν, quod videtur esse, in tabulas referre. ἐπηξονοῦσαν autem dictũ est eodem modo, quo Gen. 6. ἐγεννῶσαν. AA. LL. habent ἐπεσκέπησαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ. Β'.

Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν καὶ ἀαρὼν, λέγων. ἄνθρωπος ἐχόμενος αὐτοῦ κατὰ τάγμα, κατὰ σημαίας, κατ' οἴκους πατριῶν αὐτῶν, παρεμβαλλέτωσαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ἐναντίοι, κύκλῳ τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου παρεμβαλοῦσιν οἱ υἱοὶ ἰσραήλ. καὶ οἱ παρεμβάλλοντες πρῶτοι κατὰ ἀνατολὰς, τάγμα παρεμβολῆς ἰούδα σὺν δυνάμει αὐτῶν, καὶ ὁ ἄρχων τῶν υἱῶν ἰούδα, ναασσὼν υἱὸς ἀμιναδάβ. δύναμις αὐτοῦ οἱ ἐπεσκεμμένοι, τέσσαρες καὶ ἑβδομήκοντα χιλιάδες καὶ ἑξακόσιοι. καὶ οἱ παρεμβάλλοντες ἐχόμενοι φυλῆς ἰσάχαρ, καὶ ὁ ἄρχων τῶν υἱῶν ἰσάχαρ, ναθαναὴλ υἱὸς σωγάρ. δύναμις αὐτοῦ οἱ ἐπεσκεμμένοι, τέσσαρες καὶ πεντήκοντα χιλιάδες καὶ τετρακόσιοι. καὶ οἱ παρεμβάλλοντες ἐχόμενοι φυλῆς ζαβουλὼν, καὶ ὁ ἄρχων τῶν υἱῶν ζαβουλὼν, ἐλιὰβ υἱὸς χαιλών. δύναμις αὐτοῦ οἱ ἐπεσκεμμένοι, ἑπτὰ καὶ πεντήκοντα χιλιάδες καὶ τετρακόσιοι. πάντες οἱ ἐπεσκεμμένοι ἐκ τῆς παρεμβολῆς ἰούδα, ἑκατὸν ὀγδοήκοντα χιλιάδες καὶ ἑξακισχίλιοι, καὶ τετρακόσιοι, σὺν δυνάμει αὐτῶν πρῶτοι ἐξαροῦσι. τάγματα παρεμβολῆς ῥουβὴν πρὸς λίβα δύναμις αὐτῶν, καὶ ὁ ἄρχων τῶν υἱῶν ῥουβὴν, ἐλισοὺρ υἱὸς σεδιούρ. δύναμις αὐτοῦ οἱ ἐπεσκεμμένοι, ἓξ καὶ τεσσαράκοντα χιλιάδες καὶ πεντακόσιοι. καὶ οἱ παρεμβάλλοντες ἐχόμενοι αὐτοῦ φυλῆς συμεὼν, καὶ ὁ ἄρχων τῶν υἱῶν συμεὼν, σαλαμιὴλ υἱὸς σουρισαδαί. δύναμις αὐτοῦ οἱ ἐπεσκεμμένοι, ἐννέα καὶ πεντήκοντα χιλιάδες καὶ τριακόσιοι. καὶ οἱ παρεμβάλλοντες ἐχόμενοι αὐτοῦ φυλὴ γὰδ, καὶ ὁ ἄρχων τῶν υἱῶν γὰδ, ἐλισὰφ υἱὸς ῥαγουήλ. δύναμις αὐτοῦ οἱ ἐπεσκεμμένοι, πέντε καὶ τεσσαράκοντα χιλιάδες καὶ ἑξακόσιοι καὶ πεντήκοντα. πάντες οἱ ἐπεσκεμμένοι τῆς παρεμβολῆς ῥουβὴν, ἑκατὸν πεντήκοντα μία χιλιάδες καὶ τετρακόσιοι καὶ πεντήκοντα, σὺν δυνάμει αὐτῶν δεύτεροι ἐξαροῦσι. καὶ ἀρθήσεται ἡ σκηνὴ τοῦ μαρτυρίου, καὶ ἡ παρεμβολὴ τῶν λευιτῶν μέσον τῶν παρεμβολῶν. ὡς καὶ παρεμβαλοῦσιν, οὕτω καὶ ἐξαροῦσιν ἕκαστος ἐχόμενος καθ' ἡγεμονίας. τάγμα παρεμβολῆς ἐφραὶμ παρὰ θάλασσαν σὺν δυνάμει αὐτῶν, καὶ ὁ ἄρχων τῶν υἱῶν ἐφραὶμ, ἐλισαμὰ υἱὸς ἐμιούδ. δύναμις αὐτοῦ οἱ ἐπεσκεμμένοι, τεσσαράκοντα χιλιάδες καὶ πεντακόσιοι. καὶ οἱ παρεμβάλλοντες ἐχόμενοι φυλῆς μανασσῆ, καὶ ὁ ἄρχων τῶν υἱῶν μανασσῆ, γαμαλιὴλ υἱὸς φαδασσούρ. δύναμις αὐτοῦ οἱ ἐπεσκεμμένοι, δύο καὶ τριάκοντα χιλιάδες καὶ διακόσιοι. καὶ οἱ παρεμβάλλοντες ἐχόμενοι φυλῆς βενιαμὶν, καὶ ὁ ἄρχων τῶν υἱῶν βενιαμὶν, ἀβιδὰν υἱὸς γαδεωνί. δύναμις αὐτοῦ οἱ ἐπεσκεμμένοι, πέντε καὶ τριάκοντα χιλιάδες καὶ τετρακόσιοι. πάντες οἱ ἐπεσκεμμένοι τῆς παρεμβολῆς ἐφραὶμ, ἑκατὸν χιλιάδες καὶ ὀκτακισχίλιοι καὶ ἑκατὸν, σὺν δυνάμει αὐτῶν τρίτοι ἐξαροῦσι. τάγμα παρεμβολῆς δὰν πρὸς βοῤῥᾶν σὺν δυνάμει αὐτῶν, καὶ ὁ ἄρχων τῶν υἱῶν δὰν, ἀχιέζερ υἱὸς ἀμισαδαί. δύναμις αὐτοῦ οἱ ἐπεσκεμμένοι, δύο καὶ ἑξήκοντα χιλιάδες καὶ ἑπτακόσιοι. καὶ οἱ παρεμβάλλοντες ἐχόμενοι αὐτοῦ φυλὴ ἀσὴρ, καὶ ὁ ἄρχων τῶν υἱῶν ἀσὴρ, φαγεὴλ υἱὸς ἐχράν. δύναμις αὐτοῦ οἱ ἐπεσκεμμένοι, μία καὶ τεσσαράκοντα χιλιάδες καὶ πεντακόσιοι. καὶ οἱ παρεμβάλλοντες ἐχόμενοι φυλῆς νεφθαλὶ, καὶ ὁ ἄρχων τῶν υἱῶν νεφθαλὶ, ἀχιρὲ υἱὸς αἰνάν. δύναμις αὐτοῦ οἱ ἐπεσκεμμένοι, τρεῖς καὶ πεντήκοντα χιλιάδες καὶ τετρακόσιοι. πάντες οἱ ἐπεσκεμμένοι τῆς παρεμβολῆς δὰν, ἑκατὸν καὶ πεντηκονταεπτὰ χιλιάδες καὶ ἑξακόσιοι, ἔσχατοι ἐξαροῦσι κατὰ τάγμα αὐτῶν. αὕτη ἡ ἐπίσκεψις τῶν υἱῶν ἰσραὴλ κατ' οἴκους πατριῶν αὐτῶν. πᾶσα ἡ ἐπίσκεψις τῶν παρεμβολῶν σὺν ταῖς δυνάμεσιν

μασιν αὐτῶν, ἑξακόσιαι χιλιάδες καὶ τρισχίλιοι πεντακόσιοι πεντήκοντα. οἱ δὲ λευῖται οὐ συνεπεσκέπησαν ἐν αὐτοῖς, καθὰ ἐνετείλατο κύριος τῷ μωυσῇ. καὶ ἐποίησαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ πάντα ὅσα συνέταξε κύριος τῷ μωυσῇ, οὕτω παρενέβαλον κατὰ τάγμα αὐτῶν, καὶ οὕτως ἐξῆρον ἕκαστος ἐχόμενοι κατὰ δήμους αὐτῶν, κατ᾽ οἴκους πατριῶν αὐτῶν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ. γʹ. 3.

Καὶ αὗται αἱ γενέσεις ἀαρὼν καὶ μωυσῆ, ἐν ᾗ ἡμέρᾳ ἐλάλησε κύριος τῷ μωυσῇ ἐν ὄρει σινᾶ. καὶ ταῦτα τὰ ὀνόματα τῶν υἱῶν ἀαρών. πρωτότοκος ναδάβ, καὶ ἀβιούδ, ἐλεάζαρ, καὶ ἰθάμαρ. ταῦτα τὰ ὀνόματα τῶν υἱῶν ἀαρών, οἱ ἱερεῖς οἱ ἠλειμμένοι, οὓς ἐτελείωσαν τὰς χεῖρας αὐτῶν ἱερατεύειν. καὶ ἐτελεύτησε ναδὰβ καὶ ἀβιοὺδ ἔναντι κυρίου, προσφερόντων αὐτῶν πῦρ ἀλλότριον ἔναντι κυρίου ἐν τῇ ἐρήμῳ σινᾶ, καὶ παιδία οὐκ ἦν αὐτοῖς. καὶ ἱεράτευσεν ἐλεάζαρ καὶ ἰθάμαρ μετὰ ἀαρὼν τοῦ πατρὸς αὐτῶν. καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων. λάβε τὴν φυλὴν λευὶ, καὶ στήσεις αὐτοὺς ἐναντίον ἀαρὼν τοῦ ἱερέως, καὶ λειτουργήσουσιν αὐτῷ, καὶ φυλάξουσι τὰς φυλακὰς αὐτοῦ, καὶ τὰς φυλακὰς τῶν υἱῶν ἰσραὴλ ἔναντι τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, ἐργάζεσθαι τὰ ἔργα τῆς σκηνῆς. καὶ φυλάξουσι πάντα τὰ σκεύη τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, καὶ τὰς φυλακὰς τῶν υἱῶν ἰσραὴλ κατὰ πάντα τὰ ἔργα τῆς σκηνῆς. καὶ δώσεις τοὺς λευίτας ἀαρὼν, καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ τοῖς ἱερεῦσι. δεδομένοι δόμα οὗτοί μοι εἰσὶν ἀπὸ τῶν υἱῶν ἰσραήλ. καὶ ἀαρὼν καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ καταστήσεις ἐπὶ τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. καὶ φυλάξουσι τὴν ἱερατείαν αὐτῶν, καὶ πάντα τὰ κατὰ τὸν βωμὸν, καὶ ἔσω τοῦ καταπετάσματος. καὶ ὁ ἀλλογενὴς ὁ ἁπτόμενος, ἀποθανεῖται. καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων. καὶ ἰδοὺ ἐγὼ εἴληφα τοὺς λευίτας ἐκ μέσου τῶν υἱῶν ἰσραὴλ ἀντὶ παντὸς πρωτοτόκου διανοίγοντος μήτραν παρὰ τῶν υἱῶν ἰσραήλ. λύτρα αὐτῶν ἔσονται, καὶ ἔσονται ἐμοὶ οἱ λευῖται. ἐμοὶ γὰρ πᾶν πρωτότοκον. ἐν ᾗ ἡμέρᾳ ἐπάταξα πᾶν πρωτότοκον ἐν γῇ αἰγύπτου, ἡγίασα ἐμοὶ πᾶν πρωτότοκον ἐν ἰσραήλ. ἀπὸ ἀνθρώπου ἕως κτήνους ἐμοὶ ἔσονται. ἐγὼ κύριος. καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν ἐν τῇ ἐρήμῳ σινᾶ, λέγων. ἐπίσκεψαι τοὺς υἱοὺς λευὶ κατ᾽ οἴκους πατριῶν αὐτῶν, κατὰ δήμους αὐτῶν. πᾶν ἀρσενικὸν ἀπὸ μηνιαίου καὶ ἐπάνω, ἐπισκέψασθε αὐτούς. καὶ ἐπεσκέψαντο αὐτοὺς μωυσῆς καὶ ἀαρὼν διὰ φωνῆς κυρίου, ὃν τρόπον συνέταξεν αὐτοῖς κύριος. καὶ ἦσαν οὗτοι οἱ υἱοὶ λευὶ ἐξ ὀνομάτων αὐτῶν. γεδσὼν, καὰθ, καὶ μεραρί. καὶ ταῦτα τὰ ὀνόματα τῶν υἱῶν γεδσὼν, κατὰ δήμους αὐτῶν. λοβενὶ καὶ σεμεΐ. καὶ υἱοὶ καὰθ κατὰ δήμους αὐτῶν. ἀμρὰμ καὶ ἰσαάρ, χεβρὼν καὶ ὀζιήλ. καὶ υἱοὶ μεραρὶ κατὰ δήμους αὐτῶν. μοολὶ, καὶ μουσί. οὗτοί εἰσι δῆμοι τῶν λευιτῶν κατ᾽ οἴκους πατριῶν αὐτῶν. τῷ γεδσὼν δῆμος τοῦ λοβενὶ, καὶ δῆμος τοῦ σεμεΐ. οὗτοι δῆμοι τοῦ γεδσών. ἡ ἐπίσκεψις αὐτῶν κατὰ ἀριθμὸν παντὸς ἀρσενικοῦ ἀπὸ μηνιαίου καὶ ἐπάνω ἡ ἐπίσκεψις αὐτῶν, ἑπτακισχίλιοι καὶ πεντακόσιοι. καὶ οἱ υἱοὶ γεδσὼν ὀπίσω τῆς σκηνῆς παρεμβαλοῦσι παρὰ θάλασσαν. καὶ ὁ ἄρχων οἴκου πατριᾶς τοῦ δήμου τοῦ γεδσὼν, ἐλισὰφ υἱὸς δαήλ. καὶ ἡ φυλακὴ υἱῶν γεδσὼν ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου, ἡ σκηνὴ καὶ τὸ κάλυμμα, καὶ τὸ κατακάλυμμα τῆς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, καὶ τὰ ἱστία τῆς αὐλῆς, καὶ τὸ καταπέτασμα τῆς πύλης τῆς αὐλῆς τῆς οὔσης ἐπὶ τῆς σκηνῆς, καὶ τὰ κατάλοιπα πάντων τῶν ἔργων αὐτοῦ. τῷ καὰθ δῆμος ὁ ἀμρὰμ εἷς, καὶ δῆμος ὁ ἰσσαὰρ εἷς, καὶ δῆμος ὁ χεβρὼν εἷς, καὶ δῆμος ὁ ὀζιὴλ εἷς. οὗτοί εἰσιν οἱ δῆμοι τοῦ καὰθ, κατὰ ἀριθμόν. πᾶν ἀρσενικὸν ἀπὸ μηνιαίου καὶ ἐπάνω, ὀκτακισχίλιοι καὶ ἑξακόσιοι, φυλάσσοντες τὰς φυλακὰς τῶν ἁγίων. οἱ δῆμοι τῶν υἱῶν καὰθ παρεμβαλοῦσιν ἐκ πλαγίων τῆς σκηνῆς κατὰ λίβα. καὶ ὁ ἄρχων οἴκου πατριῶν τῶν δήμων τοῦ καὰθ ἐλισαφὰν, υἱὸς ὀζιήλ. καὶ ἡ φυλακὴ αὐτῶν ἡ κιβωτὸς, καὶ ἡ τράπεζα, καὶ ἡ λυχνία, καὶ τὰ θυσιαστήρια, καὶ τὰ σκεύη τοῦ ἁγίου ὅσα λειτουργοῦσιν ἐν αὐτοῖς, καὶ τὸ κατακάλυμμα, καὶ πάντα τὰ ἔργα αὐτῶν. καὶ ὁ ἄρχων ἐπὶ τῶν ἀρχόντων τῶν λευιτῶν ἐλεάζαρ ὁ υἱὸς ἀαρὼν τοῦ ἱερέως, καθεσταμένος φυλάσσειν τὰς φυλακὰς τῶν ἁγίων. τῷ μεραρὶ δῆμος ὁ μοολὶ, καὶ δῆμος ὁ μουσί. οὗτοί εἰσι δῆμοι τοῦ μεραρί. ἡ ἐπίσκεψις αὐτῶν κατὰ ἀριθμὸν, πᾶν ἀρσενικὸν ἀπὸ μηνιαίου καὶ ἐπάνω, ἑξακισχίλιοι καὶ πεντήκοντα. καὶ ὁ ἄρχων οἴκου πατριῶν τοῦ δήμου τοῦ μεραρὶ, σουριὴλ υἱὸς ἀβιχαὶλ, ἐκ πλαγίων τῆς σκηνῆς παρεμβαλοῦσι πρὸς βορρᾶν. ἡ ἐπίσκεψις τῆς φυλακῆς υἱῶν μεραρὶ, τὰς κεφαλίδας τῆς σκηνῆς, καὶ τοὺς μοχλοὺς αὐτῆς, καὶ τοὺς στύλους αὐτῆς, καὶ τὰς βάσεις αὐτῆς, καὶ πάντα τὰ σκεύη αὐτῶν, καὶ τὰ ἔργα αὐτῶν, καὶ τοὺς στύλους τῆς αὐλῆς κύκλῳ, καὶ τὰς βάσεις αὐτῶν, καὶ τοὺς πασσάλους, καὶ τοὺς κάλους αὐτῶν. οἱ παρεμβάλλοντες κατὰ πρόσωπον τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου ἀπὸ ἀνατολῆς, μωυσῆς καὶ ἀαρὼν καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ, φυλάσσοντες τὰς φυλακὰς τοῦ ἁγίου εἰς τὰς φυλακὰς τῶν υἱῶν ἰσραήλ. καὶ ὁ ἀλλογενὴς ὁ ἁπτόμενος, ἀποθανεῖται. πᾶσα ἡ ἐπίσκεψις τῶν λευιτῶν, οὓς ἐπεσκέψατο μωυσῆς καὶ ἀαρὼν διὰ φωνῆς κυρίου κατὰ δήμους αὐτῶν, πᾶν ἀρσενικὸν ἀπὸ μηνιαίου καὶ ἐπάνω, δύο καὶ εἴκοσι χιλιάδες. καὶ εἶπε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων. ἐπίσκεψαι πᾶν πρωτότοκον ἄρσεν τῶν υἱῶν ἰσραὴλ ἀπὸ μηνιαίου καὶ ἐπάνω. καὶ λάβετε τὸν ἀριθμὸν ἐξ ὀνόματος. καὶ λήψῃ τοὺς λευίτας ἐμοὶ, ἐγὼ κύριος, ἀντὶ πάντων τῶν πρωτοτόκων τῶν υἱῶν ἰσραὴλ, καὶ τὰ κτήνη τῶν λευιτῶν ἀντὶ πάντων τῶν πρωτοτόκων ἐν τοῖς κτήνεσι τῶν υἱῶν ἰσραήλ. καὶ ἐπεσκέψατο μωυσῆς ὃν τρόπον ἐνετείλατο κύριος πᾶν πρωτότοκον ἐν τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ. καὶ ἐγένοντο πάντα τὰ πρωτότοκα τὰ ἀρ-

στενικὰ κατ' ἀριθμὸν ἐξ ὀνόματος ἀπὸ μηνιαίου καὶ ἐπάνω ἐκ τῆς ἐπισκέψεως αὐτῶν, δύο καὶ εἴκοσι χιλιάδες καὶ τρεῖς καὶ ἑβδομήκοντα καὶ διακόσιοι. καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων. λάβε τοὺς λευΐτας ἀντὶ πάντων τῶν πρωτοτόκων υἱῶν ἰσραήλ, καὶ τὰ κτήνη τῶν λευιτῶν ἀντὶ τῶν κτηνῶν αὐτῶν, καὶ ἔσονται ἐμοὶ οἱ λευῖται. ἐγὼ κύριος. καὶ τὰ λύτρα τριῶν καὶ ἑβδομήκοντα καὶ διακοσίων οἱ πλεονάζοντες παρὰ τοὺς λευΐτας ἀπὸ τῶν πρωτοτόκων τῶν υἱῶν ἰσραήλ. καὶ λήψῃ πέντε σίκλους κατὰ κεφαλήν, κατὰ τὸ δίδραχμον τὸ ἅγιον λήψῃ, εἴκοσι ὀβολοὺς τοῦ σίκλου. καὶ δώσεις τὸ ἀργύριον ἀαρὼν καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ, λύτρα τῶν πλεοναζόντων ἐν αὐτοῖς. καὶ ἔλαβε μωυσῆς τὸ ἀργύριον τὰ λύτρα τῶν πλεοναζόντων εἰς τὴν ἐκλύτρωσιν τῶν λευιτῶν παρὰ τῶν πρωτοτόκων τῶν υἱῶν ἰσραὴλ ἔλαβε τὸ ἀργύριον, χιλίους τριακοσίους ἑξηκονταπέντε σίκλους, κατὰ τὸν σίκλον τὸν ἅγιον. καὶ ἔδωκε μωυσῆς τὰ λύτρα τῶν πλεοναζόντων ἀαρὼν καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ, διὰ φωνῆς κυρίου, ὃν τρόπον συνέταξε κύριος τῷ μωυσῇ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ΄. 4.

Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν καὶ ἀαρών, λέγων. λάβε τὸ κεφάλαιον τῶν υἱῶν καὰθ ἐκ μέσου υἱῶν λευὶ, κατὰ δήμους αὐτῶν, κατ' οἴκους πατριῶν αὐτῶν, ἀπὸ εἴκοσι καὶ πέντε ἐτῶν καὶ ἐπάνω ἕως πεντήκοντα ἐτῶν, πᾶς ὁ εἰσπορευόμενος λειτουργεῖν ποιῆσαι πάντα τὰ ἔργα ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου. [α] καὶ ταῦτα τὰ ἔργα τῶν υἱῶν καὰθ ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου. ἅγιον τῶν ἁγίων. καὶ εἰσελεύσεται ἀαρὼν καὶ υἱοὶ αὐτοῦ, ὅταν ἐξαίρῃ ἡ παρεμβολή, καὶ καθελοῦσι τὸ καταπέτασμα τὸ συσκιάζον, καὶ κατακαλύψουσιν ἐν αὐτῷ τὴν κιβωτὸν τοῦ μαρτυρίου. καὶ ἐπιθήσουσιν ἐπ' αὐτὸ κατακάλυμμα δέρμα ὑακίνθινον, καὶ ἐπιβαλοῦσιν ἐπ' αὐτὴν ἱμάτιον ὅλον ὑακίνθινον ἄνωθεν, καὶ διεμβαλοῦσι τοὺς ἀναφορεῖς. καὶ ἐπὶ τὴν τράπεζαν τὴν προκειμένην ἐπιβαλοῦσιν ἐπ' αὐτὴν ἱμάτιον ὁλοπόρφυρον, καὶ τὰ τρυβλία, καὶ τὰς θυΐσκας, καὶ τοὺς κυάθους, καὶ τὰ σπονδεῖα ἐν οἷς σπένδει, καὶ οἱ ἄρτοι οἱ διαπαντὸς ἐπ' αὐτῆς ἔσονται. καὶ ἐπιβαλοῦσιν ἐπ' αὐτὴν ἱμάτιον κόκκινον, καὶ καλύψουσιν αὐτὴν καλύμματι δερματίνῳ ὑακινθίνῳ, [β] καὶ διεμβαλοῦσι δι' αὐτῆς τοὺς ἀναφορεῖς. καὶ λήψονται ἱμάτιον ὑακίνθινον, καὶ καλύψουσι τὴν λυχνίαν τὴν φωτίζουσαν, καὶ τοὺς λύχνους αὐτῆς, καὶ τὰς λαβίδας αὐτῆς, καὶ τὰς ἐπαρυστρίδας αὐτῆς, καὶ πάντα τὰ ἀγγεῖα τοῦ ἐλαίου οἷς λειτουργοῦσιν ἐν αὐτοῖς. καὶ ἐμβαλοῦσιν αὐτὴν, καὶ πάντα τὰ σκεύη αὐτῆς, εἰς κάλυμμα δερμάτινον ὑακίνθινον, καὶ ἐπιθήσουσιν αὐτὴν ἐπ' ἀναφορέων. καὶ ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον τὸ χρυσοῦν ἐπικαλύψουσιν ἱμάτιον ὑακίνθινον, καὶ καλύψουσιν αὐτὸ καλύμματι δερματίνῳ ὑακινθίνῳ, καὶ διεμβαλοῦσι τοὺς ἀναφορεῖς αὐτοῦ. καὶ λήψονται

A πάντα τὰ σκεύη τὰ λειτουργικὰ ὅσα λειτουργοῦσιν ἐν αὐτοῖς ἐν τοῖς ἁγίοις. καὶ ἐμβαλοῦσιν εἰς ἱμάτιον ὑακίνθινον, καὶ καλύψουσιν αὐτὰ καλύμματι δερματίνῳ ὑακινθίνῳ, καὶ ἐπιθήσουσιν ἐπὶ ἀναφορεῖς. καὶ τὸν καλυπτῆρα ἐπιθήσει ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον, καὶ ἐπικαλύψουσιν ἐπ' αὐτὸ ἱμάτιον ὁλοπόρφυρον. καὶ ἐπιθήσουσιν ἐπ' αὐτὸ πάντα τὰ σκεύη ὅσοις λειτουργοῦσιν ἐπ' αὐτὸ ἐν αὐτοῖς, καὶ τὰ πυρεῖα, καὶ τὰς κρεάγρας, καὶ τὰς φιάλας, καὶ τὸν καλυπτῆρα, καὶ πάντα τὰ σκεύη τοῦ θυσιαστηρίου. καὶ ἐπιβαλοῦσιν ἐπ' αὐτὸ κάλυμμα δερμάτινον ὑακίνθινον, καὶ διεμβαλοῦσι τοὺς ἀναφορεῖς αὐτοῦ. B [c] καὶ λήψονται ἱμάτιον πορφυροῦν, καὶ συγκαλύψουσι τὸν λουτῆρα καὶ τὴν βάσιν αὐτοῦ, καὶ ἐμβαλοῦσιν αὐτὸ εἰς κάλυμμα δερμάτινον ὑακίνθινον, καὶ ἐπιθήσουσιν ἐπὶ ἀναφορεῖς. καὶ συντελέσουσιν ἀαρὼν καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ, καλύπτοντες τὰ ἅγια, καὶ πάντα τὰ σκεύη τὰ ἅγια, ἐν τῷ ἐξαίρειν τὴν παρεμβολήν. καὶ μετὰ ταῦτα εἰσελεύσονται υἱοὶ καὰθ αἴρειν, καὶ οὐχ ἅψονται τῶν ἁγίων, ἵνα μὴ ἀποθάνωσι. ταῦτα ἀροῦσιν οἱ υἱοὶ καὰθ ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου. ἐπίσκοπος ἐλεάζαρ υἱὸς ἀαρὼν τοῦ ἱερέως, τὸ ἔλαιον τοῦ φωτὸς, καὶ τὸ θυμίαμα τῆς συνΓ θέσεως, καὶ ἡ θυσία ἡ καθ' ἡμέραν, καὶ τὸ ἔλαιον τῆς χρίσεως, ἡ ἐπισκοπὴ ὅλης τῆς σκηνῆς, καὶ ὅσα ἐστὶν ἐν αὐτῇ ἐν τῷ ἁγίῳ, ἐν πᾶσι τοῖς ἔργοις. καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν καὶ ἀαρὼν, λέγων. μὴ ὀλοθρεύσητε τῆς φυλῆς τὸν δῆμον τὸν καὰθ ἐκ μέσου τῶν λευιτῶν. τοῦτο ποιήσατε αὐτοῖς, καὶ ζήσονται καὶ οὐ μὴ ἀποθάνωσι, προσπορευομένων αὐτῶν πρὸς τὰ ἅγια τῶν ἁγίων. ἀαρὼν καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ προσπορευέσθωσαν, καὶ καταστήσουσιν αὐτοὺς ἕκαστον κατὰ τὴν ἀναφορὰν αὐτοῦ, καὶ οὐ μὴ εἰσέλθωσιν ἰδεῖν ἐξάπινα τὰ ἅγια, καὶ ἀποθανοῦνται. καὶ ἐλάλησε Δ κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων. λάβε τὴν ἀρχὴν τῶν υἱῶν γεδσὼν, καὶ τούτους κατ' οἴκους πατριῶν αὐτῶν, κατὰ δήμους αὐτῶν, ἀπὸ πέντε καὶ εἰκοσαετοῦς καὶ ἐπάνω ἕως πεντηκονταετοῦς ἐπίσκεψαι αὐτοὺς, πᾶς ὁ εἰσπορευόμενος λειτουργεῖν, ποιεῖν τὰ ἔργα αὐτοῦ ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου. αὕτη ἡ λειτουργία τοῦ δήμου τοῦ γεδσὼν, λειτουργεῖν καὶ αἴρειν. καὶ ἀρεῖ τὰς δέρρεις τῆς σκηνῆς, καὶ τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου, καὶ τὸ κάλυμμα αὐτῆς, [γ] καὶ τὸ κατακάλυμμα τὸ ὑακίνθινον τὸ ὂν ἐπ' αὐτῆς ἄνωθεν, [δ] καὶ τὸ κάλυμμα τῆς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. καὶ Ε τὰ ἱστία τῆς αὐλῆς, ὅσα ἐπὶ τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, καὶ τὰ περισσὰ καὶ πάντα τὰ σκεύη τὰ λειτουργικὰ ὅσα λειτουργοῦσιν ἐν αὐτοῖς ποιήσουσι. κατὰ στόμα ἀαρὼν καὶ τῶν υἱῶν αὐτοῦ ἔσται ἡ λειτουργία τῶν υἱῶν γεδσὼν κατὰ πάσας τὰς λειτουργίας αὐτῶν, καὶ κατὰ πάντα τὰ ἔργα αὐτῶν. καὶ ἐπίσκεψαι αὐτοὺς ἐξ ὀνόματος πάντα τὰ ἀρτὰ ὑπ' αὐτῶν. αὕτη ἡ λειτουργία τῶν υἱῶν γεδσὼν ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου, καὶ ἡ φυλακὴ αὐτῶν ἐν χειρὶ ἰθάμαρ τοῦ υἱοῦ ἀαρὼν τοῦ ἱερέως. οἱ υἱοὶ μεραρὶ κατὰ δήμους αὐτῶν, κατ' οἴκους πατριῶν αὐτῶν ἐπισκέψασθε αὐτούς,

ἀπὸ

ἀπὸ πέντε καὶ εἰκοσαετοῦς καὶ ἐπάνω ἕως πεντηκονταετοῦς ἐπισκέψασθε αὐτούς, πᾶς ὁ εἰσπορευόμενος λειτουργεῖν τὰ ἔργα τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. καὶ ταῦτα τὰ φυλάγματα τῶν αἰρομένων ὑπ᾽ αὐτῶν κατὰ πάντα τὰ ἔργα αὐτῶν ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου, τὰς κεφαλίδας τῆς σκηνῆς, καὶ τοὺς μοχλούς, καὶ τοὺς στύλους αὐτῆς, καὶ τὰς βάσεις αὐτῆς, καὶ τὸ κατακάλυμμα, καὶ αἱ βάσεις αὐτῶν, καὶ οἱ στύλοι αὐτῶν, καὶ τὸ κατακάλυμμα τῆς θύρας τῆς σκηνῆς, καὶ τοὺς στύλους τῆς αὐλῆς κύκλῳ, καὶ αἱ βάσεις αὐτῶν, καὶ τοὺς στύλους τοῦ καταπετάσματος τῆς πύλης τῆς αὐλῆς, καὶ τὰς βάσεις αὐτῶν, καὶ τοὺς πασσάλους αὐτῶν, καὶ τοὺς κάλους αὐτῶν, καὶ πάντα τὰ σκεύη αὐτῶν, καὶ πάντα τὰ λειτουργήματα αὐτῶν, ἐξ ὀνομάτων ἐπισκέψασθε αὐτούς, καὶ πάντα τὰ σκεύη τῆς φυλακῆς τῶν αἰρομένων ὑπ᾽ αὐτῶν. αὕτη ἡ λειτουργία δήμου υἱῶν μεραρὶ ἐν πᾶσι τοῖς ἔργοις αὐτῶν ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου ἐν χειρὶ ἰθάμαρ τοῦ υἱοῦ ἀαρὼν τοῦ ἱερέως. καὶ ἐπεσκέψατο μωυσῆς καὶ ἀαρὼν καὶ οἱ ἄρχοντες ἰσραὴλ τοὺς υἱοὺς καὰθ κατὰ δήμους αὐτῶν, κατ᾽ οἴκους πατριῶν αὐτῶν, ἀπὸ πέντε καὶ εἰκοσαετοῦς καὶ ἐπάνω ἕως πεντηκονταετοῦς, πᾶς ὁ εἰσπορευόμενος λειτουργεῖν καὶ ποιεῖν ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου. καὶ ἐγένετο ἡ ἐπίσκεψις αὐτῶν κατὰ δήμους αὐτῶν, δισχίλιοι ἑπτακόσιοι πεντήκοντα. αὕτη ἡ ἐπίσκεψις δήμου καὰθ, πᾶς ὁ λειτουργῶν ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου, καθὰ ἐπεσκέψατο μωυσῆς καὶ ἀαρὼν διὰ φωνῆς κυρίου, ἐν χειρὶ μωυσῆ. καὶ ἐπεσκέπησαν υἱοὶ γεδσῶν κατὰ δήμους αὐτῶν, κατ᾽ οἴκους πατριῶν αὐτῶν, ἀπὸ πέντε καὶ εἰκοσαετοῦς καὶ ἐπάνω ἕως πεντηκονταετοῦς, πᾶς ὁ εἰσπορευόμενος λειτουργεῖν καὶ ποιεῖν τὰ ἔργα ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου. καὶ ἐγένετο ἡ ἐπίσκεψις αὐτῶν κατὰ δήμους αὐτῶν, κατ᾽ οἴκους πατριῶν αὐτῶν, δισχίλιοι ἑξακόσιοι τριάκοντα. αὕτη ἡ ἐπίσκεψις δήμου υἱῶν γεδσῶν, πᾶς ὁ λειτουργῶν ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου, οὓς ἐπεσκέψατο μωυσῆς καὶ ἀαρὼν διὰ φωνῆς κυρίου, ἐν χειρὶ μωυσῆ. ἐπεσκέπησαν δὲ καὶ δῆμος υἱῶν μεραρὶ κατὰ δήμους αὐτῶν, κατ᾽ οἴκους πατριῶν αὐτῶν, ἀπὸ πέντε καὶ εἰκοσαετοῦς καὶ ἐπάνω ἕως πεντηκονταετοῦς, πᾶς ὁ εἰσπορευόμενος λειτουργεῖν πρὸς τὰ ἔργα τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. καὶ ἐγενήθη ἡ ἐπίσκεψις αὐτῶν κατὰ δήμους αὐτῶν, κατ᾽ οἴκους πατριῶν αὐτῶν, τρισχίλιοι καὶ διακόσιοι. αὕτη ἡ ἐπίσκεψις δήμου υἱῶν μεραρὶ, οὓς ἐπεσκέψατο μωυσῆς καὶ ἀαρὼν διὰ φωνῆς κυρίου, ἐν χειρὶ μωυσῆ. πάντες οἱ ἐπεσκεμμένοι, οὓς ἐπεσκέψατο μωυσῆς καὶ ἀαρὼν καὶ οἱ ἄρχοντες ἰσραὴλ τοὺς λευίτας, κατὰ δήμους καὶ κατ᾽ οἴκους πατριῶν αὐτῶν, ἀπὸ πέντε καὶ εἰκοσαετοῦς καὶ ἐπάνω ἕως πεντηκονταετοῦς, πᾶς ὁ εἰσπορευόμενος πρὸς τὸ ἔργον τῶν ἔργων, καὶ τὰ ἔργα τὰ αἰρόμενα ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου. καὶ ἐγενήθησαν οἱ ἐπισκεπέντες, ὀκτακισχίλιοι πεντακόσιοι ὀγδοήκοντα. διὰ φωνῆς κυρίου ἐπεσκέψατο αὐτοὺς ἐν χειρὶ μωυσῆ ἄνδρα κατὰ ἄνδρα ἐπὶ τῶν ἔργων αὐτῶν, καὶ ἐπὶ ὧν αἴρουσιν αὐτοί. καὶ ἐπεσκέπησαν, ὃν τρόπον συνέταξε κύριος τῷ μωυσῇ.

α Καὶ ταῦτα τὰ ἔργα τῶν υἱῶν καὰθ ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου] Ita L.V.& Cyrillus ἐν τῷ περὶ τῆς ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ προσκυνήσεως. AA.LL.habent, καὶ ταῦτα τὰ ἔργα τῶν υἱῶν καὰθ ἐκ μέσου υἱῶν λευὶ κατὰ δήμους αὐτῶν, κατ᾽ οἴκους πατριῶν αὐτῶν ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου. β [Καὶ διεμβαλοῦσι δι᾽ αὐτῆς τοὺς ἀναφορεῖς] Ita L. V. & ita Cyrillus in lib. περὶ τῆς ἐν πνεύματι &c. In alijs est, καὶ διεμβαλοῦσι τοὺς ἀναφορεῖς αὐτῆς. γ [Καὶ τὸ κατακάλυμμα τὸ ὑακίνθινον] Schol. καὶ δέρματα ὑακίνθινα. δ [Καὶ τὸ κάλυμμα τῆς θύρας] Schol. τὸ σμαραγδινόν, ἐπίσπαστρον. quæ vox in aliquot vulgatas editiones irrepsit.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε'. 5.

ΚΑὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων. πρόσταξον τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ, καὶ ἐξαποστειλάτωσαν ἐκ τῆς παρεμβολῆς πάντα λεπρὸν, καὶ πάντα γονορρυῆ, καὶ πάντα ἀκάθαρτον ἐπὶ ψυχῇ, ἀπὸ ἀρσενικοῦ ἕως θηλυκοῦ, ἐξαποστείλατε ἔξω τῆς παρεμβολῆς, καὶ οὐ μὴ μιανοῦσι τὰς παρεμβολὰς αὐτῶν, ἐν οἷς ἐγὼ καταγίνομαι ἐν αὐτοῖς. καὶ ἐποίησαν οὕτως οἱ υἱοὶ ἰσραήλ. καὶ ἐξαπέστειλαν αὐτοὺς ἔξω τῆς παρεμβολῆς. καθὰ ἐλάλησε κύριος μωυσῇ, οὕτως ἐποίησαν οἱ υἱοὶ ἰσραήλ. καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων. λάλησον τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ, λέγων. ἀνὴρ ἢ γυνὴ, ὅστις ἂν ποιήσῃ ἀπὸ πασῶν τῶν ἁμαρτιῶν τῶν ἀνθρωπίνων, καὶ παριδὼν παρίδῃ καὶ πλημμελήσῃ ἡ ψυχὴ ἐκείνη, ἐξαγορεύσει τὴν ἁμαρτίαν, ἣν ἐποίησε, καὶ ἀποδώσει τὴν πλημμέλειαν. τὸ κεφάλαιον, καὶ τὸ ἐπίπεμπτον αὐτοῦ προσθήσει ἐπ᾽ αὐτὸ, καὶ ἀποδώσει τίνι ἐπλημμέλησεν αὐτῷ. ἐὰν δὲ μὴ ᾖ τῷ ἀνθρώπῳ ὁ ἀγχιστεύων ὥστε ἀποδοῦναι αὐτῷ τὸ πλημμέλημα πρὸς αὐτὸν, τὸ πλημμέλημα τὸ ἀποδιδόμενον κυρίῳ, τῷ ἱερεῖ ἔσται, πλὴν τοῦ κριοῦ τοῦ ἱλασμοῦ, δι᾽ οὗ ἐξιλάσεται ἐν αὐτῷ περὶ αὐτοῦ. καὶ πᾶσα ἀπαρχὴ κατὰ πάντα τὰ ἁγιαζόμενα ἐν υἱοῖς ἰσραὴλ, ὅσα ἐὰν προσφέρωσι κυρίῳ, τῷ ἱερεῖ αὐτῷ ἔσται, καὶ ἑκάστου τὰ ἡγιασμένα αὐτοῦ ἔσται. καὶ ἀνὴρ, ὃς ἂν δῷ τῷ ἱερεῖ, αὐτῷ ἔσται. καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων. λάλησον τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς. ἀνδρὸς ἀνδρὸς ἐὰν παραβῇ ἡ γυνὴ αὐτοῦ, καὶ ὑπεριδοῦσα παρίδῃ αὐτὸν, καὶ κοιμηθῇ τις μετ᾽ αὐτῆς κοίτην σπέρματος, καὶ λάθῃ ἐξ ὀφθαλμῶν τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς, καὶ κρύψῃ, αὐτὴ δὲ ᾖ μεμιασμένη, καὶ μάρτυς μὴ ἦν μετ᾽ αὐτῆς, καὶ αὐτὴ μὴ ᾖ συνειλημμένη, καὶ ἐπέλθῃ αὐτῷ πνεῦμα ζηλώσεως, καὶ ζηλώσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, αὐτὴ δὲ μεμίανται, ἢ ἐπέλθῃ αὐτῷ πνεῦμα ζηλώσεως, καὶ ζηλώσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, αὐτὴ δὲ μὴ ᾖ μεμιασμένη, καὶ ἄξει ὁ ἄνθρωπος τὴν γυναῖκα αὐτοῦ πρὸς τὸν ἱερέα, καὶ προσοίσει τὸ δῶρον περὶ αὐτῆς, τὸ δέκατον τοῦ οἰφὶ ἄλευρον κρίθινον, οὐκ ἐπιχεεῖ ἐπ᾽

αὐτὸ ἔλαιον, οὐδὲ ἐπιθήσει ἐπ' αὐτὸ λίβανον. ἔστι γὰρ θυσία ζηλοτυπίας, θυσία μνημοσύνου, ἀναμιμνήσκουσα ἁμαρτίαν. καὶ προσάξει αὐτὴν ὁ ἱερεὺς, καὶ στήσει αὐτὴν ἔναντι κυρίου. καὶ λήψεται ὁ ἱερεὺς ὕδωρ καθαρὸν ζῶν ἐν ἀγγείῳ ὀστρακίνῳ, καὶ τῆς γῆς τῆς οὔσης ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, καὶ λαβὼν ὁ ἱερεὺς ἐμβαλεῖ εἰς τὸ ὕδωρ. καὶ στήσει ὁ ἱερεὺς τὴν γυναῖκα ἔναντι κυρίου, καὶ ἀποκαλύψει τὴν κεφαλὴν τῆς γυναικὸς, καὶ δώσει ἐπὶ τὰς χεῖρας αὐτῆς τὴν θυσίαν τοῦ μνημοσύνου, τὴν θυσίαν τῆς ζηλοτυπίας, ἐν δὲ τῇ χειρὶ τοῦ ἱερέως ἔσται [a] τὸ ὕδωρ τοῦ ἐλεγμοῦ τοῦ ἐπικαταρωμένου τούτου. καὶ ὁρκιεῖ αὐτὴν ὁ ἱερεὺς, καὶ ἐρεῖ τῇ γυναικί. εἰ μὴ κεκοίμηταί τις μετὰ σοῦ, εἰ μὴ παραβέβηκας μιανθῆναι ὑπὸ τὸν ἄνδρα τὸν σεαυτῆς, ἀθῶα ἴσθι ἀπὸ τοῦ ὕδατος τοῦ ἐλεγμοῦ τοῦ ἐπικαταρωμένου τούτου. εἰ δὲ σὺ παραβέβηκας ὕπανδρος οὖσα ἢ μεμίανσαι, καὶ ἔδωκέ τις τὴν κοίτην αὐτοῦ ἐν σοὶ, πλὴν τοῦ ἀνδρός σου, καὶ ὁρκιεῖ ὁ ἱερεὺς τὴν γυναῖκα ἐν τοῖς ὅρκοις τῆς ἀρᾶς ταύτης, καὶ ἐρεῖ ὁ ἱερεὺς τῇ γυναικί. δῴη σε κύριος ἐν ἀρᾷ καὶ ἐνόρκιον ἐν μέσῳ τοῦ λαοῦ σου, ἐν τῷ δοῦναι κύριον τὸν μηρόν σου διαπεπτωκότα, καὶ τὴν κοιλίαν σου πεπρησμένην. καὶ εἰσελεύσεται τὸ ὕδωρ τὸ ἐπικαταρώμενον τοῦτο εἰς τὴν κοιλίαν σου πρῆσαι γαστέρα, καὶ διαπεσεῖν μηρόν σου. καὶ ἐρεῖ ἡ γυνή. γένοιτο γένοιτο. καὶ γράψει ὁ ἱερεὺς τὰς ἀρὰς ταύτας εἰς βιβλίον, καὶ ἐξαλείψει εἰς τὸ ὕδωρ τοῦ ἐλεγμοῦ τοῦ ἐπικαταρωμένου. καὶ ποτιεῖ τὴν γυναῖκα τὸ ὕδωρ τοῦ ἐλεγμοῦ τοῦ ἐπικαταρωμένου. καὶ εἰσελεύσεται εἰς αὐτὴν τὸ ὕδωρ τὸ ἐπικαταρώμενον τοῦ ἐλεγμοῦ. καὶ λήψεται ὁ ἱερεὺς ἐκ χειρὸς τῆς γυναικὸς τὴν θυσίαν τῆς ζηλοτυπίας, καὶ ἐπιθήσει τὴν θυσίαν ἔναντι κυρίου, καὶ προσοίσει αὐτὴν πρὸς τὸ θυσιαστήριον. καὶ δράξεται ὁ ἱερεὺς ἀπὸ τῆς θυσίας τὸ μνημόσυνον αὐτῆς, καὶ ἀνοίσεται αὐτὸ ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον, καὶ μετὰ ταῦτα, ποτιεῖ τὴν γυναῖκα τὸ ὕδωρ. καὶ ἔσται ἐὰν ᾖ μεμιασμένη καὶ λήθῃ λάθῃ τὸν ἄνδρα αὐτῆς, καὶ εἰσελεύσεται εἰς αὐτὴν τὸ ὕδωρ τοῦ ἐλεγμοῦ τὸ ἐπικαταρώμενον, καὶ πρησθήσεται τὴν κοιλίαν, καὶ διαπεσεῖται ὁ μηρὸς αὐτῆς, καὶ ἔσται ἡ γυνὴ εἰς ἀρὰν τῷ λαῷ αὐτῆς. ἐὰν δὲ μὴ μιανθῇ ἡ γυνὴ, καὶ καθαρὰ ᾖ, καὶ ἀθῶα ἔσται καὶ ἐκσπερματιεῖ σπέρμα. οὗτος ὁ νόμος τῆς ζηλοτυπίας, ᾧ ἂν παραβῇ ἡ γυνὴ ὕπανδρος οὖσα, καὶ μιανθῇ. ἢ ἄνθρωπος ὃς ἐὰν ἐπέλθῃ ἐπ' αὐτὸν πνεῦμα ζηλώσεως, καὶ ζηλώσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ στήσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ ἔναντι κυρίου, καὶ ποιήσει αὐτῇ ὁ ἱερεὺς πάντα τὸν νόμον τοῦτον, καὶ ἀθῶος ἔσται ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ ἁμαρτίας. καὶ γυνὴ ἐκείνη λήψεται τὴν ἁμαρτίαν αὐτῆς.

[a] Τὸ ὕδωρ τοῦ ἐλεγμοῦ τοῦ ἐπικαταρωμένου τούτου] Ita L. V. & ita legit Theodoretus εἰς τὰ ἄπορα τῆς θείας γραφῆς. Alij libri habent, τὸ ἐπικαταρώμενον τοῦτο, quam lectionem sequutus est S. Augustinus in Locut. Erit aqua argutionis, quæ maledicitur hæc.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ. ς'. 6

Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων. λάλησον τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς. ἀνὴρ ἢ γυνὴ ὃς ἂν μεγάλως εὔξηται εὐχὴν ἀφαγνίσασθαι ἁγνείαν κυρίῳ, ἀπὸ οἴνου καὶ σίκερα ἁγνισθήσεται. καὶ ὄξος ἐξ οἴνου καὶ ὄξος ἐκ σίκερα οὐ πίεται. καὶ ὅσα κατεργάζεται ἐκ σταφυλῆς οὐ πίεται. καὶ σταφυλὴν πρόσφατον καὶ σταφίδα οὐ φάγεται πάσας τὰς ἡμέρας τῆς εὐχῆς αὐτοῦ. ἀπὸ πάντων ὅσα γίνεται ἐξ ἀμπέλου οἶνον ἀπὸ στεμφύλων ἕως γιγάρτου οὐ φάγεται πάσας τὰς ἡμέρας τοῦ ἁγνισμοῦ. ξυρὸν οὐκ ἐπελεύσεται ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, ἕως ἂν πληρωθῶσιν αἱ ἡμέραι, ὅσας ηὔξατο κυρίῳ. ἅγιος ἔσται τρέφων κόμην τρίχα κεφαλῆς πάσας τὰς ἡμέρας τῆς εὐχῆς κυρίῳ. ἐπὶ πάσῃ ψυχῇ τετελευτηκυίᾳ οὐκ εἰσελεύσεται. ἐπὶ πατρὶ καὶ μητρὶ, καὶ ἐπ' ἀδελφῷ καὶ ἐπ' ἀδελφῇ, οὐ μιανθήσεται ἐπ' αὐτοῖς, ἀποθανόντων αὐτῶν, ὅτι εὐχὴ θεοῦ αὐτοῦ ἐπ' αὐτῷ ἐπὶ κεφαλῆς αὐτοῦ. πάσας τὰς ἡμέρας τῆς εὐχῆς αὐτοῦ ἅγιος ἔσται κυρίῳ. ἐὰν δέ τις ἀποθάνῃ ἐπ' αὐτῷ ἐξάπινα, παραχρῆμα μιανθήσεται ἡ κεφαλὴ εὐχῆς αὐτοῦ. καὶ ξυρήσεται τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ᾗ ἂν ἡμέρᾳ καθαρισθῇ. τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ ξυρηθήσεται. καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ οἴσει δύο τρυγόνας, ἢ δύο νοσσοὺς περιστερῶν πρὸς τὸν ἱερέα, ἐπὶ τὰς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. καὶ ποιήσει ὁ ἱερεὺς μίαν περὶ ἁμαρτίας, καὶ μίαν εἰς ὁλοκαύτωμα. καὶ ἐξιλάσεται περὶ αὐτοῦ ὁ ἱερεὺς περὶ ὧν ἥμαρτε περὶ τῆς ψυχῆς. καὶ ἁγιάσει τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, ᾗ ἡγιάσθη κυρίῳ, τὰς ἡμέρας τῆς εὐχῆς. καὶ προσάξει ἀμνὸν ἐνιαύσιον εἰς πλημμέλειαν. καὶ αἱ ἡμέραι αἱ πρότεραι ἄλογοι ἔσονται, ὅτι ἐμιάνθη ἡ κεφαλὴ εὐχῆς αὐτοῦ. καὶ οὗτος ὁ νόμος τοῦ εὐξαμένου. ᾗ ἂν ἡμέρᾳ πληρώσῃ ἡμέρας εὐχῆς αὐτοῦ, προσοίσει αὐτὸς παρὰ τὰς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. καὶ προσάξει τὸ δῶρον αὐτοῦ κυρίῳ ἀμνὸν ἐνιαύσιον ἄμωμον ἕνα εἰς ὁλοκαύτωσιν, καὶ ἀμνάδα ἐνιαυσίαν μίαν ἄμωμον εἰς ἁμαρτίαν, καὶ κριὸν ἕνα ἄμωμον εἰς σωτήριον, καὶ κανοῦν ἀζύμων σεμιδάλεως ἄρτους ἀναπεποιημένους ἐν ἐλαίῳ, καὶ λάγανα ἄζυμα κεχρισμένα ἐν ἐλαίῳ, καὶ θυσίαν αὐτῶν, καὶ σπονδὴν αὐτῶν. καὶ προσοίσει ὁ ἱερεὺς ἔναντι κυρίου, καὶ ποιήσει τὸ περὶ ἁμαρτίας αὐτοῦ, καὶ τὸ ὁλοκαύτωμα αὐτοῦ. καὶ τὸν κριὸν ποιήσει θυσίαν σωτηρίου τῷ κυρίῳ ἐπὶ τῷ κανῷ τῶν ἀζύμων. καὶ ποιήσει ὁ ἱερεὺς τὴν θυσίαν αὐτοῦ, καὶ τὴν σπονδὴν αὐτοῦ. καὶ ξυρήσεται ὁ ηὐγμένος παρὰ τὰς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου τὴν κεφαλὴν τῆς εὐχῆς αὐτοῦ, καὶ ἐπιθήσει τὰς τρίχας ἐπὶ τὸ πῦρ, ὅ ἐστιν ὑπὸ τὴν θυσίαν τοῦ σωτηρίου. καὶ λήψεται ὁ ἱερεὺς τὸν βραχίονα ἑφθὸν ἀπὸ τοῦ κριοῦ, καὶ ἄρτον ἕνα ἄζυμον ἀπὸ τοῦ κανοῦ, καὶ λάγανον ἄζυμον ἓν, καὶ ἐπιθήσει ἐπὶ τὰς χεῖρας τοῦ ηὐγμένου [a] μετὰ τὸ ξυρήσασθαι αὐτὸν τὴν εὐχὴν αὐτοῦ, καὶ προσοίσει αὐτὰ ὁ ἱερεὺς ἐπίθεμα ἔναντι κυρίου. ἅγιον ἔσται τῷ ἱερεῖ ἐπὶ τοῦ στηθυνίου

τοῦ

τοῦ ἐπιθέματος, καὶ ἐπὶ τοῦ βραχίονος τοῦ ἀφαιρέματος. καὶ μετὰ ταῦτα, πίεται ὁ ηὐγμένος οἶνον. οὗτος ὁ νόμος τοῦ εὐξαμένου, ὃς ἂν εὔξηται κυρίῳ δῶρον αὐτοῦ κυρίῳ περὶ τῆς εὐχῆς, χωρὶς ὧν ἂν εὕρῃ ἡ χεὶρ αὐτοῦ κατὰ δύναμιν τῆς εὐχῆς αὐτοῦ, ἣν ἂν εὔξηται κατὰ νόμον ἁγνείας. καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων. λάλησον ἀαρὼν καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ, λέγων. οὕτως εὐλογήσετε τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ, λέγοντες αὐτοῖς. εὐλογήσαι σε κύριος, καὶ φυλάξαι σε. ἐπιφάναι κύριος τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἐπὶ σὲ, καὶ ἐλεήσαι σε. ἐπάραι κύριος τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἐπὶ σὲ, καὶ δῴη σοι εἰρήνην. καὶ ἐπιθήσουσι τὸ ὄνομά μου ἐπὶ τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ, καὶ ἐγὼ κύριος εὐλογήσω αὐτούς.

a Μετὰ τὸ ξυρήσασθαι αὐτὸν τὴν εὐχὴν αὐτοῦ] AA. LL. τὴν κεφαλήν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'. 7.

Καὶ ἐγένετο ᾗ ἡμέρᾳ συνετέλεσε μωυσῆς, ὥστε ἀναστῆσαι τὴν σκηνὴν, καὶ ἔχρισεν αὐτὴν, καὶ ἡγίασεν αὐτὴν, καὶ πάντα τὰ σκεύη αὐτῆς, καὶ τὸ θυσιαστήριον, καὶ πάντα τὰ σκεύη αὐτοῦ, καὶ ἔχρισεν αὐτὰ, καὶ ἡγίασεν αὐτά. καὶ προσήνεγκαν οἱ ἄρχοντες ἰσραὴλ δώδεκα ἄρχοντες οἴκων πατριῶν αὐτῶν. οὗτοι οἱ ἄρχοντες φυλῶν, a οὗτοι οἱ παρεστηκότες ἐπὶ τῆς ἐπισκοπῆς. καὶ ἤνεγκαν τὸ δῶρον αὐτῶν ἔναντι κυρίου, b ἓξ ἁμάξας λαμπηνικὰς, καὶ δώδεκα βόας. ἅμαξαν παρὰ δύο ἀρχόντων, καὶ μόσχον παρὰ ἑκάστου. καὶ προσήγαγον ἐναντίον τῆς σκηνῆς. καὶ εἶπε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων. λάβε παρ' αὐτῶν, καὶ ἔσονται πρὸς τὰ ἔργα τὰ λειτουργικὰ τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, καὶ δώσεις αὐτὰ τοῖς λευίταις, ἑκάστῳ κατὰ τὴν αὐτοῦ λειτουργίαν. καὶ λαβὼν μωυσῆς τὰς ἁμάξας καὶ τοὺς βόας, ἔδωκεν αὐτὰ τοῖς λευίταις. καὶ τὰς δύο ἁμάξας καὶ τοὺς τέσσαρας βόας ἔδωκε τοῖς υἱοῖς γεδσῶν κατὰ τὰς λειτουργίας αὐτῶν. καὶ τὰς τέσσαρας ἁμάξας καὶ τοὺς ὀκτὼ βόας ἔδωκε τοῖς υἱοῖς μεραρὶ κατὰ τὰς λειτουργίας αὐτῶν, διὰ ἰθάμαρ υἱοῦ ἀαρὼν τοῦ ἱερέως. καὶ τοῖς υἱοῖς καὰθ οὐ δέδωκεν, ὅτι τὰ λειτουργήματα τοῦ ἁγίου ἔχουσιν. ἐπ' ὤμων ἀροῦσιν. καὶ προσήνεγκαν οἱ ἄρχοντες εἰς τὸν ἐγκαινισμὸν τοῦ θυσιαστηρίου ἐν τῇ ἡμέρᾳ ᾗ ἔχρισεν αὐτὸ, καὶ προσήνεγκαν οἱ ἄρχοντες τὰ δῶρα αὐτῶν ἀπέναντι τοῦ θυσιαστηρίου. καὶ εἶπε κύριος πρὸς μωυσῆν. ἄρχων εἷς καθ' ἡμέραν, ἄρχων καθ' ἡμέραν προσοίσουσι τὰ δῶρα αὐτῶν εἰς τὸν ἐγκαινισμὸν τοῦ θυσιαστηρίου. καὶ ἦν ὁ προσφέρων ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ πρώτῃ τὸ δῶρον αὐτοῦ, ναασσὼν υἱὸς ἀμιναδὰβ, ἄρχων τῆς φυλῆς ἰούδα. καὶ προσήνεγκε τὸ δῶρον αὐτοῦ, τρυβλίον ἀργυροῦν ἓν, τριάκοντα καὶ ἑκατὸν ὁλκὴ αὐτοῦ. φιάλην μίαν ἀργυρᾶν, ἑβδομήκοντα σίκλων κατὰ τὸν σίκλον τὸν ἅγιον. ἀμφότερα πλήρη σεμιδάλεως ἀναπεποιημένης ἐν ἐλαίῳ εἰς θυσίαν. θυΐσκην μίαν δέκα χρυσῶν, πλήρη θυμιάματος. μόσχον ἕνα ἐκ βοῶν, κριὸν ἕνα, ἀμνὸν ἕνα ἐνιαύσιον εἰς ὁλοκαύτωμα. καὶ χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας. καὶ εἰς θυσίαν σωτηρίου δαμάλεις δύο, κριοὺς πέντε, τράγους πέντε, ἀμνάδας ἐνιαυσίας πέντε. τοῦτο δῶρον ναασσὼν υἱοῦ ἀμιναδάβ. τῇ ἡμέρᾳ τῇ δευτέρᾳ προσήνεγκε ναθαναὴλ υἱὸς σωγὰρ, ὁ ἄρχων τῆς φυλῆς ἰσσάχαρ. καὶ προσήνεγκε τὸ δῶρον αὐτοῦ, τρυβλίον ἀργυροῦν ἓν, τριάκοντα καὶ ἑκατὸν ὁλκὴ αὐτοῦ. φιάλην μίαν ἀργυρᾶν, ἑβδομήκοντα σίκλων κατὰ τὸν σίκλον τὸν ἅγιον. ἀμφότερα πλήρη σεμιδάλεως ἀναπεποιημένης ἐν ἐλαίῳ εἰς θυσίαν. θυΐσκην μίαν δέκα χρυσῶν, πλήρη θυμιάματος. μόσχον ἕνα ἐκ βοῶν, κριὸν ἕνα, ἀμνὸν ἕνα ἐνιαύσιον εἰς ὁλοκαύτωμα. καὶ χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας. καὶ εἰς θυσίαν σωτηρίου δαμάλεις δύο, κριοὺς πέντε, τράγους πέντε, ἀμνάδας ἐνιαυσίας πέντε. τοῦτο τὸ δῶρον ναθαναὴλ υἱοῦ σωγάρ. τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ ἄρχων τῶν υἱῶν ζαβουλὼν, ἐλιὰβ υἱὸς χαιλών. τὸ δῶρον αὐτοῦ, τρυβλίον ἀργυροῦν ἓν, τριάκοντα καὶ ἑκατὸν ὁλκὴ αὐτοῦ. φιάλην μίαν ἀργυρᾶν, ἑβδομήκοντα σίκλων κατὰ τὸν σίκλον τὸν ἅγιον. ἀμφότερα πλήρη σεμιδάλεως ἀναπεποιημένης ἐν ἐλαίῳ εἰς θυσίαν. θυΐσκην μίαν δέκα χρυσῶν, πλήρη θυμιάματος. μόσχον ἕνα ἐκ βοῶν, κριὸν ἕνα, ἀμνὸν ἕνα ἐνιαύσιον εἰς ὁλοκαύτωμα. καὶ χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας. καὶ εἰς θυσίαν σωτηρίου δαμάλεις δύο, κριοὺς πέντε, τράγους πέντε, ἀμνάδας ἐνιαυσίας πέντε. τοῦτο τὸ δῶρον ἐλιὰβ υἱοῦ χαιλών. τῇ ἡμέρᾳ τῇ τετάρτῃ ἄρχων τῶν υἱῶν ῥουβὴν, ἐλισοὺρ υἱὸς σεδιούρ. τὸ δῶρον αὐτοῦ, τρυβλίον ἀργυροῦν ἓν, τριάκοντα καὶ ἑκατὸν ὁλκὴ αὐτοῦ. φιάλην μίαν ἀργυρᾶν, ἑβδομήκοντα σίκλων κατὰ τὸν σίκλον τὸν ἅγιον. ἀμφότερα πλήρη σεμιδάλεως ἀναπεποιημένης ἐν ἐλαίῳ εἰς θυσίαν. θυΐσκην μίαν δέκα χρυσῶν, πλήρη θυμιάματος. μόσχον ἕνα ἐκ βοῶν, κριὸν ἕνα, ἀμνὸν ἕνα ἐνιαύσιον εἰς ὁλοκαύτωμα. καὶ χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας. καὶ εἰς θυσίαν σωτηρίου δαμάλεις δύο, κριοὺς πέντε, τράγους πέντε, ἀμνάδας ἐνιαυσίας πέντε. τοῦτο τὸ δῶρον ἐλισοὺρ υἱοῦ σεδιούρ. τῇ ἡμέρᾳ τῇ πέμπτῃ ἄρχων τῶν υἱῶν συμεὼν, σαλαμιὴλ υἱὸς σουρισαδαί. τὸ δῶρον αὐτοῦ, τρυβλίον ἀργυροῦν ἓν, τριάκοντα καὶ ἑκατὸν ὁλκὴ αὐτοῦ. φιάλην μίαν ἀργυρᾶν, ἑβδομήκοντα σίκλων κατὰ τὸν σίκλον τὸν ἅγιον. ἀμφότερα πλήρη σεμιδάλεως ἀναπεποιημένης ἐν ἐλαίῳ εἰς θυσίαν. θυΐσκην μίαν δέκα χρυσῶν, πλήρη θυμιάματος. μόσχον ἕνα ἐκ βοῶν, κριὸν ἕνα, ἀμνὸν ἕνα ἐνιαύσιον εἰς ὁλοκαύτωμα. καὶ χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας. καὶ εἰς θυσίαν σωτηρίου δαμάλεις δύο, κριοὺς πέντε, τράγους πέντε, ἀμνάδας ἐνιαυσίας πέντε. τοῦτο τὸ δῶρον σαλαμιὴλ υἱοῦ σουρισαδαί. τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἕκτῃ ἄρχων τῶν υἱῶν γὰδ, ἐλισὰφ υἱὸς ῥαγουήλ. τὸ δῶρον αὐτοῦ, τρυβλίον ἀργυροῦν ἓν, τριάκοντα καὶ ἑκατὸν ὁλκὴ αὐτοῦ. φιάλην μίαν ἀργυρᾶν, ἑβδομήκοντα σίκλων κατὰ τὸν σίκλον τὸν ἅγιον. ἀμφότερα πλήρη σεμιδάλεως ἀναπεποιημένης ἐν ἐλαίῳ εἰς θυσίαν. θυΐσκην μίαν δέκα χρυσῶν, πλήρη θυμιάματος. μόσχον ἕνα ἐκ βοῶν,

κριὸν

κριὸν ἕνα, ἀμνὸν ἕνα ἐνιαύσιον εἰς ὁλοκαύτωμα. καὶ χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας. καὶ εἰς θυσίαν σωτηρίου δαμάλεις δύο, κριοὺς πέντε, τράγους πέντε, ἀμνάδας ἐνιαυσίας πέντε. τοῦτο τὸ δῶρον ἐλισὰφ υἱοῦ ῥαγουήλ. τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ ἄρχων τῶν υἱῶν ἐφραὶμ, ἐλισαμὰ υἱὸς ἐμιούδ. τὸ δῶρον αὐτοῦ, τρυβλίον ἀργυροῦν ἓν, τριάκοντα καὶ ἑκατὸν ὁλκὴ αὐτοῦ. φιάλην μίαν ἀργυρᾶν, ἑβδομήκοντα σίκλων κατὰ τὸν σίκλον τὸν ἅγιον. ἀμφότερα πλήρη σεμιδάλεως ἀναπεποιημένης ἐν ἐλαίῳ εἰς θυσίαν. θυΐσκην μίαν δέκα χρυσῶν, πλήρη θυμιάματος. μόσχον ἕνα ἐκ βοῶν, κριὸν ἕνα, ἀμνὸν ἕνα ἐνιαύσιον εἰς ὁλοκαύτωμα. καὶ χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας. καὶ εἰς θυσίαν σωτηρίου δαμάλεις δύο, κριοὺς πέντε, τράγους πέντε, ἀμνάδας ἐνιαυσίας πέντε. τοῦτο τὸ δῶρον ἐλισαμὰ υἱοῦ ἐμιούδ. τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ ἄρχων τῶν υἱῶν μανασσῆ, γαμαλιὴλ υἱὸς φαδασσούρ. τὸ δῶρον αὐτοῦ, τρυβλίον ἀργυροῦν ἓν, τριάκοντα καὶ ἑκατὸν ὁλκὴ αὐτοῦ. φιάλην μίαν ἀργυρᾶν, ἑβδομήκοντα σίκλων κατὰ τὸν σίκλον τὸν ἅγιον. ἀμφότερα πλήρη σεμιδάλεως ἀναπεποιημένης ἐν ἐλαίῳ εἰς θυσίαν. θυΐσκην μίαν δέκα χρυσῶν, πλήρη θυμιάματος. μόσχον ἕνα ἐκ βοῶν, κριὸν ἕνα, ἀμνὸν ἕνα ἐνιαύσιον εἰς ὁλοκαύτωμα. καὶ χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας. καὶ εἰς θυσίαν σωτηρίου δαμάλεις δύο, κριοὺς πέντε, τράγους πέντε, ἀμνάδας ἐνιαυσίας πέντε. τοῦτο τὸ δῶρον γαμαλιὴλ υἱοῦ φαδασσούρ. τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἐνάτῃ ἄρχων τῶν υἱῶν βενιαμὶν, ἀβιδὰν υἱὸς γαδεωνί. τὸ δῶρον αὐτοῦ, τρυβλίον ἀργυροῦν ἓν, τριάκοντα καὶ ἑκατὸν ὁλκὴ αὐτοῦ. φιάλην μίαν ἀργυρᾶν, ἑβδομήκοντα σίκλων κατὰ τὸν σίκλον τὸν ἅγιον. ἀμφότερα πλήρη σεμιδάλεως ἀναπεποιημένης ἐν ἐλαίῳ εἰς θυσίαν. θυΐσκην μίαν δέκα χρυσῶν, πλήρη θυμιάματος. μόσχον ἕνα ἐκ βοῶν, κριὸν ἕνα, ἀμνὸν ἕνα ἐνιαύσιον εἰς ὁλοκαύτωμα. καὶ χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας. καὶ εἰς θυσίαν σωτηρίου δαμάλεις δύο, κριοὺς πέντε, τράγους πέντε, ἀμνάδας ἐνιαυσίας πέντε. τοῦτο τὸ δῶρον ἀβιδὰν υἱοῦ γαδεωνί. τῇ ἡμέρᾳ τῇ δεκάτῃ ἄρχων τῶν υἱῶν δὰν, ἀχιέζερ υἱὸς ἀμισαδαί. τὸ δῶρον αὐτοῦ, τρυβλίον ἀργυροῦν ἓν, τριάκοντα καὶ ἑκατὸν ὁλκὴ αὐτοῦ. φιάλην μίαν ἀργυρᾶν, ἑβδομήκοντα σίκλων κατὰ τὸν σίκλον τὸν ἅγιον. ἀμφότερα πλήρη σεμιδάλεως ἀναπεποιημένης ἐν ἐλαίῳ εἰς θυσίαν. θυΐσκην μίαν δέκα χρυσῶν, πλήρη θυμιάματος. μόσχον ἕνα ἐκ βοῶν, κριὸν ἕνα, ἀμνὸν ἕνα ἐνιαύσιον εἰς ὁλοκαύτωμα. καὶ χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας. καὶ εἰς θυσίαν σωτηρίου δαμάλεις δύο, κριοὺς πέντε, τράγους πέντε, ἀμνάδας ἐνιαυσίας πέντε. τοῦτο τὸ δῶρον ἀχιέζερ υἱοῦ ἀμισαδαί. τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑνδεκάτῃ ἄρχων τῶν υἱῶν ἀσὴρ, φαγεὴλ υἱὸς ἐχράν. τὸ δῶρον αὐτοῦ, τρυβλίον ἀργυροῦν ἓν, τριάκοντα καὶ ἑκατὸν ὁλκὴ αὐτοῦ. φιάλην μίαν ἀργυρᾶν, ἑβδομήκοντα σίκλων κατὰ τὸν σίκλον τὸν ἅγιον. ἀμφότερα πλήρη σεμιδάλεως ἀναπεποιημένης ἐν ἐλαίῳ εἰς θυσίαν. θυΐσκην μίαν δέκα χρυσῶν, πλήρη θυμιάματος. μόσχον ἕνα ἐκ βοῶν, κριὸν ἕνα, ἀμνὸν ἕνα ἐνιαύσιον ἕνα εἰς ὁλοκαύτωμα. καὶ χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας. καὶ εἰς θυσίαν σωτηρίου δαμάλεις δύο, κριοὺς πέντε, τράγους πέντε, ἀμνάδας ἐνιαυσίας πέντε. τοῦτο τὸ δῶρον φαγεὴλ υἱοῦ ἐχράν. τῇ ἡμέρᾳ τῇ δωδεκάτῃ ἄρχων τῶν υἱῶν νεφθαλὶ, ἀχιρὲ υἱὸς αἰνάν. τὸ δῶρον αὐτοῦ, τρυβλίον ἀργυροῦν ἓν, τριάκοντα καὶ ἑκατὸν ὁλκὴ αὐτοῦ. φιάλην μίαν ἀργυρᾶν, ἑβδομήκοντα σίκλων κατὰ τὸν σίκλον τὸν ἅγιον. ἀμφότερα πλήρη σεμιδάλεως ἀναπεποιημένης ἐν ἐλαίῳ εἰς θυσίαν. θυΐσκην μίαν δέκα χρυσῶν, πλήρη θυμιάματος. μόσχον ἕνα ἐκ βοῶν, κριὸν ἕνα, ἀμνὸν ἕνα ἐνιαύσιον εἰς ὁλοκαύτωμα. καὶ χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας. καὶ εἰς θυσίαν σωτηρίου δαμάλεις δύο, κριοὺς πέντε, τράγους πέντε, ἀμνάδας ἐνιαυσίας πέντε. τοῦτο τὸ δῶρον ἀχιρὲ υἱοῦ αἰνάν. οὗτος ὁ ἐγκαινισμὸς τοῦ θυσιαστηρίου ᾗ ἡμέρᾳ ἔχρισεν αὐτὸ παρὰ τῶν ἀρχόντων τῶν υἱῶν ἰσραήλ, τρυβλία ἀργυρᾶ δώδεκα, φιάλαι ἀργυραῖ δώδεκα, θυΐσκαι χρυσαῖ δώδεκα. τριάκοντα καὶ ἑκατὸν σίκλων τὸ τρυβλίον τὸ ἓν, καὶ ἑβδομήκοντα σίκλων ἡ φιάλη ἡ μία. πᾶν τὸ ἀργύριον τῶν σκευῶν, δισχίλιοι καὶ τετρακόσιοι σίκλοι. σίκλοι, ἐν τῷ σίκλῳ τῷ ἁγίῳ. θυΐσκαι χρυσαῖ δώδεκα, πλήρεις θυμιάματος. πᾶν τὸ χρυσίον τῶν θυΐσκων, εἴκοσι καὶ ἑκατὸν χρυσοί. πᾶσαι αἱ βόες αἱ εἰς ὁλοκαύτωσιν, μόσχοι δώδεκα, κριοὶ δώδεκα, ἀμνοὶ ἐνιαύσιοι δώδεκα, καὶ αἱ θυσίαι αὐτῶν, καὶ αἱ σπονδαὶ αὐτῶν. καὶ χίμαροι ἐξ αἰγῶν δώδεκα περὶ ἁμαρτίας. πᾶσαι αἱ βόες εἰς θυσίαν σωτηρίου, δαμάλεις εἰκοσιτέσσαρες, κριοὶ ἑξήκοντα, τράγοι ἑξήκοντα ἐνιαύσιοι, ἀμνάδες ἑξήκοντα ἐνιαύσιοι ἄμωμοι. αὕτη ἡ ἐγκαίνωσις τοῦ θυσιαστηρίου, μετὰ τὸ πληρῶσαι τὰς χεῖρας αὐτοῦ, καὶ μετὰ τὸ χρῖσαι αὐτὸν, ἐν τῷ εἰσπορεύεσθαι μωυσῆν εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου λαλῆσαι αὐτῷ. καὶ ἤκουσε τὴν φωνὴν κυρίου λαλοῦντος πρὸς αὐτὸν ἄνωθεν τοῦ ἱλαστηρίου, ὅ ἐστιν ἐπὶ τῆς κιβωτοῦ τοῦ μαρτυρίου, ἀναμέσον τῶν δύο χερουβὶμ, καὶ ἐλάλει πρὸς αὐτόν.

α Οὗτοι οἱ παρεστηκότες ἐπὶ τῆς ἐπισκοπῆς] Schol. ἄλλος. ἀριθμήσεως τοῦ λαοῦ. β [Ἓξ ἁμάξας λαμπηνικὰς] Schol. ἄλλος. κατασκευαστάς. ἀκύλας σκεπαστὰς ἑρμηνεύει. τὸ δὲ σαμαρειτικὸν, δυνάμεως ἔχει. Euſeb. Emis. ἁμάξας λαμπηνικὰς τὰς διατρόχους λέγει, ἃς τινες ζηρώπα καλοῦσι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η'. 8

Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων. λάλησον τῷ ἀαρὼν, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτόν. ὅταν ἐπιτιθῇς τοὺς λύχνους ἐκ μέρους, κατὰ πρόσωπον τῆς λυχνίας φωτιοῦσιν οἱ ἑπτὰ λύχνοι. καὶ ἐποίησεν οὕτως ἀαρών. ἐκ τοῦ ἑνὸς μέρους κατὰ πρόσωπον τῆς λυχνίας ἐξῆψε τοὺς λύχνους αὐτῆς, καθὰ συνέταξε κύριος τῷ μωυσῇ. καὶ αὕτη ἡ κατασκευὴ τῆς λυχνίας. στερεὰ, χρυσῆ ὁ καυλὸς αὐτῆς, καὶ τὰ κρίνα αὐτῆς στερεὰ ὅλη. κατὰ τὸ εἶδος ὃ ἔδειξε κύριος τῷ μωυσῇ, οὕ-

τως ἐποίησε τὴν λυχνίαν. καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων. λάβε τοὺς λευίτας ἐκ μέσου υἱῶν ἰσραὴλ, καὶ ἀφαγνιεῖς αὐτούς. καὶ οὕτω ποιήσεις αὐτοῖς τὸν ἁγνισμὸν αὐτῶν. περιῤῥανεῖς αὐτοὺς ὕδωρ ἁγνισμοῦ. καὶ ἐπελεύσεται ξυρὸν ἐπὶ πᾶν τὸ σῶμα αὐτῶν, καὶ πλυνοῦσι τὰ ἱμάτια αὐτῶν, καὶ καθαροὶ ἔσονται. καὶ λήψονται μόσχον ἕνα ἐκ βοῶν, καὶ τούτου θυσίαν σεμίδαλιν ἀναπεποιημένην ἐν ἐλαίῳ. καὶ μόσχον ἐνιαύσιον ἐκ βοῶν λήψῃ περὶ ἁμαρτίας. καὶ προσάξεις τοὺς λευίτας ἔναντι τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, καὶ συνάξεις πᾶσαν συναγωγὴν υἱῶν ἰσραήλ. καὶ προσάξεις τοὺς λευίτας ἔναντι κυρίου, καὶ ἐπιθήσουσιν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ τὰς χεῖρας αὐτῶν ἐπὶ τοὺς λευίτας. καὶ ἀφοριεῖ ἀαρὼν τοὺς λευίτας ἀπόδομα ἔναντι κυρίου παρὰ τῶν υἱῶν ἰσραήλ. καὶ ἔσονται ὥστε ἐργάζεσθαι τὰ ἔργα κυρίου. οἱ δὲ λευῖται ἐπιθήσουσι τὰς χεῖρας ἐπὶ τὰς κεφαλὰς τῶν μόσχων. καὶ ποιήσεις τὸν ἕνα περὶ ἁμαρτίας, καὶ τὸν ἕνα εἰς ὁλοκαύτωμα κυρίῳ ἐξιλάσασθαι περὶ αὐτῶν. καὶ στήσεις τοὺς λευίτας ἔναντι κυρίου, καὶ ἔναντι ἀαρὼν, καὶ ἔναντι τῶν υἱῶν αὐτοῦ, καὶ ἀποδώσεις αὐτοὺς ἀπόδομα ἔναντι κυρίου. καὶ διαστελεῖς τοὺς λευίτας ἐκ μέσου υἱῶν ἰσραὴλ, καὶ ἔσονταί μοι. καὶ μετὰ ταῦτα εἰσελεύσονται οἱ λευῖται ἐργάζεσθαι τὰ ἔργα τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. καὶ καθαριεῖς αὐτοὺς, καὶ ἀποδώσεις αὐτοὺς ἔναντι κυρίου. ὅτι ἀπόδομα ἀποδεδομένοι οὗτοί μοι εἰσὶν ἐκ μέσου υἱῶν ἰσραήλ. ἀντὶ τῶν διανοιγόντων πᾶσαν μήτραν πρωτοτόκων πάντων ἐκ τῶν υἱῶν ἰσραὴλ εἴληφα αὐτοὺς ἐμοί. ὅτι ἐμοὶ πᾶν πρωτότοκον ἐν υἱοῖς ἰσραὴλ ἀπὸ ἀνθρώπων ἕως κτήνους. ᾗ ἡμέρᾳ ἐπάταξα πᾶν πρωτότοκον ἐν γῇ αἰγύπτου, ἡγίασα αὐτοὺς ἐμοὶ, καὶ ἔλαβον τοὺς λευίτας ἀντὶ παντὸς πρωτοτόκου ἐν υἱοῖς ἰσραήλ. καὶ ἀπέδωκα τοὺς λευίτας ἀπόδομα δεδομένους ἀαρὼν καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ ἐκ μέσου υἱῶν ἰσραὴλ, ἐργάζεσθαι τὰ ἔργα τῶν υἱῶν ἰσραὴλ ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου, καὶ ἐξιλάσκεσθαι περὶ τῶν υἱῶν ἰσραὴλ, καὶ οὐκ ἔσται ἐν τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ [a] προσεγγίζων πρὸς τὰ ἅγια. καὶ ἐποίησε μωυσῆς καὶ ἀαρὼν καὶ πᾶσα ἡ συναγωγὴ υἱῶν ἰσραὴλ τοῖς λευίταις καθὰ ἐνετείλατο κύριος τῷ μωυσῇ περὶ τῶν λευιτῶν, οὕτως ἐποίησαν αὐτοῖς οἱ υἱοὶ ἰσραήλ. καὶ ἡγνίσαντο οἱ λευῖται, καὶ ἐπλύναντο τὰ ἱμάτια. καὶ ἀπέδωκεν αὐτοὺς ἀαρὼν ἀπόδομα ἔναντι κυρίου, καὶ ἐξιλάσατο περὶ αὐτῶν ἀαρὼν ἀφαγνίσασθαι αὐτούς. καὶ μετὰ ταῦτα εἰσῆλθον οἱ λευῖται λειτουργεῖν τὴν λειτουργίαν αὐτῶν ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου ἔναντι ἀαρὼν, καὶ ἔναντι τῶν υἱῶν αὐτοῦ. καθὰ συνέταξε κύριος τῷ μωυσῇ περὶ τῶν λευιτῶν, οὕτως ἐποίησαν αὐτοῖς. καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων. τοῦτό ἐστι τὸ περὶ τῶν λευιτῶν, ἀπὸ πέντε καὶ εἰκοσαετοῦς καὶ ἐπάνω, [β] εἰσελεύσονται ἐνεργεῖν ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου. καὶ ἀπὸ πεντηκονταετοῦς ἀποστήσεται ἀπὸ τῆς λειτουργίας καὶ οὐκ ἐργᾶται ἔτι. καὶ λειτουργήσει ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου φυλάσσειν φυλακὰς, ἔργα δὲ οὐκ ἐργᾶται. οὕτως ποιήσεις τοῖς λευίταις ἐν ταῖς φυλακαῖς αὐτῶν.

[a] Προσεγγίζων πρὸς τὰ ἅγια] Ita LL. VV. in aliquibus aliis est, προσεγγίζων τῶν υἱῶν ἰσραὴλ πρὸς τὰ ἅγια. quo modo videtur legisse S.Augustinus in Locutionib. Et non erit in filijs Israel, accedens filiorum Israel ad sancta, &c. [β] [Εἰσελεύσονται ἐνεργεῖν ἐν τῇ σκηνῇ] AA. LL. habent, εἰσελεύσονται λειτουργεῖν λειτουργίαν ἐν ἔργοις ἐν τῇ σκηνῇ, quo modo legit Cyrillus l.5. περὶ τῆς ἐν πνεύματι &c. & S. Augustinus in Quæst. Introibunt ministrare in ministerio, &c.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ'. 9.

Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν ἐν τῇ ἐρήμῳ σινᾶ ἐν τῷ ἔτει τῷ δευτέρῳ, ἐξελθόντων αὐτῶν ἐκ γῆς αἰγύπτου ἐν τῷ μηνὶ τῷ πρώτῳ, λέγων. εἰπὸν, καὶ ποιείτωσαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ τὸ πάσχα καθ' ὥραν αὐτοῦ, τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ ἡμέρᾳ τοῦ μηνὸς τοῦ πρώτου πρὸς ἑσπέραν, ποιήσεις αὐτὸ κατὰ καιροὺς. κατὰ τὸν νόμον αὐτοῦ, καὶ κατὰ τὴν σύγκρισιν αὐτοῦ ποιήσεις αὐτό. καὶ ἐλάλησε μωυσῆς τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ ποιῆσαι τὸ πάσχα ἐναρχομένου τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ ἡμέρᾳ τοῦ μηνὸς ἐν τῇ ἐρήμῳ τοῦ σινᾶ. καθὰ συνέταξε κύριος τῷ μωυσῇ, οὕτως ἐποίησαν οἱ υἱοὶ ἰσραήλ. καὶ παρεγένοντο οἱ ἄνδρες οἳ ἦσαν ἀκάθαρτοι ἐπὶ ψυχῇ ἀνθρώπου, καὶ οὐκ ἠδύναντο ποιῆσαι τὸ πάσχα ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. καὶ προσῆλθον ἐναντίον μωυσῆ καὶ ἀαρὼν ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, καὶ εἶπαν οἱ ἄνδρες ἐκεῖνοι πρὸς αὐτόν. ἡμεῖς ἀκάθαρτοι ἐπὶ ψυχῇ ἀνθρώπου, μὴ οὖν ὑστερήσωμεν προσενέγκαι τὸ δῶρον κυρίῳ κατὰ καιρὸν αὐτοῦ ἐν μέσῳ υἱῶν ἰσραήλ; καὶ εἶπε πρὸς αὐτοὺς μωυσῆς. στῆτε αὐτοῦ, καὶ ἀκούσομαι τί ἐντελεῖται κύριος περὶ ὑμῶν. καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων. λάλησον τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ, λέγων. ἄνθρωπος ἄνθρωπος, ὃς ἐὰν γένηται ἀκάθαρτος ἐπὶ ψυχῇ ἀνθρώπου, ἢ ἐν ὁδῷ μακρὰν ὑμῖν, ἢ ἐν ταῖς γενεαῖς ὑμῶν, καὶ ποιήσει τὸ πάσχα κυρίῳ ἐν τῷ μηνὶ τῷ δευτέρῳ ἐν τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ ἡμέρᾳ. τὸ πρὸς ἑσπέραν ποιήσουσιν αὐτὸ, ἐπ' ἀζύμων καὶ πικρίδων φάγονται αὐτό. οὐ καταλείψουσιν ἀπ' αὐτοῦ εἰς τὸ πρωΐ, καὶ ὀστοῦν οὐ συντρίψουσιν ἀπ' αὐτοῦ, κατὰ τὸν νόμον τοῦ πάσχα ποιήσουσιν αὐτό. καὶ ἄνθρωπος ὃς ἐὰν καθαρὸς ᾖ, καὶ ἐν ὁδῷ μακρὰν οὐκ ἔστι, καὶ ὑστερήσῃ ποιῆσαι τὸ πάσχα, ἐξολοθρευθήσεται ἡ ψυχὴ ἐκείνη ἐκ τοῦ λαοῦ αὐτῆς, ὅτι τὸ δῶρον κυρίῳ οὐ προσήνεγκε κατὰ τὸν καιρὸν αὐτοῦ, ἁμαρτίαν αὐτοῦ λήψεται ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος. ἐὰν δὲ προσέλθῃ πρὸς ὑμᾶς προσήλυτος ἐν τῇ γῇ ὑμῶν, καὶ ποιήσῃ τὸ πάσχα κυρίῳ κατὰ τὸν νόμον τοῦ πάσχα, καὶ κατὰ τὴν σύνταξιν αὐτοῦ ποιήσει αὐτό. νόμος εἷς ἔσται ὑμῖν, καὶ τῷ προσηλύτῳ, καὶ τῷ αὐτόχθονι τῆς γῆς. καὶ τῇ ἡμέρᾳ ᾗ ἐστάθη ἡ σκηνὴ, ἐκάλυψεν ἡ νεφέλη [a] τὴν σκηνὴν, τὸν οἶκον τοῦ μαρτυρίου. καὶ τὸ ἑσπέρας ἦν ἐπὶ τῆς σκηνῆς ὡς εἶδος πυρὸς ἕως πρωΐ. οὕτως ἐγίνετο διαπαντός. ἡ νεφέλη ἐκάλυπτεν αὐτὴν ἡμέρας, καὶ

εἶδος πυρὸς τὴν νύκτα. καὶ ἡνίκα ἀνέβη ἡ νεφέλη ἀπὸ τῆς σκηνῆς, καὶ μετὰ ταῦτα ἀπῆραν οἱ υἱοὶ ἰσραήλ. καὶ ἐν τῷ τόπῳ οὗ ἂν ἔστη ἡ νεφέλη, ἐκεῖ παρενέβαλον οἱ υἱοὶ ἰσραήλ. διὰ προστάγματος κυρίου παρεμβαλοῦσιν οἱ υἱοὶ ἰσραήλ, καὶ διὰ προστάγματος κυρίου ἀπαροῦσι. πάσας τὰς ἡμέρας ἐν αἷς σκιάζει ἡ νεφέλη ἐπὶ τῆς σκηνῆς, παρεμβαλοῦσιν οἱ υἱοὶ ἰσραήλ. καὶ ὅταν ἐφέλκηται ἡ νεφέλη ἐπὶ τῆς σκηνῆς ἡμέρας πλείους, καὶ φυλάξονται οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ τὴν φυλακὴν τοῦ θεοῦ, καὶ οὐ μὴ ἐξάρωσι. καὶ ἔσται ὅταν σκεπάζῃ ἡ νεφέλη ἡμέρας ἀριθμῷ ἐπὶ τῆς σκηνῆς, διὰ φωνῆς κυρίου παρεμβαλοῦσι, καὶ διὰ προστάγματος κυρίου ἀπαροῦσι. καὶ ἔσται ὅταν γένηται ἡ νεφέλη ἀφ᾽ ἑσπέρας ἕως πρωΐ, καὶ ἀναβῇ ἡ νεφέλη τὸ πρωΐ, [β] καὶ ἀπαροῦσιν ἡμέρας ἢ νυκτός. μηνὸς ἡμέρας πλεοναζούσης τῆς νεφέλης σκιαζούσης ἐπ᾽ αὐτῆς, παρεμβαλοῦσιν οἱ υἱοὶ ἰσραήλ, καὶ οὐ μὴ ἀπάρωσιν. ὅτι διὰ προστάγματος κυρίου ἀπαροῦσι. τὴν φυλακὴν κυρίου ἐφυλάξαντο διὰ προστάγματος κυρίου ἐν χειρὶ μωυσῆ.

[a] Τὴν σκηνὴν τὸν οἶκον] Ita L.V.& Cyrillus in lib.5. περὶ τῆς ἐν πνεύματι &c. Aliqui alij libri habent, τὴν σκηνὴν καὶ τὸν οἶκον. [β] [Καὶ ἀπαροῦσιν ἡμέρας ἢ νυκτός] Sic plerique libri. In aliquibus alijs, & apud Cyrillum in lib.5. περὶ τῆς ἐν πνεύματι, καὶ ἀληθείᾳ προσκυνήσεως, hæc ſequuntur. καὶ ἐὰν ἀναβῇ ἡ νεφέλη ἀπαροῦσιν ἡμέρας ἤ. Et ita legitur apud S. Auguſtinum in Quæſt. Et cum ſic aſcenderit nubes, promouebũt die, vel menſe diei, &c.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι΄. 10.

Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων. ποίησον σεαυτῷ δύο σάλπιγγας ἀργυρᾶς, ἐλατὰς ποιήσεις αὐτάς. καὶ ἔσονταί σοι ἀνακαλεῖν τὴν συναγωγὴν, καὶ ἐξαίρειν τὰς παρεμβολάς. καὶ [a] σαλπιεῖς ἐν αὐταῖς, [β] καὶ συναχθήσεται πᾶσα ἡ συναγωγὴ ἐπὶ τὴν θύραν τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. ἐὰν δὲ [γ] ἐν μιᾷ σαλπίσωσι, προσελεύσονται πρὸς σὲ πάντες [δ] οἱ ἄρχοντες ἀρχηγοὶ ἰσραήλ. καὶ σαλπιεῖτε σημασίαν, καὶ ἐξαροῦσιν αἱ παρεμβολαὶ αἱ παρεμβάλλουσαι ἀνατολάς. καὶ σαλπιεῖτε σημασίαν δευτέραν, καὶ ἐξαροῦσιν αἱ παρεμβολαὶ αἱ παρεμβάλλουσαι λίβα. καὶ σαλπιεῖτε σημασίαν τρίτην, καὶ ἐξαροῦσιν αἱ παρεμβολαὶ αἱ παρεμβάλλουσαι παρὰ θάλασσαν. καὶ σαλπιεῖτε σημασίαν τετάρτην, καὶ ἐξαροῦσιν αἱ παρεμβολαὶ, αἱ παρεμβάλλουσαι πρὸς βορρᾶν. σημασίᾳ σαλπιοῦσιν ἐν τῇ ἐξάρσει αὐτῶν. καὶ ὅταν συναγάγητε τὴν συναγωγὴν, σαλπιεῖτε, καὶ οὐ σημασίᾳ. καὶ οἱ υἱοὶ ἀαρὼν οἱ ἱερεῖς σαλπιοῦσιν ταῖς σάλπιγξι. καὶ ἔσται ὑμῖν νόμιμον αἰώνιον εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν. ἐὰν δὲ ἐξέλθητε εἰς πόλεμον ἐν τῇ γῇ ὑμῶν πρὸς τοὺς ὑπεναντίους τοὺς ἀνθεστηκότας ὑμῖν, καὶ σημανεῖτε ταῖς σάλπιγξι, καὶ ἀναμνησθήσεσθε ἔναντι κυρίου, καὶ διασωθήσεσθε ἀπὸ τῶν ἐχθρῶν ὑμῶν. καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς εὐφροσύνης ὑμῶν, καὶ ἐν ταῖς ἑορταῖς ὑμῶν, καὶ ἐν ταῖς νουμηνίαις ὑμῶν, σαλπιεῖτε ταῖς σάλπιγξιν ἐπὶ τοῖς ὁλοκαυτώμασι, καὶ ἐπὶ ταῖς θυσίαις τῶν σωτηρίων ὑμῶν. καὶ ἔσται ὑμῖν ἀνάμνησις ἔναντι τοῦ θεοῦ ὑμῶν. ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἐνιαυτῷ τῷ δευτέρῳ ἐν τῷ μηνὶ τῷ δευτέρῳ εἰκάδι τοῦ μηνὸς, ἀνέβη ἡ νεφέλη ἀπὸ τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. καὶ ἐξῆραν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ σὺν ἀπαρτίαις αὐτῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ σινᾶ. καὶ ἔστη ἡ νεφέλη ἐν τῇ ἐρήμῳ τοῦ φαράν. καὶ ἐξῆραν πρῶτοι διὰ φωνῆς κυρίου ἐν χειρὶ μωυσῆ. καὶ ἐξῆραν τάγμα παρεμβολῆς υἱῶν ἰούδα πρῶτοι σὺν δυνάμει αὐτῶν. καὶ ἐπὶ τῆς δυνάμεως αὐτῶν, ναασσὼν υἱὸς ἀμιναδάβ. καὶ ἐπὶ τῆς δυνάμεως φυλῆς υἱῶν ἰσσάχαρ, ναθαναὴλ υἱὸς σωγάρ. καὶ ἐπὶ τῆς δυνάμεως φυλῆς υἱῶν ζαβουλὼν, ἐλιὰβ υἱὸς χαιλών. καὶ καθελοῦσι τὴν σκηνὴν, καὶ ἐξαροῦσιν οἱ υἱοὶ γεδσὼν, καὶ οἱ υἱοὶ μεραρὶ, οἱ αἴροντες τὴν σκηνήν. καὶ ἐξῆραν τάγμα παρεμβολῆς ῥουβὴν σὺν δυνάμει αὐτῶν. καὶ ἐπὶ τῆς δυνάμεως αὐτῶν, ἐλισοὺρ υἱὸς σεδιούρ. καὶ ἐπὶ τῆς δυνάμεως φυλῆς υἱῶν συμεὼν, σαλαμιὴλ υἱὸς σουρισαδαΐ. καὶ ἐπὶ τῆς δυνάμεως φυλῆς υἱῶν γὰδ, ἐλισὰφ ὁ τοῦ ῥαγουήλ. καὶ ἐξαροῦσιν οἱ υἱοὶ καὰθ αἴροντες τὰ ἅγια. καὶ στήσουσι τὴν σκηνὴν ἕως παραγένωνται. καὶ ἐξαροῦσι τάγμα παρεμβολῆς ἐφραῒμ σὺν δυνάμει αὐτῶν. καὶ ἐπὶ τῆς δυνάμεως αὐτῶν, ἐλισαμὰ υἱὸς σεμιούδ. καὶ ἐπὶ τῆς δυνάμεως φυλῆς υἱῶν μανασσῆ, γαμαλιὴλ ὁ τοῦ φαδασσούρ. καὶ ἐπὶ τῆς δυνάμεως φυλῆς υἱῶν βενιαμὶν, ἀβιδὰν ὁ τοῦ γαδεωνί. καὶ ἐξαροῦσι τάγμα παρεμβολῆς υἱῶν δὰν ἔσχατοι πασῶν τῶν παρεμβολῶν σὺν δυνάμει αὐτῶν. καὶ ἐπὶ τῆς δυνάμεως αὐτῶν, ἀχιέζερ ὁ τοῦ ἀμισαδαΐ. καὶ ἐπὶ τῆς δυνάμεως φυλῆς υἱῶν ἀσὴρ, φαγεὴλ υἱὸς ἐχράν. καὶ ἐπὶ τῆς δυνάμεως φυλῆς υἱῶν νεφθαλὶ, ἀχιρὲ υἱὸς αἰνάν. αὗται αἱ στρατιαὶ υἱῶν ἰσραήλ. καὶ ἐξῆραν σὺν δυνάμει αὐτῶν. καὶ εἶπε μωυσῆς τῷ ὀβὰβ υἱῷ ῥαγουὴλ τῷ μαδιανίτῃ τῷ γαμβρῷ μωυσῆ. ἐξαίρομεν ἡμεῖς εἰς τὸν τόπον ὃν εἶπε κύριος, τοῦτον δώσω ὑμῖν. δεῦρο μεθ᾽ ἡμῶν, καὶ εὖ σε ποιήσομεν, ὅτι κύριος ἐλάλησε καλὰ περὶ ἰσραήλ. καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν. οὐ πορεύσομαι, ἀλλὰ εἰς τὴν γῆν μου, καὶ εἰς τὴν γενεάν μου. καὶ εἶπε. μὴ ἐγκαταλίπῃς ἡμᾶς οὗ ἕνεκεν ἦσθα μεθ᾽ ἡμῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ ἔσῃ ἐν ἡμῖν πρεσβύτης. καὶ ἔσται ἐὰν πορευθῇς μεθ᾽ ἡμῶν, καὶ ἔσται τὰ ἀγαθὰ ἐκεῖνα ὅσα ἂν ἀγαθοποιήσῃ κύριος ἡμᾶς, καὶ εὖ σε ποιήσομεν. καὶ ἐξῆραν ἐκ τοῦ ὄρους κυρίου ὁδὸν τριῶν ἡμερῶν. καὶ ἡ κιβωτὸς τῆς διαθήκης κυρίου προεπορεύετο προτέρα αὐτῶν ὁδὸν τριῶν ἡμερῶν κατασκέψασθαι αὐτοῖς ἀνάπαυσιν. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἐξαίρειν τὴν κιβωτὸν, καὶ εἶπε μωυσῆς. ἐξεγέρθητι κύριε, καὶ διασκορπισθήτωσαν οἱ ἐχθροί σου, φυγέτωσαν πάντες οἱ μισοῦντές σε. καὶ ἐν τῇ καταπαύσει εἶπεν. ἐπίστρεφε κύριε χιλιάδας μυριάδας ἐν τῷ ἰσραήλ. καὶ ἡ νεφέλη ἐγένετο σκιάζουσα ἐπ᾽ αὐτοῖς ἡμέρας, ἐν τῷ ἐξαίρειν αὐτοὺς ἐκ τῆς παρεμβολῆς.

α Σαλπιεῖς ἐν αὐταῖς] Ita L. V. & Cyrillus in lib. περὶ τῆς ἐν πνεύματι &c. In alijs est, σαλπίσεις. β [Καὶ συναχθήσεται πᾶσα] Ita L. V. & Cyrillus. In alijs additur πρὸς σέ. γ [Ἐν μιᾷ σαλπίσωσι] Ita L.V. & Cyrillus in lib. 5. περὶ τῆς ἐν πνεύματι &c. cum in alijs sit, μιᾷ σάλπιγγι σαλπίσωσι. δ [Οἱ ἄρχοντες ἀρχηγοὶ ἰσραήλ] Ita L. V. & Cyrillus. AA. LL. habent, οἱ ἄρχοντες καὶ χιλίαρχοι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ'.

Καὶ ἦν ὁ λαὸς γογγύζων πονηρὰ ἔναντι κυρίου. καὶ ἤκουσε κύριος, καὶ ἐθυμώθη ὀργῇ, καὶ ἐξεκαύθη ἐν αὐτοῖς πῦρ παρὰ κυρίου, καὶ κατέφαγε μέρος τι τῆς παρεμβολῆς. καὶ ἐκέκραξεν ὁ λαὸς πρὸς μωυσῆν. καὶ ηὔξατο μωυσῆς πρὸς κύριον, καὶ ἐκόπασε τὸ πῦρ. καὶ ἐκλήθη τὸ ὄνομα τοῦ τόπου ἐκείνου, ἐμπυρισμός. ὅτι ἐξεκαύθη ἐν αὐτοῖς παρὰ κυρίου. καὶ ὁ ἐπίμικτος ὁ ἐν αὐτοῖς ἐπεθύμησεν ἐπιθυμίαν. καὶ καθίσαντες ἔκλαιον καὶ οἱ υἱοὶ ἰσραήλ, καὶ εἶπαν. τίς ἡμᾶς ψωμιεῖ κρέα; ἐμνήσθημεν τοὺς ἰχθύας, οὓς ἠσθίομεν ἐν αἰγύπτῳ δωρεάν, καὶ τοὺς σικύους, καὶ τοὺς πέπονας, καὶ τὰ πράσα, καὶ τὰ κρόμμυα, καὶ τὰ σκόρδα. νυνὶ δὲ ἡ ψυχὴ ἡμῶν κατάξηρος. οὐδὲν πλὴν εἰς τὸ μάννα οἱ ὀφθαλμοὶ ἡμῶν. τὸ δὲ μάννα α ὡσεὶ σπέρμα κορίου ἐστί, καὶ τὸ εἶδος αὐτοῦ εἶδος κρυστάλλου. καὶ διεπορεύετο ὁ λαὸς καὶ συνέλεγον, καὶ ἤληθον αὐτὸ ἐν τῷ μύλῳ, καὶ ἔτριβον ἐν τῇ θυΐᾳ, καὶ ἥψουν αὐτὸ ἐν τῇ χύτρᾳ, καὶ ἐποίουν αὐτὸ ἐγκρυφίας. καὶ ἦν ἡ ἡδονὴ αὐτοῦ β ὡσεὶ γεῦμα ἐγκρὶς ἐξ ἐλαίου. καὶ ὅταν κατέβη ἡ δρόσος ἐπὶ τὴν παρεμβολὴν νυκτός, κατέβαινε τὸ μάννα ἐπ' αὐτῆς. καὶ ἤκουσε μωυσῆς κλαιόντων αὐτῶν κατὰ δήμους αὐτῶν, ἕκαστον ἐπὶ τῆς θύρας αὐτοῦ. καὶ ἐθυμώθη ὀργῇ κύριος σφόδρα, καὶ ἔναντι μωυσῆ ἦν πονηρόν. καὶ εἶπε μωυσῆς πρὸς κύριον. ἱνατί ἐκάκωσας τὸν θεράποντά σου, καὶ διατί οὐχ εὕρηκα χάριν ἐναντίον σου, ἐπιθεῖναι τὴν ὁρμὴν τοῦ λαοῦ τούτου ἐπ' ἐμέ; μὴ ἐγὼ ἐν γαστρὶ ἔλαβον πάντα τὸν λαὸν τοῦτον, ἢ ἐγὼ ἔτεκον αὐτούς, ὅτι λέγεις μοι, λάβε αὐτὸν εἰς τὸν κόλπον σου, ὡσεὶ ἄραι τιθηνὸς τὸν θηλάζοντα, εἰς τὴν γῆν ἣν ὤμοσας τοῖς πατράσιν αὐτῶν; πόθεν μοι κρέα δοῦναι παντὶ τῷ λαῷ τούτῳ; ὅτι κλαίουσιν ἐπ' ἐμοί, λέγοντες. δὸς ἡμῖν κρέα, ἵνα φάγωμεν. οὐ δυνήσομαι ἐγὼ μόνος φέρειν τὸν λαὸν τοῦτον, ὅτι βαρύτερόν μοι ἐστὶ τὸ ῥῆμα τοῦτο. εἰ δ' οὕτω σὺ ποιεῖς μοι, ἀπόκτεινόν με ἀναιρέσει, εἰ εὕρηκα ἔλεος παρὰ σοί, ἵνα μὴ ἴδω τὴν κάκωσίν μου. καὶ εἶπε κύριος πρὸς μωυσῆν. συνάγαγέ μοι ἑβδομήκοντα ἄνδρας ἀπὸ τῶν πρεσβυτέρων ἰσραήλ, οὓς αὐτὸς σὺ οἶδας, ὅτι οὗτοί εἰσι πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ καὶ γραμματεῖς αὐτῶν. καὶ ἄξεις αὐτοὺς πρὸς τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου, καὶ στήσονται ἐκεῖ μετὰ σοῦ. καὶ καταβήσομαι, καὶ λαλήσω ἐκεῖ μετὰ σοῦ, καὶ ἀφελῶ ἀπὸ τοῦ πνεύματος τοῦ ἐπὶ σοί, καὶ ἐπιθήσω ἐπ' αὐτούς. καὶ συναντιλήψονται μετὰ σοῦ τὴν ὁρμὴν τοῦ λαοῦ, καὶ οὐκ οἴσεις αὐτοὺς σὺ μόνος. καὶ τῷ λαῷ ἐρεῖς. ἁγνίσασθε εἰς αὔριον, καὶ φάγεσθε κρέα. ὅτι ἐκλαύσατε ἔναντι

A κυρίου, λέγοντες. τίς ἡμᾶς ψωμιεῖ κρέα; ὅτι καλὸν ἡμῖν ἐστιν ἐν αἰγύπτῳ. καὶ δώσει κύριος ὑμῖν φαγεῖν κρέα, καὶ φάγεσθε κρέα. οὐχ ἡμέραν μίαν φάγεσθε, οὐδὲ δύο, οὐδὲ πέντε ἡμέρας, οὐδὲ δέκα ἡμέρας, οὐδὲ εἴκοσι ἡμέρας, ἕως μηνὸς ἡμερῶν φάγεσθε, ἕως ἂν ἐξέλθῃ ἐκ τῶν μυκτήρων ὑμῶν. γ καὶ ἔσται ὑμῖν εἰς χολέραν, ὅτι ἠπειθήσατε κυρίῳ, ὅς ἐστιν ἐν ὑμῖν, καὶ ἐκλαύσατε ἐναντίον αὐτοῦ, λέγοντες. ἱνατί ἡμῖν ἐξελθεῖν ἐξ αἰγύπτου; καὶ εἶπε μωυσῆς. ἑξακόσιαι χιλιάδες πεζῶν ὁ λαός, ἐν οἷς εἰμι ἐν αὐτοῖς. καὶ σὺ εἶπας. κρέα δώσω αὐτοῖς φαγεῖν, καὶ φάγονται μῆνα ἡμερῶν.

B μὴ πρόβατα καὶ βόες σφαγήσονται αὐτοῖς, καὶ ἀρκέσει αὐτοῖς, ἢ πᾶν τὸ ὄψος τῆς θαλάσσης συναχθήσεται αὐτοῖς, καὶ ἀρκέσει αὐτοῖς; καὶ εἶπε κύριος πρὸς μωυσῆν. μὴ χεὶρ κυρίου οὐκ ἐξαρκέσει; δ ἤδη γνώσῃ εἰ ἐπικαταλήψεταί σε ὁ λόγος μου ἢ οὔ. καὶ ἐξῆλθε μωυσῆς, καὶ ἐλάλησε πρὸς τὸν λαὸν τὰ ῥήματα κυρίου. καὶ συνήγαγεν ἑβδομήκοντα ἄνδρας ἀπὸ τῶν πρεσβυτέρων τοῦ λαοῦ, καὶ ἔστησεν αὐτοὺς κύκλῳ τῆς σκηνῆς. καὶ κατέβη κύριος ἐν νεφέλῃ, καὶ ἐλάλησε πρὸς αὐτόν. καὶ παρείλατο ἀπὸ τοῦ πνεύματος τοῦ ἐπ' αὐτῷ, καὶ ἐπέθηκεν ἐπὶ τοὺς

Γ ἑβδομήκοντα ἄνδρας τοὺς πρεσβυτέρους. ὡς δὲ ἐπανεπαύσατο πνεῦμα ἐπ' αὐτούς, καὶ ἐπροφήτευσαν, καὶ οὐκ ἔτι προσέθεντο. καὶ κατελείφθησαν δύο ἄνδρες ἐν τῇ παρεμβολῇ, ὄνομα τῷ ἑνὶ ἐλδάδ, καὶ ὄνομα τῷ δευτέρῳ μωδάδ. καὶ ἐπανεπαύσατο ἐπ' αὐτοὺς πνεῦμα. καὶ οὗτοι ἦσαν τῶν καταγεγραμμένων, καὶ οὐκ ἦλθον πρὸς τὴν σκηνήν. καὶ ἐπροφήτευσαν ἐν τῇ παρεμβολῇ. καὶ προσδραμὼν ὁ νεανίσκος, ἀπήγγειλε μωυσῇ. καὶ εἶπε, λέγων. ἐλδὰδ καὶ

Δ μωδὰδ προφητεύουσιν ἐν τῇ παρεμβολῇ. καὶ ἀποκριθεὶς ἰησοῦς ὁ τοῦ ναυῆ ὁ παρεστηκὼς μωυσῇ ὁ ἐκλεκτός, εἶπε. κύριε μωυσῆ, κώλυσον αὐτούς. καὶ εἶπε μωυσῆς αὐτῷ. μὴ ζηλοῖς ἐμέ; καὶ τίς δῴη πάντα τὸν λαὸν κυρίου προφήτας, ὅταν δῷ κύριος τὸ πνεῦμα αὐτοῦ ἐπ' αὐτούς. καὶ ἀπῆλθε μωυσῆς εἰς τὴν παρεμβολὴν αὐτὸς καὶ οἱ πρεσβύτεροι ἰσραήλ. καὶ πνεῦμα ἐξῆλθε παρὰ κυρίου, καὶ ἐξεπέρασεν ὀρτυγομήτραν ἀπὸ τῆς θαλάσσης. καὶ ἐπέβαλεν ἐπὶ τὴν παρεμβολὴν ὁδὸν ἡμέρας ἐντεῦθεν, καὶ ὁδὸν ἡμέρας ἐντεῦθεν, κύκλῳ τῆς παρεμβο-

E λῆς, ὡσεὶ δίπηχυ ἀπὸ τῆς γῆς. καὶ ἀναστὰς ὁ λαὸς ὅλην τὴν ἡμέραν, καὶ ὅλην τὴν νύκτα, καὶ ὅλην τὴν ἡμέραν τὴν ἐπαύριον, καὶ συνήγαγον τὴν ὀρτυγομήτραν. ὁ τὸ ὀλίγον, συνήγαγε δέκα κόρους. καὶ ἔψυξαν ἑαυτοῖς ψυγμοὺς κύκλῳ τῆς παρεμβολῆς. τὰ κρέα ἔτι ἦν ἐν τοῖς ὀδοῦσιν αὐτῶν πρὶν ἢ ἐκλείπειν. καὶ κύριος ἐθυμώθη εἰς τὸν λαόν, καὶ ἐπάταξε κύριος τὸν λαὸν πληγὴν μεγάλην σφόδρα. καὶ ἐκλήθη τὸ ὄνομα τοῦ τόπου ἐκείνου, μνήματα τῆς ἐπιθυμίας. ὅτι ἐκεῖ ἔθαψαν τὸν λαὸν τὸν ἐπιθυμητήν. ἀπὸ μνημάτων ἐπιθυμίας ἐξῆρεν ὁ λαὸς εἰς ἀσηρώθ. καὶ ἐγένετο ὁ λαὸς ἐν ἀσηρώθ.

α Ὡσεὶ σπέρμα κορίου] Schol. οἱ λοιποὶ· βδελλίου. β [Ὡσεὶ γεῦμα, ἐγκρὶς ἐξ ἐλαίου] Schol. ἄλλος. ἐκ μέλιτος. ἀκύλας καὶ σύμμαχος, μαστοῦ ἔλαιον, μαστοῦ εἰς λίπος. γ [Καὶ ἔσται ὑμῖν εἰς χολέραν] Theodoretus εἰς τὰ ἄπορα τῆς θείας γραφῆς. ἢ ὡς ὁ σύμμαχος, εἰς ἀπεψίαν. quem locum ita explicat. ἡ γὰρ ἀδηφαγία τὴν νόσον ἐπήγαγε, καὶ πολλοῖς τὸν θάνατον ἡ θεήλατος πληγή. δ [Ἤδη γνώσῃ εἰ ἐπικαταλήψεταί σε ὁ λόγος μου ἢ οὔ] Ita L. V. & ita legit Theodoretus in codicibus emendatioribus εἰς τὰ ἄπορα τῆς θείας γραφῆς. In alijs est, ἤδη γνώσῃ ἐπεὶ καταλήψεταί σε ὁ λόγος μου. ε [Ὁ ἐκλεκτὸς εἶπε] Plerique libri habent, ὁ ἐκλεκτὸς αὐτοῦ. ζ [Μὴ ζηλοῖς σὺ ἐμέ] Ita L. V. in alijs est, μὴ ζηλοῖς σύ μοι, quomodo legit Theodoretus εἰς τὰ ἄπορα τῆς θείας γραφῆς. η [Ἐξεπέρασεν ὀρτυγομήτραν] In nonnullis libris est, ἐξεπέτασεν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΒ'. 12

Καὶ ἐλάλησε μαριὰμ καὶ ἀαρὼν κατὰ μωυσῆ, ἕνεκεν τῆς γυναικὸς τῆς αἰθιοπίσσης ἣν ἔλαβε μωυσῆς, ὅτι γυναῖκα αἰθιόπισσαν ἔλαβε. καὶ εἶπαν. μὴ μωυσῇ μόνῳ λελάληκε κύριος; οὐχὶ καὶ ἡμῖν ἐλάλησε; καὶ ἤκουσε κύριος. καὶ ὁ ἄνθρωπος μωυσῆς πραῢς σφόδρα παρὰ πάντας τοὺς ἀνθρώπους τοὺς ὄντας ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ εἶπε κύριος παραχρῆμα πρὸς μωυσῆν, καὶ ἀαρὼν, καὶ μαριάμ. ἐξέλθετε ὑμεῖς οἱ τρεῖς εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου. καὶ ἐξῆλθον οἱ τρεῖς εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου. καὶ κατέβη κύριος ἐν στύλῳ νεφέλης, καὶ ἔστη ἐπὶ τῆς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. καὶ ἐκλήθησαν ἀαρὼν καὶ μαριὰμ, καὶ ἐξήλθοσαν ἀμφότεροι. καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς. ἀκούσατε τῶν λόγων μου. ἐὰν γένηται προφήτης ὑμῶν κυρίῳ, ἐν ὁράματι αὐτῷ γνωσθήσομαι, καὶ ἐν ὕπνῳ λαλήσω αὐτῷ. οὐχ οὕτως ὁ θεράπων μου μωυσῆς, ἐν ὅλῳ τῷ οἴκῳ μου πιστός ἐστι. στόμα κατὰ στόμα λαλήσω αὐτῷ ἐν εἴδει, καὶ οὐ δι' αἰνιγμάτων, καὶ τὴν δόξαν κυρίου εἶδε, καὶ διατί οὐκ ἐφοβήθητε καταλαλῆσαι κατὰ τοῦ θεράποντός μου μωυσῆ; καὶ ὀργὴ θυμοῦ κυρίου ἐπ' αὐτοῖς, καὶ ἀπῆλθε. καὶ ἡ νεφέλη ἀπέστη ἀπὸ τῆς σκηνῆς. καὶ ἰδοὺ μαριὰμ λεπρῶσα ὡσεὶ χιών. καὶ ἐπέβλεψεν ἀαρὼν ἐπὶ μαριὰμ, καὶ ἰδοὺ λεπρῶσα. καὶ εἶπεν ἀαρὼν πρὸς μωυσῆν. δέομαι κύριε μὴ συνεπιθῇ ἡμῖν ἁμαρτίαν, διότι ἠγνοήσαμεν καθ' ὅτι ἡμάρτομεν. μὴ γένηται ὡσεὶ ἴσον θανάτῳ, ὡσεὶ ἔκτρωμα ἐκπορευόμενον ἐκ μήτρας μητρὸς, καὶ κατεσθίει τὸ ἥμισυ τῶν σαρκῶν αὐτῆς. καὶ ἐβόησε μωυσῆς πρὸς κύριον, λέγων. ὁ θεὸς δέομαί σου, ἴασαι αὐτήν. καὶ εἶπε κύριος πρὸς μωυσῆν. εἰ ὁ πατὴρ αὐτῆς πτύων ἐνέπτυσεν εἰς τὸ πρόσωπον αὐτῆς, οὐκ ἐντραπήσεται ἑπτὰ ἡμέρας; ἀφορισθήτω ἑπτὰ ἡμέρας ἔξω τῆς παρεμβολῆς, καὶ μετὰ ταῦτα εἰσελεύσεται. καὶ ἀφωρίσθη μαριὰμ ἔξω τῆς παρεμβολῆς ἑπτὰ ἡμέρας. καὶ ὁ λαὸς οὐκ ἐξῆρεν, ἕως ἐκαθαρίσθη μαριάμ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΓ'. 13.

Καὶ μετὰ ταῦτα ἐξῆρεν ὁ λαὸς ἐξ ἀσηρὼθ, καὶ παρενέβαλον ἐν τῇ ἐρήμῳ τοῦ φαράν. καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων. ἀπόστειλον σεαυτῷ ἄνδρας, καὶ κατασκεψάσθωσαν τὴν γῆν τῶν χαναναίων, ἣν ἐγὼ δίδωμι τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ εἰς κατάσχεσιν. ἄνδρα ἕνα κατὰ φυλὴν, κατὰ δήμους πατριῶν αὐτῶν, ἀποστελεῖς αὐτούς, πάντα ἀρχηγὸν ἐξ αὐτῶν. καὶ ἐξαπέστειλεν αὐτοὺς μωυσῆς ἐκ τῆς ἐρήμου φαρὰν διὰ φωνῆς κυρίου. πάντες ἄνδρες ἀρχηγοὶ υἱῶν ἰσραὴλ οὗτοι. καὶ ταῦτα τὰ ὀνόματα αὐτῶν. τῆς φυλῆς ῥουβὴν, σαμουὴλ υἱὸς ζακούρ. τῆς φυλῆς συμεὼν, σαφὰτ υἱὸς σουρί. τῆς φυλῆς ἰούδα, χάλεβ υἱὸς ἰεφοννή. τῆς φυλῆς ἰσάχαρ, ἰλαὰλ υἱὸς ἰωσήφ. τῆς φυλῆς ἐφραίμ, αὐσὴ υἱὸς ναυή. τῆς φυλῆς βενιαμὶν, φαλτὶ υἱὸς ῥαφοῦ. τῆς φυλῆς ζαβουλὼν, γουδιὴλ υἱὸς σουδί. τῆς φυλῆς ἰωσὴφ τῶν υἱῶν μανασσῆ, γαδδὶ, υἱὸς σουσί. τῆς φυλῆς δὰν, ἀμιὴλ υἱὸς γαμαλί. τῆς φυλῆς ἀσὴρ, σαθοὺρ υἱὸς μιχαήλ. τῆς φυλῆς νεφθαλὶ, ναβὶ υἱὸς σαβί. τῆς φυλῆς γὰδ, γουδιὴλ υἱὸς μακχί. ταῦτα τὰ ὀνόματα τῶν ἀνδρῶν, οὓς ἀπέστειλε μωυσῆς κατασκέψασθαι τὴν γῆν. καὶ ἐπωνόμασε μωυσῆς τὸν αὐσὴ υἱὸν ναυή, ἰησοῦν. καὶ ἀπέστειλεν αὐτοὺς μωυσῆς κατασκέψασθαι τὴν γῆν χαναὰν, καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς. ἀνάβητε ταύτῃ τῇ ἐρήμῳ, καὶ ἀναβήσεσθε εἰς τὸ ὄρος, καὶ ὄψεσθε τὴν γῆν τίς ἐστι, καὶ τὸν λαὸν τὸν ἐγκαθήμενον ἐπ' αὐτῆς, εἰ ἰσχυρός ἐστιν ἢ ἀσθενὴς, ἢ ὀλίγοι εἰσὶν ἢ πολλοί. καὶ τίς ἡ γῆ εἰς ἣν οὗτοι ἐγκάθηνται ἐπ' αὐτῆς, ἢ καλή ἐστιν ἢ πονηρά. καὶ τίνες αἱ πόλεις εἰς ἃς οὗτοι κατοικοῦσιν ἐν αὐταῖς, εἰ ἐν τειχήρεσιν ἢ ἐν ἀτειχίστοις. καὶ τίς ἡ γῆ, ἢ πίων ἢ παρειμένη. εἰ ἔστιν ἐν αὐτῇ δένδρα ἢ οὔ. καὶ προσκαρτερήσαντες, λήψεσθε ἀπὸ τῶν καρπῶν τῆς γῆς. καὶ αἱ ἡμέραι, ἡμέραι ἔαρος, πρόδρομοι σταφυλῆς. καὶ ἀναβάντες, κατεσκέψαντο τὴν γῆν ἀπὸ τῆς ἐρήμου σὶν ἕως ῥοὸβ, εἰσπορευομένων αἰμάθ. καὶ ἀνέβησαν κατὰ τὴν ἔρημον, καὶ ἀπῆλθον ἕως χεβρὼν, καὶ ἐκεῖ ἀχιμὰν, καὶ σεσσὶ, καὶ θελαμὶ, γενεαὶ ἐνάχ. καὶ χεβρὼν ἑπτὰ ἔτεσιν ᾠκοδομήθη πρὸ τοῦ τανὶν αἰγύπτου. καὶ ἦλθοσαν ἕως φάραγγος βότρυος, καὶ κατεσκέψαντο αὐτήν. καὶ ἔκοψαν ἐκεῖθεν κλῆμα καὶ βότρυν σταφυλῆς ἕνα ἐπ' αὐτοῦ, καὶ ἦραν αὐτὸν ἐπ' ἀναφορεῦσι, καὶ ἀπὸ τῶν ῥοῶν, καὶ ἀπὸ τῶν συκῶν. καὶ τὸν τόπον ἐκεῖνον ἐπωνόμασαν φάραγξ βότρυος, διὰ τὸν βότρυν, ὃν ἔκοψαν ἐκεῖθεν οἱ υἱοὶ ἰσραήλ. καὶ ἀπέστρεψαν ἐκεῖθεν κατασκεψάμενοι τὴν γῆν μετὰ τεσσαράκοντα ἡμέρας. καὶ πορευθέντες ἦλθον πρὸς μωυσῆν καὶ ἀαρὼν καὶ πρὸς πᾶσαν συναγωγὴν υἱῶν ἰσραὴλ, εἰς τὴν ἔρημον φαρὰν κάδης. καὶ ἀπεκρίθησαν αὐτοῖς ῥῆμα καὶ πάσῃ συναγωγῇ, καὶ ἔδειξαν τὸν καρπὸν τῆς γῆς, καὶ διηγήσαντο αὐτῷ, καὶ εἶπαν. ἤλθαμεν εἰς τὴν γῆν εἰς ἣν ἀπέστειλας ἡμᾶς, γῆν ῥέουσαν γάλα καὶ μέλι. καὶ οὗτος ὁ καρπὸς αὐτῆς. ἀλλ' ἢ ὅτι θρασὺ τὸ ἔθνος τὸ κατοικοῦν ἐπ' αὐτῆς, καὶ πόλεις ὀχυραὶ τετειχισμέναι μεγάλαι σφόδρα. καὶ τὴν γενεὰν ἐνὰχ ἑωράκαμεν ἐκεῖ. καὶ ἀμαλὴκ κατοικεῖ ἐν τῇ γῇ τῇ πρὸς νότον. καὶ ὁ χετταῖος, καὶ ὁ εὐαῖος, καὶ ὁ ἰεβουσαῖος, καὶ ὁ ἀμορραῖος κατοικεῖ ἐν τῇ ὀρεινῇ. καὶ

νῆ. καὶ ὁ χαναναῖος κατοικεῖ παρὰ θάλασσαν, καὶ παρὰ τὸν ἰορδάνην ποταμόν. καὶ κατεσιώπησε χάλεβ τὸν λαὸν πρὸς μωυσῆν, καὶ εἶπεν αὐτῷ. οὐχί, ἀλλὰ ἀναβάντες ἀναβησόμεθα, καὶ κατακληρονομήσομεν αὐτήν, ὅτι δυνατοὶ δυνησόμεθα πρὸς αὐτούς. καὶ οἱ ἄνθρωποι, οἱ συναναβάντες μετ' αὐτοῦ, εἶπαν. οὐκ ἀναβαίνομεν, ὅτι οὐ μὴ δυνώμεθα ἀναβῆναι πρὸς τὸ ἔθνος, ὅτι ἰσχυρότερον ἡμῶν ἐστι μᾶλλον. [a] καὶ ἐξήνεγκαν ἔκστασιν τῆς γῆς ἣν κατεσκέψαντο αὐτὴν πρὸς τοὺς υἱοὺς ἰσραήλ, λέγοντες. τὴν γῆν ἣν παρήλθομεν αὐτὴν κατασκέψασθαι, γῆ κατέσθουσα τοὺς κατοικοῦντας ἐπ' αὐτῆς ἐστι. καὶ πᾶς ὁ λαὸς ὃν ἑωράκαμεν ἐν αὐτῇ, ἄνδρες ὑπερμήκεις. καὶ ἐκεῖ ἑωράκαμεν τοὺς γίγαντας, καὶ ἦμεν ἐνώπιον αὐτῶν ὡσεὶ ἀκρίδες. ἀλλὰ καὶ οὕτως ἦμεν ἐνώπιον αὐτῶν.

a Καὶ ἐξήνεγκαν ἔκστασιν τῆς γῆς] Schol. τὸ σαμαρειτικόν. ὄνειδος κατὰ τῆς γῆς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΔ΄. 14.

Καὶ ἀναλαβοῦσα πᾶσα ἡ συναγωγή, ἐνέδωκε φωνήν. καὶ ἔκλαιεν ὁ λαὸς ὅλην τὴν νύκτα ἐκείνην, καὶ διεγόγγυζον ἐπὶ μωυσῆν καὶ ἀαρὼν πάντες οἱ υἱοὶ ἰσραήλ. καὶ εἶπαν πρὸς αὐτοὺς πᾶσα ἡ συναγωγή. ὄφελον ἀπεθάνομεν ἐν γῇ αἰγύπτῳ, ἢ ἐν τῇ ἐρήμῳ ταύτῃ εἰ ἀπεθάνομεν. καὶ ἵνα τί κύριος εἰσάγει ἡμᾶς εἰς τὴν γῆν ταύτην πεσεῖν ἐν πολέμῳ; αἱ γυναῖκες ἡμῶν καὶ τὰ παιδία ἔσονται εἰς διαρπαγήν. νῦν οὖν βέλτιόν ἐστιν ἀποστραφῆναι εἰς αἴγυπτον. καὶ εἶπαν ἕτερος τῷ ἑτέρῳ. δῶμεν ἀρχηγόν, καὶ ἀποστρέψωμεν εἰς αἴγυπτον. καὶ ἔπεσε μωυσῆς καὶ ἀαρὼν ἐπὶ πρόσωπον ἐναντίον πάσης συναγωγῆς υἱῶν ἰσραήλ. ἰησοῦς δὲ ὁ τοῦ ναυῆ, καὶ χάλεβ ὁ τοῦ ἰεφοννῆ τῶν κατασκεψαμένων τὴν γῆν, διέρρηξαν τὰ ἱμάτια αὐτῶν, καὶ εἶπαν πρὸς πᾶσαν συναγωγὴν υἱῶν ἰσραήλ, λέγοντες. ἡ γῆ ἣν κατεσκεψάμεθα αὐτήν, ἀγαθή ἐστι σφόδρα σφόδρα. εἰ αἱρετίζει ἡμᾶς κύριος, εἰσάξει ἡμᾶς εἰς τὴν γῆν ταύτην καὶ δώσει αὐτὴν ἡμῖν. γῆ ἥτις ἐστὶ ῥέουσα γάλα καὶ μέλι. ἀλλὰ ἀπὸ τοῦ κυρίου μὴ ἀποστάται γίνεσθε. ὑμεῖς δὲ μὴ φοβηθῆτε τὸν λαὸν τῆς γῆς, ὅτι κατάβρωμα ἡμῖν ἐστιν. ἀφέστηκε γὰρ ὁ καιρὸς ἀπ' αὐτῶν. ὁ δὲ κύριος ἐν ἡμῖν, μὴ φοβηθῆτε αὐτούς. καὶ εἶπε πᾶσα ἡ συναγωγὴ καταλιθοβολῆσαι αὐτοὺς ἐν λίθοις. καὶ ἡ δόξα κυρίου ὤφθη ἐν τῇ νεφέλῃ ἐπὶ τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου πᾶσι τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ. καὶ εἶπε κύριος πρὸς μωυσῆν. ἕως τίνος παροξύνει με ὁ λαὸς οὗτος; καὶ ἕως τίνος οὐ πιστεύουσί μοι ἐπὶ πᾶσι τοῖς σημείοις, οἷς ἐποίησα ἐν αὐτοῖς; πατάξω αὐτοὺς θανάτῳ, καὶ ἀπολῶ αὐτούς. καὶ ποιήσω σὲ καὶ τὸν οἶκον τοῦ πατρός σου εἰς ἔθνος μέγα, καὶ πολὺ μᾶλλον ἢ τοῦτο. καὶ εἶπε μωυσῆς πρὸς κύριον. καὶ ἀκούσεται αἴγυπτος, ὅτι ἀνήγαγες τῇ ἰσχύϊ σου τὸν λαὸν τοῦτον ἐξ αὐτῶν. ἀλλὰ καὶ πάντες οἱ κατοικοῦντες ἐπὶ τῆς γῆς

A ταύτης ἀκηκόασιν, ὅτι σὺ εἶ κύριος ἐν τῷ λαῷ τούτῳ, ὅστις ὀφθαλμοῖς κατ' ὀφθαλμοὺς ὀπτάζῃ κύριε, καὶ ἡ νεφέλη σου ἐφέστηκεν ἐπ' αὐτῶν, καὶ ἐν στύλῳ νεφέλης σὺ πορεύῃ πρότερος αὐτῶν τὴν ἡμέραν, καὶ ἐν στύλῳ πυρὸς τὴν νύκτα. καὶ ἐκτρίψεις τὸν λαὸν τοῦτον ὡσεὶ ἄνθρωπον ἕνα. καὶ ἐροῦσι τὰ ἔθνη ὅσοι ἀκηκόασι τὸ ὄνομά σου, λέγοντες. παρὰ τὸ μὴ δύνασθαι κύριον εἰσαγαγεῖν τὸν λαὸν τοῦτον εἰς τὴν γῆν ἣν ὤμοσεν αὐτοῖς, κατέστρωσεν αὐτοὺς ἐν τῇ ἐρήμῳ. καὶ νῦν ὑψωθήτω ἡ ἰσχύς σου κύριε ὃν τρόπον εἶπας, λέγων. κύριος μακρόθυμος, καὶ πολυέλεος, καὶ ἀληθινός, B ἀφαιρῶν ἀνομίας καὶ ἀδικίας καὶ ἁμαρτίας, καὶ καθαρισμῷ οὐ καθαριεῖ τὸν ἔνοχον, ἀποδιδοὺς ἁμαρτίας πατέρων ἐπὶ τέκνα ἕως τρίτης καὶ τετάρτης γενεᾶς. ἄφες τὴν ἁμαρτίαν τῷ λαῷ τούτῳ κατὰ τὸ μέγα ἔλεός σου, καθάπερ ἵλεως ἐγένου αὐτοῖς ἀπ' αἰγύπτου ἕως τοῦ νῦν. καὶ εἶπε κύριος πρὸς μωυσῆν. ἵλεως αὐτοῖς εἰμι κατὰ τὸ ῥῆμά σου. ἀλλὰ ζῶ ἐγὼ καὶ ζῶν τὸ ὄνομά μου, καὶ ἐμπλήσει ἡ δόξα κυρίου πᾶσαν τὴν γῆν. ὅτι πάντες οἱ ἄνδρες οἱ ὁρῶντες τὴν δόξαν μου, καὶ τὰ σημεῖα ἃ ἐποίησα ἐν αἰγύπτῳ, καὶ ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ ἐπείρασάν με τοῦτο δέκατον, καὶ Γ οὐκ εἰσήκουσαν τῆς φωνῆς μου, ἦ μὴν οὐκ ὄψονται τὴν γῆν, ἣν ὤμοσα τοῖς πατράσιν αὐτῶν. ἀλλ' ἢ τὰ τέκνα αὐτῶν ἅ ἐστι μετ' ἐμοῦ ὧδε, ὅσοι οὐκ οἴδασιν ἀγαθὸν οὐδὲ κακόν, πᾶς νεώτερος ἄπειρος, τούτοις δώσω τὴν γῆν. πάντες δὲ οἱ παροξύναντές με, οὐκ ὄψονται αὐτήν. ὁ δὲ παῖς μου χάλεβ, ὅτι πνεῦμα ἕτερον ἐν αὐτῷ, καὶ ἐπηκολούθησέ μοι, εἰσάξω αὐτὸν εἰς τὴν γῆν εἰς ἣν εἰσῆλθεν ἐκεῖ, καὶ τὸ σπέρμα αὐτοῦ κληρονομήσει αὐτήν. ὁ δὲ ἀμαλὴκ καὶ ὁ χαναναῖος, κατοικοῦσιν ἐν τῇ κοιλάδι. αὔριον ἐπιστράφητε καὶ ἀπάρατε ὑμεῖς εἰς τὴν ἔρημον, ὁδὸν θάλασ- Δ σαν ἐρυθράν. καὶ εἶπε κύριος πρὸς μωυσῆν καὶ ἀαρών, λέγων. ἕως τίνος τὴν συναγωγὴν τὴν πονηρὰν ταύτην, ἃ αὐτοὶ γογγύζουσιν ἐναντίον μου. τὴν γόγγυσιν τῶν υἱῶν ἰσραήλ, ἣν ἐγόγγυσαν περὶ ὑμῶν ἀκήκοα. εἰπὸν αὐτοῖς. ζῶ ἐγώ, λέγει κύριος. ἦ μὴν ὃν τρόπον λελαλήκατε εἰς τὰ ὦτά μου, οὕτω ποιήσω ὑμῖν. ἐν τῇ ἐρήμῳ ταύτῃ πεσεῖται τὰ κῶλα ὑμῶν. καὶ πᾶσα ἡ ἐπισκοπὴ ὑμῶν καὶ οἱ κατηριθμημένοι ὑμῶν ἀπὸ εἰκοσαετοῦς καὶ ἐπάνω, ὅσοι ἐγόγγυζαν ἐπ' ἐμοί. εἰ ὑμεῖς εἰσελεύσεσθε εἰς τὴν γῆν ἐφ' ἣν ἐξέτεινα τὴν χεῖρά μου κατασκηνῶσαι ὑμᾶς ἐπ' αὐτῆς. ἀλλ' ἢ χάλεβ υἱὸς ἰεφοννῆ, καὶ E ἰησοῦς ὁ τοῦ ναυῆ, καὶ τὰ παιδία ἃ εἴπατε ἐν διαρπαγῇ ἔσεσθαι, εἰσάξω αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν. καὶ κληρονομήσουσι τὴν γῆν, ἣν ὑμεῖς ἀπέστητε ἀπ' αὐτῆς. καὶ τὰ κῶλα ὑμῶν πεσεῖται ἐν τῇ ἐρήμῳ ταύτῃ. οἱ δὲ υἱοὶ ὑμῶν ἔσονται νεμόμενοι ἐν τῇ ἐρήμῳ τεσσαράκοντα ἔτη. [a] καὶ ἀνοίσουσι τὴν πορνείαν ὑμῶν, ἕως ἂν ἀναλωθῇ τὰ κῶλα ὑμῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ, κατὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν ἡμερῶν, ὅσας κατεσκέψασθε τὴν γῆν τεσσαράκοντα ἡμέρας, ἡμέραν τοῦ ἐνιαυτοῦ λήψεσθε τὰς ἁμαρτίας ὑμῶν τεσσαράκοντα ἔ-

τῃ. καὶ γνώσεσθε τὸν θυμὸν τῆς ὀργῆς μου. ἐγὼ κύριος ἐλάλησα. ἦ μὴν οὕτω ποιήσω τῇ συναγωγῇ τῇ πονηρᾷ ταύτῃ, τῇ ἐπισυνισταμένῃ ἐπ' ἐμέ. ἐν τῇ ἐρήμῳ ταύτῃ ἐξαναλωθήσονται, καὶ ἐκεῖ ἀποθανοῦνται. καὶ οἱ ἄνθρωποι, οὓς ἀπέστειλε μωυσῆς κατασκέψασθαι τὴν γῆν, καὶ παραγενηθέντες διεγόγγυσαν κατ' αὐτῆς πρὸς τὴν συναγωγὴν ἐξενέγκαι ῥήματα πονηρὰ περὶ τῆς γῆς. καὶ ἀπέθανον οἱ ἄνθρωποι οἱ κατειπάντες πονηρὰ κατὰ τῆς γῆς ἐν τῇ πληγῇ ἔναντι κυρίου. καὶ ἰησοῦς υἱὸς ναυῆ, καὶ χαλὲβ υἱὸς ἰεφοννῆ ἔζησαν ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων ἐκείνων τῶν πεπορευμένων κατασκέψασθαι τὴν γῆν. καὶ ἐλάλησε μωυσῆς τὰ ῥήματα ταῦτα πρὸς πάντας υἱοὺς ἰσραήλ. καὶ ἐπένθησεν ὁ λαὸς σφόδρα. καὶ ὀρθρίσαντες τοπρωῒ ἀνέβησαν εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ ὄρους, λέγοντες. ἰδοὺ οἵδε ἡμεῖς ἀναβησόμεθα εἰς τὸν τόπον ὃν εἶπε κύριος, ὅτι ἡμάρτομεν. καὶ εἶπε μωυσῆς. ἱνατί ὑμεῖς παραβαίνετε τὸ ῥῆμα κυρίου; οὐκ εὔοδα ἔσται ὑμῖν. μὴ ἀναβαίνετε, οὐ γάρ ἐστι κύριος μεθ' ὑμῶν. καὶ πεσεῖσθε πρὸ προσώπου τῶν ἐχθρῶν ὑμῶν, ὅτι ὁ ἀμαλὴκ καὶ ὁ χαναναῖος ἐκεῖ ἔμπροσθεν ὑμῶν, καὶ πεσεῖσθε μαχαίρᾳ, οὗ εἵνεκεν ἀπεστράφητε ἀπειθοῦντες κυρίῳ, καὶ οὐκ ἔσται κύριος ἐν ὑμῖν. καὶ διαβιασάμενοι, ἀνέβησαν ἐπὶ τὴν κορυφὴν τοῦ ὄρους. ἡ δὲ κιβωτὸς τῆς διαθήκης κυρίου καὶ μωυσῆς οὐκ ἐκινήθησαν ἐκ τῆς παρεμβολῆς. καὶ κατέβη ὁ ἀμαλὴκ καὶ ὁ χαναναῖος ὁ ἐγκαθήμενος ἐν τῷ ὄρει ἐκείνῳ, καὶ ἐτρέψαντο αὐτοὺς, καὶ κατέκοψαν αὐτοὺς ἕως ἑρμὰν, καὶ ἀπεστράφησαν εἰς τὴν παρεμβολήν.

a Καὶ ἀνοίσουσι] Schol. ἄλλος, βαστάζοντες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ. ΙΕ'. 15.

Καὶ εἶπε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων. λάλησον τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς. ὅταν εἰσέλθητε εἰς τὴν γῆν τῆς κατοικήσεως ὑμῶν, ἣν ἐγὼ δίδωμι ὑμῖν, καὶ ποιήσεις ὁλοκαυτώματα κυρίῳ, ὁλοκάρπωμα ἢ θυσίαν, μεγαλῦναι εὐχὴν ἢ καθ' ἑκούσιον, ἢ ἐν ταῖς ἑορταῖς ὑμῶν ποιῆσαι ὀσμὴν εὐωδίας τῷ κυρίῳ, εἰ μὲν ἀπὸ τῶν βοῶν ἢ ἀπὸ τῶν προβάτων. καὶ προσοίσει ὁ προσφέρων τὸ δῶρον αὐτοῦ κυρίῳ, θυσίαν σεμιδάλεως δέκατον τοῦ οἰφὶ ἀναπεποιημένης ἐν ἐλαίῳ ἐν τετάρτῳ τοῦ ἲν. καὶ οἶνον εἰς σπονδὴν τὸ τέταρτον τοῦ ἲν ποιήσετε ἐπὶ τῆς ὁλοκαυτώσεως, ἢ ἐπὶ τῆς θυσίας. τῷ ἀμνῷ τῷ ἑνὶ ποιήσεις τοσοῦτο, κάρπωμα ὀσμὴν εὐωδίας τῷ κυρίῳ. καὶ τῷ κριῷ, ὅταν ποιῆτε αὐτὸν εἰς ὁλοκαύτωμα ἢ εἰς θυσίαν, ποιήσεις θυσίαν σεμιδάλεως δύο δέκατα ἀναπεποιημένης ἐν ἐλαίῳ τὸ τρίτον τοῦ ἲν. καὶ οἶνον εἰς σπονδὴν τὸ τρίτον τοῦ ἲν προσοίσετε εἰς ὀσμὴν εὐωδίας κυρίῳ. ἐὰν δὲ ποιῆτε ἀπὸ τῶν βοῶν εἰς ὁλοκαύτωσιν ἢ εἰς θυσίαν μεγαλῦναι εὐχὴν ἢ εἰς σωτήριον κυρίῳ, καὶ προσοίσεις ἐπὶ τοῦ μόσχου θυσίαν σεμιδάλεως τρία δέκατα ἀναπεποιημένης ἐν ἐλαίῳ ἥμισυ τοῦ ἲν, καὶ οἶνον εἰς σπονδὴν τὸ ἥμισυ τοῦ ἲν, κάρπωμα ὀσμὴν εὐωδίας κυρίῳ. οὕτω ποιήσεις τῷ μόσχῳ τῷ ἑνὶ, ἢ τῷ κριῷ τῷ ἑνὶ, ἢ τῷ ἀμνῷ τῷ ἑνὶ ἐκ τῶν προβάτων ἢ ἐκ τῶν αἰγῶν. κατὰ τὸν ἀριθμὸν ὧν ἐὰν ποιήσητε, οὕτως ποιήσετε τῷ ἑνὶ, κατὰ τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν. πᾶς ὁ αὐτόχθων ποιήσει οὕτως τοιαῦτα προσενέγκαι καρπώματα εἰς ὀσμὴν εὐωδίας κυρίῳ. ἐὰν δὲ προσήλυτος ἐν ὑμῖν προσγένηται ἐν τῇ γῇ ὑμῶν, ἢ ὃς ἂν γένηται ἐν ὑμῖν ἐν ταῖς γενεαῖς ὑμῶν, καὶ ποιήσει κάρπωμα ὀσμὴν εὐωδίας κυρίῳ, ὃν τρόπον ποιεῖτε ὑμεῖς, οὕτω ποιήσει ἡ συναγωγὴ κυρίῳ. νόμος εἷς ἔσται ὑμῖν καὶ τοῖς προσηλύτοις τοῖς προσκειμένοις ἐν ὑμῖν, νόμος αἰώνιος εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν. ὡς ὑμεῖς, καὶ ὁ προσήλυτος ἔσται ἔναντι κυρίου. νόμος εἷς ἔσται καὶ δικαίωμα ἓν ἔσται ὑμῖν καὶ τῷ προσηλύτῳ τῷ προσκειμένῳ ἐν ὑμῖν. καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων. λάλησον τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς. ἐν τῷ εἰσπορεύεσθαι ὑμᾶς εἰς τὴν γῆν, εἰς ἣν ἐγὼ εἰσάγω ὑμᾶς ἐκεῖ, καὶ ἔσται ὅταν ἔσθητε ὑμεῖς ἀπὸ τῶν ἄρτων τῆς γῆς, ἀφελεῖτε ἀφαίρεμα ἀφόρισμα κυρίῳ, ἀπαρχὴν φυράματος ὑμῶν. ἄρτον ἀφοριεῖτε ἀφαίρεμα αὐτό. ὡς ἀφαίρεμα ἀπὸ ἅλω, οὕτως ἀφελεῖτε αὐτὸν, ἀπαρχὴν φυράματος ὑμῶν, καὶ δώσετε κυρίῳ ἀφαίρεμα εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν. ὅταν δὲ διαμάρτητε καὶ μὴ ποιήσητε πάσας τὰς ἐντολὰς ταύτας, ἃς ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, καθὰ συνέταξε κύριος πρὸς ὑμᾶς ἐν χειρὶ μωυσῆ, ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἧς συνέταξε κύριος πρὸς ὑμᾶς καὶ ἐπέκεινα εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν, καὶ ἔσται ἐὰν ἐξ ὀφθαλμῶν τῆς συναγωγῆς γενηθῇ ἀκουσίως, καὶ ποιήσει πᾶσα ἡ συναγωγὴ μόσχον ἕνα ἐκ βοῶν ἄμωμον εἰς ὁλοκαύτωμα εἰς ὀσμὴν εὐωδίας κυρίῳ, καὶ θυσίαν τούτου καὶ σπονδὴν αὐτοῦ κατὰ τὴν σύνταξιν, καὶ χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας. καὶ ἐξιλάσεται ὁ ἱερεὺς περὶ πάσης συναγωγῆς υἱῶν ἰσραήλ. καὶ ἀφεθήσεται αὐτοῖς, ὅτι ἀκούσιόν ἐστι. καὶ αὐτοὶ ἤνεγκαν τὸ δῶρον αὐτῶν κάρπωμα κυρίῳ περὶ τῆς ἁμαρτίας αὐτῶν ἔναντι κυρίου περὶ τῶν ἀκουσίων αὐτῶν. καὶ ἀφεθήσεται κατὰ πᾶσαν συναγωγὴν υἱῶν ἰσραὴλ, καὶ τῷ προσηλύτῳ τῷ προσκειμένῳ πρὸς ὑμᾶς, ὅτι παντὶ τῷ λαῷ ἀκούσιον. ἐὰν τε ψυχὴ μία ἁμάρτῃ ἀκουσίως, προσάξει αἶγα μίαν ἐνιαυσίαν περὶ ἁμαρτίας. καὶ ἐξιλάσεται ὁ ἱερεὺς περὶ τῆς ψυχῆς τῆς ἀκουσιασθείσης καὶ ἁμαρτούσης ἀκουσίως ἔναντι κυρίου, a ἐξιλάσασθαι περὶ αὐτοῦ. τῷ ἐγχωρίῳ ἐν υἱοῖς ἰσραὴλ, καὶ τῷ προσηλύτῳ τῷ προσκειμένῳ ἐν αὐτοῖς νόμος εἷς ἔσται αὐτοῖς, ὃς ἐὰν ποιήσῃ ἀκουσίως. καὶ ψυχὴ ἥτις ποιήσει ἐν χειρὶ ὑπερηφανίας ἀπὸ τῶν αὐτοχθόνων ἢ ἀπὸ τῶν προσηλύτων, τὸν θεὸν οὗτος παροξυνεῖ, ἐξολοθρευθήσεται ἡ ψυχὴ ἐκείνη ἐκ τοῦ λαοῦ αὐτῆς, ὅτι τὸ ῥῆμα κυρίου ἐφαύλισε, καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ διεσκέδασεν. ἐκτρίψει ἐκτριβήσεται ἡ ψυχὴ ἐκείνη, ἡ ἁμαρτία αὐτῆς ἐν αὐτῇ. καὶ ἦσαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ εὗρον ἄνδρα συλλέγοντα ξύλα τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων, καὶ προσήγαγον αὐτὸν οἱ εὑρόντες συλλέγοντα ξύλα τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων πρὸς μωυ-

μωυσῆν καὶ ἀαρὼν καὶ πρὸς πᾶσαν συναγωγὴν υἱῶν ἰσραήλ. καὶ ἀπέθεντο αὐτὸν εἰς φυλακήν, οὐ γὰρ συνέκριναν τί ποιήσωσιν αὐτόν. καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων. θανάτῳ θανατούσθω ὁ ἄνθρωπος. λιθοβολήσατε αὐτὸν λίθοις πᾶσα ἡ συναγωγή. καὶ ἐξήγαγον αὐτὸν πᾶσα ἡ συναγωγὴ ἔξω τῆς παρεμβολῆς. καὶ ἐλιθοβόλησεν αὐτὸν πᾶσα ἡ συναγωγὴ λίθοις ἔξω τῆς παρεμβολῆς, καθὰ συνέταξε κύριος τῷ μωυσῇ. καὶ εἶπε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων. λάλησον τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς. καὶ ποιησάτωσαν ἑαυτοῖς κράσπεδα ἐπὶ τὰ πτερύγια τῶν ἱματίων αὐτῶν εἰς τὰς γενεὰς αὐτῶν. καὶ ἐπιθήσετε ἐπὶ τὰ κράσπεδα τῶν πτερυγίων κλῶσμα ὑακίνθινον. καὶ ἔσται ὑμῖν ἐν τοῖς κρασπέδοις, καὶ ὄψεσθε αὐτά. καὶ μνησθήσεσθε πασῶν τῶν ἐντολῶν κυρίου, καὶ ποιήσετε αὐτάς. καὶ οὐ διαστραφήσεσθε ὀπίσω τῶν διανοιῶν ὑμῶν, καὶ τῶν ὀφθαλμῶν ὑμῶν ἐν οἷς ὑμεῖς ἐκπορνεύετε ὀπίσω αὐτῶν, ὅπως ἂν μνησθῆτε καὶ ποιήσητε πάσας τὰς ἐντολάς μου, καὶ ἔσεσθε ἅγιοι τῷ θεῷ ὑμῶν. ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν ὁ ἐξαγαγὼν ὑμᾶς ἐκ γῆς αἰγύπτου, εἶναι ὑμῶν θεός. ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν.

a Εναντι κυρίου ἐξιλάσασθαι περὶ αὐτοῦ] AA.LL. addunt, καὶ ἀφεθήσεται αὐτῷ, quod sequitur S. Augustinus in Locut.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ιϛ'. 16

Καὶ ἐλάλησε κορὲ υἱὸς ἰσαὰρ υἱοῦ καὰθ υἱοῦ λευί, καὶ δαθὰν καὶ ἀβειρὼν υἱοὶ ἐλιάβ, καὶ αὺν υἱὸς φαλὲθ υἱοῦ ῥουβήν. καὶ ἀνέστησαν ἔναντι μωυσῆ, καὶ ἄνδρες τῶν υἱῶν ἰσραὴλ πεντήκοντα καὶ διακόσιοι, ἀρχηγοὶ συναγωγῆς σύγκλητοι βουλῆς, καὶ ἄνδρες ὀνομαστοί. συνέστησαν ἐπὶ μωυσῆν καὶ ἀαρὼν, καὶ εἶπαν. [a] ἐχέτω ὑμῖν ὅτι πᾶσα ἡ συναγωγὴ πάντες ἅγιοι, καὶ ἐν αὐτοῖς κύριος. καὶ διατί κατανίστασθε ἐπὶ τὴν συναγωγὴν κυρίου; καὶ ἀκούσας μωυσῆς, ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον. καὶ ἐλάλησε πρὸς κορὲ καὶ πρὸς πᾶσαν αὐτοῦ τὴν συναγωγὴν, λέγων. ἐπέσκεπται [b] καὶ ἔγνω ὁ θεὸς τοὺς ὄντας αὐτοῦ καὶ τοὺς ἁγίους, καὶ προσηγάγετο πρὸς ἑαυτόν. καὶ οὓς ἐξελέξατο ἑαυτῷ, προσηγάγετο πρὸς ἑαυτόν. τοῦτο ποιήσατε. λάβετε ὑμῖν αὐτοῖς πυρεῖα κορὲ, καὶ πᾶσα ἡ συναγωγὴ αὐτοῦ, καὶ ἐπίθετε ἐπ᾽ αὐτὰ πῦρ, καὶ ἐπίθετε ἐπ᾽ αὐτὰ θυμίαμα ἔναντι κυρίου αὔριον. καὶ ἔσται ὁ ἀνὴρ ὃν ἐκλέλεκται κύριος, οὗτος ἅγιος. [γ] ἱκανούσθω ὑμῖν υἱοὶ λευί. καὶ εἶπε μωυσῆς πρὸς κορέ. εἰσακούσατέ μου υἱοὶ λευί. μὴ μικρόν ἐστι τοῦτο ὑμῖν, ὅτι διέστειλεν ὁ θεὸς ἰσραὴλ ὑμᾶς ἐκ συναγωγῆς ἰσραὴλ, καὶ προσηγάγετο ὑμᾶς πρὸς ἑαυτὸν λειτουργεῖν τὰς λειτουργίας τῆς σκηνῆς κυρίου, καὶ παρίστασθαι ἔναντι τῆς σκηνῆς λατρεύειν αὐτοῖς. καὶ προσηγάγετό σε καὶ πάντας τοὺς ἀδελφούς σου υἱοὺς λευὶ μετὰ σοῦ, καὶ ζητεῖτε καὶ ἱερατεύειν. οὕτως σὺ καὶ πᾶσα ἡ συναγωγή σου ἡ συνηθροισμένη πρὸς τὸν θεόν. καὶ ἀαρὼν τίς ἐστιν, ὅτι διαγογγύζετε κατ᾽ αὐτοῦ; καὶ ἀπέστειλε μωυσῆς καλέσαι δαθὰν καὶ ἀβειρὼν υἱοὺς ἐλιάβ. καὶ εἶπαν. οὐκ ἀναβαίνομεν. μὴ μικρὸν τοῦτο, ὅτι ἀνήγαγες ἡμᾶς εἰς γῆν ῥέουσαν γάλα καὶ μέλι, ἀποκτεῖναι ἡμᾶς ἐν τῇ ἐρήμῳ ὅτι κατάρχεις ἡμῶν; ἄρχων εἶ. καὶ σὺ εἰς γῆν ῥέουσαν γάλα καὶ μέλι εἰσήγαγες ἡμᾶς, καὶ ἔδωκας ἡμῖν κλῆρον ἀγροῦ καὶ ἀμπελῶνας. τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν ἀνθρώπων ἐκείνων ἂν ἐξέκοψας. οὐκ ἀναβαίνομεν. καὶ ἐβαρυθύμησε μωυσῆς σφόδρα, καὶ εἶπε πρὸς κύριον. μὴ πρόσχῃς εἰς τὴν θυσίαν αὐτῶν. οὐκ ἐπιθύμημα οὐδενὸς αὐτῶν εἴληφα, οὐδὲ ἐκάκωσα οὐδένα αὐτῶν. καὶ εἶπε μωυσῆς πρὸς κορέ. ἁγίασον τὴν συναγωγήν σου, καὶ γίνεσθε ἕτοιμοι ἔναντι κυρίου σὺ καὶ ἀαρὼν καὶ αὐτοὶ αὔριον. καὶ λάβετε ἕκαστος τὸ πυρεῖον αὐτοῦ, καὶ ἐπιθήσετε ἐπ᾽ αὐτὰ θυμίαμα, καὶ προσάξετε ἔναντι κυρίου ἕκαστος τὸ πυρεῖον αὐτοῦ, πεντήκοντα καὶ διακόσια πυρεῖα, καὶ σὺ καὶ ἀαρὼν ἕκαστος τὸ πυρεῖον αὐτοῦ. καὶ ἔλαβεν ἕκαστος τὸ πυρεῖον αὐτοῦ, καὶ ἐπέθηκαν ἐπ᾽ αὐτὰ πῦρ, καὶ ἐπέβαλον ἐπ᾽ αὐτὰ θυμίαμα. καὶ ἔστησαν παρὰ τὰς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου μωυσῆς καὶ ἀαρών. καὶ ἐπισυνέστησεν ἐπ᾽ αὐτοὺς κορὲ τὴν πᾶσαν αὐτοῦ συναγωγὴν παρὰ τὴν θύραν τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. καὶ ὤφθη ἡ δόξα κυρίου πάσῃ τῇ συναγωγῇ. καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν καὶ ἀαρὼν, λέγων. ἀποσχίσθητε ἐκ μέσου τῆς συναγωγῆς ταύτης, καὶ ἐξαναλώσω αὐτοὺς εἰσάπαξ. καὶ ἔπεσαν ἐπὶ πρόσωπον αὐτῶν, καὶ εἶπαν. θεὸς θεὸς τῶν πνευμάτων καὶ πάσης σαρκός. εἰ ἄνθρωπος εἷς ἥμαρτεν, ἐπὶ πᾶσαν τὴν συναγωγὴν ὀργὴ κυρίου; καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων. λάλησον τῇ συναγωγῇ, λέγων. ἀναχωρήσατε κύκλῳ ἀπὸ τῆς συναγωγῆς κορέ. καὶ ἀνέστη μωυσῆς, καὶ ἐπορεύθη πρὸς δαθὰν καὶ ἀβειρὼν καὶ συνεπορεύθησαν μετ᾽ αὐτοῦ πάντες οἱ πρεσβύτεροι ἰσραήλ. καὶ ἐλάλησε πρὸς τὴν συναγωγὴν, λέγων. ἀποσχίσθητε ἀπὸ τῶν σκηνῶν τῶν ἀνθρώπων τῶν σκληρῶν τούτων καὶ μὴ ἅπτεσθε ἀπὸ πάντων, ὧν ἐστιν αὐτοῖς, μὴ συναπόλησθε ἐν πάσῃ τῇ ἁμαρτίᾳ αὐτῶν. καὶ ἀπέστησαν ἀπὸ τῆς σκηνῆς κορὲ κύκλῳ. καὶ δαθὰν καὶ ἀβειρὼν ἐξῆλθον, καὶ εἱστήκεισαν παρὰ τὰς θύρας τῶν σκηνῶν αὐτῶν, καὶ αἱ γυναῖκες αὐτῶν, καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν, καὶ ἡ ἀποσκευὴ αὐτῶν. καὶ εἶπε μωυσῆς. ἐν τούτῳ γνώσεσθε ὅτι κύριος ἀπέστειλέ με ποιῆσαι πάντα τὰ ἔργα ταῦτα, ὅτι οὐκ ἀπ᾽ ἐμαυτοῦ. εἰ κατὰ θάνατον πάντων ἀνθρώπων ἀποθανοῦνται οὗτοι, εἰ καὶ κατ᾽ ἐπίσκεψιν πάντων ἀνθρώπων ἐπισκοπὴ ἔσται αὐτῶν, οὐχὶ κύριος ἀπέσταλκέ με; [δ] ἀλλ᾽ ἢ ἐν φάσματι δείξει κύριος, καὶ ἀνοίξασα ἡ γῆ τὸ στόμα αὐτῆς καταπίεται αὐτοὺς, καὶ τοὺς οἴκους αὐτῶν, καὶ τὰς σκηνὰς αὐτῶν, καὶ πάντα ὅσα ἐστὶν αὐτοῖς, καὶ καταβήσονται ζῶντες εἰς ἅδου, καὶ γνώσεσθε, ὅτι παρώξυναν οἱ ἄνθρωποι οὗτοι τὸν κύριον. ὡς δὲ ἐπαύσατο λαλῶν πάντας τοὺς λόγους τούτους, ἐρράγη ἡ γῆ

ὑποκάτω αὐτῶν. καὶ ἠνοίχθη ἡ γῆ, καὶ κατέπιεν αὐτοὺς, καὶ τοὺς οἴκους αὐτῶν, καὶ πάντας τοὺς ἀνθρώπους τοὺς ὄντας μετὰ κορὲ, καὶ τὰ κτήνη αὐτῶν. καὶ κατέβησαν αὐτοὶ, καὶ ὅσα ἐστὶν αὐτῶν ζῶντα εἰς ᾅδου, καὶ ἐκάλυψεν αὐτοὺς ἡ γῆ, καὶ ἀπώλοντο ἐκ μέσου τῆς συναγωγῆς. καὶ πᾶς ἰσραὴλ οἱ κύκλῳ αὐτῶν ἔφυγον ἀπὸ τῆς φωνῆς αὐτῶν, ε ὅτι λέγοντες. μή ποτε καταπίῃ ἡμᾶς ἡ γῆ. καὶ πῦρ ἐξῆλθε παρὰ κυρίου, καὶ κατέφαγε τοὺς πεντήκοντα καὶ διακοσίους ἄνδρας τοὺς προσφέροντας τὸ θυμίαμα. καὶ εἶπε κύριος πρὸς μωυσῆν, καὶ πρὸς ἐλεάζαρ τὸν υἱὸν ἀαρὼν τὸν ἱερέα. ἀνέλεσθε τὰ πυρεῖα τὰ χαλκᾶ ἐκ μέσου τῶν κατακεκαυμένων, καὶ τὸ πῦρ τὸ ἀλλότριον τοῦτο σπεῖρον ἐκεῖ, ὅτι ἡγίασαν τὰ πυρεῖα τῶν ἁμαρτωλῶν τούτων ἐν ταῖς ψυχαῖς αὐτῶν, καὶ ποίησον αὐτὰ λεπίδας ἐλατὰς περίθεμα τῷ θυσιαστηρίῳ, ὅτι προσηνέχθησαν ἔναντι κυρίου καὶ ἡγιάσθησαν. καὶ ἐγένοντο εἰς σημεῖον τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ. καὶ ἔλαβεν ἐλεάζαρ υἱὸς ἀαρὼν τοῦ ἱερέως τὰ πυρεῖα τὰ χαλκᾶ, ὅσα προσήνεγκαν οἱ κατακεκαυμένοι, καὶ προσέθηκαν αὐτὰ περίθεμα τῷ θυσιαστηρίῳ μνημόσυνον τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ, ὅπως ἂν μὴ προσέλθῃ μηδεὶς ἀλλογενὴς ὅς οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ σπέρματος ἀαρὼν, ἐπιθεῖναι θυμίαμα ἔναντι κυρίου, καὶ οὐκ ἔσται ὥσπερ κορὲ καὶ ἡ ἐπισύστασις αὐτοῦ, καθὰ ἐλάλησε κύριος ἐν χειρὶ μωυσῆ αὐτῷ. καὶ ἐγόγγυσαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ τῇ ἐπαύριον ἐπὶ μωυσῆν καὶ ἀαρὼν, λέγοντες. ὑμεῖς ἀπεκτάγκατε τὸν λαὸν κυρίου. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἐπισυστρέφεσθαι τὴν συναγωγὴν ἐπὶ μωυσῆν καὶ ἀαρὼν, καὶ ὥρμησαν ἐπὶ τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου. καὶ τήνδε ἐκάλυψεν αὐτὴν ἡ νεφέλη, καὶ ὤφθη ἡ δόξα κυρίου. καὶ εἰσῆλθε μωυσῆς καὶ ἀαρὼν κατὰ πρόσωπον τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν καὶ ἀαρὼν, λέγων. ἐκχωρήσατε ἐκ μέσου τῆς συναγωγῆς ταύτης, καὶ ἐξαναλώσω αὐτοὺς εἰσάπαξ. καὶ ἔπεσον ἐπὶ πρόσωπον αὐτῶν. καὶ εἶπε μωυσῆς πρὸς ἀαρών. λάβε τὸ πυρεῖον, καὶ ἐπίθες ἐπ᾽ αὐτὸ πῦρ ἀπὸ τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ ἐπίβαλε ἐπ᾽ αὐτὸ θυμίαμα, καὶ ἀπένεγκε τοτάχος εἰς τὴν παρεμβολὴν, καὶ ἐξίλασαι περὶ αὐτῶν. ἐξῆλθε γὰρ ὀργὴ ἀπὸ προσώπου κυρίου, ἦρκται θραύειν τὸν λαόν. καὶ ἔλαβεν ἀαρὼν καθάπερ ἐλάλησεν αὐτῷ μωυσῆς, καὶ ἔδραμεν εἰς τὴν συναγωγήν. καὶ ἤδη ἐνῆρκτο ἡ θραῦσις ἐν τῷ λαῷ. καὶ ἐπέβαλε τὸ θυμίαμα, καὶ ἐξιλάσατο περὶ τοῦ λαοῦ. καὶ ἔστη ἀναμέσον τῶν τεθνηκότων καὶ τῶν ζώντων, καὶ ἐκόπασεν ἡ θραῦσις. καὶ ἐγένοντο οἱ τεθνηκότες ἐν τῇ θραύσει τεσσαρεσκαίδεκα χιλιάδες καὶ ἑπτακόσιοι, χωρὶς τῶν τεθνηκότων ἕνεκεν κορέ. καὶ ἐπέστρεψεν ἀαρὼν πρὸς μωυσῆν ἐπὶ τὴν θύραν τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, καὶ ἐκόπασεν ἡ θραῦσις.

α Ἐχέτω ὑμῖν] Aquila, & Theodotio, πολὺ ὑμῖν. β [Καὶ ἔγνω ὁ θεὸς τοὺς ὄντας αὐτοῦ] Ita L.V.& ita legit B. Paulus ep. 2. ad Timoth. c. 2. In alijs est, ἐπέγνω. γ [Ἱκανούσθω ὑμῖν] Schol. ἀρκείτω. δ [Ἀλλ᾽ ἢ ἐν φάσματι] χάσματι, quod est in vulgatis editionibus, in vno antiquo libro reperitur, & S. Augustinus in Quæst. refert quosdam esse interpretatos, in hiatu. ε [Ὅτι λέγοντες] Aliqui libri habent, ὅτι εἶπαν, λέγοντες. Aliqui alij, λέγοντες, tantum.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΖ'. 17

Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων. λάλησον τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ, καὶ λάβε παρ᾽ αὐτῶν ῥάβδον, ῥάβδον κατ᾽ οἴκους πατριῶν παρὰ πάντων τῶν ἀρχόντων αὐτῶν, κατ᾽ οἴκους πατριῶν αὐτῶν, δώδεκα ῥάβδους. καὶ ἑκάστου τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐπίγραψον ἐπὶ τῆς ῥάβδου. καὶ τὸ ὄνομα ἀαρὼν ἐπίγραψον ἐπὶ τῆς ῥάβδου λευί. ἔστι γὰρ ῥάβδος μία. κατὰ φυλὴν οἴκου πατριῶν αὐτῶν δώσουσι. καὶ θήσεις αὐτὰς ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου, κατέναντι τοῦ μαρτυρίου, ἐν οἷς γνωσθήσομαί σοι ἐκεῖ. καὶ ἔσται ὁ ἄνθρωπος ὃν ἂν ἐκλέξωμαι αὐτὸν, ἡ ῥάβδος αὐτοῦ ἐκβλαστήσει. α καὶ περιελῶ ἀπ᾽ ἐμοῦ τὸν γογγυσμὸν υἱῶν ἰσραὴλ, ἃ αὐτοὶ γογγύζουσιν ἐφ᾽ ὑμῖν. καὶ ἐλάλησε μωυσῆς τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ. καὶ ἔδωκαν αὐτῷ πάντες οἱ ἄρχοντες αὐτῶν ῥάβδον. τῷ ἄρχοντι τῷ ἑνὶ ῥάβδον κατ᾽ ἄρχοντα, κατ᾽ οἴκους πατριῶν αὐτῶν, δώδεκα ῥάβδους. καὶ ἡ ῥάβδος ἀαρὼν ἀναμέσον τῶν ῥάβδων αὐτῶν. καὶ ἀπέθηκε μωυσῆς τὰς ῥάβδους ἔναντι κυρίου ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου. καὶ ἐγένετο τῇ ἐπαύριον, καὶ εἰσῆλθε μωυσῆς καὶ ἀαρὼν ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου. καὶ ἰδοὺ ἐβλάστησεν ἡ ῥάβδος ἀαρὼν εἰς οἶκον λευί, καὶ ἐξήνεγκε βλαστὸν, καὶ ἐξήνθησεν ἄνθη, β καὶ ἐβλάστησε κάρυα. καὶ ἐξήνεγκε μωυσῆς πάσας τὰς ῥάβδους ἀπὸ προσώπου κυρίου πρὸς πάντας υἱοὺς ἰσραήλ. καὶ εἶδον, καὶ ἔλαβον ἕκαστος τὴν ῥάβδον αὐτοῦ. καὶ εἶπε κύριος πρὸς μωυσῆν. ἀπόθες τὴν ῥάβδον ἀαρὼν ἐνώπιον τῶν μαρτυρίων εἰς διατήρησιν, σημεῖον τοῖς υἱοῖς τῶν ἀνηκόων. καὶ παυσάσθω ὁ γογγυσμὸς αὐτῶν ἀπ᾽ ἐμοῦ, καὶ οὐ μὴ ἀποθάνωσι. καὶ ἐποίησε μωυσῆς καὶ ἀαρὼν, καθὰ συνέταξε κύριος τῷ μωυσῇ, οὕτως ἐποίησαν. καὶ εἶπαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ πρὸς μωυσῆν, λέγοντες. ἰδοὺ ἐξανηλώμεθα, ἀπολώλαμεν, παρανηλώμεθα. πᾶς ὁ ἁπτόμενος τῆς σκηνῆς κυρίου, ἀποθνήσκει. ἕως εἰς τέλος ἀποθάνωμεν.

α Καὶ περιελῶ ἀπ᾽ ἐμοῦ τὸν γογγυσμόν] In AA.LL. & apud Origenem est, ἀπὸ σοῦ. β [Καὶ ἐβλάστησε κάρυα] Schol. οἱ λοιποί, ἀμύγδαλα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ. ΙΗ'. 18.

Καὶ εἶπε κύριος πρὸς ἀαρὼν, λέγων. σὺ καὶ οἱ υἱοί σου, καὶ ὁ οἶκος τοῦ πατρός σου λήψεσθε τὰς ἁμαρτίας τῶν ἁγίων, καὶ σὺ καὶ οἱ υἱοί σου λήψεσθε τὰς ἁμαρτίας τῆς ἱερατείας ὑμῶν. καὶ τοὺς ἀδελφούς σου φυλὴν λευὶ δῆμον τοῦ πατρός σου προσαγάγου πρὸς σεαυτὸν, καὶ προστεθήτωσάν σοι, καὶ λειτουργείτωσάν σοι καὶ σὺ καὶ οἱ υἱοί σου μετὰ σοῦ ἀπέναντι τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. καὶ φυλάξονται τὰς φυλακάς σου, καὶ τὰς φυλακὰς τῆς σκηνῆς. πλὴν πρὸς τὰ

σκεύη

σκηνὴ τὰ ἅγια καὶ πρὸς τὸ θυσιαστήριον οὐ προσελεύσονται, καὶ οὐκ ἀποθανοῦνται καὶ οὗτοι καὶ ὑμεῖς. καὶ προστεθήσονται πρὸς σέ, καὶ φυλάξονται τὰς φυλακὰς τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, κατὰ πάσας τὰς λειτουργίας τῆς σκηνῆς. καὶ ὁ ἀλλογενὴς οὐ προσελεύσεται πρὸς σέ. καὶ φυλάξεσθε τὰς φυλακὰς τῶν ἁγίων, καὶ τὰς φυλακὰς τοῦ θυσιαστηρίου. καὶ οὐκ ἔσται θυμὸς ἐν τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ. καὶ ἐγὼ εἴληφα τοὺς ἀδελφοὺς ὑμῶν τοὺς λευίτας ἐκ μέσου τῶν υἱῶν ἰσραὴλ δόμα δεδομένον κυρίῳ, λειτουργεῖν τὰς λειτουργίας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. καὶ σὺ καὶ οἱ υἱοί σου μετὰ σοῦ διατηρήσετε τὴν ἱερατείαν ὑμῶν, κατὰ πάντα τρόπον τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ τὸ ἔνδοθεν τοῦ καταπετάσματος. καὶ λειτουργήσετε τὰς λειτουργίας [a] δόμα τῆς ἱερατείας ὑμῶν. καὶ ὁ ἀλλογενὴς ὁ προσπορευόμενος, ἀποθανεῖται. καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς ἀαρών. καὶ ἰδοὺ ἐγὼ δέδωκα ὑμῖν τὴν διατήρησιν τῶν ἀπαρχῶν ἀπὸ πάντων τῶν ἡγιασμένων μοι παρὰ τῶν υἱῶν ἰσραήλ. σοὶ δέδωκα αὐτὰ εἰς γέρας, καὶ τοῖς υἱοῖς σου μετὰ σὲ νόμιμον αἰώνιον. καὶ τοῦτο ἔστω ὑμῖν ἀπὸ τῶν ἡγιασμένων ἁγίων τῶν καρπωμάτων ἀπὸ πάντων τῶν δώρων αὐτῶν καὶ ἀπὸ πάντων τῶν θυσιασμάτων αὐτῶν, καὶ ἀπὸ πάσης πλημμελείας αὐτῶν καὶ ἀπὸ πασῶν τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν ὅσα ἀποδιδόασί μοι ἀπὸ πάντων τῶν ἁγίων, σοὶ ἔσται καὶ τοῖς υἱοῖς σου. ἐν τῷ ἁγίῳ τῶν ἁγίων φάγεσθε αὐτά. πᾶν ἀρσενικὸν φάγεται αὐτά. σὺ καὶ οἱ υἱοί σου. ἅγια ἔσται σοι. καὶ τοῦτο ἔσται ὑμῖν ἀπαρχῶν δομάτων αὐτῶν, ἀπὸ πάντων τῶν ἐπιθεμάτων τῶν υἱῶν ἰσραήλ. σοὶ δέδωκα αὐτὰ καὶ τοῖς υἱοῖς σου καὶ ταῖς θυγατράσι σου μετὰ σοῦ νόμιμον αἰώνιον. πᾶς καθαρὸς ἐν τῷ οἴκῳ σου ἔδεται αὐτά. πᾶσα ἀπαρχὴ ἐλαίου, καὶ πᾶσα ἀπαρχὴ οἴνου, σίτου ἀπαρχὴ αὐτῶν ὅσα ἂν δῶσι τῷ κυρίῳ, σοὶ δέδωκα αὐτά. τὰ πρωτογεννήματα πάντα ὅσα ἐν τῇ γῇ αὐτῶν, ὅσα ἂν ἐνέγκωσι κυρίῳ, σοὶ ἔσται. πᾶς καθαρὸς ἐν τῷ οἴκῳ σου ἔδεται αὐτά. πᾶν ἀνατεθεματισμένον ἐν υἱοῖς ἰσραήλ, σοὶ ἔσται. καὶ πᾶν διανοῖγον μήτραν ἀπὸ πάσης σαρκός, ὅσα προσφέρουσι κυρίῳ ἀπὸ ἀνθρώπου ἕως κτήνους, σοὶ ἔσται. ἀλλ' ἢ λύτροις λυτρωθήσεται τὰ πρωτότοκα τῶν ἀνθρώπων, καὶ τὰ πρωτότοκα τῶν κτηνῶν τῶν ἀκαθάρτων λυτρώσῃ. καὶ ἡ λύτρωσις αὐτοῦ, ἀπὸ μηνιαίου. ἡ συντίμησις πέντε σίκλων, κατὰ τὸν σίκλον τὸν ἅγιον εἴκοσι ὀβολοί εἰσι. πλὴν πρωτότοκα μόσχων καὶ πρωτότοκα προβάτων καὶ πρωτότοκα αἰγῶν οὐ λυτρώσῃ. ἅγιά ἐστι. καὶ τὸ αἷμα αὐτῶν προσχεεῖς πρὸς τὸ θυσιαστήριον, καὶ τὸ στέαρ ἀνοίσεις κάρπωμα εἰς ὀσμὴν εὐωδίας κυρίῳ. καὶ τὰ κρέα ἔσται σοι, καθὰ καὶ τὸ στηθύνιον τοῦ ἐπιθέματος. καὶ κατὰ τὸν βραχίονα τὸν δεξιόν, σοὶ ἔσται. πᾶν ἀφαίρεμα τῶν ἁγίων ὅσα ἐὰν ἀφέλωσιν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ κυρίῳ, δέδωκά σοι καὶ τοῖς υἱοῖς σου καὶ ταῖς θυγατράσι σου μετὰ σοῦ, νόμιμον αἰώνιον. διαθήκη ἁλὸς αἰωνίου ἐστὶν ἔναντι κυρίου, σοὶ καὶ τῷ σπέρματί σου μετὰ σέ. καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς ἀαρών. ἐν τῇ γῇ αὐτῶν οὐ κληρονομήσεις, καὶ μερὶς οὐκ ἔσται σοι ἐν αὐτοῖς, ὅτι ἐγὼ μερίς σου καὶ κληρονομία σου ἐν μέσῳ τῶν υἱῶν ἰσραήλ. καὶ τοῖς υἱοῖς λευὶ ἰδοὺ δέδωκα πᾶν ἐπιδέκατον ἐν ἰσραὴλ ἐν κλήρῳ ἀντὶ τῶν λειτουργιῶν αὐτῶν, ὅσα αὐτοὶ λειτουργοῦσι λειτουργίαν ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου. καὶ οὐ προσελεύσονται ἔτι οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου λαβεῖν ἁμαρτίαν θανατηφόρον. καὶ λειτουργήσει ὁ λευίτης αὐτὸς τὴν λειτουργίαν τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. καὶ αὐτοὶ λήψονται τὰ ἁμαρτήματα αὐτῶν, νόμιμον αἰώνιον εἰς τὰς γενεὰς αὐτῶν. καὶ ἐν μέσῳ υἱῶν ἰσραὴλ οὐ κληρονομήσουσι κληρονομίαν. ὅτι τὰ ἐπιδέκατα τῶν υἱῶν ἰσραὴλ ὅσα ἐὰν ἀφορίσωσι κυρίῳ, ἀφαίρεμα δέδωκα τοῖς λευίταις ἐν κλήρῳ. διὰ τοῦτο εἴρηκα αὐτοῖς, ἐν μέσῳ υἱῶν ἰσραὴλ οὐ κληρονομήσουσι κλῆρον. καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων. καὶ τοῖς λευίταις λαλήσεις, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς. ἐὰν λάβητε παρὰ τῶν υἱῶν ἰσραὴλ τὸ ἐπιδέκατον, ὃ δέδωκα ὑμῖν παρ' αὐτῶν ἐν κλήρῳ, καὶ ἀφελεῖτε ὑμεῖς ἀπ' αὐτοῦ ἀφαίρεμα κυρίῳ ἐπιδέκατον ἀπὸ τοῦ ἐπιδεκάτου, καὶ λογισθήσεται ὑμῖν τὰ ἀφαιρέματα ὑμῶν ὡς σῖτος ἀπὸ ἅλω, καὶ ἀφαίρεμα ἀπὸ ληνοῦ, οὕτως ἀφελεῖτε αὐτοὺς καὶ ὑμεῖς ἀπὸ πάντων τῶν ἀφαιρεμάτων κυρίου ἀπὸ πάντων τῶν ἐπιδεκάτων ὑμῶν, ὅσα ἐὰν λάβητε παρὰ τῶν υἱῶν ἰσραήλ. καὶ δώσετε ἀπ' αὐτῶν ἀφαίρεμα κυρίῳ ἀαρὼν τῷ ἱερεῖ. ἀπὸ πάντων τῶν δομάτων ὑμῶν ἀφελεῖτε ἀφαίρεμα κυρίῳ, ἢ ἀπὸ πάντων τῶν ἀπαρχῶν τὸ ἡγιασμένον ἀπ' αὐτοῦ. καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς. ὅταν ἀφαιρῆτε τὴν ἀπαρχὴν ἀπ' αὐτοῦ, καὶ λογισθήσεται τοῖς λευίταις ὡς γέννημα ἀπὸ ἅλω, καὶ ὡς γέννημα ἀπὸ ληνοῦ. καὶ ἔδεσθε αὐτὸ ἐν παντὶ τόπῳ ὑμεῖς καὶ οἱ οἶκοι ὑμῶν, ὅτι μισθὸς οὗτος ὑμῖν ἐστὶν ἀντὶ τῶν λειτουργιῶν ὑμῶν τῶν ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου. καὶ οὐ λήψεσθε δι' αὐτὸ ἁμαρτίαν, ὅτι ἂν ἀφαιρῆτε τὴν ἀπαρχὴν ἀπ' αὐτοῦ. καὶ τὰ ἅγια τῶν υἱῶν ἰσραὴλ οὐ βεβηλώσετε, ἵνα μὴ ἀποθάνητε.

a [Δόμα τῆς ἱερατείας ὑμῶν] Schol. τὸ σαμαρειτικὸν οὕτως ἔχει. καὶ δόματι δώσω τὰς ἱερατείας ὑμῶν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΘ'. 19.

Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν καὶ ἀαρών, λέγων. αὕτη ἡ διαστολὴ τοῦ νόμου, ὅσα συνέταξε κύριος, λέγων. λάλησον τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ. καὶ λαβέτωσαν πρὸς σὲ δάμαλιν πυῤῥὰν ἄμωμον, ἥτις οὐκ ἔχει ἐν αὐτῇ μῶμον, καὶ ἡ οὐκ ἐπεβλήθη ἐπ' αὐτὴν ζυγός. καὶ δώσεις αὐτὴν πρὸς ἐλεάζαρ τὸν ἱερέα. καὶ ἐξάξουσιν αὐτὴν ἔξω τῆς παρεμβολῆς εἰς τόπον καθαρόν, καὶ σφάξουσιν αὐτὴν ἐνώπιον αὐτοῦ. καὶ λήψεται ἐλεάζαρ ἀπὸ τοῦ αἵματος αὐτῆς, καὶ ῥανεῖ ἀπέναντι τοῦ προσώπου τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου ἀπὸ τοῦ αἵματος αὐτῆς ἑπτάκις. καὶ κατακαύσουσιν αὐτὴν ἐναντίον αὐτοῦ. καὶ τὸ δέρμα καὶ

τὰ κρέα αὐτῆς καὶ τὸ αἷμα αὐτῆς σὺν τῇ κόπρῳ αὐτῆς κατακαυθήσεται. καὶ λήψεται ὁ ἱερεὺς ξύλον κέδρινον καὶ ὕσσωπον καὶ κόκκινον, καὶ ἐμβαλοῦσιν εἰς μέσον τοῦ κατακαύματος τῆς δαμάλεως. καὶ πλυνεῖ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ ὁ ἱερεὺς, καὶ λούσεται τὸ σῶμα αὐτοῦ ὕδατι. καὶ μετὰ ταῦτα εἰσελεύσεται εἰς τὴν παρεμβολὴν, καὶ ἀκάθαρτος ἔσται ὁ ἱερεὺς ἕως ἑσπέρας. καὶ ὁ κατακαίων αὐτὴν, πλυνεῖ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ λούσεται τὸ σῶμα αὐτοῦ, καὶ ἀκάθαρτος ἔσται ἕως ἑσπέρας. καὶ συνάξει ἄνθρωπος καθαρὸς τὴν σποδὸν τῆς δαμάλεως, καὶ ἀποθήσει ἔξω τῆς παρεμβολῆς εἰς τόπον καθαρόν. καὶ ἔσται τῇ συναγωγῇ υἱῶν ἰσραὴλ εἰς διατήρησιν. ὕδωρ ῥαντισμοῦ ἅγνισμά ἐστι. καὶ ὁ συνάγων τὴν σποδιὰν τῆς δαμάλεως, πλυνεῖ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ ἀκάθαρτος ἔσται ἕως ἑσπέρας. καὶ ἔσται τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ καὶ τοῖς προσηλύτοις προσκειμένοις νόμιμον αἰώνιον. ὁ ἁπτόμενος τοῦ τεθνηκότος πάσης ψυχῆς ἀνθρώπου, ἀκάθαρτος ἔσται ἑπτὰ ἡμέρας. οὗτος ἁγνισθήσεται τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ, καὶ καθαρὸς ἔσται. ἐὰν δὲ μὴ ἀφαγνισθῇ τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ, οὐ καθαρὸς ἔσται. πᾶς ὁ ἁπτόμενος τοῦ τεθνηκότος ἀπὸ ψυχῆς ἀνθρώπου, ἐὰν ἀποθάνῃ καὶ μὴ ἀφαγνισθῇ, τὴν σκηνὴν κυρίου ἐμίανεν. ἐκτριβήσεται ἡ ψυχὴ ἐκείνη ἐξ ἰσραὴλ, ὅτι ὕδωρ ῥαντισμοῦ οὐ περιερραντίσθη ἐπ᾽ αὐτόν. ἀκάθαρτός ἐστιν. ἔτι ἡ ἀκαθαρσία αὐτοῦ ἐν αὐτῷ ἐστι. καὶ οὗτος ὁ νόμος. ἄνθρωπος ἐὰν ἀποθάνῃ ἐν οἰκίᾳ, πᾶς ὁ εἰσπορευόμενος εἰς τὴν οἰκίαν, καὶ ὅσα ἐστὶν ἐν τῇ οἰκίᾳ, ἀκάθαρτα ἔσται ἑπτὰ ἡμέρας. καὶ πᾶν σκεῦος ἀνεῳγμένον ὅσα οὐχὶ δεσμὸν καταδέδεται ἐπ᾽ αὐτοῦ, ἀκάθαρτά ἐστι. καὶ πᾶς ὃς ἂν ἅψηται ἐπὶ προσώπου τοῦ πεδίου τραυματίου ἢ νεκροῦ ἢ ὀστέου ἀνθρωπίνου ἢ μνήματος, ἑπτὰ ἡμέρας ἀκάθαρτος ἔσται. καὶ λήψονται τῷ ἀκαθάρτῳ ἀπὸ τῆς σποδιᾶς τῆς κατακεκαυμένης τοῦ ἁγνισμοῦ, καὶ ἐκχεοῦσιν ἐπ᾽ αὐτὴν ὕδωρ ζῶν εἰς σκεῦος. καὶ λήψεται ὕσσωπον, καὶ βάψει εἰς τὸ ὕδωρ ἀνὴρ καθαρὸς, καὶ περιρρανεῖ ἐπὶ τὸν οἶκον, καὶ ἐπὶ τὰ σκεύη, καὶ ἐπὶ τὰς ψυχὰς, ὅσαι ἂν ὦσιν ἐκεῖ, καὶ ἐπὶ τὸν ἡμμένον τοῦ ὀστέου τοῦ ἀνθρωπίνου, ἢ τοῦ τραυματίου, ἢ τοῦ τεθνηκότος, ἢ τοῦ μνήματος. καὶ περιρρανεῖ ὁ καθαρὸς ἐπὶ τὸν ἀκάθαρτον ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ καὶ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ, καὶ ἀφαγνισθήσεται τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ. καὶ πλυνεῖ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ λούσεται ὕδατι, καὶ ἀκάθαρτος ἔσται ἕως ἑσπέρας. καὶ ἄνθρωπος ὃς ἂν μιανθῇ, καὶ μὴ ἀφαγνισθῇ, ἐξολοθρευθήσεται ἡ ψυχὴ ἐκείνη ἐκ μέσου τῆς συναγωγῆς, ὅτι τὰ ἅγια κυρίου ἐμίανεν, ὅτι ὕδωρ ῥαντισμοῦ οὐ περιερραντίσθη ἐπ᾽ αὐτὸν, ἀκάθαρτός ἐστι. καὶ ἔσται ὑμῖν νόμιμον αἰώνιον. καὶ ὁ περιρραίνων ὕδωρ ῥαντισμοῦ, πλυνεῖ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ. καὶ ὁ ἁπτόμενος τοῦ ὕδατος τοῦ ῥαντισμοῦ, ἀκάθαρτος ἔσται ἕως ἑσπέρας. καὶ παντὸς οὗ ἐὰν ἅψηται αὐτοῦ ὁ ἀκάθαρτος, ἀκάθαρτον ἔσται. καὶ ψυχὴ ἡ ἁπτομένη, ἀκάθαρτος ἔσται ἕως ἑσπέρας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Κ'. 20.

Καὶ ἦλθον οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ πᾶσα ἡ συναγωγὴ εἰς τὴν ἔρημον σὶν, ἐν τῷ μηνὶ τῷ πρώτῳ, καὶ κατέμεινεν ὁ λαὸς ἐν κάδης. καὶ ἐτελεύτησεν ἐκεῖ μαριὰμ, καὶ ἐτάφη ἐκεῖ. καὶ οὐκ ἦν ὕδωρ τῇ συναγωγῇ. καὶ ἠθροίσθησαν ἐπὶ μωυσῆν καὶ ἀαρών. καὶ ἐλοιδορεῖτο ὁ λαὸς πρὸς μωυσῆν, λέγοντες. ὄφελον ἀπεθάνομεν ἐν τῇ ἀπωλείᾳ τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν ἔναντι κυρίου. καὶ ἱνατί ἀνηγάγετε τὴν συναγωγὴν κυρίου εἰς τὴν ἔρημον ταύτην ἀποκτεῖναι ἡμᾶς, καὶ τὰ κτήνη ἡμῶν; καὶ ἱνατί τοῦτο; ἀνηγάγετε ἡμᾶς ἐξ αἰγύπτου παραγενέσθαι εἰς τὸν τόπον τὸν πονηρὸν τοῦτον. τόπος οὗ οὐ σπείρεται, οὐδὲ συκαῖ, οὐδὲ ἄμπελοι, οὔτε ῥοαὶ, οὔτε ὕδωρ ἐστὶ πιεῖν. καὶ ἦλθε μωυσῆς καὶ ἀαρὼν ἀπὸ προσώπου τῆς συναγωγῆς ἐπὶ τὴν θύραν τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, καὶ ἔπεσον ἐπὶ πρόσωπον, καὶ ὤφθη ἡ δόξα κυρίου πρὸς αὐτούς. καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων. λάβε τὴν ῥάβδον σου, καὶ ἐκκλησίασον τὴν συναγωγὴν σὺ καὶ ἀαρὼν ὁ ἀδελφός σου, καὶ λαλήσατε πρὸς τὴν πέτραν ἐναντίον αὐτῶν, καὶ δώσει τὰ ὕδατα αὐτῆς, καὶ ἐξοίσετε αὐτοῖς ὕδωρ ἐκ τῆς πέτρας, καὶ ποτιεῖτε τὴν συναγωγὴν, καὶ τὰ κτήνη αὐτῶν. καὶ ἔλαβε μωυσῆς τὴν ῥάβδον τὴν ἀπέναντι κυρίου, καθὰ συνέταξε κύριος. καὶ ἐξεκκλησίασε μωυσῆς καὶ ἀαρὼν τὴν συναγωγὴν ἀπέναντι τῆς πέτρας, καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς. ἀκούσατέ μου οἱ ἀπειθεῖς. μὴ ἐκ τῆς πέτρας ταύτης ἐξάξομεν ὑμῖν ὕδωρ; καὶ ἐπάρας μωυσῆς τὴν χεῖρα αὐτοῦ, ἐπάταξε τὴν πέτραν τῇ ῥάβδῳ δίς. καὶ ἐξῆλθεν ὕδωρ πολὺ, καὶ ἔπιεν ἡ συναγωγὴ, καὶ τὰ κτήνη αὐτῶν. καὶ εἶπε κύριος πρὸς μωυσῆν καὶ ἀαρών. ὅτι οὐκ ἐπιστεύσατε ἁγιάσαι με ἐναντίον τῶν υἱῶν ἰσραὴλ, διὰ τοῦτο οὐκ εἰσάξετε ὑμεῖς τὴν συναγωγὴν ταύτην εἰς τὴν γῆν ἣν δέδωκα αὐτοῖς. τοῦτο τὸ ὕδωρ ἀντιλογίας, ὅτι ἐλοιδορήθησαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ἔναντι κυρίου, καὶ ἡγιάσθη ἐν αὐτοῖς. καὶ ἀπέστειλε μωυσῆς ἀγγέλους ἐκ κάδης πρὸς βασιλέα ἐδὼμ, λέγων. τάδε λέγει ὁ ἀδελφός σου ἰσραήλ. σὺ ἐπίστῃ πάντα τὸν μόχθον τὸν εὑρόντα ἡμᾶς. καὶ κατέβησαν οἱ πατέρες ἡμῶν εἰς αἴγυπτον, καὶ παρῳκήσαμεν ἐν αἰγύπτῳ ἡμέρας πλείους, καὶ ἐκάκωσαν ἡμᾶς οἱ αἰγύπτιοι καὶ τοὺς πατέρας ἡμῶν. καὶ ἀνεβοήσαμεν πρὸς κύριον, καὶ εἰσήκουσε κύριος τῆς φωνῆς ἡμῶν, καὶ ἀποστείλας ἄγγελον, ἐξήγαγεν ἡμᾶς ἐξ αἰγύπτου. καὶ νῦν ἐσμὲν ἐν κάδης πόλει, ἐκ μέρους τῶν ὁρίων σου. παρελευσόμεθα διὰ τῆς γῆς σου. οὐ διελευσόμεθα δι᾽ ἀγρῶν, οὐδὲ δι᾽ ἀμπελώνων, οὐδὲ πιόμεθα ὕδωρ ἐκ λάκκου σου. ὁδῷ βασιλικῇ πορευσόμεθα. οὐκ ἐκκλινοῦμεν δεξιὰ οὐδὲ εὐώνυμα, ἕως ἂν παρέλθωμεν τὰ ὅριά σου. καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν ἐδώμ. οὐ διελεύσῃ δι᾽ ἐμοῦ. εἰ δὲ μὴ, ἐν πολέμῳ ἐξελεύσομαι εἰς συνάντησίν σοι. καὶ λέγουσιν αὐτῷ οἱ υἱοὶ ἰσραήλ. παρὰ τὸ ὄρος παρελευσόμεθα. ἐὰν δὲ τοῦ ὕδατός σου πίωμεν ἐγώ τε καὶ τὰ κτήνη μου, δώσω

ἀτιμίαν σοι. ἀλλὰ τὸ πρᾶγμα οὐδέν ἐστι. παρὰ τὸ ὄρος παρελευσόμεθα. ὁ δὲ εἶπεν. οὐ διελεύσῃ δι᾽ ἐμοῦ. καὶ ἐξῆλθεν ἐδὼμ εἰς συνάντησιν αὐτοῦ ἐν ὄχλῳ βαρεῖ, καὶ ἐν χειρὶ ἰσχυρᾷ. καὶ οὐκ ἠθέλησεν ἐδὼμ δοῦναι τῷ ἰσραὴλ παρελθεῖν διὰ τῶν ὁρίων αὐτοῦ. καὶ ἐξέκλινεν ἰσραὴλ ἀπ᾽ αὐτοῦ. καὶ ἀπῆραν ἐκ κάδης. καὶ παρεγένοντο οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ πᾶσα ἡ συναγωγὴ εἰς ὢρ τὸ ὄρος. καὶ εἶπε κύριος πρὸς μωυσῆν καὶ ἀαρὼν ἐν ὢρ τῷ ὄρει ἐπὶ τῶν ὁρίων γῆς ἐδὼμ, λέγων. προστεθήτω ἀαρὼν πρὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ, ὅτι οὐ μὴ εἰσέλθητε εἰς τὴν γῆν ἣν δέδωκα τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ, διότι παρωξύνατέ με ἐπὶ τοῦ ὕδατος τῆς λοιδορίας. λάβε τὸν ἀαρὼν καὶ ἐλεάζαρ τὸν υἱὸν αὐτοῦ, καὶ ἀναβίβασον αὐτοὺς εἰς ὢρ τὸ ὄρος ἔναντι πάσης τῆς συναγωγῆς. καὶ ἔκδυσον ἀαρὼν τὴν στολὴν αὐτοῦ, καὶ ἔνδυσον ἐλεάζαρ τὸν υἱὸν αὐτοῦ. καὶ ἀαρὼν προστεθεὶς, ἀποθανέτω ἐκεῖ. καὶ ἐποίησε μωυσῆς, καθὰ συνέταξε κύριος αὐτῷ. καὶ ἀνεβίβασεν αὐτὸν εἰς ὢρ τὸ ὄρος ἐναντίον πάσης τῆς συναγωγῆς. καὶ ἐξέδυσε τὸν ἀαρὼν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ ἐνέδυσεν αὐτὰ ἐλεάζαρ τὸν υἱὸν αὐτοῦ. καὶ ἀπέθανεν ἀαρὼν ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους. καὶ κατέβη μωυσῆς καὶ ἐλεάζαρ ἐκ τοῦ ὄρους. καὶ εἶδε πᾶσα ἡ συναγωγὴ, ὅτι ἀπελύθη ἀαρών. καὶ ἔκλαυσαν τὸν ἀαρὼν τριάκοντα ἡμέρας πᾶς οἶκος ἰσραήλ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑ΄. 21

Καὶ ἤκουσεν ὁ χαναναῖος βασιλεὺς ἀρὰδ ὁ κατοικῶν κατὰ τὴν ἔρημον, ὅτι ἦλθεν ἰσραὴλ ὁδὸν ἀθαρείν, καὶ ἐπολέμησε πρὸς ἰσραὴλ, καὶ κατεπρονόμευσεν ἐξ αὐτῶν αἰχμαλωσίαν. καὶ ηὔξατο ἰσραὴλ εὐχὴν κυρίῳ, καὶ εἶπεν. ἐάν μοι παραδῷς τὸν λαὸν τοῦτον ὑποχείριον, ἀναθεματιῶ αὐτὸν καὶ τὰς πόλεις αὐτοῦ. καὶ εἰσήκουσε κύριος τῆς φωνῆς ἰσραὴλ, καὶ παρέδωκε τὸν χαναναῖον ὑποχείριον αὐτοῦ. καὶ ἀνεθεμάτισεν αὐτὸν καὶ τὰς πόλεις αὐτοῦ. καὶ ἐπεκάλεσαν τὸ ὄνομα τοῦ τόπου ἐκείνου, ἀνάθεμα. καὶ ἀπάραντες ἐξ ὢρ τοῦ ὄρους ὁδὸν ἐπὶ θάλασσαν ἐρυθρὰν, περιεκύκλωσαν γῆν ἐδώμ. καὶ ὠλιγοψύχησεν ὁ λαὸς ἐν τῇ ὁδῷ. καὶ κατελάλει ὁ λαὸς πρὸς τὸν θεὸν καὶ κατὰ μωυσῆ, λέγοντες. ἱνατί τοῦτο; ἐξήγαγες ἡμᾶς ἐξ αἰγύπτου, ἀποκτεῖναι ἐν τῇ ἐρήμῳ. ὅτι οὐκ ἔστιν ἄρτος οὐδὲ ὕδωρ. ἡ δὲ ψυχὴ ἡμῶν προσώχθισεν ἐν τῷ ἄρτῳ τῷ διακένῳ τούτῳ. καὶ ἀπέστειλε κύριος εἰς τὸν λαὸν τοὺς ὄφεις τοὺς θανατοῦντας, καὶ ἔδακνον τὸν λαὸν, καὶ ἀπέθανε λαὸς πολὺς τῶν υἱῶν ἰσραήλ. καὶ παραγενόμενος ὁ λαὸς πρὸς μωυσῆν, ἔλεγον. ὅτι ἡμάρτομεν, ὅτι κατελαλήσαμεν κατὰ τοῦ κυρίου καὶ κατὰ σοῦ. εὖξαι οὖν πρὸς κύριον, καὶ ἀφελέτω ἀφ᾽ ἡμῶν τὸν ὄφιν. καὶ ηὔξατο μωυσῆς πρὸς κύριον περὶ τοῦ λαοῦ. καὶ εἶπε κύριος πρὸς μωυσῆν. ποίησον σεαυτῷ ὄφιν, καὶ θὲς αὐτὸν ἐπὶ σημείου. καὶ ἔσται ἐὰν δάκῃ ὄφις ἄνθρωπον, πᾶς ὁ δεδηγμένος ἰδὼν αὐτὸν ζήσεται. καὶ ἐποίησε μωυσῆς ὄφιν χαλκοῦν, καὶ ἔστησεν αὐτὸν ἐπὶ σημείου. καὶ ἐγένετο ὅταν ἔδακνεν ὄφις ἄνθρωπον, καὶ ἐπέβλεψεν ἐπὶ τὸν ὄφιν τὸν χαλκοῦν, καὶ ἔζη. καὶ ἀπῆραν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ, καὶ παρενέβαλον ἐν ὠβώθ. καὶ ἐξάραντες ἐξ ὠβώθ, καὶ παρενέβαλον ἐν ἀχαλγαὶ ἐκ τοῦ πέραν ἐν τῇ ἐρήμῳ ἥ ἐστι κατὰ πρόσωπον μωὰβ κατ᾽ ἀνατολὰς ἡλίου. καὶ ἐκεῖθεν ἀπῆραν, καὶ παρενέβαλον εἰς φάραγγα ζαρέδ. καὶ ἐκεῖθεν ἀπάραντες, παρενέβαλον εἰς τὸ πέραν ἀρνῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ τὸ ἐξέχον ἀπὸ τῶν ὁρίων τῶν ἀμορραίων. ἔστι γὰρ ἀρνῶν ὅρια μωὰβ ἀναμέσον μωὰβ καὶ ἀναμέσον τοῦ ἀμορραίου. διὰ τοῦτο λέγεται ἐν βιβλίῳ. πόλεμος τοῦ κυρίου τὴν ζωὸβ ἐφλόγισε, καὶ τοὺς χειμάῤῥους ἀρνῶν, καὶ τοὺς χειμάῤῥους κατέστησε κατοικίσαι ἤρ. καὶ πρόσκειται τοῖς ὁρίοις μωάβ. καὶ ἐκεῖθεν τὸ φρέαρ. τοῦτο φρέαρ, ὃ εἶπε κύριος πρὸς μωυσῆν. συνάγαγε τὸν λαὸν, καὶ δώσω αὐτοῖς ὕδωρ πιεῖν. τότε ᾖσεν ἰσραὴλ τὸ ᾆσμα τοῦτο ἐπὶ τοῦ φρέατος. ἐξάρχετε αὐτῷ φρέαρ. ὤρυξαν αὐτὸ ἄρχοντες, ἐξελατόμησαν αὐτὸ βασιλεῖς ἐθνῶν ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτῶν, ἐν τῷ κυριεῦσαι αὐτῶν. καὶ ἀπὸ φρέατος, εἰς μανθαναείν. καὶ ἀπὸ μανθαναεὶν εἰς νααλιήλ. καὶ ἀπὸ νααλιὴλ, εἰς βαμώθ. καὶ ἀπὸ βαμὼθ, εἰς ἰανὴν ἥ ἐστιν ἐν τῷ πεδίῳ μωὰβ ἀπὸ κορυφῆς τοῦ λελαξευμένου τὸ βλέπειν κατὰ πρόσωπον τῆς ἐρήμου. καὶ ἀπέστειλε μωυσῆς πρέσβεις πρὸς σηὼν βασιλέα ἀμορραίων λόγοις εἰρηνικοῖς, λέγων. παρελευσόμεθα διὰ τῆς γῆς σου. τῇ ὁδῷ πορευσόμεθα. οὐκ ἐκκλινοῦμεν οὔτε εἰς ἀγρὸν, οὔτε εἰς ἀμπελῶνα. οὐ πιόμεθα ὕδωρ ἐκ φρέατός σου. ὁδῷ βασιλικῇ πορευσόμεθα, ἕως παρέλθωμεν τὰ ὅριά σου. καὶ οὐκ ἔδωκε σηὼν τῷ ἰσραὴλ παρελθεῖν διὰ τῶν ὁρίων αὐτοῦ. καὶ συνήγαγε σηὼν πάντα τὸν λαὸν αὐτοῦ, καὶ ἐξῆλθε παρατάξασθαι τῷ ἰσραὴλ εἰς τὴν ἔρημον. καὶ ἦλθεν εἰς ἰασσὰ, καὶ παρετάξατο τῷ ἰσραήλ. καὶ ἐπάταξεν αὐτὸν ἰσραὴλ φόνῳ μαχαίρας. καὶ κατεκυρίευσαν τῆς γῆς αὐτοῦ ἀπὸ ἀρνῶν ἕως ἰαβὸκ, ἕως υἱῶν ἀμμάν. ὅτι ἰαζὴρ ὅρια υἱῶν ἀμμών ἐστι. καὶ ἔλαβεν ἰσραὴλ πάσας τὰς πόλεις ταύτας. καὶ κατῴκησεν ἰσραὴλ ἐν πάσαις ταῖς πόλεσι τῶν ἀμορραίων ἐν ἐσεβὼν, καὶ ἐν πάσαις ταῖς συγκυρούσαις αὐτῇ. ἔστι γὰρ ἐσεβὼν πόλις σηὼν τοῦ βασιλέως τῶν ἀμορραίων ἐστίν. καὶ οὗτος ἐπολέμησε βασιλέα μωὰβ τὸ πρότερον. καὶ ἔλαβον πᾶσαν τὴν γῆν αὐτοῦ ἀπὸ ἀροὴρ ἕως ἀρνῶν. διὰ τοῦτο ἐροῦσιν οἱ αἰνιγματισταί. ἔλθετε εἰς ἐσεβὼν, ἵνα οἰκοδομηθῇ καὶ κατασκευασθῇ πόλις σηών. ὅτι πῦρ ἐξῆλθεν ἐξ ἐσεβὼν, φλὸξ ἐκ πόλεως σηὼν, καὶ κατέφαγεν ἕως μωὰβ, καὶ κατέπιε στήλας ἀρνῶν. οὐαί σοι μωάβ. ἀπώλου λαὸς χαμώς. ἀπεδόθησαν οἱ υἱοὶ αὐτῶν διασώζεσθαι, καὶ αἱ θυγατέρες αὐτῶν αἰχμάλωτοι τῷ βασιλεῖ τῶν ἀμορραίων σηών, καὶ τὸ σπέρμα αὐτῶν ἀπολεῖται ἐσεβὼν ἕως δαιβών. καὶ αἱ γυναῖκες ἔτι προσεξέκαυσαν πῦρ ἐπὶ μωάβ. κατῴκησε δὲ ἰσραὴλ ἐν πάσαις ταῖς πόλεσι τῶν ἀμορραίων. καὶ ἀπέστειλε μωυσῆς κατασκέψασθαι τὴν ἰαζὴρ, καὶ κατελάβοντο αὐτὴν, καὶ τὰς κώμας αὐτῆς. καὶ ἐξέβαλον

λον τὸν ἀμοῤῥαῖον τὸν κατοικοῦντα ἐκεῖ. καὶ ἐπιστρέψαντες, ἀνέβησαν ὁδὸν τὴν εἰς βασάν. καὶ ἐξῆλθεν ὢγ βασιλεὺς τῆς βασὰν εἰς συνάντησιν αὐτοῖς, καὶ πᾶς ὁ λαὸς αὐτοῦ εἰς πόλεμον εἰς ἐδραείν. καὶ εἶπε κύριος πρὸς μωυσῆν. μὴ φοβηθῇς αὐτὸν, ὅτι εἰς τὰς χεῖράς σου παραδέδωκα αὐτὸν, καὶ πάντα τὸν λαὸν αὐτοῦ, καὶ πᾶσαν τὴν γῆν αὐτοῦ, καὶ ποιήσεις αὐτῷ καθὼς ἐποίησας τῷ σηὼν βασιλεῖ τῶν ἀμοῤῥαίων, ὃς κατῴκει ἐν ἐσεβών. καὶ ἐπάταξεν αὐτὸν, καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, καὶ πάντα τὸν λαὸν αὐτοῦ ἕως τοῦ μὴ καταλιπεῖν αὐτοῦ ζωγρείαν, καὶ ἐκληρονόμησαν τὴν γῆν αὐτοῦ.

α Ἡ δὲ ψυχὴ ἡμῶν προσώχθισεν] Aquila. σικχαίνει. Symmachus. ἐνεκάκησεν. β [Εἰς μανθαναείν] Aliquot codices & Origenes habent, μαθαναίμ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΒ΄. 22

Καὶ ἀπάραντες οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ, παρενέβαλον ἐπὶ δυσμῶν μωὰβ παρὰ τὸν ἰορδάνην κατὰ ἱεριχώ. καὶ ἰδὼν βαλὰκ υἱὸς σεπφὼρ πάντα ὅσα ἐποίησεν ἰσραὴλ τῷ ἀμοῤῥαίῳ, καὶ ἐφοβήθη μωὰβ τὸν λαὸν σφόδρα ὅτι πολλοὶ ἦσαν, καὶ προσώχθισε μωὰβ ἀπὸ προσώπου υἱῶν ἰσραήλ. καὶ εἶπε μωὰβ τῇ γερουσίᾳ μαδιάμ. νῦν ἐκλείξει ἡ συναγωγὴ αὕτη πάντας τοὺς κύκλῳ ἡμῶν, ὡσεὶ ἐκλείξαι ὁ μόσχος τὰ χλωρὰ ἐκ τοῦ πεδίου. καὶ βαλὰκ υἱὸς σεπφὼρ, βασιλεὺς μωὰβ ἦν κατὰ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον. καὶ ἀπέστειλε πρέσβεις πρὸς βαλαὰμ υἱὸν βεὼρ φαθουρὰ, ὅ ἐστιν ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ γῆς υἱῶν λαοῦ αὐτοῦ, καλέσαι αὐτὸν, λέγων. ἰδοὺ λαὸς ἐξελήλυθεν ἐξ αἰγύπτου, καὶ ἰδοὺ κατεκάλυψε τὴν ὄψιν τῆς γῆς, καὶ οὗτος ἐγκάθηται ἐχόμενός μου. καὶ νῦν δεῦρο ἄρασαί μοι τὸν λαὸν τοῦτον, ὅτι ἰσχύει οὗτος ἢ ἡμεῖς. ἐὰν δυνώμεθα πατάξαι ἐξ αὐτῶν, καὶ ἐκβαλῶ αὐτοὺς ἐκ τῆς γῆς. ὅτι οἶδα οὓς ἐὰν εὐλογήσῃς σὺ, εὐλόγηνται. καὶ οὓς ἂν καταράσῃ σὺ, κεκατήρανται. καὶ ἐπορεύθη ἡ γερουσία μωὰβ, καὶ ἡ γερουσία μαδιάμ. καὶ τὰ μαντεῖα ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῶν. καὶ ἦλθον πρὸς βαλαὰμ, καὶ εἶπαν αὐτῷ τὰ ῥήματα βαλάκ. καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς. καταλύσατε αὐτοῦ τὴν νύκτα, καὶ ἀποκριθήσομαι ὑμῖν πράγματα ἃ ἂν λαλήσῃ κύριος πρὸς μέ. καὶ κατέμειναν οἱ ἄρχοντες μωὰβ παρὰ βαλαάμ. καὶ ἦλθεν ὁ θεὸς πρὸς βαλαὰμ, καὶ εἶπεν αὐτῷ. τί οἱ ἄνθρωποι οὗτοι παρὰ σοί; καὶ εἶπε βαλαὰμ πρὸς τὸν θεόν. βαλὰκ υἱὸς σεπφὼρ βασιλεὺς μωὰβ ἀπέστειλεν αὐτοὺς πρὸς μὲ, λέγων. ἰδοὺ λαὸς ἐξελήλυθεν ἐξ αἰγύπτου, καὶ κεκάλυφεν τὴν ὄψιν τῆς γῆς, καὶ οὗτος ἐγκάθηται ἐχόμενός μου. καὶ νῦν δεῦρο ἄρασαί μοι αὐτὸν, εἰ ἄρα δυνήσομαι πατάξαι αὐτὸν, καὶ ἐκβαλῶ αὐτὸν ἀπὸ τῆς γῆς. καὶ εἶπεν ὁ θεὸς πρὸς βαλαάμ. οὐ πορεύσῃ μετ᾽ αὐτῶν, οὐδὲ καταράσῃ τὸν λαόν. ἔστι γὰρ εὐλογημένος. καὶ ἀναστὰς βαλαὰμ τοπρωῒ, εἶπε τοῖς ἄρχουσι βαλάκ. ἀποτρέχετε πρὸς τὸν κύριον ὑμῶν. οὐκ ἀφίησί με ὁ

A θεὸς πορεύεσθαι μεθ᾽ ὑμῶν. καὶ ἀναστάντες οἱ ἄρχοντες μωὰβ, ἦλθον πρὸς βαλὰκ, καὶ εἶπαν. οὐ θέλει βαλαὰμ πορευθῆναι μεθ᾽ ἡμῶν. καὶ προσέθετο βαλὰκ ἔτι ἀποστεῖλαι ἄρχοντας πλείους, καὶ ἐντιμοτέρους τούτων, καὶ ἦλθον πρὸς βαλαὰμ, καὶ λέγουσιν αὐτῷ. τάδε λέγει βαλὰκ ὁ τοῦ σεπφώρ. ἀξιῶ σε, μὴ ὀκνήσῃς ἐλθεῖν πρὸς μέ. ἐντίμως γὰρ τιμήσω σε, καὶ ὅσα ἐὰν εἴπῃς, ποιήσω σοι. καὶ δεῦρο ἐπικατάρασαί μοι τὸν λαὸν τοῦτον. καὶ ἀπεκρίθη βαλαὰμ, καὶ εἶπε τοῖς ἄρχουσι βαλάκ. ἐὰν δῷ μοι βαλὰκ πλήρη τὸν οἶκον αὐτοῦ ἀργυρίου καὶ χρυσίου, οὐ δυνήσομαι

B παραβῆναι τὸ ῥῆμα κυρίου τοῦ θεοῦ, ποιῆσαι αὐτὸ μικρὸν ἢ μέγα ἐν τῇ διανοίᾳ μου. καὶ νῦν ὑπομείνατε αὐτοῦ καὶ ὑμεῖς τὴν νύκτα ταύτην, καὶ γνώσομαι τί προσθήσει κύριος λαλῆσαι πρὸς μέ. καὶ ἦλθεν ὁ θεὸς πρὸς βαλαὰμ νυκτὸς, καὶ εἶπεν αὐτῷ. εἰ καλέσαι σε πάρεισιν οἱ ἄνθρωποι οὗτοι, ἀναστὰς ἀκολούθησον αὐτοῖς. ἀλλὰ τὸ ῥῆμα ὃ ἐὰν λαλήσω πρὸς σὲ, τοῦτο ποιήσεις. καὶ ἀναστὰς βαλαὰμ τοπρωῒ, ἐπέσαξε τὴν ὄνον αὐτοῦ, καὶ ἐπορεύθη μετὰ τῶν ἀρχόντων μωάβ. καὶ ὠργίσθη θυμῷ ὁ θεὸς, ὅτι ἐπορεύθη αὐτός. καὶ ἀνέστη ὁ ἄγγελος τοῦ θεοῦ διαβαλεῖν αὐτόν. καὶ αὐ-

Γ τὸς ἐπιβεβήκει ἐπὶ τῆς ὄνου αὐτοῦ, καὶ οἱ δύο παῖδες αὐτοῦ μετ᾽ αὐτοῦ. καὶ ἰδοῦσα ἡ ὄνος τὸν ἄγγελον τοῦ θεοῦ ἀνθεστηκότα ἐν τῇ ὁδῷ, καὶ τὴν ῥομφαίαν ἐσπασμένην ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ, καὶ ἐξέκλινεν ἡ ὄνος ἐκ τῆς ὁδοῦ, καὶ ἐπορεύετο εἰς τὸ πεδίον. καὶ ἐπάταξε τὴν ὄνον ἐν τῇ ῥάβδῳ αὐτοῦ τοῦ εὐθῦναι αὐτὴν ἐν τῇ ὁδῷ. καὶ ἔστη ὁ ἄγγελος τοῦ θεοῦ ἐν ταῖς αὔλαξι τῶν ἀμπέλων. φραγμὸς ἐντεῦθεν, καὶ φραγμὸς ἐντεῦθεν. καὶ ἰδοῦσα ἡ ὄνος τὸν ἄγγελον τοῦ θεοῦ, προσέθλιψεν ἑαυτὴν πρὸς τὸν τοῖχον, καὶ ἀπέθλιψε τὸν πόδα βαλαὰμ πρὸς τὸν τοῖχον. καὶ προσέθετο ἔτι μαστίξαι

Δ αὐτήν. καὶ προσέθετο ὁ ἄγγελος τοῦ θεοῦ. καὶ ἀπελθὼν ὑπέστη ἐν τόπῳ στενῷ, εἰς ὃν οὐκ ἦν ἐκκλῖναι δεξιὰν οὐδὲ ἀριστεράν. καὶ ἰδοῦσα ἡ ὄνος τὸν ἄγγελον τοῦ θεοῦ, συνεκάθισεν ὑποκάτω βαλαάμ. καὶ ἐθυμώθη βαλαὰμ, καὶ ἔτυπτε τὴν ὄνον τῇ ῥάβδῳ. καὶ ἤνοιξεν ὁ θεὸς τὸ στόμα τῆς ὄνου, καὶ λέγει τῷ βαλαάμ. τί ἐποίησά σοι, ὅτι πέπαικάς με τρίτον τοῦτο; καὶ εἶπε βαλαὰμ τῇ ὄνῳ. ὅτι ἐμπέπαιχάς μοι, καὶ εἰ εἶχον μάχαιραν ἐν τῇ χειρὶ, ἤδη ἂν ἐξεκέντησά σε. καὶ λέγει ἡ ὄνος τῷ βαλαάμ. οὐκ ἐγὼ ἡ ὄνος σου, ἐφ᾽ ἧς ἐπέβαινες ἀπὸ νεότητός σου ἕως τῆς σήμερον ἡμέρας;

E μὴ ὑπεροράσει ὑπεριδοῦσα ἐποίησά σοι οὕτως; ὁ δὲ εἶπεν. οὐχί. ἀπεκάλυψε δὲ ὁ θεὸς τοὺς ὀφθαλμοὺς βαλαὰμ, καὶ ὁρᾷ τὸν ἄγγελον κυρίου ἀνθεστηκότα ἐν τῇ ὁδῷ, καὶ τὴν μάχαιραν ἐσπασμένην ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ, καὶ κύψας προσεκύνησε τῷ προσώπῳ αὐτοῦ. καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ ἄγγελος τοῦ θεοῦ. διατί ἐπάταξας τὴν ὄνον σου τοῦτο τρίτον; καὶ ἰδοὺ ἐγὼ ἐξῆλθον εἰς διαβολήν σου, ὅτι οὐκ ἀστεία ἡ ὁδός σου ἐναντίον μου, καὶ ἰδοῦσά με ἡ ὄνος, ἐξέκλινεν ἀπ᾽ ἐμοῦ τρίτον τοῦτο, καὶ εἰ μὴ ἐξέκλινεν, νῦν οὖν σὲ μὲν ἀπέκτεινα, ἐκείνην δ᾽ ἂν περιεποιησάμην. καὶ εἶπε βαλαὰμ

λαὰμ τῷ ἀγγέλῳ κυρίου. ἡμάρτηκα. οὐ γὰρ ἠπιστάμην, ὅτι σύ μοι ἀνθέστηκας ἐν τῇ ὁδῷ εἰς συνάντησιν. καὶ νῦν εἰ μή σοι ἀρέσκει, ἀποστραφήσομαι. καὶ εἶπεν ὁ ἄγγελος τοῦ θεοῦ πρὸς βαλαάμ. συμπορεύθητι μετὰ τῶν ἀνθρώπων. πλὴν τὸ ῥῆμα ὃ ἐὰν εἴπω πρὸς σὲ, τοῦτο φυλάξῃ λαλῆσαι. καὶ ἐπορεύθη βαλαὰμ μετὰ τῶν ἀρχόντων βαλάκ. καὶ ἀκούσας βαλὰκ, ὅτι ἥκει βαλαὰμ, ἐξῆλθεν εἰς συνάντησιν αὐτῷ, εἰς πόλιν μωὰβ, ἥ ἐστιν ἐπὶ τῶν ὁρίων ἀρνῶν, ἥ ἐστιν ἐκ μέρους τῶν ὁρίων. καὶ εἶπε βαλὰκ πρὸς βαλαάμ. οὐχὶ ἀπέστειλα πρὸς σὲ καλέσαι σε; διατί οὐκ ἤρχου πρός με; ὄντως οὐ δυνήσομαι τιμῆσαί σε. καὶ εἶπε βαλαὰμ πρὸς βαλάκ. ἰδοὺ ἥκω πρὸς σὲ νῦν. δυνατὸς ἔσομαι λαλῆσαι τί; τὸ ῥῆμα ὃ ἐὰν ἐμβάλῃ ὁ θεὸς εἰς τὸ στόμα μου, τοῦτο λαλήσω. καὶ ἐπορεύθη βαλαὰμ μετὰ βαλὰκ, καὶ ἦλθον εἰς πόλεις ἐπαύλεων. καὶ ἔθυσε βαλὰκ πρόβατα καὶ μόσχους, καὶ ἀπέστειλε τῷ βαλαὰμ καὶ τοῖς ἄρχουσι τοῖς μετ᾽ αὐτοῦ. καὶ ἐγενήθη πρωΐ. καὶ παραλαβὼν βαλὰκ τὸν βαλαὰμ, ἀνεβίβασεν αὐτὸν ἐπὶ τὴν στήλην τοῦ βαὰλ, καὶ ἔδειξεν αὐτῷ ἐκεῖθεν μέρος τι τοῦ λαοῦ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΓ. 23.

Καὶ εἶπε βαλαὰμ τῷ βαλάκ. οἰκοδόμησόν μοι ἐνταῦθα ἑπτὰ βωμοὺς, καὶ ἑτοίμασόν μοι ἐνταῦθα ἑπτὰ μόσχους, καὶ ἑπτὰ κριούς. καὶ ἐποίησε βαλὰκ ὃν τρόπον εἶπεν αὐτῷ βαλαάμ. καὶ ἀνήνεγκε μόσχον καὶ κριὸν ἐπὶ τὸν βωμόν. καὶ εἶπε βαλαὰμ πρὸς βαλάκ. παράστηθι ἐπὶ τῆς θυσίας σου, καὶ πορεύσομαι εἴ μοι φανεῖται ὁ θεὸς ἐν συναντήσει, καὶ ῥῆμα ὃ ἐάν μοι δείξῃ, ἀναγγελῶ σοι. καὶ παρέστη βαλὰκ ἐπὶ τῆς θυσίας αὐτοῦ. καὶ βαλαὰμ ἐπορεύθη ἐπερωτῆσαι τὸν θεόν. καὶ ἐπορεύθη εὐθεῖαν. καὶ ἐφάνη ὁ θεὸς τῷ βαλαὰμ, καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν. βαλαάμ. τοὺς ἑπτὰ βωμοὺς ἡτοίμασα, καὶ ἀνεβίβασα μόσχον καὶ κριὸν ἐπὶ τὸν βωμόν. καὶ ἐνέβαλεν ὁ θεὸς ῥῆμα εἰς τὸ στόμα βαλαὰμ, καὶ εἶπεν. ἐπιστραφεὶς πρὸς βαλὰκ, οὕτω λαλήσεις. καὶ ἀπεστράφη πρὸς αὐτόν. καὶ ὁ δὲ ἐφειστήκει ἐπὶ τῶν ὁλοκαυτωμάτων αὐτοῦ, καὶ πάντες οἱ ἄρχοντες μωὰβ μετ᾽ αὐτοῦ. καὶ ἐγενήθη πνεῦμα θεοῦ ἐπ᾽ αὐτῷ. καὶ ἀναλαβὼν τὴν παραβολὴν αὐτοῦ, εἶπεν. ἐκ μεσοποταμίας μετεπέμψατό με βαλὰκ βασιλεὺς μωὰβ ἐξ ὀρέων ἀπ᾽ ἀνατολῶν, λέγων. δεῦρο ἄρασαί μοι τὸν ἰακὼβ, καὶ δεῦρο ἐπικατάρασαί μοι τὸν ἰσραήλ. τί ἀράσωμαι ὃν μὴ ἀρᾶται κύριος; ἢ τί καταράσωμαι ὃν μὴ καταρᾶται ὁ θεός; ὅτι ἀπὸ κορυφῆς ὀρέων ὄψομαι αὐτὸν, καὶ ἀπὸ βουνῶν προσνοήσω αὐτόν. ἰδοὺ λαὸς μόνος κατοικήσει, καὶ ἐν ἔθνεσιν οὐ συλλογισθήσεται. τίς ἐξηκριβάσατο τὸ σπέρμα ἰακὼβ, καὶ τίς ἐξαριθμήσεται δήμους ἰσραήλ; ἀποθάνοι ἡ ψυχή μου ἐν ψυχαῖς δικαίων, καὶ γένοιτο τὸ σπέρμα μου ὡς τὸ σπέρμα τούτων. καὶ εἶπε βαλὰκ πρὸς βαλαάμ. τί πεποίηκάς μοι; εἰς κατάρασιν ἐχθρῶν μου κέκληκά σε, καὶ ἰδοὺ εὐλόγηκας εὐλογίαν. καὶ εἶπε βαλαὰμ πρὸς βαλάκ. οὐχὶ ὅσα ἂν ἐμβάλῃ ὁ θεὸς εἰς τὸ στόμα μου, τοῦτο φυλάξω λαλῆσαι; καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν βαλάκ. δεῦρο ἔτι μετ᾽ ἐμοῦ εἰς τόπον ἄλλον ἐξ οὗ οὐκ ὄψει αὐτὸν ἐκεῖθεν, ἀλλ᾽ ἢ μέρος τι αὐτοῦ ὄψει, πάντας δὲ οὐ μὴ ἴδῃς, καὶ κατάρασαί μοι αὐτὸν ἐκεῖθεν. καὶ παρέλαβεν αὐτὸν εἰς ἀγροῦ σκοπιὰν ἐπὶ κορυφὴν λελαξευμένου. καὶ ᾠκοδόμησεν ἐκεῖ ἑπτὰ βωμοὺς, καὶ ἀνεβίβασε μόσχον καὶ κριὸν ἐπὶ τὸν βωμόν. καὶ εἶπε βαλαὰμ πρὸς βαλάκ. παράστηθι ἐπὶ τῆς θυσίας σου, ἐγὼ δὲ πορεύσομαι ἐπερωτῆσαι τὸν θεόν. καὶ συνήντησεν ὁ θεὸς τῷ βαλαὰμ, καὶ ἐνέβαλε ῥῆμα εἰς τὸ στόμα αὐτοῦ, καὶ εἶπεν. ἀποστράφηθι πρὸς βαλάκ, καὶ τάδε λαλήσεις. καὶ ἀπεστράφη πρὸς αὐτόν. καὶ ὁ δὲ ἐφειστήκει ἐπὶ τῆς ὁλοκαυτώσεως αὐτοῦ, καὶ πάντες οἱ ἄρχοντες μωὰβ μετ᾽ αὐτοῦ. καὶ εἶπεν αὐτῷ βαλάκ. τί ἐλάλησε κύριος; καὶ ἀναλαβὼν τὴν παραβολὴν αὐτοῦ, εἶπεν. ἀνάστηθι βαλὰκ καὶ ἄκουε, ἐνώτισαι μάρτυς υἱὸς σεπφώρ. [a] οὐχ ὡς ἄνθρωπος ὁ θεὸς διαρτηθῆναι, οὐδ᾽ ὡς υἱὸς ἀνθρώπου ἀπειληθῆναι. αὐτὸς εἴπας, οὐχὶ ποιήσει; λαλήσει, καὶ οὐχὶ ἐμμενεῖ; ἰδοὺ εὐλογεῖν παρείλημμαι. εὐλογήσω, καὶ οὐ μὴ ἀποστρέψω. οὐκ ἔσται μόχθος ἐν ἰακὼβ, οὐδὲ ὀφθήσεται πόνος ἐν ἰσραήλ. κύριος ὁ θεὸς αὐτοῦ μετ᾽ αὐτοῦ τὰ ἔνδοξα ἀρχόντων ἐν αὐτῷ. θεὸς ὁ ἐξαγαγὼν αὐτὸν ἐξ αἰγύπτου, ὡς δόξα μονοκέρωτος αὐτῷ. οὐ γάρ ἐστιν οἰωνισμὸς ἐν ἰακὼβ, οὐδὲ μαντεία ἐν ἰσραήλ. κατὰ καιρὸν ῥηθήσεται ἰακὼβ, καὶ τῷ ἰσραὴλ τί ἐπιτελέσει ὁ θεός. ἰδοὺ λαὸς ὡς σκύμνος ἀναστήσεται, καὶ ὡς λέων γαυρωθήσεται. οὐ κοιμηθήσεται ἕως φάγῃ θήραν, καὶ αἷμα τραυματιῶν πίεται. καὶ εἶπε βαλὰκ πρὸς βαλαάμ. οὔτε κατάραις καταράσῃ μοι αὐτὸν, οὔτε εὐλογῶν μὴ εὐλογήσῃς αὐτόν. καὶ ἀποκριθεὶς βαλαὰμ, εἶπε τῷ βαλάκ. οὐκ ἐλάλησά σοι λέγων, τὸ ῥῆμα ὃ ἐὰν λαλήσῃ ὁ θεὸς, τοῦτο ποιήσω; καὶ εἶπε βαλὰκ πρὸς βαλαάμ. δεῦρο παραλάβω σε εἰς τόπον ἄλλον, εἰ ἀρέσει τῷ θεῷ, καὶ κατάρασαί μοι αὐτὸν ἐκεῖθεν. καὶ παρέλαβε βαλὰκ τὸν βαλαὰμ ἐπὶ κορυφὴν τοῦ φογὼρ, τὸ παρατεῖνον εἰς τὴν ἔρημον. καὶ εἶπε βαλαὰμ πρὸς βαλάκ. οἰκοδόμησόν μοι ὧδε ἑπτὰ βωμοὺς, καὶ ἑτοίμασόν μοι ὧδε ἑπτὰ μόσχους, καὶ ἑπτὰ κριούς. καὶ ἐποίησε βαλὰκ καθάπερ εἶπεν αὐτῷ βαλαάμ. καὶ ἀνήνεγκε μόσχον καὶ κριὸν ἐπὶ τὸν βωμόν.

[a] Οὐχ ὡς ἄνθρωπος ὁ θεὸς διαρτηθῆναι] Schol. διαρτηθῆναι, τοῦτ᾽ ἔστι, σαλευθῆναι. τὰ γὰρ κρεμάμενα σαλεύονται. S. Cyprianus lib. 2. adu. Iud. hunc locum hoc modo citat. Non ſicut homo, Deus ſuſpenditur. Origenis interpres vſus eſt fruſtrandi vocabulo. Philo περὶ βίου μωσέως λόγ. α΄. οὐχ ὡς ἄνθρωπος διαψευσθῆναι δύναται, οὐδ᾽ ὡς υἱὸς ἀνθρώπου μετανοεῖ. Iudith. cap. 8. hæc leguntur. οὐδ᾽ ὡς υἱὸς ἀνθρώπου διαιτηθῆναι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΔ΄. 24.

Καὶ ἰδὼν βαλαὰμ ὅτι καλόν ἐστιν ἐναντίον κυ-

ρίου εὐλογεῖν τὸν ἰσραὴλ, οὐκ ἐπορεύθη κατὰ τὸ εἰωθὸς αὐτῷ εἰς συνάντησιν τοῖς οἰωνοῖς, καὶ ἀπέστρεψε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ εἰς τὴν ἔρημον. καὶ ἐξάρας βαλαὰμ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, καθορᾷ τὸν ἰσραὴλ ἐστρατοπεδευκότα κατὰ φυλάς. καὶ ἐγένετο ἐπ᾽ αὐτῷ πνεῦμα θεοῦ. καὶ ἀναλαβὼν τὴν παραβολὴν αὐτοῦ, εἶπε. φησὶ βαλαὰμ υἱὸς βεὼρ, φησὶν ὁ ἄνθρωπος ὁ ἀληθινῶς ὁρῶν, φησὶν ἀκούων λόγια ἰσχυροῦ, ὅστις ὅρασιν θεοῦ εἶδεν ἐν ὕπνῳ. ἀποκεκαλυμμένοι οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ. ὡς καλοὶ οἱ οἶκοί σου ἰακὼβ, αἱ σκηναί σου ἰσραήλ. ὡσεὶ νάπαι σκιάζουσαι, καὶ ὡσεὶ παράδεισοι ἐπὶ ποταμῷ, καὶ ὡσεὶ σκηναὶ, ἃς ἔπηξε κύριος, καὶ ὡσεὶ κέδροι παρ᾽ ὕδατα. ἐξελεύσεται ἄνθρωπος ἐκ τοῦ σπέρματος αὐτοῦ, καὶ κυριεύσει ἐθνῶν πολλῶν. καὶ [a] ὑψωθήσεται ἡ γὼγ βασιλεία, καὶ αὐξηθήσεται βασιλεία αὐτοῦ. θεὸς ὡδήγησεν αὐτὸν ἐξ αἰγύπτου, ὡς δόξα μονοκέρωτος αὐτῷ. ἔδεται ἔθνη ἐχθρῶν αὐτοῦ, καὶ τὰ πάχη αὐτῶν ἐκμυελιεῖ, καὶ ταῖς βολίσιν αὐτοῦ κατατοξεύσει ἐχθρόν. κατακλιθεὶς ἀνεπαύσατο ὡς λέων, καὶ ὡς σκύμνος. τίς ἀναστήσει αὐτόν; οἱ εὐλογοῦντές σε, εὐλόγηνται. καὶ οἱ καταρώμενοί σε, κεκατήρανται. καὶ ἐθυμώθη βαλὰκ ἐπὶ βαλαὰμ, καὶ συνεκρότησε ταῖς χερσὶν αὐτοῦ. καὶ εἶπε βαλὰκ πρὸς βαλαάμ. καταρᾶσθαι τὸν ἐχθρόν μου κέκληκά σε, καὶ ἰδοὺ εὐλογῶν εὐλόγησας τρίτον τοῦτο. νῦν οὖν φεῦγε εἰς τὸν τόπον σου. εἶπα τιμήσω σε, καὶ νῦν ἐστέρησέ σε κύριος τῆς δόξης. καὶ εἶπε βαλαὰμ πρὸς βαλάκ. οὐχὶ καὶ τοῖς ἀγγέλοις σου οὓς ἀπέστειλας πρός με ἐλάλησα, λέγων; ἐάν μοι δῷ βαλὰκ πλήρη τὸν οἶκον αὐτοῦ ἀργυρίου καὶ χρυσίου, οὐ δυνήσομαι παραβῆναι τὸ ῥῆμα κυρίου ποιῆσαι αὐτὸ καλὸν ἢ πονηρὸν παρ᾽ ἐμαυτοῦ. ὅσα ἂν εἴπῃ ὁ θεὸς, ταῦτα ἐρῶ. καὶ νῦν ἰδοὺ ἀποτρέχω εἰς τὸν τόπον μου. δεῦρο συμβουλεύσω σοι, τί ποιήσει ὁ λαὸς οὗτος τὸν λαόν σου ἐπ᾽ ἐσχάτου τῶν ἡμερῶν. καὶ ἀναλαβὼν τὴν παραβολὴν αὐτοῦ, εἶπε. φησὶ βαλαὰμ υἱὸς βεὼρ, φησὶν ὁ ἄνθρωπος ὁ ἀληθινῶς ὁρῶν, ἀκούων λόγια θεοῦ, ἐπιστάμενος ἐπιστήμην παρὰ ὑψίστου, καὶ ὅρασιν θεοῦ ἰδὼν ἐν ὕπνῳ. ἀποκεκαλυμμένοι οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ. δείξω αὐτῷ, καὶ οὐχὶ νῦν. μακαρίζω, καὶ οὐκ ἐγγίζει. ἀνατελεῖ ἄστρον ἐξ ἰακὼβ, [b] ἀναστήσεται ἄνθρωπος ἐξ ἰσραήλ. καὶ [c] θραύσει τοὺς ἀρχηγοὺς μωὰβ, [d] καὶ προνομεύσει πάντας υἱοὺς σὴθ. καὶ ἔσται ἐδὼμ κληρονομία, καὶ ἔσται κληρονομία ἡσαῦ ὁ ἐχθρὸς αὐτοῦ. καὶ ἰσραὴλ ἐποίησεν ἐν ἰσχύϊ. καὶ ἐξεγερθήσεται ἐξ ἰακὼβ, καὶ ἀπολεῖ σωζόμενον ἐκ πόλεως. καὶ ἰδὼν τὸν ἀμαλὴκ, καὶ ἀναλαβὼν τὴν παραβολὴν αὐτοῦ, εἶπεν. ἀρχὴ ἐθνῶν ἀμαλὴκ, καὶ τὸ σπέρμα αὐτῶν ἀπολεῖται. καὶ ἰδὼν τὸν κεναῖον, καὶ ἀναλαβὼν τὴν παραβολὴν αὐτοῦ, εἶπεν. ἰσχυρὰ ἡ κατοικία σου. καὶ ἐὰν θῇς ἐν πέτρᾳ τὴν νοσσιάν σου, καὶ ἐὰν γένηται τῷ βεὼρ νοσσιὰ πανουργίας, ἀσσύριοι αἰχμαλωτεύσουσί σε. καὶ ἰδὼν τὸν ὢγ, καὶ ἀναλαβὼν τὴν παραβολὴν αὐτοῦ, εἶπεν. ὢ ὢ, τίς ζήσεται, ὅταν θῇ ταῦτα ὁ θεός; καὶ ἐξελεύσεται ἐκ χειρῶν κιτιαίων, καὶ κακώσουσιν ἀσσοὺρ, καὶ κακώσουσιν ἑβραίους, καὶ αὐτοὶ ὁμοθυμαδὸν ἀπολοῦνται. καὶ ἀναστὰς βαλαὰμ ἀπῆλθεν ἀποστραφεὶς εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ. καὶ βαλὰκ ἀπῆλθε πρὸς ἑαυτόν.

a Ὑψωθήσεται ἡ γὼγ βασιλεία] Diodorus. Σύμμαχος, καὶ ὑψωθήσεται ὑπὲρ γὼγ βασιλεὺς αὐτοῦ. β [Ἀναστήσεται ἄνθρωπος] S. ἀναστήσεται σκῆπτρον. γ [Θραύσει τοὺς ἀρχηγοὺς μωάβ] S. παίσει τὸ κλίμα μωάβ. δ [Καὶ προνομεύσει] S. ἐρευνήσει.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΕ΄. 25

Καὶ κατέλυσεν ἰσραὴλ ἐν σαττεὶν, καὶ ἐβεβηλώθη ὁ λαὸς ἐκπορνεῦσαι εἰς τὰς θυγατέρας μωὰβ, καὶ ἐκάλεσαν αὐτοὺς εἰς τὰς θυσίας τῶν εἰδώλων αὐτῶν, καὶ ἔφαγεν ὁ λαὸς τῶν θυσιῶν αὐτῶν, καὶ προσεκύνησαν τοῖς εἰδώλοις αὐτῶν, καὶ ἐτελέσθη ἰσραὴλ τῷ βεελφεγώρ. καὶ ὠργίσθη θυμῷ κύριος τῷ ἰσραήλ. καὶ εἶπε κύριος τῷ μωυσῇ. λάβε πάντας τοὺς ἀρχηγοὺς τοῦ λαοῦ, καὶ [a] παραδειγμάτισον αὐτοὺς κυρίῳ κατέναντι τοῦ ἡλίου, καὶ ἀποστραφήσεται ὀργὴ θυμοῦ κυρίου ἀπὸ ἰσραήλ. καὶ εἶπε μωυσῆς ταῖς φυλαῖς ἰσραήλ. ἀποκτείνατε ἕκαστος τὸν οἰκεῖον αὐτοῦ τὸν τετελεσμένον τῷ βεελφεγώρ. καὶ ἰδοὺ ἄνθρωπος τῶν υἱῶν ἰσραὴλ ἐλθὼν προσήγαγε τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ πρὸς τὴν μαδιανῖτιν ἐναντίον μωυσῆ, καὶ ἐναντίον πάσης συναγωγῆς υἱῶν ἰσραὴλ, αὐτοὶ δὲ ἔκλαιον παρὰ τὴν θύραν τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. καὶ ἰδὼν φινεὲς υἱὸς ἐλεάζαρ υἱοῦ ἀαρὼν τοῦ ἱερέως, ἐξανέστη ἐκ μέσου τῆς συναγωγῆς, καὶ λαβὼν [b] σειρομάστην ἐν τῇ χειρὶ, εἰσῆλθεν ὀπίσω τοῦ ἀνθρώπου τοῦ ἰσραηλίτου [c] εἰς τὴν κάμινον, καὶ ἀπεκέντησεν ἀμφοτέρους, τόν τε ἄνθρωπον τὸν ἰσραηλίτην, καὶ τὴν γυναῖκα διὰ τῆς μήτρας αὐτῆς, καὶ ἐπαύσατο ἡ πληγὴ ἀπὸ υἱῶν ἰσραήλ. καὶ ἐγένοντο οἱ τεθνηκότες ἐν τῇ πληγῇ, τέσσαρες καὶ εἴκοσι χιλιάδες. καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων. φινεὲς υἱὸς ἐλεάζαρ υἱοῦ ἀαρὼν τοῦ ἱερέως κατέπαυσε τὸν θυμόν μου ἀπὸ υἱῶν ἰσραὴλ ἐν τῷ ζηλῶσαί μου τὸν ζῆλον ἐν αὐτοῖς, καὶ οὐκ ἐξανήλωσα τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ ἐν τῷ ζήλῳ μου. οὕτως εἶπον. ἰδοὺ ἐγὼ δίδωμι αὐτῷ διαθήκην εἰρήνης, καὶ ἔσται αὐτῷ καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ μετ᾽ αὐτὸν διαθήκη ἱερατείας αἰωνία, ἀνθ᾽ ὧν ἐζήλωσε τῷ θεῷ αὐτοῦ, καὶ ἐξιλάσατο περὶ τῶν υἱῶν ἰσραήλ. τὸ δὲ ὄνομα τοῦ ἀνθρώπου τοῦ ἰσραηλίτου τοῦ πεπληγότος, ὃς ἐπλήγη μετὰ τῆς μαδιανίτιδος, ζαμβρὶ, υἱὸς σαλμὼν ἄρχων οἴκου πατριᾶς τῶν συμεών. καὶ ὄνομα τῇ γυναικὶ τῇ μαδιανίτιδι τῇ πεπληγυίᾳ, χασβὶ, θυγάτηρ σοὺρ, ἄρχοντος ἔθνους ὀμμὼθ, οἴκου πατριᾶς ἐστὶ τῶν μαδιάμ. καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων. λάλησον τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ, λέγων. ἐχθραίνετε τοῖς μαδιηναίοις καὶ πατάξατε αὐτοὺς, ὅτι ἐχθραίνουσιν αὐτοὶ ὑμῖν ἐν δολιότητι, ὅσα δολιοῦσιν ὑμᾶς διὰ φογὼρ καὶ διὰ χασβὶ θυγατέρα ἄρχοντος μαδιὰμ ἀδελφὴν αὐτῶν τὴν πεπληγυῖαν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς πληγῆς διὰ φογώρ.

α Παραδειγμάτισον] Aquila. ἀνάπτυξον. Symmachus. κρέμασον. β [Σειρομάστην] A. κοντόν. S. δόρυ. γ [Εἰς τὴν κάμινον] A. τὸ τέγος. S. τὸ πυρίνιον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Κϛʹ. 26.

Καὶ ἐγένετο μετὰ τὴν πληγὴν, καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν καὶ ἐλεάζαρ τὸν ἱερέα, λέγων. λάβε τὴν ἀρχὴν πάσης συναγωγῆς υἱῶν ἰσραὴλ ἀπὸ εἰκοσαετοῦς καὶ ἐπάνω κατ' οἴκους πατριῶν αὐτῶν, πᾶς ὁ ἐκπορευόμενος παρατάξασθαι ἐν ἰσραήλ. καὶ ἐλάλησε μωυσῆς καὶ ἐλεάζαρ ὁ ἱερεὺς ἐν ἀραβὼθ μωὰβ ἐπὶ τοῦ ἰορδάνου κατὰ ἱεριχὼ, λέγων. ἀπὸ εἰκοσαετοῦς καὶ ἐπάνω, ὃν τρόπον συνέταξε κύριος τῷ μωυσῇ. καὶ οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ οἱ ἐξελθόντες ἐξ αἰγύπτου, ῥουβὴν πρωτότοκος ἰσραήλ. υἱοὶ δὲ ῥουβὴν ἐνὼχ, καὶ δῆμος τοῦ ἐνὼχ. τῷ φαλλοὺ, δῆμος τοῦ φαλλουί. τῷ ἀσρὼν, δῆμος τοῦ ἀρσωνί. τῷ χαρμὶ, δῆμος τοῦ χαρμί. οὗτοι δῆμοι ῥουβήν. καὶ ἐγένετο ἡ ἐπίσκεψις αὐτῶν, τρεῖς καὶ τεσσαράκοντα χιλιάδες καὶ ἑπτακόσιοι καὶ τριάκοντα. καὶ υἱοὶ φαλλοὺ, ἐλιάβ. καὶ υἱοὶ ἐλιὰβ, ναμουὴλ, καὶ δαθὰν, καὶ ἀβειρὼν. οὗτοι ἐπίκλητοι τῆς συναγωγῆς. οὗτοί εἰσιν οἱ ἐπισυστάντες ἐπὶ μωυσῆν καὶ ἀαρὼν ἐν τῇ συναγωγῇ κορὲ, ἐν τῇ ἐπισυστάσει κυρίου. καὶ ἀνοίξασα ἡ γῆ τὸ στόμα αὐτῆς, κατέπιεν αὐτοὺς καὶ κορὲ, ἐν τῷ θανάτῳ τῆς συναγωγῆς αὐτοῦ, ὅτε κατέφαγε τὸ πῦρ τοὺς πεντήκοντα καὶ διακοσίους, καὶ ἐγενήθησαν ἐν σημείῳ. οἱ δὲ υἱοὶ κορὲ οὐκ ἀπέθανον. καὶ οἱ υἱοὶ συμεὼν, ὁ δῆμος τῶν υἱῶν συμεὼν. τῷ ναμουὴλ, δῆμος ὁ ναμουηλί. τῷ ἰαμὶν, δῆμος ὁ ἰαμινί. τῷ ἰαχὶν, δῆμος ἰαχινί. τῷ ζαρὰ, δῆμος ὁ ζαραΐ. τῷ σαοὺλ, δῆμος ὁ σαουλί. οὗτοι δῆμοι συμεὼν ἐκ τῆς ἐπισκέψεως αὐτῶν, δύο καὶ εἴκοσι χιλιάδες καὶ διακόσιοι. υἱοὶ δὲ ἰούδα, ἢρ καὶ αὐνάν. καὶ ἀπέθανον ἢρ καὶ αὐνὰν ἐν γῇ χαναάν. καὶ ἐγένοντο οἱ υἱοὶ ἰούδα κατὰ δήμους αὐτῶν τῷ σηλὼμ, δῆμος ὁ σηλωνί. τῷ φαρὲς, δῆμος ὁ φαρεσί. τῷ ζαρὰ, δῆμος ὁ ζαραΐ. καὶ ἐγένοντο οἱ υἱοὶ φαρὲς, τῷ ἀσρὼν, δῆμος ὁ ἀσρωνί. τῷ ἰαμοὺν, δῆμος ὁ ἰαμουνί. οὗτοι δῆμοι τοῦ ἰούδα κατὰ τὴν ἐπίσκεψιν αὐτῶν, ἓξ καὶ ἑβδομήκοντα χιλιάδες καὶ πεντακόσιοι. καὶ υἱοὶ ἰσσάχαρ κατὰ δήμους αὐτῶν τῷ θωλᾶ, δῆμος ὁ θωλαΐ. τῷ φουᾶ, δῆμος ὁ φουαΐ. τῷ ἰασοὺβ, δῆμος ὁ ἰασουβί. τῷ σαμερὰμ, δῆμος ὁ σαμεραμί. οὗτοι δῆμοι ἰσσάχαρ ἐξ ἐπισκέψεως αὐτῶν, τέσσαρες καὶ ἑξήκοντα χιλιάδες καὶ τετρακόσιοι. υἱοὶ ζαβουλὼν κατὰ δήμους αὐτῶν τῷ σαρὲδ, δῆμος ὁ σαρεδί. τῷ ἀλλὼν, δῆμος ὁ ἀλλωνί. τῷ ἀλλὴλ, δῆμος ὁ ἀλληλί. οὗτοι δῆμοι ζαβουλὼν ἐξ ἐπισκέψεως αὐτῶν, ἑξήκοντα χιλιάδες καὶ πεντακόσιοι. υἱοὶ γὰδ κατὰ δήμους αὐτῶν, τῷ σαφὼν, δῆμος ὁ σαφωνί. τῷ ἀγγὶ, δῆμος ὁ ἀγγί. τῷ σουνὶ, δῆμος ὁ σουνί. τῷ ἀζενὶ, δῆμος ὁ ἀζενί. τῷ ἀδδὶ, δῆμος ὁ ἀδδί. τῷ ἀροαδὶ, δῆμος ὁ ἀροαδί. τῷ ἀριὴλ, δῆμος ὁ ἀριηλί. οὗτοι δῆμοι υἱῶν γὰδ ἐξ ἐπισκέψεως αὐτῶν, τέσσαρες καὶ τεσσαράκοντα χιλιάδες καὶ πεντακόσιοι. υἱοὶ ἀσὴρ κατὰ δήμους αὐτῶν. τῷ ἰαμὶν, δῆμος ὁ ἰαμινί. τῷ ἰεσοὺ, δῆμος ὁ ἰεσουΐ. τῷ βαριὰ, δῆμος ὁ βαριαΐ. τῷ χοβὲρ, δῆμος ὁ χοβερί. τῷ μελχιὴλ, δῆμος ὁ μελχιηλί. καὶ τὸ ὄνομα θυγατρὸς ἀσὴρ, σάρα. οὗτοι δῆμοι ἀσὴρ ἐξ ἐπισκέψεως αὐτῶν, τρεῖς καὶ πεντήκοντα χιλιάδες καὶ τετρακόσιοι. υἱοὶ ἰωσὴφ κατὰ δήμους αὐτῶν, μανασσῆ καὶ ἐφραίμ. υἱοὶ μανασσῆ, τῷ μαχὶρ, δῆμος ὁ μαχιρί. καὶ μαχὶρ ἐγέννησε τὸν γαλαάδ. τῷ γαλαὰδ, δῆμος ὁ γαλααδί. καὶ οὗτοι υἱοὶ γαλαάδ. ἀχιέζερ, δῆμος ὁ ἀχιεζερί. τῷ χελὲγ, δῆμος ὁ χελεγί. τῷ ἐσριὴλ, δῆμος ὁ ἐσριηλί. τῷ συχὲμ, δῆμος ὁ συχεμί. τῷ συμαὲρ, δῆμος ὁ συμαερί. καὶ τῷ ὀφὲρ, δῆμος ὁ ὀφερί. καὶ τῷ σαλπαὰδ υἱῷ ὀφὲρ οὐκ ἐγένοντο αὐτῷ υἱοὶ, ἀλλ' ἢ θυγατέρες. καὶ ταῦτα τὰ ὀνόματα τῶν θυγατέρων σαλπαάδ. μααλὰ, καὶ νουὰ, καὶ ἐγλὰ, καὶ μελχὰ, καὶ θερσά. οὗτοι δῆμοι μανασσῆ ἐξ ἐπισκέψεως αὐτῶν, δύο καὶ πεντήκοντα χιλιάδες καὶ ἑπτακόσιοι. καὶ οὗτοι υἱοὶ ἐφραίμ. τῷ σουθαλὰ, α δῆμος ὁ σουθαλαΐ. τῷ τανὰχ, δῆμος ὁ ταναχί. οὗτοι υἱοὶ σουταλά. τῷ ἐδὲν, δῆμος ὁ ἐδενί. οὗτοι δῆμοι ἐφραὶμ ἐξ ἐπισκέψεως αὐτῶν, δύο καὶ τριάκοντα χιλιάδες καὶ πεντακόσιοι. οὗτοι δῆμοι υἱῶν ἰωσὴφ κατὰ δήμους αὐτῶν. υἱοὶ βενιαμὶν κατὰ δήμους αὐτῶν τῷ βαλὲ, δῆμος ὁ βαλί. τῷ ἀσυβὴρ, δῆμος ὁ ἀσυβηρί. τῷ ἰαχιρὰν, δῆμος ὁ ἰαχιρανί. τῷ σωφὰν, δῆμος ὁ σωφανί. καὶ ἐγένοντο οἱ υἱοὶ βαλὲ, ἀδὰρ, καὶ νοεμάν. τῷ ἀδὰρ, δῆμος ὁ ἀδαρί. καὶ τῷ νοεμὰν, δῆμος ὁ νοεμανί. οὗτοι υἱοὶ βενιαμὶν κατὰ δήμους αὐτῶν ἐξ ἐπισκέψεως αὐτῶν, πέντε καὶ τριάκοντα χιλιάδες καὶ πεντακόσιοι. καὶ υἱοὶ δὰν κατὰ δήμους αὐτῶν. τῷ σαμὲ, δῆμος ὁ σαμεΐ. οὗτοι δῆμοι δὰν κατὰ δήμους αὐτῶν. πάντες οἱ δῆμοι σαμεῒ κατ' ἐπισκοπὴν αὐτῶν, τέσσαρες καὶ ἑξήκοντα χιλιάδες καὶ τετρακόσιοι. υἱοὶ νεφθαλὶ κατὰ δήμους αὐτῶν τῷ ἀσιὴλ, δῆμος ὁ ἀσιηλί. τῷ γαυνὶ, δῆμος ὁ γαυνί. τῷ ἰεσὲρ, δῆμος ὁ ἰεσερί. τῷ σελλὴμ, δῆμος ὁ σελλημί. οὗτοι δῆμοι νεφθαλὶ ἐξ ἐπισκέψεως αὐτῶν, τεσσαράκοντα χιλιάδες καὶ τριακόσιοι. αὕτη ἡ ἐπίσκεψις υἱῶν ἰσραὴλ, ἑξακόσιαι χιλιάδες καὶ χίλιοι καὶ ἑπτακόσιοι καὶ τριάκοντα. καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων. τούτοις μερισθήσεται ἡ γῆ, κληρονομεῖν ἐξ ἀριθμοῦ ὀνομάτων. τοῖς πλείοσι πλεονάσεις τὴν κληρονομίαν, καὶ τοῖς ἐλάττοσιν ἐλαττώσεις τὴν κληρονομίαν αὐτῶν. ἑκάστῳ καθὼς ἐπεσκέπησαν, δοθήσεται ἡ κληρονομία αὐτῶν. διὰ κλήρων μερισθήσεται ἡ γῆ τοῖς ὀνόμασι, κατὰ φυλὰς πατριῶν αὐτῶν κληρονομήσουσιν. ἐκ τοῦ κλήρου μεριεῖς τὴν κληρονομίαν αὐτῶν ἀναμέσον πολλῶν καὶ ὀλίγων. καὶ υἱοὶ λευὶ κατὰ δήμους αὐτῶν τῷ γεδσὼν, δῆμος ὁ γεδσωνί. τῷ καὰθ, δῆμος ὁ καθί. τῷ μεραρὶ, δῆμος ὁ μεραρί. οὗτοι δῆμοι υἱῶν λευί. δῆμος ὁ λοβενὶ, β δῆμος ὁ χεβρωνὶ, δῆμος ὁ κορὲ, καὶ δῆμος ὁ μουσί. καὶ καὰθ ἐγέννησε τὸν ἀμράμ. τὸ δὲ ὄνομα τῆς γυναικὸς αὐτοῦ ἰωχαβὲδ, θυγάτηρ λευὶ, ἣ ἔτεκε τούτους τῷ λευὶ ἐν αἰγύπτῳ

πίω, καὶ ἔτεκε τῷ ἀμρὰμ τὸν ἀαρὼν καὶ μωυσῆν, καὶ μαριὰμ τὴν ἀδελφὴν αὐτῶν. καὶ ἐγεννήθησαν τῷ ἀαρὼν, ὅ,τε ναδὰβ, καὶ ἀβιοὺδ, καὶ ἐλεάζαρ, καὶ ἰθάμαρ. καὶ ἀπέθανε ναδὰβ καὶ ἀβιοὺδ ἐν τῷ προσφέρειν αὐτοὺς πῦρ ἀλλότριον ἔναντι κυρίου ἐν τῇ ἐρήμῳ σινᾶ. καὶ ἐγενήθησαν ἐξ ἐπισκέψεως αὐτῶν, τρεῖς καὶ εἴκοσι χιλιάδες, πᾶν ἀρσενικὸν ἀπὸ μηνιαίου καὶ ἐπάνω. οὐ γὰρ συνεπεσκέπησαν ἐν μέσῳ υἱῶν ἰσραὴλ, ὅτι οὐ δίδοται αὐτοῖς κλῆρος ἐν μέσῳ υἱῶν ἰσραήλ. καὶ αὕτη ἡ ἐπίσκεψις μωυσῆ καὶ ἐλεάζαρ τοῦ ἱερέως, οἳ ἐπεσκέψαντο τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ ἐν ἀραβὼθ μωὰβ, ἐπὶ τοῦ ἰορδάνου κατὰ ἱεριχώ. καὶ ἐν τούτοις οὐκ ἦν ἄνθρωπος τῶν ἐπεσκεμμένων ὑπὸ μωυσῆ καὶ ἀαρὼν, οὓς ἐπεσκέψαντο τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ ἐν τῇ ἐρήμῳ σινᾶ. ὅτι εἶπε κύριος αὐτοῖς, θανάτῳ ἀποθανοῦνται ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ οὐ κατελείφθη ἐξ αὐτῶν οὐδὲ εἷς, πλὴν χάλεβ υἱὸς ἰεφοννῆ, καὶ ἰησοῦς ὁ τοῦ ναυή.

α Δῆμος ὁ συταλαΐ] Sequitur in vno libro, βέχερ δῆμος ὁ βεχερί. In alio est, βαχὰρ δῆμος ὁ βαχαραΐ. β [Δῆμος ὁ χεβρωνί] In alijs sequitur. καὶ δῆμος ὁ μολί.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΖ'. 27.

Καὶ προσελθοῦσαι αἱ θυγατέρες σαλπαὰδ υἱοῦ ὀφὲρ, υἱοῦ γαλαὰδ, υἱοῦ μαχὶρ, τοῦ δήμου μανασσῆ, τῶν υἱῶν ἰωσὴφ, καὶ ταῦτα τὰ ὀνόματα αὐτῶν, μααλὰ, καὶ νουὰ, καὶ ἐγλὰ, καὶ μελχὰ, καὶ θερσὰ, καὶ στᾶσαι ἔναντι μωυσῆ, καὶ ἔναντι ἐλεάζαρ τοῦ ἱερέως, καὶ ἔναντι τῶν ἀρχόντων, καὶ ἔναντι πάσης συναγωγῆς ἐπὶ τῆς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, λέγουσιν. ὁ πατὴρ ἡμῶν ἀπέθανεν ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ αὐτὸς οὐκ ἦν ἐν μέσῳ τῆς συναγωγῆς τῆς ἐπισυστάσης ἔναντι κυρίου ἐν τῇ συναγωγῇ κορὲ, ὅτι δι᾽ ἁμαρτίαν αὐτοῦ ἀπέθανε, καὶ υἱοὶ οὐκ ἐγένοντο αὐτῷ. μὴ ἐξαλειφθήτω τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς ἡμῶν ἐκ μέσου τοῦ δήμου αὐτοῦ, ὅτι οὐκ ἔστιν αὐτῷ υἱός. δότε ἡμῖν κατάσχεσιν ἐν μέσῳ ἀδελφῶν πατρὸς ἡμῶν. καὶ προσήγαγε μωυσῆς τὴν κρίσιν αὐτῶν ἔναντι κυρίου. καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων. ὀρθῶς θυγατέρες σαλπαὰδ λελαλήκασι. δόμα δώσεις αὐταῖς κατάσχεσιν κληρονομίας ἐν μέσῳ ἀδελφῶν πατρὸς αὐτῶν, καὶ περιθήσεις τὸν κλῆρον τοῦ πατρὸς αὐτῶν αὐταῖς. καὶ τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ λαλήσεις, λέγων. ἄνθρωπος ἐὰν ἀποθάνῃ καὶ υἱὸς μὴ ἦ αὐτῷ, περιθήσετε τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ τῇ θυγατρὶ αὐτοῦ. ἐὰν δὲ μὴ ἦ θυγάτηρ αὐτῷ, δώσετε τὴν κληρονομίαν τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ. ἐὰν δὲ μὴ ὦσιν αὐτῷ ἀδελφοί, δώσετε τὴν κληρονομίαν τῷ ἀδελφῷ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. ἐὰν δὲ μὴ ὦσιν ἀδελφοὶ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, δώσετε τὴν κληρονομίαν τῷ οἰκείῳ τῷ ἔγγιστα αὐτοῦ ἐκ τῆς φυλῆς αὐτοῦ, κληρονομῆσαι τὰ αὐτοῦ. καὶ ἔσται τοῦτο τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ δικαίωμα κρίσεως, καθὰ συνέταξε κύριος τῷ μωυσῇ. καὶ εἶπε κύριος πρὸς μωυσῆν. ἀνάβηθι εἰς τὸ ὄρος τὸ ἐν τῷ πέραν τοῦ ἰορδάνου, τοῦτο τὸ ὄρος ναβαὺ, καὶ ἴδε τὴν γῆν χαναὰν, ἣν ἐγὼ δίδωμι τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ ἐν κατασχέσει. καὶ ὄψῃ αὐτὴν, καὶ προστεθήσῃ πρὸς τὸν λαόν σου καὶ σὺ, καθὰ προσετέθη ἀαρὼν ὁ ἀδελφός σου ἐν ὢρ τῷ ὄρει. διότι παρέβητε τὸ ῥῆμά μου ἐν τῇ ἐρήμῳ σὶν, ἐν τῷ ἀντιπίπτειν τὴν συναγωγὴν ἁγιάσαι με, οὐχ ἡγιάσατέ με ἐπὶ τῷ ὕδατι ἔναντι αὐτῶν, τοῦτ᾽ ἔστι τὸ ὕδωρ ἀντιλογίας ἐν κάδης ἐν τῇ ἐρήμῳ σίν. καὶ εἶπε μωυσῆς πρὸς κύριον. ἐπισκεψάσθω κύριος ὁ θεὸς τῶν πνευμάτων καὶ πάσης σαρκὸς ἄνθρωπον ἐπὶ τῆς συναγωγῆς ταύτης, ὅστις ἐξελεύσεται πρὸ προσώπου αὐτῶν, καὶ ὅστις εἰσελεύσεται πρὸ προσώπου αὐτῶν, καὶ ὅστις ἐξάξει αὐτοὺς, καὶ ὅστις εἰσάξει αὐτοὺς, καὶ οὐκ ἔσται ἡ συναγωγὴ κυρίου, ὡσεὶ πρόβατα οἷς οὐκ ἔστι ποιμήν. καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων. λάβε πρὸς σεαυτὸν ἰησοῦν υἱὸν ναυὴ, ἄνθρωπον α ὃς ἔχει πνεῦμα ἐν ἑαυτῷ, καὶ ἐπιθήσεις τὰς χεῖράς σου ἐπ᾽ αὐτόν. καὶ στήσεις αὐτὸν ἔναντι ἐλεάζαρ τοῦ ἱερέως, καὶ ἐντελῇ αὐτῷ ἔναντι πάσης συναγωγῆς, καὶ ἐντελῇ περὶ αὐτοῦ ἐναντίον αὐτῶν. β καὶ δώσεις τῆς δόξης σου ἐπ᾽ αὐτὸν, ὅπως ἂν εἰσακούσωσιν αὐτοῦ οἱ υἱοὶ ἰσραήλ. καὶ ἔναντι ἐλεάζαρ τοῦ ἱερέως στήσεται, καὶ ἐπερωτήσουσιν αὐτὸν γ τὴν κρίσιν τῶν δήλων ἔναντι κυρίου. ἐπὶ τῷ στόματι αὐτοῦ ἐξελεύσονται, καὶ ἐπὶ τῷ στόματι αὐτοῦ εἰσελεύσονται αὐτὸς καὶ οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ὁμοθυμαδὸν, καὶ πᾶσα ἡ συναγωγή. καὶ ἐποίησε μωυσῆς, καθὰ ἐνετείλατο αὐτῷ κύριος. καὶ λαβὼν τὸν ἰησοῦν ἔστησεν αὐτὸν ἐναντίον ἐλεάζαρ τοῦ ἱερέως, καὶ ἐναντίον πάσης συναγωγῆς, καὶ ἐπέθηκε τὰς χεῖρας αὐτοῦ ἐπ᾽ αὐτὸν, καὶ συνέστησεν αὐτὸν καθάπερ συνέταξε κύριος τῷ μωυσῇ.

ὅς

α Ὃς ἔχει πνεῦμα ἐν ἑαυτῷ] Ita LL. VV. & S. Augustinus, qui habet, spiritum in seipso. Apud Origenem hom. 27. est, πνεῦμα θεοῦ. β [Καὶ δώσεις τῆς δόξης σου] Ita LL. VV. & ita legit Theodoretus in expositione huius loci, & Procopius Gazæus. In vulgatis aliquibus editionibus τὴν δόξαν Legitur, atque ita nonnullos latinos interpretatos esse scribit S. Augustinus in Quæst. Dabis gloriam tuam. γ [Τὴν κρίσιν τῶν δήλων] Schol. τὰ τῶν δήλων οἱ ἄλλοι ἑρμηνευταὶ φωτισμοὺς ἐκδεδώκασιν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΗ'. 28.

Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων. ἔντειλαι τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτοὺς, λέγων. τὰ δῶρά μου δόματά μου καρπώματά μου εἰς ὀσμὴν εὐωδίας διατηρήσετε προσφέρειν ἐμοὶ ἐν ταῖς ἑορταῖς μου. καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς. ταῦτα τὰ καρπώματα ὅσα προσάξετε κυρίῳ, ἀμνοὺς ἐνιαυσίους ἀμώμους δύο τὴν ἡμέραν εἰς ὁλοκαύτωσιν ἐνδελεχῶς. τὸν ἀμνὸν τὸν ἕνα ποιήσεις τὸ πρωΐ, καὶ τὸν ἀμνὸν τὸν δεύτερον ποιήσεις τὸ πρὸς ἑσπέραν. καὶ ποιήσεις τὸ δέκατον τοῦ οἰφὶ σεμίδαλιν εἰς θυσίαν ἀναπεποιημένην ἐν ἐλαίῳ ἐν τετάρτῳ τοῦ ἵν. ὁλοκαύτωμα ἐνδελεχισμοῦ, ἡ γενομένη ἐν τῷ ὄρει σινᾶ εἰς ὀσμὴν εὐωδίας κυρίῳ. καὶ σπονδὴν αὐτοῦ τὸ τέταρτον τοῦ ἵν τῷ ἀμνῷ τῷ ἑνί. ἐν τῷ ἁγίῳ σπείσεις σπονδὴν σίκε-

κυρίῳ. καὶ τὸν ἀμνὸν τὸν δεύτερον ποιήσεις τὸ πρὸς ἑσπέραν. κατὰ τὴν θυσίαν αὐτοῦ καὶ κατὰ τὴν σπονδὴν αὐτοῦ ποιήσετε εἰς ὀσμὴν εὐωδίας κυρίῳ. καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων προσάξετε δύο ἀμνοὺς ἐνιαυσίους ἀμώμους, καὶ δύο δέκατα σεμιδάλεως ἀναπεποιημένης ἐν ἐλαίῳ εἰς θυσίαν καὶ σπονδὴν ὁλοκαύτωμα σαββάτων ἐν τοῖς σαββάτοις, ἐπὶ τῆς ὁλοκαυτώσεως τῆς διαπαντὸς καὶ τὴν σπονδὴν αὐτοῦ. καὶ ἐν ταῖς νεομηνίαις προσάξετε ὁλοκαύτωμα τῷ κυρίῳ μόσχους ἐκ βοῶν δύο, καὶ κριὸν ἕνα, ἀμνοὺς ἐνιαυσίους ἑπτὰ ἀμώμους. τρία δέκατα σεμιδάλεως ἀναπεποιημένης ἐν ἐλαίῳ τῷ μόσχῳ τῷ ἑνὶ, καὶ δύο δέκατα σεμιδάλεως ἀναπεποιημένης ἐν ἐλαίῳ τῷ κριῷ τῷ ἑνί. δέκατον δέκατον σεμιδάλεως ἀναπεποιημένης ἐν ἐλαίῳ τῷ ἀμνῷ τῷ ἑνὶ, θυσίαν ὀσμὴν εὐωδίας κάρπωμα κυρίῳ. ἡ σπονδὴ αὐτῶν τὸ ἥμισυ τοῦ ἲν ἔσται τῷ μόσχῳ τῷ ἑνί. καὶ τὸ τρίτον τοῦ ἲν ἔσται τῷ κριῷ τῷ ἑνί. καὶ τὸ τέταρτον τοῦ ἲν ἔσται τῷ ἀμνῷ τῷ ἑνὶ οἴνου. τοῦτο τὸ ὁλοκαύτωμα μῆνα ἐκ μηνὸς εἰς τοὺς μῆνας τοῦ ἐνιαυτοῦ. καὶ χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας κυρίῳ, ἐπὶ τῆς ὁλοκαυτώσεως τῆς διαπαντὸς ποιηθήσεται, καὶ ἡ σπονδὴ αὐτοῦ. καὶ ἐν τῷ μηνὶ τῷ πρώτῳ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ ἡμέρᾳ τοῦ μηνὸς πάσχα κυρίῳ. καὶ τῇ πεντεκαιδεκάτῃ ἡμέρᾳ τοῦ μηνὸς τούτου ἑορτή, ἑπτὰ ἡμέρας ἄζυμα ἔδεσθε. καὶ ἡ ἡμέρα ἡ πρώτη ἐπίκλητος ἁγία ἔσται ὑμῖν. πᾶν ἔργον λατρευτὸν οὐ ποιήσετε. καὶ προσάξετε ὁλοκαυτώματα κάρπωμα κυρίῳ, μόσχους ἐκ βοῶν δύο, κριὸν ἕνα, ἀμνοὺς ἐνιαυσίους ἑπτά. ἄμωμοι ἔσονται ὑμῖν. καὶ θυσία αὐτῶν σεμίδαλις ἀναπεποιημένη ἐν ἐλαίῳ. τρία δέκατα τῷ μόσχῳ τῷ ἑνὶ, καὶ δύο δέκατα τῷ κριῷ τῷ ἑνί. δέκατον δέκατον ποιήσεις τῷ ἀμνῷ τῷ ἑνὶ, τοῖς ἑπτὰ ἀμνοῖς, καὶ χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας, ἐξιλάσασθαι περὶ ὑμῶν. πλὴν τῆς ὁλοκαυτώσεως τῆς διαπαντὸς τῆς πρωϊνῆς, ὅ ἐστιν ὁλοκαύτωμα ἐνδελεχισμοῦ. ταῦτα κατὰ ταῦτα ποιήσετε τὴν ἡμέραν εἰς τὰς ἑπτὰ ἡμέρας, δῶρον κάρπωμα εἰς ὀσμὴν εὐωδίας κυρίῳ, ἐπὶ τοῦ ὁλοκαυτώματος τοῦ διαπαντὸς ποιήσεις τὴν σπονδὴν αὐτοῦ. καὶ ἡμέρα ἡ ἑβδόμη κλητὴ ἁγία ἔσται ὑμῖν. πᾶν ἔργον λατρευτὸν οὐ ποιήσετε ἐν αὐτῇ. καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῶν νέων, ὅταν προσφέρητε θυσίαν νέαν κυρίῳ τῶν ἑβδομάδων, ἐπίκλητος ἁγία ἔσται ὑμῖν. πᾶν ἔργον λατρευτὸν οὐ ποιήσετε. καὶ προσάξετε ὁλοκαυτώματα εἰς ὀσμὴν εὐωδίας κυρίῳ, μόσχους ἐκ βοῶν δύο, κριὸν ἕνα, ἀμνοὺς ἐνιαυσίους ἑπτὰ ἀμώμους. ἡ θυσία αὐτῶν σεμίδαλις ἀναπεποιημένη ἐν ἐλαίῳ. τρία δέκατα τῷ μόσχῳ τῷ ἑνὶ, καὶ δύο δέκατα τῷ κριῷ τῷ ἑνί. δέκατον δέκατον τῷ ἀμνῷ τῷ ἑνὶ, τοῖς ἑπτὰ ἀμνοῖς. καὶ χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας, ἐξιλάσασθαι περὶ ὑμῶν. πλὴν τοῦ ὁλοκαυτώματος τοῦ διαπαντός. καὶ τὴν θυσίαν αὐτῶν ποιήσετέ μοι, ἄμωμοι ἔσονται ὑμῖν, καὶ τὰς σπονδὰς αὐτῶν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΘ΄. (29)

Καὶ τῷ μηνὶ τῷ ἑβδόμῳ, μιᾷ τοῦ μηνὸς, ἐπίκλητος ἁγία ἔσται ὑμῖν. πᾶν ἔργον λατρευτὸν οὐ ποιήσετε. [a] ἡμέρα σημασίας ἔσται ὑμῖν. καὶ ποιήσετε ὁλοκαυτώματα εἰς ὀσμὴν εὐωδίας κυρίῳ, μόσχον ἕνα ἐκ βοῶν, κριὸν ἕνα, ἀμνοὺς ἐνιαυσίους ἑπτὰ ἀμώμους. ἡ θυσία αὐτῶν σεμίδαλις ἀναπεποιημένη ἐν ἐλαίῳ. τρία δέκατα τῷ μόσχῳ τῷ ἑνὶ, καὶ δύο δέκατα τῷ κριῷ τῷ ἑνί. δέκατον δέκατον τῷ ἀμνῷ τῷ ἑνὶ, τοῖς ἑπτὰ ἀμνοῖς. καὶ χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας, ἐξιλάσασθαι περὶ ὑμῶν. πλὴν τῶν ὁλοκαυτωμάτων τῆς νουμηνίας. καὶ αἱ θυσίαι αὐτῶν, καὶ αἱ σπονδαὶ αὐτῶν, καὶ τὸ ὁλοκαύτωμα τὸ διαπαντός. καὶ αἱ θυσίαι αὐτῶν καὶ αἱ σπονδαὶ αὐτῶν κατὰ τὴν σύγκρισιν αὐτῶν εἰς ὀσμὴν εὐωδίας κυρίῳ. καὶ τῇ δεκάτῃ τοῦ μηνὸς τούτου, ἐπίκλητος ἁγία ἔσται ὑμῖν. καὶ κακώσετε τὰς ψυχὰς ὑμῶν, καὶ πᾶν ἔργον οὐ ποιήσετε. καὶ προσοίσετε ὁλοκαυτώματα εἰς ὀσμὴν εὐωδίας κυρίῳ καρπώματα κυρίῳ, μόσχον ἐκ βοῶν ἕνα, κριὸν ἕνα, ἀμνοὺς ἐνιαυσίους ἑπτά. ἄμωμοι ἔσονται ὑμῖν. ἡ θυσία αὐτῶν σεμίδαλις ἀναπεποιημένη ἐν ἐλαίῳ. τρία δέκατα τῷ μόσχῳ τῷ ἑνὶ, καὶ δύο δέκατα τῷ κριῷ τῷ ἑνί. δέκατον δέκατον τῷ ἀμνῷ τῷ ἑνὶ, εἰς τοὺς ἑπτὰ ἀμνούς. καὶ χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας, ἐξιλάσασθαι περὶ ὑμῶν. πλὴν τὸ περὶ τῆς ἁμαρτίας τῆς ἐξιλάσεως, καὶ ἡ ὁλοκαύτωσις ἡ διαπαντός. ἡ θυσία αὐτῆς, καὶ ἡ σπονδὴ αὐτῆς κατὰ τὴν σύγκρισιν εἰς ὀσμὴν εὐωδίας κάρπωμα κυρίῳ. καὶ τῇ πεντεκαιδεκάτῃ ἡμέρᾳ τοῦ μηνὸς τοῦ ἑβδόμου τούτου ἐπίκλητος ἁγία ἔσται ὑμῖν. πᾶν ἔργον λατρευτὸν οὐ ποιήσετε. καὶ ἑορτάσατε αὐτὴν ἑορτὴν κυρίῳ ἑπτὰ ἡμέρας. καὶ προσάξατε ὁλοκαυτώματα κάρπωμα εἰς ὀσμὴν εὐωδίας κυρίῳ τῇ ἡμέρᾳ τῇ πρώτῃ μόσχους ἐκ βοῶν τρεῖς καὶ δέκα, κριοὺς δύο, ἀμνοὺς ἐνιαυσίους δεκατέσσαρας. ἄμωμοι ἔσονται. αἱ θυσίαι αὐτῶν σεμίδαλις ἀναπεποιημένη ἐν ἐλαίῳ. τρία δέκατα τῷ μόσχῳ τῷ ἑνὶ, τοῖς τρισκαίδεκα μόσχοις. καὶ δύο δέκατα τῷ κριῷ τῷ ἑνὶ, ἐπὶ τοὺς δύο κριούς. δέκατον δέκατον τῷ ἀμνῷ τῷ ἑνὶ, ἐπὶ τοῖς τέσσαρας καὶ δέκα ἀμνούς. καὶ χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας. πλὴν τῆς ὁλοκαυτώσεως τῆς διαπαντός. αἱ θυσίαι αὐτῶν καὶ αἱ σπονδαὶ αὐτῶν. καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ δευτέρᾳ μόσχους δώδεκα, κριοὺς δύο, ἀμνοὺς ἐνιαυσίους τέσσαρας καὶ δέκα ἀμώμους. ἡ θυσία αὐτῶν καὶ ἡ σπονδὴ αὐτῶν τοῖς μόσχοις καὶ τοῖς κριοῖς καὶ τοῖς ἀμνοῖς κατὰ ἀριθμὸν αὐτῶν, κατὰ τὴν σύγκρισιν αὐτῶν. καὶ χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας. πλὴν τῆς ὁλοκαυτώσεως τῆς διαπαντός. αἱ θυσίαι αὐτῶν, καὶ αἱ σπονδαὶ αὐτῶν. τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ, μόσχους ἕνδεκα, κριοὺς δύο, ἀμνοὺς ἐνιαυσίους τέσσαρας καὶ δέκα ἀμώμους. ἡ θυσία αὐτῶν καὶ ἡ σπονδὴ αὐτῶν τοῖς μόσχοις καὶ τοῖς κριοῖς καὶ τοῖς ἀμνοῖς κατὰ ἀριθμὸν αὐτῶν, κατὰ τὴν σύγκρισιν αὐτῶν.

καὶ χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας. πλὴν τῆς ὁλοκαυτώσεως τῆς διαπαντός. αἱ θυσίαι αὐτῶν καὶ αἱ σπονδαὶ αὐτῶν. τῇ ἡμέρᾳ τῇ τετάρτῃ μόσχους δέκα, κριοὺς δύο, ἀμνοὺς ἐνιαυσίους τέσσαρας καὶ δέκα ἀμώμους. αἱ θυσίαι αὐτῶν καὶ αἱ σπονδαὶ αὐτῶν τοῖς μόσχοις καὶ τοῖς κριοῖς καὶ τοῖς ἀμνοῖς κατὰ ἀριθμὸν αὐτῶν, κατὰ τὴν σύγκρισιν αὐτῶν. καὶ χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας. πλὴν τῆς ὁλοκαυτώσεως τῆς διαπαντός. αἱ θυσίαι αὐτῶν καὶ αἱ σπονδαὶ αὐτῶν. τῇ ἡμέρᾳ τῇ πέμπτῃ μόσχους ἐννέα, κριοὺς δύο, ἀμνοὺς ἐνιαυσίους τέσσαρας καὶ δέκα ἀμώμους. αἱ θυσίαι αὐτῶν καὶ αἱ σπονδαὶ αὐτῶν τοῖς μόσχοις καὶ τοῖς κριοῖς καὶ τοῖς ἀμνοῖς κατὰ ἀριθμὸν αὐτῶν, κατὰ τὴν σύγκρισιν αὐτῶν. καὶ χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας. πλὴν τῆς ὁλοκαυτώσεως τῆς διαπαντός. αἱ θυσίαι αὐτῶν καὶ αἱ σπονδαὶ αὐτῶν. τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἕκτῃ μόσχους ὀκτὼ, κριοὺς δύο, ἀμνοὺς ἐνιαυσίους δεκατέσσαρας ἀμώμους. αἱ θυσίαι αὐτῶν καὶ αἱ σπονδαὶ αὐτῶν τοῖς μόσχοις καὶ τοῖς κριοῖς καὶ τοῖς ἀμνοῖς κατὰ ἀριθμὸν αὐτῶν, κατὰ τὴν σύγκρισιν αὐτῶν. καὶ χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας. πλὴν τῆς ὁλοκαυτώσεως τῆς διαπαντός. αἱ θυσίαι αὐτῶν καὶ αἱ σπονδαὶ αὐτῶν. τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ μόσχους ἑπτὰ, κριοὺς δύο, ἀμνοὺς ἐνιαυσίους δεκατέσσαρας ἀμώμους. αἱ θυσίαι αὐτῶν καὶ αἱ σπονδαὶ αὐτῶν τοῖς μόσχοις καὶ τοῖς κριοῖς καὶ τοῖς ἀμνοῖς κατὰ ἀριθμὸν αὐτῶν, κατὰ τὴν σύγκρισιν αὐτῶν. καὶ χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας. πλὴν τῆς ὁλοκαυτώσεως τῆς διαπαντός. αἱ θυσίαι αὐτῶν καὶ αἱ σπονδαὶ αὐτῶν. καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ [β] ἐξόδιον ἔσται ὑμῖν. πᾶν ἔργον λατρευτὸν οὐ ποιήσετε ἐν αὐτῇ. καὶ προσάξετε ὁλοκαυτώματα εἰς ὀσμὴν εὐωδίας καρπώματα τῷ κυρίῳ μόσχον ἕνα, κριὸν ἕνα, ἀμνοὺς ἐνιαυσίους ἑπτὰ ἀμώμους. αἱ θυσίαι αὐτῶν καὶ αἱ σπονδαὶ αὐτῶν τῷ μόσχῳ καὶ τῷ κριῷ καὶ τοῖς ἀμνοῖς κατὰ ἀριθμὸν αὐτῶν, κατὰ τὴν σύγκρισιν αὐτῶν. καὶ χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας. πλὴν τῆς ὁλοκαυτώσεως τῆς διαπαντός. αἱ θυσίαι αὐτῶν καὶ αἱ σπονδαὶ αὐτῶν. ταῦτα ποιήσετε κυρίῳ ἐν ταῖς ἑορταῖς ὑμῶν, πλὴν τῶν εὐχῶν ὑμῶν, καὶ τὰ ἑκούσια ὑμῶν, καὶ τὰ ὁλοκαυτώματα ὑμῶν, καὶ τὰς θυσίας ὑμῶν, καὶ τὰς σπονδὰς ὑμῶν, καὶ τὰ σωτήρια ὑμῶν.

α Ἡμέρα σημασίας] Schol. τὸ σαμαρειτικόν. ἡμέραν ἀκουστήν. β [Ἐξόδιον ἔσται ὑμῖν] Cyrillus. τὸ σαμαρειτικὸν, ἀντὶ τοῦ εἰπεῖν ἐξόδιον, φησὶ τελείωσις ἐπιχέσεως.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Λ'. 30

Καὶ ἐλάλησε μωυσῆς τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ κατὰ πάντα ὅσα ἐνετείλατο κύριος τῷ μωυσῇ. καὶ ἐλάλησε μωυσῆς πρὸς τοὺς ἄρχοντας τῶν φυλῶν υἱῶν ἰσραὴλ, λέγων. τοῦτο τὸ ῥῆμα ὃ συνέταξε κύριος. ἄνθρωπος ἄνθρωπος ὃς ἂν εὔξηται εὐχὴν κυρίῳ, ἢ ὀμόσῃ ὅρκον, ἢ ὁρίσηται ὁρισμῷ περὶ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ, οὐ βεβηλώσει τὸ ῥῆμα αὐτοῦ. πάντα ὅσα ἂν ἐξέλθῃ ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ, ποιήσει. ἐὰν δὲ εὔξηται γυνὴ εὐχὴν κυρίῳ, ἢ ὁρίσηται ὁρισμὸν ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ πατρὸς αὐτῆς ἐν τῇ νεότητι αὐτῆς, καὶ ἀκούσῃ ὁ πατὴρ αὐτῆς τὰς εὐχὰς αὐτῆς, καὶ τοὺς ὁρισμοὺς αὐτῆς, οὓς ὡρίσατο κατὰ τῆς ψυχῆς αὐτῆς, καὶ παρασιωπήσῃ αὐτῆς ὁ πατὴρ, καὶ στήσονται πᾶσαι αἱ εὐχαὶ αὐτῆς, καὶ πάντες οἱ ὁρισμοὶ οὓς ὡρίσατο κατὰ τῆς ψυχῆς αὐτῆς, μενοῦσιν αὐτῇ. ἐὰν δὲ ἀνανεύων ἀνανεύσῃ ὁ πατὴρ αὐτῆς ᾗ ἂν ἡμέρᾳ ἀκούσῃ πάσας τὰς εὐχὰς αὐτῆς καὶ τοὺς ὁρισμοὺς οὓς ὡρίσατο κατὰ τῆς ψυχῆς αὐτῆς, οὐ στήσονται. καὶ κύριος καθαριεῖ αὐτὴν, ὅτι ἀνένευσεν ὁ πατὴρ αὐτῆς. ἐὰν δὲ γενομένη γένηται ἀνδρὶ, καὶ αἱ εὐχαὶ αὐτῆς ἐπ' αὐτῇ κατὰ τὴν διαστολὴν τῶν χειλέων αὐτῆς, οὓς ὡρίσατο κατὰ τῆς ψυχῆς αὐτῆς, καὶ ἀκούσῃ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς, καὶ παρασιωπήσῃ αὐτῇ ᾗ ἂν ἡμέρᾳ ἀκούσῃ, καὶ οὕτω στήσονται πᾶσαι αἱ εὐχαὶ αὐτῆς, καὶ οἱ ὁρισμοὶ αὐτῆς οὓς ὡρίσατο κατὰ τῆς ψυχῆς αὐτῆς, στήσονται. ἐὰν δὲ ἀνανεύων ἀνανεύσῃ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς ᾗ ἐὰν ἡμέρᾳ ἀκούσῃ, πᾶσαι αἱ εὐχαὶ αὐτῆς, καὶ οἱ ὁρισμοὶ αὐτῆς οὓς ὡρίσατο κατὰ τῆς ψυχῆς αὐτῆς, οὐ μενοῦσιν, ὅτι ὁ ἀνὴρ ἀνένευσεν ἀπ' αὐτῆς, καὶ κύριος καθαριεῖ αὐτήν. καὶ εὐχὴ χήρας καὶ ἐκβεβλημένης ὅσα ἐὰν εὔξηται κατὰ τῆς ψυχῆς αὐτῆς, μενοῦσιν αὐτῇ. ἐὰν δὲ ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς ἡ εὐχὴ αὐτῆς, ἢ ὁ ὁρισμὸς κατὰ τῆς ψυχῆς αὐτῆς μεθ' ὅρκου, καὶ ἀκούσῃ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς, καὶ παρασιωπήσῃ αὐτῇ, καὶ μὴ ἀνανεύσῃ αὐτῇ, καὶ στήσονται πᾶσαι αἱ εὐχαὶ αὐτῆς, καὶ πάντες οἱ ὁρισμοὶ αὐτῆς οὓς ὡρίσατο κατὰ τῆς ψυχῆς αὐτῆς, στήσονται κατ' αὐτῆς. ἐὰν δὲ περιελὼν περιέλῃ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς, ᾗ ἂν ἡμέρᾳ ἀκούσῃ, πάντα ὅσα ἐὰν ἐξέλθῃ ἐκ τῶν χειλέων αὐτῆς κατὰ τὰς εὐχὰς αὐτῆς, καὶ κατὰ τοὺς ὁρισμοὺς τοὺς κατὰ τῆς ψυχῆς αὐτῆς, οὐ μενεῖ αὐτῇ. ὁ ἀνὴρ αὐτῆς περιεῖλε, καὶ κύριος καθαριεῖ αὐτήν. πᾶσα εὐχὴ καὶ πᾶς ὅρκος δεσμοῦ κακῶσαι ψυχὴν, ὁ ἀνὴρ αὐτῆς στήσει αὐτῇ, καὶ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς περιελεῖ. ἐὰν δὲ σιωπῶν παρασιωπήσῃ αὐτῇ ἡμέραν ἐξ ἡμέρας, καὶ στήσει αὐτῇ πάσας τὰς εὐχὰς αὐτῆς, καὶ τοὺς ὁρισμοὺς τοὺς ἐπ' αὐτῆς, στήσει αὐτῇ, ὅτι ἐσιώπησεν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ ᾗ ἤκουσεν. ἐὰν δὲ περιελὼν περιέλῃ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς μετὰ τὴν ἡμέραν ἣν ἤκουσε, καὶ λήψεται τὴν ἁμαρτίαν αὐτοῦ. ταῦτα τὰ δικαιώματα ὅσα ἐνετείλατο κύριος τῷ μωυσῇ, ἀναμέσον ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς αὐτοῦ, καὶ ἀναμέσον πατρὸς καὶ θυγατρὸς ἐν νεότητι ἐν οἴκῳ πατρός.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ. ΛΑ'. 31.

Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων. ἐκδίκει τὴν ἐκδίκησιν υἱῶν ἰσραὴλ ἐκ τῶν μαδιανιτῶν, καὶ ἔσχατον προστεθήσῃ πρὸς τὸν λαόν σου. καὶ ἐλάλησε μωυσῆς πρὸς τὸν λαὸν, λέγων. ἐξοπλίσατε ἐξ ὑμῶν ἄνδρας, καὶ παρατάξασθε ἔναντι κυρίου ἐπὶ μαδιὰν, ἀποδοῦναι ἐκδίκησιν παρὰ

τοῦ

τοῦ κυρίου τῇ μαδιάν. χιλίους ἐκ φυλῆς, χιλίους ἐκ φυλῆς, ἐκ πασῶν φυλῶν υἱῶν ἰσραήλ, ἀποστείλατε παρατάξασθαι. καὶ ἐξηρίθμησαν ἐκ τῶν χιλιάδων ἰσραὴλ χιλίους ἐκ φυλῆς, δώδεκα χιλιάδας ἐνωπλισμένοι εἰς παράταξιν. καὶ ἀπέστειλεν αὐτοὺς μωυσῆς χιλίους ἐκ φυλῆς, χιλίους ἐκ φυλῆς σὺν δυνάμει αὐτῶν, καὶ φινεὲς υἱὸν ἐλεάζαρ υἱοῦ ἀαρὼν τοῦ ἱερέως. καὶ τὰ σκεύη τὰ ἅγια, καὶ αἱ σάλπιγγες τῶν σημασιῶν ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῶν. καὶ παρετάξαντο ἐπὶ μαδιάν, καθὰ ἐνετείλατο κύριος μωυσῇ. καὶ ἀπέκτειναν πᾶν ἀρσενικόν. καὶ τοὺς βασιλεῖς μαδιὰν ἀπέκτειναν ἅμα τοῖς τραυματίαις αὐτῶν. καὶ τὸν εὐὶν, καὶ τὸν ῥοκὸν, καὶ τὸν σοὺρ, καὶ τὸν οὒρ, καὶ τὸν ῥοβὸκ, πέντε βασιλεῖς μαδιάν. καὶ τὸν βαλαὰμ υἱὸν βεὼρ ἀπέκτειναν ἐν ῥομφαίᾳ σὺν τοῖς τραυματίαις αὐτῶν. καὶ ἐπρονόμευσαν τὰς γυναῖκας μαδιὰν, καὶ τὴν ἀποσκευὴν αὐτῶν, καὶ τὰ κτήνη αὐτῶν, καὶ πάντα τὰ ἔγκτητα αὐτῶν. καὶ τὴν δύναμιν αὐτῶν ἐπρονόμευσαν, καὶ πάσας τὰς πόλεις αὐτῶν τὰς ἐν ταῖς κατοικίαις αὐτῶν, καὶ τὰς ἐπαύλεις αὐτῶν ἐνέπρησαν ἐν πυρί. καὶ ἔλαβον πᾶσαν τὴν προνομὴν αὐτῶν, καὶ πάντα τὰ σκῦλα αὐτῶν ἀπὸ ἀνθρώπου ἕως κτήνους. καὶ ἤγαγον πρὸς μωυσῆν καὶ πρὸς ἐλεάζαρ τὸν ἱερέα, καὶ πρὸς πάντας υἱοὺς ἰσραήλ, τὴν αἰχμαλωσίαν καὶ τὰ σκῦλα, καὶ τὴν προνομὴν εἰς τὴν παρεμβολὴν εἰς ἀραβὼθ μωάβ, ἥ ἐστιν ἐπὶ τοῦ ἰορδάνου κατὰ ἱεριχώ. καὶ ἐξῆλθε μωυσῆς καὶ ἐλεάζαρ ὁ ἱερεὺς καὶ πάντες οἱ ἄρχοντες τῆς συναγωγῆς εἰς συνάντησιν αὐτοῖς ἔξω τῆς παρεμβολῆς. καὶ ὠργίσθη μωυσῆς ἐπὶ τοῖς ἐπισκόποις τῆς δυνάμεως, χιλιάρχοις καὶ ἑκατοντάρχοις τοῖς ἐρχομένοις ἐκ τῆς παρατάξεως τοῦ πολέμου. καὶ εἶπεν αὐτοῖς μωυσῆς. ἱνατί ἐζωγρήσατε πᾶν θῆλυ; αὗται γὰρ ἦσαν τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ κατὰ τὸ ῥῆμα βαλαὰμ τοῦ ἀποστῆσαι καὶ ὑπεριδεῖν τὸ ῥῆμα κυρίου, [α] ἕνεκεν φογώρ. καὶ ἐγένετο ἡ πληγὴ ἐν τῇ συναγωγῇ κυρίου. καὶ νῦν ἀποκτείνατε πᾶν ἀρσενικὸν ἐν πάσῃ τῇ ἀπαρτίᾳ, πᾶσαν γυναῖκα, ἥτις ἔγνω κοίτην ἄρσενος ἀποκτείνατε. καὶ πᾶσαν τὴν ἀπαρτίαν τῶν γυναικῶν, ἥτις οὐκ οἶδε κοίτην ἄρσενος, ζωγρήσατε αὐτάς. καὶ ὑμεῖς παρεμβάλετε ἔξω τῆς παρεμβολῆς ἑπτὰ ἡμέρας. πᾶς ὁ ἀνελὼν καὶ ὁ ἁπτόμενος τοῦ τετρωμένου ἁγνισθήσεται τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ, καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ ὑμεῖς καὶ ἡ αἰχμαλωσία ὑμῶν. καὶ πᾶν περίβλημα καὶ πᾶν σκεῦος δερμάτινον, καὶ πᾶσαν ἐργασίαν ἐξ αἰγείας, καὶ πᾶν σκεῦος ξύλινον ἀφαγνιεῖτε. καὶ εἶπεν ἐλεάζαρ ὁ ἱερεὺς πρὸς τοὺς ἄνδρας τῆς δυνάμεως τοὺς ἐρχομένους ἐκ τῆς παρατάξεως τοῦ πολέμου. τοῦτο τὸ δικαίωμα τοῦ νόμου ὃ συνέταξε κύριος τῷ μωυσῇ. πλὴν τοῦ χρυσίου καὶ τοῦ ἀργυρίου καὶ χαλκοῦ καὶ σιδήρου καὶ μολίβου καὶ κασιτέρου. [β] πᾶν πρᾶγμα ὃ διελεύσεται ἐν πυρὶ, καὶ καθαρισθήσεται, ἀλλ' ἢ τῷ ὕδατι τοῦ ἁγνισμοῦ ἁγνισθήσεται. καὶ πάντα ὅσα ἐὰν μὴ διαπορεύηται διὰ πυρὸς, διελεύσεται δι' ὕδατος. καὶ πλυνεῖσθε τὰ ἱμάτια τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ, καὶ καθαρισθήσεσθε. καὶ μετὰ ταῦτα εἰσελεύσεσθε εἰς τὴν παρεμβολήν. καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων. [γ] λάβε τὸ κεφάλαιον τῶν σκύλων τῆς αἰχμαλωσίας ἀπὸ ἀνθρώπου ἕως κτήνους σὺ καὶ ἐλεάζαρ ὁ ἱερεὺς καὶ οἱ ἄρχοντες τῶν πατριῶν τῆς συναγωγῆς. καὶ διελεῖτε τὰ σκῦλα ἀναμέσον τῶν πολεμιστῶν τῶν ἐκπεπορευμένων εἰς τὴν παράταξιν, καὶ ἀναμέσον πάσης συναγωγῆς. καὶ ἀφελεῖτε τέλος κυρίῳ παρὰ τῶν ἀνθρώπων τῶν πολεμιστῶν τῶν ἐκπεπορευμένων εἰς τὴν παράταξιν, μίαν ψυχὴν ἀπὸ πεντακοσίων, ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων, καὶ ἀπὸ τῶν κτηνῶν, καὶ ἀπὸ τῶν βοῶν, καὶ ἀπὸ τῶν προβάτων, καὶ ἀπὸ τῶν ὄνων. καὶ ἀπὸ τοῦ ἡμίσους αὐτῶν λήψεσθε. καὶ δώσεις ἐλεάζαρ τῷ ἱερεῖ τὰς ἀπαρχὰς κυρίου. καὶ ἀπὸ τοῦ ἡμίσους τοῦ τῶν υἱῶν ἰσραὴλ λήψῃ ἕνα ἀπὸ πεντήκοντα ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων, καὶ ἀπὸ τῶν βοῶν, καὶ ἀπὸ τῶν προβάτων, καὶ ἀπὸ τῶν ὄνων, καὶ ἀπὸ πάντων τῶν κτηνῶν. καὶ δώσεις αὐτὰ τοῖς λευίταις τοῖς φυλάσσουσι τὰς φυλακὰς ἐν τῇ σκηνῇ κυρίου. καὶ ἐποίησε μωυσῆς καὶ ἐλεάζαρ ὁ ἱερεὺς, καθὰ συνέταξε κύριος τῷ μωυσῇ. καὶ ἐγενήθη τὸ πλεόνασμα τῆς προνομῆς ὃ προενόμευσαν οἱ ἄνδρες οἱ πολεμισταὶ ἀπὸ τῶν προβάτων, ἑξακόσιαι χιλιάδες καὶ ἑβδομήκοντα καὶ πέντε χιλιάδες. καὶ βόες, δύο καὶ ἑβδομήκοντα χιλιάδες. καὶ ὄνοι, μία καὶ ἑξήκοντα χιλιάδες. καὶ ψυχαὶ ἀνθρώπων ἀπὸ τῶν γυναικῶν αἳ οὐκ ἔγνωσαν κοίτην ἀνδρὸς, πᾶσαι ψυχαὶ, δύο καὶ τριάκοντα χιλιάδες. καὶ ἐγενήθη τὸ ἡμίσευμα ἡ μερὶς τῶν ἐκπεπορευμένων εἰς τὸν πόλεμον ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν προβάτων, τριακόσιαι καὶ τριάκοντα χιλιάδες καὶ ἑπτακισχίλια καὶ πεντακόσια. καὶ ἐγένετο τὸ τέλος κυρίῳ ἀπὸ τῶν προβάτων ἑξακόσιαι ἑβδομήκοντα πέντε. καὶ βόες, ἓξ καὶ τριάκοντα χιλιάδες, καὶ τὸ τέλος κυρίῳ, δύο καὶ ἑβδομήκοντα. καὶ ὄνοι, τριάκοντα χιλιάδες καὶ πεντακόσιοι, καὶ τὸ τέλος κυρίῳ, εἷς καὶ ἑξήκοντα. καὶ ψυχαὶ ἀνθρώπων, ἑκκαίδεκα χιλιάδες, καὶ τὸ τέλος αὐτῶν κυρίῳ δύο καὶ τριάκοντα ψυχαί. καὶ ἔδωκε μωυσῆς τὸ τέλος κυρίῳ τὸ ἀφαίρεμα τοῦ θεοῦ ἐλεάζαρ τῷ ἱερεῖ, καθὰ συνέταξε κύριος τῷ μωυσῇ. ἀπὸ τοῦ ἡμισεύματος τῶν υἱῶν ἰσραὴλ, οὓς διεῖλε μωυσῆς ἀπὸ τῶν ἀνδρῶν τῶν πολεμιστῶν. καὶ ἐγένετο τὸ ἡμίσευμα ἀπὸ τῆς συναγωγῆς ἀπὸ τῶν προβάτων, τριακόσιαι καὶ τριάκοντα χιλιάδες καὶ ἑπτακισχίλια καὶ πεντακόσια. καὶ βόες, ἓξ καὶ τριάκοντα χιλιάδες. ὄνοι, τριάκοντα χιλιάδες καὶ πεντακόσιοι. καὶ ψυχαὶ ἀνθρώπων, ἓξ καὶ δέκα χιλιάδες. καὶ ἔλαβε μωυσῆς ἀπὸ τοῦ ἡμισεύματος τῶν υἱῶν ἰσραὴλ τὸ ἓν ἀπὸ τῶν πεντήκοντα, ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων καὶ ἀπὸ τῶν κτηνῶν, καὶ ἔδωκεν αὐτὰ τοῖς λευίταις τοῖς φυλάσσουσι τὰς φυλακὰς τῆς σκηνῆς κυρίου, ὃν τρόπον συνέταξε κύριος τῷ μωυσῇ. καὶ προσῆλθον πρὸς μωυσῆν πάντες οἱ καθεσταμένοι εἰς τὰς χιλιαρχίας τῆς δυνάμεως χιλίαρχοι καὶ ἑκατόνταρχοι, καὶ εἶπαν πρὸς μωυσῆν. οἱ παῖ-

δές σου εἰλήφασι τὸ κεφάλαιον τῶν ἀνδρῶν τῶν πολεμιστῶν τῶν παρ' ἡμῖν, καὶ οὐ διαπεφώνηκεν ἀπ' αὐτῶν οὐδὲ εἷς. καὶ προσενηνόχαμεν τὸ δῶρον κυρίῳ ἀνὴρ ὃ εὗρε σκεῦος χρυσοῦν καὶ χλιδῶνα καὶ ψέλλιον καὶ δακτύλιον καὶ περιδέξιον καὶ ἐμπλόκιον ἐξιλάσασθαι περὶ ἡμῶν ἔναντι κυρίου. καὶ ἔλαβε μωυσῆς καὶ ἐλεάζαρ ὁ ἱερεὺς τὸ χρυσίον παρ' αὐτῶν πᾶν σκεῦος εἰργασμένον. καὶ ἐγένετο πᾶν τὸ χρυσίον τὸ ἀφαίρεμα ὃ ἀφεῖλον κυρίῳ, ἑκκαίδεκα χιλιάδες καὶ ἑπτακόσιοι καὶ πεντήκοντα σίκλοι παρὰ τῶν χιλιάρχων καὶ παρὰ τῶν ἑκατοντάρχων. καὶ οἱ ἄνδρες οἱ πολεμισταὶ [δ] ἐπρονόμευσαν ἕκαστος ἑαυτῷ. καὶ ἔλαβε μωυσῆς καὶ ἐλεάζαρ ὁ ἱερεὺς τὸ χρυσίον παρὰ τῶν χιλιάρχων καὶ παρὰ τῶν ἑκατοντάρχων, καὶ εἰσήνεγκεν αὐτὰ εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου, μνημόσυνον τῶν υἱῶν ἰσραὴλ ἔναντι κυρίου.

α Ενεκεν φογώρ] Anesperus. τὸ σαμαρειτικόν. σαφέστερόν φησι, διὰ λόγου φογώρ. β [Πᾶν πρᾶγμα ὃ διελεύσεται ἐν πυρί] In nonnullis codicibus sequitur, διάξετε ἐν πυρί. γ [Λάβε τὸ κεφάλαιον] Schol. τὸ σαμαρειτικὸν, λάβε τὸ τέλος, ἔχει. δ [Επρονόμευσαν ἕκαστος ἑαυτῷ] Schol. ἀντὶ τοῦ, ἐκτήσατο, οὐκ ἐκοινοποίησεν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΒ΄. 32.

Καὶ κτήνη πλῆθος ἦν τοῖς υἱοῖς ῥουβὴν, καὶ τοῖς υἱοῖς γὰδ, πλῆθος σφόδρα. καὶ εἶδον τὴν χώραν ἰαζὴρ, καὶ τὴν χώραν γαλαάδ. καὶ ἦν ὁ τόπος, τόπος κτήνεσι. καὶ προσελθόντες οἱ υἱοὶ ῥουβὴν καὶ οἱ υἱοὶ γὰδ εἶπαν πρὸς μωυσῆν καὶ πρὸς ἐλεάζαρ τὸν ἱερέα καὶ πρὸς τοὺς ἄρχοντας τῆς συναγωγῆς, λέγοντες. ἀταρὼθ καὶ δαιβὼν, καὶ ἰαζὴρ, καὶ ναμρὰ, καὶ ἐσεβὼν, καὶ ἐλεαλὴ, καὶ σεβαμὰ, καὶ ναβαὺ, καὶ βαιὰν, τὴν γῆν ἣν παραδέδωκε κύριος ἐνώπιον τῶν υἱῶν ἰσραὴλ, γῆ κτηνοτρόφος ἐστὶ, καὶ τοῖς παισί σου κτήνη ὑπάρχει. καὶ ἔλεγον. εἰ εὕρομεν χάριν ἐνώπιόν σου, δοθήτω ἡ γῆ αὕτη τοῖς οἰκέταις σου ἐν κατασχέσει, καὶ μὴ διαβιβάσῃς ἡμᾶς τὸν ἰορδάνην. καὶ εἶπε μωυσῆς τοῖς υἱοῖς γὰδ καὶ τοῖς υἱοῖς ῥουβήν. οἱ ἀδελφοὶ ὑμῶν πορεύονται εἰς τὸν πόλεμον, καὶ ὑμεῖς καθήσεσθε αὐτοῦ; καὶ ἱνατί διαστρέφετε τὰς διανοίας τῶν υἱῶν ἰσραὴλ μὴ διαβῆναι εἰς τὴν γῆν, ἣν κύριος δίδωσιν αὐτοῖς; οὐχ οὕτως ἐποίησαν οἱ πατέρες ὑμῶν, ὅτε ἀπέστειλα αὐτοὺς ἐκ κάδης βαρνὴ κατανοῆσαι τὴν γῆν. καὶ ἀνέβησαν φάραγγα βότρυος, καὶ κατενόησαν τὴν γῆν, καὶ ἀπέστησαν τὴν καρδίαν τῶν υἱῶν ἰσραὴλ ὅπως μὴ εἰσέλθωσιν εἰς τὴν γῆν, ἣν ἔδωκεν κύριος αὐτοῖς. καὶ ὠργίσθη θυμῷ κύριος ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ καὶ ὤμοσε, λέγων. εἰ ὄψονται οἱ ἄνθρωποι οὗτοι οἱ ἀναβάντες ἐξ αἰγύπτου ἀπὸ εἰκοσαετοῦς καὶ ἐπάνω, οἱ ἐπιστάμενοι τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ κακὸν, τὴν γῆν ἣν ὤμοσα τῷ ἀβραὰμ καὶ ἰσαὰκ καὶ ἰακὼβ, οὐ γὰρ συνεπηκολούθησαν ὀπίσω μου, πλὴν χάλεβ υἱὸς ἰεφοννὴ [α] ὁ διακεχωρισμένος, καὶ ἰησοῦς ὁ τοῦ ναυὴ, ὅτι συνεπηκολούθησαν ὀπίσω κυρίου. καὶ ὠργίσθη θυμῷ κύριος ἐπὶ τὸν ἰσραήλ. καὶ [β] κατερρόμβευσεν αὐτοὺς ἐν τῇ ἐρήμῳ τεσσαράκοντα ἔτη, ἕως ἐξανηλώθη πᾶσα ἡ γενεὰ, οἱ ποιοῦντες τὰ πονηρὰ ἔναντι κυρίου. ἰδοὺ ἀνέστητε ἀντὶ τῶν πατέρων ὑμῶν, [γ] σύντριμμα ἀνθρώπων ἁμαρτωλῶν, προσθεῖναι ἔτι ἐπὶ τὸν θυμὸν τῆς ὀργῆς κυρίου ἐπὶ ἰσραήλ. ὅτι ἀποστραφήσεσθε ἀπ' αὐτοῦ προσθεῖναι ἔτι καταλιπεῖν αὐτὸν ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ ἀνομήσετε εἰς ὅλην τὴν συναγωγὴν ταύτην. καὶ προσῆλθον αὐτῷ, καὶ ἔλεγον. ἐπαύλεις προβάτων οἰκοδομήσομεν ὧδε τοῖς κτήνεσιν ἡμῶν, καὶ πόλεις ταῖς ἀποσκευαῖς ἡμῶν. καὶ ἡμεῖς [δ] ἐνοπλισάμενοι προφυλακὴν πρότεροι τῶν υἱῶν ἰσραὴλ, ἕως ἂν ἀγάγωμεν αὐτοὺς εἰς τὸν ἑαυτῶν τόπον. καὶ κατοικήσει ἡ ἀποσκευὴ ἡμῶν ἐν πόλεσι τετειχισμέναις διὰ τοὺς κατοικοῦντας τὴν γῆν. οὐ μὴ ἀποστραφῶμεν εἰς τὰς οἰκίας ἡμῶν ἕως ἂν καταμερισθῶσιν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ, ἕκαστος εἰς τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ. καὶ οὐκέτι κληρονομήσομεν ἐν αὐτοῖς ἀπὸ τοῦ πέραν τοῦ ἰορδάνου καὶ ἐπέκεινα, ὅτι ἀπέχομεν τοὺς κλήρους ἡμῶν ἐν τῷ πέραν τοῦ ἰορδάνου ἐν ἀνατολαῖς. καὶ εἶπε πρὸς αὐτοὺς μωυσῆς. ἐὰν ποιήσητε κατὰ τὸ ῥῆμα τοῦτο, ἐὰν ἐξοπλίσησθε ἔναντι κυρίου εἰς πόλεμον, καὶ παρελεύσεται ὑμῶν πᾶς ὁπλίτης τὸν ἰορδάνην ἔναντι κυρίου ἕως ἂν ἐκτριβῇ ὁ ἐχθρὸς αὐτοῦ ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ, καὶ κατακυριευθῇ ἡ γῆ ἔναντι κυρίου. καὶ μετὰ ταῦτα ἀποστραφήσεσθε καὶ ἔσεσθε ἀθῶοι ἔναντι κυρίου, καὶ ἀπὸ ἰσραήλ. καὶ ἔσται ἡ γῆ αὕτη ὑμῖν ἐν κατασχέσει ἔναντι κυρίου. ἐὰν δὲ μὴ ποιήσητε οὕτως, ἁμαρτήσεσθε ἔναντι κυρίου. καὶ γνώσεσθε τὴν ἁμαρτίαν ὑμῶν, ὅταν ὑμᾶς καταλάβῃ τὰ κακά. καὶ οἰκοδομήσετε ὑμῖν ἑαυτοῖς πόλεις τῇ ἀποσκευῇ ὑμῶν, καὶ ἐπαύλεις τοῖς κτήνεσιν ὑμῶν. καὶ τὸ ἐκπορευόμενον ἐκ τοῦ στόματος ὑμῶν ποιήσετε. καὶ εἶπαν υἱοὶ ῥουβὴν καὶ υἱοὶ γὰδ πρὸς μωυσῆν, λέγοντες. οἱ παῖδές σου ποιήσουσι καθὰ ὁ κύριος ἡμῶν ἐντέλλεται. ἡ ἀποσκευὴ ἡμῶν, καὶ αἱ γυναῖκες ἡμῶν, καὶ πάντα τὰ κτήνη ἡμῶν ἔσονται ἐν ταῖς πόλεσι γαλαάδ. οἱ δὲ παῖδές σου παρελεύσονται πάντες ἐνωπλισμένοι καὶ ἐκτεταγμένοι ἔναντι κυρίου εἰς τὸν πόλεμον, ὃν τρόπον ὁ κύριος λέγει. καὶ συνέστησεν αὐτοῖς μωυσῆς ἐλεάζαρ τὸν ἱερέα, καὶ ἰησοῦν υἱὸν ναυὴ, καὶ τοὺς ἄρχοντας πατριῶν τῶν φυλῶν ἰσραήλ. καὶ εἶπε πρὸς αὐτοὺς μωυσῆς. ἐὰν διαβῶσιν οἱ υἱοὶ ῥουβὴν καὶ οἱ υἱοὶ γὰδ μεθ' ὑμῶν τὸν ἰορδάνην, πᾶς ἐνωπλισμένος εἰς πόλεμον ἔναντι κυρίου, καὶ κατακυριεύσητε τῆς γῆς ἀπέναντι ὑμῶν, καὶ δώσετε αὐτοῖς τὴν γῆν γαλαὰδ ἐν κατασχέσει. ἐὰν δὲ μὴ διαβῶσιν ἐνωπλισμένοι μεθ' ὑμῶν εἰς τὸν πόλεμον ἔναντι κυρίου, καὶ διαβιβάσετε τὴν ἀποσκευὴν αὐτῶν, καὶ τὰς γυναῖκας αὐτῶν, καὶ τὰ κτήνη αὐτῶν πρότερα ὑμῶν εἰς γῆν χαναὰν, καὶ συγκατακληρονομηθήσονται ἐν ὑμῖν ἐν τῇ γῇ χαναάν. καὶ ἀπεκρίθησαν οἱ υἱοὶ ῥουβὴν καὶ οἱ υἱοὶ γὰδ, λέγοντες. ὅσα ὁ κύ-

κύριος λέγει τοῖς θεράπουσιν, οὕτω ποιήσομεν ἡμεῖς. διαβησόμεθα ἐνωπλισμένοι ἔναντι κυρίου εἰς γῆν χαναάν, καὶ δώσετε τὴν κατάσχεσιν ἡμῖν ἐν τῷ πέραν τοῦ ἰορδάνου. [e] καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς μωυσῆς τοῖς υἱοῖς γάδ, καὶ τοῖς υἱοῖς ῥουβὴν, καὶ τῷ ἡμίσει φυλῆς μανασσῆ υἱῶν ἰωσὴφ, τὴν βασιλείαν σηὼν βασιλέως ἀμορραίων, καὶ τὴν βασιλείαν ὢγ βασιλέως τῆς βασάν, τὴν γῆν καὶ τὰς πόλεις σὺν τοῖς ὁρίοις αὐτῆς, πόλεις τῆς γῆς κύκλῳ. καὶ ᾠκοδόμησαν οἱ υἱοὶ γὰδ τὴν δαιβὼν, καὶ τὴν ἀταρὼθ, καὶ τὴν ἀροὴρ, καὶ τὴν σοφὰρ, καὶ τὴν ἰαζὴρ, καὶ ὕψωσαν αὐτὰς, καὶ τὴν νάμεραμ καὶ τὴν βαιθαρὰν πόλεις ὀχυρὰς, καὶ ἐπαύλεις προβάτων. καὶ οἱ υἱοὶ ῥουβὴν ᾠκοδόμησαν τὴν ἐσεβὼν, καὶ ἐλεάλην, καὶ καριαθὰμ, καὶ τὴν βεελμεών, περικεκυκλωμένας, καὶ τὴν σεβαμά. καὶ ἐπωνόμασαν κατὰ τὰ ὀνόματα αὐτῶν τὰ ὀνόματα τῶν πόλεων, ἃς ᾠκοδόμησαν. καὶ ἐπορεύθη υἱὸς μαχὶρ υἱοῦ μανασσῆ γαλαὰδ, καὶ ἔλαβεν αὐτὴν, καὶ ἀπώλεσε τὸν ἀμορραῖον τὸν κατοικοῦντα ἐν αὐτῇ. καὶ ἔδωκε μωυσῆς τὴν γαλαὰδ τῷ μαχὶρ υἱῷ μανασσῆ, καὶ κατῴκησεν ἐκεῖ. καὶ ἰαῒρ ὁ τοῦ μανασσῆ ἐπορεύθη, καὶ ἔλαβε τὰς ἐπαύλεις αὐτῶν, καὶ ἐπωνόμασεν αὐτὰς ἐπαύλεις ἰαΐρ. καὶ ναβαὺ, ἐπορεύθη, καὶ ἔλαβε τὴν καὰθ καὶ τὰς κώμας αὐτῆς, καὶ ἐπωνόμασεν αὐτὰς ναβὼθ ἐκ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ.

α Ο διακεχωρισμένος] Schol. τὸ σαμαρειτικόν. ὁ κενεζαῖος, ἤτοι ἀποχωρίσας ἑαυτὸν ἀπὸ τῆς βουλῆς τοῦ ἰσραὴλ λέγοντος, οὐ πορευσόμεθα εἰς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας. β [Κατεῤῥόμβωσεν] AA. LL. habent, κατεῤῥέμβευσεν. γ [Συστρεμμα] AA. LL. σύστρεμμα. δ [Ενοπλισάμενοι προφυλακὴν] In alijs est, ἐνοπλισάμενοι παρελευσόμεθα προφυλακῇ. ε [Καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς μωυσῆς τοῖς υἱοῖς γὰδ καὶ τοῖς υἱοῖς ῥουβὴν καὶ τῷ ἡμίσει φυλῆς μανασσῆ] Schol. νῦν ἐμνήσθη τοῦ ἡμίσεως τῆς φυλῆς μανασσῆ, ἐν τοῖς προειρημένοις οὐ μνημονεύσας, ἐν δὲ τῷ σαμαρειτικῷ μνημονεύεται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΓ. 33.

Καὶ οὗτοι οἱ σταθμοὶ τῶν υἱῶν ἰσραὴλ, ὡς ἐξῆλθον ἐκ γῆς αἰγύπτου σὺν δυνάμει αὐτῶν ἐν χειρὶ μωυσῆ καὶ ἀαρών. καὶ ἔγραψε μωυσῆς τὰς ἀπάρσεις αὐτῶν, καὶ τοὺς σταθμοὺς αὐτῶν διὰ ῥήματος κυρίου. καὶ οὗτοι σταθμοὶ τῆς πορείας αὐτῶν. ἀπῆραν ἐκ ῥαμεσσῆ τῷ μηνὶ τῷ πρώτῳ τῇ πεντεκαιδεκάτῃ ἡμέρᾳ τοῦ μηνὸς τοῦ πρώτου, τῇ ἐπαύριον τοῦ πάσχα ἐξῆλθον οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ἐν χειρὶ ὑψηλῇ ἐναντίον πάντων τῶν αἰγυπτίων. καὶ οἱ αἰγύπτιοι ἔθαπτον ἐξ αὐτῶν τοὺς τεθνηκότας πάντας οὓς ἐπάταξε κύριος πᾶν πρωτότοκον ἐν γῇ αἰγύπτῳ, καὶ ἐν τοῖς θεοῖς αὐτῶν ἐποίησε τὴν ἐκδίκησιν κύριος. καὶ ἀπάραντες οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ἐκ ῥαμεσσῆ, παρενέβαλον εἰς σοκχώθ. καὶ ἀπάραντες ἐκ σοκχὼθ, παρενέβαλον εἰς βουθὰν, ὅ ἐστι μέρος τι τῆς ἐρήμου. καὶ ἀπῆραν ἐκ βουθὰν, καὶ παρενέβαλον ἐπὶ τὸ στόμα εἰρὼθ, ὅ ἐστιν ἀπέναντι βεελσεπφὼν, [a] καὶ παρενέβαλον ἀπέναντι μαγδώλου. καὶ ἀπῆραν ἀπέναντι εἰρὼθ, καὶ διέβησαν μέσον τῆς θαλάσσης εἰς τὴν ἔρημον. καὶ ἐπορεύθησαν ὁδὸν τριῶν ἡμερῶν διὰ τῆς ἐρήμου αὐτοὶ, καὶ παρενέβαλον ἐν πικρίαις. καὶ ἀπῆραν ἐκ πικριῶν, καὶ ἦλθον εἰς αἰλίμ. καὶ ἐν αἰλὶμ δώδεκα πηγαὶ ὑδάτων, καὶ ἑβδομήκοντα στελέχη φοινίκων, καὶ παρενέβαλον ἐκεῖ παρὰ τὸ ὕδωρ. καὶ ἀπῆραν ἐξ αἰλείμ, καὶ παρενέβαλον ἐπὶ θάλασσαν ἐρυθράν. καὶ ἀπῆραν ἀπὸ θαλάσσης ἐρυθρᾶς, καὶ παρενέβαλον εἰς τὴν ἔρημον σίν. καὶ ἀπῆραν ἐκ τῆς ἐρήμου σὶν, καὶ παρενέβαλον εἰς ῥαφακά. καὶ ἀπῆραν ἐκ ῥαφακὰ, καὶ παρενέβαλον ἐν αἰλούς. καὶ ἀπῆραν ἐξ αἰλοὺς, καὶ παρενέβαλον ἐν ῥαφιδίν. καὶ οὐκ ἦν ἐκεῖ ὕδωρ τῷ λαῷ πιεῖν. καὶ ἀπῆραν ἐκ ῥαφιδὶν, καὶ παρενέβαλον ἐν τῇ ἐρήμῳ σινᾶ. καὶ ἀπῆραν ἐκ τῆς ἐρήμου σινᾶ, καὶ παρενέβαλον ἐν μνήμασι τῆς ἐπιθυμίας. καὶ ἀπῆραν ἐκ μνημάτων τῆς ἐπιθυμίας, καὶ παρενέβαλον ἐν ἀσηρώθ. καὶ ἀπῆραν ἐξ ἀσηρὼθ, καὶ παρενέβαλον ἐν ῥαθαμᾶ. καὶ ἀπῆραν ἐκ ῥαθαμᾶ, καὶ παρενέβαλον ἐν ῥεμμὼν φαρές. καὶ ἀπῆραν ἐκ ῥεμμὼν φαρὲς, καὶ παρενέβαλον εἰς λεβωνᾶ. καὶ ἀπῆραν ἐκ λεβωνᾶ, καὶ παρενέβαλον εἰς ῥεσσάν. καὶ ἀπῆραν ἐκ ῥεσσὰν, καὶ παρενέβαλον εἰς μακελλάθ. καὶ ἀπῆραν ἐκ μακελλὰθ, καὶ παρενέβαλον εἰς σαφάρ. καὶ ἀπῆραν ἐκ σαφὰρ, καὶ παρενέβαλον εἰς χαραδάθ. καὶ ἀπῆραν ἐκ χαραδὰθ, καὶ παρενέβαλον εἰς μακηλώθ. καὶ ἀπῆραν ἐκ μακηλὼθ, καὶ παρενέβαλον εἰς καταάθ. καὶ ἀπῆραν ἐκ καταὰθ, καὶ παρενέβαλον εἰς ταράθ. καὶ ἀπῆραν ἐκ ταρὰθ, καὶ παρενέβαλον εἰς μαθεκκά. καὶ ἀπῆραν ἐκ μαθεκκὰ, καὶ παρενέβαλον εἰς σελμωνᾶ. καὶ ἀπῆραν ἐκ σελμωνᾶ, καὶ παρενέβαλον εἰς μασουρούθ. καὶ ἀπῆραν ἐκ μασουρούθ, καὶ παρενέβαλον εἰς βανάια. καὶ ἀπῆραν ἐκ βανάια, καὶ παρενέβαλον εἰς τὸ ὄρος γαδγάδ. καὶ ἀπῆραν ἐκ τοῦ ὄρους γαδγὰδ, καὶ παρενέβαλον εἰς ἐτεβαθά. καὶ ἀπῆραν ἐξ ἐτεβαθὰ, καὶ παρενέβαλον εἰς ἐβρωνά. καὶ ἀπῆραν ἐξ ἐβρωνὰ, καὶ παρέβαλον εἰς γεσιὼν γάβερ. καὶ ἀπῆραν ἐκ γεσιὼν γάβερ, καὶ παρενέβαλον ἐν τῇ ἐρήμῳ σίν. καὶ ἀπῆραν ἐκ τῆς ἐρήμου σὶν, καὶ παρενέβαλον εἰς τὴν ἔρημον φαράν. αὕτη ἐστὶ κάδης. καὶ ἀπῆραν ἐκ κάδης, καὶ παρενέβαλον εἰς ὢρ τὸ ὄρος πλησίον γῆς ἐδώμ. καὶ ἀνέβη ἀαρὼν ὁ ἱερεὺς διὰ προστάγματος κυρίου, καὶ ἀπέθανεν ἐκεῖ ἐν τῷ τεσσαρακοστῷ ἔτει τῆς ἐξόδου τῶν υἱῶν ἰσραὴλ ἐκ γῆς αἰγύπτου τῷ μηνὶ τῷ πέμπτῳ μιᾷ τοῦ μηνός. καὶ ἀαρὼν ἦν τριῶν καὶ εἴκοσι καὶ ἑκατὸν ἐτῶν, ὅτε ἀπέθνησκεν ἐν ὢρ τῷ ὄρει. καὶ ἀκούσας ὁ χαναανὶς βασιλεὺς ἀρὰδ, καὶ οὗτος κατῴκει ἐν γῇ χαναὰν, ὅτε εἰσεπορεύοντο οἱ υἱοὶ ἰσραήλ. καὶ ἀπῆραν ἐξ ὢρ τοῦ ὄρους, καὶ παρενέβαλον εἰς σελμωνά. καὶ ἀπῆραν ἐκ σελμωνᾶ, καὶ παρενέβαλον εἰς φινώ. καὶ ἀπῆραν ἐκ φινὼ, καὶ παρενέβαλον ἐν ὠβώθ. καὶ ἀπῆραν ἐξ ὠβὼθ, καὶ παρενέβαλον ἐν γαῒ, ἐν τῷ πέραν ἐπὶ τῶν ὁρίων μωάβ. καὶ ἀπῆραν ἐκ γαῒ, καὶ παρενέβαλον εἰς δαιβὼν

γάδ. καὶ ἀπῆραν ἐκ δαιβὼν γάδ, καὶ παρενέβαλον ἐν γελμὼν δεβλαθαίμ. καὶ ἀπῆραν ἐκ γελμὼν δεβλαθαὶμ, καὶ παρενέβαλον ἐπὶ τὰ ὄρη τὰ ἀβαρὶμ, ἀπέναντι ναβαῦ. καὶ ἀπῆραν ἀπὸ ὀρέων ἀβαρὶμ, καὶ παρενέβαλον ἐπὶ δυσμῶν μωὰβ, ἐπὶ τοῦ ἰορδάνου κατὰ ἱεριχώ. καὶ παρενέβαλον παρὰ τὸν ἰορδάνην ἀναμέσον αἰσιμὼθ, ἕως βελσὰ τὸ κατὰ δυσμὰς μωάβ. καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν ἐπὶ δυσμῶν μωὰβ παρὰ τὸν ἰορδάνην κατὰ ἱεριχὼ, λέγων. λάλησον τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς. ὑμεῖς διαβαίνετε τὸν ἰορδάνην εἰς γῆν χαναάν. καὶ ἀπολεῖτε πάντας τοὺς κατοικοῦντας ἐν τῇ γῇ πρὸ προσώπου ὑμῶν, καὶ ἐξαρεῖτε τὰς σκοπιὰς αὐτῶν, καὶ πάντα τὰ εἴδωλα τὰ χωνευτὰ αὐτῶν ἀπολεῖτε αὐτὰ, καὶ πάσας τὰς στήλας αὐτῶν ἐξαρεῖτε. καὶ ἀπολεῖτε πάντας τοὺς κατοικοῦντας τὴν γῆν, καὶ κατοικήσετε ἐν αὐτῇ, ὑμῖν γὰρ δέδωκα τὴν γῆν αὐτῶν ἐν κλήρῳ. καὶ κατακληρονομήσετε τὴν γῆν αὐτῶν ἐν κλήρῳ κατὰ φυλὰς ὑμῶν, τοῖς πλείοσι πληθυνεῖτε τὴν κατάσχεσιν αὐτῶν, καὶ τοῖς ἥττοσιν ἐλαττώσετε τὴν κατάσχεσιν αὐτῶν, εἰς ὃ ἂν ἐξέλθῃ τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ἐκεῖ αὐτοῦ ἔσται, κατὰ φυλὰς πατριῶν ὑμῶν κληρονομήσετε. ἐὰν δὲ μὴ ἀπολέσητε τοὺς κατοικοῦντας ἐπὶ τῆς γῆς ἀπὸ προσώπου ὑμῶν, καὶ ἔσται οὓς ἐὰν καταλίπητε ἐξ αὐτῶν, σκόλοπες ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς ὑμῶν, καὶ βολίδες ἐν ταῖς πλευραῖς ὑμῶν, καὶ ἐχθρεύσουσιν ὑμῖν ἐπὶ τῆς γῆς, ἐφ᾽ ἣν ὑμεῖς κατοικήσετε. καὶ ἔσται καθότι διεγνώκειν ποιῆσαι αὐτούς, ποιήσω ὑμᾶς.

a Καὶ παρενέβαλον ἀπέναντι μαγδώλου] Schol. τινὰ τῶν ἀντιγράφων οὕτως ἔχει. καὶ ἀπῆραν ἀπὸ στόματος εἰρώθ, καὶ παρενέβαλον ἀπέναντι μαγδώλου. καὶ ἀπῆραν ἐκ μαγδώλου, καὶ διέβησαν μέσον τῆς θαλάσσης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ. ΛΔ'. 34.

Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων. ἔντειλαι τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς. ὑμεῖς εἰσπορεύεσθε εἰς τὴν γῆν χαναὰν, αὕτη ἔσται ὑμῖν εἰς κληρονομίαν, γῆ χαναὰν σὺν τοῖς ὁρίοις αὐτῆς. καὶ ἔσται ὑμῖν τὸ κλίτος τὸ πρὸς λίβα ἀπὸ ἐρήμου σὶν ἕως ἐχόμενον ἐδώμ, καὶ ἔσται ὑμῖν τὰ ὅρια πρὸς λίβα ἀπὸ μέρους τῆς θαλάσσης τῆς ἁλυκῆς ἀπὸ ἀνατολῶν. καὶ κυκλώσει ὑμᾶς τὰ ὅρια ἀπὸ λιβὸς πρὸς ἀνάβασιν ἀκραβὶν, καὶ παρελεύσεται ἐννὰκ, καὶ ἔσται ἡ διέξοδος αὐτοῦ πρὸς λίβα κάδης τοῦ βαρνὴ, καὶ ἐξελεύσεται εἰς ἔπαυλιν ἀρὰδ, καὶ παρελεύσεται ἀσεμωνᾶ. καὶ κυκλώσει τὰ ὅρια ἀπὸ ἀσεμωνᾶ χειμάρρουν αἰγύπτου, καὶ ἔσται ἡ διέξοδος ἡ θάλασσα. καὶ τὰ ὅρια τῆς θαλάσσης ἔσται ὑμῖν, ἡ θάλασσα ἡ μεγάλη ὁριεῖ, τοῦτο ἔσται ὑμῖν τὰ ὅρια τῆς θαλάσσης. καὶ τοῦτο ἔσται ὑμῖν τὰ ὅρια πρὸς βορρᾶν, ἀπὸ τῆς θαλάσσης τῆς μεγάλης καταμετρήσετε ὑμῖν αὐτοῖς παρὰ τὸ ὄρος τὸ ὄρος, καὶ ἀπὸ τοῦ ὄρους τὸ ὄρος καταμετρήσετε αὐτοῖς, εἰσπορευομένων εἰς ἐμὰθ, καὶ ἔσται ἡ διέξοδος αὐτοῦ τὰ ὅρια σαραδάκ. καὶ ἐξελεύσεται τὰ ὅρια δεφρωνὰ, καὶ ἔσται ἡ διέξοδος αὐτοῦ ἀρσεναΐν, τοῦτο ἔσται ὑμῖν ὅρια ἀπὸ βορρᾶ. καὶ καταμετρήσετε ὑμῖν αὐτοῖς τὰ ὅρια ἀνατολῶν ἀπὸ ἀρσεναῒν σεπφαμάρ. καὶ καταβήσεται τὰ ὅρια ἀπὸ σεπφαμὰρ βηλὰ ἀπὸ ἀνατολῶν ἐπὶ πηγὰς, καὶ καταβήσεται τὰ ὅρια βηλὰ, ἐπὶ νώτου θαλάσσης χενερὲθ ἀπὸ ἀνατολῶν. καὶ καταβήσεται τὰ ὅρια ἐπὶ τὸν ἰορδάνην, καὶ ἔσται ἡ διέξοδος θάλασσα ἡ ἁλυκή. αὕτη ἔσται ὑμῖν ἡ γῆ καὶ τὰ ὅρια αὐτῆς κύκλῳ. καὶ ἐνετείλατο μωυσῆς τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ, λέγων. αὕτη ἡ γῆ ἣν κατακληρονομήσετε αὐτὴν μετὰ κλήρου, ὃν τρόπον συνέταξε κύριος δοῦναι αὐτὴν ταῖς ἐννέα φυλαῖς, καὶ τῷ ἡμίσει φυλῆς μανασσῆ. ὅτι ἔλαβε φυλὴ υἱῶν ῥουβὴν, καὶ φυλὴ υἱῶν γὰδ κατ᾽ οἴκους πατριῶν αὐτῶν. καὶ τὸ ἥμισυ φυλῆς μανασσῆ ἀπέλαβον τοὺς κλήρους αὐτῶν. δύο φυλαὶ καὶ ἥμισυ φυλῆς ἔλαβον τοὺς κλήρους αὐτῶν πέραν τοῦ ἰορδάνου κατὰ ἱεριχὼ ἀπὸ νότου κατ᾽ ἀνατολάς. καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων. ταῦτα τὰ ὀνόματα τῶν ἀνδρῶν, οἳ κληρονομήσουσιν ὑμῖν τὴν γῆν. ἐλεάζαρ ὁ ἱερεὺς καὶ ἰησοῦς ὁ τοῦ ναυή. καὶ ἄρχοντα ἕνα ἐκ φυλῆς λήψεσθε κατακληρονομῆσαι ὑμῖν τὴν γῆν. καὶ ταῦτα τὰ ὀνόματα τῶν ἀνδρῶν. τῆς φυλῆς ἰούδα, χάλεβ υἱὸς ἰεφοννή. τῆς φυλῆς συμεὼν, σαλαμιὴλ υἱὸς σεμιούδ. τῆς φυλῆς βενιαμὶν, ἐλδὰδ υἱὸς χασλών. τῆς φυλῆς δὰν, ἄρχων βακχὶρ υἱὸς ἐγλί. τῶν υἱῶν ἰωσὴφ φυλῆς υἱῶν μανασσῆ, ἄρχων ἀνιὴλ υἱὸς σουφί. τῆς φυλῆς υἱῶν ἐφραὶμ, ἄρχων καμουὴλ υἱὸς σαβαθᾶν. τῆς φυλῆς ζαβουλὼν, ἄρχων ἐλισαφὰν υἱὸς φαρνάχ. τῆς φυλῆς υἱῶν ἰσάχαρ, ἄρχων φαλτιὴλ υἱὸς ὀζᾶ. τῆς φυλῆς υἱῶν ἀσὴρ, ἄρχων ἀχιὼρ υἱὸς σελεμί. τῆς φυλῆς νεφθαλὶ, ἄρχων φαδαὴλ υἱὸς ἰαμιούδ. τούτοις ἐνετείλατο κύριος καταμερίσαι τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ ἐν γῇ χαναάν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΕ'. 35.

Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν ἐπὶ δυσμῶν μωὰβ παρὰ τὸν ἰορδάνην κατὰ ἱεριχὼ, λέγων. σύνταξον τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ, καὶ δώσουσι τοῖς λευίταις ἀπὸ τῶν κλήρων κατασχέσεως αὐτῶν πόλεις κατοικεῖν, καὶ τὰ προάστεια τῶν πόλεων κύκλῳ αὐτῶν δώσουσι τοῖς λευίταις. καὶ ἔσονται αὐτοῖς αἱ πόλεις κατοικεῖν, καὶ τὰ ἀφορίσματα αὐτῶν ἔσται τοῖς κτήνεσιν αὐτῶν, καὶ πᾶσι τοῖς τετράποσιν αὐτῶν. καὶ τὰ συγκυροῦντα τῶν πόλεων, ἃς δώσετε τοῖς λευίταις, ἀπὸ τείχους τῆς πόλεως καὶ ἔξω δισχιλίους πήχεις κύκλῳ. καὶ μετρήσεις ἔξω τῆς πόλεως τὸ κλίτος τὸ πρὸς ἀνατολὰς δισχιλίους πήχεις, καὶ τὸ κλίτος τὸ πρὸς λίβα δισχιλίους πήχεις, καὶ τὸ κλίτος τὸ πρὸς θάλασσαν δισχιλίους πήχεις, καὶ τὸ κλίτος τὸ πρὸς βορρᾶν δισχιλίους πήχεις. καὶ ἡ πόλις μέσον τούτου ἔσται ὑμῖν, καὶ τὰ ὅμορα τῶν πόλεων. καὶ τὰς πόλεις

πόλεις δώσετε τοῖς λευίταις, τὰς ἓξ πόλεις τῶν φυγαδευτηρίων ἃς δώσετε φυγεῖν ἐκεῖ τῷ φονεύσαντι, καὶ πρὸς ταύταις τεσσαράκοντα καὶ δύο πόλεις. πάσας τὰς πόλεις δώσετε τοῖς λευίταις τεσσαράκοντα καὶ ὀκτὼ πόλεις. ταύτας, καὶ τὰ προάστεια αὐτῶν. καὶ τὰς πόλεις ἃς δώσετε ἀπὸ τῆς κατασχέσεως υἱῶν ἰσραὴλ, ἀπὸ τῶν τὰ πολλὰ, πολλά. καὶ ἀπὸ τῶν ἐλαττόνων, ἐλάττω. ἕκαστος κατὰ τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ ἣν κατακληρονομήσουσι, δώσουσιν ἀπὸ τῶν πόλεων τοῖς λευίταις. καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων. λάλησον τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς. ὑμεῖς διαβαίνετε τὸν ἰορδάνην εἰς γῆν χαναάν. καὶ διαστελεῖτε ὑμῖν αὐτοῖς πόλεις. φυγαδευτήρια ἔσται ὑμῖν φυγεῖν ἐκεῖ τὸν φονευτὴν, πᾶς ὁ πατάξας ψυχὴν ἀκουσίως. καὶ ἔσονται αἱ πόλεις ὑμῖν φυγαδευτήρια ἀπὸ τοῦ ἀγχιστεύοντος τὸ αἷμα, καὶ οὐ μὴ ἀποθάνῃ ὁ φονεύων ἕως ἂν στῇ ἔναντι τῆς συναγωγῆς εἰς κρίσιν. καὶ αἱ πόλεις ἃς δώσετε τὰς ἓξ πόλεις, φυγαδευτήρια ἔσονται ὑμῖν. τὰς τρεῖς πόλεις δώσετε πέραν τοῦ ἰορδάνου, καὶ τὰς τρεῖς πόλεις δώσετε ἐν γῇ χαναάν. φυγαδεῖον ἔσται τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ, καὶ τῷ προσηλύτῳ καὶ τῷ παροίκῳ τῷ ἐν ὑμῖν. ἔσονται αἱ πόλεις αὗται εἰς φυγαδευτήριον, φυγεῖν ἐκεῖ παντὶ πατάξαντι ψυχὴν ἀκουσίως. ἐὰν δὲ ἐν σκεύει σιδήρου πατάξῃ αὐτὸν, καὶ τελευτήσῃ, φονευτής ἐστι, θανάτῳ θανατούσθω ὁ φονευτής. ἐὰν δὲ ἐν λίθῳ ἐκ χειρὸς ἐν ᾧ ἀποθανεῖται ἐν αὐτῷ πατάξῃ αὐτὸν, καὶ ἀποθάνῃ, φονευτής ἐστι, θανάτῳ θανατούσθω ὁ φονευτής. ἐὰν δὲ ἐν σκεύει ξυλίνῳ ἐκ χειρὸς ἐξ οὗ ἀποθανεῖται ἐν αὐτῷ πατάξῃ αὐτὸν, καὶ ἀποθάνῃ, φονευτής ἐστι, θανάτῳ θανατούσθω ὁ φονευτής. ὁ ἀγχιστεύων τὸ αἷμα, οὗτος ἀποκτενεῖ τὸν φονεύσαντα. ὅταν συναντήσῃ αὐτῷ οὗτος, ἀποκτενεῖ αὐτόν. ἐὰν δὲ δι᾽ ἔχθραν ὤσῃ αὐτὸν, καὶ ἐπιρρίψῃ ἐπ᾽ αὐτὸν πᾶν σκεῦος ἐξ ἐνέδρου, καὶ ἀποθάνῃ, ἢ διὰ μῆνιν ἐπάταξεν αὐτὸν τῇ χειρὶ, καὶ ἀποθάνῃ, θανάτῳ θανατούσθω ὁ πατάξας, φονευτής ἐστι, θανάτῳ θανατούσθω ὁ φονεύων. ὁ ἀγχιστεύων τὸ αἷμα ἀποκτενεῖ τὸν φονεύσαντα ἐν τῷ συναντῆσαι αὐτῷ. ἐὰν δὲ ἐξάπινα οὐ δι᾽ ἔχθραν ὤσῃ αὐτὸν, ἢ ἐπιρρίψῃ ἐπ᾽ αὐτὸν πᾶν σκεῦος οὐκ ἐξ ἐνέδρου, ἢ παντὶ λίθῳ, ἐν ᾧ ἀποθανεῖται ἐν αὐτῷ οὐκ εἰδὼς, καὶ ἐπιπέσῃ ἐπ᾽ αὐτὸν, καὶ ἀποθάνῃ, αὐτὸς δὲ οὐκ ἐχθρὸς αὐτοῦ ἦν, οὐδὲ ζητῶν κακοποιῆσαι αὐτόν. καὶ κρινεῖ ἡ συναγωγὴ ἀναμέσον τοῦ πατάξαντος καὶ ἀναμέσον τοῦ ἀγχιστεύοντος τὸ αἷμα, κατὰ τὰ κρίματα ταῦτα. καὶ ἐξελεῖται ἡ συναγωγὴ τὸν φονεύσαντα ἀπὸ τοῦ ἀγχιστεύοντος τὸ αἷμα, καὶ ἀποκαταστήσουσιν αὐτὸν ἡ συναγωγὴ εἰς τὴν πόλιν τοῦ φυγαδευτηρίου αὐτοῦ, οὗ κατέφυγε, καὶ κατοικήσει ἐκεῖ ἕως ἂν ἀποθάνῃ ὁ ἱερεὺς ὁ μέγας, ὃν ἔχρισαν αὐτὸν τῷ ἐλαίῳ τῷ ἁγίῳ. ἐὰν δὲ ἐξόδῳ ἐξέλθῃ ὁ φονεύσας τὰ ὅρια τῆς πόλεως εἰς ἣν κατέφυγεν ἐκεῖ, καὶ εὕρῃ αὐτὸν ὁ ἀγχιστεύων τὸ αἷμα ἔξω τῶν ὁρίων τῆς πόλεως καταφυγῆς αὐτοῦ, καὶ φονεύσῃ ὁ ἀγχιστεύων τὸ αἷμα τὸν φονεύσαντα, οὐκ ἔνοχός ἐστι. ἐν γὰρ τῇ πόλει τῆς καταφυγῆς κατοικείτω ἕως ἂν ἀποθάνῃ ὁ ἱερεὺς ὁ μέγας, καὶ μετὰ τὸ ἀποθανεῖν τὸν ἱερέα τὸν μέγαν, ἐπαναστραφήσεται ὁ φονεύσας εἰς τὴν γῆν τῆς κατασχέσεως αὐτοῦ. καὶ ἔσται ταῦτα ὑμῖν εἰς δικαίωμα κρίματος εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν ἐν πάσαις ταῖς κατοικίαις ὑμῶν. πᾶς πατάξας ψυχὴν, διὰ μαρτύρων φονεύσεις τὸν φονεύσαντα, καὶ μάρτυς εἷς, οὐ μαρτυρήσει ἐπὶ ψυχὴν ἀποθανεῖν. καὶ οὐ λήψεσθε λύτρα περὶ ψυχῆς παρὰ τοῦ φονεύσαντος τοῦ ἐνόχου ὄντος ἀναιρεθῆναι, θανάτῳ γὰρ θανατωθήσεται. οὐ λήψεσθε λύτρα τοῦ φυγεῖν εἰς πόλιν τῶν φυγαδευτηρίων, τοῦ πάλιν κατοικεῖν ἐπὶ τῆς γῆς, ἕως ἂν ἀποθάνῃ ὁ ἱερεὺς ὁ μέγας, καὶ οὐ μὴ φονοκτονήσητε τὴν γῆν εἰς ἣν ὑμεῖς κατοικεῖτε, τὸ γὰρ αἷμα τοῦτο φονοκτονεῖ τὴν γῆν, καὶ οὐκ ἐξιλασθήσεται ἡ γῆ ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ ἐκχυθέντος ἐπ᾽ αὐτῆς, ἀλλ᾽ ἐπὶ τοῦ αἵματος τοῦ ἐκχέοντος. [a] καὶ οὐ μιανεῖτε τὴν γῆν ἐφ᾽ ἧς κατοικεῖτε ἐπ᾽ αὐτῆς, ἐφ᾽ ἧς ἐγὼ κατασκηνῶ ἐν ὑμῖν. ἐγὼ γάρ εἰμι κύριος κατασκηνῶν ἐν μέσῳ τῶν υἱῶν ἰσραήλ.

a Καὶ οὐ μιανεῖτε τὴν γῆν] Seuerus. τινὰ τῶν ἀντιγράφων οὐκ ἔχει τὸ, μή.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Λϛ΄. 36.

Καὶ προσῆλθον οἱ ἄρχοντες φυλῆς υἱῶν γαλαὰδ υἱοῦ μαχὶρ υἱοῦ μανασσῆ ἐκ τῆς φυλῆς υἱῶν ἰωσὴφ, καὶ ἐλάλησαν ἔναντι μωυσῆ, καὶ ἔναντι ἐλεάζαρ τοῦ ἱερέως, καὶ ἔναντι τῶν ἀρχόντων οἴκων πατριῶν τῶν υἱῶν ἰσραὴλ, καὶ εἶπαν. τῷ κυρίῳ ἡμῶν ἐνετείλατο κύριος ἀποδοῦναι τὴν γῆν τῆς κληρονομίας ἐν κλήρῳ τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ. καὶ τῷ κυρίῳ συνέταξε κύριος δοῦναι τὴν κληρονομίαν σαλπαὰδ τοῦ ἀδελφοῦ ἡμῶν ταῖς θυγατράσιν αὐτοῦ. καὶ ἔσονται ἑνὶ τῶν φυλῶν υἱῶν ἰσραὴλ γυναῖκες. καὶ ἀφαιρεθήσεται ὁ κλῆρος αὐτῶν ἐκ τῆς κατασχέσεως τῶν πατέρων ἡμῶν, καὶ προστεθήσεται εἰς κληρονομίαν τῆς φυλῆς, οἷς ἂν γένωνται γυναῖκες, καὶ ἐκ τοῦ κλήρου τῆς κληρονομίας ἡμῶν ἀφαιρεθήσεται. ἐὰν δὲ γένηται ἡ ἄφεσις τῶν υἱῶν ἰσραὴλ, καὶ προστεθήσεται ἡ κληρονομία αὐτῶν ἐπὶ τὴν κληρονομίαν τῆς φυλῆς, οἷς ἂν γένωνται γυναῖκες, καὶ ἀπὸ τῆς κληρονομίας φυλῆς πατριᾶς ἡμῶν ἀφαιρεθήσεται ἡ κληρονομία αὐτῶν. καὶ ἐνετείλατο μωυσῆς τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ διὰ προστάγματος κυρίου, λέγων. οὕτως φυλὴ υἱῶν ἰωσὴφ λέγουσι. τοῦτο τὸ ῥῆμα ὃ συνέταξε κύριος ταῖς θυγατράσι σαλπαὰδ, λέγων. οὗ ἀρέσκῃ ἐναντίον αὐτῶν, ἔστωσαν γυναῖκες, πλὴν ἐκ τοῦ δήμου τοῦ πατρὸς αὐτῶν ἔστωσαν γυναῖκες. καὶ οὐχὶ περιστραφήσεται κληρονομία τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ ἀπὸ φυλῆς ἐπὶ φυλὴν, ὅτι ἕκαστος ἐν τῇ κληρονομίᾳ τῆς φυλῆς

φυλῆς

φυλῆς τῆς πατριᾶς αὐτοῦ προσκολληθήσονται οἱ υἱοὶ ἰσραήλ. καὶ πᾶσα θυγάτηρ ἀγχιστεύουσα κληρονομίαν ἐκ τῶν φυλῶν υἱῶν ἰσραήλ, ἑνὶ τῶν ἐκ τοῦ δήμου τοῦ πατρὸς αὐτῆς ἔσονται γυναῖκες, ἵνα ἀγχιστεύσωσιν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ἕκαστος τὴν κληρονομίαν τὴν πατρικὴν αὐτοῦ. καὶ οὐ περιστραφήσεται ὁ κλῆρος ἐκ φυλῆς ἐπὶ φυλὴν ἑτέραν, ἀλλ' ἕκαστος ἐν τῇ κληρονομίᾳ αὐτοῦ προσκολληθήσονται οἱ υἱοὶ ἰσραήλ. ὃν τρόπον συνέταξε κύριος μωυσῇ, οὕτως ἐποίησαν θυγατέρες σαλπαάδ. καὶ ἐγένοντο θερσὰ καὶ ἐγλὰ καὶ μελχὰ καὶ νούα καὶ μαλαὰ θυγατέρες σαλπαάδ, τοῖς ἀνεψιοῖς αὐτῶν, ἐκ τοῦ δήμου τοῦ μανασσῆ υἱῶν ἰωσὴφ ἐγενήθησαν γυναῖκες. καὶ ἐγενήθη ἡ κληρονομία αὐτῶν ἐπὶ τὴν φυλὴν δήμου τοῦ πατρὸς αὐτῶν. αὗται αἱ ἐντολαὶ καὶ τὰ δικαιώματα καὶ τὰ κρίματα, ἃ ἐνετείλατο κύριος ἐν χειρὶ μωυσῆ ἐπὶ δυσμῶν μωὰβ ἐπὶ τοῦ ἰορδάνου κατὰ ἱεριχώ.

Τέλος τῶν ἀριθμῶν.

ΔΕΥΤΕΡΟΝΟΜΙΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄. 1.

ΟΥΤΟΙ οἱ λόγοι οὓς ἐλάλησε μωυσῆς παντὶ ἰσραὴλ πέραν τοῦ ἰορδάνου ἐν τῇ ἐρήμῳ ª πρὸς δυσμαῖς πλησίον τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσης ἀναμέσον φαρὰν τόφολ, καὶ λοβὸν, καὶ αὐλὼν, καὶ καταχρύσεα. ἕνδεκα ἡμερῶν ἐκ χωρὴβ ὁδὸς ἐπ' ὄρος σηεὶρ ἕως κάδης βαρνή. καὶ ἐγενήθη ἐν τῷ τεσαρακοστῷ ἔτει ἐν τῷ ἑνδεκάτῳ μηνὶ μιᾷ τοῦ μηνὸς, ἐλάλησε μωυσῆς πρὸς πάντας υἱοὺς ἰσραὴλ, κατὰ πάντα ὅσα ἐνετείλατο κύριος αὐτῷ πρὸς αὐτοὺς, μετὰ τὸ πατάξαι σηὼν βασιλέα ἀμορραίων τὸν κατοικήσαντα ἐν ἐσεβὼν, καὶ τὸν ὢγ βασιλέα τῆς βασὰν τὸν κατοικήσαντα ἐν ἀσταρὼθ καὶ ἐν ἐδραῒν, ἐν τῷ πέραν τοῦ ἰορδάνου ἐν γῇ μωὰβ, ἤρξατο μωυσῆς διασαφῆσαι τὸν νόμον τοῦτον, λέγων. κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν ἐλάλησεν ἡμῖν ἐν χωρὴβ, λέγων. ἱκανούσθω ὑμῖν κατοικεῖν ἐν τῷ ὄρει τούτῳ. ἐπιστράφητε καὶ ἀπάρατε ὑμεῖς καὶ εἰσπορεύεσθε εἰς ὄρος ἀμορραίων, καὶ πρὸς πάντας τοὺς περιοίκους ἄραβα, εἰς ὄρος καὶ πεδίον, καὶ πρὸς λίβα, καὶ παραλίαν γῆν χαναναίων, καὶ ἀντιλίβανον ἕως τοῦ ποταμοῦ τοῦ μεγάλου ποταμοῦ εὐφράτου. ἴδετε παραδέδωκεν ἐνώπιον ὑμῶν τὴν γῆν, εἰσπορευθέντες κληρονομήσατε τὴν γῆν, ἣν ὤμοσα τοῖς πατράσιν ὑμῶν τῷ ἀβραὰμ, καὶ ἰσαὰκ, καὶ ἰακὼβ δοῦναι αὐτοῖς καὶ τῷ σπέρματι αὐτῶν μετ' αὐτούς. καὶ εἶπα πρὸς ὑμᾶς ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, λέγων. οὐ δυνήσομαι μόνος φέρειν ὑμᾶς. κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν ἐπλήθυνεν ὑμᾶς, καὶ ἰδού ἐστε σήμερον ὡσεὶ τὰ ἄστρα τοῦ οὐρανοῦ τῷ πλήθει. κύριος ὁ θεὸς τῶν πατέρων ὑμῶν προσθείη ὑμῖν ὡς ἐστὲ χιλιοπλασίως, καὶ εὐλογήσαι ὑμᾶς καθότι ἐλάλησεν ὑμῖν. πῶς δυνήσομαι μόνος φέρειν τὸν κόπον ὑμῶν καὶ τὴν ὑπόστασιν ὑμῶν καὶ τὰς ἀντιλογίας ὑμῶν; δότε ἑαυτοῖς ἄνδρας σοφοὺς καὶ ἐπιστήμονας καὶ συνετοὺς εἰς τὰς φυλὰς ὑμῶν, καὶ καταστήσω ἐφ' ὑμῶν ἡγουμένους ὑμῶν. καὶ ἀπεκρίθητέ μοι, καὶ εἴπατε, καλὸν τὸ ῥῆμα ὃ ἐλάλησας ποιῆσαι. καὶ ἔλαβον ἐξ ὑμῶν ἄνδρας σοφοὺς καὶ ἐπιστήμονας καὶ συνετοὺς, καὶ κατέστησα αὐτοὺς ἡγεῖσθαι ἐφ' ὑμῶν χιλιάρχους, καὶ ἑκατοντάρχους, καὶ πεντηκοντάρχους, καὶ δεκάρχους, καὶ γραμματοεισαγωγεῖς τοῖς κριταῖς ὑμῶν. καὶ ἐνετειλάμην τοῖς κριταῖς ὑμῶν ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, λέγων. διακούετε ἀναμέσον τῶν ἀδελφῶν ὑμῶν, καὶ κρίνατε δικαίως ἀναμέσον ἀνδρὸς καὶ ἀναμέσον ἀδελφοῦ, καὶ ἀναμέσον προσηλύτου αὐτοῦ. οὐκ ἐπιγνώσῃ

A πρόσωπον ἐν κρίσει, κατὰ τὸν μικρὸν καὶ κατὰ τὸν μέγαν κρινεῖς, οὐ μὴ ὑποστείλῃ πρόσωπον ἀνθρώπου. ὅτι ἡ κρίσις τοῦ θεοῦ ἐστι. καὶ τὸ ῥῆμα ὃ ἐὰν σκληρὸν ᾖ ἀφ' ὑμῶν, ἀνοίσετε αὐτὸ ἐπ' ἐμὲ, καὶ ἀκούσομαι αὐτό. καὶ ἐνετειλάμην ὑμῖν ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ πάντας τοὺς λόγους, οὓς ποιήσετε. καὶ ἀπάραντες ἐκ χωρὴβ ἐπορεύθημεν πᾶσαν τὴν ἔρημον τὴν μεγάλην καὶ τὴν φοβερὰν ἐκείνην, ἣν εἴδετε ὁδὸν ὄρους τοῦ ἀμορραίου, καθότι ἐνετείλατο κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν ἡμῖν, καὶ ἤλθομεν ἕως κάδης βαρνή. καὶ εἶπα πρὸς ὑμᾶς. ἤλθατε ἕως τοῦ ὄρους τοῦ ἀμορραίου, ὃ κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν

B δίδωσιν ὑμῖν. ἴδετε παραδέδωκε ἡμῖν κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν πρὸ προσώπου ὑμῶν τὴν γῆν, ἀναβάντες κληρονομήσατε ὃν τρόπον εἶπε κύριος ὁ θεὸς τῶν πατέρων ὑμῶν ὑμῖν. μὴ φοβεῖσθε, μὴ δὲ δειλιάσητε. καὶ προσήλθατέ μοι πάντες, καὶ εἴπατε. ἀποστείλωμεν ἄνδρας προτέρους ἡμῶν, καὶ ἐφοδευσάτωσαν ἡμῖν τὴν γῆν, καὶ ἀναγγειλάτωσαν ἡμῖν ἀπόκρισιν τὴν ὁδὸν δι' ἧς ἀναβησόμεθα ἐν αὐτῇ, καὶ τὰς πόλεις εἰς ἃς εἰσπορευσόμεθα εἰς αὐτάς. καὶ ἤρεσεν ἐναντίον μου τὸ ῥῆμα. καὶ ἔλαβον ἐξ ὑμῶν δώδεκα ἄνδρας, ἄνδρα ἕνα κατὰ φυλήν. καὶ ἐπιστραφέντες ἀ-

Γ νέβησαν εἰς τὸ ὄρος, καὶ ἤλθοσαν ἕως φάραγγος βότρυος, καὶ κατεσκόπευσαν αὐτήν. καὶ ἐλάβοσαν ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῶν ἀπὸ τοῦ καρποῦ τῆς γῆς, καὶ κατήνεγκαν πρὸς ὑμᾶς, καὶ ἔλεγον. ἀγαθὴ ἡ γῆ, ἣν κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν δίδωσιν ἡμῖν. καὶ οὐκ ἠθελήσατε ἀναβῆναι, ἀλλ' ἠπειθήσατε τῷ ῥήματι κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν. καὶ διεγογγύζετε ἐν ταῖς σκηναῖς ὑμῶν, καὶ εἴπατε. διὰ τὸ μισεῖν κύριον ἡμᾶς, ἐξήγαγεν ἡμᾶς ἐκ γῆς αἰγύπτου παραδοῦναι ἡμᾶς εἰς χεῖρας ἀμορραίων, ἐξολοθρεῦσαι ἡμᾶς. ποῦ ἡμεῖς ἀναβαίνομεν; οἱ δὲ ἀδελφοὶ ὑμῶν ἀπέστησαν τὴν καρδίαν

Δ ὑμῶν, λέγοντες. ἔθνος μέγα καὶ πολὺ καὶ δυνατώτερον ἡμῶν, καὶ πόλεις μεγάλαι καὶ τετειχισμέναι ἕως τοῦ οὐρανοῦ, ἀλλὰ καὶ υἱοὺς γιγάντων ἑωράκαμεν ἐκεῖ. καὶ εἶπα πρὸς ὑμᾶς. μὴ πτήξητε, μὴ δὲ φοβηθῆτε ἀπ' αὐτῶν. κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν ὁ προπορευόμενος πρὸ προσώπου ὑμῶν, αὐτὸς συνεκπολεμήσει αὐτοὺς μεθ' ὑμῶν κατὰ πάντα ὅσα ἐποίησεν ὑμῖν ἐν γῇ αἰγύπτῳ, καὶ ἐν τῇ ἐρήμῳ ταύτῃ ἣν εἴδετε ὁδὸν ὄρους τοῦ ἀμορραίου. ὡς τροφοφορήσει σε κύριος ὁ θεός σου, β ὡς εἴ τις τροφοφορήσαι ἄνθρωπος τὸν υἱὸν αὐτοῦ, κατὰ πᾶσαν τὴν ὁδὸν εἰς ἣν ἐπορεύθητε ἕως ἤλθετε εἰς τὸν

E τόπον τοῦτον. καὶ ἐν τῷ λόγῳ τούτῳ οὐκ ἐνεπιστεύσατε κυρίῳ τῷ θεῷ ἡμῶν, ὃς προπορεύεται πρότερος ὑμῶν ἐν τῇ ὁδῷ ἐκλέγεσθαι ὑμῖν τόπον, ὁδηγῶν ὑμᾶς ἐν πυρὶ νυκτὸς, δεικνύων ὑμῖν τὴν ὁδὸν καθ' ἣν πορεύεσθε ἐπ' αὐτῆς, καὶ ἐν νεφέλῃ ἡμέρας. καὶ ἤκουσε κύριος τὴν φωνὴν τῶν λόγων ὑμῶν, καὶ παροξυνθεὶς ὤμοσε, λέγων. εἰ ὄψεταί τις τῶν ἀνδρῶν τούτων τὴν γῆν ἀγαθὴν ταύτην, ἣν ὤμοσα τοῖς πατράσιν αὐτῶν. πλὴν χάλεβ υἱὸς ἰεφοννὴ, οὗτος ὄψεται αὐτὴν, καὶ τούτῳ δώσω τὴν γῆν ἐφ' ἣν ἐπέβη, καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ, διὰ τὸ προσκεῖσθαι αὐτὸν τὰ πρὸς κύριον. καὶ ἐμοὶ ἐθυ-

ἐθυμώθη κύριος δι' ὑμᾶς, λέγων. οὐδὲ σὺ οὐ μὴ εἰ-
σέλθῃς ἐκεῖ. ἰησοῦς υἱὸς ναυὴ ὁ παρεστηκώς σοι, οὗτος
εἰσελεύσεται ἐκεῖ. αὐτὸν κατίσχυσον, ὅτι αὐτὸς κατα-
κληρονομήσει αὐτὴν τῷ ἰσραήλ. καὶ πᾶν παιδίον νέον
ὅστις οὐκ οἶδε σήμερον ἀγαθὸν ἢ κακὸν, οὗτοι εἰσε-
λεύσονται ἐκεῖ, καὶ τούτοις δώσω αὐτὴν, καὶ αὐτοὶ
κληρονομήσουσιν αὐτήν. καὶ ὑμεῖς ἐπιστραφέντες ἐ-
στρατοπεδεύσατε εἰς τὴν ἔρημον, ὁδὸν τὴν ἐπὶ τῆς ἐ-
ρυθρᾶς θαλάσσης. καὶ ἀπεκρίθητε, καὶ εἴπατε. ἡ-
μάρτομεν ἔναντι κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν. ἡμεῖς ἀναβάν-
τες πολεμήσομεν κατὰ πάντα, ὅσα ἐνετείλατο κύριος ὁ
θεὸς ἡμῶν ἡμῖν. καὶ ἀναλαβόντες ἕκαστος τὰ σκεύη
τὰ πολεμικὰ αὐτοῦ, καὶ συναθροισθέντες ἀνεβαίνετε
εἰς τὸ ὄρος. καὶ εἶπε κύριος πρός με. εἰπὸν αὐτοῖς. οὐκ
ἀναβήσεσθε οὐδὲ μὴ πολεμήσετε, οὐ γάρ εἰμι μεθ' ὑ-
μῶν, καὶ οὐ μὴ συντριβῆτε ἐνώπιον τῶν ἐχθρῶν ὑμῶν. καὶ
ἐλάλησα ὑμῖν, καὶ οὐκ εἰσηκούσατέ μου. καὶ παρέ-
βητε τὸ ῥῆμα κυρίου. καὶ παραβιασάμενοι, ἀνέβη-
τε εἰς τὸ ὄρος. καὶ ἐξῆλθεν ὁ ἀμορραῖος ὁ κατοικῶν
ἐν τῷ ὄρει ἐκείνῳ εἰς συνάντησιν ὑμῖν, καὶ κατεδίω-
ξεν ὑμᾶς ὡσεὶ ποιήσαισαν αἱ μέλισσαι, καὶ ἐτίτρωσκον
ὑμᾶς ἀπὸ σηεὶρ ἕως ἑρμᾶ. καὶ καθίσαντες ἐκλαίετε
ἐναντίον κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν, καὶ οὐκ εἰσήκουσε κύ-
ριος τῆς φωνῆς ὑμῶν οὐδὲ προσέσχεν ὑμῖν. καὶ ἐνε-
κάθησθε ἐν κάδης ἡμέρας πολλὰς, ὅσας ποτὲ ἡμέ-
ρας ἐνεκάθησθε.

α Πρὸς δυσμαῖς πλησίον τῆς ἐρυθρᾶς] Schol. Ἀκύλας, καὶ Σύμμαχος. ἐν τῇ ὁμαλῇ τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης. οὕτως καλεῖται τὰ μεταξὺ πεδία τῶν τῆς ἀραβίας καὶ ἰουδαίας ὀρέων. β [Ὡς εἴ τις τροφοφορήσαι ἄνθρωπος τὸν υἱὸν αὐτοῦ] Aquila, ὡσεὶ ἄραι τροφὸς τὸν υἱόν. Symmachus. βαστάσαι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'. 2

Καὶ ἐπιστραφέντες ἀπήραμεν εἰς τὴν ἔρημον, ὁ-
δὸν θάλασσαν ἐρυθρὰν, ὃν τρόπον ἐλάλησε κύ-
ριος πρός με, καὶ ἐκυκλώσαμεν τὸ ὄρος τὸ σηεὶρ ἡ-
μέρας πολλάς. καὶ εἶπε κύριος πρός με. ἱκανούσθω
ὑμῖν κυκλοῦν τὸ ὄρος τοῦτο. ἐπιστράφητε οὖν ἐπὶ βορ-
ρᾶν. καὶ τῷ λαῷ ἔντειλαι, λέγων. ὑμεῖς παραπορεύεσθε
διὰ τῶν ὁρίων τῶν ἀδελφῶν ὑμῶν υἱῶν ἠσαῦ, οἳ κα-
τοικοῦσιν ἐν σηεὶρ, καὶ φοβηθήσονται ὑμᾶς, καὶ εὐλα-
βηθήσονται ὑμᾶς σφόδρα. μὴ συνάψητε πρὸς αὐ-
τοὺς πόλεμον, οὐ γὰρ δῶ ὑμῖν ἀπὸ τῆς γῆς αὐτῶν οὐ-
δὲ βῆμα ποδὸς, ὅτι ἐν κλήρῳ δέδωκα τοῖς υἱοῖς ἠσαῦ
τὸ ὄρος τὸ σηείρ. ἀργυρίου βρώματα ἀγοράσατε παρ'
αὐτῶν καὶ φάγεσθε, καὶ ὕδωρ μέτρῳ λήψεσθε παρ'
αὐτῶν ἀργυρίου καὶ πίεσθε. ὁ γὰρ κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν
εὐλόγησέ σε ἐν παντὶ ἔργῳ τῶν χειρῶν σου. διάγνωθι
πῶς διῆλθες τὴν ἔρημον τὴν μεγάλην καὶ τὴν φο-
βερὰν ἐκείνην. ἰδοὺ τεσσαράκοντα ἔτη κύριος ὁ θεός
σου μετὰ σοῦ. οὐκ ἐπεδεήθης ῥήματος. καὶ παρήλθο-
μεν τοὺς ἀδελφοὺς ἡμῶν υἱοὺς ἠσαῦ, τοὺς κατοικοῦν-
τας ἐν σηεὶρ παρὰ τὴν ὁδὸν τὴν ἄραβα ἀπὸ αἰλὼν
καὶ ἀπὸ γεσιὼν γάβερ. καὶ ἐπιστρέψαντες παρήλ-

A θομεν ὁδὸν ἔρημον μωάβ. καὶ εἶπε κύριος πρός με.
μὴ ἐχθραίνετε τοῖς μωαβίταις, καὶ μὴ συνάψητε
πρὸς αὐτοὺς πόλεμον, οὐ γὰρ μὴ δῶ ἀπὸ τῆς γῆς αὐ-
τῶν ὑμῖν ἐν κλήρῳ, τοῖς γὰρ υἱοῖς λὼτ δέδωκα τὴν ἀ-
ροὴρ κληρονομεῖν. οἱ ὀμμὶν πρότεροι ἐνεκάθηντο
ἐπ' αὐτῆς ἔθνος μέγα καὶ πολὺ καὶ ἰσχύοντες, ὥσπερ
οἱ ἐνακίμ. ῥαφαῒν λογισθήσονται καὶ οὗτοι ὥσπερ
καὶ οἱ ἐνακίμ. καὶ οἱ μωαβῖται ἐπονομάζουσιν αὐ-
τοὺς ὀμμίν. καὶ ἐν σηεὶρ ἐνεκάθητο ὁ χορραῖος τὸ πρό-
τερον, καὶ υἱοὶ ἠσαῦ ἀπώλεσαν αὐτοὺς, καὶ ἐξέτριψαν
αὐτοὺς ἀπὸ προσώπου αὐτῶν. καὶ κατῳκίσθησαν ἀν-
B τ' αὐτῶν, ὃν τρόπον ἐποίησεν ἰσραὴλ τὴν γῆν τῆς κλη-
ρονομίας αὐτοῦ, ἣν δέδωκε κύριος αὐτοῖς. νῦν οὖν ἀ-
νάστητε καὶ ἀπάρατε ὑμεῖς, καὶ παραπορεύεσθε τὴν
φάραγγα ζαρέτ. καὶ αἱ ἡμέραι ἃς παρεπορεύθημεν
ἀπὸ κάδης βαρνὴ ἕως οὗ παρήλθομεν τὴν φάραγ-
γα ζαρὲτ, τριάκοντα καὶ ὀκτὼ ἔτη, ἕως οὗ διέπεσε πᾶ-
σα γενεὰ ἀνδρῶν πολεμιστῶν ἀποθνήσκοντες ἐκ τῆς
παρεμβολῆς, καθότι ὤμοσε κύριος ὁ θεὸς αὐτοῖς. καὶ
ἡ χεὶρ τοῦ θεοῦ ἦν ἐπ' αὐτοῖς ἐξαναλῶσαι αὐτοὺς ἐκ
μέσου τῆς παρεμβολῆς, ἕως οὗ διέπεσαν. καὶ ἐγενή-
θη ἐπειδὴ ἔπεσαν πάντες οἱ ἄνδρες οἱ πολεμισταὶ ἀ-
Γ ποθνήσκοντες ἐκ μέσου τοῦ λαοῦ, καὶ ἐλάλησε κύριος
πρός με, λέγων. σὺ παραπορεύσῃ σήμερον τὰ ὅρια
μωὰβ τὴν ἀροὴρ, καὶ προσάξετε ἐγγὺς υἱῶν ἀμμάν.
μὴ ἐχθραίνετε αὐτοῖς, μὴ δὲ συνάψητε αὐτοῖς εἰς πό-
λεμον. οὐ γὰρ μὴ δῶ ἀπὸ τῆς γῆς υἱῶν ἀμμὰν σοι ἐν
κλήρῳ, ὅτι τοῖς υἱοῖς λὼτ δέδωκα αὐτὴν ἐν κλήρῳ.
γῆ ῥαφαῒν λογισθήσεται, καὶ γὰρ ἐπ' αὐτῆς κατῴκουν
οἱ ῥαφαῒν τὸ πρότερον, καὶ οἱ ἀμμανῖται ἐπονομάζου-
σιν αὐτοὺς ζοχομμίν. ἔθνος μέγα καὶ πολὺ καὶ δυνα-
τώτερον ὑμῶν, ὥσπερ καὶ οἱ ἐνακίμ. καὶ ἀπώλεσεν
αὐτοὺς κύριος πρὸ προσώπου αὐτῶν, καὶ κατεκληρο-
Δ νόμησαν, καὶ κατῳκίσθησαν ἀντ' αὐτῶν ἕως τῆς ἡμέ-
ρας ταύτης. ὥσπερ ἐποίησαν τοῖς υἱοῖς ἠσαῦ τοῖς κα-
τοικοῦσιν ἐν σηεὶρ, ὃν τρόπον ἐξέτριψαν τὸν χορραῖον
ἀπὸ προσώπου αὐτῶν, καὶ κατεκληρονόμησαν αὐ-
τοὺς, καὶ κατῳκίσθησαν ἀντ' αὐτῶν ἕως τῆς ἡμέρας
ταύτης. καὶ οἱ εὐαῖοι οἱ κατοικοῦντες ἐν ἀσηδὼθ ἕως
γάζης, καὶ οἱ καππάδοκες οἱ ἐξελθόντες ἐκ καπ-
παδοκίας ἐξέτριψαν αὐτοὺς, καὶ κατῳκίσθησαν ἀντ'
αὐτῶν. νῦν οὖν ἀνάστητε καὶ ἀπάρατε, καὶ παρέλ-
θετε ὑμεῖς τὴν φάραγγα ἀρνῶν. ἰδοὺ παραδέδω-
κα εἰς τὰς χεῖράς σου τὸν σηὼν βασιλέα ἐσεβὼν τὸν
E ἀμορραῖον, καὶ τὴν γῆν αὐτοῦ. ἐνάρχου κληρονομεῖν.
σύναπτε πρὸς αὐτὸν πόλεμον ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ. ἐνάρ-
χου δοῦναι τὸν τρόμον σου καὶ τὸν φόβον σου ἐπὶ προ-
σώπου πάντων τῶν ἐθνῶν τῶν ὑποκάτω τοῦ οὐρανοῦ,
οἵτινες ἀκούσαντες τὸ ὄνομά σου ταραχθήσονται, καὶ
ὠδῖνας ἕξουσιν ἀπὸ προσώπου σου. καὶ ἀπέστειλα
πρέσβεις ἐκ τῆς ἐρήμου κεδαμὼθ πρὸς σηὼν βα-
σιλέα ἐσεβὼν λόγοις εἰρηνικοῖς, λέγων. παρελεύσο-
μαι διὰ τῆς γῆς σου. ἐν τῇ ὁδῷ πορεύσομαι, οὐκ ἐκ-
κλινῶ δεξιὰ οὐδ' ἀριστερά. βρώματα ἀργυρίου ἀ-
ποδώσῃ μοι, καὶ φάγομαι. καὶ ὕδωρ ἀργυρίου ἀπο-
δώσῃ

δώσῃ μοι, καὶ πίομαι. πλὴν ὅτι παρελεύσομαι τοῖς ποσί, καθὼς ἐποίησάν μοι οἱ υἱοὶ ἠσαῦ οἱ κατοικοῦντες ἐν σηείρ, καὶ οἱ μωαβῖται οἱ κατοικοῦντες ἐν ἀροήρ, ἕως ἂν παρέλθω τὸν ἰορδάνην εἰς τὴν γῆν ἣν κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν δίδωσιν ἡμῖν. καὶ οὐκ ἠθέλησε σηὼν βασιλεὺς ἐσεβὼν παρελθεῖν ἡμᾶς δι' αὐτοῦ, ὅτι ἐσκλήρυνε κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν τὸ πνεῦμα αὐτοῦ, καὶ κατίσχυσε τὴν καρδίαν αὐτοῦ, ἵνα παραδοθῇ εἰς τὰς χεῖράς σου ὡς ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ. καὶ εἶπε κύριος πρός με. ἰδοὺ ἦργμαι παραδοῦναι πρὸ προσώπου σου τὸν σηὼν βασιλέα ἐσεβὼν τὸν ἀμορραῖον, καὶ τὴν γῆν αὐτοῦ, καὶ ἔναρξαι κληρονομῆσαι τὴν γῆν αὐτοῦ. καὶ ἐξῆλθε σηὼν βασιλεὺς ἐσεβὼν εἰς συνάντησιν ἡμῖν, αὐτὸς καὶ πᾶς ὁ λαὸς αὐτοῦ εἰς πόλεμον εἰς ἰασσά. καὶ παρέδωκεν αὐτὸν κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν [a] πρὸ προσώπου ἡμῶν, καὶ ἐπατάξαμεν αὐτὸν καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ καὶ πάντα τὸν λαὸν αὐτοῦ. καὶ ἐκρατήσαμεν πασῶν τῶν πόλεων αὐτοῦ ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, καὶ ἐξωλοθρεύσαμεν πᾶσαν πόλιν, ἑξῆς καὶ τὰς γυναῖκας αὐτῶν καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν, οὐ κατελίπομεν ζωγρείαν. πλὴν τὰ κτήνη ἐπρονομεύσαμεν, καὶ τὰ σκῦλα τῶν πόλεων ἐλάβομεν ἐξ ἀροήρ, ἥ ἐστι παρὰ τὸ χεῖλος χειμάρρου ἀρνῶν, καὶ τὴν πόλιν τὴν οὖσαν ἐν τῇ φάραγγι, καὶ ἕως ὄρους τοῦ γαλαάδ. οὐκ ἐγενήθη πόλις ἥτις διέφυγεν ἡμᾶς. τὰς πάσας παρέδωκε κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν εἰς τὰς χεῖρας ἡμῶν. πλὴν ἐγγὺς υἱῶν ἀμμὰν οὐ προσήλθομεν, πάντα τὰ συγκυροῦντα χειμάρρου ἰαβὸκ καὶ τὰς πόλεις τὰς ἐν τῇ ὀρεινῇ, καθότι ἐνετείλατο κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν ἡμῖν.

a Πρὸ προσώπου ἡμῶν] AA. LL. addunt, εἰς τὰς χεῖρας ἡμῶν. à quibusdam absunt ista & hæc, πρὸ προσώπου ἡμῶν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'. 3

Καὶ ἐπιστραφέντες, ἀνέβημεν ὁδὸν τὴν εἰς βασάν. καὶ ἐξῆλθεν ὢγ βασιλεὺς τῆς βασὰν εἰς συνάντησιν ἡμῖν, αὐτὸς καὶ πᾶς ὁ λαὸς αὐτοῦ εἰς πόλεμον εἰς ἐδραΐμ. καὶ εἶπε κύριος πρός με. μὴ φοβηθῇς αὐτόν, ὅτι εἰς τὰς χεῖράς σου παραδέδωκα αὐτόν, καὶ πάντα τὸν λαὸν αὐτοῦ, καὶ πᾶσαν τὴν γῆν αὐτοῦ. καὶ ποιήσεις αὐτῷ, ὥσπερ ἐποίησας σηὼν βασιλεῖ τῶν ἀμορραίων, ὃς κατῴκει ἐν ἐσεβών. καὶ παρέδωκεν αὐτὸν κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν εἰς τὰς χεῖρας ἡμῶν, καὶ τὸν ὢγ βασιλέα τῆς βασάν, καὶ πάντα τὸν λαὸν αὐτοῦ. [a] καὶ ἐπατάξαμεν αὐτόν, ἕως τοῦ μὴ καταλιπεῖν αὐτοῦ σπέρμα. καὶ ἐκρατήσαμεν πασῶν τῶν πόλεων αὐτοῦ ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ. οὐκ ἦν πόλις, ἣν οὐκ ἐλάβομεν παρ' αὐτῶν. ἑξήκοντα πόλεις, πάντα τὰ περίχωρα ἀργὸβ βασιλέως ὢγ ἐν βασάν. πᾶσαι πόλεις ὀχυραί, τείχη ὑψηλά, πύλαι καὶ μοχλοί. πλὴν τῶν πόλεων τῶν φερεζαίων τῶν πολλῶν σφόδρα. ἐξωλοθρεύσαμεν ὥσπερ ἐποιήσαμεν τὸν σηὼν βασιλέα ἐσεβών, καὶ ἐξωλοθρεύσαμεν πᾶσαν πόλιν, ἑξῆς καὶ τὰς γυναῖκας, καὶ τὰ παιδία, καὶ πάντα τὰ κτήνη.

καὶ τὰ σκῦλα τῶν πόλεων ἐπρονομεύσαμεν ἑαυτοῖς. καὶ ἐλάβομεν ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ τὴν γῆν ἐκ χειρῶν δύο βασιλέων τῶν ἀμορραίων, οἳ ἦσαν πέραν τοῦ ἰορδάνου ἀπὸ τοῦ χειμάρρου ἀρνῶν καὶ ἕως ἀερμών. οἱ φοίνικες ἐπονομάζουσι τὸ ἀερμὼν σανιώρ, καὶ ὁ ἀμορραῖος ἐπωνόμασεν αὐτὸ σανίρ. πᾶσαι πόλεις μισώρ, καὶ πᾶσα γαλαάδ, καὶ πᾶσα βασὰν ἕως ἐλχὰ καὶ ἐδραΐμ, πόλεις βασιλείας τοῦ ὢγ ἐν τῇ βασάν. ὅτι πλὴν ὢγ βασιλεὺς βασὰν κατελείφθη ἀπὸ τῶν ῥαφαΐν. ἰδοὺ ἡ κλίνη αὐτοῦ κλίνη σιδηρᾶ, ἰδοὺ αὕτη ἐν τῇ ἄκρᾳ τῶν υἱῶν ἀμμάν. ἐννέα πήχεων τὸ μῆκος αὐτῆς, καὶ τεσσάρων πήχεων τὸ εὖρος αὐτῆς ἐν πήχει ἀνδρός. καὶ τὴν γῆν ἐκείνην ἐκληρονομήσαμεν ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἀπὸ ἀροήρ, ἥ ἐστι παρὰ τὸ χεῖλος χειμάρρου ἀρνῶν, καὶ τὸ ἥμισυ τοῦ ὄρους γαλαάδ. καὶ τὰς πόλεις αὐτοῦ ἔδωκα τῷ ῥουβὴν καὶ τῷ γάδ. καὶ τὸ κατάλοιπον τοῦ γαλαάδ, καὶ πᾶσαν τὴν βασὰν βασιλείαν ὢγ ἔδωκα τῷ ἡμίσει φυλῆς μανασσῆ, καὶ πᾶσαν περίχωρον ἀργὸβ, πᾶσαν βασὰν ἐκείνην, γῆ ῥαφαῒν λογισθήσεται. καὶ ἰαῒρ υἱὸς μανασσῆ ἔλαβε πᾶσαν τὴν περίχωρον ἀργὸβ ἕως τῶν ὁρίων γαργασὶ καὶ μαχαθί. ἐπωνόμασεν αὐτὰς ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ τὴν βασὰν θαυὼθ ἰαῒρ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης. καὶ τῷ μαχὶρ ἔδωκα τὴν γαλαάδ. καὶ τῷ ῥουβὴν καὶ τῷ γὰδ δέδωκα, ἀπὸ τῆς γαλαὰδ ἕως χειμάρρου ἀρνῶν μέσον τοῦ χειμάρρου ὅριον καὶ ἕως τοῦ ἰαβόκ. ὁ χειμάρρους ὅριον τοῖς υἱοῖς ἀμμάν. καὶ ἡ ἄραβα καὶ ὁ ἰορδάνης ὅριον μαχαναρὲθ, καὶ ἕως θαλάσσης ἄραβα, θαλάσσης ἁλυκῆς ὑπὸ ἀσηδὼθ τὴν φασγὰ ἀνατολῶν. καὶ ἐνετειλάμην ὑμῖν ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, λέγων. κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν ἔδωκεν ὑμῖν τὴν γῆν ταύτην ἐν κλήρῳ. ἐνοπλισάμενοι, προπορεύεσθε πρὸ προσώπου τῶν ἀδελφῶν ὑμῶν υἱῶν ἰσραὴλ πᾶς δυνατός. πλὴν αἱ γυναῖκες ὑμῶν καὶ τὰ τέκνα ὑμῶν καὶ τὰ κτήνη ὑμῶν, οἶδα ὅτι πολλὰ κτήνη ὑμῖν, κατοικείτωσαν ἐν ταῖς πόλεσιν ὑμῶν, αἷς ἔδωκα ὑμῖν, ἕως ἂν καταπαύσῃ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν τοὺς ἀδελφοὺς ὑμῶν, ὥσπερ καὶ ὑμᾶς, καὶ κατακληρονομήσωσι καὶ οὗτοι τὴν γῆν, ἣν κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν δίδωσιν αὐτοῖς ἐν τῷ πέραν τοῦ ἰορδάνου, καὶ ἐπαναστραφήσεσθε ἕκαστος εἰς τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ, ἣν ἔδωκα ὑμῖν. καὶ τῷ ἰησοῖ ἐνετειλάμην ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, λέγων. οἱ ὀφθαλμοὶ ὑμῶν ἑωράκασι πάντα, ὅσα ἐποίησε κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν τοῖς δυσὶ βασιλεῦσι τούτοις. οὕτως ποιήσει κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν πάσας τὰς βασιλείας ἐφ' ἃς σὺ διαβαίνεις ἐκεῖ. οὐ φοβηθήσεσθε ἀπ' αὐτῶν, ὅτι κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν αὐτὸς πολεμήσει περὶ ὑμῶν. καὶ ἐδεήθην κυρίου ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, λέγων. κύριε θεὲ σὺ ἤρξω δεῖξαι τῷ σῷ θεράποντι τὴν ἰσχύν σου καὶ τὴν δύναμίν σου, καὶ τὴν χεῖρα τὴν κραταιάν, καὶ τὸν βραχίονα τὸν ὑψηλόν. τίς γάρ ἐστι θεὸς ἐν τῷ οὐρανῷ ἢ ἐπὶ τῆς γῆς, ὅστις ποιήσει καθὰ ἐποίησας σὺ καὶ κατὰ τὴν ἰσχύν σου; διαβὰς οὖν ὄψομαι τὴν γῆν τὴν ἀγαθὴν ταύτην τὴν οὖσαν πέραν τοῦ ἰορδάνου, τὸ ὄρος τοῦτο τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸν ἀντιλίβανον. καὶ

ὑπερεῖ·

ὑπερεῖδε κύριος ἐμὲ ἕνεκεν ὑμῶν, καὶ οὐκ εἰσήκουσέ μου. Καὶ εἶπε κύριος πρός με. ἱκανούσθω σοι, μὴ προσθῇς ἔτι λαλῆσαι τὸν λόγον τοῦτον. ἀνάβηθι ἐπὶ τὴν κορυφὴν τοῦ λελαξευμένου, καὶ ἀναβλέψας τοῖς ὀφθαλμοῖς σου κατὰ θάλασσαν καὶ βορρᾶν καὶ λίβα καὶ ἀνατολὰς, καὶ ἴδε τοῖς ὀφθαλμοῖς σου ὅτι οὐ διαβήσῃ τὸν ἰορδάνην τοῦτον. καὶ ἔντειλαι ἰησοῖ καὶ κατίσχυσον αὐτὸν καὶ παρακάλεσον αὐτὸν, ὅτι οὗτος διαβήσεται πρὸ προσώπου τοῦ λαοῦ τούτου, καὶ οὗτος κατακληρονομήσει αὐτοῖς πᾶσαν τὴν γῆν ἣν ἑώρακας. καὶ ἐνεκαθήμεθα ἐν νάπῃ σύνεγγυς οἴκου φογώρ.

α. Καὶ ἐπατάξαμεν αὐτὸν] Aquila. ἀνεθεματίσαμεν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'. 4

Καὶ νῦν ἰσραὴλ ἄκουε τῶν δικαιωμάτων καὶ τῶν κριμάτων, ὅσα ἐγὼ διδάσκω ὑμᾶς σήμερον ποιεῖν, ἵνα ζῆτε, καὶ πολυπλασιασθῆτε, καὶ εἰσελθόντες κληρονομήσητε τὴν γῆν, ἣν κύριος ὁ θεὸς τῶν πατέρων ὑμῶν δίδωσιν ὑμῖν. οὐ προσθήσετε πρὸς τὸ ῥῆμα ὃ ἐγὼ ἐντέλλομαι ὑμῖν, καὶ οὐκ ἀφελεῖτε ἀπ' αὐτοῦ. φυλάσσεσθε τὰς ἐντολὰς κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν, ὅσα ἐγὼ ἐντέλλομαι ὑμῖν σήμερον. οἱ ὀφθαλμοὶ ὑμῶν ἑωράκασι πάντα ὅσα ἐποίησε κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν τῷ βεελφεγὼρ, ὅτι πᾶς ἄνθρωπος ὅστις ἐπορεύθη ὀπίσω βεελφεγὼρ, ἐξέτριψεν αὐτὸν κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν ἐξ ὑμῶν. ὑμεῖς δὲ οἱ προσκείμενοι κυρίῳ τῷ θεῷ ὑμῶν, ζῆτε πάντες ἐν τῇ σήμερον. ἴδετε, δέδειχα ὑμῖν δικαιώματα καὶ κρίσεις καθὰ ἐνετείλατό μοι κύριος, ποιῆσαι οὕτως ἐν τῇ γῇ εἰς ἣν ὑμεῖς εἰσπορεύεσθε ἐκεῖ κληρονομεῖν αὐτήν, καὶ φυλάξεσθε καὶ ποιήσετε. ὅτι αὕτη ἡ σοφία ὑμῶν καὶ ἡ σύνεσις ἐναντίον πάντων τῶν ἐθνῶν, ὅσοι ἂν ἀκούσωσι πάντα τὰ δικαιώματα ταῦτα. καὶ ἐροῦσιν. ἰδοὺ λαὸς σοφὸς καὶ ἐπιστήμων τὸ ἔθνος τὸ μέγα τοῦτο. ὅτι ποῖον ἔθνος μέγα, ᾧ ἐστιν αὐτῷ θεὸς ἐγγίζων αὐτοῖς, ὡς κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν ἐν πᾶσιν οἷς ἐὰν αὐτὸν ἐπικαλεσώμεθα; καὶ ποῖον ἔθνος μέγα, ᾧ ἐστιν αὐτῷ δικαιώματα καὶ κρίματα δίκαια κατὰ πάντα τὸν νόμον τοῦτον, ὃν ἐγὼ δίδωμι ἐνώπιον ὑμῶν σήμερον; πρόσεχε σεαυτῷ, καὶ φύλαξον τὴν ψυχήν σου σφόδρα. μὴ ἐπιλάθῃ πάντας τοὺς λόγους, οὓς ἑωράκασιν οἱ ὀφθαλμοί σου, καὶ μὴ ἀποστήτωσαν ἀπὸ τῆς καρδίας σου πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς σου. καὶ συμβιβάσεις τοὺς υἱούς σου καὶ τοὺς υἱοὺς τῶν υἱῶν σου ἡμέραν ἣν ἔστητε ἐνώπιον κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν ἐν χωρὴβ τῇ ἡμέρᾳ τῆς ἐκκλησίας, ὅτι εἶπε κύριος πρός με. ἐκκλησίασον πρός με τὸν λαὸν, καὶ ἀκουσάτωσαν τὰ ῥήματά μου, ὅπως μάθωσι φοβεῖσθαί με πάσας τὰς ἡμέρας ἃς αὐτοὶ ζῶσιν ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτῶν διδάξωσι. καὶ προσήλθετε καὶ ἔστητε ὑπὸ τὸ ὄρος. καὶ τὸ ὄρος ἐκαίετο πυρὶ ἕως τοῦ οὐρανοῦ. σκότος, γνόφος, θύελλα. καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς ὑμᾶς ἐκ μέσου τοῦ πυρὸς φωνὴν ῥημάτων, ἣν ὑμεῖς ἠκούσατε. καὶ ὁμοίωμα οὐκ εἴδετε, ἀλλ' ἢ φωνήν. καὶ ἀνήγγειλεν ὑμῖν τὴν διαθήκην αὐτοῦ ἣν ἐνετείλατο ὑμῖν ποιεῖν τὰ δέκα ῥήματα, καὶ ἔγραψεν αὐτὰ ἐπὶ δύο πλάκας λιθίνας. καὶ ἐμοὶ ἐνετείλατο κύριος ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, διδάξαι ὑμᾶς δικαιώματα καὶ κρίσεις ποιεῖν ὑμᾶς αὐτὰ ἐπὶ τῆς γῆς, εἰς ἣν ὑμεῖς εἰσπορεύεσθε ἐκεῖ κληρονομῆσαι αὐτήν. καὶ φυλάξεσθε σφόδρα τὰς ψυχὰς ὑμῶν, ὅτι οὐκ εἴδετε ὁμοίωμα ἐν τῇ ἡμέρᾳ ᾗ ἐλάλησε κύριος πρὸς ὑμᾶς ἐν χωρὴβ ἐν τῷ ὄρει ἐκ μέσου τοῦ πυρός. μὴ ἀνομήσητε καὶ ποιήσητε ὑμῖν ἑαυτοῖς γλυπτὸν ὁμοίωμα, πᾶσαν εἰκόνα ὁμοίωμα ἀρσενικοῦ ἢ θηλυκοῦ. ὁμοίωμα παντὸς κτήνους τῶν ὄντων ἐπὶ τῆς γῆς. ὁμοίωμα παντὸς ὀρνέου πτερωτοῦ ὃ πέταται ὑπὸ τὸν οὐρανόν. ὁμοίωμα παντὸς ἑρπετοῦ, ὃ ἕρπει ἐπὶ τῆς γῆς. ὁμοίωμα παντὸς ἰχθύος, ὅσα ἐστὶν ἐν τοῖς ὕδασιν ὑποκάτω τῆς γῆς. καὶ μὴ ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν, καὶ ἰδὼν τὸν ἥλιον καὶ τὴν σελήνην καὶ τοὺς ἀστέρας, καὶ πάντα τὸν κόσμον τοῦ οὐρανοῦ, πλανηθεὶς προσκυνήσῃς αὐτοῖς, καὶ λατρεύσῃς αὐτοῖς, ἃ ἀπένειμε κύριος ὁ θεός σου αὐτὰ πᾶσι τοῖς ἔθνεσι τοῖς ὑποκάτω τοῦ οὐρανοῦ. ὑμᾶς δὲ ἔλαβε ὁ θεὸς, καὶ ἐξήγαγεν ὑμᾶς ἐκ γῆς αἰγύπτου, ἐκ τῆς καμίνου τῆς σιδηρᾶς, ἐξ αἰγύπτου εἶναι αὐτῷ λαὸν ἔγκληρον ὡς ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ. καὶ κύριος ὁ θεὸς ἐθυμώθη μοι περὶ τῶν λεγομένων ὑφ' ὑμῶν. καὶ ὤμοσεν ἵνα μὴ διαβῶ τὸν ἰορδάνην τοῦτον, καὶ ἵνα μὴ εἰσέλθω εἰς τὴν γῆν, ἣν κύριος ὁ θεός σου δίδωσί σοι ἐν κλήρῳ. ἐγὼ γὰρ ἀποθνήσκω ἐν τῇ γῇ ταύτῃ, καὶ οὐ διαβαίνω τὸν ἰορδάνην τοῦτον. ὑμεῖς δὲ διαβαίνετε, καὶ κληρονομήσετε τὴν γῆν τὴν ἀγαθὴν ταύτην. προσέχετε ὑμῖν, μὴ ἐπιλάθησθε τὴν διαθήκην κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν, ἣν διέθετο πρὸς ὑμᾶς, καὶ ἀνομήσητε, καὶ ποιήσητε ὑμῖν ἑαυτοῖς γλυπτὸν ὁμοίωμα πάντων ὧν συνέταξέ σοι κύριος ὁ θεός σου. ὅτι κύριος ὁ θεός σου πῦρ καταναλίσκον ἐστὶ, θεὸς ζηλωτής. ἐὰν δὲ γεννήσῃς υἱοὺς καὶ υἱοὺς τῶν υἱῶν σου, καὶ χρονίσητε ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ἀνομήσητε καὶ ποιήσητε γλυπτὸν ὁμοίωμα παντὸς, καὶ ποιήσητε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν παροργίσαι αὐτὸν, διαμαρτύρομαι ὑμῖν σήμερον τόν τε οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, α ὅτι ἀπωλείᾳ ἀπολεῖσθε ἀπὸ τῆς γῆς, εἰς ἣν ὑμεῖς διαβαίνετε τὸν ἰορδάνην ἐκεῖ κληρονομῆσαι. οὐχὶ πολυχρονιεῖτε ἡμέρας ἐπ' αὐτῆς, ἀλλ' ἢ ἐκτριβῇ ἐκτριβήσεσθε. καὶ διασπερεῖ κύριος ὑμᾶς ἐν πᾶσι τοῖς ἔθνεσι, καὶ καταλειφθήσεσθε ὀλίγοι ἀριθμῷ ἐν πᾶσι τοῖς ἔθνεσιν, εἰς οὓς εἰσάξει κύριος ὑμᾶς ἐκεῖ. καὶ λατρεύσετε ἐκεῖ θεοῖς ἑτέροις, ἔργοις χειρῶν ἀνθρώπων, ξύλοις καὶ λίθοις, οἳ οὐκ ὄψονται, οὔτε μὴ ἀκούσωσιν, οὔτε μὴ φάγωσιν, οὔτε μὴ ὀσφρανθῶσι. καὶ ζητήσετε ἐκεῖ κύριον τὸν θεὸν ὑμῶν, καὶ εὑρήσετε αὐτὸν ὅταν ἐκζητήσετε αὐτὸν ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου ἐν τῇ θλίψει σου. καὶ εὑρήσουσί σε πάντες οἱ λόγοι οὗτοι ἐπ' ἐσχάτῳ τῶν ἡμερῶν, καὶ ἐπιστραφήσῃ πρὸς κύριον τὸν θεόν σου, καὶ εἰσακούσῃ τῆς φωνῆς αὐτοῦ. ὅτι θεὸς οἰκτίρμων

μων κύριος ὁ θεός σου. οὐκ ἐγκαταλείψει σε, οὐδὲ μὴ ἐκτρίψει σε. οὐκ ἐπιλήσεται τὴν διαθήκην τῶν πατέρων σου, ἣν ὤμοσεν αὐτοῖς κύριος. ἐπερωτήσατε ἡμέρας προτέρας τὰς γενομένας προτέρας σου ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἧς ἔκτισεν ὁ θεὸς ἄνθρωπον ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ἐπὶ τὸ ἄκρον τοῦ οὐρανοῦ ἕως τοῦ ἄκρου τοῦ οὐρανοῦ, εἰ γέγονε κατὰ τὸ ῥῆμα τὸ μέγα τοῦτο, εἰ ἤκουσται τοιοῦτο. εἰ ἀκήκοεν ἔθνος φωνὴν θεοῦ ζῶντος λαλοῦντος ἐκ μέσου τοῦ πυρὸς, ὃν τρόπον ἀκήκοας σὺ καὶ ἔζησας. εἰ ἐπείρασεν ὁ θεὸς εἰσελθὼν λαβεῖν ἑαυτῷ ἔθνος ἐκ μέσου ἔθνους ἐν πειρασμῷ, καὶ ἐν σημείοις, καὶ ἐν τέρασι, καὶ ἐν πολέμῳ, καὶ ἐν χειρὶ (B) κραταιᾷ, καὶ ἐν βραχίονι ὑψηλῷ, καὶ ἐν ὁράμασι μεγάλοις, κατὰ πάντα ὅσα ἐποίησε κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν ἐν αἰγύπτῳ ἐνώπιόν σου βλέποντος. ὥστε εἰδῆσαί σε ὅτι κύριος ὁ θεός σου οὗτος θεός ἐστι, καὶ οὐκ ἔστιν ἔτι πλὴν αὐτοῦ. ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἀκουστὴ ἐγένετο ἡ φωνὴ αὐτοῦ παιδεῦσαί σε, καὶ ἐπὶ τῆς γῆς ἔδειξέ σοι τὸ πῦρ αὐτοῦ τὸ μέγα, καὶ τὰ ῥήματα αὐτοῦ ἤκουσας ἐκ μέσου τοῦ πυρός. διὰ τὸ ἀγαπῆσαι αὐτὸν τοὺς πατέρας σου, καὶ ἐξελέξατο τὸ σπέρμα αὐτῶν μετ' αὐτοὺς ὑμᾶς, καὶ ἐξήγαγέ σε αὐτὸς ἐν τῇ ἰσχύϊ αὐτοῦ τῇ μεγάλῃ ἐξ αἰγύπτου, (Γ) ἐξολοθρεῦσαι ἔθνη μεγάλα καὶ ἰσχυρότερά σου πρὸ προσώπου σου, εἰσαγαγεῖν σε δοῦναί σοι τὴν γῆν αὐτῶν κληρονομεῖν, καθὼς ἔχεις σήμερον. καὶ γνώσῃ σήμερον καὶ ἐπιστραφήσῃ τῇ διανοίᾳ, ὅτι κύριος ὁ θεός σου οὗτος θεὸς ἐν τῷ οὐρανῷ ἄνω καὶ ἐπὶ τῆς γῆς κάτω, καὶ οὐκ ἔστιν ἔτι πλὴν αὐτοῦ. καὶ φυλάξασθε τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ, καὶ τὰ δικαιώματα αὐτοῦ ὅσα ἐγὼ ἐντέλλομαί σοι σήμερον, ἵνα εὖ σοι γένηται καὶ τοῖς υἱοῖς σου μετὰ σέ, ὅπως μακροήμεροι γένησθε ἐπὶ τῆς γῆς, ἧς κύριος ὁ θεός σου δίδωσί σοι πάσας τὰς ἡμέρας. τότε ἀφώρισε μωυσῆς τρεῖς πόλεις πέραν τοῦ ἰορδάνου ἀπὸ ἀνατολῶν ἡλίου, φυγεῖν (Δ) ἐκεῖ τὸν φονευτὴν, ὃς ἂν φονεύσῃ τὸν πλησίον οὐκ εἰδὼς, καὶ οὗτος οὐ μισῶν αὐτὸν πρὸ τῆς χθὲς καὶ τῆς τρίτης, καὶ καταφεύξεται εἰς μίαν τῶν πόλεων τούτων, καὶ ζήσεται. τὴν βοσὸρ ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐν τῇ γῇ τῇ πεδινῇ τῷ ῥουβὴν, καὶ τὴν ῥαμὼθ ἐν γαλαὰδ τῷ γαδδὶ, καὶ τὴν γαυλὼν ἐν βασὰν τῷ μανασσῇ. οὗτος ὁ νόμος ὃν παρέθετο μωυσῆς ἐνώπιον υἱῶν ἰσραήλ. ταῦτα τὰ μαρτύρια, καὶ τὰ δικαιώματα, καὶ τὰ κρίματα ὅσα ἐλάλησε μωυσῆς τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ, ἐξελθόντων αὐτῶν ἐκ γῆς αἰγύπτου. ἐν τῷ πέραν τοῦ ἰορδάνου, ἐν φάραγγι, ἐγγὺς οἴκου φογὼρ, ἐν γῇ σηὼν (E) βασιλέως τῶν ἀμορραίων, ὃς κατῴκει ἐν ἐσεβὼν, ὃν ἐπάταξε μωυσῆς καὶ οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ, ἐξελθόντων αὐτῶν ἐκ γῆς αἰγύπτου. καὶ ἐκληρονόμησαν τὴν γῆν αὐτοῦ, καὶ τὴν γῆν ὢγ βασιλέως τῆς βασὰν, δύο βασιλέων τῶν ἀμορραίων, οἳ ἦσαν πέραν τοῦ ἰορδάνου κατὰ ἀνατολὰς ἡλίου ἀπὸ ἀροὴρ, ἥ ἐστιν ἐπὶ τοῦ χείλους χειμάρρου ἀρνῶν, καὶ ἐπὶ τοῦ ὄρους τοῦ σηὼν, ὅ ἐστιν ἀερμὼν. πᾶσαν τὴν ἀραβὰ πέραν τοῦ ἰορδάνου κατὰ ἀνατολὰς ἡλίου ὑπὸ ἀσηδὼθ τὴν λαξευτήν.

a Ὅτι ἀπωλείᾳ ἀπολεῖσθε ἀπὸ τῆς γῆς] A.A.LL. habent ἀπολεῖσθε ταχύ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε'. 5

Καὶ ἐκάλεσε μωυσῆς πάντα ἰσραὴλ, καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς. ἄκουε ἰσραὴλ τὰ δικαιώματα καὶ τὰ κρίματα, ὅσα ἐγὼ λαλῶ ἐν τοῖς ὠσὶν ὑμῶν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ, καὶ μαθήσεσθε αὐτὰ καὶ φυλάξεσθε ποιεῖν αὐτά. κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν διέθετο πρὸς ὑμᾶς διαθήκην ἐν χωρήβ. οὐχὶ τοῖς πατράσιν ὑμῶν διέθετο κύριος τὴν διαθήκην ταύτην, ἀλλ' ἢ πρὸς ὑμᾶς. ὑμεῖς ὧδε πάντες ζῶντες σήμερον. πρόσωπον κατὰ πρόσωπον ἐλάλησε κύριος πρὸς ὑμᾶς ἐν τῷ ὄρει ἐκ μέσου τοῦ πυρός. κἀγὼ εἱστήκειν ἀναμέσον κυρίου καὶ ὑμῶν ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἀναγγεῖλαι ὑμῖν τὰ ῥήματα κυρίου, ὅτι ἐφοβήθητε ἀπὸ προσώπου τοῦ πυρὸς, καὶ οὐκ ἀνέβητε εἰς τὸ ὄρος, λέγων. ἐγώ εἰμι κύριος ὁ θεός σου ὁ ἐξαγαγών σε ἐκ γῆς αἰγύπτου ἐξ οἴκου δουλείας. οὐκ ἔσονταί σοι θεοὶ ἕτεροι πρὸ προσώπου μου. a οὐ ποιήσεις σεαυτῷ εἴδωλον, οὐδὲ παντὸς ὁμοίωμα, ὅσα ἐν τῷ οὐρανῷ ἄνω, καὶ ὅσα ἐν τῇ γῇ κάτω, καὶ ὅσα ἐν τοῖς ὕδασιν ὑποκάτω τῆς γῆς. οὐ προσκυνήσεις αὐτοῖς, οὐδὲ μὴ λατρεύσῃς αὐτοῖς, ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος ὁ θεός σου, θεὸς ζηλωτὴς, ἀποδιδοὺς ἁμαρτίας πατέρων ἐπὶ τέκνα ἐπὶ τρίτην καὶ τετάρτην γενεὰν τοῖς μισοῦσί με, καὶ ποιῶν ἔλεος εἰς χιλιάδας τοῖς ἀγαπῶσί με, καὶ τοῖς φυλάσσουσι τὰ προστάγματά μου. οὐ λήψῃ τὸ ὄνομα κυρίου τοῦ θεοῦ σου ἐπὶ ματαίῳ, οὐ γὰρ μὴ καθαρίσῃ κύριος ὁ θεός σου τὸν λαμβάνοντα τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐπὶ ματαίῳ. φύλαξαι τὴν ἡμέραν τῶν σαββάτων ἁγιάζειν αὐτὴν, ὃν τρόπον ἐνετείλατό σοι κύριος ὁ θεός σου. ἓξ ἡμέρας ἐργᾷ καὶ ποιήσεις πάντα τὰ ἔργα σου, τῇ δὲ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ σάββατα κυρίῳ τῷ θεῷ σου. οὐ ποιήσεις ἐν αὐτῇ πᾶν ἔργον σὺ καὶ ὁ υἱός σου καὶ ἡ θυγάτηρ σου, ὁ παῖς σου καὶ ἡ παιδίσκη σου, ὁ βοῦς σου καὶ τὸ ὑποζύγιόν σου, καὶ πᾶν κτῆνός σου, καὶ προσήλυτος ὁ παροικῶν ἐν σοὶ, ἵνα ἀναπαύσηται ὁ παῖς σου, καὶ ἡ παιδίσκη σου, καὶ τὸ ὑποζύγιόν σου, ὥσπερ καὶ σύ. καὶ μνησθήσῃ ὅτι οἰκέτης ἦσθα ἐν γῇ αἰγύπτῳ, καὶ ἐξήγαγέ σε κύριος ὁ θεός σου ἐκεῖθεν ἐν χειρὶ κραταιᾷ, καὶ ἐν βραχίονι ὑψηλῷ. διὰ τοῦτο συνέταξέ σοι κύριος ὁ θεός σου ὥστε φυλάσσεσθαι τὴν ἡμέραν τῶν σαββάτων καὶ ἁγιάζειν αὐτήν. τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου ὃν τρόπον ἐνετείλατό σοι κύριος ὁ θεός σου, ἵνα εὖ σοι γένηται, καὶ ἵνα μακροχρόνιος γένῃ ἐπὶ τῆς γῆς, ἧς κύριος ὁ θεός σου δίδωσί σοι. οὐ φονεύσεις. οὐ μοιχεύσεις. οὐ κλέψεις. οὐ ψευδομαρτυρήσεις κατὰ τοῦ πλησίον σου μαρτυρίαν ψευδῆ. οὐκ ἐπιθυμήσεις τὴν γυναῖκα τοῦ πλησίον σου. οὐκ ἐπιθυμήσεις τὴν οἰκίαν τοῦ πλησίον σου, οὔτε τὸν ἀγρὸν αὐτοῦ, οὔτε τὸν παῖδα αὐτοῦ, οὔτε τὴν παιδίσκην αὐτοῦ, οὔτε τοῦ βοὸς αὐτοῦ, οὔτε τοῦ ὑποζυγίου αὐτοῦ, οὔτε παντὸς κτήνους

τοις αὐτοῦ, οὔτε πάντα ὅσα τῷ πλησίον σου ἐστί. ταῦτα τὰ ῥήματα ἐλάλησε κύριος πρὸς πᾶσαν συναγωγὴν ὑμῶν ἐν τῷ ὄρει ἐκ μέσου τοῦ πυρός. σκότος, γνόφος, θύελλα, φωνὴ μεγάλη, καὶ οὐ προσέθηκε. καὶ ἔγραψεν αὐτὰ ἐπὶ δύο πλάκας λιθίνας, καὶ ἔδωκέ μοι. καὶ ἐγένετο ὡς ἠκούσατε τὴν φωνὴν ἐκ μέσου τοῦ πυρός, καὶ τὸ ὄρος ἐκαίετο πυρί, καὶ προσήλθετε πρὸς μὲ πάντες οἱ ἡγούμενοι τῶν φυλῶν ὑμῶν, καὶ ἡ γερουσία ὑμῶν, καὶ ἐλέγετε. ἰδοὺ ἔδειξεν ἡμῖν κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν τὴν δόξαν αὐτοῦ, καὶ τὴν φωνὴν αὐτοῦ ἠκούσαμεν ἐκ μέσου τοῦ πυρός. ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ εἴδομεν ὅτι λαλήσει ὁ θεὸς πρὸς ἄνθρωπον, καὶ ζήσεται. καὶ νῦν μὴ ἀποθάνωμεν, ὅτι ἐξαναλώσει ἡμᾶς τὸ πῦρ τὸ μέγα τοῦτο, ἐὰν προσθώμεθα ἡμεῖς ἀκοῦσαι τὴν φωνὴν κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν ἔτι, καὶ ἀποθανούμεθα. τίς γὰρ σάρξ ἥτις ἤκουσε φωνὴν θεοῦ ζῶντος, λαλοῦντος ἐκ μέσου τοῦ πυρός, ὡς ἡμεῖς, καὶ ζήσεται; πρόσελθε σὺ καὶ ἄκουσον πάντα ὅσα ἂν εἴπῃ κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν, καὶ σὺ λαλήσεις πρὸς ἡμᾶς πάντα ὅσα ἂν λαλήσει κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν πρὸς σέ, καὶ ἀκουσόμεθα καὶ ποιήσομεν. καὶ ἤκουσε κύριος τὴν φωνὴν τῶν λόγων ὑμῶν λαλούντων πρὸς μέ. καὶ εἶπε κύριος πρὸς μέ. ἤκουσα τὴν φωνὴν τῶν λόγων τοῦ λαοῦ τούτου ὅσα ἐλάλησαν πρὸς σέ. ὀρθῶς πάντα ὅσα ἐλάλησαν. τίς δώσει εἶναι οὕτω τὴν καρδίαν αὐτῶν ἐν αὐτοῖς, ὥστε φοβεῖσθαί με καὶ φυλάττεσθαι τὰς ἐντολάς μου πάσας τὰς ἡμέρας, ἵνα εὖ ᾖ αὐτοῖς, καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτῶν δι' αἰῶνος; βάδισον, εἶπον αὐτοῖς. ἀποστράφητε ὑμεῖς εἰς τοὺς οἴκους ὑμῶν. σὺ δὲ αὐτοῦ στῆθι μετ' ἐμοῦ, καὶ λαλήσω πρὸς σὲ τὰς ἐντολὰς καὶ τὰ δικαιώματα καὶ τὰ κρίματα ὅσα διδάξεις αὐτούς, καὶ ποιείτωσαν οὕτως ἐν τῇ γῇ, ἣν ἐγὼ δίδωμι αὐτοῖς ἐν κλήρῳ. καὶ φυλάξεσθε ποιεῖν ὃν τρόπον ἐνετείλατό σοι κύριος ὁ θεός σου. οὐκ ἐκκλινεῖτε εἰς δεξιὰ οὐδὲ εἰς ἀριστερὰ κατὰ πᾶσαν τὴν ὁδόν, ἣν ἐνετείλατό σοι κύριος ὁ θεός σου πορεύεσθαι ἐν αὐτῇ, ὅπως καταπαύσῃ σε, καὶ εὖ σοι ᾖ. καὶ μακροημερεύσητε ἐπὶ τῆς γῆς, ἣν κληρονομήσετε.

a Οὐ ποιήσεις σεαυτῷ εἴδωλον] In alijs libris, γλυπτόν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ϛʹ. 6

Καὶ αὗται αἱ ἐντολαὶ καὶ τὰ δικαιώματα καὶ τὰ κρίματα ὅσα ἐνετείλατο κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν διδάξαι ὑμᾶς ποιεῖν οὕτως ἐν τῇ γῇ εἰς ἣν ὑμεῖς εἰσπορεύεσθε ἐκεῖ κληρονομῆσαι αὐτήν. ἵνα φοβῆσθε κύριον τὸν θεὸν ὑμῶν, φυλάσσεσθε πάντα τὰ δικαιώματα αὐτοῦ, καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ, ἃς ἐγὼ ἐντέλλομαί σοι σήμερον, σὺ καὶ οἱ υἱοί σου, καὶ οἱ υἱοὶ τῶν υἱῶν σου πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς σου, ἵνα μακροημερεύσητε. καὶ ἄκουσον Ἰσραήλ, καὶ φύλαξον ποιεῖν ὅπως εὖ σοι ᾖ, καὶ ἵνα πληθυνθῆτε σφόδρα, καθάπερ ἐλάλησε κύριος ὁ θεὸς τῶν πατέρων σου δοῦναί σοι γῆν ῥέουσαν γάλα καὶ μέλι. καὶ ταῦτα τὰ δικαιώματα καὶ τὰ κρίματα ὅσα ἐνετείλατο κύριος τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ ἐν τῇ ἐρήμῳ, ἐξελθόντων αὐτῶν ἐκ γῆς Αἰγύπτου. ἄκουε Ἰσραήλ, κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν, κύριος εἷς ἐστι. καὶ ἀγαπήσεις κύριον τὸν θεόν σου ἐξ ὅλης τῆς διανοίας σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς δυνάμεώς σου. καὶ ἔσται τὰ ῥήματα ταῦτα ὅσα ἐγὼ ἐντέλλομαί σοι σήμερον ἐν τῇ καρδίᾳ σου, καὶ ἐν τῇ ψυχῇ σου. καὶ προβιβάσεις αὐτὰ τοὺς υἱούς σου, καὶ λαλήσεις ἐν αὐτοῖς καθήμενος ἐν οἴκῳ, καὶ πορευόμενος ἐν ὁδῷ, καὶ κοιταζόμενος, καὶ διανιστάμενος. καὶ ἀφάψεις αὐτὰ εἰς σημεῖον ἐπὶ τῆς χειρός σου, a καὶ ἔσται ἀσάλευτον πρὸ ὀφθαλμῶν σου. καὶ γράψετε αὐτὰ ἐπὶ τὰς φλιὰς τῶν οἰκιῶν ὑμῶν, καὶ τῶν πυλῶν ὑμῶν. καὶ ἔσται ὅταν εἰσαγάγῃ σε κύριος ὁ θεός σου εἰς τὴν γῆν, ἣν ὤμοσε τοῖς πατράσι σου τῷ Ἀβραάμ, καὶ τῷ Ἰσαάκ, καὶ τῷ Ἰακώβ, δοῦναί σοι πόλεις μεγάλας καὶ καλὰς ἃς οὐκ ᾠκοδόμησας, οἰκίας πλήρεις πάντων ἀγαθῶν ἃς οὐκ ἐνέπλησας, λάκκους λελατομημένους οὓς οὐκ ἐξελατόμησας, ἀμπελῶνας καὶ ἐλαιῶνας οὓς οὐ κατεφύτευσας, καὶ φαγὼν καὶ ἐμπλησθείς, b πρόσεχε σεαυτῷ μὴ ἐπιλάθῃ κυρίου τοῦ θεοῦ σου τοῦ ἐξαγαγόντος σε ἐκ γῆς Αἰγύπτου, ἐξ οἴκου δουλείας. κύριον τὸν θεόν σου φοβηθήσῃ, καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύσεις, καὶ πρὸς αὐτὸν κολληθήσῃ, καὶ ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ ὀμῇ. οὐ πορεύεσθε ὀπίσω θεῶν ἑτέρων ἀπὸ τῶν θεῶν τῶν ἐθνῶν τῶν περικύκλῳ ὑμῶν, ὅτι ὁ θεὸς ζηλωτὴς κύριος ὁ θεός σου ἐν σοί. μὴ ὀργισθεὶς θυμῷ κύριος ὁ θεός σου σοί, ἐξολοθρεύσῃ σε ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς. οὐκ ἐκπειράσεις κύριον τὸν θεόν σου, ὃν τρόπον ἐξεπειράσατε ἐν τῷ πειρασμῷ. φυλάσσων φυλάξῃ τὰς ἐντολὰς κυρίου τοῦ θεοῦ σου, τὰ μαρτύρια, c καὶ τὰ δικαιώματα ὅσα ἐνετείλατό σοι. καὶ ποιήσεις τὸ ἀρεστὸν καὶ τὸ καλὸν ἔναντι κυρίου τοῦ θεοῦ σου, ἵνα εὖ σοι γένηται, καὶ εἰσέλθῃς καὶ κληρονομήσῃς τὴν γῆν τὴν ἀγαθήν, ἣν ὤμοσε κύριος τοῖς πατράσιν ὑμῶν, ἐκδιῶξαι πάντας τοὺς ἐχθρούς σου πρὸ προσώπου σου, καθὰ ἐλάλησε κύριος. καὶ ἔσται ὅταν ἐρωτήσῃ σε ὁ υἱός σου αὔριον, λέγων, τί ἐστι τὰ μαρτύρια καὶ τὰ δικαιώματα καὶ τὰ κρίματα ὅσα ἐνετείλατο κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν ἡμῖν; καὶ ἐρεῖς τῷ υἱῷ σου. οἰκέται ἦμεν τῷ Φαραὼ ἐν γῇ Αἰγύπτῳ, καὶ ἐξήγαγεν ἡμᾶς κύριος ἐκεῖθεν ἐν χειρὶ κραταιᾷ, καὶ ἐν βραχίονι ὑψηλῷ. καὶ ἔδωκε κύριος σημεῖα καὶ τέρατα μεγάλα καὶ πονηρὰ ἐν Αἰγύπτῳ ἐν Φαραὼ καὶ ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ ἐνώπιον ἡμῶν, καὶ ἡμᾶς ἐξήγαγεν ἐκεῖθεν δοῦναι ἡμῖν τὴν γῆν ταύτην, ἣν ὤμοσε δοῦναι τοῖς πατράσιν ἡμῶν. καὶ ἐνετείλατο ἡμῖν κύριος ποιεῖν πάντα τὰ δικαιώματα ταῦτα. φοβεῖσθαι κύριον τὸν θεὸν ἡμῶν, ἵνα εὖ ᾖ ἡμῖν πάσας τὰς ἡμέρας, ἵνα ζῶμεν ὥσπερ καὶ σήμερον. καὶ ἐλεημοσύνη ἔσται ἡμῖν ἐὰν φυλασσώμεθα ποιεῖν πάσας τὰς ἐντολὰς ταύτας ἐναντίον κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν, καθὰ ἐνετείλατο ἡμῖν.

α Καὶ ἔσται ἀσάλευτον πρὸ ὀφθαλμῶν σου] In alijs libris est, ἀπάλευτα. β [Πρόσεχε σεαυτῷ μὴ ἐπιλάθῃ] AA. LL. habent, πρόσεχε σεαυτῷ μὴ πλατυνθῇ ἡ καρδία σου, καὶ ἐπιλάθῃ. atque ita legit S. Augustinus in Locut. γ [Καὶ τὰ δικαιώματα] Aquila, ἀκριβάσματα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'. 7

Ἐὰν δὲ εἰσάγῃ σε κύριος ὁ θεός σου εἰς τὴν γῆν εἰς ἣν εἰσπορεύῃ ἐκεῖ κληρονομῆσαι αὐτὴν, καὶ ἐξάρῃ ἔθνη μεγάλα ἀπὸ προσώπου σου, τὸν χετταῖον καὶ γεργεσαῖον καὶ ἀμορῥαῖον καὶ χαναναῖον καὶ φερεζαῖον καὶ εὐαῖον καὶ ἰεβουσαῖον, ἑπτὰ ἔθνη πολλὰ καὶ ἰσχυρότερα ὑμῶν. καὶ παραδώσει αὐτοὺς κύριος ὁ θεός σου εἰς τὰς χεῖράς σου, καὶ πατάξεις αὐτούς. ἀφανισμῷ ἀφανιεῖς αὐτούς. οὐ διαθήσῃ πρὸς αὐτοὺς διαθήκην, οὐδὲ μὴ ἐλεήσητε αὐτοὺς, οὐδὲ μὴ γαμβρεύσητε πρὸς αὐτούς. τὴν θυγατέρα σου οὐ δώσεις τῷ υἱῷ αὐτοῦ. καὶ τὴν θυγατέρα αὐτοῦ οὐ λήψῃ τῷ υἱῷ σου. ἀποστήσει γὰρ τὸν υἱόν σου ἀπ᾽ ἐμοῦ, καὶ λατρεύσει θεοῖς ἑτέροις. καὶ ὀργισθήσεται θυμῷ κύριος εἰς ὑμᾶς, καὶ ἐξολοθρεύσει σε τὸ τάχος. ἀλλ᾽ οὕτω ποιήσετε αὐτοῖς. τοὺς βωμοὺς αὐτῶν καθελεῖτε, καὶ τὰς στήλας αὐτῶν συντρίψετε, καὶ τὰ ἄλση αὐτῶν ἐκκόψετε, καὶ τὰ γλυπτὰ τῶν θεῶν αὐτῶν κατακαύσετε πυρί. ὅτι λαὸς ἅγιος εἶ κυρίῳ τῷ θεῷ σου. καὶ σὲ προείλετο κύριος ὁ θεός σου εἶναι αὐτῷ λαὸν περιούσιον παρὰ πάντα τὰ ἔθνη, ὅσα ἐπὶ προσώπου τῆς γῆς. οὐχ ὅτι πολυπληθεῖτε παρὰ πάντα τὰ ἔθνη, προείλετο κύριος ὑμᾶς, καὶ ἐξελέξατο κύριος ὑμᾶς. ὑμεῖς γάρ ἐστε ὀλιγοστοὶ παρὰ πάντα τὰ ἔθνη. ἀλλὰ παρὰ τὸ ἀγαπᾶν κύριον ὑμᾶς, καὶ διατηρῶν τὸν ὅρκον ὃν ὤμοσε τοῖς πατράσιν ὑμῶν, ἐξήγαγεν ὑμᾶς κύριος ἐν χειρὶ κραταιᾷ. καὶ ἐλυτρώσατό σε κύριος ἐξ οἴκου δουλείας, ἐκ χειρὸς φαραὼ βασιλέως αἰγύπτου. καὶ γνώσῃ, ὅτι κύριος ὁ θεός σου, οὗτος θεός. θεὸς πιστὸς, ὁ φυλάσσων διαθήκην καὶ ἔλεος τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτὸν καὶ τοῖς φυλάσσουσι τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ εἰς χιλίας γενεάς. καὶ ἀποδιδοὺς τοῖς μισοῦσιν κατὰ πρόσωπον ἐξολοθρεῦσαι αὐτούς. καὶ οὐχὶ βραδυνεῖ τοῖς μισοῦσι. κατὰ πρόσωπον ἀποδώσει αὐτοῖς. καὶ φυλάξῃ τὰς ἐντολὰς, καὶ τὰ δικαιώματα, καὶ τὰ κρίματα ταῦτα, ὅσα ἐγὼ ἐντέλλομαί σοι σήμερον ποιεῖν. καὶ ἔσται ἡνίκα ἂν ἀκούσητε τὰ δικαιώματα ταῦτα, καὶ φυλάξητε καὶ ποιήσητε αὐτὰ, καὶ διαφυλάξει κύριος ὁ θεός σου σοὶ τὴν διαθήκην καὶ τὸ ἔλεος ὃ ὤμοσε τοῖς πατράσιν ὑμῶν. καὶ ἀγαπήσει σε, καὶ εὐλογήσει σε, καὶ πληθυνεῖ σε, καὶ εὐλογήσει τὰ ἔγγονα τῆς κοιλίας σου, καὶ τὸν καρπὸν τῆς γῆς σου, τὸν σῖτόν σου, καὶ τὸν οἶνόν σου, καὶ τὸ ἔλαιόν σου, τὰ βουκόλια τῶν βοῶν σου, καὶ τὰ ποίμνια τῶν προβάτων σου ἐπὶ τῆς γῆς ἧς ὤμοσε κύριος τοῖς πατράσι σου δοῦναί σοι. εὐλογητὸς ἔσῃ παρὰ πάντα τὰ ἔθνη. οὐκ ἔσται ἐν ὑμῖν ἄγονος οὐδὲ στεῖρα καὶ ἐν τοῖς κτήνεσί σου. καὶ περιελεῖ κύριος ὁ θεός σου ἀπὸ σοῦ πᾶσαν μαλακίαν, καὶ πάσας νόσους αἰγύπτου τὰς πονηρὰς, ἃς ἑώρακας, καὶ ὅσα ἔγνως, οὐκ ἐπιθήσει ἐπὶ σὲ, καὶ ἐπιθήσει αὐτὰ ἐπὶ πάντας τοὺς μισοῦντάς σε. καὶ φαγῇ πάντα τὰ σκῦλα τῶν ἐθνῶν, ἃ κύριος ὁ θεός σου δίδωσί σοι. οὐ φείσεται ὁ ὀφθαλμός σου ἐπ᾽ αὐτοῖς, καὶ οὐ μὴ λατρεύσῃς τοῖς θεοῖς αὐτῶν. ὅτι σκῶλον τοῦτο ἐστί σοι. ἐὰν δὲ λέγῃς ἐν τῇ διανοίᾳ σου, ὅτι πολὺ τὸ ἔθνος τοῦτο ἢ ἐγὼ, πῶς δυνήσομαι ἐξολοθρεῦσαι αὐτούς; οὐ φοβηθήσῃ αὐτούς. μνείᾳ μνησθήσῃ, ὅσα ἐποίησε κύριος ὁ θεός σου τῷ φαραὼ καὶ πᾶσι τοῖς αἰγυπτίοις. τοὺς πειρασμοὺς τοὺς μεγάλους, οὓς ἴδοσαν οἱ ὀφθαλμοί σου, τὰ σημεῖα καὶ τὰ τέρατα τὰ μεγάλα ἐκεῖνα, τὴν χεῖρα τὴν κραταιὰν, καὶ τὸν βραχίονα τὸν ὑψηλόν. ὡς ἐξήγαγέ σε κύριος ὁ θεός σου, οὕτω ποιήσει κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν πᾶσι τοῖς ἔθνεσιν, οὓς σὺ φοβῇ ἀπὸ προσώπου αὐτῶν. καὶ τὰς σφηκίας ἀποστελεῖ κύριος ὁ θεός σου εἰς αὐτοὺς, ἕως ἂν ἐκτριβῶσιν οἱ καταλελειμμένοι καὶ οἱ κεκρυμμένοι ἀπὸ σοῦ. οὐ τρωθήσῃ ἀπὸ προσώπου αὐτῶν, ὅτι κύριος ὁ θεός σου ἐν σοὶ, θεὸς μέγας καὶ κραταιός. καὶ καταναλώσει κύριος ὁ θεός σου τὰ ἔθνη ταῦτα ἀπὸ προσώπου σου κατὰ μικρὸν μικρόν. οὐ δυνήσῃ ἐξαναλῶσαι αὐτοὺς τὸ τάχος, ἵνα μὴ γένηται ἡ γῆ ἔρημος, καὶ πληθυνθῇ ἐπὶ σὲ τὰ θηρία τὰ ἄγρια. καὶ παραδώσει αὐτοὺς κύριος ὁ θεός σου εἰς τὰς χεῖράς σου, καὶ ἀπολεῖς αὐτοὺς ἀπωλείᾳ μεγάλῃ, ἕως ἂν ἐξολοθρεύσητε αὐτούς. καὶ παραδώσει τοὺς βασιλεῖς αὐτῶν εἰς τὰς χεῖρας ὑμῶν, καὶ ἀπολεῖτε τὸ ὄνομα αὐτῶν ἐκ τοῦ τόπου ἐκείνου. οὐκ ἀντιστήσεται οὐθεὶς κατὰ πρόσωπόν σου, ἕως ἂν ἐξολοθρεύσῃς αὐτούς. τὰ γλυπτὰ τῶν θεῶν αὐτῶν καύσετε πυρί. οὐκ ἐπιθυμήσεις ἀργύριον οὐδὲ χρυσίον ἀπ᾽ αὐτῶν οὐ λήψῃ σεαυτῷ, μὴ πταίσῃς δι᾽ αὐτὸ, ὅτι βδέλυγμα κυρίῳ τῷ θεῷ σου ἐστί. καὶ οὐκ εἰσοίσεις βδέλυγμα εἰς τὸν οἶκόν σου, καὶ ἀνάθεμα ἔσῃ ὥσπερ τοῦτο. προσοχθίσματι προσοχθιεῖς, καὶ βδελύγματι βδελύξῃ, ὅτι ἀνάθεμά ἐστι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η'. 8

Πάσας τὰς ἐντολὰς ἃς ἐγὼ ἐντέλλομαι ὑμῖν σήμερον φυλάξεσθε ποιεῖν, ἵνα ζῆτε καὶ πολυπλασιασθῆτε, καὶ εἰσέλθητε καὶ κληρονομήσητε τὴν γῆν, ἣν ὤμοσε κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν τοῖς πατράσιν ὑμῶν. καὶ μνησθήσῃ πᾶσαν τὴν ὁδὸν, ἣν ἤγαγέ σε κύριος ὁ θεός σου ἐν τῇ ἐρήμῳ, ὅπως ἂν κακώσῃ σε καὶ πειράσῃ σε, καὶ διαγνωσθῇ τὰ ἐν τῇ καρδίᾳ σου, εἰ φυλάξῃ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ ἢ οὔ. καὶ ἐκάκωσέ σε, καὶ ἐλιμαγχόνησέ σε, καὶ ἐψώμισέ σε τὸ μάννα, ὃ οὐκ ᾔδεισαν οἱ πατέρες σου. ἵνα ἀναγγείλῃ σοι, ὅτι οὐκ ἐπ᾽ ἄρτῳ μόνῳ ζήσεται ὁ ἄνθρωπος, ἀλλ᾽ ἐπὶ παντὶ ῥήματι τῷ ἐκπορευομένῳ διὰ στόματος θεοῦ ζήσεται ὁ ἄνθρωπος. α τὰ ἱμάτιά σου οὐκ ἐπαλαιώθη ἀπὸ σοῦ, τὰ ὑποδήματά σου οὐ κατετρίβη ἀπὸ σοῦ. οἱ πόδες σου οὐκ ἐτυλώθησαν, ἰδοὺ τεσσαράκοντα ἔτη. καὶ

γνώσῃ τῇ καρδίᾳ σου, ὅτι ὡς εἴτις ἄνθρωπος παιδεύσῃ τὸν υἱὸν αὐτοῦ, οὕτω κύριος ὁ θεός σου παιδεύσει σε. καὶ φυλάξῃ τὰς ἐντολὰς κυρίου τοῦ θεοῦ σου πορεύεσθαι ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ, καὶ φοβεῖσθαι αὐτόν. ὁ γὰρ κύριος ὁ θεός σου εἰσάξει σε εἰς γῆν ἀγαθὴν καὶ πολλήν, οὗ χείμαῤῥοι ὑδάτων, καὶ πηγαὶ ἀβύσσων ἐκπορευόμεναι διὰ τῶν πεδίων καὶ διὰ τῶν ὀρέων. γῆ πυροῦ καὶ κριθῆς, ἄμπελοι, συκαῖ, ῥοαί, γῆ ἐλαίας ἐλαίου καὶ μέλιτος. γῆ ἐφ᾽ ἧς οὐ μετὰ πτωχείας φαγῇ τὸν ἄρτον σου, καὶ οὐκ ἐνδεηθήσῃ ἐπ᾽ αὐτῆς οὐδέν. γῆ ἧς οἱ λίθοι σίδηρος, καὶ ἐκ τῶν ὀρέων αὐτῆς μεταλλεύσεις χαλκόν. καὶ φαγῇ καὶ ἐμπλησθήσῃ, καὶ εὐλογήσεις κύριον τὸν θεόν σου ἐπὶ τῆς γῆς τῆς ἀγαθῆς, ἧς δέδωκέ σοι. πρόσεχε σεαυτῷ μὴ ἐπιλάθῃ κυρίου τοῦ θεοῦ σου, τοῦ μὴ φυλάξαι τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ, καὶ τὰ κρίματα καὶ τὰ δικαιώματα αὐτοῦ, ὅσα ἐγὼ ἐντέλλομαί σοι σήμερον. μὴ φαγὼν καὶ ἐμπλησθεὶς καὶ οἰκίας καλὰς οἰκοδομήσας καὶ κατοικήσας ἐν αὐταῖς, καὶ τῶν βοῶν σου καὶ τῶν προβάτων σου πληθυνθέντων σοι, ἀργυρίου καὶ χρυσίου πληθυνθέντος σοι, καὶ πάντων ὅσων σοι ἔσται πληθυνθέντων σοι, ὑψωθῇς τῇ καρδίᾳ, καὶ ἐπιλάθῃ κυρίου τοῦ θεοῦ σου, τοῦ ἐξαγαγόντος σε ἐκ γῆς αἰγύπτου ἐξ οἴκου δουλείας. τοῦ ἀγαγόντος σε διὰ τῆς ἐρήμου τῆς μεγάλης καὶ τῆς φοβερᾶς ἐκείνης, οὗ ὄφις δάκνων, καὶ σκορπίος, καὶ δίψα, οὗ οὐκ ἦν ὕδωρ. τοῦ ἐξαγαγόντος σοι ἐκ πέτρας ἀκροτόμου πηγὴν ὕδατος. τοῦ ψωμίσαντός σε τὸ μάννα ἐν τῇ ἐρήμῳ, ὃ οὐκ ᾔδεις σύ, καὶ οὐκ ᾔδεισαν οἱ πατέρες σου, ἵνα κακώσῃ σε, καὶ ἐκπειράσῃ σε, καὶ εὖ σε ποιήσῃ ἐπ᾽ ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν σου. μὴ εἴπῃς ἐν τῇ καρδίᾳ σου. ἡ ἰσχύς μου, καὶ τὸ κράτος τῆς χειρός μου ἐποίησέ μοι τὴν δύναμιν τὴν μεγάλην ταύτην. καὶ μνησθήσῃ κυρίου τοῦ θεοῦ σου, ὅτι αὐτός σοι δίδωσιν ἰσχὺν τοῦ ποιῆσαι δύναμιν, καὶ ἵνα στήσῃ τὴν διαθήκην αὐτοῦ, ἣν ὤμοσε κύριος τοῖς πατράσι σου ὡς σήμερον. καὶ ἔσται ἐὰν λήθῃ ἐπιλάθῃ κυρίου τοῦ θεοῦ σου, καὶ πορευθῇς ὀπίσω θεῶν ἑτέρων, καὶ λατρεύσῃς αὐτοῖς, καὶ προσκυνήσῃς αὐτοῖς, διαμαρτύρομαι ὑμῖν σήμερον τόν τε οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, ὅτι ἀπωλείᾳ ἀπολεῖσθε. καθὰ καὶ τὰ λοιπὰ ἔθνη ὅσα κύριος ὁ θεὸς ἀπολλύει πρὸ προσώπου ὑμῶν, οὕτως ἀπολεῖσθε, ἀνθ᾽ ὧν οὐκ ἠκούσατε τῆς φωνῆς κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν.

a Τὰ ἱμάτιά σου οὐκ ἐπαλαιώθη ἀπὸ σοῦ, τὰ ὑποδήματά σου οὐ κατετρίβη] AA. LL. habent tantum, τὰ ἱμάτιά σου οὐ κατετρίβη ἀπὸ σοῦ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ· 9.

Ἄκουε ἰσραήλ, σὺ διαβαίνεις σήμερον τὸν ἰορδάνην εἰσελθεῖν κληρονομῆσαι ἔθνη μεγάλα καὶ ἰσχυρότερα μᾶλλον ἢ ὑμεῖς, πόλεις μεγάλας καὶ τειχήρεις ἕως τοῦ οὐρανοῦ, λαὸν μέγαν καὶ πολὺν καὶ εὐμήκη, υἱοὺς ἐνάκ, οὓς σὺ οἶσθα, καὶ σὺ ἀκήκοας. τίς ἀντιστήσεται κατὰ πρόσωπον υἱῶν ἐνάκ; καὶ γνώσῃ σήμερον, ὅτι κύριος ὁ θεός σου οὗτος προπορεύσεται πρὸ προσώπου σου. πῦρ καταναλίσκον ἐστίν. οὗτος ἐξολοθρεύσει αὐτούς, καὶ οὗτος ἀποστρέψει αὐτοὺς ἀπὸ προσώπου σου, καὶ ἀπολεῖ αὐτοὺς ἐν τάχει, καθάπερ εἶπέ σοι κύριος. μὴ εἴπῃς ἐν τῇ καρδίᾳ σου ἐν τῷ ἐξαναλῶσαι κύριον τὸν θεόν σου τὰ ἔθνη ταῦτα πρὸ προσώπου σου, λέγων. διὰ τὴν δικαιοσύνην μου εἰσήγαγέ με κύριος κληρονομῆσαι τὴν γῆν τὴν ἀγαθὴν ταύτην. οὐχὶ διὰ τὴν δικαιοσύνην σου, οὐδὲ διὰ τὴν ὁσιότητα τῆς καρδίας σου σὺ εἰσπορεύῃ κληρονομῆσαι τὴν γῆν αὐτῶν, ἀλλὰ διὰ τὴν ἀσέβειαν τῶν ἐθνῶν τούτων, κύριος ἐξολοθρεύσει αὐτοὺς ἀπὸ προσώπου σου, καὶ ἵνα στήσῃ τὴν διαθήκην, ἣν ὤμοσε κύριος τοῖς πατράσιν ἡμῶν τῷ ἀβραὰμ καὶ τῷ ἰσαὰκ καὶ τῷ ἰακώβ. καὶ γνώσῃ σήμερον, ὅτι οὐχὶ διὰ τὰς δικαιοσύνας σου κύριος ὁ θεός σου δίδωσί σοι τὴν γῆν τὴν ἀγαθὴν ταύτην κληρονομῆσαι, ὅτι λαὸς σκληροτράχηλος εἶ. μνήσθητι μὴ ἐπιλάθῃ ὅσα παρώξυνας κύριον τὸν θεόν σου ἐν τῇ ἐρήμῳ, ἀφ᾽ ἧς ἡμέρας ἐξήλθετε ἐξ αἰγύπτου καὶ ἤλθετε εἰς τὸν τόπον τοῦτον, ἀπειθοῦντες διετελεῖτε τὰ πρὸς κύριον. καὶ ἐν χωρὴβ παρωξύνατε κύριον, καὶ ἐθυμώθη κύριος ἐφ᾽ ὑμῖν ἐξολοθρεῦσαι ὑμᾶς, ἀναβαίνοντός μου εἰς τὸ ὄρος λαβεῖν τὰς πλάκας τὰς λιθίνας, πλάκας διαθήκης, ἃς διέθετο κύριος πρὸς ὑμᾶς. καὶ κατεγινόμην ἐν τῷ ὄρει τεσσαράκοντα ἡμέρας καὶ τεσσαράκοντα νύκτας, ἄρτον οὐκ ἔφαγον καὶ ὕδωρ οὐκ ἔπιον. καὶ ἔδωκέ μοι κύριος τὰς δύο πλάκας τὰς λιθίνας γεγραμμένας ἐν τῷ δακτύλῳ τοῦ θεοῦ, καὶ ἐπ᾽ αὐταῖς ἐγέγραπτο πάντες οἱ λόγοι, οὓς ἐλάλησε κύριος πρὸς ὑμᾶς ἐν τῷ ὄρει ἡμέρᾳ ἐκκλησίας. καὶ ἐγένετο διὰ τεσσαράκοντα ἡμερῶν καὶ διὰ τεσσαράκοντα νυκτῶν ἔδωκε κύριος ἐμοὶ τὰς δύο πλάκας τὰς λιθίνας, πλάκας διαθήκης. καὶ εἶπε κύριος πρός με. ἀνάστηθι, κατάβηθι τὸ τάχος ἐντεῦθεν, ὅτι ἠνόμησεν ὁ λαός σου, οὓς ἐξήγαγες ἐκ γῆς αἰγύπτου. παρέβησαν ταχὺ ἐκ τῆς ὁδοῦ, ἧς ἐνετείλω αὐτοῖς, καὶ ἐποίησαν ἑαυτοῖς χώνευμα. καὶ εἶπε κύριος πρός με, λέγων. λελάληκα πρὸς σὲ ἅπαξ καὶ δίς, λέγων. ἑώρακα τὸν λαὸν τοῦτον, καὶ ἰδοὺ λαὸς σκληροτράχηλός ἐστιν. καὶ νῦν ἔασόν με ἐξολοθρεῦσαι αὐτούς, καὶ ἐξαλείψω τὸ ὄνομα αὐτῶν ὑποκάτωθεν τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ποιήσω σε εἰς ἔθνος μέγα καὶ ἰσχυρόν, καὶ πολὺ μᾶλλον ἢ τοῦτο. καὶ ἐπιστρέψας, κατέβην ἐκ τοῦ ὄρους. καὶ τὸ ὄρος a ἐκαίετο πυρὶ ἕως τοῦ οὐρανοῦ. καὶ αἱ δύο πλάκες τῶν μαρτυριῶν ἐπὶ ταῖς δυσὶ χερσί μου. καὶ ἰδὼν ὅτι ἡμάρτετε ἐναντίον κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν, καὶ ἐποιήσατε ὑμῖν αὐτοῖς χωνευτόν, καὶ παρέβητε ἀπὸ τῆς ὁδοῦ ἧς ἐνετείλατο κύριος ὑμῖν ποιεῖν, καὶ ἐπιλαβόμενος τῶν δύο πλακῶν, ἔῤῥιψα αὐτὰς ἀπὸ τῶν δύο χειρῶν μου, καὶ συνέτριψα ἐναντίον ὑμῶν. καὶ ἐδεήθην ἐναντίον κυρίου δεύτερον καθάπερ καὶ τὸ πρότερον τεσσαράκοντα ἡμέρας καὶ τεσσαράκοντα νύκτας ἄρτον οὐκ ἔφαγον καὶ ὕδωρ οὐκ ἔπιον περὶ πασῶν τῶν ἁμαρτιῶν ὑμῶν ὧν ἡμάρτετε ποιῆσαι τὸ πονηρὸν ἐναντίον

τίον

τίον κυρίου τοῦ θεοῦ παροξῦναι αὐτόν. καὶ ἔκφοβός εἰμι διὰ τὸν θυμὸν καὶ τὴν ὀργήν, ὅτι παρωξύνθη κύριος ἐφ' ὑμῖν τοῦ ἐξολοθρεῦσαι ὑμᾶς. καὶ εἰσήκουσε κύριος ἐμοῦ καὶ ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ. καὶ ἐπὶ ἀαρὼν ἐθυμώθη ἐξολοθρεῦσαι αὐτόν, καὶ ηὐξάμην καὶ περὶ ἀαρὼν ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ. καὶ τὴν ἁμαρτίαν ὑμῶν ἣν ἐποιήσατε τὸν μόσχον ἔλαβον αὐτόν, καὶ κατέκαυσα αὐτὸν ἐν πυρί, καὶ συνέκοψα αὐτὸν καταλέσας σφόδρα ἕως ἐγένετο λεπτόν, καὶ ἐγένετο ὡσεὶ κονιορτός, καὶ ἔρριψα τὸν κονιορτὸν εἰς τὸν χειμάρρουν τὸν καταβαίνοντα ἐκ τοῦ ὄρους. καὶ ἐν τῷ ἐμπυρισμῷ, καὶ ἐν τῷ πειρασμῷ, καὶ ἐν τοῖς μνήμασι τῆς ἐπιθυμίας παροξύναντες ἦτε κύριον. καὶ ὅτε ἐξαπέστειλεν ὑμᾶς κύριος ἐκ κάδης βαρνή, λέγων, ἀνάβητε καὶ κληρονομήσατε τὴν γῆν, ἣν δίδωμι ὑμῖν, καὶ ἠπειθήσατε τῷ ῥήματι κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν, καὶ οὐκ ἐπιστεύσατε αὐτῷ, καὶ οὐκ εἰσηκούσατε τῆς φωνῆς αὐτοῦ. ἀπειθοῦντες ἦτε τὰ πρὸς κύριον ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἧς ἐγνώσθη ὑμῖν. καὶ ἐδεήθην ἔναντι κυρίου τεσσαράκοντα ἡμέρας καὶ τεσσαράκοντα νύκτας, ὅσας ἐδεήθην, εἶπε γὰρ κύριος ἐξολοθρεῦσαι ὑμᾶς. καὶ ηὐξάμην πρὸς τὸν θεόν, καὶ εἶπα. κύριε βασιλεῦ τῶν θεῶν μὴ ἐξολοθρεύσῃς τὸν λαόν σου καὶ τὴν μερίδα σου, ἣν ἐλυτρώσω, οὓς ἐξήγαγες ἐκ γῆς αἰγύπτου ἐν τῇ ἰσχύϊ σου τῇ μεγάλῃ, καὶ ἐν τῇ χειρί σου τῇ κραταιᾷ, καὶ ἐν τῷ βραχίονί σου τῷ ὑψηλῷ. μνήσθητι ἀβραὰμ καὶ ἰσαὰκ καὶ ἰακὼβ τῶν θεραπόντων σου, οἷς ὤμοσας κατὰ σεαυτοῦ. μὴ ἐπιβλέψῃς ἐπὶ τὴν σκληρότητα τοῦ λαοῦ τούτου, καὶ τὰ ἀσεβήματα, καὶ ἐπὶ τὰ ἁμαρτήματα αὐτῶν. μὴ εἴπωσιν οἱ κατοικοῦντες τὴν γῆν ὅθεν ἐξήγαγες ἡμᾶς ἐκεῖθεν, λέγοντες. παρὰ τὸ μὴ δύνασθαι κύριον εἰσαγαγεῖν αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν ἣν εἶπεν αὐτοῖς, καὶ παρὰ τὸ μισῆσαι αὐτούς, ἐξήγαγεν αὐτοὺς ἐν τῇ ἐρήμῳ ἀποκτεῖναι αὐτούς. καὶ οὗτοι λαός σου καὶ κλῆρός σου, οὓς ἐξήγαγες ἐκ γῆς αἰγύπτου ἐν τῇ ἰσχύϊ σου τῇ μεγάλῃ, καὶ ἐν τῇ χειρί σου τῇ κραταιᾷ, καὶ ἐν τῷ βραχίονί σου τῷ ὑψηλῷ.

α Εκαίετο πυρὶ ἕως τοῦ οὐρανοῦ] Ab alijs libris abest, ἕως τοῦ οὐρανοῦ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι'. 10.

ΕΝ ἐκείνῳ τῷ καιρῷ εἶπε κύριος πρός με. λάξευσον σεαυτῷ δύο πλάκας λιθίνας ὥσπερ τὰς πρώτας, καὶ ἀνάβηθι πρός με εἰς τὸ ὄρος, καὶ ποιήσεις σεαυτῷ κιβωτὸν ξυλίνην. α καὶ γράψεις ἐπὶ τὰς πλάκας τὰ ῥήματα ἃ ἦν ἐν ταῖς πλαξὶ ταῖς πρώταις ἃς συνέτριψας, καὶ ἐμβαλεῖς αὐτὰς εἰς τὴν κιβωτόν. καὶ ἐποίησα κιβωτὸν ἐκ ξύλων ἀσήπτων, καὶ ἐλάξευσα τὰς πλάκας λιθίνας ὡς αἱ πρῶται, καὶ ἀνέβην εἰς τὸ ὄρος, καὶ αἱ δύο πλάκες ἐπὶ ταῖς χερσί μου. καὶ ἔγραψεν ἐπὶ τὰς πλάκας κατὰ τὴν γραφὴν τὴν πρώτην τοὺς δέκα λόγους, οὓς ἐλάλησε κύριος πρὸς ὑμᾶς ἐν τῷ ὄρει ἐκ μέσου τοῦ πυρός, καὶ ἔδωκεν αὐτὰς κύριος ἐμοί. καὶ ἐπιστρέψας κατέβην ἐκ τοῦ ὄρους, καὶ ἐνέβαλον τὰς πλάκας εἰς τὴν κιβωτὸν ἣν ἐποίησα. καὶ ἦσαν ἐκεῖ, καθὰ ἐνετείλατό μοι κύριος. καὶ οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ἀπῆραν ἐκ βηρὼθ υἱῶν ἰακὶμ μισαδαί. ἐκεῖ ἀπέθανεν ἀαρών, καὶ ἐτάφη ἐκεῖ, καὶ ἱεράτευσεν ἐλεάζαρ υἱὸς αὐτοῦ ἀντ' αὐτοῦ. ἐκεῖθεν ἀπῆραν εἰς γαδγάδ. καὶ ἀπὸ γαδγὰδ εἰς β ἐτεβαθὰ γῆ χείμαρροι ὑδάτων. ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ διέστειλε κύριος τὴν φυλὴν τὴν λευΐ, αἴρειν τὴν κιβωτὸν τῆς διαθήκης κυρίου, παρεστάναι ἔναντι κυρίου, λειτουργεῖν καὶ ἐπεύχεσθαι ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης. διὰ τοῦτο οὐκ ἔστι τοῖς λευΐταις μερὶς καὶ κλῆρος ἐν τοῖς ἀδελφοῖς αὐτῶν, κύριος αὐτὸς κλῆρος αὐτοῦ, καθότι εἶπεν αὐτῷ. κἀγὼ εἱστήκειν ἐν τῷ ὄρει τεσσαράκοντα ἡμέρας καὶ τεσσαράκοντα νύκτας, καὶ εἰσήκουσε κύριος ἐμοῦ καὶ ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ καὶ οὐκ ἠθέλησε κύριος ἐξολοθρεῦσαι ὑμᾶς. καὶ εἶπε κύριος πρός με. βάδιζε, ἄπαιρε ἐναντίον τοῦ λαοῦ τούτου, καὶ εἰσπορευέσθωσαν καὶ κληρονομείτωσαν τὴν γῆν, ἣν ὤμοσα τοῖς πατράσιν αὐτῶν δοῦναι αὐτοῖς. καὶ νῦν ἰσραὴλ τί κύριος ὁ θεός σου αἰτεῖται παρὰ σοῦ ἀλλ' ἢ φοβεῖσθαι κύριον τὸν θεόν σου, καὶ πορεύεσθαι ἐν πάσαις ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ, καὶ ἀγαπᾶν αὐτόν, καὶ λατρεύειν κυρίῳ τῷ θεῷ σου ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου, φυλάσσεσθαι τὰς ἐντολὰς κυρίου τοῦ θεοῦ σου, καὶ τὰ δικαιώματα αὐτοῦ, ὅσα ἐγὼ ἐντέλλομαί σοι σήμερον, ἵνα εὖ σοι ᾖ; ἰδοὺ κυρίου τοῦ θεοῦ σου ὁ οὐρανὸς καὶ ὁ οὐρανὸς τοῦ οὐρανοῦ, ἡ γῆ καὶ πάντα ὅσα ἐστὶν ἐν αὐτῇ. πλὴν τοὺς πατέρας ὑμῶν προείλετο κύριος ἀγαπᾶν αὐτούς, καὶ ἐξελέξατο τὸ σπέρμα αὐτῶν μετ' αὐτοὺς ὑμᾶς παρὰ πάντα τὰ ἔθνη κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην. καὶ περιτεμεῖσθε τὴν σκληροκαρδίαν ὑμῶν, καὶ τὸν τράχηλον ὑμῶν οὐ σκληρυνεῖτε. ὁ γὰρ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν, οὗτος θεὸς τῶν θεῶν, καὶ κύριος τῶν κυρίων, ὁ θεὸς ὁ μέγας, καὶ ἰσχυρός, καὶ φοβερός, ὅστις οὐ θαυμάζει πρόσωπον, οὐδὲ οὐ μὴ λάβῃ δῶρον. ποιῶν κρίσιν προσηλύτῳ καὶ ὀρφανῷ καὶ χήρᾳ, καὶ ἀγαπᾷ τὸν προσήλυτον δοῦναι αὐτῷ ἄρτον καὶ ἱμάτιον. καὶ ἀγαπήσετε τὸν προσήλυτον, προσήλυτοι γὰρ ἦτε ἐν γῇ αἰγύπτῳ. κύριον τὸν θεόν σου φοβηθήσῃ, καὶ αὐτῷ λατρεύσεις, καὶ πρὸς αὐτὸν κολληθήσῃ, καὶ ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ ὀμῇ. οὗτος καύχημά σου, καὶ οὗτος θεός σου, ὅστις ἐποίησεν ἐν σοὶ τὰ μεγάλα καὶ τὰ ἔνδοξα ταῦτα, ἃ ἴδοσαν οἱ ὀφθαλμοί σου. γ ἐν ἑβδομήκοντα ψυχαῖς κατέβησαν οἱ πατέρες σου εἰς αἴγυπτον, νυνὶ δὲ ἐποίησέ σε κύριος ὁ θεός σου ὡσεὶ τὰ ἄστρα τοῦ οὐρανοῦ τῷ πλήθει.

α Καὶ γράψεις ἐπὶ τὰς πλάκας] AA. LL. habent, καὶ γράψω. & S. Augustinus in Quæst. ita refert, Et scribam in tabulis. Idem tamen notat Exod. 34. vtrumque dictum esse, & à Deo, & à Moyse scriptas esse. β [Ετεβαθὰ γῆ χείμαρροι] AA. LL. habent, γῆ χει-

μάῤῥου. In alijs est. γῆ χειμάῤῥου. γ [Ἐν ἑβδομήκοντα ψυχαῖς] Iosephus lib. 2. Antiq. Iud. eundem numerũ expressit, cũ de Iacob scripsit. εἰς τὴν αἴγυπτον σὺν τοῖς υἱοῖς καὶ παισὶ τοῖς τούτων ἀπηλλάττετο. ἦσαν δὲ οἱ πάντες ἑβδομήκοντα. & S. Hierony. in Quæst. in Genes. LXX. Interpretes ita vertisse testatur. AA. LL. habent, ἐν ἑβδομήκοντα καὶ πέντε ψυχαῖς, qui numerus habetur Act. 7. ἀποστείλας δὲ Ἰωσὴφ μετεκαλέσατο τὸν πατέρα αὐτοῦ Ἰακὼβ καὶ πᾶσαν τὴν συγγένειαν αὐτοῦ ἐν ψυχαῖς ἑβδομήκοντα πέντε.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ'. 11

Καὶ ἀγαπήσεις κύριον τὸν θεόν σου, καὶ φυλάξῃ τὰ φυλάγματα αὐτοῦ, καὶ τὰ δικαιώματα αὐτοῦ, καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ, καὶ τὰς κρίσεις αὐτοῦ πάσας τὰς ἡμέρας. καὶ γνώσεσθε σήμερον, ὅτι οὐχὶ τὰ παιδία ὑμῶν, ὅσοι οὐκ οἴδασιν οὐδὲ ἴδοσαν τὴν παιδείαν κυρίου τοῦ θεοῦ σου, καὶ τὰ μεγαλεῖα αὐτοῦ, καὶ τὴν χεῖρα τὴν κραταιὰν, καὶ τὸν βραχίονα τὸν ὑψηλὸν, καὶ τὰ σημεῖα αὐτοῦ, καὶ τὰ τέρατα αὐτοῦ, ὅσα ἐποίησεν ἐν μέσῳ αἰγύπτου φαραὼ βασιλεῖ αἰγύπτου, καὶ πάσῃ τῇ γῇ αὐτοῦ. καὶ ὅσα ἐποίησε τὴν δύναμιν τῶν αἰγυπτίων, καὶ τὰ ἅρματα αὐτῶν, ª καὶ τὴν ἵππον αὐτῶν, καὶ τὴν δύναμιν αὐτῶν, ὡς ἐπέκλυσε τὸ ὕδωρ τῆς θαλάσσης τῆς ἐρυθρᾶς ἐπὶ προσώπου αὐτῶν καταδιωκόντων αὐτῶν ἐκ τῶν ὀπίσω ὑμῶν καὶ ἀπώλεσεν αὐτοὺς κύριος ἕως τῆς σήμερον ἡμέρας. καὶ ὅσα ἐποίησεν ὑμῖν ἐν τῇ ἐρήμῳ ἕως ἤλθετε εἰς τὸν τόπον τοῦτον. καὶ ὅσα ἐποίησε τῷ δαθὰν καὶ ἀβειρὼν υἱοῖς ἐλιὰβ υἱοῦ ῥουβὴν, οὓς ἀνοίξασα ἡ γῆ τὸ στόμα αὐτῆς κατέπιεν αὐτοὺς, καὶ τοὺς οἴκους αὐτῶν, καὶ τὰς σκηνὰς αὐτῶν, καὶ πᾶσαν αὐτῶν τὴν ὑπόστασιν τὴν μετ᾽ αὐτῶν ἐν μέσῳ παντὸς ἰσραήλ. ὅτι οἱ ὀφθαλμοὶ ὑμῶν β ἑώρακαν πάντα τὰ ἔργα κυρίου τὰ μεγάλα ὅσα ἐποίησεν ἐν ὑμῖν σήμερον. καὶ φυλάξεσθε πάσας τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ, ὅσας ἐγὼ ἐντέλλομαί σοι σήμερον, ἵνα ζῆτε, καὶ πολυπλασιασθῆτε, καὶ εἰσελθόντες κληρονομήσητε τὴν γῆν, εἰς ἣν ὑμεῖς διαβαίνετε τὸν ἰορδάνην ἐκεῖ κληρονομῆσαι αὐτὴν, ἵνα μακροημερεύσητε ἐπὶ τῆς γῆς, ἧς ὤμοσε κύριος τοῖς πατράσιν ὑμῶν δοῦναι αὐτοῖς καὶ τῷ σπέρματι αὐτῶν μετ᾽ αὐτοὺς, γῆν ῥέουσαν γάλα καὶ μέλι. ἔστι γὰρ ἡ γῆ εἰς ἣν εἰσπορεύῃ ὑμεῖς ἐκεῖ κληρονομῆσαι αὐτὴν, οὐχ ὥσπερ γῆ αἰγύπτου ἐστὶν, ὅθεν ἐκπεπόρευσθε ἐκεῖθεν, ὅταν σπείρωσι τὸν σπόρον, καὶ ποτίζωσι τοῖς ποσὶν αὐτῶν, ὡσεὶ κῆπον λαχανείας. ἡ δὲ γῆ εἰς ἣν εἰσπορεύῃ ἐκεῖ κληρονομῆσαι αὐτὴν, γῆ ὀρεινὴ καὶ πεδεινὴ, ἐκ τοῦ ὑετοῦ τοῦ οὐρανοῦ πίεται ὕδωρ. γῆ, ἣν κύριος ὁ θεός σου ἐπισκοπεῖται αὐτὴν διαπαντὸς, οἱ ὀφθαλμοὶ κυρίου τοῦ θεοῦ σου ἐπ᾽ αὐτῆς ἀπ᾽ ἀρχῆς τοῦ ἐνιαυτοῦ καὶ ἕως συντελείας τοῦ ἐνιαυτοῦ. ἐὰν δὲ ἀκοῇ ἀκούσητε πάσας τὰς ἐντολὰς, ἃς ἐγὼ ἐντέλλομαί σοι σήμερον, ἀγαπᾷν κύριον τὸν θεόν σου, καὶ λατρεύειν αὐτῷ ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου. καὶ δώσει τὸν ὑετὸν τῇ γῇ σου καθ᾽ ὥραν πρόϊμον καὶ ὄψιμον, καὶ εἰσοίσεις τὸν σῖτόν σου, καὶ τὸν οἶνόν σου, καὶ τὸ ἔλαιόν σου. καὶ δώσει χορτάσματα ἐν τοῖς ἀγροῖς σου τοῖς κτήνεσί σου. καὶ φαγὼν, καὶ ἐμπλησθεὶς, πρόσεχε σεαυτῷ μὴ πλατυνθῇ ἡ καρδία σου, καὶ παραβῆτε, καὶ λατρεύσητε θεοῖς ἑτέροις, καὶ προσκυνήσητε αὐτοῖς. καὶ θυμωθεὶς ὀργῇ κύριος ἐφ᾽ ὑμῖν, καὶ συσχῇ τὸν οὐρανὸν, καὶ οὐκ ἔσται ὑετὸς, καὶ ἡ γῆ οὐ δώσει τὸν καρπὸν αὐτῆς, καὶ ἀπολεῖσθε ἐν τάχει ἀπὸ τῆς γῆς τῆς ἀγαθῆς, ἧς κύριος ἔδωκεν ὑμῖν. καὶ ἐμβαλεῖτε τὰ ῥήματα ταῦτα εἰς τὴν καρδίαν ὑμῶν καὶ εἰς τὴν ψυχὴν ὑμῶν, καὶ ἀφάψετε αὐτὰ εἰς σημεῖον ἐπὶ τῆς χειρὸς ὑμῶν, καὶ ἔσται ἀσάλευτον πρὸ ὀφθαλμῶν ὑμῶν. καὶ διδάξετε αὐτὰ τὰ τέκνα ὑμῶν λαλεῖν ἐν αὐτοῖς καθημένου σου ἐν οἴκῳ, καὶ πορευομένου σου ἐν ὁδῷ, καὶ καθεύδοντός σου καὶ διανισταμένου σου. καὶ γράψετε αὐτὰ ἐπὶ τὰς φλιὰς τῶν οἰκιῶν ὑμῶν, καὶ τῶν πυλῶν ὑμῶν, ἵνα μακροημερεύσητε, καὶ αἱ ἡμέραι τῶν υἱῶν ὑμῶν ἐπὶ τῆς γῆς ἧς ὤμοσε κύριος τοῖς πατράσιν ὑμῶν δοῦναι αὐτοῖς, καθὼς αἱ ἡμέραι τοῦ οὐρανοῦ ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ ἔσται ἐὰν ἀκοῇ ἀκούσητε πάσας τὰς ἐντολὰς ταύτας, ἃς ἐγὼ ἐντέλλομαί σοι σήμερον ποιεῖν, ἀγαπᾷν κύριον τὸν θεὸν ἡμῶν, καὶ πορεύεσθαι ἐν πάσαις ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ, καὶ προσκολλᾶσθαι αὐτῷ, καὶ ἐκβαλεῖ κύριος πάντα τὰ ἔθνη ταῦτα ἀπὸ προσώπου ὑμῶν, καὶ κληρονομήσετε ἔθνη μεγάλα καὶ ἰσχυρὰ μᾶλλον, ἢ ὑμεῖς. πάντα τὸν τόπον οὗ ἐὰν πατήσῃ τὸ ἴχνος τοῦ ποδὸς ὑμῶν, ὑμῖν ἔσται. ἀπὸ τῆς ἐρήμου καὶ ἀντιλιβάνου, καὶ ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τοῦ μεγάλου ποταμοῦ εὐφράτου, καὶ ἕως τῆς θαλάσσης τῆς ἐπὶ δυσμῶν. ἔσται τὰ ὅριά σου. οὐκ ἀντιστήσεται οὐδεὶς κατὰ πρόσωπον ὑμῶν. καὶ τὸν φόβον ὑμῶν καὶ τὸν τρόμον ὑμῶν ἐπιθήσει κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν ἐπὶ πρόσωπον πάσης τῆς γῆς, ἐφ᾽ ἧς ἂν ἐπιβῆτε ἐπ᾽ αὐτῆς, ὃν τρόπον ἐλάλησε πρὸς ὑμᾶς. ἰδοὺ ἐγὼ δίδωμι ἐνώπιον ὑμῶν σήμερον τὴν εὐλογίαν καὶ τὴν κατάραν. τὴν εὐλογίαν, ἐὰν ἀκούσητε τὰς ἐντολὰς κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν, ὅσας ἐγὼ ἐντέλλομαι ὑμῖν σήμερον. καὶ τὴν κατάραν, ἐὰν μὴ ἀκούσητε τὰς ἐντολὰς κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν, ὅσα ἐγὼ ἐντέλλομαι ὑμῖν σήμερον, καὶ πλανηθῆτε ἀπὸ τῆς ὁδοῦ ἧς ἐνετειλάμην ὑμῖν, πορευθέντες λατρεύειν θεοῖς ἑτέροις, οὓς οὐκ οἴδατε. καὶ ἔσται ὅταν εἰσαγάγῃ σε κύριος ὁ θεός σου εἰς τὴν γῆν εἰς ἣν διαβαίνεις ἐκεῖ κληρονομῆσαι αὐτὴν, καὶ δώσεις εὐλογίαν ἐπ᾽ ὄρος γαριζὶν, καὶ τὴν κατάραν ἐπ᾽ ὄρος γαιβάλ. οὐκ ἰδοὺ ταῦτα πέραν τοῦ ἰορδάνου ὀπίσω ὁδὸν δυσμῶν ἡλίου ἐν γῇ χαναὰν τὸ κατοικοῦν ἐπὶ δυσμῶν ἐχόμενον τοῦ γολγὸλ πλησίον τῆς δρυὸς τῆς ὑψηλῆς. ὑμεῖς γὰρ διαβαίνετε τὸν ἰορδάνην, εἰσελθόντες κληρονομῆσαι τὴν γῆν, ἣν κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν δίδωσιν ὑμῖν ἐν κλήρῳ πάσας τὰς ἡμέρας. γ καὶ κατοικήσετε ἐν αὐτῇ. καὶ φυλάξεσθε τοῦ ποιεῖν πάντα τὰ προστάγματα αὐτοῦ, καὶ τὰς κρίσεις ταύτας, ὅσας ἐγὼ δίδωμι ἐνώπιον ὑμῶν σήμερον.

ª Καὶ τὴν ἵππον αὐτῶν, καὶ τὴν δύναμιν αὐτῶν] AA.LL. non habent, καὶ τὴν δύναμιν αὐτῶν. β [Ἑώρακαν πάντα] AA.LL. ἑώρων. γ [Καὶ κατοικήσετε ἐν αὐτῇ. καὶ φυλάξε-

ων] AA. LL. habent, καὶ κληρονομήσετε αὐτὴν, καὶ κατοικήσετε ἐν αὐτῇ. καὶ φυλάξεσθε.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΒ΄. 12.

Καὶ ταῦτα τὰ προστάγματα καὶ αἱ κρίσεις, ἃς φυλάξετε τοῦ ποιεῖν ἐν τῇ γῇ, ἣν κύριος ὁ θεὸς τῶν πατέρων ὑμῶν δίδωσιν ὑμῖν ἐν κλήρῳ πάσας τὰς ἡμέρας, ἃς ὑμεῖς ζῆτε ἐπὶ τῆς γῆς. ἀπωλείᾳ ἀπολεῖτε πάντας τοὺς τόπους ἐν οἷς ἐλάτρευσαν ἐκεῖ τοῖς θεοῖς αὐτῶν, οὓς ὑμεῖς κληρονομεῖτε αὐτοὺς ἐπὶ τῶν ὀρέων τῶν ὑψηλῶν, καὶ ἐπὶ τῶν θινῶν, καὶ ὑποκάτω δένδρου δασέως. B καὶ κατασκάψετε τοὺς βωμοὺς αὐτῶν, καὶ συντρίψετε τὰς στήλας αὐτῶν, καὶ τὰ ἄλση αὐτῶν ἐκκόψετε, καὶ τὰ γλυπτὰ τῶν θεῶν αὐτῶν κατακαύσετε πυρὶ, καὶ ἀπολεῖται τὸ ὄνομα αὐτῶν ἐκ τοῦ τόπου ἐκείνου. οὐ ποιήσετε οὕτω κυρίῳ τῷ θεῷ ὑμῶν. ἀλλ᾽ ἢ εἰς τὸν τόπον, ὃν ἂν ἐκλέξηται κύριος ὁ θεός σου [a] ἐν μιᾷ τῶν πόλεων ὑμῶν ἐπονομάσαι τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐκεῖ καὶ ἐπικληθῆναι, καὶ ἐκζητήσετε καὶ ἐλεύσεσθε ἐκεῖ. καὶ οἴσετε ἐκεῖ τὰ ὁλοκαυτώματα ὑμῶν, καὶ τὰ θυσιάσματα ὑμῶν, καὶ τὰς ἀπαρχὰς ὑμῶν, καὶ τὰς εὐχὰς ὑμῶν, καὶ τὰ ἑκούσια ὑμῶν, καὶ Γ τὰς ὁμολογίας ὑμῶν, τὰ πρωτότοκα τῶν βοῶν ὑμῶν, καὶ τῶν προβάτων ὑμῶν. καὶ φάγεσθε ἐκεῖ ἐναντίον κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν, καὶ εὐφρανθήσεσθε ἐπὶ πᾶσιν, οὗ ἐὰν ἐπιβάλητε τὴν χεῖρα ὑμεῖς, καὶ οἱ οἶκοι ὑμῶν, καθότι εὐλόγησέ σε κύριος ὁ θεός σου. οὐ ποιήσετε πάντα ὅσα ἡμεῖς ποιοῦμεν ὧδε σήμερον ἕκαστος τὸ ἀρεστὸν ἐνώπιον αὐτοῦ. οὐ γὰρ ἥκατε ἕως τοῦ νῦν εἰς τὴν κατάπαυσιν, καὶ εἰς τὴν κληρονομίαν, ἣν κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν δίδωσιν ὑμῖν. καὶ διαβήσεσθε τὸν ἰορδάνην, καὶ κατοικήσετε ἐπὶ τῆς γῆς, ἧς κύριος ὁ Δ θεὸς ἡμῶν κατακληρονομεῖ ὑμῖν, καὶ καταπαύσει ὑμᾶς ἀπὸ πάντων τῶν ἐχθρῶν ὑμῶν τῶν κύκλῳ, καὶ κατοικήσετε μετ᾽ ἀσφαλείας. καὶ ἔσται ὁ τόπος ὃν ἂν ἐκλέξηται κύριος ὁ θεός σου ἐπικληθῆναι τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐκεῖ, ἐκεῖ οἴσετε πάντα ὅσα ἐγὼ ἐντέλλομαι ὑμῖν σήμερον. τὰ ὁλοκαυτώματα ὑμῶν, καὶ τὰ θυσιάσματα ὑμῶν, καὶ τὰ ἐπιδέκατα ὑμῶν, [β] καὶ τὰς ἀπαρχὰς τῶν χειρῶν ὑμῶν, καὶ πᾶν ἐκλεκτὸν τῶν δώρων ὑμῶν, ὅσα ἂν εὔξησθε κυρίῳ τῷ θεῷ ὑμῶν. καὶ εὐφρανθήσεσθε ἐναντίον κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν, ὑμεῖς καὶ οἱ υἱοὶ ὑμῶν, καὶ αἱ θυγατέρες ὑμῶν, καὶ οἱ παῖδες ὑμῶν, καὶ αἱ παιδίσκαι ὑμῶν, [γ] καὶ ὁ λευίτης E ὁ ἐπὶ τῶν πυλῶν ὑμῶν, ὅτι οὐκ ἔστιν αὐτῷ μερὶς οὐδὲ κλῆρος μεθ᾽ ὑμῶν. πρόσεχε σεαυτῷ, μὴ ἀνενέγκῃς τὰ ὁλοκαυτώματά σου ἐν παντὶ τόπῳ οὗ ἐὰν ἴδῃς, ἀλλ᾽ ἢ εἰς τὸν τόπον, ὃν ἂν ἐκλέξηται κύριος ὁ θεός σου αὐτὸν, [δ] ἐν μιᾷ τῶν φυλῶν σου, ἐκεῖ ἀνοίσετε τὰ ὁλοκαυτώματα ὑμῶν, καὶ ἐκεῖ ποιήσεις πάντα ὅσα ἐγὼ ἐντέλλομαί σοι σήμερον. ἀλλ᾽ ἢ ἐν πάσῃ ἐπιθυμίᾳ σου θύσεις, καὶ φαγῇ κρέα κατὰ τὴν εὐλογίαν κυρίου τοῦ θεοῦ σου, ἣν ἔδωκέ σοι ἐν πάσῃ πόλει. ὁ ἀκάθαρτος ἐν σοὶ καὶ ὁ καθαρὸς ἐπὶ τὸ αὐτὸ φάγε-

A ται αὐτὸ, ὡς δορκάδα ἢ ἔλαφον. πλὴν τὸ αἷμα οὐ φάγεσθε, ἐπὶ τὴν γῆν ἐκχεεῖτε αὐτὸ, ὡς ὕδωρ. οὐ δυνήσῃ φαγεῖν ἐν ταῖς πόλεσί σου τὸ ἐπιδέκατον τοῦ σίτου σου, καὶ τοῦ οἴνου σου, καὶ τοῦ ἐλαίου σου, τὰ πρωτότοκα τῶν βοῶν σου, καὶ τῶν προβάτων σου, καὶ πάσας τὰς εὐχὰς, ὅσας ἂν εὔξησθε, καὶ τὰς ὁμολογίας ὑμῶν, καὶ τὰς ἀπαρχὰς τῶν χειρῶν σου. ἀλλ᾽ ἢ ἐναντίον κυρίου τοῦ θεοῦ σου φαγῇ αὐτὸ ἐν τῷ τόπῳ ᾧ ἂν ἐκλέξηται κύριος ὁ θεός σου αὐτῷ, σὺ καὶ ὁ υἱός σου, καὶ ἡ θυγάτηρ σου, ὁ παῖς σου, [ε] καὶ ἡ παιδίσκη σου, καὶ ὁ προσήλυτος ὁ ἐν ταῖς πόλεσιν ὑμῶν. B καὶ εὐφρανθήσῃ ἐναντίον κυρίου τοῦ θεοῦ σου ἐπὶ πάντα, οὗ ἐὰν ἐπιβάλῃς τὴν χεῖρά σου. πρόσεχε σεαυτῷ μὴ ἐγκαταλίπῃς τὸν λευίτην πάντα τὸν χρόνον ὅσον ἂν ζῇς ἐπὶ τῆς γῆς. ἐὰν δὲ ἐμπλατύνῃ κύριος ὁ θεός σου τὰ ὅριά σου, καθάπερ ἐλάλησέ σοι, καὶ ἐρεῖς. φάγομαι κρέα, ἐὰν ἐπιθυμήσῃ ἡ ψυχή σου, ὥστε φαγεῖν κρέα, ἐν πάσῃ ἐπιθυμίᾳ τῆς ψυχῆς σου φαγῇ κρέα. ἐὰν δὲ μακρὰν ἀπέχῃ σου ὁ τόπος, ὃν ἂν ἐκλέξηται κύριος ὁ θεός σου ἐκεῖ ἐπικληθῆναι τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐκεῖ, καὶ θύσεις ἀπὸ τῶν βοῶν σου, καὶ ἀπὸ τῶν προβάτων σου ὧν ἂν δῷ ὁ θεός σοι, ὃν Γ τρόπον ἐνετειλάμην σοι, καὶ φαγῇ ἐν ταῖς πόλεσί σου κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν τῆς ψυχῆς σου. ὡς ἔσθεται ἡ δορκὰς καὶ ἡ ἔλαφος, οὕτω φαγῇ αὐτό. ὁ ἀκάθαρτος ἐν σοὶ καὶ ὁ καθαρὸς ὡσαύτως ἔδεται. πρόσεχε ἰσχυρῶς τοῦ μὴ φαγεῖν αἷμα, ὅτι αἷμα αὐτοῦ ψυχή. οὐ βρωθήσεται ψυχὴ μετὰ τῶν κρεῶν. οὐ φάγεσθε, ἐπὶ τὴν γῆν ἐκχεεῖτε αὐτὸ ὡς ὕδωρ. οὐ φαγῇ αὐτὸ, ἵνα εὖ σοι γένηται καὶ τοῖς υἱοῖς σου μετὰ σὲ ἐὰν ποιήσῃς τὸ καλὸν καὶ τὸ ἀρεστὸν ἐναντίον κυρίου τοῦ θεοῦ σου. πλὴν τὰ ἅγιά σου ἐὰν γένηταί σοι, καὶ τὰς εὐχάς σου λαβὼν ἥξεις εἰς τὸν τόπον, ὃν ἂν ἐκλέ- Δ ξηται κύριος ὁ θεός σου ἐπικληθῆναι τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐκεῖ. καὶ ποιήσεις τὰ ὁλοκαυτώματά σου, τὰ κρέα ἀνοίσεις ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον κυρίου τοῦ θεοῦ σου, τὸ δὲ αἷμα τῶν θυσιῶν σου προσχεεῖς πρὸς τὴν βάσιν τοῦ θυσιαστηρίου κυρίου τοῦ θεοῦ σου, τὰ δὲ κρέα φαγῇ. φυλάσσου καὶ ἄκουε καὶ ποιήσεις πάντας τοὺς λόγους, οὓς ἐγὼ ἐντέλλομαί σοι, ἵνα εὖ σοι γένηται καὶ τοῖς υἱοῖς σου δι᾽ αἰῶνος, ἐὰν ποιήσῃς τὸ ἀρεστὸν καὶ τὸ καλὸν ἐναντίον κυρίου τοῦ θεοῦ σου. ἐὰν δὲ ἐξολοθρεύσῃ κύριος ὁ θεός σου τὰ ἔθνη, εἰς οὓς εἰσπορεύῃ ἐκεῖ κληρονομῆσαι. τὴν γῆν αὐτῶν ἀπὸ προσώπου E σου, καὶ κατακληρονομήσῃς αὐτὴν, καὶ κατοικήσῃς ἐν τῇ γῇ αὐτῶν, πρόσεχε σεαυτῷ μὴ ἐκζητήσῃς ἐπακολουθῆσαι αὐτοῖς [ζ] μετὰ τὸ ἐξολοθρευθῆναι αὐτοὺς ἀπὸ προσώπου σου, λέγων. πῶς ποιοῦσι τὰ ἔθνη ταῦτα τοῖς θεοῖς αὐτῶν, ποιήσω κἀγώ. οὐ ποιήσεις οὕτω τῷ θεῷ σου. τὰ γὰρ βδελύγματα κυρίου ἃ ἐμίσησεν, ἐποίησαν ἐν τοῖς θεοῖς αὐτῶν, ὅτι τοὺς υἱοὺς αὐτῶν, καὶ τὰς θυγατέρας αὐτῶν κατακαίουσιν ἐν πυρὶ τοῖς θεοῖς αὐτῶν. πᾶν ῥῆμα ὃ ἐγὼ ἐντέλλομαι ὑμῖν σήμερον, τοῦτο φυλάξῃ ποιεῖν. οὐ προσθήσεις ἐπ᾽ αὐτὸ, οὐδὲ ἀφελεῖς ἀπ᾽ αὐτοῦ.

α Εν μιᾷ τῶν πόλεων ὑμῶν ἐπονομάσαι τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐκεῖ] In alijs libris est, ἐν μιᾷ τῶν φυλῶν. β [Καὶ τὰς ἀπαρχὰς τῶν χειρῶν ὑμῶν] In nonnullis libris sequitur, καὶ τὰ δόματα ὑμῶν. Schol. οἱ λοιποὶ τὰ ἑκούσια ἡρμήνευσαν. γ [Καὶ ὁ λευίτης ὁ ἐπὶ τῶν πυλῶν] Aliqui alij libri habent, πόλεων. δ [Εν μιᾷ τῶν φυλῶν σου] AA.LL. ἐν μιᾷ τῶν πόλεών σου. ε [Η παιδίσκη σου καὶ ὁ προσήλυτος] AA.LL. habent, ἡ παιδίσκη σου, καὶ ὁ λευίτης σου, καὶ ὁ προσήλυτος. ζ [Μετὰ τὸ ἐξολοθρευθῆναι αὐτοὺς ἀπὸ προσώπου σου] In alijs libris sequitur, οὐ μὴ ἐκζητήσῃς τοὺς θεοὺς αὐτῶν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΓ΄. 13.

Εὰν δὲ ἀναστῇ ἐν σοὶ προφήτης ἢ ἐνυπνιαζόμενος τὸ ἐνύπνιον, καὶ δῷ σοι σημεῖον ἢ τέρας, καὶ ἔλθῃ τὸ σημεῖον ἢ τὸ τέρας ὃ ἐλάλησε πρὸς σὲ, λέγων, πορευθῶμεν καὶ λατρεύσωμεν θεοῖς ἑτέροις οὓς οὐκ οἴδατε, οὐκ ἀκούσεσθε τῶν λόγων τοῦ προφήτου ἐκείνου ἢ τοῦ ἐνυπνιαζομένου τὸ ἐνύπνιον ἐκεῖνο, ὅτι πειράζει κύριος ὁ θεός σου ὑμᾶς εἰδέναι, εἰ ἀγαπᾶτε τὸν θεὸν ὑμῶν ἐξ ὅλης τῆς καρδίας ὑμῶν, καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς ὑμῶν. ὀπίσω κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν πορεύσεσθε, α καὶ τοῦτον φοβηθήσεσθε, καὶ τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκούσεσθε, β καὶ αὐτῷ προστεθήσεσθε. καὶ ὁ προφήτης ἐκεῖνος ἢ ὁ τὸ ἐνύπνιον ἐνυπνιαζόμενος ἐκεῖνος, ἀποθανεῖται. ἐλάλησε γὰρ πλανῆσαί σε ἀπὸ κυρίου τοῦ θεοῦ σου τοῦ ἐξαγαγόντος σε ἐκ γῆς αἰγύπτου τοῦ λυτρωσαμένου σε ἐκ τῆς δουλείας, ἐξῶσαί σε ἀπὸ τῆς ὁδοῦ ἧς ἐνετείλατό σοι κύριος ὁ θεός σου πορεύεσθαι ἐν αὐτῇ, καὶ ἀφανιεῖς τὸ πονηρὸν ἐξ ὑμῶν αὐτῶν. ἐὰν δὲ παρακαλέσῃ σε ὁ ἀδελφός σου ἐκ πατρός σου ἢ ἐκ μητρός σου, ἢ ὁ υἱός σου, ἢ ἡ θυγάτηρ, ἢ ἡ γυνή σου ἡ ἐν κόλπῳ σου, ἢ φίλος ἴσος τῇ ψυχῇ σου λάθρα, λέγων, βαδίσωμεν καὶ λατρεύσωμεν θεοῖς ἑτέροις, οὓς οὐκ ᾔδεις σὺ καὶ οἱ πατέρες σου, ἀπὸ τῶν θεῶν τῶν ἐθνῶν τῶν περὶ κύκλῳ ὑμῶν, τῶν ἐγγιζόντων σοι ἢ τῶν μακρὰν ἀπὸ σοῦ, ἀπ᾽ ἄκρου τῆς γῆς ἕως ἄκρου τῆς γῆς, οὐ συνθελήσεις αὐτῷ, καὶ οὐκ εἰσακούσῃ αὐτοῦ, καὶ οὐ φείσεται ὁ ὀφθαλμός σου ἐπ᾽ αὐτῷ, οὐκ ἐπιποθήσεις ἐπ᾽ αὐτῷ, οὐδ᾽ οὐ μὴ σκεπάσῃς αὐτόν. ἀναγγέλλων ἀναγγελεῖς περὶ αὐτοῦ, καὶ αἱ χεῖρές σου ἔσονται ἐπ᾽ αὐτὸν ἐν πρώτοις ἀποκτεῖναι αὐτὸν, καὶ αἱ χεῖρες παντὸς τοῦ λαοῦ ἐπ᾽ ἐσχάτῳ. καὶ λιθοβολήσουσιν αὐτὸν ἐν λίθοις, καὶ ἀποθανεῖται, ὅτι ἐζήτησεν ἀποστῆσαί σε ἀπὸ κυρίου τοῦ θεοῦ σου τοῦ ἐξαγαγόντος σε ἐκ γῆς αἰγύπτου, ἐξ οἴκου δουλείας. καὶ πᾶς ἰσραὴλ ἀκούσας φοβηθήσεται, καὶ οὐ προσθήσει ποιῆσαι ἔτι κατὰ τὸ ῥῆμα τὸ πονηρὸν τοῦτο ἐν ὑμῖν. ἐὰν δὲ ἀκούσῃς ἐν μιᾷ τῶν πόλεών σου, ὧν κύριος ὁ θεός σου δίδωσί σοι κατοικεῖν σε ἐκεῖ, λεγόντων, ἐξήλθοσαν ἄνδρες παράνομοι ἐξ ὑμῶν, καὶ ἀπέστησαν πάντας γ τοὺς κατοικοῦντας τὴν γῆν αὐτῶν, λέγοντες, πορευθῶμεν καὶ λατρεύσωμεν θεοῖς ἑτέροις, οὓς οὐκ ᾔδειτε, καὶ ἐτάσεις δ καὶ ἐρωτήσεις, καὶ ἐρευνήσεις σφόδρα, καὶ ἰδοὺ ἀληθὴς σαφῶς ὁ λόγος, γεγένηται τὸ βδέλυγμα τοῦτο ἐν ὑμῖν, ἀναιρῶν ἀνελεῖς πάντας ε τοὺς κατοικοῦντας ἐν τῇ γῇ ἐκείνῃ ἐν φόνῳ μαχαίρας, ἀναθέματι ἀναθεματιεῖτε αὐτὴν, καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτῇ. καὶ πάντα τὰ σκῦλα αὐτῆς συνάξεις εἰς τὰς διόδους αὐτῆς, καὶ ἐμπρήσεις τὴν πόλιν ἐν πυρὶ, καὶ πάντα τὰ σκῦλα αὐτῆς πανδημεὶ ἐναντίον κυρίου τοῦ θεοῦ σου. καὶ ἔσται ἀοίκητος εἰς τὸν αἰῶνα, οὐκ ἀνοικοδομηθήσεται ἔτι. καὶ οὐ προσκολληθήσεται οὐδὲν ἀπὸ τοῦ ἀναθέματος ἐν τῇ χειρί σου, ἵνα ἀποστραφῇ κύριος ἀπὸ θυμοῦ τῆς ὀργῆς αὐτοῦ, καὶ δώσῃ σοι ἔλεος, καὶ ἐλεήσῃ σε, καὶ πληθύνῃ σε, ὃν τρόπον ὤμοσε τοῖς πατράσι σου. ἐὰν ἀκούσῃς τῆς φωνῆς κυρίου τοῦ θεοῦ σου, φυλάσσειν τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ, ὅσας ἐγὼ ἐντέλλομαί σοι σήμερον, ποιεῖν τὸ καλὸν καὶ τὸ ἀρεστὸν ἐναντίον κυρίου τοῦ θεοῦ σου.

α Καὶ τοῦτον φοβηθήσεσθε] In alijs libris sequitur, καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ φυλάξεσθε. β [Καὶ αὐτῷ προστεθήσεσθε]. In alijs libris est, καὶ αὐτῷ δουλεύσετε, καὶ πρὸς αὐτὴν προστεθήσεσθε. γ [Τοὺς κατοικοῦντας τὴν γῆν] AA.LL. habēt, κατοικοῦντας τὴν πόλιν. δ [Καὶ ἐρωτήσεις] Aliqui alij libri habent, καὶ ἐτάσεις, καὶ ἐρωτήσεις, καὶ ἐξερευνήσεις σφόδρα, καὶ ἰδοὺ ἀληθὴς σαφῶς ὁ λόγος γένηται, τὸ βδέλυγμα, &c. ε [Τοὺς κατοικοῦντας ἐν τῇ γῇ ἐκείνῃ] AA.LL. ἐν τῇ πόλει ἐκείνῃ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ. ΙΔ΄. 14.

Υἱοί ἐστε κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν, α οὐκ ἐπιθήσετε φαλάκρωμα ἀναμέσον τῶν ὀφθαλμῶν ὑμῶν ἐπὶ νεκρῷ. ὅτι λαὸς ἅγιος εἶ κυρίῳ τῷ θεῷ σου, καί σε ἐξελέξατο κύριος ὁ θεός σου γενέσθαι σε λαὸν αὐτῷ περιούσιον ἀπὸ πάντων τῶν ἐθνῶν τῶν ἐπὶ προσώπου τῆς γῆς. οὐ φάγεσθε πᾶν βδέλυγμα. ταῦτα κτήνη ἃ φάγεσθε, μόσχον ἐκ βοῶν, καὶ ἀμνὸν ἐκ προβάτων, καὶ χίμαρον ἐξ αἰγῶν. β ἔλαφον, καὶ δορκάδα, καὶ πύγαργον, ὄρυγα, καὶ καμηλοπάρδαλιν. πᾶν κτῆνος διχηλοῦν ὁπλὴν, καὶ ὀνυχιστῆρας ὀνυχίζον δύο χηλῶν, καὶ ἀνάγον μηρυκισμὸν ἐν τοῖς κτήνεσι, ταῦτα φάγεσθε. καὶ ταῦτα οὐ φάγεσθε ἀπὸ τῶν ἀναγόντων μηρυκισμὸν, καὶ ἀπὸ τῶν διχηλούντων τὰς ὁπλὰς, καὶ ὀνυχιζόντων ὀνυχιστῆρας, τὸν κάμηλον, καὶ δασύποδα, καὶ χοιρογρύλλιον. ὅτι ἀνάγουσι μηρυκισμὸν, καὶ ὁπλὴν οὐ διχηλοῦσιν, ἀκάθαρτα ταῦτα ὑμῖν ἐστι. καὶ τὸν ὗν, ὅτι διχηλεῖ ὁπλὴν τοῦτο, καὶ ὀνυχίζει ὀνυχιστῆρας ὁπλῆς, καὶ τοῦτο μηρυκισμὸν οὐ μαρυκᾶται, ἀκάθαρτον τοῦτο ὑμῖν. ἀπὸ τῶν κρεῶν αὐτῶν οὐ φάγεσθε, τῶν θνησιμαίων αὐτῶν οὐχ ἅψεσθε. καὶ ταῦτα φάγεσθε ἀπὸ πάντων τῶν ἐν τῷ ὕδατι, πάντα ὅσα ἐστὶν ἐν αὐτοῖς πτερύγια καὶ λεπίδες, φάγεσθε. καὶ πάντα ὅσα οὐκ ἔστιν αὐτοῖς πτερύγια καὶ λεπίδες, οὐ φάγεσθε. ἀκάθαρτα ὑμῖν ἐστιν. πᾶν ὄρνεον καθαρὸν φάγεσθε. καὶ ταῦτα οὐ φάγεσθε ἀπ᾽ αὐτῶν, τὸν ἀετὸν, καὶ τὸν γρύπα, καὶ τὸν ἁλιαίετον. καὶ τὸν γύπα, καὶ τὸν ἴκτινον, καὶ τὰ ὅμοια αὐτῷ. καὶ στρουθὸν, καὶ γλαῦκα, καὶ λάρον, καὶ ἐρωδιὸν, καὶ κύκνον, καὶ ἶβιν, καὶ καταράκτην, καὶ ἱέρακα καὶ τὰ ὅμοια αὐτῷ. καὶ ἔποπα, καὶ νυκτικόρακα, καὶ πελεκᾶνα, καὶ χαραδριὸν, καὶ τὰ ὅμοια αὐτῷ. καὶ πορφυρίωνα, καὶ νυκτερίδα. πάντα τὰ ἑρπετὰ τῶν πετεινῶν, ἀκάθαρτά ἐστιν ὑμῖν.

οὐ φάγεσθε ἀπ' αὐτῶν. πᾶν πετεινὸν καθαρὸν φάγεσθε, πᾶν θνησιμαῖον οὐ φάγεσθε. τῷ παροίκῳ τῷ ἐν ταῖς πόλεσί σου δοθήσεται καὶ φάγεται, ἢ ἀποδώσῃ τῷ ἀλλοτρίῳ, ὅτι λαὸς ἅγιος εἶ κυρίῳ τῷ θεῷ σου. οὐχ ἑψήσεις ἄρνα ἐν γάλακτι μητρὸς αὐτοῦ. δεκάτην ἀποδεκατώσεις παντὸς γεννήματος τοῦ σπέρματός σου, τὸ γέννημα τοῦ ἀγροῦ σου ἐνιαυτὸν κατ' ἐνιαυτόν. καὶ φαγῇ αὐτὸ ἐν τῷ τόπῳ ᾧ ἐὰν ἐκλέξηται κύριος ὁ θεός σου, ἐπικληθῆναι τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐκεῖ. οἴσετε τὰ ἐπιδέκατα τοῦ σίτου σου, καὶ τοῦ οἴνου σου, καὶ τοῦ ἐλαίου σου, τὰ πρωτότοκα τῶν βοῶν σου, καὶ τῶν προβάτων σου, ἵνα μάθῃς φοβεῖσθαι κύριον τὸν θεόν σου πάσας τὰς ἡμέρας. ἐὰν δὲ μακρὰν γένηται ἡ ὁδὸς ἀπὸ σοῦ, καὶ μὴ δύνῃ ἀναφέρειν αὐτά, ὅτι μακρὰν ἀπὸ σοῦ ὁ τόπος ὃν ἂν ἐκλέξηται κύριος ὁ θεός σου, ἐπικληθῆναι τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐκεῖ, ὅτι εὐλογήσει σε κύριος ὁ θεός σου, καὶ ἀποδώσῃ αὐτὰ ἀργυρίου, καὶ λήψῃ τὸ ἀργύριον ἐν ταῖς χερσί σου, καὶ πορεύσῃ εἰς τὸν τόπον ὃν ἂν ἐκλέξηται κύριος ὁ θεός σου αὐτόν. καὶ δώσεις ἀργύριον ἐπὶ παντὸς οὗ ἂν ἐπιθυμῇ ἡ ψυχή σου, ἐπὶ βουσὶν ἢ ἐπὶ προβάτοις, ἢ ἐπ' οἴνῳ ἢ ἐπὶ σίκερα, ἢ ἐπὶ παντὸς οὗ ἂν ἐπιθυμῇ ἡ ψυχή σου, καὶ φαγῇ ἐκεῖ ἐναντίον κυρίου τοῦ θεοῦ σου, καὶ εὐφρανθήσῃ σὺ καὶ ὁ οἶκός σου, καὶ ὁ λευίτης ὁ ἐν ταῖς πόλεσί σου, ὅτι οὐκ ἔστιν αὐτῷ μερὶς οὐδὲ κλῆρος μετὰ σοῦ. μετὰ τρία ἔτη ἐξοίσεις πᾶν τὸ ἐπιδέκατον τῶν γεννημάτων σου, ἐν τῷ ἐνιαυτῷ ἐκείνῳ θήσεις αὐτὸ ἐν ταῖς πόλεσί σου, καὶ ἐλεύσεται ὁ λευίτης, ὅτι οὐκ ἔστιν αὐτῷ μερὶς οὐδὲ κλῆρος μετὰ σοῦ, καὶ ὁ προσήλυτος καὶ ὁ ὀρφανὸς καὶ ἡ χήρα ἡ ἐν ταῖς πόλεσί σου, καὶ φάγονται καὶ ἐμπλησθήσονται, ἵνα εὐλογήσῃ σε κύριος ὁ θεός σου ἐν πᾶσι τοῖς ἔργοις οἷς ἐὰν ποιῇς.

α Τοῦ θεοῦ ὑμῶν] In alijs libris ſequitur, οὐ φοιβήσετε, quod eſt in margine L.V. & Cyrillus ſic explicat, τὸ φοιβᾶσθαι κατὰ τὴν συνήθειαν τὴν ἑλληνικὴν καθαίρειν ἐστί, καὶ καθαίρεσθαι ἐπὶ νεκρῷ. οὐ γὰρ προσήκει μολυσμὸν ἡγεῖσθαι ψυχῆς τὸν σωματικὸν θάνατον. Theodoretus in hunc locum. διὰ μὲν τοῦ φοιβήσετε, τὰς μαντείας ἐξέβαλε. φοῖβον τὸν ψευδόμαντιν ἐκάλουν τὸν πύθιον. β [Ἔλαφον καὶ δορκάδα] In aliis codicibus ſequitur, καὶ βούβαλον, καὶ τραγέλαφον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΕ'.

Δι' ἑπτὰ ἐτῶν ποιήσεις ἄφεσιν, καὶ οὕτω τὸ πρόσταγμα τῆς ἀφέσεως. ἀφήσεις πᾶν χρέος ἴδιον, ὃ ὀφείλει σοι ὁ πλησίον, καὶ τὸν ἀδελφόν σου οὐκ ἀπαιτήσεις. [α] ἐπικέκληται γὰρ ἄφεσις κυρίῳ τῷ θεῷ σου. τὸν ἀλλότριον ἀπαιτήσεις ὅσα ἐὰν ᾖ σοι παρ' αὐτῷ, τῷ δὲ ἀδελφῷ σου ἄφεσιν ποιήσεις τοῦ χρέους σου. [β] ὅτι οὐκ ἔσται ἐν σοὶ ἐνδεής, ὅτι εὐλογῶν εὐλογήσει σε κύριος ὁ θεός σου ἐν τῇ γῇ, ᾗ κύριος ὁ θεός σου δίδωσί σοι ἐν κλήρῳ κατακληρονομεῖν σε αὐτήν. ἐὰν δὲ ἀκοῇ εἰσακούσητε τῆς φωνῆς κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν φυλάσσειν καὶ ποιεῖν πάσας τὰς ἐντολὰς ταύτας ὅσας ἐγὼ ἐντέλλομαί σοι σήμερον, ὅτι κύριος ὁ θεός σου εὐλόγησέ σε ὃν τρόπον ἐλάλησέ σοι, καὶ δανειεῖς ἔθνεσι πολλοῖς σὺ δὲ οὐ δανειῇ, καὶ ἄρξεις ἐθνῶν πολλῶν σοῦ δὲ οὐκ ἄρξουσιν. ἐὰν δὲ γένηται ἐν σοὶ ἐνδεὴς ἐκ τῶν ἀδελφῶν σου ἐν μιᾷ τῶν πόλεών σου ἐν τῇ γῇ, ᾗ κύριος ὁ θεός σου δίδωσί σοι, [γ] οὐκ ἀποστέρξεις τὴν καρδίαν σου, οὐδ' οὐ μὴ συσφίγξεις τὴν χεῖρά σου ἀπὸ τοῦ ἀδελφοῦ σου τοῦ ἐπιδεομένου. ἀνοίγων ἀνοίξεις τὰς χεῖράς σου αὐτῷ, καὶ δάνειον δανειεῖς αὐτῷ ὅσον ἐπιδέεται, καθότι ἐνδεεῖται. πρόσεχε σεαυτῷ μὴ γένηται ῥῆμα κρυπτὸν ἐν τῇ καρδίᾳ σου ἀνόμημα, λέγων. ἐγγίζει τὸ ἔτος τὸ ἕβδομον, ἔτος τῆς ἀφέσεως, καὶ πονηρεύσηται ὁ ὀφθαλμός σου τῷ ἀδελφῷ σου τῷ ἐπιδεομένῳ, καὶ οὐ δώσεις αὐτῷ, καὶ καταβοήσεται κατὰ σοῦ πρὸς κύριον, καὶ ἔσται ἐν σοὶ ἁμαρτία μεγάλη. διδοὺς δώσεις αὐτῷ, καὶ δάνειον δανειεῖς αὐτῷ ὅσον ἐπιδέεται, καθότι ἐνδεεῖται. καὶ οὐ λυπηθήσῃ τῇ καρδίᾳ σου διδόντος σου αὐτῷ, ὅτι διὰ τὸ ῥῆμα τοῦτο εὐλογήσει σε κύριος ὁ θεός σου ἐν πᾶσι τοῖς ἔργοις, καὶ ἐν πᾶσιν οὗ ἂν ἐπιβάλῃς τὴν χεῖρά σου. οὐ γὰρ μὴ ἐκλίπῃ ἐνδεὴς ἀπὸ τῆς γῆς σου. διὰ τοῦτο ἐγώ σοι ἐντέλλομαι ποιεῖν τὸ ῥῆμα τοῦτο, λέγων. ἀνοίγων ἀνοίξεις τὰς χεῖράς σου τῷ ἀδελφῷ σου τῷ πένητι καὶ τῷ ἐπιδεομένῳ τῷ ἐπὶ τῆς γῆς σου. ἐὰν δὲ πραθῇ σοι ὁ ἀδελφός σου ὁ ἑβραῖος ἢ ἑβραία, δουλεύσει σοι ἓξ ἔτη, καὶ τῷ ἑβδόμῳ ἐξαποστελεῖς αὐτὸν ἐλεύθερον ἀπὸ σοῦ. ὅταν δὲ ἐξαποστέλλῃς αὐτὸν ἐλεύθερον ἀπὸ σοῦ, οὐκ ἐξαποστελεῖς αὐτὸν κενόν. ἐφόδιον ἐφοδιάσεις αὐτὸν ἀπὸ τῶν προβάτων σου, καὶ ἀπὸ τοῦ σίτου σου, καὶ ἀπὸ τοῦ οἴνου σου. καθὰ εὐλόγησέ σε κύριος ὁ θεός σου, δώσεις αὐτῷ. καὶ μνησθήσῃ ὅτι οἰκέτης ἦσθα ἐν γῇ αἰγύπτου, καὶ ἐλυτρώσατό σε κύριος ὁ θεός σου ἐκεῖθεν. διὰ τοῦτο ἐγώ σοι ἐντέλλομαι ποιεῖν τὸ ῥῆμα τοῦτο. ἐὰν δὲ λέγῃ πρὸς σέ, οὐκ ἐξελεύσομαι ἀπὸ σοῦ, ὅτι ἠγάπηκέ σε καὶ τὴν οἰκίαν σου, ὅτι εὖ ἐστιν αὐτῷ παρὰ σοί. καὶ λήψῃ τὸ ὀπήτιον, καὶ τρυπήσεις τὸ ὠτίον αὐτοῦ πρὸς τὴν θύραν, καὶ ἔσται σοι οἰκέτης εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ τὴν παιδίσκην σου ὡσαύτως ποιήσεις. οὐ σκληρὸν ἔσται ἐναντίον σου ἐξαποστελλομένων αὐτῶν ἐλευθέρων ἀπὸ σοῦ, ὅτι ἐπέτειον μισθὸν τοῦ μισθωτοῦ ἐδούλευσέ σοι ἓξ ἔτη, καὶ εὐλογήσει σε κύριος ὁ θεός σου ἐν πᾶσιν οἷς ἐὰν ποιῇς. πᾶν πρωτότοκον ὃ ἐὰν τεχθῇ ἐν ταῖς βουσί σου, καὶ ἐν τοῖς προβάτοις σου, τὰ ἀρσενικὰ ἁγιάσεις κυρίῳ τῷ θεῷ σου. οὐκ ἐργᾷ ἐν τῷ πρωτοτόκῳ μόσχῳ σου, καὶ οὐ μὴ κείρῃς τὰ πρωτότοκα τῶν προβάτων σου. ἔναντι κυρίου φαγῇ αὐτὸ ἐνιαυτὸν ἐξ ἐνιαυτοῦ ἐν τῷ τόπῳ ᾧ ἐὰν ἐκλέξηται κύριος ὁ θεός σου, σὺ καὶ ὁ οἶκός σου. ἐὰν δὲ ᾖ ἐν αὐτῷ μῶμος, χωλὸν ἢ τυφλόν, [δ] μῶμον πονηρόν, οὐ θύσεις αὐτὸ κυρίῳ τῷ θεῷ σου. ἐν ταῖς πόλεσί σου φαγῇ αὐτό. ὁ ἀκάθαρτος ἐν σοί, καὶ ὁ καθαρὸς ὡσαύτως ἔδεται ὡς δορκάδα ἢ ἔλαφον. πλὴν αἷμα οὐ φάγεσθε, ἐπὶ τὴν γῆν ἐκχεεῖς αὐτὸ ὡς ὕδωρ.

ᵃ Ἐπικέκληται γὰρ ἄφεσις] Ita L. V. At Cyrillus lib. 7. περὶ τῆς ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ προσκυνήσεως legit, ὅτι ἐπικέκληται ἄφεσις, & ita vertit Tertullianus lib. 4. contra Marcionem. Quoniam remiſſio Domini Dei tui inuocata eſt. In alijs libris eſt, ὅτι ἐπικέκληται ἄφεσιν. ᵝ [Ὅτι οὐκ ἔσται ἐν σοὶ ἐνδεὴς, ὅτι εὐλογῶν, &c.] Ita L.V. & Cyrillus li. 7. περὶ τῆς &c. Ita & Tertullianus lib. 4. contra Marcionem. Non erit in te indigens, vti benedicens benedicat te Dominus Deus tuus. AA. LL. habent, ὅτι οὐκ ἔστιν ἐν σοὶ ἐνδεὴς, διὰ τὸ ῥῆμα τοῦτο, εὐλογῶν, &c. ᵞ [Οὐκ ἀποστέρξεις τὴν καρδίαν σου] AA. LL. habent, οὐκ ἀποστρέψεις, quod ſequitur S. Auguſtinus in Locut. ᵟ [Μῶμον πονηρόν] In alijs libris eſt, ἢ πᾶς μῶμος πονηρός. S. Auguſt. in Locut. vel omne vitium malum.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ιϛ'.

Φύλαξαι τὸν μῆνα τῶν νέων, καὶ ποιήσεις τὸ πάσχα κυρίῳ τῷ θεῷ σου, ὅτι ἐν τῷ μηνὶ τῶν νέων ἐξῆλθες ἐξ Αἰγύπτου νυκτός. καὶ θύσεις τὸ πάσχα κυρίῳ τῷ θεῷ σου πρόβατα καὶ βόας ἐν τῷ τόπῳ ᾧ ἐὰν ἐκλέξηται κύριος ὁ θεός σου αὐτὸν, ἐπικληθῆναι τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐκεῖ. οὐ φαγῇ ἐπ' αὐτοῦ ζύμην. ἑπτὰ ἡμέρας φαγῇ ἐπ' αὐτοῦ ἄζυμα, ἄρτον κακώσεως, ὅτι ἐν σπουδῇ ἐξήλθετε ἐξ Αἰγύπτου, ἵνα μνησθῆτε τὴν ἡμέραν τῆς ἐξοδίας ὑμῶν ἐκ γῆς Αἰγύπτου πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς ὑμῶν. οὐκ ὀφθήσεταί σοι ζύμη ἐν πᾶσι τοῖς ὁρίοις σου ἑπτὰ ἡμέρας, καὶ οὐ κοιμηθήσεται ἀπὸ τῶν κρεῶν ὧν ἐὰν θύσῃς τὸ ἑσπέρας τῇ ἡμέρᾳ τῇ πρώτῃ εἰς τὸ πρωΐ. οὐ δυνήσῃ θῦσαι τὸ πάσχα ἐν οὐδεμιᾷ τῶν πόλεών σου ὧν κύριος ὁ θεός σου δίδωσί σοι. ἀλλ' ἢ εἰς τὸν τόπον ὃν ἂν ἐκλέξηται κύριος ὁ θεός σου, ἐπικληθῆναι τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐκεῖ θύσεις τὸ πάσχα ἑσπέρας πρὸς δυσμὰς ἡλίου ἐν τῷ καιρῷ ᾧ ἐξῆλθες ἐξ Αἰγύπτου. καὶ ἑψήσεις καὶ ὀπτήσεις καὶ φαγῇ ἐν τῷ τόπῳ, οὗ ἐὰν ἐκλέξηται κύριος ὁ θεός σου αὐτόν. καὶ ἀποστραφήσῃ τὸ πρωῒ, καὶ ἀπελεύσῃ εἰς τοὺς οἴκους σου. ἓξ ἡμέρας φαγῇ ἄζυμα, καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ ἐξόδιον ἑορτὴ κυρίῳ τῷ θεῷ σου. οὐ ποιήσεις ἐν αὐτῇ πᾶν ἔργον, πλὴν ὅσα ποιηθήσεται ψυχῇ. ἑπτὰ ἑβδομάδας ἐξαριθμήσεις σεαυτῷ, ἀρξαμένου σου δρέπανον ἐπ' ἀμητὸν ἄρξῃ ἐξαριθμῆσαι ἑπτὰ ἑβδομάδας. καὶ ποιήσεις ἑορτὴν ἑβδομάδων κυρίῳ τῷ θεῷ σου, καθὼς ἡ χείρ σου ἰσχύει, ᵃ ὅσα ἂν δῷ κύριος ὁ θεός σου. καὶ εὐφρανθήσῃ ἐναντίον κυρίου τοῦ θεοῦ σου σὺ καὶ ὁ υἱός σου, καὶ ἡ θυγάτηρ σου, ὁ παῖς σου, καὶ ἡ παιδίσκη σου, καὶ ὁ λευίτης, καὶ ὁ προσήλυτος, καὶ ὁ ὀρφανὸς, καὶ ἡ χήρα ἡ οὖσα ἐν ὑμῖν, ἐν τῷ τόπῳ ᾧ ἐὰν ἐκλέξηται κύριος ὁ θεός σου αὐτὸν, ἐπικληθῆναι τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐκεῖ. καὶ μνησθήσῃ ὅτι οἰκέτης ἐγένου ἐν γῇ Αἰγύπτῳ, καὶ φυλάξῃ καὶ ποιήσεις τὰς ἐντολὰς ταύτας. ἑορτὴν σκηνῶν ποιήσεις σεαυτῷ ἑπτὰ ἡμέρας ἐν τῷ συναγαγεῖν σε ἐκ τῆς ἅλωνός σου καὶ ἀπὸ τῆς ληνοῦ σου. καὶ εὐφρανθήσῃ ἐν τῇ ἑορτῇ σου σὺ καὶ ὁ υἱός σου, καὶ ἡ θυγάτηρ σου, ὁ παῖς σου, καὶ ἡ παιδίσκη σου, καὶ ὁ λευίτης, καὶ ὁ προσήλυτος, καὶ ὁ ὀρφανὸς, καὶ ἡ χήρα ἡ οὖσα ἐν ταῖς πόλεσί σου. ἑπτὰ ἡμέρας ἑορτάσεις κυρίῳ τῷ θεῷ σου ἐν τῷ τόπῳ ᾧ ἂν ἐκλέξηται κύριος ὁ θεός σου αὐτῷ. ἐὰν δὲ εὐλογήσῃ σε κύριος ὁ θεός σου ἐν πᾶσι γεννήμασί σου, καὶ ἐν παντὶ ἔργῳ τῶν χειρῶν σου, καὶ ἔσῃ εὐφραινόμενος. τρεῖς καιροὺς τοῦ ἐνιαυτοῦ ὀφθήσεται πᾶν ἀρσενικόν σου ἐναντίον κυρίου τοῦ θεοῦ σου ἐν τῷ τόπῳ ᾧ ἐὰν ἐκλέξηται αὐτὸν κύριος, ἐν τῇ ἑορτῇ τῶν ἀζύμων, καὶ ἐν τῇ ἑορτῇ τῶν ἑβδομάδων, καὶ ἐν τῇ ἑορτῇ τῆς σκηνοπηγίας. οὐκ ὀφθήσῃ ἐνώπιον κυρίου τοῦ θεοῦ σου κενός. ἕκαστος κατὰ δύναμιν τῶν χειρῶν ὑμῶν, κατὰ τὴν εὐλογίαν κυρίου τοῦ θεοῦ σου ἣν ἔδωκέ σοι. κριτὰς καὶ γραμματοεισαγωγεῖς ποιήσεις σεαυτῷ ἐν ταῖς πόλεσί σου, αἷς κύριος ὁ θεός σου δίδωσί σοι κατὰ φυλὰς, καὶ κρινοῦσι τὸν λαὸν κρίσιν δικαίαν. οὐκ ἐκκλινοῦσι κρίσιν, οὐδὲ ἐπιγνώσονται πρόσωπον, οὐδὲ λήψονται δῶρον. τὰ γὰρ δῶρα ἀποτυφλοῖ ὀφθαλμοὺς σοφῶν, καὶ ἐξαίρει λόγους δικαίων. δικαίως τὸ δίκαιον διώξῃ, ἵνα ζῆτε, καὶ εἰσελθόντες κληρονομήσητε τὴν γῆν, ἣν κύριος ὁ θεός σου δίδωσί σοι. οὐ φυτεύσεις σεαυτῷ ἄλσος. πᾶν ξύλον παρὰ τὸ θυσιαστήριον τοῦ θεοῦ σου οὐ ποιήσεις σεαυτῷ. οὐ στήσεις σεαυτῷ στήλην, ἃ ἐμίσησε κύριος ὁ θεός σου.

ᵃ Ὅσα ἂν δῷ κύριος ὁ θεός σου] In alijs libris eſt, ὅσα ἂν δῶσι καθότι εὐλόγησέ σε κύριος ὁ θεός σου. S. Auguſtinus in Quæſt. Quæcumq. Dominus tibi dederit, ſecundum quod benedicet te Dominus Deus tuus.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ. ΙΖ'.

Οὐ θύσεις κυρίῳ τῷ θεῷ σου μόσχον ἢ πρόβατον, ἐν ᾧ ἐστιν ἐν αὐτῷ μῶμος, πᾶν ῥῆμα πονηρὸν, ὅτι βδέλυγμα κυρίῳ τῷ θεῷ σου ἐστίν. ἐὰν δὲ εὑρεθῇ ἐν μιᾷ τῶν πόλεών σου, ὧν κύριος ὁ θεός σου δίδωσί σοι, ἀνὴρ ἢ γυνὴ ὃς ποιήσει τὸ πονηρὸν ἐναντίον κυρίου τοῦ θεοῦ σου, παρελθεῖν τὴν διαθήκην αὐτοῦ, καὶ ἐλθόντες λατρεύσωσι θεοῖς ἑτέροις, καὶ προσκυνήσωσιν αὐτοῖς, τῷ ἡλίῳ ἢ τῇ σελήνῃ, ἢ παντὶ τῶν ἐκ τοῦ κόσμου τοῦ οὐρανοῦ, ἃ οὐ προσέταξέ σοι, καὶ ἀναγγελῇ σοι καὶ ἐκζητήσῃς σφόδρα, καὶ ἰδοὺ ἀληθῶς γέγονε τὸ ῥῆμα, γεγένηται τὸ βδέλυγμα τοῦτο ἐν Ἰσραὴλ, καὶ ᵃ ἐξάξεις τὸν ἄνθρωπον ἐκεῖνον, ἢ τὴν γυναῖκα ἐκείνην, καὶ λιθοβολήσετε αὐτοὺς ἐν λίθοις, καὶ τελευτήσουσιν. ἐπὶ δυσὶ μάρτυσιν ἢ ἐπὶ τρισὶ μάρτυσιν ἀποθανεῖται ὁ ἀποθνήσκων. οὐκ ἀποθανεῖται ἐφ' ἑνὶ μάρτυρι. καὶ ἡ χεὶρ τῶν μαρτύρων ἔσται ἐπ' αὐτῷ ἐν πρώτοις θανατῶσαι αὐτὸν, καὶ ἡ χεὶρ τοῦ λαοῦ ἐπ' ἐσχάτων. καὶ ἐξαρεῖς τὸν πονηρὸν ἐξ ὑμῶν αὐτῶν. ἐὰν δὲ ἀδυνατήσῃ ἀπὸ σοῦ ῥῆμα ἐν κρίσει ἀνὰ μέσον αἷμα αἵματος, καὶ ἀνὰ μέσον κρίσις κρίσεως, καὶ ἀνὰ μέσον ἁφὴ ἁφῆς, καὶ ἀνὰ μέσον ἀντιλογία ἀντιλογίας ῥήματα κρίσεως ἐν ταῖς πόλεσιν ὑμῶν, καὶ ἀναστὰς ἀναβήσῃ εἰς τὸν τόπον ὃν ἂν ἐκλέξηται κύριος ὁ θεός σου ἐκεῖ, καὶ ἐλεύσῃ πρὸς τοὺς ἱερεῖς τοὺς λευίτας καὶ πρὸς τὸν κριτὴν ὃς ἂν γένηται ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, καὶ ἐκζητήσαντες ἀναγγε-

λοῦσί σοι τὴν κρίσιν, καὶ ποιήσεις κατὰ τὸ πρᾶγμα ὃ ἂν ἀναγγείλωσί σοι ἐκ τοῦ τόπου οὗ ἐὰν ἐκλέξηται κύριος ὁ θεός σου, καὶ φυλάξῃ ποιῆσαι πάντα ὅσα ἂν νομοθετηθῇ σοι. κατὰ τὸν νόμον καὶ κατὰ τὴν κρίσιν ἣν ἂν εἴπωσί σοι, ποιήσεις. οὐκ ἐκκλινεῖς ἀπὸ τοῦ ῥήματος οὗ ἐὰν ἀναγγείλωσί σοι δεξιὰ οὐδὲ ἀριστερά. καὶ ὁ ἄνθρωπος ὃς ἐὰν ποιήσῃ ἐν ὑπερηφανίᾳ ὥστε μὴ ὑπακοῦσαι τοῦ ἱερέως τοῦ παρεστηκότος λειτουργεῖν ἐπὶ τῷ ὀνόματι κυρίου τοῦ θεοῦ σου, ἢ τοῦ κριτοῦ ὃς ἂν ᾖ ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, καὶ ἀποθανεῖται ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος, καὶ ἐξαρεῖς τὸν πονηρὸν ἐξ ἰσραήλ. καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἀκούσας φοβηθήσεται, καὶ οὐκ ἀσεβήσει ἔτι. ἐὰν δὲ εἰσέλθῃς εἰς τὴν γῆν, ἣν κύριος ὁ θεός σου δίδωσί σοι, καὶ κληρονομήσῃς αὐτὴν, καὶ κατοικήσῃς ἐπ᾽ αὐτὴν, καὶ εἴπῃς, καταστήσω ἐπ᾽ ἐμαυτὸν ἄρχοντα, καθὰ καὶ τὰ λοιπὰ ἔθνη τὰ κύκλῳ μου, καθιστῶν καταστήσεις ἐπὶ σεαυτὸν ἄρχοντα, ὃν ἂν ἐκλέξηται κύριος ὁ θεὸς αὐτόν. ἐκ τῶν ἀδελφῶν σου καταστήσεις ἐπὶ σεαυτὸν ἄρχοντα. οὐ δυνήσῃ καταστῆσαι ἐπὶ σεαυτὸν ἄνθρωπον ἀλλότριον, ὅτι οὐκ ἀδελφός σου ἐστί. διότι οὐ πληθυνεῖ ἑαυτῷ ἵππον, οὐδὲ μὴ ἀποστρέψῃ τὸν λαὸν εἰς αἴγυπτον, ὅπως μὴ πληθύνῃ αὐτῷ ἵππον. ὁ δὲ κύριος εἶπεν, οὐ προσθήσεσθε ἀποστρέψαι τῇ ὁδῷ ταύτῃ ἔτι. καὶ οὐ πληθυνεῖ ἑαυτῷ γυναῖκας, ἵνα μὴ μεταστῇ αὐτοῦ ἡ καρδία. καὶ ἀργύριον καὶ χρυσίον οὐ πληθυνεῖ ἑαυτῷ σφόδρα. καὶ ὅταν καθίσῃ ἐπὶ τῆς ἀρχῆς αὐτοῦ, καὶ γράψει αὐτῷ τὸ δευτερονόμιον τοῦτο εἰς βιβλίον παρὰ τῶν ἱερέων τῶν λευιτῶν, καὶ ἔσται μετ᾽ αὐτοῦ, καὶ ἀναγνώσεται ἐν αὐτῷ πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς αὐτοῦ, ἵνα μάθῃ φοβεῖσθαι κύριον τὸν θεόν σου, καὶ φυλάσσεσθαι πάσας τὰς ἐντολὰς ταύτας, καὶ τὰ δικαιώματα ταῦτα ποιεῖν. ἵνα μὴ ὑψωθῇ ἡ καρδία αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ, ἵνα μὴ παραβῇ ἀπὸ τῶν ἐντολῶν δεξιὰ ἢ ἀριστερὰ, ὅπως ἂν μακροχρονίσῃ ἐπὶ τῆς ἀρχῆς αὐτοῦ αὐτὸς καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ ἐν τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ.

a Ἐξάξεις τὸν ἄνθρωπον ἐκεῖνον ἢ τὴν γυναῖκα ἐκείνην] In alijs codicibus ſequitur, οἵτινες ἐποίησαν τὸ πρᾶγμα τὸ πονηρὸν τοῦτο ἐπὶ τὴν πύλην. Sed hæc verba nec Lucifer agnoſcit, nec ſunt in L.V.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΗ΄. 18.

Οὐκ ἔσται τοῖς ἱερεῦσι τοῖς λευίταις ὅλῃ φυλῇ λευὶ μερὶς οὐδὲ κλῆρος μετὰ ἰσραήλ. καρπώματα κυρίου ὁ κλῆρος αὐτῶν, φάγονται αὐτά. κλῆρος δὲ οὐκ ἔσται αὐτοῖς ἐν τοῖς ἀδελφοῖς αὐτῶν. κύριος αὐτὸς κλῆρος αὐτοῦ, καθότι εἶπεν αὐτῷ. καὶ αὕτη ἡ κρίσις τῶν ἱερέων τὰ παρὰ τοῦ λαοῦ παρὰ τῶν θυόντων τὰ θύματα, ἐάν τε μόσχον, ἐάν τε πρόβατον. καὶ δώσεις τὸν βραχίονα τῷ ἱερεῖ καὶ τὰ σιαγόνια καὶ τὸ ἔνυστρον. καὶ τὰς ἀπαρχὰς τοῦ σίτου σου, καὶ τοῦ οἴνου σου, καὶ τοῦ ἐλαίου σου. καὶ τὴν ἀπαρχὴν τῶν κουρῶν τῶν προβάτων σου δώσεις αὐτῷ. ὅτι αὐτὸν ἐξελέξατο κύριος ἐκ πασῶν τῶν φυλῶν σου, παρεστάναι ἔναντι κυρίου τοῦ θεοῦ, λειτουργεῖν καὶ εὐλογεῖν ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ, αὐτὸς καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ ἐν τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ. ἐὰν δὲ παραγένηται ὁ λευίτης ἐκ μιᾶς τῶν πόλεων ἐκ πάντων τῶν υἱῶν ἰσραὴλ, οὗ αὐτὸς παροικεῖ, καθότι ἐπιθυμεῖ ἡ ψυχὴ αὐτοῦ, εἰς τὸν τόπον ὃν ἂν ἐκλέξηται, λειτουργήσει τῷ ὀνόματι κυρίου τοῦ θεοῦ αὐτοῦ, ὥσπερ πάντες οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ οἱ λευῖται οἱ παρεστηκότες ἐκεῖ ἐναντίον κυρίου τοῦ θεοῦ σου. μερίδα μεμερισμένην φάγεται, πλὴν τῆς πράσεως τῆς κατὰ πατριάν. ἐὰν δὲ εἰσέλθῃς εἰς τὴν γῆν ἣν κύριος ὁ θεός σου δίδωσί σοι, οὐ μαθήσῃ ποιεῖν κατὰ τὰ βδελύγματα τῶν ἐθνῶν ἐκείνων. οὐχ εὑρεθήσεται ἐν σοὶ περικαθαίρων τὸν υἱὸν αὐτοῦ καὶ τὴν θυγατέρα αὐτοῦ ἐν πυρὶ, μαντευόμενος μαντείαν, κληδονιζόμενος, καὶ οἰωνιζόμενος, φαρμακὸς ἐπαείδων ἐπαοιδὴν, ἐγγαστρίμυθος, καὶ τερατοσκόπος, ἐπερωτῶν τοὺς νεκρούς. ἔστι γὰρ βδέλυγμα κυρίῳ τῷ θεῷ σου πᾶς ποιῶν ταῦτα. ἕνεκεν γὰρ τῶν βδελυγμάτων τούτων κύριος ἐξολοθρεύσει αὐτοὺς ἀπὸ προσώπου σου. τέλειος ἔσῃ ἐναντίον κυρίου τοῦ θεοῦ σου. τὰ γὰρ ἔθνη ταῦτα, οὓς σὺ κατακληρονομεῖς αὐτοὺς, οὗτοι κληδόνων καὶ μαντειῶν ἀκούσονται. καί σοι οὐχ οὕτως ἔδωκε κύριος ὁ θεός σου. προφήτην ἐκ τῶν ἀδελφῶν σου, ὡς ἐμὲ, ἀναστήσει σοι κύριος ὁ θεός σου. αὐτοῦ ἀκούσεσθε. κατὰ πάντα ὅσα ᾐτήσω παρὰ κυρίου τοῦ θεοῦ σου ἐν χωρὴβ τῇ ἡμέρᾳ τῆς ἐκκλησίας, λέγοντες, οὐ προσθήσομεν ἀκοῦσαι τὴν φωνὴν κυρίου τοῦ θεοῦ σου, καὶ τὸ πῦρ τοῦτο τὸ μέγα οὐκ ὀψόμεθα ἔτι, οὐδὲ μὴ ἀποθάνωμεν. καὶ εἶπε κύριος πρός με. ὀρθῶς πάντα ὅσα ἐλάλησαν πρὸς σέ. προφήτην ἀναστήσω αὐτοῖς ἐκ τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν, ὥσπερ σέ. καὶ δώσω τὰ ῥήματα ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ, καὶ λαλήσει αὐτοῖς καθότι ἂν ἐντείλωμαι αὐτῷ. καὶ ὁ ἄνθρωπος ὃς ἐὰν μὴ ἀκούσῃ ὅσα ἂν λαλήσῃ ὁ προφήτης ἐκεῖνος ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, ἐγὼ ἐκδικήσω ἐξ αὐτοῦ. πλὴν ὁ προφήτης ὃς ἂν ἀσεβήσῃ λαλῆσαι ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου ῥῆμα ὃ οὐ προσέταξα λαλῆσαι, καὶ ὃς ἂν λαλήσῃ ἐν ὀνόματι θεῶν ἑτέρων, ἀποθανεῖται ὁ προφήτης ἐκεῖνος. ἐὰν δὲ εἴπῃς ἐν τῇ καρδίᾳ σου, πῶς γνωσόμεθα τὸ ῥῆμα ὃ οὐκ ἐλάλησε κύριος; ὅσα ἐὰν λαλήσῃ ὁ προφήτης ἐκεῖνος τῷ ὀνόματι κυρίου, καὶ μὴ γένηται, καὶ μὴ συμβῇ, τοῦτο τὸ ῥῆμα ὃ οὐκ ἐλάλησε κύριος. ἐν ἀσεβείᾳ ἐλάλησεν ὁ προφήτης ἐκεῖνος. οὐκ ἀφέξεσθε αὐτοῦ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΘ΄. 19.

Ἐὰν δὲ ἀφανίσῃ κύριος ὁ θεός σου τὰ ἔθνη, ἃ ὁ θεὸς δίδωσί σοι τὴν γῆν, καὶ κατακληρονομήσητε αὐτοὺς, καὶ κατοικήσητε ἐν ταῖς πόλεσιν αὐτῶν, καὶ ἐν τοῖς οἴκοις αὐτῶν, τρεῖς πόλεις διαστελεῖς σεαυτῷ ἐν μέσῳ τῆς γῆς σου, ἧς κύριος ὁ θεός σου δίδωσί σοι. στόχασαί σοι τὴν ὁδὸν, καὶ τριμεριεῖς τὰ ὅρια τῆς γῆς σου, ἣν καταμερίζει σοι κύριος ὁ θεός σου, καὶ ἔσται ἐκεῖ καταφυγὴ παντὶ φονευτῇ. τοῦτο δὲ ἔσται τὸ πρό-

στάγ-

σταγμα τοῦ φονευτοῦ, ὃς ἂν φύγῃ ἐκεῖ, καὶ ζήσεται, ὃς ἂν πατάξῃ τὸν πλησίον αὐτοῦ οὐκ εἰδὼς, καὶ οὗτος οὐ μισῶν αὐτὸν πρὸ τῆς χθὲς καὶ τρίτης. καὶ ὃς ἂν εἰσέλθῃ μετὰ τοῦ πλησίον εἰς τὸν δρυμὸν συναγαγεῖν ξύλα, καὶ ἐκκρουσθῇ ἡ χεὶρ αὐτοῦ τῇ ἀξίνῃ κόπτοντος τὸ ξύλον, καὶ ἐκπεσὸν τὸ σιδήριον ἀπὸ τοῦ ξύλου, τύχῃ τοῦ πλησίον, καὶ ἀποθάνῃ, οὗτος καταφεύξεται εἰς μίαν τῶν πόλεων τούτων, καὶ ζήσεται. ἵνα μὴ διώξας ὁ ἀγχιστεύων τοῦ αἵματος ὀπίσω τοῦ φονεύσαντος, ὅτι παρατεθέρμανται τῇ καρδίᾳ, καὶ καταλάβῃ αὐτὸν, ἐὰν μακροτέρα ᾖ ἡ ὁδὸς, καὶ πατάξῃ αὐτοῦ ψυχὴν. καὶ τούτῳ οὐκ ἔστι κρίσις θανάτου, ὅτι οὐ μισῶν ἦν αὐτὸν πρὸ τῆς χθὲς, οὐδὲ πρὸ τῆς τρίτης. διὰ τοῦτο ἐγώ σοι ἐντέλλομαι τὸ ῥῆμα τοῦτο, λέγων. τρεῖς πόλεις διαστελεῖς σεαυτῷ. ἐὰν δὲ ἐμπλατύνῃ κύριος ὁ θεός σου τὰ ὅριά σου, ὃν τρόπον ὤμοσε τοῖς πατράσι σου, καὶ δῷ σοι κύριος πᾶσαν τὴν γῆν, ἣν εἶπε δοῦναι τοῖς πατράσι σου. ἐὰν ἀκούσῃς ποιεῖν πάσας τὰς ἐντολὰς ταύτας, ἃς ἐγὼ ἐντέλλομαί σοι σήμερον, ἀγαπᾶν κύριον τὸν θεόν σου, πορεύεσθαι ἐν πάσαις ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ πάσας τὰς ἡμέρας, προσθήσεις σεαυτῷ ἔτι τρεῖς πόλεις πρὸς τὰς τρεῖς ταύτας. καὶ οὐκ ἐκχυθήσεται αἷμα ἀναίτιον ἐν τῇ γῇ, ἣ κύριος ὁ θεός σου δίδωσί σοι ἐν κλήρῳ, καὶ οὐκ ἔσται ἐν σοὶ αἵματι ἔνοχος. ἐὰν δὲ γένηται ἐν σοὶ ἄνθρωπος μισῶν τὸν πλησίον, καὶ ἐνεδρεύσῃ αὐτὸν, καὶ ἐπαναστῇ ἐπ᾽ αὐτὸν, καὶ πατάξῃ αὐτοῦ ψυχὴν, καὶ ἀποθάνῃ, καὶ φύγῃ εἰς μίαν τῶν πόλεων τούτων. καὶ ἀποστελοῦσιν ἡ γερουσία τῆς πόλεως αὐτοῦ, καὶ λήψονται αὐτὸν ἐκεῖθεν, καὶ παραδώσουσιν αὐτὸν εἰς χεῖρας τῶν ἀγχιστευόντων τοῦ αἵματος, καὶ ἀποθανεῖται. οὐ φείσεται ὁ ὀφθαλμός σου ἐπ᾽ αὐτῷ, καὶ καθαριεῖς τὸ αἷμα τὸ ἀναίτιον ἐξ Ἰσραὴλ, καὶ εὖ σοι ἔσται. οὐ μετακινήσεις ὅρια τοῦ πλησίον ἃ ἔστησαν οἱ πατέρες σου ἐν τῇ κληρονομίᾳ, ᾗ κατεκληρονομήθης ἐν τῇ γῇ ἣν κύριος ὁ θεός σου δίδωσί σοι ἐν κλήρῳ. οὐκ ἐμμενεῖ μάρτυς εἷς μαρτυρῆσαι κατὰ ἀνθρώπου κατὰ πᾶσαν ἀδικίαν, καὶ κατὰ πᾶν ἁμάρτημα, καὶ κατὰ πᾶσαν ἁμαρτίαν, ἣν ἐὰν ἁμάρτῃ. ἐπὶ στόματος δύο μαρτύρων, καὶ ἐπὶ στόματος τριῶν μαρτύρων, στήσεται πᾶν ῥῆμα. ἐὰν δὲ καταστῇ μάρτυς ἄδικος κατὰ ἀνθρώπου, καταλέγων αὐτοῦ ἀσέβειαν. καὶ στήσονται οἱ δύο ἄνθρωποι οἷς ἐστιν αὐτοῖς ἡ ἀντιλογία ἔναντι κυρίου, καὶ ἔναντι τῶν ἱερέων, καὶ ἔναντι τῶν κριτῶν, οἳ ἂν ὦσιν ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, καὶ ἐξετάσωσιν οἱ κριταὶ ἀκριβῶς, καὶ ἰδοὺ μάρτυς ἄδικος ἐμαρτύρησεν ἄδικα, ἀντέστη κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, καὶ ποιήσετε αὐτῷ ὃν τρόπον ἐπονηρεύσατο ποιῆσαι κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, καὶ ἐξαρεῖς τὸ πονηρὸν ἐξ ὑμῶν αὐτῶν. καὶ οἱ ἐπίλοιποι ἀκούσαντες φοβηθήσονται, καὶ οὐ προσθήσουσιν ἔτι ποιῆσαι κατὰ τὸ ῥῆμα τὸ πονηρὸν τοῦτο ἐν ὑμῖν. οὐ φείσεται ὁ ὀφθαλμός σου ἐπ᾽ αὐτῷ, ψυχὴν ἀντὶ ψυχῆς, ὀφθαλμὸν ἀντὶ ὀφθαλμοῦ, ὀδόντα ἀντὶ ὀδόντος, χεῖρα ἀντὶ χειρὸς, πόδα ἀντὶ ποδός.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Κ΄. 20

Ἐὰν δὲ ἐξέλθῃς εἰς πόλεμον ἐπὶ τοὺς ἐχθρούς σου, καὶ ἴδῃς ἵππον καὶ ἀναβάτην καὶ λαὸν πλείονά σου, οὐ φοβηθήσῃ ἀπ᾽ αὐτῶν, ὅτι κύριος ὁ θεός σου μετὰ σοῦ, ὁ ἀναβιβάσας σε ἐκ γῆς Αἰγύπτου. καὶ ἔσται ὅταν ἐγγίσῃς τῷ πολέμῳ, καὶ προσεγγίσας ὁ ἱερεὺς, λαλήσει τῷ λαῷ καὶ ἐρεῖ πρὸς αὐτούς. ἄκουε Ἰσραήλ. ὑμεῖς πορεύεσθε σήμερον εἰς τὸν πόλεμον ἐπὶ τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν, μὴ ἐκλυέσθω ἡ καρδία ὑμῶν, μὴ φοβεῖσθε μηδὲ θραύεσθε μηδὲ ἐκκλίνετε ἀπὸ προσώπου αὐτῶν. ὅτι κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν ὁ προπορευόμενος μεθ᾽ ὑμῶν, συνεκπολεμῆσαι ὑμῖν τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν διασῶσαι ὑμᾶς. καὶ λαλήσουσιν οἱ γραμματεῖς πρὸς τὸν λαὸν, λέγοντες. τίς ὁ ἄνθρωπος ὁ οἰκοδομήσας οἰκίαν καινὴν, καὶ οὐκ ἐνεκαίνισεν αὐτήν; πορευέσθω καὶ ἀποστραφήτω εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ, μὴ ἀποθάνῃ ἐν τῷ πολέμῳ, καὶ ἄνθρωπος ἕτερος ἐγκαινιεῖ αὐτήν. καὶ τίς ὁ ἄνθρωπος ὅστις ἐφύτευσεν ἀμπελῶνα, καὶ οὐκ εὐφράνθη ἐξ αὐτοῦ; πορευέσθω καὶ ἀποστραφήτω εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ, μὴ ἀποθάνῃ ἐν τῷ πολέμῳ, καὶ ἄνθρωπος ἕτερος εὐφρανθήσεται ἐξ αὐτοῦ. καὶ τίς ὁ ἄνθρωπος ὅστις μεμνήστευται γυναῖκα, καὶ οὐκ ἔλαβεν αὐτήν; πορευέσθω καὶ ἀποστραφήτω εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ, μὴ ἀποθάνῃ ἐν τῷ πολέμῳ, καὶ ἄνθρωπος ἕτερος λήψεται αὐτήν. καὶ προσθήσουσιν οἱ γραμματεῖς λαλῆσαι πρὸς τὸν λαὸν, καὶ ἐροῦσι. τίς ὁ ἄνθρωπος ὁ φοβούμενος καὶ δειλὸς τῇ καρδίᾳ; πορευέσθω καὶ ἀποστραφήτω εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ, ἵνα μὴ δειλιάνῃ τὴν καρδίαν τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, ὥσπερ ἡ αὐτοῦ. καὶ ἔσται ὅταν παύσωνται οἱ γραμματεῖς λαλοῦντες πρὸς τὸν λαὸν, καὶ καταστήσουσιν ἄρχοντας τῆς στρατιᾶς προηγουμένους τοῦ λαοῦ. ἐὰν δὲ προσέλθῃς πρὸς πόλιν ἐκπολεμῆσαι αὐτοὺς, καὶ ἐκκαλέσαι αὐτοὺς μετ᾽ εἰρήνης. ἐὰν μὲν εἰρηνικὰ ἀποκριθῶσί σοι, καὶ ἀνοίξωσί σοι, ἔσται πᾶς ὁ λαὸς οἱ εὑρεθέντες ἐν αὐτῇ ἔσονταί σοι φορολόγητοι καὶ ὑπήκοοί σου, ἐὰν δὲ μὴ ὑπακούσωσί σοι, καὶ ποιῶσι πρὸς σὲ πόλεμον, περικαθιεῖς αὐτὴν, ἕως ἂν παραδῷ σοι αὐτὴν κύριος ὁ θεός σου εἰς τὰς χεῖράς σου, καὶ πατάξεις πᾶν ἀρσενικὸν αὐτῆς ἐν φόνῳ μαχαίρας, πλὴν τῶν γυναικῶν καὶ τῆς ἀποσκευῆς. καὶ πάντα τὰ κτήνη, καὶ πάντα ὅσα ἂν ὑπάρχῃ ἐν τῇ πόλει, καὶ πᾶσαν τὴν ἀπαρτίαν προνομεύσεις σεαυτῷ, καὶ φαγῇ πᾶσαν τὴν προνομὴν τῶν ἐχθρῶν σου, ὧν κύριος ὁ θεός σου δίδωσί σοι. οὕτω ποιήσεις πάσας τὰς πόλεις τὰς μακρὰν οὔσας σου σφόδρα, αἳ οὐχὶ ἐκ τῶν πόλεων τῶν ἐθνῶν τούτων, ὧν κύριος ὁ θεός σου δίδωσί σοι κληρονομεῖν τὴν γῆν αὐτῶν, οὐ ζωγρήσετε πᾶν ἐμπνέον, ἀλλ᾽ ἢ ἀναθέματι ἀναθεματιεῖτε αὐτοὺς, τὸν Χετταῖον, καὶ Ἀμορραῖον, καὶ Χαναναῖον, καὶ Φερεζαῖον, καὶ Εὐαῖον, καὶ Ἰεβουσαῖον, καὶ Γεργεσαῖον, ὃν τρόπον ἐνετείλατό σοι κύριος ὁ θεός σου, ἵνα μὴ διδάξωσι ποιεῖν ὑμᾶς πάντα τὰ βδελύγματα αὐτῶν, ὅσα ἐποίησαν τοῖς θεοῖς αὐτῶν, καὶ ἁμάρ-

ἁμαρτήσεσθε ἐναντίον κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν. ἐὰν δὲ περικαθίσῃς περὶ πόλιν μίαν ἡμέρας πλείους ἐκπολεμῆσαι αὐτὴν εἰς κατάληψιν αὐτῆς, οὐκ ἐξολοθρεύσεις τὰ δένδρα αὐτῆς, ἐπιβαλεῖν ἐπ᾽ αὐτὰ σίδηρον, ἀλλ᾽ ἢ ἀπ᾽ αὐτοῦ φαγῇ, αὐτὸ δὲ οὐκ ἐκκόψεις. μὴ ἄνθρωπος τὸ ξύλον τὸ ἐν τῷ ἀγρῷ εἰσελθεῖν ἀπὸ προσώπου σου εἰς τὸν χάρακα; ἀλλὰ ξύλον ὃ ἐπίστασαι ὅτι οὐ καρπόβρωτόν ἐστι, τοῦτο ὀλοθρεύσεις καὶ ἐκκόψεις καὶ οἰκοδομήσεις χαράκωσιν ἐπὶ τὴν πόλιν, ἥτις ποιεῖ πρὸς σὲ τὸν πόλεμον, ἕως ἂν παραδοθῇ.

a Οὐχὶ ἐκ τῶν πόλεων τῶν ἐθνῶν τούτων] AA. LL. habent, αἱ οὐχὶ ἀπὸ τῶν πόλεων τῶν ἐθνῶν τούτων. ἰδοὺ δὲ ἀπὸ τῶν πόλεων τῶν ἐθνῶν τούτων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑ΄. 21

Ἐὰν δὲ εὑρεθῇ τραυματίας ἐν τῇ γῇ, ᾗ κύριος ὁ θεός σου δίδωσί σοι κληρονομῆσαι, πεπτωκὼς ἐν τῷ πεδίῳ, καὶ οὐκ οἴδασι τὸν πατάξαντα, ἐξελεύσεται ἡ γερουσία σου καὶ οἱ κριταί σου, καὶ ἐκμετρήσουσιν ἐπὶ τὰς πόλεις τὰς κύκλῳ τοῦ τραυματίου, καὶ ἔσται ἡ πόλις ἡ ἐγγίζουσα τῷ τραυματίᾳ, καὶ λήψεται ἡ γερουσία τῆς πόλεως ἐκείνης δάμαλιν ἐκ βοῶν, ἥτις οὐκ εἴργασται, καὶ ἥτις οὐχ εἵλκυσε ζυγόν, καὶ καταβιβάσουσιν ἡ γερουσία τῆς πόλεως ἐκείνης δάμαλιν εἰς φάραγγα τραχεῖαν, ἥτις οὐκ εἴργασται οὐδὲ σπείρεται, καὶ νευροκοπήσουσι τὴν δάμαλιν ἐν τῇ φάραγγι. καὶ προσελεύσονται οἱ ἱερεῖς οἱ λευῖται, ὅτι αὐτοὺς ἐπέλεξε κύριος ὁ θεὸς παρεστηκέναι αὐτῷ, καὶ εὐλογεῖν ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ. καὶ ἐπὶ τῷ στόματι αὐτῶν ἔσται πᾶσα ἀντιλογία, καὶ πᾶσα ἁφή. καὶ πᾶσα ἡ γερουσία τῆς πόλεως ἐκείνης οἱ ἐγγίζοντες τῷ τραυματίᾳ νίψονται τὰς χεῖρας ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τῆς δαμάλεως τῆς νενευροκοπημένης ἐν τῇ φάραγγι. καὶ ἀποκριθέντες ἐροῦσιν. αἱ χεῖρες ἡμῶν οὐκ ἐξέχεαν τὸ αἷμα τοῦτο, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ ἡμῶν οὐχ ἑωράκασιν. ἵλεως γενοῦ τῷ λαῷ σου ἰσραήλ, οὓς ἐλυτρώσω κύριε, ἵνα μὴ γένηται αἷμα ἀναίτιον ἐν τῷ λαῷ σου ἰσραήλ, καὶ ἐξιλασθήσεται αὐτοῖς τὸ αἷμα. σὺ δὲ ἐξαρεῖς τὸ αἷμα τὸ ἀναίτιον ἐξ ὑμῶν αὐτῶν, ἐὰν ποιήσῃς τὸ καλὸν καὶ τὸ ἀρεστὸν ἔναντι κυρίου τοῦ θεοῦ σου. ἐὰν δὲ ἐξελθὼν εἰς πόλεμον ἐπὶ τοὺς ἐχθρούς σου, καὶ παραδῷ σοι κύριος ὁ θεός σου εἰς τὰς χεῖράς σου, καὶ προνομεύσῃς τὴν προνομὴν αὐτῶν, καὶ ἴδῃς ἐν τῇ προνομῇ γυναῖκα καλὴν τῷ εἴδει, καὶ ἐνθυμηθῇς αὐτῆς, καὶ λάβῃς αὐτὴν σεαυτῷ γυναῖκα, καὶ εἰσάξῃς αὐτὴν ἔνδον εἰς τὴν οἰκίαν σου, καὶ ξυρήσεις τὴν κεφαλὴν αὐτῆς, καὶ περιονυχιεῖς αὐτήν, καὶ περιελεῖς τὰ ἱμάτια τῆς αἰχμαλωσίας ἀπ᾽ αὐτῆς, καὶ καθιεῖται ἐν τῇ οἰκίᾳ σου, καὶ κλαύσεται τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα μηνὸς ἡμέρας, καὶ μετὰ ταῦτα εἰσελεύσῃ πρὸς αὐτήν, καὶ συνοικισθήσῃ αὐτῇ, καὶ ἔσται σου γυνή. καὶ ἔσται ἐὰν μὴ θέλῃς αὐτήν, ἐξαποστελεῖς αὐτὴν ἐλευθέραν, καὶ πράσει οὐ πραθήσεται ἀργυρίου. οὐκ ἀθετήσεις αὐτήν, διότι ἐταπείνωσας αὐτήν. ἐὰν δὲ γένωνται ἀνθρώπῳ δύο γυναῖκες, μία αὐτῶν ἠγαπημένη, καὶ μία αὐτῶν μισουμένη, καὶ τέκωσιν αὐτῷ ἡ ἠγαπημένη καὶ ἡ μισουμένη, καὶ γένηται υἱὸς πρωτότοκος τῆς μισουμένης, καὶ ἔσται ᾗ ἂν ἡμέρᾳ κατακληρονομῇ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ, οὐ δυνήσεται πρωτοτοκεῦσαι τῷ υἱῷ τῆς ἠγαπημένης, ὑπεριδὼν τὸν υἱὸν τῆς μισουμένης τὸν πρωτότοκον, ἀλλὰ τὸν πρωτότοκον υἱὸν τῆς μισουμένης ἐπιγνώσεται δοῦναι αὐτῷ διπλᾶ ἀπὸ πάντων ὧν ἂν εὑρεθῇ αὐτῷ, ὅτι οὗτός ἐστιν ἀρχὴ τέκνων αὐτοῦ, καὶ τούτῳ καθήκει τὰ πρωτοτοκεῖα. ἐὰν δέ τινι ᾖ υἱὸς ἀπειθὴς καὶ ἐρεθιστής, οὐχ ὑπακούων φωνὴν πατρὸς καὶ φωνὴν μητρός, καὶ παιδεύσωσιν αὐτόν, καὶ μὴ εἰσακούῃ αὐτῶν, καὶ συλλαβόντες αὐτὸν ὁ πατὴρ αὐτοῦ καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ καὶ ἐξάξουσιν αὐτὸν ἐπὶ τὴν γερουσίαν τῆς πόλεως αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ τὴν πύλην τοῦ τόπου. καὶ ἐροῦσι τοῖς ἀνδράσι τῆς πόλεως αὐτῶν. ὁ υἱὸς ἡμῶν οὗτος ἀπειθεῖ καὶ ἐρεθίζει, οὐχ ὑπακούει τῆς φωνῆς ἡμῶν, συμβολοκοπῶν οἰνοφλυγεῖ. καὶ λιθοβολήσουσιν αὐτὸν οἱ ἄνδρες τῆς πόλεως αὐτοῦ ἐν λίθοις, καὶ ἀποθανεῖται. καὶ ἐξαρεῖς τὸν πονηρὸν ἐξ ὑμῶν αὐτῶν. καὶ οἱ ἐπίλοιποι ἀκούσαντες φοβηθήσονται. ἐὰν δὲ γένηται ἔν τινι ἁμαρτία κρίμα θανάτου, καὶ ἀποθάνῃ, καὶ κρεμάσητε αὐτὸν ἐπὶ ξύλου, οὐ κοιμηθήσεται τὸ σῶμα αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ ξύλου, ἀλλὰ ταφῇ θάψετε αὐτὸ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, ὅτι κεκατηραμένος ὑπὸ θεοῦ πᾶς κρεμάμενος ἐπὶ ξύλου. καὶ οὐ μὴ μιανεῖτε τὴν γῆν, ἣν κύριος ὁ θεός σου δίδωσί σοι ἐν κλήρῳ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΒ΄. 22.

Μὴ ἰδὼν τὸν μόσχον τοῦ ἀδελφοῦ σου, ἢ τὸ πρόβατον αὐτοῦ πλανώμενα ἐν τῇ ὁδῷ ὑπερίδῃς αὐτά. ἀποστροφῇ ἀποστρέψεις αὐτὰ τῷ ἀδελφῷ σου, καὶ ἀποδώσεις αὐτῷ. ἐὰν δὲ μὴ ἐγγίζῃ ὁ ἀδελφός σου πρὸς σέ, μηδὲ ἐπίστῃ αὐτόν, συνάξεις αὐτὸν ἔνδον εἰς τὴν οἰκίαν σου, καὶ ἔσται μετὰ σοῦ ἕως ἂν ζητήσῃ αὐτὰ ὁ ἀδελφός σου, καὶ ἀποδώσεις αὐτῷ. οὕτω ποιήσεις τὸν ὄνον αὐτοῦ, καὶ οὕτω ποιήσεις τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ, καὶ οὕτω ποιήσεις κατὰ πᾶσαν ἀπώλειαν τοῦ ἀδελφοῦ σου. ὅσα ἐὰν ἀπόληται παρ᾽ αὐτοῦ καὶ εὕρῃς, οὐ δυνήσῃ ὑπεριδεῖν. οὐκ ὄψῃ τὸν ὄνον τοῦ ἀδελφοῦ σου ἢ τὸν μόσχον αὐτοῦ πεπτωκότας ἐν τῇ ὁδῷ, μὴ ὑπερίδῃς αὐτούς, ἀνιστῶν ἀναστήσεις μετ᾽ αὐτοῦ. οὐκ ἔσται σκεύη ἀνδρὸς ἐπὶ γυναικί, οὐδὲ μὴ ἐνδύσηται ἀνὴρ στολὴν γυναικείαν, ὅτι βδέλυγμα κυρίῳ τῷ θεῷ σου ἐστὶ πᾶς ποιῶν ταῦτα. ἐὰν δὲ συναντήσῃς νοσσιᾷ ὀρνέων πρὸ προσώπου σου ἐν τῇ ὁδῷ ἢ ἐπὶ παντὶ δένδρῳ, ἢ ἐπὶ τῆς γῆς νοσσοῖς ἢ ᾠοῖς, καὶ ἡ μήτηρ θάλπῃ ἐπὶ τῶν νοσσῶν ἢ ἐπὶ τῶν ᾠῶν, οὐ λήψῃ τὴν μητέρα μετὰ τῶν τέκνων. ἀποστολῇ ἀποστελεῖς τὴν μητέρα, τὰ δὲ παιδία λήψῃ

σεαυτῷ, ἵνα εὖ σοι γένηται καὶ πολυήμερος γένῃ. ἐὰν οἰκοδομήσῃς οἰκίαν καινὴν, καὶ ποιήσεις στεφάνην τῷ δώματί σου, καὶ οὐ ποιήσεις φόνον ἐν τῇ οἰκίᾳ σου, ἐὰν πέσῃ ὁ πεσὼν ἀπ' αὐτοῦ. οὐ κατασπερεῖς τὸν ἀμπελῶνά σου διάφορον, ἵνα μὴ ἁγιασθῇ τὸ γένημα, καὶ τὸ σπέρμα ὃ ἐὰν σπείρῃς μετὰ τοῦ γενήματος τοῦ ἀμπελῶνός σου. οὐκ ἀροτριάσεις ἐν μόσχῳ καὶ ὄνῳ ἐπὶ τὸ αὐτό. οὐκ ἐνδύσῃ κίβδηλον, ἔρια καὶ λίνον ἐν τῷ αὐτῷ. στρεπτὰ ποιήσεις σεαυτῷ ἐπὶ τῶν τεσσάρων κρασπέδων τῶν περιβολαίων σου, ἃ ἐὰν περιβάλῃ ἐν αὐτοῖς. ἐὰν δέ τις λάβῃ γυναῖκα καὶ συνοικήσῃ αὐτῇ, καὶ μισήσῃ αὐτὴν καὶ ἐπιθῇ αὐτῇ προφασιστικοὺς λόγους, καὶ κατενέγκῃ αὐτῆς ὄνομα πονηρὸν καὶ λέγῃ, τὴν γυναῖκα ταύτην εἴληφα, καὶ προσελθὼν αὐτῇ οὐχ εὕρηκα αὐτῆς τὰ παρθένια, καὶ λαβὼν ὁ πατὴρ τῆς παιδὸς καὶ ἡ μήτηρ ἐξοίσουσι τὰ παρθένια τῆς παιδὸς πρὸς τὴν γερουσίαν ἐπὶ τὴν πύλην, καὶ ἐρεῖ ὁ πατὴρ τῆς παιδὸς τῇ γερουσίᾳ. τὴν θυγατέρα μου ταύτην δέδωκα τῷ ἀνθρώπῳ τούτῳ γυναῖκα, καὶ μισήσας αὐτὴν νῦν οὗτος, ἐπιτίθησιν αὐτῇ προφασιστικοὺς λόγους λέγων, οὐχ εὕρηκα τῇ θυγατρί σου παρθένια. καὶ ταῦτα τὰ παρθένια τῆς θυγατρός μου. καὶ ἀναπτύξουσι τὸ ἱμάτιον ἐναντίον τῆς γερουσίας τῆς πόλεως. καὶ λήψεται ἡ γερουσία τῆς πόλεως ἐκείνης τὸν ἄνθρωπον ἐκεῖνον, καὶ παιδεύσουσιν αὐτὸν, καὶ ζημιώσουσιν αὐτὸν ἑκατὸν σίκλους, καὶ δώσουσι τῷ πατρὶ τῆς νεάνιδος, ὅτι ἐξήνεγκεν ὄνομα πονηρὸν ἐπὶ παρθένον ἰσραηλῖτιν, καὶ αὐτοῦ ἔσται γυνή. οὐ δυνήσεται ἐξαποστεῖλαι αὐτὴν τὸν ἅπαντα χρόνον. ἐὰν δὲ ἐπ' ἀληθείας γένηται ὁ λόγος οὗτος, καὶ μὴ εὑρεθῇ παρθένια τῇ νεάνιδι, καὶ ἐξάξουσι τὴν νεᾶνιν ἐπὶ τὰς θύρας τοῦ οἴκου τοῦ πατρὸς αὐτῆς, καὶ λιθοβολήσουσιν αὐτὴν ἐν λίθοις καὶ ἀποθανεῖται, ὅτι ἐποίησεν ἀφροσύνην ἐν υἱοῖς ἰσραὴλ ἐκπορνεῦσαι τὸν οἶκον τοῦ πατρὸς αὐτῆς. καὶ ἐξαρεῖς τὸν πονηρὸν ἐξ ὑμῶν αὐτῶν. ἐὰν δὲ εὑρεθῇ ἄνθρωπος κοιμώμενος μετὰ γυναικὸς συνῳκισμένης ἀνδρὶ, ἀποκτενεῖτε ἀμφοτέρους, τὸν ἄνδρα τὸν κοιμώμενον μετὰ τῆς γυναικὸς, καὶ τὴν γυναῖκα. καὶ ἐξαρεῖς τὸν πονηρὸν ἐξ ἰσραήλ. ἐὰν δὲ γένηται παῖς παρθένος μεμνηστευμένη ἀνδρὶ, καὶ εὑρὼν αὐτὴν ἄνθρωπος ἐν πόλει κοιμηθῇ μετ' αὐτῆς, ἐξάξετε ἀμφοτέρους ἐπὶ τὴν πύλην τῆς πόλεως αὐτῶν, καὶ λιθοβοληθήσονται ἐν λίθοις, καὶ ἀποθανοῦνται. τὴν νεᾶνιν, ὅτι οὐκ ἐβόησεν ἐν τῇ πόλει. καὶ τὸν ἄνθρωπον, ὅτι ἐταπείνωσε τὴν γυναῖκα τοῦ πλησίον. καὶ ἐξαρεῖς τὸν πονηρὸν ἐξ ὑμῶν αὐτῶν. ἐὰν δὲ ἐν πεδίῳ εὕρῃ ἄνθρωπος τὴν παῖδα τὴν μεμνηστευμένην, καὶ βιασάμενος κοιμηθῇ μετ' αὐτῆς, ἀποκτενεῖτε τὸν κοιμώμενον μετ' αὐτῆς μόνον. καὶ τῇ νεάνιδι οὐκ ἔστι ἁμάρτημα θανάτου. ὡς εἴ τις ἐπαναστῇ ἄνθρωπος ἐπὶ τὸν πλησίον, καὶ φονεύσῃ αὐτοῦ ψυχὴν, οὕτω τὸ πρᾶγμα τοῦτο, ὅτι ἐν τῷ ἀγρῷ εὗρεν αὐτήν. ἐβόησεν ἡ νεᾶνις ἡ μεμνηστευμένη, καὶ οὐκ ἦν ὁ βοηθήσων αὐτῇ. ἐὰν δέ τις εὕρῃ τὴν παῖδα τὴν παρθένον, ἥτις οὐ μεμνήστευται, καὶ βιασάμενος κοιμηθῇ μετ' αὐτῆς, καὶ εὑρεθῇ, δώσει ὁ ἄνθρωπος ὁ κοιμηθεὶς μετ' αὐτῆς τῷ πατρὶ τῆς νεάνιδος πεντήκοντα δίδραχμα ἀργυρίου, καὶ αὐτοῦ ἔσται γυνὴ, ἀνθ' ὧν ἐταπείνωσεν αὐτήν. οὐ δυνήσεται ἐξαποστεῖλαι αὐτὴν τὸν ἅπαντα χρόνον. οὐ λήψεται ἄνθρωπος τὴν γυναῖκα τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. καὶ οὐκ ἀποκαλύψει συγκάλυμμα τοῦ πατρὸς αὐτοῦ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ. ΚΓ'. 23

Οὐκ εἰσελεύσεται θλαδίας, οὐδὲ ἀποκεκομμένος εἰς ἐκκλησίαν κυρίου. οὐκ εἰσελεύσεται ἐκ πόρνης εἰς ἐκκλησίαν κυρίου. [a] οὐκ εἰσελεύσεται ἀμμανίτης καὶ μωαβίτης εἰς ἐκκλησίαν κυρίου, καὶ ἕως δεκάτης γενεᾶς οὐκ εἰσελεύσεται εἰς ἐκκλησίαν κυρίου καὶ ἕως εἰς τὸν αἰῶνα, παρὰ τὸ μὴ συναντῆσαι αὐτοὺς ὑμῖν μετ' ἄρτων καὶ ὕδατος ἐν τῇ ὁδῷ, ἐκπορευομένων ὑμῶν ἐξ αἰγύπτου, καὶ ὅτι ἐμισθώσαντο ἐπὶ σὲ τὸν βαλαὰμ υἱὸν βεὼρ ἐκ τῆς μεσοποταμίας καταράσασθαί σε. καὶ οὐκ ἠθέλησε κύριος ὁ θεός σου εἰσακοῦσαι τοῦ βαλαάμ. καὶ μετέστρεψε κύριος ὁ θεός σου τὰς κατάρας εἰς εὐλογίαν, ὅτι ἠγάπησέ σε κύριος ὁ θεός σου. οὐ προσαγορεύσεις εἰρηνικὰ αὐτοῖς καὶ συμφέροντα αὐτοῖς πάσας τὰς ἡμέρας σου εἰς τὸν αἰῶνα. οὐ βδελύξῃ ἰδουμαῖον, ὅτι ἀδελφός σου ἐστίν. οὐ βδελύξῃ αἰγύπτιον, ὅτι πάροικος ἐγένου ἐν τῇ γῇ αὐτοῦ. υἱοὶ ἐὰν γεννηθῶσιν αὐτοῖς, γενεὰ τρίτη εἰσελεύσονται εἰς ἐκκλησίαν κυρίου. ἐὰν δὲ ἐξέλθῃς παρεμβαλεῖν ἐπὶ τοὺς ἐχθρούς σου, καὶ φυλάξῃ ἀπὸ παντὸς ῥήματος πονηροῦ. ἐὰν ᾖ ἐν σοὶ ἄνθρωπος ὃς οὐκ ἔσται καθαρὸς ἐκ ῥύσεως αὐτοῦ νυκτὸς, καὶ ἐξελεύσεται ἔξω τῆς παρεμβολῆς, καὶ οὐκ εἰσελεύσεται εἰς τὴν παρεμβολὴν, καὶ ἔσται τὸ πρὸς ἑσπέραν λούσεται τὸ σῶμα αὐτοῦ ὕδατι, καὶ δεδυκότος ἡλίου εἰσελεύσεται εἰς τὴν παρεμβολήν. καὶ τόπος ἔσται σοι ἔξω τῆς παρεμβολῆς, καὶ ἐξελεύσῃ ἐκεῖ ἔξω. καὶ πάσσαλος ἔσται σοι ἐπὶ τῆς ζώνης σου, καὶ ἔσται ὅταν διακαθιζάνῃς ἔξω, καὶ ὀρύξεις ἐν αὐτῷ, καὶ ἐπαγαγὼν καλύψεις τὴν ἀσχημοσύνην σου. ὅτι κύριος ὁ θεός σου ἐμπεριπατεῖ ἐν τῇ παρεμβολῇ σου, ἐξελέσθαι σε καὶ παραδοῦναι τὸν ἐχθρόν σου πρὸ προσώπου σου. καὶ ἔσται ἡ παρεμβολή σου ἁγία, καὶ οὐκ ὀφθήσεται ἐν σοὶ ἀσχημοσύνη πράγματος, καὶ ἀποστρέψει ἀπὸ σοῦ. οὐ παραδώσεις παῖδα τῷ κυρίῳ αὐτοῦ, ὃς προστέθειταί σοι παρὰ τοῦ κυρίου αὐτοῦ. μετὰ σοῦ κατοικήσει, ἐν ὑμῖν κατοικήσει οὗ ἂν ἀρέσῃ αὐτῷ, οὐ θλίψεις αὐτόν. οὐκ ἔσται πόρνη ἀπὸ θυγατέρων ἰσραὴλ, καὶ οὐκ ἔσται πορνεύων ἀπὸ υἱῶν ἰσραήλ. [b] οὐκ ἔσται τελεσφόρος ἀπὸ θυγατέρων ἰσραὴλ, καὶ οὐκ ἔσται τελισκόμενος ἀπὸ υἱῶν ἰσραήλ. οὐ προσοίσεις μίσθωμα πόρνης, οὐδὲ ἄλλαγμα κυνὸς εἰς τὸν οἶκον κυρίου τοῦ θεοῦ σου πρὸς πᾶσαν εὐχὴν, ὅτι βδέλυγμα κυρίῳ τῷ θεῷ σου ἐστὶ καὶ ἀμφότερα. οὐκ ἐκτοκιεῖς τῷ ἀδελφῷ σου τόκον ἀργυρίου, καὶ τόκον βρωμάτων, καὶ τόκον παντὸς πράγματος, οὗ ἂν ἐκ-

ἐκδανείσης. τῷ ἀλλοτρίῳ ἐκτοκιεῖς, τῷ δὲ ἀδελφῷ σου οὐκ ἐκτοκιεῖς, ἵνα εὐλογήσῃ σε κύριος ὁ θεός σου ἐν πᾶσι τοῖς ἔργοις σου ἐπὶ τῆς γῆς, εἰς ἣν εἰσπορεύῃ ἐκεῖ κληρονομῆσαι αὐτήν. ἐὰν δὲ εὔξῃ εὐχὴν κυρίῳ τῷ θεῷ σου, οὐ χρονιεῖς ἀποδοῦναι αὐτήν, ὅτι ἐκζητῶν ἐκζητήσει κύριος ὁ θεός σου παρὰ σοῦ, καὶ ἔσται ἐν σοὶ ἁμαρτία. ἐὰν δὲ μὴ θέλῃς εὔξασθαι, οὐκ ἔστι ἐν σοὶ ἁμαρτία. τὰ ἐκπορευόμενα διὰ τῶν χειλέων σου φυλάξῃ, καὶ ποιήσεις ὃν τρόπον ηὔξω κυρίῳ τῷ θεῷ δόμα, ὃ ἐλάλησας τῷ στόματί σου.

α Οὐκ εἰσελεύσεται ἀμμανίτης] Theodoretus in expositione huius loci hæc refert. ἐν ἄλλῳ ἀντιγράφῳ οὕτως εὗρον. οὐκ εἰσελεύσεται μωαβίτης καὶ ἀμμανίτης εἰς ἐκκλησίαν, καὶ ἕως εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ ἕως δεκάτης γενεᾶς οὐκ εἰσελεύσεται. S. Aug. in Quæst. Non intrabit Ammanites & Moabites in ecclesiam Dei, & vsq. ad decimam generationē non intrabit in ecclesiam Domini, & vsque in æternū. β [Οὐκ ἔσται τελεσφόρος ἀπὸ θυγατέρων Ἰσραὴλ καὶ οὐκ ἔσται τελισκόμενος, &c.] Hæc absunt à quibusdam editionibus, nec referuntur à S. August. in Quæst. 38. sed sunt in LL. VV. exceptis illis πρὸς πᾶσαν εὐχήν, quæ absunt à L. V. & à Cyrillo in lib. 15. περὶ τῆς ἐν πνεύματι, &c. & Theodoreto in hunc locum, non agnoscuntur. Cyrillus quidem sic explicat. τελεσφόροι γε μὴν εἶεν ἂν οἱ φόροις τελοῦντες ὡς ἐξ ἀνάγκης ἑτέροις, καὶ τὰ ἐκ τῆς ἀσελγείας μισθώματα τοῖς πριαμένοις συλλέγοντες. Theodoretus verò sic. ὥσπερ ἡμεῖς πιστοὺς ὀνομάζομεν τοὺς τῶν θείων μυστηρίων μετέχοντας, οὕτω τετελεσμένους ἐκάλει τὰ ἔθνη τοὺς δαιμόνων τινῶν διδασκομένους μυστήρια. τελεσφόρον τοίνυν ἐκάλει τὸν μυσταγωγοῦντα, τελισκόμενον δὲ τὸν μυσταγωγούμενον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΔʹ.

Ἐὰν δὲ εἰσέλθῃς εἰς ἄμητον τοῦ πλησίον σου, καὶ συλλέξῃς ἐν ταῖς χερσί σου στάχυς, καὶ δρέπανον οὐ μὴ ἐπιβάλῃς ἐπ' ἄμητον τοῦ πλησίον σου. ἐὰν δὲ εἰσέλθῃς εἰς τὸν ἀμπελῶνα τοῦ πλησίον σου, φαγῇ σταφυλήν, ὅσον ψυχήν σου ἐμπλησθῆναι, εἰς δὲ ἄγγος οὐκ ἐμβάλῃς. ἐὰν δέ τις λάβῃ γυναῖκα, καὶ συνοικήσῃ αὐτῇ, καὶ ἔσται ἐὰν μὴ εὕρῃ χάριν ἐναντίον αὐτοῦ, ὅτι εὗρεν ἐν αὐτῇ ἄσχημον πρᾶγμα, καὶ γράψει αὐτῇ βιβλίον ἀποστασίου, καὶ δώσει εἰς τὰς χεῖρας αὐτῆς, καὶ ἐξαποστελεῖ αὐτὴν ἐκ τῆς οἰκίας αὐτοῦ, καὶ ἀπελθοῦσα γένηται ἀνδρὶ ἑτέρῳ, καὶ μισήσῃ αὐτὴν ὁ ἀνὴρ ὁ ἔσχατος, καὶ γράψῃ αὐτῇ βιβλίον ἀποστασίου, καὶ δώσει εἰς τὰς χεῖρας αὐτῆς, καὶ ἐξαποστελεῖ αὐτὴν ἐκ τῆς οἰκίας αὐτοῦ καὶ ἀποθάνῃ ὁ ἀνὴρ ὁ ἔσχατος, ὃς ἔλαβεν αὐτὴν ἑαυτῷ γυναῖκα, οὐ δυνήσεται ὁ ἀνὴρ ὁ πρότερος ὁ ἐξαποστείλας αὐτὴν ἐπαναστρέψας λαβεῖν αὐτὴν ἑαυτῷ γυναῖκα, μετὰ τὸ μιανθῆναι αὐτήν, ὅτι βδέλυγμά ἐστιν ἐναντίον κυρίου τοῦ θεοῦ σου, καὶ οὐ μιανεῖτε τὴν γῆν ἣν κύριος ὁ θεός σου δίδωσί σοι ἐν κλήρῳ. ἐὰν δέ τις λάβῃ γυναῖκα προσφάτως, οὐκ ἐξελεύσεται εἰς πόλεμον, καὶ οὐκ ἐπιβληθήσεται αὐτῷ οὐδὲν πρᾶγμα. ἀθῷος ἔσται ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ, ἐνιαυτὸν ἕνα εὐφρανεῖ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ ἣν ἔλαβεν. οὐκ ἐνεχυράσεις μύλον, οὐδὲ ἐπιμύλιον, ὅτι ψυχὴν οὗτος ἐνεχυράζει. ἐὰν δὲ ἁλῷ ἄνθρωπος κλέπτων ψυχὴν ἐκ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ τῶν υἱῶν Ἰσραήλ, καὶ καταδυναστεύσας αὐτὸν ἀποδῶται, ἀποθανεῖται ὁ κλέπτης ἐκεῖνος. καὶ ἐξαρεῖς τὸν πονηρὸν ἐξ ὑμῶν αὐτῶν. πρόσεχε σεαυτῷ ἐν τῇ ἁφῇ τῆς λέπρας. φυλάξῃ σφόδρα ποιεῖν κατὰ πάντα τὸν νόμον ὃν ἂν ἀναγγείλωσιν ὑμῖν οἱ ἱερεῖς οἱ λευῖται. ὃν τρόπον ἐνετειλάμην ὑμῖν, φυλάξασθε ποιεῖν. μνήσθητι ὅσα ἐποίησε κύριος ὁ θεός σου τῇ Μαριὰμ ἐν τῇ ὁδῷ, ἐκπορευομένων ὑμῶν ἐξ Αἰγύπτου. ἐὰν ὀφείλημα ᾖ ἐν τῷ πλησίον σου, ὀφείλημα ὁτιοῦν, οὐκ εἰσελεύσῃ εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ ἐνεχυράσαι τὸ ἐνέχυρον αὐτοῦ. ἔξω στήσῃ, καὶ ὁ ἄνθρωπος οὗ τὸ δάνειόν σου ἐστὶν ἐν αὐτῷ, ἐξοίσει σοι τὸ ἐνέχυρον ἔξω. ἐὰν δὲ ὁ ἄνθρωπος πένηται, οὐ κοιμηθήσῃ ἐν τῷ ἐνεχύρῳ αὐτοῦ. α ἀποδόσει ἀποδώσεις τὸ ἐνέχυρον αὐτοῦ πρὸς δυσμὰς ἡλίου, καὶ κοιμηθήσεται ἐν τῷ ἱματίῳ αὐτοῦ, καὶ εὐλογήσει σε, καὶ ἔσται σοι ἐλεημοσύνη ἐναντίον κυρίου τοῦ θεοῦ σου. β οὐκ ἀπαδικήσεις μισθὸν πένητος καὶ ἐνδεοῦς ἐκ τῶν ἀδελφῶν σου, ἢ ἐκ τῶν προσηλύτων τῶν ἐν ταῖς πόλεσί σου. αὐθημερὸν ἀποδώσεις τὸν μισθὸν αὐτοῦ, οὐκ ἐπιδύσεται ὁ ἥλιος ἐπ' αὐτῷ, ὅτι πένης ἐστί, καὶ ἐν αὐτῷ ἔχει τὴν ἐλπίδα, καὶ καταβοήσεται κατὰ σοῦ πρὸς κύριον, καὶ ἔσται ἐν σοὶ ἁμαρτία. οὐκ ἀποθανοῦνται πατέρες ὑπὲρ τέκνων, καὶ οἱ υἱοὶ οὐκ ἀποθανοῦνται ὑπὲρ πατέρων. ἕκαστος ἐν τῇ ἑαυτοῦ ἁμαρτίᾳ ἀποθανεῖται. οὐκ ἐκκλινεῖς κρίσιν προσηλύτου καὶ ὀρφανοῦ καὶ χήρας. οὐκ ἐνεχυράσεις ἱμάτιον χήρας. καὶ μνησθήσῃ ὅτι οἰκέτης ἦσθα ἐν γῇ Αἰγύπτῳ, καὶ ἐλυτρώσατό σε κύριος ὁ θεός σου ἐκεῖθεν. διὰ τοῦτο ἐγώ σοι ἐντέλλομαι ποιεῖν τὸ ῥῆμα τοῦτο. ἐὰν δὲ ἀμήσῃς ἄμητον ἐν τῷ ἀγρῷ σου, καὶ ἐπιλάθῃ δράγμα ἐν τῷ ἀγρῷ σου, οὐκ ἀναστραφήσῃ λαβεῖν αὐτό. τῷ προσηλύτῳ καὶ τῷ ὀρφανῷ καὶ τῇ χήρᾳ ἔσται, ἵνα εὐλογήσῃ σε κύριος ὁ θεός σου ἐν πᾶσι τοῖς ἔργοις τῶν χειρῶν σου. ἐὰν δὲ ἐλαιολογῇς, οὐκ ἐπαναστρέψεις καλαμήσασθαι τὰ ὀπίσω σου. τῷ προσηλύτῳ καὶ τῷ ὀρφανῷ καὶ τῇ χήρᾳ ἔσται, καὶ μνησθήσῃ ὅτι οἰκέτης ἦσθα ἐν γῇ Αἰγύπτῳ. διὰ τοῦτο ἐγώ σοι ἐντέλλομαι ποιεῖν τὸ ῥῆμα τοῦτο. ἐὰν δὲ τρυγήσῃς τὸν ἀμπελῶνά σου, γ οὐκ ἐπανατρυγήσεις αὐτὸν τὰ ὀπίσω σου. τῷ προσηλύτῳ καὶ τῷ ὀρφανῷ καὶ τῇ χήρᾳ ἔσται, καὶ μνησθήσῃ ὅτι οἰκέτης ἦσθα ἐν γῇ Αἰγύπτῳ. διὰ τοῦτο ἐγώ σοι ἐντέλλομαι ποιεῖν τὸ ῥῆμα τοῦτο.

α Ἀποδόσει ἀποδώσεις τὸ ἐνέχυρον αὐτοῦ] Ita L. V & ita S. Ioannes Damascenus in collectaneis locorum communium, & S. Ambrosius qui vertit, pignus. In alijs libris est, ἀποδόσει ἀποδώσεις αὐτῷ τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ. quod sequuti sunt S. Hieronymus, & S. August. in Quæst. qui habent, vestimentū. β [Οὐκ ἀπαδικήσεις μισθὸν πένητος] AA. LL. habent, οὐκ ἀποστερήσεις. γ [Οὐκ ἐπανατρυγήσεις] Aquila. οὐκ ἐπιφυλλίσεις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΕʹ.

Ἐὰν δὲ γένηται ἀντιλογία ἀναμέσον ἀνθρώπων, καὶ προσέλθωσιν εἰς κρίσιν, καὶ κρίνωσι, καὶ δικαιώσωσι τὸ δίκαιον, καὶ καταγνῶσι τοῦ ἀσεβοῦς, καὶ ἔσται

ἐὰν ἄξιος ᾖ πληγῶν ὁ ἀσεβῶν, καθιεῖς αὐτὸν ἔναντι τῶν κριτῶν, καὶ μαστιγώσουσιν αὐτὸν ἐναντίον αὐτῶν κατὰ τὴν ἀσέβειαν αὐτοῦ, καὶ ἀριθμῷ τεσσαράκοντα μαστιγώσουσιν αὐτόν. οὐ προσθήσουσιν. ἐὰν δὲ προσθῇς μαστιγῶσαι [a] ὑπὲρ ταύτας τὰς πληγὰς πλείους, ἀσχημονήσει ὁ ἀδελφός σου ἐναντίον σου. οὐ φιμώσεις βοῦν ἀλοῶντα. ἐὰν δὲ κατοικῶσιν ἀδελφοὶ ἐπὶ τὸ αὐτό, καὶ ἀποθάνῃ εἷς ἐξ αὐτῶν, σπέρμα δὲ μὴ ᾖ αὐτῷ, οὐκ ἔσται ἡ γυνὴ τοῦ τεθνηκότος ἔξω ἀνδρὶ μὴ ἐγγίζοντι, ὁ ἀδελφὸς τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς εἰσελεύσεται πρὸς αὐτήν, καὶ λήψεται αὐτὴν ἑαυτῷ γυναῖκα, καὶ συνοικήσει αὐτῇ. καὶ ἔσται τὸ παιδίον ὃ ἐὰν τέκῃ, κατασταθήσεται ἐκ τοῦ ὀνόματος τοῦ τετελευτηκότος, καὶ οὐκ ἐξαλειφθήσεται τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐξ ἰσραήλ. ἐὰν δὲ μὴ βούληται ὁ ἄνθρωπος λαβεῖν τὴν γυναῖκα τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, καὶ ἀναβήσεται ἡ γυνὴ ἐπὶ τὴν πύλην ἐπὶ τὴν γερουσίαν καὶ ἐρεῖ. οὐ θέλει ὁ ἀδελφὸς τοῦ ἀνδρός μου ἀναστῆσαι τὸ ὄνομα τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ ἐν ἰσραήλ, οὐκ ἠθέλησεν ὁ ἀδελφὸς τοῦ ἀνδρός μου. καὶ καλέσουσιν αὐτὸν ἡ γερουσία τῆς πόλεως αὐτοῦ, καὶ ἐροῦσιν αὐτῷ. καὶ στὰς εἴπῃ, οὐ βούλομαι λαβεῖν αὐτήν. καὶ προσελθοῦσα ἡ γυνὴ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ ἔναντι τῆς γερουσίας, καὶ ὑπολύσει τὸ ὑπόδημα αὐτοῦ τὸ ἓν ἀπὸ τοῦ ποδὸς αὐτοῦ, καὶ ἐμπτύσεται κατὰ πρόσωπον αὐτοῦ, καὶ ἀποκριθεῖσα ἐρεῖ. οὕτω ποιήσουσι τῷ ἀνθρώπῳ, ὃς οὐκ οἰκοδομήσει τὸν οἶκον τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ ἐν ἰσραήλ, καὶ κληθήσεται τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐν ἰσραήλ, οἶκος τοῦ ὑπολυθέντος τὸ ὑπόδημα. ἐὰν δὲ μάχωνται ἄνθρωποι ἐπὶ τὸ αὐτό, ἄνθρωπος μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, καὶ προσέλθῃ ἡ γυνὴ ἑνὸς αὐτῶν ἐξελέσθαι τὸν ἄνδρα αὐτῆς ἐκ χειρὸς τοῦ τύπτοντος αὐτόν, καὶ ἐκτείνασα τὴν χεῖρα ἐπιλάβηται τῶν διδύμων αὐτοῦ, ἀποκόψεις τὴν χεῖρα. οὐ φείσεται ὁ ὀφθαλμός σου ἐπ' αὐτῇ. οὐκ ἔσται ἐν τῷ μαρσίππῳ σου στάθμιον καὶ στάθμιον, μέγα ἢ μικρόν. οὐκ ἔσται ἐν τῇ οἰκίᾳ σου μέτρον καὶ μέτρον, μέγα ἢ μικρόν. στάθμιον ἀληθινὸν καὶ δίκαιον ἔσται σοι, καὶ μέτρον ἀληθινὸν καὶ δίκαιον ἔσται σοι, ἵνα πολυήμερος γένῃ ἐπὶ τῆς γῆς, ἧς κύριος ὁ θεός σου δίδωσί σοι ἐν κλήρῳ. ὅτι βδέλυγμα κυρίῳ τῷ θεῷ σου πᾶς ποιῶν ταῦτα, πᾶς ποιῶν ἄδικον. μνήσθητι ὅσα ἐποίησέ σοι ἀμαλὴκ ἐν τῇ ὁδῷ ἐκπορευομένου σου ἐκ γῆς αἰγύπτου, πῶς ἀντέστη σοι ἐν τῇ ὁδῷ, καὶ ἔκοψέ σου τὴν οὐραγίαν τοὺς κοπιῶντας ὀπίσω σου, σὺ δὲ ἐπείνας καὶ ἐκοπίας, καὶ οὐκ ἐφοβήθη τὸν θεόν. καὶ ἔσται ἡνίκα ἐὰν καταπαύσῃ σε κύριος ὁ θεός σου ἀπὸ πάντων τῶν ἐχθρῶν σου τῶν κύκλῳ σου ἐν τῇ γῇ ᾗ κύριος ὁ θεός σου δίδωσί σοι κληρονομῆσαι, ἐξαλείψεις τὸ ὄνομα ἀμαλὴκ ἐκ τῆς ὑπὸ τὸν οὐρανόν, καὶ οὐ μὴ ἐπιλάθῃ.

[a] Ὑπὲρ ταύτας τὰς πληγὰς πλείους] In alijs libris est, ὑπὲρ ταύτας τὰς πληγάς, πληγὰς πλείους. Sed hæc geminatio nec in Hebraico est.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Κϛʹ. 26

Καὶ ἔσται ἐὰν εἰσέλθῃς εἰς τὴν γῆν ἣν κύριος ὁ θεός σου δίδωσί σοι κληρονομῆσαι, καὶ κατακληρονομήσῃς αὐτήν, καὶ κατοικήσῃς ἐπ' αὐτήν, καὶ λήψῃ ἀπὸ τῆς ἀπαρχῆς τῶν καρπῶν τῆς γῆς σου, ἧς κύριος ὁ θεός σου δίδωσί σοι, καὶ ἐμβαλεῖς εἰς κάρταλλον, καὶ πορεύσῃ εἰς τὸν τόπον ὃν ἂν ἐκλέξηται κύριος ὁ θεός σου ἐπικληθῆναι τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐκεῖ. καὶ ἐλεύσῃ πρὸς τὸν ἱερέα ὃς ἔσται ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτόν. ἀναγγέλλω σήμερον κυρίῳ τῷ θεῷ μου, ὅτι εἰσελήλυθα εἰς τὴν γῆν ἣν ὤμοσε κύριος τοῖς πατράσιν ἡμῶν δοῦναι ἡμῖν. καὶ λήψεται ὁ ἱερεὺς τὸν κάρταλλον ἐκ τῶν χειρῶν σου, καὶ θήσει αὐτὸν ἀπέναντι τοῦ θυσιαστηρίου κυρίου τοῦ θεοῦ σου. καὶ ἀποκριθεὶς ἐρεῖ ἔναντι κυρίου τοῦ θεοῦ σου. συρίαν ἀπέβαλεν [a] ὁ πατήρ μου, καὶ κατέβη εἰς αἴγυπτον, καὶ παρῴκησεν ἐκεῖ ἐν ἀριθμῷ βραχεῖ, καὶ ἐγένετο ἐκεῖ εἰς ἔθνος μέγα καὶ πλῆθος πολύ. καὶ ἐκάκωσαν ἡμᾶς οἱ αἰγύπτιοι, καὶ ἐταπείνωσαν ἡμᾶς, καὶ ἐπέθηκαν ἡμῖν ἔργα σκληρά. καὶ ἀνεβοήσαμεν πρὸς κύριον τὸν θεὸν ἡμῶν, καὶ εἰσήκουσε κύριος τῆς φωνῆς ἡμῶν, καὶ εἶδε τὴν ταπείνωσιν ἡμῶν, καὶ τὸν μόχθον ἡμῶν, καὶ τὸν θλιμμὸν ἡμῶν. καὶ ἐξήγαγεν ἡμᾶς κύριος ἐξ αἰγύπτου αὐτὸς ἐν ἰσχύϊ αὐτοῦ τῇ μεγάλῃ, καὶ ἐν χειρὶ κραταιᾷ, καὶ βραχίονι ὑψηλῷ, καὶ ἐν ὁράμασι μεγάλοις, καὶ ἐν σημείοις, καὶ ἐν τέρασι. καὶ εἰσήγαγεν ἡμᾶς εἰς τὸν τόπον τοῦτον, καὶ ἔδωκεν ἡμῖν τὴν γῆν ταύτην, γῆν ῥέουσαν γάλα καὶ μέλι. καὶ νῦν ἰδοὺ ἐνήνοχα τὴν ἀπαρχὴν τῶν γεννημάτων τῆς γῆς, ἧς ἔδωκάς μοι κύριε, γῆν ῥέουσαν γάλα καὶ μέλι. καὶ ἀφήσεις αὐτὸ ἀπέναντι κυρίου τοῦ θεοῦ σου, καὶ προσκυνήσεις ἔναντι κυρίου τοῦ θεοῦ σου, καὶ εὐφρανθήσῃ ἐν πᾶσι τοῖς ἀγαθοῖς, οἷς ἔδωκέ σοι κύριος ὁ θεός σου, καὶ ἡ οἰκία σου, καὶ ὁ λευίτης καὶ ὁ προσήλυτος ὁ ἐν σοί. ἐὰν δὲ συντελέσῃς ἀποδεκατῶσαι πᾶν τὸ ἐπιδέκατον τῶν γεννημάτων σου ἐν τῷ ἔτει τῷ τρίτῳ, τὸ δεύτερον ἐπιδέκατον δώσεις τῷ λευίτῃ καὶ τῷ προσηλύτῳ καὶ τῷ ὀρφανῷ καὶ τῇ χήρᾳ, καὶ φάγονται ἐν ταῖς πόλεσί σου, καὶ εὐφρανθήσονται. καὶ ἐρεῖς ἔναντι κυρίου τοῦ θεοῦ σου. ἐξεκάθαρα τὰ ἅγια ἐκ τῆς οἰκίας μου, καὶ ἔδωκα αὐτὰ τῷ λευίτῃ καὶ τῷ προσηλύτῳ καὶ τῷ ὀρφανῷ καὶ τῇ χήρᾳ, κατὰ πάσας τὰς ἐντολὰς ἃς ἐνετείλω μοι, οὐ παρῆλθον τὴν ἐντολήν σου, καὶ οὐκ ἐπελαθόμην. καὶ οὐκ ἔφαγον ἐν ὀδύνῃ μου ἀπ' αὐτῶν, οὐκ ἐκάρπωσα ἀπ' αὐτῶν εἰς ἀκάθαρτον, οὐκ ἔδωκα ἀπ' αὐτῶν τῷ τεθνηκότι, ὑπήκουσα τῆς φωνῆς κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν, ἐποίησα καθὰ ἐνετείλω μοι. κάτιδε ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ ἁγίου σου ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ εὐλόγησον τὸν λαόν σου τὸν ἰσραήλ, καὶ τὴν γῆν ἣν ἔδωκας αὐτοῖς, καθὰ ὤμοσας τοῖς πατράσιν ἡμῶν, δοῦναι ἡμῖν γῆν ῥέουσαν γάλα καὶ μέλι. ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ κύριος ὁ θεός σου ἐνετείλατό σοι ποιῆσαι πάντα τὰ δικαιώματα

καὶ τὰ κρίματα. καὶ φυλάξεσθε καὶ ποιήσετε αὐτὰ ἐξ ὅλης τῆς καρδίας ὑμῶν, καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς ὑμῶν. τὸν θεὸν εἵλου σήμερον εἶναί σου θεὸν, καὶ πορεύεσθαι ἐν πάσαις ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ, καὶ φυλάσσεσθαι τὰ δικαιώματα καὶ τὰ κρίματα, καὶ ὑπακούειν τῆς φωνῆς αὐτοῦ. καὶ κύριος εἵλατό σε σήμερον γενέσθαι σε αὐτῷ λαὸν περιούσιον, καθάπερ εἶπε φυλάττειν τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ, καὶ εἶναί σε ὑπεράνω πάντων τῶν ἐθνῶν, ὡς ἐποίησέ σε ὀνομαστὸν καὶ καύχημα καὶ δοξαστὸν, εἶναί σε λαὸν ἅγιον κυρίῳ τῷ θεῷ σου, καθὼς ἐλάλησε.

a Συρίαν ἀπέβαλεν ὁ πατήρ μου] Aliqui alij libri habent, ἀπέλιπεν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΖ΄. 27

Καὶ προσέταξε μωυσῆς καὶ ἡ γερουσία ἰσραὴλ, λέγων. φυλάσσεσθε πάσας τὰς ἐντολὰς ταύτας, ὅσας ἐγὼ ἐντέλλομαι ὑμῖν σήμερον. καὶ ἔσται ᾗ ἂν ἡμέρᾳ διαβῆτε τὸν ἰορδάνην εἰς τὴν γῆν ἣν κύριος ὁ θεός σου δίδωσί σοι, καὶ στήσεις σεαυτῷ λίθους μεγάλους καὶ κονιάσεις αὐτοὺς κονίᾳ. καὶ γράψεις ἐπὶ τῶν λίθων τούτων πάντας τοὺς λόγους τοῦ νόμου τούτου, ὡς ἂν διαβῆτε τὸν ἰορδάνην, ἡνίκα ἂν εἰσέλθητε εἰς τὴν γῆν ἣν κύριος ὁ θεὸς τῶν πατέρων σου δίδωσί σοι, γῆν ῥέουσαν γάλα καὶ μέλι, ὃν τρόπον εἶπε κύριος ὁ θεὸς τῶν πατέρων σου σοί. καὶ ἔσται ὡς ἂν διαβῆτε τὸν ἰορδάνην, στήσετε τοὺς λίθους τούτους, οὓς ἐγὼ ἐντέλλομαί σοι σήμερον ἐν ὄρει γαιβὰλ, καὶ κονιάσεις αὐτοὺς κονίᾳ. καὶ οἰκοδομήσεις ἐκεῖ θυσιαστήριον κυρίῳ τῷ θεῷ σου, θυσιαστήριον ἐκ λίθων. οὐκ ἐπιβαλεῖς ἐπ᾽ αὐτὸ σίδηρον. λίθους ὁλοκλήρους οἰκοδομήσεις θυσιαστήριον κυρίῳ τῷ θεῷ σου, καὶ ἀνοίσεις ἐπ᾽ αὐτὸ ὁλοκαυτώματα κυρίῳ τῷ θεῷ σου. καὶ θύσεις ἐκεῖ θυσίαν σωτηρίου. καὶ φαγῇ, καὶ ἐμπλησθήσῃ, καὶ εὐφρανθήσῃ ἔναντι κυρίου τοῦ θεοῦ σου. καὶ γράψεις ἐπὶ τῶν λίθων πάντα τὸν νόμον τοῦτον σαφῶς σφόδρα. καὶ ἐλάλησε μωυσῆς καὶ οἱ ἱερεῖς οἱ λευῖται παντὶ ἰσραὴλ, λέγοντες. σιώπα καὶ ἄκουε ἰσραήλ. ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ γέγονας εἰς λαὸν κυρίῳ τῷ θεῷ σου, καὶ εἰσακούσῃ τῆς φωνῆς κυρίου τοῦ θεοῦ σου, καὶ ποιήσεις πάσας τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ καὶ τὰ δικαιώματα αὐτοῦ, ὅσα ἐγὼ ἐντέλλομαί σοι σήμερον. καὶ ἐνετείλατο μωυσῆς τῷ λαῷ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, λέγων. οὗτοι στήσονται εὐλογεῖν τὸν λαὸν ἐν ὄρει γαριζὶν διαβάντες τὸν ἰορδάνην, συμεὼν, λευὶ, ἰούδας, ἰσσάχαρ, ἰωσὴφ, καὶ βενιαμίν. καὶ οὗτοι στήσονται ἐπὶ τῆς κατάρας ἐν ὄρει γαιβὰλ, ῥουβὴν, γὰδ, καὶ ἀσὴρ, ζαβουλὼν, δὰν, καὶ νεφθαλί. καὶ ἀποκριθέντες ἐροῦσιν οἱ λευῖται παντὶ ἰσραὴλ φωνῇ μεγάλῃ. ἐπικατάρατος ἄνθρωπος ὅστις ποιήσει γλυπτὸν καὶ χωνευτὸν, βδέλυγμα κυρίῳ, ἔργον χειρῶν τεχνίτου, καὶ θήσει αὐτὸ ἐν ἀποκρύφῳ. καὶ ἀποκριθεὶς πᾶς ὁ λαὸς, ἐροῦσι. γένοιτο. ἐπικατάρατος ὁ ἀτιμάζων πατέρα αὐτοῦ ἢ μητέρα αὐτοῦ. καὶ ἐροῦσι πᾶς ὁ λαός. γένοιτο. ἐπικατάρατος ὁ μετατιθεὶς ὅρια τοῦ πλησίον. καὶ ἐροῦσι πᾶς ὁ λαός. γένοιτο. ἐπικατάρατος ὁ πλανῶν τυφλὸν ἐν ὁδῷ. καὶ ἐροῦσι πᾶς ὁ λαός. γένοιτο. ἐπικατάρατος ὃς ἂν ἐκκλίνῃ κρίσιν προσηλύτου καὶ ὀρφανοῦ καὶ χήρας. καὶ ἐροῦσι πᾶς ὁ λαός. γένοιτο. ἐπικατάρατος ὁ κοιμώμενος μετὰ γυναικὸς τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ὅτι ἀπεκάλυψε συγκάλυμμα τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. καὶ ἐροῦσι πᾶς ὁ λαός. γένοιτο. ἐπικατάρατος ὁ κοιμώμενος μετὰ παντὸς κτήνους. καὶ ἐροῦσι πᾶς ὁ λαός. γένοιτο. ἐπικατάρατος ὁ κοιμώμενος μετὰ ἀδελφῆς ἐκ πατρὸς ἢ μητρὸς αὐτοῦ. καὶ ἐροῦσι πᾶς ὁ λαός. γένοιτο. ἐπικατάρατος [a] ὁ κοιμώμενος μετὰ νύμφης αὐτοῦ. καὶ ἐροῦσι πᾶς ὁ λαός. γένοιτο. ἐπικατάρατος ὁ κοιμώμενος μετὰ τῆς ἀδελφῆς τῆς γυναικὸς αὐτοῦ. καὶ ἐροῦσι πᾶς ὁ λαός. γένοιτο. ἐπικατάρατος ὁ τύπτων τὸν πλησίον δόλῳ. καὶ ἐροῦσι πᾶς ὁ λαός. γένοιτο. ἐπικατάρατος ὃς ἂν λάβῃ δῶρα πατάξαι ψυχὴν αἵματος ἀθῴου. καὶ ἐροῦσι πᾶς ὁ λαός. γένοιτο. ἐπικατάρατος πᾶς ἄνθρωπος ὃς οὐκ ἐμμενεῖ ἐν πᾶσι τοῖς λόγοις τοῦ νόμου τούτου ποιῆσαι αὐτούς. καὶ ἐροῦσι πᾶς ὁ λαός. γένοιτο.

a Ο κοιμώμενος μετὰ νύμφης αὐτοῦ] AA. LL. habent, μετὰ πενθερᾶς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΗ΄. 28.

Καὶ ἔσται ἐὰν ἀκοῇ ἀκούσῃς τῆς φωνῆς κυρίου τοῦ θεοῦ σου, φυλάσσειν καὶ ποιεῖν πάσας τὰς ἐντολὰς ταύτας ἃς ἐγὼ ἐντέλλομαί σοι σήμερον, καὶ δώσει σε κύριος ὁ θεός σου ὑπεράνω ἐπὶ πάντα τὰ ἔθνη τῆς γῆς, καὶ ἥξουσιν ἐπὶ σὲ πᾶσαι αἱ εὐλογίαι αὗται, καὶ εὑρήσουσί σε. ἐὰν ἀκοῇ ἀκούσῃς τῆς φωνῆς κυρίου τοῦ θεοῦ σου, εὐλογημένος σὺ ἐν πόλει, καὶ εὐλογημένος σὺ ἐν ἀγρῷ. εὐλογημένα τὰ ἔκγονα τῆς κοιλίας σου, καὶ τὰ γεννήματα τῆς γῆς σου, καὶ τὰ βουκόλια τῶν βοῶν σου, καὶ τὰ ποίμνια τῶν προβάτων σου. εὐλογημέναι αἱ ἀποθῆκαί σου, καὶ τὰ ἐγκαταλείμματά σου. εὐλογημένος σὺ ἐν τῷ εἰσπορεύεσθαί σε, καὶ εὐλογημένος σὺ ἐν τῷ ἐκπορεύεσθαί σε. παραδῴη κύριος ὁ θεός σου τοὺς ἐχθρούς σου τοὺς ἀνθεστηκότας σοι συντετριμμένους πρὸ προσώπου σου. ὁδῷ μιᾷ ἐξελεύσονται πρὸς σὲ, καὶ ἐν ἑπτὰ ὁδοῖς φεύξονται ἀπὸ προσώπου σου. ἀποστεῖλαι κύριος ἐπὶ σὲ τὴν εὐλογίαν ἐν τοῖς ταμείοις σου, καὶ ἐπὶ πάντα οὗ ἂν ἐπιβάλῃς τὴν χεῖρά σου ἐπὶ τῆς γῆς, ἧς κύριος ὁ θεός σου δίδωσί σοι. ἀναστῆσαί σε κύριος ἑαυτῷ λαὸν ἅγιον, ὃν τρόπον ὤμοσε τοῖς πατράσι σου. ἐὰν ἀκούσῃς τῆς φωνῆς κυρίου τοῦ θεοῦ σου, καὶ πορευθῇς ἐν πάσαις ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ, καὶ ὄψονταί σε πάντα τὰ ἔθνη τῆς γῆς, ὅτι τὸ ὄνομα κυρίου ἐπικέκληταί σοι, καὶ φοβηθήσονταί σε. καὶ πληθυνεῖ σε κύριος ὁ θεός σου εἰς ἀγαθὰ ἐν τοῖς ἐκγόνοις τῆς κοιλίας σου, καὶ ἐπὶ τοῖς ἐκγόνοις τῶν κτηνῶν σου, καὶ ἐπὶ τοῖς γεννήμασι τῆς

σι τῆς γῆς σου, ἐπὶ τῆς γῆς σου ἧς ὤμοσε κύριος τοῖς πατράσι σου δοῦναί σοι. ἀνοίξαι σοι κύριος τὸν θησαυρὸν αὐτοῦ τὸν ἀγαθὸν, τὸν οὐρανὸν, δοῦναι τὸν ὑετὸν τῇ γῇ σου ἐπὶ καιροῦ. εὐλογῆσαι πάντα τὰ ἔργα τῶν χειρῶν σου. καὶ δανειεῖς ἔθνεσι πολλοῖς σὺ δὲ οὐ δανειῇ, καὶ ἄρξεις σὺ ἐθνῶν πολλῶν σοῦ δὲ οὐκ ἄρξουσι. καταστήσαι σε κύριος ὁ θεός σου εἰς κεφαλὴν, καὶ μὴ εἰς οὐρὰν, καὶ ἔσῃ τότε ἐπάνω καὶ οὐκ ἔσῃ ὑποκάτω. ἐὰν ἀκούσῃς τῆς φωνῆς κυρίου τοῦ θεοῦ σου, ὅσα ἐγὼ ἐντέλλομαί σοι σήμερον φυλάσσειν, οὐ παραβήσῃ ἀπὸ πασῶν τῶν ἐντολῶν ὧν ἐγὼ ἐντέλλομαί σοι σήμερον δεξιὰ οὐδὲ ἀριστερὰ, πορεύεσθαι ὀπίσω θεῶν ἑτέρων λατρεύειν αὐτοῖς.

B καὶ ἔσται ἐὰν μὴ εἰσακούσῃς τῆς φωνῆς κυρίου τοῦ θεοῦ σου, φυλάσσεσθαι πάσας τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ ὅσας ἐγὼ ἐντέλλομαί σοι σήμερον, καὶ ἐλεύσονται ἐπὶ σὲ πᾶσαι αἱ κατάραι αὗται, καὶ καταλήψονταί σε. ἐπικατάρατος σὺ ἐν πόλει, καὶ ἐπικατάρατος σὺ ἐν ἀγρῷ. ἐπικατάρατοι αἱ ἀποθῆκαί σου, καὶ τὰ ἐγκαταλείμματά σου. ἐπικατάρατα τὰ ἔκγονα τῆς κοιλίας σου, καὶ τὰ γεννήματα τῆς γῆς σου, τὰ βουκόλια τῶν βοῶν σου, καὶ τὰ ποίμνια τῶν προβάτων σου. ἐπικατάρατος σὺ ἐν τῷ εἰσπορεύεσθαί σε, καὶ ἐπικατάρατος σὺ ἐν τῷ ἐκπορεύεσθαί σε.

Γ ἀποστείλαι κύριος ἐπὶ σὲ τὴν ἔνδειαν [a] καὶ τὴν ἐκλιμίαν καὶ τὴν ἀνάλωσιν ἐπὶ πάντα οὗ ἐὰν ἐπιβάλῃς τὴν χεῖρά σου, ἕως ἂν ἐξολοθρεύσῃ σε, καὶ ἕως ἂν ἀπολέσῃ σε ἐν τάχει διὰ τὰ πονηρὰ ἐπιτηδεύματά σου, διότι ἐγκατέλιπές με. προσκολλήσαι κύριος εἰς σὲ τὸν θάνατον, ἕως ἂν ἐξαναλώσῃ σε ἀπὸ τῆς γῆς εἰς ἣν εἰσπορεύῃ ἐκεῖ κληρονομῆσαι αὐτήν. πατάξαι σε κύριος ἐν ἀπορίᾳ, καὶ πυρετῷ, καὶ ῥίγει, [b] καὶ ἐρεθισμῷ, καὶ ἀνεμοφθορίᾳ, καὶ τῇ ὤχρᾳ, καὶ καταδιώξονταί σε ἕως ἂν ἀπολέσωσί σε.

Δ καὶ ἔσται σοι ὁ οὐρανὸς ὁ ὑπὲρ κεφαλῆς σου χαλκοῦς, καὶ ἡ γῆ ἡ ὑποκάτω σου σιδηρᾶ. δῴη κύριος ὁ θεός σου τὸν ὑετὸν τῆς γῆς σου κονιορτὸν, καὶ χοῦς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβήσεται, ἕως ἂν ἐκτρίψῃ σε, καὶ ἕως ἂν ἀπολέσῃ σε ἐν τάχει. δῴη σε κύριος ἐπὶ κοπὴν ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν. ἐν ὁδῷ μιᾷ ἐξελεύσῃ πρὸς αὐτοὺς, καὶ ἐν ἑπτὰ ὁδοῖς φεύξῃ ἀπὸ προσώπου αὐτῶν. καὶ ἔσῃ διασπορὰ ἐν πάσαις βασιλείαις τῆς γῆς. καὶ ἔσονται οἱ νεκροὶ ὑμῶν κατάβρωμα τοῖς πετεινοῖς τοῦ οὐρανοῦ, καὶ τοῖς θηρίοις τῆς γῆς, [c] καὶ οὐκ ἔσται ὁ ἐκφοβῶν. πατάξαι σε κύριος ἕλκει αἰγυπτίῳ εἰς τὴν ἕδραν, καὶ ψώρᾳ ἀγρίᾳ, καὶ κνήφῃ, ὥστε μὴ δύνασθαί σε ἰαθῆναι.

E πατάξαι σε κύριος παραπληξίᾳ, καὶ ἀορασίᾳ, καὶ ἐκστάσει διανοίας. καὶ ἔσῃ ψηλαφῶν μεσημβρίας, ὡσεί τις ψηλαφήσαι τυφλὸς ἐν τῷ σκότει, καὶ οὐκ εὐοδώσει τὰς ὁδούς σου. καὶ ἔσῃ τότε ἀδικούμενος, καὶ διαρπαζόμενος πάσας τὰς ἡμέρας, καὶ οὐκ ἔσται ὁ βοηθῶν. γυναῖκα λήψῃ, καὶ ἀνὴρ ἕτερος ἕξει αὐτήν. οἰκίαν οἰκοδομήσεις, καὶ οὐκ οἰκήσεις ἐν αὐτῇ. ἀμπελῶνα φυτεύσεις, καὶ οὐ μὴ τρυγήσεις αὐτόν. ὁ μόσχος σου ἐσφαγμένος ἐναντίον σου, καὶ οὐ φάγῃ ἐξ αὐτοῦ. ὁ ὄνος σου ἡρπασμένος ἀπὸ σοῦ, καὶ οὐκ ἀποδοθήσεταί σοι.

A τὰ πρόβατά σου δεδομένα τοῖς ἐχθροῖς σου, καὶ οὐκ ἔσται σοι ὁ βοηθῶν. οἱ υἱοί σου καὶ αἱ θυγατέρες σου δεδομέναι ἔθνει ἑτέρῳ, καὶ οἱ ὀφθαλμοί σου βλέψονται σφακελίζοντες εἰς αὐτὰ, οὐκ ἰσχύσει ἡ χείρ σου. τὰ ἐκφόρια τῆς γῆς σου, καὶ πάντας τοὺς πόνους σου φάγεται ἔθνος, ὃ οὐκ ἐπίστασαι. καὶ ἔσῃ ἀδικούμενος καὶ τεθραυσμένος πάσας τὰς ἡμέρας. καὶ ἔσῃ παράπληκτος διὰ τὰ ὁράματα τῶν ὀφθαλμῶν σου, ἃ βλέψῃ. πατάξαι σε κύριος ἐν ἕλκει πονηρῷ ἐπὶ τὰ γόνατα καὶ ἐπὶ τὰς κνήμας, ὥστε μὴ δύνασθαι ἰαθῆναί σε ἀπὸ ἴχνους τῶν ποδῶν σου ἕως τῆς κορυφῆς σου.

B ἀπαγάγοι κύριος σὲ καὶ τοὺς ἄρχοντάς σου οὓς ἂν καταστήσῃς ἐπὶ σεαυτὸν εἰς ἔθνος ὃ οὐκ ἐπίστασαι σὺ καὶ οἱ πατέρες σου, καὶ λατρεύσεις ἐκεῖ θεοῖς ἑτέροις, ξύλοις καὶ λίθοις. καὶ ἔσῃ ἐκεῖ ἐν αἰνίγματι καὶ παραβολῇ καὶ διηγήματι ἐν πᾶσι τοῖς ἔθνεσιν, εἰς οὓς ἂν ἀπαγάγῃ σε κύριος ἐκεῖ. σπέρμα πολὺ ἐξοίσεις εἰς τὸ πεδίον, καὶ ὀλίγα εἰσοίσεις, ὅτι κατέδεται αὐτὰ ἡ ἀκρίς. ἀμπελῶνα φυτεύσεις καὶ κατεργᾷ, καὶ οἶνον οὐ πίεσαι, οὐδὲ εὐφρανθήσῃ ἐξ αὐτοῦ, ὅτι καταφάγεται αὐτὰ ὁ σκώληξ. ἐλαῖαι ἔσονταί σοι ἐν πᾶσι τοῖς ὁρίοις σου, καὶ ἔλαιον οὐ χρίσῃ, ὅτι ἐκρυήσεται ἡ ἐλαία σου.

Γ υἱοὺς καὶ θυγατέρας γεννήσεις καὶ οὐκ ἔσονται, ἀπελεύσονται γὰρ ἐν αἰχμαλωσίᾳ. πάντα τὰ ξύλινά σου, καὶ τὰ γεννήματα τῆς γῆς σου ἐξαναλώσει ἡ ἐρυσίβη. ὁ προσήλυτος ὅς ἐστιν ἐν σοὶ, ἀναβήσεται ἄνω ἄνω, σὺ δὲ καταβήσῃ κάτω κάτω. οὗτος δανειεῖ σοι, σὺ δὲ τούτῳ οὐ δανειεῖς. οὗτος ἔσται κεφαλὴ, σὺ δὲ ἔσῃ οὐρά. καὶ ἐλεύσονται ἐπὶ σὲ πᾶσαι αἱ κατάραι αὗται, καὶ καταδιώξονταί σε, καὶ καταλήψονταί σε, ἕως ἂν ἐξολοθρεύσῃ σε, καὶ ἕως ἂν ἀπολέσῃ σε. ὅτι οὐκ εἰσήκουσας τῆς φωνῆς κυρίου τοῦ θεοῦ σου, φυλάξαι τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ, καὶ τὰ δικαιώματα ὅσα ἐνετείλατό σοι.

Δ καὶ ἔσται ἐν σοὶ σημεῖα καὶ τέρατα ἐν τῷ σπέρματί σου ἕως τοῦ αἰῶνος, ἀνθ' ὧν οὐκ ἐλάτρευσας κυρίῳ τῷ θεῷ σου ἐν εὐφροσύνῃ καὶ ἀγαθῇ διανοίᾳ διὰ τὸ πλῆθος πάντων. καὶ λατρεύσεις τοῖς ἐχθροῖς σου, οὓς ἐπαποστελεῖ κύριος ἐπὶ σὲ ἐν λιμῷ, καὶ ἐν δίψει, καὶ ἐν γυμνότητι, καὶ ἐν ἐκλείψει πάντων. καὶ ἐπιθήσει κλοιὸν σιδηροῦν ἐπὶ τὸν τράχηλόν σου, ἕως ἂν ἐξολοθρεύσῃ σε. ἐπάξει ἐπὶ σὲ κύριος ἔθνος μακρόθεν ἀπ' ἐσχάτου τῆς γῆς ὡσεὶ ὅρμημα ἀετοῦ, ἔθνος ὃ οὐκ ἀκούσῃ τῆς φωνῆς αὐτοῦ, ἔθνος ἀναιδὲς προσώπῳ, ὅστις οὐ θαυμάσει πρόσωπον πρεσβύτου, καὶ νέον οὐκ ἐλεήσει.

E καὶ κατέδεται τὰ ἔκγονα τῶν κτηνῶν σου, καὶ τὰ γεννήματα τῆς γῆς σου, ὥστε μὴ καταλιπεῖν σοι σῖτον, οἶνον, ἔλαιον, τὰ βουκόλια τῶν βοῶν σου, καὶ τὰ ποίμνια τῶν προβάτων σου, ἕως ἂν ἀπολέσῃ σε, καὶ ἐκτρίψῃ σε ἐν ταῖς πόλεσί σου. ἕως ἂν καθαιρεθῶσι τὰ τείχη τὰ ὑψηλὰ καὶ τὰ ὀχυρὰ, ἐφ' οἷς σὺ πέποιθας ἐπ' αὐτοῖς, ἐν πάσῃ τῇ γῇ σου. καὶ θλίψει σε ἐν ταῖς πόλεσί σου, αἷς ἔδωκέ σοι. καὶ φαγῇ τὰ ἔκγονα τῆς κοιλίας σου, κρέα υἱῶν σου καὶ θυγατέρων σου, ὅσα ἔδωκέ σοι, ἐν τῇ στενοχωρίᾳ σου καὶ ἐν τῇ θλίψει σου, ᾗ θλίψει σε ὁ ἐχθρός σου. ὁ ἁπαλὸς ὁ ἐν σοὶ καὶ ὁ τρυφερὸς σφόδρα,

διὰ βασκανεῖ τῷ ὀφθαλμῷ αὐτοῦ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ τὴν γυναῖκα τὴν ἐν τῷ κόλπῳ αὐτοῦ, καὶ τὰ καταλελειμμένα τέκνα, ἃ ἂν καταλειφθῇ αὐτῷ ὥστε δοῦναι ἑνὶ αὐτῶν ἀπὸ τῶν σαρκῶν τῶν τέκνων αὐτοῦ, ὧν ἂν κατέσθῃ διὰ τὸ μὴ καταλειφθῆναι αὐτῷ οὐδὲν ἐν τῇ στενοχωρίᾳ σου, καὶ ἐν τῇ θλίψει σου, ᾗ ἂν θλίψωσί σε οἱ ἐχθροί σου ἐν πάσαις ταῖς πόλεσί σου. καὶ ἡ ἁπαλὴ ἐν ὑμῖν καὶ ἡ τρυφερὰ, ἧς οὐχὶ πεῖραν ἔλαβεν ὁ ποὺς αὐτῆς βαίνειν ἐπὶ τῆς γῆς διὰ τὴν τρυφερότητα καὶ διὰ τὴν ἁπαλότητα, βασκανεῖ τῷ ὀφθαλμῷ αὐτῆς τὸν ἄνδρα αὐτῆς τὸν ἐν κόλπῳ αὐτῆς, καὶ τὸν υἱὸν καὶ τὴν θυγατέρα αὐτῆς. καὶ τὸ χόριον αὐτῆς τὸ ἐξελθὸν διὰ τῶν μηρῶν αὐτῆς, καὶ τὸ τέκνον αὐτῆς ὃ ἐὰν τέκῃ. καταφάγεται γὰρ αὐτὰ διὰ τὴν ἔνδειαν πάντων κρυφῇ ἐν τῇ στενοχωρίᾳ σου, καὶ ἐν τῇ θλίψει σου ᾗ θλίψει σε ὁ ἐχθρός σου ἐν ταῖς πόλεσί σου, ἐὰν μὴ εἰσακούσῃς ποιεῖν πάντα τὰ ῥήματα τοῦ νόμου τούτου, τὰ γεγραμμένα ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ, φοβεῖσθαι τὸ ὄνομα τὸ ἔντιμον τὸ θαυμαστὸν τοῦτο, κύριον τὸν θεόν σου. καὶ παραδοξάσει κύριος τὰς πληγάς σου, καὶ τὰς πληγὰς τοῦ σπέρματός σου, πληγὰς μεγάλας καὶ θαυμαστὰς, καὶ νόσους πονηρὰς καὶ πιστάς. καὶ ἐπιστρέψει πᾶσαν τὴν ὀδύνην αἰγύπτου τὴν πονηρὰν, ἣν διευλαβοῦ ἀπὸ προσώπου αὐτῶν, καὶ κολληθήσονται ἐν σοί. καὶ πᾶσαν μαλακίαν, καὶ πᾶσαν πληγὴν τὴν μὴ γεγραμμένην, καὶ πᾶσαν τὴν γεγραμμένην ἐν τῷ βιβλίῳ τοῦ νόμου τούτου, ἐπάξει κύριος ἐπὶ σὲ, ἕως ἂν ἐξολοθρεύσῃ σε. καὶ καταλειφθήσεσθε ἐν ἀριθμῷ βραχεῖ, ἀνθ᾽ ὧν ὅτι ἦτε ὡσεὶ τὰ ἄστρα τοῦ οὐρανοῦ τῷ πλήθει, ὅτι οὐκ εἰσήκουσας τῆς φωνῆς κυρίου τοῦ θεοῦ σου. καὶ ἔσται ὃν τρόπον εὐφράνθη κύριος ἐφ᾽ ὑμῖν εὖ ποιῆσαι ὑμᾶς, καὶ πληθῦναι ὑμᾶς, οὕτως εὐφρανθήσεται κύριος ἐφ᾽ ὑμῖν ἐξολοθρεῦσαι ὑμᾶς. καὶ ἐξαρθήσεσθε ἐν τάχει ἀπὸ τῆς γῆς εἰς ἣν εἰσπορεύῃ ἐκεῖ κληρονομῆσαι αὐτήν. καὶ διασπερεῖ σε κύριος ὁ θεός σου εἰς πάντα τὰ ἔθνη, ἀπ᾽ ἄκρου τῆς γῆς ἕως ἄκρου τῆς γῆς, καὶ δουλεύσεις ἐκεῖ θεοῖς ἑτέροις, ξύλοις καὶ λίθοις, οὓς οὐκ ἠπίστω σὺ καὶ οἱ πατέρες σου. ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς ἔθνεσιν ἐκείνοις οὐκ ἀναπαύσει σε, οὐδ᾽ οὐ μὴ γένηται στάσις τῷ ἴχνει τοῦ ποδός σου. [δ] καὶ δώσει σοι κύριος ἐκεῖ καρδίαν ἑτέραν ἀπειθοῦσαν, καὶ ἐκλείποντας ὀφθαλμοὺς, καὶ τηκομένην ψυχήν. καὶ ἔσται ἡ ζωή σου κρεμαμένη ἀπέναντι τῶν ὀφθαλμῶν σου. καὶ φοβηθήσῃ ἡμέρας καὶ νυκτὸς, καὶ οὐ πιστεύσεις τῇ ζωῇ σου. τὸ πρωῒ ἐρεῖς, πῶς ἂν γένοιτο ἑσπέρα. καὶ τὸ ἑσπέρας ἐρεῖς, πῶς ἂν γένοιτο πρωΐ, ἀπὸ τοῦ φόβου τῆς καρδίας σου ἃ φοβηθήσῃ, καὶ ἀπὸ τῶν ὁραμάτων τῶν ὀφθαλμῶν σου ὧν ὄψῃ. καὶ ἀποστρέψει σε κύριος εἰς αἴγυπτον ἐν πλοίοις ἐν τῇ ὁδῷ ᾗ εἶπα, οὐ προσθήσῃ ἔτι ἰδεῖν αὐτήν, καὶ πραθήσεσθε ἐκεῖ τοῖς ἐχθροῖς ὑμῶν εἰς παῖδας καὶ παιδίσκας, καὶ οὐκ ἔσται ὁ κτώμενος.

[α] Καὶ τὴν ἐκλιμίαν] Symmachus, ἀχορτασίαν. [β] [Καὶ ἐρεθισμῷ καὶ ἀνεμοφθορίᾳ] AA.LL. habent, καὶ ἐρεθισμῷ, καὶ φόνῳ, καὶ ἀνεμοφθορίᾳ. [γ] [Καὶ οὐκ ἔσται ὁ ἐκφοβῶν] In aliis libris est, ἀποσοβῶν. [δ] [Δώσει σοι κύριος ἐκεῖ καρδίαν ἑτέραν ἀπειθοῦσαν] AA.LL. καρδίαν ἀθυμοῦσαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΘ΄.

Οὗτοι οἱ λόγοι τῆς διαθήκης, οὓς ἐνετείλατο κύριος μωυσῇ στῆσαι τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ ἐν γῇ μωάβ, πλὴν τῆς διαθήκης ἧς διέθετο αὐτοῖς ἐν χωρήβ. καὶ ἐκάλεσε μωυσῆς πάντας τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ, καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς. ὑμεῖς ἑωράκατε πάντα ὅσα ἐποίησε κύριος ἐν γῇ αἰγύπτῳ ἐνώπιον ὑμῶν φαραὼ καὶ τοῖς θεράπουσιν αὐτοῦ, καὶ πάσῃ τῇ γῇ αὐτοῦ. τοὺς πειρασμοὺς τοὺς μεγάλους οὓς ἑωράκασιν οἱ ὀφθαλμοί σου, [α] τὰ σημεῖα καὶ τὰ τέρατα τὰ μεγάλα ἐκεῖνα. καὶ οὐκ ἔδωκε κύριος ὁ θεὸς ὑμῖν καρδίαν εἰδέναι, καὶ ὀφθαλμοὺς βλέπειν, καὶ ὦτα ἀκούειν ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης. καὶ ἤγαγεν ὑμᾶς τεσσαράκοντα ἔτη ἐν τῇ ἐρήμῳ. οὐκ ἐπαλαιώθη τὰ ἱμάτια ὑμῶν, καὶ τὰ ὑποδήματα ὑμῶν οὐ κατετρίβη ἀπὸ τῶν ποδῶν ὑμῶν. ἄρτον οὐκ ἐφάγετε, οἶνον καὶ σίκερα οὐκ ἐπίετε, ἵνα γνῶτε ὅτι κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν ἐγώ. καὶ ἤλθετε ἕως τοῦ τόπου τούτου. καὶ ἐξῆλθε σηὼν βασιλεὺς ἐσεβὼν, καὶ ὢγ βασιλεὺς βασὰν εἰς συνάντησιν ἡμῖν ἐν πολέμῳ. καὶ ἐπατάξαμεν αὐτοὺς, καὶ ἐλάβομεν τὴν γῆν αὐτῶν, καὶ ἔδωκα αὐτὴν ἐν κλήρῳ τῷ ῥουβὴν, καὶ τῷ γαδδὶ, καὶ τῷ ἡμίσει φυλῆς μανασσῆ, καὶ φυλάξεσθε ποιεῖν πάντας τοὺς λόγους τῆς διαθήκης ταύτης, ἵνα συνῆτε πάντα ὅσα ποιήσετε. ὑμεῖς ἑστήκατε πάντες σήμερον ἐναντίον κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν, οἱ ἀρχίφυλοι ὑμῶν, καὶ ἡ γερουσία ὑμῶν, καὶ οἱ κριταὶ ὑμῶν, καὶ οἱ γραμματοεισαγωγεῖς ὑμῶν, πᾶς ἀνὴρ ἰσραήλ. αἱ γυναῖκες ὑμῶν, καὶ τὰ ἔκγονα ὑμῶν, καὶ ὁ προσήλυτος ὁ ἐν μέσῳ τῆς παρεμβολῆς ὑμῶν, ἀπὸ ξυλοκόπου ὑμῶν καὶ ἕως ὑδροφόρου ὑμῶν, παρελθεῖν ἐν τῇ διαθήκῃ κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν, καὶ ἐν ταῖς ἀραῖς αὐτοῦ, ὅσα κύριος ὁ θεός σου διατίθεται πρὸς σὲ σήμερον. ἵνα στήσῃ σε αὐτῷ εἰς λαὸν, καὶ αὐτὸς ἔσται σου θεὸς, ὃν τρόπον εἶπέ σοι, καὶ ὃν τρόπον ὤμοσε τοῖς πατράσι σου ἀβραὰμ καὶ ἰσαὰκ καὶ ἰακώβ. καὶ οὐχ ὑμῖν μόνοις ἐγὼ διατίθεμαι τὴν διαθήκην ταύτην καὶ τὴν ἀρὰν ταύτην, ἀλλὰ καὶ τοῖς ὧδε οὖσι μεθ᾽ ὑμῶν σήμερον ἐναντίον κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν, καὶ τοῖς μὴ οὖσι μεθ᾽ ὑμῶν ὧδε σήμερον. ὅτι ὑμεῖς οἴδατε πῶς κατῳκήσαμεν ἐν γῇ αἰγύπτῳ, ὡς παρήλθομεν ἐν μέσῳ τῶν ἐθνῶν οὓς παρήλθετε. καὶ ἴδετε τὰ βδελύγματα αὐτῶν, καὶ τὰ εἴδωλα αὐτῶν, ξύλον καὶ λίθον, ἀργύριον καὶ χρυσίον, ἅ ἐστι παρ᾽ αὐτοῖς. μήτις ἐστὶν ἐν ὑμῖν ἀνὴρ ἢ γυνὴ ἢ πατριὰ, ἢ φυλὴ, τινὸς ἡ διάνοια ἐξέκλινεν ἀπὸ κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν, πορευθέντες λατρεύειν τοῖς θεοῖς τῶν ἐθνῶν ἐκείνων. μή τις ἐστὶν ἐν ὑμῖν ῥίζα ἄνω φύουσα ἐν χολῇ καὶ πικρίᾳ. καὶ ἔσται ἐὰν ἀκούσῃ τὰ ῥήματα τῆς ἀρᾶς ταύτης, καὶ ἐπιφημίσηται ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ, λέγων. ὅσιά μοι γένοιτο,

νοίᾳ, ὅτι ἐν τῇ ἀποπλανήσει τῆς καρδίας μου πορεύσομαι, ἵνα μὴ συναπολέσῃ ὁ ἁμαρτωλὸς τὸν ἀναμάρτητον. οὐ μὴ θελήσει ὁ θεὸς εὐϊλατεῦσαι αὐτῷ, ἀλλ' ἢ τότε ἐκκαυθήσεται ὀργὴ κυρίου καὶ ὁ ζῆλος αὐτοῦ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ. καὶ κολληθήσονται ἐν αὐτῷ πᾶσαι αἱ ἀραὶ τῆς διαθήκης ταύτης, αἱ γεγραμμέναι ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ. καὶ ἐξαλείψει κύριος τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐκ τῆς ὑπὸ τὸν οὐρανόν. καὶ διαστελεῖ αὐτὸν κύριος εἰς κακὰ ἐκ πάντων υἱῶν ἰσραήλ, κατὰ πάσας τὰς ἀρὰς τῆς διαθήκης τὰς γεγραμμένας ἐν τῷ βιβλίῳ τοῦ νόμου τούτου. καὶ ἐροῦσιν ἡ γενεὰ ἡ ἑτέρα οἱ υἱοὶ ὑμῶν, οἱ ἀναστήσονται μεθ' ὑμᾶς, καὶ ὁ ἀλλότριος ὃς ἂν ἔλθῃ ἐκ γῆς μακρόθεν, καὶ ὄψονται τὰς πληγὰς τῆς γῆς ἐκείνης καὶ τὰς νόσους αὐτῆς, ἃς ἀπέστειλε κύριος ἐπ' αὐτήν, θεῖον καὶ ἅλα κατακεκαυμένον, πᾶσα ἡ γῆ αὐτῆς οὐ σπαρήσεται, οὐδὲ ἀνατελεῖ, οὐδὲ μὴ ἀναβῇ ἐπ' αὐτὴν πᾶν χλωρόν. ὥσπερ κατεστράφη σόδομα καὶ γόμορρα, ἀδαμὰ καὶ σεβωΐμ, ἃς κατέστρεψε κύριος ἐν θυμῷ καὶ ὀργῇ. καὶ ἐροῦσι πάντα τὰ ἔθνη. διατί ἐποίησε κύριος οὕτω τῇ γῇ ταύτῃ; τίς ὁ θυμὸς τῆς ὀργῆς ὁ μέγας οὗτος; καὶ ἐροῦσιν. ὅτι κατέλιπον τὴν διαθήκην κυρίου τοῦ θεοῦ τῶν πατέρων αὐτῶν, ἃ διέθετο τοῖς πατράσιν αὐτῶν, ὅτε ἐξήγαγεν αὐτοὺς ἐκ γῆς αἰγύπτου. β καὶ πορευθέντες ἐλάτρευσαν θεοῖς ἑτέροις οὓς οὐκ ἠπίσταντο, γ οὐδὲ διένειμεν αὐτοῖς. καὶ ὠργίσθη θυμῷ κύριος ἐπὶ τὴν γῆν ἐκείνην ἐπαγαγεῖν ἐπ' αὐτὴν κατὰ πάσας τὰς κατάρας τὰς γεγραμμένας ἐν τῷ βιβλίῳ τοῦ νόμου τούτου. καὶ ἐξῆρεν αὐτοὺς κύριος ἀπὸ τῆς γῆς αὐτῶν ἐν θυμῷ καὶ ὀργῇ καὶ παροξυσμῷ μεγάλῳ σφόδρα, καὶ ἐξέβαλεν αὐτοὺς εἰς γῆν ἑτέραν ὡσεὶ νῦν. τὰ κρυπτὰ κυρίῳ τῷ θεῷ ἡμῶν, τὰ δὲ φανερὰ ἡμῖν καὶ τοῖς τέκνοις ἡμῶν εἰς τὸν αἰῶνα, ποιεῖν πάντα τὰ ῥήματα τοῦ νόμου τούτου.

α Τὰ σημεῖα καὶ τὰ τέρατα τὰ μεγάλα ἐκεῖνα] Ita LL. VV. Quod autem in alijs libris sequitur, τὴν χεῖρα τὴν κραταιὰν, καὶ τὸν βραχίονα τὸν ὑψηλὸν, adscriptum est in margine L. V. S. August. in Quæst. hæc habet. Et prodigia illa magna, & manum validam. & non dedit Dominus, &c. β [Καὶ πορευθέντες ἐλάτρευσαν θεοῖς ἑτέροις] In alijs codicibus sequitur, καὶ προσεκύνησαν αὐτοῖς. γ [Οὐδὲ διένειμεν αὐτοῖς] Symmachus, οὐδὲ προσῆκον αὐτοῖς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Λ'. 30

Καὶ ἔσται ὡς ἂν ἔλθωσιν ἐπὶ σὲ πάντα τὰ ῥήματα ταῦτα, ἡ εὐλογία καὶ ἡ κατάρα, ἣν ἔδωκα πρὸ προσώπου σου, καὶ δέξῃ εἰς τὴν καρδίαν σου ἐν πᾶσι τοῖς ἔθνεσιν, οὗ ἐὰν διασκορπίσῃ σε κύριος ἐκεῖ, καὶ ἐπιστραφήσῃ ἐπὶ κύριον τὸν θεόν σου, καὶ εἰσακούσῃ τῆς φωνῆς αὐτοῦ κατὰ πάντα ὅσα ἐγὼ ἐντέλλομαί σοι σήμερον, ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου, καὶ ἰάσεται κύριος τὰς ἁμαρτίας σου, καὶ ἐλεήσει σε, καὶ πάλιν συνάξει σε ἐκ πάντων τῶν ἐθνῶν, εἰς οὓς διεσκόρπισέ σε κύριος ἐκεῖ. ἐὰν ᾖ ἡ διασπορά σου ἀπ' ἄκρου τοῦ οὐρανοῦ ἕως ἄκρου τοῦ οὐρανοῦ, ἐκεῖθεν συνάξει σε κύριος ὁ θεός σου, καὶ ἐκεῖθεν λήψεταί σε κύριος ὁ θεός σου. καὶ εἰσάξει σε ὁ θεός σου ἐκεῖθεν εἰς τὴν γῆν, ἣν ἐκληρονόμησαν οἱ πατέρες σου. καὶ κληρονομήσεις αὐτήν, καὶ εὖ σε ποιήσει, καὶ πλεονασόν σε ποιήσει ὑπὲρ τοὺς πατέρας σου. καὶ περικαθαριεῖ κύριος τὴν καρδίαν σου, καὶ τὴν καρδίαν τοῦ σπέρματός σου, ἀγαπᾶν κύριον τὸν θεόν σου ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου, ἵνα ζῇς σύ. καὶ δώσει κύριος ὁ θεός σου τὰς ἀρὰς ταύτας ἐπὶ τοὺς ἐχθρούς σου, καὶ ἐπὶ τοὺς μισοῦντάς σε, οἳ ἐδίωξάν σε. καὶ σὺ ἐπιστραφήσῃ καὶ εἰσακούσῃ τῆς φωνῆς κυρίου τοῦ θεοῦ σου, καὶ ποιήσεις τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ, ὅσας ἐγὼ ἐντέλλομαί σοι σήμερον. α καὶ εὐλογήσει σε κύριος ὁ θεός σου ἐν παντὶ ἔργῳ τῶν χειρῶν σου, ἐν τοῖς ἐκγόνοις τῆς κοιλίας σου, καὶ ἐν τοῖς ἐκγόνοις τῶν κτηνῶν σου, καὶ ἐν τοῖς γενήμασι τῆς γῆς σου, ὅτι ἐπιστρέψει κύριος ὁ θεός σου εὐφρανθῆναι ἐπὶ σοὶ εἰς ἀγαθά, καθότι εὐφράνθη ἐπὶ τοῖς πατράσι σου. ἐὰν εἰσακούσῃς τῆς φωνῆς κυρίου τοῦ θεοῦ σου, φυλάσσεσθαι τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ, καὶ τὰ δικαιώματα αὐτοῦ, καὶ τὰς κρίσεις αὐτοῦ τὰς γεγραμμένας ἐν τῷ βιβλίῳ τοῦ νόμου τούτου, ἐὰν ἐπιστραφῇς ἐπὶ κύριον τὸν θεόν σου ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου. ὅτι ἡ ἐντολὴ αὕτη ἣν ἐγὼ ἐντέλλομαί σοι σήμερον, οὐχ ὑπέρογκός ἐστιν, οὐδὲ μακρὰν ἀπὸ σοῦ ἐστιν. οὐκ ἐν τῷ οὐρανῷ ἄνω ἐστί, λέγων. τίς ἀναβήσεται ἡμῖν εἰς τὸν οὐρανὸν, καὶ λήψεται ἡμῖν αὐτήν, καὶ ἀκούσαντες αὐτὴν ποιήσομεν; οὐδὲ πέραν τῆς θαλάσσης ἐστί, λέγων. τίς διαπεράσει ἡμῖν εἰς τὸ πέραν τῆς θαλάσσης, καὶ λάβῃ ἡμῖν αὐτήν, καὶ ἀκουστὴν ἡμῖν ποιήσῃ αὐτήν, καὶ ποιήσομεν; ἐγγύς σου ἐστὶ τὸ ῥῆμα σφόδρα ἐν τῷ στόματί σου, καὶ ἐν τῇ καρδίᾳ σου, καὶ ἐν ταῖς χερσί σου ποιεῖν αὐτό. ἰδοὺ δέδωκα πρὸ προσώπου σου σήμερον τὴν ζωὴν καὶ τὸν θάνατον, τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ κακόν. ἐὰν εἰσακούσῃς τὰς ἐντολὰς κυρίου τοῦ θεοῦ σου, ἃς ἐγὼ ἐντέλλομαί σοι σήμερον, ἀγαπᾶν κύριον τὸν θεόν σου, πορεύεσθαι ἐν πάσαις ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ, καὶ φυλάσσεσθαι τὰ δικαιώματα αὐτοῦ, καὶ τὰς κρίσεις αὐτοῦ, καὶ ζήσεσθε, καὶ πολλοὶ ἔσεσθε, καὶ εὐλογήσει σε κύριος ὁ θεός σου ἐν πάσῃ τῇ γῇ, εἰς ἣν εἰσπορεύῃ ἐκεῖ κληρονομῆσαι αὐτήν. καὶ ἐὰν μεταστῇ ἡ καρδία σου, καὶ μὴ εἰσακούσῃς, καὶ πλανηθεὶς προσκυνήσῃς θεοῖς ἑτέροις καὶ λατρεύσῃς αὐτοῖς, ἀναγγέλλω σοι σήμερον, ὅτι ἀπωλείᾳ ἀπολεῖσθε, καὶ οὐ μὴ πολυήμεροι γένησθε ἐπὶ τῆς γῆς, εἰς ἣν ὑμεῖς διαβαίνετε τὸν ἰορδάνην ἐκεῖ κληρονομῆσαι αὐτήν. διαμαρτύρομαι ὑμῖν σήμερον τόν τε οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, τὴν ζωὴν καὶ τὸν θάνατον δέδωκα πρὸ προσώπου ὑμῶν, τὴν εὐλογίαν καὶ τὴν κατάραν. ἔκλεξαι τὴν ζωὴν σύ, ἵνα ζήσῃς σὺ καὶ τὸ σπέρμα σου, ἀγαπᾶν κύριον τὸν θεόν σου, εἰσακούειν τῆς φωνῆς αὐτοῦ, καὶ ἔχεσθαι αὐτοῦ, ὅτι τοῦτο ἡ ζωή σου καὶ ἡ μακρότης τῶν ἡμερῶν σου, τὸ κατοικεῖν ἐπὶ τῆς γῆς, ἧς ὤμοσε κύριος τοῖς πατράσι σου ἀβραὰμ καὶ ἰσαὰκ καὶ ἰακὼβ δοῦναι αὐτοῖς.

Καὶ εὐλογήσει σε κύριος ὁ θεός σου ἐν παντὶ ἔργῳ] AA. LL. habent, καὶ πληθυνήσει σε.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΑʹ. 31

Καὶ συνετέλεσε μωυσῆς λαλῶν πάντας τοὺς λόγους τούτους πρὸς πάντας υἱοὺς Ἰσραήλ, καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς. ἑκατὸν καὶ εἴκοσι ἐτῶν ἐγώ εἰμι σήμερον. οὐ δυνήσομαι ἔτι εἰσπορεύεσθαι καὶ ἐκπορεύεσθαι. κύριος δὲ εἶπε πρὸς μέ. οὐ διαβήσῃ τὸν Ἰορδάνην τοῦτον. κύριος ὁ θεός σου ὁ προπορευόμενος πρὸ προσώπου σου, αὐτὸς ἐξολοθρεύσει τὰ ἔθνη ταῦτα ἀπὸ προσώπου σου, καὶ κατακληρονομήσεις αὐτούς, καὶ Ἰησοῦς ὁ προπορευόμενος πρὸ προσώπου σου, καθὰ ἐλάλησε κύριος. καὶ ποιήσει κύριος ὁ θεός σου αὐτοῖς καθὼς ἐποίησε σηὼν καὶ ὢγ δυσὶ βασιλεῦσι τῶν ἀμορραίων, οἳ ἦσαν πέραν τοῦ Ἰορδάνου, καὶ τῇ γῇ αὐτῶν, καθότι ἐξωλόθρευσεν αὐτούς, καὶ παρέδωκεν αὐτοὺς κύριος ὑμῖν. καὶ ποιήσετε αὐτοῖς, καθότι ἐνετειλάμην ὑμῖν. ἀνδρίζου καὶ ἴσχυε, μὴ φοβοῦ, μηδὲ δειλιάσῃς, μηδὲ πτοηθῇς ἀπὸ προσώπου αὐτῶν. ὅτι κύριος ὁ θεός σου ὁ προπορευόμενος μεθ᾽ ὑμῶν ἐν ὑμῖν, οὔτε μή σε ἀνῇ, οὔτε μή σε ἐγκαταλίπῃ. καὶ ἐκάλεσε μωυσῆς Ἰησοῦν, καὶ εἶπεν αὐτῷ ἔναντι παντὸς Ἰσραήλ. ἀνδρίζου καὶ ἴσχυε, σὺ γὰρ εἰσελεύσῃ πρὸ προσώπου τοῦ λαοῦ τούτου εἰς τὴν γῆν, ἣν ὤμοσε κύριος τοῖς πατράσιν ὑμῶν δοῦναι αὐτοῖς, καὶ σὺ κατακληρονομήσεις αὐτούς. καὶ κύριος ὁ συμπορευόμενος μετὰ σοῦ, οὐκ ἀνήσει σε, οὐδὲ μή σε ἐγκαταλίπῃ. μὴ φοβοῦ, μηδὲ δειλία. καὶ ἔγραψε μωυσῆς τὰ ῥήματα τοῦ νόμου τούτου εἰς βιβλίον, καὶ ἔδωκε τοῖς ἱερεῦσι τοῖς υἱοῖς λευὶ τοῖς αἴρουσι τὴν κιβωτὸν τῆς διαθήκης κυρίου, καὶ τοῖς πρεσβυτέροις τῶν υἱῶν Ἰσραήλ. καὶ ἐνετείλατο μωυσῆς αὐτοῖς ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, λέγων. μετὰ ἑπτὰ ἔτη ἐν καιρῷ ἐνιαυτοῦ ἀφέσεως ἐν ἑορτῇ σκηνοπηγίας, ἐν τῷ συμπορεύεσθαι πάντα Ἰσραὴλ ὀφθῆναι ἐνώπιον κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν, ἐν τῷ τόπῳ ᾧ ἂν ἐκλέξηται κύριος, ἀναγνώσεσθε τὸν νόμον τοῦτον ἐναντίον παντὸς Ἰσραὴλ εἰς τὰ ὦτα αὐτῶν, ἐκκλησιάσας τὸν λαόν, τοὺς ἄνδρας καὶ τὰς γυναῖκας καὶ τὰ ἔκγονα, καὶ τὸν προσήλυτον τὸν ἐν ταῖς πόλεσιν ὑμῶν, ἵν᾽ ἀκούσωσι, καὶ ἵνα μάθωσι φοβεῖσθαι κύριον τὸν θεὸν ὑμῶν. καὶ ἀκούσονται ποιεῖν πάντας τοὺς λόγους τοῦ νόμου τούτου. καὶ οἱ υἱοὶ αὐτῶν οἳ οὐκ οἴδασιν, ἀκούσονται, καὶ μαθήσονται φοβεῖσθαι κύριον τὸν θεόν σου πάσας τὰς ἡμέρας ὅσας αὐτοὶ ζῶσιν ἐπὶ τῆς γῆς, εἰς ἣν ὑμεῖς διαβαίνετε τὸν Ἰορδάνην ἐκεῖ κληρονομῆσαι αὐτήν. καὶ εἶπε κύριος πρὸς μωυσῆν. ἰδοὺ ἐγγίκασιν αἱ ἡμέραι τοῦ θανάτου σου. κάλεσον Ἰησοῦν, καὶ στῆτε παρὰ τὰς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, καὶ ἐντελοῦμαι αὐτῷ. καὶ ἐπορεύθη μωυσῆς καὶ Ἰησοῦς εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου, καὶ ἔστησαν παρὰ τὰς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. καὶ κατέβη κύριος ἐν νεφέλῃ, καὶ ἔστη παρὰ τὰς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. καὶ ἔστη ὁ στύλος τῆς νεφέλης παρὰ τὰς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. καὶ εἶπε κύριος πρὸς μωυσῆν. ἰδοὺ σὺ κοιμᾷ μετὰ τῶν πατέρων σου, καὶ ἀναστὰς ὁ λαὸς οὗτος ἐκπορνεύσει ὀπίσω θεῶν ἀλλοτρίων τῆς γῆς, εἰς ἣν οὗτος εἰσπορεύεται, καὶ καταλείψουσί με, καὶ διασκεδάσουσι τὴν διαθήκην μου, ἣν διεθέμην αὐτοῖς. καὶ ὀργισθήσομαι θυμῷ εἰς αὐτοὺς ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, καὶ καταλείψω αὐτούς, καὶ ἀποστρέψω τὸ πρόσωπόν μου ἀπ᾽ αὐτῶν, καὶ ἔσται κατάβρωμα. καὶ εὑρήσουσιν αὐτὸν κακὰ πολλὰ καὶ θλίψεις. καὶ ἐρεῖ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. διότι οὐκ ἔστι κύριος ὁ θεός μου ἐν ἐμοί, εὕροσάν με τὰ κακὰ ταῦτα. ἐγὼ δὲ ἀποστροφῇ ἀποστρέψω τὸ πρόσωπόν μου ἀπ᾽ αὐτῶν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ διὰ πάσας τὰς κακίας ἃς ἐποίησαν, ὅτι ἀπέστρεψαν ἐπὶ θεοὺς ἀλλοτρίους. καὶ νῦν γράψατε τὰ ῥήματα τῆς ᾠδῆς ταύτης, καὶ διδάξατε αὐτὴν τοὺς υἱοὺς Ἰσραήλ, καὶ ἐμβαλεῖτε αὐτὴν εἰς τὸ στόμα αὐτῶν, ἵνα γένηταί μοι ἡ ᾠδὴ αὕτη κατὰ πρόσωπον μαρτυροῦσα ἐν υἱοῖς Ἰσραήλ. εἰσάξω γὰρ αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν τὴν ἀγαθήν, ἣν ὤμοσα τοῖς πατράσιν αὐτῶν, δοῦναι αὐτοῖς γῆν ῥέουσαν γάλα καὶ μέλι. καὶ φάγονται, καὶ ἐμπλησθέντες κορήσουσι, καὶ ἐπιστραφήσονται ἐπὶ θεοὺς ἀλλοτρίους, καὶ λατρεύσουσιν αὐτοῖς, καὶ παροξυνοῦσί με, καὶ διασκεδάσουσι τὴν διαθήκην μου. καὶ ἀντικαταστήσεται ἡ ᾠδὴ αὕτη κατὰ πρόσωπον μαρτυροῦσα. οὐ γὰρ μὴ ἐπιλησθῇ ἀπὸ στόματος αὐτῶν, καὶ ἀπὸ στόματος τοῦ σπέρματος αὐτῶν. ἐγὼ γὰρ οἶδα τὴν πονηρίαν αὐτῶν, ὅσα ποιοῦσιν ὧδε σήμερον, πρὸ τοῦ εἰσαγαγεῖν με αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν τὴν ἀγαθήν, ἣν ὤμοσα τοῖς πατράσιν αὐτῶν. καὶ ἔγραψε μωυσῆς τὴν ᾠδὴν ταύτην ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, καὶ ἐδίδαξεν αὐτὴν τοὺς υἱοὺς Ἰσραήλ. καὶ ἐνετείλατο Ἰησοῖ, καὶ εἶπεν. ἀνδρίζου καὶ ἴσχυε, σὺ γὰρ εἰσάξεις τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ εἰς τὴν γῆν, ἣν ὤμοσεν αὐτοῖς κύριος, καὶ αὐτὸς ἔσται μετὰ σοῦ. ἡνίκα δὲ συνετέλεσε μωυσῆς γράφων πάντας τοὺς λόγους τοῦ νόμου τούτου εἰς βιβλίον ἕως εἰς τέλος, καὶ ἐνετείλατο τοῖς λευίταις τοῖς αἴρουσι τὴν κιβωτὸν τῆς διαθήκης κυρίου, λέγων. λαβόντες τὸ βιβλίον τοῦ νόμου τούτου, θήσετε αὐτὸ ἐκ πλαγίων τῆς κιβωτοῦ τῆς διαθήκης κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν. καὶ ἔσται ἐκεῖ ἐν σοὶ εἰς μαρτύριον, ὅτι ἐγὼ ἐπίσταμαι τὸν ἐρεθισμόν σου, καὶ τὸν τράχηλόν σου τὸν σκληρόν. ἔτι γὰρ ἐμοῦ ζῶντος μεθ᾽ ὑμῶν σήμερον, παραπικραίνοντες ἦτε τὰ πρὸς τὸν θεόν, πῶς οὐχὶ καὶ ἔσχατον τοῦ θανάτου μου; ἐκκλησιάσατε πρός με τοὺς φυλάρχους ὑμῶν, καὶ τοὺς πρεσβυτέρους ὑμῶν, καὶ τοὺς κριτὰς ὑμῶν, καὶ τοὺς γραμματοεισαγωγεῖς ὑμῶν, ἵνα λαλήσω εἰς τὰ ὦτα αὐτῶν πάντας τοὺς λόγους τούτους, καὶ διαμαρτύρομαι αὐτοῖς τόν τε οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν. οἶδα γὰρ ὅτι ἔσχατον τῆς τελευτῆς μου ἀνομίᾳ ἀνομήσετε, καὶ ἐκκλινεῖτε ἐκ τῆς ὁδοῦ ἧς ἐνετειλάμην ὑμῖν, καὶ συναντήσεται ὑμῖν τὰ κακὰ ἔσχατον τῶν ἡμερῶν, ὅτι ποιήσετε τὰ πονηρὰ ἐναντίον κυρίου παροργίσαι αὐτὸν ἐν τοῖς ἔργοις τῶν χειρῶν ὑμῶν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΒʹ.

Καὶ ἐλάλησε μωυσῆς εἰς τὰ ὦτα πάσης ἐκκλησίας τὰ ῥήματα τῆς ᾠδῆς ταύτης ἕως εἰς τέλος. πρόσεχε οὐρανὲ, καὶ λαλήσω, καὶ ἀκουέτω ἡ γῆ ῥήματα ἐκ στόματός μου. προσδοκάσθω ὡς ὑετὸς τὸ ἀπόφθεγμά μου, καὶ καταβήτω ὡς δρόσος τὰ ῥήματά μου, ὡσεὶ ὄμβρος ἐπ᾽ ἄγρωστιν, καὶ ὡσεὶ νιφετὸς ἐπὶ χόρτον. ὅτι τὸ ὄνομα κυρίου ἐκάλεσα. δότε μεγαλωσύνην τῷ θεῷ ἡμῶν. θεὸς, ἀληθινὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ, καὶ πᾶσαι αἱ ὁδοὶ αὐτοῦ κρίσεις. θεὸς πιστὸς, καὶ οὐκ ἔστιν ἀδικία. δίκαιος καὶ ὅσιος κύριος. [a] ἡμάρτοσαν οὐκ αὐτῷ τέκνα μωμητά. γενεὰ σκολιὰ καὶ διεστραμμένη, ταῦτα κυρίῳ ἀνταποδίδοτε; οὕτω λαὸς μωρὸς καὶ οὐχὶ σοφός; οὐκ αὐτὸς οὗτός σου πατὴρ ἐκτήσατό σε καὶ ἐποίησέ σε καὶ ἔπλασέ σε; μνήσθητε ἡμέρας αἰῶνος, [b] σύνετε ἔτη γενεῶν γενεαῖς. ἐπερώτησον τὸν πατέρα σου καὶ ἀναγγελεῖ σοι, τοὺς πρεσβυτέρους σου καὶ ἐροῦσί σοι. ὅτε διεμέριζεν ὁ ὕψιστος ἔθνη, ὡς διέσπειρεν υἱοὺς ἀδὰμ, [c] ἔστησεν ὅρια ἐθνῶν κατὰ ἀριθμὸν ἀγγέλων θεοῦ. καὶ ἐγενήθη μερὶς κυρίου λαὸς αὐτοῦ ἰακώβ. σχοίνισμα κληρονομίας αὐτοῦ ἰσραήλ. [d] αὐτάρκησεν αὐτὸν ἐν τῇ ἐρήμῳ, [e] ἐν δίψει καύματος ἐν γῇ ἀνύδρῳ. ἐκύκλωσεν αὐτὸν καὶ ἐπαίδευσεν αὐτὸν, καὶ διεφύλαξεν αὐτὸν, ὡς κόρην ὀφθαλμοῦ. ὡς ἀετὸς σκεπάσαι νοσσιὰν αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ τοῖς νοσσοῖς αὐτοῦ ἐπεπόθησε. διεὶς τὰς πτέρυγας αὐτοῦ ἐδέξατο αὐτοὺς, καὶ ἀνέλαβεν αὐτοὺς ἐπὶ τῶν μεταφρένων αὐτοῦ. κύριος μόνος ἦγεν αὐτοὺς, οὐκ ἦν μετ᾽ αὐτῶν θεὸς ἀλλότριος. [f] ἀνεβίβασεν αὐτοὺς ἐπὶ τὴν ἰσχὺν τῆς γῆς. ἐψώμισεν αὐτοὺς γεννήματα ἀγρῶν. ἐθήλασαν μέλι ἐκ πέτρας, καὶ ἔλαιον ἐκ στερεᾶς πέτρας. βούτυρον βοῶν καὶ γάλα προβάτων, μετὰ στέατος ἀρνῶν καὶ κριῶν, υἱῶν ταύρων καὶ τράγων, μετὰ στέατος νεφρῶν πυροῦ, καὶ αἷμα σταφυλῆς ἔπιεν οἶνον. καὶ ἔφαγεν ἰακὼβ καὶ ἐνεπλήσθη, καὶ ἀπελάκτισεν ὁ ἠγαπημένος, ἐλιπάνθη, ἐπαχύνθη, ἐπλατύνθη, καὶ ἐγκατέλιπε τὸν θεὸν τὸν ποιήσαντα αὐτὸν, καὶ ἀπέστη ἀπὸ θεοῦ σωτῆρος αὐτοῦ. παρώξυνάν με ἐπ᾽ ἀλλοτρίοις. ἐν βδελύγμασιν αὐτῶν παρεπίκρανάν με. ἔθυσαν δαιμονίοις, καὶ οὐ θεῷ. θεοῖς, οἷς οὐκ ᾔδεισαν. καινοὶ καὶ πρόσφατοι ἥκασιν, οὓς οὐκ ᾔδεισαν οἱ πατέρες αὐτῶν. θεὸν τὸν γεννήσαντά σε ἐγκατέλιπες, καὶ ἐπελάθου θεοῦ τοῦ τρέφοντός σε. καὶ εἶδε κύριος, καὶ ἐζήλωσε. καὶ παρωξύνθη δι᾽ ὀργὴν υἱῶν αὐτοῦ καὶ θυγατέρων, καὶ εἶπεν. ἀποστρέψω τὸ πρόσωπόν μου ἀπ᾽ αὐτῶν, καὶ δείξω τί ἔσται αὐτοῖς ἐπ᾽ ἐσχάτων ἡμερῶν, ὅτι γενεὰ ἐξεστραμμένη ἐστίν. υἱοὶ οἷς οὐκ ἔστι πίστις ἐν αὐτοῖς. αὐτοὶ παρεζήλωσάν με ἐπ᾽ οὐ θεῷ. παρώξυνάν με ἐν τοῖς εἰδώλοις αὐτῶν. κἀγὼ παραζηλώσω αὐτοὺς ἐπ᾽ οὐκ ἔθνει. ἐπὶ ἔθνει ἀσυνέτῳ παροργιῶ αὐτούς. ὅτι πῦρ ἐκκέκαυται ἐκ τοῦ θυμοῦ μου, καυθήσεται ἕως ᾅδου κάτω. καταφάγεται γῆν καὶ τὰ γεννήματα αὐτῆς. φλέξει θεμέλια ὀρέων. συνάξω εἰς αὐτοὺς κακά, [h] καὶ τὰ βέλη μου συμπολεμήσω εἰς αὐτούς. τηκόμενοι λιμῷ καὶ βρώσει ὀρνέων, καὶ ὀπισθότονος ἀνίατος. ὀδόντας θηρίων ἐπαποστελῶ εἰς αὐτοὺς, μετὰ θυμοῦ συρόντων ἐπὶ γῆν. ἔξωθεν ἀτεκνώσει αὐτοὺς μάχαιρα, καὶ ἐκ τῶν ταμιείων φόβος. νεανίσκος σὺν παρθένῳ, θηλάζων μετὰ καθεστηκότος πρεσβύτου. εἶπα, διασπερῶ αὐτοὺς, παύσω δὲ ἐξ ἀνθρώπων τὸ μνημόσυνον αὐτῶν. εἰ μὴ δι᾽ ὀργὴν ἐχθρῶν, ἵνα μὴ μακροχρονίσωσι, ἵνα μὴ συνεπιθῶνται οἱ ὑπεναντίοι. μὴ εἴπωσιν, ἡ χεὶρ ἡμῶν ἡ ὑψηλὴ, καὶ οὐχὶ κύριος ἐποίησε ταῦτα πάντα. ἔθνος ἀπολωλεκὸς βουλήν ἐστι, [θ] καὶ οὐκ ἔστιν ἐν αὐτοῖς ἐπιστήμη. οὐκ ἐφρόνησαν συνιέναι. ταῦτα καταδεξάσθωσαν εἰς τὸν ἐπιόντα χρόνον. πῶς διώξεται εἷς χιλίους, καὶ δύο μετακινήσουσι μυριάδας, εἰ μὴ ὁ θεὸς ἀπέδοτο αὐτοὺς, καὶ κύριος παρέδωκεν αὐτούς; ὅτι οὐκ εἰσὶν ὡς ὁ θεὸς ἡμῶν οἱ θεοὶ αὐτῶν. οἱ δὲ ἐχθροὶ ἡμῶν ἀνόητοι. ἐκ γὰρ ἀμπέλου σοδόμων ἡ ἄμπελος αὐτῶν, καὶ ἡ κληματὶς αὐτῶν ἐκ γομόρρας. σταφυλὴ αὐτῶν σταφυλὴ χολῆς, βότρυς πικρίας αὐτοῖς. θυμὸς δρακόντων ὁ οἶνος αὐτῶν, καὶ θυμὸς ἀσπίδων ἀνίατος. [i] οὐκ ἰδοὺ ταῦτα συνῆκται παρ᾽ ἐμοὶ, καὶ ἐσφράγισται ἐν τοῖς θησαυροῖς μου; ἐν ἡμέρα ἐκδικήσεως ἀνταποδώσω ὅταν σφαλῇ ὁ ποὺς αὐτῶν, ὅτι ἐγγὺς ἡμέρα ἀπωλείας αὐτοῖς, καὶ πάρεστιν ἕτοιμα ὑμῖν. ὅτι κρινεῖ κύριος τὸν λαὸν αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ τοῖς δούλοις αὐτοῦ παρακληθήσεται. εἶδε γὰρ παραλελυμένους αὐτοὺς καὶ ἐκλελοιπότας ἐν ἐπαγωγῇ καὶ παρειμένους. καὶ εἶπε κύριος. ποῦ εἰσιν οἱ θεοὶ αὐτῶν, ἐφ᾽ οἷς ἐπεποίθεισαν ἐπ᾽ αὐτοῖς; ὧν τὸ στέαρ τῶν θυσιῶν αὐτῶν ἠσθίετε, καὶ ἐπίνετε τὸν οἶνον τῶν σπονδῶν αὐτῶν. ἀναστήτωσαν καὶ βοηθησάτωσαν ὑμῖν, καὶ γενηθήτωσαν ὑμῖν σκεπασταί. ἴδετε ἴδετε ὅτι ἐγώ εἰμι, καὶ οὐκ ἔστι θεὸς πλὴν ἐμοῦ. ἐγὼ ἀποκτενῶ, καὶ ζῆν ποιήσω. πατάξω, κἀγὼ ἰάσομαι. καὶ οὐκ ἔστιν ὃς ἐξελεῖται ἐκ τῶν χειρῶν μου. ὅτι ἀρῶ εἰς τὸν οὐρανὸν τὴν χεῖρά μου, καὶ ὀμοῦμαι τὴν δεξιάν μου. καὶ ἐρῶ. ζῶ ἐγὼ εἰς τὸν αἰῶνα. ὅτι παροξυνῶ ὡς ἀστραπὴν τὴν μάχαιράν μου, καὶ ἀνθέξεται κρίματος ἡ χείρ μου, καὶ ἀποδώσω δίκην τοῖς ἐχθροῖς, καὶ τοῖς μισοῦσί με ἀνταποδώσω. μεθύσω τὰ βέλη μου ἀφ᾽ αἵματος, καὶ ἡ μάχαιρά μου φάγεται κρέα ἀφ᾽ αἵματος τραυματιῶν καὶ αἰχμαλωσίας ἀπὸ κεφαλῆς ἀρχόντων ἐχθρῶν. [k] εὐφράνθητε οὐρανοὶ ἅμα αὐτῷ, καὶ προσκυνησάτωσαν αὐτῷ πάντες ἄγγελοι θεοῦ. [l] εὐφράνθητε ἔθνη μετὰ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ, καὶ ἐνισχυσάτωσαν αὐτῷ πάντες υἱοὶ θεοῦ, ὅτι τὸ αἷμα τῶν υἱῶν αὐτοῦ ἐκδικᾶται. καὶ ἐκδικήσει καὶ ἀνταποδώσει δίκην τοῖς ἐχθροῖς, καὶ τοῖς μισοῦσιν ἀνταποδώσει. καὶ ἐκκαθαριεῖ κύριος τὴν γῆν τοῦ λαοῦ αὐτοῦ. καὶ ἔγραψε μωυσῆς τὴν ᾠδὴν ταύτην ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, καὶ ἐδίδαξεν αὐτὴν τοὺς υἱοὺς ἰσραήλ. καὶ εἰσῆλθε μωυσῆς, καὶ ἐλάλησε πάντας τοὺς λόγους τοῦ νόμου τούτου εἰς τὰ ὦτα τοῦ λαοῦ, αὐτὸς καὶ ἰησοῦς ὁ τοῦ ναυή. καὶ συνετέλεσε μωυσῆς λαλῶν παντὶ ἰσραήλ. καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς. προσέχετε τῇ καρδίᾳ ἐπὶ πάντας τοὺς λό-

γους

γους τούτους, οὓς ἐγὼ διαμαρτύρομαι ὑμῖν σήμερον. ἃ ἐντελεῖσθε τοῖς υἱοῖς ὑμῶν, φυλάσσειν καὶ ποιεῖν πάντας τοὺς λόγους τοῦ νόμου τούτου. ὅτι οὐχὶ λόγος κενὸς οὗτος ὑμῖν. ὅτι αὕτη ἡ ζωὴ ὑμῶν, καὶ ἕνεκεν τοῦ λόγου τούτου μακροημερεύσετε ἐπὶ τῆς γῆς, εἰς ἣν ὑμεῖς διαβαίνετε τὸν ἰορδάνην ἐκεῖ κληρονομῆσαι. καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ, λέγων. ἀνάβηθι εἰς τὸ ὄρος τὸ ἀβαρὶμ, τοῦτο ὄρος ναβαῦ ὅ ἐστιν ἐν γῇ μωὰβ κατὰ πρόσωπον ἱεριχὼ, καὶ ἴδε τὴν γῆν χαναὰν, ἣν ἐγὼ δίδωμι τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ, καὶ τελεύτα ἐν τῷ ὄρει εἰς ὃ ἀναβαίνεις ἐκεῖ, καὶ προστέθητι πρὸς τὸν λαόν σου, ὃν τρόπον ἀπέθανεν ἀαρὼν ὁ ἀδελφός σου ἐν ὢρ τῷ ὄρει, καὶ προσετέθη πρὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ, ὅτι ἠπειθήσατε τῷ ῥήματί μου ἐν τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ ἐπὶ τοῦ ὕδατος ἀντιλογίας κάδης ἐν τῇ ἐρήμῳ σὶν, διότι οὐχ ἡγιάσατέ με ἐν τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ. ἀπέναντι ὄψει τὴν γῆν, καὶ ἐκεῖ οὐκ εἰσελεύσῃ.

α Ημάρτοσαν], Aquila. διέφθειραν αὐτῷ οὐχ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ. Symmachus. διέφθειραν πρὸς αὐτὸν οὐχ υἱοὶ τὸ σύνολον. β [Σύνετε δὴ ἔτη γενεῶν γενεαῖς] AA.LL. habent, σύνετε δὴ ἔτη γενεᾶς γενεῶν. γ [Εστησεν ὅρια ἐθνῶν κατὰ ἀριθμὸν ἀγγέλων θεοῦ] Sic habet Nouatianus in libro de Trinitate, qui ſub nomine Tertulliani falsò circumferebatur. Cum diſſeminaret filios Adam, ſtatuit fines gentium iuxta numerum Angelorum Dei. & Rufinus Aquileienſis in expoſitione ſymboli. Cum diuideret excelſus gentes, ſtatuit terminos gentium ſecundum numerum Angelorum Dei. Ijſdem verbis citatur hic locus à S. Gregorio Papa in hom. 34. & S. Hierony. lib. 2. in Micheam. S. etiam Ioannes Chryſoſt. videtur huc ſpectaſſe, cum in epiſt. ad Coloſſ. hom. 3. ſic ſcripſit. τὸ πρῶτον κατὰ ἀριθμὸν ἐθνῶν ἦσαν οἱ ἄγγελοι, νῦν δὲ οὐ κατὰ ἀριθμὸν ἐθνῶν, ἀλλὰ κατὰ ἀριθμὸν πιστῶν. Interpres Origenis hom. 28. in Num. hæc habet. Quia ſicut cum diſpergeret Deus filios Adam, ſtatuit fines gentium ſecundũ numerum Angelorũ eius, vel vt in alijs exemplaribus legimus, ſecũdũ numerum filiorũ Iſrael, &c. A. & S. κατὰ ἀριθμὸν υἱῶν ἰσραήλ. Schol. οὕτως οἱ λοιποὶ ἐκδεδώκασιν ἑρμηνευταὶ, κατὰ ἀριθμὸν υἱῶν ἰσραήλ. δ [Αὐτάρκησεν αὐτόν] A. & Theodotio εὗρεν αὐτόν. ε [Εν δίψει καύματος] A. ἐν ἀτάκτῳ, ἀοικήτῳ, ἠφανισμένῃ. ζ [Ανεβίβασεν αὐτοὺς ἐπὶ τὴν ἰσχὺν τῆς γῆς] A. ἐπὶ τὸ ὕψωμα τῆς γῆς. η [Καὶ τὰ βέλη μου συμπολεμήσω εἰς αὐτούς] In ceteris libris eſt, καὶ τὰ βέλη μου συντελέσω εἰς αὐτούς. θ [Καὶ οὐκ ἔστιν ἐν αὐτοῖς ἐπιστήμη] A. οὐκ ἔστιν ἐν αὐτοῖς φρόνησις. ὄφελον ἐσοφίσθησαν ἐπίστασθαι αὐτήν. συνετίσθησαν εἰς ἐσχάτην αὐτῶν. Schol. εἰς ἐσχάτην, τουτέστιν, ἐν ταῖς ἐσχάταις ἡμέραις αὐτῶν. ι [Οὐκ ἰδοὺ ταῦτα συνῆκται παρ᾽ ἐμοί] S. μὴ οὐχὶ τοῦτο ἀπόκειται παρ᾽ ἐμοί. κ [Εὐφράνθητε οὐρανοὶ ἅμα αὐτῷ, καὶ προσκυνησάτωσαν αὐτῷ πάντες ἄγγελοι θεοῦ. εὐφράνθητε ἔθνη μετὰ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ καὶ ἐνισχυσάτωσαν αὐτῷ πάντες υἱοὶ θεοῦ] S. Paulus cap. 1. ad Hæbreos, Iuſtinus Martyr in dialogo aduerſus Tryphonem, S. Hilarius in explanatione pſalmi 67. S. Epiphanius Archiepiſcopus Cypri in libro κατὰ τῶν ἀρειομανιτῶν, hãc lectionem ſecuti ſunt. quæ lectio veteris etiam libri auctoritate confirmatur. AA. LL. habent, εὐφράνθητε οὐρανοὶ ἅμα αὐτῷ, καὶ προσκυνησάτωσαν αὐτῷ πάντες υἱοὶ θεοῦ. εὐφράνθητε ἔθνη μετὰ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ. καὶ ἐνισχυσάτωσαν αὐτῷ πάντες ἄγγελοι θεοῦ. Atque hanc varietatem indicat hoc quoque ſcholion. ἔστι δὲ ἄλλη γραφὴ, πάντες ἄγγελοι θεοῦ. & aliud ſcholion. ἔχει πάλιν ἑτέρα γραφὴ, πάντες υἱοὶ θεοῦ. S. Auguſtinus in Locut. vtramque lectionẽ agnoſcit. λ [Εὐφράνθητε ἔθνη] A. αἰνοποιήσατε.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΓ. 33.

Καὶ αὕτη ἡ εὐλογία ἣν ηὐλόγησε μωυσῆς ἄνθρωπος τοῦ θεοῦ τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ πρὸ τῆς τελευτῆς αὐτοῦ. καὶ εἶπε. κύριος ἐκ σινὰ ἥκει, καὶ ἐπέφανεν ἐκ σηεὶρ ἡμῖν, καὶ κατέσπευσεν ἐξ ὄρους φαρὰν, α σὺν μυριάσι κάδης ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ ἄγγελοι μετ᾽ αὐτοῦ. καὶ ἐφείσατο τοῦ λαοῦ αὐτοῦ, καὶ πάντες οἱ ἡγιασμένοι ὑπὸ τὰς χεῖράς σου. καὶ οὗτοι ὑπὸ σέ εἰσι. καὶ ἐδέξατο ἀπὸ τῶν λόγων αὐτοῦ νόμον, ὃν ἐνετείλατο ἡμῖν μωυσῆς, κληρονομίαν συναγωγαῖς ἰακώβ. καὶ ἔσται ἐν τῷ ἠγαπημένῳ ἄρχων, συναχθέντων ἀρχόντων λαῶν ἅμα φυλαῖς ἰσραήλ. ζήτω ῥουβὴν, καὶ μὴ ἀποθανέτω, β καὶ ἔστω πολὺς ἐν ἀριθμῷ. καὶ αὕτη ἰούδα. εἰσάκουσον κύριε φωνῆς ἰούδα, καὶ εἰς τὸν λαὸν αὐτοῦ γ ἔλθοισαν. αἱ χεῖρες αὐτοῦ διακρινοῦσιν αὐτῷ, καὶ βοηθὸς ἐκ τῶν ἐχθρῶν ἔσῃ. καὶ τῷ λευὶ εἶπε. δότε λευὶ δήλους αὐτοῦ, καὶ ἀλήθειαν αὐτοῦ τῷ ἀνδρὶ τῷ ὁσίῳ, ὃν ἐπείρασαν αὐτὸν ἐν πείρᾳ. ἐλοιδόρησαν αὐτὸν ἐφ᾽ ὕδατος ἀντιλογίας. ὁ λέγων τῷ πατρὶ καὶ τῇ μητρὶ οὐχ ἑώρακά σε, καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ οὐκ ἐπέγνω, καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ ἀπέγνω. ἐφύλαξε τὰ λόγιά σου, καὶ τὴν διαθήκην σου διετήρησε. δηλώσουσι τὰ δικαιώματά σου τῷ ἰακὼβ, καὶ τὸν νόμον σου τῷ ἰσραήλ. ἐπιθήσουσι θυμίαμα ἐν ὀργῇ σου διαπαντὸς ἐπὶ τὸ θυσιαστήριόν σου. εὐλόγησον κύριε τὴν ἰσχὺν αὐτοῦ, καὶ τὰ ἔργα τῶν χειρῶν αὐτοῦ δέξαι. κάταξον ὀσφὺν ἐχθρῶν ἐπανεστηκότων αὐτῷ, καὶ οἱ μισοῦντες αὐτὸν μὴ ἀναστήτωσαν. καὶ τῷ βενιαμὶν εἶπεν. ἠγαπημένος ὑπὸ κυρίου κατασκηνώσει πεποιθὼς, καὶ ὁ θεὸς σκιάζει ἐπ᾽ αὐτῷ πάσας τὰς ἡμέρας, καὶ ἀναμέσον τῶν ὤμων αὐτοῦ κατέπαυσε. καὶ τῷ ἰωσὴφ εἶπεν. ἀπ᾽ εὐλογίας κυρίου ἡ γῆ αὐτοῦ, ἀπὸ ὡρῶν οὐρανοῦ καὶ δρόσου, καὶ ἀπὸ ἀβύσσων πηγῶν κάτωθεν. καὶ καθ᾽ ὥραν γεννημάτων ἡλίου τροπῶν, καὶ ἀπὸ συνόδων μηνῶν, ἀπὸ κορυφῆς ὀρέων ἀρχῆς, καὶ ἀπὸ κορυφῆς βουνῶν ἀενάων. καὶ καθ᾽ ὥραν γῆς πληρώσεως. καὶ τὰ δεκτὰ τῷ ὀφθέντι ἐν τῇ βάτῳ ἔλθοισαν ἐπὶ κεφαλὴν ἰωσὴφ, καὶ ἐπὶ κορυφῆς δοξασθεὶς ἐπ᾽ ἀδελφοῖς. πρωτότοκος ταύρου τὸ κάλλος αὐτοῦ. κέρατα μονοκέρωτος τὰ κέρατα αὐτοῦ. ἐν αὐτοῖς ἔθνη κερατιεῖ ἅμα, ἕως ἀπ᾽ ἄκρου γῆς. αὗται μυριάδες ἐφραὶμ, καὶ αὗται χιλιάδες μανασσῆ. καὶ τῷ ζαβουλὼν εἶπεν. εὐφράνθητι ζαβουλὼν ἐν ἐξοδίᾳ σου, καὶ ἰσσάχαρ ἐν τοῖς σκηνώμασιν αὐτοῦ. ἔθνη ἐξολοθρεύσουσι. καὶ ἐπικαλέσεσθε ἐκεῖ, καὶ θύσετε ἐκεῖ θυσίαν δικαιοσύνης, ὅτι πλοῦτος θαλάσσης θηλάσει σε, δ καὶ ἐμπόρια παράλιον κατοικούντων. καὶ τῷ γὰδ εἶπεν. εὐλογημένος ἐμπλατύνων γάδ. ὡς λέων ἀνεπαύσατο, συντρίψας βραχίονα καὶ ἄρχοντα. καὶ εἶδεν ἀπαρχὴν αὐτοῦ, ὅτι ἐκεῖ ἐμερίσθη γῆ ἀρχόντων συνηγμένων ἅμα ἀρχηγοῖς λαῶν. δικαιοσύνην κύριος ἐποίησε, καὶ κρίσιν αὐτοῦ μετὰ ἰσραήλ. καὶ τῷ δὰν εἶπεν. δὰν σκύμνος λέοντος, καὶ ἐκπηδήσεται ἐκ τοῦ βασάν. καὶ τῷ νεφθαλὶ εἶπε. νε-

φθα-

λὶ ε πλησμονὴ δεκτῶν. καὶ ἐμπλησθήτω εὐλογίας παρὰ κυρίου. θάλασσαν καὶ λίβα κληρονομήσει. καὶ τῷ ἀσὴρ εἶπεν. εὐλογημένος ἀπὸ τέκνων ἀσήρ. καὶ ἔσαι δεκτὸς τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ. βάψει ἐν ἐλαίῳ τὸν πόδα αὐτοῦ. σίδηρος καὶ χαλκὸς τὸ ὑπόδημα αὐτοῦ ἔσαι. ὡς αἱ ἡμέραι σου, ἡ ἰσχύς σου. οὐκ ἔσιν ὥσπερ ὁ θεὸς τοῦ ἠγαπημένου. ὁ ἐπιβαίνων ἐπὶ τὸν οὐρανὸν βοηθός σου, καὶ ὁ μεγαλοπρεπὴς τοῦ σερεώματος. ζ καὶ σκεπάσει σε θεοῦ ἀρχή, καὶ ὑπὸ ἰσχὺν βραχιόνων ἀενάων. καὶ ἐκβαλεῖ ἀπὸ προσώπου σου ἐχθρὸν, λέγων. ἀπόλοιο. καὶ κατασκηνώσει ἰσραὴλ η πεποιθὼς μόνος ἐπὶ γῆς ἰακώβ. ἐπὶ σίτῳ καὶ οἴνῳ. καὶ ὁ οὐρανός σοι, συννεφὴς δρόσῳ. μακάριος σὺ ἰσραήλ. τίς ὅμοιός σοι λαὸς σωζόμενος ὑπὸ κυρίου; ὑπερασπιεῖ ὁ βοηθός σου, καὶ ἡ μάχαιρα καύχημά σου. καὶ ψεύσονταί σε οἱ ἐχθροί σου, καὶ σὺ ἐπὶ τὸν τράχηλον αὐτῶν ἐπιβήσῃ.

α Σὺν μυριάσι κάδης ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ] Aquila. ἀπὸ μυριάδων ἁγιασμοῦ, ἀπὸ δεξιᾶς αὐτοῦ. β [Καὶ ἔσω πολὺς ἐν ἀριθμῷ] Ita LL. VV. & ita S. Ambrosius in benedictionibus Patriarcharum, & Procopius Gazæus in commentarijs in Deuteronomium. Apollinaris. τὰ ἀκριβῆ ἀντίγραφα οὐκ ἔχει μνήμην τοῦ συμεών. S. Epiphanius in libro, qui inscribitur Ancoratus, citans hunc locum, nullam facit mentionem Symeonis, neq. Theodoretus, qui in explicatione huius loci sic habet, πρῶτον εὐλογεῖ τὸν ῥουβὴν καὶ λύει τὴν πατρῴαν ἀράν, ἀντιτάξας τὴν φιλαδελφίαν τῇ περὶ τὸν πατέρα παρανομίᾳ. ἐξῆν δὲ ὡς νομοθέτῃ τὴν ἀρὰν μεταθεῖναι, ζήτω ῥουβὴν καὶ μὴ ἀποθανέτω καὶ ἔσω πολὺς ἐν ἀριθμῷ. εἶτα τὴν τάξιν ὑπερβὰς, τοῦ ἰούδα τὴν εὐλογίαν προσφέρει. Diodorus item Tarsensis in expositione Deuteron. citat hunc locũ, & nullã facit Symeonis mentionem. ζήτω ῥουβὴν καὶ μὴ ἀποθανέτω. ἐπειδὴ ἰακὼβ ἀποθνήσκων κατηράσατο τὸν ῥουβὴν λέγων, ὡς ὕδωρ μὴ ἐκζέσῃς ἢ ζήσῃς, ὁ μωυσῆς εὐλογῶν φησι, ζήτω ῥουβὴν καὶ μὴ ἀποθανέτω. est & Theodoreti quæstio his verbis. τί δήποτε τὸν Συμεὼν οὐκ εὐλόγησε; cui ita respondetur. ὁ ῥουβὴν ἔχει τὴν φιλαδελφίαν ἀφορμὴν εὐλογίας, διὰ γὰρ ἐκείνης τῆς ἀρᾶς, πολλῷ μᾶλλον ἔλυσε τὴν οἰκίαν. ὁ δὲ Συμεὼν οὐδεμίαν ἔχε πρόφασιν, ὥστε τῆς εὐλογίας τυχεῖν. μετέχει δὲ ὅμως καὶ οὗτος τῆς εὐλογίας. οὐ γὰρ μόνον ἰδίαν ἑκάστῃ φυλῇ δέδωκεν εὐλογίαν, ἀλλὰ καὶ κοινὴν πάντι τῷ λαῷ. Aliqui vero libri habent, καὶ συμεὼν ἔσω πολὺς ἐν ἀριθμῷ. γ [Εἰς τὸν λαὸν αὐτοῦ ἔλθοις ἄν] A. L. εἰσέλθοις ἄν, & Interpres Origenis, venias. vt mendi suspicio sit, vbi coniunctim legitur, ἔλθοισαν, siue εἰσέλθοισαν. δ [Καὶ ἐμπόρια] A A. LL. habent, ἐμπορία. ε [Πλησμονὴ δεκτῶν] Symmachus. εὐθηνίας. ζ [Καὶ σκεπάσει σε θεοῦ ἀρχή] Schol. ἄλλα ἀντίγραφα ἔχει, καὶ σκέπασις θεοῦ ἀρχῆς. η [Πεποιθὼς μόνος ἐπὶ γῆς ἰακώβ] AA. LL. habent, πεποιθώς. πηγὴ ἰακώβ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΔ΄. 34.

Καὶ ἀνέβη μωυσῆς ἀπὸ ἀραβὼθ μωὰβ ἐπὶ τὸ ὄρος ναβαῦ, ἐπὶ κορυφὴν φασγὰ ἥ ἐστι ἐπὶ προσώπου ἱεριχώ. καὶ ἔδειξεν αὐτῷ κύριος πᾶσαν τὴν γῆν γαλαὰδ ἕως δάν. καὶ πᾶσαν τὴν γῆν νεφθαλί, καὶ πᾶσαν τὴν γῆν ἐφραίμ, καὶ μανασσῆ, καὶ πᾶσαν τὴν γῆν ἰούδα ἕως τῆς θαλάσσης τῆς ἐσχάτης. καὶ τὴν ἔρημον, καὶ τὰ περίχωρα ἱεριχὼ, πόλιν φοινίκων ἕως σηγώρ. καὶ εἶπε κύριος πρὸς μωυσῆν. αὕτη ἡ γῆ ἣν ὤμοσα τῷ ἀβραὰμ καὶ ἰσαὰκ καὶ ἰακὼβ λέγων, τῷ σπέρματι ὑμῶν δώσω αὐτήν. καὶ ἔδειξα τοῖς ὀφθαλμοῖς σου, καὶ ἐκεῖ οὐκ εἰσελεύσῃ. καὶ ἐτελεύτησε μωυσῆς ὁ οἰκέτης κυρίου ἐν γῇ μωὰβ διὰ ῥήματος κυρίου. καὶ ἔθαψαν αὐτὸν ἐν γαὶ ἐγγὺς οἴκου φογώρ. καὶ οὐκ εἶδεν οὐδεὶς τὴν ταφὴν αὐτοῦ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης. μωυσῆς δὲ ἦν ἑκατὸν καὶ εἴκοσι ἐτῶν ἐν τῷ τελευτᾶν αὐτόν. οὐκ ἠμαυρώθησαν οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ, οὐδὲ ἐφθάρησαν τὰ χελώνια αὐτοῦ. καὶ ἔκλαυσαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ μωυσῆν ἐν ἀραβὼθ μωὰβ ἐπὶ τοῦ ἰορδάνου κατὰ ἱεριχὼ τριάκοντα ἡμέρας. καὶ συνετελέσθησαν αἱ ἡμέραι πένθους κλαυθμοῦ μωυσῆ. καὶ ἰησοῦς υἱὸς ναυῆ ἐνεπλήσθη πνεύματος συνέσεως, ἐπέθηκε γὰρ μωυσῆς τὰς χεῖρας αὐτοῦ ἐπ' αὐτόν. καὶ εἰσήκουσαν αὐτοῦ οἱ υἱοὶ ἰσραήλ. καὶ ἐποίησαν καθότι ἐνετείλατο κύριος τῷ μωυσῇ. καὶ οὐκ ἀνέστη ἔτι προφήτης ἐν ἰσραὴλ ὡς μωυσῆς. ὃν ἔγνω κύριος αὐτὸν πρόσωπον κατὰ πρόσωπον ἐν πᾶσι τοῖς σημείοις καὶ τέρασιν. ὃν ἀπέστειλεν αὐτὸν κύριος ποιῆσαι αὐτὰ ἐν γῇ αἰγύπτῳ φαραὼ καὶ τοῖς θεράπουσιν αὐτοῦ, καὶ πάσῃ τῇ γῇ αὐτοῦ. τὰ θαυμάσια τὰ μεγάλα, καὶ τὴν χεῖρα τὴν κραταιὰν, ἃ ἐποίησε μωυσῆς ἔναντι παντὸς ἰσραήλ.

Τέλος τοῦ δευτερονομίου.

ΙΗΣΟΥΣ ΝΑΥΗ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

ΚΑΙ ª ἐγένετο μετὰ τὴν τελευτὴν μωυσῆ εἶπε κύριος τῷ ἰησοῖ υἱῷ ναυῆ τῷ ὑπουργῷ μωυσῆ, λέγων. μωυσῆς ὁ θεράπων μου τετελεύτηκε. νῦν οὖν ἀναστὰς, διάβηθι τὸν ἰορδάνην σὺ καὶ πᾶς ὁ λαὸς οὗτος εἰς τὴν γῆν, ἣν ἐγὼ δίδωμι αὐτοῖς. πᾶς ὁ τόπος ἐφ᾽ ὃν ἂν ἐπιβῆτε τῷ ἴχνει τῶν ποδῶν ὑμῶν, ὑμῖν δώσω αὐτὸν, ὃν τρόπον εἴρηκα τῷ μωυσῇ. τὴν ἔρημον καὶ τὸν ἀντιλίβανον ἕως τοῦ ποταμοῦ τοῦ μεγάλου ποταμοῦ εὐφράτου, καὶ ἕως τῆς θαλάσσης τῆς ἐσχάτης. ἀφ᾽ ἡλίου δυσμῶν ἔσται τὰ ὅρια ὑμῶν. οὐκ ἀντιστήσεται ἄνθρωπος κατενώπιον ὑμῶν πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς σου. καὶ ὥσπερ ἤμην μετὰ μωυσῆ, οὕτως ἔσομαι καὶ μετὰ σοῦ, καὶ οὐκ ἐγκαταλείψω σε, οὐδ᾽ ὑπερόψομαί σε. ἴσχυε καὶ ἀνδρίζου, σὺ γὰρ ἀποδιελεῖς τῷ λαῷ τούτῳ τὴν γῆν, ἣν ὤμοσα τοῖς πατράσιν ὑμῶν δοῦναι αὐτοῖς. ἴσχυε οὖν καὶ ἀνδρίζου, φυλάσσεσθαι καὶ ποιεῖν καθότι ἐνετείλατό σοι μωυσῆς ὁ παῖς μου. καὶ οὐκ ἐκκλινεῖς ἀπ᾽ αὐτῶν εἰς δεξιὰ οὐδὲ εἰς ἀριστερὰ, ἵνα συνῇς ἐν πᾶσιν οἷς ἐὰν πράσσῃς. καὶ οὐκ ἀποστήσεται ἡ βίβλος τοῦ νόμου τούτου ἐκ τοῦ στόματός σου, καὶ μελετήσεις ἐν αὐτῇ ἡμέρας καὶ νυκτὸς, ᵝ ἵνα εἰδῇς ποιεῖν πάντα τὰ γεγραμμένα. ᵞ τότε εὐοδωθήσῃ, καὶ εὐοδώσεις τὰς ὁδούς σου, καὶ τότε συνήσεις. ἰδοὺ ἐντέταλμαί σοι. ἴσχυε καὶ ἀνδρίζου, μὴ δειλιάσῃς, μὴ δὲ φοβηθῇς, ὅτι μετὰ σοῦ κύριος ὁ θεός σου εἰς πάντα οὗ ἐὰν πορεύῃ. καὶ ἐνετείλατο ἰησοῦς τοῖς γραμματεῦσι τοῦ λαοῦ, λέγων. εἰσέλθατε κατὰ μέσον τῆς παρεμβολῆς τοῦ λαοῦ, καὶ ἐντείλασθε τῷ λαῷ, λέγοντες. ἑτοιμάζεσθε ἐπισιτισμὸν, ὅτι ἔτι τρεῖς ἡμέραι καὶ ὑμεῖς διαβαίνετε τὸν ἰορδάνην τοῦτον, εἰσελθόντες κατασχεῖν τὴν γῆν, ἣν κύριος ὁ θεὸς τῶν πατέρων ὑμῶν δίδωσιν ὑμῖν. καὶ τῷ ῥουβὴν, καὶ τῷ γὰδ, καὶ τῷ ἡμίσει φυλῆς μανασσῆ εἶπεν ἰησοῦς. μνήσθητε τὸ ῥῆμα ὃ ἐνετείλατο ὑμῖν μωυσῆς ὁ παῖς κυρίου, λέγων. κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν κατέπαυσεν ὑμᾶς, καὶ ἔδωκεν ὑμῖν τὴν γῆν ταύτην. αἱ γυναῖκες ὑμῶν καὶ τὰ παιδία ὑμῶν καὶ τὰ κτήνη ὑμῶν κατοικείτωσαν ἐν τῇ γῇ, ᾗ ἔδωκεν ὑμῖν. ὑμεῖς δὲ διαβήσεσθε εὔζωνοι. πρότεροι τῶν ἀδελφῶν ὑμῶν πᾶς ὁ ἰσχύων. καὶ συμμαχήσετε αὐτοῖς ἕως ἂν καταπαύσῃ κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν τοὺς ἀδελφοὺς ὑμῶν, ὥσπερ καὶ ὑμᾶς, καὶ κληρονομήσωσι καὶ οὗτοι τὴν γῆν, ἣν κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν δίδωσιν αὐτοῖς. καὶ ἀπελεύσεσθε ἕκαστος εἰς τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ, ἣν ἔδωκεν ὑμῖν μωυσῆς εἰς τὸ πέραν τοῦ ἰορδάνου ἐπ᾽ ἀνατολῶν ἡλίου. καὶ ἀποκριθέντες τῷ ἰησοῦ εἶπαν. πάντα ὅσα ἐὰν ἐντείλῃ ἡμῖν ποιήσομεν, καὶ εἰς πάντα τόπον οὗ ἐὰν ἀποστείλῃς ἡμᾶς, πορευσόμεθα. κατὰ πάντα ὅσα ἠκούσαμεν μωυσῆ, ἀκουσόμεθά σου. πλὴν ἔστω κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν μετὰ σοῦ, ὃν τρόπον ἦν μετὰ μωυσῆ. ὁ δὲ ἄνθρωπος ὃς ἂν ἀπειθήσῃ σοι, καὶ ὅστις μὴ ἀκούσῃ τῶν ῥημάτων σου καθότι ἐὰν ἐντείλῃ αὐτῷ, ἀποθανέτω. ἀλλὰ ἴσχυε καὶ ἀνδρίζου.

ª Καὶ ἐγένετο μετὰ τὴν τελευτὴν μωυσῆ] In alijs codicibus,& apud Theodoretum in Quæst. sequitur, δούλου κυρίου. ᵝ [Ινα εἰδῇς ποιεῖν πάντα] AA. LL. habent, ἵνα συνῇς ἐν πᾶσιν οἷς ἐὰν πράσσῃς. In alijs est, ἵνα συνῇς ἐν πᾶσιν οἷς ἐὰν ποιῇς, ὅπως φυλάσσῃς ποιεῖν πάντα. S. Cyprianus epist. 74. vt obserues facere. Lucifer Calarit. lib. 1. pro S. Athan. vt custodias facere. ᵞ [Τότε εὐοδωθήσῃ, καὶ εὐοδώσεις] Aliqui libri pro εὐοδώσεις, habent εὐοδώσω. & Lucifer ibidem. Tum dirigam vias tuas.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

Καὶ ἀπέστειλεν ἰησοῦς υἱὸς ναυῆ ἐκ σαττὶν δύο νεανίσκους κατασκοπεῦσαι, λέγων. ἀνάβητε καὶ ἴδετε τὴν γῆν καὶ τὴν ἱεριχώ. καὶ πορευθέντες οἱ δύο νεανίσκοι εἰσήλθοσαν εἰς ἱεριχώ. καὶ εἰσήλθοσαν εἰς οἰκίαν γυναικὸς πόρνης, ᾗ ὄνομα ῥαάβ. καὶ κατέλυσαν ἐκεῖ. καὶ ἀπηγγέλη τῷ βασιλεῖ ἱεριχὼ, λέγοντες. εἰσπεπόρευνται ὧδε ἄνδρες τῶν υἱῶν ἰσραὴλ κατασκοπεῦσαι τὴν γῆν. καὶ ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς ἱεριχὼ, καὶ εἶπε πρὸς ῥαὰβ, λέγων. ἐξάγαγε τοὺς ἄνδρας τοὺς εἰσπεπορευμένους εἰς τὴν οἰκίαν σου τὴν νύκτα, κατασκοπεῦσαι γὰρ τὴν γῆν ἥκασι. καὶ λαβοῦσα ἡ γυνὴ τοὺς δύο ἄνδρας, ἔκρυψεν αὐτούς. καὶ εἶπεν αὐτοῖς, λέγουσα. εἰσεληλύθασι πρός με οἱ ἄνδρες, ὡς δὲ ἡ πύλη ἐκλείετο ἐν τῷ σκότει, καὶ οἱ ἄνδρες ἐξῆλθον, οὐκ ἐπίσταμαι ποῦ πεπόρευνται. καταδιώξατε ὀπίσω αὐτῶν, εἰ καταλήψεσθε αὐτούς. αὕτη δὲ ἀνεβίβασεν αὐτοὺς ἐπὶ τὸ δῶμα, καὶ ἔκρυψεν αὐτοὺς ἐν τῇ λινοκαλάμῃ τῇ ἐστοιβασμένῃ αὐτῇ ἐπὶ τοῦ δώματος. καὶ οἱ ἄνδρες κατεδίωξαν ὀπίσω αὐτῶν ὁδὸν τὴν ἐπὶ τοῦ ἰορδάνου ἐπὶ τὰς διαβάσεις, καὶ ἡ πύλη ἐκλείσθη. καὶ ἐγένετο ὡς ἐξήλθοσαν οἱ διώκοντες ὀπίσω αὐτῶν, καὶ αὐτοὶ δὲ πρὶν ἢ κοιμηθῆναι αὐτοὺς, αὕτη δὲ ἀνέβη πρὸς αὐτοὺς ἐπὶ τὸ δῶμα, καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς. ἐπίσταμαι ὅτι ἔδωκε ὑμῖν κύριος τὴν γῆν, ἐπιπέπτωκε γὰρ ὁ φόβος ὑμῶν ἐφ᾽ ἡμᾶς. ἀκηκόαμεν γὰρ ὅτι κατεξήρανε κύριος ὁ θεὸς τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν ἀπὸ προσώπου ὑμῶν, ὅτε ἐξεπορεύεσθε ἐκ γῆς αἰγύπτου. καὶ ὅσα ἐποίησε τοῖς δυσὶ βασιλεῦσι τῶν ἀμορραίων, οἳ ἦσαν πέραν τοῦ ἰορδάνου, τῷ σηὼν καὶ ὢγ, οὓς ἐξωλοθρεύσατε αὐτούς. καὶ ἀκούσαντες ἡμεῖς ἐξέστημεν τῇ καρδίᾳ ἡμῶν, καὶ οὐκ ἔστη ἔτι πνεῦμα ἐν οὐδενὶ ἡμῶν ἀπὸ προσώπου ὑμῶν. ὅτι κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν, θεὸς ἐν οὐρανῷ ἄνω καὶ ἐπὶ τῆς γῆς κάτω. καὶ νῦν ὀμόσατέ μοι κύριον τὸν θεὸν, ὅτι ποιῶ ὑμῖν ἔλεος, καὶ ποιή-

σατε καὶ ὑμεῖς ἔλεος ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ πατρός μου. καὶ ζωγρήσατε τὸν οἶκον τοῦ πατρός μου, τὴν μητέρα μου, καὶ τοὺς ἀδελφούς μου, καὶ πάντα τὸν οἶκόν μου, καὶ πάντα ὅσα ἐστὶν αὐτοῖς, καὶ ἐξελεῖσθε τὴν ψυχήν μου ἐκ θανάτου. καὶ εἶπαν αὐτῇ οἱ ἄνδρες. ἡ ψυχὴ ἡμῶν ἀνθ᾽ ὑμῶν εἰς θάνατον. καὶ αὐτὴ εἶπεν. ὡς ἂν παραδῷ κύριος ὑμῖν τὴν πόλιν, ποιήσετε εἰς ἐμὲ ἔλεος καὶ ἀλήθειαν. καὶ κατεχάλασεν αὐτοὺς διὰ τῆς θυρίδος, καὶ εἶπεν αὐτοῖς. εἰς τὴν ὀρεινὴν ἀπέλθετε μὴ συναντήσωσιν ὑμῖν οἱ καταδιώκοντες, καὶ κρυβήσεσθε ἐκεῖ τρεῖς ἡμέρας ἕως ἂν ἀποστρέψωσιν οἱ καταδιώκοντες ὀπίσω ὑμῶν, καὶ μετὰ ταῦτα ἀπελεύσεσθε εἰς τὴν ὁδὸν ὑμῶν. καὶ εἶπαν πρὸς αὐτὴν οἱ ἄνδρες. ἀθῷοι ἐσμὲν τῷ ὅρκῳ σου τούτῳ. ἰδοὺ ἡμεῖς εἰσπορευόμεθα εἰς μέρος τῆς πόλεως, καὶ θήσεις τὸ σημεῖον, τὸ σπαρτίον τὸ κόκκινον τοῦτο ἐκδήσεις εἰς τὴν θυρίδα δι᾽ ἧς κατεβίβασας ἡμᾶς δι᾽ αὐτῆς. τὸν δὲ πατέρα σου, καὶ τὴν μητέρα σου, καὶ τοὺς ἀδελφούς σου, καὶ πάντα τὸν οἶκον τοῦ πατρός σου συνάξεις πρὸς σεαυτὴν εἰς τὴν οἰκίαν σου. καὶ ἔσται πᾶς ὃς ἂν ἐξέλθῃ τὴν θύραν τῆς οἰκίας σου ἔξω, ἔνοχος ἑαυτῷ ἔσται, ὑμεῖς δὲ ἀθῷοι τῷ ὅρκῳ σου τούτῳ. καὶ ὅσοι ἐὰν γένωνται μετὰ σοῦ ἐν τῇ οἰκίᾳ σου, ἡμεῖς ἔνοχοι ἐσόμεθα. ἐὰν δέ τις ἡμᾶς ἀδικήσῃ ἢ καὶ ἀποκαλύψῃ τοὺς λόγους ἡμῶν τούτους, ἐσόμεθα ἀθῷοι τῷ ὅρκῳ σου τούτῳ. καὶ εἶπεν αὐτοῖς. κατὰ τὸ ῥῆμα ὑμῶν ἔστω. [a] καὶ ἐξαπέστειλεν αὐτούς, καὶ ἐπορεύθησαν. καὶ ἦλθοσαν εἰς τὴν ὀρεινήν, καὶ κατέμειναν ἐκεῖ τρεῖς ἡμέρας. καὶ ἐξεζήτησαν οἱ καταδιώκοντες πάσας τὰς ὁδούς, καὶ οὐχ εὕροσαν. καὶ ὑπέστρεψαν οἱ δύο νεανίσκοι, καὶ κατέβησαν ἐκ τοῦ ὄρους. καὶ διέβησαν πρὸς ἰησοῦν υἱὸν ναυῆ, καὶ διηγήσαντο αὐτῷ πάντα τὰ συμβεβηκότα αὐτοῖς. καὶ εἶπαν πρὸς ἰησοῦν, ὅτι παραδέδωκε κύριος πᾶσαν τὴν γῆν ἐν χειρὶ ἡμῶν, καὶ κατέπτηχε πᾶς ὁ κατοικῶν τὴν γῆν ἐκείνην ἀφ᾽ ἡμῶν.

a Καὶ ἐξαπέστειλεν αὐτούς, καὶ ἐπορεύθησαν] In alijs ferè omnibus libris hæc sequuntur. καὶ ἔδησε τὸ σημεῖον τὸ κόκκινον ἐν τῇ θυρίδι, καὶ ἐπορεύθησαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γʹ.

Καὶ ὤρθρισεν ἰησοῦς τὸ πρωΐ, καὶ ἀπῆρεν ἐκ σαττίν, καὶ ἦλθοσαν ἕως τοῦ ἰορδάνου, καὶ κατέλυσαν ἐκεῖ πρὸ τοῦ διαβῆναι. καὶ ἐγένετο μετὰ τρεῖς ἡμέρας διῆλθον οἱ γραμματεῖς διὰ τῆς παρεμβολῆς καὶ ἐνετείλαντο τῷ λαῷ, λέγοντες. ὅταν ἴδητε τὴν κιβωτὸν τῆς διαθήκης κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν καὶ τοὺς ἱερεῖς ἡμῶν καὶ τοὺς λευΐτας αἴροντας αὐτήν, ἀπαρεῖτε ἀπὸ τῶν τόπων ὑμῶν, καὶ πορεύσεσθε ὀπίσω αὐτῆς. ἀλλὰ μακρὰν ἔστω ἀνὰ μέσον ὑμῶν καὶ ἐκείνης, ὅσον δισχιλίους πήχεις στήσεσθε. μὴ προσεγγίσητε αὐτῇ, ἵνα ἐπίστησθε τὴν ὁδόν, ἣν πορεύσεσθε αὐτήν. οὐ γὰρ πεπόρευσθε τὴν ὁδὸν ἀπ᾽ ἐχθὲς καὶ τρίτης ἡμέρας. καὶ εἶπεν ἰησοῦς τῷ λαῷ. ἁγνίσασθε εἰς αὔριον, ὅτι αὔριον ποιήσει κύριος ἐν ὑμῖν θαυμαστά. καὶ εἶπεν ἰησοῦς τοῖς ἱερεῦσιν. ἄρατε τὴν κιβωτὸν τῆς διαθήκης κυρίου, καὶ προπορεύεσθε τοῦ λαοῦ. καὶ ἦραν οἱ ἱερεῖς τὴν κιβωτὸν τῆς διαθήκης κυρίου, καὶ ἐπορεύοντο ἔμπροσθεν τοῦ λαοῦ. καὶ εἶπε κύριος πρὸς ἰησοῦν. ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ ἄρχομαι ὑψῶσαί σε κατενώπιον πάντων υἱῶν ἰσραήλ, ἵνα γνῶσιν ὅτι καθότι ἤμην μετὰ μωυσῆ, οὕτως ἔσομαι καὶ μετὰ σοῦ. καὶ νῦν ἔντειλαι τοῖς ἱερεῦσι τοῖς αἴρουσι τὴν κιβωτὸν τῆς διαθήκης, λέγων. ὡς ἂν εἰσέλθητε ἐπὶ μέρους τοῦ ὕδατος τοῦ ἰορδάνου, καὶ ἐν τῷ ἰορδάνῃ στήσεσθε. καὶ εἶπεν ἰησοῦς τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ. προσαγάγετε ὧδε, καὶ ἀκούσατε τὸ ῥῆμα κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν. ἐν τούτῳ γνώσεσθε, ὅτι θεὸς ζῶν ἐν ὑμῖν, καὶ ὀλοθρεύων ὀλοθρεύσει ἀπὸ προσώπου ἡμῶν τὸν χαναναῖον, καὶ τὸν χετταῖον, καὶ τὸν φερεζαῖον, καὶ τὸν εὐαῖον, καὶ τὸν ἀμορραῖον, καὶ τὸν γεργεσαῖον, καὶ τὸν ἰεβουσαῖον. ἰδοὺ ἡ κιβωτὸς διαθήκης κυρίου πάσης τῆς γῆς διαβαίνει τὸν ἰορδάνην. προχειρίσασθε ὑμῖν δώδεκα ἄνδρας ἀπὸ τῶν υἱῶν ἰσραήλ, ἕνα ἀφ᾽ ἑκάστης φυλῆς. καὶ ἔσται ὡς ἂν καταπαύσωσιν οἱ πόδες τῶν ἱερέων τῶν αἰρόντων τὴν κιβωτὸν τῆς διαθήκης κυρίου πάσης τῆς γῆς ἐν τῷ ὕδατι τοῦ ἰορδάνου, τὸ ὕδωρ τοῦ ἰορδάνου ἐκλείψει, τὸ δὲ ὕδωρ τὸ καταβαῖνον στήσεται. καὶ ἀπῆρεν ὁ λαὸς ἐκ τῶν σκηνωμάτων αὐτῶν διαβῆναι τὸν ἰορδάνην, οἱ δὲ ἱερεῖς ἤροσαν τὴν κιβωτὸν τῆς διαθήκης κυρίου πρότεροι τοῦ λαοῦ. ὡς δὲ εἰσεπορεύοντο οἱ ἱερεῖς οἱ αἴροντες τὴν κιβωτὸν τῆς διαθήκης ἐπὶ τὸν ἰορδάνην, καὶ οἱ πόδες τῶν ἱερέων τῶν αἰρόντων τὴν κιβωτὸν τῆς διαθήκης κυρίου ἐβάφησαν εἰς μέρος τοῦ ὕδατος τοῦ ἰορδάνου, ὁ δὲ ἰορδάνης ἐπληροῦτο καθ᾽ ὅλην τὴν κρηπῖδα αὐτοῦ ὡσεὶ ἡμέραι θερισμοῦ πυρῶν. καὶ ἔστη τὰ ὕδατα τὰ καταβαίνοντα ἄνωθεν, [a] ἔστη πῆγμα ἓν ἀφεστηκὸς μακρὰν σφόδρα σφοδρῶς ἕως μέρους καριαθιαρίμ. τὸ δὲ καταβαῖνον κατέβη εἰς τὴν θάλασσαν ἀραβὰ θάλασσαν ἁλὸς ἕως εἰς τὸ τέλος ἐξέλιπε. καὶ ὁ λαὸς εἱστήκει ἀπέναντι ἱεριχώ. καὶ ἔστησαν οἱ ἱερεῖς οἱ αἴροντες τὴν κιβωτὸν τῆς διαθήκης κυρίου ἐπὶ ξηρᾶς ἐν μέσῳ τοῦ ἰορδάνου. καὶ πάντες οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ διέβαινον διὰ ξηρᾶς, ἕως συνετέλεσε πᾶς ὁ λαὸς διαβαίνων τὸν ἰορδάνην.

a Ἔστη πῆγμα ἕν] Symmachns edidit, ἄσκωμα; quod explicans Theodoretus, ἐπηρμένη, inquit, τῶν ὑδάτων ἡ ῥύμη οἷον ἠσκοῦτο, καὶ ἐκορυφοῦτο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ. Δʹ.

Καὶ ἐπεὶ συνετέλεσε πᾶς ὁ λαὸς διαβαίνων τὸν ἰορδάνην, καὶ εἶπε κύριος τῷ ἰησοῖ, λέγων. παραλαβὼν ἄνδρας ἀπὸ τοῦ λαοῦ ἕνα ἀφ᾽ ἑκάστης φυλῆς, σύνταξον αὐτοῖς. καὶ ἀνέλεσθε ἐκ μέσου τοῦ ἰορδάνου ἑτοίμους δώδεκα λίθους, καὶ τούτους διακομί-

κομίσαντες ἅμα ὑμῖν αὐτοῖς, θέτε αὐτοὺς ἐν τῇ στρατοπεδείᾳ ὑμῶν, οὗ ἐὰν παρεμβάλητε ἐκεῖ τὴν νύκτα. καὶ ἀνακαλεσάμενος ἰησοῦς δώδεκα ἄνδρας τῶν ἐνδόξων ἀπὸ τῶν υἱῶν ἰσραὴλ, ἕνα ἀφ᾽ ἑκάστης φυλῆς, εἶπεν αὐτοῖς. προσαγάγετε ἔμπροσθέν μου πρὸ προσώπου κυρίου εἰς μέσον τοῦ ἰορδάνου. καὶ ἀνελόμενος ἐκεῖθεν ἕκαστος λίθον, ἀράτω ἐπὶ τῶν ὤμων αὐτοῦ κατὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν δώδεκα φυλῶν τοῦ ἰσραὴλ, ἵνα ὑπάρχωσιν ὑμῖν οὗτοι εἰς σημεῖον κείμενον διαπαντός. ἵνα ὅταν ἐρωτᾷ σε ὁ υἱός σου αὔριον λέγων, τί εἰσιν οἱ λίθοι οὗτοι ἡμῖν; καὶ σὺ δηλώσεις τῷ υἱῷ σου λέγων, ὅτι ἐξέλιπεν ὁ ἰορδάνης ποταμὸς ἀπὸ προσώπου κιβωτοῦ διαθήκης κυρίου πάσης τῆς γῆς, ὡς διέβαινεν αὐτόν. καὶ ἔσονται οἱ λίθοι οὗτοι ὑμῖν μνημόσυνον τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ ἕως τοῦ αἰῶνος. καὶ ἐποίησαν οὕτως οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ, καθότι ἐνετείλατο κύριος τῷ ἰησοῖ. καὶ ἀναλαβόντες δώδεκα λίθους ἐκ μέσου τοῦ ἰορδάνου, καθάπερ συνέταξε κύριος τῷ ἰησοῖ ἐν τῇ συντελείᾳ τῆς διαβάσεως τῶν υἱῶν ἰσραὴλ, καὶ διεκόμισαν ἅμα ἑαυτοῖς εἰς τὴν παρεμβολὴν, καὶ ἀπέθηκαν ἐκεῖ. ἔστησε δὲ ἰησοῦς καὶ ἄλλους δώδεκα λίθους ἐν αὐτῷ τῷ ἰορδάνῃ ἐν τῷ γενομένῳ τόπῳ ὑπὸ τοὺς πόδας τῶν ἱερέων τῶν αἰρόντων τὴν κιβωτὸν τῆς διαθήκης κυρίου, καὶ εἰσὶν ἐκεῖ ἕως τῆς σήμερον ἡμέρας. εἱστήκεισαν δὲ οἱ ἱερεῖς οἱ αἴροντες τὴν κιβωτὸν τῆς διαθήκης ἐν τῷ ἰορδάνῃ, ἕως οὗ συνετέλεσεν ἰησοῦς πάντα ἃ ἐνετείλατο κύριος ἀναγγεῖλαι τῷ λαῷ. καὶ ἔσπευσεν ὁ λαὸς, καὶ διέβησαν. καὶ ἐγένετο ὡς συνετέλεσε πᾶς ὁ λαὸς διαβῆναι, καὶ διέβη ἡ κιβωτὸς τῆς διαθήκης κυρίου, καὶ οἱ λίθοι ἔμπροσθεν αὐτῶν. καὶ διέβησαν οἱ υἱοὶ ῥουβὴν, καὶ οἱ υἱοὶ γὰδ, καὶ οἱ ἡμίσεις φυλῆς μανασσῆ διεσκευασμένοι ἔμπροσθεν τῶν υἱῶν ἰσραὴλ, καθάπερ ἐνετείλατο αὐτοῖς μωυσῆς. τετρακισμύριοι εὔζωνοι εἰς μάχην διέβησαν ἐναντίον κυρίου εἰς πόλεμον πρὸς τὴν ἱεριχὼ πόλιν. ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ηὔξησε κύριος τὸν ἰησοῦν ἐναντίον τοῦ παντὸς γένους ἰσραὴλ, καὶ ἐφοβοῦντο αὐτὸν, ὥσπερ μωυσῆν, ὅσον χρόνον ἔζη. καὶ εἶπε κύριος τῷ ἰησοῖ, λέγων. ἔντειλαι τοῖς ἱερεῦσι τοῖς αἴρουσι τὴν κιβωτὸν τῆς διαθήκης τοῦ μαρτυρίου κυρίου, ἐκβῆναι ἐκ τοῦ ἰορδάνου. καὶ ἐνετείλατο ἰησοῦς τοῖς ἱερεῦσι, λέγων. ἔκβητε ἐκ τοῦ ἰορδάνου. καὶ ἐγένετο ὡς ἐξέβησαν οἱ ἱερεῖς οἱ αἴροντες τὴν κιβωτὸν τῆς διαθήκης κυρίου ἐκ τοῦ ἰορδάνου καὶ ἔθηκαν τοὺς πόδας ἐπὶ τῆς γῆς, ὥρμησε τὸ ὕδωρ τοῦ ἰορδάνου κατὰ χώραν, καὶ ἐπορεύετο καθὰ χθὲς καὶ τρίτην ἡμέραν δι᾽ ὅλης τῆς κρηπῖδος. καὶ ὁ λαὸς ἀνέβη ἐκ τοῦ ἰορδάνου δεκάτῃ τοῦ μηνὸς τοῦ πρώτου. καὶ κατεστρατοπέδευσαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ἐν γαλγάλοις κατὰ μέρος τὸ πρὸς ἡλίου ἀνατολὰς ἀπὸ τῆς ἱεριχώ. καὶ τοὺς δώδεκα λίθους τούτους οὓς ἔλαβεν ἐκ τοῦ ἰορδάνου ἔστησεν ἰησοῦς ἐν γαλγάλοις, λέγων. ὅταν ἐρωτῶσιν ὑμᾶς οἱ υἱοὶ ὑμῶν λέγοντες, τί εἰσιν οἱ λίθοι οὗτοι; ἀναγγείλατε τοῖς υἱοῖς ὑμῶν, ὅτι ἐπὶ ξηρᾶς διέβη ἰσραὴλ τὸν ἰορδάνην τοῦτον, ἀποξηράναντος κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν τὸ ὕδωρ τοῦ ἰορδάνου ἐκ τῶν ἔμπροσθεν αὐτῶν, μέχρις οὗ διέβησαν. καθάπερ ἐποίησε κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν, ἣν ἀπεξήρανε κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν ἔμπροσθεν ἡμῶν, ἕως παρήλθομεν. ὅπως γνῶσι πάντα τὰ ἔθνη τῆς γῆς, ὅτι ἡ δύναμις τοῦ κυρίου ἰσχυρά ἐστι, καὶ ἵνα ὑμεῖς σέβησθε κύριον τὸν θεὸν ἡμῶν [a] ἐν παντὶ ἔργῳ.

[a] Εν παντὶ ἔργῳ] Hæc lectio reperitur etiam in alio quodam libro. In alijs est, ἐν παντὶ χρόνῳ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄.

Καὶ ἐγένετο ὡς ἤκουσαν οἱ βασιλεῖς τῶν ἀμορραίων οἱ ἦσαν πέραν τοῦ ἰορδάνου, καὶ οἱ βασιλεῖς τῆς φοινίκης οἱ παρὰ τὴν θάλασσαν, ὅτι ἀπεξήρανε κύριος ὁ θεὸς τὸν ἰορδάνην ποταμὸν ἐκ τῶν ἔμπροσθεν τῶν υἱῶν ἰσραὴλ ἐν τῷ διαβαίνειν αὐτοὺς, καὶ ἐτάκησαν αὐτῶν αἱ διάνοιαι καὶ κατεπλάγησαν, καὶ οὐκ ἦν ἐν αὐτοῖς φρόνησις οὐδεμία ἀπὸ προσώπου τῶν υἱῶν ἰσραήλ. ὑπὸ δὲ τοῦτον τὸν καιρὸν εἶπε κύριος τῷ ἰησοῖ. ποίησον σεαυτῷ μαχαίρας πετρίνας ἐκ πέτρας ἀκροτόμου, καὶ καθίσας περίτεμε τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ ἐκ δευτέρου. καὶ ἐποίησεν ἰησοῦς μαχαίρας πετρίνας ἀκροτόμους, καὶ περιέτεμε τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ ἐπὶ τοῦ καλουμένου τόπου, βουνὸς τῶν ἀκροβυστιῶν. ὃν δὲ τρόπον περιεκάθαρεν ἰησοῦς τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ, ὅσοι ποτὲ ἐγένοντο ἐν τῇ ὁδῷ, καὶ ὅσοι ποτὲ ἀπερίτμητοι ἦσαν τῶν ἐξεληλυθότων ἐξ αἰγύπτου, πάντας τούτους περιέτεμεν ἰησοῦς. τεσσαράκοντα γὰρ καὶ δύο ἔτη ἀνέστραπται ἰσραὴλ ἐν τῇ [b] ἐρήμῳ τῇ μαβδαρίτιδι. διὸ ἀπερίτμητοι ἦσαν οἱ πλεῖστοι αὐτῶν τῶν μαχίμων τῶν ἐξεληλυθότων ἐκ γῆς αἰγύπτου, οἱ ἀπειθήσαντες τῶν ἐντολῶν τοῦ θεοῦ, οἷς καὶ διώρισε μὴ ἰδεῖν αὐτοὺς τὴν γῆν, ἣν ὤμοσε κύριος τοῖς πατράσιν αὐτῶν δοῦναι γῆν ῥέουσαν γάλα καὶ μέλι. ἀντὶ δὲ τούτων ἀντικατέστησε τοὺς υἱοὺς αὐτῶν, οὓς ἰησοῦς περιέτεμεν, διὰ τὸ αὐτοὺς γεγενῆσθαι κατὰ τὴν ὁδὸν ἀπεριτμήτους. περιτμηθέντες δὲ ἡσυχίαν εἶχον αὐτόθι καθήμενοι ἐν τῇ παρεμβολῇ ἕως ὑγιάσθησαν. καὶ εἶπε κύριος τῷ ἰησοῖ υἱῷ ναυῆ. ἐν τῇ σήμερον ἡμέρᾳ ἀφεῖλον τὸν ὀνειδισμὸν αἰγύπτου ἀφ᾽ ὑμῶν. καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα τοῦ τόπου ἐκείνου, γάλγαλα. καὶ ἐποίησαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ τὸ πάσχα τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ ἡμέρᾳ τοῦ μηνὸς ἀφ᾽ ἑσπέρας ἐπὶ δυσμῶν ἱεριχὼ ἐν τῷ πέραν τοῦ ἰορδάνου ἐν τῷ πεδίῳ. καὶ ἐφάγοσαν ἀπὸ τοῦ σίτου τῆς γῆς ἄζυμα καὶ νέα. ἐν ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ ἐξέλιπε τὸ μάννα μετὰ τὸ βεβρωκέναι αὐτοὺς ἐκ τοῦ σίτου τῆς γῆς, καὶ οὐκέτι ὑπῆρχε τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ μάννα. ἐκαρπίσαντο δὲ τὴν χώραν τῶν φοινίκων ἐν τῷ ἐνιαυτῷ ἐκείνῳ. καὶ ἐγένετο ὡς ἦν ἰησοῦς ἐν ἱεριχῷ, καὶ ἀναβλέψας τοῖς ὀφθαλμοῖς εἶδεν ἄνθρωπον ἑστηκότα ἐναντίον αὐτοῦ, καὶ ἡ ῥομφαία ἐσπασμένη ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ. καὶ προσελθὼν ἰησοῦς, εἶπεν αὐτῷ. ἡμέτερος εἶ,

ἢ τῶν ὑπεναντίων; ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ. ἐγὼ ἀρχιστράτηγος δυνάμεως κυρίου, νυνὶ παραγέγονα. γ καὶ ἰησοῦς ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ εἶπεν αὐτῷ. δέσποτα, τί προστάσσεις τῷ σῷ οἰκέτῃ; καὶ λέγει ὁ ἀρχιστράτηγος κυρίου πρὸς ἰησοῦν. λῦσαι τὸ ὑπόδημα ἐκ τῶν ποδῶν σου, ὁ γὰρ τόπος ἐφ' ᾧ νῦν ἕστηκας ἐπ' αὐτοῦ, δ ἅγιός ἐστι.

α Ον δὲ τρόπον περιεκάθαρε] Theodoretus. ἐν ἄλλῃ ἐκδόσει, ἕως τοῦ τεσσαράκοντα γὰρ καὶ δύο ἔτη, οὐχ οὕτω περιέχει, ἀλλὰ μᾶλλον οὕτως τὸ κείμενον. καὶ οὗτος ὁ λαὸς ὃν περιέτεμεν ἰησοῦς. πᾶς ὁ λαὸς ὁ πορευόμενος ἐξ αἰγύπτου. τὸ ἀρσενικὸν πάντες ἄνδρες πολέμου, οἳ ἀπέθανον ἐν τῇ ὁδῷ ἐξελθόντων αὐτῶν ἐκ γῆς αἰγύπτου, ὅτι περιτετμημένοι ἦσαν. καὶ πᾶς ὁ λαὸς οἱ γεννηθέντες ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐν τῇ ὁδῷ ἐξελθόντων αὐτῶν ἐκ γῆς αἰγύπτου οὐ περιετμήθησαν. εἶτα, τεσσαράκοντα ἔτη. καὶ τὰ ἑξῆς.
β [Ερήμῳ τῇ μαβδαρείτιδι] AA.LL. habent, μαδμαρείτιδι.
γ [Καὶ ἰησοῦς ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον ἐπὶ τὴν γῆν] In alijs libris hæc ſequuntur, καὶ προσεκύνησεν αὐτῷ. quæ nec Iuſtinus Martyr in dialogo aduerſus Tryphoné, hunc locum citans, agnoſcit, nec Origenis interpres hoc loco, nec S. Cyprianus lib. 2. aduerſus Iudæos. δ [Αγιός ἐστι] Ita etiam Theodoretus. Iuſtinus tamen legit, γῆ ἁγία ἐστί. & S. Cyprianus ibidem. Locus, inquit, in quo ſtas, terra ſancta eſt. Itemque Interpres Origenis.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ϛ΄.

Καὶ ἱεριχὼ συγκεκλεισμένη καὶ ὠχυρωμένη, καὶ οὐδεὶς ἐξεπορεύετο ἐξ αὐτῆς, οὐδὲ εἰσεπορεύετο. καὶ εἶπε κύριος πρὸς ἰησοῦν. ἰδοὺ ἐγὼ παραδίδωμι ὑποχείριόν σοι τὴν ἱεριχὼ, καὶ τὸν βασιλέα αὐτῆς τὸν ἐν αὐτῇ, δυνατοὺς ὄντας ἐν ἰσχύϊ. σὺ δὲ περίστησον αὐτῇ τοὺς μαχίμους κύκλῳ. καὶ ἔσται ὡς ἂν σαλπίσητε τῇ σάλπιγγι, ἀνακραγέτω πᾶς ὁ λαὸς ἅμα, καὶ ἀνακραγόντων αὐτῶν πεσεῖται αὐτόματα τὰ τείχη τῆς πόλεως, καὶ εἰσελεύσεται πᾶς ὁ λαὸς ὁρμήσας ἕκαστος κατὰ πρόσωπον εἰς τὴν πόλιν. καὶ εἰσῆλθεν ἰησοῦς ὁ τοῦ ναυῆ πρὸς τοὺς ἱερεῖς καὶ εἶπεν αὐτοῖς, λέγων. παραγγείλατε τῷ λαῷ περιελθεῖν, καὶ κυκλῶσαι τὴν πόλιν. καὶ οἱ μάχιμοι παραπορευέσθωσαν ἐνωπλισμένοι ἐναντίον κυρίου. καὶ ἑπτὰ ἱερεῖς ἔχοντες ἑπτὰ σάλπιγγας ἱερὰς παρελθέτωσαν ὡσαύτως ἐναντίον τοῦ κυρίου, καὶ σημαινέτωσαν εὐτόνως. καὶ ἡ κιβωτὸς τῆς διαθήκης κυρίου ἐπακολουθείτω. οἱ δὲ μάχιμοι παραπορευέσθωσαν ἔμπροσθεν, καὶ οἱ ἱερεῖς οἱ οὐραγοῦντες ὀπίσω τῆς κιβωτοῦ τῆς διαθήκης κυρίου σαλπίζοντες. τῷ δὲ λαῷ ἐνετείλατο ἰησοῦς, λέγων. μὴ βοᾶτε, μηδὲ ἀκουσάτω μηδεὶς τὴν φωνὴν ὑμῶν, ἕως ἂν ἡμέραν διαγγείλῃ αὐτὸς ἀναβοῆσαι, καὶ τότε ἀναβοήσετε. καὶ περιελθοῦσα ἡ κιβωτὸς τῆς διαθήκης τοῦ θεοῦ εὐθέως ἀπῆλθεν εἰς τὴν παρεμβολὴν, καὶ ἐκοιμήθη ἐκεῖ. καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ δευτέρᾳ ἀνέστη ἰησοῦς τοπρωῒ, καὶ ἦραν οἱ ἱερεῖς τὴν κιβωτὸν τῆς διαθήκης κυρίου. καὶ οἱ ἑπτὰ ἱερεῖς οἱ φέροντες τὰς σάλπιγγας τὰς ἑπτὰ προεπορεύοντο ἐναντίον κυρίου. καὶ μετὰ ταῦτα εἰσεπορεύοντο οἱ μάχιμοι, καὶ ὁ λοιπὸς ὄχλος ὄπισθεν τῆς κιβωτοῦ τῆς διαθήκης κυρίου. καὶ οἱ ἱερεῖς ἐσάλπισαν ταῖς σάλπιγξι, καὶ ὁ λοιπὸς ὄχλος ἅπας περιεκύκλωσε τὴν πόλιν ἑξάκις ἐγγύθεν, καὶ ἀπῆλθεν πάλιν εἰς τὴν παρεμβολήν. οὕτως ἐποίει ἐπὶ ἓξ ἡμέρας. καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ ἀνέστησαν ὄρθρου, καὶ περιῆλθοσαν τὴν πόλιν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἑπτάκις. καὶ ἐγένετο τῇ περιόδῳ τῇ ἑβδόμῃ ἐσάλπισαν οἱ ἱερεῖς. καὶ εἶπεν ἰησοῦς τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ. κεκράξατε, παρέδωκε γὰρ κύριος ὑμῖν τὴν πόλιν. καὶ ἔσται ἡ πόλις ἀνάθεμα, αὐτὴ καὶ πάντα ὅσα ἐστὶν ἐν αὐτῇ κυρίῳ σαβαώθ. πλὴν ῥαὰβ τὴν πόρνην περιποιήσασθε αὐτὴν, καὶ πάντα ὅσα ἐστὶν ἐν τῷ οἴκῳ αὐτῆς. ἀλλὰ ὑμεῖς φυλάξασθε σφόδρα ἀπὸ τοῦ ἀναθέματος, μήποτε ἐνθυμηθέντες ὑμεῖς αὐτοὶ λάβητε ἀπὸ τοῦ ἀναθέματος καὶ ποιήσητε τὴν παρεμβολὴν τῶν υἱῶν ἰσραὴλ ἀνάθεμα, καὶ ἐκτρίψητε ἡμᾶς. καὶ πᾶν ἀργύριον ἢ χρυσίον, ἢ χαλκὸς ἢ σίδηρος, ἅγιον ἔσται τῷ κυρίῳ. εἰς θησαυρὸν κυρίου εἰσενεχθήσεται. καὶ ἐσάλπισαν ταῖς σάλπιγξιν οἱ ἱερεῖς. ὡς δὲ ἤκουσεν ὁ λαὸς τῶν σαλπίγγων, ἠλάλαξε πᾶς ὁ λαὸς ἅμα ἀλαλαγμῷ μεγάλῳ καὶ ἰσχυρῷ. καὶ ἔπεσεν ἅπαν τὸ τεῖχος κύκλῳ. καὶ ἀνέβη πᾶς ὁ λαὸς εἰς τὴν πόλιν. καὶ ἀνεθεμάτισεν αὐτὴν ἰησοῦς, καὶ ὅσα ἦν ἐν τῇ πόλει ἀπὸ ἀνδρὸς καὶ ἕως γυναικὸς, ἀπὸ νεανίσκου καὶ ἕως πρεσβύτου, καὶ ἕως μόσχου καὶ ὑποζυγίου ἐν στόματι ῥομφαίας. καὶ τοῖς δυσὶ νεανίσκοις τοῖς κατασκοπεύσασι, εἶπεν ἰησοῦς. εἰσέλθατε εἰς τὴν οἰκίαν τῆς γυναικὸς, καὶ ἐξαγάγετε αὐτὴν ἐκεῖθεν, καὶ ὅσα ἐστὶν αὐτῇ. καὶ εἰσῆλθον οἱ δύο νεανίσκοι οἱ κατασκοπεύσαντες τὴν πόλιν εἰς τὴν οἰκίαν τῆς γυναικὸς, καὶ ἐξηγάγοσαν ῥαὰβ τὴν πόρνην, καὶ τὸν πατέρα αὐτῆς, καὶ τὴν μητέρα αὐτῆς, καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῆς, καὶ τὴν συγγένειαν αὐτῆς, καὶ πάντα ὅσα ἦν αὐτῇ. καὶ κατέστησαν αὐτὴν ἔξω τῆς παρεμβολῆς ἰσραήλ. καὶ ἡ πόλις ἐνεπρήσθη ἐν πυρισμῷ σὺν πᾶσι τοῖς ἐν αὐτῇ. πλὴν ἀργυρίου καὶ χρυσίου καὶ χαλκοῦ καὶ σιδήρου ἔδωκαν εἰς θησαυρὸν κυρίου εἰσενεχθῆναι. καὶ ῥαὰβ τὴν πόρνην, καὶ πάντα τὸν οἶκον αὐτῆς τὸν πατρικὸν ἐζώγρησεν ἰησοῦς καὶ κατῴκισεν ἐν τῷ ἰσραὴλ ἕως τῆς σήμερον ἡμέρας, διότι ἔκρυψε τοὺς κατασκοπεύσαντας, οὓς ἀπέστειλεν ἰησοῦς κατασκοπεῦσαι τὴν ἱεριχώ. καὶ ὥρκισεν ἰησοῦς ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐναντίον κυρίου, λέγων. ἐπικατάρατος ὁ ἄνθρωπος, ὃς οἰκοδομήσει τὴν πόλιν ἐκείνην. ἐν τῷ πρωτοτόκῳ αὐτοῦ ἐπιθεμελιώσει αὐτὴν, καὶ ἐν τῷ ἐλαχίστῳ αὐτοῦ ἐπιστήσει τὰς πύλας αὐτῆς. καὶ οὕτως ἐποίησεν ὀζὰν ὁ ἐκ βαιθήλ. ἐν τῷ ἀβιρὼν τῷ πρωτοτόκῳ ἐθεμελίωσεν αὐτὴν, καὶ ἐν τῷ ἐλαχίστῳ διασωθέντι ἐπέστησεν τὰς πύλας αὐτῆς. καὶ ἦν κύριος μετὰ ἰησοῦ, καὶ ἦν τὸ ὄνομα αὐτοῦ κατὰ πᾶσαν τὴν γῆν.

α Χαλκὸς ἢ σίδηρος] Sic Cyrillus, qui etiam hæc ſcribit. ὑφίει μὲν γὰρ ταῖς ἄλλαις λαφυραγωγίαις ἐν ζυφᾶ τοὺς ἀνδριζομένους. AA.LL. haben, καὶ πᾶς χαλκός.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ´.

Καὶ ἐπλημμέλησαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ πλημμέλειαν μεγάλην, καὶ ἐνοσφίσαντο ἀπὸ τοῦ ἀναθέματος. καὶ ἔλαβεν ἄχαρ υἱὸς χαρμὶ υἱοῦ ζαμβρὶ υἱοῦ ζαρὰ ἐκ τῆς φυλῆς ἰούδα ἀπὸ τοῦ ἀναθέματος. καὶ ἐθυμώθη κύριος ὀργῇ τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ. καὶ ἀπέστειλεν ἰησοῦς ἄνδρας εἰς γαὶ ἥ ἐστι κατὰ βαιθὴλ, λέγων. κατασκέψασθε τὴν γαί. καὶ ἀνέβησαν οἱ ἄνδρες καὶ κατεσκέψαντο τὴν γαὶ, καὶ ἀνέστρεψαν πρὸς ἰησοῦν, καὶ εἶπαν πρὸς αὐτόν. μὴ ἀναβήτω πᾶς ὁ λαὸς, ἀλλ᾽ ὡσεὶ δισχίλιοι ἢ τρισχίλιοι ἄνδρες ἀναβήτωσαν καὶ ἐκπολιορκησάτωσαν τὴν πόλιν. μὴ ἀναγάγῃς ἐκεῖ τὸν λαὸν ἅπαντα, ὀλίγοι γάρ εἰσι. καὶ ἀνέβησαν ὡσεὶ τρισχίλιοι ἄνδρες, καὶ ἔφυγον ἀπὸ προσώπου ἀνδρῶν γαί. καὶ ἀπέκτειναν ἀπ᾽ αὐτῶν ἄνδρες γαὶ, εἰς τριακονταὲξ ἄνδρας, καὶ κατεδίωξαν αὐτοὺς ἀπὸ τῆς πύλης, καὶ συνέτριψαν αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ καταφεροῦς. καὶ ἐπτοήθη ἡ καρδία τοῦ λαοῦ, καὶ ἐγένετο ὥσπερ ὕδωρ. καὶ διέρρηξεν ἰησοῦς τὰ ἱμάτια αὐτοῦ. καὶ ἔπεσεν ἰησοῦς ἐπὶ τὴν γῆν ἐπὶ πρόσωπον ἐναντίον κυρίου ἕως ἑσπέρας, αὐτὸς καὶ οἱ πρεσβύτεροι ἰσραήλ. καὶ ἐπεβάλοντο χοῦν ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν. καὶ εἶπεν ἰησοῦς. δέομαι κύριε. ἱνατί διεβίβασεν ὁ παῖς σου τὸν λαὸν τοῦτον τὸν ἰορδάνην παραδοῦναι αὐτὸν τῷ ἀμορραίῳ, ἀπολέσαι ἡμᾶς; καὶ εἰ κατεμείναμεν καὶ κατῳκίσθημεν παρὰ τὸν ἰορδάνην. καὶ τί ἐρῶ ἐπεὶ μετέβαλεν ἰσραὴλ αὐχένα ἀπέναντι τοῦ ἐχθροῦ αὐτοῦ; καὶ ἀκούσας ὁ χαναναῖος καὶ πάντες οἱ κατοικοῦντες τὴν γῆν περικυκλώσουσιν ἡμᾶς, καὶ ἐκτρίψουσιν ἡμᾶς ἀπὸ τῆς γῆς. καὶ τί ποιήσεις τὸ ὄνομά σου τὸ μέγα; καὶ εἶπε κύριος πρὸς ἰησοῦν. ἀνάστηθι, ἱνατί τοῦτο σὺ πέπτωκας ἐπὶ πρόσωπόν σου; ἡμάρτηκεν ὁ λαὸς καὶ παρέβη τὴν διαθήκην, ἣν διεθέμην πρὸς αὐτοὺς, κλέψαντες ἀπὸ τοῦ ἀναθέματος ἐνέβαλον εἰς τὰ σκεύη αὐτῶν, καὶ οὐ μὴ δύνωνται οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ὑποστῆναι κατὰ πρόσωπον τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν. αὐχένα ὑποστρέψουσιν ἔναντι τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν, ὅτι ἐγενήθησαν ἀνάθεμα. οὐ προσθήσω ἔτι εἶναι μεθ᾽ ὑμῶν, ἐὰν μὴ ἐξάρητε τὸ ἀνάθεμα ἐξ ὑμῶν αὐτῶν. ἀναστὰς ἁγίασον τὸν λαὸν, καὶ εἰπὸν ἁγιασθῆναι εἰσαύριον. τάδε λέγει κύριος ὁ θεὸς ἰσραήλ. τὸ ἀνάθεμά ἐστιν ἐν ὑμῖν. οὐ δυνήσεσθε ἀντιστῆναι ἀπέναντι τῶν ἐχθρῶν ὑμῶν, ἕως ἂν ἐξάρητε τὸ ἀνάθεμα ἐξ ὑμῶν. καὶ συναχθήσεσθε πάντες τοπρωΐ κατὰ φυλὰς, καὶ ἔσται ἡ φυλὴ ἣν ἂν δείξῃ κύριος, προσάξετε κατὰ δήμους. καὶ τὸν δῆμον ὃν ἂν δείξῃ κύριος, προσάξετε κατ᾽ οἶκον. καὶ τὸν οἶκον ὃν ἂν δείξῃ κύριος, προσάξετε κατ᾽ ἄνδρα. καὶ ὃς ἂν ἐνδειχθῇ, κατακαυθήσεται ἐν πυρὶ, καὶ πάντα ὅσα ἐστὶν αὐτῷ. ὅτι παρέβη τὴν διαθήκην κυρίου, καὶ ἐποίησεν ἀνόμημα ἐν ἰσραήλ. καὶ ὤρθρισεν ἰησοῦς, καὶ προσήγαγε τὸν λαὸν κατὰ φυλάς. καὶ ἐνεδείχθη ἡ φυλὴ ἰούδα. καὶ προσήχθη κατὰ δήμους, καὶ ἐνεδείχθη δῆμος ζαραΐ. [a] καὶ προσήχθη κατ᾽ ἄνδρα, καὶ ἐνεδείχθη ἄχαρ υἱὸς ζαμβρὶ υἱοῦ ζαρά. καὶ εἶπεν ἰησοῦς τῷ ἄχαρ. δὸς δόξαν σήμερον τῷ κυρίῳ θεῷ ἰσραὴλ, καὶ δὸς τὴν ἐξομολόγησιν, καὶ ἀνάγγειλόν μοι τί ἐποίησας, καὶ μὴ κρύψῃς ἀπ᾽ ἐμοῦ. καὶ ἀπεκρίθη ἄχαρ τῷ ἰησοῖ, καὶ εἶπεν. ἀληθῶς ἥμαρτον ἐναντίον κυρίου τοῦ θεοῦ ἰσραήλ. οὕτως καὶ οὕτως ἐποίησα. εἶδον ἐν τῇ προνομῇ [β] ψιλὴν ποικίλην, καὶ διακόσια δίδραχμα ἀργυρίου, καὶ γλῶσσαν μίαν χρυσῆν πεντήκοντα διδράχμων, καὶ ἐνθυμηθεὶς αὐτῶν ἔλαβον. καὶ ἰδοὺ αὐτὰ ἐγκέκρυπται ἐν τῇ σκηνῇ μου, καὶ τὸ ἀργύριον κέκρυπται ὑποκάτω αὐτῶν. καὶ ἀπέστειλεν ἰησοῦς ἀγγέλους, καὶ ἔδραμον εἰς τὴν σκηνὴν εἰς τὴν παρεμβολήν. καὶ ταῦτα ἦν κεκρυμμένα εἰς τὴν σκηνὴν αὐτοῦ, καὶ τὸ ἀργύριον ὑποκάτω αὐτῶν. καὶ ἐξήνεγκαν αὐτὰ ἐκ τῆς σκηνῆς, καὶ ἤνεγκαν πρὸς ἰησοῦν καὶ τοὺς πρεσβυτέρους ἰσραὴλ, καὶ ἔθηκαν αὐτὰ ἔναντι κυρίου. καὶ ἔλαβεν ἰησοῦς τὸν ἄχαρ υἱὸν ζαρὰ, καὶ ἀνήγαγεν αὐτὸν εἰς φάραγγα ἀχὼρ, καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, καὶ τὰς θυγατέρας αὐτοῦ, καὶ τοὺς μόσχους αὐτοῦ, καὶ τὰ ὑποζύγια αὐτοῦ, καὶ πάντα τὰ πρόβατα αὐτοῦ, καὶ τὴν σκηνὴν αὐτοῦ, καὶ πάντα τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ. καὶ πᾶς ὁ λαὸς μετ᾽ αὐτοῦ. καὶ ἀνήγαγεν αὐτοὺς εἰς ἐμεκαχώρ. καὶ εἶπεν ἰησοῦς τῷ ἄχαρ. τί ὠλόθρευσας ἡμᾶς; ἐξολοθρεύσαι σε κύριος, καθὰ καὶ σήμερον. καὶ ἐλιθοβόλησαν αὐτὸν λίθοις πᾶς ἰσραὴλ, καὶ ἐπέστησαν αὐτῷ σωρὸν λίθων μέγαν. καὶ ἐπαύσατο κύριος τοῦ θυμοῦ τῆς ὀργῆς. διὰ τοῦτο ἐπωνόμασεν αὐτὸ ἐμεκαχὼρ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης.

a Καὶ προσήχθη κατ᾽ ἄνδρα] Ita LL. VV. In alijs est, καὶ προσήχθη δῆμος ὁ ζαραῒ κατ᾽ οἴκους. καὶ ἐνεδείχθη οἶκος ὁ ζαμβρί. καὶ προσήχθη ὁ οἶκος κατ᾽ ἄνδρα. Atque ita Lucifer legit in libro de non parcendo in Deum delinquentibus. β [ψιλὴν ποικίλην] Theodoretus. τὴν δὲ ψιλὴν ὁ Ἀκύλας στολὴν ἡρμήνευσεν. ὁ δὲ Ἰώσηπος χλανίδα. τὴν δὲ γλῶσσαν, μάζαν χρυσῆν. Cyrillus. ψιλὴν ποικίλην οἶόν τι εἶναι στρατιωτικὴν στολὴν, καὶ πλεονεξίας σύμβολον. παραπέφυκε γὰρ ἀεί πως τῷ στρατευσίμῳ γένει τὸ ὡς ἥδιστα πλεονεκτεῖν. Quod autem in nonnullis libris, post ψιλὴν ποικίλην, sequitur, καλήν: id nec apud Cyrillum est.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ. Η´.

Καὶ εἶπε κύριος πρὸς ἰησοῦν. μὴ φοβηθῇς, μηδὲ δειλιάσῃς. λάβε μετὰ σοῦ πάντας τοὺς ἄνδρας τοὺς πολεμιστὰς, καὶ ἀναστὰς ἀνάβηθι εἰς γαί. ἰδοὺ δέδωκα εἰς τὰς χεῖράς σου τὸν βασιλέα γαὶ, καὶ τὴν γῆν αὐτοῦ. καὶ ποιήσεις τὴν γαὶ, ὃν τρόπον ἐποίησας τὴν ἱεριχὼ, καὶ τὸν βασιλέα αὐτῆς. καὶ τὴν προνομὴν τῶν κτηνῶν προνομεύσεις σεαυτῷ. κατάστησον δὲ σεαυτῷ ἔνεδρα τῇ πόλει εἰς τὰ ὀπίσω. καὶ ἀνέστη ἰησοῦς καὶ πᾶς ὁ λαὸς ὁ πολεμιστὴς ὥστε ἀναβῆναι εἰς γαί. ἐπέλεξεν δὲ ἰησοῦς τριάκοντα χιλιάδας ἀνδρῶν δυνατοὺς ἐν ἰσχύϊ, καὶ ἀπέστειλεν αὐτοὺς νυκτός. καὶ ἐνετείλατο αὐτοῖς, λέγων. ὑμεῖς ἐνεδρεύσατε ὀπίσω τῆς πόλεως. μὴ μακρὰν γίνεσθε ἀπὸ τῆς πόλεως, καὶ ἔσεσθε πάντες ἕτοιμοι. καὶ ἐγὼ καὶ πάντες οἱ μετ᾽ ἐμοῦ προσάξομεν

πρὸς τὴν πόλιν. καὶ ἔσται ὡς ἂν ἐξέλθωσιν οἱ κατοι-
κοῦντες γαὶ εἰς συνάντησιν ἡμῖν καθάπερ καὶ πρώην,
καὶ φευξόμεθα ἀπὸ προσώπου αὐτῶν. καὶ ὡς ἂν ἐ-
ξέλθωσιν ὀπίσω ἡμῶν, ἀποσπάσομεν αὐτοὺς ἀπὸ τῆς
πόλεως. καὶ ἐροῦσι. φεύγουσιν οὗτοι ἀπὸ προσώ-
που ἡμῶν ὃν τρόπον καὶ ἔμπροσθεν. ὑμεῖς δὲ ἐξανα-
στήσεσθε ἐκ τῆς ἐνέδρας, καὶ πορεύσεσθε εἰς τὴν πόλιν.
κατὰ τὸ ῥῆμα τοῦτο ποιήσετε. ἰδοὺ ἐντέταλμαι ὑμῖν.
καὶ ἀπέστειλεν αὐτοὺς ἰησοῦς, καὶ ἐπορεύθησαν εἰς τὴν
ἔνεδραν. καὶ ἐνεκάθισαν ἀναμέσον βαιθὴλ καὶ ἀνα-
μέσον γαὶ, ἀπὸ θαλάσσης τῆς γαί. καὶ ὀρθρίσας ἰη-
σοῦς τοπρωῒ, ἐπεσκέψατο τὸν λαόν. καὶ ἀνέβησαν αὐ-
τὸς καὶ οἱ πρεσβύτεροι κατὰ πρόσωπον τοῦ λαοῦ ἐπὶ
γαί. καὶ πᾶς ὁ λαὸς ὁ πολεμιστὴς μετ᾽ αὐτοῦ ἀνέβη-
σαν. καὶ πορευόμενοι ἦλθον ἐξεναντίας τῆς πόλεως
ἀπὸ ἀνατολῶν, καὶ τὰ ἔνεδρα τῆς πόλεως ἀπὸ θα-
λάσσης. καὶ ἐγένετο ὡς εἶδεν βασιλεὺς γαὶ, ἔσπευσε
καὶ ἐξῆλθεν εἰς συνάντησιν αὐτοῖς ἐπ᾽ εὐθείας εἰς
τὸν πόλεμον, αὐτὸς καὶ πᾶς ὁ λαὸς ὁ μετ᾽ αὐτοῦ. καὶ
αὐτὸς οὐκ ᾔδει, ὅτι ἔνεδρα αὐτῷ ἐστιν ὀπίσω τῆς πό-
λεως. καὶ εἶδε, καὶ ἀνεχώρησεν ἰησοῦς καὶ ἰσραὴλ ἀ-
πὸ προσώπου αὐτῶν. καὶ κατεδίωξαν ὀπίσω τῶν υἱῶν
ἰσραήλ. καὶ αὐτοὶ ἀπέστησαν ἀπὸ τῆς πόλεως. οὐ κα-
τελείφθη οὐδεὶς ἐν τῇ γαὶ, ὃς οὐ κατεδίωξεν ὀπίσω
ἰσραήλ. καὶ κατέλιπον τὴν πόλιν ἠνεῳγμένην, καὶ κα-
τεδίωξαν ὀπίσω ἰσραήλ. καὶ εἶπε κύριος πρὸς ἰη-
σοῦν. ἔκτεινον τὴν χεῖρά σου [a] ἐν τῷ γαισῷ τῷ ἐν
τῇ χειρί σου ἐπὶ τὴν πόλιν, εἰς γὰρ τὰς χεῖράς σου πα-
ραδέδωκα αὐτήν. καὶ τὰ ἔνεδρα ἐξαναστήσονται ἐν
τάχει ἐκ τοῦ τόπου αὐτῶν. καὶ ἐξέτεινεν ἰησοῦς τὴν
χεῖρα αὐτοῦ τὸν γαισὸν ἐπὶ τὴν πόλιν. καὶ τὰ ἔνεδρα
ἐξανέστησαν ἐν τάχει ἐκ τοῦ τόπου αὐτῶν, καὶ ἐξῆλ-
θοσαν ὅτε ἐξέτεινε τὴν χεῖρα. καὶ εἰσήλθοσαν ἐπὶ
τὴν πόλιν, καὶ κατελάβοντο αὐτήν. καὶ σπεύσαντες
ἐνέπρησαν τὴν πόλιν ἐν πυρί. καὶ περιβλέψαντες
οἱ κάτοικοι γαὶ εἰς τὰ ὀπίσω αὐτῶν, καὶ ἐθεώρουν
καπνὸν ἀναβαίνοντα ἐκ τῆς πόλεως εἰς τὸν οὐρανόν.
καὶ οὐκ ἔτι εἶχον ποῦ φύγωσιν ὧδε ἢ ὧδε. καὶ ἰησοῦς
καὶ πᾶς ἰσραὴλ εἶδον, ὅτι ἔλαβον τὰ ἔνεδρα τὴν πό-
λιν, καὶ ὅτι ἀνέβη ὁ καπνὸς τῆς πόλεως εἰς τὸν οὐρα-
νόν. καὶ μεταβαλλόμενοι, ἐπάταξαν τοὺς ἄνδρας τῆς
γαί. καὶ οὗτοι ἐξήλθοσαν ἐκ τῆς πόλεως εἰς συνάν-
τησιν. καὶ ἐγενήθησαν ἀναμέσον τῆς παρεμβολῆς,
οὗτοι ἐντεῦθεν καὶ οὗτοι ἐντεῦθεν. καὶ ἐπάταξαν αὐ-
τοὺς ἕως τοῦ μὴ καταλειφθῆναι αὐτῶν σεσωσμένον καὶ
διαπεφευγότα. καὶ τὸν βασιλέα τῆς γαὶ συνέλαβον
ζῶντα, καὶ προσήγαγον αὐτὸν πρὸς ἰησοῦν. καὶ ὡς
ἐπαύσαντο οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ἀποκτέννοντες πάντας τοὺς
ἐν τῇ γαὶ, καὶ τοὺς ἐν τοῖς πεδίοις, καὶ ἐν τῷ ὄρει ἐπὶ
τῆς καταβάσεως, οὗ κατεδίωξαν αὐτοὺς ἀπ᾽ αὐτῆς
εἰς τέλος, καὶ ἐπέστρεψεν ἰησοῦς εἰς γαὶ, καὶ ἐπάταξεν
αὐτὴν ἐν στόματι ῥομφαίας. καὶ ἐγενήθησαν οἱ πε-
σόντες ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἀπὸ ἀνδρὸς καὶ ἕως γυ-
ναικὸς, [β] δώδεκα χιλιάδες πάντας τοὺς κατοικοῦν-
τας γαί. [γ] πλὴν τῶν σκύλων τῶν ἐν τῇ πόλει πάντα
ἃ ἐπρονομεύσαν ἑαυτοῖς οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ κατὰ πρόσταγ-
μα κυρίου, ὃν τρόπον συνέταξε κύριος τῷ ἰησοῖ. καὶ
ἐνεπύρισεν ἰησοῦς τὴν πόλιν ἐν πυρί. χῶμα ἀοίκη-
τον εἰς τὸν αἰῶνα ἔθηκεν αὐτὴν ἕως τῆς ἡμέρας ταύ-
της. καὶ τὸν βασιλέα τῆς γαὶ ἐκρέμασεν ἐπὶ ξύλου
διδύμου. καὶ ἦν ἐπὶ τοῦ ξύλου ἕως ἑσπέρας. καὶ ἐπι-
δύνοντος τοῦ ἡλίου συνέταξεν ἰησοῦς, καὶ καθείλοσαν
τὸ σῶμα αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ξύλου, καὶ ἔρριψαν αὐτὸ εἰς τὸν
βόθρον. καὶ ἐπέστησαν αὐτῷ σωρὸν λίθων, ἕως τῆς ἡ-
μέρας ταύτης.

[a] Εν τῷ γαισῷ τῷ ἐν τῇ χειρί σου] Theodoretus. τὸν μὲν δὴ γαισὸν, ᾧ τοὺς λοχῶντας διήγειρεν ἰησοῦς, ἀσπίδα ἡρμήνευσεν ἰώσηπος. ὡσαύτως δὲ καὶ ὁ σύμμαχος. Euseb. Emeſſ. δόρυ αὐτὸ λέγει ἐν ᾧ τὸν βασιλέα τῆς γαὶ ἐκρέμασεν ἐπὶ ξύλου διδύμου. ὁ δὲ λεξικογράφος Διογενιανὸς ἐμβόλιον εἶναι ὁλοσίδηρον. ἄλλοι δὲ κόντιον. Eadem ferè notantur à Procopio Gazæo. de quibus etiam multa S. Auguſtinus in Quæſt. [β] [Δώδεκα χιλιάδες] In alijs ferè omnibus libris ſequitur, πάντες οἱ κατοικοῦντες γαί. καὶ ἰησοῦς οὐκ ἐπέστρεψε χεῖρα ἣν ἐξέτεινεν ἐν τῷ γαισῷ, ἕως ἂν ἀνεθεμάτισε. [γ] [Πλὴν τῶν σκύλων τῶν ἐν τῇ πόλει] AA.LL. habent, πλὴν τῶν κτηνῶν αὐτῶν. καὶ τῶν σκύλων τῶν ἐν τῇ πόλει ἐκείνῃ. atq. ita S. Auguſt. in Locut.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ'.

Ως δὲ ἤκουσαν οἱ βασιλεῖς τῶν ἀμορραίων οἱ ἐν
τῷ πέραν τοῦ ἰορδάνου, οἱ ἐν τῇ ὀρεινῇ, καὶ οἱ ἐν τῇ
πεδινῇ, καὶ οἱ ἐν πάσῃ τῇ παραλίᾳ τῆς θαλάσσης τῆς
μεγάλης, καὶ οἱ πρὸς τῷ ἀντιλιβάνῳ, καὶ οἱ χετ-
ταῖοι, καὶ οἱ χαναναῖοι, καὶ οἱ φερεζαῖοι, καὶ οἱ εὐαῖοι,
καὶ οἱ ἀμορραῖοι, καὶ οἱ γεργεσαῖοι, καὶ οἱ ἰεβουσαῖοι,
συνήλθοσαν ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἐκπολεμῆσαι ἰησοῦν καὶ ἰσ-
ραὴλ ἅμα πάντες. τότε ᾠκοδόμησεν ἰησοῦς θυσιαστή-
ριον κυρίῳ τῷ θεῷ ἰσραὴλ ἐν ὄρει γαιβάλ. καθότι ἐ-
νετείλατο μωυσῆς ὁ θεράπων κυρίου τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ,
καθὰ γέγραπται ἐν τῷ νόμῳ μωυσῆ, θυσιαστήριον λί-
θων ὁλοκλήρων, ἐφ᾽ οὓς οὐκ ἐπεβλήθη σίδηρος. καὶ ἀ-
νεβίβασεν ἐκεῖ ὁλοκαυτώματα κυρίῳ, καὶ θυσίαν σω-
τηρίου. καὶ ἔγραψεν ἰησοῦς ἐπὶ τῶν λίθων τὸ δευτερονό-
μιον νόμον μωυσῆ ἐνώπιον τῶν υἱῶν ἰσραήλ. καὶ πᾶς
ἰσραὴλ, καὶ οἱ πρεσβύτεροι αὐτῶν, καὶ οἱ δικασταὶ, καὶ
οἱ γραμματεῖς αὐτῶν παρεπορεύοντο ἔνθεν καὶ ἔνθεν
τῆς κιβωτοῦ ἀπέναντι. καὶ οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ λευῖται ἦραν
τὴν κιβωτὸν τῆς διαθήκης κυρίου. καὶ ὁ προσήλυτος
καὶ ὁ αὐτόχθων, οἳ ἦσαν ἥμισυ πλησίον ὄρους γαριζὶν,
καὶ οἳ ἦσαν ἥμισυ πλησίον ὄρους γαιβὰλ, καθότι ἐνε-
τείλατο μωυσῆς ὁ θεράπων κυρίου εὐλογῆσαι τὸν
λαὸν ἐν πρώτοις. καὶ μετὰ ταῦτα οὕτως ἀνέγνω ἰησοῦς
πάντα τὰ ῥήματα τοῦ νόμου τούτου τὰς εὐλογίας καὶ
τὰς κατάρας κατὰ πάντα τὰ γεγραμμένα ἐν τῷ νόμῳ
μωυσῆ. οὐκ ἦν ῥῆμα ἀπὸ πάντων ὧν ἐνετείλατο
μωυσῆς τῷ ἰησοῖ, ὃ οὐκ ἀνέγνω ἰησοῦς εἰς τὰ ὦτα πά-
σης ἐκκλησίας υἱῶν ἰσραὴλ τοῖς ἀνδράσι καὶ ταῖς γυ-
ναιξὶ καὶ τοῖς παιδίοις καὶ τοῖς προσηλύτοις τοῖς προσ-
πορευομένοις τῷ ἰσραήλ. καὶ οἱ κατοικοῦντες γαβαὼν
ἤκουσαν πάντα ὅσα ἐποίησε κύριος τῇ ἰεριχὼ καὶ τῇ
γαί.

γαί. καὶ ἐποίησαν καί γε αὐτοὶ μετὰ πανουργίας. καὶ ἐλθόντες ἐπεσιτίσαντο καὶ ἡτοιμάσαντο. καὶ λαβόντες [a] σάκκους παλαιοὺς ἐπὶ τῶν ὤμων αὐτῶν, καὶ ἀσκοὺς οἴνου παλαιοὺς καὶ κατεῤῥωγότας ἀποδεδεμένους. καὶ τὰ κοῖλα τῶν ὑποδημάτων αὐτῶν, καὶ τὰ σανδάλια αὐτῶν παλαιὰ καὶ καταπεπελματωμένα ἐν τοῖς ποσὶν αὐτῶν. καὶ τὰ ἱμάτια αὐτῶν πεπαλαιωμένα ἐπάνω αὐτῶν. καὶ ὁ ἄρτος αὐτῶν τοῦ ἐπισιτισμοῦ ξηρὸς καὶ εὐρωτιῶν καὶ βεβρωμένος. καὶ ἤλθοσαν πρὸς ἰησοῦν εἰς τὴν παρεμβολὴν ἰσραὴλ εἰς γάλγαλα, καὶ εἶπαν πρὸς ἰησοῦν καὶ ἰσραήλ. ἐκ γῆς μακρόθεν ἥκαμεν. καὶ νῦν διάθεσθε ἡμῖν διαθήκην. καὶ εἶπαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ πρὸς τὸν χοῤῥαῖον. [β] ὅρα μὴ ἐν ἐμοὶ κατοικεῖς. καὶ πῶς σοι διαθῶμαι διαθήκην; καὶ εἶπαν πρὸς ἰησοῦν. οἰκέται σου ἐσμέν. καὶ εἶπε πρὸς αὐτοὺς ἰησοῦς. πόθεν ἐστὲ, καὶ πόθεν παραγεγόνατε; καὶ εἶπαν. ἐκ γῆς μακρόθεν σφόδρα ἥκασιν οἱ παῖδές σου ἐν ὀνόματι κυρίου τοῦ θεοῦ σου. ἀκηκόαμεν γὰρ τὸ ὄνομα αὐτοῦ, καὶ ὅσα ἐποίησεν ἐν αἰγύπτῳ, καὶ ὅσα ἐποίησε τοῖς βασιλεῦσι τῶν ἀμοῤῥαίων, οἳ ἦσαν πέραν τοῦ ἰορδάνου. τῷ σηὼν βασιλεῖ τῶν ἀμοῤῥαίων, καὶ τῷ ὢγ βασιλεῖ τῆς βασὰν, ὃς κατῴκει ἐν ἀσταρὼθ καὶ ἐν ἐδραΐν. καὶ ἀκούσαντες εἶπαν πρὸς ἡμᾶς οἱ πρεσβύτεροι ἡμῶν καὶ πάντες οἱ κατοικοῦντες τὴν γῆν ἡμῶν, λέγοντες. λάβετε ἑαυτοῖς ἐπισιτισμὸν εἰς τὴν ὁδὸν, καὶ πορεύθητε εἰς συνάντησιν αὐτῶν, καὶ ἐρεῖτε πρὸς αὐτούς. οἰκέται σου ἐσμὲν, καὶ νῦν διάθεσθε ἡμῖν τὴν διαθήκην. οὗτοι οἱ ἄρτοι, θερμοὺς ἐφωδιάσθημεν αὐτοὺς ἐν τῇ ἡμέρᾳ ᾗ ἐξήλθομεν παραγενέσθαι πρὸς ὑμᾶς. νῦν δὲ ἐξηράνθησαν, καὶ γεγόνασι βεβρωμένοι. καὶ οὗτοι οἱ ἀσκοὶ τοῦ οἴνου οὓς ἐπλήσαμεν καινοὺς, καὶ οὗτοι ἐῤῥώγασι. καὶ τὰ ἱμάτια ἡμῶν, καὶ τὰ ὑποδήματα ἡμῶν πεπαλαίωται ἀπὸ τῆς πολλῆς ὁδοῦ σφόδρα. καὶ ἔλαβον οἱ ἄρχοντες τοῦ ἐπισιτισμοῦ αὐτῶν, καὶ κύριον οὐκ ἐπηρώτησαν. καὶ ἐποίησεν ἰησοῦς πρὸς αὐτοὺς εἰρήνην, καὶ διέθεντο πρὸς αὐτοὺς διαθήκην τοῦ διασῶσαι αὐτούς. καὶ ὤμοσαν αὐτοῖς οἱ ἄρχοντες τῆς συναγωγῆς. καὶ ἐγένετο μετὰ τρεῖς ἡμέρας μετὰ τὸ διαθέσθαι πρὸς αὐτοὺς διαθήκην, ἤκουσαν ὅτι ἐγγύθεν αὐτῶν εἰσι, καὶ ὅτι ἐν αὐτοῖς κατοικοῦσι. καὶ ἀπῆραν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ, καὶ ἦλθον εἰς τὰς πόλεις αὐτῶν. αἱ δὲ πόλεις αὐτῶν γαβαὼν καὶ κεφιρὰ καὶ βηρὼτ, καὶ πόλεις ἰαρίν. καὶ οὐκ ἐμαχέσαντο αὐτοῖς οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ, ὅτι ὤμοσαν αὐτοῖς πάντες οἱ ἄρχοντες κύριον τὸν θεὸν ἰσραήλ. καὶ διεγόγγυσαν πᾶσα ἡ συναγωγὴ ἐπὶ τοῖς ἄρχουσι. καὶ εἶπαν οἱ ἄρχοντες πάσῃ τῇ συναγωγῇ. ἡμεῖς ὠμόσαμεν αὐτοῖς κύριον τὸν θεὸν ἰσραὴλ, καὶ νῦν οὐ δυνησόμεθα ἅψασθαι αὐτῶν. τοῦτο ποιήσομεν. ζωγρῆσαι αὐτοὺς καὶ περιποιησόμεθα αὐτούς. καὶ οὐκ ἔσται καθ' ἡμῶν ὀργὴ διὰ τὸν ὅρκον, ὃν ὠμόσαμεν αὐτοῖς. ζήσονται, καὶ ἔσονται ξυλοκόποι καὶ ὑδροφόροι πάσῃ τῇ συναγωγῇ, καθάπερ εἶπαν αὐτοῖς οἱ ἄρχοντες. καὶ συνεκάλεσεν αὐτοὺς ἰησοῦς, καὶ εἶπεν αὐτοῖς. διατί παρελογίσασθέ με λέγοντες, μακρὰν ἀπὸ σοῦ ἐσμεν σφόδρα. ὑμεῖς δὲ ἐγχώριοί ἐστε τῶν κατοικούντων ἐν ἡμῖν; καὶ νῦν ἐπικατάρατοί ἐστε, οὐ μὴ ἐκλείπῃ ἐξ ὑμῶν δοῦλος οὐδὲ ξυλοκόπος οὐδὲ ὑδροφόρος ἐμοὶ καὶ τῷ θεῷ μου. καὶ ἀπεκρίθησαν τῷ ἰησοῖ, λέγοντες. ἀνηγγέλη ἡμῖν ὅσα συνέταξε κύριος ὁ θεός σου μωυσῇ τῷ παιδὶ αὐτοῦ, δοῦναι ὑμῖν τὴν γῆν ταύτην, καὶ ἐξολοθρεῦσαι ἡμᾶς καὶ πάντας τοὺς κατοικοῦντας ἐπ' αὐτῆς ἀπὸ προσώπου ὑμῶν. καὶ ἐφοβήθημεν σφόδρα περὶ τῶν ψυχῶν ἡμῶν ἀπὸ προσώπου ὑμῶν, καὶ ἐποιήσαμεν τὸ πρᾶγμα τοῦτο. καὶ νῦν ἰδοὺ ἡμεῖς ὑποχείριοι ὑμῖν, ὡς ἀρέσκει ὑμῖν καὶ ὡς δοκεῖ ὑμῖν, ποιήσατε ἡμῖν. καὶ ἐποίησαν αὐτοῖς οὕτως. καὶ ἐξείλατο αὐτοὺς ἰησοῦς ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐκ χειρῶν υἱῶν ἰσραὴλ, καὶ οὐκ ἀνεῖλον αὐτούς. καὶ κατέστησεν αὐτοὺς ἰησοῦς ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ξυλοκόπους καὶ ὑδροφόρους πάσῃ τῇ συναγωγῇ καὶ τῷ θυσιαστηρίῳ τοῦ θεοῦ. διὰ τοῦτο ἐγένοντο οἱ κατοικοῦντες γαβαὼν ξυλοκόποι καὶ ὑδροφόροι τοῦ θυσιαστηρίου τοῦ θεοῦ ἕως τῆς σήμερον ἡμέρας, καὶ εἰς τὸν τόπον ὃν ἂν ἐκλέξηται κύριος.

[a] *Σάκκους παλαιοὺς ἐπὶ τῶν ὤμων αὐτῶν*] Ita LL.VV.& ita videtur legiſſe S. Ioannes Chryſoſtomus in explanatione pſalmi 14. ſic enim ſcripſit. *ἀσκοὺς σεσηπότας καὶ παλαιοὺς ἀσκοὺς βαστάσαντες*. Itemq. Ioſephus in Iudaicæ antiquitatis lib. 5. AA. LL. habent *ἐπὶ τῶν ὄνων*. S. Auguſt. in Quæſt. vtramq. lectionem agnoſcit. [β] [*Ὅρα μὴ ἐν ἐμοὶ κατοικεῖς*] Hæc lectio ſimplicitatem antiquam habere videtur. In alijs libris eſt, *κατοικῇς*.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι'.

Ως δὲ ἤκουσεν ἀδωνιβεζὲκ βασιλεὺς ἱερουσαλὴμ ὅτι ἔλαβεν ἰησοῦς τὴν γαὶ, καὶ ἐξωλόθρευσεν αὐτὴν, ὃν τρόπον ἐποίησαν τὴν ἱεριχὼ καὶ τὸν βασιλέα αὐτῆς, οὕτως ἐποίησαν καὶ τὴν γαὶ καὶ τὸν βασιλέα αὐτῆς, καὶ ὅτι ηὐτομόλησαν οἱ κατοικοῦντες γαβαὼν πρὸς ἰησοῦν καὶ πρὸς ἰσραὴλ, καὶ ἐφοβήθησαν ἀπ' αὐτῶν σφόδρα. ᾔδει γὰρ ὅτι πόλις μεγάλη γαβαὼν, ὡσεὶ μία τῶν μητροπόλεων, καὶ πάντες οἱ ἄνδρες αὐτῆς ἰσχυροί. καὶ ἀπέστειλεν ἀδωνιβεζὲκ βασιλεὺς ἱερουσαλὴμ πρὸς αἰλὰμ βασιλέα χεβρὼν, καὶ πρὸς φιδὼν βασιλέα ἱεριμοὺθ, καὶ πρὸς ἰεφθὰ βασιλέα λαχὶς, καὶ πρὸς δαβὶν βασιλέα ὀδολλὰμ, λέγων. δεῦτε ἀνάβητε πρός με καὶ βοηθήσατέ μοι, καὶ ἐκπολεμήσωμεν γαβαών. ηὐτομόλησαν γὰρ πρὸς ἰησοῦν καὶ πρὸς τοὺς υἱοὺς ἰσραήλ. καὶ ἀνέβησαν οἱ πέντε βασιλεῖς τῶν ἰεβουσαίων, βασιλεὺς ἱερουσαλὴμ, καὶ βασιλεὺς χεβρὼν, καὶ βασιλεὺς ἱεριμοὺθ, καὶ βασιλεὺς λαχὶς, καὶ βασιλεὺς ὀδολλὰμ, αὐτοὶ καὶ πᾶς ὁ λαὸς αὐτῶν. καὶ περιεκάθισαν τὴν γαβαὼν, καὶ ἐξεπολιόρκουν αὐτήν. καὶ ἀπέστειλαν οἱ κατοικοῦντες γαβαὼν πρὸς ἰησοῦν εἰς τὴν παρεμβολὴν ἰσραὴλ εἰς γάλγαλα, λέγοντες. μὴ ἐκλύσῃς τὰς χεῖράς σου ἀπὸ τῶν παίδων σου. ἀνάβηθι πρὸς ἡμᾶς τοτάχος, καὶ βοήθησον ἡμῖν καὶ ἐξελοῦ ἡμᾶς. ὅτι συν-

A συνηγμένοι εἰσὶν ἐφ' ἡμᾶς πάντες οἱ βασιλεῖς τῶν ἀμορ-
ῥαίων, οἱ κατοικοῦντες τὴν ὀρεινήν. καὶ ἀνέβη ἰησοῦς
ἐκ γαλγάλων, αὐτὸς καὶ πᾶς ὁ λαὸς ὁ πολεμιστὴς με-
τ' αὐτοῦ, πᾶς δυνατὸς ἐν ἰσχύϊ. καὶ εἶπε κύριος πρὸς
ἰησοῦν. μὴ φοβηθῇς αὐτούς, εἰς γὰρ τὰς χεῖράς σου
παραδέδωκα αὐτούς. οὐχ ὑπολειφθήσεται ἐξ αὐ-
τῶν οὐδεὶς ἐνώπιον ὑμῶν. καὶ ἐπεὶ παρεγένετο ἰησοῦς
ἐπ' αὐτοὺς ἄφνω, ὅλην τὴν νύκτα εἰσεπορεύθη ἐκ
γαλγάλων. καὶ ἐξέστησεν αὐτοὺς κύριος ἀπὸ προσώ-
που τῶν υἱῶν ἰσραήλ. καὶ συνέτριψεν αὐτοὺς κύριος
συντρίψει μεγάλῃ ἐν γαβαών. καὶ κατεδίωξαν αὐ-
B τοὺς ὁδὸν ἀναβάσεως ὠρωνὶν, καὶ κατέκοπτον αὐτοὺς
ἕως ἀζηκὰ καὶ ἕως μακηδά. ἐν δὲ τῷ φεύγειν αὐτοὺς
ἀπὸ προσώπου τῶν υἱῶν ἰσραὴλ ἐπὶ τῆς καταβά-
σεως ὠρωνὶν, καὶ κύριος ἐπέῤῥιψεν αὐτοῖς λίθους χα-
λάζης ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἕως ἀζηκά. καὶ ἐγένοντο πλείους
οἱ ἀποθανόντες διὰ τοὺς λίθους τῆς χαλάζης, ἢ οὓς ἀ-
πέκτειναν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ μαχαίρᾳ ἐν τῷ πολέμῳ.
τότε ἐλάλησεν ἰησοῦς πρὸς κύριον, ᾗ ἡμέρᾳ παρέ-
δωκεν ὁ θεὸς τὸν ἀμοῤῥαῖον ὑποχείριον ἰσραὴλ, ἡνί-
κα συνέτριψεν αὐτοὺς ἐν γαβαὼν, καὶ συνετρίβησαν
ἀπὸ προσώπου υἱῶν ἰσραήλ. καὶ εἶπεν ἰησοῦς. στήτω
Γ ὁ ἥλιος κατὰ γαβαὼν, καὶ ἡ σελήνη κατὰ φάραγγα αἰ-
λών. καὶ ἔστη ὁ ἥλιος καὶ ἡ σελήνη ἐν στάσει, ἕως ἠμύ-
νατο ὁ θεὸς τοὺς ἐχθροὺς αὐτῶν. καὶ ἔστη ὁ ἥλιος κατὰ μέ-
σον τοῦ οὐρανοῦ. οὐ προεπορεύετο εἰς δυσμὰς εἰς τέλος
ἡμέρας μιᾶς. καὶ οὐκ ἐγένετο ἡμέρα τοιαύτη οὐδὲ τὸ
πρότερον οὐδὲ τὸ ἔσχατον ὥστε ἐπακοῦσαι θεὸν ἀν-
θρώπου, α ὅτι κύριος συνεξεπολέμησε τῷ ἰσραήλ.
καὶ ἔφυγον οἱ πέντε βασιλεῖς οὗτοι, καὶ κατεκρύβη-
σαν εἰς τὸ σπήλαιον τὸ ἐν μακηδά. καὶ ἀπηγγέλη
τῷ ἰησοῦ, λέγοντες. εὕρηνται οἱ πέντε βασιλεῖς κε-
κρυμμένοι ἐν τῷ σπηλαίῳ τῷ ἐν μακηδά. καὶ εἶπεν
Δ ἰησοῦς. κυλίσατε λίθους ἐπὶ τὸ στόμα τοῦ σπηλαίου,
καὶ καταστήσατε ἄνδρας φυλάσσειν ἐπ' αὐτούς. ὑμεῖς
δὲ μὴ ἑστήκατε καταδιώκοντες ὀπίσω τῶν ἐχθρῶν ὑ-
μῶν, καὶ καταλάβετε τὴν οὐραγίαν αὐτῶν, καὶ μὴ
ἀφῆτε εἰσελθεῖν εἰς τὰς πόλεις αὐτῶν, παρέδωκε γὰρ
αὐτοὺς κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν εἰς τὰς χεῖρας ἡμῶν. καὶ
ἐγένετο ὡς κατέπαυσεν ἰησοῦς καὶ πᾶς υἱὸς ἰσραὴλ
κόπτοντες αὐτοὺς κοπὴν μεγάλην σφόδρα ἕως εἰς
τέλος, καὶ οἱ διασωζόμενοι διεσώθησαν εἰς τὰς πό-
λεις τὰς ὀχυράς. καὶ ἀπεστράφη πᾶς ὁ λαὸς πρὸς ἰη-
σοῦν εἰς μακηδὰ ὑγιεῖς, καὶ οὐκ ἔγρυξεν οὐδεὶς τῶν
E υἱῶν ἰσραὴλ τῇ γλώσσῃ αὐτοῦ. καὶ εἶπεν ἰησοῦς. ἀνοί-
ξατε τὸ σπήλαιον, καὶ ἐξαγάγετε τοὺς πέντε βασι-
λεῖς τούτους ἐκ τοῦ σπηλαίου. καὶ ἐξηγάγοσαν τοὺς
πέντε βασιλεῖς ἐκ τοῦ σπηλαίου, τὸν βασιλέα ἱερου-
σαλὴμ, καὶ τὸν βασιλέα χεβρὼν, καὶ τὸν βασιλέα ἱε-
ριμοὺθ, καὶ τὸν βασιλέα λαχὶς, καὶ τὸν βασιλέα ὀ-
δολλάμ. καὶ ἐπεὶ ἐξήγαγον αὐτοὺς πρὸς ἰησοῦν, καὶ
συνεκάλεσεν ἰησοῦς πάντα ἰσραὴλ, καὶ τοὺς ἐναρχο-
μένους τοῦ πολέμου τοὺς συμπορευομένους αὐτῷ, λέ-
γων αὐτοῖς. προπορεύεσθε καὶ ἐπίθετε τοὺς πόδας
ὑμῶν ἐπὶ τοὺς τραχήλους αὐτῶν. καὶ προσελθόντες

A ἐπέθηκαν τοὺς πόδας αὐτῶν ἐπὶ τοὺς τραχήλους αὐ-
τῶν. καὶ εἶπεν ἰησοῦς πρὸς αὐτούς. μὴ φοβηθῆτε αὐ-
τοὺς, μηδὲ δειλιάσητε, ἀνδρίζεσθε καὶ ἰσχύετε, ὅτι οὕ-
τω ποιήσει κύριος πᾶσι τοῖς ἐχθροῖς ὑμῶν, οὓς ὑμεῖς
καταπολεμεῖτε αὐτούς. καὶ ἀπέκτεινεν αὐτοὺς ἰησοῦς,
καὶ ἐκρέμασεν αὐτοὺς ἐπὶ πέντε ξύλων. καὶ ἦσαν κρε-
μάμενοι ἐπὶ τῶν ξύλων ἕως ἑσπέρας. καὶ ἐγενήθη
πρὸς ἡλίου δυσμὰς, ἐνετείλατο ἰησοῦς, καὶ καθεῖλον
αὐτοὺς ἀπὸ τῶν ξύλων, καὶ ἔῤῥιψαν αὐτοὺς εἰς τὸ σπή-
λαιον, εἰς ὃ κατεφύγοσαν ἐκεῖ, καὶ ἐπεκύλισαν λί-
θους ἐπὶ τὸ σπήλαιον ἕως τῆς σήμερον ἡμέρας. καὶ τὴν
B μακηδὰ ἐλάβοσαν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, καὶ ἐφόνευ-
σαν αὐτὴν ἐν στόματι ξίφους, καὶ ἐξωλόθρευσαν πᾶν
ἐμπνέον ὃ ἦν ἐν αὐτῇ. καὶ οὐ κατελείφθη οὐδεὶς ἐν
αὐτῇ διασεσωσμένος καὶ διαπεφευγώς. καὶ ἐποίησαν
τῷ βασιλεῖ μακηδὰ, ὃν τρόπον ἐποίησαν τῷ βασιλεῖ
ἱεριχώ. καὶ ἀπῆλθεν ἰησοῦς καὶ πᾶς ἰσραὴλ μετ' αὐ-
τοῦ ἐκ μακηδὰ εἰς λεβνὰ, καὶ ἐπολιόρκει λεβνά. καὶ
παρέδωκε αὐτὴν κύριος εἰς χεῖρας ἰσραήλ. καὶ ἔλα-
βον αὐτὴν, καὶ τὸν βασιλέα αὐτῆς, καὶ ἐφόνευσαν αὐ-
τὴν ἐν στόματι ξίφους, καὶ πᾶν ἐμπνέον ἐν αὐτῇ. καὶ
οὐ κατελείφθη ἐν αὐτῇ διασεσωσμένος καὶ διαπεφευ-
Γ γώς. καὶ ἐποίησαν τῷ βασιλεῖ αὐτῆς, ὃν τρόπον ἐποίη-
σαν τῷ βασιλεῖ ἱεριχώ. καὶ ἀπῆλθεν ἰησοῦς καὶ πᾶς
ἰσραὴλ μετ' αὐτοῦ ἐκ λεβνὰ εἰς λαχίς. καὶ περιεκά-
θισεν αὐτὴν, καὶ ἐπολιόρκει αὐτήν. καὶ παρέδωκε
κύριος τὴν λαχὶς εἰς τὰς χεῖρας ἰσραήλ. καὶ ἔλα-
βεν αὐτὴν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ δευτέρᾳ, καὶ ἐφόνευσαν αὐ-
τὴν ἐν στόματι ξίφους, καὶ ἐξωλόθρευσαν αὐτὴν, ὃν τρό-
πον ἐποίησαν τὴν λεβνά. τότε ἀνέβη ἐλὰμ β βασι-
λεὺς γαζὲρ βοηθήσων τῇ λαχίς. καὶ ἐπάταξεν αὐ-
τὸν ἰησοῦς ἐν στόματι ξίφους, καὶ τὸν λαὸν αὐτοῦ, ἕως τοῦ
μὴ καταλειφθῆναι αὐτῶν σεσωσμένον καὶ διαπεφευ-
Δ γότα. καὶ ἀπῆλθεν ἰησοῦς καὶ πᾶς ἰσραὴλ μετ' αὐτοῦ
ἐκ λαχὶς εἰς ὀδολλὰμ, καὶ περιεκάθισεν αὐτὴν, καὶ
ἐξεπολιόρκησεν αὐτήν. καὶ παρέδωκεν αὐτὴν κύ-
ριος ἐν χειρὶ ἰσραήλ. καὶ ἔλαβεν αὐτὴν ἐν τῇ ἡμέ-
ρᾳ ἐκείνῃ, καὶ ἐφόνευσεν αὐτὴν ἐν στόματι ξίφους, καὶ
πᾶν ἐμπνέον ἐν αὐτῇ ἐφόνευσαν, ὃν τρόπον ἐποίησαν
τῇ λαχίς. καὶ ἀπῆλθεν ἰησοῦς καὶ πᾶς ἰσραὴλ μετ'
αὐτοῦ εἰς χεβρών. καὶ περιεκάθισεν αὐτὴν, καὶ ἐπά-
ταξεν αὐτὴν ἐν στόματι ξίφους, καὶ πᾶν τὸ ἐμπνέον ἔ-
σα ἦν ἐν αὐτῇ. οὐκ ἦν διασεσωσμένος. ὃν τρόπον ἐ-
ποίησαν τὴν ὀδολλὰμ, ἐξωλόθρευσαν αὐτὴν, καὶ ὅσα
E ἦν ἐν αὐτῇ. καὶ ἀπέστρεψεν ἰησοῦς καὶ πᾶς ἰσραὴλ
εἰς δαβίρ. καὶ περικαθίσαντες αὐτὴν, ἔλαβον αὐτὴν,
καὶ τὸν βασιλέα αὐτῆς, καὶ τὰς κώμας αὐτῆς. καὶ ἐ-
πάταξεν αὐτὴν ἐν στόματι ξίφους, καὶ ἐξωλόθρευσαν
αὐτὴν, καὶ πᾶν ἐμπνέον ἐν αὐτῇ. καὶ οὐ κατέλιπον
αὐτῇ οὐδένα διασεσωσμένον. ὃν τρόπον ἐποίησαν τῇ
χεβρὼν καὶ τῷ βασιλεῖ αὐτῆς, οὕτως ἐποίησαν τῇ
δαβὶρ καὶ τῷ βασιλεῖ αὐτῆς. καὶ ἐπάταξεν ἰησοῦς
πᾶσαν τὴν γῆν τῆς ὀρεινῆς καὶ τὴν ναγὲβ, καὶ τὴν
πεδινὴν, καὶ τὴν ἀσηδὼθ, καὶ τοὺς βασιλεῖς αὐτῆς.
οὐ κατέλιπον αὐτῶν σεσωσμένον. καὶ πᾶν ἐμπνέον

ζωῆς

ζῶης ἐξωλόθρευσεν, ὃν τρόπον ἐνετείλατο κύριος ὁ θεὸς ἰσραήλ, γ ἀπὸ κάδης βαρνῆ ἕως γάζης πᾶσαν τὴν γοσὸμ ἕως τῆς γαβαών. καὶ πάντας τοὺς βασιλεῖς αὐτῶν, καὶ τὴν γῆν αὐτῶν ἐπάταξεν ἰησοῦς εἰσάπαξ. ὅτι κύριος ὁ θεὸς ἰσραὴλ συνεπολέμει τῷ ἰσραήλ.

α Ὅτι κύριος συνεξεπολέμησε τῷ ἰσραήλ] In alijs libris ſequitur, καὶ ἐπέστρεψεν ἰησοῦς καὶ πᾶς ἰσραὴλ μετ' αὐτοῦ εἰς τὴν παρεμβολὴν εἰς γάλγαλα. quæ verba etiam margini L.V. adſcripta ſunt. β [Βασιλεὺς γάζερ βοηθήσων τῇ λαχίς] LL.VV. partim habent γάζε, partim γάζης: aliqui alij, γαζήρ. γ [Ἀπὸ κάδης βαρνῆ ἕως γάζης] In omnibus ferè alijs libris hæc antecedunt, καὶ ἀπέκτεινεν αὐτοὺς ἰησοῦς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ'.

Ως δὲ ἤκουσεν ἰαβὶς βασιλεὺς ἀσὼρ, ἀπέστειλε πρὸς ἰωβὰβ βασιλέα μαρὼν, καὶ α πρὸς βασιλέα συμοὼν, καὶ πρὸς βασιλέα ἀζίφ, καὶ πρὸς βασιλεῖς τοὺς κατὰ σιδῶνα τὴν μεγάλην, εἰς τὴν ὀρεινὴν καὶ εἰς ἄραβα ἀπέναντι κενερὼθ, καὶ εἰς τὸ πεδίον καὶ εἰς φεναεδδὼρ, καὶ εἰς τοὺς παραλίους χαναναίους ἀπὸ ἀνατολῶν, καὶ εἰς τοὺς παραλίους ἀμορραίους, καὶ τοὺς χετταίους, καὶ φερεζαίους, καὶ ἰεβουσαίους τοὺς ἐν τῷ ὄρει, καὶ τοὺς εὐαίους, καὶ τοὺς ὑπὸ τὴν ἀερμὼν εἰς γῆν μασσύμα. καὶ ἐξῆλθον αὐτοὶ καὶ οἱ βασιλεῖς αὐτῶν μετ' αὐτῶν, ὥσπερ ἡ ἄμμος τῆς θαλάσσης τῷ πλήθει, καὶ ἵπποι καὶ ἅρματα πολλὰ σφόδρα. καὶ συνῆλθον πάντες οἱ βασιλεῖς αὐτοὶ καὶ παρεγένοντο ἐπὶ τὸ αὐτὸ, καὶ παρενέβαλον ἐπὶ τοῦ ὕδατος μαρὼν πολεμῆσαι τὸν ἰσραήλ. καὶ εἶπε κύριος πρὸς ἰησοῦν. μὴ φοβηθῇς ἀπὸ προσώπου αὐτῶν, ὅτι αὔριον ταύτην τὴν ὥραν β ἐγὼ παραδίδωμι τετροπωμένους αὐτοὺς ἐναντίον τοῦ ἰσραήλ. τοὺς ἵππους αὐτῶν νευροκοπήσεις, καὶ τὰ ἅρματα αὐτῶν κατακαύσεις ἐν πυρί. καὶ ἦλθεν ἰησοῦς καὶ πᾶς ὁ λαὸς ὁ πολεμιστὴς ἐπ' αὐτοὺς ἐπὶ τὸ ὕδωρ μαρὼν ἐξάπινα. καὶ ἐπέπεσαν ἐπ' αὐτοὺς ἐν τῇ ὀρεινῇ. καὶ παρέδωκεν αὐτοὺς κύριος ὑποχειρίους ἰσραήλ. καὶ κόπτοντες αὐτοὺς κατεδίωκον ἕως σιδῶνος τῆς μεγάλης, γ καὶ ἕως μασρεφὼν, καὶ ἕως τῶν πεδίων μασσὼχ κατ' ἀνατολάς. καὶ κατέκοψαν αὐτοὺς ἕως τοῦ μὴ καταλειφθῆναι αὐτῶν διασεσωσμένον. καὶ ἐποίησεν αὐτοῖς ἰησοῦς, ὃν τρόπον ἐνετείλατο αὐτῷ κύριος. τοὺς ἵππους αὐτῶν ἐνευροκόπησεν, καὶ τὰ ἅρματα αὐτῶν ἐνέπρησε πυρί. καὶ ἐπεστράφη ἰησοῦς ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, καὶ κατελάβετο ἀσὼρ, καὶ τὸν βασιλέα αὐτῆς. ἦν δὲ ἀσὼρ τὸ πρότερον ἄρχουσα πασῶν τῶν βασιλειῶν τούτων. καὶ ἀπέκτειναν πᾶν ἐμπνέον ἐν αὐτῇ ἐν ξίφει, καὶ ἐξωλόθρευσαν πάντας, καὶ οὐ κατελείφθη ἐν αὐτῇ ἐμπνέον. καὶ τὴν ἀσὼρ ἐνέπρησαν ἐν πυρί. καὶ πάσας τὰς πόλεις τῶν βασιλειῶν, καὶ τοὺς βασιλεῖς αὐτῶν ἔλαβεν ἰησοῦς, καὶ ἀνεῖλεν αὐτοὺς ἐν στόματι ξίφους. καὶ ἐξωλόθρευσαν αὐτοὺς, ὃν τρόπον συνέταξε μωυσῆς ὁ παῖς κυρίου. ἀλλὰ πάσας τὰς πόλεις τὰς κεχωματισμένας οὐκ ἐνέπρησεν ἰσραήλ. πλὴν ἀσὼρ μόνην ἐνέπρησεν ἰσραήλ, καὶ πάντα τὰ σκῦλα αὐτῆς ἐπρονομεύσαν ἑαυτοῖς οἱ υἱοὶ ἰσραήλ. αὐτοὺς δὲ πάντας ἐξωλόθρευσαν ἐν στόματι ξίφους, ἕως ἀπώλεσεν αὐτοὺς, οὐ κατέλιπον ἐξ αὐτῶν οὐδὲν ἐμπνέον. ὃν τρόπον συνέταξε κύριος τῷ μωυσῇ τῷ παιδὶ αὐτοῦ, καὶ μωυσῆς ὡσαύτως ἐνετείλατο τῷ ἰησοῖ. καὶ οὕτως ἐποίησεν ἰησοῦς, οὐ παρέβη οὐδὲν ἀπὸ πάντων ὧν συνέταξε αὐτῷ μωυσῆς. καὶ ἔλαβεν ἰησοῦς πᾶσαν τὴν γῆν τὴν ὀρεινὴν, καὶ πᾶσαν τὴν γῆν ναγὲβ, καὶ πᾶσαν τὴν γῆν γοσὸμ, καὶ τὴν πεδινὴν, καὶ τὴν πρὸς δυσμαῖς, καὶ τὸ ὄρος ἰσραὴλ, καὶ τὰ ταπεινὰ τὰ πρὸς τῷ ὄρει ἀπὸ ὄρους χελχὰ, καὶ ὃ προσαναβαίνει εἰς σηείρ, καὶ ἕως βαλαγὰδ, καὶ τὰ πεδία τοῦ λιβάνου ὑπὸ τὸ ὄρος τὸ ἀερμών. καὶ πάντας τοὺς βασιλεῖς αὐτῶν ἔλαβε, καὶ ἀνεῖλεν καὶ ἀπέκτεινε. καὶ ἡμέρας πλείους ἐποίησεν ἰησοῦς πρὸς τοὺς βασιλεῖς τούτους τὸν πόλεμον. καὶ οὐκ ἦν πόλις, ἣν οὐκ ἔλαβεν ἰσραήλ. πάντα ἐλάβοσαν ἐν πολέμῳ. ὅτι διὰ κυρίου ἐγένετο κατισχῦσαι αὐτῶν τὴν καρδίαν συναντᾶν εἰς πόλεμον πρὸς ἰσραὴλ, ἵνα ἐξολοθρευθῶσιν, ὅπως μὴ δοθῇ αὐτοῖς ἔλεος, ἀλλ' ἵνα ἐξολοθρευθῶσιν ὃν τρόπον εἶπε κύριος πρὸς μωυσῆν. καὶ ἦλθεν ἰησοῦς ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, καὶ ἐξωλόθρευσε τοὺς ἐνακὶμ ἐκ τῆς ὀρεινῆς ἐκ χεβρὼν καὶ ἐκ δαβὶρ, καὶ ἐξ ἀναβὼθ, δ καὶ ἐκ παντὸς γένους ἰσραὴλ, καὶ ἐκ παντὸς ὄρους ἰούδα σὺν ταῖς πόλεσιν αὐτῶν, καὶ ἐξωλόθρευσεν αὐτοὺς ἰησοῦς. οὐ κατελείφθη τῶν ἐνακὶμ ἀπὸ τῶν υἱῶν ἰσραὴλ, ἀλλὰ πλὴν ἐν γάζῃ καὶ ἐν γὲθ, καὶ ἐν ἀσελδὼ κατελείφθη. καὶ ἔλαβεν ἰησοῦς πᾶσαν τὴν γῆν, καθότι ἐνετείλατο κύριος τῷ μωυσῇ. καὶ ἔδωκεν αὐτοὺς ἰησοῦς ἐν κληρονομίᾳ ἰσραὴλ ἐν μερισμῷ κατὰ φυλὰς αὐτῶν. καὶ ἡ γῆ κατέπαυσε πολεμουμένη.

α Πρὸς βασιλέα συμοών] Origenis Interpres legit Symeon, aitque nomen idem fuiſſe Patriarchæ. β [Ἐγὼ παραδίδωμι τετροπωμένους αὐτούς] Ita LL.VV. In vulgatis editionibus eſt, τετρωμένους. atque ita habet Interpres Origenis, ſauciatos. γ [Καὶ ἕως μασερών] Interpres Origenis, Maſephoth. S. Hieronym. in locis Hebr. Maſrephoth. δ [Καὶ ἐκ παντὸς ὄρους ἰσραήλ] AA. LL. habent, ὄρους pro eo quod in L.V. eſt γένους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΒ'.

Καὶ οὗτοι οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς οὓς ἀνεῖλον οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ, καὶ κατεκληρονόμησαν τὴν γῆν αὐτῶν πέραν τοῦ ἰορδάνου ἀφ' ἡλίου ἀνατολῶν ἀπὸ φάραγγος ἀρνῶν ἕως τοῦ ὄρους ἀερμὼν, καὶ πᾶσαν τὴν γῆν ἄραβα ἀπ' ἀνατολῶν. σηὼν τὸν βασιλέα τῶν ἀμορραίων, ὃς κατῴκει ἐν ἐσεβὼν, α κυριεύων ἀπὸ ἀρνῶν, ἥ ἐστιν ἐν τῇ φάραγγι κατὰ μέρος τῆς φάραγγος, καὶ τὸ ἥμισυ τῆς γαλαὰδ ἕως ἰαβὸκ, ὅρια υἱῶν ἀμμών. καὶ ἄραβα ἕως τῆς θαλάσσης χενερὲθ κατ' ἀνατολὰς, καὶ ἕως τῆς θαλάσσης ἄραβα, θάλασσαν τῶν ἁλῶν ἀπὸ ἀνατολῶν ὁδὸν τὴν κατὰ ἀσιμὼθ, ἀπὸ θαιμὰν τὴν ὑπὸ ἀσηδὼθ φασγά. καὶ ὢγ βασιλεὺς βασὰν ὑπελείφθη ἐκ τῶν γιγάντων, ὁ κατοικῶν

κῶν ἐν ἀσαρὼθ καὶ ἐν ἐδραΐν, ἄρχων ἀπὸ ὄρους ἀερ-
μὼν καὶ ἀπὸ σεκχαί. καὶ πᾶσαν τὴν γῆν βασὰν ἕως
ὁρίων γεργεσὶ, καὶ τὴν μαχὶ, καὶ τὸ ἥμισυ γαλαὰδ
ὁρίων σηὼν βασιλέως ἐσεβών. μωυσῆς ὁ παῖς κυ-
ρίου καὶ οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ἐπάταξαν αὐτούς. καὶ ἔδωκεν
αὐτὴν μωυσῆς ἐν κληρονομίᾳ ῥουβὴν, καὶ γὰδ, καὶ
τῷ ἡμίσει φυλῆς μανασσῆ. καὶ οὗτοι οἱ βασιλεῖς τῶν
ἀμορραίων οὓς ἀνεῖλεν ἰησοῦς καὶ υἱοὶ ἰσραὴλ ἐν τῷ
πέραν τοῦ ἰορδάνου παρὰ θάλασσαν βαλαγὰδ ἐν τῷ
πεδίῳ τοῦ λιβάνου καὶ ἕως ὄρους τοῦ χελχὰ ἀναβαινόν-
των εἰς σηείρ. καὶ ἔδωκεν αὐτὴν ἰησοῦς ταῖς φυλαῖς ἰσ-
ραὴλ κληρονομεῖν κατὰ κλῆρον αὐτῶν ἐν τῷ ὄρει, καὶ ἐν
τῷ πεδίῳ, καὶ ἐν ἄραβα, καὶ ἐν ἀσηδὼθ, καὶ ἐν τῇ ἐ-
ρήμῳ, καὶ ναγὲβ, τὸν χετταῖον, καὶ τὸν ἀμορραῖον, καὶ
τὸν χαναναῖον, καὶ τὸν φερεζαῖον, καὶ τὸν εὐαῖον, καὶ τὸν
ἰεβουσαῖον. τὸν βασιλέα ἱεριχὼ καὶ τὸν βασιλέα τῆς
γαὶ, ἥ ἐστι πλησίον βαιθὴλ, βασιλέα ἱερουσαλὴμ, βα-
σιλέα χεβρὼν, βασιλέα ἱεριμοὺθ, βασιλέα λαχὶς,
βασιλέα αἰλὰμ, βασιλέα γαζὲρ, βασιλέα δαβὶρ, βα
σιλέα γαδὲρ, βασιλέα ἑρμὰθ, βασιλέα ἀδὲρ, βασι-
λέα λεβνὰ, βασιλέα ὀδολλὰμ, βασιλέα ἠλὰθ, βα-
σιλέα ταφοὺτ, βασιλέα ὀφὲρ, βασιλέα ὀφὲκ τῆς ἀρὼκ,
βασιλέα ἀσὼμ, βασιλέα συμόων, βασιλέα μαμ-
βρὼθ, βασιλέα ἀζὶφ, βασιλέα κάδης, βασιλέα ζα-
χὰκ, βασιλέα μαρεδὼθ, βασιλέα ἰεκὸμ τοῦ χερμὲλ,
βασιλέα ὀδολλὰμ τοῦ φεννεαλδὼρ, βασιλέα γεῒ τῆς
γαλιλαίας, βασιλέα θερσά. πάντες οὗτοι βασιλεῖς
εἰκοσιεννέα.

a Κυριάδων ἀπὸ ἀρνῶν] AA.LL. habent, ἀροήρ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΓ.

Καὶ ἰησοῦς πρεσβύτερος προβεβηκὼς τῶν ἡμε-
ρῶν. καὶ εἶπε κύριος πρὸς ἰησοῦν. σὺ προβέ-
βηκας τῶν ἡμερῶν, καὶ ἡ γῆ ὑπολέλειπται πολλὴ εἰς
κληρονομίαν. καὶ αὕτη ἡ γῆ καταλελειμμένη, ὅρια
φυλιστιεὶμ. ὁ γεσιρὶ, καὶ ὁ χαναναῖος, ἀπὸ τῆς ἀοική-
του τῆς κατὰ πρόσωπον αἰγύπτου ἕως τῶν ὁρίων ἀκκα-
ρὼν ἐξ εὐωνύμων τῶν χαναναίων προσλογίζεται ταῖς
πέντε σατραπείαις τῶν φυλιστιεὶμ, τῷ γαζαίῳ, καὶ τῷ
ἀζωτίῳ, καὶ τῷ ἀσκαλωνίτῃ, καὶ τῷ γεθθαίῳ, καὶ τῷ
ἀκκαρωνίτῃ, καὶ τῷ εὐαίῳ, ἐκ θαιμὰν καὶ πάσῃ γῇ
χαναὰν ἐναντίον γάζης, καὶ οἱ σιδώνιοι ἕως ἀφὲκ ἕως
τῶν ὁρίων τῶν ἀμορραίων. καὶ πᾶσαν τὴν γῆν γα-
λιὰθ φυλιστιεὶμ, καὶ πάντα τὸν λίβανον ἀπὸ ἀνατο-
λῶν ἡλίου ἀπὸ γαλγὰλ ὑπὸ τὸ ὄρος τὸ ἀερμὼν ἕως
τῆς εἰσόδου ἐμὰθ, πᾶς ὁ κατοικῶν τὴν ὀρεινὴν ἀπὸ
τοῦ λιβάνου ἕως τῆς μασερὲθ μεμφωμαὶμ, πάντας
τοὺς σιδωνίους, ἐγὼ αὐτοὺς ἐξολοθρεύσω ἀπὸ προσώ-
που ἰσραήλ. ἀλλὰ διάδος αὐτὴν ἐν κλήρῳ τῷ ἰσ-
ραὴλ, ὃν τρόπον σοὶ ἐντετειλάμην. καὶ νῦν μέρισον τὴν
γῆν ταύτην ἐν κληρονομίᾳ ταῖς ἐννέα φυλαῖς, καὶ τῷ
ἡμίσει φυλῆς μανασσῆ. ἀπὸ τοῦ ἰορδάνου ἕως τῆς θα-
λάσσης τῆς μεγάλης κατὰ δυσμὰς ἡλίου δώσεις αὐ-
τήν. ἡ θάλασσα ἡ μεγάλη ὁριεῖ. ταῖς δυσὶ φυλαῖς, καὶ
τῷ ἡμίσει φυλῆς μανασσῆ, τῷ ῥουβὴν, καὶ τῷ γὰδ
ἔδωκεν μωυσῆς ἐν τῷ πέραν τοῦ ἰορδάνου. κατ' ἀνατο-
λὰς ἡλίου δέδωκεν αὐτῷ μωυσῆς ὁ παῖς κυρίου ἀ-
πὸ ἀροὴρ ἥ ἐστιν ἐπὶ τοῦ χείλους χειμάρρου ἀρνῶν. καὶ τὴν
πόλιν τὴν ἐν μέσῳ τῆς φάραγγος, καὶ πᾶσαν τὴν
μισὼρ ἀπὸ μαιδαβὰν. πάσας τὰς πόλεις σηὼν βα-
σιλέως ἀμορραίων, ὃς ἐβασίλευσεν ἐν ἐσεβὼν ἕως
τῶν ὁρίων υἱῶν ἀμμῶν. καὶ τὴν γαλααδῖτιδα καὶ τὰ
ὅρια γεσιρὶ, καὶ τοῦ μαχατὶ πᾶν ὄρος ἀερμὼν, καὶ
πᾶσαν τὴν βασανῖτιν ἕως ἀχά. πᾶσαν τὴν βασι-
λείαν ὢγ ἐν τῇ βασανίτιδι, ὃς ἐβασίλευσεν ἐν ἀσα-
ρὼθ καὶ ἐν ἐδραΐν. οὗτος κατελείφθη ἀπὸ τῶν γιγάν-
των, καὶ ἐπάταξεν αὐτὸν μωυσῆς, καὶ ἐξωλόθρευσε.
καὶ οὐκ ἐξωλόθρευσαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ τὸν γεσιρὶ, καὶ
τὸν μαχατὶ, καὶ τὸν χαναναῖον. καὶ κατῴκει βασι-
λεὺς γεσιρὶ καὶ ὁ μαχατὶ ἐν τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ ἕως
τῆς σήμερον ἡμέρας. πλὴν τῆς φυλῆς λευὶ, οὐκ ἐδό-
θη κληρονομία. κύριος ὁ θεὸς ἰσραὴλ, οὗτος κληρο-
νομία αὐτῶν, καθὰ εἶπεν αὐτοῖς κύριος. καὶ οὗτος ὁ
καταμερισμὸς, ὃν κατεμέρισε μωυσῆς τοῖς υἱοῖς ἰσ-
ραὴλ ἐν ἀραβὼθ μωὰβ ἐν τῷ πέραν τοῦ ἰορδάνου κατὰ
ἱεριχώ. καὶ ἔδωκε μωυσῆς τῇ φυλῇ ῥουβὴν κατὰ δή-
μους αὐτῶν. καὶ ἐγενήθη αὐτῶν τὰ ὅρια ἀπὸ ἀροὴρ ἥ
ἐστι κατὰ πρόσωπον φάραγγος ἀρνῶν, καὶ ἡ πόλις ἡ ἐν
τῇ φάραγγι ἀρνῶν. καὶ πᾶσαν τὴν μισὼρ ἕως ἐσε-
βὼν, καὶ πάσας τὰς πόλεις τὰς οὔσας ἐν τῇ μισὼρ,
καὶ δαιβὼν, καὶ βαιμὼν βαὰλ, καὶ οἴκου μεελβὼθ,
καὶ βασὰν, καὶ βακεδμὼθ, καὶ μαιφαὰδ, καὶ καρια-
θαὶμ, καὶ σεβαμὰ, καὶ σεραδὰ, καὶ σιὼν ἐν τῷ ὄρει
ἐνὰβ. καὶ βαιθφογὼρ, καὶ ἀσηδὼθ φασγὰ, καὶ βαιτ-
θασινὼθ. καὶ πάσας τὰς πόλεις τοῦ μισὼρ. καὶ πᾶ-
σαν τὴν βασιλείαν τοῦ σηὼν βασιλέως τῶν ἀμορραίων,
ὃν ἐπάταξε μωυσῆς αὐτὸν καὶ τοὺς ἡγουμένους μαδιὰμ,
καὶ τὸν εὐὶ, καὶ τὸν ῥοβὸκ, καὶ τὸν σοὺρ, καὶ τὸν οὒρ, καὶ
τὸν a ῥοβὲ ἄρχοντα ἔναρα σιὼν, καὶ τοὺς κατοικοῦντας
τὴν σιών. καὶ τὸν βαλαὰμ τὸν τοῦ βαιὼρ τὸν μάντιν b ἀ-
πέκτειναν ἐν τῇ ῥοπῇ. ἐγένετο δὲ τὰ ὅρια ῥουβὴν,
ἰορδάνης ὅριον. αὕτη ἡ κληρονομία υἱῶν ῥουβὴν κατὰ
δήμους αὐτῶν αἱ πόλεις αὐτῶν καὶ αἱ ἐπαύλεις αὐ-
τῶν. ἔδωκε δὲ μωυσῆς τοῖς υἱοῖς γὰδ κατὰ δήμους αὐ-
τῶν. καὶ ἐγένετο τὰ ὅρια αὐτῶν ἰαζὴρ. πᾶσαι πόλεις
γαλαὰδ καὶ τὸ ἥμισυ γῆς υἱῶν ἀμμῶν ἕως ἀραβὰ, ἥ
ἐστι κατὰ πρόσωπον ἀράδ. καὶ ἀπὸ ἐσεβὼν ἕως ἀραβὼθ
κατὰ τὴν μασσηφά. καὶ βοτανὶμ, καὶ μααὶν ἕως τῶν
ὁρίων δαιβὼν καὶ ἐναδὼμ καὶ ὀθαργαῒ καὶ βαινθα-
ναβρὰ καὶ σοκχωθὰ καὶ σαφὰν καὶ τὴν λοιπὴν βασι-
λείαν σηὼν βασιλέως ἐσεβών. καὶ ὁ ἰορδάνης ὁριεῖ
ἕως μέρους τῆς θαλάσσης χενερὲθ πέραν τοῦ ἰορδάνου
ἀπ' ἀνατολῶν. αὕτη ἡ κληρονομία υἱῶν γὰδ κατὰ δή-
μους αὐτῶν καὶ κατὰ πόλεις αὐτῶν. κατὰ δήμους αὐτῶν
γ αὐχένα ἐπιστρέψουσιν ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν, ὅ-
τι ἐγενήθη κατὰ δήμους αὐτῶν αἱ πόλεις αὐτῶν, καὶ αἱ
ἐπαύλεις αὐτῶν. καὶ ἔδωκε μωυσῆς τῷ ἡμίσει φυλῆς
μανασσῆ κατὰ δήμους αὐτῶν. καὶ ἐγένετο τὰ ὅρια αὐ-
τῶν

τῶν ἀπὸ μααδ, καὶ πᾶσα βασιλεία βασὰν, καὶ πᾶσα βασιλεία ὢγ βασιλέως τῆς βασὰν, καὶ πάσας τὰς κώμας ἰαΐρ, αἵ εἰσιν ἐν τῇ βασανίτιδι, ἑξήκοντα πόλεις. καὶ τὸ ἥμισυ τῆς γαλαάδ. καὶ ἐν ἀσταρὼθ, καὶ ἐν ἐδραῒν πόλεις βασιλείας ὢγ ἐν τῇ βασανίτιδι, τοῖς υἱοῖς μαχὶρ υἱοῖς μανασσῆ. καὶ τοῖς ἡμίσεσιν υἱοῖς μαχὶρ υἱοῖς μανασσῆ κατὰ δήμους αὐτῶν. οὗτοι οὓς κατεκληρονόμησε μωυσῆς πέραν τοῦ ἰορδάνου ἐν ἀραβὼθ μωὰβ ἐν τῷ πέραν τοῦ ἰορδάνου τοῦ κατὰ ἱεριχὼ ἀπ' ἀνατολῶν.

a Ῥοβὲ ἄρχοντα ἔναρα σιών] Pro vnico vocabulo Hebraico, hæc duo ἄρχοντα ἔναρα posita sunt. ἔναρα autem dicuntur τὰ σκῦλα. A.L. habet, ῥοβὲ ἄρχοντας, παρὰ σιών. Alius, ῥοβὲ ἄρχοντα σιών. b [Ἀπέκτειναν ἐν τῇ ῥοπῇ] AA. LL. habent, ἀπέκτειναν ἐν ῥομφαίᾳ ἐν τῇ τροπῇ. In alijs est ἐν τῇ προνομῇ. c [Αὐχένα ἐπιστρέψουσιν ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν, ὅτι ἐγενήθη κατὰ δήμους αὐτῶν αἱ πόλεις αὐτῶν] Ex LL. VV alij hæc habent. Alij habent tantum hæc, καὶ κατὰ πόλεις αὐτῶν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΔʹ.

Καὶ οὗτοι οἱ κατακληρονομήσαντες υἱῶν ἰσραὴλ ἐν τῇ γῇ χαναὰν, οἷς κατεκληρονόμησαν αὐτοῖς ἐλεάζαρ ὁ ἱερεὺς καὶ ἰησοῦς ὁ τοῦ ναυῆ, καὶ οἱ ἄρχοντες πατριῶν φυλῶν τῶν υἱῶν ἰσραήλ. κατὰ κλήρους ἐκληρονόμησαν, ὃν τρόπον ἐνετείλατο κύριος ἐν χειρὶ ἰησοῦ ταῖς ἐννέα φυλαῖς, a καὶ τῷ ἡμίσει φυλῆς ἀπὸ τοῦ πέραν τοῦ ἰορδάνου. καὶ τοῖς λευίταις οὐκ ἔδωκε κλῆρον ἐν αὐτοῖς. ὅτι ἦσαν οἱ υἱοὶ ἰωσὴφ δύο φυλαὶ μανασσῆ καὶ ἐφραίμ. καὶ οὐκ ἐδόθη μερὶς ἐν τῇ γῇ τοῖς λευίταις, ἀλλ' ἢ πόλεις κατοικεῖν, καὶ τὰ ἀφωρισμένα αὐτῶν τοῖς κτήνεσιν καὶ τὰ κτήνη αὐτῶν. ὃν τρόπον ἐνετείλατο κύριος τῷ μωυσῇ, οὕτως ἐποίησαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ, καὶ ἐμέρισαν τὴν γῆν. καὶ προσήλθοσαν οἱ υἱοὶ ἰούδα πρὸς ἰησοῦν ἐν γαλγάλ. καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν χάλεβ ὁ τοῦ ἰεφονὴ ὁ κενεζαῖος. σὺ ἐπίστῃ τὸ ῥῆμα ὃ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν ἄνθρωπον τοῦ θεοῦ περὶ ἐμοῦ καὶ σοῦ ἐν κάδης βαρνῆ, τεσσαράκοντα γὰρ ἐτῶν ἤμην ὅτε ἀπέστειλέ με μωυσῆς ὁ παῖς τοῦ θεοῦ ἐκ κάδης βαρνῆ κατασκοπεῦσαι τὴν γῆν. καὶ ἀπεκρίθην αὐτῷ λόγον κατὰ τὸν νοῦν αὐτοῦ. οἱ ἀδελφοί μου οἱ ἀναβάντες μετ' ἐμοῦ μετέστησαν τὴν καρδίαν τοῦ λαοῦ, ἐγὼ δὲ προσετέθην ἐπακολουθῆσαι κυρίῳ τῷ θεῷ μου. καὶ ὤμοσε μωυσῆς ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, λέγων. ἡ γῆ ἐφ' ἣν ἐπέβης, σοὶ ἔσται ἐν κλήρῳ καὶ τοῖς τέκνοις σου εἰς τὸν αἰῶνα, ὅτι προσετέθης ἐπακολουθῆσαι ὀπίσω κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν. καὶ νῦν διέθρεψέ με κύριος ὃν τρόπον εἶπε. τοῦτο τεσσαρακοστὸν καὶ πέμπτον ἔτος, ἀφ' οὗ ἐλάλησε κύριος τὸ ῥῆμα τοῦτο πρὸς μωυσῆν. καὶ ἐπορεύθη ἰσραὴλ ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ νῦν ἰδοὺ ἐγὼ σήμερον ὀγδοήκοντα καὶ πέντε ἐτῶν. ἔτι εἰμὶ σήμερον ἰσχύων ὡσεὶ ὅτε ἀπέστειλέ με μωυσῆς, ὡσαύτως ἰσχύω νῦν ἐξελθεῖν καὶ εἰσελθεῖν εἰς τὸν πόλεμον. καὶ νῦν αἰτοῦμαί σε τὸ ὄρος τοῦτο καθὰ εἶπε κύριος τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, ὅτι σὺ ἀκήκοας τὸ ῥῆμα τοῦτο ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. νῦν δὲ οἱ ἐνακὶμ ἐκεῖ εἰσι πόλεις ὀχυραὶ καὶ μεγάλαι. ἐὰν οὖν κύριος μετ' ἐμοῦ ᾖ, ἐξολοθρεύσω αὐτοὺς ὃν τρόπον εἶπέ μοι κύριος. καὶ εὐλόγησεν αὐτὸν ἰησοῦς, καὶ ἔδωκε χεβρὼν τῷ χάλεβ υἱῷ ἰεφονῆ υἱῷ κενὲζ ἐν κλήρῳ. διὰ τοῦτο ἐγενήθη ἡ χεβρὼν τῷ χάλεβ τῷ τοῦ ἰεφονῆ τοῦ κενεζαίου ἐν κλήρῳ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης, διὰ τὸ αὐτὸν ἐπακολουθῆσαι τῷ προστάγματι κυρίου θεοῦ ἰσραήλ. τὸ δὲ ὄνομα τῆς χεβρὼν ἦν τὸ πρότερον πόλις ἀργὸβ μητρόπολις τῶν ἐνακὶμ αὕτη. καὶ ἡ γῆ ἐκόπασε τοῦ πολέμου.

a Καὶ τῷ ἡμίσει φυλῆς] In alijs libris hæc sequuntur, ἔδωκε γὰρ μωυσῆς κληρονομίαν ταῖς δύο φυλαῖς, καὶ τῷ ἡμίσει φυλῆς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΕʹ.

Καὶ ἐγένετο τὰ ὅρια φυλῆς ἰούδα κατὰ δήμους αὐτῶν ἀπὸ τῶν ὁρίων τῆς ἰδουμαίας ἀπὸ τῆς ἐρήμου σὶν ἕως κάδης πρὸς λίβα. καὶ ἐγενήθη αὐτῶν τὰ ὅρια ἀπὸ λιβὸς ἕως μέρους θαλάσσης τῆς ἁλυκῆς ἀπὸ τῆς λοφιᾶς τῆς φερούσης ἐπὶ λίβα. καὶ διαπορεύεται ἀπέναντι τῆς προσαναβάσεως ἀκραβίν. καὶ ἐκπεριπορεύεται σενὰ, καὶ ἀναβαίνει ἀπὸ λιβὸς ἐπὶ κάδης βαρνῆ. καὶ ἐκπορεύεται ἀσωρὼν, καὶ προσαναβαίνει εἰς σάραδα. καὶ ἐκπορεύεται τὴν κατὰ δυσμὰς κάδης, καὶ ἐκπορεύεται ἐπὶ σελμωνὰν, καὶ διεκβάλλει ἕως φάραγγος αἰγύπτου. καὶ ἔσται αὐτοῦ ἡ διέξοδος τῶν ὁρίων ἐπὶ τὴν θάλασσαν. τοῦτό ἐστιν αὐτῶν ὅρια ἀπὸ λιβός. καὶ τὰ ὅρια ἀπὸ ἀνατολῶν πᾶσα ἡ θάλασσα ἡ ἁλυκὴ ἕως τοῦ ἰορδάνου. καὶ τὰ ὅρια αὐτῶν ἀπὸ βορρᾶ, καὶ ἀπὸ τῆς λοφιᾶς τῆς θαλάσσης καὶ ἀπὸ τοῦ μέρους τοῦ ἰορδάνου ἐπιβαίνει τὰ ὅρια ἐπὶ βαιθαγλαάμ. καὶ παραπορεύεται ἀπὸ βορρᾶ ἐπὶ βαιθάραβα, καὶ προσαναβαίνει τὰ ὅρια ἐπὶ λίθον βαιὼν υἱοῦ ῥουβήν. καὶ προσαναβαίνει τὰ ὅρια ἐπὶ τὸ τέταρτον τῆς φάραγγος ἀχὼρ, καὶ καταβαίνει ἐπὶ γαλγὰλ, ἥ ἐστιν ἀπέναντι τῆς προσβάσεως ἀδαμμὶν, ἥ ἐστι κατὰ λίβα τῇ φάραγγι, καὶ διεκβάλλει ἐπὶ τὸ ὕδωρ τῆς πηγῆς τοῦ ἡλίου. καὶ ἔσται αὐτοῦ ἡ διέξοδος πηγὴ ῥωγήλ. καὶ ἀναβαίνει τὰ ὅρια εἰς φάραγγα ἐννὸμ ἐπὶ νώτου τοῦ ἰεβοῦς ἀπὸ λιβός. αὕτη ἐστὶν ἱερουσαλήμ. καὶ διεκβάλλει τὰ ὅρια ἐπὶ κορυφὴν ὄρους ἥ ἐστι κατὰ πρόσωπον φάραγγος ἐννὸμ πρὸς θαλάσσης, ἥ ἐστιν ἐκ μέρους γῆς ῥαφαῒν ἐπὶ βορρᾶ. καὶ διεκβάλλει τὸ ὅριον ἀπὸ κορυφῆς τοῦ ὄρους ἐπὶ πηγὴν ὕδατος ναφθὼ, καὶ διεκβάλλει εἰς τὸ ὄρος ἐφρών. καὶ ἄξει τὸ ὅριον εἰς βαάλ. αὕτη ἐστὶ πόλις ἰαρίμ. καὶ περιελεύσεται ὅριον ἀπὸ βαὰλ ἐπὶ θάλασσαν, καὶ παρελεύσεται εἰς ὄρος ἀσσὰρ ἐπὶ νώτου πόλιν ἰαρὶν ἀπὸ βορρᾶ. αὕτη ἐστὶ χασλών. καὶ καταβήσεται ἐπὶ πόλιν ἡλίου, καὶ παρελεύσεται ἐπὶ λίβα. καὶ διεκβάλλει τὸ ὅριον κατὰ νώτου ἀκκαρὼν ἐπὶ βορρᾶν, καὶ διεκβαλεῖ τὰ ὅρια εἰς σοκχὼθ, καὶ παρελεύσεται ὅρια ἐπὶ λίβα, καὶ διεκβαλεῖ ἐπὶ λεβνὰ, καὶ ἔσται ἡ διέξοδος

ξοδος τῶν ὁρίων ἐπὶ θάλασσαν, καὶ τὰ ὅρια αὐτῶν ἀπὸ θαλάσσης. ἡ θάλασσα ἡ μεγάλη ὁριεῖ. ταῦτα τὰ ὅρια υἱῶν ἰούδα κύκλῳ κατὰ δήμους αὐτῶν. καὶ τῷ χάλεβ υἱῷ ἰεφονῆ ἔδωκε μερίδα ἐν μέσῳ υἱῶν ἰούδα διὰ προστάγματος τοῦ θεοῦ. καὶ ἔδωκεν αὐτῷ ἰησοῦς τὴν πόλιν ἀρβὸκ μητρόπολιν ἐνάκ. αὕτη ἐστὶ χεβρών. καὶ ἐξωλόθρευσεν ἐκεῖθεν χάλεβ υἱὸς ἰεφονῆ τοὺς τρεῖς υἱοὺς ἐνὰκ τὸν σουσὶ καὶ θολαμὶ καὶ τὸν ἀχιμᾶ. καὶ ἀνέβη ἐκεῖθεν χάλεβ ἐπὶ τοὺς κατοικοῦντας δαβίρ. τὸ δὲ ὄνομα δαβὶρ, ἦν τὸ πρότερον πόλις γραμμάτων. καὶ εἶπε χάλεβ. ὃς ἂν λάβῃ καὶ ἐκκόψῃ τὴν πόλιν τῶν γραμμάτων καὶ κυριεύσῃ αὐτῆς, δώσω αὐτῷ τὴν ἀχσὰν θυγατέρα μου εἰς γυναῖκα. καὶ ἔλαβεν αὐτὴν γοθονιὴλ [α] υἱὸς κενὲζ ἀδελφοῦ χάλεβ. καὶ ἔδωκεν αὐτῷ τὴν ἀχσὰν θυγατέρα αὐτοῦ γυναῖκα. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἐκπορεύεσθαι αὐτὴν καὶ συνεβουλεύσατο αὐτῷ, λέγουσα. αἰτήσομαι τὸν πατέρα μου ἀγρόν. καὶ ἐβόησεν ἐκ τοῦ ὄνου. καὶ εἶπεν αὐτῇ χάλεβ. τί ἐστί σοι; καὶ εἶπεν αὐτῷ. δός μοι εὐλογίαν, ὅτι εἰς γῆν ναγὲβ δέδωκάς με. [β] δός μοι τὴν βοθθανίς. καὶ ἔδωκεν αὐτῇ τὴν γοναιθλὰν τὴν ἄνω καὶ τὴν γοναιθλὰν τὴν κάτω. αὕτη ἡ κληρονομία φυλῆς υἱῶν ἰούδα. ἐγενήθησαν δὲ πόλεις αὐτῶν πόλεις πρὸς τῇ φυλῇ υἱῶν ἰούδα ἐφ' ὁρίων ἐδὼμ ἐπὶ τῆς ἐρήμου καὶ βαισελεὴλ, καὶ ἀρὰ, καὶ ἀσὼρ, καὶ ἰκὰμ, καὶ ῥεγμὰ, καὶ ἀρουὴλ, καὶ κάδης, καὶ ἀσορσιωναὶν, καὶ μαιναὰμ, καὶ βαλμαιναν, καὶ αἱ κῶμαι αὐτῶν, καὶ αἱ πόλεις. ἀσερὼν, αὕτη ἀσὼρ. καὶ σὴν, καὶ σαλμαὰ, καὶ μωλαδὰ, καὶ σερὶ, καὶ βαιφαλὰθ, καὶ χολασεωλὰ, καὶ βηρσαβεὲ, καὶ αἱ κῶμαι αὐτῶν, καὶ αἱ ἐπαύλεις αὐτῶν, βαλὰ, καὶ βακὼκ, καὶ ἀσὸμ, καὶ ἐλβωυδὰδ, καὶ βαιθὴλ, καὶ ἑρμὰ, καὶ σεκελὰκ, καὶ μαχαρὶμ, καὶ σεθεννὰκ, καὶ λαβὼς, καὶ σαλὴ, καὶ ἐρωμὼθ, πόλεις εἰκοσιεννέα. καὶ αἱ κῶμαι αὐτῶν, ἐν τῇ πεδινῇ ἀσαὼλ, καὶ ῥάα, καὶ ἄσα, καὶ ῥάμεν, καὶ τανὼ, καὶ ἰλουθὼθ, καὶ μαιανὶ, καὶ ἰερμοὺθ, καὶ ὀδολλὰμ, καὶ μεμβρὰ, καὶ σαωχὼ, καὶ ἰαζηκὰ, καὶ σακαρὶμ, καὶ γάδηρα, καὶ αἱ ἐπαύλεις αὐτῆς, πόλεις δεκατέσσαρες. καὶ αἱ κῶμαι αὐτῶν, σεννὰ, καὶ ἀδασὰν, καὶ μαγαδαλγὰδ, καὶ δαλὰδ, καὶ μασφὰ, καὶ ἰαχαρεὴλ, καὶ βασηδὼθ, καὶ ἰδεαδαλέα, καὶ χαβρὰ, καὶ μαχὲς, καὶ μααχὼς, καὶ γεδδὼρ, καὶ βαγαδιὴλ, καὶ νωμὰν, καὶ μαχηδὰν, πόλεις ἑξκαίδεκα. καὶ αἱ κῶμαι αὐτῶν, λεβνὰ, καὶ ἰθὰκ, καὶ αἰὼχ, καὶ ἰανὰ, καὶ νασὶβ, καὶ κεϊλὰμ, καὶ ἀκιεζὶ, καὶ κεζὶβ, καὶ βαθησὰρ, καὶ αἰλὼμ, πόλεις δέκα. καὶ αἱ κῶμαι αὐτῶν, ἀκκαρὼν, καὶ αἱ κῶμαι αὐτῆς, καὶ αἱ ἐπαύλεις αὐτῶν, ἀπὸ ἀκκαρὼν γεμνά. καὶ πᾶσαι ὅσαι εἰσὶ πλησίον ἀσηδὼθ. καὶ αἱ κῶμαι αὐτῶν, ἀσιεδὼθ, καὶ αἱ κῶμαι αὐτῆς, καὶ αἱ ἐπαύλεις αὐτῆς, γάζα, καὶ αἱ κῶμαι αὐτῆς, καὶ ἐπαύλεις αὐτῆς ἕως τοῦ χειμάρρου αἰγύπτου, καὶ ἡ θάλασσα ἡ μεγάλη διορίζει. καὶ ἐν τῇ ὀρεινῇ σαμὶρ καὶ ἰεθὲρ, καὶ σωχὰ, καὶ ῥεννὰ, καὶ πόλις γραμμάτων. αὕτη δαβίρ. καὶ αἰνὼν, καὶ ἐς, καὶ μαὶν, καὶ αἰσὰμ, καὶ γοσὸμ, καὶ χαλοὺ, καὶ χαννὰ, καὶ γηλὼμ, πόλεις ἕνδεκα. καὶ αἱ κῶμαι αὐτῶν, αἰρὲμ, καὶ ῥεμνὰ, καὶ σομὰ, καὶ ἰεμαὶν, καὶ βαιθαχοὺ καὶ φακουὰ, καὶ εὐμὰ, καὶ πόλις ἀρβόκ. αὕτη ἐστὶ χεβρών. καὶ σωραὶθ, πόλεις ἐννέα. καὶ αἱ ἐπαύλεις αὐτῶν, μαὼρ, καὶ χερμὲλ, καὶ ὀζὶβ, καὶ ἰτὰν, καὶ ἰαριὴλ, καὶ ἀρικὰμ, καὶ ζαναναὶμ, καὶ γαβαὰ, καὶ θαμναθὰ, πόλεις ἐννέα. καὶ αἱ κῶμαι αὐτῶν, αἰλουὰ, καὶ βηθσοὺρ, καὶ γεδδὼν, καὶ μαγαρὼθ, καὶ βαιθανὰμ, καὶ θεκοὺμ, πόλεις ἕξ. καὶ αἱ κῶμαι αὐτῶν, θεκὼ, καὶ ἐφραθά. αὕτη ἐστὶ βαιθλεέμ. καὶ φαγὼρ, καὶ αἰτὰν, καὶ κουλὸν, καὶ τατὰμ, καὶ θαβὴς, καὶ καρὲμ, καὶ γαλὲμ, καὶ θεθὴρ, καὶ μανοχὼ, πόλεις ἕνδεκα. καὶ αἱ κῶμαι αὐτῶν, καριαθβαάλ. αὕτη ἡ πόλις ἰαρίμ. καὶ σωθηβὰ, πόλεις δύο. καὶ αἱ ἐπαύλεις αὐτῶν, καὶ βαδδαργεὶς, καὶ θαραβαὰμ, καὶ αἰνὼν, καὶ αἰοχιζὰ, καὶ ναφλαζών. καὶ αἱ πόλεις, σαδὼν καὶ ἀγκάδης, πόλεις ἑπτά. καὶ αἱ κῶμαι αὐτῶν, καὶ ὁ ἰεβουσαῖος κατῴκει ἐν ἰερουσαλὴμ, καὶ οὐκ ἠδυνάσθησαν οἱ υἱοὶ ἰούδα ἀπολέσαι αὐτούς. καὶ κατῴκησαν οἱ ἰεβουσαῖοι ἐν ἰερουσαλὴμ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης.

α Υἱὸς κενὲζ ἀδελφοῦ χάλεβ] AA.LL. habent υἱὸς κενὲζ ὁ ἀδελφὸς χάλεβ, ὁ νεώτερος. β [Δός μοι βοθανίς] AA.LL. γολαθμαίμ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ιϛ'.

Καὶ ἐγένετο τὰ ὅρια υἱῶν ἰωσὴφ ἀπὸ τοῦ ἰορδάνου τοῦ κατὰ ἰεριχὼ ἀπὸ ἀνατολῶν. καὶ ἀναβήσεται ἀπὸ ἰεριχὼ εἰς τὴν ὀρεινὴν τὴν ἔρημον εἰς βαιθὴλ λουζά. καὶ ἐξελεύσεται εἰς βαιθὴλ, καὶ παρελεύσεται ἐπὶ τὰ ὅρια τοῦ ἀχαταρωθί. καὶ διελεύσεται ἐπὶ τὴν θάλασσαν ἐπὶ τὰ ὅρια ἀπταλὶμ ἕως τῶν ὁρίων βαιθωρὼν τὴν κάτω, καὶ ἔσται ἡ διέξοδος αὐτῶν ἐπὶ τὴν θάλασσαν. καὶ ἐκληρονόμησαν οἱ υἱοὶ ἰωσὴφ ἐφραὶμ καὶ μανασσῆ. καὶ ἐγενήθη ὅρια υἱῶν ἐφραὶμ κατὰ δήμους αὐτῶν. καὶ ἐγενήθη τὰ ὅρια τῆς κληρονομίας αὐτῶν ἀπ' ἀνατολῶν ἀταρὼθ καὶ ἐρὼκ ἕως βαιθωρὼν τὴν ἄνω, καὶ γαζαρά. καὶ ἐλεύσεται [α] τὰ ὅρια ἐπὶ τὴν θάλασσαν εἰς ἰκασμὼν ἀπὸ βορρᾶ θερμά. περιελεύσεται ἐπ' ἀνατολὰς εἰς θηνασὰ, καὶ σέλλησα, καὶ παρελεύσεται ἀπ' ἀνατολῶν εἰς ἰανωκὰ, καὶ εἰς μαχὼ, καὶ ἀταρὼθ, καὶ αἱ κῶμαι αὐτῶν. καὶ ἐλεύσεται ἐπὶ ἰεριχὼ, καὶ διεκβαλεῖ ἐπὶ τὸν ἰορδάνην. καὶ ἀπὸ ταφοὺ πορεύσεται τὰ ὅρια ἐπὶ θάλασσαν ἐπὶ χελκανά. καὶ ἔσται ἡ διέξοδος αὐτῶν ἐπὶ θάλασσαν. αὕτη ἡ κληρονομία φυλῆς ἐφραὶμ κατὰ δήμους αὐτῶν. καὶ αἱ πόλεις αἱ ἀφορισθεῖσαι τοῖς υἱοῖς ἐφραὶμ ἀνὰ μέσον τῆς κληρονομίας υἱῶν μανασσῆ, πᾶσαι αἱ πόλεις καὶ αἱ κῶμαι αὐτῶν. καὶ οὐκ ἀπώλεσεν ἐφραὶμ τὸν χαναναῖον τὸν κατοικοῦντα ἐν γαζέρ. καὶ κατῴκει ὁ χαναναῖος ἐν τῷ ἐφραὶμ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης, ἕως ἀνέβη φαραὼ βασιλεὺς αἰγύπτου, [β] καὶ ἔλαβεν αὐτὴν, καὶ ἐνέπρησεν αὐτὴν ἐν πυρί. καὶ τοὺς χαναναίους καὶ τοὺς φερεζαίους, καὶ τοὺς κατοικοῦντας ἐν γαζὲρ ἐξεκέντησαν. καὶ ἔδωκεν αὐτὴν φαραὼ ἐν φερνῇ τῇ θυγατρὶ αὐτοῦ.

α Τὰ ὅρια ἐπὶ τὴν θάλασσαν εἰς ἰκασμὼν] LL. VV. habent partim ὀκλομὰν. partim μαχάθ, In alijs est, μαχθώθ. β [Καὶ ἔλαβεν αὐτὴν, καὶ ἐνέπρησεν] AA. LL. καὶ ἔλαβεν τὴν πόλιν καὶ ἐνέπρησεν. Et S. August. in Quæst. & cepit ciuitatem, & incendit eam Sic etiam Interpres Origenis.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ. ΙΖ΄.

Καὶ ἐγένετο τὰ ὅρια φυλῆς υἱῶν μανασσῆ ὅτι οὗτος πρωτότοκος τῷ ἰωσήφ, τῷ μαχὶρ πρωτοτόκῳ μανασσῆ πατρὶ γαλαάδ, ἀνὴρ γὰρ πολεμιστὴς ἦν, ἐν τῇ γαλααδίτιδι καὶ ἐν τῇ βασανίτιδι. καὶ ἐγενήθη τοῖς υἱοῖς μανασσῆ τοῖς λοιποῖς κατὰ δήμους αὐτῶν. τοῖς υἱοῖς ἰεζὶ, καὶ τοῖς υἱοῖς κελὲζ, καὶ τοῖς υἱοῖς ἰεζιὴλ, καὶ τοῖς υἱοῖς συχὲμ, καὶ τοῖς υἱοῖς συμαρὶμ, καὶ τοῖς υἱοῖς ὀφέρ. οὗτοι ἄρσενες κατὰ δήμους αὐτῶν. καὶ τῷ σαλπαὰδ υἱῷ ὀφὲρ οὐκ ἦσαν αὐτῷ υἱοὶ ἀλλ᾽ ἢ θυγατέρες. καὶ ταῦτα τὰ ὀνόματα τῶν θυγατέρων σαλπαάδ. μαάλα, καὶ νουὰ, καὶ ἐγλὰ, καὶ μελχὰ, καὶ θερσά. καὶ ἔστησαν ἐναντίον ἐλεάζαρ τοῦ ἱερέως, καὶ ἐναντίον ἰησοῦ, καὶ ἐναντίον τῶν ἀρχόντων, λέγουσαι. ὁ θεὸς ἐνετείλατο διὰ χειρὸς μωυσῆ δοῦναι ἡμῖν κληρονομίαν ἐν μέσῳ τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν. καὶ ἐδόθη αὐταῖς διὰ προστάγματος κυρίου κλῆρος ἐν τοῖς ἀδελφοῖς τοῦ πατρὸς αὐτῶν. καὶ ἔπεσεν ὁ σχοινισμὸς αὐτῶν ἀπὸ ἀνάσσα καὶ πεδίον λαβὲκ ἐκ τῆς γῆς γαλαὰδ, ἥ ἐστι πέραν τοῦ ἰορδάνου. ὅτι θυγατέρες υἱῶν μανασσῆ ἐκληρονόμησαν κλῆρον ἐν μέσῳ τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν. ἡ δὲ γῆ γαλαὰδ ἐγενήθη τοῖς υἱοῖς μανασσῆ τοῖς καταλελειμμένοις. καὶ ἐγενήθη ὅρια υἱῶν μανασσῆ δηλαναὰθ, ἥ ἐστι κατὰ πρόσωπον υἱῶν ἀνὰθ, καὶ πορεύεται ἐπὶ τὰ ὅρια ἐπὶ ἰαμὶν καὶ ἰασσὶβ ἐπὶ πηγὴν θαφθώθ. τῷ μανασσῆ ἔσται. καὶ θαφὲθ ἐπὶ τῶν ὁρίων μανασσῆ, τοῖς υἱοῖς ἐφραίμ. καὶ καταβήσεται τὰ ὅρια ἐπὶ φάραγγα καρανὰ ἐπὶ λίβα κατὰ φάραγγα ἰαριὴλ τερέμινθος τῷ ἐφραὶμ ἀναμέσον πόλεως μανασσῆ. καὶ ὅρια μανασσῆ ἐπὶ τὸν βορρᾶν εἰς τὸν χειμάρρουν. καὶ ἔσται αὐτοῦ ἡ διέξοδος θάλασσα ἀπὸ λιβὸς τῷ ἐφραίμ. καὶ ἐπὶ βορρᾶν μανασσῆ. καὶ ἔσται ἡ θάλασσα ὅρια αὐτοῖς. καὶ ἐπὶ ἀσὴβ συνάψουσιν ἐπὶ βορρᾶν. καὶ τῷ ἰσσάχαρ ἀπὸ ἀνατολῶν. καὶ ἔσται μανασσῆ ἐν ἰσσάχαρ καὶ ἐν ἀσὴρ βαιθσὰν καὶ αἱ κῶμαι αὐτῶν, καὶ τοὺς κατοικοῦντας δὼρ, καὶ τὰς κώμας αὐτῆς, καὶ τοὺς κατοικοῦντας μαγεδδὼ, καὶ τὰς κώμας αὐτῆς, καὶ τὸ τρίτον τῆς μαφετὰ, καὶ τὰς κώμας αὐτῆς. καὶ οὐκ ἠδυνάσθησαν οἱ υἱοὶ μανασσῆ ἐξολοθρεῦσαι τὰς πόλεις ταύτας. καὶ ἤρχετο ὁ χαναναῖος κατοικεῖν ἐν τῇ γῇ ταύτῃ. καὶ ἐγενήθη καὶ ἐπεὶ κατίσχυσαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ, καὶ ἐποίησαν τοὺς χαναναίους ὑπηκόους, α ἐξολοθρεῦσαι δὲ αὐτοὺς οὐκ ἐξωλόθρευσαν. ἀντεῖπαν δὲ οἱ υἱοὶ ἰωσὴφ τῷ ἰησοῖ, λέγοντες. διατί ἐκληρονόμησας ἡμᾶς κλῆρον ἕνα, καὶ σχοίνισμα ἕν; ἐγὼ δὲ λαὸς πολύς εἰμι, καὶ ὁ θεὸς εὐλόγησέ με. καὶ εἶπεν αὐτοῖς ἰησοῦς. εἰ λαὸς πολὺς εἶ, ἀνάβηθι εἰς τὸν δρυμὸν, καὶ ἐκκάθαρον σεαυτῷ εἰ στενοχωρεῖ σε τὸ ὄρος τὸ ἐφραίμ. καὶ εἶπαν. β οὐκ ἀρέσκει ἡμῖν τὸ ὄρος

λεκτος, καὶ σίδηρος τῷ χαναναίῳ ..

αὐτῷ ἐν βαιθσὰν, καὶ ἐν ταῖς κώμαις αὐτῆς, ἐν ..

κοιλάδι ἰεζραέλ. καὶ εἶπεν ἰησοῦς τοῖς υἱοῖς ἰωσήφ. εἰ λαὸς πολὺς εἶ, καὶ ἰσχὺν μεγάλην ἔχεις, οὐκ ἔσται σοι κλῆρος εἷς. ὁ γὰρ δρυμὸς ἔσται σοι, ὅτι δρυμός ἐστι, καὶ ἐκκαθαριεῖς αὐτὸν, καὶ ἔσται σοι. καὶ ὅταν ἐξολοθρεύσῃς τὸν χαναναῖον, ὅτι ἵππος ἐπίλεκτος αὐτῷ ἐστι. σὺ γὰρ ὑπερισχύεις αὐτοῦ.

α Ἐξολοθρεῦσαι δὲ αὐτοὺς οὐκ ἐξωλόθρευσαν] Idiotismus, vt videtur, Hebraicus, at in alijs libris est, ἐξολοθρεῦσαι. Et Interpres Origenis. exterminatione autem non exterminauerunt eos. β [Οὐκ ἀρέσκει ἡμῖν τὸ ὄρος ἐφραίμ] Ita L. V. cui lectioni ascriptum est, quasi emẽdandi causa, ἀρκέσει. & ita quoque est in alio libro. In nonnullis, οὐκ ἀρκεῖ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΗ΄.

Καὶ ἐξεκκλησιάσθη πᾶσα συναγωγὴ υἱῶν ἰσραὴλ εἰς σηλὼ, καὶ ἔπηξαν ἐκεῖ τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου, καὶ ἡ γῆ ἐκρατήθη ὑπ᾽ αὐτῶν. καὶ κατελείφθησαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ, οἱ οὐκ ἐκληρονόμησαν, ἑπτὰ φυλαί. καὶ εἶπεν ἰησοῦς τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ. ἕως τίνος ἐκλυθήσεσθε κληρονομῆσαι τὴν γῆν ἣν ἔδωκεν κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν; δότε ἐξ ὑμῶν ἄνδρας τρεῖς ἐκ φυλῆς, καὶ ἀναστάντες διελθέτωσαν τὴν γῆν, καὶ διαγραψάτωσαν αὐτὴν ἐναντίον μου, καθὰ δεήσει διελεῖν αὐτήν. καὶ διήλθοσαν πρὸς αὐτὸν, καὶ διεῖλεν αὐτοῖς ἑπτὰ μερίδας. ἰούδας στήσεται αὐτοῖς ὅριον ἀπὸ λιβὸς, καὶ οἱ υἱοὶ ἰωσὴφ στήσονται αὐτοῖς ἀπὸ βορρᾶ. ὑμεῖς δὲ μερίσατε τὴν γῆν ἑπτὰ μερίδας, καὶ ἐνέγκατε ὧδε πρὸς μὲ, καὶ ἐξοίσω ὑμῖν κλῆρον ἔναντι κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν. οὐ γάρ ἐστι μερὶς τοῖς υἱοῖς λευὶ ἐν ὑμῖν. ἱερατεία γὰρ κυρίου μερὶς αὐτοῦ. καὶ γὰδ καὶ ῥουβὴν καὶ τὸ ἥμισυ φυλῆς μανασσῆ ἐλάβοσαν τὴν κληρονομίαν αὐτῶν πέραν τοῦ ἰορδάνου ἐπ᾽ ἀνατολῆς, ἣν ἔδωκεν αὐτοῖς μωυσῆς ὁ παῖς κυρίου. καὶ ἀναστάντες οἱ ἄνδρες ἐπορεύθησαν. καὶ ἐνετείλατο ἰησοῦς τοῖς ἀνδράσι τοῖς πορευομένοις χωροβατῆσαι τὴν γῆν, λέγων. πορεύεσθε καὶ χωροβατήσατε τὴν γῆν, καὶ παραγενήθητε πρὸς μὲ, καὶ ὧδε ἐξοίσω ὑμῖν κλῆρον ἔναντι κυρίου ἐν σηλώ. καὶ ἐπορεύθησαν, καὶ ἐχωροβάτησαν τὴν γῆν. καὶ εἴδοσαν αὐτὴν, καὶ ἔγραψαν αὐτὴν κατὰ πόλεις ἑπτὰ μερίδας εἰς βιβλίον, καὶ ἤνεγκαν πρὸς ἰησοῦν. καὶ ἐνέβαλεν αὐτοῖς ἰησοῦς κλῆρον ἐν σηλὼ ἔναντι κυρίου. καὶ ἐξῆλθεν ὁ κλῆρος φυλῆς βενιαμὶν πρῶτος κατὰ δήμους αὐτῶν. καὶ ἐξῆλθεν ὅρια τοῦ κλήρου αὐτῶν ἀναμέσον υἱῶν ἰούδα καὶ ἀναμέσον τῶν υἱῶν ἰωσήφ. καὶ ἐγενήθη αὐτῶν τὰ ὅρια ἀπὸ βορρᾶ, ἀπὸ τοῦ ἰορδάνου προσαναβήσεται τὰ ὅρια κατὰ νώτου ἱεριχὼ ἀπὸ βορρᾶ, καὶ ἀναβήσεται ἐπὶ τὸ ὄρος ἐπὶ τὴν θάλασσαν, καὶ ἔσται αὐτοῦ ἡ διέξοδος ἡ μαβδαρίτις βαιθὼν. καὶ διελεύσεται ἐκεῖθεν τὰ ὅρια λουζὰ ἐπὶ νώτου λουζὰ ἀπὸ λιβὸς αὐτῆς. αὕτη ἐστὶ βαιθήλ. καὶ κα-

μαζαρεὼθ ὀρὲχ ἐπὶ τὴν ὀρει... λίβα βαιθωρὼν ἡ κάτω. καὶ διέξοδος ... εια καὶ παρελεύσεται ἐπὶ τὸ μέρος τὸ βλέπον πρὸς θάλασσαν ἀπὸ λιβὸς ἀπὸ τοῦ ὄρους ἐπὶ πρόσωπον βαιθωρὼν λίβα. καὶ ἔσται αὐτοῦ ἡ διέξοδος εἰς καριὰθ βαάλ. αὕτη ἐστὶ καριαθιαρὶν, πόλις υἱῶν ἰούδα. τοῦτό ἐστι τὸ μέρος τὸ πρὸς θάλασσαν. καὶ μέρος τὸ πρὸς λίβα ἀπὸ μέρους καριὰθ βαάλ. καὶ διελεύσεται ὅρια εἰς γασὶν, ἐπὶ πηγὴν ὕδατος ναφθώ. καὶ καταβήσεται τὰ ὅρια ἐπὶ μέρους, τοῦτό ἐστι κατὰ πρόσωπον νάπης σοννὰμ, ὅ ἐστιν ἐκ μέρους ἐμὲκ ῥαφαὶν ἀπὸ βοῤῥᾶ, καὶ καταβήσεται γαίεννα ἐπὶ νῶτον ἰεβουσαὶ ἀπὸ λιβός. καταβήσεται ἐπὶ πηγὴν ῥωγήλ. καὶ διελεύσεται ἐπὶ πηγὴν βαιθσαμὺς, καὶ παρελεύσεται ἐπὶ γαλιλὼθ, ἥ ἐστιν ἀπέναντι πρὸς ἀνάβασιν αἰθαμίν. καὶ καταβήσεται ἐπὶ λίθον βαιὼν υἱῶν ῥουβὴν. καὶ διελεύσεται κατὰ νώτου βαιθάραβα ἀπὸ βοῤῥᾶ, καὶ καταβήσεται ἐπὶ τὰ ὅρια ἐπὶ νῶτον θάλασσαν ἀπὸ βοῤῥᾶ. καὶ ἔσται ἡ διέξοδος τῶν ὁρίων ἐπὶ λοφιὰν τῆς θαλάσσης τῶν ἁλῶν ἐπὶ βοῤῥᾶν εἰς μέρος τοῦ ἰορδάνου ἀπὸ λιβός. ταῦτα τὰ ὅριά ἐστιν ἀπὸ λιβός. καὶ ὁ ἰορδάνης ὁριεῖ ἀπὸ μέρους ἀνατολῶν. αὕτη ἡ κληρονομία υἱῶν βενιαμὶν τὰ ὅρια αὐτῆς κύκλῳ κατὰ δήμους. καὶ ἐγενήθησαν αἱ πόλεις τῶν υἱῶν βενιαμὶν κατὰ δήμους αὐτῶν ἱεριχὼ, καὶ βεθεγαιὼ, καὶ ἀμεκασὶς, καὶ βαιθαβαρὰ, καὶ σαρὰ, καὶ βησανὰ, καὶ αἱεὶν, καὶ φαρὰ, καὶ ἐφραθὰ, καὶ καραφὰ, καὶ κεφιρὰ, καὶ μονὶ, καὶ γαβαὰ, πόλεις δώδεκα. καὶ αἱ κῶμαι αὐτῶν, γαβαών. καὶ ῥαμὰ, καὶ βεηρωθὰ, καὶ μασσημὰ, καὶ μιρὼν, καὶ ἀμωκὴ, καὶ φιρὰ, καὶ καφὰν, καὶ νακὰν, καὶ σεληκὰν, καὶ θαρεηλὰ, καὶ ἰηβοὺς. αὕτη ἐστὶν ἱερουσαλήμ. καὶ γαβαὼθ, ἰαρὶμ, πόλεις δεκατρεῖς, καὶ αἱ κῶμαι αὐτῶν. αὕτη ἡ κληρονομία υἱῶν βενιαμὶν κατὰ δήμους αὐτῶν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΘ'.

Καὶ ἐξῆλθεν ὁ δεύτερος κλῆρος τῶν υἱῶν συμεών. καὶ ἐγενήθη ἡ κληρονομία αὐτῶν ἀναμέσον κλήρων υἱῶν ἰούδα. καὶ ἐγενήθη ὁ κλῆρος αὐτῶν βηρσαβεὲ καὶ σαμαὰ, καὶ καλαδὰμ, καὶ ἀρσωλὰ, καὶ βωλὰ, καὶ ἰασὸν, καὶ ἐρθουλὰ, καὶ βουλὰ, καὶ ἑρμὰ, καὶ σικελὰκ, καὶ βαιθμαχερὲβ, καὶ σαρσουσὶν, καὶ βαθαρὼθ, καὶ οἱ ἀγροὶ αὐτῶν, πόλεις δεκατρεῖς. καὶ αἱ κῶμαι αὐτῶν, ἐρεμμὼν, καὶ θαλχὰ, καὶ ἰεθὲρ, καὶ ἀσὰν, πόλεις τέσσαρες. καὶ αἱ κῶμαι αὐτῶν κύκλῳ τῶν πόλεων αὐτῶν ἕως βαλὲκ πορευομένων βαμὲθ κατὰ λίβα. αὕτη ἡ κληρονομία φυλῆς υἱῶν συμεὼν κατὰ δήμους αὐτῶν. ἀπὸ τοῦ κλήρου τοῦ ἰούδα ἡ κληρονομία φυλῆς υἱῶν συμεὼν, ὅτι ἐγενήθη ἡ μερὶς υἱῶν ἰούδα μείζων τῆς αὐτῶν, καὶ ἐκληρονόμησαν οἱ υἱοὶ συμεὼν ἐν μέσῳ τοῦ κλήρου αὐτῶν. καὶ ἐξῆλθεν ὁ κλῆρος ὁ τρίτος τῷ ζαβουλὼν κατὰ δήμους αὐτῶν. ἔσται τὰ ὅρια τῆς κληρονομίας αὐτῶν, ἐσεδεκγωλὰ ὅρια αὐτῶν. ἡ θάλασσα καὶ μαγελδὰ, καὶ συνάψει ἐπὶ βαιθάραβα εἰς τὴν φάραγγα, ἥ ἐστι κατὰ πρόσωπον ἰεκμάν. καὶ ἀνέστρεψεν ἀπὸ σεδδοὺκ ἐξ ἐναντίας ἀπὸ ἀνατολῶν βαιθσαμὺς ἐπὶ τὰ ὅρια χασελωθαὶθ, καὶ διελεύσεται ἐπὶ δαβιρὼθ, καὶ προσαναβήσεται ἐπὶ φαγγαί. καὶ ἐκεῖθεν περιελεύσεται ἐξ ἐναντίας ἐπ' ἀνατολὰς ἐπὶ γεβερὲ ἐπὶ πόλιν κατασὲμ, καὶ διελεύσεται ἐπὶ ῥεμμωναὰ μαθαριζά. καὶ περιελεύσεται ὅρια ἐπὶ βοῤῥᾶν ἐπὶ ἀμωθ, καὶ ἔσται ἡ διέξοδος αὐτῶν ἐπὶ γαιφαὴλ, καὶ καταναὰθ, καὶ ναβαὰλ, καὶ συμοὼν, καὶ ἱεριχὼ, καὶ βαιθμάν. αὕτη ἡ κληρονομία τῆς φυλῆς υἱῶν ζαβουλὼν κατὰ δήμους αὐτῶν. πόλεις καὶ αἱ κῶμαι αὐτῶν. καὶ τῷ ἰσάχαρ ἐξῆλθεν ὁ κλῆρος ὁ τέταρτος. καὶ ἐγενήθη τὰ ὅρια αὐτῶν ἰαζιὴλ, καὶ χασαλὼθ, καὶ σουνὰμ, καὶ ἀγὶν, καὶ σιωνὰ, καὶ ῥεηρὼθ, καὶ ἀναχερὲθ, καὶ δαβιρὼν, καὶ κισιὼν, καὶ ῥεβὲς, καὶ ῥεμμὰς, καὶ ἰεὼν, καὶ τομμὰν, καὶ ἀμαρὲκ, καὶ βηρσαφής. καὶ συνάψει τὰ ὅρια ἐπὶ γαιθβὼρ, καὶ ἐπὶ σαλὶμ κατὰ θάλασσαν καὶ βαιθσαμύς. καὶ ἔσται αὐτοῦ ἡ διέξοδος τῶν ὁρίων ὁ ἰορδάνης. αὕτη ἡ κληρονομία φυλῆς υἱῶν ἰσάχαρ κατὰ δήμους αὐτῶν. αἱ πόλεις καὶ αἱ κῶμαι αὐτῶν. καὶ ἐξῆλθεν ὁ κλῆρος ὁ πέμπτος ἀσὴρ κατὰ δήμους αὐτῶν. καὶ ἐγενήθη τὰ ὅρια αὐτῶν ἐξελεκὲθ, καὶ ἀλὲφ, καὶ βαιθὸκ, καὶ κεὰφ, καὶ ἐλιμελὲχ, καὶ ἀμιὴλ, καὶ μαασά. καὶ συνάψει τῷ καρμήλῳ κατὰ θάλασσαν, καὶ τῷ σιὼν, καὶ λαβανάθ. καὶ ἐπιστρέψει ἀπὸ ἀνατολῶν ἡλίου καὶ βαιθεγενὲθ, καὶ συνάψει τῷ ζαβουλὼν καὶ ἐκγαὶ, καὶ φθαιὴλ κατὰ βοῤῥᾶν, καὶ εἰσελεύσεται ὅρια σαφθαιβαιθμὲ, καὶ ἰναὴλ, καὶ διελεύσεται εἰς χωβαμασομὲλ, καὶ ἐλβὼν, καὶ ῥαὰβ, καὶ ἐμεμαὼν, καὶ κανθὰν ἕως σιδῶνος τῆς μεγάλης. καὶ ἀναστρέψει τὰ ὅρια εἰς ῥαμὰ καὶ ἕως πηγῆς μασφασσὰτ καὶ τῶν τυρίων, καὶ ἀναστρέψει τὰ ὅρια ἐπὶ ἰασὶφ, καὶ ἔσται ἡ διέξοδος αὐτοῦ ἡ θάλασσα, καὶ ἀπολὲβ, καὶ ἐχοζὸβ, καὶ ἀρχὸβ, καὶ ἀφὲκ, καὶ ῥααῦ. αὕτη ἡ κληρονομία φυλῆς υἱῶν ἀσὴρ κατὰ δήμους αὐτῶν. πόλεις καὶ αἱ κῶμαι αὐτῶν. καὶ τῷ νεφθαλὶ ἐξῆλθεν ὁ κλῆρος ὁ ἕκτος. καὶ ἐγενήθη τὰ ὅρια αὐτῶν μοολὰμ, καὶ μωλὰ, καὶ βεσεμιὶν, καὶ ἀρμὲ, καὶ ναβὲκ, καὶ ἰεφθαμαὶ ἕως δωδάμ. καὶ ἐγενήθησαν αἱ διέξοδοι αὐτοῦ ἰορδάνης. καὶ ἐπιστρέψει τὰ ὅρια ἐπὶ θάλασσαν ἐν ἀθθαβὼρ, καὶ διελεύσεται ἐκεῖθεν ἰακανὰ, καὶ συνάψει τῷ ζαβουλὼν ἀπὸ νότου, καὶ ἀσὴρ συνάψει κατὰ θάλασσαν, καὶ ὁ ἰορδάνης ἀπὸ ἀνατολῶν ἡλίου. καὶ αἱ πόλεις τειχήρεις τῶν τυρίων. τύρος, καὶ ὠμαθαδακὲθ, καὶ κενερὲθ, καὶ ἀρμαὶθ, καὶ ἀραὴλ, καὶ ἀσὼρ, καὶ κάδες, καὶ ἀσσαρὶ, καὶ πηγὴ ἀσὸρ, καὶ κερωὲ, καὶ μεγαλααρὶμ, καὶ βαιθθαμὲ, καὶ θεσσαμύς. αὕτη ἡ κληρονομία φυλῆς υἱῶν νεφθαλί. καὶ τῷ δὰν ἐξῆλθεν

θεν ὁ κλῆρος ὁ ἕβδομος. καὶ ἐγενήθη τὰ ὅρια αὐτῶν σαραθ, καὶ ἀσὰ, καὶ πόλεις σαμμαύς, καὶ σαλαμὶν, καὶ ἀμμὼν, καὶ σιλαθὰ, καὶ ἐλὼν, καὶ θαμναθὰ, καὶ ἀκκαρὼν, καὶ ἀλκαθὰ, καὶ βεγεθὼν, καὶ γεβεελὰν, καὶ ἀζὼρ, καὶ βαναιβακὰτ, καὶ γεθρεμμὼν, καὶ ἀπὸ θαλάσσης ἱεράκων ὅριον πλησίον ἰόππης. αὕτη ἡ κληρονομία φυλῆς υἱῶν δὰν κατὰ δήμους αὐτῶν, αἱ πόλεις αὐτῶν καὶ αἱ κῶμαι αὐτῶν. καὶ οὐκ ἐξέθλιψαν οἱ υἱοὶ δὰν τὸν ἀμορραῖον τὸν θλίβοντα αὐτοὺς ἐν τῷ ὄρει. καὶ οὐκ εἴων αὐτοὺς οἱ ἀμορραῖοι καταβῆναι εἰς τὴν κοιλάδα, καὶ ἔθλιψαν ἀπ' αὐτῶν τὸ ὅριον τῆς μερίδος αὐτῶν. καὶ ἐπορεύθησαν οἱ υἱοὶ δὰν καὶ ἐπολέμησαν τὴν λαχὶς, καὶ κατελάβοντο αὐτὴν, καὶ ἐπάταξαν αὐτὴν ἐν στόματι μαχαίρας, καὶ κατῴκησαν αὐτὴν, καὶ ἐκάλεσαν τὸ ὄνομα αὐτῆς λασενδάν. καὶ ὁ ἀμορραῖος ὑπέμενε τοῦ κατοικεῖν ἐν ἐλὼμ καὶ ἐν σαλαμίν. καὶ ἐβαρύνθη ἡ χεὶρ τοῦ ἐφραὶμ ἐπ' αὐτοὺς, καὶ ἐγένοντο αὐτοῖς εἰς φόρον. καὶ ἐπορεύθησαν ἐμβατεῦσαι τὴν γῆν κατὰ τὸ ὅριον αὐτῶν. καὶ ἔδωκαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ κλῆρον τῷ ἰησοῖ τῷ υἱῷ ναυῆ ἐν αὐτοῖς διὰ προστάγματος τοῦ θεοῦ. καὶ ἔδωκαν αὐτῷ τὴν πόλιν ἣν ᾐτήσατο θαμνασαραχ, ἥ ἐστιν ἐν τῷ ὄρει ἐφραίμ. καὶ ᾠκοδόμησε τὴν πόλιν, καὶ κατῴκει ἐν αὐτῇ. αὗται αἱ διαιρέσεις ἃς κατεκληρονόμησεν ἐλεάζαρ ὁ ἱερεὺς, καὶ ἰησοῦς ὁ τοῦ ναυῆ, καὶ οἱ ἄρχοντες τῶν πατριῶν ἐν ταῖς φυλαῖς ἰσραὴλ κατὰ κλήρους ἐν σηλὼ, ἔναντι κυρίου παρὰ τὰς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. καὶ ἐπορεύθησαν ἐμβατεῦσαι τὴν γῆν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Κ'.

Καὶ ἐλάλησε κύριος τῷ ἰησοῖ, λέγων. λάλησον τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ, λέγων. δότε τὰς πόλεις τῶν φυγαδευτηρίων, ἃς εἶπα πρὸς ὑμᾶς διὰ μωυσῆ. φυγαδευτήριον τῷ φονευτῇ τῷ πατάξαντι ψυχὴν ἀκουσίως. καὶ ἔσονται ὑμῖν αἱ πόλεις φυγαδευτήριον, καὶ οὐκ ἀποθανεῖται ὁ φονευτὴς ὑπὸ τοῦ ἀγχιστεύοντος τὸ αἷμα, [a] ἕως ἂν καταστῇ ἐναντίον τῆς συναγωγῆς εἰς κρίσιν. καὶ διέστειλεν τὴν κάδης ἐν τῇ γαλιλαίᾳ ἐν τῷ ὄρει τῷ νεφθαλὶ, καὶ συχὲμ ἐν τῷ ὄρει τῷ ἐφραὶμ, καὶ τὴν πόλιν ἀρβὸκ, αὕτη ἐστὶ χεβρὼν, ἐν τῷ ὄρει τῷ ἰούδα. καὶ [b] ἐν τῷ πέραν τοῦ ἰορδάνου ἔδωκε βοσὸρ ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐν τῷ πεδίῳ ἀπὸ τῆς φυλῆς ῥουβὴν, καὶ ἀρημὼθ ἐν τῇ γαλαὰδ ἐκ τῆς φυλῆς γὰδ, καὶ τὴν γαυλὼν ἐν τῇ βασανίτιδι ἐκ τῆς φυλῆς μανασσῆ. αὗται αἱ πόλεις αἱ ἐπίκλητοι τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ καὶ τῷ προσηλύτῳ τῷ προσκειμένῳ ἐν αὐτοῖς καταφυγεῖν ἐκεῖ παντὶ παίοντι ψυχὴν ἀκουσίως, ἵνα μὴ ἀποθάνῃ ἐν χειρὶ τοῦ ἀγχιστεύοντος τὸ αἷμα, ἕως ἂν καταστῇ ἔναντι τῆς συναγωγῆς εἰς κρίσιν.

a Ἕως ἂν καταστῇ ἐναντίον τῆς συναγωγῆς εἰς κρίσιν] De ijs, quæ posthæc sequuntur in AA.LL. vsque ad, καὶ διέστειλεν τὴν κάδης, in commentarijs Græcis ita notatum est. ταῦτα ἐν τοῖς ἑβδομήκοντα ἀπολυτά. β [Ἐν τῷ πέραν τοῦ ἰορδάνου ἔδωκε βοσόρ] AA.LL. habent, ἐν τῷ πέραν τοῦ ἰορδάνου ἱεριχὼ ἀπὸ ἀνατολῶν ἔδωκαν τὴν βοσόρ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑ'.

Καὶ προσῆλθοσαν οἱ ἀρχιπατριῶται τῶν υἱῶν λευὶ πρὸς ἐλεάζαρ τὸν ἱερέα καὶ ἰησοῦν τὸν τοῦ ναυῆ καὶ πρὸς τοὺς ἀρχιφύλους πατριῶν ἐκ τῶν φυλῶν ἰσραήλ. καὶ εἶπον πρὸς αὐτοὺς ἐν σηλὼ ἐν γῇ χαναὰν, λέγοντες. ἐνετείλατο κύριος ἐν χειρὶ μωυσῆ δοῦναι ἡμῖν πόλεις κατοικεῖν καὶ τὰ περισπόρια τοῖς κτήνεσιν ἡμῶν. καὶ ἔδωκαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ τοῖς λευίταις ἐν τῷ κατακληρονομεῖν διὰ προστάγματος κυρίου τὰς πόλεις καὶ τὰ περισπόρια αὐτῶν. καὶ ἐξῆλθεν ὁ κλῆρος τῷ δήμῳ καάθ, καὶ ἐγένετο τοῖς υἱοῖς ἀαρὼν τοῖς ἱερεῦσι τοῖς λευίταις ἀπὸ φυλῆς ἰούδα καὶ ἀπὸ φυλῆς συμεὼν καὶ ἀπὸ φυλῆς βενιαμὶν κληρωτὶ πόλεις δεκατρεῖς. καὶ τοῖς υἱοῖς καὰθ τοῖς καταλελειμμένοις ἐκ τῆς φυλῆς ἐφραὶμ καὶ ἐκ τῆς φυλῆς δὰν καὶ ἀπὸ τοῦ ἡμίσους φυλῆς μανασσῆ κληρωτὶ πόλεις δέκα. καὶ τοῖς υἱοῖς γεδσὼν ἀπὸ τῆς φυλῆς ἰσσάχαρ καὶ ἀπὸ τῆς φυλῆς ἀσὴρ καὶ ἀπὸ τῆς φυλῆς νεφθαλὶ καὶ ἀπὸ τοῦ ἡμίσους φυλῆς μανασσῆ ἐν τῇ βασὰν πόλεις δεκατρεῖς. καὶ τοῖς υἱοῖς μεραρὶ κατὰ δήμους αὐτῶν ἀπὸ φυλῆς ῥουβὴν καὶ ἀπὸ φυλῆς γὰδ καὶ ἀπὸ φυλῆς ζαβουλὼν κληρωτὶ πόλεις δώδεκα. καὶ ἔδωκαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ τοῖς λευίταις τὰς πόλεις καὶ τὰ περισπόρια αὐτῶν, ὃν τρόπον ἐνετείλατο κύριος τῷ μωυσῇ κληρωτί. καὶ ἔδωκεν ἡ φυλὴ υἱῶν ἰούδα καὶ ἡ φυλὴ υἱῶν συμεὼν καὶ ἀπὸ τῆς φυλῆς υἱῶν βενιαμὶν τὰς πόλεις ταύτας. καὶ ἐπεκλήθησαν τοῖς υἱοῖς ἀαρὼν ἀπὸ τοῦ δήμου τοῦ καὰθ τῶν υἱῶν λευὶ, ὅτι τούτοις ἐγενήθη ὁ κλῆρος. καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς τὴν καριαθαρβὸκ μητρόπολιν τῶν ἐνάκ. αὕτη ἐστὶ χεβρὼν ἐν τῷ ὄρει ἰούδα. τὰ δὲ περισπόρια κύκλῳ αὐτῆς, καὶ τοὺς ἀγροὺς τῆς πόλεως καὶ τὰς κώμας αὐτῆς ἔδωκεν ἰησοῦς τοῖς υἱοῖς χάλεβ υἱοῦ ἰεφονῆ ἐν κατασχέσει. καὶ τοῖς υἱοῖς ἀαρὼν ἔδωκε τὴν πόλιν φυγαδευτήριον τῷ φονεύσαντι, τὴν χεβρὼν, καὶ τὰ ἀφωρισμένα τὰ σὺν αὐτῇ. καὶ τὴν λεμνὰ, καὶ τὰ ἀφωρισμένα τὰ πρὸς αὐτῇ. καὶ τὴν αἰλὼμ, καὶ τὰ ἀφωρισμένα αὐτῇ. καὶ τὴν τεμὰ, καὶ τὰ ἀφωρισμένα αὐτῇ. καὶ τὴν γελλὰ, καὶ τὰ ἀφωρισμένα αὐτῇ. καὶ τὴν δαβὶρ, καὶ τὰ ἀφωρισμένα αὐτῇ. καὶ ἀσὰ, καὶ τὰ ἀφωρισμένα αὐτῇ. καὶ τανὺ, καὶ τὰ ἀφωρισμένα αὐτῇ. καὶ βαιθσαμὺς, καὶ τὰ ἀφωρισμένα αὐτῇ, πόλεις ἐννέα παρὰ τῶν δύο φυλῶν τούτων. καὶ παρὰ τῆς φυλῆς βενιαμὶν τὴν γαβαὼν, καὶ τὰ ἀφωρισμένα αὐτῇ. καὶ γαθὲθ, καὶ τὰ ἀφωρισμένα αὐτῇ. καὶ αἰναθὼθ, καὶ τὰ ἀφω-

ρισμένα αὐτῇ. καὶ γάμαλα, καὶ τὰ ἀφωρισμένα αὐτῇ, πόλεις τέσσαρες. πᾶσαι αἱ πόλεις υἱῶν ἀαρὼν τῶν ἱερέων δεκατρεῖς. καὶ τοῖς δήμοις υἱοῖς καὰθ τοῖς λευίταις τοῖς καταλελειμμένοις ἀπὸ τῶν υἱῶν καὰθ, καὶ ἐγενήθη ἡ πόλις τῶν ἱερέων αὐτῶν ἀπὸ φυλῆς ἐφραίμ. καὶ ἔδωκαν αὐτοῖς τὴν πόλιν τοῦ φυγαδευτηρίου τὴν τοῦ φονεύσαντος, τὴν συχὲμ καὶ τὰ ἀφωρισμένα αὐτῇ. καὶ γάζαρα καὶ τὰ πρὸς αὐτὴν, καὶ τὰ ἀφωρισμένα αὐτῇ. καὶ βαιθωρὼν, καὶ τὰ ἀφωρισμένα τὰ αὐτῇ, πόλεις τέσσαρες. καὶ ἐκ τῆς φυλῆς δὰν τὴν ἐλκωθαὶμ, καὶ τὰ ἀφωρισμένα αὐτῇ. καὶ τὴν γεθεδὰν, καὶ τὰ ἀφωρισμένα αὐτῇ. καὶ αἰλὼν, καὶ τὰ ἀφωρισμένα αὐτῇ. καὶ τὴν γεθερεμμὼν, καὶ τὰ ἀφωρισμένα αὐτῇ, πόλεις τέσσαρες. καὶ ἀπὸ τοῦ ἡμίσους φυλῆς μανασσῆ τὴν ταναὰχ, καὶ τὰ ἀφωρισμένα αὐτῇ. καὶ τὴν ἰεβαθὰ, καὶ τὰ ἀφωρισμένα αὐτῇ, πόλεις δύο. πᾶσαι πόλεις δέκα, καὶ τὰ ἀφωρισμένα αὐτῇ τὰ πρὸς αὐταῖς τοῖς δήμοις υἱῶν καὰθ τοῖς ὑπολελειμμένοις. καὶ τοῖς υἱοῖς γεδσὼν τοῖς λευίταις ἐκ τοῦ ἡμίσους φυλῆς μανασσῆ τὰς πόλεις τὰς ἀφωρισμένας τοῖς φονεύσασι, τὴν γαυλὼν ἐν τῇ βασανίτιδι, καὶ τὰ ἀφωρισμένα αὐτῇ. καὶ τὴν βοσορὰν, καὶ τὰ ἀφωρισμένα αὐτῇ, πόλεις δύο. καὶ ἐκ τῆς φυλῆς ἰσάχαρ τὴν κισὼν, καὶ τὰ ἀφωρισμένα αὐτῇ. καὶ τὴν δεββὰ, καὶ τὰ ἀφωρισμένα αὐτῇ. καὶ τὴν ῥεμμὰθ, καὶ τὰ ἀφωρισμένα αὐτῇ. καὶ πηγὴν γραμμάτων, καὶ τὰ ἀφωρισμένα αὐτῇ, πόλεις τέσσαρες. καὶ ἐκ τῆς φυλῆς ἀσὴρ τὴν βασελλὰν, καὶ τὰ ἀφωρισμένα αὐτῇ. καὶ τὴν δαββὼν, καὶ τὰ ἀφωρισμένα αὐτῇ. καὶ χελκὰτ, καὶ τὰ ἀφωρισμένα αὐτῇ. καὶ τὴν ῥαὰβ, καὶ τὰ ἀφωρισμένα αὐτῇ, πόλεις τέσσαρες. καὶ ἐκ τῆς φυλῆς νεφθαλὶ, τὴν πόλιν τὴν ἀφωρισμένην τῷ φονεύσαντι, τὴν κάδες ἐν τῇ γαλιλαίᾳ, καὶ τὰ ἀφωρισμένα αὐτῇ. καὶ τὴν νεμμὰθ, καὶ τὰ ἀφωρισμένα αὐτῇ. καὶ θεμμὼν, καὶ τὰ ἀφωρισμένα αὐτῇ, πόλεις τρεῖς. πᾶσαι αἱ πόλεις τοῦ γεδσὼν κατὰ δήμους αὐτῶν πόλεις δεκατρεῖς. καὶ τῷ δήμῳ υἱῶν μεραρὶ τοῖς λευίταις τοῖς λοιποῖς ἐκ τῆς φυλῆς ζαβουλὼν τὴν μαὰν, καὶ τὰ περισπόρια αὐτῆς. καὶ τὴν κάδης, καὶ τὰ περισπόρια αὐτῆς. καὶ σελλὰ, καὶ τὰ περισπόρια αὐτῆς, πόλεις τρεῖς. καὶ πέραν τοῦ ἰορδάνου τοῦ κατὰ ἱεριχὼ ἐκ τῆς φυλῆς ῥουβὴν τὴν πόλιν τὸ φυγαδευτήριον τοῦ φονεύσαντος, τὴν βοσὸρ ἐν τῇ ἐρήμῳ. τὴν μισὼ, καὶ τὰ περισπόρια αὐτῆς. καὶ τὴν ἰαζὴρ, καὶ τὰ περισπόρια αὐτῆς. καὶ τὴν δεκμὼν, καὶ τὰ περισπόρια αὐτῆς. καὶ τὴν μαφὰ, καὶ τὰ περισπόρια αὐτῆς, πόλεις τέσσαρες. καὶ ἀπὸ τῆς φυλῆς γὰδ τὴν πόλιν τὸ φυγαδευτήριον τοῦ φονεύσαντος καὶ τὴν ῥαμὼθ ἐν τῇ γαλαὰδ, καὶ τὰ περισπόρια αὐτῆς. τὴν καμὶν, καὶ τὰ περισπόρια αὐτῆς. καὶ τὴν ἐσβὼν, καὶ τὰ περισπόρια αὐτῆς. καὶ τὴν ἰαζὴρ, καὶ τὰ περισπόρια αὐτῆς, πᾶσαι αἱ πόλεις τέσσαρες. πᾶσαι αἱ πόλεις τοῖς υἱοῖς μεραρὶ κατὰ δήμους αὐτῶν τῶν καταλελειμμένων ἀπὸ τῆς φυλῆς τῆς λευί. καὶ ἐγενήθη τὰ ὅρια αἱ πόλεις δεκαδύο. πᾶσαι πόλεις τῶν λευιτῶν ἐν μέσῳ κατασχέσεως υἱῶν ἰσραὴλ, τεσσαρακονταοκτὼ πόλεις, καὶ τὰ περισπόρια αὐτῶν κύκλῳ τῶν πόλεων τούτων, πόλις καὶ τὰ περισπόρια κύκλῳ τῆς πόλεως πάσαις ταῖς πόλεσι ταύταις. καὶ συνετέλεσεν ἰησοῦς διαμερίσας τὴν γῆν ἐν τοῖς ὁρίοις αὐτῶν. καὶ ἔδωκαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ μερίδα τῷ ἰησοῖ διὰ πρόσταγμα κυρίου. ἔδωκαν αὐτῷ τὴν πόλιν, ἣν ᾐτήσατο. τὴν θαμνασαχὰρ ἔδωκαν αὐτῷ ἐν τῷ ὄρει ἐφραίμ. καὶ ᾠκοδόμησεν ἰησοῦς τὴν πόλιν, καὶ ᾤκησεν ἐν αὐτῇ. καὶ ἔλαβεν ἰησοῦς τὰς μαχαίρας τὰς πετρίνας, ἐν αἷς περιέτεμε τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ τοὺς γενομένους ἐν τῇ ὁδῷ ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ ἔθηκεν αὐτὰς ἐν θαμνασαχάρ. καὶ ἔδωκε κύριος τῷ ἰσραὴλ πᾶσαν τὴν γῆν ἣν ὤμοσε δοῦναι τοῖς πατράσιν αὐτῶν, καὶ κατεκληρονόμησαν αὐτὴν, καὶ κατῴκησαν ἐν αὐτῇ. καὶ κατέπαυσεν αὐτοὺς κύριος κυκλόθεν, καθότι ὤμοσε τοῖς πατράσιν αὐτῶν. οὐκ ἀντέστη οὐδεὶς κατενώπιον αὐτῶν ἀπὸ πάντων τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν. πάντας τοὺς ἐχθροὺς αὐτῶν παρέδωκεν κύριος εἰς τὰς χεῖρας αὐτῶν. οὐ διέπεσεν ἀπὸ πάντων τῶν ῥημάτων τῶν καλῶν, ὧν ἐλάλησε κύριος τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ, πάντα παρεγένετο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΒ΄.

Τότε συνεκάλεσεν ἰησοῦς τοὺς υἱοὺς ῥουβὴν, καὶ τοὺς υἱοὺς γὰδ, καὶ τὸ ἥμισυ φυλῆς μανασσῆ, καὶ εἶπεν αὐτοῖς, ὑμεῖς ἀκηκόατε πάντα ὅσα ἐντέταλται ὑμῖν μωυσῆς ὁ παῖς κυρίου, καὶ ὑπηκούσατε τῆς φωνῆς μου κατὰ πάντα ὅσα ἐνετείλατο ὑμῖν. οὐκ ἐγκαταλελοίπατε τοὺς ἀδελφοὺς ὑμῶν ταύτας τὰς ἡμέρας πλείους. ἕως τῆς σήμερον ἡμέρας ἐφυλάξατε τὴν ἐντολὴν κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν. νῦν δὲ κατέπαυσε κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν τοὺς ἀδελφοὺς ἡμῶν, ὃν τρόπον εἶπεν αὐτοῖς. νῦν οὖν ἀποστραφέντες, ἀπέλθατε εἰς τοὺς οἴκους ὑμῶν, καὶ εἰς τὴν γῆν τῆς κατασχέσεως ὑμῶν ἣν ἔδωκεν ὑμῖν μωυσῆς ἐν τῷ πέραν τοῦ ἰορδάνου. ἀλλὰ φυλάξασθε σφόδρα ποιεῖν τὰς ἐντολὰς καὶ τὸν νόμον, ὃν ἐνετείλατο ἡμῖν ποιεῖν μωυσῆς ὁ παῖς κυρίου. ἀγαπᾶν κύριον τὸν θεὸν ἡμῶν, πορεύεσθαι πάσαις ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ, φυλάξασθαι τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ, καὶ προσκεῖσθαι αὐτῷ, καὶ λατρεύειν αὐτῷ ἐξ ὅλης τῆς διανοίας ὑμῶν, καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς ὑμῶν. καὶ εὐλόγησεν αὐτοὺς ἰησοῦς, καὶ ἐξαπέστειλεν αὐτούς. καὶ ἐπορεύθησαν εἰς τοὺς οἴκους αὐτῶν. καὶ τῷ ἡμίσει φυλῆς μανασσῆ ἔδωκε μωυσῆς ἐν τῇ βασανίτιδι, καὶ τῷ ἡμίσει ἔδωκεν ἰησοῦς μετὰ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ ἐν τῷ πέραν τοῦ ἰορδάνου παρὰ θάλασσαν. καὶ ἡνίκα ἐξαπέστειλεν αὐτοὺς ἰησοῦς εἰς τοὺς οἴκους αὐτῶν καὶ εὐλόγησεν αὐτοὺς, καὶ ἐν χρήμασι πολλοῖς ἀπήλθοσαν εἰς

εἰς τοὺς οἴκους αὐτῶν. καὶ κτήνη πολλὰ σφόδρα, καὶ ἀργύριον, καὶ χρυσίον, καὶ σίδηρον, καὶ ἱματισμὸν πολὺν διείλαντο τὴν προνομὴν τῶν ἐχθρῶν μετὰ τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν. καὶ ἐπορεύθησαν οἱ υἱοὶ ῥουβὴν, καὶ οἱ υἱοὶ γὰδ, καὶ τὸ ἥμισυ φυλῆς μανασσῆ ἀπὸ τῶν υἱῶν ἰσραὴλ ἐν σηλὼ ἐν γῇ χαναὰν ἀπελθεῖν εἰς τὴν γαλαὰδ εἰς γῆν κατασχέσεως αὐτῶν, ἣν ἐκληρονόμησαν αὐτὴν διὰ προστάγματος κυρίου ἐν χειρὶ μωυσῆ. καὶ ἦλθον εἰς γαλαὰδ τοῦ ἰορδάνου, ἥ ἐστιν ἐν γῇ χαναάν. καὶ ᾠκοδόμησαν οἱ υἱοὶ ῥουβὴν καὶ οἱ υἱοὶ γὰδ καὶ τὸ ἥμισυ φυλῆς μανασσῆ ἐκεῖ βωμὸν ἐπὶ τοῦ ἰορδάνου βωμὸν μέγαν τοῦ ἰδεῖν. καὶ ἤκουσαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ λεγόντων. ἰδοὺ ᾠκοδομήκασιν οἱ υἱοὶ ῥουβὴν καὶ οἱ υἱοὶ γὰδ καὶ τὸ ἥμισυ φυλῆς μανασσῆ βωμὸν ἐφ' ὁρίων γῆς χαναὰν ἐπὶ τοῦ γαλαὰδ τοῦ ἰορδάνου ἐν τῷ πέραν υἱῶν ἰσραήλ. καὶ συνηθροίσθησαν πάντες οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ εἰς σηλὼ ὥστε ἀναβάντες ἐκπολεμῆσαι αὐτούς. καὶ ἀπέστειλαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ πρὸς τοὺς υἱοὺς ῥουβὴν καὶ πρὸς τοὺς υἱοὺς γὰδ καὶ πρὸς τοὺς υἱοὺς ἥμισυ φυλῆς μανασσῆ εἰς γῆν γαλαὰδ τόν τε φινεὲς υἱὸν ἐλεάζαρ υἱοῦ ἀαρὼν τοῦ ἀρχιερέως καὶ δέκα τῶν ἀρχόντων μετ' αὐτοῦ. ἄρχων εἷς ἀπὸ οἴκου πατριᾶς ἀπὸ πασῶν φυλῶν ἰσραήλ. ἄρχοντες οἴκων πατριῶν εἰσιν χιλίαρχοι ἰσραήλ. καὶ παρεγένοντο πρὸς τοὺς υἱοὺς ῥουβὴν, καὶ πρὸς τοὺς υἱοὺς γὰδ, καὶ πρὸς τοὺς ἡμίσεις φυλῆς μανασσῆ εἰς γῆν γαλαάδ. καὶ ἐλάλησαν πρὸς αὐτούς, λέγοντες. τάδε λέγει πᾶσα ἡ συναγωγὴ κυρίου. τίς ἡ πλημμέλεια αὕτη, ἣν ἐπλημμελήσατε ἐναντίον τοῦ θεοῦ ἰσραὴλ ἀποστραφῆναι σήμερον ἀπὸ κυρίου οἰκοδομήσαντες ὑμῖν ἑαυτοῖς βωμὸν, ἀποστάτας ὑμᾶς γενέσθαι ἀπὸ τοῦ κυρίου; μὴ μικρὸν ὑμῖν τὸ ἁμάρτημα φογώρ, ὅτι οὐκ ἐκαθαρίσθημεν ἀπ' αὐτοῦ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης; καὶ ἐγενήθη πληγὴ ἐν τῇ συναγωγῇ κυρίου. καὶ ὑμεῖς ἀποστραφήσεσθε σήμερον ἀπὸ κυρίου. καὶ ἔσται ἐὰν ἀποστῆτε σήμερον ἀπὸ κυρίου καὶ αὔριον, ἐπὶ πάντα ἰσραὴλ ἔσται ἡ ὀργή. καὶ νῦν εἰ μικρὰ ἡ γῆ ὑμῶν τῆς κατασχέσεως ὑμῶν, διάβητε εἰς τὴν γῆν τῆς κυρίου κατασχέσεως, οὗ κατασκηνοῖ ἐκεῖ ἡ σκηνὴ κυρίου καὶ κατακληρονομήσετε ἐν ἡμῖν, καὶ μὴ ἀπὸ θεοῦ ἀποστάται γενήθητε, καὶ ὑμεῖς μὴ ἀπόστητε ἀπὸ κυρίου. διὰ τὸ οἰκοδομῆσαι ὑμᾶς βωμὸν ἔξω τοῦ θυσιαστηρίου κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν, οὐκ ἰδοὺ ἄχαρ ὁ τοῦ ζαρὰ πλημμελείᾳ ἐπλημμέλησεν ἀπὸ τοῦ ἀναθέματος, καὶ ἐπὶ πᾶσαν συναγωγὴν ἰσραὴλ ἐγενήθη ὀργή; καὶ οὗτος εἷς αὐτὸς ἀπέθανεν τῇ ἑαυτοῦ ἁμαρτίᾳ. καὶ ἀπεκρίθησαν οἱ υἱοὶ ῥουβὴν, καὶ οἱ υἱοὶ γὰδ, καὶ τὸ ἥμισυ φυλῆς μανασσῆ, καὶ ἐλάλησαν τοῖς χιλιάρχοις ἰσραὴλ, λέγοντες. ὁ θεὸς θεὸς κύριός ἐστι, καὶ ὁ θεὸς θεὸς αὐτὸς οἶδε, καὶ ἰσραὴλ αὐτὸς γνώσεται. εἰ ἐν ἀποστασίᾳ ἐπλημμελήσαμεν ἔναντι τοῦ κυρίου, μὴ ῥύσαιτο ἡμᾶς ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ. καὶ εἰ ᾠκοδομήσαμεν ἑαυτοῖς βωμὸν ὥστε ἀποστῆναι ἀπὸ κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν, ὥστε ἀναβιβάσαι ἐπ' αὐτὸν θυσίαν ὁλοκαυτωμάτων, ὥστε ποιῆσαι ἐπ' αὐτοῦ θυσίαν σωτηρίου, κύριος ἐκζητήσει. ἀλλ' ἕνεκεν εὐλαβείας ῥήματος ἐποιήσαμεν τοῦτο, λέγοντες ἵνα μὴ εἴπωσι αὔριον τὰ τέκνα ὑμῶν τοῖς τέκνοις ἡμῶν. τί ὑμῖν καὶ κυρίῳ τῷ θεῷ ἰσραήλ; καὶ ὅρια ἔθηκε κύριος ἀναμέσον ἡμῶν καὶ ὑμῶν τὸν ἰορδάνην, καὶ οὐκ ἔστιν ὑμῖν μερὶς κυρίου, καὶ ἀπαλλοτριώσουσιν οἱ υἱοὶ ὑμῶν τοὺς υἱῶν ἡμῶν, ἵνα μὴ σέβωνται κύριον. καὶ εἴπαμεν ποιῆσαι οὕτω τοῦ οἰκοδομῆσαι τὸν βωμὸν τοῦτον οὐχ ἕνεκεν καρπωμάτων οὐδὲ ἕνεκεν θυσιῶν, ἀλλ' ἵνα ᾖ τοῦτο μαρτύριον ἀναμέσον ἡμῶν καὶ ὑμῶν, καὶ ἀναμέσον τῶν γενεῶν ἡμῶν μεθ' ἡμᾶς τοῦ λατρεύειν λατρείαν κυρίου ἐναντίον αὐτοῦ, ἐν τοῖς καρπώμασιν ἡμῶν καὶ ἐν ταῖς θυσίαις ἡμῶν καὶ ἐν ταῖς θυσίαις τῶν σωτηρίων ἡμῶν. καὶ οὐκ ἐροῦσι τὰ τέκνα ὑμῶν τοῖς τέκνοις ἡμῶν αὔριον, οὐκ ἔστιν ὑμῖν μερὶς κυρίου. καὶ εἴπαμεν. ἐὰν γένηταί ποτε καὶ λαλήσωσι πρὸς ἡμᾶς, ἢ ταῖς γενεαῖς ἡμῶν αὔριον, καὶ ἐροῦσιν, ἴδετε ὁμοίωμα τοῦ θυσιαστηρίου κυρίου, ὃ ἐποίησαν οἱ πατέρες ἡμῶν οὐχ ἕνεκεν καρπωμάτων οὐδὲ ἕνεκεν θυσιῶν, ἀλλὰ μαρτύριόν ἐστιν ἀναμέσον ὑμῶν καὶ ἀναμέσον ἡμῶν, καὶ ἀναμέσον τῶν υἱῶν ἡμῶν. μὴ γένοιτο οὖν ἡμᾶς ἀποστραφῆναι ἀπὸ κυρίου ἐν τῇ σήμερον ἡμέρᾳ ἀποστῆναι ἀπὸ κυρίου, ὥστε οἰκοδομῆσαι ἡμᾶς θυσιαστήριον τοῖς καρπώμασι καὶ ταῖς θυσίαις σαλαμὶν καὶ τῇ θυσίᾳ τοῦ σωτηρίου, πλὴν τοῦ θυσιαστηρίου κυρίου ὅ ἐστιν ἐναντίον τῆς σκηνῆς αὐτοῦ. καὶ ἀκούσας φινεὲς ὁ ἱερεὺς καὶ πάντες οἱ ἄρχοντες τῆς συναγωγῆς ἰσραὴλ οἳ ἦσαν μετ' αὐτοῦ τοὺς λόγους οὓς ἐλάλησαν οἱ υἱοὶ ῥουβὴν καὶ οἱ υἱοὶ γὰδ καὶ τὸ ἥμισυ φυλῆς μανασσῆ, καὶ ἤρεσεν αὐτοῖς. καὶ εἶπε φινεὲς ὁ ἱερεὺς τοῖς υἱοῖς ῥουβὴν καὶ τοῖς υἱοῖς γὰδ καὶ τῷ ἡμίσει φυλῆς μανασσῆ. σήμερον ἐγνώκαμεν ὅτι μεθ' ἡμῶν κύριος διότι οὐκ ἐπλημμελήσατε ἐναντίον κυρίου πλημμέλειαν, καὶ ὅτι ἐρρύσασθε τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ ἐκ χειρὸς κυρίου. καὶ ἀπέστρεψε φινεὲς ὁ ἱερεὺς καὶ οἱ ἄρχοντες ἀπὸ τῶν υἱῶν ῥουβὴν καὶ ἀπὸ τῶν υἱῶν γὰδ καὶ ἀπὸ τοῦ ἡμίσους φυλῆς μανασσῆ ἐκ τῆς γαλαὰδ εἰς γῆν χαναὰν πρὸς τοὺς υἱοὺς ἰσραήλ. καὶ ἀπεκρίθησαν αὐτοῖς τοὺς λόγους. καὶ ἤρεσεν τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ. καὶ ἐλάλησαν πρὸς τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ, καὶ εὐλόγησαν τὸν θεὸν υἱῶν ἰσραήλ. καὶ εἶπαν μηκέτι ἀναβῆναι πρὸς αὐτοὺς εἰς πόλεμον ἐξολοθρεῦσαι τὴν γῆν τῶν υἱῶν ῥουβὴν καὶ τῶν υἱῶν γὰδ καὶ τοῦ ἡμίσους φυλῆς μανασσῆ. καὶ κατῴκησαν ἐπ' αὐτῆς. καὶ ἐπωνόμασεν ἰησοῦς τὸν βωμὸν τῶν ῥουβὴν καὶ τῶν γὰδ καὶ τοῦ ἡμίσους φυλῆς μανασσῆ, καὶ εἶπεν ὅτι μαρτύριόν ἐστιν ἀναμέσον αὐτῶν, ὅτι κύριος ὁ θεὸς αὐτῶν ἐστι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΓ.

Καὶ ἐγένετο μεθ' ἡμέρας πλείους μετὰ τὸ καταπαῦσαι κύριον τὸν ἰσραὴλ ἀπὸ πάντων τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ κυκλόθεν, καὶ ἰησοῦς πρεσβύτερος πρε-

προβεβηκὼς ταῖς ἡμέραις. καὶ συνεκάλεσεν Ἰησοῦς πάντας τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ καὶ τὴν γερουσίαν αὐτῶν καὶ τοὺς ἄρχοντας αὐτῶν καὶ τοὺς δικαστὰς αὐτῶν καὶ τοὺς γραμματεῖς αὐτῶν, καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς. ἐγὼ γεγήρακα καὶ προβέβηκα ταῖς ἡμέραις. ὑμεῖς δὲ ἑωράκατε ὅσα ἐποίησε κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν πᾶσι τοῖς ἔθνεσι τούτοις ἀπὸ προσώπου ἡμῶν, ὅτι κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν ὁ ἐκπολεμήσας ἡμῖν. ἴδετε ὅτι ἐπέρριφα ὑμῖν τὰ ἔθνη τὰ καταλελειμμένα ὑμῖν ταῦτα ἐν τοῖς κλήροις εἰς τὰς φυλὰς ὑμῶν, ἀπὸ τοῦ Ἰορδάνου πάντα τὰ ἔθνη καὶ ἐξωλόθρευσα, καὶ ἀπὸ τῆς θαλάσσης τῆς μεγάλης ὁριεῖ ἐπὶ δυσμὰς ἡλίου. κύριος δὲ ὁ θεὸς ἡμῶν οὗτος ἐξολοθρεύσει αὐτοὺς ἀπὸ προσώπου ἡμῶν, ἕως ἂν ἀπόλωνται. καὶ ἀποστελεῖ αὐτοῖς τὰ θηρία τὰ ἄγρια ἕως ἂν ἐξολοθρεύσῃ αὐτοὺς καὶ τοὺς βασιλεῖς αὐτῶν ἀπὸ προσώπου ὑμῶν. καὶ κατακληρονομήσετε τὴν γῆν αὐτῶν, καθὰ ἐλάλησε κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν ὑμῖν. κατισχύσατε οὖν σφόδρα φυλάσσειν καὶ ποιεῖν πάντα τὰ γεγραμμένα ἐν τῷ βιβλίῳ τοῦ νόμου Μωυσῆ, ἵνα μὴ ἐκκλίνητε εἰς δεξιὰ ἢ εὐώνυμα, ὅπως μὴ εἰσέλθητε εἰς τὰ ἔθνη τὰ καταλελειμμένα ταῦτα. καὶ τὰ ὀνόματα τῶν θεῶν αὐτῶν οὐκ ὀνομασθήσεται ἐν ὑμῖν, οὐδὲ μὴ λατρεύσητε, οὐδὲ μὴ προσκυνήσητε αὐτοῖς, ἀλλὰ κυρίῳ τῷ θεῷ ἡμῶν προσκολληθήσεσθε, καθάπερ ἐποιήσατε ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης. καὶ ἐξολοθρεύσει αὐτοὺς κύριος ἀπὸ προσώπου ὑμῶν ἔθνη μεγάλα καὶ ἰσχυρά. καὶ οὐδεὶς ἀντέστη κατενώπιον ἡμῶν ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης. εἷς ὑμῶν ἐδίωξε χιλίους, ὅτι κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν οὗτος ἐξεπολέμει ὑμῖν, καθάπερ εἶπεν ἡμῖν. καὶ φυλάξασθε σφόδρα τοῦ ἀγαπᾶν κύριον τὸν θεὸν ἡμῶν. ἐὰν γὰρ ἀποστραφῆτε καὶ προσθῆτε τοῖς ὑπολειφθεῖσιν ἔθνεσι τούτοις τοῖς μεθ' ὑμῶν, καὶ ἐπιγαμίας ποιήσητε πρὸς αὐτοὺς, καὶ συγκαταμιγῆτε αὐτοῖς καὶ αὐτοὶ ὑμῖν, γινώσκετε ὅτι οὐ μὴ προσθῇ κύριος τοῦ ἐξολοθρεῦσαι τὰ ἔθνη ταῦτα ἀπὸ προσώπου ὑμῶν. καὶ ἔσονται ὑμῖν εἰς παγίδας καὶ εἰς σκάνδαλα καὶ εἰς ἥλους ἐν ταῖς πτέρναις ὑμῶν, καὶ εἰς βολίδας ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς ὑμῶν, ἕως ἂν ἀπόλησθε ἀπὸ τῆς γῆς τῆς ἀγαθῆς ταύτης ἣν ἔδωκεν ὑμῖν κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν. ἐγὼ δὲ ἀποτρέχω τὴν ὁδὸν, καθὰ καὶ πάντες οἱ ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ γνώσεσθε τῇ καρδίᾳ ὑμῶν καὶ τῇ ψυχῇ ὑμῶν, διότι οὐκ ἔπεσεν εἷς λόγος ἀπὸ πάντων τῶν λόγων ὧν εἶπε κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν πρὸς πάντα τὰ ἀνήκοντα ἡμῖν, οὐ διεφώνησεν ἐξ αὐτῶν. καὶ ἔσται ὃν τρόπον ἥκει πρὸς ἡμᾶς πάντα τὰ ῥήματα τὰ καλὰ ἃ ἐλάλησε κύριος ἐφ' ὑμᾶς, οὕτως ἐπάξει κύριος ὁ θεὸς ἐφ' ὑμᾶς πάντα τὰ ῥήματα τὰ πονηρὰ ἕως ἂν ἐξολοθρεύσῃ ὑμᾶς ἀπὸ τῆς γῆς τῆς ἀγαθῆς ταύτης, ἧς ἔδωκεν κύριος ὑμῖν, ἐν τῷ παραβῆναι ὑμᾶς τὴν διαθήκην κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν ἣν ἐνετείλατο ἡμῖν, καὶ πορευθέντες λατρεύσητε θεοῖς ἑτέροις καὶ προσκυνήσητε αὐτοῖς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΔ'.

Καὶ συνήγαγεν Ἰησοῦς [α] πάσας φυλὰς Ἰσραὴλ εἰς Σηλὼ, καὶ συνεκάλεσε τοὺς πρεσβυτέρους αὐτῶν καὶ τοὺς γραμματεῖς αὐτῶν καὶ τοὺς δικαστὰς αὐτῶν, καὶ ἔστησεν αὐτοὺς ἀπέναντι τοῦ θεοῦ. καὶ εἶπεν Ἰησοῦς πρὸς πάντα τὸν λαόν. τάδε λέγει κύριος ὁ θεὸς Ἰσραήλ. πέραν τοῦ ποταμοῦ παρῴκησαν οἱ πατέρες ὑμῶν τὸ ἀπ' ἀρχῆς, Θάρα ὁ πατὴρ Ἀβραὰμ, καὶ ὁ πατὴρ Ναχώρ, καὶ ἐλάτρευσαν θεοῖς ἑτέροις. καὶ ἔλαβον τὸν πατέρα ὑμῶν τὸν Ἀβραὰμ ἐκ τοῦ πέραν τοῦ ποταμοῦ, καὶ ὡδήγησα αὐτὸν ἐν πάσῃ τῇ γῇ. καὶ ἐπλήθυνα αὐτοῦ σπέρμα, καὶ ἔδωκα αὐτῷ τὸν Ἰσαὰκ, καὶ τῷ Ἰσαὰκ τὸν Ἰακὼβ καὶ τὸν Ἠσαῦ. καὶ ἔδωκα τῷ Ἠσαῦ τὸ ὄρος τὸ Σηεὶρ κληρονομῆσαι αὐτῷ. καὶ Ἰακὼβ καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ κατέβησαν εἰς Αἴγυπτον, καὶ ἐγένοντο ἐκεῖ εἰς ἔθνος μέγα καὶ πολὺ καὶ κραταιόν. καὶ ἐκάκωσαν αὐτοὺς οἱ Αἰγύπτιοι. καὶ ἐπάταξα τὴν Αἴγυπτον ἐν σημείοις οἷς ἐποίησα ἐν αὐτοῖς. καὶ μετὰ ταῦτα ἐξήγαγεν τοὺς πατέρας ἡμῶν ἐξ Αἰγύπτου, καὶ εἰσήλθατε εἰς τὴν θάλασσαν τὴν ἐρυθράν. καὶ κατεδίωξαν οἱ Αἰγύπτιοι ὀπίσω τῶν πατέρων ἡμῶν ἐν ἅρμασι καὶ ἐν ἵπποις εἰς τὴν θάλασσαν τὴν ἐρυθράν. καὶ ἀνεβοήσαμεν πρὸς κύριον. καὶ ἔδωκε νεφέλην καὶ γνόφον ἀνὰ μέσον ἡμῶν, καὶ ἀνὰ μέσον τῶν Αἰγυπτίων, καὶ ἐπήγαγεν ἐπ' αὐτοὺς τὴν θάλασσαν καὶ ἐκάλυψεν αὐτούς. καὶ εἴδοσαν οἱ ὀφθαλμοὶ ὑμῶν ὅσα ἐποίησε κύριος ἐν γῇ Αἰγύπτῳ, καὶ ἦτε ἐν τῇ ἐρήμῳ ἡμέρας πλείους. καὶ ἤγαγεν ἡμᾶς εἰς γῆν Ἀμορραίων τῶν κατοικούντων πέραν τοῦ Ἰορδάνου, καὶ παρέδωκεν αὐτοὺς κύριος εἰς τὰς χεῖρας ἡμῶν. καὶ κατεκληρονομήσατε τὴν γῆν αὐτῶν, καὶ ἐξωλοθρεύσατε αὐτοὺς ἀπὸ προσώπου ὑμῶν. καὶ ἀνέστη Βαλὰκ ὁ τοῦ Σεπφὼρ βασιλεὺς Μωὰβ, καὶ παρετάξατο τῷ Ἰσραὴλ, καὶ ἀποστείλας ἐκάλεσε τὸν Βαλαὰμ ἀράσασθαι ἡμῖν. καὶ οὐκ ἠθέλησε κύριος ὁ θεός σου ἀπολέσαι σε. καὶ εὐλογίαις εὐλόγησεν ἡμᾶς, καὶ ἐξείλατο ἡμᾶς ἐκ χειρῶν αὐτῶν, καὶ παρέδωκεν αὐτούς. καὶ διέβητε τὸν Ἰορδάνην, καὶ παρεγενήθητε εἰς Ἱεριχώ. καὶ ἐπολέμησαν πρὸς ἡμᾶς οἱ κατοικοῦντες Ἱεριχὼ ὁ Ἀμορραῖος, καὶ ὁ Χαναναῖος, καὶ ὁ Φερεζαῖος, καὶ ὁ Εὐαῖος, καὶ ὁ Ἰεβουσαῖος, καὶ ὁ Χετταῖος, καὶ ὁ Γεργεσαῖος. καὶ παρέδωκεν αὐτοὺς κύριος εἰς τὰς χεῖρας ἡμῶν. καὶ ἐξαπέστειλε προτέραν ὑμῶν τὴν σφηκίαν. [β] καὶ ἐξαπέστειλεν αὐτοὺς ἀπὸ προσώπου ἡμῶν δώδεκα βασιλεῖς τῶν Ἀμορραίων, οὐκ ἐν τῇ ῥομφαίᾳ σου οὐδὲ ἐν τῷ τόξῳ σου. καὶ ἔδωκεν ὑμῖν γῆν ἐφ' ἣν οὐκ ἐκοπιάσατε ἐπ' αὐτῆς, καὶ πόλεις ἃς οὐκ ᾠκοδομήκατε, καὶ κατῳκίσθητε ἐν αὐταῖς. καὶ ἀμπελῶνας καὶ ἐλαιῶνας οὓς οὐκ ἐφυτεύσατε ὑμεῖς, ἔσθετε. καὶ νῦν φοβήθητε κύριον, καὶ λατρεύσατε αὐτῷ ἐν εὐθύτητι καὶ ἐν δικαιοσύνῃ, καὶ περιέλεσθε τοὺς θεοὺς τοὺς ἀλλοτρίους, οἷς ἐλάτρευσαν οἱ πατέρες ἡμῶν ἐν τῷ πέραν τοῦ ποταμοῦ καὶ ἐν Αἰγύπτῳ, καὶ λατρεύσατε κυρίῳ. εἰ δὲ μὴ ἀρέσκει ὑμῖν λατρεύειν κυρίῳ, ἐκλέξασθε ὑμῖν αὐτοῖς σήμερον

τρευσεν ἰσραὴλ τῷ κυρίῳ πάσας τὰς ἡμέρας ἰησοῦ, καὶ πάσας τὰς ἡμέρας τῶν πρεσβυτέρων ὅσοι ἐφείλκυσαν τὸν χρόνον μετὰ ἰησοῦ, καὶ ὅσοι εἴδοσαν πάντα τὰ ἔργα κυρίου ὅσα ἐποίησε τῷ ἰσραήλ. καὶ ἐγένετο μετ᾽ ἐκεῖνα καὶ ἀπέθανεν ἰησοῦς υἱὸς ναυῆ δοῦλος κυρίου ἑκατὸν δέκα ἐτῶν. καὶ ἔθαψαν αὐτὸν πρὸς τοῖς ὁρίοις τοῦ κλήρου αὐτοῦ γ ἐν θαμνασαρὰχ ἐν τῷ ὄρει τῷ ἐφραὶμ ἀπὸ βορρᾶ τοῦ ὄρους τοῦ γαλαάδ. ἐκεῖ ἔθηκαν μετ᾽ αὐτοῦ εἰς τὸ μνῆμα εἰς ὃ ἔθαψαν αὐτὸν ἐκεῖ τὰς μαχαίρας τὰς πετρίνας, ἐν αἷς περιέτεμε τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ ἐν γαλγάλοις, ὅτε ἐξήγαγεν αὐτοὺς ἐξ αἰγύπτου καθὰ συνέταξεν αὐτοῖς κύριος. καὶ ἐκεῖ εἰσιν ἕως τῆς σήμερον ἡμέρας. καὶ τὰ ὀστᾶ ἰωσὴφ ἀνήγαγον οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ἐξ αἰγύπτου, καὶ κατώρυξαν ἐν σικίμοις ἐν τῇ μερίδι τοῦ ἀγροῦ οὗ ἐκτήσατο ἰακὼβ παρὰ τῶν ἀμορραίων τῶν κατοικούντων ἐν σικίμοις ἀμνάδων ἑκατόν, καὶ ἔδωκεν αὐτὴν ἰωσὴφ ἐν μερίδι. καὶ ἐγένετο μετὰ ταῦτα καὶ ἐλεάζαρ υἱὸς ἀαρὼν ὁ ἀρχιερεὺς ἐτελεύτησε, καὶ ἐτάφη ἐν γαβαὰρ φινεὲς τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, ἣν ἔδωκεν αὐτῷ ἐν τῷ ὄρει τῷ ἐφραίμ. ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ λαβόντες οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ τὴν κιβωτὸν τοῦ θεοῦ, περιεφέροσαν ἐν ἑαυτοῖς. καὶ φινεὲς ἱεράτευσεν ἀντὶ ἐλεάζαρ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἕως ἀπέθανε, καὶ κατορύγη ἐν γαβαὰρ τῇ ἑαυτοῦ. οἱ δὲ υἱοὶ ἰσραὴλ ἀπήλθοσαν ἕκαστος εἰς τὸν τόπον αὐτῶν, καὶ εἰς τὴν ἑαυτῶν πόλιν. καὶ ἐσέβοντο οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ τὴν ἀστάρτην, καὶ ἀσταρώθ, καὶ τοὺς θεοὺς τῶν ἐθνῶν τῶν κύκλῳ αὐτῶν. καὶ παρέδωκεν αὐτοὺς κύριος εἰς χεῖρας ἐγλὼμ τῷ βασιλεῖ μωάβ, καὶ ἐκυρίευσεν αὐτῶν ἔτη δεκαοκτώ.

α Πάσας φυλὰς ἰσραὴλ εἰς σηλὼ] AA. LL. habent, εἰς συχέμ. β [Καὶ ἐξαπέστειλεν αὐτοὺς ἀπὸ προσώπου ἡμῶν] In aliquibus alijs libris est, ἐξέβαλεν. S. August in Quæst. & eiecit illos. γ [Εν θαμνασαρὰχ ἐν τῷ ὄρει τῷ ἐφραὶμ ἀπὸ βορρᾶ τοῦ ὄρους τοῦ γαλαάδ] In alijs libris est, ἐν θαμνασαχὰρ ἐν τῷ ὄρει ἐφραὶμ ἀπὸ τοῦ βορρᾶ τοῦ ὄρους γαάς. Sed cap. 2. Iudic. legitur θαμναθαρές. &, τοῦ ὄρους γαάς.

ΚΡΙΤΑΙ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α′.

ΚΑΙ ἐγένετο μετὰ τὴν τελευτὴν ἰησοῦ καὶ [α] ἐπηρώτων οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ διὰ τοῦ κυρίου, λέγοντες. τίς ἀναβήσεται ἡμῖν πρὸς τοὺς χαναναίους ἀφηγούμενος τοῦ πολεμῆσαι πρὸς αὐτούς; καὶ εἶπε κύριος. ἰούδας ἀναβήσεται, ἰδοὺ δέδωκα τὴν γῆν ἐν χειρὶ αὐτοῦ. καὶ εἶπεν ἰούδας τῷ συμεὼν ἀδελφῷ αὐτοῦ. ἀνάβηθι μετ᾽ ἐμοῦ ἐν τῷ κλήρῳ μου, [β] καὶ παραταξώμεθα πρὸς τοὺς χαναναίους, καὶ πορεύσομαι κἀγὼ μετὰ σοῦ ἐν τῷ κλήρῳ σου. καὶ ἐπορεύθη μετ᾽ αὐτοῦ συμεών. καὶ ἀνέβη ἰούδας. καὶ παρέδωκε κύριος τὸν χαναναῖον καὶ τὸν φερεζαῖον εἰς τὰς χεῖρας αὐτῶν. καὶ ἔκοψαν αὐτοὺς ἐν βεζὲκ εἰς δέκα χιλιάδας ἀνδρῶν. καὶ κατέλαβον τὸν ἀδωνιβεζὲκ ἐν τῇ βεζέκ, καὶ παρετάξαντο πρὸς αὐτόν. καὶ ἔκοψαν τὸν χαναναῖον καὶ φερεζαῖον. καὶ ἔφυγεν ἀδωνιβεζέκ. καὶ κατέδραμον ὀπίσω αὐτοῦ καὶ ἐκράβωσαν αὐτὸν, καὶ ἀπέκοψαν τὰ ἄκρα τῶν χειρῶν αὐτοῦ καὶ τὰ ἄκρα τῶν ποδῶν αὐτοῦ. καὶ εἶπεν ἀδωνιβεζέκ. ἑβδομήκοντα βασιλεῖς τὰ ἄκρα τῶν χειρῶν αὐτῶν καὶ τὰ ἄκρα τῶν ποδῶν αὐτῶν ἀποκεκομμένοι ἦσαν συλλέγοντες τὰ ὑποκάτω τῆς τραπέζης μου. καθὼς οὖν ἐποίησα, οὕτως ἀνταπέδωκέ μοι ὁ θεός. καὶ ἄγουσιν αὐτὸν εἰς ἰερουσαλὴμ, καὶ ἀπέθανεν ἐκεῖ. καὶ ἐπολέμουν υἱοὶ ἰούδα τὴν ἰερουσαλὴμ, καὶ κατελάβοντο αὐτὴν, καὶ ἐπάταξαν αὐτὴν ἐν στόματι ῥομφαίας, καὶ τὴν πόλιν ἐνεπύρησαν ἐν πυρί. καὶ μετὰ ταῦτα κατέβησαν οἱ υἱοὶ ἰούδα πολεμῆσαι πρὸς τὸν χαναναῖον τὸν κατοικοῦντα τὴν ὀρεινὴν καὶ τὸν νότον καὶ τὴν πεδινήν. καὶ ἐπορεύθη ἰούδας πρὸς τὸν χαναναῖον τὸν κατοικοῦντα ἐν χεβρών. καὶ ἐξῆλθε χεβρὼν ἐξ ἐναντίας. καὶ τὸ ὄνομα ἦν χεβρὼν τὸ πρότερον καριαθαρβοκσεφὲρ, καὶ ἐπάταξαν τὸν σεσαὶ καὶ ἀχιμὰν καὶ θολμὶ γεννήματα τοῦ ἐνάκ. καὶ ἀνέβησαν ἐκεῖθεν πρὸς τοὺς κατοικοῦντας δαβίρ. τὸ δὲ ὄνομα τῆς δαβὶρ ἦν ἔμπροσθεν καριαθσεφὲρ πόλις γραμμάτων. καὶ εἶπε χάλεβ. ὃς ἂν πατάξῃ τὴν πόλιν τῶν γραμμάτων καὶ προκαταλάβηται αὐτὴν, δώσω αὐτῷ τὴν ἀχὰ θυγατέρα μου εἰς γυναῖκα. καὶ προκατελάβετο αὐτὴν γοθονιὴλ υἱὸς κενὲζ ἀδελφοῦ χάλεβ ὁ νεώτερος. καὶ ἔδωκεν αὐτῷ χάλεβ τὴν ἀχὰ θυγατέρα αὐτοῦ εἰς γυναῖκα. καὶ ἐγένετο [γ] ἐν τῇ εἰσόδῳ αὐτῆς, καὶ ἐπέσεισεν αὐτὴν γοθονιὴλ τοῦ αἰτῆσαι παρὰ τοῦ πατρὸς αὐτῆς ἀγρόν. καὶ ἐγόγγυζεν καὶ ἔκραζεν ἀπὸ τοῦ ὑποζυγίου. εἰς γῆν νότου ἐκδέδοσαί με. καὶ εἶπεν αὐτῇ χάλεβ. τί ἐστι σοι; καὶ εἶπεν αὐτῷ ἀχά. δὸς δή μοι εὐλογίαν, ὅτι εἰς γῆν νότου ἐκδέδοσαί με, καὶ δώσεις μοι [δ] λύτρωσιν ὕδατος. καὶ ἔδωκεν αὐτῇ χάλεβ κατὰ τὴν καρδίαν αὐτῆς λύτρωσιν μετεώρων καὶ λύτρωσιν ταπεινῶν. καὶ οἱ υἱοὶ ἰοθὸρ τοῦ κιναίου τοῦ γαμβροῦ μωυσῆ ἀνέβησαν ἐκ πόλεως τῶν φοινίκων μετὰ τῶν υἱῶν ἰούδα εἰς τὴν ἔρημον τὴν οὖσαν ἐν τῷ νότῳ ἰούδα ἥ ἐστιν ἐπὶ καταβάσεως ἀρὰδ, [ε] καὶ κατῴκησαν μετὰ τοῦ λαοῦ. καὶ ἐπορεύθη ἰούδας μετὰ συμεὼν τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, καὶ ἔκοψε τὸν χαναναῖον τὸν κατοικοῦντα [ζ] σεφὲθ, καὶ ἐξωλόθρευσαν αὐτούς. καὶ ἐκάλεσαν τὸ ὄνομα

Β τῆς πόλεως, ἀνάθεμα. καὶ οὐκ ἐκληρονόμησεν ἰούδας τὴν γάζαν οὐδὲ τὰ ὅρια αὐτῆς, οὐδὲ τὴν ἀσκάλωνα οὐδὲ τὰ ὅρια αὐτῆς, καὶ τὴν ἀκκαρὼν οὐδὲ τὰ ὅρια αὐτῆς, τὴν ἄζωτον οὐδὲ τὰ περιαστόρια αὐτῆς. καὶ ἦν κύριος μετὰ ἰούδα. καὶ ἐκληρονόμησε τὸ ὄρος, ὅτι [η] οὐκ ἠδυνάσθησαν ἐξολοθρεῦσαι τοὺς κατοικοῦντας τὴν κοιλάδα, [θ] ὅτι ῥηχὰβ διεστείλατο αὐτοῖς. καὶ ἔδωκαν τῷ χάλεβ τὴν χεβρὼν, καθὼς ἐλάλησε μωυσῆς. καὶ ἐκληρονόμησεν ἐκεῖθεν [ι] τὰς τρεῖς πόλεις τῶν υἱῶν ἐνάκ. καὶ τὸν ἰεβουσαῖον τὸν κατοικοῦντα ἐν ἰερουσαλὴμ οὐκ ἐκληρονόμησαν οἱ υἱοὶ βενιαμίν.

Γ καὶ κατῴκησεν ὁ ἰεβουσαῖος μετὰ τῶν υἱῶν βενιαμὶν ἐν ἰερουσαλὴμ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης. καὶ ἀνέβησαν οἱ υἱοὶ ἰωσὴφ καί γε αὐτοὶ εἰς βαιθήλ. καὶ κύριος ἦν μετ᾽ αὐτῶν. καὶ παρενέβαλον, καὶ κατεσκέψαντο βαιθήλ. τὸ δὲ ὄνομα τῆς πόλεως ἦν ἔμπροσθεν λουζά. καὶ εἶδον οἱ φυλάσσοντες, καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ ἐξεπορεύετο ἐκ τῆς πόλεως, καὶ ἔλαβον αὐτόν. καὶ εἶπον αὐτῷ. δεῖξον ἡμῖν τῆς πόλεως τὴν εἴσοδον, καὶ ποιήσομεν μετὰ σοῦ ἔλεος. καὶ ἔδειξεν αὐτοῖς τὴν εἴσοδον τῆς πόλεως. καὶ ἐπάταξαν τὴν πόλιν ἐν στόματι ῥομφαίας. τὸν δὲ ἄνδρα καὶ τὴν συγγένειαν αὐτοῦ ἐξαπέστειλαν.

Δ καὶ ἐπορεύθη ὁ ἀνὴρ εἰς γῆν χεττίν. καὶ ᾠκοδόμησεν ἐκεῖ πόλιν, καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτῆς λουζά. τοῦτο ὄνομα αὐτῆς ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης. καὶ οὐκ ἐξῆρε μανασσῆ τὴν βαιθσὰν ἥ ἐστι σκυθῶν πόλις, οὐδὲ τὰς θυγατέρας αὐτῆς οὐδὲ τὰ περίοικα αὐτῆς, οὐδὲ τὴν θανὰκ οὐδὲ τὰς θυγατέρας αὐτῆς, οὐδὲ τοὺς κατοικοῦντας δὼρ οὐδὲ τὰς θυγατέρας αὐτῆς, οὐδὲ τὸν κατοικοῦντα βαλὰκ οὐδὲ τὰ περίοικα αὐτῆς οὐδὲ τὰς θυγατέρας αὐτῆς, οὐδὲ τοὺς κατοικοῦντας μαγεδὼ οὐδὲ τὰ περίοικα αὐτῆς καὶ τὰς θυγατέρας αὐτῆς, οὐδὲ τοὺς κατοικοῦντας ἰεβλαὰμ οὐδὲ τὰ περίοι-

Ε κα αὐτῆς οὐδὲ τὰς θυγατέρας αὐτῆς. καὶ ἤρξατο ὁ χαναναῖος κατοικεῖν ἐν τῇ γῇ ταύτῃ. καὶ ἐγένετο ὅτε ἐνίσχυσεν ἰσραὴλ, καὶ ἐποίησεν τὸν χαναναῖον εἰς φόρον, καὶ ἐξαίρων οὐκ ἐξῆρεν αὐτόν. καὶ ἐφραὶμ οὐκ ἐξῆρε τὸν χαναναῖον τὸν κατοικοῦντα ἐν γαζέρ. καὶ κατῴκησεν ὁ χαναναῖος ἐν μέσῳ αὐτοῦ ἐν γαζὲρ, καὶ ἐγένετο εἰς φόρον. καὶ ζαβουλὼν οὐκ ἐξῆρε τοὺς κατοικοῦντας κέδρων, οὐδὲ τοὺς κατοικοῦντας δωμανά. καὶ κατῴκησεν ὁ χαναναῖος ἐν μέσῳ αὐτῶν, καὶ ἐγένετο αὐτῷ εἰς φόρον. καὶ ἀσὴρ οὐκ ἐξῆρε τοὺς κατοικοῦντας ἀκχὼ, καὶ ἐγένετο αὐτῷ εἰς φόρον, καὶ τοὺς

κατοικοῦντας δὼρ, καὶ τοὺς κατοικοῦντας σιδῶνα, καὶ τοὺς κατοικοῦντας δαλὰφ, τὸν ἀχαζὶ, καὶ τὸν χεβδὰ, καὶ τὸν ναῒ, καὶ τὸν ἐρεώ. καὶ κατῴκησεν ὁ ἀσὴρ ἐν μέσῳ τοῦ χαναναίου τοῦ κατοικοῦντος τὴν γῆν, ὅτι οὐκ ἠδυνήθη ἐξᾶραι αὐτόν. καὶ νεφθαλὶ οὐκ ἐξῆρε τοὺς κατοικοῦντας βαιθσαμὺς, καὶ τοὺς κατοικοῦντας βαιθανάχ. καὶ κατῴκησε νεφθαλὶ ἐν μέσῳ τοῦ χαναναίου τοῦ κατοικοῦντος τὴν γῆν. οἱ δὲ κατοικοῦντες βαιθσαμὺς καὶ τὴν βαιθενὲθ, ἐγένοντο αὐτοῖς εἰς φόρον. καὶ ἐξέθλιψεν ὁ ἀμορραῖος τοὺς υἱοὺς δὰν εἰς τὸ ὄρος, ὅτι οὐκ ἀφῆκαν αὐτὸν καταβῆναι εἰς τὴν κοιλάδα. καὶ ἤρξατο ὁ ἀμορραῖος κατοικεῖν ἐν τῷ ὄρει τῷ ὀστρακώδει ἐν ᾧ αἱ ἄρκοι καὶ ἐν ᾧ αἱ ἀλώπεκες ἐν τῷ μυρσινῶνι, καὶ ἐν θαλαβίν. καὶ ἐβαρύνθη ἡ χεὶρ οἴκου ἰωσὴφ ἐπὶ τὸν ἀμορραῖον, καὶ ἐγενήθη αὐτοῖς εἰς φόρον. καὶ τὸ ὅριον τοῦ ἀμορραίου ἀπὸ τῆς ἀναβάσεως ἀκραβὶν ἀπὸ τῆς πέτρας καὶ ἐπάνω.

α Επηρώτων οἱ υἱοὶ Ισραὴλ διὰ τοῦ κυρίου] AA.LL. habent, ἐν κυρίῳ. & ita S. Augustinus in Locut. β [Καὶ παραταξώμεθα πρὸς τοὺς χαναναίους] In alijs est, πολεμήσωμεν ἐν τῷ χαναναίῳ. & ita S. August. in Quæst. & Bellemus in Chananæo. γ [Εν τῇ εἰσόδῳ αὐτῆς καὶ ἐπίσειεν] AA. LL. habent, ἐν τῷ εἰσπορεύεσθαι αὐτὴν, καὶ ἐπίσεισεν. δ [Λύτρωσιν ὕδατος, λύτρωσιν μετεώρων, καὶ λύτρωσιν ταπεινῶν] Theodoretus. οἱ περὶ τὸν Σύμμαχον ἀρδείαν ὕδατος, καὶ ἀντὶ τῶν ταπεινῶν, πεδινῶν ἡρμήνευσαν. ε [Καὶ κατῴκησαν τοῦ λαοῦ] AA.LL. habent, καὶ ἐπορεύθησαν, καὶ κατῴκησαν. ζ [Εν σεφὲθ, καὶ ἐξωλόθρευσαν αὐτούς] In alijs est, καὶ ἀνεθεμάτισαν, καὶ ἐξωλόθρευσαν αὐτήν. η [Οὐκ ἠδυνάσθησαν ἐξολοθρεῦσαι τοὺς κατοικοῦντας τὴν κοιλάδα] In alijs est, κληρονομῆσαι. θ [Οτι ῥηχὰβ διεστείλατο αὐτοῖς] In alijs sequitur, καὶ ἅρματα σιδηρᾶ αὐτοῖς. Atque ita S. Aug. in Quæst. ι [Τὰς τρεῖς πόλεις τῶν υἱῶν ἐνάκ] In AA. LL. sequitur, καὶ ἐξῆρεν ἐκεῖθεν τοὺς τρεῖς υἱοὺς ἐνάκ. & S. August. ita legit in Quæst.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

Καὶ ἀνέβη ἄγγελος κυρίου ἀπὸ γαλγὰλ ἐπὶ τὸν κλαυθμῶνα καὶ ἐπὶ βαιθὴλ καὶ ἐπὶ τὸν οἶκον ἰσραὴλ, καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς. τάδε λέγει κύριος. ἀνεβίβασα ὑμᾶς ἐξ αἰγύπτου, καὶ εἰσήγαγον ὑμᾶς εἰς τὴν γῆν ἣν ὤμοσα τοῖς πατράσιν ὑμῶν. καὶ εἶπα. οὐ διασκεδάσω τὴν διαθήκην μου τὴν μεθ' ὑμῶν εἰς τὸν αἰῶνα. καὶ ὑμεῖς οὐ διαθήσεσθε διαθήκην τοῖς ἐγκαθημένοις εἰς τὴν γῆν ταύτην, οὐδὲ τοῖς θεοῖς αὐτῶν προσκυνήσετε, ἀλλὰ τὰ γλυπτὰ αὐτῶν συντρίψετε, τὰ θυσιαστήρια αὐτῶν καθελεῖτε. καὶ οὐκ εἰσηκούσατε τῆς φωνῆς μου, α ὅτι ταῦτα ἐποιήσατε. κἀγὼ εἶπον. οὐ μὴ ἐξάρω αὐτοὺς ἐκ προσώπου ὑμῶν, καὶ ἔσονται ὑμῖν εἰς συνοχὰς, καὶ οἱ θεοὶ αὐτῶν ἔσονται ὑμῖν εἰς σκάνδαλον. καὶ ἐγένετο ὡς ἐλάλησεν ὁ ἄγγελος κυρίου τοὺς λόγους τούτους πρὸς πάντας υἱοὺς ἰσραὴλ, καὶ ἐπῆραν ὁ λαὸς τὴν φωνὴν αὐτῶν καὶ ἔκλαυσαν. καὶ ἐπωνόμασαν τὸ ὄνομα τοῦ τόπου ἐκείνου, κλαυθμῶνες. καὶ ἐθυσίασαν ἐκεῖ τῷ κυρίῳ. καὶ ἐξαπέστειλεν ἰησοῦς τὸν λαὸν, καὶ ἦλθεν ἀνὴρ εἰς τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ κατακληρονομῆσαι τὴν γῆν. καὶ ἐδούλευσεν ὁ λαὸς τῷ κυρίῳ πάσας τὰς ἡμέρας ἰησοῦ καὶ πάσας τὰς ἡμέρας τῶν πρεσβυτέρων, ὅσοι ἐμακροημέρευσαν μετὰ ἰησοῦ, ὅσοι ἔγνωσαν πᾶν τὸ ἔργον κυρίου τὸ μέγα ὅσα ἐποίησε ἐν τῷ ἰσραήλ. καὶ ἐτελεύτησεν ἰησοῦς υἱὸς ναυῆ δοῦλος κυρίου υἱὸς ἑκατὸν δέκα ἐτῶν. καὶ ἔθαψαν αὐτὸν ἐν ὁρίῳ τῆς κληρονομίας αὐτοῦ ἐν θαμναθαρὲς, ἐν ὄρει ἐφραὶμ ἀπὸ βορρᾶ τοῦ ὄρους γαάς. καὶ πᾶσα ἡ γενεὰ ἐκείνη προσετέθησαν πρὸς τοὺς πατέρας αὐτῶν. καὶ ἀνέστη γενεὰ ἑτέρα μετ' αὐτοὺς, οἳ οὐκ ἔγνωσαν τὸν κύριον, καί γε τὸ ἔργον ὃ ἐποίησε ἐν τῷ ἰσραήλ. καὶ ἐποίησαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου, καὶ ἐλάτρευσαν τοῖς βααλίμ. καὶ ἐγκατέλιπον τὸν κύριον τὸν θεὸν τῶν πατέρων αὐτῶν, τὸν ἐξαγαγόντα αὐτοὺς ἐκ γῆς αἰγύπτου, καὶ ἐπορεύθησαν ὀπίσω θεῶν ἑτέρων ἀπὸ τῶν θεῶν τῶν ἐθνῶν τῶν περικύκλῳ αὐτῶν, καὶ προσεκύνησαν αὐτοῖς. καὶ παρώργισαν τὸν κύριον καὶ ἐγκατέλιπον αὐτὸν, καὶ ἐλάτρευσαν τῷ βάαλ καὶ ταῖς ἀστάρταις. καὶ ὠργίσθη θυμῷ κύριος ἐν τῷ ἰσραήλ. καὶ παρέδωκεν αὐτοὺς εἰς χεῖρας προνομευόντων, καὶ κατεπρονόμευσαν αὐτούς. καὶ ἀπέδοτο αὐτοὺς ἐν χερσὶ τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν κυκλόθεν, καὶ οὐκ ἠδυνήθησαν ἔτι ἀντιστῆναι κατὰ πρόσωπον τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν ἐν πᾶσιν οἷς ἐπορεύοντο. καὶ χεὶρ κυρίου ἦν ἐπ' αὐτοὺς εἰς κακὰ, καθὼς ἐλάλησε κύριος καὶ καθὼς ὤμοσε κύριος αὐτοῖς, καὶ ἐξέθλιψεν αὐτοὺς σφόδρα. καὶ ἤγειρε κύριος κριτὰς, καὶ ἔσωσεν αὐτοὺς κύριος ἐκ χειρὸς τῶν προνομευόντων αὐτούς. καί γε τῶν κριτῶν οὐχ ὑπήκουσαν, ὅτι ἐξεπόρνευσαν ὀπίσω θεῶν ἑτέρων, καὶ προσεκύνησαν αὐτοῖς. καὶ ἐξέκλιναν ταχὺ ἐκ τῆς ὁδοῦ ἧς ἐπορεύθησαν οἱ πατέρες αὐτῶν τοῦ εἰσακούειν τῶν λόγων κυρίου. οὐκ ἐποίησαν οὕτω. καὶ β ὅτι ἤγειρε κύριος αὐτοῖς κριτὰς, καὶ ἦν κύριος μετὰ τοῦ κριτοῦ, καὶ ἔσωσεν αὐτοὺς ἐκ χειρὸς ἐχθρῶν αὐτῶν πάσας τὰς ἡμέρας τοῦ κριτοῦ, ὅτι παρεκλήθη κύριος ἀπὸ τοῦ στεναγμοῦ αὐτῶν ἀπὸ προσώπου τῶν πολιορκούντων αὐτοὺς καὶ ἐκθλιβόντων αὐτούς. καὶ ἐγένετο ὡς ἀπέθνησκεν ὁ κριτὴς, καὶ ἀπέστρεψαν καὶ πάλιν διέφθειραν ὑπὲρ τοὺς πατέρας αὐτῶν πορεύεσθαι ὀπίσω θεῶν ἑτέρων λατρεύειν αὐτοῖς καὶ προσκυνεῖν αὐτοῖς. οὐκ ἀπέρριψαν τὰ ἐπιτηδεύματα αὐτῶν, καὶ τὰς ὁδοὺς αὐτῶν τὰς σκληράς. καὶ ὠργίσθη θυμῷ κύριος ἐν τῷ ἰσραὴλ, καὶ εἶπεν. ἀνθ' ὧν ὅσα ἐγκατέλιπον τὸ ἔθνος τοῦτο τὴν διαθήκην μου ἣν ἐνετειλάμην τοῖς πατράσιν αὐτῶν, καὶ οὐκ εἰσήκουσαν τῆς φωνῆς μου, καὶ ἐγὼ οὐ προσθήσω τοῦ ἐξᾶραι ἄνδρα ἐκ προσώπου αὐτῶν ἀπὸ τῶν ἐθνῶν ὧν κατέλιπεν ἰησοῦς υἱὸς ναυῆ ἐν τῇ γῇ. καὶ ἀφῆκε τοῦ πειράσαι ἐν αὐτοῖς τὸν ἰσραὴλ εἰ φυλάσσονται τὴν ὁδὸν κυρίου πορεύεσθαι ἐν αὐτῇ ὃν τρόπον ἐφύλαξαν οἱ πατέρες αὐτῶν ἢ οὔ. καὶ ἀφήσει κύριος τὰ ἔθνη ταῦτα τοῦ μὴ ἐξᾶραι αὐτὰ τὸ τάχος, καὶ οὐ παρέδωκεν αὐτὰ ἐν χειρὶ ἰησοῦ.

α Ὅτι ταῦτα ἐποιήσατε κἀγὼ εἶπον] In alijs sequitur, οὐ προσθήσω μετοικῆσαι τὸν λαὸν ὃν εἶπα τοῦ ἐξῶσαι. quæ verba agnoscit S. Augustinus in Quæst. Itemq. Theodoretus. β [Ὅτι ἤγειρε κύριος αὐτοῖς κριτὰς] Ὅτε, habent plerique libri. & S. Augustinus in Locut. cum suscitauit.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ΄.

Καὶ ταῦτα τὰ ἔθνη ἃ ἀφῆκε κύριος αὐτὰ α ὥστε πειρᾶσαι ἐν αὐτοῖς τὸν ἰσραὴλ πάντας τοὺς μὴ ἐγνωκότας τοὺς πολέμους χαναάν. πλὴν διὰ τὰς γενεὰς υἱῶν ἰσραὴλ τοῦ διδάξαι αὐτοὺς πόλεμον, πλὴν οἱ ἔμπροσθεν αὐτῶν οὐκ ἔγνωσαν αὐτά. τὰς πέντε σατραπείας τῶν ἀλλοφύλων, καὶ πάντα τὸν χαναναῖον, καὶ τὸν σιδώνιον, καὶ τὸν εὐαῖον τὸν κατοικοῦντα τὸν λίβανον ἀπὸ τοῦ ὄρους τοῦ ἀερμὼν ἕως λαβωεμάθ. καὶ ἐγένετο ὥστε πειρᾶσαι ἐν αὐτοῖς τὸν ἰσραὴλ γνῶναι εἰ ἀκούσονται τὰς ἐντολὰς κυρίου, ἃς ἐνετείλατο τοῖς πατράσιν αὐτῶν ἐν χειρὶ μωυσῆ. καὶ οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ κατῴκησαν ἐν μέσῳ τοῦ χαναναίου, καὶ τοῦ χετταίου, καὶ τοῦ ἀμορραίου, καὶ τοῦ φερεζαίου, καὶ τοῦ εὐαίου, καὶ τοῦ ἰεβουσαίου. καὶ ἔλαβον τὰς θυγατέρας αὐτῶν ἑαυτοῖς εἰς γυναῖκας, καὶ τὰς θυγατέρας αὐτῶν ἔδωκαν τοῖς υἱοῖς αὐτῶν, καὶ ἐλάτρευσαν τοῖς θεοῖς αὐτῶν. καὶ ἐποίησαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ τὸ πονηρὸν ἐναντίον κυρίου. καὶ ἐπελάθοντο κυρίου τοῦ θεοῦ αὐτῶν, καὶ ἐλάτρευσαν τοῖς βααλὶμ καὶ τοῖς ἄλσεσι. καὶ ὠργίσθη θυμῷ κύριος ἐν τῷ ἰσραὴλ, καὶ ἀπέδοτο αὐτοὺς ἐν χειρὶ χουσαρσαθαὶμ βασιλέως συρίας ποταμῶν. καὶ ἐδούλευσαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ τῷ χουσαρσαθαὶμ ἔτη ὀκτώ. καὶ ἐκέκραξαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ πρὸς κύριον. καὶ ἤγειρε κύριος σωτῆρα τῷ ἰσραὴλ, καὶ ἔσωσεν αὐτοὺς, τὸν γοθονιὴλ υἱὸν κενὲζ ἀδελφοῦ χάλεβ τὸν νεώτερον ὑπὲρ αὐτόν. καὶ ἐγένετο ἐπ' αὐτὸν πνεῦμα κυρίου, καὶ ἔκρινε τὸν ἰσραήλ. καὶ ἐξῆλθεν εἰς πόλεμον πρὸς χουσαρσαθαίμ. καὶ παρέδωκε κύριος ἐν χειρὶ αὐτοῦ τὸν χουσαρσαθαὶμ βασιλέα συρίας ποταμῶν. καὶ ἐκραταιώθη χεὶρ αὐτοῦ ἐπὶ τὸν χουσαρσαθαίμ. καὶ ἡσύχασεν ἡ γῆ ἔτη τεσσαράκοντα. καὶ ἀπέθανε γοθονιὴλ υἱὸς κενέζ. καὶ προσέθεντο οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ποιῆσαι τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου. καὶ ἐνίσχυσε κύριος τὸν ἐγλὼμ βασιλέα μωὰβ ἐπὶ τὸν ἰσραὴλ, διὰ τὸ πεποιηκέναι αὐτοὺς τὸ πονηρὸν ἔναντι κυρίου. καὶ συνήγαγε πρὸς ἑαυτὸν πάντας τοὺς υἱοὺς ἀμμὼν καὶ ἀμαλὴκ, καὶ ἐπορεύθη καὶ ἐπάταξε τὸν ἰσραὴλ, καὶ ἐκληρονόμησε τὴν πόλιν τῶν φοινίκων. καὶ ἐδούλευσαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ τῷ ἐγλὼμ βασιλεῖ μωὰβ ἔτη δεκαοκτώ. καὶ ἐκέκραξαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ πρὸς κύριον. καὶ ἤγειρεν αὐτοῖς σωτῆρα τὸν ἀὼδ υἱὸν γηρὰ υἱὸν τοῦ ἰεμενὶ ἄνδρα ἀμφοτεροδέξιον. καὶ ἐξαπέστειλαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ δῶρα ἐν χειρὶ αὐτοῦ τῷ ἐγλὼμ βασιλεῖ μωάβ. καὶ ἐποίησεν ἑαυτῷ ἀὼδ μάχαιραν δίστομον σπιθαμῆς τὸ μῆκος αὐτῆς, καὶ περιεζώσατο αὐτὴν ὑπὸ τὸν μανδύαν ἐπὶ τὸν μηρὸν αὐτοῦ τὸν δεξιόν. καὶ ἐπορεύθη καὶ προσήνεγκε τὰ δῶρα τῷ ἐγλὼμ βασιλεῖ μωάβ. καὶ ἐγλὼμ ἀνὴρ ἀστεῖος σφόδρα, καὶ ἐγένετο ἡνίκα συνετέλεσεν ἀὼδ προσφέρων τὰ δῶρα, καὶ ἐξαπέστειλε τοὺς φέροντας τὰ δῶρα καὶ αὐτὸς ὑπέστρεψεν ἀπὸ τῶν γλυπτῶν τῶν μετὰ τῆς γαλγάλ. καὶ εἶπεν ἀώδ. λόγος μοι κρύφιος πρὸς σὲ βασιλεῦ. καὶ εἶπεν ἐγλὼμ πρὸς αὐτόν. σιώπα. καὶ ἐξαπέστειλεν ἀφ' ἑαυτοῦ πάντας τοὺς ἐφεστῶτας ἐπ' αὐτόν. καὶ ἀὼδ εἰσῆλθε πρὸς αὐτόν. καὶ αὐτὸς ἐκάθητο ἐν τῷ ὑπερῴῳ τῷ θερινῷ τῷ ἑαυτοῦ μονώτατος. καὶ εἶπεν ἀώδ. λόγος θεοῦ μοι πρὸς σὲ βασιλεῦ. καὶ ἐξανέστη ἀπὸ τοῦ θρόνου ἐγλὼμ ἐγγὺς αὐτοῦ. καὶ ἐγένετο ἅμα τῷ ἀναστῆναι αὐτὸν, καὶ ἐξέτεινεν ἀὼδ τὴν χεῖρα τὴν ἀριστερὰν αὐτοῦ, καὶ ἔλαβε τὴν μάχαιραν ἐπάνωθεν τοῦ μηροῦ αὐτοῦ τοῦ δεξιοῦ, καὶ ἐνέπηξεν αὐτὴν ἐν τῇ κοιλίᾳ αὐτοῦ, καὶ ἐπεισήνεγκε καί γε τὴν λαβὴν ὀπίσω τῆς φλογὸς, καὶ ἀπέκλεισε τὸ στέαρ κατὰ τῆς φλογὸς, ὅτι οὐκ ἐξέσπασε τὴν μάχαιραν ἐκ τῆς κοιλίας αὐτοῦ. καὶ ἐξῆλθεν ἀὼδ τὴν προστάδα. καὶ ἐξῆλθε τοὺς διατεταγμένους, καὶ ἀπέκλεισε τὰς θύρας τοῦ ὑπερῴου κατ' αὐτοῦ, καὶ ἐσφήνωσε. καὶ αὐτὸς ἐξῆλθε, καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ εἰσῆλθον καὶ εἶδον. καὶ ἰδοὺ αἱ θύραι τοῦ ὑπερῴου ἐσφηνωμέναι. καὶ εἶπαν. μή ποτε ἀποκενοῖ τοὺς πόδας αὐτοῦ ἐν τῷ ταμιείῳ τῷ θερινῷ; καὶ ὑπέμειναν ἕως ᾐσχύνοντο. καὶ ἰδοὺ οὐκ ἔστιν ὁ ἀνοίγων τὰς θύρας τοῦ ὑπερῴου. καὶ ἔλαβον τὴν κλεῖδα, καὶ ἤνοιξαν. καὶ ἰδοὺ ὁ κύριος αὐτῶν πεπτωκὼς ἐπὶ τὴν γῆν τεθνηκώς. καὶ ἀὼδ διεσώθη ἕως ἐθορυβοῦντο, καὶ οὐκ ἦν ὁ προσνοῶν αὐτῷ. καὶ αὐτὸς παρῆλθε τὰ γλυπτὰ, καὶ διεσώθη εἰς σετειρωθά. καὶ ἐγένετο ἡνίκα ἦλθεν ἀὼδ εἰς γῆν ἰσραὴλ καὶ ἐσάλπισεν ἐν κερατίνῃ ἐν τῷ ὄρει ἐφραίμ, καὶ κατέβησαν σὺν αὐτῷ οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ἀπὸ τοῦ ὄρους, καὶ αὐτὸς ἔμπροσθεν αὐτῶν. καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς. καταβῆτε ὀπίσω μου, ὅτι παρέδωκε κύριος ὁ θεὸς τοὺς ἐχθροὺς ἡμῶν τὴν μωὰβ ἐν χειρὶ ἡμῶν. καὶ κατέβησαν ὀπίσω αὐτοῦ, καὶ προκατελάβοντο τὰς διαβάσεις τοῦ ἰορδάνου τῆς μωὰβ, καὶ οὐκ ἀφῆκεν ἄνδρα διαβῆναι. καὶ ἐπάταξαν τὴν μωὰβ τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ὡσεὶ δέκα χιλιάδας ἀνδρῶν πᾶν λιπαρὸν, καὶ πάντα ἄνδρα δυνάμεως, καὶ οὐ διεσώθη ὁ ἀνήρ. β καὶ ἐνετράπη μωὰβ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ὑπὸ χεῖρα ἰσραὴλ, καὶ ἡσύχασεν ἡ γῆ ὀγδοήκοντα ἔτη. καὶ ἔκρινεν αὐτοὺς ἀὼδ ἕως οὗ ἀπέθανε. καὶ μετ' αὐτὸν ἀνέστη σαμεγὰρ υἱὸς διναχ, καὶ ἐπάταξε τοὺς ἀλλοφύλους εἰς ἑξακοσίους ἄνδρας γ ἐν τῷ ἀροτρόποδι τῶν βοῶν, καὶ ἔσωσε καί γε αὐτὸς τὸν ἰσραήλ.

α Ὥστε πειράσαι ἐν αὐτοῖς τὸν ἰσραὴλ] Symmachus, δοκιμάσαι. β [Καὶ ἐνετράπη μωὰβ] In alijs est, ἐταπεινώθη. γ [Ἐν τῷ ἀροτρόποδι τῶν βοῶν] AA.LL. habent, ἐν τῷ ἀρότρῳ τῶν βοῶν ἐκτὸς μόσχων. S. Augustinus in Quæst. sic refert hunc locum. Et percussit alienigenas in sexcentos viros, præter vitulos boum, & saluauit Israel.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ΄.

Καὶ προσέθεντο οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ποιῆσαι τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου. καὶ ἀὼδ ἀπέθανε. καὶ ἀπέ-

ἀπέδοτο τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ κύριος ἐν χειρὶ ἰαβὶν βασιλέως χαναάν, ὃς ἐβασίλευσεν ἐν ἀσώρ. καὶ ὁ ἄρχων τῆς δυνάμεως αὐτοῦ σισάρα, καὶ αὐτὸς κατῴκει ἐν ἀρισώθ τῶν ἐθνῶν. καὶ ἐκέκραξαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ πρὸς κύριον, ὅτι ἐννακόσια ἅρματα σιδηρᾶ ἦν αὐτῷ. καὶ αὐτὸς ἔθλιψεν τὸν ἰσραὴλ κατὰ κράτος εἴκοσιν ἔτη. καὶ δεββώρα γυνὴ προφῆτις γυνὴ λαφιδώθ, αὕτη ἔκρινε τὸν ἰσραὴλ ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ. καὶ αὐτὴ ἐκάθητο ὑπὸ φοίνικα δεββώρα ἀναμέσον τῆς ῥαμὰ καὶ ἀναμέσον τῆς βαιθὴλ ἐν τῷ ὄρει ἐφραίμ, καὶ ἀνέβαινον πρὸς αὐτὴν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ εἰς κρίσιν. καὶ ἀπέστειλε δεββώρα καὶ ἐκάλεσε τὸν βαρὰκ υἱὸν ἀβινεὲμ ἐκ κάδης νεφθαλί, καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν. οὐχὶ ἐνετείλατό κύριος ὁ θεὸς ἰσραὴλ σοι, καὶ ἀπελεύσῃ εἰς ὄρος θαβώρ, καὶ λήψῃ μετὰ σεαυτοῦ δέκα χιλιάδας ἀνδρῶν ἐκ τῶν υἱῶν νεφθαλὶ καὶ ἐκ τῶν υἱῶν ζαβουλών, καὶ ἐπάξω πρὸς σὲ εἰς τὸν χειμάρρουν κισῶν ἐπὶ τὸν σισάρα ἄρχοντα τῆς δυνάμεως ἰαβίν, καὶ τὰ ἅρματα αὐτοῦ καὶ τὸ πλῆθος αὐτοῦ, καὶ παραδώσω αὐτὸν εἰς χεῖράς σου. καὶ εἶπε πρὸς αὐτὴν βαράκ. ἐὰν πορευθῇς μετ' ἐμοῦ πορεύσομαι, καὶ ἐὰν μὴ πορευθῇς οὐ πορεύσομαι, ὅτι οὐκ οἶδα τὴν ἡμέραν ἐν ᾗ εὐοδοῖ κύριος τὸν ἄγγελον μετ' ἐμοῦ. καὶ εἶπε. πορευομένη πορεύσομαι μετὰ σοῦ. πλὴν γίνωσκε ὅτι οὐκ ἔσται τὸ προτέρημά σου ἐπὶ τὴν ὁδὸν ἣν σὺ πορεύῃ, ὅτι ἐν χειρὶ γυναικὸς ἀποδώσεται κύριος τὸν σισάρα. καὶ ἀνέστη δεββώρα, καὶ ἐπορεύθη μετὰ τοῦ βαρὰκ ἐκ κάδης. καὶ ἐβόησε βαρὰκ τὸν ζαβουλὼν καὶ τὸν νεφθαλὶ ἐκ κάδης, καὶ ἀνέβησαν κατὰ πόδας αὐτοῦ δέκα χιλιάδες ἀνδρῶν, καὶ ἀνέβη δεββώρα μετ' αὐτοῦ. καὶ χαβὲρ ὁ κιναῖος ἐχωρίσθη ἀπὸ καινᾶ ἀπὸ τῶν υἱῶν ἰωβὰβ γαμβροῦ μωυσῆ. καὶ ἔπηξε τὴν σκηνὴν αὐτοῦ [a] ἕως δρυὸς πλεονεκτούντων, ἥ ἐστιν ἐχόμενα κέδες. καὶ ἀνηγγέλη σισάρα, ὅτι ἀνέβη βαρὰκ υἱὸς ἀβινεὲμ εἰς ὄρος θαβώρ. καὶ ἐκάλεσε σισάρα πάντα τὰ ἅρματα αὐτοῦ ἐννακόσια ἅρματα σιδηρᾶ, καὶ πάντα τὸν λαὸν τὸν μετ' αὐτοῦ ἀπὸ ἀρισώθ τῶν ἐθνῶν εἰς τὸν χειμάρρουν κισῶν. καὶ εἶπε δεββώρα πρὸς βαράκ. ἀνάστηθι, ὅτι αὕτη ἡ ἡμέρα, ἐν ᾗ παρέδωκε κύριος τὸν σισάρα ἐν τῇ χειρί σου, ὅτι κύριος ἐξελεύσεται ἔμπροσθέν σου. καὶ κατέβη βαρὰκ κατὰ τοῦ ὄρους θαβώρ, καὶ δέκα χιλιάδες ἀνδρῶν ὀπίσω αὐτοῦ. καὶ ἐξέστησε κύριος τὸν σισάρα καὶ πάντα τὰ ἅρματα αὐτοῦ, καὶ πᾶσαν τὴν παρεμβολὴν αὐτοῦ ἐν στόματι ῥομφαίας ἐνώπιον βαράκ. καὶ κατέβη σισάρα ἐπάνωθεν τοῦ ἅρματος αὐτοῦ, καὶ ἔφυγε τοῖς ποσὶν αὐτοῦ. καὶ βαρὰκ διώκων ὀπίσω τῶν ἁρμάτων καὶ ὀπίσω τῆς παρεμβολῆς ἕως ἀρισώθ τῶν ἐθνῶν. καὶ ἔπεσε πᾶσα παρεμβολὴ σισάρα ἐν στόματι ῥομφαίας. οὐ κατελείφθη ἕως ἑνός. καὶ σισάρα ἔφυγεν τοῖς ποσὶν αὐτοῦ εἰς σκηνὴν ἰαὴλ γυναικὸς [β] χαβὲρ ἑταίρου τοῦ κιναίου, ὅτι εἰρήνη ἦν ἀναμέσον ἰαβὶν βασιλέως ἀσὼρ καὶ ἀναμέσον τοῦ οἴκου χαβὲρ τοῦ κιναίου. καὶ ἐξῆλθεν ἰαὴλ εἰς συνάντησιν σισάρα, καὶ εἶπεν αὐτῷ. ἔκκλινον κύριέ μου, ἔκκλινον πρός με, μὴ φοβοῦ. καὶ ἐξέκλινε πρὸς αὐτὴν εἰς τὴν σκηνήν. καὶ [γ] περιέβαλεν αὐτὸν ἐπιβολαίῳ. καὶ εἶπε σισάρα πρὸς αὐτήν. πότισόν με δὴ μικρὸν ὕδωρ, ὅτι ἐδίψησα. καὶ ἤνοιξε τὸν ἀσκὸν τοῦ γάλακτος, καὶ ἐπότισεν αὐτόν, καὶ περιέβαλεν αὐτόν. καὶ εἶπε πρὸς αὐτὴν σισάρα. στῆθι δὴ ἐπὶ τὴν θύραν τῆς σκηνῆς, καὶ ἔσται ἐὰν ἀνὴρ ἔλθῃ πρὸς σέ, καὶ ἐρωτήσῃ σε, καὶ εἴπῃ εἰ ἔστιν ὧδε ἀνήρ, [δ] καὶ ἐρεῖς, οὐκ ἔστι. καὶ ἔλαβεν ἰαὴλ γυνὴ χαβὲρ τὸν πάσσαλον τῆς σκηνῆς καὶ ἔθηκε τὴν σφῦραν ἐν τῇ χειρὶ αὐτῆς, καὶ εἰσῆλθε πρὸς αὐτὸν ἐν κρυφῇ, καὶ ἔπηξε τὸν πάσσαλον ἐν τῷ κροτάφῳ αὐτοῦ, καὶ διεξῆλθεν ἐν τῇ γῇ. καὶ αὐτὸς ἐξεστὼς ἐσκοτώθη, καὶ ἀπέθανε. καὶ ἰδοὺ βαρὰκ διώκων τὸν σισάρα, καὶ ἐξῆλθεν ἰαὴλ εἰς συνάντησιν αὐτῷ, καὶ εἶπεν αὐτῷ. δεῦρο καὶ δείξω σοι τὸν ἄνδρα ὃν σὺ ζητεῖς. καὶ εἰσῆλθε πρὸς αὐτήν. καὶ ἰδοὺ σισάρα ἐρριμμένος νεκρός, καὶ ὁ πάσσαλος ἐν τῷ κροτάφῳ αὐτοῦ. καὶ ἐτρόπωσεν ὁ θεὸς τὸν ἰαβὶν βασιλέα χαναὰν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἔμπροσθεν υἱῶν ἰσραήλ. καὶ ἐπορεύετο χεὶρ τῶν υἱῶν ἰσραὴλ πορευομένη καὶ σκληρυνομένη ἐπὶ ἰαβὶν βασιλέα χαναάν, ἕως οὗ ἐξωλόθρευσαν τὸν ἰαβὶν βασιλέα χαναάν.

[a] Ἕως δρυὸς πλεονεκτούντων] AA.LL. habent, ἀναπαυομένων. [β] Χαβὲρ ἑταίρου τοῦ κιναίου] In alijs libris non est, ἑταίρου, nec apud Iohan. Damascenum in collectaneis locorum communium. [γ] [Περιέβαλεν αὐτὸν ἐπιβολαίῳ] In alijs est, ἐν τῇ δέρρει αὐτῆς. Quam lectionem sequitur S. Augustinus in Locut. [δ] [Καὶ ἐρεῖς, οὐκ ἔστι] In alijs libris sequitur, καὶ συνεκάλυψεν αὐτὸν ἐπὶ τῇ δέρρει αὐτῆς. quod non habet Iohan. Damasc. in collectaneis hunc locum citans.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε′.

Καὶ ᾖσαν δεββώρα καὶ βαρὰκ υἱὸς ἀβινεὲμ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, λέγοντες. ἀπεκαλύφθη ἀποκάλυμμα ἐν ἰσραὴλ ἐν τῷ ἑκουσιασθῆναι λαόν, εὐλογεῖτε κύριον. ἀκούσατε βασιλεῖς, καὶ ἐνωτίσασθε σατράπαι. ᾄσομαι ἐγώ εἰμι τῷ κυρίῳ ἐγώ εἰμι, ψαλῶ τῷ κυρίῳ τῷ θεῷ ἰσραήλ. κύριε ἐν τῇ ἐξόδῳ σου ἐν σηεὶρ ἐν τῷ ἀπαίρειν σε ἐξ ἀγροῦ ἐδώμ, γῆ ἐσείσθη καὶ ὁ οὐρανὸς ἔσταξε δρόσους, καὶ αἱ νεφέλαι ἔσταξαν ὕδωρ. ὄρη ἐσαλεύθησαν ἀπὸ προσώπου κυρίου ἐλωί, τοῦτο σινὰ ἀπὸ προσώπου κυρίου θεοῦ ἰσραήλ. ἐν ἡμέραις σαμεγὰρ υἱοῦ ἀνὰθ ἐν ἡμέραις ἰαήλ, ἐξέλιπον ὁδούς, καὶ ἐπορεύθησαν ἀτραπούς, ἐπορεύθησαν ὁδοὺς διεστραμμένας. ἐξέλιπον δυνατοὶ ἐν ἰσραήλ, ἐξέλιπον ἕως οὗ ἀνέστη δεββώρα, ἕως οὗ ἀνέστη μήτηρ ἐν ἰσραήλ. ἐξελέξαντο θεοὺς καινούς, τότε ἐπολέμησαν πόλεις ἀρχόντων. θυρεὸς ἐὰν ὀφθῇ καὶ λόγχη ἐν τεσσαράκοντα χιλιάσιν ἐν ἰσραήλ, ἡ καρδία μου εἰς τὰ διατεταγμένα τῷ ἰσραήλ, οἱ ἑκουσιαζόμενοι ἐν λαῷ εὐλογεῖτε κύριον. ἐπιβεβηκότες ἐπὶ ὄνου θηλείας [a] μεσημβρείας. καθήμενοι ἐπὶ κριτηρίου καὶ πορευόμενοι ἐπὶ ὁδοὺς συνέδρων ἐφ' ὁδῷ. διηγεῖσθε ἀπὸ φωνῆς ἀνακρουομένων ἀναμέσον ὑδρευομένων. ἐκεῖ δώσουσι δικαιοσύνας. κύριε δικαιοσύνας αὔξησον ἐν ἰσραήλ.

τότε

τότε κατέβη εἰς τὰς πόλεις λαὸς κυρίου. ἐξεγείρου ἐξεγείρου δεββώρα. ἐξεγείρου ἐξεγείρου λάλησον ᾠδὴν, ἀνάστα βαρὰκ, καὶ αἰχμαλώτισον αἰχμαλωσίαν σου υἱὸς ἀβινεέμ. τότε κατέβη κατάλειμμα τοῖς ἰσχυροῖς. λαὸς κυρίου κατέβη αὐτῷ ἐν τοῖς κραταιοῖς ἐξ ἐμοῦ. ἐφραὶμ ἐξερρίζωσεν αὐτοὺς ἐν τῷ ἀμαλὴκ, ὀπίσω σου βενιαμὶν ἐν τοῖς λαοῖς σου. ἐν ἐμοὶ μαχὶρ κατέβησαν ἐξερευνῶντες. καὶ ἀπὸ ζαβουλὼν ἕλκοντες ἐν ῥάβδῳ διηγήσεως γραμματέως. καὶ ἀρχηγοὶ ἐν ἰσσάχαρ μετὰ δεββώρας καὶ βαρὰκ. οὕτω βαρὰκ ἐν κοιλάσιν ἀπέστειλεν ἐν ποσὶν αὐτοῦ. εἰς τὰς μερίδας ῥουβὴν, μεγάλοι ἐξικνούμενοι καρδίαν. εἰς τί ἐκάθισαν ἀναμέσον τῆς διγομίας τοῦ ἀκοῦσαι συρισμοῦ ἀγγέλων εἰς διαιρέσεις ῥουβήν; μεγάλοι ἐξετασμοὶ καρδίας γαλαάδ. ἐν τῷ πέραν τοῦ ἰορδάνου οὗ ἐσκήνωσε. καὶ δὰν εἰς τί παροικεῖ πλοίοις; ἀσὴρ ἐκάθισεν παραλίαν θαλασσῶν, καὶ ἐπὶ διεξόδοις αὐτοῦ σκηνώσει. ζαβουλὼν λαὸς ὠνείδισε ψυχὴν αὐτοῦ εἰς θάνατον, καὶ νεφθαλὶ ἐπὶ ὕψη ἀγροῦ. ἦλθον αὐτῶν βασιλεῖς παρετάξαντο, τότε ἐπολέμησαν βασιλεῖς χαναὰν ἐν θανάαχ ἐπὶ ὕδατι μαγεδδὼ, δῶρον ἀργυρίου οὐκ ἔλαβον. ἐξ οὐρανοῦ παρετάξαντο οἱ ἀστέρες, ἐκ τρίβων αὐτῶν παρετάξαντο μετὰ σισάρα. χειμάρρους κισὼν ἐξέσυρεν αὐτοὺς, χειμάρρους ἀρχαίων χειμάρρους κισών. καταπατήσει αὐτὸν ψυχή μου δυνατή. ὅτε ἐνεποδίσθησαν πτέρναι ἵππου. σπουδῇ ἔσπευσαν ἰσχυροὶ αὐτοῦ. καταρᾶσθαι μηρὼζ, εἶπεν ἄγγελος κυρίου, καταρᾶσθε. ἐπικατάρατος πᾶς ὁ κατοικῶν αὐτὴν, ὅτι οὐκ ἤλθοσαν εἰς βοήθειαν κυρίου, εἰς βοήθειαν ἐν δυνατοῖς. εὐλογηθείη ἐν γυναιξὶν ἰαὴλ γυνὴ χαβὲρ τοῦ κιναίου. ἀπὸ γυναικῶν ἐν σκηναῖς εὐλογηθείη. ὕδωρ ᾔτησεν, γάλα ἔδωκεν ἐν λεκάνῃ. ὑπερεχόντων προσήνεγκε βούτυρον. χεῖρα αὐτῆς ἀριστερὰν εἰς πάσσαλον ἐξέτεινε, καὶ δεξιὰν αὐτῆς εἰς σφύραν κοπιώντων, καὶ ἐσφυροκόπησεν σισάρα, διήλωσεν κεφαλὴν αὐτοῦ καὶ ἐπάταξεν, διήλωσεν κρόταφον αὐτοῦ, ἀναμέσον τῶν ποδῶν αὐτῆς κατεκυλίσθη. ἔπεσεν καὶ ἐκοιμήθη ἀναμέσον τῶν ποδῶν αὐτῆς, κατακλιθεὶς ἔπεσεν, καθὼς κατεκλίθη ἐκεῖ ἔπεσεν ἐξοδευθείς. διὰ τῆς θυρίδος παρέκυψεν μήτηρ σισάρα ἐκτὸς τοῦ τοξικοῦ, διότι ᾐσχύνθη ἅρμα αὐτοῦ. διότι ἐχρόνισαν πόδες ἁρμάτων αὐτοῦ, αἱ σοφαὶ ἄρχουσαι αὐτῆς ἀπεκρίθησαν πρὸς αὐτὴν, καὶ αὐτὴ ἀπέστρεψεν λόγους αὐτῆς ἑαυτῇ. οὐχ εὑρήσουσιν αὐτὸν διαμερίζοντα σκῦλα. οἰκτίρμων οἰκτειρήσει εἰς κεφαλὴν ἀνδρός. σκῦλα βαμμάτων τῷ σισάρα, σκῦλα βαμμάτων ποικιλίας, βάμματα ποικίλων αὐτὰ τῷ τραχήλῳ αὐτοῦ σκῦλα. οὕτως ἀπόλοιντο πάντες οἱ ἐχθροί σου κύριε. καὶ οἱ ἀγαπῶντες αὐτὸν, ὡς ἔξοδος ἡλίου ἐν δυνάμει αὐτοῦ. καὶ ἡσύχασεν ἡ γῆ τεσσαράκοντα ἔτη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ϛ.

Καὶ ἐποίησαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου, καὶ ἔδωκεν αὐτοὺς κύριος ἐν χειρὶ μαδιὰμ ἑπτὰ ἔτη. καὶ ἴσχυσε χεὶρ μαδιὰμ ἐπὶ ἰσραήλ. καὶ ἐποίησαν ἑαυτοῖς οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ἀπὸ προσώπου μαδιὰμ τὰς τρυμαλιὰς τὰς ἐν τοῖς ὄρεσι, καὶ τὰ σπήλαια, καὶ τὰ κρεμαστά. καὶ ἐγένετο ἐὰν ἔσπειραν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ, καὶ ἀνέβαινεν μαδιὰμ καὶ ἀμαλὴκ, καὶ οἱ υἱοὶ ἀνατολῶν συνανέβαινον αὐτοῖς. καὶ παρενέβαλον εἰς αὐτοὺς, καὶ διέφθειρον τοὺς καρποὺς αὐτῶν ἕως ἐλθεῖν εἰς γάζαν. καὶ οὐ κατελίποντο ὑπόστασιν ζωῆς ἐν τῇ γῇ ἰσραὴλ, οὐδὲ ἐν τοῖς ποιμνίοις ταῦρον καὶ ὄνον. ὅτι αὐτοὶ καὶ αἱ κτήσεις αὐτῶν ἀνέβαινον, καὶ αἱ σκηναὶ αὐτῶν παρεγίνοντο, καθὼς ἀκρὶς εἰς πλῆθος, καὶ αὐτοῖς καὶ ταῖς καμήλοις αὐτῶν οὐκ ἦν ἀριθμός. καὶ ἤρχοντο εἰς τὴν γῆν ἰσραὴλ, καὶ διέφθειρον αὐτήν. καὶ ἐπτώχευσεν ἰσραὴλ σφόδρα ἀπὸ προσώπου μαδιάμ. καὶ ἐβόησαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ πρὸς κύριον ἀπὸ προσώπου μαδιάμ. καὶ ἐξαπέστειλε κύριος ἄνδρα προφήτην πρὸς τοὺς υἱοὺς ἰσραήλ. καὶ εἶπεν αὐτοῖς. τάδε λέγει κύριος ὁ θεὸς ἰσραήλ. ἐγώ εἰμι ὃς ἀνήγαγον ὑμᾶς ἐκ γῆς αἰγύπτου, καὶ ἐξήγαγον ὑμᾶς ἐξ οἴκου δουλείας ὑμῶν. καὶ ἐρρυσάμην ὑμᾶς ἐκ χειρὸς αἰγύπτου καὶ ἐκ χειρὸς πάντων τῶν θλιβόντων ὑμᾶς, καὶ ἐξέβαλον αὐτοὺς ἐκ προσώπου ὑμῶν. καὶ ἔδωκα ὑμῖν τὴν γῆν αὐτῶν. καὶ εἶπα ὑμῖν, ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν. οὐ φοβηθήσεσθε τοὺς θεοὺς τοῦ ἀμορραίου, ἐν οἷς ὑμεῖς κάθησθε ἐν τῇ γῇ αὐτῶν, καὶ οὐκ εἰσηκούσατε τῆς φωνῆς μου. καὶ ἦλθεν ἄγγελος κυρίου, καὶ ἐκάθισεν ὑπὸ τὴν τερέμινθον τὴν ἐν ἐφραθὰ ἐν γῇ ἰωὰς πατρὸς τοῦ ἐσδρί. καὶ γεδεὼν ὁ υἱὸς αὐτοῦ ῥαβδίζων σῖτον ἐν ληνῷ εἰς ἐκφυγεῖν ἀπὸ προσώπου τοῦ μαδιάμ. καὶ ὤφθη αὐτῷ ὁ ἄγγελος κυρίου, καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν. κύριος μετὰ σοῦ ἰσχυρὸς τῶν δυνάμεων. καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν γεδεών. ἐν ἐμοὶ κύριέ μου. καὶ εἰ ἔστι κύριος μεθ' ἡμῶν, εἰς τί εὗρεν ἡμᾶς τὰ κακὰ ταῦτα; καὶ ποῦ ἐστι πάντα τὰ θαυμάσια αὐτοῦ ἃ διηγήσαντο ἡμῖν οἱ πατέρες ἡμῶν, λέγοντες. μὴ οὐχὶ ἐξ αἰγύπτου ἀνήγαγεν ἡμᾶς κύριος; καὶ νῦν ἐξέρριψεν ἡμᾶς καὶ ἔδωκεν ἡμᾶς ἐν χειρὶ μαδιάμ. καὶ ἐπέστρεψε πρὸς αὐτὸν ὁ ἄγγελος κυρίου, καὶ εἶπεν. πορεύου ἐν τῇ ἰσχύϊ σου ταύτῃ, καὶ σώσεις τὸν ἰσραὴλ ἐκ χειρὸς μαδιάμ. ἰδοὺ ἐξαπέστειλά σε. καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν γεδεών. ἐν ἐμοὶ κύριέ μου ἐν τίνι σώσω τὸν ἰσραήλ; ἰδοὺ ἡ χιλιάς μου ἠσθένησεν ἐν μανασσῇ, καὶ ἐγώ εἰμι μικρότερος ἐν οἴκῳ τοῦ πατρός μου. καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν ὁ ἄγγελος κυρίου. κύριος ἔσται μετὰ σοῦ, καὶ πατάξεις τὴν μαδιὰμ ὡσεὶ ἄνδρα ἕνα. καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν γεδεών. εἰ δὴ εὗρον ἔλεος ἐν ὀφθαλμοῖς σου καὶ ποιήσεις μοι σήμερον πᾶν ὅτι ἐλάλησας μετ' ἐμοῦ, μὴ χωρισθῇς ἐντεῦθεν ἕως τοῦ ἐλθεῖν με πρὸς σὲ, καὶ ἐξοίσω τὴν θυσίαν καὶ θύσω ἐνώπιόν σου. καὶ εἶπεν. ἐγώ εἰμι καθίσομαι ἕως τοῦ ἐπιστρέψαι σε. καὶ γεδεὼν εἰσῆλθε καὶ ἐποίησεν ἔρι-

φον

a Μεσημβρίας καθήμενοι] AA.LL. μεσημβρίας, καὶ λαμπουσῶν.

φον αἰγῶν καὶ οἰφὶ ἀλεύρου ἄζυμα, καὶ τὰ κρέα ἔθηκεν ἐν τῷ κοφίνῳ, καὶ τὸν ζωμὸν ἔβαλεν ἐν τῇ χύτρᾳ, καὶ ἐξήνεγκεν αὐτὰ πρὸς αὐτὸν ὑπὸ τὴν τερέμινθον καὶ προσήγγισεν. καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν ὁ ἄγγελος τοῦ θεοῦ. λάβε τὰ κρέα καὶ τὰ ἄζυμα, καὶ θὲς πρὸς τὴν πέτραν ἐκείνην, καὶ τὸν ζωμὸν ἐχόμενα ἔκχεε. καὶ ἐποίησεν οὕτως. καὶ ἐξέτεινεν ὁ ἄγγελος κυρίου τὸ ἄκρον τῆς ῥάβδου τῆς ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ, καὶ ἥψατο τῶν κρεῶν καὶ τῶν ἀζύμων. καὶ ἀνέβη πῦρ ἐκ τῆς πέτρας, καὶ κατέφαγε τὰ κρέα καὶ τοὺς ἀζύμους. καὶ ὁ ἄγγελος κυρίου ἐπορεύθη ἀπ᾿ ὀφθαλμῶν αὐτοῦ. καὶ εἶδε γεδεὼν, ὅτι ἄγγελος κυρίου οὗτός ἐστι. καὶ εἶπε γεδεών. ἆ ἆ κύριέ μου κύριε, ὅτι εἶδον τὸν ἄγγελον κυρίου πρόσωπον πρὸς πρόσωπον. καὶ εἶπεν αὐτῷ κύριος. εἰρήνη σοι, μὴ φοβοῦ, οὐ μὴ ἀποθάνῃς. καὶ ᾠκοδόμησεν ἐκεῖ γεδεὼν θυσιαστήριον τῷ κυρίῳ, καὶ ἐπεκάλεσεν αὐτῷ, εἰρήνη κυρίου, ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης, ἔτι αὐτοῦ ὄντος ἐν ἐφραθὰ πατρὸς τοῦ ἐσδρί. Καὶ ἐγένετο ἐν τῇ νυκτὶ ἐκείνῃ, καὶ εἶπεν αὐτῷ κύριος. λάβε τὸν μόσχον τὸν ταῦρον ὅς ἐστι τῷ πατρί σου, καὶ μόσχον δεύτερον ἑπταετῆ, καὶ καθελεῖς τὸ θυσιαστήριον τοῦ βάαλ ὅ ἐστι τῷ πατρί σου, καὶ τὸ ἄλσος τὸ ἐπ᾿ αὐτὸ ὀλοθρεύσεις. καὶ οἰκοδομήσεις θυσιαστήριον τῷ κυρίῳ τῷ θεῷ σου ἐπὶ κορυφὴν μαωζὶ τούτου ἐν τῇ παρατάξει, καὶ λήψῃ τὸν μόσχον τὸν δεύτερον, καὶ ἀνοίσεις ὁλοκαυτώματα ἐν τοῖς ξύλοις τοῦ ἄλσους, οὗ ἐξολοθρεύσεις. καὶ ἔλαβε γεδεὼν δέκα ἄνδρας ἀπὸ τῶν δούλων ἑαυτοῦ, καὶ ἐποίησεν ὃν τρόπον ἐλάλησε πρὸς αὐτὸν κύριος. καὶ ἐγενήθη ὡς ἐφοβήθη τὸν οἶκον τοῦ πατρὸς αὐτοῦ καὶ τοὺς ἄνδρας τῆς πόλεως τοῦ ποιῆσαι ἡμέρας, καὶ ἐποίησε νυκτός. καὶ ὤρθρισαν οἱ ἄνδρες τῆς πόλεως τὸ πρωΐ. καὶ ἰδοὺ καθῄρητο τὸ θυσιαστήριον τοῦ βάαλ, καὶ τὸ ἄλσος τὸ ἐπ᾿ αὐτῷ ὠλόθρευτο. καὶ εἶδον τὸν μόσχον τὸν δεύτερον, ὃν ἀνήνεγκεν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον τὸ ᾠκοδομημένον. καὶ εἶπεν ἀνὴρ πρὸς τὸν πλησίον αὐτοῦ. τίς ἐποίησε τὸ ῥῆμα τοῦτο; καὶ ἐπεζήτησαν καὶ ἠρεύνησαν, καὶ ἔγνωσαν ὅτι γεδεὼν υἱὸς ἰωὰς ἐποίησε τὸ ῥῆμα τοῦτο. Καὶ εἶπαν οἱ ἄνδρες τῆς πόλεως πρὸς ἰωάς. ἐξένεγκε τὸν υἱόν σου, καὶ ἀποθανέτω, ὅτι καθεῖλε τὸ θυσιαστήριον τοῦ βάαλ, καὶ ὅτι ὠλόθρευσε τὸ ἄλσος τὸ ἐπ᾿ αὐτῷ. καὶ εἶπε γεδεὼν υἱὸς ἰωὰς τοῖς ἀνδράσι πᾶσιν, οἳ ἐπανέστησαν αὐτῷ. μὴ ὑμεῖς νῦν δικάζεσθε ὑπὲρ τοῦ βάαλ; ἢ ὑμεῖς σώσετε αὐτόν; ὃς ἐὰν δικάσηται αὐτῷ, θανατωθήτω ἕως πρωΐ. εἰ θεός ἐστι, δικαζέσθω αὐτῷ, ὅτι καθεῖλε τὸ θυσιαστήριον αὐτοῦ. καὶ ἐκάλεσεν αὐτὸ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἰεροβάαλ, λέγων. δικαζέσθω ἐν αὐτῷ ὁ βάαλ, ὅτι καθῃρέθη τὸ θυσιαστήριον αὐτοῦ. καὶ πᾶσα μαδιὰμ, καὶ ἀμαλὴκ, καὶ υἱοὶ ἀνατολῶν συνήχθησαν ἐπὶ τὸ αὐτὸ, καὶ παρενέβαλον ἐν τῇ κοιλάδι ἰεζραέλ. καὶ [a] πνεῦμα κυρίου ἐνέδυσε τὸν γεδεὼν, καὶ ἐσάλπισεν ἐν κερατίνῃ, καὶ ἐβόησεν ἀβιέζερ ὀπίσω αὐτοῦ. καὶ ἀγγέλους ἐξαπέστειλεν εἰς πάντα μανασσῆ, καὶ ἐν ἀσὴρ, καὶ ἐν ζαβουλὼν, καὶ ἐν νεφθαλί. καὶ ἀνέβη εἰς συνάντησιν αὐτῶν. καὶ εἶπε γεδεὼν πρὸς τὸν θεόν. εἰ σὺ σώζεις ἐν χειρί μου τὸν ἰσραὴλ καθὼς ἐλάλησας, ἰδοὺ ἐγὼ τίθημι τὸν πόκον τοῦ ἐρίου ἐν τῇ ἅλωνι. ἐὰν δρόσος γένηται ἐπὶ τὸν πόκον μόνον, καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν ξηρασία, γνώσομαι ὅτι σώσεις ἐν χειρί μου τὸν ἰσραὴλ, καθὼς ἐλάλησας. καὶ ἐγένετο οὕτως. καὶ ὤρθρισε τῇ ἐπαύριον, καὶ ἐξεπίασε τὸν πόκον, καὶ ἔσταξε δρόσος ἀπὸ τοῦ πόκου πλήρης λεκάνη ὕδατος. καὶ εἶπε γεδεὼν πρὸς τὸν θεόν. μὴ δὴ ὀργισθήτω ὁ θυμός σου ἐν ἐμοὶ, καὶ λαλήσω ἔτι ἅπαξ, πειράσω δὴ καί γε ἔτι ἅπαξ ἐν τῷ πόκῳ, καὶ γενέσθω ἡ ξηρασία ἐπὶ τὸν πόκον μόνον, καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν γενηθήτω δρόσος. καὶ ἐποίησεν ὁ θεὸς οὕτως ἐν τῇ νυκτὶ ἐκείνῃ. καὶ ἐγένετο ξηρασία ἐπὶ τὸν πόκον μόνον, καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν ἐγενήθη δρόσος.

a Πνεῦμα κυρίου ἐνέδυσε τὸν γεδεών.] In alijs libris est, πνεῦμα θεοῦ ἐνεδυνάμωσε τὸν γεδεών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'.

Καὶ ὤρθρισεν ἰεροβάαλ, αὐτός ἐστι γεδεὼν, καὶ πᾶς ὁ λαὸς μετ᾿ αὐτοῦ, καὶ παρενέβαλον ἐπὶ πηγὴν ἀράδ. καὶ παρεμβολὴ μαδιὰμ ἦν αὐτῷ ἀπὸ βορρᾶ ἀπὸ γαβααθαμωρὲ ἐν κοιλάδι. καὶ εἶπε κύριος πρὸς γεδεών. πολὺς ὁ λαὸς ὁ μετὰ σοῦ, ὥστε μὴ παραδοῦναί με τὴν μαδιὰμ ἐν χειρὶ αὐτῶν, μήποτε καυχήσηται ἰσραὴλ ἐπ᾿ ἐμὲ, λέγων. ἡ χείρ μου ἔσωσέ με. καὶ νῦν λάλησον δὴ ἐν ὠσὶ τοῦ λαοῦ, λέγων. τίς ὁ φοβούμενος καὶ δειλός; ἐπιστραφέτω καὶ ἐκχωρείτω ἀπὸ ὄρους γαλαάδ. καὶ ἐπέστρεψεν ἀπὸ τοῦ λαοῦ εἴκοσι καὶ δύο χιλιάδες, καὶ δέκα χιλιάδες ὑπελείφθησαν. καὶ εἶπε κύριος πρὸς γεδεών. ἔτι ὁ λαὸς πολύς ἐστι. κατένεγκον αὐτοὺς πρὸς τὸ ὕδωρ, καὶ ἐκκαθαρῶ σοι αὐτὸν ἐκεῖ. καὶ ἔσται ὃν ἐὰν εἴπω πρὸς σὲ, οὗτος πορεύσεται σὺν σοὶ, αὐτὸς πορεύσεται σὺν σοί. καὶ πᾶς ὃν ἂν εἴπω πρὸς σὲ, οὗτος οὐ πορεύσεται μετὰ σοῦ, αὐτὸς οὐ πορεύσεται μετὰ σοῦ. καὶ κατήνεγκε τὸν λαὸν πρὸς τὸ ὕδωρ. καὶ εἶπε κύριος πρὸς γεδεών. πᾶς ὃς ἂν λάψῃ τῇ γλώσσῃ αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ὕδατος ὡς ἐὰν λάψῃ ὁ κύων, στήσεις αὐτὸν κατὰ μόνας, καὶ πᾶς ὃς ἐὰν κλίνῃ ἐπὶ τὰ γόνατα αὐτοῦ, πιεῖν. Καὶ ἐγένετο ὁ ἀριθμὸς τῶν λαψάντων ἐν χειρὶ αὐτῶν πρὸς τὸ στόμα αὐτῶν, τριακόσιοι ἄνδρες. καὶ πᾶν τὸ κατάλοιπον τοῦ λαοῦ ἔκλιναν ἐπὶ τὰ γόνατα αὐτῶν πιεῖν ὕδωρ. καὶ εἶπε κύριος πρὸς γεδεών. ἐν τοῖς τριακοσίοις ἀνδράσι τοῖς λάψασι σώσω ὑμᾶς, καὶ δώσω τὴν μαδιὰμ ἐν χειρί σου, καὶ πᾶς ὁ λαὸς πορεύσονται ἀνὴρ εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ. καὶ ἔλαβον τὸν ἐπισιτισμὸν τοῦ λαοῦ ἐν χειρὶ αὐτῶν, καὶ τὰς κερατίνας αὐτῶν. καὶ τὸν πάντα ἄνδρα ἰσραὴλ ἐξαπέστειλεν ἄνδρα εἰς σκηνὴν αὐτοῦ. καὶ τοὺς τριακοσίους ἄνδρας κατίσχυσεν. καὶ ἡ παρεμβολὴ μαδιὰμ ἦσαν αὐτοῦ ὑποκάτω ἐν τῇ κοιλάδι. καὶ ἐγενήθη ἐν τῇ νυκτὶ ἐκείνῃ, καὶ

νη, καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν κύριος. ἀνάστα κατάβηθι ἐν τῇ παρεμβολῇ, ὅτι παρέδωκα αὐτὴν ἐν τῇ χειρί σου. καὶ εἰ φοβῇ σὺ καταβῆναι, κατάβηθι σὺ καὶ φαρὰ τὸ παιδάριόν σου εἰς τὴν παρεμβολὴν, καὶ ἀκούσῃ τί λαλήσουσι, καὶ μετὰ τοῦτο ἰσχύσουσιν αἱ χεῖρές σου καὶ καταβήσῃ ἐν τῇ παρεμβολῇ. καὶ κατέβη αὐτὸς καὶ φαρὰ τὸ παιδάριον αὐτοῦ πρὸς ἀρχὴν τῶν πεντήκοντα, οἳ ἦσαν ἐν τῇ παρεμβολῇ. καὶ μαδιὰμ καὶ ἀμαλὴκ, καὶ πάντες οἱ υἱοὶ ἀνατολῶν βεβλημένοι ἐν τῇ κοιλάδι ὡς ἀκρὶς εἰς πλῆθος, καὶ ταῖς καμήλοις αὐτῶν οὐκ ἦν ἀριθμὸς, ἀλλ' ἦσαν ὡς ἡ ἄμμος ἡ ἐπὶ χείλους τῆς θαλάσσης εἰς πλῆθος. καὶ ἦλθε γεδεὼν, καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ ἐξηγούμενος τῷ πλησίον αὐτοῦ ἐνύπνιον, καὶ εἶπεν. ἰδοὺ ἐνυπνιασάμην ἐνύπνιον, καὶ ἰδοὺ μαγὶς ἄρτου κριθίνου στρεφομένη ἐν τῇ παρεμβολῇ μαδιὰμ, καὶ ἦλθεν ἕως τῆς σκηνῆς, καὶ ἐπάταξεν αὐτὴν, καὶ ἔπεσεν, καὶ ἀνέστρεψεν αὐτὴν ἄνω, καὶ ἔπεσεν ἡ σκηνή. καὶ ἀπεκρίθη ὁ πλησίον αὐτοῦ, καὶ εἶπεν. οὐκ ἔστιν αὕτη εἰ μὴ ῥομφαία γεδεὼν υἱοῦ ἰωὰς ἀνδρὸς ἰσραήλ. παρέδωκεν ὁ θεὸς ἐν χειρὶ αὐτοῦ τὴν μαδιὰμ καὶ πᾶσαν τὴν παρεμβολήν. καὶ ἐγένετο ὡς ἤκουσε γεδεὼν τὴν ἐξήγησιν τοῦ ἐνυπνίου καὶ τὴν σύγκρισιν αὐτοῦ, καὶ προσεκύνησε κυρίῳ, καὶ ὑπέστρεψεν εἰς τὴν παρεμβολὴν ἰσραήλ, καὶ εἶπεν. ἀνάστητε, ὅτι παρέδωκε κύριος ἐν χειρὶ ἡμῶν τὴν παρεμβολὴν μαδιάμ. καὶ διεῖλε τοὺς τριακοσίους ἄνδρας εἰς τρεῖς ἀρχὰς, καὶ ἔδωκε κερατίνας ἐν χειρὶ πάντων καὶ ὑδρίας κενὰς καὶ λαμπάδας ἐν ταῖς ὑδρίαις, καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς. ἀπ' ἐμοῦ ὄψεσθε, καὶ οὕτω ποιήσετε. καὶ ἰδοὺ ἐγὼ εἰσπορεύομαι ἐν ἀρχῇ τῆς παρεμβολῆς, καὶ ἔσται καθὼς ἂν ποιήσω, οὕτω ποιήσετε. καὶ σαλπιῶ ἐν τῇ κερατίνῃ ἐγὼ, καὶ πάντες μετ' ἐμοῦ σαλπιεῖτε ἐν ταῖς κερατίναις κύκλῳ ὅλης τῆς παρεμβολῆς, [a] καὶ ἐρεῖτε, τῷ κυρίῳ καὶ τῷ γεδεών. καὶ εἰσῆλθε γεδεὼν καὶ οἱ ἑκατὸν ἄνδρες οἱ μετ' αὐτοῦ ἐν ἀρχῇ τῆς παρεμβολῆς ἐν ἀρχῇ τῆς φυλακῆς μέσης. καὶ ἐγείροντες ἤγειραν τοὺς φυλάσσοντας, καὶ ἐσάλπισαν ἐν ταῖς κερατίναις, καὶ ἐξετίναξαν τὰς ὑδρίας τὰς ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῶν. καὶ ἐσάλπισαν αἱ τρεῖς ἀρχαὶ ἐν ταῖς κερατίναις, καὶ συνέτριψαν τὰς ὑδρίας, καὶ ἐκράτησαν ἐν χερσὶν ἀριστεραῖς αὐτῶν τὰς λαμπάδας, καὶ ἐν χερσὶ δεξιαῖς αὐτῶν τὰς κερατίνας τοῦ σαλπίζειν. καὶ ἀνέκραξαν, ῥομφαία τῷ κυρίῳ καὶ τῷ γεδεών. καὶ ἔστησεν ἀνὴρ ἐφ' ἑαυτῷ κύκλῳ τῆς παρεμβολῆς, καὶ ἔδραμεν πᾶσα ἡ παρεμβολὴ, καὶ ἐσήμαναν καὶ ἔφυγον. καὶ ἐσάλπισαν ἐν ταῖς τριακοσίαις κερατίναις. καὶ ἔθηκε κύριος τὴν ῥομφαίαν ἀνδρὸς ἐν τῷ πλησίον αὐτοῦ ἐν πάσῃ τῇ παρεμβολῇ. καὶ ἔφυγεν ἡ παρεμβολὴ ἕως βηθσεὲδ ταγαραγαθὰ ἀβελμεουλὰ ἐπὶ ταβάθ. καὶ ἐβόησαν ἀνὴρ ἰσραὴλ ἀπὸ νεφθαλὶ, καὶ ἀπὸ ἀσὴρ, καὶ ἀπὸ παντὸς μανασσῆ, καὶ ἐδίωξαν ὀπίσω μαδιάμ. καὶ ἀγγέλους ἀπέστειλε γεδεὼν ἐν παντὶ ὄρει ἐφραὶμ, λέγων. κατάβητε εἰς συνάντησιν μαδιὰμ, καὶ καταλάβετε ἑαυτοῖς τὸ ὕδωρ ἕως βαιθηρὰ καὶ τὸν ἰορδάνην. καὶ ἐβόησε πᾶς ἀνὴρ ἐφραὶμ, καὶ προκατελάβοντο τὸ ὕδωρ ἕως βαιθηρὰ καὶ τὸν ἰορδάνην. καὶ συνελάβοντο τοὺς ἄρχοντας μαδιὰμ καὶ τὸν ὠρὴβ καὶ τὸν ζὴβ, καὶ ἀπέκτειναν τὸν ὠρὴβ ἐν σοὺρ ὠρὴβ, καὶ τὸν ζὴβ ἀπέκτειναν ἐν ἰακεφζήφ. καὶ κατεδίωξαν τὴν μαδιὰμ, καὶ τὴν κεφαλὴν ὠρὴβ καὶ ζὴβ ἤνεγκαν πρὸς γεδεὼν ἀπὸ πέραν τοῦ ἰορδάνου.

[a] Καὶ ἐρεῖτε, τῷ κυρίῳ καὶ τῷ γεδεών] AA.LL. habent, καὶ ἐρεῖτε, ῥομφαία τῷ κυρίῳ καὶ τῷ γεδεών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η'.

Καὶ εἶπαν πρὸς γεδεὼν ἀνὴρ ἐφραίμ. τί τὸ ῥῆμα τοῦτο ἐποίησας ἡμῖν τοῦ μὴ καλέσαι ἡμᾶς ὅτε ἐπορεύθης παρατάξασθαι ἐν μαδιάμ; καὶ διελέξαντο πρὸς αὐτὸν ἰσχυρῶς. καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς. τί ἐποίησα νῦν καθὼς ὑμεῖς; ἢ οὐχὶ κρείττων ἐπιφυλλὶς ἐφραὶμ ἢ τρυγητὸς ἀβιέζερ; ἐν χειρὶ ὑμῶν παρέδωκε κύριος τοὺς ἄρχοντας μαδιάμ, τὸν ὠρὴβ καὶ τὸν ζὴβ. καὶ τί ἠδυνήθην ποιῆσαι ὡς ὑμεῖς; τότε ἀνέθη τὸ πνεῦμα αὐτῶν ἀπ' αὐτοῦ ἐν τῷ λαλῆσαι αὐτὸν τὸν λόγον τοῦτον. καὶ ἦλθε γεδεὼν ἐπὶ τὸν ἰορδάνην, καὶ διέβη αὐτὸς καὶ οἱ τριακόσιοι ἄνδρες οἱ μετ' αὐτοῦ πεινῶντες καὶ διώκοντες. καὶ εἶπε τοῖς ἀνδράσι σοκχώθ. δότε δὴ ἄρτους εἰς τροφὴν τῷ λαῷ τούτῳ τῷ ἐν ποσίν μου ὅτι ἐκλείπουσιν, καὶ ἰδοὺ ἐγώ εἰμι διώκων ὀπίσω τοῦ ζεβεὲ καὶ σαλμανὰ βασιλέων μαδιάμ. καὶ εἶπον οἱ ἄρχοντες σοκχώθ. μὴ χεὶρ ζεβεὲ καὶ σαλμανὰ νῦν ἐν χειρί σου, ὅτι δώσομεν τῇ δυνάμει σου ἄρτους; καὶ εἶπε γεδεών. διὰ τοῦτο ἐν τῷ δοῦναι κύριον τὸν ζεβεὲ καὶ τὸν σαλμανὰ ἐν χειρί μου, καὶ ἐγὼ ἀλοήσω τὰς σάρκας ὑμῶν ἐν ταῖς ἀκάνθαις τῆς ἐρήμου, καὶ ἐν ταῖς βαρκηνίμ. καὶ ἀνέβη ἐκεῖθεν εἰς φανουὴλ, καὶ ἐλάλησε πρὸς αὐτοὺς ὡσαύτως. καὶ ἀπεκρίθησαν αὐτῷ οἱ ἄνδρες φανουὴλ ὃν τρόπον ἀπεκρίθησαν ἄνδρες σοκχώθ. καὶ εἶπε γεδεὼν πρὸς ἄνδρας φανουήλ. ἐν ἐπιστροφῇ μου μετ' εἰρήνης κατασκάψω τὸν πύργον τοῦτον. καὶ ζεβεὲ καὶ σαλμανὰ ἐν καρκὰρ, καὶ ἡ παρεμβολὴ αὐτῶν μετ' αὐτῶν ὡσεὶ δεκαπέντε χιλιάδες. πάντες οἱ καταλελειμμένοι ἀπὸ πάσης παρεμβολῆς ἀλλοφύλων, καὶ οἱ πεπτωκότες, ἑκατὸν εἴκοσι χιλιάδες ἀνδρῶν σπωμένων ῥομφαίαν. καὶ ἀνέβη γεδεὼν ὁδὸν τῶν σκηνουμένων ἐν σκηναῖς ἀπὸ ἀνατολῶν τῆς ναβαὶ καὶ ἰεγεβάλ. καὶ ἐπάταξε τὴν παρεμβολὴν, καὶ ἡ παρεμβολὴ ἦν πεποιθυῖα, καὶ ἔφυγον ζεβεὲ καὶ σαλμανά. καὶ ἐδίωξεν ὀπίσω αὐτῶν, καὶ ἐκράτησε τοὺς δύο βασιλεῖς μαδιὰμ τὸν ζεβεὲ καὶ τὸν σαλμανὰ, καὶ πᾶσαν τὴν παρεμβολὴν ἐξέστησε. καὶ ἐπέστρεψε γεδεὼν υἱὸς ἰωὰς ἀπὸ τῆς παρατάξεως ἀπὸ ἐπάνωθεν τῆς παρατάξεως ἀρές. καὶ συνέλαβε παιδάριον ἀπὸ τῶν ἀνδρῶν σοκχὼθ, καὶ ἐπηρώτησεν αὐτόν. καὶ ἔγραψε πρὸς αὐτὸν ὀνόματα τῶν ἀρχόντων σοκχὼθ καὶ τῶν πρεσβυτέρων αὐτῶν, ἑβδομήκοντα καὶ ἑπτὰ ἄνδρας.

καὶ

καὶ παρεγένετο γεδεὼν πρὸς τοὺς ἄρχοντας σοκχὼθ, καὶ εἶπεν. ἰδοὺ ζεβεὲ καὶ σαλμανὰ ἐν οἷς ὠνειδίσατέ με, λέγοντες. μὴ χεὶρ ζεβεὲ καὶ σαλμανὰ νῦν ἐν χειρί σου, ὅτι δώσομεν τοῖς ἀνδράσι σου τοῖς ἐκλείπουσιν ἄρτους; καὶ ἔλαβε τοὺς πρεσβυτέρους τῆς πόλεως ἐν ταῖς ἀκάνθαις τῆς ἐρήμου καὶ ταῖς βαρκηνὶμ, καὶ ἠλόησεν ἐν αὐτοῖς τοὺς ἄνδρας τῆς πόλεως. καὶ τὸν πύργον φανουὴλ κατέστρεψε, καὶ ἀπέκτεινε τοὺς ἄνδρας τῆς πόλεως. καὶ εἶπε πρὸς ζεβεὲ καὶ σαλμανά. ποῦ οἱ ἄνδρες οὓς ἀπεκτείνατε ἐν θαβώρ; καὶ εἶπαν. ὡς σὺ, ὡς αὐτοὶ, εἰς ὁμοίωμα υἱοῦ βασιλέως. καὶ εἶπε γεδεών. ἀδελφοί μου καὶ υἱοὶ τῆς μητρός μου ἦσαν· ζῇ κύριος εἰ ἐζωογονήκειτε αὐτοὺς, οὐκ ἂν ἀπέκτεινα ὑμᾶς. καὶ εἶπεν ἰεθὲρ τῷ πρωτοτόκῳ αὐτοῦ. ἀναστὰς, ἀπόκτεινον αὐτούς. καὶ οὐκ ἔσπασε τὸ παιδάριον τὴν ῥομφαίαν αὐτοῦ, ὅτι ἐφοβήθη ὅτι ἔτι νεώτερος ἦν. καὶ εἶπε ζεβεὲ καὶ σαλμανὰ, ἀνάστα σὺ καὶ συνάντησον ἡμῖν, ὅτι ὡς ἀνδρὸς ἡ δύναμίς σου. καὶ ἀνέστη γεδεὼν, καὶ ἀπέκτεινε τὸν ζεβεὲ καὶ τὸν σαλμανά. καὶ ἔλαβε τοὺς μηνίσκους τοὺς ἐν τοῖς τραχήλοις τῶν καμήλων αὐτῶν. καὶ εἶπον ἀνὴρ ἰσραὴλ πρὸς γεδεών. κύριε ἄρξον ἡμῶν καὶ σὺ καὶ ὁ υἱός σου, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ υἱοῦ σου, ὅτι σὺ ἔσωσας ἡμᾶς ἐκ χειρὸς μαδιάμ. καὶ εἶπε πρὸς αὐτοὺς γεδεών. οὐκ ἄρξω ἐγὼ, καὶ οὐκ ἄρξει ὁ υἱός μου ἐν ὑμῖν. κύριος ἄρξει ὑμῶν. καὶ εἶπε πρὸς αὐτοὺς γεδεών. αἰτήσομαι παρ' ὑμῶν αἴτημα, καὶ δότε μοι ἀνὴρ ἐνώτιον ἐκ σκύλων αὐτοῦ, ὅτι ἐνώτια χρυσᾶ αὐτοῖς, ὅτι ἦσαν ἰσμαηλῖται. καὶ εἶπαν. διδόντες δώσομεν. καὶ ἀνέπτυξε τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ, καὶ ἔβαλεν ἐκεῖ ἀνὴρ ἐνώτιον σκύλων αὐτοῦ. καὶ ἐγένετο ὁ σταθμὸς τῶν ἐνωτίων τῶν χρυσῶν ὧν ᾔτησε, χίλιοι καὶ ἑπτακόσιοι χρυσοῖ πάρεξ τῶν μηνίσκων καὶ τῶν στραγγαλίδων καὶ τῶν ἱματίων καὶ πορφυρίδων τῶν ἐπὶ βασιλεῦσι μαδιὰμ, καὶ ἐκτὸς τῶν περιθεμάτων ἃ ἦν ἐν τοῖς τραχήλοις τῶν καμήλων αὐτῶν. [a] καὶ ἐποίησεν αὐτὸ γεδεὼν εἰς ἐφώδ, καὶ ἔστησεν αὐτὸ ἐν πόλει αὐτοῦ ἐν ἐφραθά. καὶ ἐξεπόρνευσε πᾶς ἰσραὴλ ὀπίσω αὐτοῦ ἐκεῖ. καὶ ἐγένετο τῷ γεδεὼν καὶ τῷ οἴκῳ αὐτοῦ εἰς σκῶλον. καὶ συνεστάλη μαδιὰμ ἐνώπιον υἱῶν ἰσραὴλ, καὶ οὐ προσέθηκαν ἆραι κεφαλὴν αὐτῶν. καὶ ἡσύχασεν ἡ γῆ τεσσαράκοντα ἔτη ἐν ἡμέραις γεδεών. καὶ ἐπορεύθη ἰεροβάαλ υἱὸς ἰωὰς, καὶ ἐκάθισεν ἐν οἴκῳ αὐτοῦ. καὶ τῷ γεδεὼν ἦσαν υἱοὶ ἑβδομήκοντα ἐκπορευόμενοι ἐκ μηρῶν αὐτοῦ, ὅτι γυναῖκες πολλαὶ ἦσαν αὐτῷ. καὶ παλλακὴ αὐτοῦ ἦν ἐν συχὲμ, καὶ ἔτεκεν αὐτῷ καί γε αὐτὴ υἱὸν, καὶ ἔθηκε τὸ ὄνομα, ἀβιμέλεχ. καὶ ἀπέθανε γεδεὼν υἱὸς ἰωὰς [b] ἐν πόλει αὐτοῦ, καὶ ἐτάφη ἐν τῷ τάφῳ ἰωὰς τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἐν ἐφραθὰ ἀβὶ ἐσδρί. καὶ ἐγενήθη ὡς ἀπέθανε γεδεὼν, καὶ ἐπέστρεψαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ, καὶ ἐξεπόρνευσαν ὀπίσω τῶν βααλὶμ, καὶ ἔθηκαν ἑαυτοῖς τὸν βάαλ διαθήκην τοῦ εἶναι αὐτοῖς αὐτὸν εἰς θεόν. καὶ οὐκ ἐμνήσθησαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ κυρίου τοῦ θεοῦ τοῦ ῥυσαμένου αὐτοὺς ἐκ χειρὸς πάντων τῶν θλιβόντων αὐτοὺς κυκλόθεν. καὶ οὐκ ἐποίησαν ἔλεος μετὰ τοῦ οἴκου ἰεροβάαλ, αὐτός ἐστι γεδεὼν, κατὰ πάντα τὰ ἀγαθὰ ἃ ἐποίησε μετὰ ἰσραήλ.

[a] Καὶ ἐποίησεν αὐτὸ γεδεὼν εἰς ἐφώδ] AA.LL. habent, ἐφούδ. & S. Augustinus in Quæst. monet apud Septuaginta esse, ἐφούδ. quod in Hebræo dicitur, ἐφώδ. Itemque Theodoretus. Schol. τὸ ἐφοὺδ, Ἀκύλας ἐπένδυμα κέκληκε. [b] [Ἐν πόλει αὐτοῦ] AA.LL. ἐν πολιᾷ ἀγαθῇ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ'.

Καὶ ἐπορεύθη ἀβιμέλεχ υἱὸς ἰεροβάαλ εἰς συχὲμ πρὸς ἀδελφοὺς μητρὸς αὐτοῦ. καὶ ἐλάλησε πρὸς αὐτοὺς καὶ πρὸς πᾶσαν συγγένειαν οἴκου πατρὸς μητρὸς αὐτοῦ, λέγων. λαλήσατε δὴ ἐν τοῖς ὠσὶ πάντων τῶν ἀνδρῶν συχέμ. τί τὸ ἀγαθὸν ὑμῖν κυριεῦσαι ὑμῶν ἑβδομήκοντα ἄνδρας πάντας υἱοὺς ἰεροβάαλ, ἢ κυριεύειν ὑμῶν ἄνδρα ἕνα; καὶ μνήσθητε ὅτι ὀστοῦν ὑμῶν καὶ σὰρξ ὑμῶν εἰμι. καὶ ἐλάλησαν περὶ αὐτοῦ οἱ ἀδελφοὶ τῆς μητρὸς αὐτοῦ ἐν τοῖς ὠσὶ πάντων τῶν ἀνδρῶν συχὲμ πάντας τοὺς λόγους τούτους. καὶ ἔκλινεν ἡ καρδία αὐτῶν ὀπίσω ἀβιμέλεχ, ὅτι εἶπαν, ἀδελφὸς ἡμῶν ἐστι. καὶ ἔδωκαν αὐτῷ ἑβδομήκοντα ἀργυρίου ἐξ οἴκου βααλβερίθ. καὶ ἐμισθώσατο ἑαυτῷ ἀβιμέλεχ ἄνδρας κενοὺς καὶ δειλοὺς, καὶ ἐπορεύθησαν ὀπίσω αὐτοῦ. καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ πατρὸς αὐτοῦ εἰς ἐφραθὰ, καὶ ἀπέκτεινε τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ υἱοὺς ἰεροβάαλ ἑβδομήκοντα ἄνδρας ἐπὶ λίθον ἕνα. καὶ κατελείφθη ἰωάθαμ υἱὸς ἰεροβάαλ ὁ νεώτερος, ὅτι ἐκρύβη καὶ συνήχθησαν πάντες ἄνδρες σικίμων, καὶ πᾶς οἶκος βηθμααλὼ, καὶ ἐπορεύθησαν, καὶ ἐβασίλευσαν τὸν ἀβιμέλεχ πρὸς [a] τῇ βαλάνῳ τῇ εὑρετῇ τῆς στάσεως τῆς ἐν σικίμοις. καὶ ἀνηγγέλη τῷ ἰωάθαμ, καὶ ἐπορεύθη, καὶ ἔστη ἐπὶ κορυφὴν ὄρους γαριζὶν, καὶ ἐπῆρε τὴν φωνὴν αὐτοῦ, [b] καὶ ἔκλαυσε. καὶ εἶπεν αὐτοῖς. ἀκούσατέ μου ἄνδρες σικίμων, καὶ ἀκούσεται ὑμῶν ὁ θεός. πορευόμενα ἐπορεύθη τὰ ξύλα τοῦ χρῖσαι ἐφ' ἑαυτὰ βασιλέα, καὶ εἶπον τῇ ἐλαίᾳ. βασίλευσον ἐφ' ἡμῶν. καὶ εἶπεν αὐτοῖς ἡ ἐλαία. μὴ ἀπολείψασα τὴν πιότητά μου, ἐν ᾗ δοξάσουσι τὸν θεὸν ἄνδρες, πορεύσομαι κινεῖσθαι ἐπὶ τῶν ξύλων; καὶ εἶπον τὰ ξύλα τῇ συκῇ. δεῦρο βασίλευσον ἐφ' ἡμῶν. καὶ εἶπεν αὐτοῖς ἡ συκῆ. μὴ ἀπολείψασα ἐγὼ τὴν γλυκύτητά μου καὶ τὰ γεννήματά μου τὰ ἀγαθὰ, πορεύσομαι κινεῖσθαι ἐπὶ τῶν ξύλων; καὶ εἶπαν τὰ ξύλα πρὸς τὴν ἄμπελον. δεῦρο βασίλευσον ἐφ' ἡμῶν. καὶ εἶπεν αὐτοῖς ἡ ἄμπελος. μὴ ἀπολείψασα τὸν οἶνόν μου τὸν εὐφραίνοντα θεὸν καὶ ἀνθρώπους, πορεύσομαι κινεῖσθαι ἐπὶ τῶν ξύλων; καὶ εἶπαν πάντα τὰ ξύλα τῇ ῥάμνῳ. δεῦρο σὺ βασίλευσον ἐφ' ἡμῶν. καὶ εἶπεν ἡ ῥάμνος πρὸς τὰ ξύλα. εἰ ἐν ἀληθείᾳ χρίετέ με ὑμεῖς τοῦ βασιλεύειν ἐφ' ὑμᾶς, δεῦτε ὑπόστητε ἐν τῇ σκιᾷ

με. καὶ εἰ μὴ, ἐξέλθοι πῦρ ἀπ' ἐμοῦ καὶ καταφάγοι τὰς κέδρους τοῦ λιβάνου. καὶ νῦν εἰ ἐν ἀληθείᾳ καὶ τελειότητι ἐποιήσατε, καὶ ἐβασιλεύσατε τὸν ἀβιμέλεχ, καὶ εἰ ἀγαθωσύνην ἐποιήσατε μετὰ ἱεροβάαλ, καὶ μετὰ τοῦ οἴκου αὐτοῦ, καὶ εἰ ὡς ἀνταπόδοσις χειρὸς αὐτοῦ ἐποιήσατε αὐτῷ, ὡς παρετάξατο ὁ πατήρ μου ὑπὲρ ὑμῶν, καὶ ἐξέῤῥιψε τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἐξεναντίας, καὶ ἐῤῥύσατο ὑμᾶς ἐκ χειρὸς μαδιὰμ, καὶ ὑμεῖς ἐπανέστητε ἐπὶ τὸν οἶκον τοῦ πατρός μου σήμερον, καὶ ἀπεκτείνατε τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ ἑβδομήκοντα ἄνδρας ἐπὶ λίθον ἕνα, καὶ ἐβασιλεύσατε τὸν ἀβιμέλεχ υἱὸν παιδίσκης αὐτοῦ ἐπὶ τοὺς ἄνδρας σικίμων, ὅτι ἀδελφὸς ὑμῶν ἐστι. καὶ εἰ ἐν ἀληθείᾳ καὶ τελειότητι ἐποιήσατε μετὰ ἱεροβάαλ, καὶ μετὰ τοῦ οἴκου αὐτοῦ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ, εὐφρανθείητε ἐν ἀβιμέλεχ, καὶ εὐφρανθείη καί γε αὐτὸς ἐφ' ὑμῖν. εἰ δὲ οὔ, ἐξέλθοι πῦρ ἀπὸ ἀβιμέλεχ, καὶ καταφάγοι τοὺς ἄνδρας σικίμων καὶ τὸν οἶκον βηθμααλὼ, καὶ ἐξέλθοι πῦρ ἀπὸ ἀνδρῶν σικίμων, καὶ ἐκ τοῦ οἴκου βηθμααλὼ, καὶ καταφάγοι τὸν ἀβιμέλεχ. καὶ ἔφυγεν ἰωάθαμ καὶ ἀπέδρα καὶ ἐπορεύθη ἕως βαιὴρ, καὶ ᾤκησεν ἐκεῖ ἀπὸ προσώπου ἀβιμέλεχ ἀδελφοῦ αὐτοῦ. καὶ ἦρξεν ἀβιμέλεχ ἐπὶ ἰσραὴλ τρία ἔτη. καὶ ἐξαπέστειλεν ὁ θεὸς πνεῦμα πονηρὸν ἀναμέσον ἀβιμέλεχ καὶ ἀναμέσον τῶν ἀνδρῶν σικίμων, καὶ ἠθέτησαν ἄνδρες σικίμων ἐν τῷ οἴκῳ ἀβιμέλεχ, τοῦ ἐπαγαγεῖν τὴν ἀδικίαν τῶν ἑβδομήκοντα υἱῶν ἱεροβάαλ, καὶ τὰ αἵματα αὐτῶν τοῦ θεῖναι ἐπὶ ἀβιμέλεχ τὸν ἀδελφὸν αὐτῶν ὃς ἀπέκτεινεν αὐτοὺς, καὶ ἐπὶ ἄνδρας σικίμων, ὅτι ἐνίσχυσαν τὰς χεῖρας αὐτοῦ ἀποκτεῖναι τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ. καὶ ἔθηκαν αὐτῷ οἱ ἄνδρες σικίμων ἐνεδρεύοντας ἐπὶ τὰς κεφαλὰς τῶν ὀρέων, καὶ διήρπαζον πάντα ὃς παρεπορεύετο ἐπ' αὐτοὺς ἐν τῇ ὁδῷ. καὶ ἀπηγγέλη τῷ βασιλεῖ ἀβιμέλεχ. καὶ ἦλθε γαὰλ υἱὸς ἰωβὴλ, καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, καὶ παρῆλθον ἐν σικίμοις, καὶ ἤλπισαν ἐν αὐτῷ οἱ ἄνδρες σικίμων. καὶ ἐξῆλθον εἰς ἀγρὸν, καὶ ἐτρύγησαν τοὺς ἀμπελῶνας αὐτῶν, καὶ ἐπάτησαν, καὶ ἐποίησαν ἐλλουλίμ. καὶ εἰσήνεγκαν εἰς οἶκον θεοῦ αὐτῶν, καὶ ἔφαγον καὶ ἔπιον, καὶ κατηράσαντο τὸν ἀβιμέλεχ. καὶ εἶπε γαὰλ υἱὸς ἰωβήλ. τίς ἐστιν ἀβιμέλεχ, καὶ τίς ἐστιν υἱὸς συχὲμ, ὅτι δουλεύσομεν αὐτῷ; οὐχ υἱὸς ἱεροβάαλ, καὶ ζεβοὺλ ἐπίσκοπος αὐτοῦ, δοῦλος αὐτοῦ σὺν τοῖς ἀνδράσιν ἐμμὼρ πατρὸς συχέμ; καὶ τί ὅτι δουλεύσομεν αὐτῷ ἡμεῖς; καὶ τίς δῴη τὸν λαὸν τοῦτον ἐν χειρί μου; καὶ μεταστήσω τὸν ἀβιμέλεχ, καὶ ἐρῶ πρὸς αὐτόν. πλήθυνον τὴν δύναμίν σου καὶ ἔξελθε. καὶ ἤκουσε ζεβοὺλ ἄρχων τῆς πόλεως τοὺς λόγους γαὰλ υἱοῦ ἰωβὴλ, καὶ ὠργίσθη θυμῷ αὐτός. καὶ ἀπέστειλεν ἀγγέλους πρὸς ἀβιμέλεχ ἐν κρυφῇ, λέγων. ἰδοὺ γαὰλ υἱὸς ἰωβὴλ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ ἔρχονται εἰς συχὲμ, καὶ ἰδοὺ αὐτοὶ περικάθηνται τὴν πόλιν ἐπὶ σέ. καὶ νῦν ἀνάστηθι νυκτὸς, καὶ ὁ λαὸς ὁ μετὰ σοῦ, καὶ ἐνέδρευσον ἐν τῷ ἀγρῷ, καὶ ἔσται τοπρωῒ ἅμα τῷ ἀνατεῖλαι τὸν ἥλιον, ὀρθριεῖς καὶ ἐκτενεῖς ἐπὶ τὴν πόλιν. καὶ ἰδοὺ αὐτὸς καὶ ὁ λαὸς ὁ μετ' αὐτοῦ ἐκπορεύονται πρὸς σὲ, καὶ ποιήσεις αὐτῷ ὅσα ἂν εὕρῃ ἡ χείρ σου. καὶ ἀνέστη ἀβιμέλεχ καὶ πᾶς ὁ λαὸς μετ' αὐτοῦ νυκτὸς, καὶ ἐνήδρευσαν ἐπὶ συχὲμ τέτρασιν ἀρχαῖς. καὶ ἐξῆλθε γαὰλ υἱὸς ἰωβὴλ, καὶ ἔστη πρὸς τῇ θύρᾳ τῆς πύλης τῆς πόλεως, καὶ ἀνέστη ἀβιμέλεχ καὶ ὁ λαὸς ὁ μετ' αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ἐνέδρου. καὶ εἶδε γαὰλ υἱὸς ἰωβὴλ τὸν λαὸν, καὶ εἶπε πρὸς ζεβούλ. ἰδοὺ λαὸς καταβαίνει ἀπὸ τῶν κεφαλῶν τῶν ὀρέων. καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν ζεβούλ. τὴν σκιὰν τῶν ὀρέων σὺ βλέπεις ὡς ἄνδρας. καὶ προσέθετο ἔτι γαὰλ τοῦ λαλῆσαι, καὶ εἶπεν. ἰδοὺ λαὸς καταβαίνων κατὰ θάλασσαν ἀπὸ τοῦ ἐχόμενα ὀμφαλοῦ τῆς γῆς, καὶ ἀρχὴ ἑτέρα ἔρχεται διὰ ὁδοῦ ἠλωνμαωνενίμ. καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν ζεβούλ. καὶ ποῦ ἐστι τὸ στόμα σου ὡς ἐλάλησας, τίς ἐστιν ἀβιμέλεχ, ὅτι δουλεύσομεν αὐτῷ; μὴ οὐχ οὗτος ὁ λαὸς ὃν ἐξουδένωσας; ἔξελθε δὴ νῦν καὶ παράταξαι αὐτῷ. καὶ ἐξῆλθε γαὰλ ἐνώπιον ἀνδρῶν συχὲμ, καὶ παρετάξατο πρὸς ἀβιμέλεχ. καὶ ἐδίωξεν αὐτὸν ἀβιμέλεχ, καὶ ἔφυγεν ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ, καὶ ἔπεσον τραυματίαι πολλοὶ ἕως τῆς θύρας τῆς πύλης. καὶ εἰσῆλθεν ἀβιμέλεχ ἐν ἀρημὰ, καὶ ἐξέβαλε ζεβοὺλ τὸν γαὰλ καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ, μὴ οἰκεῖν ἐν συχέμ. καὶ ἐγένετο τῇ ἐπαύριον καὶ ἐξῆλθεν ὁ λαὸς εἰς τὸν ἀγρὸν, καὶ ἀνήγγειλε τῷ ἀβιμέλεχ. καὶ ἔλαβε τὸν λαὸν, καὶ διεῖλεν αὐτοὺς εἰς τρεῖς ἀρχὰς, καὶ ἐνήδρευσεν ἐν ἀγρῷ. καὶ εἶδε. καὶ ἰδοὺ λαὸς ἐξῆλθεν ἐκ τῆς πόλεως, καὶ ἀνέστη ἐπ' αὐτοὺς καὶ ἐπάταξεν αὐτούς. καὶ ἀβιμέλεχ καὶ οἱ ἀρχηγοὶ οἱ μετ' αὐτοῦ ἐξέτειναν, καὶ ἔστησαν παρὰ τὴν θύραν τῆς πύλης τῆς πόλεως. καὶ αἱ δύο ἀρχαὶ ἐξέτειναν ἐπὶ πάντας τοὺς ἐν τῷ ἀγρῷ, καὶ ἐπάταξαν αὐτούς. καὶ ἀβιμέλεχ παρετάσσετο ἐν τῇ πόλει ὅλην τὴν ἡμέραν ἐκείνην, καὶ κατελάβετο τὴν πόλιν, καὶ τὸν λαὸν τὸν ἐν αὐτῇ ἀπέκτεινε, καὶ τὴν πόλιν καθεῖλε, καὶ ἔσπειρεν αὐτὴν ἅλας. καὶ ἤκουσαν πάντες οἱ ἄνδρες πύργου συχὲμ, καὶ ἦλθον εἰς συνέλευσιν βαιθηλβεείθ. καὶ ἀνηγγέλη τῷ ἀβιμέλεχ, ὅτι συνήχθησαν πάντες οἱ ἄνδρες πύργου συχέμ. καὶ ἀνέβη ἀβιμέλεχ εἰς ὄρος σελμὼν, καὶ πᾶς ὁ λαὸς ὁ μετ' αὐτοῦ. καὶ ἔλαβεν ἀβιμέλεχ τὰς ἀξίνας ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ, καὶ ἔκοψε κλάδον ξύλου, καὶ ἦρεν, καὶ ἔθηκεν ἐπὶ ὤμων αὐτοῦ. καὶ εἶπε τῷ λαῷ τῷ μετ' αὐτοῦ. ὃ εἴδετέ με ποιοῦντα, ταχέως ποιήσατε ὡς ἐγώ. καὶ ἔκοψαν καί γε ἀνὴρ κλάδον πᾶς ἀνὴρ, καὶ ἐπορεύθησαν ὀπίσω ἀβιμέλεχ, καὶ ἐπέθηκαν ἐπὶ τὴν συνέλευσιν, καὶ ἐνεπύρισαν ἐπ' αὐτοὺς τὴν συνέλευσιν ἐν πυρί. καὶ ἀπέθανον καί γε πάντες οἱ ἄνδρες πύργου σικίμων ὡσεὶ χίλιοι ἄνδρες καὶ γυναῖκες. καὶ ἐπορεύθη ἀβιμέλεχ ἐκ βαιθηλβεείθ, καὶ παρενέβαλεν ἐν θήβης, καὶ κατέλαβεν αὐτήν. καὶ πύργος ἰσχυρὸς ἦν ἐν μέσῳ τῆς πόλεως, καὶ ἔφυγον ἐκεῖ πάντες οἱ ἄνδρες καὶ αἱ γυναῖκες τῆς πόλεως, καὶ ἔκλεισαν ἔξωθεν αὐτῶν, καὶ ἀνέβησαν ἐπὶ τὸ δῶμα τοῦ πύργου. καὶ ἦλ-

ἦλθεν ἀβιμέλεχ ἕως τοῦ πύργου, καὶ παρετάξαντο αὐτῷ. καὶ ἤγγισεν ἀβιμέλεχ ἕως τῆς θύρας τοῦ πύργου τοῦ ἐμπρῆσαι αὐτὸν ἐν πυρί. καὶ ἔρριψε γυνὴ μία κλάσμα ἐπιμύλιον ἐπὶ κεφαλὴν ἀβιμέλεχ, καὶ ἔκλασε τὸ κρανίον αὐτοῦ. καὶ ἐβόησε ταχὺ πρὸς τὸ παιδάριον τὸ αἶρον τὰ σκεύη αὐτοῦ, καὶ εἶπεν αὐτῷ. σπάσον τὴν ῥομφαίαν μου καὶ θανάτωσόν με, μή ποτε εἴπωσιν, γυνὴ ἀπέκτεινεν αὐτόν. καὶ ἐξεκέντησεν αὐτὸν τὸ παιδάριον αὐτοῦ, καὶ ἀπέθανε. καὶ εἶδεν ἀνὴρ ἰσραὴλ, ὅτι ἀπέθανεν ἀβιμέλεχ. καὶ ἐπορεύθησαν ἀνὴρ εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ. καὶ ἐπέστρεψεν ὁ θεὸς τὴν πονηρίαν ἀβιμέλεχ ἣν ἐποίησε τῷ πατρὶ αὐτοῦ, ἀποκτεῖναι τοὺς ἑβδομήκοντα ἀδελφοὺς αὐτοῦ. καὶ τὴν πᾶσαν πονηρίαν ἀνδρῶν συχὲμ ἐπέστρεψεν ὁ θεὸς εἰς κεφαλὴν αὐτῶν. καὶ ἐπῆλθεν ἐπ' αὐτοὺς ἡ κατάρα ἰωάθαμ υἱοῦ ἱεροβάάλ.

α Τῇ βαλάνῳ τῇ εὑρετῇ τῆς στάσεως] In alijs est, τῆς βαλανωτῆς στάσεως. β [Καὶ ἔκλαυσεν, καὶ εἶπεν αὐτοῖς] Aliqui alij libri habent, καὶ ἐκάλεσε, καὶ εἶπεν αὐτοῖς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι'.

Καὶ ἀνέστη μετὰ ἀβιμέλεχ τοῦ σῶσαι τὸν ἰσραὴλ θωλὰ υἱὸς φουὰ, υἱὸς πατραδέλφου αὐτοῦ, ἀνὴρ ἰσάχαρ, καὶ αὐτὸς ᾤκει ἐν σαμὶρ ἐν ὄρει ἐφραὶμ, καὶ ἔκρινε τὸν ἰσραὴλ εἴκοσι τρία ἔτη, καὶ ἀπέθανε, καὶ ἐτάφη ἐν σαμίρ. καὶ ἀνέστη μετ' αὐτὸν ἰαὶρ ὁ γαλαὰδ, καὶ ἔκρινε τὸν ἰσραὴλ εἴκοσι δύο ἔτη. καὶ ἦσαν αὐτῷ τριάκοντα καὶ δύο υἱοὶ ἐπιβαίνοντες ἐπὶ τριάκοντα δύο πώλους, καὶ τριάκοντα δύο πόλεις αὐτοῖς. καὶ ἐκάλουν αὐτὰς ἐπαύλεις ἰαὶρ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης ἐν γῇ γαλαάδ. καὶ ἀπέθανεν ἰαὶρ, α καὶ ἐτάφη ἐν ῥαμνών. καὶ προσέθεντο οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ τοῦ ποιῆσαι τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου, καὶ ἐδούλευσαν τοῖς βααλὶμ, καὶ ταῖς ἀσταρὼθ, καὶ τοῖς θεοῖς ἀρὰμ, καὶ τοῖς θεοῖς σιδῶνος, καὶ τοῖς θεοῖς μωὰβ, καὶ τοῖς θεοῖς υἱῶν ἀμμὼν, καὶ τοῖς θεοῖς φυλιστιὶμ, καὶ ἐγκατέλιπον τὸν κύριον, καὶ οὐκ ἐδούλευσαν αὐτῷ. καὶ ὠργίσθη θυμῷ κύριος ἐν ἰσραὴλ, καὶ ἀπέδοτο αὐτοὺς ἐν χειρὶ φυλιστιὶμ, καὶ ἐν χειρὶ υἱῶν ἀμμών. καὶ ἔθλιψαν καὶ ἔθλασαν τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ὀκτωκαίδεκα ἔτη τοὺς πάντας υἱοὺς ἰσραὴλ τοὺς ἐν τῷ πέραν τοῦ ἰορδάνου ἐν γῇ τοῦ ἀμορρὶ τοῦ ἐν γαλαάδ. καὶ διέβησαν οἱ υἱοὶ ἀμμὼν τὸν ἰορδάνην παρατάξασθαι πρὸς ἰούδαν, καὶ βενιαμὶν, καὶ πρὸς ἐφραίμ. καὶ ἐθλίβησαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ σφόδρα. καὶ ἐβόησαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ πρὸς κύριον, λέγοντες. ἡμάρτομέν σοι, ὅτι ἐγκατελίπομεν τὸν θεὸν, καὶ ἐδουλεύσαμεν τῷ βααλίμ. καὶ εἶπε κύριος πρὸς τοὺς υἱοὺς ἰσραήλ. μὴ οὐχὶ ἐξ αἰγύπτου, καὶ ἀπὸ τοῦ ἀμορραίου, καὶ ἀπὸ υἱῶν ἀμμὼν, καὶ ἀπὸ φυλιστιὶμ, καὶ σιδωνίων, καὶ ἀμαλὴκ, καὶ μαδιὰμ, οἳ ἔθλιψαν ὑμᾶς; καὶ ἐβοήσατε πρὸς μὲ, καὶ ἔσωσα ὑμᾶς ἐκ χειρὸς αὐτῶν; καὶ ὑμεῖς ἐγκατελίπετέ με, καὶ ἐδουλεύσατε θεοῖς ἑτέροις; διὰ τοῦτο οὐ προσθήσω τοῦ σῶσαι ὑμᾶς. πορεύεσθε καὶ βοήσατε πρὸς τοὺς θεοὺς οὓς ἐξελέξασθε ἑαυτοῖς, καὶ αὐτοὶ σωσάτωσαν ὑμᾶς ἐν καιρῷ θλίψεως ὑμῶν. καὶ εἶπαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ πρὸς κύριον. ἡμάρτομεν, ποίησον σὺ ἡμῖν κατὰ πᾶν τὸ ἀγαθὸν ἐν ὀφθαλμοῖς σου, πλὴν ἐξελοῦ ἡμᾶς ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ. καὶ ἐξέκλιναν τοὺς θεοὺς τοὺς ἀλλοτρίους ἐκ μέσου αὐτῶν, καὶ ἐδούλευσαν τῷ κυρίῳ μόνῳ, καὶ ὠλιγώθη ἡ ψυχὴ αὐτοῦ ἐν κόπῳ ἰσραήλ. καὶ ἀνέβησαν οἱ υἱοὶ ἀμμὼν, καὶ παρενέβαλον ἐν γαλαάδ. καὶ συνήχθησαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ, καὶ παρενέβαλον ἐν τῇ σκοπιᾷ. καὶ εἶπον ὁ λαὸς οἱ ἄρχοντες γαλαὰδ, ἀνὴρ πρὸς τὸν πλησίον αὐτοῦ. τίς ὁ ἀνὴρ ὅστις ἂν ἄρξεται παρατάξασθαι πρὸς υἱοὺς ἀμμὼν, καὶ ἔσται εἰς ἄρχοντα πᾶσι τοῖς κατοικοῦσι γαλαάδ;

α Καὶ ἐτάφη ἐν ῥαμνών] In alijs libris est, ἐν καμών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ'.

Καὶ ἰεφθάε ὁ γαλααδίτης ἐπηρμένος δυνάμει, καὶ αὐτὸς υἱὸς γυναικὸς πόρνης, ἣ ἐγέννησε τῷ γαλαὰδ τὸν ἰεφθάε. καὶ ἔτεκεν ἡ γυνὴ γαλαὰδ αὐτῷ υἱούς. καὶ ἡδρύνθησαν οἱ υἱοὶ τῆς γυναικὸς, καὶ ἐξέβαλον τὸν ἰεφθάε, καὶ εἶπαν αὐτῷ. οὐ κληρονομήσεις ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ πατρὸς ἡμῶν, ὅτι υἱὸς γυναικὸς ἑταίρας σύ. καὶ ἔφυγεν ἰεφθάε ἀπὸ προσώπου τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ, καὶ ᾤκησεν ἐν γῇ τώβ. καὶ συνεστράφησαν πρὸς ἰεφθάε ἄνδρες κενοὶ, καὶ ἐξῆλθεν μετ' αὐτοῦ. καὶ ἐγένετο ἡνίκα παρετάξαντο οἱ υἱοὶ ἀμμὼν μετὰ ἰσραὴλ, καὶ ἐπορεύθησαν οἱ πρεσβύτεροι γαλαὰδ λαβεῖν τὸν ἰεφθάε ἀπὸ τῆς γῆς τὼβ, καὶ εἶπαν τῷ ἰεφθάε. δεῦρο καὶ ἔσῃ ἡμῖν εἰς ἀρχηγὸν, καὶ παραταξόμεθα πρὸς υἱοὺς ἀμμών. καὶ εἶπεν ἰεφθάε τοῖς πρεσβυτέροις γαλαάδ. οὐχὶ ὑμεῖς ἐμισήσατέ με, καὶ ἐξεβάλετέ με ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ πατρός μου, καὶ ἐξαπεστείλατέ με ἀφ' ὑμῶν; καὶ διατί ἤλθατε πρὸς μὲ νῦν ἡνίκα χρήζετε; καὶ εἶπαν οἱ πρεσβύτεροι γαλαὰδ πρὸς ἰεφθάε. διὰ τοῦτο νῦν ἐπεστρέψαμεν πρὸς σὲ, καὶ πορεύσῃ μεθ' ἡμῶν, καὶ παρατάξῃ πρὸς υἱοὺς ἀμμὼν, καὶ ἔσῃ ἡμῖν εἰς ἄρχοντα πᾶσι τοῖς κατοικοῦσι γαλαάδ. καὶ εἶπεν ἰεφθάε πρὸς τοὺς πρεσβυτέρους γαλαάδ. εἰ ἐπιστρέφετέ με ὑμεῖς παρατάξασθαι ἐν υἱοῖς ἀμμὼν, καὶ παραδῷ αὐτοὺς κύριος ἐνώπιον ἐμοῦ, καὶ ἐγὼ ὑμῖν ἔσομαι εἰς ἄρχοντα. καὶ εἶπαν οἱ πρεσβύτεροι γαλαὰδ πρὸς ἰεφθάε. κύριος ἔστω ἀκούων ἀναμέσον ἡμῶν, εἰ μὴ κατὰ τὸ ῥῆμά σου οὕτω ποιήσομεν. καὶ ἐπορεύθη ἰεφθάε μετὰ τῶν πρεσβυτέρων γαλαὰδ, καὶ ἔθηκαν αὐτὸν ὁ λαὸς ἐπ' αὐτοὺς εἰς κεφαλὴν καὶ εἰς ἀρχηγόν. καὶ ἐλάλησεν ἰεφθάε πάντας τοὺς λόγους αὐτοῦ ἐνώπιον κυρίου ἐν μασσηφά. καὶ ἀπέστειλεν ἰεφθάε ἀγγέλους πρὸς βασιλέα υἱῶν ἀμμὼν, λέγων. τί ἐμοὶ καὶ σοὶ, ὅτι ἦλθες πρὸς μὲ τοῦ παρατάξασθαι ἐν τῇ γῇ μου; καὶ εἶπε βασιλεὺς υἱῶν

ἀμμὼν πρὸς τοὺς ἀγγέλους ἰεφθάε. ὅτι ἔλαβεν ἰσραὴλ τὴν γῆν μου ἐν τῷ ἀναβαίνειν αὐτὸν ἐξ αἰγύπτου ἀπὸ ἀρνὼν ἕως ἰαβὸκ καὶ ἕως τοῦ ἰορδάνου, καὶ νῦν ἐπίστρεψον αὐτὰς ἐν εἰρήνῃ καὶ πορεύσομαι. καὶ προσέθηκε ἔτι ἰεφθάε, καὶ ἀπέστειλεν ἀγγέλους πρὸς βασιλέα υἱῶν ἀμμὼν, καὶ εἶπεν αὐτῷ. οὕτω λέγει ἰεφθάε. οὐκ ἔλαβεν ἰσραὴλ τὴν γῆν μωὰβ, καὶ τὴν γῆν υἱῶν ἀμμὼν, ὅτι ἐν τῷ ἀναβαίνειν αὐτοὺς ἐξ αἰγύπτου ἐπορεύθη ἰσραὴλ ἐν τῇ ἐρήμῳ ἕως θαλάσσης σὶφ, καὶ ἦλθεν εἰς κάδης. καὶ ἀπέστειλεν ἰσραὴλ ἀγγέλους πρὸς βασιλέα ἐδὼμ, λέγων. παρελεύσομαι δὴ ἐν τῇ γῇ σου. καὶ οὐκ ἤκουσε βασιλεὺς ἐδώμ. καί γε πρὸς βασιλέα μωὰβ ἀπέστειλε, καὶ οὐκ εὐδόκησεν. καὶ ἐκάθισεν ἰσραὴλ ἐν κάδης, καὶ ἐπορεύθη ἐν τῇ ἐρήμῳ. καὶ ἐκύκλωσε τὴν γῆν ἐδὼμ καὶ τὴν γῆν μωάβ. καὶ ἦλθεν ἀπὸ ἀνατολῶν ἡλίου τῇ γῇ μωὰβ, καὶ παρενέβαλεν ἐν πέραν ἀρνὼν, καὶ οὐκ εἰσῆλθεν ἐν ὁρίοις μωὰβ, ὅτι ἀρνὼν ὅριον μωάβ. καὶ ἀπέστειλεν ἰσραὴλ ἀγγέλους πρὸς σηὼν βασιλέα τοῦ ἀμορῤῥαίου βασιλέα ἐσεβὼν, καὶ εἶπεν αὐτῷ ἰσραήλ. παρέλθωμεν δὴ ἐν τῇ γῇ σου ἕως τοῦ τόπου ἡμῶν. καὶ οὐκ ἐνεπίστευσεν σηὼν τῷ ἰσραὴλ παρελθεῖν ἐν τῷ ὁρίῳ αὐτοῦ. καὶ συνῆξε σηὼν πάντα τὸν λαὸν αὐτοῦ, καὶ παρενέβαλον εἰς ἰασὰ, καὶ παρετάξατο πρὸς ἰσραήλ. καὶ παρέδωκε κύριος ὁ θεὸς ἰσραὴλ τὸν σηὼν καὶ πάντα τὸν λαὸν αὐτοῦ ἐν χειρὶ ἰσραὴλ, καὶ ἐπάταξεν αὐτόν. καὶ ἐκληρονόμησεν ἰσραὴλ πᾶσαν τὴν γῆν τοῦ ἀμορῤῥαίου τοῦ κατοικοῦντος τὴν γῆν ἐκείνην ἀπὸ ἀρνὼν καὶ ἕως τοῦ ἰαβὸκ, καὶ ἀπὸ τοῦ ἐρήμου ἕως τοῦ ἰορδάνου. καὶ νῦν κύριος ὁ θεὸς ἰσραὴλ ἐξῆρε τὸν ἀμορῤῥαῖον ἀπὸ προσώπου λαοῦ αὐτοῦ ἰσραὴλ, καὶ σὺ κληρονομήσεις αὐτόν; οὐχὶ ἃ ἐὰν κληρονομήσῃ σε χαμὼς ὁ θεός σου, αὐτὰ κληρονομήσεις, καὶ τοὺς πάντας οὓς ἐξῆρε κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν ἀπὸ προσώπου ὑμῶν, αὐτοὺς κληρονομήσομεν; καὶ νῦν μὴ ἐν ἀγαθῷ ἀγαθώτερος σὺ ὑπὲρ βαλὰκ υἱὸν σεπφὼρ βασιλέως μωάβ; μὴ μαχόμενος ἐμαχέσατο μετὰ ἰσραὴλ, ἢ πολεμῶν ἐπολέμησεν αὐτὸν ἐν τῷ οἰκῆσαι ἐν ἐσεβὼν καὶ ἐν τοῖς ὁρίοις αὐτῆς, καὶ ἐν γῇ ἀροὴρ καὶ ἐν τοῖς ὁρίοις αὐτῆς, καὶ ἐν πάσαις ταῖς πόλεσι ταῖς παρὰ τὸν ἰορδάνην τριακόσια ἔτη; καὶ διατί οὐκ ἐῤῥύσω αὐτοὺς ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ; καὶ νῦν ἐγώ εἰμι οὐχ ἡμαρτόν σοι, καὶ σὺ ποιεῖς μετ᾽ ἐμοῦ πονηρίαν τοῦ παρατάξασθαι ἐν ἐμοί. κρῖναι κύριος ὁ κρίνων σήμερον ἀναμέσον υἱῶν ἰσραὴλ καὶ ἀναμέσον υἱῶν ἀμμών. καὶ οὐκ ἤκουσε βασιλεὺς υἱῶν ἀμμὼν τῶν λόγων ἰεφθάε, ὧν ἀπέστειλε πρὸς αὐτόν. καὶ ἐγένετο ἐπὶ ἰεφθάε πνεῦμα κυρίου, καὶ παρῆλθε τὸν γαλαὰδ, καὶ τὸν μανασσῆ, καὶ παρῆλθε [a] τὴν σκοπιὰν γαλαὰδ εἰς τὸ πέραν υἱῶν ἀμμών. καὶ ηὔξατο ἰεφθάε εὐχὴν τῷ κυρίῳ, καὶ εἶπεν. ἐὰν διδοὺς δῷς μοι τοὺς υἱοὺς ἀμμὼν ἐν τῇ χειρί μου, καὶ ἔσται ὁ ἐκπορευόμενος ὃς ἂν ἐξέλθῃ ἀπὸ τῆς θύρας τοῦ οἴκου μου εἰς συνάντησίν μου ἐν τῷ ἐπιστρέφειν με ἐν εἰρήνῃ ἀπὸ υἱῶν ἀμμὼν, καὶ ἔσται τῷ κυρίῳ, ἀνοίσω αὐτὸν ὁλοκαύτωμα. καὶ παρῆλθεν ἰεφθάε πρὸς υἱοὺς ἀμμὼν παρατάξασθαι πρὸς αὐτούς. καὶ παρέδωκεν αὐτοὺς κύριος ἐν χειρὶ αὐτοῦ. καὶ ἐπάταξεν αὐτοὺς ἀπὸ ἀροὴρ ἕως ἐλθεῖν ἄχρις ἀρνὼν ἐν ἀριθμῷ εἴκοσι πόλεις καὶ ἕως ἐβελχαρμὶμ πληγὴν μεγάλην σφόδρα. καὶ συνεστάλησαν οἱ υἱοὶ ἀμμὼν ἀπὸ προσώπου υἱῶν ἰσραήλ. καὶ ἦλθεν ἰεφθάε εἰς μασσηφὰ εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ. καὶ ἰδοὺ ἡ θυγάτηρ αὐτοῦ ἐξεπορεύετο εἰς ὑπάντησιν ἐν τυμπάνοις καὶ χοροῖς. καὶ [β] αὕτη ἦν μονογενὴς αὐτῷ. οὐκ ἦν αὐτῷ ἕτερος υἱὸς ἢ θυγάτηρ. καὶ ἐγένετο ὡς εἶδεν αὐτὴν αὐτὸς, διέῤῥηξε τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ εἶπεν. ἆ ἆ θυγάτηρ μου [γ] ταραχῇ ἐτάραξάς με, καὶ σὺ ἦς ἐν τῷ ταράχῳ μου, καὶ ἐγώ εἰμι ἤνοιξα κατὰ σοῦ τὸ στόμα μου πρὸς κύριον, καὶ οὐ δυνήσομαι ἀποστρέψαι. ἡ δὲ εἶπε πρὸς αὐτόν. πάτερ ἤνοιξας τὸ στόμα σου πρὸς κύριον; ποίησόν μοι ὃν τρόπον ἐξῆλθεν ἐκ στόματός σου ἐν τῷ ποιῆσαί σοι κύριον ἐκδίκησιν τῶν ἐχθρῶν σου ἀπὸ τῶν υἱῶν ἀμμών. καὶ ἥδε εἶπε πρὸς τὸν πατέρα αὐτῆς. ποιησάτω δὴ ὁ πατήρ μου τὸν λόγον τοῦτον. ἔασόν με δύο μῆνας καὶ πορεύσομαι καὶ καταβήσομαι ἐπὶ τὰ ὄρη, καὶ κλαύσομαι ἐπὶ τὰ παρθένιά μου ἐγώ εἰμι καὶ αἱ συνεταιρίδες μου. καὶ εἶπε. πορεύου. καὶ ἀπέστειλεν αὐτὴν δύο μῆνας. καὶ ἐπορεύθη αὐτὴ καὶ αἱ συνεταιρίδες αὐτῆς, καὶ ἔκλαυσεν ἐπὶ τὰ παρθένια αὐτῆς ἐπὶ τὰ ὄρη. καὶ ἐγένετο ἐν τέλει τῶν δύο μηνῶν, καὶ ἐπέστρεψε πρὸς τὸν πατέρα αὐτῆς, καὶ ἐποίησεν ἐν αὐτῇ τὴν εὐχὴν αὐτοῦ ἣν ηὔξατο. καὶ αὕτη οὐκ ἔγνω ἄνδρα. καὶ ἐγένετο εἰς πρόσταγμα ἐν ἰσραήλ. ἀπὸ ἡμερῶν εἰς ἡμέρας ἐπορεύοντο θυγατέρες ἰσραὴλ θρηνεῖν τὴν θυγατέρα ἰεφθάε τοῦ γαλααδίτου ἐπὶ τέσσαρας ἡμέρας ἐν τῷ ἐνιαυτῷ.

a Τὴν σκοπιὰν γαλαὰδ εἰς τὸ πέραν] In alijs libris est, καὶ σκοπιὰν γαλαὰδ, καὶ ἀπὸ σκοπιᾶς γαλαὰδ εἰς τὸ πέραν. & ita S. Augustinus in Quæst. β [Αὕτη ἦν μονογενής] Schol. ἐν ἄλλῃ ἐκδόσει τὸ, ποθητή. ἀπὸ δέ τινος συνηθείας ἢ ἰδιώματος τὴν ποθητὴν οὕτως ὀνομάζει. γ [Ταραχῇ ἐτάραξάς με, καὶ σὺ ἦς ἐν τῷ ταράχῳ μου] AA.LL. habent, ἐμπεποδοστάτηκάς με, εἰς σκῶλον ἐγένου ἐν ὀφθαλμοῖς μου. καὶ ταραχῇ ἐτάραξάς με. καὶ σὺ ἦς ἐν τῷ ταράχῳ μου. Schol. οὕτως κεῖται ἐν ἄλλῃ ἐκδόσει. ἐμπεποδοστάτηκάς με. ἀντὶ τοῦ ἐμπόδιον, καὶ διακοπὴ τῆς πρὸς σὲ γενομένης μοι εὐφροσύνης γέγονας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΒ΄.

Καὶ ἐβόησεν ἀνὴρ ἐφραὶμ καὶ παρῆλθαν εἰς βοῤῥὰν, καὶ εἶπαν πρὸς ἰεφθάε. διατί παρῆλθες παρατάξασθαι ἐν υἱοῖς ἀμμὼν, καὶ ἡμᾶς οὐ κέκληκας πορευθῆναι μετὰ σοῦ; τὸν οἶκόν σου ἐμπρήσομεν ἐπὶ σὲ ἐν πυρί. καὶ εἶπε πρὸς αὐτοὺς ἰεφθάε. ἀνὴρ μαχητὴς ἤμην ἐγὼ καὶ ὁ λαός μου, καὶ οἱ υἱοὶ ἀμμὼν σφόδρα. καὶ ἐβόησα ὑμᾶς, καὶ οὐκ ἐσώσατέ με ἐκ χειρὸς αὐτῶν. καὶ εἶδον ὅτι οὐκ εἶ σωτὴρ, καὶ ἔθηκα τὴν ψυχήν μου ἐν χειρί μου, καὶ παρῆλθον πρὸς υἱοὺς ἀμμὼν, καὶ ἔδωκεν αὐτοὺς κύριος ἐν χειρί μου. καὶ εἰς τί ἀνέβητε ἐπ᾽ ἐμὲ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ παρατάξασθαι ἐν ἐμοί; καὶ συνέστρεψεν ἰεφθάε πάντας τοὺς ἄνδρας

γά

γαλαάδ, καὶ παρετάξατο τῷ ἐφραίμ. καὶ ἐπάταξαν ἄνδρες γαλαάδ τὸν ἐφραίμ, ὅτι εἶπαν οἱ διασωζόμενοι τοῦ ἐφραίμ, ὑμεῖς γαλαάδ ἐν μέσῳ τοῦ ἐφραίμ καὶ ἐν μέσῳ τοῦ μανασσῆ. καὶ προκατελάβετο γαλαάδ τὰς διαβάσεις τοῦ ἰορδάνου τοῦ ἐφραίμ. καὶ εἶπαν αὐτοῖς οἱ διασωζόμενοι ἐφραίμ. διαβῶμεν. καὶ εἶπαν αὐτοῖς οἱ ἄνδρες γαλαάδ. μὴ ἐφραθίτης εἶ; καὶ εἶπεν. οὔ. καὶ εἶπαν αὐτῷ. [a] εἶπον δὴ στάχυς. καὶ οὐ κατεύθυνεν τοῦ λαλῆσαι οὕτως. καὶ ἐπελάβοντο αὐτοῦ, καὶ ἔθυσαν αὐτὸν πρὸς τὰς διαβάσεις τοῦ ἰορδάνου. καὶ ἔπεσαν ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἀπὸ ἐφραίμ δύο καὶ τεσσαράκοντα χιλιάδες. καὶ ἔκρινεν ἰεφθάε τὸν ἰσραὴλ ἓξ ἔτη. καὶ ἀπέθανεν ἰεφθάε ὁ γαλααδίτης, καὶ ἐτάφη ἐν πόλει αὐτοῦ γαλαάδ. καὶ ἔκρινε μετ' αὐτὸν τὸν ἰσραὴλ ἀβαισσὰν ἀπὸ βηθλεέμ. καὶ ἦσαν αὐτῷ τριάκοντα υἱοί, καὶ τριάκοντα θυγατέρες, ἃς ἐξαπέστειλεν ἔξω, καὶ τριάκοντα θυγατέρας εἰσήνεγκεν τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ ἔξωθεν. καὶ ἔκρινε τὸν ἰσραὴλ ἑπτὰ ἔτη. καὶ ἀπέθανεν ἀβαισσάν, καὶ ἐτάφη ἐν βηθλεέμ. καὶ ἔκρινε μετ' αὐτὸν τὸν ἰσραὴλ αἰλὼμ ὁ ζαβουλωνίτης δέκα ἔτη. καὶ ἀπέθανεν αἰλὼμ ὁ ζαβουλωνίτης, καὶ ἐτάφη ἐν αἰλὼμ ἐν γῇ ζαβουλών. καὶ ἔκρινε μετ' αὐτὸν τὸν ἰσραὴλ ἀβδὼν υἱὸς ἐλλὴλ ὁ φαραθωνίτης. καὶ ἦσαν αὐτῷ τεσσαράκοντα υἱοί, καὶ τριάκοντα υἱῶν υἱοὶ ἐπιβαίνοντες ἐπὶ ἑβδομήκοντα πώλους. καὶ ἔκρινε τὸν ἰσραὴλ ὀκτὼ ἔτη. καὶ ἀπέθανεν ἀβδὼν υἱὸς ἐλλὴλ ὁ φαραθωνίτης, καὶ ἐτάφη ἐν φαραθὼν ἐν γῇ ἐφραίμ ἐν ὄρει τοῦ ἀμαλήκ.

[a] Εἶπον δὴ στάχυς] AA. LL. εἴπατε δὴ σύνθημα. Schol. ἐν ἄλλῃ ἐκδόσει. μὴ ἐκ τοῦ ἐφραίμ ὑμεῖς; καὶ εἶπον. οὐκ ἐσμέν. καὶ εἶπον αὐτοῖς. εἴπατε δὴ σύνθημα. καὶ εἶπαν στάχυς. καὶ οὐ κατεύθυναν τοῦ λαλῆσαι οὕτως. εἶτα καὶ ἐπελάβοντο αὐτῶν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΓ΄.

Καὶ προσέθηκαν ἔτι οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ποιῆσαι τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου, καὶ παρέδωκεν αὐτοὺς κύριος ἐν χειρὶ φυλιστιὶμ τεσσαράκοντα ἔτη. καὶ ἦν ἀνὴρ εἷς ἀπὸ σαραὰ ἀπὸ δήμου συγγενείας τοῦ δανί, καὶ ὄνομα αὐτῷ μανωέ, καὶ γυνὴ αὐτοῦ στεῖρα καὶ οὐκ ἔτεκεν. καὶ ὤφθη ἄγγελος κυρίου πρὸς τὴν γυναῖκα, καὶ εἶπε πρὸς αὐτήν. ἰδοὺ σὺ στεῖρα καὶ οὐ τέτοκας, καὶ συλλήψῃ υἱόν. καὶ νῦν φύλαξαι δὴ καὶ μὴ πίῃς οἶνον καὶ μέθυσμα, καὶ μὴ φάγῃς πᾶν ἀκάθαρτον, ὅτι ἰδοὺ σὺ ἐν γαστρὶ ἔχεις καὶ τέξῃ υἱόν. καὶ σίδηρος ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ οὐκ ἀναβήσεται, ὅτι ναζὶρ θεοῦ ἔσται τὸ παιδάριον ἀπὸ τῆς κοιλίας, καὶ αὐτὸς ἄρξεται σῶσαι τὸν ἰσραὴλ ἐκ χειρὸς φυλιστιίμ. καὶ εἰσῆλθεν ἡ γυνὴ καὶ εἶπε τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς, λέγουσα. ἄνθρωπος θεοῦ ἦλθε πρός με, καὶ εἶδος αὐτοῦ ὡς εἶδος ἀγγέλου θεοῦ, φοβερὸν σφόδρα, [a] καὶ οὐκ ἠρώτησα αὐτὸν πόθεν ἐστί, καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ οὐκ ἀπήγγειλέ μοι. καὶ εἶπέ μοι. ἰδοὺ σὺ ἐν γαστρὶ ἔχεις καὶ τέξῃ υἱόν. καὶ νῦν μὴ πίῃς οἶνον καὶ μέθυσμα, καὶ μὴ φάγῃς πᾶν ἀκάθαρτον, ὅτι θεοῦ ἅγιον ἔσται τὸ παιδάριον ἀπὸ γαστρὸς ἕως ἡμέρας θανάτου αὐτοῦ. καὶ προσηύξατο μανωὲ πρὸς κύριον, καὶ εἶπεν. ἐν ἐμοὶ κύριε ἀδωναῒε τὸν ἄνθρωπον τοῦ θεοῦ ὃν ἀπέστειλας. ἐλθέτω δὴ ἔτι πρὸς ἡμᾶς, καὶ συμβιβασάτω ἡμᾶς τί ποιήσωμεν τῷ παιδίῳ τῷ τικτομένῳ. καὶ εἰσήκουσεν ὁ θεὸς τῆς φωνῆς μανωέ, καὶ ἦλθεν ὁ ἄγγελος τοῦ θεοῦ ἔτι πρὸς τὴν γυναῖκα. καὶ αὕτη ἐκάθητο ἐν ἀγρῷ, καὶ μανωὲ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς οὐκ ἦν μετ' αὐτῆς. καὶ ἐτάχυνεν ἡ γυνὴ καὶ ἔδραμε καὶ ἀνήγγειλε τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς, καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν. ἰδοὺ ὦπται πρός με ὁ ἀνὴρ ὃς ἦλθεν ἐν ἡμέρᾳ πρός με. καὶ ἀνέστη καὶ ἐπορεύθη μανωὲ ὀπίσω τῆς γυναικὸς αὐτοῦ, καὶ ἦλθε πρὸς τὸν ἄνδρα, καὶ εἶπεν αὐτῷ. εἰ σὺ εἶ ὁ ἀνήρ, ὁ λαλήσας πρὸς τὴν γυναῖκα; καὶ εἶπεν ὁ ἄγγελος. ἐγώ. καὶ εἶπε μανωέ. νῦν ἐλεύσεται ὁ λόγος. τίς ἔσται κρίσις τοῦ παιδίου καὶ τὰ ποιήματα αὐτοῦ; καὶ εἶπεν ὁ ἄγγελος κυρίου πρὸς μανωέ. ἀπὸ πάντων ὧν εἴρηκα πρὸς τὴν γυναῖκα φυλάξεται, ἀπὸ παντὸς ὃ ἐκπορεύεται ἐξ ἀμπέλου τοῦ οἴνου, οὐ φάγεται, καὶ οἶνον καὶ μέθυσμα μὴ πιέτω, καὶ πᾶν ἀκάθαρτον μὴ φαγέτω, πάντα ὅσα ἐνετειλάμην αὐτῇ, φυλάξεται. καὶ εἶπε μανωὲ πρὸς τὸν ἄγγελον κυρίου. κατάσχωμεν ὧδέ σε, καὶ ποιήσωμεν ἐνώπιόν σου ἔριφον αἰγῶν. καὶ εἶπεν ὁ ἄγγελος κυρίου πρὸς μανωέ. ἐὰν κατάσχῃς, οὐ φάγομαι ἀπὸ τῶν ἄρτων σου. καὶ ἐὰν ποιήσῃς ὁλοκαύτωμα τῷ κυρίῳ, ἀνοίσεις αὐτό. ὅτι οὐκ ἔγνω μανωέ, ὅτι ἄγγελος κυρίου αὐτός. καὶ εἶπε μανωὲ πρὸς τὸν ἄγγελον κυρίου. τί τὸ ὄνομά σοι, ὅτι ἔλθοι τὸ ῥῆμά σου, καὶ δοξάσομέν σε; καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ ἄγγελος κυρίου. εἰς τί τοῦτο ἐρωτᾷς τὸ ὄνομά μου; [β] καὶ αὐτό ἐστι θαυμαστόν. καὶ ἔλαβε μανωὲ τὸν ἔριφον τῶν αἰγῶν καὶ τὴν θυσίαν, καὶ ἀνήνεγκεν ἐπὶ τὴν πέτραν τῷ κυρίῳ, [γ] καὶ διεχώρισε ποιῆσαι, καὶ μανωὲ καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ βλέποντες. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἀναβῆναι τὴν φλόγα ἐπάνω τοῦ θυσιαστηρίου ἕως τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἀνέβη ὁ ἄγγελος κυρίου ἐν τῇ φλογί. καὶ μανωὲ καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ βλέποντες, καὶ ἔπεσον ἐπὶ πρόσωπον αὐτῶν ἐπὶ τὴν γῆν. καὶ οὐ προσέθηκεν ἔτι ὁ ἄγγελος κυρίου ὀφθῆναι πρὸς μανωὲ καὶ πρὸς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ. τότε ἔγνω μανωέ, ὅτι ἄγγελος κυρίου ἐστί. καὶ εἶπε μανωὲ πρὸς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ. θανάτῳ ἀποθανούμεθα, ὅτι θεὸν εἴδομεν. καὶ εἶπεν αὐτῷ ἡ γυνὴ αὐτοῦ. εἰ ἤθελεν ὁ κύριος θανατῶσαι ἡμᾶς, οὐκ ἂν ἔλαβεν ἐκ χειρὸς ἡμῶν ὁλοκαύτωμα καὶ θυσίαν, καὶ οὐκ ἂν ἔδειξεν ἡμῖν ταῦτα πάντα, καὶ καθὼς καιρὸς οὐκ ἂν ἠκούτισεν ἡμᾶς ταῦτα. καὶ ἔτεκεν ἡ γυνὴ υἱόν, καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ, σαμψών. καὶ ἡδρύνθη τὸ παιδάριον, καὶ εὐλόγησεν αὐτὸ κύριος. καὶ ἤρξατο πνεῦμα κυρίου συνεκπορεύεσθαι αὐτῷ ἐν παρεμβολῇ δὰν καὶ ἀναμέσον σαραὰ καὶ ἀναμέσον ἐσθαόλ.

[a] Καὶ οὐκ ἠρώτησα αὐτὸν πόθεν ἐστίν] AA. LL. habent, καὶ ἠρώτων. & ita S. August. in Quæst. [β] [Καὶ αὐτό ἐστι θαυμαστόν] Apud S. Dionysium in libro de diuinis nominibus est, καὶ τοῦτό ἐστι θαυμαστόν. [γ] [Καὶ διεχώρισε ποιῆσαι, καὶ μανωέ] In alijs libris est, τῷ θαυμαστὰ ποιοῦντι. καὶ μανωέ. Quod sequitur S. Augustinus in Quæst.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΔ'.

Καὶ κατέβη σαμψὼν εἰς θαμναθὰ, καὶ εἶδε γυναῖκα ἐν θαμναθὰ ἀπὸ τῶν θυγατέρων τῶν ᵃ ἀλλοφύλων. καὶ ἀνέβη καὶ ἀπήγγειλε τῷ πατρὶ αὐτοῦ καὶ τῇ μητρὶ αὐτοῦ, καὶ εἶπε. Γυναῖκα ἑώρακα ἐν θαμναθὰ ἀπὸ τῶν θυγατέρων φυλιστιίμ, καὶ νῦν λάβετε αὐτὴν μοι εἰς γυναῖκα. καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ πατὴρ αὐτοῦ καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ. μὴ οὐκ εἰσὶ θυγατέρες τῶν ἀδελφῶν σου, καὶ ἐκ παντὸς τοῦ λαοῦ μου γυνὴ, ὅτι σὺ πορεύῃ λαβεῖν γυναῖκα ἀπὸ τῶν ἀλλοφύλων τῶν ἀπεριτμήτων; καὶ εἶπε σαμψὼν πρὸς τὸν πατέρα αὐτοῦ. ταύτην λάβε μοι, ὅτι αὕτη εὐθεῖα ἐν ὀφθαλμοῖς μου. καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ οὐκ ἔγνωσαν ὅτι παρὰ κυρίου ἐστὶν, ὅτι ἐκδίκησιν αὐτὸς ζητεῖ ἐκ τῶν ἀλλοφύλων, καὶ ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ οἱ ἀλλόφυλοι κυριεύοντες ἐν ἰσραήλ. καὶ κατέβη σαμψὼν καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ εἰς θαμναθά. καὶ ἦλθεν ἕως τοῦ ἀμπελῶνος θαμναθὰ, καὶ ἰδοὺ σκύμνος λέοντος ὠρυόμενος εἰς συνάντησιν αὐτοῦ. καὶ ἥλατο ἐπ᾽ αὐτὸν πνεῦμα κυρίου, καὶ συνέτριψεν αὐτὸν ὡσεὶ συντρίψει ἔριφον αἰγῶν, καὶ οὐδὲν ἦν ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἀπήγγειλε τῷ πατρὶ αὐτοῦ καὶ τῇ μητρὶ αὐτοῦ, ὃ ἐποίησε. καὶ κατέβησαν καὶ ἐλάλησαν τῇ γυναικὶ, καὶ ηὐθύνθη ἐν ὀφθαλμοῖς σαμψών. καὶ ὑπέστρεψε μεθ᾽ ἡμέρας λαβεῖν αὐτὴν, καὶ ἐξέκλινεν ἰδεῖν τὸ πτῶμα τοῦ λέοντος, καὶ ἰδοὺ συναγωγὴ μελισσῶν ἐν τῷ στόματι τοῦ λέοντος καὶ μέλι. καὶ ἐξεῖλεν αὐτὸ εἰς χεῖρας αὐτοῦ, καὶ ἐπορεύετο πορευόμενος καὶ ἐσθίων. καὶ ἐπορεύθη πρὸς τὸν πατέρα αὐτοῦ καὶ πρὸς τὴν μητέρα αὐτοῦ, καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς καὶ ἔφαγον, καὶ οὐκ ἀνήγγειλεν αὐτοῖς ὅτι ᵝ ἀπὸ στόματος τοῦ λέοντος ἐξεῖλε τὸ μέλι. καὶ κατέβη ὁ πατὴρ αὐτοῦ πρὸς τὴν γυναῖκα, καὶ ἐποίησεν ἐκεῖ σαμψὼν πότον ἡμέρας ἑπτὰ, ὅτι οὕτως ποιοῦσιν οἱ νεανίσκοι. καὶ ἐγένετο ὅτε εἶδον αὐτὸν, καὶ ἔλαβον τριάκοντα κλητοὺς, καὶ ἦσαν μετ᾽ αὐτοῦ. καὶ εἶπεν αὐτοῖς σαμψών. πρόβλημα ὑμῖν προβάλλομαι, ἐὰν ἀπαγγέλλοντες ἀπαγγείλητε αὐτὸ ἐν ταῖς ἑπτὰ ἡμέραις τοῦ πότου καὶ εὕρητε, δώσω ὑμῖν τριάκοντα σινδόνας καὶ τριάκοντα στολὰς ἱματίων. καὶ ἐὰν μὴ δύνησθε ἀπαγγεῖλαί μοι, δώσετε ὑμεῖς ἐμοὶ τριάκοντα ὀθόνια καὶ τριάκοντα ἀλλασσομένας στολὰς ἱματίων. καὶ εἶπαν αὐτῷ. προβάλου τὸ πρόβλημά σου, καὶ ἀκουσόμεθα αὐτό. καὶ εἶπεν αὐτοῖς. τί βρωτὸν ἐξῆλθεν ἐκ βιβρώσκοντος, καὶ ἀπὸ ἰσχυροῦ γλυκύ. καὶ οὐκ ἠδύναντο ἀπαγγεῖλαι τὸ πρόβλημα ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας. καὶ ἐγένετο ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ τετάρτῃ, καὶ εἶπαν τῇ γυναικὶ σαμψών. ἀπάτησον δὴ τὸν ἄνδρα σου καὶ ἀπαγγειλάτω σοι τὸ πρόβλημα, μή ποτε κατακαύσωμέν σε καὶ τὸν οἶκον τοῦ πατρός σου ἐν πυρί. ἢ ἐκβιάσαι ἡμᾶς κεκλήκατε; καὶ ἔκλαυσεν ἡ γυνὴ σαμψὼν πρὸς αὐτὸν, καὶ εἶπεν. πλὴν μεμίσηκάς με καὶ οὐκ ἠγάπησάς με, ὅτι τὸ πρόβλημα ὃ προεβάλου τοῖς υἱοῖς τοῦ λαοῦ μου, οὐκ ἀπήγγειλάς μοι αὐτό. καὶ εἶπεν αὐτῇ σαμψών. εἰ τῷ πατρί μου καὶ τῇ μητρί μου οὐκ ἀπήγγελκα, σοὶ ἀπαγγελῶ; καὶ ἔκλαυσεν πρὸς αὐτὸν ἐπὶ τὰς ἑπτὰ ἡμέρας, ἃς ἦν αὐτοῖς ὁ πότος. καὶ ἐγένετο ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ, καὶ ἀπήγγειλεν αὐτῇ ὅτι παρηνώχλησεν αὐτόν. καὶ αὐτὴ ἀπήγγειλε τοῖς υἱοῖς τοῦ λαοῦ αὐτῆς. καὶ εἶπαν αὐτῷ οἱ ἄνδρες τῆς πόλεως ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ ᵞ πρὸ τοῦ ἀνατεῖλαι τὸν ἥλιον. τί γλυκύτερον μέλιτος καὶ τί ἰσχυρότερον λέοντος; καὶ εἶπεν αὐτοῖς σαμψών. εἰ μὴ ἠροτριάσατε ἐν τῇ δαμάλει μου, οὐκ ἂν ἔγνωτε τὸ πρόβλημά μου. καὶ ἥλατο ἐπ᾽ αὐτὸν πνεῦμα κυρίου, καὶ κατέβη εἰς ἀσκάλωνα, καὶ ἐπάταξεν ἐξ αὐτῶν τριάκοντα ἄνδρας, καὶ ἔλαβε τὰ ἱμάτια αὐτῶν, καὶ ἔδωκε τὰς στολὰς τοῖς ἀπαγγείλασι τὸ πρόβλημα. καὶ ὠργίσθη θυμῷ σαμψὼν, καὶ ἀνέβη εἰς τὸν οἶκον τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. καὶ ἐγένετο ἡ γυνὴ σαμψὼν ἑνὶ τῶν φίλων αὐτοῦ, ὧν ἐφιλίασεν.

a Ἀλλοφύλων. καὶ ἀνέβη] AA.LL. habent, ἀλλοφύλων· καὶ ἤρεσεν ἐνώπιον αὐτοῦ. καὶ ἀνέβη. β [Ἀπὸ στόματος τοῦ λέοντος] In alijs libris est, ἐκ τῆς ἕξεως τοῦ λέοντος. γ [Πρὸ τοῦ ἀνατεῖλαι τὸν ἥλιον. In AA.LL. est, πρινὴ δῦναι. & S. Ambrosius epist. 70. ante occasum Solis. Sic etiam Theodoretus.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΕ'.

Καὶ ἐγένετο μεθ᾽ ἡμέρας ἐν ἡμέραις θερισμοῦ πυρῶν, καὶ ἐπεσκέψατο σαμψὼν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ ἐν ἐρίφῳ αἰγῶν, καὶ εἶπεν. εἰσελεύσομαι πρὸς τὴν γυναῖκά μου καὶ εἰς τὸ ταμεῖον. καὶ οὐκ ἔδωκεν αὐτὸν ὁ πατὴρ αὐτῆς εἰσελθεῖν. καὶ εἶπεν ὁ πατὴρ αὐτῆς, λέγων. εἶπα ὅτι μισῶν ἐμίσησας αὐτὴν, καὶ ἔδωκα αὐτὴν ἑνὶ τῶν ἐκ τῶν φίλων σου, μὴ οὐχὶ ἡ ἀδελφὴ αὐτῆς ἡ νεωτέρα ἀγαθωτέρα ὑπὲρ αὐτήν; ἔστω δή σοι ἀντὶ αὐτῆς. καὶ εἶπεν αὐτοῖς σαμψών. ἠθῴωμαι καὶ τὸ ἅπαξ ἀπὸ ἀλλοφύλων, ὅτι ποιῶ ἐγὼ μετ᾽ αὐτῶν πονηρίαν. καὶ ἐπορεύθη σαμψὼν, καὶ συνέλαβε τριακοσίας ἀλώπεκας, καὶ ἔλαβε λαμπάδας, καὶ ἐπέστρεψε κέρκον πρὸς κέρκον, καὶ ἔθηκε λαμπάδα μίαν ἀναμέσον τῶν δύο κέρκων καὶ ἔδησεν. καὶ ἐξέκαυσε πῦρ ἐν ταῖς λαμπάσι, καὶ ἐξαπέστειλεν ἐν τοῖς στάχυσι τῶν ἀλλοφύλων. καὶ ἐκάησαν ἀπὸ ἅλωνος καὶ ἕως σταχύων ὀρθῶν, καὶ ἕως ἀμπελῶνος καὶ ἐλαίας. καὶ εἶπαν οἱ ἀλλόφυλοι. τίς ἐποίησε ταῦτα; καὶ εἶπαν. σαμψὼν ὁ νυμφίος τοῦ θαμνὶ, ὅτι ἔλαβε τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ ἔδωκεν αὐτὴν τῷ ἐκ τῶν φίλων αὐτοῦ. καὶ ἀνέβησαν οἱ ἀλλόφυλοι, καὶ ἐνέπρησαν αὐτὴν, καὶ τὸν οἶκον τοῦ πατρὸς αὐτῆς ἐν πυρί. καὶ εἶπεν αὐτοῖς σαμψών. ἐὰν ποιήσητε οὕτως ταύτην, ὅτι ἡ μὴν ἐκδικήσω ἐν ὑμῖν, καὶ ἔσχατον κοπάσω. καὶ ἐπάταξεν αὐτοὺς κνήμην ἐπὶ μηρὸν πληγὴν μεγάλην. καὶ κατέβη καὶ ἐκάθισεν ἐν τρυμαλιᾷ τῆς πέτρας ἠτάμ. καὶ ἀνέβησαν οἱ ἀλλόφυλοι, καὶ παρενέβαλον ἐν ἰούδα. καὶ ἐξερρίφησαν ἐν λεχί. καὶ εἶπαν ἀνὴρ ἰούδα. εἰς τί ἀνέβητε ἐφ᾽ ἡμᾶς; καὶ εἶπον οἱ ἀλλόφυλοι. δῆσαι τὸν σαμψὼν ἀνέβημεν, καὶ ποιῆσαι αὐτῷ ὃν τρόπον ἐποίησεν ἡμῖν. καὶ κατέβησαν τρισχίλιοι ἀπὸ ἰούδα ἄνδρες εἰς τρυμα-

λιᾶς πέτρας ἠτὰμ, καὶ εἶπαν πρὸς σαμψών. οὐκ οἶδας ὅτι κυριεύουσιν οἱ ἀλλόφυλοι ἡμῶν, καὶ τί τοῦτο ἐποίησας ἡμῖν; καὶ εἶπεν αὐτοῖς σαμψών. ὃν τρόπον ἐποίησάν μοι, οὕτως ἐποίησα αὐτοῖς. καὶ εἶπαν αὐτῷ. δῆσαί σε κατέβημεν τοῦ δοῦναί σε ἐν χειρὶ ἀλλοφύλων. καὶ εἶπεν αὐτοῖς σαμψών. ὀμόσατέ μοι μή ποτε συναντήσητε ἐν ἐμοὶ ὑμεῖς. καὶ εἶπον αὐτῷ, λέγοντες. οὐχὶ ὅτι ἀλλ᾽ ἢ δεσμῷ δήσομέν σε, καὶ παραδώσομέν σε ἐν χειρὶ αὐτῶν, καὶ θανάτῳ οὐ θανατώσομέν σε. καὶ ἔδησαν αὐτὸν ἐν δυσὶ καλωδίοις καινοῖς, καὶ ἀνήνεγκαν αὐτὸν ἀπὸ τῆς πέτρας ἐκείνης, καὶ ἦλθον ἕως σιαγόνος. καὶ οἱ ἀλλόφυλοι ἠλάλαξαν, καὶ ἔδραμον εἰς συνάντησιν αὐτοῦ. καὶ ἥλατο ἐπ᾽ αὐτὸν πνεῦμα κυρίου. καὶ ἐγενήθη τὰ καλώδια τὰ ἐπὶ βραχίοσιν αὐτοῦ ὡσεὶ στυππίον ὃ ἐξεκαύθη ἐν πυρί. καὶ ἐτάκησαν δεσμοὶ αὐτοῦ ἀπὸ χειρῶν αὐτοῦ. καὶ εὗρε σιαγόνα ὄνου ἐξερριμμένην, καὶ ἐξέτεινε τὴν χεῖρα αὐτοῦ καὶ ἔλαβεν αὐτήν, καὶ ἐπάταξεν ἐν αὐτῇ χιλίους ἄνδρας. καὶ εἶπε σαμψών. ἐν σιαγόνι ὄνου ἐξαλείφων ἐξήλειψα αὐτούς, ὅτι ἐν τῇ σιαγόνι τοῦ ὄνου ἐπάταξα χιλίους ἄνδρας. καὶ ἐγένετο ὡς ἐπαύσατο λαλῶν, καὶ ἔρριψε τὴν σιαγόνα ἐκ τῆς χειρὸς αὐτοῦ. καὶ ἐκάλεσε τὸν τόπον ἐκεῖνον, ἀναίρεσις σιαγόνος. καὶ ἐδίψησε σφόδρα, καὶ ἔκλαυσε πρὸς κύριον, καὶ εἶπε. σὺ εὐδόκησας ἐν χειρὶ δούλου σου τὴν σωτηρίαν τὴν μεγάλην ταύτην, καὶ νῦν ἀποθανοῦμαι τῷ δίψει καὶ ἐμπεσοῦμαι ἐν χειρὶ τῶν ἀπεριτμήτων; [a] καὶ ἔρρηξεν ὁ θεὸς τὸν λάκκον τὸν ἐν τῇ σιαγόνι, καὶ ἐξῆλθεν ἐξ αὐτοῦ ὕδωρ, καὶ ἔπιε. καὶ ἐπέστρεψε τὸ πνεῦμα αὐτοῦ καὶ ἔζησεν. διὰ τοῦτο ἐκλήθη τὸ ὄνομα αὐτῆς, πηγὴ τοῦ ἐπικαλουμένου, ἥ ἐστιν ἐν σιαγόνι, ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης. καὶ ἔκρινε τὸν ἰσραὴλ ἐν ἡμέραις ἀλλοφύλων εἴκοσιν ἔτη.

a Καὶ ἔρρηξεν ὁ θεὸς τὸν λάκκον] AA. LL. τὸ τραῦμα. Schol. καὶ ἔρρηξεν. ἐν ἑτέρᾳ ἐκδόσει, καὶ ἤνοιξεν ὁ θεὸς τὸ τραῦμα τὸ ἐν σιαγόνι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ιϛ'.

Καὶ ἐπορεύθη σαμψὼν εἰς γάζαν, καὶ εἶδεν ἐκεῖ γυναῖκα πόρνην, καὶ εἰσῆλθε πρὸς αὐτήν. καὶ ἀνηγγέλη τοῖς γαζαίοις, λέγοντες. ἥκει σαμψὼν ὧδε. καὶ ἐκύκλωσαν, καὶ ἐνήδρευσαν ἐπ᾽ αὐτὸν ὅλην τὴν νύκτα ἐν τῇ πύλῃ τῆς πόλεως. καὶ ἐκώφευσαν ὅλην τὴν νύκτα, λέγοντες. ἕως διαφαύσῃ ὁ ὄρθρος, καὶ φονεύσωμεν αὐτόν. καὶ ἐκοιμήθη σαμψὼν ἕως μεσονυκτίου, καὶ ἀνέστη ἐν ἡμίσει τῆς νυκτὸς, καὶ ἐπελάβετο τῶν θυρῶν τῆς πύλης τῆς πόλεως σὺν τοῖς δυσὶ σταθμοῖς, καὶ ἀνεβάσταζεν αὐτὰς σὺν τῷ μοχλῷ, καὶ ἔθηκεν ἐπὶ ὤμων αὐτοῦ. καὶ ἀνέβη ἐπὶ τὴν κορυφὴν τοῦ ὄρους τοῦ ἐπὶ προσώπου τοῦ χεβρὼν, καὶ ἔθηκεν αὐτὰ ἐκεῖ. καὶ ἐγένετο μετὰ τοῦτο, καὶ ἠγάπησε γυναῖκα ἐν ἀλσωρήχ. καὶ ὄνομα αὐτῇ δαλιδά. καὶ ἀνέβησαν πρὸς αὐτὴν οἱ ἄρχοντες τῶν ἀλλοφύλων, καὶ εἶπαν αὐτῇ. ἀπάτησον αὐτὸν, καὶ ἴδε ἐν τίνι ἡ ἰσχὺς αὐτοῦ ἡ μεγάλη, καὶ ἐν τίνι δυνησόμεθα αὐτῷ, καὶ δήσομεν αὐτὸν τοῦ ταπεινῶσαι αὐτόν. καὶ ἡμεῖς δώσομέν σοι ἀνὴρ χιλίους, καὶ ἑκατὸν ἀργυρίου. καὶ εἶπε δαλιδὰ πρὸς σαμψών. ἀπάγγειλον δή μοι ἐν τίνι ἡ ἰσχύς σου ἡ μεγάλη, καὶ ἐν τίνι δεθήσῃ τοῦ ταπεινωθῆναί σε. καὶ εἶπεν πρὸς αὐτὴν σαμψών. ἐὰν δήσωσί με ἐν ἑπτὰ νευραῖς ὑγραῖς μὴ διεφθαρμέναις, καὶ ἀσθενήσω καὶ ἔσομαι ὡς εἷς τῶν ἀνθρώπων. καὶ ἀνήνεγκαν αὐτῇ οἱ ἄρχοντες τῶν ἀλλοφύλων ἑπτὰ νευρὰς ὑγρὰς μὴ διεφθαρμένας, καὶ ἔδησεν αὐτὸν ἐν αὐταῖς. καὶ τὸ ἔνεδρον αὐτῇ ἐκάθητο ἐν τῷ ταμείῳ. καὶ εἶπεν αὐτῷ. ἀλλόφυλοι ἐπὶ σὲ σαμψών. καὶ διέσπασεν τὰς νευρὰς ὡς εἴ τις ἀποσπάσοι στρέμμα στυππύου ἐν τῷ ὀσφρανθῆναι αὐτὸ πυρὸς, καὶ οὐκ ἐγνώσθη ἡ ἰσχὺς αὐτοῦ. καὶ εἶπε δαλιδὰ πρὸς σαμψών. ἰδοὺ ἐπλάνησάς με, καὶ ἐλάλησας πρὸς με ψευδῆ. νῦν οὖν ἀνάγγειλόν μοι ἐν τίνι δεθήσῃ. καὶ εἶπε πρὸς αὐτήν. ἐὰν δεσμεύοντες δήσωσί με ἐν καλωδίοις καινοῖς οἷς οὐκ ἐγένετο ἐν αὐτοῖς ἔργον, καὶ ἀσθενήσω καὶ ἔσομαι ὡς εἷς τῶν ἀνθρώπων. καὶ ἔλαβε δαλιδὰ καλώδια καινὰ, καὶ ἔδησεν αὐτὸν ἐν αὐτοῖς, καὶ τὰ ἔνεδρα ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ ταμείου. καὶ εἶπεν. ἀλλόφυλοι ἐπὶ σὲ σαμψών. καὶ διέσπασεν αὐτὰ ἀπὸ βραχιόνων αὐτοῦ ὡσεὶ σπαρτίον. καὶ εἶπε δαλιδὰ πρὸς σαμψών. ἰδοὺ ἐπλάνησάς με, καὶ ἐλάλησας πρὸς με ψευδῆ. ἀνάγγειλον δή μοι ἐν τίνι δεθήσῃ. καὶ εἶπεν πρὸς αὐτήν. ἐὰν ὑφάνῃς τὰς ἑπτὰ σειρὰς τῆς κεφαλῆς μου σὺν τῷ διάσματι, καὶ ἐγκρούσῃς τῷ πασσάλῳ εἰς τὸν τοῖχον, καὶ ἔσομαι ὡς εἷς τῶν ἀνθρώπων ἀσθενής. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ κοιμᾶσθαι αὐτὸν, καὶ ἔλαβε δαλιδὰ τὰς ἑπτὰ σειρὰς τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ, καὶ ὕφανεν ἐν τῷ διάσματι, καὶ ἔπηξεν τῷ πασσάλῳ εἰς τὸν τοῖχον, καὶ εἶπεν. ἀλλόφυλοι ἐπὶ σὲ σαμψών. καὶ ἐξυπνίσθη ἀπὸ τοῦ ὕπνου αὐτοῦ, καὶ ἐξῆρε τὸν πάσσαλον τοῦ ὑφάσματος ἐκ τοῦ τοίχου. καὶ εἶπε πρὸς σαμψὼν δαλιδά. πῶς λέγεις; ἠγάπηκά σε καὶ ἡ καρδία σου οὐκ ἔστι μετ᾽ ἐμοῦ; τοῦτο τρίτον ἐπλάνησάς με, καὶ οὐκ ἀπήγγειλάς μοι ἐν τίνι ἡ ἰσχύς σου ἡ μεγάλη. καὶ ἐγένετο ὅτε ἐξέθλιψεν αὐτὸν ἐν λόγοις αὐτῆς πάσας τὰς ἡμέρας, καὶ ἐστενοχώρησεν αὐτὸν, καὶ ὠλιγοψύχησεν ἕως τοῦ ἀποθανεῖν. καὶ ἀνήγγειλεν αὐτῇ πᾶσαν τὴν καρδίαν αὐτοῦ, καὶ εἶπεν αὐτῇ. σίδηρος οὐκ ἀνέβη ἐπὶ τὴν κεφαλήν μου, ὅτι ἅγιος θεοῦ ἐγώ εἰμι ἀπὸ κοιλίας μητρός μου. ἐὰν οὖν ξυρήσωμαι, ἀποστήσεται ἀπ᾽ ἐμοῦ ἡ ἰσχύς μου καὶ ἀσθενήσω, καὶ ἔσομαι ὡς πάντες οἱ ἄνθρωποι. καὶ εἶδε δαλιδά, ὅτι ἀπήγγειλεν αὐτῇ πᾶσαν τὴν καρδίαν αὐτοῦ. καὶ ἀπέστειλε καὶ ἐκάλεσε τοὺς ἄρχοντας τῶν ἀλλοφύλων, λέγουσα. ἀνάβητε ἔτι τὸ ἅπαξ τοῦτο, ὅτι ἀπήγγειλέ μοι πᾶσαν τὴν καρδίαν αὐτοῦ. καὶ ἀνέβησαν πρὸς αὐτὴν οἱ ἄρχοντες τῶν ἀλλοφύλων, καὶ ἀνήνεγκαν τὸ ἀργύριον ἐν χερσὶν αὐτῶν. καὶ ἐκοίμισε δαλιδὰ τὸν σαμψὼν ἐπὶ τὰ γόνατα αὐτῆς. [a] καὶ ἐκάλεσεν ἄνδρα, καὶ ἐξύρησε τὰς ἑπτὰ σειρὰς τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ, καὶ ἤρξατο ταπεινῶσαι αὐτόν, καὶ ἀπέστη ἡ ἰσχὺς αὐτοῦ ἀπ᾽ αὐτοῦ. καὶ εἶπε δαλιδά. ἀλλόφυλοι ἐπὶ σὲ σαμψών.

καὶ

καὶ ἐξυπνίσθη ἐκ τοῦ ὕπνου αὐτοῦ, καὶ εἶπεν. ἐξελεύσομαι ὡς ἅπαξ καὶ ἅπαξ, καὶ ἐκτιναχθήσομαι. καὶ αὐτὸς οὐκ ἔγνω ὅτι ὁ κύριος ἀπέστη ἀπάνωθεν αὐτοῦ. καὶ ἐκράτησαν αὐτὸν οἱ ἀλλόφυλοι, καὶ ἐξέκοψαν τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, καὶ κατήνεγκαν αὐτὸν εἰς γάζαν, καὶ ἐπέδησαν αὐτὸν ἐν πέδαις χαλκείαις. καὶ ἦν ἀλήθων ἐν οἴκῳ τοῦ δεσμωτηρίου. καὶ ἤρξατο θρὶξ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ βλαστάνειν καθὼς ἐξυρήσατο. καὶ οἱ ἄρχοντες τῶν ἀλλοφύλων συνήχθησαν θυσιάσαι θυσίασμα μέγα τῷ δαγὼν θεῷ αὐτῶν, καὶ εὐφρανθῆναι, καὶ εἶπαν. ἔδωκεν ὁ θεὸς ἐν χειρὶ ἡμῶν τὸν σαμψὼν τὸν ἐχθρὸν ἡμῶν. καὶ εἶδον αὐτὸν ὁ λαὸς, καὶ ὕμνησαν τὸν θεὸν αὐτῶν, ὅτι παρέδωκεν ὁ θεὸς ἡμῶν τὸν ἐχθρὸν ἡμῶν ἐν χειρὶ ἡμῶν, τὸν ἐρημοῦντα τὴν γῆν ἡμῶν, καὶ ὃς ἐπλήθυνε τοὺς τραυματίας ἡμῶν. καὶ ὅτε ἠγαθύνθη ἡ καρδία αὐτῶν, καὶ εἶπαν. καλέσατε τὸν σαμψὼν ἐξ οἴκου φυλακῆς, καὶ παιξάτω ἐνώπιον ἡμῶν. καὶ ἐκάλεσαν τὸν σαμψὼν ἐξ οἴκου δεσμωτηρίου, καὶ ἔπαιζεν ἐνώπιον αὐτῶν. καὶ ἐρράπιζον αὐτὸν, καὶ ἔστησαν αὐτὸν ἀναμέσον τῶν κιόνων. καὶ εἶπε σαμψὼν πρὸς τὸν νεανίαν τὸν κρατοῦντα τὴν χεῖρα αὐτοῦ. ἄφες με, καὶ ψηλαφήσω τοὺς κίονας ἐφ᾽ οἷς ὁ οἶκος ἐπ᾽ αὐτοῖς, καὶ ἐπιστηριχθήσομαι ἐπ᾽ αὐτοῖς, καὶ ὁ οἶκος πλήρης τῶν ἀνδρῶν καὶ τῶν γυναικῶν, καὶ ἐκεῖ πάντες οἱ ἄρχοντες τῶν ἀλλοφύλων, καὶ ἐπὶ τὸ δῶμα ὡσεὶ τρισχίλιοι ἄνδρες καὶ γυναῖκες οἱ θεωροῦντες ἐν παιγνίαις σαμψών. καὶ ἔκλαυσεν σαμψὼν πρὸς κύριον, καὶ εἶπε. ἀδωναῒ κύριε μνήσθητι δή μου, καὶ ἐνίσχυσόν με ἔτι τὸ ἅπαξ τοῦτο θεὲ, καὶ ἀνταποδώσω ἀνταπόδοσιν μίαν περὶ τῶν δύο ὀφθαλμῶν μου τοῖς ἀλλοφύλοις. καὶ περιέλαβε σαμψὼν τοὺς δύο κίονας τοῦ οἴκου ἐφ᾽ οἷς ὁ οἶκος εἱστήκει, καὶ ἐπεστηρίχθη ἐπ᾽ αὐτοῖς, καὶ ἐκράτησεν ἕνα τῇ δεξιᾷ αὐτοῦ καὶ ἕνα τῇ ἀριστερᾷ αὐτοῦ. καὶ εἶπε σαμψών. ἀποθανέτω ψυχή μου μετὰ τῶν ἀλλοφύλων. καὶ ἐβάσταξεν ἐν ἰσχύϊ, καὶ ἔπεσεν ὁ οἶκος ἐπὶ τοὺς ἄρχοντας, καὶ ἐπὶ πάντα τὸν λαὸν τὸν ἐν αὐτῷ. καὶ ἦσαν οἱ τεθνηκότες οὓς ἐθανάτωσε σαμψὼν ἐν τῷ θανάτῳ αὐτοῦ, πλείους ἢ οὓς ἐθανάτωσεν ἐν τῇ ζωῇ αὐτοῦ. καὶ κατέβησαν οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, καὶ ὁ οἶκος τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ ἔλαβον αὐτόν. καὶ ἀνέβησαν καὶ ἔθαψαν αὐτὸν ἀναμέσον σαραὰ καὶ ἀναμέσον ἐσθαὸλ ἐν τῷ τάφῳ μανωὲ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. καὶ αὐτὸς ἔκρινε τὸν ἰσραὴλ εἴκοσιν ἔτη.

a Καὶ ἐκάλεσε τὸν ἄνδρα] AA. LL. καὶ ἐκάλεσε τὸν κουρέα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΖ′.

Καὶ ἐγένετο ἀνὴρ ἀπὸ ὄρους ἐφραὶμ, καὶ ὄνομα αὐτῷ μιχαίας. καὶ εἶπε τῇ μητρὶ αὐτοῦ. οἱ χίλιοι καὶ ἑκατὸν οὓς ἔλαβες ἀργυρίου σεαυτῇ, καί με ἠράσω, καὶ προσεῖπας ἐν ὠσί μου. ἰδοὺ τὸ ἀργύριον παρ᾽ ἐμοὶ, ἐγὼ ἔλαβον αὐτό. καὶ εἶπεν ἡ μήτηρ αὐτοῦ. εὐλογητὸς ὁ υἱός μου τῷ κυρίῳ. καὶ ἀπέδωκε τοὺς χιλίους καὶ ἑκατὸν τοῦ ἀργυρίου τῇ μητρὶ αὐτοῦ. καὶ εἶπεν ἡ μήτηρ αὐτοῦ. ἁγιάζουσα ἡγίασα τὸ ἀργύριον τῷ κυρίῳ ἐκ τῆς χειρός μου τῷ υἱῷ μου τοῦ ποιῆσαι γλυπτὸν καὶ χωνευτὸν, καὶ νῦν ἀποδώσω αὐτό σοι. καὶ ἀπέδωκε τὸ ἀργύριον τῇ μητρὶ αὐτοῦ. καὶ ἔλαβεν ἡ μήτηρ αὐτοῦ διακοσίους ἀργυρίου, καὶ ἔδωκεν αὐτὸ ἀργυροκόπῳ, καὶ ἐποίησεν αὐτὸ γλυπτὸν καὶ χωνευτόν. καὶ ἐγενήθη ἐν οἴκῳ μιχαία. καὶ ὁ οἶκος μιχαία αὐτῷ οἶκος θεοῦ. καὶ ἐποίησεν ἐφὼδ καὶ θεραφίν. καὶ ἐπλήρωσε τὴν χεῖρα ἀπὸ ἑνὸς υἱῶν αὐτοῦ, καὶ ἐγένετο αὐτῷ εἰς ἱερέα. ἐν δὲ ταῖς ἡμέραις ἐκείναις οὐκ ἦν βασιλεὺς ἐν ἰσραήλ. ἀνὴρ τὸ εὐθὲς ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ ἐποίει. καὶ ἐγενήθη νεανίας ἐκ βηθλεὲμ δήμου ἰούδα, καὶ αὐτὸς λευίτης, καὶ οὗτος παρῴκει ἐκεῖ. καὶ ἐπορεύθη ὁ ἀνὴρ ἀπὸ βηθλεὲμ τῆς πόλεως ἰούδα παροικῆσαι ἐν ᾧ ἐὰν εὕρῃ τόπῳ. καὶ ἦλθεν ἕως ὄρους ἐφραὶμ, καὶ ἕως οἴκου μιχαία τοῦ ποιῆσαι ὁδὸν αὐτοῦ. καὶ εἶπεν αὐτῷ μιχαίας. πόθεν ἔρχῃ; καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν. λευίτης εἰμὶ ἐκ βηθλεὲμ ἰούδα, καὶ ἐγὼ πορεύομαι παροικῆσαι ἐν ᾧ ἐὰν εὕρω τόπῳ. καὶ εἶπεν αὐτῷ μιχαίας. κάθου μετ᾽ ἐμοῦ, καὶ γίνου μοι εἰς πατέρα καὶ εἰς ἱερέα, καὶ ἐγὼ δώσω σοι δέκα ἀργυρίου εἰς ἡμέραν, καὶ στολὴν ἱματίων, καὶ τὰ πρὸς ζωήν σου. καὶ ἐπορεύθη ὁ λευίτης, καὶ ἤρξατο παροικεῖν παρὰ τῷ ἀνδρί. καὶ ἐγενήθη ὁ νεανίας αὐτῷ ὡς εἷς ἀπὸ υἱῶν αὐτοῦ. καὶ ἐπλήρωσε μιχαίας τὴν χεῖρα τοῦ λευίτου, καὶ ἐγένετο αὐτῷ εἰς ἱερέα, καὶ ἐγένετο ἐν τῷ οἴκῳ μιχαία. καὶ εἶπε μιχαίας. νῦν ἔγνων ὅτι ἀγαθυνεῖ μοι κύριος, ὅτι ἐγένετό μοι ὁ λευίτης εἰς ἱερέα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΗ′.

Ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις οὐκ ἦν βασιλεὺς ἐν ἰσραήλ. καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἡ φυλὴ δὰν ἐζήτει ἑαυτῇ κληρονομίαν κατοικῆσαι, ὅτι οὐκ ἐνέπεσεν αὐτῇ ἕως τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἐν μέσῳ φυλῶν υἱῶν ἰσραὴλ κληρονομία. καὶ ἀπέστειλαν οἱ υἱοὶ δὰν ἀπὸ δήμων αὐτῶν πέντε ἄνδρας υἱοὺς δυνάμεως ἀπὸ σαραὰ καὶ ἀπὸ ἐσθαὸλ τοῦ κατασκέψασθαι τὴν γῆν καὶ ἐξιχνιάσαι αὐτήν. καὶ εἶπαν πρὸς αὐτούς. πορεύεσθε καὶ ἐξιχνιάσατε τὴν γῆν. καὶ ἦλθον ἕως ὄρους ἐφραὶμ ἕως οἴκου μιχαία. καὶ ηὐλίσθησαν αὐτοὶ ἐκεῖ ἐν οἴκῳ μιχαία, καὶ αὐτοὶ ἐπέγνωσαν τὴν φωνὴν τοῦ νεανίσκου τοῦ λευίτου, καὶ ἐξέκλιναν ἐκεῖ. καὶ εἶπαν αὐτῷ. τίς ἤνεγκέν σε ὧδε; καὶ σὺ τί ποιεῖς ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ; καὶ τί σοι ὧδε; καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς. οὕτω καὶ οὕτως ἐποίησέ μοι μιχαίας, καὶ ἐμισθώσατό με, καὶ ἐγενόμην αὐτῷ εἰς ἱερέα. καὶ εἶπαν αὐτῷ. ἐπερώτησον δὴ ἐν τῷ θεῷ, καὶ γνωσόμεθα εἰ εὐοδωθήσεται ἡ ὁδὸς ἡμῶν, ἐν ᾗ ἡμεῖς πορευόμεθα ἐν αὐτῇ. καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ ἱερεύς. πορεύεσθε ἐν εἰρήνῃ. ἐνώπιον κυρίου ἡ ὁδὸς ὑμῶν, ἐν ᾗ πορεύεσθε ἐν αὐτῇ. καὶ ἐπορεύθησαν οἱ πέντε ἄνδρες, καὶ ἦλθον εἰς λαισά. καὶ εἶδον τὸν λαὸν τὸν ἐν μέσῳ αὐτῆς καθήμενον ἐπ᾽ ἐλπίδι ὡς κρίσις σιδωνίων ἡσυχάζουσα, καὶ οὐκ ἔστιν

δια-

διαφέρων ἢ καταισχύνων λόγον ἐν τῇ γῇ, κληρονόμος ἐκπιέζων θησαυρούς, καὶ μακράν εἰσι σιδωνίων, καὶ λόγον οὐκ ἔχουσι πρὸς ἄνθρωπον. καὶ ἦλθον οἱ πέντε ἄνδρες πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῶν εἰς σαραὰ καὶ ἐσθαόλ, καὶ εἶπον τοῖς ἀδελφοῖς αὐτῶν. τί ὑμεῖς κάθησθε; καὶ εἶπαν. ἀνάστητε καὶ ἀναβῶμεν ἐπ᾽ αὐτούς, ὅτι εἴδομεν τὴν γῆν, καὶ ἰδοὺ ἀγαθὴ σφόδρα, καὶ ὑμεῖς ἡσυχάζετε. μὴ ὀκνήσητε τοῦ πορευθῆναι, καὶ εἰσελθεῖν τοῦ κληρονομῆσαι τὴν γῆν. καὶ ἡνίκα ἐὰν ἔλθητε, εἰσελεύσεσθε πρὸς λαὸν ἐπ᾽ ἐλπίδι, καὶ ἡ γῆ πλατεῖα, ὅτι ἔδωκεν αὐτὴν ὁ θεὸς ἐν χειρὶ ὑμῶν. τόπος ὅπου οὐκ ἔστιν ἐκεῖ ὑστέρημα παντὸς ῥήματος τῶν ἐν τῇ γῇ. καὶ ἀπῆραν ἐκεῖθεν ἀπὸ δήμων τοῦ δὰν ἀπὸ σαραὰ καὶ ἀπὸ ἐσθαόλ ἑξακόσιοι ἄνδρες ἐζωσμένοι σκεύη παρατάξεως. καὶ ἀνέβησαν καὶ παρενέβαλον ἐν καριαθιαρὶμ ἐν ἰούδα. διὰ τοῦτο ἐκλήθη ἐν ἐκείνῳ τῷ τόπῳ, παρεμβολὴ δάν, ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης. ἰδοὺ ὀπίσω καριαθιαρίμ. καὶ παρῆλθον ἐκεῖθεν ὄρος ἐφραίμ, καὶ ἦλθον ἕως οἴκου μιχαία. καὶ ἀπεκρίθησαν οἱ πέντε ἄνδρες οἱ πορευόμενοι κατασκέψασθαι τὴν γῆν λαϊσά, καὶ εἶπαν πρὸς τοὺς ἀδελφούς. ἔγνωτε ὅτι ἔστιν ἐν τῷ οἴκῳ τούτῳ ἐφὼδ καὶ θεραφὶν καὶ γλυπτὸν καὶ χωνευτόν. καὶ νῦν γνῶτε ὅτι ποιήσετε. καὶ ἐξέκλιναν ἐκεῖ, καὶ εἰσῆλθον εἰς τὸν οἶκον τοῦ νεανίσκου τοῦ λευίτου εἰς τὸν οἶκον μιχαία, καὶ ἠρώτησαν αὐτὸν εἰς εἰρήνην. καὶ οἱ ἑξακόσιοι ἄνδρες οἱ ἀνεζωσμένοι τὰ σκεύη τῆς παρατάξεως αὐτῶν ἑστῶτες παρὰ θύρας τῆς πύλης οἱ ἐκ τῶν υἱῶν δάν. καὶ ἀνέβησαν οἱ πέντε ἄνδρες οἱ πορευθέντες κατασκέψασθαι τὴν γῆν, καὶ εἰσῆλθον ἐκεῖ εἰς οἶκον μιχαία, καὶ ὁ ἱερεὺς ἑστώς. καὶ ἔλαβον τὸ γλυπτὸν καὶ τὸ ἐφὼδ καὶ τὸ θεραφὶν καὶ τὸ χωνευτόν. καὶ εἶπε πρὸς αὐτοὺς ὁ ἱερεύς. τί ὑμεῖς ποιεῖτε; καὶ εἶπαν αὐτῷ. κώφευσον. ἐπίθες τὴν χεῖρά σου ἐπὶ τὸ στόμά σου, καὶ δεῦρο μεθ᾽ ἡμῶν, καὶ γενοῦ ἡμῖν εἰς πατέρα καὶ εἰς ἱερέα. μὴ ἀγαθὸν εἶναί σε ἱερέα οἴκου ἀνδρὸς ἑνὸς ἢ γενέσθαι σε ἱερέα φυλῆς καὶ οἴκου εἰς δῆμον ἰσραήλ; καὶ ἠγαθύνθη ἡ καρδία τοῦ ἱερέως, καὶ ἔλαβε τὸ ἐφὼδ καὶ τὸ θεραφὶν καὶ τὸ γλυπτὸν καὶ τὸ χωνευτόν, καὶ ἦλθεν ἐν μέσῳ τοῦ λαοῦ. καὶ ἐπέστρεψαν καὶ ἀπῆλθον καὶ ἔθηκαν τὰ τέκνα καὶ τὴν κτῆσιν καὶ τὸ βάρος ἔμπροσθεν αὐτῶν. αὐτοὶ ἐμάκρυναν ἀπὸ οἴκου μιχαία, καὶ ἰδοὺ μιχαίας, καὶ οἱ ἄνδρες οἱ ἐν ταῖς οἰκίαις ταῖς μετὰ οἴκου μιχαία ἐβόησαν καὶ κατελάβοντο τοὺς υἱοὺς δάν. καὶ ἐπέστρεψαν οἱ υἱοὶ δὰν τὸ πρόσωπον αὐτῶν, καὶ εἶπαν τῷ μιχαία. τί ἐστί σοι, ὅτι ἐβόησας; καὶ εἶπε μιχαίας. ὅτι τὸ γλυπτόν μου ὃ ἐποίησα ἐλάβετε καὶ τὸν ἱερέα, καὶ ἐπορεύθητε, καὶ τί μοι ἔτι; καὶ τί τοῦτο λέγετε πρὸς μέ, τί κράζεις; καὶ εἶπαν πρὸς αὐτὸν οἱ υἱοὶ δάν. μὴ ἀκουσθήτω δὴ φωνή σου μεθ᾽ ἡμῶν, μή ποτε συναντήσωσιν ὑμῖν ἄνδρες πικροὶ ψυχῇ, καὶ προσθήσουσι ψυχήν σου, καὶ τὴν ψυχὴν τοῦ οἴκου σου. καὶ ἐπορεύθησαν οἱ υἱοὶ δὰν εἰς ὁδὸν αὐτῶν. καὶ εἶδε μιχαίας, ὅτι δυνατώτεροί εἰσιν ὑπὲρ αὐτόν. καὶ ἐπέστρεψεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ. καὶ οἱ υἱοὶ δὰν ἔλαβον ὃ ἐποίησε μιχαίας, καὶ τὸν ἱερέα ὃς ἦν αὐτῷ· καὶ ἦλθον ἐπὶ λαϊσὰ ἐπὶ λαὸν ἡσυχάζοντα καὶ πεποιθότα ἐπ᾽ ἐλπίδι. καὶ ἐπάταξαν αὐτοὺς ἐν στόματι ῥομφαίας· καὶ τὴν πόλιν ἐνέπρησαν ἐν πυρί, καὶ οὐκ ἦν ὁ ῥυόμενος, ὅτι μακράν ἐστιν ἀπὸ σιδωνίων, καὶ λόγος οὐκ ἔστιν αὐτοῖς μετὰ ἀνθρώπου, καὶ αὐτὴ ἐν τῇ κοιλάδι τοῦ οἴκου ῥαάβ. καὶ ᾠκοδόμησαν τὴν πόλιν, καὶ κατεσκήνωσαν ἐν αὐτῇ, καὶ ἐκάλεσαν τὸ ὄνομα τῆς πόλεως δάν, ἐν ὀνόματι δὰν πατρὸς αὐτῶν, ὃς ἐτέχθη τῷ ἰσραήλ, [β] καὶ ἦν οὐλαμαῒς ὄνομα τῆς πόλεως τὸ πρότερον. καὶ ἔστησαν ἑαυτοῖς οἱ υἱοὶ δὰν τὸ γλυπτόν. καὶ [γ] ἰωνάθαν υἱὸς γηρσὼν υἱὸς μανασσῆ αὐτὸς καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ ἦσαν ἱερεῖς τῇ φυλῇ δὰν ἕως ἡμέρας τῆς ἀποικίας τῆς γῆς. καὶ ἔθηκαν ἑαυτοῖς τὸ γλυπτὸν ὃ ἐποίησε μιχαίας πάσας τὰς ἡμέρας ἃς ἦν ὁ οἶκος τοῦ θεοῦ ἐν σηλώμ. καὶ ἐγένετο ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις οὐκ ἦν βασιλεὺς ἐν ἰσραήλ.

[α] Οἴκου ῥαάβ] Schol. ἑβδομήκοντα, τοῦ οἴκου ῥεώβ. [β] [Καὶ ἦν οὐλαμαῒς] Aliqui alij libri habent, καὶ ἦν λαῒς ὄνομα. [γ] [Ιωνάθαν] Schol. ἰωνάθαν φησὶ υἱὸν μανασσῆ, υἱὸν ῥηχὰβ υἱοῦ μωσῆ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΘʹ.

Καὶ ἐγένετο ἀνὴρ λευίτης παροικῶν ἐν μηροῖς ὄρους ἐφραίμ, καὶ ἔλαβεν αὐτῷ γυναῖκα παλλακὴν ἀπὸ βηθλεὲμ ἰούδα. καὶ [α] ἐπορεύθη ἀπ᾽ αὐτοῦ ἡ παλλακὴ αὐτοῦ, καὶ ἀπῆλθε παρ᾽ αὐτοῦ εἰς οἶκον πατρὸς αὐτῆς εἰς βηθλεὲμ ἰούδα, καὶ ἦν ἐκεῖ ἡμέρας μηνῶν τεσσάρων. καὶ ἀνέστη ὁ ἀνὴρ αὐτῆς καὶ ἐπορεύθη ὀπίσω αὐτῆς τοῦ λαλῆσαι ἐπὶ καρδίαν αὐτῆς, τοῦ ἐπιστρέψαι αὐτὴν αὐτῷ. καὶ νεανίας αὐτοῦ μετ᾽ αὐτοῦ, καὶ ζεῦγος ὄνων. ἡ δὲ εἰσήνεγκεν αὐτὸν εἰς οἶκον πατρὸς αὐτῆς. καὶ εἶδεν αὐτὸν ὁ πατὴρ τῆς νεάνιδος, καὶ ηὐφράνθη εἰς συνάντησιν αὐτοῦ. καὶ κατέσχεν αὐτὸν ὁ γαμβρὸς αὐτοῦ ὁ πατὴρ τῆς νεάνιδος, καὶ ἐκάθισε μετ᾽ αὐτοῦ ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας, καὶ ἔφαγον καὶ ἔπιον καὶ ηὐλίσθησαν ἐκεῖ. καὶ ἐγένετο τῇ ἡμέρᾳ τῇ τετάρτῃ, καὶ ὤρθρισαν τὸ πρωὶ καὶ ἀνέστη τοῦ πορευθῆναι, καὶ εἶπεν ὁ πατὴρ τῆς νεάνιδος πρὸς τὸν νυμφίον αὐτοῦ. στήρισον τὴν καρδίαν σου ψωμῷ ἄρτου, καὶ μετὰ τοῦτο πορεύσεσθε. καὶ ἐκάθισαν καὶ ἔφαγον οἱ δύο ἐπὶ τὸ αὐτὸ καὶ ἔπιον. καὶ εἶπεν ὁ πατὴρ τῆς νεάνιδος πρὸς τὸν ἄνδρα. ἄγε δὴ αὐλίσθητι, καὶ ἀγαθυνθήσεται ἡ καρδία σου. καὶ ἀνέστη ὁ ἀνὴρ τοῦ πορεύεσθαι αὐτός. καὶ ἐβιάσατο αὐτὸν ὁ γαμβρὸς αὐτοῦ· καὶ ἐκάθισε καὶ ηὐλίσθη ἐκεῖ. καὶ ὤρθρισε τὸ πρωὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ πέμπτῃ τοῦ πορευθῆναι. καὶ εἶπεν ὁ πατὴρ τῆς νεάνιδος. στήρισον δὴ τὴν καρδίαν σου, [β] καὶ στράτευσον ἕως κλῖναι τὴν ἡμέραν, καὶ ἔφαγον οἱ δύο. καὶ ἀνέστη ὁ ἀνὴρ τοῦ πορευθῆναι αὐτός, καὶ ἡ παλλακὴ αὐτοῦ, καὶ ὁ νεανίας αὐτοῦ. καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ γαμβρὸς αὐτοῦ ὁ πατὴρ τῆς νεάνιδος. ἰδοὺ δὴ ἠσθένησεν ἡ ἡμέρα εἰς τὴν ἑσπέραν. αὐλίσθητι ὧδε καὶ ἀγαθυνθήσεται ἡ καρδία σου, καὶ ὀρθριεῖτε αὔριον εἰς ὁδὸν ὑμῶν, καὶ πορεύσῃ εἰς τὸ σκήνωμά σου. καὶ οὐκ εὐδόκησεν ὁ ἀνὴρ αὐλισθῆναι, καὶ ἀνέστη καὶ ἀπῆλθε καὶ ἦλθεν ἕως ἀπέναντι ἰεβοῦς, αὕτη ἐστὶν ἱερουσαλήμ, καὶ μετ᾽ αὐτοῦ ζεῦγος ὄνων ἐπισεσαγμένων, καὶ ἡ παλλακὴ αὐτοῦ μετ᾽ αὐτοῦ, καὶ ἦλθοσαν ἕως ἰεβοῦς.

ἰεβοῦς. καὶ ἡ ἡμέρα προβεβήκει σφόδρα, καὶ εἶπεν ὁ νεανίας πρὸς τὸν κύριον αὐτοῦ. δεῦρο δὴ καὶ ἐκκλίνωμεν εἰς πόλιν τοῦ ἰεβουσὶ ταύτην, καὶ αὐλισθῶμεν ἐν αὐτῇ. καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν ὁ κύριος αὐτοῦ. οὐκ ἐκκλινοῦμεν εἰς πόλιν ἀλλοτρίαν ἐν ᾗ οὐκ ἔστιν ἀπὸ υἱῶν ἰσραὴλ ὧδε, καὶ παρελευσόμεθα ἕως γαβαά. καὶ εἶπε τῷ νεανίᾳ αὐτοῦ. δεῦρο καὶ ἐγγίσωμεν ἑνὶ τῶν τόπων, καὶ αὐλισθησόμεθα ἐν γαβαᾷ ἢ ἐν ῥαμᾷ. καὶ παρῆλθον καὶ ἐπορεύθησαν, καὶ ἔδυ αὐτοῖς ὁ ἥλιος ἐχόμενα τῆς γαβαά, ἥ ἐστιν ἐν τῷ βενιαμίν. καὶ ἐξέκλιναν ἐκεῖ τοῦ εἰσελθεῖν αὐλισθῆναι ἐν γαβαᾷ. καὶ εἰσῆλθον καὶ ἐκάθισαν ἐν τῇ πλατείᾳ τῆς πόλεως, καὶ οὐκ ἦν ἀνὴρ συνάγων αὐτοὺς εἰς οἰκίαν αὐλισθῆναι. καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ πρεσβύτης ἤρχετο ἐξ ἔργων αὐτοῦ ἐξ ἀγροῦ ἐν ἑσπέρᾳ, καὶ ὁ ἀνὴρ ἦν ἐξ ὄρους ἐφραίμ, καὶ αὐτὸς παρῴκει ἐν γαβαᾷ, καὶ οἱ ἄνδρες τοῦ τόπου υἱοὶ βενιαμίν. καὶ ἦρε τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, καὶ εἶδε τὸν ὁδοιπόρον ἄνδρα ἐν τῇ πλατείᾳ τῆς πόλεως. καὶ εἶπεν ὁ ἀνὴρ ὁ πρεσβύτης. ποῦ πορεύῃ, καὶ πόθεν ἔρχῃ; καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν. παραπορευόμεθα ἡμεῖς ἀπὸ βηθλεὲμ ἰούδα ἕως μηρῶν ὄρους ἐφραίμ. ἐκεῖθεν ἐγώ εἰμι, καὶ ἐπορεύθην ἕως βηθλεὲμ ἰούδα, καὶ εἰς τὸν οἶκόν μου ἐγὼ πορεύομαι, καὶ οὐκ ἔστιν ἀνὴρ συνάγων με εἰς τὴν οἰκίαν. καί γε ἄχυρα καὶ χορτάσματά ἐστι τοῖς ὄνοις ἡμῶν, καὶ ἄρτος καὶ οἶνος ἐστὶν ἐμοὶ καὶ τῇ παιδίσκῃ καὶ τῷ νεανίσκῳ μετὰ τῶν παίδων σου, οὐκ ἔστιν ὑστέρημα παντὸς πράγματος. καὶ εἶπεν ὁ ἀνὴρ πρεσβύτης. εἰρήνη σοι. πλὴν πᾶν τὸ ὑστέρημά σου ἐπ' ἐμέ, πλὴν ἐν τῇ πλατείᾳ οὐ μὴ αὐλισθήσῃ. καὶ εἰσήνεγκεν αὐτὸν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, καὶ τόπον ἐποίησε τοῖς ὄνοις, καὶ αὐτοὶ ἐνίψαντο τοὺς πόδας αὐτῶν καὶ ἔφαγον καὶ ἔπιον. αὐτοὶ δὲ ἀγαθύνοντες καρδίαν αὐτῶν, καὶ ἰδοὺ ἄνδρες τῆς πόλεως υἱοὶ παρανόμων ἐκύκλωσαν τὴν οἰκίαν, κρούοντες ἐπὶ τὴν θύραν. καὶ εἶπον πρὸς τὸν ἄνδρα τὸν κύριον τοῦ οἴκου τὸν πρεσβύτην, λέγοντες. ἐξένεγκε τὸν ἄνδρα ὃς εἰσῆλθεν εἰς τὴν οἰκίαν σου, ἵνα γνῶμεν αὐτόν. καὶ ἐξῆλθε πρὸς αὐτοὺς ὁ ἀνὴρ ὁ κύριος τοῦ οἴκου, καὶ εἶπε. μὴ ἀδελφοί, μὴ κακοποιήσητε δὴ μετὰ τὸ εἰσελθεῖν τὸν ἄνδρα τοῦτον εἰς τὴν οἰκίαν μου, μὴ ποιήσητε τὴν ἀφροσύνην ταύτην. ἴδε ἡ θυγάτηρ μου ἡ παρθένος, καὶ ἡ παλλακὴ αὐτοῦ. ἐξάξω αὐτάς, καὶ ταπεινώσατε αὐτάς, καὶ ποιήσατε αὐταῖς τὸ ἀγαθὸν ἐν ὀφθαλμοῖς ὑμῶν, καὶ τῷ ἀνδρὶ τούτῳ μὴ ποιήσητε τὸ ῥῆμα τῆς ἀφροσύνης ταύτης. καὶ οὐκ εὐδόκησαν οἱ ἄνδρες τοῦ εἰσακοῦσαι αὐτοῦ. καὶ ἐπελάβετο ὁ ἀνὴρ τῆς παλλακῆς αὐτοῦ, καὶ ἐξήγαγεν αὐτὴν πρὸς αὐτοὺς ἔξω. καὶ ἔγνωσαν αὐτήν, καὶ ἐνέπαιζον ἐν αὐτῇ ὅλην τὴν νύκτα ἕως τὸ πρωΐ, καὶ ἐξαπέστειλαν αὐτὴν ὡς ἀνέβη τὸ πρωΐ. καὶ ἦλθεν ἡ γυνὴ πρὸς τὸν ὄρθρον, καὶ ἔπεσε παρὰ τὴν θύραν τοῦ οἴκου οὗ ἦν αὐτῆς ἐκεῖ ὁ ἀνήρ, ἕως οὗ διέφαυσεν. καὶ ἀνέστη ὁ ἀνὴρ αὐτῆς τὸ πρωΐ, καὶ ἤνοιξε τὰς θύρας τοῦ οἴκου, καὶ ἐξῆλθε τοῦ πορευθῆναι τὴν ὁδὸν αὐτοῦ. καὶ ἰδοὺ ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἡ παλλακὴ πεπτωκυῖα παρὰ τὰς θύρας τοῦ οἴκου, καὶ αἱ χεῖρες αὐτῆς ἐπὶ τὰ πρόθυρον. καὶ εἶπε πρὸς αὐτήν. ἀνάστα καὶ ἀπέλθωμεν, καὶ οὐκ ἀπεκρίθη, ὅτι ἦν νεκρά. καὶ ἔλαβεν αὐτὴν ἐπὶ τὸν ὄνον, καὶ ἐπορεύθη εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ. καὶ ἔλαβε τὴν ῥομφαίαν, καὶ ἐκράτησε τὴν παλλακὴν αὐτοῦ. γ καὶ ἐμέλισεν αὐτὴν εἰς δώδεκα μέλη, καὶ ἀπέστειλεν αὐτὰ ἐν παντὶ ὁρίῳ ἰσραήλ. καὶ ἐγένετο πᾶς ὁ βλέπων ἔλεγεν. οὐκ ἐγένετο καὶ οὐχ ἑώραται ἀπὸ ἡμέρας ἀναβάσεως υἱῶν ἰσραὴλ ἐκ γῆς αἰγύπτου ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης ὡς αὕτη. θέσθε ὑμῖν αὐτοῖς βουλὴν ἐπ' αὐτὴν καὶ λαλήσατε.

α Καὶ ἐπορεύθη ἀπ' αὐτοῦ ἡ παλλακή.] In aliquibus alijs libris est, καὶ ὠργίσθη αὐτῷ. & S.Hieronymus in Michæam cap. 5. Et irata est ei concubina sua. β [Καὶ στράτευσον ἕως κλῖναι.] AA. LL. καὶ στρατεύθητι. in alijs est. καὶ διεπλάνα αὐτόν. γ [Καὶ ἐμέλισεν αὐτὴν εἰς δώδεκα.] In alijs libris est, καὶ ἐμέλισεν αὐτὴν κατὰ τὰ ὀστᾶ αὐτῆς εἰς δώδεκα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Κ'.

Καὶ ἐξῆλθον πάντες οἱ υἱοὶ ἰσραήλ, καὶ ἐξεκκλησιάσθη ἡ συναγωγὴ ὡς ἀνὴρ εἷς ἀπὸ δὰν καὶ ἕως βηρσαβεέ, καὶ γῆ τοῦ γαλαὰδ πρὸς κύριον εἰς μασσηφά. καὶ ἐστάθησαν κατὰ πρόσωπον κυρίου πᾶσαι αἱ φυλαὶ τοῦ ἰσραὴλ ἐν ἐκκλησίᾳ τοῦ λαοῦ τοῦ θεοῦ τετρακόσιαι χιλιάδες ἀνδρῶν πεζῶν ἕλκοντες ῥομφαίαν. καὶ ἤκουσαν οἱ υἱοὶ βενιαμίν, ὅτι ἀνέβησαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ εἰς μασσηφά. καὶ ἐλθόντες εἶπαν οἱ υἱοὶ ἰσραήλ. λαλήσατε ποῦ ἐγένετο ἡ πονηρία αὕτη; καὶ ἀπεκρίθη ὁ ἀνὴρ ὁ λευίτης, ὁ ἀνὴρ τῆς γυναικὸς τῆς φονευθείσης, καὶ εἶπεν. εἰς γαβαὰ τῆς βενιαμὶν ἦλθον ἐγὼ καὶ ἡ παλλακή μου τοῦ αὐλισθῆναι, καὶ ἀνέστησαν ἐπ' ἐμὲ οἱ ἄνδρες τῆς γαβαά, καὶ ἐκύκλωσαν ἐπ' ἐμὲ ἐπὶ τὴν οἰκίαν νυκτός. ἐμὲ ἠθέλησαν φονεῦσαι, καὶ τὴν παλλακήν μου ἐταπείνωσαν, καὶ ἀπέθανε. καὶ ἐκράτησα τὴν παλλακήν μου, καὶ ἐμέλισα αὐτήν, καὶ α ἐξαπέστειλα ἐν παντὶ ὁρίῳ κληρονομίας υἱῶν ἰσραήλ. ὅτι ἐποίησαν ζέμα καὶ ἀπόπτωμα ἐν ἰσραήλ. ἰδοὺ πάντες ὑμεῖς υἱοὶ ἰσραὴλ δότε ἑαυτοῖς λόγον καὶ βουλὴν ἐκεῖ. καὶ ἀνέστη πᾶς ὁ λαὸς ὡς ἀνὴρ εἷς, λέγοντες. οὐκ ἀπελευσόμεθα ἀνὴρ εἰς σκήνωμα αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἐπιστρέψομεν ἀνὴρ εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ. καὶ νῦν τοῦτο τὸ ῥῆμα, ὃ ποιηθήσεται τῇ γαβαᾷ. ἀναβησόμεθα ἐπ' αὐτὴν ἐν κλήρῳ. πλὴν ληψόμεθα δέκα ἄνδρας τοῖς ἑκατὸν εἰς πάσας φυλὰς ἰσραήλ, καὶ ἑκατὸν τοῖς χιλίοις, καὶ χιλίους τοῖς μυρίοις, λαβεῖν ἐπισιτισμὸν τοῦ ποιῆσαι ἐλθεῖν αὐτοῖς εἰς γαβαὰ βενιαμίν, ποιῆσαι αὐτῇ κατὰ πᾶν τὸ ἀπόπτωμα, ὃ ἐποίησεν ἐν ἰσραήλ. καὶ συνήχθη πᾶς ἀνὴρ ἰσραὴλ εἰς τὴν πόλιν ὡς ἀνὴρ εἷς, καὶ ἀπέστειλαν αἱ φυλαὶ ἰσραὴλ ἄνδρας ἐν πάσῃ φυλῇ βενιαμίν, λέγοντες. τίς ἡ πονηρία αὕτη ἡ γενομένη ἐν ὑμῖν; καὶ νῦν δότε τοὺς ἄνδρας υἱοὺς παρανόμων τοὺς ἐν γαβαά, καὶ θανατώσομεν αὐτούς, καὶ ἐκκαθαριοῦμεν πονηρίαν ἀπὸ ἰσραήλ. καὶ οὐκ εὐδόκησαν οἱ υἱοὶ βενιαμὶν ἀκοῦσαι τῆς φωνῆς

τῶν

A τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν υἱῶν ἰσραήλ. καὶ συνήχθησαν οἱ υἱοὶ βενιαμὶν ἀπὸ τῶν πόλεων αὐτῶν εἰς γαβαὰ ἐξελθεῖν εἰς παράταξιν πρὸς υἱοὺς ἰσραήλ. καὶ ἐπεσκέπησαν οἱ υἱοὶ βενιαμὶν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἀπὸ τῶν πόλεων β εἰκοσιτρεῖς χιλιάδες ἀνὴρ ἕλκων ῥομφαίαν, ἐκτὸς τῶν οἰκούντων τὴν γαβαά, οἳ ἐπεσκέπησαν ἑπτακόσιοι ἄνδρες ἐκλεκτοὶ ἐκ παντὸς λαοῦ ἀμφοτεροδέξιοι. πάντες οὗτοι σφενδονῆται ἐν λίθοις πρὸς τρίχα, καὶ οὐκ ἐξαμαρτάνοντες. καὶ ἀνὴρ ἰσραὴλ ἐπεσκέπησαν ἐκτὸς τοῦ βενιαμὶν, τετρακόσιαι χιλιάδες ἀνδρῶν ἑλκόντων ῥομφαίαν. πάντες οὗτοι ἄνδρες παρατάξεως. καὶ ἀνέστησαν καὶ ἀνέβησαν εἰς βαιθὴλ, **B** καὶ ἠρώτησαν ἐν τῷ θεῷ. καὶ εἶπαν οἱ υἱοὶ ἰσραήλ. τίς ἀναβήσεται ἡμῖν ἐν ἀρχῇ εἰς παράταξιν πρὸς υἱοὺς βενιαμίν; καὶ εἶπε κύριος. ἰούδας ἐν ἀρχῇ ἀναβήσεται ἀφηγούμενος. καὶ ἀνέστησαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ τοπρωΐ, καὶ παρενέβαλον ἐπὶ γαβαά. καὶ ἐξῆλθον πᾶς ἀνὴρ ἰσραὴλ εἰς παράταξιν πρὸς βενιαμὶν, καὶ συνῆψαν αὐτοῖς ἐπὶ γαβαά. καὶ ἐξῆλθον οἱ υἱοὶ βενιαμὶν ἀπὸ τῆς γαβαά, καὶ διέφθειραν ἐν ἰσραὴλ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ δύο καὶ εἴκοσι χιλιάδας ἀνδρῶν ἐπὶ τὴν γῆν. καὶ ἐνίσχυσαν ἀνὴρ ἰσραὴλ, καὶ προσέθηκαν συνάψαι παράταξιν ἐν τῷ τόπῳ ὅπου συνῆψαν ἐν τῇ **Γ** ἡμέρᾳ τῇ πρώτῃ. καὶ ἀνέβησαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ, καὶ ἔκλαυσαν ἐνώπιον κυρίου ἕως ἑσπέρας, καὶ ἠρώτησαν ἐν κυρίῳ, λέγοντες. εἰ προσθῶμεν ἐγγίσαι εἰς παράταξιν πρὸς υἱοὺς βενιαμὶν ἀδελφοὺς ἡμῶν; καὶ εἶπε κύριος. ἀνάβητε πρὸς αὐτούς. καὶ προσῆλθον οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ πρὸς υἱοὺς βενιαμὶν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ δευτέρᾳ. καὶ ἐξῆλθον οἱ υἱοὶ βενιαμὶν εἰς συνάντησιν αὐτοῖς ἀπὸ τῆς γαβαὰ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ δευτέρᾳ, καὶ διέφθειραν ἀπὸ υἱῶν ἰσραὴλ ἔτι ὀκτωκαίδεκα χιλιάδας ἀνδρῶν ἐπὶ τὴν γῆν. πάντες οὗτοι ἕλκοντες ῥομφαίαν. καὶ ἀνέβησαν πάντες οἱ **Δ** υἱοὶ ἰσραὴλ καὶ πᾶς ὁ λαὸς, καὶ ἦλθον εἰς βαιθήλ. καὶ ἔκλαυσαν, καὶ ἐκάθισαν ἐκεῖ ἐνώπιον κυρίου. καὶ ἐνήστευσαν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἕως ἑσπέρας, καὶ ἀνήνεγκαν ὁλοκαυτώσεις καὶ τελείας ἐνώπιον κυρίου. ὅτι ἐκεῖ κιβωτὸς διαθήκης κυρίου τοῦ θεοῦ ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, καὶ φινεὲς υἱὸς ἐλεάζαρ υἱοῦ ἀαρὼν παρεστηκὼς ἐνώπιον αὐτῆς ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις. καὶ ἐπηρώτησαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ἐν κυρίῳ, λέγοντες. εἰ προσθῶμεν ἔτι ἐξελθεῖν εἰς παράταξιν πρὸς υἱοὺς βενιαμὶν ἀδελφοὺς ἡμῶν; καὶ εἶπε κύριος. ἀνάβητε, αὔριον δώσω αὐτοὺς εἰς χεῖρας ὑμῶν. καὶ ἔθηκαν οἱ υἱοὶ ἰσρα**E**ὴλ ἔνεδρα τῇ γαβαὰ κύκλῳ. καὶ ἀνέβησαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ πρὸς υἱοὺς βενιαμὶν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ, καὶ συνῆψαν πρὸς τὴν γαβαὰ ὡς ἅπαξ καὶ ἅπαξ. καὶ ἐξῆλθον οἱ υἱοὶ βενιαμὶν εἰς συνάντησιν τοῦ λαοῦ, καὶ ἐξεκενώθησαν ἐκ τῆς πόλεως, καὶ ἤρξαντο πατάσσειν ἀπὸ τοῦ λαοῦ τραυματίας ὡς ἅπαξ καὶ ἅπαξ ἐν ταῖς ὁδοῖς, ἥ ἐστι μία ἀναβαίνουσα εἰς βαιθὴλ, καὶ μία εἰς γαβαὰ ἐν ἀγρῷ, ὡς τριάκοντα ἄνδρας ἐν ἰσραήλ. καὶ εἶπαν οἱ υἱοὶ βενιαμίν. πίπτουσιν ἐνώπιον ἡμῶν ὡς τὸ πρότερον. καὶ οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ εἶπαν. φύγωμεν καὶ ἐκ-

A κενώσωμεν αὐτοὺς ἀπὸ τῆς πόλεως εἰς τὰς ὁδούς. καὶ ἐποίησαν οὕτω. καὶ πᾶς ἀνὴρ ἀνέστη ἐκ τοῦ τόπου αὐτοῦ, καὶ συνῆψαν ἐν βαὰλ θαμάρ. καὶ τὸ ἔνεδρον ἰσραὴλ ἐπήρχετο ἐκ τοῦ τόπου αὐτοῦ ἀπὸ μαραγαβέ. καὶ ἦλθον ἐξεναντίας γαβαὰ δέκα χιλιάδες ἀνδρῶν ἐκλεκτῶν ἐκ παντὸς ἰσραήλ. καὶ παράταξις βαρεῖα. καὶ αὐτοὶ οὐκ ἔγνωσαν, ὅτι φθάνει ἐπ' αὐτοὺς ἡ κακία. καὶ ἐπάταξε κύριος τὸν βενιαμὶν ἐνώπιον υἱῶν ἰσραήλ. καὶ διέφθειραν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ἐκ τοῦ βενιαμὶν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ εἴκοσι καὶ πέντε χιλιάδας καὶ ἑκατὸν ἄνδρας. πάντες οὗτοι εἷλκον ῥομφαίαν. καὶ εἶ**B**δον οἱ υἱοὶ βενιαμὶν ὅτι ἐπλήγησαν. καὶ ἔδωκεν ἀνὴρ ἰσραὴλ τῷ βενιαμὶν τόπον, ὅτι ἤλπισαν πρὸς τὸν ἔνεδρον ὃ ἔθηκαν ἐπὶ τῇ γαβαᾶ. καὶ ἐν τῷ αὐτοὺς ὑποχωρῆσαι, καὶ τὸ ἔνεδρον ἐκινήθη. καὶ ἐξέτειναν ἐπὶ τὴν γαβαὰ, καὶ ἐξεχύθη τὸ ἔνεδρον, καὶ ἐπάταξαν τὴν πόλιν ἐν στόματι ῥομφαίας. καὶ σημεῖον ἦν τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ μετὰ τοῦ ἐνέδρου τῆς μάχης ἀνενέγκαι αὐτοὺς σύσσημον καπνοῦ ἀπὸ τῆς πόλεως. καὶ εἶδον οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ, ὅτι προκατελάβετο τὸ ἔνεδρον τὴν γαβαὰ, καὶ ἔστησαν ἐν τῇ παρατάξει. καὶ βενιαμὶν ἤρξατο πατάσσειν τραυματίας ἐν ἀνδράσιν ἰσραὴλ ὡς **Γ** τριάκοντα ἄνδρας, ὅτι εἶπαν. πάλιν πτώσει πίπτουσιν ἐνώπιον ἡμῶν ὡς ἡ παράταξις ἡ πρώτη. καὶ τὸ σύσσημον ἀνέβη ἐπὶ πλεῖον ἐπὶ τῆς πόλεως ὡς στῦλος καπνοῦ. καὶ ἐπέβλεψε βενιαμὶν ὀπίσω αὐτοῦ, καὶ ἰδοὺ ἀνέβη συντέλεια τῆς πόλεως ἕως οὐρανοῦ. καὶ ἀνὴρ ἰσραὴλ ἐπέστρεψε. καὶ ἔσπευσαν ἄνδρες βενιαμὶν, ὅτι εἶδον ὅτι συνήντησεν ἐπ' αὐτοὺς ἡ πονηρία. καὶ ἐπέβλεψαν ἐνώπιον υἱῶν ἰσραὴλ εἰς τὴν ὁδὸν τῆς ἐρήμου, καὶ ἔφυγον. καὶ ἡ παράταξις ἔφθασεν ἐπ' αὐτοὺς, καὶ οἱ ἀπὸ τῶν πόλεων διέφθειρον αὐτοὺς ἐν μέσῳ αὐτῶν, καὶ κατέκοπτον τὸν βενιαμὶν, καὶ ἐδίωξαν αὐτὸν ἀπὸ νουὰ κατὰ **Δ** πόδα αὐτοῦ ἕως ἀπέναντι γαβαὰ πρὸς ἀνατολὰς ἡλίου. καὶ ἔπεσον ἀπὸ βενιαμὶν ὀκτωκαίδεκα χιλιάδες ἀνδρῶν, οἱ πάντες οὗτοι ἄνδρες δυνάμεως. καὶ ἐπέβλεψαν οἱ λοιποὶ, καὶ ἔφευγον εἰς τὴν ἔρημον πρὸς τὴν πέτραν τοῦ ῥεμμὼν, καὶ ἐκαλαμήσαντο ἐξ αὐτῶν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ πεντακισχιλίους ἄνδρας. καὶ κατέβησαν ὀπίσω αὐτῶν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ἕως γεδὰν, καὶ ἐπάταξαν ἐξ αὐτῶν δισχιλίους ἄνδρας. καὶ ἐγένοντο πάντες οἱ πεπτωκότες ἀπὸ βενιαμὶν, εἰκοσιπέντε χιλιάδες ἀνδρῶν ἑλκόντων ῥομφαίαν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, οἱ πάντες οὗτοι ἄνδρες δυνάμεως. καὶ ἐπέβλεψαν **E** οἱ λοιποὶ, καὶ ἔφυγον εἰς τὴν ἔρημον πρὸς τὴν πέτραν τοῦ ῥεμμὼν ἑξακόσιοι ἄνδρες, καὶ ἐκάθισαν ἐν πέτρᾳ ῥεμμὼν τέσσαρας μῆνας. καὶ οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ἐπέστρεψαν πρὸς υἱοὺς βενιαμὶν, καὶ ἐπάταξαν αὐτοὺς ἐν στόματι ῥομφαίας ἀπὸ πόλεως μεθλὰ καὶ ἕως κτήνους, καὶ ἕως παντὸς τοῦ εὑρισκομένου εἰς πάσας τὰς πόλεις. καὶ τὰς πόλεις τὰς εὑρεθείσας ἐνέπρησαν ἐν πυρί.

α Ἐποίησαν ζέμα, καὶ ἀπόπτωμα.] AA.LL. ἐποίησαν ἀφροσύνην. β [Εἰκοσιτρεῖς χιλιάδες.] AA.LL. εἴκοσι καὶ πέντε

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑ'.

Καὶ οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ὤμοσαν ἐν μασσηφὰθ, λέγοντες. ἀνὴρ ἐξ ἡμῶν οὐ δώσει θυγατέρα αὐτοῦ τῷ βενιαμὶν εἰς γυναῖκα. καὶ ἦλθεν ὁ λαὸς εἰς βαιθὴλ, καὶ ἐκάθισαν ἐκεῖ ἕως ἑσπέρας ἐνώπιον τοῦ θεοῦ. καὶ ἦραν φωνὴν αὐτῶν, καὶ ἔκλαυσαν κλαυθμὸν μέγαν, καὶ εἶπαν. εἰς τί κύριε θεὲ ἰσραὴλ ἐγενήθη αὕτη τοῦ ἐπισκεπῆναι σήμερον ἀπὸ ἰσραὴλ φυλὴν μίαν; καὶ ἐγένετο τῇ ἐπαύριον, καὶ ὤρθρισεν ὁ λαὸς, καὶ ᾠκοδόμησαν ἐκεῖ θυσιαστήριον, καὶ ἀνήνεγκαν ὁλοκαυτώσεις καὶ τελείας. καὶ εἶπαν οἱ υἱοὶ ἰσραήλ. τίς οὐκ ἀνέβη ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἀπὸ πασῶν φυλῶν ἰσραὴλ πρὸς κύριον; ὅτι ὁ ὅρκος μέγας ἦν τοῖς οὐκ ἀναβεβηκόσι πρὸς κύριον εἰς μασσηφὰθ, λέγοντες. θανάτῳ θανατωθήσεται. καὶ παρεκλήθησαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ πρὸς βενιαμὶν ἀδελφὸν αὐτῶν, καὶ εἶπαν. ἐξεκόπη σήμερον φυλὴ μία ἀπὸ ἰσραήλ. τί ποιήσωμεν αὐτοῖς τοῖς περισσοῖς τοῖς ὑπολειφθεῖσιν εἰς γυναῖκας; καὶ ἡμεῖς ὠμόσαμεν ἐν κυρίῳ τοῦ μὴ δοῦναι αὐτοῖς ἀπὸ τῶν θυγατέρων ἡμῶν εἰς γυναῖκας. καὶ εἶπαν. τίς εἷς ἀπὸ φυλῶν ἰσραὴλ, ὃς οὐκ ἀνέβη πρὸς κύριον εἰς μασσηφάθ; καὶ ἰδοὺ οὐκ ἦλθεν ἀνὴρ εἰς τὴν παρεμβολὴν ἀπὸ ἰαβεὶς γαλαὰδ εἰς τὴν ἐκκλησίαν. καὶ ἐπεσκέπη ὁ λαὸς, καὶ οὐκ ἦν ἐκεῖ ἀνὴρ ἀπὸ οἰκούντων ἰαβὶς γαλαάδ. καὶ ἀπέστειλεν ἐκεῖ ἡ συναγωγὴ δώδεκα χιλιάδας ἀνδρῶν ἀπὸ υἱῶν τῆς δυνάμεως, καὶ ἐνετείλαντο αὐτοῖς, λέγοντες. πορεύεσθε καὶ πατάξατε τοὺς οἰκοῦντας ἰαβεὶς γαλαὰδ ἐν στόματι ῥομφαίας, καὶ τοῦτο ποιήσετε. πᾶν ἄρσεν καὶ πᾶσαν γυναῖκα εἰδυῖαν κοίτην ἄρσενος, ἀναθεματιεῖτε. τὰς δὲ παρθένους, περιποιήσεσθε. καὶ ἐποίησαν οὕτως. καὶ εὗρον ἀπὸ οἰκούντων ἰαβεὶς γαλαὰδ, τετρακοσίας νεάνιδας παρθένους, αἵτινες οὐκ ἔγνωσαν ἄνδρα εἰς κοίτην ἄρσενος, καὶ ἤνεγκαν αὐτὰς εἰς τὴν παρεμβολὴν εἰς σηλὼμ τὴν ἐν γῇ χαναάν. καὶ ἀπέστειλαν πᾶσα ἡ συναγωγὴ, καὶ ἐλάλησαν πρὸς τοὺς υἱοὺς βενιαμὶν ἐν τῇ πέτρᾳ ῥεμμών, καὶ ἐκάλεσαν αὐτοὺς εἰς εἰρήνην. καὶ ἐπέστρεψε βενιαμὶν πρὸς τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ,

A καὶ ἔδωκαν αὐτοῖς οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ τὰς γυναῖκας ἃς ἐζωοποίησαν ἀπὸ τῶν θυγατέρων ἰαβὶς γαλαάδ. καὶ ἤρεσεν αὐτοῖς οὕτω. καὶ ὁ λαὸς παρεκλήθη ἐπὶ τῷ βενιαμὶν, ὅτι ἐποίησε κύριος διακοπὴν ἐν ταῖς φυλαῖς ἰσραήλ. καὶ εἶπον οἱ πρεσβύτεροι τῆς συναγωγῆς. τί ποιήσωμεν τοῖς περισσοῖς εἰς γυναῖκας; ὅτι ἠφανίσθη ἀπὸ βενιαμὶν γυνή. καὶ εἶπαν. κληρονομία διασωζομένων τῷ βενιαμίν. καὶ οὐκ ἐξαλειφθήσεται φυλὴ ἀπὸ ἰσραὴλ, ὅτι ἡμεῖς οὐ δυνησόμεθα δοῦναι αὐτοῖς γυναῖκας ἀπὸ τῶν θυγατέρων ἡμῶν, ὅτι ὠμόσαμεν ἐν υἱοῖς ἰσραὴλ, λέγοντες. ἐπικατάρατος ὁ δι- B δοὺς γυναῖκα τῷ βενιαμίν. καὶ εἶπαν. ἰδοὺ δὴ ἑορτὴ κυρίου ἐν σηλὼμ ἀφ' ἡμερῶν εἰς ἡμέρας, ἥ ἐστιν ἀπὸ βορρᾶ τῆς βαιθὴλ κατ' ἀνατολὰς ἡλίου ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῆς ἀναβαινούσης ἀπὸ βαιθὴλ εἰς συχέμ, καὶ ἀπὸ νότου τῆς λεβωνᾶ. καὶ ἐνετείλαντο τοῖς υἱοῖς βενιαμὶν, λέγοντες. πορεύεσθε καὶ ἐνεδρεύσατε ἐν τοῖς ἀμπελῶσι, καὶ ὄψεσθε, καὶ ἰδοὺ, ἐὰν ἐξέλθωσιν αἱ θυγατέρες τῶν οἰκούντων σηλὼ χορεύειν ἐν τοῖς χοροῖς, καὶ ἐξελεύσεσθε ἐκ τῶν ἀμπελώνων, καὶ ἁρπάσατε αὐτοῖς ἀνὴρ γυναῖκα ἀπὸ τῶν θυγατέρων σηλὼμ, καὶ πορεύεσθε εἰς γῆν βενιαμίν. καὶ ἔσται ὅταν ἔλθωσιν οἱ πατέρες Γ αὐτῶν ἢ οἱ ἀδελφοὶ αὐτῶν κρίνεσθαι πρὸς ἡμᾶς, καὶ ἐροῦμεν αὐτοῖς, ἔλεος ποιήσατε ἡμῖν αὐτάς, ὅτι οὐκ ἐλάβομεν ἀνὴρ γυναῖκα αὐτοῦ ἐν τῇ παρατάξει, ὅτι οὐχ ὑμεῖς ἐδώκατε αὐτοῖς [a] ὡς κλῆρος πλημμελήσατε. καὶ ἐποίησαν οὕτως οἱ υἱοὶ βενιαμίν. καὶ ἔλαβον γυναῖκας εἰς ἀριθμὸν αὐτῶν ἀπὸ τῶν χορευουσῶν ὧν ἥρπασαν. καὶ ἐπορεύθησαν, καὶ ὑπέστρεψαν εἰς τὴν κληρονομίαν αὐτῶν. καὶ ᾠκοδόμησαν τὰς πόλεις, καὶ ἐκάθισαν ἐν αὐταῖς. καὶ περιεπάτησαν ἐκεῖθεν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἀνὴρ εἰς φυλὴν αὐτοῦ καὶ εἰς συγγένειαν αὐτοῦ. καὶ ἐξῆλθον ἐκεῖθεν ἀνὴρ εἰς

Δ τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ. ἐν δὲ ταῖς ἡμέραις ἐκείναις οὐκ ἦν βασιλεὺς ἐν ἰσραήλ. ἀνὴρ τὸ εὐθὲς ἐνώπιον αὐτοῦ ἐποίει.

a Ως κλῆρος πλημμελήσατε.] AA.LL. habent, ὅτι οὐκ ἐπλημμελήσατε.

Τέλος τῶν κριτῶν.

ΡΟΥΘ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

ΚΑΙ ἐγένετο ἐν τῷ κρίνειν τοὺς κριτὰς, καὶ ἐγένετο λιμὸς ἐν τῇ γῇ. καὶ ἐπορεύθη ἀνὴρ ἀπὸ βηθλεὲμ ἰούδα τοῦ παροικῆσαι ἐν ἀγρῷ μωὰβ, αὐτὸς καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ, καὶ οἱ δύο υἱοὶ αὐτοῦ. καὶ ὄνομα τῷ ἀνδρὶ ἐλιμέλεχ, καὶ ὄνομα τῇ γυναικὶ αὐτοῦ νωεμὶν, καὶ ὄνομα τοῖς δυσὶν υἱοῖς αὐτοῦ μααλὼν, καὶ χελαιὼν, ἐφραθαῖοι ἐκ βηθλεὲμ τῆς ἰούδα. καὶ ἤλθοσαν εἰς ἀγρὸν μωὰβ, καὶ ἦσαν ἐκεῖ. καὶ ἀπέθανεν ἐλιμέλεχ ὁ ἀνὴρ τῆς νωεμὶν, καὶ κατελείφθη αὕτη καὶ οἱ δύο υἱοὶ αὐτῆς. καὶ ἐλάβοσαν ἑαυτοῖς γυναῖκας μωαβίτιδας. ὄνομα τῇ μιᾷ, ὀρφά. καὶ ὄνομα τῇ δευτέρᾳ, ῥούθ. καὶ κατῴκησαν ἐκεῖ ὡς δέκα ἔτη. καὶ ἀπέθανον καί γε ἀμφότεροι μααλὼν καὶ χελαιών. καὶ κατελείφθη ἡ γυνὴ ἀπὸ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς, καὶ ἀπὸ τῶν δύο υἱῶν αὐτῆς. καὶ ἀνέστη αὕτη καὶ αἱ δύο νύμφαι αὐτῆς, καὶ ἀπέστρεψαν ἐξ ἀγροῦ μωὰβ, ὅτι ἤκουσεν ἐν ἀγρῷ μωὰβ ὅτι ἐπέσκεπται κύριος τὸν λαὸν αὐτοῦ, δοῦναι αὐτοῖς ἄρτους. καὶ ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ τόπου οὗ ἦν ἐκεῖ, καὶ αἱ δύο νύμφαι αὐτῆς μετ' αὐτῆς. καὶ ἐπορεύοντο ἐν τῇ ὁδῷ τοῦ ἐπιστρέψαι εἰς τὴν γῆν ἰούδα. καὶ εἶπε νωεμὶν ταῖς δυσὶ νύμφαις αὐτῆς. πορεύεσθε δὴ ἀποστράφητε ἑκάστη εἰς οἶκον μητρὸς αὐτῆς. ποιήσαι κύριος μεθ' ὑμῶν ἔλεος, καθὼς ἐποιήσατε μετὰ τῶν τεθνηκότων καὶ μετ' ἐμοῦ. δῴη κύριος ὑμῖν καὶ εὕρητε ἀνάπαυσιν ἑκάστη ἐν οἴκῳ ἀνδρὸς αὐτῆς. καὶ κατεφίλησεν αὐτάς. καὶ ἐπῆραν τὴν φωνὴν αὐτῶν, καὶ ἔκλαυσαν. καὶ εἶπαν αὐτῇ. μετὰ σοῦ ἐπιστρέφομεν εἰς τὸν λαόν σου. καὶ εἶπε νωεμίν. ἐπιστράφητε δὴ θυγατέρες μου. καὶ ἱνατί πορεύεσθε μετ' ἐμοῦ; μὴ ἔτι μοι υἱοὶ ἐν τῇ κοιλίᾳ μου, καὶ ἔσονται ὑμῖν εἰς ἄνδρας; ἐπιστράφητε δὴ θυγατέρες μου, διότι γεγήρακα τοῦ μὴ εἶναι ἀνδρί. ὅτι εἶπα, ὅτι ἔστι μοι ὑπόστασις τοῦ γενηθῆναί με ἀνδρί. καὶ τέξομαι υἱούς. μὴ αὐτοὺς προσδέξεσθε ἕως οὗ ἁδρυνθῶσιν; ἢ αὐτοῖς κατασχεθήσεσθε τοῦ μὴ γενέσθαι ἀνδρί; μὴ δὴ θυγατέρες μου, ὅτι ἐπικράνθη μοι ὑπὲρ ὑμᾶς, ὅτι ἐξῆλθεν ἐν ἐμοὶ χεὶρ κυρίου. καὶ ἐπῆραν τὴν φωνὴν αὐτῶν, καὶ ἔκλαυσαν ἔτι. καὶ κατεφίλησεν ὀρφὰ τὴν πενθερὰν αὐτῆς, καὶ ἐπέστρεψεν εἰς τὸν λαὸν αὐτῆς, ῥοὺθ δὲ ἠκολούθησεν αὐτῇ. καὶ εἶπε νωεμὶν πρὸς ῥούθ. ἰδοὺ ἀνέστρεψε σύνυμφός σου πρὸς λαὸν αὐτῆς καὶ πρὸς τοὺς θεοὺς αὐτῆς, ἐπιστράφηθι δὴ καὶ σὺ ὀπίσω τῆς συνύμφου σου. εἶπε δὲ ῥούθ. μὴ ἀπάντησαί μοι τοῦ καταλιπεῖν σε, ἢ ἀποστρέψαι ὄπισθέν σου, ὅτι σὺ ὅπου ἐὰν πορευθῇς,

A πορεύσομαι, καὶ οὗ ἐὰν αὐλισθῇς, αὐλισθήσομαι. ὁ λαός σου, λαός μου, καὶ ὁ θεός σου, θεός μου. καὶ οὗ ἐὰν ἀποθάνῃς, ἀποθανοῦμαι, κἀκεῖ ταφήσομαι. τάδε ποιήσαι μοι κύριος, καὶ τάδε προσθείη, ὅτι θάνατος διαστελεῖ ἀναμέσον ἐμοῦ καὶ σοῦ. ἰδοῦσα δὲ νωεμὶν ὅτι κραταιοῦται αὐτὴ τοῦ πορεύεσθαι μετ' αὐτῆς, ἐκόπασε τοῦ λαλῆσαι πρὸς αὐτὴν ἔτι. ἐπορεύθησαν δὲ ἀμφότεραι, ἕως τοῦ παραγενέσθαι αὐτὰς εἰς βηθλεέμ. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἐλθεῖν αὐτὰς εἰς βηθλεὲμ, καὶ ἤχησε πᾶσα ἡ πόλις ἐπ' αὐταῖς, καὶ εἶπον. εἰ αὕτη ἐστὶ νωεμίν; καὶ εἶπε πρὸς αὐτάς. μὴ δὴ καλεῖτέ με νωε-B μίν. καλέσατέ με πικράν, ὅτι ἐπικράνθη ἐν ἐμοὶ ὁ ἱκανὸς σφόδρα. ἐγὼ πλήρης ἐπορεύθην, καὶ κενὴν ἀπέστρεψέ με ὁ κύριος. καὶ ἱνατί καλεῖτέ με νωεμὶν, καὶ κύριος ἐταπείνωσέ με, καὶ ὁ ἱκανὸς ἐκάκωσέ με; καὶ ἐπέστρεψε νωεμὶν καὶ ῥοὺθ ἡ μωαβίτις ἡ νύμφη αὐτῆς ἐπιστρέφουσαι ἐξ ἀγροῦ μωάβ. αὗται δὲ παρεγενήθησαν εἰς βηθλεὲμ ἐν ἀρχῇ θερισμοῦ κριθῶν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.

Γ ΚΑὶ τῇ νωεμὶν ἀνὴρ γνώριμος τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς, ὁ δὲ ἀνὴρ δυνατὸς ἰσχύι ἐκ τῆς συγγενείας ἐλιμέλεχ, καὶ ὄνομα αὐτῷ βοόζ. καὶ εἶπε ῥοὺθ ἡ μωαβίτις πρὸς νωεμίν. πορευθῶ δὴ εἰς ἀγρὸν, καὶ συνάξω ἐν τοῖς στάχυσι κατόπιθεν οὗ ἐὰν εὕρω χάριν ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ. εἶπε δὲ αὐτῇ. πορεύου θύγατερ. καὶ ἐπορεύθη. καὶ ἐλθοῦσα συνέλεξεν ἐν τῷ ἀγρῷ κατόπιθε τῶν θεριζόντων. καὶ περιέπεσε περιπτώματι τῇ μερίδι τοῦ ἀγροῦ βοὸζ τοῦ ἐκ τῆς συγγενείας ἐλιμέλεχ. καὶ ἰδοὺ βοὸζ ἦλθεν ἐκ βηθλεὲμ, καὶ εἶπε τοῖς θερίζουσι. κύριος μεθ' ὑμῶν. καὶ εἶπον αὐτῷ. εὐλογήσαι σε κύριος. καὶ εἶπε βοὸζ τῷ παιδαρίῳ αὐτοῦ τῷ ἐφεστῶτι ἐπὶ τοὺς θερίζοντας. τίνος ἡ νεᾶνις Δ αὕτη; καὶ ἀπεκρίθη τὸ παιδάριον τὸ ἐφεστὸς ἐπὶ τοὺς θερίζοντας, καὶ εἶπεν. ἡ παῖς ἡ μωαβίτις ἐστὶν ἡ ἀποστραφεῖσα μετὰ νωεμὶν ἐξ ἀγροῦ μωάβ. καὶ εἶπε. συλλέξω δὴ καὶ συνάξω ἐν τοῖς δράγμασιν ὄπισθεν τῶν θεριζόντων. καὶ ἦλθε καὶ ἔστη ἀπὸ πρωΐθεν καὶ ἕως ἑσπέρας, οὐ κατέπαυσεν ἐν τῷ ἀγρῷ μικρόν. καὶ εἶπε βοὸζ πρὸς ῥούθ. οὐκ ἤκουσας θύγατερ; μὴ πορευθῇς ἐν ἀγρῷ συλλέξαι ἑτέρῳ. καὶ σὺ οὐ πορεύσῃ ἐντεῦθεν, ὧδε κολλήθητι μετὰ τῶν κορασίων μου. οἱ ὀφθαλμοί σου εἰς τὸν ἀγρὸν οὗ ἐὰν θερίζωσι, καὶ πορεύσῃ κατό-E πιθεν αὐτῶν. ἰδοὺ ἐνετειλάμην τοῖς παιδαρίοις τοῦ μὴ ἅψασθαί σου. καὶ ὅτε διψήσῃς καὶ πορευθήσῃ εἰς τὰ σκεύη, καὶ πίεσαι ὅθεν ἐὰν ὑδρεύωνται τὰ παιδάρια. καὶ ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον αὐτῆς, καὶ προσεκύνησεν ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν. τί ὅτι εὗρον χάριν ἐν ὀφθαλμοῖς σου τοῦ ἐπιγνῶναί με, καὶ ἐγώ εἰμι ξένη; καὶ ἀπεκρίθη βοὸζ, καὶ εἶπεν αὐτῇ. ἀπαγγελίᾳ ἀπηγγέλη μοι ὅσα πεποίηκας μετὰ τῆς πενθερᾶς σοῦ μετὰ τὸ ἀποθανεῖν τὸν ἄνδρα σου. καὶ πῶς κατέλιπες τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου καὶ τὴν γῆν γενέσεώς σου, καὶ ἐπορεύθης πρὸς λαὸν ὃν οὐκ ᾔδεις ἐχ-

θῆς καὶ τρίτης; ἀποτίσαι κύριος τὴν ἐργασίαν σου. γένοιτο ὁ μισθός σου πλήρης παρὰ κυρίου θεοῦ ἰσραήλ, πρὸς ὃν ἦλθες πεποιθέναι ὑπὸ τὰς πτέρυγας αὐτοῦ. ἡ δὲ εἶπεν. εὕροιμι χάριν ἐν ὀφθαλμοῖς σου κύριε, ὅτι παρεκάλεσάς με, καὶ ὅτι ἐλάλησας ἐπὶ καρδίαν τῆς δούλης σου, καὶ ἰδοὺ ἐγὼ ἔσομαι ὡς μία τῶν παιδισκῶν σου. καὶ εἶπεν αὐτῇ βοόζ. ἤδη ὥρα τοῦ φαγεῖν, πρόσελθε ὧδε καὶ φάγεσαι τῶν ἄρτων, καὶ βάψεις τὸν ψωμόν σου ἐν τῷ ὄξει. καὶ ἐκάθισε ῥοὺθ ἐκ πλαγίων τῶν θεριζόντων. καὶ ἐβούνισεν αὐτῇ βοὸζ ἄλφιτον, καὶ ἔφαγε καὶ ἐνεπλήσθη καὶ κατέλιπε, καὶ ἀνέστη τοῦ συλλέγειν. καὶ ἐνετείλατο βοὸζ τοῖς παιδαρίοις αὐτοῦ, λέγων. καί γε ἀναμέσον τῶν δραγμάτων συλλεγέτω, καὶ μὴ καταισχύνητε αὐτήν. καὶ βαστάζοντες βαστάσατε αὐτῇ, καί γε παραβάλλοντες παραβαλεῖτε αὐτῇ ἐκ τῶν βεβουνισμένων, καὶ φάγεται καὶ συλλέξει, καὶ οὐκ ἐπιτιμήσετε αὐτῇ. καὶ συνέλεξεν ἐν τῷ ἀγρῷ ἕως ἑσπέρας, καὶ ἐρράβδισεν ἃ συνέλεξε, καὶ ἐγενήθη ὡς οἰφὶ κριθῶν. καὶ ἦρε καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὴν πόλιν. καὶ εἶδεν ἡ πενθερὰ αὐτῆς ἃ συνέλεξε, καὶ ἐξενέγκασα ῥοὺθ ἔδωκεν αὐτῇ ἃ κατέλιπεν ἐξ ὧν ἐνεπλήσθη. καὶ εἶπεν αὐτῇ ἡ πενθερὰ αὐτῆς. ποῦ συνέλεξας σήμερον καὶ ποῦ ἐποίησας; εἴη ὁ ἐπιγνούς σε εὐλογημένος. καὶ ἀνήγγειλε ῥοὺθ τῇ πενθερᾷ αὐτῆς ποῦ ἐποίησε, καὶ εἶπε. τὸ ὄνομα τοῦ ἀνδρὸς μεθ᾽ οὗ ἐποίησα σήμερον, βοόζ. εἶπε δὲ νωεμὶν τῇ νύμφῃ αὐτῆς. εὐλογητός ἐστι τῷ κυρίῳ, ὅτι οὐκ ἐγκατέλιπε τὸ ἔλεος αὐτοῦ μετὰ τῶν ζώντων καὶ μετὰ τῶν τεθνηκότων. καὶ εἶπεν αὐτῇ νωεμίν. ἐγγίζει ἡμῖν ὁ ἀνήρ, ἐκ τῶν ἀγχιστευόντων ἡμῖν ἐστι. καὶ εἶπε ῥοὺθ πρὸς τὴν πενθερὰν αὐτῆς. καί γε ὅτι εἶπε πρός με, μετὰ τῶν κορασίων τῶν ἐμῶν προσκολλήθητι ἕως ἂν τελέσωσιν ὅλον τὸν ἀμητὸν ὃς ὑπάρχει μοι. καὶ εἶπε νωεμὶν πρὸς ῥοὺθ τὴν νύμφην αὐτῆς. ἀγαθὸν θύγατερ, ὅτι ἐξῆλθες μετὰ τῶν κορασίων αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἀπαντήσονταί σοι ἐν ἀγρῷ ἑτέρῳ. καὶ προσεκολλήθη ῥοὺθ τοῖς κορασίοις τοῦ βοὸζ τοῦ συλλέγειν ἕως τοῦ συντελέσαι τὸν θερισμὸν τῶν κριθῶν καὶ τῶν πυρῶν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Καὶ ἐκάθισε μετὰ τῆς πενθερᾶς αὐτῆς. εἶπε δὲ αὐτῇ νωεμὶν ἡ πενθερὰ αὐτῆς. θύγατερ, οὐ μὴ ζητήσω σοι ἀνάπαυσιν ἵνα εὖ γένηταί σοι; καὶ νῦν οὐχὶ βοὸζ γνώριμος ἡμῶν οὗ ἦς μετὰ τῶν κορασίων αὐτοῦ; ἰδοὺ αὐτὸς λικμᾷ τὸν ἅλωνα τῶν κριθῶν ταύτῃ τῇ νυκτί. σὺ δὲ λούσῃ καὶ ἀλείψῃ, καὶ περιθήσεις τὸν ἱματισμόν σου ἐπὶ σέ, καὶ ἀναβήσῃ ἐπὶ τὸν ἅλω. μὴ γνωρισθῇς τῷ ἀνδρὶ ἕως τοῦ συντελέσαι αὐτὸν τοῦ φαγεῖν καὶ πιεῖν. καὶ ἔσται ἐν τῷ κοιμηθῆναι αὐτόν, καὶ γνώσῃ τὸν τόπον ὅπου κοιμᾶται ἐκεῖ, καὶ ἐλεύσῃ καὶ ἀποκαλύψεις τὰ πρὸς ποδῶν αὐτοῦ, καὶ κοιμηθήσῃ, καὶ αὐτὸς ἀπαγγελεῖ σοι ἃ ποιήσεις. εἶπε δὲ ῥοὺθ πρὸς αὐτήν. πάντα ὅσα ἂν εἴπῃς ποιήσω. καὶ κατέβη εἰς τὴν ἅλω, καὶ ἐποίησε κατὰ πάντα ὅσα ἐνετείλατο αὐτῇ ἡ πενθερὰ αὐτῆς. καὶ ἔφαγε βοὸζ καὶ ἔπιε, καὶ ἠγαθύνθη ἡ καρδία αὐτοῦ, καὶ ἦλθε κοιμηθῆναι ἐν μερίδι τῆς στοιβῆς. ἡ δὲ ἦλθεν ἐν κρυφῇ, καὶ ἀπεκάλυψε τὰ πρὸς ποδῶν αὐτοῦ. ἐγένετο δὲ ἐν τῷ μεσονυκτίῳ καὶ ἐξέστη ὁ ἀνήρ, καὶ ἐταράχθη, καὶ ἰδοὺ γυνὴ κοιμᾶται πρὸς ποδῶν αὐτοῦ. εἶπε δέ. τίς εἶ σύ; ἡ δὲ εἶπεν. ἐγώ εἰμι ῥοὺθ ἡ δούλη σου, καὶ περιβαλεῖς τὸ πτερύγιόν σου ἐπὶ τὴν δούλην σου, ὅτι ἀγχιστεὺς εἶ σύ. καὶ εἶπε βοόζ. εὐλογημένη σὺ τῷ κυρίῳ θεῷ θύγατερ, ὅτι ἠγάθυνας τὸ ἔλεός σου τὸ ἔσχατον ὑπὲρ τὸ πρῶτον μὴ πορευθῆναί σε ὀπίσω νεανιῶν εἴτοι πτωχὸς εἴτοι πλούσιος. καὶ νῦν θύγατερ μὴ φοβοῦ, πάντα ὅσα ἐὰν εἴπῃς ποιήσω σοι. οἶδε γὰρ πᾶσα φυλὴ λαοῦ μου ὅτι γυνὴ δυνάμεως εἶ σύ. καὶ νῦν ὅ ἀληθῶς ἀγχιστεὺς ἐγώ εἰμι. καί γε ἐστὶν ἀγχιστεὺς ἐγγίων ὑπὲρ ἐμέ. αὐλίσθητι τὴν νύκτα, καὶ ἔσται τὸ πρωΐ ἐὰν ἀγχιστεύσῃ σε, ἀγαθόν. ἀγχιστευέτω. ἐὰν δὲ μὴ βούληται ἀγχιστεῦσαί σε, ἀγχιστεύσω σε ἐγώ. ζῇ κύριος. κοιμήθητι ἕως τὸ πρωΐ. καὶ ἐκοιμήθη πρὸς ποδῶν αὐτοῦ ἕως πρωΐ. ἡ δὲ ἀνέστη πρὸ τοῦ ἐπιγνῶναι ἄνδρα τὸν πλησίον αὐτοῦ. καὶ εἶπε βοόζ. μὴ γνωσθήτω, ὅτι ἦλθε γυνὴ εἰς τὸν ἅλω. καὶ εἶπεν αὐτῇ. φέρε τὸ περίζωμα τὸ ἐπάνω σου. καὶ ἐκράτησεν αὐτό, καὶ ἐμέτρησεν ἓξ κριθῶν, καὶ ἐπέθηκεν ἐπ᾽ αὐτήν, καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὴν πόλιν. καὶ ῥοὺθ εἰσῆλθε πρὸς τὴν πενθερὰν αὐτῆς. ἡ δὲ εἶπεν αὐτῇ, θύγατερ. καὶ εἶπεν αὐτῇ πάντα ὅσα ἐποίησεν αὐτῇ ὁ ἀνήρ. καὶ εἶπεν αὐτῇ. τὰ ἓξ τῶν κριθῶν ταῦτα ἔδωκέ μοι, ὅτι εἶπε πρός με. μὴ εἰσέλθῃς κενὴ πρὸς τὴν πενθεράν σου. ἡ δὲ εἶπε. κάθου θύγατερ ἕως τοῦ ἐπιγνῶναί σε πῶς οὐ πεσεῖται ῥῆμα. οὐ γὰρ μὴ ἡσυχάσῃ ὁ ἀνὴρ ἕως ἂν τελεσθῇ τὸ ῥῆμα σήμερον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

Καὶ βοὸζ ἀνέβη ἐπὶ τὴν πύλην, καὶ ἐκάθισεν ἐκεῖ, καὶ ἰδοὺ ὁ ἀγχιστεὺς παρεπορεύετο ὃν ἐλάλησε βοόζ. καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν βοόζ. ἐκκλίνας κάθισον ὧδε κρύφιε. καὶ ἐξέκλινε καὶ ἐκάθισε. καὶ ἔλαβε βοὸζ δέκα ἄνδρας ἀπὸ τῶν πρεσβυτέρων τῆς πόλεως, καὶ εἶπε. καθίσατε ὧδε. καὶ ἐκάθισαν. καὶ εἶπε βοὸζ τῷ ἀγχιστεῖ. τὴν μερίδα τοῦ ἀγροῦ ἥ ἐστι τοῦ ἀδελφοῦ ἡμῶν τοῦ ἐλιμέλεχ ἡ δέδοται νωεμὶν τῇ ἐπιστρεφούσῃ ἐξ ἀγροῦ μωάβ, κἀγὼ εἶπα, ἀποκαλύψω τὸ οὖς σου λέγων, κτῆσαι ἐναντίον τῶν καθημένων, καὶ ἐναντίον τῶν πρεσβυτέρων τοῦ λαοῦ μου. εἰ ἀγχιστεύεις, ἀγχίστευε. εἰ δὲ μὴ ἀγχιστεύεις, ἀνάγγειλόν μοι καὶ γνώσομαι, ὅτι οὐκ ἔστι πάρεξ σοῦ τοῦ ἀγχιστεῦσαι, κἀγώ εἰμι μετὰ σέ. ὁ δὲ εἶπεν. ἐγώ εἰμι, ἀγχιστεύσω. καὶ εἶπε βοόζ. ἐν ἡμέρᾳ τοῦ κτήσασθαί σε τὸν ἀγρὸν ἐκ χειρὸς νωεμὶν καὶ παρὰ ῥοὺθ τῆς μωαβίτιδος γυναικὸς τοῦ τεθνηκότος, καὶ αὐτὴν κτήσασθαί σε δεῖ, ὥστε ἀναστῆσαι τὸ ὄνομα τοῦ τεθνηκότος ἐπὶ τῆς κληρονομίας αὐτοῦ. καὶ εἶπεν ὁ ἀγχιστεύς. οὐ δυνήσομαι ἀγχιστεῦσαι ἐμαυτῷ, μή ποτε διαφθείρω τὴν κληρονομίαν μου. ἀγχίστευσον σεαυτῷ

τῷ τὴν ἀγχιστείαν μου, ὅτι οὐ δυνήσομαι ἀγχιστεῦσαι. καὶ τοῦτο τὸ δικαίωμα ἔμπροσθεν ἐν τῷ ἰσραὴλ ἐπὶ τὴν ἀγχιστείαν, καὶ ἐπὶ τὸ ἀντάλλαγμα τοῦ στῆσαι πάντα λόγον, καὶ ὑπελύετο ἀνὴρ τὸ ὑπόδημα αὐτοῦ, καὶ ἐδίδου τῷ πλησίον αὐτοῦ τῷ ἀγχιστεύοντι τὴν ἀγχιστείαν αὐτοῦ. καὶ τοῦτο ἦν μαρτύριον ἐν ἰσραήλ. καὶ εἶπεν ὁ ἀγχιστεὺς τῷ βοόζ. κτῆσαι σεαυτῷ τὴν ἀγχιστείαν μου, καὶ ὑπελύσατο τὸ ὑπόδημα αὐτοῦ, καὶ ἔδωκεν αὐτῷ. καὶ εἶπε βοὸζ τοῖς πρεσβυτέροις καὶ παντὶ τῷ λαῷ. μάρτυρες ὑμεῖς σήμερον, ὅτι κέκτημαι πάντα τὰ τοῦ ἐλιμέλεχ, καὶ πάντα ὅσα ὑπάρχει τῷ χελαιὼν, καὶ τῷ μααλὼν ἐκ χειρὸς νωεμίν. καί γε ῥοὺθ τὴν μωαβίτιν τὴν γυναῖκα μααλὼν κέκτημαι ἐμαυτῷ εἰς γυναῖκα, τοῦ ἀναστῆσαι τὸ ὄνομα τοῦ τεθνηκότος ἐπὶ τῆς κληρονομίας αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἐξολοθρευθήσεται τὸ ὄνομα τοῦ τεθνηκότος ἐκ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ, καὶ ἐκ τῆς φυλῆς λαοῦ αὐτοῦ. μάρτυρες ὑμεῖς σήμερον. καὶ εἴποσαν πᾶς ὁ λαὸς οἱ ἐν τῇ πύλῃ. μάρτυρες. καὶ οἱ πρεσβύτεροι εἴποσαν. δῴη κύριος τὴν γυναῖκά σου τὴν εἰσπορευομένην εἰς τὸν οἶκόν σου ὡς ῥαχὴλ καὶ ὡς λίαν, αἳ ᾠκοδόμησαν ἀμφότεραι τὸν οἶκον τοῦ ἰσραὴλ, καὶ ἐποίησαν δύναμιν ἐν ἐφραθᾶ, καὶ ἔσται ὄνομα ἐν βηθλεέμ. καὶ γένοιτο ὁ οἶκός σου, ὡς οἶκος φαρὲς, ὃν ἔτεκε θάμαρ τῷ ἰούδᾳ ἐκ τοῦ σπέρματος οὗ δώσει κύριός σοι ἐκ τῆς παιδίσκης ταύτης. καὶ ἔλαβε βοὸζ τὴν ῥοὺθ, καὶ ἐγενήθη αὐτῷ εἰς γυναῖκα, καὶ εἰσῆλθε πρὸς αὐτήν. καὶ ἔδωκεν αὐτῇ κύριος κύησιν, καὶ ἔτεκεν υἱόν. καὶ εἶπαν αἱ γυναῖκες πρὸς νωεμίν. εὐλογητὸς κύριος ὃς οὐ κατέλυσέ σοι σήμερον τὸν ἀγχιστέα, καὶ καλέσαι τὸ ὄνομά σου ἐν ἰσραήλ. καὶ ἔσται σοι εἰς ἐπιστρέφοντα ψυχὴν, καὶ τοῦ διαθρέψαι τὴν πολιάν σου, ὅτι ἡ νύμφη ἡ ἀγαπήσασά σε, ἔτεκεν αὐτὸν, ἥ ἐστιν ἀγαθή σοι ὑπὲρ ἑπτὰ υἱούς. καὶ ἔλαβε νωεμὶν τὸ παιδίον, καὶ ἔθηκεν εἰς τὸν κόλπον αὐτῆς, καὶ ἐγενήθη αὐτῷ εἰς τιθηνόν. καὶ ἐκάλεσαν αὐτοῦ αἱ γείτονες ὄνομα, λέγουσαι. ἐτέχθη υἱὸς τῇ νωεμὶν, καὶ ἐκάλεσαν τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ὠβήδ. οὗτος πατὴρ ἰεσσαὶ πατρὸς δαυίδ. καὶ αὗται αἱ γενέσεις φαρές. φαρὲς ἐγέννησε τὸν ἐσρώμ. ἐσρὼμ ἐγέννησε τὸν ἀράμ. καὶ ἀρὰμ ἐγέννησε τὸν ἀμιναδάβ. καὶ ἀμιναδὰβ ἐγέννησε τὸν ναασσών. καὶ ναασσὼν ἐγέννησε τὸν σαλμών. καὶ σαλμὼν ἐγέννησε τὸν βοόζ. καὶ βοὸζ ἐγέννησε τὸν ὠβήδ. καὶ ὠβὴδ ἐγέννησε τὸν ἰεσσαί. καὶ ἰεσσαὶ ἐγέννησε τὸν δαυίδ.

Τέλος τῆς ῥούθ.

ΒΑΣΙΛΕΙΩΝ ΠΡΩΤΗ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

Ἄνθρωπος ἦν ἐξ ἀρμαθαὶμ σιφὰ, ἐξ ὄρους ἐφραὶμ, καὶ ὄνομα αὐτῷ ἐλκανὰ υἱὸς ἱερεμιὴλ υἱοῦ ἠλιοὺ υἱοῦ θοκὲ ἐν νασὶβ ἐφραίμ. καὶ τούτῳ δύο γυναῖκες. ὄνομα τῇ μιᾷ, ἄννα. καὶ ὄνομα τῇ δευτέρᾳ, φεννανά. καὶ ἦν τῇ φεννανᾷ παιδία. καὶ τῇ ἄννᾳ οὐκ ἦν παιδίον. καὶ ἀνέβαινεν ὁ ἄνθρωπος ἐξ ἡμερῶν εἰς ἡμέρας ἐκ πόλεως αὐτοῦ ἐξ ἀρμαθαὶμ προσκυνεῖν καὶ θύειν κυρίῳ τῷ θεῷ σαβαὼθ εἰς σηλώμ. καὶ ἐκεῖ ἠλὶ καὶ οἱ δύο υἱοὶ αὐτοῦ ὀφνὶ καὶ φινεὲς ἱερεῖς τοῦ κυρίου. καὶ ἐγενήθη ἡμέρα, καὶ ἔθυσεν ἐλκανὰ, καὶ ἔδωκε τῇ φεννανᾷ γυναικὶ αὐτοῦ, ᵃ καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτῆς μερίδας. καὶ τῇ ἄννᾳ ἔδωκε μερίδα μίαν, ὅτι οὐκ ἦν αὐτῇ παιδίον, πλὴν ὅτι τὴν ἄνναν ἠγάπα ἐλκανὰ ὑπὲρ ταύτην. καὶ κύριος ἀπέκλεισε τὰ περὶ τὴν μήτραν αὐτῆς, ᵇ ὅτι οὐκ ἔδωκεν αὐτῇ κύριος παιδίον κατὰ τὴν θλίψιν αὐτῆς, καὶ κατὰ τὴν ἀθυμίαν τῆς θλίψεως αὐτῆς. καὶ ἠθύμει διὰ τοῦτο, ὅτι συνέκλεισε κύριος τὰ περὶ τὴν μήτραν αὐτῆς τοῦ μὴ δοῦναι αὐτῇ παιδίον. οὕτως ἐποίει ἐνιαυτὸν κατ' ἐνιαυτὸν, ἐν τῷ ἀναβαίνειν αὐτὴν εἰς οἶκον κυρίου. καὶ ἠθύμει, καὶ ἔκλαιε, καὶ οὐκ ἤσθιε. καὶ εἶπεν αὐτῇ ἐλκανὰ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς. ἄννα. καὶ εἶπεν αὐτῷ. ἰδοὺ ἐγὼ κύριε. καὶ εἶπεν αὐτῇ. τί ἐστί σοι ὅτι κλαίεις; καὶ ἱνατί οὐκ ἐσθίεις; καὶ ἱνατί τύπτει σε ἡ καρδία σου; οὐκ ἀγαθὸς ἐγώ σοι ὑπὲρ δέκα τέκνα; καὶ ἀνέστη ἄννα μετὰ τὸ φαγεῖν αὐτοὺς ἐν σηλώμ, καὶ κατέστη ἐνώπιον κυρίου, καὶ ἠλὶ ὁ ἱερεὺς, ἐπὶ τοῦ δίφρου ἐπὶ τῶν φλιῶν ναοῦ κυρίου. καὶ αὐτὴ κατώδυνος ψυχῇ, καὶ προσηύξατο πρὸς κύριον, καὶ κλαίουσα ἔκλαυσε. καὶ ηὔξατο εὐχὴν κυρίῳ, λέγουσα. ἀδωναῒ κύριε ἐλωὲ σαβαὼθ, ἐὰν ἐπιβλέπων ἐπιβλέψῃς ἐπὶ τὴν ταπείνωσιν τῆς δούλης σου, καὶ μνησθῇς μου, καὶ δῷς τῇ δούλῃ σου σπέρμα ἀνδρῶν, καὶ δώσω αὐτὸν ἐνώπιόν σου δοτὸν ἕως ἡμέρας θανάτου αὐτοῦ, καὶ οἶνον καὶ μέθυσμα οὐ πίεται, καὶ σίδηρος οὐκ ἀναβήσεται ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. καὶ ἐγενήθη ὅτε ἐπλήθυνε προσευχομένη ἐνώπιον κυρίου, καὶ ἠλὶ ὁ ἱερεὺς ἐφύλαξε τὸ στόμα αὐτῆς. καὶ αὕτη ἐλάλει ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς, καὶ τὰ χείλη αὐτῆς ἐκινεῖτο, καὶ φωνὴ αὐτῆς οὐκ ἠκούετο. καὶ ἐλογίσατο αὐτὴν ἠλὶ εἰς μεθύουσαν. ᵞ καὶ εἶπεν αὐτῇ τὸ παιδάριον ἠλί. ἕως πότε μεθυσθήσῃ; περιελοῦ τὸν οἶνόν σου, καὶ πορεύου ἐκ προσώπου κυρίου. καὶ ἀπεκρίθη ἄννα, καὶ εἶπεν. οὐχὶ κύριε. ᵟ γυνὴ ἡ σκληρὰ ἡμέρα ἐγώ εἰμι, καὶ οἶνον καὶ μέθυσμα οὐ πέπωκα, καὶ ἐκχέω τὴν ψυχήν μου ἐνώπιον κυρίου. μὴ δῷς τὴν δούλην σου ᵋ εἰς θυγατέρα λοιμήν, ὅτι ἐκ πλήθους ἀδολεσχίας μου, ἐκτέτακα ἕως νῦν. καὶ ἀπεκρίθη ἠλὶ, καὶ εἶπεν αὐτῇ. πορεύου εἰς εἰρήνην, ὁ θεὸς ἰσραὴλ δώῃ σοι πᾶν αἴτημά σου, ὃ ᾐτήσω παρ' αὐτοῦ. καὶ εἶπεν. εὗρεν ἡ δούλη σου χάριν ἐν ὀφθαλμοῖς σου. καὶ ἐπορεύθη ἡ γυνὴ εἰς τὴν ὁδὸν αὐτῆς. καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ κατάλυμα αὐτῆς, καὶ ἔφαγε μετὰ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς καὶ ἔπιε, καὶ τὸ πρόσωπον αὐτῆς οὐ συνέπεσεν ἔτι. καὶ ὀρθρίζουσι τὸ πρωῒ καὶ προσκυνοῦσι τῷ κυρίῳ, καὶ πορεύονται τὴν ὁδὸν αὐτῶν. καὶ εἰσῆλθεν ἐλκανὰ εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ ἀρμαθαὶμ, καὶ ἔγνω τὴν ἄνναν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ ἐμνήσθη αὐτῆς κύριος, καὶ συνέλαβε. καὶ ἐγενήθη τῷ καιρῷ τῶν ἡμερῶν, καὶ ἔτεκεν υἱὸν, καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ σαμουὴλ, καὶ εἶπεν. ὅτι παρὰ κυρίου θεοῦ σαβαὼθ ᾐτησάμην αὐτόν. καὶ ἀνέβη ὁ ἄνθρωπος ἐλκανὰ καὶ πᾶς ὁ οἶκος αὐτοῦ θῦσαι ἐν σηλὼμ τὴν θυσίαν τῶν ἡμερῶν, καὶ τὰς εὐχὰς αὐτοῦ, καὶ πάσας τὰς δεκάτας τῆς γῆς αὐτοῦ. καὶ ἄννα οὐκ ἀνέβη μετ' αὐτοῦ, ὅτι εἶπε τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς, ἕως τοῦ ἀναβῆναι τὸ παιδάριον, ἐὰν ἀπογαλακτίσω αὐτὸ, καὶ ὀφθήσεται τῷ προσώπῳ κυρίου, καὶ καθήσεται ἕως αἰῶνος ἐκεῖ. καὶ εἶπεν αὐτῇ ἐλκανὰ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς. ποίει τὸ ἀγαθὸν ἐν ὀφθαλμοῖς σου, κάθου ἕως ἂν ἀπογαλακτίσῃς αὐτὸ, ἀλλὰ στήσαι κύριος τὸ ἐξελθὸν ἐκ τοῦ στόματός σου. καὶ ἐκάθισεν ἡ γυνὴ καὶ ἐθήλασε τὸν υἱὸν αὐτῆς, ἕως ἂν ἀπογαλακτίσῃ αὐτόν. καὶ ἀνέβη μετ' αὐτοῦ εἰς σηλὼμ ἐν μόσχῳ τριετίζοντι, καὶ ἄρτοις, καὶ οἰφὶ σεμιδάλεως, καὶ νέβελ οἴνου. καὶ εἰσῆλθεν εἰς οἶκον κυρίου ἐν σηλὼμ, καὶ τὸ παιδάριον μετ' αὐτῶν. καὶ προσήγαγον ἐνώπιον κυρίου, καὶ ἔσφαξεν ὁ πατὴρ αὐτοῦ τὴν θυσίαν ἣν ἐποίει ἐξ ἡμερῶν εἰς ἡμέρας τῷ κυρίῳ. καὶ προσήγαγε τὸ παιδάριον, καὶ ἔσφαξε τὸν μόσχον. καὶ προσήγαγεν ἄννα ἡ μήτηρ τοῦ παιδαρίου πρὸς ἠλὶ, καὶ εἶπεν. ἐν ἐμοὶ κύριε ζῇ ἡ ψυχή σου. ἐγὼ ἡ γυνὴ ἡ καταστᾶσα ἐνώπιόν σου μετὰ σοῦ ἐν τῷ προσεύξασθαι πρὸς κύριον, ὑπὲρ τοῦ παιδαρίου τούτου προσηυξάμην. καὶ ἔδωκέ μοι κύριος τὸ αἴτημά μου ὃ ᾐτησάμην παρ' αὐτοῦ. κἀγὼ κιχρῶ αὐτὸν τῷ κυρίῳ πάσας τὰς ἡμέρας ἃς ζῇ αὐτὸς, χρῆσιν τῷ κυρίῳ. καὶ εἶπεν.

ᵃ Καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτῆς μερίδας.] AA. LL. habent, τοῖς υἱοῖς καὶ ταῖς θυγατράσιν. ᵇ [Ὅτι οὐκ ἔδωκεν αὐτῇ κύριος.] S. Ioannes Chrysost. in homil. de fide Annæ legit hoc loco, καὶ παρώργιζεν αὐτὴν ἡ ἀντίζηλος αὐτῆς παροργισμῷ ἐξουθενοῦσα αὐτήν. Quæ verba nec in LL. VV. reperiũtur, nec referuntur ab Origene in homil. ᵞ [Καὶ εἶπεν αὐτῇ τὸ παιδάριον ἠλί.] Ita LL. VV. & ita Philo περὶ μέθης & Chrysostomus in Acta Apost. homil. 15. A. L. non habet, τὸ παιδάριον. ᵟ [Γυνὴ ἡ σκληρὰ ἡμέρα ἐγώ.] Ita L. V. & Philo. λόγ. περὶ μέθης. In AA. LL. est, ἐν σκληρᾷ ἡμέρᾳ. ᵋ Εἰς θυγατέρα λοιμήν.] Theodotio. ὡς μίαν τῶν ἀπαιδεύτων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β′.

Ἐστερεώθη ἡ καρδία μου ἐν κυρίῳ, ὑψώθη κέρας μου ἐν θεῷ μου, ἐπλατύνθη ἐπ' ἐχθρούς μου τὸ στόμα μου, εὐφράνθην ἐν σωτηρίᾳ σου. ὅτι οὐκ ἔστιν ἅγιος ὡς κύριος, καὶ οὐκ ἔστι δίκαιος ὡς ὁ θεὸς ἡμῶν, οὐκ ἔστιν ἅγιος πλὴν σοῦ. μὴ καυχᾶσθε, καὶ α μὴ λαλεῖτε ὑψηλά. μὴ ἐξελθέτω μεγαλοῤῥημοσύνη ἐκ τοῦ στόματος ὑμῶν, ὅτι θεὸς γνώσεων κύριος, καὶ β θεὸς ἑτοιμάζων ἐπιτηδεύματα αὐτοῦ. τόξον δυνατῶν ἠσθένησε, καὶ ἀσθενοῦντες περιεζώσαντο δύναμιν. γ πλήρεις ἄρτων δ ἠλαττώθησαν, καὶ οἱ πεινῶντες ε παρῆκαν γῆν. ὅτι στεῖρα ἔτεκεν ἑπτά, καὶ ἡ πολλὴ ἐν τέκνοις ἠσθένησε. κύριος θανατοῖ καὶ ζωογονεῖ, κατάγει εἰς ᾅδου καὶ ἀνάγει. κύριος πτωχίζει καὶ πλουτίζει, ταπεινοῖ καὶ ἀνυψοῖ. ἀνιστᾷ ἀπὸ γῆς πένητα, καὶ ἀπὸ κοπρίας ἐγείρει πτωχὸν, καθίσαι μετὰ δυναστῶν λαοῦ, καὶ θρόνον δόξης κατακληρονομῶν αὐτοῖς, διδοὺς εὐχὴν τῷ εὐχομένῳ. καὶ εὐλόγησεν ἔτη δικαίου, ὅτι οὐκ ἐν ἰσχύϊ δυνατὸς ἀνήρ. κύριος ἀσθενῆ ποιήσει ἀντίδικον αὐτοῦ, κύριος ἅγιος. μὴ καυχάσθω ὁ φρόνιμος ἐν τῇ φρονήσει αὐτοῦ, καὶ μὴ καυχάσθω ὁ δυνατὸς ἐν τῇ δυνάμει αὐτοῦ, καὶ μὴ καυχάσθω ὁ πλούσιος ἐν τῷ πλούτῳ αὐτοῦ. ἀλλ' ἐν τούτῳ καυχάσθω ὁ καυχώμενος, συνιεῖν καὶ γινώσκειν τὸν κύριον, καὶ ποιεῖν κρίμα καὶ δικαιοσύνην ἐν μέσῳ τῆς γῆς. κύριος ἀνέβη εἰς οὐρανοὺς, καὶ ἐβρόντησεν. αὐτὸς ζ κρινεῖ ἄκρα γῆς, καὶ δίδωσιν ἰσχὺν τοῖς βασιλεῦσιν ἡμῶν, καὶ ὑψώσει κέρας χριστοῦ αὐτοῦ. καὶ κατέλιπεν αὐτὸν ἐκεῖ ἐνώπιον κυρίου, καὶ ἀπῆλθεν εἰς ἀρμαθαίμ. καὶ τὸ παιδάριον ἦν λειτουργῶν τῷ προσώπῳ κυρίου ἐνώπιον ἠλὶ τοῦ ἱερέως. καὶ οἱ υἱοὶ ἠλὶ τοῦ ἱερέως υἱοὶ λοιμοὶ, οὐκ εἰδότες τὸν κύριον. καὶ τὸ δικαίωμα τοῦ ἱερέως παρὰ τοῦ λαοῦ παντὸς τοῦ θύοντος. καὶ ἤρχετο τὸ παιδάριον τοῦ ἱερέως ὡς ἂν ἡψήθη τὸ κρέας, καὶ κρεάγρα τριόδους ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ, καὶ ἐπάταξεν αὐτὴν εἰς τὸν λέβητα τὸν μέγαν ἢ εἰς τὸ χαλκεῖον ἢ εἰς τὴν χύτραν, καὶ πᾶν ὃ ἐὰν ἀνέβη ἐν τῇ κρεάγρᾳ, ἐλάμβανεν ἑαυτῷ ὁ ἱερεύς. κατὰ τάδε ἐποίουν παντὶ ἰσραὴλ τοῖς ἐρχομένοις θῦσαι κυρίῳ ἐν σηλώμ. καὶ πρὶν θυμιαθῆναι τὸ στέαρ, ἤρχετο τὸ παιδάριον τοῦ ἱερέως, καὶ ἔλεγε τῷ ἀνδρὶ τῷ θύοντι. δὸς κρέας ὀπτῆσαι τῷ ἱερεῖ, καὶ οὐ μὴ λάβω παρὰ σοῦ κρέας ἑφθὸν ἐκ τοῦ λέβητος. καὶ ἔλεγεν ὁ ἀνὴρ ὁ θύων. θυμιαθήτω πρῶτον ὡς καθήκει τὸ στέαρ, καὶ λάβε σεαυτῷ ἐκ πάντων ὧν ἐπιθυμεῖ ἡ ψυχή σου. καὶ εἶπεν. οὐχί. ὅτι νῦν δώσεις. καὶ ἐὰν μὴ, λήψομαι κραταιῶς. καὶ ἦν ἡ ἁμαρτία ἐνώπιον κυρίου τῶν παιδαρίων μεγάλη σφόδρα, ὅτι ἠθέτουν τὴν θυσίαν κυρίου. καὶ σαμουὴλ ἦν λειτουργῶν ἐνώπιον κυρίου παιδάριον η περιεζωσμένον ἐφοὺδ βάδ. καὶ διπλοΐδα μικρὰν ἐποίησεν αὐτῷ ἡ μήτηρ αὐτοῦ, καὶ ἀνέφερεν αὐτῷ ἐξ ἡμερῶν εἰς ἡμέρας ἐν τῷ ἀναβαίνειν αὐτὴν μετὰ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς θῦσαι τὴν θυσίαν τῶν ἡμερῶν. καὶ εὐλόγησεν ἠλὶ τὸν ἐλκανὰ καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, λέγων. ἀποτίσαι σοι κύριος σπέρμα ἐκ τῆς γυναικὸς ταύτης, ἀντὶ τοῦ χρέους οὗ ἔχρησας τῷ κυρίῳ. καὶ ἀπῆλθεν ὁ ἄνθρωπος εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ. καὶ ἐπεσκέψατο κύριος τὴν ἄνναν, καὶ ἔτεκεν ἔτι τρεῖς υἱοὺς, καὶ δύο θυγατέρας. καὶ ἐμεγαλύνθη τὸ παιδάριον σαμουὴλ ἐνώπιον κυρίου. καὶ ἠλὶ πρεσβύτης σφόδρα. καὶ ἤκουσεν θ ἃ ἐποίουν οἱ υἱοὶ αὐτοῦ τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ, καὶ εἶπεν αὐτοῖς. ἱνατί ποιεῖτε κατὰ τὸ ῥῆμα τοῦτο, ὃ ἐγὼ ἀκούω ἐκ στόματος παντὸς τοῦ λαοῦ κυρίου; μὴ τέκνα, ὅτι οὐκ ἀγαθὴ ἡ ἀκοὴ ἣν ἐγὼ ἀκούω. μὴ ποιεῖτε οὕτως, ὅτι οὐκ ἀγαθαὶ αἱ ἀκοαὶ ἃς ἐγὼ ἀκούω τοῦ μὴ δουλεύειν λαὸν θεῷ. ἐὰν ἁμαρτάνων ἁμάρτῃ ἀνὴρ εἰς ἄνδρα, καὶ προσεύξονται ὑπὲρ αὐτοῦ πρὸς κύριον. καὶ ἐὰν τῷ κυρίῳ ἁμάρτῃ, τίς προσεύξεται ὑπὲρ αὐτοῦ; καὶ οὐκ ἤκουον τῆς φωνῆς τοῦ πατρὸς αὐτῶν, ὅτι βουλόμενος ἐβούλετο κύριος διαφθεῖραι αὐτούς. καὶ τὸ παιδάριον ι σαμουὴλ ἐπορεύετο, καὶ ἦν ἀγαθὸν μετὰ κυρίου καὶ μετὰ ἀνθρώπων. καὶ ἦλθεν ὁ ἄνθρωπος θεοῦ πρὸς ἠλὶ, καὶ εἶπε. τάδε λέγει κύριος. ἀποκαλυφθεὶς ἀπεκαλύφθην πρὸς οἶκον τοῦ πατρός σου ὄντων αὐτῶν ἐν γῇ αἰγύπτῳ δούλων τῷ οἴκῳ φαραὼ, καὶ ἐξελεξάμην τὸν οἶκον τοῦ πατρός σου ἐκ πάντων τῶν σκήπτρων ἰσραὴλ ἐμοὶ ἱερατεύειν, τοῦ ἀναβαίνειν ἐπὶ θυσιαστήριόν μου, καὶ θυμιᾷν θυμίαμα, καὶ αἴρειν ἐφούδ. καὶ ἔδωκα τῷ οἴκῳ τοῦ πατρός σου τὰ πάντα τοῦ πυρὸς υἱῶν ἰσραὴλ εἰς βρῶσιν. καὶ ἱνατί ἐπέβλεψας ἐπὶ τὸ θυμίαμά μου καὶ εἰς τὴν θυσίαν μου ἀναιδεῖ ὀφθαλμῷ; καὶ ἐδόξασας τοὺς υἱούς σου ὑπὲρ ἐμὲ κ ἐνευλογεῖσθαι ἀπαρχῆς πάσης θυσίας τοῦ ἰσραὴλ ἔμπροσθέν μου; διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος ὁ θεὸς ἰσραήλ. εἶπα, ὁ οἶκός σου καὶ ὁ οἶκος τοῦ πατρός σου διελεύσεται ἐνώπιόν μου ἕως αἰῶνος. καὶ νῦν φησι κύριος. μηδαμῶς ἐμοὶ, ὅτι ἀλλ' ἢ τοὺς δοξάζοντάς με δοξάσω, καὶ ὁ ἐξουθενῶν με ἀτιμωθήσεται. ἰδοὺ ἔρχονται ἡμέραι, καὶ λ ἐξολοθρεύσω τὸ σπέρμα σου καὶ τὸ σπέρμα οἴκου πατρός σου. καὶ οὐκ ἔσται σοι πρεσβύτης ἐν οἴκῳ μου πάσας τὰς ἡμέρας. μ καὶ ἄνδρα οὐκ ἐξολοθρεύσω σοι ἀπὸ τοῦ θυσιαστηρίου μου, ἐκλείπειν τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, καὶ καταῤῥεῖν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, καὶ πᾶς περισσεύων οἴκου σου πεσοῦνται ἐν ῥομφαίᾳ ἀνδρῶν. καὶ τοῦτό σοι τὸ σημεῖον ὃ ἥξει ἐπὶ τοὺς δύο υἱούς σου, ὀφνὶ καὶ φινεὲς, ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ ἀποθανοῦνται ἀμφότεροι. καὶ ἀναστήσω ἐμαυτῷ ἱερέα πιστὸν, ὃς πάντα τὰ ἐν τῇ καρδίᾳ μου καὶ τὰ ἐν τῇ ψυχῇ μου ποιήσει. καὶ οἰκοδομήσω αὐτῷ οἶκον πιστὸν, καὶ διελεύσεται ξ ἐνώπιον χριστοῦ μου πάσας τὰς ἡμέρας. καὶ ἔσται ὁ περισσεύων ἐν οἴκῳ σου ἥξει προσκυνεῖν αὐτῷ ὀβολοῦ ἀργυρίου, λέγων. παράῤῥιψόν με ἐπὶ μίαν τῶν ἱερατειῶν σου φαγεῖν ἄρτον.

α Μὴ λαλεῖτε ὑψηλά.] Ita L.V. & ita legit S. Cyprianus adducto bis hoc ipso loco. Item S. Augustinus lib. 17. de ciuit. Dei, cap. 4. In alijs libris, μὴ λαλεῖτε ὑψηλὰ εἰς ὑπεροχήν, quo modo legit & interpretatur Diodorus Tharsensis. Item Theodoretus in hoc canticum, & Eusebius ad Marinum. β [Θεὸς ἑτοιμάζων ἐπιτηδεύματα.] Symmachus. καὶ οὐκ εἰσὶ παρ' αὐτῷ προφάσεις. γ [Πλήρεις.] S. & Theodotio, κεχορτασμένοι. δ [Ηλαττώθησαν.] Scholion. ἀντὶ τοῦ ἐμισθάρνησαν. Ἀκύλας, συνετρίβησαν. ε [Παρῆκαν.] S. ἀνενδεεῖς ἐγένοντο. ζ [Κενεῖ ἄκρα γῆς.] Sic Eusebius lib. 4. περὶ δ' ἀγγελικῆς ἀποδείξεως. In alijs libris sequitur. δίκαιος ὤν. quod est apud Theodoret. & S. August. 17. de ciuit. Dei. cap. 4. η [Περιεζωσμένον ἐφούδ.] Aquila. ἐπένδυμα ἐξαίρετον. S. ἐφοὺδ λινοῦν, καὶ ἐφεσείδα μικράν. θ [Α ἐποίουν οἱ υἱοὶ αὐτοῦ τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ. Schol. καὶ ὡς ἐκοιμῶντο μετὰ τῶν γυναικῶν τῶν παρεστηκυιῶν παρὰ τὴν θύραν τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. ι [Σαμουὴλ ἐπορεύετο.] AA. LL. habent, ἐπορεύετο, καὶ ἐμεγαλύνετο. κ [Ενδοξασθῆναι.] Schol. τοῦ τιμηθῆναι ὑμᾶς. λ [Εξολοθρεύσω τὸ σπέρμα σου, καὶ τὸ σπέρμα οἴκου τοῦ πατρός σου.] Theodoretus addit, καὶ ἐπιβλέψεις τὸ κραταίωμα ὢν ἐν πᾶσιν οἷς ἀγαθυνεῖ τὸν ἰσραήλ. Aliud Schol. τὸ ῥητὸν ὑστερεῖται, ὅπερ οὕτως ἐξέδωκε Σύμμαχος. Καὶ ὄψῃ θλῖψιν κατοικήσεως ἐν παντὶ ᾧ ἀγαθύνθήσεται ἰσραήλ. τινὲς δὲ κραταίωμα ὢν ἐκθέμενοι οὕτως ἡρμήνευσαν τοῦ ὄντος λέγειν θεοῦ. ἐγὼ γάρ εἰμι, φησίν, ὁ ὤν. μ [Καὶ ἄνδρα οὐκ ἐξολοθρεύσω.] Nonnulli libri non habent illud οὐκ, nec S. Augustinus lib. 17. cap. 5. de ciuit. Dei. ν [~~Ενώπιον χριστοῦ μου.] Ita L.V. & ita~~ Diodorus Tharsensis ~~ex ijs, quæ scripsit in hunc locum videtur legisse: sic enim habet.~~ ταῦτα δὲ ἁρμόττει ἀνθρώπων μὲν οὐδενὶ, μόνῳ δὲ τῷ κυρίῳ ἡμῶν ἰησοῦ χριστῷ, ὃς ἀρχιερεὺς ἡμῶν κατὰ τὸ ἀνθρώπινον ὠνομάσθη. ἔχοντες γάρ φησιν, ἰησοῦν τὸν ἡμῶν ἀρχιερέα μέγαν διεληλυθότα τοὺς οὐρανούς. καὶ πάλιν. οὐ γὰρ ἔχομεν ἀρχιερέα μὴ δυνάμενον συμπαθῆσαι ταῖς ἀσθενείαις ἡμῶν. Schol. τῶν χριστῶν μου. χριστοὺς δὲ αὐτοὺς κέκληκε τοὺς ἱεροὺς ἀποστόλους, καὶ τοὺς τὴν ἐκείνων διαδεξαμένους διδασκαλίαν. οὐκοῦν ἡ πρόρρησις κυρίως μὲν ἁρμόττει τῷ σωτῆρι χριστῷ, κατὰ δὲ τὴν ἱστορίαν τῷ σαδὼκ, ὃς ἐκ τοῦ ἐλεάζαρ κατάγων τὸ γένος, τὴν ἀρχιερωσύνην διὰ τοῦ σαλωμὼν ἐδέξατο.

[Καὶ ἀναστήσω.]

ξ [ἐνώπιον χριστοῦ μου.]

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

ΚΑὶ τὸ παιδάριον σαμουὴλ ἦν λειτουργῶν τῷ κυρίῳ ἐνώπιον ἠλὶ τοῦ ἱερέως. καὶ ῥῆμα κυρίου ἦν τίμιον ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, οὐκ ἦν ὅρασις διαστέλλουσα. καὶ ἐγένετο ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, καὶ ἠλὶ ἐκάθευδεν ἐν τῷ τόπῳ αὐτοῦ, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ἤρξαντο βαρύνεσθαι, καὶ οὐκ ἠδύναντο βλέπειν. καὶ ὁ λύχνος τοῦ θεοῦ πρὶν ἐπισκευασθῆναι, καὶ σαμουὴλ ἐκάθευδεν ἐν τῷ ναῷ οὗ ἡ κιβωτὸς τοῦ θεοῦ. καὶ ἐκάλεσε κύριος. σαμουὴλ σαμουήλ. καὶ εἶπεν. ἰδοὺ ἐγώ. καὶ ἔδραμε πρὸς ἠλὶ, καὶ εἶπεν. ἰδοὺ ἐγὼ, ὅτι κέκληκάς με. καὶ εἶπεν. οὐ κέκληκά σε, ἀνάστρεφε, κάθευδε, καὶ ἀνέστρεψε καὶ ἐκάθευδε. καὶ προσέθετο κύριος, καὶ ἐκάλεσε. σαμουὴλ σαμουήλ. καὶ ἐπορεύθη πρὸς ἠλὶ τὸ δεύτερον, καὶ εἶπεν. ἰδοὺ ἐγὼ, ὅτι κέκληκάς με. καὶ εἶπεν οὐ κέκληκά σε, ἀνάστρεφε, κάθευδε. καὶ σαμουὴλ πρὶν γνῶναι θεὸν, καὶ ἀποκαλυφθῆναι αὐτῷ ῥῆμα κυρίου. καὶ προσέθετο κύριος καλέσαι σαμουὴλ ἐν τρίτῳ. καὶ ἀνέστη καὶ ἐπορεύθη πρὸς ἠλὶ, καὶ εἶπεν. ἰδοὺ ἐγὼ, ὅτι κέκληκάς με. καὶ ἐσοφίσατο ἠλὶ ὅτι κύριος κέκληκε τὸ παιδάριον, καὶ εἶπεν. ἀνάστρεφε, κάθευδε τέκνον. καὶ ἔσται ἐὰν καλέσῃ σε, καὶ ἐρεῖς. λάλει, ὅτι ἀκούει ὁ δοῦλός σου. καὶ ἐπορεύθη σαμουὴλ, καὶ ἐκοιμήθη ἐν τῷ τόπῳ αὐτοῦ. καὶ ἦλθε κύριος καὶ κατέστη, καὶ ἐκάλεσεν αὐτὸν ὡς ἅπαξ καὶ ἅπαξ. καὶ εἶπε σαμουήλ. λάλει, ὅτι ἀκούει ὁ δοῦλός σου. καὶ εἶπε κύριος πρὸς σαμουήλ. ἰδοὺ ἐγὼ ποιῶ τὰ ῥήματά μου ἐν ἰσραὴλ, παντὸς ἀκούοντος αὐτὰ, ἠχήσει ἀμφότερα τὰ ὦτα αὐτοῦ. ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐπεγερῶ ἐπὶ ἠλὶ πάντα ὅσα ἐλάλησα εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, ἄρξομαι καὶ ἐπιτελέσω. καὶ ἀνήγγελκα αὐτῷ ὅτι ἐκδικῶ ἐγὼ τὸν οἶκον αὐτοῦ ἕως αἰῶνος ª ἐν ἀδικίαις υἱῶν αὐτοῦ, ὅτι κακολογοῦντες θεὸν οἱ υἱοὶ αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἐνουθέτει αὐτούς. καὶ οὐδ' οὕτως ὤμοσα τῷ οἴκῳ ἠλὶ, εἰ ἐξιλασθήσεται ἀδικία οἴκου ἠλὶ ἐν θυμιάματι καὶ ἐν θυσίαις ἕως αἰῶνος. καὶ κοιμᾶται σαμουὴλ ἕως πρωΐ, καὶ ὤρθρισε τὸ πρωῒ καὶ ἤνοιξε τὰς θύρας οἴκου κυρίου. καὶ σαμουὴλ ἐφοβήθη ἀπαγγεῖλαι τὴν ὅρασιν, καὶ εἶπεν ἠλὶ πρὸς σαμουήλ. σαμουὴλ τέκνον. καὶ εἶπεν. ἰδοὺ ἐγώ. καὶ εἶπε. τί τὸ ῥῆμα τὸ λαληθὲν πρὸς σέ; μὴ δὴ κρύψῃς ἀπ' ἐμοῦ. τάδε ποιήσαι σοι ὁ θεὸς καὶ τάδε προσθείη, ἐὰν κρύψῃς ἀπ' ἐμοῦ ῥῆμα ἐκ πάντων τῶν λόγων τῶν λαληθέντων σοι ἐν τοῖς ὠσί σου. καὶ ἀπήγγειλε σαμουὴλ πάντας τοὺς λόγους, καὶ οὐκ ἔκρυψεν ἀπ' αὐτοῦ. καὶ εἶπεν ἠλί. κύριος αὐτὸς τὸ ἀγαθὸν ἐνώπιον αὐτοῦ ποιήσει. καὶ ἐμεγαλύνθη σαμουὴλ, καὶ ἦν κύριος μετ' αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἔπεσεν ἀπὸ πάντων τῶν λόγων αὐτοῦ ἐπὶ τὴν γῆν. καὶ ἔγνωσαν πᾶς ἰσραὴλ ἀπὸ δὰν καὶ ἕως βηρσαβεὲ, ὅτι πιστὸς σαμουὴλ εἰς προφήτην τῷ κυρίῳ. καὶ προσέθετο κύριος δηλωθῆναι ἐν σηλώμ, ὅτι ἀπεκαλύφθη κύριος πρὸς σαμουήλ. καὶ ἐπιστεύθη σαμουὴλ τοῦ προφήτης γενέσθαι τῷ κυρίῳ εἰς πάντα ἰσραὴλ ἀπ' ἄκρων τῆς γῆς καὶ ἕως ἄκρων. καὶ ἠλὶ πρεσβύτης σφόδρα, καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ πορευόμενοι ἐπορεύοντο, καὶ πονηρὰ ἡ ὁδὸς αὐτῶν ἐνώπιον κυρίου.

α Εν ἀδικίαις υἱῶν αὐτοῦ.] In alijs libris sequitur. ἃς ἔγνω.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

ΚΑὶ ἐγενήθη ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, καὶ συναθροίζονται ἀλλόφυλοι ἐπὶ ἰσραὴλ εἰς πόλεμον. καὶ ἐξῆλθεν ἰσραὴλ εἰς ἀπάντησιν αὐτοῖς εἰς πόλεμον. καὶ παρεμβάλλουσιν ἐπὶ ἀβενέζερ. καὶ οἱ ἀλλόφυλοι παρεμβάλλουσιν ἐν ἀφέκ. καὶ παρατάσσονται ἀλλόφυλοι εἰς πόλεμον ἐπὶ ἰσραήλ. καὶ ἔκλινεν ὁ πόλεμος, καὶ ἔπταισεν ἀνὴρ ἰσραὴλ ἐνώπιον ἀλλοφύλων, καὶ ἐπλήγησαν ἐν τῇ παρατάξει ἐν ἀγρῷ τέσσαρες χιλιάδες ἀνδρῶν. καὶ ἦλθεν ὁ λαὸς εἰς τὴν παρεμβολὴν, καὶ εἶπαν οἱ πρεσβύτεροι ἰσραήλ. κατὰ τί ἔπταισεν ἡμᾶς κύριος σήμερον ἐνώπιον ἀλλοφύλων; λάβωμεν τὴν κιβωτὸν τοῦ θεοῦ ἡμῶν ἐκ σηλώμ, καὶ ἐξελθέτω ἐκ μέσου ἡμῶν, καὶ σώσει ἡμᾶς ἐκ χειρὸς ἐχθρῶν ἡμῶν. καὶ ἀπέστειλεν ὁ λαὸς εἰς σηλώμ, καὶ αἴρουσιν ἐκεῖθεν τὴν κιβωτὸν κυρίου καθημένου χερουβίμ. καὶ ἀμφότεροι οἱ υἱοὶ ἠλὶ μετὰ τῆς κιβωτοῦ ὀφνὶ καὶ φινεές. καὶ ἐγενήθη ὡς ἦλθεν ἡ κιβωτὸς κυρίου εἰς τὴν παρεμ-

παρεμβολήν, καὶ ἀνέκραξε πᾶς ἰσραὴλ φωνῇ μεγάλῃ, καὶ ἤχησεν ἡ γῆ. καὶ ἤκουσαν οἱ ἀλλόφυλοι τῆς κραυγῆς, καὶ εἶπον οἱ ἀλλόφυλοι. τίς ἡ κραυγὴ ἡ μεγάλη αὕτη ἐν τῇ παρεμβολῇ τῶν ἑβραίων; καὶ ἔγνωσαν ὅτι κιβωτὸς κυρίου ἥκει εἰς τὴν παρεμβολήν. καὶ ἐφοβήθησαν οἱ ἀλλόφυλοι, καὶ εἶπον. οὗτοι οἱ θεοὶ ἥκασι πρὸς αὐτοὺς εἰς τὴν παρεμβολήν. οὐαὶ ἡμῖν, ἐξελοῦ ἡμᾶς κύριε σήμερον, ὅτι οὐ γέγονε τοιαύτη ἐχθὲς καὶ τρίτην. οὐαὶ ἡμῖν, τίς ἐξελεῖται ἡμᾶς ἐκ χειρὸς τῶν θεῶν τῶν στερεῶν τούτων; οὗτοι οἱ θεοί, οἱ πατάξαντες τὴν αἴγυπτον ἐν πάσῃ πληγῇ καὶ ἐν τῇ ἐρήμῳ. κραταιοῦσθε καὶ γίνεσθε εἰς ἄνδρας ἀλλόφυλοι, ὅπως μὴ δουλεύσητε τοῖς ἑβραίοις, καθὼς ἐδούλευσαν ἡμῖν, καὶ ἔσεσθε εἰς ἄνδρας καὶ πολεμήσατε αὐτούς. καὶ ἐπολέμησαν αὐτούς. καὶ πταίει ἀνὴρ ἰσραήλ, καὶ ἔφυγεν ἕκαστος εἰς σκήνωμα αὐτοῦ. καὶ ἐγένετο πληγὴ μεγάλη σφόδρα. καὶ ἔπεσον ἐξ ἰσραὴλ τριάκοντα χιλιάδες ταγμάτων. καὶ κιβωτὸς τοῦ θεοῦ ἐλήφθη, καὶ ἀμφότεροι οἱ υἱοὶ ἠλὶ ἀπέθανον, ὀφνὶ καὶ φινεές. καὶ ἔδραμεν ἀνὴρ ἰεμιναῖος ἐκ τῆς παρατάξεως, καὶ ἦλθεν εἰς σηλὼμ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, καὶ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ διερρωγότα, καὶ γῆ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ. καὶ ἦλθε, καὶ ἰδοὺ ἠλὶ ἐπὶ τοῦ δίφρου παρὰ τὴν πύλην σκοπεύων τὴν ὁδόν, ὅτι ἦν ἡ καρδία αὐτοῦ ἐξεστηκυῖα περὶ τῆς κιβωτοῦ τοῦ θεοῦ. καὶ ὁ ἄνθρωπος εἰσῆλθεν εἰς τὴν πόλιν ἀπαγγεῖλαι. καὶ ἀνεβόησεν ἡ πόλις. καὶ ἤκουσεν ἠλὶ τὴν φωνὴν τῆς βοῆς, καὶ εἶπε. τίς ἡ φωνὴ τῆς βοῆς ταύτης; καὶ ὁ ἄνθρωπος σπεύσας εἰσῆλθε, καὶ ἀπήγγειλε τῷ ἠλί. καὶ ἠλὶ υἱὸς ἐνενήκοντα ἐτῶν, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ἐπανέστησαν καὶ οὐκ ἐπέβλεπε. καὶ εἶπεν ἠλὶ τοῖς ἀνδράσι τοῖς περιεστηκόσιν αὐτῷ. τίς ἡ φωνὴ τοῦ ἤχου τούτου; καὶ ὁ ἀνὴρ σπεύσας προσῆλθε πρὸς ἠλί, καὶ εἶπεν αὐτῷ. ἐγώ εἰμι ὁ ἥκων ἐκ τῆς παρεμβολῆς, κἀγὼ πέφευγα ἐκ τῆς παρατάξεως σήμερον. καὶ εἶπεν ἠλί. τί τὸ γεγονὸς ῥῆμα τέκνον; καὶ ἀπεκρίθη τὸ παιδάριον, καὶ εἶπε. πέφευγεν ἀνὴρ ἰσραὴλ ἐκ προσώπου ἀλλοφύλων, καὶ ἐγένετο πληγὴ μεγάλη ἐν τῷ λαῷ, καὶ ἀμφότεροι οἱ υἱοί σου τεθνήκασι, καὶ ἡ κιβωτὸς τοῦ θεοῦ ἐλήφθη. καὶ ἐγένετο ὡς ἐμνήσθη τῆς κιβωτοῦ τοῦ θεοῦ, καὶ ἔπεσεν ἀπὸ τοῦ δίφρου ὀπισθίως ἐχόμενος τῆς πύλης, καὶ συνετρίβη ὁ νῶτος αὐτοῦ καὶ ἀπέθανεν, ὅτι πρεσβύτης ὁ ἄνθρωπος καὶ βαρύς, καὶ αὐτὸς ἔκρινε τὸν ἰσραὴλ εἴκοσιν [a] ἔτη. καὶ νύμφη αὐτοῦ γυνὴ φινεὲς συνειληφυῖα τοῦ τεκεῖν, καὶ ἤκουσε τὴν ἀγγελίαν ὅτι ἐλήφθη ἡ κιβωτὸς τοῦ θεοῦ, καὶ ὅτι τέθνηκεν ὁ πενθερὸς αὐτῆς καὶ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς, καὶ ἔκλαυσε καὶ ἔτεκεν, ὅτι ἐπεστράφησαν ἐπ' αὐτὴν ὠδῖνες αὐτῆς, καὶ ἐν τῷ καιρῷ αὐτῆς ἀποθνήσκει. καὶ εἶπον αὐτῇ αἱ γυναῖκες αἱ παρεστηκυῖαι αὐτῇ. μὴ φοβοῦ, ὅτι υἱὸν τέτοκας. καὶ οὐκ ἀπεκρίθη, καὶ οὐκ ἐνόησεν ἡ καρδία αὐτῆς. καὶ ἐκάλεσε τὸ παιδάριον οὐαιβαρχαβὼθ ὑπὲρ τῆς κιβωτοῦ τοῦ θεοῦ, καὶ ὑπὲρ τοῦ πενθεροῦ αὐτῆς, καὶ ὑπὲρ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς. καὶ εἶπαν. ἀπῴκισται δόξα ἰσραὴλ ἐν τῷ ληφθῆναι τὴν κιβωτὸν κυρίου.

[a] Ἔκρινε τὸν ἰσραὴλ εἴκοσιν ἔτη.] Ita est in LL.VV. & ita Eusebius in Chronicis affirmat scripsisse Septuaginta Interpretes. sed in vulgatis editionibus, itemq. in Hebræa est, τεσσαράκοντα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε'.

Καὶ ἀλλόφυλοι ἔλαβον τὴν κιβωτὸν τοῦ θεοῦ, καὶ εἰσενέγκαν αὐτὴν ἐξ ἀβενεζὲρ εἰς ἄζωτον. καὶ ἔλαβον ἀλλόφυλοι τὴν κιβωτὸν κυρίου, καὶ εἰσήνεγκαν αὐτὴν εἰς οἶκον δαγών, καὶ παρέστησαν αὐτὴν παρὰ δαγών. καὶ ὤρθρισαν οἱ ἀζώτιοι, καὶ εἰσῆλθεν εἰς οἶκον δαγών. καὶ εἶδον, καὶ ἰδοὺ δαγὼν πεπτωκὼς ἐπὶ πρόσωπον αὐτοῦ ἐνώπιον κιβωτοῦ τοῦ θεοῦ. καὶ ἤγειραν τὸν δαγών, καὶ κατέστησαν εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ. καὶ ἐβαρύνθη χεὶρ κυρίου ἐπὶ τοὺς ἀζωτίους, καὶ ἐβασάνισεν αὐτούς. [a] καὶ ἐπάταξεν αὐτοὺς εἰς τὰς ἕδρας αὐτῶν, τὴν ἄζωτον καὶ τὰ ὅρια αὐτῆς. καὶ ἐγένετο ὅτε ὤρθρισαν τὸ πρωΐ, καὶ ἰδοὺ δαγὼν πεπτωκὼς ἐπὶ πρόσωπον αὐτοῦ ἐνώπιον κιβωτοῦ διαθήκης κυρίου. καὶ κεφαλὴ δαγὼν καὶ ἀμφότερα τὰ ἴχνη χειρῶν αὐτοῦ ἀφῃρημένα ἐπὶ τὰ ἐμπρόσθια ἀμαφὲθ ἕκαστοι, καὶ ἀμφότεροι οἱ καρποὶ τῶν χειρῶν αὐτοῦ πεπτωκότες ἐπὶ τὸ πρόθυρον, πλὴν ἡ ῥάχις δαγὼν ὑπελείφθη. διὰ τοῦτο οὐκ ἐπιβαίνουσιν οἱ ἱερεῖς δαγών, καὶ πᾶς ὁ εἰσπορευόμενος εἰς οἶκον δαγὼν ἐπὶ βαθμὸν οἴκου δαγὼν ἐν ἀζώτῳ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης, ὅτι ὑπερβαίνοντες ὑπερβαίνουσι. καὶ ἐβαρύνθη ἡ χεὶρ κυρίου ἐπὶ ἄζωτον, καὶ ἐπήγαγεν αὐτοῖς, καὶ ἐξέζεσεν αὐτοῖς εἰς τὰς ναῦς, καὶ μέσον τῆς χώρας αὐτῆς ἀνεφύησαν μύες, καὶ ἐγένετο σύγχυσις θανάτου μεγάλη ἐν τῇ πόλει. καὶ εἶδον οἱ ἄνδρες ἀζώτου ὅτι οὕτως, καὶ λέγουσιν. ὅτι οὐ καθήσεται κιβωτὸς τοῦ θεοῦ ἰσραὴλ μεθ' ἡμῶν, ὅτι σκληρὰ χεὶρ αὐτοῦ ἐφ' ἡμᾶς καὶ ἐπὶ δαγὼν θεὸν ἡμῶν. καὶ ἀποστέλλουσι καὶ συνάγουσι τοὺς σατράπας τῶν ἀλλοφύλων πρὸς αὐτούς, καὶ λέγουσι. τί ποιήσωμεν τῇ κιβωτῷ θεοῦ ἰσραήλ; καὶ λέγουσιν οἱ γεθαῖοι. μετελθέτω κιβωτὸς τοῦ θεοῦ πρὸς ἡμᾶς. καὶ μετῆλθεν κιβωτὸς τοῦ θεοῦ ἰσραὴλ εἰς γέθ. καὶ ἐγενήθη μετὰ τὸ μετελθεῖν αὐτήν, καὶ γίνεται χεὶρ κυρίου τῇ πόλει, τάραχος μέγας σφόδρα. καὶ ἐπάταξε τοὺς ἄνδρας τῆς πόλεως ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου, καὶ ἐπάταξεν αὐτοὺς εἰς τὰς ἕδρας αὐτῶν. καὶ ἐποίησαν οἱ γεθαῖοι ἑαυτοῖς ἕδρας, καὶ ἐξαποστέλλουσι τὴν κιβωτὸν τοῦ θεοῦ εἰς ἀσκάλωνα. καὶ ἐγενήθη ὡς εἰσῆλθεν κιβωτὸς θεοῦ εἰς ἀσκάλωνα, καὶ ἐβόησαν οἱ ἀσκαλωνῖται, λέγοντες. τί ἀπεστρέψατε τὴν κιβωτὸν τοῦ θεοῦ ἰσραὴλ πρὸς ἡμᾶς θανατῶσαι ἡμᾶς καὶ τὸν λαὸν ἡμῶν; καὶ ἐξαποστέλλουσι καὶ συνάγουσι τοὺς σατράπας τῶν ἀλλοφύλων, καὶ εἶπον. ἐξαποστείλατε τὴν κιβωτὸν τοῦ θεοῦ ἰσραήλ, καὶ καθισάτω εἰς τὸν τόπον αὐτῆς, καὶ οὐ μὴ θανατώσῃ ἡμᾶς καὶ τὸν λαὸν ἡμῶν. ὅτι ἐγενήθη σύγχυσις ἐν ὅλῃ τῇ πόλει βαρεῖα σφόδρα, ὡς εἰσῆλθεν κιβωτὸς θεοῦ ἰσραὴλ ἐκεῖ. καὶ οἱ ζῶντες καὶ οὐκ ἀποθανόντες [b] ἐπλήγησαν εἰς τὰς ἕδρας. καὶ ἀνέβη ἡ κραυγὴ τῆς πόλεως εἰς τὸν οὐρανόν.

α Καὶ ἐπάταξαν αὐτοὺς εἰς τὰς ἕδρας.] Symmachus. καὶ ἔπληξεν αὐτοῖς κατὰ τῶν κρυπτῶν. Aquila. Καὶ ἐπάταξεν αὐτοὺς ἐν ταῖς ἕδραις. β [Ἐπλήγησαν εἰς τὰς ἕδρας. Theodoretus. εἰς τὰ ἄπορα τῆς γραφῆς. Ἀκύλας. τὸ τῆς φαγεδαίνης ἐσχάτην. ὁ δέ γε Ἰώσηπος, τὸ τῆς δυσεντερίας αὐτοῖς ἐγγενέσθαι πάθος ἐδίδαξεν. Σύμμαχος. περιελύθησαν αὐτῶν αἱ ἕδραι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ς'.

Καὶ ἦν ἡ κιβωτὸς ἐν ἀγρῷ τῶν ἀλλοφύλων ἑπτὰ μῆνας, καὶ ἐξέζεσεν ἡ γῆ αὐτῶν μύας. καὶ καλοῦσιν ἀλλόφυλοι τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς μάντεις καὶ τοὺς ἐπαοιδοὺς αὐτῶν, λέγοντες. τί ποιήσωμεν τῇ κιβωτῷ κυρίου; γνωρίσατε ἡμῖν ἐν τίνι ἀποστελοῦμεν αὐτὴν εἰς τὸν τόπον αὐτῆς. καὶ εἶπαν. εἰ ἐξαποστέλλετε ὑμεῖς τὴν κιβωτὸν διαθήκης κυρίου θεοῦ ἰσραὴλ, μὴ δὴ ἐξαποστείλητε αὐτὴν κενὴν, ἀλλὰ ἀποδιδόντες ἀπόδοτε αὐτῇ τῆς βασάνου, καὶ τότε ἰαθήσεσθε, καὶ ἐξιλασθήσεται ὑμῖν. μὴ οὐκ ἀποστῇ ἡ χεὶρ αὐτοῦ ἀφ' ὑμῶν. καὶ λέγουσι. τί τὸ τῆς βασάνου ἀποδώσομεν αὐτῇ; καὶ εἶπαν. κατὰ ἀριθμὸν τῶν σατραπῶν τῶν ἀλλοφύλων πέντε ἕδρας χρυσᾶς, ὅτι πταῖσμα ἐν ὑμῖν καὶ τοῖς ἄρχουσιν ὑμῶν καὶ τῷ λαῷ, καὶ μῦς χρυσοῦς ὁμοίωμα τῶν μυῶν ὑμῶν τῶν διαφθειρόντων τὴν γῆν. καὶ δώσετε τῷ κυρίῳ δόξαν, ὅπως κουφίσῃ τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἀφ' ὑμῶν, καὶ ἀπὸ τῶν θεῶν ὑμῶν, καὶ ἀπὸ τῆς γῆς ὑμῶν. καὶ ἵνα τί βαρύνετε τὰς καρδίας ὑμῶν, ὡς ἐβάρυνεν αἴγυπτος καὶ φαραὼ τὴν καρδίαν αὐτῶν; οὐχὶ ὅτε ἐνέπαιξεν αὐτοῖς, ἐξαπέστειλαν αὐτοὺς καὶ ἀπῆλθον; καὶ νῦν λάβετε καὶ ποιήσατε ἅμαξαν καινὴν, καὶ δύο βόας πρωτοτοκούσας ἄνευ τῶν τέκνων. καὶ ζεύξατε τὰς βόας ἐν τῇ ἁμάξῃ, καὶ ἀπαγάγετε τὰ τέκνα ἀπὸ ὄπισθεν αὐτῶν εἰς οἶκον. καὶ λήψεσθε τὴν κιβωτὸν, καὶ θήσετε αὐτὴν ἐπὶ τὴν ἅμαξαν, καὶ τὰ σκεύη τὰ χρυσᾶ ἀποδώσετε αὐτῇ τῆς βασάνου, καὶ θήσετε α ἐν θέματι βερσεχθὰν ἐκ μέρους αὐτῆς. καὶ ἐξαποστελεῖτε αὐτὴν, καὶ β ἀπελάσατε αὐτὴν, καὶ ἀπελεύσεσθε, καὶ ὄψεσθε εἰ ὁδὸν ὁρίων αὐτῆς πορεύσεται κατὰ βεθσαμὺς, αὐτὸς πεποίηκεν ἡμῖν τὴν κακίαν τὴν μεγάλην ταύτην. καὶ ἐὰν μὴ, καὶ γνωσόμεθα ὅτι οὐ χεὶρ αὐτοῦ ἧπται ἡμῶν, ἀλλὰ σύμπτωμα τοῦτο γέγονεν ἡμῖν. καὶ ἐποίησαν οἱ ἀλλόφυλοι οὕτω. καὶ ἔλαβον δύο βόας πρωτοτοκούσας, καὶ ἔζευξαν αὐτὰς ἐν τῇ ἁμάξῃ, καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν ἀπεκώλυσαν εἰς οἶκον. καὶ ἔθεντο τὴν κιβωτὸν κυρίου ἐπὶ τὴν ἅμαξαν, καὶ τὸ θέμα ἐργὰβ καὶ τοὺς μῦς τοὺς χρυσοῦς. καὶ κατεύθυναν αἱ βόες ἐν τῇ ὁδῷ εἰς ὁδὸν βαιθσαμὺς, ἐν τρίβῳ ἑνὶ ἐπορεύοντο καὶ ἐκοπίων, καὶ οὐ μεθίσταντο δεξιὰ οὐδὲ ἀριστερά. καὶ οἱ σατράπαι τῶν ἀλλοφύλων ἐπορεύοντο ὀπίσω αὐτῆς ἕως ὁρίων βαιθσαμύς. καὶ οἱ ἐν βεθσαμὺς ἐθέριζον θερισμὸν πυρῶν ἐν κοιλάδι. καὶ ἦραν ὀφθαλμοὺς αὐτῶν, καὶ εἶδον κιβωτὸν κυρίου, καὶ ηὐφράνθησαν εἰς ἀπάντησιν αὐτῆς. καὶ ἡ ἅμαξα εἰσῆλθεν εἰς ἀγρὸν ὡσηὲ τὸν ἐν βαιθσαμὺς, καὶ ἔστησαν ἐκεῖ παρ' αὐτῇ λίθον μέγαν. καὶ σχίζουσι τὰ ξύλα τῆς ἁμάξης, καὶ τὰς βόας ἀνήνεγκαν εἰς ὁλοκαύτωσιν τῷ κυρίῳ. καὶ οἱ λευῖται ἀνήνεγκαν τὴν κιβωτὸν τοῦ κυρίου, καὶ τὸ θέμα ἐργὰβ μετ' αὐτῆς καὶ τὰ ἐπ' αὐτοῦ σκεύη τὰ χρυσᾶ, καὶ ἔθεντο ἐπὶ τοῦ λίθου τοῦ μεγάλου. καὶ οἱ ἄνδρες βαιθσαμὺς ἀνήνεγκαν ὁλοκαυτώσεις καὶ θυσίας ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ τῷ κυρίῳ. καὶ οἱ πέντε σατράπαι τῶν ἀλλοφύλων ἑώρων, καὶ ἀνέστρεψαν εἰς ἀσκάλωνα τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. καὶ αὗται αἱ ἕδραι αἱ χρυσαῖ, ἃς ἀπέδωκαν οἱ ἀλλόφυλοι τῆς βασάνου τῷ κυρίῳ, τῆς ἀζώτου μίαν, τῆς γάζης μίαν, τῆς ἀσκάλωνος μίαν, τῆς γὲθ μίαν, τῆς ἀκκαρὼν μίαν. καὶ μῦς οἱ χρυσοῖ κατ' ἀριθμὸν πασῶν πόλεων τῶν ἀλλοφύλων τῶν πέντε σατραπῶν γ ἐκ πόλεως ἐστερεωμένης καὶ ἕως κώμης τοῦ φερεζαίου, καὶ ἕως λίθου τοῦ μεγάλου, οὗ ἐπέθηκαν ἐπ' αὐτοῦ τὴν κιβωτὸν διαθήκης κυρίου, τοῦ ἐν ἀγρῷ ὡσηὲ τοῦ βαιθσαμυσίτου. καὶ οὐκ ἠσμένισαν οἱ υἱοὶ ἰεχονίου ἐν τοῖς ἀνδράσι βαιθσαμὺς, ὅτι εἶδαν κιβωτὸν κυρίου. καὶ ἐπάταξεν ἐν αὐτοῖς ἑβδομήκοντα ἄνδρας, καὶ πεντήκοντα χιλιάδας ἀνδρῶν. καὶ ἐπένθησεν ὁ λαὸς, ὅτι ἐπάταξε κύριος ἐν τῷ λαῷ πληγὴν μεγάλην σφόδρα. καὶ εἶπαν οἱ ἄνδρες οἱ ἐκ βαιθσαμύς. τίς δυνήσεται διελθεῖν ἐνώπιον κυρίου τοῦ θεοῦ τοῦ ἁγίου τούτου; καὶ πρὸς τίνα ἀναβήσεται κιβωτὸς κυρίου ἀφ' ἡμῶν; καὶ ἀποστέλλουσιν ἀγγέλους πρὸς τοὺς κατοικοῦντας καριαθιαρὶμ, λέγοντες. δ ἀπεστρόφασιν ἀλλόφυλοι τὴν κιβωτὸν κυρίου, κατάβητε καὶ ἀναγάγετε αὐτὴν πρὸς ἑαυτούς.

α Ἐν θέματι βερσεχθὰν ἐκ μέρους αὐτῆς.] Theodoretus. ὁ δὲ Σύμμαχος οὕτως. θέτε ἐν τῷ λαρνακίῳ ἀπὸ πλαγίου αὐτοῦ. ὁ δὲ Ἀκύλας, ἐν ὕφει κουρεῶς. ὁ δὲ ἰώσηπος ἀργλὲκ φησι τὸ γλωσσόκομον. καὶ οἱ μὲν, πλεκτὸν ὡσανεὶ κόφινον. οἱ δὲ, ἐκ τριχῶν οἷα σακκία. Idem in hunc locum. Τὸ βοεργαζὰξ τινὲς μὲν ἔφασαν πλεκτοῦ ὡσανεὶ κόφινον, τινὲς δὲ ἐκ τριχῶν κατεσκευασμένον, οἷα τὰ λεγόμενα σακκία. ὅτι ποτὲ δ' ἂν ᾖ πρὸς τὴν τότε χρῆσιν καλούμενον, δῆλόν ἐστιν ὅτι ἔν τινι ἔφασαν δεῖν αὐτὰ κειμένῳ τοῦ πάντως καὶ ἁρμόζοντι φέρειν τὰ τοιαῦτα ἀναθήματα. τοῦτο γὰρ δηλοῖ τὸ ἐν θέματι βοεργαζάξ. β [Καὶ ἀπελάσατε αὐτὴν, καὶ ἀπελεύσεσθε, καὶ ὄψεσθε.] In AA. LL. non est, καὶ ἀπελάσατε αὐτὴν, & pro ἀπελεύσεσθε, legitur, ἀπελεύσεται. γ [Ἐκ πόλεως ἐστερεωμένης. Scholion. Ἀκύλας, ἰσχυρᾶς φησιν. ὁ δὲ Σύμμαχος, τετειχισμένης ἕως κώμης ἀτειχίστου, καὶ ἕως ἀβελ τῆς μεγάλης, δι' ἧς ἀφῆκαν τὴν κιβωτὸν κυρίου. δ [Ἀπεστρόφασιν.] AA.LL. ἀπεστράφησαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'.

Καὶ ἔρχονται οἱ ἄνδρες καριαθιαρὶμ, καὶ ἀνάγουσιν τὴν κιβωτὸν διαθήκης κυρίου. καὶ εἰσάγουσιν αὐτὴν εἰς οἶκον ἀμιναδὰβ τὸν ἐν τῷ βουνῷ. καὶ τὸν ἐλεάζαρ τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἡγίασαν φυλάσσειν τὴν κιβωτὸν διαθήκης κυρίου. καὶ ἐγενήθη ἀφ' ἧς ἡμέρας ἦν ἡ κιβωτὸς ἐν καριαθιαρὶμ, ἐπλήθυναν αἱ ἡμέραι. καὶ ἐγένετο εἴκοσι ἔτη, καὶ ἐπέβλεψεν πᾶς οἶκος ἰσραὴλ ὀπίσω κυρίου. καὶ εἶπε σαμουὴλ πρὸς πάντα οἶκον ἰσραὴλ, λέγων. εἰ ἐν ὅλῃ καρδίᾳ ὑμῶν ὑμεῖς ἐπιστρέφετε πρὸς κύριον, περιέλετε θεοὺς ἀλλοτρίους ἐκ μέσου ὑμῶν καὶ τὰ ἄλση, καὶ ἑτοιμάσατε τὰς καρδίας ὑμῶν πρὸς κύριον καὶ δουλεύσατε αὐτῷ μόνῳ, καὶ ἐξελεῖται ὑμᾶς ἐκ χειρὸς ἀλλοφύλων. καὶ περιεῖλον οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ τὰς βααλὶμ καὶ α τὰ ἄλση ἀσαρώθ,

A ρὼθ, καὶ ἐδούλευσαν κυρίῳ μόνῳ. καὶ εἶπε σαμουὴλ. ἀθροίσατε πάντα ἰσραὴλ εἰς μασσηφὰθ, καὶ προσεύξομαι περὶ ὑμῶν πρὸς κύριον. καὶ συνήχθησαν εἰς μασσηφὰθ, καὶ ὑδρεύονται ὕδωρ, καὶ ἐξέχεαν ἐνώπιον κυρίου ἐπὶ τὴν γῆν. καὶ ἐνήστευσαν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, καὶ εἶπαν. ἡμαρτήκαμεν ἐνώπιον κυρίου. καὶ ἐδίκαζε σαμουὴλ τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ εἰς μασσηφάθ. καὶ ἤκουσαν οἱ ἀλλόφυλοι ὅτι συνηθροίσθησαν πάντες οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ εἰς μασσηφάθ. καὶ ἀνέβησαν σατράπαι ἀλλοφύλων ἐπὶ ἰσραήλ. καὶ ἀκούουσιν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ, καὶ ἐφοβήθησαν ἀπὸ προσώπου ἀλλοφύλων. καὶ εἶπαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ

B πρὸς σαμουήλ. μὴ παρασιωπήσῃς ἀφ' ἡμῶν [β] τοῦ μὴ βοᾶν πρὸς κύριον θεόν σου, καὶ σώσει ἡμᾶς ἐκ χειρὸς ἀλλοφύλων. καὶ ἔλαβε σαμουὴλ ἄρνα γαλαθηνὸν ἕνα, καὶ ἀνήνεγκεν αὐτὸν ὁλοκαύτωσιν σὺν παντὶ τῷ λαῷ τῷ κυρίῳ. καὶ ἐβόησε σαμουὴλ πρὸς κύριον περὶ ἰσραὴλ, καὶ ἐπήκουσεν αὐτοῦ κύριος. καὶ ἦν σαμουὴλ ἀναφέρων τὴν ὁλοκαύτωσιν. καὶ ἀλλόφυλοι προσῆγον εἰς πόλεμον ἐπὶ ἰσραήλ. καὶ ἐβρόντησε κύριος ἐν φωνῇ μεγάλῃ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐπὶ τοὺς ἀλλοφύλους, καὶ συνεχύθησαν καὶ ἔπταισαν ἐνώπιον ἰσραήλ. καὶ ἐξῆλθον ἄνδρες ἰσραὴλ ἐκ μασσηφὰθ, καὶ κατε-

Γ δίωξαν τοὺς ἀλλοφύλους, καὶ ἐπάταξαν αὐτοὺς ἕως ὑποκάτω τοῦ βαιθχόρ. καὶ ἔλαβε σαμουὴλ λίθον ἕνα, καὶ ἔστησεν αὐτὸν ἀναμέσον μασσηφὰθ καὶ ἀναμέσον τῆς παλαιᾶς. καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἀβενέζερ, λίθος τοῦ βοηθοῦ. καὶ εἶπεν. ἕως ἐνταῦθα ἐβοήθησεν ἡμῖν κύριος. καὶ ἐταπείνωσε κύριος τοὺς ἀλλοφύλους, καὶ οὐ προσέθεντο ἔτι προσελθεῖν εἰς ὅριον ἰσραήλ. καὶ ἐγενήθη χεὶρ κυρίου ἐπὶ τοὺς ἀλλοφύλους πάσας τὰς ἡμέρας τοῦ σαμουήλ. καὶ ἀπεδόθησαν αἱ πόλεις ἃς ἔλαβον οἱ ἀλλόφυλοι παρὰ τῶν υἱῶν ἰσραὴλ, καὶ ἀπέδωκαν αὐτὰς τῷ ἰσραὴλ ἀπὸ ἀσκάλωνος ἕως

Δ ἀζόβ. καὶ τὸ ὅριον ἰσραὴλ ἀφείλοντο ἐκ χειρὸς ἀλλοφύλων. καὶ ἦν εἰρήνη ἀναμέσον ἰσραὴλ καὶ ἀναμέσον τοῦ ἀμορραίου. καὶ ἐδίκαζε σαμουὴλ τὸν ἰσραὴλ πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς αὐτοῦ. καὶ ἐπορεύετο κατ' ἐνιαυτὸν ἐνιαυτὸν καὶ ἐκύκλου βαιθὴλ καὶ τὴν γαλγαλὰ καὶ τὴν μασσηφάθ. καὶ ἐδίκαζε τὸν ἰσραὴλ ἐν πᾶσι τοῖς ἡγιασμένοις τούτοις. ἡ δὲ ἀποστροφὴ αὐτοῦ εἰς ἀρμαθαὶμ, ὅτι ἐκεῖ ἦν ὁ οἶκος αὐτοῦ, καὶ ἐδίκαζεν ἐκεῖ τὸν ἰσραὴλ, καὶ ᾠκοδόμησεν ἐκεῖ θυσιαστήριον τῷ κυρίῳ.

[a] Τὰ ἄλση ἀσαρώθ.] Aquila. τὰ ἀσάρτης ἀγάλματα

Schol. τὰ δὲ ἄλση ἀσαρὼθ ὁ Ἀκύλας ἡρμήνευσεν, τοῦτ' ἔστι τὰ τῆς ἀστάρτης ἀγάλματα, ἀστάρτην δὲ καλοῦσι τὴν ἀφροδίτην ἐκ τοῦ ἄστρου τὴν ἐπωνυμίαν πεποιηκότες. αὐτὴν γὰρ εἶναι τὸν ἑωσφόρον μυθολογοῦσι. [β] [Τοῦ μὴ βοᾶν.] In nonnullis libris est, τοῦ μὴ βοᾶν σαμουήλ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η'.

Καὶ ἐγένετο ὡς ἐγήρασε σαμουὴλ, καὶ κατέστησε τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ δικαστὰς τῷ ἰσραήλ. καὶ ταῦτα τὰ ὀνόματα τῶν υἱῶν αὐτοῦ. πρωτότοκος ἰωὴλ καὶ ὄνομα τοῦ δευτέρου ἀβιὰ, δικασταὶ ἐν βηρσαβεέ. καὶ

A οὐκ ἐπορεύθησαν οἱ υἱοὶ αὐτοῦ ἐν ὁδῷ αὐτοῦ. [a] καὶ ἐξέκλιναν ὀπίσω τῆς συντελείας, καὶ ἐλάμβανον δῶρα, καὶ ἐξέκλινον δικαιώματα. καὶ συναθροίζονται ἄνδρες ἰσραὴλ, καὶ παραγίνονται εἰς ἀρμαθαὶμ πρὸς σαμουὴλ, καὶ εἶπαν αὐτῷ. ἰδοὺ σὺ γεγήρακας, καὶ οἱ υἱοί σου οὐ πορεύονται ἐν τῇ ὁδῷ σου. καὶ νῦν κατάστησον ἐφ' ἡμᾶς βασιλέα δικάζειν ἡμᾶς καθὰ καὶ τὰ λοιπὰ ἔθνη. καὶ πονηρὸν τὸ ῥῆμα ἐν ὀφθαλμοῖς σαμουὴλ, ὡς εἶπαν, δὸς ἡμῖν βασιλέα δικάζειν ἡμᾶς. καὶ προσηύξατο σαμουὴλ πρὸς κύριον. καὶ εἶπε κύριος πρὸς σαμουήλ. ἄκουε τῆς φωνῆς τοῦ λαοῦ, κα-

B θὰ ἂν λαλῶσί σοι, ὅτι οὐ σὲ ἐξουθενήκασιν, ἀλλ' ἢ ἐμὲ ἐξουθενώκασι τοῦ μὴ βασιλεύειν ἐπ' αὐτῶν, κατὰ πάντα τὰ ποιήματα ἃ ἐποίησάν μοι ἀφ' ἧς ἡμέρας ἀνήγαγον αὐτοὺς ἐξ αἰγύπτου ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης, καὶ ἐγκατέλιπόν με, καὶ ἐδούλευον θεοῖς ἑτέροις, οὕτως αὐτοὶ ποιοῦσι καὶ σοί. καὶ νῦν ἄκουε τῆς φωνῆς αὐτῶν, πλὴν ὅτι διαμαρτυρόμενος διαμαρτύρῃ αὐτοῖς, καὶ ἀπαγγελεῖς αὐτοῖς τὸ δικαίωμα τοῦ βασιλέως ὃς βασιλεύσει ἐπ' αὐτούς. καὶ εἶπε σαμουὴλ πᾶν τὸ ῥῆμα τοῦ κυρίου πρὸς τὸν λαὸν τοὺς αἰτοῦντας παρ' αὐτοῦ βασιλέα. καὶ εἶπε. τοῦτο ἔσται τὸ δικαίω-

Γ μα τοῦ βασιλέως ὃς βασιλεύσει ἐφ' ὑμᾶς. τοὺς υἱοὺς ὑμῶν λήψεται, καὶ θήσεται αὐτοὺς ἐν ἅρμασιν αὐτοῦ, καὶ ἐν ἱππεῦσιν αὐτοῦ, καὶ προτρέχοντας τῶν ἁρμάτων αὐτοῦ, καὶ θέσθαι αὐτοὺς ἑαυτῷ ἑκατοντάρχους καὶ χιλιάρχους, καὶ θερίζειν θερισμὸν αὐτοῦ, καὶ τρυγᾶν τρυγητὸν αὐτοῦ, καὶ ποιεῖν σκεύη πολεμικὰ αὐτοῦ, καὶ σκεύη ἁρμάτων αὐτοῦ. καὶ τὰς θυγατέρας ὑμῶν λήψεται εἰς μυρεψοὺς, καὶ εἰς μαγειρίσσας, καὶ εἰς πεσσούσας. καὶ τοὺς ἀγροὺς ὑμῶν καὶ τοὺς ἀμπελῶνας ὑμῶν καὶ τοὺς ἐλαιῶνας ὑμῶν τοὺς ἀγαθοὺς λήψεται, καὶ δώσει τοῖς δούλοις ἑαυτοῦ. καὶ τὰ σπέρματα ὑμῶν καὶ τοὺς ἀμπελῶνας ὑμῶν

Δ ἀποδεκατώσει, καὶ δώσει τοῖς εὐνούχοις αὐτοῦ, καὶ τοῖς δούλοις αὐτοῦ. καὶ τοὺς δούλους ὑμῶν καὶ τὰς δούλας ὑμῶν καὶ τὰ βουκόλια ὑμῶν τὰ ἀγαθὰ καὶ τοὺς ὄνους ὑμῶν λήψεται, καὶ ἀποδεκατώσει εἰς τὰ ἔργα αὐτοῦ. καὶ τὰ ποίμνια ὑμῶν ἀποδεκατώσει, καὶ ὑμεῖς ἔσεσθε αὐτῷ δοῦλοι. καὶ βοήσεσθε ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐκ προσώπου βασιλέως ὑμῶν οὗ ἐξελέξασθε ἑαυτοῖς, καὶ οὐκ ἐπακούσεται κύριος ὑμῶν ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, ὅτι ὑμεῖς ἐξελέξασθε ἑαυτοῖς βασιλέα. καὶ οὐκ ἐβούλετο ὁ λαὸς ἀκοῦσαι τοῦ σαμουὴλ, καὶ εἶπαν αὐτῷ. οὐχὶ, ἀλλ' ἢ βασιλεὺς ἔσται ἐφ' ἡμᾶς, καὶ ἐσόμεθα

E καὶ ἡμεῖς καθὰ πάντα τὰ ἔθνη. καὶ δικάσει ἡμᾶς βασιλεὺς ἡμῶν, καὶ ἐξελεύσεται ἔμπροσθεν ἡμῶν, καὶ πολεμήσει τὸν πόλεμον ἡμῶν. καὶ ἤκουσε σαμουὴλ πάντας τοὺς λόγους τοῦ λαοῦ, καὶ ἐλάλησεν αὐτοὺς εἰς τὰ ὦτα κυρίου. καὶ εἶπε κύριος πρὸς σαμουήλ: ἄκουε τῆς φωνῆς αὐτῶν, καὶ βασίλευσον αὐτοῖς βασιλέα. καὶ εἶπε σαμουὴλ πρὸς ἄνδρας ἰσραήλ. ἀποτρεχέτω ἕκαστος εἰς τὴν πόλιν αὐτοῦ.

[a] Καὶ ἐξέκλιναν ὀπίσω τῆς συντελείας.] Symmachus. ἀλλὰ μετέκλινον ἀκολουθοῦντες πλεονεξίᾳ. Aquila & Theodotio. καὶ ἔκλιναν ὀπίσω τῆς πλεονεξίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ'.

Καὶ ἀνὴρ ἐξ υἱῶν βενιαμὶν, καὶ ὄνομα αὐτῷ κὶς, υἱὸς ἀβιὴλ, υἱοῦ ἰαρὲδ, υἱοῦ βαχὶρ, υἱοῦ ἀφὲκ, υἱοῦ ἀνδρὸς ἰεμιναίου, ἀνὴρ δυνατός. καὶ τούτῳ υἱὸς, καὶ ὄνομα αὐτῷ σαοὺλ, εὐμεγέθης, ἀνὴρ ἀγαθὸς, καὶ οὐκ ἦν ἐν υἱοῖς ἰσραὴλ ἀγαθὸς ὑπὲρ αὐτὸν ὑπὲρ ὠμίαν καὶ ἐπάνω ὑψηλὸς [a] ὑπὲρ πᾶσαν τὴν γῆν. καὶ ἀπώλοντο αἱ ὄνοι κὶς πατρὸς σαοὺλ. καὶ εἶπε κὶς πρὸς σαοὺλ τὸν υἱὸν αὐτοῦ. λάβε μετὰ σεαυτοῦ ἓν τῶν παιδαρίων, καὶ ἀνάστητε καὶ πορεύθητε καὶ ζητήσατε τὰς ὄνους. καὶ διῆλθον δι' ὄρους ἐφραὶμ, καὶ διῆλθον διὰ τῆς γῆς σελχὰ, καὶ οὐχ εὗρον. καὶ διῆλθον διὰ τῆς γῆς σεγαλὶμ, καὶ οὐκ ἦν. καὶ διῆλθον διὰ τῆς γῆς ἰαμὶν, καὶ οὐχ εὗρον. αὐτῶν δὲ ἐλθόντων εἰς τὴν σὶφ, καὶ σαοὺλ εἶπε τῷ παιδαρίῳ αὐτοῦ τῷ μετ' αὐτοῦ. δεῦρο καὶ ἀποστρέψωμεν, μὴ ἀνεὶς ὁ πατήρ μου τὰς ὄνους, φροντίζῃ τὰ περὶ ἡμῶν. καὶ εἶπεν αὐτῷ τὸ παιδάριον. ἰδοὺ δὴ ἄνθρωπος τοῦ θεοῦ ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, καὶ ὁ ἄνθρωπος ἔνδοξος, πᾶν ὃ ἐὰν λαλήσῃ, παραγινόμενον παρέσται. καὶ νῦν πορευθῶμεν, ὅπως ἀπαγγείλῃ ἡμῖν τὴν ὁδὸν ἡμῶν ἐφ' ἣν ἐπορεύθημεν ἐπ' αὐτήν. καὶ εἶπε σαοὺλ τῷ παιδαρίῳ αὐτοῦ τῷ μετ' αὐτοῦ. καὶ ἰδοὺ πορευσόμεθα. καὶ τί οἴσομεν τῷ ἀνθρώπῳ τοῦ θεοῦ, ὅτι οἱ ἄρτοι ἐκλελοίπασιν ἐκ τῶν ἀγγείων ἡμῶν, καὶ πλεῖον οὐκ ἔστι μεθ' ἡμῶν εἰσενεγκεῖν τῷ ἀνθρώπῳ τοῦ θεοῦ τὸ ὑπάρχον ἡμῖν; καὶ προσέθετο τὸ παιδάριον ἀποκριθῆναι τῷ σαοὺλ. καὶ εἶπεν. ἰδοὺ εὕρηται ἐν τῇ χειρί μου τέταρτον σίκλου ἀργυρίου, καὶ δώσεις τῷ ἀνθρώπῳ τοῦ θεοῦ, καὶ ἀπαγγελεῖ ἡμῖν τὴν ὁδὸν ἡμῶν. καὶ ἔμπροσθεν ἐν ἰσραὴλ τάδε ἔλεγεν ἕκαστος ἐν τῷ πορεύεσθαι ἐπερωτᾶν τὸν θεόν. δεῦρο καὶ πορευθῶμεν πρὸς τὸν βλέποντα. [β] ὅτι τὸν προφήτην ἐκάλει ὁ λαὸς ἔμπροσθεν, ὁ βλέπων. καὶ εἶπε σαοὺλ πρὸς τὸ παιδάριον αὐτοῦ. ἀγαθὸν τὸ ῥῆμα, δεῦρο καὶ πορευθῶμεν. καὶ ἐπορεύθησαν εἰς τὴν πόλιν οὗ ἦν ἐκεῖ ὁ ἄνθρωπος ὁ τοῦ θεοῦ. αὐτῶν ἀναβαινόντων τὴν ἀνάβασιν τῆς πόλεως, καὶ αὐτοὶ εὑρίσκουσι τὰ κοράσια ἐξεληλυθότα ὑδρεύεσθαι ὕδωρ, καὶ λέγουσιν αὐταῖς. εἰ ἔστιν ἐνταῦθα ὁ βλέπων; καὶ ἀπεκρίθη τὰ κοράσια αὐτοῖς, καὶ λέγουσιν αὐτοῖς, ἔστιν. [γ] ἰδοὺ κατὰ πρόσωπον ὑμῶν. νῦν διὰ τὴν ἡμέραν ἥκει εἰς τὴν πόλιν, ὅτι θυσία σήμερον τῷ λαῷ ἐν βαμᾶ. ὡς ἂν εἰσέλθητε εἰς τὴν πόλιν, οὕτως εὑρήσετε αὐτὸν ἐν τῇ πόλει, πρὶν [δ] ἀναβῆναι αὐτὸν εἰς βαμᾶ τοῦ φαγεῖν. ὅτι οὐ μὴ φάγῃ ὁ λαὸς ἕως τοῦ εἰσελθεῖν αὐτὸν, ὅτι οὗτος εὐλογεῖ τὴν θυσίαν, καὶ μετὰ ταῦτα ἐσθίουσιν οἱ ξένοι. καὶ νῦν ἀνάβητε, ὅτι διὰ τὴν ἡμέραν εὑρήσετε αὐτόν. καὶ ἀναβαίνουσι τὴν πόλιν. αὐτῶν εἰσπορευομένων εἰς μέσον τῆς πόλεως, καὶ ἰδοὺ σαμουὴλ ἐξῆλθεν εἰς τὴν ἀπάντησιν αὐτῶν, τοῦ ἀναβῆναι εἰς βαμᾶ. καὶ κύριος ἀπεκάλυψε τὸ ὠτίον σαμουὴλ ἡμέρᾳ μιᾷ ἔμπροσθεν τοῦ ἐλθεῖν πρὸς αὐτὸν σαοὺλ, λέγων. ὡς ὁ καιρὸς, αὔριον ἀποστελῶ πρὸς σὲ ἄνδρα ἐκ γῆς βενιαμὶν, καὶ χρίσεις αὐτὸν εἰς ἄρχοντα ἐπὶ τὸν λαόν μου ἰσραὴλ, καὶ σώσει τὸν λαόν μου ἐκ χειρὸς ἀλλοφύλων, ὅτι ἐπέβλεψα ἐπὶ τὴν ταπείνωσιν τοῦ λαοῦ μου, ὅτι ἦλθε βοὴ αὐτῶν πρὸς μέ. καὶ σαμουὴλ εἶδε τὸν σαοὺλ, καὶ κύριος ἀπεκρίθη αὐτῷ. ἰδοὺ ὁ ἄνθρωπος ὃν εἶπά σοι, οὗτος ἄρξει ἐν τῷ λαῷ μου. καὶ προσήγαγε σαοὺλ πρὸς σαμουὴλ εἰς μέσον τῆς πόλεως, καὶ εἶπεν. ἀπάγγειλον δὴ ποῖος ὁ οἶκος τοῦ βλέποντος. καὶ ἀπεκρίθη σαμουὴλ τῷ σαοὺλ, καὶ εἶπεν. ἐγώ εἰμι αὐτός. ἀνάβηθι ἔμπροσθέν μου εἰς βαμᾶ, καὶ φάγε μετ' ἐμοῦ σήμερον, καὶ ἐξαποστελῶ σε πρωῒ, καὶ πάντα τὰ ἐν τῇ καρδίᾳ σου ἀπαγγελῶ σοι. καὶ περὶ τῶν ὄνων σου τῶν ἀπολωλυιῶν σήμερον τριταίων, μὴ θῇς τὴν καρδίαν σου αὐταῖς, ὅτι εὕρηνται. καὶ τίνι τὰ ὡραῖα τοῦ ἰσραὴλ, οὐ σοὶ, καὶ τῷ οἴκῳ τοῦ πατρός σου; καὶ ἀπεκρίθη σαοὺλ, καὶ εἶπεν. οὐχὶ ἀνδρὸς υἱὸς ἰεμιναίου ἐγώ εἰμι [ε] τοῦ μικροῦ σκήπτρου φυλῆς ἰσραήλ; καὶ τῆς φυλῆς τῆς ἐλαχίστης ἐξ ὅλου σκήπτρου βενιαμὶν; καὶ ἵνα τί ἐλάλησας πρὸς ἐμὲ κατὰ τὸ ῥῆμα τοῦτο; καὶ ἔλαβε σαμουὴλ τὸν σαοὺλ καὶ τὸ παιδάριον αὐτοῦ, καὶ εἰσήγαγεν αὐτοὺς εἰς τὸ κατάλυμα, καὶ ἔθετο αὐτοῖς ἐκεῖ τόπον ἐν πρώτοις τῶν κεκλημένων ὡσεὶ ἑβδομήκοντα ἀνδρῶν. καὶ εἶπε σαμουὴλ τῷ μαγείρῳ. δός μοι τὴν μερίδα ἣν ἔδωκά σοι, ἣν εἶπά σοι θεῖναι αὐτὴν παρὰ σοί. καὶ [ζ] ἥψησεν ὁ μάγειρος τὴν κωλέαν, καὶ παρέθηκεν αὐτὴν ἐνώπιον σαοὺλ. καὶ εἶπε σαμουὴλ τῷ σαοὺλ. [η] ἰδοὺ ὑπόλειμμα, παράθες αὐτὸ ἐνώπιόν σου καὶ φάγε, ὅτι εἰς μαρτύριον [θ] τέθειταί σοι παρὰ τοὺς ἄλλους, ἀπόκνιζε. καὶ ἔφαγε σαοὺλ μετὰ σαμουὴλ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. καὶ κατέβη ἐκ τῆς βαμᾶ εἰς τὴν πόλιν. καὶ διέστρωσαν τῷ σαοὺλ ἐπὶ τῷ δώματι, καὶ ἐκοιμήθη. καὶ ἐγένετο ὡς ἀνέβαινεν ὁ ὄρθρος, καὶ ἐκάλεσε σαμουὴλ τὸν σαοὺλ ἐπὶ τῷ δώματι, λέγων. ἀνάστα, καὶ ἐξαποστελῶ σε. καὶ ἀνέστη σαοὺλ, καὶ ἐξῆλθον αὐτὸς καὶ σαμουὴλ ἕως ἔξω. αὐτῶν καταβαινόντων εἰς μέρος τῆς πόλεως, καὶ σαμουὴλ εἶπε τῷ σαοὺλ. εἰπὸν τῷ νεανίσκῳ, καὶ διελθέτω ἔμπροσθεν ἡμῶν. καὶ σὺ στῆθι ὡς σήμερον, καὶ [ι] ἄκουσον ῥῆμα θεοῦ.

a Ὑπὲρ πᾶσαν τὴν γῆν.] Ita L.V. & ita Theodoretus legit. AA.LL. habet, ὑπὲρ πάντα τὸν λαόν. β [Ὅτι τὸν προφήτην ἐκάλει ὁ λαὸς ἔμπροσθεν ὁ βλέπων.] Symmachus. τὸν γὰρ προφήτην τότε ἐκάλουν κατὰ τὸ ἀρχαῖον τὸν ὁρῶντα. Diodorus in hunc locum. ἐκ τούτων δείκνυται, ὅτι ἅπερ τῶν προφητῶν ἕκαστος τὰ ἐν τοῖς κατ' αὐτὸν χρόνοις ἔγραψαν, ταῦτα οἱ μετὰ ταῦτα συναγαγόντες προσέθηκαν, τὸ ὅτι οἱ ἔμπροσθεν βλέποντα τὸν προφήτην ἐκάλουν. γ [Ἰδοὺ κατὰ πρόσωπον ὑμῶν.] In nonnullis libris sequitur, ταχύνατε. δ [Ἀναβῆναι αὐτὸν εἰς βαμᾶ.] Schol. τὸ μὲν βαμᾶ, ὑψηλὸν Ἀκύλας ἡρμήνευσε. γαβαὰ δὲ τὸν βουνόν. ξένοις, τοῖς κεκλημένοις. τὴν δὲ κωλέαν, κνήμην. ε [Τοῦ μικροῦ σκήπτρου.] In commentariis Græcis ita legitur hic locus. τοῦ μικροτέρου σκήπτρου τῶν υἱῶν ἰσραὴλ, καὶ ἡ πατριά μου ὀλιγοστὴ παρὰ πάσας τὰς πατριὰς τοῦ βενιαμίν. Alius Scholiastes ita legit. ἐκ τῆς ἐλαχίστης φυλῆς ἰσραὴλ, καὶ ἡ πατριά μου ὀλιγοστὴ παρὰ πάσας τὰς πατριὰς τοῦ βενιαμίν. ζ [Καὶ ἥψησεν ὁ μάγειρος.] Ita LL. duo VV. Alii libri habent. ἦρεν. η [Ἰδοὺ τὸ ὑπόλειμμα, παράθες αὐτό.] Aquila ἰδοὺ τὸ ὑπολελειμμένον, θὲς ἐνώπιόν σου, φάγε. ὅτι εἰς καιρὸν πεφυλαγμένον σοι, λέγων. τὸν λαὸν κέκληκα. Alii codices habent, ἰδοὺ τὸ καταλειφθέν. θ Τέθειταί σοι παρὰ τοὺς ἄλλους.] Ita

Ita LL. duo VV. In aliis est, περὶ τοῦ λαοῦ. ι [Ακουσον ῥῆμα θεοῦ.] AA. LL. habent, ἀκουστόν σοι ῥῆμα κυρίου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι'.

Καὶ ἔλαβε σαμουὴλ τὸν φακὸν τοῦ ἐλαίου, καὶ ἐπέχεεν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. καὶ ἐφίλησεν αὐτὸν, καὶ εἶπεν αὐτῷ. οὐχὶ κέχρικέ σε κύριος εἰς ἄρχοντα ἐπὶ τὸν λαὸν αὐτοῦ ἐπὶ ἰσραήλ; καὶ σὺ ἄρξεις ἐν λαῷ κυρίου, καὶ σὺ σώσεις αὐτὸν ἐκ χειρὸς ἐχθρῶν αὐτοῦ. καὶ τοῦτό σοι τὸ σημεῖον, ὅτι ἔχρισέ σε κύριος ἐπὶ κληρονομίαν αὐτοῦ εἰς ἄρχοντα. ὡς ἂν ἀπέλθῃς σήμερον ἀπ' ἐμοῦ, καὶ εὑρήσεις δύο ἄνδρας πρὸς τοῖς τάφοις ῥαχὴλ [α] ἐν τῷ ὄρει βενιαμὶν ἀλλομένους μεγάλα, καὶ ἐροῦσί σοι. εὕρηνται αἱ ὄνοι ἃς ἐπορεύθητε ζητεῖν. καὶ ἰδοὺ ὁ πατήρ σου ἀποτετίνακται τὸ ῥῆμα τῶν ὄνων, καὶ [β] ἐδαψιλεύσατο δι' ὑμᾶς, λέγων. τί ποιήσω ὑπὲρ τοῦ υἱοῦ μου; καὶ ἀπελεύσῃ ἐκεῖθεν, καὶ ἐπέκεινα ἥξεις ἕως τῆς δρυὸς θαβὼρ, καὶ εὑρήσεις ἐκεῖ τρεῖς ἄνδρας ἀναβαίνοντας πρὸς τὸν θεὸν εἰς βαιθὴλ, ἕνα αἴροντα τρία αἰγίδια, καὶ ἕνα αἴροντα τρία ἀγγεῖα ἄρτων, καὶ ἕνα αἴροντα ἀσκὸν οἴνου. καὶ ἐρωτήσουσί σε τὰ εἰς εἰρήνην, καὶ δώσουσί σοι δύο ἀπαρχὰς ἄρτων, καὶ λήψῃ ἐκ τῆς χειρὸς αὐτῶν. καὶ μετὰ ταῦτα εἰσελεύσῃ εἰς τὸν βουνὸν τοῦ θεοῦ, οὗ ἐστιν ἐκεῖ τὸ ἀνάστεμα τῶν ἀλλοφύλων. ἐκεῖ νασὶβ ὁ ἀλλόφυλος. καὶ ἔσται ὡς ἂν εἰσέλθητε ἐκεῖ εἰς τὴν πόλιν, καὶ ἀπαντήσεις χορῷ προφητῶν καταβαινόντων ἐκ τῆς βαμᾶ, καὶ ἔμπροσθεν αὐτῶν νάβλα, καὶ τύμπανον, καὶ αὐλὸς, καὶ κινύρα, καὶ αὐτοὶ προφητεύοντες. καὶ ἐφαλεῖται ἐπὶ σὲ πνεῦμα κυρίου, καὶ προφητεύσεις μετ' αὐτῶν, καὶ στραφήσῃ εἰς ἄνδρα ἄλλον. καὶ ἔσται ὅταν ἥξει τὰ σημεῖα ταῦτα ἐπὶ σὲ, ποίει πάντα ὅσα ἐὰν εὕρῃ ἡ χείρ σου, ὅτι θεὸς μετὰ σοῦ. καὶ καταβήσῃ ἔμπροσθεν τῆς γαλγὰλ, καὶ ἰδοὺ καταβαίνω πρὸς σὲ ἀνενεγκεῖν ὁλοκαύτωσιν καὶ θυσίας εἰρηνικάς. ἑπτὰ ἡμέρας διαλείψεις ἕως τοῦ ἐλθεῖν με πρὸς σὲ, καὶ γνωρίσω σοι ἃ ποιήσεις. καὶ ἐγενήθη ὥστε ἐπιστραφῆναι τῷ ὤμῳ αὐτοῦ ἀπελθεῖν ἀπὸ σαμουὴλ, μετέστρεψεν αὐτῷ ὁ θεὸς καρδίαν ἄλλην. καὶ ἦλθε πάντα τὰ σημεῖα ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. καὶ ἔρχεται ἐκεῖθεν εἰς τὸν βουνὸν, καὶ ἰδοὺ χορὸς προφητῶν ἐξεναντίας αὐτοῦ. καὶ ἥλατο ἐπ' αὐτὸν πνεῦμα θεοῦ, καὶ προεφήτευσεν ἐν μέσῳ αὐτῶν. καὶ ἐγενήθησαν πάντες οἱ εἰδότες αὐτὸν ἐχθὲς καὶ τρίτης καὶ εἶδον, καὶ ἰδοὺ αὐτὸς ἐν μέσῳ τῶν προφητῶν. καὶ εἶπεν ὁ λαὸς ἕκαστος πρὸς τὸν πλησίον αὐτοῦ. τί τοῦτο τὸ γεγονὸς τῷ υἱῷ κίς; [γ] ἢ καὶ σαοὺλ ἐν προφήταις; καὶ ἀπεκρίθη τις αὐτῶν, καὶ εἶπε. καὶ τίς πατὴρ αὐτοῦ; καὶ διὰ τοῦτο ἐγενήθη εἰς παραβολὴν ἢ καὶ σαοὺλ ἐν προφήταις; καὶ συνετέλεσε προφητεύων, καὶ ἔρχεται εἰς τὸν βουνόν. [δ] καὶ εἶπεν ὁ οἰκεῖος αὐτοῦ πρὸς αὐτὸν καὶ πρὸς τὸ παιδάριον αὐτοῦ. ποῦ ἐπορεύθητε; καὶ εἶπαν. ζητεῖν τὰς ὄνους, καὶ εἴδαμεν ὅτι οὐκ εἰσὶ, καὶ εἰσήλθομεν πρὸς σαμουήλ. καὶ εἶπεν ὁ οἰκεῖος πρὸς σαοὺλ. ἀπάγγειλον δή μοι τί εἶπέ σοι σαμουήλ; καὶ εἶπε σαοὺλ πρὸς τὸν οἰκεῖον αὐτοῦ. ἀπήγγειλεν ἀπαγγέλλων μοι, ὅτι εὕρηνται αἱ ὄνοι. τὸ δὲ ῥῆμα τῆς βασιλείας οὐκ ἀπήγγειλεν αὐτῷ. καὶ παρήγγειλε σαμουὴλ παντὶ τῷ λαῷ πρὸς κύριον εἰς μασσηφάθ. καὶ εἶπε πρὸς υἱοὺς ἰσραήλ. τάδε εἶπε κύριος ὁ θεὸς ἰσραὴλ, λέγων. ἐγὼ ἀνήγαγον τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ ἐξ αἰγύπτου, καὶ ἐξειλάμην ὑμᾶς ἐκ χειρὸς φαραὼ βασιλέως αἰγύπτου, καὶ ἐκ πασῶν τῶν βασιλειῶν τῶν θλιβουσῶν ὑμᾶς. καὶ ὑμεῖς σήμερον ἐξουδενήκατε τὸν θεὸν, ὃς αὐτός ἐστιν ὑμῶν σωτὴρ ἐκ πάντων τῶν κακῶν ὑμῶν καὶ θλίψεων ὑμῶν. καὶ εἴπατε. οὐχὶ, ἀλλ' ἢ ὅτι βασιλέα καταστήσεις ἐφ' ἡμῶν. καὶ νῦν κατάστητε ἐνώπιον κυρίου κατὰ τὰ σκῆπτρα ὑμῶν καὶ κατὰ τὰς φυλὰς ὑμῶν. καὶ προσήγαγε σαμουὴλ πάντα τὰ σκῆπτρα ἰσραήλ. καὶ κατακληροῦται σκῆπτρον βενιαμὶν, καὶ προσάγει σκῆπτρον βενιαμὶν εἰς φυλὰς, καὶ κατακληροῦται φυλὴ ματταρί. καὶ προσάγουσι τὴν φυλὴν ματταρὶ εἰς ἄνδρας, καὶ κατακληροῦται σαοὺλ υἱὸς κίς. καὶ ἐζήτει αὐτὸν, καὶ οὐχ εὑρίσκετο. καὶ ἐπηρώτησε σαμουὴλ ἔτι ἐν κυρίῳ. εἰ ἔρχεται ὁ ἀνὴρ ἐνταῦθα; καὶ εἶπε κύριος. ἰδοὺ αὐτὸς κέκρυπται ἐν τοῖς σκεύεσι. καὶ ἔδραμε καὶ λαμβάνει αὐτὸν ἐκεῖθεν, καὶ κατέστησεν ἐν μέσῳ τοῦ λαοῦ, καὶ ὑψώθη ὑπὲρ πάντα τὸν λαὸν ὑπωμίαν καὶ ἐπάνω. καὶ εἶπε σαμουὴλ πρὸς πάντα τὸν λαόν. εἰ ἑωράκατε ὃν ἐκλέλεκται ἑαυτῷ κύριος, ὅτι οὐκ ἔστιν ὅμοιος αὐτῷ ἐν πᾶσιν ὑμῖν; καὶ ἔγνωσαν πᾶς ὁ λαὸς, καὶ εἶπαν. ζήτω ὁ βασιλεύς. καὶ εἶπε σαμουὴλ πρὸς τὸν λαὸν τὸ δικαίωμα τοῦ βασιλέως. καὶ ἔγραψεν ἐν βιβλίῳ, καὶ ἔθηκεν ἐνώπιον κυρίου. καὶ ἐξαπέστειλε σαμουὴλ πάντα τὸν λαὸν, καὶ ἀπῆλθεν ἕκαστος εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ. καὶ σαοὺλ ἀπῆλθεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ εἰς γαβαά. καὶ ἐπορεύθησαν υἱοὶ δυνάμεων, ὧν ἥψατο κύριος καρδίας αὐτῶν μετὰ σαούλ. καὶ υἱοὶ λοιμοὶ εἶπαν. τίς σώσει ὑμᾶς οὗτος; καὶ ἠτίμασαν αὐτὸν, καὶ οὐκ ἤνεγκαν αὐτῷ δῶρα.

α [Εν τῷ ὄρει βενιαμὶν ἀλλομένους μεγάλα.] AA. LL. habent. βενιαμὶν ἐν σηλῶ ἐν βακαλὰθ ἀλλομένους μεγάλα. β [ἐδαψιλεύσατο δι' ὑμᾶς.] In vno quodam libro est, φροντίζει. γ [Η καὶ σαοὺλ ἐν προφήταις;] Symmachus. μὴ ἔτι καὶ σαοὺλ ἐν προφήταις; δ [Καὶ εἶπεν ὁ οἰκεῖος αὐτοῦ.] Aquila. πατράδελφος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ'.

Καὶ ἐγενήθη ὡς μετὰ μῆνα, καὶ ἀνέβη νάας ὁ ἀμμανίτης, καὶ παρεμβάλλει ἐπὶ ἰαβὶς γαλαάδ. καὶ εἶπαν πάντες οἱ ἄνδρες ἰαβὶς πρὸς νάας τὸν ἀμμανίτην. διάθου ἡμῖν διαθήκην, καὶ δουλεύσομέν σοι. καὶ εἶπε πρὸς αὐτοὺς νάας ὁ ἀμμανίτης. ἐν ταύτῃ διαθήσομαι διαθήκην ὑμῖν, ἐν τῷ ἐξορύξαι ὑμῶν πάντα ὀφθαλμὸν δεξιὸν, καὶ θήσομαι

ὄνειδος ἐπὶ ἰσραήλ. καὶ λέγουσιν αὐτῷ οἱ ἄνδρες ἰαβίς. ἄνες ἡμῖν ἑπτὰ ἡμέρας, καὶ ἀποστελοῦμεν ἀγγέλους εἰς πᾶν ὅριον ἰσραήλ. ἐὰν μὴ ᾖ ὁ σώζων ἡμᾶς, ἐξελευσόμεθα πρὸς ὑμᾶς. καὶ ἔρχονται οἱ ἄγγελοι εἰς γαβαὰ πρὸς σαοὺλ, καὶ λαλοῦσι τοὺς λόγους εἰς τὰ ὦτα τοῦ λαοῦ. καὶ ἦραν πᾶς ὁ λαὸς τὴν φωνὴν αὐτῶν, καὶ ἔκλαυσαν. καὶ ἰδοὺ σαοὺλ ἤρχετο μετὰ τὸ πρωῒ ἐξ ἀγροῦ. καὶ εἶπε σαούλ. τί ὅτι κλαίει ὁ λαός; καὶ διηγοῦνται αὐτῷ τὰ ῥήματα τῶν ἀνδρῶν ἰαβίς. καὶ ἐφήλατο πνεῦμα κυρίου ἐπὶ σαοὺλ ὡς ἤκουσε τὰ ῥήματα ταῦτα, καὶ ἐθυμώθη ἐπ' αὐτοὺς ὀργὴ αὐτοῦ σφόδρα. καὶ ἔλαβε δύο βόας, καὶ ἐμέλισεν αὐτὰς, καὶ ἀπέστειλεν εἰς πᾶν ὅριον ἰσραὴλ ἐν χειρὶ ἀγγέλων, λέγων. ὃς οὐκ ἔστιν ἐκπορευόμενος ὀπίσω σαοὺλ καὶ ὀπίσω σαμουὴλ, κατὰ τάδε ποιήσουσι τοῖς βουσὶν αὐτοῦ. καὶ ἐπῆλθεν ἔκστασις κυρίου ἐπὶ τὸν λαὸν ἰσραὴλ, καὶ ἐβόησαν ὡς ἀνὴρ εἷς. καὶ ἐπισκέπτεται αὐτοὺς ἐν βεζὲκ ἐν βαμᾶ πάντα ἄνδρα ἰσραὴλ ἑξακοσίας χιλιάδας, καὶ ἄνδρας ἰούδα ἑβδομήκοντα χιλιάδας, καὶ εἶπε τοῖς ἀγγέλοις τοῖς ἐρχομένοις. τάδε ἐρεῖτε τοῖς ἀνδράσιν ἰαβίς. αὔριον ὑμῖν ἡ σωτηρία διαθερμάναντος τοῦ ἡλίου. καὶ ἦλθον οἱ ἄγγελοι εἰς τὴν πόλιν, καὶ ἀπαγγέλλουσι τοῖς ἀνδράσιν ἰαβίς, καὶ εὐφράνθησαν. καὶ εἶπον οἱ ἄνδρες ἰαβὶς πρὸς νάας τὸν ἀμμανίτην. αὔριον ἐξελευσόμεθα πρὸς ὑμᾶς, καὶ ποιήσετε ἡμῖν τὸ ἀγαθὸν ἐνώπιον ὑμῶν. καὶ ἐγενήθη μετὰ τὴν αὔριον, καὶ ἔθετο σαοὺλ τὸν λαὸν εἰς τρεῖς ἀρχὰς, καὶ εἰσπορεύονται μέσον τῆς παρεμβολῆς ἐν φυλακῇ τῇ ἑωθινῇ, καὶ ἔτυπτον τοὺς υἱοὺς ἀμμὼν ἕως διεθερμάνθη ἡ ἡμέρα. καὶ ἐγενήθη καὶ ὑπολελειμμένοι διεσπάρησαν, καὶ οὐχ ὑπελείφθησαν ἐν αὐτοῖς δύο κατὰ τὸ αὐτό. καὶ εἶπεν ὁ λαὸς πρὸς σαμουήλ. τίς ὁ εἴπας ὅτι σαοὺλ οὐ βασιλεύσει ἡμῶν; παράδος τοὺς ἄνδρας, καὶ θανατώσομεν αὐτούς. καὶ εἶπε σαούλ. οὐκ ἀποθανεῖται οὐδεὶς ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ, ὅτι σήμερον ἐποίησε κύριος σωτηρίαν ἐν ἰσραήλ. καὶ εἶπε σαμουὴλ πρὸς τὸν λαὸν, λέγων. πορευθῶμεν εἰς γάλγαλα, καὶ ἐγκαινίσωμεν ἐκεῖ τὴν βασιλείαν. καὶ ἐπορεύθη πᾶς ὁ λαὸς εἰς γάλγαλα, καὶ ἔχρισε σαμουὴλ ἐκεῖ τὸν σαοὺλ εἰς βασιλέα ἐνώπιον κυρίου ἐν γαλγάλοις. καὶ ἔθυσεν ἐκεῖ θυσίας καὶ εἰρηνικὰς ἐνώπιον κυρίου. [a] καὶ εὐφράνθη σαμουὴλ καὶ πᾶς ἰσραὴλ ὥστε λίαν.

[a] [Καὶ εὐφράνθη σαμουήλ.] Ita LL.VV. qui collati sunt. In aliqua tamen editione, & in Latina non est Samuel, sed Saul, ex Hebræo.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΒ'.

Καὶ εἶπε σαμουὴλ πρὸς πάντα ἰσραήλ. ἰδοὺ ἤκουσα φωνῆς ὑμῶν εἰς πάντα ὅσα εἴπατέ μοι, καὶ ἐβασίλευσα ἐφ' ὑμᾶς βασιλέα, καὶ νῦν ἰδοὺ ὁ βασιλεὺς διαπορεύεται ἐνώπιον ὑμῶν. κἀγὼ γεγήρακα καὶ καθήσομαι, καὶ οἱ υἱοί μου ἰδοὺ ἐν ὑμῖν. κἀγὼ ἰδοὺ διελήλυθα ἐνώπιον ὑμῶν ἐκ νεότητος καὶ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης. ἰδοὺ ἐγὼ, ἀποκρίθητε κατ' ἐμοῦ ἐνώπιον κυρίου καὶ ἐνώπιον χριστοῦ αὐτοῦ, μόσχον τίνος εἴληφα ἢ ὄνον τίνος εἴληφα ἢ τίνα κατεδυνάστευσα ὑμῶν, ἢ τίνα ἐξεπίεσα, ἢ ἐκ χειρὸς τίνος εἴληφα ἐξίλασμα καὶ ὑπόδημα; ἀποκρίθητε κατ' ἐμοῦ, καὶ ἀποδώσω ὑμῖν. καὶ εἶπαν πρὸς σαμουήλ. οὐκ ἠδίκησας ἡμᾶς, καὶ οὐ κατεδυνάστευσας ἡμᾶς, καὶ οὐκ ἔθλασας ἡμᾶς, καὶ οὐκ εἴληφας ἐκ χειρὸς οὐδενὸς οὐδέν. καὶ εἶπε σαμουὴλ πρὸς τὸν λαόν. μάρτυς κύριος ἐν ὑμῖν, καὶ μάρτυς χριστὸς αὐτοῦ σήμερον ἐν ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ, ὅτι οὐχ εὑρήκατε ἐν χειρί μου οὐδέν. καὶ εἶπαν. μάρτυς. καὶ εἶπε σαμουὴλ πρὸς τὸν λαὸν, λέγων. μάρτυς κύριος ὁ ποιήσας τὸν μωυσῆν καὶ τὸν ἀαρὼν, ὁ ἀναγαγὼν τοὺς πατέρας ἡμῶν ἐξ αἰγύπτου. καὶ νῦν [a] κατάστητε καὶ δικάσω ὑμᾶς ἐνώπιον κυρίου, καὶ ἀπαγγελῶ ὑμῖν τὴν πᾶσαν δικαιοσύνην κυρίου, ἃ ἐποίησεν ἐν ὑμῖν καὶ ἐν τοῖς πατράσιν ὑμῶν, ὡς εἰσῆλθεν ἰακὼβ καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ εἰς αἴγυπτον, καὶ ἐταπείνωσεν αὐτοὺς αἴγυπτος. καὶ ἐβόησαν οἱ πατέρες ἡμῶν πρὸς κύριον, καὶ ἀπέστειλε κύριος τὸν μωυσῆν καὶ τὸν ἀαρὼν, καὶ ἐξήγαγον τοὺς πατέρας ἡμῶν ἐξ αἰγύπτου, καὶ κατῴκισεν αὐτοὺς ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ. καὶ ἐπελάθοντο κυρίου τοῦ θεοῦ αὐτῶν, καὶ ἀπέδοτο αὐτοὺς εἰς χεῖρας σισάρα ἀρχιστρατήγῳ ἰαβὶς βασιλέως ἀσὼρ, καὶ εἰς χεῖρας ἀλλοφύλων, καὶ εἰς χεῖρας βασιλέως μωὰβ, καὶ ἐπολέμησεν ἐν αὐτοῖς. καὶ ἐβόησαν πρὸς κύριον, καὶ ἔλεγον. ἡμάρτομεν, ὅτι ἐγκατελίπομεν τὸν κύριον, καὶ ἐδουλεύσαμεν τοῖς βααλὶμ καὶ τοῖς ἄλσεσιν. καὶ νῦν ἐξελοῦ ἡμᾶς ἐκ χειρὸς ἐχθρῶν ἡμῶν, καὶ δουλεύσομέν σοι. καὶ ἀπέστειλε τὸν ἱεροβάαλ, καὶ τὸν βαράκ, καὶ τὸν ἰεφθάε, καὶ τὸν σαμουήλ, καὶ ἐξείλατο ἡμᾶς ἐκ χειρὸς ἐχθρῶν ἡμῶν τῶν κυκλόθεν, καὶ κατῳκεῖτε πεποιθότες. καὶ ἴδετε ὅτι νάας βασιλεὺς υἱῶν ἀμμὼν ἦλθεν ἐφ' ὑμᾶς, καὶ εἴπατε. οὐχὶ, ἀλλ' ἢ ὅτι βασιλεὺς βασιλεύσει ἐφ' ἡμῶν. καὶ κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν βασιλεὺς ἡμῶν. καὶ νῦν ἰδοὺ ὁ βασιλεὺς ὃν ἐξελέξασθε. καὶ ἰδοὺ δέδωκε κύριος ἐφ' ὑμᾶς βασιλέα. ἐὰν φοβηθῆτε τὸν κύριον, καὶ δουλεύσητε αὐτῷ, καὶ ἀκούσητε τῆς φωνῆς αὐτοῦ, καὶ μὴ ἐρίσητε τῷ στόματι κυρίου, καὶ ἦτε καὶ ὑμεῖς καὶ ὁ βασιλεὺς ὁ βασιλεύων ἐφ' ὑμῶν ὀπίσω κυρίου πορευόμενοι. ἐὰν δὲ μὴ ἀκούσητε τῆς φωνῆς κυρίου, καὶ ἐρίσητε τῷ στόματι κυρίου, καὶ ἔσται χεὶρ κυρίου ἐφ' ὑμᾶς καὶ ἐπὶ τὸν βασιλέα ὑμῶν. καὶ νῦν κατάστητε, καὶ ἴδετε τὸ ῥῆμα τὸ μέγα τοῦτο, ὃ ὁ κύριος ποιήσει ἐν ὀφθαλμοῖς ὑμῶν. οὐχὶ θερισμὸς πυρῶν σήμερον; ἐπικαλέσομαι κύριον, καὶ δώσει φωνὰς καὶ ὑετόν. καὶ γνῶτε καὶ ἴδετε, ὅτι ἡ κακία ὑμῶν μεγάλη ἣν ἐποιήσατε ἐνώπιον κυρίου, αἰτήσαντες ἑαυτοῖς βασιλέα. καὶ ἐπεκαλέσατο σαμουὴλ τὸν κύριον, καὶ ἔδωκε κύριος φωνὰς καὶ ὑετὸν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. καὶ ἐφοβήθησαν πᾶς ὁ λαὸς τὸν κύριον σφόδρα καὶ τὸν σαμουήλ. καὶ

καὶ εἶπαν πᾶς ὁ λαὸς πρὸς σαμουήλ. πρόσευξαι ὑπὲρ τῶν δούλων σου πρὸς κύριον θεόν σου, καὶ οὐ μὴ ἀποθάνωμεν, ὅτι προστεθείκαμεν πρὸς πάσας τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν κακίαν, αἰτήσαντες ἑαυτοῖς βασιλέα. καὶ εἶπε σαμουὴλ πρὸς τὸν λαόν. μὴ φοβεῖσθε, ὑμεῖς πεποιήκατε τὴν πᾶσαν κακίαν ταύτην, πλὴν μὴ ἐκκλίνητε ἀπὸ ὄπισθεν κυρίου, καὶ δουλεύσατε τῷ κυρίῳ ἐν ὅλῃ καρδίᾳ ὑμῶν. καὶ μὴ παραβῆτε ὀπίσω τῶν μηθὲν ὄντων, οἳ οὐ περανοῦσιν οὐθὲν, καὶ οἳ οὐκ ἐξελοῦνται, ὅτι οὐθέν εἰσιν. ὅτι οὐκ ἀπώσεται κύριος τὸν λαὸν αὐτοῦ διὰ τὸ ὄνομα αὐτοῦ τὸ μέγα, ὅτι ἐπιεικῶς κύριος προσελάβετο ὑμᾶς ἑαυτῷ εἰς λαόν. καὶ ἐμοὶ μηδαμῶς τοῦ ἁμαρτεῖν τῷ κυρίῳ ἀνιέναι τοῦ προσεύχεσθαι περὶ ὑμῶν. καὶ δουλεύσω τῷ κυρίῳ, καὶ δείξω ὑμῖν τὴν ὁδὸν τὴν ἀγαθὴν καὶ τὴν εὐθεῖαν. πλὴν φοβεῖσθε τὸν κύριον, καὶ δουλεύσατε αὐτῷ ἐν ἀληθείᾳ καὶ ἐν ὅλῃ καρδίᾳ ὑμῶν, ὅτι ἴδετε ἃ ἐμεγάλυνε μεθ' ὑμῶν. καὶ ἐὰν κακίᾳ κακοποιήσητε, καὶ ὑμεῖς καὶ ὁ βασιλεὺς ὑμῶν προστεθήσεσθε.

a [Κατάστητε καὶ δικάσω ὑμᾶς.] Symmachus. καὶ νῦν παράστητε, ἵνα διακριθῶ πρὸς ὑμᾶς ἔμπροσθεν κυρίου περὶ πασῶν ἐλεημοσυνῶν κυρίου ὧν ἐποίησεν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΓ΄.

[a] Καὶ ἐκλέγεται ἑαυτῷ σαοὺλ τρεῖς χιλιάδας ἀνδρῶν ἐκ τῶν ἀνδρῶν ἰσραήλ. καὶ ἦσαν μετὰ σαοὺλ δισχίλιοι οἱ ἐν μαχμὰς, καὶ ἐν τῷ ὄρει βαιθήλ, καὶ χίλιοι ἦσαν μετὰ ἰωνάθαν ἐν γαβαὰ τοῦ βενιαμίν. καὶ τὸ κατάλοιπον τοῦ λαοῦ ἐξαπέστειλεν ἕκαστον εἰς τὸ σκήνωμα αὐτοῦ. καὶ [β] ἐπάταξεν ἰωνάθαν τὸν νασὶβ τὸν ἀλλόφυλον τὸν ἐν τῷ βουνῷ. καὶ ἀκούουσιν οἱ ἀλλόφυλοι, καὶ σαοὺλ σάλπιγγι σαλπίζει εἰς πᾶσαν τὴν γῆν, λέγων. [γ] ἠθετήκασιν οἱ δοῦλοι. καὶ πᾶς ἰσραὴλ ἤκουσε λεγόντων, πέπαικε σαοὺλ τὸν νασὶβ τὸν ἀλλόφυλον, [δ] καὶ ᾐσχύνθησαν ἰσραὴλ ἐν τοῖς ἀλλοφύλοις. [ε] καὶ ἀνέβησαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ὀπίσω σαοὺλ ἐν γαλγάλοις. καὶ οἱ ἀλλόφυλοι συνάγονται εἰς πόλεμον ἐπὶ ἰσραήλ. καὶ ἀναβαίνουσιν ἐπὶ ἰσραὴλ τριάκοντα χιλιάδες ἁρμάτων, καὶ ἓξ χιλιάδες ἱππέων, καὶ λαὸς ὡς ἡ ἄμμος ἡ παρὰ τὴν θάλασσαν τῷ πλήθει. καὶ ἀναβαίνουσι καὶ παρεμβάλλουσιν ἐν μαχμὰς ἐξ ἐναντίας βαιθωρὼν κατὰ νότου. καὶ ἀνὴρ ἰσραὴλ εἶδεν ὅτι στενῶς αὐτῷ μὴ προσάγειν αὐτὸν, καὶ ἐκρύβη ὁ λαὸς ἐν τοῖς σπηλαίοις, καὶ ἐν ταῖς μάνδραις, καὶ ἐν ταῖς πέτραις, καὶ ἐν τοῖς βόθροις, καὶ ἐν τοῖς λάκκοις. καὶ οἱ διαβαίνοντες διέβησαν τὸν ἰορδάνην εἰς γῆν γὰδ καὶ γαλαάδ. καὶ σαοὺλ ἔτι ἦν ἐν γαλγάλοις, καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἐξέστη ὀπίσω αὐτοῦ. [ζ] καὶ διέλιπεν ἑπτὰ ἡμέρας τῷ μαρτυρίῳ ὡς εἶπε σαμουὴλ, καὶ οὐ παρεγένετο σαμουὴλ εἰς γάλγαλα, καὶ διεσπάρη ὁ λαὸς αὐτοῦ ἀπ' αὐτοῦ. καὶ εἶπε σαούλ. προσαγάγετε ὅπως ποιήσω ὁλοκαύτωσιν καὶ εἰρηνικάς. καὶ ἀνήνεγκε τὴν ὁλοκαύτωσιν. καὶ ἐγένετο ὡς συνετέλεσεν ἀναφέρων τὴν ὁλοκαύτωσιν, καὶ σαμουὴλ παραγίνεται. καὶ ἐξῆλθε σαοὺλ εἰς ἀπάντησιν αὐτῷ εὐλογῆσαι αὐτόν. καὶ εἶπε σαμουήλ. τί πεποίηκας; καὶ εἶπε σαοὺλ. ὅτι εἶδον ὡς διεσπάρη ὁ λαὸς ἀπ' ἐμοῦ, καὶ σὺ οὐ παρεγένου ὡς διετάξω ἐν τῷ μαρτυρίῳ τῶν ἡμερῶν, καὶ οἱ ἀλλόφυλοι συνήχθησαν εἰς μαχμὰς, καὶ εἶπα, νῦν καταβήσονται οἱ ἀλλόφυλοι πρὸς μὲ εἰς γάλγαλα, καὶ τοῦ προσώπου τοῦ κυρίου οὐκ ἐδεήθην, καὶ ἐνεκρατευσάμην καὶ ἀνήνεγκα τὴν ὁλοκαύτωσιν. καὶ εἶπε σαμουὴλ πρὸς σαούλ. μεματαίωταί σοι, ὅτι οὐκ ἐφύλαξας τὴν ἐντολήν μου ἣν ἐνετείλατό σοι κύριος, ὡς νῦν ἡτοίμασε κύριος τὴν βασιλείαν σου ἐπὶ ἰσραὴλ ἕως αἰῶνος. καὶ νῦν ἡ βασιλεία σου οὐ στήσεταί σοι, καὶ ζητήσει κύριος ἑαυτῷ ἄνθρωπον κατὰ τὴν καρδίαν αὐτοῦ. καὶ ἐντελεῖται κύριος αὐτῷ εἰς ἄρχοντα ἐπὶ τὸν λαὸν αὐτοῦ, ὅτι οὐκ ἐφύλαξας ὅσα ἐνετείλατό σοι κύριος. καὶ ἀνέστη σαμουὴλ, καὶ ἀπῆλθεν ἐκ γαλγάλων. καὶ τὸ κατάλειμμα τοῦ λαοῦ ἀνέβη ὀπίσω σαοὺλ εἰς ἀπάντησιν ὀπίσω τοῦ λαοῦ τοῦ πολεμιστοῦ. αὐτῶν παραγενομένων ἐκ γαλγάλων εἰς γαβαὰ βενιαμὶν, καὶ ἐπεσκέψατο σαοὺλ τὸν λαὸν τὸν εὑρεθέντα μετ' αὐτοῦ ὡς ἑξακοσίους ἄνδρας. καὶ σαοὺλ καὶ ἰωνάθαν υἱὸς αὐτοῦ καὶ ὁ λαὸς οἱ εὑρεθέντες μετ' αὐτῶν ἐκάθισαν ἐν γαβαὰ βενιαμὶν καὶ ἔκλαιον, καὶ οἱ ἀλλόφυλοι παρεμβεβλήκεισαν ἐν μαχμάς. καὶ ἐξῆλθε διαφθείρων ἐξ ἀγροῦ ἀλλοφύλων τρισὶν ἀρχαῖς. ἡ ἀρχὴ ἡ μία ἐπιβλέπουσα ὁδὸν γοφερὰ ἐπὶ γῆν σωγὰλ, καὶ ἡ ἀρχὴ ἡ μία ἐπιβλέπουσα ὁδὸν βαιθωρὼν, [η] καὶ ἡ ἀρχὴ ἡ μία ἐπιβλέπουσα ὁδὸν γαβαὲ τὴν εἰσκύπτουσαν ἐπὶ γαὶ τὴν σαβίμ. καὶ τέκτων σιδήρου οὐχ εὑρίσκετο ἐν πάσῃ γῇ ἰσραὴλ, ὅτι εἶπον οἱ ἀλλόφυλοι, μὴ ποιήσωσιν οἱ ἑβραῖοι ῥομφαίαν καὶ δόρυ. καὶ κατέβαινον πᾶς ἰσραὴλ εἰς γῆν ἀλλοφύλων χαλκεύειν ἕκαστος τὸ θέριστρον αὐτοῦ καὶ τὸ σκεῦος αὐτοῦ, καὶ ἕκαστος τὴν ἀξίνην αὐτοῦ καὶ τὸ δρέπανον αὐτοῦ. [θ] καὶ ἦν ὁ τρυγητὸς ἕτοιμος τοῦ θερίζειν. τὰ δὲ σκεύη ἦν τρεῖς [ι] σίκλοι εἰς τὸν ὀδόντα, καὶ τῇ ἀξίνῃ καὶ τῷ δρεπάνῳ ὑπόστασις ἦν ἡ αὐτή. καὶ ἐγενήθη ἐν ταῖς ἡμέραις τοῦ πολέμου μαχμὰς, καὶ οὐχ εὑρέθη ῥομφαία καὶ δόρυ ἐν χειρὶ παντὸς τοῦ λαοῦ τοῦ μετὰ σαοὺλ καὶ μετὰ ἰωνάθαν. καὶ εὑρέθη τῷ σαοὺλ καὶ τῷ ἰωνάθαν υἱῷ αὐτοῦ. καὶ ἐξῆλθεν ἐξ ὑποστάσεως τῶν ἀλλοφύλων τὴν ἐν τῷ πέραν μαχμάς.

a [Scholion initio capitis hæc habet. υἱὸς ἐνιαυτοῦ ἦν σαοὺλ ἐν τῷ βασιλεύειν αὐτόν. ὁ Σύμμαχος, υἱὸς ὢν ἐνιαυσιαῖος σαοὺλ. Aliud Schol. υἱὸς τριάκοντα ἐτῶν σαοὺλ ἐν τῷ βασιλεύειν αὐτὸν, καὶ δύο ἔτη ἐβασίλευσεν ἐν ἰσραήλ. β [Ἐπάταξεν ἰωνάθαν τὸν νασίβ.] Aquila. τὸ ὑπόστημα. γ [Ἠθετήκασιν οἱ δοῦλοι.] A. ἀκουσάτωσαν οἱ ἑβραῖοι. Symmachus. ἀκουσάτωσαν οἱ ἐν τῷ πέραν. δ [Καὶ ᾐσχύνθησαν ἰσραήλ.] A A. L L. καὶ ἐξουδένωσαν. ε [Καὶ ἀνέβησαν οἱ υἱοί.] In alijs libris est, ἀνεβόησεν. ζ [Καὶ διέλιπεν ἑπτὰ ἡμέρας.] A.

καὶ διέμεινεν ἑπτὰ ἡμέρας εἰς συνταγὴν τοῦ σαμουήλ. S. ἀνέμεινεν δὲ ἑπτὰ ἡμέρας εἰς τὴν συνταγὴν τοῦ σαμουήλ. η [Καὶ ἡ ἀρχὴ μία ἐπιβλέπουσα τὴν ὁδὸν γαβαὲ εἰσκύπτουσαν ἐπὶ γαὶ τὴν σαβίμ.]. S. κατὰ τὴν ὁδὸν τοῦ ὁρίου τοῦ ὑποκειμένου κατὰ τὴν φάραγγα τὴν σεβωὶμ εἰς τὴν ἔρημον. Theodotio. ὁδὸν τοῦ ὁρίου τοῦ ἐπιβλέποντος ἐν τῇ κοιλάδι τῶν δορκάδων. Alius Interpres. καὶ ἡ κεφαλὴ ἡ μία ἔνδεν ὁδὸν τοῦ ἐκκύπτοντος ἐπὶ φάραγγα τῶν ὑαίνων. θ [Καὶ ἦν ὁ τρυγητὴς ἕτοιμος τοῦ θερίζειν.] Schol. καὶ ἐγενήθη ἡ προσβόλωσις στόματα τοῖς ἀρότροις, καὶ τοῖς ῥιξὶν, καὶ ταῖς τρισκελῆσιν, καὶ ταῖς ἀξίναις καὶ τοῦ στερεώσαντος βουκέντρον. ι [Σίκλοι εἰς τὸν ὀδόντα.] Symmachus. ὀδόντα vertit ἄροτρον, & σίκλον στατῆρα. Theodoretus in hunc locũ. ὀδόντα ὁ μὲν Σύμμαχος τὴν ὕνιν, ὁ δὲ Ἀκύλας τὸ ἄροτρον ἡρμήνευσεν, τὸν δὲ σίκλον στατῆρα ἐκάλεσαν. ἐπὶ δὲ σταθμοῦ ὁ σίκλος λαμβανόμενος ἡμιούγκιον εἷλκεν, ἐπὶ δὲ ἀργυρίου εἴκοσι ὀβολούς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΔʹ.

Καὶ γίνεται ἡ ἡμέρα, καὶ εἶπεν ἰωνάθαν υἱὸς σαοὺλ τῷ παιδαρίῳ τῷ αἴροντι τὰ σκεύη αὐτοῦ. δεῦρο καὶ διαβῶμεν εἰς μεσσὰβ τῶν ἀλλοφύλων τῶν ἐν τῷ πέραν ἐκείνῳ. καὶ τῷ πατρὶ αὐτοῦ οὐκ ἀπήγγειλε. καὶ σαοὺλ ἐκάθητο ἐπ' ἄκρου τοῦ βουνοῦ ὑπὸ τὴν ῥοὰν τὴν ἐν μαγδὼν, καὶ ἦσαν μετ' αὐτοῦ ὡς ἑξακόσιοι ἄνδρες. καὶ ἀχιὰ υἱὸς ἀχιτὼβ ἀδελφοῦ ἰωχαβὴδ υἱοῦ φινεὲς υἱοῦ ἠλὶ ἱερεὺς τοῦ θεοῦ ἐν σηλὼμ αἴρων ἐφούδ. καὶ ὁ λαὸς οὐκ ᾔδει ὅτι πεπόρευται ἰωνάθαν. καὶ ἀναμέσον τῆς διαβάσεως οὗ ἐζήτει ἰωνάθαν διαβῆναι εἰς τὴν ὑπόστασιν τῶν ἀλλοφύλων, καὶ ὀδοὺς πέτρας ἐκ τούτου, καὶ ὀδοὺς πέτρας ἐκ τούτου. ὄνομα τῷ ἑνὶ βασὲς, καὶ ὄνομα τῷ ἄλλῳ σεννά. ἡ ὁδὸς ἡ μία ἀπὸ βορρᾶ ἐρχομένῳ μαχμὰς, καὶ ἡ ὁδὸς ἡ ἄλλη ἀπὸ νότου ἐρχομένῳ γαβαέ. καὶ εἶπεν ἰωνάθαν πρὸς τὸ παιδάριον τὸ αἶρον τὰ σκεύη αὐτοῦ. δεῦρο διαβῶμεν εἰς μεσσὰβ τῶν ἀπεριτμήτων τούτων εἴ τι ποιήσαι κύριος ἡμῖν, ὅτι οὐκ ἔστι τῷ κυρίῳ συνεχόμενον σώζειν ἐν πολλοῖς ἢ ἐν ὀλίγοις. καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ αἴρων τὰ σκεύη αὐτοῦ. ποίει πᾶν ὃ ἐὰν ἡ καρδία σου ἐκκλίνῃ, ἰδοὺ ἐγὼ μετὰ σοῦ, ὡς ἡ καρδία σου καρδία μου. καὶ εἶπεν ἰωνάθαν. ἰδοὺ ἡμεῖς διαβαίνομεν πρὸς τοὺς ἄνδρας, καὶ κατακυλισθησόμεθα πρὸς αὐτούς. ἐὰν τάδε εἴπωσι πρὸς ἡμᾶς, ἀπόστητε ἐκεῖ ἕως ἂν ἀπαγγείλωμεν ὑμῖν. καὶ στησόμεθα ἐφ' ἑαυτοῖς καὶ οὐ μὴ ἀναβῶμεν ἐπ' αὐτούς. ἐὰν τάδε εἴπωσι πρὸς ἡμᾶς, ἀνάβητε πρὸς ἡμᾶς, καὶ ἀναβησόμεθα, ὅτι παραδέδωκεν αὐτοὺς κύριος εἰς χεῖρας ἡμῶν. τοῦτο ἡμῖν τὸ σημεῖον. καὶ εἰσῆλθον ἀμφότεροι εἰς μεσσὰβ τῶν ἀλλοφύλων. καὶ λέγουσιν οἱ ἀλλόφυλοι. ἰδοὺ ἑβραῖοι ἐκπορεύονται ἐκ τῶν τρωγλῶν αὐτῶν, οὗ ἐκρύβησαν ἐκεῖ. καὶ ἀπεκρίθησαν οἱ ἄνδρες μεσσὰβ πρὸς ἰωνάθαν καὶ πρὸς τὸν αἴροντα τὰ σκεύη αὐτοῦ, καὶ λέγουσιν. ἀνάβητε πρὸς ἡμᾶς, καὶ γνωριοῦμεν ὑμῖν ῥῆμα. καὶ εἶπεν ἰωνάθαν πρὸς τὸν αἴροντα τὰ σκεύη αὐτοῦ. ἀνάβηθι ὀπίσω μου, ὅτι παρέδωκεν αὐτοὺς κύριος εἰς χεῖρας ἰσραήλ. καὶ ἀνέβη ἰωνάθαν ἐπὶ τὰς χεῖρας αὐτοῦ καὶ ἐπὶ τοὺς πόδας αὐτοῦ, καὶ ὁ αἴρων τὰ σκεύη αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ. καὶ ἐπέβλεψαν κατὰ πρόσωπον ἰωνάθαν, καὶ ἐπάταξεν αὐτούς. καὶ ὁ αἴρων τὰ σκεύη αὐτοῦ ἐπεδίδου ὀπίσω αὐτοῦ. καὶ ἐγενήθη ἡ πληγὴ ἡ πρώτη ἣν ἐπάταξεν ἰωνάθαν καὶ ὁ αἴρων τὰ σκεύη αὐτοῦ, ὡς εἴκοσιν ἄνδρες ἐν βολίσι καὶ ἐν πετροβόλοις καὶ ἐν κόχλαξι τοῦ πεδίου. καὶ ἐγενήθη ἔκστασις ἐν τῇ παρεμβολῇ καὶ ἐν ἀγρῷ. καὶ πᾶς ὁ λαὸς ὁ ἐν μεσσὰβ, καὶ οἱ διαφθείροντες ἐξέστησαν, καὶ αὐτοὶ οὐκ ἤθελον ποιεῖν. καὶ ἐθάμβησεν ἡ γῆ, καὶ ἐγενήθη ἔκστασις παρὰ κυρίου. καὶ εἶδον οἱ σκοποὶ τοῦ σαοὺλ ἐν γαβαὰ βενιαμὶν, καὶ ἰδοὺ ἡ παρεμβολὴ τεταραγμένη ἔνθεν καὶ ἔνθεν. καὶ εἶπε σαοὺλ τῷ λαῷ τῷ μετ' αὐτοῦ. ἐπισκέψασθε δὴ, καὶ ἴδετε τίς πεπόρευται ἐξ ὑμῶν. καὶ ἐπεσκέψαντο, καὶ ἰδοὺ οὐχ εὑρίσκετο ἰωνάθαν καὶ ὁ αἴρων τὰ σκεύη αὐτοῦ. καὶ εἶπε σαοὺλ τῷ ἀχιᾶ. προσάγαγε τὸ ἐφούδ, ὅτι αὐτὸς ἦρεν τὸ ἐφοὺδ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐνώπιον ἰσραήλ. καὶ ἐγενήθη ὡς ἐλάλει σαοὺλ πρὸς τὸν ἱερέα, καὶ ὁ ἦχος ἐν τῇ παρεμβολῇ τῶν ἀλλοφύλων ἐπορεύετο πορευόμενος καὶ ἐπλήθυνε. καὶ εἶπε σαοὺλ πρὸς τὸν ἱερέα. συνάγαγε τὰς χεῖράς σου. καὶ ἀνέβη σαοὺλ καὶ πᾶς ὁ λαὸς ὁ μετ' αὐτοῦ, καὶ ἔρχονται ἕως τοῦ πολέμου. καὶ ἰδοὺ ἐγένετο ῥομφαία ἀνδρὸς ἐπὶ τὸν πλησίον αὐτοῦ, σύγχυσις μεγάλη σφόδρα. καὶ οἱ δοῦλοι οἱ ὄντες ἐχθὲς καὶ τρίτην ἡμέραν μετὰ τῶν ἀλλοφύλων οἱ ἀναβάντες εἰς τὴν παρεμβολὴν, ἐπεστράφησαν καὶ αὐτοὶ εἶναι μετὰ ἰσραὴλ τῶν μετὰ σαοὺλ καὶ ἰωνάθαν. καὶ πᾶς ἰσραὴλ οἱ κρυπτόμενοι ἐν τῷ ὄρει ἐφραὶμ, καὶ ἤκουσαν ὅτι πεφεύγασιν οἱ ἀλλόφυλοι. καὶ συνάπτουσι καὶ αὐτοὶ ὀπίσω αὐτῶν εἰς πόλεμον. καὶ ἔσωσε κύριος ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ τὸν ἰσραήλ. καὶ ὁ πόλεμος διῆλθε τὴν βαμώθ. καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἦν μετὰ σαοὺλ ὡς δέκα χιλιάδες ἀνδρῶν. καὶ ἦν ὁ πόλεμος διεσπαρμένος εἰς ὅλην πόλιν ἐν τῷ ὄρει ἐφραίμ. καὶ σαοὺλ ἠγνόησεν ἄγνοιαν μεγάλην ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, καὶ ἀρᾶται τῷ λαῷ, λέγων. ἐπικατάρατος ὁ ἄνθρωπος, ὃς φάγεται ἄρτον ἕως ἑσπέρας. καὶ ἐκδικήσω τὸν ἐχθρόν μου. καὶ οὐκ ἐγεύσατο πᾶς ὁ λαὸς ἄρτου. καὶ πᾶσα ἡ γῆ ἠρίστα. καὶ ἰαὰλ δρυμὸς ἦν μελισσῶνος κατὰ πρόσωπον τοῦ ἀγροῦ. καὶ εἰσῆλθεν ὁ λαὸς εἰς τὸν μελισσῶνα, καὶ ἰδοὺ ἐπορεύετο λαλῶν. καὶ ἰδοὺ οὐκ ἦν ἐπιστρέφων τὴν χεῖρα αὐτοῦ εἰς τὸ στόμα αὐτοῦ, ὅτι ἐφοβήθη ὁ λαὸς τὸν ὅρκον κυρίου. καὶ ἰωνάθαν οὐκ ἀκηκόει ἐν τῷ ὁρκίζειν τὸν πατέρα αὐτοῦ τὸν λαόν. καὶ ἐξέτεινε τὸ ἄκρον τοῦ σκήπτρου αὐτοῦ τοῦ ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ, καὶ ἔβαψεν αὐτὸ εἰς τὸ κηρίον τοῦ μέλιτος, καὶ ἐπέστρεψε τὴν χεῖρα αὐτοῦ εἰς τὸ στόμα αὐτοῦ, καὶ ἀνέβλεψαν οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ. καὶ ἀπεκρίθη εἷς ἐκ τοῦ λαοῦ, καὶ εἶπεν. ὁρκίσας ὥρκισε τὸν λαὸν ὁ πατήρ σου, λέγων. ἐπικατάρατος ὁ ἄνθρωπος ὃς φάγεται ἄρτον σήμερον, καὶ ἐξελύθη ὁ λαός. καὶ ἔγνω ἰωνάθαν, καὶ εἶπεν. ἀπήλλαχεν ὁ πατήρ μου τὴν γῆν. ἴδε διότι εἶδον οἱ ὀφθαλμοί μου ὅτι ἐγευσάμην βραχύ τι τοῦ μέλιτος τούτου, ἀλλ' ὅτι ἔφαγεν ἔσθων σήμερον ὁ λαὸς τῶν σκύλων τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν ὧν εὗρεν, ὅτι νῦν ἂν μείζων ἦν ἡ πληγὴ ἡ ἐν τοῖς ἀλλοφύλοις. καὶ ἐπάταξεν ἐν τῇ ἡμέρᾳ

μέρᾳ ἐκείνῃ δ ἐκ τῶν ἀλλοφύλων ἐν μαχμάς. καὶ ἐκοπίασεν ὁ λαὸς σφόδρα. καὶ ἐκλίθη ὁ λαὸς εἰς τὰ σκῦλα. καὶ ἔλαβεν ὁ λαὸς ποίμνια, καὶ βουκόλια, καὶ τέκνα βοῶν, καὶ ἔσφαξεν ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ ἤσθιεν ὁ λαὸς σὺν τῷ αἵματι. καὶ ἀπηγγέλη σαοὺλ, λέγοντες. ἡμάρτηκεν ὁ λαὸς τῷ κυρίῳ, φαγὼν σὺν τῷ αἵματι. καὶ εἶπε σαούλ. ἐκ γεθθαὶμ κυλίσατέ μοι λίθον ἐνταῦθα μέγαν. καὶ εἶπε σαούλ. διασπάρητε ἐν τῷ λαῷ, καὶ εἴπατε αὐτοῖς προσαγαγεῖν ἐνταῦθα ἕκαστος τὸν μόσχον αὐτοῦ, καὶ ἕκαστος τὸ πρόβατον αὐτοῦ. καὶ σφαζέτω ἐπὶ τούτου, καὶ οὐ μὴ ἁμάρτητε τῷ κυρίῳ τοῦ ἐσθίειν σὺν τῷ αἵματι. καὶ προσῆγεν ὁ λαὸς ἕκαστος τὸ ε ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ, καὶ ἔσφαζον ἐκεῖ. καὶ ᾠκοδόμησεν ἐκεῖ σαοὺλ θυσιαστήριον τῷ κυρίῳ. τοῦτο ἤρξατο σαοὺλ οἰκοδομῆσαι θυσιαστήριον τῷ κυρίῳ. καὶ εἶπε σαούλ. καταβῶμεν ὀπίσω τῶν ἀλλοφύλων τὴν νύκτα, καὶ διαρπάσωμεν ἐν αὐτοῖς ἕως διαφαύσῃ ἡμέρα, καὶ μὴ ὑπολείπωμεν ἐν αὐτοῖς ἄνδρα. καὶ εἶπαν. πᾶν τὸ ἀγαθὸν ἐνώπιόν σου ποίει. καὶ εἶπεν ὁ ἱερεύς. προσέλθωμεν ἐνταῦθα πρὸς τὸν θεόν. καὶ ἐπηρώτησε σαοὺλ τὸν θεόν. εἰ καταβῶ ὀπίσω τῶν ἀλλοφύλων, εἰ παραδώσεις αὐτοὺς εἰς χεῖρας ἰσραήλ; καὶ οὐκ ἀπεκρίθη αὐτῷ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. καὶ εἶπε σαούλ. προσαγάγετε ἐνταῦθα πάσας τὰς γωνίας τοῦ ἰσραὴλ, καὶ γνῶτε καὶ ἴδετε ἐν τίνι γέγονεν ἡ ἁμαρτία αὕτη σήμερον. ὅτι ζῇ κύριος ὁ σώσας τὸν ἰσραὴλ, ὅτι ἐὰν ἀποκριθῇ κατὰ ἰωνάθαν τοῦ υἱοῦ μου, θανάτῳ ἀποθανεῖται. καὶ οὐκ ἦν ὁ ἀποκρινόμενος ἐκ παντὸς τοῦ λαοῦ. καὶ εἶπε παντὶ ἀνδρὶ ἰσραήλ. ὑμεῖς ἔσεσθε εἰς δουλείαν, καὶ ἐγὼ καὶ ἰωνάθαν ὁ υἱός μου ἐσόμεθα εἰς δουλείαν. καὶ εἶπεν ὁ λαὸς πρὸς σαούλ. τὸ ἀγαθὸν ἐνώπιόν σου ποίει. καὶ εἶπε σαούλ. κύριε ὁ θεὸς ἰσραὴλ, τί ὅτι οὐκ ἀπεκρίθης τῷ δούλῳ σου σήμερον, εἰ ἐν ἐμοὶ ἢ ἐν ἰωνάθαν τῷ υἱῷ μου ἡ ἀδικία; κύριε ὁ θεὸς ἰσραὴλ δὸς δήλους. καὶ ἐὰν τάδε εἴπῃ, δὸς δὴ τῷ λαῷ σου ἰσραὴλ, δὸς δὴ ὁσιότητα. καὶ κληροῦται ἰωνάθαν καὶ σαοὺλ, καὶ ὁ λαὸς ἐξῆλθε. καὶ εἶπε σαούλ. βάλλετε ἀναμέσον ἐμοῦ καὶ ἀναμέσον ἰωνάθαν τοῦ υἱοῦ μου. ζ ὃν ἂν κατακληρώσηται κύριος, ἀποθανέτω. καὶ εἶπεν ὁ λαὸς πρὸς σαούλ. οὐκ ἔστι τὸ ῥῆμα τοῦτο. καὶ κατεκράτησε σαοὺλ τοῦ λαοῦ, καὶ βάλλουσιν ἀναμέσον αὐτοῦ καὶ ἀναμέσον ἰωνάθαν τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, καὶ κατακληροῦται ἰωνάθαν. καὶ εἶπε σαοὺλ πρὸς ἰωνάθαν. ἀπάγγειλόν μοι τί πεποίηκας. καὶ ἀπήγγειλεν αὐτῷ ἰωνάθαν, καὶ εἶπε. γευόμενος ἐγευσάμην ἐν ἄκρῳ τῷ σκήπτρῳ τῷ ἐν τῇ χειρί μου βραχὺ μέλι, καὶ ἰδοὺ ἐγὼ ἀποθνήσκω. καὶ εἶπεν αὐτῷ σαούλ. τάδε ποιήσαι μοι ὁ θεὸς καὶ τάδε προσθείη, ὅτι θανάτῳ ἀποθανῇ σήμερον. καὶ εἶπεν ὁ λαὸς πρὸς σαούλ. εἰ σήμερον θανατωθήσεται ὁ ποιήσας τὴν σωτηρίαν τὴν μεγάλην ταύτην ἐν ἰσραήλ; ζῇ κύριος, εἰ πεσεῖται θρὶξ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ ἐπὶ τὴν γῆν, ὅτι η ὁ λαὸς τοῦ θεοῦ ἐποίησεν τὴν ἡμέραν ταύτην. καὶ προσηύξατο ὁ λαὸς περὶ ἰωνάθαν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, καὶ οὐκ ἀπέθανε. καὶ ἀνέβη σαοὺλ ἀπὸ ὄπισθε τῶν ἀλλοφύλων. καὶ οἱ ἀλλόφυλοι ἀπῆλθον εἰς τὸν τόπον αὐτῶν. καὶ σαοὺλ ἔλαχε τοῦ βασιλεύειν, κατακληροῦται ἔργον ἐπὶ ἰσραήλ. καὶ ἐπολέμει κύκλῳ πάντας τοὺς ἐχθροὺς αὐτοῦ εἰς τὸν μωὰβ, καὶ εἰς τοὺς υἱοὺς ἀμμὼν, καὶ εἰς τοὺς υἱοὺς ἐδὼμ, καὶ εἰς τὸν βαιθαιὼρ, καὶ εἰς βασιλέα σουβὰ, καὶ εἰς τοὺς ἀλλοφύλους, οὗ ἂν ἐστράφη, ἐσώζετο. καὶ ἐποίησε δύναμιν, καὶ ἐπάταξε τὸν ἀμαλήκ. καὶ ἐξείλετο τὸν ἰσραὴλ ἐκ χειρὸς τῶν καταπατούντων αὐτόν. καὶ ἦσαν οἱ υἱοὶ σαοὺλ ἰωνάθαν, καὶ ἰεσσιοὺ, καὶ μελχισά. καὶ ὀνόματα τῶν δύο θυγατέρων αὐτοῦ, ὄνομα τῇ πρωτοτόκῳ μερὸβ, καὶ ὄνομα τῇ δευτέρᾳ μελχόλ. καὶ ὄνομα τῇ γυναικὶ αὐτοῦ ἀχινοὸμ, θυγάτηρ ἀχιμάας. καὶ ὄνομα τῷ ἀρχιστρατήγῳ αὐτοῦ ἀβεννὴρ, υἱὸς νὴρ, υἱοῦ οἰκείου σαούλ. καὶ κὶς πατὴρ σαοὺλ, καὶ νὴρ πατὴρ ἀβεννὴρ υἱὸς ἰαμὶν, υἱοῦ ἀβιήλ. καὶ ἦν ὁ πόλεμος κραταιὸς ἐπὶ τοὺς ἀλλοφύλους πάσας τὰς ἡμέρας σαούλ. καὶ ἰδὼν σαοὺλ πάντα ἄνδρα δυνατὸν, καὶ πάντα ἄνδρα υἱὸν δυνάμεως, καὶ συνήγαγεν αὐτοὺς πρὸς αὐτόν.

α [Ιωχαβὴδ.] Hoc nomẽ varie ponitur supra cap. 4. β [Ακρωτήριον πέτρας.] Schol. ἀκρωτήριον καὶ ἀκρωτήριον. μᾶλλον ταῦτα ἐν τῷ ἐξαπλῷ ἠστέρισαι ὡς ἐκ θεοδ. προστεθέντα. γ [Οὐκ ἤθελον πιεῖν.] LL.VV. partim habẽt, πονεῖν. partim, πολεμεῖν. δ [Εκ τῶν ἀλλοφύλων ἐν μαχμάς.] AA.LL. habẽt, ἐκ τῶν ἀλλοφύλων πλείους ἢ ἐν μαχμάς. ε [Εν τῇ χειρὶ αὐτοῦ.] In alijs libris sequitur, τὴν νύκτα. ζ Ον ἂν κατακληρώσηται κύριος.] Schol. ταῦτα μέχρι τοῦ, καὶ κατακληροῦται, ἐν μόνῃ κεῖται τῇ ἐκδόσει θεοδοτίωνος. διὸ ἠστέρισαι αὐτὰ ὡς ἐν μιᾷ ἢ δευτέρᾳ ζυγῇ τῶν ἑβδομήκοντα κείμενα, οὐ μὴν ἐν τῷ ἑβραϊκῷ. η [Οτι ὁ λαὸς τοῦ θεοῦ ἐποίησεν τὴν ἡμέραν ταύτην.] AA.LL. habent, ἔλεος τοῦ θεοῦ ἐποίησεν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΕ'.

Καὶ εἶπε σαμουὴλ πρὸς σαούλ. ἐμὲ ἀπέστειλε κύριος χρῖσαί σε εἰς βασιλέα ἐπὶ ἰσραήλ. καὶ νῦν ἄκουε τῆς φωνῆς κυρίου. τάδε εἶπε κύριος σαβαώθ. νῦν ἐκδικήσω ἃ ἐποίησεν ἀμαλὴκ τῷ ἰσραὴλ, ὡς ἀπήντησεν αὐτῷ ἐν τῇ ὁδῷ ἀναβαίνοντος αὐτοῦ ἐξ αἰγύπτου. καὶ νῦν πορεύου, καὶ πατάξεις τὸν ἀμαλὴκ καὶ ἱερὶμ καὶ πάντα τὰ αὐτοῦ, καὶ οὐ περιποιήσῃ ἐξ αὐτοῦ, καὶ ἐξολοθρεύσεις αὐτόν. καὶ ἀναθεματιεῖς αὐτὸν καὶ πάντα τὰ αὐτοῦ, καὶ οὐ φείσῃ ἀπ' αὐτοῦ. καὶ ἀποκτενεῖς ἀπὸ ἀνδρὸς καὶ ἕως γυναικὸς καὶ ἀπὸ νηπίου ἕως θηλάζοντος, καὶ ἀπὸ μόσχου ἕως προβάτου, καὶ ἀπὸ καμήλου ἕως ὄνου. καὶ παρήγγειλε σαοὺλ τῷ λαῷ, καὶ ἐπισκέπτεται αὐτοὺς ἐν γαλγάλοις τετρακοσίας χιλιάδας ταγμάτων, καὶ τὸν ἰούδαν τριάκοντα χιλιάδας ταγμάτων. καὶ ἦλθε σαοὺλ ἕως τῶν πόλεων ἀμαλὴκ, καὶ ἐνήδρευσεν ἐν τῷ χειμάρρῳ. καὶ εἶπε σαοὺλ πρὸς τὸν κιναῖον. ἄπελθε καὶ ἔκκλινον ἐκ μέσου τοῦ ἀμαλεκίτου, μὴ προσθῶ σε μετ' αὐτοῦ, καὶ σὺ ἐποίησας ἔλεος μετὰ τῶν υἱῶν ἰσραὴλ ἐν τῷ ἀναβαίνειν αὐτοὺς ἐξ αἰγύπτου. καὶ ἐξέκλινεν ὁ κιναῖος ἐκ μέσου ἀμαλήκ.

καὶ ἐπάταξε σαοὺλ τὸν ἀμαλὴκ ἀπὸ εὐιλὰτ ἕως σοὺρ ἐπὶ προσώπου αἰγύπτου. καὶ συνέλαβε τὸν ἀγὰγ βασιλέα ἀμαλὴκ ζῶντα, καὶ πάντα τὸν λαὸν καὶ ἰερὶμ ἀπέκτεινεν ἐν στόματι ῥομφαίας. καὶ περιεποιήσατο σαοὺλ καὶ πᾶς ὁ λαὸς τὸν ἀγὰγ ζῶντα, καὶ τὰ ἀγαθὰ τῶν ποιμνίων, καὶ τῶν βουκολίων, καὶ τῶν ἐδεσμάτων, καὶ τῶν ἀμπελώνων, καὶ πάντων τῶν ἀγαθῶν, καὶ οὐκ ἐβούλοντο ἐξολοθρεῦσαι αὐτά. καὶ πᾶν ἔργον ἠτιμωμένον καὶ ἐξουδενωμένον ἐξωλόθρευσαν. καὶ ἐγενήθη ῥῆμα κυρίου πρὸς σαμουὴλ, λέγων. [α] παρακέκλημαι ὅτι ἐβασίλευσα τὸν σαοὺλ εἰς βασιλέα, ὅτι ἀπέστρεψεν ἀπὸ ὄπισθέ μου, καὶ τοὺς λόγους μου οὐκ ἐτήρησε. καὶ ἠθύμησε σαμουὴλ, καὶ ἐβόησε πρὸς κύριον ὅλην τὴν νύκτα. καὶ ὤρθρισε σαμουὴλ, καὶ ἐπορεύθη εἰς ἀπάντησιν ἰσραὴλ τὸ πρωΐ. [β] καὶ ἀπηγγέλη τῷ σαοὺλ, λέγοντες. ἥκει σαμουὴλ εἰς κάρμηλον, καὶ ἀνέστακεν αὐτῷ χεῖρα. καὶ ἐπέστρεψε τὸ ἅρμα. [γ] καὶ κατέβη εἰς γάλγαλα πρὸς σαοὺλ, καὶ ἰδοὺ αὐτὸς ἀνέφερεν ὁλοκαύτωσιν τῷ κυρίῳ, τὰ πρῶτα τῶν σκύλων ὧν ἤνεγκεν ἐξ ἀμαλήκ. καὶ παρεγένετο σαμουὴλ πρὸς σαούλ. καὶ εἶπεν αὐτῷ σαούλ. εὐλογητὸς σὺ τῷ κυρίῳ. ἔστησα πάντα ὅσα ἐλάλησε κύριος. καὶ εἶπε σαμουήλ. καὶ τίς ἡ φωνὴ τοῦ ποιμνίου τούτου ἐν τοῖς ὠσί μου, καὶ φωνὴ τῶν βοῶν ἣν ἐγὼ ἀκούω; καὶ εἶπε σαούλ. ἐξ ἀμαλὴκ ἤνεγκα αὐτὰ ἃ περιεποιήσατο ὁ λαὸς τὰ κράτιστα τοῦ ποιμνίου, καὶ τῶν βοῶν, ὅπως τυθῇ κυρίῳ τῷ θεῷ σου. καὶ τὰ λοιπὰ ἐξωλόθρευσα. καὶ εἶπε σαμουὴλ πρὸς σαούλ. ἄνες, καὶ ἀπαγγελῶ σοι ἃ ἐλάλησε κύριος πρὸς μὲ τὴν νύκτα. καὶ εἶπεν αὐτῷ. λάλησον. καὶ εἶπε σαμουὴλ πρὸς σαοὺλ. οὐχὶ μικρὸς εἶ σὺ ἐνώπιον αὐτοῦ ἡγούμενος σκήπτρου φυλῆς ἰσραήλ; καὶ ἔχρισέ σε κύριος εἰς βασιλέα ἐπὶ ἰσραήλ. καὶ ἀπέστειλέ σε κύριος ἐν ὁδῷ, καὶ εἶπέ σοι, πορεύθητι, καὶ ἐξολόθρευσον. αὐξεῖς τοὺς ἁμαρτάνοντας εἰς ἐμὲ, τὸν ἀμαλὴκ, καὶ πολεμήσεις αὐτοὺς ἕως συντελέσῃς αὐτούς. καὶ ἵνα τί οὐκ ἤκουσας φωνῆς κυρίου, ἀλλ' ὥρμησας τοῦ θέσθαι ἐπὶ τὰ σκῦλα, καὶ ἐποίησας τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου; καὶ εἶπε σαοὺλ πρὸς σαμουήλ. διὰ τὸ ἀκοῦσαί με τῆς φωνῆς τοῦ λαοῦ, καὶ ἐπορεύθην τῇ ὁδῷ ᾗ ἀπέστειλέ με κύριος, καὶ ἤγαγον τὸν ἀγὰγ βασιλέα ἀμαλὴκ, καὶ τὸν ἀμαλὴκ ἐξωλόθρευσα. καὶ ἔλαβεν ὁ λαὸς τῶν σκύλων ποίμνια καὶ βουκόλια τὰ πρῶτα τοῦ ἐξολοθρεύματος, θῦσαι ἐνώπιον κυρίου θεοῦ ἡμῶν ἐν γαλγάλοις. καὶ εἶπε σαμουήλ. εἰ θελητὸν τῷ κυρίῳ ὁλοκαυτώματα καὶ θυσίας ὡς τὸ ἀκοῦσαι φωνῆς κυρίου; ἰδοὺ [δ] ἀκοὴ ὑπὲρ θυσίαν ἀγαθὴν, καὶ ἡ ἐπακρόασις ὑπὲρ στέαρ κριῶν. ὅτι [ε] ἁμαρτία οἰώνισμά ἐστιν, ὀδύνην καὶ πόνους θεραφὶν ἐπάγουσιν. ὅτι ἐξουδένωσας τὸ ῥῆμα κυρίου, καὶ ἐξουδενώσει σε κύριος μὴ εἶναι βασιλέα ἐπὶ ἰσραήλ. καὶ εἶπε σαοὺλ πρὸς σαμουήλ. ἡμάρτηκα, ὅτι παρέβην τὸν λόγον κυρίου καὶ τὸ ῥῆμά σου, ὅτι ἐφοβήθην τὸν λαὸν, καὶ ἤκουσα τῆς φωνῆς αὐτῶν. καὶ νῦν ἆρον δὴ τὸ ἁμάρτημά μου, καὶ ἀνάστρεψον μετ' ἐμοῦ, καὶ προσκυνήσω κυρίῳ τῷ θεῷ σου. καὶ εἶπε σαμουὴλ πρὸς σαούλ. οὐκ ἀναστρέφω μετὰ σοῦ, ὅτι ἐξουδένωσας τὸ ῥῆμα κυρίου, καὶ ἐξουδενώσει σε κύριος τοῦ μὴ εἶναι βασιλέα ἐπὶ τὸν ἰσραήλ. καὶ ἐπέστρεψε σαμουὴλ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ τοῦ ἀπελθεῖν, καὶ ἐκράτησε σαοὺλ τοῦ πτερυγίου τῆς διπλοΐδος αὐτοῦ, καὶ διέρρηξεν αὐτό. καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν σαμουήλ. διέρρηξε κύριος τὴν βασιλείαν σου ἀπὸ ἰσραὴλ ἐκ χειρός σου σήμερον, καὶ δώσει αὐτὴν τῷ πλησίον σου τῷ ἀγαθῷ ὑπὲρ σέ. καὶ διαιρεθήσεται ἰσραὴλ εἰς δύο, καὶ οὐκ ἀποστρέψει οὐδὲ μετανοήσει, ὅτι [ζ] οὐχ ὡς ἄνθρωπός ἐστι τοῦ μετανοῆσαι αὐτός. καὶ εἶπε σαοὺλ. ἡμάρτηκα, ἀλλὰ δόξασόν με δὴ ἐνώπιον πρεσβυτέρων ἰσραὴλ καὶ ἐνώπιον λαοῦ μου, καὶ ἀνάστρεψον μετ' ἐμοῦ καὶ προσκυνήσω κυρίῳ τῷ θεῷ σου. καὶ ἀνέστρεψε σαμουὴλ ὀπίσω σαοὺλ, καὶ προσεκύνησε τῷ κυρίῳ. καὶ εἶπε σαμουήλ. προσαγάγετέ μοι τὸν ἀγὰγ βασιλέα ἀμαλήκ. καὶ προσῆλθε πρὸς αὐτὸν ἀγὰγ τρέμων. καὶ εἶπεν ἀγάγ. εἰ οὕτω πικρὸς ὁ θάνατος. καὶ εἶπε σαμουὴλ πρὸς ἀγάγ. καθότι ἠτέκνωσε γυναῖκας ἡ ῥομφαία σου, οὕτως ἀτεκνωθήσεται ἐκ γυναικῶν ἡ μήτηρ σου. καὶ ἔσφαξε σαμουὴλ τὸν ἀγὰγ ἐνώπιον κυρίου ἐν γαλγάλ. καὶ ἀπῆλθεν σαμουὴλ εἰς ἀρμαθαΐμ· καὶ σαοὺλ ἀνέβη εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ εἰς γαβαά. καὶ οὐ προσέθετο ἔτι σαμουὴλ ἰδεῖν τὸν σαοὺλ ἕως ἡμέρας θανάτου αὐτοῦ, ὅτι ἐπένθει σαμουὴλ ἐπὶ σαοὺλ, καὶ κύριος μετεμελήθη ὅτι ἐβασίλευσε τὸν σαοὺλ ἐπὶ ἰσραήλ.

α Παρακέκλημαι ὅτι ἐβασίλευσα τὸν σαοὺλ.] In alijs libris est, μεταμέλομαι. In alijs, μεταμεμέλημαι ὅτι ἔχρισα. Theodoretus legit & interpretatur μεταμεμέλημαι. β [Καὶ ἀπηγγέλη τῷ σαοὺλ, λέγοντες. ἥκει σαμουήλ] Plerique libri habent, καὶ ἀπηγγέλη τῷ σαμουὴλ, λέγοντες. ἥκει σαοὺλ. γ [καὶ κατέβη εἰς γάλγαλα πρὸς σαοὺλ.] AA.LL. καὶ κατέβη εἰς γάλγαλα. καὶ ἦλθε σαμουὴλ πρὸς σαοὺλ. δ [Ἀκοὴ ὑπὲρ θυσίαν ἀγαθήν.] AA.LL. habent, ἀγαθή. & Theodoretus. ἰδοὺ ἀκοὴ ἀγαθὴ ὑπὲρ θυσίαν. ε [Ἁμαρτία οἰώνισμά ἐστιν.] Symmachus. ἁμαρτία τῆς μαντείας τὸ προσερίζειν. ἡ δὲ ἀνομία τῶν εἰδώλων τὸ ἀπειθεῖν. Aquila. ἁμαρτία μαντείας, παραπικρασμός. Scholion. τὸ δὲ θεραφὶν Ἀκύλας θεραπεία καὶ ἀνθυφαίρεσις ἡρμήνευσε. καὶ τὸ θεραφὶν δὲ ἀντὶ τῆς ἐπισερήσεως τέθηκεν, siue, vt est in emendatioribus libris, ἐπιτηρήσεως. ζ [Οὐχ ὡς ἄνθρωπός ἐστιν, τοῦ μετανοῆσαι αὐτός.] Quæ in aliis libris sequuntur, ἀπειλήσει καὶ οὐκ ἐμμενεῖ, agnoscit S. Augustinus lib. 17. de ciuit. Dei. cap. 7. Schol. διδάσκων ἄλυτον τοῦ θεοῦ τὴν ἀπόφασιν ὁ προφήτης ἐπήγαγεν. οὐκ ἐπιδείξει οὐδὲ μετανοήσει ὁ ἅγιος τοῦ ἰσραὴλ, ὅτι οὐχ ὡς ἄνθρωπός ἐστι τοῦ μετανοῆσαι. ἐντεῦθεν καὶ τὸ μεταμεμέλημαι νοητέον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ιϛʹ.

Καὶ εἶπε κύριος πρὸς σαμουήλ. ἕως πότε σὺ πενθεῖς ἐπὶ σαοὺλ, κἀγὼ ἐξουδένωκα αὐτὸν, μὴ βασιλεύειν ἐπὶ ἰσραήλ; πλῆσον τὸ κέρας σου ἐλαίου, καὶ δεῦρο ἀποστείλω σε πρὸς ἰεσσαὶ ἕως βηθλεὲμ, ὅτι ἑώρακα ἐν τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ ἐμοὶ βασιλέα. καὶ εἶπε σαμουήλ. πῶς πορευθῶ; καὶ ἀκούσεται σαοὺλ, καὶ ἀποκτενεῖ με. καὶ εἶπε κύριος. δάμαλιν βοῶν λάβε ἐν τῇ χειρί σου καὶ ἐρεῖς, θῦσαι τῷ κυρίῳ ἥκω. καὶ καλέσεις τὸν ἰεσσαὶ εἰς τὴν θυσίαν, καὶ γνωριῶ σοι ἃ ποιήσεις.

σῃς. καὶ χρίσεις ὃν ἂν εἴπω πρὸς σέ. καὶ ἐποίησε σα- A
μουὴλ πάντα ἃ ἐνετείλατο αὐτῷ κύριος. καὶ ἦλθεν
εἰς βηθλεέμ, καὶ ἐξέστησαν οἱ πρεσβύτεροι τῆς πό-
λεως τῇ ἀπαντήσει αὐτοῦ, καὶ εἶπαν. ἡ εἰρήνη ἡ εἴσο-
δός σου ὁ βλέπων; καὶ εἶπεν. εἰρήνη. θῦσαι τῷ κυρίῳ
ἥκω, ἁγιάσθητε καὶ εὐφράνθητε μετ' ἐμοῦ σήμερον.
καὶ ἡγίασε τὸν ἰεσσαὶ καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, καὶ ἐκάλε-
σεν αὐτοὺς εἰς τὴν θυσίαν. καὶ ἐγενήθη ἐν τῷ εἰσιέναι
αὐτοὺς, καὶ εἶδε τὸν ἐλιὰβ. καὶ εἶπεν. ἀλλὰ καὶ ἐνώπιον
κυρίου χριστὸς αὐτοῦ. καὶ εἶπε κύριος πρὸς σαμουήλ.
μὴ ἐπιβλέψῃς ἐπὶ τὴν ὄψιν αὐτοῦ, μηδὲ εἰς τὴν ἕξιν
μεγέθους αὐτοῦ, ὅτι ἐξουδένωκα αὐτόν. ὅτι οὐχ ὡς ἐμ- B
βλέψεται ἄνθρωπος, ὄψεται ὁ θεός. ὅτι ἄνθρωπος
ὄψεται εἰς πρόσωπον, ὁ δὲ θεὸς ὄψεται εἰς καρδίαν.
καὶ ἐκάλεσεν ἰεσσαὶ τὸν ἀμιναδάβ, καὶ παρῆλθε κα-
τὰ πρόσωπον σαμουὴλ, καὶ εἶπεν. οὐδὲ τοῦτον ἐξε-
λέξατο ὁ θεός. καὶ παρήγαγεν ἰεσσαὶ τὸν σαμά. καὶ
εἶπε. καὶ ἐν τούτῳ οὐκ ἐξελέξατο κύριος. καὶ παρήγαγεν
ἰεσσαὶ τοὺς ἑπτὰ υἱοὺς αὐτοῦ ἐνώπιον σαμουήλ. καὶ εἶπε
σαμουήλ. οὐκ ἐξελέξατο κύριος ἐν τούτοις. καὶ εἶπε
σαμουὴλ πρὸς ἰεσσαί. ἐκλελοίπασι τὰ παιδάρια; καὶ
εἶπεν. ἔτι ὁ μικρὸς ἰδοὺ ποιμαίνει ἐν τῷ ποιμνίῳ. καὶ
εἶπε σαμουὴλ πρὸς ἰεσσαί. ἀπόστειλον καὶ λάβε αὐ- Γ
τὸν, ὅτι οὐ μὴ κατακλιθῶμεν ἕως τοῦ ἐλθεῖν αὐτόν. καὶ
ἀπέστειλε καὶ εἰσήγαγεν αὐτόν. καὶ αὐτὸς πυρράκης
μετὰ κάλλους ὀφθαλμῶν, καὶ ἀγαθὸς ὁράσει κυρίῳ.
καὶ εἶπε κύριος πρὸς σαμουήλ. ἀνάστα καὶ χρίσον τὸν
δαυὶδ, ὅτι οὗτος ἐστὶν ἀγαθός. καὶ ἔλαβε σαμουὴλ τὸ
κέρας τοῦ ἐλαίου, καὶ ἔχρισεν αὐτὸν ἐν μέσῳ τῶν ἀδελ-
φῶν αὐτοῦ. καὶ ἐφήλατο πνεῦμα κυρίου ἐπὶ δαυὶδ
ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης, καὶ ἐπάνω. καὶ ἀνέστη σαμουὴλ,
καὶ ἀπῆλθεν εἰς ἀρμαθαΐμ. καὶ πνεῦμα κυρίου ἀ-
πέστη ἀπὸ σαοὺλ, καὶ ἔπνιγεν αὐτὸν πνεῦμα πονηρὸν
παρὰ κυρίου. καὶ εἶπαν οἱ παῖδες σαοὺλ πρὸς αὐτόν. Δ
ἰδοὺ δὴ πνεῦμα κυρίου πονηρὸν πνίγει σε, εἰπάτωσαν
δὴ οἱ δοῦλοί σου ἐνώπιόν σου, καὶ ζητησάτωσαν τῷ
κυρίῳ ἡμῶν ἄνδρα εἰδότα ψάλλειν ἐν κινύρᾳ. καὶ ἔ-
σται ἐν τῷ εἶναι πνεῦμα πονηρὸν ἐπὶ σοὶ. καὶ ψαλεῖ ἐν τῇ
κινύρᾳ αὐτοῦ, καὶ ἀγαθόν σοι ἔσται καὶ ἀναπαύσει σε. καὶ
εἶπε σαοὺλ πρὸς τοὺς παῖδας αὐτοῦ. ἴδετε δή μοι ἄν-
δρα ὀρθῶς ψάλλοντα, καὶ εἰσαγάγετε αὐτὸν πρὸς μέ.
καὶ ἀπεκρίθη εἷς τῶν παιδαρίων αὐτοῦ, καὶ εἶπεν. ἰδοὺ
ἑώρακα υἱὸν τῷ ἰεσσαὶ βηθλεεμίτην καὶ αὐτὸν εἰδό-
τα ψαλμὸν, καὶ ὁ ἀνὴρ συνετὸς, καὶ πολεμιστὴς, καὶ σο-
φὸς λόγῳ, καὶ ὁ ἀνὴρ ἀγαθὸς τῷ εἴδει, καὶ κύριος E
μετ' αὐτοῦ. καὶ ἀπέστειλε σαοὺλ ἀγγέλους πρὸς ἰεσ-
σαὶ, λέγων. ἀπόστειλον πρὸς μὲ τὸν υἱόν σου δαυὶδ τὸν
ἐν τῷ ποιμνίῳ σου. καὶ ἔλαβεν ἰεσσαὶ γόμορ ἄρτων,
καὶ ἀσκὸν οἴνου, καὶ ἔριφον αἰγῶν ἕνα, καὶ ἐξαπέστει-
λεν ἐν χειρὶ δαυὶδ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ πρὸς σαοὺλ, καὶ
εἰσῆλθε δαυὶδ πρὸς σαούλ. καὶ παρειστήκει ἐνώ-
πιον αὐτοῦ, καὶ ἠγάπησεν αὐτὸν σφόδρα. καὶ ἐγε-
νήθη αὐτῷ αἴρων τὰ σκεύη αὐτοῦ. καὶ ἀπέστειλε σα-
οὺλ πρὸς ἰεσσαὶ, λέγων. παριστάσθω δὴ δαυὶδ ἐνώ-
πιον ἐμοῦ, ὅτι εὗρε χάριν ἐν ὀφθαλμοῖς μου. καὶ

A ἐγενήθη ἐν τῷ εἶναι πνεῦμα πονηρὸν ἐπὶ σαοὺλ, καὶ ἐ-
λάμβανε δαυὶδ τὴν κινύραν, καὶ ἔψαλλεν ἐν χειρὶ
αὐτοῦ, καὶ ἀνέψυχε σαοὺλ. καὶ ἀγαθὸν αὐτῷ, καὶ ἀ-
φίστατο ἀπ' αὐτοῦ τὸ πνεῦμα τὸ πονηρόν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΖʹ.

Καὶ συνάγουσιν ἀλλόφυλοι τὰς παρεμβολὰς
αὐτῶν εἰς πόλεμον, καὶ συνάγονται εἰς σοκχὼθ
τῆς ἰουδαίας, καὶ παρεμβάλλουσιν ἀναμέσον σοκχὼθ,
καὶ ἀναμέσον ἀζηκὰ ἐφερμέν. καὶ σαοὺλ καὶ οἱ ἄν-
B δρες ἰσραὴλ συνάγονται, καὶ παρεμβάλλουσιν [a]
ἐν τῇ κοιλάδι αὐτοὶ, καὶ παρατάσσονται εἰς πόλε-
μον ἐξεναντίας τῶν ἀλλοφύλων. καὶ οἱ ἀλλόφυλοι ἵ-
στανται ἐπὶ τοῦ ὄρους ἐνταῦθα, καὶ ἰσραὴλ ἵσταται
ἐπὶ τοῦ ὄρους ἐνταῦθα, καὶ ὁ αὐλὼν ἀναμέσον αὐτῶν.
καὶ ἐξῆλθεν ἀνὴρ δυνατὸς ἐκ τῆς παρατάξεως τῶν
ἀλλοφύλων, γολιὰθ ὄνομα αὐτῷ ἐκ γὲθ, ὕψος αὐ-
τοῦ [β] τεσσάρων πήχεων καὶ σπιθαμῆς. καὶ περικεφα-
λαία ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ, καὶ θώρακα ἁλυσιδω-
τὸν αὐτὸς ἐνδεδυκώς. καὶ ὁ σταθμὸς τοῦ θώρακος αὐ-
τοῦ, πέντε χιλιάδες σίκλων χαλκοῦ καὶ σιδήρου. καὶ
Γ κνημῖδες χαλκαῖ ἐπὶ τῶν σκελῶν αὐτοῦ, καὶ ἀσπὶς χαλ-
κῆ ἀναμέσον τῶν ὤμων αὐτοῦ. καὶ ὁ κοντὸς τοῦ δόρατος
αὐτοῦ ὡσεὶ [γ] μέσακλον ὑφαινόντων, καὶ ἡ λόγχη αὐ-
τοῦ ἑξακοσίων σίκλων σιδήρου. καὶ ὁ αἴρων τὰ ὅπλα
αὐτοῦ προεπορεύετο αὐτοῦ. καὶ ἔστη καὶ ἀνεβόησεν εἰς τὴν
παράταξιν ἰσραὴλ, καὶ εἶπεν αὐτοῖς. τί ἐκπορεύεσθε
παρατάξασθαι πολέμῳ ἐξεναντίας ἡμῶν; οὐκ ἐγώ
εἰμι ἀλλόφυλος, καὶ ὑμεῖς ἑβραῖοι τοῦ σαούλ; ἐκλέξα-
σθε ἑαυτοῖς ἄνδρα, καὶ καταβήτω πρός με. καὶ ἐὰν δυ-
νηθῇ πολεμῆσαι πρός με καὶ ἐὰν πατάξῃ με, καὶ ἐσό-
μεθα ὑμῖν εἰς δούλους. ἐὰν δὲ ἐγὼ δυνηθῶ καὶ πατά-
Δ ξω αὐτὸν, ἔσεσθε ἡμῖν εἰς δούλους καὶ δουλεύσετε ἡμῖν.
καὶ εἶπεν ὁ ἀλλόφυλος. ἰδοὺ ἐγὼ ὠνείδισα τὴν παρά-
ταξιν ἰσραὴλ σήμερον ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ. δότε μοι
ἄνδρα, καὶ μονομαχήσομεν ἀμφότεροι. καὶ ἤκουσε
σαοὺλ καὶ πᾶς ἰσραὴλ τὰ ῥήματα τοῦ ἀλλοφύλου ταῦ-
τα, καὶ ἐξέστησαν [δ] καὶ ἐφοβήθησαν σφόδρα. καὶ εἶπε
δαυὶδ πρὸς σαούλ. μὴ δὴ συμπεσέτω καρδία τοῦ κυ-
ρίου μου ἐπ' αὐτόν. ὁ δοῦλός σου πορεύσεται καὶ πολε-
μήσει μετὰ τοῦ ἀλλοφύλου τούτου. καὶ εἶπε σαοὺλ πρὸς
τὸν δαυίδ. οὐ μὴ δυνήσῃ πορευθῆναι πρὸς τὸν ἀλ-
λόφυλον τοῦ πολεμεῖν μετ' αὐτοῦ, ὅτι παιδάριον εἶ σύ,
E καὶ αὐτὸς ἀνὴρ πολεμιστὴς ἐκ νεότητος αὐτοῦ. καὶ εἶπε
δαυὶδ πρὸς σαούλ. ποιμαίνων ἦν ὁ δοῦλός σου τῷ
πατρὶ αὐτοῦ ἐν τῷ ποιμνίῳ. καὶ ὅταν ἤρχετο ὁ λέων, καὶ
ἡ ἄρκος, καὶ ἐλάμβανε πρόβατον ἐκ τῆς ἀγέλης, καὶ
ἐξεπορευόμην ὀπίσω αὐτοῦ καὶ ἐπάταξα αὐτὸν, καὶ ἐ-
ξέσπασα ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ. καὶ εἰ ἐπανίστατο ἐπ'
ἐμὲ, καὶ ἐκράτησα τοῦ φάρυγγος αὐτοῦ, καὶ ἐπάταξα, καὶ
ἐθανάτωσα αὐτόν. καὶ τὸν λέοντα καὶ τὴν ἄρκον ἔ-
τυπτεν ὁ δοῦλός σου, καὶ ἔσται ὁ ἀλλόφυλος ὁ ἀπερίτ-
μητος ὡς ἓν τούτων. οὐχὶ πορεύσομαι καὶ πατάξω αὐ-
τὸν, καὶ ἀφελῶ σήμερον ὄνειδος ἐξ ἰσραήλ; διότι τίς
ὁ ἀπε-

ὁ ἀπερίτμητος οὗτος, ὃς ὠνείδισε παράταξιν θεοῦ ζῶντος; κύριος ὃς ἐξείλατό με ἐκ χειρὸς τοῦ λέοντος καὶ ἐκ χειρὸς τῆς ἄρκτου, αὐτὸς ἐξελεῖταί με ἐκ χειρὸς τοῦ ἀλλοφύλου τοῦ ἀπεριτμήτου τούτου. καὶ εἶπε σαοὺλ πρὸς δαυίδ. πορεύου, καὶ ἔσται κύριος μετὰ σοῦ. καὶ ἐνέδυσε σαοὺλ τὸν δαυὶδ μανδύαν, καὶ τὴν περικεφαλαίαν χαλκῆν περὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, καὶ ἔζωσε τὸν δαυὶδ τὴν ῥομφαίαν αὐτοῦ ἐπάνω τοῦ μανδύου αὐτοῦ, καὶ ἐκοπίασε περιπατήσας ἅπαξ καὶ δίς. καὶ εἶπε δαυὶδ πρὸς σαοὺλ. οὐ μὴ δύνωμαι πορευθῆναι ἐν τούτοις, ὅτι οὐ πεπείραμαι. καὶ ἀφαιροῦσιν αὐτὰ ἀπ' αὐτοῦ. καὶ ἔλαβε τὴν βακτηρίαν αὐτοῦ ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ. καὶ ἐξελέξατο ἑαυτῷ πέντε λίθους λείους ἐκ τοῦ χειμάῤῥου, καὶ ἔθετο αὐτοὺς ἐν τῷ καδίῳ τῷ ποιμενικῷ τῷ ὄντι αὐτῷ εἰς συλλογήν, καὶ σφενδόνην αὐτοῦ ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ. καὶ προσῆλθε ε πρὸς τὸν ἄνδρα τὸν ἀλλόφυλον. καὶ εἶδε γολιὰθ τὸν δαυίδ, καὶ ἠτίμασεν αὐτόν. ὅτι αὐτὸς ἦν παιδάριον καὶ αὐτὸς πυῤῥάκης μετὰ κάλλους ὀφθαλμῶν. καὶ εἶπεν ὁ ἀλλόφυλος πρὸς δαυίδ. ὡσεὶ κύων ἐγώ εἰμι, ὅτι σὺ ἔρχῃ ἐπ' ἐμὲ ἐν ῥάβδῳ καὶ λίθοις; καὶ εἶπε δαυίδ. οὐχί, ἀλλ' ἢ χείρων κυνός. καὶ κατηράσατο ὁ ἀλλόφυλος τὸν δαυὶδ ἐν τοῖς θεοῖς αὐτοῦ. καὶ εἶπεν ὁ ἀλλόφυλος πρὸς δαυίδ. δεῦρο πρός με, καὶ δώσω τὰς σάρκας σου τοῖς πετεινοῖς τοῦ οὐρανοῦ καὶ τοῖς κτήνεσι τῆς γῆς. καὶ εἶπε δαυὶδ πρὸς τὸν ἀλλόφυλον. σὺ ἔρχῃ πρός με ἐν ῥομφαίᾳ καὶ ἐν δόρατι καὶ ἐν ἀσπίδι, κἀγὼ πορεύομαι πρὸς σὲ ἐν ὀνόματι κυρίου θεοῦ σαβαὼθ παρατάξεως ἰσραήλ, ἣν ὠνείδισας σήμερον, καὶ ἀποκλείσει σε κύριος σήμερον εἰς τὴν χεῖρά μου, καὶ ἀποκτενῶ σε, καὶ ἀφελῶ τὴν κεφαλήν σου ἀπὸ σοῦ, καὶ δώσω τὰ κῶλά σου καὶ τὰ κῶλα παρεμβολῆς ἀλλοφύλων ἐν ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ τοῖς πετεινοῖς τοῦ οὐρανοῦ καὶ τοῖς θηρίοις τῆς γῆς. καὶ γνώσεται πᾶσα ἡ γῆ, ὅτι ἔστι θεὸς ἐν ἰσραήλ, καὶ γνώσεται πᾶσα ἡ ἐκκλησία αὕτη, ὅτι οὐκ ἐν ῥομφαίᾳ καὶ δόρατι σώζει κύριος, ὅτι τοῦ κυρίου ὁ πόλεμος, καὶ παραδώσει κύριος ὑμᾶς εἰς χεῖρας ἡμῶν. καὶ ἀνέστη ὁ ἀλλόφυλος ζ καὶ ἐπορεύθη εἰς συνάντησιν δαυίδ. καὶ ἐξέτεινε δαυὶδ τὴν χεῖρα αὐτοῦ εἰς τὸ κάδιον, καὶ ἔλαβεν ἐκεῖθεν λίθον ἕνα, καὶ ἐσφενδόνησε καὶ ἐπάταξε τὸν ἀλλόφυλον ἐπὶ τὸ μέτωπον αὐτοῦ, καὶ διέδυ ὁ λίθος διὰ τῆς περικεφαλαίας εἰς τὸ μέτωπον αὐτοῦ, καὶ ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον αὐτοῦ ἐπὶ τὴν γῆν. καὶ ἔδραμε δαυίδ, καὶ ἐπέστη ἐπ' αὐτόν, καὶ ἔλαβε τὴν ῥομφαίαν αὐτοῦ, καὶ ἐθανάτωσεν αὐτόν, καὶ ἀφεῖλε τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. καὶ εἶδον οἱ ἀλλόφυλοι, ὅτι τέθνηκεν ὁ δυνατὸς αὐτῶν, καὶ ἔφυγον. καὶ ἀνίστανται ἄνδρες ἰσραὴλ καὶ ἰούδα, καὶ ἠλάλαξαν, καὶ κατεδίωξαν ὀπίσω αὐτῶν ἕως εἰσόδου γὲθ καὶ ἕως τῆς πύλης ἀσκάλωνος. καὶ ἔπεσον τραυματίαι τῶν ἀλλοφύλων ἐν τῇ ὁδῷ τῶν πυλῶν καὶ ἕως γὲθ, καὶ ἕως ἀκκαρών. καὶ ἀνέστρεψαν ἄνδρες ἰσραὴλ ἐκκλίνοντες ὀπίσω τῶν ἀλλοφύλων, καὶ κατεπάτουν τὰς παρεμβολὰς αὐτῶν. καὶ ἔλαβε δαυὶδ τὴν κεφαλὴν τοῦ ἀλλοφύλου, καὶ ἤνεγκεν αὐτὴν εἰς ἱερουσαλήμ, καὶ τὰ σκεύη αὐτοῦ η ἔθηκεν ἐν τῷ σκηνώματι αὐτοῦ.

A a Ἐν τῇ κοιλάδι.] AA.LL. habent, ἐν τῇ κοιλάδι τῆς τερεβίνθου. β Τεσσάρων πήχεων.] AA.LL. ἓξ πήχεων. γ [Μέσακλον ὑφαινόντων.] AA.LL. partim habent μέσαυλον, partim μέσακνον. δ [Καὶ ἐφοβήθησαν σφόδρα.] In AA.LL. sed non ita satis emendatis hæc sequuntur. καὶ δαυὶδ υἱὸς ἀνθρώπου ἐφραθαίου οὗτος ἐκ βηθλεὲμ ἰούδα, καὶ ὄνομα αὐτῷ ἰεσσαί. καὶ αὐτῷ ὀκτὼ υἱοί. καὶ ὁ ἀνὴρ ἐν ταῖς ἡμέραις σαοὺλ πρεσβύτερος ἐληλυθὼς ἐν ἀνδράσι. καὶ ἐπορεύθησαν οἱ τρεῖς υἱοὶ ἰεσσαὶ οἱ μείζονες ὀπίσω σαοὺλ εἰς πόλεμον. καὶ ὄνομα τῶν υἱῶν αὐτοῦ τῶν πορευθέντων εἰς τὸν πόλεμον, ἐλιὰβ ὁ πρωτότοκος αὐτοῦ, καὶ ὁ δεύτερος ἀμιναδὰβ, καὶ ὁ τρίτος σαμὰ, δαυὶδ δὲ ὁ μικρότερος. καὶ οἱ τρεῖς οἱ μείζονες ἐπορεύθησαν ὀπίσω σαοὺλ. καὶ δαυὶδ ἀπῆλθε, καὶ ἀνέστρεψεν ἀπὸ τοῦ σαοὺλ ποιμαίνειν τὰ πρόβατα τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἐν βηθλεέμ. καὶ προσήει ὁ ἀλλόφυλος ὀρθρίζων καὶ ὀψίζων, καὶ ἐστηλώθη ἐνώπιον ἰσραὴλ τεσσαράκοντα ἡμέρας.

B καὶ εἶπεν ἰεσσαὶ δαυὶδ τῷ υἱῷ αὐτοῦ. λάβε δὴ τοῖς ἀδελφοῖς σου οἰφὶ τοῦ ἀλφίτου καὶ δέκα ἄρτους τούτους, καὶ διάδραμε εἰς τὴν παρεμβολὴν, καὶ δὸς τοῖς ἀδελφοῖς σου. καὶ τὰς δέκα τρυφαλίδας τοῦ γάλακτος τούτου εἰσοίσεις τῷ χιλιάρχῳ, καὶ τοὺς ἀδελφούς σου ἐπισκέψῃ εἰς εἰρήνην, καὶ ὅσα ἂν χρήζωσι γνώσῃ, καὶ τὸ σάββατον ποιήσεις μετ' ἐμοῦ. σαοὺλ δὲ αὐτὸς καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἐν τῇ κοιλάδι τῆς δρυὸς πολεμοῦντες μετὰ τῶν ἀλλοφύλων. καὶ ὤρθρισε δαυὶδ τὸ πρωῒ καὶ ἀφῆκε τὰ πρόβατα φύλακι, καὶ ἔλαβε καὶ ἀπῆλθε καθὰ ἐνετείλατο αὐτῷ ἰεσσαὶ, καὶ ἦλθεν εἰς τὴν στρογγύλωσιν καὶ τὴν δύναμιν τὴν ἐκπορευομένην εἰς τὴν παράταξιν, καὶ ἠλάλαξαν ἐν τῷ πολέμῳ. καὶ παρετάξαντο ἰσραὴλ καὶ οἱ ἀλλόφυλοι παράταξιν ἐξεναντίας παρατάξεως. ἀποθέμενος δὲ δαυὶδ τὰ σκεύη αὐτοῦ ἀφ' ἑαυτοῦ ἐπὶ χεῖρα τοῦ φύλακος ἔδραμεν εἰς τὴν παράταξιν, καὶ ἦλθε καὶ ἠρώτησε τοὺς ἀδελφοὺς

Γ αὐτοῦ εἰς εἰρήνην. καὶ αὐτοῦ λαλοῦντος μετ' αὐτῶν, ἰδοὺ ὁ ἀνὴρ ὁ ἀμεσσαῖος ἀνέβαινε, γολιὰθ ὁ φυλισταῖος ὄνομα αὐτῷ ἐκ γὲθ ἐκ τῶν παρατάξεων τῶν ἀλλοφύλων, καὶ ἐλάλησε κατὰ τὰ ῥήματα ταῦτα. καὶ ἤκουσε δαυίδ. καὶ πᾶς ἀνὴρ ἰσραὴλ ἐν τῷ ἰδεῖν αὐτοὺς τὸν ἄνδρα, καὶ ἔφυγον ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ, καὶ ἐφοβήθησαν σφόδρα. καὶ εἶπεν ἀνὴρ ἰσραήλ. εἰ ἑωράκατε τὸν ἄνδρα τὸν ἀναβαίνοντα τοῦτον, ὅτι ὀνειδίσαι τὸν ἰσραὴλ ἀνέβη; καὶ ἔσται ὁ ἀνὴρ ὃς ἂν πατάξῃ αὐτὸν, πλουτίσει αὐτὸν ὁ βασιλεὺς πλοῦτον μέγαν, καὶ τὴν θυγατέρα αὐτοῦ δώσει αὐτῷ, καὶ τὸν οἶκον τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ποιήσει ἐλεύθερον ἐν τῷ ἰσραήλ. καὶ εἶπε δαυὶδ πρὸς τοὺς ἄνδρας τοὺς συνεστηκότας μετ' αὐτοῦ, λέγων. τί ποιηθήσεται τῷ ἀνδρὶ ὃς ἂν πατάξῃ τὸν ἀλλόφυλον ἐκεῖνον, καὶ ἀφέλῃ ὀνειδισμὸν ἀπὸ ἰσραήλ; ὅτι τίς ὁ ἀλλόφυλος ὁ ἀπερίτμητος οὗτος, ὅτι ὠνείδισε παράταξιν θεοῦ ζῶντος; καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ λαὸς κατὰ τὸ ῥῆμα τοῦτο, λέγων. οὕτως ποιηθήσεται τῷ ἀνδρὶ ὃς ἂν πατάξῃ αὐτόν. καὶ ἤκουσεν

Δ ἐλιὰβ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ὁ μείζων ἐν τῷ λαλεῖν αὐτὸν πρὸς τοὺς ἄνδρας, καὶ ὠργίσθη θυμῷ ἐλιὰβ ἐν τῷ δαυὶδ, καὶ εἶπεν. ἵνα τί τοῦτο κατέβης, καὶ ἐπὶ τίνα ἀφῆκας τὰ μικρὰ πρόβατα ἐκεῖνα ἐν τῇ ἐρήμῳ; ἐγὼ οἶδα τὴν ὑπερηφανίαν σου, καὶ τὴν κακίαν τῆς καρδίας σου, ὅτι ἕνεκεν τοῦ ἰδεῖν τὸν πόλεμον, κατέβης. καὶ εἶπε δαυίδ. τί ἐποίησα νῦν, οὐχὶ ῥῆμά ἐστι; καὶ ἀπέστρεψε παρ' αὐτοῦ εἰς ἐναντίον ἑτέρου, καὶ εἶπε κατὰ τὸ ῥῆμα τοῦτο. καὶ ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ λαὸς κατὰ τὸ ῥῆμα τοῦ πρώτου. καὶ ἠκούσθησαν οἱ λόγοι οὓς ἐλάλησε δαυὶδ, καὶ ἀνηγγέλη ἐνώπιον σαοὺλ. καὶ παρέλαβον αὐτὸν, καὶ εἰσήγαγον αὐτὸν πρὸς σαοὺλ. ε [Πρὸς τὸν ἄνδρα τὸν ἀλλόφυλον.] In nonnullis libris hæc sequuntur, καὶ ἐπορεύθη ὁ ἀλλόφυλος πορευόμενος καὶ ἐγγίζων πρὸς δαυὶδ, καὶ ὁ ἀνὴρ ὁ αἴρων τὸν θυρεὸν ἔμπροσθεν αὐτοῦ, καὶ ἐπέβλεψε γολιὰθ ὁ ἀλλόφυλος. Sed emendatissimi quiq. libri hæc non habent. ζ [Καὶ

E ἐπορεύθη εἰς συνάντησιν τοῦ δαυίδ.] In nonnullis libris sequitur, καὶ ἐτάχυνε δαυὶδ, καὶ ἔδραμεν εἰς τὴν παράταξιν εἰς συνάντησιν τοῦ ἀλλοφύλου. η [Ἔθηκεν ἐν τῷ σκηνώματι αὐτοῦ.] In aliquot libris hæc sequũtur, καὶ ὡς εἶδε σαοὺλ τὸν δαυὶδ ἐκπορευόμενον εἰς συνάντησιν τοῦ ἀλλοφύλου, εἶπε πρὸς ἀβεννὴρ τὸν ἄρχοντα τῆς δυνάμεως. υἱὸς τίνος ὁ νεανίσκος οὗτος ἀβεννήρ; καὶ εἶπεν ἀβεννήρ. ζῇ ἡ ψυχή σου βασιλεῦ εἰ οἶδα. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεύς. ἐπερώτησον σὺ, υἱὸς τίνος ὁ νεανίσκος οὗτος. καὶ ὡς ἐπέστρεψε δαυὶδ τοῦ πατάξαι τὸν ἀλλόφυλον, καὶ παρέλαβεν αὐτὸν ἀβεννὴρ, καὶ εἰσήγαγεν αὐτὸν ἐνώπιον σαοὺλ. καὶ ἡ κεφαλὴ τοῦ ἀλλοφύλου ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ. καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν σαοὺλ. υἱὸς τίνος εἶ παιδάριον; καὶ εἶπε δαυίδ. υἱὸς τοῦ δούλου σου ἰεσσαὶ τοῦ βηθλεεμίτου. καὶ ἐγένετο ὡς συνετέλεσε λαλῶν πρὸς σαοὺλ, καὶ ἡ ψυχὴ ἰωνάθαν συνεδέθη τῇ ψυχῇ δαυὶδ, καὶ ἠγάπησεν αὐτὸν ἰωνάθαν κατὰ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ. καὶ ἔλαβεν αὐτὸν σαοὺλ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, καὶ οὐκ

ἔδωκεν

ἔδωκεν αὐτὸν ἐπιστρέψαι ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. καὶ διέθετο ἰωνάθαν καὶ δαυὶδ διαθήκην ἐν τῷ ἀγαπᾶν αὐτὸν κατὰ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ. καὶ ἐξεδύσατο ἰωνάθαν τὸν ἐπενδύτην τὸν ἐπ' αὐτῷ, καὶ ἔδωκεν αὐτὸν τῷ δαυὶδ, καὶ τὸν μανδύαν αὐτοῦ, καὶ ἕως τῆς ῥομφαίας αὐτοῦ, καὶ ἕως τοῦ τόξου αὐτοῦ, καὶ ἕως τῆς ζώνης αὐτοῦ. καὶ ἐξεπορεύετο δαυὶδ ἐν πᾶσιν οἷς ἀπέστελλεν αὐτὸν σαοὺλ συνιῶν. καὶ κατέστησεν αὐτὸν σαοὺλ ἐπὶ τοὺς ἄνδρας τοῦ πολέμου. καὶ ἤρεσεν ἐν ὀφθαλμοῖς παντὸς τοῦ λαοῦ, καί γε ἐν ὀφθαλμοῖς δούλων σαοὺλ. καὶ ἐγενήθη ἐν τῷ εἰσπορεύεσθαι αὐτοὺς ἐν τῷ ἐπιστρέφειν δαυὶδ ἀπὸ τοῦ πατάξαι τὸν ἀλλόφυλον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΗ'.

Καὶ ἐξῆλθον αἱ χορεύουσαι εἰς συνάντησιν δαυὶδ ἐκ πασῶν πόλεων ἰσραὴλ ἐν τυμπάνοις, καὶ ἐν χαρμοσύνῃ, καὶ ἐν κυμβάλοις. καὶ ἐξῆρχον αἱ γυναῖκες, καὶ ἔλεγον. ἐπάταξε σαοὺλ ἐν χιλιάσιν αὐτοῦ, καὶ δαυὶδ ἐν μυριάσιν αὐτοῦ. καὶ πονηρὸν ἐφάνη τὸ ῥῆμα ἐν ὀφθαλμοῖς σαοὺλ περὶ τοῦ λόγου τούτου, καὶ εἶπεν. τῷ δαυὶδ ἔδωκαν τὰς μυριάδας, καὶ ἐμοὶ [a] ἔδωκαν τὰς χιλιάδας. καὶ ἐφοβήθη σαοὺλ ἀπὸ προσώπου δαυὶδ, καὶ ἀπέστησεν αὐτὸν ἀπ' αὐτοῦ, καὶ κατέστησεν αὐτὸν ἑαυτοῦ χιλίαρχον, καὶ ἐξεπορεύετο καὶ εἰσεπορεύετο ἔμπροσθεν τοῦ λαοῦ. καὶ ἦν δαυὶδ ἐν πάσαις ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ συνιῶν, καὶ κύριος ἦν μετ' αὐτοῦ. καὶ εἶδε σαοὺλ ὡς αὐτὸς συνιεῖ σφόδρα, καὶ εὐλαβεῖτο ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ. καὶ πᾶς ἰσραὴλ καὶ ἰούδας ἠγάπα τὸν δαυὶδ, ὅτι αὐτὸς εἰσεπορεύετο καὶ ἐξεπορεύετο [b] πρὸ προσώπου τοῦ λαοῦ. καὶ ἠγάπησε μελχὸλ ἡ θυγάτηρ σαοὺλ τὸν δαυίδ. καὶ ἀπηγγέλη τῷ σαοὺλ, καὶ ηὐθύνθη ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ. καὶ εἶπε σαοὺλ. δώσω αὐτὴν αὐτῷ, καὶ ἔσται αὐτῷ εἰς σκάνδαλον. [c] καὶ ἦν ἐπὶ σαοὺλ χεὶρ ἀλλοφύλων. καὶ ἐνετείλατο σαοὺλ τοῖς παισὶν αὐτοῦ, λέγων. λαλήσατε ὑμεῖς λάθρα τῷ δαυὶδ, λέγοντες. ἰδοὺ θέλει ἐν σοὶ ὁ βασιλεὺς, καὶ πάντες οἱ παῖδες αὐτοῦ ἀγαπῶσί σε, καὶ σὺ ἐπιγάμβρευσον τῷ βασιλεῖ. καὶ ἐλάλησαν οἱ παῖδες σαοὺλ εἰς τὰ ὦτα δαυὶδ τὰ ῥήματα ταῦτα. καὶ εἶπε δαυίδ. εἰ κοῦφον ἐν ὀφθαλμοῖς ὑμῶν ἐπιγαμβρεῦσαι βασιλεῖ; κἀγὼ ἀνὴρ ταπεινὸς, καὶ οὐχὶ ἔνδοξος. καὶ ἀπήγγειλαν οἱ παῖδες σαοὺλ αὐτῷ κατὰ τὰ ῥήματα ταῦτα ἃ ἐλάλησε δαυίδ. καὶ εἶπε σαοὺλ. τάδε ἐρεῖτε τῷ δαυίδ. οὐ βούλεται ὁ βασιλεὺς ἐν δόματι, ἀλλ' ἢ ἐν ἑκατὸν ἀκροβυστίαις ἀλλοφύλων ἐκδικῆσαι ἐχθροὺς τοῦ βασιλέως, καὶ σαοὺλ ἐλογίσατο ἐμβαλεῖν αὐτὸν εἰς χεῖρας τῶν ἀλλοφύλων. καὶ ἀπαγγέλλουσιν οἱ παῖδες σαοὺλ τῷ δαυὶδ τὰ ῥήματα ταῦτα, καὶ ηὐθύνθη ὁ λόγος ἐν ὀφθαλμοῖς δαυὶδ ἐπιγαμβρεῦσαι τῷ βασιλεῖ. καὶ ἀνέστη δαυὶδ, καὶ ἐπορεύθη αὐτὸς καὶ οἱ ἄνδρες αὐτοῦ, καὶ ἐπάταξεν ἐν τοῖς ἀλλοφύλοις ἑκατὸν ἄνδρας. καὶ ἀνήνεγκε τὰς ἀκροβυστίας αὐτῶν, καὶ ἐπιγαμβρεύεται τῷ βασιλεῖ, καὶ δίδωσιν αὐτῷ τὴν μελχὸλ θυγατέρα αὐτοῦ αὐτῷ εἰς γυναῖκα. καὶ εἶδε σαοὺλ ὅτι κύριος μετὰ δαυὶδ, καὶ πᾶς ἰσραὴλ ἠγάπα αὐτόν. καὶ προσέθετο [d] εὐλαβεῖσθαι ἀπὸ δαυὶδ ἔτι.

[a] [Ἔδωκαν τὰς χιλιάδας.] In AA. LL. hæc sequuntur, quæ tamen non sunt in aliis emendatioribus. καὶ τί αὐτῷ πλὴν ἡ βασιλεία; καὶ ἦν σαοὺλ ὑποβλεπόμενος τὸν δαυὶδ ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης καὶ ἐπέκεινα. καὶ ἐγενήθη ἀπὸ τῆς ἐπαύριον, καὶ ἔπεσε πνεῦμα θεοῦ πονηρὸν ἐπὶ σαοὺλ, καὶ προεφήτευσεν ἐν μέσῳ τοῦ οἴκου αὐτοῦ. καὶ δαυὶδ ἔψαλλεν ἐν χειρὶ αὐτοῦ ὡς καθ' ἑκάστην ἡμέραν, καὶ τὸ δόρυ ἐν τῇ χειρὶ σαοὺλ. καὶ ἦρε σαοὺλ τὸ δόρυ, καὶ εἶπε. πατάξω ἐν δαυὶδ καὶ ἐν τῷ τοίχῳ. καὶ ἐξέκλινε δαυὶδ ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ δίς. [b] [Πρὸ προσώπου τοῦ λαοῦ.] In AA. LL. hæc sequuntur, quae tamen meliores libri non habent. καὶ εἶπε σαοὺλ πρὸς δαυίδ. ἰδοὺ ἡ θυγάτηρ μου ἡ μείζων μερὸβ αὐτὴν σοι δώσω εἰς γυναῖκα, πλὴν γίνου μοι εἰς υἱὸν δυνάμεως, καὶ πολέμει τοὺς πολέμους κυρίου. καὶ σαοὺλ εἶπε. μὴ ἔστω ἡ χείρ μου ἐπ' αὐτῷ, καὶ ἔσται ἐπ' αὐτὸν χεὶρ ἀλλοφύλων. καὶ εἶπε δαυὶδ πρὸς σαούλ. τίς ἐγώ εἰμι, καὶ ἡ ζωὴ τῆς συγγενείας τοῦ πατρός μου ἐν ἰσραὴλ, ὅτι ἔσομαι γαμβρὸς τοῦ βασιλέως; καὶ ἐγενήθη ἐν τῷ καιρῷ τοῦ δοθῆναι τὴν μερὸβ θυγατέρα σαοὺλ τῷ δαυὶδ, καὶ αὕτη ἐδόθη τῷ ἐδριὴλ τῷ μολαθίτῃ εἰς γυναῖκα. [c] [Καὶ ἦν ἐπὶ σαοὺλ χεὶρ ἀλλοφύλων.] In AA.LL. hæc sequuntur. καὶ εἶπε σαοὺλ πρὸς δαυίδ. ἐπὶ ταῖς δυσὶν ἐπιγαμβρεύσεις μοι σήμερον. [d] [Εὐλαβεῖσθαι ἀπὸ δαυὶδ ἔτι.] In AA. LL. hæc sequuntur. καὶ ἐγένετο σαοὺλ ἐχθραίνων τὸν δαυὶδ πάσας τὰς ἡμέρας. καὶ ἐξῆλθον οἱ ἄρχοντες τῶν ἀλλοφύλων, καὶ ἐγένετο ἐφ' ἱκανοῦ ἐξοδίας αὐτῶν, καὶ συνετὸς ἦν δαυὶδ παρὰ πάντας τοὺς δούλους σαοὺλ, καὶ ἐτιμήθη τὸ ὄνομα αὐτοῦ σφόδρα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΘ'.

Καὶ ἐλάλησε σαοὺλ πρὸς ἰωνάθαν τὸν υἱὸν αὐτοῦ καὶ πρὸς πάντας τοὺς παῖδας αὐτοῦ θανατῶσαι τὸν δαυὶδ, καὶ ἰωνάθαν ὁ υἱὸς σαοὺλ ᾑρεῖτο τὸν δαυὶδ σφόδρα. καὶ ἀπήγγειλεν ἰωνάθαν τῷ δαυὶδ, λέγων. σαοὺλ ζητεῖ θανατῶσαί σε. φύλαξαι οὖν αὔριον πρωῒ, καὶ κρύβηθι καὶ κάθισον κρυφῇ, καὶ ἐγὼ ἐξελεύσομαι καὶ στήσομαι ἐχόμενος τοῦ πατρός μου ἐν ἀγρῷ οὗ ἐὰν ᾖς ἐκεῖ. καὶ ἐγὼ λαλήσω περὶ σοῦ πρὸς τὸν πατέρα μου, καὶ ὄψομαι ὅτι ἐὰν ᾖ, καὶ ἀπαγγελῶ σοι. καὶ ἐλάλησεν ἰωνάθαν περὶ δαυὶδ ἀγαθὰ πρὸς σαοὺλ τὸν πατέρα αὐτοῦ, καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν. μὴ ἁμαρτησάτω ὁ βασιλεὺς εἰς τὸν δοῦλόν σου δαυὶδ, ὅτι οὐχ ἡμάρτηκεν εἰς σὲ, καὶ τὰ ποιήματα αὐτοῦ ἀγαθὰ σφόδρα, καὶ ἔθετο τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ, καὶ ἐπάταξε τὸν ἀλλόφυλον, καὶ ἐποίησε κύριος σωτηρίαν μεγάλην, καὶ πᾶς ἰσραὴλ εἶδον, καὶ ἐχάρησαν, καὶ ἱνατί ἁμαρτάνεις εἰς αἷμα ἀθῷον θανατῶσαι τὸν δαυὶδ δωρεάν; καὶ ἤκουσε σαοὺλ τῆς φωνῆς ἰωνάθαν, καὶ ὤμοσε σαοὺλ, λέγων. ζῇ κύριος, εἰ ἀποθανεῖται. καὶ ἐκάλεσεν ἰωνάθαν τὸν δαυὶδ, καὶ ἀπήγγειλεν αὐτῷ πάντα τὰ ῥήματα ταῦτα, καὶ εἰσήγαγεν ἰωνάθαν τὸν δαυὶδ πρὸς σαοὺλ, καὶ ἦν ἐνώπιον αὐτοῦ ὡς ἐχθὲς καὶ τρίτην ἡμέραν. καὶ προσέθετο ὁ πόλεμος γενέσθαι πρὸς σαοὺλ, καὶ κατίσχυσε δαυὶδ, καὶ ἐπολέμησε τοὺς ἀλλοφύλους, καὶ ἐπάταξεν ἐν αὐτοῖς πληγὴν μεγάλην σφόδρα, καὶ ἔφυγον ἐκ προσώπου αὐτοῦ. καὶ ἐγένετο πνεῦμα θεοῦ πονηρὸν ἐπὶ σαοὺλ, καὶ αὐτὸς ἐν οἴκῳ καθεύδων, καὶ δόρυ ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ, καὶ δαυὶδ ἔψαλλεν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ. καὶ ἐζήτει σαοὺλ πατάξαι τὸ δόρυ εἰς δαυίδ. καὶ ἀπέστη δαυὶδ ἐκ προσώπου σαοὺλ. καὶ ἐπάταξε τὸ δόρυ εἰς τὸν τοῖχον, καὶ δαυὶδ ἀνεχώρησε καὶ διεσώθη. καὶ ἐγενήθη ἐν τῇ νυκτὶ ἐκείνῃ, καὶ ἀπέ-

στέλλει σαοὺλ ἀγγέλους εἰς οἶκον δαυὶδ φυλάξαι αὐτὸν τοῦ θανατῶσαι αὐτὸν πρωΐ, καὶ ἀπήγγειλε τῷ δαυὶδ μελχὸλ ἡ γυνὴ αὐτοῦ, λέγουσα. ἐὰν μὴ σὺ σώσῃς τὴν ψυχὴν σαυτοῦ τὴν νύκτα ταύτην, αὔριον θανατωθήσῃ. καὶ κατάγει ἡ μελχὸλ τὸν δαυὶδ διὰ τῆς θυρίδος, καὶ ἀπῆλθε καὶ ἔφυγε καὶ σώζεται. καὶ ἔλαβεν ἡ μελχὸλ τὰ κενοτάφια, καὶ ἔθετο ἐπὶ τὴν κλίνην, καὶ ἧπαρ τῶν αἰγῶν ἔθετο πρὸς κεφαλῆς αὐτοῦ, καὶ ἐκάλυψεν αὐτὰ ἱματίῳ. καὶ ἀπέστειλε σαοὺλ ἀγγέλους λαβεῖν τὸν δαυίδ, καὶ λέγουσιν ἐνοχλεῖσθαι αὐτόν. καὶ ἀποστέλλει ἐπὶ τὸν δαυίδ, λέγων. ἀγάγετε αὐτὸν ἐπὶ τῆς κλίνης πρὸς μὲ τοῦ θανατῶσαι αὐτόν. καὶ ἔρχονται οἱ ἄγγελοι, καὶ ἰδοὺ τὰ κενοτάφια ἐπὶ τῆς κλίνης, καὶ [a] ἧπαρ τῶν αἰγῶν πρὸς κεφαλῆς αὐτοῦ. καὶ εἶπε σαοὺλ τῇ μελχόλ. ἵνα τί οὕτως παρελογίσω με, καὶ ἐξαπέστειλας τὸν ἐχθρόν μου, καὶ διεσώθη; καὶ εἶπε μελχὸλ τῷ σαούλ. αὐτὸς εἶπεν, ἐξαπόστειλόν με, εἰ δὲ μή, θανατώσω σε. καὶ δαυὶδ ἔφυγε καὶ διεσώθη, καὶ παραγίνεται πρὸς σαμουὴλ εἰς ἀρμαθαίμ, καὶ ἀπαγγέλλει αὐτῷ πάντα ὅσα ἐποίησεν αὐτῷ σαούλ. καὶ ἐπορεύθη σαμουὴλ καὶ δαυίδ, καὶ ἐκάθισαν ἐν ναυὰθ ἐν ῥαμᾶ. καὶ ἀπηγγέλη τῷ σαούλ, λέγοντες. ἰδοὺ δαυὶδ ἐν ναυὰθ ἐν ῥαμᾶ. καὶ ἀπέστειλε σαοὺλ ἀγγέλους λαβεῖν τὸν δαυίδ, καὶ εἶδον τὴν ἐκκλησίαν τῶν προφητῶν, καὶ σαμουὴλ εἱστήκει καθεστηκὼς ἐπ᾽ αὐτῶν. καὶ ἐγενήθη ἐπὶ τοὺς ἀγγέλους τοῦ σαοὺλ πνεῦμα θεοῦ, καὶ προφητεύουσιν. καὶ ἀπηγγέλη τῷ σαούλ, καὶ ἀπέστειλεν ἀγγέλους ἑτέρους, καὶ ἐπροφήτευσαν καὶ αὐτοί. καὶ προσέθετο σαοὺλ ἀποστεῖλαι ἀγγέλους τρίτους, καὶ ἐπροφήτευσαν καὶ αὐτοί. καὶ ἐθυμώθη ὀργῇ σαούλ, καὶ ἐπορεύθη καὶ αὐτὸς εἰς ἀρμαθαίμ, καὶ ἔρχεται ἕως τοῦ φρέατος τοῦ ἅλω τοῦ ἐν τῷ σεφί, καὶ ἠρώτησε καὶ εἶπε. ποῦ σαμουὴλ καὶ δαυίδ; καὶ εἶπαν. ἰδοὺ ἐν ναυὰθ ἐν ῥαμᾶ. καὶ ἐπορεύθη ἐκεῖθεν εἰς ναυὰθ ἐν ῥαμᾶ, καὶ ἐγενήθη καὶ ἐπ᾽ αὐτῷ πνεῦμα θεοῦ, καὶ ἐπορεύετο προφητεύων ἕως τοῦ ἐλθεῖν αὐτὸν εἰς ναυὰθ ἐν ῥαμᾶ. καὶ ἐξεδύσατο τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ ἐπροφήτευσεν ἐνώπιον αὐτῶν. καὶ ἔπεσε γυμνὸς ὅλην τὴν ἡμέραν ἐκείνην καὶ ὅλην τὴν νύκτα. διὰ τοῦτο ἔλεγον, εἰ καὶ σαοὺλ ἐν προφήταις;

a [Ἧπαρ τῶν αἰγῶν.] Aquila. στρογγύλωμα τριχῶν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Κ'.

Καὶ ἀπέδρα δαυὶδ ἐκ ναυὰθ ἐν ῥαμᾶ, καὶ ἔρχεται ἐνώπιον ἰωνάθαν, καὶ εἶπε. τί πεποίηκα, καὶ τί τὸ ἀδίκημά μου, καὶ τί ἡμάρτηκα ἐνώπιον τοῦ πατρός σου, ὅτι ἐπιζητεῖ τὴν ψυχήν μου; καὶ εἶπεν αὐτῷ ἰωνάθαν. μηδαμῶς σοι, οὐ μὴ ἀποθάνῃς. ἰδοὺ οὐ μὴ ποιήσῃ ὁ πατήρ μου ῥῆμα μέγα, ἢ μικρόν, καὶ [a] οὐκ ἀποκαλύψει τὸ ὠτίον μου. καὶ τί ὅτι κρύψει ὁ πατήρ μου ἀπ᾽ ἐμοῦ τὸ ῥῆμα τοῦτο; οὐκ ἔστι

A τοῦτο. καὶ ἀπεκρίθη δαυὶδ τῷ ἰωνάθαν, καὶ εἶπε. γινώσκων οἶδεν ὁ πατήρ σου, ὅτι εὕρηκα χάριν ἐν ὀφθαλμοῖς σου, καὶ εἶπε. μὴ γνώτω τοῦτο ἰωνάθαν, μὴ οὐ βούληται. ἀλλὰ ζῇ κύριος καὶ ζῇ ἡ ψυχή σου, ὅτι καθὼς εἶπον, [b] ἐμπέπλησται ἀναμέσον ἐμοῦ καὶ τοῦ θανάτου. καὶ εἶπεν ἰωνάθαν πρὸς δαυίδ. τί ἐπιθυμεῖ ἡ ψυχή σου, καὶ τί ποιήσω σοι; καὶ εἶπε δαυὶδ πρὸς ἰωνάθαν. ἰδοὺ δὴ νεομηνία αὔριον, καὶ ἐγὼ καθίσας οὐ [γ] καθήσομαι φαγεῖν, καὶ ἐξαποστελεῖς με καὶ κρυβήσομαι ἐν τῷ πεδίῳ ἕως δείλης. καὶ ἐὰν ἐπισκεπτόμενος ἐπισκέψηταί με ὁ πατήρ σου, καὶ ἐρεῖς. B παραιτούμενος παρῃτήσατο ἀπ᾽ ἐμοῦ δαυὶδ δραμεῖν ἕως εἰς βηθλεὲμ τὴν πόλιν αὐτοῦ, ὅτι θυσία τῶν ἡμερῶν ἐκεῖ ὅλῃ τῇ φυλῇ. ἐὰν τάδε εἴπῃ, ἀγαθῶς, εἰρήνη τῷ δούλῳ σου. καὶ ἐὰν σκληρῶς ἀποκριθῇ σοι, γνῶθι ὅτι συντετέλεσται ἡ κακία παρ᾽ αὐτοῦ. καὶ ποιήσεις ἔλεος μετὰ τοῦ δούλου σου, ὅτι εἰσήγαγες εἰς διαθήκην κυρίου τὸν δοῦλόν σου μετὰ σεαυτοῦ. καὶ εἰ ἔστιν ἀδικία ἐν τῷ δούλῳ σου, θανάτωσόν με σύ, καὶ ἕως τοῦ πατρός σου ἵνα τί οὕτως εἰσάγῃς με; καὶ εἶπεν ἰωνάθαν. μηδαμῶς σοι, ὅτι ἐὰν γινώσκων γνῶ ὅτι συντετέλεσται ἡ κακία παρὰ τοῦ πατρός μου τοῦ ἐλθεῖν Γ ἐπὶ σέ, καὶ ἐὰν μὴ ᾖ εἰς τὰς πόλεις σου, ἐγὼ ἀπαγγελῶ σοι. καὶ εἶπε δαυὶδ πρὸς ἰωνάθαν. τίς ἀπαγγελεῖ μοι, ἐὰν ἀποκριθῇ ὁ πατήρ σου σκληρῶς; καὶ εἶπεν ἰωνάθαν πρὸς δαυίδ. πορεύου, καὶ μένε εἰς ἀγρόν. καὶ ἐκπορεύονται ἀμφότεροι εἰς ἀγρόν. καὶ εἶπεν ἰωνάθαν πρὸς δαυίδ. κύριος ὁ θεὸς ἰσραὴλ οἶδεν, ὅτι ἀνακρινῶ τὸν πατέρα μου ὡς ἂν ὁ καιρὸς τρισσῶς, καὶ ἰδοὺ ἀγαθὸν ᾖ περὶ δαυίδ, καὶ οὐ μὴ ἀποστελῶ πρὸς σὲ εἰς ἀγρόν. τάδε ποιήσαι ὁ θεὸς τῷ ἰωνάθαν καὶ τάδε προσθείη, ὅτι ἀνοίσω τὰ κακὰ ἐπὶ σέ, καὶ ἀποκαλύψω τὸ ὠτίον σου, καὶ ἐξαποστελῶ σε καὶ ἀπε- Δ λεύσῃ εἰς εἰρήνην, καὶ ἔσται κύριος μετὰ σοῦ καθὼς ἦν μετὰ τοῦ πατρός μου. καὶ ἐὰν μὲν ἔτι μου ζῶντος καὶ ποιήσεις ἔλεος μετ᾽ ἐμοῦ. καὶ ἐὰν θανάτῳ ἀποθάνω, οὐκ ἐξαρεῖς ἔλεός σου ἀπὸ τοῦ οἴκου μου ἕως τοῦ αἰῶνος. καὶ εἰ μή, ἐν τῷ ἐξαίρειν κύριον τοὺς ἐχθροὺς δαυὶδ ἕκαστον ἀπὸ τοῦ προσώπου τῆς γῆς, [δ] εὑρεθῆναι τὸ ὄνομα τοῦ ἰωνάθαν ἀπὸ τοῦ οἴκου δαυίδ, καὶ ἐκζητῆσαι κύριος ἐχθροὺς τοῦ δαυίδ. καὶ προσέθετο ἔτι ἰωνάθαν ὀμόσαι τῷ δαυίδ, ὅτι [ε] ἠγάπησε ψυχὴν ἀγαπῶντος αὐτόν. καὶ εἶπεν ἰωνάθαν. αὔριον νεομηνία καὶ ἐπισκεπήσῃ, ὅτι [ζ] ἐπισκεπήσεται καθέδρα σου. καὶ E τρισσεύσεις καὶ ἐπισκέψῃ καὶ ἥξεις εἰς τὸν τόπον σου οὗ κρυβῇς ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἐργασίμῃ, καὶ καθήσῃ [η] παρὰ τὸ ἐργὰβ ἐκεῖνο. καὶ ἐγὼ τρισσεύσω [θ] ταῖς σχίζαις ἀκοντίζων, ἐκπέμπων εἰς τὴν [ι] ἀματταρί. καὶ ἰδοὺ ἀποστέλλω τὸ παιδάριον, λέγων, δεῦρο εὑρέ μοι τὴν σχίζαν. ἐὰν εἴπω λέγων τῷ παιδαρίῳ. ὧδε ἡ σχίζα ἀπὸ σοῦ καὶ ὧδε, λάβε αὐτήν, παραγίνου, ὅτι εἰρήνη σοι, καὶ οὐκ ἔστι λόγος. ζῇ κύριος. ἐὰν τάδε εἴπω τῷ νεανίσκῳ. ὧδε ἡ σχίζα ἀπὸ σοῦ καὶ ἐπέκεινα, πορεύου ὅτι ἐξαπέσταλκέ σε κύριος. καὶ τὸ ῥῆμα ὃ ἐλαλήσαμεν ἐγὼ καὶ σύ, ἰδοὺ κύριος μάρτυς ἀναμέσον

σου

σον ἐμοῦ καὶ σοῦ ἕως αἰῶνος. καὶ κρύπτεται δαυὶδ ἐν ἀγρῷ, καὶ παραγίνεται ὁ μὴν, καὶ ἔρχεται ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τὴν τράπεζαν τοῦ φαγεῖν. καὶ ἐκάθισεν ἐπὶ τὴν καθέδραν αὐτοῦ ὡς ἅπαξ καὶ ἅπαξ ἐπὶ τῆς καθέδρας παρὰ τοῖχον, καὶ προέφθασε τὸν ἰωνάθαν, καὶ ἐκάθισεν ἀβεννὴρ ἐκ πλαγίων σαοὺλ, καὶ ἐπεσκέπη ὁ τόπος δαυίδ. καὶ οὐκ ἐλάλησε σαοὺλ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, ὅτι εἴρηκε κ σύμπτωμα φαίνεται, μὴ καθαρὸς εἶναι, ὅτι οὐ κεκαθάρισται. καὶ ἐγενήθη τῇ ἐπαύριον τοῦ μηνὸς τῇ ἡμέρᾳ τῇ δευτέρᾳ, καὶ ἐπεσκέπη ὁ τόπος τοῦ δαυίδ. καὶ εἶπε σαοὺλ πρὸς ἰωνάθαν τὸν υἱὸν αὐτοῦ. τί ὅτι οὐ παραγέγονεν ὁ υἱὸς ἰεσσαὶ καὶ ἐχθὲς, καὶ σήμερον ἐπὶ τὴν τράπεζαν; καὶ ἀπεκρίθη ἰωνάθαν τῷ σαοὺλ, καὶ εἶπεν αὐτῷ. παρῄτηται παρ' ἐμοῦ δαυὶδ ἕως εἰς βηθλεὲμ τὴν πόλιν αὐτοῦ πορευθῆναι. καὶ εἶπεν, ἐξαπόστειλον δή με, ὅτι θυσία τῆς φυλῆς ἡμῖν ἐν τῇ πόλει, καὶ ἐνετείλαντο πρὸς μὲ οἱ ἀδελφοί μου. καὶ νῦν εἰ εὕρηκα χάριν ἐν ὀφθαλμοῖς σου, διασωθήσομαι δὴ καὶ ὄψομαι τοὺς ἀδελφούς μου. διὰ τοῦτο οὐ παραγέγονεν ἐπὶ τὴν τράπεζαν τοῦ βασιλέως. καὶ ἐθυμώθη ὀργῇ σαοὺλ ἐπὶ ἰωνάθαν σφόδρα, καὶ εἶπεν αὐτῷ. υἱὲ κορασίων αὐτομολούντων, οὐ γὰρ οἶδα ὅτι μέτοχος εἶ σὺ τῷ υἱῷ ἰεσσαὶ εἰς αἰσχύνην σου, καὶ εἰς αἰσχύνην ἀποκαλύψεως μητρός σου; ὅτι πάσας τὰς ἡμέρας ἃς ὁ υἱὸς ἰεσσαὶ ζῇ ἐπὶ τῆς γῆς, οὐχ ἑτοιμασθήσεται ἡ βασιλεία σου. νῦν οὖν ἀποστείλας λάβε τὸν νεανίαν, ὅτι υἱὸς θανάτου οὗτος. καὶ ἀπεκρίθη ἰωνάθαν τῷ σαοὺλ. ἵνα τί ἀποθνήσκει; τί πεποίηκεν; καὶ ἐπῆρε σαοὺλ τὸ δόρυ ἐπὶ ἰωνάθαν τοῦ θανατῶσαι αὐτὸν, καὶ ἔγνω ἰωνάθαν ὅτι συντετέλεσται ἡ κακία αὕτη παρὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ θανατῶσαι τὸν δαυίδ. καὶ ἀνεπήδησεν ἰωνάθαν ἀπὸ τῆς τραπέζης ἐν ὀργῇ θυμοῦ, καὶ οὐκ ἔφαγεν ἐν τῇ δευτέρᾳ τοῦ μηνὸς ἄρτον, ὅτι λ ἐθραύσθη ἐπὶ τὸν δαυίδ, ὅτι συνετέλεσεν ἐπ' αὐτὸν ὁ πατὴρ αὐτοῦ. καὶ ἐγενήθη πρωῒ καὶ ἐξῆλθεν ἰωνάθαν εἰς ἀγρὸν, καθὼς ἐτάξατο εἰς τὸ μαρτύριον δαυὶδ, καὶ παιδάριον μικρὸν μετ' αὐτοῦ, καὶ εἶπε τῷ παιδαρίῳ. δράμε, εὗρέ μοι τὰς σχίζας ἐν αἷς ἐγὼ ἀκοντίζω. καὶ τὸ παιδάριον ἔδραμε, καὶ αὐτὸς ἠκόντισε τῇ σχίζῃ, καὶ μ παρήγαγεν αὐτήν. καὶ ἦλθε τὸ παιδάριον ἕως τοῦ τόπου τῆς σχίζης οὗ ἠκόντιζεν ἰωνάθαν. καὶ ἀνεβόησεν ἰωνάθαν ὀπίσω τοῦ νεανίου, καὶ εἶπεν. ἐκεῖ ἡ σχίζα ἀπὸ σοῦ καὶ ἐπέκεινα. καὶ ἀνεβόησεν ἰωνάθαν ὀπίσω τοῦ παιδαρίου αὐτοῦ, λέγων. ταχύνας σπεῦσον, καὶ μὴ στῇς. καὶ ἀνέλεξε τὸ παιδάριον ἰωνάθαν τὰς σχίζας, καὶ ἤνεγκεν τὰς σχίζας πρὸς τὸν κύριον αὐτοῦ. καὶ τὸ παιδάριον οὐκ ἔγνω οὐδὲν πάρεξ ἰωνάθαν καὶ δαυίδ. καὶ ἰωνάθαν ἔδωκε τὰ σκεύη αὐτοῦ ἐπὶ τὸ παιδάριον αὐτοῦ, καὶ εἶπε τῷ παιδαρίῳ αὐτοῦ. πορεύου, εἴσελθε εἰς τὴν πόλιν. καὶ ὡς εἰσῆλθε τὸ παιδάριον, καὶ δαυὶδ ἀνέστη ἀπὸ τοῦ ἀργὰβ, καὶ ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον αὐτοῦ, καὶ προσεκύνησεν αὐτῷ τρὶς, καὶ κατεφίλησεν ἕκαστος τὸν πλησίον αὐτοῦ, καὶ ἔκλαυσεν ἕκαστος τῷ πλησίον αὐτοῦ, ἕως συντελείας μεγάλης. καὶ εἶπεν ἰωνάθαν τῷ δαυίδ. πορεύου εἰς εἰρήνην, καὶ ὡς ὀμωμόκαμεν ἡμεῖς ἀμφότεροι ἐν ὀνόματι κυρίου, λέγοντες. κύριος ἔσται μάρτυς ἀναμέσον ἐμοῦ καὶ σοῦ, καὶ ἀναμέσον τοῦ σπέρματός μου, καὶ ἀναμέσον τοῦ σπέρματός σου ἕως αἰῶνος. καὶ ἀνέστη δαυὶδ καὶ ἀπῆλθε, καὶ ἰωνάθαν εἰσῆλθεν εἰς τὴν πόλιν.

α [Οὐκ ἀποκαλύψει τὸ ὠτίον μου.] Symmachus. ἐὰν μὴ δηλώσῃ εἰς ἀκοήν μου. β [Ἐμπέπλησται ἀναμέσον ἐμοῦ.] Aquila & S. ὅσον βῆμα ἀναμεταξὺ ἐμοῦ καὶ θανάτου. γ [Καθίσομαι φαγεῖν.] Ita LL.VV. In aliis est, καθίσομαι μετὰ τοῦ βασιλέως φαγεῖν. δ [Εὐρεθῶσαι τὸ ὄνομα.] Nonnulli libri habent, ἐξαρθῶσαι. ε [Ἠγάπησε ψυχὴν ἀγαπῶντος αὐτόν.] A. κατὰ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ. ζ [Ἐπισκεπήσεται ἡ καθέδρα σου.] S. ζητηθήσεται. η [Παρὰ τὸ ἐργὰβ ἐκεῖνο.] Schol. τὸ ἐργὼβ ἐχόμενα τοῦ νότου ὁ Ἀκύλας ἡρμήνευσεν. οἱ δὲ λοιποὶ λίθον ἐξεδώκαν. θ [Σχίζαις.] A. βέλη. ι [Ἀματταρί.] Schol. τὸ καλούμενον παρ' ἕλλησι τάφρος, καὶ παρὰ ῥωμαίοις φοσσάτον, τοῦτο παρ' ἑβραίοις ἀματταρί. Aliud Schol. Ἀκύλας εἰς τὸν σκοπὸν ἢ φυλακὴν, διττὴ γὰρ γραφή. Σύμμαχος, εἰς τὸν τεταγμένον σκοπὸν, εἰς ὃν γυμναζόμενοι τὰ βέλη πέμπειν εἰώθεισαν. τινὲς δὲ κοῖλον τόπον, ὅθεν δαυὶδ καθεζόμενος ἀνέστη. κ [Σύμπτωμα.] Schol. συνάντησις. Σύμ. συγκύρημα. λ [Ἐθραύσθη ἐπὶ τὸν δαυίδ.] A. ἐπονήθη. S. ὠδυνήθη. Theodotio, ἐλυπήθη. μ [Παρήγαγεν αὐτήν.] Th. ὑπερέβη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑ'.

Καὶ ἔρχεται δαυὶδ εἰς νομβᾶ πρὸς ἀβιμέλεχ τὸν ἱερέα. καὶ ἐξέστη ἀβιμέλεχ τῇ ἀπαντήσει αὐτοῦ. καὶ εἶπεν αὐτῷ. τί ὅτι σὺ μόνος, καὶ οὐθεὶς μετὰ σοῦ; καὶ εἶπε δαυὶδ τῷ ἱερεῖ. ὁ βασιλεὺς ἐντέταλταί μοι ῥῆμα σήμερον, καὶ εἶπέ μοι. μηδεὶς γνώτω τὸ ῥῆμα περὶ οὗ ἐγὼ ἀποστέλλω σε καὶ ὑπὲρ οὗ ἐγὼ ἐντέταλμαί σοι, καὶ τοῖς παιδαρίοις διαμεμαρτύρημαι ἐν τῷ τόπῳ τῷ λεγομένῳ θεοῦ πίστις φελλανὶ μαεμωνί. καὶ νῦν εἰ εἰσὶν ὑπὸ τὴν χεῖρά σου πέντε ἄρτοι, δὸς εἰς χεῖρά μου τὸ εὑρεθέν. καὶ ἀπεκρίθη ὁ ἱερεὺς τῷ δαυὶδ, καὶ εἶπεν. οὐκ εἰσὶν ἄρτοι βέβηλοι ὑπὸ τὴν χεῖρά μου, ὅτι ἀλλ' ἢ ἄρτοι ἅγιοί εἰσιν εἰ πεφυλαγμένα τὰ παιδάρια ἐστὶ πλὴν ἀπὸ γυναικὸς καὶ φάγεται. καὶ ἀπεκρίθη δαυὶδ τῷ ἱερεῖ, καὶ εἶπεν αὐτῷ. ἀλλὰ ἀπὸ γυναικὸς ἀπεσχήμεθα ἐχθὲς καὶ τρίτην ἡμέραν. ἐν τῷ ἐξελθεῖν με εἰς ὁδὸν γέγονε πάντα τὰ παιδία ἡγνισμένα, καὶ αὐτὴ ἡ ὁδὸς βέβηλος, διότι ἁγιασθήσεται σήμερον διὰ τὰ σκεύη μου. καὶ ἔδωκεν αὐτῷ ἀβιμέλεχ ὁ ἱερεὺς τοὺς ἄρτους τῆς προθέσεως, ὅτι ἐκεῖ οὐκ ἦν ἄρτοι, ἀλλ' ἢ ἄρτοι τοῦ προσώπου οἱ ἀφῃρημένοι ἐκ προσώπου κυρίου, τοῦ παρατεθῆναι ἄρτον θερμὸν ᾗ ἡμέρᾳ ἔλαβεν αὐτούς. καὶ ἐκεῖ ἦν ἓν τῶν παιδαρίων τοῦ σαοὺλ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ συνεχόμενος νεεσσαρὰν ἐνώπιον κυρίου, καὶ ὄνομα αὐτῷ δωὴκ ὁ σύρος νέμων τὰς ἡμιόνους σαούλ. καὶ εἶπε δαυὶδ πρὸς ἀβιμέλεχ. ἴδε εἰ ἔστιν ἐνταῦθα ὑπὸ τὴν χεῖρά σου δόρυ, ἢ ῥομφαία, ὅτι τὴν ῥομφαίαν μου καὶ τὰ σκεύη οὐκ εἴληφα ἐν τῇ χειρί μου, ὅτι ἦν τὸ ῥῆμα τοῦ βασιλέως κατὰ σπουδήν. καὶ εἶπεν ὁ ἱερεὺς. ἰδοὺ ἡ ῥομφαία γολιὰθ τοῦ ἀλλοφύλου, ὃν ἐπάταξας ἐν τῇ κοιλάδι ἠλᾶ. καὶ αὕτη ἐνειλημένη ἦν ἐν ἱματίῳ. εἰ ταύτην λήψῃ, σεαυ-

τῷ

τῷ λάβε, ὅτι οὐκ ἔστιν ἑτέρα πάρεξ ταύτης ἐνταῦθα. καὶ εἶπε δαυίδ. ἰδοὺ οὐκ ἔστιν ὥσπερ αὐτή. δός μοι αὐτήν. καὶ ἔδωκεν αὐτὴν αὐτῷ. καὶ ἀνέστη δαυίδ, καὶ ἔφυγεν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐκ προσώπου σαούλ. καὶ ἦλθε δαυὶδ πρὸς ἀγχοὺς βασιλέα γὲθ, καὶ εἶπον οἱ παῖδες ἀγχοὺς πρὸς αὐτόν. οὐχὶ οὗτος δαυὶδ ὁ βασιλεὺς τῆς γῆς; οὐχὶ τούτῳ ἐξῆρχον αἱ χορεύουσαι, λέγουσαι. ἐπάταξε σαοὺλ ἐν χιλιάσιν αὐτοῦ, καὶ δαυὶδ ἐν μυριάσιν αὐτοῦ; καὶ ἔθετο δαυὶδ τὰ ῥήματα ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ, καὶ ἐφοβήθη σφόδρα ἀπὸ προσώπου ἀγχοὺς βασιλέως γέθ. καὶ ἠλλοίωσε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἐνώπιον αὐτοῦ, καὶ προσεποιήσατο ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, καὶ ἐτυμπάνιζεν ἐπὶ ταῖς θύραις τῆς πόλεως, καὶ παρεφέρετο ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ, καὶ ἔπιπτεν ἐπὶ τὰς θύρας τῆς πύλης, καὶ τὰ σίελα αὐτοῦ κατέρρει ἐπὶ τὸν πώγωνα αὐτοῦ. καὶ εἶπεν ἀγχοὺς πρὸς τοὺς παῖδας αὐτοῦ. ἰδοὺ ἴδετε ἄνδρα ἐπίληπτον, ἵνα τί εἰσηγάγετε αὐτὸν πρός με; μὴ ἐλαττοῦμαι ἐπιλήπτων ἐγώ, ὅτι εἰσαγηόχατε αὐτὸν ἐπιληπτεύεσθαι πρός με; οὗτος οὐκ εἰσελεύσεται εἰς οἰκίαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΒʹ.

Καὶ ἀπῆλθεν ἐκεῖθεν δαυίδ, καὶ διεσώθη, καὶ ἔρχεται εἰς τὸ σπήλαιον τὸ ὀδολλάμ, καὶ ἀκούουσιν οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, καὶ ὁ οἶκος τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ καταβαίνουσιν πρὸς αὐτὸν ἐκεῖ. καὶ συνήγοντο πρὸς αὐτὸν πᾶς ἐν ἀνάγκῃ, καὶ πᾶς ὑπόχρεως, καὶ πᾶς κατώδυνος ψυχῇ, καὶ ἦν ἐπ' αὐτῶν ἡγούμενος, καὶ ἦσαν μετ' αὐτοῦ ὡς τετρακόσιοι ἄνδρες. καὶ ἀπῆλθεν δαυὶδ ἐκεῖθεν εἰς μασσηφὰθ τῆς μωάβ, καὶ εἶπε πρὸς βασιλέα μωάβ. γινέσθωσαν δὴ ὁ πατήρ μου καὶ ἡ μήτηρ μου παρὰ σοί, ἕως ὅτου γνῶ τί ποιήσει μοι ὁ θεός. καὶ παρεκάλεσε τὸ πρόσωπον τοῦ βασιλέως μωάβ, καὶ κατῴκουν μετ' αὐτοῦ πάσας τὰς ἡμέρας, ὄντος τοῦ δαυὶδ ἐν τῇ περιοχῇ. καὶ εἶπε γὰδ ὁ προφήτης πρὸς δαυίδ. μὴ κάθου ἐν τῇ περιοχῇ. πορεύου, καὶ ἥξεις εἰς γῆν ἰούδα. καὶ ἐπορεύθη δαυίδ, καὶ ἦλθε καὶ ἐκάθισεν ἐν πόλει σαρίκ. καὶ ἤκουσε σαούλ, ὅτι ἔγνωσται δαυίδ, καὶ οἱ ἄνδρες οἱ μετ' αὐτοῦ. καὶ σαοὺλ ἐκάθητο ἐν τῷ βουνῷ ὑπὸ τὴν ἄρουραν τὴν ἐν ῥαμᾷ, καὶ τὸ δόρυ ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ, καὶ πάντες οἱ παῖδες αὐτοῦ παρειστήκεισαν αὐτῷ. καὶ εἶπε σαοὺλ πρὸς τοὺς παῖδας αὐτοῦ τοὺς παρεστηκότας αὐτῷ. ἀκούσατε δὴ υἱοὶ βενιαμίν, εἰ ἀληθῶς πᾶσιν ὑμῖν δώσει ὁ υἱὸς ἰεσσαὶ ἀγροὺς καὶ ἀμπελῶνας, καὶ πάντας ὑμᾶς τάξει ἑκατοντάρχους καὶ χιλιάρχους. ὅτι σύγκεισθε πάντες ὑμεῖς ἐπ' ἐμέ, καὶ οὐκ ἔστιν ὁ ἀποκαλύπτων τὸ ὠτίον μου, ἐν τῷ διαθέσθαι τὸν υἱόν μου διαθήκην μετὰ τοῦ υἱοῦ ἰεσσαί, καὶ οὐκ ἔστι πονῶν περὶ ἐμοῦ ἐξ ὑμῶν, καὶ ἀποκαλύπτων τὸ ὠτίον μου, ὅτι ἐπήγειρεν ὁ υἱός μου τὸν δοῦλόν μου ἐπ' ἐμὲ εἰς ἐχθρόν, ὡς ἡ ἡμέρα αὕτη. καὶ ἀποκρίνεται δωὴκ ὁ σύρος ὁ καθεστηκὼς ἐπὶ τὰς ἡμιόνους σαούλ, καὶ εἶπεν. ἑώρακα τὸν υἱὸν ἰεσσαὶ παραγινόμενον εἰς νομβᾶ πρὸς ἀβιμέλεχ υἱὸν ἀχιτὼβ τὸν ἱερέα. καὶ ἠρώτα αὐτῷ διὰ τοῦ θεοῦ, καὶ ἐπισιτισμὸν ἔδωκεν αὐτῷ, καὶ τὴν ῥομφαίαν γολιὰθ τοῦ ἀλλοφύλου ἔδωκεν αὐτῷ. καὶ ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς καλέσαι τὸν ἀβιμέλεχ υἱὸν ἀχιτὼβ καὶ πάντας τοὺς υἱοὺς τοῦ πατρὸς αὐτοῦ τοὺς ἱερεῖς τοὺς ἐν νομβᾶ. καὶ παρεγένοντο πάντες πρὸς τὸν βασιλέα. καὶ εἶπε σαούλ. ἄκουε δὴ υἱὲ ἀχιτώβ. καὶ εἶπεν. ἰδοὺ ἐγώ, λάλει κύριε. καὶ εἶπεν αὐτῷ σαούλ. ἵνα τί συνέθου κατ' ἐμοῦ σὺ καὶ ὁ υἱὸς ἰεσσαὶ δοῦναί σε αὐτῷ ἄρτον καὶ ῥομφαίαν, καὶ ἐρωτᾶν αὐτῷ διὰ τοῦ θεοῦ θέσθαι αὐτὸν ἐπ' ἐμὲ εἰς ἐχθρόν, ὡς ἡ ἡμέρα αὕτη; καὶ ἀπεκρίθη τῷ βασιλεῖ, καὶ εἶπε. καὶ τίς ἐν πᾶσι τοῖς δούλοις σου ὡς δαυὶδ πιστός; καὶ γαμβρὸς τοῦ βασιλέως, καὶ ἄρχων παντὸς παραγγέλματός σου, καὶ ἔνδοξος ἐν τῷ οἴκῳ σου; ἢ σήμερον ἦργμαι ἐρωτᾶν αὐτῷ διὰ τοῦ θεοῦ; μηδαμῶς, μὴ δότω ὁ βασιλεὺς κατὰ τοῦ δούλου αὐτοῦ λόγον καὶ ἐφ' ὅλον τὸν οἶκον τοῦ πατρός μου, ὅτι οὐκ ᾔδει ὁ δοῦλός σου ἐν πᾶσι τούτοις ῥῆμα μικρόν, ἢ μέγα. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς σαούλ. θανάτῳ ἀποθανῇ ἀβιμέλεχ σύ, καὶ πᾶς ὁ οἶκος τοῦ πατρός σου. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς τοῖς παρατρέχουσι τοῖς ἐφεστηκόσι πρὸς αὐτόν. προσαγάγετε καὶ θανατοῦτε τοὺς ἱερεῖς τοῦ κυρίου, ὅτι ἡ χεὶρ αὐτῶν μετὰ δαυίδ, καὶ ὅτι ἔγνωσαν ὅτι φεύγει αὐτός, καὶ οὐκ ἀπεκάλυψαν τὸ ὠτίον μου. καὶ οὐκ ἐβουλήθησαν οἱ παῖδες τοῦ βασιλέως ἐπενεγκεῖν τὰς χεῖρας αὐτῶν ἀπαντῆσαι εἰς τοὺς ἱερεῖς κυρίου. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς τῷ δωήκ. ἐπιστρέφου σύ, καὶ ἀπάντα εἰς τοὺς ἱερεῖς. καὶ ἐπεστράφη δωὴκ ὁ σύρος, καὶ ἐθανάτωσε τοὺς ἱερεῖς τοῦ κυρίου ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, τριακοσίους καὶ πέντε ἄνδρας, πάντας αἴροντας ἐφούδ. καὶ τὴν νομβᾶ τὴν πόλιν τῶν ἱερέων ἐπάταξεν ἐν στόματι ῥομφαίας ἀπὸ ἀνδρὸς ἕως γυναικός, ἀπὸ νηπίου ἕως θηλάζοντος, καὶ μόσχου, καὶ ὄνου καὶ προβάτου. καὶ διασώζεται υἱὸς εἷς τῷ ἀβιμέλεχ υἱῷ ἀχιτώβ, καὶ ὄνομα αὐτῷ ἀβιάθαρ, καὶ ἔφυγεν ὀπίσω δαυίδ. καὶ ἀπήγγειλεν ἀβιάθαρ τῷ δαυίδ, ὅτι ἐθανάτωσε σαοὺλ πάντας τοὺς ἱερεῖς τοῦ κυρίου. καὶ εἶπε δαυὶδ τῷ ἀβιάθαρ. ᾔδειν ὅτι ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, ὅτι δωὴκ ὁ σύρος ὅτι ἀπαγγέλλων ἀπαγγελεῖ τῷ σαούλ. ἐγώ εἰμι αἴτιος τῶν ψυχῶν οἴκου τοῦ πατρός σου. κάθου μετ' ἐμοῦ. μὴ φοβοῦ, ὅτι οὗ ἐὰν ζητῶ τῇ ψυχῇ μου τόπον, ζητήσω καὶ τῇ ψυχῇ σου, ὅτι πεφύλαξαι σὺ παρ' ἐμοί.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΓʹ.

Καὶ ἀπηγγέλη τῷ δαυίδ, λέγοντες. ἰδοὺ οἱ ἀλλόφυλοι πολεμοῦσιν ἐν τῇ κεϊλᾷ, καὶ αὐτοὶ διαρπάζουσι, καταπατοῦσι τοὺς ἅλω. καὶ ἐπηρώτησε δαυὶδ διὰ τοῦ κυρίου, λέγων. εἰ πορευθῶ, καὶ πατάξω τοὺς ἀλλοφύλους τούτους; καὶ εἶπε κύριος. πορεύου, καὶ πατάξεις ἐν τοῖς ἀλλοφύλοις τούτοις, καὶ σώσεις τὴν κεϊλᾶ. καὶ εἶπον οἱ ἄνδρες τοῦ δαυὶδ πρὸς αὐτόν. ἰδοὺ ἡμεῖς ἐνταῦθα ἐν τῇ ἰουδαίᾳ φοβούμεθα, καὶ πῶς ἔσται ἐὰν πορευθῶμεν εἰς κεϊλᾶ εἰς [a] τὰ σκῦλα τῶν ἀλλοφύλων

φύλων εἰσπορευσόμεθα; καὶ προσέθετο δαυὶδ ἔτι ἐπερωτῆσαι διὰ τοῦ κυρίου. καὶ ἀπεκρίθη αὐτῷ κύριος, καὶ εἶπεν αὐτῷ. ἀνάστηθι καὶ κατάβηθι εἰς κεϊλά, ὅτι ἐγὼ παραδίδωμι τοὺς ἀλλοφύλους εἰς χεῖράς σου. καὶ ἐπορεύθη δαυὶδ καὶ οἱ ἄνδρες οἱ μετ᾽ αὐτοῦ εἰς κεϊλά, καὶ ἐπολέμησε τοῖς ἀλλοφύλοις. καὶ ἔφυγον ἐκ προσώπου αὐτοῦ, καὶ ἀπήγαγε τὰ κτήνη αὐτῶν, καὶ ἐπάταξεν ἐν αὐτοῖς πληγὴν μεγάλην, καὶ ἔσωσε δαυὶδ τοὺς κατοικοῦντας κεϊλά. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ φεύγειν ἀβιάθαρ υἱὸν ἀχιμέλεχ πρὸς δαυὶδ, καὶ αὐτὸς μετὰ δαυὶδ εἰς κεϊλὰ κατέβη ἔχων ἐφοὺδ ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ. καὶ ἀπηγγέλη τῷ σαοὺλ, ὅτι ἥκει ὁ δαυὶδ εἰς κεϊλά, καὶ εἶπε σαούλ. πέπρακεν αὐτὸν ὁ θεὸς εἰς τὰς χεῖράς μου, ὅτι ἀποκέκλεισται εἰσελθὼν εἰς πόλιν θυρῶν καὶ μοχλῶν. καὶ παρήγγειλε σαοὺλ παντὶ τῷ λαῷ καταβαίνειν εἰς πόλεμον εἰς κεϊλά, συνέχειν τὸν δαυὶδ καὶ τοὺς ἄνδρας αὐτοῦ. καὶ ἔγνω δαυὶδ, ὅτι οὐ παρασιωπᾷ σαοὺλ περὶ αὐτοῦ τὴν κακίαν. καὶ εἶπε δαυὶδ πρὸς ἀβιάθαρ τὸν ἱερέα. προσάγαγε τὸ ἐφοὺδ κυρίου. καὶ εἶπε δαυίδ. κύριε ὁ θεὸς ἰσραήλ, ἀκούων ἀκήκοεν ὁ δοῦλός σου, ὅτι ζητεῖ σαοὺλ ἐλθεῖν ἐπὶ κεϊλὰ διαφθεῖραι τὴν πόλιν δι᾽ ἐμέ, εἰ ἀποκλεισθήσεται; καὶ νῦν εἰ καταβήσεται σαοὺλ καθὼς ἤκουσεν ὁ δοῦλός σου, κύριε ὁ θεὸς ἰσραὴλ ἀπάγγειλον τῷ δούλῳ σου. καὶ εἶπε κύριος. ἀποκλεισθήσεται. καὶ ἀνέστη δαυὶδ καὶ οἱ ἄνδρες οἱ μετ᾽ αὐτοῦ ὡς τετρακόσιοι, καὶ ἐξῆλθον ἐκ κεϊλά, καὶ ἐπορεύοντο, οὗ ἐὰν ἐπορεύοντο. καὶ τῷ σαοὺλ ἀπηγγέλη, ὅτι διασέσωσται δαυὶδ ἐκ κεϊλά, καὶ ἀνῆκεν τοῦ ἐξελθεῖν. καὶ ἐκάθισεν ἐν μασερὲμ ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐν τοῖς στενοῖς, καὶ ἐκάθητο ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐν τῷ ὄρει ζίφ, ἐν τῇ γῇ τῇ αὐχμώδει. καὶ ἐζήτει αὐτὸν σαοὺλ πάσας τὰς ἡμέρας, καὶ οὐ παρέδωκεν αὐτὸν κύριος εἰς τὰς χεῖρας αὐτοῦ. καὶ εἶδε δαυὶδ, ὅτι ἐξέρχεται σαοὺλ τοῦ ζητεῖν τὸν δαυίδ. καὶ δαυὶδ ἦν ἐν τῷ ὄρει τῷ αὐχμώδει ἐν τῇ καινῇ ζίφ. καὶ ἀνέστη ἰωνάθαν υἱὸς σαοὺλ καὶ ἐπορεύθη πρὸς δαυὶδ εἰς καινὴν, καὶ ἐκραταίωσε τὰς χεῖρας αὐτοῦ ἐν κυρίῳ, καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν. μὴ φοβοῦ, ὅτι οὐ μὴ εὕρῃ σε ἡ χεὶρ σαοὺλ τοῦ πατρός μου, καὶ σὺ βασιλεύσεις ἐπὶ ἰσραὴλ, καὶ ἐγὼ ἔσομαί σοι εἰς δεύτερον, καὶ σαοὺλ ὁ πατήρ μου οἶδεν οὕτως. καὶ διέθεντο ἀμφότεροι διαθήκην ἐνώπιον κυρίου. καὶ ἐκάθητο δαυὶδ ἐν καινῇ, καὶ ἰωνάθαν ἀπῆλθεν εἰς οἶκον αὐτοῦ. καὶ ἀνέβησαν οἱ ζιφαῖοι ἐκ τῆς αὐχμώδους πρὸς σαοὺλ ἐπὶ τὸν βουνὸν, λέγοντες. οὐκ ἰδοὺ δαυὶδ κέκρυπται παρ᾽ ἡμῖν [β] ἐν μεσσαρὰ ἐν τοῖς στενοῖς [γ] ἐν τῇ καινῇ ἐν τῷ βουνῷ τοῦ ἐχελὰ τοῦ ἐκ δεξιῶν τοῦ ἰεσσαιμοῦ; καὶ νῦν πᾶν τὸ πρὸς ψυχὴν τοῦ βασιλέως εἰς κατάβασιν, καταβαινέτω πρὸς ἡμᾶς. κεκλείκασιν αὐτὸν εἰς τὰς χεῖρας τοῦ βασιλέως. καὶ εἶπεν αὐτοῖς σαούλ. εὐλογημένοι ὑμεῖς τῷ κυρίῳ, ὅτι ἐπονέσατε περὶ ἐμοῦ. πορεύθητε δὴ καὶ ἑτοιμάσατε ἔτι, καὶ γνῶτε τὸν τόπον αὐτοῦ οὗ ἔσται ὁ ποὺς αὐτοῦ ἐν τάχει ἐκεῖ οὗ εἴπατε, μή ποτε πανουργεύσηται. καὶ ἴδετε καὶ γνῶτε, καὶ πορεύσομαι μεθ᾽ ὑμῶν. καὶ ἔσται εἰ ἔστιν ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ἐξερευνήσω αὐτὸν ἐν πάσαις χιλιάσιν ἰούδα. καὶ ἀνέστησαν οἱ ζιφαῖοι, καὶ ἐπορεύθησαν ἔμπροσθεν σαούλ. καὶ δαυὶδ καὶ οἱ ἄνδρες αὐτοῦ [δ] ἐν τῇ ἐρήμῳ τῇ μαὼν [ε] καθ᾽ ἑσπέραν ἐκ δεξιῶν τοῦ ἰεσσαιμοῦ. καὶ ἐπορεύθη σαοὺλ καὶ οἱ ἄνδρες αὐτοῦ ζητεῖν αὐτόν. καὶ ἀπήγγειλαν τῷ δαυίδ, καὶ κατέβη εἰς τὴν πέτραν τὴν ἐν τῇ ἐρήμῳ μαών. καὶ ἤκουσε σαοὺλ, καὶ κατεδίωξεν ὀπίσω δαυὶδ εἰς τὴν ἔρημον μαών. καὶ πορεύονται σαοὺλ καὶ οἱ ἄνδρες αὐτοῦ ἐκ μέρους τοῦ ὄρους ἐκ τούτου, καὶ ἦν δαυὶδ καὶ οἱ ἄνδρες αὐτοῦ ἐκ μέρους τοῦ ὄρους ἐκ τούτου. καὶ ἦν δαυὶδ σκεπαζόμενος πορεύεσθαι ἀπὸ προσώπου σαούλ. καὶ σαοὺλ καὶ οἱ ἄνδρες αὐτοῦ παρενέβαλον ἐπὶ δαυὶδ καὶ τοὺς ἄνδρας αὐτοῦ, συλλαβεῖν αὐτούς. καὶ πρὸς σαοὺλ ἦλθεν ἄγγελος, λέγων. σπεῦδε καὶ δεῦρο, ὅτι ἀλλόφυλοι ἐπέθεντο ἐπὶ τὴν γῆν. καὶ ἀνέστρεψε σαοὺλ μὴ καταδιώκειν ὀπίσω δαυὶδ, καὶ ἐπορεύθη εἰς συνάντησιν τῶν ἀλλοφύλων. διὰ τοῦτο ἐπεκλήθη ὁ τόπος ἐκεῖνος, πέτρα ἡ μερισθεῖσα.

α [Εἰς τὰ σκῦλα τῶν ἀλλοφύλων.] In AA. LL. est, εἰς τὰς κοιλάδας. Quod autem est in vulgatis editionibus, εἰς τὰς κοιλίας, confirmatur hoc Scholio. εἰς τὰς κοιλίας, εἰς τὰ στρατόπεδα. ἑβραῖοι, εἰς τὰ σκῦλα. β [Ἐν μεσσαρὰ, ἐν τοῖς στενοῖς.] Schol. οἱ λοιποὶ ἑρμηνευταὶ, ἐν τοῖς σπηλαίοις τοῖς ὀχυροῖς ἐκδεδώκασιν. γ [Ἐν τῇ καινῇ.] Aquila, δρυμὸν. τὴν γαβαὰδ δὲ, βουνόν. δ [Ἐν τῇ ἐρήμῳ τῇ μαών.] Schol. ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐπηκόῳ. ε [Καθ᾽ ἑσπέραν.] A. ἐν τοῖς ὁμαλέσι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΔ΄.

Καὶ ἀνέστη δαυὶδ ἐκεῖθεν, καὶ ἐκάθισεν ἐν τοῖς στενοῖς ἐνγαδδί. καὶ ἐγενήθη ὡς ἀνέστρεψε σαοὺλ ἀπὸ ὄπισθεν τῶν ἀλλοφύλων, καὶ ἀπηγγέλη αὐτῷ, λεγόντων. ὅτι δαυὶδ ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐνγαδδί. καὶ ἔλαβε μεθ᾽ ἑαυτοῦ τρεῖς χιλιάδας ἀνδρῶν ἐκλεκτοὺς ἐκ παντὸς ἰσραὴλ, καὶ ἐπορεύθη ζητεῖν τὸν δαυίδ, καὶ τοὺς ἄνδρας αὐτοῦ ἐπὶ πρόσωπον σαδδαιέμ. καὶ ἦλθεν εἰς τὰς ἀγέλας τῶν ποιμνίων τὰς ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, καὶ ἦν ἐκεῖ σπήλαιον. καὶ σαοὺλ εἰσῆλθε [α] παρασκευάσασθαι, καὶ δαυὶδ καὶ οἱ ἄνδρες αὐτοῦ ἐσώτερον τοῦ σπηλαίου ἐκάθηντο. καὶ εἶπον οἱ ἄνδρες δαυὶδ πρὸς αὐτόν. ἰδοὺ ἡ ἡμέρα αὕτη, ἣν εἶπε κύριος πρὸς σὲ παραδοῦναι τὸν ἐχθρόν σου εἰς τὰς χεῖράς σου, καὶ ποιήσεις αὐτῷ ὡς ἀγαθὸν ἐν ὀφθαλμοῖς σου. καὶ ἀνέστη δαυίδ, καὶ ἀφεῖλε τὸ πτερύγιον τῆς διπλοΐδος τοῦ σαοὺλ λαθραίως. καὶ ἐγενήθη μετὰ ταῦτα, καὶ ἐπάταξε καρδία δαυὶδ αὐτὸν, ὅτι ἀφεῖλε τὸ πτερύγιον τῆς διπλοΐδος αὐτοῦ. καὶ εἶπε δαυὶδ πρὸς τοὺς ἄνδρας αὐτοῦ. μηδαμῶς μοι παρὰ κυρίου, εἰ ποιήσω τὸ ῥῆμα τοῦτο τῷ κυρίῳ μου τῷ χριστῷ κυρίου ἐπενέγκαι χεῖρά μου ἐπ᾽ αὐτὸν, ὅτι χριστὸς κυρίου ἐστὶν οὗτος. καὶ ἔπεισε δαυὶδ τοὺς ἄνδρας αὐτοῦ ἐν λόγοις, καὶ οὐκ ἔδωκεν αὐτοῖς ἀναστάντας [β] θῦσαι τὸν σαούλ. καὶ ἀνέστη σαοὺλ καὶ κατέβη τὴν ὁδόν. καὶ ἀνέστη δαυὶδ ὀπίσω αὐτοῦ ἐκ τοῦ σπηλαίου. καὶ ἐβόησεν δαυὶδ ὀπίσω σαοὺλ, λέγων.

κύριε βασιλεῦ. καὶ ἐπέβλεψε σαοὺλ εἰς τὰ ὀπίσω αὐτοῦ, καὶ ἔκυψε δαυὶδ ἐπὶ πρόσωπον αὐτοῦ ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ προσεκύνησεν αὐτῷ, καὶ εἶπε δαυὶδ πρὸς σαούλ. ἵνατί ἀκούεις τῶν λόγων τοῦ λαοῦ λεγόντων, ἰδοὺ δαυὶδ ζητεῖ τὴν ψυχήν σου; ἰδοὺ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ ἑωράκασιν οἱ ὀφθαλμοί σου ὡς παρέδωκέ σε κύριος σήμερον εἰς χεῖράς μου ἐν τῷ σπηλαίῳ, καὶ οὐκ ἠβουλήθην ἀποκτεῖναί σε, καὶ ἐφεισάμην σου καὶ εἶπα, οὐκ ἐποίσω χεῖρά μου ἐπὶ κύριόν μου, ὅτι χριστὸς κυρίου οὗτός ἐστι. καὶ ἰδοὺ τὸ πτερύγιον τῆς διπλοΐδος σου ἐν τῇ χειρί μου, ἐγὼ [γ] ἀφήρηκα τὸ πτερύγιον, καὶ οὐκ ἀπέκταγκά σε. καὶ γνῶθι καὶ ἴδε σήμερον, ὅτι οὐκ ἔστι κακία ἐν τῇ χειρί μου οὐδὲ ἀσέβεια καὶ ἀθέτησις, καὶ οὐχ ἡμάρτηκα εἰς σέ, καὶ σὺ δεσμεύεις τὴν ψυχήν μου λαβεῖν αὐτήν. δικάσαι κύριος ἀναμέσον ἐμοῦ καὶ σοῦ, καὶ ἐκδικήσαι σοι κύριος ἐκ σοῦ. καὶ ἡ χείρ μου οὐκ ἔσται ἐπὶ σέ, καθὼς λέγεται ἡ παραβολὴ ἡ ἀρχαία. ἐξ ἀνόμων ἐξελεύσεται πλημμέλεια. καὶ ἡ χείρ μου οὐκ ἔσται ἐπὶ σέ. καὶ νῦν ὀπίσω τίνος σὺ ἐκπορεύῃ βασιλεῦ ἰσραήλ; ὀπίσω τίνος καταδιώκεις σύ; ὀπίσω κυνὸς τεθνηκότος, καὶ ὀπίσω ψύλλου ἑνός; γένοιτο κύριος εἰς κριτὴν καὶ δικαστὴν ἀναμέσον ἐμοῦ καὶ ἀναμέσον σου, ἴδοι κύριος καὶ κρίναι τὴν κρίσιν μου καὶ δικάσαι μοι ἐκ χειρός σου. καὶ ἐγένετο, ὡς συνετέλεσε δαυὶδ τὰ ῥήματα ταῦτα λαλῶν πρὸς σαοὺλ, καὶ εἶπε σαούλ. ἡ φωνή σου αὕτη τέκνον δαυίδ; καὶ ἦρε σαοὺλ τὴν φωνὴν αὐτοῦ, καὶ ἔκλαυσε. καὶ εἶπε σαοὺλ πρὸς δαυίδ. δίκαιος σὺ ὑπὲρ ἐμέ, ὅτι σὺ ἀνταπέδωκάς μοι ἀγαθά, ἐγὼ δὲ ἀνταπέδωκά σοι κακά. καὶ σὺ ἀπήγγειλάς μοι σήμερον ἃ ἐποίησάς μοι ἀγαθά, ὡς ἀπέκλεισέ με κύριος εἰς χεῖράς σου σήμερον, καὶ οὐκ ἀπέκτεινάς με. καὶ ὅτι εἰ εὕροι τις τὸν ἐχθρὸν αὐτοῦ ἐν θλίψει, καὶ ἐκπέμψοι αὐτὸν ἐν ὁδῷ ἀγαθῇ, καὶ κύριος ἀποτίσει αὐτῷ ἀγαθά, καθὼς πεποίηκας σήμερον. καὶ νῦν ἰδοὺ ἐγὼ γινώσκω, ὅτι βασιλεύων βασιλεύσεις, καὶ στήσεται ἐν χειρί σου ἡ βασιλεία ἰσραήλ. καὶ νῦν ὄμοσόν μοι ἐν κυρίῳ, ὅτι οὐκ ἐξολοθρεύσεις τὸ σπέρμα μου ὀπίσω μου, οὐκ ἀφανιεῖς τὸ ὄνομά μου ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ πατρός μου. καὶ ὤμοσε δαυὶδ τῷ σαούλ, καὶ ἀπῆλθε σαοὺλ εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ, καὶ δαυὶδ καὶ οἱ ἄνδρες αὐτοῦ ἀνέβησαν εἰς τὴν μεσσαρὰ στενήν.

α [Παρασκευάσασθαι.] Aquila, ἀποκενῶσαι. β [Θῦσαι τὸν σαούλ.] Ita LL. VV. In alijs libris est, θανατῶσαι.] γ [Ἀφήρηκα τὸ πτερύγιον.] In alijs codicibus sequitur, τῆς διπλοΐδος σου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΕ΄.

Καὶ ἀπέθανε σαμουήλ, καὶ συναθροίζονται πᾶς ἰσραήλ, καὶ κόπτονται αὐτόν, καὶ θάπτουσιν αὐτὸν ἐν οἴκῳ αὐτοῦ ἐν ἀρμαθαίμ. καὶ ἀνέστη δαυίδ, καὶ κατέβη εἰς τὴν ἔρημον μαών. καὶ ἦν ἄνθρωπος ἐν τῇ μαών, καὶ τὰ ποίμνια αὐτοῦ ἐν τῷ καρμήλῳ, καὶ ὁ ἄνθρωπος μέγας σφόδρα. καὶ τούτῳ [α] ποίμνια τρισχίλια, καὶ αἶγες χίλιαι. καὶ ἐγενήθη ἐν τῷ κείρειν τὸ ποίμνιον αὐτοῦ ἐν τῷ καρμήλῳ, καὶ ὄνομα τῷ ἀνθρώπῳ νάβαλ, καὶ ὄνομα τῇ γυναικὶ αὐτοῦ ἀβιγαία. καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἀγαθὴ συνέσει καὶ [β] ἀγαθὴ τῷ εἴδει σφόδρα, καὶ ὁ ἄνθρωπος σκληρὸς καὶ πονηρὸς ἐν ἐπιτηδεύμασι, καὶ ὁ ἄνθρωπος κυνικός. καὶ ἤκουσε δαυὶδ ἐν τῇ ἐρήμῳ, ὅτι κείρει νάβαλ ὁ καρμήλιος τὸ ποίμνιον αὐτοῦ. καὶ ἀπέστειλε δαυὶδ δέκα παιδάρια, καὶ εἶπε τοῖς παιδαρίοις. ἀνάβητε εἰς κάρμηλον καὶ ἀπέλθατε πρὸς νάβαλ, καὶ ἐρωτήσατε αὐτὸν ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου εἰς εἰρήνην, καὶ ἐρεῖτε τάδε. εἰς ὥρας καὶ σὺ ὑγιαίνων καὶ ὁ οἶκός σου, καὶ πάντα τὰ σὰ ὑγιαίνοντα. καὶ νῦν ἰδοὺ ἀκήκοα ὅτι κείρουσί σοι νῦν οἱ ποιμένες σου οἳ ἦσαν μεθ' ἡμῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ οὐκ ἀπεκωλύσαμεν αὐτούς, καὶ οὐκ ἐνετειλάμεθα αὐτοῖς οὐθὲν πάσας τὰς ἡμέρας ὄντων αὐτῶν ἐν καρμήλῳ. ἐρώτησον τὰ παιδάριά σου, καὶ ἀπαγγελοῦσί σοι, καὶ εὑρέτωσαν τὰ παιδάριά σου χάριν ἐν ὀφθαλμοῖς σου, ὅτι ἐφ' ἡμέραν ἀγαθὴν ἥκομεν. δὸς δὴ ὃ ἐὰν εὕρῃ ἡ χείρ σου τῷ υἱῷ σου τῷ δαυίδ. καὶ ἔρχονται τὰ παιδάρια, καὶ λαλοῦσι τοὺς λόγους τούτους πρὸς νάβαλ κατὰ πάντα τὰ ῥήματα ταῦτα ἐν τῷ ὀνόματι δαυίδ. καὶ ἀνεπήδησε καὶ ἀπεκρίθη νάβαλ τοῖς παισὶ δαυίδ, καὶ εἶπε. τίς ὁ δαυίδ, καὶ τίς ὁ υἱὸς ἰεσσαί; σήμερον πεπληθυμμένοι εἰσὶν οἱ δοῦλοι ἀναχωροῦντες ἕκαστος ἐκ προσώπου τοῦ κυρίου αὐτοῦ. καὶ λήψομαι τοὺς ἄρτους μου καὶ τὸν οἶνόν μου καὶ τὰ θύματά μου ἃ τέθυκα τοῖς κείρουσί μου τὰ πρόβατα, καὶ δώσω αὐτὰ ἀνδράσιν, οἷς οὐκ οἶδα πόθεν εἰσί; καὶ ἀπεστράφησαν τὰ παιδάρια δαυὶδ εἰς ὁδὸν αὐτῶν, καὶ ἀνέστρεψαν καὶ ἦλθον, καὶ ἀνήγγειλαν τῷ δαυὶδ κατὰ τὰ ῥήματα ταῦτα. καὶ εἶπε δαυὶδ τοῖς ἀνδράσιν αὐτοῦ. ζώσασθε ἕκαστος τὴν ῥομφαίαν αὐτοῦ. καὶ ἀνέβησαν ὀπίσω δαυίδ, ὡς τετρακόσιοι ἄνδρες. καὶ οἱ διακόσιοι ἐκάθισαν μετὰ τῶν σκευῶν. καὶ τῇ ἀβιγαίᾳ γυναικὶ νάβαλ ἀπήγγειλεν ἓν τῶν παιδαρίων, λέγων. ἰδοὺ δαυὶδ ἀπέστειλεν ἀγγέλους ἐκ τῆς ἐρήμου εὐλογῆσαι τὸν κύριον ἡμῶν, καὶ ἐξέκλινεν ἀπ' αὐτῶν. καὶ οἱ ἄνδρες ἀγαθοὶ ἡμῖν σφόδρα οὐκ ἀπεκώλυσαν ἡμᾶς, οὐδὲ ἐνετείλαντο ἡμῖν οὐδὲν πάσας τὰς ἡμέρας ἃς ἦμεν παρ' αὐτοῖς. καὶ ἐν τῷ εἶναι ἡμᾶς ἐν ἀγρῷ, ὡς τεῖχος ἦσαν περὶ ἡμᾶς καὶ τὴν νύκτα καὶ τὴν ἡμέραν πάσας τὰς ἡμέρας ἃς ἦμεν παρ' αὐτοῖς ποιμαίνοντες τὸ ποίμνιον. καὶ νῦν γνῶθι καὶ ἴδε σὺ τί ποιήσεις, ὅτι συντετέλεσται ἡ κακία εἰς τὸν κύριον ἡμῶν καὶ εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, καὶ οὗτος υἱὸς λοιμός, καὶ οὐκ ἔστι λαλῆσαι πρὸς αὐτόν. καὶ ἔσπευσεν ἀβιγαία καὶ ἔλαβε διακοσίους ἄρτους καὶ δύο ἀγγεῖα οἴνου, καὶ πέντε πρόβατα πεποιημένα, καὶ [γ] πέντε οἰφὶ ἀλφίτου, καὶ γόμορ ἓν σταφίδος, καὶ διακοσίας παλάθας, καὶ ἔθετο ἐπὶ τοὺς ὄνους. καὶ εἶπε τοῖς παιδαρίοις αὐτῆς. προπορεύεσθε ἔμπροσθέν μου, καὶ ἰδοὺ ἐγὼ ὀπίσω ὑμῶν παραγίνομαι, καὶ τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς οὐκ ἀπήγγειλε. καὶ ἐγενήθη, αὐτῆς ἐπιβεβηκυίης ἐπὶ τὸν ὄνον καὶ καταβαινούσης ἐν σκέπῃ τοῦ ὄρους, καὶ ἰδοὺ δαυὶδ καὶ οἱ ἄνδρες αὐτοῦ κατέβαινον εἰς συνάντησιν αὐτῆς, καὶ ἀπήντησεν αὐτοῖς. καὶ δαυὶδ εἶπε.

εἶπε. ἴσως εἰς ἄδικον πεφύλακα πάντα τὰ αὐτοῦ ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ οὐκ ἐνετειλάμεθα λαβεῖν ἐκ πάντων τῶν αὐτοῦ οὐθὲν, καὶ ἀνταπέδωκέ μοι πονηρὰ ἀντὶ ἀγαθῶν. τάδε ποιήσαι ὁ θεὸς τῷ δαυὶδ καὶ τάδε προσθείη, εἰ ὑπολείψομαι ἐκ πάντων τῶν τοῦ νάβαλ ἕως πρωῒ οὐροῦντα πρὸς τοῖχον. καὶ εἶδεν ἀβιγαία τὸν δαυὶδ καὶ ἔσπευσε καὶ κατεπήδησεν ἀπὸ τῆς ὄνου, καὶ ἔπεσεν ἐνώπιον δαυὶδ ἐπὶ πρόσωπον αὐτῆς, καὶ προσεκύνησεν αὐτῷ ἐπὶ τὴν γῆν ἐπὶ τοὺς πόδας αὐτοῦ, καὶ εἶπεν. ἐν ἐμοὶ κύριέ μου ἡ ἀδικία μου, λαλησάτω δὴ ἡ δούλη σου εἰς τὰ ὦτά σου, καὶ ἄκουσον λόγων τῆς δούλης σου. μὴ δὴ θέσθω ὁ κύριός μου καρδίαν αὐτοῦ ἐπὶ τὸν ἄνθρωπον τὸν λοιμὸν τοῦτον, ὅτι κατὰ τὸ ὄνομα αὐτοῦ οὗτός ἐστι. νάβαλ ὄνομα αὐτῷ, καὶ δ ἀφροσύνη μετ' αὐτοῦ, καὶ ἐγὼ ἡ δούλη σου οὐκ εἶδον τὰ παιδάρια τοῦ κυρίου μου ἃ ἀπέστειλας. καὶ νῦν κύριέ μου ζῇ κύριος καὶ ζῇ ἡ ψυχή σου, καθὼς ἐκώλυσέ σε κύριος τοῦ μὴ ἐλθεῖν εἰς αἷμα ἀθῷον, καὶ σῴζειν τὴν χεῖρά σου σοί. καὶ νῦν γένοιντο ὡς νάβαλ οἱ ἐχθροί σου καὶ οἱ ζητοῦντες τῷ κυρίῳ μου κακά. καὶ νῦν λάβε τὴν εὐλογίαν ταύτην, ἣν ἐνήνοχεν ἡ δούλη σου τῷ κυρίῳ μου, καὶ δώσεις τοῖς παιδαρίοις τοῖς παρεστηκόσι τῷ κυρίῳ μου. ἆρον δὴ τὸ ἀνόμημα τῆς δούλης σου, ὅτι ποιῶν ποιήσει κύριος τῷ κυρίῳ μου οἶκον πιστὸν, ὅτι πόλεμον κυρίου μου ὁ κύριος πολεμεῖ, καὶ κακία οὐχ εὑρεθήσεται ἐν σοὶ πώποτε. καὶ ἀναστήσεται ἄνθρωπος καταδιώκων σε καὶ ζητῶν τὴν ψυχήν σου, καὶ ἔσται ψυχὴ κυρίου μου ἐνδεδεμένη ἐν δεσμῷ τῆς ζωῆς παρὰ κυρίῳ τῷ θεῷ, καὶ ψυχὴν ἐχθρῶν σου σφενδονήσεις ἐν μέσῳ τῆς σφενδόνης. καὶ ἔσται ὅτε ποιήσῃ κύριος τῷ κυρίῳ μου πάντα ὅσα ἐλάλησεν ἀγαθὰ ἐπὶ σὲ, καὶ ἐντελεῖταί σοι εἰς ἡγούμενον ἐπὶ ἰσραήλ. ε καὶ οὐκ ἔσται σοι τοῦτο βδελυγμὸς ζ καὶ σκάνδαλον τῷ κυρίῳ μου ἐκχέαι αἷμα ἀθῷον δωρεὰν, καὶ σῶσαι χεῖρα κυρίῳ μου αὐτῷ. καὶ ἀγαθῶσαι κύριος τῷ κυρίῳ μου, καὶ μνησθήσῃ τῆς δούλης σου ἀγαθῶσαι αὐτῇ. καὶ εἶπε δαυὶδ τῇ ἀβιγαίᾳ. εὐλογητὸς κύριος ὁ θεὸς ἰσραὴλ, ὃς ἀπέστειλέ σε σήμερον ἐν ταύτῃ εἰς ἀπάντησίν μοι. καὶ εὐλογητὸς ὁ τρόπος σου, καὶ εὐλογημένη σὺ ἡ ἀποκωλύσασά με σήμερον ἐν ταύτῃ μὴ ἐλθεῖν εἰς αἵματα, η καὶ σῶσαι χεῖρά μου ἐμοί. πλὴν ὅτι ζῇ κύριος ὁ θεὸς ἰσραὴλ, ὃς ἀπεκώλυσέ με σήμερον τοῦ κακοποιῆσαί σε, ὅτι εἰ μὴ ἔσπευσας καὶ παρεγένου εἰς ἀπάντησίν μοι, τότε εἶπα. εἰ ὑπολειφθήσεται τῷ νάβαλ ἕως φωτὸς τοῦ πρωῒ οὐρῶν πρὸς τοῖχον. καὶ ἔλαβε δαυὶδ ἐκ χειρὸς αὐτῆς πάντα ἃ ἔφερεν αὐτῷ, καὶ εἶπεν αὐτῇ. ἀνάβηθι εἰς εἰρήνην εἰς οἶκόν σου, βλέπε, ἤκουσα τῆς φωνῆς σου, καὶ θ ἡρέτισα τὸ πρόσωπόν σου. καὶ παρεγενήθη ἀβιγαία πρὸς νάβαλ. καὶ ἰδοὺ αὐτῷ πότος ἐν οἴκῳ αὐτοῦ, ὡς πότος βασιλέως. καὶ ἡ καρδία νάβαλ ἀγαθὴ ἐπ' αὐτόν. καὶ αὐτὸς μεθύων ἕως σφόδρα. καὶ οὐκ ἀπήγγειλεν αὐτῷ ῥῆμα μικρὸν ἢ μέγα ἕως φωτὸς τοῦ πρωΐ. καὶ ἐγένετο πρωΐ, ὡς ἐξένηψεν ἀπὸ τοῦ οἴνου νάβαλ, ἀπήγγειλεν ἡ γυνὴ αὐτοῦ τὰ ῥήματα ταῦτα. καὶ ἐναπέθανεν ἡ καρδία αὐτοῦ ἐν αὐτῷ, καὶ αὐτὸς γίνεται ὡς λίθος. καὶ ἐγένετο ὡσεὶ δέκα ἡμέραι, καὶ ἐπάταξε κύριος τὸν νάβαλ, καὶ ἀπέθανε. καὶ ἤκουσε δαυὶδ, καὶ εἶπεν. εὐλογητὸς κύριος, ὃς ἔκρινε τὴν κρίσιν τοῦ ὀνειδισμοῦ μου ἐκ χειρὸς νάβαλ, καὶ τὸν δοῦλον αὐτοῦ περιεποιήσατο ἐκ χειρὸς κακῶν, καὶ τὴν κακίαν νάβαλ ἀπέστρεψε κύριος εἰς κεφαλὴν αὐτοῦ. καὶ ἀπέστειλε δαυὶδ καὶ ἐλάλησε περὶ ἀβιγαίας, λαβεῖν αὐτὴν ἑαυτῷ εἰς γυναῖκα. καὶ ἦλθον οἱ παῖδες δαυὶδ πρὸς ἀβιγαίαν εἰς κάρμηλον, καὶ ἐλάλησαν αὐτῇ, λέγοντες. δαυὶδ ἀπέστειλεν ἡμᾶς πρὸς σὲ λαβεῖν σε αὐτῷ εἰς γυναῖκα. καὶ ἀνέστη καὶ προσεκύνησεν ἐπὶ τὴν γῆν ἐπὶ πρόσωπον, καὶ εἶπεν. ἰδοὺ ἡ δούλη σου εἰς παιδίσκην νίψαι πόδας τῶν παίδων σου. καὶ ἀνέστη ἀβιγαία, καὶ ἐπέβη ἐπὶ τὴν ὄνον, καὶ πέντε κοράσια ἠκολούθουν αὐτῇ, καὶ ἐπορεύθη ὀπίσω τῶν παίδων δαυὶδ, καὶ γίνεται αὐτῷ εἰς γυναῖκα. καὶ τὴν ἀχινάαμ ἔλαβε δαυὶδ ἐξ ἰεζραὴλ, καὶ ἀμφότεραι ἦσαν αὐτῷ γυναῖκες. καὶ σαοὺλ ἔδωκε μελχὸλ τὴν θυγατέρα αὐτοῦ τὴν γυναῖκα δαυὶδ τῷ φαλτὶ υἱῷ ἀμὶς τῷ ἐκ ῥομμᾶ.

α [Καὶ τούτῳ ποίμνια] AA.LL. habēt, πρόβατα. β [Ἀγαθὴ τῷ εἴδει σφόδρα.] In AA.LL. est. καλή. γ [Πέντε οἰφὶ ἀλφίτου.] Aquila, σάτα. δ [Ἀφροσύνη μετ' αὐτοῦ.] Schol. Ἀκύλας ἡρμήνευσεν, ἀπόρρευσις μετ' αὐτοῦ. τοῦ γὰρ λογισμοῦ ἀπορρέοντός τε καὶ σβεννυμένου, τὸ τῆς ἀφροσύνης γίνεται πάθος. ε [Καὶ οὐκ ἔσται σοι τοῦτο βδελυγμός.] Schol. Ἀκύλ. λιγμὸς ἐξέδωκεν, αἰνίττεται δὲ τὰς τοῦ συνειδότος ἀκίδας. ζ [Καὶ σκάνδαλον.] Ita LL. VV. In alijs libris est, καὶ σκάνδαλον καρδίας. η [Καὶ σῶσαι χεῖρά μου ἐμοί.] Theodoretus in hunc locum, ἁμάρτημα γραφικὸν ὑπολαμβάνω. οἱ γὰρ ἄλλοι ἑρμηνευταὶ, μὴ μυσῶσαι εἰρήκασιν ἀντὶ τοῦ μὴ μύσους μεταλαχεῖν. θ [Ἠρέτισα τὸ πρόσωπόν σου.] Symmachus, ἐνετράπην.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Κϛʹ.

Καὶ ἔρχονται οἱ ζιφαῖοι ἐκ τῆς αὐχμώδους πρὸς τὸν σαοὺλ εἰς τὸν βουνὸν, λέγοντες. ἰδοὺ δαυὶδ σκεπάζεται μεθ' ὑμῶν ἐν τῷ βουνῷ τῷ ἐχελὰ, κατὰ πρόσωπον τοῦ ἰεσσεμοῦ. καὶ ἀνέστη σαοὺλ καὶ κατέβη εἰς τὴν ἔρημον ζὶφ, καὶ μετ' αὐτοῦ τρεῖς χιλιάδες ἀνδρῶν ἐκλεκτοὶ ἐξ ἰσραὴλ, ζητεῖν τὸν δαυὶδ ἐν τῇ ἐρήμῳ ζίφ. καὶ παρενέβαλε σαοὺλ ἐν τῷ βουνῷ τῷ ἐχελὰ τῷ ἐπὶ προσώπου τοῦ ἰεσσεμοῦ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, καὶ δαυὶδ ἐκάθισεν ἐν τῇ ἐρήμῳ. καὶ εἶδε δαυὶδ, ὅτι ἥκει σαοὺλ ὀπίσω αὐτοῦ εἰς τὴν ἔρημον. καὶ ἀπέστειλε δαυὶδ κατασκόπους, καὶ ἔγνω ὅτι ἥκει σαοὺλ ἕτοιμος ἐκ κεϊλά. καὶ ἀνέστη δαυὶδ λάθρα, καὶ εἰσπορεύεται εἰς τὸν τόπον οὗ ἐκάθευδεν ἐκεῖ σαοὺλ, καὶ ἐκεῖ ἀβεννὴρ υἱὸς νὴρ ἀρχιστράτηγος αὐτοῦ. καὶ σαοὺλ α ἐκάθευδεν ἐν λαμπήνῃ, καὶ ὁ λαὸς παρεμβεβληκὼς κύκλῳ αὐτοῦ. καὶ ἀπεκρίθη δαυὶδ, καὶ εἶπε πρὸς ἀβιμέλεχ τὸν χετταῖον, καὶ πρὸς ἀβεσσὰ υἱὸν σαρουΐας ἀδελφὸν ἰωὰβ, λέγων. τίς εἰσελεύσεται μετ' ἐμοῦ πρὸς σαοὺλ εἰς τὴν παρεμβολήν; καὶ εἶπεν ἀβεσσά. ἐγὼ εἰσελεύσομαι μετὰ σοῦ. καὶ εἰσπορεύεται δαυὶδ καὶ ἀβεσσὰ εἰς τὸν λαὸν τὴν νύκτα. καὶ ἰδοὺ σαοὺλ καθεύδων ὕπνῳ ἐν λαμπήνῃ, καὶ

τὸ δόρυ αὐτοῦ ἐμπεπηγὸς εἰς τὴν γῆν πρὸς κεφαλῆς αὐτοῦ, καὶ ἀβεννὴρ καὶ ὁ λαὸς αὐτοῦ ἐκάθευδε κύκλῳ αὐτοῦ. καὶ εἶπεν ἀβεσσὰ πρὸς δαυίδ. ἀπέκλεισε κύριος σήμερον τὸν ἐχθρόν σου εἰς χεῖράς σου, καὶ νῦν πατάξω αὐτὸν τῷ δόρατι εἰς τὴν γῆν ἅπαξ καὶ οὐ δευτερώσω αὐτῷ. καὶ εἶπε δαυὶδ πρὸς ἀβεσσά. β μὴ ταπεινώσῃς αὐτὸν, ὅτι τίς ἐποίσει χεῖρα αὐτοῦ ἐπὶ χριστὸν κυρίου καὶ ἀθῳωθήσεται; καὶ εἶπε δαυίδ. ζῇ κύριος, ἐὰν μὴ κύριος παίσῃ αὐτὸν, ἢ ἡμέρα αὐτοῦ ἔλθῃ καὶ ἀποθάνῃ, ἢ εἰς πόλεμον καταβῇ καὶ προστεθῇ, μηδαμῶς μοι παρὰ κυρίου ἐπενεγκεῖν χεῖρά μου ἐπὶ χριστὸν κυρίου. καὶ νῦν λάβε δὴ τὸ δόρυ ἀπὸ προσκεφαλῆς αὐτοῦ καὶ τὸν φακὸν τοῦ ὕδατος, καὶ ἀπέλθωμεν ἡμεῖς καθ' ἑαυτούς. καὶ ἔλαβε δαυὶδ τὸ δόρυ καὶ τὸν φακὸν τοῦ ὕδατος ἀπὸ προσκεφαλῆς αὐτοῦ, καὶ ἀπῆλθον καθ' ἑαυτούς. καὶ οὐκ ἦν ὁ βλέπων, καὶ οὐκ ἦν ὁ γινώσκων, καὶ οὐκ ἦν ὁ ἐξεγειρόμενος, πάντες ὑπνοῦντες, ὅτι γ θάμβος κυρίου ἐπέπεσεν ἐπ' αὐτούς. καὶ διέβη δαυὶδ εἰς τὸ πέραν, καὶ ἔστη ἐπὶ τὴν κορυφὴν τοῦ ὄρους μακρόθεν, καὶ πολλὴ ἡ ὁδὸς ἀναμέσον αὐτῶν. καὶ προσεκαλέσατο δαυὶδ τὸν λαὸν, καὶ τῷ ἀβεννὴρ ἐλάλησε, λέγων. οὐκ ἀποκριθήσῃ ἀβεννήρ; καὶ ἀπεκρίθη ἀβεννὴρ, καὶ εἶπε. τίς εἶ σὺ ὁ καλῶν; καὶ εἶπε δαυὶδ πρὸς ἀβεννήρ. οὐκ ἀνὴρ σύ; καὶ τίς, ὡς σύ, ἐν ἰσραήλ; καὶ διατί οὐ φυλάσσεις τὸν κύριόν σου τὸν βασιλέα; ὅτι εἰσῆλθεν εἷς ἐκ τοῦ λαοῦ διαφθεῖραι τὸν κύριόν σου τὸν βασιλέα. καὶ οὐκ ἀγαθὸν τὸ ῥῆμα τοῦτο, ὃ πεποίηκας. ζῇ κύριος, ὅτι υἱοὶ θανατώσεως ὑμεῖς, οἱ φυλάσσοντες τὸν βασιλέα τὸν κύριον ὑμῶν τὸν χριστὸν κυρίου. καὶ νῦν ἴδε δὴ τὸ δόρυ τοῦ βασιλέως, καὶ ὁ φακὸς τοῦ ὕδατος ποῦ ἐστι τὰ πρὸς κεφαλῆς αὐτοῦ. καὶ ἐπέγνω σαοὺλ τὴν φωνὴν δαυίδ, καὶ εἶπε. ἡ φωνή σου αὕτη τέκνον δαυίδ; καὶ εἶπε δαυίδ. δοῦλός σου κύριε βασιλεῦ, καὶ εἶπε. ἱνατί τοῦτο καταδιώκει ὁ κύριος ὀπίσω τοῦ δούλου αὐτοῦ; ὅτι τί ἡμάρτηκα; καὶ τί εὑρέθη ἐν ἐμοὶ ἀδίκημα; καὶ νῦν ἀκουσάτω ὁ κύριός μου ὁ βασιλεὺς τὸ ῥῆμα τοῦ δούλου αὐτοῦ, εἰ ὁ θεὸς ἐπισείει σε ἐπ' ἐμὲ, ὀσφρανθείη θυσία σου. καὶ εἰ υἱοὶ ἀνθρώπων, ἐπικατάρατοι οὗτοι ἐνώπιον κυρίου, ὅτι ἐξέβαλόν με σήμερον μὴ ἐστηρίχθαι ἐν κληρονομίᾳ κυρίου, λέγοντες. πορεύου, δούλευε θεοῖς ἑτέροις. καὶ νῦν μὴ πέσοι τὸ αἷμά μου ἐπὶ τὴν γῆν ἐξεναντίας προσώπου κυρίου, ὅτι ἐξελήλυθεν ὁ βασιλεὺς ἰσραὴλ ζητεῖν ψυχήν μου καθὼς καταδιώκει ὁ νυκτικόραξ ἐν τοῖς ὄρεσι. καὶ εἶπε σαοὺλ. ἡμάρτηκα, ἐπίστρεφε τέκνον δαυίδ, ὅτι οὐ κακοποιήσω σε ἀνθ' ὧν ἔντιμος ψυχή μου ἐν ὀφθαλμοῖς σου, καὶ ἐν τῇ σήμερον μεματαίωμαι καὶ ἠγνόηκα πολλὰ σφόδρα. καὶ ἀπεκρίθη δαυίδ, καὶ εἶπεν. ἰδοὺ τὸ δόρυ τοῦ βασιλέως, διελθέτω εἷς τῶν παιδαρίων καὶ λαβέτω αὐτό, καὶ κύριος ἐπιστρέψει ἑκάστῳ κατὰ τὰς δικαιοσύνας αὐτοῦ καὶ τὴν πίστιν αὐτοῦ. ὡς παρέδωκέ σε κύριος σήμερον εἰς χεῖράς μου, καὶ οὐκ ἠθέλησα ἐπενεγκεῖν χεῖρά μου ἐπὶ χριστὸν κυρίου, καὶ ἰδοὺ καθὼς ἐμεγαλύνθη ἡ ψυχή σου σήμερον ἐν ταύτῃ ἐν ὀφθαλμοῖς μου, οὕτως μεγαλυνθείη ἡ ψυχή μου ἐνώπιον κυρίου, καὶ σκεπάσαι με, καὶ ἐξελεῖται με ἐκ πάσης θλίψεως. καὶ εἶπε σαοὺλ πρὸς δαυίδ. εὐλογημένος σὺ τέκνον, καὶ ποιῶν ποιήσεις, καὶ δυνάμενος δυνήσῃ. καὶ ἀπῆλθε δαυὶδ εἰς τὴν ὁδὸν αὐτοῦ, καὶ σαοὺλ ἀπέστρεψεν εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ.

α [Σαοὺλ ἐκάθευδεν ἐν λαμπήνῃ.] Aquila, ἐν τῇ φραγμώσει. β [Μὴ ταπεινώσῃς αὐτόν.] AA. LL. habent, μὴ διαφθείρῃς. γ [Θάμβος κυρίου ἐπέπεσεν.] A. καταφορά. Symmachus, κάρος. Theodotio, ἔκστασις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΖ'.

Καὶ εἶπε δαυὶδ ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ, λέγων. νῦν α προστεθήσομαι ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ εἰς χεῖρας σαοὺλ, καὶ οὐκ ἔστι μοι ἀγαθὸν ἐὰν μὴ σωθῶ εἰς γῆν ἀλλοφύλων καὶ β ἀνῇ ἀπ' ἐμοῦ σαοὺλ τοῦ ζητεῖν με εἰς πᾶν ὅριον ἰσραὴλ, καὶ σωθήσομαι ἐκ χειρὸς αὐτοῦ. καὶ ἀνέστη δαυὶδ καὶ οἱ ἑξακόσιοι ἄνδρες οἱ μετ' αὐτοῦ, καὶ ἐπορεύθη πρὸς ἀγχοὺς υἱὸν ἀμμὰχ βασιλέα γέθ. καὶ ἐκάθισε δαυὶδ μετὰ ἀγχοὺς αὐτὸς καὶ οἱ ἄνδρες αὐτοῦ ἕκαστος καὶ ὁ οἶκος αὐτοῦ, καὶ δαυὶδ καὶ ἀμφότεραι αἱ γυναῖκες αὐτοῦ ἀχινάαμ ἡ ἰεζραηλῖτις καὶ ἀβιγαία ἡ γυνὴ νάβαλ τοῦ καρμηλίου. καὶ ἀνηγγέλη τῷ σαοὺλ ὅτι πέφευγε δαυὶδ εἰς γέθ, καὶ οὐ προσέθετο ἔτι ζητεῖν αὐτόν. καὶ εἶπε δαυὶδ πρὸς ἀγχοῦς. εἰ δὴ εὕρηκεν ὁ δοῦλός σου χάριν ἐν ὀφθαλμοῖς σου, δότωσαν δή μοι τόπον ἐν μιᾷ τῶν πόλεων τῶν κατ' ἀγρὸν καὶ καθήσομαι ἐκεῖ, καὶ ἱνατί κάθηται ὁ δοῦλός σου ἐν πόλει βασιλευομένῃ μετὰ σοῦ; καὶ ἔδωκεν αὐτῷ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ τὴν σεκελάκ. διὰ τοῦτο ἐγενήθη σεκελὰκ τῷ βασιλεῖ τῆς ἰουδαίας ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης. καὶ ἐγενήθη ὁ ἀριθμὸς τῶν ἡμερῶν ὧν ἐκάθισε δαυὶδ ἐν ἀγρῷ τῶν ἀλλοφύλων, τέσσαρας μῆνας. καὶ ἀνέβαινε δαυὶδ καὶ οἱ ἄνδρες αὐτοῦ, καὶ ἐπετίθεντο γ ἐπὶ πάντα τὸν γεσιρὶ καὶ ἐπὶ τὸν ἀμαληκίτην. καὶ ἰδοὺ ἡ γῆ κατῳκεῖτο ἀπὸ ἀνηκόντων ἢ δ ἀπὸ γελαμψοὺρ τετειχισμένων καὶ ἕως γῆς αἰγύπτου. καὶ ἔτυπτε τὴν γῆν, καὶ οὐκ ἐζωογόνει ἄνδρα ἢ γυναῖκα. καὶ ἐλάμβανον ποίμνια καὶ βουκόλια καὶ ὄνους καὶ καμήλους καὶ ἱματισμὸν, καὶ ἀνέστρεψαν καὶ ἤρχοντο πρὸς ἀγχοῦς. καὶ εἶπεν ἀγχοῦς πρὸς δαυίδ. ἐπὶ τίνα ἐπέθεσθε σήμερον; καὶ εἶπε δαυὶδ πρὸς ἀγχοῦς. κατὰ νότον τῆς ἰουδαίας καὶ κατὰ νότον ἰεσμεγὰ καὶ κατὰ νότον τοῦ κενεζί. καὶ ἄνδρα καὶ γυναῖκα οὐκ ἐζωογόνησα τοῦ εἰσαγαγεῖν εἰς γέθ, λέγων. μὴ ἀναγγείλωσιν εἰς γέθ καθ' ἡμῶν, λέγοντες, τάδε δαυὶδ ποιεῖ. καὶ τόδε τὸ δικαίωμα αὐτοῦ πάσας τὰς ἡμέρας ἃς ἐκάθητο δαυὶδ ἐν ἀγρῷ τῶν ἀλλοφύλων. καὶ ἐπιστεύθη δαυὶδ ἐν τῷ ἀγχοῦς σφόδρα, λέγων. ᾔσχυνται αἰσχυνόμενος ἐν τῷ λαῷ αὐτοῦ ἐν ἰσραὴλ, καὶ ἔσται μοι δοῦλος εἰς τὸν αἰῶνα.

α Περ-

α [Προστεθήσομαι ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ.] Symmachus, προστεθήσομαί ποτε. β [Ἀνῆ ἀπ' ἐμοῦ.] Aquila, ἀπογνώσεται. S. ἀπέχηται. γ [Ἐπὶ πάντα τὸν γεσιρί.] In uno alio libro sequitur, τὸν ζεχρί. δ [Ἀπὸ γελαμψούρ.] Ab eodem libro hæc absunt.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΗ'.

Καὶ ἐγενήθη ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, καὶ συναθροίζονται ἀλλόφυλοι ἐν ταῖς παρεμβολαῖς αὐτῶν ἐξελθεῖν πολεμεῖν μετὰ ἰσραήλ. καὶ εἶπεν ἀγχοὺς πρὸς δαυίδ. γινώσκων γνώσῃ, ὅτι μετ' ἐμοῦ ἐξελεύσῃ εἰς πόλεμον σὺ, καὶ οἱ ἄνδρες σου. καὶ εἶπε δαυὶδ πρὸς ἀγχοῦ. οὕτω νῦν γνώσῃ ἃ ποιήσει ὁ δοῦλός σου. καὶ εἶπεν ἀγχοὺς πρὸς δαυίδ. οὕτως ἀρχισωματοφύλακα θήσομαί σε πάσας τὰς ἡμέρας. καὶ σαμουὴλ ἀπέθανε, καὶ ἐκόψαντο αὐτὸν πᾶς ἰσραὴλ, καὶ θάπτουσιν αὐτὸν ἐν ἀρμαθαὶμ ἐν πόλει αὐτοῦ. καὶ σαοὺλ περιεῖλε τοὺς ἐγγαστριμύθους καὶ τοὺς γνώστας ἀπὸ τῆς γῆς. καὶ συναθροίζονται οἱ ἀλλόφυλοι, καὶ ἔρχονται καὶ παρεμβάλλουσιν εἰς σωνάμ. καὶ συναθροίζει σαοὺλ πάντα ἄνδρα ἰσραὴλ, καὶ παρεμβάλλουσιν εἰς γελβουέ. καὶ εἶδε σαοὺλ τὴν παρεμβολὴν τῶν ἀλλοφύλων, καὶ ἐφοβήθη καὶ ἐξέστη ἡ καρδία αὐτοῦ σφόδρα. καὶ ἐπηρώτησε σαοὺλ διὰ κυρίου, καὶ οὐκ ἀπεκρίθη αὐτῷ κύριος ἐν τοῖς ἐνυπνίοις καὶ ἐν τοῖς δήλοις καὶ ἐν τοῖς προφήταις. καὶ εἶπε σαοὺλ τοῖς παισὶν αὐτοῦ. ζητήσατέ μοι γυναῖκα ἐγγαστρίμυθον, καὶ πορεύσομαι πρὸς αὐτὴν, καὶ ζητήσω ἐν αὐτῇ. καὶ εἶπαν οἱ παῖδες αὐτοῦ πρὸς αὐτόν. ἰδοὺ γυνὴ ἐγγαστρίμυθος ἐν ἀενδώρ. καὶ α συνεκαλύψατο σαοὺλ καὶ περιεβάλετο ἱμάτια ἕτερα, καὶ πορεύεται αὐτὸς καὶ δύο ἄνδρες μετ' αὐτοῦ, καὶ ἔρχονται πρὸς τὴν γυναῖκα νυκτὸς, καὶ εἶπεν αὐτῇ. μάντευσαι δή μοι ἐν τῷ ἐγγαστριμύθῳ, καὶ ἀνάγαγέ μοι ὃν ἐὰν εἴπω σοι. καὶ εἶπεν αὐτῷ ἡ γυνή. ἰδοὺ δὴ σὺ οἶδας ὅσα ἐποίησε σαοὺλ, ὡς ἐξωλόθρευσε τοὺς ἐγγαστριμύθους καὶ τοὺς γνώστας ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ ἱνατί σὺ παγιδεύεις τὴν ψυχήν μου θανατῶσαι αὐτήν; καὶ ὤμοσεν αὐτῇ σαοὺλ, λέγων. ζῇ κύριος, εἰ ἀπαντήσεταί σοι ἀδικία ἐν τῷ λόγῳ τούτῳ. καὶ εἶπεν ἡ γυνή. τίνα ἀναγάγω σοι; καὶ εἶπε. τὸν σαμουὴλ ἀνάγαγέ μοι. καὶ εἶδεν ἡ γυνὴ τὸν σαμουὴλ, καὶ ἀνεβόησε φωνῇ μεγάλῃ. καὶ εἶπεν ἡ γυνὴ πρὸς σαοὺλ. ἱνατί παρελογίσω με; καὶ σὺ εἶ σαοὺλ. καὶ εἶπεν αὐτῇ ὁ βασιλεύς. μὴ φοβοῦ, εἰπὸν τίνα ἑώρακας. καὶ εἶπεν αὐτῷ ἡ γυνή. θεοὺς ἑώρακα ἀναβαίνοντας ἐκ τῆς γῆς. καὶ εἶπεν αὐτῇ. τί ἔγνως; καὶ εἶπεν αὐτῷ. ἄνδρα ὄρθιον ἀναβαίνοντα ἐκ τῆς γῆς, καὶ οὗτος διπλοΐδα ἀναβεβλημένος. καὶ ἔγνω σαοὺλ, ὅτι οὗτος σαμουὴλ, καὶ ἔκυψεν ἐπὶ πρόσωπον αὐτοῦ ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ προσεκύνησεν αὐτῷ. καὶ εἶπε σαμουήλ. ἱνατί παρηνώχλησάς μοι ἀναβῆναί με; καὶ εἶπε σαοὺλ. θλίβομαι σφόδρα, καὶ οἱ ἀλλόφυλοι πολεμοῦσιν ἐν ἐμοὶ, καὶ ὁ θεὸς ἀφέστηκεν ἀπ' ἐμοῦ, καὶ οὐκ ἐπακήκοέ μοι ἔτι καὶ ἐν χειρὶ τῶν προφητῶν καὶ ἐν τοῖς ἐνυπνίοις. καὶ νῦν κέκληκά σε γνωρίσαι μοι τί ποιήσω. καὶ εἶπε σαμουήλ. ἱνατί ἐπερωτᾷς με, καὶ κύριος ἀφέστηκεν ἀπὸ σοῦ, καὶ γέγονε μετὰ τοῦ πλησίον σου; καὶ πεποίηκε κύριός σοι, καθὼς ἐλάλησε κύριος ἐν χειρί μου, καὶ διαρρήξει κύριος τὴν βασιλείαν σου ἐκ χειρός σου, καὶ δώσει αὐτὴν τῷ πλησίον σου τῷ δαυίδ. διότι οὐκ ἤκουσας φωνῆς κυρίου, καὶ οὐκ ἐποίησας θυμὸν ὀργῆς αὐτοῦ ἐν ἀμαλὴκ, διὰ τοῦτο τὸ ῥῆμα ἐποίησε κύριός σοι ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ. καὶ παραδώσει κύριος τὸν ἰσραὴλ μετὰ σοῦ εἰς χεῖρας ἀλλοφύλων, καὶ αὔριον σὺ καὶ οἱ υἱοί σου μετὰ σοῦ πεσοῦνται, καὶ τὴν παρεμβολὴν ἰσραὴλ δώσει κύριος εἰς χεῖρας ἀλλοφύλων. καὶ ἔσπευσε σαοὺλ καὶ ἔπεσεν ἑστηκὼς ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ ἐφοβήθη σφόδρα ἀπὸ τῶν λόγων σαμουὴλ, καὶ ἐν αὐτῷ οὐκ ἦν ἰσχὺς ἔτι, οὐ γὰρ ἔφαγεν ἄρτον ὅλην τὴν ἡμέραν καὶ ὅλην τὴν νύκτα ἐκείνην. καὶ εἰσῆλθεν ἡ γυνὴ πρὸς σαοὺλ, καὶ εἶδεν ὅτι ἔσπευσε σφόδρα, καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν. ἰδοὺ δὴ ἤκουσεν ἡ δούλη σου τῆς φωνῆς σου, καὶ ἐθέμην τὴν ψυχήν μου ἐν τῇ χειρί μου, καὶ ἤκουσα τοὺς λόγους οὓς ἐλάλησάς μοι. καὶ νῦν ἄκουσον δὴ φωνῆς τῆς δούλης σου, καὶ παραθήσω ἐνώπιόν σου ψωμὸν ἄρτου καὶ φάγε, καὶ ἔσται σοὶ ἰσχὺς ὅτι πορεύῃ ἐν ὁδῷ. καὶ οὐκ ἐβουλήθη φαγεῖν. καὶ παρεβιάζοντο αὐτὸν οἱ παῖδες αὐτοῦ καὶ ἡ γυνὴ, καὶ ἤκουσε τῆς φωνῆς αὐτῶν, καὶ ἀνέστη ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ ἐκάθισεν ἐπὶ τὸν δίφρον. καὶ τῇ γυναικὶ ἦν δάμαλις νομὰς ἐν τῇ οἰκίᾳ, καὶ ἔσπευσε καὶ ἔθυσεν αὐτήν. καὶ ἔλαβεν ἄλευρα καὶ ἐφύρασε, καὶ ἔπεψεν ἄζυμα, καὶ προσήγαγεν ἐνώπιον σαοὺλ, καὶ ἐνώπιον τῶν παίδων αὐτοῦ. καὶ ἔφαγον καὶ ἀνέστησαν καὶ ἀπῆλθον τὴν νύκτα ἐκείνην.

α [Συνεκαλύψατο σαούλ.] Symmachus, μετεσχημάτισεν ἑαυτόν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΘ'.

Καὶ συναθροίζουσιν ἀλλόφυλοι πάσας τὰς παρεμβολὰς αὐτῶν εἰς ἀφὲκ, καὶ ἰσραὴλ παρενέβαλεν ἐν ἀενδὼρ τὴν ἐν ἰεζραέλ. καὶ οἱ σατράπαι τῶν ἀλλοφύλων παρεπορεύοντο εἰς ἑκατοντάδας καὶ χιλιάδας, καὶ δαυὶδ καὶ οἱ ἄνδρες αὐτοῦ παρεπορεύοντο ἐπ' ἐσχάτων μετὰ ἀγχοὺς. καὶ εἶπον οἱ σατράπαι τῶν ἀλλοφύλων. τίνες οἱ διαπορευόμενοι οὗτοι; καὶ εἶπεν ἀγχοὺς πρὸς τοὺς στρατηγοὺς τῶν ἀλλοφύλων. οὐχ οὗτος δαυὶδ ὁ δοῦλος σαοὺλ βασιλέως ἰσραήλ; γέγονε μεθ' ἡμῶν ἡμέρας τοῦτο δεύτερον ἔτος, καὶ οὐχ εὕρηκα ἐν αὐτῷ οὐθὲν ἀφ' ἧς ἡμέρας α ἐνέπεσε πρὸς μὲ καὶ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης. καὶ β ἐλυπήθησαν ἐπ' αὐτῷ οἱ στρατηγοὶ τῶν ἀλλοφύλων, καὶ λέγουσιν αὐτῷ. ἀπόστρεψον τὸν ἄνδρα, καὶ ἀποστραφήτω εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ, οὗ κατέστησας αὐτὸν ἐκεῖ, καὶ μὴ ἐρχέσθω μεθ' ἡμῶν εἰς τὸν πόλεμον, καὶ μὴ γινέσθω ἐπίβουλος τῆς παρεμβολῆς. καὶ ἐν τίνι διαλλαγήσεται οὗτος τῷ κυρίῳ αὐτοῦ; οὐχὶ ἐν ταῖς κεφαλαῖς τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων; οὐχ οὗτος δαυὶδ, ᾧ ἐξῆρχον ἐν χο-

ροῖς λέγοντες, ἐπάταξε σαοὺλ ἐν χιλιάσιν αὐτοῦ, καὶ δαυὶδ ἐν μυριάσιν αὐτοῦ; καὶ ἐκάλεσεν ἀγχοῦς τὸν δαυὶδ, καὶ εἶπεν αὐτῷ. ζῇ κύριος ὅτι εὐθὺς σὺ καὶ ἀγαθὸς ἐν ὀφθαλμοῖς μου, καὶ ἡ ἔξοδός σου καὶ ἡ εἴσοδός σου μετ᾽ ἐμοῦ ἐν τῇ παρεμβολῇ, καὶ ὅτι οὐχ εὕρηκα κατὰ σοῦ κακίαν ἀφ᾽ ἧς ἡμέρας ἥκεις πρὸς μὲ ἕως τῆς σήμερον ἡμέρας, καὶ ἐν ὀφθαλμοῖς τῶν σατραπῶν οὐκ ἀγαθὸς σύ. καὶ νῦν ἀνάστρεφε καὶ πορεύου εἰς εἰρήνην, καὶ οὐ μὴ ποιήσῃς κακίαν ἐν ὀφθαλμοῖς τῶν σατραπῶν τῶν ἀλλοφύλων. καὶ εἶπε δαυὶδ πρὸς ἀγχοῦς. τί πεποίηκά σοι καὶ τί εὗρες ἐν τῷ δούλῳ σου ἀφ᾽ ἧς ἡμέρας ἤμην ἐνώπιόν σου καὶ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης, ὅτι οὐ μὴ ἔλθω πολεμῆσαι τοὺς ἐχθροὺς τοῦ κυρίου μου τοῦ βασιλέως; καὶ ἀπεκρίθη ἀγχοῦς πρὸς δαυίδ. οἶδα ὅτι ἀγαθὸς σὺ ἐν ὀφθαλμοῖς μου, ἀλλ᾽ οἱ σατράπαι τῶν ἀλλοφύλων λέγουσιν, οὐχ ἥξει μεθ᾽ ἡμῶν εἰς πόλεμον. καὶ νῦν ὄρθρισον τὸ πρωὶ σὺ καὶ οἱ παῖδες τοῦ κυρίου σου οἱ ἥκοντες μετὰ σοῦ, καὶ πορεύεσθε εἰς τὸν τόπον οὗ κατέστησα ὑμᾶς ἐκεῖ, καὶ λόγον λοιμὸν μὴ θῇς ἐν καρδίᾳ σου, ὅτι ἀγαθὸς σὺ ἐνώπιόν μου, καὶ ὀρθρίσατε ἐν τῇ ὁδῷ καὶ φωτισάτω ὑμῖν καὶ πορεύθητε. καὶ ὤρθρισε δαυὶδ αὐτὸς καὶ οἱ ἄνδρες αὐτοῦ ἀπελθεῖν καὶ φυλάσσειν τὴν γῆν τῶν ἀλλοφύλων, καὶ οἱ ἀλλόφυλοι ἀνέβησαν πολεμεῖν ἐπὶ ἰεζραήλ.

α [Ενέπεσε πρὸς μέ.] Symmachus. προσέφυγέ μοι. β [Καὶ ἐλυπήθησαν ἐπ᾽ αὐτῷ.] Aquila. παρωξύνθησαν. S. ὠργίσθησαν. Theodotio. ἐθυμώθησαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Λ′.

Καὶ ἐγενήθη εἰσελθόντος δαυὶδ καὶ τῶν ἀνδρῶν αὐτοῦ τὴν σεκελὰκ τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ, καὶ ἀμαλὴκ ἐπέθετο ἐπὶ τὸν νότον καὶ ἐπὶ τὴν σεκελὰκ, καὶ ἐπάταξε τὴν σεκελὰκ καὶ ἐνεπύρισαν αὐτὴν ἐν πυρί. καὶ τὰς γυναῖκας καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτῇ ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου οὐκ ἐθανάτωσαν ἄνδρα καὶ γυναῖκα, ἀλλ᾽ ᾐχμαλώτευσαν, καὶ ἀπῆλθον εἰς τὴν ὁδὸν αὐτῶν. καὶ ἦλθε δαυὶδ καὶ οἱ ἄνδρες αὐτοῦ εἰς τὴν πόλιν, καὶ ἰδοὺ ἐμπεπύρισται ἐν πυρὶ, αἱ δὲ γυναῖκες αὐτῶν καὶ οἱ υἱοὶ αὐτῶν καὶ αἱ θυγατέρες αὐτῶν ᾐχμαλωτευμένοι. καὶ ἦρε δαυὶδ καὶ οἱ ἄνδρες αὐτοῦ τὴν φωνὴν αὐτῶν, καὶ ἔκλαυσαν ἕως ὅτου οὐκ ἦν ἐν αὐτοῖς ἰσχὺς ἔτι τοῦ κλαίειν. καὶ ἀμφότεραι αἱ γυναῖκες δαυὶδ ᾐχμαλωτεύθησαν ἀχιναὰμ ἡ ἰεζραηλίτις, καὶ ἀβιγαία ἡ γυνὴ νάβαλ τοῦ καρμηλίου. καὶ ἐθλίβη δαυὶδ σφόδρα, ὅτι εἶπεν ὁ λαὸς λιθοβολῆσαι αὐτὸν, ὅτι κατώδυνος ψυχὴ παντὸς τοῦ λαοῦ ἑκάστου ἐπὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ καὶ ἐπὶ τὰς θυγατέρας αὐτοῦ, καὶ ἐκραταιώθη δαυὶδ ἐν κυρίῳ θεῷ αὐτοῦ. καὶ εἶπε δαυὶδ πρὸς ἀβιάθαρ τὸν ἱερέα υἱὸν ἀχιμέλεχ. προσάγαγε τὸ ἐφούδ. καὶ ἐπηρώτησε δαυὶδ διὰ τοῦ κυρίου, λέγων. εἰ καταδιώξω ὀπίσω τοῦ γεδδοὺρ τούτου, εἰ καταλήψομαι αὐτούς; καὶ εἶπεν αὐτῷ. καταδίωκε, ὅτι καταλαμβάνων καταλήψῃ αὐτοὺς, καὶ ἐξαιρούμενος ἐξελῇ. καὶ ἐπορεύθη δαυὶδ αὐτὸς καὶ οἱ ἑξακόσιοι ἄνδρες μετ᾽ αὐτοῦ, καὶ ἔρχονται ἕως τοῦ χειμάῤῥου βοσὸρ, καὶ οἱ περισσοὶ ἔστησαν, καὶ κατεδίωξεν ἐν τετρακοσίοις ἀνδράσιν. ὑπέστησαν δὲ διακόσιοι ἄνδρες οἵτινες ἐκάθισαν πέραν τοῦ χειμάῤῥου τοῦ βοσόρ. καὶ εὑρίσκουσιν ἄνδρα αἰγύπτιον ἐν ἀγρῷ, καὶ λαμβάνουσιν αὐτὸν καὶ ἄγουσιν αὐτὸν πρὸς δαυίδ. καὶ διδόασιν αὐτῷ ἄρτον καὶ ἔφαγε, καὶ ἐπότισαν αὐτὸν ὕδωρ. καὶ διδόασιν αὐτῷ κλάσμα παλάθης καὶ ἔφαγε, καὶ κατέστη τὸ πνεῦμα αὐτοῦ ἐν αὐτῷ, ὅτι οὐ βεβρώκει ἄρτον καὶ οὐ πεπώκει ὕδωρ τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας. καὶ εἶπεν αὐτῷ δαυίδ. τίνος σὺ εἶ, καὶ πόθεν εἶ; καὶ εἶπε τὸ παιδάριον τὸ αἰγύπτιον. ἐγώ εἰμι δοῦλος ἀνδρὸς ἀμαληκίτου, καὶ κατέλιπέ με ὁ κύριός μου, ὅτι α ἠνωχλήθην ἐγὼ σήμερον τριταῖος. καὶ ἡμεῖς ἐπεθέμεθα ἐπὶ τὸν νότον τοῦ χελεθὶ, καὶ ἐπὶ τὰ τῆς ἰουδαίας μέρη, καὶ ἐπὶ νότον χελοὺβ, καὶ τὴν σεκελὰκ ἐνεπυρίσαμεν ἐν πυρί. καὶ εἶπεν αὐτῷ δαυίδ. β εἰ κατάξεις με ἐπὶ τὸ γεδδοὺρ τοῦτο; καὶ εἶπεν. ὄμοσον δή μοι κατὰ τοῦ θεοῦ μὴ θανατώσειν με, καὶ μὴ παραδοῦναί με εἰς χεῖρας τοῦ κυρίου μου, καὶ κατάξω σε ἐπὶ τὸ γεδδοὺρ τοῦτο. καὶ κατήγαγεν αὐτὸν ἐκεῖ, καὶ ἰδοὺ οὗτοι διακεχυμένοι ἐπὶ πρόσωπον πάσης τῆς γῆς, ἐσθίοντες καὶ πίνοντες καὶ ἑορτάζοντες ἐν πᾶσι τοῖς σκύλοις τοῖς μεγάλοις οἷς ἔλαβον ἐκ γῆς ἀλλοφύλων καὶ ἐκ γῆς ἰούδα. καὶ ἦλθεν ἐπ᾽ αὐτοὺς δαυίδ, καὶ ἐπάταξεν αὐτοὺς γ ἀπὸ ἑωσφόρου ἕως δείλης καὶ τῇ ἐπαύριον, καὶ οὐκ ἐσώθη ἐξ αὐτῶν ἀνὴρ, ὅτι ἀλλ᾽ ἢ τετρακόσια παιδάρια ἃ ἦν ἐπιβεβηκότα ἐπὶ τὰς καμήλους, καὶ ἔφυγον. καὶ ἀφείλατο δαυὶδ πάντα ἃ ἔλαβον οἱ ἀμαληκῖται, καὶ ἀμφοτέρας τὰς γυναῖκας αὐτοῦ ἐξείλατο. καὶ οὐ διεφώνησεν αὐτοῖς ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου, καὶ ἀπὸ τῶν σκύλων, καὶ ἕως υἱῶν καὶ θυγατέρων, καὶ ἕως πάντων ὧν ἔλαβον αὐτῶν, καὶ πάντα ἐπέστρεψε δαυίδ. καὶ ἔλαβε πάντα τὰ ποίμνια, καὶ τὰ βουκόλια, καὶ ἀπήγαγεν ἔμπροσθεν τῶν σκύλων. καὶ τοῖς σκύλοις ἐκείνοις ἐλέγετο. ταῦτα τὰ σκῦλα δαυίδ. καὶ παραγίνεται δαυὶδ πρὸς τοὺς διακοσίους ἄνδρας τοὺς ὑπολειφθέντας τοῦ πορεύεσθαι ὀπίσω δαυίδ, καὶ ἐκάθισεν αὐτοὺς ἐν τῷ χειμάῤῥῳ τοῦ βοσὸρ, καὶ ἐξῆλθον εἰς ἀπάντησιν δαυὶδ καὶ εἰς ἀπάντησιν τοῦ λαοῦ τοῦ μετ᾽ αὐτοῦ, καὶ προσήγαγε δαυὶδ ἕως τοῦ λαοῦ, καὶ ἠρώτησαν αὐτὸν τὰ εἰς εἰρήνην. καὶ ἀπεκρίθη πᾶς ἀνὴρ λοιμὸς καὶ πονηρὸς τῶν ἀνδρῶν τῶν πολεμιστῶν τῶν πορευθέντων μετὰ δαυίδ, καὶ εἶπον. ὅτι οὐ κατεδίωξαν μεθ᾽ ἡμῶν, οὐ δώσομεν αὐτοῖς ἐκ τῶν σκύλων ὧν ἐξειλόμεθα, ὅτι ἀλλ᾽ ἢ ἕκαστος τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ ἀπαγέσθωσαν, καὶ ἀποστρεφέτωσαν. καὶ εἶπε δαυίδ. οὐ ποιήσετε οὕτως, μετὰ τὸ παραδοῦναι τὸν κύριον ἡμῖν καὶ φυλάξαι ἡμᾶς, καὶ παρέδωκε κύριος τὸν γεδδοὺρ τὸν ἐπερχόμενον ἐφ᾽ ἡμᾶς εἰς χεῖρας ἡμῶν. καὶ τίς ἐπακούσεται ὑμῶν τῶν λόγων τούτων; ὅτι οὐχ ἥττον ἡμῶν εἰσι, διότι κατὰ τὴν μερίδα τοῦ καταβαίνοντος εἰς τὸν πόλεμον, οὕτως ἔσται ἡ μερὶς τοῦ καθημένου

θημένου ἐπὶ τὰ σκεύη, κατὰ τὸ αὐτὸ μεριοῦνται. καὶ ἐγενήθη ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης καὶ ἐπάνω καὶ ἐγένετο εἰς πρόσταγμα καὶ εἰς δικαίωμα τῷ ἰσραὴλ ἕως τῆς σήμερον. καὶ ἦλθε δαυὶδ εἰς σεκελὰκ, καὶ ἀπέστειλε τοῖς πρεσβυτέροις τῶν σκύλων ἰούδα καὶ τοῖς πλησίον αὐτοῦ, λέγων. δ ἰδοὺ ἀπὸ τῶν σκύλων τῶν ἐχθρῶν κυρίου τοῖς ἐν βαιθσοὺρ, καὶ τοῖς ῥαμᾶ νότου, καὶ τοῖς ἐν γεθὸρ, καὶ τοῖς ἐν ἀροὴρ, καὶ τοῖς ἐν ἀμμαδὶ, καὶ τοῖς ἐν σαφὶ, καὶ τοῖς ἐν ἐσθιὲ, καὶ τοῖς ἐν γὲθ, καὶ τοῖς ἐν κιμὰθ, καὶ τοῖς ἐν σαφὲκ, καὶ τοῖς ἐν θημὰθ, καὶ τοῖς ἐν καρμήλῳ, καὶ τοῖς ἐν ταῖς πόλεσι τοῦ ἰερεμεὴλ, καὶ τοῖς ἐν ταῖς πόλεσι τοῦ κενεζὶ, καὶ τοῖς ἐν ἰεριμοὺθ, καὶ τοῖς ἐν βηρσαβεὲ, καὶ τοῖς ἐν νομβὲ, καὶ τοῖς ἐν χεβρὼν, καὶ πάντας τοὺς τόπους οὓς διῆλθε δαυὶδ ἐκεῖ αὐτὸς καὶ οἱ ἄνδρες αὐτοῦ.

α [Ηνωχλήθην ἐγώ.] Aquila, ἠῤῥώστησα. β [Εἰ κατάξεις με ἐπὶ τὸ γεδδοὺρ τοῦτο.] Schol. τὸ σύστρεμμα γεδδοὺρ ὁ ἑβραῖος καλεῖ, ὅπερ ἄλλοθι ἑρμηνεύεται πειρατήριον. καλεῖται δὲ οὕτω τὸ λῃστρικὸν σύστημα γ [Ἀπὸ ἑωσφόρου.] Α. σκοτομήνης. Symmachus. ἀφ' οὗ συνεσκότασε. δ [Ἰδοὺ ἀπὸ τῶν σκύλων.] Ita LL. duo VV. In aliis est, ἰδοὺ εὐλογία ὑμῖν ἀπὸ τῶν σκύλων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΑ'.

Καὶ οἱ ἀλλόφυλοι ἐπολέμουν ἐπὶ ἰσραὴλ, καὶ ἔφυγον οἱ ἄνδρες ἰσραὴλ ἐκ προσώπου τῶν ἀλλοφύλων, καὶ πίπτουσι τραυματίαι ἐν τῷ ὄρει τῷ γελβουέ. καὶ συνάπτουσιν οἱ ἀλλόφυλοι τῷ σαοὺλ καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ, καὶ τύπτουσιν ἀλλόφυλοι τὸν ἰωνάθαν καὶ τὸν ἀμιναδὰβ καὶ τὸν μελχισοῦε υἱὸν σαοὺλ. καὶ βαρύνεται ὁ πόλεμος ἐπὶ σαοὺλ, καὶ εὑρίσκουσιν αὐτὸν οἱ ἀκοντισταὶ ἄνδρες τοξόται, καὶ ἐτραυματίσθη εἰς α τὰ ὑποχόνδρια. καὶ εἶπε σαοὺλ πρὸς τὸν αἴροντα τὰ σκεύη αὐτοῦ. σπάσαι τὴν ῥομφαίαν σου καὶ ἀποκέντησόν με ἐν αὐτῇ, μὴ ἔλθωσιν οἱ ἀπερίτμητοι οὗτοι καὶ ἀποκεντήσωσί με καὶ ἐμπαίξωσιν ἐμοί. καὶ οὐκ ἐβούλετο ὁ αἴρων τὰ σκεύη αὐτοῦ, ὅτι ἐφοβήθη σφόδρα. καὶ ἔλαβε σαοὺλ τὴν ῥομφαίαν, καὶ ἐπέπεσεν ἐπ' αὐτήν. καὶ εἶδεν ὁ αἴρων τὰ σκεύη αὐτοῦ ὅτι τέθνηκε σαοὺλ, καὶ ἐπέπεσε καὶ αὐτὸς ἐπὶ τὴν ῥομφαίαν αὐτοῦ, καὶ ἀπέθανε μετ' αὐτοῦ. καὶ ἀπέθανε σαοὺλ καὶ οἱ τρεῖς υἱοὶ αὐτοῦ, καὶ ὁ αἴρων τὰ σκεύη αὐτοῦ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ κατὰ τὸ αὐτό. καὶ εἶδον οἱ ἄνδρες ἰσραὴλ οἱ ἐν τῷ πέραν τῆς κοιλάδος καὶ οἱ ἐν τῷ πέραν τοῦ ἰορδάνου, ὅτι ἔφυγον οἱ ἄνδρες ἰσραὴλ, καὶ ὅτι τέθνηκε σαοὺλ καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ, καὶ καταλείπουσι τὰς πόλεις αὐτῶν καὶ φεύγουσι. καὶ ἔρχονται οἱ ἀλλόφυλοι καὶ κατοικοῦσιν ἐν αὐταῖς. καὶ ἐγενήθη τῇ ἐπαύριον ἔρχονται οἱ ἀλλόφυλοι ἐκδιδύσκειν τοὺς νεκροὺς, καὶ εὑρίσκουσι τὸν σαοὺλ καὶ τοὺς τρεῖς υἱοὺς αὐτοῦ πεπτωκότας ἐπὶ τὰ ὄρη γελβουέ. καὶ ἀποστρέφουσιν αὐτὸν, καὶ ἐξέδυσαν τὰ σκεύη αὐτοῦ, καὶ ἀποστέλλουσιν αὐτὰ εἰς γῆν ἀλλοφύλων κύκλῳ εὐαγγελίζοντες τοῖς εἰδώλοις αὐτῶν καὶ τῷ λαῷ. καὶ ἀνέθηκαν τὰ σκεύη αὐτοῦ εἰς β τὸ ἀσταρτεῖον, καὶ τὸ σῶμα αὐτοῦ κατέπηξαν ἐν τῷ τείχει βαιθσάμ. καὶ ἀκούουσιν οἱ κατοικοῦντες ἰαβὶς τῆς γαλααδίτιδος ἃ ἐποίησαν οἱ ἀλλόφυλοι τῷ σαοὺλ. καὶ ἀνέστησαν πᾶς ἀνὴρ δυνάμεως, καὶ ἐπορεύθησαν ὅλην τὴν νύκτα, καὶ ἔλαβον τὸ σῶμα σαοὺλ καὶ τὸ σῶμα ἰωνάθαν τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ τείχους βαιθσὰμ, καὶ φέρουσιν αὐτοὺς εἰς ἰαβὶς, καὶ κατακαίουσιν αὐτοὺς ἐκεῖ. καὶ λαμβάνουσι τὰ ὀστᾶ αὐτῶν, καὶ θάπτουσιν ὑπὸ τὴν ἄρουραν τὴν ἐν ἰαβὶς, καὶ νηστεύουσιν ἑπτὰ ἡμέρας.

α [Τὰ ὑποχόνδρια.] Theodotio, μέρος τὸ ἐγγὺς τοῦ ἥπατος. β [Εἰς τὸ ἀσταρτεῖον.] Schol. εἰς τὸ ἱερὸν τῆς ἀστάρτης. λέγουσι δὲ εἶναι ταύτην τὴν ἀφροδίτην.

ΒΑΣΙΛΕΙΩΝ ΔΕΥΤΕΡΑ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

Καὶ ἐγένετο μετὰ τὸ ἀποθανεῖν σαοὺλ, καὶ δαυὶδ ἀνέστρεψε τύπτων τὸν ἀμαλὴκ, καὶ ἐκάθισε δαυὶδ ἐν σεκελὰκ ἡμέρας δύο. καὶ ἐγενήθη τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ ἦλθεν ἐκ τῆς παρεμβολῆς ἐκ τοῦ λαοῦ σαοὺλ, καὶ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ διερρωγότα, καὶ γῆ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εἰσελθεῖν αὐτὸν πρὸς δαυὶδ, καὶ ἔπεσεν ἐπὶ τὴν γῆν καὶ προσεκύνησεν αὐτῷ. καὶ εἶπεν αὐτῷ δαυίδ. πόθεν σὺ παραγίνῃ; καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν. ἐκ τῆς παρεμβολῆς ἰσραὴλ ἐγὼ διασέσωσμαι. καὶ εἶπεν αὐτῷ δαυίδ. τίς ὁ λόγος οὗτος; ἀπάγγειλόν μοι. καὶ εἶπεν, ὅτι ἔφυγεν ὁ λαὸς ἐκ τοῦ πολέμου, καὶ πεπτώκασι πολλοὶ ἐκ τοῦ λαοῦ καὶ ἀπέθανον, καὶ σαοὺλ καὶ ἰωνάθαν ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἀπέθανε. καὶ εἶπε δαυὶδ τῷ παιδαρίῳ τῷ ἀπαγγέλλοντι αὐτῷ. πῶς οἶδας ὅτι τέθνηκε σαοὺλ καὶ ἰωνάθαν ὁ υἱὸς αὐτοῦ; καὶ εἶπε τὸ παιδάριον τὸ ἀπαγγέλλον αὐτῷ. περιπτώματι περιέπεσον ἐν τῷ ὄρει τῷ γελβουὲ, καὶ ἰδοὺ σαοὺλ ἐπεστήρικτο ἐπὶ τὸ δόρυ αὐτοῦ, καὶ ἰδοὺ τὰ ἅρματα καὶ οἱ ἱππάρχαι [a] συνῆψαν αὐτῷ. καὶ ἐπέβλεψεν ἐπὶ τὰ ὀπίσω αὐτοῦ καὶ εἶδέ με, καὶ ἐκάλεσέ με, καὶ εἶπα. ἰδοὺ ἐγώ. καὶ εἶπέ μοι. τίς εἶ σύ; καὶ εἶπα. ἀμαληκίτης ἐγώ εἰμι. καὶ εἶπε πρὸς μέ. στῆθι δὴ ἐπάνω μου καὶ θανάτωσόν με, ὅτι κατέσχε με σκότος δεινὸν, ὅτι πᾶσα ἡ ψυχή μου ἐν ἐμοί. καὶ ἐπέστην ἐπ' αὐτὸν καὶ ἐθανάτωσα αὐτὸν, ὅτι ᾔδειν ὅτι οὐ ζήσεται μετὰ τὸ πεσεῖν αὐτόν. καὶ ἔλαβον τὸ βασίλειον τὸ ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, καὶ τὸν [b] χλιδόνα τὸν ἐπὶ τοῦ βραχίονος αὐτοῦ, καὶ ἐνήνοχα αὐτὰ τῷ κυρίῳ μου ὧδε. καὶ ἐκράτησε δαυὶδ τῶν ἱματίων αὐτοῦ, καὶ διέρρηξεν αὐτά. καὶ πάντες οἱ ἄνδρες οἱ μετ' αὐτοῦ, διέρρηξαν τὰ ἱμάτια αὐτῶν. καὶ ἐκόψαντο καὶ ἔκλαυσαν καὶ ἐνήστευσαν ἕως δείλης ἐπὶ σαοὺλ καὶ ἐπὶ ἰωνάθαν τὸν υἱὸν αὐτοῦ καὶ ἐπὶ τὸν λαὸν ἰούδα καὶ ἐπὶ τὸν οἶκον ἰσραὴλ, ὅτι ἐπλήγησαν ἐν ῥομφαίᾳ. καὶ εἶπε δαυὶδ τῷ παιδαρίῳ τῷ ἀπαγγέλλοντι αὐτῷ. πόθεν εἶ σύ; καὶ εἶπεν. υἱὸς ἀνδρὸς παροίκου ἀμαληκίτου ἐγώ εἰμι. καὶ εἶπεν αὐτῷ δαυίδ. πῶς οὐκ ἐφοβήθης ἐπενεγκεῖν χεῖρά σου διαφθεῖραι τὸν χριστὸν κυρίου; καὶ ἐκάλεσε δαυὶδ ἓν τῶν παιδαρίων αὐτοῦ, καὶ εἶπε. προσελθὼν ἀπάντησον αὐτῷ. καὶ ἐπάταξεν αὐτὸν καὶ ἀπέθανε. καὶ εἶπεν πρὸς αὐτὸν δαυίδ. τὸ αἷμά σου ἐπὶ τὴν κεφαλήν σου, ὅτι τὸ στόμα σου ἀπεκρίθη κατὰ σοῦ λέγον, ὅτι ἐγὼ ἐθανάτωσα τὸν χριστὸν κυρίου. καὶ ἐθρήνησε δαυὶδ τὸν θρῆνον τοῦτον ἐπὶ σαοὺλ καὶ ἐπὶ ἰωνάθαν τὸν υἱὸν αὐτοῦ, καὶ εἶπε τοῦ διδάξαι τοὺς υἱοὺς ἰούδα. ἰδοὺ γέγραπται ἐπὶ βιβλίου τοῦ εὐθοῦς. [c] στήλωσον ἰσραὴλ ὑπὲρ τῶν τεθνηκότων ἐπὶ τὰ ὕψη σου τραυματιῶν πῶς ἔπεσαν δυνατοί. μὴ ἀναγγείλητε ἐν γὲθ, καὶ μὴ εὐαγγελίσησθε ἐν ταῖς ἐξόδοις ἀσκάλωνος, μήποτε εὐφρανθῶσι θυγατέρες ἀλλοφύλων, μήποτε ἀγαλλιάσωνται θυγατέρες τῶν ἀπεριτμήτων. ὄρη τὰ ἐν γελβουὲ μὴ καταβάτω δρόσος καὶ μὴ ὑετὸς ἐφ' ὑμᾶς, καὶ [d] ἀγροὶ ἀπαρχῶν, ὅτι ἐκεῖ [e] προσωχθίσθη θυρεὸς δυνατῶν. θυρεὸς σαοὺλ οὐκ ἐχρίσθη ἐν ἐλαίῳ ἀφ' αἵματος τραυματιῶν καὶ ἀπὸ στέατος δυνατῶν, τόξον ἰωνάθαν οὐκ ἀπεστράφη κενὸν εἰς τὰ ὀπίσω, καὶ ῥομφαία σαοὺλ οὐκ ἀνέκαμψε κενή. σαοὺλ καὶ ἰωνάθαν οἱ ἠγαπημένοι καὶ ὡραῖοι οὐ διακεχωρισμένοι, εὐπρεπεῖς ἐν τῇ ζωῇ αὐτῶν, καὶ ἐν τῷ θανάτῳ αὐτῶν οὐ διεχωρίσθησαν. ὑπὲρ ἀετοὺς κοῦφοι, καὶ ὑπὲρ λέοντας ἐκραταιώθησαν. θυγατέρες ἰσραὴλ ἐπὶ σαοὺλ κλαύσατε, τὸν ἐνδιδύσκοντα ὑμᾶς κόκκινα μετὰ κόσμου ὑμῶν, τὸν ἀναφέροντα κόσμον χρυσοῦν ἐπὶ τὰ ἐνδύματα ὑμῶν. πῶς ἔπεσαν δυνατοὶ ἐν μέσῳ τοῦ πολέμου ἰωνάθαν ἐπὶ τὰ ὕψη σου τραυματίας; ἀλγῶ ἐπὶ σοὶ ἀδελφέ μου ἰωνάθαν, ὡραιώθης μοι σφόδρα, ἐθαυμαστώθη ἡ ἀγάπησίς σου ἐμοὶ ὑπὲρ ἀγάπησιν γυναικῶν. πῶς ἔπεσαν δυνατοὶ, καὶ ἀπώλοντο σκεύη πολεμικά;

a [Συνῆψαν αὐτῷ.] Aquila, κατέλαβον. b [Χλιδόνα.] A. βραχιάλιον. c [Στήλωσον.] A. ἀκρίβασον. d [Ἀγροὶ ἀπαρχῶν.] A. ἀφαιρεμάτων. e [Προσωχθίσθη θυρεός.] A. ἀπεβλήθη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

Καὶ ἐγένετο μετὰ ταῦτα καὶ ἐπηρώτησε δαυὶδ ἐν κυρίῳ, λέγων. εἰ ἀναβῶ εἰς μίαν τῶν πόλεων ἰούδα; καὶ εἶπε κύριος πρὸς αὐτόν. ἀνάβηθι. καὶ εἶπε δαυίδ. ποῦ ἀναβῶ; καὶ εἶπεν. εἰς χεβρών. καὶ ἀνέβη ἐκεῖ δαυὶδ εἰς χεβρὼν, καὶ ἀμφότεραι αἱ γυναῖκες αὐτοῦ, ἀχινάαμ ἡ ἰεζραηλίτις, καὶ ἀβιγαία ἡ γυνὴ νάβαλ τοῦ καρμηλίου. καὶ οἱ ἄνδρες οἱ μετ' αὐτοῦ ἕκαστος, καὶ ὁ οἶκος αὐτοῦ, καὶ κατῴκουν ἐν ταῖς πόλεσι χεβρών. καὶ ἔρχονται ἄνδρες τῆς ἰουδαίας, καὶ χρίουσι τὸν δαυὶδ ἐκεῖ τοῦ βασιλεύειν ἐπὶ τὸν οἶκον ἰούδα. καὶ ἀπήγγειλαν τῷ δαυὶδ, λέγοντες. ὅτι οἱ ἄνδρες ἰαβὶς τῆς γαλααδίτιδος ἔθαψαν τὸν σαούλ. καὶ ἀπέστειλε δαυὶδ ἀγγέλους πρὸς τοὺς ἡγουμένους ἰαβὶς τῆς γαλααδίτιδος, καὶ εἶπε πρὸς αὐτοὺς δαυίδ. εὐλογημένοι ὑμεῖς τῷ κυρίῳ, ὅτι ἐποιήσατε τὸ ἔλεος τοῦτο ἐπὶ τὸν κύριον ὑμῶν ἐπὶ σαοὺλ τὸν χριστὸν κυρίου, καὶ ἐθάψατε αὐτὸν καὶ ἰωνάθαν τὸν υἱὸν αὐτοῦ. καὶ νῦν ποιήσαι κύριος μεθ' ὑμῶν ἔλεος καὶ ἀλήθειαν, καί γε ἐγὼ ποιήσω μεθ' ὑμῶν τὸ ἀγαθὸν τοῦτο, ὅτι ἐποιήσατε τὸ ῥῆμα τοῦτο. καὶ νῦν κραταιούσθωσαν αἱ χεῖρες ὑμῶν, καὶ γίνεσθε εἰς υἱοὺς δυνατοὺς, ὅτι τέθνηκεν ὁ κύριος ὑμῶν σαοὺλ, καί γε ἐ-

A μὲ κέχρικεν ὁ οἶκος ἰούδα ἐφ' ἑαυτὸν εἰς βασιλέα. καὶ ἀβεννὴρ υἱὸς νὴρ ἀρχιστράτηγος τοῦ σαοὺλ ἔλαβε τὸν ἰεβοσθὲ υἱὸν σαοὺλ, καὶ ἀνεβίβασεν αὐτὸν ἐκ τῆς παρεμβολῆς εἰς μαναὲμ, καὶ ἐβασίλευσεν αὐτὸν ἐπὶ τὴν γαλααδίτιν, καὶ ἐπὶ τὸν θασιρὶ, καὶ ἐπὶ τὸν ἰεζραὴλ, καὶ ἐπὶ τὸν ἐφραὶμ, καὶ ἐπὶ τὸν βενιαμὶν, καὶ ἐπὶ πάντα ἰσραήλ. τεσσαράκοντα ἐτῶν ἰεβοσθὲ υἱὸς σαοὺλ, ὅτε ἐβασίλευσεν ἐπὶ τὸν ἰσραὴλ, καὶ δύο ἔτη ἐβασίλευσε, πλὴν τοῦ οἴκου ἰούδα, οἳ ἦσαν ὀπίσω δαυίδ. καὶ ἐγένοντο αἱ ἡμέραι ἃς δαυὶδ ἐβασίλευσεν ἐν χεβρὼν ἐπὶ τὸν οἶκον ἰούδα, ἑπτὰ ἔτη B καὶ μῆνας ἕξ. καὶ ἐξῆλθεν ἀβεννὴρ υἱὸς νὴρ, καὶ οἱ παῖδες ἰεβοσθὲ υἱοῦ σαοὺλ ἐκ [a] μαναὲμ εἰς γαβαών. καὶ ἰωὰβ υἱὸς σαρουΐα, καὶ οἱ παῖδες δαυὶδ ἐξήλθον ἐκ χεβρὼν, καὶ συναντῶσιν αὐτοῖς ἐπὶ τὴν κρήνην τὴν γαβαὼν ἐπὶ τὸ αὐτὸ, καὶ ἐκάθισαν οὗτοι ἐπὶ τὴν κρήνην ἐντεῦθεν, καὶ οὗτοι ἐπὶ τὴν κρήνην ἐντεῦθεν. καὶ εἶπεν ἀβεννὴρ πρὸς ἰωάβ. ἀναστήτωσαν δὴ τὰ παιδάρια, καὶ παιξάτωσαν ἐνώπιον ἡμῶν. καὶ εἶπεν ἰωάβ. ἀναστήτωσαν. καὶ ἀνέστησαν καὶ παρῆλθον ἐν ἀριθμῷ τῶν παίδων βενιαμὶν δώδεκα τῶν ἰεβοσθὲ υἱοῦ σαοὺλ, καὶ δώδεκα ἐκ τῶν παίδων Γ δαυίδ. καὶ ἐκράτησαν ἕκαστος τῇ χειρὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ πλησίον αὐτοῦ, καὶ μάχαιρα αὐτοῦ εἰς πλευρὰν τοῦ πλησίον αὐτοῦ, καὶ πίπτουσι κατὰ τὸ αὐτό. καὶ ἐκλήθη τὸ ὄνομα τοῦ τόπου ἐκείνου, μερὶς τῶν ἐπιβούλων, ἥ ἐστιν ἐν γαβαών. καὶ ἐγένετο ὁ πόλεμος σκληρὸς ὥστε λίαν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. καὶ ἔπταισεν ἀβεννὴρ καὶ ἄνδρες ἰσραὴλ ἐνώπιον παίδων δαυίδ. καὶ ἐγένοντο ἐκεῖ τρεῖς υἱοὶ σαρουΐα, ἰωὰβ, καὶ ἀβεσσὰ, καὶ ἀσαήλ. καὶ ἀσαὴλ κοῦφος τοῖς ποσὶν αὐτοῦ, ὡσεὶ μία δορκὰς ἐν ἀγρῷ. καὶ κατεδίωξεν ἀσαὴλ ὀπίσω ἀβεννὴρ, καὶ οὐκ ἐξέκλινε τοῦ πορεύεσθαι εἰς δεξιὰ οὐδὲ εἰς ἀριστερὰ κατόπισθεν ἀβεννήρ. Δ καὶ ἐπέβλεψεν ἀβεννὴρ εἰς τὰ ὀπίσω αὐτοῦ, καὶ εἶπεν. εἰ σὺ εἶ αὐτὸς ἀσαήλ; καὶ εἶπεν. ἐγώ εἰμι. καὶ εἶπεν αὐτῷ ἀβεννήρ. ἔκκλινον σὺ εἰς τὰ δεξιὰ ἢ εἰς τὰ ἀριστερὰ, καὶ κάτασχε σεαυτῷ ἓν τῶν παιδαρίων, καὶ λάβε σεαυτῷ τὴν πανοπλίαν αὐτοῦ. καὶ οὐκ ἠθέλησεν ἀσαὴλ ἐκκλῖναι ἐκ τῶν ὄπισθεν αὐτοῦ. καὶ προσέθετο ἔτι ἀβεννὴρ λέγων τῷ ἀσαήλ. ἀπόστηθι ἀπ' ἐμοῦ, ἵνα μὴ πατάξω σε εἰς τὴν γῆν. καὶ πῶς ἀρῶ τὸ πρόσωπόν μου πρὸς ἰωάβ; καὶ ποῦ ἐστι ταῦτα; ἐπίστρεφε πρὸς ἰωὰβ τὸν ἀδελφόν σου. καὶ οὐκ ἐβούλετο τοῦ ἀποστῆναι. καὶ τύπτει αὐτὸν E ἀβεννὴρ ἐν τῷ ὀπίσω τοῦ δόρατος ἐπὶ τὴν ψόαν, καὶ διεξῆλθε τὸ δόρυ ἐκ τῶν ὀπίσω αὐτοῦ, καὶ πίπτει ἐκεῖ καὶ ἀποθνήσκει ὑποκάτω αὐτοῦ. καὶ ἐγένετο πᾶς ὁ ἐρχόμενος ἕως τοῦ τόπου οὗ ἔπεσεν ἐκεῖ ἀσαὴλ καὶ ἀπέθανε καὶ ὑφίστατο. καὶ κατεδίωξεν ἰωὰβ καὶ ἀβεσσὰ ὀπίσω ἀβεννὴρ, καὶ ὁ ἥλιος ἔδυνε. καὶ αὐτοὶ εἰσῆλθον ἕως τοῦ βουνοῦ ἀμμὰν, ὅ ἐστιν ἐπὶ προσώπου γαΐ, ὁδὸν ἔρημον γαβαών. καὶ συναθροίζονται οἱ υἱοὶ βενιαμὶν οἱ ὀπίσω ἀβεννὴρ, καὶ ἐγενήθησαν εἰς συνάντησιν μίαν, καὶ ἔστησαν ἐπὶ κεφαλὴν βουνοῦ ἑνός. καὶ ἐκάλεσεν ἀβεννὴρ ἰωὰβ, καὶ εἶπεν. μὴ εἰς νῖκος A καταφάγεται ἡ ῥομφαία; ἢ οὐκ οἶδας ὅτι πικρὰ ἔσται εἰς τὰ ἔσχατα; καὶ ἕως πότε οὐ μὴ εἴπῃς τῷ λαῷ ἀποστρέφειν ἀπὸ ὄπισθεν τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν; καὶ εἶπεν ἰωάβ. ζῇ κύριος, ὅτι εἰ μὴ ἐλάλησας, διότι τότε ἐκ πρωΐοθεν ἀνέβη ἂν ὁ λαὸς ἕκαστος κατόπισθεν τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ. καὶ ἐσάλπισεν ἰωὰβ τῇ σάλπιγγι, καὶ ἀπέστησαν πᾶς ὁ λαὸς καὶ οὐ κατεδίωξαν ὀπίσω τοῦ ἰσραὴλ, καὶ οὐ προσέθεντο ἔτι τοῦ πολεμεῖν. καὶ ἀβεννὴρ καὶ οἱ ἄνδρες αὐτοῦ ἀπῆλθον εἰς δυσμὰς ὅλην τὴν νύκτα ἐκείνην, καὶ διέβαινον τὸν ἰορδάνην, καὶ ἐπορεύθησαν ὅλην τὴν παρατείνουσαν, καὶ ἔρ- B χονται εἰς τὴν παρεμβολήν. καὶ ἰωὰβ ἀνέστρεψεν ὄπισθεν ἀπὸ τοῦ ἀβεννὴρ, καὶ συνήθροισε πάντα τὸν λαὸν, καὶ ἐπεσκέπησαν τῶν παίδων δαυὶδ ἐννεακαίδεκα ἄνδρες. καὶ ἀσαὴλ καὶ οἱ παῖδες δαυὶδ ἐπάταξαν τῶν υἱῶν βενιαμὶν τῶν ἀνδρῶν ἀβεννὴρ τριακοσίους ἑξήκοντα ἄνδρας παρ' αὐτοῦ. καὶ αἴρουσι τὸν ἀσαὴλ, καὶ θάπτουσιν αὐτὸν ἐν τῷ τάφῳ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἐν βηθλεέμ. καὶ ἐπορεύθη ἰωὰβ καὶ οἱ ἄνδρες οἱ μετ' αὐτοῦ ὅλην τὴν νύκτα, καὶ διέφαυσεν αὐτοῖς ἐν χεβρών.

a [Μαναέμ.] Theodotio, παρεμβολῶν.

Γ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ.

Καὶ ἐγένετο ὁ πόλεμος ἐπὶ πολὺ ἀναμέσον τοῦ οἴκου σαοὺλ καὶ ἀναμέσον τοῦ οἴκου δαυίδ. καὶ ὁ οἶκος δαυὶδ ἐπορεύετο καὶ ἐκραταιοῦτο, καὶ ὁ οἶκος σαοὺλ ἐπορεύετο καὶ ἠσθένει. καὶ ἐτέχθησαν τῷ δαυὶδ υἱοὶ ἐν χεβρὼν, καὶ ἦν ὁ πρωτότοκος αὐτοῦ ἀμνὼν τῆς ἀχινόομ τῆς ἰεζραηλίτιδος, καὶ ὁ δεύτερος αὐτοῦ δαλουΐα τῆς ἀβιγαίας τῆς καρμηλίας, καὶ ὁ τρίτος ἀβεσσαλὼμ υἱὸς μααχὰ θυγατρὸς θολμὶ βα- Δ σιλέως γεσσὶρ, καὶ ὁ τέταρτος ὀρνία υἱὸς ἀγγὶθ, καὶ ὁ πέμπτος σαφατία τῆς ἀβιτὰλ, καὶ ὁ ἕκτος ἰεθεραὰμ τῆς αἰγὰλ γυναικὸς δαυίδ. οὗτοι ἐτέχθησαν τῷ δαυὶδ ἐν χεβρών. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εἶναι τὸν πόλεμον ἀναμέσον τοῦ οἴκου σαοὺλ καὶ ἀναμέσον τοῦ οἴκου δαυὶδ, καὶ ἀβεννὴρ ἦν κρατῶν τοῦ οἴκου σαούλ. καὶ τῷ σαοὺλ [a] παλλακὴ ῥεσφὰ θυγάτηρ ἰώλ. καὶ εἶπεν ἰεβοσθὲ υἱὸς σαοὺλ πρὸς ἀβεννήρ. τί ὅτι εἰσῆλθες πρὸς τὴν παλλακὴν τοῦ πατρός μου; καὶ ἐθυμώθη σφόδρα ἀβεννὴρ περὶ τοῦ λόγου τούτου τῷ ἰεβοσθέ. καὶ εἶπεν ἀβεννὴρ πρὸς αὐτόν. μὴ κεφαλὴ κυνὸς E ἐγώ εἰμι; ἐποίησα σήμερον ἔλεος μετὰ τοῦ οἴκου σαοὺλ τοῦ πατρός σου, καὶ περὶ ἀδελφῶν καὶ περὶ γνωρίμων, καὶ οὐκ ηὐτομόλησα εἰς τὸν οἶκον δαυὶδ, καὶ ἐπιζητεῖς ἐπ' ἐμὲ σὺ ὑπὲρ ἀδικίας γυναικὸς σήμερον; τάδε ποιήσαι ὁ θεὸς τῷ ἀβεννὴρ καὶ τάδε προσθείη αὐτῷ, ὅτι καθὼς ὤμοσε κύριος τῷ δαυὶδ ὅτι οὕτως ποιήσω αὐτῷ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ, περιελεῖν τὴν βασιλείαν ἀπὸ τοῦ οἴκου σαοὺλ, καὶ τοῦ ἀναστῆσαι τὸν θρόνον δαυὶδ ἐπὶ ἰσραὴλ καὶ ἐπὶ τὸν ἰούδαν ἀπὸ δὰν ἕως βηρσαβεέ. καὶ οὐκ ἠδυνάσθη ἔτι ἰεβοσθὲ ἀποκριθῆναι τῷ ἀβεννὴρ ῥῆμα, ἀπὸ τοῦ φοβεῖσθαι αὐτόν. καὶ ἀπέστειλεν

στειλεν ἀβεννὴρ ἀγγέλους πρὸς δαυὶδ εἰς θαιλὰμ οὗ ἦν παραχρῆμα, λέγων. διάθου διαθήκην σου μετ' ἐμοῦ, καὶ ἰδοὺ ἡ χείρ μου μετὰ σοῦ ἐπιστρέψαι πρὸς σὲ πάντα τὸν οἶκον ἰσραήλ. καὶ εἶπε δαυίδ. καλῶς ἐγὼ διαθήσομαι πρὸς σὲ διαθήκην, πλὴν λόγον ἕνα ἐγὼ αἰτοῦμαι παρὰ σοῦ, λέγων. οὐκ ὄψει τὸ πρόσωπόν μου, ἐὰν μὴ ἀγάγῃς τὴν μελχὸλ θυγατέρα σαοὺλ παραγινομένου σου ἰδεῖν τὸ πρόσωπόν μου. καὶ ἐξαπέστειλε δαυὶδ πρὸς ἰεβοσθὲ υἱὸν σαοὺλ ἀγγέλους, λέγων. ἀπόδος μοι τὴν γυναῖκά μου τὴν μελχὸλ, ἣν ἔλαβον ἐν ἑκατὸν ἀκροβυστίαις ἀλλοφύλων. καὶ ἀπέστειλεν ἰεβοσθὲ, καὶ ἔλαβεν αὐτὴν παρὰ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς παρὰ φαλτιὴλ υἱοῦ σελλῆς. καὶ ἐπορεύετο ὁ ἀνὴρ αὐτῆς μετ' αὐτῆς κλαίων ὀπίσω αὐτῆς ἕως βαρακίμ. καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν ἀβεννήρ. πορεύου, ἀνάστρεφε. καὶ ἀνέστρεψε. καὶ εἶπεν ἀβεννὴρ πρὸς τοὺς πρεσβυτέρους ἰσραὴλ, λέγων. χθὲς καὶ τρίτην ἐζητεῖτε τὸν δαυὶδ βασιλεύειν ἐφ' ὑμᾶς. καὶ νῦν ποιήσατε, ὅτι κύριος ἐλάλησε περὶ δαυὶδ, λέγων. ἐν χειρὶ τοῦ δούλου μου δαυὶδ σώσω τὸν ἰσραὴλ ἐκ χειρὸς ἀλλοφύλων, καὶ ἐκ χειρὸς πάντων τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν. καὶ ἐλάλησεν ἀβεννὴρ ἐν τοῖς ὠσὶ βενιαμὶν, καὶ ἐπορεύθη ἀβεννὴρ τοῦ λαλῆσαι εἰς τὰ ὦτα τοῦ δαυὶδ εἰς χεβρὼν πάντα ὅσα ἤρεσεν ἐν ὀφθαλμοῖς ἰσραὴλ καὶ ἐν ὀφθαλμοῖς οἴκου βενιαμίν. καὶ ἦλθεν ἀβεννὴρ πρὸς δαυὶδ εἰς χεβρὼν καὶ μετ' αὐτοῦ εἴκοσι ἄνδρες. καὶ ἐποίησε δαυὶδ τῷ ἀβεννὴρ καὶ τοῖς ἀνδράσι τοῖς μετ' αὐτοῦ πότον. καὶ εἶπεν ἀβεννὴρ πρὸς δαυίδ. ἀναστήσομαι δὴ καὶ πορεύσομαι καὶ συναθροίσω πρὸς κύριόν μου τὸν βασιλέα πάντα ἰσραὴλ, καὶ διαθήσομαι μετ' αὐτοῦ διαθήκην, καὶ βασιλεύσεις ἐπὶ πᾶσιν οἷς ἐπιθυμεῖ ἡ ψυχή σου. καὶ ἀπέστειλε δαυὶδ τὸν ἀβεννὴρ, καὶ ἐπορεύθη ἐν εἰρήνῃ. καὶ ἰδοὺ οἱ παῖδες δαυὶδ καὶ ἰωὰβ παρεγίνοντο ἐκ τῆς ἐξοδίας, καὶ σκῦλα πολλὰ ἔφερον μεθ' ἑαυτῶν. καὶ ἀβεννὴρ οὐκ ἦν μετὰ δαυὶδ εἰς χεβρὼν, ὅτι ἀπεστάλκει αὐτὸν, καὶ ἀπεληλύθει ἐν εἰρήνῃ. καὶ ἰωὰβ καὶ πᾶσα ἡ στρατιὰ αὐτοῦ ἦλθοσαν, καὶ ἀπηγγέλη τῷ ἰωὰβ, λέγοντες. ἥκει ἀβεννὴρ υἱὸς νὴρ πρὸς δαυὶδ, καὶ ἀπέσταλκεν αὐτὸν καὶ ἀπῆλθεν ἐν εἰρήνῃ. καὶ εἰσῆλθεν ἰωὰβ πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ εἶπε. τί τοῦτο ἐποίησας; ἰδοὺ ἦλθεν ἀβεννὴρ πρὸς σὲ, καὶ ἵνα τί ἐξαπέσταλκας αὐτὸν καὶ ἀπελήλυθεν ἐν εἰρήνῃ; ἢ οὐκ οἶδας τὴν κακίαν ἀβεννὴρ υἱοῦ νὴρ, ὅτι ἀπατῆσαί σε παρεγένετο καὶ γνῶναι τὴν ἔξοδόν σου καὶ τὴν εἴσοδόν σου καὶ γνῶναι ἅπαντα ὅσα σὺ ποιεῖς; καὶ ἀνέστρεψεν ἰωὰβ ἀπὸ τοῦ δαυὶδ, καὶ ἀπέστειλεν ἀγγέλους πρὸς ἀβεννὴρ ὀπίσω, καὶ ἐπιστρέφουσιν αὐτὸν ἀπὸ τοῦ φρέατος τοῦ σεειράμ, καὶ δαυὶδ οὐκ ᾔδει. καὶ ἐπέστρεψε τὸν ἀβεννὴρ εἰς χεβρὼν, καὶ ἐξέκλινεν αὐτὸν ἰωὰβ ἐκ πλαγίων τῆς πύλης, λαλῆσαι πρὸς αὐτὸν ἐνεδρεύων. καὶ ἐπάταξεν αὐτὸν ἐκεῖ εἰς τὴν ψόαν, καὶ ἀπέθανεν ἐν τῷ αἵματι ἀσαὴλ τοῦ ἀδελφοῦ ἰωάβ. καὶ ἤκουσε δαυὶδ μετὰ ταῦτα, καὶ εἶπεν. ἀθῷός εἰμι ἐγὼ καὶ ἡ βασιλεία μου ἀπὸ κυρίου καὶ ἕως αἰῶνος ἀπὸ τῶν αἱμάτων ἀβεννὴρ υἱοῦ νήρ. καταντησάτωσαν ἐπὶ κεφαλὴν ἰωὰβ καὶ ἐπὶ πάντα τὸν οἶκον τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ μὴ ἐκλείποι ἐκ τοῦ οἴκου ἰωὰβ γονορρυὴς καὶ λεπρὸς [β] καὶ κρατῶν σκυτάλης, καὶ πίπτων ἐν ῥομφαίᾳ καὶ ἐλασσούμενος ἄρτοις. ἰωὰβ δὲ καὶ ἀβεσσὰ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ διεπαρετηροῦντο τὸν ἀβεννὴρ ἀνθ' ὧν ἐθανάτωσε τὸν ἀσαὴλ τὸν ἀδελφὸν αὐτῶν ἐν γαβαὼν, ἐν τῷ πολέμῳ. καὶ εἶπε δαυὶδ πρὸς ἰωὰβ καὶ πρὸς πάντα τὸν λαὸν τὸν μετ' αὐτοῦ. διαρρήξατε τὰ ἱμάτια ὑμῶν, καὶ περιζώσασθε σάκκους, καὶ κόπτεσθε ἐνώπιον ἀβεννήρ. καὶ ὁ βασιλεὺς δαυὶδ ἐπορεύετο ὀπίσω τῆς κλίνης. καὶ θάπτουσι τὸν ἀβεννὴρ ἐν χεβρών. καὶ ἦρεν ὁ βασιλεὺς τὴν φωνὴν αὐτοῦ καὶ ἔκλαυσεν ἐπὶ τοῦ τάφου αὐτοῦ, καὶ ἔκλαυσε πᾶς ὁ λαὸς ἐπὶ ἀβεννήρ. καὶ ἐθρήνησεν ὁ βασιλεὺς ἐπὶ ἀβεννὴρ, καὶ εἶπεν. εἰ κατὰ τὸν θάνατον νάβαλ ἀποθανεῖται ἀβεννήρ; αἱ χεῖρές σου οὐκ ἐδέθησαν, οἱ πόδες σου οὐκ ἐν πέδαις, οὐ προσήγαγεν ὡς νάβαλ, ἐνώπιον υἱῶν ἀδικίας ἔπεσας. καὶ συνήχθη πᾶς ὁ λαὸς τοῦ κλαῦσαι αὐτόν. καὶ ἦλθε πᾶς ὁ λαὸς περιδειπνῆσαι τὸν δαυὶδ ἄρτοις ἔτι οὔσης ἡμέρας. καὶ ὤμοσε δαυὶδ, λέγων. τάδε ποιήσαι μοι ὁ θεὸς καὶ τάδε προσθείη, ὅτι ἐὰν μὴ δύῃ ὁ ἥλιος, οὐ μὴ γεύσομαι ἄρτου ἢ ἀπὸ παντὸς τινός. καὶ ἔγνω πᾶς ὁ λαὸς, καὶ ἤρεσεν ἐνώπιον αὐτῶν πάντα ὅσα ἐποίησεν ὁ βασιλεὺς ἐνώπιον τοῦ λαοῦ. καὶ ἔγνω πᾶς ὁ λαὸς καὶ πᾶς ἰσραὴλ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, ὅτι οὐκ ἐγένετο παρὰ τοῦ βασιλέως θανατῶσαι τὸν ἀβεννὴρ υἱὸν νήρ. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς πρὸς τοὺς παῖδας αὐτοῦ. οὐκ οἴδατε, ὅτι ἡγούμενος μέγας πέπτωκεν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ ἐν τῷ ἰσραήλ; καὶ ὅτι ἐγώ εἰμι συγγενὴς σήμερον καὶ καθεσταμένος ὑπὸ βασιλέως; οἱ δὲ ἄνδρες οὗτοι υἱοὶ σαρουίας σκληρότεροί μου εἰσίν. ἀποδῷ κύριος τῷ ποιοῦντι τὰ πονηρὰ κατὰ τὴν κακίαν αὐτοῦ.

α [Παλλακὴ ῥεσφὰ θυγάτηρ ἰώλ.] In aliis libris sequitur, καὶ εἰσῆλθε πρὸς αὐτὴν ἀβεννήρ. β [Καὶ κρατῶν σκυτάλης.] Scholion, σκυτάλῃ χρῶνται οἱ τὸ σῶμα πεπηρωμένοι, ὅθεν ὁ Ἀκύλας τυφλὸν τοῦτον ὠνόμασεν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

Καὶ ἤκουσε ἰεβοσθὲ υἱὸς σαοὺλ, ὅτι τέθνηκεν ἀβεννὴρ υἱὸς νὴρ ἐν χεβρὼν, καὶ ἐξελύθησαν αἱ χεῖρες αὐτοῦ, καὶ πάντες οἱ ἄνδρες ἰσραὴλ παρείθησαν. καὶ δύο ἄνδρες ἡγούμενοι συστρεμμάτων τῷ ἰεβοσθὲ υἱῷ σαούλ. ὄνομα τῷ ἑνὶ, βαανά. καὶ ὄνομα τῷ δευτέρῳ ῥηχάβ, υἱοὶ ῥεμμὼν τοῦ βηρωθαίου ἐκ τῶν υἱῶν βενιαμὶν, ὅτι βηρὼθ ἐλογίζετο τοῖς υἱοῖς βενιαμίν. καὶ ἀπέδρασαν οἱ βηρωθαῖοι εἰς γεθαὶμ, καὶ ἦσαν ἐκεῖ παροικοῦντες ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης. καὶ τῷ ἰωνάθαν υἱῷ σαοὺλ υἱὸς πεπληγὼς τοὺς πόδας υἱὸς ἐτῶν πέντε, καὶ οὗτος ἐν τῷ ἐλθεῖν τὴν ἀγγελίαν σαοὺλ καὶ ἰωνάθαν τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ ἐξ ἰεζραὴλ, καὶ ἦρεν αὐτὸν ἡ τιθηνὸς αὐτοῦ, καὶ ἔφυγε. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ σπεύδειν αὐτὸν καὶ ἀναχωρεῖν, καὶ ἔπεσε καὶ ἐχωλάνθη, καὶ ὄνομα αὐτῷ μεμφιβοσθέ. καὶ ἐπορεύθησαν υἱοὶ

υἱοὶ ῥεμμὼν τοῦ βηρωθαίου ῥηχὰβ καὶ βαανὰ, καὶ εἰσῆλθον ἐν τῷ καύματι τῆς ἡμέρας εἰς οἶκον ἰεβοσθὲ, καὶ αὐτὸς ἐκάθευδεν ἐν τῇ κοίτῃ τῆς μεσημβρίας. καὶ ἰδοὺ ἡ θυρωρὸς τοῦ οἴκου ἐκάθαιρε πυροὺς, καὶ ἐνύσταξε καὶ ἐκάθευδε, καὶ ῥηχὰβ καὶ βαανὰ οἱ ἀδελφοὶ διέλαθον, καὶ εἰσῆλθον εἰς τὸν οἶκον. καὶ ἰεβοσθὲ ἐκάθευδεν ἐπὶ τῆς κλίνης αὐτοῦ ἐν τῷ κοιτῶνι αὐτοῦ, καὶ τύπτουσιν αὐτὸν καὶ θανατοῦσιν αὐτὸν, καὶ ἀφαιροῦσι τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, καὶ ἔλαβον τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ καὶ ἀπῆλθον ὁδὸν τὴν κατὰ δυσμὰς ὅλην τὴν νύκτα. καὶ ἤνεγκαν τὴν κεφαλὴν ἰεβοσθὲ τῷ δαυὶδ εἰς χεβρὼν, καὶ εἶπον πρὸς τὸν βασιλέα. ἰδοὺ ἡ κεφαλὴ ἰεβοσθὲ υἱοῦ σαοὺλ τοῦ ἐχθροῦ σου, ὃς ἐζήτει τὴν ψυχήν σου, καὶ ἔδωκε κύριος τῷ κυρίῳ βασιλεῖ ἐκδίκησιν τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ ὡς ἡ ἡμέρα αὕτη ἐκ σαοὺλ τοῦ ἐχθροῦ σου καὶ ἐκ τοῦ σπέρματος αὐτοῦ. καὶ ἀπεκρίθη δαυὶδ τῷ ῥηχὰβ καὶ τῷ βαανὰ ἀδελφῷ αὐτοῦ υἱοῖς ῥεμμὼν τοῦ βηρωθαίου, καὶ εἶπεν αὐτοῖς. ζῇ κύριος ὃς ἐλυτρώσατο τὴν ψυχήν μου ἐκ πάσης θλίψεως, ὅτι ὁ ἀπαγγείλας μοι ὅτι τέθνηκε σαοὺλ, καὶ αὐτὸς ἦν ὡς εὐαγγελιζόμενος ἐνώπιόν μου, καὶ κατέσχον αὐτὸν καὶ ἀπέκτεινα αὐτὸν ἐν σεκελὰκ, ᾧ ἔδει με δοῦναι εὐαγγέλια. καὶ νῦν ἄνδρες πονηροὶ ἀπεκτάγκασιν ἄνδρα δίκαιον ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ ἐπὶ τῆς κοίτης αὐτοῦ. καὶ νῦν ἐκζητήσω τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐκ χειρὸς ὑμῶν, καὶ ἐξολοθρεύσω ὑμᾶς ἐκ τῆς γῆς. καὶ ἐνετείλατο δαυὶδ τοῖς παιδαρίοις αὐτοῦ, καὶ ἀποκτέννουσιν αὐτοὺς, καὶ κολοβοῦσι τὰς χεῖρας αὐτῶν καὶ τοὺς πόδας αὐτῶν, καὶ ἐκρέμασαν αὐτοὺς ἐπὶ τῆς κρήνης ἐν χεβρὼν, καὶ τὴν κεφαλὴν ἰεβοσθὲ ἔθαψαν ἐν τῷ τάφῳ ἀβεννὴρ υἱοῦ νήρ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε'.

Καὶ παραγίνονται πᾶσαι αἱ φυλαὶ ἰσραὴλ πρὸς δαυὶδ εἰς χεβρὼν, καὶ εἶπαν αὐτῷ. ἰδοὺ ὀστᾶ σου, καὶ σάρκες σου ἡμεῖς. καὶ ἐχθὲς καὶ τρίτην ὄντος σαοὺλ βασιλέως ἐφ' ἡμῖν, σὺ ἦσθα ὁ ἐξάγων καὶ εἰσάγων τὸν ἰσραήλ. καὶ εἶπε κύριος πρὸς σέ. σὺ ποιμανεῖς τὸν λαόν μου τὸν ἰσραὴλ, καὶ σὺ ἔσῃ εἰς ἡγούμενον ἐπὶ τὸν λαόν μου ἰσραήλ. καὶ ἔρχονται πάντες οἱ πρεσβύτεροι ἰσραὴλ πρὸς τὸν βασιλέα εἰς χεβρὼν, καὶ διέθετο αὐτοῖς ὁ βασιλεὺς δαυὶδ διαθήκην ἐν χεβρὼν ἐνώπιον κυρίου, καὶ χρίουσι τὸν δαυὶδ εἰς βασιλέα ἐπὶ πάντα ἰσραήλ. υἱὸς τριάκοντα ἐτῶν δαυὶδ ἐν τῷ βασιλεῦσαι αὐτὸν, καὶ τεσσαράκοντα ἔτη ἐβασίλευσεν. ἑπτὰ ἔτη καὶ μῆνας ἓξ ἐβασίλευσεν ἐν χεβρὼν ἐπὶ τὸν ἰούδαν, καὶ τριάκοντα τρία ἔτη ἐβασίλευσεν ἐπὶ πάντα ἰσραὴλ καὶ ἰούδαν ἐν ἱερουσαλήμ. καὶ ἀπῆλθε δαυὶδ καὶ οἱ ἄνδρες αὐτοῦ εἰς ἱερουσαλὴμ πρὸς τὸν ἰεβουσαῖον τὸν κατοικοῦντα τὴν γῆν, καὶ ἐῤῥέθη τῷ δαυὶδ. οὐκ εἰσελεύσῃ ὧδε, ὅτι ἀντέστησαν οἱ τυφλοὶ καὶ οἱ χωλοὶ λέγοντες, ὅτι οὐκ εἰσελεύσεται δαυὶδ ὧδε. καὶ προκατελάβετο δαυὶδ τὴν περιοχὴν σιών. αὕτη ἡ πόλις τοῦ δαυίδ. καὶ εἶπε δαυὶδ τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. πᾶς τύπτων ἰεβουσαῖον, [a] ἁπτέσθω ἐν παραξιφίδι καὶ τοὺς χωλοὺς καὶ τοὺς τυφλοὺς καὶ τοὺς μισοῦντας τὴν ψυχὴν δαυίδ. διὰ τοῦτο ἐροῦσι. τυφλοὶ καὶ χωλοὶ οὐκ εἰσελεύσονται εἰς οἶκον κυρίου. καὶ ἐκάθισε δαυὶδ ἐν τῇ περιοχῇ, καὶ ἐκλήθη αὕτη ἡ πόλις δαυίδ. καὶ ᾠκοδόμησεν αὐτὴν πόλιν κύκλῳ ἀπὸ τῆς ἄκρας, καὶ τὸν οἶκον αὐτοῦ. καὶ διεπορεύετο δαυὶδ πορευόμενος καὶ μεγαλυνόμενος, καὶ κύριος παντοκράτωρ μετ' αὐτοῦ. καὶ ἀπέστειλε χειρὰμ βασιλεὺς τύρου ἀγγέλους πρὸς δαυὶδ καὶ ξύλα κέδρινα, καὶ τέκτονας ξύλων καὶ τέκτονας λίθων, καὶ ᾠκοδόμησαν οἶκον τῷ δαυίδ. καὶ ἔγνω δαυὶδ, ὅτι ἡτοίμασεν αὐτὸν κύριος εἰς βασιλέα ἐπὶ ἰσραὴλ, καὶ ὅτι ἐπήρθη ἡ βασιλεία αὐτοῦ διὰ τὸν λαὸν αὐτοῦ ἰσραήλ. καὶ ἔλαβε δαυὶδ ἔτι γυναῖκας καὶ παλλακὰς ἐξ ἱερουσαλὴμ μετὰ τὸ ἐλθεῖν αὐτὸν ἐκ χεβρών. καὶ ἐγένοντο τῷ δαυὶδ ἔτι υἱοὶ καὶ θυγατέρες, καὶ ταῦτα τὰ ὀνόματα τῶν γεννηθέντων αὐτῷ ἐν ἱερουσαλήμ. [b] σαμμοὺς, καὶ σωβὰβ, καὶ νάθαν, καὶ σαλωμὼν, καὶ ἐβεὰρ, καὶ ἐλισουὲ, καὶ ναφὲκ, καὶ ἰεφιὲς, καὶ ἐλισαμὰ, καὶ ἐλιδαὲ, καὶ ἐλιφαλὰθ, σαμαὲ, ἰεσσιβὰθ, νάθαν, γαλαμαὰν, ἰεβαὰρ, θεησοῦς, ἐλφαλὰτ, ναγὲδ, ναφὲκ, ἰανάθαν, λεασαμὺς, βααλιμὰθ, ἐλιφαάθ. καὶ ἤκουσαν οἱ ἀλλόφυλοι ὅτι κέχρισται δαυὶδ βασιλεὺς ἐπὶ ἰσραὴλ, καὶ ἀνέβησαν πάντες οἱ ἀλλόφυλοι ζητεῖν τὸν δαυίδ. καὶ ἤκουσε δαυὶδ, καὶ κατέβη εἰς τὴν περιοχήν. καὶ οἱ ἀλλόφυλοι παραγίνονται, καὶ συνέπεσαν εἰς τὴν κοιλάδα τῶν τιτάνων. καὶ ἠρώτησε δαυὶδ διὰ κυρίου, λέγων. εἰ ἀναβῶ πρὸς τοὺς ἀλλοφύλους καὶ παραδώσεις αὐτοὺς εἰς τὰς χεῖράς μου; καὶ εἶπε κύριος πρὸς δαυίδ. ἀνάβαινε, ὅτι παραδιδοὺς παραδώσω τοὺς ἀλλοφύλους εἰς τὰς χεῖράς σου. καὶ ἦλθε δαυὶδ ἐκ τῶν ἐπάνω διακοπῶν, καὶ ἔκοψε τοὺς ἀλλοφύλους ἐκεῖ. καὶ εἶπε δαυίδ. διέκοψε κύριος τοὺς ἐχθροὺς ἀλλοφύλους ἐνώπιον ἐμοῦ, ὡς διακόπτεται ὕδατα. διὰ τοῦτο ἐκλήθη τὸ ὄνομα τοῦ τόπου ἐκείνου, ἐπάνω διακοπῶν. καὶ καταλιμπάνουσιν ἐκεῖ τοὺς θεοὺς αὐτῶν, καὶ ἐλάβοσαν αὐτοὺς δαυὶδ καὶ οἱ ἄνδρες οἱ μετ' αὐτοῦ. καὶ προσέθεντο ἔτι ἀλλόφυλοι τοῦ ἀναβῆναι, καὶ συνέπεσαν ἐν τῇ κοιλάδι τῶν τιτάνων. καὶ ἐπηρώτησε δαυὶδ διὰ κυρίου. καὶ εἶπε κύριος. οὐκ ἀναβήσῃ εἰς συνάντησιν αὐτῶν, ἀποστρέφου ἀπ' αὐτῶν, καὶ παρέσῃ αὐτοῖς πλησίον τοῦ κλαυθμῶνος. καὶ ἔσται ἐν τῷ ἀκοῦσαί σε τὴν φωνὴν τοῦ συγκλεισμοῦ ἀπὸ τοῦ ἄλσους τοῦ κλαυθμῶνος, τότε καταβήσῃ πρὸς αὐτοὺς, ὅτι τότε ἐξελεύσεται κύριος ἔμπροσθέν σου κόπτειν ἐν τῷ πολέμῳ τῶν ἀλλοφύλων. καὶ ἐποίησε δαυὶδ καθὼς ἐνετείλατο αὐτῷ κύριος, καὶ ἐπάταξε τοὺς ἀλλοφύλους ἀπὸ γαβαὼν ἕως τῆς γῆς γαζηρά.

a [Ἁπτέσθω ἐν παραξιφίδι] Schol. ἑβραῖός τις φησὶ τὸν Ἀκύλαν ἐκδεδωκέναι, ἐν κρουνῷ. b [Σαμμοὺς, καὶ σωβὰβ.] In alijs libris est, σαμμοὺς, καὶ σωβὰβ, καὶ νάθαν, καὶ σαλωμὼν, καὶ ἰεβαὰρ, καὶ ἐλισοὺς, καὶ ἐλφαλὰθ, ναγαὶβ, καὶ ἰεφιὲ, καὶ ἐλισαμὰς, καὶ ἐλιδαὲ, καὶ ἐλιφαλάθ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ϛʹ.

Καὶ συνήγαγεν ἔτι δαυὶδ πάντα νεανίαν ἐξ ἰσραὴλ, ὡς ἑβδομήκοντα χιλιάδας. καὶ ἀνέστη καὶ ἐπορεύθη δαυὶδ καὶ πᾶς ὁ λαὸς ὁ μετ' αὐτοῦ καὶ ἀπὸ τῶν ἀρχόντων ἰούδα ἐν ἀναβάσει τοῦ ἀναγαγεῖν ἐκεῖθεν τὴν κιβωτὸν τοῦ θεοῦ, ἐφ' ἣν ἐπεκλήθη τὸ ὄνομα τοῦ κυρίου τῶν δυνάμεων καθημένου ἐπὶ τῶν χερουβὶν ἐπ' αὐτῆς. καὶ ἐπεβίβασαν τὴν κιβωτὸν κυρίου ἐφ' ἅμαξαν καινὴν, καὶ ἦραν αὐτὴν ἐξ οἴκου ἀμιναδὰβ τοῦ ἐν τῷ βουνῷ. καὶ ὀζὰ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ υἱοὶ ἀμιναδὰβ ἦγαν τὴν ἅμαξαν σὺν τῇ κιβωτῷ, καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ ἐπορεύοντο ἔμπροσθεν τῆς κιβωτοῦ. καὶ δαυὶδ καὶ υἱοὶ ἰσραὴλ παίζοντες ἐνώπιον κυρίου ἐν ὀργάνοις ἡρμοσμένοις ἐν ἰσχύι, καὶ ἐν ᾠδαῖς, καὶ ἐν κινύραις, καὶ ἐν νάβλαις, καὶ ἐν τυμπάνοις, καὶ ἐν κυμβάλοις, καὶ ἐν αὐλοῖς, καὶ παραγίνονται ἕως ἅλω ναχώρ. καὶ ἐξέτεινεν ὀζὰ τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπὶ τὴν κιβωτὸν τοῦ θεοῦ κατασχεῖν αὐτὴν, καὶ ἐκράτησεν αὐτὴν, ὅτι περιέσπασεν αὐτὴν ὁ μόσχος. καὶ ἐθυμώθη ὀργῇ κύριος τῷ ὀζᾷ, [a] καὶ ἔπαισεν αὐτὸν ἐκεῖ ὁ θεὸς, καὶ ἀπέθανεν ἐκεῖ παρὰ τὴν κιβωτὸν τοῦ κυρίου ἐνώπιον τοῦ θεοῦ. καὶ ἠθύμησε δαυὶδ ὑπὲρ οὗ διέκοψε κύριος διακοπὴν ἐν τῷ ὀζᾷ. καὶ ἐκλήθη ὁ τόπος ἐκεῖνος, διακοπὴ ὀζᾶ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης. καὶ ἐφοβήθη δαυὶδ τὸν κύριον ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, λέγων. πῶς εἰσελεύσεται πρός με ἡ κιβωτὸς κυρίου; καὶ οὐκ ἐβούλετο δαυὶδ τοῦ ἐκκλῖναι πρὸς αὐτὸν τὴν κιβωτὸν διαθήκης κυρίου εἰς τὴν πόλιν δαυίδ. καὶ ἀπέκλινεν αὐτὴν δαυὶδ εἰς οἶκον ἀβεδδαρὰ τοῦ γεθαίου, καὶ ἐκάθισεν ἡ κιβωτὸς τοῦ κυρίου εἰς οἶκον ἀβεδδαρὰ τοῦ γεθαίου μῆνας τρεῖς. καὶ εὐλόγησε κύριος ὅλον τὸν οἶκον ἀβεδδαρὰ, καὶ πάντα τὰ αὐτοῦ. καὶ ἀπηγγέλη τῷ βασιλεῖ δαυὶδ, λέγοντες. εὐλόγησε κύριος τὸν οἶκον ἀβεδδαρὰ καὶ πάντα τὰ αὐτοῦ ἕνεκα τῆς κιβωτοῦ τοῦ θεοῦ. καὶ ἐπορεύθη δαυὶδ, καὶ ἀνήγαγε τὴν κιβωτὸν τοῦ κυρίου ἐκ τοῦ οἴκου ἀβεδδαρὰ εἰς τὴν πόλιν δαυὶδ ἐν εὐφροσύνῃ. καὶ ἦσαν μετ' αὐτοῦ αἴροντες τὴν κιβωτὸν ἑπτὰ χοροί, [b] καὶ θῦμα μόσχος καὶ ἄρνες. καὶ δαυὶδ ἀνεκρούετο ἐν ὀργάνοις ἡρμοσμένοις ἐνώπιον κυρίου, καὶ ὁ δαυὶδ ἐνδεδυκὼς στολὴν ἔξαλλον. καὶ δαυὶδ καὶ πᾶς ὁ οἶκος ἰσραὴλ ἀνήγαγον τὴν κιβωτὸν κυρίου μετὰ κραυγῆς καὶ μετὰ φωνῆς σάλπιγγος. καὶ ἐγένετο τῆς κιβωτοῦ παραγινομένης ἕως πόλεως δαυὶδ, καὶ μελχὸλ ἡ θυγάτηρ σαοὺλ διέκυπτε διὰ τῆς θυρίδος, καὶ εἶδε τὸν βασιλέα δαυὶδ ὀρχούμενον, καὶ ἀνακρουόμενον ἐνώπιον κυρίου, καὶ ἐξουδένωσεν αὐτὸν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς. καὶ φέρουσι τὴν κιβωτὸν τοῦ κυρίου, καὶ ἀνέθηκαν αὐτὴν εἰς τὸν τόπον αὐτῆς εἰς μέσον τῆς σκηνῆς, ἧς ἔπηξεν αὐτῇ δαυίδ. καὶ ἀνήνεγκε δαυὶδ ὁλοκαυτώματα ἐνώπιον κυρίου εἰρηνικάς. καὶ συνετέλεσε δαυὶδ συναναφέρων τὰς ὁλοκαυτώσεις καὶ τὰς εἰρηνικὰς, καὶ εὐλόγησε τὸν λαὸν ἐν ὀνόματι κυρίου τῶν δυνάμεων. καὶ διεμέρισε παντὶ τῷ λαῷ εἰς πᾶσαν τὴν δύναμιν τοῦ ἰσραὴλ ἀπὸ δὰν ἕως βηρσαβεὲ, καὶ ἀπὸ ἀνδρὸς ἕως γυναικὸς ἑκάστῳ κολλυρίδα ἄρτου, καὶ ἐσχαρίτην, καὶ λάγανον ἀπὸ τηγάνου. καὶ ἀπῆλθε πᾶς ὁ λαὸς ἕκαστος εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ. καὶ ἐπέστρεψε δαυὶδ εὐλογῆσαι τὸν οἶκον αὐτοῦ, καὶ ἐξῆλθε μελχὸλ ἡ θυγάτηρ σαοὺλ εἰς ἀπάντησιν δαυὶδ, καὶ εὐλόγησεν αὐτὸν, καὶ εἶπε. τί δεδόξασται σήμερον ὁ βασιλεὺς ἰσραήλ; ὃς ἀπεκαλύφθη σήμερον ἐν ὀφθαλμοῖς παιδισκῶν τῶν δούλων ἑαυτοῦ, καθὼς ἀποκαλύπτεται ἀποκαλυφθεὶς εἷς τῶν ὀρχουμένων. καὶ εἶπε δαυὶδ πρὸς μελχόλ. ἐνώπιον κυρίου ὀρχήσομαι. εὐλογητὸς κύριος ὃς ἐξελέξατό με ὑπὲρ τὸν πατέρα σου καὶ ὑπὲρ πάντα τὸν οἶκον αὐτοῦ, τοῦ καταστῆσαί με εἰς ἡγούμενον ἐπὶ τὸν λαὸν αὐτοῦ ἐπὶ τὸν ἰσραὴλ, καὶ παίξομαι καὶ ὀρχήσομαι ἐνώπιον κυρίου, καὶ ἀποκαλυφθήσομαι ἔτι οὕτως, καὶ ἔσομαι ἀχρεῖος ἐν ὀφθαλμοῖς σου καὶ μετὰ τῶν παιδισκῶν [c] ὧν εἶπάς με μὴ δοξασθῆναι. καὶ τῇ μελχὸλ θυγατρὶ σαοὺλ οὐκ ἐγένετο παιδίον ἕως τῆς ἡμέρας τοῦ ἀποθανεῖν αὐτήν.

α Ἔπαισεν αὐτὸν ἐκεῖ ὁ θεός.] In aliquot libris sequitur, ἐπὶ τῇ προπετείᾳ. β [Καὶ θῦμα μόσχος καὶ ἄρνες.] In aliis libris est, μόσχος καὶ ἄρνος. γ [Ὧν εἶπάς με μὴ δοξασθῆναι.] Particula μὴ, a nonnullis libris abest.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζʹ.

Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐκάθισεν ὁ βασιλεὺς ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ, καὶ κύριος κατεκληρονόμησεν αὐτὸν κύκλῳ ἀπὸ πάντων τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ τῶν κύκλῳ. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς πρὸς νάθαν τὸν προφήτην. ἰδοὺ δὴ ἐγὼ κατοικῶ ἐν οἴκῳ κεδρίνῳ, καὶ ἡ κιβωτὸς τοῦ θεοῦ κάθηται ἐν μέσῳ τῆς σκηνῆς. καὶ εἶπεν νάθαν πρὸς τὸν βασιλέα. πάντα ὅσα ἂν ἐν τῇ καρδίᾳ σου, βάδιζε καὶ ποίει, ὅτι κύριος μετὰ σοῦ. καὶ ἐγένετο τῇ νυκτὶ ἐκείνῃ, καὶ ἐγένετο ῥῆμα κυρίου πρὸς νάθαν, λέγων. πορεύου, καὶ εἰπὸν πρὸς τὸν δοῦλόν μου δαυίδ, τάδε λέγει κύριος, οὐ σὺ οἰκοδομήσεις μοι οἶκον τοῦ κατοικῆσαί με. ὅτι οὐ κατῴκηκα ἐν οἴκῳ ἀφ' ἧς ἡμέρας ἀνήγαγον τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ ἐξ αἰγύπτου ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης, καὶ ἤμην ἐμπεριπατῶν ἐν καταλύματι καὶ ἐν σκηνῇ ἐν πᾶσιν οἷς διῆλθον ἐν παντὶ ἰσραήλ. εἰ λαλῶν ἐλάλησα πρὸς μίαν φυλὴν τοῦ ἰσραὴλ ᾧ ἐνετειλάμην ποιμαίνειν τὸν λαόν μου ἰσραὴλ, λέγων. ἵνα τί οὐκ ᾠκοδομήκατέ μοι οἶκον κέδρινον; καὶ νῦν τάδε ἐρεῖς τῷ δούλῳ μου δαυὶδ, τάδε λέγει κύριος παντοκράτωρ, ἔλαβόν σε ἐκ τῆς μάνδρας τῶν προβάτων τοῦ εἶναί σε εἰς ἡγούμενον ἐπὶ τὸν λαόν μου ἐπὶ τὸν ἰσραὴλ, καὶ ἤμην μετὰ σοῦ ἐν πᾶσιν οἷς ἐπορεύου, καὶ ἐξωλόθρευσα πάντας τοὺς ἐχθρούς σου ἀπὸ προσώπου σου, καὶ ἐποίησά σε ὀνομαστὸν κατὰ τὸ ὄνομα τῶν μεγάλων τῶν ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ θήσομαι τόπον τῷ λαῷ μου τῷ ἰσραὴλ, καὶ καταφυτεύσω αὐτὸν, καὶ κατασκηνώσει καθ' ἑαυτὸν, καὶ οὐ μεριμνήσει οὐκέτι. καὶ οὐ προσθήσει υἱὸς ἀδικίας τοῦ ταπει-

ταπει-

ταπεινῶσαι αὐτὸν, καθὼς ἀπ' ἀρχῆς ἀπὸ τῶν ἡμερῶν ὧν ἔταξα κριτὰς ἐπὶ τὸν λαόν μου ἰσραήλ. καὶ ἀναπαύσω σε ἀπὸ πάντων τῶν ἐχθρῶν σου. καὶ ἀπαγγελεῖ σοι κύριος, [α] ὅτι οἶκον οἰκοδομήσεις αὐτῷ. καὶ ἔσται ἐὰν πληρωθῶσιν αἱ ἡμέραι σου, καὶ κοιμηθήσῃ μετὰ τῶν πατέρων σου, καὶ ἀναστήσω τὸ σπέρμα σου μετὰ σὲ, ὃς ἔσται ἐκ τῆς κοιλίας σου, καὶ ἑτοιμάσω τὴν βασιλείαν αὐτοῦ. αὐτὸς οἰκοδομήσει μοι οἶκον τῷ ὀνόματί μου, καὶ ἀνορθώσω τὸν θρόνον αὐτοῦ ἕως εἰς τὸν αἰῶνα. ἐγὼ ἔσομαι αὐτῷ εἰς πατέρα, καὶ αὐτὸς ἔσται μοι εἰς υἱόν. καὶ ἐὰν ἔλθῃ ἡ ἀδικία αὐτοῦ, καὶ ἐλέγξω αὐτὸν ἐν ῥάβδῳ ἀνδρῶν, καὶ ἐν ἀφαῖς υἱῶν ἀνθρώπων. τὸ δὲ ἔλεός μου οὐκ ἀποστήσω ἀπ' αὐτοῦ καθὼς ἀπέστησα ἀφ' ὧν ἀπέστησα ἐκ προσώπου μου. καὶ πιστωθήσεται ὁ οἶκος αὐτοῦ, καὶ ἡ βασιλεία αὐτοῦ ἕως αἰῶνος ἐνώπιόν μου. καὶ ὁ θρόνος αὐτοῦ ἔσται ἀνωρθωμένος εἰς τὸν αἰῶνα κατὰ πάντας τοὺς λόγους τούτους καὶ κατὰ πᾶσαν τὴν ὅρασιν ταύτην. οὕτως ἐλάλησε νάθαν πρὸς δαυίδ. καὶ εἰσῆλθεν ὁ βασιλεὺς δαυίδ, καὶ ἐκάθισεν ἐνώπιον κυρίου, καὶ εἶπε. τίς εἰμι ἐγὼ κύριέ μου κύριε, καὶ τίς ὁ οἶκός μου, ὅτι ἠγάπησάς με ἕως τούτων; καὶ [β] κατεσμικρύνθη μικρὸν ἐνώπιόν σου κύριέ μου κύριε, καὶ ἐλάλησας ὑπὲρ τοῦ οἴκου τοῦ δούλου σου εἰς μακράν. οὗτος δὲ ὁ νόμος τοῦ ἀνθρώπου κύριέ μου κύριε. καὶ τί προσθήσει δαυίδ ἔτι τοῦ λαλῆσαι πρὸς σέ; καὶ νῦν σὺ οἶδας τὸν δοῦλόν σου κύριέ μου κύριε, [γ] καὶ διὰ τὸν δοῦλόν σου πεποίηκας, καὶ κατὰ τὴν καρδίαν σου ἐποίησας πᾶσαν τὴν μεγαλωσύνην ταύτην, γνωρίσαι τῷ δούλῳ σου, ἕνεκεν τοῦ μεγαλῦναί σε κύριέ μου. ὅτι οὐκ ἔστιν ὡς σὺ, καὶ οὐκ ἔστι θεὸς πλὴν σοῦ ἐν πᾶσιν οἷς ἠκούσαμεν ἐν τοῖς ὠσὶν ἡμῶν. καὶ τίς ὡς ὁ λαός σου ἰσραὴλ ἔθνος ἄλλο ἐν τῇ γῇ; ὡς ὡδήγησεν αὐτὸν ὁ θεὸς τοῦ λυτρώσασθαι αὐτῷ λαὸν, τοῦ θέσθαι σε ὄνομα, τοῦ ποιῆσαι μεγαλωσύνην καὶ ἐπιφάνειαν, τοῦ ἐκβαλεῖν σε ἐκ προσώπου τοῦ λαοῦ σου, οὓς ἐλυτρώσω σεαυτῷ ἐξ αἰγύπτου ἔθνη καὶ σκηνώματα. καὶ ἡτοίμασας σεαυτῷ τὸν λαόν σου ἰσραὴλ εἰς λαὸν ἕως αἰῶνος, καὶ σὺ κύριε ἐγένου αὐτοῖς εἰς θεόν. καὶ νῦν κύριέ μου, ῥῆμα ὃ ἐλάλησας περὶ τοῦ δούλου σου καὶ τοῦ οἴκου αὐτοῦ πίστωσον ἕως τοῦ αἰῶνός κύριε παντοκράτωρ θεὲ τοῦ ἰσραήλ. καὶ νῦν καθὼς ἐλάλησας, μεγαλυνθείη τὸ ὄνομά σου ἕως αἰῶνος. κύριε παντοκράτωρ θεὸς ἰσραὴλ, ἀπεκάλυψας τὸ ὠτίον τοῦ δούλου σου λέγων, οἶκον οἰκοδομήσω σοι. διὰ τοῦτο εὗρεν ὁ δοῦλός σου τὴν καρδίαν ἑαυτοῦ τοῦ προσεύξασθαι πρὸς σὲ τὴν προσευχὴν ταύτην. καὶ νῦν κύριέ μου κύριε, σὺ εἶ θεὸς, καὶ οἱ λόγοι σου ἔσονται ἀληθινοί, καὶ ἐλάλησας ὑπὲρ τοῦ δούλου σου τὰ ἀγαθὰ ταῦτα. καὶ νῦν ἄρξαι καὶ εὐλόγησον τὸν οἶκον τοῦ δούλου σου, τοῦ εἶναι εἰς τὸν αἰῶνα ἐνώπιόν σου, ὅτι σὺ κύριέ μου κύριε ἐλάλησας, καὶ ἀπὸ τῆς εὐλογίας σου εὐλογηθήσεται ὁ οἶκος τοῦ δούλου σου τοῦ εἶναι εἰς τὸν αἰῶνα.

α [Ὅτι οἶκον οἰκοδομήσεις αὐτῷ.] In vno quodam libro est, οἶκον οἰκοδομήσει ἑαυτῷ. β [Κατεσμικρύνθη μικρόν.] A.L. habet, κατεσμίκρυνται τὰ μικρὰ ταῦτα. γ [Καὶ διὰ τὸν δοῦλόν σου πεποίηκας.] In eodē libro est, κατὰ τὸν λόγον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η΄.

Καὶ ἐγένετο μετὰ ταῦτα, καὶ ἐπάταξε δαυίδ τοὺς ἀλλοφύλους, καὶ ἐτροπώσατο αὐτούς. καὶ ἔλαβε δαυίδ τὴν ἀφωρισμένην ἐκ χειρὸς τῶν ἀλλοφύλων. καὶ ἐπάταξε δαυίδ τὴν μωάβ, καὶ διεμέτρησεν αὐτοὺς ἐν σχοινίοις, κοιμίσας αὐτοὺς ἐπὶ τὴν γῆν. καὶ ἐγένετο τὰ δύο σχοινίσματα τοῦ θανατῶσαι, καὶ τὰ δύο σχοινίσματα ἐζώγρησε. καὶ ἐγένετο μωὰβ τῷ δαυίδ εἰς δούλους φέροντας ξένια. καὶ ἐπάταξε δαυίδ τὸν ἀδρααζὰρ υἱὸν ῥαὰβ βασιλέα σουβὰ, πορευομένου αὐτοῦ ἐπιστῆσαι τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπὶ τὸν ποταμὸν εὐφράτην. καὶ προκατελάβετο δαυίδ τῶν αὐτοῦ χίλια ἅρματα, καὶ ἑπτὰ χιλιάδας ἱππέων, καὶ εἴκοσι χιλιάδας ἀνδρῶν πεζῶν. καὶ παρέλυσε δαυίδ πάντα τὰ ἅρματα, καὶ ὑπελίπετο ἑαυτῷ ἑκατὸν ἅρματα. καὶ παραγίνεται συρία δαμασκοῦ βοηθῆσαι τῷ ἀδρααζὰρ βασιλεῖ σουβὰ, καὶ ἐπάταξε δαυίδ ἐν τῷ σύρῳ εἰκοσιδύο χιλιάδας ἀνδρῶν. καὶ ἔθετο δαυίδ φρουρὰν ἐν συρίᾳ τῇ κατὰ δαμασκὸν, καὶ ἐγένετο ὁ σύρος τῷ δαυίδ εἰς δούλους φέροντας ξένια. καὶ ἔσωσε κύριος τὸν δαυίδ ἐν πᾶσιν οἷς ἐπορεύετο. καὶ ἔλαβε δαυίδ τοὺς [α] χλιδῶνας τοὺς χρυσοῦς οἳ ἦσαν ἐπὶ τῶν παίδων τῶν ἀδρααζὰρ βασιλέως σουβὰ, καὶ ἤνεγκεν αὐτὰ εἰς ἱερουσαλήμ. καὶ ἔλαβεν αὐτὰ σουσακὶμ βασιλεὺς αἰγύπτου, ἐν τῷ ἀναβῆναι αὐτὸν εἰς ἱερουσαλὴμ ἐν ἡμέραις ῥοβοὰμ υἱοῦ σολομῶντος. καὶ ἐκ τῆς μετεβὰκ καὶ ἐκ τῶν ἐκλεκτῶν πόλεων τοῦ ἀδρααζὰρ ἔλαβεν ὁ βασιλεὺς δαυίδ χαλκὸν πολὺν σφόδρα. ἐν αὐτῷ ἐποίησε σαλομὼν τὴν θάλασσαν τὴν χαλκῆν, καὶ τοὺς στύλους, καὶ τοὺς λουτῆρας, καὶ πάντα τὰ σκεύη. καὶ ἤκουσε θοοὺ ὁ βασιλεὺς ἡμὰθ, ὅτι ἐπάταξε δαυίδ πᾶσαν τὴν δύναμιν ἀδρααζὰρ, καὶ ἀπέστειλε θοοὺ ἰεδδουρὰμ τὸν υἱὸν αὐτοῦ πρὸς βασιλέα δαυίδ ἐρωτῆσαι αὐτὸν τὰ εἰς εἰρήνην, καὶ εὐλογῆσαι αὐτὸν ὑπὲρ οὗ ἐπολέμησε τὸν ἀδρααζὰρ, καὶ ἐπάταξεν αὐτὸν, ὅτι ἀντικείμενος ἦν τῷ ἀδρααζὰρ, καὶ ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ ἦσαν σκεύη ἀργυρᾶ, καὶ σκεύη χρυσᾶ, καὶ σκεύη χαλκᾶ, καὶ ταῦτα ἡγίασεν ὁ βασιλεὺς δαυίδ τῷ κυρίῳ μετὰ τοῦ ἀργυρίου καὶ μετὰ τοῦ χρυσίου οὗ ἡγίασεν ἐκ πασῶν τῶν πόλεων ὧν κατεδυνάστευσεν, ἐκ τῆς ἰδουμαίας, καὶ ἐκ τῆς μωὰβ, καὶ ἐκ τῶν υἱῶν ἀμμὼν, καὶ ἐκ τῶν ἀλλοφύλων, καὶ ἐξ ἀμαλὴκ, καὶ ἐκ τῶν σκύλων ἀδρααζὰρ υἱοῦ ῥαὰβ βασιλέως σουβά. καὶ ἐποίησε δαυίδ ὄνομα. καὶ ἐν τῷ ἀνακάμπτειν αὐτὸν ἐπάταξε τὴν ἰδουμαίαν ἐν γεβελὲμ εἰς ὀκτωκαίδεκα χιλιάδας. καὶ ἔθετο ἐν τῇ ἰδουμαίᾳ φρουρὰν ἐν πάσῃ τῇ ἰδουμαίᾳ. καὶ ἐγένοντο

πάντες οἱ ἰδουμαῖοι δοῦλοι τῷ βασιλεῖ. καὶ ἔσωσε κύριος τὸν δαυὶδ ἐν πᾶσιν οἷς ἐπορεύετο. καὶ ἐβασίλευσε δαυὶδ ἐπὶ πάντα ἰσραήλ. καὶ ἦν δαυὶδ ποιῶν κρίμα καὶ δικαιοσύνην ἐπὶ πάντα τὸν λαὸν αὐτοῦ. καὶ ἰωὰβ υἱὸς σαρουίας ἐπὶ τῆς στρατιᾶς. καὶ ἰωσαφὰτ υἱὸς ἀχιλοὺδ ἐπὶ τῶν ὑπομνημάτων. καὶ σαδὼκ υἱὸς ἀχιτὼβ καὶ [β] ἀχιμέλεχ υἱὸς ἀβιάθαρ, ἱερεῖς. καὶ σασὰ ὁ γραμματεύς. καὶ βαναίας υἱὸς ἰωδαὲ σύμβουλος. καὶ ὁ χελεθὶ, καὶ ὁ φελετὶ, καὶ οἱ υἱοὶ δαυὶδ αὐλάρχαι ἦσαν.

a [Χλιδῶνας τοὺς χρυσοῦς.] Aquila, κλοιούς. β [Αχιμέλεχ υἱὸς ἀβιάθαρ.] Schol. ἐνταῦθα οἶμαι γραφικὸν εἶναι ἁμάρτημα· οὐ γὰρ ἀχιμέλεχ υἱὸς ἀβιάθαρ, ἀλλ' ἀβιάθαρ υἱὸς ἀχιμέλεχ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ'.

Καὶ εἶπε δαυίδ. εἰ ἔστιν ἔτι ὑπολελειμμένος ἐν τῷ οἴκῳ σαοὺλ, καὶ ποιήσω μετ' αὐτοῦ ἔλεος ἕνεκεν ἰωνάθαν; καὶ ἐκ τοῦ οἴκου σαοὺλ ἦν παῖς, καὶ ὄνομα αὐτῷ σιβά. καὶ καλοῦσιν αὐτὸν πρὸς δαυίδ. καὶ εἶπεν πρὸς αὐτὸν ὁ βασιλεύς. σὺ εἶ σιβά; καὶ εἶπεν. ἐγὼ δοῦλος σός. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεύς. εἰ ὑπολέλειπται ἐκ τοῦ οἴκου σαοὺλ ἔτι ἀνὴρ, καὶ ποιήσω μετ' αὐτοῦ ἔλεος θεοῦ; καὶ εἶπε σιβὰ πρὸς τὸν βασιλέα. ἔτι ἐστὶν υἱὸς τῷ ἰωνάθαν πεπληγὼς τοὺς πόδας. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεύς. ποῦ οὗτος; καὶ εἶπεν σιβὰ πρὸς τὸν βασιλέα. ἰδοὺ ἐν οἴκῳ μαχὶρ υἱοῦ ἀμιὴλ ἐκ τῆς λοδάβαρ. καὶ ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς δαυίδ, καὶ ἔλαβεν αὐτὸν ἐκ τοῦ οἴκου μαχὶρ υἱοῦ ἀμιὴλ ἐκ τῆς λοδάβαρ. καὶ παραγίνεται μεμφιβοσθὲ υἱὸς ἰωνάθαν υἱοῦ σαοὺλ πρὸς τὸν βασιλέα δαυίδ, καὶ ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον αὐτοῦ, καὶ προσεκύνησεν αὐτῷ. καὶ εἶπεν αὐτῷ δαυίδ. μεμφιβοσθέ; καὶ εἶπεν. ἰδοὺ ὁ δοῦλός σου. καὶ εἶπεν αὐτῷ δαυίδ. μὴ φοβοῦ, ὅτι ποιῶν ποιήσω μετὰ σοῦ ἔλεος διὰ ἰωνάθαν τὸν πατέρα σου, καὶ ἀποκαταστήσω σοι πάντα ἀγρὸν σαοὺλ πατρὸς τοῦ πατρός σου, καὶ σὺ φαγῇ ἄρτον ἐπὶ τῆς τραπέζης μου διαπαντός. καὶ προσεκύνησεν μεμφιβοσθὲ, καὶ εἶπε. τίς εἰμι ὁ δοῦλός σου, ὅτι ἐπέβλεψας ἐπὶ τὸν κύνα τὸν τεθνηκότα τὸν ὅμοιον ἐμοί; καὶ ἐκάλεσεν ὁ βασιλεὺς σιβὰ τὸ παιδάριον σαοὺλ, καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν. πάντα ὅσα ἐστὶ τῷ σαοὺλ καὶ ὅλῳ τῷ οἴκῳ αὐτοῦ δέδωκα τῷ υἱῷ τοῦ κυρίου σου. καὶ ἐργᾷ αὐτῷ τὴν γῆν σὺ καὶ οἱ υἱοί σου, καὶ οἱ δοῦλοί σου, καὶ εἰσοίσεις τῷ υἱῷ τοῦ κυρίου σου ἄρτους, καὶ ἔδεται ἄρτους, καὶ μεμφιβοσθὲ υἱὸς τοῦ κυρίου σου φάγεται διαπαντὸς ἄρτον ἐπὶ τῆς τραπέζης μου. καὶ τῷ σιβὰ ἦσαν πεντεκαίδεκα υἱοὶ, καὶ εἴκοσι δοῦλοι. καὶ εἶπε σιβὰ πρὸς τὸν βασιλέα. κατὰ πάντα ὅσα ἐντέταλται ὁ κύριός μου ὁ βασιλεὺς τῷ δούλῳ αὐτοῦ, οὕτως ποιήσει ὁ δοῦλός σου. καὶ μεμφιβοσθὲ ἤσθιεν ἐπὶ τῆς τραπέζης δαυὶδ καθὼς εἷς τῶν υἱῶν αὐτοῦ τοῦ βασιλέως. καὶ τῷ μεμφιβοσθὲ υἱὸς μικρὸς ἦν, καὶ ὄνομα αὐτῷ μιχά, καὶ πᾶσα ἡ κατοίκησις τοῦ οἴκου σιβὰ δοῦλοι τοῦ μεμφιβοσθέ. καὶ μεμφιβοσθὲ κατῴκει ἐν ἱερουσαλήμ, ὅτι ἐπὶ τῆς τραπέζης τοῦ βασιλέως αὐτὸς διαπαντὸς ἤσθιε, καὶ αὐτὸς ἦν χωλὸς ἀμφοτέροις τοῖς ποσὶν αὐτοῦ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι'.

Καὶ ἐγένετο μετὰ ταῦτα καὶ ἀπέθανε βασιλεὺς υἱῶν ἀμμὼν, καὶ ἐβασίλευσεν ἀννὼν υἱὸς αὐτοῦ ἀντ' αὐτοῦ. καὶ εἶπε δαυίδ. ποιήσω ἔλεος μετὰ ἀννὼν υἱοῦ ναάς, ὃν τρόπον ἐποίησεν ὁ πατὴρ αὐτοῦ μετ' ἐμοῦ ἔλεος. καὶ ἀπέστειλε δαυὶδ παρακαλέσαι αὐτὸν ἐν χειρὶ τῶν δούλων αὐτοῦ περὶ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ παρεγένοντο οἱ παῖδες δαυὶδ εἰς τὴν γῆν υἱῶν ἀμμών. καὶ εἶπον οἱ ἄρχοντες υἱῶν ἀμμὼν πρὸς ἀννὼν τὸν κύριον αὐτῶν. μὴ παρὰ τὸ δοξάζειν δαυὶδ τὸν πατέρα σου ἐνώπιόν σου, ὅτι ἀπέστειλέ σοι παρακαλοῦντας; ἀλλ' ὅπως οὐχὶ ἐρευνήσωσι τὴν πόλιν καὶ κατασκοπήσωσιν αὐτὴν καὶ τοῦ [a] κατασκέψασθαι αὐτὴν ἀπέστειλε δαυὶδ τοὺς παῖδας αὐτοῦ πρὸς σέ; καὶ ἔλαβεν ἀννὼν τοὺς παῖδας δαυίδ, καὶ ἐξύρησε τοὺς πώγωνας αὐτῶν, καὶ ἀπέκοψε τοὺς μανδύας αὐτῶν ἐν τῷ ἡμίσει ἕως τῶν ἰσχίων αὐτῶν, καὶ ἐξαπέστειλεν αὐτούς. καὶ ἀπήγγειλαν τῷ δαυὶδ ὑπὲρ τῶν ἀνδρῶν, καὶ ἀπέστειλεν εἰς ἀπαντὴν αὐτῶν, ὅτι ἦσαν οἱ ἄνδρες ἠτιμασμένοι σφόδρα. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεύς. καθίσατε ἐν ἱεριχὼ ἕως τοῦ ἀνατεῖλαι τοὺς πώγωνας ὑμῶν, καὶ ἐπιστραφήσεσθε. καὶ εἶδον οἱ υἱοὶ ἀμμὼν ὅτι κατῃσχύνθησαν ὁ λαὸς δαυίδ. καὶ ἀπέστειλαν οἱ υἱοὶ ἀμμὼν καὶ ἐμισθώσαντο τὴν συρίαν βαιθραὰμ, καὶ τὴν συρίαν σουβὰ, καὶ ῥοὼβ, εἴκοσι χιλιάδας πεζῶν, καὶ [β] τὸν βασιλέα ἀμαλὴκ χιλίους ἄνδρας, καὶ ἰστὼβ δώδεκα χιλιάδας ἀνδρῶν. καὶ ἤκουσε δαυίδ, καὶ ἀπέστειλε τὸν ἰωὰβ καὶ πᾶσαν τὴν δύναμιν τοὺς δυνατούς. καὶ ἐξῆλθον οἱ υἱοὶ ἀμμὼν καὶ παρετάξαντο πόλεμον παρὰ τῇ θύρᾳ τῆς πύλης. συρίας σουβὰ καὶ ῥοὼβ καὶ ἰστὼβ καὶ ἀμαλὴκ μόνοι ἐν ἀγρῷ. καὶ εἶδεν ἰωὰβ ὅτι ἐγενήθη πρὸς αὐτὸν ἀντιπρόσωπον τοῦ πολέμου ἐκ τοῦ κατὰ πρόσωπον ἐξ ἐναντίας καὶ ἐκ τοῦ ὄπισθεν, καὶ ἐπελέξατο ἐκ πάντων τῶν νεανιῶν ἰσραὴλ, καὶ παρετάξαντο ἐξ ἐναντίας συρίας. καὶ τὸ κατάλοιπον τοῦ λαοῦ ἔδωκεν ἐν χειρὶ ἀβεσσὰ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, καὶ παρετάξαντο ἐξ ἐναντίας υἱῶν ἀμμών. καὶ εἶπεν. ἐὰν κραταιωθῇ συρία ὑπὲρ ἐμὲ, καὶ ἔσεσθέ μοι εἰς σωτηρίαν. καὶ ἐὰν κραταιωθῶσιν υἱοὶ ἀμμὼν ὑπὲρ σὲ, καὶ ἐσόμεθα τοῦ σῶσαί σε. ἀνδρίζου καὶ κραταιωθῶμεν ὑπὲρ τοῦ λαοῦ ἡμῶν καὶ περὶ τῶν πόλεων τοῦ θεοῦ ἡμῶν, καὶ κύριος ποιήσει τὸ ἀγαθὸν ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ. καὶ προσῆλθεν ἰωὰβ καὶ ὁ λαὸς αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ εἰς πόλεμον πρὸς συρίαν. καὶ ἔφυγαν ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ. καὶ οἱ υἱοὶ ἀμμὼν εἶδον ὅτι ἔφυγε συρία, καὶ ἔφυγαν ἀπὸ προσώπου ἀβεσσὰ, καὶ εἰσῆλθον εἰς τὴν πόλιν. καὶ ἀνέστρεψεν ἰωὰβ ἀπὸ τῶν υἱῶν ἀμμὼν, καὶ παρεγένετο εἰς ἱερουσαλήμ. καὶ εἶδε συρία

ρία ὅτι ἔπταισεν ἔμπροσθεν ἰσραὴλ, καὶ συνήχθησαν ἐπὶ τὸ αὐτό. καὶ ἀπέστειλεν ἀδρααζὰρ, καὶ συνήγαγε τὴν συρίαν τὴν ἐκ τοῦ πέραν τοῦ ποταμοῦ χαλαμὰκ, καὶ παρεγένοντο εἰς αἰλάμ. καὶ σωβὰκ ἄρχων τῆς δυνάμεως ἀδρααζὰρ ἔμπροσθεν αὐτῶν. καὶ ἀπηγγέλη τῷ δαυὶδ, καὶ συνήγαγε τὸν πάντα ἰσραὴλ, καὶ διέβη τὸν ἰορδάνην, καὶ παρεγένετο εἰς αἰλάμ. καὶ παρετάξατο συρία ἀπέναντι δαυὶδ, καὶ ἐπολέμησαν μετ' αὐτοῦ. καὶ ἔφυγε συρία ἀπὸ προσώπου ἰσραὴλ, καὶ ἀνεῖλε δαυὶδ ἐκ τῆς συρίας ἑπτακόσια ἅρματα καὶ τεσσαράκοντα χιλιάδας ἱππέων, καὶ τὸν σωβὰκ τὸν ἄρχοντα τῆς δυνάμεως αὐτοῦ ἐπάταξε, καὶ ἀπέθανεν ἐκεῖ. καὶ εἶδαν πάντες οἱ βασιλεῖς οἱ δοῦλοι ἀδρααζὰρ ὅτι ἔπταισαν ἔμπροσθεν ἰσραὴλ, καὶ ηὐτομόλησαν μετὰ ἰσραὴλ, καὶ ἐδούλευσαν αὐτοῖς. καὶ ἐφοβήθη συρία τοῦ σῶσαι ἔτι τοὺς υἱοὺς ἀμμών.

α [Τοῦ κατασκέψασθαι αὐτήν.] In vno libro est, κατασρέψαι. β [Τὸν βασιλέα ἀμαλήκ.] In aliis libris sequitur, μααχά.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ'.

Καὶ ἐγένετο ἐπιστρέψαντος τοῦ ἐνιαυτοῦ εἰς τὸν καιρὸν τῆς ἐξοδίας τῶν βασιλέων, καὶ ἀπέστειλε δαυὶδ τὸν ἰωὰβ, καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ καὶ τὸν πάντα ἰσραὴλ, καὶ διέφθειραν τοὺς υἱοὺς ἀμμών. καὶ διεκάθισαν ἐπὶ ῥαββάθ. καὶ δαυὶδ ἐκάθισεν ἐν ἱερουσαλήμ. καὶ ἐγένετο πρὸς ἑσπέραν, καὶ ἀνέστη δαυὶδ ἀπὸ τῆς κοίτης αὐτοῦ, καὶ περιεπάτει ἐπὶ τοῦ δώματος τοῦ οἴκου τοῦ βασιλέως, καὶ εἶδε γυναῖκα λουομένην ἀπὸ τοῦ δώματος, καὶ ἡ γυνὴ καλὴ τῷ εἴδει σφόδρα. καὶ ἀπέστειλε δαυὶδ, καὶ ἐζήτησε τὴν γυναῖκα, καὶ εἶπεν. οὐχὶ αὕτη βηρσαβεὲ θυγάτηρ ἐλιὰβ γυνὴ οὐρίου τοῦ χετταίου; καὶ ἀπέστειλεν δαυὶδ ἀγγέλους, καὶ ἔλαβεν αὐτὴν, καὶ εἰσῆλθε πρὸς αὐτὴν, καὶ ἐκοιμήθη μετ' αὐτῆς. καὶ αὕτη ἁγιαζομένη ἀπὸ ἀκαθαρσίας αὐτῆς, καὶ ἀπέστρεψεν εἰς τὸν οἶκον αὐτῆς. καὶ ἐν γαστρὶ ἔλαβεν ἡ γυνή. καὶ ἀποστείλασα ἀπήγγειλε τῷ δαυὶδ, καὶ εἶπεν. ἐγώ εἰμι ἐν γαστρὶ ἔχω. καὶ ἀπέστειλε δαυὶδ πρὸς ἰωὰβ, λέγων. ἀπόστειλον πρός με τὸν οὐρίαν τὸν χετταῖον. καὶ ἀπέστειλεν ἰωὰβ τὸν οὐρίαν πρὸς δαυίδ. καὶ παραγίνεται οὐρίας καὶ εἰσῆλθε πρὸς αὐτὸν, καὶ ἐπηρώτησεν δαυὶδ εἰς εἰρήνην ἰωὰβ, καὶ εἰς εἰρήνην τοῦ λαοῦ, καὶ εἰς εἰρήνην τοῦ πολέμου. καὶ εἶπε δαυὶδ τῷ οὐρίᾳ. κατάβηθι εἰς τὸν οἶκόν σου, καὶ νίψαι τοὺς πόδας σου. καὶ ἐξῆλθεν οὐρίας ἐξ οἴκου τοῦ βασιλέως, καὶ ἐξῆλθεν ὀπίσω αὐτοῦ ἄρσις τοῦ βασιλέως. καὶ ἐκοιμήθη οὐρίας παρὰ τῇ θύρᾳ τοῦ βασιλέως μετὰ τῶν δούλων τοῦ κυρίου αὐτοῦ, καὶ οὐ κατέβη εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ. καὶ ἀνήγγειλαν τῷ δαυὶδ, λέγοντες. ὅτι οὐ κατέβη οὐρίας εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ. καὶ εἶπε δαυὶδ πρὸς οὐρίαν. οὐχὶ ἐξ ὁδοῦ σὺ ἔρχῃ; τί ὅτι οὐ κατέβης εἰς τὸν οἶκόν σου; καὶ εἶπεν οὐρίας πρὸς δαυίδ. ἡ κιβωτὸς, καὶ ἰσραὴλ καὶ ἰούδας κατοικοῦσιν ἐν σκηναῖς, καὶ ὁ κύριός μου ἰωὰβ, καὶ οἱ δοῦλοι τοῦ κυρίου μου ἐπὶ πρόσωπον τοῦ ἀγροῦ παρεμβάλλουσι, καὶ ἐγὼ εἰσελεύσομαι εἰς τὸν οἶκόν μου τοῦ φαγεῖν, καὶ πιεῖν καὶ κοιμηθῆναι μετὰ τῆς γυναικός μου; πῶς; ζῇ ἡ ψυχή σου, εἰ ποιήσω τὸ ῥῆμα τοῦτο. καὶ εἶπε δαυὶδ πρὸς οὐρίαν. κάθισον ἐνταῦθα καί γε σήμερον, καὶ αὔριον ἐξαποστελῶ σε. καὶ ἐκάθισεν οὐρίας ἐν ἱερουσαλὴμ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ καὶ τῇ ἐπαύριον. καὶ ἐκάλεσεν αὐτὸν δαυὶδ καὶ ἔφαγεν ἐνώπιον αὐτοῦ, καὶ ἔπιε, καὶ ἐμέθυσεν αὐτὸν, καὶ ἐξῆλθεν ἑσπέρας τοῦ κοιμηθῆναι ἐπὶ τῆς κοίτης αὐτοῦ μετὰ τῶν δούλων τοῦ κυρίου αὐτοῦ, καὶ εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ οὐ κατέβη. καὶ ἐγένετο πρωῒ, καὶ ἔγραψε δαυὶδ βιβλίον πρὸς ἰωὰβ, καὶ ἀπέστειλεν ἐν χειρὶ οὐρίου. καὶ ἔγραψεν ἐν βιβλίῳ, λέγων. εἰσάγαγε τὸν οὐρίαν ἐξ ἐναντίας τοῦ πολέμου τοῦ κραταιοῦ, καὶ ἀποστραφήσεσθε ἀπὸ ὄπισθεν αὐτοῦ, καὶ πληγήσεται καὶ ἀποθανεῖται. καὶ ἐγενήθη ἐν τῷ φυλάσσειν ἰωὰβ ἐπὶ τὴν πόλιν, καὶ ἔθηκεν τὸν οὐρίαν εἰς τὸν τόπον οὗ ᾔδει ὅτι ἄνδρες δυνάμεως ἐκεῖ. καὶ ἐξῆλθον οἱ ἄνδρες τῆς πόλεως, καὶ ἐπολέμουν μετὰ ἰωάβ. καὶ ἔπεσαν ἐκ τοῦ λαοῦ ἐκ τῶν δούλων δαυὶδ, καὶ ἀπέθανε καί γε οὐρίας ὁ χετταῖος. καὶ ἀπέστειλεν ἰωὰβ, καὶ ἀπήγγειλε τῷ δαυὶδ πάντας τοὺς λόγους τοῦ πολέμου λαλῆσαι πρὸς τὸν βασιλέα. καὶ ἐνετείλατο τῷ ἀγγέλῳ, λέγων. ἐν τῷ συντελέσαι πάντας τοὺς λόγους τοῦ πολέμου λαλῆσαι πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ ἔσται ἐὰν ἀναβῇ ὁ θυμὸς τοῦ βασιλέως, καὶ εἴπῃ σοι, τί ὅτι ἠγγίσατε πρὸς τὴν πόλιν πολεμῆσαι; οὐκ ᾔδειτε ὅτι τοξεύσουσιν ἀπάνωθεν τοῦ τείχους; τίς ἐπάταξε τὸν ἀβιμέλεχ υἱὸν α ἱεροβάαλ υἱοῦ νήρ; οὐχὶ γυνὴ ἔρριψε κλάσμα μύλου ἐπ' αὐτὸν ἀπὸ ἄνωθεν τοῦ τείχους, καὶ ἀπέθανεν ἐν θαμασί; ἵνατί προσηγάγετε πρὸς τὸ τεῖχος; καὶ ἐρεῖς. καί γε ὁ δοῦλός σου οὐρίας ὁ χετταῖος ἀπέθανε. καὶ ἐπορεύθη ὁ ἄγγελος ἰωὰβ πρὸς τὸν βασιλέα εἰς ἱερουσαλὴμ, καὶ παρεγένετο καὶ ἀπήγγειλε τῷ δαυὶδ πάντα ὅσα ἀπήγγειλεν αὐτῷ ἰωὰβ πάντα τὰ ῥήματα τοῦ πολέμου. καὶ ἐθυμώθη δαυὶδ πρὸς ἰωὰβ, καὶ εἶπε πρὸς τὸν ἄγγελον. ἵνατί προσηγάγετε πρὸς τὴν πόλιν τοῦ πολεμῆσαι; οὐκ ᾔδειτε ὅτι πληγήσεσθε ἀπὸ τοῦ τείχους; τίς ἐπάταξε τὸν ἀβιμέλεχ υἱὸν ἱεροβάαλ; οὐχὶ γυνὴ ἔρριψεν ἐπ' αὐτὸν κλάσμα μύλου ἀπὸ τοῦ τείχους καὶ ἀπέθανεν ἐν θαμασί; ἵνατί προσηγάγετε πρὸς τὸ τεῖχος; καὶ εἶπεν ὁ ἄγγελος πρὸς δαυίδ. ὅτι ἐκραταίωσαν ἐφ' ἡμᾶς οἱ ἄνδρες καὶ ἐξῆλθον ἐφ' ἡμᾶς εἰς τὸν ἀγρὸν, καὶ ἐγενήθημεν ἐπ' αὐτοὺς ἕως τῆς θύρας τῆς πύλης. καὶ ἐτόξευσαν οἱ τοξεύοντες πρὸς τοὺς παῖδάς σου ἀπάνωθεν τοῦ τείχους, καὶ ἀπέθανον τῶν παίδων τοῦ βασιλέως, καί γε ὁ δοῦλός σου οὐρίας ὁ χετταῖος ἀπέθανε. καὶ εἶπε δαυὶδ πρὸς τὸν ἄγγελον. τάδε ἐρεῖς πρὸς ἰωάβ. μὴ πονηρὸν ἔστω ἐν ὀφθαλμοῖς σου τὸ ῥῆμα τοῦτο, ὅτι ποτὲ μὲν οὕτως καὶ ποτὲ οὕτως φάγεται ἡ μάχαιρα. κραταίωσον τὸν πόλεμόν

σου εἰς τὴν πόλιν, καὶ κατάσπασον αὐτὴν, καὶ κραταίωσον αὐτήν. καὶ ἤκουσεν ἡ γυνὴ οὐρίου ὅτι ἀπέθανεν οὐρίας ὁ ἀνὴρ αὐτῆς, καὶ ἐκόψατο τὸν ἄνδρα αὐτῆς. καὶ διῆλθε τὸ πένθος, καὶ ἀπέστειλε δαυὶδ, καὶ συνήγαγεν αὐτὴν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, καὶ ἐγενήθη αὐτῷ εἰς γυναῖκα, καὶ ἔτεκεν αὐτῷ υἱόν. καὶ πονηρὸν ἐφάνη τὸ ῥῆμα ὃ ἐποίησε δαυὶδ ἐν ὀφθαλμοῖς κυρίου.

a [Ἱεροβάαλ υἱοῦ νήρ.] AA.LL. non habent, υἱοῦ νήρ. In aliis est, υἱοῦ ἰωάς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΒ'.

Καὶ ἀπέστειλε κύριος τὸν νάθαν τὸν προφήτην πρὸς δαυὶδ, καὶ εἰσῆλθε πρὸς αὐτὸν, καὶ εἶπεν αὐτῷ. δύο ἦσαν ἄνδρες ἐν πόλει μιᾷ, εἷς πλούσιος, καὶ εἷς πένης. καὶ τῷ πλουσίῳ ἦν ποίμνια καὶ βουκόλια πολλὰ σφόδρα. καὶ τῷ πένητι οὐδὲν ἀλλ' ἢ ἀμνὰς μία μικρὰ, ἣν ἐκτήσατο καὶ περιεποιήσατο καὶ ἐξέθρεψεν αὐτὴν καὶ ἡδρύνθη μετ' αὐτοῦ καὶ μετὰ τῶν υἱῶν αὐτοῦ ἐπὶ τὸ αὐτὸ, ἐκ τοῦ ἄρτου αὐτοῦ ἤσθιε, καὶ ἐκ τοῦ ποτηρίου αὐτοῦ ἔπινε, καὶ ἐν τῷ κόλπῳ αὐτοῦ ἐκάθευδε, καὶ ἦν αὐτῷ ὡς θυγάτηρ. καὶ ἦλθε πάροδος τῷ ἀνδρὶ τῷ πλουσίῳ, καὶ ἐφείσατο λαβεῖν ἐκ τῶν ποιμνίων αὐτοῦ καὶ ἐκ τῶν βουκολίων αὐτοῦ τοῦ ποιῆσαι τῷ ξένῳ ὁδοιπόρῳ τῷ ἥκοντι πρὸς αὐτὸν, καὶ ἔλαβε τὴν ἀμνάδα τοῦ πένητος, καὶ ἐποίησεν αὐτὴν τῷ ἀνδρὶ τῷ ἥκοντι πρὸς αὐτόν. καὶ ἐθυμώθη ὀργῇ δαυὶδ σφόδρα τῷ ἀνδρί. καὶ εἶπε δαυὶδ πρὸς νάθαν. ζῇ κύριος, ὅτι υἱὸς θανάτου ὁ ἀνὴρ ὁ ποιήσας τοῦτο, καὶ τὴν ἀμνάδα ἀποτίσει ἑπταπλασίονα ἀνθ' ὧν ὅτι ἐποίησε τὸ ῥῆμα τοῦτο, καὶ περὶ οὗ οὐκ ἐφείσατο. καὶ εἶπε νάθαν πρὸς δαυίδ. σὺ εἶ ὁ ἀνὴρ ὁ ποιήσας τοῦτο. τάδε λέγει κύριος ὁ θεὸς ἰσραήλ. ἐγώ εἰμι ὁ χρίσας σε εἰς βασιλέα ἐπὶ ἰσραὴλ, καὶ ἐγώ εἰμι a ἐρρυσάμην σε ἐκ χειρὸς σαούλ. καὶ ἔδωκά σοι τὸν οἶκον τοῦ κυρίου σου, καὶ τὰς γυναῖκας τοῦ κυρίου σου ἐν τῷ κόλπῳ σου. καὶ ἔδωκά σοι τὸν οἶκον ἰσραὴλ καὶ ἰούδα, καὶ εἰ μικρόν ἐστι, προσθήσω σοι κατὰ ταῦτα. τί ὅτι ἐφαύλισας τὸν λόγον κυρίου, τοῦ ποιῆσαι τὸ πονηρὸν ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ; τὸν οὐρίαν τὸν χετταῖον ἐπάταξας ἐν ῥομφαίᾳ, καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ ἔλαβες σεαυτῷ εἰς γυναῖκα, καὶ αὐτὸν ἀπέκτεινας ἐν ῥομφαίᾳ υἱῶν ἀμμών. καὶ νῦν οὐκ ἀποστήσεται ῥομφαία ἐκ τοῦ οἴκου σου ἕως αἰῶνος ἀνθ' ὧν ὅτι ἐξουδένωσάς με, καὶ ἔλαβες τὴν γυναῖκα τοῦ οὐρίου τοῦ χετταίου, τοῦ εἶναί σοι εἰς γυναῖκα. τάδε λέγει κύριος. ἰδοὺ ἐγὼ ἐξεγείρω ἐπὶ σὲ κακὰ ἐκ τοῦ οἴκου σου, καὶ λήψομαι τὰς γυναῖκάς σου κατ' ὀφθαλμούς σου, καὶ δώσω τῷ πλησίον σου, καὶ κοιμηθήσεται μετὰ τῶν γυναικῶν σου ἐναντίον τοῦ ἡλίου τούτου, ὅτι σὺ ἐποίησας κρυβῇ, κἀγὼ ποιήσω τὸ ῥῆμα τοῦτο ἐναντίον παντὸς ἰσραὴλ καὶ ἀπέναντι τοῦ ἡλίου τούτου. καὶ εἶπε δαυὶδ τῷ νάθαν, ἡμάρτηκα τῷ κυρίῳ. καὶ εἶπε νάθαν πρὸς δαυίδ. καὶ κύριος παρεβίβασε τὸ ἁμάρτημά σου, οὐ μὴ ἀποθάνῃς. πλὴν ὅτι παροξύνων παρώξυνας τοὺς ἐχθροὺς κυρίου ἐν τῷ ῥήματι τούτῳ, καί γε ὁ υἱός σου ὁ τεχθείς σοι θανάτῳ ἀποθανεῖται. καὶ ἀπῆλθε νάθαν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ. καὶ ἔθραυσε κύριος τὸ παιδίον ὃ ἔτεκεν ἡ γυνὴ οὐρίου τοῦ χετταίου τῷ δαυὶδ, καὶ ἠῤῥώστησε. καὶ ἐζήτησε δαυὶδ τὸν θεὸν περὶ τοῦ παιδαρίου, καὶ ἐνήστευσε δαυὶδ νηστείαν, καὶ εἰσῆλθε καὶ ηὐλίσθη ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ ἀνέστησαν ἐπ' αὐτὸν οἱ πρεσβύτεροι τοῦ οἴκου αὐτοῦ ἐγεῖραι αὐτὸν ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ οὐκ ἠθέλησε, καὶ οὐ συνέφαγεν αὐτοῖς ἄρτον. καὶ ἐγένετο ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ, καὶ ἀπέθανε τὸ παιδάριον. καὶ ἐφοβήθησαν οἱ δοῦλοι δαυὶδ ἀναγγεῖλαι αὐτῷ, ὅτι τέθνηκε τὸ παιδάριον, ὅτι εἶπον. ἰδοὺ ἐν τῷ τὸ παιδάριον ἔτι ζῆν ἐλαλήσαμεν πρὸς αὐτὸν, καὶ οὐκ εἰσήκουσε τῆς φωνῆς ἡμῶν, καὶ πῶς εἴπωμεν πρὸς αὐτὸν ὅτι τέθνηκε τὸ παιδάριον, καὶ ποιήσει κακά; καὶ συνῆκε δαυὶδ ὅτι οἱ παῖδες αὐτοῦ ψιθυρίζουσι, καὶ ἐνόησε δαυὶδ ὅτι τέθνηκε τὸ παιδάριον. καὶ εἶπε δαυὶδ πρὸς τοὺς παῖδας αὐτοῦ. εἰ τέθνηκε τὸ παιδάριον; καὶ εἶπαν. τέθνηκε. καὶ ἀνέστη δαυὶδ ἐκ τῆς γῆς, καὶ ἐλούσατο καὶ ἠλείψατο, καὶ ἤλλαξε τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ, καὶ προσεκύνησεν αὐτῷ, καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, καὶ ᾔτησεν ἄρτον φαγεῖν, καὶ παρέθηκαν αὐτῷ ἄρτον καὶ ἔφαγε. καὶ εἶπαν οἱ παῖδες αὐτοῦ πρὸς αὐτόν. τί τὸ ῥῆμα τοῦτο ὃ ἐποίησας ἕνεκα τοῦ παιδαρίου; ἔτι ζῶντος ἐνήστευες καὶ ἔκλαιες καὶ ἠγρύπνεις, καὶ ἡνίκα ἀπέθανε τὸ παιδάριον, ἀνέστης καὶ ἔφαγες ἄρτον καὶ πέπωκας; καὶ εἶπε δαυίδ. ἐν τῷ τὸ παιδάριον ἔτι ζῆν ἐνήστευσα καὶ ἔκλαυσα, ὅτι εἶπα, τίς οἶδεν εἰ ἐλεήσει με κύριος καὶ ζήσεται τὸ παιδάριον; καὶ νῦν τέθνηκεν, ἵνα τί τοῦτο ἐγὼ νηστεύω; μὴ δυνήσομαι ἐπιστρέψαι αὐτὸν ἔτι; ἐγὼ πορεύσομαι πρὸς αὐτὸν, καὶ αὐτὸς οὐκ ἀναστρέψει πρὸς μέ. καὶ παρεκάλεσε δαυὶδ βηρσαβεὲ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ εἰσῆλθε πρὸς αὐτὴν, καὶ ἐκοιμήθη μετ' αὐτῆς, καὶ συνέλαβε καὶ ἔτεκεν υἱὸν, καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ σαλωμὼν, καὶ κύριος ἠγάπησεν αὐτόν. καὶ ἀπέστειλεν ἐν χειρὶ νάθαν τοῦ προφήτου, καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἰεδδεδὶ ἕνεκεν κυρίου. καὶ ἐπολέμησεν ἰωὰβ ἐν ῥαββὰθ υἱῶν ἀμμὼν, καὶ κατέλαβε τὴν πόλιν τῆς βασιλείας. καὶ ἀπέστειλεν ἰωὰβ ἀγγέλους πρὸς δαυὶδ, καὶ εἶπεν. ἐπολέμησα ἐν ῥαββὰθ, καὶ κατελαβόμην τὴν πόλιν τῶν ὑδάτων. καὶ νῦν συνάγαγε τὸ κατάλοιπον τοῦ λαοῦ, καὶ παρέμβαλε ἐπὶ τὴν πόλιν, καὶ προκαταλαβοῦ αὐτὴν, ἵνα μὴ προκαταλάβωμαι ἐγὼ τὴν πόλιν, καὶ κληθῇ τὸ ὄνομά μου ἐπ' αὐτήν. καὶ συνήγαγε δαυὶδ πάντα τὸν λαὸν, καὶ ἐπορεύθη εἰς ῥαββὰθ, καὶ ἐπολέμησεν ἐν αὐτῇ καὶ κατελάβετο αὐτήν. καὶ ἔλαβε τὸν στέφανον μολχὸμ τοῦ βασιλέως αὐτῶν ἀπὸ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ, καὶ ὁ σταθμὸς αὐτοῦ τάλαντον χρυσίου, καὶ λίθου τιμίου, καὶ ἦν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς δαυὶδ, καὶ σκῦλα τῆς πόλεως ἐξήνεγκε πολλὰ σφόδρα. καὶ τὸν λαὸν τὸν ὄντα ἐν αὐτῇ ἐξήγαγε, καὶ ἔθηκεν ἐν τῷ πρίονι καὶ ἐν τοῖς τριβόλοις τοῖς σιδηροῖς, καὶ ὑποτομεῦσι σιδηροῖς, καὶ διήγαγεν αὐτοὺς διὰ

τοῦ

τοῦ πλινθίου. καὶ οὕτως ἐποίησε πάσαις ταῖς πόλεσιν υἱῶν ἀμμών. καὶ ἐπέστρεψε δαυὶδ καὶ πᾶς ὁ λαὸς εἰς ἱερουσαλήμ.

α [Ἐῤῥυσάμην σε.] AA. LL. habent, ὁ ῥυσάμενός σε. β [Παροργίζων παρώργισας τοὺς ἐχθροὺς κυρίου.] Aquila, παροξύνων παρώξυνας. γ [Ἠυλίσθη ἐπὶ τῆς γῆς.] In alijs libris est, ηὐλίσθη καὶ ἐκοιμήθη ἐν σάκκῳ ἐπὶ τῆς γῆς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΓʹ.

Καὶ ἐγενήθη μετὰ ταῦτα καὶ τῷ ἀβεσαλὼμ υἱῷ δαυὶδ ἀδελφὴ καλὴ τῷ εἴδει σφόδρα, καὶ ὄνομα αὐτῇ θημὰρ, καὶ ἠγάπησεν αὐτὴν ἀμνὼν υἱὸς δαυίδ. καὶ ἐθλίβετο ἀμνὼν ὥστε ἀῤῥωστεῖν διὰ θημὰρ τὴν ἀδελφὴν αὐτοῦ, ὅτι παρθένος ἦν αὕτη, καὶ ὑπέρογκον ἐν ὀφθαλμοῖς ἀμνὼν τοῦ ποιῆσαί τι αὐτῇ. καὶ ἦν τῷ ἀμνὼν ἑταῖρος, καὶ ὄνομα αὐτῷ ἰωναδὰβ, υἱὸς σαμαὰ τοῦ ἀδελφοῦ δαυίδ. καὶ ἰωναδὰβ, ἀνὴρ σοφὸς σφόδρα, καὶ εἶπεν αὐτῷ. τί σοι ὅτι σὺ οὕτως ἀσθενὴς υἱὲ τοῦ βασιλέως, τὸ πρωῒ πρωῒ οὐκ ἀπαγγέλλεις μοι; καὶ εἶπεν αὐτῷ ἀμνών. θημὰρ τὴν ἀδελφὴν ἀβεσαλὼμ τοῦ ἀδελφοῦ μου ἐγὼ ἀγαπῶ. καὶ εἶπεν αὐτῷ ἰωναδάβ. κοιμήθητι ἐπὶ τῆς κοίτης σου καὶ μαλακίσθητι, καὶ εἰσελεύσεται ὁ πατήρ σου τοῦ ἰδεῖν σε, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτόν. ἐλθέτω δὴ θημὰρ ἡ ἀδελφή μου, καὶ ψωμισάτω με, καὶ ποιησάτω κατ᾽ ὀφθαλμούς μου [α] βρῶμα, ὅπως ἴδω καὶ φάγω ἐκ τῶν χειρῶν αὐτῆς. καὶ ἐκοιμήθη ἀμνὼν καὶ ἠῤῥώστησε, καὶ εἰσῆλθεν ὁ βασιλεὺς ἰδεῖν αὐτόν. καὶ εἶπεν ἀμνὼν πρὸς τὸν βασιλέα. ἐλθέτω δὴ θημὰρ ἡ ἀδελφή μου πρὸς μὲ, καὶ κολλυρισάτω ἐν ὀφθαλμοῖς μου δύο κολλυρίδας, καὶ φάγομαι ἐκ τῆς χειρὸς αὐτῆς. καὶ ἀπέστειλε δαυὶδ πρὸς θημὰρ εἰς τὸν οἶκον, λέγων. πορεύθητι δὴ εἰς τὸν οἶκον τοῦ ἀδελφοῦ σου, καὶ ποίησον αὐτῷ βρῶμα. καὶ ἐπορεύθη θημὰρ εἰς τὸν οἶκον ἀμνὼν ἀδελφοῦ αὐτῆς, καὶ αὐτὸς κοιμώμενος. καὶ ἔλαβε τὸ σταῖς καὶ ἐφύρασε, καὶ ἐκολλύρισε κατ᾽ ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, καὶ ἥψησε τὰς κολλυρίδας. καὶ ἔλαβε τὸ τήγανον καὶ κατεκένωσεν ἐνώπιον αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἠθέλησε φαγεῖν. καὶ εἶπεν ἀμνών. ἐξαγάγετε πάντα ἄνδρα ἀπὸ ἐπάνωθέν μου. καὶ ἐξήγαγον πάντα ἄνδρα ἐπάνωθεν αὐτοῦ. καὶ εἶπεν ἀμνὼν πρὸς θημάρ. εἰσένεγκε τὸ βρῶμα εἰς τὸ ταμιεῖον, καὶ φάγομαι ἐκ τῆς χειρός σου. καὶ ἔλαβε θημὰρ τὰς κολλυρίδας ἃς ἐποίησε, καὶ εἰσήνεγκε τῷ ἀμνὼν ἀδελφῷ αὐτῆς εἰς τὸν κοιτῶνα. καὶ προσήγαγεν αὐτῷ τοῦ φαγεῖν, καὶ ἐπελάβετο αὐτῆς, καὶ εἶπεν αὐτῇ. δεῦρο κοιμήθητι μετ᾽ ἐμοῦ ἀδελφή μου. καὶ εἶπεν αὐτῷ. μὴ ἀδελφέ μου μὴ ταπεινώσῃς με, διότι οὐ ποιηθήσεται οὕτως ἐν ἰσραὴλ, μὴ ποιήσῃς τὴν ἀφροσύνην ταύτην. καὶ ἐγὼ ποῦ ἀποίσω τὸ ὄνειδός μου, καὶ σὺ ἔσῃ ὡς εἷς τῶν ἀφρόνων ἐν ἰσραήλ. καὶ νῦν λάλησον δὴ πρὸς τὸν βασιλέα, ὅτι οὐ μὴ κωλύσῃ με ἀπὸ σοῦ. καὶ οὐκ ἠθέλησεν ἀμνὼν τοῦ ἀκοῦσαι τῆς φωνῆς αὐτῆς. καὶ ἐκραταίωσεν ὑπὲρ αὐτὴν, καὶ ἐταπείνωσεν αὐτὴν, καὶ ἐκοιμήθη μετ᾽ αὐτῆς. καὶ ἐμίσησεν αὐτὴν ἀμνὼν μῖσος μέγα σφόδρα, ὅτι μέγα τὸ μῖσος ὃ ἐμίσησεν αὐτὴν ὑπὲρ τὴν ἀγάπην ἣν ἠγάπησεν αὐτὴν, ὅτι [β] μείζων ἡ κακία ἡ ἐσχάτη ἢ ἡ πρώτη. καὶ εἶπεν αὐτῇ ἀμνών. ἀνάστηθι, καὶ πορεύου. καὶ εἶπεν αὐτῷ θημὰρ περὶ τῆς κακίας τῆς μεγάλης ταύτης ὑπὲρ ἑτέραν ἣν ἐποίησας μετ᾽ ἐμοῦ τοῦ ἐξαποστεῖλαί με. καὶ οὐκ ἠθέλησεν ἀμνὼν ἀκοῦσαι τῆς φωνῆς αὐτῆς. καὶ ἐκάλεσε τὸ παιδάριον αὐτοῦ τὸν προεστηκότα τοῦ οἴκου, καὶ εἶπεν αὐτῷ. ἐξαποστείλατε δὴ ταύτην ἀπ᾽ ἐμοῦ ἔξω, καὶ ἀπόκλεισον τὴν θύραν ὀπίσω αὐτῆς. καὶ ἐπ᾽ αὐτῆς ἦν χιτὼν καρπωτὸς, ὅτι οὕτως ἐνεδιδύσκοντο αἱ θυγατέρες τοῦ βασιλέως αἱ παρθένοι τοὺς ἐπενδύτας αὐτῶν. καὶ ἐξήγαγεν αὐτὴν ὁ λειτουργὸς αὐτοῦ ἔξω, καὶ ἀπέκλεισε τὴν θύραν ὀπίσω αὐτῆς. καὶ ἔλαβε θημὰρ σποδὸν, καὶ ἐπέθηκεν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτῆς. καὶ τὸν [γ] χιτῶνα τὸν καρπωτὸν τὸν ἐπ᾽ αὐτῆς διέῤῥηξε, καὶ ἐπέθηκε τὰς χεῖρας αὐτῆς ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτῆς, καὶ ἐπορεύθη πορευομένη καὶ κράζουσα. καὶ εἶπε πρὸς αὐτὴν ἀβεσαλὼμ ὁ ἀδελφὸς αὐτῆς. μὴ ἀμνὼν ὁ ἀδελφός σου ἐγένετο μετὰ σοῦ; καὶ νῦν ἀδελφή μου κώφευσον, ὅτι ἀδελφός σου ἐστί. μὴ θῇς τὴν καρδίαν σου τοῦ λαλῆσαι τὸ ῥῆμα τοῦτο. καὶ ἐκάθισε θημὰρ χηρεύουσα ἐν τῷ οἴκῳ ἀβεσαλὼμ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτῆς. καὶ ἤκουσεν ὁ βασιλεὺς δαυὶδ πάντας τοὺς λόγους τούτους καὶ ἐθυμώθη σφόδρα, καὶ οὐκ ἐλύπησε τὸ πνεῦμα ἀμνὼν τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ ὅτι ἠγάπα αὐτὸν, ὅτι πρωτότοκος αὐτοῦ ἦν. καὶ οὐκ ἐλάλησεν ἀβεσαλὼμ μετὰ ἀμνὼν ἀπὸ πονηροῦ ἕως ἀγαθοῦ, ὅτι ἐμίσει ἀβεσαλὼμ τὸν ἀμνὼν ἐπὶ λόγου οὗ ἐταπείνωσε θημὰρ τὴν ἀδελφὴν αὐτοῦ. καὶ ἐγένετο εἰς διετηρίδα ἡμερῶν καὶ ἦσαν κείροντες τῷ ἀβεσαλὼμ ἐν βελασὼρ τῇ ἐχόμενα ἐφραίμ, καὶ ἐκάλεσεν ἀβεσαλὼμ πάντας τοὺς υἱοὺς τοῦ βασιλέως. καὶ ἦλθεν ἀβεσαλὼμ πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ εἶπεν, ἰδοὺ δὴ κείρουσι τῷ δούλῳ σου, πορευθήτω δὴ ὁ βασιλεὺς καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ μετὰ τοῦ δούλου σου. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς πρὸς ἀβεσαλώμ. μὴ δὴ υἱέ μου, μὴ πορευθῶμεν πάντες ἡμεῖς, καὶ οὐ μὴ καταβαρυνθῶμεν ἐπὶ σέ. καὶ ἐβιάσατο αὐτὸν, καὶ οὐκ ἠθέλησε τοῦ πορευθῆναι, καὶ εὐλόγησεν αὐτόν. καὶ εἶπεν ἀβεσαλὼμ πρὸς αὐτόν. καὶ εἰ μὴ, πορευθήτω δὴ μεθ᾽ ἡμῶν ἀμνὼν ὁ ἀδελφός μου. καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ βασιλεύς. ἱνατί πορευθῇ μετὰ σοῦ; καὶ ἐβιάσατο αὐτὸν ἀβεσαλὼμ, καὶ ἀπέστειλε μετ᾽ αὐτοῦ τὸν ἀμνὼν καὶ πάντας τοὺς υἱοὺς τοῦ βασιλέως. καὶ ἐποίησεν ἀβεσαλὼμ πότον κατὰ τὸν πότον τοῦ βασιλέως. καὶ ἐνετείλατο ἀβεσαλὼμ τοῖς παιδαρίοις αὐτοῦ, λέγων. ἴδετε ὡς ἂν ἀγαθυνθῇ ἡ καρδία ἀμνὼν ἐν τῷ οἴνῳ καὶ εἴπω πρὸς ὑμᾶς, πατάξατε τὸν ἀμνὼν, καὶ θανατώσατε αὐτὸν, μὴ φοβηθῆτε, ὅτι οὐχὶ ἐγώ εἰμι ὁ ἐντελλόμενος ὑμῖν; ἀνδρίζεσθε καὶ

γίνεσθε εἰς υἱοὺς δυνάμεως. καὶ ἐποίησαν τὰ παιδάρια ἀβεσσαλὼμ τῷ ἀμνὼν, καθὰ ἐνετείλατο αὐτοῖς ἀβεσσαλώμ. καὶ ἀνέστησαν πάντες οἱ υἱοὶ τοῦ βασιλέως, καὶ ἐπεκάθισαν ἀνὴρ ἐπὶ τὴν ἡμίονον αὐτοῦ, καὶ ἔφυγον. καὶ ἐγένετο αὐτῶν ὄντων ἐν τῇ ὁδῷ καὶ ἡ ἀκοὴ ἦλθε πρὸς δαυὶδ, λέγων. ἐπάταξεν ἀβεσσαλὼμ πάντας τοὺς υἱοὺς τοῦ βασιλέως, καὶ οὐ κατελείφθη ἐξ αὐτῶν οὐδὲ εἷς. καὶ ἀνέστη ὁ βασιλεὺς καὶ διέρρηξε τὰ ἱμάτια αὐτοῦ καὶ ἐκοιμήθη ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ πάντες οἱ παῖδες αὐτοῦ οἱ περιεστῶτες αὐτῷ διέρρηξαν τὰ ἱμάτια αὐτῶν. καὶ ἀπεκρίθη ἰωναδὰβ υἱὸς σαμαὰ ἀδελφοῦ δαυὶδ, καὶ εἶπε. μὴ εἰπάτω ὁ κύριός μου ὁ βασιλεὺς ὅτι πάντα τὰ παιδάρια τοὺς υἱοὺς τοῦ βασιλέως ἐθανάτωσεν, ὅτι ἀμνὼν μονώτατος ἀπέθανεν, ὅτι ἐπὶ στόματος ἀβεσσαλὼμ ἦν κείμενος ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἧς ἐταπείνωσε θημὰρ τὴν ἀδελφὴν αὐτοῦ. καὶ νῦν μὴ θέσθω ὁ κύριός μου ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τὴν καρδίαν αὐτοῦ ῥῆμα, λέγων. πάντες οἱ υἱοὶ τοῦ βασιλέως ἀπέθανον, ὅτι ἀλλ' ἢ ἀμνὼν μονώτατος ἀπέθανε. καὶ ἀπέδρα ἀβεσσαλώμ. καὶ ἦρε τὸ παιδάριον ὁ σκοπὸς τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, καὶ εἶδε. καὶ ἰδοὺ λαὸς πολὺς πορευόμενος ἐν τῇ ὁδῷ ὄπισθεν αὐτοῦ ἐκ πλευρᾶς τοῦ ὄρους ἐν τῇ καταβάσει. καὶ παρεγένετο ὁ σκοπὸς καὶ ἀπήγγειλε τῷ βασιλεῖ, καὶ εἶπεν. ἄνδρας ἑώρακα ἐκ τῆς ὁδοῦ τῆς ὠρωνῆν ἐκ μέρους τοῦ ὄρους. καὶ εἶπεν ἰωναδὰβ πρὸς τὸν βασιλέα. ἰδοὺ οἱ υἱοὶ τοῦ βασιλέως πάρεισι, κατὰ τὸν λόγον τοῦ δούλου σου οὕτως ἐγένετο. καὶ ἐγένετο ἡνίκα συνετέλεσε λαλῶν καὶ ἰδοὺ οἱ υἱοὶ τοῦ βασιλέως ἦλθον, καὶ ἐπῆραν τὴν φωνὴν αὐτῶν καὶ ἔκλαυσαν, καί γε ὁ βασιλεὺς καὶ πάντες οἱ παῖδες αὐτοῦ ἔκλαυσαν κλαυθμὸν μέγαν σφόδρα. καὶ ἀβεσσαλὼμ ἔφυγε καὶ ἐπορεύθη πρὸς θολμὶ υἱὸν ἐμιοὺδ βασιλέα γεδσοὺρ εἰς γῆν χαμααχάδ. καὶ ἐπένθησεν ὁ βασιλεὺς δαυὶδ ἐπὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ πάσας τὰς ἡμέρας. καὶ ἀβεσσαλὼμ ἀπέδρα, καὶ ἐπορεύθη εἰς γεδσοὺρ, καὶ ἦν ἐκεῖ ἔτη τρία. καὶ ἐκόπασεν ὁ βασιλεὺς δαυὶδ τοῦ ἐξελθεῖν πρὸς ἀβεσσαλὼμ, ὅτι παρεκλήθη ἐπὶ ἀμνὼν ὅτι ἀπέθανε.

α [Ποιησάτω κατ' ὀφθαλμούς μου βρῶμα.] AA. LL. habent, ποιησάτω κατ' ὀφθαλμούς μου δύο κολλυρίδας. β [Ὅτι μείζων ἡ κακία ἡ ἐσχάτη ἢ ἡ πρώτη.] In alijs libris est, καὶ εἶπεν αὐτῇ ἀμνών, ἀνάστηθι, πορεύου. καὶ εἶπεν αὐτῷ θημάρ. μὴ ἀδελφέ. ὅτι μεγάλη ἡ κακία ἡ ἐσχάτη ὑπὲρ τὴν πρώτην ἣν πεποίηκας μετ' ἐμοῦ. γ [Τὸν χιτῶνα τὸν καρπωτὸν τὸν ἐπ' αὐτῆς.] Ex commentariis Græcis videtur cōiici posse Septuaginta Interpretes ἀστραγαλωτὸν vertisse: καρπωτὸν esse versionem Aquilæ, Symmachi verò χειριδωτόν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΔ'.

Καὶ ἔγνω ἰωὰβ υἱὸς σαρουίας ὅτι ἡ καρδία τοῦ βασιλέως ἐπὶ ἀβεσσαλώμ. καὶ ἀπέστειλεν ἰωὰβ εἰς θεκωὲ, καὶ ἔλαβεν ἐκεῖθεν γυναῖκα σοφὴν, καὶ εἶπε πρὸς αὐτήν. πένθησον δὴ καὶ ἔνδυσαι ἱμάτια πενθικὰ, καὶ μὴ ἀλείψῃ ἔλαιον, καὶ ἔσῃ ὡς γυνὴ πενθοῦσα ἐπὶ τεθνηκότι τοῦτο ἡμέρας πολλάς, καὶ ἐλεύσῃ πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ λαλήσεις πρὸς αὐτὸν κατὰ τὸ ῥῆμα τοῦτο. καὶ ἔθηκεν ἰωὰβ τοὺς λόγους ἐν τῷ στόματι αὐτῆς. καὶ εἰσῆλθεν ἡ γυνὴ ἡ θεκωῖτις πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον αὐτῆς εἰς τὴν γῆν, καὶ προσεκύνησεν αὐτῷ, καὶ εἶπε. σῶσον βασιλεῦ, σῶσον. καὶ εἶπε πρὸς αὐτὴν ὁ βασιλεύς. τί ἐστί σοι; ἡ δὲ εἶπε. καὶ μάλα γυνὴ χήρα ἐγώ εἰμι, καὶ ἀπέθανεν ὁ ἀνήρ μου. καί γε τῇ δούλῃ σου δύο υἱοί, καὶ ἐμαχέσαντο ἀμφότεροι ἐν τῷ ἀγρῷ, καὶ οὐκ ἦν ὁ ἐξαιρούμενος ἀναμέσον αὐτῶν. καὶ ἔπαισεν ὁ εἷς τὸν ἕνα ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ ἐθανάτωσεν αὐτόν. καὶ ἰδοὺ ἐπανέστη ὅλη ἡ πατριὰ πρὸς τὴν δούλην σου, καὶ εἶπαν. δὸς τὸν παίσαντα τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ θανατώσομεν αὐτὸν ἀντὶ τῆς ψυχῆς τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ οὗ ἀπέκτεινε, καὶ ἐξαροῦμεν καί γε τὸν κληρονόμον ὑμῶν. καὶ σβέσουσι τὸν ἄνθρακά μου τὸν καταλειφθέντα ὥστε μὴ θέσθαι τῷ ἀνδρί μου κατάλειμμα καὶ ὄνομα ἐπὶ προσώπου τῆς γῆς. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς πρὸς τὴν γυναῖκα. ὑγιαίνουσα βάδιζε εἰς τὸν οἶκόν σου, κἀγὼ ἐντελοῦμαι περὶ σοῦ. καὶ εἶπεν ἡ γυνὴ ἡ θεκωῖτις πρὸς τὸν βασιλέα. ἐπ' ἐμὲ κύριέ μου βασιλεῦ ἡ ἀνομία καὶ ἐπὶ τὸν οἶκον τοῦ πατρός μου, καὶ ὁ βασιλεὺς καὶ ὁ θρόνος αὐτοῦ ἀθῷος. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεύς. τίς ὁ λαλῶν πρὸς σὲ, καὶ ἄξεις αὐτὸν πρὸς ἐμὲ, καὶ οὐ προσθήσει ἔτι ἅψασθαι αὐτοῦ. καὶ εἶπεν. μνημονευσάτω δὴ ὁ βασιλεὺς τὸν κύριον θεὸν αὐτοῦ πληθυνθῆναι ἀγχιστέα τοῦ αἵματος τοῦ διαφθεῖραι, καὶ οὐ μὴ ἐξάρωσι τὸν υἱόν μου. καὶ εἶπε. ζῇ κύριος, εἰ πεσεῖται ἀπὸ τῆς τριχὸς τοῦ υἱοῦ σου ἐπὶ τὴν γῆν. καὶ εἶπεν ἡ γυνή. λαλησάτω δὴ ἡ δούλη σου πρὸς τὸν κύριόν μου βασιλέα ῥῆμα. καὶ εἶπε. λάλησον. καὶ εἶπεν ἡ γυνή. ἵνα τί ἐλογίσω τοιοῦτο ἐπὶ λαὸν θεοῦ; ἢ ἐκ στόματος τοῦ βασιλέως ὁ λόγος οὗτος ὡς πλημμέλεια, τοῦ μὴ ἐπιστρέψαι τὸν βασιλέα τὸν ἐξωσμένον αὐτοῦ; ὅτι θανάτῳ ἀποθανούμεθα, καὶ ὥσπερ τὸ ὕδωρ τὸ καταφερόμενον ἐπὶ τῆς γῆς ὃ οὐ συναχθήσεται, [a] καὶ λήψεται ὁ θεὸς ψυχὴν, καὶ λογιζόμενος τοῦ ἐξῶσαι ἀπ' αὐτοῦ ἐξωσμένον. καὶ νῦν ὃ ἦλθον λαλῆσαι πρὸς τὸν βασιλέα τὸν κύριόν μου τὸ ῥῆμα τοῦτο, ὅτι ὄψεταί με ὁ λαός, καὶ ἐρεῖ ἡ δούλη σου. λαλησάτω δὴ πρὸς τὸν κύριόν μου τὸν βασιλέα, εἴπως ποιήσει ὁ βασιλεὺς τὸ ῥῆμα τῆς δούλης αὐτοῦ, ὅτι ἀκούσει ὁ βασιλεύς. ῥυσάσθω τὴν δούλην αὐτοῦ ἐκ χειρὸς τοῦ ἀνδρὸς τοῦ ζητοῦντος ἐξᾶραί με καὶ τὸν υἱόν μου ἀπὸ κληρονομίας θεοῦ. καὶ εἶπεν ἡ γυνή. εἰ ἤδη ὁ λόγος τοῦ κυρίου μου τοῦ βασιλέως εἰς θυσίας. ὅτι καθὼς ἄγγελος θεοῦ, οὕτως ὁ κύριός μου ὁ βασιλεὺς τοῦ ἀκούειν τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ πονηρὸν, καὶ κύριος ὁ θεός σου ἔσται μετὰ σοῦ. καὶ ἀπεκρίθη ὁ βασιλεὺς, καὶ εἶπε πρὸς τὴν γυναῖκα. μὴ δὴ κρύψῃς ἀπ' ἐμοῦ ῥῆμα, ὃ ἐγὼ ἐπερωτῶ σε. καὶ εἶπεν ἡ γυνή. λαλησάτω δὴ ὁ κύριός μου ὁ βασιλεύς. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεύς. μὴ ἡ χεὶρ ἰωὰβ ἐν παντὶ τούτῳ μετὰ σοῦ; καὶ εἶπεν ἡ γυνὴ τῷ βασιλεῖ. ζῇ ἡ ψυχή σου κύριέ μου

βασιλεῦ, εἰ ἔστιν εἰς τὰ δεξιὰ ἢ εἰς τὰ ἀριστερὰ ἐκ πάντων ὧν ἐλάλησεν ὁ κύριός μου ὁ βασιλεύς, ὅτι ὁ δοῦλός σου Ἰωὰβ αὐτὸς ἐνετείλατό μοι, καὶ αὐτὸς ἔθετο ἐν τῷ στόματι τῆς δούλης σου πάντας τοὺς λόγους τούτους. β ἕνεκεν τοῦ περιελθεῖν τὸ πρόσωπον τοῦ ῥήματος τούτου ὃ ἐποίησεν ὁ δοῦλός σου Ἰωὰβ τὸν λόγον τοῦτον. καὶ ὁ κύριός μου σοφὸς καθὼς σοφία ἀγγέλου τοῦ θεοῦ τοῦ γνῶναι πάντα τὰ ἐν τῇ γῇ. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς πρὸς Ἰωάβ. ἰδοὺ δὴ ἐποίησά σοι κατὰ τὸν λόγον σου τοῦτον. πορεύου, ἐπίστρεψον τὸ παιδάριον τὸν Ἀβεσσαλώμ. καὶ ἔπεσεν Ἰωὰβ ἐπὶ πρόσωπον αὐτοῦ ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ προσεκύνησε, καὶ εὐλόγησε τὸν βασιλέα. καὶ εἶπεν Ἰωάβ. σήμερον ἔγνω ὁ δοῦλός σου ὅτι εὗρον χάριν ἐν ὀφθαλμοῖς σου κύριέ μου βασιλεῦ, ὅτι ἐποίησεν ὁ κύριός μου ὁ βασιλεὺς τὸν λόγον τοῦ δούλου αὐτοῦ. καὶ ἀνέστη Ἰωάβ, καὶ ἐπορεύθη εἰς Γεδσούρ, καὶ ἤγαγε τὸν Ἀβεσσαλὼμ εἰς Ἱερουσαλήμ. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεύς. ἀποστραφήτω εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, καὶ τὸ πρόσωπόν μου μὴ βλεπέτω. καὶ ἀπέστρεψεν Ἀβεσσαλὼμ εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, καὶ τὸ πρόσωπον τοῦ βασιλέως οὐκ εἶδε. καὶ ὡς Ἀβεσσαλὼμ οὐκ ἦν ἀνὴρ ἐν παντὶ Ἰσραὴλ αἰνετὸς σφόδρα, ἀπὸ ἴχνους ποδὸς αὐτοῦ καὶ ἕως κορυφῆς αὐτοῦ, οὐκ ἦν ἐν αὐτῷ μῶμος. καὶ ἐν τῷ κείρεσθαι αὐτὸν τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, καὶ ἐγένετο ἀπ' ἀρχῆς ἡμερῶν εἰς ἡμέρας ὡς ἂν ἐκείρετο, ὅτι κατεβαρύνετο ἐπ' αὐτόν, καὶ κειρόμενος αὐτὴν ἔστησε τὴν τρίχα τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ διακοσίους σίκλους ἐν τῷ σίκλῳ τῷ βασιλικῷ. καὶ ἐτέχθησαν τῷ Ἀβεσσαλὼμ τρεῖς υἱοί, καὶ θυγάτηρ μία. καὶ ὄνομα αὐτῇ Θημάρ. αὕτη ἦν γυνὴ καλὴ σφόδρα. καὶ γίνεται γυνὴ Ῥοβοὰμ υἱοῦ Σαλωμών, καὶ τίκτει αὐτῷ τὸν Ἀβιά. καὶ ἐκάθισεν Ἀβεσσαλὼμ ἐν Ἱερουσαλὴμ δύο ἔτη ἡμερῶν, καὶ τὸ πρόσωπον τοῦ βασιλέως οὐκ εἶδε. καὶ ἀπέστειλεν Ἀβεσσαλὼμ πρὸς Ἰωὰβ ἀποστεῖλαι αὐτὸν πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ οὐκ ἠθέλησεν ἐλθεῖν πρὸς αὐτόν. καὶ ἀπέστειλεν ἐκ δευτέρου πρὸς αὐτόν, καὶ οὐκ ἠθέλησε παραγενέσθαι. καὶ εἶπεν Ἀβεσσαλὼμ πρὸς τοὺς παῖδας αὐτοῦ. ἴδετε ἡ μερὶς ἐν ἀγρῷ τοῦ Ἰωὰβ ἐχόμενά μου, καὶ αὐτῷ ἐκεῖ κριθαί, πορεύεσθε καὶ ἐμπρήσατε αὐτὴν ἐν πυρί. καὶ ἐνέπρησαν οἱ παῖδες Ἀβεσσαλὼμ τὴν μερίδα. καὶ παραγίνονται οἱ δοῦλοι Ἰωὰβ πρὸς αὐτὸν διερρηχότες τὰ ἱμάτια αὐτῶν, καὶ εἶπον. ἐνεπύρισαν οἱ δοῦλοι Ἀβεσσαλὼμ τὴν μερίδα ἐν πυρί. καὶ ἀνέστη Ἰωάβ, καὶ ἦλθε πρὸς Ἀβεσσαλὼμ εἰς τὸν οἶκον, καὶ εἶπεν πρὸς αὐτόν. ἵνα τί ἐνεπύρισαν οἱ παῖδές σου τὴν μερίδα τὴν ἐμὴν ἐν πυρί; καὶ εἶπεν Ἀβεσσαλὼμ πρὸς Ἰωάβ. ἰδοὺ ἀπέστειλα πρὸς σὲ λέγων, ἧκε ὧδε, καὶ ἀποστελῶ σε πρὸς τὸν βασιλέα λέγων, ἵνα τί ἦλθον ἐκ Γεδσούρ; ἀγαθόν μοι ἦν εἶναι ἐκεῖ. καὶ νῦν ἰδοὺ τὸ πρόσωπον τοῦ βασιλέως οὐκ εἶδον. εἰ δέ ἐστιν ἐν ἐμοὶ ἀδικία, καὶ θανάτωσόν με. καὶ εἰσῆλθεν Ἰωὰβ πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ ἀπήγγειλεν αὐτῷ. καὶ ἐκάλεσε τὸν Ἀβεσσαλώμ. καὶ εἰσῆλθε πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ προσεκύνησεν αὐτῷ, καὶ ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον αὐτοῦ ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ κατὰ πρόσωπον τοῦ βασιλέως. καὶ κατεφίλησεν ὁ βασιλεὺς τὸν Ἀβεσσαλώμ.

α [Καὶ λήψεται ὁ θεὸς ψυχήν.] In commentariis Græcis est, καὶ ἐκ ἐλπιεῖ εἰς αὐτὸν ψυχή. β [Ενεκεν τοῦ περιελθεῖν] Schol. ὅπως κυκλώσῃ τὸ πρόσωπον τοῦ λόγου τούτου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΕ'.

Καὶ ἐγένετο μετὰ ταῦτα καὶ ἐποίησεν ἑαυτῷ Ἀβεσσαλὼμ ἅρματα καὶ ἵππους, καὶ πεντήκοντα ἄνδρας παρατρέχειν ἔμπροσθεν αὐτοῦ. καὶ ὤρθρισεν Ἀβεσσαλώμ, καὶ ἔστη ἀνὰ χεῖρα τῆς ὁδοῦ τῆς πύλης. καὶ ἐγένετο πᾶς ἀνὴρ ᾧ ἐγένετο κρίσις, ἦλθε πρὸς τὸν βασιλέα εἰς κρίσιν, καὶ ἐβόησε πρὸς αὐτὸν Ἀβεσσαλώμ, καὶ ἔλεγεν αὐτῷ. ἐκ ποίας πόλεως σὺ εἶ; καὶ εἶπεν. ἐκ μιᾶς φυλῶν Ἰσραὴλ ὁ δοῦλός σου. καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν ὁ Ἀβεσσαλώμ. ἰδοὺ οἱ λόγοι σου ἀγαθοὶ καὶ εὔκολοι, καὶ ὁ ἀκούων οὐκ ἔστι σοι παρὰ τοῦ βασιλέως. καὶ εἶπεν Ἀβεσσαλώμ. τίς με καταστήσει κριτὴν ἐν τῇ γῇ, καὶ ἐπ' ἐμὲ ἐλεύσεται πᾶς ἀνὴρ ᾧ ἐὰν ᾖ ἀντιλογία καὶ κρίσις, καὶ δικαιώσω αὐτόν; καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἐγγίζειν ἄνδρα τοῦ προσκυνῆσαι αὐτῷ, καὶ ἐξέτεινε τὴν χεῖρα αὐτοῦ, καὶ ἐπελαμβάνετο αὐτοῦ καὶ κατεφίλησεν αὐτόν. καὶ ἐποίησεν Ἀβεσσαλὼμ κατὰ τὸ ῥῆμα τοῦτο παντὶ Ἰσραὴλ τοῖς παραγινομένοις εἰς κρίσιν πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ ἰδιοποιεῖτο Ἀβεσσαλὼμ τὴν καρδίαν ἀνδρῶν Ἰσραήλ. καὶ ἐγένετο ἀπὸ τέλους τεσσαράκοντα ἐτῶν, καὶ εἶπεν Ἀβεσσαλὼμ πρὸς τὸν πατέρα αὐτοῦ. πορεύσομαι δή, καὶ ἀποτίσω τὰς εὐχάς μου ἃς ηὐξάμην τῷ κυρίῳ ἐν Χεβρών. ὅτι εὐχὴν ηὔξατο ὁ δοῦλός σου ἐν τῷ οἰκεῖν με ἐν Γεδσοὺρ ἐν Συρίᾳ, λέγων. ἐὰν ἐπιστρέφων ἐπιστρέψῃ με κύριος εἰς Ἱερουσαλήμ, καὶ λατρεύσω τῷ κυρίῳ. καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ βασιλεύς. βάδιζε εἰς εἰρήνην. καὶ ἀναστὰς ἐπορεύθη εἰς Χεβρών. καὶ ἀπέστειλεν Ἀβεσσαλὼμ κατασκόπους ἐν πάσαις φυλαῖς Ἰσραήλ, λέγων. ἐν τῷ ἀκοῦσαι ὑμᾶς τὴν φωνὴν τῆς κερατίνης καὶ ἐρεῖτε, βεβασίλευκε βασιλεὺς Ἀβεσσαλὼμ ἐν Χεβρών. καὶ μετὰ Ἀβεσσαλὼμ ἐπορεύθησαν διακόσιοι ἄνδρες ἐξ Ἱερουσαλὴμ κλητοί. καὶ πορευόμενοι τῇ ἁπλότητι αὐτῶν, καὶ οὐκ ἔγνωσαν πᾶν ῥῆμα. α καὶ ἀπέστειλεν Ἀβεσσαλὼμ τῷ Ἀχιτόφελ τῷ Θεκωνὶ σύμβουλον Δαυὶδ ἐκ τῆς πόλεως αὐτοῦ ἐκ Γωλὰ ἐν τῷ θυσιάζειν αὐτόν. καὶ ἐγένετο σύστρεμμα ἰσχυρόν. καὶ ὁ λαὸς ὁ πορευόμενος καὶ πολὺς μετὰ Ἀβεσσαλώμ. καὶ παρεγένετο ἀπαγγέλλων πρὸς Δαυίδ, λέγων. ἐγενήθη ἡ καρδία ἀνδρῶν Ἰσραὴλ ὀπίσω Ἀβεσσαλώμ. καὶ εἶπε Δαυὶδ πᾶσι τοῖς παισὶν αὐτοῦ τοῖς μετ' αὐτοῦ τοῖς ἐν Ἱερουσαλήμ. ἀνάστητε καὶ φύγωμεν, ὅτι οὐκ ἔστιν ἡμῖν σωτηρία ἀπὸ προσώπου Ἀβεσσαλώμ. ταχύνατε τοῦ πορευθῆναι ἵνα μὴ ταχύνῃ καὶ καταλάβῃ ἡμᾶς, καὶ ἐξώσῃ ἐφ' ἡμᾶς τὴν κακίαν, καὶ πατάξῃ τὴν πόλιν ἐν στόματι μαχαίρας. καὶ εἶπον οἱ παῖδες τοῦ βασιλέως πρὸς τὸν βασιλέα. κατὰ πάντα ὅσα αἱρεῖται ὁ κύριος ἡμῶν ὁ βασιλεύς, ἰδοὺ οἱ παῖδές σου. καὶ ἐξῆλ-

ἐξῆλθεν ὁ βασιλεὺς καὶ πᾶς ὁ οἶκος αὐτοῦ τοῖς ποσὶν αὐτῶν. καὶ ἀφῆκεν ὁ βασιλεὺς δέκα γυναῖκας τῶν παλλακῶν αὐτοῦ φυλάσσειν τὸν οἶκον. καὶ ἐξῆλθεν ὁ βασιλεὺς καὶ πάντες οἱ παῖδες αὐτοῦ πεζῇ, καὶ ἔστησαν ἐν οἴκῳ τῷ μακρὰν. καὶ πάντες οἱ παῖδες αὐτοῦ ἀνὰ χεῖρα αὐτοῦ παρῆγον, καὶ πᾶς χελεθὶ καὶ πᾶς ὁ φελεθὶ, καὶ ἔστησαν ἐπὶ τῆς ἐλαίας ἐν τῇ ἐρήμῳ. καὶ πᾶς ὁ λαὸς παρεπορεύετο ἐχόμενος αὐτοῦ, καὶ πάντες οἱ περὶ αὐτὸν, καὶ πάντες οἱ ἁδροὶ, καὶ πάντες οἱ μαχηταὶ ἑξακόσιοι ἄνδρες. καὶ παρῆσαν ἐπὶ χεῖρα αὐτοῦ. καὶ πᾶς ὁ χελεθὶ, καὶ πᾶς ὁ φελεθὶ, καὶ πάντες οἱ γεθαῖοι οἱ ἑξακόσιοι ἄνδρες οἱ ἐλθόντες τοῖς ποσὶν αὐτῶν ἐκ γὲθ, καὶ πορευόμενοι ἐπὶ πρόσωπον τοῦ βασιλέως. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς πρὸς ἐθὶ τὸν γεθαῖον. ἱνατί πορεύῃ καὶ σὺ μεθ' ἡμῶν; ἐπίστρεφε, καὶ οἴκει μετὰ τοῦ βασιλέως, ὅτι ξένος εἶ σὺ καὶ ὅτι μετῴκηκας σὺ ἐκ τοῦ τόπου σου. εἰ ἐχθὲς παραγέγονας, καὶ σήμερον κινήσω σε μεθ' ἡμῶν; καί γε μεταναστήσῃς τὸν τόπον σου. χθὲς ἡ ἐξέλευσίς σου, καὶ σήμερον μετακινήσω σε μεθ' ἡμῶν τοῦ πορευθῆναι; καὶ ἐγὼ πορεύσομαι οὗ ἐὰν ἐγὼ πορευθῶ. ἐπιστρέφου καὶ ἐπίστρεψον τοὺς ἀδελφούς σου μετὰ σοῦ, καὶ κύριος ποιήσει μετὰ σοῦ ἔλεος καὶ ἀλήθειαν. καὶ ἀπεκρίθη ἐθὶ τῷ βασιλεῖ, καὶ εἶπε. ζῇ κύριος καὶ ζῇ ὁ κύριός μου ὁ βασιλεὺς, ὅτι εἰς τὸν τόπον οὗ ἐὰν ἢ ὁ κύριός μου, καὶ ἐὰν εἰς θάνατον καὶ ἐὰν εἰς ζωὴν, ὅτι ἐκεῖ ἔσται ὁ δοῦλός σου. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς πρὸς ἐθί. δεῦρο, καὶ διάβαινε μετ' ἐμοῦ. καὶ παρῆλθεν ἐθὶ ὁ γεθαῖος καὶ ὁ βασιλεὺς, καὶ πάντες οἱ παῖδες αὐτοῦ καὶ πᾶς ὁ ὄχλος ὁ μετ' αὐτοῦ. καὶ πᾶσα ἡ γῆ ἔκλαιε φωνῇ μεγάλῃ. καὶ πᾶς ὁ λαὸς παρεπορεύοντο ἐν τῷ χειμάῤῥῳ τῶν κέδρων. καὶ ὁ βασιλεὺς διέβη τὸν χειμάῤῥουν κέδρων. καὶ πᾶς ὁ λαὸς καὶ ὁ βασιλεὺς παρεπορεύοντο ἐπὶ πρόσωπον ὁδοῦ τὴν ἔρημον. καὶ ἰδοὺ καί γε σαδὼκ καὶ πάντες οἱ λευῖται μετ' αὐτοῦ, αἴροντες τὴν κιβωτὸν διαθήκης κυρίου ἀπὸ βαιθάρ. καὶ ἔστησαν τὴν κιβωτὸν τοῦ θεοῦ. καὶ ἀνέβη ἀβιαθὰρ ἕως ἐπαύσατο πᾶς ὁ λαὸς παρελθεῖν ἐκ τῆς πόλεως. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς πρὸς τὸν σαδώκ. ἀπόστρεψον τὴν κιβωτὸν τοῦ θεοῦ εἰς τὴν πόλιν. ἐὰν εὕρω χάριν ἐν ὀφθαλμοῖς κυρίου, καὶ ἐπιστρέψει με, καὶ δείξει μοι αὐτὴν καὶ τὴν εὐπρέπειαν αὐτῆς. καὶ ἐὰν εἴπῃ οὕτως. οὐκ ἠθέληκα ἐν σοί· ἰδοὺ ἐγώ εἰμι, ποιείτω μοι κατὰ τὸ ἀγαθὸν ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς τῷ σαδὼκ τῷ ἱερεῖ. ἴδετε, σὺ ἐπιστρέφεις εἰς τὴν πόλιν ἐν εἰρήνῃ, καὶ ἀχιμάας ὁ υἱός σου, καὶ ἰωνάθαν ὁ υἱὸς ἀβιάθαρ οἱ δύο υἱοὶ ὑμῶν μεθ' ὑμῶν. ἴδετε, ἐγώ εἰμι στρατεύομαι ἐν ἀραβὼθ τῆς ἐρήμου ἕως τοῦ ἐλθεῖν ῥῆμα παρ' ὑμῶν τοῦ ἀπαγγεῖλαί μοι. καὶ ἀπέστρεψε σαδὼκ καὶ ἀβιάθαρ τὴν κιβωτὸν τοῦ θεοῦ εἰς ἱερουσαλὴμ, καὶ ἐκάθισεν ἐκεῖ. καὶ δαυὶδ ἀνέβαινε ἐν τῇ ἀναβάσει τῶν ἐλαιῶν ἀναβαίνων καὶ κλαίων, καὶ τὴν κεφαλὴν ἐπικεκαλυμμένος, καὶ αὐτὸς ἐπορεύετο ἀνυπόδετος. καὶ πᾶς ὁ λαὸς ὁ μετ' αὐτοῦ ἐπεκάλυψεν ἀνὴρ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. καὶ ἀνέβαινον ἀναβαίνοντες καὶ κλαίοντες. καὶ ἀνηγγέλη δαυὶδ, λέγοντες. καὶ ἀχιτόφελ ἐν τοῖς συστρεφομένοις μετὰ ἀβεσσαλώμ. καὶ εἶπε δαυίδ. β διασκέδασον δὴ τὴν βουλὴν ἀχιτόφελ κύριε ὁ θεός μου. καὶ ἦν δαυὶδ γ ἐρχόμενος ἕως τοῦ ῥὼς, οὗ προσεκύνησεν ἐκεῖ τῷ θεῷ. καὶ ἰδοὺ εἰς ἀπαντὴν αὐτῷ χουσὶ ὁ ἀρχιεταῖρος δαυὶδ διεῤῥηχὼς τὸν χιτῶνα αὐτοῦ, καὶ γῆ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ. καὶ εἶπεν αὐτῷ δαυίδ. ἐὰν μὲν διαβῇς μετ' ἐμοῦ, καὶ ἔσῃ ἐπ' ἐμὲ εἰς βάσταγμα. καὶ ἐὰν ἐπιστρέψῃς ἐπὶ τὴν πόλιν, καὶ ἐρεῖς τῷ ἀβεσσαλώμ. διεληλύθασιν οἱ ἀδελφοί σου. καὶ ὁ βασιλεὺς κατόπισθέν μου διελήλυθεν ὁ πατήρ σου. καὶ νῦν παῖς σου εἰμὶ βασιλεῦ, ἔασόν με ζῆσαι. παῖς τοῦ πατρός σου ἤμην τότε καὶ ἀρτίως, καὶ νῦν ἐγὼ δοῦλος σὸς, καὶ διασκεδάσεις μοι τὴν βουλὴν ἀχιτόφελ. καὶ ἰδοὺ ἐκεῖ μετὰ σοῦ σαδὼκ καὶ ἀβιάθαρ οἱ ἱερεῖς. καὶ ἔσται πᾶν ῥῆμα ὃ ἐὰν ἀκούσῃς ἐξ οἴκου τοῦ βασιλέως, καὶ ἀπαγγελεῖς τῷ σαδὼκ καὶ τῷ ἀβιάθαρ τοῖς ἱερεῦσιν. ἰδοὺ ἐκεῖ μετ' αὐτῶν δύο υἱοὶ αὐτῶν ἀχιμάας υἱὸς τῷ σαδὼκ, καὶ ἰωνάθαν υἱὸς τῷ ἀβιάθαρ. καὶ ἀποστελεῖτε ἐν χειρὶ αὐτῶν πρὸς με πᾶν ῥῆμα ὃ ἐὰν ἀκούσητε. καὶ εἰσῆλθε χουσὶ ὁ ἑταῖρος δαυὶδ εἰς τὴν πόλιν, καὶ ἀβεσσαλὼμ ἄρτι εἰσεπορεύετο εἰς ἱερουσαλήμ.

α [Καὶ ἀπέστειλεν ἀβεσσαλὼμ τῷ ἀχιτόφελ τῷ θεκωνί.] AA.LL. habent, καὶ ἀπέστειλεν ἀβεσσαλὼμ καὶ ἐκάλεσεν τὸν ἀχιτόφελ τὸν γαλαμωναῖον. β [Διασκέδασον δὴ τὴν βουλὴν ἀχιτόφελ.] Ex commentariis Græcis coniici posse videtur, ματαίωσον Septuaginta esse, Aquilæ verò, ἀφρόνησον. γ [Ἐρχόμενος ἕως τοῦ ῥώς.] Aquila, τὴν ἄκραν vertit.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ιϛ'.

Καὶ δαυὶδ παρῆλθε βραχύ τι ἀπὸ τῆς ῥώς, καὶ ἰδοὺ σιβὰ τὸ παιδάριον μεμφιβοσθὲ εἰς ἀπαντὴν αὐτοῦ. καὶ ζεῦγος ὄνων ἐπισεσαγμένων, καὶ ἐπ' αὐτοῖς διακόσιοι ἄρτοι, καὶ ἑκατὸν σταφίδες, καὶ ἑκατὸν φοίνικες, καὶ νέβελ οἴνου. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς πρὸς σιβά. τί ταῦτά σοι; καὶ εἶπε σιβά. τὰ ὑποζύγια τῇ οἰκίᾳ τοῦ βασιλέως τοῦ ἐπικαθῆσθαι, καὶ οἱ ἄρτοι καὶ οἱ φοίνικες εἰς βρῶσιν τοῖς παιδαρίοις, καὶ ὁ οἶνος πιεῖν τοῖς ἐκλελυμένοις ἐν τῇ ἐρήμῳ. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεύς. καὶ ποῦ ὁ υἱὸς τοῦ κυρίου σου; καὶ εἶπε σιβὰ πρὸς τὸν βασιλέα. ἰδοὺ κάθηται ἐν ἱερουσαλὴμ, ὅτι εἶπε. σήμερον ἐπιστρέψουσίν μοι οἶκος ἰσραὴλ τὴν βασιλείαν τοῦ πατρός μου. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς τῷ σιβᾷ. ἰδού σοι πάντα ὅσα ἐστὶ μεμφιβοσθέ. καὶ εἶπε σιβὰ προσκυνήσας. εὕροιμι χάριν ἐν ὀφθαλμοῖς σου κύριέ μου βασιλεῦ. καὶ ἦλθεν ὁ βασιλεὺς δαυὶδ ἕως βαουρείμ. καὶ ἰδοὺ ἐκεῖθεν ἀνὴρ ἐξεπορεύετο ἐκ συγγενείας οἴκου σαοὺλ, καὶ ὄνομα αὐτῷ σεμεῒ υἱὸς γηρά. ἐξῆλθεν ἐκπορευόμενος καὶ καταρώμενος καὶ λιθάζων ἐν λίθοις τὸν δαυὶδ, καὶ πάντας τοὺς παῖδας τοῦ βασιλέως δαυίδ. καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἦν, καὶ πάντες οἱ δυνατοὶ ἐκ δεξιῶν καὶ ἐξ εὐωνύμων τοῦ βασιλέως. καὶ οὕτως ἔλεγε σεμεῒ ἐν τῷ καταρᾶσθαι αὐτόν. ἔξελθε ἔξελθε ἀνὴρ αἱμάτων καὶ ἀνὴρ ὁ

ἀνὴρ ὁ παράνομος. ἐπέστρεψεν ἐπὶ σὲ κύριος πάντα τὰ αἵματα τοῦ οἴκου σαοὺλ, ὅτι ἐβασίλευσας ἀντ' αὐτοῦ. καὶ ἔδωκε κύριος τὴν βασιλείαν ἐν χειρὶ ἀβεσσαλὼμ τοῦ υἱοῦ σου. καὶ ἰδοὺ σὺ ἐν τῇ κακίᾳ σου, ὅτι ἀνὴρ αἱμάτων σύ. καὶ εἶπεν ἀβεσσὰ υἱὸς σαρουΐας πρὸς τὸν βασιλέα. ἱνατί καταρᾶται ὁ κύων ὁ τεθνηκὼς οὗτος τὸν κύριόν μου τὸν βασιλέα; διαβήσομαι δὴ καὶ ἀφελῶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεύς. τί ἐμοὶ καὶ ὑμῖν υἱοὶ σαρουΐας; καὶ ἄφετε αὐτὸν, καὶ οὕτως καταράσθω, ὅτι κύριος εἶπεν αὐτῷ καταρᾶσθαι τὸν δαυίδ. καὶ τίς ἐρεῖ, ὡς τί ἐποίησας οὕτως; καὶ εἶπε δαυὶδ πρὸς ἀβεσσὰ καὶ πρὸς πάντας τοὺς παῖδας αὐτοῦ. ἰδοὺ ὁ υἱός μου ὁ ἐξελθὼν ἐκ τῆς κοιλίας μου ζητεῖ τὴν ψυχήν μου, καὶ προσέτι νῦν ὁ υἱὸς τοῦ ἰεμινί. ἄφετε αὐτὸν καταρᾶσθαι, ὅτι εἶπεν αὐτῷ κύριος. εἴπως ἴδοι κύριος ἐν τῇ ταπεινώσει μου, καὶ ἐπιστρέψει μοι ἀγαθὰ ἀντὶ τῆς κατάρας αὐτοῦ τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ. καὶ ἐπορεύθη δαυὶδ καὶ πάντες οἱ ἄνδρες αὐτοῦ ἐν τῇ ὁδῷ. καὶ σεμεῒ ἐπορεύετο ἐκ πλευρᾶς τοῦ ὄρους ἐχόμενα αὐτοῦ πορευόμενος καὶ καταρώμενος καὶ λιθάζων ἐν λίθοις ἐκ πλαγίων αὐτοῦ καὶ τῷ χοῒ πάσσων. καὶ ἦλθεν ὁ βασιλεὺς καὶ πᾶς ὁ λαὸς μετ' αὐτοῦ ἐκλελυμένοι, καὶ ἀνέψυξαν ἐκεῖ. καὶ ἀβεσσαλὼμ καὶ πᾶς ἀνὴρ ἰσραὴλ εἰσῆλθεν εἰς ἱερουσαλὴμ, καὶ ἀχιτόφελ μετ' αὐτοῦ. καὶ ἐγενήθη ἡνίκα ἦλθε χουσὶ ὁ ἀρχιεταῖρος δαυὶδ πρὸς ἀβεσσαλὼμ, καὶ εἶπε χουσὶ πρὸς ἀβεσσαλώμ. ζήτω ὁ βασιλεύς. καὶ εἶπεν ἀβεσσαλὼμ πρὸς χουσί. τοῦτο τὸ ἔλεός σου μετὰ τοῦ ἑταίρου σου; ἱνατί οὐκ ἀπῆλθες μετὰ τοῦ ἑταίρου σου; καὶ εἶπε χουσὶ πρὸς ἀβεσσαλώμ. οὐχὶ, ἀλλὰ κατόπισθεν οὗ ἐξελέξατο κύριος καὶ ὁ λαὸς οὗτος καὶ πᾶς ἀνὴρ ἰσραὴλ, αὐτῷ ἔσομαι, καὶ μετ' αὐτοῦ καθήσομαι. καὶ τὸ δεύτερον τίνι ἐγὼ δουλεύσω, οὐχὶ ἐνώπιον τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ; καθάπερ ἐδούλευσα ἐνώπιον τοῦ πατρός σου, οὕτως ἔσομαι ἐνώπιόν σου. καὶ εἶπεν ἀβεσσαλὼμ πρὸς ἀχιτόφελ. φέρετε ἑαυτοῖς βουλὴν τί ποιήσωμεν; καὶ εἶπεν ἀχιτόφελ πρὸς ἀβεσσαλώμ. εἴσελθε πρὸς τὰς παλλακὰς τοῦ πατρός σου ἃς κατέλιπε φυλάσσειν τὸν οἶκον αὐτοῦ, καὶ ἀκούσεται πᾶς ἰσραὴλ, ὅτι κατῄσχυνας τὸν πατέρα σου, καὶ ἐνισχύσουσιν αἱ χεῖρες πάντων τῶν μετὰ σοῦ. καὶ ἔπηξαν τὴν σκηνὴν τῷ ἀβεσσαλὼμ ἐπὶ τὸ δῶμα, καὶ εἰσῆλθεν ἀβεσσαλὼμ πρὸς τὰς παλλακὰς τοῦ πατρὸς αὐτοῦ κατ' ὀφθαλμοὺς παντὸς ἰσραήλ. καὶ ἡ βουλὴ ἀχιτόφελ ἣν ἐβουλεύσατο ἐν ταῖς ἡμέραις ταῖς πρώταις, ὃν τρόπον ἐπερωτήσῃ τις ἐν λόγῳ τοῦ θεοῦ, οὕτως πᾶσα ἡ βουλὴ τοῦ ἀχιτόφελ καί γε τῷ δαυὶδ καί γε τῷ ἀβεσσαλώμ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΖ΄.

Καὶ εἶπεν ἀχιτόφελ πρὸς ἀβεσσαλώμ. ἐπιλέξω δὴ ἐμαυτῷ δώδεκα χιλιάδας ἀνδρῶν, καὶ ἀναστήσομαι καὶ καταδιώξω ὀπίσω δαυὶδ τὴν νύκτα. καὶ ἐπελεύσομαι ἐπ' αὐτὸν καὶ αὐτὸς κοπιῶν καὶ ἐκλελυμένος χερσὶ, καὶ ἐκστήσω αὐτὸν καὶ φεύξεται πᾶς ὁ λαὸς ὁ μετ' αὐτοῦ, καὶ πατάξω τὸν βασιλέα μονώτατον. καὶ ἐπιστρέψω πάντα τὸν λαὸν πρὸς σὲ, ὃν τρόπον ἐπιστρέφει ἡ νύμφη πρὸς τὸν ἄνδρα αὐτῆς. πλὴν ψυχὴν ἀνδρὸς ἑνὸς σὺ ζητεῖς, καὶ παντὶ τῷ λαῷ ἔσται εἰρήνη. καὶ εὐθὺς ὁ λόγος ἐν ὀφθαλμοῖς ἀβεσσαλὼμ, καὶ ἐν ὀφθαλμοῖς πάντων τῶν πρεσβυτέρων ἰσραήλ. καὶ εἶπεν ἀβεσσαλώμ. καλέσατε δὴ καί γε τὸν χουσὶ τὸν ἀραχὶ, καὶ ἀκούσωμεν τί ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ καί γε αὐτοῦ. καὶ εἰσῆλθε χουσὶ πρὸς ἀβεσσαλώμ. καὶ εἶπεν ἀβεσσαλὼμ πρὸς αὐτὸν, λέγων. κατὰ τὸ ῥῆμα τοῦτο ἐλάλησεν ἀχιτόφελ. ποιήσομεν κατὰ τὸν λόγον αὐτοῦ; εἰ δὲ μὴ, σὺ λάλησον. καὶ εἶπε χουσὶ πρὸς ἀβεσσαλώμ. οὐκ ἀγαθὴ αὕτη ἡ βουλὴ ἣν ἐβουλεύσατο ἀχιτόφελ τὸ ἅπαξ τοῦτο. καὶ εἶπε χουσί. σὺ οἶδας τὸν πατέρα σου καὶ τοὺς ἄνδρας αὐτοῦ, ὅτι δυνατοί εἰσι σφόδρα καὶ κατάπικροι τῇ ψυχῇ αὐτῶν. ὡς ἄρκος ἠτεκνωμένη ἐν ἀγρῷ, καὶ ὡς ὗς τραχεῖα ἐν τῷ πεδίῳ. καὶ ὁ πατήρ σου ἀνὴρ πολεμιστὴς, καὶ οὐ μὴ καταλύσῃ τὸν λαόν. ἰδοὺ γὰρ αὐτὸς νῦν κέκρυπται ἐν ἑνὶ τῶν βουνῶν ἢ ἐν ἑνὶ τῶν τόπων. καὶ ἔσται ἐν τῷ ἐπιπεσεῖν αὐτοῖς ἐν ἀρχῇ, καὶ ἀκούσῃ ἀκούων καὶ εἴπῃ, ἐγενήθη θραῦσις ἐν τῷ λαῷ τῷ ὀπίσω ἀβεσσαλώμ. καί γε αὐτὸς υἱὸς δυνάμεως, οὗ ἡ καρδία καθὼς ἡ καρδία τοῦ λέοντος, τηκομένη τακήσεται, ὅτι οἶδεν πᾶς ἰσραὴλ, ὅτι δυνατὸς ὁ πατήρ σου, καὶ υἱοὶ δυνάμεως, οἱ μετ' αὐτοῦ. ὅτι οὕτως συμβουλεύων ἐγὼ συνεβούλευσα, καὶ συναγόμενος συναχθήσεται ἐπὶ σὲ πᾶς ἰσραὴλ ἀπὸ δὰν καὶ ἕως βηρσαβεὲ, ὡς ἡ ἄμμος ἡ ἐπὶ τῆς θαλάσσης εἰς πλῆθος. καὶ τὸ πρόσωπόν σου πορευόμενον ἐν μέσῳ αὐτῶν. καὶ ἥξομεν πρὸς αὐτὸν εἰς ἕνα τῶν τόπων οὗ ἐὰν εὕρωμεν αὐτὸν ἐκεῖ καὶ παρεμβαλοῦμεν ἐπ' αὐτὸν, ὡς πίπτει δρόσος ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ οὐχ ὑπολειψόμεθα ἐν αὐτῷ καὶ τοῖς ἀνδράσιν αὐτοῦ τοῖς μετ' αὐτοῦ καί γε ἕνα. καὶ ἐὰν εἰς τὴν πόλιν συναχθῇ, καὶ λήψεται πᾶς ἰσραὴλ πρὸς τὴν πόλιν ἐκείνην σχοινία, καὶ σύρουμεν αὐτὴν ἕως εἰς τὸν χειμάρρουν, ὅπως μὴ καταλειφθῇ ἐκεῖ μηδὲ λίθος. καὶ εἶπεν ἀβεσσαλὼμ καὶ πᾶς ἀνὴρ ἰσραήλ. ἀγαθὴ ἡ βουλὴ χουσὶ τοῦ ἀραχὶ ὑπὲρ τὴν βουλὴν ἀχιτόφελ. καὶ κύριος ἐνετείλατο διασκεδάσαι τὴν βουλὴν τοῦ ἀχιτόφελ τὴν ἀγαθὴν, ὅπως ἂν ἐπαγάγῃ κύριος ἐπὶ ἀβεσσαλὼμ τὰ κακὰ πάντα. καὶ εἶπε χουσὶ ὁ τοῦ ἀραχὶ πρὸς σαδὼκ καὶ ἀβιάθαρ τοὺς ἱερεῖς. οὕτως καὶ οὕτως συνεβούλευσεν ἀχιτόφελ τῷ ἀβεσσαλὼμ καὶ τοῖς πρεσβυτέροις ἰσραήλ. καὶ οὕτως καὶ οὕτως συνεβούλευσα ἐγώ. καὶ νῦν ἀποστείλατε ταχὺ καὶ ἀναγγείλατε τῷ δαυὶδ, λέγοντες. μὴ αὐλισθῇς τὴν νύκτα ἐν ἀραβὼθ τῆς ἐρήμου, καί γε διαβαίνων σπεῦσον [a] μήποτε καταπείσῃ τὸν βασιλέα, καὶ πάντα τὸν λαὸν τὸν μετ' αὐτοῦ. καὶ ἰωνάθαν καὶ ἀχιμάας εἱστήκεισαν ἐν τῇ πηγῇ ῥωγὴλ, καὶ ἐπορεύθη ἡ παιδίσκη, καὶ ἀνήγγειλεν αὐτοῖς. καὶ αὐτοὶ πορεύονται καὶ ἀναγγέλλουσι τῷ βασιλεῖ δαυὶδ, ὅτι οὐκ ἠδύναντο ὀφθῆναι τοῦ εἰσελθεῖν εἰς τὴν πόλιν. καὶ εἶδεν αὐτοὺς παιδάριον, καὶ ἀνήγγειλε τῷ ἀβεσσαλώμ. καὶ ἐπορεύθησαν

οἱ δύο

οἱ δύο ταχέως, καὶ εἰσῆλθαν εἰς οἰκίαν ἀνδρὸς ἐν βαουρείμ. καὶ αὐτῷ λάκκος ἐν τῇ αὐλῇ, καὶ κατέβησαν ἐκεῖ. καὶ ἔλαβεν ἡ γυνὴ, καὶ διεπέτασε τὸ ἐπικάλυμμα ἐπὶ πρόσωπον τοῦ λάκκου καὶ ἔψυξεν ἐπ' αὐτῷ ἀραφὼθ, καὶ οὐκ ἐγνώσθη ῥῆμα. καὶ ἦλθον οἱ παῖδες ἀβεσσαλὼμ πρὸς τὴν γυναῖκα εἰς τὴν οἰκίαν, καὶ εἶπαν. ποῦ ἀχιμάας καὶ ἰωνάθαν; καὶ εἶπεν αὐτοῖς ἡ γυνή. παρῆλθαν μικρὸν τοῦ ὕδατος, καὶ ἐζήτησαν, καὶ οὐχ εὗραν, καὶ ἀνέστρεψαν εἰς ἱερουσαλήμ. ἐγένετο δὲ μετὰ τὸ ἀπελθεῖν αὐτοὺς, καὶ ἀνέβησαν ἐκ τοῦ λάκκου, καὶ ἐπορεύθησαν. καὶ ἀπήγγειλαν τῷ βασιλεῖ δαυίδ, καὶ εἶπαν πρὸς δαυίδ. ἀνάστητε καὶ διάβητε ταχέως τὸ ὕδωρ, ὅτι οὕτως ἐβουλεύσατο περὶ ὑμῶν ἀχιτόφελ. καὶ ἀνέστη δαυὶδ καὶ πᾶς ὁ λαὸς ὁ μετ' αὐτοῦ καὶ διέβησαν τὸν ἰορδάνην ἕως τοῦ φωτὸς τοῦ πρωΐ, ἕως ἑνὸς οὐκ ἔλαθεν ὃς οὐ διῆλθε τὸν ἰορδάνην. καὶ ἀχιτόφελ εἶδεν ὅτι οὐκ ἐγενήθη ἡ βουλὴ αὐτοῦ, καὶ ἐπέσαξε τὴν ὄνον αὐτοῦ καὶ ἀνέστη καὶ ἀπῆλθεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ εἰς τὴν πόλιν αὐτοῦ. καὶ ἐνετείλατο τῷ οἴκῳ αὐτοῦ, καὶ ἀπήγξατο καὶ ἀπέθανε, καὶ ἐτάφη ἐν τῷ τάφῳ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. καὶ δαυὶδ διῆλθεν εἰς μαναΐμ, καὶ ἀβεσσαλὼμ διέβη τὸν ἰορδάνην αὐτὸς καὶ πᾶς ἀνὴρ ἰσραὴλ μετ' αὐτοῦ. καὶ τὸν ἀμεσσαῒ κατέστησεν ἀβεσσαλὼμ ἀντὶ ἰωὰβ ἐπὶ τῆς δυνάμεως. καὶ ἀμεσσαῒ υἱὸς ἀνδρὸς, καὶ ὄνομα αὐτῷ ἰεθὲρ ὁ ἰεζραηλίτης, οὗτος εἰσῆλθε πρὸς ἀβιγαίαν θυγατέρα νάας ἀδελφὴν σαρουΐας μητρὸς ἰωάβ. καὶ παρενέβαλεν πᾶς ἰσραὴλ καὶ ἀβεσσαλὼμ εἰς τὴν γῆν γαλαάδ. καὶ ἐγένετο ἡνίκα [b] ἦλθε δαυὶδ εἰς μαναΐμ καὶ οὐεσβὶ υἱὸς νάας ἐκ ῥαββὰθ υἱῶν ἀμμὼν, καὶ μαχὶρ υἱὸς ἀμιὴλ ἐκ λωδαβὰρ, καὶ βερζελλὶ ὁ γαλααδίτης ἐκ ῥωγελλὶμ ἤνεγκαν δέκα κοίτας ἀμφιτάπους, καὶ λέβητας δέκα, καὶ σκεύη κεράμου, καὶ πυροὺς καὶ κριθὰς, καὶ ἄλευρον καὶ ἄλφιτον, καὶ κύαμον, καὶ φακὸν, καὶ μέλι, καὶ βούτυρον, καὶ πρόβατα, καὶ σαφὼθ βοῶν. καὶ προσήνεγκαν τῷ δαυὶδ, καὶ τῷ λαῷ τῷ μετ' αὐτοῦ φαγεῖν. ὅτι εἶπεν, ὁ λαὸς πεινῶν καὶ ἐκλελυμένος καὶ διψῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ.

[a] Μήποτε καταπίσῃ τὸν βασιλέα.] A. L. habet, καταπίῃ. [b] [Ηλθε δαυὶδ εἰς μαναΐμ. Theodotio, παρεμβαλάς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΗ΄.

Καὶ ἐπεσκέψατο δαυὶδ τὸν λαὸν τὸν μετ' αὐτοῦ, καὶ κατέστησεν ἐπ' αὐτῶν χιλιάρχους καὶ ἑκατοντάρχους. καὶ ἀπέστειλε δαυὶδ τὸν λαὸν τὸ τρίτον ἐν χειρὶ ἰωὰβ, καὶ τὸ τρίτον ἐν χειρὶ ἀβεσσὰ υἱοῦ σαρουΐας ἀδελφοῦ ἰωὰβ, καὶ τὸ τρίτον ἐν χειρὶ ἐθὶ τοῦ γεθαίου. καὶ εἶπε δαυὶδ πρὸς τὸν λαόν. ἐξελθὼν ἐξελεύσομαι καί γε ἐγὼ μεθ' ὑμῶν. καὶ εἶπον. οὐκ ἐξελεύσῃ, ὅτι ἐὰν φυγῇ φύγωμεν, οὐ θήσουσιν ἐφ' ἡμᾶς καρδίαν. καὶ ἐὰν ἀποθάνωμεν τὸ ἥμισυ ἡμῶν, οὐ θήσουσιν ἐφ' ἡμᾶς καρδίαν, ὅτι [a] σὺ ὡς ἡμεῖς δέκα χιλιάδες. καὶ νῦν ἀγαθὸν, ὅτι ἔσῃ ἡμῖν ἐν τῇ πόλει βοήθεια τοῦ βοηθεῖν. καὶ εἶπεν πρὸς αὐτοὺς ὁ βασιλεύς. ὃ ἐὰν ἀρέσῃ ἐν ὀφθαλμοῖς ὑμῶν, ποιήσω. καὶ ἔστη ὁ βασιλεὺς ἀνὰ χεῖρα τῆς πύλης. καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἐξεπορεύετο εἰς ἑκατοντάδας καὶ εἰς χιλιάδας. καὶ ἐνετείλατο ὁ βασιλεὺς τῷ ἰωὰβ καὶ τῷ ἀβεσσὰ καὶ τῷ ἐθὶ, λέγων. φείσασθέ μοι τοῦ παιδαρίου τοῦ ἀβεσσαλώμ. καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἤκουσεν ἐντελλομένου τοῦ βασιλέως πᾶσι τοῖς ἄρχουσιν ὑπὲρ ἀβεσσαλώμ. καὶ ἐξῆλθε πᾶς ὁ λαὸς εἰς τὸν δρυμὸν ἐξεναντίας ἰσραήλ. καὶ ἐγένετο ὁ πόλεμος ἐν τῷ δρυμῷ ἐφραίμ. καὶ ἔπταισεν ἐκεῖ ὁ λαὸς ἰσραὴλ ἐνώπιον τῶν παίδων δαυίδ, καὶ ἐγένετο ἡ θραῦσις μεγάλη ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ εἴκοσι χιλιάδες ἀνδρῶν. καὶ ἐγένετο ἐκεῖ ὁ πόλεμος διεσπαρμένος ἐπὶ πρόσωπον πάσης τῆς γῆς. καὶ ἐπλεόνασεν ὁ δρυμὸς τοῦ καταφαγεῖν ἐκ τοῦ λαοῦ ὑπὲρ οὓς κατέφαγεν ἐν τῷ λαῷ ἡ μάχαιρα τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. καὶ συνήντησεν ἀβεσσαλὼμ ἐνώπιον τῶν παίδων δαυίδ, καὶ ἀβεσσαλὼμ ἦν ἐπιβεβηκὼς ἐπὶ τοῦ ἡμιόνου αὐτοῦ, καὶ εἰσῆλθεν ὁ ἡμίονος ὑπὸ τὸ δάσος τῆς δρυὸς τῆς μεγάλης, καὶ περιεπλάκη ἡ κεφαλὴ αὐτοῦ ἐν τῇ δρυΐ, καὶ ἐκρεμάσθη ἀναμέσον τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἀναμέσον τῆς γῆς, καὶ ὁ ἡμίονος ὑποκάτω αὐτοῦ παρῆλθε. καὶ εἶδεν ἀνὴρ εἷς καὶ ἀνήγγειλε τῷ ἰωὰβ, καὶ εἶπεν. ἰδοὺ ἑώρακα τὸν ἀβεσσαλὼμ κρεμάμενον ἐν τῇ δρυΐ. καὶ εἶπεν ἰωὰβ τῷ ἀνδρὶ τῷ ἀναγγέλλοντι αὐτῷ. καὶ ἰδοὺ ἑώρακας, τί ὅτι οὐκ ἐπάταξας αὐτὸν ἐκεῖ εἰς τὴν γῆν; καὶ ἐγὼ ἂν δεδώκειν σοι δέκα ἀργυρίου καὶ παραζώνην μίαν. εἶπε δὲ ὁ ἀνὴρ πρὸς ἰωάβ. καὶ [b] ἐγώ εἰμι ἵστημι ἐπὶ τὰς χεῖράς μου χιλίους σίκλους ἀργυρίου, οὐ μὴ ἐπιβάλω τὴν χεῖρά μου ἐπὶ τὸν υἱὸν τοῦ βασιλέως, ὅτι ἐν τοῖς ὠσὶν ἡμῶν ἐνετείλατο ὁ βασιλεύς σοι καὶ τῷ ἀβεσσὰ καὶ τῷ ἐθὶ λέγων, φυλάξατέ μοι τὸ παιδάριον τὸν ἀβεσσαλώμ, μὴ ποιῆσαι ἐν τῇ ψυχῇ αὐτοῦ ἄδικον, καὶ πᾶς ὁ λόγος οὐ λήσεται ἀπὸ τοῦ βασιλέως, καὶ σὺ στήσῃ ἐξεναντίας. καὶ εἶπεν ἰωάβ. τοῦτο ἐγὼ ἄρξομαι, οὐχ οὕτως μενῶ ἐνώπιόν σου. καὶ ἔλαβεν ἰωὰβ τρία βέλη ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ, καὶ ἐνέπηξεν αὐτὰ ἐν τῇ καρδίᾳ ἀβεσσαλὼμ ἔτι αὐτοῦ ζῶντος ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς δρυός. καὶ ἐκύκλωσαν δέκα παιδάρια αἴροντα τὰ σκεύη ἰωὰβ, καὶ ἐπάταξαν τὸν ἀβεσσαλὼμ, καὶ ἐθανάτωσαν αὐτόν. καὶ ἐσάλπισεν ἰωὰβ ἐν κερατίνῃ, καὶ ἀπέστρεψεν ὁ λαὸς τοῦ μὴ διώκειν ὀπίσω ἰσραήλ, ὅτι ἐφείδετο ἰωὰβ τοῦ λαοῦ. [c] καὶ ἔλαβεν τὸν ἀβεσσαλὼμ, καὶ ἔρριψεν αὐτὸν εἰς χάσμα μέγα ἐν τῷ δρυμῷ [d] εἰς τὸν βόθυνον τὸν μέγαν, καὶ ἐστήλωσεν ἐπ' αὐτὸν σωρὸν λίθων μέγαν σφόδρα. καὶ πᾶς ἰσραὴλ ἔφυγεν ἀνὴρ εἰς τὸ σκήνωμα αὐτοῦ. καὶ ἀβεσσαλὼμ ἔτι ζῶν ἔλαβε καὶ ἔστησεν ἑαυτῷ τὴν στήλην ἐν ᾗ ἐλήφθη [e] καὶ ἐστήλωσεν αὐτὴν λαβεῖν τὴν στήλην τὴν ἐν τῇ κοιλάδι τοῦ βασιλέως, ὅτι εἶπεν, ὅτι οὐκ ἔστιν αὐτῷ υἱὸς ἕνεκα τοῦ ἀναμνῆσαι τὸ ὄνομα αὐτοῦ. [f] καὶ ἐκάλεσε τὴν στήλην χεὶρ ἀβεσσαλὼμ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης. καὶ ἀχιμάας υἱὸς σαδὼκ εἶπε. δράμω δὴ καὶ εὐαγγελιῶ τῷ βασιλεῖ, ὅτι ἔκρι-

A σεν κύριος ἐκ χειρὸς τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ. καὶ εἶπεν αὐτῷ ἰωάβ. οὐκ ἀνὴρ εὐαγγελίας σὺ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ, καὶ εὐαγγελιῇ ἐν ἡμέρᾳ ἄλλῃ. ἐν δὲ τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ οὐκ εὐαγγελιῇ, οὗ εἵνεκεν ὁ υἱὸς τοῦ βασιλέως ἀπέθανε. καὶ εἶπεν ἰωὰβ τῷ χουσί. βαδίσας ἀνάγγειλον τῷ βασιλεῖ ὅσα εἶδες. καὶ προσεκύνησε χουσὶ τῷ ἰωὰβ, καὶ ἐξῆλθε. καὶ προσέθετο ἔτι ἀχιμάας υἱὸς σαδδὼκ, καὶ εἶπε πρὸς ἰωάβ. καὶ ἔστω, ὅτι δράμω καί γε ἐγὼ ὀπίσω τοῦ χουσί. καὶ εἶπεν ἰωάβ. ἱνατί σὺ τοῦτο τρέχεις υἱέ μου; δεῦρο, οὐκ ἔστι σοι εὐαγγέλια εἰς ὠφέλειαν πορευομένῳ. καὶ εἶπεν. τί γὰρ ἐὰν δράμω; καὶ εἶπεν αὐτῷ ἰωάβ. δράμε. **B** καὶ ἔδραμεν ἀχιμάας τὴν ὁδὸν τὴν τοῦ κεχάρ, καὶ ὑπερέβη τὸν χουσί. καὶ δαυὶδ ἐκάθητο ἀναμέσον τῶν δύο πυλῶν. καὶ ἐπορεύθη ὁ σκοπὸς εἰς τὸ δῶμα τῆς πύλης πρὸς τὸ τεῖχος, καὶ ἐπῆρε τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ καὶ εἶδε, καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ τρέχων μόνος ἐνώπιον αὐτοῦ. καὶ ἀνεβόησεν ὁ σκοπὸς καὶ ἀπήγγειλε τῷ βασιλεῖ. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεύς. εἰ μόνος ἐστὶν, εὐαγγέλια ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ. καὶ ἐπορεύετο πορευόμενος καὶ ἐγγίζων. καὶ εἶδεν ὁ σκοπὸς ἄνδρα ἕτερον τρέχοντα. καὶ ἐβόησεν ὁ σκοπὸς πρὸς τῇ πύλῃ, καὶ εἶπεν. καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ ἕτερος τρέχων μόνος. **Γ** καὶ εἶπεν ὁ βασιλεύς. καί γε οὗτος εὐαγγελιζόμενος. καὶ εἶπεν ὁ σκοπός. ἐγὼ ὁρῶ τὸν δρόμον τοῦ πρώτου ὡς δρόμον ἀχιμάας υἱοῦ σαδδώκ. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεύς. ἀνὴρ ἀγαθὸς οὗτος, καί γε εἰς εὐαγγελίαν ἀγαθὴν ἐλεύσεται. καὶ ἐβόησεν ἀχιμάας, καὶ εἶπε πρὸς τὸν βασιλέα, εἰρήνη. καὶ προσεκύνησε τῷ βασιλεῖ ἐπὶ πρόσωπον αὐτοῦ ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ εἶπεν. εὐλογητὸς κύριος ὁ θεός σου ὃς ἀπέκλεισε τοὺς ἄνδρας τοὺς ἐπαιρομένους τὴν χεῖρα αὐτῶν ἐν τῷ κυρίῳ μου τῷ βασιλεῖ. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεύς. εἰρήνη τῷ παιδαρίῳ τῷ ἀβεσσαλώμ; καὶ εἶπεν ἀχιμάας. **Δ** εἶδον τὸ πλῆθος τὸ μέγα τοῦ ἀποστεῖλαι τὸν δοῦλον τοῦ βασιλέως ἰωὰβ καὶ τὸν δοῦλόν σου, καὶ οὐκ ἔγνων τί ἐκεῖ. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεύς. ἐπίστρεψον, στηλώθητι ὧδε. καὶ ἐπεστράφη, καὶ ἔστη. καὶ ἰδοὺ ὁ χουσὶ παρεγένετο, καὶ εἶπε τῷ βασιλεῖ. εὐαγγελισθήτω ὁ κύριός μου ὁ βασιλεὺς, ὅτι ἔκρινέ σοι κύριος σήμερον ἐκ χειρὸς πάντων τῶν ἐπεγειρομένων ἐπὶ σέ. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς πρὸς τὸν χουσί. εἰ εἰρήνη τῷ παιδαρίῳ τῷ ἀβεσσαλώμ; καὶ εἶπεν ὁ χουσί. γένοιντο ὡς τὸ παιδάριον οἱ ἐχθροὶ τοῦ κυρίου μου τοῦ βασιλέως, καὶ πάντες ὅσοι ἐπανέστησαν ἐπ' αὐτὸν εἰς κακά. **E** καὶ ἐταράχθη ὁ βασιλεὺς, καὶ ἀνέβη εἰς τὸ ὑπερῷον τῆς πύλης καὶ ἔκλαυσε, καὶ οὕτως η εἶπεν ἐν τῷ πορεύεσθαι αὐτὸν. υἱέ μου ἀβεσσαλώμ, υἱέ μου υἱέ μου ἀβεσσαλώμ, τίς δῴη τὸν θάνατόν μου ἀντὶ σοῦ, ἐγὼ ἀντὶ σοῦ, ἀβεσσαλώμ, υἱέ μου υἱέ μου.

α [Σὺ ὡς ἡμεῖς δέκα χιλιάδες.] Symmachus, σὺ ὡς ἡμεῖς δέκα χιλιάσιν. β [Ἐὰν ἐγώ εἰμι ἵστημι ἐπὶ τὰς χεῖράς μου.] Ita est in vno alio libro. In cæteris ἐὰν σὺ παριστᾶς. γ [Καὶ ἔλαβεν τὸν ἀβεσσαλώμ.] AA.LL. habent, καὶ ἔλαβεν ἰωὰβ τὸν ἀβεσσαλώμ. δ [Εἰς τὸν βόθυνον τὸν μέγαν.] Nonnulli libri hæc non habent. ε [Καὶ ἐστήλωσεν αὐτὴν λαβεῖν τὴν στήλην τήν.] Absunt hæc ab aliquibus aliis libris. ζ [Καὶ ἐκάλεσε τὴν στήλην.] In aliis libris hæc sequuntur, ὅτι τῷ ὀνόματι αὐτοῦ. καὶ ἐκάλεσεν αὐτήν. η [Εἶπεν ἐν τῷ πορεύεσθαι αὐτόν.] AA.LL. habent, ἐν τῷ κλαίειν αὐτόν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΘ'.

Καὶ ἀνηγγέλη τῷ ἰωάβ, λέγοντες. ἰδοὺ ὁ βασιλεὺς κλαίει καὶ πενθεῖ ἐπὶ ἀβεσσαλώμ. καὶ ἐγένετο ἡ σωτηρία ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ εἰς πένθος παντὶ τῷ λαῷ, ὅτι ἤκουσεν ὁ λαὸς ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ λέγων, ὅτι λυπεῖται ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τῷ υἱῷ αὐτοῦ. **B** καὶ διεκλέπτετο ὁ λαὸς ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ τοῦ εἰσελθεῖν εἰς τὴν πόλιν, καθὼς διακλέπτεται ὁ λαὸς οἱ αἰσχυνόμενοι ἐν τῷ αὐτοὺς φεύγειν ἐν τῷ πολέμῳ. καὶ ὁ βασιλεὺς ἔκρυψε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ. καὶ ἔκραξεν ὁ βασιλεὺς φωνῇ μεγάλῃ, λέγων. υἱέ μου ἀβεσσαλώμ, ἀβεσσαλὼμ υἱέ μου. καὶ εἰσῆλθεν ἰωὰβ πρὸς τὸν βασιλέα εἰς τὸν οἶκον, καὶ εἶπε. κατῄσχυνας σήμερον τὰ πρόσωπα πάντων τῶν δούλων σου τῶν ἐξαιρουμένων σε σήμερον, καὶ τὴν ψυχὴν τῶν υἱῶν σου, καὶ τῶν θυγατέρων σου, καὶ τὴν ψυχὴν τῶν γυναικῶν σου, καὶ τῶν παλλακῶν σου, τοῦ ἀγαπᾶν τοὺς μισοῦντάς σε, καὶ μισεῖν τοὺς ἀγαπῶντάς σε. **Γ** καὶ ἀνήγγειλας σήμερον, α ὅτι οὐκ εἰσὶν οἱ ἄρχοντές σου, οὐδὲ παῖδες. ὅτι ἔγνωκα σήμερον, ὅτι εἰ ἀβεσσαλὼμ ἔζη, β πάντες ἡμεῖς σήμερον νεκροὶ, ὅτι τότε τὸ εὐθὲς ἦν ἐν ὀφθαλμοῖς σου. καὶ νῦν ἀναστὰς ἔξελθε καὶ λάλησον εἰς τὴν καρδίαν τῶν δούλων σου, ὅτι ἐν κυρίῳ ὤμοσα ὅτι εἰ μὴ ἐκπορεύσῃ σήμερον, εἰ αὐλισθήσεται ἀνὴρ μετὰ σοῦ τὴν νύκτα ταύτην. καὶ ἐπίγνωθι σεαυτῷ καὶ κακόν σοι τοῦτο ὑπὲρ πᾶν τὸ κακὸν τὸ ἐπελθόν σοι ἐκ νεότητός σου ἕως τοῦ νῦν. καὶ ἀνέστη ὁ βασιλεὺς καὶ ἐκάθισεν ἐν τῇ πύλῃ, καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἀνήγγειλαν, λέγοντες. ἰδοὺ ὁ βασιλεὺς **Δ** κάθηται ἐν τῇ πύλῃ. καὶ εἰσῆλθε πᾶς ὁ λαὸς κατὰ πρόσωπον τοῦ βασιλέως ἐπὶ τὴν πύλην. καὶ ἰσραὴλ ἔφυγεν ἀνὴρ εἰς τὰ σκηνώματα αὐτοῦ. καὶ ἦν πᾶς ὁ λαὸς κρινόμενος ἐν πάσαις φυλαῖς ἰσραὴλ, λέγοντες. ὁ βασιλεὺς δαυὶδ ἐρρύσατο ἡμᾶς ἀπὸ πάντων τῶν ἐχθρῶν ἡμῶν, καὶ αὐτὸς ἐξείλετο ἡμᾶς ἐκ χειρὸς ἀλλοφύλων. καὶ νῦν πέφευγεν ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ ἀπὸ τῆς βασιλείας αὐτοῦ, καὶ ἀπὸ ἀβεσσαλώμ. καὶ ἀβεσσαλὼμ ὃν ἐχρίσαμεν ἐφ' ἡμῶν, ἀπέθανεν ἐν τῷ πολέμῳ. καὶ νῦν ἱνατί ὑμεῖς κωφεύετε τοῦ ἐπιστρέψαι τὸν βασιλέα; καὶ τὸ ῥῆμα παντὸς ἰσραὴλ ἦλθε **E** πρὸς τὸν βασιλέα. καὶ ὁ βασιλεὺς δαυὶδ ἀπέστειλε πρὸς σαδδὼκ καὶ πρὸς ἀβιάθαρ τοὺς ἱερεῖς, λέγων. λαλήσατε πρὸς τοὺς πρεσβυτέρους ἰούδα, λέγοντες. ἱνατί γίνεσθε ἔσχατοι τοῦ ἐπιστρέψαι τὸν βασιλέα εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ; καὶ λόγος παντὸς ἰσραὴλ ἦλθε πρὸς τὸν βασιλέα εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ. ἀδελφοί μου ὑμεῖς, ὀστᾶ μου καὶ σάρκες μου ὑμεῖς, ἱνατί γίνεσθε ἔσχατοι τοῦ ἐπιστρέψαι τὸν βασιλέα εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ; καὶ τῷ ἀμεσσαῒ ἐρεῖτε. οὐχὶ ὀστοῦν μου καὶ σάρξ μου σύ; καὶ νῦν τάδε ποιήσαι μοι ὁ θεὸς καὶ τάδε προσθείη, εἰ μὴ ἄρχων δυνάμεως ἔσῃ ἐνώπιον ἐμοῦ πάσας τὰς

ἡμέρας

ἡμέρας αὐτὶ ἰωάβ. καὶ ἔκλινε τὴν καρδίαν παντὸς ἀνδρὸς ἰούδα ὡς ἀνδρὸς ἑνός. καὶ ἀπέστειλαν πρὸς τὸν βασιλέα, λέγοντες. ἐπιστράφηθι σὺ καὶ πάντες οἱ δοῦλοί σου. καὶ ἐπέστρεψεν ὁ βασιλεὺς, καὶ ἦλθεν ἕως τοῦ ἰορδάνου. καὶ ἄνδρες ἰούδα ἦλθαν εἰς γάλγαλα τοῦ πορεύεσθαι εἰς ἀπαντὴν τοῦ βασιλέως, διαβιβάσαι τὸν βασιλέα τὸν ἰορδάνην. καὶ ἐτάχυνε σεμεῒ υἱὸς γηρὰ υἱοῦ τοῦ ἰεμινὶ ἐκ βαουρὶμ, καὶ κατέβη μετὰ ἀνδρὸς ἰούδα εἰς ἀπαντὴν τοῦ βασιλέως δαυὶδ, καὶ χίλιοι ἄνδρες μετ' αὐτοῦ ἐκ τοῦ βενιαμὶν, καὶ σιβὰ τὸ παιδάριον τοῦ οἴκου σαοὺλ, καὶ πεντεκαίδεκα υἱοὶ αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ, καὶ εἴκοσι δοῦλοι αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ. καὶ κατεύθυναν τὸν ἰορδάνην ἔμπροσθεν τοῦ βασιλέως, καὶ ἐλειτούργησαν τὴν λειτουργίαν τοῦ διαβιβάσαι τὸν βασιλέα. καὶ διέβη ἡ διάβασις τοῦ ἐξεγεῖραι τὸν οἶκον τοῦ βασιλέως, καὶ τοῦ ποιῆσαι τὸ εὐθὲς ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ. καὶ σεμεῒ υἱὸς γηρὰ ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον αὐτοῦ ἐνώπιον τοῦ βασιλέως διαβαίνοντος αὐτοῦ τὸν ἰορδάνην, καὶ εἶπε πρὸς τὸν βασιλέα. μὴ δὴ λογισάσθω ὁ κύριός μου ἀνομίαν, καὶ μὴ μνησθῇς ὅσα ἠδίκησεν ὁ παῖς σου ἐν τῇ ἡμέρᾳ ᾗ ὁ κύριός μου ἐξεπορεύετο ἐξ ἱερουσαλὴμ, τοῦ θέσθαι τὸν βασιλέα εἰς τὴν καρδίαν αὐτοῦ. ὅτι ἔγνω ὁ δοῦλός σου ὅτι ἐγὼ ἥμαρτον, καὶ ἰδοὺ ἐγὼ ἦλθον σήμερον πρότερος παντὸς ἰσραὴλ καὶ οἴκου ἰωσὴφ, τοῦ καταβῆναί με εἰς ἀπαντὴν τοῦ κυρίου μου τοῦ βασιλέως. καὶ ἀπεκρίθη ἀβεσσὰ υἱὸς σαρουΐας, καὶ εἶπε. μὴ ἀντὶ τούτου οὐ θανατωθήσεται σεμεῒ, ὅτι κατηράσατο τὸν χριστὸν κυρίου; καὶ εἶπε δαυίδ. τί ἐμοὶ καὶ ὑμῖν υἱοὶ σαρουΐας, ὅτι γίνεσθέ μοι σήμερον εἰς ἐπίβουλον; σήμερον οὐ θανατωθήσεταί τις ἀνὴρ ἐξ ἰσραὴλ, ὅτι οὐκ οἶδα εἰ σήμερον βασιλεύω ἐγὼ ἐπὶ τὸν ἰσραήλ. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς πρὸς σεμεΐ. οὐ μὴ ἀποθάνῃς. καὶ ὤμοσεν αὐτῷ ὁ βασιλεύς. καὶ μεμφιβοσθὲ υἱὸς υἱοῦ σαοὺλ, κατέβη εἰς ἀπαντὴν τοῦ βασιλέως, καὶ οὐκ ἐθεράπευσε τοὺς πόδας αὐτοῦ, οὐδὲ ὠνυχίσατο, οὐδὲ ἐποίησε τὸν μύστακα αὐτοῦ, καὶ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ οὐκ ἀπέπλυνεν ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἧς ἀπῆλθεν ὁ βασιλεὺς ἕως τῆς ἡμέρας ἧς αὐτὸς παρεγένετο ἐν εἰρήνῃ. καὶ ἐγένετο ὅτε εἰσῆλθεν εἰς ἱερουσαλὴμ εἰς ἀπάντησιν τοῦ βασιλέως, καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ βασιλεύς. τί ὅτι οὐκ ἐπορεύθης μετ' ἐμοῦ μεμφιβοσθέ; καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν μεμφιβοσθέ. κύριέ μου βασιλεῦ, ὁ δοῦλός μου παρελογίσατό με, ὅτι εἶπεν ὁ παῖς σου αὐτῷ, ἐπίσαξόν μοι τὴν ὄνον καὶ ἐπιβῶ ἐπ' αὐτὴν καὶ πορεύσομαι μετὰ τοῦ βασιλέως, ὅτι χωλὸς ὁ δοῦλός σου, καὶ μεθώδευσεν ἐν τῷ δούλῳ σου πρὸς τὸν κύριόν μου τὸν βασιλέα. καὶ ὁ κύριός μου ὁ βασιλεὺς ὡς ἄγγελος τοῦ θεοῦ, καὶ ποίησον τὸ ἀγαθὸν ἐν ὀφθαλμοῖς σου. ὅτι οὐκ ἦν πᾶς ὁ οἶκος τοῦ πατρός μου, ἀλλ' ἢ ὅτι ἄνδρες θανάτου τῷ κυρίῳ μου τῷ βασιλεῖ, καὶ ἔθηκας τὸν δοῦλόν σου ἐν τοῖς ἐσθίουσι τὴν τράπεζάν σου. καὶ τί ἐστι μοι ἔτι δικαίωμα, καὶ τοῦ κεκραγέναι με ἔτι πρὸς τὸν βασιλέα; καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ βασιλεύς. ἵνα τί λαλεῖς ἔτι τοὺς λόγους σου; εἶπον. σὺ καὶ σιβὰ διελεῖσθε τὸν ἀγρόν. καὶ εἶπε μεμφιβοσθὲ πρὸς τὸν βασιλέα. καί γε τὰ πάντα λαβέτω μετὰ τὸ παραγενέσθαι τὸν κύριόν μου τὸν βασιλέα ἐν εἰρήνῃ εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ. καὶ βερζελλὶ ὁ γαλααδίτης κατέβη ἐκ ῥωγελλὶμ, καὶ διέβη μετὰ τοῦ βασιλέως τὸν ἰορδάνην ἐκπέμψαι αὐτὸν τὸν ἰορδάνην. καὶ βερζελλὶ ἀνὴρ πρεσβύτερος σφόδρα υἱὸς ὀγδοήκοντα ἐτῶν, καὶ αὐτὸς διέθρεψε τὸν βασιλέα ἐν τῷ οἰκεῖν αὐτὸν ἐν μαναΐμ, ὅτι ἀνὴρ μέγας ἦν σφόδρα. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς πρὸς βερζελλί. σὺ διαβήσῃ μετ' ἐμοῦ, καὶ διαθρέψω τὸ γῆράς σου μετ' ἐμοῦ ἐν ἱερουσαλήμ. καὶ εἶπε βερζελλὶ πρὸς τὸν βασιλέα. πόσαι ἡμέραι ἐτῶν ζωῆς μου, ὅτι ἀναβήσομαι μετὰ τοῦ βασιλέως εἰς ἱερουσαλήμ; υἱὸς ὀγδοήκοντα ἐτῶν ἐγώ εἰμι σήμερον. εἰ μὴν γνώσομαι ἀναμέσον ἀγαθοῦ καὶ κακοῦ; εἰ γεύσεται ὁ δοῦλός σου ἔτι ὃ φάγομαι ἢ πίομαι; ἢ ἀκούσομαι ἔτι φωνὴν ᾀδόντων καὶ ᾀδουσῶν; καὶ ἵνα τί ἔσται ἔτι ὁ δοῦλός σου εἰς φορτίον ἐπὶ τὸν κύριόν μου τὸν βασιλέα; ὡς βραχὺ διαβήσεται ὁ δοῦλός σου τὸν ἰορδάνην μετὰ τοῦ βασιλέως; καὶ ἵνα τί ἀνταποδίδωσί μοι ὁ βασιλεὺς τὴν ἀνταπόδοσιν ταύτην; καθισάτω δὴ ὁ δοῦλός σου, καὶ ἀποθανοῦμαι ἐν τῇ πόλει μου παρὰ τῷ τάφῳ τοῦ πατρός μου καὶ τῆς μητρός μου. καὶ ἰδοὺ ὁ δοῦλός σου χαμαὰμ διαβήσεται μετὰ τοῦ κυρίου μου τοῦ βασιλέως, καὶ ποίησον αὐτῷ τὸ ἀγαθὸν ἐν ὀφθαλμοῖς σου. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεύς. μετ' ἐμοῦ διαβήτω χαμαὰμ, κἀγὼ ποιήσω αὐτῷ τὸ ἀγαθὸν ἐν ὀφθαλμοῖς μου, καὶ πάντα ὅσα ἂν ἐκλέξῃ ἐπ' ἐμοὶ ποιήσω σοι. καὶ διέβη πᾶς ὁ λαὸς τὸν ἰορδάνην, καὶ ὁ βασιλεὺς διέβη, καὶ κατεφίλησεν ὁ βασιλεὺς τὸν βερζελλὶ, καὶ εὐλόγησεν αὐτὸν, καὶ ἐπέστρεψεν εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ. καὶ διέβη ὁ βασιλεὺς εἰς γάλγαλα, καὶ χαμαὰμ διέβη μετ' αὐτοῦ. καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἰούδα διαβαίνοντες μετὰ τοῦ βασιλέως, καί γε τὸ ἥμισυ τοῦ λαοῦ ἰσραήλ. καὶ ἰδοὺ πᾶς ἀνὴρ ἰσραὴλ παρεγένοντο πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ εἶπον πρὸς τὸν βασιλέα. τί ὅτι ἔκλεψάν σε οἱ ἀδελφοὶ ἡμῶν ἀνὴρ ἰούδα, καὶ διεβίβασαν τὸν βασιλέα καὶ τὸν οἶκον αὐτοῦ τὸν ἰορδάνην, καὶ πάντες ἄνδρες δαυὶδ μετ' αὐτοῦ; καὶ ἀπεκρίθη πᾶς ἀνὴρ ἰούδα πρὸς ἄνδρα ἰσραὴλ, καὶ εἶπαν. διότι ἐγγίζει πρός με ὁ βασιλεύς. καὶ ἵνα τί οὕτως ἐθυμώθης περὶ τοῦ λόγου τούτου; μὴ βρωσει ἐφάγαμεν ἐκ τοῦ βασιλέως, ἢ δόμα ἔδωκεν, ἢ ἄρσιν ἦρεν ἡμῖν; καὶ ἀπεκρίθη ἀνὴρ ἰσραὴλ τῷ ἀνδρὶ ἰούδα, καὶ εἶπεν. δέκα χεῖρές μοι ἐν τῷ βασιλεῖ, καὶ πρωτότοκος ἐγὼ ἢ σὺ, καί γε ἐν τῷ δαυὶδ εἰμι ὑπὲρ σέ. καὶ ἵνα τί τοῦτο ὕβρισάς με, καὶ οὐκ ἐλογίσθη ὁ λόγος μου πρῶτός μοι τοῦ ἰούδα ἐπιστρέψαι τὸν βασιλέα ἐμοί; καὶ ἐσκληρύνθη ὁ λόγος ἀνδρὸς ἰούδα ὑπὲρ τὸν λόγον ἀνδρὸς ἰσραήλ.

α [Ὅτι οὐκ εἰσὶν οἱ ἄρχοντές σου.] AA.LL. habent, ὅτι οὐκ εἰσίν σου οἱ ἄρχοντες, In aliis est, ὅτι οὐκ εἰσὶν σοι ἄρχοντες.
β [Πάντες ὑμεῖς.] AA.LL. habent, καὶ πάντες ἡμεῖς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Κ'.

Καὶ ἐκεῖ ἐπικαλούμενος υἱὸς παράνομος, καὶ ὄνομα αὐτῷ σαβεὲ, υἱὸς βοχορὶ ἀνὴρ ὁ ἰεμινὶ, καὶ ἐσάλπισε τῇ κερατίνῃ καὶ εἶπεν. οὐκ ἔστιν ἡμῖν μερὶς ἐν δαυὶδ, οὐδὲ κληρονομία ἡμῖν ἐν τῷ υἱῷ ἰεσσαί. ἀνὴρ εἰς τὰ σκηνώματά σου ἰσραήλ. καὶ ἀνέβη πᾶς ἀνὴρ ἰσραὴλ ἀπὸ ὄπισθεν δαυὶδ ὀπίσω σαβεὲ υἱοῦ βοχορί. καὶ ἀνὴρ ἰούδα ἐκολλήθη τῷ βασιλεῖ αὐτῶν ἀπὸ τοῦ ἰορδάνου καὶ ἕως ἱερουσαλήμ. καὶ εἰσῆλθε δαυὶδ εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ εἰς ἱερουσαλήμ. καὶ ἔλαβεν ὁ βασιλεὺς τὰς δέκα γυναῖκας τὰς παλλακὰς αὐτοῦ ἃς ἀφῆκε φυλάσσειν τὸν οἶκον, καὶ ἔδωκεν αὐτὰς ἐν οἴκῳ φυλακῆς, καὶ διέθρεψεν αὐτὰς, καὶ πρὸς αὐτὰς οὐκ εἰσῆλθε, καὶ ἦσαν συνεχόμεναι ἕως ἡμέρας θανάτου αὐτῶν χῆραι ζῶσαι. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς πρὸς ἀμεσσαΐ. βόησόν μοι τὸν ἄνδρα ἰούδα τρεῖς ἡμέρας, σὺ δὲ αὐτοῦ στῆθι. καὶ ἐπορεύθη ἀμεσσαῒ τοῦ βοῆσαι τὸν ἰούδαν, καὶ ἐχρόνισεν ἀπὸ τοῦ καιροῦ οὗ ἐτάξατο αὐτῷ δαυίδ. καὶ εἶπε δαυὶδ πρὸς ἀμεσσαΐ. νῦν κακοποιήσει ἡμᾶς σαβεὲ υἱὸς βοχορὶ ὑπὲρ ἀβεσσαλώμ. καὶ νῦν σὺ λάβε μετὰ σεαυτοῦ τοὺς παῖδας τοῦ κυρίου σου, καὶ καταδίωξον ὀπίσω αὐτοῦ, μήποτε ἑαυτῷ εὕρῃ πόλεις ὀχυρὰς, καὶ σκιάσει τοὺς ὀφθαλμοὺς ἡμῶν. καὶ ἐξῆλθον ὀπίσω αὐτοῦ ἀβεσσαῒ καὶ οἱ ἄνδρες ἰωὰβ, καὶ ὁ χερεθὶ καὶ ὁ φελεθὶ καὶ πάντες οἱ δυνατοὶ, καὶ ἐξῆλθον ἐξ ἱερουσαλὴμ διῶξαι ὀπίσω σαβεὲ υἱοῦ βοχορί. καὶ αὐτοὶ παρὰ τῷ λίθῳ τῷ μεγάλῳ τῷ ἐν γαβαών. καὶ ἀμεσσαῒ εἰσῆλθεν ἔμπροσθεν αὐτῶν. καὶ ἰωὰβ περιεζωσμένος μανδύαν τὸ ἔνδυμα αὐτοῦ, καὶ ἐπ᾽ αὐτῷ ἐζωσμένος μάχαιραν ἐζευγμένην ἐπὶ τῆς ὀσφύος αὐτοῦ ἐν κολεῷ αὐτῆς. καὶ ἡ μάχαιρα ἐξῆλθε. [α] καὶ αὐτὴ ἐξῆλθε καὶ ἔπεσε. καὶ εἶπεν ἰωὰβ τῷ ἀμεσσαΐ. εἰ ὑγιαίνεις σὺ ἀδελφέ; καὶ ἐκράτησεν ἡ χεὶρ ἡ δεξιὰ ἰωὰβ τοῦ πώγωνος ἀμεσσαῒ τοῦ καταφιλῆσαι αὐτόν. καὶ ἀμεσσαῒ οὐκ ἐφυλάξατο τὴν μάχαιραν τὴν ἐν τῇ χειρὶ ἰωάβ. καὶ ἔπαισεν αὐτὸν ἐν αὐτῇ ἰωὰβ εἰς τὴν ψόαν, καὶ ἐξεχύθη ἡ κοιλία αὐτοῦ εἰς τὴν γῆν, καὶ οὐκ ἐδευτέρωσεν αὐτῷ, καὶ ἀπέθανε. καὶ ἰωὰβ καὶ ἀβεσσαῒ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἐδίωξεν ὀπίσω σαβεὲ υἱοῦ βοχορί. καὶ ἀνὴρ ἔστη ἐπ᾽ αὐτὸν τῶν παιδαρίων ἰωὰβ, καὶ εἶπε. τίς ὁ βουλόμενος ἰωὰβ, καὶ τίς τοῦ δαυὶδ, ὀπίσω ἰωάβ; καὶ ἀμεσσαῒ πεφυρμένος ἐν τῷ αἵματι ἐν μέσῳ τῆς τρίβου. καὶ εἶδεν ἀνὴρ, ὅτι εἱστήκει πᾶς ὁ λαός. καὶ ἀπέστρεψε τὸν ἀμεσσαῒ ἐκ τῆς τρίβου εἰς ἀγρόν. καὶ ἐπέρριψεν ἐπ᾽ αὐτὸν ἱμάτιον, καθότι εἶδεν πάντα τὸν ἐρχόμενον ἐπ᾽ αὐτὸν ἑστηκότα. ἡνίκα δὲ ἔφθασεν ἐκ τῆς τρίβου, παρῆλθε πᾶς ἀνὴρ ἰσραὴλ ὀπίσω ἰωὰβ τοῦ διῶξαι ὀπίσω σαβεὲ υἱοῦ βοχορί. καὶ διῆλθεν ἐν πάσαις φυλαῖς ἰσραὴλ εἰς ἀβὲλ καὶ εἰς βεθμαχά. καὶ πάντες ἐν χαρρὶ καὶ ἐξεκκλησιάσθησαν, καὶ ἦλθον κατόπισθεν αὐτοῦ. καὶ παρεγένηθησαν καὶ ἐπολιόρκουν ἐπ᾽ αὐτὸν ἐν ἀβὲλ καὶ φερμαχά. καὶ ἐξέχεαν πρόσχωμα πρὸς τὴν πόλιν, καὶ ἔστη ἐν τῷ προτειχίσματι. καὶ πᾶς ὁ λαὸς ὁ μετὰ ἰωὰβ ἐνοοῦσαν καταβαλεῖν τὸ τεῖχος. καὶ ἐβόησε γυνὴ σοφὴ ἐκ τοῦ τείχους, καὶ εἶπεν. ἀκούσατε ἀκούσατε, εἴπατε δὴ πρὸς ἰωὰβ, ἔγγισον ἕως ὧδε, καὶ λαλήσω πρὸς αὐτόν. καὶ προσήγγισε πρὸς αὐτήν. καὶ εἶπεν ἡ γυνή. εἰ σὺ εἶ ἰωάβ; ὁ δὲ, εἶπεν. ἐγώ. εἶπε δὲ αὐτῷ. ἄκουσον τοὺς λόγους τῆς δούλης σου. καὶ εἶπεν ἰωάβ. ἀκούω ἐγώ εἰμι. καὶ εἶπε λέγουσα. λόγον ἐλάλησαν ἐν πρώτοις, λέγοντες. ἠρωτημένος ἠρωτήθη ἐν τῇ ἀβὲλ καὶ ἐν δὰν εἰ ἐξέλιπον [β] ἃ ἔθεντο οἱ πιστοὶ τοῦ ἰσραήλ. ἐρωτῶντες ἐπερωτήσουσιν ἐν ἀβὲλ, καὶ οὕτως εἰ ἐξέλιπεν. ἐγώ εἰμι εἰρηνικὰ τῶν στηριγμάτων ἰσραὴλ, σὺ δὲ ζητεῖς θανατῶσαι πόλιν καὶ μητρόπολιν ἐν ἰσραήλ. ἵνα τί καταποντίζεις κληρονομίαν κυρίου; καὶ ἀπεκρίθη ἰωὰβ, καὶ εἶπεν. ἵλεώς μοι ἵλεώς μοι εἰ καταποντιῶ καὶ εἰ φθερῶ. οὐχ οὕτως ὁ λόγος, ὅτι ἀνὴρ ἐξ ὄρους ἐφραὶμ σαβεὲ υἱὸς βοχορὶ ὄνομα αὐτοῦ, καὶ ἐπῆρε τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπὶ τὸν βασιλέα δαυίδ. δότε αὐτόν μοι μόνον, καὶ ἀπελεύσομαι ἀπάνωθεν τῆς πόλεως. καὶ εἶπεν ἡ γυνὴ πρὸς ἰωάβ. ἰδοὺ ἡ κεφαλὴ αὐτοῦ ῥιφήσεται πρὸς σὲ διὰ τοῦ τείχους. καὶ εἰσῆλθεν ἡ γυνὴ πρὸς πάντα τὸν λαὸν, καὶ ἐλάλησε πρὸς πᾶσαν τὴν πόλιν ἐν τῇ σοφίᾳ αὐτῆς. καὶ ἀφεῖλε τὴν κεφαλὴν σαβεὲ υἱοῦ βοχορί. καὶ ἀφεῖλε καὶ ἔβαλε πρὸς ἰωάβ. καὶ ἐσάλπισεν ἐν κερατίνῃ, καὶ διεσπάρησαν ἀπὸ τῆς πόλεως ἀπ᾽ αὐτοῦ ἀνὴρ εἰς τὰ σκηνώματα αὐτοῦ. καὶ ἰωὰβ ἀπέστρεψεν εἰς ἱερουσαλὴμ πρὸς τὸν βασιλέα. καὶ ὁ ἰωὰβ πρὸς πάσῃ τῇ δυνάμει ἰσραήλ. καὶ βαναίας υἱὸς ἰωδαὲ ἐπὶ τοῦ χερεθὶ, καὶ ἐπὶ τοῦ φελεθί. καὶ ἀδωνιρὰμ ἐπὶ τοῦ φόρου. καὶ ἰωσαφὰθ υἱὸς ἀχιλοὺθ ἀναμιμνήσκων. καὶ σουσὰ γραμματεύς. καὶ σαδὼκ καὶ ἀβιάθαρ ἱερεῖς. καί γε ἰρὰς ὁ ἰαρὶν ἦν ἱερεὺς τῷ δαυίδ.

α [Καὶ αὐτὴ ἐξῆλθε.] Hæc à nonnullis libris absunt.
β [ἃ ἔθεντο οἱ πιστοί.] Ex commētarijs Græcis cōijcitur, ἃ διέθεντο à Lxx. editum fuisse.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑ'.

Καὶ ἐγένετο λιμὸς ἐν ταῖς ἡμέραις δαυὶδ τρία ἔτη, ἐνιαυτὸς ἐχόμενος ἐνιαυτοῦ. καὶ ἐζήτησε δαυὶδ τὸ πρόσωπον κυρίου. καὶ εἶπε κύριος. ἐπὶ σαοὺλ καὶ ἐπὶ τὸν οἶκον αὐτοῦ ἀδικία ἐν θανάτῳ αἱμάτων αὐτοῦ περὶ οὗ ἐθανάτωσε τοὺς γαβαωνίτας. καὶ ἐκάλεσεν ὁ βασιλεὺς δαυὶδ τοὺς γαβαωνίτας, καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς. καὶ οἱ γαβαωνῖται οὐχ υἱοὶ ἰσραήλ εἰσιν ὅτι ἀλλ᾽ ἢ [α] ἐκ τοῦ ἐλλείμματος τοῦ ἀμορραίου, καὶ οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ὤμοσαν αὐτοῖς. καὶ ἐζήτησε σαοὺλ πατάξαι αὐτοὺς ἐν τῷ ζηλῶσαι αὐτὸν τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ καὶ ἰούδα. καὶ εἶπε δαυὶδ πρὸς τοὺς γαβαωνίτας. τί ποιήσω ὑμῖν, καὶ ἐν τίνι ἐξιλάσομαι, καὶ εὐλογήσετε τὴν κληρονομίαν κυρίου; καὶ εἶπαν αὐτῷ οἱ γαβαωνῖται. οὐκ ἔστιν ἡμῖν ἀργύριον ἢ χρυσίον μετὰ σαοὺλ καὶ μετὰ τοῦ οἴκου αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἔστιν ἡμῖν ἀνὴρ

θανατῶσαι ἐν ἰσραήλ. καὶ εἶπε. τί ὑμεῖς λέγετε, καὶ ποιήσω ὑμῖν; καὶ εἶπαν πρὸς τὸν βασιλέα. ὁ ἀνὴρ ὃς συνετέλεσεν ἐφ' ἡμᾶς. καὶ ἐδίωξεν ἡμᾶς ὃς παρελογίσατο ἐξολοθρεῦσαι ἡμᾶς, ἀφανίσωμεν αὐτὸν, τοῦ μὴ ἑστάναι αὐτὸν ἐν παντὶ ὁρίῳ ἰσραήλ. δότω ἡμῖν ἑπτὰ ἄνδρας ἐκ τῶν υἱῶν αὐτοῦ, καὶ ἐξηλιάσωμεν αὐτοὺς τῷ κυρίῳ ἐν τῷ γαβαὼν σαοὺλ ἐκλεκτοὺς κυρίου. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεύς. ἐγὼ δώσω. καὶ ἐφείσατο ὁ βασιλεὺς ἐπὶ μεμφιβοσθὲ υἱὸν ἰωνάθαν υἱοῦ σαοὺλ διὰ τὸν ὅρκον κυρίου τὸν ἀναμέσον αὐτῶν, καὶ ἀναμέσον δαυὶδ, καὶ ἀναμέσον ἰωνάθαν υἱοῦ σαοὺλ. καὶ ἔλαβεν ὁ βασιλεὺς τοὺς δύο υἱοὺς ῥεσφὰ θυγατρὸς αἰὰ οὓς ἔτεκε τῷ σαοὺλ, τὸν ἑρμωνοὶ καὶ τὸν μεμφιβοσθὲ, καὶ τοὺς πέντε υἱοὺς τῆς μιχὸλ θυγατρὸς σαοὺλ οὓς ἔτεκε τῷ ἐσδριὴλ υἱῷ βερζελλὶ τῷ μωουλαθί. καὶ ἔδωκεν αὐτοὺς ἐν χειρὶ τῶν γαβαωνιτῶν, β καὶ ἐξηλίασαν αὐτοὺς ἐν τῷ ὄρει ἔναντι κυρίου. καὶ ἔπεσαν οἱ ἑπτὰ αὐτοὶ ἐπὶ τὸ αὐτό. καὶ αὐτοὶ δὲ ἐθανατώθησαν ἐν ἡμέραις θερισμοῦ ἐν πρώτοις, ἐν ἀρχῇ θερισμοῦ κριθῶν. καὶ ἔλαβε ῥεσφὰ θυγάτηρ αἰὰ τὸν σάκκον καὶ ἔπηξεν αὐτῇ πρὸς τὴν πέτραν ἐν ἀρχῇ θερισμοῦ κριθῶν, ἕως ἔσταξεν ἐπ' αὐτοὺς ὕδωρ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ. καὶ οὐκ ἔδωκε τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ καταπαῦσαι ἐπ' αὐτοὺς ἡμέρας, καὶ τὰ θηρία τοῦ ἀγροῦ νυκτός. καὶ ἀπηγγέλη τῷ δαυὶδ ὅσα ἐποίησε ῥεσφὰ θυγάτηρ αἰὰ παλλακὴ σαοὺλ, καὶ ἐξελύθησαν. καὶ κατέλαβεν αὐτοὺς δὰν υἱὸς ἰωὰ ἐκ τῶν ἀπογόνων τῶν γιγάντων. καὶ ἐπορεύθη δαυὶδ καὶ ἔλαβε τὰ ὀστᾶ σαοὺλ καὶ τὰ ὀστᾶ ἰωνάθαν τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ παρὰ τῶν ἀνδρῶν υἱῶν ἰαβὶς γαλαὰδ οἳ ἔκλεψαν αὐτοὺς ἐκ τῆς πλατείας βαιθσὰν, ὅτι ἔστησαν αὐτοὺς ἐκεῖ οἱ ἀλλόφυλοι ἐν τῇ ἡμέρᾳ ᾗ ἐπάταξαν οἱ ἀλλόφυλοι τὸν σαοὺλ ἐν γελβουέ. καὶ ἀνήνεγκεν ἐκεῖθεν τὰ ὀστᾶ σαοὺλ καὶ τὰ ὀστᾶ ἰωνάθαν τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, καὶ συνήγαγε τὰ ὀστᾶ τῶν ἐξηλιασμένων. καὶ ἔθαψαν τὰ ὀστᾶ σαοὺλ καὶ τὰ ὀστᾶ ἰωνάθαν τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ καὶ τὰ ὀστᾶ τῶν ἡλιασθέντων ἐν γῇ βενιαμὶν ἐν τῇ πλευρᾷ ἐν τῷ τάφῳ κὶς τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. καὶ ἐποίησαν πάντα ὅσα ἐνετείλατο ὁ βασιλεύς. καὶ ἐπήκουσεν ὁ θεὸς τῇ γῇ μετὰ ταῦτα. καὶ ἐγενήθη ἔτι πόλεμος τοῖς ἀλλοφύλοις μετὰ ἰσραήλ. καὶ κατέβη δαυὶδ καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ, καὶ ἐπολέμησαν μετὰ τῶν ἀλλοφύλων. καὶ ἐπορεύθη δαυὶδ καὶ ἰεσβὶ ὃς ἦν ἐν τοῖς ἐκγόνοις τοῦ ῥαφὰ, καὶ ὁ σταθμὸς τοῦ δόρατος αὐτοῦ, τριακοσίων σίκλων ὁλκὴ χαλκοῦ. καὶ αὐτὸς περιεζωσμένος κορύνην, καὶ διενοεῖτο τοῦ πατάξαι τὸν δαυίδ. καὶ ἐβοήθησεν αὐτῷ ἀβεσσὰ υἱὸς σαρουΐας, καὶ ἐπάταξε τὸν ἀλλόφυλον καὶ ἐθανάτωσεν αὐτόν. τότε ὤμοσαν οἱ ἄνδρες δαυίδ, λέγοντες. οὐκ ἐξελεύσῃ ἔτι μεθ' ἡμῶν εἰς πόλεμον, καὶ οὐ μὴ σβέσῃς τὸν λύχνον ἰσραήλ. καὶ ἐγενήθη μετὰ ταῦτα ἔτι πόλεμος ἐν γὲθ μετὰ τῶν ἀλλοφύλων. τότε ἐπάταξε σεβοχὰ ὁ ἀσατωθὶ, τὸν σὲφ ἐν τοῖς ἐκγόνοις τοῦ ῥαφά. καὶ ἐγένετο ὁ πόλεμος ἐν ῥὸμ μετὰ τῶν ἀλλοφύλων. καὶ ἐπάταξεν ἐλεανὰν υἱὸς ἀριωργὶμ ὁ βαιθλεεμίτης τὸν γολιὰθ τὸν γεθθαῖον. καὶ τὸ ξύλον τοῦ δόρατος αὐτοῦ ὡς ἀντίον ὑφαινόντων. καὶ ἐγένετο ἔτι πόλεμος ἐν γέθ. καὶ ἦν ἀνὴρ μαδὼν, καὶ οἱ δάκτυλοι τῶν χειρῶν αὐτοῦ, καὶ οἱ δάκτυλοι τῶν ποδῶν αὐτοῦ ἓξ καὶ ἕξ, εἰκοσιτέσσαρες ἀριθμῷ. καί γε αὐτὸς ἐτέχθη τῷ ῥαφᾷ. καὶ ὠνείδισε τὸν ἰσραὴλ, καὶ ἐπάταξεν αὐτὸν ἰωνάθαν υἱὸς σεμεῒ ἀδελφοῦ δαυίδ. οἱ τέσσαρες οὗτοι ἐτέχθησαν ἀπόγονοι τῶν γιγάντων ἐν γὲθ τῷ ῥαφᾷ οἶκος, καὶ ἔπεσαν ἐν χειρὶ δαυὶδ καὶ ἐν χειρὶ τῶν δούλων αὐτοῦ.

α [Ἐκ τοῦ ἐλλείμματος τοῦ ἀμορραίου.] In aliquot libris est αἵματος. Ex commẽtariis autem Græcis coniici potest, ἐκ τῶν καταλοίπων Septuaginta edidisse. β [Καὶ ἐξηλίασαν αὐτοὺς ἐν τῷ ὄρει.] Aquila, ἀνέπηξαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΒ'.

Καὶ ἐλάλησε δαυὶδ τῷ κυρίῳ τοὺς λόγους τῆς ᾠδῆς ταύτης ἐν ᾗ ἡμέρᾳ ἐξείλετο αὐτὸν κύριος ἐκ χειρὸς πάντων τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ, καὶ ἐκ χειρὸς σαούλ. καὶ εἶπεν ᾠδή. κύριε πέτρα μου καὶ ὀχύρωμά μου, καὶ ἐξαιρούμενός με ἐμοί, ὁ θεός μου, φύλαξ μου ἔσται μοι, πεποιθὼς ἔσομαι ἐπ' αὐτῷ. ὑπερασπιστής μου, καὶ κέρας σωτηρίας μου, ἀντιλήπτωρ μου καὶ καταφυγή μου σωτηρίας μου, ἐξ ἀδίκου σώσεις με. αἰνετὸν ἐπικαλέσομαι κύριον, καὶ ἐκ τῶν ἐχθρῶν μου σωθήσομαι. ὅτι περιέσχον με συντριμμοὶ θανάτου, χείμαρροι ἀνομίας ἐθάμβησάν με. ὠδῖνες θανάτου ἐκύκλωσάν με, προέφθασάν με σκληρότητες θανάτου. ἐν τῷ θλίβεσθαί με ἐπικαλέσομαι τὸν κύριον, καὶ πρὸς τὸν θεόν μου βοήσομαι, καὶ ἐπακούσεται ἐκ ναοῦ αὐτοῦ φωνῆς μου, καὶ ἡ κραυγή μου ἐν τοῖς ὠσὶν αὐτοῦ. καὶ ἐταράχθη καὶ ἐσείσθη ἡ γῆ, καὶ τὰ θεμέλια τοῦ οὐρανοῦ συνεταράχθησαν καὶ ἐσπαράχθησαν, ὅτι ἐθυμώθη κύριος αὐτοῖς. ἀνέβη καπνὸς ἐν τῇ ὀργῇ αὐτοῦ, καὶ πῦρ ἐκ στόματος αὐτοῦ κατέδεται. ἄνθρακες ἐξεκαύθησαν ἀπ' αὐτοῦ. καὶ ἔκλινεν οὐρανοὺς καὶ κατέβη, καὶ γνόφος ὑποκάτω τῶν ποδῶν αὐτοῦ. καὶ ἐπεκάθισεν ἐπὶ τῷ χερουβὶμ καὶ ἐπετάσθη, καὶ ὤφθη ἐπὶ πτερύγων ἀνέμου, καὶ ἔθετο σκότος ἀποκρυφὴν αὐτοῦ. κύκλῳ αὐτοῦ ἡ σκηνὴ αὐτοῦ σκότος ὑδάτων, ἐπάχυνεν ἐν νεφέλαις ἀέρος. ἀπὸ τοῦ φέγγους ἐναντίον αὐτοῦ ἐξεκαύθησαν ἄνθρακες πυρός. ἐβρόντησεν ἐξ οὐρανοῦ κύριος, καὶ ὁ ὕψιστος ἔδωκε φωνὴν αὐτοῦ. καὶ ἀπέστειλε βέλη, καὶ ἐσκόρπισεν αὐτούς. καὶ ἤστραψεν ἀστραπὴν, καὶ ἐξέστησεν αὐτούς. καὶ ὤφθησαν ἀφέσεις θαλάσσης, καὶ ἀπεκαλύφθη θεμέλια τῆς οἰκουμένης ἐν τῇ ἐπιτιμήσει κυρίου ἀπὸ πνοῆς πνεύματος θυμοῦ αὐτοῦ. ἀπέστειλεν ἐξ ὕψους καὶ ἔλαβέ με, εἵλκυσέ με ἐξ ὑδάτων πολλῶν. ἐρρύσατό με ἐξ ἐχθρῶν μου ἰσχύος, ἐκ τῶν μισούντων με, ὅτι ἐκραταιώθησαν ὑπὲρ ἐμέ. προέφθασάν με ἡμέραι θλίψεώς μου. καὶ ἐγένετο κύριος ἐπιστήριγμά μου, καὶ ἐξήγαγέ με εἰς πλατυσμὸν, καὶ ἐξείλετό με, ὅτι ηὐδόκησεν ἐν ἐμοί. καὶ ἀνταπέδωκέ μοι κύριος κατὰ τὴν δικαιοσύνην μου, καὶ κατὰ τὴν καθαριό-

θαριότητα τῶν χειρῶν μου ἀνταπέδωκέ μοι. ὅτι ἐφύλαξα ὁδοὺς κυρίου, καὶ οὐκ ἠσέβησα ἀπὸ τοῦ θεοῦ μου. ὅτι πάντα τὰ κρίματα αὐτοῦ κατεναντίον μου καὶ τὰ δικαιώματα αὐτοῦ, οὐκ ἀπέστην ἀπ' αὐτῶν. καὶ ἔσομαι ἄμωμος αὐτῷ, καὶ προφυλάξομαι ἀπὸ τῆς ἀνομίας μου. καὶ ἀποδώσει μοι κύριος κατὰ τὴν δικαιοσύνην μου, καὶ κατὰ τὴν καθαριότητα τῶν χειρῶν μου ἐνώπιον τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ. μετὰ ὁσίου ὁσιωθήσῃ, καὶ μετὰ ἀνδρὸς τελείου τελειωθήσῃ. καὶ μετὰ ἐκλεκτοῦ ἐκλεκτὸς ἔσῃ, καὶ μετὰ στρεβλοῦ στρεβλωθήσῃ. καὶ τὸν λαὸν τὸν πτωχὸν σώσεις, καὶ ὀφθαλμοὺς ἐπὶ μετεώρων ταπεινώσεις. ὅτι σὺ ὁ λύχνος μου κύριε, καὶ κύριος ἐκλάμψει μοι τὸ σκότος μου. ὅτι ἐν σοὶ δραμοῦμαι μονόζωνος, καὶ ἐν τῷ θεῷ μου ὑπερβήσομαι τεῖχος. ὁ ἰσχυρὸς ἄμωμος ἡ ὁδὸς αὐτοῦ. τὸ ῥῆμα κυρίου κραταιὸν πεπυρωμένον. ὑπερασπιστής ἐστι πᾶσι τοῖς πεποιθόσιν ἐπ' αὐτόν. τίς ἰσχυρὸς πλὴν κυρίου; καὶ τίς κτίστης ἔσται πλὴν τοῦ θεοῦ ἡμῶν; ὁ ἰσχυρὸς ὁ κραταιῶν με δυνάμει, καὶ ἐξετίναξεν ἄμωμον τὴν ὁδόν μου. τιθεὶς τοὺς πόδας μου ὡς ἐλάφων, καὶ ἐπὶ τὰ ὕψη ἱστῶν με. διδάσκων χεῖράς μου εἰς πόλεμον, καὶ κατάξας τόξον χαλκοῦν ἐν βραχίονί μου. καὶ ἔδωκάς μοι ὑπερασπισμὸν σωτηρίας μου, καὶ ἡ ὑπακοή σου ἐπλήθυνέ με εἰς πλατυσμὸν εἰς τὰ διαβήματά μου ὑποκάτω μου, καὶ οὐκ ἐσαλεύθησαν τὰ σκέλη μου. διώξω ἐχθρούς μου, καὶ ἀφανιῶ αὐτούς, καὶ οὐκ ἀναστρέψω ἕως ἂν συντελέσω αὐτούς. καὶ θλάσω αὐτοὺς καὶ οὐκ ἀναστήσονται, καὶ πεσοῦνται ὑπὸ τοὺς πόδας μου. καὶ ἐνισχύσεις με δυνάμει εἰς πόλεμον, κάμψεις τοὺς ἐπανισταμένους μοι ὑποκάτω μου. καὶ τοὺς ἐχθρούς μου ἔδωκάς μοι νῶτον τοὺς μισοῦντάς με, καὶ ἐθανάτωσας αὐτούς. βοήσονται καὶ οὐκ ἔστι βοηθὸς πρὸς κύριον, καὶ οὐκ ἐπήκουσεν αὐτῶν. καὶ ἐλέανα αὐτοὺς ὡς χοῦν γῆς, ὡς πηλὸν ἐξόδων ἐλέπτυνα αὐτούς. [a] καὶ ῥύσῃ με ἐκ μάχης λαῶν, φυλάξεις με εἰς κεφαλὴν ἐθνῶν. λαὸς ὃν οὐκ ἔγνω ἐδούλευσάν μοι, υἱοὶ ἀλλότριοι ἐψεύσαντό μοι, εἰς ἀκοὴν ὠτίου ἤκουσάν μου. υἱοὶ ἀλλότριοι ἀπορριφήσονται, καὶ σφαλοῦσιν ἐκ τῶν συγκλεισμῶν αὐτῶν. ζῇ κύριος, καὶ εὐλογητὸς ὁ φύλαξ μου, καὶ ὑψωθήσεται ὁ θεός μου ὁ φύλαξ τῆς σωτηρίας μου. ἰσχυρὸς κύριος ὁ διδοὺς ἐκδικήσεις ἐμοί, παιδεύων λαοὺς ὑποκάτω μου. καὶ ἐξάγων με ἐξ ἐχθρῶν μου, καὶ ἐκ τῶν ἐπεγειρομένων μοι ὑψώσεις με, ἐξ ἀνδρὸς ἀδικημάτων ῥύσῃ με. διὰ τοῦτο ἐξομολογήσομαί σοι κύριε ἐν τοῖς ἔθνεσι, καὶ ἐν τῷ ὀνόματί σου ψαλῶ, μεγαλύνων τὰς σωτηρίας βασιλέως αὐτοῦ, καὶ ποιῶν ἔλεος τῷ χριστῷ αὐτοῦ τῷ δαυὶδ καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ ἕως αἰῶνος.

a [Ῥύσῃ με ἐκ μάχης λαῶν.] AA. LL. habent partim ἐξ ἀντιλογιῶν λαοῦ μου, partim ἐξ ἀντιλογίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΓ.

Καὶ οὗτοι οἱ λόγοι δαυὶδ οἱ ἔσχατοι. πιστὸς δαυὶδ υἱὸς ἰεσσαί, καὶ πιστὸς ἀνὴρ ὃν ἀνέστησε κύριος ἐπὶ χριστὸν θεοῦ ἰακώβ, καὶ εὐπρεπεῖς ψαλμοὶ ἰσραήλ. πνεῦμα κυρίου ἐλάλησεν ἐν ἐμοί, καὶ ὁ λόγος αὐτοῦ ἐπὶ γλώσσης μου. λέγει ὁ θεὸς ἰσραήλ. ἐμοὶ ἐλάλησε φύλαξ ἐξ ἰσραὴλ παραβολήν, εἶπον ἐν ἀνθρώπῳ. πῶς κραταιώσητε φόβον χριστοῦ, καὶ ἐν φωτὶ θεοῦ πρωΐας; ἀνατείλαι ἥλιος τὸ πρωῒ οὐ [a] κύριος παρῆλθεν ἐκ φέγγους, καὶ ὡς ἐξ ὑετοῦ χλόης ἀπὸ γῆς. οὐ γὰρ οὕτως ὁ οἶκός μου μετὰ ἰσχυροῦ. διαθήκην γὰρ αἰώνιον ἔθετό μοι ἑτοίμην ἐν παντὶ καιρῷ πεφυλαγμένην. ὅτι πᾶσα σωτηρία μου καὶ πᾶν θέλημα, ὅτι οὐ μὴ βλαστήσῃ ὁ παράνομος. ὥσπερ ἄκανθα ἐξωσμένη πάντες οὗτοι, ὅτι οὐ χειρὶ ληφθήσονται, καὶ ἀνὴρ οὐ κοπιάσει ἐν αὐτοῖς. καὶ πλῆρες σιδήρου, καὶ ξύλον δόρατος, καὶ ἐν πυρὶ καύσει, καὶ καυθήσονται αἰσχύνην αὐτῶν. ταῦτα τὰ ὀνόματα τῶν δυνατῶν δαυίδ. ἰεβοσθὲ ὁ χαναναῖος, ἄρχων τοῦ τρίτου ἐστίν. ἀδινὼν ὁ ἀσωναῖος, οὗτος ἐσπάσατο τὴν ῥομφαίαν αὐτοῦ ἐπὶ ὀκτακοσίους στρατιώτας εἰσάπαξ. καὶ μετ' αὐτὸν ἐλεανὰν υἱὸς πατραδέλφου αὐτοῦ υἱὸς δουδὶ τοῦ ἐν τοῖς τρισὶν δυνατοῖς μετὰ δαυίδ. καὶ ἐν τῷ ὀνειδίσαι αὐτὸν ἐν τοῖς ἀλλοφύλοις, συνήχθησαν ἐκεῖ εἰς πόλεμον, [b] καὶ ἀνέβησεν ἀνὴρ ἰσραήλ. αὐτὸς ἀνέστη καὶ ἐπάταξεν ἐν τοῖς ἀλλοφύλοις, ἕως οὗ ἐκοπίασεν ἡ χεὶρ αὐτοῦ, καὶ προσεκολλήθη ἡ χεὶρ αὐτοῦ πρὸς τὴν μάχαιραν. καὶ ἐποίησε κύριος σωτηρίαν μεγάλην ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. καὶ ὁ λαὸς γὰρ ἐκάθητο ὀπίσω αὐτοῦ πλὴν ἐκδιδύσκειν. καὶ μετ' αὐτὸν σαμαία υἱὸς ἄσα ὁ ἀρουχαῖος. καὶ συνήχθησαν οἱ ἀλλόφυλοι εἰς θηρία. καὶ ἦν ἐκεῖ μερὶς τοῦ ἀγροῦ πλήρης φακοῦ. καὶ ὁ λαὸς ἔφυγεν ἐκ προσώπου ἀλλοφύλων, καὶ ἐστηλώθη ἐν μέσῳ τῆς μερίδος. καὶ ἐξείλατο αὐτήν, καὶ ἐπάταξε τοὺς ἀλλοφύλους. καὶ ἐποίησε κύριος σωτηρίαν μεγάλην. καὶ κατέβησαν τρεῖς ἀπὸ τῶν τριάκοντα καὶ κατέβησαν εἰς κασὼν πρὸς δαυὶδ εἰς τὸ σπήλαιον ὀδολλάμ, καὶ τάγμα τῶν ἀλλοφύλων. καὶ παρενέβαλον ἐν τῇ κοιλάδι ῥαφαΐν. καὶ δαυὶδ τότε ἐν τῇ περιοχῇ, καὶ τὸ ὑπόστεμα τῶν ἀλλοφύλων τότε ἐν βηθλεέμ. καὶ ἐπεθύμησε δαυίδ, καὶ εἶπε. τίς ποτιεῖ με ὕδωρ ἐκ τοῦ λάκκου τοῦ ἐν βηθλεὲμ τοῦ ἐν τῇ πύλῃ; τὸ δὲ σύστεμα τῶν ἀλλοφύλων τότε ἐν βηθλεέμ. καὶ διέρρηξαν οἱ τρεῖς δυνατοὶ ἐν τῇ παρεμβολῇ τῶν ἀλλοφύλων, καὶ ὑδρεύσαντο ὕδωρ ἐκ τοῦ λάκκου τοῦ ἐν βηθλεὲμ τοῦ ἐν τῇ πύλῃ. καὶ ἔλαβαν καὶ παρεγένοντο πρὸς δαυίδ, καὶ οὐκ ἠθέλησε πιεῖν αὐτό. καὶ ἔσπεισεν αὐτὸ τῷ κυρίῳ, καὶ εἶπε. ἵλεώς μοι κύριε τοῦ ποιῆσαι τοῦτο, εἰ αἷμα τῶν ἀνδρῶν τῶν πορευθέντων ἐν ταῖς ψυχαῖς αὐτῶν πίομαι. καὶ οὐκ ἠθέλησε πιεῖν αὐτό. ταῦτα ἐποίησαν οἱ τρεῖς δυνατοί. καὶ ἀβεσσὰ ὁ ἀδελφὸς ἰωὰβ υἱὸς σαρουΐας αὐτὸς ἄρχων ἐν τοῖς τρισί, καὶ αὐτὸς ἐξήγειρε τὸ δόρυ αὐτοῦ ἐπὶ τριακοσίους

κοσίους τραυματίας. καὶ αὐτῷ ὄνομα ἐν τοῖς τρισὶν, ἐκ τῶν τριῶν ἐκείνων ἔνδοξος, καὶ ἐγένετο αὐτοῖς εἰς ἄρχοντα, καὶ ἕως τῶν τριῶν οὐκ ἦλθε. καὶ βαναίας υἱὸς ἰωδαὲ ἀνὴρ αὐτὸς πολλοστὸς ἔργοις ἀπὸ καβεσεὴλ, καὶ αὐτὸς ἐπάταξε τοὺς δύο υἱοὺς ἀριὴλ τοῦ μωάβ. καὶ αὐτὸς κατέβη καὶ ἐπάταξε τὸν λέοντα ἐν μέσῳ τοῦ λάκκου ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς χιόνος. αὐτὸς ἐπάταξε τὸν ἄνδρα τὸν αἰγύπτιον ἄνδρα ὁρατὸν, ἐν δὲ τῇ χειρὶ τοῦ αἰγυπτίου δόρυ ὡς ξύλον διαβάθρας. καὶ κατέβη πρὸς αὐτὸν ἐν ῥάβδῳ, καὶ ἥρπασε τὸ δόρυ ἐκ τῆς χειρὸς τοῦ αἰγυπτίου, καὶ ἀπέκτεινεν αὐτὸν ἐν τῷ δόρατι αὐτοῦ. ταῦτα ἐποίησε βαναίας υἱὸς ἰωδαὲ, καὶ αὐτῷ ὄνομα ἐν τοῖς τρισὶν τοῖς δυνατοῖς, ἐκ τῶν τριῶν ἔνδοξος, καὶ πρὸς τοὺς τρεῖς οὐκ ἦλθε, καὶ ἔταξεν αὐτὸν δαυὶδ πρὸς τὰς ἀκοὰς αὐτοῦ. καὶ ταῦτα τὰ ὀνόματα τῶν δυνατῶν δαυὶδ τοῦ βασιλέως. ἀσαὴλ ἀδελφὸς ἰωὰβ. οὗτος ἐν τοῖς τριάκοντα. ἐλεανὰν υἱὸς δουδὶ πατραδέλφου αὐτοῦ ἐν βηθλεέμ. σαιμὰ ὁ ῥουδαῖος. σελλὴς ὁ κελωθί. ἴρας υἱὸς ἴσκα ὁ θεκωΐτης. ἀβιέζερ ὁ ἀνωθίτης, ἐκ τῶν υἱῶν τοῦ ἀνωθίτου. ἐλλὼν ὁ ἀωΐτης. νοερὲ ὁ νετωφατίτης. ἐθαὶ υἱὸς ῥιβὰ ἐκ γαβαὲθ υἱὸς βενιαμὶν τοῦ ἐφραθαίου. ἀσμὼθ ὁ βαρδιαμίτης. ἐμασοὺ ὁ σαλαβωνίτης. υἱοὶ ἀσάν. ἰωνάθαν. σαμναὶ ὁ ἀρωδίτης. ἀμναὶ υἱὸς ἀραὶ σαραουρίτης. ἀλιφαλὲθ υἱὸς τοῦ ἀσβίτου, υἱὸς τοῦ μαχαχαχί. ἐλιὰβ υἱὸς ἀχιτόφελ τοῦ γελωνίτου. ἀσαραὶ ὁ καρμήλιος τοῦ οὐραιοερχί. γάαλ υἱὸς ναθανά. πολυδυνάμεως υἱὸς γαλααδδί. ἐλιὲ ὁ ἀμμανίτης. ἀδροὶ ἀπὸ χειμάρρων. γαδαβιὴλ υἱὸς τοῦ ἀραβωθαίου. γελωρὲ ὁ βηθωραῖος αἴρων τὰ σκεύη. ἰωὰβ υἱὸς σαρουΐας. ἴρας ὁ ἰθιραῖος. γηρὰβ ὁ ἐθεναῖος. οὐρίας ὁ χετταῖος. οἱ πάντες τριάκοντα καὶ ἑπτά.

α [Οὐ κύριος παρῆλθεν ἐκ φέγγους.] AA. LL. habent, οὐκ ἐσκότασεν ἐκ φέγγους. In aliis est, οὐ σκοτάσει ἐκ τοῦ φέγγους. β [Καὶ ἀνέβησεν ἀνὴρ ἰσραήλ.] In aliquot libris est, ἀνεβόησεν. γ [Εκάθητο ὀπίσω αὐτοῦ.] AA. LL. habent, ἐπέστρεψεν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΔʹ.

Καὶ προσέθετο ὀργὴν κύριος [a] ἐκκαῦσαι ἐν ἰσραὴλ, καὶ ἐπέσεισε τὸν δαυὶδ ἐν αὐτοῖς, λέγων. βάδιζε, ἀρίθμησον τὸν ἰσραὴλ καὶ τὸν ἰούδαν. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς πρὸς ἰωὰβ ἄρχοντα τῆς ἰσχύος τὸν μετ' αὐτοῦ. δίελθε δὴ πάσας φυλὰς ἰσραὴλ καὶ ἰούδα ἀπὸ δὰν καὶ ἕως βηρσαβεὲ, καὶ ἐπίσκεψαι τὸν λαὸν, καὶ γνώσομαι τὸν ἀριθμὸν τοῦ λαοῦ. καὶ εἶπεν ἰωὰβ πρὸς τὸν βασιλέα. καὶ προσθείη κύριος ὁ θεὸς πρὸς τὸν λαὸν ὥσπερ αὐτοὺς καὶ ὥσπερ αὐτοὺς ἑκατονταπλασίονα, καὶ ὀφθαλμοὶ τοῦ κυρίου μου τοῦ βασιλέως ὁρῶντες. καὶ ὁ κύριός μου ὁ βασιλεὺς ἵνα τί βούλεται ἐν τῷ λόγῳ τούτῳ; καὶ ὑπερίσχυσεν ὁ λόγος τοῦ βασιλέως πρὸς ἰωὰβ καὶ εἰς τοὺς ἄρχοντας τῆς δυνάμεως. καὶ ἐξῆλθεν ἰωὰβ καὶ οἱ ἄρχοντες τῆς ἰσχύος ἐνώπιον τοῦ βασιλέως ἐπισκέψασθαι τὸν λαὸν τὸν ἰσραήλ. καὶ διέβησαν τὸν ἰορδάνην, καὶ παρενέβαλον ἐν ἀροὴρ ἐκ δεξιῶν τῆς πόλεως τῆς ἐν μέσῳ τῆς φάραγγος γὰδ καὶ ἐλιέζερ. καὶ ἦλθεν εἰς γαλαὰδ καὶ εἰς γῆν θαβασὼν ἥ ἐστιν ἀδασαὶ, καὶ παρεγένοντο εἰς δανιδὰν καὶ οὐδὰν, καὶ ἐκύκλωσαν σιδῶνα. καὶ ἦλθεν εἰς μάψαρ τύρου καὶ εἰς πάσας τὰς πόλεις τοῦ εὐαίου καὶ τοῦ χαναναίου. καὶ ἦλθαν κατὰ νότον ἰούδα εἰς βηρσαβεὲ, καὶ περιώδευσαν ἐν πάσῃ τῇ γῇ. καὶ παρεγένοντο ἀπὸ τέλους ἐννέα μηνῶν καὶ εἴκοσι ἡμερῶν εἰς ἱερουσαλήμ. καὶ ἔδωκεν ἰωὰβ τὸν ἀριθμὸν τῆς ἐπισκέψεως τοῦ λαοῦ πρὸς τὸν βασιλέα. καὶ ἐγένετο ἰσραὴλ, ὀκτακόσιαι χιλιάδες ἀνδρῶν δυνάμεως σπωμένων ῥομφαίαν. καὶ ἀνὴρ ἰούδα, πεντακόσιαι χιλιάδες ἀνδρῶν μαχητῶν. καὶ ἐπάταξε καρδία δαυὶδ αὐτὸν μετὰ τὸ ἀριθμῆσαι τὸν λαόν. καὶ εἶπε δαυὶδ πρὸς κύριον. [b] ἥμαρτον σφόδρα ὃ ἐποίησα νῦν κύριε. παραβίβασον δὴ τὴν ἀνομίαν τοῦ δούλου σου, ὅτι ἐμωράνθην σφόδρα. καὶ ἀνέστη δαυὶδ τὸ πρωΐ. καὶ λόγος κυρίου ἐγένετο πρὸς γὰδ τὸν προφήτην τὸν ὁρῶντα, λέγων. πορεύθητι καὶ λάλησον πρὸς δαυὶδ, λέγων. τάδε λέγει κύριος. τρία ἐγώ εἰμι αἴρω ἐπὶ σὲ, καὶ ἔκλεξαι σεαυτῷ ἓν ἐξ αὐτῶν καὶ ποιήσω σοί. καὶ εἰσῆλθε γὰδ πρὸς δαυὶδ, καὶ ἀνήγγειλε, καὶ εἶπεν αὐτῷ. ἔκλεξαι σεαυτῷ γενέσθαι, εἰ ἔλθῃ σοι τρία ἔτη λιμὸς ἐν τῇ γῇ σου, ἢ τρεῖς μῆνας φεύγειν σε ἔμπροσθεν τῶν ἐχθρῶν σου, καὶ ἔσονται διώκοντές σε, ἢ γενέσθαι τρεῖς ἡμέρας θάνατον ἐν τῇ γῇ σου. νῦν οὖν γνῶθι καὶ ἴδε τί ἀποκριθῶ τῷ ἀποστείλαντί με ῥῆμα. καὶ εἶπε δαυὶδ πρὸς γάδ. στενά μοι πάντοθεν σφόδρα ἐστί. ἐμπεσοῦμαι δὴ εἰς χεῖρας κυρίου, ὅτι πολλοὶ οἱ οἰκτιρμοὶ αὐτοῦ σφόδρα, εἰς δὲ χεῖρας ἀνθρώπου οὐ μὴ ἐμπέσω. καὶ ἐξελέξατο ἑαυτῷ δαυὶδ τὸν θάνατον. καὶ ἡμέραι θερισμοῦ πυρῶν, καὶ ἔδωκε κύριος θάνατον ἐν ἰσραὴλ ἀπὸ πρωΐθεν ἕως ὥρας ἀρίστου, καὶ ἤρξατο ἡ θραῦσις ἐν τῷ λαῷ. καὶ ἀπέθανεν ἐκ τοῦ λαοῦ ἀπὸ δὰν καὶ ἕως βηρσαβεὲ, ἑβδομήκοντα χιλιάδες ἀνδρῶν. καὶ ἐξέτεινεν ὁ ἄγγελος τοῦ θεοῦ τὴν χεῖρα αὐτοῦ εἰς ἱερουσαλὴμ τοῦ διαφθεῖραι αὐτὴν, [c] καὶ παρεκλήθη κύριος ἐπὶ τῇ κακίᾳ, καὶ εἶπε τῷ ἀγγέλῳ τῷ διαφθείροντι ἐν τῷ λαῷ. πολὺ νῦν, ἄνες τὴν χεῖρά σου. καὶ ὁ ἄγγελος κυρίου ἦν παρὰ τῇ ἅλῳ ὀρνὰ τοῦ ἰεβουσαίου. καὶ εἶπε δαυὶδ πρὸς κύριον, ἐν τῷ ἰδεῖν αὐτὸν τὸν ἄγγελον τὸν τύπτοντα ἐν τῷ λαῷ, καὶ εἶπεν. [d] ἰδοὺ ἐγώ εἰμι ἠδίκησα. καὶ οὗτοι τὰ πρόβατα τί ἐποίησαν; γενέσθω δὴ ἡ χείρ σου ἐν ἐμοὶ, καὶ ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ πατρός μου. καὶ ἦλθε γὰδ πρὸς δαυὶδ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, καὶ εἶπεν αὐτῷ. ἀνάβηθι, καὶ στῆσον τῷ κυρίῳ θυσιαστήριον ἐν τῷ ἅλωνι ὀρνὰ τοῦ ἰεβουσαίου. καὶ ἀνέβη δαυὶδ κατὰ τὸν λόγον γὰδ, καθ' ὃν τρόπον ἐνετείλατο αὐτῷ κύριος. καὶ διέκυψεν ὀρνὰ, καὶ εἶδε τὸν βασιλέα καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ παραπορευομένους ἐπάνω αὐτοῦ. καὶ ἐξῆλθεν ὀρνὰ, καὶ προσεκύνησε τῷ βασιλεῖ ἐπὶ πρόσωπον αὐτοῦ ἐπὶ τὴν γῆν.

γῆν. καὶ εἶπεν ὀρνά. τί ὅτι ἦλθεν ὁ κύριός μου ὁ βασιλεὺς πρὸς τὸν δοῦλον αὐτοῦ; καὶ εἶπε δαυίδ. κτήσασθαι παρὰ σοῦ τὸν ἅλωνα τοῦ οἰκοδομῆσαι θυσιαστήριον τῷ κυρίῳ, καὶ συσχεθῇ ἡ θραῦσις ἐπάνω τοῦ λαοῦ. καὶ εἶπεν ὀρνὰ πρὸς δαυίδ. λαβέτω καὶ ἀνενεγκάτω ὁ κύριός μου ὁ βασιλεὺς τῷ κυρίῳ τὸ ἀγαθὸν ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ. ἰδοὺ οἱ βόες εἰς ὁλοκαύτωμα, καὶ οἱ τροχοὶ καὶ τὰ σκεύη τῶν βοῶν εἰς ξύλα. τὰ πάντα ἔδωκεν ὀρνὰ τῷ βασιλεῖ. καὶ εἶπεν ὀρνὰ πρὸς τὸν βασιλέα. κύριος ὁ θεός σου εὐλογήσαι σε. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς πρὸς ὀρνά. οὐχὶ, ὅτι ἀλλὰ κτώμενος κτήσομαι παρὰ σοῦ ἐν ἀνταλλάγματι, καὶ οὐκ ἀνοίσω τῷ κυρίῳ μου θεῷ ὁλοκαύτωμα δωρεάν. καὶ ἐκτήσατο δαυὶδ τὸν ἅλωνα καὶ τοὺς βόας ἐν ἀργυρίῳ σίκλων πεντήκοντα. καὶ ᾠκοδόμησεν ἐκεῖ δαυὶδ θυσιαστήριον κυρίῳ, καὶ ἀνήνεγκεν ὁλοκαυτώσεις καὶ εἰρηνικάς. καὶ προσέθηκε σαλωμὼν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον ἐπ' ἐσχάτῳ, ὅτι μικρὸν ἦν ἐν πρώτοις. καὶ ἐπήκουσε κύριος τῇ γῇ, καὶ συνεσχέθη ἡ θραῦσις ἐπάνωθεν ἰσραήλ.

α [Εκκαθᾶναι ἐν ἰσραήλ.] In commentariis Græcis legitur, θυμωθῆναι. β [Ημαρτον σφόδρα ὃ ἐποίησα.] AA.LL. habent, ἥμαρτον σφόδρα ποιήσας τὸ ῥῆμα τοῦτο. Et S. Ambrosius, Peccaui domine, quod fecerim verbum hoc. γ [Καὶ παρεκλήθη κύριος.] In commentariis Græcis hæc ita explicantur, quasi μετεμελήθη sit verbum Scripturæ. δ [ἰδοὺ ἐγώ εἰμι ἠδίκησα.] In aliis libris sequitur, καί γε ἐγώ εἰμι ὁ ποιμὴν ἐκακοποίησα.

ΒΑΣΙΛΕΙΩΝ ΤΡΙΤΗ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

Καὶ ὁ βασιλεὺς δαυὶδ πρεσβύτερος προβεβηκὼς ἡμέραις, καὶ περιέβαλλον αὐτὸν ἱματίοις, καὶ οὐκ ἐθερμαίνετο. καὶ εἶπον οἱ παῖδες αὐτοῦ. ζητησάτωσαν τῷ βασιλεῖ παρθένον νεάνιδα, καὶ παραστήσεται τῷ βασιλεῖ, καὶ ἔσται αὐτὸν θάλπουσα, καὶ κοιμηθήσεται μετ᾽ αὐτοῦ, καὶ θερμανθήσεται ὁ κύριός μου ὁ βασιλεύς. καὶ ἐζήτησαν νεάνιδα καλὴν ἐκ παντὸς ὁρίου ἰσραήλ. καὶ εὗρον τὴν ἀβισὰγ τὴν σωμανίτιν, καὶ ἤνεγκαν αὐτὴν πρὸς τὸν βασιλέα. καὶ ἡ νεᾶνις καλὴ ἕως σφόδρα. [α] καὶ ἦν θάλπουσα τὸν βασιλέα, καὶ ἐλειτούργει αὐτῷ. καὶ ὁ βασιλεὺς οὐκ ἔγνω αὐτήν. καὶ ἀδωνίας υἱὸς ἀγγὶθ ἐπήρετο, λέγων. ἐγὼ βασιλεύσω. καὶ ἐποίησεν ἑαυτῷ ἅρματα καὶ ἱππεῖς, καὶ πεντήκοντα ἄνδρας παρατρέχειν ἔμπροσθεν αὐτοῦ. καὶ οὐκ ἀπεκώλυσεν αὐτὸν ὁ πατὴρ αὐτοῦ οὐδέποτε λέγων, διατί σὺ ἐποίησας; καίγε αὐτὸς ὡραῖος τῇ ὄψει σφόδρα, καὶ αὐτὸν ἔτεκεν ὀπίσω ἀβεσσαλώμ. καὶ ἐγένοντο οἱ λόγοι αὐτοῦ μετὰ ἰωὰβ τοῦ υἱοῦ σαρουΐας, καὶ μετὰ ἀβιάθαρ τοῦ ἱερέως, καὶ ἐβοήθουν ὀπίσω ἀδωνίου. καὶ σαδὼκ ὁ ἱερεὺς, καὶ βαναίας υἱὸς ἰωδαὲ, καὶ νάθαν ὁ προφήτης, καὶ σεμεῒ, καὶ ῥησὶ, καὶ υἱοὶ δυνατοὶ τοῦ δαυὶδ οὐκ ἦσαν ὀπίσω ἀδωνίου. καὶ ἐθυσίασεν ἀδωνίας πρόβατα καὶ μόσχους καὶ ἄρνας [β] μετὰ αἰθὴ τοῦ ζωελεθὶ, ὃς ἦν [γ] ἐχόμενα τοῦ ῥωγήλ. καὶ ἐκάλεσε πάντας τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ, καὶ πάντας τοὺς ἄνδρας ἰούδα παῖδας τοῦ βασιλέως, καὶ νάθαν τὸν προφήτην, καὶ βαναίαν, καὶ τοὺς δυνατοὺς, καὶ τὸν σαλωμὼν ἀδελφὸν αὐτοῦ οὐκ ἐκάλεσε. καὶ εἶπε νάθαν πρὸς βηρσαβεὲ μητέρα σαλωμὼν, λέγων. οὐκ ἤκουσας ὅτι ἐβασίλευσεν ἀδωνίας υἱὸς ἀγγὶθ, καὶ ὁ κύριος ἡμῶν δαυὶδ οὐκ ἔγνω; καὶ νῦν δεῦρο συμβουλεύσω σοι δὴ συμβουλίαν, καὶ ἐξελοῦ τὴν ψυχήν σου, καὶ τὴν ψυχὴν τοῦ υἱοῦ σου σαλωμών. δεῦρο εἴσελθε πρὸς τὸν βασιλέα δαυὶδ καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτὸν, λέγουσα. οὐχὶ σὺ κύριέ μου βασιλεῦ ὤμοσας τῇ δούλῃ σου λέγων, ὅτι ὁ υἱός σου σαλωμὼν βασιλεύσει μετ᾽ ἐμὲ, καὶ αὐτὸς καθιεῖται ἐπὶ τοῦ θρόνου μου; καὶ τί ὅτι ἐβασίλευσεν ἀδωνίας; καὶ ἰδοὺ ἔτι λαλούσης σου ἐκεῖ μετὰ τοῦ βασιλέως, καὶ ἐγὼ εἰσελεύσομαι ὀπίσω σου, καὶ πληρώσω τοὺς λόγους σου. καὶ εἰσῆλθε βηρσαβεὲ πρὸς τὸν βασιλέα εἰς τὸ ταμεῖον. καὶ ὁ βασιλεὺς πρεσβύτης σφόδρα. καὶ ἀβισὰγ ἡ σωμανῖτις ἦν λειτουργοῦσα τῷ βασιλεῖ. καὶ ἔκυψε βηρσαβεὲ, καὶ προσεκύνησε τῷ βασιλεῖ. καὶ

A εἶπεν ὁ βασιλεύς. τί ἔστι σοι; ἡ δὲ εἶπε. κύριε σὺ ὤμοσας ἐν κυρίῳ τῷ θεῷ σου τῇ δούλῃ σου λέγων, ὅτι ὁ υἱός σου σαλωμὼν βασιλεύσει μετ᾽ ἐμὲ, καὶ καθήσεται ἐπὶ τοῦ θρόνου μου. καὶ νῦν ἰδοὺ ἀδωνίας ἐβασίλευσε, καὶ σὺ κύριέ μου βασιλεῦ οὐκ ἔγνως. καὶ ἐθυσίασε μόσχους καὶ ἄρνας καὶ πρόβατα εἰς πλῆθος, καὶ ἐκάλεσε πάντας τοὺς υἱοὺς τοῦ βασιλέως, καὶ ἀβιάθαρ τὸν ἱερέα, καὶ ἰωὰβ τὸν ἄρχοντα τῆς δυνάμεως, καὶ τὸν σαλωμὼν τὸν δοῦλόν σου οὐκ ἐκάλεσε. καὶ σὺ κύριέ μου βασιλεῦ οἱ ὀφθαλμοὶ παντὸς ἰσραὴλ πρὸς σέ. ἀπάγγειλαι αὐτοῖς τίς καθήσεται ἐπὶ τοῦ θρόνου
B τοῦ κυρίου μου τοῦ βασιλέως μετ᾽ αὐτόν. καὶ ἔσται ὡς ἂν κοιμηθῇ ὁ κύριός μου ὁ βασιλεὺς μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ, καὶ ἔσομαι ἐγὼ καὶ σαλωμὼν ὁ υἱός μου ἁμαρτωλοί. καὶ ἰδοὺ ἔτι αὐτῆς λαλούσης μετὰ τοῦ βασιλέως, καὶ νάθαν ὁ προφήτης ἦλθε. καὶ ἀνηγγέλη τῷ βασιλεῖ, ἰδοὺ νάθαν ὁ προφήτης. καὶ εἰσῆλθε κατὰ πρόσωπον τοῦ βασιλέως, καὶ προσεκύνησε τῷ βασιλεῖ κατὰ πρόσωπον αὐτοῦ ἐπὶ τὴν γῆν. καὶ εἶπεν νάθαν, κύριέ μου βασιλεῦ σὺ εἶπας, ἀδωνίας βασιλεύσει ὀπίσω μου, καὶ αὐτὸς καθήσεται ἐπὶ τοῦ θρόνου μου; ὅτι κατέβη σήμερον καὶ ἐθυσίασε μόσχους καὶ ἄρνας
Γ καὶ πρόβατα εἰς πλῆθος, καὶ ἐκάλεσε πάντας τοὺς υἱοὺς τοῦ βασιλέως, καὶ τοὺς ἄρχοντας τῆς δυνάμεως, καὶ ἀβιάθαρ τὸν ἱερέα. καὶ ἰδού εἰσιν ἐσθίοντες καὶ πίνοντες ἐνώπιον αὐτοῦ, καὶ εἶπαν. ζήτω ὁ βασιλεὺς ἀδωνίας. καὶ ἐμὲ αὐτὸν τὸν δοῦλόν σου, καὶ σαδὼκ τὸν ἱερέα, καὶ βαναίαν υἱὸν ἰωδαὲ, καὶ σαλωμὼν τὸν δοῦλόν σου οὐκ ἐκάλεσεν. εἰ διὰ τοῦ κυρίου μου τοῦ βασιλέως γέγονε τὸ ῥῆμα τοῦτο, καὶ οὐκ ἐγνώρισας τῷ δούλῳ σου τίς καθήσεται ἐπὶ τὸν θρόνον τοῦ κυρίου μου τοῦ βασιλέως μετ᾽ αὐτόν; καὶ ἀπεκρίθη ὁ βασιλεὺς δαυὶδ, καὶ εἶπε. καλέσατέ μοι τὴν βηρσαβεέ. καὶ εἰσῆλθεν ἐνώ-
Δ πιον τοῦ βασιλέως, καὶ ἔστη ἐνώπιον αὐτοῦ. καὶ ὤμοσεν ὁ βασιλεὺς, καὶ εἶπε. ζῇ κύριος ὃς ἐλυτρώσατο τὴν ψυχήν μου ἐκ πάσης θλίψεως, ὅτι καθὼς ὤμοσά σοι ἐν κυρίῳ θεῷ ἰσραὴλ λέγων, ὅτι σαλωμὼν ὁ υἱός σου βασιλεύσει μετ᾽ ἐμὲ, καὶ αὐτὸς καθήσεται ἐπὶ τοῦ θρόνου μου ἀντ᾽ ἐμοῦ, ὅτι οὕτω ποιήσω τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ. καὶ ἔκυψε βηρσαβεὲ ἐπὶ πρόσωπον ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ προσεκύνησε τῷ βασιλεῖ, καὶ εἶπε. ζήτω ὁ κύριός μου ὁ βασιλεὺς δαυὶδ εἰς τὸν αἰῶνα. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς δαυίδ. καλέσατέ μοι σαδὼκ τὸν ἱερέα, καὶ νάθαν τὸν προφήτην, καὶ βαναίαν υἱὸν ἰωδαέ. καὶ εἰ-
E σῆλθον ἐνώπιον τοῦ βασιλέως. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς αὐτοῖς. λάβετε τοὺς δούλους τοῦ κυρίου ὑμῶν μεθ᾽ ὑμῶν καὶ ἐπιβιβάσατε τὸν υἱόν μου σαλωμὼν ἐπὶ τὴν ἡμίονον τὴν ἐμὴν, καὶ καταγάγετε αὐτὸν εἰς τὴν γιών, καὶ χρισάτω αὐτὸν ἐκεῖ σαδὼκ ὁ ἱερεὺς καὶ νάθαν ὁ προφήτης εἰς βασιλέα ἐπὶ ἰσραὴλ, καὶ σαλπίσατε κερατίνῃ, [δ] καὶ ἐρεῖτε. ζήτω ὁ βασιλεὺς σαλωμών. καὶ καθήσεται ἐπὶ τοῦ θρόνου μου, καὶ βασιλεύσει ἀντ᾽ ἐμοῦ. καὶ ἐγὼ ἐνετειλάμην τοῦ εἶναι εἰς ἡγούμενον ἐπὶ ἰσραὴλ καὶ ἰούδαν. καὶ ἀπεκρίθη βαναίας υἱὸς ἰωδαὲ τῷ βασιλεῖ, καὶ εἶπε. γένοιτο οὕτως. πιστώσαι

κύριος

κύριος ὁ θεὸς τοῦ κυρίου μου τοῦ βασιλέως. καθὼς ἦν κύριος μετὰ τοῦ κυρίου μου τοῦ βασιλέως, οὕτως εἴη μετὰ σαλωμών, καὶ μεγαλύναι τὸν θρόνον αὐτοῦ ὑπὲρ τὸν θρόνον τοῦ κυρίου μου τοῦ βασιλέως δαυίδ. καὶ κατέβη σαδὼκ ὁ ἱερεὺς, καὶ νάθαν ὁ προφήτης, καὶ βαναίας υἱὸς ἰωδαὲ, καὶ ὁ χερεθὶ, καὶ ὁ φελεθὶ, καὶ ἐπεκάθισαν τὸν σαλωμὼν ἐπὶ τὴν ἡμίονον τοῦ βασιλέως δαυίδ, καὶ ἀπήγαγον αὐτὸν εἰς τὴν γιών. καὶ ἔλαβε σαδὼκ ὁ ἱερεὺς τὸ κέρας τοῦ ἐλαίου ἐκ τῆς σκηνῆς, καὶ ἔχρισε τὸν σαλωμὼν, καὶ ἐσάλπισε τῇ κερατίνῃ. καὶ εἶπε πᾶς ὁ λαός. ζήτω ὁ βασιλεὺς σαλωμών. καὶ ἀνέβη πᾶς ὁ λαὸς ὀπίσω αὐτοῦ, καὶ ἐχόρευον ἐν χοροῖς καὶ εὐφραινόμενοι εὐφροσύνην μεγάλην, καὶ ἐρράγη ἡ γῆ ἐν τῇ φωνῇ αὐτῶν. καὶ ἤκουσεν ἀδωνίας καὶ πάντες οἱ κλητοὶ αὐτοῦ, καὶ αὐτοὶ συνετέλεσαν φαγεῖν. καὶ ἤκουσεν ἰωὰβ τὴν φωνὴν τῆς κερατίνης, καὶ εἶπε. τίς ἡ φωνὴ τῆς πόλεως ἠχούσης; ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος, καὶ ἰδοὺ ἰωνάθαν υἱὸς ἀβιάθαρ τοῦ ἱερέως εἰσῆλθε. καὶ εἶπεν ἀδωνίας. εἴσελθε, ὅτι ἀνὴρ δυνάμεως εἶ σὺ καὶ ἀγαθὰ εὐαγγέλισαι. καὶ ἀπεκρίθη ἰωνάθαν, καὶ εἶπε. καὶ μάλα, ὁ κύριος ἡμῶν ὁ βασιλεὺς δαυίδ ἐβασίλευσε τὸν σαλωμὼν, καὶ ἀπέστειλε μετ᾽ αὐτοῦ ὁ βασιλεὺς τὸν σαδὼκ τὸν ἱερέα, καὶ νάθαν τὸν προφήτην, καὶ βαναίαν τὸν υἱὸν ἰωδαὲ, καὶ τὸν χερεθὶ, καὶ τὸν φελεθὶ, καὶ ἐπεκάθισαν αὐτὸν ἐπὶ τὴν ἡμίονον τοῦ βασιλέως. καὶ ἔχρισαν αὐτὸν σαδὼκ ὁ ἱερεὺς καὶ νάθαν ὁ προφήτης ἐν τῇ γιὼν, καὶ ἀνέβησαν ἐκεῖθεν εὐφραινόμενοι, καὶ ἤχησεν ἡ πόλις. αὕτη ἡ φωνὴ ἣν ἠκούσατε. καὶ ἐκάθισε σαλωμὼν ἐπὶ θρόνον βασιλείας, καὶ εἰσῆλθον οἱ δοῦλοι τοῦ βασιλέως εὐλογῆσαι τὸν κύριον ἡμῶν τὸν βασιλέα δαυίδ, λέγοντες. ἀγαθύναι ὁ θεὸς τὸ ὄνομα σαλωμὼν ὑπὲρ τὸ ὄνομά σου, καὶ μεγαλύναι τὸν θρόνον αὐτοῦ ὑπὲρ τὸν θρόνον σου. καὶ προσεκύνησεν ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τὴν κοίτην. καί γε οὕτως εἶπεν ὁ βασιλεύς. εὐλογητὸς κύριος ὁ θεὸς ἰσραὴλ, ὃς ἔδωκε σήμερον ἐκ τοῦ σπέρματός μου καθήμενον ἐπὶ τοῦ θρόνου μου, καὶ οἱ ὀφθαλμοί μου βλέπουσι. καὶ ἐξέστησαν πάντες οἱ κλητοὶ τοῦ ἀδωνίου, καὶ ἦλθεν ἀνὴρ εἰς τὴν ὁδὸν αὐτοῦ. καὶ ἀδωνίας ἐφοβήθη ἀπὸ προσώπου σαλωμὼν, καὶ ἀνέστη καὶ ἀπῆλθε καὶ ἐπελάβετο τῶν κεράτων τοῦ θυσιαστηρίου. καὶ ἀνηγγέλη τῷ σαλωμὼν, λέγοντες. ἰδοὺ ἀδωνίας ἐφοβήθη τὸν βασιλέα σαλωμὼν, καὶ κατέχει τῶν κεράτων τοῦ θυσιαστηρίου, λέγων. ὀμοσάτω μοι σήμερον σαλωμὼν, εἰ οὐ θανατώσει τὸν δοῦλον αὐτοῦ ἐν ῥομφαίᾳ. καὶ εἶπε σαλωμών. ἐὰν γένηται εἰς υἱὸν δυνάμεως, εἰ πεσεῖται τῶν τριχῶν αὐτοῦ ἐπὶ τὴν γῆν. καὶ ἐὰν κακία εὑρεθῇ ἐν αὐτῷ, θανατωθήσεται. καὶ ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς σαλωμὼν, καὶ κατήνεγκαν αὐτὸν ἀπάνωθεν τοῦ θυσιαστηρίου. καὶ εἰσῆλθε, καὶ προσεκύνησε τῷ βασιλεῖ σαλωμών. καὶ εἶπεν αὐτῷ σαλωμών. δεῦρο εἰς τὸν οἶκόν σου.

a [Καὶ ἦν θάλπουσα τὸν βασιλέα.] In commentariis Græcis legitur, καὶ ἦν τῷ βασιλεῖ σύγκοιτος. β [Μετὰ αἰθῆ τοῦ ζωελεθί.] Sic etiam habet alius liber. ceteri, παρὰ τῷ λίθῳ τοῦ ζωελεθί. γ [Ἐχόμενα τῆς ῥωγήλ.] In aliis codicibus legitur, ἐχόμενος τῆς πηγῆς ῥωγήλ. Et in cõmentariis Græcis, ἐχόμενα ναὶν ῥωγήλ. Schol. παρά τινα πηγὴν περὶ τοῦ ἄστεως ἀναβλύζουσαν, παρ᾽ ἣν ὁ βασιλικὸς ἐτέθηλει παράδεισος. οὕτω γὰρ ἰώσηπος ἔφη. καὶ ὁ Σύμμαχος δὲ τὴν αἰν πηγὴν ἡρμήνευσεν. δ [Καὶ ἐρεῖτε, ζήτω ὁ βασιλεὺς σαλωμών.] Sic habent plerique libri. at in nonnullis sequitur, καὶ ἀναβήσεσθε ὀπίσω αὐτοῦ, καὶ εἰσελεύσεται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β′.

Καὶ ἤγγισαν αἱ ἡμέραι δαυίδ ἀποθανεῖν αὐτόν, a καὶ ἀπεκρίνατο σαλωμὼν υἱῷ αὐτοῦ, λέγων. ἐγώ εἰμι πορεύομαι ἐν ὁδῷ πάσης τῆς γῆς. καὶ ἰσχύσεις, καὶ ἔσῃ εἰς ἄνδρα, καὶ φυλάξεις φυλακὴν κυρίου θεοῦ σου τοῦ πορεύεσθαι ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ, φυλάσσειν τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ καὶ τὰ δικαιώματα καὶ τὰ κρίματα τὰ γεγραμμένα ἐν τῷ νόμῳ μωϋσέως. ἵνα συνήσῃς ἃ ποιήσεις κατὰ πάντα ὅσα ἂν ἐντείλωμαί σοι. ἵνα στήσῃ κύριος τὸν λόγον αὐτοῦ ὃν ἐλάλησε, λέγων. ἐὰν φυλάξωσιν οἱ υἱοί σου τὴν ὁδὸν αὐτῶν πορεύεσθαι ἐνώπιόν μου ἐν ἀληθείᾳ, β ἐν ὅλῃ καρδίᾳ αὐτῶν, λέγων. οὐκ ἐξολοθρευθήσεταί σοι ἀνὴρ ἐπάνωθεν θρόνου ἰσραήλ. καί γε σὺ ἔγνως ὅσα ἐποίησέ μοι ἰωὰβ υἱὸς σαρουίας, ὅσα ἐποίησε τοῖς δυσὶν ἄρχουσι τῶν δυνάμεων ἰσραὴλ, τῷ ἀβεννὴρ υἱῷ νὴρ, καὶ τῷ ἀμεσαὶ υἱῷ ἰεθὲρ, καὶ ἀπέκτεινεν αὐτοὺς, καὶ ἔταξε τὰ αἵματα πολέμου ἐν εἰρήνῃ, καὶ ἔδωκεν αἷμα ἀθῷον ἐν τῇ ζώνῃ αὐτοῦ τῇ ἐν τῇ ὀσφύϊ αὐτοῦ, καὶ ἐν τῷ ὑποδήματι αὐτοῦ τῷ ἐν τῷ ποδὶ αὐτοῦ. καὶ ποιήσεις κατὰ τὴν σοφίαν σου, καὶ οὐ κατάξεις τὴν πολιὰν αὐτοῦ ἐν εἰρήνῃ εἰς ᾅδου. καὶ τοῖς υἱοῖς βερζελλὶ τοῦ γαλααδίτου ποιήσεις ἔλεος, καὶ ἔσονται ἐν τοῖς ἐσθίουσι τὴν τράπεζάν σου. ὅτι οὕτως ἤγγισάν μοι ἐν τῷ με ἀποδιδράσκειν ἀπὸ προσώπου ἀβεσσαλὼμ τοῦ ἀδελφοῦ σου. καὶ ἰδοὺ μετὰ σοῦ σεμεὶ υἱὸς γηρὰ υἱὸς τοῦ ἰεμινὶ ἐκ βαουρὶμ, καὶ αὐτὸς κατηράσατό με κατάραν ὀδυνηρὰν τῇ ἡμέρᾳ ᾗ ἐπορευόμην εἰς παρεμβολὰς, καὶ αὐτὸς κατέβη εἰς ἀπαντήν μου εἰς τὸν ἰορδάνην. καὶ ὤμοσα αὐτῷ ἐν κυρίῳ, λέγων. εἰ θανατώσω σε ἐν ῥομφαίᾳ. καὶ οὐ μὴ ἀθῳώσῃς αὐτὸν, ὅτι ἀνὴρ σοφὸς εἶ σὺ, καὶ γνώσῃ ἃ ποιήσεις αὐτῷ, καὶ κατάξεις τὴν πολιὰν αὐτοῦ ἐν αἵματι εἰς ᾅδου. καὶ ἐκοιμήθη δαυίδ μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ, καὶ ἐτάφη ἐν πόλει δαυίδ. καὶ αἱ ἡμέραι ἃς ἐβασίλευσε δαυίδ ἐπὶ τὸν ἰσραὴλ, τεσσαράκοντα ἔτη. ἐν χεβρὼν ἐβασίλευσεν ἑπτὰ ἔτη, καὶ ἐν ἱερουσαλὴμ τριακοντατρία ἔτη. καὶ σαλωμὼν ἐκάθισεν ἐπὶ θρόνου δαυίδ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ ἡτοιμάσθη ἡ βασιλεία αὐτοῦ σφόδρα. καὶ εἰσῆλθεν ἀδωνίας υἱὸς ἀγγὶθ πρὸς βηρσαβεὲ μητέρα σαλωμὼν, καὶ προσεκύνησεν αὐτῇ. ἡ δὲ εἶπεν. εἰρήνη ἡ εἴσοδός σου. καὶ εἶπεν. εἰρήνη. λόγος μοι πρὸς σέ. καὶ εἶπεν αὐτῷ. λάλησον. καὶ εἶπεν αὐτῇ. σὺ οἶδας, ὅτι ἐμοὶ ἦν ἡ βασιλεία, καὶ ἐπ᾽ ἐμὲ ἔθετο πᾶς ἰσραὴλ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ εἰς βασιλέα, καὶ ἐστράφη ἡ βασιλεία, καὶ ἐγένετο τῷ ἀδελφῷ μου, ὅτι παρὰ κυρίου ἐγενήθη αὐτῷ. καὶ νῦν αἴτησιν μίαν ἐγὼ αἰτοῦμαι παρὰ σοῦ, μὴ ἀποστρέψῃς τὸ

πρόσωπόν σου. καὶ εἶπεν αὐτῷ βηρσαβεέ. λάλει. καὶ εἶπεν αὐτῇ. εἰπὸν δὴ πρὸς σαλωμὼν τὸν βασιλέα, ὅτι οὐκ ἀποστρέψει τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἀπὸ σοῦ, καὶ δώσει μοι τὴν ἀβισὰγ τὴν σωμανίτιν εἰς γυναῖκα. καὶ εἶπεν βηρσαβεέ. καλῶς. ἐγὼ λαλήσω περὶ σοῦ τῷ βασιλεῖ. καὶ εἰσῆλθε βηρσαβεὲ πρὸς τὸν βασιλέα σαλωμὼν λαλῆσαι αὐτῷ περὶ ἀδωνίου. καὶ ἐξανέστη ὁ βασιλεὺς εἰς ἀπαντὴν αὐτῇ, καὶ κατεφίλησεν αὐτὴν, καὶ ἐκάθισεν ἐπὶ τοῦ θρόνου. καὶ ἐτέθη θρόνος τῇ μητρὶ τοῦ βασιλέως, καὶ ἐκάθισεν ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ. καὶ εἶπεν αὐτῷ. αἴτησιν μίαν μικρὰν ἐγὼ αἰτοῦμαι παρὰ σοῦ, μὴ ἀποστρέψῃς τὸ πρόσωπόν μου. καὶ εἶπεν αὐτῇ ὁ βασιλεύς. αἴτησαι μῆτερ ἐμὴ, καὶ οὐκ ἀποστρέψω σε. καὶ εἶπε. δοθήτω δὴ ἀβισὰγ ἡ σωμανίτις τῷ ἀδωνίᾳ τῷ ἀδελφῷ σου εἰς γυναῖκα. καὶ ἀπεκρίθη ὁ βασιλεὺς σαλωμὼν, καὶ εἶπε τῇ μητρὶ αὐτοῦ. καὶ ἵνατί σὺ ᾔτησαι τὴν ἀβισὰγ τῷ ἀδωνίᾳ; καὶ αἴτησαι αὐτῷ τὴν βασιλείαν, ὅτι οὗτος ἀδελφός μου ὁ μέγας ὑπὲρ ἐμὲ, καὶ αὐτῷ ἀβιάθαρ ὁ ἱερεὺς, καὶ αὐτῷ ἰωὰβ ὑιὸς σαρουίας ἀρχιστράτηγος ἑταῖρος. καὶ ὤμοσεν ὁ βασιλεὺς σαλωμὼν κατὰ τοῦ κυρίου, λέγων. τάδε ποιήσαι μοι ὁ θεὸς καὶ τάδε προσθείη, ὅτι κατὰ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ ἐλάλησεν ἀδωνίας τὸν λόγον τοῦτον. καὶ νῦν ζῇ κύριος ὃς ἡτοίμασέ με καὶ ἔθετό με ἐπὶ τὸν θρόνον δαυὶδ τοῦ πατρός μου, καὶ αὐτὸς ἐποίησέ μοι οἶκον καθὼς ἐλάλησε κύριος, ὅτι σήμερον θανατωθήσεται ἀδωνίας. καὶ ἐξαπέστειλεν ὁ βασιλεὺς σαλωμὼν ἐν χειρὶ βαναίου ὑιοῦ ἰωδαὲ, καὶ ἀνεῖλεν αὐτὸν, καὶ ἀπέθανεν ἀδωνίας ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. καὶ τῷ ἀβιάθαρ τῷ ἱερεῖ εἶπεν ὁ βασιλεύς. ἀπότρεχε σὺ εἰς ἀναθὼθ εἰς ἀγρόν σου, ὅτι ἀνὴρ θανάτου εἶ σὺ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ, καὶ οὐ θανατώσω σε, ὅτι ἦρας τὴν κιβωτὸν τῆς διαθήκης κυρίου ἐνώπιον τοῦ πατρός μου, καὶ ὅτι ἐκακουχήθης ἐν πᾶσιν οἷς ἐκακουχήθη ὁ πατήρ μου. καὶ ἐξέβαλε σαλωμὼν τὸν ἀβιάθαρ τοῦ μὴ εἶναι ἱερέα τοῦ κυρίου, πληρωθῆναι τὸ ῥῆμα κυρίου ὃ ἐλάλησεν ἐπὶ τὸν οἶκον ἠλὶ ἐν σηλώμ. καὶ ἡ ἀκοὴ ἦλθεν ἕως ἰωὰβ ὑιοῦ σαρουίας, ὅτι ἰωὰβ ἦν κεκλικὼς ὀπίσω ἀδωνίου, καὶ ὀπίσω σαλωμὼν οὐκ ἔκλινε. καὶ ἔφυγεν ἰωὰβ εἰς τὸ σκήνωμα τοῦ κυρίου, καὶ κατέσχε τῶν κεράτων τοῦ θυσιαστηρίου. καὶ ἀπηγγέλη τῷ σαλωμὼν λέγοντες, ὅτι πέφευγεν ἰωὰβ εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ κυρίου, καὶ ἰδοὺ κατέχει τῶν κεράτων τοῦ θυσιαστηρίου. καὶ ἀπέστειλε σαλωμὼν ὁ βασιλεὺς πρὸς ἰωὰβ, λέγων. τί γέγονέ σοι, ὅτι πέφευγας εἰς τὸ θυσιαστήριον; καὶ εἶπεν ἰωάβ. ὅτι ἐφοβήθην ἀπὸ προσώπου σου, καὶ ἔφυγον πρὸς κύριον. καὶ ἀπέστειλε σαλωμὼν τὸν γ βαναίου ὑιὸν ἰωδαὲ, λέγων. πορεύου καὶ ἄνελε αὐτὸν, καὶ θάψον αὐτόν. καὶ ἦλθε βαναίας ὑιὸς ἰωδαὲ πρὸς ἰωὰβ εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ κυρίου, καὶ εἶπεν αὐτῷ. τάδε λέγει ὁ βασιλεύς. ἔξελθε. καὶ εἶπεν ἰωάβ. οὐκ ἐκπορεύομαι, ὅτι ὧδε ἀποθανοῦμαι. καὶ ἐπέστρεψε βαναίας ὑιὸς ἰωδαὲ καὶ εἶπε τῷ βασιλεῖ, λέγων. τάδε λελάληκεν ἰωὰβ, καὶ τάδε ἀποκέκριταί μοι. καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ βασιλεύς. πορεύου, καὶ ποίησον αὐτῷ καθὼς εἴρηκε, καὶ ἄνελε αὐτὸν καὶ θάψεις αὐτὸν καὶ ἐξαρεῖς σήμερον τὸ αἷμα ὃ δωρεὰν ἐξέχεεν ἀπ᾽ ἐμοῦ καὶ ἀπὸ τοῦ οἴκου τοῦ πατρός μου. καὶ ἐπέστρεψε κύριος τὸ αἷμα τῆς ἀδικίας αὐτοῦ εἰς κεφαλὴν αὐτοῦ, ὡς ἀπήντησε τοῖς δυσὶν ἀνθρώποις τοῖς δικαίοις καὶ ἀγαθοῖς ὑπὲρ αὐτὸν, καὶ ἀπέκτεινεν αὐτοὺς ἐν ῥομφαίᾳ. καὶ ὁ πατήρ μου δαυὶδ οὐκ ἔγνω τὸ αἷμα αὐτῶν. τὸν ἀβεννὴρ ὑιὸν νὴρ ἀρχιστράτηγον ἰσραὴλ, καὶ τὸν ἀμεσσὰ ὑιὸν ἰεθὲρ ἀρχιστράτηγον ἰούδα. καὶ ἐπεστράφη τὰ αἵματα αὐτῶν εἰς κεφαλὴν αὐτοῦ, καὶ εἰς κεφαλὴν τοῦ σπέρματος αὐτοῦ εἰς τὸν αἰῶνα. καὶ τῷ δαυὶδ καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ καὶ τῷ οἴκῳ αὐτοῦ καὶ τῷ θρόνῳ αὐτοῦ γένοιτο εἰρήνη ἕως αἰῶνος παρὰ κυρίου. καὶ ἀνέβη βαναίας ὑιὸς ἰωδαὲ, καὶ ἀπήντησεν αὐτῷ, καὶ ἐθανάτωσεν αὐτὸν, καὶ ἔθαψεν αὐτὸν ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ ἐν τῇ ἐρήμῳ. καὶ ἔδωκεν ὁ βασιλεὺς τὸν βαναίου ὑιὸν ἰωδαὲ ἀντ᾽ αὐτοῦ ἐπὶ τὴν στρατηγίαν. καὶ ἡ βασιλεία κατωρθοῦτο ἐν ἱερουσαλήμ. καὶ σαδὼκ τὸν ἱερέα ἔδωκεν αὐτὸν ὁ βασιλεὺς εἰς ἱερέα πρῶτον ἀντὶ ἀβιάθαρ. καὶ σαλωμὼν ὑιὸς δαυὶδ ἐβασίλευσεν ἐπὶ ἰσραὴλ καὶ ἰούδα ἐν ἱερουσαλήμ. καὶ ἔδωκε κύριος φρόνησιν τῷ σαλωμὼν, καὶ σοφίαν πολλὴν σφόδρα, καὶ πλάτος καρδίας, ὡς ἡ ἄμμος ἡ παρὰ τὴν θάλασσαν.

α [Καὶ ἀπεκρίνατο σαλωμὼν ὑιῷ αὐτοῦ.] A A. L L. habent, καὶ ἐνετείλατο. β [Ἐν ὅλῃ καρδίᾳ αὐτῶν.] In aliis libris sequitur, καὶ ἐν ὅλῃ ψυχῇ αὐτῶν. γ [Τὸν βαναίου.] Ita etiã in extremo fere capite, seruata nempè in omnibus casibus terminatione Hebræa. In aliis libris est inflexum ad normam Græcæ linguæ, τὸν βαναίαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Καὶ ἐπληθύνθη ἡ φρόνησις σαλωμὼν σφόδρα ὑπὲρ τὴν φρόνησιν πάντων ὑιῶν ἀρχαίων, καὶ ὑπὲρ πάντας φρονίμους αἰγύπτου. καὶ ἔλαβε τὴν θυγατέρα φαραὼ, καὶ εἰσήγαγεν αὐτὴν εἰς πόλιν δαυὶδ ἕως συντελέσαι αὐτὸν οἰκοδομῆσαι τὸν οἶκον αὐτοῦ, καὶ τὸν οἶκον κυρίου ἐν πρώτοις, καὶ τὸ τεῖχος ἱερουσαλὴμ κυκλόθεν. ἐν ἑπτὰ ἔτεσιν ἐποίησε καὶ συνετέλεσε. καὶ ἦν τῷ σαλωμὼν ἑβδομήκοντα χιλιάδες αἴροντες ἄρσιν, καὶ ὀγδοήκοντα χιλιάδες λατόμων ἐν τῷ ὄρει. καὶ ἐποίησε σαλωμὼν τὴν θάλασσαν, καὶ τὰ ὑποστηρίγματα, καὶ τοὺς λουτῆρας τοὺς μεγάλους, καὶ τοὺς στύλους, καὶ τὴν κρήνην τῆς αὐλῆς, καὶ τὴν θάλασσαν τὴν χαλκῆν. καὶ α ᾠκοδόμησεν τὴν ἄκραν ἔπαλξιν ἐπ᾽ αὐτῆς, διέκοψε τὴν πόλιν δαυίδ. οὕτως θυγάτηρ φαραὼ ἀνέβαινεν ἐκ τῆς πόλεως δαυὶδ εἰς τὸν οἶκον αὐτῆς, ὃν ᾠκοδόμησεν αὐτῇ. τότε ᾠκοδόμησε τὴν ἄκραν, καὶ σαλωμὼν ἀνέφερε τρεῖς ἐν τῷ ἐνιαυτῷ ὁλοκαυτώσεις καὶ εἰρηνικὰς ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον ὃ ᾠκοδόμησε τῷ κυρίῳ, καὶ ἐθυμία ἐνώπιον κυρίου, καὶ συνετέλεσε τὸν οἶκον. καὶ οὗτοι οἱ ἄρχοντες οἱ καθεσταμένοι ἐπὶ τὰ ἔργα τοῦ σαλωμὼν, τρεῖς χιλιάδες καὶ ἑξακόσιοι ἐπιστάται τοῦ λαοῦ τῶν ποιούντων τὰ ἔργα. καὶ ᾠκοδόμησε τὴν ἀσσοὺρ, καὶ τὴν μαγδὼ,

καὶ τὴν γαζὲρ, καὶ τὴν βαιθωρὼν ἐπάνω, καὶ τὰ βαλλάθ. πλὴν μετὰ τὸ οἰκοδομῆσαι αὐτὸν τὸν οἶκον τοῦ κυρίου, καὶ τὸ τεῖχος ἱερουσαλὴμ κύκλῳ, μετὰ ταῦτα ᾠκοδόμησε τὰς πόλεις ταύτας. καὶ ἐν τῷ ἔτι δαυὶδ ζῆν, ἐνετείλατο τῷ σαλωμὼν, λέγων. ἰδοὺ μετὰ σοῦ σεμεῒ υἱὸς γηρὰ υἱὸς τοῦ σπέρματος τοῦ ἰεμενὶ ἐκ χεβρών. οὗτος κατηράσατό με κατάραν ὀδυνηρὰν ἐν ᾗ ἡμέρᾳ ἐπορευόμην εἰς παρεμβολὰς, καὶ αὐτὸς κατέβαινεν εἰς ἀπαντήν μοι ἐπὶ τὸν ἰορδάνην, καὶ ὤμοσα αὐτῷ κατὰ τοῦ κυρίου λέγων, εἰ θανατωθήσεται ἐν ῥομφαίᾳ. καὶ νῦν μὴ ἀθωώσης αὐτὸν, ὅτι ἀνὴρ φρόνιμος σύ. καὶ γνώσῃ ἃ ποιήσεις αὐτῷ, καὶ κατάξεις τὴν πολιὰν αὐτοῦ ἐν αἵματι εἰς ᾅδου. καὶ ἐκάλεσεν ὁ βασιλεὺς τὸν σεμεῒ, καὶ εἶπεν αὐτῷ. ᾠκοδόμησον σεαυτῷ οἶκον ἐν ἱερουσαλὴμ καὶ κάθου ἐκεῖ, καὶ οὐκ ἐξελεύσῃ ἐκεῖθεν οὐδαμοῦ. καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς ἐξόδου σου καὶ διαβήσῃ τὸν χείμαρρον κέδρων, γινώσκων γνώσῃ ὅτι θανάτῳ ἀποθανῇ. τὸ αἷμά σου ἔσται ἐπὶ τὴν κεφαλήν σου. καὶ ὥρκισεν αὐτὸν ὁ βασιλεὺς ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. καὶ εἶπε σεμεῒ πρὸς τὸν βασιλέα. ἀγαθὸν τὸ ῥῆμα ὃ ἐλάλησας κύριέ μου βασιλεῦ. οὕτω ποιήσει ὁ δοῦλός σου. καὶ ἐκάθισε σεμεῒ ἐν ἱερουσαλὴμ τρία ἔτη. καὶ ἐγενήθη μετὰ τὰ τρία ἔτη, καὶ ἀπέδρασαν δύο δοῦλοι τοῦ σεμεῒ πρὸς ἀγχοὺς υἱὸν μααχὰ βασιλέα γέθ. καὶ ἀπηγγέλη τῷ σεμεῒ, λέγοντες. ἰδοὺ οἱ δοῦλοί σου ἐν γέθ. καὶ ἀνέστη σεμεῒ καὶ ἐπέσαξε τὸν ὄνον αὐτοῦ, καὶ ἐπορεύθη εἰς γέθ πρὸς ἀγχοὺς τοῦ ἐκζητῆσαι τοὺς δούλους αὐτοῦ. καὶ ἐπορεύθη σεμεῒ, καὶ ἤγαγε τοὺς δούλους αὐτοῦ ἐκ γέθ. καὶ ἀπηγγέλη τῷ σαλωμὼν, λέγοντες. ὅτι ἐπορεύθη σεμεῒ ἐξ ἱερουσαλὴμ εἰς γέθ, καὶ ἀνέστρεψε τοὺς δούλους αὐτοῦ. καὶ ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς καὶ ἐκάλεσε τὸν σεμεῒ, καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν. οὐχὶ ὥρκισά σε κατὰ τοῦ κυρίου, καὶ ἐπεμαρτυράμην σοι, λέγων. ἐν ᾗ ἂν ἡμέρᾳ ἐξέλθῃς ἐξ ἱερουσαλὴμ, καὶ πορευθῇς εἰς δεξιὰ ἢ εἰς ἀριστερὰ, γινώσκων γνώσῃ ὅτι θανάτῳ ἀποθανῇ; καὶ τί ὅτι οὐκ ἐφύλαξας τὸν ὅρκον κυρίου, καὶ τὴν ἐντολὴν ἣν ἐνετειλάμην κατὰ σοῦ; καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς πρὸς σεμεῒ. σὺ οἶδας πᾶσαν τὴν κακίαν σου ἣν οἶδεν ἡ καρδία σου, ἃ ἐποίησας δαυὶδ τῷ πατρί μου, καὶ ἀνταπέδωκε κύριος τὴν κακίαν σου εἰς κεφαλήν σου. καὶ ὁ βασιλεὺς σαλωμὼν εὐλογημένος, καὶ ὁ θρόνος δαυὶδ ἔσται ἕτοιμος ἐνώπιον κυρίου εἰς τὸν αἰῶνα. καὶ ἐνετείλατο ὁ βασιλεὺς σαλωμὼν τῷ βαναίᾳ υἱῷ ἰωδαὲ, καὶ ἐξῆλθε καὶ ἀνεῖλεν αὐτόν. καὶ ἦν ὁ βασιλεὺς σαλωμὼν φρόνιμος σφόδρα καὶ σοφός. καὶ ἰούδα καὶ ἰσραὴλ πολλοὶ σφόδρα, ὡς ἡ ἄμμος ἡ ἐπὶ τῆς θαλάσσης εἰς πλῆθος, [β] ἐσθίοντες καὶ πίνοντες καὶ χαίροντες. [γ] Καὶ σαλωμὼν ἦν ἄρχων ἐν πάσαις ταῖς βασιλείαις. καὶ ἦσαν προσφέροντες δῶρα, καὶ ἐδούλευον τῷ σαλωμὼν πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς αὐτοῦ. καὶ σαλωμὼν ἤρξατο ἀνοίγειν τὰ δυναστεύματα τοῦ λιβάνου. καὶ αὐτὸς ᾠκοδόμησε τὴν θερμαὶ ἐν τῇ ἐρήμῳ. καὶ τοῦτο τὸ ἄριστον τῷ σαλωμών. τριάκοντα κόροι σεμιδάλεως, καὶ ἑξήκοντα κόροι ἀλεύρου κεκοπανισμένου. δέκα μόσχοι ἐκλεκτοὶ, καὶ εἴκοσι βόες νομάδες, καὶ ἑκατὸν πρόβατα, ἐκτὸς ἐλάφων καὶ δορκάδων καὶ ὀρνίθων ἐκλεκτῶν νομάδων. ὅτι ἦν ἄρχων ἐν παντὶ πέραν τοῦ ποταμοῦ ἀπὸ ῥαφὶ ἕως γάζης ἐν πᾶσι τοῖς βασιλεῦσι πέραν τοῦ ποταμοῦ. καὶ ἦν αὐτῷ εἰρήνη ἐκ πάντων τῶν μερῶν αὐτοῦ κυκλόθεν. καὶ κατῴκει ἰούδα καὶ ἰσραὴλ πεποιθότες ἕκαστος ὑπὸ τὴν ἄμπελον αὐτοῦ καὶ ὑπὸ τὴν συκὴν αὐτοῦ, ἐσθίοντες καὶ πίνοντες καὶ ἑορτάζοντες ἀπὸ δὰν καὶ ἕως βηρσαβεὲ πάσας τὰς ἡμέρας σαλωμών. καὶ οὗτοι οἱ ἄρχοντες τοῦ σαλωμών. ἀζαρίου υἱὸς σαδὼκ τοῦ ἱερέως, καὶ ὀρνίου υἱὸς νάθαν ἄρχων τῶν ἐφεστηκότων. καὶ ἐδραμὲν ἐπὶ τὸν οἶκον αὐτοῦ καὶ σουβὰ γραμματεὺς, καὶ βασὰ υἱὸς ἀχιθαλὰμ ἀναμιμνήσκων, καὶ ἀβὶ υἱὸς ἰωὰβ ἀρχιστράτηγος, καὶ ἀχιρὲ υἱὸς ἐδραῒ ἐπὶ τὰς ἄρσεις, καὶ βαναίας υἱὸς ἰωδαὲ ἐπὶ τῆς αὐλαρχίας καὶ ἐπὶ τοῦ πλινθίου, καὶ κακοὺρ υἱὸς νάθαν ὁ σύμβουλος. καὶ ἦσαν τῷ σαλωμὼν τεσσαράκοντα χιλιάδες τοκάδες ἵπποι εἰς ἅρματα, καὶ δώδεκα χιλιάδες ἵππων. καὶ ἦν ἄρχων ἐν πᾶσι τοῖς βασιλεῦσιν ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ καὶ ἕως γῆς ἀλλοφύλων καὶ ἕως ὁρίων αἰγύπτου. καὶ σαλωμὼν υἱὸς δαυὶδ ἐβασίλευσεν ἐπὶ ἰσραὴλ καὶ ἰούδα ἐν ἱερουσαλήμ. πλὴν ὁ λαὸς ἦσαν θυμιῶντες ἐπὶ τοῖς ὑψηλοῖς, ὅτι οὐκ ᾠκοδομήθη οἶκος τῷ κυρίῳ ἕως τοῦ νῦν. καὶ ἠγάπησε σαλωμὼν τὸν κύριον πορεύεσθαι ἐν τοῖς προστάγμασι δαυὶδ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, πλὴν ἐν τοῖς ὑψηλοῖς ἔθυε καὶ ἐθυμία. καὶ ἀνέστη καὶ ἐπορεύθη εἰς γαβαὼν θῦσαι ἐκεῖ, ὅτι αὕτη ὑψηλοτάτη, καὶ μεγάλη. χιλίαν ὁλοκαύτωσιν ἀνήνεγκε σαλωμὼν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον ἐν γαβαών. καὶ ὤφθη κύριος τῷ σαλωμὼν ἐν ὕπνῳ τὴν νύκτα. καὶ εἶπε κύριος πρὸς σαλωμών. αἴτησαί τι αἴτημα σεαυτῷ. καὶ εἶπε σαλωμών. σὺ ἐποίησας μετὰ τοῦ δούλου σου δαυὶδ τοῦ πατρός μου ἔλεος μέγα, καθὼς διῆλθεν ἐνώπιόν σου ἐν ἀληθείᾳ καὶ ἐν δικαιοσύνῃ καὶ ἐν εὐθύτητι καρδίας μετὰ σοῦ, καὶ ἐφύλαξας αὐτῷ τὸ ἔλεος τὸ μέγα τοῦτο δοῦναι τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ θρόνου αὐτοῦ, ὡς ἡ ἡμέρα αὕτη. καὶ νῦν κύριε ὁ θεός μου, σὺ ἔδωκας τὸν δοῦλόν σου ἀντὶ δαυὶδ τοῦ πατρός μου. καὶ ἐγώ εἰμι παιδάριον μικρὸν, καὶ οὐκ οἶδα τὴν ἔξοδόν μου καὶ τὴν εἴσοδόν μου. ὁ δὲ δοῦλός σου ἐν μέσῳ τοῦ λαοῦ σου, ὃν ἐξελέξω λαὸν πολὺν, ὃς οὐκ ἀριθμηθήσεται. καὶ δώσεις τῷ δούλῳ σου καρδίαν ἀκούειν καὶ διακρίνειν τὸν λαόν σου ἐν δικαιοσύνῃ, καὶ τοῦ συνιεῖν ἀναμέσον ἀγαθοῦ καὶ κακοῦ. ὅτι τίς δυνηθήσεται κρίνειν τὸν λαόν σου τὸν βαρὺν τοῦτον; καὶ ἤρεσεν ἐνώπιον κυρίου, ὅτι ἠτήσατο σαλωμὼν τὸ ῥῆμα τοῦτο. καὶ εἶπε κύριος πρὸς αὐτόν. ἀνθ' ὧν ᾐτήσω παρ' ἐμοῦ τὸ ῥῆμα τοῦτο, καὶ οὐκ ᾐτήσω σεαυτῷ ἡμέρας πολλὰς, καὶ οὐκ ᾐτήσω πλοῦτον, οὐδὲ ᾐτήσω ψυχὰς ἐχθρῶν σου, ἀλλ' ᾐτήσω σεαυτῷ τοῦ συνιεῖν τοῦ εἰσακούειν κρίμα, ἰδοὺ πεποίηκα κατὰ τὸ ῥῆμά σου. ἰδοὺ δέδωκά σοι καρδίαν φρονίμην καὶ σοφήν. ὡς σὺ οὐ γέγονεν ἔμπροσθέν σου, καὶ μετὰ σὲ οὐκ ἀναστήσεται ὅμοιός σοι. καὶ ἃ οὐκ ᾐτήσω δέδωκά σοι καὶ πλοῦτον καὶ δόξαν, ὡς οὐ γέγονεν ἀνὴρ

ὁμοιό

ὅμοιός σοι ἐν βασιλεῦσι. καὶ ἐὰν πορευθῇς ἐν τῇ ὁδῷ μου φυλάσσειν τὰς ἐντολάς μου καὶ τὰ προστάγματά μου, ὡς ἐπορεύθη δαυὶδ ὁ πατήρ σου, καὶ πληθυνῶ τὰς ἡμέρας σου. καὶ ἐξυπνίσθη σαλωμών, καὶ ἰδοὺ ἐνύπνιον. καὶ ἀνέστη καὶ παραγίνεται εἰς ἱερουσαλὴμ, καὶ ἔστη κατὰ πρόσωπον τοῦ θυσιαστηρίου τοῦ κατὰ πρόσωπον κιβωτοῦ διαθήκης κυρίου ἐν σιὼν, καὶ ἀνήγαγεν ὁλοκαυτώσεις, καὶ ἐποίησεν εἰρηνικὰς, καὶ ἐποίησε πότον μέγαν ἑαυτῷ καὶ πᾶσι τοῖς παισὶν αὐτοῦ. τότε ὤφθησαν δύο γυναῖκες πόρναι τῷ βασιλεῖ, καὶ ἔστησαν ἐνώπιον αὐτοῦ. καὶ εἶπεν ἡ γυνὴ ἡ μία. ἐν ἐμοὶ κύριε, ἐγὼ καὶ ἡ γυνὴ αὕτη ᾠκοῦμεν ἐν οἴκῳ ἑνὶ, καὶ ἐτέκομεν ἐν τῷ οἴκῳ. καὶ ἐγενήθη ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ τεκούσης μου ἔτεκε καὶ ἡ γυνὴ αὕτη. καὶ ἡμεῖς κατὰ τὸ αὐτό. καὶ οὐκ ἔστιν οὐθεὶς μεθ' ἡμῶν παρὲξ ἀμφοτέρων ἡμῶν ἐν τῷ οἴκῳ. καὶ ἀπέθανεν ὁ υἱὸς τῆς γυναικὸς ταύτης τὴν νύκτα ὡς ἐπεκοιμήθη ἐπ' αὐτόν. καὶ ἀνέστη μέσης τῆς νυκτὸς καὶ ἔλαβε τὸν υἱόν μου ἐκ τῶν ἀγκαλῶν μου, καὶ ἐκοίμισεν αὐτὸν ἐν τῷ κόλπῳ αὐτῆς, καὶ τὸν υἱὸν αὐτῆς τὸν τεθνηκότα ἐκοίμισεν ἐν τῷ κόλπῳ μου. καὶ ἀνέστην τὸ πρωῒ θηλάσαι τὸν υἱόν μου, καὶ ἐκεῖνος ἦν τεθνηκώς. καὶ ἰδοὺ κατενόησα αὐτὸν πρωῒ, καὶ ἰδοὺ οὐκ ἦν ὁ υἱός μου ὃν ἔτεκον. καὶ εἶπεν ἡ γυνὴ ἡ ἑτέρα. οὐχὶ, ἀλλὰ ὁ υἱός μου ὁ ζῶν, ὁ δὲ υἱός σου ὁ τεθνηκώς. καὶ ἐλάλησαν ἐνώπιον τοῦ βασιλέως. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς αὐταῖς. σὺ λέγεις, οὗτος ὁ υἱός μου ὁ ζῶν, καὶ ὁ υἱὸς ταύτης ὁ τεθνηκώς. καὶ σὺ λέγεις οὐχὶ, ἀλλὰ ὁ υἱός μου ὁ ζῶν, καὶ ὁ υἱός σου ὁ τεθνηκώς. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς, λάβετε μάχαιραν. καὶ προσήνεγκαν τὴν μάχαιραν ἐνώπιον τοῦ βασιλέως. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεύς. διέλετε τὸ παιδίον τὸ ζῶν τὸ θηλάζον εἰς δύο, καὶ δότε τὸ ἥμισυ αὐτοῦ ταύτῃ, καὶ τὸ ἥμισυ αὐτοῦ ταύτῃ. καὶ ἀπεκρίθη ἡ γυνὴ ἧς ἦν ὁ υἱὸς ὁ ζῶν, καὶ εἶπε πρὸς τὸν βασιλέα, ὅτι ἐταράχθη ἡ μήτρα αὐτῆς ἐπὶ τῷ υἱῷ αὐτῆς, καὶ εἶπεν. ἐν ἐμοὶ κύριε, δότε αὐτῇ τὸ παιδίον, καὶ θανάτῳ μὴ θανατώσητε αὐτό. καὶ αὕτη εἶπε. μήτε ἐμοὶ μήτε αὐτῇ ἔστω, διέλετε. καὶ ἀπεκρίθη ὁ βασιλεὺς, καὶ εἶπε. δότε τὸ παιδίον τῇ εἰπούσῃ, δότε αὐτῇ αὐτὸ, καὶ θανάτῳ μὴ θανατώσητε αὐτὸ, αὕτη ἡ μήτηρ αὐτοῦ. καὶ ἤκουσαν πᾶς ἰσραὴλ τὸ κρίμα τοῦτο ὃ ἔκρινεν ὁ βασιλεὺς, καὶ ἐφοβήθησαν ἀπὸ προσώπου τοῦ βασιλέως, ὅτι εἶδον ὅτι φρόνησις θεοῦ ἐν αὐτῷ τοῦ ποιεῖν δικαίωμα.

α [Καὶ ᾠκοδόμησε τὴν ἄκραν ἔπαλξιν] In aliis libris eſt, καὶ ᾠκοδόμησε τὴν ἄκραν, καὶ τὰς ἐπάλξεις αὐτῆς, καὶ διέκοψε τὴν πόλιν δαυίδ. β [Ἐσθίοντες, καὶ πίνοντες.] In nonnullis libris ſequitur, καὶ ἑορτάζοντες. γ [Καὶ σαλωμὼν ἦν ἄρχων ἐν πάσαις ταῖς βασιλείαις.] Sic quoque eſt in vno alio libro. In aliis ſequitur, ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ γῆς φυλιστιαίων, καὶ ἕως ὁρίου αἰγύπτου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'. 4

Καὶ ἦν ὁ βασιλεὺς σαλωμὼν βασιλεύων ἐπὶ ἰσραήλ. καὶ οὗτοι ἄρχοντες οἳ ἦσαν αὐτῷ. ἀζαρίας υἱὸς σαδώκ. ἐλιὰφ καὶ ἀχιὰ υἱὸς σηβὰ γραμματεῖς. καὶ ἰωσαφὰτ υἱὸς ἀχιλοὺδ ἀναμιμνήσκων. καὶ βαναίας υἱὸς ἰωδαὲ ἐπὶ τῆς δυνάμεως. καὶ σαδὼκ καὶ ἀβιάθαρ ἱερεῖς. καὶ ὀρνία υἱὸς νάθαν ἐπὶ τῶν καθεσταμένων. καὶ ζαβοὺθ υἱὸς νάθαν ἑταῖρος τοῦ βασιλέως. καὶ ἀχισὰρ ἦν οἰκονόμος. καὶ ἐλιὰκ ὁ οἰκονόμος. καὶ ἐλιὰβ υἱὸς σὰφ ἐπὶ τῆς πατριᾶς. καὶ ἀδωνιρὰμ υἱὸς αὐδὼν ἐπὶ τῶν φόρων. καὶ τῷ σαλωμὼν δώδεκα καθεσταμένοι ἐπὶ πάντα ἰσραὴλ, χορηγεῖν τῷ βασιλεῖ καὶ τῷ οἴκῳ αὐτοῦ. μῆνα ἐν τῷ ἐνιαυτῷ ἐγίνετο ἐπὶ τὸν ἕνα χορηγεῖν. καὶ ταῦτα τὰ ὀνόματα αὐτῶν. βεὲν υἱὸς ὢρ [a] ἐν ὄρει ἐφραὶμ εἷς. υἱὸς δακὰρ ἐν μακὲς, καὶ ἐν σαλαβὶν, καὶ βαιθσαμὺς, καὶ ἐλὼν ἕως βηθαναὶ εἷς. υἱὸς ἐσδὶ ἐν ἀραβὼθ, αὐτοῦ σωχὼ καὶ πᾶσα ἡ γῆ ὀφέρ. υἱοῦ ἀμιναδὰβ πᾶσα νεφθαδὼρ. τεφὰθ θυγάτηρ σαλωμὼν ἦν αὐτῷ εἰς γυναῖκα, εἷς. βανὰ υἱὸς ἀχιλοὺθ τὴν ἰθαανὰχ, καὶ μαγεδδὼ, καὶ πᾶς ὁ οἶκος σὰν ὁ παρὰ σεσαθὰν ὑποκάτω τοῦ ἐσραὲ, καὶ ἐκ βηθσὰν ἕως σαβελμαουλᾶ, ἕως μαεβὲρ λουκὰμ, εἷς. υἱὸς ναβὲρ ἐν ῥαβὼθ γαλαάδ. τούτῳ σχοίνισμα ἐργὰβ ἐν τῇ βασὰν, ἑξήκοντα πόλεις μεγάλαι τειχήρεις καὶ μοχλοὶ χαλκοῖ, εἷς. ἀχιναδὰβ υἱὸς σαδδὼ μααναΐμ. ἀχιμαὰς ἐν νεφθαλίμ. καὶ οὗτος ἔλαβε τὴν βασεμμὰθ θυγατέρα σαλωμὼν εἰς γυναῖκα, εἷς. βαανὰ υἱὸς χουσὶ ἐν ἀσὴρ καὶ ἐν βααλὼθ εἷς. σεμεῒ υἱὸς ἠλὰ ἐν τῷ βενιαμίν. γαβὲρ υἱὸς ἀδαῒ ἐν τῇ γῇ γὰδ σηὼν βασιλέως τοῦ ἐσεβὼν καὶ ὢγ βασιλέως τοῦ βασὰν, καὶ νασὲφ εἷς ἐν γῇ ἰούδα. ἰωσαφὰτ υἱὸς φαρασοὺδ ἐν ἰσάχαρ. καὶ ἐχορήγουν οἱ καθεσταμένοι οὕτως τῷ βασιλεῖ σαλωμών. καὶ πάντα τὰ διαγγέλματα ἐπὶ τὴν τράπεζαν τοῦ βασιλέως ἕκαστος μῆνα αὐτοῦ οὐ παραλλάσσουσι λόγον. καὶ τὰς κριθὰς καὶ τὸ ἄχυρον τοῖς ἵπποις καὶ τοῖς ἅρμασιν ἦρον εἰς τὸν τόπον οὗ ἂν ᾖ ὁ βασιλεὺς ἕκαστος κατὰ τὴν σύνταξιν αὐτοῦ. καὶ ταῦτα τὰ δέοντα τῷ σαλωμών. ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ τριάκοντα κόροι σεμιδάλεως, καὶ ἑξήκοντα κόροι ἀλεύρου κεκοπανισμένου, καὶ δέκα μόσχοι ἐκλεκτοὶ, καὶ εἴκοσι βόες νομάδες, καὶ ἑκατὸν πρόβατα ἐκτὸς ἐλάφων καὶ δορκάδων ἐκλεκτῶν σιτευτὰ, ὅτι ἦν ἄρχων πέραν τοῦ ποταμοῦ, καὶ ἦν αὐτῷ εἰρήνη ἐκ πάντων τῶν μερῶν κυκλόθεν. καὶ ἔδωκε κύριος φρόνησιν τῷ σαλωμὼν καὶ σοφίαν πολλὴν σφόδρα καὶ χύμα καρδίας, ὡς ἡ ἄμμος ἡ παρὰ τὴν θάλασσαν. καὶ ἐπληθύνθη σαλωμὼν σφόδρα ὑπὲρ τὴν φρόνησιν πάντων ἀρχαίων ἀνθρώπων, καὶ ὑπὲρ πάντας φρονίμους αἰγύπτου. καὶ ἐσοφίσατο ὑπὲρ πάντας τοὺς ἀνθρώπους. καὶ ἐσοφίσατο ὑπὲρ γαιθὰν τὸν ζαρίτην, καὶ τὸν αἰνὰν, καὶ τὸν χαλκὰδ καὶ δαράλα υἱοὺς μάλ. καὶ ἐλάλησε σαλωμὼν τρισχιλίας παραβολὰς, καὶ ἦσαν ᾠδαὶ αὐτοῦ πεντακισχίλιαι. καὶ ἐλάλησε ὑπὲρ τῶν ξύλων ἀπὸ τῆς κέδρου τῆς ἐν τῷ λιβάνῳ, καὶ ἕως τῆς ὑσσώπου τῆς ἐκπορευομένης διὰ τοῦ τοίχου. καὶ ἐλάλησε περὶ τῶν κτηνῶν καὶ περὶ τῶν πετεινῶν καὶ περὶ τῶν ἑρπετῶν καὶ περὶ τῶν ἰχθύων. καὶ παρεγίνοντο πάντες οἱ λαοὶ, ἀκοῦσαι τῆς σοφίας σαλωμών. καὶ [b] παρὰ πάντων τῶν βασιλέων

λέων τῆς γῆς, ὅσοι ἤκουον τῆς σοφίας αὐτοῦ. καὶ ἔλαβε σαλωμὼν τὴν θυγατέρα φαραὼ αὐτῷ εἰς γυναῖκα, καὶ εἰσήγαγεν αὐτὴν εἰς τὴν πόλιν δαυὶδ ἕως συντελέσαι αὐτὸν τὸν οἶκον κυρίου, καὶ τὸν οἶκον ἑαυτοῦ, καὶ τὸ τεῖχος ἱερουσαλήμ. τότε ἀνέβη φαραὼ βασιλεὺς αἰγύπτου, καὶ προκατελάβετο τὴν γαζὲρ, καὶ ἐνεπύρισεν αὐτὴν καὶ τὸν χαναανίτην τὸν κατοικοῦντα ἐν μεργάβ. γ καὶ ἔδωκεν αὐτὰς φαραὼ ἀποστολὰς θυγατρὶ αὐτοῦ γυναικὶ σαλωμὼν, καὶ σαλωμὼν ᾠκοδόμησε τὴν γαζέρ.

α [Ἐν ὄρει ἐφραῒν εἷς.] AA.LL. habent ἐφραῒμ εἷς. β [παρὰ πάντων τῶν βασιλέων τῆς γῆς.] In aliis libris est, καὶ ἐλάμβανε δῶρα παρὰ πάντων τῶν βασιλέων τῆς γῆς. γ [Καὶ ἔδωκεν αὐτὰς φαραὼ ἀποστολὰς τῇ θυγατρὶ αὐτοῦ.] Theodoretus. ἃς εἷλε πόλεις, προῖκα αὐτῇ δέδωκε τῷ σαλωμὼν κατηγγυηκυίας. Schol. τοῦτο ἐν τῷ ἑξαπλῷ μετὰ πᾶσαν τοῦ ναοῦ τὴν οἰκοδομὴν κεῖται, καὶ μετὰ τὴν προσευχὴν τοῦ σαλωμὼν, καὶ τὴν τοῦ θεοῦ πρὸς αὐτὸν ἐπιφάνειαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε'. 5

Καὶ α ἀπέστειλε χειρὰμ βασιλεὺς τύρου τοὺς παῖδας αὐτοῦ χρῖσαι τὸν σαλωμὼν ἀντὶ δαυὶδ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ὅτι ἀγαπῶν ἦν χειρὰμ τὸν δαυὶδ πάσας τὰς ἡμέρας. καὶ ἀπέστειλε σαλωμὼν πρὸς χειρὰμ, λέγων. σὺ οἶδας τὸν πατέρα μου δαυὶδ, ὅτι οὐκ ἠδύνατο οἰκοδομῆσαι οἶκον τῷ ὀνόματι κυρίου θεοῦ μου ἀπὸ προσώπου τῶν πολέμων τῶν κυκλωσάντων αὐτὸν, ἕως τοῦ δοῦναι κύριον αὐτοὺς ὑπὸ τὰ ἴχνη τῶν ποδῶν αὐτοῦ. καὶ νῦν ἀνέπαυσε κύριος ὁ θεός μου ἐμοὶ κυκλόθεν, οὐκ ἔστιν ἐπίβουλος καὶ οὐκ ἔστιν β ἁμάρτημα πονηρόν. καὶ ἰδοὺ ἐγὼ λέγω οἰκοδομῆσαι οἶκον τῷ ὀνόματι κυρίου θεοῦ μου, καθὼς ἐλάλησε κύριος ὁ θεὸς πρὸς δαυὶδ τὸν πατέρα μου, λέγων. ὁ υἱός σου ὃν δώσω ἀντὶ σοῦ ἐπὶ τὸν θρόνον σου, οὗτος οἰκοδομήσει τὸν οἶκον τῷ ὀνόματί μου. καὶ νῦν ἔντειλαι, καὶ κοψάτωσάν μοι ξύλα ἐκ τοῦ λιβάνου. καὶ ἰδοὺ οἱ δοῦλοί μου μετὰ τῶν δούλων σου, καὶ τὸν μισθὸν δουλείας σου δώσω σοι κατὰ πάντα ὅσα ἂν εἴπῃς, ὅτι σὺ οἶδας, ὅτι οὐκ ἔστιν ἡμῖν εἰδὼς ξύλα κόπτειν καθὼς οἱ σιδώνιοι. καὶ ἐγενήθη καθὼς ἤκουσε χειρὰμ τῶν λόγων σαλωμὼν, ἐχάρη σφόδρα, καὶ εἶπεν. εὐλογητὸς ὁ θεὸς σήμερον, ὃς ἔδωκε τῷ δαυὶδ υἱὸν φρόνιμον ἐπὶ τὸν λαὸν τὸν πολὺν τοῦτον. καὶ ἀπέστειλε πρὸς σαλωμὼν, λέγων. ἀκήκοα περὶ πάντων ὧν ἀπέσταλκας πρὸς μέ. ἐγὼ ποιήσω πᾶν θέλημά σου. ξύλα κέδρινα καὶ πεύκινα οἱ δοῦλοί μου κατάξουσιν αὐτὰ ἐκ τοῦ λιβάνου εἰς τὴν θάλασσαν, ἐγὼ θήσομαι αὐτὰ σχεδίας, ἕως τοῦ τόπου οὗ ἐὰν ἀποστείλῃς πρὸς μέ, καὶ ἐκτινάξω αὐτὰ ἐκεῖ καὶ σὺ ἀρεῖς. καὶ ποιήσεις τὸ θέλημά μου, τοῦ δοῦναι ἄρτους τῷ οἴκῳ μου. καὶ ἦν χειρὰμ διδοὺς τῷ σαλωμὼν κέδρους καὶ πεύκας καὶ πᾶν θέλημα αὐτοῦ. καὶ σαλωμὼν ἔδωκε τῷ χειρὰμ εἴκοσι χιλιάδας κόρους πυροῦ καὶ γ μαχεὶρ τῷ οἴκῳ αὐτοῦ, καὶ εἴκοσι χιλιάδας βαὶθ ἐλαίου κεκομμένου. κατὰ τοῦτο ἐδίδου σαλωμὼν τῷ χειρὰμ κατ' ἐνιαυτόν. καὶ κύριος ἔδωκε σοφίαν τῷ σαλωμὼν καθὼς ἐλάλησεν αὐτῷ. καὶ ἦν εἰρήνη ἀναμέσον χειρὰμ καὶ ἀναμέσον σαλωμὼν, καὶ διέθεντο διαθήκην ἀναμέσον αὐτῶν. καὶ ἀνήνεγκεν ὁ βασιλεὺς φόρον ἐκ παντὸς ἰσραὴλ, καὶ ἦν ὁ φόρος τριάκοντα χιλιάδες ἀνδρῶν. καὶ ἀπέστειλεν αὐτοὺς εἰς τὸν λίβανον, δέκα χιλιάδες ἐν τῷ μηνὶ ἀλλασσόμενοι. μῆνα ἦσαν ἐν τῷ λιβάνῳ, καὶ δύο μῆνας ἐν οἴκῳ αὐτῶν. καὶ ἀδωνιρὰμ ἐπὶ τοῦ φόρου. καὶ ἦν τῷ σαλωμὼν ἑβδομήκοντα χιλιάδες αἴροντες ἄρσιν, καὶ ὀγδοήκοντα χιλιάδες λατόμων ἐν τῷ ὄρει, χωρὶς τῶν ἀρχόντων τῶν καθεσταμένων ἐπὶ τῶν ἔργων τῷ σαλωμὼν, τρεῖς χιλιάδες καὶ ἑξακόσιοι δ ἐπιστάται οἱ ποιοῦντες τὰ ἔργα. καὶ ἡτοίμασαν τοὺς λίθους καὶ τὰ ξύλα τρία ἔτη.

α [Καὶ ἀπέστειλε χειράμ.] Schol. ἔν τισι τῶν ἀντιγράφων κεῖται. καὶ ἀπέστειλε χειρὰμ βασιλεὺς τύρου τοὺς παῖδας αὐτοῦ πρὸς σαλωμών. ἤκουσε γὰρ ὅτι αὐτὸν ἔχρισαν εἰς βασιλέα ἀντὶ δαυὶδ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. φίλος γὰρ ἦν χειρὰμ τῷ δαυὶδ πάσας τὰς ἡμέρας. ἀπέστειλεν οὖν σαλωμὼν πρὸς χειρὰμ, καὶ τὰ ἑξῆς. β [Ἁμάρτημα πονηρόν.] In aliis libris est, ἀπάντημα πονηρόν. γ [Καὶ μαχεὶρ τῷ οἴκῳ.] Sic quoque in commentariis Græcis. AA.LL. habet, μαχὴλ. Theodoretus legit, μαχλὲτ sine copula καί. δ [Ἐπιστάται οἱ ποιοῦντες τὰ ἔργα.] Ita LL.VV. qui collati sunt, vt verbum ποιεῖν videatur dictum de iis, qui opus faciendum curant. quod autem est in aliqua editione, ἐπιστάται τοῦ λαοῦ τῶν ποιούντων, respicit ad lectionem vulgatam Latinam, & Hebræam.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ς'. 6

Καὶ ἐγενήθη ἐν τῷ τεσσαρακοστῷ καὶ τετρακοσιοστῷ ἔτει τῆς ἐξόδου υἱῶν ἰσραὴλ ἐξ αἰγύπτου τῷ ἔτει τῷ τετάρτῳ ἐν μηνὶ τῷ δευτέρῳ βασιλεύοντος τοῦ βασιλέως σαλωμὼν ἐπὶ τὸν ἰσραὴλ, καὶ ἐνετείλατο ὁ βασιλεὺς ἵνα αἴρωσι λίθους μεγάλους τιμίους εἰς τὸν θεμέλιον τοῦ οἴκου καὶ λίθους ἀπελεκήτους. καὶ ἐπελέκησαν οἱ υἱοὶ σαλωμὼν, καὶ οἱ υἱοὶ χειρὰμ, καὶ ἔβαλαν αὐτούς. ἐν τῷ ἔτει τῷ τετάρτῳ ἐθεμελίωσε τὸν οἶκον κυρίου α ἐν μηνὶ ζιοῦ, καὶ τῷ δευτέρῳ μηνί. ἐν ἑνδεκάτῳ ἐνιαυτῷ, ἐν μηνὶ βαὰλ, οὗτος ὁ μὴν ὁ ὄγδοος, συνετελέσθη ὁ οἶκος εἰς πάντα λόγον αὐτοῦ, καὶ εἰς πᾶσαν διάταξιν αὐτοῦ. καὶ ὁ οἶκος ὃν ᾠκοδόμησεν ὁ βασιλεὺς τῷ κυρίῳ, β τεσσαράκοντα ἐν πήχει μῆκος αὐτοῦ, καὶ εἴκοσιν ἐν πήχει πλάτος αὐτοῦ, καὶ πέντε καὶ εἴκοσιν ἐν πήχει τὸ ὕψος αὐτοῦ. καὶ τὸ αἰλὰμ κατὰ πρόσωπον τοῦ ναοῦ εἴκοσιν ἐν πήχει μῆκος αὐτοῦ εἰς τὸ πλάτος τοῦ οἴκου κατὰ πρόσωπον τοῦ οἴκου. καὶ ᾠκοδόμησε τὸν οἶκον, καὶ συνετέλεσεν αὐτόν. καὶ ἐποίησε τῷ οἴκῳ θυρίδας παρακυπτομένας κρυπτάς. καὶ ἔδωκεν ἐπὶ τὸν τοῖχον τοῦ οἴκου μέλαθρα κυκλόθεν τῷ ναῷ καὶ τῷ δαβίρ. ἡ πλευρὰ ἡ ὑποκάτω πέντε πήχεων ἐν πήχει τὸ πλάτος αὐτῆς, καὶ τὸ μέσον ἕξ, καὶ ἡ τρίτη ἑπτὰ ἐν πήχει τὸ πλάτος αὐτῆς. ὅτι διάστημα ἔδωκε τῷ οἴκῳ κυκλόθεν ἔξωθεν τοῦ οἴκου, ὅπως μὴ ἐπιλαμβάνωνται τῶν τοίχων τοῦ οἴκου. καὶ ὁ οἶκος ἐν τῷ οἰκοδομεῖσθαι αὐτὸν λίθοις ἀκροτόμοις ἀργοῖς ᾠκοδομήθη. καὶ σφύρα καὶ πέλεκυς καὶ

πᾶν

πᾶν σκεῦος σιδηροῦν οὐκ ἠκούσθη ἐν τῷ οἴκῳ ἐν τῷ οἰκοδομεῖσθαι αὐτόν. καὶ ὁ πυλὼν τῆς πλευρᾶς τῆς ὑποκάτωθεν ὑπὸ τὴν ὠμίαν τοῦ οἴκου τὴν δεξιάν, καὶ ἑλικτὴ ἀνάβασις εἰς τὸ μέσον, καὶ ἐκ τῆς μέσης ἐπὶ τὰ τριώροφα. καὶ ᾠκοδόμησε τὸν οἶκον καὶ συνετέλεσεν αὐτόν. καὶ ἐκοιλοστάθμησε τὸν οἶκον κέδροις. καὶ ᾠκοδόμησε τοὺς ἐνδέσμους δι' ὅλου τοῦ οἴκου πέντε ἐν πήχει τὸ ὕψος αὐτοῦ, καὶ συνέσχε τὸν γ σύνδεσμον ἐν ξύλοις κεδρίνοις. καὶ ᾠκοδόμησε τοὺς τοίχους τοῦ οἴκου ἔσωθεν διὰ ξύλων κεδρίνων ἀπὸ τοῦ ἐδάφους τοῦ οἴκου καὶ ἕως τῶν τοίχων καὶ ἕως τῶν δοκῶν. ἐκοιλοστάθμησε συνεχόμενα ξύλοις ἔσωθεν. καὶ περιέσχε τὸ ἔσω τοῦ οἴκου ἐν πλευραῖς πευκίναις. καὶ ᾠκοδόμησε τοὺς εἴκοσι πήχεις ἀπ' ἄκρου τοῦ τοίχου τὸ πλευρὸν τὸ ἓν ἀπὸ τοῦ ἐδάφους ἕως τῶν δοκῶν. καὶ ἐποίησεν ἐκ τοῦ δαβὶρ εἰς τὸ ἅγιον τῶν ἁγίων. δ καὶ τεσσαράκοντα πήχεων ἦν ὁ ναὸς κατὰ πρόσωπον τοῦ δαβὶρ ἐν μέσῳ τοῦ οἴκου ἔσωθεν δοῦναι ἐκεῖ τὴν κιβωτὸν διαθήκης κυρίου. εἴκοσι πήχεις μῆκος, καὶ εἴκοσι πήχεις πλάτος, καὶ εἴκοσι πήχεις τὸ ὕψος αὐτοῦ. καὶ περιέσχεν αὐτὸ χρυσίῳ συγκεκλεισμένῳ. καὶ ἐποίησε θυσιαστήριον κατὰ πρόσωπον τοῦ δαβὶρ, καὶ περιέσχεν αὐτὸ χρυσίῳ. καὶ ὅλον τὸν οἶκον περιέσχε χρυσίῳ, ἕως συντελείας παντὸς τοῦ οἴκου. καὶ ἐποίησεν ἐν τῷ δαβὶρ ε δύο χερουβὶμ δέκα πήχεων μέγεθος ἐσταθμωμένον. καὶ πέντε πήχεων πτερύγιον τοῦ χερουβὶμ τοῦ ἑνὸς, καὶ πέντε πήχεων πτερύγιον αὐτοῦ τὸ δεύτερον ἐν πήχει δέκα ἀπὸ μέρους πτερυγίου αὐτοῦ εἰς μέρος πτερυγίου αὐτοῦ. οὕτως τῷ χερουβὶμ τῷ δευτέρῳ ἐν μέτρῳ ἑνὶ συντέλεια μία ἀμφοτέροις. καὶ τὸ ὕψος τοῦ χερουβὶμ τοῦ ἑνὸς δέκα ἐν πήχει. καὶ οὕτω τῷ χερουβὶμ τῷ δευτέρῳ. καὶ ἀμφότερα χερουβὶμ ἐν μέσῳ τοῦ οἴκου τοῦ ἐσωτάτου. καὶ διεπέτασε τὰς πτέρυγας αὐτῶν, καὶ ἥπτετο πτέρυξ μία τοῦ τοίχου, καὶ πτέρυξ χερουβὶμ τοῦ δευτέρου ἥπτετο τοῦ τοίχου τοῦ δευτέρου. καὶ αἱ πτέρυγες αὐτῶν ἐν μέσῳ τοῦ οἴκου ἥπτοντο πτέρυξ πτέρυγος. καὶ περιέσχε τὰ χερουβὶμ χρυσίῳ. πάντας τοὺς τοίχους τοῦ οἴκου κύκλῳ, ἐγκολαπτὰ ἔγραψε γραφίδι χερουβὶμ, καὶ φοίνικας τῷ ἐσωτέρῳ καὶ τῷ ἐξωτέρῳ. καὶ τὸ ἔδαφος τοῦ οἴκου περιέσχε χρυσίῳ τοῦ ἐσωτάτου καὶ τοῦ ἐξωτάτου. καὶ τῷ θυρώματι τοῦ δαβὶρ ἐποίησε ζ θύρας ξύλων ἀρκευθίνων, στοαὶ τετραπλῶς, ἐν ἀμφοτέραις ταῖς θύραις ξύλα πεύκινα. δύο πτυχαὶ ἡ θύρα ἡ μία καὶ στροφεῖς αὐτῶν, καὶ δύο πτυχαὶ ἡ θύρα ἡ δευτέρα στρεφόμενα ἐγκεκολαμμένα χερουβὶμ καὶ φοίνικες, καὶ διαπεπετασμένα πέταλα, καὶ περιεχόμενα χρυσίῳ καταγομένῳ ἐπὶ τὴν ἐκτύπωσιν. καὶ ᾠκοδόμησε τὴν αὐλὴν τὴν ἐσωτάτην. τρεῖς στίχους ἀπελεκήτων, καὶ στίχος κατειργασμένης κέδρου κυκλόθεν. καὶ ᾠκοδόμησε τὸ καταπέτασμα τῆς αὐλῆς τοῦ αἰλὰμ τοῦ οἴκου τοῦ κατὰ πρόσωπον τοῦ ναοῦ.

α [Ἐν μηνὶ ζιοὺ καὶ τῷ δευτέρῳ μηνί.] Alius liber nō habet illud, καί. β [Τεσσαράκοντα ἐν πήχει.] Schol. ἔν τισι μὲν τῶν ἀντιγράφων, τεσσαράκοντα κεῖται. ἐν δὲ τῷ ἑξαπλῷ καὶ τοῖς ἀκριβεστέροις, ἑξήκοντα. τοῦ δὲ ὕψους ἔνια μὲν εἰκοσιπέντε πήχεις ἔχει. τὸ δὲ ἑξαπλοῦν, τριάκοντα. γ [Τὸν σύνδεσμον ἐν ξύλοις κεδρίνοις.] In aliis libris hęc sequūtur. καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρὸς σαλωμὼν, λέγων. ὁ οἶκος οὗτος ὃν σὺ οἰκοδομεῖς, ἐὰν ὁδεύῃς τοῖς προστάγμασί μου, καὶ τὰ κρίματά μου ποιῇς, καὶ φυλάσσῃς πάσας τὰς ἐντολάς μου ἀναστρέφεσθαι ἐν αὐταῖς, στήσω τὸν λόγον μου ὃν ἐλάλησα πρὸς δαυὶδ τὸν πατέρα σου, καὶ κατασκηνώσω ἐν μέσῳ υἱῶν ἰσραὴλ, καὶ οὐκ ἐγκαταλείψω τὸν λαόν μου ἰσραήλ. καὶ ᾠκοδόμησε σαλωμὼν τὸν οἶκον καὶ συνετέλεσεν αὐτόν. Schol. ἔν τισι μέν τοι τῶν ἀντιγράφων ταῦτα οὐ κεῖται. καὶ ἐγένετο λόγος καὶ τὰ ἑξῆς. οἷς οἶμαι καὶ Θεοδώρητον ἀκολουθοῦντα, ταῦτα μὴ τεθεικέναι. δ [Καὶ τεσσαράκοντα πήχεων.] Schol. οἱ ἑβδομήκοντα. καὶ τεσσαράκοντα πηχῶν ἦν ὁ οἶκος. αὐτὸς ὁ ναὸς ὁ ἐσώτατος. καὶ διὰ κέδρου πρὸς τὸν οἶκον ἔσω πλοκῆς ἐπαναστάσεως. καὶ πέταλα καὶ ἀνάγλυφα πάντα κέδρινα. οὐκ ἐφαίνετο λίθος κατὰ πρόσωπον τοῦ δαβίρ. ἐν μέσῳ τοῦ οἴκου ἔσωθεν ἡτοίμασε δοῦναι ἐκεῖ τὴν κιβωτὸν τῆς διαθήκης κυρίου. καὶ εἰς πρόσωπον τοῦ δαβὶρ εἴκοσι πήχεις μῆκος, καὶ εἴκοσι πήχεις πλάτος, καὶ εἴκοσι πήχεις τὸ ὕψος αὐτοῦ. καὶ περιέσχεν αὐτὸ χρυσίῳ συγκεκλεισμένῳ. Ἀκύλας καὶ Θεοδοτίων. καὶ τεσσαράκοντα πηχῶν ἦν ὁ οἶκος αὐτὸς ὁ ναὸς τῇ εὐχολίᾳ. καὶ κέδρου πρὸς τὸν οἶκον ἔνδον διατετορευμένα ξυστωτὰ καὶ περίγλυφα ἐκπίπτοντα τὰ πάντα κέδρου. οὐκ ἦν λίθος βλεπόμενος. καὶ χρηματιστήριον ἐν μέσῳ τοῦ οἴκου ἔνδοθεν ἡτοίμασε, τοῦ δοθῆναι ἐκεῖ γλωσσόκομον συνθήκης κυρίου. καὶ εἰς πρόσωπον τοῦ χρηματιστηρίου εἴκοσι πηχῶν μῆκος, καὶ εἴκοσι πηχῶν πλάτος, καὶ εἴκοσι πηχῶν ἀνάστημα αὐτοῦ, καὶ περιεπίλωσεν αὐτὸ χρυσίῳ ἀποκλειστῷ. ε [Δύο χερουβὶμ δέκα πήχεων μέγεθος.] AA. LL. habent, δύο χερουβὶμ ξύλων κυπαρισσίνων δέκα πήχεων μέγεθος. ζ [Θύρας ξύλων ἀρκευθίνων.] In aliis libris hæc sequuntur. καὶ φλιὰς πενταπλᾶς, καὶ δύο θύρας ξύλων πευκίνων. καὶ ἐγκολαπτὰ ἐπ' αὐτῶν ἐγκεκολαμμένα χερουβὶμ, καὶ φοίνικας, καὶ πέταλα διαπεπετασμένα. καὶ περιέσχε χρυσίῳ, καὶ κατέβαινεν ἐπὶ τὰ χερουβὶμ καὶ ἐπὶ τοὺς φοίνικας τὸ χρυσίον. καὶ οὕτως ἐποίησε τῷ πυλῶνι τοῦ ναοῦ. φλιαὶ ξύλων ἀρκευθίνου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'.

Καὶ ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς σαλωμὼν, καὶ ἔλαβε τὸν χιρὰμ ἐκ τύρου υἱὸν γυναικὸς χήρας, καὶ οὗτος ἀπὸ τῆς φυλῆς τῆς νεφθαλίμ. καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἀνὴρ τύριος, τέκτων χαλκοῦ καὶ πεπληρωμένος τῆς τέχνης καὶ συνέσεως καὶ ἐπιγνώσεως τοῦ ποιεῖν πᾶν ἔργον ἐν χαλκῷ. καὶ εἰσηνέχθη πρὸς τὸν βασιλέα σαλωμών. καὶ ἐποίησε πάντα τὰ ἔργα. καὶ ἐχώνευσε τοὺς δύο στύλους τῷ αἰλὰμ τοῦ οἴκου. ὀκτωκαίδεκα πήχεις ὕψος τοῦ στύλου. καὶ περίμετρον τεσσαρεσκαίδεκα πήχεις ἐκύκλου αὐτόν. τὸ πάχος τοῦ στύλου. τεσσάρων δακτύλων τὰ κοιλώματα. καὶ οὕτως ὁ στύλος ὁ δεύτερος. καὶ δύο ἐπιθέματα ἐποίησε δοῦναι ἐπὶ τὰς κεφαλὰς τῶν στύλων χωνευτά. πέντε πήχεις τὸ ὕψος τοῦ ἐπιθέματος τοῦ ἑνὸς, καὶ πέντε πήχεις τὸ ὕψος τοῦ ἐπιθέματος τοῦ δευτέρου. καὶ ἐποίησε δύο δίκτυα περικαλύψαι τὸ ἐπίθεμα τῶν στύλων. καὶ δίκτυον τῷ ἐπιθέματι τῷ ἑνὶ, καὶ δίκτυον τῷ ἐπιθέματι τῷ δευτέρῳ. καὶ ἔργον κρεμαστὸν, δύο στίχοι ῥοῶν χαλκῶν, δεδικτυωμένοι ἔργον κρεμαστόν. στίχος ἐπὶ στίχον. καὶ οὕτως ἐποίησε τῷ ἐπιθέματι τῷ δευτέρῳ. καὶ ἔστησε τοὺς στύλους τοῦ αἰλὰμ τοῦ ναοῦ. καὶ ἔστησε τὸν στύλον τὸν ἕνα, καὶ ἐπεκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἰαχούμ. καὶ ἔστησε τὸν στύλον τὸν δεύτερον, καὶ ἐπεκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ βολώζ. καὶ ἐπὶ τῶν κεφαλῶν τῶν στύλων ἔργον κρίνου κατὰ τὸ αἰλὰμ τεσσάρων πηχῶν. καὶ μέλαθρον ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν στύλων. καὶ ἐπάνωθεν τῶν πλευρῶν ἐπίθεμα τὸ μέλαθρον τῷ πάχει. καὶ ἐποίησε τὴν θάλασ-

θάλασσαν δέκα ἐν πήχει ἀπὸ τοῦ χείλους αὐτῆς ἕως τοῦ χείλους αὐτῆς, στρογγύλον κύκλῳ τὸ αὐτό. πέντε ἐν πήχει τὸ ὕψος αὐτῆς. καὶ συνηγμένη [a] τρεῖς καὶ τριάκοντα ἐν πήχει. καὶ ὑποστηρίγματα ὑποκάτωθεν τοῦ χείλους αὐτῆς κυκλόθεν ἐκύκλουν αὐτὴν δέκα ἐν πήχει κυκλόθεν. καὶ τὸ χεῖλος αὐτῆς ὡς ἔργον χείλους ποτηρίου βλαστὸς κρίνου. καὶ τὸ πάχος αὐτοῦ παλαιστῆς. καὶ δώδεκα βόες ὑποκάτω τῆς θαλάσσης. οἱ τρεῖς ἐπιβλέποντες βορρᾶν, καὶ οἱ τρεῖς ἐπιβλέποντες θάλασσαν, καὶ οἱ τρεῖς ἐπιβλέποντες νότον, καὶ οἱ τρεῖς ἐπιβλέποντες ἀνατολήν. καὶ πάντα τὰ ὀπίσθια εἰς τὸν οἶκον καὶ ἡ θάλασσα ἐπ' αὐτῶν ἐπάνωθεν. καὶ ἐποίησε δέκα μεχωνὼθ χαλκᾶς. πέντε πήχεις μῆκος τῆς μεχωνὼθ τῆς μιᾶς, καὶ τέσσαρες πήχεις τὸ πλάτος αὐτῆς, καὶ ἓξ ἐν πήχει ὕψος αὐτῆς. καὶ τοῦτο τὸ ἔργον τῶν μεχωνὼθ συγκλειστὸν αὐταῖς, καὶ συγκλειστὸν ἀναμέσον τῶν ἐξεχομένων. καὶ ἐπὶ τὰ συγκλείσματα αὐτῶν ἀναμέσον ἐξεχομένων λέοντες καὶ βόες καὶ χερουβίμ. καὶ ἐπὶ τῶν ἐξεχομένων οὕτως καὶ ἐπάνωθεν, καὶ ὑποκάτωθεν τῶν λεόντων καὶ τῶν βοῶν χῶραι, ἔργον καταβάσεως. καὶ τέσσαρες τροχοὶ χαλκοῖ τῇ μεχωνὼθ τῇ μιᾷ καὶ τὰ προστέχοντα χαλκᾶ καὶ τέσσαρα μέρη αὐτῶν, ὠμίαι ὑποκάτω τῶν λουτήρων. καὶ χεῖρες ἐν τοῖς τροχοῖς ἐν τῇ μεχωνώθ. καὶ τὸ ὕψος τοῦ τροχοῦ τοῦ ἑνὸς πήχεος καὶ ἡμίσους. καὶ τὸ ἔργον τῶν τροχῶν ἔργον τροχῶν ἅρματος. αἱ χεῖρες αὐτῶν καὶ οἱ νῶτοι αὐτῶν καὶ ἡ πραγματεία αὐτῶν πάντα χωνευτά. αἱ τέσσαρες ὠμίαι ἐπὶ τῶν τεσσάρων γωνιῶν τῆς μεχωνὼθ τῆς μιᾶς, ἐκ τῆς μεχωνὼθ οἱ ὦμοι αὐτῆς. καὶ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τῆς μεχωνὼθ ἥμισυ τοῦ πήχεος μέγεθος αὐτῆς στρογγύλον κύκλῳ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τῆς μεχωνώθ. καὶ ἀρχὴ χειρῶν αὐτῆς καὶ τὰ συγκλείσματα αὐτῆς. καὶ ἠνοίγετο ἐπὶ τὰς ἀρχὰς τῶν χειρῶν αὐτῆς. καὶ τὰ συγκλείσματα αὐτῆς χερουβὶμ καὶ λέοντες καὶ φοίνικες ἑστῶτα, ἐχόμενον ἕκαστον κατὰ πρόσωπον ἔσω καὶ τὰ κυκλόθεν. κατ' αὐτὴν ἐποίησε πάσας τὰς δέκα μεχωνὼθ τάξιν μίαν καὶ μέτρον ἓν πάσαις. καὶ ἐποίησε δέκα [b] χυτροκαύλους χαλκοῦς τεσσαράκοντα χοεῖς χωροῦντα τὸν ἕνα χυτρόκαυλον μετρήσει τεσσάρων πηχῶν. χυτρόκαυλος ὁ εἷς ἐπὶ τῇ μεχωνὼθ τῇ μιᾷ ταῖς δέκα μεχωνώθ. καὶ ἔθετο τὰς πέντε μεχωνὼθ ἀπὸ τῆς ὠμίας τοῦ οἴκου ἐκ δεξιῶν, καὶ πέντε ἀπὸ τῆς ὠμίας τοῦ οἴκου ἐξ ἀριστερῶν. καὶ ἡ θάλασσα ἀπὸ τῆς ὠμίας τοῦ οἴκου ἐκ δεξιῶν κατ' ἀνατολὰς ἀπὸ τοῦ κλίτους τοῦ νότου. καὶ ἐποίησε χειρὰμ τοὺς λέβητας καὶ τὰς θερμαστρεῖς καὶ τὰς φιάλας. καὶ συνετέλεσε χειρὰμ ποιῶν πάντα τὰ ἔργα ἃ ἐποίησε τῷ βασιλεῖ σαλωμὼν ἐν οἴκῳ κυρίου. στύλους δύο καὶ τὰ στρεπτὰ τῶν στύλων ἐπὶ τῶν κεφαλῶν τῶν στύλων δύο. καὶ τὰ δίκτυα δύο τοῦ καλύπτειν ἀμφότερα τὰ στρεπτὰ τῶν γλυφῶν τὰ ὄντα ἐπὶ τῶν στύλων. τὰς ῥοὰς τετρακοσίας ἀμφοτέροις τοῖς δικτύοις. δύο στίχοι ῥοῶν τῷ δικτύῳ τῷ ἑνί, περικαλύπτειν ἀμφότερα τὰ ὄντα τὰ στρεπτὰ τῆς μεχωνὼθ ἐπ' ἀμφοτέροις τοῖς στύλοις. καὶ τὰ μεχωνὼθ δέκα, καὶ τοὺς χυτροκαύλους δέκα ἐπὶ τῶν μεχωνώθ. καὶ τὴν θάλασσαν μίαν, καὶ τοὺς βόας δώδεκα ὑποκάτω τῆς θαλάσσης. καὶ τοὺς λέβητας καὶ τὰς θερμαστρεῖς καὶ τὰς φιάλας καὶ πάντα τὰ σκεύη, ἃ ἐποίησε χειρὰμ τῷ βασιλεῖ σαλωμὼν τῷ οἴκῳ κυρίου. καὶ οἱ στῦλοι τεσσαράκοντα καὶ ὀκτὼ τοῦ οἴκου τοῦ βασιλέως καὶ τοῦ οἴκου κυρίου. πάντα τὰ ἔργα τοῦ βασιλέως ἃ ἐποίησε χειρὰμ χαλκᾶ ἄρδην. οὐκ ἦν σταθμὸς τοῦ χαλκοῦ οὗ ἐποίησε πάντα τὰ ἔργα ταῦτα ἐκ πλήθους σφόδρα. οὐκ ἦν τέρμα τῶν σταθμῶν τοῦ χαλκοῦ. ἐν τῷ περιοίκῳ τοῦ ἰορδάνου ἐχώνευσεν αὐτὰ ἐν τῷ πάχει τῆς γῆς ἀναμέσον σοκχὼθ καὶ ἀναμέσον σιρά. [c] καὶ ἔλαβεν ὁ βασιλεὺς σαλωμὼν τὰ σκεύη ἃ ἐποίησεν ἐν οἴκῳ κυρίου, τὸ θυσιαστήριον τὸ χρυσοῦν, καὶ τὴν τράπεζαν ἐφ' ἧς οἱ ἄρτοι τῆς προσφορᾶς χρυσῆν. καὶ τὰς λυχνίας πέντε ἐξ ἀριστερῶν, καὶ πέντε ἐκ δεξιῶν κατὰ πρόσωπον τοῦ δαβὶρ χρυσᾶς συγκλειομένας, καὶ τὰ λαμπάδια, καὶ τοὺς λύχνους, καὶ τὰς [d] ἐπαρυστρὶς χρυσᾶς. καὶ τὰ πρόθυρα, καὶ οἱ ἧλοι, καὶ αἱ φιάλαι, καὶ τὰ τρυβλία, καὶ αἱ θυΐσκαι χρυσαῖ, συγκλειστά. καὶ τὰ θυρώματα τῶν θυρῶν τοῦ οἴκου τοῦ ἐσωτάτου ἁγίου τῶν ἁγίων, καὶ τὰς θύρας τοῦ ναοῦ χρυσᾶς. καὶ ἀνεπληρώθη τὸ ἔργον ὃ ἐποίησε σαλωμὼν οἴκου κυρίου. καὶ εἰσήνεγκε σαλωμὼν τὰ ἅγια δαυὶδ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ πάντα τὰ ἅγια σαλωμὼν, τὸ ἀργύριον καὶ τὸ χρυσίον καὶ τὰ σκεύη ἔδωκεν εἰς τοὺς θησαυροὺς οἴκου κυρίου. καὶ τὸν οἶκον ἑαυτοῦ ᾠκοδόμησε σαλωμὼν τρισκαίδεκα ἔτεσι. καὶ ᾠκοδόμησε τὸν οἶκον [e] δρυμῷ τοῦ λιβάνου. ἑκατὸν πήχεις μῆκος αὐτοῦ, καὶ πεντήκοντα πήχεις πλάτος αὐτοῦ, καὶ τριάκοντα πηχῶν ὕψος αὐτοῦ. [ζ] καὶ τριῶν στίχων στύλων κεδρίνων, καὶ ὠμίαι κέδριναι τοῖς στύλοις. καὶ ἐφάτνωσε τὸν οἶκον ἄνωθεν ἐπὶ τῶν πλευρῶν τῶν στύλων. καὶ ἀριθμὸς τῶν στύλων τεσσαράκοντα καὶ πέντε ὁ στίχος, καὶ μέλαθρα τρία, καὶ χώρα ἐπὶ χώραν τρισσῶς. καὶ πάντα τὰ θυρώματα, καὶ αἱ χῶραι τετράγωνοι μεμελαθρωμέναι. καὶ ἀπὸ τοῦ θυρώματος ἐπὶ θύραν τρισσῶς. καὶ τὸ αἰλὰμ τῶν στύλων, πεντήκοντα μῆκος, καὶ πεντήκοντα ἐν πλάτει ἐζυγωμένα αἰλὰμ ἐπὶ πρόσωπον αὐτῶν. καὶ στῦλοι καὶ πάχος ἐπὶ πρόσωπον αὐτῆς τοῖς αἰλαμίν. καὶ τὸ αἰλὰμ τῶν θρόνων οὗ κρινεῖ ἐκεῖ, αἰλὰμ τοῦ κριτηρίου. καὶ ὁ οἶκος αὐτῶν ἐν ᾧ καθήσεται ἐκεῖ, αὐλὴ μία ἐξελισσομένη τούτοις κατὰ τὸ ἔργον τοῦτο. καὶ οἶκον τῇ θυγατρὶ φαραὼ ἣν ἔλαβε σαλωμὼν κατὰ τὸ αἰλὰμ τοῦτο. πάντα ταῦτα ἐκ λίθων τιμίων κεκολαμμένα ἐκ διαστήματος ἔσωθεν καὶ ἐκ τοῦ θεμελίου ἕως τῶν γεισῶν. καὶ ἔξωθεν εἰς τὴν αὐλὴν τὴν μεγάλην τὴν τεθεμελιωμένην ἐν τιμίοις λίθοις μεγάλοις λίθοις δεκαπήχεσι καὶ τοῖς ὀκταπήχεσι. καὶ ἐπάνωθεν τιμίοις κατὰ τὸ μέτρον ἀπελεκήτων. καὶ κέδροις τῆς αὐλῆς τῆς μεγάλης κύκλῳ τρεῖς στίχοι ἀπελεκήτων, καὶ στίχος κεκολαμμένης κέδρου. καὶ συνετέλεσε σαλωμὼν ὅλον τὸν οἶκον αὐτοῦ.

α [Τρεῖς καὶ τριάκοντα ἐν πήχει.] A A.LL. habent tantũ, τριάκοντα. β [χυτροκαύλοις χαλκοῖς.] Aliqui libri habẽt, κυθρογαύλοις. Theodoretus autẽ videtur legisse χυτροκαύλοις. γ [Καὶ ἔλαβεν ὁ βασιλεύς.] In alijs libris est, καὶ ἔδωκεν. Sic, quod est in psalmis, Accepisti dona in hominibus, B. Paulus refert, Dedit dona hominibus. δ [Καὶ τὰς ἐπαρυστρίς.] In alijs libris est, ἐπαρυστρίδας. ε [δρυμῶ λιβάνου.] In alijs libris est, δρυμοῦ, quo modo legit Theodoretus. ζ [Καὶ τριῶν στίχων στύλων κεδρίνων.] Schol. ἐν τῷ ἑξαπλῷ τεσσαρακονταπέντε στύλοις ἔχειν λέγει τὸν οἶκον. γέγραπται γὰρ οὕτως. καὶ τριῶν στίχων ξύλων κεδρίνων, καὶ ὠμίαι κέδριναι τοῖς στύλοις. καὶ ἐφάτνωσε τὸν οἶκον ἄνωθεν ἐπὶ τῶν πλευρῶν τῶν στύλων, πέντε καὶ τεσσαράκοντα ὁ στίχος ὁ εἷς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η'.

Καὶ ἐγένετο ὡς συνετέλεσε σαλωμὼν τοῦ οἰκοδομῆσαι τὸν οἶκον κυρίου καὶ τὸν οἶκον αὐτοῦ μετὰ εἴκοσι ἔτη, τότε ἐξεκκλησίασεν ὁ βασιλεὺς σαλωμὼν πάντας τοὺς πρεσβυτέρους ἰσραὴλ ἐν σιὼν, τοῦ ἐνεγκεῖν τὴν κιβωτὸν διαθήκης κυρίου ἐκ πόλεως δαυὶδ, αὕτη ἐστὶ σιὼν, ἐν μηνὶ ἀθανίν. καὶ ἦραν οἱ ἱερεῖς τὴν κιβωτὸν καὶ τὸ σκήνωμα τοῦ μαρτυρίου καὶ τὰ σκεύη τὰ ἅγια τὰ ἐν τῷ σκηνώματι τοῦ μαρτυρίου. καὶ ὁ βασιλεὺς καὶ πᾶς ἰσραὴλ ἔμπροσθεν τῆς κιβωτοῦ θύοντες πρόβατα βόας ἀναρίθμητα. καὶ εἰσφέρουσιν οἱ ἱερεῖς τὴν κιβωτὸν εἰς τὸν τόπον αὐτῆς εἰς τὸ δαβὶρ τοῦ οἴκου εἰς τὰ ἅγια τῶν ἁγίων ὑπὸ τὰς πτέρυγας τῶν χερουβίμ. ὅτι τὰ χερουβὶμ διαπεπετασμένα ταῖς πτέρυξιν ἐπὶ τὸν τόπον τῆς κιβωτοῦ. καὶ περιεκάλυπτον τὰ χερουβὶμ ἐπὶ τὴν κιβωτὸν καὶ ἐπὶ τὰ ἅγια αὐτῆς ἐπάνωθεν, καὶ ὑπερεῖχον τὰ ἡγιασμένα. καὶ ἐνεβλέποντο αἱ κεφαλαὶ τῶν ἡγιασμένων ἐκ τῶν ἁγίων εἰς πρόσωπον τοῦ δαβὶρ, καὶ οὐκ ὠπτάνοντο ἔξω. οὐκ ἦν ἐν τῇ κιβωτῷ πλὴν δύο πλάκες λίθιναι, πλάκες τῆς διαθήκης ἃς ἔθηκεν μωυσῆς ἐν χωρὴβ, ἃς διέθετο κύριος μετὰ τῶν υἱῶν ἰσραὴλ ἐν τῷ ἐκπορεύεσθαι αὐτοὺς ἐκ γῆς αἰγύπτου. καὶ ἐγένετο ὡς ἐξῆλθον οἱ ἱερεῖς ἐκ τοῦ ἁγίου, καὶ ἡ νεφέλη ἔπλησε τὸν οἶκον. καὶ οὐκ ἠδύναντο οἱ ἱερεῖς στήκειν λειτουργεῖν ἀπὸ προσώπου τῆς νεφέλης, ὅτι ἔπλησε δόξα κυρίου τὸν οἶκον. καὶ ἀπέστρεψεν ὁ βασιλεὺς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ. καὶ εὐλόγησεν ὁ βασιλεὺς πάντα ἰσραήλ. καὶ πᾶσα ἐκκλησία ἰσραὴλ εἱστήκει. καὶ εἶπεν. εὐλογητὸς κύριος ὁ θεὸς ἰσραὴλ σήμερον ὃς ἐλάλησεν ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ περὶ δαυὶδ τοῦ πατρός μου καὶ ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ ἐπλήρωσε, λέγων. ἀφ' ἧς ἡμέρας ἐξήγαγον τὸν λαόν μου τὸν ἰσραὴλ ἐξ αἰγύπτου, οὐκ ἐξελεξάμην ἐν πόλει ἐν ἑνὶ σκήπτρῳ ἰσραὴλ τοῦ οἰκοδομῆσαι οἶκον τοῦ εἶναι τὸ ὄνομά μου ἐκεῖ. καὶ ἐξελεξάμην ἐν ἱερουσαλὴμ εἶναι τὸ ὄνομά μου ἐκεῖ. καὶ ἐξελεξάμην τὸν δαυὶδ τοῦ εἶναι ἐπὶ τὸν λαόν μου τὸν ἰσραήλ. καὶ ἐγένετο ἐπὶ τῆς καρδίας τοῦ πατρός μου οἰκοδομῆσαι οἶκον τῷ ὀνόματι κυρίου θεοῦ ἰσραήλ. καὶ εἶπε κύριος πρὸς δαυὶδ τὸν πατέρα μου. ἀνθ' ὧν ἦλθεν ἐπὶ τὴν καρδίαν σου τοῦ οἰκοδομῆσαι οἶκον τῷ ὀνόματί μου, καλῶς ἐποίησας ὅτι ἐγενήθη ἐπὶ τὴν καρδίαν σου. πλὴν σὺ οὐκ οἰκοδομήσεις τὸν οἶκον, ἀλλ' ἢ ὁ υἱός σου ὁ ἐξελθὼν ἐκ τῶν πλευρῶν σου. οὗτος οἰκοδομήσει τὸν οἶκον τῷ ὀνόματί μου. καὶ ἀνέστησε κύριος τὸ ῥῆμα αὐτοῦ ὃ ἐλάλησε. καὶ ἀνέστην ἀντὶ δαυὶδ τοῦ πατρός μου, καὶ ἐκάθισα ἐπὶ τοῦ θρόνου ἰσραὴλ καθὼς ἐλάλησε κύριος, καὶ ᾠκοδόμησα τὸν οἶκον τῷ ὀνόματι κυρίου θεοῦ ἰσραήλ. καὶ ἐθέμην ἐκεῖ τόπον τῇ κιβωτῷ ἐν ᾗ ἐστιν ἐκεῖ διαθήκη κυρίου ἣν διέθετο κύριος μετὰ τῶν πατέρων ἡμῶν ἐν τῷ ἐξαγαγεῖν αὐτὸν αὐτοὺς ἐκ γῆς αἰγύπτου. α καὶ ἀνέστη σαλωμὼν κατὰ πρόσωπον τοῦ θυσιαστηρίου κυρίου ἐνώπιον πάσης ἐκκλησίας ἰσραήλ. καὶ διεπέτασε τὰς χεῖρας αὐτοῦ εἰς τὸν οὐρανὸν, καὶ εἶπε. κύριε ὁ θεὸς ἰσραὴλ, οὐκ ἔστιν ὡς σὺ θεὸς ἐν τῷ οὐρανῷ ἄνω καὶ ἐπὶ τῆς γῆς κάτω, φυλάσσων διαθήκην καὶ ἔλεος τῷ δούλῳ σου τῷ πορευομένῳ ἐνώπιόν σου ἐν ὅλῃ τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ, ἃ ἐφύλαξας τῷ δούλῳ σου δαυὶδ τῷ πατρί μου. καὶ γὰρ ἐλάλησας ἐν τῷ στόματί σου, καὶ ἐν χερσί σου ἐπλήρωσας ὡς ἡ ἡμέρα αὕτη. καὶ νῦν κύριε ὁ θεὸς ἰσραὴλ φύλαξον τῷ δούλῳ σου δαυὶδ τῷ πατρί μου ἃ ἐλάλησας αὐτῷ, λέγων. οὐκ ἐξαρθήσεταί σου ἀνὴρ ἐκ προσώπου μου καθήμενος ἐπὶ θρόνου ἰσραὴλ, πλὴν ἐὰν φυλάξωνται τὰ τέκνα σου τὰς ὁδοὺς αὐτῶν τοῦ πορεύεσθαι ἐνώπιόν μου καθὼς ἐπορεύθης ἐνώπιον ἐμοῦ. καὶ νῦν κύριε ὁ θεὸς ἰσραὴλ, πιστωθήτω δὴ τὸ ῥῆμά σου τῷ δαυὶδ τῷ πατρί μου. ὅτι εἰ ἀληθῶς κατοικήσει ὁ θεὸς μετὰ ἀνθρώπων ἐπὶ τῆς γῆς; εἰ ὁ οὐρανὸς καὶ ὁ οὐρανὸς τοῦ οὐρανοῦ οὐκ ἀρκέσουσί σοι, πλὴν καὶ ὁ οἶκος οὗτος ὃν ᾠκοδόμησα τῷ ὀνόματί σου; καὶ ἐπιβλέψῃ ἐπὶ τὴν δέησίν μου κύριε ὁ θεὸς ἰσραὴλ, β ἀκούειν τῆς προσευχῆς ἧς ὁ δοῦλός σου προσεύχεται ἐνώπιόν σου πρὸς σὲ σήμερον τοῦ εἶναι τοὺς ὀφθαλμούς σου ἠνεῳγμένους εἰς τὸν οἶκον τοῦτον ἡμέρας καὶ νυκτὸς, εἰς τὸν τόπον ὃν εἶπας, ἔσται τὸ ὄνομά μου ἐκεῖ τοῦ εἰσακούειν τῆς προσευχῆς ἧς προσεύχεται ὁ δοῦλός σου εἰς τὸν τόπον τοῦτον ἡμέρας καὶ νυκτός. καὶ εἰσακούσῃ τῆς δεήσεως τοῦ δούλου σου καὶ τοῦ λαοῦ σου ἰσραὴλ ἃ ἂν προσεύξωνται εἰς τὸν τόπον τοῦτον. καὶ σὺ εἰσακούσῃ ἐν τῷ τόπῳ τῆς κατοικήσεώς σου ἐν οὐρανῷ. καὶ ποιήσεις καὶ ἵλεως ἔσῃ ὅσα ἂν ἁμάρτῃ ἕκαστος τῷ πλησίον αὐτοῦ. καὶ ἐὰν λάβῃ ἐπ' αὐτὸν ἀρὰν τοῦ ἀράσασθαι αὐτὸν, καὶ ἔλθῃ καὶ ἐξαγορεύσῃ κατὰ πρόσωπον τοῦ θυσιαστηρίου σου ἐν τῷ οἴκῳ τούτῳ, καὶ σὺ εἰσακούσῃ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καὶ ποιήσεις. καὶ κρινεῖς τὸν λαόν σου ἰσραὴλ, ἀνομηθῆναι ἄνομον δοῦναι τὴν ὁδὸν αὐτοῦ εἰς κεφαλὴν αὐτοῦ, καὶ τοῦ δικαιῶσαι δίκαιον δοῦναι αὐτῷ κατὰ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ. ἐν τῷ πταῖσαι τὸν λαόν σου ἰσραὴλ ἐνώπιον ἐχθρῶν, ὅτι ἁμαρτήσονταί σοι. καὶ ἐπιστρέψουσι καὶ ἐξομολογήσονται τῷ ὀνόματί σου, καὶ προσεύξονται καὶ δεηθήσονται ἐν τῷ οἴκῳ τούτῳ, καὶ σὺ εἰσακούσῃ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἵλεως ἔσῃ ταῖς ἁμαρτίαις τοῦ λαοῦ σου ἰσραὴλ, καὶ ἐπιστρέψεις αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν ἣν ἔδωκας τοῖς πατράσιν αὐτῶν. ἐν τῷ συσχεθῆναι τὸν οὐρανὸν καὶ μὴ γενέσθαι ὑετὸν ὅτι ἁμαρτήσονταί σοι, καὶ προσεύξονται εἰς τὸν τόπον τοῦτον καὶ ἐξομολογήσονται τῷ ὀνόματί σου, καὶ ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν

τῶν

τῶν ἀποστρέψουσιν ὅταν ταπεινώσῃς αὐτούς, καὶ εἰ-
σακούσῃ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἵλεως ἔσῃ ταῖς ἁμαρτίαις
τοῦ δούλου σου καὶ τοῦ λαοῦ σου ἰσραήλ. ὅτι δηλώσεις
αὐτοῖς τὴν ὁδὸν τὴν ἀγαθὴν πορεύεσθαι ἐν αὐτῇ, καὶ
δώσεις ὑετὸν ἐπὶ τὴν γῆν ἣν ἔδωκας τῷ λαῷ σου ἐν
κληρονομίᾳ. λιμὸς ἐὰν γένηται, θάνατος ἐὰν γένηται,
ὅτι ἔσται ἐμπυρισμὸς, βροῦχος, ἐρυσίβη ἐὰν γένηται,
καὶ ἐὰν θλίψῃ αὐτὸν ὁ ἐχθρὸς αὐτοῦ ἐν μιᾷ τῶν πόλεων
αὐτοῦ, πᾶν συνάντημα, πᾶν πόνον, πᾶσαν προσ-
ευχὴν, πᾶσαν δέησιν ἐὰν γένηται παντὶ ἀνθρώπῳ,
ὡς ἂν γνῶσιν ἕκαστος ἁφὴν καρδίας αὐτοῦ, καὶ διαπε-
τάσῃ τὰς χεῖρας αὐτοῦ εἰς τὸν οἶκον τοῦτον, καὶ σὺ εἰσα-
κούσῃ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐξ ἑτοίμου κατοικητηρίου σου
καὶ ἵλεως ἔσῃ, καὶ ποιήσεις καὶ δώσεις ἀνδρὶ κατὰ τὰς ὁ-
δοὺς αὐτοῦ, καθὼς ἂν γνῷς τὴν καρδίαν αὐτοῦ, ὅτι σὺ
μονώτατος οἶδας τὴν καρδίαν πάντων υἱῶν ἀνθρώ-
πων, ὅπως φοβῶνταί σε πάσας τὰς ἡμέρας ὅσας αὐ-
τοὶ ζῶσιν ἐπὶ τῆς γῆς ἧς ἔδωκας τοῖς πατράσιν ἡμῶν.
καὶ τῷ ἀλλοτρίῳ ὃς οὐκ ἔστιν ἀπὸ λαοῦ σου οὗτος, καὶ
ἥξουσι καὶ προσεύξονται εἰς τὸν τόπον τοῦτον, καὶ σὺ
εἰσακούσῃ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐξ ἑτοίμου κατοικητηρίου
σου, καὶ ποιήσεις κατὰ πάντα ὅσα ἂν ἐπικαλέσηταί σε
ὁ ἀλλότριος, ὅπως γνῶσι πάντες οἱ λαοὶ τὸ ὄνομά σου,
καὶ φοβῶνταί σε, καθὼς ὁ λαός σου ἰσραήλ, καὶ γνῶ-
σιν ὅτι τὸ ὄνομά σου ἐπικέκληται ἐπὶ τὸν οἶκον τοῦτον
ὃν ᾠκοδόμησα. ὅτι ἐξελεύσεται ὁ λαός σου εἰς πόλε-
μον ἐπὶ τοὺς ἐχθροὺς αὐτοῦ ἐν ὁδῷ ᾗ ἐπιστρέψεις αὐ-
τούς, καὶ προσεύξονται ἐν ὀνόματι κυρίου ὁδὸν τῆς
πόλεως ἧς ἐξελέξω ἐν αὐτῇ, καὶ τοῦ οἴκου οὗ ᾠκοδό-
μησα τῷ ὀνόματί σου, καὶ σὺ εἰσακούσῃ ἐκ τοῦ οὐρα-
νοῦ τῆς δεήσεως αὐτῶν, καὶ τῆς προσευχῆς αὐτῶν,
καὶ ποιήσεις τὸ δικαίωμα αὐτοῖς, ὅτι ἁμαρτήσονταί
σοι, ὅτι οὐκ ἔστιν ἄνθρωπος ὃς οὐχ ἁμαρτήσεται. καὶ ἐ-
πάξεις αὐτοὺς καὶ παραδώσεις αὐτοὺς ἐνώπιον ἐχθρῶν,
καὶ αἰχμαλωτιοῦσιν οἱ αἰχμαλωτίζοντες εἰς γῆν μα-
κρὰν ἢ ἐγγὺς, καὶ ἐπιστρέψουσιν καρδίας αὐτῶν ἐν τῇ
γῇ οὗ μετήχθησαν ἐκεῖ, καὶ ἐπιστρέψωσι ἐν γῇ μετοι-
κίας αὐτῶν καὶ δεηθῶσί σου λέγοντες, ἡμάρτομεν, ἠ-
δικήσαμεν, ἠνομήσαμεν, καὶ ἐπιστρέψωσι πρὸς σὲ
ἐν ὅλῃ καρδίᾳ αὐτῶν καὶ ἐν ὅλῃ ψυχῇ αὐτῶν ἐν τῇ
γῇ ἐχθρῶν αὐτῶν οὗ μετήγαγες αὐτοὺς, καὶ προσεύ-
ξονται πρὸς σὲ ὁδὸν γῆς αὐτῶν ἧς ἔδωκας τοῖς πα-
τράσιν αὐτῶν, καὶ τῆς πόλεως ἧς ἐξελέξω, καὶ τοῦ οἴ-
κου οὗ ᾠκοδόμηκα τῷ ὀνόματί σου, καὶ εἰσακούσῃ
ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐξ ἑτοίμου κατοικητηρίου σου, καὶ ἵ-
λεως ἔσῃ ταῖς ἀδικίαις αὐτῶν αἷς ἥμαρτόν σοι, καὶ κατὰ
πάντα τὰ ἀθετήματα αὐτῶν, ἃ ἠθέτησάν σοι. καὶ
δώσεις αὐτοὺς εἰς οἰκτιρμοὺς ἐνώπιον αἰχμαλωτευόν-
των αὐτοὺς, καὶ οἰκτειρήσουσιν εἰς αὐτοὺς, ὅτι λαός σου
καὶ κληρονομία σου, οὓς ἐξήγαγες ἐκ γῆς αἰγύπτου
ἐκ μέσου χωνευτηρίου σιδήρου. καὶ ἔστωσαν οἱ ὀφθαλ-
μοί σου καὶ τὰ ὦτά σου ἠνεῳγμένα εἰς τὴν δέησιν τοῦ
δούλου σου, καὶ εἰς τὴν δέησιν τοῦ λαοῦ σου ἰσραήλ,
εἰσακούειν αὐτῶν ἐν πᾶσιν οἷς ἂν ἐπικαλέσωνταί
σε. ὅτι σὺ διέστειλας αὐτοὺς σεαυτῷ εἰς κληρονο-
μίαν ἐκ πάντων τῶν λαῶν τῆς γῆς, καθὼς ἐλάλη-
σας ἐν χειρὶ δούλου σου μωυσῆ, ἐν τῷ ἐξαγαγεῖν σε
τοὺς πατέρας ἡμῶν ἐκ γῆς αἰγύπτου κύριε κύριε. τό-
τε ἐλάλησε σαλωμὼν ὑπὲρ τοῦ οἴκου ὡς συνετέλεσε
τοῦ οἰκοδομῆσαι αὐτόν. ἥλιον ἐγνώρισεν ἐν οὐρα-
νῷ. κύριος εἶπε τοῦ κατοικεῖν ἐν γνόφῳ. οἰκοδόμησον
οἶκόν μου. οἶκον εὐπρεπῆ σαυτῷ τοῦ κατοικεῖν ἐπὶ
καινότητος. οὐκ ἰδοὺ αὕτη γέγραπται ἐν βιβλίῳ τῆς
ᾠδῆς; καὶ ἐγένετο ὡς συνετέλεσε σαλωμὼν προσ-
ευχόμενος πρὸς κύριον ὅλην τὴν προσευχὴν καὶ
τὴν δέησιν ταύτην, καὶ ἀνέστη ἀπὸ προσώπου τοῦ θυ-
σιαστηρίου κυρίου ὀκλακὼς ἐπὶ τὰ γόνατα αὐτοῦ, καὶ
αἱ χεῖρες αὐτοῦ διαπεπετασμέναι εἰς τὸν οὐρανόν. καὶ
ἔστη καὶ εὐλόγησε πᾶσαν ἐκκλησίαν ἰσραὴλ φωνῇ
μεγάλῃ, λέγων. εὐλογητὸς κύριος σήμερον ὃς ἔδω-
κε κατάπαυσιν τῷ λαῷ αὐτοῦ ἰσραὴλ, κατὰ πάντα ὅ-
σα ἐλάλησεν. οὐ διεφώνησε λόγος εἷς ἐν πᾶσι τοῖς
λόγοις αὐτοῦ τοῖς ἀγαθοῖς οἷς ἐλάλησεν ἐν χειρὶ δού-
λου αὐτοῦ μωυσῆ. γένοιτο κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν μεθ' ἡ-
μῶν καθὼς ἦν μετὰ τῶν πατέρων ἡμῶν. μὴ ἐγκατα-
λείποιτο ἡμᾶς μηδὲ ἀποστρέψοιτο ἡμᾶς ἐπικλῖναι
καρδίας ἡμῶν ἐπ' αὐτὸν τοῦ πορεύεσθαι ἐν πάσαις ὁ-
δοῖς αὐτοῦ, καὶ φυλάσσειν πάσας ἐντολὰς αὐτοῦ, καὶ
τὰ προστάγματα αὐτοῦ, ἃ ἐνετείλατο τοῖς πατράσιν
ἡμῶν. καὶ ἔστωσαν οἱ λόγοι οὗτοι ὡς δεδέημαι ἐνώ-
πιον κυρίου θεοῦ ἡμῶν, ἐγγίζοντες πρὸς κύριον θεὸν
ἡμῶν ἡμέρας καὶ νυκτὸς, τοῦ ποιεῖν τὸ δικαίωμα τοῦ
δούλου σου, καὶ τὸ δικαίωμα λαοῦ ἰσραὴλ ῥῆμα
ἡμέρας ἐν ἡμέρᾳ ἐνιαυτοῦ, ὅπως γνῶσι πάντες οἱ
λαοὶ τῆς γῆς, ὅτι κύριος ὁ θεὸς, αὐτὸς θεὸς, καὶ οὐκ
ἔστιν ἔτι. καὶ ἔστωσαν αἱ καρδίαι ἡμῶν τέλειαι πρὸς κύ-
ριον θεὸν ἡμῶν, καὶ ὁσίως πορεύεσθαι ἐν τοῖς προστά-
γμασιν αὐτοῦ, καὶ φυλάσσειν ἐντολὰς αὐτοῦ ὡς ἡ ἡμέ-
ρα αὕτη. καὶ ὁ βασιλεὺς καὶ πάντες οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ἔ-
θυσαν θυσίαν ἐνώπιον κυρίου. καὶ ἔθυσεν ὁ βασι-
λεὺς σαλωμὼν τὰς θυσίας τῶν εἰρηνικῶν ἃς ἔθυσε
τῷ κυρίῳ, βοῶν δύο καὶ εἴκοσι χιλιάδας, προβά-
των ἑκατὸν καὶ εἴκοσι χιλιάδας. καὶ ἐνεκαίνισε τὸν
οἶκον κυρίου ὁ βασιλεὺς καὶ πάντες οἱ υἱοὶ ἰσραήλ. τῇ
ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἡγίασεν ὁ βασιλεὺς τὸ μέσον τῆς αὐ-
λῆς τὸ κατὰ πρόσωπον τοῦ οἴκου κυρίου. ὅτι ἐποίησεν
ἐκεῖ τὴν ὁλοκαύτωσιν καὶ τὰς θυσίας καὶ τὰ στέατα
τῶν εἰρηνικῶν, ὅτι τὸ θυσιαστήριον τὸ χαλκοῦν τὸ ἐ-
νώπιον κυρίου μικρὸν τοῦ μὴ δύνασθαι τὴν ὁλο-
καύτωσιν καὶ τὰς θυσίας τῶν εἰρηνικῶν ὑπενεγκεῖν.
καὶ ἐποίησε σαλωμὼν τὴν ἑορτὴν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκεί-
νῃ. καὶ πᾶς ἰσραὴλ μετ' αὐτοῦ, ἐκκλησία μεγάλη ἀ-
πὸ τῆς εἰσόδου ἡμὰθ ἕως ποταμοῦ αἰγύπτου ἐνώπιον
κυρίου θεοῦ ἡμῶν ἐν τῷ οἴκῳ ᾧ ᾠκοδόμησεν ἐσθίων
καὶ πίνων καὶ εὐφραινόμενος ἐνώπιον κυρίου θεοῦ ἡμῶν
ἑπτὰ ἡμέρας. καὶ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ ἐξαπέστει-
λε τὸν λαὸν, καὶ εὐλόγησαν τὸν βασιλέα, καὶ ἀπῆλ-
θεν ἕκαστος εἰς τὰ σκηνώματα αὐτοῦ χαίροντες. καὶ ἀ-
γαθῇ ἡ καρδίᾳ ἐπὶ τοῖς ἀγαθοῖς οἷς ἐποίησε κύριος
τῷ δαυὶδ δούλῳ αὐτοῦ καὶ τῷ ἰσραὴλ λαῷ αὐτοῦ.

α [Καὶ ἀνέστη σαλωμὼν κατὰ πρόσωπον τοῦ θυσιαστηρίου.] Aliquot libri habent, καὶ ἔστη. β [Ἀκούειν τῆς προσευχῆς ἧς ὁ δοῦλός σου προσεύχεται.] AA.LL. ἀκούειν τῆς τέρψεως καὶ τῆς προσευχῆς. γ [Πᾶν πόνον.] In alijs libris est, πάντα. δ [Ἥλιον ἐγνώρισεν.] Schol. τότε ἐλάλησε σαλωμὼν ὑπὲρ τοῦ οἴκου ὡς συνετέλεσε τοῦ οἰκοδομῆσαι αὐτόν. ἥλιον ἐγνώρισεν ἐν οὐρανῷ. κύριος εἶπε τοῦ κατοικεῖν ἐν γνόφῳ. οἰκοδόμησον οἶκόν μου, οἶκον εὐπρεπῆ σεαυτῷ, τοῦ κατοικεῖν ἐπὶ καινότητος. οὐκ ἰδοὺ ταῦτα γέγραπται ἐν βιβλίῳ τῆς ᾠδῆς; ταῦτα ἐν τῷ ἑξαπλῷ παρὰ μόνοις φέρεται τοῖς ἑβδομήκοντα. ε [Ἡμέρας ἐν ἡμέρᾳ ἐνιαυτοῦ.] AA.LL. habēt, ἡμέρας ἐν τῇ ἡμέρᾳ αὐτοῦ. ζ [Τοῦ μὴ δύνασθαι τὴν ὁλοκαύτωσιν.] In alijs libris sequitur, καὶ τὸ δῶρον. η [Ἑπτὰ ἡμέρας· καὶ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ.] Ita plerique libri habent. at in vno legitur, ἑπτὰ ἡμέρας, καὶ ἑπτὰ ἡμέρας. τεσσαρεσκαίδεκα ἡμέρας. καὶ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ'.

Καὶ ἐγενήθη ὡς συνετέλεσεν σαλωμὼν οἰκοδομεῖν τὸν οἶκον κυρίου καὶ τὸν οἶκον τοῦ βασιλέως, καὶ πᾶσαν τὴν πραγματείαν σαλωμὼν, ὅσα ἠθέλησε ποιῆσαι, καὶ ὤφθη κύριος τῷ σαλωμὼν δεύτερον καθὼς ὤφθη ἐν γαβαὼν, καὶ εἶπεν πρὸς αὐτὸν κύριος. ἤκουσα τῆς φωνῆς τῆς προσευχῆς σου, καὶ τῆς δεήσεώς σου ἧς ἐδεήθης ἐνώπιόν μου. πεποίηκά σοι κατὰ πᾶσαν τὴν προσευχήν σου, ἡγίακα τὸν οἶκον τοῦτον ὃν ᾠκοδόμησας τοῦ θέσθαι τὸ ὄνομά μου ἐκεῖ εἰς τὸν αἰῶνα. καὶ ἔσονται οἱ ὀφθαλμοί μου ἐκεῖ καὶ ἡ καρδία μου πάσας τὰς ἡμέρας. καὶ σὺ ἐὰν πορευθῇς ἐνώπιον ἐμοῦ καθὼς ἐπορεύθη δαυὶδ ὁ πατήρ σου ἐν ὁσιότητι καρδίας καὶ ἐν εὐθύτητι, καὶ τοῦ ποιεῖν κατὰ πάντα ἃ ἐνετειλάμην αὐτῷ, καὶ τὰ προστάγματά μου καὶ τὰς ἐντολάς μου φυλάξῃς, καὶ ἀναστήσω τὸν θρόνον τῆς βασιλείας σου ἐν ἰσραὴλ εἰς τὸν αἰῶνα καθὼς ἐλάλησα δαυὶδ πατρί σου λέγων, οὐκ ἐξαρθήσεταί σοι ἀνὴρ ἡγούμενος ἐν ἰσραήλ. ἐὰν δὲ ἀποστραφέντες ἀποστραφῆτε ὑμεῖς καὶ τὰ τέκνα ὑμῶν ἀπ' ἐμοῦ, καὶ μὴ φυλάξητε τὰς ἐντολάς μου καὶ τὰ προστάγματά μου ἃ ἔδωκε μωϋσῆς ἐνώπιον ὑμῶν, καὶ πορευθῆτε καὶ δουλεύσητε θεοῖς ἑτέροις καὶ προσκυνήσητε αὐτοῖς, καὶ ἐξαρῶ τὸν ἰσραὴλ ἀπὸ τῆς γῆς ἧς ἔδωκα αὐτοῖς, καὶ τὸν οἶκον τοῦτον ὃν ἡγίασα τῷ ὀνόματί μου ἀπορρίψω ἐκ προσώπου μου. καὶ ἔσται ἰσραὴλ εἰς ἀφανισμὸν καὶ εἰς λάλημα εἰς πάντας τοὺς λαούς. καὶ ὁ οἶκος οὗτος ἔσται ὁ ὑψηλὸς, πᾶς ὁ διαπορευόμενος δι' αὐτοῦ ἐκστήσεται καὶ συριεῖ, καὶ ἐροῦσιν. ἕνεκεν τίνος ἐποίησεν κύριος οὕτως τῇ γῇ ταύτῃ καὶ τῷ οἴκῳ τούτῳ; καὶ ἐροῦσιν. ἀνθ' ὧν ἐγκατέλιπον κύριον θεὸν αὐτῶν, ὃς ἐξήγαγε τοὺς πατέρας αὐτῶν ἐξ αἰγύπτου ἐξ οἴκου δουλείας, καὶ ἀντελάβοντο θεῶν ἀλλοτρίων καὶ προσεκύνησαν αὐτοῖς καὶ ἐδούλευσαν αὐτοῖς, διὰ τοῦτο ἐπήγαγε κύριος ἐπ' αὐτοὺς τὴν κακίαν ταύτην. τότε ἀνήγαγε σαλωμὼν τὴν θυγατέρα φαραὼ ἐκ πόλεως δαυὶδ εἰς οἶκον αὐτοῦ, ὃν ᾠκοδόμησεν ἑαυτῷ ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις. εἴκοσιν ἔτη ἐν οἷς ᾠκοδόμησε σαλωμὼν τοὺς δύο οἴκους, τὸν οἶκον κυρίου καὶ τὸν οἶκον τοῦ βασιλέως, χειρὰμ βασιλεὺς τύρου ἀντελάβετο τοῦ σαλωμὼν ἐν ξύλοις κεδρίνοις καὶ ἐν ξύλοις πευκίνοις, καὶ ἐν χρυσίῳ, καὶ ἐν παντὶ θελήματι αὐτοῦ. τότε ἔδωκεν ὁ βασιλεὺς τῷ χειρὰμ εἴκοσι πόλεις ἐν τῇ γῇ τῇ γαλιλαίᾳ. καὶ ἐξῆλθε χειρὰμ ἐκ τύρου, καὶ ἐπορεύθη εἰς τὴν γαλιλαίαν τοῦ ἰδεῖν τὰς πόλεις ἃς ἔδωκεν αὐτῷ σαλωμών. καὶ οὐκ ἤρεσαν αὐτῷ, καὶ εἶπε. τί αἱ πόλεις αὗται ἃς ἔδωκάς μοι ἀδελφέ; καὶ ἐκάλεσεν αὐτὰς ὅριον ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης. καὶ ἤνεγκε χειρὰμ τῷ σαλωμὼν ἑκατὸν καὶ εἴκοσι τάλαντα χρυσίου. α καὶ ναῦν ὑπὲρ οὗ ἐποίησεν ὁ βασιλεὺς σαλωμὼν ἐν γασίων γαβὲρ τὴν οὖσαν ἐχομένην αἰλὰθ ἐπὶ τοῦ χείλους τῆς ἐσχάτης θαλάσσης ἐν γῇ ἐδώμ. καὶ ἀπέστειλε χειρὰμ ἐν τῇ νηὶ τῶν παίδων αὐτοῦ ἄνδρας ναυτικοὺς ἐλαύνειν εἰδότας θάλασσαν μετὰ τῶν παίδων σαλωμών. καὶ ἦλθεν εἰς σωφειρὰ, καὶ β ἔλαβον ἐκεῖθεν χρυσίου ἑκατὸν καὶ εἴκοσι τάλαντα, καὶ ἤνεγκαν τῷ βασιλεῖ σαλωμών.

α [Καὶ ναῦν ὑπὲρ οὗ ἐποίησεν.] Schol. οἱ ἑβδομήκοντα. καὶ ναῦν ἐποίησεν ὁ βασιλεὺς σαλωμὼν ἐν γασίων γαβὲρ, τὴν οὖσαν ἐχομένην αἰλὼθ, ἐπὶ τοῦ χείλους τῆς ἐσχάτης θαλάσσης ἐν γῇ ἐδώμ, καὶ τὰ ἑξῆς. περὶ τούτων κεῖται ἐν τῷ ἑξαπλῷ σὺν ἄλλοις τισὶ, καὶ τὰ κατὰ τὸν φαραὼ βασιλέα αἰγύπτου, ὅτι κατελάβετο τὴν γαζὲρ, καὶ ἐνεπύρισεν αὐτὴν, καὶ τὸν χαναναῖον τὸν καθήμενον ἐν τῇ πόλει ἀπέκτεινε, καὶ ἔδωκεν αὐτὴν ἀποστολὰς τῇ θυγατρὶ αὐτοῦ γυναικὶ σαλωμών. ταῦτα δὲ παρὰ Θεοδωρήτῳ καὶ τισιν ἀντιγράφοις, περὶ τῆς οἰκοδομῆς τοῦ ναοῦ κεῖται, ὡς καὶ ἐκεῖ σεσημείωται. β [Ἔλαβον ἐκεῖθεν χρυσίου ἑκατὸν καὶ εἴκοσι τάλαντα.] Aliquot libri habent, τετρακόσια. in alijs est vt in editionibus vulgatis, τετρακόσια καὶ εἴκοσι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι'.

Καὶ βασίλισσα σαβὰ ἤκουσε τὸ ὄνομα σαλωμὼν καὶ τὸ ὄνομα κυρίου, καὶ ἦλθε πειράσαι αὐτὸν ἐν αἰνίγμασι. καὶ ἦλθεν εἰς ἱερουσαλὴμ ἐν δυνάμει βαρείᾳ σφόδρα. καὶ κάμηλοι αἴρουσαι ἡδύσματα καὶ χρυσὸν πολὺν σφόδρα καὶ λίθον τίμιον. καὶ εἰσῆλθε πρὸς σαλωμὼν, καὶ ἐλάλησεν αὐτῷ πάντα ὅσα ἦν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς. καὶ ἀπήγγειλεν αὐτῇ σαλωμὼν πάντας τοὺς λόγους αὐτῆς. οὐκ ἦν λόγος παρεωραμένος παρὰ τοῦ βασιλέως, ὃν οὐκ ἀπήγγειλεν αὐτῇ. καὶ εἶδε βασίλισσα σαβὰ πᾶσαν τὴν φρόνησιν σαλωμὼν, καὶ τὸν οἶκον ὃν ᾠκοδόμησε. καὶ τὰ βρώματα σαλωμὼν, καὶ τὴν καθέδραν παίδων αὐτοῦ, καὶ τὴν στάσιν λειτουργῶν αὐτοῦ, καὶ τὸν ἱματισμὸν αὐτοῦ, καὶ τοὺς οἰνοχόους αὐτοῦ, καὶ τὴν ὁλοκαύτωσιν αὐτοῦ ἣν ἀνέφερεν ἐν οἴκῳ κυρίου, καὶ ἐξ ἑαυτῆς ἐγένετο. καὶ εἶπε πρὸς τὸν βασιλέα σαλωμών. ἀληθινὸς ὁ λόγος ὃν ἤκουσα ἐν τῇ γῇ μου περὶ τοῦ λόγου σου καὶ περὶ τῆς φρονήσεώς σου. καὶ οὐκ ἐπίστευσα τοῖς λαλοῦσί μοι ἕως ὅτου παρεγενόμην καὶ ἑωράκασιν οἱ ὀφθαλμοί μου. καὶ ἰδοὺ οὐκ εἰσὶ τὸ ἥμισυ καθὼς ἀπήγγειλάν μοι. προστέθεικας ἀγαθὰ πρὸς αὐτὰ ἐπὶ πᾶσαν τὴν ἀκοὴν ἣν ἤκουσα ἐν τῇ γῇ μου. μακάριαι αἱ γυναῖκές σου. μακάριοι οἱ παῖδές σου οὗτοι οἱ παρεστηκότες ἐνώπιόν σου διόλου, οἱ ἀκούοντες πᾶσαν τὴν φρόνησίν σου. γένοιτο κύ-

το κύριος ὁ θεός σου εὐλογημένος ὃς ἠθέλησεν ἐν σοὶ δοῦναί σε ἐπὶ θρόνου ἰσραήλ, διὰ τὸ ἀγαπᾶν κύριον τὸν ἰσραὴλ στῆσαι εἰς τὸν αἰῶνα. καὶ ἔθετό σε βασιλέα ἐπ' αὐτοὺς, τοῦ ποιεῖν κρίμα ἐν δικαιοσύνῃ καὶ ἐν κρίμασιν αὐτῶν. καὶ ἔδωκε τῷ σαλωμὼν ἑκατὸν εἴκοσι τάλαντα χρυσίου, καὶ ἡδύσματα πολλὰ σφόδρα, καὶ λίθον τίμιον. οὐκ ἐληλύθει κατὰ τὰ ἡδύσματα ἐκεῖνα ἔτι εἰς πλῆθος, ἃ ἔδωκε βασίλισσα σαβὰ τῷ βασιλεῖ σαλωμών. καὶ ἡ ναῦς χιρὰμ ἡ αἴρουσα τὸ χρυσίον ἐκ σουφὶρ, [a] ἤνεγκε ξύλα πελεκητὰ πολλὰ σφόδρα καὶ λίθον τίμιον. καὶ ἐποίησεν ὁ βασιλεὺς τὰ ξύλα τὰ πελεκητὰ ὑποστηρίγματα τοῦ οἴκου κυρίου καὶ τοῦ οἴκου τοῦ βασιλέως, καὶ νάβλας καὶ κινύρας τοῖς ᾠδοῖς. οὐκ ἐληλύθει τοιαῦτα ξύλα ἀπελέκητα ἐπὶ τῆς γῆς, οὐδὲ ὤφθησάν που ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης. καὶ ὁ βασιλεὺς σαλωμὼν ἔδωκε τῇ βασιλίσσῃ σαβὰ πάντα ὅσα ἠθέλησεν ὅσα ᾐτήσατο, ἐκτὸς πάντων ὧν ἐδεδώκει αὐτῇ διὰ χειρὸς τοῦ βασιλέως σαλωμών. καὶ ἀπεστράφη, καὶ ἦλθεν εἰς τὴν γῆν αὐτῆς αὐτὴ καὶ πάντες οἱ παῖδες αὐτῆς. καὶ ἦν ὁ σταθμὸς τοῦ χρυσίου τοῦ ἐληλυθότος τῷ σαλωμὼν ἐν ἐνιαυτῷ ἑνὶ, ἑξακόσια καὶ ἑξηκονταὲξ τάλαντα χρυσίου, χωρὶς τῶν φόρων τῶν ὑποτεταγμένων [b] καὶ τῶν ἐμπόρων καὶ πάντων τῶν βασιλέων τοῦ πέραν, καὶ τῶν σατραπῶν τῆς γῆς. καὶ ἐποίησε σαλωμὼν τριακόσια δόρατα χρυσᾶ ἐλατά. τριακόσιοι χρυσοῖ ἐπῆσαν ἐπὶ τὸ δόρυ τὸ ἕν. καὶ τριακόσια ὅπλα χρυσᾶ ἐλατά. καὶ τρεῖς μναῖ ἐνῆσαν χρυσοῦ εἰς τὸ ὅπλον τὸ ἕν. καὶ ἔδωκεν αὐτὰ ὁ βασιλεὺς εἰς οἶκον δρυμοῦ τοῦ λιβάνου. καὶ ἐποίησεν ὁ βασιλεὺς θρόνον ἐλεφάντινον μέγαν, καὶ περιεχρύσωσεν αὐτὸν χρυσίῳ δοκίμῳ. ἓξ ἀναβαθμοὶ τῷ θρόνῳ, καὶ προτομαὶ μόσχων τῷ θρόνῳ ἐκ τῶν ὀπίσω αὐτοῦ, καὶ χεῖρες ἔνθεν καὶ ἔνθεν ἐπὶ τοῦ τόπου τῆς καθέδρας, καὶ δύο λέοντες ἑστηκότες παρὰ τὰς χεῖρας, καὶ δώδεκα λέοντες ἑστῶτες ἐκεῖ ἐπὶ τῶν ἓξ ἀναβαθμῶν ἔνθεν καὶ ἔνθεν. οὐ γέγονεν οὕτως πάσῃ βασιλείᾳ. καὶ πάντα τὰ σκεύη τὰ ὑπὸ τοῦ σαλωμὼν γεγονότα χρυσᾶ, καὶ λουτῆρες χρυσοῖ, καὶ πάντα τὰ σκεύη οἴκου δρυμοῦ τοῦ λιβάνου χρυσίῳ συγκεκλεισμένα. οὐκ ἦν ἀργύριον, ὅτι οὐκ ἦν λογιζόμενον ἐν ταῖς ἡμέραις σαλωμών. ὅτι ναῦς θαρσὶς τῷ βασιλεῖ σαλωμὼν ἐν τῇ θαλάσσῃ μετὰ τῶν νηῶν χιράμ. μία διὰ τριῶν ἐτῶν ἤρχετο τῷ βασιλεῖ [c] ναῦς ἐκ θαρσὶς χρυσίου καὶ ἀργυρίου καὶ λίθων τορευτῶν καὶ πελεκητῶν. αὕτη ἦν ἡ πραγματεία τῆς προνομῆς ἧς ἀνήνεγκεν ὁ βασιλεὺς σαλωμὼν οἰκοδομῆσαι τὸν οἶκον κυρίου, καὶ τὸν οἶκον τοῦ βασιλέως, καὶ τὸ τεῖχος ἱερουσαλὴμ, καὶ τὴν ἄκραν, τοῦ περιφράξαι τὸν φραγμὸν τῆς πόλεως δαυίδ, καὶ τὴν ἀσσοὺρ, καὶ τὴν μαγδὰλ, καὶ τὴν γαζὲρ, καὶ τὴν βαιθωρὼν τὴν ἀνωτέρω, καὶ τὴν ἱεθερμὰθ, καὶ πάσας τὰς πόλεις τῶν ἁρμάτων, καὶ πάσας τὰς πόλεις τῶν ἱππέων. καὶ τὴν πραγματείαν σαλωμὼν ἣν ἐπραγματεύσατο οἰκοδομῆσαι ἐν ἱερουσαλὴμ καὶ ἐν πάσῃ τῇ γῇ τοῦ μὴ κατάρξαι αὐτοῦ πάντα τὸν λαὸν τὸν ὑπολελειμμένον ὑπὸ τοῦ χετταίου καὶ τοῦ ἀμορραίου καὶ τοῦ φερεζαίου καὶ τοῦ χαναναίου καὶ τοῦ εὐαίου καὶ τοῦ ἰεβουσαίου καὶ τοῦ γεργεσαίου τῶν μὴ ἐκ τῶν υἱῶν ἰσραὴλ ὄντων, τὰ τέκνα αὐτῶν τὰ ὑπολελειμμένα μετ' αὐτοῦ ἐν τῇ γῇ, οὓς οὐκ ἐδύναντο οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ἐξολοθρεῦσαι αὐτοὺς, καὶ ἀνήγαγεν αὐτοὺς σαλωμὼν εἰς φόρον ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης. καὶ ἐκ τῶν υἱῶν ἰσραὴλ οὐκ ἔδωκε σαλωμὼν πρᾶγμα, ὅτι αὐτοὶ ἦσαν ἄνδρες οἱ πολεμισταὶ, καὶ παῖδες αὐτοῦ καὶ ἄρχοντες καὶ τριστάται αὐτοῦ, καὶ ἄρχοντες τῶν ἁρμάτων αὐτοῦ, καὶ ἱππεῖς αὐτοῦ. καὶ ἐμεγαλύνθη σαλωμὼν ὑπὲρ πάντας τοὺς βασιλεῖς τῆς γῆς πλούτῳ καὶ φρονήσει. καὶ πάντες βασιλεῖς τῆς γῆς ἐζήτουν τὸ πρόσωπον σαλωμὼν, τοῦ ἀκοῦσαι τῆς φρονήσεως αὐτοῦ ἧς ἔδωκε κύριος τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ. καὶ αὐτοὶ ἔφερον ἕκαστος τὰ δῶρα [d] σκεύη χρυσᾶ καὶ ἱματισμὸν, στακτὴν καὶ ἡδύσματα καὶ ἵππους καὶ ἡμιόνους τὸ κατ' ἐνιαυτὸν ἐνιαυτοῦ. καὶ ἦσαν τῷ σαλωμὼν [e] τέσσαρες χιλιάδες θήλειαι ἵπποι εἰς ἅρματα, καὶ δώδεκα χιλιάδες ἱππέων. καὶ ἔθετο αὐτὰς ἐν ταῖς πόλεσι τῶν ἁρμάτων καὶ μετὰ τοῦ βασιλέως ἐν ἱερουσαλήμ. καὶ ἦν ἡγούμενος πάντων τῶν βασιλέων ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ καὶ ἕως γῆς ἀλλοφύλων καὶ ἕως ὁρίων αἰγύπτου. καὶ ἔδωκεν ὁ βασιλεὺς τὸ χρυσίον καὶ τὸ ἀργύριον ἐν ἱερουσαλὴμ ὡς λίθους, καὶ τὰς κέδρους ἔδωκεν ὡς συκαμίνους τὰς ἐν τῇ πεδινῇ εἰς πλῆθος. καὶ ἡ ἔξοδος σαλωμὼν τῶν ἱππέων καὶ ἐξ αἰγύπτου καὶ ἐκ θεκουὲ ἔμποροι τοῦ βασιλέως. καὶ ἐλάμβανον ἐκ θεκουὲ ἐν ἀλλάγματι, καὶ ἀνέβαινεν ἡ ἔξοδος ἐξ αἰγύπτου ἅρμα ἀντὶ ἑκατὸν ἀργυρίου, καὶ ἵππος ἀντὶ πεντήκοντα ἀργυρίου. καὶ οὕτως πᾶσι τοῖς βασιλεῦσι χεττιῒν, καὶ βασιλεῦσι συρίας κατὰ θάλασσαν ἐξεπορεύοντο.

[a] [Ἤνεγκε ξύλα πελεκητά.] Ita quoq. est in vno alio libro: In cæteris & apud Theodoretum, ἀπελέκητα. [b] [Καὶ τῶν ἐμπόρων.] In vno libro sequitur, τῶν ῥωποπωλῶν. [c] [Ναῦς ἐκ θαρσὶς χρυσίου καὶ ἀργυρίου.] In veteribus libris non legitur quod in impressis sequitur, καὶ ὀδόντων ἐλεφαντίνων καὶ πιθήκων. [d] [Σκεύη χρυσᾶ καὶ ἱματισμόν.] Sic plerique libri habent. nonnulli χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ καὶ ἱματισμόν. [e] [Τέσσαρες χιλιάδες θήλειαι.] AA. LL. habent, τεσσαράκοντα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ'.

Καὶ ὁ βασιλεὺς σαλωμὼν ἦν φιλογύνης. καὶ ἦσαν αὐτῷ γυναῖκες ἄρχουσαι ἑπτακόσιαι, καὶ παλλακαὶ τριακόσιαι. καὶ ἔλαβε γυναῖκας ἀλλοτρίας, καὶ τὴν θυγατέρα φαραὼ, μωαβίτιδας, ἀμμανίτιδας, σύρας, καὶ ἰδουμαίας, χετταίας, καὶ ἀμορραίας, ἐκ τῶν ἐθνῶν ὧν ἀπεῖπε κύριος τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ, οὐκ εἰσελεύσεσθε εἰς αὐτοὺς, καὶ αὐτοὶ οὐκ εἰσελεύσονται εἰς ὑμᾶς, μὴ ἐκκλίνωσι τὰς καρδίας ὑμῶν ὀπίσω εἰδώλων αὐτῶν, εἰς αὐτοὺς ἐκολλήθη σαλωμὼν, τοῦ ἀγαπῆσαι. καὶ ἐγενήθη ἐν καιρῷ γήρους σαλωμὼν, καὶ οὐκ ἦν ἡ καρδία αὐτοῦ τελεία μετὰ κυρίου θεοῦ αὐτοῦ, καθὼς ἡ καρδία δαυὶδ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. καὶ ἐξέκλιναν

ναν γυναῖκες αἱ ἀλλότριαι τὴν καρδίαν αὐτοῦ, ὀπίσω θεῶν αὐτῶν. τότε ᾠκοδόμησε σαλωμὼν ὑψηλὸν τῷ χαμὼς, εἰδώλῳ μωὰβ, καὶ τῷ βασιλεῖ αὐτῶν εἰδώλῳ υἱῶν ἀμμὼν, καὶ τῇ ἀστάρτῃ βδελύγματι σιδωνίων. καὶ οὕτως ἐποίησε πάσαις ταῖς γυναιξὶν αὐτοῦ ταῖς ἀλλοτρίαις, αἳ ἐθυμίων καὶ ἔθυον τοῖς εἰδώλοις αὐτῶν. καὶ ἐποίησε σαλωμὼν τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου. οὐκ ἐπορεύθη ὀπίσω κυρίου ὡς δαυὶδ ὁ πατὴρ αὐτοῦ. καὶ ὠργίσθη κύριος ἐπὶ σαλωμὼν, ὅτι ἐξέκλινε καρδίαν αὐτοῦ ἀπὸ κυρίου θεοῦ ἰσραὴλ, τοῦ ὀφθέντος αὐτῷ δὶς, καὶ ἐντειλαμένου αὐτῷ ὑπὲρ τοῦ λόγου τούτου τὸ παράπαν μὴ πορευθῆναι ὀπίσω θεῶν ἑτέρων, καὶ φυλάξασθαι ποιῆσαι ἃ ἐνετείλατο αὐτῷ κύριος ὁ θεός. οὐδ' ἦν ἡ καρδία αὐτοῦ τελεία μετὰ κυρίου κατὰ τὴν καρδίαν δαυὶδ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. καὶ εἶπε κύριος πρὸς σαλωμών. ἀνθ' ὧν ἐγένετο ταῦτα μετὰ σοῦ, καὶ οὐκ ἐφύλαξας τὰς ἐντολάς μου καὶ τὰ προστάγματά μου ἃ ἐνετειλάμην σοι, διαῤῥήσσων διαῤῥήξω τὴν βασιλείαν σου ἐκ χειρός σου, καὶ δώσω αὐτὴν τῷ δούλῳ σου. πλὴν ἐν ταῖς ἡμέραις σου οὐ ποιήσω αὐτὰ διὰ δαυὶδ τὸν πατέρα σου. ἐκ χειρὸς υἱοῦ σου λήψομαι αὐτήν. πλὴν ὅλην τὴν βασιλείαν οὐ μὴ λάβω. σκῆπτρον ἓν δώσω τῷ υἱῷ σου διὰ δαυὶδ τὸν δοῦλόν μου καὶ διὰ ἱερουσαλὴμ τὴν πόλιν ἣν ἐξελεξάμην. καὶ ἤγειρε κύριος σατὰν τῷ σαλωμὼν τὸν ἄδερ τὸν ἰδουμαῖον, καὶ τὸν ἐσρὼμ υἱὸν ἐλιαδαὲ [α] τὸν ἐν ῥαεμὰ ἀδαδέζερ βασιλέα σουβὰ κύριον αὐτοῦ. καὶ συνηθροίσθησαν ἐπ' αὐτὸν ἄνδρες, καὶ ἦν ἄρχων συστρέμματος, καὶ προκατελάβετο τὴν δαμασέκ. [β] καὶ ἦσαν σατὰν τῷ ἰσραὴλ πάσας τὰς ἡμέρας σαλωμὼν, καὶ ἄδερ ὁ ἰδουμαῖος ἐκ τοῦ σπέρματος τῆς βασιλείας ἐν ἰδουμαίᾳ. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἐξολοθρεῦσαι δαυὶδ τὸν ἐδὼμ ἐν τῷ πορευθῆναι ἰωὰβ ἄρχοντα τῆς στρατιᾶς θάπτειν τοὺς τραυματίας, καὶ ἔκοψαν πᾶν ἀρσενικὸν ἐν τῇ ἰδουμαίᾳ. ὅτι ἓξ μῆνας ἐνεκάθητο ἐκεῖ ἰωὰβ καὶ πᾶς ἰσραὴλ ἐν τῇ ἰδουμαίᾳ, ἕως ὅτου ἐξωλόθρευσεν πᾶν ἀρσενικὸν ἐν τῇ ἰδουμαίᾳ. καὶ ἀπέδρα ἄδερ αὐτὸς καὶ πάντες ἄνδρες ἰδουμαῖοι τῶν παίδων τοῦ πατρὸς αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ, καὶ εἰσῆλθον εἰς αἴγυπτον, καὶ ἄδερ παιδάριον μικρόν. καὶ ἀνίστανται ἄνδρες ἐκ τῆς πόλεως μαδιὰμ, καὶ ἔρχονται εἰς φαρὰν, καὶ λαμβάνουσιν ἄνδρας μεθ' αὐτῶν, καὶ ἔρχονται πρὸς φαραὼ βασιλέα αἰγύπτου. καὶ εἰσῆλθεν ἄδερ πρὸς φαραὼ, καὶ ἔδωκεν αὐτῷ οἶκον, καὶ ἄρτους διέταξεν αὐτῷ. καὶ εὗρεν ἄδερ χάριν ἐναντίον φαραὼ σφόδρα, καὶ ἔδωκεν αὐτῷ γυναῖκα ἀδελφὴν τῆς γυναικὸς αὐτοῦ, ἀδελφὴν θεκεμίνας μείζω. καὶ ἔτεκεν αὐτῷ ἡ ἀδελφὴ θεκεμίνας τῷ ἄδερ τὸν γανηβὰθ υἱὸν αὐτῆς. καὶ ἐξέθρεψεν αὐτὸν θεκεμίνα ἐν μέσῳ υἱῶν φαραώ. καὶ ἦν γανηβὰθ ἐν μέσῳ υἱῶν φαραώ. καὶ ἄδερ ἤκουσεν ἐν αἰγύπτῳ ὅτι κεκοίμηται δαυὶδ μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ, καὶ ὅτι τέθνηκεν ἰωὰβ ὁ ἄρχων τῆς στρατιᾶς, καὶ εἶπεν ἄδερ πρὸς φαραώ. ἐξαπόστειλόν με, καὶ ἀποστρέψω εἰς τὴν γῆν μου. καὶ εἶπε φαραὼ τῷ ἄδερ. τίνι σὺ ἐλαττονῇ μετ' ἐμοῦ; καὶ ἰδοὺ σὺ ζητεῖς ἀπελθεῖν εἰς τὴν γῆν σου; καὶ εἶπεν αὐτῷ ἄδερ, ὅτι ἐξαποστέλλων ἐξαποστελεῖς με. καὶ ἀνέστρεψεν ἄδερ εἰς τὴν γῆν αὐτοῦ. αὕτη ἡ κακία ἣν ἐποίησεν ἄδερ. [γ] καὶ ἐβαρυθύμησεν ἰσραὴλ, καὶ ἐβασίλευσεν ἐν γῇ ἐδώμ. καὶ ἱεροβοὰμ υἱὸς ναβὰτ ὁ ἐφραθὶ ἐκ τῆς σαριρὰ υἱὸς γυναικὸς χήρας δοῦλος σαλωμών. καὶ τοῦτο τὸ πρᾶγμα ὡς ἐπήρατο χεῖρας ἐπὶ βασιλέα σαλωμών. καὶ ὁ βασιλεὺς σαλωμὼν ᾠκοδόμησε τὴν ἄκραν, συνέκλεισε τὸν φραγμὸν τῆς πόλεως δαυὶδ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. καὶ ὁ ἄνθρωπος ἱεροβοὰμ ἰσχυρὸς δυνάμει καὶ εἶδε σαλωμὼν τὸ παιδάριον ὅτι ἀνὴρ ἔργων ἐστὶ, καὶ κατέστησεν αὐτὸν ἐπὶ τὰς ἄρσεις οἴκου ἰωσήφ. καὶ ἐγενήθη ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, καὶ ἱεροβοὰμ ἐξῆλθεν ἐξ ἱερουσαλὴμ, καὶ εὗρεν αὐτὸν ἀχιὰ ὁ σηλωνίτης ὁ προφήτης ἐν τῇ ὁδῷ, καὶ ἀπέστησεν αὐτὸν ἐκ τῆς ὁδοῦ. καὶ ἀχιὰ περιβεβλημένος ἱματίῳ καινῷ, καὶ ἀμφότεροι μόνοι ἐν τῷ πεδίῳ. καὶ ἐπελάβετο ἀχιὰ τοῦ ἱματίου αὐτοῦ τοῦ καινοῦ τοῦ ἐπ' αὐτῷ, καὶ διέῤῥηξεν αὐτὸ δώδεκα ῥήγματα, καὶ εἶπε τῷ ἱεροβοάμ. λάβε σεαυτῷ δέκα ῥήγματα, ὅτι τάδε λέγει κύριος ὁ θεὸς ἰσραήλ. ἰδοὺ ἐγὼ ῥήσσω τὴν βασιλείαν ἐκ χειρὸς σαλωμὼν, καὶ δώσω σοι δέκα σκῆπτρα. καὶ δύο σκῆπτρα ἔσονται αὐτῷ, διὰ τὸν δοῦλόν μου δαυὶδ, καὶ διὰ ἱερουσαλὴμ τὴν πόλιν ἣν ἐξελεξάμην ἐν αὐτῇ ἐκ πασῶν φυλῶν ἰσραὴλ, ἀνθ' ὧν ἐγκατέλιπέ με καὶ ἐποίησε τῇ ἀστάρτῃ βδελύγματι σιδωνίων, καὶ τῷ χαμὼς καὶ τοῖς εἰδώλοις μωὰβ καὶ τῷ βασιλεῖ αὐτῶν προσοχθίσματι υἱῶν ἀμμὼν, καὶ οὐκ ἐπορεύθη ἐν ταῖς ὁδοῖς μου τοῦ ποιῆσαι τὸ εὐθὲς ἐνώπιον ἐμοῦ ὡς δαυὶδ ὁ πατὴρ αὐτοῦ. καὶ οὐ μὴ λάβω τὴν βασιλείαν ὅλην ἐκ χειρὸς αὐτοῦ διότι ἀντιτασσόμενος ἀντιτάξομαι αὐτῷ πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς αὐτοῦ, διὰ τὸν δαυὶδ τὸν δοῦλόν μου ὃν ἐξελεξάμην αὐτόν. καὶ λήψομαι τὴν βασιλείαν ἐκ χειρὸς τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, καὶ δώσω σοι τὰ δέκα σκῆπτρα. τῷ δὲ υἱῷ αὐτοῦ δώσω τὰ δύο σκῆπτρα, ὅπως ᾖ θέσις τῷ δούλῳ μου δαυὶδ πάσας τὰς ἡμέρας ἐνώπιον ἐμοῦ ἐν ἱερουσαλὴμ τῇ πόλει, ἣν ἐξελεξάμην ἐμαυτῷ τοῦ θέσθαι τὸ ὄνομά μου ἐκεῖ. καὶ σὲ λήψομαι καὶ βασιλεύσεις ἐν οἷς ἐπιθυμεῖ ἡ ψυχή σου, καὶ σὺ ἔσῃ βασιλεὺς ἐπὶ τὸν ἰσραήλ. καὶ ἔσται ἐὰν φυλάξῃς πάντα ὅσα ἂν ἐντείλωμαί σοι, καὶ πορευθῇς ἐν ταῖς ὁδοῖς μου, καὶ ποιήσῃς τὸ εὐθὲς ἐνώπιον ἐμοῦ τοῦ φυλάξασθαι τὰ προστάγματά μου καὶ τὰς ἐντολάς μου, καθὼς ἐποίησε δαυὶδ ὁ δοῦλός μου, καὶ ἔσομαι μετὰ σοῦ καὶ οἰκοδομήσω σοι οἶκον πιστὸν, καθὼς ᾠκοδόμησα τῷ δαυίδ. καὶ ἐζήτησε σαλωμὼν θανατῶσαι τὸν ἱεροβοάμ. καὶ ἀνέστη καὶ ἀπέδρα εἰς αἴγυπτον πρὸς σουσακὶμ βασιλέα αἰγύπτου, καὶ ἦν ἐν αἰγύπτῳ ἕως οὗ ἀπέθανε σαλωμών. καὶ τὰ λοιπὰ τῶν λόγων σαλωμὼν καὶ πάντα ὅσα ἐποίησε καὶ πᾶσαν τὴν φρόνησιν αὐτοῦ, οὐκ ἰδοὺ ταῦτα γέγραπται ἐν βιβλίῳ ῥημάτων σαλωμών; καὶ αἱ ἡμέραι ἃς ἐβασίλευε σαλωμὼν ἐν ἱερουσαλὴμ ἐπὶ πάντα ἰσραὴλ τεσσαράκοντα ἔτη. καὶ ἐκοιμήθη σαλωμὼν μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ, καὶ ἔθαψαν αὐτὸν ἐν πόλει

δαυὶδ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. καὶ ἐγενήθη ὡς ἤκουσεν ἱεροβοὰμ υἱὸς ναβὰτ, καὶ αὐτοῦ ἔτι ὄντος ἐν αἰγύπτῳ ὡς ἔφυγεν ἐκ προσώπου σαλωμὼν καὶ ἐκάθητο ἐν αἰγύπτῳ, κατευθύνει καὶ ἔρχεται εἰς τὴν πόλιν αὐτοῦ εἰς τὴν γῆν σαρειρὰ τὴν ἐν ὄρει ἐφραίμ. καὶ ὁ βασιλεὺς σαλωμὼν ἐκοιμήθη μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ, καὶ ἐβασίλευσε ῥοβοὰμ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἀντ' αὐτοῦ.

α [Τὸν ἐν ῥαεμμά.] In alijs libris est, τὸν βαραμὰθ, quod vocabulum videtur factum ex duabus vocibus Hebraicis, eiusq. interpretatio est id, quod habetur in aliqua editione, ὃς ἔφυγεν ἀπὸ, &c. β [Καὶ ἦσαν σατάν.] In alijs libris est, καὶ ἦν. γ [Καὶ ἐβαρυθύμησεν ἰσραήλ.] AA. LL. habent, καὶ ἐβαρύνθη ἐπὶ ἰσραήλ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΒʹ.

Καὶ πορεύεται βασιλεὺς ῥοβοὰμ εἰς σίκιμα, ὅτι εἰς σίκιμα ἤρχοντο πᾶς ἰσραὴλ βασιλεῦσαι αὐτόν. καὶ ἐλάλησεν ὁ λαὸς πρὸς τὸν βασιλέα ῥοβοάμ, λέγοντες. ὁ πατήρ σου ἐβάρυνε τὸν κλοιὸν ἡμῶν, καὶ σὺ νῦν κούφισον ἀπὸ τῆς δουλείας τοῦ πατρός σου τῆς σκληρᾶς, καὶ ἀπὸ τοῦ κλοιοῦ αὐτοῦ τοῦ βαρέως, οὗ ἔδωκεν ἐφ' ἡμᾶς, καὶ δουλεύσομέν σοι. καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς. ἀπέλθετε ἕως ἡμερῶν τριῶν, καὶ ἀναστρέψατε πρὸς μέ. καὶ ἀπῆλθον. καὶ ἀπήγγειλεν ὁ βασιλεὺς τοῖς πρεσβυτέροις, οἳ ἦσαν παρεστῶτες ἐνώπιον σαλωμὼν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἔτι ζῶντος αὐτοῦ, λέγων. πῶς ὑμεῖς βουλεύεσθε καὶ ἀποκριθῶ τῷ λαῷ τούτῳ λόγον; καὶ ἐλάλησαν πρὸς αὐτὸν, λέγοντες. εἰ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ ἔσῃ δοῦλος τῷ λαῷ τούτῳ, καὶ δουλεύσῃς αὐτοῖς, καὶ λαλήσῃς πρὸς αὐτοὺς λόγους ἀγαθούς, καὶ ἔσονταί σοι δοῦλοι πάσας τὰς ἡμέρας. καὶ ἐγκατέλιπε τὴν βουλὴν τῶν πρεσβυτέρων ἃ συνεβουλεύσαντο αὐτῷ, καὶ συνεβουλεύσατο μετὰ τῶν παιδαρίων τῶν ἐκτραφέντων μετ' αὐτοῦ τῶν παρεστηκότων πρὸ προσώπου αὐτοῦ. καὶ εἶπεν αὐτοῖς. τί ὑμεῖς συμβουλεύετε; καὶ τί ἀποκριθῶ τῷ λαῷ τούτῳ τοῖς λέγουσι πρὸς μὲ λεγόντων, κούφισον ἀπὸ τοῦ κλοιοῦ οὗ ἔδωκεν ὁ πατήρ σου ἐφ' ἡμᾶς; καὶ ἐλάλησαν πρὸς αὐτὸν τὰ παιδάρια τὰ ἐκτραφέντα μετ' αὐτοῦ οἱ παρεστηκότες πρὸ προσώπου αὐτοῦ, λέγοντες. τάδε λαλήσῃς τῷ λαῷ τούτῳ τοῖς λαλήσασι πρὸς σὲ λέγοντες, ὁ πατήρ σου ἐβάρυνε τὸν κλοιὸν ἡμῶν, καὶ σὺ νῦν κούφισον ἀφ' ἡμῶν. τάδε λαλήσῃς πρὸς αὐτούς. α ἡ μικρότης μου παχυτέρα τῆς ὀσφύος τοῦ πατρός μου. καὶ νῦν ὁ πατήρ μου ἐπεσάσσετο ὑμᾶς κλοιῷ βαρεῖ, κἀγὼ προσθήσω ἐπὶ τὸν κλοιὸν ὑμῶν. ὁ πατήρ μου ἐπαίδευσεν ὑμᾶς ἐν μάστιξιν, ἐγὼ δὲ παιδεύσω ὑμᾶς ἐν σκορπίοις. καὶ παρεγένοντο πᾶς ἰσραὴλ πρὸς τὸν βασιλέα ῥοβοὰμ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ καθότι ἐλάλησεν αὐτοῖς ὁ βασιλεὺς, λέγων. ἀναστράφητε πρὸς μὲ τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ. καὶ ἀπεκρίθη ὁ βασιλεὺς πρὸς τὸν λαὸν σκληρά. καὶ ἐγκατέλιπεν ῥοβοὰμ τὴν βουλὴν τῶν πρεσβυτέρων ἃ συνεβουλεύσαντο αὐτῷ, καὶ ἐλάλησε πρὸς αὐτοὺς κατὰ τὴν βουλὴν τῶν παιδαρίων, λέγων. ὁ πατήρ μου ἐβάρυνε τὸν κλοιὸν ὑμῶν, κἀγὼ προσθήσω ἐπὶ τὸν κλοιὸν ὑμῶν. ὁ πατήρ μου ἐπαίδευσεν ὑμᾶς ἐν μάστιξι, κἀγὼ παιδεύσω ὑμᾶς ἐν σκορπίοις. καὶ οὐκ ἤκουσεν ὁ βασιλεὺς τοῦ λαοῦ, ὅτι ἦν μεταστροφὴ παρὰ κυρίου, ὅπως στήσῃ τὸ ῥῆμα αὐτοῦ ὃ ἐλάλησεν ἐν χειρὶ ἀχιὰ τοῦ σηλωνίτου περὶ ἱεροβοὰμ υἱοῦ ναβάτ. καὶ εἶδον πᾶς ἰσραὴλ, ὅτι οὐκ ἤκουσεν ὁ βασιλεὺς αὐτῶν. καὶ ἀπεκρίθη ὁ λαὸς τῷ βασιλεῖ, λέγων. τίς ἡμῖν μερὶς ἐν δαυίδ; καὶ οὐκ ἔστιν ἡμῖν κληρονομία ἐν υἱῷ ἰεσσαί. ἀπότρεχε ἰσραὴλ εἰς τὰ σκηνώματά σου, νῦν βόσκε τὸν οἶκόν σου δαυίδ. καὶ ἀπῆλθεν ἰσραὴλ εἰς τὰ σκηνώματα αὐτοῦ. καὶ ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς τὸν ἀδωνιρὰμ τὸν ἐπὶ τοῦ φόρου, β καὶ ἐλιθοβόλησαν αὐτὸν ἐν λίθοις καὶ ἀπέθανε. καὶ ὁ βασιλεὺς ῥοβοὰμ ἔφθασεν ἀναβῆναι τοῦ φυγεῖν εἰς ἱερουσαλήμ. καὶ ἠθέτησεν ἰσραὴλ εἰς τὸν οἶκον δαυὶδ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης. καὶ ἐγένετο ὡς ἤκουσε πᾶς ἰσραὴλ ὅτι ἀνέκαμψεν ἱεροβοὰμ ἐξ αἰγύπτου, καὶ ἀπέστειλαν καὶ ἐκάλεσαν αὐτὸν εἰς τὴν συναγωγὴν, καὶ ἐβασίλευσαν αὐτὸν ἐπὶ ἰσραήλ, καὶ οὐκ ἦν ὀπίσω οἴκου δαυὶδ παρὲξ σκήπτρου ἰούδα καὶ βενιαμὶν μόνοι. καὶ ῥοβοὰμ εἰσῆλθεν εἰς ἱερουσαλήμ, καὶ ἐξεκκλησίασε τὴν συναγωγὴν ἰούδα καὶ σκῆπτρον βενιαμὶν ἑκατὸν καὶ εἴκοσι χιλιάδας νεανιῶν ποιούντων πόλεμον, τοῦ πολεμεῖν πρὸς οἶκον ἰσραὴλ ἐπιστρέψαι τὴν βασιλείαν ῥοβοὰμ υἱῷ σαλωμών. γ καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρὸς σαμαίαν ἄνθρωπον τοῦ θεοῦ, λέγων. εἶπον τῷ ῥοβοὰμ υἱῷ σαλωμὼν βασιλεῖ ἰούδα, καὶ πρὸς πάντα οἶκον ἰούδα καὶ βενιαμὶν, καὶ τῷ καταλοίπῳ τοῦ λαοῦ, λέγων. τάδε λέγει κύριος. οὐκ ἀναβήσεσθε οὐδὲ πολεμήσετε μετὰ τῶν ἀδελφῶν ὑμῶν υἱῶν ἰσραήλ. ἀποστρεφέτω ἕκαστος εἰς τὸν οἶκον ἑαυτοῦ, ὅτι παρ' ἐμοῦ γέγονε τὸ ῥῆμα τοῦτο. καὶ ἤκουσαν τοῦ λόγου κυρίου, καὶ δ κατέπαυσαν τοῦ πορευθῆναι κατὰ τὸ ῥῆμα κυρίου. καὶ ὁ βασιλεὺς σαλωμὼν κοιμᾶται μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ, καὶ θάπτεται μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ ἐν πόλει δαυίδ. καὶ ἐβασίλευσε ῥοβοὰμ υἱὸς αὐτοῦ ἀντ' αὐτοῦ ἐν ἱερουσαλήμ, υἱὸς ὢν ἑξκαίδεκα ἐτῶν ἐν τῷ βασιλεύειν αὐτὸν, καὶ δώδεκα ἔτη ἐβασίλευσεν ἐν ἱερουσαλήμ. καὶ ὄνομα τῆς μητρὸς αὐτοῦ νααναὰν, θυγάτηρ ἀνὰ υἱοῦ ναὰς βασιλέως υἱῶν ἀμμών. καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου, καὶ οὐκ ἐπορεύθη ἐν ὁδῷ δαυὶδ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. καὶ ἦν ἄνθρωπος ἐξ ὄρους ἐφραὶμ δοῦλος τῷ σαλωμὼν, καὶ ὄνομα αὐτῷ ἱεροβοάμ, καὶ ὄνομα τῆς μητρὸς αὐτοῦ σαριρὰ, γυνὴ πόρνη. καὶ ἔδωκεν αὐτὸν σαλωμὼν εἰς ἄρχοντα σκυτάλης ἐπὶ ἄρσεις οἴκου ἰωσήφ. καὶ ᾠκοδόμησε τῷ σαλωμὼν τὴν σαριρὰ τὴν ἐν ὄρει ἐφραίμ. καὶ ἦσαν αὐτῷ τριακόσια ἅρματα ἵππων. οὗτος ᾠκοδόμησε τὴν ἄκραν ἐν ταῖς ἄρσεσιν οἴκου ἐφραίμ, οὗτος συνέκλεισε τὴν πόλιν δαυίδ, καὶ ἦν ἐπαιρόμενος ἐπὶ τὴν βασιλείαν. καὶ ἐζήτει σαλωμὼν θανατῶσαι αὐτόν. καὶ ἐφοβήθη καὶ ἀπέδρα αὐτὸς πρὸς σουσακὶμ βασιλέα αἰγύπτου, καὶ ἦν μετ' αὐτοῦ ἕως ἀπέθανε σαλωμών. καὶ ἤκουσεν ἱεροβοὰμ ἐν αἰγύπτῳ ὅτι τέθνηκε σαλωμών,

λωμών, καὶ ἐλάλησεν εἰς τὰ ὦτα σουσακὶμ βασιλέως αἰγύπτου, λέγων. ἐξαπόστειλόν με, καὶ ἀπελεύσομαι ἐγὼ εἰς τὴν γῆν μου. καὶ εἶπεν αὐτῷ σουσακίμ. αἴτησαί τι αἴτημα, καὶ δώσω σοι. καὶ σουσακὶμ ἔδωκε τῷ ἱεροβοὰμ τὴν ἀνὼ ἀδελφὴν θεκεμίνας τὴν πρεσβυτέραν τῆς γυναικὸς αὐτοῦ αὐτῷ εἰς γυναῖκα. αὕτη ἦν μεγάλη ἐν μέσῳ τῶν θυγατέρων τοῦ βασιλέως, καὶ ἔτεκε τῷ ἱεροβοὰμ τὸν ἀβιὰ υἱὸν αὐτοῦ. καὶ εἶπεν ἱεροβοὰμ πρὸς σουσακίμ. ὄντως ἐξαπόστειλόν με, καὶ ἀπελεύσομαι. καὶ ἐξῆλθεν ἱεροβοὰμ ἐξ αἰγύπτου, καὶ ἦλθεν εἰς γῆν σαριρὰ τὴν ἐν ὄρει ἐφραίμ. καὶ συνάγεται ἐκεῖ πᾶν σκῆπτρον ἐφραίμ. **B** καὶ ᾠκοδόμησεν ἐκεῖ ἱεροβοὰμ χάρακα. καὶ ἠῤῥώστησε τὸ παιδάριον αὐτοῦ ἀῤῥωστίᾳ κραταιᾷ σφόδρα. καὶ ἐπορεύθη ἱεροβοὰμ ἐπερωτῆσαι περὶ τοῦ παιδαρίου. καὶ εἶπε πρὸς ἀνὼ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ. ἀνάστηθι, πορεύου, ἐπερώτησον τὸν θεὸν περὶ τοῦ παιδαρίου εἰ ζήσεται ἐκ τῆς ἀῤῥωστίας αὐτοῦ. καὶ ἄνθρωπος ἦν ἐν σηλώμ, καὶ ὄνομα αὐτῷ ἀχιά, καὶ οὗτος ἦν υἱὸς ἑξήκοντα ἐτῶν, καὶ ῥῆμα κυρίου μετ᾽ αὐτοῦ. καὶ εἶπεν ἱεροβοὰμ πρὸς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ. ἀνάστηθι, καὶ λάβε εἰς τὴν χεῖρά σου τῷ ἀνθρώπῳ τοῦ θεοῦ ἄρτους καὶ κολλύρια τοῖς τέκνοις αὐτοῦ, καὶ σταφυλὴν, καὶ στάμνον **Γ** μέλιτος. καὶ ἀνέστη ἡ γυνὴ, καὶ ἔλαβεν εἰς τὴν χεῖρα αὐτῆς ἄρτους καὶ δύο κολλύρια, καὶ σταφυλὴν, καὶ στάμνον μέλιτος τῷ ἀχιά. καὶ ὁ ἄνθρωπος πρεσβύτερος, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ἠμβλυώπουν τοῦ ἰδεῖν. καὶ ἀνέστη ἐκ σαριρὰ καὶ πορεύεται. καὶ ἐγένετο εἰσελθούσης αὐτῆς εἰς τὴν πόλιν πρὸς ἀχιὰ τὸν σηλωνίτην, καὶ εἶπεν ἀχιὰ τῷ παιδαρίῳ αὐτοῦ. ἔξελθε δὴ εἰς ἀπάντησιν ἀνὼ τῇ γυναικὶ ἱεροβοὰμ, καὶ ἐρεῖς αὐτῇ. εἴσελθε, καὶ μὴ στῇς, ὅτι τάδε λέγει κύριος. σκληρὰ ἐγὼ ἐπαποστέλλω ἐπὶ σέ. καὶ εἰσῆλθεν ἀνὼ πρὸς τὸν ἄνθρωπον **Δ** τοῦ θεοῦ, καὶ εἶπεν αὐτῇ ἀχιά. ἵνα τί ἐνήνοχάς μοι ἄρτους, καὶ σταφυλὴν, καὶ κολλύρια, καὶ στάμνον μέλιτος; τάδε λέγει κύριος. ἰδοὺ σὺ ἀπελεύσῃ ἀπ᾽ ἐμοῦ, καὶ ἔσται εἰσελθούσης σου τὴν πόλιν εἰς σαριρὰ, καὶ τὰ κοράσιά σου ἐξελεύσονταί σοι εἰς συνάντησιν καὶ ἐροῦσί σοι, τὸ παιδάριον τέθνηκεν. ὅτι τάδε λέγει κύριος. ἰδοὺ ἐγὼ ἐξολοθρεύσω τοῦ ἱεροβοὰμ οὐροῦντα πρὸς τοῖχον, καὶ ἔσονται οἱ τεθνηκότες τοῦ ἱεροβοὰμ ἐν τῇ πόλει καταφάγονται οἱ κύνες, καὶ τὸν τεθνηκότα ἐν τῷ ἀγρῷ καταφάγεται τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ τὸ παιδάριον κόψεται. οὐαὶ κύριε, ὅτι εὑρέθη ἐν αὐτῷ ῥῆμα καλὸν περὶ τοῦ κυρίου. καὶ ἀπῆλθεν ἡ γυνὴ, ὡς **E** ἤκουσεν. καὶ ἐγένετο ὡς εἰσῆλθεν εἰς τὴν σαριρὰ, καὶ τὸ παιδάριον ἀπέθανε. καὶ ἐξῆλθεν ἡ κραυγὴ εἰς ἀπάντησιν. καὶ ἐπορεύθη ἱεροβοὰμ εἰς σίκιμα τὴν ἐν ὄρει ἐφραὶμ, καὶ συνήθροισεν ἐκεῖ τὰς φυλὰς τοῦ ἰσραὴλ, καὶ ἀνέβη ἐκεῖ ῥοβοὰμ υἱὸς σαλωμών. καὶ λόγος κυρίου ἐγένετο πρὸς σαμαίαν τὸν ἐνλαμὶ, λέγων. λάβε σεαυτῷ ἱμάτιον καινὸν τὸ οὐκ εἰσεληλυθὸς εἰς ὕδωρ, καὶ ῥῆξον αὐτὸ δώδεκα ῥήγματα, καὶ δώσεις τῷ ἱεροβοὰμ, καὶ ἐρεῖς αὐτῷ. τάδε λέγει κύριος. λάβε σεαυτῷ δέκα ῥήγματα τοῦ περιβαλέσθαι σε. καὶ ἔλαβεν **A** ἱεροβοάμ. καὶ εἶπε σαμαίας. τάδε λέγει κύριος ἐπὶ τὰς δέκα φυλὰς τοῦ ἰσραήλ. καὶ εἶπεν ὁ λαὸς πρὸς ῥοβοὰμ υἱὸν σαλωμών. ὁ πατήρ σου ἐβάρυνε τὸν κλοιὸν αὐτοῦ ἐφ᾽ ἡμᾶς, καὶ ἐβάρυνε τὰ βρώματα τῆς τραπέζης αὐτοῦ. καὶ νῦν κουφιεῖς ἐφ᾽ ἡμᾶς, καὶ δουλεύσομέν σοι. καὶ εἶπεν ῥοβοὰμ πρὸς τὸν λαόν. ἔτι τριῶν ἡμερῶν, καὶ ἀποκριθήσομαι ὑμῖν ῥῆμα. καὶ εἶπεν ῥοβοάμ. εἰσαγάγετέ μοι τοὺς πρεσβυτέρους, καὶ συμβουλεύσομαι μετ᾽ αὐτῶν τί ἀποκριθῶ τῷ λαῷ ῥῆμα ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ. καὶ ἐλάλησε ῥοβοὰμ εἰς τὰ ὦτα αὐτῶν, καθὼς ἀπέστειλεν ὁ λαὸς πρὸς αὐτόν. καὶ εἶπον **B** οἱ πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ. οὕτως ἐλάλησεν πρὸς σὲ ὁ λαός. καὶ διεσκέδασε ῥοβοὰμ τὴν βουλὴν αὐτῶν, καὶ οὐκ ἤρεσεν ἐνώπιον αὐτοῦ. καὶ ἀπέστειλε, καὶ εἰσήγαγε τοὺς συντρόφους αὐτοῦ, καὶ ἐλάλησεν αὐτοῖς. ταῦτα καὶ ταῦτα ἀπέσταλκεν ὁ λαὸς πρὸς μὲ λέγων. καὶ εἶπαν οἱ σύντροφοι αὐτοῦ. οὕτως λαλήσεις πρὸς τὸν λαὸν, λέγων. ἡ μικρότης μου παχυτέρα ὑπὲρ τὴν ὀσφὺν τοῦ πατρός μου. ὁ πατήρ μου ἐμαστίγου ὑμᾶς μάστιξιν, ἐγὼ δὲ κατάρξω ὑμᾶς ἐν σκορπίοις. καὶ ἤρεσε τὸ ῥῆμα ἐνώπιον ῥοβοάμ. καὶ ἀπεκρίθη τῷ λαῷ καθὼς συνεβούλευσαν αὐτῷ οἱ σύντροφοι αὐτοῦ τὰ παιδάρια. καὶ **Γ** εἶπεν πᾶς ὁ λαὸς ὡς ἀνὴρ εἷς ἕκαστος τῷ πλησίον αὐτοῦ, καὶ ἀνέκραξαν ἅπαντες, λέγοντες. οὐ μερὶς ἡμῖν ἐν δαυὶδ οὐδὲ κληρονομία ἐν υἱῷ ἰεσσαί. ἕκαστος εἰς τὰ σκηνώματά σου ἰσραὴλ, ὅτι ὁ ἄνθρωπος οὗτος οὐκ εἰς ἄρχοντα οὐδὲ εἰς ἡγούμενον. καὶ διεσπάρη πᾶς ὁ λαὸς ἐκ σικίμων, καὶ ἀπῆλθεν ἕκαστος εἰς τὸ σκήνωμα αὐτοῦ. καὶ κατεκράτησε ῥοβοὰμ, καὶ ἀπῆλθε, καὶ ἀνέβη ἐπὶ τὸ ἅρμα αὐτοῦ, καὶ εἰσῆλθεν εἰς ἱερουσαλήμ. καὶ πορεύονται ὀπίσω αὐτοῦ πᾶν σκῆπτρον ἰούδα, καὶ πᾶν σκῆπτρον βενιαμίν. καὶ ἐγένετο ἐνισταμένου τοῦ ἐνιαυτοῦ, καὶ συνήθροισε ῥοβοὰμ πάντα ἄνδρα ἰού**Δ**δα καὶ βενιαμὶν, καὶ ἀνέβη τοῦ πολεμεῖν πρὸς ἱεροβοὰμ εἰς σίκιμα. καὶ ἐγένετο ῥῆμα κυρίου πρὸς σαμαίαν ἄνθρωπον τοῦ θεοῦ, λέγων. εἶπον τῷ ῥοβοὰμ βασιλεῖ ἰούδα, καὶ πρὸς πάντα οἶκον ἰούδα καὶ βενιαμὶν, καὶ πρὸς τὸ κατάλειμμα τοῦ λαοῦ, λέγων. τάδε λέγει κύριος. οὐκ ἀναβήσεσθε οὐδὲ πολεμήσετε πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς ἡμῶν υἱοὺς ἰσραὴλ, ἀναστρέφετε ἕκαστος εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, ὅτι παρ᾽ ἐμοῦ γέγονε τὸ ῥῆμα τοῦτο. καὶ ἤκουσαν τοῦ λόγου κυρίου, καὶ ἀνέσχον μὴ πορευθῆναι κατὰ τὸ ῥῆμα κυρίου. καὶ ᾠκοδόμησεν ἱεροβοὰμ τὴν σίκιμα τὴν ἐν ὄρει ἐ**E**φραὶμ, καὶ κατῴκει ἐν αὐτῇ, καὶ ἐξῆλθεν ἐκεῖθεν καὶ ᾠκοδόμησε τὴν φανουήλ. καὶ εἶπεν ἱεροβοὰμ ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ. ἰδοὺ νῦν ἐπιστρέψει ἡ βασιλεία εἰς οἶκον δαυίδ. ἐὰν ἀναβῇ ὁ λαὸς οὗτος ἀναφέρειν θυσίαν ἐν οἴκῳ κυρίου εἰς ἱερουσαλὴμ, καὶ ἐπιστραφήσεται καρδία τοῦ λαοῦ πρὸς κύριον καὶ κύριον αὐτῶν πρὸς ῥοβοὰμ βασιλέα ἰούδα, καὶ ἀποκτενοῦσί με. καὶ ἐβουλεύσατο ὁ βασιλεὺς, καὶ ἐπορεύθη, καὶ ἐποίησε δύο δαμάλεις χρυσᾶς, καὶ εἶπε πρὸς τὸν λαόν. ἱκανούσθω ὑμῖν ἀναβαίνειν εἰς ἱερουσαλήμ. ἰδοὺ θεοί σου ἰσραὴλ οἱ ἀναγαγόντες σε ἐκ γῆς αἰγύπτου. καὶ ἔθετο τὴν

το τὴν μίαν ἐν βαιθὴλ, καὶ τὴν μίαν ἔδωκεν ἐν δάν. καὶ ἐγένετο ὁ λόγος οὗτος εἰς ἁμαρτίαν. καὶ ἐπορεύετο ὁ λαὸς πρὸ προσώπου τῆς μιᾶς ἕως δὰν, καὶ εἴασαν τὸν οἶκον κυρίου. καὶ ἐποίησεν οἴκους ἐφ᾽ ὑψηλῶν, καὶ ἐποίησεν ἱερεῖς μέρος τι ἐκ τοῦ λαοῦ, οἳ οὐκ ἦσαν ἐκ τῶν υἱῶν λευί. καὶ ἐποίησεν ἱεροβοὰμ ἑορτὴν ἐν τῷ μηνὶ τῷ ὀγδόῳ ἐν τῇ πεντεκαιδεκάτῃ ἡμέρᾳ τοῦ μηνὸς κατὰ τὴν ἑορτὴν τὴν ἐν γῇ ἰούδα, καὶ ἀνέβη ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον ὃ ἐποίησεν ἐν βαιθὴλ τοῦ θύειν ταῖς δαμάλεσιν αἷς ἐποίησε, καὶ παρέστησεν ἐν βαιθὴλ τοὺς ἱερεῖς τῶν ὑψηλῶν ὧν ἐποίησε. καὶ ἀνέβη ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον ὃ ἐποίησε τῇ πεντεκαιδεκάτῃ ἡμέρᾳ ἐν τῷ μηνὶ τῷ ὀγδόῳ ἐν τῇ ἑορτῇ ᾗ ἐπλάσατο ἀπὸ καρδίας αὐτοῦ, καὶ ἐποίησεν ἑορτὴν τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ, καὶ ἀνέβη ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον τοῦ ἐπιθῦσαι.

α [Η σμικρότης μου παχυτέρα τῆς ὀσφύος τοῦ πατρός μου.] Schol. τοῦτο ὁ Σύμμαχος οὕτως ἡρμήνευσε. τὸ σμικρότατόν μου μέλος. τῶν δὲ παραλειπομένων ἡ βίβλος, σαφέστερον τοῦτο δεδήλωκεν. ὁ βραχύτατός μου γάρ φησι δάκτυλος, παχύτερος τῆς ὀσφύος τοῦ πατρός μου ἐστίν. οὕτω δὲ καὶ ὁ Σύρος ἡρμήνευσε καὶ ἰώσηπος ὡσαύτως. β [Ἐλιθοβόλησαν αὐτὸν ἐν λίθοις καὶ ἀπέθανε.] In alijs libris est, ἐν λίθοις πᾶς ἰσραήλ. γ [Καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρὸς σαμαίαν.] Schol. ἰστέον ὅτι τὰ περὶ σαμαίου τοῦ ἐλαμίτου ἔν τισι μὲν τῶν ἁπλῶν ἀντιγράφων κεῖται, ἐν τοῖς ἑξαπλοῖς δὲ οὐ φέρεται. δ [Καὶ κατέπαυσαν τοῦ πορευθῆναι κατὰ τὸ ῥῆμα κυρίου.] Quæ hic sequuntur vsque ad, καὶ ᾠκοδόμησεν ἱεροβοὰμ τὴν σίκιμα, desiderãtur in aliquot libris. Lucifer quidem Calaritanus ea posuit in libro de Regibus apostaticis.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΓ´.

Καὶ ἰδοὺ ἄνθρωπος τοῦ θεοῦ ἐξ ἰούδα παρεγένετο ἐν λόγῳ κυρίου εἰς βαιθὴλ, καὶ ἱεροβοὰμ εἱστήκει ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον ἐπιθῦσαι. καὶ ἐπεκάλεσεν πρὸς τὸ θυσιαστήριον ἐν λόγῳ κυρίου, καὶ εἶπε. θυσιαστήριον θυσιαστήριον, τάδε λέγει κύριος. ἰδοὺ υἱὸς τίκτεται τῷ οἴκῳ δαυὶδ, ἰωσίας ὄνομα αὐτῷ, καὶ θύσει ἐπὶ σὲ τοὺς ἱερεῖς τῶν ὑψηλῶν τῶν ἐπιθυόντων ἐπὶ σὲ, καὶ ὀστᾶ ἀνθρώπων καύσει ἐπὶ σὲ, καὶ δώσει ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ τέρας, λέγων. τοῦτο τὸ ῥῆμα ὃ ἐλάλησε κύριος λέγων, ἰδοὺ τὸ θυσιαστήριον ῥήγνυται, καὶ ἐκχυθήσεται ἡ πιότης ἡ ἐπ᾽ αὐτῷ. καὶ ἐγένετο ὡς ἤκουσεν ὁ βασιλεὺς ἱεροβοὰμ τῶν λόγων τοῦ ἀνθρώπου τοῦ θεοῦ τοῦ ἐπικαλεσαμένου ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον τὸ ἐν βαιθὴλ, καὶ ἐξέτεινεν ὁ βασιλεὺς τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ θυσιαστηρίου, λέγων. συλλάβετε αὐτὸν, καὶ ἰδοὺ ἐξηράνθη ἡ χεὶρ αὐτοῦ, ἣν ἐξέτεινεν ἐπ᾽ αὐτὸν, καὶ οὐκ ἐδυνήθη ἐπιστρέψαι αὐτὴν πρὸς αὐτόν. καὶ τὸ θυσιαστήριον ἐρράγη, καὶ ἐξεχύθη ἡ πιότης ἀπὸ τοῦ θυσιαστηρίου κατὰ τὸ τέρας ὃ ἔδωκεν ὁ ἄνθρωπος τοῦ θεοῦ ἐν λόγῳ κυρίου. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς ἱεροβοὰμ τῷ ἀνθρώπῳ τοῦ θεοῦ. δεήθητι τοῦ προσώπου κυρίου τοῦ θεοῦ σου, καὶ ἐπιστρεψάτω ἡ χείρ μου πρὸς ἐμέ. καὶ ἐδεήθη ὁ ἄνθρωπος τοῦ θεοῦ τοῦ προσώπου κυρίου, καὶ ἐπέστρεψε τὴν χεῖρα τοῦ βασιλέως πρὸς αὐτὸν, καὶ ἐγένετο καθὼς τὸ πρότερον. καὶ ἐλάλησεν ὁ βασιλεὺς πρὸς τὸν ἄνθρωπον τοῦ θεοῦ. εἴσελθε μετ᾽ ἐμοῦ εἰς οἶκον, καὶ ἀρίστησον, καὶ δώσω σοι δόμα. καὶ εἶπεν ὁ ἄνθρωπος τοῦ θεοῦ πρὸς τὸν βασιλέα. ἐὰν δῷς μοι τὸ ἥμισυ τοῦ οἴκου σου, οὐκ εἰσελεύσομαι μετὰ σοῦ, οὐδὲ μὴ φάγω ἄρτον, οὐδὲ μὴ πίω ὕδωρ ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ. ὅτι οὕτως ἐνετείλατό μοι κύριος ἐν λόγῳ, λέγων. μὴ φάγῃς ἄρτον καὶ μὴ πίῃς ὕδωρ καὶ μὴ ἐπιστρέψῃς ἐν τῇ ὁδῷ ᾗ ἐπορεύθης ἐν αὐτῇ. καὶ ἀπῆλθεν ἐν ὁδῷ ἄλλῃ, καὶ οὐκ ἀνέστρεψεν ἐν τῇ ὁδῷ ᾗ ἦλθεν ἐν αὐτῇ εἰς βαιθήλ. καὶ προφήτης εἷς πρεσβύτης κατῴκει ἐν βαιθὴλ, καὶ ἔρχονται οἱ υἱοὶ αὐτοῦ καὶ διηγήσαντο αὐτῷ πάντα τὰ ἔργα ἃ ἐποίησεν ὁ ἄνθρωπος τοῦ θεοῦ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐν βαιθὴλ, καὶ τοὺς λόγους οὓς ἐλάλησε τῷ βασιλεῖ, καὶ ἐπέστρεψαν τὸ πρόσωπον τοῦ πατρὸς αὐτῶν. καὶ ἐλάλησε πρὸς αὐτοὺς ὁ πατὴρ αὐτῶν, λέγων. ποίᾳ ὁδῷ πεπόρευται; καὶ δεικνύουσιν αὐτῷ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ τὴν ὁδὸν ἐν ᾗ ἀνῆλθεν ὁ ἄνθρωπος τοῦ θεοῦ ὁ ἐλθὼν ἐξ ἰούδα. καὶ εἶπε τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ. ἐπισάξατέ μοι τὸν ὄνον. καὶ ἐπέσαξαν αὐτῷ τὸν ὄνον, καὶ ἐπέβη ἐπ᾽ αὐτόν. καὶ ἐπορεύθη κατόπισθεν τοῦ ἀνθρώπου τοῦ θεοῦ, καὶ εὗρεν αὐτὸν καθήμενον ὑπὸ δρῦν, καὶ εἶπεν αὐτῷ. εἰ σὺ εἶ ὁ ἄνθρωπος τοῦ θεοῦ ὁ ἐληλυθὼς ἐξ ἰούδα; καὶ εἶπεν αὐτῷ. ἐγώ. καὶ εἶπεν αὐτῷ. δεῦρο μετ᾽ ἐμοῦ, καὶ φάγε ἄρτον. καὶ εἶπεν. οὐ μὴ δύνωμαι τοῦ ἐπιστρέψαι μετὰ σοῦ, οὐδὲ μὴ φάγομαι ἄρτον οὐδὲ πίομαι ὕδωρ ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ. ὅτι οὕτως ἐντέταλταί μοι ἐν λόγῳ κύριος, λέγων. μὴ φάγῃς ἄρτον ἐκεῖ καὶ μὴ πίῃς ὕδωρ καὶ μὴ ἐπιστρέψῃς ἐκεῖ ἐν τῇ ὁδῷ ᾗ ἐπορεύθης ἐν αὐτῇ. καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν. κἀγὼ προφήτης εἰμὶ καθὼς σὺ, καὶ ἄγγελος λελάληκε πρὸς μὲ ἐν ῥήματι κυρίου, λέγων. ἐπίστρεψον αὐτὸν πρὸς σεαυτὸν εἰς τὸν οἶκόν σου, καὶ φαγέτω ἄρτον καὶ πιέτω ὕδωρ, καὶ ἐψεύσατο αὐτῷ. καὶ ἐπέστρεψεν αὐτὸν καὶ ἔφαγεν ἄρτον καὶ ἔπιεν ὕδωρ ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ. καὶ ἐγένετο αὐτῶν καθημένων ἐπὶ τῆς τραπέζης, καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρὸς τὸν προφήτην τὸν ἐπιστρέψαντα αὐτόν. καὶ εἶπε πρὸς τὸν ἄνθρωπον τοῦ θεοῦ τὸν ἥκοντα ἐξ ἰούδα, λέγων. τάδε λέγει κύριος. ἀνθ᾽ ὧν παρεπίκρανας τὸ ῥῆμα κυρίου, καὶ οὐκ ἐφύλαξας τὴν ἐντολὴν ἣν ἐνετείλατό σοι κύριος ὁ θεός σου, καὶ ἐπέστρεψας καὶ ἔφαγες ἄρτον καὶ ἔπιες ὕδωρ ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ ᾧ ἐλάλησε πρὸς σὲ λέγων, οὐ μὴ φάγῃς ἄρτον καὶ μὴ πίῃς ὕδωρ, οὐ μὴ εἰσέλθῃ τὸ σῶμά σου εἰς τὸν τάφον τῶν πατέρων σου. καὶ ἐγένετο μετὰ τὸ φαγεῖν αὐτὸν ἄρτον καὶ πιεῖν ὕδωρ, καὶ ἐπέσαξεν αὐτῷ τὸν ὄνον, καὶ ἐπέστρεψε, καὶ ἀπῆλθε. καὶ εὗρεν αὐτὸν λέων ἐν τῇ ὁδῷ, καὶ ἐθανάτωσεν αὐτόν. καὶ ἦν τὸ σῶμα αὐτοῦ ἐρριμμένον ἐν τῇ ὁδῷ, καὶ ὁ ὄνος εἱστήκει παρ᾽ αὐτὸ, καὶ ὁ λέων εἱστήκει παρὰ τὸ σῶμα. καὶ ἰδοὺ ἄνδρες παραπορευόμενοι καὶ εἶδον τὸ θνησιμαῖον ἐρριμμένον ἐν τῇ ὁδῷ, καὶ ὁ λέων εἱστήκει ἐχόμενα τοῦ θνησιμαίου. καὶ εἰσῆλθον, καὶ ἐλάλησαν ἐν τῇ πόλει οὗ ὁ προφήτης ὁ πρεσβύτης κατῴκει ἐν αὐτῇ. καὶ ἤκουσεν ὁ ἐπιστρέψας αὐτὸν ἐκ τῆς ὁδοῦ, καὶ εἶπεν ὁ

ἄνθρωπος τοῦ θεοῦ οὗτός ἐστιν ὃς a παρεπίκρανε τὸ ῥῆμα κυρίου, καὶ ἐπορεύθη καὶ εὗρε τὸ σῶμα αὐτοῦ ἐρριμμένον ἐν τῇ ὁδῷ, καὶ ὁ ὄνος καὶ ὁ λέων εἱστήκεισαν παρὰ τὸ σῶμα, καὶ οὐκ ἔφαγεν ὁ λέων τὸ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου τοῦ θεοῦ, καὶ οὐ συνέτριψε τὸν ὄνον. καὶ ἦρεν ὁ προφήτης τὸ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου τοῦ θεοῦ, καὶ ἐπέθηκεν αὐτὸ ἐπὶ τὸν ὄνον, καὶ ἐπέστρεψεν αὐτὸν εἰς τὴν πόλιν ὁ προφήτης, τοῦ θάψαι αὐτὸν ἐν τῷ τάφῳ ἑαυτοῦ, καὶ ἐκόψαντο αὐτόν, οὐαὶ ἀδελφέ. καὶ ἐγένετο μετὰ τὸ κόψασθαι αὐτόν, καὶ εἶπε τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ, λέγων. ἐὰν ἀποθάνω, θάψατέ με ἐν τῷ τάφῳ τούτῳ οὗ ὁ ἄνθρωπος τοῦ θεοῦ τέθαπται ἐν αὐτῷ, παρὰ τὰ ὀστᾶ αὐτοῦ θέτε με, ἵνα σωθῶσι τὰ ὀστᾶ μου μετὰ τῶν ὀστῶν αὐτοῦ. ὅτι γινόμενον ἔσται τὸ ῥῆμα ὃ ἐλάλησεν ἐν λόγῳ κυρίου ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον ἐν βαιθὴλ καὶ ἐπὶ τοὺς οἴκους τοὺς ὑψηλοὺς τοὺς ἐν σαμαρείᾳ. καὶ μετὰ τὸ ῥῆμα τοῦτο οὐκ ἐπέστρεψεν ἱεροβοὰμ ἀπὸ τῆς κακίας αὐτοῦ, καὶ ἐπέστρεψεν καὶ ἐποίησεν ἐκ μέρους τοῦ λαοῦ ἱερεῖς ὑψηλῶν. ὁ βουλόμενος ἐπλήρου τὴν χεῖρα αὐτοῦ, καὶ ἐγένετο ἱερεὺς εἰς τὰ ὑψηλά. καὶ ἐγένετο τὸ ῥῆμα τοῦτο εἰς ἁμαρτίαν τῷ οἴκῳ ἱεροβοὰμ καὶ εἰς ὄλεθρον καὶ εἰς ἀφανισμὸν ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς.

a [Παρεπίκρανε τὸ ῥῆμα κυρίου.] A A. LL. sic habēt. At in alijs sequūtur hæc. καὶ ἔδωκεν αὐτὸν ὁ κύριος τῷ λέοντι, καὶ συνέτριψεν αὐτόν, καὶ ἐθανάτωσεν αὐτὸν κατὰ τὸ ῥῆμα κυρίου ὃ ἐλάλησεν αὐτῷ. καὶ ἐλάλησε πρὸς υἱοὺς αὐτοῦ. ἐπισάξατέ μοι τὸν ὄνον. καὶ ἐπέσαξαν. quæ verba nec à Lucifero referuntur hunc locum citante in libro de non conueniendo cum hæreticis.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΔʹ.

Καὶ ῥοβοὰμ υἱὸς σαλωμὼν ἐβασίλευσεν ἐπὶ ἰούδαν. υἱὸς τεσσαράκοντα καὶ ἑνὸς ἐνιαυτῶν ῥοβοὰμ ἐν τῷ βασιλεύειν αὐτόν. καὶ ἑπτακαίδεκα ἔτη ἐβασίλευσεν ἐν ἱερουσαλὴμ τῇ πόλει, ἣν ἐξελέξατο κύριος θέσθαι τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐκεῖ ἐκ πασῶν φυλῶν τοῦ ἰσραήλ. καὶ τὸ ὄνομα τῆς μητρὸς αὐτοῦ νααμὰ ἡ ἀμμωνῖτις. καὶ ἐποίησεν ῥοβοὰμ τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου. καὶ παρεζήλωσεν αὐτὸν ἐν πᾶσιν οἷς ἐποίησαν οἱ πατέρες αὐτῶν ἐν ταῖς ἁμαρτίαις αὐτῶν αἷς ἥμαρτον. καὶ ᾠκοδόμησαν ἑαυτοῖς ὑψηλὰ καὶ στήλας καὶ ἄλση ἐπὶ πάντα βουνὸν ὑψηλόν, καὶ ὑποκάτω παντὸς ξύλου συσκίου. καὶ σύνδεσμος ἐγενήθη ἐν τῇ γῇ, καὶ ἐποίησαν ἀπὸ πάντων τῶν βδελυγμάτων τῶν ἐθνῶν ὧν ἐξῆρε κύριος ἀπὸ προσώπου υἱῶν ἰσραήλ. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἐνιαυτῷ τῷ πέμπτῳ βασιλεύοντος ῥοβοάμ, ἀνέβη σουσακὶμ βασιλεὺς αἰγύπτου ἐπὶ ἱερουσαλήμ. καὶ ἔλαβε πάντας τοὺς θησαυροὺς οἴκου κυρίου καὶ τοὺς θησαυροὺς οἴκου τοῦ βασιλέως, καὶ τὰ δόρατα τὰ χρυσᾶ ἃ ἔλαβε δαυὶδ ἐκ χειρὸς τῶν παίδων ἀδραζαὰρ βασιλέως σουβά. καὶ εἰσήνεγκεν αὐτὰ εἰς ἱερουσαλὴμ τὰ πάντα ἃ ἔλαβεν ὅπλα τὰ χρυσᾶ, ὅσα ἐποίησε σαλωμών, καὶ ἀπήνεγκεν αὐτὰ εἰς αἴγυπτον, καὶ ἐποίησε ῥοβοὰμ ὁ βασιλεὺς ὅπλα χαλκᾶ ἀντ᾽ αὐτῶν. καὶ ἐπέθεντο ἐπ᾽ αὐτὸν οἱ ἡγούμενοι τῶν παρατρεχόντων οἱ φυλάσσοντες τὸν πυλῶνα οἴκου βασιλέως. καὶ ἐγένετο ὅτε εἰσεπορεύετο ὁ βασιλεὺς εἰς οἶκον κυρίου, καὶ ἦρον αὐτὰ οἱ παρατρέχοντες καὶ ἀπηρείδοντο αὐτὰ εἰς τὸ θεὲ τῶν παρατρεχόντων. καὶ τὰ λοιπὰ τῶν λόγων ῥοβοὰμ καὶ πάντα ἃ ἐποίησεν, οὐκ ἰδοὺ ταῦτα γεγραμμένα ἐν βιβλίῳ λόγων τῶν ἡμερῶν τοῖς βασιλεῦσιν ἰούδα; καὶ πόλεμος ἦν ἀναμέσον ῥοβοὰμ καὶ ἀναμέσον ἱεροβοὰμ πάσας τὰς ἡμέρας. καὶ ἐκοιμήθη ῥοβοὰμ μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ, καὶ θάπτεται μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ ἐν πόλει δαυίδ. καὶ ἐβασίλευσεν ἀβιοὺ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἀντ᾽ αὐτοῦ.

a [Καὶ ῥοβοὰμ υἱὸς σαλωμὼν ἐβασίλευσεν ἐπὶ ἰούδα.] In aliquib. libris antecedūt hæc verba. Ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἠρρώστησεν ἀβιὰ υἱὸς ἱεροβοάμ. καὶ τῇ γυναικὶ αὐτοῦ εἶπεν ἱεροβοάμ. ἀνάστηθι, καὶ ἀλλοιώθητι, καὶ οὐ γνώσονται ὅτι σὺ γυνὴ ἱεροβοάμ, καὶ πορεύθητι εἰς σηλώ. ἰδοὺ ἐκεῖ ἀχιὰ ὁ προφήτης, αὐτὸς ἐλάλησεν ἐπ᾽ ἐμὲ τοῦ βασιλεῦσαι ἐπὶ τὸν λαὸν τοῦτον. καὶ λάβε εἰς τὴν χεῖράς σου τῷ ἀνθρώπῳ τοῦ θεοῦ ἄρτους, καὶ κολλύρια τοῖς τέκνοις αὐτοῦ, καὶ σταφίδας, καὶ στάμνον μέλιτος, καὶ ἐλεύσῃ πρὸς αὐτόν. αὐτὸς ἀναγγελεῖ σοι τί ἔσται τῷ παιδίῳ. καὶ ἐποίησεν οὕτω ἡ γυνὴ ἱεροβοάμ. καὶ ἀνέστη, καὶ ἐπορεύθη εἰς σηλώ, καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον ἀχιά. καὶ ὁ ἄνθρωπος πρεσβύτερος τοῦ ἰδεῖν, καὶ ἠμβλυώπουν οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ γήρως αὐτοῦ. καὶ εἶπε κύριος πρὸς ἀχιά. ἰδοὺ ἡ γυνὴ ἱεροβοὰμ εἰσέρχεται τοῦ ἐκζητῆσαι ῥῆμα παρὰ σοῦ ὑπὲρ υἱοῦ αὐτοῦ, ὅτι ἄρρωστός ἐστι, κατὰ τοῦτο καὶ κατὰ τοῦτο λαλήσεις πρὸς αὐτήν. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εἰσέρχεσθαι αὐτήν, καὶ αὐτὴ ἀπεξενοῦτο. καὶ ἐγένετο ὡς ἤκουσεν ἀχιὰ τὴν φωνὴν ποδῶν αὐτῆς εἰσερχομένης αὐτῆς ἐν τῷ ἀνοίγματι, καὶ εἶπεν. εἴσελθε γυνὴ ἱεροβοάμ, ἵνα τί τοῦτο σὺ ἀποξενοῦσαι; καὶ ἐγώ εἰμι ἀπόστολος πρὸς σὲ σκληρός. πορεύθητι εἶπον τῷ ἱεροβοάμ. τάδε λέγει κύριος ὁ θεὸς ἰσραήλ. ἀνθ᾽ οὗ ὅσον ὕψωσά σε ἀπὸ μέσου τοῦ λαοῦ, καὶ ἔδωκά σε ἡγούμενον ἐπὶ τὸν λαὸν ἰσραήλ, καὶ ἔρρηξα τὸ βασίλειον ἀπὸ οἴκου δαυίδ, καὶ ἔδωκα αὐτὸ σοί, καὶ οὐκ ἐγένου ὡς δοῦλός μου δαυὶδ ὃς ἐφύλαξε τὰς ἐντολάς μου, καὶ ὃς ἐπορεύθη ὀπίσω μου ἐν πάσῃ καρδίᾳ αὐτοῦ, τοῦ ποιῆσαι τὸ εὐθὲς ἐν ὀφθαλμοῖς μου, καὶ ἐπονηρεύσω τοῦ ποιῆσαι παρὰ πάντας ὅσοι ἐγένοντο εἰς πρόσωπόν σου, καὶ ἐπορεύθης καὶ ἐποίησας σεαυτῷ θεοὺς ἑτέρους καὶ χωνευτὰ τοῦ παροργίσαι με, καὶ ἐμὲ ἔρριψας ὀπίσω σου, διὰ τοῦτο ἰδοὺ ἐγὼ ἄγω κακίαν πρὸς οἶκον ἱεροβοάμ, καὶ ἐξολοθρεύσω ἱεροβοὰμ οὐροῦντα πρὸς τοῖχον, ἐπεχόμενον καὶ καταλελειμμένον ἐν ἰσραήλ, καὶ ἐπιλέξω ἐπὶ οἴκου ἱεροβοὰμ καθὼς ἐπιλέγεται ἡ κόπρος ἕως τελειωθῆναι αὐτόν. τὸν τεθνηκότα τοῦ ἱεροβοὰμ ἐν τῇ πόλει καταφάγονται οἱ κύνες, καὶ τὸν τεθνηκότα ἐν τῷ ἀγρῷ καταφάγεται τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ, ὅτι κύριος ἐλάλησε. καὶ σὺ ἀναστᾶσα πορεύθητι εἰς οἶκόν σου. ἐν τῷ εἰσέρχεσθαι πόδας σου τὴν πόλιν, ἀποθανεῖται τὸ παιδάριον. καὶ κόψονται αὐτὸν πᾶς ἰσραήλ, καὶ θάψουσιν αὐτόν, ὅτι οὗτος μόνος εἰσελεύσεται τῷ ἱεροβοὰμ πρὸς τάφον, ὅτι εὑρέθη ἐν αὐτῷ ῥῆμα καλὸν περὶ τοῦ κυρίου θεοῦ ἰσραὴλ ἐν οἴκῳ ἱεροβοάμ. καὶ ἀναστήσει κύριος ἑαυτῷ βασιλέα ἐπὶ ἰσραήλ, ὃς πλήξει τὸν οἶκον ἱεροβοὰμ ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ καὶ ἔτι καὶ γε νῦν. καὶ πλήξει κύριος τὸν ἰσραὴλ καθὰ κινεῖται ὁ κάλαμος ἐν τῷ ὕδατι. καὶ ἐκτιλεῖ τὸν ἰσραὴλ ἀπὸ ἄνω τῆς χθονὸς τῆς ἀγαθῆς ταύτης, ἧς ἔδωκε τοῖς πατράσιν αὐτῶν. καὶ λικμήσει αὐτοὺς ἀπὸ πέραν τοῦ ποταμοῦ, ἀνθ᾽ οὗ ὅσον ἐποίησαν τὰ ἄλση αὐτῶν παροργίζοντες τὸν κύριον. καὶ δώσει κύριος τὸν ἰσραὴλ χάριν ἁμαρτιῶν ἱεροβοάμ, ὃς ἥμαρτε καὶ ὃς ἐξήμαρτεν ἰσραήλ. καὶ ἀνέστη ἡ γυνὴ ἱεροβοάμ, καὶ ἐπορεύθη εἰς σαριρά. καὶ ἐγένετο ὡς εἰσῆλθεν ἐν τῷ προθύρῳ τοῦ οἴκου, καὶ τὸ παιδάριον ἀπέθανε. καὶ ἔθαψαν αὐτό, καὶ ἐκόψαντο αὐτὸ πᾶς ἰσραὴλ κατὰ τὸ ῥῆμα κυρίου ὃ ἐλάλησεν ἐν χειρὶ δούλου αὐτοῦ ἀχιὰ τοῦ προφήτου. καὶ περισσὸν ῥημάτων ἱεροβοὰμ ὅσα ἐπολέμησε καὶ ὅσα ἐβασίλευσεν, ἰδοὺ αὐτὰ γεγραμμένα ἐπὶ βιβλίου ῥημάτων τῶν ἡμερῶν τῶν βασιλέων ἰσραήλ. καὶ αἱ ἡμέραι ἃς ἐβασίλευσεν ἱεροβοάμ, εἴκοσι καὶ δύο ἔτη. καὶ ἐκοιμήθη μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ. καὶ ἐβασίλευσεν ἀδὰβ υἱὸς αὐτοῦ ἀντ᾽ αὐτοῦ. Schol. ad illa in fine præcedentis cap. ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς, hæc affert. μετὰ τοῦτο ἐν τῷ ἐξαπλῷ κεῖται τὰ κατὰ τὴν νόσον καὶ τὴν τελευτὴν ἀβιὰ τοῦ υἱοῦ ἱεροβοὰμ μετὰ ἀστερίσκων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΕ'.

Καὶ ἐν τῷ ὀκτωκαιδεκάτῳ ἔτει βασιλεύοντος ἱεροβοὰμ υἱοῦ ναβὰτ, βασιλεύει ἀβιοὺ υἱὸς ῥοβοὰμ ἐπὶ ἰούδαν. καὶ τρία ἔτη ἐβασίλευσεν ἐπὶ ἱερουσαλήμ. καὶ ὄνομα τῆς μητρὸς αὐτοῦ μααχά, θυγάτηρ ἀβεσσαλώμ. καὶ ἐπορεύθη ἐν ταῖς ἁμαρτίαις τοῦ πατρὸς αὐτοῦ αἷς ἐποίησεν ἐνώπιον αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἦν ἡ καρδία αὐτοῦ τελεία μετὰ κυρίου θεοῦ αὐτοῦ ὡς ἡ καρδία τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. ὅτι διὰ δαυὶδ ἔδωκεν αὐτῷ κύριος κατάλειμμα, ἵνα στήσῃ τὰ τέκνα αὐτοῦ μετ' αὐτόν, καὶ στήσῃ τὴν ἱερουσαλήμ, ὡς ἐποίησε δαυὶδ τὸ εὐθὲς ἐνώπιον κυρίου, οὐκ ἐξέκλινεν ἀπὸ πάντων ὧν ἐνετείλατο αὐτῷ [α] πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς αὐτοῦ. καὶ τὰ λοιπὰ τῶν λόγων ἀβιοὺ καὶ πάντα ἃ ἐποίησεν, οὐκ ἰδοὺ ταῦτα γεγραμμένα ἐπὶ βιβλίῳ λόγων τῶν ἡμερῶν τοῖς βασιλεῦσιν ἰούδα; καὶ πόλεμος ἦν ἀναμέσον ἀβιοὺ καὶ ἀναμέσον ἱεροβοάμ. καὶ ἐκοιμήθη ἀβιοὺ μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ ἐν τῷ εἰκοστῷ καὶ τετάρτῳ ἔτει τοῦ ἱεροβοάμ, καὶ θάπτεται μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ ἐν πόλει δαυίδ. καὶ βασιλεύει ἀσὰ υἱὸς αὐτοῦ ἀντ' αὐτοῦ. [β] ἐν τῷ ἐνιαυτῷ τετάρτῳ καὶ εἰκοστῷ τοῦ ἱεροβοὰμ βασιλέως ἰσραήλ, βασιλεύει ἀσὰ ἐπὶ ἰούδαν, καὶ τεσσαράκοντα καὶ ἓν ἔτος ἐβασίλευσεν ἐν ἱερουσαλήμ. καὶ ὄνομα τῆς μητρὸς αὐτοῦ ἀνὰ θυγάτηρ ἀβεσσαλώμ. καὶ ἐποίησεν ἀσὰ τὸ εὐθὲς ἐνώπιον κυρίου ὡς δαυὶδ ὁ πατὴρ αὐτοῦ. καὶ ἀφεῖλε τὰς τελετὰς ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ ἐξαπέστειλε πάντα τὰ ἐπιτηδεύματα ἃ ἐποίησαν οἱ πατέρες αὐτοῦ. καὶ τὴν ἀνὰ τὴν μητέρα ἑαυτοῦ μετέστησε τοῦ μὴ εἶναι ἡγουμένην, καθὼς ἐποίησε σύνοδον ἐν τῷ ἄλσει αὐτῆς. καὶ ἐξέκοψεν ἀσὰ τὰς καταδύσεις αὐτῆς, καὶ ἐνέπρησε πυρὶ ἐν τῷ χειμάρρῳ τῶν κέδρων. τὰ δὲ ὑψηλὰ οὐκ ἐξῆρε. πλὴν ἡ καρδία ἀσὰ ἦν τελεία μετὰ κυρίου πάσας τὰς ἡμέρας αὐτοῦ. καὶ εἰσήνεγκε τοὺς κίονας τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ τοὺς κίονας αὐτοῦ εἰσήνεγκεν εἰς τὸν οἶκον κυρίου ἀργυροῦς καὶ χρυσοῦς καὶ σκεύη. καὶ πόλεμος ἦν ἀναμέσον ἀσὰ καὶ ἀναμέσον βαασὰ βασιλέως ἰσραὴλ πάσας τὰς ἡμέρας αὐτῶν. καὶ ἀνέβη βαασὰ βασιλεὺς ἰσραὴλ ἐπὶ ἰούδαν, καὶ ᾠκοδόμησε τὴν ῥαμά, τοῦ μὴ εἶναι ἐκπορευόμενον καὶ εἰσπορευόμενον τῷ ἀσὰ βασιλεῖ ἰούδα. καὶ ἔλαβεν ἀσὰ σύμπαν τὸ ἀργύριον καὶ τὸ χρυσίον τὸ εὑρεθὲν ἐν τοῖς θησαυροῖς οἴκου κυρίου καὶ ἐν τοῖς θησαυροῖς τοῦ οἴκου τοῦ βασιλέως, καὶ ἔδωκεν αὐτὰ εἰς χεῖρας παίδων αὐτοῦ. καὶ ἐξαπέστειλεν αὐτοὺς ὁ βασιλεὺς ἀσὰ πρὸς υἱὸν ἄδερ [γ] υἱὸν ταβερεμὰ υἱοῦ ἀζὶν βασιλέως συρίας τοῦ κατοικοῦντος ἐν δαμασκῷ, λέγων. διάθου διαθήκην ἀναμέσον ἐμοῦ καὶ ἀναμέσον σοῦ καὶ ἀναμέσον τοῦ πατρός μου καὶ τοῦ πατρός σου. ἰδοὺ ἐξαπέσταλκά σοι δῶρα ἀργύριον καὶ χρυσίον. δεῦρο διασκέδασον τὴν διαθήκην σου τὴν πρὸς βαασὰ βασιλέα ἰσραήλ, καὶ ἀναβήσεται ἀπ' ἐμοῦ. καὶ ἤκουσεν υἱὸς ἄδερ τοῦ βασιλέως ἀσά, καὶ ἀπέστειλε τοὺς ἄρχοντας τῶν δυνάμεων αὐτοῦ ταῖς πόλεσι τοῦ ἰσραήλ, καὶ ἐπάταξαν τὴν ἀὶν, τὴν δὰν, καὶ τὴν ἀβὲλ οἴκου μααχά, καὶ πᾶσαν τὴν χεννερέθ, ἕως πάσης τῆς γῆς νεφθαλί. καὶ ἐγένετο ὡς ἤκουσε βαασά, καὶ διέλιπε τοῦ οἰκοδομεῖν τὴν ῥαμά, καὶ ἀνέστρεψεν εἰς θερσά. καὶ ὁ βασιλεὺς ἀσὰ παρήγγειλε παντὶ ἰούδα εἰς ἐνακίμ, καὶ αἴρουσι τοὺς λίθους τῆς ῥαμά, καὶ τὰ ξύλα αὐτῆς ἃ ᾠκοδόμησε βαασά, καὶ ᾠκοδόμησεν ἐν αὐτοῖς ὁ βασιλεὺς ἀσὰ πᾶν βουνὸν βενιαμὶν καὶ τὴν σκοπιάν. καὶ τὰ λοιπὰ τῶν λόγων ἀσὰ καὶ πᾶσα ἡ δυναστεία αὐτοῦ ἣν ἐποίησε, καὶ τὰς πόλεις ἃς ᾠκοδόμησεν, οὐκ ἰδοὺ ταῦτα γεγραμμένα ἐστὶν ἐπὶ βιβλίῳ λόγων τῶν ἡμερῶν τοῖς βασιλεῦσιν ἰούδα; πλὴν ἐν τῷ καιρῷ τοῦ γήρως αὐτοῦ ἐπόνεσε τοὺς πόδας αὐτοῦ. καὶ ἐκοιμήθη ἀσὰ μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ, καὶ θάπτεται μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ ἐν πόλει δαυὶδ πατρὸς αὐτοῦ. καὶ βασιλεύει ἰωσαφὰτ υἱὸς αὐτοῦ ἀντ' αὐτοῦ. καὶ ναβὰτ υἱὸς ἱεροβοὰμ βασιλεύει ἐπὶ ἰσραὴλ ἐν ἔτει δευτέρῳ τοῦ ἀσὰ βασιλέως ἰούδα, καὶ ἐβασίλευσεν ἐν ἰσραὴλ ἔτη δύο. καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου, καὶ ἐπορεύθη ἐν ὁδῷ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ ἐν ταῖς ἁμαρτίαις αὐτοῦ αἷς ἐξήμαρτε τὸν ἰσραήλ. καὶ περιεκάθισεν αὐτὸν βαασὰ υἱὸς ἀχιὰ ἐπὶ τὸν οἶκον βελααὰν υἱοῦ ἀχιά, καὶ [δ] ἐχάραξεν αὐτὸν ἐν γαβαθὼν τῇ τῶν ἀλλοφύλων. καὶ ναβὰτ καὶ πᾶς ἰσραὴλ περιεκάθητο ἐπὶ γαβαθών. καὶ ἐθανάτωσεν αὐτὸν βαασὰ ἐν ἔτει τρίτῳ τοῦ ἀσὰ υἱοῦ ἀσὰ βασιλέως ἰούδα, καὶ ἐβασίλευσεν ἀντ' αὐτοῦ. καὶ ἐγένετο ὡς ἐβασίλευσεν, καὶ ἐπάταξεν ὅλον τὸν οἶκον ἱεροβοὰμ καὶ οὐχ ὑπελείπετο πᾶσαν πνοὴν τοῦ ἱεροβοὰμ ἕως τοῦ ἐξολοθρεῦσαι αὐτὸν κατὰ τὸ ῥῆμα κυρίου ὃ ἐλάλησεν ἐν χειρὶ δούλου αὐτοῦ ἀχιὰ τοῦ σηλωνίτου περὶ τῶν ἁμαρτιῶν ἱεροβοάμ, ὃς ἐξήμαρτε τὸν ἰσραήλ, καὶ ἐν τῷ παροργισμῷ αὐτοῦ ᾧ παρώργισε τὸν κύριον θεὸν τοῦ ἰσραήλ. καὶ τὰ λοιπὰ τῶν λόγων ναβὰτ καὶ πάντα ἃ ἐποίησεν, οὐκ ἰδοὺ ταῦτα γεγραμμένα ἐστὶν ἐν βιβλίῳ λόγων τῶν ἡμερῶν τοῖς βασιλεῦσιν ἰσραήλ; καὶ ἐν τῷ ἔτει τῷ τρίτῳ τοῦ ἀσὰ βασιλέως ἰούδα βασιλεύει βαασὰ υἱὸς ἀχιὰ ἐπὶ ἰσραὴλ ἐν θερσᾷ εἴκοσι καὶ τέσσαρα ἔτη. καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου, καὶ ἐπορεύθη ἐν ὁδῷ ἱεροβοὰμ υἱοῦ ναβάτ, καὶ ἐν ταῖς ἁμαρτίαις αὐτοῦ ὡς ἐξήμαρτε τὸν ἰσραήλ.

α [Πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς αὐτοῦ.] In alijs libris & apud Theodoretum hæc sequuntur. ἐκτὸς ἐν ῥήματι οὐρίου τοῦ χετταίου. καὶ πόλεμος ἦν μεταξὺ ῥοβοάμ, καὶ μεταξὺ ἱεροβοάμ, πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς αὐτοῦ. β [Ἐν τῷ ἐνιαυτῷ τετάρτῳ καὶ εἰκοστῷ.] In aliis libris est, ἐν ἔτει εἰκοστῷ. γ [υἱὸν ταβερεμά.] In alijs libris est, υἱὸν ταβ ἐν ῥαμὰν υἱοῦ ἀζαήλ. δ [καὶ ἐχάραξεν αὐτὸν ἐν γαβαθών.] Ita quoq. est in vno alio libro. in aliis est, καὶ ἐπεχαράκωσεν. in cæteris ἐπάταξεν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ις'.

Καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου ἐν χειρὶ ἰοὺ υἱοῦ ἀνανὶ πρὸς βαασά. ἀνθ' ὧν ὕψωσά σε ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ ἔδωκά σε ἡγούμενον ἐπὶ τὸν λαόν μου ἰσραήλ, καὶ ἐπορεύθης ἐν τῇ ὁδῷ ἱεροβοάμ, καὶ ἐξήμαρτες τὸν λαόν

λαόν μου τὸν ἰσραὴλ, τοῦ παροργίσαι με ἐν τοῖς ματαίοις αὐτῶν, ἰδοὺ ἐγὼ ἐξεγείρω ὀπίσω βαασὰ καὶ ὄπισθεν τοῦ οἴκου αὐτοῦ, καὶ δώσω τὸν οἶκόν σου ὡς τὸν οἶκον ἱεροβοὰμ υἱοῦ ναβάτ. τὸν τεθνηκότα τοῦ βαασὰ ἐν τῇ πόλει καταφάγονται αὐτὸν οἱ κύνες, καὶ τὸν τεθνηκότα αὐτοῦ ἐν τῷ πεδίῳ καταφάγονται αὐτὸν τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ. καὶ τὰ λοιπὰ τῶν λόγων βαασὰ καὶ πάντα ἃ ἐποίησε, καὶ αἱ δυναστεῖαι αὐτοῦ, οὐκ ἰδοὺ ταῦτα γεγραμμένα ἐν βιβλίῳ λόγων τῶν ἡμερῶν τῶν βασιλέων ἰσραήλ; καὶ ἐκοιμήθη βαασὰ μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ, καὶ θάπτεται ἐν θερσᾷ, καὶ βασιλεύει ἠλὰ υἱὸς αὐτοῦ ἀντ' αὐτοῦ. καὶ ἐν χειρὶ ἰοὺ υἱοῦ ἀνανὶ ἐλάλησε κύριος ἐπὶ βαασὰ καὶ ἐπὶ τὸν οἶκον αὐτοῦ, πᾶσαν τὴν κακίαν ἣν ἐποίησεν ἐνώπιον κυρίου τοῦ παροργίσαι αὐτὸν ἐν τοῖς ἔργοις τῶν χειρῶν αὐτοῦ, τοῦ εἶναι κατὰ τὸν οἶκον ἱεροβοὰμ, καὶ ὑπὲρ τοῦ πατάξαι αὐτόν. καὶ ἠλὰ υἱὸς βαασὰ ἐβασίλευσεν ἐπὶ ἰσραὴλ δύο ἔτη ἐν θερσᾷ. α καὶ συνέστρεψεν ἐπ' αὐτὸν ζαμβρὶ ὁ ἄρχων τῆς ἡμίσους τῆς ἵππου, καὶ αὐτὸς ἦν ἐν θερσᾷ πίνων μεθύων ἐν τῷ οἴκῳ ὠσὰ τοῦ οἰκονόμου ἐν θερσᾷ. καὶ εἰσῆλθε ζαμβρὶ καὶ ἐπάταξεν αὐτὸν καὶ ἐθανάτωσεν αὐτὸν, καὶ ἐβασίλευσεν ἀντ' αὐτοῦ. καὶ ἐγενήθη ἐν τῷ βασιλεῦσαι αὐτὸν ἐν τῷ καθίσαι αὐτὸν ἐπὶ τοῦ θρόνου αὐτοῦ, καὶ ἐπάταξεν ὅλον τὸν οἶκον βαασὰ κατὰ τὸ ῥῆμα ὃ ἐλάλησε κύριος ἐπὶ τὸν οἶκον βαασὰ, καὶ πρὸς ἰοὺ τὸν προφήτην περὶ πασῶν τῶν ἁμαρτιῶν βαασὰ καὶ ἠλὰ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, ὡς ἐξήμαρτε τὸν ἰσραὴλ, τοῦ παροργίσαι κύριον τὸν θεὸν ἰσραὴλ ἐν τοῖς ματαίοις αὐτῶν. καὶ τὰ λοιπὰ τῶν λόγων ἠλὰ ἃ ἐποίησεν, οὐκ ἰδοὺ ταῦτα γεγραμμένα ἐν βιβλίῳ λόγων τῶν ἡμερῶν τῶν βασιλέων ἰσραήλ; καὶ ζαμβρὶ ἐβασίλευσεν ἐν θερσᾷ ἡμέρας ἑπτά. καὶ ἡ παρεμβολὴ ἰσραὴλ ἐπὶ γαβαθὼν τὴν τῶν ἀλλοφύλων. καὶ ἤκουσεν ὁ λαὸς ἐν τῇ παρεμβολῇ, λεγόντων. συνεστράφη ζαμβρὶ καὶ ἔπαισε τὸν βασιλέα. καὶ ἐβασίλευσαν ἐν ἰσραὴλ τὸν ἀμβρὶ τὸν ἡγούμενον τῆς στρατιᾶς ἐπὶ ἰσραὴλ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐν τῇ παρεμβολῇ. καὶ ἀνέβη ἀμβρὶ καὶ πᾶς ἰσραὴλ μετ' αὐτοῦ ἐκ γαβαθὼν, καὶ περιεκάθισαν ἐπὶ θερσᾷ. καὶ ἐγενήθη ὡς εἶδε ζαμβρὶ ὅτι προκατείληπται αὐτοῦ ἡ πόλις, καὶ πορεύεται εἰς ἄντρον τοῦ οἴκου τοῦ βασιλέως, καὶ ἐνεπύρισεν ἐπ' αὐτὸν τὸν οἶκον τοῦ βασιλέως, καὶ ἀπέθανεν ὑπὲρ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτοῦ ὧν ἐποίησε τοῦ ποιῆσαι τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου πορευθῆναι ἐν ὁδῷ ἱεροβοὰμ υἱοῦ ναβάτ, καὶ ἐν ταῖς ἁμαρτίαις αὐτοῦ ὡς ἐξήμαρτε τὸν ἰσραήλ. καὶ τὰ λοιπὰ τῶν λόγων ζαμβρὶ καὶ τὰς συνάψεις αὐτοῦ ἃς συνῆψεν, οὐκ ἰδοὺ ταῦτα γεγραμμένα ἐν βιβλίῳ λόγων τῶν ἡμερῶν τῶν βασιλέων ἰσραήλ; τότε μερίζεται ὁ λαὸς ἰσραήλ. ἥμισυ τοῦ λαοῦ γίνεται ὀπίσω θαμνὶ υἱοῦ γωνὰθ τοῦ βασιλεῦσαι αὐτὸν, καὶ τὸ ἥμισυ τοῦ λαοῦ γίνεται ὀπίσω ἀμβρί. ὁ λαὸς ὁ ὢν ὀπίσω ἀμβρὶ ὑπερεκράτησε τὸν λαὸν τὸν ὀπίσω θαμνὶ υἱοῦ γωνάθ. καὶ ἀπέθανε θαμνὶ καὶ ἰωρὰμ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, καὶ ἐβασίλευσεν ἀμβρὶ μετὰ θαμνί. ἐν

A τῷ ἔτει τῷ τριακοστῷ καὶ πρώτῳ τοῦ βασιλέως ἀσὰ βασιλεύει ἀμβρὶ ἐπὶ ἰσραὴλ δώδεκα ἔτη. ἐν θερσᾷ βασιλεύει ἓξ ἔτη. καὶ ἐκτήσατο ἀμβρὶ τὸ ὄρος τὸ σεμερὼν παρὰ σεμὴρ τοῦ κυρίου τοῦ ὄρους ἐν δύο ταλάντων ἀργυρίου. καὶ ᾠκοδόμησε τὸ ὄρος, καὶ ἐπεκάλεσαν τὸ ὄνομα τοῦ ὄρους οὗ ᾠκοδόμησεν ἐπὶ τῷ ὀνόματι σεμὴρ τοῦ κυρίου τοῦ ὄρους σεμηρών. καὶ ἐποίησεν ἀμβρὶ τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου, καὶ ἐπονηρεύσατο ὑπὲρ πάντας τοὺς γενομένους ἔμπροσθεν αὐτοῦ. καὶ ἐπορεύθη ἐν πάσῃ ὁδῷ ἱεροβοὰμ υἱοῦ ναβάτ, καὶ ἐν ταῖς ἁμαρτίαις αὐτοῦ αἷς ἐξήμαρτε τὸν ἰσραὴλ, τοῦ παροργίσαι
B τὸν κύριον θεὸν ἰσραὴλ ἐν τοῖς ματαίοις αὐτῶν. καὶ τὰ λοιπὰ τῶν λόγων ἀμβρὶ καὶ πάντα ἃ ἐποίησε, καὶ πᾶσα ἡ δυναστεία αὐτοῦ, οὐκ ἰδοὺ ταῦτα γεγραμμένα ἐν βιβλίῳ λόγων τῶν ἡμερῶν τῶν βασιλέων ἰσραήλ; καὶ ἐκοιμήθη ἀμβρὶ μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ, καὶ θάπτεται ἐν σαμαρείᾳ. β καὶ βασιλεύει ἀχαὰβ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἀντ' αὐτοῦ. καὶ ἐν τῷ ἐνιαυτῷ τῷ ἑνδεκάτῳ ἔτει τοῦ ἀμβρὶ βασιλεύει ἰωσαφὰτ υἱὸς ἀσὰ ἐτῶν τριάκοντα καὶ πέντε ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ, καὶ εἰκοσιπέντε ἔτη ἐβασίλευσεν ἐν ἱερουσαλήμ. καὶ ὄνομα τῆς μητρὸς αὐτοῦ γαζουβά, θυγάτηρ σελί. καὶ ἐ-
Γ πορεύθη ἐν τῇ ὁδῷ ἀσὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἐξέκλινεν ἀπ' αὐτῆς τοῦ ποιεῖν τὸ εὐθὲς ἐνώπιον κυρίου. πλὴν τῶν ὑψηλῶν οὐκ ἐξῆραν. ἔθυον ἐν τοῖς ὑψηλοῖς, καὶ ἐθυμίων. καὶ ἃ συνέθετο ἰωσαφὰτ μετὰ βασιλέως ἰσραὴλ, καὶ πᾶσα ἡ δυναστεία ἣν ἐποίησε, καὶ ὡς ἐπολέμησεν, οὐκ ἰδοὺ ταῦτα γεγραμμένα ἐν βιβλίῳ λόγων τῶν ἡμερῶν τῶν βασιλέων ἰούδα; καὶ τὰ λοιπὰ τῆς συμπλοκῆς ἃς ἐπέθεντο ἐν ταῖς ἡμέραις ἀσὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἐξῆρεν ἀπὸ τῆς γῆς. καὶ βασιλεὺς οὐκ ἦν ἐν συρίᾳ. νασὶβ καὶ ὁ βασιλεὺς ἰωσαφὰτ ἐποίησε ναῦν εἰς θαρσὶς πορεύεσθαι εἰς σωφὶρ ἐπὶ τὸ
Δ χρυσίον. καὶ οὐκ ἐπορεύθη, ὅτι συνετρίβη ἡ ναῦς ἐν γασιὼν γαβέρ. τότε εἶπεν ὁ βασιλεὺς ἰσραὴλ πρὸς ἰωσαφάτ. ἐξαποστελῶ τοὺς παῖδάς σου καὶ τὰ παιδάριά μου ἐν τῇ νηΐ, καὶ οὐκ ἐβούλετο ἰωσαφάτ. καὶ ἐκοιμήθη ἰωσαφὰτ μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ, καὶ θάπτεται μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ ἐν πόλει δαυίδ. καὶ ἐβασίλευσεν ἰωρὰμ υἱὸς αὐτοῦ ἀντ' αὐτοῦ. ἐν ἔτει δευτέρῳ τοῦ ἰωσαφὰτ βασιλέως ἰούδα, ἀχαὰβ υἱὸς ἀμβρὶ ἐβασίλευσεν ἐπὶ ἰσραὴλ ἐν σαμαρείᾳ εἴκοσι καὶ δύο ἔτη. καὶ ἐποίησεν ἀχαὰβ τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου, καὶ ἐπονηρεύσατο ὑπὲρ πάντας τοὺς ἔμπροσθεν αὐτοῦ. καὶ
E οὐκ ἦν αὐτῷ ἱκανὸν τοῦ πορεύεσθαι ἐν ταῖς ἁμαρτίαις ἱεροβοὰμ υἱοῦ ναβάτ, καὶ ἔλαβε γυναῖκα τὴν ἰεζάβελ θυγατέρα ἰεθεβαὰλ βασιλέως σιδωνίων. καὶ ἐπορεύθη καὶ ἐδούλευσε τῷ βάαλ, καὶ προσεκύνησεν αὐτῷ. καὶ ἔστησε θυσιαστήριον τῷ βάαλ ἐν οἴκῳ τῶν προσοχθισμάτων αὐτοῦ, ὃν ᾠκοδόμησεν ἐν σαμαρείᾳ. καὶ ἐποίησεν ἀχαὰβ ἄλσος. καὶ προσέθηκεν ἀχαὰβ τοῦ ποιῆσαι παροργίσματα, τοῦ παροργίσαι τὸν κύριον θεὸν τοῦ ἰσραὴλ, καὶ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τοῦ ἐξολοθρευθῆναι, ἐκακοποίησεν ὑπὲρ πάντας τοὺς βασιλεῖς ἰσραὴλ τοὺς γενομένους ἔμπροσθεν αὐτοῦ. καὶ ἐν

ταῖς

ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ, ᾠκοδόμησεν ἀχιὴλ ὁ βαιθηλίτης τὴν ἱεριχώ, ἐν τῷ ἀβιρὼν πρωτοτόκῳ αὐτοῦ ἐθεμελίωσεν αὐτήν, καὶ τῷ σεγοὺβ τῷ νεωτέρῳ αὐτοῦ ἐπέστησε θύρας αὐτῆς κατὰ τὸ ῥῆμα κυρίου, ὃ ἐλάλησεν ἐν χειρὶ ἰησοῦ υἱοῦ ναυῆ.

a[Καὶ συνέστρεψεν ἐπ' αὐτὸν ζαμβρί.] In alijs libris est, καὶ συνέτρεψεν ἐφ' ἑαυτὸν τοὺς παῖδας αὐτοῦ καὶ ζαμβρεί. b [Καὶ βασιλεύει ἀχαάβ.] Schol. ἀπὸ τῶν κατὰ τὸν ἀμβρὶ τὰ περὶ ἰωσαφὰτ οὐ κεῖται ἐν τῷ ἑξαπλῷ, ἀλλ' εὐθὺς τὰ περὶ ἀχαάβ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΖ'.

ΚΑὶ εἶπεν ἠλιοὺ ὁ προφήτης θεσβίτης ὁ ἐκ θεσβῶν τῆς γαλαὰδ πρὸς ἀχαάβ. ζῇ κύριος ὁ θεὸς τῶν δυνάμεων ὁ θεὸς ἰσραήλ, ᾧ παρέστην ἐνώπιον αὐτοῦ, εἰ ἔσται τὰ ἔτη ταῦτα δρόσος καὶ ὑετός, ὅτι εἰ μὴ διὰ στόματος λόγου μου. καὶ ἐγένετο ῥῆμα κυρίου πρὸς ἠλιού. πορεύου ἐντεῦθεν κατὰ ἀνατολάς, καὶ κρύβηθι ἐν τῷ χειμάῤῥῳ χοῤῥὰθ τοῦ ἐπὶ προσώπου τοῦ ἰορδάνου. καὶ ἔσται ἐκ τοῦ χειμάῤῥου πίεσαι ὕδωρ, καὶ τοῖς κόραξιν ἐντελοῦμαι διατρέφειν σε ἐκεῖ. καὶ ἐποίησεν ἠλιοὺ κατὰ τὸ ῥῆμα κυρίου, καὶ ἐκάθισεν ἐν τῷ χειμάῤῥῳ χοῤῥὰθ ἐπὶ προσώπου τοῦ ἰορδάνου. καὶ οἱ κόρακες ἔφερον αὐτῷ ἄρτους τὸ πρωΐ, καὶ κρέα τὸ δείλης, καὶ ἐκ τοῦ χειμάῤῥου ἔπινεν ὕδωρ. καὶ ἐγένετο μεθ' ἡμέρας, καὶ ἐξηράνθη ὁ χειμάῤῥους, ὅτι οὐκ ἐγένετο ὑετὸς ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ ἐγένετο ῥῆμα κυρίου πρὸς ἠλιού. ἀνάστηθι, καὶ πορεύου εἰς σαρεπτὰ τῆς σιδωνίας. ἰδοὺ ἐντέταλμαι ἐκεῖ γυναικὶ χήρᾳ τοῦ διατρέφειν σε. καὶ ἀνέστη καὶ ἐπορεύθη εἰς σαρεπτά, καὶ ἦλθεν εἰς τὸν πυλῶνα τῆς πόλεως. καὶ ἰδοὺ ἐκεῖ γυνὴ χήρα συνέλεγε ξύλα. καὶ ἐβόησεν ὀπίσω αὐτῆς ἠλιού, καὶ εἶπεν αὐτῇ. λάβε δή μοι ὀλίγον ὕδωρ εἰς ἄγγος, καὶ πίομαι. καὶ ἐπορεύθη λαβεῖν, καὶ ἐβόησεν ὀπίσω αὐτῆς ἠλιού, καὶ εἶπεν. λήψῃ δή μοι ψωμὸν ἄρτου τοῦ ἐν τῇ χειρί σου. καὶ εἶπεν ἡ γυνή. ζῇ κύριος ὁ θεός σου εἰ ἔστι μοι ἐγκρυφίας, ἀλλ' ἢ ὅσον δρὰξ ἀλεύρου ἐν τῇ ὑδρίᾳ, καὶ ὀλίγον ἔλαιον ἐν τῷ καψάκῃ. καὶ ἰδοὺ ἐγὼ συλλέξω δύο ξυλάρια, καὶ εἰσελεύσομαι καὶ ποιήσω αὐτὸ ἐμαυτῇ καὶ τοῖς τέκνοις μου, καὶ φαγόμεθα, καὶ ἀποθανούμεθα. καὶ εἶπε πρὸς αὐτὴν ἠλιού. θάρσει, εἴσελθε καὶ ποίησον κατὰ τὸ ῥῆμά σου. ἀλλὰ ποίησόν μοι ἐκεῖθεν ἐγκρυφίαν μικρόν, καὶ ἐξοίσεις μοι ἐν πρώτοις, σαυτῇ δὲ καὶ τοῖς τέκνοις σου ποιήσεις ἐπ' ἐσχάτῳ. ὅτι τάδε λέγει κύριος. ἡ ὑδρία τοῦ ἀλεύρου οὐκ ἐκλείψει, καὶ ὁ καψάκης τοῦ ἐλαίου οὐκ ἐλαττονήσει ἕως ἡμέρας τοῦ δοῦναι κύριον τὸν ὑετὸν ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ ἐπορεύθη ἡ γυνή, καὶ ἐποίησε καὶ ἤσθιεν αὐτὴ καὶ αὐτὸς καὶ τὰ τέκνα αὐτῆς. καὶ ἡ ὑδρία τοῦ ἀλεύρου οὐκ ἐξέλιπε, καὶ ὁ καψάκης τοῦ ἐλαίου οὐκ ἠλαττονήθη κατὰ τὸ ῥῆμα κυρίου ὃ ἐλάλησεν ἐν χειρὶ ἠλιού. καὶ ἐγένετο μετὰ ταῦτα, καὶ ἠῤῥώστησεν ὁ υἱὸς τῆς γυναικὸς τῆς κυρίας τοῦ οἴκου. καὶ ἦν ἡ ἀῤῥωστία αὐτοῦ κραταιὰ σφόδρα ἕως οὐχ ὑπελείφθη ἐν αὐτῷ πνεῦμα. καὶ εἶπε πρὸς ἠλιού. τί ἐμοὶ καὶ σοὶ ἄνθρωπε τοῦ θεοῦ; εἰσῆλθες πρὸς με τοῦ ἀναμνῆσαι ἀδικίας μου, καὶ θανατῶσαι τὸν υἱόν μου; καὶ εἶπεν ἠλιοὺ πρὸς τὴν γυναῖκα. δός μοι τὸν υἱόν σου. καὶ ἔλαβεν αὐτὸν ἐκ τοῦ κόλπου αὐτῆς, καὶ ἀνήνεγκεν αὐτὸν εἰς τὸ ὑπερῷον ἐν ᾧ αὐτὸς ἐκάθητο ἐκεῖ, καὶ ἐκοίμησεν αὐτὸν ἐπὶ τῆς κλίνης. καὶ ἀνεβόησεν ἠλιού, καὶ εἶπεν. οἴμοι κύριε, ὁ μάρτυς τῆς χήρας μεθ' ἧς ἐγὼ κατοικῶ μετ' αὐτῆς, σὺ κεκάκωκας τοῦ θανατῶσαι τὸν υἱὸν αὐτῆς. καὶ ἐνεφύσησε τῷ παιδαρίῳ τρίς, καὶ ἐπεκαλέσατο τὸν κύριον, καὶ εἶπε. κύριε ὁ θεός μου, ἐπιστραφήτω δὴ ἡ ψυχὴ τοῦ παιδαρίου τούτου εἰς αὐτόν. καὶ ἐγένετο οὕτως. καὶ ἀνεβόησε τὸ παιδάριον. καὶ κατήγαγεν αὐτὸ ἀπὸ τοῦ ὑπερῴου εἰς τὸν οἶκον, καὶ ἔδωκεν αὐτὸ τῇ μητρὶ αὐτοῦ. καὶ εἶπεν ἠλιού. βλέπε, ζῇ ὁ υἱός σου. καὶ εἶπεν ἡ γυνὴ πρὸς ἠλιού. ἰδοὺ ἔγνωκα ὅτι σὺ ἄνθρωπος θεοῦ, καὶ ῥῆμα κυρίου ἐν τῷ στόματί σου ἀληθινόν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΗ'.

ΚΑὶ ἐγένετο μεθ' ἡμέρας πολλάς, καὶ ῥῆμα κυρίου ἐγένετο πρὸς ἠλιοὺ ἐν τῷ ἐνιαυτῷ τῷ τρίτῳ, λέγων. πορεύθητι, καὶ ὄφθητι τῷ ἀχαάβ, καὶ δώσω ὑετὸν ἐπὶ πρόσωπον τῆς γῆς. καὶ ἐπορεύθη ἠλιοὺ τοῦ ὀφθῆναι τῷ ἀχαάβ, καὶ ἡ λιμὸς κραταιὰ ἐν σαμαρείᾳ. καὶ ἐκάλεσεν ἀχαὰβ τὸν ἀβδιοὺ τὸν οἰκονόμον. καὶ ἀβδιοὺ ἦν φοβούμενος τὸν κύριον σφόδρα. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ τύπτειν τὴν ἰεζάβελ τοὺς προφήτας κυρίου, καὶ ἔλαβεν ἀβδιοὺ ἑκατὸν ἄνδρας προφήτας καὶ κατέκρυψεν αὐτοὺς κατὰ πεντήκοντα ἐν σπηλαίῳ, καὶ διέτρεφεν αὐτοὺς ἐν ἄρτῳ καὶ ὕδατι. καὶ εἶπεν ἀχαὰβ πρὸς ἀβδιού. δεῦρο, καὶ διέλθωμεν ἐπὶ τὴν γῆν καὶ ἐπὶ πηγὰς τῶν ὑδάτων καὶ ἐπὶ χειμάῤῥους, ἐάν πως εὕρωμεν βοτάνην, καὶ περιποιησόμεθα ἵππους καὶ ἡμιόνους, καὶ οὐκ ἐξολοθρευθήσονται ἀπὸ τῶν σκηνῶν. καὶ ἐμέρισαν ἑαυτοῖς τὴν ὁδὸν τοῦ διελθεῖν αὐτήν. ἀχαὰβ ἐπορεύθη ἐν ὁδῷ μιᾷ, καὶ ἀβδιοὺ ἐπορεύθη ἐν ὁδῷ ἄλλῃ μόνος. καὶ ἦν ἀβδιοὺ ἐν τῇ ὁδῷ μόνος. καὶ ἦλθεν ἠλιοὺ εἰς συνάντησιν αὐτοῦ μόνος. καὶ ἀβδιοὺ ἔσπευσε καὶ ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον αὐτοῦ, καὶ εἶπεν. εἰ σὺ εἶ αὐτὸς κύριέ μου ἠλιού; καὶ εἶπεν ἠλιοὺ αὐτῷ. ἐγώ. πορεύου, λέγε τῷ κυρίῳ σου, ἰδοὺ ἠλιού. καὶ εἶπεν ἀβδιού. τί ἡμάρτηκα, ὅτι δίδως τὸν δοῦλόν σου εἰς χεῖρα ἀχαὰβ τοῦ θανατῶσαί με; ζῇ κύριος ὁ θεός σου, εἰ ἔστιν ἔθνος ἢ βασιλεία, οὗ οὐκ ἀπέστειλεν ὁ κύριός μου ζητεῖν σε, καὶ εἰ εἶπον, οὐκ ἔστι. καὶ ἐνέπρησε τὴν βασιλείαν καὶ τὰς χώρας αὐτῆς, ὅτι οὐχ εὕρηκέ σε. καὶ νῦν σὺ λέγεις, πορεύου ἀνάγγελε τῷ κυρίῳ σου, ἰδοὺ ἠλιού. καὶ ἔσται ἐὰν ἐγὼ ἀπέλθω ἀπὸ σοῦ, καὶ πνεῦμα κυρίου ἀρεῖ σε εἰς τὴν γῆν ἣν οὐκ οἶδα, καὶ εἰσελεύσομαι ἀπαγγεῖλαι τῷ ἀχαάβ, καὶ οὐχ εὑρήσει σε, καὶ ἀποκτενεῖ με. καὶ ὁ δοῦλός σου ἐστὶ φοβούμενος τὸν κύριον ἐκ νεότητος αὐτοῦ. ἢ οὐκ ἀπηγγέλη σοι τῷ κυρίῳ μου, οἷα πεποίηκα ἐν τῷ ἀποκτείνειν τὴν ἰεζάβελ τοὺς προφήτας

κυρίου, καὶ ἔκρυψα ἀπὸ τῶν προφητῶν κυρίου ἑκατὸν ἄνδρας, ἀνὰ πεντήκοντα ἐν σπηλαίῳ καὶ ἔθρεψα ἐν ἄρτοις καὶ ὕδατι; καὶ νῦν σὺ λέγεις μοι, πορεύου λέγε τῷ κυρίῳ σου, ἰδοὺ ἠλιού, καὶ ἀποκτενεῖ με; καὶ εἶπεν ἠλιού. ζῇ κύριος τῶν δυνάμεων ᾧ παρέστην ἐνώπιον αὐτοῦ, ὅτι σήμερον ὀφθήσομαι αὐτῷ. καὶ ἐπορεύθη ἀβδιοὺ εἰς συνάντησιν τῷ ἀχαάβ, καὶ ἀπήγγειλεν αὐτῷ. καὶ ἐξέδραμεν ἀχαάβ, καὶ ἐπορεύθη εἰς συνάντησιν ἠλιού. καὶ ἐγένετο ὡς εἶδεν ἀχαὰβ τὸν ἠλιού, καὶ εἶπεν ἀχαὰβ πρὸς ἠλιού. εἰ σὺ εἶ αὐτὸς ὁ διαστρέφων τὸν ἰσραήλ; καὶ εἶπεν ἠλιού. οὐ διαστρέφω τὸν ἰσραήλ, ὅτι ἀλλ' ἢ σὺ καὶ οἶκος τοῦ πατρός σου, ἐν τῷ καταλιμπάνειν ὑμᾶς τὸν κύριον θεὸν ὑμῶν, καὶ ἐπορεύθης ὀπίσω τῶν βααλίμ. καὶ νῦν ἀπόστειλον, συνάθροισον πρός με πάντα ἰσραὴλ εἰς ὄρος τὸ καρμήλιον καὶ τοὺς προφήτας τῆς αἰσχύνης τετρακοσίους καὶ πεντήκοντα, καὶ τοὺς προφήτας τῶν ἀλσῶν τετρακοσίους ἐσθίοντας τράπεζαν ἰεζάβελ. καὶ ἀπέστειλεν ἀχαὰβ εἰς πάντα ἰσραήλ; καὶ ἐπισυνήγαγε πάντας τοὺς προφήτας εἰς ὄρος τὸ καρμήλιον. καὶ προσήγαγεν ἠλιοὺ πρὸς πάντας. καὶ εἶπεν αὐτοῖς ἠλιού. β ἕως πότε ὑμεῖς χωλανεῖτε ἐπ' ἀμφοτέραις ταῖς ἰγνύαις; εἰ ἔστι κύριος ὁ θεός, πορεύεσθε ὀπίσω αὐτοῦ. εἰ δὲ βάαλ, πορεύεσθε ὀπίσω αὐτοῦ. καὶ οὐκ ἀπεκρίθη ὁ λαὸς λόγον. καὶ εἶπεν ἠλιοὺ πρὸς τὸν λαόν. ἐγὼ ὑπολέλειμμαι προφήτης τοῦ κυρίου μονώτατος. καὶ οἱ προφῆται τοῦ βάαλ, τετρακόσιοι καὶ πεντήκοντα ἄνδρες, καὶ οἱ προφῆται τῆς ἄλσους, τετρακόσιοι. δότωσαν ἡμῖν δύο βόας, καὶ ἐκλεξάσθωσαν ἑαυτοῖς τὸν ἕνα, καὶ μελισάτωσαν, καὶ ἐπιθέτωσαν ἐπὶ τῶν ξύλων, καὶ πῦρ μὴ ἐπιθέτωσαν. καὶ ἐγὼ ποιήσω τὸν βοῦν τὸν ἄλλον, καὶ πῦρ οὐ μὴ ἐπιθῶ. καὶ βοᾶτε ἐν ὀνόματι θεῶν ὑμῶν, καὶ ἐγὼ ἐπικαλέσομαι ἐν τῷ ὀνόματι κυρίου τοῦ θεοῦ μου, καὶ ἔσται ὁ θεὸς ὃς ἂν ἐπακούσῃ ἐν πυρί, οὗτος θεός. καὶ ἀπεκρίθησαν πᾶς ὁ λαός, καὶ εἶπον. καλὸν τὸ ῥῆμα ὃ ἐλάλησας. καὶ εἶπεν ἠλιοὺ τοῖς προφήταις τῆς αἰσχύνης. ἐκλέξασθε ἑαυτοῖς τὸν μόσχον τὸν ἕνα, καὶ ποιήσατε πρῶτοι, ὅτι πολλοὶ ὑμεῖς. καὶ ἐπικαλέσασθε ἐν ὀνόματι θεοῦ ὑμῶν, καὶ πῦρ μὴ ἐπιθῆτε. καὶ ἔλαβον τὸν μόσχον καὶ ἐποίησαν, καὶ ἐπεκαλοῦντο ἐν ὀνόματι τοῦ βάαλ ἐκ πρωΐθεν ἕως μεσημβρίας, καὶ εἶπον. ἐπάκουσον ἡμῶν ὁ βάαλ ἐπάκουσον ἡμῶν. καὶ οὐκ ἦν φωνή, καὶ οὐκ ἦν ἀκρόασις. καὶ διέτρεχον ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου οὗ ἐποίησαν. καὶ ἐγένετο μεσημβρία, καὶ ἐμυκτήρισεν αὐτοὺς ἠλιοὺ ὁ θεσβίτης, καὶ εἶπεν. ἐπικαλεῖσθε ἐν φωνῇ μεγάλῃ, γ ὅτι θεός ἐστιν ὅτι ἀδολεσχία αὐτῷ ἐστιν, καὶ ἅμα μή ποτε χρηματίζει αὐτός, ἢ μή ποτε καθεύδει αὐτός, καὶ ἐξαναστήσεται. καὶ ἐπεκαλοῦντο ἐν φωνῇ μεγάλῃ, καὶ κατετέμνοντο κατὰ τὸν ἐθισμὸν αὐτῶν ἐν μαχαίραις καὶ σειρομάσταις ἕως ἐκχύσεως αἵματος ἐπ' αὐτούς, καὶ προεφήτευον ἕως οὗ παρῆλθε τὸ δειλινόν. καὶ ἐγένετο ὡς δ ὁ καιρὸς τοῦ ἀναβῆναι τὴν θυσίαν, καὶ ἐλάλησεν ἠλιοὺ ὁ θεσβίτης πρὸς τοὺς προφήτας τῶν προσοχθισμάτων, λέγων. μεταστῆτε ἀπὸ τοῦ νῦν, καὶ ἐγὼ ποιήσω τὸ ὁλοκαύτωμά μου. καὶ μετέστησαν, καὶ ἀπῆλθον. καὶ εἶπεν ἠλιοὺ πρὸς τὸν λαόν. προσαγάγετε πρός με. καὶ προσήγαγε πᾶς ὁ λαὸς πρὸς αὐτόν, καὶ ἔλαβεν ἠλιοὺ δώδεκα λίθους κατὰ ἀριθμὸν φυλῶν τοῦ ἰσραήλ, ὡς ἐλάλησε κύριος πρὸς αὐτὸν λέγων, ἰσραὴλ ἔσται τὸ ὄνομά σου. καὶ ᾠκοδόμησε τοὺς λίθους ἐν ὀνόματι κυρίου, καὶ ἰάσατο τὸ θυσιαστήριον τὸ κατεσκαμμένον. καὶ ἐποίησε θάλασσαν χωροῦσαν δύο μετρητὰς σπέρματος κυκλόθεν τοῦ θυσιαστηρίου. καὶ ἐστοίβασε τὰς σχίδακας ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον ὃ ἐποίησε. καὶ ἐμέλισε τὸ ὁλοκαύτωμα καὶ ἐπέθηκεν ἐπὶ τὰς σχίδακας, καὶ ἐστοίβασεν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον καὶ εἶπε. λάβετέ μοι τέσσαρας ὑδρίας ὕδατος καὶ ἐπιχέετε ἐπὶ τὸ ὁλοκαύτωμα καὶ ἐπὶ τὰς σχίδακας. καὶ ἐποίησαν οὕτως. καὶ εἶπε. δευτερώσατε. καὶ ἐδευτέρωσαν. καὶ εἶπε. τρισσώσατε. καὶ ἐτρίσσευσαν. καὶ διεπορεύετο τὸ ὕδωρ κύκλῳ τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ τὴν θάλασσαν ἔπλησαν ὕδατος. καὶ ἀνεβόησεν ἠλιοὺ εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ εἶπε. κύριε ὁ θεὸς ἀβραὰμ καὶ ἰσαὰκ καὶ ἰσραήλ, ἐπάκουσόν μου κύριε, ἐπάκουσόν μου σήμερον ἐν πυρί, καὶ γνώτωσαν πᾶς ὁ λαὸς οὗτος, ὅτι σὺ εἶ κύριος ὁ θεὸς ἰσραήλ, καὶ ἐγὼ δοῦλός σου, καὶ διὰ σὲ πεποίηκα τὰ ἔργα ταῦτα. ἐπάκουσόν μου κύριε ἐπάκουσόν μου, καὶ γνώτω ὁ λαὸς οὗτος, ὅτι σὺ εἶ κύριος ὁ θεός, καὶ σὺ ἔστρεψας τὴν καρδίαν τοῦ λαοῦ τούτου ὀπίσω. καὶ ἔπεσε πῦρ παρὰ κυρίου ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ κατέφαγε τὰ ὁλοκαυτώματα καὶ τὰς σχίδακας καὶ τὸ ὕδωρ τὸ ἐν τῇ θαλάσσῃ, καὶ τοὺς λίθους καὶ τὸν χοῦν ἐξέλειξε τὸ πῦρ. καὶ ἔπεσε πᾶς ὁ λαὸς ἐπὶ πρόσωπον αὐτῶν, καὶ εἶπον. ἀληθῶς κύριος ὁ θεὸς αὐτὸς ὁ θεός. καὶ εἶπεν ἠλιοὺ πρὸς τὸν λαόν. συλλάβετε τοὺς προφήτας τοῦ βάαλ, μηδεὶς σωθήτω ἐξ αὐτῶν. καὶ συνέλαβον αὐτούς, καὶ κατάγει αὐτοὺς ἠλιοὺ εἰς τὸν χείμαρρουν κισσῶν, καὶ ἔσφαξεν αὐτοὺς ἐκεῖ. καὶ εἶπεν ἠλιοὺ τῷ ἀχαάβ. ἀνάβηθι, καὶ φάγε καὶ πίε, ὅτι φωνὴ τῶν ποδῶν τοῦ ὑετοῦ. καὶ ἀνέβη ἀχαὰβ τοῦ φαγεῖν καὶ πιεῖν. καὶ ἠλιοὺ ἀνέβη ἐπὶ τὴν κάρμηλον καὶ ἔκυψεν ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ ἔθηκε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἀναμέσον τῶν γονάτων αὐτοῦ, καὶ εἶπε τῷ παιδαρίῳ αὐτοῦ. ἀνάβηθι, καὶ ἐπίβλεψον ὁδὸν τῆς θαλάσσης. καὶ ἐπέβλεψε τὸ παιδάριον, καὶ εἶπεν. οὐκ ἔστιν οὐδέν. καὶ εἶπεν ἠλιού. καὶ σὺ ἐπίστρεψον ἑπτάκις. καὶ ἐπέστρεψε τὸ παιδάριον ἑπτάκις. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἑβδόμῳ, καὶ ἰδοὺ νεφέλη μικρὰ ὡς ἴχνος ἀνδρὸς ἀνάγουσα ὕδωρ. καὶ εἶπεν. ἀνάβηθι, καὶ εἶπον ἀχαάβ. ζεῦξον τὸ ἅρμα σου καὶ κατάβηθι, μὴ καταλάβῃ σε ὁ ὑετός. καὶ ἐγένετο ἕως ὧδε καὶ ὧδε, καὶ ὁ οὐρανὸς συνεσκότασε νεφέλαις καὶ πνεύματι, καὶ ἐγένετο ὑετὸς μέγας. καὶ ἔκλαιεν καὶ ἐπορεύετο ἀχαὰβ ἕως ἰεζραέλ. καὶ χεὶρ κυρίου ἐπὶ τὸν ἠλιού, καὶ συνέσφιγξε τὴν ὀσφὺν αὐτοῦ, καὶ ἔτρεχεν ἔμπροσθεν ἀχαὰβ εἰς ἰεζραήλ.

α [Οὐκ ἐξολοθρευθήσονται ἀπὸ τῶν σκηνῶν.] Alij libri habent, κτηνῶν. & σκηναὶ pro eo quod est in alijs libris κτήνη, habetur Genes. c. 13. β [Ἕως πότε ὑμεῖς χωλανεῖτε ἐπ᾽ ἀμφοτέραις ταῖς ἰγνύαις.] Lucifer. vsquequo claudicatis sensu vestro? ex quo coniectura est, eum non, ἰγνύαις, sed, ἐννοίαις per errorem legisse. γ [Ὅτι θεός ἐστιν, ὅτι ἀδολεσχία αὐτῷ ἐστιν.] In alijs libris est tantum, ὅτι ἐστὶν ἀδολεσχία αὐτῷ. δ [Ὡς ὁ καιρὸς τοῦ ἀναβῆναι τὴν θυσίαν.] Ita etiam vnus alius liber habet. At in alijs hæc sequuntur. καὶ οὐκ ἦν φωνή, καὶ οὐκ ἦν ἀκρόασις. quæ Lucifer non habet, citans hunc locum lib. 1. pro sancto Athanasio.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΘ'.

Καὶ ἀνήγγειλεν ἀχαὰβ τῇ ἰεζάβελ γυναικὶ αὐτοῦ πάντα ἃ ἐποίησεν ἠλιού, καὶ ὡς ἀπέκτεινε τοὺς προφήτας ἐν ῥομφαίᾳ. καὶ ἀπέστειλεν ἰεζάβελ πρὸς ἠλιού, καὶ εἶπεν. εἰ σὺ εἶ ἠλιού καὶ ἐγὼ ἰεζάβελ, τάδε ποιήσαι μοι ὁ θεὸς καὶ τάδε προσθείη, ὅτι ταύτην τὴν ὥραν αὔριον θήσομαι τὴν ψυχήν σου καθὼς ψυχὴν ἑνὸς ἐξ αὐτῶν. καὶ ἐφοβήθη ἠλιού καὶ ἀνέστη καὶ ἀπῆλθε κατὰ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, καὶ ἔρχεται εἰς βηρσαβεὲ γῆν ἰούδα, καὶ ἀφῆκε τὸ παιδάριον αὐτοῦ ἐκεῖ. καὶ αὐτὸς ἐπορεύθη ἐν τῇ ἐρήμῳ ὁδὸν ἡμέρας, καὶ ἦλθε καὶ ἐκάθισεν ὑποκάτω ῥαθμὲν, καὶ ᾐτήσατο τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἀποθανεῖν. καὶ εἶπεν. ἱκανούσθω νῦν, λάβε δὴ τὴν ψυχήν μου ἀπ᾽ ἐμοῦ κύριε, ὅτι οὐ κρείσσων ἐγώ εἰμι ὑπὲρ τοὺς πατέρας μου. καὶ ἐκοιμήθη καὶ ὕπνωσεν ἐκεῖ ὑπὸ φυτόν. καὶ ἰδού τις ἥψατο αὐτοῦ, καὶ εἶπεν αὐτῷ. ἀνάστηθι καὶ φάγε. καὶ ἐπέβλεψεν ἠλιού. καὶ ἰδοὺ πρὸς κεφαλῆς αὐτοῦ ἐγκρυφίας ὀλυρίτης καὶ καψάκης ὕδατος. καὶ ἀνέστη καὶ ἔφαγε καὶ ἔπιε, καὶ ἐπιστρέψας ἐκοιμήθη. καὶ ἐπέστρεψεν ὁ ἄγγελος κυρίου ἐκ δευτέρου, καὶ ἥψατο αὐτοῦ, καὶ εἶπεν αὐτῷ. ἀνάστα φάγε, ὅτι πολλὴ ἀπὸ σοῦ ἡ ὁδός. καὶ ἀνέστη, καὶ ἔφαγε, καὶ ἔπιε. καὶ ἐπορεύθη ἐν ἰσχύϊ τῆς βρώσεως ἐκείνης τεσσαράκοντα ἡμέρας καὶ τεσσαράκοντα νύκτας ἕως ὄρους χωρήβ. καὶ εἰσῆλθεν ἐκεῖ εἰς τὸ σπήλαιον, καὶ κατέλυσεν ἐκεῖ. καὶ ἰδοὺ ῥῆμα κυρίου πρὸς αὐτὸν, καὶ εἶπε. τί σὺ ἐνταῦθα ἠλιού; καὶ εἶπεν ἠλιού. ζηλῶν ἐζήλωκα τῷ κυρίῳ παντοκράτορι, ὅτι ἐγκατέλιπόν σε οἱ υἱοὶ ἰσραήλ. τὰ θυσιαστήριά σου κατέσκαψαν, καὶ τοὺς προφήτας σου ἀπέκτειναν ἐν ῥομφαίᾳ, καὶ ὑπολέλειμμαι ἐγὼ μονώτατος, καὶ ζητοῦσι τὴν ψυχήν μου λαβεῖν αὐτήν. καὶ εἶπεν. ἐξελεύσῃ αὔριον, καὶ στήσῃ ἐνώπιον κυρίου ἐν τῷ ὄρει. ἰδοὺ παρελεύσεται κύριος. καὶ ἰδοὺ πνεῦμα μέγα κραταιὸν διαλῦον ὄρη καὶ συντρῖβον πέτρας ἐνώπιον κυρίου, οὐκ ἐν τῷ πνεύματι κύριος. καὶ μετὰ τὸ πνεῦμα συσσεισμὸς, οὐκ ἐν τῷ συσσεισμῷ κύριος. καὶ μετὰ τὸν συσσεισμὸν πῦρ, οὐκ ἐν τῷ πυρὶ κύριος. καὶ μετὰ τὸ πῦρ φωνὴ αὔρας λεπτῆς. καὶ ἐγένετο ὡς ἤκουσεν ἠλιού, καὶ ἐπεκάλυψε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἐν τῇ μηλωτῇ αὐτοῦ, καὶ ἐξῆλθε καὶ ἔστη ὑπὸ σπήλαιον. καὶ ἰδοὺ πρὸς αὐτὸν φωνὴ, καὶ εἶπε. τί σὺ ἐνταῦθα ἠλιού; καὶ εἶπεν ἠλιού. ζηλῶν ἐζήλωκα τῷ κυρίῳ παντοκράτορι, ὅτι ἐγκατέλιπον τὴν διαθήκην σου οἱ υἱοὶ ἰσραήλ. καὶ τὰ θυσιαστήριά σου καθεῖλαν, καὶ τοὺς προφήτας σου ἀπέκτειναν ἐν ῥομφαίᾳ, καὶ ὑπολέλειμμαι ἐγὼ μονώτατος, καὶ ζητοῦσι τὴν ψυχήν μου λαβεῖν αὐτήν. καὶ εἶπε κύριος πρὸς αὐτόν. πορεύου ἀνάστρεφε εἰς τὴν ὁδόν σου, καὶ ἥξεις εἰς τὴν ὁδὸν ἐρήμου δαμασκοῦ. καὶ ἥξεις καὶ χρίσεις τὸν ἀζαὴλ εἰς βασιλέα τῆς συρίας. καὶ τὸν ἰοὺ υἱὸν ναμεσσὶ χρίσεις εἰς βασιλέα ἐπὶ ἰσραήλ. καὶ τὸν ἐλισσαιὲ υἱὸν σαφὰτ χρίσεις εἰς προφήτην ἀντὶ σοῦ. καὶ ἔσται τὸν σωζόμενον ἐκ ῥομφαίας ἀζαὴλ, θανατώσει ἰού. καὶ τὸν σωζόμενον ἐκ ῥομφαίας ἰοὺ, θανατώσει ἐλισσαιέ. καὶ καταλείψεις ἐν ἰσραὴλ ἑπτὰ χιλιάδας ἀνδρῶν, πάντα γόνατα ἃ οὐκ ὤκλασαν γόνυ τῷ βάαλ, καὶ πᾶν στόμα ὃ οὐ προσεκύνησεν αὐτῷ. καὶ ἀπῆλθεν ἐκεῖθεν καὶ εὑρίσκει τὸν ἐλισσαιὲ υἱὸν σαφὰτ, καὶ αὐτὸς ἠροτρία ἐν βουσί. δώδεκα ζεύγη ἐνώπιον αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς ἐν τοῖς δώδεκα. καὶ ἀπῆλθεν ἐπ᾽ αὐτὸν, καὶ ἐπέρριψε τὴν μηλωτὴν αὐτοῦ ἐπ᾽ αὐτόν. καὶ κατέλιπεν ἐλισσαιὲ τὰς βόας, καὶ κατέδραμεν ὀπίσω ἠλιού, καὶ εἶπε. καταφιλήσω τὸν πατέρα μου, καὶ ἀκολουθήσω ὀπίσω σου. καὶ εἶπεν ἠλιού. ἀνάστρεφε, ὅτι πεποίηκά σοι. καὶ ἀνέστρεψεν ἐξ ὄπισθεν αὐτοῦ. καὶ ἔλαβε τὰ ζεύγη τῶν βοῶν, καὶ ἔθυσε καὶ ἥψησεν αὐτὰ ἐν τοῖς σκεύεσι τῶν βοῶν, καὶ ἔδωκε τῷ λαῷ καὶ ἔφαγον. καὶ ἀνέστη καὶ ἐπορεύθη ὀπίσω ἠλιού, καὶ ἐλειτούργει αὐτῷ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Κ'.

Καὶ α ἀμπελὼν εἷς ἦν τῷ ναβουθαὶ τῷ ἰεζραηλίτῃ παρὰ τῇ ἅλῳ ἀχαὰβ βασιλέως σαμαρείας. καὶ ἐλάλησεν ἀχαὰβ πρὸς ναβουθαὶ, λέγων. δός μοι τὸν ἀμπελῶνά σου, καὶ ἔσται μοι εἰς κῆπον λαχάνων, ὅτι ἐγγίζων οὗτος τῷ οἴκῳ μου, καὶ δώσω σοι ἀμπελῶνα ἄλλον ἀγαθὸν ὑπὲρ αὐτόν. εἰ δὲ ἀρέσκει ἐνώπιόν σου, δώσω σοι ἀργύριον ἄλλαγμα ἀμπελῶνός σου τούτου, καὶ ἔσται μοι εἰς κῆπον λαχάνων. καὶ εἶπεν ναβουθαὶ πρὸς ἀχαάβ. μὴ γένοιτό μοι παρὰ θεοῦ μου δοῦναι κληρονομίαν πατέρων μου σοί. β καὶ ἐγένετο τὸ πνεῦμα ἀχαὰβ τεταραγμένον, καὶ ἐκοιμήθη ἐπὶ τῆς κλίνης αὐτοῦ, καὶ συνεκάλυψε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἔφαγεν ἄρτον. καὶ εἰσῆλθεν ἰεζάβελ ἡ γυνὴ αὐτοῦ πρὸς αὐτὸν, καὶ ἐλάλησε πρὸς αὐτόν. τί τὸ πνεῦμά σου τεταραγμένον, καὶ οὐκ εἶ σὺ ἐσθίων ἄρτον; καὶ εἶπε πρὸς αὐτήν. ὅτι ἐλάλησα πρὸς ναβουθαὶ τὸν ἰεζραηλίτην, λέγων. δός μοι τὸν ἀμπελῶνά σου ἀργυρίου. εἰ δὲ βούλῃ, δώσω σοι ἀμπελῶνα ἄλλον ἀντ᾽ αὐτοῦ. καὶ εἶπεν. οὐ δώσω σοι κληρονομίαν πατέρων μου. καὶ εἶπεν πρὸς αὐτὸν ἰεζάβελ ἡ γυνὴ αὐτοῦ. γ σὺ νῦν οὕτω ποιεῖς βασιλέα ἐπὶ ἰσραήλ; ἀνάστηθι καὶ φάγε ἄρτον καὶ σαυτοῦ γενοῦ, ἐγὼ δὲ δώσω σοι τὸν ἀμπελῶνα ναβουθαὶ τοῦ ἰεζραηλίτου. καὶ ἔγρα-

ψε βιβλίον ἐπὶ τῷ ὀνόματι ἀχαάβ, καὶ ἐσφραγίσατο τῇ σφραγῖδι αὐτοῦ. καὶ ἀπέστειλε τὸ βιβλίον πρὸς τοὺς πρεσβυτέρους καὶ τοὺς ἐλευθέρους τοὺς κατοικοῦντας μετὰ ναβουθαί. καὶ ἐγέγραπτο ἐν τοῖς βιβλίοις, λέγων. νηστεύσατε νηστείαν, καὶ καθίσατε τὸν ναβουθαὶ ἐν ἀρχῇ τοῦ λαοῦ. καὶ ἐγκαθίσατε δύο ἄνδρας υἱοὺς παρανόμων ἐξεναντίας αὐτοῦ, καὶ καταμαρτυρησάτωσαν αὐτοῦ, λέγοντες. εὐλόγησε θεὸν καὶ βασιλέα. καὶ ἐξαγαγέτωσαν αὐτὸν, καὶ λιθοβολησάτωσαν αὐτὸν, καὶ ἀποθανέτω. καὶ ἐποίησαν οἱ ἄνδρες τῆς πόλεως αὐτοῦ οἱ πρεσβύτεροι καὶ οἱ ἐλεύθεροι οἱ κατοικοῦντες ἐν τῇ πόλει αὐτοῦ, καθὼς ἀπέστειλε πρὸς αὐτοὺς ἰεζάβελ, καὶ καθὰ ἐγέγραπτο ἐν τοῖς βιβλίοις οἷς ἀπέστειλε πρὸς αὐτούς. καὶ ἐκάλεσαν νηστείαν, καὶ ἐκάθισαν τὸν ναβουθαὶ ἐν ἀρχῇ τοῦ λαοῦ. καὶ εἰσῆλθον δύο ἄνδρες υἱοὶ παρανόμων, καὶ ἐκάθισαν ἐξεναντίας αὐτοῦ, καὶ κατεμαρτύρησαν αὐτοῦ, λέγοντες. εὐλόγηκας θεὸν καὶ βασιλέα. καὶ ἐξήγαγον αὐτὸν ἔξω τῆς πόλεως, καὶ ἐλιθοβόλησαν αὐτὸν ἐν λίθοις, καὶ ἀπέθανε. καὶ ἀπέστειλαν πρὸς ἰεζάβελ, λέγοντες. λελιθοβόληται ναβουθαί, καὶ τέθνηκε. καὶ ἐγένετο, ὡς ἤκουσεν ἰεζάβελ, καὶ εἶπεν πρὸς ἀχαάβ. ἀνάστα κληρονόμει τὸν ἀμπελῶνα ναβουθαὶ τοῦ ἰεζραηλίτου, ὃς οὐκ ἔδωκέ σοι ἀργυρίου, ὅτι οὐκ ἔστι ναβουθαὶ ζῶν, ὅτι τέθνηκε. καὶ ἐγένετο ὡς ἤκουσεν ἀχαὰβ ὅτι τέθνηκε ναβουθαὶ ὁ ἰεζραηλίτης, καὶ διέρρηξε τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ περιεβάλετο σάκκον. καὶ ἐγένετο μετὰ ταῦτα, καὶ ἀνέστη καὶ κατέβη ἀχαὰβ εἰς τὸν ἀμπελῶνα ναβουθαὶ τοῦ ἰεζραηλίτου κληρονομῆσαι αὐτόν. καὶ εἶπε κύριος πρὸς ἠλιοὺ τὸν θεσβίτην, λέγων. ἀνάστηθι καὶ κατάβηθι εἰς ἀπαντὴν ἀχαὰβ βασιλέως ἰσραὴλ τοῦ ἐν σαμαρείᾳ, ὅτι οὗτος ἐν ἀμπελῶνι ναβουθαὶ, ὅτι καταβέβηκεν ἐκεῖ κληρονομῆσαι αὐτόν. καὶ λαλήσεις πρὸς αὐτὸν, λέγων. τάδε λέγει κύριος. ὡς σὺ ἐφόνευσας καὶ ἐκληρονόμησας, διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος. δ ἐν παντὶ τόπῳ ᾧ ἔλειξαν αἱ ὕες καὶ οἱ κύνες τὸ αἷμα ναβουθαὶ, ἐκεῖ λείξουσιν αἱ κύνες τὸ αἷμά σου, καὶ αἱ πόρναι λούσονται ἐν τῷ αἵματί σου. καὶ εἶπεν ἀχαὰβ πρὸς ἠλιού. εἰ εὕρηκάς με ὁ ἐχθρός μου; καὶ εἶπεν. εὕρηκα, διότι μάτην πέπρασαι, ποιῆσαι τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου, παροργίσαι αὐτόν. ε ἰδοὺ ἐγὼ ἐπάγω ἐπὶ σὲ κακά. καὶ ἐκκαύσω ὀπίσω σου καὶ ἐξολοθρεύσω τοῦ ἀχαὰβ οὐροῦντα πρὸς τοῖχον καὶ συνεχόμενον καὶ ἐγκαταλελειμμένον ἐν ἰσραήλ. καὶ δώσω τὸν οἶκόν σου ὡς τὸν οἶκον ἱεροβοὰμ υἱοῦ ναβὰτ, καὶ ὡς τὸν οἶκον βαασὰ υἱοῦ ἀχιὰ περὶ τῶν παροργισμάτων ὧν παρώργισας καὶ ἐξήμαρτες τὸν ἰσραήλ. καὶ τῇ ἰεζάβελ ἐλάλησε κύριος, λέγων. οἱ κύνες καταφάγονται αὐτὴν ἐν τῷ προτειχίσματι τοῦ ἰεζραήλ. τὸν τεθνηκότα τοῦ ἀχαὰβ ἐν τῇ πόλει φάγονται οἱ κύνες, καὶ τὸν τεθνηκότα αὐτοῦ ἐν τῷ πεδίῳ φάγονται τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ. πλὴν ματαίως ἀχαὰβ ὃς ἐπράθη ποιῆσαι τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου, ὡς μετέθηκεν αὐτὸν ἰεζάβελ ἡ γυνὴ αὐτοῦ. καὶ ἐβδελύχθη σφόδρα πορεύεσθαι ὀπίσω τῶν βδελυγμάτων κατὰ πάντα ἃ ἐποίησεν ὁ ἀμορραῖος, ὃν ἐξωλόθρευσε κύριος ἀπὸ προσώπου υἱῶν ἰσραήλ. καὶ ὑπὲρ τοῦ λόγου ὡς κατενύγη ἀχαὰβ ἀπὸ προσώπου τοῦ κυρίου, καὶ ἐπορεύετο κλαίων, καὶ διέρρηξε τὸν χιτῶνα αὐτοῦ, καὶ ἐζώσατο σάκκον ἐπὶ τὸ σῶμα αὐτοῦ, καὶ ἐνήστευσεν. καὶ περιεβάλετο σάκκον ἐν τῇ ἡμέρᾳ ᾗ ἐπάταξεν ναβουθαὶ τὸν ἰεζραηλίτην, ζ καὶ ἐπορεύθη. καὶ ἐγένετο ῥῆμα κυρίου ἐν χειρὶ δούλου αὐτοῦ ἠλιοὺ περὶ ἀχαάβ, καὶ εἶπε κύριος. ἑώρακας ὡς κατενύγη ἀχαὰβ ἀπὸ προσώπου μου; οὐκ ἐπάξω τὴν κακίαν ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ, ἀλλ' ἐν ταῖς ἡμέραις τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ ἐπάξω τὴν κακίαν.

α [Καὶ ἀμπελὼν εἷς ἦν τῷ ναβουθαί.] Cæteri fere libri initio capitis habent, καὶ ἐγένετο μετὰ τὰ ῥήματα ταῦτα, καὶ ἀμπελὼν εἷς ἦν τῷ ναβουθαί. Schol. ἰστέον ὅτι ἐν τῷ ἑξαπλῷ ἔμπαλιν κεῖται, πρῶτον μὲν τὰ κατὰ τὸν υἱὸν ἄδερ βασιλέα συρίας, ἔπειτα δὲ, τὰ κατὰ τὸν ναβουθαί. β [καὶ ἐγένετο τὸ πνεῦμα ἀχαὰβ τεταραγμένον.] Sic & vnus alius liber. Sic etiam S. Ambrosius. at in alijs libris hæc antecedunt. καὶ ἦλθεν ἀχαὰβ εἰς οἶκον αὐτοῦ συγκεχυμένος, καὶ ἐκλελυμένος ἐπὶ τῷ λόγῳ, ᾧ ἐλάλησε πρὸς αὐτὸν ναβουθαὶ ὁ ἰεζραηλίτης, καὶ εἶπεν. οὐ δώσω σοι τὴν κληρονομίαν τῶν πατέρων μου. γ [σὺ νῦν οὕτω ποιεῖς βασιλέα ἐπὶ ἰσραήλ;] Sic quoque est in vno alio libro. in alijs vero, σὺ νῦν οὕτω ποιεῖς βασιλεὺς ἰσραήλ; δ [Εν παντὶ τόπῳ ᾧ ἔλειξαν.] Ab alijs pænè omnibus libris abest, παντί. ε [Ιδοὺ ἐγὼ ἐπάγω ἐπὶ σὲ κακά.] In aliquot libris hæc antecedunt, τάδε λέγει κύριος. ζ [καὶ ἐπορεύθη. καὶ ἐγένετο ῥῆμα κυρίου.] Nonnulli codices habent, καὶ ἐπορεύθη κεκλιμένος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑ'.

Καὶ συνήθροισεν υἱὸς ἄδερ πᾶσαν τὴν δύναμιν αὐτοῦ καὶ ἀνέβη καὶ περιεκάθισεν ἐπὶ σαμάρειαν, καὶ τριακονταδύο βασιλεῖς μετ' αὐτοῦ, καὶ πᾶς ἵππος καὶ ἅρμα. καὶ ἀνέβησαν καὶ περιεκάθισαν ἐπὶ σαμάρειαν, καὶ ἐπολέμησαν ἐπ' αὐτήν. καὶ ἀπέστειλεν πρὸς ἀχαὰβ βασιλέα ἰσραὴλ εἰς τὴν πόλιν, καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν. τάδε λέγει υἱὸς ἄδερ. τὸ ἀργύριόν σου καὶ τὸ χρυσίον σου ἐμόν ἐστι, καὶ αἱ γυναῖκές σου καὶ τὰ τέκνα σου ἐμά ἐστι. καὶ ἀπεκρίθη βασιλεὺς ἰσραὴλ, καὶ εἶπε. καθὼς ἐλάλησας κύριέ μου βασιλεῦ, σὸς ἐγώ εἰμι καὶ πάντα τὰ ἐμά. καὶ ἀνέστρεψαν οἱ ἄγγελοι, καὶ εἶπαν. τάδε λέγει ὁ υἱὸς ἄδερ. ἐγὼ ἀπέστειλα πρὸς σὲ λέγων. τὸ ἀργύριόν σου καὶ τὸ χρυσίον σου καὶ τὰς γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα σου δώσεις ἐμοί; ὅτι ταύτην τὴν ὥραν αὔριον ἀποστελῶ τοὺς παῖδάς μου πρὸς σὲ, καὶ ἐρευνήσουσι τὸν οἶκόν σου καὶ τοὺς οἴκους τῶν παίδων σου, καὶ ἔσται πάντα τὰ ἐπιθυμήματα τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν ἐφ' ἃ ἂν ἐπιβάλωσι τὰς χεῖρας αὐτῶν, καὶ λήψονται. καὶ ἐκάλεσεν ὁ βασιλεὺς ἰσραὴλ πάντας τοὺς πρεσβυτέρους τῆς γῆς, καὶ εἶπε. γνῶτε δὴ καὶ ἴδετε ὅτι κακίαν οὗτος ζητεῖ, ὅτι ἀπέσταλκε πρὸς μὲ περὶ τῶν γυναικῶν μου καὶ περὶ τῶν υἱῶν μου καὶ περὶ τῶν θυγατέρων μου. τὸ ἀργύριόν μου καὶ τὸ χρυσίον μου οὐκ

οὐκ ἀπεκώλυσα ἀπ' αὐτοῦ. καὶ εἶπαν αὐτῷ οἱ πρεσβύτεροι καὶ πᾶς ὁ λαός. μὴ ἀκούσῃς, καὶ μὴ θελήσῃς. καὶ εἶπε τοῖς ἀγγέλοις υἱοῦ ἄδερ. λέγετε τῷ κυρίῳ ὑμῶν. πάντα ὅσα ἀπέσταλκας πρὸς τὸν δοῦλόν σου ἐν πρώτοις ποιήσω, τὸ δὲ ῥῆμα τοῦτο οὐ δυνήσομαι ποιῆσαι. καὶ ἀπῆραν οἱ ἄνδρες, καὶ ἐπέστρεψαν αὐτῷ λόγον. καὶ ἀπέστειλε πρὸς αὐτὸν υἱὸς ἄδερ, λέγων. τάδε ποιήσαι μοι ὁ θεὸς καὶ τάδε προσθείη, [a] εἰ ἐκποιήσει ὁ χοῦς σαμαρείας ταῖς ἀλώπεξι παντὶ τῷ λαῷ τοῖς πεζοῖς μου. καὶ ἀπεκρίθη ὁ βασιλεὺς ἰσραήλ, καὶ εἶπεν. ἱκανούσθω. μὴ καυχάσθω ὁ κυρτὸς, ὡς ὁ ὀρθός. καὶ ἐγένετο ὅτε ἀπεκρίθη αὐτῷ τὸν λόγον τοῦτον, πίνων ἦν αὐτὸς καὶ πάντες οἱ βασιλεῖς οἱ μετ' αὐτοῦ ἐν σκηναῖς. καὶ εἶπε τοῖς παισὶν αὐτοῦ. οἰκοδομήσατε χάρακα. καὶ ἔθεντο χάρακα ἐπὶ τὴν πόλιν. καὶ ἰδοὺ προφήτης εἷς προσῆλθε τῷ ἀχαὰβ βασιλεῖ ἰσραήλ, καὶ εἶπε. τάδε λέγει κύριος. [b] εἰ ἑώρακας τὸν ὄχλον τὸν μέγαν τοῦτον; ἰδοὺ ἐγὼ δίδωμι αὐτὸν σήμερον εἰς χεῖρας σὰς, καὶ γνώσῃ ὅτι ἐγὼ κύριος. καὶ εἶπεν ἀχαάβ. ἐν τίνι; καὶ εἶπε. τάδε λέγει κύριος. ἐν τοῖς παιδαρίοις τῶν ἀρχόντων τῶν χωρῶν. καὶ εἶπεν ἀχαάβ. τίς συνάψει τὸν πόλεμον; καὶ εἶπεν. σύ. καὶ ἐπεσκέψατο ἀχαὰβ τοὺς ἄρχοντας τὰ παιδάρια τῶν χωρῶν. [c] καὶ ἐγένοντο διακόσια τριάκοντα. καὶ μετὰ ταῦτα ἐπεσκέψατο τὸν λαὸν πάντα υἱὸν δυνάμεως, ἑπτὰ χιλιάδας. καὶ ἐξῆλθε μεσημβρίας. καὶ υἱὸς ἄδερ πίνων μεθύων ἐν σοκχὼθ αὐτὸς καὶ οἱ βασιλεῖς, τριάκοντα καὶ δύο βασιλεῖς συμβοηθοὶ αὐτοῦ. καὶ ἐξῆλθον ἄρχοντες παιδάρια τῶν χωρῶν ἐν πρώτοις. καὶ ἀποστέλλουσι καὶ ἀπαγγέλλουσι τῷ βασιλεῖ συρίας, λέγοντες. ἄνδρες ἐξεληλύθασιν ἐκ σαμαρείας. καὶ εἶπεν αὐτοῖς. εἰ εἰς εἰρήνην ἐκπορεύονται, συλλαβεῖν αὐτοὺς ζῶντας, καὶ εἰ εἰς πόλεμον, ζῶντας συλλαβεῖν αὐτούς. καὶ μὴ ἐξελθέτωσαν ἐκ τῆς πόλεως ἄρχοντα τὰ παιδάρια τῶν χωρῶν. καὶ ἡ δύναμις ὀπίσω αὐτῶν ἐπάταξεν ἕκαστος τὸν παρ' αὐτοῦ. καὶ ἐδευτέρωσεν ἕκαστος τὸν παρ' αὐτοῦ. καὶ ἔφυγε συρία. καὶ κατεδίωξεν αὐτοὺς ἰσραήλ. καὶ σώζεται υἱὸς ἄδερ βασιλεὺς συρίας ἐφ' ἵππου ἱππέως. καὶ ἐξῆλθεν ὁ βασιλεὺς ἰσραήλ, καὶ ἔλαβε πάντας τοὺς ἵππους καὶ τὰ ἅρματα, καὶ ἐπάταξε πληγὴν μεγάλην ἐν συρίᾳ. καὶ προσῆλθεν ὁ προφήτης πρὸς βασιλέα ἰσραήλ, καὶ εἶπε. κραταιοῦ καὶ γνῶθι καὶ ἴδε τί ποιήσεις, ὅτι ἐπιστρέφοντος τοῦ ἐνιαυτοῦ υἱὸς ἄδερ βασιλεὺς συρίας ἀναβαίνει ἐπὶ σέ. καὶ οἱ παῖδες βασιλέως συρίας, καὶ εἶπον. θεὸς ὀρέων θεὸς ἰσραὴλ καὶ οὐ θεὸς κοιλάδων, διὰ τοῦτο ἐκραταίωσεν ὑπὲρ ἡμᾶς. ἐὰν δὲ πολεμήσωμεν αὐτοὺς κατ' εὐθὺ, εἰ μὴ κραταιώσομεν ὑπὲρ αὐτούς. καὶ τὸ ῥῆμα τοῦτο ποίησον. ἀπόστησον τοὺς βασιλεῖς ἕκαστον εἰς τὸν τόπον αὐτῶν, καὶ θοῦ ἀντ' αὐτῶν σατράπας, καὶ ἀλλάξομέν σοι δύναμιν κατὰ τὴν δύναμιν τὴν πεσοῦσαν, καὶ ἵππον κατὰ τὴν ἵππον, καὶ ἅρματα κατὰ τὰ ἅρματα, καὶ πολεμήσομεν πρὸς αὐτοὺς κατ' εὐθὺ, καὶ κραταιώσομεν ὑπὲρ αὐτούς. καὶ ἤκουσε τῆς φωνῆς αὐτῶν, καὶ ἐποίησεν οὕτως. καὶ ἐγένετο ἐπιστρέψαντος τοῦ ἐνιαυτοῦ, καὶ ἐπεσκέψατο υἱὸς ἄδερ τὴν συρίαν,

A καὶ ἀνέβη εἰς ἀφεκὰ εἰς πόλεμον ἐπὶ ἰσραήλ. καὶ οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ἐπεσκέπησαν, καὶ παρεγένοντο εἰς ἀπαντὴν αὐτῶν. καὶ παρενέβαλεν ἰσραὴλ ἐξεναντίας αὐτῶν ὡσεὶ δύο ποίμνια αἰγῶν. καὶ συρία ἔπλησε τὴν γῆν. καὶ προσῆλθεν ὁ ἄνθρωπος τοῦ θεοῦ, καὶ εἶπε τῷ βασιλεῖ ἰσραήλ. τάδε λέγει κύριος. ἀνθ' ὧν εἶπε συρία, θεὸς ὀρέων κύριος ὁ θεὸς ἰσραὴλ καὶ οὐ θεὸς κοιλάδων αὐτὸς, καὶ δώσω τὴν δύναμιν τὴν μεγάλην ταύτην εἰς χεῖρα σὴν, καὶ γνώσῃ ὅτι ἐγὼ κύριος. καὶ παρεμβάλλουσιν οὗτοι ἀπέναντι τούτων ἑπτὰ ἡμέρας. καὶ ἐγένετο ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ, B καὶ προσήγαγεν ὁ πόλεμος, καὶ ἐπάταξεν ἰσραὴλ τὴν συρίαν ἑκατὸν χιλιάδας πεζῶν μιᾷ ἡμέρᾳ. καὶ ἔφυγον οἱ κατάλοιποι εἰς ἀφεκὰ εἰς τὴν πόλιν, καὶ ἔπεσε τὸ τεῖχος ἐπὶ εἴκοσι καὶ ἑπτὰ χιλιάδας ἀνδρῶν τῶν καταλοίπων. καὶ υἱὸς ἄδερ ἔφυγε καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ κοιτῶνος, [d] εἰς τὸ ταμιεῖον. καὶ εἶπε τοῖς παισὶν αὐτοῦ. οἶδα ὅτι βασιλεῖς ἰσραήλ, βασιλεῖς ἐλέους εἰσίν. ἐπιθώμεθα δὴ σάκκους ἐπὶ τὰς ὀσφύας ἡμῶν καὶ σχοινία ἐπὶ τὰς κεφαλὰς ἡμῶν, καὶ ἐξέλθωμεν πρὸς βασιλέα ἰσραὴλ εἴ πως ζωογονήσει τὰς ψυχὰς ἡμῶν. καὶ περιεζώσαντο σάκκους ἐπὶ Γ τὰς ὀσφύας αὐτῶν, καὶ ἔθεσαν σχοινία ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν, καὶ εἶπον τῷ βασιλεῖ ἰσραήλ. δοῦλός σου υἱὸς ἄδερ λέγει. ζησάτω δὴ ἡ ψυχὴ ἡμῶν. καὶ εἶπεν. εἰ ἔτι ζῇ, ἀδελφός μου ἐστί. καὶ οἱ ἄνδρες οἰωνίσαντο, [e] καὶ ἐσπείσαντο. καὶ ἀνελέξαντο τὸν λόγον ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ, καὶ εἶπον. ἀδελφός σου υἱὸς ἄδερ. καὶ εἶπεν. εἰσέλθατε καὶ λάβετε αὐτόν. καὶ ἐξῆλθε πρὸς αὐτὸν υἱὸς ἄδερ, καὶ ἀναβιβάζουσιν αὐτὸν πρὸς αὐτὸν ἐπὶ τὸ ἅρμα. καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν. τὰς πόλεις ἃς ἔλαβεν ὁ πατήρ μου παρὰ τοῦ πατρός σου ἀποδώσω σοι. καὶ ἐξόδους θήσεις σεαυτῷ ἐν δαμασκῷ, Δ καθὼς ἔθετο ὁ πατήρ μου ἐν σαμαρείᾳ, καὶ ἐγὼ ἐν διαθήκῃ ἐξαποστελῶ σε. καὶ διέθετο αὐτῷ διαθήκην, καὶ ἐξαπέστειλεν αὐτόν. καὶ ἄνθρωπος εἷς ἐκ τῶν υἱῶν τῶν προφητῶν εἶπε πρὸς τὸν πλησίον αὐτοῦ ἐν λόγῳ κυρίου. πάταξον δή με. καὶ οὐκ ἠθέλησεν ὁ ἄνθρωπος πατάξαι αὐτόν. καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν. ἀνθ' ὧν οὐκ ἤκουσας τῆς φωνῆς κυρίου, καὶ ἰδοὺ σὺ ἀποτρέχεις ἀπ' ἐμοῦ, καὶ πατάξει σε λέων. καὶ ἀπῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ. καὶ εὑρίσκει αὐτὸν λέων, καὶ ἐπάταξεν αὐτόν. καὶ εὑρίσκει ἄνθρωπον ἄλλον, καὶ εἶπε. πάταξόν με δή. καὶ ἐπάταξεν αὐτὸν ὁ ἄνθρωπος, πατάξας καὶ συνέτριψε. E καὶ ἐπορεύθη ὁ προφήτης καὶ ἔστη τῷ βασιλεῖ ἰσραὴλ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, καὶ κατεδήσατο ἐν τελαμῶνι τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ. καὶ ἐγένετο ὡς παρεπορεύετο ὁ βασιλεὺς, καὶ οὗτος ἐβόα πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ εἶπεν. ὁ δοῦλός σου ἐξῆλθεν ἐπὶ τὴν στρατιὰν τοῦ πολέμου, καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ εἰσήγαγε πρός με ἄνδρα, καὶ εἶπε πρός με. φύλαξον τοῦτον τὸν ἄνδρα, ἐὰν δὲ ἐκπηδῶν ἐκπηδήσῃ, καὶ ἔσται ἡ ψυχή σου ἀντὶ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ, ἢ τάλαντον ἀργυρίου στήσεις. καὶ ἐγενήθη, περιεβλέψατο ὁ δοῦλός σου ὧδε καὶ ὧδε, καὶ οὗτος οὐκ ἦν. καὶ εἶπεν πρὸς αὐτὸν ὁ βασιλεὺς

Ἰσραήλ. ζ ἰδοὺ καὶ τὰ ἔνεδρα παρ' ἐμοὶ ἐφόνευσας. καὶ ἔσπευσε καὶ ἀφεῖλε τὸν τελαμῶνα ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ. καὶ ἐπέγνω αὐτὸν ὁ βασιλεὺς Ἰσραήλ, ὅτι ἐκ τῶν προφητῶν ἐστί. καὶ εἶπεν πρὸς αὐτόν. τάδε λέγει κύριος. διότι ἐξήνεγκας σὺ ἄνδρα ὀλέθριον ἐκ τῆς χειρός σου, καὶ ἔσται ἡ ψυχή σου ἀντὶ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ, καὶ ὁ λαός σου ἀντὶ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ. καὶ ἀπῆλθεν ὁ βασιλεὺς Ἰσραὴλ συγκεχυμένος καὶ ἐκλελυμένος, καὶ ἔρχεται εἰς Σαμάρειαν.

α [Εἰ ἐκποιήσει ὁ χοῦς Σαμαρείας ταῖς ἀλώπεξι.] AA. LL. ταῖς δραξί. β [Εώρακας τὸν ὄχλον.] AA. LL. partim sic habent, partim πάντα τὸν ἦχον. Lucifer in libro de regib. apost. si audisti sonum magnum istum. γ [Καὶ ἐγένοντο διακόσιοι τριάκοντα.] in alijs libris est, τριακόσιοι τριάκοντα. δ [Εἰς τὸ ταμιεῖον. καὶ εἶπε τοῖς παισὶν αὐτοῦ οἴδατε ὅτι.] Ita est & in vno alio libro. in alijs est, καὶ εἶπον πρὸς αὐτὸν οἱ παῖδες αὐτοῦ. ἰδοὺ δὴ οἴδαμεν. alibi vero legitur, καὶ εἶπε τοῖς παισὶν αὐτοῦ. ἰδοὺ δὴ οἴδαμεν. ε [Οἰωνίσαντο καὶ ἐσπείσαντο.] nonnulli libri habent, ἐπείσαντο. vox quidem Hæbraica videtur significare, ἔσπευσαν. ζ [Ἰδοὺ καὶ τὰ ἔνεδρα.] in vno libro est, ἰδοὺ σὺ δικαστής. quæ lectio reperitur etiam in commentariis Græcis.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΒ΄.

Καὶ ἐκάθισε τρία ἔτη, καὶ οὐκ ἦν πόλεμος ἀναμέσον Συρίας καὶ ἀναμέσον Ἰσραήλ. καὶ ἐγενήθη ἐν τῷ ἐνιαυτῷ τῷ τρίτῳ, καὶ κατέβη Ἰωσαφὰτ βασιλεὺς Ἰούδα πρὸς βασιλέα Ἰσραήλ. καὶ εἶπε βασιλεὺς Ἰσραὴλ πρὸς τοὺς παῖδας αὐτοῦ. εἰ οἴδατε ὅτι ἡμῖν Ῥεμμὰθ Γαλαάδ, καὶ ἡμεῖς σιωπῶμεν λαβεῖν αὐτὴν ἐκ χειρὸς βασιλέως Συρίας; καὶ εἶπε βασιλεὺς Ἰσραὴλ πρὸς Ἰωσαφάτ. ἀναβήσῃ μεθ' ἡμῶν εἰς Ῥεμμὰθ Γαλαὰδ εἰς πόλεμον; καὶ εἶπεν Ἰωσαφάτ. καθὼς ἐγώ, καὶ σὺ οὕτως. καθὼς ὁ λαός μου, ὁ λαός σου. καθὼς οἱ ἵπποι μου, οἱ ἵπποι σου. καὶ εἶπεν Ἰωσαφὰτ βασιλεὺς Ἰούδα πρὸς βασιλέα Ἰσραήλ. ἐπερωτήσατε δὴ σήμερον τὸν κύριον. καὶ συνήθροισεν ὁ βασιλεὺς Ἰσραὴλ πάντας τοὺς προφήτας ὡς τετρακοσίους ἄνδρας, καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ βασιλεύς. εἰ πορευθῶ εἰς Ῥεμμὰθ Γαλαὰδ εἰς πόλεμον, ἢ ἐπίσχω; καὶ εἶπον. ἀνάβαινε, καὶ διδοὺς δώσει κύριος εἰς χεῖρας τοῦ βασιλέως. καὶ εἶπεν Ἰωσαφὰτ πρὸς βασιλέα Ἰσραήλ. οὐκ ἔστιν ὧδε προφήτης τοῦ κυρίου, καὶ ἐπερωτήσομεν τὸν κύριον δι' αὐτοῦ; καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς Ἰσραὴλ πρὸς Ἰωσαφάτ. εἷς ἐστιν ἀνὴρ εἰς τὸ ἐπερωτῆσαι δι' αὐτοῦ τὸν κύριον, καὶ ἐγὼ μεμίσηκα αὐτόν, ὅτι οὐ λαλεῖ περὶ ἐμοῦ καλὰ ἀλλ' ἢ κακά, Μιχαίας υἱὸς Ἰεμβλαά. καὶ εἶπεν Ἰωσαφὰτ βασιλεὺς Ἰούδα. μὴ λεγέτω ὁ βασιλεὺς οὕτως. καὶ ἐκάλεσεν ὁ βασιλεὺς Ἰσραὴλ εὐνοῦχον ἕνα, καὶ εἶπε. τὸ τάχος Μιχαίαν υἱὸν Ἰεμβλαά. καὶ ὁ βασιλεὺς Ἰσραὴλ καὶ Ἰωσαφὰτ βασιλεὺς Ἰούδα ἐκάθηντο ἀνὴρ ἐπὶ τοῦ θρόνου αὐτοῦ ἔνοπλοι ἐν ταῖς πύλαις Σαμαρείας. καὶ πάντες οἱ προφῆται ἐπροφήτευον ἐνώπιον αὐτῶν. καὶ ἐποίησεν ἑαυτῷ Σεδεκίας υἱὸς Χανανὰ κέρατα σιδηρᾶ, καὶ εἶπε. τάδε λέγει κύριος. ἐν τούτοις κερατιεῖς τὴν Συρίαν ἕως συντελεσθῇ. καὶ πάντες οἱ προφῆται ἐπροφήτευον οὕτως, λέγοντες. ἀνάβαινε εἰς Ῥεμμὰθ Γαλαάδ, καὶ εὐοδώσει καὶ δώσει κύριος εἰς χεῖράς σου καὶ τὸν βασιλέα Συρίας. καὶ ὁ ἄγγελος ὁ πορευθεὶς καλέσαι τὸν Μιχαίαν, ἐλάλησεν αὐτῷ λέγων. ἰδοὺ δὴ λαλοῦσι πάντες οἱ προφῆται ἐν στόματι ἑνὶ καλὰ περὶ τοῦ βασιλέως, γίνου δὴ καὶ σὺ εἰς τοὺς λόγους σου κατὰ τοὺς λόγους ἑνὸς τούτων, καὶ λάλησον καλά. καὶ εἶπε Μιχαίας. ζῇ κύριος ὅτι ἃ ἐὰν εἴπῃ κύριος πρὸς με, ταῦτα λαλήσω. καὶ ἦλθε πρὸς τὸν βασιλέα. καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ βασιλεύς. Μιχαία, εἰ ἀναβῶ εἰς Ῥεμμὰθ Γαλαὰδ εἰς πόλεμον, ἢ ἐπίσχω; καὶ εἶπεν. ἀνάβαινε, καὶ εὐοδώσει κύριος εἰς χεῖρα τοῦ βασιλέως. καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ βασιλεύς. ποσάκις ἐγὼ ὁρκίζω σε, ὅπως λαλήσῃς πρὸς με ἀλήθειαν ἐν ὀνόματι κυρίου; καὶ εἶπεν. οὐχ οὕτως. ἑώρακα πάντα τὸν Ἰσραὴλ διεσπαρμένον ἐν τοῖς ὄρεσιν ὡς ποίμνιον, ᾧ οὐκ ἔστι ποιμήν. καὶ εἶπε κύριος. οὐ κύριος τούτοις θεός; ἕκαστος εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ ἐν εἰρήνῃ ἀναστρεφέτω. καὶ εἶπε βασιλεὺς Ἰσραὴλ πρὸς Ἰωσαφὰτ βασιλέα Ἰούδα. οὐκ εἶπα πρὸς σέ, ὅτι οὐ προφητεύει οὗτός μοι καλά, διότι ἀλλ' ἢ κακά; καὶ εἶπε Μιχαίας. οὐχ οὕτως. οὐκ ἐγώ. ἄκουε ῥῆμα κυρίου. οὐχ οὕτως. εἶδον θεὸν Ἰσραὴλ καθήμενον ἐπὶ θρόνου αὐτοῦ, καὶ πᾶσα ἡ στρατιὰ τοῦ οὐρανοῦ εἱστήκει περὶ αὐτὸν ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ καὶ ἐξ εὐωνύμων αὐτοῦ. καὶ εἶπε κύριος. τίς ἀπατήσει τὸν Ἀχαὰβ βασιλέα Ἰσραήλ, καὶ ἀναβήσεται, καὶ πεσεῖται ἐν Ῥεμμὰθ Γαλαάδ; καὶ εἶπεν οὗτος οὕτως, καὶ οὗτος οὕτως. καὶ ἐξῆλθε πνεῦμα καὶ ἔστη ἐνώπιον κυρίου, καὶ εἶπεν. ἐγὼ ἀπατήσω αὐτόν. καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν κύριος. ἐν τίνι; καὶ εἶπεν. ἐξελεύσομαι, καὶ ἔσομαι πνεῦμα ψευδὲς εἰς τὸ στόμα πάντων τῶν προφητῶν αὐτοῦ. καὶ εἶπεν. ἀπατήσεις, καί γε δυνήσῃ. ἔξελθε καὶ ποίησον οὕτως. καὶ νῦν ἰδοὺ ἔδωκε κύριος πνεῦμα ψευδὲς ἐν στόματι πάντων τῶν προφητῶν σου τούτων, καὶ κύριος ἐλάλησεν ἐπὶ σὲ κακά. καὶ προσῆλθε Σεδεκίας υἱὸς Χαναάν, καὶ ἐπάταξε τὸν Μιχαίαν ἐπὶ τὴν σιαγόνα, καὶ εἶπε. ποῖον πνεῦμα κυρίου τὸ λαλῆσαν ἐν σοί; καὶ εἶπε Μιχαίας. ἰδοὺ σὺ ὄψῃ τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, ὅταν εἰσέλθῃς ταμιεῖον τοῦ ταμιείου τοῦ κρυβῆναι ἐκεῖ. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς Ἰσραήλ. λάβετε τὸν Μιχαίαν, καὶ ἀποστρέψατε αὐτὸν πρὸς Σεμὴρ τὸν βασιλέα τῆς πόλεως. καὶ τῷ Ἰωὰς υἱῷ τοῦ βασιλέως εἶπον θέσθαι τοῦτον ἐν φυλακῇ, καὶ ἐσθίειν αὐτὸν ἄρτον θλίψεως καὶ ὕδωρ θλίψεως ἕως τοῦ ἐπιστρέψαι με ἐν εἰρήνῃ. καὶ εἶπε Μιχαίας. ἐὰν ἐπιστρέφων ἐπιστρέψῃς ἐν εἰρήνῃ, οὐ λελάληκε κύριος ἐν ἐμοί. καὶ ἀνέβη βασιλεὺς Ἰσραὴλ καὶ Ἰωσαφὰτ βασιλεὺς Ἰούδα μετ' αὐτοῦ εἰς Ῥεμμὰθ Γαλαάδ. καὶ εἶπε βασιλεὺς Ἰσραὴλ πρὸς Ἰωσαφὰτ βασιλέα Ἰούδα. συγκαλύψομαι καὶ εἰσελεύσομαι εἰς τὸν πόλεμον, καὶ σὺ ἔνδυσαι τὸν ἱματισμόν μου. καὶ συνεκαλύψατο βασιλεὺς Ἰσραήλ, καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸν πόλεμον. καὶ βασιλεὺς Συρίας ἐνετείλατο τοῖς ἄρχουσι τῶν ἁρμάτων αὐτοῦ τριάκοντα καὶ δυσὶ λέγων. μὴ πολεμεῖτε μικρὸν καὶ μέγαν, ἀλλ' ἢ τὸν βασι-

βασιλέα ἰσραὴλ μονώτατον. καὶ ἐγένετο ὡς εἶδον οἱ ἄρχοντες τῶν ἁρμάτων τὸν ἰωσαφὰτ βασιλέα ἰούδα, καὶ αὐτοὶ εἶπαν. φαίνεται βασιλεὺς ἰσραὴλ οὗτος, καὶ ἐκύκλωσαν αὐτὸν πολεμῆσαι. καὶ ἀνέκραξεν ἰωσαφάτ. καὶ ἐγένετο ὡς εἶδον οἱ ἄρχοντες τῶν ἁρμάτων ὅτι οὐκ ἔστι βασιλεὺς ἰσραὴλ οὗτος, καὶ ἀνέστρεψαν ἀπ' αὐτοῦ. καὶ ἐπέτεινεν εἷς τὸ τόξον εὐστόχως, καὶ ἐπάταξε τὸν βασιλέα ἰσραὴλ ἀναμέσον τοῦ πνεύμονος καὶ ἀναμέσον τοῦ θώρακος. καὶ εἶπε τῷ ἡνιόχῳ αὐτοῦ. ἐπίστρεψον τὰς χεῖράς σου καὶ ἐξάγαγέ με ἐκ τοῦ πολέμου, ὅτι τέτρωμαι. καὶ ἐτροπώθη ὁ πόλεμος ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, καὶ ὁ βασιλεὺς ἦν ἑστηκὼς ἐπὶ τοῦ ἅρματος ἐξεναντίας συρίας ἀπὸ πρωῒ ἕως ἑσπέρας, καὶ ἀπέχυνε τὸ αἷμα ἀπὸ τῆς πληγῆς εἰς τὸν κόλπον τοῦ ἅρματος, καὶ ἀπέθανεν ἑσπέρας, [a] καὶ ἐξεπορεύετο τὸ αἷμα τῆς τροπῆς ἕως τοῦ κόλπου τοῦ ἅρματος. καὶ ἔστη ὁ στρατοκῆρυξ δύνοντος τοῦ ἡλίου, λέγων. ἕκαστος εἰς τὴν ἑαυτοῦ πόλιν καὶ εἰς τὴν ἑαυτοῦ γῆν, ὅτι τέθνηκεν ὁ βασιλεύς. καὶ ἦλθον εἰς σαμάρειαν, καὶ ἔθαψαν τὸν βασιλέα ἐν σαμαρείᾳ. καὶ ἀπένιψαν τὸ αἷμα ἐπὶ τὴν κρήνην σαμαρείας, καὶ ἐξέλιξαν αἱ ὕες καὶ οἱ κύνες τὸ αἷμα, καὶ αἱ πόρναι ἐλούσαντο ἐν τῷ αἵματι κατὰ τὸ ῥῆμα κυρίου ὃ ἐλάλησε. καὶ τὰ λοιπὰ τῶν λόγων ἀχαὰβ καὶ πάντα ἃ ἐποίησε, καὶ οἶκον ἐλεφάντινον ὃν ᾠκοδόμησε, καὶ πάσας τὰς πόλεις ἃς ἐποίησεν, οὐκ ἰδοὺ ταῦτα γέγραπται ἐν βιβλίῳ λόγων τῶν ἡμερῶν τῶν βασιλέων ἰσραήλ; καὶ ἐκοιμήθη ἀχαὰβ μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ, καὶ ἐβασίλευσεν ὀχοζίας υἱὸς αὐτοῦ ἀντ' αὐτοῦ. καὶ ἰωσαφὰτ υἱὸς ἀσὰ ἐβασίλευσεν ἐπὶ ἰούδαν. ἐν ἔτει τετάρτῳ τοῦ ἀχαὰβ βασιλέως ἰσραὴλ ἐβασίλευσεν ἰωσαφάτ, υἱὸς τριάκοντα καὶ πέντε ἐτῶν ἐν τῷ βασιλεύειν αὐτόν. καὶ εἴκοσι καὶ πέντε ἔτη ἐβασίλευσεν ἐν ἱερουσαλὴμ, καὶ ὄνομα τῇ μητρὶ αὐτοῦ ἀζουβὰ θυγάτηρ σαλαΐ. καὶ ἐπορεύθη ἐν πάσῃ ὁδῷ ἀσὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, οὐκ ἐξέκλινεν ἀπ' αὐτῆς τοῦ ποιῆσαι τὸ εὐθὲς ἐν ὀφθαλμοῖς κυρίου. πλὴν τῶν ὑψηλῶν οὐκ ἐξῆρεν. ἔτι ὁ λαὸς ἐθυσίαζε καὶ ἐθυμίων ἐν τοῖς ὑψηλοῖς. καὶ εἰρήνευσεν ἰωσαφὰτ μετὰ βασιλέως ἰσραήλ. καὶ τὰ λοιπὰ τῶν λόγων ἰωσαφὰτ καὶ αἱ δυναστεῖαι αὐτοῦ ὅσα ἐποίησεν, οὐκ ἰδοὺ ταῦτα γεγραμμένα ἐν βιβλίῳ λόγων τῶν ἡμερῶν βασιλέων ἰούδα; καὶ ἐκοιμήθη ἰωσαφὰτ μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ, καὶ ἐτάφη παρὰ τοῖς πατράσιν αὐτοῦ ἐν πόλει δαυὶδ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ ἐβασίλευσεν ἰωρὰμ υἱὸς αὐτοῦ ἀντ' αὐτοῦ. καὶ ὀχοζίας, υἱὸς ἀχαὰβ ἐβασίλευσεν ἐπὶ ἰσραὴλ ἐν σαμαρείᾳ. ἐν ἔτει ἑπτακαιδεκάτῳ ἰωσαφὰτ βασιλέως ἰούδα ὀχοζίας υἱὸς ἀχαὰβ ἐβασίλευσεν ἐν ἰσραὴλ ἐν σαμαρείᾳ δύο ἔτη. καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐναντίον κυρίου, καὶ ἐπορεύθη ἐν ὁδῷ ἀχαὰβ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ καὶ ἐν ὁδῷ ἰεζάβελ τῆς μητρὸς αὐτοῦ, καὶ ἐν ταῖς ἁμαρτίαις οἴκου ἱεροβοὰμ υἱοῦ ναβὰτ ὃς ἐξήμαρτε τὸν ἰσραήλ. καὶ ἐδούλευσε τοῖς βααλὶμ καὶ προσεκύνησεν αὐτοῖς, καὶ παρώργισε τὸν κύριον θεὸν ἰσραὴλ κατὰ πάντα τὰ γενόμενα ἔμπροσθεν αὐτοῦ.

a [Καὶ ἐξεπορεύετο τὸ αἷμα τῆς τροπῆς.] Ita LL.VV. in vno tamen legitur, ἐκ τῆς τρυπῆς.

ΒΑΣΙΛΕΙΩΝ ΤΕΤΑΡΤΗ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

ΚΑΙ ἠθέτησε μωὰβ ἐν ἰσραὴλ μετὰ τὸ ἀποθανεῖν ἀχαάβ. καὶ ἔπεσεν ὀχοζίας διὰ τοῦ δικτυωτοῦ τοῦ ἐν τῷ ὑπερῴῳ αὐτοῦ τῷ ἐν σαμαρείᾳ, καὶ ἠρρώστησε. καὶ ἀπέστειλεν ἀγγέλους, καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς. δεῦτε καὶ ἐπιζητήσατε ἐν τῷ βάαλ μυῖαν θεὸν ἀκκαρών, εἰ ζήσομαι ἐκ τῆς ἀρρωστίας μου ταύτης. καὶ ἐπορεύθησαν ἐπερωτῆσαι δι᾽ αὐτοῦ. καὶ ἄγγελος κυρίου ἐκάλεσεν ἠλιοὺ τὸν θεσβίτην, λέγων. ἀναστὰς δεῦρο εἰς συνάντησιν τῶν ἀγγέλων ὀχοζίου βασιλέως σαμαρείας, καὶ λαλήσεις πρὸς αὐτούς. εἰ παρὰ τὸ μὴ εἶναι θεὸν ἐν ἰσραὴλ, ὑμεῖς πορεύεσθε ἐπιζητῆσαι ἐν τῷ βάαλ μυῖαν θεὸν ἀκκαρών; καὶ οὐχ οὕτως. ὅτι τάδε λέγει κύριος. ἡ κλίνη ἐφ᾽ ἧς ἀνέβης ἐκεῖ οὐ καταβήσῃ ἀπ᾽ αὐτῆς, ὅτι θανάτῳ ἀποθανῇ. καὶ ἐπορεύθη ἠλιοὺ, καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς. καὶ ἐπεστράφησαν οἱ ἄγγελοι πρὸς αὐτὸν, καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς. τί ὅτι ἐπεστρέψατε; καὶ εἶπαν πρὸς αὐτόν. ἀνὴρ ἀνέβη εἰς συνάντησιν ἡμῶν, καὶ εἶπε πρὸς ἡμᾶς. δεῦτε, ἐπιστράφητε πρὸς τὸν βασιλέα τὸν ἀποστείλαντα ὑμᾶς, καὶ λαλήσατε πρὸς αὐτόν. τάδε λέγει κύριος. εἰ παρὰ τὸ μὴ εἶναι θεὸν ἐν ἰσραὴλ, σὺ πορεύῃ ἐπιζητῆσαι ἐν τῷ βάαλ μυῖαν θεὸν ἀκκαρών; οὐχ οὕτως. ἡ κλίνη ἐφ᾽ ἧς ἀνέβης ἐκεῖ οὐ καταβήσῃ ἀπ᾽ αὐτῆς, ὅτι θανάτῳ ἀποθανῇ. καὶ ἐπιστρέψαντες ἀπήγγειλαν τῷ βασιλεῖ καθὰ ἐλάλησεν ἠλιοὺ. καὶ ἐλάλησε πρὸς αὐτούς. τίς ἡ κρίσις τοῦ ἀνδρὸς τοῦ ἀναβάντος εἰς συνάντησιν ὑμῖν καὶ λαλήσαντος πρὸς ὑμᾶς τοὺς λόγους τούτους; καὶ εἶπον πρὸς αὐτόν. ἀνὴρ δασὺς, καὶ ζώνην δερματίνην περιεζωσμένος τὴν ὀσφὺν αὐτοῦ. καὶ εἶπεν. ἠλιοὺ ὁ θεσβίτης οὗτός ἐστι. καὶ ἀπέστειλε πρὸς αὐτὸν πεντηκόνταρχον καὶ τοὺς πεντήκοντα αὐτοῦ, καὶ ἀνέβη πρὸς αὐτόν. καὶ ἰδοὺ ἠλιοὺ ἐκάθητο ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους. καὶ ἐλάλησεν ὁ πεντηκόνταρχος πρὸς αὐτὸν, καὶ εἶπεν. ἄνθρωπε τοῦ θεοῦ, ὁ βασιλεὺς ἐκάλεσέ σε, κατάβηθι. καὶ ἀπεκρίθη ἠλιοὺ, καὶ εἶπεν πρὸς τὸν πεντηκόνταρχον. καὶ εἰ ἄνθρωπος θεοῦ ἐγὼ, καταβήσεται πῦρ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ καταφάγεταί σε καὶ τοὺς πεντήκοντά σου. καὶ κατέβη πῦρ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ κατέφαγεν αὐτὸν καὶ τοὺς πεντήκοντα αὐτοῦ. καὶ προσέθετο ὁ βασιλεὺς, καὶ ἀπέστειλε πρὸς αὐτὸν ἄλλον πεντηκόνταρχον, καὶ τοὺς πεντήκοντα αὐτοῦ. καὶ ἐλάλησεν ὁ πεντηκόνταρχος πρὸς αὐτὸν, καὶ εἶπεν. ἄνθρωπε τοῦ θεοῦ, τάδε λέγει ὁ βασιλεὺς, ταχέως κατάβηθι. καὶ ἀπεκρίθη ἠλιοὺ καὶ ἐλάλησε πρὸς αὐτὸν, καὶ εἶπεν. εἰ ἄνθρωπος θεοῦ ἐγὼ, καταβήσεται πῦρ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ καταφάγεταί σε καὶ τοὺς πεντήκοντά σου. καὶ κατέβη πῦρ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ κατέφαγεν αὐτὸν καὶ τοὺς πεντήκοντα αὐτοῦ. καὶ προσέθετο ὁ βασιλεὺς ἔτι ἀποστεῖλαι ἡγούμενον καὶ τοὺς πεντήκοντα αὐτοῦ. καὶ ἦλθεν ὁ πεντηκόνταρχος ὁ τρίτος, καὶ ἔκαμψεν ἐπὶ τὰ γόνατα αὐτοῦ κατέναντι ἠλιοὺ, καὶ ἐδεήθη αὐτοῦ, καὶ ἐλάλησε πρὸς αὐτὸν, καὶ εἶπεν. ἄνθρωπε τοῦ θεοῦ, ἐντιμωθήτω ἡ ψυχή μου, καὶ ἡ ψυχὴ τῶν δούλων σου τούτων τῶν πεντήκοντα ἐν ὀφθαλμοῖς σου. ἰδοὺ κατέβη πῦρ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ κατέφαγε τοὺς δύο πεντηκοντάρχους τοὺς πρώτους. καὶ νῦν ἐντιμωθήτω δὴ ἡ ψυχή μου ἐν ὀφθαλμοῖς σου. καὶ ἐλάλησεν ἄγγελος κυρίου πρὸς ἠλιοὺ, καὶ εἶπε. κατάβηθι μετ᾽ αὐτοῦ, μὴ φοβηθῇς ἀπὸ προσώπου αὐτῶν. καὶ ἀνέστη ἠλιοὺ καὶ κατέβη μετ᾽ αὐτοῦ πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ ἐλάλησε πρὸς αὐτὸν, καὶ εἶπεν ἠλιού. τάδε λέγει κύριος. τί ὅτι ἀπέστειλας ἀγγέλους ἐκζητῆσαι ἐν τῷ βάαλ μυῖαν θεὸν ἀκκαρών; οὐχ οὕτως. ἡ κλίνη ἐφ᾽ ἧς ἀνέβης ἐκεῖ οὐ καταβήσῃ ἀπ᾽ αὐτῆς, ὅτι θανάτῳ ἀποθανῇ. καὶ ἀπέθανε κατὰ τὸ ῥῆμα κυρίου [a] ὃ ἐλάλησεν ἠλιού. καὶ τὰ λοιπὰ τῶν λόγων ὀχοζίου ἃ ἐποίησεν, οὐκ ἰδοὺ ταῦτα γεγραμμένα ἐν βιβλίῳ λόγων τῶν ἡμερῶν τοῖς βασιλεῦσιν ἰσραήλ; καὶ ἰωρὰμ υἱὸς ἀχαὰβ βασιλεύει ἐπὶ ἰσραὴλ ἐν σαμαρείᾳ ἔτη δεκαδύο, ἐν ἔτει [β] ὀκτωκαιδεκάτῳ ἰωσαφὰτ βασιλέως ἰούδα. καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου. πλὴν οὐχ ὡς οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, οὐδὲ ὡς ἡ μήτηρ αὐτοῦ.. καὶ ἀπέστησε τὰς στήλας τοῦ βάαλ ἃς ἐποίησεν ὁ πατὴρ αὐτοῦ, καὶ συνέτριψεν αὐτάς. πλὴν ἐν ταῖς ἁμαρτίαις οἴκου ἱεροβοὰμ ὃς ἐξήμαρτε τὸν ἰσραὴλ ἐκολλήθη, οὐκ ἀπέστη ἀπ᾽ αὐτῶν. καὶ ἐθυμώθη ὀργῇ κύριος εἰς τὸν οἶκον ἀχαάβ.

a[Ὃ ἐλάλησεν ἠλιού.] In AA.LL. ſequitur, καὶ ἐβασίλευσεν ἰωρὰμ ἀδελφὸς ὀχοζίου ἀντ᾽ αὐτοῦ, ὅτι οὐκ ἦν αὐτοῦ υἱός. Theodoretus. νόμου ὄντος τῶν βασιλέων τοὺς παῖδας τὴν βασιλείαν κληρονομεῖν, παίδων δὲ οὐκ ὄντων, τὸν πρεσβύτατον ἀδελφὸν ἢ τὸν ἐπιτηδειότατον, αὐτίκα γοῦν τὴν δαυιτικὴν βασιλείαν μέχρι τῆς αἰχμαλωσίας παῖς παρὰ τοῦ πατρὸς παραλαμβάνοντες ᾠκονόμησαν. τοῦ δὲ ἰεχονίου πρὸ τῆς παιδοποιίας δορυαλώτου ληφθέντος, ματθανίας ὁ καὶ σεδεκίας κατέσχε τὴν βασιλείαν, θεῖος ὢν αὐτοῦ πρὸς πατρός. β [Ἐν ἔτει ὀκτωκαιδεκάτῳ.] Ita LL. duo VV. qui collati ſunt, & ita etiam capite poſt tertio. AA. LL. habent, ἐν ἔτει εἰκοστῷ καὶ πρώτῳ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

ΚΑὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἀνάγειν κύριον ἐν συσσεισμῷ τὸν ἠλιοὺ ὡς εἰς τὸν οὐρανὸν, καὶ ἐπορεύθη ἠλιοὺ καὶ ἐλισσαιὲ ἐκ γαλγάλων. καὶ εἶπεν ἠλιοὺ πρὸς ἐλισσαιέ. κάθου δὴ ἐνταῦθα, ὅτι ὁ θεὸς ἀπέσταλκέ με ἕως βαιθήλ. καὶ εἶπεν ἐλισσαιέ. ζῇ κύριος καὶ ζῇ ἡ ψυχή σου, εἰ ἐγκαταλείψω σε. καὶ ἦλθον εἰς βαιθήλ. καὶ ἦλθον οἱ υἱοὶ τῶν προφητῶν οἱ ἐν βαιθὴλ πρὸς ἐλισσαιὲ, καὶ εἶπον πρὸς αὐτόν. εἰ ἔγνως, ὅτι κύριος σήμερον

ρον λαμβάνει τὸν κύριόν σου ἐπάνωθεν τῆς κεφαλῆς σου. καὶ εἶπε. κἀγὼ ἔγνωκα, σιωπᾶτε. καὶ εἶπεν ἠλιοὺ πρὸς ἐλισαιέ. κάθου δὴ ἐν ταῦθα, ὅτι κύριος ἀπέσταλκέ με εἰς ἱεριχώ. καὶ εἶπεν. ζῇ κύριος καὶ ζῇ ἡ ψυχή σου, εἰ ἐγκαταλείψω σε. καὶ ἦλθον εἰς ἱεριχὼ, καὶ ἤγγισαν οἱ υἱοὶ τῶν προφητῶν οἱ ἐν ἱεριχὼ πρὸς ἐλισαιὲ, καὶ εἶπον πρὸς αὐτόν. εἰ ἔγνως, ὅτι σήμερον λαμβάνει κύριος τὸν κύριόν σου ἐπάνωθεν τῆς κεφαλῆς σου; καὶ εἶπε. καί γε ἐγὼ ἔγνων, σιωπᾶτε. καὶ εἶπεν αὐτῷ ἠλιού. κάθου δὴ ὧδε, ὅτι κύριος ἀπέσταλκέ με ἕως εἰς τὸν ἰορδάνην. καὶ εἶπεν ἐλισαιέ. ζῇ κύριος καὶ ζῇ ἡ ψυχή σου, εἰ ἐγκαταλείψω σε. καὶ ἐπορεύθησαν ἀμφότεροι καὶ πεντήκοντα ἄνδρες υἱοὶ τῶν προφητῶν, καὶ ἔστησαν ἐξεναντίας μακρόθεν. καὶ ἀμφότεροι ἔστησαν ἐπὶ τοῦ ἰορδάνου. καὶ ἔλαβεν ἠλιοὺ τὴν μηλωτὴν αὐτοῦ καὶ εἵλησε καὶ ἐπάταξε τὸ ὕδωρ, καὶ διῃρέθη τὸ ὕδωρ ἔνθα καὶ ἔνθα. καὶ διέβησαν ἀμφότεροι ἐν ἐρήμῳ. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ διαβῆναι αὐτοὺς, καὶ ἠλιοὺ εἶπε πρὸς ἐλισαιέ. αἴτησαι τί ποιήσω σοι πρὶν ἢ ἀναληφθῆναί με ἀπὸ σοῦ. καὶ εἶπεν ἐλισαιέ. γενηθήτω δὴ διπλᾶ ἐν πνεύματί σου ἐπ' ἐμέ. καὶ εἶπεν ἠλιού. ἐσκλήρυνας τοῦ αἰτήσασθαι. ἐὰν ἴδῃς με ἀναλαμβανόμενον ἀπὸ σοῦ, καὶ ἔσται σοι οὕτως. καὶ ἐὰν μὴ, οὐ μὴ γένηται. καὶ ἐγένετο αὐτῶν πορευομένων, ἐπορεύοντο καὶ ἐλάλουν. καὶ ἰδοὺ ἅρμα πυρὸς καὶ ἵπποι πυρὸς, καὶ διέστειλεν ἀναμέσον ἀμφοτέρων. καὶ ἀνελήφθη ἠλιοὺ ἐν συσσεισμῷ ὡς εἰς τὸν οὐρανόν. καὶ ἐλισαιὲ ἑώρα, καὶ ἐβόα. [a] πάτερ πάτερ ἅρμα ἰσραὴλ καὶ ἱππεὺς αὐτοῦ. καὶ οὐκ εἶδεν αὐτὸν ἔτι. καὶ ἐπελάβετο τῶν ἱματίων αὐτοῦ, καὶ διέρρηξεν αὐτὰ εἰς δύο ῥήγματα. καὶ ὕψωσεν τὴν μηλωτὴν ἠλιοὺ, ἣ ἔπεσεν ἐπάνωθεν ἐλισαιέ. καὶ ἐπέστρεψεν ἐλισαιὲ, καὶ ἔστη ἐπὶ τοῦ χείλους τοῦ ἰορδάνου. καὶ ἔλαβε τὴν μηλωτὴν ἠλιοὺ ἣ ἔπεσεν ἐπάνωθεν αὐτοῦ, [β] καὶ ἐπάταξε τὸ ὕδωρ, καὶ εἶπε. ποῦ [γ] ὁ θεὸς ἠλιοὺ ἀφφώ; καὶ ἐπάταξε τὰ ὕδατα, καὶ διερράγησαν ἔνθα καὶ ἔνθα. καὶ διέβη ἐλισαιέ. καὶ εἶδον αὐτὸν οἱ υἱοὶ τῶν προφητῶν, οἱ ἐν ἱεριχὼ ἐξεναντίας, καὶ εἶπον. ἐπαναπέπαυται τὸ πνεῦμα ἠλιοὺ ἐπὶ ἐλισαιέ. καὶ ἦλθον εἰς συνάντησιν αὐτοῦ, καὶ προσεκύνησαν αὐτῷ ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ εἶπον πρὸς αὐτόν. ἰδοὺ δὴ μετὰ τῶν παίδων σου πεντήκοντα ἄνδρες υἱοὶ δυνάμεως. πορευθέντες δὴ ζητησάτωσαν τὸν κύριόν σου, μή ποτε ἦρεν αὐτὸν πνεῦμα κυρίου, καὶ ἔρριψεν αὐτὸν ἐν τῷ ἰορδάνῃ ἢ ἐφ' ἓν τῶν ὀρέων ἢ ἐφ' ἕνα τῶν βουνῶν. καὶ εἶπεν ἐλισαιέ. οὐκ ἀποστελεῖτε. καὶ παρεβιάσαντο αὐτὸν, ἕως οὗ ᾐσχύνετο. καὶ εἶπεν. ἀποστείλατε. καὶ ἀπέστειλαν πεντήκοντα ἄνδρας, καὶ ἐζήτησαν τρεῖς ἡμέρας, καὶ οὐχ εὗρον αὐτόν. καὶ ἀνέστρεψαν πρὸς αὐτόν. καὶ αὐτὸς ἐκάθητο ἐν ἱεριχὼ, καὶ εἶπεν ἐλισαιέ. οὐκ εἶπον πρὸς ὑμᾶς μὴ πορευθῆτε; καὶ εἶπον οἱ ἄνδρες τῆς πόλεως πρὸς ἐλισαιέ. ἰδοὺ ἡ κατοίκησις τῆς πόλεως ἀγαθὴ, καθὼς ὁ κύριος βλέπει, καὶ τὰ ὕδατα πονηρὰ, καὶ ἡ γῆ ἀτεκνουμένη. καὶ εἶπεν ἐλισαιέ. λάβετέ μοι ὑδρίσκην καινὴν, καὶ θέτε ἐκεῖ ἅλα. καὶ ἔλαβον, καὶ ἤνεγκαν πρὸς αὐτόν. καὶ ἐξῆλθεν ἐλισαιὲ εἰς τὴν διέξοδον τῶν ὑδάτων, καὶ ἔρριψεν ἐκεῖ ἅλα, καὶ εἶπε. τάδε λέγει κύριος. ἴαμαι τὰ ὕδατα ταῦτα, οὐκ ἔσται ἔτι ἐκεῖθεν θάνατος καὶ ἀτεκνουμένη. καὶ ἰάθησαν τὰ ὕδατα ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης κατὰ τὸ ῥῆμα ἐλισαιὲ ὃ ἐλάλησε. καὶ ἀνέβη ἐκεῖθεν εἰς βαιθήλ. καὶ ἀναβαίνοντος αὐτοῦ ἐν τῇ ὁδῷ καὶ παιδάρια μικρὰ ἐξῆλθον ἐκ τῆς πόλεως καὶ κατέπαιζον αὐτοῦ, καὶ εἶπον αὐτῷ. ἀνάβαινε φαλακρὲ, ἀνάβαινε. καὶ ἐξένευσεν ὀπίσω αὐτῶν, καὶ εἶδεν αὐτὰ, καὶ κατηράσατο αὐτοῖς ἐν ὀνόματι κυρίου. καὶ ἰδοὺ ἐξῆλθον δύο ἄρκοι ἐκ τοῦ δρυμοῦ, καὶ ἀνέρρηξαν ἀπ' αὐτῶν τεσσαράκοντα καὶ δύο παῖδας. καὶ ἐπορεύθη ἐκεῖθεν εἰς τὸ ὄρος τὸ καρμήλιον, κἀκεῖθεν ἐπέστρεψεν εἰς σαμάρειαν.

a [Πάτερ πάτερ, ἅρμα ἰσραήλ.] S. Ambrosius in libro de Nabuthæ. c. 15. sic recitat hunc locũ. Pater, pater agitator Israel, & eques eius. β [Καὶ ἐπάταξε τὸ ὕδωρ.] In aliis libris hæc sequunturr, καὶ οὐ διέστη. γ [ὁ θεὸς ἠλιοὺ ἀφφώ.] Theodoretus. ἀφφὼ, ὁ κρύφιος ἑρμηνεύεται, κατὰ τὴν ἔκδοσιν τῶν ἄλλων ἑρμηνευτῶν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ.

Καὶ ἰωρὰμ υἱὸς ἀχαὰβ ἐβασίλευσεν ἐν ἰσραὴλ ἐν ἔτει ὀκτωκαιδεκάτῳ ἰωσαφὰτ βασιλέως ἰούδα, καὶ ἐβασίλευσε δώδεκα ἔτη. καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐν ὀφθαλμοῖς κυρίου. πλὴν οὐχ ὡς ὁ πατὴρ αὐτοῦ, καὶ οὐχ ὡς ἡ μήτηρ αὐτοῦ. καὶ μετέστησε τὰς στήλας τοῦ βάαλ, ἃς ἐποίησεν ὁ πατὴρ αὐτοῦ. πλὴν ἐν τῇ ἁμαρτίᾳ ἱεροβοὰμ υἱοῦ ναβὰτ ὃς ἐξήμαρτε τὸν ἰσραὴλ ἐκολλήθη, οὐκ ἀπέστη ἀπ' αὐτῆς. καὶ μωσὰ βασιλεὺς μωὰβ ἦν νωκὴδ, καὶ ἐπέστρεφε τῷ βασιλεῖ ἰσραὴλ ἐν τῇ ἐπαναστάσει ἑκατὸν χιλιάδας ἀρνῶν, καὶ ἑκατὸν χιλιάδας κριῶν ἐπὶ πόκων. καὶ ἐγένετο μετὰ τὸ ἀποθανεῖν ἀχαὰβ, καὶ ἠθέτησε βασιλεὺς μωὰβ ἐν βασιλεῖ ἰσραήλ. καὶ ἐξῆλθεν ὁ βασιλεὺς ἰωρὰμ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐκ σαμαρείας, καὶ ἐπεσκέψατο τὸν ἰσραήλ. καὶ ἐπορεύθη καὶ ἐξαπέστειλε πρὸς ἰωσαφὰτ βασιλέα ἰούδα, λέγων. βασιλεὺς μωὰβ ἠθέτησεν ἐν ἐμοὶ, εἰ πορεύσῃ μετ' ἐμοῦ εἰς μωὰβ εἰς πόλεμον; καὶ εἶπεν. ἀναβήσομαι. ὅμοιός μοι, ὅμοιός σοι. ὡς ὁ λαός μου, ὁ λαός σου. ὡς οἱ ἵπποι μου, οἱ ἵπποι σου. καὶ εἶπε. ποίᾳ ὁδῷ ἀναβῶ; καὶ εἶπεν. ὁδὸν ἔρημον ἐδώμ. καὶ ἐπορεύθη ὁ βασιλεὺς ἰσραὴλ καὶ ὁ βασιλεὺς ἰούδα καὶ ὁ βασιλεὺς ἐδώμ, καὶ ἐκύκλωσαν ὁδὸν ἑπτὰ ἡμερῶν. καὶ οὐκ ἦν ὕδωρ τῇ παρεμβολῇ καὶ τοῖς κτήνεσι τοῖς ἐν τοῖς ποσὶν αὐτῶν. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς ἰσραήλ. ὢ, ὅτι κέκληκε κύριος τοὺς τρεῖς βασιλεῖς παρερχομένους δοῦναι αὐτοὺς ἐν χειρὶ μωάβ. καὶ εἶπεν ἰωσαφάτ. οὐκ ἔστιν ὧδε προφήτης τοῦ κυρίου καὶ ἐπιζητήσωμεν τὸν κύριον παρ' αὐτοῦ; καὶ ἀπεκρίθη εἷς τῶν παίδων τοῦ βασιλέως ἰσραὴλ, καὶ εἶπεν. ὧδε ἐλισαιὲ υἱὸς σαφὰτ, ὃς ἐπέχεεν ὕδωρ ἐπὶ χεῖρας ἠλιού. καὶ εἶπεν ἰωσαφάτ. ἔστιν αὐτῷ ῥῆμα κυρίου. καὶ κατέβη πρὸς αὐτὸν βασιλεὺς ἰσραὴλ καὶ ἰωσαφὰτ βασιλεὺς ἰούδα καὶ βασιλεὺς ἐδώμ.

ἐδώμ. καὶ εἶπεν ἐλισαιὲ πρὸς βασιλέα ἰσραήλ. τί ἐμοὶ καὶ σοί; δεῦρο πρὸς τοὺς προφήτας τοῦ πατρός σου καὶ τοὺς προφήτας τῆς μητρός σου. καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ βασιλεὺς ἰσραήλ. μὴ ὅτι κέκληκε κύριος τοὺς τρεῖς βασιλεῖς τοῦ παραδοῦναι αὐτοὺς εἰς χεῖρας μωάβ; καὶ εἶπεν ἐλισαιέ. ζῇ κύριος τῶν δυνάμεων ᾧ παρέστην ἐνώπιον αὐτοῦ, ὅτι εἰ μὴ πρόσωπον ἰωσαφὰτ βασιλέως ἰούδα ἐγὼ λαμβάνω, εἰ ἐπέβλεψα πρὸς σὲ, καὶ εἶδόν σε. καὶ νῦν λάβε μοι ψάλλοντα. καὶ ἐγένετο ὡς ἔψαλλεν ὁ ψάλλων, καὶ ἐγένετο ἐπ' αὐτὸν χεὶρ κυρίου, καὶ εἶπε. τάδε λέγει κύριος. ποιήσατε τὸν χειμάῤῥουν τοῦτον, βοθύνους βοθύνους. ὅτι τάδε λέγει κύριος. οὐκ ὄψεσθε πνεῦμα, καὶ οὐκ ὄψεσθε ὑετὸν, καὶ ὁ χειμάῤῥους οὗτος πλησθήσεται ὕδατος, καὶ πίεσθε ὑμεῖς καὶ αἱ κτήσεις ὑμῶν καὶ τὰ κτήνη ὑμῶν. καὶ κούφη αὕτη ἐν ὀφθαλμοῖς κυρίου. καὶ παραδώσω τὴν μωὰβ ἐν χειρὶ ὑμῶν. καὶ πατάξετε πᾶσαν πόλιν ὀχυρὰν, καὶ πᾶν ξύλον ἀγαθὸν καταβαλεῖτε, καὶ πάσας πηγὰς ὕδατος ἐμφράξετε, καὶ πᾶσαν μερίδα ἀγαθὴν ἀχρειώσετε ἐν λίθοις. καὶ ἐγένετο πρωῒ ἀναβαινούσης τῆς θυσίας, καὶ ἰδοὺ ὕδατα ἤρχοντο ἐξ ὁδοῦ ἐδώμ, καὶ ἐπλήσθη ἡ γῆ ὕδατος. καὶ πᾶσα μωὰβ ἤκουσαν ὅτι ἀνέβησαν οἱ τρεῖς βασιλεῖς πολεμεῖν αὐτούς. καὶ ἀνεβόησαν ἐκ παντὸς περιεζωσμένοι ζώνην. [β] καὶ εἶπον, ὦ. καὶ ἔστησαν ἐπὶ τοῦ ὁρίου, καὶ ὤρθρισαν τὸ πρωῒ, καὶ ὁ ἥλιος ἀνέτειλεν ἐπὶ τὰ ὕδατα, καὶ εἶδε μωὰβ ἐξεναντίας τὰ ὕδατα πυῤῥὰ ὡς αἷμα. καὶ εἶπον. αἷμα τοῦτο τῆς ῥομφαίας. καὶ ἐμαχέσαντο οἱ βασιλεῖς, καὶ ἐπάταξεν ἀνὴρ τὸν πλησίον αὐτοῦ. καὶ νῦν ἐπὶ τὰ σκῦλα μωάβ. καὶ εἰσῆλθον εἰς τὴν παρεμβολὴν ἰσραήλ. καὶ ἰσραὴλ ἀνέστησαν καὶ ἐπάταξαν τὴν μωάβ, καὶ ἔφυγον ἀπὸ προσώπου αὐτῶν. καὶ εἰσῆλθον εἰσπορευόμενοι καὶ τύπτοντες τὴν μωάβ, καὶ τὰς πόλεις καθεῖλον. καὶ πᾶσαν μερίδα ἀγαθὴν ἔῤῥιψαν ἀνὴρ τὸν λίθον καὶ ἐνέπλησαν αὐτήν, καὶ πᾶσαν πηγὴν ἐνέφραξαν, καὶ πᾶν ξύλον ἀγαθὸν κατέβαλον ἕως τοῦ καταλιπεῖν τοὺς λίθους τοῦ τοίχου καθῃρημένους. καὶ ἐκύκλωσαν οἱ σφενδονῆται, καὶ ἐπάταξαν αὐτήν. καὶ εἶδεν ὁ βασιλεὺς μωὰβ ὅτι ἐκραταίωσεν ὑπὲρ αὐτὸν ὁ πόλεμος, καὶ ἔλαβε μεθ' ἑαυτοῦ ἑπτακοσίους ἄνδρας ἐσπασμένους ῥομφαίαν διακόψαι πρὸς βασιλέα ἐδώμ, καὶ οὐκ ἠδυνήθησαν. καὶ ἔλαβε τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν πρωτότοκον ὃν ἐβασίλευσεν ἀντ' αὐτοῦ, καὶ ἀνήνεγκεν αὐτὸν ὁλοκαύτωμα ἐπὶ τοῦ τείχους, καὶ ἐγένετο μετάμελος μέγας ἐπὶ ἰσραήλ. καὶ ἀπῆραν ἀπ' αὐτοῦ, καὶ ἐπέστρεψαν εἰς τὴν γῆν.

α [Ηνυωκιήδ.] Theodoretus, οἱ ἄλλοι ἑρμηνευταὶ τὸ νωκὴδ ἀρχιποιμένα ἡρμήνευσαν. β [Καὶ εἶπον ὦ.] Ita LL. duo VV. qui collati sunt. in alijs autem libris est, καὶ ἐπάνω.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

Καὶ γυνὴ μία ἀπὸ τῶν υἱῶν τῶν προφητῶν ἐβόα πρὸς τὸν ἐλισαιὲ, λέγουσα. ὁ δοῦλός σου ἀνήρ μου ἀπέθανε, καὶ σὺ ἔγνως, ὅτι δοῦλός σου ἦν φοβούμενος τὸν κύριον. καὶ ὁ δανειστὴς ἦλθε λαβεῖν τοὺς δύο υἱούς μου ἑαυτῷ εἰς δούλους. καὶ εἶπεν ἐλισαιέ. τί ποιήσω σοι; ἀνάγγειλόν μοι τί ἔστι σοι ἐν τῷ οἴκῳ; ἡ δὲ εἶπεν. οὐκ ἔστι τῇ δούλῃ σου οὐδὲν ἐν τῷ οἴκῳ, ὅτι ἀλλ' ἢ ὃ ἀλείψομαι ἔλαιον. καὶ εἶπε πρὸς αὐτήν. δεῦρο αἴτησαι σεαυτῇ σκεύη ἔξωθεν παρὰ πάντων τῶν γειτόνων σκεύη κενὰ, μὴ ὀλιγώσῃς. καὶ εἰσελεύσῃ καὶ ἀποκλείσεις τὴν θύραν κατὰ σοῦ καὶ κατὰ τῶν υἱῶν σου, καὶ ἀποχεεῖς εἰς τὰ σκεύη ταῦτα, καὶ τὸ πληρωθὲν ἀρεῖς. καὶ ἀπῆλθε παρ' αὐτοῦ. καὶ ἀπέκλεισε τὴν θύραν καθ' ἑαυτῆς καὶ κατὰ τῶν υἱῶν αὐτῆς. αὐτοὶ προσήγγιζον πρὸς αὐτὴν, καὶ αὐτὴ ἐπέχεεν ἕως ἐπλήσθησαν τὰ σκεύη. καὶ εἶπε πρὸς τοὺς υἱοὺς αὐτῆς. ἐγγίσατε ἔτι πρός με τὸ σκεῦος. καὶ εἶπον αὐτῇ. οὐκ ἔστιν ἔτι σκεῦος, καὶ ἔστη τὸ ἔλαιον. καὶ ἦλθε, καὶ ἀπήγγειλε τῷ ἀνθρώπῳ τοῦ θεοῦ. καὶ εἶπεν ἐλισαιέ. δεῦρο καὶ ἀπόδου τὸ ἔλαιον, καὶ ἀποτίσεις τοὺς τόκους σου, καὶ σὺ καὶ οἱ υἱοί σου ζήσεσθε ἐν τῷ ἐπιλοίπῳ ἐλαίῳ. καὶ ἐγένετο ἡμέρα, καὶ διέβη ἐλισαιὲ εἰς σωμὰν, καὶ ἐκεῖ γυνὴ μεγάλη, καὶ ἐκράτησεν αὐτὸν φαγεῖν ἄρτον. καὶ ἐγένετο ἀφ' ἱκανοῦ τοῦ εἰσπορεύεσθαι αὐτὸν, ἐξέκλινε τοῦ ἐκεῖ φαγεῖν. καὶ εἶπεν ἡ γυνὴ πρὸς τὸν ἄνδρα αὐτῆς. ἰδοὺ δὴ ἔγνων ὅτι ἄνθρωπος τοῦ θεοῦ ἅγιος οὗτος διαπορεύεται ἐφ' ἡμᾶς διαπαντός. ποιήσωμεν δὴ αὐτῷ ὑπερῷον τόπον μικρὸν, καὶ θῶμεν αὐτῷ ἐκεῖ κλίνην, καὶ τράπεζαν, καὶ δίφρον, καὶ λυχνίαν. καὶ ἔσται ἐν τῷ εἰσπορεύεσθαι πρὸς ἡμᾶς, καὶ ἐκκλινεῖ ἐκεῖ. καὶ ἐγένετο ἡμέρα, καὶ εἰσῆλθεν ἐκεῖ, καὶ ἐξέκλινεν εἰς τὸ ὑπερῷον, καὶ ἐκοιμήθη ἐκεῖ. καὶ εἶπε πρὸς γιεζὶ τὸ παιδάριον αὐτοῦ. κάλεσόν μοι τὴν σωμανίτην ταύτην. καὶ ἐκάλεσεν αὐτὴν, καὶ ἔστη ἐνώπιον αὐτοῦ. καὶ εἶπεν αὐτῷ. εἰπὸν δὴ πρὸς αὐτὴν, ἰδοὺ ἐξέστησας ἡμῖν πᾶσαν τὴν ἔκστασιν ταύτην, τί δεῖ ποιῆσαί σοι; εἰ ἔστι λόγος σοι πρὸς τὸν βασιλέα ἢ πρὸς τὸν ἄρχοντα τῆς δυνάμεως; ἡ δὲ εἶπεν. ἐν μέσῳ τοῦ λαοῦ ἐγώ εἰμι οἰκῶ. καὶ εἶπε πρὸς γιεζί. τί δεῖ ποιῆσαι αὐτῇ; καὶ εἶπε γιεζὶ τὸ παιδάριον αὐτοῦ. καὶ μάλα υἱὸς οὐκ ἔστιν αὐτῇ, καὶ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς πρεσβύτης. καὶ ἐκάλεσεν αὐτὴν, καὶ ἔστη παρὰ τὴν θύραν. καὶ εἶπεν ἐλισαιὲ πρὸς αὐτήν. εἰς τὸν καιρὸν τοῦτον, ὡς ἡ ὥρα ζῶσα σὺ, περιειληφυῖα υἱόν. ἡ δὲ εἶπε. μὴ κύριε, μὴ διαψεύσῃ τὴν δούλην σου. καὶ ἐν γαστρὶ ἔλαβεν ἡ γυνὴ, καὶ ἔτεκεν υἱὸν εἰς τὸν καιρὸν τοῦτον. ὡς ἡ ὥρα ζῶσα, ὡς ἐλάλησε πρὸς αὐτὴν ἐλισαιέ. καὶ ἡδρύνθη τὸ παιδάριον. καὶ ἐγένετο ἡνίκα ἐξῆλθε πρὸς τὸν πατέρα αὐτοῦ πρὸς τοὺς θερίζοντας, καὶ εἶπε πρὸς τὸν πατέρα αὐτοῦ. τὴν κεφαλήν μου, τὴν κεφαλήν μου. καὶ εἶπε τῷ παιδαρίῳ. ἆρον αὐτὸν πρὸς τὴν μητέρα αὐτοῦ. καὶ ἦρεν αὐτὸν πρὸς τὴν μητέρα αὐτοῦ, καὶ ἐκοιμήθη ἐπὶ τῶν γονάτων αὐτῆς ἕως μεσημβρίας, καὶ ἀπέθανε. καὶ ἀνήνεγκεν αὐτὸν, καὶ ἐκοίμισεν αὐτὸν ἐπὶ τὴν κλίνην τοῦ ἀνθρώπου τοῦ θεοῦ. καὶ ἀπέκλεισε κατ' αὐτοῦ καὶ ἐξῆλθε, καὶ ἐκάλεσε τὸν ἄνδρα αὐτῆς, καὶ εἶπεν. ἀπόστειλον δή μοι ἓν τῶν παιδαρίων καὶ μίαν τῶν ὄνων, καὶ δραμοῦμαι ἕως τοῦ ἀνθρώπου τοῦ θεοῦ, καὶ ἐπιστρέψω

καὶ εἶπε· τί ὅτι σὺ πορεύῃ πρὸς αὐτὸν σήμερον, οὐ νεομηνία οὐδὲ σάββατον; ἡ δὲ εἶπεν· εἰρήνη. καὶ ἐπέσαξε τὴν ὄνον, καὶ εἶπε πρὸς τὸ παιδάριον αὐτῆς· ἄγε πορεύου, μὴ ἐπίσχῃς μοι τοῦ ἐπιβῆναι ὅτι ἐὰν εἴπω σοι. δεῦρο καὶ πορεύσῃ καὶ ἐλεύσῃ πρὸς τὸν ἄνθρωπον τοῦ θεοῦ εἰς ὄρος τὸ καρμήλιον. καὶ ἐπορεύθη καὶ ἦλθεν ἕως τοῦ ἀνθρώπου τοῦ θεοῦ εἰς τὸ ὄρος. καὶ ἐγένετο ὡς εἶδεν ἐλισσαιὲ ἐρχομένην αὐτὴν, καὶ εἶπε πρὸς γιεζὶ τὸ παιδάριον αὐτοῦ. ἰδοὺ δὴ ἡ σωμανῖτις ἐκείνη. νῦν δράμε εἰς ἀπαντὴν αὐτῆς, καὶ ἐρεῖς. ἡ εἰρήνη σοι; ἡ εἰρήνη τῷ ἀνδρί σου; ἡ εἰρήνη τῷ παιδαρίῳ; ἡ δὲ εἶπεν. εἰρήνη. καὶ ἦλθε πρὸς ἐλισσαιὲ εἰς τὸ ὄρος, καὶ ἐπελάβετο τῶν ποδῶν αὐτοῦ. καὶ ἤγγισε γιεζὶ ἀπώσασθαι αὐτήν, καὶ εἶπεν ἐλισσαιέ. ἄφες αὐτήν. ὅτι ἡ ψυχὴ αὐτῆς κατώδυνος αὐτῇ, καὶ κύριος ἀπέκρυψεν ἀπ' ἐμοῦ καὶ οὐκ ἀνήγγειλέ μοι. ἡ δὲ εἶπε. μὴ ᾐτησάμην υἱὸν παρὰ τοῦ κυρίου μου; ὅτι οὐκ εἶπα, οὐ πλανήσεις μετ' ἐμοῦ; καὶ εἶπεν ἐλισσαιὲ τῷ γιεζί. ζῶσαι τὴν ὀσφύν σου, καὶ λάβε τὴν βακτηρίαν μου ἐν τῇ χειρί σου, καὶ δεῦρο, ὅτι ἐὰν εὕρῃς ἄνδρα οὐκ εὐλογήσεις αὐτὸν, καὶ ἐὰν εὐλογήσῃ σε ἀνὴρ, οὐκ ἀποκριθήσῃ αὐτῷ. καὶ ἐπιθήσεις τὴν βακτηρίαν μου ἐπὶ πρόσωπον τοῦ παιδαρίου. καὶ εἶπεν ἡ μήτηρ τοῦ παιδαρίου. ζῇ κύριος καὶ ζῇ ἡ ψυχή σου, εἰ ἐγκαταλείψω σε. καὶ ἀνέστη ἐλισσαιὲ, καὶ ἐπορεύθη ὀπίσω αὐτῆς. καὶ γιεζὶ διῆλθεν ἔμπροσθεν αὐτῆς, καὶ ἐπέθηκε τὴν βακτηρίαν ἐπὶ πρόσωπον τοῦ παιδαρίου, καὶ οὐκ ἦν φωνὴ καὶ οὐκ ἦν ἀκρόασις. καὶ ἐπέστρεψεν εἰς ἀπαντὴν αὐτοῦ, καὶ ἀπήγγειλεν αὐτῷ λέγων. οὐκ ἠγέρθη τὸ παιδάριον. καὶ εἰσῆλθεν ἐλισσαιὲ εἰς τὸν οἶκον, καὶ ἰδοὺ τὸ παιδάριον τεθνηκὸς κεκοιμισμένον ἐπὶ τὴν κλίνην αὐτοῦ. καὶ εἰσῆλθεν ἐλισσαιὲ εἰς τὸν οἶκον, καὶ ἀπέκλεισε τὴν θύραν κατὰ τῶν δύο ἑαυτῶν. καὶ προσηύξατο πρὸς κύριον. καὶ ἀνέβη καὶ ἐκοιμήθη ἐπὶ τὸ παιδάριον. καὶ ἔθηκε τὸ στόμα αὐτοῦ ἐπὶ τὸ στόμα αὐτοῦ, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, [α] καὶ τὰς χεῖρας αὐτοῦ ἐπὶ τὰς χεῖρας αὐτοῦ. καὶ διέκαμψεν ἐπ' αὐτὸν, καὶ διεθερμάνθη ἡ σὰρξ τοῦ παιδαρίου. καὶ ἐπέστρεψε, καὶ ἐπορεύθη ἐν τῇ οἰκίᾳ ἔνθεν καὶ ἔνθεν. καὶ ἀνέβη καὶ [β] συνέκαμψεν ἐπὶ τὸ παιδάριον ἕως ἑπτάκις. καὶ ἤνοιξε τὸ παιδάριον τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ. καὶ ἐξεβόησεν ἐλισσαιὲ πρὸς γιεζὶ, καὶ εἶπε. κάλεσον τὴν σωμανῖτιν ταύτην. καὶ ἐκάλεσεν, καὶ εἰσῆλθε πρὸς αὐτόν. καὶ εἶπεν ἐλισσαιέ. λάβε τὸν υἱόν σου. καὶ εἰσῆλθεν ἡ γυνὴ καὶ ἔπεσεν ἐπὶ τοὺς πόδας αὐτοῦ, καὶ προσεκύνησεν ἐπὶ τὴν γῆν. καὶ ἔλαβε τὸν υἱὸν αὐτῆς, καὶ ἐξῆλθε. καὶ ἐλισσαιὲ ἐπέστρεψεν εἰς γάλγαλα. καὶ ὁ λιμὸς ἐν τῇ γῇ, καὶ υἱοὶ τῶν προφητῶν ἐκάθηντο ἐνώπιον αὐτοῦ. καὶ εἶπεν ἐλισσαιὲ τῷ παιδαρίῳ αὐτοῦ. ἐπίστησον τὸν λέβητα τὸν μέγαν, καὶ ἕψε ἕψεμα τοῖς υἱοῖς τῶν προφητῶν. καὶ ἐξῆλθεν εἰς τὸν ἀγρὸν [γ] συλλέξαι ἀριώθ. καὶ εὗρεν ἄμπελον ἐν τῷ ἀγρῷ, καὶ συνέλεξεν ἀπ' αὐτῆς τολύπην ἀγρίαν πλῆρες τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ, καὶ ἐνέβαλεν εἰς τὸν λέβητα τοῦ ἑψέματος, ὅτι οὐκ ἔγνωσαν. καὶ ἐνέχει τοῖς ἀνδράσι φαγεῖν. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἐσθίειν αὐτοὺς ἐκ τοῦ ἑψέματος, καὶ ἰδοὺ ἀνεβόησαν καὶ εἶπαν. θάνατος ἐν τῷ λέβητι ἄνθρωπε τοῦ θεοῦ. καὶ οὐκ ἠδύναντο φαγεῖν. καὶ εἶπε. λάβετε ἄλευρον, καὶ ἐμβάλετε εἰς τὸν λέβητα. καὶ εἶπεν ἐλισσαιὲ πρὸς γιεζὶ τὸ παιδάριον. ἔγχει τῷ λαῷ καὶ ἐσθιέτωσαν. καὶ οὐκ ἐγενήθη ἐκεῖ ἔτι ῥῆμα πονηρὸν ἐν τῷ λέβητι. καὶ ἀνὴρ διῆλθεν ἐκ βαιθαρισὰ, καὶ ἤνεγκε πρὸς τὸν ἄνθρωπον τοῦ θεοῦ πρωτογεννημάτων [δ] εἴκοσι ἄρτους κριθίνους καὶ παλάθας, καὶ εἶπε. δότε τῷ λαῷ, καὶ ἐσθιέτωσαν. καὶ εἶπεν ὁ λειτουργὸς αὐτοῦ. τί δῶ τοῦτο ἐνώπιον ἑκατὸν ἀνδρῶν; καὶ εἶπε. δὸς τῷ λαῷ καὶ ἐσθιέτωσαν, ὅτι τάδε λέγει κύριος. φάγονται καὶ καταλείψουσι. καὶ ἔφαγον καὶ κατέλιπον κατὰ τὸ ῥῆμα κυρίου.

α [Καὶ τὰς χεῖρας αὐτοῦ ἐπὶ τὰς χεῖρας αὐτοῦ.] In aliquibus alijs libris ſequitur, καὶ τὰ ἴχνη αὐτοῦ ἐπὶ τὰ ἴχνη αὐτοῦ, καὶ ἐνεφύσησεν εἰς αὐτόν. verbũ autẽ ἐνεφύσησεν Theodoretus inquit ex alia eſſe interpretatione, & S. Auguſtinus lib. 1. de aĩa & eius origine cap. 5. de hac ipſa ſufflandi voce, tãquam hoc loco poſita, accurate diſputat. ſed Theodoretus pro eo quod ab alijs ἐνεφύσησεν editũ dicit, aliam quandam videtur dictionẽ habuiſſe: ſic enim ſcribit. τί δηλοῖ τὸ ἔγλαδε (in alijs eiuſdem libri exemplaribus partim eſt ἔγλασε, partim ἔχαασε, partim ἔλασε) ἐπ' αὐτόν; τοῦτο οἱ ἄλλοι ἑρμηνευταὶ ἐνεφύσησεν εἰρήκασιν. β [Καὶ συνέκαμψεν.] Theodoretus hoc loco videtur habuiſſe ἐνέπνευσεν: hæc enim affert. τὸ δὲ ἐνέπνευσεν ἐπ' αὐτὸν, συνεκάλυψεν οἱ ἄλλοι εἰρήκασιν. & verbum quidem συνεκάλυψεν reperitur in aliquot libris. in Scholio tamen quod ex Theodoreto videtur deriuatum, legitur. τὸ δὲ ἐνεγύωσεν ἐπ' αὐτὸν, συνέκαμψεν οἱ ἄλλοι εἰρήκασιν. γ [Συλλέξαι ἀριώθ.] Theodoretus. οἱ ἄλλοι ἀγριολάχανα ταῦτα ἡρμήνευσαν. δ [Εἴκοσι ἄρτους.] S. Ambroſius, lib. VI. Hexaem. cap. 2. habet, decem panes.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε'.

Καὶ ναιμὰν ὁ ἄρχων τῆς δυνάμεως συρίας ἦν ἀνὴρ μέγας ἐνώπιον τοῦ κυρίου αὐτοῦ, καὶ τεθαυμασμένος προσώπῳ, ὅτι ἐν αὐτῷ ἔδωκε κύριος σωτηρίαν συρίᾳ. καὶ ὁ ἀνὴρ ἦν δυνατὸς ἰσχύϊ λελεπρωμένος. [α] καὶ συρία ἐξῆλθον μονόζωνοι, καὶ ᾐχμαλώτευσαν ἐκ γῆς ἰσραὴλ νεάνιδα μικρὰν, καὶ ἦν ἐνώπιον τῆς γυναικὸς ναιμάν. ἡ δὲ εἶπε τῇ κυρίᾳ αὐτῆς. ὄφελον ὁ κύριός μου ἐνώπιον τοῦ προφήτου τοῦ θεοῦ τοῦ ἐν σαμαρείᾳ, τότε ἀποσυνάξει αὐτὸν ἀπὸ τῆς λέπρας αὐτοῦ. καὶ εἰσῆλθε καὶ ἀπήγγειλε τῷ κυρίῳ ἑαυτῆς, καὶ εἶπεν. οὕτως καὶ οὕτως ἐλάλησεν ἡ νεᾶνις ἡ ἐκ γῆς ἰσραήλ. καὶ εἶπε βασιλεὺς συρίας πρὸς ναιμάν. δεῦρο, εἴσελθε καὶ ἐξαποστελῶ βιβλίον πρὸς βασιλέα ἰσραήλ. καὶ ἐπορεύθη καὶ ἔλαβεν ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ δέκα τάλαντα ἀργυρίου, καὶ ἑξακισχιλίους χρυσοῦς, καὶ δέκα ἀλλασσομένας στολάς. καὶ ἤνεγκε τὸ βιβλίον πρὸς τὸν βασιλέα ἰσραὴλ, λέγων. καὶ νῦν ὡς ἂν ἔλθῃ τὸ βιβλίον τοῦτο πρὸς σὲ, ἰδοὺ ἀπέσταλκα πρὸς σὲ ναιμὰν τὸν δοῦλόν μου, καὶ ἀποσυνάξεις αὐτὸν ἀπὸ τῆς λέπρας αὐτοῦ. καὶ ἐγένετο ὡς ἀνέγνω βασιλεὺς ἰσραὴλ τὸ βιβλίον, διέρρηξε τὰ ἱμάτια αὐτοῦ καὶ εἶπε. [β] ὁ θεὸς ἐγὼ τοῦ θανατῶσαι καὶ ζωο-

ζωοποιῆσαι, ὅτι οὗτος ἀποστέλλει πρός με ἀποσυνάξαι ἄνδρα ἀπὸ τῆς λέπρας αὐτοῦ; ὅτι πλὴν γνῶτε δὴ καὶ ἴδετε, ὅτι προφασίζεται οὗτός μοι. καὶ ἐγένετο ὡς ἤκουσεν ἐλισαιὲ, ὅτι διέρρηξεν ὁ βασιλεὺς ἰσραὴλ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ ἀπέστειλε πρὸς τὸν βασιλέα ἰσραὴλ, λέγων. ἵνα τί διέρρηξας τὰ ἱμάτιά σου; ἐλθέτω δὴ πρός με ναιμὰν καὶ γνώτω, ὅτι ἐστὶ προφήτης ἐν ἰσραήλ. καὶ ἦλθε ναιμὰν ἐν ἵππῳ καὶ ἅρματι, καὶ ἔστη ἐπὶ θύρας οἴκου ἐλισαιέ. καὶ ἀπέστειλεν ἐλισαιὲ ἄγγελον πρὸς αὐτὸν, λέγων. πορευθεὶς λοῦσαι ἑπτάκις ἐν τῷ ἰορδάνῃ, καὶ ἐπιστρέψει ἡ σάρξ σου σοὶ καὶ καθαρισθήσῃ. καὶ ἐθυμώθη ναιμὰν καὶ ἀπῆλθε, καὶ εἶπεν, ἰδοὺ εἶπον, πρός με πάντως ἐξελεύσεται καὶ στήσεται, καὶ ἐπικαλέσεται ἐν ὀνόματι θεοῦ αὐτοῦ, καὶ ἐπιθήσει τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπὶ τὸν τόπον, καὶ ἀποσυνάξει τὸ λεπρόν. οὐχὶ ἀγαθὸς ἀβανὰ καὶ φαρφὰρ ποταμοὶ δαμασκοῦ [γ] ὑπὲρ πάντα τὰ ὕδατα ἰσραήλ; οὐχὶ πορευθεὶς λούσομαι ἐν αὐτοῖς, καὶ καθαρισθήσομαι; καὶ ἐξέκλινε καὶ ἀπῆλθεν ἐν θυμῷ. καὶ ἤγγισαν οἱ παῖδες αὐτοῦ, καὶ ἐλάλησαν πρὸς αὐτόν. μέγαν λόγον ἐλάλησεν ὁ προφήτης πρὸς σέ. οὐχὶ ποιήσεις; καὶ ὅτι εἶπε πρὸς σέ, λοῦσαι καὶ καθαρίσθητι. καὶ κατέβη ναιμὰν καὶ ἐβαπτίσατο ἐν τῷ ἰορδάνῃ ἑπτάκις κατὰ τὸ ῥῆμα ἐλισαιέ. καὶ ἐπέστρεψεν ἡ σάρξ αὐτοῦ ὡς σὰρξ παιδαρίου μικροῦ, καὶ ἐκαθαρίσθη. καὶ ἐπέστρεψε πρὸς ἐλισαιὲ αὐτὸς καὶ πᾶσα ἡ παρεμβολὴ αὐτοῦ, καὶ ἦλθε καὶ ἔστη ἐνώπιον αὐτοῦ, καὶ εἶπεν. ἰδοὺ ἔγνωκα ὅτι οὐκ ἔστι θεὸς ἐν πάσῃ τῇ γῇ, ὅτι ἀλλ' ἢ ἐν τῷ ἰσραήλ. καὶ νῦν λάβε τὴν εὐλογίαν παρὰ τοῦ δούλου σου. καὶ εἶπεν ἐλισαιέ. ζῇ κύριος ᾧ παρέστην ἐνώπιον αὐτοῦ, εἰ λήψομαι. καὶ παρεβιάσατο αὐτὸν λαβεῖν, καὶ ἠπείθησε. καὶ εἶπε ναιμάν. καὶ εἰ μὴ, δοθήτω δὴ τῷ δούλῳ σου [δ] γόμος ζεῦγος ἡμιόνων, ~~καὶ σύ μοι δώσεις ἐκ τῆς γῆς τῆς πυρρᾶς~~, ὅτι οὐ ποιήσει ἔτι ὁ δοῦλός σου ὁλοκαύτωμα καὶ θυσίασμα θεοῖς ἑτέροις ἀλλ' ἢ τῷ κυρίῳ τῷ ῥήματι τούτῳ. καὶ ἱλάσεται κύριος τῷ δούλῳ σου ἐν τῷ εἰσπορεύεσθαι τὸν κύριόν μου εἰς οἶκον ῥεμμὰν προσκυνῆσαι ἐκεῖ. καὶ αὐτὸς ἐπαναπαύσεται ἐπὶ τῆς χειρός μου, καὶ προσκυνήσω ἐν οἴκῳ ῥεμμὰν ἐν τῷ προσκυνεῖν αὐτὸν ἐν οἴκῳ ῥεμμὰν, καὶ ἱλάσεται δὴ κύριος τῷ δούλῳ σου ἐν τῷ λόγῳ τούτῳ. καὶ εἶπεν ἐλισαιὲ πρὸς ναιμάν. δεῦρο εἰς εἰρήνην. καὶ ἀπῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ εἰς [ε] δεβραθὰ τῆς γῆς. καὶ εἶπε γιεζὶ τὸ παιδάριον ἐλισαιέ. ἰδοὺ ἐφείσατο ὁ κύριός μου τοῦ ναιμὰν τοῦ σύρου τούτου, τοῦ μὴ λαβεῖν ἐκ χειρὸς αὐτοῦ ἃ ἐνήνοχε. ζῇ κύριος, ὅτι εἰ μὴ δραμοῦμαι ὀπίσω αὐτοῦ, καὶ λήψομαι ἀπ' αὐτοῦ τι. καὶ ἐδίωξε γιεζὶ ὀπίσω τοῦ ναιμάν. καὶ εἶδεν αὐτὸν ναιμὰν τρέχοντα ὀπίσω αὐτοῦ, καὶ ἐπέστρεψεν ἀπὸ τοῦ ἅρματος εἰς ἀπαντὴν αὐτοῦ καὶ εἶπεν. εἰρήνη. ὁ κύριός μου ἀπέστειλέ με λέγων, ἰδοὺ νῦν ἦλθον πρός με δύο παιδάρια ἐξ ὄρους ἐφραὶμ ἀπὸ τῶν υἱῶν τῶν προφητῶν. δὸς δὴ αὐτοῖς τάλαντον ἀργυρίου, καὶ δύο ἀλλασσομένας στολάς. καὶ εἶπε. λάβε διτάλαντον ἀργυρίου. καὶ ἔλαβε δύο τάλαντα ἀργυρίου ἐν δυσὶ θυλάκοις, καὶ δύο ἀλλασσομένας στολὰς, καὶ ἔδωκεν ἐπὶ δύο παιδάρια αὐτοῦ, καὶ ἦραν ἔμπροσθεν αὐτοῦ. καὶ ἦλθεν εἰς τὸ σκοτεινὸν, καὶ ἔλαβεν ἐκ τῶν χειρῶν αὐτῶν καὶ παρέθετο ἐν οἴκῳ, καὶ ἐξαπέστειλε τοὺς ἄνδρας. καὶ αὐτὸς εἰσῆλθε, καὶ παρειστήκει πρὸς τὸν κύριον αὐτοῦ. καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν ἐλισαιέ. πόθεν γιεζί; καὶ εἶπε γιεζί. οὐ πεπόρευται ὁ δοῦλός σου ἔνθα καὶ ἔνθα. καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν ἐλισαιέ. οὐχὶ ἡ καρδία μου ἐπορεύθη μετὰ σοῦ ὅτε ἐπέστρεψεν ὁ ἀνὴρ ἀπὸ τοῦ ἅρματος εἰς συναντήν σοι; καὶ νῦν ἔλαβες τὸ ἀργύριον, [ζ] καὶ νῦν ἔλαβες τὰ ἱμάτια, καὶ ἐλαιῶνας καὶ ἀμπελῶνας καὶ πρόβατα καὶ βόας καὶ παῖδας καὶ παιδίσκας, καὶ ἡ λέπρα ναιμὰν κολληθήσεται ἐν σοὶ καὶ ἐν τῷ σπέρματί σου εἰς τὸν αἰῶνα. καὶ ἐξῆλθεν ἐκ προσώπου αὐτοῦ λελεπρωμένος ὡσεὶ χιών.

α [Καὶ συρία ἐξῆλθον μονόζωνοι.] Sic habet vnus etiam alius liber. In alijs est, καὶ ἐκ συρίας ἐξῆλθον μονόζωνοι, πειρατήριον. in aliquib. alijs est, καὶ συρία ἐξῆλθε μονόζωνοι, πειρατήριον. β [ὁ θεὸς ἐγὼ τοῦ θανατῶσαι.] Sic est in vno alio libro. in alijs, μὴ θεός. γ [ὑπὲρ πάντα τὰ ὕδατα ἰσραήλ.] AA.LL. partim sic habet, partim habet ὑπὲρ ἰορδάνην καὶ πάντα τὰ ὕδατα ἰσραήλ. δ [Γόμος ζεῦγος ἡμιόνων.] In aliquibus libris est, γόμορ. in alijs, γόμορ ζεῦγος. Theodoretus in hunc locum. ὁ δὲ θαυμάσιος ἐκεῖνος ἀνὴρ καὶ αὐτὴν τοῦ ἰσραὴλ τὴν γῆν ἡγιάσθαι πιστεύων, ἠξίωσεν δύο γόμους ἡμιονικοὺς ἐκ ταύτης λαβεῖν, ὥστε ἐπὶ ταύτης μόνον προσφέρειν τῷ δεσπότῃ θεῷ τὰς θυσίας. In nonnullis libris sequitur, καὶ σύ μοι δώσεις ἐκ τῆς γῆς τῆς πυρρᾶς. ε [Εἰς δεβραθὰ τῆς γῆς.] aliquot libri habent, χαβραθά. ζ [καὶ νῦν ἔλαβες τὰ ἱμάτια καὶ ἐλαιῶνας.] Ita quoque est in vno alio libro. Alius liber, τὰ ἱμάτια, ἵνα κτήσῃ ἐλαιῶνας. cæteri, τὰ ἱμάτια, καὶ λήψῃ ἐν αὐτῷ κήπους καὶ ἐλαιῶνας. Atque ita fere habet S. Ambrosius in 4. cap. Lucæ, itemque Theodoretus.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ς'.

ΚΑὶ εἶπον υἱοὶ τῶν προφητῶν πρὸς ἐλισαιέ. ἰδοὺ δὴ ὁ τόπος ἐν ᾧ ἡμεῖς οἰκοῦμεν ἐνώπιόν σου στενὸς ἀφ' ἡμῶν. πορευθῶμεν δὴ ἕως τοῦ ἰορδάνου, καὶ λάβωμεν ἐκεῖθεν ἀνὴρ εἰς δοκὸν μίαν, καὶ ποιήσωμεν ἑαυτοῖς ἐκεῖ τοῦ οἰκεῖν ἐκεῖ. καὶ εἶπε. δεῦτε. [α] καὶ εἶπεν ὁ εἷς ἐπιεικῶς. δεῦρο μετὰ τῶν δούλων σου. καὶ εἶπεν. ἐγὼ πορεύσομαι. καὶ ἐπορεύθη μετ' αὐτῶν, καὶ ἦλθον εἰς τὸν ἰορδάνην, καὶ ἔτεμνον τὰ ξύλα. καὶ ἰδοὺ ὁ εἷς καταβάλλων τὴν δοκὸν, καὶ τὸ σιδήριον ἐξέπεσεν εἰς τὸ ὕδωρ, καὶ ἐβόησεν ὦ κύριε, καὶ [β] αὐτὸ κεκρυμμένον. καὶ εἶπεν ὁ ἄνθρωπος τοῦ θεοῦ. ποῦ ἔπεσε; καὶ ἔδειξεν αὐτῷ τὸν τόπον. καὶ ἀπέκνισε ξύλον καὶ ἔρριψεν ἐκεῖ, καὶ ἐπεπόλασε τὸ σιδήριον. καὶ εἴρηκεν. ὕψωσον σεαυτῷ. καὶ ἐξέτεινε τὴν χεῖρα, καὶ ἔλαβεν αὐτό. καὶ ὁ βασιλεὺς συρίας ἦν πολεμῶν ἐν ἰσραήλ. καὶ ἐβουλεύσατο πρὸς τοὺς παῖδας αὐτοῦ, λέγων. [γ] εἰς τὸν τόπον τόνδε τινὰ ἐλμωνὶ παρεμβαλῶ. καὶ ἀπέστειλεν ἐλισαιὲ πρὸς τὸν βασιλέα ἰσραὴλ, λέγων. φύλαξαι μὴ παρελθεῖν ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ, ὅτι ἐκεῖ συρία κέκρυπται. καὶ ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς ἰσραὴλ εἰς τὸν τόπον ὃν εἶπεν αὐτῷ ἐλισαιέ,

καὶ ἐφυλάξατο ἐκεῖθεν οὐ μίαν οὐδὲ δύο. καὶ ἐξεκινήθη ἡ ψυχὴ βασιλέως συρίας περὶ τοῦ λόγου τούτου. καὶ ἐκάλεσε τοὺς παῖδας αὐτοῦ, καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς. οὐκ ἀναγγελεῖτέ μοι τίς προδίδωσί με βασιλεῖ ἰσραήλ; καὶ εἶπεν εἷς τῶν παίδων αὐτοῦ. οὐχὶ κύριέ μου βασιλεῦ, ὅτι ἐλισσαιὲ ὁ προφήτης ὁ ἐν ἰσραὴλ ἀναγγέλλει τῷ βασιλεῖ ἰσραὴλ πάντας τοὺς λόγους οὓς ἐὰν λαλήσῃς ἐν τῷ ταμείῳ τοῦ κοιτῶνός σου. καὶ εἶπε. δεῦτε ἴδετε ποῦ οὗτος, καὶ ἀποστείλας λήψομαι αὐτόν. καὶ ἀπήγγειλαν αὐτῷ, λέγοντες. ἰδοὺ ἐν δωθαΐμ. καὶ ἀπέστειλεν ἐκεῖ ἵππον καὶ ἅρμα καὶ δύναμιν βαρεῖαν, καὶ ἦλθεν νυκτὸς καὶ περιεκύκλωσαν τὴν πόλιν. καὶ ὤρθρισεν ὁ λειτουργὸς ἐλισσαιὲ ἀναστῆναι, καὶ ἐξῆλθε. καὶ ἰδοὺ δύναμις κυκλοῦσα τὴν πόλιν, καὶ ἵππος καὶ ἅρμα. καὶ εἶπε τὸ παιδάριον πρὸς αὐτόν. ὦ κύριε, πῶς ποιήσομεν; καὶ εἶπεν ἐλισσαιέ. μὴ φοβοῦ, ὅτι πλείους οἱ μεθ᾽ ἡμῶν ὑπὲρ τοὺς μετ᾽ αὐτῶν. καὶ προσηύξατο ἐλισσαιὲ, καὶ εἶπε. κύριε, διάνοιξον δὴ τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ παιδαρίου καὶ ἰδέτω. καὶ διήνοιξε κύριος τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ καὶ εἶδε. καὶ ἰδοὺ τὸ ὄρος πλῆρες ἵππων, καὶ ἅρμα πυρὸς περικύκλῳ ἐλισσαιὲ, καὶ κατέβησαν πρὸς αὐτόν. καὶ προσηύξατο πρὸς κύριον καὶ εἶπε. πάταξον δὴ τὸ ἔθνος τοῦτο ἀορασίᾳ. καὶ ἐπάταξεν αὐτοὺς ἀορασίᾳ κατὰ τὸ ῥῆμα ἐλισσαιέ. καὶ εἶπε πρὸς αὐτοὺς ἐλισσαιέ. οὐχὶ αὕτη ἡ πόλις καὶ αὕτη ἡ ὁδός. δεῦτε ὀπίσω μου, καὶ ἄξω ὑμᾶς πρὸς τὸν ἄνδρα ὃν ζητεῖτε. καὶ ἀπήγαγεν αὐτοὺς πρὸς σαμάρειαν. καὶ ἐγένετο ὡς εἰσῆλθον εἰς σαμάρειαν, καὶ εἶπεν ἐλισσαιέ. ἄνοιξον δὴ κύριε τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν καὶ ἰδέτωσαν. καὶ διήνοιξε κύριος τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν καὶ εἶδον. καὶ ἰδοὺ ἦσαν ἐν μέσῳ σαμαρείας. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς ἰσραὴλ πρὸς ἐλισσαιὲ, ὡς εἶδεν αὐτούς. εἰ πατάξας πατάξω πάτερ; καὶ εἶπεν. οὐ πατάξεις, εἰ μὴ οὓς ᾐχμαλώτευσας, ἐν ῥομφαίᾳ σου καὶ τόξῳ σου σὺ τύπτεις. παράθες ἄρτους καὶ ὕδωρ ἐνώπιον αὐτῶν καὶ φαγέτωσαν καὶ πιέτωσαν, καὶ ἀπελθέτωσαν πρὸς τὸν κύριον αὐτῶν. καὶ παρέθηκεν αὐτοῖς παράθεσιν μεγάλην καὶ ἔφαγον καὶ ἔπιον. καὶ ἀπέστειλεν αὐτοὺς, καὶ ἀπῆλθον πρὸς τὸν κύριον αὐτῶν. καὶ οὐ προσέθεντο ἔτι μονόζωνοι συρίας τοῦ ἐλθεῖν εἰς γῆν ἰσραήλ. καὶ ἐγένετο μετὰ ταῦτα, καὶ ἤθροισεν υἱὸς ἄδερ βασιλεὺς συρίας πᾶσαν τὴν παρεμβολὴν αὐτοῦ, καὶ ἀνέβη, καὶ περιεκάθισε ἐπὶ σαμάρειαν. καὶ ἐγένετο λιμὸς μέγας ἐν σαμαρείᾳ. καὶ ἰδοὺ περιεκάθηντο ἐπ᾽ αὐτὴν ἕως οὗ ἐγενήθη κεφαλὴ ὄνου πεντήκοντα ἀργυρίου, καὶ τέταρτον τοῦ κάβου κόπρου περιστερῶν πέντε ἀργυρείου. καὶ ἦν ὁ βασιλεὺς ἰσραὴλ διαπορευόμενος ἐπὶ τοῦ τείχους. καὶ γυνὴ ἐβόησε πρὸς αὐτὸν, λέγουσα. σῶσον κύριε βασιλεῦ. καὶ εἶπεν αὐτῇ. μή σε σώσαι κύριος. πόθεν σώσω σε, μὴ ἀπὸ ἅλωνος ἢ ἀπὸ ληνοῦ; καὶ εἶπεν αὐτῇ ὁ βασιλεύς. τί ἐστί σοι; καὶ εἶπεν ἡ γυνή. αὕτη εἶπε πρός με, δὸς τὸν υἱόν σου καὶ φαγόμεθα αὐτὸν σήμερον. καὶ τὸν υἱόν μου φαγόμεθα αὐτὸν αὔριον. καὶ ἡψήσαμεν τὸν υἱόν μου καὶ ἐφάγομεν αὐτὸν, καὶ εἶπον πρὸς αὐτὴν τῇ ἡμέρᾳ τῇ δευτέρᾳ. δὸς τὸν υἱόν σου, καὶ φάγωμεν αὐτόν, καὶ ἔκρυψεν τὸν υἱὸν αὐτῆς. καὶ ἐγένετο ὡς ἤκουσεν ὁ βασιλεὺς ἰσραὴλ τοὺς λόγους τῆς γυναικὸς, διέρρηξε τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς διεπορεύετο ἐπὶ τοῦ τείχους, καὶ εἶδεν ὁ λαὸς τὸν σάκκον ἐπὶ τῆς σαρκὸς αὐτοῦ ἔσωθεν. καὶ εἶπεν. τάδε ποιήσαι μοι ὁ θεὸς καὶ τάδε προσθείη. εἰ στήσεται ἡ κεφαλὴ ἐλισσαιὲ ἐπ᾽ αὐτῷ σήμερον. καὶ ἐλισσαιὲ ἐκάθητο ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ, καὶ οἱ πρεσβύτεροι ἐκάθηντο μετ᾽ αὐτοῦ. καὶ ἀπέστειλεν ἄνδρα πρὸ προσώπου αὐτοῦ πρὶν ἐλθεῖν τὸν ἄγγελον πρὸς αὐτόν, καὶ αὐτὸς εἶπε πρὸς τοὺς πρεσβυτέρους. εἰ [δ] εἴδετε ὅτι ἀπέστειλε ὁ υἱὸς τοῦ φονευτοῦ οὗτος ἀφελεῖν τὴν κεφαλήν μου; ἴδετε ὡς ἂν ἔλθῃ ὁ ἄγγελος, ἀποκλείσατε τὴν θύραν, καὶ παραθλίψατε αὐτὸν ἐν τῇ θύρᾳ. οὐχὶ φωνὴ τῶν ποδῶν τοῦ κυρίου αὐτοῦ κατόπισθεν αὐτοῦ; ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος μετ᾽ αὐτῶν, καὶ ἰδοὺ ἄγγελος κατέβη πρὸς αὐτὸν καὶ εἶπεν. ἰδοὺ αὕτη ἡ κακία παρὰ κυρίου, τί ὑπομείνω τῷ κυρίῳ ἔτι;

α [Καὶ εἶπεν ὁ εἷς ἐπιεικῶς, δεῦρο μετά.] Aliqui libri habent, καὶ εἶπεν ὁ εἷς. δεῦρο ἐπιεικῶς, δεῦρο μετά. β [Καὶ αὐτὸ κεκρυμμένον.] Ita LL.VV duo & aliquot ex impressis. in vno alio libro legitur, κεχρημένον. atq. ita in commentarijs Græcis. in alio est, κεχρησμένον. γ [Εἰς τὸν τόπον τόνδε τινὰ ἐλμωνί.] Ita LL.VV. qui collati sunt. sed in commentariis Theodoreti, si modo exemplaria integra sunt, legitur sine uerbis illis τόνδε τινὰ, hoc modo. τί ὅτι εἰς τὸν τόπον τὸν ἐλμωνί; ὡς ἂν τις εἴποι, εἰς τόνδε τὸν τόπον. τοῦτο γὰρ δηλοῖ τὸ ἐλμωνί. in vno Theodoreti libro est, φελμωνὶ & in aliqua editione, φελωνὶ ἀλμωνί. δ [Εἴδετε, ὅτι ἀπέστειλε.] Ita quoq. est in vno alio libro: & ita Lucifer legit in libro de non parcendo in Deum delinquentibus. in aliis libris est, μὴ οἴδατε.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'. 7

Καὶ εἶπεν ἐλισσαιέ. ἄκουσον λόγον κυρίου, τάδε λέγει κύριος. ὡς ἡ ὥρα αὕτη, αὔριον μέτρον σεμιδάλεως σίκλου, καὶ δίμετρον κριθῶν σίκλου ἐν ταῖς πύλαις σαμαρείας. καὶ ἀπεκρίθη ὁ τριστάτης ἐφ᾽ ὃν ὁ βασιλεὺς ἐπανεπαύετο ἐπὶ τὴν χεῖρα αὐτοῦ τῷ ἐλισσαιὲ, καὶ εἶπεν. ἰδοὺ ποιήσει κύριος καταρράκτας ἐν οὐρανῷ, μὴ ἔσται τὸ ῥῆμα τοῦτο; καὶ ἐλισσαιὲ εἶπεν. ἰδοὺ σὺ ὄψει τοῖς ὀφθαλμοῖς σου, καὶ ἐκεῖθεν οὐ φάγῃ. καὶ τέσσαρες ἄνδρες ἦσαν λεπροὶ παρὰ τὴν θύραν τῆς πόλεως, καὶ εἶπεν ἀνὴρ πρὸς τὸν πλησίον αὐτοῦ. τί ἡμεῖς καθήμεθα ὧδε ἕως ἀποθάνωμεν; ἐὰν εἴπωμεν, εἰσέλθωμεν εἰς τὴν πόλιν, καὶ ὁ λιμὸς ἐν τῇ πόλει καὶ ἀποθανούμεθα ἐκεῖ. καὶ ἐὰν καθίσωμεν ὧδε, καὶ ἀποθανούμεθα. καὶ νῦν δεῦτε, καὶ ἐμπέσωμεν εἰς τὴν παρεμβολὴν συρίας. ἐὰν ζωογονήσωσιν ἡμᾶς, καὶ ζησόμεθα. καὶ ἐὰν θανατώσωσιν ἡμᾶς, καὶ ἀποθανούμεθα. καὶ ἀνέστησαν ἐν τῷ σκότει εἰσελθεῖν εἰς τὴν παρεμβολὴν συρίας. καὶ ἦλθον εἰς μέρος παρεμβολῆς συρίας, καὶ ἰδοὺ οὐκ ἔστιν ἀνὴρ ἐκεῖ. καὶ κύριος ἀκουστὴν ἐποίησε παρεμβολὴν τῆς συρίας φωνὴν ἅρματος καὶ φωνὴν ἵππου φωνὴν δυνάμεως μεγάλης. καὶ εἶπεν ἀνὴρ πρὸς τὸν ἀδελ-

ἀδελφὸν αὐτοῦ. νῦν ἐμισθώσατο ἐφ' ἡμᾶς ὁ βασιλεὺς A ἰσραὴλ τοὺς βασιλέας τῶν χετταίων καὶ τοὺς βασιλέας αἰγύπτου τοῦ ἐλθεῖν ἐφ' ἡμᾶς. καὶ ἀνέστησαν καὶ ἀπέδρασαν ἐν τῷ σκότει καὶ ἐγκατέλιπον τὰς σκηνὰς αὐτῶν, καὶ τοὺς ἵππους αὐτῶν, καὶ τοὺς ὄνους αὐτῶν ἐν τῇ παρεμβολῇ ὡς ἐστι, καὶ ἔφυγον πρὸς τὴν ψυχὴν ἑαυτῶν. καὶ εἰσῆλθον οἱ λεπροὶ οὗτοι ἕως μέρους τῆς παρεμβολῆς, καὶ εἰσῆλθον εἰς σκηνὴν μίαν, καὶ ἔφαγον καὶ ἔπιον, καὶ ἦραν ἐκεῖθεν ἀργύριον καὶ χρυσίον καὶ ἱματισμόν. καὶ ἐπορεύθησαν καὶ ἐπέστρεψαν ἐκεῖθεν καὶ εἰσῆλθον εἰς σκηνὴν ἄλλην, καὶ ἔλαβον ἐκεῖθεν καὶ ἐπορεύθησαν, καὶ κατέκρυψαν. B καὶ εἶπεν ἀνὴρ πρὸς τὸν πλησίον αὐτοῦ. οὐχ οὕτως ἡμεῖς ποιοῦμεν; ἡ ἡμέρα αὕτη, ἡμέρα εὐαγγελίας ἐστί, καὶ ἡμεῖς σιωπῶμεν καὶ μένομεν ἕως φωτὸς τοῦ πρωΐ, καὶ εὑρήσομεν ἀνομίαν. καὶ νῦν δεῦρο, καὶ εἰσέλθωμεν καὶ ἀναγγείλωμεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ βασιλέως. καὶ εἰσῆλθον καὶ ἐβόησαν πρὸς τὴν πύλην τῆς πόλεως, καὶ ἀνήγγειλαν αὐτοῖς λέγοντες. εἰσήλθομεν εἰς τὴν παρεμβολὴν συρίας, καὶ ἰδοὺ οὐκ ἔστιν ἐκεῖ ἀνὴρ καὶ φωνὴ ἀνθρώπου, ὅτι εἰ μὴ ἵππος δεδεμένος καὶ ὄνος, καὶ αἱ σκηναὶ αὐτῶν ὡς εἰσί. καὶ ἐβόησαν Γ οἱ θυρωροί, καὶ ἀνήγγειλαν εἰς τὸν οἶκον τοῦ βασιλέως ἔσω. καὶ ἀνέστη ὁ βασιλεὺς νυκτός, καὶ εἶπεν πρὸς τοὺς παῖδας αὐτοῦ. ἀναγγελῶ δὴ ὑμῖν ἃ ἐποίησεν ὑμῖν συρία. ἔγνωσαν ὅτι πεινῶμεν ἡμεῖς, καὶ ἐξῆλθαν ἐκ τῆς παρεμβολῆς καὶ ἐκρύβησαν ἐν τῷ ἀγρῷ, λέγοντες. ὅτι ἐξελεύσονται ἐκ τῆς πόλεως, καὶ συλληψόμεθα αὐτοὺς ζῶντας, καὶ εἰς τὴν πόλιν εἰσελευσόμεθα. καὶ ἀπεκρίθη εἷς τῶν παίδων αὐτοῦ, καὶ εἶπε. λαβέτωσαν δὴ πέντε τῶν ἵππων τῶν ὑπολελειμμένων οἳ κατελείφθησαν ὧδε, ἰδού εἰσι πρὸς πᾶν τὸ πλῆθος ἰσραὴλ τὸ ἐκλεῖπον, καὶ ἀποστελοῦμεν ἐκεῖ καὶ Δ ὀψόμεθα. καὶ ἔλαβον δύο ἐπιβάτας ἵππων, καὶ ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς ἰσραὴλ ὀπίσω τοῦ βασιλέως συρίας, λέγων. δεῦτε, καὶ ἴδετε. καὶ ἐπορεύθησαν ὀπίσω αὐτῶν ἕως τοῦ ἰορδάνου. καὶ ἰδοὺ πᾶσα ἡ ὁδὸς πλήρης ἱματίων καὶ σκευῶν ὧν ἔρριψε συρία ἐν τῷ θαμβεῖσθαι αὐτούς, καὶ ἐπέστρεψαν οἱ ἄγγελοι καὶ ἀνήγγειλαν τῷ βασιλεῖ. καὶ ἐξῆλθεν ὁ λαὸς καὶ διήρπασαν τὴν παρεμβολὴν συρίας. καὶ ἐγένετο μέτρον σεμιδάλεως σίκλου, κατὰ τὸ ῥῆμα κυρίου, καὶ δίμετρον κριθῶν σίκλου. καὶ ὁ βασιλεὺς κατέστησε τὸν τριστάτην ἐφ' ὃν ὁ βασιλεὺς ἐπανεπαύετο τῇ χειρὶ αὐτοῦ ἐπὶ τῆς πύλης. καὶ συνεπάτησεν E αὐτὸν ὁ λαὸς ἐν τῇ πύλῃ, καὶ ἀπέθανε καθὰ ἐλάλησεν ὁ ἄνθρωπος τοῦ θεοῦ, ὃς ἐλάλησεν ἐν τῷ καταβῆναι τὸν ἄγγελον πρὸς αὐτόν. καὶ ἐγένετο καθὰ ἐλάλησεν ἐλισαιὲ πρὸς τὸν βασιλέα, λέγων. δίμετρον κριθῆς σίκλου καὶ μέτρον σεμιδάλεως σίκλου. καὶ ἔσται ὡς ἡ ὥρα αὔριον ἐν τῇ πύλῃ σαμαρείας. καὶ ἀπεκρίθη ὁ τριστάτης τῷ ἐλισαιέ, καὶ εἶπεν. ἰδοὺ κύριος ποιεῖ καταρράκτας ἐν τῷ οὐρανῷ, μὴ ἔσται τὸ ῥῆμα τοῦτο; καὶ εἶπεν ἐλισαιέ. ἰδοὺ ὄψει τοῖς ὀφθαλμοῖς σου, καὶ ἐκεῖθεν οὐ μὴ φάγῃ. καὶ ἐγένετο οὕτως, καὶ συνεπάτησαν αὐτὸν ὁ λαὸς ἐν τῇ πύλῃ, καὶ ἀπέθανε.

A

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η'.

ΚΑὶ ἐλισαιὲ ἐλάλησε πρὸς τὴν γυναῖκα ἧς ἐζωπύρησε τὸν υἱόν, λέγων. ἀνάστηθι καὶ δεῦρο σὺ καὶ ὁ οἶκός σου καὶ παροίκει οὗ ἐὰν παροικήσῃς, ὅτι κέκληκε κύριος λιμὸν ἐπὶ τὴν γῆν, καί γε ἦλθεν ἐπὶ τὴν γῆν ἑπτὰ ἔτη. καὶ ἀνέστη ἡ γυνὴ καὶ ἐποίησε κατὰ τὸ ῥῆμα ἐλισαιὲ καὶ αὐτὴ καὶ ὁ οἶκος αὐτῆς, καὶ παρῴκει ἐν γῇ ἀλλοφύλων ἑπτὰ ἔτη. καὶ ἐγένετο μετὰ τὸ τέλος τῶν ἑπτὰ ἐτῶν, καὶ ἐπέστρεψεν ἡ γυνὴ ἐκ γῆς ἀλλοφύλων εἰς τὴν πόλιν, καὶ ἦλθε βοῆσαι πρὸς B τὸν βασιλέα περὶ τοῦ οἴκου ἑαυτῆς καὶ περὶ τῶν ἀγρῶν αὐτῆς. καὶ ὁ βασιλεὺς ἐλάλει πρὸς γιεζὶ τὸ παιδάριον ἐλισαιὲ τοῦ ἀνθρώπου τοῦ θεοῦ, λέγων. διήγησαι δὴ ἐμοὶ πάντα τὰ μεγάλα ἃ ἐποίησεν ἐλισαιέ. καὶ ἐγένετο αὐτοῦ ἐξηγουμένου τῷ βασιλεῖ, ὡς ἐζωπύρησεν υἱὸν τεθνηκότα, καὶ ἰδοὺ ἡ γυνὴ ἧς ἐζωπύρησε τὸν υἱὸν αὐτῆς ἐλισαιέ, βοῶσα πρὸς τὸν βασιλέα περὶ τοῦ οἴκου ἑαυτῆς καὶ περὶ τῶν ἀγρῶν ἑαυτῆς. καὶ εἶπε γιεζί. κύριε βασιλεῦ, αὕτη ἡ γυνὴ καὶ οὗτος ὁ υἱὸς αὐτῆς ὃν ἐζωπύρησεν ἐλισαιέ. καὶ ἐπηρώτησεν ὁ βασιλεὺς τὴν γυναῖκα. καὶ διηγήσατο Γ αὐτῷ. καὶ ἔδωκεν αὐτῇ ὁ βασιλεὺς εὐνοῦχον ἕνα, λέγων. ἐπίστρεψον πάντα τὰ αὐτῆς, καὶ πάντα τὰ γεννήματα τοῦ ἀγροῦ ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἧς κατέλιπε τὴν γῆν ἕως τοῦ νῦν. καὶ ἦλθεν ἐλισαιὲ εἰς δαμασκόν. καὶ υἱὸς ἄδερ βασιλεὺς συρίας ἠρρώστησε. καὶ ἀνήγγειλαν αὐτῷ, λέγοντες. ἥκει ὁ ἄνθρωπος τοῦ θεοῦ ἕως ὧδε. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς πρὸς ἀζαήλ. λάβε ἐν τῇ χειρί σου μαναά, καὶ δεῦρο εἰς ἀπαντὴν τοῦ ἀνθρώπου τοῦ θεοῦ, καὶ ἐπιζήτησον τὸν κύριον παρ' αὐτοῦ λέγων, εἰ ζήσομαι ἐκ τῆς ἀρρωστίας μου ταύτης. καὶ ἐπορεύθη ἀζαὴλ εἰς ἀπαντὴν αὐτοῦ, καὶ Δ ἔλαβε μαναὰ ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ, καὶ πάντα τὰ ἀγαθὰ δαμασκοῦ, ἄρσιν τεσσαράκοντα καμήλων, καὶ ἦλθε καὶ ἔστη ἐνώπιον αὐτοῦ, καὶ εἶπε πρὸς ἐλισαιέ. υἱός σου υἱὸς ἄδερ βασιλεὺς συρίας ἀπέστειλέ με πρὸς σὲ ἐπερωτῆσαι λέγων, εἰ ζήσομαι ἐκ τῆς ἀρρωστίας μου ταύτης. καὶ εἶπεν ἐλισαιέ. δεῦρο εἰπόν, ζωῇ ζήσῃ, καὶ ἔδειξέ μοι κύριος ὅτι θανάτῳ ἀποθανῇ. καὶ παρέστη τῷ προσώπῳ αὐτοῦ, καὶ ἔθηκεν ἕως αἰσχύνης. καὶ ἔκλαυσεν ὁ ἄνθρωπος τοῦ θεοῦ. καὶ εἶπεν ἀζαήλ. τί ὅτι ὁ κύριός μου κλαίει; καὶ εἶπεν. ὅτι οἶδα ὅσα ποιήσεις τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ κακά. τὰ ὀχυ-E ρώματα αὐτῶν ἐξαποστελεῖς ἐν πυρί, καὶ τοὺς ἐκλεκτοὺς αὐτῶν ἐν ῥομφαίᾳ ἀποκτενεῖς, καὶ τὰ νήπια αὐτῶν ἐνσείσεις, καὶ τὰς ἐν γαστρὶ ἐχούσας αὐτῶν ἀναρρήξεις. καὶ εἶπεν ἀζαήλ. τίς ἐστιν ὁ δοῦλός σου ὁ κύων ὁ τεθνηκὼς ὅτι ποιήσει τὸ ῥῆμα τοῦτο; καὶ εἶπεν ἐλισαιέ. ἔδειξέ μοι κύριος σὲ βασιλεύοντα ἐπὶ συρίαν. καὶ ἀπῆλθεν ἀπὸ ἐλισαιέ, καὶ εἰσῆλθε πρὸς τὸν κύριον αὐτοῦ, καὶ εἶπεν αὐτῷ. τί εἶπέ σοι ἐλισαιέ; καὶ εἶπεν. εἶπέ μοι, ζωῇ ζήσῃ. καὶ ἐγένετο τῇ ἐπαύριον, a καὶ ἔλαβε τὸ μαχβὰρ καὶ ἔβαψεν ἐν τῷ ὕδατι, καὶ περιέβαλεν ἐπὶ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, καὶ ἀπέθανε.

καὶ

καὶ ἐβασίλευσεν ἀζαὴλ ἀντ' αὐτοῦ. ἐν ἔτει πέμπτῳ τῷ ἰωρὰμ υἱῷ ἀχαὰβ βασιλεῖ ἰσραὴλ καὶ ἰωσαφὰτ βασιλεῖ ἰούδα ἐβασίλευσεν ἰωρὰμ υἱὸς ἰωσαφὰτ βασιλεὺς ἰούδα. υἱὸς τριάκοντα καὶ δύο ἐτῶν ἦν ἐν τῷ βασιλεύειν αὐτόν, καὶ ὀκτὼ ἔτη ἐβασίλευσεν ἐν ἱερουσαλήμ. καὶ ἐπορεύθη ἐν ὁδῷ βασιλέων ἰσραὴλ καθὼς ἐποίησεν οἶκος ἀχαάβ, ὅτι θυγάτηρ ἀχαὰβ ἦν αὐτῷ εἰς γυναῖκα, καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου. καὶ οὐκ ἠθέλησε κύριος διαφθεῖραι τὸν ἰούδαν διὰ δαυὶδ τὸν δοῦλον αὐτοῦ, καθὼς εἶπε δοῦναι αὐτῷ λύχνον καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ πάσας τὰς ἡμέρας. ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ ἠθέτησεν ἐδὼμ ὑποκάτωθεν χειρὸς ἰούδα, καὶ ἐβασίλευσαν ἐφ' ἑαυτὸν βασιλέα. καὶ ἀνέβη ἰωρὰμ εἰς σιώρ, καὶ πάντα τὰ ἅρματα τὰ μετ' αὐτοῦ. καὶ ἐγένετο αὐτοῦ ἀναστάντος, καὶ ἐπάταξε τὸν ἐδὼμ τὸν κυκλώσαντα ἐπ' αὐτόν, καὶ τοὺς ἄρχοντας τῶν ἁρμάτων, καὶ ἔφυγεν ὁ λαὸς εἰς τὰ σκηνώματα αὐτῶν. καὶ ἠθέτησεν ἐδὼμ ὑποκάτω τῆς χειρὸς ἰούδα ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης. τότε ἠθέτησεν λοβνὰ ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ. καὶ τὰ λοιπὰ τῶν λόγων ἰωρὰμ καὶ πάντα ὅσα ἐποίησεν, οὐκ ἰδοὺ ταῦτα γέγραπται ἐπὶ βιβλίῳ λόγων τῶν ἡμερῶν τοῖς βασιλεῦσιν ἰούδα; καὶ ἐκοιμήθη ἰωρὰμ μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ, καὶ ἐτάφη μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ ἐν πόλει δαυὶδ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ ἐβασίλευσεν ὀχοζίας υἱὸς αὐτοῦ ἀντ' αὐτοῦ. ἐν ἔτει δωδεκάτῳ τῷ ἰωρὰμ υἱῷ ἀχαὰβ βασιλεῖ ἰσραὴλ ἐβασίλευσεν ὀχοζίας υἱὸς ἰωράμ. υἱὸς εἴκοσι καὶ δύο ἐτῶν ὀχοζίας ἐν τῷ βασιλεύειν αὐτόν, καὶ ἐνιαυτὸν ἕνα ἐβασίλευσεν ἐν ἱερουσαλήμ, καὶ ὄνομα τῆς μητρὸς αὐτοῦ γοθολία θυγάτηρ ἀμβρὶ βασιλέως ἰσραήλ. καὶ ἐπορεύθη ἐν ὁδῷ οἴκου ἀχαάβ, καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου καθὼς ὁ οἶκος ἀχαάβ. καὶ ἐπορεύθη μετὰ ἰωρὰμ υἱοῦ ἀχαὰβ εἰς πόλεμον μετὰ ἀζαὴλ βασιλέως ἀλλοφύλων ἐν ῥεμμὼθ γαλαάδ, καὶ ἐπάταξαν οἱ σύροι τὸν ἰωράμ. καὶ ἐπέστρεψεν ὁ βασιλεὺς ἰωρὰμ τοῦ ἰατρευθῆναι ἐν ἰεζραὴλ ἀπὸ τῶν πληγῶν ὧν ἐπάταξαν αὐτὸν ἐν ῥεμμώθ, ἐν τῷ πολεμεῖν αὐτὸν μετὰ ἀζαὴλ βασιλέως συρίας, καὶ ὀχοζίας υἱὸς ἰωρὰμ κατέβη τοῦ ἰδεῖν τὸν ἰωρὰμ υἱὸν ἀχαὰβ ἐν ἰεζραήλ, ὅτι ἠῤῥώστει αὐτός.

a [Καὶ ἔλαβε τὸ μαχβάρ.] In vno libro pro μαχβὰρ, legitur στρῶμα. & ita legit Theodoretus.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ'.

Καὶ ἐλισσαιὲ ὁ προφήτης ἐκάλεσεν ἕνα τῶν υἱῶν τῶν προφητῶν, καὶ εἶπεν αὐτῷ. ζῶσαι τὴν ὀσφύν σου, καὶ λάβε τὸν φακὸν τοῦ ἐλαίου τούτου ἐν τῇ χειρί σου, καὶ δεῦρο εἰς ῥεμμὼθ γαλαάδ. καὶ εἰσελεύσῃ ἐκεῖ, καὶ ὄψει ἐκεῖ ἰοὺ υἱὸν ἰωσαφὰτ υἱοῦ ναμεσσί, καὶ εἰσελεύσῃ καὶ ἀναστήσεις αὐτὸν ἐκ μέσου τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ, καὶ εἰσάξεις αὐτὸν εἰς τὸ ταμεῖον ἐν ταμείῳ. καὶ λήψῃ τὸν φακὸν τοῦ ἐλαίου, καὶ ἐπιχεεῖς ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, καὶ εἰπόν. τάδε λέγει κύριος, κέχρικά σε εἰς βασιλέα ἐπὶ ἰσραήλ. καὶ ἀνοίξεις τὴν θύραν, καὶ φεύξῃ καὶ οὐ μενεῖς. καὶ ἐπορεύθη τὸ παιδάριον ὁ προφήτης εἰς ῥεμμὼθ γαλαάδ, καὶ εἰσῆλθε. καὶ ἰδοὺ οἱ ἄρχοντες τῆς δυνάμεως ἐκάθηντο, καὶ εἶπε. λόγος μοι πρὸς σὲ ὁ ἄρχων. καὶ εἶπεν ἰού. πρὸς τίνα ἐκ πάντων ἡμῶν; καὶ εἶπε. πρὸς σὲ ὁ ἄρχων. καὶ ἀνέστη καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον, καὶ ἐπέχεε τὸ ἔλαιον ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, καὶ εἶπεν αὐτῷ. τάδε λέγει κύριος ὁ θεὸς ἰσραήλ, κέχρικά σε εἰς βασιλέα ἐπὶ λαὸν κυρίου ἐπὶ τὸν ἰσραήλ. καὶ ἐξολοθρεύσεις τὸν οἶκον ἀχαὰβ τοῦ κυρίου σου ἐκ προσώπου μου, καὶ ἐκδικήσεις τὰ αἵματα τῶν δούλων μου τῶν προφητῶν, καὶ τὰ αἵματα πάντων τῶν δούλων κυρίου ἐκ χειρὸς ἰεζάβελ, καὶ ἐκ χειρὸς ὅλου τοῦ οἴκου ἀχαάβ, καὶ ἐξολοθρεύσεις τῷ οἴκῳ ἀχαὰβ οὐροῦντα πρὸς τοῖχον, καὶ συνεχόμενον καὶ ἐγκαταλελειμμένον ἐν ἰσραήλ. καὶ δώσω τὸν οἶκον ἀχαὰβ ὡς τὸν οἶκον ἱεροβοὰμ υἱοῦ ναβάτ, καὶ ὡς τὸν οἶκον βαασὰ υἱοῦ ἀχιά. καὶ τὴν ἰεζάβελ καταφάγονται οἱ κύνες ἐν τῇ μερίδι ἰεζραήλ, καὶ οὐκ ἔστιν ὁ θάπτων. καὶ ἤνοιξε τὴν θύραν καὶ ἔφυγεν. καὶ ἰοὺ ἐξῆλθε πρὸς τοὺς παῖδας τοῦ κυρίου αὐτοῦ, καὶ εἶπαν αὐτῷ. εἰρήνη; τί ὅτι εἰσῆλθεν ὁ ἐπίληπτος οὗτος πρὸς σέ; καὶ εἶπεν αὐτοῖς. ὑμεῖς οἴδατε τὸν ἄνδρα καὶ τὴν ἀδολεσχίαν αὐτοῦ. καὶ εἶπον. ἄδικον, ἀπάγγειλον δὴ ἡμῖν. καὶ εἶπεν ἰοὺ πρὸς αὐτούς. οὕτω καὶ οὕτω ἐλάλησε πρὸς μὲ λέγων, καὶ εἶπε. τάδε λέγει κύριος, κέχρικά σε εἰς βασιλέα ἐπὶ ἰσραήλ. καὶ ἀκούσαντες ἔσπευσαν, καὶ ἔλαβεν ἕκαστος τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ, καὶ ἔθηκαν ὑποκάτω αὐτοῦ ἐπὶ τὸ γαρὲμ τῶν ἀναβαθμῶν. καὶ ἐσάλπισαν ἐν κερατίνῃ, καὶ εἶπαν. ἐβασίλευσεν ἰού. καὶ συνεστράφη ἰοὺ υἱὸς ἰωσαφὰτ υἱοῦ ναμεσσὶ πρὸς ἰωράμ. καὶ ἰωρὰμ αὐτὸς ἐφύλασσεν ἐν ῥεμμὼθ γαλαάδ, καὶ πᾶς ἰσραὴλ ἀπὸ προσώπου ἀζαὴλ βασιλέως συρίας. καὶ ἀπέστρεψεν ἰωρὰμ ὁ βασιλεὺς ἰατρευθῆναι ἐν ἰεζραὴλ ἀπὸ τῶν πληγῶν ὧν ἔπαισαν αὐτὸν οἱ σύροι ἐν τῷ πολεμεῖν αὐτὸν μετὰ ἀζαὴλ βασιλέως συρίας. καὶ εἶπεν ἰού. εἰ ἔστι ψυχὴ ὑμῶν μετ' ἐμοῦ, μὴ ἐξελθέτω ἐκ τῆς πόλεως διαπεφευγὼς τοῦ πορευθῆναι καὶ ἀπαγγεῖλαι ἐν ἰεζράελ. καὶ ἵππευσε καὶ ἐπορεύθη ἰού, καὶ κατέβη εἰς ἰεζράελ, ὅτι ἰωρὰμ βασιλεὺς ἰσραὴλ ἐθεραπεύετο ἐν τῷ ἰεζράελ ἀπὸ τῶν τοξευμάτων ὧν κατετόξευσαν αὐτὸν οἱ ἀραμὶν ἐν τῇ ῥαμμὰθ ἐν τῷ πολέμῳ μετὰ ἀζαὴλ βασιλέως συρίας, ὅτι αὐτὸς δυνατὸς καὶ ἀνὴρ δυνάμεως. καὶ ὀχοζίας βασιλεὺς ἰούδα κατέβη ἰδεῖν τὸν ἰωράμ. καὶ ὁ σκοπὸς ἀνέβη ἐπὶ τὸν πύργον ἰεζραήλ, καὶ εἶδε τὸν κονιορτὸν ἰοὺ ἐν τῷ παραγίνεσθαι αὐτόν, καὶ εἶπε. κονιορτὸν ἐγὼ βλέπω. καὶ εἶπεν ἰωράμ. λάβε ἐπιβάτην, καὶ ἀπόστειλον ἔμπροσθεν αὐτῶν καὶ εἰπάτω, ἡ εἰρήνη. καὶ ἐπορεύθη ἐπιβάτης ἵππου εἰς ἀπάντησιν αὐτῶν, καὶ εἶπεν. τάδε λέγει ὁ βασιλεύς, a ἡ εἰρήνη. καὶ

εἶπεν ἰού. τί σοι καὶ εἰρήνῃ; ἐπίστρεφε εἰς τὰ ὀπίσω μου. καὶ ἀπήγγειλεν ὁ σκοπὸς, λέγων. ἦλθεν ὁ ἄγγελος ἕως αὐτῶν, καὶ οὐκ ἀνέστρεψεν. καὶ ἀπέστειλεν ἐπιβάτην ἵππου δεύτερον, καὶ ἦλθε πρὸς αὐτὸν καὶ εἶπεν. τάδε λέγει ὁ βασιλεύς. ἡ εἰρήνη. καὶ εἶπεν ἰού. τί σοι καὶ εἰρήνῃ; ἐπιστρέφου εἰς τὰ ὀπίσω μου. καὶ ἀπήγγειλεν ὁ σκοπὸς, λέγων. ἦλθεν ἕως αὐτῶν καὶ οὐκ ἀνέστρεψεν, β καὶ ὁ ἄγων ἦγε τὸν ἰοὺ υἱὸν ναμεσσί, ὅτι ἐν παραλλαγῇ ἐγένετο. καὶ εἶπεν ἰωράμ. ζεῦξον. καὶ ἔζευξεν ἅρμα. καὶ ἐξῆλθεν ἰωρὰμ βασιλεὺς ἰσραὴλ, καὶ ὀχοζίας βασιλεὺς ἰούδα, ἀνὴρ ἐν τῷ ἅρματι αὐτοῦ, καὶ ἐξῆλθον εἰς ἀπάντησιν ἰοὺ, καὶ εὗρον αὐτὸν ἐν τῇ μερίδι ναβουθαὶ τοῦ ἰεζραηλίτου. καὶ ἐγένετο ὡς εἶδεν ἰωρὰμ τὸν ἰοῦ, καὶ εἶπεν. ἡ εἰρήνη ἰού; καὶ εἶπεν ἰού. τί εἰρήνη; ἔτι αἱ πορνεῖαι ἰεζάβελ τῆς μητρός σου καὶ τὰ φάρμακα αὐτῆς τὰ πολλά; καὶ ἐπέστρεψεν ἰωρὰμ τὰς χεῖρας αὐτοῦ καὶ ἔφυγε. καὶ εἶπε πρὸς ὀχοζίαν. δόλος ὀχοζία. καὶ ἔπλησεν ἰοὺ τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐν τῷ τόξῳ, καὶ ἐπάταξε τὸν ἰωρὰμ ἀναμέσον τῶν βραχιόνων αὐτοῦ, καὶ ἐξῆλθε τὸ βέλος αὐτοῦ διὰ τῆς καρδίας αὐτοῦ, καὶ ἔκαμψεν ἐπὶ τὰ γόνατα αὐτοῦ. καὶ εἶπε πρὸς βαδεκὰρ τὸν τριστάτην αὐτοῦ. ῥίψον αὐτὸν ἐν τῇ μερίδι ἀγροῦ ναβουθαὶ τοῦ ἰεζραηλίτου, ὅτι μνημονεύω ἐγὼ καὶ σὺ ἐπιβεβηκότες ἐπὶ ζεύγη ὀπίσω ἀχαὰβ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ κύριος ἔλαβεν ἐπ᾽ αὐτὸν τὸ λῆμμα τοῦτο. εἰ μὴ τὰ αἵματα ναβουθαὶ καὶ τὰ αἵματα τῶν υἱῶν αὐτοῦ εἶδον ἐχθές φησι κύριος, καὶ ἀνταποδώσω αὐτῷ ἐν τῇ μερίδι ταύτῃ, φησὶ κύριος. καὶ νῦν ἄρας δὴ ῥίψον αὐτὸν ἐν τῇ μερίδι κατὰ τὸ ῥῆμα κυρίου. καὶ ὀχοζίας βασιλεὺς ἰούδα εἶδε καὶ ἔφυγεν ὁδὸν βαιθγάν. καὶ ἐδίωξεν ὀπίσω αὐτοῦ ἰοὺ, καὶ εἶπε, καί γε αὐτόν. καὶ ἐπάταξεν αὐτὸν πρὸς τῷ ἅρματι ἐν τῷ ἀναβαίνειν γαί, ἥ ἐστιν ἰεβλαάμ, καὶ ἔφυγεν εἰς μαγεδδὼ, καὶ ἀπέθανεν ἐκεῖ. καὶ ἐπεβίβασαν αὐτὸν οἱ παῖδες αὐτοῦ ἐπὶ τὸ ἅρμα, καὶ ἤγαγον αὐτὸν εἰς ἱερουσαλὴμ, καὶ ἔθαψαν αὐτὸν ἐν τῷ τάφῳ αὐτοῦ ἐν πόλει δαυίδ. καὶ ἐν ἔτει ἑνδεκάτῳ ἰωρὰμ βασιλέως ἰσραὴλ ἐβασίλευσεν ὀχοζίας ἐπὶ ἰούδαν. καὶ ἦλθεν ἰοὺ ἐπὶ ἰεζραέλ. καὶ ἰεζάβελ ἤκουσε καὶ ἐστιμμίσατο τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῆς, καὶ ἠγάθυνε τὴν κεφαλὴν αὐτῆς, καὶ διέκυψε διὰ τῆς θυρίδος. καὶ ἰοὺ εἰσεπορεύετο ἐν τῇ πόλει, καὶ εἶπεν. ἡ εἰρήνη ζαμβρὶ ὁ φονευτὴς τοῦ κυρίου αὐτοῦ; καὶ ἐπῆρεν τὸ πρόσωπον αὐτοῦ εἰς τὴν θυρίδα, καὶ εἶδεν αὐτὴν, καὶ εἶπε. τίς εἶ σύ; κατάβηθι μετ᾽ ἐμοῦ. καὶ κατέκυψαν πρὸς αὐτὸν δύο εὐνοῦχοι. καὶ εἶπε. κυλίσατε αὐτὴν, καὶ ἐκύλισαν αὐτὴν, καὶ ἐρραντίσθη τοῦ αἵματος αὐτῆς πρὸς τὸν τοῖχον καὶ πρὸς τοὺς ἵππους, καὶ συνεπάτησαν αὐτήν. καὶ εἰσῆλθε καὶ ἔφαγε καὶ ἔπιε, καὶ εἶπεν. ἐπισκέψασθε δὴ τὴν κατηραμένην ταύτην, καὶ θάψατε αὐτὴν, ὅτι θυγάτηρ βασιλέως ἐστί. καὶ ἐπορεύθησαν θάψαι αὐτὴν, καὶ οὐχ εὗρον ἐν αὐτῇ ἄλλο τι ἢ τὸ κρανίον καὶ οἱ πόδες καὶ τὰ ἴχνη τῶν χειρῶν. καὶ ἐπέστρεψαν καὶ ἀνήγγειλαν αὐτῷ. καὶ εἶπε. λόγος κυρίου ὃν ἐλάλησεν ἐν χειρὶ ἠλιοὺ τοῦ θεσβίτου, λέγων. ἐν τῇ μερίδι ἰεζραέλ καταφάγονται οἱ κύνες τὰς σάρκας ἰεζάβελ. καὶ ἔσται τὸ θνησιμαῖον ἰεζάβελ ὡς κοπρία ἐπὶ προσώπου τοῦ ἀγροῦ ἐν τῇ μερίδι ἰεζραέλ, ὥστε μὴ εἰπεῖν αὐτοὺς, ἰεζάβελ.

α [Τάδε λέγει ὁ βασιλεύς, ἡ εἰρήνη.] Sic est in vno alio libro. AA.LL. habent, εἰ εἰρήνη. β [Καὶ ὁ ἄγων ἦγε τὸν ἰού.] in uno libro est, καὶ ἀγωγὴ ἰηού. Theodoretus in cõmentariis. καὶ ἡ ἀγωγὴ ἰηοῦ. ἔνια μέν τοι τῶν ἀντιγράφων ἔχει, καὶ ὁ ἄγων ἦγε τὸν ἰηοῦ, τουτέστιν ὁ θεός.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ.

Καὶ τῷ ἀχαὰβ ἑβδομήκοντα υἱοὶ ἐν σαμαρείᾳ. καὶ ἔγραψεν ἰοὺ βιβλίον, καὶ ἀπέστειλεν ἐν σαμαρείᾳ πρὸς τοὺς ἄρχοντας σαμαρείας καὶ πρὸς τοὺς πρεσβυτέρους, καὶ πρὸς τοὺς τιθηνοὺς ἀχαάβ, λέγων. καὶ νῦν ὡς ἂν ἔλθῃ τὸ βιβλίον τοῦτο πρὸς ὑμᾶς, καὶ μεθ᾽ ὑμῶν οἱ υἱοὶ τοῦ κυρίου ὑμῶν, καὶ μεθ᾽ ὑμῶν τὸ ἅρμα καὶ οἱ ἵπποι καὶ πόλεις ὀχυραὶ καὶ τὰ ὅπλα. καὶ ὄψεσθε τὸν ἀγαθὸν καὶ τὸν εὐθῆ ἐν τοῖς υἱοῖς τοῦ κυρίου ὑμῶν, καὶ καταστήσετε αὐτὸν ἐπὶ τὸν θρόνον τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ πολεμεῖτε ὑπὲρ τοῦ οἴκου τοῦ κυρίου ὑμῶν. καὶ ἐφοβήθησαν σφόδρα, καὶ εἶπον. ἰδοὺ οἱ δύο βασιλεῖς οὐκ ἔστησαν κατὰ πρόσωπον αὐτοῦ, καὶ πῶς στησόμεθα ἡμεῖς; καὶ ἀπέστειλαν οἱ ἐπὶ τοῦ οἴκου καὶ οἱ ἐπὶ τῆς πόλεως καὶ οἱ πρεσβύτεροι καὶ οἱ τιθηνοὶ πρὸς ἰοὺ, λέγοντες. παῖδές σου ἡμεῖς, καὶ ὅσα ἐὰν εἴπῃς πρὸς ἡμᾶς ποιήσομεν, οὐ βασιλεύσομεν ἄνδρα, τὸ ἀγαθὸν ἐν ὀφθαλμοῖς σου ποιήσομεν. καὶ ἔγραψε πρὸς αὐτοὺς ἰοὺ βιβλίον δεύτερον, λέγων. εἰ ἐμοὶ ὑμεῖς, καὶ τῆς φωνῆς μου ὑμεῖς εἰσακούετε, λάβετε τὴν κεφαλὴν ἀνδρῶν τῶν υἱῶν τοῦ κυρίου ὑμῶν, καὶ ἐνέγκατε πρὸς μὲ, ὡς ἡ ὥρα αὔριον ἐν ἰεζραέλ. καὶ οἱ υἱοὶ τοῦ βασιλέως ἦσαν ἑβδομήκοντα ἄνδρες, οὗτοι ἁδροὶ τῆς πόλεως ἐξέτρεφον αὐτούς. καὶ ἐγένετο ὡς ἦλθε τὸ βιβλίον πρὸς αὐτοὺς, καὶ ἔλαβον τοὺς υἱοὺς τοῦ βασιλέως, καὶ ἔσφαξαν αὐτοὺς ἑβδομήκοντα ἄνδρας, καὶ ἔθηκαν τὰς κεφαλὰς αὐτῶν ἐν καρτάλλοις, καὶ ἀπέστειλαν αὐτὰς πρὸς αὐτὸν εἰς ἰεζραέλ. καὶ ἦλθεν ὁ ἄγγελος καὶ ἀπήγγειλε, λέγων. ἤνεγκαν τὰς κεφαλὰς τῶν υἱῶν τοῦ βασιλέως. καὶ εἶπε. θέτε αὐτὰς βουνοὺς δύο παρὰ τὴν θύραν τῆς πύλης εἰς πρωΐ. καὶ ἐγένετο πρωΐ. καὶ ἐξῆλθε καὶ ἔστη, καὶ εἶπε πρὸς πάντα τὸν λαόν. δίκαιοι ὑμεῖς, ἰδοὺ ἐγώ εἰμι συνεστράφην ἐπὶ τὸν κύριόν μου, καὶ ἀπέκτεινα αὐτόν. καὶ τίς ἐπάταξε πάντας τούτους; ἴδετε ἀφφώ, ὅτι οὐ πεσεῖται ἀπὸ τοῦ ῥήματος κυρίου εἰς τὴν γῆν οὗ ἐλάλησε κύριος ἐπὶ τὸν οἶκον ἀχαάβ. καὶ κύριος ἐποίησεν ὅσα ἐλάλησεν ἐν χειρὶ δούλου αὐτοῦ ἠλιού. καὶ ἐπάταξεν ἰοὺ πάντας τοὺς καταληφθέντας ἐν τῷ οἴκῳ ἀχαὰβ ἐν ἰεζραέλ, καὶ πάντας τοὺς ἁδροὺς αὐτοῦ, α καὶ τοὺς

γνωστοὺς

γνωστοὺς αὐτοῦ, καὶ τοὺς ἱερεῖς αὐτοῦ, ὥστε μὴ καταλιπεῖν αὐτοῦ κατάλειμμα. καὶ ἀνέστη καὶ ἐπορεύθη εἰς σαμάρειαν, αὐτὸς ἐν βαιθακὰθ τῶν ποιμένων ἐν τῇ ὁδῷ. καὶ ἰοὺ εὗρε τοὺς ἀδελφοὺς ὀχοζίου βασιλέως ἰούδα, καὶ εἶπε. τίνες ὑμεῖς; καὶ εἶπον. ἀδελφοὶ ὀχοζίου ἡμεῖς, καὶ κατέβημεν εἰς εἰρήνην τῶν υἱῶν τοῦ βασιλέως, καὶ τῶν υἱῶν τῆς δυναστευούσης. καὶ εἶπε. συλλάβετε αὐτοὺς ζῶντας. καὶ ἔσφαξαν αὐτοὺς εἰς βαιθακὰθ τεσσαράκοντα καὶ δύο ἄνδρας. οὐ κατέλιπεν ἄνδρα ἐξ αὐτῶν. καὶ ἐπορεύθη ἐκεῖθεν καὶ εὗρε τὸν ἰωναδὰβ υἱὸν ῥηχὰβ εἰς ἀπαντὴν αὐτοῦ, καὶ εὐλόγησεν αὐτόν. καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν ἰού. εἰ ἔστι καρδία σου μετὰ καρδίας μου εὐθεῖα καθὼς ἡ καρδία μου μετὰ τῆς καρδίας σου; καὶ εἶπεν ἰωναδάβ. ἔστιν. καὶ εἶπεν ἰού. καὶ εἰ ἔστι, δὸς τὴν χεῖρά σου. καὶ ἔδωκε τὴν χεῖρα αὐτοῦ. καὶ ἀνεβίβασεν αὐτὸν πρὸς αὐτὸν ἐπὶ τὸ ἅρμα, καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν. δεῦρο μετ᾽ ἐμοῦ, καὶ ἴδε ἐν τῷ ζηλῶσαί με τῷ κυρίῳ. καὶ ἐπεκάθισεν αὐτὸν ἐν τῷ ἅρματι αὐτοῦ, καὶ εἰσῆλθεν εἰς σαμάρειαν. καὶ ἐπάταξε πάντας τοὺς καταλειφθέντας τοῦ ἀχαὰβ ἐν σαμαρείᾳ ἕως τοῦ ἀφανίσαι αὐτὸν κατὰ τὸ ῥῆμα κυρίου, ὃ ἐλάλησε πρὸς ἠλιού. καὶ συνήθροισεν ἰοὺ πάντα τὸν λαόν, καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς. ἀχαὰβ ἐδούλευσε τῷ βαὰλ ὀλίγα, ἰοὺ δουλεύσει αὐτῷ πολλά. καὶ νῦν πάντες οἱ προφῆται τοῦ βαὰλ πάντας τοὺς δούλους αὐτοῦ καὶ τοὺς ἱερεῖς αὐτοῦ καλέσατε πρὸς μέ, ἀνὴρ μὴ ἐπισκεπήτω, ὅτι θυσία μεγάλη μοι τῷ βαάλ. πᾶς ὃς ἐὰν ἐπισκεπῇ, οὐ ζήσεται. καὶ ἰοὺ ἐποίησεν ἐν πτερνισμῷ, ἵν᾽ ἀπολέσῃ τοὺς δούλους τοῦ βαάλ. καὶ εἶπεν ἰού. ἁγιάσατε ἱερείαν τῷ βαάλ. καὶ ἐκήρυξαν. καὶ ἀπέστειλεν ἰοὺ ἐν παντὶ ἰσραήλ, λέγων. καὶ νῦν πάντες οἱ δοῦλοι, καὶ πάντες οἱ ἱερεῖς αὐτοῦ, καὶ πάντες οἱ προφῆται αὐτοῦ, μηδεὶς ἀπολιπέσθω, ὅτι θυσίαν μεγάλην ποιῶ. ὃς ἂν ἀπολειφθῇ, οὐ ζήσεται. καὶ ἦλθον πάντες οἱ δοῦλοι τοῦ βαάλ, καὶ πάντες οἱ ἱερεῖς αὐτοῦ, καὶ πάντες οἱ προφῆται αὐτοῦ. οὐ κατελείφθη ἀνὴρ ὃς οὐ παρεγένετο. καὶ εἰσῆλθον εἰς τὸν οἶκον τοῦ βαάλ. καὶ ἐπλήσθη ὁ οἶκος τοῦ βαὰλ στόμα εἰς στόμα. καὶ εἶπε τῷ ἐπὶ τοῦ οἴκου μεσθαάλ. ἐξάγαγε ἐνδύματα πᾶσι τοῖς δούλοις τοῦ βαάλ. καὶ ἐξήνεγκεν αὐτοῖς ὁ στολιστής. καὶ εἰσῆλθεν ἰοὺ καὶ ἰωναδὰβ υἱὸς ῥηχὰβ εἰς οἶκον τοῦ βαάλ, καὶ εἶπε τοῖς δούλοις τοῦ βαάλ. ἐρευνήσατε καὶ ἴδετε, [β] εἰ ἔστι μεθ᾽ ὑμῶν τῶν δούλων κυρίου, ὅτι ἀλλ᾽ ἢ οἱ δοῦλοι τοῦ βαὰλ μονώτατοι. καὶ εἰσῆλθε τοῦ ποιῆσαι τὰ θύματα καὶ τὰ ὁλοκαυτώματα. καὶ ἰοὺ ἔταξεν ἑαυτῷ ἔξω ὀγδοήκοντα ἄνδρας, καὶ εἶπεν. ἀνὴρ ὃς ἐὰν διασωθῇ ἀπὸ τῶν ἀνδρῶν ὧν ἐγὼ ἀνάγω ἐπὶ χεῖρας ὑμῶν, ἡ ψυχὴ αὐτοῦ ἀντὶ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ. καὶ ἐγένετο ὡς συνετέλεσε ποιῶν τὴν ὁλοκαύτωσιν, καὶ εἶπεν ἰοὺ τοῖς παρατρέχουσι καὶ τοῖς τριστάταις. εἰσελθόντες πατάξατε αὐτούς, μὴ ἐξελθάτω ἐξ αὐτῶν ἀνήρ. καὶ ἐπάταξαν αὐτοὺς ἐν στόματι ῥομφαίας, καὶ ἔρριψαν οἱ παρατρέχοντες καὶ οἱ τριστάται. καὶ ἐπορεύθησαν ἕως πόλεως οἴκου τοῦ βαάλ. καὶ ἐξήνεγκαν τὴν στήλην τοῦ βαάλ, καὶ ἐνέπρησαν αὐτήν. καὶ κατέσπασαν τὰς στήλας τοῦ βαάλ, καὶ ἔταξαν αὐτὸν εἰς [γ] λυτρῶνα ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης. καὶ ἠφάνισεν ἰοὺ τὸν βαὰλ ἐξ ἰσραήλ. πλὴν ἁμαρτιῶν ἱεροβοὰμ υἱοῦ ναβὰτ ὃς ἐξήμαρτε τὸν ἰσραήλ, οὐκ ἀπέστη ἰοὺ ἀπὸ ὄπισθεν αὐτῶν. αἱ δαμάλεις αἱ χρυσαῖ ἐν βαιθήλ, καὶ ἐν δάν. καὶ εἶπε κύριος πρὸς ἰού. ἀνθ᾽ ὧν ὅσα ἠγάθυνας ποιῆσαι τὸ εὐθὲς ἐν ὀφθαλμοῖς μου κατὰ πάντα ὅσα ἐν τῇ καρδίᾳ μου ἐποίησας τῷ οἴκῳ ἀχαάβ, υἱοὶ τέταρτοι καθήσονταί σοι ἐπὶ θρόνου ἰσραήλ. καὶ ἰοὺ οὐκ ἐφύλαξε πορεύεσθαι ἐν νόμῳ κυρίου θεοῦ ἰσραὴλ ἐν ὅλῃ καρδίᾳ αὐτοῦ. οὐκ ἀπέστη ἀπάνωθεν ἁμαρτιῶν ἱεροβοὰμ ὃς ἐξήμαρτε τὸν ἰσραήλ. ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἤρξατο κύριος συγκόπτειν ἐν τῷ ἰσραήλ. καὶ ἐπάταξεν αὐτοὺς ἀζαὴλ ἐν παντὶ ὁρίῳ ἰσραήλ, ἀπὸ τοῦ ἰορδάνου κατ᾽ ἀνατολὰς ἡλίου πᾶσαν τὴν γῆν γαλαὰδ τοῦ γαδδί, καὶ τοῦ ῥουβήν, καὶ τοῦ μανασσῆ, ἀπὸ ἀροὴρ ἥ ἐστιν ἐπὶ τοῦ χείλους χειμάρρου ἀρνών, καὶ τὴν γαλαὰδ καὶ τὴν βασάν. καὶ τὰ λοιπὰ τῶν λόγων ἰοὺ καὶ πάντα ὅσα ἐποίησε, καὶ πᾶσα ἡ δυναστεία αὐτοῦ, καὶ τὰς συνάψεις ἃς συνῆψεν, οὐχὶ ταῦτα γεγραμμένα ἐπὶ βιβλίου λόγων τῶν ἡμερῶν τοῖς βασιλεῦσιν ἰσραήλ; καὶ ἐκοιμήθη ἰοὺ μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ, καὶ ἔθαψαν αὐτὸν ἐν σαμαρείᾳ, καὶ ἐβασίλευσεν ἰωάχαζ υἱὸς αὐτοῦ ἀντ᾽ αὐτοῦ. καὶ αἱ ἡμέραι ἃς ἐβασίλευσεν ἰοὺ ἐπὶ ἰσραήλ, εἰκοσιοκτὼ ἔτη ἐν σαμαρείᾳ.

α [Καὶ τοὺς γνωστοὺς αὐτοῦ.] In vno libro est, τοὺς γνώστας. quod verbū agnoſcit & explicat Theodoretus. γνώστας, inquit, τίνας καλεῖ; τοὺς μάντεις τοὺς οἰομένους τὰ μέλλοντα εἰδέναι. ὥσπερ γὰρ ὁρῶντας καὶ βλέποντας τοὺς προφήτας ἐκάλουν, ὡς τὰ μέλλοντα προορῶντας, οὕτω καὶ τοὺς μάντεις γνώστας ἐκάλουν, ὡς καὶ γινώσκειν τὰ κεκρυμμένα οἰομένους, καὶ προγινώσκειν τὰ μηδέ πω γεγεννημένα. *β* [Εἰ ἔστι μεθ᾽ ὑμῶν τῶν δούλων κυρίου.] In aliquibus alijs libris ſequitur, καὶ ἐξαποστείλατε πάντας τοὺς δούλους κυρίου τοὺς εὑρισκομένους ἐκεῖ. καὶ ἐγένετο καὶ ὡς ἐλάλησεν ἰοὺ ὅτι οὐκ ἦν τῶν δούλων κυρίου. *γ* [Εἰς λυτρῶνα.] Aliqui libri habent, εἰς λουτρῶνα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ´.

ΚΑὶ γοθολία ἡ μήτηρ ὀχοζίου εἶδεν ὅτι ἀπέθανεν ὁ υἱὸς αὐτῆς, καὶ ἀπώλεσε πᾶν τὸ σπέρμα τῆς βασιλείας. καὶ ἔλαβεν ἰωσαβεὲ θυγάτηρ τοῦ βασιλέως ἰωρὰμ ἀδελφὴ ὀχοζίου τὸν ἰωὰς υἱὸν ἀδελφοῦ αὐτῆς, καὶ ἔκλεψεν αὐτὸν ἐκ μέσου τῶν υἱῶν τοῦ βασιλέως τῶν θανατουμένων, αὐτὸν καὶ τὸν τροφὸν αὐτοῦ ἐν τῷ ταμείῳ τῶν κλινῶν, καὶ ἔκρυψεν αὐτὸν ἀπὸ προσώπου γοθολίας καὶ οὐκ ἐθανατώθη. καὶ ἦν μετ᾽ αὐτῆς κρυβόμενος ἐν οἴκῳ κυρίου ἓξ ἔτη. καὶ γοθολία βασιλεύουσα ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ ἐν τῷ ἔτει τῷ ἑβδόμῳ ἀπέστειλεν ἰωδαέ, καὶ ἔλαβε [α] τοὺς ἑκατοντάρχους τῶν χορρὶ καὶ τῶν ῥασίμ, καὶ ἀπήγαγεν αὐτοὺς πρὸς αὐτὸν εἰς οἶκον κυρίου, καὶ διέθετο αὐτοῖς διαθήκην κυρίου, καὶ ὥρκωσε. καὶ ἔδειξεν αὐτοῖς ἰωδαὲ

δαὲ τὸν υἱὸν τοῦ βασιλέως καὶ ἐνετείλατο αὐτοῖς, λέγων. οὗτος ὁ λόγος ὃν ποιήσετε. τὸ τρίτον ἐξ ὑμῶν εἰσελθέτω τὸ σάββατον, καὶ φυλάξατε φυλακὴν οἴκου τοῦ βασιλέως ἐν τῷ πυλῶνι, καὶ τὸ τρίτον ἐν τῇ πύλῃ τῶν ὁδῶν, καὶ τὸ τρίτον τῆς πύλης ὀπίσω τῶν παρατρεχόντων, [β] καὶ φυλάξατε τὴν φυλακὴν τοῦ οἴκου. καὶ δύο χεῖρες ἐν ὑμῖν. πᾶς ὁ ἐκπορευόμενος τὸ σάββατον, καὶ φυλάξουσι τὴν φυλακὴν οἴκου κυρίου πρὸς τὸν βασιλέα. καὶ κυκλώσατε ἐπὶ τὸν βασιλέα κύκλῳ ἀνὴρ, καὶ τὸ σκεῦος αὐτοῦ ἐν χειρὶ αὐτοῦ, καὶ ὁ εἰσπορευόμενος εἰς τὰς σαδηρὼθ, ἀποθανεῖται. καὶ ἔσονται μετὰ τοῦ βασιλέως ἐν τῷ ἐκπορεύεσθαι αὐτὸν καὶ ἐν τῷ εἰσπορεύεσθαι αὐτόν. καὶ ἐποίησαν οἱ ἑκατόνταρχοι πάντα ὅσα ἐνετείλατο ἰωδαὲ ὁ συνετός. καὶ ἔλαβεν ἀνὴρ τοὺς ἄνδρας αὐτοῦ καὶ τοὺς εἰσπορευομένους τὸ σάββατον μετὰ τῶν ἐκπορευομένων τὸ σάββατον, καὶ εἰσῆλθεν πρὸς ἰωδαὲ τὸν ἱερέα. καὶ ἔδωκεν ὁ ἱερεὺς τοῖς ἑκατοντάρχοις τοὺς σειρομάστας καὶ τοὺς τρισσοὺς τοῦ βασιλέως δαυὶδ τοὺς ἐν οἴκῳ κυρίου. καὶ ἔστησαν οἱ παρατρέχοντες ἀνὴρ καὶ τὸ σκεῦος αὐτοῦ ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ ἀπὸ τῆς ὠμίας τοῦ οἴκου τῆς δεξιᾶς ἕως τῆς ὠμίας τοῦ οἴκου τῆς εὐωνύμου τοῦ θυσιαστηρίου καὶ τοῦ οἴκου ἐπὶ τὸν βασιλέα κύκλῳ: καὶ ἐξαπέστειλε τὸν υἱὸν τοῦ βασιλέως, καὶ [γ] ἔδωκεν ἐπ' αὐτὸν νεζὲρ καὶ τὸ μαρτύριον, καὶ ἐβασίλευσεν αὐτὸν καὶ ἔχρισεν αὐτόν. καὶ ἐκρότησαν τῇ χειρὶ, καὶ εἶπαν. ζήτω ὁ βασιλεύς. καὶ ἤκουσε γοθολία τὴν φωνὴν τῶν τρεχόντων τοῦ λαοῦ, καὶ εἰσῆλθε πρὸς τὸν λαὸν εἰς οἶκον κυρίου καὶ εἶδε, καὶ ἰδοὺ ὁ βασιλεὺς εἱστήκει ἐπὶ τοῦ στύλου κατὰ τὸ κρίμα. καὶ οἱ ᾠδοὶ καὶ αἱ σάλπιγγες πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ πᾶς ὁ λαὸς τῆς γῆς χαίρων καὶ σαλπίζων ἐν σάλπιγξι. καὶ διέρρηξε γοθολία τὰ ἱμάτια ἑαυτῆς, καὶ ἐβόησε. σύνδεσμος σύνδεσμος. καὶ ἐνετείλατο ἰωδαὲ ὁ ἱερεὺς τοῖς ἑκατοντάρχοις τοῖς ἐπισκόποις τῆς δυνάμεως, καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς. ἐξαγάγετε αὐτὴν ἔσωθεν τῶν σαδηρώθ. ὁ εἰσπορευόμενος ὀπίσω αὐτῆς θανάτῳ θανατωθήσεται ἐν ῥομφαίᾳ, ὅτι εἶπεν ὁ ἱερεὺς, καὶ μὴ ἀποθάνῃ ἐν οἴκῳ κυρίου. καὶ ἐπέθηκαν αὐτῇ χεῖρας, καὶ εἰσῆλθον ὁδὸν εἰσόδου τῶν ἵππων οἴκου τοῦ βασιλέως, καὶ ἀπέθανεν ἐκεῖ. καὶ διέθετο ἰωδαὲ διαθήκην ἀναμέσον κυρίου καὶ ἀναμέσον τοῦ βασιλέως καὶ ἀναμέσον τοῦ λαοῦ τοῦ εἶναι εἰς λαὸν τῷ κυρίῳ. καὶ ἀναμέσον τοῦ βασιλέως καὶ ἀναμέσον τοῦ λαοῦ. καὶ εἰσῆλθε πᾶς ὁ λαὸς τῆς γῆς εἰς οἶκον τοῦ βάαλ καὶ κατέσπασαν αὐτὸν, καὶ τὰ θυσιαστήρια αὐτοῦ καὶ τὰς εἰκόνας αὐτοῦ συνέτριψαν ἀγαθῶς. καὶ τὸν ματθὰν τὸν ἱερέα τοῦ βάαλ ἀπέκτειναν κατὰ πρόσωπον τῶν θυσιαστηρίων. καὶ ἔθηκεν ὁ ἱερεὺς ἐπισκόπους εἰς τὸν οἶκον κυρίου. καὶ ἔλαβε τοὺς ἑκατοντάρχους, καὶ τὸν χορρὶ, καὶ τὸν ῥασὶμ, καὶ πάντα τὸν λαὸν τῆς γῆς, καὶ κατήγαγον τὸν βασιλέα ἐξ οἴκου κυρίου. καὶ εἰσῆλθεν ὁδὸν πύλης τῶν παρατρεχόντων οἴκου τοῦ βασιλέως, καὶ ἐκάθισαν αὐτὸν ἐπὶ θρόνου τῶν βασιλέων. καὶ ἐχάρη πᾶς ὁ λαὸς τῆς γῆς, καὶ ἡ πόλις ἡσύχασε. καὶ τὴν γοθολίαν ἐθανάτωσαν ἐν ῥομφαίᾳ ἐν οἴκῳ τοῦ βασιλέως. υἱὸς ἑπτὰ ἐτῶν ἰωὰς ἐν τῷ βασιλεύειν αὐτόν.

α [Τοὺς ἑκατοντάρχους τὸν χορρὶ καὶ τὸν ῥασὶμ.] Theodoretus. χορρὶ καὶ ῥασὶμ ἀσπιδηφόρους. β [Καὶ φυλάξατε φυλακὴν οἴκου] Theodoretus in cõmentariis legit, τοῦ οἴκου μεσσαέ, & sic explicat. τὸ μεσσαὲ οἱ λοιποὶ ἑρμηνευταὶ, ἀπὸ διαφθορᾶς εἰρήκασι, τοῦτ' ἔστι μετὰ πάσης φυλακῆς, ὥστε μηδεμίαν γενέσθαι βλάβην ἐν τῷ οἴκῳ τῷ θείῳ. γ [Ἔδωκεν ἐπ' αὐτὸν νεζέρ.] τὸ ἁγίασμα, legitur in commmentarijs Græcis.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΒ'.

Ἐν ἔτει ἑβδόμῳ τῷ ἰοὺ ἐβασίλευσεν ἰωὰς, καὶ τεσσαράκοντα ἔτη ἐβασίλευσεν ἐν ἱερουσαλὴμ, καὶ ὄνομα τῆς μητρὸς αὐτοῦ σαβιὰ ἐκ τῆς βηρσαβεέ. καὶ ἐποίησεν ἰωὰς τὸ εὐθὲς ἐνώπιον κυρίου πάσας τὰς ἡμέρας ἃς ἐφώτισεν αὐτὸν ἰωδαὲ ὁ ἱερεύς. πλὴν τῶν ὑψηλῶν οὐ μετεστάθησαν, καὶ ἐκεῖ ἔτι ὁ λαὸς ἐθυσίαζε, καὶ ἐθυμίων ἐν τοῖς ὑψηλοῖς. καὶ εἶπεν ἰωὰς πρὸς τοὺς ἱερεῖς. πᾶν τὸ ἀργύριον τῶν ἁγίων τὸ εἰσοδιαζόμενον ἐν τῷ οἴκῳ κυρίου [α] ἀργύριον συντιμήσεως, ἀνὴρ ἀργύριον λαβὼν συντιμήσεως, πᾶν ἀργύριον ὃ ἐὰν ἀναβῇ ἐπὶ καρδίαν ἀνδρὸς ἐνεγκεῖν ἐν οἴκῳ κυρίου, λαβέτωσαν ἑαυτοῖς οἱ ἱερεῖς ἀνὴρ ἀπὸ τῆς πράσεως αὐτοῦ, καὶ αὐτοὶ κρατήσουσι [β] τὸ βεδὲκ τοῦ οἴκου εἰς πάντα οὗ ἐὰν εὑρεθῇ ἐκεῖ βεδέκ. καὶ ἐγενήθη ἐν τῷ εἰκοστῷ καὶ τρίτῳ ἔτει τῷ βασιλεῖ ἰωὰς οὐκ ἐκραταίωσαν οἱ ἱερεῖς τὸ βεδὲκ τοῦ οἴκου. καὶ ἐκάλεσεν ἰωὰς ὁ βασιλεὺς ἰωδαὲ τὸν ἱερέα καὶ τοὺς ἱερεῖς, καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς. τί ὅτι οὐκ ἐκραταιοῦτε τὸ βεδὲκ τοῦ οἴκου; καὶ νῦν μὴ λάβητε ἀργύριον ἀπὸ τῶν πράσεων ὑμῶν, ὅτι εἰς τὸ βεδὲκ τοῦ οἴκου δώσετε αὐτό. καὶ συνεφώνησαν οἱ ἱερεῖς τοῦ μὴ λαβεῖν ἀργύριον παρὰ τοῦ λαοῦ, καὶ τοῦ μὴ ἐνισχῦσαι τὸ βεδὲκ τοῦ οἴκου. καὶ ἔλαβεν ἰωδαὲ ὁ ἱερεὺς κιβωτὸν μίαν, καὶ ἔτρησε τρώγλην ἐπὶ τῆς σανίδος αὐτῆς, καὶ ἔδωκεν αὐτὴν παρὰ ἀμμαζεβὶ ἐν τῷ οἴκῳ ἀνδρὸς οἴκου κυρίου. καὶ ἔδωκαν οἱ ἱερεῖς οἱ φυλάσσοντες τὸν σταθμὸν πᾶν τὸ ἀργύριον τὸ εὑρεθὲν ἐν οἴκῳ κυρίου. καὶ ἐγένετο ὡς εἶδον ὅτι πολὺ τὸ ἀργύριον ἐν τῇ κιβωτῷ, καὶ ἀνέβη ὁ γραμματεὺς τοῦ βασιλέως καὶ ὁ ἱερεὺς ὁ μέγας, καὶ ἔσφιγξαν καὶ ἠρίθμησαν τὸ ἀργύριον τὸ εὑρεθὲν ἐν οἴκῳ κυρίου. καὶ ἔδωκαν τὸ ἀργύριον τὸ ἑτοιμασθὲν ἐπὶ χεῖρας ποιούντων τὰ ἔργα τῶν ἐπισκόπων οἴκου κυρίου. καὶ ἐξέδοσαν τοῖς τέκτοσι τῶν ξύλων, καὶ τοῖς οἰκοδόμοις τοῖς ποιοῦσιν ἐν οἴκῳ κυρίου, καὶ τοῖς τειχισταῖς καὶ τοῖς λατόμοις τῶν λίθων τοῦ κτήσασθαι ξύλα καὶ λίθους λατομητοὺς τοῦ κατασχεῖν τὸ βεδὲκ οἴκου κυρίου, εἰς πάντα ὅσα ἐξωδιάσθη ἐπὶ τὸν οἶκον τοῦ κραταιῶσαι. πλὴν οὐ ποιηθήσονται οἴκῳ κυρίου θύραι ἀργυραῖ, ἧλοι, φιάλαι, καὶ σάλπιγγες, πᾶν σκεῦος χρυσοῦν καὶ σκεῦος ἀργυροῦν ἐκ τοῦ ἀργυρίου τοῦ εἰσενεχθέντος ἐν οἴκῳ κυρίου, ὅτι τοῖς ποιοῦσι τὰ ἔργα δώσουσιν αὐτό. καὶ ἐκραταίωσαν ἐν αὐτῷ τὸν οἶκον κυρίου

ρίου. καὶ οὐκ ἐξελογίζοντο τοὺς ἄνδρας οἷς ἐδίδουν τὸ ἀργύριον ἐπὶ χεῖρας αὐτῶν δοῦναι τοῖς ποιοῦσι τὰ ἔργα, ὅτι ἐν πίστει αὐτῶν ποιοῦσιν. ἀργύριον περὶ ἁμαρτίας καὶ ἀργύριον περὶ πλημμελείας, ὅτι εἰσηνέχθη ἐν οἴκῳ κυρίου, τοῖς ἱερεῦσιν ἐγένετο. τότε ἀνέβη ἀζαὴλ βασιλεὺς συρίας, καὶ ἐπολέμησεν ἐπὶ γὲθ, καὶ προκατελάβετο αὐτήν. καὶ ἔταξεν ἀζαὴλ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἀναβῆναι ἐπὶ ἱερουσαλήμ. καὶ ἔλαβεν ἰωὰς βασιλεὺς ἰούδα πάντα τὰ ἅγια ὅσα ἡγίασεν ἰωσαφὰτ καὶ ἰωρὰμ καὶ ὀχοζίας οἱ πατέρες αὐτοῦ καὶ βασιλεῖς ἰούδα, καὶ τὰ ἅγια αὐτοῦ, καὶ πᾶν τὸ χρυσίον τὸ εὑρεθὲν ἐν θησαυροῖς οἴκου κυρίου καὶ οἴκου τοῦ βασιλέως, καὶ ἀπέστειλε τῷ ἀζαὴλ βασιλεῖ συρίας καὶ ἀνέβη ἀπὸ ἱερουσαλήμ. καὶ τὰ λοιπὰ τῶν λόγων ἰωὰς καὶ πάντα ὅσα ἐποίησεν, οὐκ ἰδοὺ ταῦτα γεγραμμένα ἐπὶ βιβλίῳ λόγων τῶν ἡμερῶν τοῖς βασιλεῦσιν ἰούδα; καὶ ἀνέστησαν οἱ δοῦλοι αὐτοῦ καὶ ἔδησαν πάντα σύνδεσμον, καὶ ἐπάταξαν τὸν ἰωὰς ἐν οἴκῳ μαλλὼ τῷ ἐν σελά. καὶ ἰεζιχὰρ υἱὸς ἰεμουὰθ, καὶ ἰεζεβοὺθ ὁ υἱὸς αὐτοῦ σωμὴρ οἱ δοῦλοι αὐτοῦ ἐπάταξαν αὐτὸν καὶ ἀπέθανε, καὶ ἔθαψαν αὐτὸν μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ ἐν πόλει δαυίδ. καὶ ἐβασίλευσεν ἀμεσσίας υἱὸς αὐτοῦ ἀντ' αὐτοῦ.

α [Ἀργύριον συντιμήσεως, ἀνήρ.] In vno alio libro non sunt quæ sequuntur, ἀργύριον λαβὼν συντιμήσεως. Theodoretus in commentarijs habet, ἀργύριον συντιμήσεως ἀνδρὸς, ἀργύριον συντιμήσεως ψυχῶν. β [Τὸ βεδὲκ τοῦ οἴκου.] Theodoretus. βεδὲκ καλεῖται τῶν ἐφθαρμένων ξύλων ἢ λίθων ἡ θεραπεία. ἡ δὲ τῶν παραλειπομένων βίβλος ἀντὶ τοῦ ποιῆσαι τὸ βεδὲκ, ἐπισκευάσαι τὸν οἶκον κυρίου λέγει.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΓ'.

Ἐν ἔτει εἰκοστῷ καὶ τρίτῳ ἔτει τῷ ἰωὰς υἱῷ ὀχοζίου βασιλεῖ ἰούδα ἐβασίλευσεν ἰωάχαζ υἱὸς ἰοὺ ἐν σαμαρείᾳ ἑπτακαίδεκα ἔτη. καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐν ὀφθαλμοῖς κυρίου, καὶ ἐπορεύθη ὀπίσω ἁμαρτιῶν ἱεροβοὰμ υἱοῦ ναβὰτ ὃς ἐξήμαρτε τὸν ἰσραὴλ, οὐκ ἀπέστη ἀπ' αὐτῆς. καὶ ὠργίσθη θυμῷ κύριος ἐν τῷ ἰσραὴλ, καὶ ἔδωκεν αὐτοὺς ἐν χειρὶ ἀζαὴλ βασιλέως συρίας, καὶ ἐν χειρὶ υἱοῦ ἄδερ υἱοῦ ἀζαὴλ πάσας τὰς ἡμέρας. καὶ ἐδεήθη ἰωάχαζ τοῦ προσώπου κυρίου, καὶ ἐπήκουσεν αὐτοῦ κύριος, ὅτι εἶδε τὴν θλίψιν ἰσραὴλ, ὅτι ἔθλιψεν αὐτοὺς βασιλεὺς συρίας. καὶ ἔδωκε κύριος σωτηρίαν τῷ ἰσραὴλ, καὶ ἐξῆλθεν ὑποκάτωθεν χειρὸς συρίας. καὶ ἐκάθισαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ἐν τοῖς σκηνώμασιν αὐτῶν καθὼς ἐχθὲς καὶ τρίτης. πλὴν οὐκ ἀπέστησαν ἀπὸ ἁμαρτιῶν οἴκου ἱεροβοὰμ ὃς ἐξήμαρτε τὸν ἰσραὴλ, ἐν αὐτῇ ἐπορεύθη. καί γε τὸ ἄλσος ἐστάθη ἐν σαμαρείᾳ. ὅτι οὐχ ὑπελείφθη τῷ ἰωάχαζ λαὸς ἀλλ' ἢ πεντήκοντα ἱππεῖς καὶ δέκα ἅρματα καὶ δέκα χιλιάδες πεζῶν, ὅτι ἀπώλεσεν αὐτοὺς βασιλεὺς συρίας, καὶ ἔθεντο αὐτοὺς ὡς χοῦν εἰς καταπάτησιν. καὶ τὰ λοιπὰ τῶν λόγων ἰωάχαζ καὶ πάντα ὅσα ἐποίησε καὶ αἱ δυναστεῖαι αὐτοῦ, οὐχὶ ταῦτα γεγραμμένα ἐπὶ βιβλίῳ λόγων τῶν ἡμερῶν τοῖς βασιλεῦσιν ἰσραήλ; καὶ ἐκοιμήθη ἰωάχαζ μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ, καὶ ἔθαψαν αὐτὸν ἐν σαμαρείᾳ. καὶ ἐβασίλευσεν ἰωὰς υἱὸς αὐτοῦ ἀντ' αὐτοῦ. ἐν ἔτει τριακοστῷ καὶ ἑβδόμῳ ἔτει τῷ ἰωὰς βασιλεῖ ἰούδα ἐβασίλευσεν ἰωὰς υἱὸς ἰωάχαζ ἐπὶ ἰσραὴλ ἐν σαμαρείᾳ ἑκκαίδεκα ἔτη. καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐν ὀφθαλμοῖς κυρίου. οὐκ ἀπέστη ἀπὸ πάσης ἱεροβοὰμ υἱοῦ ναβὰτ ἁμαρτίας ὃς ἐξήμαρτε τὸν ἰσραὴλ, ἐν αὐτῇ ἐπορεύθη. καὶ τὰ λοιπὰ τῶν λόγων ἰωὰς καὶ πάντα ὅσα ἐποίησε, καὶ αἱ δυναστεῖαι αὐτοῦ ἃς ἐποίησε μετὰ ἀμεσσίου βασιλέως ἰούδα, οὐχὶ ταῦτα γεγραμμένα ἐπὶ βιβλίῳ λόγων τῶν ἡμερῶν τοῖς βασιλεῦσιν ἰσραήλ; καὶ ἐκοιμήθη ἰωὰς μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ, καὶ ἱεροβοὰμ ἐκάθισεν ἐπὶ τοῦ θρόνου αὐτοῦ, καὶ ἐτάφη ἐν σαμαρείᾳ μετὰ τῶν βασιλέων ἰσραήλ. καὶ ἐλισσαιὲ ἠρρώστησε τὴν ἀρρωστίαν αὐτοῦ, δι' ἣν ἀπέθανε. καὶ κατέβη πρὸς αὐτὸν ἰωὰς βασιλεὺς ἰσραὴλ, καὶ ἔκλαυσεν ἐπὶ πρόσωπον αὐτοῦ, καὶ εἶπεν. πάτερ πάτερ ἅρμα ἰσραὴλ καὶ ἱππεὺς αὐτοῦ. καὶ εἶπεν αὐτῷ ἐλισσαιέ. λάβε τόξον καὶ βέλη. καὶ ἔλαβε πρὸς ἑαυτὸν τόξον καὶ βέλη, καὶ εἶπε τῷ βασιλεῖ. ἐπιβίβασον τὴν χεῖρά σου ἐπὶ τὸ τόξον. καὶ ἐπεβίβασεν ἰωὰς τὴν χεῖρα αὐτοῦ. καὶ ἐπέθηκεν ἐλισσαιὲ τὰς χεῖρας αὐτοῦ ἐπὶ τὰς χεῖρας τοῦ βασιλέως, καὶ εἶπεν. ἄνοιξον τὴν θυρίδα κατ' ἀνατολάς. καὶ ἤνοιξε. καὶ εἶπεν ἐλισσαιέ. τόξευσον. καὶ ἐτόξευσε. καὶ εἶπε. βέλος σωτηρίας τῷ κυρίῳ, καὶ βέλος σωτηρίας ἐν συρίᾳ, καὶ πατάξεις τὴν συρίαν ἐν ἀφὲκ ἕως συντελείας. καὶ εἶπεν αὐτῷ ἐλισσαιέ. λάβε τόξα. καὶ ἔλαβε. καὶ εἶπε τῷ βασιλεῖ ἰσραήλ. πάταξον εἰς τὴν γῆν. καὶ ἐπάταξεν ὁ βασιλεὺς τρὶς, καὶ ἔστη. καὶ ἐλυπήθη ἐπ' αὐτῷ ὁ ἄνθρωπος τοῦ θεοῦ, καὶ εἶπεν. εἰ ἐπάταξας πεντάκις ἢ ἑξάκις, τότε ἂν ἐπάταξας τὴν συρίαν ἕως συντελείας, καὶ νῦν τρὶς πατάξεις τὴν συρίαν. καὶ ἀπέθανεν ἐλισσαιὲ, καὶ ἔθαψαν αὐτόν. καὶ μονόζωνοι μωὰβ ἦλθον ἐν τῇ γῇ, ἐλθόντος τοῦ ἐνιαυτοῦ. καὶ ἐγένετο αὐτῶν θαπτόντων τὸν ἄνδρα, καὶ ἰδοὺ εἶδον τὸν μονόζωνον, καὶ ἔρριψαν τὸν ἄνδρα ἐν τῷ τάφῳ ἐλισσαιέ. καὶ ἐπορεύθη καὶ ἥψατο τῶν ὀστέων ἐλισσαιὲ, καὶ ἔζησε καὶ ἀνέστη ἐπὶ τοὺς πόδας αὐτοῦ. καὶ ἀζαὴλ ἐξέθλιψε τὸν ἰσραὴλ πάσας τὰς ἡμέρας ἰωάχαζ. καὶ ἠλέησε κύριος αὐτοὺς καὶ ᾠκτείρησεν αὐτοὺς, καὶ ἐπέβλεψεν ἐπ' αὐτοὺς διὰ τὴν διαθήκην αὐτοῦ τὴν μετὰ ἀβραὰμ καὶ ἰσαὰκ καὶ ἰακὼβ, καὶ οὐκ ἠθέλησε κύριος διαφθεῖραι αὐτοὺς, καὶ οὐκ ἀπέρριψεν αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ προσώπου αὐτοῦ. καὶ ἀπέθανεν ἀζαὴλ βασιλεὺς συρίας, καὶ ἐβασίλευσεν υἱὸς ἄδερ υἱὸς αὐτοῦ ἀντ' αὐτοῦ. καὶ ἐπέστρεψεν ἰωὰς υἱὸς ἰωάχαζ, καὶ ἔλαβε τὰς πόλεις ἐκ χειρὸς υἱοῦ ἄδερ υἱοῦ ἀζαὴλ, ἃς ἔλαβεν ἐκ χειρὸς ἰωάχαζ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἐν τῷ πολέμῳ. τρὶς ἐπάταξεν αὐτὸν ἰωὰς, καὶ ἐπέστρεψε τὰς πόλεις ἰσραήλ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΔ'.

Ἐν ἔτει δευτέρῳ τῷ ἰωὰς υἱῷ ἰωάχαζ βασιλεῖ ἰσραὴλ, καὶ ἐβασίλευσεν ἀμεσσίας υἱὸς

ἰωὰς βασιλεὺς ἰούδα. υἱὸς εἴκοσι καὶ πέντε ἐτῶν ἦν [A] ἐν τῷ βασιλεύειν αὐτὸν, καὶ εἴκοσι καὶ ἐννέα ἔτη ἐβασίλευσεν ἐν ἱερουσαλὴμ, καὶ ὄνομα τῆς μητρὸς αὐτοῦ ἰωαδὶμ ἐξ ἱερουσαλήμ. καὶ ἐποίησε τὸ εὐθὲς ἐν ὀφθαλμοῖς κυρίου, πλὴν οὐχ ὡς δαυὶδ ὁ πατὴρ αὐτοῦ. κατὰ πάντα ὅσα ἐποίησε ἰωὰς ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἐποίησεν. πλὴν τὰ ὑψηλὰ οὐκ ἐξῆρεν. ἔτι ὁ λαὸς ἐθυσίαζε καὶ ἐθυμίων ἐν τοῖς ὑψηλοῖς. καὶ ἐγένετο ὅτε κατίσχυσεν ἡ βασιλεία ἐν χειρὶ αὐτοῦ, καὶ ἐπάταξε τοὺς δούλους αὐτοῦ τοὺς πατάξαντας τὸν πατέρα αὐτοῦ. καὶ τοὺς υἱοὺς τῶν παταξάντων οὐκ ἐθανάτωσε, καθὼς γέγραπται ἐν βιβλίῳ νόμων μωυσῆ, ὡς ἐνετείλατο κύριος, λέγων. [B] οὐκ ἀποθανοῦνται πατέρες ὑπὲρ υἱῶν, καὶ υἱοὶ οὐκ ἀποθανοῦνται ὑπὲρ πατέρων. ὅτι ἀλλ' ἢ ἕκαστος ἐν ταῖς ἁμαρτίαις αὐτοῦ ἀποθανεῖται. αὐτὸς ἐπάταξε τὴν ἐδὼμ ἐν γεμελὲδ δέκα χιλιάδας, καὶ συνέλαβε τὴν πέτραν ἐν τῷ πολέμῳ, καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτῆς ἰεθοὴλ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης. τότε ἀπέστειλεν ἀμεσσίας ἀγγέλους πρὸς ἰωὰς υἱὸν ἰωάχαζ υἱοῦ ἰοὺ βασιλέως ἰσραὴλ, λέγων. δεῦρο ὀφθῶμεν προσώποις. καὶ ἀπέστειλεν ἰωὰς βασιλεὺς ἰσραὴλ πρὸς ἀμεσσίαν βασιλέα ἰούδα, λέγων. ὁ ἄκαν ὁ ἐν τῷ λιβάνῳ ἀπέστειλε πρὸς τὴν κέδρον τὴν ἐν τῷ λιβάνῳ λέγων, [Γ] δὸς τὴν θυγατέρα σου τῷ υἱῷ μου εἰς γυναῖκα, καὶ διῆλθον τὰ θηρία τοῦ ἀγροῦ τὰ ἐν τῷ λιβάνῳ καὶ συνεπάτησαν τὴν ἄκανα. τύπτων ἐπάταξας τὴν ἰδουμαίαν, καὶ [a] ἐπῆρέ σε καρδία σου, ἐνδοξάσθητι καθήμενος ἐν τῷ οἴκῳ σου, καὶ ἵνα τί ἐρίζεις ἐν κακίᾳ σου; καὶ πεσῇ σὺ καὶ ἰούδας μετὰ σοῦ. καὶ οὐκ ἤκουσεν ἀμεσσίας. καὶ ἀνέβη ἰωὰς βασιλεὺς ἰσραὴλ, καὶ ὤφθησαν προσώποις αὐτὸς καὶ ἀμεσσίας βασιλεὺς ἰούδα ἐν βαιθσαμὺς τῇ τοῦ ἰούδα, καὶ ἔπταισεν ἰούδας ἀπὸ προσώπου ἰσραὴλ, καὶ ἔφυγεν ἀνὴρ εἰς τὸ σκήνωμα αὐτοῦ. [Δ] καὶ τὸν ἀμεσσίαν υἱὸν ἰωὰς υἱοῦ ὀχοζίου συνέλαβεν ἰωὰς βασιλεὺς ἰσραὴλ ἐν βαιθσαμύς. καὶ ἦλθεν εἰς ἱερουσαλὴμ, καὶ καθεῖλεν ἐν τῷ τείχει ἱερουσαλὴμ ἐν τῇ πύλῃ ἐφραὶμ ἕως πύλης τῆς γωνίας τετρακοσίους πήχεις. καὶ ἔλαβε τὸ χρυσίον καὶ τὸ ἀργύριον, καὶ πάντα τὰ σκεύη τὰ εὑρεθέντα ἐν οἴκῳ κυρίου, καὶ ἐν θησαυροῖς οἴκου τοῦ βασιλέως, καὶ τοὺς υἱοὺς τῶν συμμίξεων, καὶ ἀπέστρεψεν εἰς σαμάρειαν. καὶ τὰ λοιπὰ τῶν λόγων ἰωὰς ὅσα ἐποίησεν ἐν δυναστείᾳ αὐτοῦ, ἃ ἐπολέμησε μετὰ ἀμεσσίου βασιλέως ἰούδα, οὐχὶ ταῦτα γεγραμμένα ἐπὶ βιβλίῳ λόγων τῶν ἡμερῶν τοῖς βασιλεῦσιν ἰσραήλ; [E] καὶ ἐκοιμήθη ἰωὰς μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ, καὶ ἐτάφη ἐν σαμαρείᾳ μετὰ τῶν βασιλέων ἰσραὴλ, καὶ ἐβασίλευσεν ἱεροβοὰμ υἱὸς αὐτοῦ ἀντ' αὐτοῦ. καὶ ἔζησεν ἀμεσσίας υἱὸς ἰωὰς βασιλεὺς ἰούδα μετὰ τὸ ἀποθανεῖν ἰωὰς υἱὸν ἰωάχαζ βασιλέα ἰσραὴλ, πεντεκαίδεκα ἔτη. καὶ τὰ λοιπὰ τῶν λόγων ἀμεσσίου καὶ πάντα ὅσα ἐποίησεν, οὐχὶ ταῦτα γεγραμμένα ἐπὶ βιβλίῳ λόγων τῶν ἡμερῶν τοῖς βασιλεῦσιν ἰούδα; καὶ συνεστράφησαν ἐπ' αὐτὸν σύστρεμμα ἐν ἱερουσαλὴμ, καὶ ἔφυγεν εἰς λαχὶς, καὶ ἀπέστειλαν ὀπίσω αὐτοῦ εἰς λαχὶς, καὶ [A] ἐθανάτωσαν αὐτὸν ἐκεῖ. καὶ ἦραν αὐτὸν ἐφ' ἵππων, καὶ ἐτάφη ἐν ἱερουσαλὴμ μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ ἐν πόλει δαυίδ. καὶ ἔλαβε πᾶς ὁ λαὸς ἰούδα τὸν ἀζαρίαν, καὶ αὐτὸς υἱὸς ἑκκαίδεκα ἐτῶν, καὶ ἐβασίλευσαν αὐτὸν ἀντὶ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἀμεσσίου. αὐτὸς ᾠκοδόμησε τὴν αἰλὼθ, καὶ ἐπέστρεψεν αὐτὴν τῷ ἰούδα μετὰ τὸ κοιμηθῆναι τὸν βασιλέα μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ. ἐν ἔτει πεντεκαιδεκάτῳ τοῦ ἀμεσσίου υἱῷ ἰωὰς βασιλεῖ ἰούδα ἐβασίλευσεν ἱεροβοὰμ υἱὸς ἰωὰς ἐπὶ ἰσραὴλ ἐν σαμαρείᾳ τεσσαράκοντα καὶ ἓν ἔτος. καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου. οὐκ ἀπέστη ἀπὸ πασῶν ἁμαρτιῶν [B] ἱεροβοὰμ υἱοῦ ναβὰτ ὃς ἐξήμαρτε τὸν ἰσραήλ. αὐτὸς ἀπέστησε τὸ ὅριον ἰσραὴλ ἀπὸ εἰσόδου αἰμὰθ ἕως τῆς θαλάσσης τῆς ἄραβα, κατὰ τὸ ῥῆμα κυρίου θεοῦ ἰσραὴλ ὃ ἐλάλησεν ἐν χειρὶ δούλου αὐτοῦ ἰωνὰ υἱοῦ ἀμαθὶ τοῦ προφήτου τοῦ ἐκ γεθχοφέρ. ὅτι εἶδε κύριος τὴν ταπείνωσιν ἰσραὴλ πικρὰν σφόδρα, καὶ ὀλιγοστοὺς συνεχομένους, καὶ ἐσπανισμένους, καὶ ἐγκαταλελειμμένους, καὶ οὐκ ἦν ὁ βοηθῶν τῷ ἰσραήλ. καὶ οὐκ ἐλάλησε κύριος ἐξαλεῖψαι τὸ σπέρμα ἰσραὴλ ὑποκάτωθεν τοῦ οὐρανοῦ. καὶ ἔσωσεν αὐτοὺς διὰ χειρὸς ἱεροβοὰμ υἱοῦ ἰωάς. καὶ τὰ λοιπὰ τῶν λόγων ἱεροβοὰμ [Γ] καὶ πάντα ὅσα ἐποίησε, καὶ αἱ δυναστεῖαι αὐτοῦ, ὅσα ἐπολέμησε, καὶ ὅσα ἐπέστρεψε τὴν δαμασκὸν καὶ τὴν αἰμὰθ τῷ ἰούδα ἐν ἰσραὴλ, οὐχὶ ταῦτα γεγραμμένα ἐπὶ βιβλίῳ λόγων τῶν ἡμερῶν τοῖς βασιλεῦσιν ἰσραήλ; καὶ ἐκοιμήθη ἱεροβοὰμ μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ μετὰ βασιλέων ἰσραὴλ, καὶ ἐβασίλευσε ζαχαρίας υἱὸς αὐτοῦ ἀντ' αὐτοῦ.

a Ἐπῆρέ σε ἡ καρδία σου. ἐνδοξάσθητι.] In commentarijs Græcis legitur, ἡ καρδία σου ἡ βαρεῖα, ἐνδοξάσθητι.

[Δ]

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΕ'.

Ἐν ἔτει εἰκοστῷ καὶ ἑβδόμῳ τῷ ἱεροβοὰμ βασιλεῖ ἰσραὴλ ἐβασίλευσεν ἀζαρίας υἱὸς ἀμεσσίου βασιλέως ἰούδα. υἱὸς ἑκκαίδεκα ἐτῶν ἦν ἐν τῷ βασιλεύειν αὐτὸν, καὶ πεντηκονταδύο ἔτη ἐβασίλευσεν ἐν ἱερουσαλὴμ, καὶ ὄνομα τῇ μητρὶ αὐτοῦ ἰεχελία ἐξ ἱερουσαλήμ. καὶ ἐποίησε τὸ εὐθὲς ἐν ὀφθαλμοῖς κυρίου κατὰ πάντα ὅσα ἐποίησεν ἀμεσσίας ὁ πατὴρ αὐτοῦ. πλὴν τῶν ὑψηλῶν οὐκ ἐξῆρεν, ἔτι ὁ λαὸς ἐθυσίαζε καὶ ἐθυμίων ἐν τοῖς ὑψηλοῖς. καὶ ἥψατο κύριος τὸν βασιλέα, [E] καὶ ἦν λελεπρωμένος ἕως ἡμέρας θανάτου αὐτοῦ. καὶ ἐβασίλευσεν [a] ἐν οἴκῳ ἀφφουσώθ. καὶ ἰωαθὰμ υἱὸς τοῦ βασιλέως ἐπὶ τῷ οἴκῳ κρίνων τὸν λαὸν τῆς γῆς. καὶ τὰ λοιπὰ τῶν λόγων ἀζαρίου καὶ πάντα ὅσα ἐποίησεν, οὐχὶ ταῦτα γεγραμμένα ἐπὶ βιβλίῳ λόγων τῶν ἡμερῶν τῆς βασιλεῦσιν ἰούδα; καὶ ἐκοιμήθη ἀζαρίας μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ, καὶ ἔθαψαν αὐτὸν μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ ἐν πόλει δαυίδ, καὶ ἐβασίλευσεν ἰωάθαμ υἱὸς αὐτοῦ ἀντ' αὐτοῦ. ἐν ἔτει τριακοστῷ καὶ ὀγδόῳ τῷ ἀζαρίου βασιλεῖ ἰούδα ἐβασίλευσεν ζαχαρίας υἱὸς ἱεροβοὰμ ἐπὶ ἰσραὴλ ἐν σαμαρείᾳ ἑξάμηνον

μηνον. καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐν ὀφθαλμοῖς κυρίου καθὰ ἐποίησαν οἱ πατέρες αὐτοῦ, οὐκ ἀπέστη ἀπὸ πασῶν τῶν ἁμαρτιῶν ἱεροβοὰμ υἱοῦ ναβὰτ ὃς ἐξήμαρτε τὸν ἰσραήλ. καὶ συνεστράφησαν ἐπ' αὐτὸν σελλοὺμ υἱὸς ἰαβίς. καὶ ἐπάταξαν αὐτὸν κεβλαὰμ καὶ ἐθανάτωσαν αὐτὸν καὶ ἐβασίλευσεν ἀντ' αὐτοῦ. καὶ τὰ λοιπὰ τῶν λόγων ζαχαρίου ἰδού εἰσι γεγραμμένα ἐπὶ βιβλίῳ λόγων τῶν ἡμερῶν τοῖς βασιλεῦσιν ἰσραήλ. ὁ λόγος κυρίου ὃν ἐλάλησε πρὸς ἰοὺ λέγων, υἱοὶ τέταρτοι καθήσονταί σοι ἐπὶ θρόνου ἰσραὴλ καὶ ἐγένετο οὕτως, καὶ σελλοὺμ υἱὸς ἰαβὶς ἐβασίλευσεν. καὶ ἐν ἔτει τριακοστῷ καὶ ἐννάτῳ ἀζαρίᾳ βασιλεῖ ἰούδα ἐβασίλευσε σελλοὺμ μῆνα ἡμερῶν ἐν σαμαρείᾳ. καὶ ἀνέβη μαναὴμ υἱὸς γαδδὶ ἐκ θαρσιλὰ, καὶ ἦλθεν εἰς σαμάρειαν, καὶ ἐπάταξε τὸν σελλὲμ υἱὸν ἰαβὶς ἐν σαμαρείᾳ, καὶ ἐθανάτωσεν αὐτόν. καὶ τὰ λοιπὰ τῶν λόγων σελλοὺμ, καὶ ἡ συστροφὴ αὐτοῦ ἣ συνεστράφη, ἰδού εἰσι γεγραμμένα ἐπὶ βιβλίῳ λόγων τῶν ἡμερῶν τοῖς βασιλεῦσιν ἰσραήλ. τότε ἐπάταξε μαναὴμ καὶ τὴν θερσὰ καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτῇ, καὶ τὰ ὅρια αὐτῆς ἀπὸ θερσὰ, ὅτι οὐκ ἤνοιξαν αὐτῷ, καὶ ἐπάταξεν αὐτὴν, καὶ τὰς ἐν γαστρὶ ἐχούσας ἀνέρρηξε. ἐν ἔτει τριακοστῷ καὶ ἐννάτῳ τῷ ἀζαρίᾳ βασιλεῖ ἰούδα ἐβασίλευσε μαναὴμ υἱὸς γαδδὶ ἐπὶ ἰσραὴλ ἐν σαμαρείᾳ δέκα ἔτη. καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐν ὀφθαλμοῖς κυρίου, οὐκ ἀπέστη ἀπὸ πασῶν ἁμαρτιῶν ἱεροβοὰμ υἱοῦ ναβὰτ ὃς ἐξήμαρτε τὸν ἰσραήλ. ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ ἀνέβη φουὰ βασιλεὺς ἀσσυρίων ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ μαναὴμ ἔδωκε τῷ φουὰ χίλια τάλαντα ἀργυρίου εἶναι τὴν χεῖρα αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ. καὶ ἐξήνεγκε μαναὴμ τὸ ἀργύριον ἐπὶ τὸν ἰσραὴλ ἐπὶ πᾶν δυνατὸν ἰσχύϊ δοῦναι τῷ βασιλεῖ τῶν ἀσσυρίων πεντήκοντα σίκλους τῷ ἀνδρὶ τῷ ἑνί. καὶ ἀπέστρεψε βασιλεὺς ἀσσυρίων, καὶ οὐκ ἔστη ἐκεῖ ἐν τῇ γῇ. καὶ τὰ λοιπὰ τῶν λόγων μαναὴμ καὶ πάντα ὅσα ἐποίησεν, οὐκ ἰδοὺ ταῦτα γεγραμμένα ἐπὶ βιβλίῳ λόγων τῶν ἡμερῶν τοῖς βασιλεῦσιν ἰσραήλ; καὶ ἐκοιμήθη μαναὴμ μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ, καὶ ἐβασίλευσε φακεσίας υἱὸς αὐτοῦ ἀντ' αὐτοῦ. ἐν ἔτει πεντηκοστῷ τοῦ ἀζαρίου βασιλεῖ ἰούδα ἐβασίλευσε φακεσίας υἱὸς μαναὴμ ἐπὶ ἰσραὴλ ἐν σαμαρείᾳ δύο ἔτη. καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐν ὀφθαλμοῖς κυρίου, οὐκ ἀπέστη ἀπὸ ἁμαρτιῶν ἱεροβοὰμ υἱοῦ ναβὰτ ὃς ἐξήμαρτε τὸν ἰσραήλ. καὶ συνεστράφη ἐπ' αὐτὸν φακεὲ υἱὸς ῥομελίου ὁ τριστάτης αὐτοῦ, καὶ ἐπάταξεν αὐτὸν ἐν σαμαρείᾳ ἐναντίον οἴκου τοῦ βασιλέως μετὰ τοῦ ἀργὸβ καὶ μετὰ τοῦ ἀρία, καὶ μετ' αὐτοῦ πεντήκοντα ἄνδρες ἀπὸ [β] τῶν τετρακοσίων, καὶ ἐθανάτωσεν αὐτὸν, καὶ ἐβασίλευσεν ἀντ' αὐτοῦ. καὶ τὰ λοιπὰ τῶν λόγων φακεσίου καὶ πάντα ὅσα ἐποίησεν, ἰδού εἰσι γεγραμμένα ἐπὶ βιβλίῳ λόγων τῶν ἡμερῶν τοῖς βασιλεῦσιν ἰσραήλ. ἐν ἔτει πεντηκοστῷ καὶ δευτέρῳ τοῦ ἀζαρίου βασιλεῖ ἰούδα ἐβασίλευσε φακεὲ υἱὸς ῥομελίου ἐπὶ ἰσραὴλ ἐν σαμαρείᾳ εἴκοσιν ἔτη. καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐν ὀφθαλμοῖς κυρίου, οὐκ ἀπέστη ἀπὸ πασῶν ἁμαρτιῶν ἱεροβοὰμ υἱοῦ ναβὰτ ὃς ἐξήμαρτε τὸν ἰσραήλ. ἐν ταῖς ἡμέραις φακεὲ βασιλέως ἰσραὴλ ἦλθε θαλγαθφελλασὰρ βασιλεὺς ἀσσυρίων καὶ ἔλαβε τὴν αἰν καὶ τὴν ἀβὲλ καὶ τὴν θαμααχὰ καὶ τὴν αἰνὼχ καὶ τὴν κενὲζ καὶ τὴν ἀσὼρ καὶ τὴν γαλαὰν καὶ τὴν γαλιλαίαν πᾶσαν γῆν νεφθαλὶ, καὶ ἀπῴκισεν αὐτοὺς εἰς ἀσσυρίους. καὶ συνέστρεψε σύστρεμμα ὡσηὲ υἱὸς ἠλὰ ἐπὶ φακεὲ υἱὸν ῥομελίου, καὶ ἐπάταξεν αὐτὸν, καὶ ἐθανάτωσεν, καὶ ἐβασίλευσεν ἀντ' αὐτοῦ ἐν ἔτει εἰκοστῷ ἰωάθαμ υἱοῦ ἀζαρίου. καὶ τὰ λοιπὰ τῶν λόγων φακεὲ καὶ πάντα ὅσα ἐποίησεν, ἰδοὺ ταῦτα γεγραμμένα ἐπὶ βιβλίῳ λόγων τῶν ἡμερῶν τοῖς βασιλεῦσιν ἰσραήλ. ἐν ἔτει δευτέρῳ φακεὲ υἱοῦ ῥομελίου βασιλεῖ ἰσραὴλ ἐβασίλευσεν ἰωάθαμ υἱὸς ἀζαρίου βασιλέως ἰούδα. υἱὸς εἴκοσι καὶ πέντε ἐτῶν ἦν ἐν τῷ βασιλεύειν αὐτὸν, καὶ ἑκκαίδεκα ἔτη ἐβασίλευσεν ἐν ἱερουσαλὴμ, καὶ ὄνομα τῆς μητρὸς αὐτοῦ ἱερουσὰ θυγάτηρ σαδώκ. καὶ ἐποίησε τὸ εὐθὲς ἐν ὀφθαλμοῖς κυρίου κατὰ πάντα ὅσα ἐποίησεν ἀζαρίας ὁ πατὴρ αὐτοῦ. πλὴν τὰ ὑψηλὰ οὐκ ἐξῆρεν, ἔτι ὁ λαὸς ἐθυσίαζε καὶ ἐθυμία ἐν τοῖς ὑψηλοῖς. αὐτὸς ᾠκοδόμησε τὴν πύλην οἴκου κυρίου τὴν ἐπάνω. καὶ τὰ λοιπὰ τῶν λόγων ἰωάθαμ καὶ πάντα ὅσα ἐποίησεν, οὐχὶ ταῦτα γεγραμμένα ἐπὶ βιβλίῳ λόγων τῶν ἡμερῶν τοῖς βασιλεῦσιν ἰούδα; ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἤρξατο κύριος ἐξαποστέλλειν ἐν ἰούδα τὸν ῥαασὼν βασιλέα συρίας, καὶ τὸν φακεὲ υἱὸν ῥομελίου. καὶ ἐκοιμήθη ἰωάθαμ μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ, καὶ ἐτάφη μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ ἐν πόλει δαυὶδ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ ἐβασίλευσεν ἄχαζ υἱὸς αὐτοῦ ἀντ' αὐτοῦ.

α [Ἐκάθητο ἐν οἴκῳ ἀφφουσώθ.] Theodoretus. κρυφαῖος οἱ λοιποὶ ἐκδεδώκασι, τουτ' ἔστιν ἔνδον ἐν θαλάμῳ ὑπὸ μηδενὸς ὁρώμενος. β [Ἀπὸ τῶν τετρακοσίων] ita LL. VV. ferè omnes. in aliquibus aliis legitur γαλααδιτῶν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Iϛ'.

Ἐν ἔτει ἑπτακαιδεκάτῳ φακεὲ υἱοῦ ῥομελίου ἐβασίλευσεν ἄχαζ υἱὸς ἰωάθαμ βασιλέως ἰούδα. υἱὸς εἴκοσι ἐτῶν ἦν ἄχαζ ἐν τῷ βασιλεύειν αὐτὸν, καὶ ἑκκαίδεκα ἔτη ἐβασίλευσεν ἐν ἱερουσαλήμ. καὶ οὐκ ἐποίησε τὸ εὐθὲς ἐν ὀφθαλμοῖς κυρίου θεοῦ αὐτοῦ πιστῶς ὡς δαυὶδ ὁ πατὴρ αὐτοῦ. καὶ ἐπορεύθη ἐν ὁδῷ βασιλέων ἰσραὴλ, καί γε τὸν υἱὸν αὐτοῦ διῆγεν ἐν πυρὶ κατὰ τὰ βδελύγματα τῶν ἐθνῶν ὧν ἐξῆρε κύριος ἀπὸ προσώπου τῶν υἱῶν ἰσραήλ. καὶ ἐθυσίαζε καὶ ἐθυμία ἐν τοῖς ὑψηλοῖς, καὶ ἐπὶ τῶν βουνῶν, καὶ ὑποκάτω παντὸς ξύλου ἀλσώδους. τότε ἀνέβη ῥαασὼν βασιλεὺς συρίας καὶ φακεὲ υἱὸς ῥομελίου βασιλεὺς ἰσραὴλ εἰς ἱερουσαλὴμ εἰς πόλεμον, καὶ ἐπολιόρκουν ἐπὶ ἄχαζ, καὶ οὐκ ἠδύναντο πολεμεῖν. ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἐπέστρεψε ῥαασὼν βασιλεὺς συρίας τὴν αἰλὰθ τῇ συρίᾳ, καὶ ἐξέβαλε τοὺς ἰουδαίους ἐξ αἰλὰθ, καὶ ἰδουμαῖοι ἦλθον εἰς αἰλὰθ, καὶ κατῴκησαν ἐκεῖ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης.

καὶ

καὶ ἀπέστειλεν ἄχαζ ἀγγέλους πρὸς θαλγαθφελλασὰρ βασιλέα ἀσσυρίων, λέγων. δοῦλός σου καὶ υἱός σου ἐγὼ, ἀνάβηθι σῶσόν με ἐκ χειρὸς βασιλέως συρίας, καὶ ἐκ χειρὸς βασιλέως ἰσραὴλ, τῶν ἐπανισταμένων ἐπ' ἐμέ. καὶ ἔλαβεν ἄχαζ ἀργύριον καὶ χρυσίον τὸ εὑρεθὲν ἐν θησαυροῖς οἴκου κυρίου καὶ οἴκου τοῦ βασιλέως, καὶ ἀπέστειλε τῷ βασιλεῖ δῶρα. καὶ ἤκουσεν αὐτοῦ βασιλεὺς ἀσσυρίων. καὶ ἀνέβη βασιλεὺς ἀσσυρίων εἰς δαμασκὸν, καὶ συνέλαβεν αὐτὴν, καὶ ἀπῴκισεν αὐτὴν, καὶ τὸν ῥαασὼν βασιλέα ἐθανάτωσε. καὶ ἐπορεύθη βασιλεὺς ἄχαζ εἰς δαμασκὸν εἰς ἀπαντὴν θαλγαφθελλασὰρ βασιλεῖ ἀσσυρίων εἰς δαμασκόν. καὶ εἶδε τὸ θυσιαστήριον ἐν δαμασκῷ. καὶ ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς ἄχαζ πρὸς οὐρίαν τὸν ἱερέα τὸ ὁμοίωμα τοῦ θυσιαστηρίου καὶ τὸν ῥυθμὸν αὐτοῦ καὶ πᾶσαν ποίησιν αὐτοῦ. καὶ ᾠκοδόμησεν οὐρίας ὁ ἱερεὺς τὸ θυσιαστήριον κατὰ πάντα ὅσα ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς ἄχαζ ἐκ δαμασκοῦ. καὶ εἶδεν ὁ βασιλεὺς τὸ θυσιαστήριον, καὶ ἀνέβη ἐπ' αὐτὸ, καὶ ἐθυμίασε τὴν ὁλοκαύτωσιν αὐτοῦ, καὶ τὴν θυσίαν αὐτοῦ, καὶ τὴν σπονδὴν αὐτοῦ, καὶ προσέχεε τὸ αἷμα τῶν εἰρηνικῶν τῶν αὐτοῦ ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον τὸ χαλκοῦν τὸ ἀπέναντι κυρίου. καὶ προσήγαγε τὸ πρόσωπον τοῦ οἴκου κυρίου ἀπὸ τοῦ ἀναμέσον τοῦ θυσιαστηρίου καὶ ἀπὸ τοῦ ἀναμέσον τοῦ οἴκου κυρίου. καὶ ἔδειξεν αὐτὸ ἐπὶ μηρὸν τοῦ θυσιαστηρίου κατὰ βορρᾶν. καὶ ἐνετείλατο ὁ βασιλεὺς ἄχαζ τῷ οὐρίᾳ τῷ ἱερεῖ, λέγων. ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον τὸ μέγα πρόσφερε τὴν ὁλοκαύτωσιν τὴν πρωϊνὴν καὶ τὴν θυσίαν τὴν ἑσπερινὴν, καὶ τὴν ὁλοκαύτωσιν τοῦ βασιλέως καὶ τὴν θυσίαν αὐτοῦ, καὶ τὴν ὁλοκαύτωσιν παντὸς τοῦ λαοῦ, καὶ τὴν θυσίαν αὐτῶν καὶ τὴν σπονδὴν αὐτῶν, καὶ πᾶν αἷμα ὁλοκαυτώσεως, καὶ πᾶν αἷμα θυσίας ἐπ' αὐτῷ ἐκχεεῖς. καὶ τὸ θυσιαστήριον τὸ χαλκοῦν ἔσται μοι εἰς τὸ πρωΐ. καὶ ἐποίησεν οὐρίας ὁ ἱερεὺς κατὰ πάντα ὅσα ἐνετείλατο αὐτῷ ὁ βασιλεὺς ἄχαζ. καὶ συνέκοψεν ὁ βασιλεὺς ἄχαζ τὰ συγκλείσματα τῶν μεχωνὼθ, καὶ μετῆρεν ἀπ' αὐτῶν τὸν λουτῆρα, καὶ τὴν θάλασσαν καθεῖλεν ἀπὸ τῶν βοῶν τῶν χαλκῶν τῶν ὑποκάτω αὐτῆς, καὶ ἔδωκεν αὐτὴν ἐπὶ βάσιν λιθίνην. καὶ τὸν θεμέλιον τῆς καθέδρας ᾠκοδόμησεν ἐν ἴκῳ κυρίου, καὶ τὴν εἴσοδον τοῦ βασιλέως τὴν ἔξω ἐπέστρεψεν ἐν ἴκῳ κυρίου ἀπὸ προσώπου βασιλέως ἀσσυρίων. καὶ τὰ λοιπὰ τῶν λόγων ἄχαζ ὅσα ἐποίησεν, οὐχὶ ταῦτα γεγραμμένα ἐπὶ βιβλίῳ λόγων τῶν ἡμερῶν τοῖς βασιλεῦσιν ἰούδα; καὶ ἐκοιμήθη ἄχαζ μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ, καὶ ἐτάφη ἐν πόλει δαυὶδ, καὶ ἐβασίλευσεν ἐζεκίας υἱὸς αὐτοῦ ἀντ' αὐτοῦ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΖʹ.

ΕΝ ἔτει δωδεκάτῳ τοῦ ἄχαζ βασιλέως ἰούδα ἐβασίλευσεν ὡσηὲ υἱὸς ἠλὰ ἐν σαμαρείᾳ ἐπὶ ἰσραὴλ ἐννεαέτη. καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐν ὀφθαλμοῖς κυρίου, πλὴν οὐχ ὡς οἱ βασιλεῖς ἰσραὴλ οἳ ἦσαν ἔμπροσθεν αὐτοῦ. ἐπ' αὐτὸν ἀνέβη σαλαμανασσὰρ βασιλεὺς ἀσσυρίων. καὶ ἐγενήθη αὐτῷ ὡσηὲ δοῦλος, [a] καὶ ἐπέστρεψεν αὐτῷ μαναά. καὶ εὗρε βασιλεὺς ἀσσυρίων ἐν τῷ ὡσηὲ ἀδικίαν, ὅτι ἀπέστειλεν ἀγγέλους πρὸς σηγὼρ βασιλέα αἰγύπτου, καὶ οὐκ ἤνεγκεν μαναὰ τῷ βασιλεῖ ἀσσυρίων ἐν τῷ ἐνιαυτῷ ἐκείνῳ. καὶ ἐπολιόρκησεν αὐτὸν ὁ βασιλεὺς ἀσσυρίων, καὶ ἔδησεν αὐτὸν ἐν οἴκῳ φυλακῆς. καὶ ἀνέβη ὁ βασιλεὺς ἀσσυρίων ἐν πάσῃ τῇ γῇ, καὶ ἀνέβη εἰς σαμάρειαν, καὶ ἐπολιόρκησεν ἐπ' αὐτὴν τρία ἔτη. ἐν ἔτει ἐννάτῳ ὡσηὲ συνέλαβε βασιλεὺς ἀσσυρίων τὴν σαμάρειαν, καὶ ἀπῴκισεν ἰσραὴλ εἰς ἀσσυρίους, καὶ κατῴκησεν αὐτοὺς ἐν ἀλαὲ καὶ ἐν ἀβὼρ ποταμοῖς γωζὰν, καὶ ὄρη μήδων. καὶ ἐγένετο ὅτι ἥμαρτον οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ τῷ κυρίῳ θεῷ αὐτῶν τῷ ἀναγαγόντι αὐτοὺς ἐκ γῆς αἰγύπτου ὑποκάτωθεν χειρὸς φαραὼ βασιλέως αἰγύπτου, καὶ ἐφοβήθησαν θεοὺς ἑτέρους, καὶ ἐπορεύθησαν τοῖς δικαιώμασι τῶν ἐθνῶν ὧν ἐξῆρε κύριος ἐκ προσώπου υἱῶν ἰσραὴλ, καὶ οἱ βασιλεῖς ἰσραὴλ ὅσοι ἐποίησαν, καὶ ὅσοι ἠμφιέσαντο οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ λόγους οὐχ οὕτως κατὰ κυρίου θεοῦ αὐτῶν. καὶ ᾠκοδόμησαν ἑαυτοῖς ὑψηλὰ ἐν πάσαις ταῖς πόλεσιν αὐτῶν ἀπὸ πύργου φυλασσόντων ἕως πόλεως ὀχυρᾶς. καὶ ἐστήλωσαν ἑαυτοῖς στήλας καὶ ἄλση ἐπὶ παντὶ βουνῷ ὑψηλῷ καὶ ὑποκάτω παντὸς ξύλου ἀλσώδους. καὶ ἐθυμίασαν ἐκεῖ ἐν πᾶσιν ὑψηλοῖς, καθὼς τὰ ἔθνη ἃ ἀπῴκησε κύριος ἐκ προσώπου αὐτῶν, καὶ ἐποίησαν κοινωνοὺς, καὶ ἐχάραξαν τοῦ παροργίσαι τὸν κύριον. καὶ ἐλάτρευσαν τοῖς εἰδώλοις οἷς εἶπε κύριος αὐτοῖς, οὐ ποιήσετε τὸ ῥῆμα τοῦτο τῷ κυρίῳ. καὶ διεμαρτύρατο κύριος ἐν τῷ ἰσραὴλ καὶ ἐν τῷ ἰούδα καὶ ἐν χειρὶ πάντων τῶν προφητῶν αὐτοῦ παντὸς ὁρῶντος λέγων, ἀποστράφητε ἀπὸ τῶν ὁδῶν ὑμῶν τῶν πονηρῶν, καὶ φυλάξατε τὰς ἐντολάς μου καὶ τὰ δικαιώματά μου, καὶ πάντα τὸν νόμον ὃν ἐνετειλάμην τοῖς πατράσιν ὑμῶν, ὅσα ἀπέστειλα αὐτοῖς ἐν χειρὶ τῶν δούλων μου τῶν προφητῶν. καὶ οὐκ ἤκουσαν, καὶ ἐσκλήρυναν τὸν νῶτον αὐτῶν ὑπὲρ τὸν νῶτον τῶν πατέρων αὐτῶν. καὶ τὰ μαρτύρια αὐτοῦ ὅσα διεμαρτύρατο αὐτοῖς οὐκ ἐφύλαξαν, καὶ ἐπορεύθησαν ὀπίσω τῶν ματαίων, καὶ ἐματαιώθησαν καὶ ὀπίσω τῶν ἐθνῶν τῶν περικύκλῳ αὐτῶν, ὧν ἐνετείλατο κύριος αὐτοῖς μὴ ποιῆσαι κατὰ ταῦτα. ἐγκατέλιπον τὰς ἐντολὰς κυρίου θεοῦ αὐτῶν, καὶ ἐποίησαν ἑαυτοῖς χώνευμα δύο δαμάλεις, καὶ ἐποίησαν ἄλση, καὶ προσεκύνησαν πάσῃ τῇ δυνάμει τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἐλάτρευσαν τῷ βάαλ. καὶ διῆγον τοὺς υἱοὺς αὐτῶν καὶ τὰς θυγατέρας αὐτῶν ἐν πυρὶ, καὶ ἐμαντεύοντο μαντείας, καὶ οἰωνίζοντο. καὶ ἐπράθησαν τοῦ ποιῆσαι τὸ πονηρὸν ἐν ὀφθαλμοῖς κυρίου παροργίσαι αὐτόν. καὶ ἐθυμώθη κύριος σφόδρα ἐν τῷ ἰσραὴλ, καὶ ἀπέστησεν αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ προσώπου αὐτοῦ, καὶ οὐχ ὑπελείφθη πλὴν φυλὴ ἰούδα μονωτάτη. καί γε ἰούδας οὐκ ἐφύλαξε τὰς ἐντολὰς κυρίου τοῦ θεοῦ αὐτῶν. καὶ ἐπορεύ-

ρεύθησαν ἐν τοῖς δικαιώμασιν ἰσραὴλ οἷς ἐποίησαν, καὶ ἀπεώσαντο τὸν κύριον. καὶ ἐθυμώθη κύριος παντὶ σπέρματι ἰσραὴλ, καὶ ἐσάλευσεν αὐτοὺς, καὶ ἔδωκεν αὐτοὺς ἐν χειρὶ διαρπαζόντων αὐτοὺς, ἕως οὗ ἀπέρριψεν αὐτοὺς ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ. ὅτι πλὴν ἰσραὴλ ἐπάνωθεν οἴκου δαυίδ. καὶ ἐβασίλευσαν τὸν ἱεροβοὰμ υἱὸν ναβὰτ, καὶ ἐξέωσεν ἱεροβοὰμ τὸν ἰσραὴλ ἐξόπισθεν κυρίου, καὶ ἐξήμαρτεν αὐτοὺς ἁμαρτίαν μεγάλην. καὶ ἐπορεύθησαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ἐν πάσῃ ἁμαρτίᾳ ἱεροβοὰμ ἧς ἐποίησεν. οὐκ ἀπέστησαν ἀπ' αὐτῆς ἕως οὗ μετέστησε κύριος τὸν ἰσραὴλ ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ, καθὼς ἐλάλησε κύριος ἐν χειρὶ πάντων τῶν δούλων αὐτοῦ τῶν προφητῶν. καὶ ἀπῳκίσθη ἰσραὴλ ἐπάνωθεν τῆς γῆς αὐτοῦ εἰς ἀσσυρίους ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης. καὶ ἤγαγε βασιλεὺς ἀσσυρίων ἐκ βαβυλῶνος τὸν ἐκχουθὰ ἀπὸ αἰὰ, καὶ ἀπὸ αἱμὰθ, καὶ σεπφαρουαὶμ, καὶ κατῳκίσθησαν ἐν πόλεσιν σαμαρείας ἀντὶ τῶν υἱῶν ἰσραὴλ, καὶ ἐκληρονόμησαν τὴν σαμάρειαν, καὶ κατῳκίσθησαν ἐν ταῖς πόλεσιν αὐτῆς. καὶ ἐγένετο ἐν ἀρχῇ τῆς καθέδρας αὐτῶν οὐκ ἐφοβήθησαν τὸν κύριον, καὶ ἀπέστειλε κύριος ἐν αὐτοῖς τοὺς λέοντας, καὶ ἦσαν ἀποκτέννοντες ἐν αὐτοῖς. καὶ εἶπαν τῷ βασιλεῖ ἀσσυρίων, λέγοντες. τὰ ἔθνη ἃ ἀπῴκισας καὶ ἀντεκάθισας ἐν πόλεσι σαμαρείας οὐκ ἔγνωσαν τὸ κρίμα τοῦ θεοῦ τῆς γῆς, καὶ ἀπέστειλεν εἰς αὐτοὺς τοὺς λέοντας, καὶ ἰδού εἰσι θανατοῦντες αὐτοὺς καθότι οὐκ οἴδασι τὸ κρίμα τοῦ θεοῦ τῆς γῆς. καὶ ἐνετείλατο ὁ βασιλεὺς ἀσσυρίων, λέγων. ἀπαγάγετε ἐκεῖθεν, καὶ πορευέσθωσαν, καὶ κατοικείτωσαν ἐκεῖ, καὶ φωτιοῦσιν αὐτοὺς τὸ κρίμα τοῦ θεοῦ τῆς γῆς. καὶ ἤγαγον ἕνα τῶν ἱερέων ὧν ἀπῴκισαν ἀπὸ σαμαρείας, καὶ ἐκάθισεν ἐν βαιθὴλ, καὶ ἦν φωτίζων αὐτοὺς πῶς φοβηθῶσι τὸν κύριον. καὶ ἦσαν ποιοῦντες ἔθνη ἔθνη θεοὺς αὐτῶν. καὶ ἔθηκαν ἐν οἴκῳ τῶν ὑψηλῶν ὧν ἐποίησαν οἱ σαμαρεῖται ἔθνη ἔθνη ἐν ταῖς πόλεσιν αὐτῶν ἐν αἷς κατῴκουν. καὶ οἱ ἄνδρες βαβυλῶνος ἐποίησαν τὴν σωκχὼθ βενὶθ, καὶ οἱ ἄνδρες χοὺθ ἐποίησαν τὴν ἐργὲλ, καὶ οἱ ἄνδρες αἱμὰθ ἐποίησαν τὴν ἀσιμὰθ, καὶ οἱ εὐαῖοι ἐποίησαν τὴν ἐβλαζὲρ καὶ τὴν θαρθὰκ, καὶ ὁ σεπφαουραὶμ ἡνίκα κατέκαιον τοὺς υἱοὺς αὐτῶν ἐν πυρὶ τῷ ἀδραμελὲχ καὶ ἀνημελὲχ θεοῖς σεπφαυραΐμ. καὶ ἦσαν φοβούμενοι τὸν κύριον. καὶ κατῴκισαν τὰ βδελύγματα αὐτῶν ἐν τοῖς οἴκοις τῶν ὑψηλῶν ἃ ἐποίησαν ἐν σαμαρείᾳ ἔθνος ἔθνος ἐν πόλει, ἐν ᾗ κατῴκουν ἐν αὐτῇ. καὶ ἦσαν φοβούμενοι τὸν κύριον. καὶ ἐποίησαν ἑαυτοῖς ἱερεῖς τῶν ὑψηλῶν, καὶ ἐποίησαν ἑαυτοῖς ἐν οἴκῳ τῶν ὑψηλῶν. καὶ τὸν κύριον ἐφοβοῦντο, καὶ τοῖς θεοῖς αὐτῶν ἐλάτρευον κατὰ τὸ κρίμα τῶν ἐθνῶν, ὅθεν ἀπῴκισαν αὐτοὺς ἐκεῖθεν. ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης αὐτοὶ ἐποίουν κατὰ τὸ κρίμα αὐτῶν. αὐτοὶ φοβοῦνται καὶ αὐτοὶ ποιοῦσι κατὰ τὰ δικαιώματα αὐτῶν, καὶ κατὰ τὴν κρίσιν αὐτῶν, καὶ κατὰ τὸν νόμον καὶ κατὰ τὴν ἐντολὴν, ἣν ἐνετείλατο κύριος τοῖς υἱοῖς ἰακὼβ οὗ ἔθηκε τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἰσραήλ. καὶ διέθετο κύριος μετ' αὐτῶν διαθήκην, καὶ ἐνετείλατο αὐτοῖς, λέγων. οὐ φοβηθήσεσθε θεοὺς ἑτέρους, καὶ οὐ προσκυνήσετε αὐτοῖς, καὶ οὐ λατρεύσετε αὐτοῖς, καὶ οὐ θυσιάσετε αὐτοῖς, ὅτι ἀλλ' ἢ τῷ κυρίῳ ὃς ἀνήγαγεν ἡμᾶς ἐκ γῆς αἰγύπτου ἐν ἰσχύϊ μεγάλῃ καὶ ἐν βραχίονι ὑψηλῷ. αὐτὸν φοβηθήσεσθε, καὶ αὐτῷ προσκυνήσετε, αὐτῷ θύσετε. τὰ δικαιώματα καὶ τὰ κρίματα καὶ τὸν νόμον καὶ τὰς ἐντολὰς, ἃς ἔγραψεν ὑμῖν ποιεῖν, φυλάσσεσθε πάσας τὰς ἡμέρας καὶ οὐ φοβηθήσεσθε θεοὺς ἑτέρους. καὶ τὴν διαθήκην ἣν διέθετο μεθ' ὑμῶν οὐκ ἐπιλήσεσθε. καὶ οὐ φοβηθήσεσθε θεοὺς ἑτέρους, ἀλλ' ἢ τὸν κύριον θεὸν ὑμῶν φοβηθήσεσθε, καὶ αὐτὸς ἐξελεῖται ὑμᾶς ἐκ πάντων τῶν ἐχθρῶν ὑμῶν. καὶ οὐκ ἀκούσεσθε ἐπὶ τῷ κρίματι αὐτῶν, ὃ αὐτοὶ ποιοῦσι. καὶ ἦσαν τὰ ἔθνη ταῦτα φοβούμενοι τὸν κύριον, καὶ τοῖς γλυπτοῖς αὐτῶν ἦσαν δουλεύοντες. καί γε οἱ υἱοὶ καὶ υἱοὶ τῶν υἱῶν αὐτῶν καθὰ ἐποίησαν οἱ πατέρες αὐτῶν, ποιοῦσιν ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης.

α [Ἐπέστρεψεν αὐτῷ μαναά.] Theodoretus. μαναὰ, δῶρα ἡρμήνευσαν οἱ λοιποί.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΗ'.

ΚΑὶ ἐγένετο ἐν ἔτει τρίτῳ τῷ ὠσηὲ υἱῷ ἠλὰ βασιλεῖ ἰσραὴλ ἐβασίλευσεν ἐζεκίας υἱὸς ἄχαζ βασιλέως ἰούδα. υἱὸς εἴκοσι καὶ πέντε ἐτῶν ἐν τῷ βασιλεύειν αὐτὸν, καὶ εἴκοσι καὶ ἐννέα ἔτη ἐβασίλευσεν ἐν ἱερουσαλὴμ, καὶ ὄνομα τῇ μητρὶ αὐτοῦ ἄβου θυγάτηρ ζαχαρίου. καὶ ἐποίησε τὸ εὐθὲς ἐν ὀφθαλμοῖς κυρίου κατὰ πάντα ὅσα ἐποίησε δαυὶδ ὁ πατὴρ αὐτοῦ. αὐτὸς ἐξῆρε τὰ ὑψηλὰ, καὶ συνέτριψε τὰς στήλας, καὶ ἐξωλόθρευσε τὰ ἄλση, καὶ τὸν ὄφιν τὸν χαλκοῦν ὃν ἐποίησε μωυσῆς, ὅτι ἕως τῶν ἡμερῶν ἐκείνων ἦσαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ θυμιῶντες αὐτῷ. καὶ ἐκάλεσεν αὐτὸν νεεσθάν. ἐν κυρίῳ θεῷ ἰσραὴλ ἤλπισε, καὶ μετ' αὐτὸν οὐκ ἐγενήθη ὅμοιος αὐτῷ ἐν βασιλεῦσιν ἰούδα καὶ ἐν τοῖς γενομένοις ἔμπροσθεν αὐτοῦ, καὶ ἐκολλήθη τῷ κυρίῳ. οὐκ ἀπέστη ὄπισθεν αὐτοῦ, καὶ ἐφύλαξε τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ ὅσας ἐνετείλατο μωυσῇ. καὶ ἦν κύριος μετ' αὐτοῦ, καὶ ἐν πᾶσιν οἷς ἐποίει συνῆκε. καὶ ἠθέτησεν ἐν τῷ βασιλεῖ ἀσσυρίων, καὶ οὐκ ἐδούλευσεν αὐτῷ. αὐτὸς ἐπάταξε τοὺς ἀλλοφύλους ἕως γάζης καὶ ἕως ὁρίου αὐτῆς ἀπὸ πύργου φυλασσόντων καὶ ἕως πόλεως ὀχυρᾶς. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἔτει τῷ τετάρτῳ βασιλεῖ ἐζεκίᾳ, αὐτὸς ἐνιαυτὸς ὁ ἕβδομος τῷ ὠσηὲ υἱῷ ἠλὰ βασιλεῖ ἰσραὴλ, ἀνέβη σαλαμανασσὰρ βασιλεὺς ἀσσυρίων ἐπὶ σαμάρειαν, καὶ ἐπολιόρκει ἐπ' αὐτὴν, καὶ κατελάβετο αὐτὴν ἀπὸ τέλους τριῶν ἐτῶν ἐν ἔτει ἕκτῳ τῷ ἐζεκίᾳ, αὐτὸς ἐνιαυτὸς ἔνατος τῷ ὠσηὲ βασιλεῖ ἰσραὴλ, καὶ συνελήφθη σαμάρεια. καὶ ἀπῴκισεν βασιλεὺς ἀσσυρίων τὴν σαμάρειαν εἰς ἀσσυρίους, καὶ ἔθηκεν αὐτοὺς ἐν ἀλαὲ καὶ ἐν ἀβὼρ ποταμῷ γωζὰν καὶ ὄρη μήδων, ἀνθ' ὧν ὅτι οὐκ ἤκουσαν τῆς φωνῆς κυρίου θεοῦ αὐτῶν, καὶ παρέβησαν τὴν διαθήκην αὐτοῦ πάντα ὅσα ἐνετείλατο μωυσῆς ὁ δοῦλος κυρίου, καὶ

οὐκ

οὐκ ἤκουσαν καὶ οὐκ ἐποίησαν. καὶ τῷ τεσσαρεσκαιδεκάτῳ ἔτει τοῦ βασιλέως ἐζεκίου ἀνέβη σενναχηρὶμ βασιλεὺς ἀσσυρίων ἐπὶ τὰς πόλεις ἰούδα τὰς ὀχυρὰς, καὶ συνέλαβεν αὐτάς. καὶ ἀπέστειλεν ἐζεκίας βασιλεὺς ἰούδα ἀγγέλους πρὸς βασιλέα ἀσσυρίων εἰς λαχὶς, λέγων. ἡμάρτηκα, ἀποστράφηθι ἀπ᾽ ἐμοῦ. ὃ ἐὰν ἐπιθῆς ἐπ᾽ ἐμὲ, βαστάσω. καὶ ἐπέθηκεν ὁ βασιλεὺς ἀσσυρίων ἐπὶ ἐζεκίαν βασιλέα ἰούδα τριακόσια τάλαντα ἀργυρίου, καὶ τριάκοντα τάλαντα χρυσίου. καὶ ἔδωκεν ἐζεκίας πᾶν τὸ ἀργύριον τὸ εὑρεθὲν ἐν οἴκῳ κυρίου, καὶ ἐν θησαυροῖς οἴκου τοῦ βασιλέως. ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ συνέκοψεν ἐζεκίας τὰς θύρας ναοῦ, καὶ τὰ ἐστηριγμένα ἃ ἐχρύσωσεν ἐζεκίας ὁ βασιλεὺς ἰούδα, καὶ ἔδωκεν αὐτὰ βασιλεῖ ἀσσυρίων. καὶ ἀπέστειλε βασιλεὺς ἀσσυρίων τὸν θαρθὰν καὶ τὸν ῥαφὶς καὶ τὸν ῥαψάκην ἐκ λαχὶς πρὸς τὸν βασιλέα ἐζεκίαν ἐν δυνάμει βαρείᾳ ἐπὶ ἱερουσαλήμ. καὶ ἀνέβησαν καὶ ἦλθον εἰς ἱερουσαλὴμ, καὶ ἔστησαν ἐν τῷ ὑδραγωγῷ τῆς κολυμβήθρας τῆς ἄνω, ἥ ἐστιν ἐν τῇ ὁδῷ τοῦ ἀγροῦ τοῦ γναφέως. καὶ ἐβόησαν πρὸς ἐζεκίαν, καὶ ἦλθον πρὸς αὐτὸν ἐλιακὶμ υἱὸς χελκίου ὁ οἰκονόμος, καὶ σομνὰς ὁ γραμματεὺς, καὶ ἰωὰς ὁ υἱὸς σαφὰτ ὁ ἀναμιμνήσκων. καὶ εἶπε πρὸς αὐτοὺς ῥαψάκης. εἴπατε δὴ πρὸς ἐζεκίαν. τάδε λέγει ὁ βασιλεὺς ὁ μέγας βασιλεὺς ἀσσυρίων. τί ἡ πεποίθησις αὕτη ἣν πέποιθας; εἶπας. πλὴν λόγοι χειλέων, βουλὴ καὶ δύναμις εἰς πόλεμον. νῦν οὖν τίνι πεποιθὼς ἠθέτησας ἐν ἐμοί; νῦν ἰδοὺ πέποιθας σαυτῷ ἐπὶ τὴν ῥάβδον τὴν καλαμίνην τὴν τεθλασμένην ταύτην ἐπ᾽ αἴγυπτον; ὃς ἂν στηριχθῇ ἀνὴρ ἐπ᾽ αὐτὴν, καὶ εἰσελεύσεται εἰς τὴν χεῖρα αὐτοῦ, καὶ τρήσει αὐτήν. οὕτως φαραὼ βασιλεὺς αἰγύπτου πᾶσι τοῖς πεποιθόσιν ἐπ᾽ αὐτόν. καὶ ὅτι εἶπας πρὸς μὲ, ἐπὶ κύριον θεὸν πεποίθαμεν. οὐχὶ αὐτὸς οὗτος ἀπέστησεν ἐζεκίας τὰ ὑψηλὰ αὐτοῦ καὶ τὰ θυσιαστήρια αὐτοῦ, καὶ εἶπε τῷ ἰούδᾳ καὶ τῇ ἱερουσαλὴμ ἐνώπιον τοῦ θυσιαστηρίου τούτου προσκυνήσετε ἐν ἱερουσαλήμ; καὶ νῦν μίχθητε δὴ τῷ κυρίῳ μου βασιλεῖ ἀσσυρίων, καὶ δώσω σοι δισχιλίους ἵππους, εἰ δυνήσῃ δοῦναι σεαυτῷ ἐπιβάτας ἐπ᾽ αὐτούς. καὶ πῶς ἀποστρέψεις τὸ πρόσωπον τοπάρχου ἑνὸς τῶν δούλων τοῦ κυρίου μου τῶν ἐλαχίστων; καὶ ἤλπισας σαυτῷ ἐπ᾽ αἴγυπτον εἰς ἅρματα καὶ ἱππεῖς. καὶ νῦν μὴ ἄνευ κυρίου ἀνέβημεν ἐπὶ τὸν τόπον τοῦτον τοῦ διαφθεῖραι αὐτόν; κύριος εἶπε πρὸς μὲ, ἀνάβηθι ἐπὶ τὴν γῆν ταύτην καὶ διάφθειρον αὐτήν. καὶ εἶπεν ἐλιακὶμ υἱὸς χελκίου καὶ σομνὰς καὶ ἰωὰς πρὸς ῥαψάκην. λάλησον δὴ πρὸς τοὺς παῖδάς σου συριστὶ, ὅτι ἀκούομεν ἡμεῖς, καὶ οὐ λαλήσεις μεθ᾽ ἡμῶν ἰουδαϊστὶ, καὶ ἱνατί λαλεῖς ἐν τοῖς ὠσὶ τοῦ λαοῦ τοῦ ἐπὶ τοῦ τείχους; καὶ εἶπε πρὸς αὐτοὺς ῥαψάκης. μὴ ἐπὶ τὸν κύριόν σου καὶ πρὸς σὲ ἀπέστειλέ με ὁ κύριός μου λαλῆσαι τοὺς λόγους τούτους, οὐχὶ ἐπὶ τοὺς ἄνδρας τοὺς καθημένους ἐπὶ τοῦ τείχους, τοῦ φαγεῖν τὴν κόπρον αὐτῶν, καὶ πιεῖν τὸ οὖρον αὐτῶν μεθ᾽ ὑμῶν ἅμα; καὶ ἔστη ῥαψάκης καὶ ἐβόησε φωνῇ μεγάλῃ ἰουδαϊστὶ, καὶ ἐλάλησε καὶ εἶπεν. ἀκούσατε τοὺς λόγους τοῦ μεγάλου βασιλέως ἀσσυρίων. τάδε λέγει ὁ βασιλεύς. μὴ ἐπαιρέτω ὑμᾶς ἐζεκίας λόγοις, ὅτι οὐ μὴ δύνηται ὑμᾶς ἐξελέσθαι ἐκ χειρὸς αὐτοῦ. καὶ μὴ ἐπελπιζέτω ὑμᾶς ἐζεκίας πρὸς κύριον, λέγων. ἐξαιρούμενος ἐξελεῖται κύριος, οὐ μὴ παραδοθῇ ἡ πόλις αὕτη ἐν χειρὶ βασιλέως ἀσσυρίων. μὴ ἀκούετε ἐζεκίου, ὅτι τάδε λέγει ὁ βασιλεὺς ἀσσυρίων. ποιήσατε μετ᾽ ἐμοῦ εὐλογίαν, καὶ ἐξέλθατε πρὸς μὲ, καὶ πίεται ἀνὴρ τὴν ἄμπελον αὐτοῦ, καὶ ἀνὴρ τὴν συκὴν αὐτοῦ φάγεται, καὶ πίεται ὕδωρ τοῦ λάκκου αὐτοῦ, ἕως ἔλθω καὶ λάβω ὑμᾶς εἰς γῆν ὡς γῆ ὑμῶν, γῆ σίτου καὶ οἴνου καὶ ἄρτου καὶ ἀμπελώνων, γῆ ἐλαίας ἐλαίου καὶ μέλιτος, καὶ ζήσετε καὶ οὐ μὴ ἀποθάνητε. καὶ μὴ ἀκούετε ἐζεκίου ὅτι ἀπατᾷ ὑμᾶς λέγων, κύριος ῥύσεται ὑμᾶς. μὴ ῥυόμενοι ἐρρύσαντο οἱ θεοὶ τῶν ἐθνῶν ἕκαστος τὴν ἑαυτοῦ χώραν ἐκ χειρὸς βασιλέως ἀσσυρίων, ποῦ ἐστιν ὁ θεὸς αἱμὰθ, καὶ ἀρφάδ; ποῦ ἐστιν ὁ θεὸς σεπφαρουραὶμ ἀνὰ καὶ ἀβὰ, ὅτι ἐξείλαντο σαμάρειαν ἐκ χειρός μου; τίς ἐν πᾶσι τοῖς θεοῖς τῶν γαιῶν, οἳ ἐξείλαντο τὰς γᾶς αὐτῶν ἐκ χειρός μου, ὅτι ἐξελεῖται κύριος τὴν ἱερουσαλὴμ ἐκ χειρός μου; καὶ ἐκώφευσαν καὶ οὐκ ἀπεκρίθησαν αὐτῷ λόγον, ὅτι ἐντολὴ τοῦ βασιλέως λέγων, οὐκ ἀποκριθήσεσθε αὐτῷ. καὶ εἰσῆλθεν ἐλιακὶμ υἱὸς χελκίου ὁ οἰκονόμος, καὶ σομνὰς ὁ γραμματεὺς, καὶ ἰωὰς υἱὸς σαφὰτ ὁ ἀναμιμνήσκων πρὸς ἐζεκίαν διερρηχότες τὰ ἱμάτια, καὶ ἀνήγγειλαν αὐτῷ τοὺς λόγους ῥαψάκου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΘʹ.

Καὶ ἐγένετο ὡς ἤκουσεν ὁ βασιλεὺς ἐζεκίας, καὶ διέρρηξε τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ περιεβάλετο σάκκον, καὶ εἰσῆλθεν εἰς οἶκον κυρίου. καὶ ἀπέστειλεν ἐλιακὶμ τὸν οἰκονόμον, καὶ σομναὶ τὸν γραμματέα, καὶ τοὺς πρεσβυτέρους τῶν ἱερέων περιβεβλημένους σάκκους πρὸς ἠσαΐαν τὸν προφήτην υἱὸν ἀμὼς, καὶ εἶπεν πρὸς αὐτόν. τάδε λέγει ἐζεκίας. ἡμέρα θλίψεως καὶ ἐλεγμοῦ καὶ παροργισμοῦ ἡ ἡμέρα αὕτη. ὅτι ἦλθον υἱοὶ ἕως ὠδίνων, καὶ ἰσχὺς οὐκ ἔστι τῇ τικτούσῃ. εἴ πως εἰσακούσεται κύριος ὁ θεός σου πάντας τοὺς λόγους ῥαψάκου ὃν ἀπέστειλεν αὐτὸν βασιλεὺς ἀσσυρίων ὁ κύριος αὐτοῦ ὀνειδίζειν θεὸν ζῶντα καὶ βλασφημεῖν ἐν λόγοις οἷς ἤκουσε κύριος ὁ θεός σου, καὶ λήψῃ προσευχὴν περὶ τοῦ λείμματος τοῦ εὑρισκομένου. καὶ ἦλθον οἱ παῖδες τοῦ βασιλέως ἐζεκίου πρὸς ἠσαΐαν, καὶ εἶπεν αὐτοῖς ἠσαΐας. τάδε ἐρεῖτε πρὸς τὸν κύριον ὑμῶν, τάδε λέγει κύριος. μὴ φοβηθῇς ἀπὸ τῶν λόγων ὧν ἤκουσας, ὧν ἐβλασφήμησαν τὰ παιδάρια βασιλέως ἀσσυρίων. ἰδοὺ ἐγὼ δίδωμι ἐν αὐτῷ πνεῦμα καὶ ἀκούσεται ἀγγελίαν καὶ ἀποστραφήσεται εἰς τὴν γῆν αὐτοῦ. καὶ καταβαλῶ αὐτὸν ἐν ῥομφαίᾳ ἐν τῇ γῇ αὐτοῦ. καὶ ἐπέστρεψε ῥαψάκης, καὶ εὗρε τὸν βασιλέα ἀσσυρίων πολεμοῦντα ἐπὶ λοβνά·

βνὰ, ὅτι ἤκουσεν ὅτι ἀπῆρεν ἐκ λαχίς. καὶ ἤκουσε περὶ θαρακὰ βασιλέως αἰθιόπων λέγων, ἰδοὺ ἐξῆλθε πολεμεῖν μετὰ σοῦ. καὶ ἐπέστρεψε καὶ ἀπέστειλεν ἀγγέλους πρὸς ἐζεκίαν, λέγων. μὴ ἐπαιρέτω σε ὁ θεός σου ἐφ' ᾧ σὺ πέποιθας ἐν αὐτῷ λέγων, οὐ μὴ παραδοθῇ ἱερουσαλὴμ εἰς χεῖρας βασιλέως ἀσυρίων. ἰδοὺ σὺ ἤκουσας πάντα ὅσα ἐποίησαν βασιλεῖς ἀσσυρίων πάσαις ταῖς γαίαις τοῦ ἀναθεματίσαι αὐτάς, καὶ σὺ ῥυσθήσῃ; μὴ ἐξαιρούμενοι ἐξείλαντο αὐτοὺς οἱ θεοὶ τῶν ἐθνῶν, οὓς διέφθειραν οἱ πατέρες μου, τήν τε γωζὰν, καὶ τὴν χαρρὰν, καὶ τὴν ῥαφὶς, καὶ υἱοὺς ἐδὲμ τοὺς ἐν θαεσθῶν; ποῦ ἐστιν ὁ βασιλεὺς αἰμὰθ, καὶ ὁ βασιλεὺς ἀρφάδ; καὶ ποῦ ἐστιν ὁ βασιλεὺς τῆς πόλεως σεπφαρουαὶν ἀνὰ καὶ ἀβά; καὶ ἔλαβεν ἐζεκίας τὰ βιβλία ἐκ χειρὸς τῶν ἀγγέλων καὶ ἀνέγνω αὐτά. καὶ ἀνέβη εἰς οἶκον κυρίου, καὶ ἀνέπτυξεν αὐτὰ ἐζεκίας ἐναντίον κυρίου καὶ εἶπεν. κύριε ὁ θεὸς ἰσραὴλ ὁ καθήμενος ἐπὶ τῶν χερουβὶμ, σὺ εἶ ὁ θεὸς μόνος ἐν πάσαις ταῖς βασιλείαις τῆς γῆς, σὺ ἐποίησας τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, κλῖνον κύριε τὸ οὖς σου καὶ ἄκουσον, ἄνοιξον κύριε τοὺς ὀφθαλμούς σου καὶ ἴδε καὶ ἄκουσον τοὺς λόγους σενναχηρεὶμ οὓς ἀπέστειλεν ὀνειδίζειν θεὸν ζῶντα. ὅτι ἀληθείᾳ κύριε ἠρήμωσαν βασιλεῖς ἀσυρίων τὰ ἔθνη, καὶ ἔδωκαν τοὺς θεοὺς αὐτῶν εἰς τὸ πῦρ, ὅτι οὐ θεοί εἰσιν, ἀλλ' ἢ ἔργα χειρῶν ἀνθρώπων ξύλα καὶ λίθοι, καὶ ἀπώλεσαν αὐτούς. καὶ νῦν κύριε ὁ θεὸς ἡμῶν σῶσον ἡμᾶς ἐκ χειρὸς αὐτοῦ, καὶ γνώσονται πᾶσαι αἱ βασιλεῖαι τῆς γῆς, ὅτι σὺ κύριος ὁ θεὸς μόνος. καὶ ἀπέστειλεν ἠσαΐας υἱὸς ἀμὼς πρὸς ἐζεκίαν, λέγων. τάδε λέγει κύριος ὁ θεὸς τῶν δυνάμεων θεὸς ἰσραήλ. ἃ προσηύξω πρὸς με περὶ σενναχηρεὶμ βασιλέως ἀσυρίων, ἤκουσα. οὗτος ὁ λόγος ὃν ἐλάλησε κύριος ἐπ' αὐτόν. ἐξουδένωσέ σε καὶ ἐμυκτήρισέ σε παρθένος θυγάτηρ σιών, ἐπὶ σοὶ κεφαλὴν αὐτῆς ἐκίνησε θυγάτηρ ἱερουσαλήμ. τίνα ὠνείδισας καὶ τίνα ἐβλασφήμησας; καὶ ἐπὶ τίνα ὕψωσας φωνὴν, καὶ ἦρας εἰς ὕψος τοὺς ὀφθαλμούς σου; εἰς τὸν ἅγιον τοῦ ἰσραὴλ. ἐν χειρὶ ἀγγέλων σου ὠνείδισας κύριον, καὶ εἶπας. ἐν τῷ πλήθει τῶν ἁρμάτων μου ἐγὼ ἀναβήσομαι εἰς ὕψος ὀρέων μηροὺς τοῦ λιβάνου, καὶ ἔκοψα τὸ μέγεθος τῆς κέδρου αὐτοῦ, τὰ ἐκλεκτὰ κυπαρίσσων αὐτοῦ, καὶ [a] ἦλθον εἰς μέσον δρυμοῦ καὶ καρμήλου. ἐγὼ ἔψυξα καὶ ἔπιον ὕδατα ἀλλότρια, καὶ ἐξηρήμωσα τῷ ἴχνει τοῦ ποδός μου πάντας [β] ποταμοὺς περιοχῆς. ἔπλασα αὐτὴν, [γ] ἤγαγον αὐτήν. καὶ ἐγενήθη εἰς ἐπάρσεις ἀποικεσιῶν μαχίμων πόλεις ὀχυράς. καὶ οἱ ἐνοικοῦντες ἐν αὐταῖς ἠσθένησαν τῇ χειρὶ, ἔπτηξαν καὶ κατῃσχύνθησαν. ἐγένοντο χόρτος ἀγροῦ, ἢ χλωρὰ βοτάνη, χλόη δωμάτων, καὶ πάτημα ἀπέναντι ἑστηκότος. καὶ τὴν καθέδραν σου καὶ τὴν ἔξοδόν σου ἔγνων, καὶ τὸν θυμόν σου ἐπ' ἐμὲ διὰ τὸ ὀργισθῆναί σε ἐπ' ἐμὲ, καὶ τὸ στρῆνός σου ἀνέβη ἐν τοῖς ὠσί μου. καὶ θήσω τὰ ἄγκιστρά μου ἐν τοῖς μυκτῆρσί σου, καὶ χαλινὸν ἐν τοῖς χείλεσί σου, καὶ ἀποστρέψω σε ἐν τῇ ὁδῷ ᾗ ἦλθες ἐν αὐτῇ. καὶ τοῦτό σοι τὸ σημεῖον. φάγε τοῦτον τὸν ἐνιαυτὸν αὐτόματα, καὶ τῷ ἔτει τῷ δευτέρῳ τὰ ἀνατέλλοντα, καὶ ἔτει τρίτῳ σπορὰ καὶ ἄμητος καὶ φυτεία ἀμπελώνων, καὶ φάγεσθε τὸν καρπὸν αὐτῶν. καὶ προσθήσει τὸ διασεσωσμένον οἴκου ἰούδα τὸ ὑπολειφθὲν ῥίζαν κάτω, καὶ ποιήσει καρπὸν ἄνω. ὅτι ἐξ ἱερουσαλὴμ ἐξελεύσεται κατάλειμμα, καὶ ἀνασωζόμενος ἐξ ὄρους σιών. ὁ ζῆλος κυρίου τῶν δυνάμεων ποιήσει τοῦτο. οὐχ οὕτως; τάδε λέγει κύριος πρὸς βασιλέα ἀσυρίων. οὐκ εἰσελεύσεται εἰς τὴν πόλιν ταύτην, καὶ οὐ τοξεύσει ἐκεῖ βέλος, καὶ οὐ προφθάσει ἐπ' αὐτὴν θυρεὸς, καὶ οὐ μὴ ἐκχέῃ πρὸς αὐτὴν πρόσχωμα. τῇ ὁδῷ ᾗ ἦλθεν, ἐν αὐτῇ ἀποστραφήσεται, καὶ εἰς τὴν πόλιν ταύτην οὐκ εἰσελεύσεται, λέγει κύριος. καὶ ὑπερασπιῶ ὑπὲρ τῆς πόλεως ταύτης δι' ἐμὲ καὶ διὰ δαυὶδ τὸν δοῦλόν μου. καὶ ἐγένετο νυκτὸς, καὶ ἐξῆλθεν ἄγγελος κυρίου καὶ ἐπάταξεν ἐν τῇ παρεμβολῇ τῶν ἀσυρίων ἑκατὸν ὀγδοηκονταπέντε χιλιάδας. καὶ ὤρθρισαν τοπρωῒ, καὶ ἰδοὺ πάντες σώματα νεκρά. καὶ ἀπῆρε καὶ ἐπορεύθη καὶ ἀπέστρεψε σενναχηρὶμ βασιλεὺς ἀσυρίων, καὶ ᾤκησεν ἐν νινευῒ. καὶ ἐγένετο αὐτοῦ προσκυνοῦντος ἐν οἴκῳ μεσεραχ τοῦ θεοῦ αὐτοῦ, καὶ ἀδραμέλεχ καὶ σαρασὰρ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ ἐπάταξαν αὐτὸν ἐν μαχαίρᾳ. καὶ αὐτοὶ ἐσώθησαν εἰς γῆν ἀραράθ, καὶ ἐβασίλευσεν ἀσορδὰν ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἀντ' αὐτοῦ.

a [ἦλθον εἰς μέσον δρυμοῦ] Sic quoque est in vno alio libro. A.L. habet, εἰς μέλον.. idque propius est Hebraico vocabulo, quod diuersorium significat. nonnulli libri, εἰς μέρος. vnus, εἰς τέλος δρυμοῦ. β [ποταμοὺς περιοχῆς.] Ita LL.VV. In aliquibus aliis sequitur, μὴ οὐκ ἤκουσας εἰς ἀπομακρόθεν αὐτὴν ἐποίησα. εἰς ἀπὸ ἡμερῶν ἀρχῆθεν. γ [συνήγαγον αὐτήν.] In nonnullis libris est, καὶ ἤγαγον αὐτήν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Κ'.

ΕΝ ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἠρρώστησεν ἐζεκίας εἰς θάνατον. καὶ εἰσῆλθε πρὸς αὐτὸν ἠσαΐας υἱὸς ἀμὼς ὁ προφήτης, καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν. τάδε λέγει κύριος. ἔντειλαι τῷ οἴκῳ σου, ἀποθνήσκεις σὺ καὶ οὐ ζήσῃ. [a] καὶ ἀπέστρεψεν ἐζεκίας πρὸς τὸν τοῖχον, καὶ ηὔξατο πρὸς κύριον, λέγων. κύριε μνήσθητι δὴ ὅσα περιεπάτησα ἐνώπιόν σου ἐν ἀληθείᾳ καὶ καρδίᾳ πλήρει, καὶ τὸ ἀγαθὸν ἐν ὀφθαλμοῖς σου ἐποίησα. καὶ ἔκλαυσεν ἐζεκίας κλαυθμῷ μεγάλῳ. καὶ ἦν ἠσαΐας ἐν τῇ αὐλῇ τῇ μέσῃ, καὶ ῥῆμα κυρίου ἐγένετο πρὸς αὐτὸν, λέγων. ἐπίστρεψον, καὶ ἐρεῖς πρὸς ἐζεκίαν τὸν ἡγούμενον τοῦ λαοῦ μου. τάδε λέγει κύριος ὁ θεὸς δαυὶδ τοῦ πατρός σου. ἤκουσα τῆς προσευχῆς σου, εἶδον τὰ δάκρυά σου. ἰδοὺ ἐγὼ ἰάσομαί σε. τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ ἀναβήσῃ εἰς οἶκον κυρίου. καὶ προσθήσω ἐπὶ τὰς ἡμέρας σου πεντεκαίδεκα ἔτη. καὶ ἐκ χειρὸς βασιλέως ἀσυ-

ρίων σώσω σε καὶ τὴν πόλιν ταύτην, καὶ ὑπερασπιῶ ὑπὲρ τῆς πόλεως ταύτης δι' ἐμὲ καὶ διὰ δαυὶδ τὸν δοῦλόν μου. καὶ εἶπε. λαβέτωσαν παλάθην σύκων, καὶ ἐπιθέτωσαν ἐπὶ τὸ ἕλκος, καὶ ὑγιάσει. καὶ εἶπεν ἐζεκίας πρὸς ἡσαΐαν. τί τὸ σημεῖον ὅτι ἰάσεταί με κύριος, καὶ ἀναβήσομαι εἰς οἶκον κυρίου τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ; καὶ εἶπεν ἡσαΐας. τοῦτο τὸ σημεῖον παρὰ κυρίου, ὅτι ποιήσει κύριος τὸν λόγον ὃν ἐλάλησε. πορεύσεται ἡ σκιὰ δέκα βαθμοὺς, ἐὰν ἐπιστρέψῃ δέκα βαθμούς. καὶ εἶπεν ἐζεκίας. κοῦφον τὴν σκιὰν κλῖναι δέκα βαθμούς. οὐχὶ, ἀλλ' ἐπιστραφήτω ἡ σκιὰ ἐν τοῖς ἀναβαθμοῖς δέκα βαθμοὺς εἰς τὰ ὀπίσω. καὶ ἐβόησεν ἡσαΐας ὁ προφήτης πρὸς κύριον, καὶ ἐπέστρεψεν ἡ σκιὰ ἐν τοῖς ἀναβαθμοῖς εἰς τὰ ὀπίσω δέκα βαθμούς. ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἀπέστειλε μαρωδὰχ βαλαδὰν υἱὸς βαλαδὰν βασιλεὺς βαβυλῶνος βιβλία καὶ μαναὰ πρὸς ἐζεκίαν, ὅτι ἤκουσεν ὅτι ἠρρώστησεν ἐζεκίας. καὶ ἐχάρη ἐπ' αὐτοῖς ἐζεκίας, καὶ ἔδειξεν αὐτοῖς ὅλον τὸν οἶκον τοῦ νεχωθὰ, τὸ ἀργύριον καὶ τὸ χρυσίον, τὰ ἀρώματα καὶ τὸ ἔλαιον τὸ ἀγαθὸν, καὶ τὸν οἶκον τῶν σκευῶν, καὶ ὅσα ηὑρέθη ἐν τοῖς θησαυροῖς αὐτοῦ, οὐκ ἦν λόγος ὃν οὐκ ἔδειξεν αὐτοῖς ἐζεκίας ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ καὶ ἐν πάσῃ τῇ ἐξουσίᾳ αὐτοῦ. καὶ εἰσῆλθεν ἡσαΐας ὁ προφήτης πρὸς τὸν βασιλέα ἐζεκίαν, καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν. τί ἐλάλησαν οἱ ἄνδρες οὗτοι, καὶ πόθεν ἥκασι πρὸς σέ; καὶ εἶπεν ἐζεκίας. ἐκ γῆς πόρρωθεν ἥκασι πρὸς μὲ ἐκ βαβυλῶνος. καὶ εἶπε. τί εἶδον ἐν τῷ οἴκῳ σου; καὶ εἶπε. πάντα ὅσα ἐν τῷ οἴκῳ μου εἶδον, οὐκ ἦν ἐν τῷ οἴκῳ μου ὃ οὐκ ἔδειξα αὐτοῖς, ἀλλὰ καὶ τὰ ἐν τοῖς θησαυροῖς μου. καὶ εἶπεν ἡσαΐας πρὸς ἐζεκίαν. ἄκουσον λόγον κυρίου. ἰδοὺ ἡμέραι ἔρχονται, καὶ ληφθήσεται πάντα τὰ ἐν τῷ οἴκῳ σου, καὶ ὅσα ἐθησαύρισαν οἱ πατέρες σου ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης, εἰς βαβυλῶνα. καὶ οὐχ ὑπολειφθήσεται ῥῆμα ὃ εἶπε κύριος. καὶ οἱ υἱοί σου οἳ ἐξελεύσονται ἐκ σοῦ [β] οὓς γεννήσεις λήψεται, καὶ ἔσονται εὐνοῦχοι ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ βασιλέως βαβυλῶνος. καὶ εἶπεν ἐζεκίας πρὸς ἡσαΐαν. ἀγαθὸς ὁ λόγος κυρίου ὃν ἐλάλησεν, ἔστω εἰρήνη ἐν ταῖς ἡμέραις μου. καὶ τὰ λοιπὰ τῶν λόγων ἐζεκίου καὶ πᾶσα ἡ δυναστεία αὐτοῦ, καὶ ὅσα ἐποίησε, τὴν κρήνην καὶ τὸν ὑδραγωγὸν, καὶ εἰσήγαγε τὸ ὕδωρ εἰς τὴν πόλιν, οὐχὶ ταῦτα γεγραμμένα ἐπὶ βιβλίῳ λόγων τῶν ἡμερῶν τοῖς βασιλεῦσιν ἰούδα; καὶ ἐκοιμήθη ἐζεκίας μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ, καὶ ἐβασίλευσε μανασσῆς υἱὸς αὐτοῦ ἀντ' αὐτοῦ.

α [καὶ ἀπέστρεψεν ἐζεκίας πρὸς τὸν τοῖχον.] AA. LL. habent, καὶ ἀπέστρεψεν ἐζεκίας τὸ πρόσωπον αὐτοῦ πρὸς τὸν τοῖχον. β [οὓς γεννήσεις λήψεται.] Ita habent nonnulli alij libri.. cæteri, ληφθήσονται. In vno est, λήψονται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑʹ.

Υἱὸς δώδεκα ἐτῶν μανασσῆς ἐν τῷ βασιλεύειν αὐτὸν, καὶ πεντήκοντα καὶ πέντε ἔτη ἐβασίλευσεν ἐν ἱερουσαλὴμ, καὶ ὄνομα τῇ μητρὶ αὐτοῦ ἀψιβά. καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐν ὀφθαλμοῖς κυρίου κατὰ τὰ βδελύγματα τῶν ἐθνῶν ὧν ἐξῆρε κύριος ἀπὸ προσώπου τῶν υἱῶν ἰσραήλ. καὶ ἐπέστρεψε καὶ ᾠκοδόμησε τὰ ὑψηλὰ ἃ κατέσπασεν ἐζεκίας ὁ πατὴρ αὐτοῦ, καὶ ἀνέστησε θυσιαστήριον τῇ βάαλ, καὶ ἐποίησε τὰ ἄλση καθὼς ἐποίησεν ἀχαὰβ βασιλεὺς ἰσραὴλ, καὶ προσεκύνησε πάσῃ τῇ δυνάμει τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἐδούλευσεν αὐτοῖς. καὶ ᾠκοδόμησε θυσιαστήριον ἐν οἴκῳ κυρίου, ὡς εἶπε, ἐν ἱερουσαλὴμ θήσω τὸ ὄνομά μου. καὶ ᾠκοδόμησε θυσιαστήριον πάσῃ τῇ δυνάμει τοῦ οὐρανοῦ ἐν ταῖς δυσὶν αὐλαῖς οἴκου κυρίου. καὶ διῆγε τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ ἐν πυρὶ, [α] καὶ ἐκληδονίζετο καὶ οἰωνίζετο. [β] καὶ ἐποίησε τεμένη, καὶ γνώστας ἐπλήθυνε τοῦ ποιεῖν τὸ πονηρὸν ἐν ὀφθαλμοῖς κυρίου παροργίσαι αὐτόν. καὶ ἔθηκε τὸ γλυπτὸν τοῦ ἄλσους ἐν τῷ οἴκῳ ᾧ εἶπε κύριος πρὸς δαυὶδ καὶ πρὸς σαλωμὼν τὸν υἱὸν αὐτοῦ, ἐν τῷ οἴκῳ τούτῳ καὶ ἐν ἱερουσαλὴμ ἣ ἐξελεξάμην ἐκ πασῶν φυλῶν τοῦ ἰσραὴλ, καὶ θήσω τὸ ὄνομά μου εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ οὐ προσθήσω τοῦ σαλεῦσαι τὸν πόδα ἰσραὴλ ἀπὸ τῆς γῆς ἧς ἔδωκα τοῖς πατράσιν αὐτῶν, οἵτινες φυλάξουσι πάντα ὅσα ἐνετειλάμην κατὰ πᾶσαν τὴν ἐντολὴν ἣν ἐνετείλατο αὐτοῖς ὁ δοῦλός μου μωϋσῆς. καὶ οὐκ ἤκουσαν, καὶ ἐπλάνησεν αὐτοὺς μανασσῆς τοῦ ποιῆσαι τὸ πονηρὸν ἐν ὀφθαλμοῖς κυρίου ὑπὲρ τὰ ἔθνη, ἃ ἠφάνισε κύριος ἐκ προσώπου υἱῶν ἰσραήλ. καὶ ἐλάλησε κύριος ἐν χειρὶ δούλων αὐτοῦ τῶν προφητῶν, λέγων. ἀνθ' ὧν ὅσα ἐποίησε μανασσῆς ὁ βασιλεὺς ἰούδα τὰ βδελύγματα ταῦτα τὰ πονηρὰ ἀπὸ πάντων ὧν ἐποίησεν ὁ ἀμορραῖος ὁ ἔμπροσθεν, καὶ ἐξήμαρτε καί γε τὸν ἰούδαν ἐν τοῖς εἰδώλοις αὐτῶν. οὐχ οὕτως. τάδε λέγει κύριος ὁ θεὸς ἰσραήλ. ἰδοὺ ἐγὼ φέρω κακὰ ἐπὶ ἱερουσαλὴμ καὶ ἰούδαν, ὥστε παντὸς ἀκούοντος ἠχήσει ἀμφότερα τὰ ὦτα αὐτοῦ. καὶ ἐκτενῶ ἐπὶ ἱερουσαλὴμ τὸ μέτρον σαμαρείας καὶ τὸ στάθμιον οἴκου ἀχαάβ. καὶ ἀπαλείψω τὴν ἱερουσαλὴμ καθὼς ἀπαλείφεται ὁ ἀλάβαστρος ἀπαλειφόμενος καὶ καταστρέφεται ἐπὶ πρόσωπον αὐτοῦ. καὶ ἀπώσομαι τὸ ὑπόλειμμα τῆς κληρονομίας μου, καὶ παραδώσω αὐτοὺς εἰς χεῖρας ἐχθρῶν αὐτῶν, καὶ ἔσονται εἰς διαρπαγὴν καὶ εἰς προνομὴν πᾶσι τοῖς ἐχθροῖς αὐτῶν, ἀνθ' ὧν ὅσα ἐποίησαν τὸ πονηρὸν ἐν ὀφθαλμοῖς μου, καὶ ἦσαν παροργίζοντές με ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἧς ἐξήγαγον τοὺς πατέρας αὐτῶν ἐξ αἰγύπτου καὶ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης. καί γε αἷμα ἀθῷον ἐξέχεε μανασσῆς πολὺ σφόδρα ἕως οὗ ἔπλησε τὴν ἱερουσαλὴμ στόμα εἰς στόμα, πλὴν ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτοῦ ὧν ἐξήμαρτε τὸν ἰούδαν τοῦ ποιῆσαι τὸ πονηρὸν ἐν ὀφθαλμοῖς κυρίου. καὶ τὰ λοιπὰ τῶν λόγων μανασσῆ καὶ πάντα ὅσα ἐποίησε, καὶ ἡ ἁμαρτία αὐτοῦ ἣν ἥμαρτεν, οὐχὶ ταῦτα γεγραμμένα ἐπὶ βιβλίῳ λόγων τῶν ἡμερῶν τοῖς βασιλεῦσιν ἰούδα; καὶ ἐκοιμήθη μανασσῆς μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ, καὶ ἐτάφη ἐν τῷ κήπῳ τοῦ οἴκου αὐτοῦ ἐν κήπῳ ὀζά. καὶ ἐβασίλευσεν ἀμὼς υἱὸς αὐτοῦ ἀντ' αὐτοῦ. υἱὸς εἴκοσι καὶ δύο

δύο ἐτῶν ἀμὼς ἐν τῷ βασιλεύειν αὐτὸν, καὶ δύο ἔτη ἐβασίλευσεν ἐν ἱερουσαλὴμ, καὶ ὄνομα τῇ μητρὶ αὐτοῦ μεσολλὰμ θυγάτηρ ἀροὺς ἐξ ἰετέβα. καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐν ὀφθαλμοῖς κυρίου καθὼς ἐποίησε μανασσῆς ὁ πατὴρ αὐτοῦ. καὶ ἐπορεύθη ἐν πάσῃ ὁδῷ ᾗ ἐπορεύθη ὁ πατὴρ αὐτοῦ, καὶ ἐλάτρευσε τοῖς εἰδώλοις οἷς ἐλάτρευσεν ὁ πατὴρ αὐτοῦ, καὶ προσεκύνησεν αὐτοῖς. καὶ ἐγκατέλιπε τὸν κύριον θεὸν τῶν πατέρων αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἐπορεύθη ἐν ὁδῷ κυρίου. καὶ συνεστράφησαν οἱ παῖδες ἀμὼς πρὸς αὐτὸν, καὶ ἐθανάτωσαν τὸν βασιλέα ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ. καὶ ἐπάταξεν ὁ λαὸς τῆς γῆς πάντας τοὺς συστραφέντας ἐπὶ τὸν βασιλέα ἀμὼς, καὶ ἐβασίλευσεν ὁ λαὸς τῆς γῆς τὸν ἰωσίαν υἱὸν αὐτοῦ ἀντ' αὐτοῦ. καὶ τὰ λοιπὰ τῶν λόγων ἀμὼς ὅσα ἐποίησεν, οὐκ ἰδοὺ ταῦτα γεγραμμένα ἐπὶ βιβλίῳ λόγων τῶν ἡμερῶν τοῖς βασιλεῦσιν ἰούδα; καὶ ἔθαψαν αὐτὸν ἐν τῷ τάφῳ αὐτοῦ ἐν τῷ κήπῳ ὀζᾶ, καὶ ἐβασίλευσεν ἰωσίας υἱὸς αὐτοῦ ἀντ' αὐτοῦ.

a καὶ ἐκληδονίζετο.] Theodoretus. κληδὼν ἡ διὰ λόγων παρατήρησις. οἰωνισμὸς δὲ ἡ διὰ πτηνῶν. γνώστας δὲ οἶμαι τοὺς δι' ἥπατος μαντευομένους κληθῆναι. β [καὶ ἐποίησε τεμένη] AA.LL. habent partim, θελητὴν. partim, στήλην. Theodoretus in commẽtarijs legit, ἐγγαστριμύθους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΒ'.

Υἱὸς ὀκτὼ ἐτῶν ἰωσίας ἐν τῷ βασιλεύειν αὐτὸν, καὶ τριάκοντα καὶ ἓν ἔτος ἐβασίλευσεν ἐν ἱερουσαλὴμ, καὶ ὄνομα τῇ μητρὶ αὐτοῦ ἰεδία θυγάτηρ ἐδεϊὰ ἐκ βασουρώθ. καὶ ἐποίησε τὸ εὐθὲς ἐν ὀφθαλμοῖς κυρίου, καὶ ἐπορεύθη ἐν πάσῃ ὁδῷ δαυὶδ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, οὐκ ἀπέστη δεξιὰ καὶ ἀριστερά. καὶ ἐγενήθη ἐν τῷ ὀκτωκαιδεκάτῳ ἔτει τῷ βασιλεῖ ἰωσίᾳ ἐν τῷ μηνὶ τῷ ὀγδόῳ ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς τὸν σαπφὰν υἱὸν ἐζελίου υἱοῦ μεσολλὰμ τὸν γραμματέα οἴκου κυρίου, λέγων. ἀνάβηθι πρὸς χελκίαν τὸν ἱερέα τὸν μέγαν, καὶ σφράγισον τὸ ἀργύριον τὸ εἰσενεχθὲν ἐν οἴκῳ κυρίου ὃ συνήγαγον οἱ φυλάσσοντες τὸν σταθμὸν παρὰ τοῦ λαοῦ, καὶ δότωσαν αὐτὸ ἐπὶ χεῖρα ποιούντων τὰ ἔργα τῶν καθεσταμένων ἐν οἴκῳ κυρίου. καὶ ἔδωκεν αὐτὸ τοῖς ποιοῦσι τὰ ἔργα τοῖς ἐν οἴκῳ κυρίου τοῦ κατισχῦσαι τὸ βεδὲκ τοῦ οἴκου τοῖς τέκτοσι καὶ τοῖς οἰκοδόμοις καὶ τοῖς τειχισταῖς καὶ τοῦ κτήσασθαι ξύλα καὶ λίθους λατομητοὺς, τοῦ κραταιῶσαι τὸ βεδὲκ τοῦ οἴκου. πλὴν οὐκ ἐξελογίζοντο αὐτοὺς τὸ ἀργύριον τὸ διδόμενον αὐτοῖς, ὅτι ἐν πίστει αὐτοὶ ποιοῦσι. καὶ εἶπε χελκίας ὁ ἱερεὺς ὁ μέγας πρὸς σαπφὰν τὸν γραμματέα. βιβλίον τοῦ νόμου εὗρον ἐν οἴκῳ κυρίου. καὶ ἔδωκε χελκίας τὸ βιβλίον πρὸς σαπφὰν, καὶ ἀνέγνω αὐτό. καὶ εἰσῆλθεν ἐν οἴκῳ κυρίου πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ ἀπέστρεψε τῷ βασιλεῖ ῥῆμα, καὶ εἶπεν. ἐχώνευσαν οἱ δοῦλοί σου τὸ ἀργύριον τὸ εὑρεθὲν ἐν οἴκῳ κυρίου, καὶ ἔδωκαν αὐτὸ ἐπὶ χεῖρα ποιούντων τὰ ἔργα καθεσταμένων ἐν οἴκῳ κυρίου. καὶ εἶπε σαπφὰν ὁ γραμματεὺς πρὸς τὸν βασιλέα, λέγων. βιβλίον ἔδωκέ μοι χελκίας ὁ ἱερεὺς, καὶ ἀνέγνω αὐτὸ σαπφὰν ἐνώπιον τοῦ βασιλέως. καὶ ἐγένετο ὡς ἤκουσεν ὁ βασιλεὺς τοὺς λόγους βιβλίου τοῦ νόμου, καὶ διέρρηξε τὰ ἱμάτια ἑαυτοῦ. καὶ ἐνετείλατο ὁ βασιλεὺς τῷ χελκίᾳ τῷ ἱερεῖ, καὶ τῷ ἀχικὰμ υἱῷ σαπφὰν, καὶ τῷ ἀχοβὼρ υἱῷ μιχαίου, καὶ τῷ σαπφὰν τῷ γραμματεῖ, καὶ τῷ ἀσαΐᾳ δούλῳ τοῦ βασιλέως, λέγων. δεῦτε ἐκζητήσατε τὸν κύριον περὶ ἐμοῦ καὶ περὶ παντὸς τοῦ λαοῦ καὶ περὶ παντὸς τοῦ ἰούδα καὶ περὶ τῶν λόγων τοῦ βιβλίου τοῦ εὑρεθέντος τούτου, ὅτι μεγάλη ἡ ὀργὴ κυρίου ἐκκεκαυμένη ἐν ἡμῖν, ὑπὲρ οὗ οὐκ ἤκουσαν οἱ πατέρες ἡμῶν τῶν λόγων τοῦ βιβλίου τούτου τοῦ ποιεῖν κατὰ πάντα τὰ γεγραμμένα καθ' ἡμῶν. καὶ ἐπορεύθη χελκίας ὁ ἱερεὺς, καὶ ἀχικὰμ, καὶ ἀχοβὼρ, καὶ σαπφὰν, καὶ ἀσαΐας πρὸς ὄλδαν τὴν προφῆτιν [a] μητέρα σελλὴμ υἱοῦ θεκουαὲ υἱοῦ ἀρὰς τοῦ ἱματιοφύλακος. καὶ αὕτη κατῴκει ἐν ἱερουσαλὴμ ἐν τῇ μασενᾷ. καὶ ἐλάλησαν πρὸς αὐτήν. καὶ εἶπεν αὐτοῖς. τάδε λέγει κύριος ὁ θεὸς ἰσραήλ. εἴπατε τῷ ἀνδρὶ τῷ ἀποστείλαντι ὑμᾶς πρὸς μὲ, τάδε λέγει κύριος. ἰδοὺ ἐγὼ ἐπάγω κακὰ ἐπὶ τὸν τόπον τοῦτον, καὶ ἐπὶ τοὺς ἐνοικοῦντας αὐτὸν πάντας τοὺς λόγους τοῦ βιβλίου οὓς ἀνέγνω βασιλεὺς ἰούδα, ἀνθ' ὧν ἐγκατέλιπόν με καὶ ἐθυμίων θεοῖς ἑτέροις, ὅπως παροργίσωσί με ἐν τοῖς ἔργοις τῶν χειρῶν αὐτῶν, καὶ ἐκκαυθήσεται θυμός μου ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ καὶ οὐ σβεσθήσεται. καὶ πρὸς βασιλέα ἰούδα τὸν ἀποστείλαντα ὑμᾶς ἐπιζητῆσαι τὸν κύριον, τάδε ἐρεῖτε πρὸς αὐτόν. τάδε λέγει κύριος ὁ θεὸς ἰσραήλ. οἱ λόγοι οὓς ἤκουσας, ἀνθ' ὧν ὅτι ἡπαλύνθη ἡ καρδία σου καὶ ἐνετράπης ἀπὸ προσώπου ὡς ἤκουσας ὅσα ἐλάλησα ἐπὶ τὸν τόπον τοῦτον καὶ ἐπὶ τοὺς ἐνοικοῦντας αὐτὸν τοῦ εἶναι εἰς ἀφανισμὸν καὶ εἰς κατάραν, καὶ διέρρηξας τὰ ἱμάτιά σου καὶ ἔκλαυσας ἐνώπιόν μου, καί γε ἐγὼ ἤκουσα, λέγει κύριος. οὐχ οὕτως, ἰδοὺ προστίθημί σε πρὸς τοὺς πατέρας σου, καὶ συναχθήσῃ εἰς τὸν τάφον σου ἐν εἰρήνῃ, καὶ οὐκ ὀφθήσεται ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς σου ἐν πᾶσι τοῖς κακοῖς οἷς ἐγώ εἰμι ἐπάγω ἐπὶ τὸν τόπον τοῦτον.

a [μητέρα σελλήμ.] Aliqui alij libri habent, γυναῖκα σελλήμ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΓ'.

Καὶ ἐπέστρεψαν τῷ βασιλεῖ τὸ ῥῆμα. καὶ ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς, καὶ συνήγαγε πρὸς ἑαυτὸν πάντας τοὺς πρεσβυτέρους ἰούδα καὶ ἱερουσαλήμ. καὶ ἀνέβη ὁ βασιλεὺς εἰς οἶκον κυρίου καὶ πᾶς ἀνὴρ ἰούδα καὶ πάντες οἱ κατοικοῦντες ἐν ἱερουσαλὴμ μετ' αὐτοῦ, καὶ οἱ ἱερεῖς, καὶ οἱ προφῆται, καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἀπὸ μικροῦ καὶ ἕως μεγάλου, καὶ ἀνέγνω ἐν ὠσὶν αὐτῶν πάντας τοὺς λόγους τοῦ βιβλίου τῆς διαθήκης τοῦ εὑρεθέντος ἐν οἴκῳ κυρίου. καὶ ἔστη ὁ βασιλεὺς πρὸς τὸν στῦλον, καὶ διέθετο δια-

θήκην ἐνώπιον κυρίου τοῦ πορεύεσθαι ὀπίσω κυρίου, τοῦ φυλάσσειν τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ, καὶ τὰ μαρτύρια αὐτοῦ, καὶ τὰ δικαιώματα αὐτοῦ ἐν πάσῃ καρδίᾳ καὶ ἐν πάσῃ ψυχῇ, τοῦ ἀναστῆσαι τοὺς λόγους τῆς διαθήκης ταύτης, τὰ γεγραμμένα ἐπὶ τὸ βιβλίον τοῦτο. καὶ ἔστη πᾶς ὁ λαὸς ἐν τῇ διαθήκῃ. καὶ ἐνετείλατο ὁ βασιλεὺς τῷ χελκίᾳ τῷ ἱερεῖ τῷ μεγάλῳ καὶ τοῖς ἱερεῦσι τῆς δευτερώσεως καὶ τοῖς φυλάσσουσι τὸν σταθμὸν, τοῦ ἐξαγαγεῖν ἐκ τοῦ ναοῦ κυρίου πάντα τὰ σκεύη τὰ πεποιημένα τῷ βάαλ καὶ τῷ ἄλσει καὶ πάσῃ τῇ δυνάμει τοῦ οὐρανοῦ. καὶ κατέκαυσεν αὐτὰ ἔξω ἱερουσαλὴμ ἐν σαδημὼθ κέδρων, καὶ ἔβαλε τὸν χοῦν αὐτῶν εἰς βαιθήλ. καὶ κατέκαυσε τοὺς χωμαρὶμ οὓς ἔδωκαν βασιλεῖς ἰούδα. καὶ ἐθυμίων ἐν τοῖς ὑψηλοῖς καὶ ἐν ταῖς πόλεσιν ἰούδα καὶ τοῖς περικύκλῳ ἱερουσαλὴμ, καὶ τοὺς θυμιῶντας τῷ βάαλ, καὶ τῷ ἡλίῳ, καὶ τῇ σελήνῃ, καὶ τοῖς [a] μαζουρὼθ, καὶ πάσῃ τῇ δυνάμει τοῦ οὐρανοῦ. καὶ ἐξήνεγκε τὸ ἄλσος ἐξ οἴκου κυρίου ἔξωθεν ἱερουσαλὴμ εἰς τὸν χειμάρρουν κέδρων καὶ κατέκαυσεν αὐτὸν ἐν τῷ χειμάρρῳ κέδρων, καὶ ἐλέπτυνεν εἰς χοῦν. καὶ ἔρριψε τὸν χοῦν αὐτοῦ εἰς τὸν τάφον τῶν υἱῶν τοῦ λαοῦ. καὶ καθεῖλε τὸν οἶκον τῶν [b] καδησὶμ τῶν ἐν τῷ οἴκῳ κυρίου, οὗ αἱ γυναῖκες ὕφαινον ἐκεῖ χεττιὶμ τῷ ἄλσει. καὶ ἀνήγαγε πάντας τοὺς ἱερεῖς ἐκ πόλεων ἰούδα, καὶ ἐμίανε τὰ ὑψηλὰ οὗ ἐθυμίασαν ἐκεῖ οἱ ἱερεῖς ἀπὸ γαβαὰλ καὶ ἕως βηρσαβεέ. καὶ καθεῖλε τὸν οἶκον τῶν πυλῶν τοῦ παρὰ τὴν θύραν τῆς πύλης ἰησοῦ ἄρχοντος [c] τῆς πόλεως τῶν ἐξ ἀριστερῶν ἀνδρὸς ἐν τῇ πύλῃ τῆς πόλεως. πλὴν οὐκ ἀνέβησαν οἱ ἱερεῖς τῶν ὑψηλῶν πρὸς τὸ θυσιαστήριον κυρίου ἐν ἱερουσαλὴμ, ὅτι [d] εἰ μὴ ἔφαγον ἄζυμα ἐν μέσῳ τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν. καὶ ἐμίανε τὸν [e] ταφὲθ τὸν ἐν φάραγγι υἱοῦ ἐννὸμ, τοῦ διαγαγεῖν ἄνδρα τὸν υἱὸν αὐτοῦ καὶ ἄνδρα τὴν θυγατέρα αὐτοῦ τῷ μολὸχ ἐν πυρί. καὶ κατέκαυσε τοὺς ἵππους οὓς ἔδωκαν βασιλεῖς ἰούδα τῷ ἡλίῳ ἐν τῇ εἰσόδῳ οἴκου κυρίου εἰς τὸ γαζοφυλάκιον νάθαν βασιλέως τοῦ εὐνούχου ἐν φαρουρίμ. καὶ τὸ ἅρμα τοῦ ἡλίου κατέκαυσεν πυρί, καὶ τὰ θυσιαστήρια τὰ ἐπὶ τοῦ δώματος τοῦ ὑπερώου ἄχαζ, ἃ ἐποίησαν βασιλεῖς ἰούδα. καὶ τὰ θυσιαστήρια ἃ ἐποίησε μανασσῆς ἐν ταῖς δυσὶν αὐλαῖς οἴκου κυρίου καθεῖλεν ὁ βασιλεὺς καὶ κατέσπασεν ἐκεῖθεν, καὶ ἔρριψεν τὸν χοῦν αὐτῶν εἰς τὸν χειμάρρουν κέδρων. καὶ τὸν οἶκον τὸν ἐπὶ πρόσωπον ἱερουσαλὴμ τὸν ἐκ δεξιῶν τοῦ ὄρους τοῦ μοσθὰθ ὃν ᾠκοδόμησε σαλωμὼν βασιλεὺς ἰσραὴλ τῇ ἀστάρτῃ προσοχθίσματι σιδωνίων, καὶ τῷ χαμὼς προσοχθίσματι μωάβ, καὶ τῷ μολὸχ βδελύγματι υἱῶν ἀμμὼν, ἐμίανεν ὁ βασιλεύς. καὶ συνέτριψε τὰς στήλας, καὶ ἐξωλόθρευσε τὰ ἄλση, καὶ ἔπλησε τοὺς τόπους αὐτῶν ὀστέων ἀνθρώπων. καί γε τὸ θυσιαστήριον τὸ ἐν βαιθὴλ τὸ ὑψηλὸν ὃ ἐποίησεν ἱεροβοὰμ υἱὸς ναβὰτ ὃς ἐξήμαρτε τὸν ἰσραὴλ, καί γε τὸ θυσιαστήριον ἐκεῖνο τὸ ὑψηλὸν κατέσπασε, καὶ συνέτριψε τοὺς λίθους αὐτοῦ καὶ ἐλέπτυνεν εἰς χοῦν, καὶ κατέκαυσε τὸ ἄλσος. καὶ ἐξένευσεν ἰωσίας καὶ εἶδε τοὺς τάφους τοὺς ἐκεῖ ἐν τῇ πόλει, καὶ ἀπέστειλε, καὶ ἔλαβε τὰ ὀστᾶ ἐκ τῶν τάφων, καὶ κατέκαυσεν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον, καὶ ἐμίανεν αὐτὸ κατὰ τὸ ῥῆμα κυρίου ὃ ἐλάλησεν ὁ ἄνθρωπος τοῦ θεοῦ ἐν τῷ ἑστάναι ἱεροβοὰμ ἐν τῇ ἑορτῇ ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον. καὶ ἐπιστρέψας ἦρε τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ ἐπὶ τὸν τάφον τοῦ ἀνθρώπου τοῦ θεοῦ τοῦ λαλήσαντος τοὺς λόγους τούτους, καὶ εἶπε. τί τὸ σκόπελον ἐκεῖνο ὃ ἐγὼ ὁρῶ; καὶ εἶπον αὐτῷ οἱ ἄνδρες τῆς πόλεως. ὁ ἄνθρωπος τοῦ θεοῦ ὁ ἐξεληλυθὼς ἐξ ἰούδα, καὶ ἐπικαλεσάμενος τοὺς λόγους τούτους οὓς ἐπεκαλέσατο ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον βαιθήλ. καὶ εἶπεν. ἄφετε αὐτόν, ἀνὴρ μὴ κινησάτωσαν τὰ ὀστᾶ αὐτοῦ. καὶ ἐρρύσθησαν τὰ ὀστᾶ αὐτοῦ μετὰ τῶν ὀστῶν τοῦ προφήτου τοῦ ἥκοντος ἐκ σαμαρείας. καί γε πάντας τοὺς οἴκους τῶν ὑψηλῶν τοὺς ἐν ταῖς πόλεσι σαμαρείας, οὓς ἐποίησαν βασιλεῖς ἰσραὴλ παροργίζειν κύριον, ἀπέστησεν ἰωσίας, καὶ ἐποίησεν ἐν αὐτοῖς πάντα τὰ ἔργα ἃ ἐποίησεν ἐν βαιθήλ. καὶ ἐθυσίασε πάντας τοὺς ἱερεῖς τῶν ὑψηλῶν τοὺς ὄντας ἐκεῖ ἐπὶ τῶν θυσιαστηρίων, καὶ κατέκαυσε τὰ ὀστᾶ τῶν ἀνθρώπων ἐπ' αὐτά, καὶ ἐπεστράφη εἰς ἱερουσαλήμ. καὶ ἐνετείλατο ὁ βασιλεὺς παντὶ τῷ λαῷ, λέγων. ποιήσατε πάσχα τῷ κυρίῳ θεῷ ἡμῶν καθὼς γέγραπται ἐπὶ βιβλίου τῆς διαθήκης ταύτης. ὅτι οὐκ ἐγενήθη τὸ πάσχα τοῦτο ἀφ' ἡμερῶν τῶν κριτῶν οἳ ἔκρινον τὸν ἰσραὴλ καὶ πάσας τὰς ἡμέρας βασιλέων ἰσραὴλ καὶ βασιλέων ἰούδα. ὅτι ἀλλ' ἢ τῷ ὀκτωκαιδεκάτῳ ἔτει τοῦ βασιλέως ἰωσίου ἐγενήθη τὸ πάσχα τῷ κυρίῳ ἐν ἱερουσαλήμ. καί γε τοὺς θελητὰς, καὶ τοὺς γνωριστὰς, καὶ τὰ θεραφὶν, καὶ τὰ εἴδωλα, καὶ πάντα τὰ προσοχθίσματα τὰ γεγονότα ἐν τῇ γῇ ἰούδα καὶ ἐν ἱερουσαλὴμ ἐξῆρεν ἰωσίας, ἵνα στήσῃ τοὺς λόγους τοῦ νόμου τοὺς γεγραμμένους ἐπὶ τοῦ βιβλίου οὗ εὗρε χελκίας ὁ ἱερεὺς ἐν οἴκῳ κυρίου. ὅμοιος αὐτῷ οὐκ ἐγενήθη ἔμπροσθεν αὐτοῦ βασιλεὺς, ὃς ἐπέστρεψε πρὸς κύριον ἐν ὅλῃ καρδίᾳ αὐτοῦ, καὶ ἐν ὅλῃ ψυχῇ αὐτοῦ, καὶ ἐν ὅλῃ ἰσχύι αὐτοῦ κατὰ πάντα τὸν νόμον μωυσῆ, καὶ μετ' αὐτὸν οὐκ ἀνέστη ὅμοιος αὐτῷ. πλὴν οὐκ ἀπεστράφη κύριος ἀπὸ θυμοῦ τῆς ὀργῆς αὐτοῦ τῆς μεγάλης οὗ ἐθυμώθη ὀργῇ αὐτοῦ ἐν τῷ ἰούδα ἐπὶ τοὺς παροργισμοὺς, οὓς παρώργισεν αὐτὸν μανασσῆς. καὶ εἶπε κύριος. καί γε τὸν ἰούδα ἀποστήσω ἀπὸ τοῦ προσώπου μου, καθὼς ἀπέστησα τὸν ἰσραὴλ, καὶ ἀπώσομαι τὴν πόλιν ταύτην ἣν ἐξελεξάμην τὴν ἱερουσαλὴμ, καὶ τὸν οἶκον οὗ εἶπον, ἔσται τὸ ὄνομά μου ἐκεῖ. καὶ τὰ λοιπὰ τῶν λόγων ἰωσίου καὶ πάντα ὅσα ἐποίησεν, οὐχὶ ταῦτα γεγραμμένα ἐπὶ βιβλίῳ λόγων ἡμερῶν τοῖς βασιλεῦσιν ἰούδα; ἐν δὲ ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ ἀνέβη φαραὼ νεχαὼ βασιλεὺς αἰγύπτου ἐπὶ βασιλέα ἀσσυρίων ἐπὶ ποταμὸν εὐφράτην, καὶ ἐπορεύθη ἰωσίας εἰς ἀπαντὴν αὐτοῦ, καὶ ἐθανάτωσεν αὐτὸν νεχαὼ ἐν μαγεδδῷ ἐν τῷ ἰδεῖν αὐτόν. καὶ ἐπεβίβασαν αὐτὸν οἱ παῖδες αὐτοῦ νεκρὸν ἐκ μαγεδδὼ, καὶ ἤγαγον αὐτὸν εἰς ἱερουσαλὴμ, καὶ ἔθαψαν αὐτὸν ἐν τῷ τάφῳ αὐτοῦ. καὶ ἔλαβεν ὁ λαὸς τῆς γῆς τὸν ἰωάχαζ υἱὸν ἰωσίου, καὶ ἔχρισαν αὐτὸν, καὶ ἐβασίλευσαν αὐτὸν

αὐτὸν ἀντὶ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. υἱὸς εἴκοσι καὶ τριῶν ἐτῶν ἦν ἰωάχαζ ἐν τῷ βασιλεύειν αὐτὸν, καὶ τρίμηνον ἐβασίλευσεν ἐν ἱερουσαλὴμ, καὶ ὄνομα τῇ μητρὶ αὐτοῦ ἀμιτὰλ θυγάτηρ ἱερεμίου ἐκ λοβνά. καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐν ὀφθαλμοῖς κυρίου κατὰ πάντα ὅσα ἐποίησαν οἱ πατέρες αὐτοῦ. καὶ μετέστησεν αὐτὸν φαραὼ νεχαὼ ἐν ῥαβλαὰμ ἐν γῇ ἐμὰθ τοῦ μὴ βασιλεύειν ἐν ἱερουσαλὴμ, καὶ ἔδωκεν ζημίαν ἐπὶ τὴν γῆν ἑκατὸν τάλαντα ἀργυρίου καὶ ζ ἑκατὸν τάλαντα χρυσίου, καὶ ἐβασίλευσε φαραὼ νεχαὼ ἐπ᾽ αὐτοὺς τὸν ἐλιακὶμ υἱὸν ἰωσίου βασιλέως ἰούδα ἀντὶ ἰωσίου τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. καὶ ἐπέστρεψε τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἰωακίμ. καὶ τὸν ἰωάχαζ ἔλαβε καὶ εἰσήνεγκεν εἰς αἴγυπτον, καὶ ἀπέθανεν ἐκεῖ. καὶ τὸ ἀργύριον καὶ τὸ χρυσίον ἔδωκεν ἰωακὶμ τῷ φαραώ, πλὴν ἐτιμογράφησε τὴν γῆν τοῦ δοῦναι τὸ ἀργύριον ἐπὶ στόματος φαραώ. ἀνὴρ κατὰ τὴν συντίμησιν αὐτοῦ ἔδωκαν τὸ ἀργύριον καὶ τὸ χρυσίον μετὰ τοῦ λαοῦ τῆς γῆς τοῦ δοῦναι τῷ φαραὼ νεχαώ. υἱὸς εἴκοσι καὶ πέντε ἐτῶν ἰωακὶμ ἐν τῷ βασιλεύειν αὐτὸν, καὶ ἕνδεκα ἔτη ἐβασίλευσεν ἐν ἱερουσαλὴμ, καὶ ὄνομα τῇ μητρὶ αὐτοῦ ἰελδὰφ θυγάτηρ φαδαὶλ ἐκ ῥουμά. καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐν ὀφθαλμοῖς κυρίου κατὰ πάντα ὅσα ἐποίησαν οἱ πατέρες αὐτοῦ.

α [Τοῖς μαζουρὼθ.] Theodoretus. τὸ μαζουρὼθ ἀστέρος οἶμαι ὄνομα εἶναι, καὶ τοπάζω τὸν ἑωσφόρον οὕτως ὠνομάσθαι. β [τῶν καδησίμ.] Theodoretus. ὁμωνύμως ἐκάλεσαν ἁγίους τοὺς δαίμονας. τὸ γὰρ κάδης ἅγιον ἑρμηνεύεται. οἱ δὲ περὶ τὸν Ἀκύλαν τὸ καδησὶμ οὕτως ἡρμήνευσαν. οὗ ἐποίουν ἐνδύματα τοῖς ἐκπορνεύουσιν ἀπὸ κυρίου. γ [ἄρχοντος τῆς πόλεως.] In alijs libris, τῆς πύλης. δ [ὅτι εἰ μὴ ἔφαγον.] In alijs libris est, φαγεῖν. quomodo videtur legisse Theodoretus. ε [τὸν ταφέθ.] Theodoretus. τόπος ἦν οὗτος, ἐν ᾧ διῆγον ἐν πυρὶ τὰ παιδία τῷ μολόχ. ἀμμανιτῶν δὲ ἦν τοῦτο εἴδωλον. Schol. οἱ ἑβδομήκοντα. καὶ ἐμίανε τὸν θοφὸθ, τὸν ἐν φάραγγι υἱοῦ ἐννὸμ, τοῦ διάγειν ἄνδρα τὸν υἱὸν αὐτοῦ καὶ τὴν θυγατέρα αὐτοῦ διὰ πυρὸς τῷ μολόχ. Σύμμαχος. καὶ ἐμόλυναν τὸν ταφὲθ τὸν ἐν τῇ φάραγγι υἱοῦ ἐννὸμ, ὥστε μὴ διαφέρειν, καὶ τὰ ἑξῆς ὁμοίως. καὶ εἶπε. τί τὸ σκόπελον ἐκεῖνο ὃ ἐγὼ ὁρῶ; καὶ εἶπον αὐτῷ οἱ ἄνδρες τῆς πόλεως. ὁ ἄνθρωπος τοῦ θεοῦ ἐστιν ὁ ἐξεληλυθὼς ἐκ τοῦ ἰούδα καὶ ἐπικαλεσάμενος τοὺς λόγους τούτους, οὓς ἐπεκαλέσατο ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον βαιθήλ. καὶ εἶπεν. ἄφες αὐτῷ. ἀνὴρ μὴ κινησάτω τὰ ὀστᾶ αὐτοῦ. καὶ διέρρευσαν τὰ ὀστᾶ αὐτοῦ μετὰ τῶν ὀστῶν τοῦ προφήτου τοῦ ἥκοντος ἐκ σαμαρείας. τὸ δὲ φαρουρὶμ, τοὺς φρουροὺς οἱ περὶ τὸν Σύμμαχον ἡρμήνευσαν. ζ [καὶ ἑκατὸν τάλαντα χρυσίου.] In vno alio libro est, δέκα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΔ΄.

ΕΝ ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ ἀνέβη ναβουχοδονόσορ βασιλεὺς βαβυλῶνος, καὶ ἐγενήθη αὐτῷ ἰωακὶμ δοῦλος τρία ἔτη, καὶ ἐπέστρεψε καὶ ἠθέτησεν ἐν αὐτῷ. καὶ ἀπέστειλε κύριος αὐτῷ τοὺς μονοζώνους τῶν χαλδαίων, καὶ τοὺς μονοζώνους συρίας, καὶ τοὺς μονοζώνους μωὰβ, καὶ τοὺς μονοζώνους υἱῶν ἀμμὼν, καὶ ἐξαπέστειλεν αὐτοὺς ἐν τῇ γῇ ἰούδα τοῦ κατισχῦσαι κατὰ τὸν λόγον κυρίου ὃν ἐλάλησεν ἐν χειρὶ τῶν δούλων αὐτοῦ τῶν προφητῶν. πλὴν ἐπὶ τὸν θυμὸν κυρίου ἦν ἐν τῷ ἰούδα ἀποστῆσαι αὐτὸν ἀπὸ τοῦ προσώπου αὐτοῦ ἐν ἁμαρτίαις μανασσῆ κατὰ πάντα ὅσα ἐποίησε. καί γε τὸ αἷμα ἀθῷον ἐξέχεε, καὶ ἔπλησε τὴν ἱερουσαλὴμ αἵματος ἀθῴου, καὶ οὐκ ἠθέλησε κύριος ἱλασθῆναι. καὶ τὰ λοιπὰ τῶν λόγων ἰωακὶμ καὶ πάντα ὅσα ἐποίησεν, οὐκ ἰδοὺ ταῦτα γεγραμμένα ἐπὶ βιβλίῳ λόγων τῶν ἡμερῶν τοῖς βασιλεῦσιν ἰούδα; καὶ ἐκοιμήθη ἰωακὶμ μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ, καὶ ἐβασίλευσεν ἰωαχὶμ υἱὸς αὐτοῦ ἀντ᾽ αὐτοῦ. καὶ οὐ προσετέθετο ἔτι βασιλεὺς αἰγύπτου ἐξελθεῖν ἐκ τῆς γῆς αὐτοῦ, ὅτι ἔλαβε βασιλεὺς βαβυλῶνος ἀπὸ τοῦ χειμάρρου αἰγύπτου ἕως τοῦ ποταμοῦ εὐφράτου πάντα ὅσα ἦν τοῦ βασιλέως αἰγύπτου. υἱὸς ὀκτωκαίδεκα ἐτῶν ἰωαχὶμ ἐν τῷ βασιλεύειν αὐτὸν, καὶ τρίμηνον ἐβασίλευσεν ἐν ἱερουσαλὴμ, καὶ ὄνομα τῇ μητρὶ αὐτοῦ νέεσθα, θυγάτηρ ἐλλαναθὰμ ἐξ ἱερουσαλήμ. καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐν ὀφθαλμοῖς κυρίου κατὰ πάντα ὅσα ἐποίησεν ὁ πατὴρ αὐτοῦ. ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἀνέβη ναβουχοδονόσορ βασιλεὺς βαβυλῶνος εἰς ἱερουσαλὴμ, καὶ ἦλθεν ἡ πόλις ἐν περιοχῇ. καὶ εἰσῆλθεν ναβουχοδονόσορ βασιλεὺς βαβυλῶνος εἰς πόλιν, καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ ἐπολιόρκουν ἐπ᾽ αὐτήν. καὶ ἐξῆλθεν ἰωαχὶμ βασιλεὺς ἰούδα ἐπὶ βασιλέα βαβυλῶνος, αὐτὸς καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ, καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ, καὶ οἱ ἄρχοντες αὐτοῦ, καὶ οἱ εὐνοῦχοι αὐτοῦ, καὶ ἔλαβεν αὐτὸν βασιλεὺς βαβυλῶνος ἐν τῷ ὀγδόῳ ἔτει τῆς βασιλείας αὐτοῦ. καὶ ἐξήνεγκεν ἐκεῖθεν πάντας τοὺς θησαυροὺς οἴκου κυρίου, καὶ τοὺς θησαυροὺς οἴκου τοῦ βασιλέως, καὶ συνέκοψε πάντα τὰ σκεύη τὰ χρυσᾶ ἃ ἐποίησε σαλωμὼν ὁ βασιλεὺς ἰσραὴλ ἐν τῷ ναῷ κυρίου κατὰ τὸ ῥῆμα κυρίου. καὶ ἀπῴκισε τὴν ἱερουσαλὴμ καὶ πάντας τοὺς ἄρχοντας καὶ τοὺς δυνατοὺς ἰσχύι αἰχμαλωσίας δέκα χιλιάδας αἰχμαλωτίσας. καὶ πᾶν τέκτονα καὶ τὸν συγκλείοντα, καὶ οὐχ ὑπελείφθη πλὴν οἱ πτωχοὶ τῆς γῆς. καὶ ἀπῴκισε τὸν ἰωαχὶμ εἰς βαβυλῶνα καὶ τὴν μητέρα τοῦ βασιλέως, καὶ τὰς γυναῖκας τοῦ βασιλέως, καὶ τοὺς εὐνούχους αὐτοῦ. καὶ τοὺς ἰσχυροὺς τῆς γῆς ἀπήγαγεν εἰς ἀποικεσίαν ἐξ ἱερουσαλὴμ εἰς βαβυλῶνα. καὶ πάντας τοὺς ἄνδρας τῆς δυνάμεως ἑπτακισχιλίους, καὶ τὸν τέκτονα καὶ τὸν συγκλείοντα χιλίους. πάντες δυνατοὶ ποιοῦντες πόλεμον. καὶ ἤγαγεν αὐτοὺς βασιλεὺς βαβυλῶνος μετοικεσίαν εἰς βαβυλῶνα. καὶ ἐβασίλευσε βασιλεὺς βαβυλῶνος τὸν βατθανίαν υἱὸν αὐτοῦ ἀντ᾽ αὐτοῦ, καὶ ἐπέθηκε τὸ ὄνομα αὐτοῦ, σεδεκία. υἱὸς εἴκοσι καὶ ἑνὸς ἐνιαυτῶν σεδεκίας ἐν τῷ βασιλεύειν αὐτὸν, καὶ ἕνδεκα ἔτη ἐβασίλευσεν ἐν ἱερουσαλὴμ, καὶ ὄνομα τῇ μητρὶ αὐτοῦ ἀμιτὰλ θυγάτηρ ἱερεμίου. καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου κατὰ πάντα ὅσα ἐποίησεν ἰωακίμ. ὅτι ἐπὶ τὸν θυμὸν κυρίου ἦν ἐπὶ ἱερουσαλὴμ καὶ ἐν τῷ ἰούδα, ἕως ἀπέρριψεν αὐτοὺς ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ. καὶ ἠθέτησε σεδεκίας ἐν τῷ βασιλεῖ βαβυλῶνος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΕ'.

Καὶ ἐγενήθη ἐν τῷ ἔτει τῷ ἐννάτῳ τῆς βασιλείας αὐτοῦ ἐν τῷ μηνὶ τῷ δεκάτῳ, ἦλθε ναβουχοδονόσορ ὁ βασιλεὺς βαβυλῶνος, καὶ πᾶσα ἡ δύναμις αὐτοῦ ἐπὶ ἱερουσαλήμ. καὶ παρενέβαλεν ἐπ' αὐτὴν, καὶ ᾠκοδόμησεν ἐπ' αὐτὴν περίτειχος κύκλῳ. καὶ ἦλθεν ἡ πόλις ἐν περιοχῇ ἕως τοῦ ἑνδεκάτου ἔτους τοῦ βασιλέως σεδεκίου ἐννάτῃ τοῦ μηνός. καὶ ἐνίσχυσεν ὁ λιμὸς ἐν τῇ πόλει, καὶ οὐκ ἦσαν ἄρτοι τῷ λαῷ τῆς γῆς. καὶ ἐρράγη ἡ πόλις, καὶ πάντες οἱ ἄνδρες τοῦ πολέμου ἐξῆλθον νυκτὸς ὁδὸν πύλης τῆς ἀναμέσον τῶν τειχῶν, αὕτη ἐστὶ τοῦ κήπου τοῦ βασιλέως, καὶ οἱ χαλδαῖοι ἐπὶ τὴν πόλιν κύκλῳ. καὶ ἐπορεύθη ὁδὸν τὴν ἄραβα, καὶ ἐδίωξεν ἡ δύναμις τῶν χαλδαίων ὀπίσω τοῦ βασιλέως, καὶ κατέλαβον αὐτὸν ἐν ἀραβὼθ ἱεριχὼ, καὶ πᾶσα ἡ δύναμις αὐτοῦ διεσπάρη ἐπάνωθεν αὐτοῦ. καὶ συνέλαβον τὸν βασιλέα, καὶ ἤγαγον αὐτὸν πρὸς βασιλέα βαβυλῶνος εἰς [a] ῥεβλαθά. καὶ ἐλάλησε μετ' αὐτοῦ κρίσιν. καὶ τοὺς υἱοὺς σεδεκίου ἔσφαξε κατ' ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς σεδεκίου ἐξετύφλωσε, καὶ ἔδησεν αὐτὸν ἐν πέδαις, καὶ ἤγαγεν εἰς βαβυλῶνα. καὶ ἐν τῷ μηνὶ τῷ πέμπτῳ ἑβδόμῃ τοῦ μηνὸς, αὐτὸς ἐνιαυτὸς ἐννεακαιδέκατος τῷ ναβουχοδονόσορ βασιλεῖ βαβυλῶνος, ἦλθε ναβουζαρδὰν ὁ ἀρχιμάγειρος ἑστὼς ἐνώπιον βασιλέως βαβυλῶνος εἰς ἱερουσαλήμ. καὶ ἐνέπρησε τὸν οἶκον κυρίου, καὶ τὸν οἶκον τοῦ βασιλέως, καὶ πάντας τοὺς οἴκους ἱερουσαλὴμ, καὶ πᾶν οἶκον ἐνέπρησεν ὁ ἀρχιμάγειρος. καὶ τὸ τεῖχος ἱερουσαλὴμ κυκλόθεν κατέσπασεν ἡ δύναμις τῶν χαλδαίων. καὶ τὸ περισσὸν τοῦ λαοῦ τὸ καταλειφθὲν ἐν τῇ πόλει, καὶ τοὺς ἐμπεπτωκότας οἳ ἐνέπεσον πρὸς τὸν βασιλέα βαβυλῶνος, καὶ τὸ λοιπὸν τοῦ στηρίγματος μετῆρε ναβουζαρδὰν ὁ ἀρχιμάγειρος. καὶ ἀπὸ τῶν πτωχῶν τῆς γῆς ὑπέλιπεν ὁ ἀρχιμάγειρος εἰς ἀμπελουργοὺς καὶ εἰς γαβίν. καὶ τοὺς στύλους τοὺς χαλκοῦς τοὺς ἐν οἴκῳ κυρίου, καὶ τὰς μεχωνὼθ, καὶ τὴν θάλασσαν τὴν χαλκῆν τὴν ἐν οἴκῳ κυρίου συνέτριψαν οἱ χαλδαῖοι, καὶ ἦραν τὸν χαλκὸν αὐτῶν εἰς βαβυλῶνα. καὶ τοὺς λέβητας, καὶ τὰ ἰαμὶν, καὶ τὰς φιάλας, καὶ τὰς θυΐσκας, καὶ πάντα τὰ σκεύη τὰ χαλκᾶ ἐν οἷς λειτουργοῦσιν ἐν αὐτοῖς ἔλαβε. καὶ τὰ πυρεῖα, καὶ τὰς φιάλας τὰς χρυσᾶς καὶ τὰς ἀργυρᾶς ἔλαβεν ὁ ἀρχιμάγειρος, στύλους δύο, καὶ τὴν θάλασσαν μίαν, καὶ τὰς μεχωνὼθ ἃς ἐποίησε σαλωμὼν τῷ οἴκῳ κυρίου. οὐκ ἦν σταθμὸς τοῦ χαλκοῦ πάντων τῶν σκευῶν. ὀκτωκαίδεκα πήχεων ὕψος τοῦ στύλου τοῦ ἑνός, καὶ τὸ χωθὰρ ἐπ' αὐτοῦ τὸ χαλκοῦν. καὶ τὸ ὕψος τοῦ χωθὰρ τριῶν πήχεων σαβαχὰ, καὶ ῥοαὶ ἐπὶ τοῦ χωθὰρ κύκλῳ τὰ πάντα χαλκᾶ, καὶ κατὰ ταῦτα τῷ στύλῳ τῷ δευτέρῳ ἐπὶ τῷ σαβαχά. καὶ ἔλαβεν ὁ ἀρχιμάγειρος τὸν σαραίαν ἱερέα τὸν πρῶτον, καὶ τὸν σοφονίαν υἱὸν τῆς δευτερώσεως, καὶ τοὺς τρεῖς τοὺς φυλάσσοντας τὸν σταθμόν. καὶ ἐκ τῆς πόλεως ἔλαβεν εὐνοῦχον ἕνα, ὃς ἦν ἐπιστάτης τῶν ἀνδρῶν τῶν πολεμιστῶν, καὶ πέντε ἄνδρας τῶν ὁρώντων τὸ πρόσωπον τοῦ βασιλέως τοὺς εὑρεθέντας ἐν τῇ πόλει, καὶ τὸν γραμματέα τοῦ ἄρχοντος τῆς δυνάμεως τὸν ἐκτάσσοντα τὸν λαὸν τῆς γῆς, καὶ ἑξήκοντα ἄνδρας τοῦ λαοῦ τῆς γῆς τοὺς εὑρεθέντας ἐν τῇ πόλει. καὶ ἔλαβεν αὐτοὺς ναβουζαρδὰν ὁ ἀρχιμάγειρος καὶ ἤγαγεν αὐτοὺς πρὸς τὸν βασιλέα βαβυλῶνος εἰς ῥεβλαθά. καὶ ἔπαισεν αὐτοὺς ὁ βασιλεὺς βαβυλῶνος, καὶ ἐθανάτωσεν αὐτοὺς εἰς ῥεβλαθὰ ἐν γῇ αἰμάθ, καὶ ἀπῳκίσθη ἰούδας ἐπάνωθεν τῆς γῆς αὐτοῦ. καὶ ὁ λαὸς ὁ καταλειφθεὶς ἐν τῇ γῇ ἰούδα οὓς κατέλιπε ναβουχοδονόσορ βασιλεὺς βαβυλῶνος, καὶ κατέστησεν ἐπ' αὐτῶν τὸν γοδολίαν υἱὸν ἀχικὰμ υἱὸν σαφάν. καὶ ἤκουσαν πάντες οἱ ἄρχοντες τῆς δυνάμεως αὐτοὶ καὶ οἱ ἄνδρες αὐτῶν, ὅτι κατέστησε βασιλεὺς βαβυλῶνος τὸν γοδολίαν, καὶ ἦλθον πρὸς γοδολίαν εἰς μασσηφὰθ, καὶ ἰσμαὴλ υἱὸς ναθανίου, καὶ ἰωνὰ υἱὸς καρηὲθ, καὶ σαραίας υἱὸς θαναμὰθ ὁ νετωφαθίτης, καὶ ἰεζονίας υἱὸς τοῦ μαχαθὶ, αὐτοὶ καὶ οἱ ἄνδρες αὐτῶν. καὶ ὤμοσε γοδολίας αὐτοῖς καὶ τοῖς ἀνδράσιν αὐτῶν, καὶ εἶπεν αὐτοῖς, μὴ φοβεῖσθε πάροδον τῶν χαλδαίων, καθίσατε ἐν τῇ γῇ, καὶ δουλεύσατε τῷ βασιλεῖ βαβυλῶνος, καὶ καλῶς ἔσται ὑμῖν. καὶ ἐγενήθη ἐν τῷ ἑβδόμῳ μηνὶ ἦλθεν ἰσμαὴλ υἱὸς ναθανίου υἱοῦ ἐλισαμὰ ἐκ τοῦ σπέρματος τῶν βασιλέων, καὶ δέκα ἄνδρες μετ' αὐτοῦ, καὶ ἐπάταξε τὸν γοδολίαν καὶ ἀπέθανε, καὶ τοὺς ἰουδαίους καὶ τοὺς χαλδαίους, οἳ ἦσαν μετ' αὐτοῦ ἐν μασσηφά. καὶ ἀνέστη πᾶς ὁ λαὸς ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου καὶ οἱ ἄρχοντες τῶν δυνάμεων, καὶ εἰσῆλθον εἰς αἴγυπτον, ὅτι ἐφοβήθησαν ἀπὸ προσώπου τῶν χαλδαίων. καὶ ἐγενήθη ἐν τῷ τριακοστῷ καὶ ἑβδόμῳ ἔτει τῆς ἀποικίας τοῦ ἰωακὶμ βασιλέως ἰούδα ἐν τῷ δωδεκάτῳ μηνὶ ἑβδόμῃ καὶ εἰκάδι τοῦ μηνὸς, ὕψωσεν εὐιλμαρωδὲκ βασιλεὺς βαβυλῶνος ἐν τῷ ἐνιαυτῷ τῆς βασιλείας αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν ἰωακὶμ τοῦ βασιλέως ἰούδα, καὶ ἐξήγαγεν αὐτὸν ἐξ οἴκου φυλακῆς αὐτοῦ. καὶ ἐλάλησε μετ' αὐτοῦ ἀγαθὰ, καὶ ἔδωκε τὸν θρόνον αὐτοῦ ἐπάνωθεν τῶν θρόνων τῶν βασιλέων τῶν μετ' αὐτοῦ ἐν βαβυλῶνι. καὶ ἠλλοίωσε τὰ ἱμάτια τῆς φυλακῆς αὐτοῦ, καὶ ἤσθιεν ἄρτον διαπαντὸς ἐνώπιον αὐτοῦ πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς αὐτοῦ. καὶ ἡ ἑστιατορία αὐτοῦ ἑστιατορία διαπαντὸς ἐδόθη αὐτῷ ἐξ οἴκου τοῦ βασιλέως λόγον ἡμέρας ἐν τῇ ἡμέρᾳ αὐτοῦ πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς αὐτοῦ.

a [Εἰς ῥεβλαθά.] Aliqui libri habent, εἰς δεβλαθά.

ΠΑΡΑΛΕΙΠΟΜΕΝΩΝ ΠΡΩΤΟΝ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

Ἀδὰμ, σὴθ, ἐνὼς, καὶ καϊνὰν, μαλελεὴλ, ἰάρεδ, ἐνὼχ, μαθουσάλα, λάμεχ, νῶε. υἱοὶ νῶε, σὴμ, χὰμ, ἰάφεθ. υἱοὶ ἰάφεθ, γαμὲρ, μαγὼγ, μαδαΐμ, ἰωϋὰν, ^α ἐλισὰ, θοβὲλ, μοσὸχ, καὶ θίρας. καὶ οἱ υἱοὶ γαμὲρ, ἀσχανὰζ, καὶ ῥιφὰθ, καὶ θοργαμά. καὶ οἱ υἱοὶ ἰωϋὰν, ἐλισὰ, καὶ θαρσὶς, κίτιοι, καὶ ῥόδιοι. καὶ υἱοὶ χὰμ, χοὺς, καὶ μεσραΐμ, φοὺδ, καὶ χαναάν. καὶ υἱοὶ χοὺς, σαβὰ, καὶ εὐιλὰ, καὶ σαβαθὰ, καὶ ῥεγμὰ, καὶ σεβεθαχά. καὶ υἱοὶ ῥεγμὰ, σαβὰ, καὶ δαδάν. καὶ χοὺς ἐγέννησε τὸν νεβρώδ. οὗτος ἤρξατο εἶναι γίγας ^β κυνηγὸς ἐπὶ τῆς γῆς. υἱοὶ σὴμ, αἰλὰμ, καὶ ἀσσοὺρ, καὶ ἀρφαξὰδ, σάλα, ἔβερ, φαλὲγ, ῥαγὰν, σερούχ, ναχὼρ, ^γ θάρρα, ἀβραάμ. υἱοὶ δὲ ἀβραὰμ, ἰσαὰκ, καὶ ἰσμαήλ. αὗται δὲ αἱ γενέσεις αὐτῶν. πρωτότοκος ἰσμαὴλ, ναβαιὼθ, καὶ κηδὰρ, ναβδεὴλ, μασσὰμ, μασμὰ, ἰδουμὰ, μασσὴ, χονδὰν, θαιμὰν, ἰετοὺρ, ναφὲς, κεδμά. οὗτοι υἱοὶ ἰσμαήλ. καὶ υἱοὶ χετούρας παλλακῆς ἀβραὰμ, καὶ ἔτεκεν αὐτῷ τὸν ζεμβρὰμ, ἰεξὰν, μαδιὰμ, μαδὰμ, σοβὰκ, σωέ. καὶ υἱοὶ ἰεξὰν, ^δ δαιδὰν, καὶ σαβαΐ. καὶ υἱοὶ μαδιὰμ, γεφὰρ, καὶ ὀφὲρ, καὶ ἐνὼχ, καὶ ἀβιδὰ, καὶ ἐλδαδά. πάντες οὗτοι υἱοὶ χετούρας. καὶ ἐγέννησεν ἀβραὰμ τὸν ἰσαάκ. καὶ υἱοὶ ἰσαὰκ, ἰακὼβ, καὶ ἠσαῦ. υἱοὶ ἠσαῦ, ἐλιφὰζ καὶ ῥαγουὴλ, καὶ ἰεοὺλ, καὶ ἰεγλὸμ, καὶ κορέ. υἱοὶ ἐλιφὰζ, θαιμὰν, καὶ ὠμὰρ, σωφὰρ, καὶ γοωθὰμ, καὶ κενὲζ, καὶ θαμνὰ, καὶ ἀμαλήκ. καὶ υἱοὶ ῥαγουὴλ, ναχὲς, ζαρὲ, σομὲ, καὶ μοζέ. υἱοὶ σηὶρ, λωτὰν, σωβὰλ, σεβεγὼν, ἀνὰ, δησὼν, ὠσὰρ, καὶ δισάν. καὶ υἱοὶ λωτὰν, χορρὶ, καὶ αἱμὰν, ἀδελφὴ δὲ λωτὰν θαμνά. υἱοὶ σωβὰλ, ἀλὼν, μαχαναὰθ, γαιβὴλ, σωφὶ, καὶ ὠνάν. υἱοὶ δὲ σεβεγὼν, αἰθ, καὶ σωνάν. υἱοὶ σωνὰν, δαισών. υἱοὶ δὲ δαισὼν, ἐμερὼν, καὶ ἀσεβὼν, καὶ ἰεθρὰμ, καὶ χαῤῥάν. καὶ υἱοὶ ὠσὰρ, βαλαὰμ, καὶ ζουκὰμ, καὶ ἀκάν. υἱοὶ δισὰν, ὼς, καὶ ἀράν. ^ε καὶ οὗτοι οἱ βασιλεῖς αὐτῶν. βαλὰκ υἱὸς βεὼρ, καὶ ὄνομα τῇ πόλει αὐτοῦ, δενναβά. καὶ ἀπέθανε βαλὰκ, καὶ ἐβασίλευσεν ἀντ' αὐτοῦ ἰωβὰβ υἱὸς ζαρὰ ἐκ βοσόῤῥας. καὶ ἀπέθανεν ἰωβὰβ, καὶ ἐβασίλευσεν ἀντ' αὐτοῦ ἀσὸμ ἐκ γῆς θαιμανών. καὶ ἀπέθανεν ἀσὸμ, καὶ ἐβασίλευσεν ἀντ' αὐτοῦ ἀδὰδ υἱὸς βαρὰδ, ὁ πατάξας μαδιὰμ ἐν τῷ πεδίῳ μωὰβ, καὶ ὄνομα τῇ πόλει αὐτοῦ γεθαίμ. καὶ ἀπέθανεν ἀδὰδ, καὶ ἐβασίλευσεν ἀντ' αὐτοῦ σεβλὰ ἐκ μασεκκάς. καὶ ἀπέθανε σεβλὰ, καὶ ἐβασίλευσεν ἀντ' αὐτοῦ σαοὺλ ἐκ ῥωβὼθ τῆς παρὰ ποταμόν. καὶ ἀπέθανε σαοὺλ, καὶ ἐβασίλευσεν ἀντ' αὐτοῦ βαλαεννὼρ υἱὸς ἀχωβώρ. καὶ ἀπέθανε βαλαεννὼρ, καὶ ἐβασίλευσεν ἀντ' αὐτοῦ ^ζ ἀδὰδ υἱὸς βαράδ. ^η καὶ ὄνομα τῇ πόλει αὐτοῦ, φογώρ. ἡγεμόνες ἐδὼμ, ἡγεμὼν θαμνὰ, ἡγεμὼν γωλαδὰ, ἡγεμὼν ἰεθὲρ, ἡγεμὼν ἐλιβαμὰς, ἡγεμὼν ἠλὰς, ἡγεμὼν φινὼν, ἡγεμὼν κενὲζ, ἡγεμὼν θαιμὰν, ἡγεμὼν βαβσὰρ, ἡγεμὼν μαγεδιὴλ, ἡγεμὼν ^θ ζαφωΐν. οὗτοι ἡγεμόνες ἐδώμ.

^α [Ελισά.] LL.VV tum hic, tum aliquanto post, habent, ἐλισά. in impressis, priore loco est, ἐλισὰ, posteriore, ἐλιδά. ^β [Κυνηγὸς ἐπὶ τῆς γῆς.] In alijs libris hæc sequũtur. καὶ μεσραῒμ ἐγέννησε τοὺς λουδιεὶμ, καὶ τοὺς αἰνομιεὶμ, καὶ τοὺς λαβιεὶμ, καὶ τοὺς νεφθωσιεὶμ, καὶ τοὺς φαθερωσιεὶμ, καὶ τοὺς πετροσωνιεὶμ, καὶ τοὺς χασλωεὶμ, ὅθεν ἐξῆλθον ἐκεῖθεν φυλιστιείμ. καὶ τοὺς καφθοριείμ. καὶ χαναὰν ἐγέννησεν τὸν σιδῶνα τὸν πρωτότοκον αὐτοῦ. καὶ τὸν χετταῖον, καὶ τὸν ἰεβουσαῖον, καὶ τὸν ἀμοῤῥαῖον, καὶ τὸν γεργεσαῖον, καὶ τὸν εὐαῖον, καὶ τὸν ἀροκαῖον, καὶ τὸν ἀσενναῖον, καὶ τὸν ἀμαθί. καὶ υἱοὶ σὴμ, αἰλὰμ, καὶ ἀσσοὺρ, καὶ ἀρφαξὰδ, καὶ λοὺδ, καὶ ἀράμ. καὶ υἱοὶ ἀρὰμ, οὒζ, καὶ οὒλ, καὶ γεθὲρ, καὶ μοσόχ, καὶ ἀρφαξὰδ, καὶ λοὺδ, καὶ ἀράμ. καϊνὰ ἐγέννησε τὸν καϊνάν. καὶ ἐγέννησε τὸν σαλά. καὶ σαλὰ ἐγέννησε τὸν ἔβερ. καὶ τῷ ἔβερ ἐγεννήθησαν δύο υἱοί. ὄνομα τῷ ἑνὶ φαλέγ. ὅτι ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ διεμερίσθη ἡ γῆ. καὶ ὄνομα τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ ἰεκτὰν, ἐγέννησε τὸν ἐλμωδὰδ, καὶ τὸν σαλὲφ, καὶ τὸν ἀτερμὼθ, καὶ τὸν ἰαδὲρ, καὶ τὸν ἰδωρὰμ, καὶ τὸν οὐζὰλ, καὶ τὸν δεκλὰ, καὶ τὸν γαμααὴλ, καὶ τὸν ἀβιμεὴλ, καὶ τὸν σαβὰ, καὶ τὸν οὐφὶρ, καὶ τὸν εὐιλὰτ, καὶ τὸν ἰωάβ. πάντες οὗτοι υἱοὶ ἰεκτάν. Quod autem in his repetita sunt, καὶ λοὺδ, καὶ ἀρὰμ, in vno codice antiquo non repetũtur, sed est, καὶ ἀρφαξὰδ ἐγέννησε τὸν καϊνὰν, καὶ καϊνὰν ἐγέννησε τὸν σάλα. ^γ [Θάῤῥα, ἀβραάμ.] AA.LL. habent, θάῤῥα, ἀβράμ. αὐτὸς ἀβραάμ. ^δ [Δαιδὰν καὶ σαβαΐ.] In alijs libris hæc sequũtur. καὶ υἱοὶ δαιδὰν, ῥαγουὴλ, καὶ ναβδεὴλ, καὶ ἀσσουριὶμ, καὶ λατουσιεὶμ, καὶ λοωμιεὶμ, πέντε. ^ε [καὶ οὗτοι οἱ βασιλεῖς αὐτῶν] In alijs libris hæc sequuntur. οἱ βασιλεύσαντες ἐν ἐδὼμ, πρὸ τοῦ βασιλεῦσαι βασιλέα ἐκ τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ. ^ζ [ἀδὰδ υἱὸς βαράδ.] Alij libri habent, ἀδὰδ βαράδ. In aliis est tantum, ἀδάδ. ^η [καὶ ὄνομα τῇ πόλει αὐτοῦ φογώρ.] In alijs libris hæc sequuntur. καὶ ὄνομα τῇ γυναικὶ αὐτοῦ μεταβὲλ, θυγάτηρ μεζαάδ. καὶ ἀπέθανεν ἀδάδ. καὶ ἐγένετο. ^θ [ζαφωΐν] In nonnullis libris non est ζαφωΐν, sed ἠράμ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

Ταῦτα τὰ ὀνόματα τῶν υἱῶν ἰσραήλ. ῥουβὴν, συμεὼν, λευὶ, ἰούδα, ἰσσάχαρ, ζαβουλὼν, δὰν, ἰωσὴφ, βενιαμὶν, νεφθαλὶ, γὰδ, ἀσήρ. υἱοὶ ἰούδα, ἢρ, αὐνὰν, σηλώμ. τρεῖς ἐγεννήθησαν αὐτῷ ἐκ τῆς θυγατρὸς σαύας τῆς χανανίτιδος. καὶ ἦν ἢρ ὁ πρωτότοκος ἰούδα πονηρὸς ἐναντίον κυρίου, καὶ ἀπέκτεινεν αὐτόν. καὶ θάμαρ ἡ νύμφη αὐτοῦ ἔτεκεν αὐτῷ τὸν φαρὲς, καὶ τὸν ζαρά. πάντες υἱοὶ ἰούδα πέντε. υἱοὶ φαρὲς, ἐσρὼμ, καὶ ἰεμουήλ. καὶ υἱοὶ ζαρὰ, ζαμβρὶ, καὶ αἰθὰμ, καὶ αἱμουὰν, καὶ καλχὰλ, καὶ δαραὰδ, πάντες πέντε. καὶ υἱοὶ χαρμὶ, ἀχὰρ ὁ ἐμποδοστάτης ἰσραὴλ, ὃς ἠθέτησεν εἰς τὸ ἀνάθεμα. καὶ υἱοὶ αἰθὰμ, ἀζαρίας. καὶ υἱοὶ ἐσρὼμ οἳ ἐτέχθησαν αὐτῷ, ^α ὁ ἰεραμεὴλ, καὶ ὁ ἀρὰμ, καὶ ὁ χαλέβ. καὶ ἀρὰμ ἐγέννησε τὸν ἀμιναδὰβ, καὶ ἀμιναδὰβ ἐγέννησε τὸν ναασσὼν ἄρχοντα οἴκου ἰούδα. καὶ ναασσὼν ἐγέννησε τὸν σαλμὼν, καὶ σαλμὼν ἐγέννησε τὸν βοὸζ, καὶ βοὸζ ἐγέννησε τὸν ὠβήδ,

βηδ, καὶ ὠβὴδ ἐγέννησε τὸν ἰεσσαὶ, καὶ ἰεσσαὶ ἐγέννησε τὸν πρωτότοκον αὐτοῦ τὸν ἐλιάβ. ἀμιναδὰβ ὁ δεύτερος, σαμαὰ ὁ τρίτος, ναθαναὴλ ὁ τέταρτος, [β] ζαβδαὶ ὁ πέμπτος, ἀσὰμ ὁ ἕκτος, δαυὶδ ὁ ἕβδομος, καὶ ἡ ἀδελφὴ αὐτῶν σαρουία, καὶ ἀβιγαία. καὶ υἱοὶ σαρουία, ἀβισὰ, καὶ ἰωὰβ, καὶ ἀσαὴλ, τρεῖς. καὶ ἀβιγαία ἐγέννησε τὸν ἀμεσσάβ. καὶ πατὴρ ἀμεσσὰβ ἰοθὸρ ὁ ἰσμαηλίτης. καὶ χαλὲβ υἱὸς ἐσρὼμ ἔλαβε τὴν γαζουβὰ γυναῖκα, καὶ τὴν ἰερειώθ. καὶ οὗτοι υἱοὶ αὐτῆς, ἰασὰρ, καὶ σουβὰβ, καὶ ἀρδών. καὶ ἀπέθανε γαζουβὰ, καὶ ἔλαβεν ἑαυτῷ χαλὲβ τὴν ἐφραθ, καὶ ἔτεκεν αὐτῷ τὸν ὤρ. καὶ ὢρ ἐγέννησε τὸν οὐρί. καὶ οὐρὶ ἐγέννησε τὸν βεσελεήλ. καὶ μετὰ ταῦτα εἰσῆλθεν ἐσρὼν πρὸς τὴν θυγατέρα μαχὶρ πατρὸς γαλαὰδ, καὶ αὐτὸς ἔλαβεν αὐτὴν, καὶ αὐτὸς ἑξήκοντα πέντε ἐτῶν ἦν. καὶ ἔτεκεν αὐτῷ τὸν σερούχ. καὶ σερούχ ἐγέννησε τὸν ἰαίρ. καὶ ἦσαν αὐτῷ εἴκοσι καὶ τρεῖς πόλεις ἐν τῇ γαλαάδ. καὶ ἔλαβε γεδσοὺρ καὶ ἀρὰμ τὰς κώμας ἰαὶρ ἐξ αὐτῶν, τὴν καναὰθ καὶ τὰς κώμας αὐτῆς, ἑξήκοντα πόλεις. πᾶσαι αὗται υἱῶν μαχὶρ πατρὸς γαλαάδ. καὶ μετὰ τὸ ἀποθανεῖν ἐσρὼν, ἦλθε χαλὲβ εἰς ἐφραθά. καὶ ἡ γυνὴ ἐσρὼν ἀβιά. καὶ ἔτεκεν αὐτῷ τὸν ἀχὼ πατέρα θεκωέ. καὶ ἦσαν οἱ υἱοὶ ἰεραμεήλ πρωτοτόκου ἐσρὼν, ὁ πρωτότοκος ῥὰμ, καὶ βαναὰ, καὶ ἀρὰμ, [γ] καὶ ἀσὰν ἀδελφὸς αὐτοῦ. καὶ ἦν γυνὴ ἑτέρα τῷ ἰεραμεήλ, καὶ ὄνομα αὐτῇ ἀτάρα. αὕτη ἐστὶ μήτηρ ὀζόμ. καὶ ἦσαν υἱοὶ ῥὰμ πρωτοτόκου ἰεραμεήλ, μαὰς, καὶ ἰαμὶν, καὶ ἀκόρ. καὶ ἦσαν υἱοὶ ὀζόμ, σαμαὶ, καὶ ἰαδαέ. καὶ υἱοὶ σαμαὶ, ναδὰβ, καὶ ἀβισούρ. καὶ ὄνομα τῆς γυναικὸς ἀβισοὺρ, ἀβιχαία. καὶ ἔτεκεν αὐτῷ τὸν ἀχαβὰρ, καὶ τὸν μωήλ. καὶ υἱοὶ ναδὰβ, σαλὰδ, καὶ ἀπφαίν. καὶ ἀπέθανε σαλὰδ οὐκ ἔχων τέκνα. καὶ υἱοὶ ἀπφαὶν [δ] ἰσεμιήλ. καὶ υἱοὶ ἰσεμιήλ, σωσάν. καὶ υἱοὶ σωσὰν, δαδαί. καὶ υἱοὶ δαδαὶ, ἀχισαμὰς, ἰεθὲρ, ἰωνάθαν. καὶ ἀπέθανεν ἰεθὲρ οὐκ ἔχων τέκνα. καὶ υἱοὶ ἰωνάθαν, φαλὲθ, καὶ ὀζάμ. οὗτοι ἦσαν υἱοὶ ἰεραμεήλ. καὶ οὐκ ἦσαν τῷ σωσὰν υἱοὶ, ἀλλ' ἢ θυγατέρες. καὶ τῷ σωσὰν παῖς αἰγύπτιος, καὶ ὄνομα αὐτῷ [ε] ἰωχήλ. καὶ ἔδωκε σωσὰν τὴν θυγατέρα αὐτοῦ τῷ ἰωχὴλ παιδὶ αὐτοῦ εἰς γυναῖκα, καὶ ἔτεκεν αὐτῷ τὸν ἐθί. καὶ ἐθὶ ἐγέννησε τὸν ναθάν. καὶ ναθὰν ἐγέννησε τὸν ζαβέδ. καὶ ζαβὲδ ἐγέννησε [ζ] τὸν ἀφαμήλ. καὶ ἀφαμὴλ ἐγέννησε τὸν ὠβήδ. καὶ ὠβὴδ ἐγέννησε τὸν ἰηού. καὶ ἰηοὺ ἐγέννησε τὸν ἀζαρίαν. καὶ ἀζαρίας ἐγέννησε τὸν χελλής. καὶ χελλὴς ἐγέννησε τὸν ἐλεασά. καὶ ἐλεασὰ ἐγέννησε τὸν σοσομαΐ. καὶ σοσομαῒ ἐγέννησε τὸν σαλούμ. καὶ σαλοὺμ ἐγέννησε τὸν ἰεχεμίαν. καὶ ἰεχεμίας ἐγέννησε τὸν ἐλισαμά. καὶ ἐλισαμὰ ἐγέννησε τὸν ἰσμαήλ. καὶ υἱοὶ χαλὲβ ἀδελφοῦ ἰεραμεήλ, μαρισὰ ὁ πρωτότοκος αὐτοῦ. οὗτος πατὴρ ζίφ. καὶ υἱοὶ μαρισὰ πατρὸς χεβρών. καὶ υἱοὶ χεβρὼν κορὲ, καὶ θαπφοὺς, καὶ ῥεκὸμ, καὶ σαμαά. καὶ σαμαὰ ἐγέννησε τὸν ῥαὲμ πατέρα ἰεκλαάν. καὶ ἰεκλαὰν ἐγέννησε τὸν σαμαΐ. καὶ υἱὸς αὐτοῦ μαών. καὶ μαὼν πατὴρ βαιθσούρ. καὶ γαιφὰ ἡ παλλακὴ χαλὲβ ἐγέννησε τὸν ἀρὰμ, καὶ τὸν μοσὰ, καὶ τὸν γεζουέ. καὶ υἱοὶ ἀδδαΐ, ῥαγὲμ, καὶ ἰωάθαμ, [η] καὶ σωγὰρ, καὶ φαλὲκ, καὶ γαιφὰ, [η] καὶ σαγαέ. καὶ ἡ παλλακὴ χαλὲβ μωχὰ ἐγέννησε τὸν σαβὲρ, καὶ τὸν θαράμ. καὶ ἐγέννησε σαγαὲ πατέρα μαδμηνὰ, καὶ τὸν σαοὺ πατέρα μαχαβηνὰ, καὶ πατέρα γαιβάλ. καὶ θυγάτηρ χαλὲβ, ἀχά. οὗτοι ἦσαν υἱοὶ χαλέβ. υἱοὶ ὢρ πρωτοτόκου ἐφραθά. σωβὰλ πατὴρ καριαθιαρείμ. σαλωμὼν πατὴρ βαιθά. λαμμὼν πατὴρ βαιθαλαέμ. καὶ ἀρὶμ πατὴρ βεθγεδώρ. καὶ ἦσαν υἱοὶ τῷ σωβὰλ πατρὶ καριαθιαρὶμ ἀραὰ καὶ αἰσὶ, καὶ ἀμμανὶθ, καὶ ὁμασφαὲ, πόλεις ἰαΐρ, αἰθαλὶμ, καὶ μιφιθὶμ, καὶ ἠσαμαθὶμ, καὶ ἠμασαραΐμ. ἐκ τούτων ἐξήλθοσαν οἱ σαραθαῖοι, [θ] καὶ υἱοὶ ἐσθαάμ, υἱοὶ σαλωμὼν βαιθαλαὲμ ὁ νετωφατὶ, ἀταρὼθ οἴκου ἰωὰβ, καὶ ἥμισυ τοῦ μαλαθὶ, ἠσαρὶ, πατριαὶ γραμματέων κατοικοῦντες ἐν ἰάβις θαργαθιὶμ, καὶ σαμαθιὶμ, καὶ σωχαθίμ. οὗτοι οἱ κιναῖοι οἱ ἐλθόντες ἐξ αἰμὰθ πατρὸς οἴκου ῥηχάβ.

[α] [Ὁ ἰεραμεήλ.] In alijs libris est, ἰεραμεὴλ, καὶ ῥὰμ, καὶ χαλὲβ, καὶ ἀσάν. καὶ ἀσὰν ἐγέννησε τόν. [β] [ζαβδαί.] In alijs libris est, ῥαδδί. [γ] [καὶ ἀσάν] Alij libri habent, ἀχιὰν, καὶ ἀσόμ. ἀχιὰν autem id significare videtur quod sequitur, ἀδελφὸς αὐτοῦ. [δ] [ἰσεμιήλ.] AA.LL. habent, ἰεσεΐ. [ε] [ἰωχήλ.] AA.LL. habent, ἰεραά. [ζ] [τὸν ἀφαμήλ.] AA.LL. habent, ἰηού. [η] [καὶ σαγαέ.] AA.LL. habent, σάφ. [θ] [υἱοὶ ἐσθαάμ] AA.LL. habent, οἱ ἐσθαωλαῖοι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ.

Καὶ οὗτοι ἦσαν υἱοὶ δαυὶδ οἱ τεχθέντες αὐτῷ ἐν χεβρών. ὁ πρωτότοκος ἀμνὼν τῇ ἀχινάαμ τῇ ἰεζραηλίτιδι. ὁ δεύτερος δανιὴλ τῇ ἀβιγαία τῇ καρμηλία. ὁ τρίτος ἀβεσσαλὼμ, υἱὸς μωχὰ θυγατρὸς θολμαὶ βασιλέως γεδσούρ. ὁ τέταρτος ἀδωνία υἱὸς ἀγγίθ. ὁ πέμπτος σαφατία τῆς ἀβιτάλ. ὁ ἕκτος ἰεθραὰμ τῇ αἰγλᾷ γυναικὶ αὐτοῦ. ἓξ ἐγεννήθησαν αὐτῷ ἐν χεβρών. καὶ ἐβασίλευσεν ἐκεῖ ἑπτὰ ἔτη, καὶ ἑξάμηνον. καὶ τριάκοντα καὶ τρία ἔτη ἐβασίλευσεν ἐν ἰερουσαλήμ. καὶ οὗτοι ἐτέχθησαν αὐτῷ ἐν ἰερουσαλήμ. σαμαὰ, σωβὰβ, νάθαν, καὶ σαλωμών. τέσσαρες τῇ βηρσαβεὲ θυγατρὶ ἀμιήλ. καὶ ἐβαὰρ, καὶ ἐλισά, καὶ ἐλιφαλὴθ, καὶ ναγαὶ, καὶ ναφὲκ, καὶ ἰαφιὲ, καὶ ἐλισαμὰ, καὶ ἐλιαδὰ, καὶ ἐλιφαλὰ, ἐννέα. πάντες υἱοὶ δαυὶδ, πλὴν τῶν υἱῶν τῶν παλλακῶν, καὶ θημὰρ ἀδελφὴ αὐτῶν. υἱοὶ σαλωμὼν, ῥοβοὰμ, ἀβιὰ υἱὸς αὐτοῦ, ἀσὰ υἱὸς αὐτοῦ, ἰωσαφὰτ υἱὸς αὐτοῦ, ἰωρὰμ υἱὸς αὐτοῦ, ὀχοζίας υἱὸς αὐτοῦ, ἰωὰς υἱὸς αὐτοῦ, ἀμασίας υἱὸς αὐτοῦ, ἀζαρίας υἱὸς αὐτοῦ, ἰωάθαν υἱὸς αὐτοῦ, ἄχαζ υἱὸς αὐτοῦ, ἐζεκίας υἱὸς αὐτοῦ, μανασσῆς υἱὸς αὐτοῦ, ἀμὼν υἱὸς αὐτοῦ, ἰωσία υἱὸς αὐτοῦ. καὶ υἱοὶ ἰωσία, πρωτότοκος ἰωανὰν, ὁ δεύτερος ἰωακὶμ, ὁ τρίτος σεδεκίας, ὁ τέταρτος σαλούμ. καὶ υἱοὶ ἰωακὶμ, ἰεχονίας υἱὸς αὐτοῦ, σεδεκίας υἱὸς αὐτοῦ. καὶ υἱοὶ ἰεχονία, ἀσὶρ, σαλαθιὴλ υἱὸς αὐτοῦ, μελχιρὰμ, καὶ φαδαΐας, καὶ σανεσὰρ, καὶ ἰεκεμία, καὶ ὡσαμὰθ, καὶ ναβαδίας. καὶ υἱοὶ φαδαΐας, ζοροβάβελ, καὶ σεμεΐ. καὶ υἱοὶ ζοροβάβελ, μοσολλὰμ, καὶ ἀνανία, καὶ

καὶ σαλωμεθὶ ἀδελφὴ αὐτῶν, καὶ ἀσουβὲ, καὶ ὀὸλ, καὶ βαραχία, καὶ ἀσαδία, καὶ ἀσοβὲδ, πέντε. καὶ υἱοὶ ἀνανία, φαλεττία, καὶ ἰεσίας υἱὸς αὐτοῦ, ῥαφὰλ υἱὸς αὐτοῦ, ὀρνὰ υἱὸς αὐτοῦ, ἀβδία υἱὸς αὐτοῦ, σεχενίας υἱὸς αὐτοῦ. καὶ υἱὸς σεχενία, σαμαΐα. καὶ υἱοὶ σαμαΐα, χαττοὺς, καὶ ἰωὴλ, καὶ βερρὶ, καὶ νωαδία, καὶ σαφὰθ, ἕξ. καὶ υἱοὶ νωαδία, [a] ἐλιθεναὶ, καὶ ἐζεκία, καὶ ἐζρικὰμ, τρεῖς. καὶ υἱοὶ ἐλιθεναὶ, ὀδολία, καὶ ἐλιασεβὼν, καὶ φαδαΐα, καὶ ἀκοὺβ, καὶ ἰωαναὶ, καὶ δαλααΐα, καὶ ἀνὰν, ἑπτά.

a [Ελιθεναί.] AA.LL. ἐλιωναί.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

Καὶ υἱοὶ ἰούδα, φαρὲς, ἐσρὼμ, καὶ χαρμὶ, καὶ ὢρ, σουβὰλ, καὶ ῥάδα υἱὸς αὐτοῦ. καὶ σουβὰλ ἐγέννησε τὸν ἰὲθ. καὶ ἰὲθ ἐγέννησε τὸν ἀχιμαὶ, καὶ τὸν λαάδ. αὗται αἱ γενέσεις τοῦ ἀραθί. καὶ οὗτοι υἱοὶ αἰτὰμ, ἰεζραὴλ, καὶ ἰεσμὰν, καὶ ἰεβδάς. καὶ ὄνομα ἀδελφῆς αὐτῶν [a] ἐσηλεββών. καὶ φανουὴλ πατὴρ γεδὼρ, καὶ ἰαζὴρ πατὴρ ὠσάν. οὗτοι υἱοὶ ὢρ τοῦ πρωτοτόκου ἐφραθὰ πατρὸς βαιθλαέμ. καὶ τῷ ἀσοὺρ πατρὶ θεκωὲ ἦσαν δύο γυναῖκες [β] ἀωδὰ, καὶ θοαδά. καὶ ἔτεκεν αὐτῷ ἀωδὰ τὸν ὠχαία, καὶ τὸν ἠφὰλ, καὶ τὸν θαιμὰν, καὶ τὸν ἀαθηρ. πάντες οὗτοι υἱοὶ ἀωδᾶς. καὶ υἱοὶ θοαδᾶς, σερὲθ, καὶ σαὰρ, καὶ ἐθανάμ. καὶ κωὲ ἐγέννησε τὸν ἐνὼβ, καὶ τὸν σαβαθά. καὶ γενέσεις ἀδελφοῦ ῥηχὰβ, υἱοῦ ἰαρίν. καὶ ἦν [γ] ἰγαβὴς ἔνδοξος ὑπὲρ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ. καὶ ἡ μήτηρ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἰγαβὴς, λέγουσα. ἔτεκον [δ] ὡς γαβής. καὶ ἐπεκαλέσατο ἰγαβὴς τὸν θεὸν ἰσραὴλ, λέγων. ἐὰν εὐλογῶν εὐλογήσῃς με, καὶ πληθύνῃς τὰ ὅριά μου, καὶ ᾖ ἡ χείρ σου μετ᾽ ἐμοῦ, καὶ ποιήσῃς γνῶσιν τοῦ μὴ ταπεινῶσαί με. καὶ ἐπήγαγεν ὁ θεὸς πάντα ὅσα ᾐτήσατο. καὶ χαλὲβ πατὴρ ἀχὰ ἐγέννησε τὸν μαχὶρ. οὗτος πατὴρ [ε] ἀσαθών. ἐγέννησε τὸν βαθραίαν, καὶ τὸν βεασηὲ, καὶ τὸν θαιμὰν πατέρα πόλεως ναὰς ἀδελφοῦ ἐσελὼμ τοῦ κενεζί. οὗτοι ἄνδρες ῥηχάβ. καὶ υἱοὶ κενὲζ, γοθονιὴλ, καὶ σαραΐα. καὶ υἱοὶ γοθονιὴλ, ἀθάθ. καὶ μαναθὶ ἐγέννησε τὸν γοφερά. καὶ σαραΐα ἐγέννησε [ζ] τὸν ἰωβὰβ, πατέρα ἀγεαδδαὶρ, ὅτι τέκτονες ἦσαν. καὶ υἱοὶ χαλὲβ υἱοῦ ἰεφοννὴ ἢρ, ἀδὰ, καὶ νοόμ. καὶ υἱοὶ ἀδὰ κενὲζ, καὶ υἱοὶ ἀλεὴλ, ζὶβ, καὶ ζεφὰ, καὶ θειά, καὶ ἰσερὴλ. καὶ υἱοὶ ἐσρὶ, ἰεθὲρ, μωρὰδ, καὶ ἄφερ, καὶ ἰαμών. καὶ ἐγέννησεν ἰεθὲρ τὸν μαρὼν, καὶ τὸν σεμεΐ, καὶ τὸν ἰεσβὰ πατέρα ἐσθαιμών. καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ αὕτη ἀδία ἔτεκε τὸν ἰαρὲδ πατέρα γεδὼρ, καὶ τὸν ἀβὲρ πατέρα σωχὼν, καὶ [η] τὸν χετιὴλ πατέρα ζαμών. καὶ οὗτοι υἱοὶ βετθία θυγατρὸς φαραὼ, ἣν ἔλαβε μωρήδ. καὶ υἱοὶ γυναικὸς τῆς ἰδουΐας ἀδελφῆς ναχαὶμ πατρὸς κεϊλὰ, γαρμὶ, καὶ ἐσθαιμὰν, νωχαθί. καὶ υἱοὶ σεμὼν, ἀμνὼν, καὶ ἀνὰ υἱὸς φανὰ, καὶ ἰνών. καὶ υἱοὶ σεΐ, ζωὰν, καὶ υἱοὶ ζωὰβ, υἱοὶ σηλὼμ υἱοῦ ἰούδα, ἢρ πατὴρ ληχάβ. καὶ λαδαδὰ πατὴρ μαρισά. καὶ γενέσεις οἰκιῶν [θ] ἐφραθαβὰκ τῷ οἴκῳ ἐσοβά. καὶ ἰωακὶμ, καὶ ἄνδρες χωζηβὰ, καὶ ἰωὰς, καὶ σαρὰφ, οἳ κατῴκησαν ἐν μωάβ. καὶ ἀπέστρεψεν αὐτοὺς ἀβεδηρὶν, ἀθουκιῒμ. οὗτοι κεραμεῖς οἱ κατοικοῦντες ἐν ἀταῒμ καὶ γαδηρὰ μετὰ τοῦ βασιλέως. ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ ἐνίσχυσαν, καὶ κατῴκησαν ἐκεῖ. υἱοὶ σεμεὼν, ναμουὴλ, καὶ ἰαμὶν, ἰαρὶβ, ζαρὲς, σαοὺλ, σαλὲμ υἱὸς αὐτοῦ, μαβασὰμ υἱὸς αὐτοῦ, μασμὰ υἱὸς αὐτοῦ, ἀμουὴλ υἱὸς αὐτοῦ, σαβοὺδ υἱὸς αὐτοῦ, ζακχοὺρ υἱὸς αὐτοῦ, σεμεῒ υἱὸς αὐτοῦ. τῷ σεμεῒ υἱοὶ ἑκκαίδεκα, καὶ θυγατέρες ἕξ. καὶ τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ οὐκ ἦσαν υἱοὶ πολλοί. καὶ πᾶσαι αἱ πατριαὶ αὐτοῦ οὐκ ἐπλεόνασαν ὡς υἱοὶ ἰούδα. καὶ κατῴκησαν ἐν βηρσαβεὲ, καὶ μωλαδὰ, καὶ ἐν ἐσερσουὰλ, καὶ ἐν βαλαὰ, καὶ ἐν αἰσὲμ, καὶ ἐν θωλὰδ, καὶ ἐν βαθουὴλ, καὶ ἐν ἑρμὰ, καὶ ἐν σικελὰγ, καὶ ἐν βαιθμαρειμὼθ, καὶ ἡμισυσεωσὶν, καὶ οἴκου βαρουσεωρείμ. αὗται αἱ πόλεις αὐτῶν ἕως βασιλέως δαυίδ. καὶ ἐπαύλεις αὐτῶν αἰτὰν, καὶ ἦν, ῥεμνὼν, καὶ θοκκὰ, καὶ αἰσὰρ, πόλεις πέντε. καὶ πᾶσαι ἐπαύλεις αὐτῶν κύκλῳ τῶν πόλεων τούτων ἕως βαάλ. αὕτη κατάσχεσις αὐτῶν, καὶ ὁ καταλοχισμὸς αὐτῶν. καὶ μοσωβὰβ, καὶ ἰεμολὸχ, καὶ ἰωσία υἱὸς ἀμασία, καὶ ἰωὴλ, καὶ ἰηοῦ υἱὸς ἀσαβία, υἱὸς σαραῦ, υἱὸς ἀσιὴλ, καὶ ἐλιωναὶ, καὶ ἰωκαβὰ, καὶ ἰασουΐα, καὶ ἀσαΐα, καὶ ἰεδιὴλ, καὶ ἰσμαὴλ, καὶ βαναίας, καὶ ζουζὰ υἱὸς σαφαῒ υἱοῦ ἀλὼν, υἱοῦ ἰεδιὰ, υἱοῦ σεμεὶ, υἱοῦ σαμαίου. οὗτοι οἱ διελθόντες ἐν ὀνόμασιν ἀρχόντων ἐν ταῖς γενέσεσιν αὐτῶν, καὶ ἐν οἴκοις πατριῶν αὐτῶν ἐπληθύνθησαν εἰς πλῆθος, καὶ ἐπορεύθησαν ἕως τοῦ ἐλθεῖν γέραρα ἕως τῶν ἀνατολῶν τῆς γαὶ, τοῦ ζητῆσαι νομὰς τοῖς κτήνεσιν αὐτῶν. καὶ εὗρον νομὰς πλείονας καὶ ἀγαθάς. καὶ ἡ γῆ πλατεῖα ἐναντίον αὐτῶν, καὶ εἰρήνη καὶ ἡσυχία, ὅτι ἐκ τῶν υἱῶν χὰμ τῶν κατοικούντων ἐκεῖ ἔμπροσθεν. καὶ ἦλθοσαν οὗτοι οἱ γεγραμμένοι ἐπ᾽ ὀνόματος ἐν ἡμέραις ἐζεκίου βασιλέως ἰούδα, καὶ ἐπάταξαν τοὺς οἴκους αὐτῶν καὶ τοὺς μιναίους οὓς εὕροσαν ἐκεῖ, καὶ ἀνεθεμάτισαν αὐτοὺς ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης. καὶ ᾤκησαν ἀντ᾽ αὐτῶν, ὅτι νομαὶ τοῖς κτήνεσιν αὐτῶν ἐκεῖ. καὶ ἐξ αὐτῶν ἀπὸ τῶν υἱῶν συμεὼν ἐπορεύθησαν εἰς ὄρος σηὶρ ἄνδρες πεντακόσιοι, καὶ φαλαεττία, καὶ νωαδία, καὶ ῥαφαΐα, καὶ ὀζιὴλ υἱοὶ ἰεσὶ ἄρχοντες αὐτῶν. καὶ ἐπάταξαν τοὺς καταλοίπους τοὺς καταλειφθέντας τοῦ ἀμαλὴκ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης.

α [Εσηλεββών.] Nonnulli libri habent, ἐσηλελφών. β [ἀωδὰ καὶ θοαδά.] AA.LL. habent, χαλλὰ καὶ μααρά. γ [ἰγαβής.] AA.LL. ἰαβής. δ [ὡς γαβὴς, καὶ ἐπεκαλέσατο ἰγαβής.] AA.LL. ἐν διαπτώσει. καὶ ἐπεκαλέσατο ἰακβής. ε [ἀσαθών.] In aliis libris est, ἀσαθὼρ ἐγέννησε τὸν σαθρεφὰ, καὶ τὸν φεαση καὶ τὸν θανά. ζ [τὸν ἰωβάβ.] AA.LL. habent, τὸν ἰωρὰμ πατέρα γησασαρείμ. η [τὸν χετιήλ.] AA.LL. ἰεχεθιὴλ πατέρα ζανοί. θ [ἐφραθαβάκ.] Nonnulli libri habent, ἐβδαμαθαρβές.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε'.

Καὶ υἱοὶ ῥουβὴν πρωτοτόκου ἰσραὴλ, ὅτι οὗτος ὁ πρωτότοκος, καὶ ἐν τῷ ἀναβῆναι ἐπὶ τὴν κοίτην τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ἔδωκε τὴν εὐλογίαν αὐτοῦ [a] τῷ υἱῷ αὐτοῦ ἰωσὴφ υἱῷ ἰσραὴλ, καὶ οὐκ ἐγενεαλογήθη εἰς πρωτοτόκια, ὅτι ἰούδας δυνατὸς ἰσχύϊ καὶ ἐν τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ, καὶ εἰς ἡγούμενον ἐξ αὐτοῦ, καὶ ἡ εὐλογία τοῦ ἰωσήφ. υἱοὶ ῥουβὴν πρωτοτόκου ἰσραὴλ ἐνὼχ, καὶ φαλλὸς, ἀσρὼμ, καὶ χαρμί. υἱοὶ ἰωὴλ, σεμεῒ, καὶ βαναία υἱὸς αὐτοῦ. [β] καὶ υἱοὶ γοὺγ υἱοῦ σεμεῒ, υἱὸς αὐτοῦ μιχὰ, υἱὸς αὐτοῦ ῥηχὰ, υἱὸς αὐτοῦ ἰωὴλ, υἱὸς αὐτοῦ βεὴλ, ὃν μετῴκισε θαγλαφαλλασὰρ βασιλεὺς ἀσσύρ. οὗτος ἄρχων τῶν ῥουβήν. καὶ ἀδελφοὶ αὐτοῦ τῇ πατριᾷ αὐτοῦ ἐν τοῖς καταλοχισμοῖς αὐτῶν κατὰ γενέσεις αὐτῶν, ὁ ἄρχων ἰωὴλ, καὶ ζαχαρεία, καὶ βαλὲκ υἱὸς ἀζοὺζ, υἱὸς σαμὰ, υἱὸς ἰωήλ. οὗτος κατῴκησεν ἐν ἀροὴρ, καὶ ἐπὶ ναβαῦ, καὶ βεελμασσών. καὶ πρὸς ἀνατολὰς κατῴκησεν ἕως ἐρχομένων τῆς ἐρήμου, ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ εὐφράτου, ὅτι κτήνη αὐτῶν πολλὰ ἐν γῇ γαλαάδ. καὶ ἐν ἡμέραις σαοὺλ ἐποίησαν πόλεμον πρὸς τοὺς παροίκους, καὶ ἔπεσον ἐν χερσὶν αὐτῶν κατοικοῦντες ἐν σκηναῖς αὐτῶν πάντες κατ' ἀνατολὰς τῆς γαλαάδ. υἱοὶ γὰδ κατέναντι αὐτῶν κατῴκησαν ἐν γῇ βασὰν ἕως σελά. ἰωὴλ πρωτότοκος, καὶ σαφὰμ ὁ δεύτερος, καὶ ἰανὶν ὁ γραμματεὺς ἐν βασάν. καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτῶν κατ' οἴκους πατριῶν αὐτῶν. μιχαὴλ, μοσολλὰμ, καὶ σεβεὲ, καὶ ἰωρεὲ, καὶ ἰωαχὰν, καὶ ζουὲ, καὶ ὠβὴδ, ἑπτά. οὗτοι υἱοὶ ἀβιχαία υἱοῦ οὐρὶ, υἱοῦ ἰδαῒ, υἱοῦ γαλαὰδ, υἱοῦ μιχαὴλ, υἱοῦ ἰεσαῒ, υἱοῦ ἰεδδαῒ, υἱοῦ βοὺζ ἀδελφοῦ υἱοῦ ἀβδιὴλ, υἱοῦ γουνὶ, ἄρχων οἴκου πατριῶν. κατῴκουν ἐν γαλαὰδ, ἐν βασὰν, καὶ ἐν ταῖς κώμαις αὐτῶν, καὶ πάντα τὰ περίχωρα σαρὼν ἕως ἐξόδου. πάντων ὁ καταλοχισμὸς ἐν ἡμέραις ἰωάθαμ βασιλέως ἰούδα, καὶ ἐν ἡμέραις ἱεροβοὰμ βασιλέως ἰσραήλ. υἱοὶ ῥουβὴν, καὶ γὰδ καὶ ἥμισυ φυλῆς μανασσῆ ἐξ υἱῶν δυνάμεως, ἄνδρες αἴροντες ἀσπίδας καὶ μάχαιραν, καὶ τείνοντες τόξον, καὶ δεδιδαγμένοι πόλεμον, τεσσαράκοντα καὶ τέσσαρες χιλιάδες καὶ ἑπτακόσιοι καὶ ἑξήκοντα ἐκπορευόμενοι εἰς παράταξιν. καὶ ἐποίουν πόλεμον μετὰ τῶν ἀγαρηνῶν, καὶ ἰτουραίων, καὶ ναφισαίων, καὶ ναδαβαίων, καὶ κατίσχυσαν ἐπ' αὐτῶν. καὶ ἐδόθησαν εἰς χεῖρας αὐτῶν ἀγαραῖοι, καὶ πάντα τὰ σκηνώματα αὐτῶν, ὅτι πρὸς τὸν θεὸν ἐβόησαν ἐν τῷ πολέμῳ, καὶ ἐπήκουσεν αὐτοῖς, ὅτι ἤλπισαν ἐπ' αὐτόν. καὶ ᾐχμαλώτευσαν τὴν ἀποσκευὴν αὐτῶν, καμήλους πεντακισχιλίας, καὶ προβάτων διακοσίας πεντήκοντα χιλιάδας, ὄνους δισχιλίους, καὶ ψυχὰς ἀνδρῶν ἑκατὸν χιλιάδας. ὅτι τραυματίαι πολλοὶ ἔπεσον, ὅτι παρὰ τοῦ θεοῦ ὁ πόλεμος. καὶ κατῴκησαν ἀντ' αὐτῶν ἕως μετοικεσίας. καὶ οἱ ἡμίσεις φυλῆς μανασσῆ κατῴκησαν ἀπὸ βασὰν ἕως βαὰλ, ἑρμὼν, καὶ σανὶρ, καὶ ὄρος ἀερμών. καὶ ἐν τῷ λιβάνῳ αὐτοὶ ἐπλεονάσθησαν. καὶ οὗτοι ἀρχηγοὶ οἴκου πατριῶν αὐτῶν, ὀφὲρ, καὶ σεῒ, καὶ ἐλιὴλ, καὶ ἱερεμία, καὶ ὠδουΐα, καὶ ἰεδιήλ. ἄνδρες ἰσχυροὶ δυνάμει, ἄνδρες ὀνομαστοὶ, ἄρχοντες τῶν οἴκων πατριῶν αὐτῶν. καὶ ἠθέτησαν ἐν θεῷ πατέρων αὐτῶν, καὶ ἐπόρνευσαν ὀπίσω θεῶν τῶν λαῶν τῆς γῆς, οὓς ἐξῆρεν ὁ θεὸς ἀπὸ προσώπου αὐτῶν. καὶ ἐπήγειρεν ὁ θεὸς ἰσραὴλ τὸ πνεῦμα φαλὼχ βασιλέως ἀσσοὺρ, καὶ τὸ πνεῦμα θαγλαφαλλασὰρ βασιλέως ἀσσοὺρ, καὶ μετῴκισεν τὸν ῥουβὴν, καὶ τὸν γαδδὶ, καὶ τὸ ἥμισυ φυλῆς μανασσῆ, καὶ ἤγαγεν αὐτοὺς εἰς χαὰχ, καὶ χαβὼρ, καὶ ἐπὶ ποταμὸν γωζὰν ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης.

a [τῷ υἱῷ αὐτοῦ ἰωσὴφ υἱῷ ἰσραήλ.] In nonnullis libris est, τῷ υἱῷ ἰωσήφ. Theodoretus in hunc locum. ὅτι αὐτὸς ὁ πρωτότοκος, ἐν δὲ τῷ βεβηλῶσαι τὴν στρωμνὴν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ἔδωκε τὰ πρωτοτόκια αὐτοῦ τοῖς υἱοῖς ἰωσήφ. καὶ οὐκ ἐγενεαλογήθη εἰς πρωτοτόκια ῥουβὴν, ὅτι ἰούδας δυνατὸς ἐν ἰσχύϊ ἐν τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ, καὶ εἰς ἡγούμενον ἐξ αὐτοῦ, καὶ τὰ πρωτοτόκια τῷ ἰωσήφ. β [καὶ οἱ υἱοὶ γούγ.] AA.LL.habét, καὶ υἱοὶ γὼν υἱοῦ σεμεῒ υἱὸς αὐτοῦ, μιχὰ υἱὸς αὐτοῦ, ῥησὶν υἱὸς αὐτοῦ, καὶ βενρὰ υἱὸς αὐτοῦ, ὃν &c.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ς'.

Υἱοὶ λευὶ, γεδσὼν, καὰθ, καὶ μεραρί. καὶ υἱοὶ καὰθ, ἀμβρὰμ, καὶ ἰσσαὰρ. χεβρὼν, καὶ ὀζιήλ. καὶ υἱοὶ ἀμβρὰμ, ἀαρὼν, καὶ μωϋσῆς, καὶ μαριάμ. καὶ υἱοὶ ἀαρὼν, ναδὰβ, καὶ ἀβιοὺδ, ἐλεάζαρ, καὶ ἰθάμαρ. ἐλεάζαρ ἐγέννησε τὸν φινεές. φινεὲς ἐγέννησε τὸν ἀβισού. ἀβισοὺ ἐγέννησε τὸν βοκκί. καὶ βοκκὶ ἐγέννησε τὸν ὀζί. ὀζὶ ἐγέννησε τὸν ζαραία. ζαραία ἐγέννησε τὸν [a] μαριήλ. καὶ μαριὴλ ἐγέννησε τὸν ἀμαρία. καὶ ἀμαρία ἐγέννησε τὸν ἀχιτώβ. καὶ ἀχιτὼβ ἐγέννησε τὸν σαδώκ. καὶ σαδὼκ ἐγέννησε τὸν ἀχιμάας. καὶ ἀχιμάας ἐγέννησε τὸν ἀζαρίαν. καὶ ἀζαρίας ἐγέννησε τὸν ἰωανάν. καὶ ἰωανὰν ἐγέννησε τὸν ἀζαρίαν. οὗτος ἱεράτευσεν ἐν τῷ οἴκῳ ᾧ ᾠκοδόμησε σαλωμὼν ἐν ἱερουσαλήμ. καὶ ἐγέννησεν ἀζαρίας τὸν ἀμαρία. καὶ ἀμαρία ἐγέννησε τὸν ἀχιτώβ. καὶ ἀχιτὼβ ἐγέννησε τὸν σαδώκ. καὶ σαδὼκ ἐγέννησε τὸν σαλώμ. καὶ σαλὼμ ἐγέννησε τὸν χελκίαν. καὶ χελκίας ἐγέννησε τὸν ἀζαρίαν. καὶ ἀζαρίας ἐγέννησε τὸν σαραία. καὶ σαραίας ἐγέννησε τὸν ἰωσαδάκ. καὶ ἰωσαδὰκ ἐπορεύθη [β] ἐν τῇ μετοικίᾳ μετὰ ἰούδα καὶ ἱερουσαλὴμ ἐν χειρὶ ναβουχοδονόσορ. υἱοὶ λευὶ, γεδσὼν, καὰθ, καὶ μεραρί. καὶ ταῦτα τὰ ὀνόματα τῶν υἱῶν γεδσὼν, λοβενὶ, καὶ σεμεΐ. υἱοὶ καὰθ, ἀμβρὰμ, καὶ ἰσσαὰρ, χεβρὼν, καὶ ὀζιήλ. υἱοὶ μεραρὶ, μοολὶ, καὶ ὁ μουσί. καὶ αὗται αἱ πατριαὶ τοῦ λευὶ κατὰ πατριὰς αὐτῶν. τῷ γεδσὼν, τῷ λοβενὶ υἱῷ αὐτοῦ, ἰὲθ υἱὸς αὐτοῦ, ζαμμὰθ υἱὸς αὐτοῦ, ἰωὰβ υἱὸς αὐτοῦ, ἀδδὶ υἱὸς αὐτοῦ, ζαρὰ υἱὸς αὐτοῦ, ἰεθεὶ υἱὸς αὐτοῦ. υἱοὶ καὰθ, ἀμιναδὰβ υἱὸς αὐτοῦ, κορὲ υἱὸς αὐτοῦ, ἀσὴρ υἱὸς αὐτοῦ, ἐλκανὰ υἱὸς αὐτοῦ, ἀβισὰφ υἱὸς αὐτοῦ, ἀσὴρ υἱὸς αὐτοῦ, θαὰθ υἱὸς αὐτοῦ, οὐριὴλ υἱὸς αὐτοῦ, ὀζία υἱὸς αὐτοῦ, σαοὺλ υἱὸς αὐτοῦ. καὶ υἱοὶ ἐλκανὰ, ἀμεσσὶ, καὶ ἀχιμὼθ, ἐλκανὰ υἱὸς αὐτοῦ, σουφὶ υἱὸς αὐτοῦ, καιναὰθ υἱὸς αὐτοῦ, ἐλιὰβ υἱὸς αὐτοῦ, ἱεροβοὰμ υἱὸς αὐτοῦ, ἐλκανὰ υἱὸς αὐτοῦ. υἱοὶ σαμουὴλ, ὁ πρωτότοκος σανὶ, καὶ ἀβιά. υἱοὶ μεραρὶ, μοολὶ, λοβενὶ

βενὶ υἱὸς αὐτοῦ, σεμεῒ υἱὸς αὐτοῦ, ὀζὰ υἱὸς αὐτοῦ, σαμαὰ υἱὸς αὐτοῦ, ἀγγία υἱὸς αὐτοῦ, ἀσαΐας υἱὸς αὐτοῦ. καὶ οὗτοι οὓς κατέστησε δαυὶδ ἐπὶ χεῖρας ᾀδόντων ἐν οἴκῳ κυρίου ἐν τῇ καταπαύσει τῆς κιβωτοῦ. καὶ ἦσαν λειτουργοῦντες ἐναντίον τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου ἐν ὀργάνοις ἕως οὗ ᾠκοδόμησε σαλωμὼν τὸν οἶκον κυρίου ἐν ἱερουσαλήμ. καὶ ἔστησαν κατὰ τὴν κρίσιν αὐτῶν ἐπὶ τὰς λειτουργίας αὐτῶν. καὶ οὗτοι οἱ ἑστηκότες, καὶ υἱοὶ αὐτῶν ἐκ τῶν υἱῶν τοῦ καὰθ, αἱμὰν ὁ ψαλτῳδὸς υἱὸς ἰωὴλ, υἱοῦ σαμουὴλ, υἱοῦ ἐλκανὰ, υἱοῦ ἱεροβοὰμ, υἱοῦ ἐλιήλ, υἱοῦ θοοῦ, υἱοῦ σοὺφ, υἱοῦ ἐλκανὰ, υἱοῦ μαὰθ, υἱοῦ ἀμαθὶ, υἱοῦ ἐλκανὰ, υἱοῦ ἰωὴλ, υἱοῦ ἀζαρία, υἱοῦ σαφανία, υἱοῦ θαὰθ, υἱοῦ ἀσὴρ, υἱοῦ ἀβιασὰφ, υἱοῦ κορὲ, υἱοῦ ἰσαὰρ, υἱοῦ καὰθ, υἱοῦ λευὶ, υἱοῦ ἰσραήλ. καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἀσὰφ ὁ ἑστηκὼς ἐν δεξιᾷ αὐτοῦ. ἀσὰφ υἱὸς βαραχία, υἱοῦ σαμαὰ, υἱοῦ μιχαὴλ, υἱοῦ βαασία, υἱοῦ μελχία, υἱοῦ ἀθανὶ, υἱοῦ ζααραῒ, υἱοῦ ἀδαῒ, υἱοῦ αἰθὰμ, υἱοῦ ζαμμὰμ, υἱοῦ σεμεῒ, υἱοῦ ἰεὲθ, υἱοῦ γεδσὼν, υἱοῦ λευί. καὶ υἱοὶ μεραρὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτῶν ἐξ ἀριστερῶν. αἰθὰμ υἱὸς κισὰ, υἱοῦ ἀβαῒ, υἱοῦ μαλὼχ, υἱοῦ ἀσεβὶ, υἱοῦ ἀμεσσία, υἱοῦ βανὶ, υἱοῦ σεμὴρ, υἱοῦ μοολὶ, υἱοῦ μουσὶ, υἱοῦ μεραρὶ, υἱοῦ λευί. καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτῶν κατ' οἴκους πατριῶν αὐτῶν, οἱ λευῖται οἱ δεδομένοι εἰς πᾶσαν ἐργασίαν λειτουργίας σκηνῆς οἴκου τοῦ θεοῦ. καὶ ἀαρὼν, καὶ υἱοὶ αὐτοῦ θυμιῶντες ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον τῶν ὁλοκαυτωμάτων, καὶ ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον τῶν θυμιαμάτων εἰς πᾶσαν ἐργασίαν δ ἅγια τῶν ἁγίων, καὶ ἐξιλάσκεσθαι περὶ ἰσραὴλ κατὰ πάντα ὅσα ἐνετείλατο μωϋσῆς παῖς τοῦ θεοῦ. καὶ οὗτοι υἱοὶ ἀαρών. ἐλεάζαρ υἱὸς αὐτοῦ, φινεὲς υἱὸς αὐτοῦ, ἀβισοὺ υἱὸς αὐτοῦ, βοκκὶ υἱὸς αὐτοῦ, ὀζὶ υἱὸς αὐτοῦ, σαραΐα υἱὸς αὐτοῦ, ε μαριὴλ υἱὸς αὐτοῦ, ἀμαρία υἱὸς αὐτοῦ, ἀχιτὼβ υἱὸς αὐτοῦ, σαδὼκ υἱὸς αὐτοῦ, ἀχιμάας υἱὸς αὐτοῦ. καὶ αὗται αἱ κατοικίαι αὐτῶν ἐν ταῖς κώμαις αὐτῶν, ἐν τοῖς ὁρίοις αὐτῶν τοῖς υἱοῖς ἀαρὼν τῇ πατριᾷ αὐτῶν τοῖς καὰθὶ, ὅτι αὐτοῖς ἐγένετο ὁ κλῆρος. καὶ ἔδωκαν αὐτοῖς τὴν χεβρὼν ἐν γῇ ἰούδα, καὶ τὰ περισπόρια αὐτῆς κύκλῳ αὐτῆς. καὶ τὰ πεδία τῆς πόλεως, καὶ τὰς κώμας αὐτῆς ἔδωκαν τῷ χαλὲβ υἱῷ ἰεφοννή. καὶ τοῖς υἱοῖς ἀαρὼν ἔδωκαν τὰς πόλεις τῶν φυγαδευτηρίων, τὴν χεβρὼν, καὶ τὴν λοβνὰ, καὶ τὰ περισπόρια αὐτῆς, καὶ τὴν σελνὰ καὶ τὰ περισπόρια αὐτῆς, καὶ τὴν ἐσθαμὼ καὶ τὰ περισπόρια αὐτῆς, καὶ ζ τὴν ἰεθὰρ, καὶ τὰ περισπόρια αὐτῆς, καὶ τὴν δαβὶρ καὶ τὰ περισπόρια αὐτῆς, καὶ τὴν ἀσὰν καὶ τὰ περισπόρια αὐτῆς, καὶ τὴν βαιθσαμὺς καὶ τὰ περισπόρια αὐτῆς, καὶ ἐκ φυλῆς βενιαμὶν τὴν γαβαῒ καὶ τὰ περισπόρια αὐτῆς, καὶ τὴν γαλεμὰθ καὶ τὰ περισπόρια αὐτῆς, καὶ τὴν ἀναθὼθ καὶ τὰ περισπόρια αὐτῆς. πᾶσαι αἱ πόλεις αὐτῶν τρισκαίδεκα πόλεις κατὰ πατριὰς αὐτῶν. καὶ τοῖς υἱοῖς καὰθ τοῖς καταλοίποις ἐκ τῶν πατριῶν ἐκ τῆς φυλῆς ἐκ τοῦ ἡμίσους φυλῆς μανασσῆ, κλήρῳ πόλεις δέκα. καὶ τοῖς υἱοῖς γεδσὼν κατὰ πατριὰς αὐτῶν ἐκ φυλῆς ἰσσάχαρ, ἐκ φυλῆς ἀσὴρ, ἀπὸ φυλῆς νεφθαλὶ ἐκ φυλῆς μανασσῆ ἐν τῇ βασὰν, πόλεις τρισκαίδεκα. καὶ τοῖς υἱοῖς μεραρὶ κατὰ πατριὰς αὐτῶν ἐκ φυλῆς ῥουβὴν, ἐκ φυλῆς γὰδ, ἐκ φυλῆς ζαβουλὼν, κλήρῳ πόλεις δεκαδύο. καὶ ἔδωκαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ τοῖς λευίταις τὰς πόλεις καὶ τὰ περισπόρια αὐτῶν. καὶ ἔδωκαν ἐν κλήρῳ ἐκ φυλῆς υἱῶν ἰούδα, καὶ ἐκ φυλῆς υἱῶν συμεὼν, καὶ ἐκ φυλῆς υἱῶν βενιαμὶν τὰς πόλεις ταύτας ἃς ἐκάλεσεν αὐτὰς ἐπ' ὀνόματος, καὶ ἀπὸ τῶν πατριῶν υἱῶν καάθ. καὶ ἐγένοντο πόλεις τῶν ὁρίων αὐτῶν ἐκ φυλῆς ἐφραίμ. καὶ ἔδωκαν αὐτοῖς τὰς πόλεις τῶν φυγαδευτηρίων, τὴν συχὲμ καὶ τὰ περισπόρια αὐτῆς ἐν ὄρει ἐφραίμ, καὶ τὴν γαζὲρ καὶ τὰ περισπόρια αὐτῆς, καὶ τὴν ἰεκμαὰν καὶ τὰ περισπόρια αὐτῆς, καὶ τὴν βαιθωρὼν καὶ τὰ περισπόρια αὐτῆς, καὶ τὴν αἰλὼν καὶ τὰ περισπόρια αὐτῆς, καὶ τὴν γεθρεμμὼν καὶ τὰ περισπόρια αὐτῆς. καὶ ἀπὸ τοῦ ἡμίσους φυλῆς μανασσῆ τὴν ἀνὰρ καὶ τὰ περισπόρια αὐτῆς, καὶ τὴν ἰεμβλαὰν καὶ τὰ περισπόρια αὐτῆς, κατὰ πατριὰν τοῖς υἱοῖς καὰθ τοῖς καταλοίποις. τοῖς υἱοῖς γεδσὼν ἀπὸ πατριῶν ἡμίσους φυλῆς μανασσῆ τὴν γωλὰν ἐκ τῆς βασὰν καὶ τὰ περιπόλια αὐτῆς, καὶ τὴν ἀσηρὼθ καὶ τὰ περιπόλια αὐτῆς. καὶ ἐκ φυλῆς ἰσσάχαρ τὴν κέδες, καὶ τὰ περισπόρια αὐτῆς, καὶ τὴν δεβερὶ καὶ τὰ περισπόρια αὐτῆς, καὶ τὴν δαβὼρ καὶ τὰ περισπόρια αὐτῆς, καὶ τὴν ῥαμὼθ, καὶ τὴν αἰνὰν καὶ τὰ περισπόρια αὐτῆς. καὶ ἐκ φυλῆς ἀσὴρ τὴν μαασὰλ καὶ τὰ περισπόρια αὐτῆς. καὶ τὴν ἀβδὼν καὶ τὰ περισπόρια αὐτῆς, καὶ τὴν ἀκὰκ καὶ τὰ περισπόρια αὐτῆς, καὶ τὴν ῥοὼβ καὶ τὰ περισπόρια αὐτῆς. καὶ ἀπὸ φυλῆς νεφθαλὶ τὴν κέδες ἐν τῇ γαλιλαίᾳ καὶ τὰ περισπόρια αὐτῆς, καὶ τὴν χαμὼθ καὶ τὰ περισπόρια αὐτῆς, καὶ τὴν καριαθαῒμ καὶ τὰ περισπόρια αὐτῆς. τοῖς υἱοῖς μεραρὶ τοῖς καταλοίποις ἐκ φυλῆς ζαβουλὼν τὴν ῥεμμὼν καὶ τὰ περισπόρια αὐτῆς, καὶ τὴν θαβὼρ καὶ τὰ περισπόρια αὐτῆς, ἐκ τοῦ πέραν τοῦ ἰορδάνου τὴν ἱεριχὼ η κατὰ δυσμὰς τοῦ ἰορδάνου. ἐκ φυλῆς ῥουβὴν τὴν βοσὸρ ἐν τῇ ἐρήμῳ καὶ τὰ περισπόρια αὐτῆς, καὶ τὴν ἰασὰ καὶ τὰ περισπόρια αὐτῆς, καὶ τὴν καδμὼθ καὶ τὰ περισπόρια αὐτῆς, καὶ τὴν μαεφλὰ καὶ τὰ περισπόρια αὐτῆς. ἐκ φυλῆς γὰδ τὴν ῥαμμὼθ γαλαὰδ καὶ τὰ περισπόρια αὐτῆς, καὶ τὴν μααναῒμ καὶ τὰ περισπόρια αὐτῆς, καὶ τὴν ἐσεβὼν καὶ τὰ περισπόρια αὐτῆς, καὶ τὴν ἰαζὴρ καὶ τὰ περισπόρια αὐτῆς.

α [μαριήλ.] In aliquibus libris est, μαριώθ. β [ἐν τῇ μετοικίᾳ.] AA.LL. ἐν τῇ μετοικίᾳ κυρίου.] γ [αἱ πατριαί] In alijs libris est, αἱ συγγένιαι. δ [ἅγια.] AA. LL. ἁγίαν. ε [μαριήλ.] Alij libri, μεραϊώθ. ζ [τὴν ἰεθάρ.] In aliis libris est, ἠλών. η [κατὰ δυσμάς.] Plerique libri habent, κατὰ ἀνατολάς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'.

Καὶ τοῖς υἱοῖς ἰσσάχαρ θωλὰ, καὶ φουὰ, καὶ ἰασοὺβ, καὶ σεμερὼν, τέσσαρες. καὶ υἱοὶ θωλὰ, ὀζὶ, ῥαφαΐα, καὶ ἱεριὴλ, καὶ ἰαμαῒ, καὶ ἰεμασὰν, καὶ σαμου-

σαμουὴλ, ἄρχοντες οἴκων πατριῶν αὐτῶν τῷ θωλὰ ἰσχυροὶ δυνάμει κατὰ γενέσεις αὐτῶν, ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν ἐν ἡμέραις δαυὶδ, εἴκοσι καὶ δύο χιλιάδες καὶ ἑξακόσιοι. καὶ υἱοὶ ὀζὶ, ἰεζραΐα. καὶ υἱοὶ ἐζραΐα, μιχαὴλ, ἀβδιοὺ, καὶ ἰωὴλ, καὶ ἰεσία, πέντε, ἄρχοντες πάντες. καὶ ἐπ' αὐτῶν κατὰ γενέσεις αὐτῶν, κατ' οἴκους πατριῶν αὐτῶν, ἰσχυροὶ παρατάξασθαι εἰς πόλεμον, τριάκοντα καὶ ἓξ χιλιάδες, ὅτι ἐπλήθυναν γυναῖκας καὶ υἱούς. καὶ ἀδελφοὶ αὐτῶν εἰς πάσας πατριὰς ἰσάχαρ, καὶ ἰσχυροὶ δυνάμει, ὀγδοήκοντα καὶ ἑπτὰ χιλιάδες, ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν τῶν πάντων. υἱοὶ βενιαμὶν, καὶ βαλὲ, καὶ βαχὲρ, καὶ ἰεδιὴλ, τρεῖς. καὶ υἱοὶ βαλὲ, ἐσεβὼν, καὶ ὀζὶ, καὶ ὀζιὴλ, καὶ ἰεριμοὺθ, καὶ οὐρὶ, πέντε. ἄρχοντες οἴκων πατριῶν ἰσχυροὶ δυνάμει, καὶ ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν, εἴκοσι καὶ δύο χιλιάδες καὶ τριακοντατέσσαρες. καὶ υἱοὶ βαχὲρ, ζεμιρὰ, καὶ ἰωὰς, καὶ ἐλιέζερ, καὶ ἐλιθεναὶ, καὶ ἀμαρία, καὶ ἰεριμοὺθ, καὶ ἀβιοὺδ, καὶ ἀναθὼθ, καὶ ἐλημὲθ, πάντες οὗτοι υἱοὶ βαχὲρ, καὶ ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν κατὰ γενέσεις αὐτῶν, ἄρχοντες οἴκων πατριῶν αὐτῶν ἰσχυροὶ δυνάμει, εἴκοσι χιλιάδες καὶ διακόσιοι. καὶ υἱοὶ ἰεδιὴλ, βαλαάν. καὶ υἱοὶ βαλαὰν, ἰαοὺς, καὶ βενιαμὶν, καὶ ἀὼθ, καὶ χαναανὰ, καὶ ζαιθὰν, καὶ θαρσὶ, καὶ ἀχισαὰρ, πάντες οὗτοι υἱοὶ ἰεδιήλ. ἄρχοντες τῶν πατριῶν ἰσχυροὶ δυνάμει, ἑπτακαίδεκα χιλιάδες καὶ διακόσιοι, ἐκπορευόμενοι δυνάμει πολεμεῖν, καὶ σαπφὶν, καὶ ἀπφίν. καὶ υἱοὶ ὢρ, ἀσὼμ, υἱὸς αὐτοῦ ἀόρ. υἱοὶ νεφθαλὶ, ἰασιὴλ, γωνὶ, καὶ ἀσὴρ, καὶ σελλὴμ, υἱοὶ αὐτοῦ. βαλὰμ υἱὸς αὐτοῦ. υἱοὶ μανασσῆ, ἐσριὴλ, ὃν ἔτεκεν ἡ παλλακὴ αὐτοῦ ἡ σύρα, ἔτεκε δὲ αὐτῷ καὶ μαχὶρ πατέρα γαλαάδ. καὶ μαχὶρ ἔλαβε γυναῖκα τῷ ἀπφὶν καὶ σαπφίν. καὶ ὄνομα ἀδελφῆς αὐτοῦ μοωχὰ, καὶ ὄνομα τῷ δευτέρῳ σαπφαάδ. ἐγεννήθησαν δὲ τῷ σαπφαὰδ θυγατέρες. καὶ ἔτεκε μοωχὰ γυνὴ μαχὶρ υἱόν. καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ φαρές. καὶ ὄνομα ἀδελφοῦ αὐτοῦ σοῦρος. υἱοὶ αὐτοῦ οὐλὰμ, καὶ ῥοκόμ. καὶ υἱοὶ οὐλὰμ, βαδάμ. οὗτοι υἱοὶ γαλαὰδ, υἱοῦ μαχὶρ, υἱοῦ μανασσῆ. καὶ ἡ ἀδελφὴ αὐτοῦ ἡ μαλεχὲθ ἔτεκε τὸν ἰσοὺδ, καὶ τὸν ἀβιέζερ, καὶ τὸν μαελά. καὶ ἦσαν υἱοὶ σεμιρὰ, αἲμ, καὶ συχὲμ, καὶ λακὶμ, καὶ ἀνιάν. καὶ υἱοὶ ἐφραὶμ, σωθαλὰθ, καὶ βαρὰδ υἱὸς αὐτοῦ, καὶ θααὰθ υἱὸς αὐτοῦ, ἐλαδὰ υἱὸς αὐτοῦ, σαὰθ υἱὸς αὐτοῦ, καὶ ζαβὰδ υἱὸς αὐτοῦ, σωθελὲ υἱὸς αὐτοῦ, καὶ ἀζὲρ, καὶ ἐλεάδ. καὶ ἀπέκτειναν αὐτοὺς οἱ ἄνδρες γὲθ, οἱ τεχθέντες ἐν τῇ γῇ, ὅτι κατέβησαν τοῦ λαβεῖν τὰ κτήνη αὐτῶν, καὶ ἐπένθησεν ἐφραὶμ ὁ πατὴρ αὐτῶν ἡμέρας πολλάς. καὶ ἦλθον ἀδελφοὶ αὐτοῦ τοῦ παρακαλέσαι αὐτόν. καὶ εἰσῆλθε πρὸς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ. καὶ ἔλαβεν ἐν γαστρὶ, καὶ ἔτεκεν υἱόν. καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ βεριὰ, ὅτι ἐν κακοῖς ἐγένετο ἐν οἴκῳ μου. καὶ ἡ θυγάτηρ αὐτοῦ σαραά. καὶ ἐν ἐκείνοις τοῖς καταλοίποις. καὶ ᾠκοδόμησε τὴν βαιθωρὼν τὴν κάτω καὶ τὴν ἄνω. καὶ υἱοὶ ὀζὰν σεηρὰ, καὶ ῥαφὴ υἱὸς αὐτοῦ, σαρὲφ καὶ θαλεὲς υἱοὶ αὐτοῦ, θαὲν υἱὸς αὐτοῦ. [a] τῷ λααδὰν υἱῷ αὐτοῦ, υἱὸς ἀμιοὺδ, υἱὸς ἐλισαμαὶ, υἱὸς νοὺμ, υἱὸς ἰησουὲ, υἱοὶ αὐτοῦ, καὶ κατάσχεσις αὐτῶν καὶ κατοικία αὐτῶν βαιθὴλ, καὶ αἱ κῶμαι αὐτῆς κατ' ἀνατολὰς νοαρὰν πρὸς δυσμαῖς γάζερ καὶ αἱ κῶμαι αὐτῆς. καὶ συχὲμ καὶ αἱ κῶμαι αὐτῆς ἕως γάζης, καὶ αἱ κῶμαι αὐτῆς, καὶ ἕως ὁρίων υἱῶν μανασσῆ, βαιθσαὰν καὶ αἱ κῶμαι αὐτῆς, θαναὰχ καὶ αἱ κῶμαι αὐτῆς, μαγεδδὼ καὶ αἱ κῶμαι αὐτῆς, δὼρ καὶ αἱ κῶμαι αὐτῆς. ἐν ταύτῃ κατῴκησαν υἱοὶ ἰωσὴφ υἱοῦ ἰσραήλ. υἱοὶ ἀσὴρ, ἰεμνὰ, καὶ σουΐα, καὶ ἰσουὶ, καὶ βεριὰ, καὶ σορὲ ἀδελφὴ αὐτῶν. καὶ υἱοὶ βεριὰ, χάβερ, καὶ μελχιήλ. οὗτος πατὴρ βερθαΐθ. καὶ χάβερ ἐγέννησε τὸν ἰαφλὴτ, καὶ τὸν σαμὴρ, καὶ τὸν χωθὰν, καὶ τὴν σωλὰ ἀδελφὴν αὐτῶν. καὶ υἱοὶ ἰαφλὴτ, φασὲκ, καὶ βαμαὴλ, καὶ ἀσίθ. οὗτοι υἱοὶ ἰαφλήτ. καὶ υἱοὶ σεμμὴρ, ἀχὶ, καὶ ῥοογὰ, καὶ ἰαβὰ, καὶ ἀρὰμ, καὶ βαννηλὰμ ἀδελφοῦ αὐτοῦ σωφὰ, καὶ ἰμανὰ, καὶ σελλὴς, καὶ ἀμάλ. υἱοὶ σωφὰς, σουὲ καὶ ἀρναφὰρ, καὶ σουδὰ, καὶ βαρὶν, καὶ ἰμρὰν, καὶ βασὰν, καὶ ὠὰ, καὶ σαμὰ, καὶ σαλισὰ, καὶ ἰεθρὰ, καὶ βεηρά. καὶ υἱοὶ ἰεθὴρ, ἰεφινὰ, καὶ φασφὰ, καὶ ἀρά. καὶ υἱοὶ ὀλὰ, ὀρὲχ, ἀνιὴλ, καὶ ῥασιά. πάντες οὗτοι υἱοὶ ἀσὴρ, πάντες ἄρχοντες πατριῶν, ἐκλεκτοὶ ἰσχυροὶ δυνάμει, ἄρχοντες ἡγούμενοι. ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν εἰς παράταξιν τοῦ πολεμεῖν, ἀριθμὸς αὐτῶν ἄνδρες εἰκοσιὲξ χιλιάδες.

a [τῷ λααδάν.] Aliqui libri habent, τῷ λαδὰν υἱὸς ἀμιοὺδ, υἱὸς ἐλισαμαὶ, υἱὸς αὐτοῦ νοὺν, υἱὸς αὐτοῦ ἰησοῦς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η'.

Καὶ βενιαμὶν ἐγέννησε βαλὲ πρωτότοκον αὐτοῦ, καὶ ἀσβὴλ τὸν δεύτερον, ἀαρὰ τὸν τρίτον, νωὰ τὸν τέταρτον, καὶ ῥαφὰ τὸν πέμπτον. καὶ ἦσαν υἱοὶ τῷ βαλὲ, ἀδὶρ, καὶ γηρὰ, καὶ ἀβιοὺδ, καὶ ἀβεσσουὲ, καὶ νοαμὰ, καὶ ἀχιὰ, καὶ γηρὰ, καὶ σεφουφὰμ, καὶ οὐρὰμ. οὗτοι υἱοὶ ἀὼδ, οὗτοί εἰσιν ἄρχοντες πατριῶν τοῖς κατοικοῦσι γαβεέ. καὶ μετῴκισαν αὐτοὺς εἰς μαχαναθὶ, καὶ νοομὰ, καὶ ἀχιὰ, καὶ γηρά. οὗτος ἰεγλαὰμ, καὶ ἐγέννησε τὸν ἀζὰ, καὶ τὸν ἰαχιχώ. καὶ σααρὶν ἐγέννησεν ἐν τῷ πεδίῳ μωὰβ μετὰ τὸ ἀποστεῖλαι αὐτὸν ὡσὶν καὶ τὴν βααδὰ γυναῖκα αὐτοῦ. καὶ ἐγέννησεν ἐκ τῆς ἀδὰ γυναικὸς αὐτοῦ τὸν ἰωλὰβ, καὶ τὸν σεβιὰ, καὶ τὸν μισὰ, καὶ τὸν μελχὰς, καὶ τὸν ἰεβοὺς, καὶ τὸν ζαβιὰ, καὶ τὸν μαρμά. οὗτοι ἄρχοντες πατριῶν. καὶ ἐκ τῆς ὡσὶν ἐγέννησε τὸν ἀβιτὼλ, καὶ τὸν ἀλφαάλ. καὶ υἱοὶ ἀλφαὰλ, ὠβὴδ, μισαὰλ, σεμμήρ. οὗτος ᾠκοδόμησε τὴν ὠνὰν, καὶ τὴν λὼδ καὶ τὰς κώμας αὐτῆς. καὶ βεριὰ, καὶ σαμά. οὗτοι ἄρχοντες τῶν πατριῶν τοῖς κατοικοῦσιν αἰλὰμ, καὶ οὗτοι ἐξεδίωξαν τοὺς κατοικοῦντας γέθ. καὶ ἀδελφὸς αὐτοῦ σωσὴκ, καὶ ἀριμὼθ, καὶ ζαβαδία, καὶ ὠρὴδ, καὶ ἔδερ, καὶ μιχαὴλ, καὶ ἰεσφὰ, καὶ ἰωδά, υἱοὶ βεριά. καὶ ζαβαδία, καὶ μοσολλὰμ, καὶ ἀζακὶ, καὶ ἀβὰρ, καὶ ἰσαμαρὶ, καὶ ἰεζλίας, καὶ ἰωβὰβ, υἱοὶ ἐλφαάλ. καὶ ἰακὶμ, καὶ ζαχρὶ, καὶ ζαβδὶ, καὶ ἐλιωναὶ, καὶ σαλαθὶ, καὶ ἐλιηλὶ, καὶ ἀδαΐα, καὶ βαραΐα, καὶ σαμβρὰθ υἱοὶ σαμαΐθ.

σαμαΐθ. καὶ ἰεσφὰν, καὶ ὠβὴδ, καὶ ἐλεὴλ, καὶ ἀβδὼν, καὶ ζεχρὶ, καὶ ἀνὰν, καὶ ἀνανία, καὶ ἀμβρὶ, καὶ αἰλὰμ, καὶ ἀναθὼθ, καὶ ἰαθὶν, καὶ ἰεφαδίας, καὶ φανουὴλ, υἱοὶ σωσὴκ, καὶ σαμσαρὶ, καὶ σααρίας, καὶ γοθολία, καὶ ἰαρασία, καὶ ἐριὰ, καὶ ζεχρὶ υἱὸς ἰροάμ. οὗτοι ἄρχοντες πατριῶν κατὰ γενέσεις αὐτῶν ἄρχοντες. οὗτοι κατῴκησαν ἐν ἱερουσαλήμ. καὶ ἐν γαβαὼν κατῴκησε πατὴρ γαβαών. καὶ ὄνομα γυναικὶ αὐτοῦ μααχὰ, καὶ ὁ υἱὸς αὐτῆς ὁ πρωτότοκος ἀβδὼν, καὶ σοὺρ, καὶ κὶς, καὶ βαὰλ, καὶ ναδὰβ, καὶ νὴρ, καὶ γεδοὺρ καὶ ἀδελφὸς αὐτοῦ, καὶ ζακχοὺρ, καὶ μακελώθ. καὶ μακελὼθ ἐγέννησε τὸν σαμαά. καὶ γὰρ οὗτοι κατέναντι τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν κατῴκησαν ἐν ἱερουσαλὴμ μετὰ τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν. καὶ νὴρ ἐγέννησε τὸν κὶς, καὶ κὶς ἐγέννησε τὸν σαοὺλ, καὶ σαοὺλ ἐγέννησε τὸν ἰωνάθαν, καὶ τὸν μελχισουὲ, καὶ τὸν ἀμιναδὰβ, καὶ τὸν ἀσαβάλ. καὶ υἱὸς ἰωνάθαν μεριβαάλ. καὶ μεριβαὰλ ἐγέννησε τὸν μιχά. καὶ υἱοὶ μιχὰ, φιθὼν, καὶ μελὰχ, καὶ θαρὰχ, καὶ ἀχάζ. καὶ ἀχὰζ ἐγέννησε τὸν ἰαδά. καὶ ἰαδὰ ἐγέννησε τὸν σαλαιμὰθ καὶ τὸν ἀσμωὼθ, καὶ τὸν ζαμβρί. καὶ ζαμβρὶ ἐγέννησε τὸν μαισά. καὶ μαισὰ ἐγέννησε τὸν βαανά. ῥαφαία υἱὸς αὐτοῦ, ἠλασὰ υἱὸς αὐτοῦ, ἐσὴλ υἱὸς αὐτοῦ. καὶ τῷ ἐσὴλ ἓξ υἱοί. καὶ ταῦτα τὰ ὀνόματα αὐτῶν. ἐζρικὰμ πρωτότοκος αὐτοῦ, καὶ ἰσμαὴλ, καὶ σαραΐα, καὶ ἀβδία, καὶ ἀνὰν, καὶ ἀσά. πάντες οὗτοι υἱοὶ ἐσήλ. καὶ υἱοὶ ἀσὴλ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, αἰλὰμ πρωτότοκος αὐτοῦ, καὶ ἰὰς ὁ δεύτερος, καὶ ἠλιφαλὲτ ὁ τρίτος. καὶ ἦσαν υἱοὶ αἰλὰμ ἰσχυροὶ ἄνδρες δυνάμει, τείνοντες τόξον, καὶ πληθύνοντες υἱοὺς καὶ υἱοὺς τῶν υἱῶν, ἑκατὸν πεντήκοντα. πάντες οὗτοι ἐξ υἱῶν βενιαμίν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ'.

Καὶ πᾶς ἰσραὴλ ὁ συλλοχισμὸς αὐτῶν, καὶ οὗτοι καταγεγραμμένοι ἐν βιβλίῳ τῶν βασιλέων ἰσραὴλ καὶ ἰούδα μετὰ τῶν ἀποικισθέντων εἰς βαβυλῶνα ἐν ταῖς ἀνομίαις αὐτῶν, καὶ οἱ κατοικοῦντες πρότερον ἐν ταῖς κατασχέσεσιν αὐτῶν ἐν ταῖς πόλεσιν ἰσραὴλ, οἱ ἱερεῖς οἱ λευῖται, καὶ οἱ δεδομένοι. καὶ ἐν ἱερουσαλὴμ κατῴκησαν ἀπὸ τῶν υἱῶν ἰούδα, καὶ ἀπὸ τῶν υἱῶν βενιαμὶν, καὶ ἀπὸ τῶν υἱῶν ἐφραὶμ, καὶ μανασσῆ. καὶ γωθὶ, καὶ υἱὸς σαμιοὺδ υἱοῦ ἀμρὶ, υἱοῦ ἀμβραὶμ, υἱοῦ βουνὶ, υἱοῦ υἱῶν φαρὲς, υἱοῦ ἰούδα. καὶ ἐκ τῶν σηλωνὶ, ἀσαΐα πρωτότοκος αὐτοῦ, καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ. ἐκ τῶν υἱῶν ζαραὶ ἰεὴλ, καὶ ἀδελφοὶ αὐτῶν ἑξακόσιοι καὶ ἐννενήκοντα. καὶ ἐκ τῶν υἱῶν βενιαμὶν σαλὼμ υἱὸς μοσολλὰμ υἱοῦ ὠδουΐα, υἱοῦ ἀσινοῦ. καὶ ἰεμναὰ υἱὸς ἰεροβοὰμ, καὶ ἠλώ. οὗτοι υἱοὶ ὀζὶ υἱοῦ μαχίρ. καὶ μοσολλὰμ υἱὸς σαφατία, υἱοῦ ῥαγουὴλ, υἱοῦ ἰεμναΐ. καὶ ἀδελφοὶ αὐτῶν κατὰ γενέσεις αὐτῶν ἐννακόσιοι πεντηκονταέξ, πάντες οἱ ἄνδρες ἄρχοντες πατριῶν κατ᾽ οἴκους πατριῶν αὐτῶν. καὶ ἀπὸ τῶν ἱερέων ἰωδαὲ, καὶ ἰωαρὶμ, καὶ ἰαχὶν, καὶ ἀζαρία υἱὸς χελκία υἱοῦ μοσολλὰμ, υἱοῦ σαδδὼκ, υἱοῦ μαραϊὼθ, υἱοῦ ἀχιτὼβ ἡγουμένου οἴκου τοῦ θεοῦ, καὶ ἀδαΐα υἱὸς ἰεραὰμ υἱοῦ φασχὼρ, υἱοῦ μελχία, καὶ μαασαία υἱὸς ἀδιὴλ, υἱοῦ ἐζιρὰ, υἱοῦ μοσολλὰμ, υἱοῦ μασελμὼθ, υἱοῦ ἐμμήρ. καὶ ἀδελφοὶ αὐτῶν ἄρχοντες οἴκων πατριῶν αὐτῶν χίλιοι καὶ ἑπτακόσιοι καὶ ἑξήκοντα, ἰσχυροὶ δυνάμει εἰς ἐργασίαν λειτουργίας οἴκου τοῦ θεοῦ. καὶ ἐκ τῶν λευιτῶν σαμαΐα υἱὸς ἀσοὺβ, υἱοῦ ἐζρικὰμ, υἱοῦ ἀσαβία, ἐκ τῶν υἱῶν μεραρὶ. καὶ βακβακὰρ, καὶ ἀρὴς, καὶ γαλαὰλ, καὶ ματθανίας υἱὸς μιχὰ, υἱοῦ ζεχρὶ, υἱοῦ ἀσάφ. καὶ ἀβδία υἱὸς σαμία, υἱοῦ γαλαὰλ, υἱοῦ ἰδιθοὺν, καὶ βαραχία υἱὸς ὀσὰ υἱοῦ ἠλκανὰ, ὁ κατοικῶν ἐν ταῖς κώμαις νωτεφατί. οἱ πυλωροὶ, σαλὼμ, ἀκοὺμ, τελμὼν, καὶ διμὰν, καὶ ἀδελφοὶ αὐτῶν, σαλὼμ ὁ ἄρχων καὶ ἕως ταύτης ἐν τῇ πύλῃ τοῦ βασιλέως κατ᾽ ἀνατολάς. αὗται αἱ πύλαι τῶν παρεμβολῶν υἱῶν λευί. καὶ σελλὲμ υἱὸς κορὲ υἱοῦ ἀβιασὰφ, υἱοῦ κορέ. καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ εἰς οἶκον πατρὸς αὐτοῦ, οἱ κορῖται ἐπὶ τῶν ἔργων τῆς λειτουργίας φυλάσσοντες [a] τὰς φυλακὰς τῆς σκηνῆς. καὶ πατέρες αὐτῶν ἐπὶ τῆς παρεμβολῆς κυρίου φυλάσσοντες τὴν εἴσοδον. καὶ φινεὲς υἱὸς ἐλεάζαρ ἡγούμενος ἦν ἐπ᾽ αὐτῶν ἔμπροσθεν κυρίου, καὶ οὗτοι μετ᾽ αὐτοῦ. ζαχαρίας υἱὸς μοσολλαμὶ πυλωρὸς τῆς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. πάντες οἱ ἐκλεκτοὶ ἐπὶ τῆς πύλης ἐν ταῖς πύλαις διακόσιοι καὶ δεκαδύο. οὗτοι ἐν ταῖς αὐλαῖς αὐτῶν, ὁ καταλοχισμὸς αὐτῶν. τούτους ἔστησε δαυὶδ καὶ σαμουὴλ ὁ βλέπων τῇ πίστει αὐτῶν. καὶ οὗτοι καὶ οἱ υἱοὶ αὐτῶν ἐπὶ τῶν πυλῶν ἐν οἴκῳ κυρίου, καὶ ἐν οἴκῳ τῆς σκηνῆς τοῦ φυλάσσειν. κατὰ τοὺς τέσσαρας ἀνέμους ἦσαν αἱ πύλαι, κατὰ ἀνατολὰς, θάλασσαν, βοῤῥὰν, νότον. καὶ ἀδελφοὶ αὐτῶν ἐν ταῖς αὐλαῖς αὐτῶν τοῦ εἰσπορεύεσθαι κατὰ ἑπτὰ ἡμέρας ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν μετὰ τούτων. ὅτι ἐν πίστει εἰσὶ τέσσαρες δυνατοὶ τῶν πυλῶν. καὶ οἱ λευῖται ἦσαν ἐπὶ τῶν παστοφορίων, καὶ ἐπὶ τῶν θησαυρῶν οἴκου τοῦ θεοῦ παρεμβάλλουσιν, ὅτι ἐπ᾽ αὐτοὺς ἡ φυλακή. καὶ οὗτοι ἐπὶ τῶν κλειδῶν τοπρωῒ πρωῒ ἀνοίγειν τὰς θύρας τοῦ ἱεροῦ, καὶ ἐξ αὐτῶν ἐπὶ τὰ σκεύη τῆς λειτουργίας, ὅτι ἐν ἀριθμῷ εἰσοίσουσι, καὶ ἐν ἀριθμῷ ἐξοίσουσι. καὶ ἐξ αὐτῶν καθεσταμένοι ἐπὶ τὰ σκεύη, καὶ ἐπὶ πάντα σκεύη τὰ ἅγια, καὶ ἐπὶ τῆς σεμιδάλεως, τοῦ οἴνου, τοῦ ἐλαίου, τοῦ λιβανωτοῦ, καὶ τῶν ἀρωμάτων. καὶ ἀπὸ τῶν υἱῶν τῶν ἱερέων ἦσαν μυρεψοὶ τοῦ μύρου, καὶ εἰς τὰ ἀρώματα. καὶ ματθαθίας ἐκ τῶν λευιτῶν, οὗτος ὁ πρωτότοκος τῷ σαλὼμ τῷ κορείτῃ ἐν τῇ πίστει ἐπὶ τὰ ἔργα τῆς θυσίας τοῦ τηγάνου τοῦ μεγάλου ἱερέως. καὶ βαναΐας ὁ κααθίτης ἐκ τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν ἐπὶ τῶν ἄρτων τῆς προθέσεως, τοῦ ἑτοιμάσαι σάββατον κατὰ σάββατον. καὶ οὗτοι ψαλτῳδοὶ ἄρχοντες τῶν πατριῶν τῶν λευιτῶν [b] διατεταγμέναι ἐφημερίαι, ὅτι ἡμέρα καὶ νὺξ ἐπ᾽ αὐτοῖς ἐν τοῖς ἔργοις. οὗτοι ἄρχοντες τῶν πατριῶν τῶν λευιτῶν κατὰ γενέσεις αὐτῶν, ἄρχοντες οὗτοι κατῴκησαν ἐν ἱερουσαλήμ. καὶ ἐν γαβαὼν κατῴκησε πατὴρ γαβαὼν ἰεήλ. καὶ ὄνομα γυναικὸς αὐτοῦ μοωχά. καὶ υἱὸς αὐτοῦ ὁ πρωτότοκος ἀβδὼν, καὶ σοὺρ, καὶ κὶς, καὶ βαὰλ, καὶ νὴρ, καὶ ναδὰβ, καὶ γεδοὺρ καὶ ἀδελφὸς, καὶ ζακχοὺρ καὶ μακελώθ. καὶ μακελὼθ ἐγέννησε τὸν σαμαά. καὶ οὗτοι ἐν μέσῳ τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν κατῴκησαν ἐν ἱερουσαλὴμ ἐν μέσῳ τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν. καὶ νὴρ ἐγέννησε τὸν κὶς, καὶ κὶς ἐγέννησε τὸν σαοὺλ, καὶ σαοὺλ ἐγέννησε τὸν ἰωνάθαν, καὶ τὸν μελχισουὲ, καὶ τὸν ἀμιναδὰβ, καὶ τὸν ἀσαβάλ. καὶ

υἱὸς ἰωνάθαν μεριβαάλ. καὶ μεριβαὰλ ἐγέννησε A τὸν μιχά. καὶ υἱοὶ μιχὰ φιθὼν, καὶ μαλὰχ, καὶ θαρέχ. καὶ ἀχὰζ ἐγέννησε τὸν ἰαδά. καὶ ἰαδὰ ἐγέννησε τὸν γαλεμὲθ, καὶ τὸν γαζμὼθ, καὶ τὸν ζαμβρεί. καὶ ζαμβρὶ ἐγέννησε τὸν μασά, καὶ μασὰ ἐγέννησε τὸν βαανά, καὶ ῥαφαΐα υἱὸς αὐτοῦ, ἐλασὰ υἱὸς αὐτοῦ, ἐσὴλ υἱὸς αὐτοῦ. καὶ τῷ ἐσὴλ ἓξ υἱοί. καὶ ταῦτα τὰ ὀνόματα αὐτῶν, ἐζρικὰμ πρωτότοκος αὐτοῦ, καὶ ἰσμαὴλ, καὶ σαραΐα, καὶ ἀβδία, καὶ ἀνὰν, καὶ ἀσά, οὗτοι υἱοὶ ἐσήλ.

α [τὰς φυλακάς.] In aliquibus libris est, τὰς πύλας.
β [διατεταγμέναι ἐφημερίαι.] AA.LL. habent, ἐν τῷ παστοφορίῳ διατεταγμένοι εἰς ἐφημερίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι΄.

Καὶ ἀλλόφυλοι ἐπολέμησαν πρὸς τὸν ἰσραήλ, καὶ ἔφυγον ἀπὸ προσώπου ἀλλοφύλων, καὶ ἔπεσον τραυματίαι ἐν ὄρει γελβουέ. καὶ κατεδίωξαν οἱ ἀλλόφυλοι ὀπίσω σαοὺλ καὶ ὀπίσω τῶν υἱῶν αὐτοῦ. καὶ ἐπάταξαν ἀλλόφυλοι τὸν ἰωνάθαν καὶ τὸν ἀμιναδὰβ καὶ τὸν μελχισουὲ υἱοὺς σαούλ. καὶ ἐβαρύνθη ὁ πόλεμος ἐπὶ σαούλ. καὶ εὗρον αὐτὸν οἱ τοξόται ἐν τόξοις καὶ πόνοις, καὶ ἐπόνεσαν ἀπὸ τῶν τόξων. καὶ εἶπε σαοὺλ τῷ αἴροντι τὰ σκεύη αὐτοῦ, σπάσαι τὴν ῥομφαίαν σου, καὶ ἐκκέντησόν με ἐν αὐτῇ, μὴ ἔλθωσιν οἱ ἀπερίτμητοι οὗτοι καὶ ἐμπαίξωσί μοι. καὶ οὐκ ἐβούλετο ὁ αἴρων τὰ σκεύη αὐτοῦ, ὅτι ἐφοβεῖτο σφόδρα. καὶ ἔλαβε σαοὺλ τὴν ῥομφαίαν, καὶ ἐπέπεσεν ἐπ' αὐτήν. καὶ εἶδεν ὁ αἴρων τὰ σκεύη αὐτοῦ, ὅτι ἀπέθανε σαούλ, καὶ ἔπεσε καὶ αὐτὸς ἐπὶ τὴν ῥομφαίαν αὐτοῦ. καὶ ἀπέθανε σαούλ, καὶ τρεῖς υἱοὶ αὐτοῦ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. καὶ πᾶς ὁ οἶκος αὐτοῦ ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἀπέθανε. καὶ εἶδε πᾶς ἀνὴρ ἰσραὴλ ὁ ἐν τῷ αὐλῶνι ὅτι ἔφυγεν ἰσραήλ, καὶ ὅτι ἀπέθανε σαοὺλ καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ, καὶ κατέλιπον τὰς πόλεις αὐτῶν καὶ ἔφυγον. καὶ ἦλθον οἱ ἀλλόφυλοι, καὶ κατῴκησαν ἐν αὐταῖς. καὶ ἐγένετο τῇ ἐχομένῃ, καὶ ἦλθον ἀλλόφυλοι τοῦ σκυλεύειν τοὺς τραυματίας, καὶ εὗρον τὸν σαοὺλ καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ πεπτωκότας ἐν τῷ ὄρει γελβουέ. καὶ ἐξέδυσαν αὐτόν, καὶ ἔλαβον τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ καὶ τὰ σκεύη αὐτοῦ, καὶ ἀπέστειλαν εἰς γῆν ἀλλοφύλων κύκλῳ τοῦ εὐαγγελίσασθαι τοῖς εἰδώλοις αὐτῶν, καὶ τῷ λαῷ. καὶ ἔθηκαν τὰ σκεύη αὐτῶν ἐν οἴκῳ θεοῦ αὐτῶν. καὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἔθηκαν ἐν οἴκῳ δαγών. καὶ ἤκουσαν πάντες οἱ κατοικοῦντες γαλαὰδ ἅπαντα ἃ ἐποίησαν οἱ ἀλλόφυλοι τῷ σαοὺλ καὶ τῷ ἰσραήλ. καὶ ἠγέρθησαν ἐκ γαλαὰδ πᾶς ἀνὴρ δυνατός, καὶ ἔλαβον τὸ σῶμα σαοὺλ καὶ τὸ σῶμα τῶν υἱῶν αὐτοῦ, καὶ ἤνεγκαν αὐτὰ εἰς ἰαβίς, καὶ ἔθαψαν τὰ ὀστᾶ αὐτῶν ὑπὸ τὴν δρῦν ἐν ἰαβίς. καὶ ἐνήστευσαν ἑπτὰ ἡμέρας. καὶ ἀπέθανε σαοὺλ ἐν ταῖς ἀνομίαις αὐτοῦ, αἷς ἠνόμησεν τῷ θεῷ κατὰ τὸν λόγον κυρίου. διότι οὐκ ἐφύλαξεν, ὅτι ἐπηρώτησεν σαοὺλ ἐν τῷ ἐγγαστριμύθῳ τοῦ ζητῆσαι, καὶ ἀπεκρίνατο αὐτῷ σαμουὴλ ὁ προφήτης, καὶ οὐκ ἐζήτησε κύριον. καὶ ἀπέκτεινεν αὐτόν, καὶ ἐπέστρεψε τὴν βασιλείαν τῷ δαυὶδ υἱῷ ἰεσσαί.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ΄.

Καὶ ἦλθε πᾶς ἰσραὴλ πρὸς δαυὶδ ἐν χεβρὼν λέγοντες, ἰδοὺ ὀστᾶ σου καὶ σάρκες σου ἡμεῖς, καὶ ἐχθὲς καὶ τρίτην ὄντος σαοὺλ βασιλέως, σὺ ἦσθα ὁ ἐξάγων καὶ εἰσάγων τὸν ἰσραήλ. καὶ εἶπεν ἰσραὴλ κύριός σοι, σὺ ποιμανεῖς τὸν λαόν μου τὸν ἰσραήλ, καὶ σὺ ἔσῃ εἰς ἡγούμενον ἐπὶ ἰσραήλ. καὶ ἦλθον πάντες πρεσβύτεροι ἰσραὴλ πρὸς τὸν βασιλέα εἰς χεβρών. καὶ διέθετο αὐτοῖς ὁ βασιλεὺς δαυὶδ διαθήκην ἐν χεβρὼν ἔναντι κυρίου, καὶ ἔχρισαν τὸν δαυὶδ εἰς βασιλέα ἐπὶ B ἰσραὴλ κατὰ τὸν λόγον κυρίου διὰ χειρὸς σαμουήλ. καὶ ἐπορεύθη ὁ βασιλεὺς καὶ ἄνδρες αὐτοῦ εἰς ἱερουσαλήμ, αὕτη ἰεβούς, α καὶ ἐκεῖ οἱ ἰεβουσαῖοι οἱ κατοικοῦντες τὴν γῆν εἶπον τῷ δαυίδ. οὐκ εἰσελεύσῃ ὧδε. καὶ προκατελάβετο τὴν περιοχὴν σιών. αὕτη ἡ πόλις δαυίδ. καὶ εἶπε δαυίδ. πᾶς τύπτων ἰεβουσαῖον ἐν πρώτοις, καὶ ἔσται εἰς ἄρχοντα καὶ εἰς στρατηγόν. καὶ ἀνέβη ἐπ' αὐτὴν ἐν πρώτοις ἰωὰβ υἱὸς σαρουΐα, καὶ ἐγένετο εἰς ἄρχοντα. καὶ ἐκάθισε δαυὶδ ἐν τῇ περιοχῇ. διὰ τοῦτο ἐκάλεσεν αὐτήν, πόλιν δαυίδ. β καὶ ᾠκοδόμησε τὴν πόλιν κύκλῳ. καὶ ἐπο- Γ ρεύετο δαυὶδ πορευόμενος καὶ μεγαλυνόμενος, καὶ κύριος παντοκράτωρ μετ' αὐτοῦ. καὶ οὗτοι οἱ ἄρχοντες τῶν δυνατῶν, οἳ ἦσαν τῷ δαυίδ, οἱ κατισχύοντες μετ' αὐτοῦ ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ μετὰ παντὸς ἰσραήλ, τοῦ βασιλεῦσαι αὐτὸν κατὰ τὸν λόγον κυρίου ἐπὶ ἰσραήλ. καὶ οὗτος ὁ ἀριθμὸς τῶν δυνατῶν τοῦ δαυίδ. γ ἰεσεβαδὰ υἱὸς ἀχαμανὶ πρῶτος τῶν τριάκοντα. οὗτος ἐσπάσατο τὴν ῥομφαίαν αὐτοῦ ἅπαξ ἐπὶ τριακοσίους τραυματίας ἐν καιρῷ ἑνί. καὶ μετ' αὐτὸν ἐλεάζαρ υἱὸς δωδαΐ ὁ ἀχωχί, οὗτος ἦν ἐν τοῖς τρισὶ δυνατοῖς. οὗτος ἦν μετὰ δαυὶδ ἐν φασοδαμίν, καὶ οἱ ἀλ- Δ λόφυλοι συνήχθησαν ἐκεῖ εἰς πόλεμον, καὶ ἦν μερὶς τοῦ ἀγροῦ πλήρης κριθῶν, καὶ ὁ λαὸς ἔφυγεν ἀπὸ προσώπου ἀλλοφύλων. καὶ ἔστη ἐν μέσῳ τῆς μερίδος, καὶ ἔσωσεν αὐτήν, καὶ ἐπάταξεν τοὺς ἀλλοφύλους, καὶ ἐποίησε κύριος σωτηρίαν μεγάλην. καὶ κατέβησαν τρεῖς ἐκ τῶν τριάκοντα ἀρχόντων εἰς τὴν πέτραν πρὸς δαυὶδ εἰς τὸ σπήλαιον ὀδολλάμ, καὶ παρεμβολὴ τῶν ἀλλοφύλων ἐν τῇ κοιλάδι τῶν γιγάντων. καὶ δαυὶδ τότε ἐν τῇ περιοχῇ, καὶ τὸ σύστημα τῶν ἀλλοφύλων τότε ἐν βηθλεέμ. καὶ ἐπεθύμησε δαυίδ, καὶ εἶπε. τίς ποτιεῖ με ὕδωρ ἐκ τοῦ λάκκου βηθλεὲμ τοῦ ἐν τῇ πύλῃ. E καὶ διέρρηξαν οἱ τρεῖς τὴν παρεμβολὴν τῶν ἀλλοφύλων. καὶ ὑδρεύσαντο ὕδωρ ἐκ τοῦ λάκκου τοῦ ἐν βηθλεέμ, ὃς ἦν ἐν τῇ πύλῃ, καὶ ἔλαβον καὶ ἦλθον πρὸς δαυίδ. καὶ οὐκ ἠθέλησε δαυὶδ τοῦ πιεῖν αὐτό, καὶ ἔσπεισεν αὐτὸ τῷ κυρίῳ, καὶ εἶπεν. ἵλεώς μοι ὁ θεὸς τοῦ ποιῆσαι τὸ ῥῆμα τοῦτο, εἰ αἷμα ἀνδρῶν τούτων πίομαι ἐν ψυχαῖς αὐτῶν, ὅτι ἐν ψυχαῖς αὐτῶν ἤνεγκαν. καὶ οὐκ ἐβούλετο πιεῖν αὐτό. ταῦτα ἐποίησαν οἱ τρεῖς δυνατοί. καὶ ἀβισὰ ἀδελφὸς ἰωάβ, οὗτος ἦν ἄρχων τῶν τριῶν, οὗτος ἐσπάσατο τὴν ῥομφαίαν αὐτοῦ ἐπὶ τριακοσίους τραυματίας ἐν και-

ρῷ

ρῷ ἑνί, καὶ οὗτος ἦν ὀνομαστὸς ἐν τοῖς τρισίν. ἀπὸ τῶν τριῶν ὑπὲρ τοὺς δύο ἔνδοξος, καὶ ἦν αὐτοῖς εἰς ἄρχοντα, καὶ ἕως τῶν τριῶν οὐκ ἤρχετο. καὶ βαναία υἱὸς ἰωδαὲ υἱὸς ἀνδρὸς δυνατοῦ, πολλὰ ἔργα αὐτοῦ ὑπὲρ καβασαήλ. οὗτος ἐπάταξε τοὺς δύο ἀριὴλ μωάβ, καὶ οὗτος κατέβη καὶ ἐπάταξε τὸν λέοντα ἐν τῷ λάκκῳ ἐν ἡμέρᾳ χιόνος, καὶ οὗτος ἐπάταξε τὸν ἄνδρα τὸν αἰγύπτιον, ἄνδρα ὁρατὸν πεντάπηχυν, καὶ ἐν χειρὶ τοῦ αἰγυπτίου δόρυ ὡς ἀντίον ὑφαινόντων, καὶ κατέβη ἐπ' αὐτὸν βαναία ἐν ῥάβδῳ, καὶ ἀφείλατο ἐκ τῆς χειρὸς τοῦ αἰγυπτίου τὸ δόρυ, καὶ ἀπέκτεινεν αὐτὸν ἐν τῷ δόρατι αὐτοῦ. ταῦτα ἐποίησε βαναία υἱὸς ἰωδαέ, καὶ τούτῳ ὄνομα ἐν τοῖς τρισὶ τοῖς δυνατοῖς, ὑπὲρ τοὺς τριάκοντα ἦν ἔνδοξος οὗτος, καὶ πρὸς τοὺς τρεῖς οὐκ ἤρχετο, καὶ κατέστησεν αὐτὸν δαυὶδ ἐπὶ τὴν πατριὰν αὐτοῦ. καὶ δυνατοὶ τῶν δυνάμεων ἀσαὴλ ἀδελφὸς ἰωάβ, ἐλεανὰν υἱὸς δωδωὲ ἐκ βηθλεέμ. σαμαὼθ ὁ ἀρωρί, χελλὴς ὁ φελωνί, ὠρὰ υἱὸς ἐκκὶς ὁ θεκωί, ἀβιέζερ ὁ ἀναθωθί, σοβοχαὶ ὁ ἱσαθί, ἠλὶ ὁ ἀχωνί, μαραὶ ὁ νετωφαθί, χθαὸδ υἱὸς νοοζὰ ὁ νετωφαθί, αἰρὶ υἱὸς ῥεβιὲ ἐκ βουνοῦ βενιαμίν, βαναίας ὁ φαραθωνί, οὐρὶ ἐκ ναχαλὶ γάας, ἀβιὴλ ὁ γαραβαιθί, ἀζβὼν ὁ βαρωμί, ἐλιαβὰ ὁ σαλαβωνί, υἱὸς ἀσὰμ τοῦ γιζωνίτου, ἰωνάθαν υἱὸς σωλὰ ὁ ἀραρί, ἀχὶμ υἱὸς ἀχὰρ ὁ ἀραρί, ἐλφὰτ υἱὸς θυροφὰρ ὁ μεχωραθρί, ἀχία ὁ φελλωνί, ἡσερὲ ὁ χαρμαδαί, νααραὶ υἱὸς ἀζοβαί, ἰωὴλ υἱὸς νάθαν, μεβαὰλ υἱὸς ἀγαρί, σελὴ ὁ ἀμμωνί, ναχὼρ ὁ βηρωθί, δ αἴρων σκεύη υἱῷ σαρυία, ἰρὰ ὁ ἰεθρί, γαρὴβ ὁ ἰεθρί, οὐρία ὁ χεττί, ζαβὲτ υἱὸς ἀχαιά, ἀδινὰ υἱὸς σαιζὰ τοῦ ῥουβὴν ἄρχων, καὶ ἐπ' αὐτῷ τριάκοντα. ἀνὰν υἱὸς μωχά, καὶ ἰωσαφὰτ ὁ ματθανί, ὀζία ὁ ἀσταρωθί, σαμαθά, καὶ ἰεὴλ υἱοὶ χωθὰμ τοῦ ἀραρί, ἰεδιὴλ υἱὸς σαμερί, καὶ ἰωζαὲ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ὁ θωσαί, ἐλιὴλ ὁ μαωί, καὶ ἰαριβί, καὶ ἰωσία υἱὸς αὐτοῦ, ἐλλαὰμ καὶ ἰεθαμὰ ὁ μωαβίτης, δαλιήλ, καὶ ὠβήθ, καὶ ἰεσιὴλ ὁ μεσωβία.

α [ἐκεῖ οἱ ἰεβουσαῖοι οἱ κατοικοῦντες τὴν γῆν εἶπον τῷ δαυίδ.] In pleriſque libris eſt, ἐκεῖ οἱ ἰεβουσαῖοι οἱ κατοικοῦντες τὴν γῆν. εἶπον δὲ οἱ κατοικοῦντες τὴν ἰεβοὺς τῷ δαυίδ. β [καὶ ᾠκοδόμησε τὴν πόλιν κύκλῳ.] In cæteris libris hæc ſequuntur, ἀπὸ τῆς μααλῶ, καὶ ἕως τοῦ κύκλου. καὶ ἰωὰβ περιεποίησατο τὸ λοιπὸν τῆς πόλεως, καὶ ἐπολέμησε, καὶ ἔλαβε τὴν πόλιν. atque in aliquibus libris pro, ἀπὸ τῆς μααλῶ, eſt, ἀπὸ τῆς ἄκρας γ [ἰεσεβαδά.] Alij libri habent, ἰεσεβαάλ. δ [αἴρων σκεύη υἱῷ σαρυία.] Alij libri habent, αἴρων σκεύη ἰωὰβ υἱοῦ σαρυία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΒ′.

ΚΑὶ οὗτοι οἱ ἐλθόντες πρὸς δαυὶδ εἰς σικελάγ, ἔτι συνεχομένου ἀπὸ προσώπου σαοὺλ υἱοῦ κίς. καὶ οὗτοι ἐν τοῖς δυνατοῖς βοηθοῦντες ἐν πολέμῳ καὶ τόξῳ ἐκ δεξιῶν καὶ ἐξ ἀριστερῶν, καὶ σφενδονῆται ἐν λίθοις καὶ τόξοις ἐκ τῶν ἀδελφῶν σαοὺλ ἐκ βενιαμὶν ὁ ἄρχων ἀχιέζερ, καὶ ἰωὰς υἱὸς ἀσμὰ τοῦ γαβαθίτου, καὶ ἰωήλ, καὶ ἰωφαλὴτ υἱοὶ ἀσμώθ, καὶ βερχία καὶ ἰηοὺλ ὁ ἀναθωθί, καὶ σαμαίας ὁ γαβαωνίτης δυνατὸς ἐν τοῖς τριάκοντα, καὶ ἐπὶ τῶν τριάκοντα ἱερεμία, καὶ ἰεζιήλ, καὶ ἰωανάν, καὶ ἰωζαβὰθ ὁ γαδαραθιίμ, ἀζαΐ, καὶ ἀριμούθ, καὶ βααλιά, καὶ σαμαραΐα, καὶ σαφατίας ὁ χαραιφιήλ, ἐλκανά, καὶ ἰησουνί, καὶ ὀζριήλ, καὶ ἰωζαρά, καὶ σοβοκάμ, καὶ οἱ κορεῖ, καὶ ἰελία, καὶ ζαβαδία υἱοὶ ἱεραάμ, καὶ οἱ τοῦ γεδώρ. καὶ ἀπὸ τοῦ γαδδὶ ἐχωρίσθησαν πρὸς δαυὶδ ἀπὸ τῆς ἐρήμου ἰσχυροὶ δυνατοὶ ἄνδρες παρατάξεως πολέμου, αἴροντες θυρεοὺς καὶ δόρατα, καὶ πρόσωπον λέοντος τὰ πρόσωπα αὐτῶν, καὶ κοῦφοι ὡς δορκάδες ἐπὶ τῶν ὀρέων τῷ τάχει. ἀζὰ ὁ ἄρχων, ἀβδία ὁ δεύτερος, ἐλιὰβ ὁ τρίτος, μασμανὰ ὁ τέταρτος, ἱερεμίας ὁ πέμπτος, ἰεθὶ ὁ ἕκτος, ἐλιὰβ ὁ ἕβδομος, ἰωανὰν ὁ ὄγδοος, ἐλιαζὲρ ὁ ἔννατος, ἱερεμία ὁ δέκατος, μελχαβαναὶ ὁ ἑνδέκατος. οὗτοι ἐκ τῶν υἱῶν γὰδ ἄρχοντες τῆς στρατιᾶς εἷς τοῖς ἑκατὸν μικρὸς καὶ μέγας τοῖς χιλίοις. οὗτοι οἱ διαβάντες τὸν ἰορδάνην ἐν τῷ μηνὶ τῷ πρώτῳ. καὶ οὗτος πεπληρωκὼς ἐπὶ πᾶσαν κρηπῖδα αὐτοῦ. καὶ ἐξεδίωξαν πάντας τοὺς κατοικοῦντας αὐλῶνας ἀπὸ ἀνατολῶν ἕως δυσμῶν. καὶ ἦλθον ἀπὸ τῶν υἱῶν βενιαμὶν καὶ ἰούδα εἰς βοήθειαν τοῦ δαυίδ. καὶ δαυὶδ ἐξῆλθεν εἰς ἀπάντησιν αὐτῶν, καὶ εἶπεν αὐτοῖς. εἰ εἰς εἰρήνην ἥκατε πρὸς μέ, εἴη μοι καρδία καθ' ἑαυτὴν ἐφ' ὑμᾶς. καὶ εἰ τοῦ παραδοῦναί με τοῖς ἐχθροῖς μου οὐκ ἐν ἀληθείᾳ χειρός, ἴδοι ὁ θεὸς τῶν πατέρων ὑμῶν καὶ ἐλέγξαιτο. καὶ πνεῦμα ἐνέδυσε τὸν ἀμασαὶ ἄρχοντα τῶν τριάκοντα, καὶ εἶπεν. πορεύου καὶ ὁ λαός σου δαυὶδ υἱὸς ἰεσσαί, εἰρήνη εἰρήνη σοι, καὶ εἰρήνη τοῖς βοηθοῖς σου, ὅτι ἐβοήθησέ σοι ὁ θεός σου. καὶ προσεδέξατο αὐτοὺς δαυίδ, καὶ κατέστησεν αὐτοὺς ἄρχοντας τῶν δυνάμεων. καὶ ἀπὸ μανασσῆ προσεχώρησαν πρὸς δαυὶδ ἐν τῷ ἐλθεῖν τοὺς ἀλλοφύλους ἐπὶ σαοὺλ εἰς πόλεμον. καὶ οὐκ ἐβοήθησεν αὐτοῖς ὅτι ἐν βουλῇ ἐγένετο παρὰ τῶν στρατηγῶν τῶν ἀλλοφύλων λεγόντων, ἐν ταῖς κεφαλαῖς τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων ἐπιστρέψει πρὸς τὸν κύριον αὐτοῦ σαούλ. ἐν τῷ πορευθῆναι τὸν δαυὶδ εἰς σικελὰγ προσεχώρησαν αὐτῷ ἀπὸ μανασσῆ ἐδνά, καὶ ἰωζαβάθ, καὶ ῥωδιήλ, καὶ μιχαήλ, καὶ ἰωσαβαίθ, καὶ ἐλιμούθ, καὶ σεμαθί, ἀρχηγοὶ χιλιάδων εἰσὶ τοῦ μανασσῆ. καὶ αὐτοὶ συνεμάχησαν τῷ δαυὶδ ἐπὶ τὸν γεδδούρ, ὅτι δυνατοὶ ἰσχύος πάντες. καὶ ἦσαν ἡγούμενοι ἐν τῇ στρατιᾷ ἐν τῇ δυνάμει, ὅτι ἡμέραν ἐξ ἡμέρας ἤρχοντο πρὸς δαυὶδ εἰς δύναμιν μεγάλην ὡς δύναμις τοῦ θεοῦ. καὶ ταῦτα τὰ ὀνόματα τῶν ἀρχόντων τῆς στρατιᾶς, οἱ ἐλθόντες πρὸς δαυὶδ εἰς χεβρὼν τοῦ ἀποστρέψαι τὴν βασιλείαν σαοὺλ πρὸς αὐτὸν κατὰ τὸν λόγον κυρίου. υἱοὶ ἰούδα θυρεοφόροι καὶ δορατοφόροι, ἓξ χιλιάδες καὶ ὀκτακόσιοι δυνατοὶ παρατάξεως. τῶν υἱῶν συμεών, δυνατοὶ ἰσχύος εἰς παράταξιν, ἑπτὰ χιλιάδες καὶ ἑκατόν. τῶν υἱῶν λευί, τετρακισχίλιοι καὶ ἑξακόσιοι. καὶ ἰωαδὰς ὁ ἡγούμενος τῷ ἀαρών, καὶ μετ' αὐτοῦ τρεῖς χιλιάδες καὶ ἑπτακόσιοι. καὶ σαδὼκ νέος δυνατὸς ἰσχύϊ, καὶ τῆς πατρικῆς οἰκίας αὐτοῦ ἄρχοντες εἰκοσιδύο. καὶ τῶν υἱῶν βενιαμὶν τῶν ἀδελφῶν σαούλ, τρεῖς χιλιάδες. καὶ ἔτι τὸ πλεῖστον αὐτῶν ἀπεσκόπει τὴν φυλακὴν οἴκου σαούλ. καὶ ἀπὸ υἱῶν ἐφραίμ, εἴκοσι χιλιάδες καὶ ὀκτακόσιοι δυνα-

δυνατοὶ ἰσχύϊ ἄνδρες ὀνομαστοὶ κατ' οἴκους πατριῶν αὐτῶν. καὶ ἀπὸ τοῦ ἡμίσους φυλῆς μανασσῆ, δεκαοκτὼ χιλιάδες, καὶ οἳ ὠνομάσθησαν ἐν ὀνόματι τοῦ βασιλεῦσαι τὸν δαυίδ. καὶ ἀπὸ τῶν υἱῶν ἰσσάχαρ γινώσκοντες σύνεσιν εἰς τοὺς καιροὺς, γινώσκοντες τί [a] ποιῆσαι ἰσραὴλ διακόσιοι, καὶ πάντες ἀδελφοὶ αὐτῶν μετ' αὐτῶν. καὶ ἀπὸ ζαβουλὼν ἐκπορευόμενοι εἰς παράταξιν πολέμου ἐν πᾶσι σκεύεσι πολεμικοῖς πεντήκοντα χιλιάδες βοηθῆσαι τῷ δαυίδ [β] οὐ χεροκένως. καὶ ἀπὸ νεφθαλὶ ἄρχοντες χίλιοι, καὶ μετ' αὐτῶν ἐν θυρεοῖς καὶ δόρασι τριακονταεπτὰ χιλιάδες. καὶ ἀπὸ τῶν δανιτῶν παρατασσόμενοι εἰς πόλεμον εἰκοσιοκτὼ χιλιάδες καὶ ὀκτακόσιοι. καὶ ἀπὸ τοῦ ἀσὴρ ἐκπορευόμενοι βοηθῆσαι εἰς πόλεμον, τεσσαράκοντα χιλιάδες. καὶ ἐκ πέραν τοῦ ἰορδάνου ἀπὸ ῥουβὴν, καὶ γαδδὶ, καὶ ἀπὸ τοῦ ἡμίσους φυλῆς μανασσῆ ἐν πᾶσι σκεύεσι πολεμικοῖς ἑκατὸν εἴκοσι χιλιάδες. πάντες οὗτοι ἄνδρες πολεμισταὶ παρατασσόμενοι παράταξιν ἐν ψυχῇ εἰρηνικῇ. καὶ ἦλθον εἰς χεβρὼν τοῦ βασιλεῦσαι τὸν δαυὶδ ἐπὶ πάντα ἰσραήλ. καὶ ὁ κατάλοιπος ἰσραὴλ ψυχὴ μία τοῦ βασιλεῦσαι τὸν δαυίδ. καὶ ἦσαν ἐκεῖ ἡμέρας τρεῖς ἐσθίοντες καὶ πίνοντες, ὅτι ἡτοίμασαν οἱ ἀδελφοὶ αὐτῶν. καὶ οἱ ὁμοροῦντες αὐτοῖς ἕως ἰσσάχαρ καὶ ζαβουλὼν καὶ νεφθαλὶ, ἔφερον αὐτοῖς ἐπὶ τῶν καμήλων καὶ τῶν ὄνων καὶ τῶν ἡμιόνων καὶ ἐπὶ τῶν μόσχων βρώματα, ἄλευρα, παλάθας, σταφίδας, οἶνον, καὶ ἔλαιον, μόσχους καὶ πρόβατα εἰς πλῆθος, ὅτι εὐφροσύνη ἐν ἰσραήλ.

a [ποιῆσαι ἰσραὴλ διακόσιοι.] In nonnullis libris est, ποιῆσαι ἰσραὴλ εἰς ἀρχὰς διακόσιοι: in nonnullis, ποιῆσαι ἰσραὴλ εἰς τὰς ἀρχὰς αὐτῶν ὀκτακόσιοι. β [οὐ χεροκένως.] In aliquot libris sequitur, ἔτι μετὰ καρδίας καὶ καρδίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΓ'.

Καὶ ἐβουλεύσατο δαυὶδ μετὰ τῶν χιλιάρχων καὶ τῶν ἑκατοντάρχων παντὶ ἡγουμένῳ. καὶ εἶπε δαυὶδ πάσῃ ἐκκλησίᾳ ἰσραήλ. εἰ ἐφ' ὑμῖν ἀγαθὸν καὶ παρὰ κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν εὐοδωθῇ, ἀποστείλωμεν πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς ἡμῶν τοὺς ὑπολελειμμένους ἐν πάσῃ γῇ ἰσραὴλ, καὶ μετ' αὐτῶν οἱ ἱερεῖς οἱ λευῖται ἐν πόλεσι κατασχέσεως αὐτῶν, καὶ συναχθήσονται πρὸς ἡμᾶς, καὶ μετενέγκωμεν τὴν κιβωτὸν τοῦ θεοῦ ἡμῶν πρὸς ἡμᾶς, ὅτι οὐκ ἐζήτησαν αὐτὴν ἀφ' ἡμερῶν σαούλ. καὶ εἶπε πᾶσα ἡ ἐκκλησία τοῦ ποιῆσαι οὕτως, ὅτι εὐθὺς ὁ λόγος ἐν ὀφθαλμοῖς παντὸς τοῦ λαοῦ. καὶ ἐξεκκλησίασε δαυὶδ τὸν πάντα ἰσραὴλ ἀπὸ ὁρίων αἰγύπτου καὶ ἕως εἰσόδου ἡμὰθ τοῦ εἰσενέγκαι τὴν κιβωτὸν τοῦ θεοῦ ἐκ πόλεως ἰαρίμ. καὶ ἀνήγαγεν αὐτὴν δαυίδ. καὶ πᾶς ἰσραὴλ ἀνέβη εἰς πόλιν δαυίδ, ἣ ἦν τοῦ ἰούδα, τοῦ ἀναγαγεῖν ἐκεῖθεν τὴν κιβωτὸν τοῦ θεοῦ κυρίου καθημένου ἐπὶ χερουβὶμ, οὗ ἐπεκλήθη ὄνομα αὐτοῦ. καὶ ἐπέθηκαν τὴν κιβωτὸν τοῦ θεοῦ ἐπ' ἅμαξαν καινὴν ἐξ οἴκου ἀμιναδάβ. καὶ ὀζὰ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ ἦγον τὴν ἅμαξαν. καὶ δαυὶδ καὶ πᾶς ἰσραὴλ παίζοντες ἐναντίον τοῦ θεοῦ, ἐν πάσῃ δυνάμει, καὶ ἐν ψαλτῳδοῖς, καὶ ἐν κινύραις, καὶ ἐν νάβλαις, ἐν τυμπάνοις, καὶ ἐν κυμβάλοις, καὶ ἐν σάλπιγξι. καὶ ἤλθοσαν ἕως τῆς ἅλωνος. καὶ ἐξέτεινεν ὀζὰ τὴν χεῖρα αὐτοῦ τοῦ κατασχεῖν τὴν κιβωτὸν, ὅτι ἐξέκλινεν αὐτὴν ὁ μόσχος. καὶ ἐθυμώθη κύριος ὀργῇ ἐπὶ ὀζὰ, καὶ ἐπάταξεν αὐτὸν ἐκεῖ διὰ τὸ ἐκτεῖναι τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπὶ τὴν κιβωτὸν, καὶ ἀπέθανεν ἐκεῖ ἀπέναντι τοῦ θεοῦ. καὶ ἠθύμησε δαυίδ, ὅτι διέκοψε κύριος διακοπὴν ἐν ὀζὰ, καὶ ἐκάλεσε τὸν τόπον ἐκεῖνον διακοπὴ ὀζὰ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης. καὶ ἐφοβήθη δαυὶδ τὸν θεὸν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, λέγων. πῶς εἰσοίσω τὴν κιβωτὸν τοῦ θεοῦ πρὸς ἐμαυτόν; καὶ οὐκ ἀπέστρεψε δαυὶδ τὴν κιβωτὸν πρὸς ἑαυτὸν εἰς πόλιν δαυίδ, καὶ ἐξέκλινεν αὐτὴν [a] εἰς οἶκον ἀβεδδαρὰ τοῦ γεθαίου. καὶ ἐκάθισεν ἡ κιβωτὸς τοῦ θεοῦ ἐν οἴκῳ ἀβεδδαρὰ τρεῖς μῆνας. καὶ εὐλόγησεν ὁ θεὸς ἀβεδδαρὰ, καὶ πάντα τὰ αὐτοῦ.

a [εἰς οἶκον ἀβεδδαρά.] Is cap. 15. appellatur ἀβδεδὸμ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΔ'.

Καὶ ἀπέστειλε χιρὰμ βασιλεὺς τύρου ἀγγέλους πρὸς δαυίδ, καὶ ξύλα κέδρινα, καὶ οἰκοδόμους, καὶ τέκτονας ξύλων, τοῦ οἰκοδομῆσαι αὐτῷ οἶκον. καὶ ἔγνω δαυὶδ ὅτι ἡτοίμασεν αὐτὸν κύριος εἰς βασιλέα ἐπὶ ἰσραὴλ, ὅτι ηὐξήθη εἰς ὕψος ἡ βασιλεία αὐτοῦ διὰ τὸν λαὸν αὐτοῦ ἰσραήλ. καὶ ἔλαβε δαυὶδ ἔτι γυναῖκας ἐν ἱερουσαλήμ. καὶ ἐτέχθησαν δαυὶδ ἔτι υἱοὶ καὶ θυγατέρες. καὶ ταῦτα τὰ ὀνόματα αὐτῶν τῶν τεχθέντων, οἳ ἦσαν αὐτῷ ἐν ἱερουσαλήμ. σαμαὰ, σωβὰβ, νάθαν, καὶ σαλωμὼν, καὶ βαὰρ, καὶ ἐλισὰ, καὶ ἐλιφαλὴθ, καὶ ναγὲθ, καὶ ναφὰθ, καὶ ἰαφιὲ, καὶ ἐλισαμαὲ, καὶ ἐλιαδὲ καὶ ἐλιφαλά. καὶ ἤκουσαν ἀλλόφυλοι ὅτι ἐχρίσθη δαυὶδ βασιλεὺς ἐπὶ πάντα ἰσραήλ. καὶ ἀνέβησαν πάντες οἱ ἀλλόφυλοι ζητῆσαι τὸν δαυίδ. καὶ ἤκουσε δαυίδ, καὶ ἐξῆλθεν εἰς ἀπάντησιν αὐτοῖς. καὶ ἀλλόφυλοι ἦλθον, καὶ συνέπεσον ἐν τῇ κοιλάδι τῶν γιγάντων. καὶ ἐπηρώτησε δαυὶδ διὰ τοῦ θεοῦ, λέγων. εἰ ἀναβῶ ἐπὶ τοὺς ἀλλοφύλους, καὶ δώσεις αὐτοὺς εἰς τὰς χεῖράς μου; καὶ εἶπεν αὐτῷ κύριος. ἀνάβηθι, καὶ δώσω αὐτοὺς εἰς τὰς χεῖράς σου. καὶ ἀνέβη εἰς βαὰλ φαρασὶν, καὶ ἐπάταξεν αὐτοὺς ἐκεῖ δαυίδ. καὶ εἶπε δαυίδ. διέκοψεν ὁ θεὸς τοὺς ἐχθρούς μου ἐν χειρί μου, ὡς διακοπὴν ὕδατος. διὰ τοῦτο ἐκάλεσε τὸ ὄνομα τοῦ τόπου ἐκείνου, διακοπὴ φαρασίν. καὶ ἐγκατέλιπον ἐκεῖ τοὺς θεοὺς αὐτῶν οἱ ἀλλόφυλοι. καὶ εἶπε δαυὶδ κατακαῦσαι ἐν πυρί. καὶ προσέθεντο ἔτι ἀλλόφυλοι, καὶ συνέπεσαν ἔτι ἐν τῇ κοιλάδι τῶν γιγάντων. καὶ ἠρώτησε δαυὶδ ἔτι ἐν θεῷ. καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ θεός. οὐ πορεύσῃ ὀπίσω αὐτῶν. ἀποστρέφου ἀπ' αὐτῶν. καὶ παρέσῃ αὐτοῖς πλησίον τῶν ἀπίων. καὶ ἔσται ἐν τῷ ἀκοῦσαί σε τὴν φωνὴν τοῦ συσσεισμοῦ αὐτῶν ἄκρων τῶν ἀπίων, τότε εἰσελεύσῃ εἰς τὸν πόλεμον, ὅτι ἐξῆλθεν ὁ θεὸς ἔμπροσθέν σου

τοῦ

τοῦ πατάξαι τὴν παρεμβολὴν τῶν ἀλλοφύλων. καὶ ἐποίησε καθὼς ἐνετείλατο αὐτῷ ὁ θεός. καὶ ἐπάταξε τὴν παρεμβολὴν τῶν ἀλλοφύλων ἀπὸ γαβαὼν ἕως γαζηρά. καὶ ἐγένετο ὄνομα δαυὶδ ἐν πάσῃ τῇ γῇ, καὶ κύριος ἔδωκε τὸν φόβον αὐτοῦ ἐπὶ πάντα τὰ ἔθνη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΕ'.

Καὶ ἐποίησεν αὐτῷ οἰκίας ἐν πόλει δαυίδ, καὶ ἡτοίμασε τὸν τόπον τῇ κιβωτῷ τοῦ θεοῦ, καὶ ἐποίησεν αὐτῇ σκηνήν. τότε εἶπε δαυίδ. οὐκ ἔστιν ἆραι τὴν κιβωτὸν τοῦ θεοῦ, ἀλλ' ἢ τοὺς λευίτας, ὅτι αὐτοὺς ἐξελέξατο κύριος αἴρειν τὴν κιβωτὸν κυρίου, καὶ λειτουργεῖν αὐτῷ ἕως αἰῶνος. καὶ ἐξεκκλησίασε δαυὶδ τὸν πάντα ἰσραὴλ ἐν ἱερουσαλήμ, τοῦ ἀνενέγκαι τὴν κιβωτὸν κυρίου εἰς τὸν τόπον ὃν ἡτοίμασεν αὐτῇ. καὶ συνήγαγε δαυὶδ τοὺς υἱοὺς ἀαρὼν τοὺς λευίτας. τῶν υἱῶν καὰθ οὐριὴλ ὁ ἄρχων καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, ἑκατὸν εἴκοσι. τῶν υἱῶν μεραρὶ ἀσαΐα ὁ ἄρχων καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, [a] διακόσιοι εἴκοσι. τῶν υἱῶν γεδσὼν ἰωὴλ ὁ ἄρχων καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, ἑκατὸν τριάκοντα. τῶν υἱῶν ἐλισαφὰτ σεμεῒ ὁ ἄρχων καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, διακόσιοι. τῶν υἱῶν χεβρὼμ ἐλιὴλ ὁ ἄρχων καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, ὀγδοήκοντα. τῶν υἱῶν ὀζιὴλ ἀμιναδὰβ ὁ ἄρχων καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, ἑκατὸν δεκαδύο. καὶ ἐκάλεσε δαυὶδ τὸν σαδὼκ καὶ ἀβιάθαρ τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς λευίτας, τὸν οὐριὴλ, ἀσαΐαν, καὶ ἰωὴλ, καὶ σεμαίαν, καὶ ἐλιὴλ, καὶ ἀμιναδὰβ, καὶ εἶπεν αὐτοῖς. ὑμεῖς ἄρχοντες πατριῶν τῶν λευιτῶν, ἁγιάσθητε ὑμεῖς καὶ οἱ ἀδελφοὶ ὑμῶν, καὶ ἀνοίσετε τὴν κιβωτὸν τοῦ θεοῦ ἰσραὴλ, οὗ ἡτοίμασα αὐτῇ. ὅτι οὐκ ἐν τῷ πρότερον ὑμᾶς εἶναι, διέκοψεν ὁ θεὸς ἡμῶν ἐν ἡμῖν, ὅτι οὐκ ἐξεζητήσαμεν ἐν κρίματι. καὶ ἡγνίσθησαν οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ λευῖται, τοῦ ἀνενέγκαι τὴν κιβωτὸν θεοῦ ἰσραήλ. καὶ ἔλαβον οἱ υἱοὶ τῶν λευιτῶν τὴν κιβωτὸν τοῦ θεοῦ, ὡς ἐνετείλατο μωυσῆς ἐν λόγῳ θεοῦ κατὰ τὴν γραφὴν ἐν ἀναφορεῦσιν ἐπ' αὐτούς. καὶ εἶπε δαυὶδ τοῖς ἄρχουσι τῶν λευιτῶν. στήσατε τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῶν τοὺς ψαλτῳδοὺς ἐν ὀργάνοις, νάβλαις, κινύραις, καὶ κυμβάλοις τοῦ φωνῆσαι εἰς ὕψος ἐν φωνῇ εὐφροσύνης. καὶ ἔστησαν οἱ λευῖται τὸν αἱμὰν υἱὸν ἰωὴλ ἐκ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ ἀσὰφ υἱὸς βαραχία. καὶ ἐκ τῶν υἱῶν μεραρὶ ἀδελφῶν αὐτοῦ αἰθὰν υἱὸς κισαίου. καὶ μετ' αὐτῶν οἱ ἀδελφοὶ αὐτῶν οἱ δεύτεροι, ζαχαρίας, καὶ ὀζιὴλ, καὶ σεμιραμὼθ, καὶ ἰεϊὴλ, καὶ ἐλιωὴλ, καὶ ἐλιὰβ, καὶ βαναία, καὶ μαασαΐα, καὶ ματθαθία, καὶ ἐλιφενὰ, καὶ μακελλία, καὶ ἀβδεδὸμ, καὶ ἰεϊὴλ, καὶ ὀζίας, οἱ πυλωροί. καὶ οἱ ψαλτῳδοὶ, αἱμὰν, ἀσὰφ, καὶ αἰθὰν ἐν κυμβάλοις χαλκοῖς τοῦ ἀκουσθῆναι ποιῆσαι. ζαχαρίας, καὶ ὀζιὴλ, σεμιραμὼθ, ἰεϊὴλ, ὠνὶ, ἐλιὰβ, μαασαίας, βαναίας ἐν νάβλαις ἐπὶ ἀλαιμώθ. καὶ ματταθίας, καὶ ἐλιφαλοὺ, καὶ μακενία, καὶ ἀβδεδὸμ, καὶ ἰεϊὴλ, καὶ ὀζίας ἐν κινύραις ἀμασενὶθ τοῦ ἐνισχῦσαι. καὶ χωνενία ἄρχων τῶν λευιτῶν ἄρχων τῶν ᾠδῶν, ὅτι συνετὸς ἦν. καὶ βαραχία καὶ ἐλκανὰ πυλωροὶ τῆς κιβωτοῦ. καὶ σομνία, καὶ ἰωσαφὰτ, καὶ ναθαναὴλ, καὶ ἀμασαΐ, καὶ ζαχαρία, καὶ βαναΐα, καὶ ἐλιέζερ οἱ ἱερεῖς σαλπίζοντες ταῖς σάλπιγξιν ἔμπροσθεν τῆς κιβωτοῦ τοῦ θεοῦ. καὶ ἀβδεδὸμ, καὶ ἰεία πυλωροὶ τῆς κιβωτοῦ τοῦ θεοῦ. καὶ ἦν δαυὶδ καὶ οἱ πρεσβύτεροι ἰσραὴλ καὶ οἱ χιλίαρχοι οἱ πορευόμενοι, τοῦ ἀναγαγεῖν τὴν κιβωτὸν τῆς διαθήκης ἐξ οἴκου ἀβδεδὸμ ἐν εὐφροσύνῃ. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ κατισχῦσαι τὸν θεὸν τοὺς λευίτας αἴροντας τὴν κιβωτὸν τῆς διαθήκης κυρίου, καὶ ἔθυσαν ἀνὰ ἑπτὰ μόσχους, καὶ ἀνὰ ἑπτὰ κριούς. καὶ δαυὶδ περιεζωσμένος ἐν στολῇ βυσσίνῃ, καὶ πάντες οἱ λευῖται αἴροντες τὴν κιβωτὸν διαθήκης κυρίου, καὶ οἱ ψαλτῳδοὶ, καὶ χωνενίας ὁ ἄρχων τῶν ᾠδῶν τῶν ᾀδόντων, καὶ ἐπὶ δαυὶδ στολὴ βυσσίνη. καὶ πᾶς ἰσραὴλ ἀνάγοντες τὴν κιβωτὸν διαθήκης κυρίου ἐν σημασίᾳ, καὶ ἐν φωνῇ σωφὲρ, καὶ ἐν σάλπιγξι, καὶ ἐν κυμβάλοις ἀναφωνοῦντες ἐν νάβλαις καὶ ἐν κινύραις. καὶ ἐγένετο ἡ κιβωτὸς διαθήκης κυρίου, καὶ ἦλθεν ἕως πόλεως δαυίδ. καὶ μελχὸλ ἡ θυγάτηρ σαοὺλ παρέκυψε διὰ τῆς θυρίδος, καὶ εἶδε τὸν βασιλέα δαυὶδ ὀρχούμενον καὶ παίζοντα· καὶ ἐξουδένωσεν αὐτὸν ἐν τῇ ψυχῇ αὐτῆς.

a [Διακόσιοι εἴκοσι. τῶν υἱῶν.] Alii libri habent, *διακόσιοι πεντήκοντα. τῶν υἱῶν.*

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ιϛ'.

Καὶ εἰσήνεγκαν τὴν κιβωτὸν τοῦ θεοῦ, καὶ ἀπηρείσαντο αὐτὴν ἐν μέσῳ τῆς σκηνῆς ἧς ἔπηξεν αὐτῇ δαυὶδ, καὶ προσήνεγκαν ὁλοκαυτώματα καὶ σωτηρίου ἐναντίον τοῦ θεοῦ. καὶ συνετέλεσε δαυὶδ ἀναφέρων ὁλοκαυτώματα καὶ σωτηρίου, καὶ εὐλόγησε τὸν λαὸν ἐν ὀνόματι κυρίου. καὶ διεμέρισε παντὶ ἀνδρὶ ἰσραὴλ ἀπὸ ἀνδρὸς καὶ ἕως γυναικὸς, τῷ ἀνδρὶ ἄρτον ἕνα ἀρτοκοπικὸν, καὶ ἀμορίτην. καὶ ἔταξε κατὰ πρόσωπον τῆς κιβωτοῦ διαθήκης κυρίου ἐκ τῶν λευιτῶν λειτουργοῦντας ἀναφωνοῦντας, καὶ ἐξομολογεῖσθαι καὶ αἰνεῖν κύριον τὸν θεὸν ἰσραήλ. ἀσὰφ ὁ ἡγούμενος, καὶ δευτερεύων αὐτῷ ζαχαρίας, ἰεϊὴλ, σεμιραμὼθ, καὶ ἰεϊὴλ, ματταθίας, ἐλιὰβ, καὶ βαναΐας, καὶ ἀβδεδόμ. καὶ ἰεϊὴλ ἐν ὀργάνοις, νάβλαις, κινύραις, καὶ ἀσὰφ ἐν κυμβάλοις ἀναφωνῶν. καὶ βαναίας, καὶ ὀζιὴλ οἱ ἱερεῖς ἐν ταῖς σάλπιγξι διαπαντὸς ἐναντίον τῆς κιβωτοῦ τῆς διαθήκης τοῦ θεοῦ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. τότε ἔταξε δαυὶδ ἐν ἀρχῇ τοῦ αἰνεῖν τὸν κύριον ἐν χειρὶ ἀσὰφ καὶ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ. ΩΔΗ. ἐξομολογεῖσθε τῷ κυρίῳ, ἐπικαλεῖσθε αὐτὸν ἐν ὀνόματι αὐτοῦ. γνωρίσατε ἐν λαοῖς τὰ ἐπιτηδεύματα αὐτοῦ, ᾄσατε αὐτῷ καὶ ὑμνήσατε αὐτῷ, διηγήσασθε πᾶσι τὰ θαυμάσια αὐτοῦ, ἃ ἐποίησε κύριος. αἰνεῖτε ἐν ὀνόματι ἁγίῳ αὐτοῦ, εὐφρανθήσεται καρδία ζητοῦσα τὴν εὐδοκίαν αὐτοῦ. ζητήσατε τὸν κύριον καὶ ἰσχύσατε, ζητήσατε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ διαπαντός. μνημονεύετε τὰ θαυμάσια αὐτοῦ, ἃ ἐποίησε, τέρατα καὶ κρίματα τοῦ στόματος αὐτοῦ. σπέρμα ἰσραὴλ παῖ-

δες αὐτοῦ, υἱοὶ ἰακὼβ ἐκλεκτοὶ αὐτοῦ. αὐτὸς κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν, ἐν πάσῃ τῇ γῇ τὰ κρίματα αὐτοῦ. μνημονεύωμεν εἰς αἰῶνα διαθήκης αὐτοῦ. λόγον αὐτοῦ ὃν ἐνετείλατο εἰς χιλίας γενεάς, ὃν διέθετο τῷ ἀβραάμ, καὶ τὸν ὅρκον αὐτοῦ τῷ ἰσαάκ. ἔστησεν αὐτὸν τῷ ἰακὼβ εἰς πρόσταγμα, τῷ ἰσραὴλ διαθήκην αἰώνιον, λέγων. σοὶ δώσω τὴν γῆν χαναὰν σχοίνισμα κληρονομίας ὑμῶν. ἐν τῷ γενέσθαι αὐτοὺς ὀλιγοστοὺς ἀριθμῷ ὡς ἐσμικρύνθησαν, καὶ παρῴκησαν ἐν αὐτῇ. καὶ ἐπορεύθησαν ἀπὸ ἔθνους εἰς ἔθνος, καὶ ἀπὸ βασιλείας εἰς λαὸν ἕτερον. οὐκ ἀφῆκεν ἄνδρα τοῦ δυναστεῦσαι αὐτούς. καὶ ἤλεγξε περὶ αὐτῶν βασιλεῖς. μὴ ἅψησθε τῶν χριστῶν μου, καὶ ἐν τοῖς προφήταις μου μὴ πονηρεύεσθε. ᾄσατε τῷ κυρίῳ πᾶσα ἡ γῆ, ἀναγγείλατε ἐξ ἡμέρας εἰς ἡμέραν σωτηρίαν αὐτοῦ. ἐξηγεῖσθε ἐν τοῖς ἔθνεσι τὴν δόξαν αὐτοῦ, ἐν πᾶσι τοῖς λαοῖς τὰ θαυμάσια αὐτοῦ. ὅτι μέγας κύριος καὶ αἰνετὸς σφόδρα, φοβερός ἐστιν ἐπὶ πάντας τοὺς θεούς. ὅτι πάντες οἱ θεοὶ τῶν ἐθνῶν εἴδωλα, καὶ ὁ θεὸς ἡμῶν οὐρανοὺς ἐποίησε. δόξα καὶ ἔπαινος κατὰ πρόσωπον αὐτοῦ, ἰσχὺς καὶ καύχημα ἐν τόπῳ αὐτοῦ. δότε τῷ κυρίῳ αἱ πατριαὶ τῶν ἐθνῶν, δότε τῷ κυρίῳ δόξαν καὶ ἰσχύν, δότε τῷ κυρίῳ δόξαν ὀνόματι αὐτοῦ. λάβετε δῶρα καὶ ἐνέγκατε κατὰ πρόσωπον αὐτοῦ, καὶ προσκυνήσατε κυρίῳ ἐν αὐλαῖς ἁγίαις αὐτοῦ. φοβηθήτω ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ πᾶσα ἡ γῆ, κατορθωθήτω ἡ γῆ, καὶ μὴ σαλευθήτω. εὐφρανθήτω ὁ οὐρανὸς καὶ ἀγαλλιάσθω ἡ γῆ, καὶ εἰπάτωσαν ἐν τοῖς ἔθνεσι, κύριος βασιλεύων. βομβήσει ἡ θάλασσα σὺν τῷ πληρώματι, καὶ ξύλον ἀγροῦ καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτῷ. τότε εὐφρανθήσεται τὰ ξύλα τοῦ δρυμοῦ ἀπὸ προσώπου κυρίου, ὅτι ἦλθε κρῖναι τὴν γῆν. ἐξομολογεῖσθε τῷ κυρίῳ ὅτι ἀγαθόν, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ. καὶ εἴπατε, σῶσον ἡμᾶς, ὁ θεὸς τῆς σωτηρίας ἡμῶν, καὶ ἄθροισον ἡμᾶς, καὶ ἐξελοῦ ἡμᾶς ἐκ τῶν ἐθνῶν, τοῦ αἰνεῖν τὸ ὄνομα τὸ ἅγιόν σου, καὶ καυχᾶσθαι ἐν ταῖς αἰνέσεσί σου. εὐλογημένος κύριος ὁ θεὸς ἰσραὴλ ἀπὸ τοῦ αἰῶνος καὶ ἕως τοῦ αἰῶνος, καὶ ἐρεῖ πᾶς ὁ λαός, ἀμήν. καὶ ᾔνεσαν τῷ κυρίῳ καὶ κατέλιπον ἐκεῖ ἔναντι τῆς κιβωτοῦ διαθήκης κυρίου τὸν ἀσὰφ καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ, τοῦ λειτουργεῖν ἐναντίον τῆς κιβωτοῦ διαπαντὸς τὸ τῆς ἡμέρας εἰς ἡμέραν. καὶ ἀβδεδὸμ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, ἑξήκοντα καὶ ὀκτώ. καὶ ἀβδεδὸμ υἱὸς ἰδιθοὺν, καὶ ὀσὰ εἰς τοὺς πυλωρούς. καὶ τὸν σαδὼκ τὸν ἱερέα καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ τοὺς ἱερεῖς ἐναντίον τῆς σκηνῆς κυρίου ἐν βαμὰ τῇ ἐν γαβαὼν, τοῦ ἀναφέρειν ὁλοκαυτώματα τῷ κυρίῳ ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου τῶν ὁλοκαυτωμάτων διαπαντὸς τὸ πρωῒ καὶ τὸ ἑσπέρας, καὶ κατὰ πάντα τὰ γεγραμμένα ἐν νόμῳ κυρίου ὅσα ἐνετείλατο ἐφ᾽ υἱοῖς ἰσραὴλ ἐν χειρὶ μωυσῆ τοῦ θεράποντος τοῦ θεοῦ. καὶ μετ᾽ αὐτοῦ αἱμὰν καὶ ἰδιθοὺν, καὶ οἱ λοιποὶ ἐκλεγέντες ἐπ᾽ ὀνόματος τοῦ αἰνεῖν τὸν κύριον, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ. καὶ μετ᾽ αὐτῶν σάλπιγγες καὶ κύμβαλα τοῦ ἀναφωνεῖν καὶ ὄργανα τῶν ᾠδῶν τοῦ θεοῦ, οἱ δὲ υἱοὶ ἰδιθοὺν εἰς τὴν πύλην. καὶ ἐπορεύθη πᾶς ὁ λαὸς ἕκαστος εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, καὶ ἐπέστρεψε δαυὶδ τοῦ εὐλογῆσαι τὸν οἶκον αὐτοῦ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΖʹ.

ΚΑὶ ἐγένετο ὡς κατῴκησε δαυὶδ ἐν οἴκῳ αὐτοῦ, καὶ εἶπε δαυὶδ πρὸς νάθαν τὸν προφήτην. ἰδοὺ ἐγὼ κατοικῶ ἐν οἴκῳ κεδρίνῳ, καὶ ἡ κιβωτὸς διαθήκης κυρίου ὑποκάτω δέρρεων. καὶ εἶπε νάθαν πρὸς δαυίδ. πᾶν τὸ ἐν τῇ ψυχῇ σου ποίει, ὅτι θεὸς μετὰ σοῦ. καὶ ἐγένετο ἐν τῇ νυκτὶ ἐκείνῃ, καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρὸς νάθαν. πορεύου καὶ εἰπὸν πρὸς δαυὶδ τὸν δοῦλόν μου. οὕτως εἶπε κύριος. οὐ σὺ οἰκοδομήσεις μοι οἶκον τοῦ κατοικῆσαί με ἐν αὐτῷ. ὅτι οὐ κατῴκησα ἐν οἴκῳ ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἧς ἀνήγαγον τὸν ἰσραὴλ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης, καὶ [a] ἤμην ἐν σκηνῇ καὶ ἐν καλύμματι ἐν πᾶσιν οἷς διῆλθον ἐν παντὶ ἰσραήλ, εἰ λαλῶν ἐλάλησα πρὸς μίαν φυλὴν τοῦ ἰσραὴλ οἷς ἐνετειλάμην τοῦ ποιμαίνειν τὸν λαόν μου λέγων, ὅτι οὐκ ᾠκοδομήσατέ μοι οἶκον κέδρινον. καὶ νῦν οὕτως ἐρεῖς τῷ δούλῳ μου δαυίδ. τάδε λέγει κύριος παντοκράτωρ. ἐγὼ ἔλαβόν σε ἐκ τῆς μάνδρας ἐξόπισθεν τῶν ποιμνίων τοῦ εἶναι εἰς ἡγούμενον ἐπὶ τὸν λαόν μου ἰσραήλ, καὶ ἤμην μετὰ σοῦ ἐν πᾶσιν οἷς ἐπορεύθης, καὶ ἐξωλόθρευσα πάντας τοὺς ἐχθρούς σου ἀπὸ προσώπου σου, καὶ ἐποίησά σοι ὄνομα κατὰ τὸ ὄνομα τῶν μεγάλων τῶν ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ θήσομαι τόπον τῷ λαῷ μου ἰσραήλ, καὶ καταφυτεύσω αὐτὸν, καὶ κατασκηνώσει καθ᾽ ἑαυτὸν, καὶ οὐ μεριμνήσει ἔτι, καὶ οὐ προσθήσει υἱὸς ἀδικίας τοῦ ταπεινῶσαι αὐτὸν καθὼς ἀπ᾽ ἀρχῆς, καὶ ἀφ᾽ ἡμερῶν ὧν ἔταξα κριτὰς ἐπὶ τὸν λαόν μου ἰσραήλ, καὶ ἐταπείνωσα πάντας τοὺς ἐχθρούς σου, καὶ αὐξήσω σε καὶ οἶκον οἰκοδομήσει σοι κύριος. καὶ ἔσται ὅταν πληρωθῶσιν αἱ ἡμέραι σου καὶ κοιμηθήσῃ μετὰ τῶν πατέρων σου, καὶ ἀναστήσω τὸ σπέρμα σου μετὰ σὲ ὃς ἔσται ἐκ τῆς κοιλίας σου, καὶ ἑτοιμάσω τὴν βασιλείαν αὐτοῦ. αὐτὸς οἰκοδομήσει μοι οἶκον, καὶ ἀνορθώσω τὸν θρόνον αὐτοῦ ἕως αἰῶνος. ἐγὼ ἔσομαι αὐτῷ εἰς πατέρα, καὶ αὐτὸς ἔσται μοι εἰς υἱόν. καὶ τὸ ἔλεός μου οὐκ ἀποστήσω ἀπ᾽ αὐτοῦ, ὡς ἀπέστησα ἀπὸ τῶν ὄντων ἔμπροσθέν σου. καὶ πιστώσω αὐτὸν ἐν οἴκῳ μου καὶ ἐν βασιλείᾳ αὐτοῦ ἕως αἰῶνος, καὶ ὁ θρόνος αὐτοῦ ἔσται ἀνωρθωμένος ἕως αἰῶνος. κατὰ πάντας τοὺς λόγους τούτους, καὶ κατὰ πᾶσαν τὴν ὅρασιν ταύτην, οὕτως ἐλάλησε νάθαν πρὸς δαυίδ. καὶ ἦλθεν ὁ βασιλεὺς δαυὶδ καὶ ἐκάθισεν ἀπέναντι κυρίου, καὶ εἶπε. τίς εἰμι ἐγὼ κύριε ὁ θεός; καὶ τίς ὁ οἶκός μου, ὅτι ἠγάπησάς με ἕως αἰῶνος; καὶ ἐσμικρύνθη ταῦτα ἐνώπιόν σου ὁ θεός, καὶ ἐλάλησας ἐπὶ τὸν οἶκον τοῦ παιδός σου ἐκ μακρῶν, καὶ ἐπεῖδές με ὡς ὅρασις ἀνθρώπου, καὶ ὕψωσάς με κύριε ὁ θεός. τί προσθήσει ἔτι δαυὶδ πρὸς σὲ τοῦ δοξάσαι; καὶ σὺ τὸν δοῦλόν σου οἶδας καὶ κατὰ τὴν καρδίαν σου ἐποίησας [b] τὴν πᾶσαν μεγαλωσύνην. κύριε οὐκ ἔστιν ὅμοιός σοι καὶ οὐκ ἔστι θεὸς πλὴν σοῦ κατὰ πάντα ὅσα ἠκού-

σαμεν ἐν ὠσὶν ἡμῶν. καὶ οὐκ ἔστιν ὡς ὁ λαός σου ἰσραὴλ ἔθνος ἔτι ἐπὶ τῆς γῆς, ὡς ὡδήγησεν αὐτὸν ὁ θεὸς τοῦ λυτρώσασθαι λαὸν ἑαυτῷ, τοῦ θέσθαι ἑαυτῷ ὄνομα μέγα καὶ ἐπιφανὲς, τοῦ ἐκβαλεῖν ἀπὸ προσώπου λαοῦ σου οὓς ἐλυτρώσω ἐξ αἰγύπτου ἔθνη. καὶ ἔδωκας τὸν λαόν σου ἰσραὴλ σεαυτῷ λαὸν ἕως αἰῶνος, καὶ σὺ κύριος ἐγενήθης αὐτοῖς εἰς θεόν. καὶ νῦν κύριε ὁ λόγος σου ὃν ἐλάλησας πρὸς τὸν παῖδά σου καὶ ἐπὶ τὸν οἶκον αὐτοῦ, πιστωθήτω ἕως αἰῶνος. καὶ ποίησον καθὼς ἐλάλησας, καὶ πιστωθήτω καὶ μεγαλυνθήτω τὸ ὄνομά σου ἕως αἰῶνος λεγόντων, κύριε κύριε παντοκράτωρ θεὸς ἰσραὴλ, καὶ ὁ οἶκος δαυὶδ παιδός σου ἀνωρθωμένος ἐναντίον σου. ὅτι σὺ κύριος ὁ θεός μου ἤνοιξας τὸ οὖς τοῦ παιδός σου τοῦ οἰκοδομῆσαι αὐτῷ οἶκον, διὰ τοῦτο εὗρεν ὁ παῖς σου τοῦ προσεύξασθαι κατὰ πρόσωπόν σου. καὶ νῦν κύριε σὺ εἶ αὐτὸς θεὸς, καὶ ἐλάλησας ἐπὶ τὸν δοῦλόν σου τὰ ἀγαθὰ ταῦτα. καὶ νῦν ἤρξαι τοῦ εὐλογῆσαι τὸν οἶκον τοῦ παιδός σου, τοῦ εἶναι εἰς τὸν αἰῶνα ἐναντίον σου. ὅτι σὺ κύριε εὐλόγησας, καὶ εὐλόγησον εἰς τὸν αἰῶνα.

α [ἡμῖν ἐν σκηνῇ, καὶ ἐν καλύμματι.] Plerique libri habent, ἡμῖν ἐν σκηνῇ εἰς σκέπην, καὶ ἐν καταλύματι. β [τὴν πᾶσαν μεγαλωσύνην.] In alijs libris hæc sequuntur, ταύτην κατὰ τὴν καρδίαν σου, τοῦ γνωρίσαι πάντα τὰ μεγαλεῖά σου κύριε.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΗ'.

ΚΑὶ ἐγένετο μετὰ ταῦτα, καὶ ἐπάταξε δαυὶδ τοὺς ἀλλοφύλους καὶ ἐτροπώσατο αὐτοὺς, καὶ ἔλαβε τὴν γὲθ καὶ τὰς κώμας αὐτῆς ἐκ χειρὸς ἀλλοφύλων. καὶ ἐπάταξε τὴν μωὰβ, καὶ ἦσαν μωὰβ παῖδες τῷ δαυὶδ φέροντες δῶρα. καὶ ἐπάταξε δαυὶδ τὸν ἀδρααζὰρ βασιλέα σουβὰ ἡμὰθ πορευομένου αὐτοῦ ἐπιστῆσαι χεῖρα αὐτοῦ ἐπὶ ποταμὸν εὐφράτην. καὶ προκατελάβετο δαυὶδ αὐτῶν χίλια ἅρματα καὶ ἑπτὰ χιλιάδας ἵππων καὶ εἴκοσι χιλιάδας ἀνδρῶν πεζῶν. καὶ παρέλυσε δαυὶδ πάντα τὰ ἅρματα, καὶ ὑπελείπετο ἐξ αὐτῶν ἑκατὸν ἅρματα, καὶ ἦλθε σύρος ἐκ δαμασκοῦ βοηθῆσαι ἀδρααζὰρ βασιλεῖ σουβὰ, καὶ ἐπάταξε δαυὶδ ἐν τῷ σύρῳ εἴκοσι καὶ δύο χιλιάδας ἀνδρῶν. καὶ ἔθετο δαυὶδ φρουρὰν ἐν συρίᾳ τῇ κατὰ δαμασκὸν, καὶ ἦσαν τῷ δαυὶδ εἰς παῖδας φέροντας δῶρα. καὶ ἔσωσε κύριος δαυὶδ ἐν πᾶσιν οἷς ἐπορεύετο. καὶ ἔλαβε δαυὶδ τοὺς κλοιοὺς τοὺς χρυσοῦς οἳ ἦσαν ἐπὶ τοὺς παῖδας ἀδρααζὰρ, καὶ ἤνεγκεν αὐτοὺς εἰς ἱερουσαλήμ. καὶ ἐκ τῆς ματαβὲθ καὶ ἐκ τῶν ἐκλεκτῶν πόλεων τῶν ἀδρααζὰρ ἔλαβε δαυὶδ χαλκὸν πολὺν σφόδρα. ἐξ αὐτοῦ ἐποίησε σαλωμὼν τὴν θάλασσαν τὴν χαλκῆν, καὶ τοὺς στύλους καὶ τὰ σκεύη τὰ χαλκᾶ. καὶ ἤκουσε θωὰ βασιλεὺς ἡμὰθ, ὅτι ἐπάταξε δαυὶδ τὴν πᾶσαν δύναμιν ἀδρααζὰρ βασιλέως σουβά. καὶ ἀπέστειλε τὸν ἀδουρὰμ υἱὸν αὐτοῦ πρὸς τὸν βασιλέα δαυὶδ τοῦ ἐρωτῆσαι αὐτὸν τὰ εἰς εἰρήνην, καὶ τοῦ εὐλογῆσαι αὐτὸν ὑπὲρ οὗ ἐπολέμησε τὸν ἀδρααζὰρ καὶ ἐπάταξεν αὐτὸν, ὅτι ἀνὴρ πολέμιος θωὰ ἦν τῷ ἀδρααζάρ. καὶ πάντα τὰ σκεύη τὰ χρυσᾶ καὶ τὰ ἀργυρᾶ, καὶ τὰ χαλκᾶ, καὶ ταῦτα ἡγίασεν ὁ βασιλεὺς δαυὶδ τῷ κυρίῳ μετὰ τοῦ ἀργυρίου καὶ τοῦ χρυσίου οὗ ἔλαβεν ἐκ πάντων τῶν ἐθνῶν, ἐξ ἰδουμαίας, καὶ μωὰβ, καὶ ἐξ υἱῶν ἀμμὼν, καὶ ἐκ τῶν ἀλλοφύλων, καὶ ἐξ ἀμαλήκ. καὶ ἀβεσσὰ υἱὸς σαρουΐας ἐπάταξε τὴν ἰδουμαίαν ἐν κοιλάδι τῶν ἁλῶν, ὀκτωκαίδεκα χιλιάδας. καὶ ἔθετο ἐν τῇ κοιλάδι φρουρὰς, καὶ ἦσαν πάντες οἱ ἰδουμαῖοι παῖδες δαυὶδ. καὶ ἔσωζε κύριος τὸν δαυὶδ ἐν πᾶσιν οἷς ἐπορεύετο. καὶ ἐβασίλευσε δαυὶδ ἐπὶ πάντα ἰσραὴλ, καὶ ἦν ποιῶν κρίμα καὶ δικαιοσύνην τῷ παντὶ λαῷ αὐτοῦ. καὶ ἰωὰβ υἱὸς σαρουΐας ἐπὶ τῆς στρατιᾶς, καὶ ἰωσαφὰτ υἱὸς ἀχιλοὺδ ὁ ὑπομνηματογράφος, καὶ σαδὼκ υἱὸς ἀχιτὼβ καὶ ἀχιμέλεχ υἱὸς ἀβιάθαρ οἱ ἱερεῖς, καὶ σουσὰ γραμματεὺς, καὶ βαναίας υἱὸς ἰωδαὲ ἐπὶ τοῦ χερεθὶ καὶ ἐπὶ τοῦ φελεθί. καὶ υἱοὶ δαυὶδ οἱ πρῶτοι διάδοχοι τοῦ βασιλέως.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΘ'.

ΚΑὶ ἐγένετο μετὰ ταῦτα ἀπέθανε ναὰς βασιλεὺς υἱῶν ἀμμὼν, καὶ ἐβασίλευσεν ἀνὰν υἱὸς αὐτοῦ ἀντ' αὐτοῦ. καὶ εἶπε δαυίδ. ποιήσω ἔλεος μετὰ ἀνὰν υἱοῦ ναὰς, ὡς ἐποίησεν ὁ πατὴρ αὐτοῦ μετ' ἐμοῦ ἔλεος. καὶ ἀπέστειλεν ἀγγέλους δαυὶδ τοῦ παρακαλέσαι αὐτὸν περὶ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. καὶ ἦλθον παῖδες δαυὶδ εἰς γῆν υἱῶν ἀμμὼν πρὸς ἀνὰν τοῦ παρακαλέσαι αὐτόν. καὶ εἶπον ἄρχοντες υἱῶν ἀμμὼν πρὸς ἀνάν. μὴ δοξάζων δαυὶδ τὸν πατέρα σου ἐναντίον σου, ἀπέστειλέ σοι παρακαλοῦντας; οὐχὶ, ὅπως ἐξερευνήσωσι τὴν πόλιν, καὶ τοῦ κατασκοπῆσαι τὴν γῆν ἦλθον παῖδες αὐτοῦ πρὸς σέ; καὶ ἔλαβεν ἀνὰν τοὺς παῖδας δαυὶδ καὶ ἐξύρησεν αὐτοὺς καὶ ἀφεῖλε τῶν μανδυῶν αὐτῶν τὸ ἥμισυ ἕως τῆς ἀναβολῆς, καὶ ἀπέστειλεν αὐτούς. καὶ ἦλθον ἀπαγγεῖλαι τῷ δαυὶδ περὶ τῶν ἀνδρῶν, καὶ ἀπέστειλεν εἰς ἀπάντησιν αὐτοῖς, ὅτι ἦσαν ἠτιμωμένοι σφόδρα. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεύς. καθίσατε ἐν ἱεριχὼ ἕως τοῦ ἀνατεῖλαι τοὺς πώγωνας ὑμῶν, καὶ ἀνακάμψατε. καὶ εἶδον οἱ υἱοὶ ἀμμὼν ὅτι ᾐσχύνθη λαὸς δαυὶδ, καὶ ἀπέστειλεν ἀνὰν καὶ οἱ υἱοὶ ἀμμὼν, χίλια τάλαντα ἀργυρίου τοῦ μισθώσασθαι ἑαυτοῖς ἐκ συρίας μεσοποταμίας καὶ ἐκ συρίας μααχὰ καὶ παρὰ σωβὰλ ἅρματα καὶ ἱππεῖς. καὶ ἐμισθώσαντο ἑαυτοῖς δύο καὶ τριάκοντα χιλιάδας ἁρμάτων, καὶ τὸν βασιλέα μααχὰ καὶ τὸν λαὸν αὐτοῦ. καὶ ἦλθον καὶ παρενέβαλον κατέναντι μηδαβά. καὶ οἱ υἱοὶ ἀμμὼν συνήχθησαν ἐκ τῶν πόλεων αὐτῶν, καὶ ἦλθον εἰς τὸ πολεμῆσαι. καὶ ἤκουσε δαυὶδ, καὶ ἀπέστειλε τὸν ἰωὰβ καὶ πᾶσαν τὴν στρατιὰν τῶν δυνατῶν. καὶ ἐξῆλθον οἱ υἱοὶ ἀμμὼν, καὶ παρατάσσονται εἰς πόλεμον παρὰ τὸν πυλῶνα τῆς πόλεως. καὶ οἱ βασιλεῖς οἱ ἐλθόντες παρενέβαλον καθ' ἑαυτοὺς ἐν τῷ πεδίῳ. καὶ εἶδεν ἰωὰβ ὅτι γεγόνασιν ἀντιπρόσωποι τοῦ πολεμεῖν πρὸς αὐτὸν κατὰ πρόσω-

πρόσωπον καὶ ἐξόπισθε, καὶ ἐξελέξατο ἐκ παντὸς νεανίου ἐξ ἰσραὴλ καὶ παρετάξαντο ἐναντίον τοῦ σύρου. καὶ τὸ κατάλοιπον τοῦ λαοῦ ἔδωκεν ἐν χειρὶ ἀβεσαὶ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, καὶ παρετάξαντο ἐξεναντίας υἱῶν ἀμμών. καὶ εἶπεν. ἐὰν κρατήσῃ ὑπὲρ ἐμὲ ὁ σύρος. καὶ ἔσῃ μοι εἰς σωτηρίαν. καὶ ἐὰν οἱ υἱοὶ ἀμμὼν κρατήσωσιν ὑπὲρ σὲ, καὶ σώσω σε. ἀνδρίζου, καὶ ἐνισχύσωμεν περὶ τοῦ λαοῦ ἡμῶν καὶ περὶ τῶν πόλεων τοῦ θεοῦ ἡμῶν, καὶ κύριος τὸ ἀγαθὸν ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ ποιήσει. καὶ παρετάξατο ἰωὰβ καὶ ὁ λαὸς ὁ μετ᾽ αὐτοῦ κατέναντι σύρων εἰς πόλεμον, καὶ ἔφυγον ἀπ᾽ αὐτῶν. καὶ οἱ υἱοὶ ἀμμὼν εἶδον ὅτι ἔφυγον οἱ σύροι, καὶ ἔφυγον καὶ αὐτοὶ ἀπὸ προσώπου ἀβεσαὶ, καὶ ἀπὸ προσώπου ἰωὰβ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, καὶ ἦλθον εἰς τὴν πόλιν. καὶ ἦλθεν ἰωὰβ εἰς ἱερουσαλήμ. καὶ εἶδεν ὁ σύρος ὅτι ἐτροπώσατο αὐτὸν ἰσραὴλ, καὶ ἀπέστειλεν ἀγγέλους. καὶ ἐξήγαγον τὸν σύρον ἐκ τοῦ πέραν τοῦ ποταμοῦ, καὶ σωφὰθ ἀρχιστράτηγος δυνάμεως ἀδρααζὰρ ἔμπροσθεν αὐτῶν. καὶ ἀπηγγέλη τῷ δαυὶδ, καὶ συνήγαγε τὸν πάντα ἰσραὴλ, καὶ διέβη τὸν ἰορδάνην, καὶ ἦλθεν ἐπ᾽ αὐτοὺς, καὶ παρετάξατο ἐπ᾽ αὐτούς. καὶ παρατάσσεται δαυὶδ ἐξεναντίας τοῦ σύρου εἰς πόλεμον. καὶ ἐπολέμησαν αὐτόν. καὶ ἔφυγε σύρος ἀπὸ προσώπου ἰσραήλ. καὶ ἀπέκτεινε δαυὶδ ἀπὸ τοῦ σύρου ἑπτὰ χιλιάδας ἁρμάτων, καὶ τεσσαράκοντα χιλιάδας πεζῶν, καὶ τὸν σωφὰθ ἀρχιστράτηγον δυνάμεως ἀπέκτεινε. καὶ εἶδον παῖδες ἀδρααζὰρ ὅτι ἐπταίκασιν ἀπὸ προσώπου ἰσραὴλ, καὶ διέθεντο μετὰ δαυὶδ, καὶ ἐδούλευσαν αὐτῷ, καὶ οὐκ ἠθέλησε σύρος τοῦ βοηθῆσαι τοῖς υἱοῖς ἀμμὼν ἔτι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Κʹ.

Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἐπιόντι ἔτει ἐν τῇ ἐξόδῳ τῶν βασιλέων, καὶ ἤγαγεν ἰωὰβ πᾶσαν τὴν δύναμιν τῆς στρατιᾶς, καὶ ἔφθειραν τὴν χώραν υἱῶν ἀμμών. καὶ ἦλθε καὶ περιεκάθισε τὴν ῥαββὰ, καὶ δαυὶδ ἐκάθισεν ἐν ἱερουσαλήμ. καὶ ἐπάταξεν ἰωὰβ τὴν ῥαββὰ, καὶ κατέσκαψεν αὐτήν. καὶ ἔλαβε δαυὶδ τὸν στέφανον μολχὸμ τοῦ βασιλέως αὐτῶν ἀπὸ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ, καὶ εὑρέθη ὁ σταθμὸς αὐτοῦ τάλαντον χρυσίου, καὶ ἐν αὐτῷ λίθος τίμιος, καὶ ἦν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν δαυίδ. καὶ σκῦλα τῆς πόλεως ἐξήνεγκε πολλὰ σφόδρα, καὶ τὸν λαὸν τὸν ἐν αὐτῇ ἐξήγαγε, καὶ διέπρισε πρίοσι, καὶ ἐν σκεπάρνοις σιδηροῖς, καὶ ἐν διασχίζουσι. καὶ οὕτως ἐποίησε δαυὶδ τοῖς πᾶσιν υἱοῖς ἀμμών. καὶ ἀνέστρεψε δαυὶδ καὶ πᾶς ὁ λαὸς αὐτοῦ εἰς ἱερουσαλήμ. καὶ ἐγένετο μετὰ ταῦτα, καὶ ἐγένετο ἔτι πόλεμος ἐν γαζὲρ μετὰ τῶν ἀλλοφύλων. τότε ἐπάταξε σοβοχαὶ σωσαθὶ τὸν σαφοὺτ ἀπὸ τῶν υἱῶν τῶν γιγάντων, καὶ ἐταπείνωσεν αὐτόν. καὶ ἐγένετο ἔτι πόλεμος μετὰ τῶν ἀλλοφύλων, καὶ ἐπάταξεν ἐλεαναὶ υἱὸς ἰαὶρ τὸν λαχμὶ ἀδελφὸν γολιὰθ τοῦ γετθαίου, καὶ ξύλον δόρατος αὐτοῦ ὡς ἀντίον ὑφαινόντων. καὶ ἐγένετο ἔτι πόλεμος ἐν γὲθ, καὶ ἦν ἀνὴρ ὑπὲρ μεγέθης, καὶ δάκτυλοι αὐτοῦ ἓξ καὶ ἓξ εἰκοσιτέσσαρες, καὶ οὗτος ἦν ἀπόγονος γιγάντων. καὶ ὠνείδισε τὸν ἰσραὴλ, καὶ ἐπάταξεν αὐτὸν ἰωνάθαν υἱὸς σαμαὰ ἀδελφοῦ δαυίδ. οὗτοι ἐγένοντο τῷ ῥαφὰ ἐν γὲθ, πάντες ἦσαν τέσσαρες γίγαντες, καὶ ἔπεσον ἐν χειρὶ δαυὶδ, καὶ ἐν χειρὶ παίδων αὐτοῦ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑʹ.

Καὶ ἔστη διάβολος ἐν τῷ ἰσραὴλ, καὶ ἐπέσεισε τὸν δαυὶδ τοῦ ἀριθμῆσαι τὸν ἰσραήλ. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς δαυὶδ πρὸς ἰωὰβ καὶ πρὸς τοὺς ἄρχοντας τῆς δυνάμεως. πορεύθητε ἀριθμήσατε τὸν ἰσραὴλ ἀπὸ βηρσαβεὲ καὶ ἕως δὰν, καὶ ἐνέγκατε πρὸς μὲ, καὶ γνώσομαι τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν. καὶ εἶπεν ἰωάβ. προσθείη κύριος ἐπὶ τὸν λαὸν αὐτοῦ, ὡς αὐτοὶ ἑκατονταπλασίως, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ κυρίου μου τοῦ βασιλέως βλέποντες, πάντες τῷ κυρίῳ μου παῖδες. ἱνατί ζητεῖ κύριός μου τοῦτο ἵνα μὴ γένηται εἰς ἁμαρτίαν τῷ ἰσραήλ; τὸ δὲ ῥῆμα τοῦ βασιλέως ἴσχυσεν ἐπὶ ἰωὰβ, καὶ ἐξῆλθεν ἰωὰβ, καὶ διῆλθεν ἐν παντὶ ἰσραὴλ, καὶ ἦλθεν εἰς ἱερουσαλήμ. καὶ ἔδωκεν ἰωὰβ τὸν ἀριθμὸν τῆς ἐπισκέψεως τοῦ λαοῦ τῷ δαυίδ. καὶ ἦν πᾶς ἰσραὴλ χίλιαι χιλιάδες καὶ ἑκατὸν χιλιάδες ἀνδρῶν ἐσπασμένων μάχαιραν. καὶ υἱοὶ ἰούδα τετρακόσιαι καὶ ἑβδομήκοντα χιλιάδες ἀνδρῶν ἐσπασμένων μάχαιραν. καὶ τὸν λευὶ καὶ τὸν βενιαμὶν οὐκ ἠρίθμησεν ἐν μέσῳ αὐτῶν, ὅτι [a] κατίσχυσε λόγος τοῦ βασιλέως τὸν ἰωάβ. καὶ πονηρὸν ἐναντίον τοῦ θεοῦ περὶ τοῦ πράγματος τούτου, καὶ ἐπάταξε τὸν ἰσραήλ. καὶ εἶπε δαυὶδ πρὸς τὸν θεόν. ἡμάρτηκα σφόδρα, ὅτι ἐποίησα τὸ πρᾶγμα τοῦτο, καὶ νῦν περίελε δὴ τὴν κακίαν παιδός σου, ὅτι ἐματαιώθην σφόδρα. καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς γὰδ τὸν ὁρῶντα, λέγων. πορεύου καὶ λάλησον πρὸς δαυὶδ, λέγων. οὕτω λέγει κύριος, τρία αἴρω ἐγὼ ἐπὶ σὲ, ἔκλεξαι σεαυτῷ ἓν ἐξ αὐτῶν, καὶ ποιήσω σοι. καὶ ἦλθε γὰδ πρὸς δαυὶδ, καὶ εἶπεν αὐτῷ. οὕτως λέγει κύριος. ἔκλεξαι σεαυτῷ ἢ τρία ἔτη λιμοῦ, ἢ τρεῖς μῆνας φεύγειν σε ἐκ προσώπου ἐχθρῶν σου, καὶ μάχαιρα ἐχθρῶν σου τοῦ ἐξολοθρεῦσαι, ἢ τρεῖς ἡμέρας ῥομφαίαν κυρίου καὶ θάνατον ἐν τῇ γῇ, καὶ ἄγγελος κυρίου ἐξολοθρεύων ἐν πάσῃ κληρονομίᾳ ἰσραήλ. καὶ νῦν ἴδε τί ἀποκριθῶ τῷ ἀποστείλαντι λόγον. καὶ εἶπε δαυὶδ πρὸς γάδ. στενά μοι καὶ τὰ τρία σφόδρα. ἐμπεσοῦμαι δὴ εἰς χεῖρας κυρίου, ὅτι πολλοὶ οἱ οἰκτιρμοὶ αὐτοῦ σφόδρα, καὶ εἰς χεῖρας ἀνθρώπων οὐ μὴ ἐμπέσω. καὶ ἔδωκε κύριος θάνατον ἐν ἰσραὴλ, καὶ ἔπεσον ἐξ ἰσραὴλ ἑβδομήκοντα χιλιάδες ἀνδρῶν. καὶ ἀπέστειλεν ὁ θεὸς ἄγγελον εἰς ἱερουσαλὴμ τοῦ ἐξολοθρεῦσαι αὐτήν. καὶ ὡς ἐξωλόθρευεν, εἶδε κύριος, καὶ μετεμελήθη ἐπὶ τῇ κακίᾳ. καὶ εἶπε τῷ ἀγγέλῳ τῷ ἐξολοθρεύοντι. ἱκανούσθω σοι, ἄνες τὴν χεῖρά σου. καὶ ὁ ἄγγελος κυρίου ἑστὼς ἐν τῷ ἅλῳ ὀρνὰ τοῦ ἰεβουσαίου, καὶ ἐπῆρε δαυὶδ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ. καὶ εἶδε τὸν ἄγγελον κυρίου ἑστῶτα ἀναμέσον τῆς γῆς καὶ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἡ ῥομφαία αὐτοῦ ἐσπασμένη ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ ἐκτεταμένη

μένη ἐπὶ ἱερουσαλὴμ, καὶ ἔπεσε δαυὶδ καὶ οἱ πρεσβύτεροι περιβεβλημένοι ἐν σάκκοις ἐπὶ πρόσωπον αὐτῶν. καὶ εἶπε δαυὶδ πρὸς τὸν θεόν. οὐκ ἐγὼ εἶπα τοῦ ἀριθμῆσαι ἐν τῷ λαῷ; καὶ ἐγώ εἰμι ὁ ἁμαρτὼν, κακοποιῶν ἐκακοποίησα, καὶ ταῦτα τὰ πρόβατα τί ἐποίησαν; κύριε ὁ θεὸς γενηθήτω ἡ χείρ σου ἐν ἐμοὶ, καὶ ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ πατρός μου, καὶ μὴ ἐν τῷ λαῷ σου εἰς ἀπώλειαν κύριε. καὶ ἄγγελος κυρίου εἶπε τῷ γὰδ τοῦ εἰπεῖν πρὸς δαυὶδ, ἵνα ἀναβῇ τοῦ στῆσαι θυσιαστήριον κυρίῳ ἐν ἅλῳ ὀρνὰ τοῦ ἰεβουσαίου. καὶ ἀνέβη δαυὶδ κατὰ τὸν λόγον γὰδ, ὃν ἐλάλησεν ἐν ὀνόματι κυρίου. καὶ ἐπέστρεψεν ὀρνὰ, καὶ εἶδε τὸν βασιλέα, καὶ τέσσαρας υἱοὺς αὐτοῦ μετ᾽ αὐτοῦ μεθ᾽ ἀχαβίν. καὶ ὀρνὰ ἦν ἀλοῶν πυρούς. καὶ ἦλθε δαυὶδ πρὸς ὀρνὰ, καὶ ὀρνὰ ἐξῆλθεν ἐκ τῆς ἅλω καὶ προσεκύνησεν τῷ δαυὶδ τῷ προσώπῳ ἐπὶ τὴν γῆν. καὶ εἶπε δαυὶδ πρὸς ὀρνά. δός μοι τὸν τόπον σου τῆς ἅλω, καὶ οἰκοδομήσω ἐπ᾽ αὐτῷ θυσιαστήριον τῷ κυρίῳ, ἐν ἀργυρίῳ ἀξίῳ δός μοι αὐτὸν, καὶ παύσεται ἡ πληγὴ ἐκ τοῦ λαοῦ. καὶ εἶπεν ὀρνὰ πρὸς δαυίδ. λάβε σεαυτῷ, καὶ ποιησάτω ὁ κύριός μου ὁ βασιλεὺς τὸ ἀγαθὸν ἐναντίον ἑαυτοῦ. ἴδε δέδωκα τοὺς μόσχους εἰς ὁλοκαύτωσιν καὶ τὸ ἄροτρον εἰς ξύλα καὶ τὸν σῖτον εἰς θυσίαν, τὰ πάντα δέδωκα. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς δαυὶδ τῷ ὀρνά. οὐχὶ, ὅτι ἀγοράζων ἀγοράσω ἐν ἀργυρίῳ ἀξίῳ, ὅτι οὐ μὴ λάβω ἃ ἐστί σοι κυρίῳ τοῦ ἀνενέγκαι ὁλοκαύτωσιν δωρεὰν κυρίῳ. καὶ ἔδωκε δαυὶδ τῷ ὀρνὰ ἐν τῷ τόπῳ αὐτοῦ σίκλους χρυσίου ὁλκῆς ἑξακοσίους. καὶ ᾠκοδόμησεν ἐκεῖ δαυὶδ θυσιαστήριον κυρίῳ, καὶ ἀνήνεγκεν ὁλοκαυτώματα καὶ σωτηρίου. καὶ ἐβόησε πρὸς κύριον, καὶ ἐπήκουσεν αὐτῷ ἐν πυρὶ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον τῆς ὁλοκαυτώσεως, καὶ κατηνάλωσε τὴν ὁλοκαύτωσιν. καὶ εἶπε κύριος πρὸς τὸν ἄγγελον. καὶ κατέθηκε τὴν ῥομφαίαν εἰς τὸν κολεὸν αὐτῆς ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἐν τῷ ἰδεῖν τὸν δαυὶδ ὅτι ἐπήκουσεν αὐτῷ κύριος ἐν ἅλῳ ὀρνὰ τοῦ ἰεβουσαίου, καὶ ἐθυσίασεν ἐκεῖ. καὶ σκηνὴ κυρίου ἣν ἐποίησε μωυσῆς ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ θυσιαστήριον τῶν ὁλοκαυτωμάτων ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἐν βαμὰ ἐν γαβαών. καὶ οὐκ ἐδύνατο δαυὶδ τοῦ πορευθῆναι ἔμπροσθεν αὐτοῦ τοῦ ζητῆσαι τὸν θεὸν, [β] ὅτι οὐ κατέσπευσεν ἀπὸ προσώπου τῆς ῥομφαίας ἀγγέλου κυρίου.

[a] [κατίσχυσε λόγος.] Plerique libri habent, προσώχθισεν ὁ λόγος. [β] [ὅτι οὐ κατέσπευσεν.] Varius hoc loco videtur fuisse Theodoretus. nam in recitatione uerborum, uidetur negationem οὐ posuisse: non posuisse in explicatione sententiæ. AA. LL. habent, οὐ κατέπαυσεν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΒ'.

Καὶ εἶπε δαυίδ. οὗτός ἐστιν ὁ οἶκος κυρίου τοῦ θεοῦ, καὶ τοῦτο τὸ θυσιαστήριον εἰς ὁλοκαύτωσιν τῷ ἰσραήλ. καὶ εἶπε δαυὶδ συναγαγεῖν πάντας τοὺς προσηλύτους τοὺς ἐν γῇ ἰσραὴλ, καὶ κατέστησε λατόμους λατομῆσαι λίθους ξυστοὺς τοῦ οἰκοδομῆσαι οἶκον τῷ θεῷ. καὶ σίδηρον πολὺν εἰς τοὺς ἥλους τῶν θυρωμάτων καὶ τῶν πυλῶν, καὶ τοὺς στροφεῖς ἡτοίμασε δαυὶδ καὶ χαλκὸν εἰς πλῆθος, οὐκ ἦν σταθμός. καὶ ξύλα κέδρινα, οὐκ ἦν ἀριθμός. ὅτι ἔφερον οἱ σιδώνιοι καὶ οἱ τύριοι ξύλα κέδρινα εἰς πλῆθος τῷ δαυίδ. καὶ εἶπε δαυίδ. σαλωμὼν ὁ υἱός μου παιδάριον ἁπαλὸν, καὶ ὁ οἶκος τοῦ οἰκοδομῆσαι τῷ κυρίῳ εἰς μεγαλωσύνην ἄνω, εἰς ὄνομα καὶ εἰς δόξαν εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἑτοιμάσω αὐτῷ. καὶ ἡτοίμασε δαυὶδ εἰς πλῆθος ἔμπροσθεν τῆς τελευτῆς αὐτοῦ. καὶ ἐκάλεσε σαλωμὼν τὸν υἱὸν αὐτοῦ, καὶ ἐνετείλατο αὐτῷ τοῦ οἰκοδομῆσαι τὸν οἶκον τῷ κυρίῳ θεῷ ἰσραήλ. καὶ εἶπεν δαυὶδ σαλωμών. τέκνον, ἐμοὶ ἐγένετο ἐπὶ ψυχῇ τοῦ οἰκοδομῆσαι οἶκον τῷ ὀνόματι κυρίου θεοῦ. καὶ ἐγένετό μοι λόγος κυρίου, λέγων. αἷμα εἰς πλῆθος ἐξέχεας, καὶ πολέμους μεγάλους ἐποίησας, οὐκ οἰκοδομήσεις οἶκον τῷ ὀνόματί μου, ὅτι αἵματα πολλὰ ἐξέχεας ἐπὶ τὴν γῆν ἐναντίον ἐμοῦ. ἰδοὺ υἱὸς τίκτεταί σοι, οὗτος ἔσται ἀνὴρ ἀναπαύσεως, καὶ ἀναπαύσω αὐτὸν ἀπὸ πάντων τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ κυκλόθεν, ὅτι σαλωμὼν ὄνομα αὐτῷ, καὶ εἰρήνην καὶ ἡσυχίαν δώσω ἐπὶ ἰσραὴλ ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ. οὗτος οἰκοδομήσει οἶκον τῷ ὀνόματί μου, καὶ οὗτος ἔσται μοι εἰς υἱὸν, κἀγὼ αὐτῷ εἰς πατέρα, καὶ ἀνορθώσω θρόνον βασιλείας αὐτοῦ ἐν ἰσραὴλ ἕως αἰῶνος. καὶ νῦν υἱέ μου ἔσται μετὰ σοῦ κύριος, καὶ εὐοδώσει καὶ οἰκοδομήσεις οἶκον τῷ κυρίῳ θεῷ σου, ὡς ἐλάλησε περὶ σοῦ. ἀλλ᾽ ἢ δῴη σοι σοφίαν καὶ σύνεσιν κύριος καὶ κατισχύσαι σε ἐπὶ ἰσραὴλ, καὶ τοῦ φυλάσσεσθαι καὶ τοῦ ποιεῖν τὸν νόμον κυρίου τοῦ θεοῦ σου. τότε εὐοδώσει ἐὰν φυλάξῃς τοῦ ποιεῖν τὰ προστάγματα καὶ τὰ κρίματα ἃ ἐνετείλατο κύριος τῷ μωυσῇ ἐπὶ ἰσραήλ. ἀνδρίζου καὶ ἴσχυε, μὴ φοβοῦ μηδὲ πτοηθῇς. καὶ ἰδοὺ ἐγὼ κατὰ τὴν πτωχείαν μου ἡτοίμασα εἰς οἶκον κυρίου χρυσίου ταλάντων ἑκατὸν χιλιάδας, καὶ ἀργυρίου ταλάντων χιλίας χιλιάδας, καὶ χαλκὸν καὶ σίδηρον, οὗ οὐκ ἔστι σταθμὸς, ὅτι εἰς πλῆθός ἐστι. καὶ ξύλα καὶ λίθους ἡτοίμασα, [a] καὶ πρὸς ταῦτα πρόσθες. καὶ μετὰ σοῦ προσθὲς εἰς πλῆθος ποιούντων ἔργα, τεχνῖται καὶ οἰκοδόμοι λίθων, καὶ τέκτονες ξύλων, καὶ πᾶς σοφὸς ἐν παντὶ ἔργῳ, ἐν χρυσίῳ καὶ ἀργυρίῳ χαλκῷ καὶ ἐν σιδήρῳ, οὐκ ἔστιν ἀριθμός. ἀνάστηθι καὶ ποίει, καὶ κύριος μετὰ σοῦ. καὶ ἐνετείλατο δαυὶδ τοῖς πᾶσιν ἄρχουσιν ἰσραὴλ ἀντιλαβέσθαι τῷ σαλωμὼν υἱῷ αὐτοῦ. οὐχὶ κύριος μεθ᾽ ὑμῶν; καὶ ἀνέπαυσεν ὑμᾶς κυκλόθεν, ὅτι ἔδωκεν ἐν χερσὶν ὑμῶν τοὺς κατοικοῦντας τὴν γῆν, καὶ ὑπετάγη ἡ γῆ ἐναντίον κυρίου καὶ ἐναντίον λαοῦ αὐτοῦ. νῦν δότε καρδίας ὑμῶν καὶ ψυχὰς ὑμῶν τοῦ ζητῆσαι τῷ κυρίῳ θεῷ ὑμῶν, καὶ ἐγέρθητε καὶ οἰκοδομήσατε ἁγίασμα τῷ θεῷ ὑμῶν, τοῦ εἰσενέγκαι τὴν κιβωτὸν διαθήκης κυρίου, καὶ σκεύη τὰ ἅγια τοῦ θεοῦ εἰς οἶκον τὸν οἰκοδομούμενον τῷ ὀνόματι κυρίου.

[a] [καὶ πρὸς ταῦτα πρόσθες.] AA. LL. habent. καὶ πρὸς ταῦτα πρόσθες καὶ μετὰ σοῦ κύριος. πρόσθες εἰς πλῆθος &c.

ΚΕΦΑ-

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΓ'.

Καὶ δαυὶδ πρεσβύτης καὶ πλήρης ἡμερῶν, καὶ ἐβασίλευσε σαλωμὼν τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἀνθ' αὐτοῦ ἐπὶ ἰσραήλ. καὶ συνήγαγε τοὺς πάντας ἄρχοντας ἰσραὴλ καὶ τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς λευίτας. καὶ ἠριθμήσαν οἱ λευῖται ἀπὸ τριακονταετοῦς καὶ ἐπάνω, καὶ ἐγένετο ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν κατὰ κεφαλὴν αὐτῶν εἰς ἄνδρας τριάκοντα καὶ ὀκτὼ χιλιάδας, ἀπὸ τῶν ἐργοδιωκτῶν ἐπὶ τὰ ἔργα οἴκου κυρίου εἰκοσιτέσσαρες χιλιάδες, καὶ γραμματεῖς καὶ κριταὶ ἑξακισχίλιοι. καὶ τέσσαρες χιλιάδες πυλωροὶ, καὶ τέσσαρες χιλιάδες αἰνοῦντες τῷ κυρίῳ ἐν ὀργάνοις οἷς ἐποίησεν τοῦ αἰνεῖν τῷ κυρίῳ. καὶ διεῖλεν αὐτοὺς δαυὶδ ἐφημερίας τοῖς υἱοῖς λευὶ, τῷ γεδσὼν, κααθ, καὶ μεραρί. καὶ τῷ γεδσὼν, ἐδὰν καὶ σεμεΐ. υἱοὶ τῷ ἐδὰν ἄρχων ἰειὴλ, καὶ ζηθὰν, καὶ ἰωὴλ, τρεῖς. υἱοὶ σεμεΐ, σαλωμὶθ, ἰειὴλ, καὶ δὰν, τρεῖς. οὗτοι ἄρχοντες πατριῶν τῷ ἐδάν. καὶ τοῖς υἱοῖς σεμεΐ, ἰεθ, καὶ ζιζὰ, καὶ ἰωὰς, καὶ βεριὰ, οὗτοι υἱοὶ σεμεΐ τέσσαρες. καὶ ἦν ἰεθ ὁ ἄρχων, καὶ ζιζὰ ὁ δεύτερος. καὶ ἰωὰς, καὶ βεριὰ οὐκ ἐπλήθυναν υἱοὺς, καὶ ἐγένοντο εἰς οἶκον πατριᾶς εἰς ἐπίσκεψιν μίαν. υἱοὶ κααθ, ἀμβρὰμ, ἰσαὰρ, χεβρὼν, ὀζιὴλ, τέσσαρες. υἱοὶ ἀμβρὰμ, ἀαρὼν καὶ μωϋσῆς. καὶ διεστάλη ἀαρὼν τοῦ ἁγιασθῆναι ἅγια ἁγίων αὐτὸς καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ ἕως αἰῶνος, τοῦ θυμιᾶν ἐναντίον τοῦ κυρίου, λειτουργεῖν καὶ ἐπεύχεσθαι ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ ἕως αἰῶνος. καὶ μωϋσῆς ἄνθρωπος τοῦ θεοῦ, υἱοὶ αὐτοῦ ἐκλήθησαν εἰς φυλὴν τοῦ λευί. υἱοὶ μωϋσῆ, γηρσὰμ, καὶ ἐλιέζερ. υἱοὶ γηρσὰμ, σουβαὴλ ὁ ἄρχων. καὶ ἦσαν υἱοὶ τῷ ἐλιέζερ, ῥαβιὰ ὁ ἄρχων. καὶ οὐκ ἦσαν τῷ ἐλιέζερ υἱοὶ ἕτεροι. καὶ υἱοὶ ῥαβιὰ ηὐξήθησαν εἰς ὕψος. υἱοὶ ἰσαὰρ, σαλωμὼθ ὁ ἄρχων. υἱοὶ χεβρὼν, ἰεριὰ ὁ ἄρχων, ἀμαριὰ ὁ δεύτερος, ἰεζιὴλ ὁ τρίτος, ἰεκεμίας ὁ τέταρτος. υἱοὶ ὀζιὴλ, μιχὰ ὁ ἄρχων, καὶ ἰσιὰ ὁ δεύτερος. υἱοὶ μεραρὶ, μοολὶ, καὶ ὁ μουσί. υἱοὶ μοολὶ, ἐλεάζαρ, καὶ κίς. καὶ ἀπέθανεν ἐλεάζαρ, καὶ οὐκ ἦσαν αὐτῷ υἱοὶ, ἀλλ' ἢ θυγατέρες. καὶ ἔλαβον αὐτὰς υἱοὶ κὶς ἀδελφοὶ αὐτῶν. υἱοὶ μουσὶ, μοολὶ καὶ ἐδὲρ, καὶ ἰαριμὼθ, τρεῖς. οὗτοι υἱοὶ λευὶ κατ' οἴκους πατριῶν αὐτῶν, ἄρχοντες τῶν πατριῶν αὐτῶν κατὰ τὴν ἐπίσκεψιν αὐτῶν κατὰ τὸν ἀριθμὸν ὀνομάτων αὐτῶν, κατὰ κεφαλὴν αὐτῶν, ποιοῦντες τὰ ἔργα λειτουργίας οἴκου κυρίου ἀπὸ εἰκοσαετοῦς καὶ ἐπάνω. ὅτι εἶπε δαυίδ. κατέπαυσε κύριος ὁ θεὸς ἰσραὴλ τῷ λαῷ αὐτοῦ, καὶ κατεσκήνωσεν ἐν ἱερουσαλὴμ ἕως αἰῶνος. καὶ οἱ λευῖται οὐκ ἦσαν αἴροντες τὴν σκηνὴν καὶ τὰ πάντα σκεύη αὐτῆς εἰς τὴν λειτουργίαν αὐτῆς. ὅτι ἐν τοῖς λόγοις δαυὶδ τοῖς ἐσχάτοις ἐστὶν ὁ ἀριθμὸς υἱῶν λευὶ ἀπὸ εἰκοσαετοῦς καὶ ἐπάνω. ὅτι ἔστησεν αὐτοὺς ἐπὶ χεῖρα ἀαρὼν τοῦ λειτουργεῖν ἐν οἴκῳ κυρίου ἐπὶ τὰς αὐλὰς καὶ ἐπὶ τὰ παστοφόρια, καὶ ἐπὶ τὸν καθαρισμὸν τῶν πάντων ἁγίων, καὶ ἐπὶ τὰ ἔργα λειτουργίας οἴκου τοῦ θεοῦ. καὶ εἰς τοὺς ἄρτους τῆς προθέσεως, καὶ εἰς τὴν σεμίδαλιν τῆς θυσίας, καὶ εἰς τὰ λάγανα τὰ ἄζυμα, καὶ εἰς τήγανον, καὶ εἰς τὴν πεφυραμένην καὶ εἰς πᾶν μέτρον, καὶ τοῦ στῆναι πρωῒ τοῦ αἰνεῖν καὶ ἐξομολογεῖσθαι τῷ κυρίῳ, καὶ οὕτω τὸ ἑσπέρας. καὶ ἐπὶ πάντων τῶν ἀναφερομένων ὁλοκαυτωμάτων τῷ κυρίῳ ἐν τοῖς σαββάτοις καὶ ἐν ταῖς νεομηνίαις καὶ ἐν ταῖς ἑορταῖς, κατὰ ἀριθμὸν, κατὰ τὴν κρίσιν ἐπ' αὐτοῖς διαπαντὸς τῷ κυρίῳ. καὶ φυλάξουσι τὰς φυλακὰς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, καὶ τὴν φυλακὴν τοῦ ἁγίου, καὶ τὰς φυλακὰς υἱῶν ἀαρὼν ἀδελφῶν αὐτῶν, τοῦ λειτουργεῖν ἐν οἴκῳ κυρίου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΔ'.

Καὶ τοῖς υἱοῖς ἀαρὼν διαιρέσεις ναδὰβ καὶ ἀβιοὺδ, καὶ ἐλεάζαρ καὶ ἰθάμαρ. καὶ ἀπέθανε ναδὰβ καὶ ἀβιοὺδ ἐναντίον τοῦ πατρὸς αὐτῶν, καὶ υἱοὶ οὐκ ἦσαν αὐτοῖς, καὶ ἱεράτευσεν ἐλεάζαρ καὶ ἰθάμαρ υἱοὶ ἀαρών. καὶ διεῖλεν αὐτοὺς δαυὶδ καὶ σαδὼκ ἐκ τῶν υἱῶν ἐλεάζαρ, καὶ ἀχιμέλεχ ἐκ τῶν υἱῶν ἰθάμαρ, κατὰ τὴν ἐπίσκεψιν αὐτῶν, κατὰ τὴν λειτουργίαν αὐτῶν, κατ' οἴκους πατριῶν αὐτῶν. καὶ εὑρέθησαν οἱ υἱοὶ ἐλεάζαρ πλείους εἰς ἄρχοντας τῶν δυνατῶν παρὰ τοὺς υἱοὺς ἰθάμαρ. καὶ διεῖλεν αὐτοὺς τοῖς υἱοῖς ἐλεάζαρ ἄρχοντας εἰς οἴκους πατριῶν ἑκκαίδεκα, τοῖς υἱοῖς ἰθάμαρ κατ' οἴκους πατριῶν ὀκτώ. καὶ διεῖλεν αὐτοὺς κατὰ κλήρους τούτους πρὸς τούτους, ὅτι ἦσαν ἄρχοντες τῶν ἁγίων, καὶ ἄρχοντες κυρίου ἐν τοῖς υἱοῖς ἐλεάζαρ καὶ ἐν τοῖς υἱοῖς ἰθάμαρ. καὶ ἔγραψεν αὐτοὺς σαμαίας υἱὸς ναθαναὴλ ὁ γραμματεὺς ἐκ τοῦ λευὶ κατέναντι τοῦ βασιλέως καὶ τῶν ἀρχόντων, καὶ σαδὼκ ὁ ἱερεὺς, καὶ ἀχιμέλεχ υἱὸς ἀβιάθαρ, καὶ ἄρχοντες τῶν πατριῶν τῶν ἱερέων καὶ τῶν λευιτῶν οἴκου πατριᾶς εἷς εἷς τῷ ἐλεάζαρ, καὶ εἷς εἷς τῷ ἰθάμαρ. καὶ ἐξῆλθεν ὁ κλῆρος ὁ πρῶτος τῷ ἰωαρὶμ, τῷ ἰεδιὰ ὁ δεύτερος, τῷ χαρὶβ ὁ τρίτος, τῷ σεωρὶμ ὁ τέταρτος, τῷ μελχιὰ ὁ πέμπτος, τῷ μεϊαμὶν ὁ ἕκτος, τῷ κκὼς ὁ ἕβδομος, τῷ ἀβιὰ ὁ ὄγδοος, τῷ ἰησοῦ ὁ ἔννατος, τῷ σεχενιὰ ὁ δέκατος, τῷ ἐλιαβὶ ὁ ἐνδέκατος, τῷ ἰακὶμ ὁ δωδέκατος, τῷ ὀπφὰ ὁ τρισκαιδέκατος, τῷ ἰεσβαὰλ ὁ τεσσαρεσκαιδέκατος, τῷ βελγὰ ὁ πεντεκαιδέκατος, τῷ ἐμμὴρ ὁ ἑκκαιδέκατος, τῷ χηζὶν ὁ ἑπτακαιδέκατος, τῷ ἀφεσὴ ὁ ὀκτωκαιδέκατος, τῷ φεταΐα ὁ ἐννεακαιδέκατος, τῷ ἐζεκὴλ ὁ εἰκοστὸς, τῷ ἀχὶμ ὁ εἷς καὶ εἰκοστὸς, τῷ γαμοὺλ ὁ δεύτερος καὶ εἰκοστὸς, τῷ ἀδαλλαὶ ὁ τρίτος καὶ εἰκοστὸς, τῷ μαασαὶ ὁ τέταρτος καὶ εἰκοστός. αὕτη ἡ ἐπίσκεψις αὐτῶν κατὰ τὴν λειτουργίαν αὐτῶν τοῦ εἰσπορεύεσθαι εἰς οἶκον κυρίου κατὰ τὴν κρίσιν αὐτῶν διὰ χειρὸς ἀαρὼν πατρὸς αὐτῶν, ὡς ἐνετείλατο κύριος ὁ θεὸς ἰσραήλ. καὶ τοῖς υἱοῖς λευὶ τοῖς καταλοίποις, τοῖς υἱοῖς ἀμβρὰμ σωβαήλ. τοῖς υἱοῖς σωβαὴλ ἰεδιὰ τῷ ῥααβίᾳ ὁ ἄρχων. καὶ τῷ ἰσααρὶ, σαλωμώθ. τοῖς υἱοῖς σαλωμὼθ, ἰαάθ. υἱοὶ ἰεκχολιοῦ, ἀμαδία ὁ δεύτερος, ἰαζιὴλ ὁ τρίτος, ἰεκμοὰμ ὁ τέταρτος. τοῖς υἱοῖς ὀζιὴλ, μιχά. υἱοὶ μιχὰ, σαμήρ. ἀδελφὸς μιχὰ ἰσιά. υἱὸς ἰσιὰ, ζαχαρία. υἱοὶ μερα-

μεραρὶ, μοολὶ καὶ ὁ μουσί.[β] υἱοὶ ὀζία τοῦ μεραρὶ τῷ ὀζίᾳ. υἱοὶ αὐτοῦ ἰσαὰμ, καὶ σακχοὺρ, καὶ ἀβαΐ. τῷ μοολὶ ἐλεάζαρ, καὶ ἰθάμαρ. καὶ ἀπέθανεν ἐλεάζαρ καὶ οὐκ ἦσαν αὐτῷ υἱοί. τῷ κὶς, υἱοὶ τοῦ κὶς ἱεραμεήλ. καὶ υἱοὶ τοῦ μουσὶ, μοολὶ, καὶ ἐδὲρ καὶ ἱεριμώθ. οὗτοι υἱοὶ τῶν λευιτῶν κατ' οἴκους πατριῶν αὐτῶν. καὶ ἔλαβον καὶ αὐτοὶ κλήρους καθὼς οἱ ἀδελφοὶ αὐτῶν υἱοὶ ἀαρὼν ἐναντίον τοῦ βασιλέως, καὶ σαδὼκ, καὶ ἀχιμέλεχ, καὶ οἱ ἄρχοντες τῶν πατριῶν τῶν ἱερέων καὶ τῶν λευιτῶν[γ] πατριάρχαι ἀρααβ, καθὼς οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ οἱ νεώτεροι.

α [καὶ τοῖς υἱοῖς ἀαρὼν διαιρέσει.] Aliqui libri habent, καὶ τοῖς υἱοῖς ἀαρών. καὶ αἱ διαιρέσεις υἱῶν ἀαρών. nonnulli vero, καὶ τοῖς υἱοῖς ἀαρὼν ναδὰβ καὶ ἀβιούδ. β [υἱοὶ ὀζία.] AA.LL. υἱοὶ ὀζία, υἱοὶ βοωνί. υἱοὶ μεραρὶ τῷ ὀζίᾳ. γ [πατριάρχαι ἀρααβ.] In plerisque libris legitur, πατριάρχαι ἀαρών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΕʹ.

Καὶ ἔστησε δαυὶδ ὁ βασιλεὺς καὶ οἱ ἄρχοντες τῆς δυνάμεως εἰς τὰ ἔργα τοὺς υἱοὺς ἀσὰφ, καὶ αἱμὰν, καὶ ἰδιθοὺν, τοὺς ἀποφθεγγομένους ἐν κινύραις, καὶ ἐν νάβλαις, καὶ ἐν κυμβάλοις. καὶ ἐγένετο ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν κατὰ κεφαλὴν αὐτῶν ἐργαζομένων ἐν τοῖς ἔργοις αὐτῶν. υἱοὶ ἀσὰφ, σακχοὺρ, ἰωσὴφ, καὶ ναθανίας, καὶ ἐραήλ. υἱοὶ ἀσὰφ ἐχόμενοι τοῦ βασιλέως. τῷ ἰδιθοὺν, υἱοὶ ἰδιθοὺν, γοδολίας, καὶ σουρὶ, καὶ ἰσέας, καὶ ἀσαβίας, καὶ ματθαθίας, ἓξ μετὰ τὸν πατέρα αὐτῶν ἰδιθοὺν, ἐν κινύρᾳ ἀνακρουόμενοι ἐξομολόγησιν καὶ αἴνεσιν τῷ κυρίῳ. τῷ αἱμὰν, υἱοὶ αἱμὰν, βουκίας, καὶ ματθανίας, καὶ ὀζιὴλ, καὶ σουβαὴλ, καὶ ἱεριμὼθ, καὶ ἀνανίας, καὶ ἀνανὶ, καὶ ἐλιαθὰ, καὶ γοδολλαθὶ, καὶ ῥωμεμθιέζερ, καὶ ἰεσβασακὰ, καὶ μαλλιθὶ, καὶ ὠθηρὶ, καὶ μααζώθ. πάντες οὗτοι υἱοὶ τῷ αἱμὰν τῷ ἀνακρουομένῳ τῷ βασιλεῖ ἐν λόγοις θεοῦ, ὑψῶσαι κέρας. καὶ ἔδωκεν ὁ θεὸς τῷ αἱμὰν υἱοὺς τεσσαρεσκαίδεκα, καὶ θυγατέρας τρεῖς. πάντες οὗτοι μετὰ τοῦ πατρὸς αὐτῶν ὑμνῳδοῦντες ἐν οἴκῳ θεοῦ, ἐν κυμβάλοις, καὶ ἐν νάβλαις, καὶ ἐν κινύραις εἰς τὴν δουλείαν οἴκου τοῦ θεοῦ, ἐχόμενα τοῦ βασιλέως καὶ ἀσὰφ, καὶ ἰδιθοὺν, καὶ αἱμάν. καὶ ἐγένετο ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν μετὰ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῶν δεδιδαγμένοι ᾄδειν κυρίῳ πᾶς συνιὼν, διακόσιοι ὀγδοήκοντα καὶ ὀκτώ. καὶ ἔβαλον καὶ αὐτοὶ κλήρους ἐφημεριῶν κατὰ τὸν μικρὸν καὶ κατὰ τὸν μέγαν τελείων καὶ μανθανόντων. καὶ ἐξῆλθεν ὁ κλῆρος ὁ πρῶτος υἱῶν αὐτοῦ καὶ ἀδελφῶν αὐτοῦ τῷ ἀσὰφ τοῦ ἰωσὴφ, γοδολίας. ὁ δεύτερος ἡνεία, υἱοὶ αὐτοῦ καὶ ἀδελφοὶ αὐτοῦ δεκαδύο. ὁ τρίτος ζακχοὺρ, υἱοὶ αὐτοῦ καὶ ἀδελφοὶ αὐτοῦ δεκαδύο. ὁ τέταρτος ἰεσρὶ, υἱοὶ αὐτοῦ καὶ ἀδελφοὶ αὐτοῦ δεκαδύο. ὁ πέμπτος νάθαν, υἱοὶ αὐτοῦ καὶ ἀδελφοὶ αὐτοῦ δεκαδύο. ὁ ἕκτος βουκίας, υἱοὶ αὐτοῦ καὶ ἀδελφοὶ αὐτοῦ δεκαδύο. ὁ ἕβδομος ἰσεριὴλ, υἱοὶ αὐτοῦ καὶ ἀδελφοὶ αὐτοῦ δεκαδύο. ὁ ὄγδοος ἰωσία, υἱοὶ αὐτοῦ καὶ ἀδελφοὶ αὐτοῦ δεκαδύο. ὁ ἔνατος ματθανίας, υἱοὶ αὐτοῦ καὶ ἀδελφοὶ αὐτοῦ δεκαδύο. ὁ δέκατος σεμεΐα, υἱοὶ αὐτοῦ καὶ ἀδελφοὶ αὐτοῦ δεκαδύο. ὁ ἑνδέκατος ἀσριὴλ, υἱοὶ αὐτοῦ καὶ ἀδελφοὶ αὐτοῦ δεκαδύο. ὁ δωδέκατος ἀσαβία, υἱοὶ αὐτοῦ καὶ ἀδελφοὶ αὐτοῦ δεκαδύο. ὁ τρισκαιδέκατος σουβαὴλ, υἱοὶ αὐτοῦ καὶ ἀδελφοὶ αὐτοῦ δεκαδύο. ὁ τεσσαρεσκαιδέκατος ματθαθίας, υἱοὶ αὐτοῦ καὶ ἀδελφοὶ αὐτοῦ δεκαδύο. ὁ πεντεκαιδέκατος ἱεριμὼθ, υἱοὶ αὐτοῦ καὶ ἀδελφοὶ αὐτοῦ δεκαδύο. ὁ ἑκκαιδέκατος ἀνανία, υἱοὶ αὐτοῦ καὶ ἀδελφοὶ αὐτοῦ δεκαδύο. ὁ ἑπτακαιδέκατος ἰεσβασακὰ, υἱοὶ αὐτοῦ καὶ ἀδελφοὶ αὐτοῦ δεκαδύο. ὁ ὀκτωκαιδέκατος ἀνανίας, υἱοὶ αὐτοῦ καὶ ἀδελφοὶ αὐτοῦ δεκαδύο. ὁ ἐννεακαιδέκατος μαλλιθὶ, υἱοὶ αὐτοῦ καὶ ἀδελφοὶ αὐτοῦ δεκαδύο. ὁ εἰκοστὸς ἐλιαθὰ, υἱοὶ αὐτοῦ καὶ ἀδελφοὶ αὐτοῦ δεκαδύο. ὁ εἰκοστὸς πρῶτος ὠθηρὶ, υἱοὶ αὐτοῦ καὶ ἀδελφοὶ αὐτοῦ δεκαδύο. ὁ εἰκοστὸς δεύτερος γοδολλαθὶ, υἱοὶ αὐτοῦ καὶ ἀδελφοὶ αὐτοῦ δεκαδύο. ὁ εἰκοστὸς τρίτος μααζώθ, υἱοὶ αὐτοῦ καὶ ἀδελφοὶ αὐτοῦ δεκαδύο. ὁ εἰκοστὸς τέταρτος ῥωμεμθιέζερ, υἱοὶ αὐτοῦ καὶ ἀδελφοὶ αὐτοῦ δεκαδύο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Κϛʹ.

Καὶ εἰς διαιρέσεις τῶν πυλῶν υἱοὶ κορεῒμ μοσελλεμία ἐκ τῶν υἱῶν ἀσάφ. καὶ τῷ μοσελλαμίᾳ υἱὸς ζαχαρίας ὁ πρωτότοκος, ἰαδιὴλ ὁ δεύτερος, ζαβαδία ὁ τρίτος, ἰενουὴλ ὁ τέταρτος, ἰωλὰμ ὁ πέμπτος, ἰωνάθαν ὁ ἕκτος, ἐλιωναὶ ὁ ἕβδομος, ἀβδεδὸμ ὁ ὄγδοος. καὶ τῷ ἀβδεδὸμ υἱοὶ σαμαίας ὁ πρωτότοκος, ἰωζαβὰθ ὁ δεύτερος, ἰωὰθ ὁ τρίτος, σαχὰρ ὁ τέταρτος, ναθαναὴλ ὁ πέμπτος, ἀμιὴλ ὁ ἕκτος, ἰσσάχαρ ὁ ἕβδομος, φελαθὶ ὁ ὄγδοος, ὅτι εὐλόγησεν αὐτὸν ὁ θεός. καὶ τῷ σαμαίᾳ υἱῷ αὐτοῦ ἐτέχθησαν υἱοὶ τοῦ πρωτοτόκου ῥωσαὶ εἰς τὸν οἶκον τὸν πατρικὸν αὐτοῦ, ὅτι δυνατοὶ ἦσαν. υἱοὶ σαμαΐ, ὀθνὶ, καὶ ῥαφαὴλ, καὶ ὠβὴδ, καὶ ἐλζαβὰθ, καὶ ἀχιοὺδ, υἱοὶ δυνατοὶ ἐλιοῦ, καὶ σαβαχία, καὶ ἰσβακώμ. πάντες ἀπὸ τῶν υἱῶν ἀβδεδὸμ, αὐτοὶ καὶ οἱ υἱοὶ αὐτῶν καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτῶν ποιοῦντες δυνατῶς ἐν τῇ ἐργασίᾳ οἱ πάντες ἑξηκονταδύο τῷ ἀβδεδόμ. καὶ τῷ μοσελλεμίᾳ υἱοὶ καὶ ἀδελφοὶ δεκαοκτὼ δυνατοί. καὶ τῷ ὀσᾷ τῶν υἱῶν μεραρὶ υἱοὶ φυλάσσοντες τὴν ἀρχὴν, ὅτι οὐκ ἦν πρωτότοκος. καὶ ἐποίησεν αὐτὸν ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἄρχοντα τῆς διαιρέσεως τῆς δευτέρας. χελκίας ὁ δεύτερος, ταβλαὶ ὁ τρίτος, ζαχαρίας ὁ τέταρτος. πάντες οὗτοι υἱοὶ καὶ ἀδελφοὶ τῷ ὀσᾷ τρισκαίδεκα. τούτοις αἱ διαιρέσεις τῶν πυλῶν τοῖς ἄρχουσι τῶν δυνατῶν ἐφημερίαι, καθὼς οἱ ἀδελφοὶ αὐτῶν λειτουργεῖν ἐν οἴκῳ κυρίου. καὶ ἔβαλον κλήρους κατὰ τὸν μικρὸν καὶ κατὰ τὸν μέγαν κατ' οἴκους πατριῶν αὐτῶν εἰς πυλῶνα καὶ πυλῶνα. καὶ ἔπεσεν ὁ κλῆρος τῶν πρὸς ἀνατολὰς τῷ σελεμίᾳ, καὶ ζαχαρίᾳ. υἱοὶ σωὰζ τῷ μελχίᾳ ἔβαλον κλήρους, καὶ ἐξῆλθεν ὁ κλῆρος βορρᾶ. τῷ ἀβδεδὸμ νότον κατέναντι οἴκου ἐσεφίμ. εἰς δεύτερον τῷ ὀσᾷ πρὸς δυσμαῖς μετὰ τὴν πύλην παστοφορίου τῆς ἀναβάσεως. φυλακὴ κατέναντι φυλακῆς. πρὸς ἀνατολὰς

τολὰς ἓξ τὴν ἡμέραν. βορρᾶ τῆς ἡμέρας τέσσαρες. νότον τῆς ἡμέρας τέσσαρες. καὶ εἰς τὸν ἐσεφὶμ δύο εἰς διαδεχομένους. καὶ τῷ ὀσφὶ πρὸς δυσμαῖς μετὰ τὴν πύλην τοῦ παστοφορίου τρεῖς. φυλακὴ κατέναντι φυλακῆς τῆς ἀναβάσεως πρὸς ἀνατολὰς τῆς ἡμέρας ἕξ, καὶ τῷ βορρᾷ τέσσαρες, καὶ τῷ νότῳ τέσσαρες. καὶ ἐσεφὶμ δύο εἰς διαδεχομένους, καὶ πρὸς δυσμαῖς τέσσαρες, καὶ εἰς τὸν τρίβον δύο διαδεχομένους. αὗται αἱ διαιρέσεις τῶν πυλωρῶν τοῖς υἱοῖς τοῦ κορὲ, καὶ τοῖς υἱοῖς μεραρί. καὶ οἱ λευῖται ἀδελφοὶ αὐτῶν ἐπὶ τῶν θησαυρῶν οἴκου κυρίου καὶ ἐπὶ τῶν θησαυρῶν τῶν καθηγιασμένων. υἱοὶ λαδὰν οὗτοι, υἱοὶ τῷ γηρσωνί. τῷ λαδὰν ἄρχοντες πατριῶν τῷ λαδὰν, τῷ γηρσωνὶ ἰεήλ. υἱοὶ ἰεὴλ ζεθὸμ, καὶ ἰωὴλ οἱ ἀδελφοὶ ἐπὶ τῶν θησαυρῶν οἴκου κυρίου. τῷ ἀμβρὰμ καὶ ἰσαὰρ χεβρὼν, καὶ ὀζιήλ. καὶ σουβαὴλ ὁ τοῦ γηρσὰμ τοῦ μωϋσῆ ἐπὶ τῶν θησαυρῶν. καὶ τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ ἐλιέζερ ῥαβίας υἱὸς, καὶ ἰωσίας, καὶ ἰωρὰμ, καὶ ζεχρὶ, καὶ σαλωμώθ. αὐτὸς σαλωμὼθ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ ἐπὶ πάντων τῶν θησαυρῶν τῶν ἁγίων, οὓς ἡγίασε δαυὶδ ὁ βασιλεὺς καὶ οἱ ἄρχοντες τῶν πατριῶν χιλίαρχοι καὶ ἑκατόνταρχοι καὶ ἀρχηγοὶ τῆς δυνάμεως. ἃ ἔλαβεν [a] ἐκ πόλεων καὶ ἐκ τῶν λαφύρων, καὶ ἡγίασεν ἀπ᾽ αὐτῶν τοῦ μὴ καθυστερῆσαι τὴν οἰκοδομὴν τοῦ οἴκου τοῦ θεοῦ. καὶ ἐπὶ πάντων τῶν ἁγίων τοῦ θεοῦ σαμουὴλ τοῦ προφήτου, καὶ σαοὺλ τοῦ κὶς, καὶ ἀβεννὴρ τοῦ νὴρ, καὶ ἰωὰβ τοῦ σαρουΐα, πᾶν ὃ ἡγίασαν διὰ χειρὸς σαλωμὼθ καὶ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ. τῷ ἰσααρὶ χωνενία, καὶ υἱοὶ τῆς ἐργασίας τῆς ἔξω ἐπὶ τὸν ἰσραὴλ τοῦ γραμματεύειν καὶ διακρίνειν. τῷ χεβρωνὶ ἀσαβίας καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ υἱοὶ δυνατοὶ, χίλιοι καὶ ἑπτακόσιοι ἐπὶ τῆς ἐπισκέψεως τοῦ ἰσραὴλ, πέραν τοῦ ἰορδάνου πρὸς δυσμαῖς εἰς πᾶσαν λειτουργίαν κυρίου καὶ ἐργασίαν τοῦ βασιλέως. τῶν χεβρωνὶ οὐρίας ὁ ἄρχων τῶν χεβρωνὶ κατὰ γενέσεις αὐτῶν κατὰ πατριὰς, ἐν τῷ τεσσαρακοστῷ ἔτει τῆς βασιλείας αὐτοῦ ἐπεσκέπησαν, καὶ εὑρέθη ἀνὴρ δυνατὸς ἐν αὐτοῖς ἐν ἰαζὴρ τῆς γαλααδίτιδος. καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ υἱοὶ δυνατοὶ δισχίλιοι ἑπτακόσιοι οἱ ἄρχοντες τῶν πατριῶν, καὶ κατέστησεν αὐτοὺς δαυὶδ ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τοῦ ῥουβηνὶ, καὶ γαδδὶ, καὶ ἡμίσους φυλῆς μανασσῆ εἰς πᾶν πρόσταγμα κυρίου καὶ λόγον βασιλέως.

a [ἐκ πόλεων.] Nonnulli libri habent, ἐκ πολέμων: atque ita legit Theodoretus.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΖʹ.

Καὶ υἱοὶ ἰσραὴλ κατὰ ἀριθμὸν αὐτῶν ἄρχοντες τῶν πατριῶν χιλίαρχοι καὶ ἑκατόνταρχοι, καὶ γραμματεῖς οἱ λειτουργοῦντες τῷ βασιλεῖ καὶ εἰς πᾶν λόγον τοῦ βασιλέως κατὰ διαιρέσεις, πᾶν λόγον τῶν εἰσπορευομένων καὶ ἐκπορευομένων μῆνα ἐκ μηνὸς, εἰς πάντας τοὺς μῆνας τοῦ ἐνιαυτοῦ, διαίρεσις μία εἴκοσι καὶ τέσσαρες χιλιάδες. καὶ ἐπὶ τῆς διαιρέσεως τῆς πρώτης τοῦ μηνὸς τοῦ πρώτου, ἰσβοὰζ ὁ τοῦ ζαβδιὴλ, ἐπὶ τῆς διαιρέσεως αὐτοῦ εἴκοσι καὶ τέσσαρες χιλιάδες. ἀπὸ τῶν υἱῶν φαρὲς, ἄρχων πάντων τῶν ἀρχόντων τῆς δυνάμεως τοῦ μηνὸς τοῦ πρώτου. καὶ ἐπὶ τῆς διαιρέσεως τοῦ μηνὸς τοῦ δευτέρου δωδία ὁ ἐχχὼκ, καὶ ἐπὶ τῆς διαιρέσεως αὐτοῦ, καὶ μακελλὼθ ὁ ἡγούμενος, καὶ ἐπὶ τῆς διαιρέσεως αὐτοῦ εἴκοσι καὶ τέσσαρες χιλιάδες ἄρχοντες δυνάμεως. ὁ τρίτος τὸν μῆνα τὸν τρίτον βαναΐας ὁ τοῦ ἰωδαὲ ὁ ἱερεὺς ὁ ἄρχων, καὶ ἐπὶ τῆς διαιρέσεως αὐτοῦ εἴκοσι καὶ τέσσαρες χιλιάδες. αὐτὸς βαναΐας ὁ δυνατώτερος τῶν τριάκοντα καὶ ἐπὶ τῶν τριάκοντα. καὶ ἐπὶ τῆς διαιρέσεως αὐτοῦ ζαβὰδ ὁ υἱὸς αὐτοῦ. ὁ τέταρτος εἰς τὸν μῆνα τὸν τέταρτον ἀσαὴλ ὁ ἀδελφὸς ἰωὰβ, καὶ ζαβαδίας υἱὸς αὐτοῦ, καὶ οἱ ἀδελφοὶ καὶ ἐπὶ τῆς διαιρέσεως αὐτοῦ εἴκοσι καὶ τέσσαρες χιλιάδες. ὁ πέμπτος τῷ μηνὶ τῷ πέμπτῳ ὁ ἡγούμενος σαμαὼθ ὁ ἰεσραὲ, καὶ ἐπὶ τῆς διαιρέσεως αὐτοῦ εἴκοσι καὶ τέσσαρες χιλιάδες. ὁ ἕκτος τῷ μηνὶ τῷ ἕκτῳ ὀδουΐας ὁ τοῦ ἐκκὴς ὁ θεκωΐτης, καὶ ἐπὶ τῆς διαιρέσεως αὐτοῦ εἴκοσι καὶ τέσσαρες χιλιάδες. ὁ ἕβδομος τῷ μηνὶ τῷ ἑβδόμῳ χελλὴς ὁ ἐκ φαλλοὺς ἀπὸ τῶν υἱῶν ἐφραὶμ, καὶ ἐπὶ τῆς διαιρέσεως αὐτοῦ εἴκοσι καὶ τέσσαρες χιλιάδες. ὁ ὄγδοος τῷ μηνὶ τῷ ὀγδόῳ σοβοχαὶ, ὁ ἰσαθὶ τῷ ζαραῒ, καὶ ἐπὶ τῆς διαιρέσεως αὐτοῦ εἴκοσι καὶ τέσσαρες χιλιάδες. ὁ ἔνατος τῷ μηνὶ τῷ ἐνάτῳ ἀβιέζερ ὁ ἐξ ἀναθὼθ ὁ ἐκ γῆς βενιαμὶν, καὶ ἐπὶ τῆς διαιρέσεως αὐτοῦ τέσσαρες καὶ εἴκοσι χιλιάδες. ὁ δέκατος τῷ μηνὶ τῷ δεκάτῳ μεηρὰ ὁ ἐκ νετωφαθὶ τῷ ζαραῒ, καὶ ἐπὶ τῆς διαιρέσεως αὐτοῦ εἴκοσι καὶ τέσσαρες χιλιάδες. ὁ ἑνδέκατος τῷ μηνὶ τῷ ἑνδεκάτῳ βαναΐας ὁ ἐκ φαραθὼν ἐκ τῶν υἱῶν ἐφραὶμ, καὶ ἐπὶ τῆς διαιρέσεως αὐτοῦ εἴκοσι καὶ τέσσαρες χιλιάδες. ὁ δωδέκατος εἰς τὸν μῆνα τὸν δωδέκατον, χολδία ὁ ἐκ νετωφαθὶ τῷ γοθονιὴλ, καὶ ἐπὶ τῆς διαιρέσεως αὐτοῦ εἴκοσι καὶ τέσσαρες χιλιάδες. καὶ ἐπὶ τῶν φυλῶν ἰσραὴλ, τῷ ῥουβὴν ἡγούμενος ἐλιέζερ ὁ τοῦ ζεχρί. τῷ συμεὼν, σαφατίας ὁ τοῦ μααχά. τῷ λευὶ, ἀσαβίας ὁ τοῦ καμουήλ. τῷ ἀαρὼν, σαδώκ. τῷ ἰούδα, ἐλιὰβ τῶν ἀδελφῶν δαυίδ. τῷ ἰσσάχαρ, ἀμβρὶ ὁ τοῦ μιχαήλ. τῷ ζαβουλὼν, σαμαΐας ὁ τοῦ ἀβδίου. τῷ νεφθαλὶ, ἰερμὼθ ὁ τοῦ ὀζιήλ. τῷ ἐφραὶμ, ὡσηὲ ὁ τοῦ ὀζίου. τῷ ἡμίσει φυλῆς μανασσῆ, ἰωὴλ υἱὸς φαδαΐα. τῷ ἡμίσει φυλῆς μανασσῆ τῷ ἐν γῇ γαλαάδ, ἰαδαὶ ὁ τοῦ ζαδαίου. τοῖς υἱοῖς βενιαμὶν, ἰασιὴλ ὁ τοῦ ἀβεννήρ. τῷ δὰν, ἀζαριὴλ ὁ τοῦ ἰρωάβ. οὗτοι πατριάρχαι τῶν φυλῶν ἰσραήλ. καὶ οὐκ ἔλαβε δαυὶδ τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν ἀπὸ εἰκοσαετοῦς καὶ κάτω, ὅτι εἶπε κύριος πληθῦναι τὸν ἰσραὴλ ὡς τοὺς ἀστέρας τοῦ οὐρανοῦ. καὶ ἰωὰβ ὁ τοῦ σαρουΐα ἤρξατο ἀριθμεῖν ἐν τῷ λαῷ, καὶ οὐ συνετέλεσε. καὶ ἐγένετο ἐν τούτοις ὀργὴ ἐπὶ ἰσραὴλ, καὶ οὐ κατεχωρίσθη ὁ ἀριθμὸς ἐν βιβλίῳ λόγων τῶν ἡμερῶν τοῦ βασιλέως δαυίδ. καὶ ἐπὶ τῶν θησαυρῶν τοῦ βασιλέως, ἀσμώθ ὁ τοῦ ὀδιήλ, καὶ ἐπὶ τῶν θησαυ-

ρῶν τῶν ἐν ἀγρῷ καὶ ἐν ταῖς κώμαις καὶ ἐν τοῖς ἐποικίοις καὶ ἐν τοῖς πύργοις ἰωνάθαν ὁ τοῦ ὀζίου. καὶ ἐπὶ τῶν γεωργούντων τὴν γῆν τῶν ἐργαζομένων, ἐσδρὶ ὁ τοῦ χελούβ. [a] καὶ ἐπὶ τῶν χωρίων σεμεῒ ὁ ἐκ ῥαήλ, καὶ ἐπὶ τῶν θησαυρῶν τῶν ἐν τοῖς χωρίοις τοῦ οἴνου, ζαβδὶ ὁ τοῦ σεφνί. καὶ ἐπὶ τῶν ἐλαιώνων, καὶ ἐπὶ τῶν συκαμίνων τῶν ἐν τῇ πεδινῇ, βαλλανὰν ὁ γεδωρίτης. ἐπὶ δὲ τῶν θησαυρῶν τοῦ ἐλαίου, ἰωάς. καὶ ἐπὶ τῶν βοῶν τῶν νομάδων τῶν ἐν τῷ σαρὼν, σατραῒ ὁ σαρωνίτης. καὶ ἐπὶ τῶν βοῶν τῶν ἐν τοῖς αὐλῶσι, σωφὰτ ὁ τοῦ ἀδλί. ἐπὶ δὲ τῶν καμήλων, ἀβίας ὁ ἰσμαηλίτης. ἐπὶ δὲ τῶν ὄνων, ἰαδίας ὁ ἐκ μεραθών. καὶ ἐπὶ τῶν προβάτων, ἰαζὶζ ὁ ἀγαρίτης. πάντες οὗτοι προστάται ὑπαρχόντων δαυὶδ τοῦ βασιλέως. καὶ ἰωνάθαν ὁ πατράδελφος δαυὶδ σύμβουλος, ἄνθρωπος συνετός. καὶ ἰεὴλ ὁ τοῦ ἀχαμὶ μετὰ τῶν υἱῶν τοῦ βασιλέως. ἀχιτόφελ σύμβουλος τοῦ βασιλέως, καὶ χουσὶ ὁ πρῶτος φίλος τοῦ βασιλέως. καὶ μετὰ τοῦτον ἀχιτόφελ ἐχόμενος ἰωδαὲ ὁ τοῦ βαναίου, καὶ ἀβιάθαρ, καὶ ἰωὰβ ἀρχιστράτηγος τοῦ βασιλέως.

a [καὶ ἐπὶ τῶν χωρίων.] In vno libro est, καὶ ἐπὶ τῶν ἀμπελώνων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΗʹ.

ΚΑὶ ἐξεκκλησίασε δαυὶδ πάντας τοὺς ἄρχοντας ἰσραὴλ ἄρχοντας τῶν κριτῶν, καὶ πάντας τοὺς ἄρχοντας τῶν ἐφημεριῶν τῶν περὶ τὸ σῶμα τοῦ βασιλέως, καὶ ἄρχοντας τῶν χιλιάδων καὶ τῶν ἑκατοντάδων, καὶ τοὺς γαζοφύλακας, καὶ τοὺς ἐπὶ τῶν ὑπαρχόντων αὐτοῦ, καὶ πάσης τῆς κτήσεως τοῦ βασιλέως, καὶ τῶν υἱῶν αὐτοῦ σὺν τοῖς εὐνούχοις, καὶ τοὺς δυνάστας, καὶ τοὺς μαχητὰς τῆς στρατιᾶς ἐν ἱερουσαλήμ. καὶ ἔστη δαυὶδ ἐν μέσῳ τῆς ἐκκλησίας, καὶ εἶπεν. ἀκούσατέ μου ἀδελφοί μου, καὶ λαός μου. ἐμοὶ ἐγένετο ἐπὶ καρδίαν οἰκοδομῆσαι οἶκον ἀναπαύσεως τῆς κιβωτοῦ διαθήκης κυρίου, καὶ στάσιν ποδῶν κυρίου ἡμῶν, καὶ ἡτοίμασα τὰ εἰς τὴν κατασκήνωσιν ἐπιτήδεια, καὶ ὁ θεὸς εἶπεν. οὐκ οἰκοδομήσεις ἐμοὶ οἶκον τοῦ ἐπονομάσαι τὸ ὄνομά μου ἐπ' αὐτῷ, ὅτι ἄνθρωπος πολεμιστὴς εἶ σὺ, καὶ αἷμα ἐξέχεας. καὶ ἐξελέξατο κύριος ὁ θεὸς ἰσραὴλ ἐν ἐμοὶ ἀπὸ παντὸς οἴκου πατρός μου εἶναι βασιλέα ἐπὶ ἰσραὴλ εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ ἐν ἰούδα ᾑρέτικε τὸ βασίλειον, καὶ ἐξ οἴκου ἰούδα τὸν οἶκον τοῦ πατρός μου. καὶ ἐν τοῖς υἱοῖς τοῦ πατρός μου. ἐν ἐμοὶ ἠθέλησε τοῦ γενέσθαι με εἰς βασιλέα ἐπὶ παντὶ ἰσραήλ. καὶ ἀπὸ πάντων τῶν υἱῶν μου, ὅτι πολλοὺς υἱοὺς ἔδωκέ μοι κύριος, ἐξελέξατο ἐν σαλωμὼν τῷ υἱῷ μου καθίσαι αὐτὸν ἐπὶ θρόνου βασιλείας κυρίου ἐπὶ τὸν ἰσραήλ. καὶ εἶπέ μοι ὁ θεός. σαλωμὼν ὁ υἱός σου οἰκοδομήσει τὸν οἶκόν μου καὶ τὴν αὐλήν μου, ὅτι ᾑρέτικα ἐν αὐτῷ εἶναί μου υἱὸν, κἀγὼ ἔσομαι αὐτῷ εἰς πατέρα. καὶ κατορθώσω τὴν βασιλείαν αὐτοῦ ἕως αἰῶνος, ἐὰν ἰσχύσῃ τοῦ φυλάξασθαι τὰς ἐντολάς μου, καὶ τὰ κρίματά μου ὡς ἡ ἡμέρα αὕτη. καὶ νῦν κατὰ πρόσωπον πάσης ἐκκλησίας κυρίου, καὶ ἐν ὠσὶ θεοῦ ἡμῶν, φυλάξασθε καὶ ζητήσατε πάσας τὰς ἐντολὰς κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν, ἵνα κληρονομήσητε τὴν γῆν τὴν ἀγαθὴν, καὶ κατακληρονομήσητε τοῖς υἱοῖς ὑμῶν μεθ' ὑμᾶς ἕως αἰῶνος. καὶ νῦν σαλωμὼν υἱὲ, γνῶθι τὸν θεὸν τῶν πατέρων σου, καὶ δούλευε αὐτῷ ἐν καρδίᾳ τελείᾳ καὶ ψυχῇ θελούσῃ, ὅτι πάσας καρδίας ἐτάζει κύριος, καὶ πᾶν ἐνθύμημα γινώσκει. ἐὰν ζητήσῃς αὐτὸν, εὑρεθήσεταί σοι. καὶ ἐὰν καταλείψῃς αὐτὸν, καταλείψει σε εἰς τέλος. ἴδε νῦν, ὅτι κύριος ᾑρέτικέ σε οἰκοδομῆσαι αὐτῷ οἶκον εἰς ἁγίασμα, ἴσχυε καὶ ποίει. καὶ ἔδωκε δαυὶδ σαλωμὼν τῷ υἱῷ αὐτοῦ τὸ παράδειγμα τοῦ ναοῦ καὶ τῶν οἴκων αὐτοῦ, καὶ τῶν ζακχῶν αὐτοῦ, καὶ τῶν ὑπερῴων, καὶ τῶν ἀποθηκῶν τῶν ἐσωτέρων, καὶ τοῦ οἴκου τοῦ ἐξιλασμοῦ. καὶ τὸ παράδειγμα ὃ εἶχεν ἐν πνεύματι αὐτοῦ, τῶν αὐλῶν οἴκου κυρίου καὶ πάντων τῶν παστοφορίων τῶν κύκλῳ τῶν εἰς τὰς ἀποθήκας οἴκου κυρίου, καὶ τῶν ἀποθηκῶν τῶν ἁγίων, καὶ τῶν καταλυμάτων, καὶ τῶν ἐφημεριῶν τῶν ἱερέων, καὶ τῶν λευιτῶν εἰς πᾶσαν ἐργασίαν λειτουργίας οἴκου κυρίου, καὶ τῶν ἀποθηκῶν τῶν λειτουργησίμων σκευῶν τῆς λατρείας οἴκου κυρίου. καὶ τὸν σταθμὸν τῆς ὁλκῆς αὐτῶν τῶν τε χρυσῶν καὶ ἀργυρῶν λυχνιῶν τὴν ὁλκὴν ἔδωκεν αὐτῷ καὶ τῶν λύχνων. ἔδωκεν αὐτῷ ὁμοίως τὸν σταθμὸν τῶν τραπεζῶν τῆς προθέσεως, ἑκάστης τραπέζης χρυσῆς, καὶ ὡσαύτως τῶν ἀργυρῶν. καὶ τῶν κρεαγρῶν καὶ σπονδείων καὶ τῶν φιαλῶν τῶν χρυσῶν. καὶ τὸν σταθμὸν τῶν χρυσῶν καὶ τῶν ἀργυρῶν, καὶ θυΐσκων [a] κεφουρὲ, ἑκάστου σταθμοῦ. καὶ τῶν τοῦ θυσιαστηρίου τῶν θυμιαμάτων ἐκ χρυσίου δοκίμου σταθμὸν ὑπέδειξεν αὐτῷ, καὶ τὸ παράδειγμα τοῦ ἅρματος τῶν χερουβὶμ τῶν διαπεπετασμένων ταῖς πτέρυξι καὶ σκιαζόντων ἐπὶ τῆς κιβωτοῦ διαθήκης κυρίου. πάντα ἐν γραφῇ χειρὸς κυρίου ἔδωκε δαυὶδ σαλωμὼν, κατὰ τὴν περιγενηθεῖσαν αὐτῷ σύνεσιν τῆς κατεργασίας τοῦ παραδείγματος. καὶ εἶπε δαυὶδ σαλωμὼν τῷ υἱῷ αὐτοῦ. ἴσχυε καὶ ἀνδρίζου καὶ ποίει, μὴ φοβοῦ μηδὲ πτοηθῇς, ὅτι κύριος ὁ θεός μου μετὰ σοῦ, οὐκ ἀνήσει σε καὶ οὐ μὴ ἐγκαταλίπῃ ἕως τοῦ συντελέσαι σε πᾶσαν ἐργασίαν λειτουργίας οἴκου κυρίου. καὶ ἰδοὺ τὸ παράδειγμα τοῦ ναοῦ καὶ τοῦ οἴκου αὐτοῦ, καὶ ζακχῶ αὐτοῦ, καὶ τὰ ὑπερῷα καὶ τὰς ἀποθήκας τὰς ἐσωτέρας, καὶ τὸν οἶκον τοῦ ἱλασμοῦ, καὶ τὸ παράδειγμα οἴκου κυρίου. καὶ ἰδοὺ αἱ ἐφημερίαι τῶν ἱερέων καὶ τῶν λευιτῶν εἰς πᾶσαν λειτουργίαν οἴκου κυρίου, καὶ μετὰ σοῦ ἐν πάσῃ πραγματείᾳ. καὶ πᾶς πρόθυμος ἐν σοφίᾳ κατὰ πᾶσαν τέχνην, καὶ οἱ ἄρχοντες καὶ πᾶς ὁ λαὸς εἰς πάντας τοὺς λόγους σου.

a [κεφουρέ.] Theodoretus in lib. εἰς τὰ ἄπορα τῆς θείας γραφῆς hæc scribit. κεφουρὲ καλεῖ σκεύη τινὰ χρυσᾶ ἐν οἷς ἔφυρον τὴν σεμίδαλιν τῷ ἐλαίῳ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΘ΄.

A Καὶ εἶπε δαυὶδ ὁ βασιλεὺς πάσῃ τῇ ἐκκλησίᾳ. σαλωμὼν ὁ υἱός μου εἰς ὃν ᾑρέτικεν ἐν αὐτῷ κύριος, νέος καὶ ἁπαλὸς, καὶ τὸ ἔργον μέγα, α ὅτι οὐκ ἀνθρώπῳ, ἀλλ᾽ ἢ κυρίῳ θεῷ. κατὰ πᾶσαν τὴν δύναμιν ἡτοίμακα εἰς οἶκον θεοῦ μου χρυσίον, ἀργύριον, χαλκὸν, σίδηρον, ξύλα, λίθους σοὰμ, καὶ πληρώσεως λίθους πολυτελεῖς καὶ ποικίλους, καὶ πάντα λίθον τίμιον, καὶ πάριον πολύν. καὶ ἔτι ἐν τῷ εὐδοκῆσαί με ἐν οἴκῳ θεοῦ μου, ἔστι μοι ὃ περιπεποίημαι χρυσίον καὶ ἀργύριον, καὶ ἰδοὺ δέδωκα εἰς οἶκον θεοῦ μου **B** εἰς ὕψος, ἐκτὸς ὧν ἡτοίμακα εἰς τὸν οἶκον τῶν ἁγίων, τρισχίλια τάλαντα χρυσίου τοῦ ἐκ σουφὶρ, καὶ ἑπτακισχίλια τάλαντα ἀργυρίου δοκίμου ἐξαλιφῆναι ἐν αὐτοῖς τοὺς τοίχους τοῦ ἱεροῦ, εἰς τὸ χρυσίον τῷ χρυσίῳ, καὶ εἰς τὸ ἀργύριον τῷ ἀργυρίῳ, καὶ εἰς πᾶν ἔργον διὰ χειρὸς τῶν τεχνιτῶν. καὶ τίς ὁ προθυμούμενος πληρῶσαι τὰς χεῖρας αὐτοῦ σήμερον κυρίῳ; καὶ προεθυμήθησαν ἄρχοντες πατριῶν, καὶ οἱ ἄρχοντες τῶν υἱῶν ἰσραὴλ, καὶ οἱ χιλίαρχοι καὶ οἱ ἑκατόνταρχοι, καὶ οἱ προστάται τῶν ἔργων, καὶ οἱ β οἰκοδόμοι τοῦ βασιλέως. καὶ **Γ** ἔδωκαν εἰς τὰ ἔργα τοῦ οἴκου κυρίου χρυσίου τάλαντα πεντακισχίλια, καὶ χρυσοῦς μυρίους. καὶ ἀργυρίου ταλάντων δέκα χιλιάδας, καὶ χαλκοῦ τάλαντα μύρια ὀκτακισχίλια, καὶ σιδήρου ταλάντων χιλιάδας ἑκατόν. καὶ οἷς εὑρέθη παρ᾽ αὐτοῖς λίθος, ἔδωκαν εἰς τὰς ἀποθήκας οἴκου κυρίου διὰ χειρὸς ἰειὴλ τοῦ γεδσωνί. καὶ εὐφράνθη ὁ λαὸς ὑπὲρ τοῦ προθυμηθῆναι, ὅτι ἐν καρδίᾳ πλήρει προεθυμήθησαν τῷ κυρίῳ. καὶ δαυὶδ ὁ βασιλεὺς εὐφράνθη μεγάλως, καὶ εὐλόγησεν ὁ βασιλεὺς δαυὶδ τὸν κύριον ἐνώπιον τῆς ἐκκλησίας, λέγων. εὐλογητὸς εἶ κύριε ὁ θεὸς ἰσραὴλ **Δ** ὁ πατὴρ ἡμῶν ἀπὸ τοῦ αἰῶνος καὶ ἕως τοῦ αἰῶνος. σοὶ κύριε ἡ μεγαλωσύνη, καὶ ἡ δύναμις, καὶ τὸ καύχημα, γ καὶ ἡ νίκη, καὶ ἡ ἰσχὺς, ὅτι σὺ πάντων τῶν ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς δεσπόζεις. ἀπὸ προσώπου σου ταράσσεται δ πᾶς βασιλεὺς, καὶ ἔθνος. παρὰ σοῦ ὁ πλοῦτος καὶ ἡ δόξα, σὺ πάντων ἄρχεις κύριε, ὁ ἄρχων πάσης ἀρχῆς, καὶ ἐν χειρί σου ἰσχὺς καὶ δυναστεία, καὶ ἐν χειρί σου παντοκράτορ μεγαλῦναι καὶ κατισχῦσαι τὰ πάντα. καὶ νῦν κύριε ἐξομολογούμεθά σοι, καὶ αἰνοῦμεν τὸ ὄνομα τῆς καυχήσεώς σου. καὶ τίς εἰμι ἐγὼ, καὶ τίς ὁ λαός μου ὅτι ἰσχύσαμεν προθυμηθῆναί σοι κατὰ ταῦτα; ὅτι **E** σὰ τὰ πάντα, καὶ ἐκ τῶν σῶν δεδώκαμέν σοι. ὅτι πάροικοι ἐσμὲν ἐναντίον σου, καὶ παροικοῦντες ὡς πάντες οἱ πατέρες ἡμῶν. ὡς σκιὰ αἱ ἡμέραι ἡμῶν ἐπὶ γῆς, καὶ οὐκ ἔστιν ὑπομονή. κύριε ὁ θεὸς ἡμῶν, πρὸς

A πᾶν τὸ πλῆθος τοῦτο, ὃ ἡτοίμακα οἰκοδομηθῆναι οἶκον τῷ ὀνόματι τῷ ἁγίῳ σου, ἐκ χειρός σου ἐστὶ, καὶ σοὶ τὰ πάντα. καὶ ἔγνων κύριε, ὅτι σὺ εἶ ὁ ἐτάζων καρδίας, καὶ δικαιοσύνην ἀγαπᾷς. ἐν ἁπλότητι καρδίας προεθυμήθην ταῦτα πάντα, καὶ νῦν τὸν λαόν σου τὸν εὑρεθέντα ὧδε εἶδον ἐν εὐφροσύνῃ προθυμηθέντα σοι. κύριε ὁ θεὸς ἀβραὰμ, καὶ ἰσαὰκ, καὶ ἰσραὴλ τῶν πατέρων ἡμῶν φύλαξον ταῦτα ἐν διανοίᾳ καρδίας λαοῦ σου εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ κατεύθυνον τὰς καρδίας αὐτῶν πρὸς σέ. καὶ σαλωμὼν τῷ υἱῷ μου δὸς καρδίαν ἀγαθὴν ποιεῖν τὰς ἐντολάς σου, καὶ τὰ μαρ**B**τύριά σου, καὶ τὰ προστάγματά σου, καὶ τοῦ ἐπὶ τέλος ἀγαγεῖν τὴν κατασκευὴν τοῦ οἴκου σου. καὶ εἶπε δαυὶδ πάσῃ τῇ ἐκκλησίᾳ. εὐλογήσατε κύριον τὸν θεὸν ἡμῶν. καὶ εὐλόγησε πᾶσα ἡ ἐκκλησία κύριον τὸν θεὸν τῶν πατέρων αὐτῶν. καὶ κάμψαντες τὰ γόνατα προσεκύνησαν κυρίῳ καὶ τῷ βασιλεῖ. καὶ ἔθυσε δαυὶδ τῷ κυρίῳ θυσίας, καὶ ἀνήνεγκεν ὁλοκαυτώματα τῷ θεῷ τῇ ἐπαύριον τῆς πρώτης ἡμέρας μόσχους χιλίους, κριοὺς χιλίους, ἄρνας χιλίους, καὶ τὰς σπονδὰς αὐτῶν, καὶ θυσίας εἰς πλῆθος παντὶ τῷ ἰσραήλ. καὶ ἔφαγον καὶ ἔπιον ἐναντίον τοῦ κυρίου ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ **Γ** μετὰ χαρᾶς, καὶ ἐβασίλευσαν ἐκ δευτέρου τὸν σαλωμὼν υἱὸν δαυὶδ, καὶ ἔχρισαν αὐτὸν τῷ κυρίῳ εἰς βασιλέα, καὶ σαδὼκ εἰς ἱερωσύνην. καὶ ἐκάθισε σαλωμὼν ἐπὶ θρόνου δαυὶδ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ εὐδοκήθη, καὶ ὑπήκουσαν αὐτοῦ πᾶς ἰσραήλ. οἱ ἄρχοντες, καὶ οἱ δυνάσται, καὶ πάντες υἱοὶ δαυὶδ τοῦ βασιλέως τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ὑπετάγησαν αὐτῷ. καὶ ἐμεγάλυνε κύριος τὸν σαλωμὼν ἐπάνωθεν παντὸς ἰσραὴλ, καὶ ἔδωκεν αὐτῷ δόξαν βασιλέως, ὃ οὐκ ἐγένετο ἐπὶ παντὸς βασιλέως ἔμπροσθεν αὐτοῦ. καὶ δαυὶδ υἱὸς ἰεσσαὶ ἐβασίλευσεν ἐπὶ ἰσραὴλ ἔτη τεσσαράκοντα, ἐν χεβρὼν ἔτη **Δ** ἑπτὰ, καὶ ἐν ἱερουσαλὴμ ἔτη τριακοντατρία. καὶ ἐτελεύτησεν ἐν γήρᾳ καλῷ, πλήρης ἡμερῶν, πλούτῳ καὶ δόξῃ, καὶ ἐβασίλευσε σαλωμὼν υἱὸς αὐτοῦ ἀντ᾽ αὐτοῦ. οἱ δὲ λοιποὶ λόγοι τοῦ βασιλέως δαυὶδ οἱ πρότεροι καὶ οἱ ὕστεροι, γεγραμμένοι εἰσὶν ἐν λόγοις σαμουὴλ τοῦ βλέποντος, καὶ ἐπὶ λόγων νάθαν τοῦ προφήτου, καὶ ἐπὶ λόγων γὰδ τοῦ βλέποντος περὶ πάσης τῆς βασιλείας αὐτοῦ, καὶ τῆς δυναστείας αὐτοῦ, καὶ οἱ καιροὶ οἱ ἐγένοντο ἐπ᾽ αὐτῷ, καὶ ἐπὶ τὸν ἰσραὴλ, καὶ ἐπὶ πάσας βασιλείας τῆς γῆς.

E α [ὅτι οὐκ ἀνθρώπῳ ἀλλ᾽ ἢ κυρίῳ θεῷ. κατὰ πᾶσαν.] Nonnulli libri habent, ὅτι οὐκ ἀνθρώπῳ ἀλλ᾽ ἢ κυρίῳ τῷ θεῷ οἰκοδομεῖς. καὶ ἐγὼ κατὰ πᾶσαν. In alijs eſt, ὅτι οὐκ ἀνθρώπῳ ὁ οἴκησις ἀλλ᾽ ἤ. β [οἰκοδόμοι τοῦ βασιλέως.] ῥέρος lerique libri habent, οἰκονόμοι. γ [ἡ νίκη.] In nonnullis libris ſequitur, καὶ ἡ ἐξομολόγησις. δ [πᾶς βασιλεὺς καὶ ἔθνος.] In nonnullis libris ſequitur, σοὶ κύριε ἡ βασιλεία, καὶ ἡ ἔπαρσις εἰς πάντα καὶ εἰς πᾶσαν ἀρχήν.

ΠΑΡΑΛΕΙΠΟΜΕΝΩΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

ΚΑΙ ἐνίσχυσε σαλωμὼν υἱὸς δαυὶδ ἐπὶ τὴν βασιλείαν αὐτοῦ, καὶ κύριος ὁ θεὸς αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ, καὶ ἐμεγάλυνεν αὐτὸν εἰς ὕψος. καὶ εἶπε σαλωμὼν πρὸς πάντα ἰσραὴλ τοῖς χιλιάρχοις, καὶ τοῖς ἑκατοντάρχοις, καὶ τοῖς κριταῖς, καὶ πᾶσι τοῖς ἄρχουσιν ἐναντίον ἰσραὴλ τοῖς ἄρχουσι τῶν πατριῶν. καὶ ἐπορεύθη σαλωμὼν καὶ πᾶσα ἡ ἐκκλησία εἰς τὴν ὑψηλὴν τὴν ἐν γαβαὼν, οὗ ἐκεῖ ἦν ἡ σκηνὴ τοῦ μαρτυρίου τοῦ θεοῦ, ἣν ἐποίησε μωϋσῆς παῖς κυρίου ἐν τῇ ἐρήμῳ. ἀλλὰ κιβωτὸν τοῦ θεοῦ ἀνήνεγκε δαυὶδ ἐκ πόλεως καριαθιαρὶμ, ὅτι ἡτοίμασεν αὐτῇ δαυὶδ, ὅτι ἔπηξεν αὐτῇ σκηνὴν ἐν ἱερουσαλήμ. καὶ τὸ θυσιαστήριον τὸ χαλκοῦν ὃ ἐποίησε βεσελεὴλ υἱὸς οὐρίου, υἱοῦ ὢρ, ἐκεῖ ἦν ἔναντι τῆς σκηνῆς κυρίου. καὶ ἐξεζήτησεν αὐτὸ σαλωμὼν καὶ ἡ ἐκκλησία, καὶ ἀνήνεγκε σαλωμὼν ἐκεῖ ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον τὸ χαλκοῦν ἐνώπιον κυρίου τὸ ἐν τῇ σκηνῇ, καὶ ἀνήνεγκεν ἐπ' αὐτῷ ὁλοκαύτωσιν χιλίαν. ἐν τῇ νυκτὶ ἐκείνῃ ὤφθη θεὸς τῷ σαλωμὼν, καὶ εἶπεν αὐτῷ. αἴτησαι τί σοι δῶ. καὶ εἶπε σαλωμὼν πρὸς τὸν θεόν. σὺ ἐποίησας μετὰ δαυὶδ τοῦ πατρός μου ἔλεος μέγα, καὶ ἐβασίλευσάς με ἀντ' αὐτοῦ, καὶ νῦν κύριε ὁ θεὸς πιστωθήτω δὴ τὸ ὄνομά σου ἐπὶ δαυὶδ τὸν πατέρα μου, ὅτι σὺ ἐβασίλευσάς με ἐπὶ λαὸν πολὺν, ὡς ὁ χοῦς τῆς γῆς. νῦν σοφίαν καὶ σύνεσιν δός μοι, καὶ ἐξελεύσομαι ἐνώπιον τοῦ λαοῦ τούτου καὶ εἰσελεύσομαι, ὅτι τίς κρινεῖ τὸν λαόν σου τὸν μέγαν τοῦτον; καὶ εἶπεν ὁ θεὸς πρὸς σαλωμών. ἀνθ' ὧν ἐγένετο τοῦτο ἐν τῇ καρδίᾳ σου, καὶ οὐκ ᾐτήσω πλοῦτον χρημάτων, οὐδὲ δόξαν, οὐδὲ τὴν ψυχὴν τῶν ὑπεναντίων, καὶ ἡμέρας πολλὰς οὐκ ᾐτήσω, καὶ ᾔτησας σεαυτῷ σοφίαν καὶ σύνεσιν, ὅπως κρίνῃς τὸν λαόν μου, ἐφ' ὃν ἐβασίλευσά σε ἐπ' αὐτόν. τὴν σοφίαν, καὶ τὴν σύνεσιν δίδωμί σοι, καὶ πλοῦτον καὶ χρήματα, καὶ δόξαν δώσω σοι, ὡς οὐκ ἐγενήθη ὅμοιός σοι ἐν τοῖς βασιλεῦσι τοῖς ἔμπροσθέν σου, καὶ μετὰ σὲ οὐκ ἔσται οὕτως. καὶ ἦλθε σαλωμὼν ἐκ βαμὰ τῆς ἐν γαβαὼν εἰς ἱερουσαλὴμ πρὸ προσώπου τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, καὶ ἐβασίλευσεν ἐπὶ ἰσραήλ. καὶ συνήγαγε σαλωμὼν ἅρματα καὶ ἱππεῖς, καὶ ἐγένοντο αὐτῷ χίλια καὶ τετρακόσια ἅρματα, καὶ δώδεκα χιλιάδες ἱππέων. καὶ κατέλιπεν αὐτὰ ἐν πόλεσι τῶν ἁρμάτων, καὶ ὁ λαὸς μετὰ τοῦ βασιλέως ἐν ἱερουσαλήμ. καὶ ἔθηκεν ὁ βασιλεὺς τὸ ἀργύριον καὶ τὸ χρυσίον Α ἐν ἱερουσαλὴμ ὡς λίθους, καὶ τὰς κέδρους ἐν τῇ ἰουδαίᾳ ὡς συκαμίνους τὰς ἐν τῇ πεδινῇ εἰς πλῆθος. καὶ ἡ ἔξοδος τῶν ἵππων σαλωμὼν ἐξ αἰγύπτου, καὶ ἡ τιμὴ τῶν ἐμπόρων τοῦ βασιλέως πορεύεσθαι, καὶ ἠγόραζον. καὶ ἐνέβαινον καὶ ἐξῆγον ἐξ αἰγύπτου ἅρμα ἓν ἑξακοσίων ἀργυρίου, καὶ ἵππον πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν ἀργυρίου. καὶ οὕτω πᾶσι τοῖς βασιλεῦσι τῶν χετταίων, καὶ τοῖς βασιλεῦσι συρίας ἐν χερσὶν αὐτῶν ἔφερον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

Β ΚΑὶ εἶπε σαλωμὼν τοῦ οἰκοδομῆσαι οἶκον τῷ ὀνόματι κυρίου, καὶ οἶκον τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ. καὶ συνήγαγε σαλωμὼν ἑβδομήκοντα χιλιάδας ἀνδρῶν νωτοφόρων, καὶ ὀγδοήκοντα χιλιάδας λατόμων ἐν τῷ ὄρει, καὶ οἱ ἐπιστάται ἐπ' αὐτῶν τρισχίλιοι ἑξακόσιοι. καὶ ἀπέστειλε σαλωμὼν πρὸς χιρὰμ βασιλέα τύρου, λέγων. ὡς ἐποίησας μετὰ δαυὶδ τοῦ πατρός μου, καὶ ἀπέστειλας αὐτῷ κέδρους τοῦ οἰκοδομῆσαι ἑαυτῷ οἶκον κατοικῆσαι ἐν αὐτῷ, καὶ ἰδοὺ ἐγὼ ὁ υἱὸς αὐτοῦ οἰκοδομῶ οἶκον τῷ ὀνόματι κυρίου θεοῦ μου, ἁγιάσαι αὐτὸν αὐτῷ τοῦ θυμιᾶν ἀπέναντι αὐτοῦ Γ θυμίαμα καὶ πρόθεσιν διαπαντὸς, καὶ τοῦ ἀναφέρειν ὁλοκαυτώματα διαπαντὸς τὸ πρωῒ καὶ τὸ δείλης, καὶ ἐν τοῖς σαββάτοις, καὶ ἐν ταῖς νουμηνίαις, καὶ ἐν ταῖς ἑορταῖς τοῦ κυρίου θεοῦ ἡμῶν εἰς τὸν αἰῶνα τοῦτο ἐπὶ τὸν ἰσραήλ. καὶ ὁ οἶκος ὃν ἐγὼ οἰκοδομῶ μέγας, ὅτι μέγας κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν παρὰ πάντας τοὺς θεούς. καὶ τίς ἰσχύσει οἰκοδομῆσαι αὐτῷ οἶκον; ὅτι ὁ οὐρανὸς, καὶ ὁ οὐρανὸς τοῦ οὐρανοῦ οὐ φέρουσι τὴν δόξαν αὐτοῦ. καὶ τίς ἐγὼ οἰκοδομῶν αὐτῷ οἶκον; ὅτι ἀλλ' ἢ τοῦ θυμιᾶν κατέναντι αὐτοῦ. καὶ νῦν ἀπόστειλόν μοι ἄνδρα σοφὸν καὶ εἰδότα τοῦ ποιῆσαι ἐν τῷ χρυσίῳ, Δ καὶ ἐν τῷ ἀργυρίῳ, καὶ ἐν τῷ χαλκῷ, καὶ ἐν τῷ σιδήρῳ, καὶ ἐν τῇ πορφύρᾳ, καὶ ἐν τῷ κοκκίνῳ, καὶ ἐν τῇ ὑακίνθῳ, καὶ ἐπιστάμενον γλύψαι γλυφὴν μετὰ τῶν σοφῶν τῶν μετ' ἐμοῦ ἐν ἰούδᾳ, καὶ ἐν ἱερουσαλὴμ ἃ ἡτοίμασε δαυὶδ ὁ πατήρ μου. καὶ ἀπόστειλόν μοι ξύλα κέδρινα καὶ ἀρκεύθινα καὶ πεύκινα ἐκ τοῦ λιβάνου, ὅτι ἐγὼ οἶδα ὡς οἱ δοῦλοί σου οἴδασι κόπτειν ξύλα ἐκ τοῦ λιβάνου. καὶ ἰδοὺ οἱ παῖδές σου μετὰ τῶν παίδων μου πορεύσονται ἑτοιμάσαι μοι ξύλα εἰς πλῆθος, ὅτι ὁ οἶκος ὃν ἐγὼ οἰκοδομῶ μέγας καὶ ἔνδοξος. καὶ ἰδοὺ τοῖς ἐργαζομένοις τοῖς κόπτουσι ξύ- Ε λα εἰς βρώματα δέδωκα σῖτον εἰς δόματα τοῖς παισί σου κόρων πυροῦ εἴκοσι χιλιάδας, καὶ κριθῶν κόρων εἴκοσι χιλιάδας, καὶ οἴνου μέτρων εἴκοσι χιλιάδας, καὶ ἐλαίου μέτρων εἴκοσι χιλιάδας. καὶ εἶπε χιρὰμ βασιλεὺς τύρου ἐν γραφῇ, καὶ ἀπέστειλε πρὸς σαλωμὼν, λέγων. ἐν τῷ ἀγαπῆσαι κύριον τὸν λαὸν αὐτοῦ, ἔδωκέ σε ἐπ' αὐτοὺς βασιλέα. καὶ εἶπε χιράμ. εὐλογητὸς κύριος ὁ θεὸς ἰσραὴλ, ὃς ἐποίησε τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, ὃς ἔδωκε τῷ δαυὶδ τῷ βασιλεῖ υἱὸν σοφὸν, καὶ ἐπιστάμενον ἐπιστήμην καὶ σύνεσιν, ὃς οἰκοδομήσει οἶκον τῷ κυρίῳ, καὶ οἶκον τῇ

βασιλεία αὐτοῦ. καὶ νῦν ἀπέσταλκά σοι ἄνδρα σοφὸν καὶ εἰδότα σύνεσιν ᵃ χειρὰμ τὸν πατέρα μου, ἡ μήτηρ αὐτοῦ ἀπὸ θυγατέρων δὰν, καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἀνὴρ τύριος, εἰδότα ποιῆσαι ἐν χρυσίῳ καὶ ἐν ἀργυρίῳ, καὶ ἐν χαλκῷ καὶ ἐν σιδήρῳ, καὶ ἐν λίθοις, καὶ ξύλοις, καὶ ὑφαίνειν ἐν τῇ πορφύρᾳ, καὶ ἐν τῇ ὑακίνθῳ, καὶ ἐν τῇ βύσσῳ, καὶ ἐν τῷ κοκκίνῳ, καὶ γλύψαι γλυφὰς, καὶ διανοεῖσθαι πᾶσαν διανόησιν, ὅσα ἂν δῷς αὐτῷ μετὰ τῶν σοφῶν σου, καὶ σοφῶν δαυὶδ κυρίου μου πατρός σου. καὶ νῦν τὸν σῖτον καὶ τὴν κριθὴν, καὶ τὸ ἔλαιον, καὶ τὸν οἶνον ἃ εἶπεν ὁ κύριός μου, ἀποστειλάτω τοῖς παισὶν αὐτοῦ. καὶ ἡμεῖς κόψομεν ξύλα ἐκ τοῦ λιβάνου κατὰ πᾶσαν τὴν χρείαν σου, καὶ ἄξομεν αὐτὰ σχεδίαις ἐπὶ θάλασσαν ἰόππης, καὶ σὺ ἄξεις αὐτὰ εἰς ἱερουσαλήμ. καὶ συνήγαγε σαλωμὼν πάντας τοὺς ἄνδρας τοὺς προσηλύτους τοὺς ἐν γῇ ἰσραὴλ μετὰ τὸν ἀριθμὸν ὃν ἠρίθμησεν αὐτοὺς δαυὶδ ὁ πατὴρ αὐτοῦ, καὶ εὑρέθησαν ἑκατὸν πεντήκοντα χιλιάδες καὶ τρισχίλιοι ἑξακόσιοι. καὶ ἐποίησεν ἐξ αὐτῶν ἑβδομήκοντα χιλιάδας νωτοφόρων, καὶ ὀγδοήκοντα χιλιάδας λατόμων, καὶ τρισχιλίους ἑξακοσίους ἐργοδιώκτας ἐπὶ τὸν λαόν.

ᵃ [χειρὰμ τὸν πατέρα μου.] In cæteris libris est, τὸν παῖδά μου, atque ita scriptum est in margine L. V. itidem in vno alio libro.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Καὶ ἤρξατο σαλωμὼν τοῦ οἰκοδομεῖν τὸν οἶκον κυρίου ἐν ἱερουσαλὴμ ἐν ὄρει τοῦ ἀμωρεία, οὗ ὤφθη κύριος τῷ δαυὶδ πατρὶ αὐτοῦ ἐν τῷ τόπῳ, ᾧ ἡτοίμασε δαυὶδ ἐν ἅλῳ ὀρνᾶ τοῦ ἰεβουσαίου. καὶ ἤρξατο οἰκοδομῆσαι ἐν τῷ μηνὶ τῷ δευτέρῳ ἐν τῷ ἔτει τῷ τετάρτῳ τῆς βασιλείας αὐτοῦ. καὶ ταῦτα ἤρξατο σαλωμὼν τοῦ οἰκοδομῆσαι τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ, μῆκος πηχῶν ἡ διαμέτρησις ἡ πρώτη πηχῶν ἑξήκοντα, καὶ εὖρος πηχῶν εἴκοσι. καὶ αἰλὰμ κατὰ πρόσωπον τοῦ οἴκου μῆκος ἐπὶ πρόσωπον πλάτους τοῦ οἴκου πηχῶν εἴκοσι, καὶ ὕψος πηχῶν ἑκατὸν εἴκοσι, καὶ κατεχρύσωσεν αὐτὸν ἔσωθεν χρυσίῳ καθαρῷ. καὶ τὸν οἶκον τὸν μέγαν ἐξύλωσε ξύλοις κεδρίνοις, καὶ κατεχρύσωσε χρυσίῳ καθαρῷ. καὶ ἔγλυψεν ἐπ' αὐτοῦ φοίνικας καὶ χαλαστά. καὶ ἐκόσμησε τὸν οἶκον λίθοις τιμίοις εἰς δόξαν, καὶ ἐχρύσωσε χρυσίῳ χρυσίου τοῦ ἐκ φαρουΐμ, καὶ ἐχρύσωσε τὸν οἶκον, καὶ τοὺς τοίχους αὐτοῦ, καὶ τοὺς πυλῶνας, καὶ τὰ ὀροφώματα, καὶ τὰ θυρώματα χρυσίῳ, καὶ ἔγλυψε χερουβὶμ ἐπὶ τῶν τοίχων. καὶ ἐποίησε τὸν οἶκον τοῦ ἁγίου τῶν ἁγίων, μῆκος αὐτοῦ ἐπὶ πρόσωπον, πλάτος τοῦ οἴκου πηχῶν εἴκοσι, καὶ τὸ μῆκος πηχῶν εἴκοσι, καὶ ἐχρύσωσεν αὐτὸν χρυσίῳ καθαρῷ εἰς χερουβὶμ εἰς τάλαντα ἑξακόσια. καὶ ὁλκὴ τῶν ἥλων, ὁλκὴ τοῦ ἑνὸς πεντήκοντα σίκλοι χρυσίου, καὶ τὸ ὑπερῷον ἐχρύσωσε χρυσίῳ. καὶ ἐποίησεν ἐν τῷ οἴκῳ τῷ ἁγίῳ τῶν ἁγίων χερουβὶμ δύο, ἔργον ἐκ ξύλων. καὶ ἐχρύσωσεν αὐτὰ χρυσίῳ. καὶ αἱ πτέρυγες τῶν χερουβὶμ τὸ μῆκος πηχῶν εἴκοσι, καὶ ἡ πτέρυξ ἡ μία πηχῶν πέντε ἁπτομένη τοῦ τοίχου τοῦ οἴκου, καὶ ἡ πτέρυξ ἡ ἑτέρα πηχῶν πέντε ἁπτομένη τῆς πτέρυγος τοῦ χερουβὶμ τοῦ ἑτέρου. καὶ αἱ πτέρυγες τῶν χερουβὶμ τούτων διαπεπετασμέναι πηχῶν εἴκοσι, καὶ αὐτὰ ἑστηκότα ἐπὶ τοὺς πόδας αὐτῶν, καὶ τὰ πρόσωπα αὐτῶν εἰς τὸν οἶκον. καὶ ἐποίησε τὸ καταπέτασμα ὑακίνθου, καὶ πορφύρας, καὶ κοκκίνου, καὶ βύσσου, καὶ ὕφανεν ἐν αὐτῷ χερουβίμ. καὶ ἐποίησεν ἔμπροσθεν τοῦ οἴκου στύλους δύο, πηχῶν τριακονταπέντε τὸ ὕψος, καὶ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν πηχῶν πέντε. καὶ ἐποίησε σερσερὼθ ἐν τῷ δαβὶρ, καὶ ἔδωκεν ἐπὶ τῶν κεφαλῶν τῶν στύλων, καὶ ἐποίησε ῥοΐσκους ἑκατὸν, καὶ ἔθηκεν ἐπὶ τῶν χαλαστῶν. καὶ ἔστησε τοὺς στύλους κατὰ πρόσωπον τοῦ ναοῦ, ἕνα ἐκ δεξιῶν, καὶ τὸν ἕνα ἐξ εὐωνύμων, καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα τοῦ ἐκ δεξιῶν κατόρθωσις, καὶ τὸ ὄνομα τοῦ ἐξ ἀριστερῶν ἰσχύς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

Καὶ ἐποίησε θυσιαστήριον χαλκοῦν, εἴκοσι πηχῶν τὸ μῆκος, καὶ εἴκοσι πηχῶν τὸ εὖρος, καὶ δέκα πηχῶν τὸ ὕψος. καὶ ἐποίησε τὴν θάλασσαν χυτὴν, δέκα πηχῶν τὴν διαμέτρησιν, στρογγύλην κυκλόθεν, καὶ πέντε πηχῶν τὸ ὕψος, ᵃ καὶ τὸ κύκλωμα τριάκοντα πηχῶν. καὶ ὁμοίωμα μόσχων ὑποκάτω αὐτῆς κύκλῳ κυκλοῦσιν αὐτήν. δέκα πήχεις περιέχουσι τὸν λουτῆρα κυκλόθεν. δύο γένη ἐχώνευσαν τοὺς μόσχους ἐν τῇ χωνεύσει αὐτῶν ἣ ἐποίησαν αὐτοὺς δώδεκα μόσχους, οἱ τρεῖς βλέποντες βορρᾶν, καὶ οἱ τρεῖς δυσμὰς, καὶ οἱ τρεῖς νότον, καὶ οἱ τρεῖς κατ' ἀνατολὰς, καὶ ἡ θάλασσα ἐπ' αὐτῶν ἄνω, ἦσαν τὰ ὀπίσθια αὐτῶν ἔσω. καὶ τὸ πάχος αὐτῆς παλαιστῆς, καὶ τὸ χεῖλος αὐτῆς, ὡς χεῖλος ποτηρίου, διαγεγλυμμένα βλαστοὺς κρίνου, χωροῦσαν μετρητὰς τρισχιλίους, καὶ ἐξετέλεσε. καὶ ἐποίησε λουτῆρας δέκα, καὶ ἔθηκε τοὺς πέντε ἐκ δεξιῶν καὶ τοὺς πέντε ἐξ ἀριστερῶν, τοῦ πλύνειν ἐν αὐτοῖς τὰ ἔργα τῶν ὁλοκαυτωμάτων καὶ ἀποκλύζειν ἐν αὐτοῖς, καὶ ἡ θάλασσα εἰς τὸ νίπτεσθαι τοὺς ἱερεῖς ἐν αὐτῇ. καὶ ἐποίησε τὰς λυχνίας τὰς χρυσᾶς δέκα κατὰ τὸ κρίμα αὐτῶν, καὶ ἔθηκεν ἐν τῷ ναῷ, πέντε ἐκ δεξιῶν καὶ πέντε ἐξ ἀριστερῶν. καὶ ἐποίησε τραπέζας δέκα, καὶ ἔθηκεν ἐν τῷ ναῷ, πέντε ἐκ δεξιῶν καὶ πέντε ἐξ εὐωνύμων, καὶ ἐποίησε φιάλας χρυσᾶς ἑκατὸν, καὶ ἐποίησε τὴν αὐλὴν τῶν ἱερέων, καὶ τὴν αὐλὴν τὴν μεγάλην, καὶ θύρας τῇ αὐλῇ, καὶ θυρώματα αὐτῶν κατακεχαλκωμένα χαλκῷ. καὶ τὴν θάλασσαν ἔθηκεν ἀπὸ γωνίας τοῦ οἴκου ἐκ δεξιῶν ὡς πρὸς ἀνατολὰς κατέναντι. καὶ ἐποίησε χειρὰμ τὰς κρεάγρας, καὶ τὰ πυρεῖα, καὶ τὴν ἐσχάραν τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ πάν-

πάντα τὰ σκεύη αὐτοῦ. καὶ συνετέλεσε χιρὰμ ποιῆσαι πᾶσαν τὴν ἐργασίαν ἣν ἐποίησε σαλωμὼν τῷ βασιλεῖ ἐν οἴκῳ τοῦ θεοῦ, στύλους δύο καὶ ἐπ᾽ αὐτῶν γωλὰθ τῆ χωθαρὲθ ἐπὶ τῶν κεφαλῶν τῶν στύλων δύο, καὶ δίκτυα δύο συγκαλύψαι τὰς κεφαλὰς τῶν χωθαρὲθ ἅ ἐστιν ἐπὶ τῶν κεφαλῶν τῶν στύλων, καὶ κώδωνας χρυσοῦς τετρακοσίους εἰς τὰ δύο δίκτυα, καὶ δύο γένη ῥοΐσκων ἐν τῷ δικτύῳ τῷ ἑνὶ τοῦ συγκαλύψαι τὰς δύο γωλὰθ τῶν χωθαρὲθ ἅ ἐστιν ἐπάνω τῶν στύλων. καὶ τὰς μεχωνὼθ ἐποίησε δέκα, καὶ τοὺς λουτῆρας ἐποίησεν ἐπὶ τῶν μεχωνώθ. καὶ τὴν θάλασσαν μίαν, καὶ τοὺς μόσχους τοὺς δώδεκα ὑποκάτω αὐτῆς. καὶ τοὺς ποδιστῆρας, καὶ τοὺς ἀναλημπτῆρας, καὶ τοὺς λέβητας καὶ τὰς κρεάγρας, καὶ πάντα τὰ σκεύη αὐτῶν ἃ ἐποίησε χιράμ, καὶ ἀνήνεγκε τῷ βασιλεῖ σαλωμὼν ἐν οἴκῳ κυρίου χαλκοῦ καθαροῦ. ἐν τῷ περιχώρῳ τοῦ ἰορδάνου ἐχώνευσεν αὐτὰ ὁ βασιλεὺς ἐν τῷ πάχει τῆς γῆς ἐν οἴκῳ σοκχὼθ καὶ ἀναμέσον σαρηδαθά. καὶ ἐποίησε σαλωμὼν πάντα τὰ σκεύη ταῦτα εἰς πλῆθος σφόδρα, ὅτι οὐκ ἐξέλιπεν ὁλκὴ τοῦ χαλκοῦ. καὶ ἐποίησε σαλωμὼν πάντα τὰ σκεύη οἴκου κυρίου, καὶ τὸ θυσιαστήριον τὸ χρυσοῦν, καὶ τὰς τραπέζας, καὶ ἐπ᾽ αὐτῶν ἄρτοι προθέσεως. καὶ τὰς λυχνίας, καὶ τοὺς λύχνους τοῦ φωτὸς κατὰ τὸ κρίμα καὶ κατὰ πρόσωπον τοῦ δαβὶρ χρυσίου καθαροῦ, καὶ λαβίδες αὐτῶν, καὶ οἱ λύχνοι αὐτῶν, καὶ τὰς φιάλας, καὶ τὰς θυΐσκας καὶ τὰ πυρεῖα χρυσίου καθαροῦ, καὶ ἡ θύρα τοῦ οἴκου ἡ ἐσωτέρα εἰς τὰ ἅγια τῶν ἁγίων, καὶ τὰς θύρας τοῦ οἴκου τοῦ ναοῦ χρυσᾶς. καὶ συνετελέσθη πᾶσα ἡ ἐργασία ἣν ἐποίησε σαλωμὼν ἐν οἴκῳ κυρίου.

a [καὶ τὸ κύκλωμα τριάκοντα πήχεων.] In alijs libris sequitur, ἐκύκλου αὐτὴν κύκλῳ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε′.

ΚΑὶ εἰσήνεγκε σαλωμὼν τὰ ἅγια δαυὶδ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, τὸ ἀργύριον, καὶ τὸ χρυσίον, καὶ τὰ σκεύη, καὶ ἔδωκεν εἰς θησαυρὸν οἴκου κυρίου. τότε ἐξεκκλησίασε σαλωμὼν πάντας τοὺς πρεσβυτέρους ἰσραήλ, καὶ πάντας τοὺς ἄρχοντας τῶν φυλῶν τοὺς ἡγουμένους πατριῶν υἱῶν ἰσραὴλ εἰς ἱερουσαλήμ, τοῦ ἀνενέγκαι κιβωτὸν διαθήκης κυρίου ἐκ πόλεως δαυίδ, αὕτη σιών. καὶ ἐξεκκλησιάσθησαν πρὸς τὸν βασιλέα πᾶς ἰσραὴλ ἐν τῇ ἑορτῇ, αὕτη ὁ μὴν ἕβδομος. καὶ ἦλθον πάντες οἱ πρεσβύτεροι ἰσραήλ, καὶ ἔλαβον πάντες οἱ λευῖται τὴν κιβωτόν, καὶ τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου, καὶ πάντα τὰ σκεύη τὰ ἅγια τὰ ἐν τῇ σκηνῇ, καὶ ἀνήνεγκαν αὐτὴν οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ λευῖται. καὶ ὁ βασιλεὺς σαλωμών, καὶ πᾶσα συναγωγὴ ἰσραήλ, καὶ οἱ φοβούμενοι, καὶ οἱ ἐπισυνηγμένοι αὐτῶν ἔμπροσθεν τῆς κιβωτοῦ θύοντες μόσχους καὶ πρόβατα οἳ οὐκ ἀριθμηθήσονται καὶ οἳ οὐ λογισθήσονται ἀπὸ τοῦ πλήθους. καὶ εἰσήνεγκαν οἱ ἱερεῖς τὴν κιβωτὸν διαθήκης κυρίου εἰς τὸν τόπον αὐτῆς, εἰς τὸ δαβὶρ τοῦ οἴκου εἰς τὰ ἅγια τῶν ἁγίων, ὑποκάτω τῶν πτερύγων τῶν χερουβίμ. καὶ ἦν τὰ χερουβὶμ διαπεπετακότα τὰς πτέρυγας αὐτῶν ἐπὶ τὸν τόπον τῆς κιβωτοῦ, καὶ συνεκάλυπτε τὰ χερουβὶμ ἐπὶ τὴν κιβωτόν, καὶ ἐπὶ τοὺς ἀναφορεῖς αὐτῆς ἐπάνωθεν. καὶ ὑπερεῖχον οἱ ἀναφορεῖς, καὶ ἐβλέποντο αἱ κεφαλαὶ τῶν ἀναφορέων ἐκ τῶν ἁγίων εἰς πρόσωπον τοῦ δαβίρ, οὐκ ἐβλέποντο ἔξω, καὶ ἦσαν ἐκεῖ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης. οὐκ ἦν ἐν τῇ κιβωτῷ πλὴν δύο πλάκες ἃς ἔθηκε μωϋσῆς ἐν χωρήβ, ἃ διέθετο κύριος μετὰ τῶν υἱῶν ἰσραήλ, ἐν τῷ ἐξελθεῖν αὐτοὺς ἐκ γῆς αἰγύπτου. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἐξελθεῖν τοὺς ἱερεῖς ἐκ τῶν ἁγίων, ὅτι πάντες οἱ ἱερεῖς οἱ εὑρεθέντες ἡγιάσθησαν, οὐκ ἦσαν διατεταγμένοι κατ᾽ ἐφημερίαν. καὶ οἱ λευῖται οἱ ψαλτῳδοὶ πάντες τοῖς υἱοῖς ἀσὰφ τῷ αἰμὰν τῷ ἰδιθοὺν καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ, καὶ τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ τῶν ἐνδεδυμένων στολὰς βυσσίνας ἐν κυμβάλοις καὶ ἐν νάβλαις καὶ ἐν κινύραις, ἑστηκότες κατέναντι τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ μετ᾽ αὐτῶν ἱερεῖς ἑκατὸν εἴκοσι σαλπίζοντες ταῖς σάλπιγξι. καὶ ἐγένετο μία φωνὴ ἐν τῷ σαλπίζειν καὶ ἐν τῷ ψαλτῳδεῖν καὶ ἐν τῷ ἀναφωνεῖν φωνῇ μιᾷ τοῦ ἐξομολογεῖσθαι καὶ αἰνεῖν τῷ κυρίῳ. καὶ ὡς ὕψωσαν φωνὴν ἐν σάλπιγξι, καὶ ἐν κυμβάλοις, καὶ ἐν ὀργάνοις τῶν ᾠδῶν, καὶ ἔλεγον. ἐξομολογεῖσθε τῷ κυρίῳ, ὅτι ἀγαθόν, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ. καὶ ὁ οἶκος ἐνεπλήσθη νεφέλης δόξης κυρίου. καὶ οὐκ ἠδύναντο οἱ ἱερεῖς τοῦ στῆναι λειτουργεῖν ἀπὸ προσώπου τῆς νεφέλης, ὅτι ἐνέπλησε δόξα κυρίου τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ς′.

ΤΟτε εἶπε σαλωμών. κύριος εἶπε τοῦ κατασκηνῶσαι ἐν γνόφῳ, καὶ ἐγὼ ᾠκοδόμηκα οἶκον τῷ ὀνόματί σου ἅγιόν σοι καὶ ἕτοιμον τοῦ κατασκηνῶσαι εἰς τοὺς αἰῶνας. καὶ ἐπέστρεψεν ὁ βασιλεὺς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, καὶ εὐλόγησε τὴν πᾶσαν ἐκκλησίαν ἰσραήλ, καὶ πᾶσα ἡ ἐκκλησία ἰσραὴλ παρειστήκει. καὶ εἶπεν. εὐλογητὸς κύριος ὁ θεὸς ἰσραήλ, ὡς ἐλάλησεν ἐν στόματι αὐτοῦ πρὸς δαυὶδ τὸν πατέρα μου, καὶ ἐν χερσὶν αὐτοῦ ἐπλήρωσε, λέγων. ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἧς ἀνήγαγον τὸν λαόν μου ἐκ γῆς αἰγύπτου, οὐκ ἐξελεξάμην ἐν πόλει ἀπὸ πασῶν φυλῶν ἰσραήλ, τοῦ οἰκοδομῆσαι οἶκον τοῦ εἶναι τὸ ὄνομά μου ἐκεῖ, καὶ οὐκ ἐξελεξάμην ἐν ἀνδρὶ τοῦ εἶναι εἰς ἡγούμενον ἐπὶ τὸν λαόν μου ἰσραήλ. καὶ ἐξελεξάμην τὴν ἱερουσαλὴμ γενέσθαι τὸ ὄνομά μου ἐκεῖ καὶ ἐξελεξάμην ἐν δαυὶδ τοῦ εἶναι ἐπὶ τὸν λαόν μου ἰσραήλ. καὶ ἐγένετο ἐπὶ καρδίαν δαυὶδ τοῦ πατρός μου, τοῦ οἰκοδομῆσαι οἶκον τῷ ὀνόματι κυρίου θεοῦ ἰσραήλ. καὶ εἶπε κύριος πρὸς δαυὶδ πατέρα μου. διότι ἐγένετο ἐπὶ καρδίαν σου τοῦ οἰκοδομῆσαι οἶκον τῷ ὀνόματί μου, καλῶς ἐποίησας, ὅτι ἐγένετο ἐπὶ τὴν καρδίαν σου. πλὴν σὺ οὐκ οἰκοδομήσεις τὸν οἶκον, ὅτι ὁ υἱός σου ὃς ἐξελεύσεται ἐκ τῆς ὀσφύος σου,

σου οἰκοδομήσει τὸν οἶκον τῷ ὀνόματί μου. καὶ ἀνέστησε κύριος τὸν λόγον τοῦτον, ὃν ἐλάλησε, καὶ ἐγενήθην ἀντὶ δαυὶδ πατρός μου, καὶ ἐκάθισα ἐπὶ τὸν θρόνον ἰσραὴλ, καθὼς ἐλάλησε κύριος. καὶ ᾠκοδόμησα τὸν οἶκον τῷ ὀνόματι κυρίου θεοῦ ἰσραὴλ, καὶ ἔθηκα ἐκεῖ τὴν κιβωτὸν ἐν ᾗ ἐκεῖ διαθήκη κυρίου, ἣν διέθετο τῷ ἰσραήλ. καὶ ἔστη κατέναντι τοῦ θυσιαστηρίου κυρίου ἔναντι πάσης ἐκκλησίας ἰσραὴλ, καὶ διεπέτασε τὰς χεῖρας αὐτοῦ, ὅτι ἐποίησε σαλωμὼν βάσιν χαλκῆν, καὶ ἔθηκεν αὐτὴν ἐν μέσῳ τῆς αὐλῆς τοῦ ἱεροῦ, πέντε πηχέων τὸ μῆκος αὐτῆς, καὶ πέντε πηχέων τὸ εὖρος αὐτῆς, καὶ τριῶν πηχέων τὸ ὕψος αὐτῆς. καὶ ἔστη ἐπ᾽ αὐτῆς, καὶ ἔπεσεν ἐπὶ τὰ γόνατα ἔναντι πάσης ἐκκλησίας ἰσραὴλ, καὶ διεπέτασε τὰς χεῖρας αὐτοῦ εἰς τὸν οὐρανὸν, καὶ εἶπε. κύριε ὁ θεὸς ἰσραὴλ, οὐκ ἔστιν ὅμοιός σοι θεὸς ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς, φυλάσσων τὴν διαθήκην καὶ τὸ ἔλεος τοῖς παισί σου τοῖς πορευομένοις ἐναντίον σου ἐν ὅλῃ καρδίᾳ, ἃ ἐφύλαξας τῷ παιδί σου δαυὶδ τῷ πατρί μου, ἃ ἐλάλησας αὐτῷ λέγων, καὶ ἐλάλησας ἐν στόματί σου, καὶ ἐν χερσί σου ἐπλήρωσας ὡς ἡ ἡμέρα αὕτη. καὶ νῦν κύριε ὁ θεὸς ἰσραὴλ φύλαξον τῷ παιδί σου τῷ δαυὶδ τῷ πατρί μου ἃ ἐλάλησας αὐτῷ λέγων, οὐκ ἐκλείψει σοι ἀνὴρ ἀπὸ προσώπου μου καθήμενος ἐπὶ θρόνου ἰσραὴλ, πλὴν ἐὰν φυλάξωσιν οἱ υἱοί σου τὴν ὁδὸν αὐτῶν τοῦ πορεύεσθαι ἐν τῷ νόμῳ μου, ὡς ἐπορεύθης ἐναντίον μου. καὶ νῦν κύριε ὁ θεὸς ἰσραὴλ, πιστωθήτω δὴ τὸ ῥῆμά σου ὃ ἐλάλησας τῷ παιδί σου τῷ δαυὶδ, ὅτι εἰ ἀληθῶς κατοικήσει θεὸς μετὰ ἀνθρώπων ἐπὶ τῆς γῆς; εἰ ὁ οὐρανὸς καὶ ὁ οὐρανὸς τοῦ οὐρανοῦ οὐκ ἀρκέσουσί σοι, καὶ τίς ὁ οἶκος οὗτος ὃν ᾠκοδόμησα; καὶ ἐπιβλέψῃ ἐπὶ τὴν προσευχὴν παιδός σου καὶ ἐπὶ τὴν δέησίν μου κύριε ὁ θεὸς, τοῦ ἐπακοῦσαι τῆς δεήσεως καὶ τῆς προσευχῆς ἧς ὁ παῖς σου προσεύχεται ἐναντίον σου σήμερον, τοῦ εἶναι ὀφθαλμούς σου ἀνεῳγμένους ἐπὶ τὸν οἶκον τοῦτον ἡμέρας καὶ νυκτὸς εἰς τὸν τόπον τοῦτον, ὃν εἶπας ἐπικληθῆναι τὸ ὄνομά σου ἐκεῖ, τοῦ ἀκοῦσαι τῆς προσευχῆς ἧς προσεύχεται ὁ παῖς σου εἰς τὸν τόπον τοῦτον, καὶ ἀκούσῃ τῆς δεήσεως τοῦ παιδός σου, καὶ λαοῦ σου ἰσραὴλ ἃ ἂν προσεύξωνται εἰς τὸν τόπον τοῦτον. καὶ σὺ εἰσακούσῃ ἐν τῷ τόπῳ τῆς κατοικήσεώς σου ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἀκούσῃ καὶ ἵλεως ἔσῃ. ἐὰν ἁμάρτῃ ἀνὴρ τῷ πλησίον αὐτοῦ καὶ λάβῃ ἐπ᾽ αὐτὸν ἀρὰν τοῦ ἀρᾶσθαι αὐτὸν, καὶ ἔλθῃ καὶ ἀράσηται κατέναντι τοῦ θυσιαστηρίου ἐν τῷ οἴκῳ τούτῳ, καὶ σὺ εἰσακούσῃ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καὶ ποιήσεις, καὶ κρινεῖς τοὺς δούλους σου τοῦ ἀποδοῦναι τῷ ἀνόμῳ καὶ ἀποδοῦναι ὁδοὺς αὐτοῦ εἰς κεφαλὴν αὐτοῦ, καὶ τοῦ δικαιῶσαι δίκαιον τοῦ ἀποδοῦναι αὐτῷ κατὰ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ. καὶ ἐὰν θραυσθῇ ὁ λαός σου ἰσραὴλ κατέναντι τοῦ ἐχθροῦ, ἐὰν ἁμάρτωσί σοι, καὶ ἐπιστρέψωσι καὶ ἐξομολογήσωνται τῷ ὀνόματί σου, καὶ προσεύξωνται καὶ δεηθῶσιν ἐναντίον σου ἐν τῷ οἴκῳ τούτῳ, καὶ σὺ εἰσακούσῃ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἵλεως ἔσῃ ταῖς ἁμαρτίαις λαοῦ σου ἰσραὴλ,

A καὶ ἀποστρέψεις αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν ἣν ἔδωκας αὐτοῖς καὶ τοῖς πατράσιν αὐτῶν. ἐν τῷ συσχεθῆναι τὸν οὐρανὸν καὶ μὴ γενέσθαι ὑετὸν, ὅτι ἁμαρτήσονταί σοι, καὶ προσεύξονται εἰς τὸν τόπον τοῦτον, καὶ αἰνέσουσι τὸ ὄνομά σου, καὶ ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν ἐπιστρέψουσιν, ὅτι ταπεινώσεις αὐτούς. καὶ σὺ εἰσακούσῃ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἵλεως ἔσῃ ταῖς ἁμαρτίαις τῶν παίδων καὶ τοῦ λαοῦ σου ἰσραὴλ, ὅτι δηλώσεις αὐτοῖς τὴν ὁδὸν τὴν ἀγαθὴν, ἐν ᾗ πορεύσονται ἐν αὐτῇ, καὶ δώσεις ὑετὸν ἐπὶ τὴν γῆν σου, ἣν ἔδωκας τῷ λαῷ σου εἰς κληρονομίαν. λιμὸς ἐὰν γένηται ἐπὶ τῆς γῆς, θάνατος ἐὰν

B γένηται, ἀνεμοφθορία καὶ ἴκτερος, ἀκρὶς καὶ βροῦχος ἐὰν γένηται, καὶ ἐὰν θλίψῃ αὐτὸν ὁ ἐχθρὸς κατέναντι τῶν πόλεων αὐτῶν, κατὰ πᾶσαν πληγὴν καὶ πάντα πόνον, καὶ πᾶσα προσευχὴ, καὶ πᾶσα δέησις ἣ ἐὰν γένηται παντὶ ἀνθρώπῳ καὶ παντὶ λαῷ σου ἰσραὴλ, ἐὰν γνῷ ἄνθρωπος τὴν ἁφὴν αὐτοῦ καὶ τὴν μαλακίαν αὐτοῦ, καὶ διαπετάσῃ τὰς χεῖρας αὐτοῦ εἰς τὸν οἶκον τοῦτον, καὶ σὺ εἰσακούσῃ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐξ ἑτοίμου κατοικητηρίου σου, καὶ ἱλάσῃ, καὶ δώσεις ἀνδρὶ κατὰ τὰς ὁδοὺς αὐτοῦ, ὡς ἂν γνῷς τὴν καρδίαν αὐτοῦ, ὅτι μόνος γινώσκεις τὴν καρδίαν υἱῶν ἀνθρώπων, ὅπως φοβῶνται

Γ πάσας ὁδούς σου πάσας τὰς ἡμέρας ἃς αὐτοὶ ζῶσιν ἐπὶ προσώπου τῆς γῆς, ἧς ἔδωκας τοῖς πατράσιν ἡμῶν. καὶ πᾶς ἀλλότριος ὃς οὐκ ἐκ τοῦ λαοῦ σου ἰσραήλ ἐστιν αὐτὸς, καὶ ἔλθῃ ἐκ γῆς μακρόθεν διὰ τὸ ὄνομά σου τὸ μέγα, καὶ τὴν χεῖρά σου τὴν κραταιὰν καὶ τὸν βραχίονά σου τὸν ὑψηλὸν, καὶ ἔλθωσι καὶ προσεύξωνται εἰς τὸν τόπον τοῦτον, καὶ σὺ εἰσακούσῃ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐξ ἑτοίμου κατοικητηρίου σου, καὶ ποιήσεις κατὰ πάντα ὅσα ἂν ἐπικαλέσηταί σε ὁ ἀλλότριος, ὅπως γνῶσι πάντες οἱ λαοὶ τῆς γῆς τὸ ὄνομά σου, καὶ τοῦ φοβεῖσθαί σε, ὡς ὁ λαός σου ἰσραὴλ, καὶ

Δ τοῦ γνῶναι ὅτι τὸ ὄνομά σου ἐπικέκληται ἐπὶ τὸν οἶκον τοῦτον, ὃν ᾠκοδόμησα. ἐὰν δὲ ἐξέλθῃ ὁ λαός σου εἰς πόλεμον ἐπὶ τοὺς ἐχθροὺς αὐτοῦ ἐν ὁδῷ ᾗ ἀποστελεῖς αὐτοὺς, καὶ προσεύξωνται πρὸς σὲ κατὰ τὴν ὁδὸν τῆς πόλεως ταύτης ἣν ἐξελέξω ἐν αὐτῇ, καὶ οἴκου οὗ ᾠκοδόμηκα τῷ ὀνόματί σου, καὶ ἀκούσῃ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ τῆς προσευχῆς αὐτῶν καὶ τῆς δεήσεως αὐτῶν, καὶ ποιήσεις τὸ δικαίωμα αὐτῶν. ὅτι ἁμαρτήσονταί σοι, ὅτι οὐκ ἔσται ἄνθρωπος ὃς οὐχ ἁμαρτήσεται, καὶ πατάξεις αὐτοὺς καὶ παραδώσεις αὐτοὺς κατὰ πρόσωπον ἐχθρῶν, καὶ αἰχμαλωτεύσουσιν αὐτοὺς οἱ αἰχμα-

E λωτεύοντες αὐτοὺς εἰς γῆν ἐχθρῶν εἰς γῆν μακρὰν ἢ ἐγγὺς, καὶ ἐπιστρέψωσι καρδίαν αὐτῶν ἐν τῇ γῇ αὐτῶν οὗ μετήχθησαν ἐκεῖ, καί γε ἐπιστρέψωσι καὶ δεηθῶσί σου ἐν τῇ αἰχμαλωσίᾳ αὐτῶν, λέγοντες. ἡμάρτομεν, ἠνομήσαμεν, ἠδικήσαμεν. καὶ ἐπιστρέψωσι πρὸς σὲ ἐν ὅλῃ καρδίᾳ καὶ ἐν ὅλῃ ψυχῇ αὐτῶν ἐν γῇ αἰχμαλωτευσάντων αὐτοὺς, ὅπου ᾐχμαλώτευσαν αὐτοὺς, καὶ προσεύξωνται ὁδὸν γῆς αὐτῶν ἧς ἔδωκας τοῖς πατράσιν αὐτῶν, καὶ τῆς πόλεως ἧς ἐξελέξω καὶ τοῦ οἴκου οὗ ᾠκοδόμησα τῷ ὀνόματί σου, καὶ ἀκούσῃ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐξ ἑτοίμου κατοικητηρίου σου τῆς προσευχῆς

αὐτῶν καὶ τῆς δεήσεως αὐτῶν, καὶ ποιήσεις κρίματα, καὶ ἵλεως ἔσῃ τῷ λαῷ τῷ ἁμαρτόντι σοι. καὶ νῦν κύριε ἔστωσαν δὴ οἱ ὀφθαλμοί σου ἀνεῳγμένοι, καὶ τὰ ὦτά σου ἐπήκοα εἰς τὴν δέησιν τοῦ τόπου τούτου. καὶ νῦν ἀνάστηθι κύριε ὁ θεὸς εἰς τὴν κατάπαυσίν σου, σὺ καὶ ἡ κιβωτὸς τῆς ἰσχύος σου. ἱερεῖς σου κύριε ὁ θεὸς ἐνδύσαιντο σωτηρίαν, [a] καὶ οἱ υἱοί σου εὐφρανθήτωσαν ἐν ἀγαθοῖς. κύριε ὁ θεὸς μὴ ἀποστρέψῃς τὸ πρόσωπον τοῦ χριστοῦ σου, μνήσθητι τὰ ἐλέη δαυὶδ τοῦ δούλου σου.

a [καὶ οἱ υἱοί σου εὐφρανθήτωσαν.] Plerique libri habét, καὶ οἱ ὅσιοί σου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ΄.

ΚΑὶ ὡς συνετέλεσε σαλωμὼν προσευχόμενος, καὶ τὸ πῦρ κατέβη ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ κατέφαγε τὰ ὁλοκαυτώματα καὶ τὰς θυσίας, καὶ δόξα κυρίου ἔπλησε τὸν οἶκον καὶ οὐκ ἠδύναντο οἱ ἱερεῖς εἰσελθεῖν εἰς τὸν οἶκον κυρίου ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, ὅτι ἔπλησε δόξα κυρίου τὸν οἶκον. καὶ πάντες οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ἑώρων καταβαῖνον τὸ πῦρ, καὶ ἡ δόξα κυρίου ἐπὶ τὸν οἶκον. καὶ ἔπεσον ἐπὶ πρόσωπον ἐπὶ τὴν γῆν ἐπὶ τὸ λιθόστρωτον, καὶ προσεκύνησαν καὶ ᾔνουν τῷ κυρίῳ, ὅτι ἀγαθὸν ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ. καὶ ὁ βασιλεὺς καὶ πᾶς ὁ λαὸς θύοντες θύματα ἔναντι κυρίου. καὶ ἐθυσίασεν ὁ βασιλεὺς σαλωμὼν τὴν θυσίαν μόσχων εἴκοσι καὶ δύο χιλιάδας, βοσκημάτων ἑκατὸν καὶ εἴκοσι χιλιάδας, καὶ ἐνεκαίνισε τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ ὁ βασιλεὺς καὶ πᾶς ὁ λαός. καὶ οἱ ἱερεῖς ἐπὶ τὰς φυλακὰς αὐτῶν ἑστηκότες, καὶ οἱ λευῖται ἐν ὀργάνοις ᾠδῶν κυρίου τοῦ δαυὶδ τοῦ βασιλέως, τοῦ ἐξομολογεῖσθαι ἔναντι κυρίου, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ, ἐν ὕμνοις δαυὶδ διὰ χειρὸς αὐτῶν. καὶ οἱ ἱερεῖς σαλπίζοντες ταῖς σάλπιγξιν ἐναντίον αὐτῶν, καὶ πᾶς ἰσραὴλ ἑστηκώς. καὶ ἡγίασε σαλωμὼν τὸ μέσον τῆς αὐλῆς τῆς ἐν οἴκῳ κυρίου, ὅτι ἐποίησεν ἐκεῖ τὰ ὁλοκαυτώματα καὶ τὰ στέατα τῶν σωτηρίων, ὅτι τὸ θυσιαστήριον τὸ χαλκοῦν ὃ ἐποίησε σαλωμὼν οὐκ ἐξεποίει δέξασθαι τὰ ὁλοκαυτώματα καὶ τὰ μαναὰ καὶ τὰ στέατα. καὶ ἐποίησε σαλωμὼν τὴν ἑορτὴν ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἑπτὰ ἡμέρας, καὶ πᾶς ἰσραὴλ μετ' αὐτοῦ, ἐκκλησία μεγάλη σφόδρα ἀπὸ εἰσόδου αἱμὰθ καὶ ἕως χειμάρρου αἰγύπτου. καὶ ἐποίησεν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ ἐξόδιον, ὅτι ἐγκαινισμὸν τοῦ θυσιαστηρίου ἐποίησεν ἑπτὰ ἡμέρας ἑορτήν, καὶ ἐν τῇ τρίτῃ καὶ εἰκοστῇ τοῦ μηνὸς τοῦ ἑβδόμου ἀπέστειλε τὸν λαὸν εἰς τὰ σκηνώματα αὐτῶν εὐφραινομένους καὶ ἀγαθῇ καρδίᾳ ἐπὶ τοῖς ἀγαθοῖς οἷς ἐποίησε κύριος τῷ δαυίδ, καὶ τῷ σαλωμῶντι, καὶ τῷ ἰσραὴλ λαῷ αὐτοῦ. καὶ συνετέλεσε σαλωμὼν τὸν οἶκον κυρίου, καὶ τὸν οἶκον τοῦ βασιλέως, καὶ πάντα ὅσα ἠθέλησεν ἐν τῇ ψυχῇ σαλωμὼν τοῦ ποιῆσαι ἐν οἴκῳ κυρίου καὶ ἐν οἴκῳ αὐτοῦ εὐωδώθη. καὶ ὤφθη κύριος τῷ σαλωμὼν τὴν νύκτα, καὶ εἶπεν αὐτῷ. ἤκουσα τῆς προσευχῆς σου, καὶ ἐξελεξάμην ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ ἐμαυτῷ εἰς οἶκον θυσίας. ἐὰν συσχῶ τὸν οὐρανὸν καὶ μὴ γένηται ὑετός, καὶ ἐὰν ἐντείλωμαι τῇ ἀκρίδι καταφαγεῖν τὸ ξύλον, καὶ ἐὰν ἀποστείλω θάνατον ἐν τῷ λαῷ μου, καὶ ἐὰν ἐντραπῇ ὁ λαός μου ἐφ' οὓς ἐπικέκληται τὸ ὄνομά μου ἐπ' αὐτούς, καὶ προσεύξωνται καὶ ζητήσωσι τὸ πρόσωπόν μου, καὶ ἀποστρέψωσιν ἀπὸ τῶν ὁδῶν αὐτῶν τῶν πονηρῶν, καὶ ἐγὼ εἰσακούσομαι ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἵλεως ἔσομαι ταῖς ἁμαρτίαις αὐτῶν, καὶ ἰάσομαι τὴν γῆν αὐτῶν. καὶ νῦν οἱ ὀφθαλμοί μου ἔσονται ἀνεῳγμένοι, καὶ τὰ ὦτά μου ἐπήκοα τῇ προσευχῇ τοῦ τόπου τούτου. καὶ νῦν ἐξελεξάμην καὶ ἡγίακα τὸν οἶκον τοῦτον, τοῦ εἶναι ὄνομά μου ἐκεῖ ἕως αἰῶνος, καὶ ἔσονται οἱ ὀφθαλμοί μου καὶ ἡ καρδία μου ἐκεῖ πάσας τὰς ἡμέρας. καὶ σὺ ἐὰν πορευθῇς ἐναντίον μου ὡς δαυὶδ ὁ πατήρ σου, καὶ ποιήσῃς κατὰ πάντα ἃ ἐνετειλάμην σοι, καὶ τὰ προστάγματά μου καὶ τὰ κρίματά μου φυλάξῃ, καὶ ἀναστήσω τὸν θρόνον τῆς βασιλείας σου ὡς διεθέμην δαυὶδ τῷ πατρί σου λέγων, οὐκ ἐξαρθήσεταί σοι ἡγούμενος ἀνὴρ ἐν ἰσραήλ. καὶ ἐὰν ἀποστρέψητε ὑμεῖς, καὶ ἐγκαταλείπητε τὰ προστάγματά μου καὶ τὰς ἐντολάς μου ἃς ἔδωκα ἐναντίον ὑμῶν, καὶ πορευθῆτε καὶ λατρεύσητε θεοῖς ἑτέροις καὶ προσκυνήσητε αὐτοῖς, καὶ ἐξαρῶ ὑμᾶς ἀπὸ τῆς γῆς ἧς ἔδωκα αὐτοῖς. καὶ τὸν οἶκον τοῦτον ὃν ἡγίασα τῷ ὀνόματί μου ἀποστρέψω ἐκ προσώπου μου, καὶ δώσω αὐτὸν εἰς παραβολὴν καὶ εἰς διήγημα ἐν πᾶσι τοῖς ἔθνεσι. καὶ ὁ οἶκος οὗτος ὁ ὑψηλὸς πᾶς ὁ διαπορευόμενος αὐτὸν ἐκστήσεται καὶ ἐρεῖ, χάριν τίνος ἐποίησε κύριος τῇ γῇ ταύτῃ καὶ τῷ οἴκῳ τούτῳ; καὶ ἐροῦσι. διότι ἐγκατέλιπον κύριον τὸν θεὸν τῶν πατέρων αὐτῶν, τὸν ἐξαγαγόντα αὐτοὺς ἐκ γῆς αἰγύπτου, καὶ ἀντελάβοντο θεῶν ἑτέρων, καὶ προσεκύνησαν αὐτοῖς, καὶ ἐδούλευσαν αὐτοῖς, καὶ διὰ τοῦτο ἐπήγαγεν ἐπ' αὐτοὺς πᾶσαν τὴν κακίαν ταύτην.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η΄.

ΚΑὶ ἐγένετο μετὰ εἴκοσιν ἔτη ἐν οἷς ᾠκοδόμησε σαλωμὼν τὸν οἶκον κυρίου, καὶ τὸν οἶκον αὐτοῦ καὶ τὰς πόλεις ἃς ἔδωκεν χειρὰμ τῷ σαλωμών, ᾠκοδόμησεν αὐτὰς σαλωμών, καὶ κατῴκισεν ἐκεῖ τοὺς υἱοὺς ἰσραήλ. καὶ ἦλθε σαλωμὼν [a] εἰς βαισωβά, καὶ κατίσχυσεν αὐτήν. καὶ ᾠκοδόμησε τὴν θεεδμὸρ ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ πάσας τὰς πόλεις τὰς ὀχυρὰς ἃς ᾠκοδόμησεν ἐν ἡμάθ. καὶ ᾠκοδόμησε τὴν βαιθωρὼν τὴν ἄνω καὶ τὴν βαιθωρὼν τὴν κάτω, πόλεις ὀχυράς. τείχη, πύλαι, καὶ μοχλοί. καὶ τὴν βαλαάθ, καὶ πάσας τὰς πόλεις τὰς ὀχυρὰς αἳ ἦσαν τῷ σαλωμών. καὶ πάσας τὰς πόλεις τῶν ἁρμάτων, καὶ τὰς πόλεις τῶν ἱππέων. καὶ ὅσα ἐπεθύμησε σαλωμὼν κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ οἰκοδομῆσαι ἐν ἱερουσαλήμ, καὶ ἐν τῷ λιβάνῳ, καὶ ἐν πάσῃ τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ. πᾶς ὁ λαὸς ὁ καταλειφθεὶς ἀπὸ τοῦ χετταίου, καὶ τοῦ ἀμορραίου, καὶ τοῦ φερεζαίου, καὶ τοῦ εὐαίου,

καὶ

καὶ τοῦ ἰεβουσαίου οἳ οὐκ εἰσὶν ἐκ τοῦ ἰσραὴλ, ἀλλ' ἦσαν ἐκ τῶν υἱῶν αὐτῶν τῶν καταλειφθέντων μετ' αὐτοὺς ἐν τῇ γῇ οὓς οὐκ ἐξωλόθρευσαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ, καὶ ἀνήγαγεν αὐτοὺς σαλωμὼν εἰς φόρον ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης. καὶ ἐκ τῶν υἱῶν ἰσραὴλ οὐκ ἔδωκε σαλωμὼν εἰς παῖδας τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ. ὅτι ἰδοὺ ἄνδρες πολεμισταὶ καὶ ἄρχοντες, καὶ οἱ δυνατοὶ καὶ ἄρχοντες ἁρμάτων καὶ ἱππέων. καὶ οὗτοι ἄρχοντες τῶν προστατῶν βασιλέως σαλωμὼν, πεντήκοντα καὶ διακόσιοι ἐργοδιῶκται οὗτοι ἐν τῷ λαῷ. καὶ τὴν θυγατέρα φαραὼ ἀνήγαγε σαλωμὼν ἐκ πόλεως δαυὶδ εἰς τὸν οἶκον ὃν ᾠκοδόμησεν αὐτῇ, ὅτι εἶπεν. οὐ κατοικήσει ἡ γυνή μου ἐν πόλει δαυὶδ τοῦ βασιλέως ἰσραὴλ, ὅτι ἅγιός ἐστιν οὗ εἰσῆλθεν ἐκεῖ κιβωτὸς κυρίου. τότε ἀνήνεγκε σαλωμὼν ὁλοκαυτώματα τῷ κυρίῳ ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον, ὃ ᾠκοδόμησε κυρίῳ ἀπέναντι τοῦ ναοῦ κατὰ τὸν λόγον ἡμέρας ἐν ἡμέρᾳ, τοῦ ἀναφέρειν κατὰ τὰς ἐντολὰς μωϋσῆ ἐν τοῖς σαββάτοις, καὶ ἐν τοῖς μησὶ, καὶ ἐν ταῖς ἑορταῖς, τρεῖς καιροὺς τοῦ ἐνιαυτοῦ, ἐν τῇ ἑορτῇ τῶν ἀζύμων, καὶ ἐν τῇ ἑορτῇ τῶν ἑβδομάδων, καὶ ἐν τῇ ἑορτῇ τῶν σκηνῶν. καὶ ἔστησε κατὰ τὴν κρίσιν δαυὶδ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ τὰς διαιρέσεις τῶν ἱερέων, καὶ κατὰ τὰς λειτουργίας αὐτῶν. καὶ οἱ λευῖται ἐπὶ τὰς φυλακὰς αὐτῶν, τοῦ αἰνεῖν καὶ λειτουργεῖν κατέναντι τῶν ἱερέων κατὰ τὸν λόγον ἡμέρας ἐν τῇ ἡμέρᾳ. καὶ οἱ πυλωροὶ κατὰ τὰς διαιρέσεις αὐτῶν εἰς πύλην καὶ πύλην, ὅτι οὕτως ἐντολαὶ δαυὶδ ἀνθρώπου τοῦ θεοῦ. οὐ παρῆλθον τὰς ἐντολὰς τοῦ βασιλέως περὶ τῶν ἱερέων καὶ τῶν λευιτῶν εἰς πάντα λόγον, καὶ εἰς τοὺς θησαυρούς. καὶ ἡτοιμάσθη πᾶσα ἡ ἐργασία ἀφ' ἧς ἡμέρας ἐθεμελιώθη ἕως οὗ ἐτελείωσε σαλωμὼν τὸν οἶκον κυρίου. τότε ᾤχετο σαλωμὼν εἰς γασιὼν γαβὲρ, καὶ εἰς τὴν αἰλὰθ τὴν παραθαλασσίαν ἐν γῇ ἰδουμαίᾳ. καὶ ἀπέστειλε χιρὰμ ἐν χειρὶ παίδων αὐτοῦ πλοῖα καὶ παῖδας εἰδότας θάλασσαν, καὶ ᾤχοντο μετὰ τῶν παίδων σαλωμὼν εἰς σωφιρὰ, καὶ ἔλαβον ἐκεῖθεν τετρακόσια καὶ πεντήκοντα τάλαντα χρυσίου, καὶ ἦλθον πρὸς τὸν βασιλέα σαλωμών.

a [Εἰς βαιτωβά.] In aliquibus libris est, εἰς αἰμὰθ σωβά

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ'.

ΚΑὶ βασίλισσα σαβὰ ἤκουσε τὸ ὄνομα σαλωμὼν, καὶ ἦλθε τοῦ πειράσαι σαλωμὼν ἐν αἰνίγμασιν εἰς ἱερουσαλὴμ ἐν δυνάμει βαρείᾳ σφόδρα, καὶ κάμηλοι αἴρουσαι ἀρώματα εἰς πλῆθος, καὶ χρυσίον, καὶ λίθον τίμιον. καὶ ἦλθε πρὸς σαλωμὼν, καὶ ἐλάλησε πρὸς αὐτὸν πάντα ὅσα ἦν ἐν τῇ ψυχῇ αὐτῆς. καὶ ἀνήγγειλεν αὐτῇ σαλωμὼν πάντας τοὺς λόγους αὐτῆς, καὶ οὐ παρῆλθε λόγος ἀπὸ σαλωμὼν ὃν οὐκ ἀπήγγειλεν αὐτῇ. καὶ εἶδε βασίλισσα σαβὰ τὴν σοφίαν σαλωμὼν καὶ τὸν οἶκον ὃν ᾠκοδόμησε, καὶ τὰ βρώματα τῶν τραπεζῶν, καὶ καθέδραν παίδων αὐτοῦ, καὶ στάσιν λειτουργῶν αὐτοῦ, καὶ ἱματισμὸν αὐτῶν, καὶ οἰνοχόους αὐτοῦ, καὶ στολισμὸν αὐτῶν, καὶ τὰ ὁλοκαυτώματα ἃ ἀνέφερεν ἐν οἴκῳ κυρίου, καὶ ἐξ ἑαυτῆς ἐγένετο. καὶ εἶπε πρὸς τὸν βασιλέα. ἀληθινὸς ὁ λόγος ὃν ἤκουσα ἐν τῇ γῇ μου περὶ τῶν λόγων σου, καὶ περὶ τῆς σοφίας σου. καὶ οὐκ ἐπίστευσα τοῖς λόγοις ἕως οὗ ἦλθον καὶ εἶδον οἱ ὀφθαλμοί μου, καὶ ἰδοὺ οὐκ ἀπηγγέλη μοι ἥμισυ τοῦ πλήθους τῆς σοφίας σου, προσέθηκας ἐπὶ τὴν ἀκοὴν ἣν ἤκουσα. μακάριοι οἱ ἄνδρες σου, μακάριοι οἱ παῖδες οὗτοι οἱ παρεστηκότες σοι διαπαντὸς καὶ ἀκούοντες τὴν σοφίαν σου. ἔστω κύριος ὁ θεός σου εὐλογημένος, ὃς ἠθέλησεν ἐν σοὶ τοῦ δοῦναί σε ἐπὶ θρόνον αὐτοῦ εἰς βασιλέα κυρίῳ θεῷ σου. ἐν τῷ ἀγαπῆσαι κύριον τὸν θεόν σου τὸν ἰσραὴλ τοῦ στῆσαι αὐτὸν εἰς αἰῶνα, καὶ ἔδωκέ σε ἐπ' αὐτοὺς εἰς βασιλέα τοῦ ποιῆσαι κρίμα καὶ δικαιοσύνην. καὶ ἔδωκε τῷ βασιλεῖ ἑκατὸν εἴκοσι τάλαντα χρυσίου, καὶ ἀρώματα εἰς πλῆθος πολὺ, καὶ λίθον τίμιον, καὶ οὐκ ἦν κατὰ τὰ ἀρώματα ἐκεῖνα ἃ ἔδωκε βασίλισσα σαβὰ τῷ βασιλεῖ σαλωμών. καὶ οἱ παῖδες σαλωμὼν καὶ οἱ παῖδες χιρὰμ ἔφερον χρυσίον τῷ σαλωμὼν ἐκ σουφὶρ, καὶ ξύλα πεύκινα, καὶ λίθον τίμιον. καὶ ἐποίησεν ὁ βασιλεὺς τὰ ξύλα τὰ πεύκινα ἀναβάσεις τῷ οἴκῳ κυρίου, καὶ τῷ οἴκῳ τοῦ βασιλέως, καὶ κιθάρας καὶ νάβλας τοῖς ᾠδοῖς, καὶ οὐκ ὤφθησαν τοιαῦτα ἔμπροσθεν ἐν γῇ ἰούδα. καὶ ὁ βασιλεὺς σαλωμὼν ἔδωκε τῇ βασιλίσσῃ σαβὰ πάντα τὰ θελήματα αὐτῆς ἃ ᾔτησεν ἐκτὸς πάντων ὧν ἤνεγκε τῷ βασιλεῖ σαλωμών, καὶ ἀπέστρεψεν εἰς τὴν γῆν αὐτῆς. καὶ ἦν ὁ σταθμὸς τοῦ χρυσίου τοῦ ἐνεχθέντος τῷ σαλωμὼν ἐν ἐνιαυτῷ ἑνὶ, ἑξακόσια ἑξήκοντα ἓξ τάλαντα χρυσίου, πλὴν τῶν ἀνδρῶν τῶν ὑποτεταγμένων καὶ τῶν ἐμπορευομένων ὧν ἔφερον. καὶ πάντων τῶν βασιλέων τῆς ἀραβίας καὶ σατραπῶν τῆς γῆς, πάντες ἔφερον χρυσίον καὶ ἀργύριον τῷ βασιλεῖ σαλωμών. καὶ ἐποίησεν ὁ βασιλεὺς σαλωμὼν διακοσίους θυρεοὺς χρυσοῦς ἐλατοὺς, ἑξακόσιοι χρυσοῖ καθαροὶ ἐπῆσαν ἐπὶ τὸν ἕνα θυρεόν. καὶ τριακοσίας ἀσπίδας ἐλατὰς χρυσᾶς, τριακοσίων χρυσῶν ἀνεφέρετο ἐπὶ τὴν ἀσπίδα ἑκάστην, καὶ ἔδωκεν αὐτὰς ὁ βασιλεὺς ἐν οἴκῳ δρυμοῦ τοῦ λιβάνου. καὶ ἐποίησεν ὁ βασιλεὺς θρόνον ἐλεφαντίνων ὀδόντων μέγαν, καὶ κατεχρύσωσεν αὐτὸν χρυσίῳ δοκίμῳ. καὶ ἓξ ἀναβαθμοὶ τῷ θρόνῳ ἐνδεδεμένοι χρυσίῳ, καὶ ἀγκῶνες ἔνθεν καὶ ἔνθεν ἐπὶ τοῦ θρόνου τῆς καθέδρας, καὶ δύο λέοντες ἑστηκότες παρὰ τοὺς ἀγκῶνας, καὶ δώδεκα λέοντες ἑστηκότες ἐκεῖ ἐπὶ τῶν ἓξ ἀναβαθμῶν ἔνθεν καὶ ἔνθεν. οὐκ ἐγενήθη οὕτως ἐν πάσῃ τῇ βασιλείᾳ. καὶ πάντα τὰ σκεύη τοῦ βασιλέως σαλωμὼν χρυσίου, καὶ πάντα τὰ σκεύη οἴκου δρυμοῦ τοῦ λιβάνου χρυσίῳ κατειλημμένα. οὐκ ἦν ἀργύριον λογιζόμενον ἐν ἡμέραις σαλωμὼν εἰς οὐθέν. ὅτι ναῦς τῷ βασιλεῖ ἐπορεύετο εἰς θαρσεῖς μετὰ τῶν παίδων χιρὰμ, ἅπαξ διὰ τριῶν ἐτῶν ἤρχετο πλοῖα ἐκ θαρσεῖς τῷ βασιλεῖ γέμοντα χρυσίου καὶ ἀργυρίου, καὶ ὀδόντων ἐλεφαντίνων, καὶ πιθήκων. καὶ ἐμεγαλύνθη σαλωμὼν

μὼν ὑπὲρ πάντας τοὺς βασιλεῖς καὶ πλούτῳ καὶ σοφίᾳ. καὶ πάντες οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς ἐζήτουν τὸ πρόσωπον σαλωμὼν ἀκοῦσαι τῆς σοφίας αὐτοῦ, ἧς ἔδωκεν ὁ θεὸς ἐν καρδίᾳ αὐτοῦ. καὶ αὐτοὶ ἔφερον ἕκαστος τὰ δῶρα αὐτοῦ, σκεύη ἀργυρᾶ καὶ σκεύη χρυσᾶ, καὶ ἱματισμὸν, στακτὴν καὶ ἡδύσματα, ἵπποις καὶ ἡμιόνοις, τὸ κατ' ἐνιαυτὸν ἐνιαυτόν. καὶ ἦσαν τῷ σαλωμὼν τέσσαρες χιλιάδες θήλειαι ἵπποι εἰς ἅρματα, καὶ δώδεκα χιλιάδες ἱππέων, καὶ ἔθετο αὐτοὺς ἐν πόλεσι τῶν ἁρμάτων, καὶ μετὰ τοῦ βασιλέως ἐν ἱερουσαλήμ. καὶ ἦν ἡγούμενος πάντων τῶν βασιλέων ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ καὶ ἕως γῆς ἀλλοφύλων, καὶ ἕως ὁρίων αἰγύπτου. καὶ ἔδωκεν ὁ βασιλεὺς τὸ χρυσίον καὶ τὸ ἀργύριον ἐν ἱερουσαλὴμ ὡς λίθους, καὶ τὰς κέδρους ὡς συκαμίνους τὰς ἐν τῇ πεδινῇ εἰς πλῆθος. καὶ ἡ ἔξοδος τῶν ἵππων ἐξ αἰγύπτου τῷ σαλωμὼν καὶ ἐκ πάσης τῆς γῆς. καὶ οἱ κατάλοιποι λόγοι σαλωμὼν οἱ πρῶτοι καὶ οἱ ἔσχατοι ἰδοὺ οὗτοι γεγραμμένοι ἐπὶ τῶν λόγων νάθαν τοῦ προφήτου, καὶ ἐπὶ τῶν λόγων ἀχία τοῦ σηλωνίτου, καὶ ἐν ταῖς ὁράσεσιν ἰωὴλ τοῦ ὁρῶντος περὶ ἱεροβοὰμ υἱοῦ ναβάτ. καὶ ἐβασίλευσε σαλωμὼν ἐπὶ πάντα ἰσραὴλ τεσσαράκοντα ἔτη. καὶ ἐκοιμήθη σαλωμὼν, καὶ ἔθαψαν αὐτὸν ἐν πόλει δαυὶδ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ ἐβασίλευσε ῥοβοὰμ υἱὸς αὐτοῦ ἀντ' αὐτοῦ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι'.

ΚΑὶ ἦλθε ῥοβοὰμ εἰς συχὲμ, ὅτι εἰς συχὲμ ἤρχετο πᾶς ἰσραὴλ βασιλεῦσαι αὐτόν. καὶ ἐγένετο ὡς ἤκουσεν ἱεροβοὰμ υἱὸς ναβὰτ καὶ αὐτὸς ἐν αἰγύπτῳ ὡς ἔφυγεν ἀπὸ προσώπου σαλωμὼν τοῦ βασιλέως καὶ κατῴκησεν ἱεροβοὰμ ἐν αἰγύπτῳ, καὶ ἀπέστρεψεν ἱεροβοὰμ ἐξ αἰγύπτου. καὶ ἀπέστειλαν καὶ ἐκάλεσαν αὐτὸν, καὶ ἦλθεν ἱεροβοὰμ καὶ πᾶσα ἡ ἐκκλησία πρὸς ῥοβοὰμ, λέγοντες. ὁ πατήρ σου ἐσκλήρυνε τὸν ζυγὸν ἡμῶν, καὶ νῦν ἄφες ἀπὸ τῆς δουλείας τοῦ πατρός σου τῆς σκληρᾶς, καὶ ἀπὸ τοῦ ζυγοῦ αὐτοῦ τοῦ βαρέος, οὗ ἔδωκεν ἐφ' ἡμᾶς, καὶ δουλεύσομέν σοι. καὶ εἶπεν αὐτοῖς. πορεύεσθε ἕως τριῶν ἡμερῶν, καὶ ἔρχεσθε πρός με. καὶ ἀπῆλθεν ὁ λαός. καὶ συνήγαγεν ὁ βασιλεὺς ῥοβοὰμ τοὺς πρεσβυτέρους τοὺς ἑστηκότας ἐναντίον τοῦ σαλωμὼν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἐν τῷ ζῆν αὐτὸν, λέγων. πῶς ὑμεῖς βουλεύεσθε τοῦ ἀποκριθῆναι τῷ λαῷ τούτῳ λόγον; καὶ ἐλάλησαν αὐτῷ, λέγοντες. ἐὰν ἐν τῇ σήμερον γένῃ εἰς ἀγαθὸν τῷ λαῷ τούτῳ καὶ εὐδοκήσῃς καὶ λαλήσῃς αὐτοῖς λόγους ἀγαθοὺς, καὶ ἔσονταί σοι παῖδες πάσας τὰς ἡμέρας. καὶ κατέλιπε τὴν βουλὴν τῶν πρεσβυτέρων, οἳ συνεβουλεύσαντο αὐτῷ. καὶ συνεβουλεύσατο μετὰ τῶν παιδαρίων τῶν συνεκτραφέντων μετ' αὐτοῦ τῶν ἑστηκότων ἐναντίον αὐτοῦ. καὶ εἶπεν αὐτοῖς. τί ὑμεῖς βουλεύεσθε, καὶ ἀποκριθήσομαι λόγον τῷ λαῷ τούτῳ, οἳ ἐλάλησαν πρός με λέγοντες, ἄνες ἀπὸ τοῦ ζυγοῦ οὗ ἔδωκεν ὁ πατήρ σου ἐφ' ἡμᾶς; καὶ ἐλάλησαν αὐτῷ τὰ παιδάρια τὰ ἐκτραφέντα μετ' αὐτοῦ, λέγοντες. οὕτως λαλήσεις τῷ λαῷ τῷ λαλήσαντι πρὸς σὲ λέγων, ὁ πατήρ σου ἐβάρυνε τὸν ζυγὸν ἡμῶν καὶ σὺ ἄφες ἀφ' ἡμῶν, οὕτως ἐρεῖς. ὁ μικρὸς δάκτυλός μου παχύτερος τῆς ὀσφύος τοῦ πατρός μου. καὶ νῦν ὁ πατήρ μου ἐπαίδευσεν ὑμᾶς ζυγῷ βαρεῖ, κἀγὼ προσθήσω ἐπὶ τὸν ζυγὸν ὑμῶν. ὁ πατήρ μου ἐπαίδευσεν ὑμᾶς ἐν μάστιξι, κἀγὼ παιδεύσω ὑμᾶς ἐν σκορπίοις. καὶ ἦλθεν ἱεροβοὰμ καὶ πᾶς ὁ λαὸς πρὸς ῥοβοὰμ τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ ὡς ἐλάλησεν ὁ βασιλεὺς λέγων, ἐπιστρέψατε πρός με ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ. καὶ ἀπεκρίθη ὁ βασιλεὺς σκληρά, καὶ ἐγκατέλιπεν ὁ βασιλεὺς ῥοβοὰμ τὴν βουλὴν τῶν πρεσβυτέρων, καὶ ἐλάλησε πρὸς αὐτοὺς κατὰ τὴν βουλὴν τῶν νεωτέρων, λέγων. ὁ πατήρ μου ἐβάρυνε τὸν ζυγὸν ὑμῶν, καὶ ἐγὼ προσθήσω ἐπ' αὐτόν. ὁ πατήρ μου ἐπαίδευσεν ὑμᾶς ἐν μάστιξι, καὶ ἐγὼ παιδεύσω ὑμᾶς ἐν σκορπίοις. καὶ οὐκ ἤκουσεν ὁ βασιλεὺς τοῦ λαοῦ, ὅτι ἦν μεταστροφὴ παρὰ τοῦ θεοῦ, λέγων. ἀνέστησε κύριος τὸν λόγον αὐτοῦ, ὃν ἐλάλησεν ἐν χειρὶ ἀχία τοῦ σηλωνίτου περὶ ἱεροβοὰμ υἱοῦ ναβὰτ καὶ παντὸς ἰσραὴλ, ὅτι οὐκ ἤκουσεν ὁ βασιλεὺς αὐτῶν. καὶ ἀπεκρίθη ὁ λαὸς πρὸς τὸν βασιλέα, λέγων. τίς ἡμῶν ἡ μερὶς ἐν δαυὶδ καὶ κληρονομία ἐν υἱῷ ἰεσσαί; εἰς τὰ σκηνώματά σου ἰσραὴλ, νῦν βλέπε τὸν οἶκόν σου δαυίδ. καὶ ἐπορεύθη πᾶς ἰσραὴλ εἰς τὰ σκηνώματα αὐτοῦ. καὶ ἄνδρες ἰσραὴλ καὶ οἱ κατοικοῦντες ἐν πόλεσιν ἰούδα, καὶ [a] ἐβασίλευσαν ἐπ' αὐτῶν ῥοβοάμ. καὶ ἀπέστειλεν ἐπ' αὐτοὺς ῥοβοὰμ ὁ βασιλεὺς τὸν ἀδωνιρὰμ τὸν ἐπὶ τοῦ φόρου, καὶ ἐλιθοβόλησαν αὐτὸν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ λίθοις, καὶ ἀπέθανε. καὶ ὁ βασιλεὺς ῥοβοὰμ ἔσπευσε τοῦ ἀναβῆναι εἰς τὸ ἅρμα, τοῦ φυγεῖν εἰς ἱερουσαλήμ. καὶ ἠθέτησεν ἰσραὴλ ἐν τῷ οἴκῳ δαυὶδ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης.

a]Ἐβασίλευσαν ἐπ' αὐτῶν ῥοβοάμ.] AA.LL. habent, ἐβασίλευσαν ἐφ' ἑαυτῶν τὸν ἱεροβοάμ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ'.

ΚΑὶ ἦλθε ῥοβοὰμ εἰς ἱερουσαλὴμ, καὶ ἐξεκκλησίασε τὸν ἰούδαν καὶ βενιαμὶν ἑκατὸν ὀγδοήκοντα χιλιάδας νεανίσκων ποιούντων πόλεμον, καὶ ἐπολέμει πρὸς ἰσραὴλ τοῦ ἐπιστρέψαι τὴν βασιλείαν τῷ ῥοβοάμ. καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρὸς σαμαίαν ἄνθρωπον τοῦ θεοῦ, λέγων. εἶπον πρὸς ῥοβοὰμ τὸν τοῦ σαλωμὼν καὶ πάντα ἰούδαν καὶ βενιαμὶν, λέγων. τάδε λέγει κύριος. οὐκ ἀναβήσεσθε, καὶ οὐ πολεμήσετε πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς ὑμῶν. ἀποστρέφετε ἕκαστος εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, ὅτι παρ' ἐμοῦ ἐγένετο τὸ ῥῆμα τοῦτο. καὶ ἐπήκουσαν τοῦ λόγου κυρίου, καὶ ἀπεστράφησαν τοῦ μὴ πορευθῆναι ἐπὶ ἱεροβοάμ. καὶ κατῴκησε ῥοβοὰμ εἰς ἱερουσαλὴμ, καὶ ᾠκοδόμησε πόλεις τειχήρεις ἐν τῇ ἰουδαίᾳ. καὶ ᾠκοδόμησε τὴν βηθλεὲμ, καὶ αἰτὰν, καὶ θεκωὲ, καὶ βαιθσουρὰ, καὶ τὴν σοχὼθ, καὶ τὴν ὀδολλὰμ, καὶ τὴν γέθ, καὶ τὴν μαρισὰν, καὶ τὴν ζίφ, καὶ τὴν ἀδωραὶ καὶ λαχὶς, καὶ τὴν ἀζηκὰ, καὶ τὴν σαραὰ, καὶ τὴν αἰλὼμ, καὶ

καὶ τὴν χεβρών, ἥ ἐστι τῆς ἰούδα καὶ βενιαμὶν, πόλεις τειχήρεις. καὶ ὠχύρωσεν αὐτὰς τειχήρεις, καὶ ἔδωκεν ἐν αὐταῖς ἡγουμένους, καὶ παραθέσεις βρωμάτων, ἔλαιον καὶ οἶνον, κατὰ πόλιν καὶ κατὰ πόλιν θυρεοὺς καὶ δόρατα, καὶ κατίσχυσεν αὐτὰς εἰς πλῆθος σφόδρα, καὶ ἦσαν αὐτῷ ἰούδα καὶ βενιαμίν. καὶ οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ λευῖται οἳ ἦσαν ἐν παντὶ ἰσραὴλ συνήχθησαν πρὸς αὐτὸν ἐκ πάντων τῶν ὁρίων. ὅτι ἐγκατέλιπον οἱ λευῖται τὰ σκηνώματα τῆς κατασχέσεως αὐτῶν, καὶ ἐπορεύθησαν πρὸς ἰούδα εἰς ἱερουσαλὴμ, ὅτι ἐξέβαλεν αὐτοὺς ἱεροβοὰμ καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ μὴ λειτουργεῖν κυρίῳ. καὶ κατέστησεν ἑαυτῷ ἱερεῖς τῶν ὑψηλῶν καὶ τοῖς εἰδώλοις καὶ τοῖς ματαίοις καὶ τοῖς μόσχοις, ἃ ἐποίησεν ἱεροβοάμ. καὶ ἐξέβαλεν αὐτοὺς ἀπὸ φυλῶν ἰσραὴλ, οἳ ἔδωκαν καρδίαν αὐτῶν τοῦ ζητῆσαι κύριον θεὸν ἰσραὴλ, καὶ ἦλθον εἰς ἱερουσαλὴμ θῦσαι κυρίῳ θεῷ τῶν πατέρων αὐτῶν. καὶ κατίσχυσαν τὴν βασιλείαν ἰούδα. καὶ κατίσχυσε ῥοβοὰμ [a] τὸν τοῦ σαλωμὼν εἰς ἔτη τρία, ὅτι ἐπορεύθη ἐν ταῖς ὁδοῖς δαυὶδ καὶ σαλωμὼν ἔτη τρία. καὶ ἔλαβεν ἑαυτῷ ῥοβοὰμ γυναῖκα τὴν μοολὰθ θυγατέρα ἱεριμοὺθ υἱοῦ δαυὶδ, καὶ ἀβιγαίαν θυγατέρα ἐλιὰβ τοῦ ἰεσσαί. καὶ ἔτεκεν αὐτῷ υἱοὺς τὸν ἰεοὺς, καὶ τὸν σαμορία, καὶ τὸν ζαάμ. καὶ μετὰ ταῦτα ἔλαβεν ἑαυτῷ τὴν μααχὰ θυγατέρα ἀβεσαλώμ, καὶ ἔτεκεν αὐτῷ τὸν ἀβιὰ, καὶ τὸν ἰεθθὶ, καὶ τὸν ζιζὰ, καὶ τὸν σαλημώθ. καὶ ἠγάπησε ῥοβοὰμ τὴν μααχὰ θυγατέρα ἀβεσσαλὼμ ὑπὲρ πάσας τὰς γυναῖκας αὐτοῦ καὶ τὰς παλλακὰς αὐτοῦ, ὅτι γυναῖκας δεκαοκτὼ εἶχε καὶ παλλακὰς ἑξήκοντα. καὶ ἐγέννησεν υἱοὺς εἴκοσι καὶ ὀκτὼ, καὶ θυγατέρας ἑξήκοντα. καὶ κατέστησεν εἰς ἄρχοντα ἀβιὰ τὸν τῆς μααχὰ εἰς ἡγούμενον ἐν τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ, ὅτι βασιλεῦσαι διενοεῖτο αὐτόν. καὶ ηὐξήθη παρὰ πάντας τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ ἐν πᾶσι τοῖς ὁρίοις ἰούδα καὶ βενιαμὶν, καὶ ἐν ταῖς πόλεσι ταῖς ὀχυραῖς, καὶ ἔδωκεν αὐταῖς τροφὰς πλῆθος πολὺ, καὶ ᾐτήσατο πλῆθος γυναικῶν.

a [Τὸν τοῦ σαλωμών.] In alijs libris est, ὁ τοῦ σαλωμών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΒ'.

ΚΑὶ ἐγένετο ὡς ἡτοιμάσθη ἡ βασιλεία ῥοβοὰμ, καὶ ὡς κατεκρατήθη, ἐγκατέλιπε τὰς ἐντολὰς κυρίου, καὶ πᾶς ἰσραὴλ μετ' αὐτοῦ. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἔτει τῷ πέμπτῳ τῆς βασιλείας ῥοβοὰμ, ἀνέβη σουσακὶμ βασιλεὺς αἰγύπτου ἐπὶ ἱερουσαλὴμ, ὅτι ἥμαρτον ἐναντίον κυρίου, ἐν χιλίοις καὶ διακοσίοις ἅρμασι καὶ ἑξήκοντα χιλιάσιν ἵππων, καὶ οὐκ ἦν ἀριθμὸς τοῦ πλήθους τοῦ ἐλθόντος μετ' αὐτοῦ ἐξ αἰγύπτου λίβυες [a] τρωγοδύται καὶ αἰθίοπες. καὶ κατεκράτησαν τῶν πόλεων τῶν ὀχυρῶν, αἳ ἦσαν ἐν ἰούδα, καὶ ἦλθον εἰς ἱερουσαλήμ. καὶ σαμαίας ὁ προφήτης ἦλθε πρὸς ῥοβοὰμ καὶ πρὸς τοὺς ἄρχοντας ἰούδα τοὺς συναχθέντας εἰς ἱερουσαλὴμ ἀπὸ προσώπου σουσακὶμ, καὶ εἶπεν αὐτοῖς. οὕτως εἶπε κύριος. ὑμεῖς ἐγκατελίπετέ με, καὶ ἐγὼ ἐγκαταλείψω ὑμᾶς ἐν χειρὶ σουσακίμ. καὶ ᾐσχύνθησαν [b] οἱ ἄρχοντες ἰσραὴλ καὶ ὁ βασιλεὺς, καὶ εἶπαν. δίκαιος ὁ κύριος. καὶ ἐν τῷ ἰδεῖν κύριον ὅτι ἐνετράπησαν, καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρὸς σαμαίαν, λέγων. ἐνετράπησαν, οὐ καταφθερῶ αὐτούς, καὶ δώσω αὐτοῖς ὡς μικρὸν εἰς σωτηρίαν, καὶ οὐ μὴ στάξῃ ὁ θυμός μου ἐν ἱερουσαλὴμ, ὅτι ἔσονται εἰς παῖδας, καὶ γνώσονται τὴν δουλείαν μου, καὶ τὴν δουλείαν τῆς βασιλείας τῆς γῆς. καὶ ἀνέβη σουσακὶμ βασιλεὺς αἰγύπτου ἐπὶ ἱερουσαλὴμ, καὶ ἔλαβε τοὺς θησαυροὺς τοὺς ἐν οἴκῳ κυρίου, καὶ τοὺς θησαυροὺς τοὺς ἐν οἴκῳ τοῦ βασιλέως, τὰ πάντα ἔλαβε. καὶ ἔλαβε τοὺς θυρεοὺς τοὺς χρυσοῦς οὓς ἐποίησε σαλωμὼν, καὶ ἐποίησεν ὁ βασιλεὺς ῥοβοὰμ θυρεοὺς χαλκοῦς ἀντ' αὐτῶν. καὶ κατέστησεν ἐπ' αὐτὸν σουσακὶμ ἄρχοντας παρατρεχόντων, τοὺς φυλάσσοντας τὸν πυλῶνα τοῦ βασιλέως. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εἰσελθεῖν τὸν βασιλέα εἰς οἶκον κυρίου, εἰσεπορεύοντο οἱ φυλάσσοντες, καὶ οἱ παρατρέχοντες, καὶ οἱ ἐπιστρέφοντες εἰς ἀπάντησιν τῶν παρατρεχόντων. καὶ ἐν τῷ ἐντραπῆναι αὐτὸν, ἀπεστράφη ἀπ' αὐτοῦ ὀργὴ κυρίου, καὶ οὐκ εἰς καταφθορὰν εἰς τέλος. καὶ γὰρ ἐν ἰούδα ἦσαν λόγοι ἀγαθοί. καὶ κατίσχυσεν ὁ βασιλεὺς ῥοβοὰμ ἐν ἱερουσαλὴμ, καὶ ἐβασίλευσεν. καὶ τεσσαράκοντα καὶ ἑνὸς ἐτῶν ῥοβοὰμ ἐν τῷ βασιλεῦσαι αὐτὸν, καὶ ἑπτακαίδεκα ἔτη ἐβασίλευσεν ἐν ἱερουσαλὴμ, ἐν τῇ πόλει ἣ ἐξελέξατο κύριος ἐπονομάσαι τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐκεῖ ἐκ πασῶν φυλῶν υἱῶν ἰσραὴλ, καὶ τὸ ὄνομα τῆς μητρὸς αὐτοῦ νοομμὰ ἡ ἀμμανῖτις. καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν, ὅτι οὐ κατεύθυνε τὴν καρδίαν αὐτοῦ ἐκζητῆσαι τὸν κύριον. καὶ λόγοι ῥοβοὰμ οἱ πρῶτοι καὶ ἔσχατοι οὐκ ἰδοὺ γεγραμμένοι ἐν τοῖς λόγοις σαμαίᾳ τοῦ προφήτου, καὶ ἀδδὼ τοῦ ὁρῶντος, καὶ πράξεις αὐτοῦ; καὶ ἐπολέμησε ῥοβοὰμ τὸν ἱεροβοὰμ πάσας τὰς ἡμέρας. καὶ ἀπέθανε ῥοβοὰμ μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ, καὶ ἐτάφη ἐν πόλει δαυὶδ, καὶ ἐβασίλευσεν ἀβιὰ υἱὸς αὐτοῦ ἀντ' αὐτοῦ.

a [τρωγοδύται.] In plerisque libris est, τρωγλοδύται.
b [οἱ ἄρχοντες ἰσραὴλ καὶ ὁ βασιλεύς.] In nonnullis libris est, οἱ ἄρχοντες ἰούδα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΓ'.

ΕΝ τῷ ὀκτωκαιδεκάτῳ ἔτει τῆς βασιλείας ἱεροβοὰμ ἐβασίλευσεν ἀβιὰ ἐπὶ ἰούδαν. τρία ἔτη ἐβασίλευσεν ἐν ἱερουσαλὴμ, καὶ ὄνομα τῇ μητρὶ αὐτοῦ μααχὰ θυγάτηρ οὐριὴλ ἀπὸ γαβαών. καὶ πόλεμος ἦν ἀναμέσον ἀβιὰ καὶ ἀναμέσον ἱεροβοάμ. καὶ παρετάξατο ἀβιὰ ἐν δυνάμει πολεμισταῖς δυνάμεως τετρακοσίαις χιλιάσιν ἀνδρῶν δυνατῶν. καὶ ἱεροβοὰμ παρετάξατο πρὸς αὐτὸν πόλεμον ἐν ὀκτακοσίαις χιλιάσιν, δυνατοὶ πολεμισταὶ δυνάμεως. καὶ ἀνέστη ἀβιὰ ἀπὸ τοῦ ὄρους σομόρων, ὅ ἐστιν ἐν τῷ ὄρει ἐφραίμ, καὶ εἶπεν. ἀκούσατε ἱεροβοὰμ καὶ πᾶς ἰσραήλ. οὐχ ὑμῖν γνῶναι ὅτι κύριος ὁ θεὸς ἰσραὴλ ἔδωκε βασιλείαν ἐπὶ τὸν ἰσραὴλ

A

ἰσραὴλ εἰς τὸν αἰῶνα τῷ δαυὶδ καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ διαθήκη ἁλός. καὶ ἀνέστη ἱεροβοὰμ ὁ τοῦ ναβὰτ ὁ παῖς σαλωμὼν τοῦ δαυίδ, καὶ ἀπέστη ἀπὸ τοῦ κυρίου αὐτοῦ. καὶ συνήχθησαν πρὸς αὐτὸν ἄνδρες λοιμοὶ υἱοὶ παράνομοι, καὶ [a] ἀνέστη πρὸς ῥοβοὰμ τὸν τοῦ σαλωμών, καὶ ῥοβοὰμ ἦν νεώτερος καὶ δειλὸς τῇ καρδίᾳ, καὶ οὐκ ἀντέστη κατὰ πρόσωπον αὐτοῦ. καὶ νῦν ὑμεῖς λέγετε ἀντιστῆναι κατὰ πρόσωπον βασιλείας κυρίου διὰ χειρὸς υἱῶν δαυίδ. καὶ ὑμεῖς πλῆθος πολύ, καὶ μεθ' ὑμῶν μόσχοι χρυσοῖ οὓς ἐποίησεν ὑμῖν ἱεροβοὰμ εἰς θεούς. ἢ οὐκ ἐξεβάλετε τοὺς ἱερεῖς κυρίου τοὺς υἱοὺς ἀαρὼν καὶ τοὺς λευΐτας, καὶ ἐποιήσατε ἑαυτοῖς ἱερεῖς ἐκ τοῦ λαοῦ τῆς γῆς πάσης; ὁ προσπορευόμενος πληρῶσαι τὰς χεῖρας ἐν μόσχῳ ἐκ βοῶν καὶ κριοῖς ἑπτά, καὶ ἐγίνετο εἰς ἱερέα τῷ μὴ ὄντι θεῷ. καὶ ἡμεῖς κύριον τὸν θεὸν ἡμῶν οὐκ ἐγκατελίπομεν, καὶ οἱ ἱερεῖς αὐτοῦ λειτουργοῦσι τῷ κυρίῳ οἱ υἱοὶ ἀαρὼν καὶ οἱ λευῖται, καὶ ἐν ταῖς ἐφημερίαις αὐτῶν θυμιῶσι τῷ κυρίῳ ὁλοκαυτώματα πρωῒ καὶ δείλης, καὶ θυμίαμα συνθέσεως, καὶ προθέσεις ἄρτων ἐπὶ τῆς τραπέζης τῆς καθαρᾶς, καὶ ἡ λυχνία ἡ χρυσῆ καὶ οἱ λύχνοι τῆς καύσεως ἀνάψαι δείλης. ὅτι φυλάσσομεν ἡμεῖς τὰς φυλακὰς κυρίου τοῦ θεοῦ τῶν πατέρων ἡμῶν, καὶ ὑμεῖς ἐγκατελίπετε αὐτόν. καὶ ἰδοὺ μεθ' ἡμῶν ἐν ἀρχῇ κύριος καὶ οἱ ἱερεῖς αὐτοῦ, καὶ αἱ σάλπιγγες τῆς σημασίας τοῦ σημαίνειν ἐφ' ἡμᾶς. οἱ υἱοὶ τοῦ ἰσραὴλ μὴ πολεμήσητε πρὸς κύριον θεὸν τῶν πατέρων ἡμῶν, ὅτι οὐκ εὐοδώσεται ὑμῖν. καὶ ἱεροβοὰμ ἀπέστρεψε τὸ ἔνεδρον ἐλθεῖν αὐτοῦ ἐκ τῶν ὄπισθε, καὶ ἐγένετο ἔμπροσθεν ἰούδα, καὶ τὸ ἔνεδρον ἐκ τῶν ὄπισθεν. καὶ ἀπέστρεψεν ἰούδας, καὶ ἰδοὺ αὐτοῖς ὁ πόλεμος ἐκ τῶν ἔμπροσθε καὶ ἐκ τῶν ὄπισθεν, καὶ ἐβόησαν πρὸς κύριον, καὶ οἱ ἱερεῖς ἐσάλπισαν ταῖς σάλπιγξι. καὶ ἐβόησαν ἄνδρες ἰούδα, καὶ ἐγένετο ἐν τῷ βοᾶν ἄνδρας ἰούδα, καὶ κύριος ἐπάταξε τὸν ἱεροβοὰμ καὶ τὸν ἰσραὴλ ἐναντίον ἀβιὰ καὶ ἰούδα. καὶ ἔφυγον οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ἀπὸ προσώπου ἰούδα, καὶ παρέδωκεν αὐτοὺς κύριος εἰς τὰς χεῖρας αὐτῶν. καὶ ἐπάταξεν ἐν αὐτοῖς ἀβιὰ καὶ ὁ λαὸς αὐτοῦ πληγὴν μεγάλην, καὶ ἔπεσον τραυματίαι ἀπὸ ἰσραὴλ πεντακόσιαι χιλιάδες ἄνδρες δυνατοί. καὶ ἐταπεινώθησαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, καὶ κατίσχυσαν οἱ υἱοὶ ἰούδα ὅτι ἤλπισαν ἐπὶ κύριον θεὸν τῶν πατέρων αὐτῶν. καὶ κατεδίωξεν ἀβιὰ ὀπίσω ἱεροβοάμ, καὶ προκατελάβετο παρ' αὐτοῦ τὰς πόλεις, τὴν βαιθὴλ καὶ τὰς κώμας αὐτῆς, καὶ τὴν ἰεσυνὰ καὶ τὰς κώμας αὐτῆς, καὶ τὴν ἐφρὼν καὶ τὰς κώμας αὐτῆς. καὶ οὐκ ἔσχεν ἰσχὺν ἱεροβοὰμ ἔτι πάσας τὰς ἡμέρας ἀβιά, καὶ ἐπάταξεν αὐτὸν κύριος. καὶ ἐτελεύτησε. καὶ κατίσχυσεν ἀβιά, καὶ ἔλαβεν ἑαυτῷ γυναῖκας δεκατέσσαρας, καὶ ἐγέννησεν υἱοὺς εἰκοσιδύο καὶ ἑκκαίδεκα θυγατέρας. καὶ οἱ λοιποὶ λόγοι ἀβιὰ καὶ αἱ πράξεις αὐτοῦ καὶ οἱ λόγοι αὐτοῦ, γεγραμμένοι ἐπὶ βιβλίῳ τοῦ προφήτου ἀδδώ.

a [καὶ ἀνέστη.] AA.LL. habent, ἀντέστη. In alijs est, καὶ ἀνίσχυσεν ἐπὶ ῥοβοάμ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΔ'.

ΚΑὶ ἀπέθανεν ἀβιὰ μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ, καὶ ἔθαψαν αὐτὸν ἐν πόλει δαυίδ, καὶ ἐβασίλευσεν ἀσὰ υἱὸς αὐτοῦ ἀντ' αὐτοῦ. ἐν ταῖς ἡμέραις ἀσὰ ἡσύχασεν ἡ γῆ ἰούδα δέκα ἔτη, καὶ ἐποίησε τὸ καλὸν καὶ τὸ εὐθὲς ἐνώπιον κυρίου τοῦ θεοῦ αὐτοῦ. καὶ ἀπέστησε τὰ θυσιαστήρια τῶν ἀλλοτρίων καὶ τὰ ὑψηλά, καὶ συνέτριψε τὰς στήλας, καὶ ἐξέκοψε τὰ ἄλση, καὶ εἶπε τῷ ἰούδα ἐκζητῆσαι τὸν κύριον θεὸν τῶν πατέρων αὐτῶν, καὶ ποιῆσαι τὸν νόμον καὶ τὰς ἐντολάς. καὶ ἀπέστησεν ἀπὸ πασῶν πόλεων ἰούδα τὰ θυσιαστήρια (B) καὶ τὰ εἴδωλα, καὶ [a] εἰρήνευσεν * πόλεις τειχήρεις ἐν γῇ ἰούδα, ὅτι εἰρήνευσεν ἡ γῆ, καὶ οὐκ ἦν αὐτῷ πόλεμος ἐν τοῖς ἔτεσι τούτοις, ὅτι κατέπαυσε κύριος αὐτῷ. καὶ εἶπε τῷ ἰούδα. οἰκοδομήσωμεν τὰς πόλεις ταύτας, καὶ ποιήσωμεν τείχη καὶ πύργους καὶ πύλας καὶ μοχλοὺς [β] ἐνώπιον τῆς γῆς κυριεύσομεν. ὅτι καθὼς ἐξεζητήσαμεν κύριον τὸν θεὸν ἡμῶν, ἐξεζήτησεν ἡμᾶς, καὶ κατέπαυσεν ἡμᾶς κυκλόθεν, καὶ εὐώδωσεν ἡμῖν. καὶ ἐγένετο δύναμις τῷ ἀσὰ ὁπλοφόρων αἰρόντων θυρεοὺς καὶ δόρατα ἐν γῇ ἰούδα, τριακόσιαι χι- (Γ) λιάδες, καὶ ἐν γῇ βενιαμὶν πελτασταὶ καὶ τοξόται διακόσιαι καὶ ὀγδοήκοντα χιλιάδες, πάντες οὗτοι πολεμισταὶ δυνάμεως. καὶ ἐξῆλθεν ἐπ' αὐτοὺς ζαρὲ ὁ αἰθίοψ ἐν δυνάμει ἐν χιλίαις χιλιάσι καὶ ἅρμασι τριακοσίοις, καὶ ἦλθεν ἕως μαρησά. καὶ ἐξῆλθεν ἀσὰ εἰς συνάντησιν αὐτοῦ, καὶ παρετάξατο πόλεμον ἐν τῇ φάραγγι κατὰ βορρᾶν μαρησά. καὶ ἐβόησεν ἀσὰ πρὸς κύριον θεὸν αὐτοῦ, καὶ εἶπε. κύριε, οὐκ ἀδυνατεῖ παρὰ σοὶ σώζειν ἐν πολλοῖς καὶ ἐν ὀλίγοις, κατίσχυσον ἡμᾶς κύριε ὁ θεὸς ἡμῶν, ὅτι ἐπὶ σοὶ πεποίθαμεν, καὶ ἐπὶ τῷ ὀνόματί σου ἤλθομεν ἐπὶ τὸ πλῆ- (Δ) θος τὸ πολὺ τοῦτο. κύριε ὁ θεὸς ἡμῶν μὴ κατισχυσάτω πρὸς σὲ ἄνθρωπος. καὶ ἐπάταξε κύριος τοὺς αἰθίοπας ἐναντίον ἰούδα, καὶ ἔφυγον αἰθίοπες, καὶ κατεδίωξεν αὐτοὺς ἀσὰ καὶ ὁ λαὸς αὐτοῦ ἕως γεδώρ. καὶ ἔπεσον αἰθίοπες ὥστε μὴ εἶναι ἐν αὐτοῖς περιποίησιν, ὅτι συνετρίβησαν ἐνώπιον κυρίου καὶ ἐναντίον τῆς δυνάμεως αὐτοῦ, καὶ ἐσκύλευσαν σκῦλα πολλά. καὶ ἐξέκοψαν τὰς κώμας αὐτῶν κύκλῳ γεδώρ, ὅτι ἐγενήθη ἔκστασις κυρίου ἐπ' αὐτούς, καὶ ἐσκύλευσαν πάσας τὰς πόλεις αὐτῶν, ὅτι πολλὰ σκῦλα ἐγενήθη αὐτοῖς. [γ] καί γε σκηνὰς κτήσεων, [δ] καὶ τοὺς ἀλιμαζονεῖς (E) ἐξέκοψαν, καὶ ἔλαβον πρόβατα πολλὰ καὶ καμήλους, καὶ ἐπέστρεψαν εἰς ἱερουσαλήμ.

α [καὶ εἰρήνευσεν.] Locus mancus in omnibus libris, qui collati sunt. β [Ενώπιον τῆς γῆς κυριεύσομεν.] AA.LL. habent, ἐν ᾧ τῆς γῆς κυριεύσομεν. Quæ varietas videtur e diuersis editionibus nata esse. nam in Hebraico est, ἐν ᾧ ἡ γῆ ἐνώπιον ἡμῶν. γ [καί γε σκηνὰς κτήσεων.] Aliqui libri habent, κτηνῶν. δ [καὶ τοὺς ἀλιμαζονεῖς.] In aliquibus libris est. ἀμαζονεῖς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΕ΄.

Καὶ ἀζαρίας υἱὸς ᵃ ἀδὴδ, ἐγένετο ἐπ' αὐτὸν πνεῦμα κυρίου. καὶ ἐξῆλθεν εἰς ἀπάντησιν ἀσὰ καὶ παντὶ ἰούδα καὶ βενιαμὶν, καὶ εἶπεν. ἀκούσατέ μου ἀσὰ, καὶ πᾶς ἰούδα καὶ βενιαμίν. κύριος μεθ' ὑμῶν ἐν τῷ εἶναι ὑμᾶς μετ' αὐτοῦ. καὶ ἐὰν ἐκζητήσητε αὐτὸν, εὑρεθήσεται ὑμῖν. καὶ ἐὰν ἐγκαταλίπητε αὐτὸν, ἐγκαταλείψει ὑμᾶς. καὶ ἡμέραι πολλαὶ τῷ ἰσραὴλ ἐν οὐ θεῷ ἀληθινῷ καὶ οὐχ ἱερέως ὑποδεικνύοντος, καὶ ἐν οὐ νόμῳ. καὶ ἐπιστρέψει αὐτοὺς ἐπὶ κύριον θεὸν ἰσραὴλ, καὶ εὑρεθήσεται αὐτοῖς. καὶ ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ οὐκ ἔστιν εἰρήνη τῷ ἐκπορευομένῳ καὶ τῷ εἰσπορευομένῳ, ὅτι ἔκστασις κυρίου ἐπὶ πάντας τοὺς κατοικοῦντας τὰς χώρας. καὶ πολεμήσει ἔθνος πρὸς ἔθνος καὶ πόλις πρὸς πόλιν, ὅτι ὁ θεὸς ἐξέστησεν αὐτοὺς ἐν πάσῃ θλίψει. καὶ ὑμεῖς ἰσχύσατε καὶ μὴ ἐκλυέσθωσαν αἱ χεῖρες ὑμῶν, ὅτι ἔστι μισθὸς τῇ ἐργασίᾳ ὑμῶν. καὶ ἐν τῷ ἀκοῦσαι τοὺς λόγους τούτους ᵝ καὶ τὴν προφητείαν ἀδὰδ τοῦ προφήτου, καὶ κατίσχυσε καὶ ἐξέβαλε τὰ βδελύγματα ἀπὸ πάσης τῆς γῆς ἰούδα καὶ βενιαμὶν καὶ ἀπὸ τῶν πόλεων ὧν κατέσχεν ἱεροβοὰμ ἐν ὄρει ἐφραὶμ, καὶ ἐνεκαίνισε τὸ θυσιαστήριον κυρίου, ὃ ἦν ἔμπροσθεν τοῦ ναοῦ κυρίου. καὶ ἐξεκκλησίασε τὸν ἰούδαν καὶ βενιαμὶν καὶ τοὺς προσηλύτους τοὺς παροικοῦντας μετ' αὐτοῦ ἀπὸ ἐφραὶμ καὶ ἀπὸ μανασσῆ καὶ ἀπὸ συμεὼν, ὅτι προσετέθησαν πρὸς αὐτὸν πολλοὶ τοῦ ἰσραὴλ ἐν τῷ ἰδεῖν αὐτοὺς, ὅτι κύριος ὁ θεὸς αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ. καὶ συνήχθησαν εἰς ἱερουσαλὴμ ἐν τῷ μηνὶ τῷ τρίτῳ ἐν τῷ ἔτει τῷ πεντεκαιδεκάτῳ τῆς βασιλείας ἀσά. καὶ ἔθυσε τῷ κυρίῳ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἀπὸ τῶν σκύλων ὧν ἤνεγκαν, μόσχους ἑπτακοσίους καὶ πρόβατα ἑπτακισχίλια. καὶ διῆλθεν ἐν διαθήκῃ ζητῆσαι κύριον θεὸν τῶν πατέρων αὐτῶν ἐξ ὅλης τῆς καρδίας καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς αὐτῶν. καὶ πᾶς ὃς ἐὰν μὴ ἐκζητήσῃ τὸν κύριον θεὸν τοῦ ἰσραὴλ, ἀποθανεῖται ἀπὸ νεωτέρου ἕως πρεσβυτέρου, ἀπὸ ἀνδρὸς ἕως γυναικός. καὶ ὤμοσαν ἐν κυρίῳ ἐν φωνῇ μεγάλῃ καὶ ἐν σάλπιγξι καὶ ἐν κερατίναις. καὶ εὐφράνθησαν πᾶς ἰούδα περὶ τοῦ ὅρκου, ὅτι ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς ὤμοσαν, καὶ ἐν πάσῃ θελήσει ἐζήτησαν αὐτὸν, καὶ εὑρέθη αὐτοῖς, καὶ κατέπαυσε κύριος αὐτοῖς κυκλόθεν. καὶ τὴν μααχὰ τὴν μητέρα αὐτοῦ μετέστησε τοῦ μὴ εἶναι τῇ ἀστάρτῃ λειτουργοῦσαν, καὶ κατέκοψε τὸ εἴδωλον, καὶ κατέκαυσεν ἐν χειμάρρῳ κέδρων. πλὴν τὰ ὑψηλὰ οὐκ ἀπέστησαν, ἔτι ὑπῆρχεν ἐν τῷ ἰσραήλ. ἀλλ' ἡ καρδία ἀσὰ ἐγένετο πλήρης πάσας τὰς ἡμέρας αὐτοῦ. καὶ εἰσήνεγκεν τὰ ἅγια δαυὶδ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ τὰ ἅγια οἴκου τοῦ θεοῦ, ἀργύριον καὶ χρυσίον καὶ σκεύη. καὶ πόλεμος οὐκ ἦν μετ' αὐτοῦ ἕως τοῦ πέμπτου καὶ τριακοστοῦ ἔτους τῆς βασιλείας ἀσά.

ᵃ [υἱὸς ἀδὴδ.] Sic quoque legit Theodoretus. AA. LL habent, ἀδάδ. ᵝ [καὶ τὴν προφητείαν ἀδάδ.] In vno libro est, ἀδὼ. in plerisque ἀζαρίου τοῦ προφήτου. Initio huius capitis est, ἀδὴδ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ιϛ΄.

Καὶ ἐν τῷ ὀγδόῳ καὶ τριακοστῷ ἔτει τῆς βασιλείας ἀσὰ, ἀνέβη βασιλεὺς ἰσραὴλ ἐπὶ ἰούδαν, καὶ ᾠκοδόμησε τὴν ῥαμὰ τοῦ μὴ δοῦναι ἔξοδον καὶ εἴσοδον τῷ ἀσὰ βασιλεῖ ἰούδα. καὶ ἔλαβεν ἀσὰ ἀργύριον καὶ χρυσίον ἐκ θησαυρῶν οἴκου κυρίου καὶ οἴκου τοῦ βασιλέως, καὶ ἀπέστειλε πρὸς τὸν υἱὸν τοῦ ἄδερ βασιλέως συρίας τὸν κατοικοῦντα ἐν δαμασκῷ, λέγων. διάθου διαθήκην ἀναμέσον ἐμοῦ καὶ σοῦ, καὶ ἀναμέσον τοῦ πατρός μου καὶ ἀναμέσον τοῦ πατρός σου. ἰδοὺ ἀπέσταλκά σοι χρυσίον καὶ ἀργύριον. δεῦρο καὶ διασκέδασον ἀπ' ἐμοῦ τὸν βαασὰ βασιλέα ἰσραὴλ, καὶ ἀπελθέτω ἀπ' ἐμοῦ. καὶ ἤκουσεν υἱὸς ἄδερ τοῦ βασιλέως ἀσὰ, καὶ ἀπέστειλε τοὺς ἄρχοντας τῆς δυνάμεως αὐτοῦ ἐπὶ τὰς πόλεις ἰσραὴλ, καὶ ἐπάταξε τὴν αἰὼν, καὶ τὴν δὰν, καὶ τὴν ἀβελμαΐν καὶ πάσας τὰς περιχώρους νεφθαλί. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἀκοῦσαι βαασὰ, ἀπέλιπε τοῦ μηκέτι οἰκοδομεῖν τὴν ῥαμὰ, καὶ κατέπαυσε τὸ ἔργον αὐτοῦ. καὶ ἀσὰ βασιλεὺς ἔλαβε πάντα τὸν ἰούδαν, καὶ ἔλαβε τοὺς λίθους τῆς ῥαμὰ καὶ τὰ ξύλα αὐτῆς, ἃ ᾠκοδόμησε βαασὰ, καὶ ᾠκοδόμησεν ἐν αὐτοῖς τὴν γαβαὲ καὶ τὴν μασφά. καὶ ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἦλθεν ἀνανὶ ὁ προφήτης πρὸς ἀσὰ βασιλέα ἰούδα, καὶ εἶπεν αὐτῷ. ἐν τῷ πεποιθέναι σε ἐπὶ βασιλέα συρίας, καὶ μὴ πεποιθέναι σε ἐπὶ κύριον θεόν σου, διὰ τοῦτο ἐσώθη ἡ δύναμις συρίας ἀπὸ τῆς χειρός σου. οὐχ οἱ αἰθίοπες καὶ λίβυες ἦσαν εἰς δύναμιν πολλὴν, εἰς θάρσος εἰς ἱππεῖς εἰς πλῆθος σφόδρα; καὶ ἐν τῷ πεποιθέναι σε ἐπὶ κύριον παρέδωκεν εἰς τὰς χεῖράς σου; ὅτι οἱ ὀφθαλμοὶ κυρίου ἐπιβλέπουσιν ἐν πάσῃ τῇ γῇ, κατισχῦσαι ἐν πάσῃ καρδίᾳ πλήρει πρὸς αὐτόν. ἠγνόηκας, ἐπὶ τούτῳ ἀπὸ τοῦ νῦν ἔσται μετὰ σοῦ πόλεμος. καὶ ἐθυμώθη ἀσὰ τῷ προφήτῃ, καὶ παρέθετο αὐτὸν εἰς φυλακὴν, ὅτι ὠργίσθη ἐπὶ τούτῳ. καὶ ἐλυμήνατο ἀσὰ ἐν τῷ λαῷ ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ. καὶ ἰδοὺ οἱ λόγοι ἀσὰ οἱ πρῶτοι καὶ οἱ ἔσχατοι, γεγραμμένοι ἐν βιβλίῳ βασιλέων ἰούδα καὶ ἰσραήλ. καὶ ἐμαλακίσθη ἀσὰ ἐν τῷ ἔτει τῷ ἐννάτῳ καὶ τριακοστῷ τῆς βασιλείας αὐτοῦ τοὺς πόδας ἕως σφόδρα ἐμαλακίσθη. καὶ ἐν τῇ μαλακίᾳ αὐτοῦ οὐκ ἐζήτησε τὸν κύριον, ἀλλὰ τοὺς ἰατρούς. καὶ ἐκοιμήθη ἀσὰ μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ, καὶ ἐτελεύτησεν ἐν τῷ τεσσαρακοστῷ ἔτει τῆς βασιλείας αὐτοῦ. καὶ ἔθαψαν αὐτὸν ἐν τῷ μνήματι, ᾧ ὤρυξεν ἑαυτῷ ἐν πόλει δαυὶδ, καὶ ἐκοίμισαν αὐτὸν ἐπὶ τῆς κλίνης, καὶ ἔπλησαν ἀρωμάτων καὶ γένη μύρων μυρεψῶν, καὶ ἐποίησαν αὐτῷ ἐκφορὰν μεγάλην ἕως σφόδρα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΖ΄.

Καὶ ἐβασίλευσεν ἰωσαφὰτ υἱὸς αὐτοῦ ἀντ' αὐτοῦ, καὶ κατίσχυσεν ἰωσαφὰτ ἐπὶ τὸν ἰσραήλ. καὶ ἔδωκε δύναμιν ἐν πάσαις ταῖς πόλεσιν ἰούδα ταῖς ὀχυραῖς, καὶ κατέστησεν ἡγουμένους ἐν πάσαις ταῖς πόλεσιν ἰούδα καὶ ἐν πόλεσιν ἐφραὶμ, ἃς προκατελάβετο ἀσὰ

αὐτοῦ ὁ πατὴρ αὐτοῦ. καὶ ἐγένετο κύριος μετὰ ἰωσαφάτ, ὅτι ἐπορεύθη [a] ἐν ὁδοῖς τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ταῖς πρώταις, καὶ οὐκ ἐξεζήτησε τὰ εἴδωλα, ἀλλὰ κύριον τὸν θεὸν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἐξεζήτησε, καὶ ἐν ταῖς ἐντολαῖς τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἐπορεύθη, καὶ οὐχ ὡς τὰ ἔργα τοῦ ἰσραήλ. καὶ κατεύθυνε κύριος τὴν βασιλείαν ἐν χειρὶ αὐτοῦ, καὶ ἔδωκε πᾶς ἰούδα δῶρα τῷ ἰωσαφάτ, καὶ ἐγένετο αὐτῷ πλοῦτος καὶ δόξα πολλή. καὶ ὑψώθη ἡ καρδία αὐτοῦ ἐν ὁδῷ κυρίου, καὶ ἐξῆρε τὰ ὑψηλὰ καὶ τὰ ἄλση ἀπὸ τῆς γῆς ἰούδα. καὶ ἐν τῷ ἔτει τῷ τρίτῳ ἔτει τῆς βασιλείας αὐτοῦ, ἀπέστειλε τοὺς ἡγουμένους αὐτοῦ καὶ τοὺς υἱοὺς τῶν δυνατῶν, τὸν ἀβδίαν, καὶ ζαχαρίαν, καὶ ναθαναὴλ, καὶ μιχαίαν, τοῦ διδάσκειν ἐν πόλεσιν ἰούδα. καὶ μετ᾽ αὐτῶν οἱ λευῖται, σαμαίας, καὶ ναθανίας, καὶ ζαβδίας, καὶ ἀσιὴλ, καὶ σεμιραμὼθ, καὶ ἰωνάθαν, καὶ ἀδωνίας, καὶ τωβίας, καὶ τωβαδωνίας λευῖται, καὶ οἱ μετ᾽ αὐτῶν ἐλισαμὰ, καὶ ἰωρὰμ οἱ ἱερεῖς. καὶ ἐδίδασκον ἐν ἰούδα, καὶ μετ᾽ αὐτῶν βίβλος νόμου κυρίου, καὶ διῆλθον ἐν ταῖς πόλεσιν ἰούδα, καὶ ἐδίδασκον τὸν λαόν. καὶ ἐγένετο ἔκστασις κυρίου ἐπὶ πάσαις ταῖς βασιλείαις τῆς γῆς κύκλῳ ἰούδα, καὶ οὐκ ἐπολέμουν πρὸς ἰωσαφάτ. καὶ ἀπὸ τῶν ἀλλοφύλων ἔφερον τῷ ἰωσαφὰτ δῶρα καὶ ἀργύριον καὶ δόματα. καὶ οἱ ἄραβες ἔφερον αὐτῷ [b] κριοὺς προβάτων ἑπτακισχιλίους ἑπτακοσίους. καὶ ἦν ἰωσαφὰτ πορευόμενος μείζων ἕως εἰς ὕψος, καὶ ᾠκοδόμησεν ἐν τῇ ἰουδαίᾳ οἰκήσεις καὶ πόλεις ὀχυράς, καὶ ἔργα πολλὰ ἐγένετο αὐτῷ ἐν τῇ ἰουδαίᾳ. καὶ ἄνδρες πολεμισταὶ δυνατοὶ ἰσχύοντες ἐν ἱερουσαλὴμ, καὶ οὗτος ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν κατ᾽ οἴκους πατριῶν αὐτῶν. καὶ τῷ ἰούδα χιλίαρχοι, ἔδνας ὁ ἄρχων, καὶ μετ᾽ αὐτοῦ υἱοὶ δυνατοὶ δυνάμεως τριακόσιαι χιλιάδες. καὶ μετ᾽ αὐτὸν, ἰωνὰν ὁ ἡγούμενος, καὶ μετ᾽ αὐτοῦ διακόσιαι ὀγδοήκοντα χιλιάδες. καὶ μετ᾽ αὐτὸν ἀμασίας ὁ τοῦ ζαρὶ, ὁ προθυμούμενος τῷ κυρίῳ, καὶ μετ᾽ αὐτοῦ διακόσιαι χιλιάδες δυνατοὶ δυνάμεως. καὶ ἐκ τοῦ βενιαμὶν δυνατὸς δυνάμεως ἐλιαδὰ, καὶ μετ᾽ αὐτοῦ τοξόται καὶ πελτασταὶ διακόσιαι χιλιάδες. καὶ μετ᾽ αὐτὸν ἰωζαβὰδ, καὶ μετ᾽ αὐτοῦ ἑκατὸν ὀγδοήκοντα χιλιάδες δυνατοὶ πολέμου. οὗτοι οἱ λειτουργοῦντες τῷ βασιλεῖ, ἐκτὸς ὧν ἔδωκεν ὁ βασιλεὺς ἐν ταῖς πόλεσι ταῖς ὀχυραῖς ἐν πάσῃ τῇ ἰουδαίᾳ.

[a] [ἐν ὁδοῖς τοῦ πατρὸς αὐτοῦ.] Sic quoque legit Lucifer. In plerisque vero libris est, ἐν ὁδοῖς δαυὶδ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ.
[b] [κριοὺς προβάτων ἑπτακισχιλίους ἑπτακοσίους.] In cæteris libris sequitur, τράγους ἑπτακισχιλίους ἑπτακοσίους. AA. LL. habent, ἑπτακισχιλίους πεντακοσίους. quæ Lucifer non habet.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΗ'.

Καὶ ἐγενήθη τῷ ἰωσαφὰτ ἔτι πλοῦτος καὶ δόξα πολλὴ, καὶ ἐπεγαμβρεύσατο ἐν οἴκῳ ἀχαάβ. καὶ κατέβη διὰ τέλους ἐτῶν πρὸς ἀχαὰβ εἰς σαμάρειαν, καὶ ἔθυσεν αὐτῷ ἀχαὰβ πρόβατα καὶ μόσχους πολλοὺς, καὶ τῷ λαῷ τῷ μετ᾽ αὐτοῦ, καὶ ἠγάπα αὐτὸν τοῦ συναναβῆναι μετ᾽ αὐτοῦ εἰς ῥαμὼθ τῆς γαλααδίτιδος. καὶ εἶπεν ἀχαὰβ βασιλεὺς ἰσραὴλ πρὸς ἰωσαφὰτ βασιλέα ἰούδα. εἰ πορεύσῃ μετ᾽ ἐμοῦ εἰς ῥαμὼθ τῆς γαλααδίτιδος; καὶ εἶπεν αὐτῷ. ὡς ἐγὼ, οὕτω καὶ σύ. ὡς ὁ λαός σου, καὶ ὁ λαός μου μετὰ σοῦ εἰς πόλεμον. καὶ εἶπεν ἰωσαφὰτ πρὸς βασιλέα ἰσραήλ. ζήτησον δὴ σήμερον τὸν κύριον. καὶ συνήγαγεν ὁ βασιλεὺς ἰσραὴλ τοὺς προφήτας τετρακοσίους ἄνδρας, καὶ εἶπεν αὐτοῖς. εἰ πορευθῶ εἰς ῥαμὼθ Γαλαὰδ εἰς πόλεμον, ἢ ἐπίσχω; καὶ εἶπαν. ἀνάβαινε, καὶ δώσει ὁ θεὸς εἰς τὰς χεῖρας τοῦ βασιλέως. καὶ εἶπεν ἰωσαφάτ. οὐκ ἔστιν ὧδε προφήτης τοῦ κυρίου ἔτι, καὶ ἐπιζητήσομεν παρ᾽ αὐτοῦ; καὶ εἶπε βασιλεὺς ἰσραὴλ πρὸς ἰωσαφάτ. ἔτι ἀνὴρ εἷς τοῦ ζητῆσαι τὸν κύριον δι᾽ αὐτοῦ, καὶ ἐγὼ ἐμίσησα αὐτὸν, ὅτι οὐκ ἔστι προφητεύων περὶ ἐμοῦ εἰς ἀγαθὰ, ὅτι πᾶσαι αἱ ἡμέραι αὐτοῦ εἰς κακά, οὗτος μιχαίας υἱὸς ἰεμβλά. καὶ εἶπεν ἰωσαφάτ. μὴ λαλείτω ὁ βασιλεὺς οὕτως. καὶ ἐκάλεσεν ὁ βασιλεὺς εὐνοῦχον ἕνα, καὶ εἶπε. τάχος μιχαίαν υἱὸν ἰεμβλά. καὶ βασιλεὺς ἰσραὴλ καὶ ἰωσαφὰτ βασιλεὺς ἰούδα καθήμενοι ἕκαστος ἐπὶ θρόνου αὐτοῦ, καὶ ἐνδεδυμένοι στολὰς, καθήμενοι ἐν τῷ εὐρυχώρῳ θύρας πύλης σαμαρείας, καὶ πάντες οἱ προφῆται προεφήτευον ἐναντίον αὐτῶν. καὶ ἐποίησεν ἑαυτῷ σεδεκίας υἱὸς χαναὰν κέρατα σιδηρᾶ, καὶ εἶπε. τάδε λέγει κύριος. ἐν τούτοις κερατιεῖς τὴν συρίαν ἕως ἂν συντελεσθῇ. καὶ πάντες οἱ προφῆται προεφήτευον οὕτω λέγοντες, ἀνάβαινε εἰς ῥαμὼθ γαλαὰδ, καὶ εὐοδωθήσῃ, καὶ δώσει κύριος εἰς χεῖρας τοῦ βασιλέως. καὶ ὁ ἄγγελος ὁ πορευθεὶς τοῦ καλέσαι τὸν μιχαίαν, ἐλάλησεν αὐτῷ, λέγων. ἰδοὺ ἐλάλησαν οἱ προφῆται ἐν στόματι ἑνὶ ἀγαθὰ περὶ τοῦ βασιλέως, καὶ ἔστωσαν δὴ οἱ λόγοι σου ὡς ἑνὸς αὐτῶν, καὶ λαλήσεις ἀγαθά. καὶ εἶπε μιχαίας. ζῇ κύριος, ὅτι ὃ ἐὰν εἴπῃ ὁ θεὸς πρὸς μὲ, αὐτὸ λαλήσω. καὶ ἦλθε πρὸς τὸν βασιλέα; καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ βασιλεύς. μιχαία, εἰ πορευθῶ εἰς ῥαμὼθ γαλαὰδ εἰς πόλεμον, ἢ ἐπίσχω; καὶ εἶπεν. ἀνάβαινε, καὶ εὐοδώσεις, καὶ δοθήσονται εἰς χεῖρας ὑμῶν. καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ βασιλεύς. ποσάκις ὁρκίζω σε ἵνα μὴ λαλήσῃς πρὸς μὲ πλὴν τὴν ἀλήθειαν ἐν ὀνόματι κυρίου; καὶ εἶπε. εἶδον τὸν ἰσραὴλ διεσπαρμένους ἐν τοῖς ὄρεσιν ὡς πρόβατα, οἷς οὐκ ἔστι ποιμήν. καὶ εἶπε κύριος. οὐκ ἔχουσιν ἡγούμενον οὗτοι, ἀναστρεφέτωσαν ἕκαστος εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ ἐν εἰρήνῃ. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς ἰσραὴλ πρὸς ἰωσαφάτ. οὐκ εἶπόν σοι, ὅτι οὐ προφητεύει περὶ ἐμοῦ ἀγαθὰ ἀλλ᾽ ἢ κακά; καὶ εἶπε. οὐχ οὕτως. ἀκούσατε λόγον κυρίου. εἶδον τὸν κύριον καθήμενον ἐπὶ θρόνου αὐτοῦ, καὶ πᾶσα δύναμις τοῦ οὐρανοῦ παρειστήκει ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ καὶ ἐξ ἀριστερῶν αὐτοῦ. καὶ εἶπε κύριος. τίς ἀπατήσει τὸν ἀχαὰβ βασιλέα ἰσραὴλ, καὶ ἀναβήσεται, καὶ πεσεῖται ἐν ῥαμὼθ γαλαάδ; καὶ οὗτος εἶπεν οὕτως, καὶ οὗτος εἶπεν οὕτως. καὶ ἐξῆλθε τὸ πνεῦμα καὶ ἔστη ἐνώπιον κυρίου, καὶ εἶπεν. ἐγὼ ἀπατήσω αὐτόν. καὶ εἶπε κύριος. ἐν τίνι; καὶ εἶπεν. ἐξελεύσομαι καὶ ἔσομαι πνεῦμα ψευδὲς ἐν στόματι πάντων τῶν προφητῶν αὐτοῦ. καὶ εἶπεν. ἀπατήσεις καὶ δυνή-

δυνήσῃ, ἔξελθε καὶ ποίησον οὕτω. καὶ νῦν ἰδοὺ ἔδωκε κύριος πνεῦμα ψευδὲς ἐν στόματι τῶν προφητῶν σου τούτων, καὶ κύριος ἐλάλησεν ἐπὶ σὲ κακά. καὶ ἤγγισε σεδεκίας υἱὸς χαναὰν, καὶ ἐπάταξε τὸν μιχαίαν ἐπὶ τὴν σιαγόνα, καὶ εἶπεν αὐτῷ. ποίᾳ τῇ ὁδῷ παρῆλθε πνεῦμα κυρίου παρ' ἐμοῦ τοῦ λαλῆσαι πρὸς σέ; καὶ εἶπε μιχαίας. ἰδοὺ ὄψῃ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, ἐν ᾗ εἰσελεύσῃ ταμεῖον ἐκ ταμείου τοῦ κατακρυβῆναι. καὶ εἶπε βασιλεὺς ἰσραήλ. λάβετε τὸν μιχαίαν καὶ ἀποστρέψατε πρὸς ἐμὴρ ἄρχοντα τῆς πόλεως, καὶ πρὸς ἰωὰς ἄρχοντα υἱὸν τοῦ βασιλέως, καὶ ἐρεῖτε. οὕτως εἶπεν ὁ βασιλεύς. ἀπόθεσθε τοῦτον εἰς οἶκον φυλακῆς, καὶ ἐσθιέτω ἄρτον θλίψεως καὶ ὕδωρ θλίψεως, ἕως τοῦ ἐπιστρέψαι με ἐν εἰρήνῃ. καὶ εἶπε μιχαίας. ἐὰν ἐπιστρέφων ἐπιστρέψῃς ἐν εἰρήνῃ, οὐκ ἐλάλησε κύριος ἐν ἐμοί. καὶ εἶπεν. ἀκούσατε λαοὶ πάντες. καὶ ἀνέβη βασιλεὺς ἰσραὴλ, καὶ ἰωσαφὰτ βασιλεὺς ἰούδα εἰς ῥαμὼθ γαλαάδ. καὶ εἶπε βασιλεὺς ἰσραὴλ πρὸς ἰωσαφάτ. κατακάλυψόν με, καὶ εἰσελεύσομαι εἰς τὸν πόλεμον, καὶ σὺ ἔνδυσαι τὸν ἱματισμόν μου. καὶ συνεκαλύψατο βασιλεὺς ἰσραὴλ, καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸν πόλεμον. καὶ βασιλεὺς συρίας ἐνετείλατο τοῖς ἄρχουσι τῶν ἁρμάτων τοῖς μετ' αὐτοῦ, λέγων. μὴ πολεμεῖτε τὸν μικρὸν καὶ τὸν μέγαν, ἀλλ' ἢ τὸν βασιλέα ἰσραὴλ μόνον. καὶ ἐγένετο ὡς εἶδον οἱ ἄρχοντες τῶν ἁρμάτων τὸν ἰωσαφὰτ, καὶ αὐτοὶ εἶπαν. βασιλεὺς ἰσραήλ ἐστι, καὶ ἐκύκλωσαν αὐτὸν τοῦ πολεμεῖν. καὶ ἐβόησεν ἰωσαφὰτ, καὶ κύριος ἔσωσεν αὐτὸν, καὶ ἀπέστρεψεν αὐτοὺς ὁ θεὸς ἀπ' αὐτοῦ. καὶ ἐγένετο ὡς εἶδον οἱ ἄρχοντες τῶν ἁρμάτων, ὅτι οὐκ ἦν βασιλεὺς ἰσραὴλ, καὶ ἀπέστρεψαν ἀπ' αὐτοῦ. καὶ ἀνὴρ ἔτεινε τόξον εὐστόχως, καὶ ἐπάταξε τὸν βασιλέα ἰσραὴλ ἀναμέσον τοῦ πνεύμονος, καὶ ἀναμέσον τοῦ θώρακος. καὶ εἶπε τῷ ἡνιόχῳ. ἐπίστρεφε τὴν χεῖρά σου, ἐξάγαγέ με ἐκ τοῦ πολέμου, ὅτι ἐπόνεσα. καὶ ἐτροπώθη ὁ πόλεμος ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, καὶ ὁ βασιλεὺς ἰσραὴλ ἦν ἑστηκὼς ἐπὶ τοῦ ἅρματος ἐξεναντίας συρίας ἕως ἑσπέρας, καὶ ἀπέθανε δύνοντος τοῦ ἡλίου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΘ'.

Καὶ ἐπέστρεψεν ἰωσαφὰτ βασιλεὺς ἰούδα εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ εἰς ἱερουσαλήμ. καὶ ἐξῆλθεν εἰς ἀπάντησιν αὐτοῦ ἰηοὺ ὁ τοῦ ἀνανὶ ὁ προφήτης. καὶ εἶπεν αὐτῷ. βασιλεῦ ἰωσαφάτ, εἰ ἁμαρτωλῷ σὺ βοηθεῖς, ἢ μισουμένῳ ὑπὸ κυρίου φιλιάζεις; διὰ τοῦτο ἐγένετο ἐπὶ σὲ ὀργὴ παρὰ κυρίου, ὅτι ἀλλ' ἢ λόγοι ἀγαθοὶ ηὑρέθησαν ἐν σοὶ ὅτι ἐξῆρας τὰ ἄλση ἀπὸ τῆς γῆς ἰούδα, καὶ κατηύθυνας τὴν καρδίαν σου ἐκζητῆσαι τὸν κύριον. καὶ κατῴκησεν ἰωσαφὰτ εἰς ἱερουσαλὴμ, καὶ πάλιν ἐξῆλθεν εἰς τὸν λαὸν ἀπὸ βηρσαβεὲ ἕως ὄρους ἐφραὶμ, καὶ ἐπέστρεψεν αὐτοὺς ἐπὶ κύριον θεὸν τῶν πατέρων αὐτῶν. καὶ κατέστησε τοὺς κριτὰς ἐν πάσαις ταῖς πόλεσιν ἰούδα ταῖς ὀχυραῖς ἐν πόλει καὶ πόλει. καὶ εἶπε τοῖς κριταῖς. ἴδετε τί ὑμεῖς ποιεῖτε, ὅτι οὐκ ἀνθρώπῳ ὑμεῖς κρίνετε, ἀλλ' ἢ τῷ κυρίῳ, καὶ μεθ' ὑμῶν λόγοι τῆς κρίσεως. καὶ νῦν γενέσθω φόβος κυρίου ἐφ' ὑμᾶς, καὶ φυλάσσετε καὶ ποιήσατε, ὅτι οὐκ ἔστι μετὰ κυρίου θεοῦ ἡμῶν ἀδικία, οὐδὲ θαυμάσαι πρόσωπον, οὐδὲ λαβεῖν δῶρα. καί γε ἐν ἱερουσαλὴμ κατέστησεν ἰωσαφὰτ τῶν ἱερέων καὶ τῶν λευιτῶν καὶ τῶν πατριαρχῶν ἰσραὴλ εἰς κρίσιν κυρίου, καὶ κρίνειν τοὺς κατοικοῦντας ἐν ἱερουσαλήμ. καὶ ἐνετείλατο πρὸς αὐτοὺς, λέγων. οὕτω ποιήσετε ἐν φόβῳ κυρίου, ἐν ἀληθείᾳ, καὶ ἐν πλήρει καρδίᾳ. πᾶς ἀνὴρ κρίσιν τὴν ἐλθοῦσαν ἐφ' ὑμᾶς τῶν ἀδελφῶν ὑμῶν τῶν κατοικούντων ἐν ταῖς πόλεσιν αὐτῶν [a] ἀναμέσον αἷμα αἵματος, καὶ ἀναμέσον τοῦ προστάγματος καὶ ἐντολῆς, καὶ δικαιώματα καὶ κρίματα. καὶ διαστελεῖσθε αὐτοῖς, καὶ οὐχ ἁμαρτήσονται τῷ κυρίῳ, καὶ οὐκ ἔσται ὀργὴ ἐφ' ὑμᾶς, καὶ ἐπὶ τοὺς ἀδελφοὺς ὑμῶν. οὕτω ποιήσετε, καὶ οὐχ ἁμαρτήσεσθε. καὶ ἰδοὺ ἀμαρίας ὁ ἱερεὺς ἡγούμενος ἐφ' ὑμᾶς εἰς πάντα λόγον κυρίου, καὶ ζαβδίας υἱὸς ἰσμαὴλ ὁ ἡγούμενος εἰς οἶκον ἰούδα πρὸς πάντα λόγον βασιλέως, καὶ οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ λευῖται πρὸ προσώπου ὑμῶν. ἰσχύσατε καὶ ποιήσατε, καὶ ἔσται κύριος μετὰ τοῦ ἀγαθοῦ.

a [ἀναμέσον αἷμα αἵματος.]. Nonnulli libri habent, ἀναμέσον αἵματος αἷμα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Κ'.

Καὶ μετὰ ταῦτα ἦλθον οἱ υἱοὶ μωὰβ, καὶ υἱοὶ ἀμμὼν, καὶ μετ' αὐτῶν ἐκ τῶν μιναίων πρὸς ἰωσαφὰτ εἰς πόλεμον, καὶ ἦλθον καὶ ὑπέδειξαν τῷ ἰωσαφὰτ, λέγοντες. ἥκει ἐπὶ σὲ πλῆθος πολὺ ἐκ πέραν τῆς θαλάσσης ἀπὸ συρίας, καὶ ἰδού εἰσιν ἐν ἀσασὰν θαμὰρ, αὕτη ἐστὶν ἐγγαδί. καὶ ἐφοβήθη, καὶ ἔδωκεν ἰωσαφὰτ πρόσωπον αὐτοῦ ἐκζητῆσαι τὸν κύριον, καὶ ἐκήρυξεν νηστείαν ἐν παντὶ ἰούδα. καὶ συνήχθη ἰούδα ἐκζητῆσαι τὸν κύριον, καὶ ἀπὸ πασῶν τῶν πόλεων ἰούδα ἦλθον ζητῆσαι τὸν κύριον. καὶ ἀνέστη ἰωσαφὰτ ἐν ἐκκλησίᾳ ἰούδα ἐν ἱερουσαλὴμ ἐν οἴκῳ κυρίου κατὰ πρόσωπον τῆς αὐλῆς τῆς καινῆς, καὶ εἶπε. κύριε ὁ θεὸς τῶν πατέρων μου, οὐχὶ σὺ εἶ θεὸς ἐν οὐρανῷ ἄνω καὶ σὺ κυριεύεις πασῶν τῶν βασιλειῶν τῶν ἐθνῶν; καὶ ἐν τῇ χειρί σου ἰσχὺς δυναστείας, καὶ οὐκ ἔστι πρὸς σὲ ἀντιστῆναι; οὐχὶ σὺ ὁ κύριος ὁ ἐξολοθρεύσας τοὺς κατοικοῦντας τὴν γῆν ταύτην ἀπὸ προσώπου τοῦ λαοῦ σου ἰσραὴλ, καὶ ἔδωκας αὐτὴν σπέρματι ἀβραὰμ τῷ ἠγαπημένῳ σου εἰς τὸν αἰῶνα; καὶ κατῴκησαν ἐν αὐτῇ, καὶ ᾠκοδόμησαν ἐν αὐτῇ ἁγίασμα τῷ ὀνόματί σου, λέγοντες. ἐὰν ἐπέλθῃ ἐφ' ἡμᾶς κακὰ, ῥομφαία, κρίσις, θάνατος, λιμὸς, στησόμεθα ἐναντίον τοῦ οἴκου τούτου, καὶ ἐναντίον σου, ὅτι τὸ ὄνομά σου ἐπὶ τῷ οἴκῳ τούτῳ, καὶ βοησόμεθα πρὸς σὲ ἀπὸ τῆς θλίψεως, καὶ ἀκούσῃ καὶ σώσεις. καὶ νῦν ἰδοὺ οἱ υἱοὶ ἀμμὼν, καὶ μωὰβ, καὶ ὄρος σηεὶρ εἰς οὓς οὐκ ἔδωκας τῷ ἰσραὴλ διελθεῖν δι' αὐτῶν, ἐξελθόντων αὐτῶν ἐκ γῆς αἰγύπτου, ὅτι ἐξέκλιναν ἀπ' αὐτῶν, καὶ οὐκ ἐξωλόθρευσαν αὐτούς. καὶ νῦν ἰδοὺ αὐτοὶ ἐπιχειροῦσιν ἐφ' ἡμᾶς ἐξελθεῖν ἐκβαλεῖν

λεῖν ἡμᾶς ἀπὸ τῆς κληρονομίας ἡμῶν, ἧς ἔδωκας ἡμῖν. κύριε ὁ θεὸς ἡμῶν οὐ κρινεῖς ἐν αὐτοῖς; ὅτι οὐκ ἔστιν ἡμῖν ἰσχὺς τοῦ ἀντιστῆναι πρὸς τὸ πλῆθος τὸ πολὺ τοῦτο τὸ ἐλθὸν ἐφ' ἡμᾶς, καὶ οὐκ οἴδαμεν τί ποιήσωμεν αὐτοῖς, ἀλλ' ἢ ἐπὶ σοὶ οἱ ὀφθαλμοὶ ἡμῶν. καὶ πᾶς ἰούδα ἑστηκὼς ἔναντι κυρίου, καὶ τὰ παιδία αὐτῶν, καὶ αἱ γυναῖκες αὐτῶν. καὶ τῷ ὀζιὴλ τῷ τοῦ ζαχαρίου τοῦ υἱῶν βαναίου, τῶν υἱῶν ἐλεϊὴλ τοῦ ματθανίου τοῦ λευίτου ἀπὸ τῶν υἱῶν ἀσάφ, ἐγένετο ἐπ' αὐτὸν πνεῦμα κυρίου ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, καὶ εἶπεν. ἀκούσατε πᾶς ἰούδα καὶ οἱ κατοικοῦντες ἐν ἱερουσαλὴμ καὶ ὁ βασιλεὺς ἰωσαφάτ. τάδε λέγει κύριος ὑμῖν αὐτοῖς. μὴ φοβεῖσθε, μὴ δὲ πτοηθῆτε ἀπὸ προσώπου τοῦ ὄχλου τοῦ πολλοῦ τούτου, ὅτι οὐχ ὑμῖν ἐστιν ἡ παράταξις, ἀλλ' ἢ τῷ θεῷ. αὔριον κατάβητε ἐπ' αὐτούς. ἰδοὺ ἀναβαίνουσι κατὰ τὴν ἀνάβασιν ἀσεῖς, καὶ εὑρήσετε αὐτοὺς ἐπ' ἄκρου ποταμοῦ τῆς ἐρήμου ἱεριήλ. οὐχ ὑμῖν ἐστι πολεμῆσαι. ταῦτα σύνετε, καὶ ἴδετε τὴν σωτηρίαν κυρίου μεθ' ὑμῶν ἰούδα καὶ ἱερουσαλήμ. μὴ φοβηθῆτε, μὴ δὲ πτοηθῆτε αὔριον ἐξελθεῖν εἰς ἀπάντησιν αὐτοῖς, καὶ κύριος μεθ' ὑμῶν. καὶ κύψας ἰωσαφὰτ ἐπὶ πρόσωπον αὐτοῦ καὶ πᾶς ἰούδα καὶ οἱ κατοικοῦντες ἱερουσαλὴμ, ἔπεσον ἔναντι κυρίου προσκυνῆσαι κυρίῳ. καὶ ἀνέστησαν οἱ λευῖται ἀπὸ τῶν υἱῶν καάθ, καὶ ἀπὸ τῶν υἱῶν κορὲ, αἰνεῖν κυρίῳ θεῷ ἰσραὴλ ἐν φωνῇ μεγάλῃ εἰς ὕψος, καὶ ὤρθρισαν πρωΐ, καὶ ἐξῆλθον εἰς τὴν ἔρημον θεκωέ. καὶ ἐν τῷ ἐξελθεῖν αὐτοὺς, ἔστη ἰωσαφὰτ καὶ ἐβόησε, καὶ εἶπεν. ἀκούσατέ μου ἰούδα καὶ οἱ κατοικοῦντες ἐν ἱερουσαλήμ. ἐμπιστεύσατε ἐν κυρίῳ θεῷ ἡμῶν, καὶ ἐμπιστευθήσεσθε. ἐμπιστεύσατε ἐν προφήτῃ αὐτοῦ, καὶ εὐοδωθήσεσθε. καὶ ἐβουλεύσατο μετὰ τοῦ λαοῦ, καὶ ἔστησε ψαλτῳδοὺς καὶ αἰνοῦντας, ἐξομολογεῖσθαι καὶ αἰνεῖν τὰ ἅγια ἐν τῷ ἐξελθεῖν ἔμπροσθεν τῆς δυνάμεως, καὶ ἔλεγον. ἐξομολογεῖσθε τῷ κυρίῳ, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ. καὶ ἐν τῷ ἄρξασθαι αὐτοὺς τῆς αἰνέσεως καὶ τῆς ἐξομολογήσεως, ἔδωκε κύριος πολεμεῖν τοὺς υἱοὺς ἀμμὼν ἐπὶ μωὰβ καὶ ὄρος σηεὶρ τοὺς ἐξελθόντας ἐπὶ ἰούδαν, καὶ ἐτροπώθησαν. καὶ ἀνέστησαν οἱ υἱοὶ ἀμμὼν καὶ μωὰβ ἐπὶ τοὺς κατοικοῦντας ὄρος σηεὶρ, ἐξολοθρεῦσαι καὶ ἐκτρίψαι αὐτούς. καὶ ὡς συνετέλεσαν τοὺς κατοικοῦντας σηεὶρ, ἀνέστησαν εἰς ἀλλήλους τοῦ ἐξολοθρευθῆναι. καὶ ἰούδας ἦλθεν ἐπὶ τὴν σκοπιὰν τῆς ἐρήμου, καὶ ἐπέβλεψε, καὶ εἶδε τὸ πλῆθος. καὶ ἰδοὺ πάντες νεκροὶ πεπτωκότες ἐπὶ τῆς γῆς, οὐκ ἦν σωζόμενος. καὶ ἐξῆλθεν ἰωσαφὰτ καὶ ὁ λαὸς αὐτοῦ σκυλεῦσαι τὰ σκῦλα αὐτῶν, καὶ εὗρον κτήνη πολλὰ, καὶ ἀποσκευὴν, καὶ σκῦλα, καὶ σκεύη ἐπιθυμητὰ, καὶ ἐσκύλευσαν ἐν αὐτοῖς. καὶ ἐγένοντο ἡμέραι τρεῖς σκυλευόντων αὐτῶν τὰ σκῦλα, ὅτι πολλὰ ἦν. καὶ ἐγένετο τῇ ἡμέρᾳ τῇ τετάρτῃ ἐπισυνήχθησαν εἰς τὸν αὐλῶνα τῆς εὐλογίας, ἐκεῖ γὰρ ηὐλόγησαν τὸν κύριον. διὰ τοῦτο ἐκάλεσαν τὸ ὄνομα τοῦ τόπου ἐκείνου, κοιλὰς εὐλογίας ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης. καὶ ἐπέστρεψε πᾶς ἀνὴρ ἰούδα εἰς ἱερουσαλὴμ, καὶ ἰωσαφὰτ ἡγούμενος αὐτῶν ἐν εὐφροσύνῃ μεγάλῃ, ὅτι εὔφρανεν αὐτοὺς κύριος ἀπὸ τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν. καὶ εἰσῆλθον εἰς ἱερουσαλὴμ ἐν νάβλαις καὶ κινύραις καὶ ἐν σάλπιγξιν εἰς οἶκον κυρίου. καὶ ἐγένετο ἔκστασις κυρίου ἐπὶ πάσας τὰς βασιλείας τῆς γῆς, ἐν τῷ ἀκοῦσαι αὐτοὺς ὅτι κύριος ἐπολέμησε πρὸς τοὺς ὑπεναντίους ἰσραήλ. καὶ εἰρήνευσεν ἡ βασιλεία ἰωσαφὰτ, καὶ κατέπαυσεν αὐτῷ ὁ θεὸς αὐτοῦ κυκλόθεν. καὶ ἐβασίλευσεν ἰωσαφὰτ ἐπὶ τὸν ἰούδαν. ὢν ἐτῶν τριακονταπέντε ἐν τῷ βασιλεῦσαι αὐτὸν, καὶ εἴκοσι καὶ πέντε ἔτη ἐβασίλευσεν ἐν ἱερουσαλὴμ, καὶ ὄνομα τῇ μητρὶ αὐτοῦ ἀζουβὰ θυγάτηρ σαλί. καὶ ἐπορεύθη ἐν ταῖς ὁδοῖς τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἀσὰ, καὶ οὐκ ἐξέκλινε τοῦ ποιῆσαι τὸ εὐθὲς ἐνώπιον κυρίου. ἀλλὰ καὶ τὰ ὑψηλὰ ἔτι ὑπῆρχε, καὶ ἔτι ὁ λαὸς οὐ κατεύθυνεν τὴν καρδίαν αὐτῶν πρὸς κύριον τὸν θεὸν τῶν πατέρων αὐτῶν. καὶ οἱ λοιποὶ λόγοι ἰωσαφὰτ οἱ πρῶτοι καὶ οἱ ἔσχατοι ἰδοὺ γεγραμμένοι ἐν λόγοις ἰηοῦ τοῦ ἀνανὶ, ὃς κατέγραψε βιβλίον βασιλέων ἰσραήλ. καὶ μετὰ ταῦτα ἐκοινώνησεν ἰωσαφὰτ βασιλεὺς ἰούδα πρὸς ὀχοζίαν βασιλέα ἰσραὴλ, καὶ οὗτος ἠνόμησεν, ἐν τῷ ποιῆσαι καὶ πορευθῆναι πρὸς αὐτὸν, τοῦ ποιῆσαι πλοῖα τοῦ πορευθῆναι εἰς θαρσεῖς. καὶ ἐποίησε πλοῖα ἐν γασίων γαβέρ. καὶ προεφήτευσεν ἐλιέζερ ὁ τοῦ δωδία ἀπὸ μαρισὴς ἐπὶ ἰωσαφὰτ, λέγων. ὡς ἐφιλίασας τῷ ὀχοζίᾳ, ἔθραυσε κύριος τὸ ἔργον σου, καὶ συνετρίβη τὰ πλοῖά σου. καὶ οὐκ ἐδυνάσθη πορευθῆναι εἰς θαρσεῖς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑ'.

Καὶ ἐκοιμήθη ἰωσαφὰτ μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ, καὶ ἐτάφη ἐν πόλει δαυίδ. καὶ ἐβασίλευσεν ἰωρὰμ υἱὸς αὐτοῦ ἀντ' αὐτοῦ. καὶ αὐτῷ ἀδελφοὶ υἱοὶ ἰωσαφὰτ ἕξ, ἀζαρίας, καὶ ἰεϊὴλ, καὶ ζαχαρίας, καὶ ἀζαρίας, καὶ μιχαὴλ, καὶ ζαφατίας. πάντες οὗτοι υἱοὶ ἰωσαφὰτ βασιλέως ἰούδα. καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς ὁ πατὴρ αὐτῶν δόματα πολλὰ, ἀργύριον καὶ χρυσίον, καὶ ὅπλα μετὰ τῶν πόλεων τετειχισμένων ἐν ἰούδα, καὶ τὴν βασιλείαν ἔδωκε τῷ ἰωρὰμ, ὅτι οὗτος ὁ πρωτότοκος. καὶ ἀνέστη ἰωρὰμ ἐπὶ τὴν βασιλείαν αὐτοῦ, καὶ ἐκραταιώθη, καὶ ἀπέκτεινε πάντας τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ ἐν ῥομφαίᾳ, καὶ ἀπὸ τῶν ἀρχόντων ἰσραήλ. ὄντος αὐτοῦ τριάκοντα καὶ δύο ἐτῶν, κατέστη ἰωρὰμ ἐπὶ τὴν βασιλείαν αὐτοῦ, καὶ ὀκτὼ ἔτη ἐβασίλευσεν ἐν ἱερουσαλήμ. καὶ ἐπορεύθη ἐν ὁδῷ βασιλέων ἰσραὴλ, ὡς ἐποίησεν οἶκος ἀχαὰβ, ὅτι θυγάτηρ ἀχαὰβ ἦν αὐτοῦ γυνὴ, καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐναντίον κυρίου. καὶ οὐκ ἐβούλετο κύριος ἐξολοθρεῦσαι τὸν οἶκον δαυὶδ, διὰ τὴν διαθήκην ἣν διέθετο τῷ δαυὶδ, καὶ ὡς εἶπεν αὐτῷ, δοῦναι αὐτῷ λύχνον καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ πάσας τὰς ἡμέρας. ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἀπέστη ἐδὼμ ἀπὸ τοῦ ἰούδα, καὶ ἐβασίλευσαν ἐφ' ἑαυτοὺς βασιλέα. καὶ ᾤχετο ἰωρὰμ μετὰ τῶν ἀρχόντων, καὶ πᾶσα ἡ ἵππος μετ' αὐτοῦ. καὶ ἐγένετο καὶ ἠγέρθη νυκτὸς, καὶ ἐπάταξεν ἐδὼμ τὸν κυκλοῦντα αὐτὸν, καὶ τοὺς

ἄρχοντας τῶν ἁρμάτων, καὶ ἔφυγεν ὁ λαὸς εἰς τὰ σκηνώματα αὐτῶν. καὶ ἀπέστη ἀπὸ ἰούδα ἐδὼμ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης. τότε ἀπέστη λομνὰ ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἀπὸ χειρὸς αὐτοῦ, ὅτι ἐγκατέλιπε κύριον τὸν θεὸν τῶν πατέρων αὐτοῦ. καὶ γὰρ αὐτὸς ἐποίησεν ὑψηλὰ ἐν ταῖς πόλεσιν ἰούδα, καὶ ἐξεπόρνευσε τοὺς κατοικοῦντας ἐν ἱερουσαλὴμ, καὶ ἀπεπλάνησε τὸν ἰούδαν. καὶ ἦλθεν αὐτῷ ἐν γραφῇ παρὰ ἠλιοὺ τοῦ προφήτου, λέγων. τάδε λέγει κύριος θεὸς δαυὶδ τοῦ πατρός σου. ἀνθ' ὧν οὐκ ἐπορεύθης ἐν ὁδῷ ἰωσαφὰτ τοῦ πατρός σου, καὶ ἐν ὁδοῖς ἀσὰ βασιλέως ἰούδα, καὶ ἐπορεύθης ἐν ὁδοῖς βασιλέων ἰσραὴλ, καὶ ἐξεπόρνευσας τὸν ἰούδαν καὶ τοὺς κατοικοῦντας ἐν ἱερουσαλὴμ, ὡς ἐξεπόρνευσεν οἶκος ἀχαὰβ, καὶ τοὺς ἀδελφούς σου υἱοὺς τοῦ πατρός σου τοὺς ἀγαθοὺς ὑπὲρ σὲ ἀπέκτεινας, ἰδοὺ κύριος πατάξει σε πληγὴν μεγάλην ἐν τῷ λαῷ σου καὶ ἐν τοῖς υἱοῖς σου καὶ ἐν γυναιξί σου καὶ ἐν πάσῃ τῇ ἀποσκευῇ σου. καὶ σὺ ἐν μαλακίᾳ πονηρᾷ, ἐν νόσῳ κοιλίας, ἕως οὗ ἐξέλθῃ ἡ κοιλία σου μετὰ τῆς μαλακίας ἐξ ἡμερῶν εἰς ἡμέρας. καὶ ἐπήγειρε κύριος ἐπὶ ἰωρὰμ τοὺς ἀλλοφύλους, καὶ τοὺς ἄραβας, καὶ τοὺς ὁμόρους τῶν αἰθιόπων. καὶ ἀνέβησαν ἐπὶ ἰούδαν, καὶ κατεδυνάστευον, καὶ ἀπέστρεψαν πᾶσαν τὴν ἀποσκευὴν ἣν εὗρον ἐν οἴκῳ τοῦ βασιλέως, καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, καὶ τὰς θυγατέρας αὐτοῦ, καὶ οὐ κατελείφθη αὐτῷ υἱὸς, [a] ἀλλ' ἢ ὀχοζίας ὁ μικρότατος τῶν υἱῶν αὐτοῦ. καὶ μετὰ ταῦτα πάντα ἐπάταξεν αὐτὸν κύριος εἰς τὴν κοιλίαν μαλακίαν ἣ οὐκ ἔστιν ἰατρεία, καὶ ἐγένετο ἐξ ἡμερῶν εἰς ἡμέρας. καὶ ὡς ἦλθεν καιρὸς τῶν ἡμερῶν ἡμέρας δύο, ἐξῆλθεν ἡ κοιλία αὐτοῦ μετὰ τῆς νόσου, καὶ ἀπέθανεν ἐν μαλακίᾳ πονηρᾷ. καὶ οὐκ ἐποίησεν ὁ λαὸς αὐτοῦ ἐκφορὰν, καθὼς ἐκφορὰν πατέρων αὐτοῦ. ἦν τριάκοντα καὶ δύο ἐτῶν ὅτε ἐβασίλευσε, καὶ ὀκτὼ ἔτη ἐβασίλευσεν ἐν ἱερουσαλήμ. καὶ ἐπορεύθη οὐκ ἐν ἐπαίνῳ, καὶ ἐτάφη ἐν πόλει δαυὶδ, καὶ οὐκ ἐν τάφοις τῶν βασιλέων.

a [ἀλλ' ἢ ὀχοζίας.] Sic quoque legit Theodoretus. quæ lectio ex iis, quæ sequuntur confirmatur. at plerique libri habent. ἰωάχαζ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΒ'.

Καὶ ἐβασίλευσαν οἱ κατοικοῦντες ἐν ἱερουσαλὴμ τὸν ὀχοζίαν υἱὸν αὐτοῦ τὸν μικρὸν ἀντ' αὐτοῦ, ὅτι πάντας τοὺς πρεσβυτέρους ἀπέκτεινε τὸ ἐπελθὸν ἐπ' αὐτοὺς λῃστήριον, οἱ ἄραβες καὶ οἱ [a] ἀλιμαζονεῖς. καὶ ἐβασίλευσεν ὀχοζίας υἱὸς ἰωρὰμ βασιλέως ἰούδα. ὢν [b] ἐτῶν εἴκοσι ὀχοζίας ἐβασίλευσε, καὶ ἐνιαυτὸν ἕνα ἐβασίλευσεν ἐν ἱερουσαλὴμ, καὶ ὄνομα τῇ μητρὶ αὐτοῦ γοθολία θυγάτηρ ἀμβρεί. καὶ οὗτος ἐπορεύθη ἐν ὁδῷ οἴκου ἀχαὰβ, ὅτι μήτηρ αὐτοῦ ἦν σύμβουλος τοῦ ἁμαρτάνειν. καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐναντίον κυρίου ὡς οἶκος ἀχαὰβ, ὅτι αὐτοὶ ἦσαν αὐτῷ σύμβουλοι, μετὰ τὸ ἀποθανεῖν τὸν πατέρα αὐτοῦ, τοῦ ἐξολοθρεῦσαι αὐτὸν, καὶ ἐν ταῖς βουλαῖς αὐτῶν ἐπορεύθη. καὶ ἐπορεύθη μετὰ ἰωρὰμ υἱοῦ ἀχαὰβ βασιλέως ἰσραὴλ εἰς πόλεμον ἐπὶ ἀζαὴλ βασιλέα συρίας εἰς ῥαμὼθ γαλαάδ. καὶ ἐπάταξαν οἱ τοξόται τὸν ἰωρὰμ, καὶ ἐπέστρεψεν ἰωρὰμ τοῦ ἰατρευθῆναι εἰς ἰεζραὲλ ἀπὸ τῶν πληγῶν, ὧν ἐπάταξαν αὐτὸν οἱ σύροι ἐν ῥαμὼθ ἐν τῷ πολεμεῖν αὐτὸν πρὸς ἀζαὴλ βασιλέα συρίας. καὶ ὀχοζίας υἱὸς ἰωρὰμ βασιλεὺς ἰούδα κατέβη θεάσασθαι τὸν ἰωρὰμ υἱὸν ἀχαὰβ εἰς ἰεζραὲλ, ὅτι ἠρρώστει. καὶ παρὰ τοῦ θεοῦ ἐγένετο καταστροφὴ ὀχοζίᾳ ἐλθεῖν πρὸς ἰωράμ. καὶ ἐν τῷ ἐλθεῖν αὐτὸν, ἐξῆλθε μετ' αὐτοῦ ἰωρὰμ πρὸς ἰηοὺ υἱὸν ναμεσσεὶ χριστὸν κυρίου εἰς τὸν οἶκον ἀχαάβ. καὶ ἐγένετο ὡς ἐξεδίκησεν ἰηοὺ τὸν οἶκον ἀχαὰβ, καὶ εὗρε τοὺς ἄρχοντας ἰούδα καὶ τοὺς ἀδελφοὺς ὀχοζίου λειτουργοῦντας τῷ ὀχοζίᾳ, καὶ ἀπέκτεινεν αὐτούς. καὶ εἶπεν τοῦ ζητῆσαι τὸν ὀχοζίαν, καὶ κατέλαβον αὐτὸν ἰατρευόμενον ἐν σαμαρείᾳ, καὶ ἤγαγον αὐτὸν πρὸς ἰηοὺ, καὶ ἀπέκτεινεν αὐτὸν, καὶ ἔθαψαν αὐτὸν, ὅτι εἶπαν, υἱὸς ἰωσαφάτ ἐστιν, ὃς ἐζήτησε τὸν κύριον ἐν ὅλῃ τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἦν ἐν οἴκῳ ὀχοζία κατισχῦσαι δύναμιν περὶ τῆς βασιλείας. καὶ γοθολία ἡ μήτηρ ὀχοζίου εἶδεν ὅτι τέθνηκεν ὁ υἱὸς αὐτῆς, καὶ ἠγέρθη καὶ ἀπώλεσε πᾶν τὸ σπέρμα τῆς βασιλείας ἐν οἴκῳ ἰούδα. καὶ ἔλαβεν ἰωσαβεὲθ θυγάτηρ τοῦ βασιλέως τὸν ἰωὰς υἱὸν ὀχοζίου, καὶ ἔκλεψεν αὐτὸν ἐκ μέσου υἱῶν τοῦ βασιλέως τῶν θανατουμένων, καὶ ἔδωκεν αὐτὸν καὶ τὴν τροφὸν αὐτοῦ εἰς ταμεῖον τῶν κλινῶν, καὶ ἔκρυψεν αὐτὸν ἰωσαβεὲθ θυγάτηρ τοῦ βασιλέως ἰωρὰμ ἀδελφὴ ὀχοζίου γυνὴ ἰωδαὲ τοῦ ἱερέως, καὶ ἔκρυψεν αὐτὸν ἀπὸ προσώπου τῆς γοθολίας, καὶ οὐκ ἀπέκτεινεν αὐτόν. [c] καὶ ἦν μετ' αὐτοῦ ἐν οἴκῳ τοῦ θεοῦ κατακεκρυμμένος ἓξ ἔτη, καὶ γοθολία ἐβασίλευσεν ἐπὶ τῆς γῆς.

a καὶ οἱ ἀλιμαζονεῖς.] Nonnulli libri habent, ἀμαζονεῖς, atque ita legit Theodoretus. ἀλιμαζονεῖς quidem propius accedit ad vocabulum Hebraicum, quod significat, εἰς τὴν παρεμβολήν. b [ἐτῶν εἴκοσι.] AA. LL. habēt, ἐτῶν εἴκοσι καὶ δύο. In aliis est, τεσσαράκοντα καὶ δύο. c [καὶ ἦν μετ' αὐτοῦ.] Aliqui libri habent, μετ' αὐτῆς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΓ'.

Καὶ [a] ἐν τῷ ἔτει τῷ ὀγδόῳ ἐκραταίωσεν ἰωδαὲ, καὶ ἔλαβε τοὺς ἑκατοντάρχους, τὸν ἀζαρίαν υἱὸν ἰωρὰμ, καὶ τὸν ἰσμαὴλ υἱὸν ἰωανὰν, καὶ τὸν ἀζαρίαν υἱὸν ὠβὴδ, καὶ τὸν μαασαίαν υἱὸν ἀδία, καὶ τὸν ἐλισαφὰν υἱὸν ζαχαρίου μεθ' ἑαυτοῦ εἰς οἶκον κυρίου. καὶ ἐκύκλωσαν τὸν ἰούδαν, καὶ συνήγαγον τοὺς λευΐτας ἐκ πασῶν τῶν πόλεων ἰούδα, καὶ ἄρχοντας πατριῶν τοῦ ἰσραὴλ, καὶ ἦλθον εἰς ἱερουσαλήμ. καὶ διέθεντο πᾶσα ἡ ἐκκλησία ἰούδα διαθήκην ἐν οἴκῳ τοῦ θεοῦ μετὰ τοῦ βασιλέως. καὶ ἔδειξεν αὐτοῖς τὸν υἱὸν τοῦ βασιλέως, καὶ εἶπεν αὐτοῖς. ἰδοὺ ὁ υἱὸς τοῦ βασιλέως βασιλευσάτω καθὼς ἐλάλησε κύριος ἐπὶ τὸν οἶκον δαυίδ. νῦν ὁ λόγος οὗτος, ὃν ποιήσετε. τὸ τρίτον ἐξ ὑμῶν εἰσπορευέσθωσαν

θῶσαν τὸ σάββατον τῶν ἱερέων καὶ τῶν λευιτῶν καὶ εἰς τὰς πύλας τῶν εἰσόδων. καὶ τὸ τρίτον ἐν οἴκῳ τοῦ βασιλέως, καὶ τὸ τρίτον ἐν τῇ πύλῃ τῇ μέσῃ, καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἐν αὐλαῖς οἴκου κυρίου. καὶ μὴ εἰσελθέτω εἰς οἶκον κυρίου, ἐὰν μὴ οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ λευῖται καὶ οἱ λειτουργοῦντες τῶν λευιτῶν. αὐτοὶ εἰσελεύσονται ὅτι ἅγιοί εἰσι, καὶ πᾶς ὁ λαὸς φυλασσέτω φυλακὰς κυρίου. καὶ κυκλώσουσιν οἱ λευῖται τὸν βασιλέα κύκλῳ ἀνδρὸς σκεῦος σκεῦος ἐν χειρὶ αὐτοῦ, καὶ ὁ εἰσπορευόμενος εἰς τὸν οἶκον ἀποθανεῖται, καὶ ἔσονται μετὰ τοῦ βασιλέως ἐκπορευομένου καὶ εἰσπορευομένου αὐτοῦ. καὶ ἐποίησαν οἱ λευῖται καὶ πᾶς ἰούδα κατὰ πάντα ὅσα ἐνετείλατο αὐτοῖς ἰωδαὲ ὁ ἱερεύς. καὶ ἔλαβον ἕκαστος τοὺς ἄνδρας αὐτοῦ ἀπ' ἀρχῆς τοῦ σαββάτου ἕως ἐξόδου τοῦ σαββάτου, ὅτι οὐ κατέλυσεν ἰωδαὲ ὁ ἱερεὺς τὰς ἐφημερίας. β καὶ ἔδωκεν ἰωδαὲ τὰς μαχαίρας καὶ τοὺς θυρεοὺς καὶ τὰ ὅπλα ἃ ἦν τοῦ βασιλέως δαυὶδ ἐν οἴκῳ τοῦ θεοῦ. καὶ ἔστησε τὸν λαὸν πάντα ἕκαστον ἐν τοῖς ὅπλοις αὐτοῦ, ἀπὸ τῆς ὠμίας τοῦ οἴκου τῆς δεξιᾶς ἕως τῆς ὠμίας τῆς ἀριστερᾶς τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ τοῦ οἴκου ἐπὶ τὸν βασιλέα κύκλῳ. καὶ ἐξήγαγε τὸν υἱὸν τοῦ βασιλέως, καὶ ἔδωκεν ἐπ' αὐτὸν τὸ βασίλειον καὶ τὰ μαρτύρια, καὶ ἐβασίλευσαν καὶ ἔχρισαν αὐτὸν ἰωδαὲ ὁ ἱερεὺς καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ, καὶ εἶπαν, ζήτω ὁ βασιλεύς. καὶ ἤκουσε γοθολία τὴν φωνὴν τοῦ λαοῦ τρεχόντων, καὶ ἐξομολογουμένων, καὶ αἰνούντων τὸν βασιλέα. καὶ εἰσῆλθε πρὸς τὸν βασιλέα εἰς οἶκον κυρίου. καὶ εἶδε, καὶ ἰδοὺ ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τῆς στάσεως αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ τῆς εἰσόδου οἱ ἄρχοντες καὶ αἱ σάλπιγγες. καὶ οἱ ἄρχοντες περὶ τὸν βασιλέα, καὶ πᾶς ὁ λαὸς τῆς γῆς ηὐφράνθη, καὶ ἐσάλπισαν ταῖς σάλπιγξι. καὶ οἱ ᾄδοντες ἐν τοῖς ὀργάνοις ᾠδοί, καὶ ὑμνοῦντες αἶνον. καὶ διέρρηξε γοθολία τὴν στολὴν αὐτῆς, καὶ ἐβόησε. ἐπιτιθέμενοι ἐπιτίθεσθε. καὶ ἐξῆλθεν ἰωδαὲ ὁ ἱερεύς, καὶ ἐνετείλατο ἰωδαὲ ὁ ἱερεὺς τοῖς ἑκατοντάρχοις, καὶ τοῖς ἀρχηγοῖς τῆς δυνάμεως, καὶ εἶπεν αὐτοῖς ἐκβάλετε αὐτὴν ἐκτὸς τοῦ οἴκου, καὶ εἰσέλθατε ὀπίσω αὐτῆς, καὶ ἀποθανέτω μαχαίρᾳ, ὅτι εἶπεν ὁ ἱερεύς, μὴ ἀποθανέτω ἐν οἴκῳ κυρίου. καὶ ἔδωκαν αὐτῇ ἄνεσιν, καὶ διῆλθε διὰ τῆς πύλης τῶν ἱππέων τοῦ οἴκου τοῦ βασιλέως, καὶ ἐθανάτωσαν αὐτὴν ἐκεῖ. καὶ διέθετο ἰωδαὲ διαθήκην ἀναμέσον αὐτοῦ καὶ τοῦ λαοῦ καὶ τοῦ βασιλέως, εἶναι λαὸν τῷ κυρίῳ. καὶ εἰσῆλθε πᾶς ὁ λαὸς τῆς γῆς εἰς οἶκον βάαλ, καὶ κατέσπασαν αὐτὸν καὶ τὰ θυσιαστήρια αὐτοῦ, καὶ τὰ εἴδωλα αὐτοῦ ἐλέπτυναν, καὶ τὸν ματθὰν ἱερέα βάαλ ἐθανάτωσαν ἐναντίον τῶν θυσιαστηρίων αὐτοῦ. καὶ ἐνεχείρισεν ἰωδαὲ ὁ ἱερεὺς τὰ ἔργα οἴκου κυρίου διὰ χειρὸς ἱερέων καὶ λευιτῶν, καὶ ἀνέστησε τὰς ἐφημερίας τῶν ἱερέων καὶ τῶν λευιτῶν, ἃς διέστειλε δαυὶδ ἐπὶ τὸν οἶκον κυρίου, γ καὶ ἀνενέγκαι ὁλοκαυτώματα κυρίῳ, καθὼς γέγραπται ἐν νόμῳ μωϋσῆ, ἐν εὐφροσύνῃ καὶ ἐν ᾠδαῖς διὰ χειρὸς δαυίδ. καὶ ἔστησαν οἱ πυλωροὶ ἐπὶ τὰς πύλας οἴκου κυρίου, καὶ οὐκ εἰσελεύσεται ἀκάθαρτος εἰς πᾶν πρᾶγμα. καὶ ἔλαβε τοὺς πατριάρχας, καὶ τοὺς δυνατούς, καὶ τοὺς ἄρχοντας τοῦ λαοῦ, καὶ πάντα τὸν λαὸν τῆς γῆς, καὶ ἐπεβίβασαν τὸν βασιλέα εἰς οἶκον κυρίου, καὶ εἰσῆλθε διὰ τῆς πύλης τῆς ἐσωτέρας εἰς τὸν οἶκον τοῦ βασιλέως, καὶ ἐκάθισαν τὸν βασιλέα ἐπὶ τοῦ θρόνου τῆς βασιλείας. καὶ ηὐφράνθη πᾶς ὁ λαὸς τῆς γῆς, καὶ ἡ πόλις ἡσύχασε, καὶ τὴν γοθολίαν ἐθανάτωσαν.

α [ἐν τῷ ἔτει τῷ ὀγδόῳ.] Plerique libri habent, ἑβδόμῳ. β [καὶ ἔδωκεν ἰωδαὲ τὰς μαχαίρας.] In aliquibus alijs libris est, καὶ ἔδωκεν ἰωδαὲ ὁ ἱερεὺς τοῖς ἑκατοντάρχοις τεταγμένοις καὶ τὰς μαχαίρας. γ [καὶ ἀνενέγκαι.] In alijs libris est, καὶ αὐτὸς ἀνήνεγκεν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΔ'.

ὮΝ ἐτῶν ἑπτὰ ἰωὰς ἐν τῷ βασιλεύειν αὐτόν, καὶ τεσσαράκοντα ἔτη ἐβασίλευσεν ἐν ἱερουσαλήμ, καὶ ὄνομα τῇ μητρὶ αὐτοῦ σαβιὰ ἐκ βηρσαβεέ. καὶ ἐποίησεν ἰωὰς τὸ εὐθὲς ἐνώπιον κυρίου πάσας τὰς ἡμέρας ἰωδαὲ τοῦ ἱερέως. καὶ ἔλαβεν ἰωδαὲ δύο γυναῖκας ἑαυτῷ, καὶ ἐγέννησαν υἱοὺς καὶ θυγατέρας. καὶ ἐγένετο μετὰ ταῦτα, καὶ ἐγένετο ἐπὶ καρδίαν ἰωὰς ἐπισκευάσαι τὸν οἶκον κυρίου, καὶ συνήγαγε τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς λευίτας, καὶ εἶπεν αὐτοῖς. ἐξέλθατε εἰς τὰς πόλεις ἰούδα καὶ συναγάγετε ἀπὸ παντὸς ἰσραὴλ ἀργύριον κατισχῦσαι τὸν οἶκον κυρίου ἐνιαυτὸν κατ' ἐνιαυτόν, καὶ σπεύσατε λαλῆσαι, καὶ οὐκ ἔσπευσαν οἱ λευῖται. καὶ ἐκάλεσεν ὁ βασιλεὺς ἰωὰς τὸν ἰωδαὲ τὸν ἄρχοντα, καὶ εἶπεν αὐτῷ. διατί οὐκ ἐπεσκέψω περὶ τῶν λευιτῶν τοῦ εἰσενέγκαι ἀπὸ ἰούδα καὶ ἱερουσαλὴμ τὸ κεκριμένον ὑπὸ μωϋσῆ ἀνθρώπου τοῦ θεοῦ, ὅτι ἐξεκκλησίασε τὸν ἰσραὴλ εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου; ὅτι γοθολία ἦν ἡ ἄνομος, καὶ οἱ υἱοὶ αὐτῆς κατέσπασαν τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ, καὶ γὰρ τὰ ἅγια οἴκου κυρίου ἐποίησαν ταῖς βααλίμ. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεύς. γενηθήτω γλωσσόκομον, καὶ τεθήτω ἐν πύλῃ οἴκου κυρίου ἔξω. καὶ κηρυξάτωσαν ἐν ἰούδα καὶ ἐν ἱερουσαλήμ, εἰσενέγκαι κυρίῳ καθὼς εἶπεν μωϋσῆς παῖς τοῦ θεοῦ ἐπὶ τὸν ἰσραὴλ ἐν τῇ ἐρήμῳ. καὶ ἔδωκαν πάντες ἄρχοντες καὶ πᾶς ὁ λαός, καὶ εἰσέφερον καὶ ἐνέβαλον εἰς τὸ γλωσσόκομον ἕως οὗ ἐπληρώθη. καὶ ἐγένετο ὡς εἰσέφερον τὸ γλωσσόκομον πρὸς τοὺς προστάτας τοῦ βασιλέως διὰ χειρὸς τῶν λευιτῶν, καὶ ὡς εἶδον ὅτι ἐπλεόνασε τὸ ἀργύριον, καὶ ἦλθεν ὁ γραμματεὺς τοῦ βασιλέως καὶ ὁ προστάτης τοῦ ἱερέως τοῦ μεγάλου, καὶ ἐξεκένωσαν τὸ γλωσσόκομον, καὶ κατέστησαν εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ. οὕτως ἐποίουν ἡμέραν ἐξ ἡμέρας, καὶ συνήγαγον ἀργύριον πολύ. καὶ ἔδωκεν αὐτὸ ὁ βασιλεὺς καὶ ἰωδαὲ ὁ ἱερεὺς τοῖς ποιοῦσι τὰ ἔργα εἰς ἐργασίαν οἴκου κυρίου. καὶ ἐμισθοῦντο λατόμους καὶ τέκτονας ἐπισκευάσαι τὸν οἶκον κυρίου, καὶ χαλκεῖς σιδήρου καὶ χαλκοῦ ἐπισκευάσαι τὸν οἶκον κυρίου. καὶ ἐποίουν οἱ ποιοῦντες τὰ ἔργα, καὶ

ἀνέβη μῆκος τῶν ἔργων ἐν χερσὶν αὐτῶν, καὶ ἀνέστησαν τὸν οἶκον κυρίου ἐπὶ τὴν στάσιν αὐτοῦ, καὶ ἐνίσχυσαν. καὶ ὡς συνετέλεσαν, ἤνεγκαν πρὸς τὸν βασιλέα καὶ πρὸς ἰωδαὲ τὸ κατάλοιπον τοῦ ἀργυρίου, καὶ ἐποίησαν σκεύη εἰς οἶκον κυρίου, σκεύη λειτουργικὰ ὁλοκαυτωμάτων, καὶ θυΐσκας χρυσᾶς καὶ ἀργυρᾶς, καὶ ἀνήνεγκαν ὁλοκαυτώσεις ἐν οἴκῳ κυρίου διαπαντὸς πάσας τὰς ἡμέρας ἰωδαέ. καὶ ἐγήρασεν ἰωδαὲ πλήρης ἡμερῶν, καὶ ἐτελεύτησεν ὢν ἑκατὸν καὶ τριάκοντα ἐτῶν ἐν τῷ τελευτᾶν αὐτόν. καὶ ἔθαψαν αὐτὸν ἐν πόλει δαυὶδ μετὰ τῶν βασιλέων, ὅτι ἐποίησεν ἀγαθωσύνην μετὰ ἰσραὴλ καὶ μετὰ τοῦ θεοῦ καὶ τοῦ οἴκου αὐτοῦ. καὶ ἐγένετο μετὰ τὴν τελευτὴν ἰωδαὲ εἰσῆλθον οἱ ἄρχοντες ἰούδα, καὶ προσεκύνησαν τὸν βασιλέα. τότε ἐπήκουσεν αὐτοῖς ὁ βασιλεὺς καὶ ἐγκατέλιπον τὸν οἶκον κυρίου θεοῦ τῶν πατέρων αὐτῶν, καὶ ἐδούλευον ταῖς ἀστάρταις καὶ τοῖς εἰδώλοις, καὶ ἐγένετο ὀργὴ ἐπὶ ἰούδαν καὶ ἐπὶ ἱερουσαλὴμ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ. καὶ ἀπέστειλε πρὸς αὐτοὺς προφήτας ἐπιστρέψαι πρὸς κύριον, καὶ οὐκ ἤκουσαν. καὶ διεμαρτύραντο αὐτοῖς, καὶ οὐχ ὑπήκουσαν. καὶ πνεῦμα θεοῦ [a] ἐνέδυσε τὸν ἀζαρίαν τὸν τοῦ ἰωδαὲ τὸν ἱερέα, καὶ ἀνέστη ἐπάνω τοῦ λαοῦ, καὶ εἶπεν. τάδε λέγει κύριος. τί παραπορεύεσθε τὰς ἐντολὰς κυρίου; καὶ οὐκ εὐοδωθήσεσθε, ὅτι ἐγκατελίπετε τὸν κύριον, καὶ ἐγκαταλείψει ὑμᾶς. καὶ ἐπέθεντο αὐτῷ, καὶ ἐλιθοβόλησαν αὐτὸν δι' ἐντολῆς ἰωὰς τοῦ βασιλέως ἐν αὐλῇ οἴκου κυρίου. καὶ οὐκ ἐμνήσθη ἰωὰς τοῦ ἐλέους οὗ ἐποίησεν ἰωδαὲ ὁ πατὴρ αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ, καὶ ἐθανάτωσε τὸν υἱὸν αὐτοῦ. καὶ ὡς ἀπέθνησκεν, εἶπεν. ἴδοι κύριος καὶ κρινάτω. καὶ ἐγένετο μετὰ τὴν συντέλειαν τοῦ ἐνιαυτοῦ ἀνέβη ἐπ' αὐτὸν δύναμις συρίας, καὶ ἦλθεν ἐπὶ ἰούδαν καὶ ἐπὶ ἱερουσαλὴμ, καὶ κατέφθειραν πάντας τοὺς ἄρχοντας τοῦ λαοῦ ἐν τῷ λαῷ, καὶ πάντα τὰ σκῦλα αὐτῶν ἀπέστειλαν τῷ βασιλεῖ δαμασκοῦ, ὅτι ἐν ὀλίγοις ἀνδράσι παρεγένετο δύναμις συρίας. καὶ ὁ θεὸς παρέδωκεν εἰς τὰς χεῖρας αὐτῶν δύναμιν πολλὴν σφόδρα, ὅτι ἐγκατέλιπον κύριον τὸν θεὸν τῶν πατέρων αὐτῶν. καὶ μετὰ ἰωὰς ἐποίησε κρίματα. καὶ μετὰ τὸ ἀπελθεῖν αὐτοὺς ἀπ' αὐτοῦ, ἐν τῷ ἐγκαταλιπεῖν αὐτὸν ἐν μαλακίαις μεγάλαις, καὶ ἐπέθεντο αὐτῷ οἱ παῖδες αὐτοῦ ἐν αἵμασιν υἱοῦ ἰωδαὲ τοῦ ἱερέως, καὶ ἐθανάτωσαν αὐτὸν ἐπὶ τῆς κλίνης αὐτοῦ, καὶ ἀπέθανε. καὶ ἔθαψαν αὐτὸν ἐν πόλει δαυὶδ, καὶ οὐκ ἔθαψαν αὐτὸν ἐν τῷ τάφῳ τῶν βασιλέων. καὶ οἱ ἐπιθέμενοι ἐπ' αὐτὸν ζαβὲδ ὁ τοῦ σαμαὰθ ὁ ἀμμανίτης, καὶ ἰωζαβὲδ ὁ τοῦ σαμαρὴθ ὁ μωαβίτης, καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ πάντες, καὶ προσῆλθον αὐτῷ οἱ πέντε. καὶ τὰ λοιπὰ ἰδοὺ γεγραμμένα ἐπὶ τὴν γραφὴν τῶν βασιλέων, καὶ ἐβασίλευσεν ἀμασίας υἱὸς αὐτοῦ ἀντ' αὐτοῦ.

a [Ενέδυσε τὸν ἀζαρίαν.] Nonnulli libri habent, ζαχαρίαν, atque ita Hebræi codices habent, & B. Matthæus. Solent autem hæc duo nomina inter se vicissim commutari, vt apparet etiam. cap. 26.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΕ'.

ΩΝ εἴκοσι καὶ πέντε ἐτῶν ἐβασίλευσεν ἀμασίας, καὶ εἰκοσιεννέα ἔτη ἐβασίλευσεν ἐν ἱερουσαλὴμ, καὶ ὄνομα τῇ μητρὶ αὐτοῦ ἰωαδαὲν ἀπὸ ἱερουσαλήμ. καὶ ἐποίησε τὸ εὐθὲς ἐνώπιον κυρίου, ἀλλ' οὐκ ἐν καρδίᾳ πλήρει. καὶ ἐγένετο ὡς κατέστη ἡ βασιλεία ἐν χειρὶ αὐτοῦ, καὶ ἐθανάτωσε τοὺς παῖδας αὐτοῦ τοὺς φονεύσαντας τὸν βασιλέα πατέρα αὐτοῦ. καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτῶν οὐκ ἀπέκτεινε κατὰ τὴν διαθήκην τοῦ νόμου κυρίου, καθὼς γέγραπται ὡς ἐνετείλατο κύριος, λέγων. οὐκ ἀποθανοῦνται πατέρες ὑπὲρ τέκνων, καὶ υἱοὶ οὐκ ἀποθανοῦνται ὑπὲρ πατέρων, ἀλλ' ἢ ἕκαστος τῇ ἑαυτοῦ ἁμαρτίᾳ ἀποθανοῦνται. καὶ συνήγαγεν ἀμασίας τὸν οἶκον ἰούδα, καὶ ἀνέστησεν αὐτοὺς κατ' οἴκους πατριῶν αὐτῶν εἰς χιλιάρχους καὶ ἑκατοντάρχους ἐν παντὶ ἰούδα καὶ ἱερουσαλήμ. καὶ ἠρίθμησεν αὐτοὺς ἀπὸ εἰκοσαετοῦς καὶ ἐπάνω, καὶ εὗρεν αὐτοὺς τριακοσίας χιλιάδας ἐξελθεῖν εἰς πόλεμον δυνατοὺς, κρατοῦντας δόρυ καὶ θυρεόν. καὶ ἐμισθώσατο ἀπὸ ἰσραὴλ ἑκατὸν χιλιάδας δυνατοὺς ἰσχύϊ ἑκατὸν ταλάντων ἀργυρίου. καὶ ἄνθρωπος τοῦ θεοῦ ἦλθε πρὸς αὐτὸν, λέγων. βασιλεῦ, οὐ πορεύσεται μετὰ σοῦ δύναμις ἰσραὴλ, ὅτι οὐκ ἔστι κύριος μετὰ ἰσραὴλ πάντων τῶν υἱῶν ἐφραίμ. ὅτι ἐὰν ὑπολάβῃς κατισχῦσαι ἐν τούτοις, καὶ τροπώσεταί σε κύριος ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν, ὅτι ἔστι παρὰ κυρίου καὶ ἰσχῦσαι καὶ τροπώσασθαι. καὶ εἶπεν ἀμασίας τῷ ἀνθρώπῳ τοῦ θεοῦ. καὶ τί ποιήσω τὰ ἑκατὸν τάλαντα ἃ ἔδωκα τῇ δυνάμει ἰσραήλ; καὶ εἶπεν ὁ ἄνθρωπος τοῦ θεοῦ. ἔστι τῷ κυρίῳ δοῦναί σοι πλεῖστα τούτων. καὶ διεχώρισεν ἀμασίας τῇ δυνάμει τῇ ἐλθούσῃ πρὸς αὐτὸν ἀπὸ ἐφραὶμ, ἀπελθεῖν εἰς τὸν τόπον αὐτῶν. καὶ ἐθυμώθησαν σφόδρα ἐπὶ ἰούδαν, καὶ ἐπέστρεψαν εἰς τὸν τόπον αὐτῶν ἐν ὀργῇ θυμοῦ. καὶ ἀμασίας κατίσχυσε καὶ παρέλαβε τὸν λαὸν αὐτοῦ, καὶ ἐπορεύθη εἰς τὴν κοιλάδα τῶν ἁλῶν, καὶ ἐπάταξεν ἐκεῖ τοὺς υἱοὺς σηεὶρ δέκα χιλιάδας. καὶ δέκα χιλιάδας ἐζώγρησαν οἱ υἱοὶ ἰούδα, καὶ ἔφερον αὐτοὺς ἐπὶ τὸ ἄκρον τοῦ κρημνοῦ, καὶ κατεκρήμνιζον αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ ἄκρου τοῦ κρημνοῦ, καὶ πάντες διερρήγνυντο. καὶ υἱοὶ τῆς δυνάμεως οὓς ἀπέστρεψεν ἀμασίας τοῦ μὴ πορευθῆναι μετ' αὐτοῦ εἰς πόλεμον, καὶ ἐπέθεντο ἐπὶ τὰς πόλεις ἰούδα ἀπὸ σαμαρείας ἕως βαιθωρὼν. καὶ ἐπάταξαν ἐν αὐτοῖς τρεῖς χιλιάδας, καὶ ἐσκύλευσαν σκῦλα πολλά. καὶ ἐγένετο μετὰ τὸ ἐλθεῖν ἀμασίαν πατάξαντος τὴν ἰδουμαίαν, καὶ ἤνεγκε πρὸς αὐτὸν τοὺς θεοὺς υἱῶν σηεὶρ, καὶ ἔστησεν αὐτοὺς αὐτῷ εἰς θεοὺς, καὶ ἐναντίον αὐτῶν προσεκύνει, καὶ αὐτὸς αὐτοῖς ἔθυε. καὶ ἐγένετο ὀργὴ κυρίου ἐπὶ ἀμασίαν, καὶ ἀπέστειλεν αὐτῷ προφήτην, καὶ εἶπεν αὐτῷ. τί ἐζήτησας τοὺς θεοὺς τοῦ λαοῦ, οἳ οὐκ ἐξείλοντο τὸν λαὸν ἑαυτῶν ἐκ χειρός σου; καὶ ἐγένετο ἐν τῷ λαλῆσαι αὐτῷ πρὸς αὐτὸν, καὶ εἶπεν αὐτῷ. μὴ σύμβουλον τοῦ βασιλέως δέδωκά σε; πρόσεχε ἵνα μὴ μαστιγωθῇς. καὶ ἐσιώπησεν ὁ προφήτης, καὶ εἶπεν. ὅτι γινώσκω, ὅτι ἐβούλετο ἐπὶ σοὶ τοῦ καταφθεῖραί σε, ὅτι ἐποίησας τοῦτο, καὶ οὐκ

ἐπι-

ἐπήκουσας τῆς συμβουλίας μου. καὶ ἐβουλεύσατο ἀμασίας ὁ βασιλεὺς ἰούδα, καὶ ἀπέστειλε πρὸς ἰωὰς υἱὸν ἰωάχαζ υἱοῦ ἰηοῦ βασιλέα ἰσραὴλ, λέγων. δεῦρο, καὶ ὀφθῶμεν προσώποις. καὶ ἀπέστειλεν ἰωὰς βασιλεὺς ἰσραὴλ πρὸς ἀμασίαν βασιλέα ἰούδα, λέγων. ὁ ἄκχουχ ὁ ἐν τῷ λιβάνῳ ἀπέστειλε πρὸς τὴν κέδρον τὴν ἐν τῷ λιβάνῳ, λέγων. δὸς τὴν θυγατέρα σου τῷ υἱῷ μου εἰς γυναῖκα, καὶ ἰδοὺ ἐλεύσεται τὰ θηρία τοῦ ἀγροῦ τὰ ἐν τῷ λιβάνῳ. καὶ ἦλθον τὰ θηρία, καὶ κατεπάτησαν τὸν ἄκχουχ. εἶπας, ἰδοὺ ἐπάταξα τὴν ἰδουμαίαν καὶ ἐπαίρει σε ἡ καρδία σου ἡ βαρεῖα, νῦν κάθισον ἐν οἴκῳ σου, καὶ ἵνα τί συμβάλλεις ἐν κακίᾳ, καὶ πεσῇ σὺ καὶ ἰούδας μετὰ σοῦ; καὶ οὐκ ἤκουσεν ἀμασίας, ὅτι παρὰ κυρίου ἐγένετο τοῦ παραδοῦναι αὐτὸν εἰς χεῖρας, ὅτι ἐξεζήτησε τοὺς θεοὺς τῶν ἰδουμαίων. καὶ ἀνέβη ἰωὰς βασιλεὺς ἰσραὴλ, καὶ ὤφθησαν ἀλλήλοις αὐτὸς καὶ ἀμασίας βασιλεὺς ἰούδα ἐν βαιθσαμὺς, ἥ ἐστι τοῦ ἰούδα. καὶ ἐτροπώθη ἰούδας κατὰ πρόσωπον ἰσραὴλ, καὶ ἔφυγεν ἕκαστος εἰς τὸ σκήνωμα αὐτοῦ. καὶ τὸν ἀμασίαν βασιλέα ἰούδα τὸν τοῦ ἰωὰς υἱοῦ ἰωάχαζ κατέλαβεν ἰωὰς βασιλεὺς ἰσραὴλ ἐν βαιθσαμὺς, καὶ εἰσήγαγεν αὐτὸν εἰς ἱερουσαλὴμ, καὶ κατέσπασεν ἀπὸ τοῦ τείχους ἱερουσαλὴμ ἀπὸ πύλης ἐφραὶμ ἕως πύλης γωνίας τετρακοσίους πήχεις. καὶ πᾶν τὸ χρυσίον καὶ τὸ ἀργύριον καὶ πάντα τὰ σκεύη τὰ εὑρεθέντα ἐν οἴκῳ κυρίου καὶ παρὰ τῷ ἀβδεδὸμ, καὶ τοὺς θησαυροὺς οἴκου τοῦ βασιλέως, καὶ τοὺς υἱοὺς τῶν συμμίξεων, καὶ ἐπέστρεψεν εἰς σαμάρειαν. καὶ ἔζησεν ἀμασίας ὁ τοῦ ἰωὰς βασιλεὺς ἰούδα μετὰ τὸ ἀποθανεῖν ἰωὰς τὸν τοῦ ἰωάχαζ βασιλέα ἰσραὴλ ἔτη δεκαπέντε. καὶ οἱ λοιποὶ λόγοι ἀμασίου οἱ πρῶτοι καὶ οἱ ἔσχατοι οὐκ ἰδοὺ γεγραμμένοι ἐπὶ βιβλίου βασιλέων ἰούδα καὶ ἰσραήλ; καὶ ἐν τῷ καιρῷ ᾧ ἀπέστη ἀμασίας ἀπὸ κυρίου, καὶ ἐπέθεντο αὐτῷ ἐπίθεσιν, καὶ ἔφυγεν ἀπὸ ἱερουσαλὴμ εἰς λαχὶς, καὶ ἀπέστειλαν κατόπισθεν αὐτοῦ εἰς λαχὶς, καὶ ἐθανάτωσαν αὐτὸν ἐκεῖ. καὶ ἀνέλαβον αὐτὸν ἐπὶ τῶν ἵππων, καὶ ἔθαψαν αὐτὸν μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ ἐν πόλει δαυίδ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Κϛʹ.

ΚΑὶ ἔλαβεν πᾶς ὁ λαὸς τῆς γῆς τὸν ὀζίαν, καὶ αὐτὸς υἱὸς ἑκκαίδεκα ἐτῶν, καὶ ἐβασίλευσαν αὐτὸν ἀντὶ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἀμασίου. αὐτὸς ᾠκοδόμησε τὴν αἰλὰθ, αὐτὸς ἐπέστρεψεν αὐτὴν τῷ ἰούδα μετὰ τὸ κοιμηθῆναι τὸν βασιλέα μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ. υἱὸς ἑκκαίδεκα ἐτῶν ἐβασίλευσεν ὀζίας, καὶ πεντήκοντα καὶ δύο ἔτη ἐβασίλευσεν ἐν ἱερουσαλὴμ, καὶ ὄνομα τῇ μητρὶ αὐτοῦ ἰεχελία ἀπὸ ἱερουσαλήμ. καὶ ἐποίησε τὸ εὐθὲς ἐνώπιον κυρίου κατὰ πάντα ὅσα ἐποίησεν ἀμασίας ὁ πατὴρ αὐτοῦ. καὶ ἦν ἐκζητῶν τὸν κύριον ἐν ταῖς ἡμέραις [a] ζαχαρίου τοῦ συνιόντος ἐν φόβῳ κυρίου, καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ ἐζήτησε τὸν κύριον, καὶ εὐώδωσεν αὐτῷ κύριος. καὶ ἐξῆλθε καὶ ἐπολέμησε πρὸς τοὺς ἀλλοφύλους, καὶ κατέσπασε τὰ τείχη γὲθ, καὶ τὰ τείχη ἰαβνὴρ, καὶ τὰ τείχη ἀζώτου, καὶ ᾠκοδόμησε πόλεις ἀζώτου, καὶ ἐν τοῖς ἀλλοφύλοις. καὶ κατίσχυσεν αὐτὸν κύριος ἐπὶ τοὺς ἀλλοφύλους, καὶ ἐπὶ τοὺς ἄραβας τοὺς κατοικοῦντας ἐπὶ τῆς πέτρας, καὶ ἐπὶ τοὺς μιναίους. καὶ ἔδωκαν οἱ μιναῖοι δῶρα τῷ ὀζίᾳ, καὶ ἦν τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἕως εἰσόδου αἰγύπτου, ὅτι κατίσχυσεν ἕως ἄνω. καὶ ᾠκοδόμησεν ὀζίας πύργους ἐν ἱερουσαλὴμ, καὶ ἐπὶ τὴν πύλην τῆς γωνίας καὶ ἐπὶ τὴν πύλην τῆς φάραγγος, καὶ ἐπὶ τῶν γωνιῶν, καὶ κατίσχυσε. καὶ ᾠκοδόμησε πύργους ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ ἐλατόμησε λάκκους πολλοὺς, ὅτι κτήνη πολλὰ ὑπῆρχεν αὐτῷ ἐν σεφηλᾶ καὶ ἐν τῇ πεδινῇ, καὶ ἀμπελουργοὶ ἐν τῇ ὀρεινῇ καὶ ἐν τῷ καρμήλῳ, ὅτι [b] γεωργὸς ἦν. καὶ ἐγένετο τῷ ὀζίᾳ δύναμις ποιοῦσα πόλεμον, καὶ ἐκπορευομένη εἰς παράταξιν εἰς πόλεμον καὶ εἰσπορευομένη εἰς παράταξιν εἰς ἀριθμόν. καὶ ἦν ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν διὰ χειρὸς ἰειὴλ τοῦ γραμματέως, καὶ μαασίου τοῦ κριτοῦ, διὰ χειρὸς ἀνανίου τοῦ διαδόχου τοῦ βασιλέως. πᾶς ὁ ἀριθμὸς τῶν πατριαρχῶν τῶν δυνατῶν εἰς πόλεμον δισχίλιοι ἑξακόσιοι, καὶ μετ' αὐτῶν δύναμις πολεμικὴ, τριακόσιαι χιλιάδες καὶ ἑπτακισχίλιοι καὶ πεντακόσιοι. οὗτοι οἱ ποιοῦντες πόλεμον ἐν δυνάμει ἰσχύος βοηθῆσαι τῷ βασιλεῖ ἐπὶ τοὺς ὑπεναντίους. καὶ ἡτοίμασεν αὐτοῖς ὀζίας πάσῃ τῇ δυνάμει θυρεοὺς καὶ δόρατα καὶ περικεφαλαίας καὶ θώρακας καὶ τόξα καὶ εἰς λίθους σφενδόνας. καὶ ἐποίησεν ἐν ἱερουσαλὴμ μηχανὰς μεμηχανευμένας λογιστοῦ, τοῦ εἶναι ἐπὶ τῶν πύργων καὶ ἐπὶ τῶν γωνιῶν, βάλλειν βέλεσι καὶ λίθοις μεγάλοις. καὶ ἠκούσθη ἡ κατασκευὴ αὐτῶν ἕως πόρρω. ὅτι ἐθαυμαστώθη τοῦ βοηθηθῆναι ἕως οὗ κατίσχυσε. καὶ ὡς κατίσχυσεν, ὑψώθη ἡ καρδία αὐτοῦ τοῦ καταφθεῖραι. καὶ ἠδίκησεν ἐν κυρίῳ θεῷ αὐτοῦ, καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸν ναὸν κυρίου θυμιάσαι ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον τῶν θυμιαμάτων. καὶ εἰσῆλθεν ὀπίσω αὐτοῦ ἀζαρίας ὁ ἱερεὺς, καὶ μετ' αὐτοῦ ἱερεῖς τοῦ κυρίου ὀγδοήκοντα υἱοὶ δυνατοί. καὶ ἔστησαν ἐπὶ ὀζίαν τὸν βασιλέα, καὶ εἶπαν αὐτῷ. οὐ σοὶ ὀζία θυμιάσαι τῷ κυρίῳ, ἀλλ' ἢ τοῖς ἱερεῦσιν υἱοῖς ἀαρὼν τοῖς ἡγιασμένοις θῦσαι. ἔξελθε ἐκ τοῦ ἁγιάσματος, ὅτι ἀπέστης ἀπὸ κυρίου. καὶ οὐκ ἔσται σοι τοῦτο εἰς δόξαν παρὰ κυρίου θεοῦ. καὶ ἐθυμώθη ὀζίας, καὶ ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ τὸ θυμιατήριον τοῦ θυμιάσαι ἐν τῷ ναῷ. καὶ ἐν τῷ θυμωθῆναι αὐτὸν πρὸς τοὺς ἱερεῖς, καὶ ἡ λέπρα ἀνέτειλεν ἐν τῷ μετώπῳ αὐτοῦ ἐναντίον τῶν ἱερέων ἐν οἴκῳ κυρίου ἐπάνω τοῦ θυσιαστηρίου τῶν θυμιαμάτων. καὶ ἐπέστρεψε πρὸς αὐτὸν ἀζαρίας ὁ ἱερεὺς ὁ πρῶτος καὶ οἱ ἱερεῖς, καὶ ἰδοὺ αὐτὸς λεπρὸς ἐν τῷ μετώπῳ, καὶ κατέσπευσαν αὐτὸν ἐκεῖθεν, καὶ γὰρ αὐτὸς ἔσπευσεν ἐξελθεῖν, ὅτι ἤλεγξεν αὐτὸν κύριος. καὶ ὀζίας ὁ βασιλεὺς ἦν λεπρὸς ἕως ἡμέρας τῆς τελευτῆς αὐτοῦ, καὶ ἐν οἴκῳ ἀπφουσὼθ ἐκάθητο λεπρὸς, ὅτι ἀπεσχίσθη ἀπὸ οἴκου κυρίου. καὶ ἰωάθαν ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἐπὶ τῆς βασιλείας αὐτοῦ κρίνων τὸν λαὸν τῆς γῆς. καὶ οἱ λοιποὶ λόγοι ὀζίου οἱ πρῶτοι καὶ οἱ ἔσχατοι, γεγραμμένοι [c] ὑπὸ ἰεσ-

σίου

σίου τοῦ προφήτου. καὶ ἐκοιμήθη ὀζίας μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ, καὶ ἔθαψαν αὐτὸν μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ ἐν τῷ πεδίῳ τῆς ταφῆς τῶν βασιλέων, ὅτι εἶπαν ὅτι λεπρός ἐστι. καὶ ἐβασίλευσεν ἰωάθαμ υἱὸς αὐτοῦ ἀντ' αὐτοῦ.

α [ζαχαρίου τοῦ συνιόντος.] Nonnulli libri habent, συνιέντος. β [ὅτι γεωργὸς ἦν.] Sic est in nonnullis libris. in alijs est, φιλογέωργος. in alijs ἀνὴρ φιλογέωργος. γ [ὑπὸ ἰεσσίου τοῦ προφήτου.] Sic est in vno alio libro. S. etiam Hilarius, cum citat Esaiam, nó aliter nominat, quàm Iesse. at in alijs libris est, ὑπὸ ἠσαΐου υἱοῦ ἀμὼς τοῦ προφήτου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΖ'.

Υἱὸς εἴκοσι καὶ πέντε ἐτῶν ἰωάθαμ ἐν τῷ βασιλεῦσαι αὐτὸν, καὶ ἑκκαίδεκα ἔτη ἐβασίλευσεν ἐν ἱερουσαλὴμ, καὶ ὄνομα τῆς μητρὸς αὐτοῦ ἱερουσὰ θυγάτηρ σαδώκ. καὶ ἐποίησε τὸ εὐθὲς ἐνώπιον κυρίου, κατὰ πάντα ἃ ἐποίησεν ὀζίας ὁ πατὴρ αὐτοῦ, ἀλλ' οὐκ εἰσῆλθεν εἰς τὸν ναὸν κυρίου, καὶ ἔτι ὁ λαὸς κατεφθείρετο. αὐτὸς ᾠκοδόμησε τὴν πύλην οἴκου κυρίου τὴν ὑψηλὴν, α καὶ ἐν τείχει ὀπὲλ ᾠκοδόμησε πολλὰ, ἐν ὄρει ἰούδα, καὶ ἐν τοῖς δρυμοῖς καὶ οἰκήσεις καὶ πύργους. αὐτὸς ἐμαχέσατο πρὸς βασιλέα υἱῶν ἀμμὼν, καὶ κατίσχυσεν ἐπ' αὐτόν. καὶ ἐδίδουν αὐτῷ οἱ υἱοὶ ἀμμὼν καὶ κατ' ἐνιαυτὸν ἑκατὸν τάλαντα ἀργυρίου, καὶ δέκα χιλιάδας κόρων πυρῶν, καὶ κριθῶν δέκα χιλιάδας. ταῦτα ἔφερον αὐτῷ βασιλεὺς υἱῶν ἀμμὼν κατ' ἐνιαυτὸν ἐν τῷ πρώτῳ ἔτει καὶ ἐν τῷ δευτέρῳ καὶ τῷ τρίτῳ. κατίσχυσεν ἰωάθαμ, ὅτι ἡτοίμασε τὰς ὁδοὺς αὐτοῦ ἐναντίον κυρίου θεοῦ αὐτοῦ. καὶ οἱ λοιποὶ λόγοι ἰωάθαμ καὶ ὁ πόλεμος καὶ αἱ πράξεις αὐτοῦ, ἰδοὺ γεγραμμέναι ἐπὶ βιβλίῳ βασιλέων ἰούδα καὶ ἰσραήλ. καὶ ἐκοιμήθη ἰωάθαμ μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ, καὶ ἐτάφη ἐν πόλει δαυὶδ, καὶ ἐβασίλευσεν ἄχαζ υἱὸς αὐτοῦ ἀντ' αὐτοῦ.

α [καὶ ἐν τείχει ὀπὲλ ᾠκοδόμησε πολλά.] Plerique libri habent, καὶ ἐν τῷ τείχει αὐτῆς ἀπέθετο ὅπλα καὶ ᾠκοδόμησε πόλεις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΗ'.

Υἱὸς εἴκοσι καὶ πέντε ἐτῶν ἦν ἄχαζ ἐν τῷ βασιλεύειν αὐτὸν, καὶ ἑκκαίδεκα ἔτη ἐβασίλευσεν ἐν ἱερουσαλήμ. καὶ οὐκ ἐποίησε τὸ εὐθὲς ἐνώπιον κυρίου, ὡς δαυὶδ ὁ πατὴρ αὐτοῦ. καὶ ἐπορεύθη κατὰ τὰς ὁδοὺς βασιλέων ἰσραήλ. καὶ γὰρ γλυπτὰ ἐποίησε, καὶ τοῖς εἰδώλοις αὐτῶν α ἐν γὲ βενεννόμ. καὶ διῆγε τὰ τέκνα αὐτοῦ διὰ πυρὸς κατὰ τὰ βδελύγματα τῶν ἐθνῶν, ὧν ἐξωλόθρευσε κύριος ἀπὸ προσώπου υἱῶν ἰσραήλ. καὶ ἐθυμία ἐπὶ τῶν ὑψηλῶν, καὶ ἐπὶ τῶν δωμάτων, καὶ ὑποκάτω παντὸς ξύλου ἀλσώδους. καὶ παρέδωκεν αὐτὸν κύριος ὁ θεὸς αὐτοῦ διὰ χειρὸς βασιλέως συρίας, καὶ ἐπάταξεν ἐν αὐτῷ καὶ ᾐχμαλώτευσεν ἐξ αὐτῶν αἰχμαλωσίαν πολλὴν, καὶ ἤγαγεν εἰς δαμασκὸν, καὶ εἰς χεῖρας βασιλέως ἰσραὴλ παρέδωκεν αὐτὸν, καὶ ἐπάταξεν ἐν αὐτῷ πληγὴν μεγάλην. καὶ ἀπέκτεινε φακεὲ ὁ τοῦ ῥομελία βασιλεὺς ἰσραὴλ ἐν ἰούδα ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ ἑκατὸν εἴκοσι χιλιάδας ἀνδρῶν δυνατῶν ἰσχύϊ, ἐν τῷ καταλιπεῖν αὐτοὺς κύριον τὸν θεὸν τῶν πατέρων αὐτῶν. καὶ ἀπέκτεινε ζεχρὶ ὁ δυνατὸς τοῦ ἐφραὶμ τὸν μαασίαν τὸν υἱὸν τοῦ βασιλέως, καὶ τὸν ἐζρικὰν ἡγούμενον τοῦ οἴκου αὐτοῦ, καὶ τὸν ἠλκανὰ τὸν διάδοχον τοῦ βασιλέως. καὶ ᾐχμαλώτισαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ἀπὸ τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν β τριακοσίας χιλιάδας, γυναῖκας καὶ υἱοὺς καὶ θυγατέρας. καὶ σκῦλα πολλὰ ἐσκύλευσαν ἐξ αὐτῶν, καὶ ἤνεγκαν τὰ σκῦλα εἰς σαμάρειαν. καὶ ἐκεῖ ἦν ὁ προφήτης τοῦ κυρίου, ὠδὴδ ὄνομα αὐτῷ. καὶ ἐξῆλθεν εἰς ἀπάντησιν τῆς δυνάμεως τῶν ἐρχομένων εἰς σαμάρειαν, καὶ εἶπεν αὐτοῖς. ἰδοὺ ὀργὴ κυρίου θεοῦ τῶν πατέρων ὑμῶν ἐπὶ ἰούδαν, καὶ παρέδωκεν αὐτοὺς εἰς τὰς χεῖρας ὑμῶν, καὶ ἀπεκτείνατε ἐν αὐτοῖς ἐν ὀργῇ καὶ ἕως τῶν οὐρανῶν ἔφθακε. καὶ νῦν υἱοὺς ἰούδα καὶ ἱερουσαλὴμ ὑμεῖς λέγετε κατακτήσασθαι εἰς δούλους καὶ δούλας. γ οὐκ ἰδού εἰμι μεθ' ὑμῶν μαρτυρῆσαι κυρίῳ θεῷ ὑμῶν; καὶ νῦν ἀκούσατέ μου, καὶ ἀποστρέψατε τὴν αἰχμαλωσίαν ἣν ᾐχμαλωτεύσατε τῶν ἀδελφῶν ὑμῶν· ὅτι ὀργὴ θυμοῦ κυρίου ἐφ' ὑμῖν. καὶ ἀνέστησαν ἄρχοντες ἀπὸ τῶν υἱῶν ἐφραὶμ δ οὐδείας ὁ τοῦ ἰωανοῦ, καὶ βαραχίας ὁ τοῦ μωσολαμὼθ, καὶ ἐζεκίας ὁ τοῦ σελλὴμ, καὶ ἀμασίας ὁ τοῦ χοδαὶ ἐπὶ τοὺς ἐρχομένους ἀπὸ τοῦ πολέμου, καὶ εἶπαν αὐτοῖς. οὐ μὴ εἰσαγάγητε τὴν αἰχμαλωσίαν ὧδε πρὸς ἡμᾶς, ὅτι εἰς τὸ ἁμαρτάνειν τῷ κυρίῳ ἐφ' ἡμᾶς ὑμεῖς λέγετε προσθεῖναι ἐπὶ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν καὶ ἐπὶ τὴν ἄγνοιαν ἡμῶν, ὅτι πολλὴ ἡ ἁμαρτία ἡμῶν καὶ ὀργὴ θυμοῦ κυρίου ἐπὶ τὸν ἰσραήλ. καὶ ἀφῆκαν οἱ πολεμισταὶ τὴν αἰχμαλωσίαν καὶ τὰ σκῦλα ἐναντίον τῶν ἀρχόντων καὶ πάσης τῆς ἐκκλησίας. καὶ ἀνέστησαν ἄνδρες οἳ ἐπεκλήθησαν ἐν ὀνόματι, καὶ ἀντελάβοντο τῆς αἰχμαλωσίας, καὶ πάντας τοὺς γυμνοὺς περιέβαλον ἀπὸ τῶν σκύλων, καὶ ἐνέδυσαν αὐτοὺς καὶ ὑπέδησαν αὐτοὺς, καὶ ἔδωκαν φαγεῖν καὶ ἀλείψασθαι, καὶ ἀντελάβοντο καὶ ἐν ὑποζυγίοις παντὸς ἀσθενοῦντος, καὶ κατέστησαν αὐτοὺς εἰς ἱεριχὼ πόλιν φοινίκων πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῶν, καὶ ἐπέστρεψαν εἰς σαμάρειαν. ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς ἄχαζ πρὸς βασιλέα ἀσσοὺρ βοηθῆσαι αὐτῷ καὶ ἐν τούτῳ, ὅτι οἱ ἰδουμαῖοι ἐπέθεντο, καὶ ἐπάταξαν ἐν ἰούδα, καὶ ᾐχμαλώτισαν αἰχμαλωσίαν. καὶ οἱ ἀλλόφυλοι ἐπέθεντο ἐπὶ τὰς πόλεις τῆς πεδινῆς, καὶ ἀπὸ λιβὸς τοῦ ἰούδα, καὶ ἔλαβον τὴν βαιθσαμὺς, ε καὶ τὰ ἐν οἴκῳ κυρίου, καὶ τὰ ἐν οἴκῳ τοῦ βασιλέως, καὶ τῶν ἀρχόντων, καὶ ἔδωκαν τῷ βασιλεῖ τὴν αἰλὼν, ϛ καὶ τὴν γαληρὼθ, καὶ τὴν σωχὼ καὶ τὰς κώμας αὐτῆς, καὶ τὴν θαμνὰ καὶ τὰς κώμας αὐτῆς, καὶ τὴν γαμζὼ καὶ τὰς κώμας αὐτῆς. καὶ κατῴκησαν ἐκεῖ, ὅτι ἐταπείνωσε κύριος τὸν ἰούδαν διὰ ἄχαζ βασιλέα ἰούδα, ὅτι ἀπέστη ἀποστάσει ἀπὸ κυρίου. καὶ ἦλθεν ἐπ' αὐτὸν θαλγαφελλασὰρ βασιλεὺς ἀσσοὺρ, καὶ ἔθλιψεν αὐτόν. καὶ

ἔλαβεν

ἔλαβεν ἄχαζ τὰ ἐν οἴκῳ κυρίου, καὶ τὰ ἐν οἴκῳ τοῦ βασιλέως καὶ τῶν ἀρχόντων, καὶ ἔδωκε τῷ βασιλεῖ ἀσσούρ. καὶ οὐκ εἰς βοήθειαν αὐτῷ ἦν, ἀλλ' ἢ τῷ θλιβῆναι αὐτόν. καὶ προσέθηκε τοῦ ἀποστῆναι ἀπὸ κυρίου, καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς ἄχαζ. ἐκζητήσω τοὺς θεοὺς δαμασκοῦ τοὺς τύπτοντάς με, καὶ εἶπεν. ὅτι θεοὶ βασιλέως συρίας αὐτοὶ κατισχύσουσιν αὐτούς, αὐτοῖς τοίνυν θύσω, καὶ ἀντιλήψονταί μου. καὶ αὐτοὶ ἐγένοντο αὐτῷ εἰς σκῶλον καὶ παντὶ ἰσραήλ. καὶ ἀπέστησεν ἄχαζ τὰ σκεύη οἴκου κυρίου, καὶ κατέκοψεν αὐτά, καὶ ἔκλεισε τὰς θύρας οἴκου κυρίου, καὶ ἐποίησεν ἑαυτῷ θυσιαστήρια ἐν πάσῃ γωνίᾳ ἐν ἱερουσαλήμ, καὶ ἐν πάσῃ πόλει καὶ πόλει ἐν ἰούδα ἐποίησεν ὑψηλὰ θυμιᾷν θεοῖς ἀλλοτρίοις, καὶ παρώργισαν κύριον τὸν θεὸν τῶν πατέρων αὐτῶν. καὶ οἱ λοιποὶ λόγοι αὐτοῦ καὶ αἱ πράξεις αὐτοῦ αἱ πρῶται καὶ ἔσχαται, ἰδοὺ γεγραμμέναι ἐπὶ βιβλίῳ βασιλέων ἰούδα καὶ ἰσραήλ. καὶ ἐκοιμήθη ἄχαζ μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ, καὶ ἐτάφη ἐν πόλει δαυίδ, ὅτι οὐκ εἰσήνεγκαν αὐτὸν εἰς τοὺς τάφους τῶν βασιλέων ἰσραήλ, καὶ ἐβασίλευσεν ἐζεκίας υἱὸς αὐτοῦ ἀντ' αὐτοῦ.

α [ἐν γῇ βενεννόμ.] In alijs libris est, ἐν γῇ ἐννόμ. β [τριακοσίας χιλιάδας.] Ita est in aliquibus libris. Aliqui alij habent, ὀκτακοσίας. in alijs est, διακοσίας. γ [οὐκ ἰδού.] Ita legitur hic locus in LL. VV. qui collati sunt. δ [οὐδείας.] AA. LL. habent, ἀζαρίας ὁ τοῦ ἰωανάν. ε [καὶ τὰ ἐν οἴκῳ κυρίου] Hæc vsque ad τὴν αἰχμαλωσίαν, habentur in LL. VV. qui collati sunt, cum tamen paulo inferius repetantur. ζ [καὶ τὴν γαληρώ.] AA. LL. habent, τὴν γαδηρών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΘ'.

ΚΑὶ ἐζεκίας ἐβασίλευσεν ὢν εἴκοσι καὶ πέντε ἐτῶν, καὶ εἴκοσι ἐννέα ἔτη ἐβασίλευσεν ἐν ἱερουσαλήμ, καὶ ὄνομα τῇ μητρὶ αὐτοῦ ἀβιὰ θυγάτηρ ζαχαρίου. καὶ ἐποίησε τὸ εὐθὲς ἐνώπιον κυρίου κατὰ πάντα ὅσα ἐποίησε δαυὶδ ὁ πατὴρ αὐτοῦ. καὶ ἐγένετο ὡς ἔστη ἐπὶ τῆς βασιλείας αὐτοῦ, ἐν τῷ μηνὶ τῷ πρώτῳ ἀνέῳξε τὰς θύρας οἴκου κυρίου καὶ ἐπεσκεύασεν αὐτάς. καὶ εἰσήγαγε τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς λευΐτας, καὶ κατέστησεν αὐτοὺς εἰς τὸ κλίτος τὸ πρὸς ἀνατολάς, καὶ εἶπεν αὐτοῖς. ἀκούσατε οἱ λευῖται, νῦν ἁγνίσθητε, καὶ ἁγνίσατε τὸν οἶκον κυρίου θεοῦ τῶν πατέρων ὑμῶν, καὶ ἐκβάλετε τὴν ἀκαθαρσίαν ἐκ τῶν ἁγίων. ὅτι ἀπέστησαν οἱ πατέρες ἡμῶν, καὶ ἐποίησαν τὸ πονηρὸν ἐναντίον κυρίου θεοῦ ἡμῶν, καὶ ἐγκατέλιπαν αὐτόν, καὶ ἀπέστρεψαν τὸ πρόσωπον αὐτῶν ἀπὸ τῆς σκηνῆς κυρίου, καὶ ἔδωκαν αὐχένα. καὶ ἀπέκλεισαν τὰς θύρας τοῦ ναοῦ, καὶ ἔσβεσαν τοὺς λύχνους, καὶ θυμίαμα οὐκ ἐθυμίασαν, καὶ ὁλοκαυτώματα οὐ προσήνεγκαν ἐν τῷ ἁγίῳ θεῷ ἰσραήλ. καὶ ὠργίσθη ὀργῇ κύριος ἐπὶ τὸν ἰούδαν καὶ τὴν ἱερουσαλήμ, καὶ ἔδωκεν αὐτοὺς εἰς ἔκστασιν καὶ εἰς ἀφανισμὸν καὶ εἰς συρισμόν, ὡς ὑμεῖς ὁρᾶτε τοῖς ὀφθαλμοῖς ὑμῶν. καὶ ἰδοὺ πεπλήγασιν οἱ πατέρες ὑμῶν ἐν μαχαίρᾳ, καὶ οἱ υἱοὶ ὑμῶν καὶ αἱ θυγατέρες ὑμῶν καὶ αἱ γυναῖκες ὑμῶν ἐν αἰχμαλωσίᾳ ἐν γῇ οὐκ αὐτῶν, ὃ [α] καὶ νῦν ἐστιν. ἐπὶ τούτοις νῦν ἐστιν ἐπὶ καρδίας διαθέσθαι διαθήκην μου, διαθήκην κυρίου θεοῦ ἰσραήλ, καὶ ἀποστρέψει τὴν ὀργὴν τοῦ θυμοῦ αὐτοῦ ἀφ' ἡμῶν. καὶ νῦν μὴ διαλίπητε, ὅτι ἐν ὑμῖν ἡρέτικε κύριος στῆναι ἐναντίον αὐτοῦ λειτουργεῖν, καὶ εἶναι αὐτῷ λειτουργοῦντας καὶ θυμιῶντας. καὶ ἀνέστησαν οἱ λευῖται μαὰθ ὁ τοῦ ἀμασί, καὶ ἰωὴλ ὁ τοῦ ἀζαρίου ἐκ τῶν υἱῶν καάθ. καὶ ἐκ τῶν υἱῶν μεραρὶ κὶς ὁ τοῦ ἀβδί, καὶ ἀζαρίας ὁ τοῦ ἰαλελήλ. καὶ ἀπὸ τῶν υἱῶν γεδσωνί, ἰωδαὰδ ὁ τοῦ ζεμμάθ, καὶ ἰωαδάμ. οὗτοι υἱοὶ ἰωαχά. καὶ τῶν υἱῶν ἐλισαφάν, ζαμβρί, καὶ ἰειήλ. καὶ τῶν υἱῶν ἀσάφ, ζαχαρίας καὶ ματθανίας. καὶ τῶν υἱῶν αἱμάν, ἰειὴλ καὶ σεμεΐ. καὶ τῶν υἱῶν ἰδιθούν, σαμαίας, καὶ ὀζιήλ. καὶ συνήγαγον τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῶν, καὶ ἡγνίσθησαν κατὰ τὴν ἐντολὴν τοῦ βασιλέως διὰ προστάγματος κυρίου, καθαρίσαι τὸν οἶκον κυρίου. καὶ εἰσῆλθον οἱ ἱερεῖς ἔσω εἰς τὸν οἶκον κυρίου ἁγνίσαι, καὶ ἐξέβαλον πᾶσαν τὴν ἀκαθαρσίαν τὴν εὑρεθεῖσαν ἐν τῷ οἴκῳ κυρίου καὶ εἰς τὴν αὐλὴν οἴκου κυρίου. καὶ ἐδέξαντο οἱ λευῖται ἐκβαλεῖν εἰς τὸν χείμαρρουν κέδρων ἔξω. καὶ ἤρξατο τῇ ἡμέρᾳ τῇ πρώτῃ νουμηνίᾳ τοῦ πρώτου μηνὸς ἁγνίσαι, καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ τοῦ μηνὸς εἰσῆλθαν εἰς τὸν ναὸν κυρίου, καὶ ἥγνισαν τὸν οἶκον κυρίου ἐν ἡμέραις ὀκτώ, καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ [β] τρισκαιδεκάτῃ τοῦ μηνὸς τοῦ πρώτου συνετέλεσαν. καὶ εἰσῆλθαν ἔσω πρὸς ἐζεκίαν τὸν βασιλέα, καὶ εἶπαν. ἡγνίσαμεν πάντα τὰ ἐν οἴκῳ κυρίου, τὸ θυσιαστήριον τῆς ὁλοκαυτώσεως καὶ τὰ σκεύη αὐτοῦ, καὶ τὴν τράπεζαν τῆς προθέσεως καὶ τὰ σκεύη αὐτῆς, καὶ πάντα τὰ σκεύη ἃ ἐμίανεν ὁ βασιλεὺς ἄχαζ ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ ἐν τῇ ἀποστασίᾳ αὐτοῦ, ἡτοιμάκαμεν καὶ ἡγνίκαμεν, ἰδού ἐστιν ἐναντίον τοῦ θυσιαστηρίου κυρίου. καὶ ὤρθρισεν ἐζεκίας ὁ βασιλεύς, καὶ συνήγαγε τοὺς ἄρχοντας τῆς πόλεως, καὶ ἀνέβη εἰς οἶκον κυρίου. καὶ ἀνήνεγκε μόσχους ἑπτά, κριοὺς ἑπτά, ἀμνοὺς ἑπτά, χιμάρους αἰγῶν ἑπτὰ περὶ ἁμαρτίας, περὶ τῆς βασιλείας, καὶ περὶ τῶν ἁγίων, καὶ περὶ ἰσραήλ. καὶ εἶπε τοῖς υἱοῖς ἀαρὼν τοῖς ἱερεῦσιν ἀναβαίνειν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον κυρίου. καὶ ἔθυσαν τοὺς μόσχους, καὶ ἐδέξαντο οἱ ἱερεῖς τὸ αἷμα, καὶ προσέχεαν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον. καὶ ἔθυσαν τοὺς κριούς, καὶ προσέχεαν τὸ αἷμα ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον. καὶ ἔθυσαν τοὺς ἀμνούς, καὶ περιέχεον τὸ αἷμα τῷ θυσιαστηρίῳ. καὶ προσήγαγον τοὺς χιμάρους τοὺς περὶ ἁμαρτίας ἐναντίον τοῦ βασιλέως καὶ τῆς ἐκκλησίας, καὶ ἐπέθηκαν τὰς χεῖρας αὐτῶν ἐπ' αὐτούς. καὶ ἔθυσαν αὐτοὺς οἱ ἱερεῖς, καὶ ἐξιλάσαντο τὸ αἷμα αὐτῶν πρὸς τὸ θυσιαστήριον, καὶ ἐξιλάσαντο περὶ παντὸς ἰσραήλ, ὅτι εἶπεν ὁ βασιλεὺς περὶ παντὸς ἰσραὴλ ἡ ὁλοκαύτωσις, καὶ τὰ περὶ ἁμαρτίας. καὶ ἔστησε τοὺς λευΐτας ἐν οἴκῳ κυρίου ἐν κυμβάλοις, καὶ ἐν νάβλαις, καὶ ἐν κινύραις κατὰ τὴν ἐντολὴν δαυὶδ τοῦ βασιλέως, καὶ γὰδ τοῦ ὁρῶντος τῷ βασιλεῖ, καὶ νάθαν τοῦ προφήτου, ὅτι διὰ ἐντολῆς κυρίου τὸ πρόσταγμα

ἐν χειρὶ

ἐν χερσὶ τῶν προφητῶν. καὶ ἔστησαν οἱ λευῖται ἐν ὀργάνοις δαυὶδ, καὶ οἱ ἱερεῖς ταῖς σάλπιγξι. καὶ εἶπεν ἐζεκίας ἀνενέγκαι τὴν ὁλοκαύτωσιν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον. καὶ ἐν τῷ ἄρξασθαι ἀναφέρειν τὴν ὁλοκαύτωσιν, ἤρξαντο ᾄδειν κυρίῳ, καὶ σάλπιγγες πρὸς τὰ ὄργανα δαυὶδ βασιλέως ἰσραήλ. καὶ πᾶσα ἡ ἐκκλησία προσεκύνει, καὶ οἱ ψαλτῳδοὶ ᾄδοντες, καὶ σάλπιγγες σαλπίζουσαι ἕως οὗ συνετελέσθη ἡ ὁλοκαύτωσις. καὶ ὡς συνετέλεσαν ἀναφέροντες, ἔκαμψεν ὁ βασιλεὺς καὶ πάντες οἱ εὑρεθέντες, καὶ προσεκύνησαν. καὶ εἶπεν ἐζεκίας ὁ βασιλεὺς καὶ οἱ ἄρχοντες τοῖς λευίταις, ὑμνεῖν τὸν κύριον ἐν λόγοις δαυὶδ καὶ ἀσὰφ τοῦ προφήτου. καὶ ὕμνουν ἐν εὐφροσύνῃ, καὶ ἔπεσον καὶ προσεκύνησαν. καὶ ἀπεκρίθη ἐζεκίας, καὶ εἶπε. νῦν ἐπληρώσατε τὰς χεῖρας ὑμῶν κυρίῳ, προσαγάγετε καὶ ^γ φέρετε θυσίας αἰνέσεως εἰς οἶκον κυρίου. καὶ ἀνήνεγκεν ἡ ἐκκλησία θυσίας καὶ αἰνέσεις εἰς οἶκον κυρίου, καὶ πᾶς πρόθυμος τῇ καρδίᾳ ὁλοκαυτώσεις. καὶ ἐγένετο ὁ ἀριθμὸς τῆς ὁλοκαυτώσεως ἧς ἀνήνεγκεν ἡ ἐκκλησία, μόσχοι ἑβδομήκοντα, κριοὶ ἑκατὸν, ἀμνοὶ διακόσιοι, εἰς ὁλοκαύτωσιν κυρίῳ πάντα ταῦτα. καὶ οἱ ἡγιασμένοι μόσχοι ἑξακόσιοι, πρόβατα τρισχίλια. ἀλλ' ἢ οἱ ἱερεῖς ἦσαν ὀλίγοι, καὶ οὐκ ἠδύναντο ἐκδεῖραι τὴν ὁλοκαύτωσιν, καὶ ἀντελάβοντο αὐτῶν οἱ ἀδελφοὶ αὐτῶν οἱ λευῖται ἕως οὗ συνετελέσθη τὸ ἔργον, καὶ ἕως οὗ ἡγνίσθησαν οἱ ἱερεῖς, ὅτι οἱ λευῖται προθύμως ἥγνισαν παρὰ τοὺς ἱερεῖς. καὶ ἡ ὁλοκαύτωσις πολλὴ ἐν τοῖς στέασι τῆς τελειώσεως τοῦ σωτηρίου καὶ τῶν σπονδῶν τῆς ὁλοκαυτώσεως. καὶ κατωρθώθη τὸ ἔργον ἐν οἴκῳ κυρίου, καὶ ηὐφράνθη ἐζεκίας καὶ πᾶς ὁ λαὸς, διὰ τὸ ἡτοιμακέναι τὸν θεὸν τῷ λαῷ, ὅτι ἐξάπινα ἐγένετο ὁ λόγος.

α [ὃ καὶ νῦν ἐστιν.] In aliquibus alijs libris est, ἐν γῇ οὐκ αὐτῶν, καὶ νῦν εἰσιν ἐπὶ ταύτοις. νῦν οὖν θέσθε ἐπὶ καρδίας ὑμῶν, τοῦ διαθέσθαι διαθήκην μετὰ κυρίου θεοῦ ἰσραήλ. β [καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ.] In nonnullis libris legitur, καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑκκαιδεκάτῃ. γ [φέρετε θυσίας αἰνέσεως.] In margine L.V. ſcriptum eſt, καὶ αἰνέσεις. atque ita paulopoſt, quo in loco editiones vulgatæ habent, καὶ αἰνέσεως. quod videtur ſignificare, περὶ αἰνέσεως. Ita Pſal. 55. ἃς ἀποδώσω αἰνέσεως. & ita in aliquibus Latinæ editionis libris. Quæ reddam laudationis tibi.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Λ'.

ΚΑὶ ἀπέστειλεν ἐζεκίας ἐπὶ πάντα ἰσραὴλ καὶ ἰούδαν, καὶ ἐπιστολὰς ἔγραψεν ἐπὶ τὸν ἐφραὶμ καὶ μανασσῆ ἐλθεῖν εἰς οἶκον κυρίου εἰς ἱερουσαλὴμ, ποιῆσαι τὸ φασὲκ τῷ κυρίῳ θεῷ ἰσραήλ. καὶ ἐβουλεύσατο ὁ βασιλεὺς καὶ οἱ ἄρχοντες καὶ πᾶσα ἡ ἐκκλησία ἐν ἱερουσαλὴμ, ποιῆσαι τὸ φασὲκ τῷ μηνὶ τῷ δευτέρῳ. οὐ γὰρ ἠδυνάσθησαν ποιῆσαι αὐτὸ ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, ὅτι οἱ ἱερεῖς οὐχ ἡγνίσθησαν ἱκανοὶ, καὶ ὁ λαὸς οὐ συνήχθη εἰς ἱερουσαλήμ. καὶ ἤρεσεν ὁ λόγος ἐναντίον τοῦ βασιλέως

A καὶ ἐναντίον τῆς ἐκκλησίας. καὶ ἔστησαν λόγον διελθεῖν κήρυγμα ἐν παντὶ ἰσραὴλ ἀπὸ βηρσαβεὲ ἕως δὰν, ἐλθόντας ποιῆσαι τὸ φασὲκ κυρίῳ θεῷ ἰσραὴλ εἰς ἱερουσαλὴμ, ὅτι πλῆθος οὐκ ἐποίησε κατὰ τὴν γραφήν. καὶ ἐπορεύθησαν οἱ τρέχοντες σὺν ταῖς ἐπιστολαῖς παρὰ τοῦ βασιλέως καὶ τῶν ἀρχόντων εἰς πάντα ἰσραὴλ καὶ ἰούδαν κατὰ τὸ πρόσταγμα τοῦ βασιλέως, λέγοντες. οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ἐπιστρέψατε πρὸς κύριον θεὸν ἀβραὰμ καὶ ἰσαὰκ καὶ ἰσραὴλ, καὶ ^α ἐπιστρέψατε τοὺς ἀνασεσωσμένους τοὺς καταλειφθέντας ἀπὸ χειρὸς βασιλέως ἀσσούρ. καὶ μὴ γίνεσθε καθὼς

B οἱ πατέρες ὑμῶν καὶ οἱ ἀδελφοὶ ὑμῶν, οἳ ἀπέστησαν ἀπὸ κυρίου θεοῦ πατέρων αὐτῶν, καὶ παρέδωκεν αὐτοὺς εἰς ἐρήμωσιν καθὼς ὑμεῖς ὁρᾶτε. καὶ νῦν μὴ σκληρύνητε ^β τὰς καρδίας ὑμῶν ὡς οἱ πατέρες ὑμῶν, δότε δόξαν κυρίῳ τῷ θεῷ, καὶ εἰσέλθετε εἰς τὸ ἁγίασμα αὐτοῦ ὃ ἡγίασεν εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ δουλεύσατε τῷ κυρίῳ θεῷ ὑμῶν, καὶ ἀποστρέψει ἀφ' ὑμῶν θυμὸν ὀργῆς. ὅτι ἐν τῷ ἐπιστρέφειν ὑμᾶς πρὸς κύριον, οἱ ἀδελφοὶ ὑμῶν καὶ τὰ τέκνα ὑμῶν ἔσονται ἐν οἰκτιρμοῖς ἔναντι πάντων τῶν αἰχμαλωτισάντων αὐτοὺς, καὶ ἀποστρέψει εἰς τὴν γῆν ταύτην, ὅτι ἐλεήμων

Γ καὶ οἰκτίρμων κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν, καὶ οὐκ ἀποστρέψει τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἀφ' ὑμῶν, ἐὰν ἐπιστρέψωμεν πρὸς αὐτόν. καὶ ἦσαν οἱ τρέχοντες διαπορευόμενοι πόλιν ἐκ πόλεως ἐν τῷ ὄρει ἐφραὶμ, καὶ μανασσῆ, καὶ ἕως ζαβουλών. καὶ ἐγένοντο ὡς καταγελῶντες αὐτῶν, καὶ καταμωκώμενοι. ἀλλὰ ἄνθρωποι ἀσὴρ καὶ ἀπὸ μανασσῆ καὶ ἀπὸ ζαβουλὼν ἐνετράπησαν, καὶ ἦλθον εἰς ἱερουσαλὴμ καὶ εἰς ἰούδα. καὶ ἐγένετο χεὶρ κυρίου δοῦναι αὐτοῖς καρδίαν μίαν ἐλθεῖν, τοῦ ποιῆσαι κατὰ τὰ προστάγματα τοῦ βασιλέως καὶ τῶν ἀρχόντων ἐν λόγῳ κυρίου. καὶ συνήχθησαν εἰς ἱερουσα-

Δ λὴμ λαὸς πολὺς τοῦ ποιῆσαι τὴν ἑορτὴν τῶν ἀζύμων ἐν τῷ μηνὶ τῷ δευτέρῳ, ἐκκλησία πολλὴ σφόδρα. καὶ ἀνέστησαν, καὶ καθεῖλαν τὰ θυσιαστήρια τὰ ἐν ἱερουσαλὴμ, καὶ πάντα ἐν οἷς ἐθυμίων τοῖς ψευδέσι, κατέσπασαν καὶ ἔρριψαν εἰς τὸν χειμάῤῥουν κέδρων. καὶ ἔθυσαν τὸ φασὲκ τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ τοῦ μηνὸς τοῦ δευτέρου. καὶ οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ λευῖται ἐνετράπησαν ^γ καὶ ἥγνισαν, καὶ εἰσήνεγκαν ὁλοκαυτώματα ἐν οἴκῳ κυρίου. καὶ ἔστησαν ἐπὶ τὴν στάσιν αὐτῶν, κατὰ τὸ κρίμα αὐτῶν, κατὰ τὴν ἐντολὴν μωυσῆ ἀνθρώπου τοῦ θεοῦ, καὶ οἱ ἱερεῖς ἐδέχοντο τὰ αἵματα

E ἐκ χειρὸς τῶν λευιτῶν. ὅτι πλῆθος τῆς ἐκκλησίας οὐχ ἡγνίσθη, καὶ οἱ λευῖται ἦσαν τοῦ θύειν τὸ φασὲκ παντὶ τῷ μὴ δυναμένῳ ἁγνισθῆναι τῷ κυρίῳ. ὅτι πλεῖστον τοῦ λαοῦ ἀπὸ ἐφραὶμ, καὶ μανασσῆ, καὶ ἰσσάχαρ, ζαβουλὼν οὐχ ἥγνισαν, ἀλλ' ἔφαγον τὸ φασὲκ παρὰ τὴν γραφήν. τοῦτο δὲ καὶ προσηύξατο ἐζεκίας περὶ αὐτῶν, λέγων. κύριος ἀγαθὸς ἐξιλάσθω ὑπὲρ πάσης καρδίας κατευθυνούσης ἐκζητῆσαι κύριον τὸν θεὸν τῶν πατέρων αὐτῶν, καὶ οὐ κατὰ τὴν ἁγνείαν τῶν ἁγίων. καὶ ἐπήκουσε κύριος τῷ ἐζεκίᾳ, καὶ ἰάσατο τὸν λαόν. καὶ ἐποίησαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ οἱ εὑρεθέν-

τες ἐν ἱερουσαλὴμ τὴν ἑορτὴν τῶν ἀζύμων ἑπτὰ ἡμέρας ἐν εὐφροσύνῃ μεγάλῃ, καὶ καθυμνοῦντες τῷ κυρίῳ ἡμέραν καθ᾽ ἡμέραν, καὶ οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ λευῖται ἐν ὀργάνοις τοῦ κυρίου. καὶ ἐλάλησεν ἐζεκίας ἐπὶ πᾶσαν καρδίαν τῶν λευιτῶν καὶ τῶν συνιόντων σύνεσιν ἀγαθὴν τῷ κυρίῳ. καὶ συνετέλεσαν τὴν ἑορτὴν τῶν ἀζύμων ἑπτὰ ἡμέρας θύοντες θυσίας σωτηρίου, καὶ ἐξομολογούμενοι τῷ κυρίῳ θεῷ τῶν πατέρων αὐτῶν. καὶ ἐβουλεύσατο ἡ ἐκκλησία ἅμα ποιῆσαι ἑπτὰ ἡμέρας ἄλλας. καὶ ἐποίησαν ἑπτὰ ἡμέρας ἐν εὐφροσύνῃ. ὅτι ἐζεκίας ἀπήρξατο τῷ ἰούδα τῇ ἐκκλησίᾳ, χιλίους μόσχους καὶ ἑπτακισχίλια πρόβατα, καὶ οἱ ἄρχοντες ἀπήρξαντο τῷ λαῷ μόσχους χιλίους καὶ πρόβατα δέκα χιλιάδας, καὶ τὰ ἅγια τῶν ἱερέων εἰς πλῆθος. καὶ ηὐφράνθη πᾶσα ἡ ἐκκλησία οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ λευῖται, καὶ πᾶσα ἡ ἐκκλησία ἰούδα, καὶ οἱ εὑρεθέντες [ε] ἐξ ἱερουσαλὴμ, καὶ οἱ προσήλυτοι οἱ ἐλθόντες ἀπὸ γῆς ἰσραὴλ, καὶ οἱ κατοικοῦντες ἰούδα. καὶ ἐγένετο εὐφροσύνη μεγάλη ἐν ἱερουσαλήμ. ἀπὸ ἡμερῶν σαλωμὼν υἱοῦ δαυὶδ βασιλέως ἐκ ἰσραὴλ οὐκ ἐγένετο τοιαύτη ἑορτὴ ἐν ἱερουσαλήμ. καὶ ἀνέστησαν οἱ ἱερεῖς οἱ λευῖται καὶ εὐλόγησαν τὸν λαὸν, καὶ ἐπηκούσθη ἡ φωνὴ αὐτῶν, καὶ ἦλθεν ἡ προσευχὴ αὐτῶν εἰς τὸ κατοικητήριον τὸ ἅγιον αὐτοῦ εἰς τὸν οὐρανόν.

α [καὶ ἐπιστρέψατε.] Plerique libri habent. καὶ ἐπιστρέψει. β [μὴ σκληρύνητε τὰς καρδίας ὑμῶν.] In plerisque libris est, μὴ σκληρύνητε τοὺς τραχήλους ὑμῶν. γ [καὶ ἥγνισαν καὶ εἰσήνεγκαν ὁλοκαυτώματα.] AA.LL. partim habent, ἡγνίσθησαν, partim ἡγιάσθησαν. δ [τοῦτο καὶ προσηύξατο.] In nonnullis libris est; ὃ καὶ προσηύξατο. ε [ἐξ ἱερουσαλήμ.] AA. LL. ἐξ ἰσραήλ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΑʹ.

ΚΑὶ ὡς συνετελέσθη πάντα ταῦτα, ἐξῆλθε πᾶς ἰσραὴλ οἱ εὑρεθέντες ἐν πόλεσιν ἰούδα, καὶ συνέτριψαν τὰς στήλας, καὶ ἔκοψαν τὰ ἄλση, καὶ κατέσπασαν τὰ ὑψηλὰ καὶ τοὺς βωμοὺς ἀπὸ πάσης τῆς ἰουδαίας καὶ βενιαμὶν, καὶ ἐξ ἐφραὶμ, καὶ ἀπὸ μανασσῆ ἕως εἰς τέλος. καὶ ἐπέστρεψαν πᾶς ἰσραὴλ ἕκαστος εἰς τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ, καὶ εἰς τὰς πόλεις αὐτῶν. καὶ ἔταξεν ἐζεκίας τὰς ἐφημερίας τῶν ἱερέων καὶ τῶν λευιτῶν, καὶ τὰς ἐφημερίας ἑκάστου κατὰ τὴν ἑαυτοῦ λειτουργίαν τοῖς ἱερεῦσι καὶ τοῖς λευίταις εἰς τὴν ὁλοκαύτωσιν, καὶ εἰς τὴν θυσίαν τοῦ σωτηρίου, καὶ αἰνεῖν, καὶ ἐξομολογεῖσθαι, καὶ λειτουργεῖν ἐν ταῖς πύλαις ἐν ταῖς αὐλαῖς οἴκου κυρίου. καὶ μερὶς τοῦ βασιλέως ἐκ τῶν ὑπαρχόντων αὐτοῦ, εἰς τὰς ὁλοκαυτώσεις τὴν πρωϊνὴν καὶ τὴν δειλινὴν, καὶ ὁλοκαυτώσεις εἰς τὰ σάββατα, καὶ εἰς τὰς νουμηνίας, καὶ εἰς τὰς ἑορτὰς τὰς γεγραμμένας ἐν τῷ νόμῳ κυρίου. καὶ εἶπαν τῷ λαῷ τοῖς κατοικοῦσιν ἐν ἱερουσαλὴμ, δοῦναι τὴν μερίδα τῶν ἱερέων καὶ τῶν λευιτῶν, ὅπως κατισχύσωσιν ἐν τῇ λειτουργίᾳ οἴκου κυρίου. καὶ ὡς προσέταξε τὸν λόγον, ἐπλεόνασεν ἰσραὴλ ἀπαρχὴν σίτου, καὶ οἴνου, καὶ ἐλαίου, καὶ μέλιτος, καὶ πᾶν γένημα ἀγροῦ καὶ ἐπιδέκατα πάντα εἰς πλῆθος ἤνεγκαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ καὶ ἰούδα. καὶ οἱ κατοικοῦντες ἐν ταῖς πόλεσιν ἰούδα καὶ αὐτοὶ ἤνεγκαν ἐπιδέκατα μόσχων καὶ προβάτων, [α] καὶ ἐπιδέκατα αἰγῶν, καὶ ἡγίασαν τῷ κυρίῳ θεῷ αὐτῶν. καὶ εἰσήνεγκαν καὶ ἔθηκαν σωροὺς σωρούς. ἐν τῷ μηνὶ τῷ τρίτῳ ἤρξαντο οἱ σωροὶ θεμελιοῦσθαι, καὶ ἐν τῷ μηνὶ τῷ ἑβδόμῳ συνετελέσθησαν. καὶ ἦλθεν ἐζεκίας καὶ οἱ ἄρχοντες, καὶ εἶδον τοὺς σωροὺς, καὶ ηὐλόγησαν τὸν κύριον καὶ τὸν λαὸν αὐτοῦ ἰσραήλ. καὶ ἐπυνθάνετο ἐζεκίας τῶν ἱερέων καὶ τῶν λευιτῶν ὑπὲρ τῶν σωρῶν. καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν ἀζαρίας ὁ ἱερεὺς ὁ ἄρχων εἰς οἶκον σαδδούκ. καὶ εἶπεν. ἐξ οὗ ἦρκται ἡ ἀπαρχὴ φέρεσθαι εἰς οἶκον κυρίου, ἐφάγομεν καὶ ἐπίομεν καὶ κατελίπομεν ἕως εἰς πλῆθος, ὅτι κύριος ηὐλόγησε τὸν λαὸν αὐτοῦ, καὶ κατελίπομεν ἐπὶ τὸ πλῆθος τοῦτο. καὶ εἶπεν ἐζεκίας ἔτι ἑτοιμάσαι παστοφόρια εἰς οἶκον κυρίου. καὶ ἡτοίμασαν. καὶ ἤνεγκαν ἐκεῖ τὰς ἀπαρχὰς καὶ τὰ ἐπιδέκατα ἐν πίστει, καὶ ἐπ᾽ αὐτῶν ἐπιστάτης χωνενίας ὁ λευίτης, καὶ σεμεῒ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ διαδεχόμενος, καὶ ἰειὴλ, καὶ ὀζίας, καὶ ναὲθ, καὶ ἀσαὴλ, καὶ ἱεριμὼθ, καὶ ἰωζαβὰδ, καὶ ἐλιὴλ, καὶ ὁ σαμαχία, καὶ μαὰθ, καὶ βαναΐας, καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ καθεσταμένοι διὰ χωνενίου καὶ σεμεῒ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, καθὼς προσέταξεν ἐζεκίας ὁ βασιλεὺς καὶ ἀζαρίας ὁ ἡγούμενος οἴκου κυρίου. καὶ κωρὴ ὁ τοῦ ἰεμνὰ ὁ λευίτης ὁ πυλωρὸς κατὰ ἀνατολὰς ἐπὶ τῶν δομάτων, δοῦναι τὰς ἀπαρχὰς κυρίου, καὶ τὰ ἅγια τῶν ἁγίων, διὰ χειρὸς ὀδὸμ, καὶ βενιαμὶν, καὶ ἰησοῦς, καὶ σεμεῒ καὶ ἀμαρίας, καὶ σεχονίας διὰ χειρὸς τῶν ἱερέων ἐν πίστει, δοῦναι τοῖς ἀδελφοῖς αὐτῶν κατὰ τὰς ἐφημερίας, κατὰ τὸν μέγαν καὶ τὸν μικρὸν, ἐκτὸς τῆς ἐπιγονῆς τῶν ἀρσενικῶν ἀπὸ τριετοῦς καὶ ἐπάνω, παντὶ τῷ εἰσπορευομένῳ εἰς οἶκον κυρίου, εἰς λόγον ἡμερῶν εἰς ἡμέραν, εἰς λειτουργίαν ἐφημερίαις διατάξεως αὐτῶν. οὗτος ὁ καταλοχισμὸς τῶν ἱερέων κατ᾽ οἴκους πατριῶν, καὶ οἱ λευῖται ἐν ταῖς ἐφημερίαις αὐτῶν, ἀπὸ εἰκοσαετοῦς καὶ ἐπάνω ἐν διατάξει [β] ἐγκαταλοχίσαι ἐν πάσῃ ἐπιγονῇ υἱῶν αὐτῶν καὶ θυγατέρων αὐτῶν εἰς πᾶν πλῆθος, ὅτι ἐν πίστει ἥγνισαν τὸ ἅγιον. τοῖς υἱοῖς ἀαρὼν τοῖς ἱερατεύουσι, καὶ οἱ ἀπὸ τῶν πόλεων αὐτῶν ἐν πάσῃ πόλει καὶ πόλει ἄνδρες οἳ ὠνομάσθησαν ἐν ὀνόματι, δοῦναι μερίδα παντὶ ἀρσενικῷ ἐν τοῖς ἱερεῦσι, καὶ παντὶ καταριθμουμένῳ ἐν τοῖς λευίταις. καὶ ἐποίησεν οὕτως ἐζεκίας ἐν παντὶ ἰούδα, καὶ ἐποίησε τὸ καλὸν καὶ τὸ εὐθὲς ἐναντίον τοῦ κυρίου θεοῦ αὐτοῦ. καὶ ἐν παντὶ ἔργῳ ᾧ ἤρξατο ἐν ἐργασίᾳ ἐν οἴκῳ κυρίου. καὶ ἐν τῷ νόμῳ καὶ ἐν τοῖς προστάγμασιν ἐξεζήτησε τὸν θεὸν αὐτοῦ ἐξ ὅλης ψυχῆς αὐτοῦ, καὶ ἐποίησε καὶ εὐωδώθη.

α [καὶ ἐπιδέκατα αἰγῶν.] Ita est in LL. VV. qui collati sunt. β [ἐγκαταλοχίσαι.] In alijs libris est, ἐν καταλοχίαις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΒʹ.

ΚΑὶ μετὰ τοὺς λόγους τούτους καὶ τὴν ἀλήθειαν ταύτην ἦλθε σενναχηρὶμ βασιλεὺς ἀσσυρίων, καὶ ἦλθεν ἐπὶ ἰούδαν, καὶ παρενέβαλεν ἐπὶ τὰς πόλεις

πόλεις τὰς τειχήρεις, καὶ εἶπε προκαταλαβέσθαι αὐτάς. καὶ εἶδεν ἐζεκίας ὅτι ἥκει σενναχηρεὶμ, καὶ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ τοῦ πολεμῆσαι ἐπὶ ἱερουσαλήμ. καὶ ἐβουλεύσατο μετὰ τῶν πρεσβυτέρων αὐτοῦ καὶ τῶν δυνατῶν, ἐμφράξαι τὰ ὕδατα τῶν πηγῶν ἃ ἦν ἔξω τῆς πόλεως, καὶ συνεπίσχυσαν αὐτῷ. καὶ συνήγαγε λαὸν πολὺν, καὶ ἐνέφραξε τὰ ὕδατα τῶν πηγῶν, καὶ τὸν ποταμὸν τὸν διορίζοντα διὰ τῆς πόλεως, λέγων· μὴ ἔλθῃ βασιλεὺς ἀσσοὺρ, καὶ εὕρῃ ὕδωρ πολὺ, καὶ κατισχύσῃ. καὶ κατίσχυσεν ἐζεκίας, καὶ ᾠκοδόμησε πᾶν τὸ τεῖχος τὸ κατεσκαμμένον καὶ πύργους καὶ ἔξω προτείχισμα ἄλλο, καὶ κατίσχυσε τὸ ἀνάλημμα τῆς πόλεως δαυὶδ, καὶ κατεσκεύασεν ὅπλα πολλά. καὶ ἔθετο ἄρχοντας τοῦ πολέμου ἐπὶ τὸν λαὸν, καὶ συνήχθησαν πρὸς αὐτὸν ἐπὶ τὴν πλατεῖαν τῆς πύλης τῆς φάραγγος, καὶ ἐλάλησεν ἐπὶ καρδίαν αὐτῶν, λέγων. ἰσχύσατε καὶ ἀνδρίζεσθε, καὶ μὴ φοβηθῆτε, μηδὲ πτοηθῆτε ἀπὸ προσώπου βασιλέως ἀσσοὺρ, καὶ ἀπὸ προσώπου παντὸς τοῦ ἔθνους τοῦ μετ' αὐτοῦ, ὅτι μεθ' ἡμῶν πλείονες ἢ μετ' αὐτοῦ. μετ' αὐτοῦ βραχίονες σάρκινοι, μεθ' ἡμῶν δὲ κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν τοῦ σώζειν καὶ τοῦ πολεμεῖν τὸν πόλεμον ἡμῶν. καὶ κατεθάρσησεν ὁ λαὸς ἐπὶ τοῖς λόγοις ἐζεκίου βασιλέως ἰούδα. καὶ μετὰ ταῦτα ἀπέστειλε σενναχηρεὶμ βασιλεὺς ἀσσυρίων τοὺς παῖδας ἑαυτοῦ ἐπὶ ἱερουσαλὴμ, καὶ αὐτὸς ἐπὶ λαχὶς, καὶ πᾶσα ἡ στρατιὰ μετ' αὐτοῦ, καὶ ἀπέστειλε πρὸς ἐζεκίαν βασιλέα ἰούδα, καὶ πρὸς πάντα ἰούδα τὸν ἐν ἱερουσαλὴμ, λέγων. οὕτως λέγει σενναχηρεὶμ βασιλεὺς ἀσσυρίων. ἐπὶ τί ὑμεῖς πεποίθατε, καὶ καθήσεσθε ἐν τῇ περιοχῇ ἐν ἱερουσαλήμ; οὐχὶ ἐζεκίας ἀπατᾷ ὑμᾶς τοῦ παραδοῦναι ὑμᾶς εἰς θάνατον καὶ εἰς λιμὸν καὶ εἰς δίψαν λέγων, κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν σώσει ἡμᾶς ἐκ χειρὸς βασιλέως ἀσσούρ; οὐχ οὗτός ἐστιν ἐζεκίας, ὃς περιεῖλε τὰ θυσιαστήρια αὐτοῦ, καὶ τὰ ὑψηλὰ αὐτοῦ, καὶ εἶπε τῷ ἰούδα καὶ τοῖς κατοικοῦσιν ἐν ἱερουσαλὴμ λέγων, κατέναντι τοῦ θυσιαστηρίου τούτου προσκυνήσετε, καὶ ἐπ' αὐτῷ θυμιάσατε; οὐ γνώσεσθε ὅ,τι ἐποίησα ἐγὼ καὶ οἱ πατέρες μου πᾶσι τοῖς λαοῖς τῶν χωρῶν; μὴ δυνάμενοι ἠδύναντο θεοὶ τῶν ἐθνῶν πάσης τῆς γῆς σῶσαι τὸν λαὸν αὐτῶν ἐκ χειρός μου; τίς ἐν πᾶσι τοῖς θεοῖς τῶν ἐθνῶν τούτων οὓς ἐξωλόθρευσαν οἱ πατέρες μου; μὴ ἐδύναντο σῶσαι τὸν λαὸν αὐτῶν ἐκ χειρός μου, ὅτι δυνήσεται ὁ θεὸς ὑμῶν σῶσαι ὑμᾶς ἐκ χειρός μου; νῦν οὖν μὴ ἀπατάτω ὑμᾶς ἐζεκίας, καὶ μὴ πεποιθέναι ὑμᾶς ποιείτω κατὰ ταῦτα, καὶ μὴ πιστεύετε αὐτῷ, ὅτι οὐ μὴ δύνηται ὁ θεὸς παντὸς ἔθνους καὶ βασιλείας τοῦ σῶσαι τὸν λαὸν αὐτοῦ ἐκ χειρός μου καὶ ἐκ χειρὸς πατέρων μου, ὅτι ὁ θεὸς ὑμῶν οὐ μὴ σώσῃ ὑμᾶς ἐκ χειρός μου. καὶ ἔτι ἐλάλησαν οἱ παῖδες αὐτοῦ ἐπὶ τὸν κύριον θεὸν, καὶ ἐπὶ ἐζεκίαν παῖδα αὐτοῦ. καὶ βιβλίον ἔγραψεν ὀνειδίζειν τὸν κύριον θεὸν ἰσραὴλ, καὶ εἶπε περὶ αὐτοῦ, λέγων. ὡς οἱ θεοὶ τῶν ἐθνῶν τῆς γῆς οὐκ ἐξείλαντο λαοὺς αὐτῶν ἐκ χειρός μου, οὕτως οὐ μὴ ἐξέληται ὁ θεὸς ἐζεκίου λαὸν αὐτοῦ ἐκ χειρός μου. καὶ ἐβόησε φωνῇ μεγάλῃ ἰουδαϊστὶ ἐπὶ τὸν λαὸν ἱερουσαλὴμ τὸν ἐπὶ τοῦ τείχους, [a] τοῦ βοηθῆσαι αὐτοῖς, καὶ κατασπάσαι, ὅπως προκαταλάβωνται τὴν πόλιν. καὶ ἐλάλησεν ἐπὶ θεὸν ἱερουσαλὴμ, ὡς καὶ ἐπὶ θεοὺς λαῶν τῆς γῆς ἔργα χειρῶν ἀνθρώπων. καὶ προσηύξατο ἐζεκίας ὁ βασιλεὺς, καὶ ἠσαΐας υἱὸς ἀμὼς ὁ προφήτης περὶ τούτων, καὶ ἐβόησαν εἰς τὸν οὐρανόν. καὶ ἀπέστειλε κύριος ἄγγελον, καὶ ἐξέτριψε πάντα δυνατὸν καὶ πολεμιστὴν καὶ ἄρχοντα καὶ στρατηγὸν ἐν τῇ παρεμβολῇ βασιλέως ἀσσούρ. καὶ ἀπέστρεψε μετ' αἰσχύνης προσώπου εἰς τὴν γῆν ἑαυτοῦ, καὶ ἦλθεν εἰς οἶκον θεοῦ αὐτοῦ. καὶ τῶν ἐξελθόντων ἐκ κοιλίας αὐτοῦ κατέβαλον αὐτὸν ἐν ῥομφαίᾳ. καὶ ἔσωσε κύριος τὸν ἐζεκίαν καὶ τοὺς κατοικοῦντας ἐν ἱερουσαλὴμ ἐκ χειρὸς σενναχηρεὶμ βασιλέως ἀσσοὺρ καὶ ἐκ χειρὸς πάντων, καὶ κατέπαυσεν αὐτοὺς κυκλόθεν. καὶ πολλοὶ ἔφερον δῶρα τῷ κυρίῳ εἰς ἱερουσαλὴμ, καὶ δόματα τῷ ἐζεκίᾳ βασιλεῖ ἰούδα, καὶ ὑπερήρθη κατ' ὀφθαλμοὺς πάντων τῶν ἐθνῶν μετὰ ταῦτα. ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἠρρώστησεν ἐζεκίας ἕως θανάτου, καὶ προσηύξατο πρὸς κύριον, καὶ ἐπήκουσεν αὐτοῦ, καὶ σημεῖον ἔδωκεν αὐτῷ. καὶ οὐ κατὰ τὸ ἀνταπόδομα ὃ ἔδωκεν αὐτῷ ἀνταπέδωκεν ἐζεκίας, ἀλλὰ ὑψώθη ἡ καρδία αὐτοῦ, καὶ ἐγένετο ἐπ' αὐτὸν ὀργὴ καὶ ἐπὶ ἰούδαν καὶ ἱερουσαλήμ. καὶ ἐταπεινώθη ἐζεκίας ἀπὸ τοῦ ὕψους τῆς καρδίας αὐτοῦ αὐτὸς καὶ οἱ κατοικοῦντες ἱερουσαλὴμ, καὶ οὐκ ἐπῆλθεν ἐπ' αὐτοὺς ὀργὴ κυρίου ἐν ταῖς ἡμέραις ἐζεκίου. καὶ ἐγένετο τῷ ἐζεκίᾳ πλοῦτος καὶ δόξα πολλὴ σφόδρα. καὶ θησαυροὺς ἐποίησεν αὐτῷ ἀργυρίου καὶ χρυσίου καὶ τοῦ λίθου τοῦ τιμίου, καὶ εἰς τὰ ἀρώματα, καὶ ὁπλοθήκας, καὶ εἰς σκεύη ἐπιθυμητὰ, καὶ πόλεις εἰς τὰ γεννήματα τοῦ σίτου καὶ οἴνου καὶ ἐλαίου, καὶ κώμας καὶ φάτνας παντὸς κτήνους, καὶ μάνδρας εἰς τὰ ποίμνια, καὶ πόλεις ἃς ᾠκοδόμησεν αὐτῷ καὶ ἀποσκευὴν προβάτων καὶ βοῶν εἰς πλῆθος, ὅτι ἔδωκεν αὐτῷ κύριος ἀποσκευὴν πολλὴν σφόδρα. αὐτὸς ἐζεκίας ἐνέφραξε τὴν ἔξοδον τοῦ ὕδατος γιὼν τὸ ἄνω, καὶ κατηύθυνεν αὐτὰ κάτω πρὸς λίβα τῆς πόλεως δαυίδ. καὶ εὐοδώθη ἐζεκίας ἐν πᾶσι τοῖς ἔργοις αὐτοῦ. καὶ οὕτως τοῖς πρεσβευταῖς τῶν ἀρχόντων ἀπὸ βαβυλῶνος τοῖς ἀποσταλεῖσι πρὸς αὐτὸν, πυθέσθαι παρ' αὐτοῦ τὸ τέρας, ὃ ἐγένετο ἐπὶ τῆς γῆς, ἐγκατέλιπεν αὐτὸν κύριος τοῦ πειράσαι αὐτὸν, εἰδέναι τὰ ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ. καὶ τὰ λοιπὰ τῶν λόγων ἐζεκίου, καὶ τὸ ἔλεος αὐτοῦ, ἰδοὺ γέγραπται ἐν τῇ προφητείᾳ ἠσαΐου υἱοῦ ἀμὼς τοῦ προφήτου, καὶ ἐπὶ βιβλίου βασιλέων ἰούδα καὶ ἰσραήλ. καὶ ἐκοιμήθη ἐζεκίας μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ, καὶ ἔθαψαν αὐτὸν ἐν ἀναβάσει τάφων υἱῶν δαυίδ. καὶ δόξαν καὶ τιμὴν ἔδωκαν αὐτῷ ἐν τῷ θανάτῳ αὐτοῦ πᾶς ἰούδα, καὶ οἱ κατοικοῦντες ἐν ἱερουσαλήμ. καὶ ἐβασίλευσεν μανασσῆς υἱὸς αὐτοῦ ἀντ' αὐτοῦ.

a [τοῦ βοηθῆσαι αὐτοῖς.] Ita hic locus legitur in LL. VV. qui collati sunt.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΓ΄.

ΩΝ δεκαδύο ἐτῶν μανασσῆς ἐν τῷ βασιλεῦσαι αὐτὸν, καὶ πεντηκονταπέντε ἔτη ἐβασίλευσεν ἐν ἱερουσαλήμ. καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐναντίον κυρίου ἀπὸ πάντων τῶν βδελυγμάτων τῶν ἐθνῶν, ἃς ἐξωλόθρευσε κύριος ἀπὸ προσώπου τῶν υἱῶν ἰσραήλ, καὶ ἐπέστρεψε καὶ ᾠκοδόμησε τὰ ὑψηλὰ, ἃ κατέσπασεν ἐζεκίας ὁ πατὴρ αὐτοῦ, καὶ ἔστησε στήλας ταῖς βααλὶμ, καὶ ἐποίησεν ἄλση, καὶ προσεκύνησε πάσῃ τῇ στρατιᾷ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἐδούλευσεν αὐταῖς. καὶ ᾠκοδόμησε θυσιαστήρια ἐν οἴκῳ κυρίου, οὗ εἶπεν κύριος, ἐν ἱερουσαλὴμ ἔσται τὸ ὄνομά μου εἰς τὸν αἰῶνα. καὶ ᾠκοδόμησε θυσιαστήρια πάσῃ τῇ στρατιᾷ τοῦ οὐρανοῦ, ἐν ταῖς δυσὶν αὐλαῖς οἴκου κυρίου. καὶ αὐτὸς διήγαγε τὰ τέκνα αὐτοῦ ἐν πυρὶ ἐν γὲ βενεννόμ. καὶ ἐκληδονίζετο καὶ οἰωνίζετο καὶ ἐφαρμακεύετο, καὶ ἐποίησεν ἐγγαστριμύθους καὶ ἐπαοιδοὺς, καὶ ἐπλήθυνε τοῦ ποιῆσαι τὸ πονηρὸν ἐναντίον κυρίου τοῦ παροργίσαι αὐτόν. καὶ ἔθηκε τὸ γλυπτὸν, τὸ χωνευτὸν, εἰκόνα ἣν ἐποίησεν ἐν οἴκῳ θεοῦ, οὗ εἶπε θεὸς πρὸς δαυὶδ καὶ πρὸς σαλωμὼν υἱὸν αὐτοῦ, ἐν τῷ οἴκῳ τούτῳ καὶ ἱερουσαλὴμ ἣν ἐξελεξάμην ἐκ πασῶν φυλῶν ἰσραήλ, θήσω τὸ ὄνομά μου εἰς τὸν αἰῶνα. καὶ οὐ προσθήσω σαλεῦσαι τὸν πόδα ἰσραὴλ ἀπὸ τῆς γῆς ἧς ἔδωκα τοῖς πατράσιν αὐτῶν, πλὴν ἐὰν φυλάσσωνται τοῦ ποιῆσαι πάντα ἃ ἐνετειλάμην αὐτοῖς κατὰ πάντα τὸν νόμον καὶ τὰ προστάγματα καὶ τὰ κρίματα ἐν χειρὶ μωυσῆ. καὶ ἐπλάνησε μανασσῆς τὸν ἰούδαν καὶ τοὺς κατοικοῦντας ἐν ἱερουσαλὴμ, τοῦ ποιῆσαι τὸ πονηρὸν ὑπὲρ πάντα τὰ ἔθνη ἃ ἐξῆρε κύριος ἀπὸ προσώπου υἱῶν ἰσραήλ. καὶ ἐλάλησε κύριος ἐπὶ μανασσῆ καὶ ἐπὶ τὸν λαὸν αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἐπήκουσαν. καὶ ἤγαγε κύριος ἐπ᾽ αὐτοὺς τοὺς ἄρχοντας τῆς δυνάμεως τοῦ βασιλέως ἀσσοὺρ, καὶ κατέλαβον τὸν μανασσῆ ἐν δεσμοῖς, καὶ ἔδησαν αὐτὸν ἐν πέδαις, καὶ ἤγαγον εἰς βαβυλῶνα. καὶ ὡς ἐθλίβη, ἐζήτησε τὸ πρόσωπον θεοῦ τοῦ κυρίου αὐτοῦ, καὶ ἐταπεινώθη σφόδρα ἀπὸ προσώπου θεοῦ πατέρων αὐτοῦ. καὶ προσηύξατο πρὸς αὐτὸν, καὶ ἐπήκουσεν αὐτοῦ καὶ ἐπήκουσε τῆς βοῆς αὐτοῦ, καὶ ἐπέστρεψεν αὐτὸν εἰς ἱερουσαλὴμ ἐπὶ τὴν βασιλείαν αὐτοῦ, καὶ ἔγνω μανασσῆς, ὅτι κύριος αὐτός ἐστι θεός. καὶ μετὰ ταῦτα ᾠκοδόμησε τεῖχος ἔξω τῆς πόλεως δαυὶδ ἀπὸ λιβὸς κατὰ νότον ἐν τῷ χειμάρρῳ, καὶ κατὰ τὴν εἴσοδον τὴν διὰ τῆς πύλης τῆς ἰχθυϊκῆς ἐκπορευομένων τὴν πύλην τὴν κυκλόθεν καὶ εἰς ὀπελ, καὶ ὕψωσε σφόδρα, καὶ κατέστησεν ἄρχοντας τῆς δυνάμεως ἐν πάσαις ταῖς πόλεσι ταῖς τειχήρεσιν ἐν ἰούδα. καὶ περιεῖλε τοὺς θεοὺς τοὺς ἀλλοτρίους καὶ τὸ γλυπτὸν ἐξ οἴκου κυρίου, καὶ πάντα τὰ θυσιαστήρια, ἃ ᾠκοδόμησεν ἐν ὄρει οἴκου κυρίου καὶ ἐν ἱερουσαλὴμ, καὶ ἔξωθεν τῆς πόλεως. καὶ κατώρθωσε τὸ θυσιαστήριον κυρίου, καὶ ἐθυσίασεν ἐπ᾽ αὐτὸ θυσίαν σωτηρίου καὶ αἰνέσεως. καὶ εἶπε τῷ ἰούδα, τοῦ δουλεύειν κυρίῳ θεῷ ἰσραήλ. πλὴν ἔτι ὁ λαὸς ἐπὶ τῶν ὑψηλῶν ἐθυσίαζε, πλὴν κυρίῳ θεῷ αὐτῶν. καὶ τὰ λοιπὰ τῶν λόγων μανασσῆ καὶ ἡ προσευχὴ αὐτοῦ ἡ πρὸς τὸν θεὸν καὶ λόγοι τῶν ὁρώντων τῶν λαλούντων πρὸς αὐτὸν ἐπ᾽ ὀνόματι θεοῦ ἰσραήλ, ἰδοὺ ἐπὶ λόγων προσευχῆς αὐτοῦ, καὶ ἐπήκουσεν αὐτοῦ. καὶ πᾶσαι αἱ ἁμαρτίαι αὐτοῦ καὶ ἀποστάσεις αὐτοῦ, καὶ οἱ τόποι ἐφ᾽ οἷς ᾠκοδόμησεν ἐν αὐτοῖς τὰ ὑψηλὰ, καὶ ἔστησεν ἐκεῖ ἄλση καὶ γλυπτὰ, πρὸ τοῦ ἐπιστρέψαι, ἰδοὺ γέγραπται ἐπὶ τῶν λόγων τῶν ὁρώντων. καὶ ἐκοιμήθη μανασσῆς μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ, καὶ ἔθαψαν αὐτὸν ἐν παραδείσῳ οἴκου αὐτοῦ. καὶ ἐβασίλευσεν ἀντ᾽ αὐτοῦ ἀμὼν υἱὸς αὐτοῦ. ὢν ἐτῶν εἴκοσι καὶ δύο ἀμὼν ἐν τῷ βασιλεύειν αὐτὸν, καὶ δύο ἔτη ἐβασίλευσεν ἐν ἱερουσαλήμ. καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου, ὡς ἐποίησε μανασσῆς ὁ πατὴρ αὐτοῦ. καὶ πᾶσι τοῖς εἰδώλοις οἷς ἐποίησε μανασσῆς ὁ πατὴρ αὐτοῦ, ἔθυεν ἀμὼν καὶ ἐδούλευσεν αὐτοῖς. καὶ οὐκ ἐταπεινώθη ἐναντίον κυρίου, ὡς ἐταπεινώθη μανασσῆς ὁ πατὴρ αὐτοῦ, ὅτι υἱὸς αὐτοῦ ἀμὼν ἐπλήθυνε πλημμέλειαν. καὶ ἐπέθεντο αὐτῷ οἱ παῖδες αὐτοῦ, καὶ ἐπάταξαν αὐτὸν ἐν οἴκῳ αὐτοῦ. καὶ ἐπάταξεν ὁ λαὸς τῆς γῆς τοὺς ἐπιθεμένους ἐπὶ τὸν βασιλέα ἀμὼν, καὶ ἐβασίλευσεν ὁ λαὸς τῆς γῆς τὸν ἰωσίαν υἱὸν αὐτοῦ ἀντ᾽ αὐτοῦ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΔ΄.

ΩΝ ὀκτὼ ἐτῶν ἰωσίας ἐν τῷ βασιλεῦσαι αὐτὸν, καὶ τριάκοντα καὶ ἓν ἔτος ἐβασίλευσεν ἐν ἱερουσαλήμ. καὶ ἐποίησε τὸ εὐθὲς ἐναντίον κυρίου, καὶ ἐπορεύθη ἐν ὁδοῖς δαβὶδ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἐξέκλινε δεξιὰ καὶ ἀριστερά. καὶ ἐν τῷ ὀγδόῳ ἔτει τῆς βασιλείας αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς ἔτι παιδάριον ἤρξατο τοῦ ζητῆσαι κύριον τὸν θεὸν δαυὶδ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. καὶ ἐν τῷ δωδεκάτῳ ἔτει τῆς βασιλείας αὐτοῦ ἤρξατο τοῦ καθαρίσαι τὸν ἰούδαν καὶ τὴν ἱερουσαλὴμ ἀπὸ τῶν ὑψηλῶν, καὶ τῶν ἄλσεων, καὶ ἀπὸ τῶν περιβωμίων, καὶ ἀπὸ τῶν χωνευτῶν. καὶ κατέσπασε τὰ κατὰ πρόσωπον αὐτοῦ θυσιαστήρια τῶν βααλὶμ, καὶ τὰ ὑψηλὰ τὰ ἐπ᾽ αὐτῶν. καὶ ἔκοψε τὰ ἄλση καὶ τὰ γλυπτὰ, καὶ τὰ χωνευτὰ συνέτριψε, καὶ ἐλέπτυνε καὶ ἔρριψεν ἐπὶ πρόσωπον τῶν μνημάτων τῶν θυσιαζόντων αὐτοῖς. καὶ ὀστᾶ ἱερέων κατέκαυσεν ἐπὶ τὰ θυσιαστήρια, καὶ ἐκαθάρισε τὸν ἰούδαν καὶ τὴν ἱερουσαλὴμ, καὶ ἐν πόλεσι μανασσῆ, καὶ ἐφραὶμ, καὶ συμεὼν, καὶ νεφθαλὶ, καὶ τοῖς τόποις αὐτῶν κύκλῳ. καὶ κατέσπασε τὰ θυσιαστήρια, καὶ τὰ ἄλση, καὶ εἴδωλα κατέκοψε λεπτὰ, καὶ πάντα τὰ ὑψηλὰ ἔκοψεν ἀπὸ πάσης τῆς γῆς ἰσραὴλ, καὶ ἀπέστρεψεν εἰς ἱερουσαλήμ. καὶ ἐν τῷ ἔτει τῷ ὀκτωκαιδεκάτῳ τῆς βασιλείας αὐτοῦ τοῦ καθαρίσαι τὴν γῆν καὶ τὸν οἶκον ἀπέστειλε τὸν σαφὰν υἱὸν ἐσελία, καὶ τὸν μαασὰ ἄρχοντα τῆς πόλεως, καὶ τὸν ἰουὰχ υἱὸν ἰωάχαζ τὸν ὑπομνηματογράφον αὐτοῦ, κραταιῶσαι τὸν οἶκον κυρίου τοῦ θεοῦ αὐτοῦ. καὶ ἦλθον πρὸς χελκίαν τὸν ἱερέα τὸν μέγαν, καὶ ἔδωκαν τὸ ἀργύριον τὸ εἰσενεχθὲν εἰς οἶκον θεοῦ, ὃ συνήγα-

γον οἱ λευῖται φυλάσσοντες τὴν πύλην ἐκ χειρὸς μανασσῆ καὶ ἐφραΐμ, καὶ τῶν ἀρχόντων, καὶ ἀπὸ παντὸς καταλοίπου ἐν ἰσραήλ, καὶ υἱῶν ἰούδα καὶ βενιαμὶν καὶ οἰκούντων ἐν ἱερουσαλήμ. καὶ ἔδωκαν αὐτὸ ἐπὶ χεῖρα ποιούντων τὰ ἔργα, οἱ καθεσταμένοι ἐν οἴκῳ κυρίου, καὶ ἔδωκαν αὐτὸ ποιοῦσι τὰ ἔργα οἳ ἐποίουν ἐν οἴκῳ κυρίου, ἐπισκευάσαι καὶ κατισχῦσαι τὸν οἶκον. καὶ ἔδωκαν τοῖς τέκτοσι καὶ τοῖς οἰκοδόμοις ἀγοράσαι λίθους τετραπέδους καὶ ξύλα εἰς δοκοὺς στεγάσαι τοὺς οἴκους οὓς ἐξωλόθρευσαν βασιλεῖς ἰούδα. καὶ οἱ ἄνδρες ἐν πίστει ἐπὶ τῶν ἔργων, καὶ ἐπ' αὐτῶν ἐπίσκοποι ἰὲθ καὶ ἀβδίας οἱ λευῖται ἐξ υἱῶν μεραρὶ, καὶ ζαχαρίας καὶ μοσολλὰμ ἐκ τῶν υἱῶν κααθ ἐπισκοπεῖν, καὶ πᾶς λευίτης, καὶ πᾶς συνιῶν ἐν ὀργάνοις ᾠδῶν. καὶ ἐπὶ τῶν νωτοφόρων, καὶ ἐπὶ πάντων τῶν ποιούντων τὰ ἔργα, ἐργασίᾳ καὶ ἐργασίᾳ. καὶ ἀπὸ τῶν λευιτῶν γραμματεῖς καὶ κριταὶ καὶ πυλωροί. καὶ ἐν τῷ ἐκφέρειν αὐτοὺς τὸ ἀργύριον τὸ εἰσοδιασθὲν εἰς οἶκον κυρίου, εὗρε χελκίας ὁ ἱερεὺς βιβλίον νόμου κυρίου διὰ χειρὸς μωϋσῆ. καὶ ἀπεκρίθη χελκίας, καὶ εἶπε πρὸς σαφὰν τὸν γραμματέα. βιβλίον νόμου εὗρον ἐν οἴκῳ κυρίου. καὶ ἔδωκε χελκίας τὸ βιβλίον τῷ σαφάν. καὶ εἰσήνεγκε σαφὰν τὸ βιβλίον πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ ἀπέδωκεν ἔτι τῷ βασιλεῖ λόγον, πᾶν τὸ δοθὲν ἀργύριον ἐν χειρὶ τῶν παίδων σου τῶν ποιούντων. καὶ ἐχώνευσαν τὸ ἀργύριον τὸ εὑρεθὲν ἐν οἴκῳ κυρίου, καὶ ἔδωκαν ἐπὶ χεῖρα τῶν ἐπισκόπων, καὶ ἐπὶ χεῖρα τῶν ποιούντων τὴν ἐργασίαν. καὶ ἀπήγγειλε σαφὰν ὁ γραμματεὺς τῷ βασιλεῖ λόγον, λέγων. βιβλίον δέδωκέ μοι χελκίας ὁ ἱερεύς. καὶ ἀνέγνω αὐτὸ σαφὰν ἐναντίον τοῦ βασιλέως. καὶ ἐγένετο ὡς ἤκουσεν ὁ βασιλεὺς τοὺς λόγους τοῦ νόμου, καὶ διέρρηξε τὰ ἱμάτια αὐτοῦ. καὶ ἐνετείλατο ὁ βασιλεὺς τῷ χελκίᾳ καὶ τῷ ἀχικὰμ υἱῷ σαφὰν καὶ τῷ ἀβδὼμ υἱῷ μιχαία καὶ τῷ σαφὰν τῷ γραμματεῖ καὶ τῷ ἀσαΐα παιδὶ τοῦ βασιλέως, λέγων. πορεύθητε ζητήσατε τὸν κύριον περὶ ἐμοῦ καὶ περὶ παντὸς τοῦ καταλειφθέντος ἐν ἰσραὴλ καὶ ἰούδα περὶ τῶν λόγων τοῦ βιβλίου τοῦ εὑρεθέντος, ὅτι μέγας ὁ θυμὸς κυρίου ἐκκέκαυται ἐν ἡμῖν, διότι οὐκ εἰσήκουσαν οἱ πατέρες ἡμῶν τῶν λόγων κυρίου, τοῦ ποιῆσαι κατὰ πάντα τὰ γεγραμμένα ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ. καὶ ἐπορεύθη χελκίας, καὶ οἷς εἶπεν ὁ βασιλεὺς πρὸς ὀλδὰν τὴν προφῆτιν γυναῖκα σελλὴμ υἱοῦ θεκωὲ υἱοῦ ἀρὰς, [a] φυλάσσουσαν τὰς ἐντολὰς, καὶ αὕτη κατῴκει ἐν ἱερουσαλὴμ ἐν μασαναί, καὶ ἐλάλησαν αὐτῇ κατὰ ταῦτα. καὶ εἶπεν αὐτοῖς. οὕτως εἶπε κύριος ὁ θεὸς ἰσραήλ. εἴπατε τῷ ἀνδρὶ τῷ ἀποστείλαντι ὑμᾶς πρὸς μέ. οὕτω λέγει κύριος. ἰδοὺ ἐγὼ ἐπάγω ἐπὶ τὸν τόπον τοῦτον κακὰ, τοὺς πάντας λόγους τοὺς γεγραμμένους ἐν τῷ βιβλίῳ τῷ ἀνεγνωσμένῳ ἐναντίον τοῦ βασιλέως ἰούδα, ἀνθ' ὧν ἐγκατέλιπόν με καὶ ἐθυμίασαν θεοῖς ἀλλοτρίοις, ἵνα παροργίσωσί με ἐν πᾶσι τοῖς ἔργοις τῶν χειρῶν αὐτῶν. καὶ ἐξεκαύθη ὁ θυμός μου ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ, καὶ οὐ σβεσθήσεται. καὶ ἐπὶ βασιλέα ἰούδα τὸν ἀποστείλαντα

A ὑμᾶς τοῦ ζητῆσαι τὸν κύριον, οὕτως ἐρεῖτε αὐτῷ. οὕτω λέγει κύριος ὁ θεὸς ἰσραήλ. τοὺς λόγους οὓς ἤκουσας, καὶ ἐνετράπη ἡ καρδία σου, καὶ ἐταπεινώθης ἀπὸ προσώπου μου ἐν τῷ ἀκοῦσαί σε τοὺς λόγους μου ἐπὶ τὸν τόπον τοῦτον καὶ ἐπὶ τοὺς κατοικοῦντας αὐτὸν, καὶ ἐταπεινώθης ἐναντίον μου, καὶ διέρρηξας τὰ ἱμάτιά σου, καὶ ἔκλαυσας κατεναντίον μου, καὶ ἐγὼ ἤκουσα, φησὶ κύριος. ἰδοὺ προστίθημί σε πρὸς τοὺς πατέρας σου, καὶ προστεθήσῃ πρὸς τὰ μνήματά σου ἐν εἰρήνῃ, καὶ οὐκ ὄψονται οἱ ὀφθαλμοί σου ἐν πᾶσι τοῖς κακοῖς οἷς ἐγὼ ἐπάγω ἐπὶ τὸν τόπον τοῦτον, καὶ ἐπὶ τοὺς κατοικοῦντας αὐτόν. B καὶ ἀπέδωκαν τῷ βασιλεῖ λόγον. καὶ ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς, καὶ συνήγαγε τοὺς πρεσβυτέρους ἰούδα καὶ ἱερουσαλήμ. καὶ ἀνέβη ὁ βασιλεὺς εἰς οἶκον κυρίου, καὶ πᾶς ἰούδα, καὶ οἱ κατοικοῦντες ἱερουσαλήμ, καὶ οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ λευῖται, καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου, καὶ ἀνέγνω ἐν ὠσὶν αὐτῶν πάντας λόγους βιβλίου τῆς διαθήκης τοὺς εὑρεθέντας ἐν οἴκῳ κυρίου. καὶ ἔστη ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τὸν στῦλον, καὶ διέθετο διαθήκην ἐναντίον κυρίου, τοῦ πορευθῆναι ἐνώπιον κυρίου, τοῦ φυλάσσειν τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ, καὶ μαρτύρια καὶ προστάγματα αὐτοῦ ἐν ὅλῃ καρ- Γ δίᾳ, καὶ ἐν ὅλῃ ψυχῇ, ὥστε ποιεῖν τοὺς λόγους τῆς διαθήκης τοὺς γεγραμμένους ἐπὶ τῷ βιβλίῳ τούτῳ. καὶ ἔστησε πάντας τοὺς εὑρεθέντας ἐν ἱερουσαλὴμ καὶ βενιαμὶν, καὶ ἐποίησαν οἱ κατοικοῦντες ἱερουσαλὴμ διαθήκην ἐν οἴκῳ κυρίου θεοῦ πατέρων αὐτῶν. καὶ περιεῖλεν ἰωσίας τὰ πάντα βδελύγματα ἐκ πάσης τῆς γῆς, ἣ ἦν υἱῶν ἰσραήλ, καὶ ἐποίησε πάντας τοὺς εὑρεθέντας ἐν ἱερουσαλὴμ καὶ ἐν ἰσραήλ, τοῦ δουλεύειν κυρίῳ θεῷ αὐτῶν πάσας τὰς ἡμέρας αὐτοῦ, οὐκ ἐξέκλινεν ἀπὸ ὄπισθε κυρίου θεοῦ πατέρων αὐτοῦ.

Δ a [φυλάσσουσαν τὰς ἐντολάς.] In nonnullis codicibus antecedit verbum, ἱματοφύλακος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΕʹ.

Καὶ ἐποίησεν ἰωσίας τὸ φασὲκ τῷ κυρίῳ θεῷ αὐτοῦ, καὶ ἔθυσε τὸ φασὲκ τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ ἡμέρᾳ τοῦ μηνὸς τοῦ πρώτου. καὶ ἔστησε τοὺς ἱερεῖς ἐπὶ τὰς φυλακὰς αὐτῶν, καὶ κατίσχυσεν αὐτοὺς εἰς τὰ ἔργα οἴκου κυρίου. καὶ εἶπε τοῖς λευίταις τοῖς δυνατοῖς ἐν παντὶ ἰσραὴλ, τοῦ [a] ἁγιασθῆναι αὐτοὺς τῷ κυρίῳ. E καὶ ἔθηκαν τὴν κιβωτὸν τὴν ἁγίαν εἰς τὸν οἶκον, ὃν ᾠκοδόμησε σαλωμὼν υἱὸς δαυὶδ τοῦ βασιλέως ἰσραήλ. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεύς. οὐκ ἔστιν ὑμῖν ἐπ' ὤμων ἆραι οὐδέν. νῦν οὖν λειτουργήσατε τῷ κυρίῳ θεῷ ὑμῶν, καὶ τῷ λαῷ αὐτοῦ ἰσραήλ. καὶ ἑτοιμάσθητε κατ' οἴκους πατριῶν ὑμῶν, καὶ κατὰ τὰς ἐφημερίας ὑμῶν, κατὰ τὴν γραφὴν δαυὶδ βασιλέως ἰσραὴλ, καὶ διὰ χειρὸς σαλωμὼν υἱοῦ αὐτοῦ. καὶ στῆτε ἐν τῷ οἴκῳ κατὰ τὰς διαιρέσεις οἴκων πατριῶν ὑμῶν τοῖς ἀδελφοῖς ὑμῶν υἱοῖς τοῦ λαοῦ, καὶ μερὶς οἴκου πατριᾶς τοῖς λευίταις. καὶ θύσατε τὸ φασὲκ, καὶ ἑτοιμάσατε τοῖς ἀδελφοῖς ὑμῶν

τοῦ

τοῦ ποιῆσαι κατὰ τὸν λόγον κυρίου διὰ χειρὸς μωυσῆ. καὶ ἀπήρξατο ἰωσίας τοῖς υἱοῖς τοῦ λαοῦ πρόβατα, καὶ ἀμνοὺς, καὶ ἐρίφους ἀπὸ τῶν τέκνων τῶν αἰγῶν, πάντα εἰς τὸ φασὲκ, καὶ πάντας τοὺς εὑρεθέντας εἰς ἀριθμὸν τριάκοντα χιλιάδας, καὶ μόσχων τρεῖς χιλιάδας, ταῦτα ἀπὸ τῆς ὑπάρξεως τοῦ βασιλέως. καὶ οἱ ἄρχοντες αὐτοῦ ἀπήρξαντο τῷ λαῷ καὶ τοῖς ἱερεῦσι καὶ τοῖς λευΐταις. ἔδωκε δὲ χελκίας καὶ ζαχαρίας καὶ ἰειὴλ οἱ ἄρχοντες τοῖς ἱερεῦσιν οἴκου θεοῦ, καὶ ἔδωκαν εἰς τὸ φασὲκ πρόβατα, καὶ ἀμνοὺς, καὶ ἐρίφους δισχίλια ἑξακόσια, καὶ μόσχους τριακοσίους. καὶ χωνενίας, καὶ βαναίας, καὶ σαμαίας, καὶ ναθαναὴλ ἀδελφὸς αὐτοῦ καὶ ἀσαβίας, καὶ ἰειὴλ, καὶ ἰωζαβὰδ ἄρχοντες τῶν λευϊτῶν ἀπήρξαντο τοῖς λευΐταις εἰς τὸ φασὲκ πρόβατα πεντακισχίλια, καὶ μόσχους πεντακοσίους. καὶ κατωρθώθη ἡ λειτουργία, καὶ ἔστησαν οἱ ἱερεῖς ἐπὶ τὴν στάσιν αὐτῶν, καὶ οἱ λευῖται ἐπὶ τὰς διαιρέσεις αὐτῶν κατὰ τὴν ἐντολὴν τοῦ βασιλέως. καὶ ἔθυσαν τὸ φασὲκ, καὶ προσέχεαν οἱ ἱερεῖς τὸ αἷμα ἐκ χειρὸς αὐτῶν, καὶ οἱ λευῖται ἐξέδειραν. καὶ ἡτοίμασαν τὴν ὁλοκαύτωσιν παραδοῦναι αὐτοῖς κατὰ τὴν διαίρεσιν κατ' οἴκους πατριῶν τοῖς υἱοῖς τοῦ λαοῦ, τοῦ προσάγειν τῷ κυρίῳ, ὡς γέγραπται ἐν βίβλῳ μωυσῆ. καὶ οὕτως εἰς τὸ πρωΐ. καὶ ὤπτησαν τὸ φασὲκ ἐν πυρὶ κατὰ τὴν κρίσιν, καὶ τὰ ἅγια ἥψησαν ἐν τοῖς χαλκείοις καὶ ἐν τοῖς λέβησι, καὶ εὐωδώθη, καὶ ἔδραμον πρὸς πάντας τοὺς υἱοὺς τοῦ λαοῦ. καὶ μετὰ τὸ ἑτοιμάσαι αὐτοῖς καὶ τοῖς ἱερεῦσιν, ὅτι οἱ ἱερεῖς ἐν τῷ ἀναφέρειν τὰ ὁλοκαυτώματα, καὶ τὰ στέατα ἕως νυκτὸς, καὶ οἱ λευῖται ἡτοίμασαν αὐτοῖς καὶ τοῖς ἀδελφοῖς αὐτῶν υἱοῖς ἀαρών. καὶ οἱ ψαλτῳδοὶ υἱοὶ ἀσὰφ ἐπὶ τῆς στάσεως αὐτῶν κατὰ τὰς ἐντολὰς δαυὶδ καὶ ἀσὰφ, καὶ αἱμὰν, καὶ ἰδιθὼμ οἱ προφῆται τοῦ βασιλέως. καὶ οἱ ἄρχοντες καὶ οἱ πυλωροὶ πύλης καὶ πύλης, οὐκ ἦν αὐτοῖς κινεῖσθαι ἀπὸ τῆς λειτουργίας τῶν ἁγίων, ὅτι οἱ ἀδελφοὶ αὐτῶν οἱ λευῖται ἡτοίμασαν αὐτοῖς. καὶ κατωρθώθη καὶ ἡτοιμάσθη πᾶσα ἡ λειτουργία κυρίου ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ τοῦ ποιῆσαι τὸ φασὲκ, καὶ ἐνεγκεῖν τὰ ὁλοκαυτώματα ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον κυρίου κατὰ τὴν ἐντολὴν τοῦ βασιλέως ἰωσίου. καὶ ἐποίησαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ οἱ εὑρεθέντες τὸ φασὲκ ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, καὶ τὴν ἑορτὴν τῶν ἀζύμων ἑπτὰ ἡμέρας. καὶ οὐκ ἐγένετο φασὲκ ὅμοιον αὐτῷ ἐν ἰσραὴλ, ἀπὸ ἡμερῶν σαμουὴλ τοῦ προφήτου καὶ πάντος βασιλέως ἰσραὴλ οὐκ ἐποίησαν τὸ φασὲκ ὃ ἐποίησεν ἰωσίας. καὶ οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ λευῖται καὶ πᾶς ἰούδα καὶ ἰσραὴλ ὁ εὑρεθεὶς καὶ οἱ κατοικοῦντες ἐν ἱερουσαλὴμ τῷ κυρίῳ. τῷ ὀκτωκαιδεκάτῳ ἔτει τῆς βασιλείας ἰωσίου ἐποιήθη τὸ φασὲκ τοῦτο. μετὰ ταῦτα πάντα ἃ ἔδρασεν ἰωσίας ἐν τῷ οἴκῳ, καὶ τοὺς ἐγγαστριμύθους καὶ τοὺς γνώστας καὶ τὰ θεραφὶν καὶ τὰ εἴδωλα καὶ τὰ καρησὶμ ἃ ἦν ἐν γῇ ἰούδα καὶ ἐν ἱερουσαλὴμ ἐνεπύρισεν ὁ βασιλεὺς ἰωσίας, ἵνα στήσῃ τοὺς λόγους τοῦ νόμου τοὺς γεγραμμένους ἐπὶ τοῦ βιβλίου οὗ εὗρε χελκίας ὁ ἱερεὺς ἐν τῷ οἴκῳ κυρίου. ὅμοιος αὐτῷ οὐκ ἐγενήθη ἔμπροσθεν αὐτοῦ, ὃς ἐπέστρεψε πρὸς κύριον ἐν ὅλῃ καρδίᾳ αὐτοῦ καὶ ἐν ὅλῃ ψυχῇ αὐτοῦ καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ἰσχύϊ αὐτοῦ κατὰ πάντα τὸν νόμον μωυσῆ, καὶ μετ' αὐτὸν οὐκ ἀνέστη ὅμοιος. πλὴν οὐκ ἀπεστράφη κύριος ἀπὸ ὀργῆς θυμοῦ αὐτοῦ τοῦ μεγάλου, οὗ ὠργίσθη θυμῷ κύριος ἐν τῷ ἰούδα, ἐπὶ πάντα τὰ παροργίσματα αὐτοῦ ἃ παρώργισε μανασσῆς. καὶ εἶπε κύριος. καί γε τὸν ἰούδαν ἀποστήσω ἀπὸ προσώπου μου, καθὼς ἀπέστησα τὸν ἰσραὴλ, καὶ ἀπωσάμην τὴν πόλιν ἣν ἐξελεξάμην τὴν ἱερουσαλὴμ, καὶ τὸν οἶκον ὃν εἶπα ἔσται τὸ ὄνομά μου ἐκεῖ. καὶ ἀνέβη φαραὼ νεχαὼ βασιλεὺς αἰγύπτου ἐπὶ τὸν βασιλέα ἀσσυρίων ἐπὶ τὸν ποταμὸν εὐφράτην, καὶ ἐπορεύθη βασιλεὺς ἰωσίας εἰς συνάντησιν αὐτῷ, καὶ ἀπέστειλε πρὸς αὐτὸν ἀγγέλους, λέγων. τί ἐμοὶ καὶ σοὶ βασιλεῦ ἰούδα; οὐκ ἐπὶ σὲ ἥκω σήμερον [β] πόλεμον πολεμῆσαι. καὶ ὁ θεὸς εἶπε τοῦ κατασπεῦσαί με. πρόσεχε ἀπὸ τοῦ θεοῦ τοῦ μετ' ἐμοῦ μὴ καταφθείρῃ σε. καὶ οὐκ ἀπέστρεψεν ἰωσίας τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἀπ' αὐτοῦ, ἀλλ' ἢ πολεμεῖν αὐτὸν ἐκραταιώθη, καὶ οὐκ ἤκουσε τῶν λόγων νεχαὼ διὰ στόματος θεοῦ, καὶ ἦλθε τοῦ πολεμῆσαι ἐν τῷ πεδίῳ μαγεδδώ. καὶ ἐτόξευσαν οἱ τοξόται ἐπὶ βασιλέα ἰωσίαν, καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς τοῖς παισὶν αὐτοῦ. ἐξαγάγετέ με, ὅτι ἐπονέσα σφόδρα. καὶ ἐξήγαγον αὐτὸν οἱ παῖδες αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ἅρματος καὶ ἀνεβίβασαν αὐτὸν ἐπὶ τὸ ἅρμα τὸ δευτερεῦον ὃ ἦν αὐτῷ, καὶ ἤγαγον αὐτὸν εἰς ἱερουσαλὴμ, καὶ ἀπέθανε, καὶ ἐτάφη μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ. καὶ πᾶς ἰούδα καὶ ἱερουσαλὴμ ἐπένθησαν ἐπὶ ἰωσίαν. καὶ ἐθρήνησεν ἱερεμίας ἐπὶ ἰωσίαν, καὶ εἶπαν πάντες οἱ ἄρχοντες καὶ αἱ ἄρχουσαι θρηνοῦν ἐπὶ ἰωσίαν ἕως τῆς σήμερον. καὶ ἔδωκαν αὐτὸν εἰς πρόσταγμα ἐπὶ ἰσραὴλ, καὶ ἰδοὺ γέγραπται ἐπὶ τῶν θρήνων. καὶ ἦσαν οἱ λοιποὶ λόγοι ἰωσίου καὶ ἡ ἐλπὶς αὐτοῦ γεγραμμένα ἐν νόμῳ κυρίου, καὶ οἱ λόγοι αὐτοῦ οἱ πρῶτοι καὶ οἱ ἔσχατοι ἰδοὺ γεγραμμένοι ἐπὶ βιβλίῳ βασιλέων ἰσραὴλ καὶ ἰούδα.

α [ἁγιασθῆναι αὐτοὺς τῷ κυρίῳ.] In aliquot libris hæc ſequuntur, καὶ δοῦναι τὴν κιβωτὸν τὴν ἁγίαν ἐν οἴκῳ κυρίου.
β [πόλεμον πολεμῆσαι.] In aliquibus libris eſt, πόλεμον ποιῆσαι, ἀλλ' ἐπὶ τὸν τόπον τοῦ πολέμου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ λϛ'.

ΚΑὶ ἔλαβεν ὁ λαὸς τῆς γῆς τὸν ἰωάχαζ υἱὸν ἰωσίου, καὶ ἔχρισαν αὐτὸν, καὶ κατέστησαν αὐτὸν ἀντὶ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ εἰς βασιλέα ἐπὶ ἱερουσαλήμ. υἱὸς εἴκοσι καὶ τριῶν ἐτῶν ἰωάχαζ ἐν τῷ βασιλεύειν αὐτὸν, καὶ τρίμηνον ἐβασίλευσεν ἐν ἱερουσαλὴμ, καὶ ὄνομα τῆς μητρὸς αὐτοῦ ἀμιτὰλ, θυγάτηρ ἱερεμίου ἐκ λοβνά. καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου κατὰ πάντα ἃ ἐποίησαν οἱ πατέρες αὐτοῦ. καὶ ἔδησεν αὐτὸν φαραὼ νεχαὼ ἐν δεβλαθὰ ἐν γῇ αἱμὰθ, τοῦ μὴ βασιλεύειν αὐτὸν ἐν ἱερουσαλήμ. καὶ μετήγαγεν αὐτὸν ὁ βασιλεὺς εἰς αἴγυπτον, καὶ ἐπέβαλε φόρον ἐπὶ τὴν γῆν ἑκατὸν τάλαντα ἀργυρίου καὶ τάλαντον χρυσίου. καὶ κατέστησε φαραὼ νεχαὼ τὸν ἐλιακὶμ υἱὸν ἰωσίου βασιλέα ἐπὶ ἰούδα ἀντὶ ἰωσίου τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ μετέ-

στρέψε τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἰωακίμ. καὶ τὸν ἰωάχαζ ἀδελφὸν αὐτοῦ ἔλαβε φαραὼ νεχαώ. καὶ εἰσήγαγεν αὐτὸν εἰς αἴγυπτον, καὶ ἀπέθανεν ἐκεῖ, καὶ τὸ ἀργύριον καὶ τὸ χρυσίον ἔδωκε τῷ φαραώ. τότε ἤρξατο ἡ γῆ φορολογεῖσθαι τοῦ δοῦναι τὸ ἀργύριον ἐπὶ στόμα φαραώ. καὶ ἕκαστος κατὰ δύναμιν ἀπήτει τὸ ἀργύριον καὶ τὸ χρυσίον παρὰ τοῦ λαοῦ τῆς γῆς, δοῦναι φαραὼ νεχαώ. ὢν εἴκοσι καὶ πέντε ἐτῶν ἰωακὶμ ἐν τῷ βασιλεύειν αὐτόν, καὶ ἕνδεκα ἔτη ἐβασίλευσεν ἐν ἱερουσαλήμ, καὶ ὄνομα τῆς μητρὸς αὐτοῦ ζεχωρά, θυγάτηρ νηρίου ἐκ ῥαμά. καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐναντίον κυρίου κατὰ πάντα ὅσα ἐποίησαν οἱ πατέρες αὐτοῦ. ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ ἦλθε ναβουχοδονόσορ ὁ βασιλεὺς βαβυλῶνος εἰς τὴν γῆν, καὶ ἦν αὐτῷ δουλεύων τρία ἔτη, καὶ ἀπέστη ἀπ' αὐτοῦ. καὶ ἀπέστειλε κύριος ἐπ' αὐτοὺς τοὺς χαλδαίους, καὶ λῃστήρια σύρων, καὶ λῃστήρια μωαβιτῶν, καὶ υἱῶν ἀμμών, καὶ τῆς σαμαρείας, καὶ ἀπέστησαν μετὰ τὸν λόγον τοῦτον κατὰ τὸν λόγον κυρίου ἐν χειρὶ τῶν παίδων αὐτοῦ τῶν προφητῶν. πλὴν θυμὸς κυρίου ἦν ἐπὶ ἰούδαν τοῦ ἀποστῆναι αὐτὸν ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ διὰ τὰς ἁμαρτίας μανασσῆ ἐν πᾶσιν οἷς ἐποίησε, καὶ ἐν αἵματι ἀθῴῳ ᾧ ἐξέχεεν ἰωακίμ, καὶ ἔπλησε τὴν ἱερουσαλὴμ αἵματος ἀθῴου, καὶ οὐκ ἠθέλησε κύριος ἐξολοθρεῦσαι αὐτούς. καὶ ἀνέβη ἐπ' αὐτὸν ναβουχοδονόσορ βασιλεὺς βαβυλῶνος, καὶ ἔδησεν αὐτὸν ἐν χαλκαῖς πέδαις, καὶ ἀπήγαγεν αὐτὸν εἰς βαβυλῶνα. καὶ μέρος τῶν σκευῶν οἴκου κυρίου ἀπήνεγκεν εἰς βαβυλῶνα, καὶ ἔθηκεν αὐτὰ ἐν τῷ ναῷ αὐτοῦ ἐν βαβυλῶνι. καὶ τὰ λοιπὰ τῶν λόγων ἰωακὶμ καὶ πάντα ἃ ἐποίησεν, οὐκ ἰδοὺ ταῦτα γεγραμμένα ἐν βιβλίῳ λόγων τῶν ἡμερῶν τοῖς βασιλεῦσιν ἰούδα; καὶ ἐκοιμήθη ἰωακὶμ μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ, καὶ ἐτάφη ἐν γανοζαὴ μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ, καὶ ἐβασίλευσεν ἰεχονίας υἱὸς αὐτοῦ ἀντ' αὐτοῦ. ὀκτὼ ἐτῶν ἰεχονίας ἐν τῷ βασιλεύειν αὐτόν, καὶ τρίμηνον καὶ δέκα ἡμέρας ἐβασίλευσεν ἐν ἱερουσαλήμ, καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου. καὶ ἐπιστρέφοντος τοῦ ἐνιαυτοῦ, ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς ναβουχοδονόσορ, καὶ εἰσήνεγκεν αὐτὸν εἰς βαβυλῶνα μετὰ τῶν σκευῶν τῶν ἐπιθυμητῶν οἴκου κυρίου. καὶ ἐβασίλευσεν σεδεκίαν ἀδελφὸν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἐπὶ ἰούδαν καὶ ἱερουσαλήμ. ἐτῶν εἴκοσιν υἱὸς καὶ ἑνὸς ἔτους σεδεκίας ἐν τῷ βασιλεύειν αὐτόν, καὶ ἕνδεκα ἔτη ἐβασίλευσεν ἐν ἱερουσαλήμ. καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου θεοῦ αὐτοῦ, οὐκ ἐνετράπη ἀπὸ προσώπου ἱερεμίου τοῦ προφήτου καὶ ἐκ στόματος κυρίου. ἐν τῷ τὰ πρὸς τὸν βασιλέα ναβουχοδονόσορ ἀθετῆσαι, ἃ ὥρκισεν αὐτὸν κατὰ τοῦ θεοῦ, καὶ ἐσκλήρυνε τὸν τράχηλον αὐτοῦ καὶ τὴν καρδίαν αὐτοῦ κατίσχυσε, τοῦ μὴ ἐπιστρέψαι πρὸς κύριον θεὸν ἰσραήλ. καὶ πάντες οἱ ἔνδοξοι ἰούδα καὶ οἱ ἱερεῖς, καὶ ὁ λαὸς τῆς γῆς ἐπλήθυναν τοῦ ἀθετῆσαι ἀθετήματα βδελυγμάτων ἐθνῶν, καὶ ἐμίαναν τὸν οἶκον κυρίου τὸν ἐν ἱερουσαλήμ. καὶ ἐξαπέστειλε κύριος ὁ θεὸς τῶν πατέρων αὐτῶν ἐν χειρὶ τῶν προφητῶν αὐτοῦ, ὀρθρίζων καὶ ἀποστέλλων τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ, ὅτι ἦν φειδόμενος τοῦ λαοῦ αὐτοῦ, καὶ τοῦ ἁγιάσματος αὐτοῦ. καὶ ἦσαν μυκτηρίζοντες τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ, καὶ ἐξουθενοῦντες τοὺς λόγους αὐτοῦ, καὶ ἐμπαίζοντες ἐν τοῖς προφήταις αὐτοῦ, ἕως ἀνέβη ὁ θυμὸς κυρίου ἐν τῷ λαῷ αὐτοῦ, ἕως οὐκ ἦν ἴαμα. καὶ ἤγαγεν ἐπ' αὐτοὺς βασιλέα χαλδαίων, καὶ ἀπέκτεινε τοὺς νεανίσκους αὐτῶν ἐν ῥομφαίᾳ ἐν οἴκῳ ἁγιάσματος αὐτοῦ. καὶ οὐκ ἐφείσατο τοῦ σεδεκίου, καὶ τὰς παρθένους αὐτῶν οὐκ ἠλέησε, καὶ τοὺς πρεσβυτέρους αὐτῶν ἀπήγαγον, τὰ πάντα παρέδωκεν ἐν χερσὶν αὐτῶν, καὶ πάντα τὰ σκεύη οἴκου τοῦ θεοῦ τὰ μεγάλα καὶ τὰ μικρά, καὶ τοὺς θησαυροὺς οἴκου κυρίου, καὶ πάντας τοὺς θησαυροὺς τοῦ βασιλέως καὶ τῶν μεγιστάνων πάντα εἰσήνεγκεν εἰς βαβυλῶνα. καὶ ἐνέπρησε τὸν οἶκον κυρίου, καὶ κατέσκαψε τὸ τεῖχος ἱερουσαλήμ, καὶ τὰς βάρεις αὐτῆς ἐνέπρησεν ἐν πυρί, καὶ πᾶν σκεῦος ὡραῖον εἰς ἀφανισμόν. καὶ ἀπῴκισε τοὺς καταλοίπους εἰς βαβυλῶνα, καὶ ἦσαν αὐτῷ καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ εἰς δούλους ἕως βασιλείας μήδων, τοῦ πληρωθῆναι λόγον κυρίου διὰ στόματος ἱερεμίου, ἕως τοῦ προσδέξασθαι τὴν γῆν τὰ σάββατα αὐτῆς σαββατίσαι, πάσας τὰς ἡμέρας ἐρημώσεως αὐτῆς σαββατίσαι εἰς συμπλήρωσιν ἐτῶν ἑβδομήκοντα. ἔτους πρώτου κύρου βασιλέως περσῶν, μετὰ τὸ πληρωθῆναι ῥῆμα κυρίου διὰ στόματος ἱερεμίου, ἐξήγειρε κύριος τὸ πνεῦμα κύρου βασιλέως περσῶν, καὶ παρήγγειλε κηρύξαι ἐν πάσῃ τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ ἐν γραπτῷ, λέγων. τάδε λέγει κύρος βασιλεὺς περσῶν πάσαις ταῖς βασιλείαις τῆς γῆς. ἔδωκέ μοι κύριος ὁ θεὸς τοῦ οὐρανοῦ, καὶ αὐτὸς ἐνετείλατό μοι οἰκοδομῆσαι οἶκον αὐτῷ ἐν ἱερουσαλὴμ ἐν τῇ ἰουδαίᾳ. τίς ἐξ ὑμῶν ἐκ παντὸς τοῦ λαοῦ αὐτοῦ; ἔσται θεὸς αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ, καὶ ἀναβήτω.

Τέλος τῶν παραλειπομένων.

ΕΣΔΡΑΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

Καὶ ἤγαγεν ἰωσίας τὸ πάσχα ἐν ἱερουσαλὴμ τῷ κυρίῳ αὐτοῦ, καὶ ἔθυσε τὸ πάσχα τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ ἡμέρᾳ τοῦ μηνὸς τοῦ πρώτου, στήσας τοὺς ἱερεῖς κατ' ἐφημερίας ἐστολισμένους ἐν τῷ ἱερῷ τοῦ κυρίου. καὶ εἶπε τοῖς λευΐταις ἱεροδούλοις τοῦ ἰσραὴλ, ἁγιάσαι ἑαυτοὺς τῷ κυρίῳ ἐν τῇ θέσει τῆς ἁγίας κιβωτοῦ τοῦ κυρίου ἐν τῷ οἴκῳ ᾧ ᾠκοδόμησε σαλωμὼν ὁ τοῦ δαυὶδ ὁ βασιλεύς. οὐκ ἔσται ὑμῖν ἆραι ἐπ' ὤμων αὐτήν, καὶ νῦν λατρεύετε τῷ κυρίῳ θεῷ ὑμῶν, καὶ θεραπεύετε τὸ ἔθνος αὐτοῦ ἰσραὴλ. καὶ ἑτοιμάσατε κατὰ τὰς πατριὰς καὶ τὰς φυλὰς ὑμῶν κατὰ τὴν γραφὴν δαυὶδ βασιλέως ἰσραὴλ, καὶ κατὰ τὴν μεγαλειότητα σαλωμὼν τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ. καὶ στάντες ἐν τῷ ἁγίῳ κατὰ τὴν μεριδαρχίαν τὴν πατρικὴν ὑμῶν τῶν λευιτῶν, τῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀδελφῶν ὑμῶν υἱῶν ἰσραὴλ, ἐν τάξει θύσατε τὸ πάσχα, καὶ τὰς θυσίας ἑτοιμάσατε τοῖς ἀδελφοῖς ὑμῶν, καὶ ποιήσατε τὸ πάσχα κατὰ τὸ πρόσταγμα τοῦ κυρίου τὸ δοθὲν τῷ μωϋσῇ. καὶ ἐδωρήσατο ἰωσίας τῷ λαῷ τῷ εὑρεθέντι ἀρνῶν καὶ ἐρίφων τριάκοντα χιλιάδας, μόσχους τρισχιλίους. ταῦτα ἐκ τῶν βασιλικῶν ἐδόθη κατ' ἐπαγγελίαν τῷ λαῷ, καὶ τοῖς ἱερεῦσι, καὶ λευΐταις. καὶ ἔδωκε χελκίας, καὶ ζαχαρίας, [α] καὶ συήλος οἱ ἐπιστάται τοῦ ἱεροῦ τοῖς ἱερεῦσιν εἰς πάσχα πρόβατα δισχίλια ἑξακόσια, μόσχους τριακοσίους. καὶ ἰεχονίας, καὶ σαμαίας, καὶ ναθαναὴλ ὁ ἀδελφὸς, καὶ ἀσαβίας, καὶ ὀχιῆλος, καὶ ἰωρὰμ χιλίαρχοι ἔδωκαν τοῖς λευΐταις εἰς πάσχα πρόβατα πεντακισχίλια, μόσχους ἑπτακοσίους. καὶ ταῦτα τὰ γενόμενα εὐπρεπῶς ἔστησαν οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ λευῖται, ἔχοντες τὰ ἄζυμα κατὰ τὰς φυλὰς καὶ κατὰ τὰς μεριδαρχίας τῶν πατέρων ἔμπροσθεν τοῦ λαοῦ, προσενέγκειν τῷ κυρίῳ κατὰ τὰ γεγραμμένα ἐν βιβλίῳ μωϋσῇ, καὶ οὕτως τὸ πρωϊνόν. καὶ ὤπτησαν τὸ πάσχα πυρὶ ὡς καθήκει, καὶ τὰς θυσίας ἥψησαν ἐν τοῖς χαλκείοις καὶ λέβησι μετ' εὐωδίας, καὶ ἀπήνεγκαν πᾶσι τοῖς ἐκ τοῦ λαοῦ. μετὰ δὲ ταῦτα ἡτοίμασαν ἑαυτοῖς τε καὶ τοῖς ἱερεῦσιν ἀδελφοῖς αὐτῶν υἱοῖς ἀαρών. οἱ γὰρ ἱερεῖς ἀνέφερον τὰ στέατα ἕως ἀωρίας. καὶ οἱ λευῖται ἡτοίμασαν ἑαυτοῖς καὶ τοῖς ἱερεῦσιν ἀδελφοῖς αὐτῶν υἱοῖς ἀαρών. καὶ οἱ ἱεροψάλται υἱοὶ ἀσὰφ ἦσαν ἐπὶ τῆς τάξεως αὐτῶν, κατὰ τὰ ὑπὸ δαυὶδ τεταγμένα. καὶ ἀσὰφ, καὶ ζαχαρίας, καὶ [β] ἐδδινοὺς ὁ παρὰ τοῦ βασιλέως. καὶ οἱ θυρωροὶ ἐφ' ἑκάστου πυλῶνος. οὐκ ἔστι παραβῆναι ἕκαστον τὴν ἑαυτοῦ ἐφημερίαν. οἱ γὰρ ἀδελφοὶ αὐτῶν οἱ λευῖται ἡτοίμασαν αὐτοῖς. καὶ συνετελέσθη τὰ τῆς θυσίας τοῦ κυρίου ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἀχθῆναι τὸ πάσχα, καὶ προσενεχθῆναι τὰς θυσίας ἐπὶ τὸ τοῦ κυρίου θυσιαστήριον, κατὰ τὴν ἐπιταγὴν τοῦ βασιλέως ἰωσίου. καὶ ἠγάγοσαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ οἱ εὑρεθέντες ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ τὸ πάσχα καὶ τὴν ἑορτὴν τῶν ἀζύμων ἡμέρας ἑπτά. καὶ οὐκ ἤχθη τὸ πάσχα τοιοῦτον ἐν τῷ ἰσραὴλ ἀπὸ τῶν χρόνων σαμουὴλ τοῦ προφήτου. καὶ πάντες οἱ βασιλεῖς τοῦ ἰσραὴλ οὐκ ἠγάγοσαν πάσχα τοιοῦτον, οἷον ἤγαγεν ἰωσίας, καὶ οἱ ἱερεῖς, καὶ οἱ λευῖται, καὶ οἱ ἰουδαῖοι, καὶ πᾶς ἰσραὴλ ὁ εὑρεθεὶς ἐν τῇ κατοικήσει αὐτῶν ἐν ἱερουσαλήμ. ὀκτωκαιδεκάτῳ ἔτει βασιλεύοντος ἰωσίου ἤχθη τὸ πάσχα τοῦτο. καὶ ὠρθώθη τὰ ἔργα ἰωσίου ἐνώπιον τοῦ κυρίου αὐτοῦ ἐν καρδίᾳ πλήρει εὐσεβείας. καὶ τὰ κατ' αὐτὸν δὲ ἀναγέγραπται ἐν τοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις, περὶ τῶν ἡμαρτηκότων καὶ ἠσεβηκότων εἰς τὸν κύριον παρὰ πᾶν ἔθνος καὶ βασιλείαν, καὶ ἃ ἐλύπησαν αὐτόν ἐστι, καὶ οἱ λόγοι τοῦ κυρίου ἀνέστησαν ἐπὶ ἰσραήλ. καὶ μετὰ πᾶσαν τὴν πρᾶξιν ταύτην ἰωσίου, συνέβη φαραὼ βασιλέα αἰγύπτου ἐλθόντα πόλεμον ἐγεῖραι ἐν χαρκαμὺς ἐπὶ τοῦ εὐφράτου. καὶ ἐξῆλθεν εἰς ἀπάντησιν αὐτῷ ἰωσίας. καὶ διεπέμψατο πρὸς αὐτὸν βασιλεὺς αἰγύπτου, λέγων. τί ἐμοὶ καὶ σοί ἐστι βασιλεῦ τῆς ἰουδαίας. οὐχὶ πρὸς σὲ ἐξαπέσταλμαι ὑπὸ κυρίου τοῦ θεοῦ. ἐπὶ γὰρ τοῦ εὐφράτου ὁ πόλεμός μου ἐστί. καὶ νῦν κύριος μετ' ἐμοῦ ἐστι, καὶ κύριος μετ' ἐμοῦ ἐπισπεύδων ἐστίν. ἀπόστηθι, καὶ μὴ ἐναντιοῦ τῷ κυρίῳ. καὶ οὐκ ἀπέστρεψεν ἑαυτὸν ἰωσίας ἐπὶ τὸ ἅρμα αὐτοῦ, ἀλλὰ πολεμεῖν αὐτὸν ἐπεχείρει, οὐ προσέχων ῥήμασιν ἱερεμίου προφήτου ἐκ στόματος κυρίου, ἀλλὰ συνεστήσατο πρὸς αὐτὸν πόλεμον ἐν τῷ πεδίῳ μαγεδδώ. καὶ κατέβησαν οἱ ἄρχοντες πρὸς τὸν βασιλέα ἰωσίαν. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς τοῖς παισὶν ἑαυτοῦ. ἀποστήσατέ με ἀπὸ τῆς μάχης, ἠσθένησα γὰρ λίαν. καὶ εὐθέως ἀπέστησαν αὐτὸν οἱ παῖδες αὐτοῦ ἀπὸ τῆς παρατάξεως, καὶ ἀνέβη ἐπὶ τὸ ἅρμα τὸ δευτέριον αὐτοῦ, καὶ ἀποκατασταθεὶς εἰς ἱερουσαλὴμ, μετήλλαξε τὸν βίον αὐτοῦ, καὶ ἐτάφη ἐν τῷ πατρικῷ τάφῳ. καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ἰουδαίᾳ ἐπένθησαν τὸν ἰωσίαν, καὶ ἐθρήνησεν ἱερεμίας ὁ προφήτης ὑπὲρ ἰωσίου, καὶ οἱ προκαθήμενοι σὺν γυναιξὶν ἐθρηνοῦσαν αὐτὸν ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης. καὶ ἐξεδόθη τοῦτο γίνεσθαι ἀεὶ εἰς ἅπαν τὸ γένος ἰσραήλ. ταῦτα δὲ ἀναγέγραπται ἐν τῇ βίβλῳ τῶν ἱστορουμένων περὶ τῶν βασιλέων τῆς ἰουδαίας, καὶ τὸ καθ' ἓν πραχθὲν τῆς πράξεως ἰωσίου, καὶ τῆς δόξης αὐτοῦ, καὶ τῆς συνέσεως αὐτοῦ ἐν τῷ νόμῳ κυρίου. τά τε προπραχθέντα ὑπ' αὐτοῦ καὶ τὰ νῦν, ἱστόρηται τῷ ἐν βιβλίῳ τῶν βασιλέων ἰσραὴλ καὶ ἰούδα. καὶ ἀναλαβόντες οἱ ἐκ τοῦ ἔθνους [γ] τὸν ἰεχονίαν υἱὸν ἰωσίου, ἀνέδειξαν βασιλέα ἀντὶ ἰωσίου τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ὄντα ἐτῶν εἴκοσι τριῶν. καὶ ἐβασίλευσεν ἐν ἰσραὴλ καὶ ἱερουσαλὴμ μῆνας τρεῖς. καὶ ἀπέστησεν αὐτὸν βασιλεὺς αἰγύπτου τοῦ μὴ βασιλεύειν ἐν ἱερουσαλὴμ, καὶ ἐζημίωσε τὸ ἔθνος ἀργυρίου ταλάντοις ἑκατὸν καὶ χρυσίου ταλάντῳ ἑνί. καὶ ἀνέδειξε

βασιλεὺς αἰγύπτου βασιλέα ἰωακὶμ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ βασιλέα τῆς ἰουδαίας καὶ ἱερουσαλήμ. καὶ ἔδησεν ἰωακὶμ τοὺς μεγιστάνας, ζαράκην δὲ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ συλλαβὼν ἀνήγαγεν ἐξ αἰγύπτου. ἐτῶν δὲ ἦν εἰκοσιπέντε ἰωακὶμ, ὅτε ἐβασίλευσε τῆς ἰουδαίας καὶ ἱερουσαλὴμ. καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου. μετ᾽ αὐτὸν δὲ ἀνέβη ναβουχοδονόσορ ὁ βασιλεὺς βαβυλῶνος, καὶ ἔδησεν αὐτὸν ἐν χαλκείῳ δεσμῷ, καὶ ἀπήγαγεν εἰς βαβυλῶνα. καὶ ἀπὸ τῶν ἱερῶν σκευῶν τοῦ κυρίου λαβὼν ναβουχοδονόσορ καὶ ἀπενέγκας, ἀπηρείσατο ἐν τῷ ναῷ αὐτοῦ ἐν βαβυλῶνι. τὰ δὲ ἱστορηθέντα περὶ αὐτοῦ, καὶ τῆς ἀκαθαρσίας αὐτοῦ καὶ δυσσεβείας, ἀναγέγραπται ἐν τῇ βίβλῳ τῶν χρόνων τῶν βασιλέων. καὶ ἐβασίλευσεν ἀντ᾽ αὐτοῦ ἰωακὶμ ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ὅτε γὰρ ἀνεδείχθη, ἦν ἐτῶν δ ὀκτώ. βασιλεύει δὲ μῆνας τρεῖς καὶ ἡμέρας δέκα ἐν ἱερουσαλήμ, καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἔναντι κυρίου. καὶ μετ᾽ ἐνιαυτὸν ἀποστείλας ναβουχοδονόσορ μετήγαγεν αὐτὸν εἰς βαβυλῶνα ἅμα τοῖς ἱεροῖς σκεύεσι τοῦ κυρίου, καὶ ἀνέδειξε σεδεκίαν βασιλέα τῆς ἰουδαίας καὶ ἱερουσαλήμ, ὄντα ἐτῶν εἴκοσι ἑνός. βασιλεύει δὲ ἔτη ἕνδεκα, καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου, καὶ οὐκ ἐνετράπη ἀπὸ τῶν ῥηθέντων λόγων ὑπὸ ἱερεμίου τοῦ προφήτου ἐκ στόματος τοῦ κυρίου. καὶ ὁρκισθεὶς ἀπὸ τοῦ βασιλέως ναβουχοδονόσορ, τῷ ὀνόματι κυρίου ἐπιορκήσας ἀπέστη. καὶ σκληρύνας αὐτοῦ τὸν τράχηλον καὶ τὴν καρδίαν αὐτοῦ, παρέβη τὰ νόμιμα κυρίου θεοῦ ἰσραήλ. καὶ οἱ ἡγούμενοι δὲ τοῦ λαοῦ καὶ τῶν ἱερέων πολλὰ ἠσέβησαν καὶ ὑπὲρ πάσας τὰς ἀκαθαρσίας πάντων τῶν ἐθνῶν, καὶ ἐμίαναν τὸ ἱερὸν τοῦ κυρίου τὸ ἁγιαζόμενον ἐν ἱερουσαλήμ. καὶ ἀπέστειλεν ὁ θεὸς τῶν πατέρων αὐτῶν διὰ τοῦ ἀγγέλου αὐτοῦ μετακαλέσαι αὐτούς, καθότι ἐφείδετο αὐτῶν καὶ τοῦ σκηνώματος αὐτοῦ. αὐτοὶ δὲ ἐμυκτήρισαν ἐν τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ. καὶ ᾗ ἡμέρᾳ ἐλάλησε κύριος, ἦσαν ἐκπαίζοντες τοὺς προφήτας αὐτοῦ, ἕως οὗ θυμωθέντα αὐτὸν ἐπὶ τῷ ἔθνει αὐτοῦ, διὰ τὰ δυσσεβήματα προστάξαι, ἀναβιβάσαι ἐπ᾽ αὐτοὺς τοὺς βασιλεῖς τῶν χαλδαίων. οὗτοι ἀπέκτειναν τοὺς νεανίσκους αὐτῶν ἐν ῥομφαίᾳ, περὶ κύκλῳ τοῦ ἁγίου αὐτῶν ἱεροῦ. καὶ οὐκ ἐφείσαντο νεανίσκου καὶ παρθένου καὶ πρεσβύτου καὶ νεωτέρου, ἀλλὰ πάντας ε παρέδωκαν εἰς τὰς χεῖρας αὐτῶν. καὶ πάντα τὰ ἱερὰ σκεύη τοῦ κυρίου τὰ μεγάλα καὶ τὰ μικρά, καὶ τὰς κιβωτοὺς τοῦ κυρίου καὶ τὰς βασιλικὰς ἀποθήκας ἀναλαβόντες ἀπήνεγκαν εἰς βαβυλῶνα. καὶ ἐνεπύρισαν τὸν οἶκον τοῦ κυρίου, καὶ ἔλυσαν τὰ τείχη ἱερουσαλήμ, καὶ τοὺς πύργους αὐτῆς ἐνεπύρισαν ἐν πυρί, καὶ συνετέλεσαν πάντα τὰ ἔνδοξα αὐτῆς ἀχρειῶσαι, καὶ τοὺς ἐπιλοίπους ἀπήγαγεν μετὰ ῥομφαίας εἰς βαβυλῶνα. καὶ ἦσαν παῖδες αὐτῷ καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ, μέχρις οὗ βασιλεῦσαι πέρσας, εἰς ἀναπλήρωσιν ῥήματος τοῦ κυρίου ἐν στόματι ἱερεμίου. ἕως τοῦ εὐδοκῆσαι τὴν γῆν τὰ σάββατα αὐτῆς, πάντα τὸν χρόνον τῆς ἐρημώσεως αὐτῆς σαββατιεῖ εἰς συμπλήρωσιν ἐτῶν ἑβδομήκοντα.

α καὶ ἡ στῆλος.] A. L. habet, καὶ ἡ σύνοδος. In vno est, καὶ ἰωήλ, pro quo est ἰεϊήλ. lib. 2. Paralip. cap. 35. β [καὶ ἐδδινοῖς.] In nonnullis libris est, ἐδδιδοῖς. γ [τὸν ἰεχονίαν.] Sic B. Matthæus, Iosiæ filium Iechoniam primum ponit, tum fratres eius. alij libri habent ἰωάχαζ, pro quo legimus. ἰωχαναν, 1. Paralip. 3. quod non admodum dissimile est τῷ ἰεχονίᾳ. δ [ὀκτώ.] AA. LL. habent, δεκαοκτώ. ε [παρέδωκαν.] AA. LL. παρέδωκεν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β.

Βασιλεύοντος κύρου περσῶν ἔτους πρώτου εἰς συντέλειαν ῥήματος κυρίου ἐν στόματι ἱερεμίου, ἤγειρε κύριος τὸ πνεῦμα κύρου βασιλέως περσῶν, καὶ ἐκήρυξεν ἐν ὅλῃ τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ, καὶ ἅμα διὰ γραπτῶν, λέγων. τάδε λέγει ὁ βασιλεὺς περσῶν κῦρος. ἐμὲ ἀνέδειξε βασιλέα τῆς οἰκουμένης ὁ κύριος τοῦ ἰσραήλ, κύριος ὁ ὕψιστος. καὶ ἐσήμηνέ μοι οἰκοδομῆσαι αὐτῷ οἶκον ἐν ἱερουσαλήμ, τῇ ἐν τῇ ἰουδαίᾳ. εἴ τις ἐστὶν οὖν ὑμῶν ἐκ τοῦ ἔθνους αὐτοῦ, ἔστω ὁ κύριος αὐτοῦ μετ᾽ αὐτοῦ, καὶ ἀναβὰς εἰς τὴν ἱερουσαλὴμ τὴν ἐν τῇ ἰουδαίᾳ, οἰκοδομείτω τὸν οἶκον τοῦ κυρίου τοῦ ἰσραήλ. οὗτος ὁ κύριος, ὁ κατασκηνώσας ἐν ἱερουσαλήμ. ὅσοι οὖν κατὰ τοὺς τόπους οἰκοῦσι, βοηθείτωσαν αὐτῷ οἱ ἐν τῷ τόπῳ αὐτοῦ, ἐν χρυσίῳ καὶ ἐν ἀργυρίῳ, ἐν δόσεσι μεθ᾽ ἵππων καὶ κτηνῶν σὺν τοῖς ἄλλοις τοῖς κατ᾽ εὐχὰς προστεθειμένοις εἰς τὸ ἱερὸν τοῦ κυρίου τὸ ἐν ἱερουσαλήμ. καὶ καταστήσαντες οἱ ἀρχίφυλοι τῶν πατριῶν τῆς ἰούδα καὶ βενιαμὶν φυλῆς, καὶ οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ λευῖται, καὶ πάντων ὧν ἤγειρε κύριος τὸ πνεῦμα, ἀναβῆναι οἰκοδομῆσαι οἶκον τῷ κυρίῳ τὸν ἐν ἱερουσαλήμ, καὶ οἱ περὶ κύκλῳ αὐτῶν ἐβοήθησαν ἐν πᾶσιν ἐν ἀργυρίῳ καὶ χρυσίῳ, ἵπποις, κτήνεσιν, καὶ εὐχαῖς ὡς πλείσταις πολλῶν, ὧν ὁ νοῦς ἠγέρθη. καὶ ὁ βασιλεὺς κῦρος ἐξήνεγκε τὰ ἱερὰ σκεύη τοῦ κυρίου, ἃ μετήνεγκε ναβουχοδονόσορ ἐξ ἱερουσαλήμ, καὶ ἀπηρείσατο αὐτὰ ἐν τῷ εἰδωλείῳ αὐτοῦ. ἐξενέγκας δὲ αὐτὰ κῦρος ὁ βασιλεὺς περσῶν παρέδωκεν αὐτὰ μιθραδάτῃ τῷ ἑαυτοῦ γαζοφύλακι, διὰ δὲ τούτου παρεδόθησαν σαμαναασάρῳ προστάτῃ τῆς ἰουδαίας. ὁ δὲ τούτων ἀριθμὸς ἦν, σπονδεῖα χρυσᾶ χίλια, σπονδεῖα ἀργυρᾶ χίλια, θυΐσκαι ἀργυραῖ εἰκοσιεννέα, φιάλαι χρυσαῖ τριάκοντα, ἀργυραῖ δισχίλιαι τετρακόσιαι δέκα, καὶ ἄλλα σκεύη χίλια. τὰ δὲ πάντα σκεύη ἐκομίσθη χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ πεντακισχίλια τετρακόσια ἑξηκονταεννέα, ἀνηνέχθη δὲ ὑπὸ σαμαναασάρου ἅμα τοῖς ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας ἐκ βαβυλῶνος εἰς ἱερουσαλήμ. ἐν δὲ τοῖς ἐπὶ ἀρταξέρξου τῶν περσῶν βασιλέως χρόνοις κατέγραψαν αὐτῷ κατὰ τῶν κατοικούντων ἐν τῇ ἰουδαίᾳ καὶ ἱερουσαλὴμ βήλεμος, καὶ μιθραδάτης, καὶ ταβέλλιος, καὶ ῥάθυμος, καὶ βεέλτεθμος, καὶ σαμέλλιος ὁ γραμματεύς, καὶ οἱ λοιποὶ οἱ τούτοις συντασσόμενοι, οἰκοῦντες δὲ ἐν σαμαρείᾳ καὶ τοῖς ἄλλοις τόποις, τὴν ὑπογεγραμμένην ἐπιστολήν. βασιλεῖ ἀρταξέρξῃ κυρίῳ οἱ παῖδές σου ῥάθυμος ὁ τὰ προσπίπτοντα, καὶ σαμέλλιος ὁ γραμματεύς, καὶ οἱ ἐπίλοιποι τῆς βουλῆς αὐτῶν, καὶ

κριταὶ

κεῖται οἱ ἐν κοίλῃ συρίᾳ καὶ φοινίκῃ. καὶ νῦν γνωστὸν ἔστω τῷ κυρίῳ βασιλεῖ, ὅτι οἱ ἰουδαῖοι ἀναβάντες παρ' ὑμῶν πρὸς ἡμᾶς ἐλθόντες εἰς ἱερουσαλὴμ τὴν πόλιν τὴν ἀποστάτιν καὶ πονηρὰν, οἰκοδομοῦσι τάς τε ἀγορὰς αὐτῆς, καὶ τὰ τείχη θεραπεύουσι, καὶ ναὸν ὑποβάλλονται. ἐὰν οὖν ἡ πόλις αὕτη οἰκοδομηθῇ, καὶ τὰ τείχη συντελεσθῇ, φορολογίαν οὐ μὴ ὑπομείνωσι δοῦναι, ἀλλὰ καὶ βασιλεῦσιν ἀντιστήσονται. καὶ ἐπεὶ ἐνεργεῖται τὰ κατὰ τὸν ναὸν, καλῶς ἔχειν ὑπολαμβανόμενοι μὴ ὑπεριδεῖν τὸ τοιοῦτο. ἀλλὰ προσφωνῆσαι τῷ κυρίῳ βασιλεῖ, ὅπως ἂν φαίνηταί σοι, ἐπισκεφθῇ ἐν τοῖς ἀπὸ τῶν πατέρων σου βιβλίοις. καὶ εὑρήσεις ἐν τοῖς ὑπομνηματισμοῖς γεγραμμένα περὶ τούτων, καὶ γνώσῃ ὅτι ἡ πόλις ἐκείνη ἦν ἀποστάτις, καὶ βασιλεῖς καὶ πόλεις ἐνοχλοῦσα, καὶ οἱ ἰουδαῖοι ἀποστάται καὶ πολιορκίας συνιστάμενοι ἐν αὐτῇ ἔτι ἐξ αἰῶνος, δι' ἣν αἰτίαν καὶ ἡ πόλις αὕτη ἠρημώθη. νῦν οὖν ὑποδεικνύομέν σοι κύριε βασιλεῦ ὅτι ἐὰν ἡ πόλις αὕτη οἰκοδομηθῇ, καὶ τὰ ταύτης τείχη ἀνασταθῇ, κάθοδος οὐκ ἔτι σοι ἔσται εἰς κοίλην συρίαν καὶ φοινίκην. τότε ἀντέγραψεν ὁ βασιλεὺς ῥαθύμῳ τῷ γράφοντι τὰ προσπίπτοντα, καὶ βεελτέθμῳ, καὶ σαμελλίῳ γραμματεῖ, καὶ τοῖς λοιποῖς τοῖς συντασσομένοις καὶ οἰκοῦσιν ἐν τῇ σαμαρείᾳ, καὶ συρίᾳ, καὶ φοινίκῃ τὰ ὑπογεγραμμένα. ἀνέγνων τὴν ἐπιστολὴν ἣν πεπόμφατε πρός με. ἐπέταξα οὖν ἐπισκέψασθαι. καὶ εὑρέθη ὅτι ἡ πόλις ἐκείνη ἐστὶν ἐξ αἰῶνος βασιλεῦσιν ἀντιπαρατάσσουσα, καὶ οἱ ἄνθρωποι ἀποστάσεις καὶ πολέμους ἐν αὐτῇ συντελοῦντες, καὶ βασιλεῖς ἰσχυροὶ καὶ σκληροὶ ἦσαν ἐν ἱερουσαλὴμ κυριεύοντες καὶ φορολογοῦντες κοίλην συρίαν καὶ φοινίκην. νῦν οὖν ἐπέταξα ἀποκωλῦσαι τοὺς ἀνθρώπους ἐκείνους τοῦ οἰκοδομῆσαι τὴν πόλιν, καὶ προνοηθῆναι ὅπως μηδὲν παρὰ ταῦτα γένηται, καὶ μὴ προβῇ ἐπὶ πλεῖον τὰ τῆς κακίας εἰς τὸ βασιλεῖς ἐνοχλῆσαι. τότε ἀναγνωσθέντων τῶν παρὰ τοῦ βασιλέως ἀρταξέρξου γραφέντων ῥάθυμος, καὶ σαμέλλιος ὁ γραμματεὺς, καὶ οἱ τούτοις συντασσόμενοι, ἀναζεύξαντες εἰς ἱερουσαλὴμ κατὰ σπουδὴν μεθ' ἵππου καὶ ὄχλου παρατάξεως, ἤρξαντο κωλύειν τοὺς οἰκοδομοῦντας. καὶ ἤργει ἡ οἰκοδομὴ τοῦ ἱεροῦ τοῦ ἐν ἱερουσαλὴμ μέχρι τοῦ δευτέρου ἔτους τῆς βασιλείας δαρείου τοῦ περσῶν βασιλέως.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Καὶ βασιλεὺς δαρεῖος ἐποίησε δοχὴν μεγάλην πᾶσι τοῖς ὑπ' αὐτὸν, καὶ πᾶσι τοῖς οἰκογενέσιν αὐτοῦ, καὶ πᾶσι τοῖς μεγιστᾶσι τῆς μηδίας καὶ τῆς περσίδος, καὶ πᾶσι τοῖς σατράπαις καὶ στρατηγοῖς καὶ τοπάρχαις τοῖς ὑπ' αὐτὸν, ἀπὸ τῆς ἰνδικῆς μέχρις αἰθιοπίας ἐν ταῖς ἑκατὸν εἰκοσιεπτὰ σατραπείαις. καὶ ἔφαγοσαν καὶ ἔπιοσαν, καὶ ἐμπλησθέντες ἀνέλυσαν. ὁ δὲ δαρεῖος ὁ βασιλεὺς ἀνέλυσεν εἰς τὸν κοιτῶνα ἑαυτοῦ, καὶ ἐκοιμήθη, καὶ ἔξυπνος ἐγένετο. τότε οἱ τρεῖς νεανίσκοι οἱ σωματοφύλακες οἱ φυλάσσοντες τὸ σῶμα τοῦ βασιλέως, εἶπαν ἕτερος πρὸς τὸν ἕτερον. εἴπωμεν ἕκαστος ἡμῶν ἕνα λόγον, ὃς ὑπερισχύσει. καὶ οὗ ἐὰν φανῇ τὸ ῥῆμα αὐτοῦ σοφώτερον τοῦ ἑτέρου, δώσει αὐτῷ δαρεῖος ὁ βασιλεὺς δωρεὰς μεγάλας, καὶ ἐπινίκια μεγάλα, καὶ πορφύραν περιβαλέσθαι, καὶ ἐν χρυσώμασι πίνειν, καὶ ἐπὶ χρυσῷ καθεύδειν, καὶ ἅρμα χρυσοχάλινον, καὶ κίδαριν βυσσίνην, καὶ μανιάκην περὶ τὸν τράχηλον, καὶ δεύτερος καθιεῖται δαρείου διὰ τὴν σοφίαν αὐτοῦ, καὶ συγγενὴς δαρείου κληθήσεται. καὶ τότε γράψαντες ἕκαστος τὸν ἑαυτοῦ λόγον, ἐσφραγίσαντο καὶ ἔθηκαν ὑπὸ τὸ προσκεφάλαιον δαρείου τοῦ βασιλέως, καὶ εἶπαν. ὅταν ἐγερθῇ ὁ βασιλεὺς, δώσουσιν αὐτῷ τὸ γράμμα. καὶ ὃν ἂν κρίνῃ ὁ βασιλεὺς καὶ οἱ τρεῖς μεγιστᾶνες τῆς περσίδος ὅτι οὗ ὁ λόγος αὐτοῦ σοφώτερος, αὐτῷ δοθήσεται τὸ νῖκος καθὼς γέγραπται. ὁ εἷς ἔγραψεν, ὑπερισχύει ὁ οἶνος. ὁ ἕτερος ἔγραψεν, ὑπερισχύει ὁ βασιλεύς. ὁ τρίτος ἔγραψεν, ὑπερισχύουσιν αἱ γυναῖκες, ὑπὲρ δὲ πάντα νικᾷ ἡ ἀλήθεια. καὶ ὅτε ἐξηγέρθη ὁ βασιλεὺς, λαβόντες τὸ γράμμα ἔδωκαν αὐτῷ, καὶ ἀνέγνω. καὶ ἐξαποστείλας ἐκάλεσε πάντας τοὺς μεγιστᾶνας τῆς περσίδος καὶ τῆς μηδείας, καὶ τοὺς σατράπας καὶ στρατηγοὺς, καὶ τοπάρχας καὶ ὑπάτους, καὶ ἐκάθισεν ἐν τῷ χρηματιστηρίῳ, καὶ ἀνεγνώσθη τὸ γράμμα ἐνώπιον αὐτῶν. καὶ εἶπε. καλέσατε τοὺς νεανίσκους, καὶ αὐτοὶ δηλώσουσι τοὺς λόγους ἑαυτῶν. καὶ ἐκλήθησαν, καὶ εἰσήλθοσαν. καὶ εἶπαν αὐτοῖς. ἀπαγγείλατε ἡμῖν περὶ τῶν γεγραμμένων. καὶ ἤρξατο ὁ πρῶτος ὁ εἴπας περὶ τῆς ἰσχύος τοῦ οἴνου, καὶ ἔφη οὕτως. ἄνδρες, πῶς ὑπερισχύει ὁ οἶνος; πάντας τοὺς ἀνθρώπους τοὺς πίνοντας αὐτὸν πλανᾷ, τὴν διάνοιαν τοῦ τε βασιλέως καὶ τοῦ ὀρφανοῦ ποιεῖ τὴν διάνοιαν μίαν, τήν τε τοῦ οἰκέτου καὶ τὴν τοῦ ἐλευθέρου, τήν τε τοῦ πένητος καὶ τὴν τοῦ πλουσίου. καὶ πᾶσαν διάνοιαν μεταστρέφει εἰς εὐωχίαν καὶ εὐφροσύνην, καὶ οὐ μέμνηται πᾶσαν λύπην καὶ πᾶν ὀφείλημα, καὶ πάσας καρδίας ποιεῖ πλουσίας, καὶ οὐ μέμνηται βασιλέα οὐδὲ σατράπην. καὶ πάντα διὰ ταλάντων ποιεῖ λαλεῖν, καὶ οὐ μέμνηνται ὅταν πίνωσιν φιλιάζειν φίλοις καὶ ἀδελφοῖς, καὶ μετ' οὐ πολὺ σπῶνται τὰς μαχαίρας. καὶ ὅταν ἀπὸ τοῦ οἴνου ἐγερθῶσιν, οὐ μέμνηνται ἃ ἔπραξαν. ὦ ἄνδρες, οὐχ ὑπερισχύει ὁ οἶνος, ὅτι οὕτως ἀναγκάζει ποιεῖν; καὶ ἐσίγησεν οὕτως εἴπας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

Καὶ ἤρξατο ὁ δεύτερος λαλεῖν, ὁ εἴπας περὶ τῆς ἰσχύος τοῦ βασιλέως. ὦ ἄνδρες, οὐχ ὑπερισχύουσιν οἱ ἄνθρωποι, τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν κατακρατοῦντες καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς, ὁ δὲ βασιλεὺς

ὑπερισχύει

ὑπερισχύει καὶ κυριεύει αὐτῶν καὶ δεσπόζει αὐτῶν, καὶ πᾶν ὃ ἐὰν εἴπῃ αὐτοῖς, ἐνακούουσιν. ἐὰν εἴπῃ αὐτοῖς ποιῆσαι πόλεμον ἕτερος πρὸς τὸν ἕτερον, ποιοῦσιν. ἐὰν δὲ ἐξαποστείλῃ αὐτοὺς πρὸς τοὺς πολεμίους, βαδίζουσι καὶ κατεργάζονται τὰ ὄρη καὶ τὰ τείχη καὶ τοὺς πύργους, φονεύουσι καὶ φονεύονται, καὶ τὸν λόγον τοῦ βασιλέως οὐ παραβαίνουσιν. ἐὰν δὲ νικήσωσι, τῷ βασιλεῖ κομίζουσι πάντα. καὶ ἐὰν προνομεύσωσι, καὶ τὰ ἄλλα πάντα. καὶ ὅσοι οὐ στρατεύονται οὐδὲ πολεμοῦσιν ἀλλὰ γεωργοῦσι τὴν γῆν, πάλιν ὅταν σπείρωσι θερίσαντες ἀναφέρουσι τῷ βασιλεῖ. καὶ ἕτερος τὸν ἕτερον ἀναγκάζοντες, ἀναφέρουσι τοὺς φόρους τῷ βασιλεῖ, καὶ αὐτὸς εἷς μόνος ἐστίν. ἐὰν εἴπῃ ἀποκτεῖναι, ἀποκτέννουσιν. ἐὰν εἴπῃ ἀφεῖναι, ἀφίουσιν. εἶπεν πατάξαι, τύπτουσιν. εἶπεν ἐρημῶσαι, ἐρημοῦσιν. εἶπεν οἰκοδομῆσαι, οἰκοδομοῦσιν. εἶπεν ἐκκόψαι, ἐκκόπτουσιν. εἶπε φυτεῦσαι, φυτεύουσι. καὶ πᾶς ὁ λαὸς αὐτοῦ καὶ αἱ δυνάμεις αὐτοῦ ἐνακούουσι. πρὸς δὲ τούτοις, αὐτὸς ἀνάκειται ἐσθίει καὶ πίνει καὶ καθεύδει, αὐτοὶ δὲ τηροῦσι κύκλῳ περὶ αὐτόν. καὶ οὐ δύνανται ἕκαστος ἀπελθεῖν, καὶ ποιεῖν τὰ ἔργα αὐτοῦ, οὐδὲ παρακούουσιν αὐτοῦ. ὦ ἄνδρες, πῶς οὐχ ὑπερισχύει ὁ βασιλεύς, ὅτι οὕτως ἐπάκουστός ἐστι; καὶ ἐσίγησεν. ὁ δὲ τρίτος ὁ εἴπας περὶ τῶν γυναικῶν καὶ τῆς ἀληθείας, οὗτός ἐστι Ζοροβάβελ, ἤρξατο λαλεῖν. ἄνδρες, οὐ μέγας ὁ βασιλεύς, καὶ πολλοὶ οἱ ἄνθρωποι, καὶ ὁ οἶνος ἰσχύει; τίς οὖν ὁ δεσπόζων αὐτῶν, ἢ τίς ὁ κυριεύων αὐτῶν; οὐχ αἱ γυναῖκες; αἱ γυναῖκες ἐγέννησαν τὸν βασιλέα καὶ πάντα τὸν λαὸν ὃς κυριεύει τῆς θαλάσσης καὶ τῆς γῆς, καὶ ἐξ αὐτῶν ἐγένοντο, καὶ αὗται ἐξέθρεψαν αὐτοὺς τοὺς φυτεύσαντας τοὺς ἀμπελῶνας ἐξ ὧν ὁ οἶνος γίνεται, καὶ αὗται ποιοῦσι τὰς στολὰς τῶν ἀνθρώπων, καὶ αὗται ποιοῦσι δόξαν τοῖς ἀνθρώποις, καὶ οὐ δύνανται οἱ ἄνθρωποι χωρὶς τῶν γυναικῶν εἶναι. ἐὰν δὲ συναγάγωσι χρυσίον καὶ ἀργύριον καὶ πᾶν πρᾶγμα ὡραῖον, καὶ ἴδωσι γυναῖκα μίαν καλὴν τῷ εἴδει καὶ τῷ κάλλει, ταῦτα πάντα ἀφέντες, εἰς αὐτὴν ἐκκέχηναν, καὶ χάσκοντες τὸ στόμα θεωροῦσιν αὐτήν, καὶ πάντες αὐτὴν αἱρετίζουσι μᾶλλον ἢ τὸ χρυσίον καὶ τὸ ἀργύριον, καὶ πᾶν πρᾶγμα ὡραῖον. ἄνθρωπος τὸν ἑαυτοῦ πατέρα ἐγκαταλείπει ὃς ἐξέθρεψεν αὐτόν, καὶ τὴν ἰδίαν χώραν, καὶ πρὸς τὴν ἰδίαν γυναῖκα κολλᾶται, καὶ μετὰ τῆς γυναικὸς ἀφίησι τὴν ψυχήν, καὶ οὔτε τὸν πατέρα μέμνηται, οὔτε τὴν μητέρα, οὔτε τὴν χώραν. καὶ ἐντεῦθεν δεῖ ὑμᾶς γνῶναι, ὅτι αἱ γυναῖκες κυριεύουσιν ὑμῶν. οὐχὶ πονεῖτε, καὶ μοχθεῖτε, καὶ πάντα ταῖς γυναιξὶ δίδοτε καὶ φέρετε; καὶ λαμβάνει ὁ ἄνθρωπος τὴν ῥομφαίαν αὐτοῦ, καὶ ἐκπορεύεται ἐξοδεύειν καὶ λῃστεύειν καὶ κλέπτειν, καὶ εἰς τὴν θάλασσαν πλεῖν καὶ ποταμούς, καὶ τὸν λέοντα θεωρεῖ, καὶ ἐν σκότει βαδίζει. καὶ ὅταν κλέψῃ καὶ ἁρπάσῃ καὶ λωποδυτήσῃ, τῇ ἐρωμένῃ ἀποφέρει. καὶ πλεῖον ἀγαπᾷ ἄνθρωπος τὴν ἰδίαν γυναῖκα μᾶλλον ἢ τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέ-

Α ρα. καὶ πολλοὶ ἀπενοήθησαν ταῖς ἰδίαις διανοίαις διὰ τὰς γυναῖκας, καὶ δοῦλοι ἐγένοντο δι᾽ αὐτάς, καὶ πολλοὶ ἀπώλοντο καὶ ἐσφάλησαν καὶ ἡμάρτοσαν διὰ τὰς γυναῖκας. καὶ νῦν οὐ πιστεύετέ μοι; οὐχὶ μέγας ὁ βασιλεὺς τῇ ἐξουσίᾳ αὐτοῦ; οὐχὶ πᾶσαι αἱ χῶραι εὐλαβοῦνται ἅψασθαι αὐτοῦ; ἐθεώρουν αὐτὸν καὶ Ἀπάμην τὴν θυγατέρα Βαρτάκου τοῦ θαυμαστοῦ τὴν παλλακὴν τοῦ βασιλέως, καθημένην ἐν δεξιᾷ τοῦ βασιλέως καὶ ἀφαιροῦσαν τὸ διάδημα ἀπὸ τῆς κεφαλῆς τοῦ βασιλέως, καὶ ἐπιτιθοῦσαν ἑαυτῇ. καὶ ἐρράπιζε τὸν βασιλέα τῇ ἀριστερᾷ, καὶ πρὸς τούτοις ὁ βασιλεὺς χάσκων τὸ στόμα ἐθεώρει αὐτήν. καὶ ἐὰν προσγελάσῃ αὐτῷ, γελᾷ. ἐὰν δὲ πικρανθῇ ἐπ᾽ αὐτόν, κολακεύει Β αὐτήν, ὅπως διαλλαγῇ αὐτῷ. ὦ ἄνδρες πῶς οὐχὶ ἰσχυραὶ αἱ γυναῖκες, ὅτι οὕτως πράσσουσι; καὶ τότε ὁ βασιλεὺς καὶ οἱ μεγιστᾶνες ἔβλεπον εἰς τὸν ἕτερον, καὶ ἤρξατο λαλεῖν περὶ τῆς ἀληθείας. ἄνδρες, οὐχὶ ἰσχυραὶ αἱ γυναῖκες; μεγάλη ἡ γῆ, καὶ ὑψηλὸς ὁ οὐρανός, καὶ ταχὺς τῷ δρόμῳ ὁ ἥλιος, ὅτι στρέφεται ἐν τῷ κύκλῳ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ πάλιν ἀποτρέχει εἰς τὸν ἑαυτοῦ τόπον ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ, οὐχὶ μέγας ὃς ταῦτα ποιεῖ; καὶ ἡ ἀλήθεια μεγάλη καὶ ἰσχυροτέρα παρὰ πάντα. πᾶσα ἡ γῆ τὴν ἀλήθειαν καλεῖ, καὶ ὁ οὐρανὸς αὐτὴν εὐλογεῖ, καὶ πάντα τὰ ἔργα σείεται καὶ τρέμει, καὶ Γ οὐκ ἔστι μετ᾽ αὐτῆς ἄδικον οὐδέν. ἄδικος ὁ οἶνος, ἄδικος ὁ βασιλεύς, ἄδικοι αἱ γυναῖκες, ἄδικοι πάντες οἱ υἱοὶ τῶν ἀνθρώπων, καὶ ἄδικα πάντα τὰ ἔργα αὐτῶν τὰ τοιαῦτα, καὶ οὐκ ἔστιν ἐν αὐτοῖς ἀλήθεια, καὶ ἐν τῇ ἀδικίᾳ αὐτῶν ἀπολοῦνται. καὶ ἡ ἀλήθεια μένει καὶ ἰσχύει εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ ζῇ καὶ κρατεῖ εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος, καὶ οὐκ ἔστι παρ᾽ αὐτῇ λαμβάνειν πρόσωπα, οὐδὲ διάφορα, ἀλλὰ τὰ δίκαια ποιεῖ ἀπὸ πάντων τῶν ἀδίκων καὶ πονηρῶν. καὶ πάντες εὐδοκοῦσι τοῖς ἔργοις αὐτῆς, καὶ οὐκ ἔστιν ἐν τῇ κρίσει αὐτῆς οὐδὲν ἄδικον. καὶ αὕτη ἡ ἰσχύς, καὶ τὸ βασίλειον, καὶ Δ ἡ ἐξουσία, καὶ ἡ μεγαλειότης τῶν πάντων αἰώνων, εὐλογητὸς ὁ θεὸς τῆς ἀληθείας. καὶ ἐσιώπησε τοῦ λαλεῖν. καὶ πᾶς ὁ λαὸς τότε ἐφώνησε. καὶ τότε εἶπον. μεγάλη ἡ ἀλήθεια, καὶ ὑπερισχύει. τότε ὁ βασιλεὺς εἶπεν αὐτῷ. αἴτησαι ὃ θέλεις πλείω τῶν γεγραμμένων, καὶ δώσομέν σοι ὃν τρόπον εὑρέθης σοφώτερος, καὶ ἐχόμενός μου καθήσῃ, καὶ συγγενής μου κληθήσῃ. τότε εἶπε τῷ βασιλεῖ, μνήσθητι τὴν εὐχήν, ἣν ηὔξω, οἰκοδομῆσαι τὴν Ἱερουσαλὴμ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ᾗ τὸ βασίλειόν σου παρέλαβες, καὶ πάντα τὰ σκεύη τὰ ληφθέντα ἐξ Ἱερουσαλὴμ Ε καὶ ἐκπέμψαι ἃ ἐχώρισε Κῦρος, ὅτε ηὔξατο ἐκκόψαι Βαβυλῶνα, καὶ ηὔξατο ἐξαποστεῖλαι ἐκεῖ. καὶ σὺ ηὔξω οἰκοδομῆσαι τὸν ναὸν ὃν ἐνεπύρισαν οἱ Ἰδουμαῖοι, ὅτε ἠρημώθη ἡ Ἰουδαία ὑπὸ τῶν Χαλδαίων. καὶ νῦν τοῦτό ἐστιν ὅ, σε ἀξιῶ κύριε βασιλεῦ, καὶ ὃ αἰτοῦμαί σε, καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ μεγαλωσύνη ἡ παρὰ σοῦ. δέομαι οὖν ἵνα ποιήσῃς τὴν εὐχήν, ἣν ηὔξω τῷ βασιλεῖ τοῦ οὐρανοῦ, ποιῆσαι ἐκ στόματός σου.

τότε

τότε ἀναστὰς δαρεῖος ὁ βασιλεὺς κατεφίλησεν αὐτὸν, καὶ ἔγραψεν αὐτῷ τὰς ἐπιστολὰς πρὸς πάντας τοὺς οἰκονόμους, καὶ τοπάρχας, καὶ στρατηγοὺς, καὶ σατράπας, ἵνα προπέμψωσιν αὐτὸν καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ πάντας ἀναβαίνοντας οἰκοδομῆσαι τὴν ἱερουσαλήμ. καὶ πᾶσι τοῖς τοπάρχαις ἐν κοίλῃ συρίᾳ, καὶ φοινίκῃ, καὶ τοῖς ἐν τῷ λιβάνῳ ἔγραψεν ἐπιστολὰς, μεταφέρειν ξύλα κέδρινα ἀπὸ τοῦ λιβάνου εἰς ἱερουσαλὴμ, καὶ ὅπως οἰκοδομήσωσι μετ' αὐτοῦ τὴν πόλιν. καὶ ἔγραψε πᾶσι τοῖς ἰουδαίοις τοῖς ἀναβαίνουσιν ἀπὸ τῆς βασιλείας εἰς τὴν ἰουδαίαν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας, πάντα δυνατὸν, καὶ τοπάρχην, καὶ σατράπην, καὶ οἰκονόμον μὴ ἐπελεύσεσθαι ἐπὶ τὰς θύρας αὐτῶν, καὶ πᾶσαν τὴν χώραν, ἣν κρατοῦσιν, ἀφορολόγητον αὐτοῖς ὑπάρχειν. καὶ ἵνα οἱ [a] ἰδουμαῖοι ἀφίωσι τὰς κώμας, ἃς διακρατοῦσι τῶν ἰουδαίων. καὶ εἰς τὴν οἰκοδομὴν τοῦ ἱεροῦ δοθῆναι κατ' ἐνιαυτὸν τάλαντα εἴκοσι μέχρι τοῦ οἰκοδομηθῆναι. καὶ ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον ὁλοκαυτώματα καρποῦσθαι καθ' ἡμέραν, καθὰ ἔχουσιν ἐντολὴν, ἑπτακαίδεκα προσφέρειν ἄλλα τάλαντα, δέκα κατ' ἐνιαυτόν. καὶ πᾶσι τοῖς προσβαίνουσιν ἀπὸ τῆς βαβυλωνίας κτίσαι τὴν πόλιν, ὑπάρχειν τὴν ἐλευθερίαν αὐτοῖς τε καὶ τοῖς ἐκγόνοις αὐτῶν, καὶ πᾶσι τοῖς ἱερεῦσι τοῖς προσβαίνουσιν. ἔγραψε δὲ καὶ τὴν χορηγίαν καὶ τὴν ἱερατικὴν στολὴν ἐν τίνι λατρεύουσιν ἐν αὐτῇ. καὶ τοῖς λευίταις ἔγραψε δοῦναι τὴν χορηγίαν, ἕως τῆς ἡμέρας ἧς ἐπιτελεσθῇ ὁ οἶκος καὶ ἱερουσαλὴμ οἰκοδομηθῆναι. καὶ πᾶσι τοῖς φρουροῦσι τὴν πόλιν ἔγραψε δοῦναι αὐτοῖς κλήρους καὶ ὀψώνια. καὶ ἐξαπέστειλε πάντα τὰ σκεύη ἃ ἐχώρισε κῦρος ἀπὸ βαβυλῶνος. καὶ πάντα ὅσα εἶπε κῦρος ποιῆσαι, καὶ αὐτὸς ἐπέταξε ποιῆσαι, καὶ ἐξαποστεῖλαι εἰς ἱερουσαλήμ. καὶ ὅτε ἐξῆλθεν ὁ νεανίσκος, ἄρας τὸ πρόσωπον εἰς τὸν οὐρανὸν ἐναντίον ἱερουσαλὴμ, εὐλόγησε τῷ βασιλεῖ τοῦ οὐρανοῦ, λέγων. παρὰ σοῦ νίκη, καὶ παρὰ σοῦ ἡ σοφία, καὶ σὴ ἡ δόξα, καὶ ἐγὼ σὸς οἰκέτης. εὐλογητὸς εἶ, ὃς ἔδωκάς μοι σοφίαν, καὶ σοὶ ὁμολογῶ δέσποτα τῶν πατέρων. καὶ ἔλαβε τὰς ἐπιστολὰς, καὶ ἐξῆλθε, καὶ ἦλθεν εἰς βαβυλῶνα, καὶ ἀπήγγειλε τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ πᾶσι. καὶ εὐλόγησαν τὸν θεὸν τῶν πατέρων αὐτῶν, ὅτι ἔδωκεν αὐτοῖς ἄνεσιν καὶ ἄφεσιν, ἀναβῆναι καὶ οἰκοδομῆσαι τὴν ἱερουσαλὴμ καὶ τὸ ἱερὸν οὗ ὠνομάσθη τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐπ' αὐτῷ. καὶ ἐκωθωνίζοντο μετὰ μουσικῶν καὶ χαρᾶς ἡμέρας ἑπτά.

a [οἱ ἰδουμαῖοι.] In plerisque libris est, οἱ χαλδαῖοι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε'.

Μετὰ δὲ ταῦτα ἐξελέγησαν ἀναβῆναι ἀρχηγοὶ οἴκου πατριῶν κατὰ φυλὰς αὐτῶν, καὶ αἱ γυναῖκες αὐτῶν, καὶ οἱ υἱοὶ αὐτῶν, καὶ αἱ θυγατέρες καὶ οἱ παῖδες αὐτῶν, καὶ αἱ παιδίσκαι καὶ τὰ κτήνη αὐτῶν. καὶ δαρεῖος συναπέστειλε μετ' αὐτῶν ἱππεῖς χιλίους ἕως τοῦ ἀποκαταστῆσαι αὐτοὺς εἰς ἱερουσαλὴμ μετ' εἰρήνης, καὶ μετὰ μουσικῶν τυμπάνων, καὶ αὐλῶν. καὶ πάντες οἱ ἀδελφοὶ αὐτῶν παίζοντες, καὶ ἐποίησεν αὐτοὺς συναναβῆναι μετ' ἐκείνων. καὶ ταῦτα τὰ ὀνόματα τῶν ἀνδρῶν τῶν ἀναβαινόντων κατὰ πατριὰς αὐτῶν εἰς τὰς φυλὰς, ἐπὶ τὴν μεριδαρχίαν αὐτῶν. οἱ ἱερεῖς υἱοὶ φινεὲς, υἱοὶ ἀαρὼν, ἰησοῦς ὁ τοῦ ἰωσεδὲκ τοῦ σαραίου καὶ ἰωακὶμ ὁ τοῦ ζοροβάβελ τοῦ σαλαθιὴλ ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ δαυὶδ, ἐκ τῆς γενεᾶς φαρὲς, φυλῆς δὲ ἰούδα, ὃς ἐλάλησεν ἐπὶ δαρείου τοῦ βασιλέως περσῶν λόγους σοφοὺς ἐν τῷ δευτέρῳ ἔτει τῆς βασιλείας αὐτοῦ μηνὶ νισὰν τοῦ πρώτου μηνός. εἰσὶ δὲ οὗτοι οἱ ἐκ τῆς ἰουδαίας ἀναβάντες ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας τῆς παροικίας, οὓς μετῴκισεν ναβουχοδονόσορ βασιλεὺς βαβυλῶνος εἰς βαβυλῶνα, [a] καὶ ἐπέστρεψαν εἰς ἱερουσαλὴμ καὶ τὴν λοιπὴν ἰουδαίαν ἕκαστος εἰς τὴν ἰδίαν πόλιν, οἱ ἐλθόντες μετὰ ζοροβάβελ, καὶ ἰησοῦ, νεεμίου, ζαραίου, ῥησαίου, ἐνινέος, μαρδοχαίου, βεελσάρου, ἀσφαράσου, ῥεελίου, ῥοΐμου, βαανά, τῶν προηγουμένων αὐτῶν. ἀριθμὸς τῶν ἀπὸ τοῦ ἔθνους καὶ οἱ προηγούμενοι αὐτῶν. υἱοὶ φόρος, δύο χιλιάδες καὶ ἑκατὸν ἑβδομηκονταδύο. υἱοὶ σαφὰτ, τετρακόσιοι ἑβδομηκονταδύο. υἱοὶ ἀρὲς, ἑπτακόσιοι πεντηκονταέξ. υἱοὶ φαὰθ μωὰβ εἰς τοὺς υἱοὺς ἰησοῦ καὶ ἰωὰβ, δισχίλιοι ὀκτακόσιοι δεκαδύο. υἱοὶ ἠλὰμ, χίλιοι διακόσιοι πεντηκοντατέσσαρες. υἱοὶ ζαθοὺ, ἐννακόσιοι ἑβδομηκονταπέντε. υἱοὶ χορβὲ, ἑπτακόσιοι πέντε. υἱοὶ βανὶ, ἑξακόσιοι τεσσαρακονταοκτώ. υἱοὶ βηβαὶ, ἑξακόσιοι τριακοντατρεῖς. υἱοὶ ἀργαὶ, χίλιοι τριακόσιοι εἰκοσιδύο. υἱοὶ ἀδωνικὰν, ἑξακόσιοι τριακονταεπτά. υἱοὶ βαγοῒ, δισχίλιοι ἑξακόσιοι ἕξ. υἱοὶ ἀδινοῦ, τετρακόσιοι πεντηκοντατέσσαρες. υἱοὶ ἀτὴρ ἐζεκίου, ἐνενηκονταδύο. υἱοὶ κιλὰν, καὶ ἀζηνὰν, ἑξηκονταεπτά. υἱοὶ ἀζαροῦ, τετρακόσιοι τριακονταδύο. υἱοὶ ἀννὶς, ἑκατὸν εἷς. υἱοὶ ἀρὸμ, τριακονταδύο. υἱοὶ βασσαὶ, τριακόσιοι εἰκοσιτρεῖς. υἱοὶ ἀρσιφουρὶθ, ἑκατὸν δύο. υἱοὶ βαιτηροὺς, τρισχίλιοι πέντε. υἱοὶ ἐκ βαιθλωμῶν, ἑκατὸν εἰκοσιτρεῖς. οἱ ἐκ νετωφαὶ, πεντηκονταπέντε. οἱ ἐξ ἀναθὼθ, ἑκατὸν πεντηκονταοκτώ. οἱ ἐκ βαιθασμὼν, τεσσαρακονταδύο. οἱ ἐκ καριαθιρὶ, εἰκοσιπέντε. οἱ ἐκ καφείρας, καὶ βηρὼγ, ἑπτακόσιοι τεσσαρακοντατρεῖς. οἱ χαδιάσαι, καὶ ἀμμίδιοι, τετρακόσιοι εἰκοσιδύο. οἱ ἐκ κιραμᾶς καὶ γαββῆς, ἑξακόσιοι εἴκοσι εἷς. οἱ ἐκ μακαλῶν, ἑκατὸν εἰκοσιδύο. οἱ ἐκ βετολίω, πεντηκονταδύο. υἱοὶ νιφὶς, ἑκατὸν πεντηκονταέξ. υἱοὶ καλαμωλάλου, καὶ ὠνοὺς, ἑπτακόσιοι εἰκοσιπέντε. υἱοὶ ἱερεχοῦ, διακόσιοι τεσσαρακονταπέντε. υἱοὶ σανάας, τρισχίλιοι τριακόσιοι εἷς. οἱ ἱερεῖς οἱ υἱοὶ ἰεδδοῦ τοῦ ἰησοῦ εἰς τοὺς υἱοὺς σανασὶβ, ὀκτακόσιοι ἑβδομηκονταδύο. υἱοὶ ἐμμηροὺθ, διακόσιοι πεντηκονταδύο. υἱοὶ φασσούρου, χίλιοι τεσσαρακονταεπτά. υἱοὶ χαρμὶ, διακόσιοι δεκαεπτά. οἱ λευῖται οἱ υἱοὶ ἰησοῦ, καὶ καδοήλου, καὶ βαννοῦ, καὶ σουδίου, ἑβδομηκοντατέσσαρες. οἱ ἱεροψάλται υἱοὶ ἀσάφ, ἑκατὸν εἰκοσιοκτώ. οἱ θυρωροὶ υἱοὶ σαλοὺμ, υἱοὶ ἀτὰρ, υἱοὶ τολμὰν, υἱοὶ δακοὺβ, υἱοὶ ἀτητὰ, υἱοὶ τωβὶς, πάν-

βὶς, πάντες ἑκατὸν τριακονταεννέα. οἱ ἱερόδουλοι, υἱοὶ ἠσαῦ, υἱοὶ ἀσιφά, υἱοὶ ταβαώθ, υἱοὶ κηράς, υἱοὶ σουδά, υἱοὶ φαλαίου, υἱοὶ λαβανά, υἱοὶ ἀγραβά, υἱοὶ ἀκούδ, υἱοὶ οὐτά, υἱοὶ κηταάβ, υἱοὶ ἀκκαβά, υἱοὶ συβαΐ, υἱοὶ ἀνάν, υἱοὶ καθουά, υἱοὶ γεδδούρ, υἱοὶ ἰαΐρου, υἱοὶ δαισάν, υἱοὶ νοεβά, υἱοὶ χασεβά, υἱοὶ καζηρά, υἱοὶ ὀζίου, υἱοὶ φινοέ, υἱοὶ ἀσαρά, υἱοὶ βασθαΐ, υἱοὶ ἀσανά, υἱοὶ μανί, υἱοὶ ναφισί, υἱοὶ ἀκούφ, υἱοὶ ἀχιβά, υἱοὶ ἀσούβ, υἱοὶ φαρακέμ, υἱοὶ βασαλέμ, υἱοὶ μεεδδά, υἱοὶ κουθά, υἱοὶ χαρέα, υἱοὶ βαρχουέ, υἱοὶ σεράρ, υἱοὶ θομοΐ, υἱοὶ νασί, υἱοὶ ἀτεφά. υἱοὶ παίδων σαλωμών, υἱοὶ ἀσαπφιώθ, υἱοὶ φαριρά, υἱοὶ ἰεηλί, υἱοὶ λοζών, υἱοὶ ἰσδαήλ, υἱοὶ σαφυΐ, υἱοὶ ἀγιά, υἱοὶ φαχαρέθ, υἱοὶ σαβιή, υἱοὶ σαρωθί, υἱοὶ μισαίας, υἱοὶ γάς, υἱοὶ ἀδδούς, υἱοὶ σουβά, υἱοὶ ἀφερρά, υἱοὶ βαρωδίς, υἱοὶ σαφάγ, υἱοὶ ἀλλώμ. πάντες οἱ ἱερόδουλοι, καὶ οἱ υἱοὶ τῶν παίδων σαλωμὼν τριακόσιοι ἑβδομηκονταδύο. οὗτοι ἀναβαίνοντες ἀπὸ θερμελέθ, καὶ θελερσάς, ἡγούμενος αὐτῶν χαραάθαλάν, καὶ ἀαλάρ. καὶ οὐκ ἠδύναντο ἀπαγγεῖλαι τὰς πατριὰς αὐτῶν καὶ γενεάς, ὡς ἐκ τοῦ ἰσραὴλ εἰσίν. υἱοὶ δαλὰν τοῦ υἱοῦ τοῦ βαενάν, υἱοὶ νεκωδὰν ἑξακόσιοι πεντηκονταδύο. καὶ ἐκ τῶν ἱερέων οἱ ἐμποιούμενοι ἱερωσύνης, καὶ οὐχ εὑρέθησαν. υἱοὶ ὀβδία, υἱοὶ ἀκβώς, υἱοὶ ἰαδδοῦ τοῦ λαβόντος αὐγίαν γυναῖκα τῶν θυγατέρων φαηζελδαίου, καὶ ἐκλήθη ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ. καὶ τούτων ζητηθείσης τῆς γενικῆς γραφῆς ἐν τῷ καταλοχισμῷ καὶ μὴ εὑρεθείσης, ἐχωρίσθησαν τοῦ ἱερατεύειν. καὶ εἶπεν αὐτοῖς νεεμίας καὶ ἀτθαρίας, μὴ μετέχειν τῶν ἁγίων ἕως ἀναστῇ ἀρχιερεὺς ἐνδεδυμένος τὴν δήλωσιν καὶ τὴν ἀλήθειαν. οἱ δὲ πάντες ἰσραὴλ ἦσαν ἀπὸ δωδεκαετοῦς καὶ ἐπάνω χωρὶς παίδων καὶ παιδισκῶν, μυριάδες τέσσαρες δισχίλιοι τριακόσιοι ἑξήκοντα. παῖδες τούτων καὶ παιδίσκαι, ἑπτακισχίλιοι τριακόσιοι τριακονταεπτά. ψάλται καὶ ψαλτῳδοί, διακόσιοι τεσσαρακονταπέντε. κάμηλοι τετρακόσιοι τριακονταπέντε, καὶ ἵπποι ἑπτακισχίλιοι τριακονταέξ, ἡμίονοι διακόσιοι τεσσαρακονταπέντε, ὑποζύγια πεντακισχίλια πεντακόσια εἰκοσιπέντε. καὶ ἐκ τῶν ἡγουμένων κατὰ τὰς πατριὰς ἐν τῷ παραγίνεσθαι αὐτοὺς εἰς τὸ ἱερὸν τοῦ θεοῦ, τὸ ἐν ἱερουσαλήμ, ηὔξαντο ἐγεῖραι τὸν οἶκον ἐπὶ τοῦ τόπου αὐτοῦ κατὰ τὴν αὐτῶν δύναμιν, καὶ δοῦναι εἰς τὸ ἱερὸν γαζοφυλάκιον τῶν ἔργων χρυσίου μνᾶς χιλίας καὶ ἀργυρίου μνᾶς πεντακισχιλίας, καὶ στολὰς ἱερατικὰς ἑκατόν. καὶ κατῳκίσθησαν οἱ ἱερεῖς, καὶ οἱ λευῖται, καὶ οἱ ἐκ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ ἐν ἱερουσαλὴμ καὶ τῇ χώρᾳ, οἵ τε ἱεροψάλται, καὶ οἱ θυρωροί, καὶ πᾶς ἰσραὴλ ἐν ταῖς κώμαις αὐτῶν. ἐνστάντος δὲ τοῦ ἑβδόμου μηνός, καὶ ὄντων τῶν υἱῶν ἰσραὴλ ἑκάστου ἐν τοῖς ἰδίοις, συνήχθησαν ὁμοθυμαδὸν εἰς τὸ εὐρύχωρον τοῦ πρώτου πυλῶνος τοῦ πρὸς τῇ ἀνατολῇ. καὶ καταστὰς ἰησοῦς ὁ τοῦ ἰωσεδὲκ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ οἱ ἱερεῖς, καὶ ζοροβάβελ ὁ τοῦ σαλαθιὴλ καὶ οἱ τούτου ἀδελφοί, ἡτοίμασαν τὸ θυσιαστήριον τοῦ θεοῦ ἰσραήλ, προσενέγκαι ἐπ' αὐτοῦ ὁλοκαυτώσεις ἀκολούθως τοῖς ἐν τῇ μωϋσέως βίβλῳ τοῦ ἀνθρώπου τοῦ θεοῦ διηγορευμένοις. καὶ ἐπισυνήχθησαν αὐτοῖς ἐκ τῶν ἄλλων ἐθνῶν τῆς γῆς, καὶ κατώρθωσαν τὸ θυσιαστήριον ἐπὶ τοῦ τόπου αὐτῶν, ὅτι ἐν ἔχθρᾳ ἦσαν αὐτοῖς. καὶ κατίσχυσαν αὐτοὺς πάντα τὰ ἔθνη τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ἀνέφερον θυσίας κατὰ τὸν καιρόν, καὶ ὁλοκαυτώματα κυρίῳ τὸ πρωϊνὸν καὶ τὸ δειλινόν. καὶ ἠγάγοσαν τὴν τῆς σκηνοπηγίας ἑορτήν, ὡς ἐπιτέτακται ἐν τῷ νόμῳ, καὶ θυσίας καθ' ἡμέραν, ὡς προσῆκον ἦν. καὶ μετὰ ταῦτα προσφορὰς ἐνδελεχισμοῦ, καὶ θυσίας σαββάτων καὶ νουμηνιῶν καὶ ἑορτῶν πασῶν ἡγιασμένων. καὶ ὅσοι ηὔξαντο εὐχὴν τῷ θεῷ ἀπὸ τῆς νουμηνίας τοῦ ἑβδόμου μηνός, ἤρξαντο προσφέρειν θυσίας τῷ θεῷ, καὶ ὁ ναὸς τοῦ θεοῦ οὔπω ᾠκοδόμητο. καὶ ἔδωκαν ἀργύριον τοῖς λατόμοις καὶ τέκτοσι, καὶ ποτὰ καὶ βρωτὰ καὶ χάρρα τοῖς σιδωνίοις καὶ τυρίοις εἰς τὸ παράγειν αὐτοὺς ἐκ τοῦ λιβάνου ξύλα κέδρινα; διαφέρειν σχεδίας εἰς τὸν ἰόππης λιμένα, κατὰ τὸ πρόσταγμα τὸ γραφὲν αὐτοῖς παρὰ κύρου τοῦ περσῶν βασιλέως. καὶ τῷ δευτέρῳ ἔτει παραγενόμενος εἰς τὸ ἱερὸν τοῦ θεοῦ εἰς ἱερουσαλὴμ μηνὸς δευτέρου, ἤρξατο ζοροβάβελ ὁ τοῦ σαλαθιήλ, καὶ ἰησοῦς ὁ τοῦ ἰωσεδέκ, καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτῶν, καὶ οἱ ἱερεῖς οἱ λευῖται, καὶ πάντες οἱ παραγενόμενοι ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας εἰς ἱερουσαλήμ, καὶ ἐθεμελίωσαν τὸν ναὸν τοῦ θεοῦ τῇ νουμηνίᾳ τοῦ δευτέρου μηνός, τοῦ δευτέρου ἔτους, ἐν τῷ ἐλθεῖν εἰς τὴν ἰουδαίαν καὶ ἱερουσαλήμ. καὶ ἔστησαν τοὺς λευΐτας ἀπὸ εἰκοσαετοῦς ἐπὶ τῶν ἔργων τοῦ κυρίου. καὶ ἔστη ἰησοῦς, καὶ οἱ υἱοί, καὶ οἱ ἀδελφοί, καὶ καδμιὴλ ὁ ἀδελφός, καὶ οἱ υἱοὶ ἠμαδαβούν, καὶ οἱ υἱοὶ ἰωδὰ τοῦ ἠλιαδοὺδ σὺν τοῖς υἱοῖς καὶ ἀδελφοῖς, πάντες οἱ λευῖται ὁμοθυμαδὸν ἐργοδιῶκται, ποιοῦντες εἰς τὰ ἔργα ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ κυρίου. καὶ ᾠκοδόμησαν οἱ οἰκοδόμοι τὸν ναὸν τοῦ κυρίου. καὶ ἔστησαν οἱ ἱερεῖς ἐστολισμένοι μετὰ μουσικῶν καὶ σαλπίγγων, καὶ οἱ λευῖται υἱοὶ ἀσὰφ ἔχοντες τὰ κύμβαλα ὑμνοῦντες τῷ κυρίῳ, καὶ εὐλογοῦντες κατὰ δαυὶδ βασιλέα τοῦ ἰσραήλ. καὶ ἐφώνησαν δι' ὕμνων εὐλογοῦντες τῷ κυρίῳ, ὅτι ἡ χρηστότης αὐτοῦ καὶ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας ἐν παντὶ ἰσραήλ. καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἐσάλπισαν καὶ ἐβόησαν φωνῇ μεγάλῃ, ὑμνοῦντες τῷ κυρίῳ ἐπὶ τῇ ἐγέρσει τοῦ οἴκου κυρίου. καὶ ἤλθοσαν ἐκ τῶν ἱερέων τῶν λευιτῶν καὶ τῶν προκαθημένων κατὰ τὰς πατριὰς αὐτῶν οἱ πρεσβύτεροι οἱ ἑωρακότες τὸν πρὸ τούτου οἶκον πρὸς τὴν τούτου οἰκοδομὴν μετὰ κλαυθμοῦ καὶ κραυγῆς μεγάλης καὶ πολλοὶ διὰ σαλπίγγων καὶ χαρᾶς μεγάλῃ τῇ φωνῇ, ὥς τε τὸν λαὸν μὴ ἀκούειν τῶν σαλπίγγων διὰ τὸν κλαυθμὸν τοῦ λαοῦ. ὁ γὰρ ὄχλος ἦν ὁ σαλπίζων μεγάλως, ὥς τε μακρόθεν ἀκούεσθαι. καὶ ἀκούσαντες οἱ ἐχθροὶ τῆς φυλῆς ἰούδα καὶ βενιαμίν, ἤλθοσαν ἐπιγνῶναι τίς ἡ φωνὴ τῶν σαλπίγγων, καὶ ἐπέγνωσαν ὅτι οἱ ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας οἰκοδομοῦσι τὸν ναὸν τῷ κυρίῳ θεῷ ἰσραήλ. καὶ προσελθόντες τῷ ζοροβάβελ, καὶ ἰησοῦ, καὶ τοῖς ἡγουμένοις

τῶν

τῶν πατριῶν, λέγουσιν αὐτοῖς. συνοικοδομήσομεν ὑμῖν. ὁμοίως γὰρ ὑμῖν ἀκούομεν τοῦ κυρίου ὑμῶν, καὶ αὐτῷ ἐπιθύομεν ἀφ' ἡμερῶν ἀσβακαφὰθ βασιλέως ἀσσυρίων, ὃς μετήγαγεν ἡμᾶς ἐνταῦθα. καὶ εἶπεν αὐτοῖς ζοροβάβελ καὶ ἰησοῦς καὶ οἱ ἡγούμενοι τῶν πατριῶν τοῦ ἰσραήλ. οὐχ ἡμῖν καὶ ὑμῖν τοῦ οἰκοδομῆσαι τὸν οἶκον κυρίῳ θεῷ ἡμῶν. ἡμεῖς γὰρ μόνοι οἰκοδομήσομεν τῷ κυρίῳ τοῦ ἰσραὴλ ἀκολούθως οἷς προσέταξεν ἡμῖν κῦρος ὁ βασιλεὺς περσῶν. τὰ δὲ ἔθνη τῆς γῆς ἐπικοιμώμενα τοῖς ἐν τῇ ἰουδαίᾳ καὶ πολιορκοῦντες, εἶργον τοῦ οἰκοδομεῖν. β καὶ βουλὰς καὶ δημαγωγοῦντες, καὶ συστάσεις ποιούμενοι, ἀπεκώλυσαν τοῦ ἀποτελεσθῆναι τὴν οἰκοδομὴν πάντα τὸν χρόνον τῆς ζωῆς τοῦ βασιλέως κύρου. καὶ εἴρχθησαν τῆς οἰκοδομῆς ἔτη δύο ἕως τῆς δαρείου βασιλείας.

α [καὶ ἐπίστρεψαν] In nonnullis libris est, καὶ ἐπίστρεψεν εἰς ἱερουσαλὴμ, καὶ τὴν λοιπὴν ἰουδαίαν ἕκαστον εἰς τὴν πόλιν αὐτοῦ. καὶ οὗτοι οἱ ἐλθόντες. β [καὶ βουλὰς δημαγωγοῦντες, καὶ συστάσεις ποιούμενοι.] Plerique libri habent, καὶ ἐπιβουλὰς καὶ δημαγωγίας καὶ ἐπισυστάσεις ποιούμενοι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ϛ'.

ΕΝ δὲ τῷ δευτέρῳ ἔτει τῆς δαρείου βασιλείας, ἐπροφήτευσεν ἀγγαῖος καὶ ζαχαρίας ὁ τοῦ ἀδδὼ οἱ προφῆται ἐπὶ τοὺς ἰουδαίους τοὺς ἐν τῇ ἰουδαίᾳ καὶ ἱερουσαλὴμ ἐπὶ τῷ ὀνόματι κυρίου θεοῦ ἰσραὴλ ἐπ' αὐτούς. τότε στὰς ζοροβάβελ ὁ τοῦ σαλαθιὴλ καὶ ἰησοῦς ὁ τοῦ ἰωσεδὲκ, ἤρξαντο οἰκοδομεῖν τὸν οἶκον τοῦ κυρίου τὸν ἐν ἱερουσαλὴμ, συνόντων τῶν προφητῶν τοῦ κυρίου, βοηθούντων αὐτοῖς. ἐν αὐτῷ τῷ χρόνῳ παρῆν πρὸς αὐτοὺς σισίννης ὁ ἔπαρχος συρίας καὶ φοινίκης, καὶ σαθραβουζάνης καὶ οἱ συνεταῖροι, καὶ εἶπαν αὐτοῖς. τίνος ὑμῶν συντάξαντος, τὸν οἶκον τοῦτον οἰκοδομεῖτε, καὶ τὴν στέγην ταύτην καὶ τὰ ἄλλα πάντα ἐπιτελεῖτε; καὶ τίνες εἰσὶν οἰκοδόμοι οἱ ταῦτα ἐπιτελοῦντες; καὶ ἔσχοσαν χάριν ἐπισκοπῆς γενομένης ἐπὶ τὴν αἰχμαλωσίαν παρὰ τοῦ κυρίου οἱ πρεσβύτεροι τῶν ἰουδαίων, καὶ οὐκ ἐκωλύθησαν τῆς οἰκοδομῆς, μέχρις οὗ ἀποσημανθῆναι δαρείῳ περὶ αὐτῶν, καὶ προσφωνηθῆναι. ΑΝΤΙΓΡΑΦΟΝ ΕΠΙΣΤΟΛΗΣ ΗΣ ΕΓΡΑΨΕ ΔΑΡΕΙΩ ΚΑΙ ΑΠΕΣΤΕΙΛΑΝ. σισίννης ὁ ἔπαρχος συρίας καὶ φοινίκης καὶ σαθραβουζάνης, καὶ οἱ συνεταῖροι οἱ ἐν συρίᾳ καὶ φοινίκῃ ἡγεμόνες, βασιλεῖ δαρείῳ χαίρειν. πάντα γνωστὰ ἔστω τῷ κυρίῳ ἡμῶν τῷ βασιλεῖ, ὅτι παραγενόμενοι εἰς τὴν χώραν τῆς ἰουδαίας, καὶ ἐλθόντες εἰς ἱερουσαλὴμ τὴν πόλιν, κατελάβομεν τῆς αἰχμαλωσίας τοὺς πρεσβυτέρους τῶν ἰουδαίων ἐν ἱερουσαλὴμ τῇ πόλει οἰκοδομοῦντας οἶκον τῷ κυρίῳ μέγαν, καινὸν διὰ λίθων ξυστῶν πολυτελῶν, ξύλων τιθεμένων ἐν τοῖς τοίχοις, καὶ τὰ ἔργα ἐκεῖνα ἐπὶ σπουδῆς γινόμενα, καὶ εὐοδούμενον τὸ ἔργον ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῶν, καὶ ἐν πάσῃ δόξῃ, καὶ ἐπιμελείᾳ συντελούμενον. τότε ἐπυνθανόμεθα τῶν πρεσβυτέρων τούτων, λέγοντες. τίνος ὑμῖν προστάξαντος οἰκοδομεῖτε τὸν οἶκον τοῦτον, καὶ τὰ ἔργα ταῦτα θεμελιοῦτε; ἐπηρωτήσαμεν οὖν αὐτούς, ἕνεκεν τοῦ γνωρίσαι σοι, καὶ γράψαι σοι τοὺς ἀνθρώπους τοὺς ἀφηγουμένους, καὶ τὴν ὀνοματογραφίαν ᾐτοῦμεν αὐτοὺς τῶν προκαθηγουμένων. οἱ δὲ ἀπεκρίθησαν ἡμῖν, λέγοντες, ἐσμὲν παῖδες τοῦ κυρίου τοῦ κτίσαντος τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, καὶ ᾠκοδόμητο οἶκος ἔμπροσθεν ἐτῶν πλειόνων διὰ βασιλέως τοῦ ἰσραὴλ μεγάλου καὶ ἰσχυροῦ, καὶ ἐπετελέσθη. καὶ ἐπεὶ οἱ πατέρες ἡμῶν παραπικράναντες ἥμαρτον εἰς τὸν κύριον τοῦ ἰσραὴλ τὸν οὐράνιον, παρέδωκεν αὐτοὺς εἰς χεῖρας ναβουχοδονόσορ βασιλέως βαβυλῶνος βασιλέως τῶν χαλδαίων. τόν τε οἶκον καθελόντες ἐνεπύρισαν, καὶ τὸν λαὸν ᾐχμαλώτευσαν εἰς βαβυλῶνα. ἐν δὲ τῷ πρώτῳ ἔτει βασιλεύοντος κύρου χώρας βαβυλωνίας, ἔγραψεν ὁ βασιλεὺς κῦρος τὸν οἶκον τοῦτον οἰκοδομῆσαι, καὶ τὰ ἱερὰ σκεύη τὰ χρυσᾶ καὶ τὰ ἀργυρᾶ, ἃ ἐξήνεγκε ναβουχοδονόσορ ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ ἐν ἱερουσαλὴμ καὶ ἀπηρείσατο αὐτὰ ἐν τῷ αὐτοῦ ναῷ, πάλιν ἐξήνεγκεν αὐτὰ κῦρος ὁ βασιλεὺς ἐκ τοῦ ναοῦ τοῦ ἐν βαβυλωνίᾳ, καὶ παρεδόθη σαβαναςάρῳ ζοροβάβελ τῷ ἐπάρχῳ καὶ ἐπετάγη αὐτῷ, καὶ ἀπήνεγκε πάντα τὰ σκεύη ταῦτα ἀποθεῖναι ἐν τῷ ναῷ τῷ ἐν ἱερουσαλὴμ, καὶ τὸν ναὸν τοῦ κυρίου οἰκοδομηθῆναι ἐπὶ τοῦ τόπου. τότε ὁ σαβανάσαρος παραγενόμενος ἐνεβάλετο τοὺς θεμελίους τοῦ οἴκου κυρίου τοῦ ἐν ἱερουσαλὴμ, καὶ ἀπ' ἐκείνου μέχρι τοῦ νῦν οἰκοδομούμενος οὐκ ἔλαβε συντέλειαν. νῦν οὖν εἰ κρίνεται βασιλεῦ, ἐπισκεπήτω ἐν τοῖς βασιλικοῖς βιβλιοφυλακίοις τοῦ κύρου, καὶ ἐὰν εὑρίσκηται μετὰ τῆς γνώμης κύρου τοῦ βασιλέως γενομένην τὴν οἰκοδομὴν τοῦ οἴκου κυρίου τοῦ ἐν ἱερουσαλὴμ, καὶ κρίνηται τῷ κυρίῳ βασιλεῖ ἡμῶν, προσφωνησάτω ἡμῖν περὶ τούτων. τότε ὁ βασιλεὺς δαρεῖος προσέταξεν ἐπισκέψασθαι ἐν τοῖς βιβλιοφυλακίοις τοῖς κειμένοις ἐν βαβυλῶνι, καὶ εὑρέθη ἐν ἐκβατάνοις τῇ βάρει τῇ ἐν μηδείᾳ χώρᾳ α τόπος εἷς, ἐν ᾧ ὑπομνημάτιστο τάδε. ἔτους πρώτου βασιλεύοντος κύρου, βασιλεὺς κῦρος προσέταξε τὸν οἶκον τοῦ κυρίου τὸν ἐν ἱερουσαλὴμ οἰκοδομῆσαι, ὅπου ἐπιθύουσι διὰ πυρὸς ἐνδελεχοῦς, οὗ τὸ ὕψος πηχῶν ἑξήκοντα, πλάτος πηχῶν ἑξήκοντα διὰ δόμων λιθίνων ξυστῶν τριῶν, καὶ δόμου ξυλίνου ἐγχωρίου καινοῦ ἑνός, καὶ τὸ δαπάνημα δοθῆναι ἐκ τοῦ οἴκου κύρου τοῦ βασιλέως, καὶ τὰ ἱερὰ σκεύη τοῦ οἴκου κυρίου τά τε χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ, ἃ ἐξήνεγκε ναβουχοδονόσορ ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ ἐν ἱερουσαλὴμ καὶ ἀπήνεγκεν εἰς βαβυλῶνα, ἀποκατασταθῆναι εἰς τὸν οἶκον τὸν ἐν ἱερουσαλὴμ, οὗ ἦν κείμενα, ὅπως τεθῇ ἐκεῖ. προσέταξε δὲ ἐπιμεληθῆναι σισίννῃ ἐπάρχῳ συρίας καὶ φοινίκης, καὶ σαθραβουζάνῃ, καὶ τοῖς συνεταίροις, καὶ τοῖς ἀποτεταγμένοις ἐν συρίᾳ καὶ φοινίκῃ ἡγεμόσιν ἀπέχεσθαι τοῦ τόπου, ἐᾶσαι δὲ τὸν παῖδα κυρίου ζοροβάβελ, ἔπαρχον δὲ τῆς ἰουδαίας, καὶ τοὺς πρεσβυτέρους τῶν ἰουδαίων, τὸν οἶκον τοῦ κυρίου ἐκεῖνον οἰκοδομεῖν ἐπὶ τοῦ τόπου. καὶ ἐγὼ δὲ ἐπίταξα ὁλοσχερῶς οἰκοδομῆσαι καὶ ἀτενίσαι, ἵνα συμ-

συμποιῶσι τοῖς ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας τῆς ἰουδαίας, μέχρι τοῦ ἐπιτελεσθῆναι τὸν οἶκον τοῦ κυρίου. καὶ ἀπὸ τῆς φορολογίας κοίλης συρίας καὶ φοινίκης ἐπιμελῶς σύνταξιν δίδοσθαι τούτοις τοῖς ἀνθρώποις εἰς θυσίαν τῷ κυρίῳ, ζοροβάβελ ἐπάρχῳ εἰς ταύρους, καὶ κριοὺς, καὶ ἄρνας, ὁμοίως δὲ καὶ πυρὸν, καὶ ἅλα, καὶ οἶνον, καὶ ἔλαιον ἐνδελεχῶς κατ' ἐνιαυτὸν, καθὼς ἂν οἱ ἱερεῖς οἱ ἐν ἱερουσαλὴμ ὑπαγορεύσωσιν ἀναλίσκεσθαι καθ' ἡμέραν ἀναμφισβητήτως, ὅπως προσφέρωνται σπονδαὶ τῷ θεῷ τῷ ὑψίστῳ ὑπὲρ τοῦ βασιλέως καὶ τῶν παίδων, καὶ προσεύχωνται περὶ τῆς αὐτῶν ζωῆς, καὶ προστάξαι ἵνα ὅσοι ἐὰν παραβῶσι τι τῶν γεγραμμένων καὶ ἀκυρώσωσι, ληφθῆναι ξύλον ἐκ τῶν ἰδίων αὐτοῦ, καὶ ἐπ' αὐτοῦ κρεμασθῆναι, καὶ τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ εἶναι βασιλικά. διὰ ταῦτα καὶ ὁ κύριος, οὗ τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐπικέκληται ἐκεῖ, ἀφανίσαι πάντα βασιλέα καὶ ἔθνος, ὃς ἐκτενεῖ τὴν χεῖρα αὐτοῦ κωλῦσαι ἢ κακοποιῆσαι τὸν οἶκον κυρίου ἐκεῖνον τὸν ἐν ἱερουσαλήμ. ἐγὼ βασιλεὺς δαρεῖος δεδογμάτικα ἐπιμελῶς κατὰ ταῦτα γίνεσθαι.

a [τόπος εἷς.] Sic quoque eſt in editione Latina. Alij vero libri habent, τόμος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'.

ΤΟ'τε σισίννης ἔπαρχος κοίλης συρίας καὶ φοινίκης, καὶ σαθραβουζάνης καὶ οἱ συνεταῖροι κατακολουθήσαντες τοῖς ὑπὸ τοῦ βασιλέως δαρείου προσταγεῖσιν, ἐπεστάτουν τῶν ἱερῶν ἔργων ἐπιμελέστερον συνεργοῦντες τοῖς πρεσβυτέροις τῶν ἰουδαίων καὶ ἱεροστάταις. καὶ εὔοδα ἐγίνετο τὰ ἱερὰ ἔργα, προφητευόντων ἀγγαίου καὶ ζαχαρίου τῶν προφητῶν. καὶ συνετέλεσαν ταῦτα διὰ προστάγματος κυρίου θεοῦ ἰσραήλ. καὶ μετὰ τῆς γνώμης τοῦ κύρου καὶ δαρείου καὶ ἀρταξέρξου βασιλέων περσῶν, συνετελέσθη ὁ οἶκος ὁ ἅγιος ἕως τρίτης καὶ εἰκάδος μηνὸς ἄδαρ τοῦ ἕκτου ἔτους βασιλέως δαρείου. καὶ ἐποίησαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ, καὶ οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ λευῖται καὶ οἱ λοιποὶ οἱ ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας οἱ προστεθέντες ἀκολούθως τοῖς ἐν τῇ μωυσέως βίβλῳ. καὶ προσήνεγκαν εἰς τὸν ἐγκαινισμὸν τοῦ ἱεροῦ τοῦ κυρίου ταύρους ἑκατὸν, κριοὺς διακοσίους, ἄρνας τετρακοσίους, χιμάρους ὑπὲρ ἁμαρτίας παντὸς τοῦ ἰσραὴλ δώδεκα πρὸς ἀριθμὸν, ἐκ τῶν a φυλάρχων τοῦ ἰσραὴλ δώδεκα. καὶ ἔστησαν οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ λευῖται κατὰ φυλὰς ἐστολισμένοι ἐπὶ τῶν ἔργων κυρίου θεοῦ ἰσραὴλ ἀκολούθως τῇ μωυσέως βίβλῳ, καὶ οἱ θυρωροὶ ἐφ' ἑκάστου πυλῶνος. καὶ ἠγάγοσαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ τῶν ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας τὸ πάσχα ἐν τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ τοῦ πρώτου μηνὸς, ὅτε ἡγνίσθησαν οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ λευῖται ἅμα καὶ πάντες οἱ υἱοὶ τῆς αἰχμαλωσίας, ὅτι ἡγνίσθησαν. ὅτι οἱ λευῖται ἅμα πάντες ἡγνίσθησαν. καὶ ἔθυσαν τὸ πάσχα πᾶσι τοῖς υἱοῖς τοῖς αἰχμαλωσίας καὶ τοῖς ἀδελφοῖς αὐτῶν τοῖς ἱερεῦσι, καὶ ἑαυτοῖς. καὶ ἐφάγοσαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ οἱ ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας, πάντες οἱ χωρισθέντες ἀπὸ τῶν βδελυγμάτων τῶν ἐθνῶν τῆς γῆς, ζητοῦντες τὸν κύριον. καὶ ἠγάγοσαν τὴν ἑορτὴν τῶν ἀζύμων ἑπτὰ ἡμέρας εὐφραινόμενοι ἔναντι κυρίου, ὅτι μετέστρεψε τὴν βουλὴν τοῦ βασιλέως ἀσσυρίων ἐπ' αὐτοὺς, κατισχῦσαι τὰς χεῖρας αὐτῶν ἐπὶ τὰ ἔργα κυρίου θεοῦ ἰσραήλ.

a [φυλάρχων.] Nonnulli libri habent. φυλῶν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η'.

Κa Αἰ μεταγενέστερος τούτων ἐστὶ, βασιλεύοντος ἀρταξέρξου τοῦ περσῶν βασιλέως προσέβη ἔσδρας ἀζαραίου, τοῦ ζεχρίου, τοῦ χελκίου, τοῦ σαλήμου, τοῦ σαδδούκου, τοῦ ἀχιτὼβ, τοῦ ἀμβρίου, τοῦ ὀζίου, τοῦ βοκκὶ, τοῦ ἀβισαὶ, τοῦ φινεὲς, τοῦ ἐλεάζαρ, τοῦ ἀαρὼν τοῦ ἱερέως τοῦ πρώτου. οὗτος ἔσδρας ἀνέβη ἐκ βαβυλῶνος ὡς γραμματεὺς εὐφυὴς ὢν ἐν τῷ μωυσέως νόμῳ τῷ ἐκδεδομένῳ ὑπὸ τοῦ θεοῦ τοῦ ἰσραὴλ, καὶ ἔδωκεν αὐτῷ ὁ βασιλεὺς δόξαν εὑρόντος χάριν ἐνώπιον αὐτοῦ ἐπὶ πάντα τὰ ἀξιώματα αὐτοῦ. καὶ συνανέβησαν ἐκ τῶν υἱῶν ἰσραὴλ, καὶ τῶν ἱερέων, καὶ λευιτῶν, καὶ ἱεροψαλτῶν, καὶ θυρωρῶν, καὶ ἱεροδούλων εἰς ἱερουσαλὴμ, ἔτους ἑβδόμου βασιλεύοντος ἀρταξέρξου ἐν τῷ πέμπτῳ μηνί. οὗτος ἐνιαυτὸς ἕβδομος τῷ βασιλεῖ. ἐξελθόντες γὰρ ἐκ βαβυλῶνος τῇ νουμηνίᾳ τοῦ πρώτου μηνὸς, παρεγένοντο εἰς ἱερουσαλὴμ κατὰ τὴν δοθεῖσαν αὐτοῖς εὐοδίαν παρὰ τοῦ κυρίου ἐπ' αὐτῷ. ὁ γὰρ ἔσδρας πολλὴν ἐπιστήμην περιεῖχεν εἰς τὸ μηδὲν παραλιπεῖν τῶν ἐκ τοῦ νόμου κυρίου καὶ ἐκ τῶν ἐντολῶν, διδάξαι πάντα τὸν ἰσραὴλ δικαιώματα καὶ κρίματα. προσπεσόντος δὲ τοῦ γραφέντος προστάγματος παρὰ ἀρταξέρξου βασιλέως πρὸς ἔσδραν τὸν ἱερέα καὶ ἀναγνώστην τοῦ νόμου κυρίου, οὗ ἐστιν ἀντίγραφον τὸ ὑποκείμενον. βασιλεὺς ἀρταξέρξης ἔσδρᾳ τῷ ἱερεῖ καὶ ἀναγνώστῃ τοῦ νόμου κυρίου χαίρειν. καὶ τὰ φιλάνθρωπα ἐγὼ κρίνας προσέταξα τοὺς βουλομένους ἐκ τοῦ ἔθνους τῶν ἰουδαίων αἱρετίζοντας, καὶ τῶν ἱερέων, καὶ τῶν λευιτῶν, καὶ τῶν δὲ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ βασιλείᾳ συμπορεύεσθαί σοι εἰς ἱερουσαλήμ. ὅσοι οὖν ἐνθυμοῦνται, συνεξορμάτωσαν καθάπερ δέδοκται ἐμοί τε, καὶ τοῖς ἑπτὰ φίλοις συμβουλευταῖς, ὅπως ἐπισκέψωνται τὰ κατὰ τὴν ἰουδαίαν καὶ ἱερουσαλὴμ ἀκολούθως ᾧ ἔχει ἐν τῷ νόμῳ κυρίου. καὶ ἀπενεγκεῖν δῶρα τῷ κυρίῳ τοῦ ἰσραὴλ, ἃ ηὐξάμην ἐγώ τε καὶ οἱ φίλοι εἰς ἱερουσαλήμ. καὶ πᾶν χρυσίον καὶ ἀργύριον ὃ ἐὰν εὑρεθῇ ἐν τῇ χώρᾳ τῆς βαβυλωνίας τῷ κυρίῳ εἰς ἱερουσαλὴμ σὺν τῷ δεδωρημένῳ ὑπὸ τοῦ ἔθνους εἰς τὸ ἱερὸν τοῦ κυρίου θεοῦ αὐτῶν τὸ ἐν ἱερουσαλὴμ συναχθῆναι, τό τε χρυσίον καὶ τὸ ἀργύριον εἰς ταύρους καὶ κριοὺς καὶ ἄρνας, καὶ τὰ τούτοις ἀκόλουθα, ὥστε προσενεγκεῖν θυσίας τῷ κυρίῳ ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον τοῦ κυρίου θεοῦ αὐτῶν τὸ ἐν ἱερουσαλήμ. καὶ πάντα ὅσα ἐὰν βούλῃ μετὰ τῶν ἀδελφῶν σου ποιῆσαι χρυσίῳ καὶ ἀργυρίῳ, ἐπιτέλει κατὰ τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ σου. καὶ τὰ ἱερὰ σκεύη τοῦ κυρίου τὰ διδόμενά σοι εἰς τὴν χρείαν τοῦ

ἱεροῦ τοῦ θεοῦ σου, δώσεις ἐκ τοῦ βασιλικοῦ γαζοφυλακίου. κἀγὼ ἰδοὺ ἀρταξέρξης βασιλεὺς προσέταξα τοῖς γαζοφύλαξι συρίας καὶ φοινίκης, ἵνα ὅσα ἐὰν ἀποστείλῃ ἔσδρας ὁ ἱερεὺς καὶ ἀναγνώστης τοῦ νόμου τοῦ θεοῦ τοῦ ὑψίστου, ἐπιμελῶς διδῶσιν αὐτῷ ἕως ἀργυρίου ταλάντων ἑκατόν, ὁμοίως δὲ καὶ ἕως πυροῦ κόρων ἑκατόν, καὶ οἴνου μετρητῶν ἑκατόν. καὶ ἄλλα ἐκ πλήθους πάντα κατὰ τὸν τοῦ θεοῦ νόμον ἐπιτελεσθήτω ἐπιμελῶς τῷ θεῷ τῷ ὑψίστῳ, ἕνεκεν τοῦ μὴ γενέσθαι ὀργὴν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ βασιλέως καὶ τῶν υἱῶν αὐτοῦ. καὶ ὑμῖν δὲ λέγεται ὅπως πᾶσι τοῖς ἱερεῦσι καὶ τοῖς λευίταις, καὶ ἱεροψάλταις καὶ θυρωροῖς καὶ ἱεροδούλοις καὶ [β] πραγματικοῖς τοῦ ἱεροῦ τούτου μηδεμία φορολογία, μηδὲ ἄλλη ἐπιβολὴ γίνηται, καὶ μηδένα ἔχειν ἐξουσίαν ἐπιβαλεῖν τι τούτοις. καὶ σὺ ἔσδρα κατὰ τὴν σοφίαν τοῦ θεοῦ, ἀνάδειξον κριτὰς καὶ δικαστάς, ὅπως δικάζωσιν ἐν ὅλῃ συρίᾳ καὶ φοινίκῃ πάντας τοὺς ἐπισταμένους τὸν νόμον τοῦ θεοῦ σου, καὶ τοὺς μὴ ἐπισταμένους διδάξεις. καὶ πάντες ὅσοι ἂν παραβαίνωσι τὸν νόμον τοῦ θεοῦ σου καὶ τὸν βασιλικόν, ἐπιμελῶς κολασθήσονται, ἐάν τε καὶ θανάτῳ, ἐάν τε καὶ τιμωρίᾳ, ἢ ἀργυρικῇ ζημίᾳ, ἢ ἀπαγωγῇ. καὶ εἶπεν ἔσδρας ὁ γραμματεύς. εὐλογητὸς μόνος κύριος ὁ θεὸς τῶν πατέρων μου, ὁ δοὺς ταῦτα εἰς τὴν καρδίαν τοῦ βασιλέως, δοξάσαι τὸν οἶκον αὐτοῦ τὸν ἐν ἱερουσαλήμ. καὶ ἐμὲ ἐτίμησεν ἐναντίον τοῦ βασιλέως, καὶ τῶν συμβουλευόντων, καὶ πάντων τῶν φίλων, καὶ μεγιστάνων αὐτοῦ. καὶ ἐγὼ εὐθαρσὴς ἐγενόμην κατὰ τὴν ἀντίληψιν κυρίου τοῦ θεοῦ μου, καὶ συνήγαγον ἄνδρας ἐκ τοῦ ἰσραὴλ ὥστε συναναβῆναι μοι. καὶ οὗτοι οἱ προηγούμενοι κατὰ τὰς πατριὰς αὐτῶν καὶ τὰς μεριδαρχίας, οἱ ἀναβάντες μετ' ἐμοῦ ἐκ βαβυλῶνος ἐν τῇ βασιλείᾳ ἀρταξέρξου τοῦ βασιλέως. ἐκ τῶν υἱῶν φινεὲς, γηρσών. ἐκ τῶν υἱῶν ἰθαμάρου, γαμαλιήλ. ἐκ τῶν υἱῶν δαυίδ, λαττοὺς ὁ σεχενίου. ἐκ τῶν υἱῶν φόρος, ζαχαρίας, καὶ μετ' αὐτοῦ ἀπεγράφησαν ἄνδρες ἑκατὸν πεντήκοντα. ἐκ τῶν υἱῶν φαὰθ μωὰβ, ἐλιαωνίας ζαραίου, καὶ μετ' αὐτοῦ ἄνδρες διακόσιοι. ἐκ τῶν υἱῶν ζαθόης, σεχενίας, ἰεζήλου, καὶ μετ' αὐτοῦ ἄνδρες τριακόσιοι. ἐκ τῶν υἱῶν ἀδὶν, ὠβὴθ ἰωνάθου, καὶ μετ' αὐτοῦ ἄνδρες διακόσιοι πεντήκοντα. ἐκ τῶν υἱῶν ἠλὰμ, ἰεσίας γοθολίου καὶ μετ' αὐτοῦ ἄνδρες ἑβδομήκοντα. ἐκ τῶν υἱῶν σαφατίου, ζαραΐας μιχαήλου, καὶ μετ' αὐτοῦ ἄνδρες ἑβδομήκοντα. ἐκ τῶν υἱῶν ἰωὰβ, ἀβαδίας ἰεζήλου, καὶ μετ' αὐτοῦ ἄνδρες διακόσιοι δεκαδύο. ἐκ τῶν υἱῶν βανίας, σαλιμὼθ ἰωσαφίου, καὶ μετ' αὐτοῦ ἄνδρες ἑξήκοντα καὶ ἑκατόν. ἐκ τῶν υἱῶν βαβὶ, ζαχαρίας, βηβαὶ, καὶ μετ' αὐτοῦ ἄνδρες εἰκοσιοκτώ. ἐκ τῶν υἱῶν ἀσὰθ, ἰωάννης ἀκατὰν, καὶ μετ' αὐτοῦ ἄνδρες ἑκατὸν δέκα. ἐκ τῶν υἱῶν ἀδωνικὰμ, οἱ ἔσχατοι. καὶ ταῦτα τὰ ὀνόματα αὐτῶν. ἐλιφαλὰτ τοῦ γεουὴλ καὶ σαμαίας, καὶ μετ' αὐτῶν ἄνδρες ἑβδομήκοντα. ἐκ τῶν υἱῶν βαγὼ, οὐθὶ ὁ τοῦ ἰσταλκούρου, καὶ μετ' αὐτοῦ ἄνδρες ἑβδομήκοντα. καὶ συνήγαγον αὐτοὺς ἐπὶ τὸν λεγόμενον θερὰν ποταμόν, καὶ παρενεβάλομεν ἡμέρας τρεῖς αὐτόθι, καὶ κατέμαθον αὐτούς.

καὶ ἐκ τῶν ἱερέων καὶ ἐκ τῶν λευιτῶν οὐχ εὑρὼν ἐκεῖ, ἀπέστειλα πρὸς ἐλεάζαρον, καὶ ἰδουῆλον, καὶ μαιὰ καὶ μασμὰν, καὶ ἀλναθὰν, καὶ σαμαίαν, καὶ ἰώριβον, νάθαν, ἐννατὰν, ζαχαρίαν, καὶ μοσόλλαμον τοὺς ἡγουμένους καὶ ἐπιστήμονας, καὶ εἶπα αὐτοῖς ἐλθεῖν πρὸς λοδδαῖον τὸν ἡγούμενον τὸν ἐν τῷ τόπῳ τοῦ γαζοφυλακίου, ἐντειλάμενος αὐτοῖς διαλεχθῆναι λοδδαίῳ, καὶ τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ καὶ τοῖς ἐν τῷ τόπῳ γαζοφύλαξιν, ἀποστεῖλαι ἡμῖν τοὺς ἱερατεύσοντας ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ κυρίου ἡμῶν. καὶ ἤγαγον ἡμῖν κατὰ τὴν κραταιὰν χεῖρα τοῦ κυρίου ἡμῶν ἄνδρας ἐπιστήμονας τῶν υἱῶν μοολὶ τοῦ λευὶ τοῦ ἰσραὴλ ἀσεβηβίαν, καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, καὶ τοὺς ἀδελφούς, ὄντας δέκα καὶ ὀκτώ. καὶ ἀσεβίαν, καὶ ἄννουν, καὶ ὠσαίαν ἀδελφὸν ἐκ τῶν υἱῶν χανουναίου, καὶ οἱ υἱοὶ αὐτῶν εἴκοσι ἄνδρες. καὶ ἐκ τῶν ἱεροδούλων ὧν ἔδωκε δαυίδ, καὶ οἱ ἡγούμενοι εἰς τὴν ἐργασίαν τῶν λευιτῶν, ἱεροδούλους διακοσίους καὶ εἴκοσι. πάντων ἐσημάνθη ἡ ὀνοματογραφία. καὶ εὐξάμην ἐκεῖ νηστείαν τοῖς νεανίσκοις ἔναντι κυρίου ἡμῶν, ζητῆσαι παρ' αὐτοῦ εὐοδίαν ἡμῖν τε καὶ τοῖς συνοῦσιν ἡμῖν, τέκνοις ἡμῶν, καὶ κτήνεσιν. ἐνετράπην γὰρ αἰτῆσαι τὸν βασιλέα, πεζούς τε καὶ ἱππεῖς, καὶ προπομπὴν ἕνεκεν ἀσφαλείας τῆς πρὸς τοὺς ἐναντιουμένους ἡμῖν. εἴπαμεν γὰρ τῷ βασιλεῖ, ὅτι ἡ ἰσχὺς τοῦ κυρίου ἡμῶν ἔσται μετὰ τῶν ἐπιζητούντων αὐτὸν εἰς πᾶσαν ἐπανόρθωσιν. καὶ πάλιν ἐδεήθημεν τοῦ κυρίου ἡμῶν πάντα ταῦτα, καὶ ἐτύχομεν εὐιλάτου. καὶ ἐχώρισα τῶν φυλάρχων τῶν ἱερέων ἄνδρας δεκαδύο, καὶ ἐσερεβίαν καὶ σαμίαν, καὶ μετ' αὐτῶν ἐκ τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν ἄνδρας δώδεκα. καὶ ἔστησα αὐτοῖς τὸ ἀργύριον, καὶ τὸ χρυσίον, καὶ τὰ ἱερὰ σκεύη τοῦ οἴκου τοῦ κυρίου ἡμῶν, ἃ ἐδωρήσατο ὁ βασιλεύς, καὶ οἱ σύμβουλοι αὐτοῦ, καὶ οἱ μεγιστᾶνες, καὶ πᾶς ἰσραήλ. καὶ στήσας παρέδωκα αὐτοῖς ἀργυρίου τάλαντα ἑξακόσια πεντήκοντα, καὶ σκεύη ἀργυρᾶ ταλάντων ἑκατόν. καὶ χρυσίου τάλαντα ἑκατόν, καὶ χρυσώματα εἴκοσι, καὶ σκεύη χάλκεα ἀπὸ χρηστοῦ χαλκοῦ στίλβοντα χρυσοειδῆ σκεύη δώδεκα. καὶ εἶπα αὐτοῖς. καὶ ὑμεῖς ἅγιοί ἐστε τῷ κυρίῳ. καὶ τὰ σκεύη τὰ ἅγια, καὶ τὸ χρυσίον, καὶ τὸ ἀργύριον, εὐχὴ τῷ κυρίῳ, κυρίῳ τῶν πατέρων ἡμῶν. ἀγρυπνεῖτε, καὶ φυλάσσετε ἕως τοῦ παραδοῦναι ὑμᾶς αὐτὰ τοῖς φυλάρχοις τῶν ἱερέων καὶ τῶν λευιτῶν, καὶ τοῖς ἡγουμένοις τῶν πατριῶν τοῦ ἰσραὴλ ἐν ἱερουσαλὴμ, ἐν τοῖς παστοφορίοις τοῦ οἴκου τοῦ θεοῦ ἡμῶν. καὶ οἱ παραλαβόντες οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ λευῖται τὸ ἀργύριον, καὶ τὸ χρυσίον, καὶ τὰ σκεύη τὰ ἐν ἱερουσαλὴμ, εἰσήνεγκαν εἰς τὸ ἱερὸν τοῦ κυρίου. καὶ ἀναζεύξαντες ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ θερὰ τῇ δωδεκάτῃ τοῦ πρώτου μηνὸς ἕως εἰσήλθομεν εἰς ἱερουσαλὴμ κατὰ τὴν κραταιὰν χεῖρα τοῦ κυρίου ἡμῶν τὴν ἐφ' ἡμῖν. καὶ ἐρρύσατο ἡμᾶς ἀπὸ τῆς εἰσόδου ἀπὸ παντὸς ἐχθροῦ, καὶ ἤλθομεν εἰς ἱερουσαλήμ. καὶ γενομένης αὐτόθι ἡμέρας τρίτης, τῇ ἡμέρᾳ τῇ τετάρτῃ σταθὲν τὸ ἀργύριον καὶ τὸ χρυσίον παρεδόθη ἐν τῷ οἴκῳ κυρίου ἡμῶν μαρμωθὶ οὐρία ἱερεῖ, καὶ μετ' αὐτοῦ ἐλεάζαρ ὁ τοῦ φινεές. καὶ ἦσαν μετ' αὐτοῦ ἰωσαβδὸς,

Ἰησοῦ, καὶ μωὲθ σαβαννου. οἱ δὲ λευῖται, πρὸς ἀριθμὸν καὶ ὁλκὴν ἅπαντα. καὶ ἐγράφη πᾶσα ἡ ὁλκὴ αὐτῶν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ. οἱ δὲ παραγενόμενοι ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας προσήνεγκαν θυσίας τῷ θεῷ τοῦ Ἰσραὴλ κυρίῳ, ταύρους δώδεκα ὑπὲρ παντὸς Ἰσραὴλ, κριοὺς ἐνενηκονταέξ, ἄρνας ἑβδομηκονταδύο, τράγους ὑπὲρ σωτηρίου δώδεκα, ἅπαντα θυσίαν τῷ κυρίῳ. καὶ ἀπέδωκαν τὰ προστάγματα τοῦ βασιλέως τοῖς βασιλικοῖς οἰκονόμοις καὶ τοῖς ἐπάρχοις κοίλης συρίας καὶ φοινίκης, καὶ ἐδόξασαν τὸ ἔθνος καὶ τὸ ἱερὸν τοῦ κυρίου. καὶ τούτων τελεσθέντων, προσήλθοσαί μοι οἱ ἡγούμενοι, λέγοντες. οὐκ ἐχώρισαν τὸ ἔθνος τοῦ Ἰσραὴλ καὶ οἱ ἄρχοντες καὶ οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ λευῖται τὰ ἀλλογενῆ ἔθνη τῆς γῆς καὶ τὰς ἀκαθαρσίας αὐτῶν ἀπὸ τῶν ἐθνῶν τῶν χαναναίων, καὶ χετταίων, καὶ φερεζαίων, καὶ ἰεβουσαίων, καὶ μωαβιτῶν, καὶ αἰγυπτίων, καὶ ἰδουμαίων. συνῴκησαν γὰρ μετὰ τῶν θυγατέρων αὐτῶν καὶ αὐτοὶ καὶ οἱ υἱοὶ αὐτῶν, καὶ ἐπεμίγη τὸ σπέρμα τὸ ἅγιον εἰς τὰ ἀλλογενῆ ἔθνη τῆς γῆς, καὶ μετεῖχον οἱ προηγούμενοι καὶ οἱ μεγιστᾶνες τῆς ἀνομίας ταύτης ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ πράγματος. καὶ ἅμα τῷ ἀκοῦσαί με ταῦτα, διέρρηξα τὰ ἱμάτια καὶ τὴν ἱερὰν ἐσθῆτα, καὶ κατέτιλα τοῦ τριχώματος τῆς κεφαλῆς καὶ τοῦ πώγωνος, καὶ ἐκάθισα σύννους καὶ περίλυπος. καὶ ἐπισυνήχθησαν πρός με ὅσοι ποτὲ ἐπεκινοῦντο ἐπὶ τῷ ῥήματι κυρίου θεοῦ τοῦ Ἰσραὴλ ἐμοῦ πενθοῦντος ἐπὶ τῇ ἀνομίᾳ, καὶ ἐκαθήμην περίλυπος ἕως τῆς δειλινῆς θυσίας. καὶ ἐξεγερθεὶς ἐκ τῆς νηστείας, διερρηγμένα ἔχων τὰ ἱμάτια καὶ τὴν ἱερὰν ἐσθῆτα, κάμψας τὰ γόνατα, καὶ ἐκτείνας τὰς χεῖρας πρὸς τὸν κύριον, ἔλεγον. κύριε, ᾔσχυμμαι καὶ ἐντέτραμμαι κατὰ πρόσωπόν σου. αἱ γὰρ ἁμαρτίαι ἡμῶν ἐπλεόνασαν ὑπὲρ τὰς κεφαλὰς ἡμῶν, καὶ αἱ ἄγνοιαι ἡμῶν ὑπερήνεγκαν ἕως τοῦ οὐρανοῦ, ἔτι ἀπὸ τῶν χρόνων τῶν πατέρων ἡμῶν, καὶ ἐσμὲν ἐν μεγάλῃ ἁμαρτίᾳ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης. καὶ διὰ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν καὶ τῶν πατέρων ἡμῶν παρεδόθημεν σὺν τοῖς ἀδελφοῖς ἡμῶν, καὶ σὺν τοῖς βασιλεῦσιν ἡμῶν, καὶ σὺν τοῖς ἱερεῦσιν ἡμῶν, τοῖς βασιλεῦσι τῆς γῆς εἰς ῥομφαίαν καὶ αἰχμαλωσίαν καὶ προνομὴν μετὰ αἰσχύνης μέχρι τῆς σήμερον ἡμέρας. καὶ νῦν κατὰ πόσον τι ἐγενήθη ἡμῖν ἔλεος δ παρὰ τοῦ κυρίου κυρίου, καταλειφθῆναι ἡμῖν ῥίζαν καὶ ὄνομα ἐν τῷ τόπῳ ἁγιάσματός σου; καὶ τοῦ ἀνακαλύψαι φωστῆρα ἡμῖν ἐν τῷ οἴκῳ κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν, δοῦναι ἡμῖν τροφὴν ἐν τῷ καιρῷ τῆς δουλείας ἡμῶν; καὶ ἐν τῷ δουλεύειν ἡμᾶς οὐκ ἐγκατελείφθημεν ὑπὸ τοῦ κυρίου ἡμῶν, ἀλλὰ ἐποίησεν ἡμᾶς ἐν χάριτι ἐνώπιον τῶν βασιλέων περσῶν, δοῦναι ἡμῖν τροφὴν, καὶ δοξάσαι τὸ ἱερὸν τοῦ κυρίου ἡμῶν, καὶ ἐγεῖραι τὴν ἔρημον σιὼν, δοῦναι ἡμῖν στερέωμα ἐν τῇ ἰουδαίᾳ καὶ ἱερουσαλήμ. καὶ νῦν τί ἐροῦμεν κύριε ἔχοντες ταῦτα; παρέβημεν γὰρ τὰ προστάγματά σου, ἃ ἔδωκας ἐν χειρὶ τῶν παίδων σου τῶν προφητῶν λέγων, ὅτι ἡ γῆ εἰς ἣν εἰσέρχεσθε κληρονομῆσαι, ἔστι γῆ μεμολυσμένη μολυσμῷ τῶν ἀλλογενῶν τῆς γῆς, καὶ τῆς ἀκαθαρσίας αὐτῶν ἐνέπλησαν αὐτήν. καὶ νῦν τὰς θυγατέρας ὑμῶν μὴ συνοικήσητε τοῖς υἱοῖς αὐτῶν, καὶ τὰς θυγατέρας αὐτῶν μὴ λάβητε τοῖς υἱοῖς ὑμῶν, καὶ οὐ ζητήσετε εἰρηνεῦσαι τὰ πρὸς αὐτοὺς τὸν ἅπαντα χρόνον, ἵνα ἰσχύσαντες φάγητε τὰ ἀγαθὰ τῆς γῆς, καὶ κατακληρονομήσητε τοῖς τέκνοις ὑμῶν ἕως αἰῶνος. καὶ τὰ συμβαίνοντα πάντα ἡμῖν γίνεται διὰ τὰ ἔργα ἡμῶν τὰ πονηρὰ, καὶ τὰς μεγάλας ἁμαρτίας ἡμῶν. σὺ γὰρ κύριε ὁ κουφίσας τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν, ἔδωκας ἡμῖν τοιαύτην ῥίζαν, πάλιν ἀνεκάμψαμεν παραβῆναι τὸν νόμον σου εἰς τὸ ἐπιμιγῆναι τῇ ἀκαθαρσίᾳ τῶν ἐθνῶν τῆς γῆς. οὐχὶ ὠργίσθης ἡμῖν ἀπολέσαι ἡμᾶς, ἕως τοῦ μὴ καταλιπεῖν ῥίζαν καὶ σπέρμα καὶ ὄνομα ἡμῶν; κύριε τοῦ Ἰσραὴλ ἀληθινὸς εἶ. κατελείφθημεν γὰρ ῥίζα ἐν τῇ σήμερον. ἰδοὺ νῦν ἐσμὲν ἐνώπιόν σου ἐν ταῖς ἀνομίαις ἡμῶν. οὐ γάρ ἐστι στῆναι ἔτι ἔμπροσθέν σου ἐπὶ τούτοις. καὶ ὅτε προσευχόμενος ἔσδρας ἀνθωμολογεῖτο κλαίων χαμαιπετὴς ἔμπροσθεν τοῦ ἱεροῦ, ἐπισυνήχθησαν πρὸς αὐτὸν ἀπὸ ἱερουσαλὴμ ὄχλος πολὺς σφόδρα, ἄνδρες καὶ γυναῖκες, καὶ νεανίαι, κλαυθμὸς γὰρ ἦν μέγας ἐν τῷ πλήθει. καὶ φωνήσας ἰεχονίας ἰεήλου τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ, εἶπεν. ἔσδρα, ἡμεῖς ἡμάρτομεν εἰς τὸν κύριον. συνῳκίσαμεν γυναῖκας ἀλλογενεῖς ἐκ τῶν ἐθνῶν τῆς γῆς. καὶ νῦν ἐστιν ἐπάνω πᾶς Ἰσραήλ. ἐν τούτῳ γινέσθω ἡμῖν ὁρκωμοσία πρὸς τὸν κύριον, ἐκβαλεῖν πάσας τὰς γυναῖκας ἡμῶν τὰς ἐκ τῶν ἀλλογενῶν σὺν τοῖς τέκνοις αὐτῶν, ὡς ἐκρίθη σοι. καὶ ὅσοι πειθαρχοῦσι τοῦ νόμου κυρίου, ἀναστὰς ἐπιτέλει. πρὸς σὲ γὰρ τὸ πρᾶγμα, καὶ ἡμεῖς μετὰ σοῦ ἰσχὺν ποιεῖν. καὶ ἀναστὰς ἔσδρας ὥρκισε τοὺς φυλάρχους τῶν ἱερέων καὶ λευιτῶν παντὸς τοῦ Ἰσραὴλ, ποιῆσαι κατὰ ταῦτα. καὶ ὤμοσαν.

α [καὶ μεταγενέστερος.] A A. L L. habēt, μεταγενέστερος δὲ τούτων ἐπὶ βασιλεύοντος ἀρταξέρξου τοῦ περσῶν βασιλέως, ὅτι προσέβη ἔσδρας, &c. β [πραγματικοῖς.] In nonnullis libris est,, γραμματικοῖς. Sic Psal. 70. gemina lectio est, πραγματείας, & γραμματείας. verbum ἐπιβουλὴ, quod est paulo post, constanter habetur in LL. VV. qui collati sunt. γ [μαρμωθὶ οὐρία.] μαρμωθιυρὶ, quod est in impressis, videtur habere aliquod vestigiũ vocabuli, filio, quod est in editione Latina. Nonnulli autē libri habent, μαρμωθὶ ἱερεῖ. δ [παρὰ τοῦ κυρίου κυρίου.] In alijs libris est, παρὰ σοῦ κύριε.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ.

Καὶ ἀναστὰς ἔσδρας ἀπὸ τῆς αὐλῆς τοῦ ἱεροῦ, ἐπορεύθη εἰς τὸ παστοφόριον ἰωνὰν τοῦ ἐλιασίβου, καὶ αὐλισθεὶς ἐκεῖ, ἄρτου οὐκ ἐγεύσατο οὐδὲ ὕδωρ ἔπιε, πενθῶν ἐπὶ τῶν ἀνομιῶν τῶν μεγάλων τοῦ πλήθους. καὶ ἐγένετο κήρυγμα ἐν ὅλῃ τῇ ἰουδαίᾳ καὶ ἱερουσαλὴμ πᾶσι τοῖς ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας, συναχθῆναι εἰς ἱερουσαλὴμ, καὶ ὅσοι ἂν μὴ ἀπαντήσωσιν ἐν δυσὶν ἢ τρισὶν ἡμέραις κατὰ τὸ κρίμα τῶν προκαθημένων πρεσβυτέρων, ἀνιερωθήσονται τὰ κτήνη

αὐτῶν, καὶ αὐτὸς ἀλλοτριωθήσεται ἀπὸ τοῦ πλήθους τῆς αἰχμαλωσίας. καὶ ἐπισυνήχθησαν πάντες οἱ ἐκ τῆς φυλῆς ἰούδα καὶ βενιαμὶν ἐν τρισὶν ἡμέραις εἰς ἱερουσαλήμ. οὗτος ὁ μὴν ἔννατος τῇ εἰκάδι τοῦ μηνός. καὶ συνεκάθισαν πᾶν τὸ πλῆθος ἐν τῷ εὐρυχώρῳ τοῦ ἱεροῦ, τρέμοντες διὰ τὸν ἐνεστῶτα χειμῶνα. καὶ ἀναστὰς ἔσδρας εἶπεν αὐτοῖς. ὑμεῖς ἠνομήσατε καὶ συνῳκίσατε γυναιξὶν ἀλλογενέσι, τοῦ προσθεῖναι ἁμαρτίας τῷ ἰσραήλ. καὶ νῦν δότε ὁμολογίαν δόξαν τῷ κυρίῳ θεῷ τῶν πατέρων ἡμῶν, καὶ ποιήσατε τὸ θέλημα αὐτοῦ, καὶ χωρίσθητε ἀπὸ τῶν ἐθνῶν τῆς γῆς, καὶ ἀπὸ τῶν γυναικῶν τῶν ἀλλογενῶν. καὶ ἐφώνησεν ἅπαν τὸ πλῆθος, καὶ εἶπον μεγάλῃ τῇ φωνῇ. οὕτως ὡς εἴρηκας, ποιήσομεν. ἀλλὰ τὸ πλῆθος πολὺ καὶ ὥρα χειμερινὴ, καὶ οὐκ ἰσχύομεν στῆναι αἴθριοι. καὶ τὸ ἔργον οὐκ ἔστιν ἡμῖν ἡμέρας μιᾶς οὐδὲ δύο. ἐπὶ πλεῖον γὰρ ἡμάρτομεν ἐν τούτοις. στήτωσαν δὲ οἱ προηγούμενοι τοῦ πλήθους, καὶ πάντες οἱ ἐκ τῶν κατοικιῶν ἡμῶν ὅσοι ἔχουσι γυναῖκας ἀλλογενεῖς, παραγενηθήτωσαν λαβόντες χρόνον, ἑκάστου δὲ τόπου τοὺς πρεσβυτέρους καὶ τοὺς κριτὰς, ἕως τοῦ λῦσαι τὴν ὀργὴν κυρίου ἀφ' ἡμῶν τοῦ πράγματος τούτου. ἰωνάθας ἀζαήλου, καὶ ἐζεκίας θεωκανοῦ ἐπεδέξαντο κατὰ ταῦτα. καὶ μοσόλλαμος, καὶ λευὶς, καὶ σαββαταῖος συνεβράβευσαν αὐτοῖς. καὶ ἐποίησαν κατὰ πάντα ταῦτα οἱ ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας. καὶ ἐπελέξατο αὐτῷ ἔσδρας ὁ ἱερεὺς ἄνδρας ἡγουμένους τῶν πατριῶν αὐτῶν πάντας κατ' ὄνομα,[a] καὶ συνεκλείσθησαν τῇ νουμηνίᾳ τοῦ μηνὸς τοῦ δεκάτου, ἐτάσαι τὸ πρᾶγμα. καὶ ἤχθη ἐπὶ πέρας τὰ κατὰ τοὺς ἄνδρας τοὺς ἐπισυνέχοντας γυναῖκας ἀλλογενεῖς, ἕως τῆς νουμηνίας τοῦ πρώτου μηνός. καὶ εὑρέθησαν τῶν ἱερέων οἱ ἐπισυναχθέντες ἀλλογενεῖς γυναῖκας ἔχοντες, ἐκ τῶν υἱῶν ἰησοῦ τοῦ ἰωσεδὲκ, καὶ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ μαθήλας, καὶ ἐλεάζαρος, καὶ ἰώριβος, καὶ ἰωαδάνος. καὶ ἐπέβαλον τὰς χεῖρας ἐκβαλεῖν τὰς γυναῖκας αὐτῶν, καὶ εἰς ἐξιλασμὸν κριοὺς ὑπὲρ τῆς ἀγνοίας αὐτῶν. καὶ ἐκ τῶν υἱῶν ἐμμὴρ, ἀνανίας, καὶ ζαβδαῖος, καὶ μαάνης, καὶ σαμαῖος, καὶ ἱερεὴλ, καὶ ἀζαρίας. καὶ ἐκ τῶν υἱῶν φαισοὺρ, ἐλιωναῒς, μασσίας, ἰσμαῆλος, καὶ ναθαναῆλος, καὶ ὠκόδηλος, καὶ σαλθάς. καὶ ἐκ τῶν λευιτῶν, ἰωζαβάδος, καὶ σεμεῒς, καὶ κώϊος, οὗτός ἐστι καλιτὰς, καὶ παθαῖος, καὶ ἰούδας, καὶ ἰωνάς. ἐκ τῶν ἱεροψαλτῶν, ἐλιάσιβος, βακχοῦρος, ἐκ τῶν θυρωρῶν, σαλοῦμος, καὶ τολβάνης. ἐκ τοῦ ἰσραὴλ ἐκ τῶν υἱῶν φόρος, ἱερμὰς, καὶ ἰεζίας, καὶ μελχίας, καὶ μαῆλος, καὶ ἐλεάζαρος, καὶ ἀσεβίας, καὶ βαναίας. ἐκ τῶν υἱῶν ἠλὰ, ματθανίας, ζαχαρίας, καὶ ἰεζριῆλος, καὶ ἰωαβδίος, καὶ ἱερεμὼθ, καὶ ἀϊδίας. καὶ ἐκ τῶν υἱῶν ζαμὼθ, ἐλιαδὰς, ἐλιάσιμος, ὀθονίας, ἰαριμὼθ, καὶ σάβαθος, καὶ ζεραλίας. καὶ ἐκ τῶν υἱῶν βηβαῒ, ἰωάννης, καὶ ἀνανίας, καὶ ἰωζάβδος, καὶ ἀμαθίας. ἐκ τῶν υἱῶν μανὶ, ὠλαμὸς, μαμοῦχος, ἱεδαῖος, ἰασοῦβος, καὶ ἰασαῆλος, καὶ ἱερεμώθ. καὶ ἐξ υἱῶν ἀδδὶ, νάαθος, καὶ μοοσίας, λακκοῦνος, καὶ ναΐδος, ματθανίας, καὶ σεσθὴλ, καὶ βαλνέος, καὶ μανασσίας. καὶ ἐκ τῶν υἱῶν ἀνὰν, ἐλιωνὰς, καὶ ἀσαΐας, καὶ μελχίας, καὶ σαββαῖος, καὶ σίμων, χοσαμαῖος. καὶ ἐκ τῶν υἱῶν ἀσὸμ, ἀλταναῖος, καὶ ματταθίας, καὶ σαβανναῖος, καὶ ἐλιφαλὰτ καὶ μανασσῆς, καὶ σεμεΐ. καὶ ἐκ τῶν υἱῶν βαανὶ, ἱερεμίας, μομδίος, ἰσμαῆρος, ἰουὴλ, μαβδαῒ, καὶ πεδίας, καὶ ἄνως, ῥαβασίων, καὶ ἐνάσιβος, καὶ μαμνιτάναιμος, ἐλίασις, βαννοῦς, ἐλιαλὶ, σομεῒς, σελεμίας, ναθανίας. καὶ ἐκ τῶν υἱῶν ἐζωρὰ, σεσὶς, ἐσριὴλ, ἀζαῆλος, σαματὸς, ζαμβρὶ, ἰώσηφος. καὶ ἐκ τῶν υἱῶν ἐθμὰ, μαζιτίας, ζαβαδαίας, ἠδαῒς, ἰουὴλ, βαναίας. πάντες οὗτοι συνῴκισαν γυναῖκας ἀλλογενεῖς, καὶ ἀπέλυσαν αὐτὰς σὺν τέκνοις. καὶ κατῴκησαν οἱ ἱερεῖς, καὶ οἱ λευῖται, καὶ οἱ ἐκ τοῦ ἰσραὴλ ἐν ἱερουσαλὴμ καὶ ἐν τῇ χώρᾳ τῇ νουμηνίᾳ τοῦ μηνὸς τοῦ ἑβδόμου, καὶ οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ἐν ταῖς κατοικίαις αὐτῶν. καὶ συνήχθη πᾶν τὸ πλῆθος ὁμοθυμαδὸν ἐπὶ τὸ εὐρύχωρον τοῦ πρὸς ἀνατολὰς τοῦ ἱεροῦ πυλῶνος, καὶ εἶπεν ἔσδρα τῷ ἱερεῖ καὶ ἀναγνώστῃ. κόμισαι τὸν νόμον μωϋσῆ, τὸν παραδοθέντα ὑπὸ κυρίου θεοῦ ἰσραήλ. καὶ ἐκόμισεν ἔσδρας ὁ ἀρχιερεὺς τὸν νόμον παντὶ τῷ πλήθει ἀπὸ ἀνθρώπου ἕως γυναικὸς, καὶ πᾶσι τοῖς ἱερεῦσιν ἀκοῦσαι τοῦ νόμου, νουμηνίᾳ τοῦ ἑβδόμου μηνός. καὶ ἀνεγίνωσκεν ἐν τῷ πρὸ τοῦ ἱεροῦ πυλῶνος εὐρυχώρῳ, ἐξ ὄρθρου ἕως μέσης ἡμέρας, ἐνώπιον ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν, καὶ ἐπέδωκαν πᾶν τὸ πλῆθος τὸν νοῦν εἰς τὸν νόμον. καὶ ἔστη ἔσδρας ὁ ἱερεὺς καὶ ἀναγνώστης τοῦ νόμου ἐπὶ τοῦ ξυλίνου βήματος τοῦ κατασκευασθέντος. καὶ ἔστησαν παρ' αὐτῷ ματταθίας, σαμμοῦς, ἀνανίας, ἀζαρίας, οὐρίας, ἐζεκίας, βαάλσαμος ἐκ δεξιῶν. καὶ ἐξ εὐωνύμων φαλδαῖος, καὶ μισαὴλ, μελχίας, λωθάσουβος, ναβαρίας ζαχαρίας. καὶ ἀναλαβὼν ἔσδρας τὸ βιβλίον ἐνώπιον τοῦ πλήθους, προεκάθητο ἐπιδόξως ἐνώπιον πάντων, καὶ ἐν τῷ λῦσαι τὸν νόμον, πάντες ὀρθοὶ ἔστησαν. καὶ εὐλόγησεν ἔσδρας τῷ κυρίῳ θεῷ ὑψίστῳ θεῷ σαβαὼθ παντοκράτορι, καὶ ἐπεφώνησε πᾶν τὸ πλῆθος, ἀμήν. καὶ ἄραντες ἄνω τὰς χεῖρας, προσπεσόντες ἐπὶ τὴν γῆν, προσεκύνησαν τῷ κυρίῳ, ἰησοῦς, καὶ ἀννιοὺθ, καὶ σαραβίας, καὶ ἰαδινὸς, καὶ ἰάκουβος, σαβαταῖος, αὐταίας, μαιάννας, καὶ καλίτας, ἀζαρίας, καὶ ἰώζαβδος, καὶ ἀνανίας, φαλίας οἱ λευῖται, ἐδίδασκον τὸν νόμον τοῦ κυρίου καὶ πρὸς τὸ πλῆθος ἀνεγίνωσκον τὸν νόμον τοῦ κυρίου, ἐμφυσιοῦντες ἅμα τὴν ἀνάγνωσιν. καὶ εἶπεν ἀτθαράτης ἔσδρᾳ τῷ ἀρχιερεῖ καὶ ἀναγνώστῃ καὶ τοῖς λευίταις τοῖς διδάσκουσι τὸ πλῆθος ἐπὶ πάντας. ἡ ἡμέρα αὕτη ἐστὶν ἁγία τῷ κυρίῳ. καὶ πάντες ἔκλαιον ἐν τῷ ἀκοῦσαι τοῦ νόμου. βαδίσαντες οὖν φάγετε λιπάσματα, καὶ πίετε γλυκάσματα, καὶ ἀποστείλατε ἀποστολὰς τοῖς μὴ ἔχουσιν. ἁγία γὰρ ἡ ἡμέρα τῷ κυρίῳ, καὶ μὴ λυπεῖσθε. ὁ γὰρ κύριος δοξάσει ὑμᾶς. καὶ οἱ λευῖται ἐκέλευον παντὶ τῷ δήμῳ, λέγοντες. ἡ ἡμέρα αὕτη ἁγία, μὴ λυπεῖσθε. καὶ ᾤχοντο πάντες φαγεῖν καὶ πιεῖν καὶ εὐφραίνεσθαι, καὶ δοῦναι ἀποστολὰς τοῖς μὴ ἔχουσι, καὶ εὐφρανθῆναι μεγάλως, ὅτι γὰρ ἐνεφυσιώθησαν ἐν τοῖς ῥήμασιν οἷς ἐδιδάχθησαν καὶ ἐπισυνήχθησαν.

a [καὶ συνεκλείσθησαν.] AA.LL. συνεκάθισαν.

ΕΣΔΡΑΣ Β΄.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

ΚΑΙ ἐν τῷ πρώτῳ ἔτει κύρου τοῦ βασιλέως περσῶν, τοῦ τελεσθῆναι λόγον κυρίου ἀπὸ στόματος ἱερεμίου, ἐξήγειρε κύριος τὸ πνεῦμα κύρου βασιλέως περσῶν, καὶ παρήγγειλε φωνὴν ἐν πάσῃ βασιλείᾳ αὐτοῦ, καί γε ἐν γραπτῷ, λέγων. οὕτως εἶπε κύρος βασιλεὺς περσῶν. πάσας τὰς βασιλείας τῆς γῆς ἔδωκέ μοι κύριος ὁ θεὸς τοῦ οὐρανοῦ, καὶ αὐτὸς ἐπεσκέψατο ἐπ᾽ ἐμὲ τοῦ οἰκοδομῆσαι οἶκον αὐτῷ ἐν ἱερουσαλὴμ τῇ ἐν τῇ ἰουδαίᾳ. τίς ἐν ὑμῖν ἀπὸ παντὸς τοῦ λαοῦ αὐτοῦ; καὶ ἔσται ὁ θεὸς αὐτοῦ μετ᾽ αὐτοῦ, καὶ ἀναβήσεται εἰς ἱερουσαλὴμ τὴν ἐν τῇ ἰουδαίᾳ, καὶ οἰκοδομησάτω τὸν οἶκον θεοῦ ἰσραὴλ, αὐτὸς ὁ θεὸς ὁ ἐν ἱερουσαλήμ. καὶ πᾶς ὁ καταλιπόμενος ἀπὸ πάντων τῶν τόπων οὗ αὐτὸς παροικεῖ ἐκεῖ, καὶ λήψονται αὐτὸν ἄνδρες τοῦ τόπου αὐτοῦ ἐν ἀργυρίῳ, καὶ χρυσίῳ, καὶ ἀποσκευῇ, καὶ κτήνεσι μετὰ τοῦ ἑκουσίου εἰς οἶκον τοῦ θεοῦ τὸν ἐν ἱερουσαλήμ. καὶ ἀνέστησαν ἄρχοντες τῶν πατριῶν τῶν ἰούδα καὶ βενιαμὶν, καὶ οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ λευῖται, πάντων ὧν ἐξήγειρεν ὁ θεὸς τὸ πνεῦμα αὐτῶν τοῦ ἀναβῆναι οἰκοδομῆσαι τὸν οἶκον κυρίου τὸν ἐν ἱερουσαλήμ. καὶ πάντες οἱ κυκλόθεν ἐνίσχυσαν ἐν χερσὶν αὐτῶν ἐν σκεύεσιν ἀργυρίου, ἐν χρυσῷ, ἐν ἀποσκευῇ, καὶ ἐν κτήνεσι, καὶ ἐν ξενίοις, πάρεξ τῶν ἑκουσίων. καὶ ὁ βασιλεὺς κύρος ἐξήνεγκε τὰ σκεύη οἴκου κυρίου, ἃ ἔλαβεν ναβουχοδονόσορ ἀπὸ ἱερουσαλὴμ καὶ ἔδωκεν αὐτὰ ἐν οἴκῳ θεοῦ αὐτοῦ. καὶ ἐξήνεγκεν αὐτὰ κύρος ὁ βασιλεὺς περσῶν ἐπὶ χεῖρα μιθραδάτου γασβαρηνοῦ, καὶ ἠρίθμησεν αὐτὰ τῷ σασαβασὰρ τῷ ἄρχοντι τοῦ ἰούδα. καὶ οὗτος ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν. ψυκτῆρες χρυσοῖ τριάκοντα, καὶ ψυκτῆρες ἀργυροῖ χίλιοι, παρηλλαγμένα ἐννέα καὶ εἴκοσι, [a] κεφουρῆς χρυσοῖ τριάκοντα, καὶ ἀργυροῖ διπλοῖ τετρακόσια δέκα, καὶ σκεύη ἕτερα χίλια. πάντα τὰ σκεύη τῷ χρυσῷ καὶ τῷ ἀργυρῷ πεντακισχίλια τετρακόσια, τὰ πάντα ἀναβαίνοντα μετὰ σασαβασὰρ ἀπὸ τῆς ἀποικίας ἐκ βαβυλῶνος εἰς ἱερουσαλήμ.

[a] [κεφουρῆς.] Hoc verbum variè ſcribitur in LL.VV qui partim habent, χεφουρὶ, partim χαφουρῆ, partim, κεφουρέ. eſt enim Hebraica vox. κεφουρῆς autẽ fortaſſe poſitum pro κεφουρῆες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.

ΚΑὶ οὗτοι οἱ υἱοὶ τῆς χώρας οἱ ἀναβαίνοντες ἀπὸ τῆς αἰχμαλωσίας τῆς ἀποικίας, ἧς ἀπῴκισε ναβουχοδονόσορ βασιλεὺς βαβυλῶνος εἰς βαβυλῶνα. καὶ ἐπέστρεψαν εἰς ἱερουσαλὴμ καὶ ἰούδα ἀνὴρ εἰς πόλιν αὐτοῦ, οἳ ἦλθον μετὰ ζοροβάβελ, ἰησοῦς, νεεμίας, σαραΐας, ῥεελίας, μαρδοχαῖος, βαλασὰν, μασφὰρ, βαγουαὶ, ῥεοὺμ, βαανά. ἀνδρῶν ἀριθμὸς λαοῦ ἰσραήλ. υἱοὶ φαρὲς, δισχίλιοι ἑκατὸν ἑβδομηκονταδύο. υἱοὶ σαφατία, τριακόσιοι ἑβδομηκονταδύο. υἱοὶ ἀρὲς, ἑπτακόσιοι ἑβδομηκονταπέντε. υἱοὶ φαὰθ μωὰβ τοῖς υἱοῖς ἰησουὲ ἰωὰβ, δισχίλιοι ὀκτακόσιοι δεκαδύο. υἱοὶ αἰλὰμ, χίλιοι διακόσιοι πεντηκοντατέσσαρες. υἱοὶ ζατθουὰ, ἐννακόσιοι τεσσαρακονταπέντε. υἱοὶ ζακχοὺ, ἑπτακόσιοι ἑξήκοντα. υἱοὶ βανουὶ, ἑξακόσιοι τεσσαρακονταδύο. υἱοὶ βαβαῒ, ἑξακόσιοι εἰκοσιτρεῖς. υἱοὶ ἀσγὰδ, χίλιοι διακόσιοι εἰκοσιδύο. υἱοὶ ἀδωνικὰμ, ἑξακόσιοι ἑξηκονταέξ. υἱοὶ βαγουὲ, δισχίλιοι πεντηκονταέξ. υἱοὶ ἀδδὶν, τετρακόσιοι πεντηκοντατέσσαρες. υἱοὶ ἀτὴρ τῷ ἐζεκίᾳ ἐνενηκονταοκτώ. υἱοὶ βασσοῦ, τριακόσιοι εἰκοσιτρεῖς. υἱοὶ ἰωρὰ, ἑκατὸν δεκαδύο. υἱοὶ ἀσοὺμ, διακόσιοι εἰκοσιτρεῖς. υἱοὶ γαβὲρ, ἐνενηκονταπέντε. υἱοὶ βεθλαὲμ, ἑκατὸν εἰκοσιτρεῖς. υἱοὶ νετωφὰ, πεντηκονταέξ. υἱοὶ ἀναθὼθ, ἑκατὸν εἰκοσιοκτώ. υἱοὶ ἀζμὼθ, τεσσαρακοντατρεῖς. υἱοὶ καριαθιαρὶμ, χαφιρὰ καὶ βηρὼθ, ἑπτακόσιοι τεσσαρακοντατρεῖς. υἱοὶ τῆς ῥαμὰ καὶ γαβαὰ, ἑξακόσιοι εἰκοσιεῖς. ἄνδρες μαχμὰς, ἑκατὸν εἰκοσιδύο. ἄνδρες βαιθὴλ καὶ ἀϊὰ, τετρακόσιοι εἰκοσιτρεῖς. υἱοὶ ναβοὺ, πεντηκονταδύο. υἱοὶ μαγεβὶς, ἑκατὸν πεντηκονταέξ. υἱοὶ ἠλαμὰρ, χίλιοι διακόσιοι πεντηκοντατέσσαρες. υἱοὶ ἠλὰμ, τριακόσιοι εἴκοσιν. υἱοὶ λοδαδὶ καὶ ὠνὼ, ἑπτακόσιοι εἰκοσιπέντε. υἱοὶ ἱεριχὼ, τριακόσιοι τεσσαρακονταπέντε. υἱοὶ σεναὰ, τρισχίλιοι ἑξακόσιοι τριάκοντα. καὶ οἱ ἱερεῖς υἱοὶ ἰεδουὰ τῷ οἴκῳ ἰησοῦ, ἐννακόσιοι ἑβδομηκοντατρεῖς. υἱοὶ ἐμμὴρ, χίλιοι πεντηκονταδύο. υἱοὶ φασοὺρ, χίλιοι διακόσιοι τεσσαρακονταεπτά. υἱοὶ ἠρὲμ, χίλιοι ἑπτά. καὶ οἱ λευῖται υἱοὶ ἰησοῦ καὶ καδμιὴλ τοῖς υἱοῖς ὠδουΐα, ἑβδομηκοντατέσσαρες. οἱ ᾄδοντες υἱοὶ ἀσὰφ, ἑκατὸν εἰκοσιοκτώ. υἱοὶ τῶν πυλωρῶν, υἱοὶ σελλοὺμ, υἱοὶ ἀτὴρ, υἱοὶ τελμὼν, υἱοὶ ἀκοὺβ, υἱοὶ ἀτιτὰ, υἱοὶ σωβαῒ, οἱ πάντες ἑκατὸν τριακονταεννέα. οἱ ναθινίμ. υἱοὶ σουθία, υἱοὶ ἀσουφὰ, υἱοὶ ταβαὼθ, υἱοὶ κάδης, υἱοὶ σιαὰ, υἱοὶ φαδὼν, υἱοὶ λαβανὼ, υἱοὶ ἀγαβὰ, υἱοὶ ἀκοὺβ, υἱοὶ ἀγὰβ, υἱοὶ σελαμὶ, υἱοὶ ἀνὰν, υἱοὶ γεδδὴλ, υἱοὶ γαὰρ, υἱοὶ ῥαϊὰ, υἱοὶ ῥασὼν, υἱοὶ νεκωδὰ, υἱοὶ γαζὲμ, υἱοὶ ἀζὼ, υἱοὶ φασὴ, υἱοὶ βασὶ, υἱοὶ ἀσενὰ, υἱοὶ μοουνὶμ, υἱοὶ νεφουσὶμ, υἱοὶ [a] βακβοὺκ, υἱοὶ ἀκουφὰ, υἱοὶ ἀροὺρ, υἱοὶ βασαλὼθ, υἱοὶ μαουδὰ, υἱοὶ ἀρσὰ, υἱοὶ βαρκὸς, υἱοὶ σισάρα, υἱοὶ θεμὰ, υἱοὶ νασιὲ, υἱοὶ ἀτουφὰ, υἱοὶ δούλων σαλωμὼν, υἱοὶ σωταῒ, υἱοὶ σεφηρὰ, υἱοὶ φαδουρὰ, υἱοὶ ἰεηλὰ, υἱοὶ δαρκὼν, υἱοὶ γεδὴλ, υἱοὶ σαφατία, υἱοὶ ἀτὶλ, υἱοὶ φαχεράθ, υἱοὶ ἀσεβωεὶμ, υἱοὶ ἠμεΐ. πάντες οἱ ναθανίμ. καὶ υἱοὶ ἀβδησελμὰ, τριακόσιοι ἐνενηκονταδύο.

καὶ

καὶ οὗτοι οἱ ἀναβάντες ἀπὸ θελμελὲχ, θελαρησὰ, χερούβ, ἠδὰν, ἐμμὴρ, καὶ οὐκ ἠδυνάσθησαν τοῦ ἀναγγεῖλαι οἶκον πατριᾶς αὐτῶν καὶ σπέρμα αὐτῶν εἰ ἐξ ἰσραὴλ εἰσίν. υἱοὶ δαλαΐα, υἱοὶ βουὰ, υἱοὶ τωβίου, υἱοὶ νεκωδὰ, ἑξακόσιοι πεντηκονταδύο. καὶ ἀπὸ τῶν υἱῶν τῶν ἱερέων [β] υἱοὶ λαβεία, υἱοὶ ἀκκοὺς, υἱοὶ βερζελλαΐ, ὃς ἔλαβεν ἀπὸ τῶν θυγατέρων βερζελλαΐ τοῦ γαλααδίτου γυναῖκα, καὶ ἐκλήθη ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτῶν. οὗτοι ἐζήτησαν γραφὴν αὐτῶν οἱ μεθωεσὶμ, καὶ οὐχ εὑρέθησαν, καὶ ἠγχιστεύθησαν ἀπὸ τῆς ἱερατείας. καὶ εἶπεν ἀθερσαθὰ αὐτοῖς τοῦ μὴ φαγεῖν ἀπὸ τοῦ ἁγίου τῶν ἁγίων, ἕως [γ] ἀναστῇ ἱερεὺς τοῖς φωτίζουσιν καὶ τοῖς τελείοις. πᾶσα δὲ ἡ ἐκκλησία ὁμοῦ ὡσεὶ τέσσαρες μυριάδες δισχίλιοι τριακόσιοι ἑξήκοντα, χωρὶς δούλων αὐτῶν καὶ παιδισκῶν αὐτῶν, οὗτοι ἑπτακισχίλιοι τριακόσιοι τριακονταεπτά. καὶ οὗτοι ᾄδοντες καὶ ᾄδουσαι διακόσιοι. ἵπποι αὐτῶν, ἑπτακόσιοι τριακονταέξ. ἡμίονοι αὐτῶν, διακόσιοι τεσσαρακονταπέντε. κάμηλοι αὐτῶν, τετρακόσιοι τριακονταπέντε. ὄνοι αὐτῶν. ἑξακισχίλιοι ἑπτακόσιοι εἴκοσι. καὶ ἀπὸ ἀρχόντων πατριῶν ἐν τῷ εἰσελθεῖν αὐτοὺς εἰς οἶκον κυρίου τὸν ἐν ἱερουσαλὴμ, ἡκουσιάσαντο εἰς οἶκον τοῦ θεοῦ, τοῦ στῆσαι αὐτὸν ἐπὶ τὴν ἑτοιμασίαν αὐτοῦ, ὡς ἡ δύναμις αὐτῶν, ἔδωκαν εἰς θησαυρὸν τοῦ ἔργου, [δ] χρυσίον καθαρὸν μναῖ ἓξ μυριάδες καὶ χίλιαι, καὶ ἀργυρίου μνᾶς πεντακισχιλίας, καὶ [ε] κόθωνοι τῶν ἱερέων ἑκατόν. καὶ ἐκάθισαν οἱ ἱερεῖς, καὶ οἱ λευῖται, καὶ οἱ ἀπὸ τοῦ λαοῦ, καὶ οἱ ᾄδοντες, καὶ οἱ πυλωροὶ, καὶ οἱ ναθινὶμ ἐν πόλεσιν αὐτῶν, καὶ πᾶς ἰσραὴλ ἐν πόλεσιν αὐτῶν.

α [βακβὺκ, υἱοὶ κουφά.] In nonnullis libris est, βακκὺκ, υἱοὶ ἀκουφά. β [υἱοὶ λαβεία.] AA. LL. habent, υἱοὶ ὀβδία. γ [ἀναστῇ.] Aliquot libri habent, αὖ στῇ. δ [χρυσίον καθαρόν.] A. L. χρυσίου δραχμῶν ἓξ μυριάδας καὶ χιλίας, atque in nonnullis pro δραχμῶν legitur δραχμάς. ε [κόθωνοι.] Hebraica hæc vox alibi expreſsius ponitur, & proprius Hebræo ſermoni, vt Neemiæ.vij. χοθωνὼθ τῶν ἱερέων. At hic AA. LL. habent, χιτῶνας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

ΚΑὶ ἔφθασεν ὁ μὴν ὁ ἕβδομος, καὶ οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ἐν πόλεσιν αὐτῶν, καὶ συνήχθη ὁ λαὸς ὡς ἀνὴρ εἷς εἰς ἱερουσαλήμ. καὶ ἀνέστη ἰησοῦς ὁ τοῦ ἰωσεδὲκ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ ἱερεῖς, καὶ ζοροβάβελ ὁ τοῦ σαλαθιὴλ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, καὶ ᾠκοδόμησαν τὸ θυσιαστήριον θεοῦ ἰσραὴλ, τοῦ ἀνενέγκαι ἐπ᾽ αὐτὸ ὁλοκαυτώσεις, κατὰ τὰ γεγραμμένα ἐν νόμῳ μωϋσῆ ἀνθρώπου τοῦ θεοῦ. καὶ ἡτοίμασαν τὸ θυσιαστήριον ἐπὶ τὴν ἑτοιμασίαν αὐτοῦ, ὅτι ἐν καταπλήξει ἐπ᾽ αὐτοὺς ἀπὸ τῶν λαῶν τῶν γαιῶν. καὶ ἀνέβη ἐπ᾽ αὐτὸ ὁλοκαύτωσις τῷ κυρίῳ τὸ πρωῒ καὶ εἰς ἑσπέραν. καὶ ἐποίησαν τὴν ἑορτὴν τῶν σκηνῶν κατὰ τὸ γεγραμμένον, καὶ ὁλοκαυτώσεις ἡμέραν ἐν ἡμέρᾳ ἐν ἀριθμῷ ὡς ἡ κρίσις, λόγον ἡμέρας ἐν ἡμέρᾳ αὐτοῦ. καὶ μετὰ τοῦτο ὁλοκαυτώσεις ἐνδελεχισμοῦ, καὶ εἰς τὰς νουμηνίας καὶ εἰς πάσας ἑορτὰς τῷ κυρίῳ τὰς ἡγιασμένας, καὶ παντὶ ἑκουσιαζομένῳ ἑκούσιον τῷ κυρίῳ. ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ τοῦ μηνὸς τοῦ ἑβδόμου. ἤρξαντο ἀναφέρειν ὁλοκαυτώσεις τῷ κυρίῳ, καὶ ὁ οἶκος τοῦ κυρίου οὐκ ἐθεμελιώθη. καὶ ἔδωκαν ἀργύριον τοῖς λατόμοις καὶ τοῖς τέκτοσι, καὶ βρώματα καὶ ποτὰ καὶ ἔλαιον τοῖς σιδωνίοις καὶ τοῖς τυρίοις, ἐνεγκεῖν ξύλα κέδρινα ἀπὸ τοῦ λιβάνου πρὸς θάλασσαν ἰόππης, κατ᾽ ἐπιχώρησιν κύρου βασιλέως περσῶν ἐπ᾽ αὐτούς. καὶ ἐν τῷ ἔτει τῷ δευτέρῳ τοῦ ἐλθεῖν αὐτοὺς εἰς οἶκον τοῦ θεοῦ ἐν ἱερουσαλήμ. ἐν μηνὶ τῷ δευτέρῳ ἤρξατο ζοροβάβελ ὁ τοῦ σαλαθιὴλ καὶ ἰησοῦς ὁ τοῦ ἰωσεδὲκ, καὶ οἱ κατάλοιποι τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ λευῖται, καὶ πάντες οἱ ἐρχόμενοι ἀπὸ τῆς αἰχμαλωσίας εἰς ἱερουσαλήμ. καὶ ἔστησαν τοὺς λευΐτας ἀπὸ εἰκοσαετοῦς καὶ [α] ἐπάνω ἐπὶ τοὺς ποιοῦντας τὰ ἔργα ἐν οἴκῳ κυρίου. καὶ ἔστη ἰησοῦς καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ καδμιὴλ καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ υἱοὶ ἰούδα ἐπὶ τοὺς ποιοῦντας τὰ ἔργα ἐν οἴκῳ τοῦ θεοῦ. υἱοὶ ἠναδὰδ, υἱοὶ αὐτῶν καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτῶν οἱ λευῖται. καὶ ἐθεμελίωσαν τοῦ οἰκοδομῆσαι τὸν οἶκον κυρίου. καὶ ἔστησαν οἱ ἱερεῖς ἐστολισμένοι ἐν σάλπιγξι, καὶ οἱ λευῖται υἱοὶ ἀσὰφ ἐν κυμβάλοις τοῦ αἰνεῖν τὸν κύριον ἐπὶ χεῖρας δαυὶδ βασιλέως ἰσραήλ. καὶ ἀπεκρίθησαν ἐν αἴνῳ καὶ ἀνθομολογήσει τῷ κυρίῳ, ὅτι ἀγαθὸν, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ ἐπὶ ἰσραήλ. καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἐσήμαινε φωνῇ μεγάλῃ αἰνεῖν τῷ κυρίῳ ἐπὶ τῇ θεμελιώσει τοῦ οἴκου κυρίου. καὶ πολλοὶ ἀπὸ τῶν ἱερέων καὶ τῶν λευιτῶν καὶ ἄρχοντες τῶν πατριῶν οἱ πρεσβύτεροι οἳ εἴδοσαν τὸν οἶκον τὸν πρῶτον ἐν θεμελιώσει αὐτοῦ, καὶ τοῦτον τὸν οἶκον ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτῶν, ἔκλαιον φωνῇ μεγάλῃ καὶ ὁ ὄχλος ἐν σημασίᾳ μετ᾽ εὐφροσύνης τοῦ ὑψῶσαι ᾠδήν. καὶ οὐκ ἦν ὁ λαὸς ἐπιγινώσκων φωνὴν σημασίας τῆς εὐφροσύνης ἀπὸ τῆς φωνῆς τοῦ κλαυθμοῦ τοῦ λαοῦ, ὅτι ὁ λαὸς ἐκραύγασε φωνῇ μεγάλῃ, καὶ ἡ φωνὴ ἠκούετο ἕως ἀπὸ μακρόθεν.

α [Επάνω.] Plerique libri habent, ἐπάνω τοῦ νικοποιεῖν. In nonnullis est, ἐπάνω τοῦ ἐπινικᾶν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

ΚΑὶ ἤκουσαν οἱ θλίβοντες ἰούδα καὶ βενιαμὶν, ὅτι υἱοὶ τῆς ἀποικίας οἰκοδομοῦσιν οἶκον τῷ κυρίῳ θεῷ ἰσραὴλ, καὶ ἤγγισαν πρὸς ζοροβάβελ καὶ πρὸς τοὺς ἄρχοντας τῶν πατριῶν, καὶ εἶπον αὐτοῖς. οἰκοδομήσομεν μεθ᾽ ὑμῶν, ὅτι ὡς ὑμεῖς ἐκζητοῦμεν τῷ θεῷ ἡμῶν, καὶ αὐτῷ ἡμεῖς θυσιάζομεν ἀπὸ ἡμερῶν ἀσαραδὰν βασιλέως ἀσσοὺρ τοῦ ἐνέγκαντος ἡμᾶς ὧδε. καὶ εἶπε πρὸς αὐτοὺς ζοροβάβελ καὶ ἰησοῦς καὶ οἱ κατάλοιποι τῶν ἀρχόντων τῶν πατριῶν τοῦ ἰσραήλ. οὐχ ἡμῖν καὶ ὑμῖν τοῦ οἰκοδομῆσαι οἶκον τῷ θεῷ ἡμῶν, ὅτι ἡμεῖς αὐτοὶ ἐπὶ τὸ αὐτὸ οἰκοδομήσομεν τῷ κυρίῳ θεῷ ἡμῶν, ὡς ἐνετείλατο ἡμῖν κύρος ὁ βασιλεὺς περσῶν. καὶ ἦν ὁ λαὸς τῆς γῆς ἐκλύων τὰς χεῖρας τοῦ λαοῦ ἰούδα, καὶ ἐνεπόδιζον αὐτοὺς οἰκοδομεῖν, καὶ μισθούμενοι ἐπ᾽ αὐτοὺς βουλευόμενοι τοῦ διασκεδάσαι βουλὴν

αὐτῶν

αὐτῶν πάσας τὰς ἡμέρας κύρου βασιλέως περσῶν, καὶ ἕως βασιλείας δαρείου βασιλέως περσῶν. καὶ ἐν βασιλείᾳ ἀσουήρου, καὶ ἐν ἀρχῇ βασιλείας αὐτοῦ ἔγραψαν ἐπιστολὴν ἐπὶ οἰκοῦντας ἰούδα καὶ ἱερουσαλήμ. [a] καὶ ἐν ἡμέραις ἀρθασασθὰ ἔγραψεν ἐν εἰρήνῃ μιθραδάτῃ ταβεὴλ καὶ τοῖς λοιποῖς συνδούλοις. πρὸς ἀρθασασθὰ βασιλέα περσῶν ἔγραψεν ὁ φορολόγος γραφὴν συριστὶ καὶ ἡρμηνευμένην. ῥεοὺμ βαλτὰμ καὶ σαμψὰ ὁ γραμματεὺς ἔγραψαν ἐπιστολὴν μίαν κατὰ ἱερουσαλὴμ τῷ ἀρθασασθὰ βασιλεῖ. τάδε ἔκρινε ῥεοὺμ βαλτὰν καὶ σαμψὰ ὁ γραμματεὺς καὶ οἱ κατάλοιποι σύνδουλοι ἡμῶν, δειναῖοι, ἀφαρσαθαχαῖοι, ταρφαλαῖοι, ἀφαρσαῖοι, ἀρχυαῖοι, βαβυλώνιοι, σουσαναχαῖοι, δαυαῖοι, καὶ οἱ κατάλοιποι ἐθνῶν ὧν ἀπῴκισεν ἀσσεναφὰρ ὁ μέγας καὶ ὁ τίμιος, καὶ κατῴκισεν αὐτοὺς ἐν πόλεσι τῆς σομόρων καὶ τὸ κατάλιπον πέραν τοῦ ποταμοῦ. αὕτη ἡ διαταγὴ τῆς ἐπιστολῆς, ἧς ἀπέστειλαν πρὸς αὐτόν. πρὸς ἀρθασασθὰ βασιλέα παῖδές σου ἄνδρες πέραν τοῦ ποταμοῦ. γνωστὸν ἔστω τῷ βασιλεῖ, ὅτι οἱ ἰουδαῖοι οἱ ἀναβάντες ἀπὸ σοῦ πρὸς ἡμᾶς ἤλθοσαν εἰς ἱερουσαλὴμ τὴν πόλιν τὴν ἀποστάτιν καὶ πονηράν, ἣν οἰκοδομοῦσι. καὶ τὰ τείχη αὐτῆς κατηρτισμένα εἰσί, καὶ θεμελίους αὐτῆς ἀνύψωσαν. νῦν οὖν γνωστὸν ἔστω τῷ βασιλεῖ, ὅτι ἐὰν ἡ πόλις ἐκείνη ἀνοικοδομηθῇ, καὶ τὰ τείχη αὐτῆς καταρτισθῶσι, φόροι οὐκ ἔσονταί σοι, οὐ δὲ δώσουσι. καὶ τοῦτο βασιλεῖς κακοποιεῖ, καὶ ἀσχημοσύνην βασιλέως οὐκ ἔξεστιν ἡμῖν ἰδεῖν. διὰ τοῦτο ἐπέμψαμεν καὶ ἐγνωρίσαμεν τῷ βασιλεῖ, ἵνα ἐπισκέψηται ἐν βίβλῳ ὑπομνηματισμοῦ τῶν πατέρων σου, καὶ εὑρήσεις, καὶ γνώσῃ, ὅτι ἡ πόλις ἐκείνη πόλις ἀποστάτις, καὶ κακοποιοῦσα βασιλεῖς καὶ χώρας, καὶ φυγαδεῖαι δούλων γίνονται ἐν μέσῳ αὐτῆς ἀπὸ ἡμερῶν αἰῶνος, διὰ ταῦτα ἡ πόλις αὕτη ἠρημώθη. γνωρίζομεν οὖν ἡμεῖς τῷ βασιλεῖ, ὅτι ἂν ἡ πόλις ἐκείνη οἰκοδομηθῇ, καὶ τὰ τείχη αὐτῆς καταρτισθῇ, οὐκ ἔστι σοι εἰρήνη. καὶ ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς πρὸς ῥεοὺμ βαλτὰμ καὶ σαμψὰ γραμματέα καὶ τοὺς καταλοίπους συνδούλους αὐτῶν τοὺς οἰκοῦντας ἐν σαμαρείᾳ καὶ τοὺς καταλοίπους πέραν τοῦ ποταμοῦ εἰρήνην. καὶ φησίν. ὁ φορολόγος ὃν ἀπεστείλατε πρὸς ἡμᾶς ἐκλήθη ἔμπροσθεν ἐμοῦ, καὶ παρ' ἐμοῦ ἐτέθη γνώμη, καὶ ἐπεσκεψάμεθα καὶ εὕραμεν, ὅτι ἡ πόλις ἐκείνη ἀφ' ἡμερῶν αἰῶνος ἐπὶ βασιλεῖς ἐπαίρεται, καὶ ἀποστάσεις καὶ φυγαδεῖαι γίνονται ἐν αὐτῇ. καὶ βασιλεῖς ἰσχυροὶ ἐγένοντο ἐν ἱερουσαλήμ, καὶ ἐπικρατοῦντες ὅλης τῆς πέραν τοῦ ποταμοῦ, καὶ φόροι πλήρεις καὶ μέρος δίδονται αὐτοῖς. καὶ νῦν θέτε γνώμην, καταργῆσαι τοὺς ἄνδρας ἐκείνους, καὶ ἡ πόλις ἐκείνη οὐκ οἰκοδομηθήσεται ἔτι. ὅπως ἀπὸ τῆς γνώμης πεφυλαγμένοι ἦτε ἄνεσιν ποιῆσαι περὶ τούτου, μή ποτε πληθυνθῇ ἀφανισμὸς εἰς κακοποίησιν βασιλεῦσι. τότε ὁ φορολόγος τοῦ ἀρθασασθὰ βασιλέως ἀνέγνω ἐνώπιον ῥεοὺμ βαλτὰμ καὶ σαμψὰ γραμματέως καὶ συνδούλων αὐτῶν. καὶ ἐπορεύθησαν σπουδῇ εἰς ἱερουσαλὴμ καὶ ἐν ἰούδα, καὶ κατήργησαν αὐτοὺς ἐν ἵπποις καὶ δυνάμει. τότε ἤργησε τὸ ἔργον οἴκου τοῦ θεοῦ τὸ ἐν ἱερουσαλήμ. καὶ ἦν ἀργοῦν ἕως δευτέρου ἔτους τῆς βασιλείας δαρείου βασιλέως περσῶν.

a [καὶ ἐν ἡμέραις.] A. L. habet, καὶ ἐν ἡμέραις ἀρθασασθὰ ἔγραψαν ἐν εἰρήνῃ μιθραδάτης ὁ ταβεὴλ σὺν τοῖς λοιποῖς συνδούλοις αὐτοῦ πρὸς ἀρθασασθὰ βασιλέα περσῶν. ἔγραψεν. &c.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄.

Καὶ προεφήτευσεν ἀγγαῖος ὁ προφήτης καὶ ζαχαρίας ὁ τοῦ ἀδδὼ προφητείαν ἐπὶ τοὺς ἰουδαίους τοὺς ἐν ἰούδα καὶ ἱερουσαλὴμ ἐν ὀνόματι θεοῦ ἰσραὴλ ἐπ' αὐτούς. τότε ἀνέστησαν ζοροβάβελ ὁ τοῦ σαλαθιὴλ καὶ ἰησοῦς υἱὸς ἰωσεδέκ, καὶ ἤρξαντο οἰκοδομῆσαι τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ τὸν ἐν ἱερουσαλήμ. καὶ μετ' αὐτῶν οἱ προφῆται τοῦ θεοῦ βοηθοῦντες αὐτοῖς. ἐν αὐτῷ τῷ καιρῷ ἦλθεν ἐπ' αὐτοὺς θανθαναΐ ἔπαρχος πέραν τοῦ ποταμοῦ, καὶ σαθαρβουζαναΐ, καὶ οἱ σύνδουλοι αὐτῶν, καὶ τοιάδε εἶπαν αὐτοῖς. τίς ἔθηκεν ὑμῖν γνώμην τοῦ οἰκοδομῆσαι τὸν οἶκον τοῦτον, καὶ τὴν χορηγίαν ταύτην καταρτίσασθαι; τότε ταῦτα εἴποσαν αὐτοῖς. τίνα ἐστὶ τὰ ὀνόματα τῶν ἀνδρῶν τῶν οἰκοδομούντων τὴν πόλιν ταύτην; καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ θεοῦ ἐπὶ τὴν αἰχμαλωσίαν ἰούδα, καὶ οὐ κατήργησαν αὐτοὺς ἕως γνώμη τῷ δαρείῳ ἀπηνέχθη. καὶ τότε ἀπεστάλη τῷ φορολόγῳ ὑπὲρ τούτου διασάφησις ἐπιστολῆς ἧς ἀπέστειλε θανθαναΐ ὁ ἔπαρχος τοῦ πέραν τοῦ ποταμοῦ. καὶ σαθαρβουζαναΐ, καὶ οἱ σύνδουλοι αὐτῶν ἀφαρσαχαῖοι οἱ ἐν τῷ πέραν τοῦ ποταμοῦ, δαρείῳ τῷ βασιλεῖ ῥήμασιν ἀπέστειλαν πρὸς αὐτόν. καὶ τάδε γέγραπται ἐν αὐτῷ. δαρείῳ τῷ βασιλεῖ εἰρήνη πᾶσα. γνωστὸν ἔστω τῷ βασιλεῖ, ὅτι ἐπορεύθημεν εἰς τὴν ἰουδαίαν χώραν εἰς οἶκον τοῦ θεοῦ τοῦ μεγάλου, καὶ αὐτὸς οἰκοδομεῖται λίθοις ἐκλεκτοῖς, καὶ ξύλα ἐντίθεται ἐν τοῖς τοίχοις, καὶ τὸ ἔργον ἐκεῖνο ἐπιδέξιον γίνεται, καὶ εὐοδοῦται ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῶν. τότε ἠρωτήσαμεν τοὺς πρεσβυτέρους ἐκείνους, καὶ οὕτως εἴπαμεν αὐτοῖς. τίς ἔθηκεν ὑμῖν γνώμην τὸν οἶκον τοῦτον οἰκοδομῆσαι, καὶ τὴν χορηγίαν ταύτην καταρτίσασθαι; καὶ τὰ ὀνόματα αὐτῶν ἠρωτήσαμεν αὐτοὺς γνωρίσαι σοι, ὥστε γράψαι σοι τὰ ὀνόματα τῶν ἀνδρῶν τῶν ἀρχόντων αὐτῶν. καὶ τοιοῦτο τὸ ῥῆμα ἀπεκρίθησαν ἡμῖν, λέγοντες. ἡμεῖς ἐσμὲν δοῦλοι τοῦ θεοῦ τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, καὶ οἰκοδομοῦμεν τὸν οἶκον ὃς ἦν ᾠκοδομημένος πρὸ τούτου ἔτη πολλά, καὶ βασιλεὺς τοῦ ἰσραὴλ μέγας ᾠκοδόμησεν αὐτόν, καὶ κατηρτίσατο αὐτὸν αὐτοῖς. ἀφότε δὲ παρώργισαν οἱ πατέρες ἡμῶν τὸν θεὸν τοῦ οὐρανοῦ, ἔδωκεν αὐτοὺς εἰς χεῖρας ναβουχοδονόσορ βασιλέως βαβυλῶνος τοῦ χαλδαίου, καὶ τὸν οἶκον τοῦτον κατέλυσε, καὶ τὸν λαὸν ἀπῴκισεν εἰς βαβυλῶνα. ἀλλ' ἐν ἔτει πρώτῳ κύρου τοῦ βασιλέως, κύρος ὁ βασιλεὺς ἔθετο γνώμην τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ τοῦτον οἰκοδομηθῆναι. καὶ τὰ σκεύη τοῦ οἴκου τοῦ θεοῦ τὰ χρυσᾶ καὶ τὰ ἀργυρᾶ, ἃ

ναβουχοδονόσορ ἐξήνεγκεν ἀπὸ τοῦ οἴκου τοῦ ἐν ἱερουσαλὴμ καὶ ἀπήνεγκεν αὐτὰ εἰς τὸν ναὸν τοῦ βασιλέως, ἐξήνεγκεν αὐτὰ κύρος ὁ βασιλεὺς ἀπὸ τοῦ ναοῦ τοῦ βασιλέως καὶ ἔδωκε τῷ σαβανασὰρ τῷ θησαυροφύλακι, τῷ ἐπὶ τοῦ θησαυροῦ, καὶ εἶπεν αὐτῷ. πάντα τὰ σκεύη λάβε καὶ πορεύου, θὲς αὐτὰ ἐν τῷ οἴκῳ τῷ ἐν ἱερουσαλὴμ εἰς τὸν τόπον αὐτῶν. τότε σαβανασὰρ ἐκεῖνος ἦλθε καὶ ἔδωκε θεμελίους τοῦ οἴκου τοῦ θεοῦ ἐν ἱερουσαλὴμ, καὶ ἀπὸ τότε ἕως τοῦ νῦν ᾠκοδομήθη, καὶ οὐκ ἐτελέσθη. καὶ νῦν εἰ ἐπὶ τὸν βασιλέα ἀγαθὸν, ἐπισκεπήτω ἐν τῷ οἴκῳ τῆς γάζης τοῦ βασιλέως βαβυλῶνος, ὅπως γνῷς ὅτι ἀπὸ βασιλέως κύρου ἐτέθη γνώμη οἰκοδομῆσαι τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ ἐκεῖνον τὸν ἐν ἱερουσαλήμ. καὶ γνοὺς ὁ βασιλεὺς περὶ τούτου, πεμψάτω πρὸς ἡμᾶς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ϛʹ.

Τότε δαρεῖος ὁ βασιλεὺς ἔθηκε γνώμην, καὶ ἐπεσκέψατο ἐν ταῖς βιβλιοθήκαις ὅπου ἡ γάζα κεῖται ἐν βαβυλῶνι. καὶ [a] εὑρέθη ἐν πόλει ἐν τῇ βάρει κεφαλὶς μία, καὶ τοῦτο γεγραμμένον ἐν αὐτῇ ὑπόμνημα. ἐν ἔτει πρώτῳ κύρου βασιλέως. κύρος ὁ βασιλεὺς ἔθηκε γνώμην περὶ οἴκου ἱεροῦ θεοῦ τοῦ ἐν ἱερουσαλήμ. οἶκος οἰκοδομηθήτω, καὶ τόπος οὗ θυσιάζουσι τὰ θυσιάσματα. καὶ ἔθηκεν ἔπαρμα ὕψος πήχεις ἑξήκοντα, πλάτος αὐτοῦ πήχεων ἑξήκοντα, καὶ δόμοι λίθινοι κραταιοὶ τρεῖς, καὶ δόμος ξύλινος εἷς, καὶ ἡ δαπάνη ἐξ οἴκου τοῦ βασιλέως δοθήσεται. καὶ τὰ σκεύη οἴκου τοῦ θεοῦ τὰ ἀργυρᾶ καὶ τὰ χρυσᾶ, ἃ ναβουχοδονόσορ ἐξήνεγκεν ἀπὸ τοῦ οἴκου τοῦ ἐν ἱερουσαλὴμ καὶ ἐκόμισεν εἰς βαβυλῶνα, καὶ δοθήτω καὶ ἀπελθέτω εἰς τὸν ναὸν τὸν ἐν ἱερουσαλὴμ ἐπὶ τόπου οὗ ἐτέθη ἐν οἴκῳ τοῦ θεοῦ. νῦν δώσετε ἔπαρχοι πέραν τοῦ ποταμοῦ σαθαρβουζαναὶ, καὶ οἱ σύνδουλοι αὐτῶν ἀφαρσαχαῖοι οἱ ἐν τῷ πέραν τοῦ ποταμοῦ μακρὰν ὄντες ἐκεῖθεν, νῦν ἄφετε τὸ ἔργον οἴκου τοῦ θεοῦ. οἱ ἀφηγούμενοι τῶν ἰουδαίων καὶ οἱ πρεσβύτεροι τῶν ἰουδαίων οἶκον τοῦ θεοῦ ἐκεῖνον οἰκοδομείτωσαν ἐπὶ τοῦ τόπου αὐτοῦ. καὶ ἀπ' ἐμοῦ γνώμη ἐτέθη, μή ποτέ τι ποιήσητε μετὰ τῶν πρεσβυτέρων τῶν ἰουδαίων τοῦ οἰκοδομηθῆναι οἶκον τοῦ θεοῦ ἐκεῖνον. καὶ ἀπὸ ὑπαρχόντων βασιλέως τῶν φόρων πέραν τοῦ ποταμοῦ ἐπιμελῶς δαπάνη ἔστω διδομένη τοῖς ἀνδράσιν ἐκείνοις τὸ μὴ καταργηθῆναι, καὶ ὃ ἂν ὑστέρημα. καὶ υἱοὺς βοῶν καὶ κριῶν καὶ ἀμνοὺς εἰς ὁλοκαυτώσεις τῷ θεῷ τοῦ οὐρανοῦ, πυροὺς, ἅλας, οἶνον, ἔλαιον, κατὰ τὸ ῥῆμα ἱερέων τῶν ἐν ἱερουσαλὴμ ἔστω διδόμενον αὐτοῖς, ἡμέραν ἐν ἡμέρᾳ ὃ ἐὰν αἰτήσωσιν, ἵνα ὦσιν εὐωδίας προσφέροντες τῷ θεῷ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ προσεύχωνται εἰς ζωὴν τοῦ βασιλέως καὶ υἱῶν αὐτοῦ. καὶ ἀπ' ἐμοῦ ἐτέθη γνώμη, ὅτι πᾶς ἄνθρωπος ὃς ἀλλάξει τὸ ῥῆμα τοῦτο, καθαιρεθήσεται ξύλον ἐκ τῆς οἰκίας αὐτοῦ, καὶ ὠρθωμένος [b] πληγήσεται ἐπ' αὐτοῦ, καὶ ὁ οἶκος αὐτοῦ τὸ κατ' ἐμὲ ποιηθήσεται. καὶ ὁ θεὸς οὗ κατασκηνοῖ τὸ ὄνομα ἐκεῖ, καταστρέψαι πάντα βασιλέα καὶ λαὸν ὃς ἐκτενεῖ τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἀλλάξαι ἢ ἀφανίσαι τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ τὸν ἐν ἱερουσαλήμ. ἐγὼ δαρεῖος ἔθηκα γνώμην, ἐπιμελῶς ἔσται. τότε θανθαναὶ ὁ ἔπαρχος πέραν τοῦ ποταμοῦ, σαθαρβουζαναὶ, καὶ οἱ σύνδουλοι αὐτοῦ, πρὸς ὃ ἀπέστειλε δαρεῖος βασιλεὺς, οὕτως ἐποίησαν ἐπιμελῶς. καὶ οἱ πρεσβύτεροι τῶν ἰουδαίων ᾠκοδομοῦσαν καὶ οἱ λευῖται ἐν προφητείᾳ ἀγγαίου τοῦ προφήτου, καὶ ζαχαρίου υἱοῦ ἀδδώ. καὶ ἀνῳκοδόμησαν καὶ κατηρτίσαντο ἀπὸ γνώμης θεοῦ ἰσραὴλ, καὶ ἀπὸ γνώμης κύρου καὶ δαρείου καὶ ἀρθασασθὰ βασιλέων περσῶν. καὶ ἐτέλεσαν τὸν οἶκον τοῦτον ἕως ἡμέρας τρίτης μηνὸς ἀδὰρ, ὅ ἐστιν ἔτος ἕκτον τῆς βασιλείας δαρείου τοῦ βασιλέως. καὶ ἐποίησαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ, οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ λευῖται, καὶ οἱ κατάλοιποι υἱῶν ἀποικεσίας ἐγκαίνια τοῦ οἴκου τοῦ θεοῦ ἐν εὐφροσύνῃ. καὶ προσήνεγκαν εἰς τὰ ἐγκαίνια τοῦ οἴκου τοῦ θεοῦ μόσχους ἑκατὸν, κριοὺς διακοσίους, ἀμνοὺς τετρακοσίους, χιμάρρους αἰγῶν ὑπὲρ ἁμαρτίας ὑπὲρ παντὸς ἰσραὴλ δώδεκα εἰς ἀριθμὸν φυλῶν ἰσραήλ. καὶ ἔστησαν τοὺς ἱερεῖς ἐν διαιρέσεσιν αὐτῶν, καὶ τοὺς λευΐτας ἐν μερισμοῖς αὐτῶν, ἐπὶ δουλείας θεοῦ ἐν ἱερουσαλὴμ, κατὰ τὴν γραφὴν βίβλου μωυσῆ. καὶ ἐποίησαν οἱ υἱοὶ τῆς ἀποικεσίας τὸ πάσχα τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ τοῦ μηνὸς τοῦ πρώτου. ὅτι ἐκαθαρίσθησαν οἱ ἱερεῖς καὶ λευῖται ἕως εἷς πάντες καθαροί. καὶ ἔσφαξαν τὸ πάσχα τοῖς πᾶσιν υἱοῖς τῆς ἀποικεσίας καὶ τοῖς ἀδελφοῖς αὐτῶν τοῖς ἱερεῦσι καὶ ἑαυτοῖς. καὶ ἔφαγον υἱοὶ ἰσραὴλ τὸ πάσχα, οἱ ἀπὸ τῆς ἀποικεσίας, καὶ πᾶς ὁ χωριζόμενος τῆς ἀκαθαρσίας ἐθνῶν τῆς γῆς πρὸς αὐτοὺς, τοῦ ἐκζητῆσαι κύριον θεὸν ἰσραήλ. καὶ ἐποίησαν τὴν ἑορτὴν τῶν ἀζύμων ἑπτὰ ἡμέρας ἐν εὐφροσύνῃ, ὅτι εὔφρανεν αὐτοὺς κύριος, καὶ ἐπέστρεψε καρδίαν βασιλέως ἀσσοὺρ ἐπ' αὐτοὺς κραταιῶσαι τὰς χεῖρας αὐτῶν ἐν ἔργοις οἴκου τοῦ θεοῦ ἰσραήλ.

[a] [Εὑρέθη ἐν πόλει.] In aliquibus libris est, εὑρέθη ἐν τῇ βάρει τῆς μήδων πόλεως κεφαλὶς μία. In vno, εὑρέθη ἐν ἐκβατάνοις τῇ πόλει ἐν τῇ βάρει τῆς μήδων χώρας κεφαλὶς μία.
[b] [πληγήσεται.] AA.LL. παγήσεται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζʹ.

Καὶ μετὰ τὰ ῥήματα ταῦτα ἐν βασιλείᾳ ἀρθασασθὰ βασιλέως περσῶν, ἀνέβη ἔσδρας υἱὸς σαραίου υἱοῦ ἀζαρίου, υἱοῦ χελκία, υἱοῦ σελοὺμ, υἱοῦ σαδδοὺκ, υἱοῦ ἀχιτὼβ, υἱοῦ σαμαρία, υἱοῦ ἐσριά, υἱοῦ μαρεὼθ, υἱοῦ ζαραΐα, υἱοῦ ὀζίου, υἱοῦ βοκκὶ, υἱοῦ ἀβισουὲ, υἱοῦ φινεὲς, υἱοῦ ἐλεάζαρ, υἱοῦ ἀαρὼν τοῦ ἱερέως τοῦ πρώτου. αὐτὸς ἔσδρας ἀνέβη ἐκ βαβυλῶνος, καὶ αὐτὸς γραμματεὺς ταχὺς ἐν νόμῳ μωυσῆ, ὃν ἔδωκε κύριος ὁ θεὸς ἰσραήλ. καὶ ἔδωκεν αὐτῷ ὁ βασιλεὺς, ὅτι χεὶρ κυρίου θεοῦ αὐτοῦ ἐπ' αὐτὸν ἐν πᾶσιν οἷς ἐζήτει αὐτός. καὶ ἀνέβησαν ἀπὸ τῶν υἱῶν ἰσραὴλ, καὶ ἀπὸ τῶν ἱερέων, καὶ ἀπὸ τῶν λευιτῶν,

τῶν, καὶ οἱ ᾄδοντες, καὶ οἱ πυλωροὶ, καὶ οἱ ναθινὶμ εἰς ἱερουσαλὴμ ἐν ἔτει ἑβδόμῳ τοῦ ἀρθασασθὰ τοῦ βασιλέως. καὶ ἤλθοσαν εἰς ἱερουσαλὴμ τῷ μηνὶ τῷ πέμπτῳ, τοῦτο τὸ ἔτος ἕβδομον τῷ βασιλεῖ. ὅτι ἐν μιᾷ τοῦ μηνὸς τοῦ πρώτου αὐτὸς ἐθεμελίωσε τὴν ἀνάβασιν τὴν ἀπὸ βαβυλῶνος. ἐν δὲ τῇ πρώτῃ τοῦ μηνὸς τοῦ πέμπτου ἤλθοσαν εἰς ἱερουσαλὴμ, ὅτι χεὶρ θεοῦ αὐτοῦ ἦν ἀγαθὴ ἐπ' αὐτόν. ὅτι ἔσδρας ἔδωκεν ἐν καρδίᾳ αὐτοῦ ζητῆσαι τὸν νόμον, καὶ ποιεῖν καὶ διδάσκειν ἐν ἰσραὴλ προστάγματα καὶ κρίματα. καὶ αὕτη ἡ διασάφησις τοῦ διατάγματος, οὗ ἔδωκεν ἀρθασασθὰ τῷ ἔσδρᾳ τῷ ἱερεῖ τῷ γραμματεῖ βιβλίου λόγων ἐντολῶν κυρίου καὶ προσταγμάτων αὐτοῦ ἐπὶ τὸν ἰσραήλ. ἀρθασασθὰ βασιλεὺς βασιλέων ἔσδρᾳ γραμματεῖ νόμου κυρίου τοῦ θεοῦ τοῦ οὐρανοῦ. [a] τετέλεστο λόγος καὶ ἡ ἀπόκρισις. ἀπ' ἐμοῦ ἐτέθη γνώμη, ὅτι πᾶς ὁ ἑκουσιαζόμενος ἐν βασιλείᾳ μου ἀπὸ λαοῦ ἰσραὴλ καὶ ἱερέων καὶ λευιτῶν πορευθῆναι εἰς ἱερουσαλὴμ, μετὰ σοῦ πορευθῆναι. ἀπὸ προσώπου τοῦ βασιλέως καὶ τῶν ἑπτὰ συμβούλων ἀπεστάλη ἐπισκέψασθαι ἐπὶ τὴν ἰουδαίαν καὶ εἰς ἱερουσαλὴμ νόμῳ θεοῦ αὐτῶν τῷ ἐν χειρί σου. καὶ [b] εἰς οἶκον κυρίου ἀργύριον καὶ χρυσίον, ὃ ὁ βασιλεὺς καὶ οἱ σύμβουλοι ἑκουσιάσθησαν τῷ θεῷ τοῦ ἰσραὴλ τῷ ἐν ἱερουσαλὴμ κατασκηνοῦντι. καὶ πᾶν ἀργύριον καὶ χρυσίον, ὅ,τι ἐὰν εὕρῃς ἐν πάσῃ χώρᾳ βαβυλῶνος μετὰ ἑκουσιασμοῦ τοῦ λαοῦ, καὶ ἱερέων τῶν ἑκουσιαζομένων εἰς οἶκον θεοῦ τὸν ἐν ἱερουσαλήμ. καὶ πάντα προσπορευόμενον τοῦτον ἐπίμως ἔνταξον ἐν βιβλίῳ τούτῳ, μόσχους, κριοὺς, ἀμνοὺς, καὶ θυσίας αὐτῶν, καὶ σπονδὰς αὐτῶν. καὶ προσοίσεις αὐτὰ ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου τοῦ οἴκου τοῦ θεοῦ ὑμῶν τοῦ ἐν ἱερουσαλήμ. καὶ εἴ τι ἐπὶ σὲ καὶ τοὺς ἀδελφούς σου ἀγαθυνθῇ ἐν καταλοίπῳ τοῦ ἀργυρίου καὶ τοῦ χρυσίου ποιῆσαι, ὡς ἀρεστὸν τῷ θεῷ ὑμῶν ποιήσατε. καὶ τὰ σκεύη τὰ διδόμενά σοι εἰς λειτουργίαν οἴκου θεοῦ παράδος ἐνώπιον τοῦ θεοῦ ἐν ἱερουσαλήμ. καὶ κατάλοιπον χρείας οἴκου θεοῦ σου, ὃ ἂν φανῇ σοι δοῦναι, δώσεις ἀπὸ οἴκων γάζης βασιλέως καὶ ἀπ' ἐμοῦ. ἐγὼ ἀρθασασθὰ βασιλεὺς ἔθηκα γνώμην πάσαις ταῖς γάζαις ταῖς ἐν πέρᾳ τοῦ ποταμοῦ, ὅτι πᾶν ὃ ἂν αἰτήσῃ ὑμᾶς ἔσδρας ὁ ἱερεὺς καὶ γραμματεὺς τοῦ θεοῦ τοῦ οὐρανοῦ, ἐπίμως γινέσθω ἕως ἀργυρίου ταλάντων ἑκατὸν, καὶ ἕως πυροῦ κόρων ἑκατὸν, καὶ ἕως οἴνου βατῶν ἑκατὸν, καὶ ἕως ἐλαίου βατῶν ἑκατὸν, καὶ ἅλας οὗ οὐκ ἔστι γραφή. πᾶν ὅ ἐστιν ἐν γνώμῃ θεοῦ τοῦ οὐρανοῦ, γινέσθω. προσέχετε μή τις ἐπιχειρήσῃ εἰς τὸν οἶκον θεοῦ τοῦ οὐρανοῦ, μή ποτε γένηται ὀργὴ ἐπὶ τὴν βασιλείαν τοῦ βασιλέως καὶ τῶν υἱῶν αὐτοῦ. καὶ ὑμῖν ἐγνώρισται ἐν πᾶσι τοῖς ἱερεῦσι, καὶ τοῖς λευίταις, ᾄδουσι, πυλωροῖς, ναθινὶμ, καὶ λειτουργοῖς οἴκου θεοῦ τούτου, φόρος μὴ ἔστω σοι, οὐκ ἐξουσιάσεις καταδουλοῦσθαι αὐτούς. καὶ σὺ ἔσδρα, ὡς ἡ σοφία τοῦ θεοῦ ἐν χειρί σου, κατάστησον γραμματεῖς καὶ κριτὰς, ἵνα ὦσι κρίνοντες παντὶ τῷ λαῷ τῷ ἐν πέρᾳ τοῦ ποταμοῦ πᾶσι τοῖς εἰδόσι νόμον τοῦ θεοῦ σου, καὶ τῷ μὴ εἰδότι γνωριεῖτε. καὶ πᾶς ὃς ἂν μὴ ᾖ ποιῶν νόμον τοῦ θεοῦ καὶ νόμον τοῦ βασιλέως ἐπίμως, τὸ κρίμα ἔσται γινόμενον ἐξ αὐτοῦ, ἐάν τε εἰς θάνατον ἐάν τε εἰς παιδείαν ἐάν τε εἰς ζημίαν τοῦ βίου ἐάν τε εἰς παράδοσιν. εὐλογητὸς κύριος ὁ θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν, ὃς ἔδωκεν ἐν καρδίᾳ τοῦ βασιλέως οὕτως, τοῦ δοξάσαι τὸν οἶκον κυρίου τὸν ἐν ἱερουσαλὴμ, καὶ ἐπ' ἐμὲ ἔκλινεν ἔλεος ἐν ὀφθαλμοῖς τοῦ βασιλέως καὶ τῶν συμβούλων αὐτοῦ, καὶ πάντων τῶν ἀρχόντων τοῦ βασιλέως, τῶν ἐπηρμένων. καὶ ἐγὼ ἐκραταιώθην ὡς χεὶρ θεοῦ ἡ ἀγαθὴ ἐπ' ἐμὲ, καὶ συνῆξα ἀπὸ ἰσραὴλ ἄρχοντας ἀναβῆναι μετ' ἐμοῦ.

a [τετελέστο.] AA.LL. habent, τετέλεσται. b [εἰς οἶκον κυρίου.] Nonnulli libri habent, ἀπενεγκεῖν εἰς οἶκον κυρίου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η.

Καὶ οὗτοι οἱ ἄρχοντες πατριῶν αὐτῶν οἱ ὁδηγοὶ ἀναβαίνοντες μετ' ἐμοῦ ἐν βασιλείᾳ ἀρθασασθὰ τοῦ βασιλέως βαβυλῶνος. ἀπὸ υἱῶν φινεὲς, γηρσών. ἀπὸ υἱῶν ἰθάμαρ, δανιήλ, ἀπὸ υἱῶν δαυὶδ, ἀττοὺς, ἀπὸ υἱῶν σαχανία· καὶ ἀπὸ υἱῶν φόρος, ζαχαρίας, καὶ μετ' αὐτοῦ τὸ σύστρεμμα ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα. ἀπὸ υἱῶν φααθ μωὰβ, ἐλιαναὶ υἱὸς σαραΐα, καὶ μετ' αὐτοῦ διακόσιοι τὰ ἀρσενικά. καὶ ἀπὸ υἱῶν ζαθόης σεχενίας υἱὸς ἀζιὴλ, καὶ μετ' αὐτοῦ τριακόσια τὰ ἀρσενικά. καὶ ἀπὸ τῶν υἱῶν ἀδὶν, ὠβὴθ υἱὸς ἰωνάθαν, καὶ μετ' αὐτοῦ πεντήκοντα τὰ ἀρσενικά. καὶ ἀπὸ υἱῶν ἠλὰμ, ἰσαΐας υἱὸς ἀθελία, καὶ μετ' αὐτοῦ ἑβδομήκοντα τὰ ἀρσενικά. καὶ ἀπὸ υἱῶν σαφατία, ζαβαδίας υἱὸς μιχαὴλ, καὶ μετ' αὐτοῦ ὀγδοήκοντα τὰ ἀρσενικά. καὶ ἀπὸ υἱῶν ἰωὰβ, ἀβαδία υἱὸς ἰεϊὴλ, καὶ μετ' αὐτοῦ διακόσιοι δεκαοκτὼ τὰ ἀρσενικά. καὶ ἀπὸ τῶν υἱῶν βαανὶ, σελιμοὺθ υἱὸς ἰωσεφία, καὶ μετ' αὐτοῦ ἑκατὸν ἑξήκοντα τὰ ἀρσενικά. καὶ ἀπὸ υἱῶν βαβὶ, ζαχαρίας υἱὸς βαβὶ, καὶ μετ' αὐτοῦ εἰκοσιοκτὼ τὰ ἀρσενικά. καὶ ἀπὸ υἱῶν ἀσγὰδ, ἰωαναν υἱὸς ἀκκατὰν καὶ μετ' αὐτοῦ ἑκατὸν δέκα τὰ ἀρσενικά. καὶ ἀπὸ υἱῶν ἀδωνικὰμ ἔσχατοι, καὶ ταῦτα τὰ ὀνόματα αὐτῶν. ἐλιφαλὰτ, ἰεὴλ, καὶ σαμαΐα, καὶ μετ' αὐτῶν ἑξήκοντα τὰ ἀρσενικά. καὶ ἀπὸ υἱῶν βαγουαὶ, οὐθαὶ καὶ ζαβοὺδ, καὶ μετ' αὐτοῦ ἑβδομήκοντα τὰ ἀρσενικά. καὶ συνῆξα αὐτοὺς πρὸς τὸν ποταμὸν τὸν ἐρχόμενον πρὸς τὸν εὐὶ, καὶ παρενεβάλομεν ἐκεῖ ἡμέρας τρεῖς. καὶ συνῆκα ἐν τῷ λαῷ καὶ ἐν τοῖς ἱερεῦσι, καὶ ἀπὸ υἱῶν λευὶ οὐχ εὗρον ἐκεῖ. καὶ ἀπέστειλα τῷ ἐλεάζαρ, τῷ ἀριὴλ, τῷ σεμεΐα, καὶ τῷ ἀλωνὰμ, καὶ τῷ ἰαρὶβ, καὶ τῷ ἐλνάθαμ, καὶ τῷ νάθαν, καὶ τῷ ζαχαρίᾳ, καὶ τῷ μεσολλὰμ, καὶ τῷ ἰωαρὶμ, καὶ τῷ ἐλνάθαν συνιέντας. καὶ ἐξήνεγκα αὐτοὺς ἐπὶ ἄρχοντας ἐν ἀργυρίῳ τοῦ τόπου, καὶ ἔθηκα ἐν στόματι αὐτῶν λόγους λαλῆσαι πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῶν τῶν ἀθινεὶμ ἐν ἀργυρίῳ τοῦ τόπου, τοῦ ἐνέγκαι ἡμῖν ᾄδοντας εἰς οἶκον θεοῦ ἡμῶν. καὶ

καὶ ἤλθοσαν ἡμῖν ὡς χεὶρ θεοῦ ἡμῶν ἀγαθὴ ἐφ' ἡμᾶς, ἀνὴρ σαχὼν ἀπὸ υἱῶν μοολὶ, υἱοῦ λευὶ, υἱοῦ ἰσραήλ. καὶ ἀρχὴν ἦλθον οἱ υἱοὶ αὐτοῦ καὶ ἀδελφοὶ αὐτοῦ δεκαοκτὼ, καὶ τὸν ἀσεβία, καὶ τὸν ἰσαΐα ἀπὸ τῶν υἱῶν μεραρὶ, ἀδελφοὶ αὐτοῦ καὶ υἱοὶ αὐτοῦ εἴκοσι. καὶ ἀπὸ τῶν ναθινὶμ, ὧν ἔδωκε δαυὶδ καὶ οἱ ἄρχοντες εἰς δουλείαν τῶν λευιτῶν ναθινὶμ διακόσιοι εἴκοσι, πάντες συνήχθησαν ἐν ὀνόμασι. καὶ ἐκάλεσα ἐκεῖ νηστείαν ἐπὶ τὸν ποταμὸν ἀουὲ, τοῦ ταπεινωθῆναι ἐνώπιον τοῦ θεοῦ ἡμῶν, ζητῆσαι παρ' αὐτοῦ ὁδὸν εὐθεῖαν ἡμῖν καὶ τοῖς τέκνοις ἡμῶν καὶ πάσῃ τῇ κτήσει ἡμῶν. ὅτι ᾐσχύνθην αἰτήσασθαι παρὰ τοῦ βασιλέως δύναμιν καὶ ἱππεῖς σῶσαι ἡμᾶς ἀπὸ ἐχθροῦ ἐν τῇ ὁδῷ, ὅτι εἴπαμεν τῷ βασιλεῖ, λέγοντες. χεὶρ τοῦ θεοῦ ἡμῶν ἐπὶ πάντας τοὺς ζητοῦντας αὐτὸν εἰς ἀγαθὸν, καὶ κράτος αὐτοῦ, καὶ θυμὸς αὐτοῦ ἐπὶ πάντας τοὺς ἐγκαταλείποντας αὐτόν. καὶ ἐνηστεύσαμεν καὶ ἐζητήσαμεν παρὰ τοῦ θεοῦ ἡμῶν περὶ τούτου, καὶ ἐπήκουσεν ἡμῖν. καὶ διέστειλα ἀπὸ ἀρχόντων τῶν ἱερέων δώδεκα τῷ σαραΐᾳ, τῷ ἀσαβίᾳ, καὶ μετ' αὐτῶν ἀπὸ ἀδελφῶν αὐτῶν δέκα. καὶ ἔστησα αὐτοῖς τὸ ἀργύριον καὶ τὸ χρυσίον καὶ τὰ σκεύη ἀπαρχῆς οἴκου θεοῦ ἡμῶν, ἃ ὕψωσεν ὁ βασιλεὺς καὶ οἱ σύμβουλοι αὐτοῦ καὶ οἱ ἄρχοντες αὐτοῦ, καὶ πᾶς ἰσραὴλ οἱ εὑρισκόμενοι. καὶ ἔστησα ἐπὶ χεῖρας αὐτῶν ἀργυρίου τάλαντα ἑξακόσια πεντήκοντα, καὶ σκεύη ἀργυρᾶ ἑκατὸν, καὶ τάλαντα χρυσίου ἑκατόν. καὶ καφουρὴ χρυσοῖ εἴκοσι εἰς τὴν ὁδὸν χίλιοι, καὶ σκεύη χαλκοῦ στίλβοντος ἀγαθοῦ διάφορα ἐπιθυμητὰ ἐν χρυσίῳ. καὶ εἶπα πρὸς αὐτούς. ὑμεῖς ἅγιοι τῷ κυρίῳ, καὶ τὰ σκεύη ἅγια, καὶ τὸ ἀργύριον καὶ τὸ χρυσίον ἑκούσια τῷ κυρίῳ θεῷ πατέρων ἡμῶν, ἀγρυπνεῖτε καὶ τηρεῖτε ἕως στῆτε ἐνώπιον ἀρχόντων τῶν ἱερέων καὶ τῶν λευιτῶν καὶ τῶν ἀρχόντων τῶν πατριῶν ἐν ἱερουσαλὴμ, εἰς σκηνὰς οἴκου κυρίου. καὶ ἐδέξαντο οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ λευῖται σταθμὸν τοῦ ἀργυρίου καὶ τοῦ χρυσίου καὶ τῶν σκευῶν, ἐνεγκεῖν εἰς ἱερουσαλὴμ εἰς οἶκον θεοῦ ἡμῶν. καὶ ἐξήραμεν ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τοῦ ἀουὲ ἐν τῇ δωδεκάτῃ τοῦ μηνὸς τοῦ πρώτου τοῦ ἐλθεῖν εἰς ἱερουσαλήμ. καὶ χεὶρ θεοῦ ἡμῶν ἦν ἐφ' ἡμῖν, καὶ ἐρρύσατο ἡμᾶς ἀπὸ χειρὸς ἐχθροῦ καὶ πολεμίου ἐν τῇ ὁδῷ, καὶ ἤλθομεν εἰς ἱερουσαλὴμ, καὶ ἐκαθίσαμεν ἐκεῖ ἡμέρας τρεῖς. καὶ ἐγενήθη τῇ ἡμέρᾳ τῇ τετάρτῃ ἐστήσαμεν τὸ ἀργύριον καὶ τὸ χρυσίον καὶ τὰ σκεύη ἐν οἴκῳ θεοῦ ἡμῶν ἐπὶ χεῖρα μεριμὼθ υἱοῦ οὐρία τοῦ ἱερέως, καὶ μετ' αὐτοῦ ἐλεάζαρ υἱὸς φινεὲς, καὶ μετ' αὐτῶν ἰωζαβὰδ υἱὸς ἰησοῦ, καὶ νωαδία υἱὸς βαναΐα οἱ λευῖται, ἐν ἀριθμῷ καὶ ἐν σταθμῷ τὰ πάντα, καὶ ἐγράφη πᾶς ὁ σταθμός. ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ οἱ ἐλθόντες ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας υἱοὶ τῆς παροικίας, προσήνεγκαν ὁλοκαυτώσεις τῷ θεῷ ἰσραὴλ, μόσχους δώδεκα περὶ παντὸς ἰσραὴλ, κριοὺς ἐνενηκονταὲξ, ἀμνοὺς ἑβδομηκονταεπτὰ, χιμάρους περὶ ἁμαρτίας δώδεκα, τὰ πάντα ὁλοκαυτώματα τῷ κυρίῳ. καὶ ἔδωκαν τὸ νόμισμα τοῦ βασιλέως τοῖς διοικηταῖς τοῦ βασιλέως καὶ ἐπάρχοις πέραν τοῦ ποταμοῦ. καὶ ἐδόξασαν τὸν λαὸν καὶ τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ'.

Καὶ ὡς ἐτελέσθη ταῦτα, ἤγγισαν πρός με οἱ ἄρχοντες, λέγοντες. οὐκ ἐχωρίσθη ὁ λαὸς ἰσραὴλ καὶ οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ λευῖται ἀπὸ λαῶν τῶν γαιῶν ἐν μακρύμμασιν αὐτῶν, τῷ χαναναὶ ὁ ἐθὶ, ὁ φερεζὶ, ὁ ἰεβουσὶ, ὁ ἀμμωνὶ, ὁ μωαβὶ, καὶ ὁ μοσερὶ, καὶ ὁ ἀμορρὶ, ὅτι ἐλάβοσαν ἀπὸ θυγατέρων αὐτῶν ἑαυτοῖς καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτῶν. καὶ παρήχθη σπέρμα τὸ ἅγιον ἐν λαοῖς τῶν γαιῶν, καὶ χεὶρ τῶν ἀρχόντων ἐν τῇ ἀσυνθεσίᾳ ταύτῃ ἐν ἀρχῇ. καὶ ὡς ἤκουσα τὸν λόγον τοῦτον, διέρρηξα τὰ ἱμάτιά μου, καὶ ἐπαλλόμην, καὶ ἔτιλλον ἀπὸ τῶν τριχῶν τῆς κεφαλῆς μου καὶ ἀπὸ τοῦ πώγωνός μου, καὶ ἐκαθήμην ἠρεμάζων. καὶ συνήχθησαν πρός με πᾶς ὁ διώκων λόγον θεοῦ ἰσραὴλ ἐπὶ ἀσυνθεσίᾳ τῆς ἀποικίας. κἀγὼ καθήμενος ἠρεμάζων ἕως τῆς θυσίας τῆς ἑσπερινῆς. καὶ ἐν θυσίᾳ τῇ ἑσπερινῇ ἀνέστην ἀπὸ ταπεινώσεώς μου. καὶ ἐν τῷ διαρρῆξαί με τὰ ἱμάτιά μου, καὶ ἐπαλλόμην, καὶ κλίνω ἐπὶ τὰ γόνατά μου, καὶ ἐκπετάζω τὰς χεῖρας μου πρὸς κύριον τὸν θεὸν, καὶ εἶπα. κύριε ᾐσχύνθην καὶ ἐνετράπην τοῦ ὑψῶσαι θεέ μου τὸ πρόσωπόν μου πρὸς σὲ, ὅτι αἱ ἀνομίαι ἡμῶν ἐπληθύνθησαν ὑπὲρ κεφαλῆς ἡμῶν, καὶ αἱ πλημμέλειαι ἡμῶν ἐμεγαλύνθησαν ἕως εἰς τὸν οὐρανόν. ἀπὸ ἡμερῶν πατέρων ἡμῶν ἐσμὲν ἐν πλημμελείᾳ μεγάλῃ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης. καὶ ἐν ταῖς ἀνομίαις ἡμῶν παρεδόθημεν ἡμεῖς καὶ οἱ βασιλεῖς ἡμῶν καὶ οἱ υἱοὶ ἡμῶν ἐν χειρὶ βασιλέων τῶν ἐθνῶν ἐν ῥομφαίᾳ, καὶ ἐν αἰχμαλωσίᾳ, καὶ ἐν διαρπαγῇ καὶ ἐν αἰσχύνῃ προσώπου ἡμῶν, ὡς ἡ ἡμέρα αὕτη. καὶ νῦν ἐπιεικεύσατο ἡμῖν ὁ θεὸς ἡμῶν τοῦ καταλιπεῖν ἡμᾶς εἰς σωτηρίαν, καὶ δοῦναι ἡμῖν στήριγμα ἐν τόπῳ ἁγιάσματος αὐτοῦ, τοῦ φωτίσαι ὀφθαλμοὺς ἡμῶν καὶ δοῦναι ζωοποίησιν μικρὰν ἐν τῇ δουλείᾳ ἡμῶν. ὅτι δοῦλοι ἐσμὲν, καὶ ἐν τῇ δουλείᾳ ἡμῶν οὐκ ἐγκατέλιπεν ἡμᾶς κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν. καὶ ἔκλινεν ἐφ' ἡμᾶς ἔλεος ἐνώπιον βασιλέων περσῶν, δοῦναι ἡμῖν ζωοποίησιν τοῦ ὑψῶσαι αὐτοὺς τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ ἡμῶν, καὶ ἀναστῆσαι τὰ ἔρημα αὐτῆς, καὶ τοῦ δοῦναι ἡμῖν φραγμὸν ἐν ἰούδα καὶ ἱερουσαλήμ. τί εἴπωμεν ὁ θεὸς ἡμῶν μετὰ τοῦτο; ὅτι ἐγκατελίπομεν ἐντολάς σου, ἃς ἔδωκας ἡμῖν ἐν χειρὶ δούλων σου τῶν προφητῶν, λέγων. ἡ γῆ εἰς ἣν εἰσπορεύεσθε κληρονομῆσαι αὐτὴν, γῆ μετακινουμένη ἐστὶν ἐν μετακινήσει λαῶν τῶν ἐθνῶν ἐν μακρύμμασιν αὐτῶν, ὧν ἔπλησαν αὐτὴν ἀπὸ στόματος ἐπὶ στόμα ἐν ἀκαθαρσίαις αὐτῶν. καὶ νῦν τὰς θυγατέρας ὑμῶν μὴ δότε τοῖς υἱοῖς αὐτῶν, καὶ ἀπὸ τῶν θυγατέρων αὐτῶν μὴ λάβητε τοῖς υἱοῖς ὑμῶν, καὶ οὐκ ἐκζητήσετε εἰρήνην αὐτῶν καὶ ἀγαθὸν αὐτῶν ἕως αἰῶνος, ὅπως ἐνισχύσητε καὶ φάγητε τὰ ἀγαθὰ τῆς γῆς, καὶ κληροδοτήσητε τοῖς υἱοῖς ὑμῶν ἕως αἰῶνος. καὶ μετὰ πᾶν τὸ ἐρχόμενον ἐφ' ἡμᾶς ἐν ποιήμασιν ἡμῶν τοῖς πονηροῖς καὶ ἐν πλημμελείᾳ

πλημμελείᾳ ἡμῶν τῇ μεγάλῃ, ὅτι οὐκ ἔστιν ὡς ὁ θεὸς ἡμῶν, ὅτι ἐκούφισας ἡμῶν τὰς ἀνομίας, καὶ ἔδωκας ἡμῖν σωτηρίαν. ὅτι ἐπεστρέψαμεν διασκεδάσαι ἐντολάς σου, καὶ ἐπιγαμβρεῦσαι τοῖς λαοῖς τῶν γαιῶν. μὴ παροξυνθῇς ἐν ἡμῖν ἕως συντελείας, τοῦ μὴ εἶναι ἐγκατάλειμμα καὶ διασωζόμενον. κύριε ὁ θεὸς ἰσραὴλ δίκαιος σύ, ὅτι κατελείφθημεν διασωζόμενοι, ὡς ἡ ἡμέρα αὕτη. ἰδοὺ ἡμεῖς ἐναντίον σου ἐν πλημμελείαις ἡμῶν, ὅτι οὐκ ἔστι στῆναι ἐνώπιόν σου ἐπὶ τούτῳ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι΄.

ΚΑὶ ὡς προσηύξατο ἔσδρας, καὶ ὡς ἐξηγόρευσε κλαίων καὶ προσευχόμενος ἐνώπιον οἴκου τοῦ θεοῦ, συνήχθησαν πρὸς αὐτὸν ἀπὸ ἰσραὴλ ἐκκλησία πολλὴ σφόδρα, ἄνδρες καὶ γυναῖκες καὶ νεανίσκοι, ὅτι ἔκλαυσαν ὁ λαός, καὶ ὕψωσε κλαίων. καὶ ἀπεκρίθη σεχενίας υἱὸς ἰεὴλ ἀπὸ υἱῶν ἠλάμ, καὶ εἶπε τῷ ἔσδρᾳ. ἡμεῖς ἠσυνθετήσαμεν τῷ θεῷ ἡμῶν, καὶ ἐκαθίσαμεν γυναῖκας ἀλλοτρίας ἀπὸ τῶν λαῶν τῆς γῆς. καὶ νῦν ἔστιν ὑπομονὴ τῷ ἰσραὴλ ἐπὶ τούτῳ. καὶ νῦν διαθώμεθα διαθήκην τῷ θεῷ ἡμῶν ἐκβαλεῖν πάσας τὰς γυναῖκας, [a] καὶ τὰ γενόμενα ἐξ αὐτῶν, ὡς ἂν βούλῃ. ἀνάστηθι, καὶ φοβέρισον αὐτοὺς ἐν ἐντολαῖς θεοῦ ἡμῶν, καὶ ὡς ὁ νόμος, γενηθήτω. ἀνάστα, ὅτι ἐπὶ σὲ τὸ ῥῆμα, καὶ ἡμεῖς μετὰ σοῦ. κραταιοῦ καὶ ποίησον. καὶ ἀνέστη ἔσδρας, καὶ ὥρκισε τοὺς ἄρχοντας, τοὺς ἱερεῖς καὶ λευίτας καὶ πάντα ἰσραὴλ, τοῦ ποιῆσαι κατὰ τὸ ῥῆμα τοῦτο. καὶ ὤμοσαν. καὶ ἀνέστη ἔσδρας ἀπὸ προσώπου οἴκου τοῦ θεοῦ, καὶ ἐπορεύθη εἰς γαζοφυλάκιον ἰωανὰν υἱοῦ ἐλισοὺβ, καὶ ἐπορεύθη ἐκεῖ. ἄρτον οὐκ ἔφαγεν, καὶ ὕδωρ οὐκ ἔπιεν, ὅτι ἐπένθει ἐπὶ τῇ ἀσυνθεσίᾳ τῆς ἀποικίας. καὶ παρήνεγκαν φωνὴν ἐν ἰούδᾳ καὶ ἐν ἱερουσαλὴμ πᾶσι τοῖς υἱοῖς τῆς ἀποικίας, τοῦ συναθροισθῆναι εἰς ἱερουσαλήμ. πᾶς ὃς ἂν μὴ ἔλθῃ εἰς τρεῖς ἡμέρας ὡς ἡ βουλὴ τῶν ἀρχόντων καὶ τῶν πρεσβυτέρων, ἀναθεματισθήσεται πᾶσα ἡ ὕπαρξις αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς διασταλήσεται ἀπὸ ἐκκλησίας τῆς ἀποικίας. καὶ συνήχθησαν πάντες ἄνδρες ἰούδα καὶ βενιαμὶν εἰς ἱερουσαλὴμ εἰς τὰς τρεῖς ἡμέρας. οὗτος ὁ μὴν ὁ ἔνατος. ἐν εἰκάδι τοῦ μηνὸς ἐκάθισε πᾶς ὁ λαὸς ἐν πλατείᾳ οἴκου τοῦ θεοῦ ἀπὸ θορύβου αὐτῶν περὶ τοῦ ῥήματος καὶ ἀπὸ τοῦ χειμῶνος. καὶ ἀνέστη ἔσδρας ὁ ἱερεὺς, καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς. ὑμεῖς ἠσυνθετήκατε, καὶ ἐκαθίσατε γυναῖκας ἀλλοτρίας τοῦ προσθεῖναι ἐπὶ πλημμέλειαν ἰσραήλ. καὶ νῦν δότε αἴνεσιν κυρίῳ θεῷ τῶν πατέρων ἡμῶν, καὶ ποιήσατε τὸ ἀρεστὸν ἐνώπιον αὐτοῦ, καὶ διαστάλητε ἀπὸ λαῶν τῆς γῆς καὶ ἀπὸ τῶν γυναικῶν τῶν ἀλλοτρίων. καὶ ἀπεκρίθησαν πᾶσα ἡ ἐκκλησία, καὶ εἶπαν. μέγα τοῦτο τὸ ῥῆμά σου ἐφ' ἡμᾶς ποιῆσαι. ἀλλὰ ὁ λαὸς πολὺς, καὶ ὁ καιρὸς χειμερινὸς, καὶ οὐκ ἔστι δύναμις στῆναι ἔξω. καὶ τὸ ἔργον οὐκ εἰς ἡμέραν μίαν καὶ οὐκ εἰς δύο, ὅτι ἐπληθύναμεν τοῦ ἀδικῆσαι ἐν τῷ ῥήματι τούτῳ. στήτωσαν δὴ ἄρχοντες ἡμῶν, καὶ πᾶσι τοῖς ἐν πόλεσιν ἡμῶν ὃς [b] ἐκάθισε γυναῖκας ἀλλοτρίας, ἐλθέτωσαν εἰς καιροὺς ἀπὸ συνταγῶν. καὶ μετ' αὐτῶν πρεσβύτεροι πόλεως καὶ πόλεως καὶ κριταὶ, τοῦ ἀποστρέψαι ὀργὴν θυμοῦ θεοῦ ἡμῶν ἐξ ἡμῶν, περὶ τοῦ ῥήματος τούτου. πλὴν ἰωνάθαν υἱὸς ἀσαὴλ, καὶ ἰαζίας υἱὸς θεκωὲ μετ' ἐμοῦ περὶ τούτου. καὶ μεσολλὰμ, καὶ σαββαθαῒ ὁ λευίτης βοηθῶν αὐτοῖς. καὶ ἐποίησαν οὕτως υἱοὶ τῆς ἀποικίας. καὶ διεστάλησαν ἔσδρας ὁ ἱερεὺς καὶ ἄνδρες ἄρχοντες πατριῶν [γ] τῷ οἴκῳ, καὶ πάντες ἐν ὀνόμασιν, ὅτι ἐπέστρεψαν ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ τοῦ μηνὸς τοῦ δεκάτου ἐκζητῆσαι τὸ ῥῆμα. καὶ ἐτέλεσαν ἐν πᾶσιν ἀνδράσιν, οἳ ἐκάθισαν γυναῖκας ἀλλοτρίας, ἕως ἡμέρας μιᾶς τοῦ μηνὸς τοῦ πρώτου. καὶ εὑρέθησαν ἀπὸ υἱῶν τῶν ἱερέων οἳ ἐκάθισαν γυναῖκας ἀλλοτρίας, ἀπὸ υἱῶν ἰησοῦ υἱοῦ ἰωσεδὲκ, καὶ ἀδελφοὶ αὐτοῦ μαασία, καὶ ἐλιέζερ, καὶ ἰαρὶβ, καὶ γαδαλία. καὶ ἔδωκαν χεῖρα αὐτῶν τοῦ ἐξενέγκαι γυναῖκας ἑαυτῶν [δ] καὶ πλημμελείας κριὸν ἐκ προβάτων περὶ πλημμελήσεως αὐτῶν. καὶ ἀπὸ υἱῶν ἐμμὴρ, ἀνανὶ, καὶ ζαβδία. καὶ ἀπὸ υἱῶν ἠρὰμ, μασαὴλ, καὶ ἠλία, καὶ σαμαΐα, καὶ ἰεὴλ, καὶ ὀζία. καὶ ἀπὸ υἱῶν φασοὺρ, ἐλιωναῒ, μαασία, καὶ ἰσμαὴλ, καὶ ναθαναὴλ, καὶ ἰωζαβὰδ, καὶ ἠλασά. καὶ ἀπὸ τῶν λευιτῶν ἰωζαβὰδ, καὶ σαμοὺ, καὶ κωλία, αὐτὸς κωλίτας, καὶ φεθεΐα, καὶ ἰούδας, καὶ ἐλιέζερ. καὶ ἀπὸ τῶν ᾀδόντων, ἐλισάβ. καὶ ἀπὸ τῶν πυλωρῶν, σολμὴν, καὶ τελμὴν, καὶ ὠδούθ. καὶ ἀπὸ ἰσραὴλ ἀπὸ υἱῶν φόρος, ῥαμία, καὶ ἀζία, καὶ μελχία, καὶ μεαμὶν, καὶ ἐλεάζαρ, καὶ ἀσαβία, καὶ βαναία. καὶ ἀπὸ υἱῶν ἠλὰμ, ματθανία, καὶ ζαχαρία, καὶ ἰαϊὴλ, καὶ ἀβδία, καὶ ἰαριμὼθ, καὶ ἠλία. καὶ ἀπὸ υἱῶν ζαθούα, ἐλιωναῒ, ἐλισοὺβ, ματθαναῒ, καὶ ἀρμὼθ, καὶ ζαβὰδ, καὶ ὀζιζά. καὶ ἀπὸ υἱῶν βαβεῒ, ἰωανὰν, ἀνανία, καὶ ζαβοὺ, καὶ θαλί. καὶ ἀπὸ υἱῶν βανουῒ, μοσολλὰμ, μαλοὺχ, ἀδαΐας, ἰασοὺβ, καὶ σαλουΐα, καὶ ῥημώθ. καὶ ἀπὸ υἱῶν φααθ μωὰβ, ἐδνὲ, καὶ χαλὴλ, καὶ βαναία, μαασία, ματθανία, βεσελεὴλ, καὶ βανουῒ, καὶ μανασσῆ. καὶ ἀπὸ υἱῶν ἠρὰμ, ἐλιέζερ, ἰεσία, μελχία, σαμαΐας, σεμεὼν, βενιαμὶν, βαλοὺχ, σαμαρία. καὶ ἀπὸ υἱῶν ἀσὴμ, μετθανία, ματθαθὰ, ζαδὰβ, ἐλιφαλὲτ, ἱεραμὶ, μανασσῆ, σεμεΐ. καὶ ἀπὸ υἱῶν βανὶ, μοοδία, ἀμρὰμ, οὐὴλ, βαναία, βαδαΐα, χελκία, οὐανία, μαριμὼθ, ἐλιασὶφ, ματθανία, ματθαναΐ. καὶ ἐποίησαν οἱ υἱοὶ βανουῒ, καὶ οἱ υἱοὶ σεμεΐ, καὶ σελεμία, καὶ νάθαν, καὶ ἀδαΐα, μαχαδναβοὺ, σεσεῒ, σαριοὺ, ἐζριὴλ, καὶ σελεμία, καὶ σαμαρία καὶ σελλοὺμ, ἀμαρεία, ἰωσήφ. ἀπὸ υἱῶν ναβοὺ, ἰαὴλ, ματθανίας, ζαβὰδ, ζεβεννὰς, ἰαδαὶ, καὶ ἰωὴλ, καὶ βαναία. πάντες οὗτοι ἐλάβοσαν γυναῖκας ἀλλοτρίας, καὶ ἐγέννησαν ἐξ αὐτῶν υἱούς.

[a] [καὶ τὰ γενόμενα.] A A. L L. habent, καὶ τὰ γεννώμενα. [b] [ὃς ἐκάθισε.] Nonnulli libri habent, οἱ ἐκάθισαν. [γ] [τῷ οἴκῳ.] Alij libri, τῶν οἴκων. [δ] [καὶ πλημμελείας.] A. L. καὶ ἐξήνεγκαν κριὸν ἐκ προβάτων περὶ πλημμελείας.

ΝΕΕΜΙΑΣ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

ΛΟΓΟΙ νεεμία υἱοῦ χελκία. καὶ ἐγένετο ἐν μηνὶ χασελεῦ ἔτους εἰκοστοῦ, καὶ ἐγὼ ἤμην ἐν σούσαν ἀβιρά. καὶ ἦλθεν ἀνανὶ εἷς ἀπὸ ἀδελφῶν μου, αὐτὸς καὶ ἄνδρες ἰούδα, καὶ ἠρώτησα αὐτοὺς περὶ τῶν σωθέντων, οἳ κατελείφθησαν ἀπὸ τῆς αἰχμαλωσίας, καὶ περὶ ἱερουσαλήμ. καὶ εἴποσαν πρὸς μὲ οἱ καταλειπόμενοι οἱ καταλειφθέντες ἀπὸ τῆς αἰχμαλωσίας ἐκεῖ ἐν τῇ χώρᾳ, ἐν πονηρίᾳ μεγάλῃ καὶ ἐν ὀνειδισμῷ, καὶ τείχη ἱερουσαλὴμ καθῃρημένα, καὶ αἱ πύλαι αὐτῆς ἐνεπρήσθησαν ἐν πυρί. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἀκοῦσαί με τοὺς λόγους τούτους, ἐκάθισα καὶ ἔκλαυσα καὶ ἐπένθησα ἡμέρας, καὶ ἤμην νηστεύων καὶ προσευχόμενος ἐνώπιον τοῦ θεοῦ τοῦ οὐρανοῦ. καὶ εἶπα. μὴ δὴ κύριε ὁ θεὸς τοῦ οὐρανοῦ ὁ ἰσχυρὸς ὁ μέγας καὶ φοβερὸς, φυλάσσων τὴν διαθήκην καὶ τὸ ἔλεός σου τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτὸν καὶ τοῖς φυλάσσουσι τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ· ἔστω δὴ τὸ οὖς σου προσέχον, καὶ οἱ ὀφθαλμοί σου ἀνεῳγμένοι, τοῦ ἀκοῦσαι προσευχὴν τοῦ δούλου σου, ἣν ἐγὼ προσεύχομαι ἐνώπιόν σου σήμερον ἡμέραν καὶ νύκτα περὶ υἱῶν ἰσραὴλ δούλων σου. καὶ ἐξαγορεύω ἐπὶ ἁμαρτίαις υἱῶν ἰσραὴλ αἷς ἡμάρτομέν σοι. καὶ ἐγὼ καὶ ὁ οἶκος πατρός μου ἡμάρτομεν. διαλύσει διελύσαμεν πρὸς σὲ, καὶ οὐκ ἐφυλάξαμεν τὰς ἐντολὰς καὶ τὰ προστάγματα καὶ τὰ κρίματα, ἃ ἐνετείλω τῷ μωϋσῇ παιδί σου. μνήσθητι δὴ τὸν λόγον ὃν ἐνετείλω τῷ μωϋσῇ παιδί σου, λέγων. ὑμεῖς ἐὰν ἀσυνθετήσητε, ἐγὼ διασκορπιῶ ὑμᾶς ἐν τοῖς λαοῖς. καὶ ἐὰν ἐπιστρέψητε πρός με, καὶ φυλάξητε τὰς ἐντολάς μου, καὶ ποιήσητε αὐτὰς, ἐὰν ᾖ ἡ διασπορὰ ὑμῶν ἀπ' ἄκρου τοῦ οὐρανοῦ, ἐκεῖθεν συνάξω αὐτοὺς, καὶ εἰσάξω αὐτοὺς εἰς τὸν τόπον, ὃν ἐξελεξάμην κατασκηνῶσαι τὸ ὄνομά μου ἐκεῖ. καὶ αὐτοὶ παῖδές σου καὶ λαός σου, οὓς ἐλυτρώσω ἐν τῇ δυνάμει σου τῇ μεγάλῃ, καὶ ἐν τῇ χειρί σου τῇ κραταιᾷ. μὴ δὴ κύριε. ἀλλὰ ἔστω τὸ οὖς σου προσέχον εἰς τὴν προσευχὴν τοῦ δούλου σου, καὶ εἰς τὴν προσευχὴν παίδων σου τῶν θελόντων φοβεῖσθαι τὸ ὄνομά σου. καὶ εὐόδωσον δὴ τῷ παιδί σου σήμερον, καὶ δὸς αὐτὸν εἰς οἰκτιρμοὺς ἐνώπιον τοῦ ἀνδρὸς τούτου. καὶ ἐγὼ ἤμην οἰνοχόος τῷ βασιλεῖ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β.

ΚΑΙ ἐγένετο ἐν μηνὶ νισὰν ἔτους εἰκοστοῦ ἀρθασασθὰ βασιλεῖ, καὶ ἦν ὁ οἶνος ἐνώπιον ἐμοῦ. καὶ ἔλαβον τὸν οἶνον, καὶ ἔδωκα τῷ βασιλεῖ. καὶ οὐκ ἦν ἕτερος ἐνώπιον αὐτοῦ. καὶ εἶπέ μοι ὁ βασιλεύς. διατί τὸ πρόσωπόν σου πονηρὸν, καὶ οὐκ εἶ μετριάζων; καὶ οὐκ ἔστι τοῦτο, εἰ μὴ πονηρία καρδίας. καὶ ἐφοβήθην πολὺ σφόδρα, καὶ εἶπα τῷ βασιλεῖ. ὁ βασιλεὺς εἰς τὸν αἰῶνα ζήτω. διατί οὐ μὴ γένηται πονηρὸν τὸ πρόσωπόν μου, διότι ἡ πόλις οἶκος μνημείων πατέρων μου ἠρημώθη, καὶ αἱ πύλαι αὐτῆς κατεβρώθησαν ἐν πυρί. καὶ εἶπέ μοι ὁ βασιλεύς. περὶ τίνος τοῦτο σὺ ζητεῖς; καὶ προσηυξάμην πρὸς τὸν θεὸν τοῦ οὐρανοῦ, καὶ εἶπα τῷ βασιλεῖ. εἰ ἐπὶ τὸν βασιλέα ἀγαθὸν, καὶ εἰ ἀγαθυνθήσεται ὁ παῖς σου ἐνώπιόν σου, ὥστε πέμψαι αὐτὸν ἐν ἰούδα εἰς πόλιν μνημείων πατέρων μου, καὶ ἀνοικοδομήσω αὐτήν. καὶ εἶπέ μοι ὁ βασιλεὺς καὶ ἡ παλλακὴ ἡ καθημένη ἐχόμενα αὐτοῦ. ἕως πότε ἔσται ἡ πορεία σου, καὶ πότε ἐπιστρέψεις; καὶ ἠγαθύνθη ἐνώπιον τοῦ βασιλέως, καὶ ἀπέστειλέ με, καὶ ἔδωκα αὐτῷ ὅρον. καὶ εἶπα τῷ βασιλεῖ. εἰ ἐπὶ τὸν βασιλέα ἀγαθὸν, δότω μοι ἐπιστολὰς πρὸς τοὺς ἐπάρχους πέραν τοῦ ποταμοῦ, ὥστε παραγαγεῖν με ἕως ἔλθω ἐπὶ ἰούδαν, καὶ ἐπιστολὴν ἐπὶ ἀσὰφ φύλακα τοῦ παραδείσου ὅς ἐστι τῷ βασιλεῖ, ὥστε δοῦναί μοι ξύλα στεγάσαι τὰς πύλας, καὶ εἰς τὸ τεῖχος τῆς πόλεως, καὶ εἰς οἶκον ὃν εἰσελεύσομαι εἰς αὐτόν. καὶ ἔδωκέ μοι ὁ βασιλεὺς ὡς χεὶρ θεοῦ ἡ ἀγαθή. καὶ ἦλθον πρὸς τοὺς ἐπάρχους πέραν τοῦ ποταμοῦ, καὶ ἔδωκα αὐτοῖς τὰς ἐπιστολὰς τοῦ βασιλέως. καὶ ἀπέστειλε μετ' ἐμοῦ ὁ βασιλεὺς ἀρχηγοὺς δυνάμεως καὶ ἱππεῖς. καὶ ἤκουσε σαναβαλλὰτ ὁ ἀρωνὶ, καὶ τωβία ὁ δοῦλος ἀμμωνὶ, καὶ πονηρὸν αὐτοῖς ἐγένετο, ὅτι ἥκει ὁ ἄνθρωπος ζητῆσαι ἀγαθὸν τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ. καὶ ἦλθον εἰς ἱερουσαλὴμ, καὶ ἤμην ἐκεῖ ἡμέρας τρεῖς. καὶ ἀνέστην νυκτὸς ἐγὼ καὶ ἄνδρες ὀλίγοι μετ' ἐμοῦ, καὶ οὐκ ἀπήγγειλα ἀνθρώπῳ τί ὁ θεὸς δίδωσιν εἰς καρδίαν μου τοῦ ποιῆσαι μετὰ τοῦ ἰσραὴλ, καὶ κτῆνος οὐκ ἔστι μετ' ἐμοῦ, εἰ μὴ τὸ κτῆνος ᾧ ἐγὼ ἐπιβαίνω ἐπ' αὐτῷ. καὶ ἐξῆλθον ἐν πύλῃ τοῦ γωληλὰ καὶ πρὸς στόμα πηγῆς τῶν συκῶν, καὶ εἰς πύλην τῆς κοπρίας. καὶ ἤμην συντρίβων ἐν τῷ τείχει ἱερουσαλὴμ ὃ αὐτοὶ καθαιροῦσι, καὶ πύλαι αὐτῆς κατεβρώθησαν πυρί. καὶ παρῆλθον ἐπὶ πύλην τοῦ αἰν καὶ εἰς κολυμβήθραν τοῦ βασιλέως, καὶ οὐκ ἦν τόπος τῷ κτήνει παρελθεῖν ὑποκάτω μου. καὶ ἤμην ἀναβαίνων ἐν τῷ τείχει χειμάρρου νυκτός. καὶ ἤμην συντρίβων ἐν τῷ τείχει, καὶ ἤμην ἐν πύλῃ τῆς φάραγγος, καὶ ἐπέστρεψα. καὶ οἱ φυλάσσοντες οὐκ ἔγνωσαν τί ἐπορεύθην, καὶ τί ἐγὼ ποιῶ. καὶ τοῖς ἰουδαίοις, καὶ τοῖς ἱερεῦσι, καὶ τοῖς ἐντίμοις, καὶ τοῖς στρατηγοῖς καὶ τοῖς καταλοίποις τοῖς ποιοῦσι τὰ ἔργα, ἕως τότε οὐκ ἀπήγγειλα. καὶ εἶπα πρὸς αὐτούς. ὑμεῖς βλέπετε τὴν πονηρίαν ταύτην, ἐν ᾗ ἐσμὲν ἐν αὐτῇ, πῶς ἱερουσα-

ερουσα-

ἱερουσαλὴμ ἔρημος, καὶ αἱ πύλαι αὐτῆς ἐδόθησαν πυρί. δεῦτε, καὶ διοικοδομήσωμεν τὸ τεῖχος ἱερουσαλὴμ, καὶ οὐκ ἐσόμεθα ἔτι ὄνειδος. καὶ ἀπήγγειλα αὐτοῖς τὴν χεῖρα τοῦ θεοῦ ἥ ἐστιν ἀγαθὴ ἐπ' ἐμὲ, [a] καὶ πρὸς τοὺς λόγους τοῦ βασιλέως οὓς εἶπέ μοι. καὶ εἶπα. ἀναστῶμεν, καὶ οἰκοδομήσωμεν. καὶ ἐκραταιώθησαν αἱ χεῖρες αὐτῶν εἰς τὸ ἀγαθόν. καὶ ἤκουσε σαναβαλλὰτ ὁ ἀρωνὶ, καὶ τωβία ὁ δοῦλος ὁ ἀμμωνὶ, καὶ γησὰμ ὁ ἀραβὶ καὶ ἐξεγέλασαν ἡμᾶς, καὶ ἦλθον ἐφ' ἡμᾶς, καὶ εἶπον. τί τὸ ῥῆμα τοῦτο ὃ ὑμεῖς ποιεῖτε; ἦ ἐπὶ τὸν βασιλέα ὑμεῖς ἀποστατεῖτε; καὶ ἐπέστρεψα αὐτοῖς λόγον, καὶ εἶπα αὐτοῖς. ὁ θεὸς τοῦ οὐρανοῦ αὐτὸς εὐοδώσει ἡμῖν, καὶ ἡμεῖς δοῦλοι αὐτοῦ καθαροὶ, καὶ οἰκοδομήσομεν. καὶ ὑμῖν οὐκ ἔστι μερὶς καὶ δικαιοσύνη καὶ μνημόσυνον ἐν ἱερουσαλήμ.

a [καὶ πρὸς τοὺς λόγους.] Cæteri libri habent, καὶ τοὺς λόγους. Illud vero πρὸς, ex Hebræo versum est, & significat insuper.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Καὶ ἀνέστη ἐλιασοὺβ ὁ ἱερεὺς ὁ μέγας, καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ οἱ ἱερεῖς, καὶ ᾠκοδόμησαν τὴν πύλην τὴν προβατικήν. αὐτοὶ ἡγίασαν αὐτὴν, καὶ ἔστησαν θύρας αὐτῆς, καὶ ἕως πύργου τῶν ἑκατὸν ἡγίασαν ἕως πύργου ἀναμεήλ. καὶ ἐπὶ χεῖρας ἀνδρῶν υἱῶν ἱεριχὼ, καὶ ἐπὶ χεῖρας υἱῶν ζακχοὺρ, υἱοῦ ἀμρί. καὶ τὴν πύλην τὴν ἰχθυηρὰν ᾠκοδόμησαν υἱοὶ ἀσανά. αὐτοὶ ἐστέγασαν αὐτὴν, καὶ ἐστέγασαν θύρας αὐτῆς καὶ κλεῖθρα αὐτῆς καὶ μοχλοὺς αὐτῆς. καὶ ἐπὶ χεῖρα αὐτῶν κατέσχεν ἐπὶ ῥαμὼθ υἱοῦ οὐρία, υἱοῦ ἀκκώς. καὶ ἐπὶ χεῖρα αὐτῶν κατέσχε μοσολλὰμ υἱὸς βαραχίου, υἱοῦ μαζεβήλ. καὶ ἐπὶ χεῖρα αὐτῶν κατέσχε σαδὼκ υἱὸς βαανά. καὶ ἐπὶ χεῖρα αὐτῶν κατέσχοσαν οἱ θεκωὶμ καὶ ἀδωρὶμ, οὐκ εἰσήνεγκαν τράχηλον αὐτῶν εἰς δουλείαν αὐτῶν. καὶ τὴν πύλην ἰασαναὶ ἐκράτησαν ἰωϊδὰ υἱὸς φασὲκ, καὶ μεσουλὰμ υἱὸς βασωδία. αὐτοὶ ἐστέγασαν αὐτὴν, καὶ ἔστησαν θύρας αὐτῆς καὶ κλεῖθρα αὐτῆς καὶ μοχλοὺς αὐτῆς. καὶ ἐπὶ χεῖρα αὐτῶν ἐκράτησαν μαλτίας ὁ γαβαωνίτης, καὶ εὐάρων ὁ μηρωνωθίτης, ἄνδρες τῆς γαβαὼν καὶ τῆς μασφὰ ἕως θρόνου τοῦ ἄρχοντος τοῦ πέραν τοῦ ποταμοῦ, καὶ παρ' αὐτὸν παρησφαλίσατο ὀζιὴλ υἱὸς ἀραχίου πυρωτῶν. καὶ ἐπὶ χεῖρα αὐτῶν ἐκράτησεν ἀνανίας υἱὸς τοῦ ῥωκεὶμ, καὶ κατέλιπον ἱερουσαλὴμ ἕως τοῦ τείχους τοῦ πλατέος. καὶ ἐπὶ χεῖρα αὐτῶν ἐκράτησε ῥαφαΐα υἱὸς σοὺρ, ἄρχων ἡμίσους περιχώρου ἱερουσαλήμ. καὶ ἐπὶ χεῖρα αὐτῶν ἐκράτησεν ἰεδαΐα υἱὸς ἐρωμὰφ, καὶ κατέναντι οἰκίας αὐτοῦ. καὶ ἐπὶ χεῖρα αὐτοῦ ἐκράτησεν ἀττοὺθ υἱὸς ἀσαβανία. καὶ δεύτερος ἐκράτησε μελχίας υἱὸς ἠρὰμ, καὶ ἀσοὺβ υἱὸς φαὰθ μωὰβ, καὶ ἕως πύργου τῶν θαρουείμ. καὶ ἐπὶ χεῖρα αὐτοῦ ἐκράτησε σαλλοὺμ υἱὸς ἀλλωὴς, ἄρχων ἡμίσους περιχώρου ἱερουσαλὴμ, αὐτὸς καὶ αἱ θυγατέρες αὐτοῦ. τὴν πύλην τῆς φάραγγος ἐκράτησαν ἀνοὺν καὶ οἱ κατοικοῦντες ζανὼ, αὐτοὶ ᾠκοδόμησαν αὐτὴν, καὶ ἔστησαν θύρας αὐτῆς καὶ κλεῖθρα αὐτῆς καὶ μοχλοὺς αὐτῆς, καὶ χιλίους πήχεις ἐν τῷ τείχει ἕως τῆς πύλης τῆς κοπρίας. καὶ τὴν πύλην τῆς κοπρίας ἐκράτησε μελχία υἱὸς ῥηχὰβ, ἄρχων περιχώρου βηθακχαρὶμ, αὐτὸς καὶ υἱοὶ αὐτοῦ. καὶ ἐσκέπασαν αὐτὴν, καὶ ἔστησαν θύρας αὐτῆς καὶ κλεῖθρα αὐτῆς καὶ μοχλοὺς αὐτῆς. τὴν δὲ πύλην τῆς πηγῆς ἠσφαλίσατο σαλωμὼν υἱὸς χολεζὲ, ἄρχων μέρους τῆς μασφὰ, αὐτὸς ἐξῳκοδόμησεν αὐτὴν καὶ ἐστέγασεν αὐτὴν, καὶ ἔστησε τὰς θύρας αὐτῆς καὶ μοχλοὺς αὐτῆς. καὶ τὸ τεῖχος κολυμβήθρας τῶν κωδίων τῇ κουρᾷ τοῦ βασιλέως, καὶ ἕως τῶν κλιμάκων τῶν καταβαινουσῶν ἀπὸ πόλεως δαυίδ. ὀπίσω αὐτοῦ ἐκράτησεν νεεμίας υἱὸς ἀζαβοὺχ, ἄρχων ἡμίσους περιχώρου βηθσοὺρ ἕως κήπου τάφου δαυίδ, καὶ ἕως τῆς κολυμβήθρας τῆς γεγονυίας καὶ ἕως βηθαγγαρίμ. ὀπίσω αὐτοῦ ἐκράτησαν οἱ λευῖται, ῥαοὺμ υἱὸς βανί. ἐπὶ χεῖρα αὐτοῦ ἐκράτησεν ἀσαβία ἄρχων ἡμίσους περιχώρου κεϊλὰ τῷ περιχώρῳ αὐτοῦ. καὶ μετ' αὐτὸν ἐκράτησαν ἀδελφοὶ αὐτῶν βενεὶ υἱὸς ἠναδὰδ, ἄρχων ἡμίσους περιχώρου κεϊλά. καὶ ἐκράτησεν ἐπὶ χεῖρα αὐτοῦ ἀζοὺρ υἱὸς ἰησοῦ, ἄρχων τοῦ μασφὰ, μέτρον δεύτερον πύργου ἀναβάσεως τῆς συναπτούσης τῆς γωνίας. μετ' αὐτὸν ἐκράτησε βαροὺχ υἱὸς ζαβοῦ, μέτρον δεύτερον ἀπὸ τῆς γωνίας ἕως θύρας βηθελιασοὺβ τοῦ ἱερέως τοῦ μεγάλου. μετ' αὐτὸν ἐκράτησε μεραμὼθ υἱὸς οὐρία, υἱοῦ ἀκκὼς, μέτρον δεύτερον ἀπὸ θύρας βηθελιασοὺβ ἕως ἐκλείψεως βηθελιασούβ. καὶ μετ' αὐτὸν ἐκράτησαν οἱ ἱερεῖς ἄνδρες ἐκχεχάρ. καὶ μετ' αὐτὸν ἐκράτησε βενιαμὶν καὶ ἀσοὺβ κατέναντι οἴκου αὐτῶν. καὶ μετ' αὐτὸν ἐκράτησεν ἀζαρίας υἱὸς μαασίου, υἱοῦ ἀνανία ἐχόμενα οἴκου αὐτοῦ. μετ' αὐτὸν ἐκράτησε βανὶ υἱὸς ἀδὰδ, μέτρον δεύτερον ἀπὸ βηθαζαρία ἕως τῆς γωνίας καὶ ἕως τῆς καμπῆς φαλὰχ υἱοῦ εὐζαὶ ἐξεναντίας τῆς γωνίας, καὶ ὁ πύργος ὁ ἐξέχων ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ βασιλέως ὁ ἀνώτερος ὁ τῆς αὐλῆς τῆς φυλακῆς. καὶ μετ' αὐτὸν φαδαΐα υἱὸς φόρες. καὶ οἱ ναθινὶμ ἦσαν οἰκοῦντες ἐν τῷ ὠφὰλ, ἕως κήπου πύλης τοῦ ὕδατος εἰς ἀνατολὰς, καὶ ὁ πύργος ὁ ἐξέχων. καὶ μετ' αὐτὸν ἐκράτησαν οἱ θεκωὶμ, μέτρον δεύτερον ἐξεναντίας τοῦ πύργου τοῦ μεγάλου τοῦ ἐξέχοντος, καὶ ἕως τοῦ τείχους τοῦ ὀφλά. ἀνώτερον πύλης τῶν ἵππων ἐκράτησαν οἱ ἱερεῖς, ἀνὴρ ἐξεναντίας οἴκου ἑαυτοῦ. καὶ μετ' αὐτὸν ἐκράτησε σαδδοὺκ υἱὸς ἐμμὴρ ἐξεναντίας οἴκου ἑαυτοῦ. καὶ μετ' αὐτὸν ἐκράτησε σαμαΐα υἱὸς σεχενία φύλαξ τῆς πύλης τῆς ἀνατολῆς. μετ' αὐτὸν ἐκράτησεν ἀνανία υἱὸς σελεμία, καὶ ἀνὼμ υἱὸς σελὲφ ὁ ἕκτος, μέτρον δεύτερον. μετ' αὐτὸν ἐκράτησε μεσουλὰμ υἱὸς βαραχία ἐξεναντίας γαζοφυλακίου αὐτοῦ. μετ' αὐτὸν ἐκράτησε μελχία υἱὸς τοῦ σαρεφὶ ἕως βηθαναθινὶμ, καὶ οἱ ῥοποπῶλαι ἀπέναντι πύλης τοῦ μαφεκὰδ καὶ ἕως ἀναβάσεως τῆς καμπῆς. καὶ ἀναμέσον τῆς πύλης τῆς προβατικῆς ἐκράτησαν οἱ χαλκεῖς καὶ οἱ ῥοποπῶλαι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

Καὶ ἐγένετο ἡνίκα ἤκουσε σαναβαλλὰτ, ὅτι ἡμεῖς οἰκοδομοῦμεν τὸ τεῖχος, καὶ πονηρὸν αὐτῷ ἐφάνη, καὶ ὠργίσθη ἐπὶ πολὺ, καὶ ἐξεγέλα ἐπὶ τοῖς ἰουδαίοις. καὶ εἶπεν ἐνώπιον τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ. αὕτη ἡ δύναμις σομόρων ὅτι οἱ ἰουδαῖοι οὗτοι οἰκοδομοῦσι τὴν ἑαυτῶν πόλιν; ἆρα θυσιάζουσιν; ἆρα δυνήσονται; καὶ σήμερον ἰάσονται τοὺς λίθους μετὰ τὸ χῶμα γενέσθαι γῆς καυθέντας; καὶ τωβίας ὁ ἀμμανίτης ἐχόμενα αὐτοῦ ἦλθε, καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς. μὴ θυσιάζουσιν ἢ φάγονται ἐπὶ τοῦ τόπου αὐτῶν; οὐχὶ ἀναβήσεται ἀλώπηξ καὶ καθελεῖ τὸ τεῖχος λίθων αὐτῶν; ἄκουσον ὁ θεὸς ἡμῶν, ὅτι ἐγενήθημεν εἰς μυκτηρισμὸν, καὶ ἐπίστρεψον ὀνειδισμὸν αὐτῶν εἰς κεφαλὴν αὐτῶν, καὶ δὸς αὐτοὺς εἰς μυκτηρισμὸν ἐν γῇ αἰχμαλωσίας, καὶ μὴ καλύψῃς ἐπὶ ἀνομίαν. καὶ ἐγένετο ὡς ἤκουσεν σαναβαλλὰτ καὶ τωβία καὶ οἱ ἄραβες καὶ οἱ ἀμμανῖται, ὅτι ἀνέβη ἡ φυὴ τοῖς τείχεσιν ἱερουσαλὴμ, ὅτι ἤρξαντο αἱ διασφαγαὶ ἀναφράσσεσθαι, καὶ πονηρὸν αὐτοῖς ἐφάνη σφόδρα. καὶ συνήχθησαν πάντες ἐπὶτοαυτὸ, ἐλθεῖν παρατάξασθαι ἐν ἱερουσαλὴμ καὶ ποιῆσαι αὐτὴν ἀφανῆ. καὶ προσηυξάμεθα πρὸς τὸν θεὸν ἡμῶν, καὶ ἐστήσαμεν προφύλακας ἐπ' αὐτοὺς ἡμέρας καὶ νυκτὸς ἀπὸ προσώπου αὐτῶν. καὶ εἶπεν ἰούδας. συνετρίβη ἡ ἰσχὺς τῶν ἐχθρῶν, καὶ ὁ χοῦς πολὺς, καὶ ἡμεῖς οὐ δυνησόμεθα οἰκοδομεῖν ἐν τῷ τείχει. καὶ εἶπαν οἱ θλίβοντες ἡμᾶς. οὐ γνώσονται καὶ οὐκ ὄψονται ἕως ὅτου ἔλθωμεν εἰς μέσον αὐτῶν καὶ φονεύσωμεν αὐτοὺς καὶ καταπαύσωμεν τὸ ἔργον. καὶ ἐγένετο ὡς ἤλθοσαν οἱ ἰουδαῖοι οἱ οἰκοῦντες ἐχόμενα αὐτῶν, καὶ εἴποσαν ἡμῖν. ἀναβαίνουσιν ἐκ πάντων τῶν τόπων ἐφ' ἡμᾶς. καὶ ἔστησα εἰς τὰ κατώτατα τοῦ τόπου κατόπισθεν τοῦ τείχους ἐν τοῖς σκεπεινοῖς, καὶ ἔστησα τὸν λαὸν κατὰ δήμους μετὰ ῥομφαιῶν αὐτῶν, λόγχας αὐτῶν καὶ τόξα αὐτῶν. καὶ εἶδον καὶ ἀνέστην, καὶ εἶπα πρὸς τοὺς ἐντίμους καὶ πρὸς τοὺς στρατηγοὺς καὶ πρὸς τοὺς καταλοίπους τοῦ λαοῦ. μὴ φοβηθῆτε ἀπὸ προσώπου αὐτῶν, μνήσθητε τοῦ θεοῦ ἡμῶν τοῦ μεγάλου καὶ φοβεροῦ, καὶ παρατάξασθε περὶ τῶν ἀδελφῶν ὑμῶν, υἱῶν ὑμῶν, θυγατέρων ὑμῶν, γυναικῶν ὑμῶν, καὶ οἴκων ὑμῶν. καὶ ἐγένετο ἡνίκα ἤκουσαν οἱ ἐχθροὶ ἡμῶν ὅτι ἐγνώσθη ἡμῖν, καὶ διεσκέδασεν ὁ θεὸς τὴν βουλὴν αὐτῶν. καὶ ἐπεστρέψαμεν πάντες ἡμεῖς εἰς τὸ τεῖχος, ἀνὴρ εἰς τὸ ἔργον αὐτοῦ. καὶ ἐγένετο ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἥμισυ τῶν ἐκτετιναγμένων ἐποίουν τὸ ἔργον, καὶ ἥμισυ αὐτῶν ἀντείχοντο, καὶ λόγχαι καὶ θυρεοὶ καὶ τόξα καὶ θώρακες καὶ οἱ ἄρχοντες ὀπίσω παντὸς οἴκου ἰούδα τῶν οἰκοδομούντων ἐν τῷ τείχει. καὶ οἱ αἴροντες ἐν τοῖς ἀρτῆρσιν ἐν ὅπλοις. ἐν μιᾷ χειρὶ ἐποίει αὐτοῦ τὸ ἔργον, καὶ ἐν μιᾷ ἐκράτει τὴν βολίδα. καὶ οἱ οἰκοδόμοι ἀνὴρ ῥομφαίαν αὐτοῦ ἐζωσμένος ἐπὶ τὴν ὀσφὺν αὐτοῦ, καὶ ᾠκοδομοῦσαν. καὶ ὁ σαλπίζων ἐν τῇ κερατίνῃ ἐχόμενα αὐτοῦ. καὶ εἶπα πρὸς τοὺς ἐντίμους καὶ πρὸς τοὺς ἄρχοντας καὶ πρὸς τοὺς καταλοίπους τοῦ λαοῦ. τὸ ἔργον πλατὺ καὶ πολὺ, καὶ ἡμεῖς σκορπιζόμεθα ἐπὶ τοῦ τείχους μακρὰν ἀνὴρ ἀπὸ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ. ἐν τόπῳ οὗ ἐὰν ἀκούσητε τὴν φωνὴν τῆς κερατίνης, ἐκεῖ συναχθήσεσθε πρὸς ἡμᾶς, καὶ ὁ θεὸς ἡμῶν πολεμήσει περὶ ἡμῶν.[a] καὶ ἡμεῖς ποιοῦντες τὸ ἔργον, καὶ ἥμισυ αὐτῶν κρατοῦντες τὰς λόγχας ἀπὸ ἀναβάσεως τοῦ ὄρθρου ἕως ἐξόδου τῶν ἄστρων, καὶ ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ εἶπα τῷ λαῷ. ἕκαστος μετὰ τοῦ νεανίσκου αὐτοῦ αὐλίσθητε ἐν μέσῳ ἱερουσαλήμ. καὶ ἔστω ὑμῖν ἡ νὺξ προφυλακὴ, καὶ ἡ ἡμέρα ἔργον. καὶ ἤμην ἐγὼ καὶ οἱ ἄνδρες τῆς προφυλακῆς ὀπίσω μου, καὶ οὐκ ἦν ἐξ ἡμῶν ἐκδιδυσκόμενος ἀνὴρ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ.

a [καὶ ἡμεῖς ποιοῦντες.] A.L. καὶ ἥμισυ αὐτῶν ποιοῦντες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε'.

Καὶ ἦν ἡ κραυγὴ τοῦ λαοῦ καὶ γυναικῶν αὐτῶν μεγάλη πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῶν τοὺς ἰουδαίους. καὶ ἦσάν τινες λέγοντες. ἐν υἱοῖς ἡμῶν καὶ ἐν θυγατράσιν ἡμῶν ἡμεῖς πολλοὶ, καὶ ληψόμεθα σῖτον καὶ φαγόμεθα καὶ ζησόμεθα. καὶ εἰσί τινες λέγοντες. ἀγροὶ ἡμῶν καὶ ἀμπελῶνες ἡμῶν καὶ οἰκίαι ἡμῶν, ἡμεῖς διεγγυῶμεν καὶ ληψόμεθα σῖτον. καὶ φαγόμεθα. καὶ εἰσί τινες λέγοντες. ἐδανεισάμεθα ἀργύριον εἰς φόρους τοῦ βασιλέως, ἀγροὶ ἡμῶν καὶ ἀμπελῶνες ἡμῶν καὶ οἰκίαι ἡμῶν. καὶ νῦν ὡς σὰρξ ἀδελφῶν ἡμῶν, σὰρξ ἡμῶν. ὡς υἱοὶ αὐτῶν, υἱοὶ ἡμῶν. καὶ ἰδοὺ ἡμεῖς καταδυναστεύομεν τοὺς υἱοὺς ἡμῶν καὶ τὰς θυγατέρας ἡμῶν εἰς δούλους, καὶ εἰσὶν ἀπὸ θυγατέρων ἡμῶν καταδυναστευόμεναι, καὶ οὐκ ἔστι δύναμις χειρῶν ἡμῶν, καὶ ἀγροὶ ἡμῶν καὶ ἀμπελῶνες ἡμῶν τοῖς ἐντίμοις. καὶ ἐλυπήθην σφόδρα καθὼς ἤκουσα τὴν κραυγὴν αὐτῶν καὶ τοὺς λόγους τούτους. καὶ ἐβουλεύσατο καρδία μου ἐπ' ἐμέ. καὶ ἐμαχεσάμην πρὸς τοὺς ἐντίμους καὶ τοὺς ἄρχοντας, καὶ εἶπα αὐτοῖς. ἀπαιτήσει ἀνὴρ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἃ ὑμεῖς ἀπαιτεῖτε; καὶ ἔδωκα ἐπ' αὐτοὺς ἐκκλησίαν μεγάλην, καὶ εἶπα αὐτοῖς. ἡμεῖς κεκτήμεθα τοὺς ἀδελφοὺς ἡμῶν τοὺς ἰουδαίους τοὺς πωλουμένους τοῖς ἔθνεσιν ἐν ἑκουσίῳ ἡμῶν. καὶ ὑμεῖς πωλεῖτε τοὺς ἀδελφοὺς ὑμῶν, καὶ παραδοθήσονται ἡμῖν; καὶ ἡσύχασαν, καὶ οὐχ εὕροσαν λόγον. καὶ εἶπα. οὐκ ἀγαθὸς ὁ λόγος ὃν ὑμεῖς ποιεῖτε, οὐχ οὕτως ἐν φόβῳ θεοῦ ἡμῶν ἀπελεύσεσθε ἀπὸ ὀνειδισμοῦ τῶν ἐθνῶν τῶν ἐχθρῶν ἡμῶν. καὶ οἱ ἀδελφοί μου καὶ οἱ γνωστοί μου καὶ ἐγὼ ἐθήκαμεν ἑαυτοῖς ἀργύριον καὶ σῖτον, ἐγκαταλίπωμεν δὴ τὴν ἀπαίτησιν ταύτην. ἐπιστρέψατε δὴ αὐτοῖς ὡς σήμερον ἀγροὺς αὐτῶν καὶ ἀμπελῶνας αὐτῶν καὶ ἐλαιῶνας αὐτῶν καὶ οἰκίας αὐτῶν, καὶ ἀπὸ τοῦ ἀργυρίου τὸν σῖτον καὶ τὸν οἶνον καὶ τὸ ἔλαιον ἐξενέγκατε ἑαυτοῖς. καὶ εἶπαν. ἀποδώσομεν, καὶ παρ' αὐτῶν οὐ ζητήσομεν, οὕτως ποιήσομεν καθὼς σὺ λέγεις. καὶ ἐκάλεσα τοὺς ἱερεῖς καὶ ὥρκισα αὐτοὺς ποιῆσαι ὡς τὸ ῥῆμα τοῦτο. καὶ τὴν ἀναβολήν μου ἐξετίναξα, καὶ εἶπα. οὕτως ἐκτινάξαι ὁ θεὸς πάντα ἄνδρα,

δρα, ὃς οὐ στήσει τὸν λόγον τοῦτον ἐκ τοῦ οἴκου αὐτοῦ καὶ ἐκ κόπου αὐτοῦ, καὶ ἔσται οὕτως ἐκτετιναγμένος καὶ κενός. καὶ εἶπε πᾶσα ἡ ἐκκλησία. ἀμήν. καὶ ᾔνεσαν τὸν κύριον. καὶ ἐποίησεν ὁ λαὸς τὸ ῥῆμα τοῦτο ἀπὸ ἡμέρας ἧς ἐνετείλατό μοι εἶναι εἰς ἄρχοντα αὐτῶν ἐν γῇ ἰούδα, ἀπὸ ἔτους εἰκοστοῦ καὶ ἕως ἔτους τριακοστοῦ καὶ δευτέρου τῷ ἀρθασασθὰ ἔτη δώδεκα, ἐγὼ καὶ οἱ ἀδελφοί μου βίαν αὐτῶν οὐκ ἔφαγον. καὶ τὰς βίας τὰς πρώτας ἃς πρὸ ἐμοῦ ἐβάρυναν ἐπ' αὐτοὺς, καὶ ἐλάβοσαν παρ' αὐτῶν ἐν ἄρτοις καὶ ἐν οἴνῳ ἔσχατον ἀργύριον δίδραγμα τεσσαράκοντα. καὶ οἱ ἐκτετιναγμένοι αὐτῶν ἐξουσιάζονται ἐπὶ τὸν λαὸν, κἀγὼ οὐκ ἐποίησα οὕτως ἀπὸ προσώπου φόβου θεοῦ. καὶ ἐν ἔργῳ τοῦ τείχους τούτων οὐκ ἐκράτησα, ἀγρὸν οὐκ ἐκτησάμην καὶ πάντες οἱ συνηγμένοι ἐκεῖ ἐπὶ τὸ ἔργον. καὶ οἱ ἰουδαῖοι ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα ἄνδρες, καὶ ἐρχόμενοι πρὸς ἡμᾶς ἀπὸ τῶν ἐθνῶν τῶν κύκλῳ ἡμῶν ἐπὶ τράπεζάν μου. καὶ ἦν γινόμενον εἰς ἡμέραν μίαν μόσχος εἷς, καὶ πρόβατα ἓξ ἐκλεκτὰ καὶ χίμαρος ἐγίνοντό μοι. καὶ ἀνὰ μέσον δέκα ἡμερῶν ἐν πᾶσιν οἶνος τῷ πλήθει. καὶ σὺν τούτοις ἄρτους τῆς βίας οὐκ ἐζήτησα, ὅτι βαρεῖα ἡ δουλεία ἐπὶ τὸν λαὸν τοῦτον. μνήσθητί μου ὁ θεὸς εἰς ἀγαθὸν πάντα ὅσα ἐποίησα τῷ λαῷ τούτῳ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ϛ'.

ΚΑὶ ἐγένετο καθὼς ἠκούσθη τῷ σαναβαλλὰτ, καὶ τωβίᾳ, καὶ τῷ γησὰμ τῷ ἄραβι, καὶ τοῖς καταλοίποις ἐχθρῶν ἡμῶν, ὅτι ᾠκοδόμησα τὸ τεῖχος, καὶ οὐ κατελείφθη ἐν αὐτοῖς πνοὴ ἕως τοῦ καιροῦ ἐκείνου, θύρας οὐκ ἐπέστησα ἐν ταῖς πύλαις. καὶ ἀπέστειλε σαναβαλλὰτ καὶ γησὰμ πρὸς μὲ, λέγων. δεῦρο καὶ συναχθῶμεν ἐπιτοαυτὸ ἐν ταῖς κώμαις ἐν πεδίῳ ὠνώ. καὶ αὐτοὶ λογιζόμενοι ποιῆσαί μοι πονηρίαν. καὶ ἀπέστειλα ἐπ' αὐτοὺς ἀγγέλους, λέγων. ἔργον μέγα ἐγὼ ποιῶ, καὶ οὐ δυνήσομαι καταβῆναι, μή ποτε καταπαύσῃ τὸ ἔργον. ὡς ἂν τελειώσω αὐτὸ, καταβήσομαι πρὸς ὑμᾶς. καὶ ἀπέστειλαν πρὸς μὲ [a] ὡς τὸ ῥῆμα τοῦτο. καὶ ἀπέστειλα αὐτοῖς κατὰ ταῦτα. καὶ ἀπέστειλε πρὸς μὲ σαναβαλλὰτ τὸν παῖδα αὐτοῦ, καὶ ἐπιστολὴν ἀνεῳγμένην ἐν χειρὶ αὐτοῦ. καὶ ἦν γεγραμμένον ἐν αὐτῇ. ἐν ἔθνεσιν ἠκούσθη ὅτι σὺ καὶ οἱ ἰουδαῖοι λογίζεσθε ἀποστατῆσαι, διὰ τοῦτο σὺ οἰκοδομεῖς τὸ τεῖχος, καὶ σὺ ἔσῃ αὐτοῖς εἰς βασιλέα. καὶ πρὸς τούτοις προφήτας ἔστησας σεαυτῷ, ἵνα καθίσῃς ἐν ἱερουσαλὴμ εἰς βασιλέα ἐπὶ ἰούδα. καὶ νῦν ἀπαγγελήσονται τῷ βασιλεῖ οἱ λόγοι οὗτοι, καὶ νῦν δεῦρο βουλευσώμεθα ἐπιτοαυτό. καὶ ἀπέστειλα πρὸς αὐτὸν, λέγων. οὐκ ἐγενήθη ὡς οἱ λόγοι οὗτοι ὡς σὺ λέγεις, ὅτι ἀπὸ καρδίας σου σὺ ψεύδῃ αὐτούς. ὅτι πάντες φοβερίζουσιν ἡμᾶς, λέγοντες. ἐκλυθήσονται χεῖρες αὐτῶν ἀπὸ τοῦ ἔργου τούτου, καὶ οὐ ποιηθήσεται. καὶ νῦν ἐκραταίωσα τὰς χεῖράς μου. κἀγὼ εἰσῆλθον εἰς οἶκον σεμεῒ υἱοῦ δαλαΐα, υἱοῦ μεταβεὴλ, καὶ αὐτὸς συνεχόμενος, καὶ εἶπε. συναχθῶμεν εἰς οἶκον τοῦ θεοῦ ἐν μέσῳ αὐτοῦ, καὶ κλείσωμεν τὰς θύρας αὐτοῦ, ὅτι ἔρχονται νυκτὸς φονεῦσαί σε. καὶ εἶπα. τίς ἐστιν ὁ ἀνὴρ ὃς εἰσελεύσεται εἰς τὸν οἶκον, καὶ ζήσεται; καὶ ἐπέγνων, καὶ ἰδοὺ ὁ θεὸς οὐκ ἀπέστειλεν αὐτὸν, ὅτι ἡ προφητεία λόγος κατ' ἐμοῦ. καὶ τωβίας καὶ σαναβαλλὰτ ἐμισθώσαντο ἐπ' ἐμὲ ὄχλον ὅπως φοβηθῶ, καὶ ποιήσω οὕτως καὶ ἁμάρτω καὶ γένωμαι αὐτοῖς εἰς ὄνομα πονηρὸν, ὅπως ὀνειδίσωσί με. μνήσθητι ὁ θεὸς τωβίᾳ καὶ σαναβαλλὰτ, ὡς τὰ ποιήματα αὐτοῦ ταῦτα, καὶ τῷ νωαδίᾳ τῷ προφήτῃ, καὶ καταλοίποις τῶν προφητῶν, οἳ ἦσαν φοβερίζοντές με. καὶ ἐτελέσθη τὸ τεῖχος πέμπτῃ καὶ εἰκάδι τοῦ ἐλοὺλ μηνὸς εἰς πεντήκοντα καὶ δύο ἡμέρας. καὶ ἐγένετο ἡνίκα ἤκουσαν πάντες οἱ ἐχθροὶ ἡμῶν, καὶ ἐφοβήθησαν πάντα τὰ ἔθνη τὰ κύκλῳ ἡμῶν, καὶ ἐπέπεσε φόβος σφόδρα ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτῶν, καὶ ἔγνωσαν ὅτι παρὰ τοῦ θεοῦ ἡμῶν ἐγενήθη τελειωθῆναι τὸ ἔργον τοῦτο. καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἀπὸ πολλῶν ἐντίμων ἰούδα ἐπιστολαὶ ἐπορεύοντο πρὸς τωβίαν, καὶ αἱ τωβία ἤρχοντο πρὸς αὐτοὺς, ὅτι πολλοὶ ἐν ἰούδα ἔνορκοι ἦσαν αὐτῷ, ὅτι γαμβρὸς ἦν τοῦ σεχενία υἱοῦ ἠράε. καὶ ἰωνὰν υἱὸς αὐτοῦ ἔλαβε τὴν θυγατέρα μεσουλὰμ υἱοῦ βαραχία εἰς γυναῖκα. καὶ τοὺς λόγους αὐτοῦ ἦσαν λέγοντες πρὸς μὲ, καὶ λόγους μου ἦσαν ἐκφέροντες αὐτῷ. καὶ ἐπιστολὰς ἀπέστειλε τωβίας φοβερίσαι με.

a [Ὡς τὸ ῥῆμα τοῦτο.] In aliquot libris ſequitur, τέταρτον καθόδοις. In nonnullis, τέσσαρσι καθόδοις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'.

ΚΑὶ ἐγένετο ἡνίκα ᾠκοδομήθη τὸ τεῖχος, καὶ ἔστησα τὰς θύρας, καὶ ἐπεσκέπησαν οἱ πυλωροὶ, καὶ οἱ ᾄδοντες, καὶ οἱ λευῖται. καὶ ἐνετειλάμην τῷ ἀνανίᾳ ἀδελφῷ μου, καὶ τῷ ἀνανίᾳ ἄρχοντι τῆς βιρὰ ἐν ἱερουσαλὴμ, ὅτι αὐτὸς ὡς ἀνὴρ ἀληθὴς καὶ φοβούμενος τὸν θεὸν παρὰ πολλούς. καὶ εἶπα αὐτοῖς. οὐκ ἀνοιγήσονται πύλαι ἱερουσαλὴμ ἕως ἅμα τῷ ἡλίῳ. καὶ ἔτι αὐτῶν γρηγορούντων, κλειέσθωσαν αἱ θύραι, καὶ σφηνούσθωσαν. καὶ στῆσον προφύλακας οἰκούντων ἐν ἱερουσαλὴμ, ἀνὴρ ἐν προφυλακῇ αὐτοῦ, καὶ ἀνὴρ ἀπέναντι οἰκίας αὐτοῦ. καὶ ἡ πόλις πλατεῖα καὶ μεγάλη, καὶ ὁ λαὸς ὀλίγος ἐν αὐτῇ, καὶ οὐκ ἦσαν οἰκίαι ᾠκοδομημέναι. καὶ ἔδωκεν ὁ θεὸς εἰς τὴν καρδίαν μου, καὶ συνῆξα τοὺς ἐντίμους καὶ τοὺς ἄρχοντας καὶ τὸν λαὸν εἰς συνοδίας. καὶ εὗρον βιβλίον τῆς συνοδίας οἳ ἀνέβησαν ἐν πρώτοις. καὶ εὗρον γεγραμμένον ἐν αὐτῷ. καὶ οὗτοι υἱοὶ τῆς χώρας οἱ ἀναβάντες ἀπὸ αἰχμαλωσίας τῆς ἀποικίας ἧς ἀπῴκισε ναβουχοδονόσορ ὁ βασιλεὺς βαβυλῶνος, καὶ ἐπέστρεψεν εἰς ἱερουσαλὴμ καὶ εἰς ἰούδα ἀνὴρ εἰς τὴν πόλιν αὐτοῦ μετὰ ζοροβάβελ, καὶ ἰησοῦ, καὶ νεεμία, ἀζαρία, καὶ ῥεελμὰ, νασμανὶ, μαρδοχαῖος, βαλσὰν, μασφαρὰθ, ἔσδρα,

ἀρα, βοζουΐα, ἰναοὺμ, βαανὰ, μασφὰρ, ἄνδρες λαοῦ ἰσραήλ. υἱοὶ φόρος, δισχίλιοι ἑκατὸν ἑβδομηκονταδύο. υἱοὶ σαφατία, τριακόσιοι ἑβδομηκονταδύο. υἱοὶ ἠρὰ, ἑξακόσιοι πεντηκονταδύο. υἱοὶ φαὰθ μωὰβ τοῖς υἱοῖς ἰησοῦ καὶ ἰωὰβ, δισχίλιοι ἑξακόσιοι δεκαοκτώ. υἱοὶ αἰλὰμ, χίλιοι διακόσιοι πεντηκοντατέσσαρες. υἱοὶ ζαθουΐα, ὀκτακόσιοι τεσσαρακονταπέντε. υἱοὶ ζακχοῦ, ἑπτακόσιοι ἑξήκοντα. υἱοὶ βανουΐ, ἑξακόσιοι τεσσαρακονταοκτώ. υἱοὶ βηβὶ, ἑξακόσιοι εἰκοσιοκτώ. υἱοὶ ἀσγὰδ, δισχίλιοι τριακόσιοι εἰκοσιδύο. υἱοὶ ἀδωνικὰμ, ἑξακόσιοι ἑξηκονταεπτά. υἱοὶ βαγοΐ, δισχίλιοι ἑξηκονταεπτά. υἱοὶ ἡδὶν, ἑξακόσιοι πεντηκονταπέντε. υἱοὶ ἀτὴρ τῷ ἐζεκίᾳ, ἐνενηκονταοκτώ. υἱοὶ ἠσὰμ, τριακόσιοι εἰκοσιοκτώ. υἱοὶ βεσεΐ, τριακόσιοι εἰκοσιτέσσαρες. υἱοὶ ἀρὶφ, ἑκατὸν δώδεκα. υἱοὶ ἀσὶν, διακόσιοι εἰκοσιτρεῖς. υἱοὶ γαβαὼν, ἐνενηκονταπέντε. υἱοὶ βαιθαλὲμ, ἑκατὸν εἰκοσιτρεῖς. υἱοὶ ἀταφὰ, πεντηκονταέξ. υἱοὶ ἀναθὼθ, ἑκατὸν εἰκοσιοκτώ. ἄνδρες βηθασμὼθ, τεσσαρακονταδύο. ἄνδρες καριαθαρὶμ, καφιρὰ, καὶ βηρὼθ, ἑπτακόσιοι τεσσαρακοντατρεῖς. ἄνδρες ἀραμὰ καὶ γαβαὰ, ἑξακόσιοι εἴκοσι. ἄνδρες μαχεμὰς, ἑκατὸν εἰκοσιδύο. ἄνδρες βαιθὴλ καὶ αἴ, ἑκατὸν εἰκοσιτρεῖς. ἄνδρες ναβία, ἑκατὸν πεντηκονταδύο. ἄνδρες ἠλαμαὰρ, χίλιοι διακόσιοι πεντηκονταδύο. υἱοὶ ἠρὰμ, τριακόσιοι εἴκοσι. υἱοὶ ἰεριχὼ, τριακόσιοι τεσσαρακονταπέντε. υἱοὶ λοδαδὶδ καὶ ὠνὼ, ἑπτακόσιοι εἰκοσιεῖς. υἱοὶ σαναὰ, τρισχίλιοι ἐννακόσιοι τριάκοντα. οἱ ἱερεῖς υἱοὶ ἰωδαὲ εἰς οἶκον ἰησοῦ, ἐννακόσιοι ἑβδομηκοντατρεῖς. υἱοὶ ἐμμὴρ, χίλιοι πεντηκονταδύο. υἱοὶ φασεοὺρ, χίλιοι διακόσιοι τεσσαρακονταεπτά. υἱοὶ ἠρὰμ, χίλιοι δεκαεπτά. οἱ λευῖται υἱοὶ ἰησοῦ τοῦ καδμιὴλ τοῖς υἱοῖς τοῦ οὐδουΐα, ἑβδομηκοντατέσσαρες. οἱ ᾄδοντες υἱοὶ ἀσὰφ, ἑκατὸν τεσσαρακονταοκτώ. οἱ πυλωροὶ υἱοὶ σαλὴμ, υἱοὶ ἀτὴρ, υἱοὶ τελμὼν, υἱοὶ ἀκοὺβ, υἱοὶ ἀτιτὰ, υἱοὶ σαβὶ, ἑκατὸν τριακονταοκτώ. οἱ ναθινὶμ, υἱοὶ σηὰ, υἱοὶ ἀσφὰ, υἱοὶ ταβαὼθ, υἱοὶ κιρὰς, υἱοὶ ἀσουΐα, υἱοὶ φαδὼν, υἱοὶ λαβανὰ, υἱοὶ [a] ἀγαβὰ, υἱοὶ σελμεΐ, υἱοὶ ἀνὰν, υἱοὶ γαδὴλ, υἱοὶ γαὰρ, υἱοὶ ῥααΐα, υἱοὶ ῥασὼν, υἱοὶ νεκωδὰ, υἱοὶ γηζὰμ, υἱοὶ ὀζὶ, υἱοὶ φεσὴ, υἱοὶ βησὶ, υἱοὶ μεϊνὰν, υἱοὶ νεφωσασὶ, υἱοὶ βακβοὺκ, υἱοὶ ἀχιφὰ, υἱοὶ ἀροὺρ, υἱοὶ βασαλὼθ, υἱοὶ μιδὰ, υἱοὶ ἀδασὰν, υἱοὶ βαρκουὲ, υἱοὶ σισαρὰθ, υἱοὶ θημὰ, υἱοὶ νισιὰ, υἱοὶ ἀτιφὰ, υἱοὶ δούλων σαλωμὼν, υἱοὶ σωτεΐ, υἱοὶ σαφαρὰτ, υἱοὶ φεριδὰ, υἱοὶ ἰελὴλ, υἱοὶ δορκὼν, υἱοὶ γαδαὴλ, υἱοὶ σαφατία, υἱοὶ ἐττὴλ, υἱοὶ φακαρὰθ, υἱοὶ σαβαΐμ, υἱοὶ ἠμὶμ, πάντες οἱ ναθινὶμ, καὶ υἱοὶ δούλων σαλωμὼν, τριακόσιοι ἐνενηκονταδύο. καὶ οὗτοι ἀνέβησαν ἀπὸ θελμελὲθ, θελαρησὰ, χαροὺβ, ἠρὼν, ἰεμμήρ. καὶ οὐκ ἐδυνάσθησαν ἀπαγγεῖλαι οἴκους πατριῶν αὐτῶν καὶ σπέρμα αὐτῶν, εἰ ἀπὸ ἰσραήλ εἰσιν. υἱοὶ δαλαία, υἱοὶ τωβία, υἱοὶ νεκωδὰ, ἑξακόσιοι τεσσαρακονταδύο. καὶ ἀπὸ τῶν ἱερέων υἱοὶ ἐβία, υἱοὶ ἀκὼς, υἱοὶ βερζελλὶ, ὅτι ἔλαβον ἀπὸ θυγατέρων βερζελλὶ τοῦ γαλααδίτου γυναῖκας, καὶ ἐκλήθησαν ἐπ᾽ ὀνόματι αὐτῶν. οὗτοι ἐζήτησαν γραφὴν αὐτῶν τῆς συνοδίας καὶ οὐχ εὑρέθη, καὶ ἠγχιστεύθησαν ἀπὸ τῆς ἱερατείας. καὶ εἶπεν ἀθερσαθὰ, ἵνα μὴ φάγωσιν ἀπὸ τοῦ ἁγίου τῶν ἁγίων, ἕως ἀναστῇ ἱερεὺς φωτίσων. καὶ ἐγένετο πᾶσα ἡ ἐκκλησία ὡσεὶ τέσσαρες μυριάδες δισχίλιοι τριακόσιοι ἑξήκοντα, πάρεξ δούλων αὐτῶν καὶ παιδισκῶν αὐτῶν. οὗτοι ἑπτακισχίλιοι τριακόσιοι τριακονταεπτά. καὶ ᾄδοντες καὶ ᾄδουσαι, διακόσιοι τεσσαρακονταπέντε. ὄνοι δισχίλιοι ἑπτακόσιοι. καὶ ἀπὸ μέρους ἀρχηγῶν τῶν πατριῶν [β] ἔδωκαν εἰς τὸ ἔργον τῷ νεεμίᾳ εἰς θησαυρὸν χρυσοῦς χιλίους, φιάλας πεντήκοντα, καὶ χοθωνὼθ τῶν ἱερέων τριάκοντα, καὶ ἀπὸ ἀρχηγῶν τῶν πατριῶν ἔδωκαν εἰς θησαυροὺς τοῦ ἔργου χρυσοῦ νομίσματος δύο μυριάδας, καὶ ἀργυρίου μνᾶς δισχιλίας τριακοσίας, καὶ ἔδωκαν οἱ κατάλοιποι τοῦ λαοῦ χρυσίου δύο μυριάδας, καὶ ἀργυρίου μνᾶς δισχιλίας διακοσίας, καὶ χοθωνὼθ τῶν ἱερέων, ἑξηκονταεπτά. καὶ ἐκάθισαν οἱ ἱερεῖς, καὶ λευῖται, καὶ οἱ πυλωροὶ, καὶ οἱ ᾄδοντες, καὶ οἱ ἀπὸ τοῦ λαοῦ, καὶ οἱ ναθινὶμ, καὶ πᾶς ἰσραὴλ ἐν πόλεσιν αὐτῶν.

a [υἱοὶ ἀγαβά.] in A.L. sequitur, υἱοὶ ἀκούδ, υἱοὶ οὐτὰ, υἱοὶ κιτὰρ, υἱοὶ ἀγὰβ, υἱοὶ σελμεΐ. &c. β [Ἔδωκαν εἰς τὸ ἔργον τῷ νεεμίᾳ.] Alij libri habent, ἔδωκαν εἰς τὸ ἔργον ἀρτασασθὰ ἔδωκαν. Quæ idem videntur significare, quòd Neemias & ἀρτασασθὰ, synonyma sint. vt sequenti cap. 8. est in editione latina. Dixit autem Neemias, ipse est Atherosatha.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η′.

Καὶ ἔφθασεν ὁ μὴν ὁ ἕβδομος, καὶ οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ἐν πόλεσιν αὐτῶν, καὶ συνήχθησαν πᾶς ὁ λαὸς ὡς ἀνὴρ εἷς εἰς τὸ πλάτος τὸ ἔμπροσθεν πύλης τοῦ ὕδατος. καὶ εἶπαν τῷ ἔσδρα τῷ γραμματεῖ, ἐνέγκαι τὸ βιβλίον νόμου μωϋσῆ ὃν ἐνετείλατο κύριος τῷ ἰσραήλ. καὶ ἤνεγκεν ἔσδρας ὁ ἱερεὺς τὸν νόμον ἐνώπιον τῆς ἐκκλησίας ἀπὸ ἀνδρὸς ἕως γυναικὸς, καὶ πᾶς ὁ συνιὼν ἀκούειν ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ τοῦ μηνὸς τοῦ ἑβδόμου. καὶ ἀνέγνω ἐν αὐτῷ ἀπὸ τῆς ὥρας τοῦ διαφωτίσαι τὸν ἥλιον ἕως ἡμίσους τῆς ἡμέρας, ἀπέναντι τῶν ἀνδρῶν καὶ τῶν γυναικῶν, καὶ αὐτοὶ συνιέντες. καὶ ὦτα παντὸς τοῦ λαοῦ εἰς τὸ βιβλίον τοῦ νόμου. καὶ ἔστη ἔσδρας ὁ γραμματεὺς ἐπὶ βήματος ξυλίνου, καὶ ἔστησαν ἐχόμενα αὐτοῦ ματθαθίας, καὶ σαμαΐας, καὶ ἀνανίας, καὶ οὐρίας, καὶ χελκία, καὶ μαασία ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ, καὶ ἐξ ἀριστερῶν φαδαΐας, καὶ μισαὴλ, καὶ μελχίας, καὶ ἀσὼμ, καὶ ἀσαβαδμὰ, καὶ ζαχαρίας, καὶ μεσολλάμ. καὶ ἤνοιξεν ἔσδρας τὸ βιβλίον ἐνώπιον παντὸς τοῦ λαοῦ, ὅτι αὐτὸς ἦν ἐπάνω τοῦ λαοῦ. καὶ ἐγένετο ἡνίκα ἤνοιξεν αὐτὸ, ἔστη πᾶς ὁ λαός. καὶ ηὐλόγησεν ἔσδρας κύριον τὸν θεὸν τὸν μέγαν. καὶ ἀπεκρίθη πᾶς ὁ λαὸς καὶ εἶπαν, ἀμὴν, ἐπάραντες τὰς χεῖρας αὐτῶν. καὶ ἔκυψαν καὶ προσεκύνησαν τῷ κυρίῳ ἐπὶ πρόσωπον ἐπὶ τὴν γῆν. καὶ ἰησοῦς, καὶ βαναΐας, καὶ σαραβίας [a] ἦσαν συνετίζοντες

τὸν λαὸν εἰς τὸν νόμον, καὶ ὁ λαὸς ἐν τῇ στάσει αὐτοῦ. καὶ ἀνέγνωσαν ἐν βιβλίῳ νόμου τοῦ θεοῦ, καὶ ἐδίδασκεν ἔσδρας, καὶ διέστελλεν ἐν ἐπιστήμῃ κυρίου, καὶ συνῆκεν ὁ λαὸς ἐν τῇ ἀναγνώσει. καὶ εἶπε νεεμίας καὶ ἔσδρας ὁ ἱερεὺς καὶ γραμματεὺς, καὶ οἱ λευῖται καὶ οἱ συνετίζοντες τὸν λαόν. καὶ εἶπαν παντὶ τῷ λαῷ. ἡμέρα ἁγία ἐστὶ τῷ κυρίῳ θεῷ ἡμῶν, μὴ πενθεῖτε μηδὲ κλαίετε. ὅτι ἔκλαιε πᾶς ὁ λαὸς, ὡς ἤκουσαν τοὺς λόγους τοῦ νόμου. καὶ εἶπεν αὐτοῖς. πορεύεσθε, φάγετε λιπάσματα, καὶ πίετε γλυκάσματα, καὶ ἀποστείλατε μερίδας τοῖς μὴ ἔχουσιν, ὅτι ἁγία ἐστὶν ἡ ἡμέρα τῷ κυρίῳ ἡμῶν, καὶ μὴ διαπέσητε, ὅτι ἐστὶ κύριος ἰσχὺς ἡμῶν. καὶ οἱ λευῖται κατεσιώπων πάντα τὸν λαὸν, λέγοντες. σιωπᾶτε, ὅτι ἡμέρα ἁγία, καὶ μὴ καταπίπτετε. καὶ ἀπῆλθε πᾶς ὁ λαὸς φαγεῖν καὶ πιεῖν, καὶ ἀποστέλλειν μερίδας, καὶ ποιῆσαι εὐφροσύνην μεγάλην, ὅτι συνῆκαν ἐν τοῖς λόγοις οἷς ἐγνώρισεν αὐτοῖς. καὶ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ δευτέρᾳ συνήχθησαν οἱ ἄρχοντες τῶν πατριῶν σὺν τῷ παντὶ λαῷ οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ λευῖται πρὸς ἔσδραν τὸν γραμματέα, ἐπιστῆσαι πρὸς πάντας τοὺς λόγους τοῦ νόμου. καὶ εὕροσαν γεγραμμένον ἐν τῷ νόμῳ, ᾧ ἐνετείλατο κύριος τῷ μωϋσῇ, ὅπως κατοικήσωσιν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ἐν σκηναῖς ἐν ἑορτῇ ἐν μηνὶ τῷ ἑβδόμῳ, καὶ ὅπως σημάνωσι σάλπιγξιν ἐν πάσαις ταῖς πόλεσιν αὐτῶν καὶ ἐν ἱερουσαλήμ. καὶ εἶπεν ἔσδρας. ἐξέλθετε εἰς τὸ ὄρος, καὶ ἐνέγκατε φύλλα ἐλαίας, καὶ φύλλα ξύλων κυπαρισσίνων, καὶ φύλλα μυρσίνης, καὶ φύλλα φοινίκων, καὶ φύλλα ξύλου δασέος, ποιῆσαι σκηνὰς κατὰ τὸ γεγραμμένον. καὶ ἐξῆλθεν ὁ λαὸς, καὶ ἤνεγκαν, καὶ ἐποίησαν ἑαυτοῖς σκηνὰς ἀνὴρ ἐπὶ τοῦ δώματος αὐτοῦ, καὶ ἐν ταῖς αὐλαῖς αὐτῶν, καὶ ἐν ταῖς αὐλαῖς οἴκου τοῦ θεοῦ, καὶ ἐν πλατείαις τῆς πόλεως, καὶ ἕως πύλης ἐφραίμ. καὶ ἐποίησαν πᾶσα ἡ ἐκκλησία, οἱ ἐπιστρέψαντες ἀπὸ τῆς αἰχμαλωσίας σκηνὰς, καὶ ἐκάθισαν ἐν σκηναῖς, ὅτι οὐκ ἐποίησαν ἀπὸ ἡμερῶν ἰησοῦ υἱοῦ ναυῆ οὕτως οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ἕως τῆς ἡμέρας ἐκείνης. καὶ ἐγένετο εὐφροσύνη μεγάλη. καὶ ἀνέγνω ἐν βιβλίῳ νόμου τοῦ θεοῦ ἡμέραν ἐν ἡμέρᾳ ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς πρώτης ἕως τῆς ἡμέρας τῆς ἐσχάτης. καὶ ἐποίησαν ἑορτὴν ἑπτὰ ἡμέρας, καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ ἐξόδιον κατὰ τὸ κρίμα.

[a] [Ἦσαν συνετίζοντες.] In alijs libris hæc sequútur, ἀχὰν, σαβαθαῖος, χάμπτας, ἀζαρίας, ἰωζαβαδὰν, αἰτφανὲς, καὶ οἱ λευῖται ὑπεδίδασκον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ'.

ΚΑὶ ἐν ἡμέρᾳ εἰκοστῇ καὶ τετάρτῃ τοῦ μηνὸς τούτου συνήχθησαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ἐν νηστείᾳ καὶ ἐν σάκκοις καὶ σποδῷ ἐπὶ κεφαλῆς αὐτῶν. καὶ ἐχωρίσθησαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ἀπὸ παντὸς υἱοῦ ἀλλοτρίου, καὶ ἔστησαν καὶ ἐξηγόρευσαν τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν καὶ τὰς ἀνομίας τῶν πατέρων αὐτῶν. καὶ ἔστησαν ἐπὶ τῇ στάσει αὐτῶν, καὶ ἀνέγνωσαν ἐν βιβλίῳ νόμου κυρίου θεοῦ αὐτῶν. καὶ ἦσαν ἐξαγορεύοντες τῷ κυρίῳ καὶ προσκυνοῦντες τῷ κυρίῳ θεῷ αὐτῶν. καὶ ἔστη ἐπὶ ἀναβάσει τῶν λευιτῶν ἰησοῦς, καὶ οἱ υἱοὶ καδμιὴλ, σεχενία υἱὸς σαραβία, υἱοὶ χωνενί. καὶ ἐβόησαν φωνῇ μεγάλῃ πρὸς κύριον τὸν θεὸν αὐτῶν. καὶ εἴποσαν οἱ λευῖται ἰησοῦς καὶ καδμιήλ. ἀνάστητε, εὐλογεῖτε κύριον τὸν θεὸν ἡμῶν ἀπὸ τοῦ αἰῶνος καὶ ἕως τοῦ αἰῶνος. καὶ εὐλογήσουσιν ὄνομα δόξης σου, καὶ ὑψώσουσιν ἐπὶ πάσῃ εὐλογίᾳ καὶ αἰνέσει. καὶ εἶπεν ἔσδρας. σὺ εἶ αὐτὸς κύριος μόνος, σὺ ἐποίησας τὸν οὐρανὸν καὶ τὸν οὐρανὸν τοῦ οὐρανοῦ, καὶ πᾶσαν τὴν στάσιν αὐτῶν, τὴν γῆν καὶ πάντα ὅσα ἐστὶν ἐν αὐτῇ, τὰς θαλάσσας καὶ πάντα τὰ ἐν αὐταῖς. καὶ σὺ ζωοποιεῖς τὰ πάντα, καὶ σοὶ προσκυνοῦσιν αἱ στρατιαὶ τῶν οὐρανῶν. σὺ εἶ κύριος ὁ θεὸς, σὺ ἐξελέξω ἐν ἀβραμ, καὶ ἐξήγαγες αὐτὸν ἐκ τῆς χώρας τῶν χαλδαίων, καὶ ἐπέθηκας αὐτῷ ὄνομα ἀβραάμ. καὶ εὗρες τὴν καρδίαν αὐτοῦ πιστὴν ἐνώπιόν σου, καὶ διέθου πρὸς αὐτὸν διαθήκην δοῦναι αὐτῷ τὴν γῆν τῶν χαναναίων, καὶ χετταίων, καὶ ἀμορραίων, καὶ φερεζαίων, καὶ ἰεβουσαίων, καὶ γεργεσαίων, καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ. καὶ ἔστησας τοὺς λόγους σου ὅτι δίκαιος σύ, καὶ εἶδες τὴν ταπείνωσιν τῶν πατέρων ἡμῶν ἐν αἰγύπτῳ, καὶ τὴν κραυγὴν αὐτῶν ἤκουσας ἐπὶ θάλασσαν ἐρυθράν. καὶ ἔδωκας σημεῖα καὶ τέρατα ἐν αἰγύπτῳ ἐν φαραὼ, καὶ ἐν πᾶσι τοῖς παισὶν αὐτοῦ, καὶ ἐν παντὶ τῷ λαῷ τῆς γῆς αὐτοῦ, ὅτι ἔγνως ὅτι ὑπερηφάνησαν ἐπ' αὐτοὺς, καὶ ἐποίησας σεαυτῷ ὄνομα ὡς ἡ ἡμέρα αὕτη. καὶ τὴν θάλασσαν ἔρρηξας ἐνώπιον αὐτῶν, καὶ παρήλθοσαν ἐν μέσῳ τῆς θαλάσσης ἐν ξηρασίᾳ, καὶ τοὺς καταδιώξοντας αὐτοὺς ἔρριψας εἰς βυθὸν, ὡσεὶ λίθον ἐν ὕδατι σφοδρῷ. καὶ ἐν στύλῳ νεφέλης ὡδήγησας αὐτοὺς ἡμέρας, καὶ ἐν στύλῳ πυρὸς τὴν νύκτα, τοῦ φωτίσαι αὐτοῖς τὴν ὁδὸν ἐν ᾗ πορεύσονται ἐν αὐτῇ. καὶ ἐπὶ ὄρος σινὰ κατέβης, καὶ ἐλάλησας πρὸς αὐτοὺς ἐξ οὐρανοῦ, καὶ ἔδωκας αὐτοῖς κρίματα εὐθέα, καὶ νόμους ἀληθείας, προστάγματα καὶ ἐντολὰς ἀγαθάς. καὶ τὸ σάββατόν σου τὸ ἅγιον ἐγνώρισας αὐτοῖς, ἐντολὰς καὶ προστάγματα καὶ νόμον ἐνετείλω αὐτοῖς ἐν χειρὶ μωϋσῆ δούλου σου. καὶ ἄρτον ἐξ οὐρανοῦ ἔδωκας αὐτοῖς [a] εἰς σιτοδοτίαν αὐτῶν, καὶ ὕδωρ ἐκ πέτρας ἐξήνεγκας αὐτοῖς εἰς δίψαν αὐτῶν. καὶ εἶπας αὐτοῖς εἰσελθεῖν κληρονομῆσαι τὴν γῆν ἐφ' ἣν ἐξέτεινας τὴν χεῖρά σου, δοῦναι αὐτοῖς. καὶ αὐτοὶ, καὶ οἱ πατέρες ἡμῶν ὑπερηφανεύσαντο, καὶ ἐσκλήρυναν τὸν τράχηλον αὐτῶν, καὶ οὐκ ἤκουσαν τῶν ἐντολῶν σου. καὶ ἀνένευσαν τοῦ εἰσακοῦσαι, καὶ οὐκ ἐμνήσθησαν τῶν θαυμασίων σου ὧν ἐποίησας μετ' αὐτῶν. καὶ ἐσκλήρυναν τὸν τράχηλον αὐτῶν, καὶ ἔδωκαν ἀρχὴν ἐπιστρέψαι εἰς δουλείαν αὐτῶν ἐν αἰγύπτῳ. καὶ σὺ ὁ θεὸς ἐλεήμων καὶ οἰκτίρμων μακρόθυμος καὶ πολυέλεος, καὶ οὐκ ἐγκατέλιπες αὐτούς. ἔτι δὲ καὶ ἐποίησαν ἑαυτοῖς μόσχον χωνευτόν,

χευτὸν, καὶ εἶπαν, οὗτοι οἱ θεοὶ οἱ ἐξαγαγόντες ἡμᾶς ἐξ αἰγύπτου. καὶ ἐποίησαν παροργισμοὺς μεγάλους. καὶ σὺ ἐν οἰκτιρμοῖς σου τοῖς πολλοῖς οὐκ ἐγκατέλιπες αὐτοὺς ἐν τῇ ἐρήμῳ, τὸν στύλον τῆς νεφέλης οὐκ ἐξέκλινας ἀπ' αὐτῶν ἡμέρας, ὁδηγῆσαι αὐτοὺς ἐν τῇ ὁδῷ, καὶ τὸν στύλον τοῦ πυρὸς τὴν νύκτα, φωτίζειν αὐτοῖς τὴν ὁδὸν ἐν ᾗ πορεύονται ἐν αὐτῇ. καὶ τὸ πνεῦμά σου τὸ ἀγαθὸν ἔδωκας συνετίσαι αὐτούς. καὶ τὸ μάννα σου οὐκ ἀφυστέρησας ἀπὸ στόματος αὐτῶν, καὶ ὕδωρ ἔδωκας αὐτοῖς ἐν τῇ δίψει αὐτῶν. καὶ τεσσαράκοντα ἔτη διέθρεψας αὐτοὺς ἐν τῇ ἐρήμῳ, οὐχ [β] ὑστέρησας αὐτοῖς οὐδέν. ἱμάτια αὐτῶν οὐκ ἐπαλαιώθησαν, καὶ πόδες αὐτῶν οὐ διερράγησαν. καὶ ἔδωκας αὐτοῖς βασιλείας, καὶ λαοὺς ἐμέρισας αὐτοῖς. καὶ ἐκληρονόμησαν τὴν γῆν σηὼν βασιλέως ἐσεβὼν, καὶ τὴν γῆν ὢγ βασιλέως τοῦ βασάν. καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτῶν ἐπλήθυνας ὡς τοὺς ἀστέρας τοῦ οὐρανοῦ, καὶ εἰσήγαγες αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν ἣν εἶπας τοῖς πατράσιν αὐτῶν, καὶ ἐκληρονόμησαν αὐτήν. καὶ ἐξέτριψας ἐνώπιον αὐτῶν τοὺς κατοικοῦντας τὴν γῆν τῶν χαναναίων, καὶ ἔδωκας αὐτοὺς εἰς τὰς χεῖρας αὐτῶν, καὶ τοὺς βασιλεῖς αὐτῶν καὶ τοὺς λαοὺς τῆς γῆς, ποιῆσαι αὐτοῖς ὡς ἀρεστὸν ἐνώπιον αὐτῶν. καὶ κατελάβοσαν πόλεις ὑψηλὰς, καὶ ἐκληρονόμησαν οἰκίας πλήρεις πάντων ἀγαθῶν, λάκκους λελατομημένους, ἀμπελῶνας καὶ ἐλαιῶνας, καὶ πᾶν ξύλον βρώσιμον εἰς πλῆθος. καὶ ἐφάγοσαν καὶ ἐνεπλήσθησαν καὶ ἐλιπάνθησαν, καὶ ἐτρύφησαν ἐν ἀγαθωσύνῃ σου τῇ μεγάλῃ. καὶ ἤλλαξαν, καὶ ἀπέστησαν ἀπὸ σοῦ, καὶ ἔρριψαν τὸν νόμον σου ὀπίσω σώματος αὐτῶν. καὶ τοὺς προφήτας σου ἀπέκτειναν, οἳ διεμαρτύραντο ἐν αὐτοῖς ἐπιστρέψαι αὐτοὺς πρὸς σέ. καὶ ἐποίησαν παροργισμοὺς μεγάλους. καὶ ἔδωκας αὐτοὺς ἐν χειρὶ θλιβόντων αὐτοὺς, καὶ ἔθλιψαν αὐτούς. καὶ ἀνεβόησαν πρὸς σὲ ἐν καιρῷ θλίψεως αὐτῶν, καὶ σὺ ἐξ οὐρανοῦ σου ἤκουσας, καὶ ἐν οἰκτιρμοῖς σου τοῖς μεγάλοις ἔδωκας αὐτοῖς σωτῆρας, καὶ ἔσωσας αὐτοὺς ἐκ χειρὸς θλιβόντων αὐτούς. καὶ ὡς ἀνεπαύσαντο, ἐπέστρεψαν ποιῆσαι τὸ πονηρὸν ἐνώπιόν σου. καὶ ἐγκατέλιπες αὐτοὺς εἰς χεῖρας ἐχθρῶν αὐτῶν, καὶ κατῆρξαν ἐν αὐτοῖς. καὶ πάλιν ἀνεβόησαν πρὸς σὲ, καὶ σὺ ἐξ οὐρανοῦ εἰσήκουσας, καὶ ἐρρύσω αὐτοὺς ἐν οἰκτιρμοῖς σου πολλοῖς, καὶ ἐπεμαρτύρω αὐτοῖς ἐπιστρέψαι αὐτοὺς εἰς τὸν νόμον σου. καὶ οὐκ ἤκουσαν, ἀλλ' ἐν ταῖς ἐντολαῖς σου καὶ κρίμασί σου ἡμάρτοσαν, ἃ ποιήσας αὐτὰ ἄνθρωπος ζήσεται ἐν αὐτοῖς. καὶ ἔδωκαν νῶτον ἀπειθοῦντα, καὶ τράχηλον αὐτῶν ἐσκλήρυναν καὶ οὐκ ἤκουσαν. καὶ εἵλκυσας ἐπ' αὐτοὺς ἔτη πολλὰ, καὶ ἐπεμαρτύρω αὐτοῖς ἐν πνεύματί σου ἐν χειρὶ προφητῶν σου, καὶ οὐκ ἐνωτίσαντο, καὶ ἔδωκας αὐτοὺς ἐν χειρὶ λαῶν τῆς γῆς. καὶ σὺ ἐν οἰκτιρμοῖς σου τοῖς πολλοῖς οὐκ ἐποίησας αὐτοὺς εἰς συντέλειαν, καὶ οὐκ ἐγκατέλιπες αὐτοὺς, ὅτι ἰσχυρὸς εἶ καὶ ἐλεήμων καὶ οἰκτίρμων. καὶ νῦν ὁ θεὸς ἡμῶν ὁ ἰσχυρὸς ὁ μέγας ὁ κραταιὸς καὶ ὁ φοβερὸς, φυλάσσων τὴν διαθήκην σου καὶ τὸ ἔλεός σου, μὴ ὀλιγωθήτω ἐνώπιόν σου πᾶς ὁ μόχθος ὃς εὗρεν ἡμᾶς καὶ τοὺς βασιλεῖς ἡμῶν, καὶ τοὺς ἄρχοντας ἡμῶν, καὶ τοὺς ἱερεῖς ἡμῶν, καὶ τοὺς προφήτας ἡμῶν, καὶ τοὺς πατέρας ἡμῶν, καὶ ἐν παντὶ τῷ λαῷ σου· ἀπὸ ἡμερῶν βασιλέων ἀσσοὺρ καὶ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης. καὶ σὺ δίκαιος ἐπὶ πᾶσι τοῖς ἐρχομένοις ἐφ' ἡμᾶς, ὅτι ἀλήθειαν ἐποίησας. καὶ ἡμεῖς ἐξημάρτομεν, καὶ οἱ βασιλεῖς ἡμῶν, καὶ οἱ ἄρχοντες ἡμῶν, καὶ οἱ ἱερεῖς ἡμῶν. καὶ οἱ πατέρες ἡμῶν οὐκ ἐποίησαν τὸν νόμον σου, καὶ οὐ προσέσχον [γ] τῶν ἐντολῶν σου, καὶ τὰ μαρτύριά σου ἃ διεμαρτύρω αὐτοῖς. καὶ αὐτοὶ ἐν βασιλείᾳ σου καὶ ἐν ἀγαθωσύνῃ σου τῇ πολλῇ ᾗ ἔδωκας αὐτοῖς, καὶ ἐν τῇ γῇ τῇ πλατείᾳ καὶ λιπαρᾷ ᾗ ἔδωκας ἐνώπιον αὐτῶν, οὐκ ἐδούλευσάν σοι, καὶ οὐκ ἀπέστρεψαν ἀπὸ ἐπιτηδευμάτων αὐτῶν τῶν πονηρῶν. ἰδοὺ σήμερον ἐσμὲν δοῦλοι, καὶ ἡ γῆ ἣν ἔδωκας τοῖς πατράσιν ἡμῶν φαγεῖν τὸν καρπὸν αὐτῆς καὶ τὰ ἀγαθὰ αὐτῆς, ἰδοὺ ἐσμὲν δοῦλοι ἐπ' αὐτῆς καὶ οἱ καρποὶ αὐτῆς πολλοὶ τοῖς βασιλεῦσιν οἷς ἔδωκας ἐφ' ἡμᾶς ἐν ἁμαρτίαις ἡμῶν, καὶ ἐπὶ τὰ σώματα ἡμῶν ἐξουσιάζουσι, καὶ ἐν κτήνεσιν ἡμῶν ὡς ἀρεστὸν αὐτοῖς, καὶ ἐν θλίψει μεγάλῃ ἐσμέν. καὶ ἐν πᾶσι τούτοις ἡμεῖς διατιθέμεθα πίστιν καὶ γράφομεν καὶ ἐπισφραγίζουσιν ἄρχοντες ἡμῶν, λευῖται ἡμῶν, ἱερεῖς ἡμῶν.

α [Εἰς σποδοπίαν.] Nonnulli libri habent, εἰς σποδιάν. β [ὑστέρησας.] Sic Psal. 83. οὐχ ὑστερήσει τὰ ἀγαθά. Alij vero libri habent, ὑστέρησεν. γ [τῶν ἐντολῶν.] Sic quoque est in nonnullis alijs libris. In plerisque, τὰς ἐντολάς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι'.

Καὶ ἐπὶ τῶν σφραγιζόντων νεεμίας ἀρτασασθὰ υἱὸς ἀχαλία, καὶ σεδεκίας υἱὸς ἀραία, καὶ ἀζαρία, καὶ ἱερεμία, φασσοὺρ, ἀμαρία, μελχία, ἀττοὺς, σεβανὶ, μαλούχ, ἱερὰμ, μεραμὼθ, ἀβδία, δανιὴλ, γανναθὼν, βαρούχ, μεσουλὰμ, ἀβία, μιαμὶν, μααζία, βελγαϊ, σαμαΐα, οὗτοι ἱερεῖς. καὶ οἱ λευῖται, ἰησοῦς υἱὸς ἀζανία, βαναίου ἀπὸ υἱῶν ἠναδὰδ, καδμιὴλ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, σαβανία, ὠδουΐα, καλιτὰν, φελία, ἀνὰν, μιχὰ, ῥοὼβ, ἀσεβίας, ζακχὼρ, σαραβία, σεβανία, ὠδούμ. υἱοὶ βανουαῒ ἄρχοντες τοῦ λαοῦ φόρος φαὰθ, μωὰβ, ἠλὰμ, ζαθουΐα. υἱοὶ βανὶ, ἀσγὰδ, βηβαῒ, ἀδανία, βαγοὶ, ἠδὶν, ἀτὴρ, ἐζεκία, ἀζοὺρ, ὠδουΐα, ἠσὰμ, βησὶ, ἀρὶφ, ἀναθὼθ, νωβαῒ, μεγαφὴς, μεσουλλὰμ, ἠζὶρ, μεσωζεβὴλ, σαδοὺκ, ἰεδδούα, φαλτία, ἀνὰν, ἀναΐα, ὠσηὲ, ἀνανίας, ἀσσοὺβ, ἀλωὴς, φαλαῒ, σωβὴκ, ῥεοὺμ, ἐσαβανὰ, μαασία, καὶ αἰὰ, αἰνὰν, ἠρὰμ, μαλοὺχ, ἠρὰμ, βαανὰ, καὶ οἱ κατάλοιποι τοῦ λαοῦ, οἱ ἱερεῖς, οἱ λευῖται, οἱ πυλωροὶ, οἱ ᾄδοντες, οἱ ναθινὶμ, καὶ πᾶς ὁ προσπορευόμενος ἀπὸ λαῶν τῆς γῆς πρὸς νόμον τοῦ θεοῦ, γυναῖκες αὐτῶν, υἱοὶ αὐτῶν, θυγατέρες αὐτῶν. πᾶς ὁ εἰδὼς καὶ συνιῶν, ἐνίσχυον ἐπὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῶν, καὶ κατηράσαντο αὐτοὺς καὶ εἰσήλθοσαν ἐν ἀρᾷ καὶ ἐν ὅρκῳ τοῦ πορεύεσθαι ἐν νόμῳ τοῦ θεοῦ, ὃς ἐδόθη ἐν χειρὶ μωϋσῆ δούλου τοῦ θεοῦ, φυλάσσεσθαι καὶ ποιεῖν πάσας

τὰς ἐντολὰς κυρίου, καὶ τὰ κρίματα αὐτοῦ, καὶ τὰ προστάγματα αὐτοῦ, καὶ τοῦ μὴ δοῦναι θυγατέρας ἡμῶν τοῖς λαοῖς τῆς γῆς, καὶ τὰς θυγατέρας αὐτῶν οὐ ληψόμεθα τοῖς υἱοῖς ἡμῶν. καὶ λαοὶ τῆς γῆς οἱ φέροντες τοὺς ἀγορασμοὺς καὶ πᾶσαν πρᾶσιν ἐν ἡμέρᾳ τοῦ σαββάτου ἀποδόσθαι, οὐκ ἀγορῶμεν παρ' αὐτῶν ἐν σαββάτῳ καὶ ἐν ἡμέρᾳ ἁγίᾳ. καὶ ἀνήσομεν τὸ ἔτος τὸ ἕβδομον, καὶ ἀπαίτησιν πάσης χειρός. καὶ στήσομεν ἐφ' ἡμᾶς ἐντολὰς δοῦναι ἐφ' ἡμᾶς τρίτον τοῦ διδράχμου κατ' ἐνιαυτὸν εἰς δουλείαν οἴκου τοῦ θεοῦ ἡμῶν, εἰς ἄρτους τοῦ προσώπου, καὶ θυσίαν τοῦ ἐνδελεχισμοῦ, καὶ εἰς ὁλοκαύτωμα τοῦ ἐνδελεχισμοῦ τῶν σαββάτων, τῶν νουμηνιῶν, εἰς τὰς ἑορτὰς καὶ εἰς τὰ ἅγια, καὶ τὰ περὶ ἁμαρτίας, ἐξιλάσασθαι περὶ ἰσραήλ, καὶ εἰς ἔργα οἴκου τοῦ θεοῦ ἡμῶν. καὶ κλήρους ἐβάλομεν περὶ κλήρου ξυλοφορίας οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ λευῖται καὶ ὁ λαὸς ἐνέγκαι εἰς οἶκον θεοῦ ἡμῶν, εἰς οἶκον πατριῶν ἡμῶν, εἰς καιροὺς ἀπὸ χρόνων, ἐνιαυτὸν κατ' ἐνιαυτὸν, ἐκκαῦσαι ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον κυρίου θεοῦ ἡμῶν ὡς γέγραπται ἐν τῷ νόμῳ, καὶ ἐνέγκαι τὰ πρωτογεννήματα τῆς γῆς ἡμῶν, καὶ πρωτογεννήματα καρποῦ παντὸς ξύλου ἐνιαυτὸν κατ' ἐνιαυτὸν εἰς οἶκον κυρίου καὶ τὰ πρωτότοκα υἱῶν ἡμῶν καὶ κτηνῶν ἡμῶν, ὡς γέγραπται ἐν τῷ νόμῳ, καὶ τὰ πρωτότοκα τῶν βοῶν ἡμῶν καὶ ποιμνίων ἡμῶν ἐνέγκαι εἰς οἶκον θεοῦ ἡμῶν, τοῖς ἱερεῦσι τοῖς λειτουργοῦσιν ἐν οἴκῳ θεοῦ ἡμῶν. καὶ τὴν ἀπαρχὴν σίτων ἡμῶν καὶ τὸν καρπὸν παντὸς ξύλου, οἴνου, καὶ ἐλαίου οἴσομεν τοῖς ἱερεῦσιν εἰς τὸ γαζοφυλάκιον οἴκου τοῦ θεοῦ, καὶ δεκάτην γῆς ἡμῶν τοῖς λευίταις. καὶ αὐτοὶ οἱ λευῖται δεκατοῦντες ἐν πάσαις πόλεσι δουλείας ἡμῶν. καὶ ἔσται ὁ ἱερεὺς υἱὸς ἀαρὼν μετὰ τοῦ λευίτου ἐν τῇ δεκάτῃ τοῦ λευίτου, καὶ οἱ λευῖται ἀνοίσουσι τὴν δεκάτην τῆς δεκάδος εἰς οἶκον θεοῦ ἡμῶν εἰς τὰ γαζοφυλάκια εἰς οἶκον τοῦ θεοῦ. ὅτι εἰς τοὺς θησαυροὺς εἰσοίσουσιν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ καὶ οἱ υἱοὶ τοῦ λευὶ τὰς ἀπαρχὰς τοῦ σίτου, καὶ τοῦ οἴνου, καὶ τοῦ ἐλαίου, καὶ ἐκεῖ σκεύη τὰ ἅγια, καὶ οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ λειτουργοὶ καὶ οἱ πυλωροὶ καὶ οἱ ᾄδοντες, καὶ οὐκ ἐγκαταλείψομεν τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ ἡμῶν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ'.

Καὶ ἐκάθισαν οἱ ἄρχοντες τοῦ λαοῦ ἐν ἱερουσαλήμ. καὶ οἱ κατάλοιποι τοῦ λαοῦ ἐβάλοσαν κλήρους ἐνέγκαι ἕνα ἀπὸ τῶν δέκα καθίσαι ἐν ἱερουσαλὴμ πόλει τῇ ἁγίᾳ, καὶ ἐννέα μέρη ἐν ταῖς πόλεσι. καὶ εὐλόγησεν ὁ λαὸς τοὺς πάντας ἄνδρας τοὺς ἑκουσιαζομένους, καθίσαι ἐν ἱερουσαλήμ. καὶ οὗτοι οἱ ἄρχοντες τῆς χώρας οἱ ἐκάθισαν ἐν ἱερουσαλὴμ καὶ ἐν πόλεσιν ἰούδα. ἐκάθισαν ἀνὴρ ἐν κατασχέσει αὐτοῦ, ἐν πόλεσιν αὐτῶν ἰσραήλ. οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ λευῖται, καὶ οἱ ναθιναῖοι, καὶ οἱ υἱοὶ δούλων σαλωμών. καὶ ἐν ἱερουσαλὴμ ἐκάθισαν ἀπὸ υἱῶν ἰούδα, καὶ ἀπὸ υἱῶν βενιαμίν. ἀπὸ υἱῶν ἰούδα, ἀθαΐα υἱὸς ἀζία, υἱὸς ζαχαρία, υἱὸς σαμαρία, υἱὸς σαφατία, υἱὸς μαλελεήλ. καὶ ἀπὸ τῶν υἱῶν φαρὲς, καὶ μαασία υἱὸς βαρούχ, υἱὸς χαλαζά, υἱὸς ὀζία, υἱὸς ἀδαΐα, υἱὸς ἰωαρίβ, υἱὸς ζαχαρίου, υἱὸς τοῦ σηλωνί. πάντες υἱοὶ φαρὲς οἱ καθήμενοι ἐν ἱερουσαλήμ, τετρακόσιοι ἑξηκονταοκτὼ ἄνδρες δυνάμεως. καὶ οὗτοι υἱοὶ βενιαμίν, σηλὼ υἱὸς μεσουλάμ, υἱὸς ἰωάδ, υἱὸς φαδαΐα, υἱὸς κωλεΐα, υἱὸς μαασίου, υἱὸς ἐθιήλ, υἱὸς ἰεσία, καὶ ὀπίσω αὐτοῦ γηβὲ σηλὶ ἐννακόσιοι εἰκοσιοκτώ. καὶ ἰωὴλ υἱὸς ζεχρὶ ἐπίσκοπος ἐπ' αὐτούς. καὶ ἰούδα υἱὸς ἀσανὰ ἀπὸ τῆς πόλεως, δεύτερος. ἀπὸ τῶν ἱερέων, καὶ ἰαδία υἱὸς ἰωαρίβ, ἰαχὶν, σαραία υἱὸς ἑλκία, υἱὸς μεσουλὰμ, υἱὸς σαδδούκ, υἱὸς μαριώθ, υἱὸς αἰτὼβ ἀπέναντι οἴκου τοῦ θεοῦ. καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτῶν ποιοῦντες τὸ ἔργον τοῦ οἴκου, ὀκτακόσιοι εἰκοσιδύο. καὶ ἀδαΐα υἱὸς ἰεροάμ υἱοῦ φαλαλία, υἱοῦ ἀμασὶ, υἱὸς ζαχαρία, υἱὸς φασσούρ, υἱὸς μελχία, καὶ ἀδελφοὶ αὐτοῦ ἄρχοντες πατριῶν, διακόσιοι τεσσαρακονταδύο. καὶ ἀμασία υἱὸς ἐσδριήλ, υἱοῦ μεσαριμὼθ, υἱοῦ ἐμμήρ, καὶ ἀδελφοὶ αὐτοῦ δυνατοὶ παρατάξεως, ἑκατὸν εἰκοσιοκτώ, καὶ ἐπίσκοπος [a] βαδιὴλ υἱὸς τῶν μεγάλων. καὶ ἀπὸ τῶν λευιτῶν σαμαΐα υἱὸς ἐσρικὰμ ματθανίας υἱὸς μιχὰ, καὶ ἰωβὴβ υἱὸς σαμουΐ, διακόσιοι ὀγδοηκοντατέσσαρες. καὶ οἱ πυλωροὶ ἀκοὺβ, τελαμὶν, καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτῶν, ἑκατὸν ἑβδομηκονταδύο. καὶ ἐπίσκοπος λευιτῶν υἱὸς βανὶ, υἱὸς ὀζὶ, υἱὸς ἀσαβία, υἱὸς μιχά. ἀπὸ υἱῶν ἀσὰφ τῶν ᾀδόντων ἀπέναντι ἔργου οἴκου τοῦ θεοῦ. ὅτι ἐντολὴ τοῦ βασιλέως εἰς αὐτούς. καὶ φαθαΐα υἱὸς βασηζὰ πρὸς χεῖρα τοῦ βασιλέως εἰς πᾶν χρῆμα τῷ λαῷ, καὶ πρὸς τὰς ἐπαύλεις ἐν ἀγρῷ αὐτῶν. καὶ ἀπὸ υἱῶν ἰούδα ἐκάθισαν ἐν καριαθαρβὸκ, καὶ ἐν ἰησοῦ, καὶ ἐν βηρσαβεὲ, καὶ ἐπαύλεις αὐτῶν λαχὶς καὶ ἀγροὶ αὐτῆς. καὶ παρενεβάλοσαν ἐν βηρσαβεέ. καὶ οἱ υἱοὶ βενιαμὶν ἀπὸ γαβαὰ μαχμάς. καὶ ἀπὸ τῶν λευιτῶν μερίδες ἰούδα τῷ βενιαμίν.

a [βαδιήλ.] Nonnulli libri habent, ζεχριήλ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΒ'.

Καὶ οὗτοι οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ λευῖται οἱ ἀναβάντες μετὰ ζοροβάβελ υἱοῦ σαλαθιὴλ καὶ ἰησοῦ, σαραΐα, ἱερεμία, ἔσδρα, ἀμαρία, μαλοὺχ, σεχενία. οὗτοι οἱ ἄρχοντες τῶν ἱερέων, καὶ ἀδελφοὶ αὐτῶν ἐν ἡμέραις ἰησοῦ. καὶ οἱ λευῖται ἰησοῦ βανουὶ, καδμιήλ, σαραβία, ἰωδαὲ, ματθανία ἐπὶ τῶν χειρῶν αὐτὸς, καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτῶν εἰς τὰς ἐφημερίας. καὶ ἰησοῦς ἐγέννησε τὸν ἰωακὶμ, καὶ ἰωακὶμ ἐγέννησε τὸν ἐλιασὶβ, καὶ ἐλιασὶβ τὸν ἰωδαὲ, καὶ ἰωδαὲ ἐγέννησε τὸν ἰωνάθαν, καὶ ἰωνάθαν ἐγέννησε τὸν ἰαδού. καὶ ἐν ἡμέραις ἰωακὶμ ἀδελφοὶ αὐτοῦ οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ ἄρχοντες τῶν πατριῶν τῷ σαραΐα, ἀμαρία. τῷ ἱερεμίᾳ, ἀνανία. τῷ ἔσδρᾳ, μεσουλάμ. τῷ ἀμαρίᾳ, ἰωανάν. τῷ ἀμαλοὺχ, ἰωνάθαν. τῷ σεχενία, ἰωσήφ. τῷ ἀρὲ, μαννάς. τῷ μαριώθ, ἐλκαΐ. τῷ ἀδαδαὶ, ζαχαρία. τῷ γαναθὼθ, μεσουλάμ. τῷ ἀβιὰ, ζεχρί. τῷ μιαμὶν, μααδαί, τῷ φελετὶ,

τῇ, τῷ βαλγὰς, σαμουέ. τῷ σεμίᾳ, ἰωνάθαν. τῷ ἰωαρίβ, ματθαναΐ. τῷ ἰδίᾳ, ὀζί. τῷ σαλαΐ, καλλαΐ. τῷ ἀμὲκ, ἀβέδ. τῷ ἐλκίᾳ, ἀσαβίας. τῷ ἰεδδιοὺ, ναθαναήλ. οἱ λευῖται ἐν ἡμέραις ἐλιασὶβ, ἰωαδὰ, καὶ ἰωὰς καὶ ἰωανὰν, καὶ ἰδούα, γεγραμμένοι ἄρχοντες τῶν πατριῶν καὶ οἱ ἱερεῖς ἐν βασιλείᾳ δαρείου τοῦ πέρσου. υἱοὶ λευὶ ἄρχοντες τῶν πατριῶν γεγραμμένοι ἐπὶ βιβλίῳ λόγων τῶν ἡμερῶν, καὶ ἕως ἡμερῶν ἰωανὰν υἱοῦ ἐλιασούβ. καὶ οἱ ἄρχοντες τῶν λευιτῶν ἀσαβία, καὶ σαραβία, καὶ ἰησοῦ. καὶ υἱοὶ καδμιὴλ καὶ ἀδελφοὶ αὐτῶν κατεναντίον αὐτῶν εἰς ὕμνον αἰνεῖν ἐν ἐντολῇ δαυὶδ ἀνθρώπου τοῦ θεοῦ ἐφημερίαν πρὸς ἐφημερίαν, ἐν τῷ συναγαγεῖν με τοὺς πυλωροὺς ἐν ἡμέραις ἰωακὶμ υἱοῦ ἰησοῦ, υἱοῦ ἰωσεδὲκ. καὶ ἐν ἡμέραις νεεμίᾳ, καὶ ἔσδρας ὁ ἱερεὺς καὶ γραμματεύς. καὶ ἐν ἐγκαινίοις τείχους ἱερουσαλὴμ ἐζήτησαν τοὺς λευίτας ἐν τοῖς τόποις αὐτῶν τοῦ ἐνέγκαι αὐτοὺς εἰς ἱερουσαλὴμ, ποιῆσαι ἐγκαίνια καὶ εὐφροσύνην ἐν θωδαθά. καὶ ἐν ᾠδαῖς κυμβαλίζοντες, καὶ ψαλτήρια, καὶ κινύραι. καὶ συνήχθησαν οἱ υἱοὶ τῶν ᾀδόντων. καὶ ἀπὸ τῆς περιχώρου κυκλόθεν εἰς ἱερουσαλὴμ, καὶ ἀπὸ ἐπαύλεων, καὶ ἀπὸ ἀγρῶν, ὅτι ἐπαύλεις ᾠκοδόμησαν ἑαυτοῖς οἱ ᾄδοντες ἐν ἱερουσαλήμ. καὶ ἐκαθαρίσθησαν οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ λευῖται, καὶ ἐκαθάρισαν τὸν λαὸν καὶ τοὺς πυλωροὺς καὶ τὸ τεῖχος. καὶ ἀνήνεγκαν τοὺς ἄρχοντας ἰούδα ἐπάνω τοῦ τείχους. καὶ ἔστησαν δύο περὶ αἰνέσεως μεγάλους, καὶ διῆλθον ἐκ δεξιῶν ἐπάνω τοῦ τείχους τῆς κοπρίας. καὶ ἐπορεύθησαν ὀπίσω αὐτῶν ὠσαΐα καὶ ἥμισυ ἀρχόντων ἰούδα, καὶ ἀζαρίας, καὶ ἔσδρας, καὶ μεσολλὰμ, καὶ ἰούδα, καὶ βενιαμὶν, καὶ σαμαΐας, καὶ ἱερεμία. καὶ ἀπὸ τῶν υἱῶν τῶν ἱερέων ἐν σάλπιγξι, ζαχαρίας υἱὸς ἰωνάθαν, υἱὸς σαμαΐα, υἱὸς ματθανία, υἱὸς μιχαία, υἱὸς ζακχοὺρ, υἱὸς ἀσάφ. καὶ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, σαμαΐα, καὶ ὀζιὴλ, γελὼλ, ἰαμὰ, αΐα, ναθαναὴλ καὶ ἰούδα, ἀνανὶ, τοῦ αἰνεῖν ἐν ᾠδαῖς δαυὶδ ἀνθρώπου τοῦ θεοῦ. καὶ ἔσδρας ὁ γραμματεὺς ἔμπροσθεν αὐτῶν ἐπὶ πύλης, τοῦ αἰνεῖν κατέναντι αὐτῶν. καὶ ἀνέβησαν ἐπὶ κλίμακας πόλεως δαυὶδ ἐν ἀναβάσει τοῦ τείχους ἐπάνωθεν τοῦ οἴκου δαυὶδ καὶ ἕως τῆς πύλης τοῦ ὕδατος ἐφραὶμ, καὶ ἐπὶ τὴν πύλην ἰχθυρὰν, καὶ πύργῳ ἀναμεὴλ, καὶ ἕως πύλης τῆς προβατικῆς. καὶ ἠκούσθησαν οἱ ᾄδοντες, καὶ ἐπεσκέπησαν. καὶ ἔθυσαν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ θυσιάσματα μεγάλα, καὶ ηὐφράνθησαν, ὅτι ὁ θεὸς ηὔφρανεν αὐτοὺς μεγάλως. καὶ αἱ γυναῖκες αὐτῶν καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν ηὐφράνθησαν, καὶ ἠκούσθη ἡ εὐφροσύνη ἐν ἱερουσαλὴμ ἀπὸ μακρόθεν. καὶ κατέστησαν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἄνδρας ἐπὶ τῶν γαζοφυλακίων, τοῖς θησαυροῖς, ταῖς ἀπαρχαῖς, καὶ ταῖς δεκάταις, καὶ τοῖς συνηγμένοις ἐν αὐτοῖς ἄρχουσι τῶν πόλεων μερίδας τοῖς ἱερεῦσι καὶ τοῖς λευίταις, ὅτι εὐφροσύνη ἐν ἰούδα ἐπὶ τοὺς ἱερεῖς, καὶ ἐπὶ τοὺς λευίτας τοὺς ἑστῶτας. καὶ ἐφύλαξαν φυλακὰς θεοῦ αὐτῶν, καὶ φυλακὰς τοῦ καθαρισμοῦ, καὶ τοὺς ᾄδοντας, καὶ τοὺς πυλωροὺς, ὡς ἐντολαὶ δαυὶδ, καὶ σαλωμὼν υἱοῦ αὐτοῦ. ὅτι ἐν ἡμέραις δαυὶδ ἀσὰφ ἀπ᾽ ἀρχῆς πρῶτος τῶν ᾀδόντων, καὶ ὕμνον καὶ αἴνεσιν τῷ θεῷ. καὶ πᾶς ἰσραὴλ ἐν ἡμέραις ζοροβάβελ καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις νεεμίου, διδόντες μερίδας τῶν ᾀδόντων καὶ τῶν πυλωρῶν, λόγον ἡμέρας ἐν ἡμέρᾳ αὐτοῦ, καὶ ἁγιάζοντες τοῖς λευίταις, καὶ οἱ λευῖται ἁγιάζοντες τοῖς υἱοῖς ἀαρών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΓ.

Ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἀνεγνώσθη ἐν βιβλίῳ μωυσῆ ἐν ὠσὶ τοῦ λαοῦ. καὶ εὑρέθη γεγραμμένον ἐν αὐτῷ, ὅπως μὴ εἰσέλθωσιν ἀμμανῖται καὶ μωαβῖται ἐν ἐκκλησίᾳ θεοῦ ἕως αἰῶνος, ὅτι οὐ συνήντησαν τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ ἐν ἄρτῳ καὶ ὕδατι, καὶ ἐμισθώσαντο ἐπ᾽ αὐτὸν τὸν βαλαὰμ καταράσασθαι, καὶ ἐπέστρεψεν ὁ θεὸς ἡμῶν τὴν κατάραν εἰς εὐλογίαν. καὶ ἐγένετο ὡς ἤκουσαν τὸν νόμον, καὶ ἐχωρίσθησαν πᾶς ἐπίμικτος ἐν ἰσραήλ. καὶ πρὸ τούτου ἐλιασὶβ ὁ ἱερεὺς οἰκῶν ἐν γαζοφυλακίῳ οἴκου θεοῦ ἡμῶν ἐγγίων τωβίᾳ. καὶ ἐποίησεν ἑαυτῷ γαζοφυλάκιον μέγα. καὶ ἐκεῖ ἦσαν πρότερον διδόντες τὴν μαναὰ καὶ τὸν λίβανον καὶ τὰ σκεύη, καὶ τὴν δεκάτην τοῦ σίτου καὶ τοῦ οἴνου καὶ τοῦ ἐλαίου, ἐντολὴν τῶν λευιτῶν καὶ τῶν ᾀδόντων καὶ τῶν πυλωρῶν, καὶ ἀπαρχὰς τῶν ἱερέων. καὶ ἐν παντὶ τούτῳ οὐκ ἤμην ἐν ἱερουσαλὴμ, ὅτι ἐν ἔτει τριακοστῷ καὶ δευτέρῳ τοῦ ἀρθασασθὰ βασιλέως βαβυλῶνος ἦλθον πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ μετὰ τὸ τέλος τῶν ἡμερῶν ᾐτησάμην παρὰ τοῦ βασιλέως, καὶ ἦλθον εἰς ἱερουσαλὴμ, καὶ συνῆκα ἐν τῇ πονηρίᾳ ᾗ ἐποίησεν ἐλιασὶβ τῷ τωβίᾳ, ποιῆσαι αὐτῷ γαζοφυλάκιον ἐν αὐλῇ οἴκου τοῦ θεοῦ. καὶ πονηρόν μοι ἐφάνη σφόδρα. καὶ ἔρριψα πάντα τὰ σκεύη οἴκου τωβία ἔξω ἀπὸ τοῦ γαζοφυλακίου. καὶ εἶπα, καὶ ἐκαθάρισαν τὰ γαζοφυλάκια. καὶ ἐπέστρεψα ἐκεῖ σκεύη οἴκου τοῦ θεοῦ τὴν μάννα καὶ τὸν λίβανον. καὶ ἔγνων ὅτι μερίδες τῶν λευιτῶν οὐκ ἐδόθησαν. καὶ ἐφύγοσαν ἀνὴρ εἰς ἀγρὸν αὐτοῦ, οἱ λευῖται καὶ οἱ ᾄδοντες ποιοῦντες τὸ ἔργον. καὶ ἐμαχεσάμην τοῖς στρατηγοῖς, καὶ εἶπα. διατί ἐγκατελείφθη ὁ οἶκος τοῦ θεοῦ; καὶ συνήγαγον αὐτοὺς, καὶ ἔστησα αὐτοὺς ἐπὶ τῇ στάσει αὐτῶν. καὶ πᾶς ἰούδα ἤνεγκαν δεκάτην τοῦ πυροῦ καὶ τοῦ οἴνου καὶ τοῦ ἐλαίου εἰς τοὺς θησαυροὺς ἐπὶ χεῖρα σελεμία τοῦ ἱερέως, καὶ σαδὼκ τοῦ γραμματέως, καὶ φαδαΐα ἀπὸ τῶν λευιτῶν. καὶ ἐπὶ χεῖρα αὐτῶν ἀνὰν υἱὸς ζακχοὺρ υἱὸς ματθαναίου, ὅτι πιστοὶ ἐλογίσθησαν ἐπ᾽ αὐτοὺς μερίζειν τοῖς ἀδελφοῖς αὐτῶν. μνήσθητί μου ὁ θεὸς ἐν ταύτῃ, καὶ μὴ ἐξαλειφθήτω ἔλεός μου ὃ ἐποίησα ἐν οἴκῳ κυρίου τοῦ θεοῦ. ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις εἶδον ἐν ἰούδα πατοῦντας ληνοὺς ἐν τῷ σαββάτῳ, καὶ φέροντας δράγματα καὶ ἐπιγεμίζοντας ἐπὶ τοὺς ὄνους καὶ οἶνον καὶ σταφυλὴν καὶ σῦκα καὶ πᾶν βάσταγμα, καὶ φέροντας εἰς ἱερουσαλὴμ ἐν ἡμέρᾳ τοῦ σαββάτου. καὶ ἐπεμαρτυράμην ἐν ἡμέρᾳ πράσεως αὐτῶν. καὶ ἐκάθισαν ἐν αὐτῇ φέροντες ἰχθὺν, καὶ πᾶσαν πρᾶσιν πωλοῦντες τῷ σαββάτῳ τοῖς υἱοῖς ἰούδα καὶ ἐν ἱερουσαλήμ. καὶ ἐμαχεσάμην τοῖς υἱοῖς ἰούδα τοῖς ἐλευθέροις, καὶ εἶπα αὐτοῖς.

τίς ὁ λόγος οὗτος ὁ πονηρὸς, ὃν ὑμεῖς ποιεῖτε καὶ βεβηλοῦτε τὴν ἡμέραν τοῦ σαββάτου; οὐχὶ οὕτως ἐποίησαν οἱ πατέρες ὑμῶν; καὶ ἤνεγκεν ἐπ' αὐτοὺς ὁ θεὸς ἡμῶν καὶ ἐφ' ἡμᾶς πάντα τὰ κακὰ ταῦτα καὶ ἐπὶ τὴν πόλιν ταύτην; καὶ ὑμεῖς προστίθετε ὀργὴν ἐπὶ ἰσραὴλ βεβηλῶσαι τὸ σάββατον; καὶ ἐγένετο ἡνίκα κατέστησαν πύλαι ἐν ἱερουσαλὴμ πρὸ τοῦ σαββάτου, καὶ εἶπα. καὶ ἔκλεισαν τὰς πύλας. καὶ εἶπα, ὥστε μὴ ἀνοιχθῆναι αὐτὰς ἕως ὀπίσω τοῦ σαββάτου. καὶ ἐκ τῶν παιδαρίων μου ἔστησα ἐπὶ τὰς πύλας, ὥστε μὴ αἴρειν βαστάγματα ἐν ἡμέρᾳ τοῦ σαββάτου. καὶ ηὐλίσθησαν πάντες, καὶ ἐποίησαν πρᾶσιν ἔξω ἱερουσαλὴμ ἅπαξ καὶ δὶς, καὶ ἐπεμαρτυράμην ἐν αὐτοῖς, καὶ εἶπα πρὸς αὐτούς. διὰ τί ὑμεῖς αὐλίζεσθε ἀπέναντι τοῦ τείχους; ἐὰν δευτερώσητε, ἐκτενῶ χεῖρά μου ἐν ὑμῖν. ἀπὸ τοῦ καιροῦ ἐκείνου οὐκ ἤλθοσαν ἐν σαββάτῳ. καὶ εἶπα τοῖς λευίταις, οἳ ἦσαν καθαριζόμενοι, καὶ ἐρχόμενοι, φυλάσσοντες τὰς πύλας, ἁγιάζειν τὴν ἡμέραν τοῦ σαββάτου πρὸς ταῦτα μνήσθητί μου ὁ θεὸς, καὶ φεῖσαί μου κατὰ τὸ πλῆθος τοῦ ἐλέους σου. καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις εἶδον τοὺς ἰουδαίους οἳ ἐκάθισαν γυναῖκας ἀζωτίας, ἀμμανίτιδας, μωαβίτιδας, καὶ οἱ υἱοὶ αὐτῶν ἥμισυ λαλοῦντες ἀζωτιστὶ, καὶ οὐκ εἰσὶν ἐπιγινώσκοντες λαλεῖν ἰουδαϊστί. καὶ ἐμαχεσάμην μετ' αὐτῶν, καὶ κατηρασάμην αὐτοῖς. καὶ ἐπάταξα ἐν αὐτοῖς ἄνδρας, καὶ ἐμαδάρωσα αὐτοὺς καὶ ὥρκισα αὐτοὺς ἐν τῷ θεῷ, ἐὰν δῶτε τὰς θυγατέρας ὑμῶν τοῖς υἱοῖς αὐτῶν, καὶ ἐὰν λάβητε ἀπὸ τῶν θυγατέρων αὐτῶν τοῖς υἱοῖς ὑμῶν. οὐχ οὕτως ἥμαρτε σαλωμὼν βασιλεὺς ἰσραήλ; καὶ ἐν ἔθνεσι πολλοῖς οὐκ ἦν βασιλεὺς ὅμοιος αὐτῷ, καὶ ἀγαπώμενος τῷ θεῷ ἦν, καὶ ἔδωκεν αὐτὸν ὁ θεὸς εἰς βασιλέα ἐπὶ πάντα ἰσραήλ, καὶ τοῦτον ἐξέκλιναν αἱ γυναῖκες αἱ ἀλλότριαι. καὶ ὑμῶν μὴ ἀκουσόμεθα ποιῆσαι πᾶσαν πονηρίαν ταύτην, ἀσυνθετῆσαι ἐν τῷ θεῷ ἡμῶν, καθίσαι γυναῖκας ἀλλοτρίας. καὶ ἀπὸ υἱῶν ἰωαδὰ τοῦ ἐλισοὺβ τοῦ ἱερέως τοῦ μεγάλου νυμφίου τοῦ σαναβαλλὰτ τοῦ οὐρανίτου, καὶ ἐξέβρασα αὐτὸν ἀπ' ἐμοῦ. μνήσθητι αὐτοῖς ὁ θεὸς ἐπὶ ἀγχιστείᾳ τῆς ἱερατείας, καὶ διαθήκῃ τῆς ἱερατείας καὶ τοὺς λευίτας. καὶ ἐκαθάρισα αὐτοὺς ἀπὸ πάσης ἀλλοτριώσεως, καὶ ἔστησα ἐφημερίας τοῖς ἱερεῦσι καὶ τοῖς λευίταις, ἀνὴρ ὡς τὸ ἔργον αὐτοῦ. καὶ τὸ δῶρον τῶν ξυλοφόρων ἐν καιροῖς ἀπὸ χρόνων, καὶ ἐν τοῖς βακχουρίοις. μνήσθητί μου ὁ θεὸς ἡμῶν εἰς ἀγαθωσύνην.

a [Ἐν ἡμέρᾳ πράσεως αὐτῶν.] In aliquot libris sequitur, ὅτι ἐπώλουν ἐπισιτισμὸν καὶ οἱ τύριοι.

ΤΩΒΙΤ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

ΒΙΒΛΟΣ λόγων τωβὶτ, τοῦ τωβιὴλ, τοῦ ἀνανιὴλ, τοῦ ἀδουὴλ, τοῦ γαβαὴλ, ἐκ τοῦ σπέρματος ἀσιὴλ, ἐκ τῆς φυλῆς νεφθαλὶ, ὃς ᾐχμαλωτεύθη ἐν ἡμέραις ἐνεμεσσάρου τοῦ βασιλέως ἀσσυρίων ἐκ θίσβης, ἥ ἐστιν ἐκ δεξιῶν κυδίως τῆς νεφθαλὶ ἐν τῇ γαλιλαίᾳ ὑπεράνω ἀσήρ. ἐγὼ τωβὶτ ὁδοῖς ἀληθείας ἐπορευόμην καὶ δικαιοσύνης πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς μου. καὶ ἐλεημοσύνας πολλὰς ἐποίησα τοῖς ἀδελφοῖς μου, καὶ τῷ ἔθνει, τοῖς προπορευθεῖσι μετ' ἐμοῦ εἰς χώραν ἀσσυρίων εἰς νινευῆ. καὶ ὅτε ἤμην ἐν τῇ χώρᾳ μου ἐν τῇ γῇ ἰσραὴλ νεωτέρου μου ὄντος, πᾶσα φυλὴ τοῦ νεφθαλὶ τοῦ πατρός μου ἀπέστη ἀπὸ τοῦ οἴκου ἱεροσολύμων, τῆς ἐκλεγείσης ἀπὸ πασῶν τῶν φυλῶν ἰσραὴλ, εἰς τὸ θυσιάζειν πάσας τὰς φυλάς. καὶ ἡγιάσθη ὁ ναὸς τῆς κατασκηνώσεως τοῦ ὑψίστου, καὶ ᾠκοδομήθη εἰς πάσας τὰς γενεὰς τοῦ αἰῶνος, καὶ πᾶσαι αἱ φυλαὶ αἱ συναποστᾶσαι ἔθυον τῇ βάαλ τῇ δαμάλει, καὶ ὁ οἶκος νεφθαλὶ τοῦ πατρός μου. κἀγὼ μόνος ἐπορευόμην πλεονάκις εἰς ἱεροσόλυμα ἐν ταῖς ἑορταῖς, καθὼς γέγραπται παντὶ τῷ ἰσραὴλ, ἐν προστάγματι αἰωνίῳ, τὰς ἀπαρχὰς καὶ τὰς δεκάτας τῶν γενημάτων, καὶ τὰς πρωτοκουρίας ἔχων, καὶ ἐδίδουν αὐτὰς τοῖς ἱερεῦσι τοῖς υἱοῖς ἀαρὼν πρὸς τὸ θυσιαστήριον πάντων τῶν γενημάτων. τὴν [a] δεκάτην ἐδίδουν τοῖς υἱοῖς λευὶ τοῖς θεραπεύουσιν εἰς ἱερουσαλὴμ, καὶ τὴν δευτέραν δεκάτην ἀπεπρατιζόμην, καὶ ἐπορευόμην καὶ ἐδαπάνων αὐτὰ εἰς ἱεροσολύμοις καθ' ἕκαστον ἐνιαυτὸν, καὶ τὴν τρίτην ἐδίδουν οἷς καθήκει, καθὼς ἐνετείλατο δεββωρὰ ἡ μήτηρ τοῦ πατρός μου, διότι ὀρφανὸς κατελείφθην ὑπὸ τοῦ πατρός μου. καὶ ὅτε ἐγενόμην ἀνὴρ, ἔλαβον ἄνναν γυναῖκα ἐκ τοῦ σπέρματος τῆς πατριᾶς ἡμῶν. καὶ ἐγέννησα ἐξ αὐτῆς τωβίαν. καὶ ὅτε ᾐχμαλωτίσθημεν εἰς νινευῆ, πάντες οἱ ἀδελφοί μου, καὶ οἱ ἐκ τοῦ γένους μου ἤσθιον ἐκ τῶν ἄρτων τῶν ἐθνῶν, ἐγὼ δὲ συνετήρησα τὴν ψυχήν μου μὴ φαγεῖν, καθότι ἐμεμνήμην τοῦ θεοῦ ἐν ὅλῃ τῇ ψυχῇ μου. καὶ ἔδωκεν ὁ ὕψιστος χάριν καὶ μορφὴν ἐνώπιον ἐνεμεσσάρου, καὶ ἤμην αὐτοῦ ἀγοραστὴς, καὶ ἐπορευόμην εἰς τὴν μηδίαν καὶ παρεθέμην γαβαήλῳ τῷ ἀδελφῷ γαβρία ἐν ῥάγοις τῆς μηδίας ἀργυρίου τάλαντα δέκα. καὶ ὅτε ἀπέθανεν ἐνεμεσσὰρ, ἐβασίλευσε σενναχηρεὶμ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἀντ' αὐτοῦ, καὶ αἱ ὁδοὶ αὐτοῦ ἠκαταστάτησαν, καὶ οὐκ ἔτι ἠδυνάσθην πορευθῆναι εἰς τὴν μηδίαν. καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις ἐνεμεσσάρου ἐλεημοσύνας πολλὰς ἐποίουν τοῖς ἀδελφοῖς μου. τοὺς ἄρτους μου ἐδίδουν τοῖς πεινῶσι, καὶ ἱμάτια τοῖς γυμνοῖς. καὶ εἴ τινα ἐκ τοῦ γένους μου ἐθεώρουν τεθνηκότα καὶ ἐρριμμένον ὀπίσω τοῦ τείχους νινευῆ, ἔθαπτον αὐτόν. καὶ εἴ τινα ἀπέκτεινε σενναχηρεὶμ ὁ βασιλεὺς, ὅτε ἦλθε φεύγων ἐκ τῆς ἰουδαίας, ἔθαψα αὐτοὺς κλέπτων. πολλοὺς γὰρ ἀπέκτεινεν ἐν τῷ θυμῷ αὐτοῦ, καὶ ἐζητήθη ὑπὸ τοῦ βασιλέως τὰ σώματα, καὶ οὐχ εὑρέθη. πορευθεὶς δὲ εἷς τῶν ἐν νινευῆ, ὑπέδειξε τῷ βασιλεῖ περὶ ἐμοῦ ὅτι θάπτω αὐτοὺς, καὶ ἐκρύβην. ἐπιγνοὺς δὲ ὅτι ζητοῦμαι ἀποθανεῖν, φοβηθεὶς ἀνεχώρησα. καὶ διηρπάγη πάντα τὰ ὑπάρχοντά μου, καὶ οὐ κατελείφθη μοι οὐδὲν, πλὴν ἄννας τῆς γυναικός μου, καὶ τωβίου τοῦ υἱοῦ μου. καὶ οὐ διῆλθον ἡμέραι [b] πεντήκοντα, ἕως οὗ ἀπέκτειναν αὐτὸν οἱ δύο υἱοὶ αὐτοῦ. καὶ ἔφυγον εἰς τὰ ὄρη ἀραρὰθ, καὶ ἐβασίλευσε σαχερδονὸς υἱὸς αὐτοῦ ἀντ' αὐτοῦ, καὶ ἔταξεν ἀχιάχαρον τὸν ἀναὴλ υἱὸν τοῦ ἀδελφοῦ μου ἐπὶ πᾶσαν τὴν ἐκλογιστίαν τῆς βασιλείας αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν διοίκησιν. καὶ ἠξίωσεν ἀχιάχαρος περὶ ἐμοῦ, καὶ ἦλθον εἰς νινευῆ. ἀχιάχαρος δὲ ἦν ὁ οἰνοχόος, καὶ ἐπὶ τοῦ δακτυλίου, καὶ διοικητὴς, καὶ ἐκλογιστὴς, καὶ κατέστησεν αὐτὸν ὁ σαχερδονὸς ἐκ δευτέρας, ἦν δὲ ἐξάδελφός μου.

[a] [Δεκάτην ἐδίδουν.] AA.LL. habent, τὴν πρώτην δεκάτην ἐδίδουν. [b] [πεντήκοντα.] Plerique libri habent, πεντηκονταπέντε.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

ΟΤε δὲ κατῆλθον εἰς τὸν οἶκόν μου, καὶ ἀπεδόθη μοι ἄννα ἡ γυνή μου, καὶ τωβίας ὁ υἱός μου, ἐν τῇ πεντηκοστῇ ἑορτῇ, ἥ ἐστιν ἁγία ἑπτὰ ἑβδομάδων, ἐγενήθη ἄριστον καλόν μοι, καὶ ἀνέπεσα τοῦ φαγεῖν. καὶ ἐθεασάμην ὄψα πολλὰ, καὶ εἶπα τῷ υἱῷ μου. βάδισον καὶ ἄγαγε ὃν ἂν εὕρῃς τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν ἐνδεῆ, ὃς μέμνηται τοῦ κυρίου, καὶ ἰδοὺ μένω σε. καὶ ἐλθὼν, εἶπε. πάτερ εἷς ἐκ τοῦ γένους ἡμῶν ἐστραγγαλωμένος ἔρριπται ἐν τῇ ἀγορᾷ. κἀγὼ πρινὴ γεύσασθαί με, ἀναπηδήσας ἀνειλόμην αὐτὸν εἴς τι οἴκημα ἕως οὗ ἔδυ ὁ ἥλιος. καὶ ἐπιστρέψας ἐλουσάμην, καὶ ἤσθιον τὸν ἄρτον μου ἐν λύπῃ. καὶ ἐμνήσθην τῆς προφητείας ἀμὼς, καθὼς εἶπεν. στραφήσονται αἱ ἑορταὶ ὑμῶν εἰς πένθος, καὶ πᾶσαι αἱ εὐφροσύναι ὑμῶν εἰς θρῆνον. καὶ ἔκλαυσα, καὶ ὅτε ἔδυ ὁ ἥλιος, ᾠχόμην, καὶ ὀρύξας ἔθαψα αὐτόν. καὶ οἱ πλησίον ἐπεγέλων, λέγοντες. οὐκ ἔτι φοβεῖται φονευθῆναι περὶ τοῦ πράγματος τούτου, καὶ ἀπέδρα, καὶ ἰδοὺ πάλιν θάπτει τοὺς νεκρούς. καὶ ἐν αὐτῇ τῇ νυκτὶ ἀνέλυσα θάψας, καὶ ἐκοιμήθην μεμιαμμένος παρὰ τὸν τοῖχον τῆς αὐλῆς. καὶ τὸ πρόσωπόν μου ἀκάλυπτον ἦν, καὶ οὐκ ᾔδειν ὅτι στρουθία ἐν τῷ τοίχῳ ἐστί. καὶ τῶν ὀφθαλμῶν μου ἀνεῳγότων, ἀφώδευσαν τὰ στρουθία θερμὸν εἰς τοὺς ὀφθαλμούς μου, καὶ ἐγενήθη λευκώματα ἐν τοῖς

ὀφθαλ-

ὀφθαλμοῖς μου, καὶ ἐπορευόμην πρὸς ἰατρούς, καὶ οὐκ ὠφέλησάν με. ἀχιάχαρος δὲ ἔτρεφέ με ἕως οὗ ἐπορεύθην εἰς τὴν ἐλυμαΐδα. καὶ ἡ γυνή μου ἄννα ἠριθεύετο ἐν τοῖς γυναικείοις, καὶ ἀπέστελλε τοῖς κυρίοις. καὶ ἀπέδωκαν αὐτῇ καὶ αὐτοὶ τὸν μισθὸν, προσδόντες καὶ ἔριφον. ὅτε δὲ ἦλθε πρὸς μὲ, ἤρξατο κράζειν. καὶ εἶπα αὐτῇ. πόθεν τὸ ἐρίφιον; μὴ κλεψιμαῖόν ἐστιν; ἀπόδος αὐτὸ τοῖς κυρίοις. οὐ γὰρ θεμιτόν ἐστιν φαγεῖν κλεψιμαῖον. ἡ δὲ εἶπεν. δῶρον δέδοταί μοι ἐπὶ τῷ μισθῷ. καὶ οὐκ ἐπίστευον αὐτῇ. καὶ ἔλεγον ἀποδιδόναι αὐτὸ τοῖς κυρίοις, καὶ ἠρυθρίων πρὸς αὐτήν. ἡ δὲ ἀποκριθεῖσα εἶπέ μοι. ποῦ εἰσὶν αἱ ἐλεημοσύναι σου, καὶ αἱ δικαιοσύναι σου; ἰδοὺ γνωστὰ πάντα μετὰ σοῦ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ΄.

ΚΑὶ λυπηθεὶς ἔκλαυσα, καὶ προσευξάμην μετ' ὀδύνης, λέγων. δίκαιος εἶ κύριε, καὶ πάντα τὰ ἔργα σου καὶ πᾶσαι αἱ ὁδοί σου ἐλεημοσύναι καὶ ἀλήθεια, καὶ κρίσιν ἀληθινὴν καὶ δικαίαν σὺ κρίνεις εἰς τὸν αἰῶνα. μνήσθητί μου, καὶ ἐπίβλεψον ἐπ' ἐμέ. μή με ἐκδικῇς ταῖς ἁμαρτίαις μου καὶ τοῖς ἀγνοήμασί μου καὶ τῶν πατέρων μου, ἃ ἥμαρτον ἐνώπιόν σου. παρήκουσαν γὰρ τῶν ἐντολῶν σου, καὶ ἔδωκας ἡμᾶς εἰς διαρπαγὴν καὶ αἰχμαλωσίαν καὶ θάνατον καὶ παραβολὴν ὀνειδισμοῦ πᾶσι τοῖς ἔθνεσιν ἐν οἷς ἐσκορπίσμεθα. καὶ νῦν πολλαὶ αἱ κρίσεις σου εἰσὶ καὶ ἀληθιναί. ἐξ ἐμοῦ ποιῆσαι περὶ τῶν ἁμαρτιῶν μου καὶ τῶν πατέρων μου, ὅτι οὐκ ἐποιήσαμεν τὰς ἐντολάς σου, οὐ γὰρ ἐπορεύθημεν ἐν ἀληθείᾳ ἐνώπιόν σου. καὶ νῦν κατὰ τὸ ἀρεστὸν ἐνώπιόν σου ποίησον μετ' ἐμοῦ. ἐπίταξον ἀναλαβεῖν τὸ πνεῦμά μου, ὅπως ἀπολυθῶ, καὶ γένωμαι γῆ. διότι λυσιτελεῖ μοι ἀποθανεῖν, ἢ ζῆν. ὅτι ὀνειδισμοὺς ψευδεῖς ἤκουσα, καὶ λύπη ἐστὶ πολλὴ ἐν ἐμοί. ἐπίταξον ἀπολυθῆναί με τῆς ἀνάγκης ἤδη εἰς τὸν αἰώνιον τόπον, μὴ ἀποστρέψῃς τὸ πρόσωπόν σου ἀπ' ἐμοῦ. ἐν τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ συνέβη τῇ θυγατρὶ ῥαγουὴλ σάρρᾳ ἐν ἐκβατάνοις τῆς μηδίας, καὶ ταύτην ὀνειδισθῆναι ὑπὸ παιδισκῶν πατρὸς αὐτῆς, ὅτι ἦν δεδομένη ἀνδράσιν ἑπτὰ, καὶ ἀσμοδαῖος τὸ πονηρὸν δαιμόνιον ἀπέκτεινεν αὐτοὺς, πρὶν ἢ γενέσθαι αὐτοὺς μετ' αὐτῆς ὡς ἐν γυναιξί. καὶ εἶπαν αὐτῇ. οὐ συνιεῖς ἀποπνίγουσά σου τοὺς ἄνδρας; ἤδη ἑπτὰ ἔσχες, καὶ ἑνὸς αὐτῶν οὐκ ὠνομάσθης. τί ἡμᾶς μαστιγοῖς; εἰ ἀπέθαναν, βάδιζε μετ' αὐτῶν, μὴ ἴδοιμέν σου υἱὸν ἢ θυγατέρα εἰς τὸν αἰῶνα. ταῦτα ἀκούσασα ἐλυπήθη σφόδρα, ὥστε ἀπάγξασθαι. καὶ εἶπεν. μία μέν εἰμι τῷ πατρί μου. ἐὰν ποιήσω τοῦτο, ὄνειδος αὐτῷ ἔσται, καὶ τὸ γῆρας αὐτοῦ κατάξω μετ' ὀδύνης εἰς ᾅδου. καὶ ἐδεήθη πρὸς τῇ θυρίδι, καὶ εἶπεν. εὐλογητὸς εἶ κύριε ὁ θεός μου, καὶ εὐλογητὸν τὸ ὄνομά σου τὸ ἅγιον καὶ ἔντιμον εἰς τοὺς αἰῶνας. εὐλογησάτωσάν σε πάντα τὰ ἔργα σου εἰς τὸν αἰῶνα. καὶ νῦν κύριε τοὺς ὀφθαλμούς μου καὶ τὸ πρόσωπόν μου εἰς σὲ δέδωκα. εἶπον, ἀπολῦσαί με ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ μὴ ἀκοῦσαί με μηκέτι ὀνειδισμόν. σὺ γινώσκεις κύριε, ὅτι καθαρά εἰμι ἀπὸ πάσης ἁμαρτίας ἀνδρὸς, καὶ οὐκ ἐμόλυνα τὸ ὄνομά μου οὐδὲ τὸ ὄνομα τοῦ πατρός μου ἐν τῇ γῇ τῆς αἰχμαλωσίας μου. μονογενής εἰμι τῷ πατρί μου, καὶ οὐχ ὑπάρχει αὐτῷ παιδίον ὃ κληρονομήσει αὐτὸν, οὐδὲ ἀδελφὸς ἐγγὺς, οὐδὲ ὑπάρχων αὐτῷ υἱὸς, ἵνα συντηρήσω ἐμαυτὴν αὐτῷ γυναῖκα, ἤδη ἀπώλοντό μοι ἑπτά. ἵνα τί μοι ζῆν; καὶ εἰ μὴ δοκεῖ σοι ἀποκτεῖναί με, ἐπίταξον ἐπιβλέψαι ἐπ' ἐμὲ, καὶ μηκέτι ἐλεῆσαί με, καὶ ἀκοῦσαί με ὀνειδισμόν. καὶ εἰσηκούσθη ἡ προσευχὴ ἀμφοτέρων ἐνώπιον τῆς δόξης [a] τοῦ μεγάλου ῥαφαὴλ, καὶ ἀπεστάλη ἰάσασθαι τοὺς δύο, τοῦ τωβὶτ, λεπίσαι τὰ λευκώματα, καὶ σάρραν τὴν τοῦ ῥαγουὴλ δοῦναι τωβίᾳ τῷ υἱῷ τωβὶτ γυναῖκα, καὶ δῆσαι ἀσμοδαῖον τὸ πονηρὸν δαιμόνιον, διότι τωβίᾳ ἐπιβάλλει κληρονομῆσαι αὐτήν. ἐν αὐτῷ τῷ καιρῷ ἐπιστρέψας τωβὶτ, εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, καὶ σάρρα ἡ τοῦ ῥαγουὴλ κατέβη ἐκ τοῦ ὑπερῴου αὐτῆς.

a [τοῦ μεγάλου ῥαφαήλ.] AA.LL. habent, τοῦ μεγάλου θεοῦ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ΄.

ΕΝ τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐμνήσθη τωβὶτ περὶ τοῦ ἀργυρίου, οὗ παρέθετο γαβαὴλ ἐν ῥάγοις τῆς μηδίας. καὶ εἶπεν ἐν ἑαυτῷ. ἐγὼ ᾐτησάμην θάνατον, τί οὐ καλῶ τωβίαν τὸν υἱόν μου, ἵνα αὐτῷ ὑποδείξω, πρὶν ἀποθανεῖν με; καὶ καλέσας αὐτὸν, εἶπεν. παιδίον, ἐὰν ἀποθάνω θάψον με, καὶ μὴ ὑπερίδῃς τὴν μητέρα σου. τίμα αὐτὴν πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς σου, καὶ ποίει τὸ ἀρεστὸν αὐτῇ, καὶ μὴ λυπήσῃς αὐτήν. μνήσθητι παιδίον, ὅτι πολλοὺς κινδύνους ἑώρακεν ἐπὶ σοὶ ἐν τῇ κοιλίᾳ. ὅταν ἀποθάνῃ, θάψον αὐτὴν παρ' ἐμοὶ ἐν ἑνὶ τάφῳ. πάσας τὰς ἡμέρας παιδίον κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν μνημόνευε, καὶ μὴ θελήσῃς ἁμαρτάνειν καὶ παραβῆναι τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ. δικαιοσύνην ποίει πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς σου, καὶ μὴ πορευθῇς ταῖς ὁδοῖς τῆς ἀδικίας. διότι ποιοῦντός σου τὴν ἀλήθειαν, εὐοδίαι ἔσονται ἐν τοῖς ἔργοις σοῦ καὶ πᾶσι τοῖς ποιοῦσι τὴν δικαιοσύνην. ἐκ τῶν ὑπαρχόντων σοι ποίει ἐλεημοσύνην, καὶ μὴ φθονεσάτω σου ὁ ὀφθαλμὸς ἐν τῷ ποιεῖν σε ἐλεημοσύνην. μὴ ἀποστρέψῃς τὸ πρόσωπόν σου ἀπὸ παντὸς πτωχοῦ, καὶ ἀπὸ σοῦ οὐ μὴ ἀποστραφῇ τὸ πρόσωπον τοῦ θεοῦ. ὡς σοὶ ὑπάρχοι κατὰ τὸ πλῆθος, ποίησον ἐξ αὐτῶν ἐλεημοσύνην. ἐὰν ὀλίγον σοι ὑπάρχῃ, κατὰ τὸ ὀλίγον μὴ φοβοῦ ποιεῖν ἐλεημοσύνην. θέμα γὰρ ἀγαθὸν θησαυρίζεις σεαυτῷ εἰς ἡμέραν ἀνάγκης. διότι ἐλεημοσύνη ἐκ θανάτου ῥύεται, καὶ οὐκ ἐᾷ εἰσελθεῖν εἰς τὸ σκότος. δῶρον γὰρ ἀγαθόν ἐστιν ἐλεημοσύνη πᾶσι τοῖς ποιοῦσιν αὐτὴν ἐνώπιον τοῦ ὑψίστου. πρόσεχε σεαυτῷ παιδίον ἀπὸ πάσης πορνείας, καὶ γυναῖκα πρῶτον λάβε ἀπὸ τοῦ σπέρματος τῶν πατέρων σου. μὴ λάβῃς γυναῖκα ἀλλοτρίαν,

τρίαν, ἢ οὐκ ἔστιν ἐκ τῆς φυλῆς τοῦ πατρός σου, διότι υἱοὶ προφητῶν ἐσμέν. νῶε, ἀβραάμ, ἰσαάκ, ἰακώβ, οἱ πατέρες ἡμῶν ἀπὸ τοῦ αἰῶνος. μνήσθητι παιδίον ὅτι αὐτοὶ πάντες ἔλαβον γυναῖκας ἐκ τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν, καὶ εὐλογήθησαν ἐν τοῖς τέκνοις αὐτῶν, καὶ τὸ σπέρμα αὐτῶν κληρονομήσει γῆν. καὶ νῦν παιδίον ἀγάπα τοὺς ἀδελφούς σου, καὶ μὴ ὑπερηφανεύου τῇ καρδίᾳ σου ἀπὸ τῶν ἀδελφῶν σου, καὶ τῶν υἱῶν καὶ θυγατέρων τοῦ λαοῦ σου, λαβεῖν σεαυτῷ ἐξ αὐτῶν γυναῖκα. διότι ἐν τῇ ὑπερηφανίᾳ ἀπώλεια καὶ ἀκαταστασία πολλή, καὶ ἐν τῇ ἀχρειότητι ἐλάττωσις καὶ ἔνδεια μεγάλη. ἡ γὰρ ἀχρειότης μήτηρ ἐστὶ τοῦ λιμοῦ. μισθὸς παντὸς ἀνθρώπου ὃς ἐὰν ἐργάσηται παρὰ σοί, μὴ αὐλισθήτω, ἀλλ' ἀπόδος αὐτῷ παραυτίκα. ἐὰν δουλεύσῃς τῷ θεῷ, ἀποδοθήσεταί σοι. πρόσεχε σεαυτῷ παιδίον ἐν πᾶσι τοῖς ἔργοις σου, καὶ ἴσθι πεπαιδευμένος ἐν πάσῃ ἀναστροφῇ σου. καὶ ὃ μισεῖς, μηδενὶ ποιήσῃς. οἶνον εἰς μέθην μὴ πίῃς, καὶ μὴ πορευθήτω μετὰ σοῦ μέθη ἐν τῇ ὁδῷ σου. ἐκ τοῦ ἄρτου σου δίδου πεινῶντι, καὶ ἐκ τῶν ἱματίων σου τοῖς γυμνοῖς. πᾶν ὃ ἐὰν περισσεύσῃ σοι, ποίει ἐλεημοσύνην, καὶ μὴ φθονεσάτω σου ὁ ὀφθαλμὸς ἐν τῷ ποιεῖν σε ἐλεημοσύνην. ἔκχεον τοὺς ἄρτους σου ἐπὶ τὸν τάφον τῶν δικαίων, καὶ μὴ δῷς τοῖς ἁμαρτωλοῖς. συμβουλίαν παρὰ παντὸς φρονίμου ζήτησον, καὶ μὴ καταφρονήσῃς ἐπὶ πάσης συμβουλίας χρησίμης. καὶ ἐν παντὶ καιρῷ εὐλόγει κύριον τὸν θεόν, καὶ παρ' αὐτοῦ αἴτησον, ὅπως αἱ ὁδοί σου εὐθεῖαι γένωνται, καὶ πᾶσαι αἱ τρίβοι καὶ βουλαί σου εὐοδωθῶσιν. διότι πᾶν ἔθνος οὐκ ἔχει βουλήν, ἀλλ' αὐτὸς ὁ κύριος δίδωσι πάντα τὰ ἀγαθά, καὶ ὃν ἐὰν θέλῃ, ταπεινοῖ καθὼς βούλεται. καὶ νῦν παιδίον μνημόνευε τῶν ἐντολῶν μου, καὶ μὴ ἐξαλειφθήτωσαν ἐκ τῆς καρδίας σου. καὶ νῦν ὑποδεικνύω σοι τὰ δέκα τάλαντα τοῦ ἀργυρίου, ἃ παρεθέμην γαβαήλῳ τῷ τοῦ γαβρία ἐν ῥάγοις τῆς μηδίας. καὶ μὴ φοβοῦ παιδίον, ὅτι ἐπτωχεύσαμεν. ὑπάρχει σοι πολλά, ἐὰν φοβηθῇς τὸν θεόν, καὶ ἀποστῇς ἀπὸ πάσης ἁμαρτίας, καὶ ποιήσῃς τὸ ἀρεστὸν ἐνώπιον αὐτοῦ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄.

Καὶ ἀποκριθεὶς τωβίας, εἶπεν αὐτῷ. πάτερ ποιήσω πάντα ὅσα ἐντέταλσαί μοι. ἀλλὰ πῶς δυνήσομαι λαβεῖν τὸ ἀργύριον, καὶ οὐ γινώσκω αὐτόν; καὶ ἔδωκεν αὐτῷ τὸ χειρόγραφον, καὶ εἶπεν αὐτῷ. ζήτησον σεαυτῷ ἄνθρωπον ὃς συμπορεύσεταί σοι, καὶ δώσω αὐτῷ μισθὸν ἕως ζῶ, καὶ λάβε πορευθεὶς τὸ ἀργύριον. καὶ ἐπορεύθη ζητῆσαι ἄνθρωπον, καὶ εὗρε ῥαφαὴλ ὃς ἦν ἄγγελος, καὶ οὐκ ᾔδει. καὶ εἶπεν αὐτῷ. εἰ δύναμαι πορευθῆναι μετὰ σοῦ ἐν ῥάγοις τῆς μηδίας, καὶ εἰ ἔμπειρος εἶ τῶν τόπων; καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ ἄγγελος. πορεύσομαι μετὰ σοῦ, καὶ τῆς ὁδοῦ ἐμπειρῶ, καὶ παρὰ γαβαὴλ τὸν ἀδελφὸν ἡμῶν ηὐλίσθην. καὶ εἶπεν αὐτῷ τωβίας. ὑπόμεινόν με, καὶ ἐρῶ τῷ πατρί. καὶ εἶπεν αὐτῷ. πορεύου, καὶ μὴ χρονίσῃς. καὶ εἰσελθών, εἶπεν τῷ πατρί. ἰδοὺ εὕρηκα ὃς συμπορεύσεταί μοι. ὁ δὲ εἶπεν. φώνησον αὐτὸν πρός με, ἵνα ἐπιγνῶ ποίας φυλῆς ἐστι, καὶ εἰ πιστὸς τοῦ πορευθῆναι μετὰ σοῦ. καὶ ἐκάλεσεν αὐτόν, καὶ εἰσῆλθε, καὶ ἠσπάσαντο ἀλλήλους. καὶ εἶπεν αὐτῷ τωβίτ. ἀδελφέ, ἐκ ποίας φυλῆς καὶ ἐκ ποίας πατριᾶς εἶ σύ; ὑπόδειξόν μοι. καὶ εἶπεν αὐτῷ. φυλὴν καὶ πατριὰν σὺ ζητεῖς; ἢ μίσθιον ὃς συμπορεύσεται μετὰ τοῦ υἱοῦ σου; καὶ εἶπεν αὐτῷ τωβίτ. βούλομαι ἀδελφὲ ἐπιγνῶναι τὸ γένος σου, καὶ τὸ ὄνομα. ὃς δὲ εἶπεν. ἐγὼ ἀζαρίας ἀνανίου τοῦ μεγάλου τῶν ἀδελφῶν σου. καὶ εἶπεν αὐτῷ. ὑγιαίνων ἔλθοις ἀδελφέ, καὶ μή μοι ὀργισθῇς, ὅτι ἐζήτησα τὴν φυλήν σου, καὶ τὴν πατριάν σου ἐπιγνῶναι. καὶ σὺ τυγχάνεις ἀδελφός μου ἐκ τῆς καλῆς καὶ ἀγαθῆς γενεᾶς. ἐπεγίνωσκον γὰρ ἐγὼ ἀνανίαν καὶ ἰωνάθαν τοὺς υἱοὺς σεμεΐ τοῦ μεγάλου, ὡς ἐπορευόμεθα κοινῶς εἰς ἱεροσόλυμα προσκυνεῖν, ἀναφέροντες τὰ πρωτότοκα, καὶ τὰς δεκάτας τῶν γεννημάτων, καὶ οὐκ ἐπλανήθησαν ἐν τῇ πλάνῃ τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν. ἐκ ῥίζης καλῆς εἶ ἀδελφέ, ἀλλὰ εἰπόν μοι τίνα σοι ἔσομαι μισθὸν διδόναι; δραχμὴν τῆς ἡμέρας, καὶ τὰ δέοντά σοι ὡς καὶ τῷ υἱῷ μου, καὶ ἔτι προσθήσω σοι ἐπὶ τὸν μισθόν, ἐὰν ὑγιαίνοντες ἐπιστρέψητε. καὶ εὐδόκησαν οὕτως. καὶ εἶπε πρὸς τωβίαν. ἕτοιμος γίνου πρὸς τὴν ὁδόν, καὶ εὐοδωθείητε. καὶ ἡτοίμασεν ὁ υἱὸς αὐτοῦ τὰ πρὸς τὴν ὁδόν. καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ πατὴρ αὐτοῦ. πορεύου μετὰ τοῦ ἀνθρώπου τούτου, ὁ δὲ ἐν τῷ οὐρανῷ οἰκῶν θεὸς εὐοδώσει τὴν ὁδὸν ὑμῶν, καὶ ὁ ἄγγελος αὐτοῦ συμπορευθήτω ὑμῖν. καὶ ἐξῆλθαν ἀμφότεροι ἀπελθεῖν, καὶ ὁ κύων τοῦ παιδαρίου μετ' αὐτῶν. ἔκλαυσε δὲ ἄννα ἡ μήτηρ αὐτοῦ, καὶ εἶπε πρὸς τωβίτ. τί ἐξαπέστειλας τὸ παιδίον ἡμῶν; ἢ οὐχὶ ἡ ῥάβδος τῆς χειρὸς ἡμῶν ἐστιν ἐν τῷ εἰσπορεύεσθαι αὐτὸν καὶ ἐκπορεύεσθαι ἐνώπιον ἡμῶν; ἀργύριον τῷ ἀργυρίῳ μὴ φθάσαι, ἀλλὰ περίψημα τοῦ παιδίου ἡμῶν γένοιτο. ὡς γὰρ δέδοται ἡμῖν ζῆν παρὰ τοῦ κυρίου, τοῦτο ἱκανὸν ἡμῖν ὑπάρχει. καὶ εἶπεν αὐτῇ τωβίτ. μὴ λόγον ἔχε ἀδελφή, ὑγιαίνων ἐλεύσεται, καὶ οἱ ὀφθαλμοί σου ὄψονται αὐτόν. ἄγγελος γὰρ ἀγαθὸς συμπορεύσεται αὐτῷ, καὶ εὐοδωθήσεται ἡ ὁδὸς αὐτοῦ, καὶ ὑποστρέψει ὑγιαίνων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ς΄.

Καὶ ἐπαύσατο κλαίουσα. οἱ δὲ πορευόμενοι τὴν ὁδόν, ἦλθον ἑσπέρας ἐπὶ τὸν τίγριν ποταμόν, καὶ ηὐλίζοντο ἐκεῖ. τὸ δὲ παιδάριον κατέβη περικλύσασθαι, καὶ ἀνεπήδησεν ἰχθὺς ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ, καὶ ἐβουλήθη καταπιεῖν τὸ παιδάριον. ὁ δὲ ἄγγελος εἶπεν αὐτῷ. ἐπιλαβοῦ τοῦ ἰχθύος. καὶ ἐκράτησε τὸν ἰχθὺν τὸ παιδάριον, καὶ ἀνέβαλεν αὐτὸν ἐπὶ τὴν γῆν. καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ ἄγγελος. ἀνάτεμε τὸν ἰχθὺν, καὶ λαβὼν τὴν καρδίαν καὶ τὸ ἧπαρ καὶ τὴν χολὴν, θὲς ἀσφαλῶς. καὶ ἐποίησε τὸ παιδάριον ὡς εἶπεν αὐτῷ ὁ ἄγγελος. τὸν δὲ ἰχθὺν ὀπτήσαντες, ἔφαγον. καὶ ὥδευον ἀμφότεροι, ἕως οὗ ἤγγισαν ἐν ἐκβατάνοις.

καὶ

καὶ εἶπε τὸ παιδάριον τῷ ἀγγέλῳ. ἀζαρία ἀδελφέ, τί ἐστιν ἡ καρδία καὶ τὸ ἧπαρ καὶ ἡ χολὴ τοῦ ἰχθύος; καὶ εἶπεν αὐτῷ. ἡ καρδία καὶ τὸ ἧπαρ ἐάν τινα ὀχλῇ δαιμόνιον ἢ πνεῦμα πονηρόν, [a] ταῦτα δεῖ καπνίσαι ἐνώπιον ἀνθρώπου, ἢ γυναικός, καὶ μηκέτι ὀχληθῇ. ἡ δὲ χολὴ ἐγχρῖσαι ἄνθρωπον, ὃς ἔχει λευκώματα ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς, καὶ ἰαθήσεται. ὡς δὲ προσήγγισαν τῇ ῥάγῃ, εἶπεν ὁ ἄγγελος τῷ παιδαρίῳ. ἀδελφέ, σήμερον αὐλισθησόμεθα παρὰ ῥαγουήλ, καὶ αὐτὸς συγγενής σου ἐστί, καὶ ἐστιν αὐτῷ θυγάτηρ ὀνόματι σάρρα. λαλήσω περὶ αὐτῆς, τοῦ δοθῆναί σοι αὐτὴν εἰς γυναῖκα, καὶ ὅτι σοι ἐπιβάλλει ἡ κληρονομία αὐτῆς, καὶ σὺ μόνος εἶ ἐκ τοῦ γένους αὐτῆς, καὶ τὸ κοράσιον καλὸν καὶ φρόνιμόν ἐστι. καὶ νῦν ἄκουσόν μου, καὶ λαλήσω τῷ πατρὶ αὐτῆς, καὶ ὅταν ὑποστρέψωμεν ἐκ ῥαγῶν, ποιήσομεν τὸν γάμον. διότι ἐπίσταμαι ῥαγουήλ ὅτι οὐ μὴ δῷ αὐτὴν ἀνδρὶ ἑτέρῳ κατὰ τὸν νόμον μωϋσῆ, ἢ ὀφειλήσει θάνατον, ὅτι τὴν κληρονομίαν σοι καθήκει λαβεῖν, ἢ πάντα ἄνθρωπον. τότε εἶπεν τὸ παιδάριον τῷ ἀγγέλῳ. ἀζαρία ἀδελφέ, ἀκήκοα ἐγὼ τὸ κοράσιον δεδόσθαι ἑπτὰ ἀνδράσι, καὶ πάντας ἐν τῷ νυμφῶνι ἀπολωλότας. καὶ νῦν ἐγὼ μονός εἰμι τῷ πατρί, καὶ φοβοῦμαι μὴ εἰσελθὼν ἀποθάνω καθὼς καὶ οἱ πρότεροι, ὅτι δαιμόνιον φιλεῖ αὐτήν, ὃ οὐκ ἀδικεῖ οὐδένα πλὴν τῶν προσαγόντων αὐτῇ. καὶ νῦν ἐγὼ φοβοῦμαι μὴ ἀποθάνω, καὶ κατάξω τὴν ζωὴν τοῦ πατρός μου καὶ τῆς μητρός μου μετ᾽ ὀδύνης ἐπ᾽ ἐμοὶ εἰς τὸν τάφον αὐτῶν, καὶ υἱὸς ἕτερος οὐχ ὑπάρχει αὐτοῖς ὃς θάψει αὐτούς. εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ ἄγγελος. οὐ μέμνησαι τῶν λόγων, ὧν ἐνετείλατό σοι ὁ πατήρ σου, ὑπὲρ τοῦ λαβεῖν σε γυναῖκα ἐκ τοῦ γένους σου; καὶ νῦν ἄκουσόν μου ἀδελφέ, διότι σοι ἔσται εἰς γυναῖκα, καὶ τοῦ δαιμονίου μηδένα λόγον ἔχε, ὅτι τὴν νύκτα ταύτην δοθήσεταί σοι αὕτη εἰς γυναῖκα. καὶ ἐὰν εἰσέλθῃς εἰς τὸν νυμφῶνα, λήψῃ τέφραν θυμιαμάτων, καὶ ἐπιθήσεις ἀπὸ τῆς καρδίας καὶ τοῦ ἥπατος τοῦ ἰχθύος, καὶ καπνίσεις, καὶ ὀσφρανθήσεται τὸ δαιμόνιον, καὶ φεύξεται, καὶ οὐκ ἐπανελεύσεται εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος. ὅταν δὲ προσπορεύῃ αὐτῇ, ἐγέρθητε ἀμφότεροι, καὶ βοήσατε πρὸς τὸν ἐλεήμονα θεόν, καὶ σώσει ὑμᾶς, καὶ ἐλεήσει. μὴ φοβοῦ, ὅτι σοὶ αὕτη ἡτοιμασμένη ἦν ἀπὸ τοῦ αἰῶνος, καὶ σὺ αὐτὴν σώσεις, καὶ πορεύσεται μετὰ σοῦ, καὶ ὑπολαμβάνω ὅτι σοὶ ἔσται ἐξ αὐτῆς παιδία. καὶ ὡς ἤκουσε τωβίας ταῦτα, ἐφίλησεν αὐτήν, καὶ ἡ ψυχὴ αὐτοῦ ἐκολλήθη σφόδρα αὐτῇ. καὶ ἦλθεν εἰς ἐκβάτανα.

a [ταῦτα δεῖ καπνίσαι.] AA.LL. ταῦτα δὴ κάπνισαι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ΄.

ΚΑὶ παρεγένετο εἰς τὴν οἰκίαν ῥαγουήλ. καὶ σάρρα δὲ ὑπήντησεν αὐτῷ, [a] καὶ ἐχαιρέτισεν αὐτόν, καὶ αὐτὸς αὐτούς. καὶ εἰσήγαγεν αὐτοὺς εἰς τὴν οἰκίαν. καὶ εἶπε ῥαγουήλ ἔδνα τῇ γυναικὶ αὐτοῦ, ὡς ὅμοιος ὁ νεανίσκος τωβὶτ τῷ ἀνεψιῷ μου. καὶ ἠρώτησεν αὐτοὺς ῥαγουήλ. πόθεν ἐστὲ ἀδελφοί; καὶ εἶπον αὐτῷ. ἐκ τῶν υἱῶν νεφθαλὶ τῶν αἰχμαλώτων ἐκ νινευή. καὶ εἶπεν αὐτοῖς. γινώσκετε τωβὶτ τὸν ἀδελφὸν ἡμῶν; οἱ δὲ εἶπον. γινώσκομεν. καὶ εἶπεν αὐτοῖς. ὑγιαίνει; οἱ δὲ εἶπαν. καὶ ζῇ, καὶ ὑγιαίνει. καὶ εἶπε τωβίας. πατήρ μου ἐστί. καὶ ἀνεπήδησε ῥαγουήλ, καὶ κατεφίλησεν αὐτόν, καὶ ἔκλαυσε, καὶ εὐλόγησεν αὐτόν, καὶ εἶπεν αὐτῷ. ὁ τοῦ καλοῦ καὶ ἀγαθοῦ ἀνθρώπου υἱός. καὶ ἀκούσας ὅτι τωβὶτ ἀπώλεσε τοὺς ὀφθαλμοὺς ἑαυτοῦ, ἐλυπήθη καὶ ἔκλαυσε. καὶ ἔδνα ἡ γυνὴ αὐτοῦ καὶ σάρρα ἡ θυγάτηρ αὐτοῦ ἔκλαυσαν, καὶ ὑπεδέξαντο αὐτοὺς προθύμως. καὶ ἔθυσαν κριὸν προβάτων, καὶ παρέθηκαν ὄψα πλείονα. εἶπε δὲ τωβίας τῷ ῥαφαήλ. ἀζαρία ἀδελφέ, λάλησον ὑπὲρ ὧν ἔλεγες ἐν τῇ πορείᾳ, καὶ τελεσθήτω τὸ πρᾶγμα. καὶ μετέδωκε τὸν λόγον τῷ ῥαγουήλ. καὶ εἶπε ῥαγουήλ πρὸς τωβίαν. φάγε, πίε, καὶ ἡδέως γίνου, σοὶ γὰρ καθήκει τὸ παιδίον μου λαβεῖν, πλὴν ὑποδείξω σοι τὴν ἀλήθειαν. ἔδωκα τὸ παιδίον μου ἑπτὰ ἀνδράσι, καὶ ὁπότε ἐὰν εἰσεπορεύοντο πρὸς αὐτήν, ἀπέθνησκον ὑπὸ τὴν νύκτα. ἀλλὰ τὸ νῦν ἔχον, ἡδέως γίνου. καὶ εἶπε τωβίας. οὐ γεύομαι οὐδὲν ὧδε, ἕως ἂν στήσητε καὶ σταθῆτε πρός με. καὶ εἶπε ῥαγουήλ. κόμιζου αὐτὴν ἀπὸ τοῦ νῦν κατὰ τὴν κρίσιν. σὺ δὲ ἀδελφὸς εἶ αὐτῆς, καὶ αὐτή σου ἐστίν. ὁ δὲ ἐλεήμων θεὸς εὐοδώσει ὑμῖν τὰ κάλλιστα. καὶ ἐκάλεσε σάρραν τὴν θυγατέρα αὐτοῦ, καὶ λαβὼν τῆς χειρὸς αὐτῆς, παρέδωκεν αὐτὴν τωβίᾳ γυναῖκα, καὶ εἶπεν. ἰδοὺ κατὰ τὸν νόμον μωϋσέως κόμιζου αὐτήν, καὶ ἄπαγε πρὸς τὸν πατέρα σου. καὶ εὐλόγησεν αὐτούς. καὶ ἐκάλεσεν ἔδναν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ. καὶ λαβὼν βιβλίον, ἔγραψε συγγραφήν, καὶ ἐσφραγίσατο. καὶ ἤρξαντο ἐσθίειν. καὶ ἐκάλεσε ῥαγουήλ ἔδναν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ εἶπεν αὐτῇ. ἀδελφή ἑτοίμασον τὸ ἕτερον ταμεῖον, καὶ εἰσάγαγε αὐτήν. καὶ ἐποίησεν ὡς εἶπε. καὶ εἰσήγαγεν αὐτὴν ἐκεῖ, καὶ ἔκλαυσε. καὶ ἀπεδέξατο τὰ δάκρυα τῆς θυγατρὸς αὐτῆς, καὶ εἶπεν αὐτῇ. θάρσει τέκνον, ὁ κύριος τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, δῴη σοι [β] χάριν ἀντὶ τῆς λύπης σου ταύτης, θάρσει θύγατερ.

α [καὶ ἐχαιρέτισεν.] A.L. καὶ ἐχαιρέτισεν αὐτούς, καὶ αὐτοὶ αὐτόν. β [δῴη σοι χάριν.] AA.LL. habent, δῴη σοι χαράν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η΄.

ΟΤε δὲ συνετέλεσαν δειπνοῦντες, εἰσήγαγον τωβίαν πρὸς αὐτήν. ὁ δὲ πορευόμενος ἐμνήσθη τῶν λόγων ῥαφαήλ, καὶ ἔλαβε τὴν τέφραν τῶν θυμιαμάτων, καὶ ἐπέθηκε τὴν καρδίαν τοῦ ἰχθύος καὶ τὸ ἧπαρ, καὶ ἐκάπνισεν. ὅτε δὲ ὠσφράνθη τὸ δαιμόνιον τῆς ὀσμῆς, ἔφυγεν εἰς τὰ ἀνώτατα αἰγύπτου, καὶ ἔδησεν αὐτὸ ὁ ἄγγελος. ὡς δὲ συνεκλείσθησαν ἀμφότεροι, ἀνέστη τωβίας ἀπὸ τῆς κλίνης, καὶ εἶπεν. ἀνάστηθι ἀδελφή, καὶ προσευξώμεθα, ἵνα ἐλεήσῃ ἡμᾶς ὁ κύριος. καὶ ἤρξατο τωβίας λέγειν. εὐλογητὸς εἶ ὁ θεὸς τῶν πα-

τέρων

πέρων ἡμῶν. καὶ εὐλογητὸν τὸ ὄνομά σου τὸ ἅγιον καὶ ἔνδοξον εἰς τοὺς αἰῶνας. εὐλογησάτωσάν σε οἱ οὐρανοὶ, καὶ πᾶσαι αἱ κτίσεις σου. σὺ ἐποίησας ἀδὰμ, καὶ ἔδωκας αὐτῷ βοηθὸν εὔαν στήριγμα τὴν γυναῖκα αὐτοῦ. ἐκ τούτων ἐγενήθη τὸ ἀνθρώπων σπέρμα. σὺ εἶπας, οὐ καλὸν εἶναι τὸν ἄνθρωπον μόνον, ποιήσωμεν αὐτῷ βοηθὸν ὅμοιον αὐτῷ. καὶ νῦν κύριε οὐ διὰ πορνείαν ἐγὼ λαμβάνω τὴν ἀδελφήν μου ταύτην, ἀλλ' ἐπ' ἀληθείας ἐπίταξον ἐλεῆσαί με, καὶ αὐτῇ συγκαταγηρᾶσαι. καὶ εἶπε μετ' αὐτοῦ, ἀμήν. καὶ ἐκοιμήθησαν ἀμφότεροι τὴν νύκτα. καὶ ἀναστὰς ῥαγουὴλ ἐπορεύθη, καὶ ὤρυξε τάφον, λέγων. μὴ καὶ οὗτος ἀποθάνῃ; καὶ ἦλθε ῥαγουὴλ εἰς τὴν οἰκίαν ἑαυτοῦ, καὶ εἶπεν ἔδνα τῇ γυναικὶ αὐτοῦ. ἀπόστειλον μίαν τῶν παιδισκῶν, καὶ ἰδέτωσαν εἰ ζῇ. εἰ δὲ μὴ, ἵνα θάψωμεν αὐτὸν, καὶ μηδεὶς γνῷ. καὶ εἰσῆλθεν ἡ παιδίσκη ἀνοίξασα τὴν θύραν, καὶ εὗρε τοὺς δύο καθεύδοντας. καὶ ἐξελθοῦσα ἀπήγγειλεν αὐτοῖς, ὅτι ζῇ. καὶ εὐλόγησε ῥαγουὴλ τὸν θεὸν, λέγων. εὐλογητὸς εἶ σὺ ὁ θεὸς ἐν πάσῃ εὐλογίᾳ καθαρᾷ καὶ ἁγίᾳ. καὶ εὐλογείτωσάν σε οἱ ἅγιοί σου, καὶ πᾶσαι αἱ κτίσεις σου, καὶ πάντες οἱ ἄγγελοί σου, καὶ οἱ ἐκλεκτοί σου. εὐλογείτωσάν σε εἰς τοὺς αἰῶνας. εὐλογητὸς εἶ, ὅτι ηὔφρανάς με, καὶ οὐκ ἐγένετό μοι καθὼς ὑπενόουν, ἀλλὰ κατὰ τὸ πολὺ ἔλεός σου ἐποίησας μεθ' ἡμῶν. εὐλογητὸς εἶ, ὅτι ἠλέησας δύο μονογενεῖς, ποίησον αὐτοῖς δέσποτα ἔλεος, συντέλεσον τὴν ζωὴν αὐτῶν ἐν ὑγιείᾳ μετ' εὐφροσύνης καὶ ἐλέους. ἐκέλευσε δὲ τοῖς οἰκέταις χῶσαι τὸν τάφον, καὶ ἐποίησεν αὐτοῖς γάμον ἡμερῶν δεκατεσσάρων. καὶ εἶπεν αὐτῷ ῥαγουὴλ. πρὶν ἢ συντελεσθῆναι τὰς ἡμέρας τοῦ γάμου ἐνόρκως, μὴ ἐξελθεῖν αὐτὸν ἐὰν μὴ πληρωθῶσιν αἱ δεκατέσσαρες ἡμέραι τοῦ γάμου. καὶ τότε λαβόντα τὸ ἥμισυ τῶν ὑπαρχόντων αὐτοῦ πορεύεσθαι μεθ' ὑγείας πρὸς τὸν πατέρα, καὶ τὰ λοιπὰ ὅταν ἀποθάνω, καὶ ἡ γυνή μου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ'.

Καὶ ἐκάλεσε τωβίας τὸν ῥαφαὴλ, καὶ εἶπεν αὐτῷ. ἀζαρία ἀδελφὲ, λάβε μετὰ σεαυτοῦ παῖδα καὶ δύο καμήλους, καὶ πορεύθητι ἐν ῥάγοις τῆς μηδίας παρὰ γαβαὴλ, καὶ κόμισαί μοι τὸ ἀργύριον, καὶ αὐτὸν ἄγε μοι εἰς τὸν γάμον, διότι ὀμώμοκε ῥαγουὴλ, μὴ ἐξελθεῖν με. καὶ ὁ πατήρ μου ἀριθμεῖ τὰς ἡμέρας, καὶ ἐὰν χρονίσω μέγα, ὀδυνηθήσεται λίαν. καὶ ἐπορεύθη ῥαφαὴλ, καὶ ηὐλίσθη παρὰ γαβαὴλ, καὶ ἔδωκεν αὐτῷ τὸ χειρόγραφον. ὃς δὲ παρήνεγκε τὰ θυλάκια ἐν ταῖς σφραγῖσιν, καὶ ἔδωκεν αὐτῷ. καὶ ὤρθρευσαν κοινῶς, καὶ ἦλθον εἰς τὸν γάμον, καὶ εὐλόγησε τωβίας τὴν γυναῖκα αὐτοῦ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι'.

Καὶ τωβὶτ ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἐλογίσατο ἑκάστης ἡμέρας. καὶ ὡς ἐπληρώθησαν αἱ ἡμέραι τῆς πορείας, καὶ οὐκ ἤρχετο, εἶπε. μήποτε κατῄσχυνται; ἢ μήποτε ἀπέθανε γαβαὴλ; καὶ οὐδεὶς αὐτῷ δίδωσι τὸ ἀργύριον; καὶ ἐλυπεῖτο λίαν. εἶπε δὲ αὐτῷ ἡ γυνή. ἀπώλετο τὸ παιδίον, διότι κεχρόνικε. καὶ ἤρξατο θρηνεῖν αὐτὸν, καὶ εἶπεν. οὐ μέλει μοι τέκνον, ὅτι ἀφῆκά σε τὸ φῶς τῶν ὀφθαλμῶν μου. καὶ τωβὶτ λέγει αὐτῇ. σίγα, μὴ λόγον ἔχε, ὑγιαίνει. καὶ εἶπεν αὐτῷ. σίγα, μὴ πλάνα με, ἀπώλετο τὸ παιδίον μου. καὶ ἐπορεύετο καθ' ἡμέραν εἰς τὴν ὁδὸν ἔξω, οἵας ἀπῆλθεν. ἡμέρας τε ἄρτον οὐκ ἤσθιε, τὰς δὲ νύκτας οὐ διελίμπανε θρηνοῦσα τωβίαν τὸν υἱὸν αὐτῆς, ἕως οὗ συνετελέσθησαν αἱ δεκατέσσαρες ἡμέραι τοῦ γάμου, ἃς ὤμοσε ῥαγουὴλ ποιῆσαι αὐτὸν ἐκεῖ. εἶπεν δὲ τωβίας τῷ ῥαγουήλ. ἐξαπόστειλόν με, ὅτι ὁ πατήρ μου καὶ ἡ μήτηρ μου οὐκέτι ἐλπίζουσιν ὄψεσθαί με. εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ πενθερός. μεῖνον παρ' ἐμοὶ, κἀγὼ ἐξαποστελῶ πρὸς τὸν πατέρα σου, καὶ δηλώσουσιν αὐτῷ τὰ κατά σε. καὶ τωβίας λέγει. ἐξαπόστειλόν με πρὸς τὸν πατέρα μου. ἀναστὰς δὲ ῥαγουὴλ, ἔδωκεν αὐτῷ σάῤῥαν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ τὰ ἥμισυ τῶν ὑπαρχόντων, σώματα καὶ κτήνη καὶ ἀργύριον, καὶ εὐλογήσας αὐτοὺς ἐξαπέστειλε, λέγων. εὐοδώσει ὑμᾶς τέκνα ὁ θεὸς τοῦ οὐρανοῦ πρὸ τοῦ με ἀποθανεῖν. καὶ εἶπε τῇ θυγατρὶ αὐτοῦ. τίμα τοὺς πενθερούς σου, αὐτοὶ νῦν γονεῖς σου εἰσὶν, ἀκούσαιμί σου ἀκοὴν καλὴν, καὶ ἐφίλησεν αὐτήν. καὶ ἔδνα εἶπεν πρὸς τωβίαν. ἀδελφὲ ἀγαπητὲ, ἀποκαταστήσαί σε ὁ κύριος τοῦ οὐρανοῦ, καὶ δῴη μοι ἰδεῖν σου παιδία ἐκ σάῤῥας τῆς θυγατρός μου, ἵνα εὐφρανθῶ ἐνώπιον τοῦ κυρίου. καὶ ἰδοὺ παρατίθεμαί σοι τὴν θυγατέρα μου ἐν παρακαταθήκῃ, καὶ μὴ λυπήσῃς αὐτήν. μετὰ ταῦτα ἐπορεύετο, καὶ τωβίας εὐλογῶν τὸν θεὸν, ὅτι εὐόδωσε τὴν ὁδὸν αὐτοῦ. καὶ κατευλόγει ῥαγουὴλ, καὶ ἔδναν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ. καὶ ἐπορεύετο μέχρις οὗ ἐγγίσαι αὐτοὺς εἰς νινευή.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ'.

Καὶ εἶπε ῥαφαὴλ πρὸς τωβίαν. οὐ γινώσκεις ἀδελφὲ πῶς ἀφῆκας τὸν πατέρα σου; προδράμωμεν ἔμπροσθεν τῆς γυναικός σου, καὶ ἑτοιμάσωμεν τὴν οἰκίαν, λάβε δὲ παρὰ χεῖρα τὴν χολὴν τοῦ ἰχθύος. καὶ ἐπορεύθησαν, καὶ συνῆλθεν ὁ κύων ὄπισθεν αὐτῶν. καὶ ἄννα ἐκάθητο περιβλεπομένη εἰς τὴν ὁδὸν τὸν παῖδα αὐτῆς, καὶ προσενόησεν αὐτὸν ἐρχόμενον, καὶ εἶπε τῷ πατρὶ αὐτοῦ. ἰδοὺ ὁ υἱός μου ἔρχεται, καὶ ὁ ἄνθρωπος ὁ πορευθεὶς μετ' αὐτοῦ. καὶ ῥαφαὴλ εἶπεν. ἐπίσταμαι ἐγὼ, ὅτι ἀνοίξει τοὺς ὀφθαλμοὺς ὁ πατήρ σου. σὺ ἔγχρισον τὴν χολὴν εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, καὶ δηχθεὶς διατρίψει, καὶ ἀποβαλεῖται τὰ λευκώματα, καὶ ὄψεταί σε. καὶ προσδραμοῦσα ἄννα ἐπέπεσεν ἐπὶ τὸν τράχηλον τοῦ υἱοῦ αὐτῆς, καὶ εἶπεν αὐτῷ. εἶδόν σε παιδίον, ἀπὸ τοῦ νῦν ἀποθανοῦμαι. καὶ ἔκλαυσαν ἀμφότεροι. καὶ τωβὶτ ἐξήρχετο πρὸς τὴν θύραν, καὶ προσέκοπτεν. ὁ δὲ υἱὸς αὐτοῦ προσέδραμεν αὐτῷ, καὶ ἐπελάβετο τοῦ πατρὸς αὐτοῦ,

καὶ προσέπασε τὴν χολὴν ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, λέγων· θάρσει πάτερ. ὡς δὲ συνεδήχθησαν, διέτριψε τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, καὶ ἐλεπίσθη ἀπὸ τῶν κανθῶν τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ τὰ λευκώματα. καὶ ἰδὼν τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἐπέπεσεν ἐπὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ, καὶ ἔκλαυσε καὶ εἶπεν. εὐλογητὸς εἶ ὁ θεὸς, καὶ εὐλογητὸν τὸ ὄνομά σου εἰς τοὺς αἰῶνας, καὶ εὐλογημένοι πάντες οἱ ἅγιοί σου ἄγγελοι, ὅτι ἐμαστίγωσας καὶ ἠλέησάς με. ἰδοὺ βλέπω τωβίαν τὸν υἱόν μου. καὶ εἰσῆλθεν ὁ υἱὸς αὐτοῦ χαίρων, καὶ ἀπήγγειλε τῷ πατρὶ αὐτοῦ τὰ μεγαλεῖα τὰ γενόμενα αὐτῷ ἐν τῇ μηδίᾳ καὶ ἐξῆλθε τωβὶτ εἰς συνάντησιν τῇ νύμφῃ αὐτοῦ χαίρων καὶ εὐλογῶν τὸν θεὸν πρὸς τῇ πύλῃ νινευή. καὶ ἐθαύμαζον οἱ θεωροῦντες αὐτὸν πορευόμενον, ὅτι ἔβλεψε. καὶ τωβὶτ ἐξωμολογεῖτο ἐνώπιον αὐτῶν, ὅτι ἠλέησεν αὐτοὺς ὁ θεός. καὶ ὡς ἤγγισε τωβὶτ σάῤῥᾳ τῇ νύμφῃ αὐτοῦ, κατευλόγησεν αὐτὴν, λέγων. ἔλθοις ὑγιαίνουσα θύγατερ. εὐλογητὸς ὁ θεὸς, ὃς ἤγαγέ σε πρὸς ἡμᾶς, καὶ ὁ πατήρ σου καὶ ἡ μήτηρ σου. καὶ ἐγένετο χαρὰ πᾶσι τοῖς ἐν νινευῇ ἀδελφοῖς αὐτοῦ. καὶ παρεγένετο ἀχιάχαρος, καὶ νασβὰς ὁ ἐξάδελφος αὐτοῦ, καὶ ἤχθη ὁ γάμος τωβία μετ' εὐφροσύνης ἡμέρας ἑπτά.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΒʹ.

Καὶ ἐκάλεσε τωβὶτ τωβίαν τὸν υἱὸν αὐτοῦ, καὶ εἶπεν αὐτῷ. ὅρα τέκνον μισθὸν τῷ ἀνθρώπῳ τῷ συνελθόντι σοι, καὶ προσθεῖναι αὐτῷ δεῖ. καὶ εἶπεν. πάτερ, οὐ βλάπτομαι δοὺς αὐτῷ τὸ ἥμισυ ὧν ἐνήνοχα, ὅτι με ἀγήοχέ σοι ὑγιῆ, καὶ τὴν γυναῖκά μου ἐθεράπευσε, καὶ τὸ ἀργύριόν μου ἤνεγκε, καὶ σὲ ὁμοίως ἐθεράπευσε. καὶ εἶπεν ὁ πρεσβύτης. δικαιοῦται αὐτῷ. καὶ ἐκάλεσε τὸν ἄγγελον, καὶ εἶπεν αὐτῷ. λάβε τὸ ἥμισυ πάντων ὧν ἐνηνόχατε, καὶ ὕπαγε ὑγιαίνων. τότε καλέσας τοὺς δύο κρυπτῶς, εἶπεν αὐτοῖς. εὐλογεῖτε τὸν θεὸν, καὶ αὐτῷ ἐξομολογεῖσθε, καὶ μεγαλωσύνην δίδοτε αὐτῷ, καὶ ἐξομολογεῖσθε αὐτῷ ἐνώπιον πάντων τῶν ζώντων περὶ ὧν ἐποίησε μεθ' ὑμῶν. ἀγαθὸν τὸ εὐλογεῖν τὸν θεὸν, καὶ ὑψοῦν τὸ ὄνομα αὐτοῦ, τοὺς λόγους τῶν ἔργων τοῦ θεοῦ ἐντίμως ὑποδεικνύοντες. καὶ μὴ ὀκνεῖτε ἐξομολογεῖσθαι αὐτῷ. μυστήριον βασιλέως καλὸν κρύψαι, τὰ δὲ ἔργα τοῦ θεοῦ ἀνακαλύπτειν ἐνδόξως. ἀγαθὸν ποιήσατε, καὶ κακὸν οὐχ εὑρήσει ὑμᾶς. ἀγαθὸν προσευχὴ μετὰ νηστείας καὶ ἐλεημοσύνης καὶ δικαιοσύνης. ἀγαθὸν τὸ ὀλίγον μετὰ δικαιοσύνης, ἢ πολὺ μετὰ ἀδικίας. καλὸν ποιῆσαι ἐλεημοσύνην ἢ θησαυρίσαι χρυσίον. ἐλεημοσύνη γὰρ ἐκ θανάτου ῥύεται, καὶ αὐτὴ ἀποκαθαριεῖ πᾶσαν ἁμαρτίαν. οἱ ποιοῦντες ἐλεημοσύνας καὶ δικαιοσύνας, πλησθήσονται ζωῆς. οἱ δὲ ἁμαρτάνοντες, πολέμιοί εἰσι τῆς ἑαυτῶν ζωῆς. οὐ μὴ κρύψω ἀφ' ὑμῶν πᾶν ῥῆμα. εἴρηκα δὴ μυστήριον βασιλέως κρύψαι καλὸν, τὰ δὲ ἔργα τοῦ θεοῦ ἀνακαλύπτειν ἐνδόξως. καὶ νῦν ὅτε προσηύχω σὺ καὶ ἡ νύμφη σου σάῤῥα, ἐγὼ προσήγαγον τὸ μνημόσυνον τῆς προσευχῆς ὑμῶν ἐνώπιον τοῦ ἁγίου. καὶ ὅτε ἔθαπτες τοὺς νεκροὺς, ὡσαύτως συμπαρήμην σοι. καὶ ὅτε οὐκ ὤκνησας ἀναστῆναι καὶ καταλιπεῖν τὸ ἄριστόν σου, ὅπως ἀπελθὼν περιστείλῃς τὸν νεκρὸν, οὐκ ἔλαθές με ἀγαθοποιῶν, ἀλλὰ σὺν σοὶ ἤμην. καὶ νῦν ἀπέστειλέ με ὁ θεὸς ἰάσασθαί σε καὶ τὴν νύμφην σου σάῤῥαν. ἐγώ εἰμι ῥαφαὴλ, εἷς ἐκ τῶν ἑπτὰ ἁγίων ἀγγέλων οἳ προσαναφέρουσι τὰς προσευχὰς τῶν ἁγίων, καὶ εἰσπορεύονται ἐνώπιον τῆς δόξης τοῦ ἁγίου. καὶ ἐταράχθησαν οἱ δύο, καὶ ἔπεσον ἐπὶ πρόσωπον, ὅτι ἐφοβήθησαν. καὶ εἶπεν αὐτοῖς. μὴ φοβεῖσθε, εἰρήνη ὑμῖν ἔσται. τὸν δὲ θεὸν εὐλογεῖτε εἰς τὸν αἰῶνα, ὅτι οὐ τῇ ἐμαυτοῦ χάριτι, ἀλλὰ τῇ θελήσει τοῦ θεοῦ ἡμῶν ἦλθον, ὅθεν εὐλογεῖτε αὐτὸν εἰς τὸν αἰῶνα. πάσας τὰς ἡμέρας ὠπτανόμην ὑμῖν, καὶ οὐκ ἔφαγον οὐδὲ ἔπιον, ἀλλὰ ὅρασιν ὑμεῖς ἐθεωρεῖτε, καὶ νῦν ἐξομολογεῖσθε τῷ θεῷ, διότι ἀναβαίνω πρὸς τὸν ἀποστείλαντά με, καὶ γράψατε πάντα τὰ συντελεσθέντα εἰς βιβλίον. καὶ ἀνέστησαν, καὶ οὐκ ἔτι εἶδον αὐτόν. καὶ ἐξωμολογοῦντο τὰ ἔργα τὰ μεγάλα καὶ θαυμαστὰ αὐτοῦ, ὡς ὤφθη αὐτοῖς ὁ ἄγγελος κυρίου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΓʹ.

Καὶ τωβὶτ ἔγραψε προσευχὴν εἰς ἀγαλλίασιν, καὶ εἶπεν. εὐλογητὸς ὁ θεὸς ὁ ζῶν εἰς τοὺς αἰῶνας, καὶ ἡ βασιλεία αὐτοῦ, ὅτι αὐτὸς μαστιγοῖ καὶ ἐλεεῖ, κατάγει εἰς ᾅδην καὶ ἀνάγει, καὶ οὐκ ἔστιν ὃς ἐκφεύξεται τὴν χεῖρα αὐτοῦ. ἐξομολογεῖσθε αὐτῷ οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ἐνώπιον τῶν ἐθνῶν, ὅτι αὐτὸς διέσπειρεν ἡμᾶς ἐν αὐτοῖς. ἐκεῖ ὑποδείξατε τὴν μεγαλωσύνην αὐτοῦ, ὑψοῦτε αὐτὸν ἐνώπιον παντὸς ζῶντος, καθότι αὐτὸς κύριος ἡμῶν, καὶ θεὸς αὐτὸς πατὴρ ἡμῶν εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας. καὶ μαστιγώσει ἡμᾶς ἐν ταῖς ἀδικίαις ἡμῶν, καὶ πάλιν ἐλεήσει καὶ συνάξει ἡμᾶς ἐκ πάντων τῶν ἐθνῶν, οὗ ἐὰν σκορπισθῆτε ἐν αὐτοῖς. ἐὰν ἐπιστρέψητε πρὸς αὐτὸν ἐν ὅλῃ τῇ καρδίᾳ ὑμῶν, καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ψυχῇ ὑμῶν, ποιῆσαι ἐνώπιον αὐτοῦ ἀλήθειαν, τότε ἐπιστρέψει πρὸς ὑμᾶς, καὶ οὐ μὴ κρύψει τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἀφ' ὑμῶν. καὶ θεάσασθε ἃ ποιήσει μεθ' ὑμῶν, καὶ ἐξομολογήσασθε αὐτῷ ἐν ὅλῳ τῷ στόματι ὑμῶν, καὶ εὐλογήσατε τὸν κύριον τῆς δικαιοσύνης, καὶ ὑψώσατε τὸν βασιλέα τῶν αἰώνων. ἐγὼ ἐν τῇ γῇ τῆς αἰχμαλωσίας μου ἐξομολογοῦμαι αὐτῷ, καὶ δεικνύω τὴν ἰσχὺν καὶ τὴν μεγαλωσύνην αὐτοῦ ἔθνει ἁμαρτωλῶν. ἐπιστρέψατε ἁμαρτωλοὶ, καὶ ποιήσατε δικαιοσύνην ἐνώπιον αὐτοῦ. τίς γινώσκει εἰ θελήσει ὑμᾶς, καὶ ποιήσει ἐλεημοσύνην ὑμῖν; τὸν θεόν μου ὑψῶ, καὶ ἡ ψυχή μου τῷ βασιλεῖ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἀγαλλιάσεται τὴν μεγαλωσύνην αὐτοῦ. λεγέτωσαν πάντες, καὶ ἐξομολογείσθωσαν αὐτῷ ἐν ἱεροσολύμοις. ἱεροσόλυμα πόλις ἁγία μαστιγώσει ἐπὶ τὰ ἔργα τῶν υἱῶν σου, καὶ πάλιν ἐλεήσει τοὺς υἱοὺς τῶν δικαίων. ἐξομολογοῦ τῷ κυρίῳ ἀγαθῶς, καὶ εὐλόγει τὸν βασιλέα τῶν αἰώνων, ἵνα πάλιν

λιν ἡ σκηνὴ αὐτοῦ οἰκοδομηθῇ ἐν σοὶ μετὰ χαρᾶς. καὶ εὐφρᾶναι ἐν σοὶ τοὺς αἰχμαλώτους, καὶ ἀγαπῆσαι ἐν σοὶ τοὺς ταλαιπώρους εἰς πάσας τὰς γενεὰς τοῦ αἰῶνος. ἔθνη πολλὰ μακρόθεν ἥξει πρὸς τὸ ὄνομα κυρίου τοῦ θεοῦ, δῶρα ἐν χερσὶν ἔχοντες καὶ δῶρα τῷ βασιλεῖ τοῦ οὐρανοῦ. γενεαὶ γενεῶν δώσουσί σοι ἀγαλλίαμα. ἐπικατάρατοι πάντες οἱ μισοῦντές σε, εὐλογημένοι ἔσονται πάντες οἱ ἀγαπῶντές σε εἰς τὸν αἰῶνα. χάρηθι καὶ ἀγαλλίασαι ἐπὶ τοῖς υἱοῖς τῶν δικαίων, ὅτι συναχθήσονται καὶ εὐλογήσουσι τὸν κύριον τῶν δικαίων. ὦ μακάριοι οἱ ἀγαπῶντές σε, χαρήσονται ἐπὶ τῇ εἰρήνῃ σου. μακάριοι ὅσοι ἐλυπήθησαν ἐπὶ πάσαις ταῖς μάστιξί σου, ὅτι ἐπὶ σοὶ χαρήσονται θεασάμενοι πᾶσαν τὴν δόξαν σου, καὶ εὐφρανθήσονται εἰς τὸν αἰῶνα. ἡ ψυχή μου εὐλογείτω τὸν θεὸν τὸν βασιλέα τὸν μέγαν, ὅτι οἰκοδομηθήσεται ἱερουσαλὴμ σαπφείρῳ καὶ σμαράγδῳ, καὶ λίθῳ ἐντίμῳ τὰ τείχη σου, καὶ οἱ πύργοι, καὶ οἱ προμαχῶνες ἐν χρυσίῳ καθαρῷ, καὶ αἱ πλατεῖαι ἱερουσαλὴμ ἐν βηρύλλῳ καὶ ἄνθρακι, καὶ λίθῳ ἐκ σουφεὶρ ψηφολογηθήσονται. καὶ ἐροῦσι πᾶσαι αἱ ῥύμαι αὐτῆς ἀλληλούϊα [β] καὶ αἴνεσιν, λέγοντες. εὐλογητὸς ὁ θεὸς, ὃς ὕψωσε πάντας τοὺς αἰῶνας.

α [Ἐν ἱεροσολύμοις.] In plerisque libris est, ἐν δικαιοσύνῃ ἱερουσαλὴμ πόλις ἁγία. β [Ἀλληλούϊα καὶ αἴνεσιν.] In alijs libris est, ἀλληλούϊα. καὶ αἰνέσουσιν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΔʹ.

ΚΑὶ ἐπαύσατο ἐξομολογούμενος τωβίτ. καὶ ἦν ἐτῶν πεντηκονταοκτὼ, ὅτε ἀπώλεσε τὰς ὄψεις, καὶ μετὰ ἔτη ὀκτὼ ἀνέβλεψεν. καὶ ἐποίει ἐλεημοσύνας. καὶ προσέθετο φοβεῖσθαι κύριον τὸν θεὸν, καὶ ἐξωμολογεῖτο αὐτῷ. μεγάλως δὲ ἐγήρασεν. καὶ ἐκάλεσε τὸν υἱὸν αὐτοῦ, καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, καὶ εἶπεν αὐτῷ. τέκνον λάβε τοὺς υἱούς σου, ἰδοὺ γεγήρακα, καὶ πρὸς τὸ ἀποτρέχειν ἐκ τοῦ ζῆν εἰμί. ἄπελθε εἰς τὴν μηδίαν τέκνον, ὅτι πέπεισμαι ὅσα ἐλάλησεν ἰωνᾶς ὁ προφήτης περὶ νινευὴ, ὅτι καταστραφήσεται. ἐν δὲ τῇ μηδίᾳ ἔσται εἰρήνη μᾶλλον ἕως καιροῦ. καὶ ὅτι οἱ ἀδελφοὶ ἡμῶν ἐν τῇ γῇ σκορπισθήσονται ἀπὸ τῆς ἀγαθῆς γῆς. καὶ ἱεροσόλυμα ἔσται ἔρημος, καὶ ὁ οἶκος τοῦ θεοῦ ἐν αὐτῇ κατακαήσεται, καὶ ἔρημος ἔσται μέχρι χρόνου. καὶ πάλιν ἐλεήσει αὐτοὺς ὁ θεὸς, καὶ ἐπιστρέψει αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν, καὶ οἰκοδομήσουσι τὸν οἶκον, οὐχ οἷος ὁ πρότερος, ἕως πληρωθῶσι καιροὶ τοῦ αἰῶνος. καὶ μετὰ ταῦτα ἐπιστρέψουσιν ἐκ τῶν αἰχμαλωσιῶν, καὶ οἰκοδομήσουσιν ἱερουσαλὴμ ἐντίμως. καὶ ὁ οἶκος τοῦ θεοῦ ἐν αὐτῇ οἰκοδομηθήσεται ἐνδόξως, καθὼς ἐλάλησαν περὶ αὐτῆς οἱ προφῆται. καὶ πάντα τὰ ἔθνη ἐπιστρέψουσιν ἀληθινῶς φοβεῖσθαι κύριον τὸν θεὸν, καὶ κατορύξουσι τὰ εἴδωλα αὐτῶν, καὶ εὐλογήσουσι πάντα τὰ ἔθνη κύριον. καὶ ὁ λαὸς αὐτοῦ ἐξομολογήσεται τῷ θεῷ. καὶ ὑψώσει κύριος τὸν λαὸν αὐτοῦ, καὶ χαρήσονται πάντες οἱ ἀγαπῶντες κύριον τὸν θεὸν ἐν ἀληθείᾳ καὶ δικαιοσύνῃ, ποιοῦντες ἔλεος τοῖς ἀδελφοῖς ἡμῶν. καὶ νῦν τέκνον ἄπελθε ἀπὸ νινευὴ, ὅτι πάντως ἔσται ἃ ἐλάλησεν ὁ προφήτης ἰωνᾶς. σὺ δὲ τήρησον τὸν νόμον καὶ τὰ προστάγματα, καὶ γενοῦ φιλελεήμων καὶ δίκαιος, ἵνα σοι καλῶς ᾖ. καὶ θάψον με καλῶς, καὶ τὴν μητέρα σου μετ᾽ ἐμοῦ, καὶ μηκέτι αὐλισθῆτε εἰς νινευῆ. τέκνον ἴδε τί ἐποίησεν ἀμὰν ἀχιαχάρῳ τῷ θρέψαντι αὐτὸν, ὡς ἐκ τοῦ φωτὸς ἤγαγεν αὐτὸν εἰς τὸ σκότος, καὶ ὅσα ἀνταπέδωκεν αὐτῷ. καὶ ἀχιάχαρον μὲν ἔσωσε, ἐκείνῳ δὲ τὸ ἀνταπόδομα ἀπεδόθη, καὶ αὐτὸς κατέβη εἰς τὸ σκότος. μανασσῆς ἐποίησεν ἐλεημοσύνην, καὶ ἐσώθη ἐκ παγίδος θανάτου [α] ἧς ἔπηξεν αὐτῷ. ἀμὰν δὲ ἐνέπεσεν εἰς τὴν παγίδα, καὶ ἀπώλετο. καὶ νῦν παιδία ἴδετε τί ἐλεημοσύνη ποιεῖ, [β] καὶ δικαιοσύνη ῥύεται. καὶ ταῦτα αὐτοῦ λέγοντος, ἐξέλιπεν ἡ ψυχὴ αὐτοῦ ἐπὶ τῆς κλίνης. ἦν δὲ ἐτῶν ἑκατὸν πεντηκονταοκτὼ, καὶ ἔθαψαν αὐτὸν ἐνδόξως. καὶ ὅτε ἀπέθανεν ἄννα, ἔθαψεν αὐτὴν μετὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. ἀπῆλθε δὲ τωβίας μετὰ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ καὶ τῶν υἱῶν αὐτοῦ εἰς ἐκβάτανα πρὸς ῥαγουὴλ τὸν πενθερὸν αὐτοῦ, καὶ ἐγήρασεν ἐντίμως. καὶ ἔθαψε τοὺς πενθεροὺς αὐτοῦ ἐνδόξως, καὶ ἐκληρονόμησε τὴν οὐσίαν αὐτῶν, καὶ τωβὶτ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. καὶ ἀπέθανεν ἐτῶν ἑκατὸν εἰκοσιεπτὰ ἐν ἐκβατάνοις τῆς μηδίας. καὶ ἤκουσε πρὶν ἀποθανεῖν αὐτὸν, τὴν ἀπώλειαν νινευὴ, ἣν ᾐχμαλώτισε ναβουχοδόνοσορ, καὶ ἀσούηρος, καὶ ἐχάρη πρὸ τοῦ ἀποθανεῖν ἐπὶ νινευή.

α [ἧς ἔπηξεν.] AA.LL. ἧς ἔπηξαν. β [καὶ δικαιοσύνη.] in A.L. est, καὶ τί δικαιοσύνη.

ΙΟΥΔΙΘ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

ΕΤΟΥΣ δωδεκάτου τῆς βασιλείας ναβουχοδονόσορ, ὃς ἐβασίλευσεν ἀσσυρίων ἐν νινευὴ τῇ πόλει τῇ μεγάλῃ, ἐν ταῖς ἡμέραις ἀρφαξὰδ, ὃς ἐβασίλευσε μήδων ἐν ἐκβατάνοις, καὶ ᾠκοδόμησεν ἐπ' ἐκβατάνων κύκλῳ τείχη ἐκ λίθων λελαξευμένων, εἰς πλάτος πηχῶν τριῶν, καὶ εἰς μῆκος πηχῶν ἕξ. καὶ ἐποίησε τὸ ὕψος τοῦ τείχους πηχῶν ἑβδομήκοντα, καὶ τὸ πλάτος αὐτοῦ πηχῶν πεντήκοντα. καὶ τοὺς πύργους αὐτοῦ ἔστησεν ἐπὶ ταῖς πύλαις αὐτῆς πηχῶν ἑκατὸν, καὶ τὸ πλάτος αὐτῆς ἐθεμελίωσεν εἰς πήχεις ἑξήκοντα. καὶ ἐποίησε τὰς πύλας αὐτῆς πύλας διεγειρομένας εἰς ὕψος πηχῶν ἑβδομήκοντα, καὶ τὸ πλάτος αὐτῶν πήχεις τεσσαράκοντα εἰς ἐξόδους δυνάμεως δυνατῶν αὐτοῦ, καὶ διατάξεις τῶν πεζῶν αὐτοῦ. καὶ ἐποίησε πόλεμον ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ὁ βασιλεὺς ναβουχοδονόσορ πρὸς βασιλέα ἀρφαξὰδ ἐν τῷ πεδίῳ τῷ μεγάλῳ, τοῦτό ἐστιν ἐν τοῖς ὁρίοις ῥαγαῦ. καὶ συνήντησαν πρὸς αὐτὸν πάντες οἱ κατοικοῦντες τὴν ὀρεινὴν, καὶ πάντες οἱ κατοικοῦντες τὸν εὐφράτην, καὶ τὸν τίγριν, καὶ τὸν ὑδάσπην, [a] καὶ πεδίῳ ἐριὼχ ὁ βασιλεὺς ἐλυμαίων. καὶ συνῆλθον ἔθνη πολλὰ σφόδρα εἰς παράταξιν υἱῶν χελεούλ. καὶ ἀπέστειλε ναβουχοδονόσορ ὁ βασιλεὺς ἀσσυρίων ἐπὶ πάντας τοὺς κατοικοῦντας τὴν περσίδα, καὶ ἐπὶ πάντας τοὺς κατοικοῦντας πρὸς δυσμαῖς, τοὺς κατοικοῦντας κιλικίαν καὶ δαμασκὸν, τὸν λίβανον καὶ ἀντιλίβανον, καὶ πάντας τοὺς κατοικοῦντας κατὰ πρόσωπον παραλίας, καὶ τοὺς ἐν τοῖς ἔθνεσι τοῦ καρμήλου, καὶ γαλαὰδ, καὶ τὴν ἄνω γαλιλαίαν, καὶ τὸ μέγα πεδίον ἐσδρηλὼμ, καὶ πάντας τοὺς ἐν σαμαρείᾳ καὶ ταῖς πόλεσιν αὐτῆς, καὶ πέραν τοῦ ἰορδάνου ἕως ἱερουσαλὴμ, καὶ βετάνη, καὶ χελλοὺς, καὶ κάδης, καὶ τοῦ ποταμοῦ αἰγύπτου, καὶ ταφνὰς, καὶ ῥαμεσσῆ, καὶ πᾶσαν γῆν γεσὲμ ἕως τοῦ ἐλθεῖν ἐπάνω τάνεως καὶ μέμφεως, καὶ πάντας τοὺς κατοικοῦντας τὴν αἴγυπτον ἕως τοῦ ἐλθεῖν ἐπὶ τὰ ὅρια τῆς αἰθιοπίας. καὶ ἐφαύλισαν πάντες οἱ κατοικοῦντες πᾶσαν τὴν γῆν τὸ ῥῆμα ναβουχοδονόσορ τοῦ βασιλέως ἀσσυρίων, καὶ οὐ συνῆλθον αὐτῷ εἰς τὸν πόλεμον, ὅτι οὐκ ἐφοβήθησαν αὐτὸν, ἀλλ' ἦν ἐναντίον αὐτῶν ὡς [b] ἀνὴρ ἴσος. καὶ ἀνέστρεψαν τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ κενοὺς ἐν ἀτιμίᾳ πρὸ προσώπου αὐτῶν. καὶ ἐθυμώθη ναβουχοδονόσορ ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν ταύτην σφόδρα, καὶ ὤμοσε κατὰ τοῦ θρόνου καὶ τῆς βασιλείας αὐτοῦ, εἰ μὴν ἐκδικήσειν πάντα τὰ ὅρια τῆς κιλικίας, καὶ δαμασκηνῆς καὶ συρίας, ἀνελεῖν τῇ ῥομφαίᾳ αὐτοῦ, καὶ πάντας τοὺς κατοικοῦντας ἐν γῇ μωὰβ, καὶ τοὺς υἱοὺς ἀμμὼν, καὶ πᾶσαν τὴν ἰουδαίαν, καὶ πάντας τοὺς ἐν αἰγύπτῳ ἕως τοῦ ἐλθεῖν ἐπὶ τὰ ὅρια τῶν δύο θαλασσῶν. καὶ παρετάξατο ἐν τῇ δυνάμει αὐτοῦ πρὸς ἀρφαξὰδ βασιλέα ἐν τῷ ἔτει τῷ ἑπτακαιδεκάτῳ. καὶ ἐκραταιώθη ἐν τῷ πολέμῳ αὐτοῦ, καὶ ἀνέστρεψε πᾶσαν τὴν δύναμιν ἀρφαξὰδ, καὶ πᾶσαν τὴν ἵππον αὐτοῦ, καὶ πάντα τὰ ἅρματα αὐτοῦ, καὶ ἐκυρίευσε τῶν πόλεων αὐτοῦ. καὶ ἀφίκετο ἕως ἐκβατάνων, καὶ ἐκράτησε τῶν πύργων, καὶ ἐπρονόμευσε τὰς πλατείας αὐτῆς, καὶ τὸν κόσμον αὐτῆς ἔθηκεν εἰς ὄνειδος αὐτῆς. καὶ ἔλαβε τὸν ἀρφαξὰδ ἐν τοῖς ὄρεσι ῥαγαῦ, καὶ κατηκόντισεν αὐτὸν ἐν ταῖς ζιβύναις αὐτοῦ, καὶ ἐξωλόθρευσεν αὐτὸν ἕως τῆς ἡμέρας ἐκείνης. καὶ ἀνέστρεψε μετ' αὐτῶν αὐτὸς καὶ πᾶς ὁ σύμμικτος αὐτοῦ, πλῆθος ἀνδρῶν πολεμιστῶν πολὺ σφόδρα. καὶ ἦν ἐκεῖ ῥαθυμῶν καὶ εὐωχούμενος αὐτὸς καὶ ἡ δύναμις αὐτοῦ ἐφ' ἡμέρας ἑκατὸν εἴκοσι.

a [Πεδίῳ ἐριώχ.] In plerisque libris est, πεδίον ἀριὼχ βασιλέως. b [ὡς ἀνὴρ ἴσος.] Alij libri habent, ἀνὴρ εἷς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

ΚΑὶ ἐν τῷ ἔτει τῷ ὀκτωκαιδεκάτῳ, δευτέρᾳ καὶ εἰκάδι τοῦ πρώτου μηνὸς, ἐγένετο λόγος ἐν οἴκῳ ναβουχοδονόσορ βασιλέως ἀσσυρίων, ἐκδικῆσαι πᾶσαν τὴν γῆν καθὼς ἐλάλησε. καὶ συνεκάλεσε πάντας τοὺς θεράποντας αὐτοῦ, καὶ πάντας τοὺς μεγιστᾶνας αὐτοῦ, καὶ ἔθετο μετ' αὐτῶν τὸ μυστήριον τῆς βουλῆς αὐτοῦ. καὶ συνετέλεσε πᾶσαν τὴν κακίαν τῆς γῆς ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ, καὶ αὐτοὶ ἔκριναν ὀλοθρεῦσαι πᾶσαν σάρκα, οἳ οὐκ ἠκολούθησαν τῷ λόγῳ τοῦ στόματος αὐτοῦ. καὶ ἐγένετο ὡς συνετέλεσε τὴν βουλὴν αὐτοῦ, ἐκάλεσε ναβουχοδονόσορ βασιλεὺς ἀσσυρίων τὸν ὀλοφέρνην ἀρχιστράτηγον τῆς δυνάμεως αὐτοῦ, δεύτερον ὄντα μετ' αὐτὸν, καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν. τάδε λέγει ὁ βασιλεὺς ὁ μέγας, ὁ κύριος πάσης τῆς γῆς. ἰδοὺ σὺ ἐξελεύσῃ ἐκ τοῦ προσώπου μου, καὶ λήψῃ μετὰ σεαυτοῦ ἄνδρας πεποιθότας ἐν ἰσχύϊ αὐτῶν, πεζῶν εἰς χιλιάδας ἑκατὸν εἴκοσι, καὶ πλῆθος ἵππων σὺν ἀναβάταις μυριάδων δεκαδύο, καὶ ἐξελεύσῃ εἰς συνάντησιν πάσῃ τῇ γῇ ἐπὶ δυσμὰς, ὅτι ἠπείθησαν τῷ ῥήματι τοῦ στόματός μου. καὶ ἀπαγγελεῖς αὐτοῖς ἑτοιμάζειν γῆν καὶ ὕδωρ, ὅτι ἐξελεύσομαι ἐν θυμῷ μου ἐπ' αὐτοὺς, καὶ καλύψω πᾶν τὸ πρόσωπον τῆς γῆς ἐν τοῖς ποσὶ τῆς δυνάμεώς μου. καὶ δώσω αὐτοὺς εἰς διαρπαγὴν αὐτοῖς, καὶ οἱ τραυματίαι αὐτῶν πληρώσουσι τὰς φάραγγας καὶ τοὺς χειμάῤῥους αὐτῶν. καὶ ποταμὸς ἐπικλύζων τοῖς νεκροῖς αὐτῶν πληρωθήσεται. καὶ ἄξω τὴν αἰχμαλωσίαν αὐτῶν ἐπὶ τὰ ἄκρα πάσης τῆς γῆς. σὺ δὲ ἐξελθὼν προκαταλήψῃ μοι πᾶν ὅριον αὐτῶν, καὶ ἐκδώσουσί σοι ἑαυτοὺς, καὶ διατηρήσεις ἐμοὶ αὐτοὺς εἰς ἡμέραν ἐλεγμοῦ αὐτῶν. ἐπὶ δὲ τοὺς ἀπειθοῦντας οὐ φείσεται ὁ ὀφθαλμός σου

σου, δώσωσιν αὐτοὺς εἰς φόνον καὶ ἁρπαγὴν ἐν πάσῃ τῇ γῇ σου. ὅτι ζῶν ἐγὼ, καὶ τὸ κράτος τῆς βασιλείας μου, λελάληκα καὶ ποιήσω ταῦτα ἐν χειρί μου. καὶ σὺ δὲ οὐ παραβήσῃ ἕν τι τῶν ῥημάτων τοῦ κυρίου σου, ἀλλ' ἐπιτελῶν ἐπιτελέσεις, καθότι προστέταχά σοι, καὶ οὐ μακρυνεῖς τοῦ ποιῆσαι αὐτά. καὶ ἐξῆλθεν ὀλοφέρνης ἀπὸ προσώπου τοῦ κυρίου αὐτοῦ, καὶ ἐκάλεσε πάντας τοὺς δυνάστας, καὶ τοὺς στρατηγοὺς καὶ ἐπιστάτας τῆς δυνάμεως ἀσσοὺρ, καὶ ἠρίθμησεν ἐκλεκτοὺς ἄνδρας εἰς παράταξιν, καθότι ἐκέλευσεν αὐτῷ ὁ κύριος αὐτοῦ εἰς μυριάδας δεκαδύο, καὶ ἱππεῖς τοξότας μυρίους δισχιλίους, καὶ διέταξεν αὐτοὺς ὃν τρόπον πολέμου πλῆθος συντάσσεται. καὶ ἔλαβε καμήλους, καὶ ὄνους καὶ ἡμιόνους εἰς τὴν ἀπαρτίαν αὐτῶν, πλῆθος πολὺ σφόδρα, καὶ πρόβατα καὶ βόας καὶ αἶγας εἰς τὴν παρασκευὴν αὐτῶν, ὧν οὐκ ἦν ἀριθμὸς, καὶ ἐπισιτισμὸν παντὶ ἀνδρὶ εἰς πλῆθος, καὶ χρυσίον καὶ ἀργύριον ἐξ οἴκου βασιλέως πολὺ σφόδρα. καὶ ἐξῆλθεν αὐτὸς καὶ πᾶσα ἡ δύναμις αὐτοῦ εἰς πορείαν τοῦ προελθεῖν βασιλέως ναβουχοδονόσορ, καὶ καλύψαι πᾶν τὸ πρόσωπον τῆς γῆς πρὸς δυσμαῖς ἐν ἅρμασι καὶ ἱππεῦσι, καὶ πεζοῖς ἐπιλέκτοις αὐτῶν. καὶ πολὺς ὁ ἐπίμικτος ὡς ἀκρὶς συνεξῆλθον αὐτοῖς, καὶ ὡς ἡ ἄμμος τῆς γῆς. οὐ γὰρ ἦν ἀριθμὸς ἀπὸ πλήθους αὐτῶν. καὶ ἀπῆλθον ἐκ νινευὴ ὁδὸν τριῶν ἡμερῶν ἐπὶ πρόσωπον τοῦ πεδίου βαικτιλαίθ, καὶ ἐπεστρατοπέδευσεν ἀπὸ βαικτιλαίθ πλησίον τοῦ ὄρους τοῦ ἐπ' ἀριστερᾷ τῆς ἄνω κιλικίας. καὶ ἔλαβε πᾶσαν τὴν δύναμιν αὐτοῦ, τοὺς πεζοὺς καὶ τοὺς ἱππεῖς, καὶ τὰ ἅρματα αὐτοῦ, καὶ ἀπῆλθεν ἐκεῖθεν εἰς τὴν ὀρεινήν. καὶ διέκοψε τὸ φοὺδ καὶ λοὺδ, καὶ ἐπρονόμευσαν πάντας υἱοὺς ῥασσὶς καὶ υἱοὺς ἰσμαὴλ τοὺς κατὰ πρόσωπον τῆς ἐρήμου πρὸς νότον τῆς χελλαίων. καὶ παρῆλθε τὸν εὐφράτην, καὶ διῆλθε τὴν μεσοποταμίαν, καὶ διέσκαψε πάσας τὰς πόλεις τὰς ὑψηλὰς τὰς ἐπὶ τοῦ χειμάρρου ἀβρωνᾶ ἕως τοῦ ἐλθεῖν ἐπὶ θάλασσαν. καὶ κατελάβετο τὰ ὅρια τῆς κιλικίας, καὶ κατέκοψε πάντας τοὺς ἀντιστάντας αὐτῷ. καὶ ἦλθεν ἕως ὁρίων ἰάφεθ, τὰ πρὸς νότον κατὰ πρόσωπον τῆς ἀραβίας. καὶ ἐκύκλωσε πάντας τοὺς υἱοὺς μαδιὰν, καὶ ἐνέπρησε τὰ σκηνώματα αὐτῶν, καὶ ἐπρονόμευσε τὰς μάνδρας αὐτῶν. καὶ κατέβη εἰς πεδίον δαμασκοῦ ἐν ἡμέραις θερισμοῦ πυρῶν, καὶ ἐνέπρησε πάντας τοὺς ἀγροὺς αὐτῶν. καὶ τὰ ποίμνια καὶ τὰ βουκόλια ἔδωκεν εἰς ἀφανισμὸν, καὶ τὰς πόλεις αὐτῶν ἐσκύλευσε, καὶ τὰ πεδία αὐτῶν ἐξελίκμησε, καὶ ἐπάταξε πάντας τοὺς νεανίσκους αὐτῶν ἐν στόματι ῥομφαίας. καὶ ἐπέπεσεν ὁ φόβος καὶ ὁ τρόμος αὐτοῦ ἐπὶ τοὺς κατοικοῦντας τὴν παραλίαν, τοὺς ὄντας ἐν σιδῶνι καὶ τύρῳ, καὶ τοὺς κατοικοῦντας σοὺρ, καὶ ὀκινὰ, καὶ πάντας τοὺς κατοικοῦντας ἰεμνάαν. καὶ οἱ κατοικοῦντες ἐν ἀζώτῳ καὶ ἀσκάλωνι ἐφοβήθησαν αὐτὸν σφόδρα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Καὶ ἀπέστειλαν πρὸς αὐτὸν ἀγγέλους λόγοις εἰρηνικοῖς, λέγοντες. ἰδοὺ ἡμεῖς οἱ παῖδες ναβουχοδονόσορ βασιλέως μεγάλου παρακείμεθα ἐνώπιόν σου, χρῆσαι ἡμῖν καθὼς ἀρεστόν ἐστι τῷ προσώπῳ σου. ἰδοὺ αἱ ἐπαύλεις ἡμῶν, καὶ πᾶν πεδίον πυρῶν, καὶ τὰ ποίμνια καὶ τὰ βουκόλια, καὶ πᾶσαι αἱ μάνδραι τῶν σκηνῶν ἡμῶν παράκεινται πρὸ προσώπου σου, χρῆσαι καθ' ὃ ἂν ἀρέσκῃ σοι. ἰδοὺ καὶ αἱ πόλεις ἡμῶν, καὶ οἱ κατοικοῦντες ἐν αὐταῖς δοῦλοί σου εἰσίν. ἐλθὼν ἀπάντησον αὐταῖς ὡς ἔστιν ἀγαθὸν ἐν ὀφθαλμοῖς σου. καὶ παρεγένοντο οἱ ἄνδρες πρὸς ὀλοφέρνην, καὶ ἀπήγγειλαν αὐτῷ κατὰ τὰ ῥήματα ταῦτα. καὶ κατέβη ἐπὶ τὴν παραλίαν αὐτὸς καὶ ἡ δύναμις αὐτοῦ, καὶ ἐφρούρησε τὰς πόλεις τὰς ὑψηλάς. καὶ ἔλαβεν ἐξ αὐτῶν εἰς συμμαχίαν ἄνδρας ἐπιλέκτους, καὶ ἐδέξαντο αὐτὸν αὐτοί, καὶ πᾶσα ἡ περίχωρος αὐτῶν μετὰ στεφάνων καὶ χορῶν καὶ τυμπάνων. καὶ κατέσκαψε πάντα τὰ ὅρια αὐτῶν, καὶ τὰ ἄλση αὐτῶν ἐξέκοψε. καὶ ἦν δεδογμένον αὐτῷ ἐξολοθρεῦσαι πάντας τοὺς θεοὺς τῆς γῆς, ὅπως αὐτῷ μόνῳ τῷ ναβουχοδονόσορ λατρεύσωσι πάντα τὰ ἔθνη, καὶ πᾶσαι αἱ γλῶσσαι καὶ πᾶσαι αἱ φυλαὶ αὐτῶν ἐπικαλέσωνται αὐτὸν εἰς θεόν. καὶ ἦλθε κατὰ πρόσωπον ἐσδρηλὼν πλησίον τῆς δωταίας, ἥ ἐστιν ἀπέναντι τοῦ πρίονος τοῦ μεγάλου τῆς ἰουδαίας, καὶ κατεστρατοπέδευσαν ἀναμέσον γαιβαὶ καὶ σκυθῶν πόλεως, καὶ ἦν ἐκεῖ μῆνα ἡμερῶν εἰς τὸ συλλέξαι πᾶσαν τὴν ἀπαρτίαν τῆς δυνάμεως αὐτοῦ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

Καὶ ἤκουσαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ οἱ κατοικοῦντες ἐν τῇ ἰουδαίᾳ πάντα ὅσα ἐποίησεν ὀλοφέρνης τοῖς ἔθνεσιν, ὁ ἀρχιστράτηγος ναβουχοδονόσορ βασιλέως ἀσσυρίων, καὶ ὃν τρόπον ἐσκύλευσε πάντα τὰ ἱερὰ αὐτῶν, καὶ ἔδωκεν αὐτὰ εἰς ἀφανισμὸν, καὶ ἐφοβήθησαν σφόδρα σφόδρα ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ, καὶ περὶ ἱερουσαλὴμ καὶ τοῦ ναοῦ κυρίου θεοῦ αὐτῶν ἐταράχθησαν. ὅτι προσφάτως ἦσαν ἀναβεβηκότες ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας, καὶ νεωστὶ πᾶς ὁ λαὸς συνελέλεκτο τῆς ἰουδαίας, καὶ τὰ σκεύη, καὶ τὸ θυσιαστήριον, καὶ ὁ οἶκος ἐκ τῆς βεβηλώσεως ἡγιασμένα ἦν, καὶ ἀπέστειλαν εἰς πᾶν ὅριον σαμαρείας, καὶ κωνὰς, καὶ βαιθωρὼν, καὶ βελμὲν, καὶ ἱεριχὼ, καὶ εἰς χωβὰ, καὶ αἰσωρὰ, καὶ τὸν αὐλῶνα σαλὴμ, καὶ προκατελάβοντο πάσας τὰς κορυφὰς τῶν ὀρέων τῶν ὑψηλῶν, καὶ ἐτειχίσαντο τὰς ἐν αὐτοῖς κώμας, καὶ παρέθεντο εἰς ἐπισιτισμὸν εἰς παρασκευὴν πολέμου, ὅτι προσφάτως ἦν τὰ πεδία αὐτῶν τεθερισμένα. καὶ ἔγραψεν ἰωακὶμ ὁ ἱερεὺς ὁ μέγας, ὃς ἦν ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἐν ἱερουσαλὴμ, τοῖς κατοικοῦσι βετυλοὺα, καὶ βετομεσθαὶμ ἥ ἐστιν ἀπέναντι ἐσδρηλὼν, κατὰ πρόσωπον τοῦ πεδίου τοῦ πλησίον δωθαΐμ, λέγων, διακατασχεῖν τὰς ἀναβά-

σεις τῆς ὀρεινῆς, ὅτι δι' αὐτῶν ἦν ἡ εἴσοδος εἰς τὴν ἰουδαίαν. καὶ ἦν εὐχερῶς διακωλῦσαι αὐτοὺς προσβαίνοντας, στενῆς τῆς προσβάσεως οὔσης, ἐπ' ἄνδρας τοὺς πάντας δύο. καὶ ἐποίησαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ καθὰ συνέταξεν αὐτοῖς ἰωακὶμ ὁ ἱερεὺς ὁ μέγας, καὶ ἡ γερουσία παντὸς δήμου ἰσραὴλ, οἳ ἐκάθηντο ἐν ἱερουσαλήμ. καὶ ἀνεβόησαν πᾶς ἀνὴρ ἰσραὴλ πρὸς τὸν θεὸν ἐν ἐκτενείᾳ μεγάλῃ, καὶ ἐταπείνουσαν τὰς ψυχὰς αὐτῶν ἐν ἐκτενείᾳ μεγάλῃ, αὐτοὶ καὶ αἱ γυναῖκες αὐτῶν, καὶ τὰ νήπια αὐτῶν, καὶ τὰ κτήνη αὐτῶν. καὶ πᾶς πάροικος ἢ μισθωτὸς, καὶ ἀργυρώνητος αὐτῶν ἐπέθεντο σάκκους ἐπὶ τὰς ὀσφύας αὐτῶν. καὶ πᾶς ἀνὴρ ἰσραὴλ καὶ γυνὴ, τὰ παιδία, καὶ οἱ κατοικοῦντες ἐν ἱερουσαλὴμ ἔπεσον κατὰ πρόσωπον τοῦ ναοῦ, καὶ ἐσποδώσαντο τὰς κεφαλὰς αὐτῶν, καὶ ἐξέτειναν τοὺς σάκκους αὐτῶν κατὰ πρόσωπον κυρίου. καὶ τὸ θυσιαστήριον σάκκῳ περιέβαλον, καὶ ἐβόησαν πρὸς τὸν θεὸν ἰσραὴλ ὁμοθυμαδὸν ἐκτενῶς, τοῦ μὴ δοῦναι εἰς διαρπαγὴν τὰ νήπια αὐτῶν καὶ τὰς γυναῖκας εἰς προνομὴν, καὶ τὰς πόλεις τῆς κληρονομίας αὐτῶν εἰς ἀφανισμὸν, καὶ τὰ ἅγια εἰς βεβήλωσιν καὶ ὀνειδισμὸν, ἐπίχαρμα τοῖς ἔθνεσι. καὶ εἰσήκουσεν κύριος τῆς φωνῆς αὐτῶν, καὶ εἰσεῖδεν τὴν θλῖψιν αὐτῶν. καὶ ἦν ὁ λαὸς νηστεύων ἡμέρας πλείους ἐν πάσῃ τῇ ἰουδαίᾳ καὶ ἱερουσαλὴμ, κατὰ πρόσωπον τῶν ἁγίων κυρίου παντοκράτορος. καὶ ἰωακὶμ ὁ ἱερεὺς ὁ μέγας καὶ πάντες οἱ παρεστηκότες ἐνώπιον κυρίου, ἱερεῖς καὶ οἱ λειτουργοῦντες κυρίῳ, σάκκους περιεζωσμένοι τὰς ὀσφύας αὐτῶν, προσέφερον τὴν ὁλοκαύτωσιν τοῦ ἐνδελεχισμοῦ, καὶ τὰς εὐχὰς, καὶ τὰ ἑκούσια δόματα τοῦ λαοῦ, καὶ ἦν σποδὸς ἐπὶ τὰς κιδάρεις αὐτῶν. καὶ ἐβόων πρὸς κύριον ἐκ πάσης δυνάμεως εἰς ἀγαθὸν, ἐπισκέψασθαι πάντα οἶκον ἰσραήλ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε'.

Καὶ ἀνηγγέλη ὀλοφέρνῃ ἀρχιστρατήγῳ δυνάμεως ἀσσοὺρ, διότι οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ παρεσκευάσαντο εἰς πόλεμον, καὶ τὰς διόδους τῆς ὀρεινῆς συνέκλεισαν, καὶ ἐτείχισαν πᾶσαν κορυφὴν ὄρους ὑψηλοῦ, καὶ ἔθηκαν ἐν τοῖς πεδίοις σκάνδαλα. καὶ ὠργίσθη θυμῷ σφόδρα, καὶ ἐκάλεσε πάντας τοὺς ἄρχοντας μωὰβ, καὶ τοὺς στρατηγοὺς ἀμμὼν, καὶ πάντας σατράπας τῆς παραλίας, καὶ εἶπεν αὐτοῖς. ἀναγγείλατε δή μοι υἱοὶ χαναὰν τίς ὁ λαὸς οὗτος ὁ καθήμενος ἐν τῇ ὀρεινῇ, καὶ τίνες ἃς κατοικοῦσι πόλεις; καὶ τὸ πλῆθος τῆς δυνάμεως αὐτῶν, καὶ ἐν τίνι τὸ κράτος αὐτῶν, καὶ ἡ ἰσχὺς αὐτῶν, καὶ τίς ἀνέστηκεν ἐπ' αὐτῶν βασιλεὺς ἡγούμενος στρατιᾶς αὐτῶν; καὶ διὰ τί κατενωτίσαντο τοῦ μὴ ἐλθεῖν εἰς ἀπάντησίν μοι παρὰ πάντας τοὺς κατοικοῦντας ἐν δυσμαῖς. καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν ἀχιὼρ ὁ ἡγούμενος πάντων υἱῶν ἀμμών. ἀκουσάτω δὴ ὁ κύριός μου λόγον ἐκ στόματος τοῦ δούλου σου, καὶ ἀναγγελῶ σοι τὴν ἀλήθειαν περὶ τοῦ λαοῦ, ὃς κατοικεῖ τὴν ὀρεινὴν ταύτην πλησίον σου οἰκοῦντος, καὶ οὐκ ἐξελεύσεται ψεῦδος ἐκ τοῦ στόματος τοῦ δούλου σου. ὁ λαὸς οὗτός ἐστιν ἀπόγονοι χαλδαίων, καὶ παρῴκησαν τὸ πρότερον ἐν τῇ μεσοποταμίᾳ, ὅτι οὐκ ἐβουλήθησαν ἀκολουθῆσαι τοῖς θεοῖς τῶν πατέρων αὐτῶν, οἳ ἐγένοντο ἐν γῇ χαλδαίων, καὶ ἐξέβησαν ἐξ ὁδοῦ τῶν γονέων αὐτῶν, καὶ προσεκύνησαν τῷ θεῷ τοῦ οὐρανοῦ, θεῷ ᾧ ἐπέγνωσαν, καὶ ἐξέβαλον αὐτοὺς ἀπὸ προσώπου τῶν θεῶν αὐτῶν, καὶ ἔφυγον εἰς μεσοποταμίαν, καὶ παρῴκησαν ἐκεῖ ἡμέρας πολλάς. καὶ εἶπεν ὁ θεὸς αὐτῶν ἐξελθεῖν ἐκ τῆς παροικίας αὐτῶν, καὶ πορευθῆναι εἰς γῆν χαναὰν, καὶ κατῴκησαν ἐκεῖ, καὶ ἐπληθύνθησαν χρυσίῳ καὶ ἀργυρίῳ καὶ ἐν κτήνεσι πολλοῖς σφόδρα, καὶ κατέβησαν εἰς αἴγυπτον, ἐκάλυψε γὰρ τὸ πρόσωπον τῆς γῆς χαναὰν λιμὸς, καὶ παρῴκησαν ἐκεῖ μέχρις οὗ διετράφησαν. καὶ ἐγένοντο ἐκεῖ εἰς πλῆθος πολὺ, καὶ οὐκ ἦν ἀριθμὸς τοῦ γένους αὐτῶν. καὶ ἐπανέστη αὐτοῖς ὁ βασιλεὺς αἰγύπτου, καὶ κατεσοφίσαντο αὐτοὺς ἐν πόνῳ καὶ ἐν πλίνθῳ, καὶ ἐταπείνωσαν αὐτοὺς, καὶ ἔθεντο αὐτοὺς εἰς δούλους. καὶ ἀνεβόησαν πρὸς τὸν θεὸν αὐτῶν, καὶ ἐπάταξε πᾶσαν τὴν γῆν αἰγύπτου πληγαῖς, ἐν αἷς οὐκ ἦν ἴασις. καὶ ἐξέβαλον αὐτοὺς οἱ αἰγύπτιοι ἀπὸ προσώπου αὐτῶν, καὶ κατεξήρανεν ὁ θεὸς τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν ἔμπροσθεν αὐτῶν, καὶ ἤγαγεν αὐτοὺς εἰς ὁδὸν τοῦ σινᾶ, καὶ κάδης βαρνὴ, καὶ ἐξέβαλον πάντας τοὺς κατοικοῦντας ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ ᾤκησαν ἐν γῇ ἀμορραίων, καὶ πάντας τοὺς ἐσεβωνίτας ἐξωλόθρευσαν ἐν τῇ ἰσχύϊ αὐτῶν. καὶ διαβάντες τὸν ἰορδάνην ἐκληρονόμησαν πᾶσαν τὴν ὀρεινήν. καὶ ἐξέβαλον ἐκ προσώπου αὐτῶν τὸν χαναναῖον, καὶ τὸν φερεζαῖον, καὶ τὸν ἰεβουσαῖον, καὶ τὸν συχὲμ, καὶ πάντας τοὺς γεργεσαίους, καὶ κατῴκησαν ἐν αὐτῇ ἡμέρας πολλάς. καὶ ἕως οὐχ ἥμαρτον ἐνώπιον τοῦ θεοῦ αὐτῶν, ἦν τὰ ἀγαθὰ μετ' αὐτῶν, ὅτι θεὸς μισῶν ἀδικίαν μετ' αὐτῶν ἐστίν. ὅτε δὲ ἀπέστησαν ἀπὸ τῆς ὁδοῦ ἧς διέθετο αὐτοῖς, ἐξωλοθρεύθησαν ἐν πολλοῖς πολέμοις ἐπὶ πολὺ σφόδρα, καὶ ᾐχμαλωτεύθησαν εἰς γῆν οὐκ ἰδίαν, καὶ ὁ ναὸς τοῦ θεοῦ αὐτῶν ἐγενήθη εἰς ἔδαφος, καὶ αἱ πόλεις αὐτῶν ἐκρατήθησαν ὑπὸ τῶν ὑπεναντίων. καὶ νῦν ἐπιστρέψαντες ἐπὶ τὸν θεὸν αὐτῶν, ἀνέβησαν ἐκ τῆς διασπορᾶς οὗ διεσπάρησαν ἐκεῖ, καὶ κατέσχον τὴν ἱερουσαλὴμ οὗ τὸ ἁγίασμα αὐτῶν, καὶ κατῳκίσθησαν ἐν τῇ ὀρεινῇ, ὅτι ἦν ἔρημος. καὶ νῦν δέσποτα κύριε εἰ μέν ἐστιν ἀγνόημα ἐν τῷ λαῷ τούτῳ, καὶ ἁμαρτάνουσιν εἰς τὸν θεὸν αὐτῶν, καὶ ἐπισκεψόμεθα ὅτι ἐστὶν ἐν αὐτοῖς σκάνδαλον τοῦτο, καὶ ἀναβησόμεθα, καὶ ἐκπολεμήσομεν αὐτούς. εἰ δὲ οὐκ ἔστιν ἀνομία ἐν τῷ ἔθνει αὐτῶν, παρελθέτω δὴ ὁ κύριός μου, μή ποτε ὑπερασπίσῃ ὁ κύριος αὐτῶν καὶ ὁ θεὸς αὐτῶν ὑπὲρ αὐτῶν, καὶ ἐσόμεθα εἰς ὀνειδισμὸν ἐναντίον πάσης τῆς γῆς. καὶ ἐγένετο ὡς ἐπαύσατο ἀχιὼρ λαλῶν τοὺς λόγους τούτους, καὶ ἐγόγγυσε πᾶς ὁ λαὸς ὁ κυκλῶν τὴν σκηνὴν καὶ περιεστώς. καὶ εἶπαν οἱ μεγιστᾶνες ὀλοφέρνου, καὶ πάντες οἱ κατοικοῦντες τὴν παραλίαν καὶ τὴν μωάβ, συγκόψαι αὐτόν, οὐ γὰρ φοβηθησόμεθα ἀπὸ υἱῶν ἰσραήλ.

ραήλ. ἰδοὺ γὰρ λαὸς ἐν ᾧ οὐκ ἔστι δύναμις, οὐδὲ κράτος εἰς παράταξιν ἰσχυράν. διὸ δὴ ἀναβησόμεθα, καὶ ἔσονται εἰς κατάβρωμα πάσης τῆς στρατιᾶς σου δέσποτα ὀλοφέρνη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ϛʹ.

Καὶ ὡς κατέπαυσεν ὁ θόρυβος τῶν ἀνδρῶν τῶν κύκλῳ τῆς συνεδρείας, καὶ εἶπεν ὀλοφέρνης ὁ ἀρχιστράτηγος δυνάμεως ἀσσοὺρ πρὸς ἀχιὼρ ἐναντίον παντὸς τοῦ δήμου ἀλλοφύλων, καὶ πρὸς πάντας υἱοὺς μωάβ. καὶ τίς εἶ σὺ ἀχιώρ, καὶ οἱ μισθωτοὶ τοῦ ἐφραίμ, ὅτι προεφήτευσας ἐν ἡμῖν καθὼς σήμερον, καὶ εἶπας, τὸ γένος ἰσραὴλ μὴ πολεμῆσαι, ὅτι ὁ θεὸς αὐτῶν ὑπερασπιεῖ αὐτῶν; καὶ τίς ὁ θεὸς εἰ μὴ ναβουχοδονόσορ; οὗτος ἀποστελεῖ τὸ κράτος αὐτοῦ, καὶ ἐξολοθρεύσει αὐτοὺς ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς, καὶ οὐ ῥύσεται αὐτοὺς ὁ θεὸς αὐτῶν. ἀλλ' ἡμεῖς οἱ δοῦλοι αὐτοῦ πατάξομεν αὐτοὺς ὡς ἄνθρωπον ἕνα, καὶ οὐχ ὑποστήσονται τὸ κράτος τῶν ἵππων ἡμῶν. [a] κατακαύσομεν γὰρ αὐτοὺς ἐν αὐτοῖς, καὶ τὰ ὄρη αὐτῶν μεθυσθήσεται ἐν τῷ αἵματι αὐτῶν, καὶ τὰ πεδία αὐτῶν πληρωθήσεται νεκρῶν αὐτῶν. καὶ οὐκ ἀντιστήσεται τὸ ἴχνος τῶν ποδῶν αὐτῶν κατὰ πρόσωπον ἡμῶν, ἀλλὰ ἀπωλείᾳ ἀπολοῦνται, λέγει ὁ βασιλεὺς ναβουχοδονόσορ ὁ κύριος πάσης τῆς γῆς. εἶπε γάρ, οὐ ματαιωθήσεται τὰ ῥήματα τῶν λόγων αὐτοῦ. σὺ δὲ ἀχιὼρ μισθωτὲ τοῦ ἀμμών, ὃς ἐλάλησας τοὺς λόγους τούτους ἐν ἡμέρᾳ ἀδικίας σου, οὐκ ὄψει ἔτι τὸ πρόσωπόν μου ἀπὸ τῆς ἡμέρας ταύτης, ἕως οὗ ἐκδικήσω τὸ γένος τῶν ἐξ αἰγύπτου. καὶ τότε διελεύσεται ὁ σίδηρος τῆς στρατιᾶς μου καὶ ὁ λαὸς τῶν θεραπόντων μου τὰς πλευράς σου, καὶ πεσῇ ἐν τοῖς τραυματίαις αὐτῶν, ὅταν ἐπιστρέψω. καὶ ἀποκαταστήσουσί σε οἱ δοῦλοι μου εἰς τὴν ὀρεινήν, καὶ θήσουσί σε ἐν μιᾷ τῶν πόλεων τῶν ἀναβάσεων, καὶ οὐκ ἀπολῇ ἕως οὗ ἐξολοθρευθῇς μετ' αὐτῶν. καὶ εἴπερ ἐλπίζεις τῇ καρδίᾳ σου ὅτι οὐ ληφθήσονται, μὴ συμπεσέτω σου τὸ πρόσωπον. ἐλάλησα, καὶ οὐδὲν διαπεσεῖται τῶν ῥημάτων μου. καὶ προσέταξεν ὀλοφέρνης τοῖς δούλοις αὐτοῦ, οἳ ἦσαν παρεστηκότες ἐν τῇ σκηνῇ αὐτοῦ, συλλαβεῖν τὸν ἀχιὼρ καὶ ἀποκαταστῆσαι αὐτὸν εἰς βετυλούα, καὶ παραδοῦναι εἰς χεῖρας υἱῶν ἰσραήλ. καὶ συνέλαβον αὐτὸν οἱ δοῦλοι αὐτοῦ, καὶ ἤγαγον αὐτὸν ἔξω τῆς παρεμβολῆς εἰς τὸ πεδίον καὶ ἀπῆραν ἐκ μέσου τῆς πεδινῆς εἰς τὴν ὀρεινήν, καὶ παρεγένοντο ἐπὶ τὰς πηγὰς αἳ ἦσαν ὑποκάτω βετυλούα. καὶ ὡς εἶδαν αὐτοὺς οἱ ἄνδρες τῆς πόλεως ἐπὶ τὴν κορυφὴν τοῦ ὄρους, ἀνέλαβον τὰ ὅπλα αὐτῶν, καὶ ἀπῆλθον ἔξω τῆς πόλεως ἐπὶ τὴν κορυφὴν τοῦ ὄρους. καὶ πᾶς ἀνὴρ σφενδονήτης διεκράτησαν τὴν ἀνάβασιν αὐτῶν, καὶ ἔβαλον ἐν λίθοις ἐπ' αὐτούς. καὶ ὑποδύσαντες ὑποκάτω τοῦ ὄρους, ἔδησαν τὸν ἀχιώρ, καὶ ἀφῆκαν ἐρριμμένον ὑπὸ τὴν ῥίζαν τοῦ ὄρους, καὶ ἀπῴχοντο πρὸς τὸν κύριον αὐτῶν. καταβάντες δὲ υἱοὶ ἰσραὴλ ἐκ τῆς πόλεως αὐτῶν ἐπέστησαν αὐτῷ, καὶ λύσαντες αὐτὸν ἀπήγαγον εἰς τὴν βετυλούα, καὶ κατέστησαν αὐτὸν ἐπὶ τοὺς ἄρχοντας τῆς πόλεως αὐτῶν, οἳ ἦσαν ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, ὀζίας ὁ τοῦ μιχὰ ἐκ τῆς φυλῆς συμεών, καὶ ἀβρὶς ὁ τοῦ γοθονιήλ, καὶ χαρμὶς υἱὸς μελχιήλ. καὶ συνεκάλεσαν πάντας τοὺς πρεσβυτέρους τῆς πόλεως, καὶ συνέδραμον πᾶς νεανίσκος αὐτῶν καὶ αἱ γυναῖκες εἰς τὴν ἐκκλησίαν, καὶ ἔστησαν τὸν ἀχιὼρ ἐν μέσῳ παντὸς τοῦ λαοῦ αὐτῶν. καὶ ἐπηρώτησεν αὐτὸν ὀζίας τὸ συμβεβηκός. καὶ ἀποκριθεὶς ἀπήγγειλεν αὐτοῖς τὰ ῥήματα τῆς συνεδρίας ὀλοφέρνου, καὶ πάντα τὰ ῥήματα ὅσα ἐλάλησεν ἐν μέσῳ τῶν ἀρχόντων υἱῶν ἀσσούρ, καὶ ὅσα ἐμεγαλορρημόνησεν ὀλοφέρνης εἰς τὸν οἶκον ἰσραήλ. καὶ πεσόντες ὁ λαὸς προσεκύνησαν τῷ θεῷ, καὶ ἐβόησαν λέγοντες. κύριε ὁ θεὸς τοῦ οὐρανοῦ, κάτιδε ἐπὶ τὰς ὑπερηφανείας αὐτῶν, καὶ ἐλέησον τὴν ταπείνωσιν τοῦ γένους ἡμῶν, καὶ ἐπίβλεψον ἐπὶ τὸ πρόσωπον τῶν ἡγιασμένων σοι ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ. καὶ παρεκάλεσαν τὸν ἀχιώρ, καὶ ἐπῄνεσαν αὐτὸν σφόδρα. καὶ παρέλαβεν αὐτὸν ὀζίας ἐκ τῆς ἐκκλησίας εἰς οἶκον αὐτοῦ, καὶ ἐποίησε πότον τοῖς πρεσβυτέροις. καὶ ἐπεκαλέσαντο τὸν θεὸν ἰσραὴλ εἰς βοήθειαν, ὅλην τὴν νύκτα ἐκείνην.

[a] [Κατακαύσομεν.] AA.LL. habent, κατακλύσομεν. In plerisque libris, καὶ καταπατήσομεν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζʹ.

Τῇ δ' ἐπαύριον παρήγγειλεν ὀλοφέρνης πάσῃ τῇ στρατιᾷ αὐτοῦ, καὶ παντὶ τῷ λαῷ αὐτοῦ, οἳ παρεγένοντο ἐπὶ τὴν συμμαχίαν αὐτοῦ, ἀναζευγνύειν ἐπὶ βετυλούα, καὶ τὰς ἀναβάσεις τῆς ὀρεινῆς προκαταλαμβάνεσθαι, καὶ ποιεῖν πόλεμον πρὸς τοὺς υἱοὺς ἰσραήλ. καὶ ἀνέζευξεν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ πᾶς ἀνὴρ δυνατὸς αὐτῶν, καὶ ἡ δύναμις αὐτῶν ἀνδρῶν πολεμιστῶν χιλιάδες ἀνδρῶν πεζῶν ἑκατὸν ἑβδομήκοντα, καὶ ἱππέων χιλιάδες δεκαδύο, χωρὶς τῆς ἀποσκευῆς καὶ τῶν ἀνδρῶν, οἳ ἦσαν πεζοὶ ἐν αὐτοῖς, πλῆθος πολὺ σφόδρα. καὶ παρενέβαλον ἐν τῷ αὐλῶνι πλησίον βετυλούα ἐπὶ τῆς πηγῆς, καὶ παρέτειναν εἰς εὖρος ἐπὶ δωθαῒμ καὶ ἕως βελθέμ, καὶ εἰς μῆκος ἀπὸ βετυλούα ἕως κυαμῶνος, ἥ ἐστιν ἀπέναντι ἐσδρηλάμ. οἱ δὲ υἱοὶ ἰσραήλ, ὡς εἶδον αὐτῶν τὸ πλῆθος, ἐταράχθησαν σφόδρα. καὶ εἶπεν ἕκαστος πρὸς τὸν πλησίον αὐτοῦ. νῦν ἐκλείξουσιν οὗτοι τὸ πρόσωπον τῆς γῆς πάσης, καὶ οὔτε τὰ ὄρη τὰ ὑψηλά, οὔτε αἱ φάραγγες, οὔτε οἱ βουνοὶ ὑποστήσονται τὸ βάρος αὐτῶν. καὶ ἀναλαβόντες ἕκαστος τὰ σκεύη τὰ πολεμικὰ αὐτῶν, καὶ ἀνακαύσαντες πυρὰς ἐπὶ τοὺς πύργους αὐτῶν, ἔμενον φυλάσσοντες ὅλην τὴν νύκτα ἐκείνην. τῇ δὲ ἡμέρᾳ τῇ δευτέρᾳ ἐξήγαγεν ὀλοφέρνης πᾶσαν τὴν ἵππον αὐτοῦ κατὰ πρόσωπον τῶν υἱῶν ἰσραήλ, οἳ ἦσαν ἐν βετυλούα, καὶ ἐπεσκέψατο τὰς ἀναβάσεις τῆς πόλεως αὐτῶν. καὶ τὰς πηγὰς τῶν ὑδάτων αὐτῶν ἐφώδευσεν,

καὶ προκατελάβετο αὐτὰς, καὶ ἐπέστησεν αὐταῖς παρεμβολὰς ἀνδρῶν πολεμιστῶν, καὶ αὐτὸς ἀνέζευξεν εἰς τὸν λαὸν αὐτοῦ. καὶ προσελθόντες αὐτῷ πάντες οἱ ἄρχοντες τῶν υἱῶν ἡσαῦ, καὶ πάντες οἱ ἡγούμενοι τοῦ λαοῦ μωὰβ, καὶ οἱ στρατηγοὶ τῆς παραλίας, εἶπαν. ἀκουσάτω δὴ λόγον ὁ δεσπότης ἡμῶν, ἵνα μὴ γένηται θραῦσμα ἐν τῇ δυνάμει σου. ὁ γὰρ λαὸς οὗτος τῶν υἱῶν ἰσραὴλ οὐ πέποιθαν ἐπὶ τοῖς δόρασιν αὐτῶν, ἀλλ' ἐπὶ τοῖς ὕψεσι τῶν ὀρέων αὐτῶν, ἐν οἷς αὐτοὶ ἐνοικοῦσιν ἐν αὐτοῖς. οὐ γάρ ἐστιν εὐχερὲς προσβῆναι ταῖς κορυφαῖς τῶν ὀρέων αὐτῶν. καὶ νῦν δέσποτα μὴ πολέμει πρὸς αὐτοὺς, καθὼς γίνεται πόλεμος παρατάξεως, καὶ οὐ πεσεῖται ἐκ τοῦ λαοῦ σου ἀνὴρ εἷς. ἀνάμεινον ἐπὶ τῆς παρεμβολῆς σου, διαφυλάσσων πάντα ἄνδρα ἐκ τῆς δυνάμεώς σου, καὶ ἐπικρατησάτωσαν οἱ παῖδές σου τῆς πηγῆς τοῦ ὕδατος, ἣ ἐκπορεύεται ἐκ τῆς ῥίζης τοῦ ὄρους, διότι ἐκεῖθεν ὑδρεύονται πάντες οἱ κατοικοῦντες βετυλούα, καὶ ἀνελεῖ αὐτοὺς ἡ δίψα, καὶ ἐκδώσουσι τὴν πόλιν ἑαυτῶν, καὶ ἡμεῖς καὶ ὁ λαὸς ἡμῶν ἀναβησόμεθα ἐπὶ τὰς πλησίον κορυφὰς τῶν ὀρέων, καὶ παρεμβαλοῦμεν ἐπ' αὐταῖς εἰς προφυλακὴν, τοῦ μὴ ἐξελθεῖν ἐκ τῆς πόλεως ἄνδρα ἕνα. καὶ τακήσονται ἐν τῷ λιμῷ αὐτοὶ καὶ αἱ γυναῖκες αὐτῶν καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν. καὶ πρὶν ἐλθεῖν τὴν ῥομφαίαν ἐπ' αὐτοὺς, καταστρωθήσονται ἐν ταῖς πλατείαις τῆς οἰκήσεως αὐτῶν, καὶ ἀνταποδώσεις αὐτοῖς ἀνταπόδομα πονηρὸν, ἀνθ' ὧν ἐστασίασαν, καὶ οὐκ ἀπήντησαν τῷ προσώπῳ σου ἐν εἰρήνῃ. καὶ ἤρεσαν οἱ λόγοι αὐτῶν ἐνώπιον ὀλοφέρνου, καὶ ἐνώπιον πάντων τῶν θεραπόντων αὐτοῦ, καὶ συνέταξαν ποιεῖν καθὼς ἐλάλησαν. καὶ ἀπῆρε παρεμβολὴ υἱῶν ἀμμὼν, καὶ μετ' αὐτῶν χιλιάδες πέντε υἱῶν ἀσσούρ. καὶ παρενέβαλον ἐν τῷ αὐλῶνι, καὶ προκατελάβοντο τὰ ὕδατα, καὶ τὰς πηγὰς τῶν ὑδάτων τῶν υἱῶν ἰσραήλ. καὶ ἀνέβησαν υἱοὶ ἡσαῦ, καὶ οἱ υἱοὶ ἀμμὼν, καὶ παρενέβαλον ἐν τῇ ὀρεινῇ ἀπέναντι δωθαῒμ, καὶ ἀπέστειλαν ἐξ αὐτῶν πρὸς νότον καὶ ἀπηλιώτην ἀπέναντι ἐκρεβὴλ ἥ ἐστι πλησίον χοὺς, ἥ ἐστιν ἐπὶ τοῦ χειμάῤῥου μοχμούρ, καὶ οἱ λοιπὴ στρατιὰ τῶν ἀσυρίων παρενέβαλον ἐν τῷ πεδίῳ, καὶ ἐκάλυψαν πᾶν τὸ πρόσωπον τῆς γῆς. καὶ αἱ σκηναὶ καὶ αἱ ἀπαρτίαι αὐτῶν κατεστρατοπέδευσαν ἐν ὄχλῳ πολλῷ, καὶ ἦσαν εἰς πλῆθος πολὺ σφόδρα. καὶ οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ἀνεβόησαν πρὸς κύριον θεὸν αὐτῶν, ὅτι ὠλιγοψύχησε τὸ πνεῦμα αὐτῶν, ὅτι ἐκύκλωσαν πάντες οἱ ἐχθροὶ αὐτῶν, καὶ οὐκ ἦν διαφυγεῖν ἐκ μέσου αὐτῶν. καὶ ἔμεινε κύκλῳ αὐτῶν πᾶσα παρεμβολὴ ἀσσούρ, οἱ πεζοὶ καὶ τὰ ἅρματα καὶ οἱ ἱππεῖς αὐτῶν, ἡμέρας τριακοντατέσσαρας. καὶ ἐξέλιπεν πάντας τοὺς κατοικοῦντας βετυλούα πάντα τὰ ἀγγεῖα αὐτῶν τῶν ὑδάτων. καὶ οἱ λάκκοι ἐξεκενοῦντο, καὶ οὐκ εἶχον πιεῖν εἰς πλησμονὴν ὕδωρ ἡμέραν μίαν, ὅτι ἐν μέτρῳ ἐδίδοσαν αὐτοῖς πιεῖν. καὶ ἠθύμησαν τὰ νήπια αὐτῶν, καὶ αἱ γυναῖκες αὐτῶν καὶ οἱ νεανίσκοι ἐξέλιπον ἀπὸ τῆς δίψης. καὶ ἔπιπτον ἐν ταῖς πλατείαις τῆς πόλεως, καὶ ἐν ταῖς διόδοις τῶν πυλῶν, καὶ οὐκ ἦν κραταίωσις ἔτι ἐν αὐτοῖς. καὶ ἐπισυνήχθησαν πᾶς ὁ λαὸς ἐπὶ ὀζίαν καὶ τοὺς ἄρχοντας τῆς πόλεως, οἱ νεανίσκοι καὶ αἱ γυναῖκες καὶ τὰ παιδία, καὶ ἀνεβόησαν φωνῇ μεγάλῃ, καὶ εἶπαν ἐναντίον πάντων τῶν πρεσβυτέρων. κρίναι ὁ θεὸς ἀναμέσον ἡμῶν καὶ ὑμῶν, ὅτι ἐποιήσατε ἐν ἡμῖν ἀδικίαν μεγάλην, οὐ λαλήσαντες εἰρηνικὰ μετὰ τῶν υἱῶν ἀσσούρ. καὶ νῦν οὐκ ἔστι βοηθὸς ἡμῶν, ἀλλὰ πέπρακεν ἡμᾶς ὁ θεὸς εἰς τὰς χεῖρας αὐτῶν, τοῦ καταστρωθῆναι ἐναντίον αὐτῶν ἐν δίψῃ καὶ ἀπωλείᾳ μεγάλῃ. καὶ νῦν ἐπικαλέσασθε αὐτοὺς, καὶ ἔκδοσθε τὴν πόλιν πᾶσαν εἰς προνομὴν τῷ λαῷ ὀλοφέρνου, καὶ πάσῃ τῇ δυνάμει αὐτοῦ. κρεῖσσον γὰρ ἡμῖν γενηθῆναι αὐτοῖς εἰς διαρπαγήν. ἐσόμεθα γὰρ εἰς δούλους, καὶ ζήσεται ἡ ψυχὴ ἡμῶν, καὶ οὐκ ὀψόμεθα τὸν θάνατον τῶν νηπίων ἡμῶν ἐν ὀφθαλμοῖς ἡμῶν, καὶ τὰς γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα ἡμῶν ἐκλειπούσας τὰς ψυχὰς αὐτῶν. μαρτυρόμεθα ὑμῖν τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν καὶ τὸν θεὸν ἡμῶν, καὶ κύριον τῶν πατέρων ἡμῶν, ὃς ἐκδικεῖ ἡμᾶς κατὰ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν, καὶ κατὰ τὰ ἁμαρτήματα τῶν πατέρων ἡμῶν, ἵνα μὴ ποιήσῃ κατὰ τὰ ῥήματα ταῦτα ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ σήμερον. καὶ ἐγένετο κλαυθμὸς μέγας ἐν μέσῳ τῆς ἐκκλησίας πάντων ὁμοθυμαδὸν, καὶ ἐβόησαν πρὸς κύριον τὸν θεὸν φωνῇ μεγάλῃ. καὶ εἶπε πρὸς αὐτοὺς ὀζίας. θαρσεῖτε ἀδελφοὶ, διακαρτερήσωμεν ἔτι πέντε ἡμέρας, ἐν αἷς ἐπιστρέψει κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν τὸ ἔλεος αὐτοῦ ἐφ' ἡμᾶς. οὐ γὰρ ἐγκαταλείψει ἡμᾶς εἰς τέλος. ἐὰν δὲ διέλθωσιν αὗται, καὶ μὴ ἔλθῃ ἐφ' ἡμᾶς βοήθεια, ποιήσω κατὰ τὰ ῥήματα ὑμῶν. καὶ ἐσκόρπισε τὸν λαὸν εἰς τὴν ἑαυτοῦ παρεμβολήν. καὶ ἐπὶ τὰ τείχη καὶ τοὺς πύργους τῆς πόλεως αὐτῶν ἀπῆλθον, καὶ τὰς γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα εἰς τοὺς οἴκους αὐτῶν ἐξαπέστειλε. καὶ ἦσαν ἐν ταπεινώσει πολλῇ ἐν τῇ πόλει.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η'.

Καὶ ἤκουσεν ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις ἰουδὶθ θυγάτηρ μεραρὶ, υἱοῦ ὢξ, υἱοῦ ἰωσὴφ, υἱοῦ ὀζιὴλ, υἱοῦ ἐλκία, υἱοῦ ἡλίου, υἱοῦ χελκίου, υἱοῦ ἐλιὰβ, υἱοῦ ναθαναὴλ, υἱοῦ σαλαμιὴλ, υἱοῦ σαρασαδαΐ, υἱοῦ ἰσραήλ, καὶ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς μανασσῆς, τῆς φυλῆς αὐτῆς, καὶ τῆς πατριᾶς αὐτῆς, καὶ ἀπέθανεν ἐν ἡμέραις θερισμοῦ κριθῶν. ἐπέστη γὰρ ἐπὶ τοῦ δεσμεύοντος τὸ δράγμα ἐν τῷ πεδίῳ, καὶ ὁ καύσων ἦλθεν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, καὶ ἔπεσεν ἐπὶ τὴν κλίνην, καὶ ἐτελεύτησεν ἐν βετυλούα τῇ πόλει αὐτοῦ, καὶ ἔθαψαν αὐτὸν μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ ἐν τῷ ἀγρῷ τῷ ἀναμέσον δωθαῒμ καὶ βελαμών. καὶ ἦν ἰουδὶθ ἐν τῷ οἴκῳ αὐτῆς χηρεύουσα ἔτη τρία καὶ μῆνας τέσσαρας. καὶ ἐποίησεν ἑαυτῇ σκηνὴν ἐπὶ τοῦ δώματος τοῦ οἴκου αὐτῆς, καὶ ἐπέθηκεν ἐπὶ τὴν ὀσφὺν αὐτῆς σάκκον. καὶ ἦν ἐπ' αὐτῆς τὰ ἱμάτια τῆς χηρεύσεως αὐτῆς. καὶ ἐνήστευε πάσας τὰς ἡμέρας χηρεύσεως αὐτῆς χωρὶς προσαββάτων, καὶ σαββάτων, καὶ προνουμηνιῶν καὶ νουμηνιῶν, καὶ ἑορτῶν, καὶ χαρμοσυνῶν οἴκου ἰσραήλ. καὶ ἦν καλὴ τῷ εἴδει, καὶ ὡραία τῇ ὄψει σφόδρα.

σφόδρα. καὶ ὑπελείπετο αὐτῇ μανασσῆς ὁ ἀνὴρ αὐτῆς χρυσίον καὶ ἀργύριον, καὶ παῖδας καὶ παιδίσκας, καὶ κτήνη καὶ ἀγρούς, καὶ ἔμενεν ἐπ' αὐτῶν. καὶ οὐκ ἦν ὃς ἐπήνεγκεν αὐτῇ ῥῆμα πονηρόν, ὅτι ἐφοβεῖτο τὸν θεὸν σφόδρα. καὶ ἤκουσε τὰ ῥήματα τοῦ λαοῦ τὰ πονηρὰ ἐπὶ τὸν ἄρχοντα, ὅτι ὠλιγοψύχησαν ἐπὶ τῇ σπάνει τῶν ὑδάτων. καὶ ἤκουσε πάντας τοὺς λόγους ἰουδὶθ οὓς ἐλάλησε πρὸς αὐτοὺς ὀζίας, ὡς ὤμοσεν αὐτοῖς παραδώσειν τὴν πόλιν μετὰ ἡμέρας πέντε τοῖς ἀσσυρίοις. καὶ ἀποστείλασα τὴν ἄβραν αὐτῆς τὴν ἐφεστῶσαν πᾶσι τοῖς ὑπάρχουσιν αὐτῆς, ἐκάλεσεν ὀζίαν καὶ χαβρὶν καὶ χαρμὶν τοὺς πρεσβυτέρους τῆς πόλεως αὐτῆς. B καὶ ἦλθον πρὸς αὐτήν, καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς. ἀκούσατε δή μου ἄρχοντες τῶν κατοικούντων ἐν βετυλούα. ὅτι οὐκ εὐθὴς ὁ λόγος ὑμῶν ὃν ἐλαλήσατε ἐναντίον τοῦ λαοῦ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ, καὶ ἐστήσατε τὸν ὅρκον ὃν ἐλαλήσατε ἀναμέσον τοῦ θεοῦ καὶ ὑμῶν, καὶ εἴπατε ἐκδώσειν τὴν πόλιν τοῖς ἐχθροῖς ἡμῶν, ἐὰν μὴ ἐν αὐταῖς ἐπιστρέψῃ ὁ κύριος βοηθῆσαι ἡμῖν. καὶ νῦν τίνες ἐστὲ ὑμεῖς οἳ ἐπειράσατε τὸν θεὸν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ σήμερον; καὶ ἵστασθε ὑπὲρ τοῦ θεοῦ ἐν μέσῳ υἱῶν ἀνθρώπων; καὶ νῦν κύριον παντοκράτορα ἐξετάζετε, καὶ οὐθὲν ἐπιγνώσεσθε ἕως τοῦ αἰῶνος, Γ ὅτι βάθος καρδίας ἀνθρώπου οὐχ εὑρήσετε, καὶ λόγους τῆς διανοίας αὐτοῦ οὐ λήψεσθε, καὶ πῶς τὸν θεὸν ὃς ἐποίησε τὰ πάντα ταῦτα ἐρευνήσετε, καὶ τὸν νοῦν αὐτοῦ ἐπιγνώσεσθε, καὶ τὸν λογισμὸν αὐτοῦ κατανοήσετε; μηδαμῶς ἀδελφοί, μὴ παροργίζετε κύριον τὸν θεὸν ἡμῶν, ὅτι ἐὰν μὴ βούληται ἐν ταῖς πέντε ἡμέραις βοηθῆσαι ἡμῖν, αὐτὸς ἔχει τὴν ἐξουσίαν ἐν αἷς θέλει σκεπάσαι ἡμέραις, ἢ καὶ ὀλοθρεῦσαι ἡμᾶς πρὸ προσώπου τῶν ἐχθρῶν ἡμῶν. ὑμεῖς δὲ μὴ ἐνεχυράζετε τὰς βουλὰς κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν, ὅτι οὐχ ὡς ἄνθρωπος ὁ θεὸς ἀπειληθῆναι, οὐδὲ ὡς υἱὸς ἀνθρώπου [a] διαιτηθῆναι. Δ διόπερ ἀναμένοντες τὴν παρ' αὐτοῦ σωτηρίαν, ἐπικαλεσώμεθα αὐτὸν εἰς βοήθειαν ἡμῶν, καὶ εἰσακούσεται τῆς φωνῆς ἡμῶν, ἐὰν ᾖ αὐτῷ ἀρεστόν. ὅτι οὐκ ἀνέστη ἐν ταῖς γενεαῖς ἡμῶν, οὐδέ ἐστιν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ σήμερον οὔτε φυλή, οὔτε πατριά, οὔτε δῆμος, οὔτε πόλις ἐξ ἡμῶν, οἳ προσκυνοῦσι θεοῖς χειροποιήτοις, καθάπερ ἐγένετο ἐν ταῖς πρότερον ἡμέραις, ὧν χάριν ἐδόθησαν εἰς ῥομφαίαν καὶ εἰς διαρπαγὴν οἱ πατέρες ἡμῶν, καὶ ἔπεσον πτῶμα μέγα ἐνώπιον τῶν ἐχθρῶν ἡμῶν. ἡμεῖς δὲ ἕτερον θεὸν οὐκ ἐπέγνωμεν πλὴν αὐτοῦ. ὅθεν ἐλπίζομεν ὅτι οὐχ ὑπερόψεται ἡμᾶς, B οὐδ' ἀπὸ τοῦ γένους ἡμῶν. ὅτι ἐν τῷ ληφθῆναι ἡμᾶς, οὕτως [β] καθήσεται πᾶσα ἡ ἰουδαία. καὶ προνομευθήσεται τὰ ἅγια ἡμῶν, καὶ ζητήσει τὴν βεβήλωσιν αὐτῶν ἐκ τοῦ στόματος ἡμῶν, καὶ τὸν φόνον τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν, καὶ τὴν αἰχμαλωσίαν τῆς γῆς. καὶ τὴν ἐρήμωσιν τῆς κληρονομίας ἡμῶν ἐπιστρέψει εἰς κεφαλὴν ἡμῶν ἐν τοῖς ἔθνεσιν, οὗ ἐὰν δουλεύσωμεν ἐκεῖ, καὶ ἐσόμεθα εἰς πρόσκομμα καὶ εἰς ὄνειδος ἐναντίον τῶν κτωμένων ἡμᾶς, ὅτι οὐ κατευθυνθήσεται ἡ δουλεία ἡμῶν εἰς χάριν, ἀλλ' εἰς ἀτιμίαν θήσει

A αὐτὴν κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν. καὶ νῦν ἀδελφοὶ ἐπιδειξώμεθα τοῖς ἀδελφοῖς ἡμῶν, ὅτι ἐξ ἡμῶν κρέμαται ἡ ψυχὴ αὐτῶν, καὶ τὰ ἅγια καὶ ὁ οἶκος καὶ τὸ θυσιαστήριον ἐπεστήρικται ἐφ' ἡμῖν. παρὰ ταῦτα πάντα εὐχαριστήσωμεν κυρίῳ τῷ θεῷ ἡμῶν, ὃς πειράζει ἡμᾶς καθὰ καὶ τοὺς πατέρας ἡμῶν. μνήσθητε ὅσα ἐποίησε μετὰ ἀβραάμ, καὶ ὅσα ἐπείρασε τὸν ἰσαάκ, καὶ ὅσα ἐγένετο τῷ ἰακὼβ ἐν μεσοποταμίᾳ τῆς συρίας ποιμαίνοντι τὰ πρόβατα λάβαν τοῦ ἀδελφοῦ τῆς μητρὸς αὐτοῦ, ὅτι οὐ καθὼς ἐκείνους ἐπύρωσεν εἰς ἐτασμὸν τῆς καρδίας αὐτῶν, καὶ ἡμᾶς οὐκ ἐξεδίκησεν, ἀλλ' εἰς B νουθέτησιν μαστιγοῖ κύριος τοὺς ἐγγίζοντας αὐτῷ. καὶ εἶπεν πρὸς αὐτὴν ὀζίας. πάντα ὅσα εἶπας, ἀγαθῇ καρδίᾳ ἐλάλησας, καὶ οὐκ ἔστιν ὃς ἀντιστήσεται τοῖς λόγοις σου. ὅτι οὐκ ἐν τῇ σήμερον ἡ σοφία σου πρόδηλός ἐστιν, ἀλλὰ ἀπ' ἀρχῆς ἡμερῶν σου ἔγνω πᾶς ὁ λαὸς τὴν σύνεσίν σου, καθότι ἀγαθόν ἐστι τὰ πλάσματα τῆς καρδίας σου, ἀλλ' ὁ λαὸς ἐδίψησε σφόδρα, καὶ ἠνάγκασαν ποιῆσαι ἡμᾶς καθὰ ἐλαλήσαμεν αὐτοῖς, καὶ ἀπαγαγεῖν ὅρκον ἐφ' ἡμᾶς, ὃν οὐ παραβησόμεθα. καὶ νῦν δεήθητι περὶ ἡμῶν, ὅτι γυνὴ εὐσεβὴς εἶ, καὶ ἀποστελεῖ κύριος τὸν ὑετὸν εἰς πλήρωσιν Γ τῶν λάκκων ἡμῶν, καὶ οὐκ ἐκλείψομεν ἔτι. καὶ εἶπε πρὸς αὐτοὺς ἰουδίθ. ἀκούσατέ μου, καὶ ποιήσω πρᾶγμα ὃ ἀφίξεται εἰς γενεὰς γενεῶν υἱοῖς τοῦ γένους ἡμῶν. ὑμεῖς στήσεσθε ἐπὶ τῆς πύλης τὴν νύκτα ταύτην, καὶ ἐξελεύσομαι ἐγὼ μετὰ τῆς ἄβρας μου, καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις μεθ' ἃς εἴπατε παραδώσειν τὴν πόλιν τοῖς ἐχθροῖς ἡμῶν, ἐπισκέψεται κύριος τὸν ἰσραὴλ ἐν χειρί μου. ὑμεῖς δὲ οὐκ ἐξερευνήσετε τὴν πρᾶξίν μου, οὐ γὰρ ἐρῶ ὑμῖν, ἕως τοῦ τελεσθῆναι ἃ ἐγὼ ποιῶ. καὶ εἶπεν ὀζίας καὶ οἱ ἄρχοντες πρὸς αὐτήν. πορεύου εἰς εἰρήνην, καὶ κύριος ὁ θεὸς ἔμπροσθέν σου εἰς Δ ἐκδίκησιν τῶν ἐχθρῶν ἡμῶν. καὶ ἀποστρέψαντες ἐκ τῆς σκηνῆς, ἐπορεύθησαν ἐπὶ τὰς διατάξεις αὐτῶν.

a [Διαιτηθῆναι.] Num. cap. xxiij. vnde hæc sumpta sunt, est, διαρτηθῆναι. β [καθήσεται.] AA.LL. partim habent κληθήσεται, partim καυθήσεται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ'.

Ἰουδὶθ δὲ ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον, καὶ ἐπέθετο σποδὸν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτῆς, καὶ B ἐγύμνωσεν ὃν ἐνεδιδύσκετο σάκκον. καὶ ἦν ἄρτι προσφερόμενον ἐν ἱερουσαλὴμ εἰς τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ τὸ θυμίαμα τῆς ἑσπέρας ἐκείνης, καὶ ἐβόησε φωνῇ μεγάλῃ ἰουδὶθ πρὸς κύριον, καὶ εἶπε. κύριε ὁ θεὸς τοῦ πατρός μου συμεών, ᾧ ἔδωκας ἐν χειρὶ ῥομφαίαν εἰς ἐκδίκησιν ἀλλογενῶν, οἳ ἔλυσαν μήτραν παρθένου εἰς μίασμα, καὶ ἐγύμνωσαν μηρὸν εἰς αἰσχύνην, καὶ ἐβεβήλωσαν μήτραν εἰς ὄνειδος. εἶπας γάρ, οὐχ οὕτως ἔσται. καὶ ἐποίησαν ἀνθ' ὧν ἔδωκας ἄρχοντας αὐτῶν εἰς φόνον, καὶ τὴν στρωμνὴν αὐτῶν ἣ ᾐδέσατο τὴν ἀπάτην αὐτῶν εἰς αἷμα. καὶ ἐπάταξας δούλους ἐπὶ δυνά-

σταις,

σαις, καὶ δυνάστας ἐπὶ θρόνοις αὐτῶν. καὶ ἔδωκας γυναῖκας αὐτῶν εἰς προνομὴν, καὶ θυγατέρας εἰς αἰχμαλωσίαν, καὶ πάντα τὰ σκῦλα εἰς διαίρεσιν υἱῶν ἠγαπημένων ὑπὸ σοῦ, οἳ καὶ ἐζήλωσαν τὸν ζῆλόν σου, καὶ ἐβδελύξαντο μίασμα αἵματος αὐτῶν, καὶ ἐπεκαλέσαντό σε εἰς βοηθόν. ὁ θεὸς ὁ θεὸς ὁ ἐμὸς, καὶ εἰσάκουσον ἐμοῦ τῆς χήρας. σὺ γὰρ ἐποίησας τὰ πρότερα ἐκείνων, καὶ ἐκεῖνα καὶ τὰ μετέπειτα καὶ τὰ νῦν καὶ τὰ ἐπερχόμενα διενοήθης, καὶ ἐγενήθησαν ἃ ἐνενοήθης, καὶ παρέστησαν ἃ ἐβουλεύσω, καὶ εἶπαν· ἰδοὺ πάρεσμεν. πᾶσαι γὰρ αἱ ὁδοί σου ἕτοιμαι, καὶ ἡ κρίσις σου ἐν προγνώσει. ἰδοὺ γὰρ ἀσσύριοι ἐπληθύνθησαν ἐν δυνάμει αὐτῶν, ὑψώθησαν ἐφ' ἵππῳ καὶ ἀναβάτῃ, ἐγαυρίασαν ἐν βραχίονι πεζῶν, ἤλπισαν ἐν ἀσπίδι καὶ ἐν γαισῷ καὶ τόξῳ καὶ σφενδόνῃ, καὶ οὐκ ἔγνωσαν ὅτι σὺ εἶ κύριος συντρίβων πολέμους. κύριος ὄνομά σοι, σὺ ῥάξον αὐτῶν τὴν ἰσχὺν ἐν δυνάμει σου, καὶ κάταξον τὸ κράτος αὐτῶν ἐν τῷ θυμῷ σου. ἐβουλεύσαντο γὰρ βεβηλῶσαι τὰ ἅγιά σου, μιᾶναι τὸ σκήνωμα τῆς καταπαύσεως τοῦ ὀνόματος τῆς δόξης σου, καὶ καταβαλεῖν σιδήρῳ κέρας θυσιαστηρίου σου. βλέψον εἰς ὑπερηφανίαν αὐτῶν, ἀπόστειλον τὴν ὀργήν σου εἰς κεφαλὰς αὐτῶν. δὸς ἐν χειρί μου τῆς χήρας ὃ διενοήθην κράτος, πάταξον δοῦλον ἐκ χειλέων ἀπάτης μου ἐπ' ἄρχοντι, καὶ ἄρχοντα ἐπὶ θεράποντι αὐτοῦ, θραῦσον αὐτῶν τὸ ἀνάστεμα ἐν χειρὶ θηλείας. οὐ γὰρ ἐν πλήθει τὸ κράτος σου, οὐδὲ ἡ δυναστεία σου ἐν ἰσχύουσιν, ἀλλὰ ταπεινῶν εἶ θεὸς, ἐλαττόνων εἶ βοηθὸς, ἀντιλήπτωρ ἀσθενούντων, ἀπεγνωσμένων σκεπαστὴς, ἀπηλπισμένων σωτήρ. ναὶ ναὶ ὁ θεὸς τοῦ πατρός μου, καὶ θεὸς κληρονομίας ἰσραὴλ, δέσποτα τῶν οὐρανῶν καὶ τῆς γῆς, κτίστα τῶν ὑδάτων, βασιλεῦ πάσης κτίσεώς σου, σὺ εἰσάκουσον τῆς δεήσεώς μου, καὶ δὸς λόγον μου καὶ ἀπάτην, εἰς τραῦμα καὶ μώλωπα αὐτῶν, οἳ κατὰ τῆς διαθήκης σου, καὶ οἴκου ἡγιασμένου σου, καὶ κορυφῆς σιὼν, καὶ οἴκου κατασχέσεως υἱῶν σου ἐβουλεύσαντο σκληρά. καὶ ποίησον ἐπὶ πᾶν τὸ ἔθνος σου, καὶ πάσης φυλῆς ἐπίγνωσιν, τοῦ εἰδῆσαι ὅτι σὺ εἶ ὁ θεὸς πάσης δυνάμεως καὶ κράτους, καὶ οὐκ ἔστιν ἄλλος ὑπερασπίζων τοῦ γένους ἰσραὴλ, εἰ μὴ σύ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι'.

Καὶ ἐγένετο ὡς ἐπαύσατο βοῶσα πρὸς τὸν θεὸν ἰσραὴλ, καὶ συνετέλεσε πάντα τὰ ῥήματα ταῦτα, καὶ ἀνέστη ἀπὸ τῆς πτώσεως, καὶ ἐκάλεσε τὴν ἅβραν αὐτῆς, καὶ κατέβη εἰς τὸν οἶκον ἐν ᾧ διέτριβεν ἐν αὐτῷ ἐν ταῖς ἡμέραις τῶν σαββάτων καὶ ἐν ταῖς ἑορταῖς αὐτῆς, καὶ περιείλατο τὸν σάκκον ὃν ἐνεδεδύκει, καὶ ἐξεδύσατο τὰ ἱμάτια τῆς χηρεύσεως αὐτῆς, καὶ περιεκλύσατο τὸ σῶμα ὕδατι, καὶ ἐχρίσατο μύρῳ παχεῖ, καὶ διέταξε τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς αὐτῆς, καὶ ἐπέθετο μίτραν ἐπ' αὐτῆς, καὶ ἐνεδύσατο τὰ ἱμάτια τῆς εὐφροσύνης αὐτῆς, ἐν οἷς ἐστολίζετο ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς ζωῆς τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς μανασσῆ. καὶ ἔλαβε σανδάλια εἰς τοὺς πόδας αὐτῆς, καὶ περιέθετο τοὺς χλιδῶνας καὶ τὰ ψέλια, καὶ τοὺς δακτυλίους, καὶ τὰ ἐνώτια, καὶ πάντα τὸν κόσμον αὐτῆς. καὶ ἐκαλλωπίσατο σφόδρα εἰς ἀπάτησιν ὀφθαλμῶν ἀνδρῶν, ὅσοι ἂν ἴδωσιν αὐτήν. καὶ ἔδωκε τῇ ἅβρᾳ αὐτῆς ἀσκοπυτίνην οἴνου, καὶ καμψάκην ἐλαίου, καὶ πήραν ἐπλήρωσεν ἀλφίτων καὶ παλάθης καὶ ἄρτων καθαρῶν, καὶ περιεδίπλωσε πάντα τὰ ἀγγεῖα αὐτῆς, καὶ ἐπέθηκεν ἐπ' αὐτῇ. καὶ ἐξήλθοσαν ἐπὶ τὴν πύλην τῆς πόλεως βετυλούα, καὶ εὕροσαν ἐφεστῶτας ἐπ' αὐτῆς ὀζίαν, καὶ τοὺς πρεσβυτέρους τῆς πόλεως χαβρεὶν καὶ χαρμίν. ὡς δὲ εἶδον αὐτὴν, καὶ ἦν ἠλλοιωμένον τὸ πρόσωπον αὐτῆς, καὶ τὴν στολὴν μεταβεβληκυῖαν αὐτῆς, καὶ ἐθαύμασαν ἐπὶ τῷ κάλλει αὐτῆς ἐπὶ πολὺ σφόδρα. καὶ εἶπαν αὐτῇ. ὁ θεὸς ὁ θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν δῴη σε εἰς χάριν, καὶ τελειῶσαι τὰ ἐπιτηδεύματά σου εἰς γαυρίαμα υἱῶν ἰσραὴλ, καὶ ὕψωμα ἱερουσαλήμ. καὶ προσεκύνησε τῷ θεῷ, καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς. ἐπιτάξατε ἀνοῖξαί μοι τὴν πύλην τῆς πόλεως, καὶ ἐξελεύσομαι εἰς τελείωσιν τῶν λόγων, ὧν ἐλαλήσατε μετ' ἐμοῦ. καὶ συνέταξαν τοῖς νεανίσκοις ἀνοῖξαι αὐτῇ καθότι ἐλάλησαν. καὶ ἐποίησαν οὕτως. καὶ ἐξῆλθεν ἰουδὶθ, αὐτὴ καὶ ἡ παιδίσκη αὐτῆς μετ' αὐτῆς. ἀπεσκόπευον δὲ αὐτὴν οἱ ἄνδρες τῆς πόλεως ἕως οὗ κατέβη τὸ ὄρος, ἕως διῆλθε τὸν αὐλῶνα, καὶ οὐκ ἔτι ἐθεώρουν αὐτήν, καὶ ἐπορεύοντο ἐν τῷ αὐλῶνι εἰς εὐθεῖαν, καὶ συνήντησεν αὐτῇ προφυλακὴ τῶν ἀσσυρίων. καὶ συνέλαβον αὐτὴν καὶ ἐπηρώτησαν τίνων εἶ, καὶ πόθεν ἔρχῃ, καὶ ποῦ πορεύῃ; καὶ εἶπε. θυγάτηρ εἰμὶ τῶν ἑβραίων, καὶ ἀποδιδράσκω ἀπὸ προσώπου αὐτῶν, ὅτι μέλλουσι δίδοσθαι ὑμῖν εἰς κατάβρωμα. κἀγὼ ἔρχομαι εἰς τὸ πρόσωπον ὀλοφέρνου ἀρχιστρατήγου δυνάμεως ὑμῶν, τοῦ ἀναγγεῖλαι ῥήματα ἀληθείας, καὶ δείξω πρὸ προσώπου αὐτοῦ ὁδὸν, καθ' ἣν πορεύσεται, καὶ κυριεύσει πάσης τῆς ὀρεινῆς, καὶ οὐ διαφωνήσει τῶν ἀνδρῶν αὐτοῦ σὰρξ μία, οὐδὲ πνεῦμα ζωῆς. ὡς δὲ ἤκουσαν οἱ ἄνδρες τὰ ῥήματα αὐτῆς, καὶ κατενόησαν τὸ πρόσωπον αὐτῆς, καὶ ἦν ἐναντίον αὐτῶν θαυμάσιον τῷ κάλλει σφόδρα, καὶ εἶπαν πρὸς αὐτήν. σέσωκας τὴν ψυχήν σου, σπεύσασα καταβῆναι εἰς πρόσωπον τοῦ κυρίου ἡμῶν. καὶ νῦν πρόσελθε ἐπὶ τὴν σκηνὴν αὐτοῦ, καὶ ἀφ' ἡμῶν προπέμψουσί σε ἕως παραδώσουσί σε εἰς τὰς χεῖρας αὐτοῦ. ἐὰν δὲ στῇς ἐναντίον αὐτοῦ, μὴ φοβηθῇς τῇ καρδίᾳ σου, ἀλλὰ ἀνάγγειλον κατὰ τὰ ῥήματά σου, καὶ εὖ σε ποιήσει. καὶ ἐπέλεξαν ἐξ αὐτῶν ἄνδρας ἑκατὸν, καὶ παρέζευξαν αὐτῇ καὶ τῇ ἅβρᾳ αὐτῆς, καὶ ἤγαγον αὐτὰς ἐπὶ τὴν σκηνὴν ὀλοφέρνου. καὶ ἐγένετο συνδρομὴ ἐν πάσῃ τῇ παρεμβολῇ. διεβοήθη γὰρ εἰς τὰ σκηνώματα ἡ παρουσία αὐτῆς. καὶ ἐλθόντες ἐκύκλουν αὐτὴν ὡς εἱστήκει ἔξω τῆς σκηνῆς ὀλοφέρνου, ἕως προσήγγειλαν αὐτῷ περὶ αὐτῆς. καὶ ἐθαύμαζον ἐπὶ τῷ κάλλει αὐτῆς, καὶ ἐθαύμαζον τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ ἀπ' αὐτῆς. καὶ εἶπεν ἕκαστος πρὸς τὸν πλησίον αὐτοῦ. τίς καταφρονήσει τοῦ λαοῦ τούτου, ὃς ἔχει ἐν ἑαυτῷ γυναῖ-

γυναῖ-

γυναῖκας τοιαύτας; ὅτι οὐ καλόν ἐστιν ὑπολείπεσθαι ἐξ αὐτῶν ἄνδρα ἕνα, οἳ ἀφεθέντες δυνήσονται κατασοφίσασθαι πᾶσαν τὴν γῆν. καὶ ἐξῆλθον οἱ παρακαθεύδοντες Ὀλοφέρνῃ καὶ πάντες οἱ θεράποντες αὐτοῦ, καὶ εἰσήγαγον αὐτὴν εἰς τὴν σκηνήν. καὶ ἦν Ὀλοφέρνης ἀναπαυόμενος ἐπὶ τῆς κλίνης αὐτοῦ ἐν τῷ κωνωπείῳ, ὃ ἦν ἐκ πορφύρας καὶ χρυσίου καὶ σμαράγδου καὶ λίθων πολυτελῶν [a] καθυφασμένων. καὶ ἀνήγγειλαν αὐτῷ περὶ αὐτῆς, καὶ ἐξῆλθεν εἰς τὸ προσκήνιον, καὶ λαμπάδες ἀργυραῖ προάγουσαι αὐτοῦ. ὡς δὲ ἦλθε κατὰ πρόσωπον αὐτοῦ Ἰουδὶθ καὶ τῶν θεραπόντων αὐτοῦ, ἐθαύμασαν πάντες ἐπὶ τῷ κάλλει τοῦ προσώπου αὐτῆς. καὶ πεσοῦσα ἐπὶ πρόσωπον προσεκύνησεν αὐτῷ, καὶ ἤγειραν αὐτὴν οἱ δοῦλοι αὐτοῦ.

[a] [καθυφασμένων.] AA.LL. καθυφασμένον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ΄.

ΚΑὶ εἶπε πρὸς αὐτὴν Ὀλοφέρνης. θάρσησον γύναι, μὴ φοβηθῇς τῇ καρδίᾳ σου, ὅτι ἐγὼ οὐκ ἐκάκωσα ἄνθρωπον ὅστις ᾑρέτικε δουλεύειν βασιλεῖ Ναβουχοδονόσορ πάσης τῆς γῆς. καὶ νῦν ὁ λαός σου ὁ κατοικῶν τὴν ὀρεινὴν, εἰ μὴ ἐφαύλισάν με, οὐκ ἂν ἦρα τὸ δόρυ μου ἐπ' αὐτοὺς, ἀλλ' αὐτοὶ ἑαυτοῖς ἐποίησαν ταῦτα. καὶ νῦν λέγε μοι τίνος ἕνεκεν ἀπέδρας ἀπ' αὐτῶν καὶ ἦλθες πρὸς ἡμᾶς; ἥκεις γὰρ εἰς σωτηρίαν. θάρσει, ἐν τῇ νυκτὶ ταύτῃ ζήσῃ, καὶ εἰς τὸ λοιπόν. οὐ γάρ ἐστιν ὃς ἀδικήσει σε, ἀλλ' εὖ σε ποιήσει καθὰ γίνεται τοῖς δούλοις τοῦ κυρίου μου βασιλέως Ναβουχοδονόσορ. καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν Ἰουδίθ. δέξαι τὰ ῥήματα τῆς δούλης σου, καὶ λαλησάτω ἡ παιδίσκη σου κατὰ πρόσωπόν σου, καὶ οὐκ ἀναγγελῶ ψεῦδος τῷ κυρίῳ μου ἐν τῇ νυκτὶ ταύτῃ. καὶ ἐὰν κατακολουθήσῃς τοῖς λόγοις τῆς παιδίσκης σου, τελείως πρᾶγμα ποιήσει μετὰ σοῦ ὁ θεὸς, καὶ οὐκ ἀποπεσεῖται ὁ κύριός μου τῶν ἐπιτηδευμάτων αὐτοῦ. ζῇ γὰρ βασιλεὺς Ναβουχοδονόσορ πάσης τῆς γῆς, καὶ ζῇ τὸ κράτος αὐτοῦ, ὃς ἀπέστειλέ σε εἰς κατόρθωσιν πάσης ψυχῆς, ὅτι οὐ μόνον ἄνθρωποι διὰ σὲ δουλεύουσιν αὐτῷ, ἀλλὰ καὶ τὰ θηρία τοῦ ἀγροῦ καὶ τὰ κτήνη καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ διὰ τῆς ἰσχύος σου ζήσονται ἐπὶ Ναβουχοδονόσορ, καὶ πάντα τὸν οἶκον αὐτοῦ. ἠκούσαμεν γὰρ τὴν σοφίαν σου, καὶ τὰ πανουργεύματα τῆς ψυχῆς σου, καὶ ἀνηγγέλη πάσῃ τῇ γῇ, ὅτι σὺ μόνος ἀγαθὸς ἐν πάσῃ βασιλείᾳ, καὶ δυνατὸς ἐν ἐπιστήμῃ, καὶ θαυμαστὸς ἐν στρατεύμασι πολέμου. καὶ νῦν ὁ λόγος ὃν ἐλάλησεν Ἀχιὼρ ἐν τῇ συνεδρείᾳ σου, ἠκούσαμεν τὰ ῥήματα αὐτοῦ, ὅτι περιεποιήσαντο αὐτὸν οἱ ἄνδρες Βετυλούα, καὶ ἀνήγγειλεν αὐτοῖς πάντα ὅσα ἐξελάλησεν παρὰ σοί. διὸ δέσποτα κύριε μὴ παρέλθῃς τὸν λόγον αὐτοῦ, ἀλλὰ κατάθου αὐτὸν ἐν τῇ καρδίᾳ σου, ὅτι ἀληθής ἐστιν. οὐ γὰρ ἐκδικᾶται τὸ γένος ἡμῶν, οὐ κατισχύει ῥομφαία ἐπ' αὐτοὺς, ἐὰν μὴ ἁμάρτωσιν εἰς τὸν θεὸν αὐτῶν. καὶ νῦν ἵνα μὴ γένηται ὁ κύριός μου ἔκβολος καὶ ἄπρακτος, καὶ ἐπιπεσεῖται θάνατος ἐπὶ πρόσωπον αὐτῶν, καὶ κατελάβετο αὐτοῖς ἁμάρτημα ἐν ᾧ παροργιοῦσι τὸν θεὸν αὐτῶν, ὁπηνίκα ἂν ποιήσωσιν ἀτοπίαν. ἐπεὶ γὰρ ἐξέλιπεν αὐτοῖς τὰ βρώματα, καὶ ἐσπανίσθη πᾶν ὕδωρ, ἐβουλεύσαντο ἐπιβαλεῖν τοῖς κτήνεσιν αὐτῶν, καὶ πάντα ὅσα διεστείλατο αὐτοῖς ὁ θεὸς ἐν τοῖς νόμοις αὐτοῦ μὴ φαγεῖν, διέγνωσαν δαπανῆσαι. καὶ τὰς ἀπαρχὰς τοῦ σίτου, καὶ τὰς δεκάτας τοῦ οἴνου καὶ τοῦ ἐλαίου, ἃ διεφύλαξαν ἁγιάσαντες τοῖς ἱερεῦσι τοῖς παρεστηκόσιν ἐν Ἱερουσαλὴμ ἀπέναντι τοῦ προσώπου τοῦ θεοῦ ἡμῶν, κεκρίκασιν ἐξαναλῶσαι, ὧν οὐδὲ ταῖς χερσὶν καθῆκεν ἅψασθαι οὐδένα τῶν ἐκ τοῦ λαοῦ. καὶ ἀπεστάλκασιν εἰς Ἱερουσαλὴμ, ὅτι καὶ οἱ ἐκεῖ κατοικοῦντες ἐποίησαν ταῦτα [a] τοὺς μετοικίσαντας αὐτοῖς τὴν ἄφεσιν παρὰ τῆς γερουσίας, καὶ ἔσται ὡς ἂν ἀναγγείλῃ αὐτοῖς καὶ ποιήσωσι, δοθήσονταί σοι εἰς ὄλεθρον ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. ὅθεν ἐγὼ ἡ δούλη σου ἐπιγνοῦσα ταῦτα πάντα, ἀπέδρων ἀπὸ προσώπου αὐτῶν. καὶ ἀπέστειλέ με ὁ θεὸς ποιῆσαι μετὰ σοῦ πράγματα, ἐφ' οἷς ἐκστήσεται πᾶσα ἡ γῆ ὅσοι ἐὰν ἀκούσωσιν αὐτά. ὅτι ἡ δούλη σου θεοσεβής ἐστι, καὶ θεραπεύουσα νυκτὸς καὶ ἡμέρας τὸν θεὸν τοῦ οὐρανοῦ. καὶ νῦν μενῶ παρὰ σοί κύριέ μου, καὶ ἐξελεύσεται ἡ δούλη σου κατὰ νύκτα εἰς τὴν φάραγγα, καὶ προσεύξομαι πρὸς τὸν θεόν. καὶ ἐρεῖ μοι πότε ἐποίησαν τὰ ἁμαρτήματα αὐτῶν, καὶ ἐλθοῦσα προσανοίσω σοι, ἐξελεύσῃ σὺν πάσῃ τῇ δυνάμει σου, καὶ οὐκ ἔστιν ὃς ἀντιστήσεταί σοι ἐξ αὐτῶν. καὶ ἄξω σε διὰ μέσου τῆς Ἰουδαίας, ἕως τοῦ ἐλθεῖν ἀπέναντι Ἱερουσαλήμ. καὶ θήσω τὸν δίφρον σου ἐν μέσῳ αὐτῆς, καὶ ἄξεις αὐτοὺς ὡς πρόβατα οἷς οὐκ ἔστι ποιμήν. καὶ οὐ γρύξει κύων τῇ γλώσσῃ αὐτοῦ ἀπέναντί σου, ὅτι ταῦτα ἐλαλήθη μοι κατὰ πρόγνωσίν μου, καὶ ἀπηγγέλη μοι, καὶ ἀπεστάλην ἀναγγεῖλαί σοι. καὶ ἤρεσαν οἱ λόγοι αὐτῆς ἐναντίον Ὀλοφέρνου, καὶ ἐναντίον πάντων τῶν θεραπόντων αὐτοῦ, καὶ ἐθαύμασαν ἐπὶ τῇ σοφίᾳ αὐτῆς, καὶ εἶπαν. οὐκ ἔστι τοιαύτη γυνὴ ἀπ' ἄκρου ἕως ἄκρου τῆς γῆς καλῷ προσώπῳ καὶ συνέσει λόγων. καὶ εἶπε πρὸς αὐτὴν Ὀλοφέρνης. εὖ ἐποίησεν ὁ θεὸς ἀποστείλας σε ἔμπροσθεν τοῦ λαοῦ, τοῦ γενηθῆναι ἐν χερσὶν ἡμῶν κράτος, ἐν δὲ τοῖς φαυλίσασι τὸν κύριόν μου ἀπώλειαν. καὶ νῦν ἀστεία εἶ σὺ ἐν τῷ εἴδει σου, καὶ ἀγαθὴ ἐν τοῖς λόγοις σου. ὅτι ἐὰν ποιήσῃς καθὰ ἐλάλησας, ὁ θεός σου ἔσται μου θεὸς, καὶ σὺ ἐν οἴκῳ βασιλέως Ναβουχοδονόσορ καθήσῃ, καὶ ἔσῃ ὀνομαστὴ παρὰ πᾶσαν τὴν γῆν.

[a] [τοὺς μετοικίσαντας] AA.LL. τοὺς μετακομίσαντας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΒ΄.

ΚΑὶ ἐκέλευσεν εἰσαγαγεῖν αὐτὴν οὗ ἐτίθετο τὰ ἀργυρώματα, καὶ αὐτοῦ συνέταξε καταστρῶσαι αὐτῇ ἀπὸ τῶν ὀψοποιημάτων αὐτοῦ, καὶ τοῦ οἴνου αὐτοῦ πίνειν. καὶ εἶπεν Ἰουδίθ. οὐ φάγομαι ἐξ αὐτῶν, ἵνα μὴ γένηται σκάνδαλον, ἀλλ' ἐκ τῶν ἠκολουθηκότων μοι χορηγηθήσεται. καὶ εἶπε πρὸς αὐτὴν Ὀλοφέρνης. ἐὰν δὲ ἐκλίπῃ τὰ ὄντα μετὰ σοῦ, πόθεν ἐξοίσομεν

σομεν

σομένῃ σοι δοῦναι ὅμοια αὐτοῖς; οὐ γάρ ἐστι μεθ' ἡμῶν ἐκ τοῦ ἔθνους σου. καὶ εἶπεν ἰουδὶθ πρὸς αὐτόν. ζῇ ἡ ψυχή σου κύριέ μου, ὅτι οὐ δαπανήσει ἡ δούλη σου τὰ ἔνοντα μετ' ἐμοῦ, ἕως ἂν ποιήσῃ κύριος ἐν χειρί μου ἃ ἐβουλεύσατο. καὶ ἠγάγοσαν αὐτὴν οἱ θεράποντες ὀλοφέρνου εἰς τὴν σκηνήν, καὶ ὕπνωσε μέχρι μεσούσης τῆς νυκτός. καὶ ἀνέστη πρὸς τὴν ἑωθινὴν φυλακήν, καὶ ἀπέστειλε πρὸς ὀλοφέρνην, λέγουσα. ἐπιταξάτω δὴ ὁ κύριός μου, ἐᾶσαι τὴν δούλην σου ἐπὶ προσευχὴν ἐξελθεῖν. καὶ προσέταξεν ὀλοφέρνης τοῖς σωματοφύλαξι μὴ διακωλύειν αὐτήν. καὶ παρέμεινεν ἐν τῇ παρεμβολῇ ἡμέρας τρεῖς, καὶ ἐξεπορεύετο κατὰ νύκτα εἰς τὴν φάραγγα βετυλούα, καὶ ἐβαπτίζετο ἐν τῇ παρεμβολῇ ἐπὶ τῆς πηγῆς τοῦ ὕδατος. καὶ ὡς ἀνέβη, ἐδέετο τοῦ κυρίου θεοῦ ἰσραὴλ κατευθῦναι τὴν ὁδὸν αὐτῆς εἰς ἀνάστεμα τῶν υἱῶν τοῦ λαοῦ αὐτοῦ. καὶ εἰσπορευομένη καθαρὰ παρέμενε τῇ σκηνῇ, μέχρις οὗ προσηνέγκατο τὴν τροφὴν αὐτῆς πρὸς ἑσπέραν. καὶ ἐγένετο ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ τετάρτῃ, ἐποίησεν ὀλοφέρνης πότον τοῖς δούλοις αὐτοῦ μόνοις, καὶ οὐκ ἐκάλεσεν εἰς τὴν [a] χρῆσιν οὐδένα τῶν πρὸς ταῖς χρείαις. καὶ εἶπε βαγώᾳ τῷ εὐνούχῳ, ὃς ἦν ἐφεστηκὼς ἐπὶ πάντων τῶν αὐτοῦ. πεῖσον δὴ πορευθεὶς τὴν γυναῖκα τὴν ἑβραίαν ἥ ἐστι παρὰ σοί, τοῦ ἐλθεῖν πρὸς ἡμᾶς, καὶ φαγεῖν καὶ πιεῖν μεθ' ἡμῶν. ἰδοὺ γὰρ αἰσχρὸν τῷ προσώπῳ ἡμῶν, εἰ γυναῖκα τοιαύτην παρήσομεν οὐχ ὁμιλήσαντες αὐτῇ, ὅτι ἐὰν ταύτην μὴ ἐπισπασώμεθα, καταγελάσεται ἡμῶν. καὶ ἐξῆλθε βαγώας ἀπὸ προσώπου ὀλοφέρνου, καὶ εἰσῆλθε πρὸς αὐτήν, καὶ εἶπε. μὴ ὀκνησάτω δὴ ἡ παιδίσκη ἡ καλὴ αὕτη ἐλθοῦσα πρὸς τὸν κύριόν μου, δοξασθῆναι κατὰ πρόσωπον αὐτοῦ, καὶ πίεσαι μεθ' ἡμῶν εἰς εὐφροσύνην οἶνον, καὶ γενηθῆναι ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ, ὡς θυγάτηρ μία τῶν υἱῶν ἀσσοὺρ, αἳ παρεστήκασιν ἐν οἴκῳ ναβουχοδονόσορ. καὶ εἶπεν πρὸς αὐτὸν ἰουδίθ. καὶ τίς εἰμι ἐγὼ ἀντεροῦσα τῷ κυρίῳ μου; ὅτι πᾶν ὃ ἔσται ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ ἀρεστόν, σπεύσασα ποιήσω, καὶ ἔσται τοῦτο ἀγαλλίαμα ἕως ἡμέρας θανάτου μου. καὶ διαναστᾶσα ἐκοσμήθη τῷ ἱματισμῷ καὶ παντὶ τῷ κόσμῳ τῷ γυναικείῳ. καὶ προσῆλθεν ἡ δούλη αὐτῆς, καὶ ἔστρωσεν αὐτῇ κατέναντι ὀλοφέρνου χαμαὶ τὰ κώδια, ἃ ἔλαβε παρὰ βαγώου εἰς τὴν καθημερινὴν δίαιταν αὐτῆς, εἰς τὸ ἐσθίειν κατακλινομένην ἐπ' αὐτῶν. καὶ εἰσελθοῦσα ἀνέπεσεν ἰουδίθ, καὶ ἐξέστη ἡ καρδία ὀλοφέρνου ἐπ' αὐτήν, καὶ ἐσαλεύθη ἡ ψυχὴ αὐτοῦ. καὶ ἦν κατεπίθυμος σφόδρα τοῦ συγγενέσθαι μετ' αὐτῆς. καὶ ἐτήρει καιρὸν τοῦ ἀπατῆσαι αὐτήν, ἀφ' ἧς ἡμέρας εἶδεν αὐτήν. καὶ εἶπε πρὸς αὐτὴν ὀλοφέρνης. πίε δή, καὶ γενήθητι μεθ' ἡμῶν εἰς εὐφροσύνην. καὶ εἶπεν ἰουδίθ. πίομαι δὴ κύριε, ὅτι ἐμεγαλύνθη τὸ ζῆν μου ἐν ἐμοὶ σήμερον παρὰ πάσας τὰς ἡμέρας τῆς γενέσεώς μου. καὶ λαβοῦσα ἔφαγε καὶ ἔπιε κατέναντι αὐτοῦ ἃ ἡτοίμασεν ἡ δούλη αὐτῆς. καὶ ηὐφράνθη ὀλοφέρνης ἀπ' αὐτῆς· καὶ ἔπιεν οἶνον πολὺν σφόδρα ὅσον οὐκ ἔπιε πώποτε ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ ἀφ' οὗ ἐγεννήθη.

a [χρῆσιν.] AA.LL. habent, κλῆσιν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΓ.

ΩΣ δὲ ὀψία ἐγένετο, ἐσπούδασαν οἱ δοῦλοι αὐτοῦ ἀναλύειν. καὶ βαγώας συνέκλεισε τὴν σκηνὴν ἔξωθεν, καὶ ἀπέκλεισε τοὺς παρεστῶτας ἐκ προσώπου τοῦ κυρίου αὐτοῦ, καὶ ἀπῴχοντο εἰς τὰς κοίτας αὐτῶν. ἦσαν γὰρ πάντες κεκοπωμένοι, διὰ τὸ ἐπὶ πλεῖον γεγονέναι τὸν πότον. ὑπελείφθη δὲ ἰουδὶθ μόνη ἐν τῇ σκηνῇ, καὶ ὀλοφέρνης προπεπτωκὼς ἐπὶ τὴν κλίνην αὐτοῦ. ἦν γὰρ περικεχυμένος αὐτῷ ὁ οἶνος. καὶ εἶπεν ἰουδὶθ τῇ δούλῃ αὐτῆς στῆναι ἔξω τοῦ κοιτῶνος αὐτῆς, καὶ ἐπιτηρεῖν τὴν ἔξοδον αὐτῆς καθάπερ καθ' ἡμέραν, ἐξελεύσεσθαι γὰρ ἔφη ἐπὶ τὴν προσευχὴν αὐτῆς. καὶ τῷ βαγώᾳ ἐλάλησε κατὰ τὰ ῥήματα ταῦτα. καὶ ἀπήλθοσαν πάντες ἐκ προσώπου, καὶ οὐδεὶς κατελείφθη ἐν τῷ κοιτῶνι ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου. καὶ στᾶσα ἰουδὶθ παρὰ τὴν κλίνην αὐτοῦ, εἶπεν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς. κύριε ὁ θεὸς πάσης δυνάμεως, ἐπίβλεψον ἐν τῇ ὥρᾳ ταύτῃ ἐπὶ τὰ ἔργα τῶν χειρῶν μου, εἰς ὕψωμα ἱερουσαλήμ, ὅτι νῦν καιρὸς ἀντιλαβέσθαι τῆς κληρονομίας σου, καὶ ποιῆσαι τὸ ἐπιτήδευμά μου, εἰς θραῦσμα ἐχθρῶν οἳ ἐπανέστησαν ἡμῖν. καὶ προσελθοῦσα τῷ κανόνι τῆς κλίνης ὃς ἦν πρὸς κεφαλῆς ὀλοφέρνου, καθεῖλε τὸν ἀκινάκην αὐτοῦ ἀπ' αὐτοῦ. καὶ ἐγγίσασα τῆς κλίνης, ἐδράξατο τῆς κόμης τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ, καὶ εἶπεν. κραταίωσόν με ὁ θεὸς ἰσραὴλ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ. καὶ ἐπάταξεν εἰς τὸν τράχηλον αὐτοῦ δὶς ἐν τῇ ἰσχύϊ αὐτῆς, καὶ ἀφεῖλε τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἀπ' αὐτοῦ, καὶ ἀπεκύλισε τὸ σῶμα αὐτοῦ ἀπὸ τῆς στρωμνῆς, καὶ ἀφεῖλε τὸ κωνωπεῖον ἀπὸ τῶν στύλων. καὶ μετ' ὀλίγον ἐξῆλθε, καὶ παρέδωκε τῇ ἄβρᾳ αὐτῆς τὴν κεφαλὴν ὀλοφέρνου, καὶ ἐνέβαλεν αὐτὴν εἰς τὴν πήραν τῶν βρωμάτων αὐτῆς, καὶ ἐξῆλθον αἱ δύο ἅμα κατὰ τὸν ἐθισμὸν αὐτῶν. καὶ διελθοῦσαι τὴν παρεμβολήν, ἐκύκλωσαν τὴν φάραγγα ἐκείνην, καὶ προσανέβησαν τὸ ὄρος βετυλούα, καὶ ἦλθοσαν πρὸς τὰς πύλας αὐτῆς, καὶ εἶπεν ἰουδὶθ μακρόθεν τοῖς φυλάσσουσιν ἐπὶ τῶν πυλῶν. ἀνοίξατε, ἀνοίξατε δὴ τὴν πύλην, μεθ' ἡμῶν ὁ θεὸς ὁ θεὸς ἡμῶν ποιῆσαι ἔτι ἰσχὺν ἐν ἰσραὴλ καὶ κράτος κατὰ τῶν ἐχθρῶν, καθὰ καὶ σήμερον ἐποίησε. καὶ ἐγένετο ὡς ἤκουσαν οἱ ἄνδρες τῆς πόλεως αὐτῆς τὴν φωνὴν αὐτῆς, ἐσπούδασαν τοῦ καταβῆναι εἰς τὴν πύλην τῆς πόλεως αὐτῶν. καὶ συνεκάλεσαν τοὺς πρεσβυτέρους τῆς πόλεως, καὶ συνέδραμον πάντες ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου, ὅτι παράδοξον ἦν αὐτοῖς τὸ ἥκειν αὐτήν, καὶ ἤνοιξαν τὴν πύλην, καὶ ὑπεδέξαντο αὐτάς. καὶ ἅψαντες πῦρ εἰς φαῦσιν, περιεκύκλωσαν αὐτάς. ἡ δὲ εἶπε πρὸς αὐτοὺς φωνῇ μεγάλῃ. αἰνεῖτε τὸν θεόν, αἰνεῖτε. αἰνεῖτε τὸν θεόν, ὃς οὐκ ἀπέστησε τὸ ἔλεος αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ οἴκου ἰσραήλ, ἀλλ' ἔθραυσε τοὺς ἐχθροὺς ἡμῶν διὰ χειρός μου ἐν τῇ νυκτὶ ταύτῃ. καὶ προελοῦσα τὴν κεφαλὴν ἐκ τῆς πήρας ἔδειξε, καὶ εἶπεν αὐτοῖς. ἰδοὺ ἡ κεφαλὴ ὀλοφέρνου ἀρχιστρατήγου δυνάμεως ἀσσούρ, καὶ ἰδοὺ τὸ κωνωπεῖον ἐν ᾧ κατέκειτο ἐν ταῖς μέθαις αὐτοῦ, καὶ ἐπάταξεν αὐτὸν ὁ κύριος ἐν χειρὶ θηλείας

λείας, καὶ ζῇ κύριος ὃς διεφύλαξέ με ἐν τῇ ὁδῷ μου ᾗ ἐπορεύθην, ὅτι ἠπάτησεν αὐτὸν τὸ πρόσωπόν μου εἰς ἀπώλειαν αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἐποίησεν ἁμάρτημα μετ' ἐμοῦ εἰς μίασμα καὶ αἰσχύνην. καὶ ἐξέστη πᾶς ὁ λαὸς σφόδρα, καὶ κύψαντες προσεκύνησαν τῷ θεῷ, καὶ εἶπαν ὁμοθυμαδόν. εὐλογητὸς εἶ ὁ θεὸς ἡμῶν, ὁ ἐξουδενώσας ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ σήμερον τοὺς ἐχθροὺς τοῦ λαοῦ σου. καὶ εἶπεν αὐτῇ ὀζίας. εὐλογητὴ σὺ θυγάτηρ τῷ θεῷ τῷ ὑψίστῳ παρὰ πάσας τὰς γυναῖκας τὰς ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ εὐλογημένος κύριος ὁ θεὸς, ὃς ἔκτισε τοὺς οὐρανοὺς καὶ τὴν γῆν, ὃς κατεύθυνέ σε εἰς τραῦμα κεφαλῆς ἄρχοντος ἐχθρῶν ἡμῶν, ὅτι οὐκ ἀποστήσεται ἡ ἐλπίς σου ἀπὸ καρδίας ἀνθρώπων μνημονευόντων ἰσχὺν θεοῦ ἕως αἰῶνος. καὶ ποιήσαι σοι αὐτὰ ὁ θεὸς εἰς ὕψος αἰώνιον, τοῦ ἐπισκέψασθαί σε ἐν ἀγαθοῖς, ἀνθ' ὧν οὐκ ἐφείσω τῆς ψυχῆς σου διὰ τὴν ταπείνωσιν τοῦ γένους ἡμῶν, ἀλλ' ἐπεξῆλθες πτώματι ἡμῶν, ἐπ' εὐθείαν πορευθεῖσα ἐνώπιον τοῦ θεοῦ ἡμῶν. καὶ εἶπαν πᾶς ὁ λαός. γένοιτο γένοιτο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΔ'.

Καὶ εἶπε πρὸς αὐτοὺς ἰουδίθ. ἀκούσατε δή μου ἀδελφοὶ, καὶ λαβόντες τὴν κεφαλὴν ταύτην, κρεμάσατε αὐτὴν ἐπὶ τῆς ἐπάλξεως τοῦ τείχους ὑμῶν. καὶ ἔσται ἡνίκα ἂν διαφαύσῃ ὁ ὄρθρος, καὶ ἐξέλθῃ ὁ ἥλιος ἐπὶ τὴν γῆν, ἀναλήψεσθε ἕκαστος τὰ σκεύη τὰ πολεμικὰ ὑμῶν, καὶ ἐξελεύσεσθε πᾶς ἀνὴρ ἰσχύων ἔξω τῆς πόλεως, καὶ δώσετε ἀρχηγὸν εἰς αὐτοὺς, ὡς καταβαίνοντες ἐπὶ τὸ πεδίον εἰς τὴν προφυλακὴν υἱῶν ἀσοὺρ, καὶ οὐ καταβήσεσθε, καὶ ἀναλαβόντες οὗτοι τὰς πανοπλίας αὐτῶν, πορεύσονται εἰς τὴν παρεμβολὴν αὐτῶν. καὶ ἐγεροῦσι τοὺς στρατηγοὺς τῆς δυνάμεως ἀσοὺρ, καὶ συνδραμοῦνται ἐπὶ τὴν σκηνὴν ὁλοφέρνου, καὶ οὐχ εὑρήσουσιν αὐτὸν, καὶ ἐπιπεσεῖται ἐπ' αὐτοὺς φόβος, καὶ φεύξονται ἀπὸ προσώπου ὑμῶν. καὶ ἐπακολουθήσαντες ὑμεῖς, καὶ πάντες οἱ κατοικοῦντες πᾶν ὅριον ἰσραὴλ, καταστρώσατε αὐτοὺς ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτῶν. πρὸ δὲ τοῦ ποιῆσαι ταῦτα, καλέσατέ μοι ἀχιὼρ τὸν ἀμμανίτην, ἵνα ἰδὼν ἐπιγνῷ τὸν ἐκφαυλίσαντα τὸν οἶκον τοῦ ἰσραὴλ, καὶ αὐτὸν ὡς εἰς θάνατον ἀποστείλαντα εἰς ἡμᾶς. καὶ ἐκάλεσαν τὸν ἀχιὼρ ἐκ τοῦ οἴκου ὀζία. ὡς δὲ ἦλθε, καὶ εἶδε τὴν κεφαλὴν ὁλοφέρνου ἐν χειρὶ ἀνδρὸς ἑνὸς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ λαοῦ, ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον, καὶ ἐξελύθη τὸ πνεῦμα αὐτοῦ. ὡς δὲ ἀνέλαβον αὐτὸν, προσέπεσε τοῖς ποσὶν ἰουδὶθ, καὶ προσεκύνησε τῷ προσώπῳ αὐτῆς, καὶ εἶπεν. εὐλογημένη σὺ ἐν παντὶ σκηνώματι ἰούδα καὶ ἐν παντὶ ἔθνει, οἵτινες ἀκούσαντες τὸ ὄνομά σου ταραχθήσονται. καὶ νῦν ἀνάγγειλόν μοι ὅσα ἐποίησας ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις. καὶ ἀπήγγειλεν αὐτῷ ἰουδὶθ ἐν μέσῳ τοῦ λαοῦ πάντα ὅσα ἦν πεποιηκυῖα, ἀφ' ἧς ἡμέρας ἐξῆλθεν ἕως οὗ ἐλάλει αὐτοῖς. ὡς δὲ ἐπαύσατο λαλοῦσα, ἠλάλαξεν ὁ λαὸς φωνῇ μεγάλῃ, καὶ ἔδωκεν φωνὴν εὐφρόσυνον ἐν τῇ πόλει αὐτῶν. ἰδὼν δὲ ἀχιὼρ πάντα ὅσα ἐποίησεν ὁ θεὸς τοῦ ἰσραὴλ, ἐπίστευσε τῷ θεῷ σφόδρα, καὶ περιετέμετο τὴν σάρκα τῆς ἀκροβυστίας αὐτοῦ, καὶ προσετέθη πρὸς τὸν οἶκον ἰσραὴλ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης. ἡνίκα δὲ ὁ ὄρθρος ἀνέβη, καὶ ἐκρέμασαν τὴν κεφαλὴν ὁλοφέρνου ἐκ τοῦ τείχους. καὶ ἀνέλαβε πᾶς ἀνὴρ ἰσραὴλ τὰ ὅπλα αὐτοῦ, καὶ ἐξήλθοσαν κατὰ σπείρας ἐπὶ τὰς ἀναβάσεις τοῦ ὄρους. οἱ δὲ υἱοὶ ἀσοὺρ, ὡς εἶδον αὐτοὺς, διέπεμψαν ἐπὶ τοὺς ἡγουμένους αὐτῶν. οἱ δὲ ἦλθον ἐπὶ στρατηγοὺς καὶ χιλιάρχους καὶ ἐπὶ πάντα ἄρχοντα αὐτῶν, καὶ παρεγένοντο ἐπὶ τὴν σκηνὴν ὁλοφέρνου, καὶ εἶπαν τῷ ὄντι ἐπὶ πάντων τῶν αὐτοῦ. ἔγειρον δὴ τὸν κύριον ἡμῶν, ὅτι ἐτόλμησαν οἱ δοῦλοι καταβαίνειν ἐφ' ἡμᾶς εἰς πόλεμον, ἵνα ἐξολοθρευθῶσιν εἰς τέλος. καὶ εἰσῆλθε βαγώας, καὶ ἔκρουσε τὴν αὐλαίαν τῆς σκηνῆς. ὑπενοεῖτο γὰρ καθεύδειν αὐτὸν μετὰ ἰουδίθ. ὡς δὲ οὐδεὶς ἐπήκουσε, διαστείλας εἰσῆλθεν εἰς τὸν κοιτῶνα, καὶ εὗρεν αὐτὸν ἐπὶ τῆς χελωνίδος ἐρριμμένον νεκρὸν, καὶ ἡ κεφαλὴ αὐτοῦ ἀφῄρητο ἀπ' αὐτοῦ. καὶ ἐβόησε φωνῇ μεγάλῃ μετὰ κλαυθμοῦ καὶ στεναγμοῦ καὶ βοῆς ἰσχυρᾶς, καὶ διέρρηξε τὰ ἱμάτια αὐτοῦ. καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὴν σκηνὴν οὗ ἦν ἰουδὶθ καταλύουσα, καὶ οὐχ εὗρεν αὐτήν. καὶ ἐξεπήδησεν εἰς τὸν λαὸν, κράζων. ἠθέτησαν οἱ δοῦλοι, ἐποίησεν αἰσχύνην μία γυνὴ τῶν ἑβραίων εἰς τὸν οἶκον τοῦ βασιλέως ναβουχοδονόσορ, ὅτι ἰδοὺ ὁλοφέρνης χαμαὶ, καὶ ἡ κεφαλὴ οὐκ ἔστιν ἐπ' αὐτῷ. ὡς δὲ ἤκουσαν ταῦτα τὰ ῥήματα οἱ ἄρχοντες τῆς δυνάμεως ἀσοὺρ, τοὺς χιτῶνας αὐτῶν διέρρηξαν, καὶ ἐταράχθη ἡ ψυχὴ αὐτῶν σφόδρα, καὶ ἐγένετο αὐτῶν κραυγὴ καὶ βοὴ μεγάλη σφόδρα ἐν μέσῳ τῆς παρεμβολῆς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΕ'.

Καὶ ὡς ἤκουσαν οἱ ἐν τοῖς σκηνώμασιν ὄντες, ἐξέστησαν ἐπὶ τὸ γεγονὸς, καὶ ἐπέπεσεν ἐπ' αὐτοὺς φόβος καὶ τρόμος, καὶ οὐκ ἦν ἄνθρωπος μένων κατὰ πρόσωπον τοῦ πλησίον ἔτι, ἀλλ' ἐκχυθέντες ὁμοθυμαδὸν ἔφευγον ἐπὶ πᾶσαν ὁδὸν τοῦ πεδίου καὶ τῆς ὀρεινῆς. καὶ οἱ παρεμβεβληκότες ἐν τῇ ὀρεινῇ κύκλῳ βετυλούα καὶ ἐτράπησαν εἰς φυγήν. καὶ τότε οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ πᾶς ἀνὴρ πολεμιστὴς ἐξ αὐτῶν ἐξεχύθησαν ἐπ' αὐτούς. καὶ ἀπέστειλεν ὀζίας εἰς βαιτομασθαίμ, καὶ χωβαὶ, καὶ χωλὰ, καὶ εἰς πᾶν ὅριον ἰσραὴλ, τοὺς ἀπαγγέλλοντας ὑπὲρ τῶν συντετελεσμένων, καὶ ἵνα πάντες ἐπεκχυθῶσι τοῖς πολεμίοις εἰς τὴν ἀναίρεσιν αὐτῶν. ὡς δὲ ἤκουσαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ, πάντες ὁμοθυμαδὸν ἐπέπεσον ἐπ' αὐτοὺς, καὶ ἔκοπτον αὐτοὺς ἕως χωβά. ὡσαύτως δὲ καὶ οἱ ἐξ ἱερουσαλὴμ παρεγενήθησαν καὶ ἐκ πάσης τῆς ὀρεινῆς. ἀνήγγειλαν γὰρ αὐτοῖς τὰ γεγονότα τῇ παρεμβολῇ τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν. καὶ οἱ ἐν γαλαὰδ καὶ οἱ ἐν τῇ γαλιλαίᾳ ὑπερεκέρασαν αὐτοὺς πληγῇ μεγάλῃ, ἕως οὗ παρῆλθον δαμασκὸν, καὶ τὰ ὅρια αὐτῶν. οἱ δὲ λοιποὶ οἱ κατοικοῦντες βετυλούα, ἐπέπεσαν

τῇ παρεμβολῇ ἀσσοὺρ, καὶ ἐπρονόμευσαν αὐτοὺς, καὶ ἐπλούτησαν σφόδρα. οἱ δὲ υἱοὶ ἰσραὴλ ἀναστρέψαντες ἀπὸ τῆς κοπῆς, ἐκυρίευσαν τῶν λοιπῶν, καὶ αἱ κῶμαι καὶ ἐπαύλεις ἐν τῇ ὀρεινῇ καὶ πεδινῇ ἐκράτησαν πολλῶν λαφύρων, ἦν γὰρ πλῆθος πολὺ σφόδρα. καὶ ἰωακὶμ ὁ ἱερεὺς ὁ μέγας καὶ ἡ γερουσία τῶν υἱῶν ἰσραὴλ οἱ κατοικοῦντες ἐν ἱερουσαλὴμ ἦλθον τοῦ θεάσασθαι τὰ ἀγαθὰ ἃ ἐποίησε κύριος τῷ ἰσραὴλ, καὶ τοῦ ἰδεῖν τὴν ἰουδὶθ, καὶ λαλῆσαι μετ᾽ αὐτῆς εἰρήνην. ὡς δὲ εἰσῆλθον πρὸς αὐτὴν, εὐλόγησαν αὐτὴν πάντες ὁμοθυμαδὸν, καὶ εἶπαν πρὸς αὐτήν. σὺ ὕψωμα ἰσραὴλ, σὺ γαυρίαμα μέγα τοῦ ἰσραὴλ, σὺ καύχημα μέγα τοῦ γένους ἡμῶν. ἐποίησας πάντα ταῦτα ἐν χειρί σου, ἐποίησας τὰ ἀγαθὰ μετὰ ἰσραήλ. καὶ εὐδόκησαι ἐπ᾽ αὐτοῖς ὁ θεός. εὐλογημένη γίνου παρὰ τῷ παντοκράτορι κυρίῳ εἰς τὸν αἰῶνα χρόνον. καὶ εἶπε πᾶς ὁ λαός. γένοιτο. καὶ ἐλαφύρευσεν πᾶς ὁ λαὸς τὴν παρεμβολὴν ἐφ᾽ ἡμέρας τριάκοντα, καὶ ἔδωκαν τῇ ἰουδὶθ τὴν σκηνὴν ὁλοφέρνου, καὶ πάντα τὰ ἀργυρώματα, καὶ τὰς κλίνας, καὶ τὰ ὅλκια, καὶ πάντα τὰ σκευάσματα αὐτοῦ. καὶ λαβοῦσα αὐτὴ ἐπέθηκεν ἐπὶ τὴν ἡμίονον αὐτῆς, καὶ ἔζευξε τὰς ἁμάξας αὐτῆς, καὶ ἐσώρευσεν αὐτὰ ἐπ᾽ αὐτῶν. καὶ συνέδραμε πᾶσα γυνὴ ἰσραὴλ τοῦ ἰδεῖν αὐτὴν, καὶ εὐλόγησαν αὐτήν. καὶ ἐποίησαν αὐτῇ χορὸν ἐξ αὐτῶν, καὶ ἔλαβε θύρσους ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῆς, καὶ ἔδωκε ταῖς γυναιξὶ ταῖς μετ᾽ αὐτῆς, καὶ ἐστεφανώσαντο τὴν ἐλαίαν αὐτὴ καὶ αἱ μετ᾽ αὐτῆς. καὶ προῆλθεν παντὸς τοῦ λαοῦ ἐν χορείᾳ ἡγουμένη πασῶν τῶν γυναικῶν, καὶ ἠκολούθει πᾶς ἀνὴρ ἰσραὴλ ἐνωπλισμένοι μετὰ στεφάνων καὶ ὕμνων ἐν τῷ στόματι αὐτῶν. καὶ ἐξῆρχεν ἰουδὶθ τὴν ἐξομολόγησιν ταύτην ἐν παντὶ ἰσραὴλ, καὶ ὑπεφώνει πᾶς ὁ λαὸς τὴν αἴνεσιν ταύτην.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ιϛʹ.

Καὶ εἶπεν ἰουδὶθ. ἐξάρχετε τῷ θεῷ μου ἐν τυμπάνοις, ᾄσατε τῷ κυρίῳ μου ἐν κυμβάλοις, ἐναρμόσασθε αὐτῷ ψαλμὸν καινὸν, ὑψοῦτε καὶ ἐπικαλέσασθε τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ὅτι θεὸς συντρίβων πολέμους κύριος, ὅτι εἰς παρεμβολὰς αὐτοῦ ἐν μέσῳ λαοῦ ἐξείλατό με ἐκ χειρὸς τῶν καταδιωκόντων με. ἦλθεν ἀσσοὺρ ἐξ ὀρέων ἀπὸ βορρᾶ, ἦλθεν ἐν μυριάσι δυνάμεως αὐτοῦ, ὧν τὸ πλῆθος αὐτῶν ἐνέφραξε χειμάῤῥους, καὶ ἡ ἵππος αὐτῶν ἐκάλυψε βουνούς. εἶπεν ἐμπρήσειν τὰ ὅριά μου, καὶ τοὺς νεανίσκους μου ἀνελεῖν ἐν ῥομφαίᾳ, καὶ τὰ θηλάζοντά μου θήσειν εἰς ἔδαφος, καὶ τὰ νήπιά μου δώσειν εἰς προνομὴν, καὶ τὰς παρθένους μου σκυλεῦσαι. κύριος παντοκράτωρ ἠθέτησεν αὐτοὺς ἐν χειρὶ θηλείας. οὐ γὰρ ὑπέπεσεν ὁ δυνατὸς αὐτῶν ὑπὸ νεανίσκων, οὐδὲ υἱοὶ τιτάνων ἐπάταξαν αὐτὸν, οὐδὲ ὑψηλοὶ γίγαντες ἐπέθεντο αὐτῷ, ἀλλὰ ἰουδὶθ θυγάτηρ μεραρὶ ἐν κάλλει προσώπου αὐτῆς παρέλυσεν αὐτόν. ἐξεδύσατο γὰρ στολὴν χηρεύσεως αὐτῆς εἰς ὕψος τῶν πονούντων ἐν ἰσραὴλ, ἠλείψατο τὸ πρόσωπον αὐτῆς ἐν μυρισμῷ, καὶ ἐδήσατο τὰς τρίχας αὐτῆς ἐν μίτρᾳ, καὶ ἔλαβε στολὴν λινῆν εἰς ἀπάτην αὐτοῦ. τὸ σανδάλιον αὐτῆς ἥρπασεν ὀφθαλμὸν αὐτοῦ, καὶ τὸ κάλλος αὐτῆς ᾐχμαλώτισε ψυχὴν αὐτοῦ. διῆλθεν ὁ ἀκινάκης τὸν τράχηλον αὐτοῦ, ἔφριξαν πέρσαι τὴν τόλμαν αὐτῆς, καὶ μῆδοι τὸ θράσος αὐτῆς ἐῤῥάχθησαν. τότε ἠλάλαξαν οἱ ταπεινοί μου, καὶ ἐφοβήθησαν οἱ ἀσθενοῦντές μου, καὶ ἐπτοήθησαν. ὕψωσαν τὴν φωνὴν αὐτῶν, καὶ ἀνετράπησαν. υἱοὶ κορασίων κατεκέντησαν αὐτοὺς, καὶ ὡς παῖδας αὐτομολούντων ἐτίτρωσκον αὐτούς. ἀπώλοντο ἐκ παρατάξεως κυρίου μου. ὑμνήσω τῷ θεῷ μου ὕμνον καινόν. κύριε μέγας εἶ, καὶ ἔνδοξος, θαυμαστὸς ἐν ἰσχύϊ, ἀνυπέρβλητος. σοὶ δουλευσάτω πᾶσα ἡ κτίσις σου. ὅτι εἶπας, καὶ ἐγενήθησαν. ἀπέστειλας τὸ πνεῦμά σου, καὶ ᾠκοδόμησε, καὶ οὐκ ἔστιν ὃς ἀντιστήσεται τῇ φωνῇ σου. ὄρη γὰρ ἐκ θεμελίων σὺν ὕδασι σαλευθήσεται, πέτραι δὲ ἀπὸ προσώπου σου ὡς κηρὸς τακήσονται, ἐπὶ δὲ τοῖς φοβουμένοις σε σὺ εὐιλατεύεις αὐτοῖς. ὅτι μικρὸν πᾶσα θυσία εἰς ὀσμὴν εὐωδίας, καὶ ἐλάχιστον πᾶν στέαρ εἰς ὁλοκαύτωμά σοι. ὁ δὲ φοβούμενος τὸν κύριον, μέγας διαπαντός. οὐαὶ ἔθνεσιν ἐπανισταμένοις τῷ γένει μου, κύριος παντοκράτωρ ἐκδικήσει αὐτοὺς ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως, δοῦναι πῦρ καὶ σκώληκας εἰς σάρκας αὐτῶν, καὶ κλαύσονται ἐν αἰσθήσει ἕως αἰῶνος. ὡς δὲ ἤλθοσαν εἰς ἱερουσαλὴμ, προσεκύνησαν τῷ θεῷ. καὶ ἡνίκα ἐκαθαρίσθη ὁ λαὸς, ἀνήνεγκαν τὰ ὁλοκαυτώματα αὐτῶν, καὶ τὰ ἑκούσια αὐτῶν καὶ τὰ δόματα. καὶ ἀνέθηκεν ἰουδὶθ πάντα τὰ σκεύη ὁλοφέρνου, ὅσα ἔδωκεν ὁ λαὸς αὐτῇ, καὶ τὸ κωνωπεῖον ὃ ἔλαβεν αὐτὴ ἐκ τοῦ κοιτῶνος αὐτοῦ, εἰς ἀνάθημα τῷ θεῷ ἔδωκε. καὶ ἦν ὁ λαὸς εὐφραινόμενος ἐν ἱερουσαλὴμ κατὰ πρόσωπον τῶν ἁγίων ἐπὶ μῆνας τρεῖς, καὶ ἰουδὶθ μετ᾽ αὐτῶν κατέμεινεν. μετὰ δὲ τὰς ἡμέρας ταύτας ἀνέζευξεν ἕκαστος εἰς τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ. καὶ ἰουδὶθ ἀπῆλθεν εἰς βετυλούα, καὶ κατέμεινεν ἐπὶ τῆς ὑπάρξεως αὐτῆς. καὶ ἐγένετο κατὰ τὸν καιρὸν αὐτῆς ἔνδοξος ἐν πάσῃ τῇ γῇ. καὶ πολλοὶ ἐπεθύμησαν αὐτὴν, καὶ οὐκ ἔγνω ἀνὴρ αὐτὴν πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς αὐτῆς, ἀφ᾽ ἧς ἡμέρας ἀπέθανε μανασσῆς ὁ ἀνὴρ αὐτῆς, καὶ προσετέθη πρὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ. καὶ ἦν προβαίνουσα μεγάλη σφόδρα. καὶ ἐγήρασεν ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς ἔτη ἑκατὸν πέντε, καὶ ἀφῆκε τὴν ἅβραν αὐτῆς ἐλευθέραν, καὶ ἀπέθανεν εἰς βετυλούα, καὶ ἔθαψαν αὐτὴν ἐν τῷ σπηλαίῳ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς μανασσῆ, καὶ ἐπένθησεν αὐτὴν οἶκος ἰσραὴλ ἡμέρας ἑπτά. καὶ διεῖλε τὰ ὑπάρχοντα αὐτῆς πρὸ τοῦ ἀποθανεῖν αὐτὴν πᾶσι τοῖς ἔγγιστα μανασσῆ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς, καὶ τοῖς ἔγγιστα τοῦ γένους αὐτῆς. καὶ οὐκ ἦν ἔτι ὁ ἐκφοβῶν τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ ἐν ταῖς ἡμέραις ἰουδὶθ καὶ μετὰ τὸ ἀποθανεῖν αὐτὴν ἡμέρας πολλάς.

Τέλος τῆς ἰουδὶθ.

ΕΣΘΗΡ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

ΕΤΟΥΣ δευτέρου βασιλεύοντος ἀρταξέρξου τοῦ μεγάλου βασιλέως τῇ μιᾷ τοῦ νισὰν, ἐνύπνιον εἶδε μαρδοχαῖος ὁ τοῦ ἰαΐρου, τοῦ σεμεΐου, τοῦ κισσαίου, ἐκ φυλῆς βενιαμὶν, ἄνθρωπος ἰουδαῖος, οἰκῶν ἐν σούσοις τῇ πόλει, ἄνθρωπος μέγας, θεραπεύων ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ βασιλέως. ἦν δὲ ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας, ἧς ᾐχμαλώτευσε ναβουχοδονόσορ βασιλεὺς βαβυλῶνος ἐξ ἱερουσαλὴμ, μετὰ ἰεχονίου τοῦ βασιλέως τῆς ἰουδαίας. καὶ τοῦτο αὐτοῦ τὸ ἐνύπνιον. καὶ ἰδοὺ φωναὶ καὶ θόρυβος, βρονταὶ καὶ σεισμὸς, τάραχος ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ ἰδοὺ δύο δράκοντες μεγάλοι, ἕτοιμοι προσῆλθον ἀμφότεροι παλαίειν, καὶ ἐγένετο αὐτῶν φωνὴ μεγάλη, καὶ τῇ φωνῇ αὐτῶν ἡτοιμάσθη πᾶν ἔθνος εἰς πόλεμον, ὥστε πολεμῆσαι δικαίων ἔθνος. καὶ ἰδοὺ ἡμέρα σκότους καὶ γνόφου, θλίψις καὶ στενοχωρία, κάκωσις καὶ τάραχος μέγας ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ἐταράχθη πᾶν ἔθνος δίκαιον φοβούμενοι τὰ ἑαυτῶν κακὰ, καὶ ἡτοιμάσθησαν ἀπολέσθαι, καὶ ἐβόησαν πρὸς τὸν θεόν. ἀπὸ δὲ τῆς βοῆς αὐτῶν ἐγένετο ὡσανεὶ ἀπὸ μικρᾶς πηγῆς ποταμὸς μέγας, ὕδωρ πολύ. καὶ φῶς καὶ ὁ ἥλιος ἀνέτειλε, καὶ οἱ ταπεινοὶ ὑψώθησαν, καὶ κατέφαγον τοὺς ἐνδόξους. καὶ διεγερθεὶς μαρδοχαῖος ὁ ἑωρακὼς τὸ ἐνύπνιον τοῦτο, καὶ τί ὁ θεὸς βεβούλευται ποιῆσαι, εἶχεν αὐτὸ ἐν τῇ καρδίᾳ, καὶ ἐν παντὶ λόγῳ ἤθελεν ἐπιγνῶναι αὐτὸ ἕως τῆς νυκτός. καὶ ἡσύχασε μαρδοχαῖος ἐν τῇ αὐλῇ μετὰ γαβαθὰ καὶ θάρρα τῶν δύο εὐνούχων τοῦ βασιλέως, τῶν φυλασσόντων τὴν αὐλὴν, ἤκουσέ τε αὐτῶν τοὺς λογισμοὺς καὶ τὰς μερίμνας αὐτῶν ἐξηρεύνησεν. καὶ ἔμαθεν, ὅτι ἑτοιμάζουσι τὰς χεῖρας ἐπιβαλεῖν ἀρταξέρξῃ τῷ βασιλεῖ. καὶ ὑπέδειξε τῷ βασιλεῖ περὶ αὐτῶν. καὶ ἐξήτασεν ὁ βασιλεὺς τοὺς δύο εὐνούχους, καὶ ὁμολογήσαντες ἀπήχθησαν. καὶ ἔγραψεν ὁ βασιλεὺς τοὺς λόγους τούτους εἰς μνημόσυνον, καὶ μαρδοχαῖος ἔγραψε περὶ τῶν λόγων τούτων. καὶ ἐπέταξεν ὁ βασιλεὺς μαρδοχαίῳ θεραπεύειν ἐν τῇ αὐλῇ, καὶ ἔδωκεν αὐτῷ δόματα περὶ τούτων. καὶ ἦν ἀμὰν ἀμαδάθου βουγαῖος ἔνδοξος ἐνώπιον τοῦ βασιλέως, καὶ ἐζήτησε κακοποιῆσαι τὸν μαρδοχαῖον καὶ τὸν λαὸν αὐτοῦ, ὑπὲρ τῶν δύο εὐνούχων τοῦ βασιλέως. καὶ ἐγένετο μετὰ τοὺς λόγους τούτους ἐν ταῖς ἡμέραις ἀρταξέρξου, οὗτος ὁ ἀρταξέρξης ἀπὸ τῆς ἰνδικῆς ἑκατὸν εἰκοσιεπτὰ χωρῶν ἐκράτησεν. ἐν αὐταῖς ταῖς ἡμέραις ὅτε ἐθρονίσθη βασιλεὺς ἀρταξέρξης ἐν σούσοις τῇ πόλει, ἐν τῷ τρίτῳ ἔτει βασιλεύοντος αὐτοῦ, δο-

A χὴν ἐποίησε τοῖς φίλοις καὶ τοῖς λοιποῖς ἔθνεσι, καὶ τοῖς περσῶν καὶ μήδων ἐνδόξοις, καὶ τοῖς ἄρχουσι τῶν σατραπῶν. καὶ μετὰ ταῦτα μετὰ τὸ δεῖξαι αὐτοῖς τὸν πλοῦτον τῆς βασιλείας αὐτοῦ, καὶ τὴν δόξαν τῆς εὐφροσύνης τοῦ πλούτου αὐτοῦ ἐν ἡμέραις ἑκατὸν ὀγδοήκοντα. ὅτε δὲ ἀνεπληρώθησαν αἱ ἡμέραι τοῦ γάμου, ἐποίησεν ὁ βασιλεὺς πότον τοῖς ἔθνεσι τοῖς εὑρεθεῖσιν εἰς τὴν πόλιν ἐπὶ ἡμέρας ἕξ, ἐν αὐλῇ οἴκου τοῦ βασιλέως κεκοσμημένῃ βυσσίνοις καὶ καρπασίνοις τεταμένοις ἐπὶ σχοινίοις βυσσίνοις καὶ πορφυροῖς, ἐπὶ κύβοις χρυσοῖς καὶ ἀργυροῖς, ἐπὶ στύλοις παρίνοις καὶ λιθίνοις.

B κλῖναι χρυσαῖ καὶ ἀργυραῖ ἐπὶ λιθοστρώτου σμαραγδίτου λίθου, καὶ πιννίνου, καὶ παρίνου λίθου. καὶ στρωμναὶ διαφανεῖς ποικίλως διηνθισμέναι, κύκλῳ ῥόδα πεπασμένα. ποτήρια χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ, καὶ ἀνθράκινον κυλίκιον προκείμενον ἀπὸ ταλάντων τρισμυρίων. οἶνος πολὺς καὶ ἡδὺς, ὃν αὐτὸς ὁ βασιλεὺς ἔπινεν. ὁ δὲ πότος οὗτος οὐ κατὰ προκείμενον νόμον ἐγένετο. οὕτως δὲ ἠθέλησεν ὁ βασιλεὺς, καὶ ἐπέταξε τοῖς οἰκονόμοις ποιῆσαι τὸ θέλημα αὐτοῦ καὶ τῶν ἀνθρώπων. καὶ ἀστὶν ἡ βασίλισσα ἐποίησε πότον ταῖς γυναιξὶν ἐν τοῖς βασιλείοις, ὅπου ὁ βασιλεὺς ἀρταξέρξης.

Γ ἐν δὲ τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ ἡδέως γενόμενος ὁ βασιλεὺς, εἶπε τῷ ἀμὰν καὶ βαζὰν, καὶ θάρρα, καὶ βαραζὶ, καὶ ζαθολθὰ, καὶ ἀβαταζὰ, καὶ θαραβὰ τοῖς ἑπτὰ εὐνούχοις τοῖς διακόνοις τοῦ βασιλέως ἀρταξέρξου, εἰσαγαγεῖν τὴν βασίλισσαν πρὸς αὐτὸν, βασιλεύειν αὐτὴν, καὶ περιθεῖναι αὐτῇ τὸ διάδημα. καὶ δεῖξαι αὐτὴν τοῖς ἄρχουσι καὶ τοῖς ἔθνεσι τὸ κάλλος αὐτῆς, ὅτι καλὴ ἦν. καὶ οὐκ εἰσήκουσεν αὐτοῦ ἀστὶν ἡ βασίλισσα ἐλθεῖν μετὰ τῶν εὐνούχων. καὶ ἐλυπήθη ὁ βασιλεὺς καὶ ὠργίσθη, καὶ εἶπε τοῖς φίλοις αὐτοῦ. κατὰ ταῦτα ἐλάλησεν ἀστὶν, ποιήσατε οὖν περὶ τούτου νόμον καὶ

Δ κρίσιν. καὶ προσῆλθεν αὐτῷ ἀρκεσαῖος, καὶ σαρσαθαῖος, καὶ μαλισεὰρ οἱ ἄρχοντες περσῶν καὶ μήδων, οἱ ἐγγὺς τοῦ βασιλέως, οἱ πρῶτοι παρακαθήμενοι τῷ βασιλεῖ, καὶ ἀπήγγειλαν αὐτῷ κατὰ τοὺς νόμους, ὡς δεῖ ποιῆσαι ἀστὶν τῇ βασιλίσσῃ, ὅτι οὐκ ἐποίησε τὰ ὑπὸ τοῦ βασιλέως προσταχθέντα διὰ τῶν εὐνούχων. καὶ εἶπεν ὁ μουχαῖος πρὸς τὸν βασιλέα καὶ τοὺς ἄρχοντας. οὐ τὸν βασιλέα μόνον ἠδίκησεν ἀστὶν ἡ βασίλισσα, ἀλλὰ καὶ πάντας τοὺς ἄρχοντας καὶ τοὺς ἡγουμένους τοῦ βασιλέως. καὶ γὰρ διηγήσατο αὐτοῖς τὰ ῥήματα τῆς βασιλίσσης, καὶ ὡς ἀντεῖπε τῷ βασιλεῖ.

E ὡς οὖν ἀντεῖπε τῷ βασιλεῖ ἀρταξέρξῃ, οὕτω σήμερον αἱ τυραννίδες αἱ λοιπαὶ τῶν ἀρχόντων περσῶν καὶ μήδων ἀκούσασαι τὰ τῷ βασιλεῖ λεχθέντα ὑπ' αὐτῆς, τολμήσουσιν ὁμοίως ἀτιμάσαι τοὺς ἄνδρας αὐτῶν. εἰ οὖν δοκεῖ τῷ βασιλεῖ, προσταξάτω βασιλικὸν, καὶ γραφήτω κατὰ τοὺς νόμους μήδων καὶ περσῶν, καὶ μὴ ἄλλως χρησάσθω, μὴ δὲ εἰσελθέτω ἔτι ἡ βασίλισσα πρὸς αὐτὸν, καὶ τὴν βασιλείαν αὐτῆς δότω ὁ βασιλεὺς γυναικὶ κρείττονι αὐτῆς. καὶ ἀκουσθήτω ὁ νόμος ὁ ὑπὸ τοῦ βασιλέως, ὃν ἐὰν ποιῇ ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ. καὶ οὕτω πᾶσαι αἱ γυναῖκες περιθήσουσι τιμὴν

τοῖς ἀνδράσιν ἑαυτῶν, ἀπὸ πτωχοῦ ἕως πλουσίου. καὶ ἤρεσεν ὁ λόγος τῷ βασιλεῖ καὶ τοῖς ἄρχουσι. καὶ ἐποίησεν ὁ βασιλεὺς καθὰ ἐλάλησεν ὁ μουχαῖος, καὶ ἀπέστειλεν εἰς πᾶσαν τὴν βασιλείαν κατὰ χώραν, κατὰ τὴν λέξιν αὐτῶν, ὥστε εἶναι φόβον αὐτοῖς ἐν ταῖς οἰκίαις αὐτῶν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

ΚΑὶ μετὰ τοὺς λόγους τούτους ἐκόπασεν ὁ βασιλεὺς τοῦ θυμοῦ, καὶ οὐκ ἔτι ἐμνήσθη τῆς ἀστίν, μνημονεύων οἷα ἐλάλησε, καὶ ὡς κατέκρινεν αὐτήν. καὶ εἶπαν οἱ διάκονοι τοῦ βασιλέως. ζητηθήτω τῷ βασιλεῖ κοράσια ἄφθορα καλὰ τῷ εἴδει. καὶ καταστήσει ὁ βασιλεὺς κωμάρχας ἐν πάσαις ταῖς χώραις τῆς βασιλείας αὐτοῦ. καὶ ἐπιλεξάτωσαν κοράσια παρθενικὰ καλὰ τῷ εἴδει εἰς σοῦσαν τὴν πόλιν εἰς τὸν γυναικῶνα, καὶ παραδοθήτωσαν τῷ εὐνούχῳ τοῦ βασιλέως τῷ φύλακι τῶν γυναικῶν. καὶ δοθήτω σμῆγμα, καὶ ἡ λοιπὴ ἐπιμέλεια. καὶ ἡ γυνὴ ἣ ἂν ἀρέσῃ τῷ βασιλεῖ, βασιλεύσει ἀντὶ ἀστίν. καὶ ἤρεσε τῷ βασιλεῖ τὸ πρᾶγμα, καὶ ἐποίησεν οὕτως. καὶ ἄνθρωπος ἦν ἰουδαῖος ἐν σούσοις τῇ πόλει, καὶ ὄνομα αὐτοῦ μαρδοχαῖος ὁ τοῦ ἰαΐρου, τοῦ σεμείου, τοῦ κισαίου, ἐκ φυλῆς βενιαμὶν, ὃς ἦν αἰχμάλωτος ἐξ ἱερουσαλὴμ, ἣν ᾐχμαλώτευσε ναβουχοδονόσορ βασιλεὺς βαβυλῶνος. καὶ ἦν τούτῳ παῖς θρεπτὴ, θυγάτηρ ἀμιναδὰβ ἀδελφοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ ὄνομα αὐτῇ ἐσθήρ. ἐν δὲ τῷ μεταλλάξαι αὐτῆς τοὺς γονεῖς, ἐπαίδευσεν αὐτὴν ἑαυτῷ εἰς γυναῖκα. καὶ ἦν τὸ κοράσιον καλὸν τὸ εἴδει. καὶ ὅτε ἠκούσθη τὸ τοῦ βασιλέως πρόσταγμα, συνήχθησαν πολλὰ κοράσια εἰς σοῦσαν τὴν πόλιν ὑπὸ χεῖρα γαΐ, καὶ ἤχθη ἐσθὴρ πρὸς γαῒ τὸν φύλακα τῶν γυναικῶν, καὶ ἤρεσεν αὐτῷ τὸ κοράσιον, καὶ εὗρε χάριν ἐνώπιον αὐτοῦ. καὶ ἔσπευσεν δοῦναι αὐτῇ τὸ σμῆγμα, καὶ τὴν μερίδα, καὶ τὰ ἑπτὰ κοράσια τὰ ἀποδεδειγμένα αὐτῇ ἐκ βασιλικοῦ. καὶ ἐχρήσατο αὐτῇ καλῶς καὶ ταῖς ἅβραις αὐτῆς ἐν τῷ γυναικῶνι. καὶ οὐχ ὑπέδειξεν ἐσθὴρ τὸ γένος αὐτῆς οὐδὲ τὴν πατρίδα, ὁ γὰρ μαρδοχαῖος ἐνετείλατο αὐτῇ μὴ ἀπαγγεῖλαι. καθ' ἑκάστην δὲ ἡμέραν περιεπάτει ὁ μαρδοχαῖος κατὰ τὴν αὐλὴν τὴν γυναικείαν, ἐπισκοπῶν τί ἐσθὴρ συμβήσεται. οὗτος δὲ ἦν καιρὸς κορασίου εἰσελθεῖν πρὸς τὸν βασιλέα, ὅταν ἀναπληρώσῃ μῆνας δεκαδύο. οὕτως γὰρ ἀναπληροῦνται αἱ ἡμέραι τῆς θεραπείας. μῆνας ἓξ ἀλειφομέναις ἐν σμυρνίνῳ ἐλαίῳ, καὶ μῆνας ἓξ ἐν τοῖς ἀρώμασι καὶ ἐν τοῖς σμήγμασι τῶν γυναικῶν, [a] καὶ τότε εἰσπορεύεται πρὸς τὸν βασιλέα. καὶ ᾧ ἐὰν εἴπῃ παραδώσει αὐτὴν συνεισέρχεσθαι αὐτῷ ἀπὸ τοῦ γυναικῶνος ἕως τῶν βασιλείων, δείλης εἰσπορεύεται, καὶ πρὸς ἡμέραν ἀποτρέχει εἰς τὸν γυναικῶνα τὸν δεύτερον, οὗ γαῒ ὁ εὐνοῦχος τοῦ βασιλέως ὁ φύλαξ τῶν γυναικῶν, καὶ οὐκ ἔτι εἰσπορεύεται πρὸς τὸν βασιλέα, ἐὰν μὴ κληθῇ ὀνόματι. ἐν δὲ τῷ ἀναπληροῦσθαι τὸν χρόνον ἐσθὴρ τῆς θυγατρὸς ἀμιναδὰβ ἀδελφοῦ πατρὸς μαρδοχαίου εἰσελθεῖν πρὸς τὸν βασιλέα, οὐδὲν ἠθέτησεν ὧν ἐνετείλατο ὁ εὐνοῦχος ὁ φύλαξ τῶν γυναικῶν. ἦν γὰρ ἐσθὴρ εὑρίσκουσα χάριν παρὰ πάντων τῶν βλεπόντων αὐτήν. καὶ εἰσῆλθεν ἐσθὴρ πρὸς ἀρταξέρξην τὸν βασιλέα τῷ δωδεκάτῳ μηνὶ, ὅς ἐστιν ἀδὰρ, τῷ ἑβδόμῳ ἔτει τῆς βασιλείας αὐτοῦ. καὶ ἠράσθη ὁ βασιλεὺς ἐσθὴρ, καὶ εὗρε χάριν παρὰ πάσας τὰς παρθένους, καὶ ἐπέθηκεν αὐτῇ τὸ διάδημα τὸ γυναικεῖον. καὶ ἐποίησεν ὁ βασιλεὺς πότον πᾶσι τοῖς φίλοις αὐτοῦ καὶ ταῖς δυνάμεσιν ἐπὶ ἡμέρας ἑπτὰ, καὶ ὕψωσε τοὺς γάμους ἐσθὴρ, καὶ ἄφεσιν ἐποίησε τοῖς ὑπὸ τὴν βασιλείαν αὐτοῦ. ὁ δὲ μαρδοχαῖος ἐθεράπευεν ἐν τῇ αὐλῇ. ἡ δὲ ἐσθὴρ οὐχ ὑπέδειξε τὴν πατρίδα αὐτῆς. οὕτως γὰρ ἐνετείλατο αὐτῇ μαρδοχαῖος, φοβεῖσθαι τὸν θεὸν, καὶ ποιεῖν τὰ προστάγματα αὐτοῦ, καθὼς ἦν μετ' αὐτοῦ. καὶ ἐσθὴρ οὐ μετήλλαξε τὴν ἀγωγὴν αὐτῆς. καὶ ἐλυπήθησαν οἱ δύο εὐνοῦχοι τοῦ βασιλέως οἱ ἀρχισωματοφύλακες, ὅτι προήχθη μαρδοχαῖος, καὶ ἐζήτουν ἀποκτεῖναι ἀρταξέρξην τὸν βασιλέα. καὶ ἐδηλώθη μαρδοχαίῳ ὁ λόγος, καὶ ἐσήμανεν ἐσθὴρ, καὶ αὐτὴ ἐνεφάνισε τῷ βασιλεῖ τὰ τῆς ἐπιβουλῆς. ὁ δὲ βασιλεὺς ἤτασε τοὺς δύο εὐνούχους, καὶ ἐκρέμασεν αὐτούς. καὶ προσέταξεν ὁ βασιλεὺς καταχωρίσαι εἰς μνημόσυνον ἐν τῇ βασιλικῇ βιβλιοθήκῃ, ὑπὲρ τῆς εὐνοίας μαρδοχαίου ἐν ἐγκωμίῳ.

a [καὶ τότε εἰσπορεύεται] Plerique libri habent, καὶ τότε εἰσπορεύονται πρὸς τὸν βασιλέα. καὶ ᾧ ἐὰν εἴπῃ παραδώσειν αὐτήν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ.

ΜΕτὰ δὲ ταῦτα ἐδόξασεν ὁ βασιλεὺς ἀρταξέρξης ἀμὰν ἀμαδαθοῦ βουγαῖον, καὶ ὕψωσεν αὐτὸν, καὶ ἐπρωτοβάθρει πάντων τῶν φίλων αὐτοῦ, καὶ πάντες οἱ ἐν τῇ αὐλῇ προσεκύνουν αὐτῷ. οὕτως γὰρ προσέταξεν ὁ βασιλεὺς ποιῆσαι. ὁ δὲ μαρδοχαῖος οὐ προσεκύνει αὐτῷ. καὶ ἐλάλησαν οἱ ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ βασιλέως τῷ μαρδοχαίῳ. μαρδοχαῖε τί παρακούεις τὰ ὑπὸ τοῦ βασιλέως λεγόμενα; καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐλάλουν αὐτῷ, καὶ οὐχ ὑπήκουεν αὐτῶν. καὶ ὑπέδειξαν τῷ ἀμὰν, μαρδοχαῖον τοῖς τοῦ βασιλέως λόγοις ἀντιτασσόμενον, καὶ ὑπέδειξεν αὐτοῖς ὁ μαρδοχαῖος ὅτι ἰουδαῖός ἐστι. καὶ ἐπιγνοὺς ἀμὰν ὅτι οὐ προσκυνεῖ αὐτῷ μαρδοχαῖος, ἐθυμώθη σφόδρα καὶ ἐβουλεύσατο ἀφανίσαι πάντας τοὺς ὑπὸ τὴν ἀρταξέρξου βασιλείαν ἰουδαίους. καὶ ἐποίησε ψήφισμα ἐν ἔτει δωδεκάτῳ τῆς βασιλείας ἀρταξέρξου, καὶ ἔβαλε κλήρους ἡμέραν ἐξ ἡμέρας, καὶ μῆνα ἐκ μηνὸς, ὥστε ἀπολέσαι ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ τὸ γένος μαρδοχαίου. καὶ ἔπεσεν ὁ κλῆρος εἰς τὴν τεσσαρεσκαιδεκάτην τοῦ μηνὸς ὅς ἐστιν ἀδάρ. καὶ ἐλάλησε πρὸς τὸν βασιλέα ἀρταξέρξην, λέγων. ὑπάρχει ἔθνος διεσπαρμένον ἐν τοῖς ἔθνεσιν ἐν πάσῃ τῇ βασιλείᾳ σου, οἱ δὲ νόμοι αὐτῶν ἔξαλλοι παρὰ πάντα τὰ ἔθνη, τῶν δὲ νόμων τοῦ βασιλέως παρακούουσι, καὶ οὐ συμφέρει τῷ βασιλεῖ ἐάσαι αὐτούς. εἰ δοκεῖ τῷ βασιλεῖ, δογματι-

μαπισάτω ἀπολέσαι αὐτοὺς, κἀγὼ διαγράψω εἰς τὸ γαζοφυλάκιον τοῦ βασιλέως, ἀργυρίου τάλαντα μύρια. καὶ περιελόμενος ὁ βασιλεὺς τὸν δακτύλιον, ἔδωκεν εἰς χεῖρας τῷ ἀμὰν, σφραγίσαι [α] κατὰ τῶν γεγραμμένων κατὰ τῶν ἰουδαίων. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς τῷ ἀμάν. τὸ μὲν ἀργύριον ἔχε, τοῖς δὲ ἔθνεσι χρῶ ὡς βούλει. καὶ ἐκλήθησαν οἱ γραμματεῖς τοῦ βασιλέως μηνὶ πρώτῳ τῇ τρισκαιδεκάτῃ, καὶ ἔγραψαν ὡς ἐπέταξεν ἀμὰν τοῖς στρατηγοῖς καὶ τοῖς ἄρχουσι κατὰ πᾶσαν χώραν ἀπὸ ἰνδικῆς ἕως τῆς αἰθιοπίας, ταῖς ἑκατὸν εἰκοσιεπτὰ χώραις, τοῖς τε ἄρχουσι τῶν ἐθνῶν κατὰ τὴν αὐτῶν λέξιν, διὰ ἀρταξέρξου τοῦ βασιλέως. καὶ ἀπεστάλη διὰ βιβλιαφόρων εἰς τὴν ἀρταξέρξου βασιλείαν, ἀφανίσαι τὸ γένος τῶν ἰουδαίων ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ μηνὸς δωδεκάτου, ὅς ἐστιν ἀδαρ, καὶ διαρπάσαι τὰ ὑπάρχοντα αὐτῶν. τῆς δὲ ἐπιστολῆς ἐστι τὸ ἀντίγραφον τόδε. βασιλεὺς μέγας ἀρταξέρξης τοῖς ἀπὸ τῆς ἰνδικῆς ἕως τῆς αἰθιοπίας ἑκατὸν εἰκοσιεπτὰ χωρῶν ἄρχουσι καὶ τοπάρχαις ὑποτεταγμένοις τάδε γράφει. πολλῶν ἐπάρξας ἐθνῶν, καὶ πάσης ἐπικρατήσας οἰκουμένης, ἐβουλήθην μὴ τῷ θράσει τῆς ἐξουσίας ἐπαιρόμενος, ἐπιεικέστερον δὲ καὶ μετὰ ἠπιότητος ἀεὶ διεξάγων τοὺς τῶν ὑποτεταγμένων ἀκυμάντους διαπαντὸς καταστῆσαι βίους, τήν τε βασιλείαν [β] ἥμερον καὶ πορευτὴν μέχρι περάτων παρεξόμενος, ἀνανεώσασθαί τε τὴν ποθουμένην τοῖς πᾶσιν ἀνθρώποις εἰρήνην. πυθομένου δέ μου τῶν συμβούλων, πῶς ἂν ἀχθείη τοῦτο ἐπὶ πέρας, ὁ σωφροσύνῃ παρ' ἡμῖν [γ] διενέγκας, καὶ ἐν τῇ εὐνοίᾳ ἀπαραλλάκτως καὶ βεβαίᾳ πίστει ἀποδεδειγμένος, καὶ δεύτερον τῶν βασιλειῶν γέρας ἀπενηνεγμένος ἀμὰν, ἐπέδειξεν ἡμῖν ἐν πάσαις ταῖς κατὰ τὴν οἰκουμένην φυλαῖς ἀναμεμῖχθαι δυσμενῆ λαόν τινα, τοῖς νόμοις ἀντίθετον πρὸς πᾶν ἔθνος, τά τε τῶν βασιλέων παραπέμποντας διηνεκῶς διατάγματα, πρὸς τὸ μὴ κατατίθεσθαι τὴν ὑφ' ἡμῶν κατευθυνομένην ἀμέμπτως συναρχίαν. διειληφότες οὖν τόδε τὸ ἔθνος μονώτατον ἐν ἀντιπαραγωγῇ παντὶ διαπαντὸς ἀνθρώπῳ κείμενον, διαγωγὴν νόμων ξενίζουσαν παραλλάσσον, καὶ δυσνοοῦν τοῖς ἡμετέροις πράγμασι τὰ χείριστα συντελοῦν κακὰ, καὶ πρὸς τὸ μὴ τὴν βασιλείαν εὐσταθείας τυγχάνειν. προστετάχαμεν οὖν τοὺς σημαινομένους ὑμῖν ἐν τοῖς γεγραμμένοις ὑπὸ ἀμὰν τοῦ τεταγμένου ἐπὶ τῶν πραγμάτων, καὶ δευτέρου πατρὸς ἡμῶν, πάντας σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις ἀπολέσαι ὁλορριζί, ταῖς τῶν ἐχθρῶν μαχαίραις ἄνευ παντὸς οἴκτου καὶ φειδοῦς, τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ τοῦ δωδεκάτου μηνὸς ἀδὰρ, τοῦ ἐνεστῶτος ἔτους, ὅπως οἱ πάλαι καὶ νῦν δυσμενεῖς ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ βιαίως εἰς τὸν ᾅδην κατελθόντες, εἰς τὸν μετέπειτα χρόνον εὐσταθῆ καὶ ἀτάραχα παρέχωσιν ἡμῖν διὰ τέλους τὰ πράγματα. τὰ δὲ ἀντίγραφα τῶν ἐπιστολῶν ἐξετίθετο κατὰ χώραν. καὶ προσετάγη πᾶσι τοῖς ἔθνεσιν ἑτοίμους εἶναι εἰς τὴν ἡμέραν ταύτην. ἐσπεύδετο δὲ τὸ πρᾶγμα, καὶ εἰς σοῦσαν. ὁ δὲ βασιλεὺς καὶ ἀμὰν ἐκωθωνίζοντο. ἐταράσσετο δὲ ἡ πόλις.

α [Σφραγίσαι κατὰ τῶν γεγραμμένων.] Aliquot libri habent, σφραγίσαι πάντα τὰ γεγραμμένα. Nonnulli, κατὰ τὸ γεγραμμένον. β [Βασιλείαν ἥμερον.] Plerique libri habent, βασιλείαν ἤρεμον. γ [διενέγκας.] AA. LL. habent, διαπρέψας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

Ο δὲ μαρδοχαῖος ἐπιγνοὺς τὸ συντελούμενον, διέρρηξε τὰ ἱμάτια ἑαυτοῦ, καὶ ἐνεδύσατο σάκκον, καὶ κατεπάσατο σποδόν. καὶ ἐκπηδήσας διὰ τῆς πλατείας τῆς πόλεως, ἐβόα φωνῇ μεγάλῃ. αἴρεται ἔθνος μηδὲν ἠδικηκός. καὶ ἦλθεν ἕως τῆς πύλης τοῦ βασιλέως, καὶ ἔστη. οὐ γὰρ ἦν αὐτῷ ἐξὸν εἰσελθεῖν εἰς τὴν αὐλὴν, σάκκον ἔχοντι καὶ σποδόν. καὶ ἐν πάσῃ χώρᾳ οὗ ἐξετίθετο τὰ γράμματα, κραυγὴ καὶ κοπετὸς καὶ πένθος μέγα τοῖς ἰουδαίοις, σάκκον καὶ σποδὸν ἔστρωσαν ἑαυτοῖς. καὶ εἰσῆλθον αἱ ἅβραι καὶ οἱ εὐνοῦχοι τῆς βασιλίσσης, καὶ ἀνήγγειλαν αὐτῇ. καὶ ἐταράχθη ἀκούσασα τὸ γεγονός. καὶ ἀπέστειλε στολίσαι τὸν μαρδοχαῖον, καὶ ἀφελέσθαι αὐτοῦ τὸν σάκκον. ὁ δὲ οὐκ ἐπείσθη. ἡ δὲ ἐσθὴρ προσεκαλέσατο ἀχραθαῖον τὸν εὐνοῦχον αὐτῆς, ὃς παρειστήκει αὐτῇ, καὶ ἀπέστειλε μαθεῖν αὐτῇ παρὰ τοῦ μαρδοχαίου τὸ ἀκριβές. ὁ δὲ μαρδοχαῖος ὑπέδειξεν αὐτῷ τὸ γεγονὸς, καὶ τὴν ἐπαγγελίαν ἣν ἐπηγγείλατο ἀμὰν τῷ βασιλεῖ εἰς τὴν γάζαν ταλάντων μυρίων, ἵνα ἀπολέσῃ τοὺς ἰουδαίους. καὶ τὸ ἀντίγραφον τὸ ἐν σούσοις ἐκτεθὲν ὑπὲρ τοῦ ἀπολέσθαι αὐτοὺς ἔδωκεν αὐτῷ δεῖξαι τῇ ἐσθήρ. καὶ εἶπεν αὐτῷ, ἐντείλασθαι αὐτῇ εἰσελθούσῃ παραιτήσασθαι τὸν βασιλέα, καὶ ἀξιῶσαι αὐτὸν περὶ τοῦ λαοῦ, μνησθεῖσα ἡμερῶν ταπεινώσεώς σου, ὡς ἐτράφης ἐν χειρί μου, διότι ἀμὰν ὁ δευτερεύων τῷ βασιλεῖ ἐλάλησε καθ' ἡμῶν εἰς θάνατον. ἐπικάλεσαι τὸν κύριον, καὶ λάλησον τῷ βασιλεῖ περὶ ἡμῶν, ῥῦσαι ἡμᾶς ἐκ θανάτου. εἰσελθὼν δὲ ὁ ἀχραθαῖος ἐλάλησεν αὐτῇ πάντας τοὺς λόγους τούτους. εἶπε δὲ ἐσθὴρ πρὸς ἀχραθαῖον. πορεύθητι πρὸς μαρδοχαῖον, καὶ εἶπον ὅτι τὰ ἔθνη πάντα τῆς βασιλείας γινώσκει, ὅτι πᾶς ἄνθρωπος ἢ γυνὴ ὃς εἰσελεύσεται πρὸς τὸν βασιλέα εἰς τὴν αὐλὴν τὴν ἐσωτέραν ἄκλητος, οὐκ ἔστιν αὐτῷ σωτηρία. πλὴν ᾧ ἐκτείνῃ ὁ βασιλεὺς τὴν χρυσῆν ῥάβδον, οὗτος σωθήσεται. κἀγὼ οὐ κέκλημαι εἰσελθεῖν πρὸς τὸν βασιλέα, εἰσὶν αὗται ἡμέραι τριάκοντα. καὶ ἀπήγγειλεν ἀχραθαῖος μαρδοχαίῳ πάντας τοὺς λόγους ἐσθήρ. καὶ εἶπε μαρδοχαῖος πρὸς ἀχραθαῖον. πορεύθητι, καὶ εἶπον αὐτῇ. ἐσθὴρ, μὴ εἴπῃς σεαυτῇ, ὅτι σωθήσῃ μόνη ἐν τῇ βασιλείᾳ παρὰ πάντας τοὺς ἰουδαίους. ὡς ὅτι ἐὰν παρακούσῃς ἐν τούτῳ τῷ καιρῷ, ἄλλοθεν βοήθεια καὶ σκέπη ἔσται τοῖς ἰουδαίοις. σὺ δὲ, καὶ ὁ οἶκος τοῦ πατρός σου ἀπολεῖσθε. καὶ τίς οἶδεν, εἰ εἰς τὸν καιρὸν τοῦτον ἐβασίλευσας; καὶ ἐξαπέστειλεν ἐσθὴρ τὸν ἥκοντα πρὸς αὐτὴν, πρὸς μαρδοχαῖον, λέγουσα. βαδίσας ἐκκλησίασον τοὺς ἰουδαίους τοὺς ἐν σούσοις, καὶ νηστεύσατε ἐπ' ἐμοὶ, καὶ μὴ φάγητε, μηδὲ πίητε ἐπὶ ἡμέρας τρεῖς νύκτα καὶ ἡμέραν. κἀγὼ δὲ καὶ αἱ ἅβραι μου ἀσιτήσομεν. καὶ τότε εἰσε-

εἰσελεύσομαι πρὸς τὸν βασιλέα παρὰ τὸν νόμον, ἐὰν καὶ ἀπολέσθαι με δέῃ. καὶ βαδίσας μαρδοχαῖος ἐποίησεν ὅσα ἐνετείλατο αὐτῷ ἐσθήρ. καὶ ἐδεήθη κυρίου, μνημονεύων πάντα τὰ ἔργα κυρίου, καὶ εἶπε. κύριε κύριε βασιλεῦ πάντων κρατῶν, ὅτι ἐν ἐξουσίᾳ σου τὸ πᾶν ἐστι, καὶ οὐκ ἔστιν ὁ ἀντιδοξῶν σοι ἐν τῷ θέλειν σε σῶσαι τὸν ἰσραήλ. ὅτι σὺ ἐποίησας τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, καὶ πᾶν θαυμαζόμενον ἐν τῇ ὑπ' οὐρανόν. καὶ κύριος εἶ πάντων, καὶ οὐκ ἔστιν ὃς ἀντιτάξεταί σοι τῷ κυρίῳ. σὺ πάντα γινώσκεις. σὺ οἶδας κύριε, ὅτι οὐκ ἐν ὕβρει, οὐδὲ ἐν ὑπερηφανείᾳ, οὐδὲ ἐν φιλοδοξίᾳ ἐποίησα τοῦτο, τὸ μὴ προσκυνεῖν τὸν ὑπερήφανον ἀμάν. ὅτι ηὐδόκουν φιλεῖν πέλματα ποδῶν αὐτοῦ πρὸς σωτηρίαν ἰσραήλ. ἀλλ' ἐποίησα τοῦτο, ἵνα μὴ θῶ δόξαν ἀνθρώπου ὑπεράνω δόξης θεοῦ. καὶ οὐ προσκυνήσω οὐδένα, πλὴν σοῦ τοῦ κυρίου μου, καὶ οὐ ποιήσω αὐτὰ ἐν ὑπερηφανείᾳ. καὶ νῦν κύριε ὁ θεὸς ὁ βασιλεὺς ὁ θεὸς ἀβραάμ, φεῖσαι τοῦ λαοῦ σου, ὅτι ἐπιβλέπουσιν ἡμῖν εἰς καταφθοράν, καὶ ἐπεθύμησαν ἀπολέσαι τὴν ἐξ ἀρχῆς κληρονομίαν σου. μὴ ὑπερίδῃς τὴν μερίδα σου, ἣν σεαυτῷ ἐλυτρώσω ἐκ γῆς αἰγύπτου. ἐπάκουσον τῆς δεήσεώς μου, καὶ ἱλάσθητι τῷ κλήρῳ σου, καὶ στρέψον τὸ πένθος ἡμῶν εἰς εὐωχίαν, ἵνα ζῶντες ὑμνῶμέν σου τὸ ὄνομα κύριε, καὶ μὴ ἀφανίσῃς στόμα αἰνούντων σε κύριε. καὶ πᾶς ἰσραὴλ ἐκέκραξεν ἐξ ἰσχύος αὐτῶν, ὅτι θάνατος αὐτῶν ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτῶν. καὶ ἐσθὴρ ἡ βασίλισσα κατέφυγεν ἐπὶ τὸν κύριον ἐν ἀγῶνι θανάτου κατειλημμένη, καὶ ἀφελομένη τὰ ἱμάτια τῆς δόξης αὐτῆς, ἐνεδύσατο ἱμάτια στενοχωρίας καὶ πένθους, καὶ ἀντὶ τῶν ὑπερηφάνων ἡδυσμάτων, σποδοῦ καὶ κοπριῶν ἐνέπλησε τὴν κεφαλὴν αὐτῆς. καὶ τὸ σῶμα αὐτῆς ἐταπείνωσε σφόδρα, καὶ πάντα τόπον κόσμου ἀγαλλιάματος αὐτῆς ἔπλησε στρεπτῶν τριχῶν αὐτῆς. καὶ ἐδεῖτο κυρίου θεοῦ ἰσραήλ, καὶ εἶπε. κύριέ μου βασιλεὺς ἡμῶν σὺ εἶ μόνος, βοήθησόν μοι τῇ μόνῃ, καὶ μὴ ἐχούσῃ βοηθὸν εἰ μὴ σέ, ὅτι κίνδυνός μου ἐν χειρί μου. ἐγὼ ἤκουον ἐκ γενετῆς μου ἐν φυλῇ πατριᾶς μου, ὅτι σὺ κύριε ἔλαβες τὸν ἰσραὴλ ἐκ πάντων τῶν ἐθνῶν, καὶ τοὺς πατέρας ἡμῶν ἐκ πάντων τῶν προγόνων αὐτῶν εἰς κληρονομίαν αἰώνιον, καὶ ἐποίησας αὐτοῖς ὅσα ἐλάλησας. καὶ νῦν ἡμάρτομεν ἐνώπιόν σου, καὶ παρέδωκας ἡμᾶς εἰς χεῖρας τῶν ἐχθρῶν ἡμῶν, ἀνθ' ὧν ἐδοξάσαμεν τοὺς θεοὺς αὐτῶν. δίκαιος εἶ κύριε, καὶ νῦν οὐχ ἱκανώθησαν ἐν πικρασμῷ δουλείας ἡμῶν, ἀλλ' ἔθηκαν τὰς χεῖρας αὐτῶν ἐπὶ τὰς χεῖρας τῶν εἰδώλων αὐτῶν, ἐξᾶραι ὁρισμὸν στόματός σου, καὶ ἀφανίσαι κληρονομίαν σου, καὶ ἐμφράξαι στόμα αἰνούντων σοι, καὶ σβέσαι δόξαν οἴκου σου καὶ θυσιαστηρίου σου, καὶ ἀνοῖξαι στόμα ἐθνῶν εἰς ἀρετὰς ματαίων, καὶ θαυμασθῆναι βασιλέα σάρκινον εἰς αἰῶνα. μὴ παραδῷς κύριε τὸ σκῆπτρόν σου τοῖς μὴ οὖσι, καὶ μὴ καταγελασάτωσαν ἐν τῇ πτώσει ἡμῶν, ἀλλὰ στρέψον τὴν βουλὴν αὐτῶν ἐπ' αὐτούς. τὸν δὲ ἀρξάμενον ἐφ' ἡμᾶς παραδειγμάτισον. μνήσθητι κύριε, γνώσθητι ἐν καιρῷ θλίψεως ἡμῶν, καὶ ἐμὲ θάρσυνον βασιλεῦ τῶν θεῶν, καὶ πάσης ἀρχῆς ἐπικρατῶν. δὸς λόγον εὔρυθμον εἰς τὸ στόμα μου ἐνώπιον τοῦ λέοντος, καὶ μετάθες τὴν καρδίαν αὐτοῦ εἰς μῖσος τοῦ πολεμοῦντος ἡμᾶς, εἰς συντέλειαν αὐτοῦ καὶ τῶν ὁμονοούντων αὐτῷ. ἡμᾶς δὲ ῥῦσαι ἐν χειρί σου, καὶ βοήθησόν μοι τῇ μόνῃ, καὶ μὴ ἐχούσῃ εἰ μὴ σὲ κύριε. πάντων γνῶσιν ἔχεις, καὶ οἶδας ὅτι ἐμίσησα δόξαν ἀνόμων, καὶ βδελύσσομαι κοίτην ἀπεριτμήτων, καὶ παντὸς ἀλλοτρίου. σὺ οἶδας τὴν ἀνάγκην μου, ὅτι βδελύσσομαι τὸ σημεῖον τῆς ὑπερηφανείας μου, ὅ ἐστιν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς μου ἐν ἡμέραις ὀπτασίας μου. βδελύσσομαι αὐτὸ ὡς ῥάκος καταμηνίων, καὶ οὐ φορῶ αὐτὸ ἐν ἡμέραις ἡσυχίας μου. καὶ οὐκ ἔφαγεν ἡ δούλη σου τράπεζαν ἀμάν, καὶ οὐκ ἐδόξασα συμπόσιον βασιλέως, οὐδὲ ἔπιον οἶνον σπονδῶν. καὶ οὐκ ηὐφράνθη ἡ δούλη σου ἀφ' ἡμέρας μεταβολῆς μου μέχρι νῦν, πλὴν ἐπὶ σοὶ κύριε ὁ θεὸς ἀβραάμ. ὁ θεὸς ὁ ἰσχύων ἐπὶ πάντας, εἰσάκουσον φωνὴν ἀπηλπισμένων, καὶ ῥῦσαι ἡμᾶς ἐκ χειρὸς τῶν πονηρευομένων, καὶ ῥῦσαι με ἐκ τοῦ φόβου μου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε'.

ΚΑὶ ἐγενήθη ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ ὡς ἐπαύσατο προσευχομένη, ἐξεδύσατο τὰ ἱμάτια τῆς θεραπείας, καὶ περιεβάλλετο τὴν δόξαν αὐτῆς. καὶ γενηθεῖσα ἐπιφανής, ἐπικαλεσαμένη τὸν πάντων ἐπόπτην θεὸν καὶ σωτῆρα, παρέλαβε τὰς δύο ἅβρας. καὶ τῇ μὲν μιᾷ ἐπηρείδετο ὡς τρυφερευομένη, ἡ δὲ ἑτέρα ἐπηκολούθει κουφίζουσα τὴν ἔνδυσιν αὐτῆς. καὶ αὐτὴ ἐρυθριῶσα ἀκμῇ κάλλους αὐτῆς. καὶ τὸ πρόσωπον αὐτῆς ἱλαρόν, ὡς προσφιλές. ἡ δὲ καρδία αὐτῆς ἀπεστενωμένη ἀπὸ τοῦ φόβου. καὶ εἰσελθοῦσα πάσας τὰς θύρας, κατέστη ἐνώπιον τοῦ βασιλέως. καὶ αὐτὸς ἐκάθητο ἐπὶ τοῦ θρόνου τῆς βασιλείας αὐτοῦ, καὶ πᾶσαν στολὴν τῆς ἐπιφανείας αὐτοῦ ἐνδεδύκει, ὅλος διὰ χρυσοῦ καὶ λίθων πολυτελῶν, καὶ ἦν φοβερὸς σφόδρα. καὶ ἄρας τὸ πρόσωπον αὐτοῦ πεπυρωμένον δόξῃ, ἐν ἀκμῇ θυμοῦ ἔβλεψε. καὶ ἔπεσεν ἡ βασίλισσα, καὶ μετέβαλε τὸ χρῶμα αὐτῆς ἐν ἐκλύσει. καὶ κατεπέκυψεν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τῆς ἅβρας τῆς προπορευομένης. καὶ μετέβαλεν ὁ θεὸς τὸ πνεῦμα τοῦ βασιλέως εἰς πραΰτητα, καὶ ἀγωνιάσας ἀνεπήδησεν ἀπὸ τοῦ θρόνου αὐτοῦ, καὶ ἀνέλαβεν αὐτὴν ἐπὶ τὰς ἀγκάλας αὐτοῦ μέχρις οὗ κατέστη. καὶ παρεκάλει αὐτὴν λόγοις εἰρηνικοῖς, καὶ εἶπεν αὐτῇ. τί ἐστιν ἐσθήρ; ἐγὼ ὁ ἀδελφός σου, θάρσει οὐ μὴ ἀποθάνῃς. ὅτι κοινὸν τὸ πρόσταγμα ἡμῶν ἐστι. πρόσελθε. καὶ ἄρας τὴν χρυσῆν ῥάβδον, ἐπέθηκεν ἐπὶ τὸν τράχηλον αὐτῆς, καὶ ἠσπάσατο αὐτήν, καὶ εἶπε. λάλησόν μοι. καὶ εἶπεν αὐτῷ. εἶδόν σε κύριε ὡς ἄγγελον θεοῦ, καὶ ἐταράχθη ἡ καρδία μου ἀπὸ φόβου τῆς δόξης σου, ὅτι θαυμαστὸς εἶ κύριε, καὶ τὸ πρόσωπόν σου χαρίτων μεστόν. ἐν δὲ τῷ διαλέγεσθαι αὐτήν, ἔπεσεν ἀπὸ ἐκλύσεως. καὶ ὁ βασιλεὺς ἐταράσσετο, καὶ πᾶσα ἡ θεραπεία

πεία αὐτῇ παρεκάλει αὐτήν. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεύς. τί θέλεις ἐσθήρ; καὶ τί σου ἐστὶ τὸ ἀξίωμα; ἕως τοῦ ἡμίσους τῆς βασιλείας μου, καὶ ἔσται σοι. εἶπε δὲ ἐσθήρ. ἡμέρα μου ἐπίσημος σήμερόν ἐστι. εἰ οὖν δοκεῖ τῷ βασιλεῖ, ἐλθάτω καὶ αὐτὸς καὶ ἀμὰν εἰς τὴν δοχὴν, ἣν ποιήσω σήμερον. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεύς. κατασπεύσατε ἀμὰν, ὅπως ποιήσωμεν τὸν λόγον ἐσθήρ. καὶ παραγίνονται ἀμφότεροι εἰς τὴν δοχὴν, ἣν εἶπεν ἐσθήρ. ἐν δὲ τῷ πότῳ εἶπεν ὁ βασιλεὺς πρὸς ἐσθήρ. τί ἐστιν βασίλισσα ἐσθήρ; καὶ ἔσται ὅσα ἀξιοῖς. καὶ εἶπε. τὸ αἴτημά μου, καὶ τὸ ἀξίωμα. εἰ εὗρον χάριν ἐνώπιον τοῦ βασιλέως, ἐλθάτω ὁ βασιλεὺς καὶ ἀμὰν ἔτι τὴν αὔριον εἰς τὴν δοχὴν, ἣν ποιήσω αὐτοῖς, καὶ αὔριον ποιήσω τὰ αὐτά. καὶ ἐξῆλθεν ὁ ἀμὰν ἀπὸ τοῦ βασιλέως ὑπερχαρὴς εὐφραινόμενος. ἐν δὲ τῷ ἰδεῖν ἀμὰν μαρδοχαῖον τὸν ἰουδαῖον ἐν τῇ αὐλῇ, ἐθυμώθη σφόδρα. καὶ εἰσελθὼν εἰς τὰ ἴδια, ἐκάλεσε τοὺς φίλους, καὶ ζωσάραν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ ὑπέδειξεν αὐτοῖς τὸν πλοῦτον αὐτοῦ, καὶ τὴν δόξαν ἣν ὁ βασιλεὺς αὐτῷ περιέθηκε, καὶ ὡς ἐποίησεν αὐτὸν πρωτεύειν καὶ ἡγεῖσθαι τῆς βασιλείας. καὶ εἶπεν ἀμάν. οὐ κέκληκεν ἡ βασίλισσα μετὰ τοῦ βασιλέως οὐδένα εἰς τὴν δοχὴν, ἀλλ' ἢ ἐμὲ, καὶ εἰς τὴν αὔριον κέκλημαι. καὶ ταῦτά μοι οὐκ ἀρέσκει, ὅταν ἴδω μαρδοχαῖον τὸν ἰουδαῖον ἐν τῇ αὐλῇ. καὶ εἶπεν πρὸς αὐτὸν ζωσάρα ἡ γυνὴ αὐτοῦ, καὶ οἱ φίλοι. κοπήτω σοι ξύλον πηχῶν πεντήκοντα, ὄρθρου δὲ εἶπον τῷ βασιλεῖ, καὶ κρεμασθήτω μαρδοχαῖος ἐπὶ τοῦ ξύλου. σὺ δὲ εἴσελθε εἰς τὴν δοχὴν σὺν τῷ βασιλεῖ, καὶ εὐφραίνου. καὶ ἤρεσε τὸ ῥῆμα τῷ ἀμὰν, καὶ ἡτοιμάσθη τὸ ξύλον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ϛ'.

Ο δὲ κύριος ἀπέστησε τὸν ὕπνον ἀπὸ τοῦ βασιλέως τὴν νύκτα ἐκείνην. καὶ εἶπε τῷ διακόνῳ αὐτοῦ εἰσφέρειν γράμματα μνημόσυνα τῶν ἡμερῶν ἀναγινώσκειν αὐτῷ. εὗρε δὲ τὰ γράμματα τὰ γραφέντα περὶ μαρδοχαίου, ὡς ἀπήγγειλε τῷ βασιλεῖ περὶ τῶν δύο εὐνούχων τοῦ βασιλέως ἐν τῷ φυλάσσειν αὐτοὺς, καὶ ζητῆσαι ἐπιβαλεῖν τὰς χεῖρας ἀρταξέρξῃ. εἶπε δὲ ὁ βασιλεύς. τίνα δόξαν ἢ χάριν ἐποιήσαμεν τῷ μαρδοχαίῳ; καὶ εἶπαν οἱ διάκονοι τοῦ βασιλέως. οὐκ ἐποίησας αὐτῷ οὐδέν. ἐν δὲ τῷ πυνθάνεσθαι τὸν βασιλέα περὶ τῆς εὐνοίας μαρδοχαίου, ἰδοὺ ἀμὰν ἐν τῇ αὐλῇ. εἶπε δὲ ὁ βασιλεύς. τίς ἐν τῇ αὐλῇ; ὁ δὲ ἀμὰν εἰσῆλθεν εἰπεῖν τῷ βασιλεῖ, κρεμάσαι τὸν μαρδοχαῖον ἐπὶ τῷ ξύλῳ, ᾧ ἡτοίμασε. καὶ εἶπαν οἱ διάκονοι τοῦ βασιλέως. ἰδοὺ ἀμὰν ἕστηκεν ἐν τῇ αὐλῇ. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεύς. καλέσατε αὐτόν. εἶπε δὲ ὁ βασιλεὺς τῷ ἀμάν. τί ποιήσω τῷ ἀνθρώπῳ, ὃν ἐγὼ θέλω δοξάσαι; εἶπε δὲ ἐν ἑαυτῷ ἀμάν. τίνα θέλει ὁ βασιλεὺς δοξάσαι εἰ μὴ ἐμέ; εἶπε δὲ πρὸς τὸν βασιλέα. ἄνθρωπον ὃν ὁ βασιλεὺς θέλει δοξάσαι, ἐνεγκάτωσαν οἱ παῖδες τοῦ βασιλέως στολὴν βυσσίνην ἣν ὁ βασιλεὺς περιβάλλεται, καὶ ἵππον ἐφ' ὃν ὁ βασιλεὺς ἐπιβαίνει, καὶ δότω ἑνὶ τῶν φίλων τοῦ βασιλέως τῶν ἐνδόξων, καὶ στολισάτω τὸν ἄνθρωπον ὃν ὁ βασιλεὺς ἀγαπᾷ. καὶ ἀναβιβασάτω αὐτὸν ἐπὶ τὸν ἵππον, καὶ κηρυσσέτω διὰ τῆς πλατείας τῆς πόλεως, λέγων. οὕτως ἔσται παντὶ ἀνθρώπῳ, ὃν ὁ βασιλεὺς δοξάζει. εἶπε δὲ ὁ βασιλεὺς τῷ ἀμάν. καλῶς ἐλάλησας. οὕτως ποίησον τῷ μαρδοχαίῳ τῷ ἰουδαίῳ, τῷ θεραπεύοντι ἐν τῇ αὐλῇ, καὶ μὴ παραπεσάτω σου λόγος ὧν ἐλάλησας. ἔλαβε δὲ ἀμὰν τὴν στολὴν καὶ τὸν ἵππον, καὶ ἐστόλισε τὸν μαρδοχαῖον, καὶ ἀνεβίβασεν αὐτὸν ἐπὶ τὸν ἵππον, καὶ διῆλθε διὰ τῆς πλατείας τῆς πόλεως, καὶ ἐκήρυσσε λέγων. οὕτως ἔσται παντὶ ἀνθρώπῳ ὃν ὁ βασιλεὺς θέλει δοξάσαι. ἐπέστρεψε δὲ ὁ μαρδοχαῖος εἰς τὴν αὐλήν. ἀμὰν δὲ ὑπέστρεψεν εἰς τὰ ἴδια λυπούμενος κατὰ κεφαλῆς. καὶ διηγήσατο ἀμὰν τὰ συμβεβηκότα αὐτῷ ζωσάρα τῇ γυναικὶ αὐτοῦ, καὶ τοῖς φίλοις. καὶ εἶπαν πρὸς αὐτὸν οἱ φίλοι, καὶ ἡ γυνή. εἰ ἐκ γένους ἰουδαίων μαρδοχαῖος, ἦρξαι ταπεινοῦσθαι ἐνώπιον αὐτοῦ, πεσὼν πεσῇ, καὶ οὐ μὴ δύνῃ αὐτὸν ἀμύνασθαι, ὅτι θεὸς ζῶν μετ' αὐτοῦ. ἔτι αὐτῶν λαλούντων, παραγίνονται οἱ εὐνοῦχοι, ἐπισπεύδοντες τὸν ἀμὰν ἐπὶ τὸν πότον ὃν ἡτοίμασεν ἐσθήρ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'.

Εἰσῆλθε δὲ ὁ βασιλεὺς καὶ ἀμὰν, συμπιεῖν τῇ βασιλίσσῃ. εἶπε δὲ ὁ βασιλεὺς ἐσθὴρ τῇ δευτέρᾳ ἡμέρᾳ ἐν τῷ πότῳ. τί ἐστιν ἐσθὴρ βασίλισσα, καὶ τί τὸ αἴτημά σου, καὶ τί τὸ ἀξίωμά σου; καὶ ἔστω σοι ἕως ἡμίσους τῆς βασιλείας μου. καὶ ἀποκριθεῖσα, εἶπεν. εἰ εὗρον χάριν ἐνώπιον τοῦ βασιλέως, δοθήτω ἡ ψυχὴ τῷ αἰτήματί μου, καὶ ὁ λαός μου τῷ ἀξιώματί μου. ἐπράθημεν γὰρ ἐγώ τε καὶ ὁ λαός μου εἰς ἀπώλειαν καὶ διαρπαγὴν καὶ δουλείαν, ἡμεῖς καὶ τὰ τέκνα ἡμῶν εἰς παῖδας καὶ παιδίσκας, καὶ παρήκουσα. οὐ γὰρ ἄξιος ὁ διάβολος τῆς αὐλῆς τοῦ βασιλέως. εἶπε δὲ ὁ βασιλεύς. τίς οὗτος, ὅστις ἐτόλμησε ποιῆσαι τὸ πρᾶγμα τοῦτο; εἶπε δὲ ἐσθήρ. ἄνθρωπος ἐχθρὸς ἀμὰν ὁ πονηρὸς οὗτος. ἀμὰν δὲ ἐταράχθη ἀπὸ τοῦ βασιλέως καὶ τῆς βασιλίσσης. ὁ δὲ βασιλεὺς ἐξανέστη ἀπὸ τοῦ συμποσίου εἰς τὸν κῆπον. ὁ δὲ ἀμὰν παρῃτεῖτο τὴν βασίλισσαν. ἑώρα γὰρ ἑαυτὸν ἐν κακοῖς ὄντα. ἐπέστρεψεν δὲ ὁ βασιλεὺς ἐκ τοῦ κήπου. ἀμὰν δὲ ἐπιπεπτώκει ἐπὶ τὴν κλίνην, ἀξιῶν τὴν βασίλισσαν. εἶπε δὲ ὁ βασιλεύς. ὥστε καὶ τὴν γυναῖκα βιάζῃ ἐν τῇ οἰκίᾳ μου; ἀμὰν δὲ ἀκούσας, διετράπη τῷ προσώπῳ. εἶπε δὲ βουγαθὰν εἷς τῶν εὐνούχων πρὸς τὸν βασιλέα. ἰδοὺ καὶ ξύλον ἡτοίμασεν ἀμὰν μαρδοχαίῳ τῷ λαλήσαντι περὶ τοῦ βασιλέως, καὶ ὤρθωται ἐν τοῖς ἀμὰν ξύλον πηχῶν πεντήκοντα. εἶπε δὲ ὁ βασιλεύς. σταυρωθήτω ἐπ' αὐτοῦ. καὶ ἐκρεμάσθη ἀμὰν ἐπὶ τοῦ ξύλου ὃ ἡτοιμάσθη μαρδοχαίῳ. καὶ τότε ὁ βασιλεὺς ἐκόπασε τοῦ θυμοῦ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η'.

Καὶ ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ ὁ βασιλεὺς ἀρταξέρξης ἐδωρήσατο ἐσθὴρ ὅσα ὑπῆρχεν ἀμὰν τῷ διαβόλῳ, καὶ μαρδοχαῖος προσεκλήθη ὑπὸ τοῦ βασιλέως. ὑπέδειξε γὰρ ἐσθὴρ, ὅτι ἐνῳκείωται αὐτῇ. ἔλαβε δὲ ὁ βασιλεὺς τὸν δακτύλιον ὃν ἀφείλατο ἀμὰν, καὶ ἔδωκεν αὐτὸν μαρδοχαίῳ, καὶ κατέστησεν ἐσθὴρ μαρδοχαῖον ἐπὶ πάντων τῶν ἀμὰν, καὶ προσθεῖσα ἐλάλησε πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ προσέπεσε πρὸς τοὺς πόδας αὐτοῦ, καὶ ἠξίου ἀφελεῖν τὴν ἀμὰν κακίαν, καὶ ὅσα ἐποίησε τοῖς ἰουδαίοις. ἐξέτεινε δὲ ὁ βασιλεὺς ἐσθὴρ τὴν ῥάβδον τὴν χρυσῆν. ἐξηγέρθη δὲ ἐσθὴρ παρεστηκέναι τῷ βασιλεῖ, καὶ εἶπεν ἐσθήρ. εἰ δοκεῖ σοι, καὶ εὗρον χάριν, πεμφθήτω ἀποστραφῆναι τὰ γράμματα, τὰ ἀπεσταλμένα ὑπὸ ἀμὰν, τὰ γραφέντα ἀπολέσθαι τοὺς ἰουδαίους, οἵ εἰσιν ἐν τῇ βασιλείᾳ σου. πῶς γὰρ δυνήσομαι ἰδεῖν τὴν κάκωσιν τοῦ λαοῦ μου, καὶ πῶς δυνήσομαι σωθῆναι ἐν τῇ ἀπωλείᾳ τῆς πατρίδος μου; καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς πρὸς ἐσθήρ. εἰ πάντα τὰ ὑπάρχοντα ἀμὰν ἔδωκα καὶ ἐχαρισάμην σοι, καὶ αὐτὸν ἐκρέμασα ἐπὶ ξύλου, ὅτι τὰς χεῖρας ἐπήνεγκε τοῖς ἰουδαίοις, τί ἔτι ἐπιζητεῖς; γράψατε καὶ ὑμεῖς ἐκ τοῦ ὀνόματός μου, ὡς δοκεῖ ὑμῖν, καὶ σφραγίσατε τῷ δακτυλίῳ μου. ὅσα γὰρ γράφεται τοῦ βασιλέως ἐπιτάξαντος, καὶ σφραγισθῇ τῷ δακτυλίῳ μου, οὐκ ἔστιν αὐτοῖς ἀντειπεῖν. ἐκλήθησαν δὲ οἱ γραμματεῖς ἐν τῷ πρώτῳ μηνὶ, ὅς ἐστι νισὰν, τρίτῃ καὶ εἰκάδι, τοῦ αὐτοῦ ἔτους, καὶ ἐγράφη τοῖς ἰουδαίοις, ὅσα ἐνετείλατο τοῖς οἰκονόμοις καὶ τοῖς ἄρχουσι τῶν σατραπῶν, ἀπὸ τῆς ἰνδικῆς ἕως τῆς αἰθιοπίας, ἑκατὸν εἰκοσιεπτὰ σατράπαις κατὰ χώραν καὶ χώραν, κατὰ τὴν αὐτῶν λέξιν. ἐγράφη δὲ διὰ τοῦ βασιλέως, καὶ ἐσφραγίσθη τῷ δακτυλίῳ αὐτοῦ. καὶ ἐξαπέστειλαν τὰ γράμματα διὰ βιβλιοφόρων, ὡς ἐπέταξεν αὐτοῖς χρῆσθαι τοῖς νόμοις αὐτῶν ἐν πάσῃ πόλει, βοηθῆσαί τε αὐτοῖς, καὶ χρῆσθαι τοῖς ἀντιδίκοις αὐτῶν καὶ τοῖς ἀντικειμένοις αὐτῶν, ὡς βούλονται, ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ ἐν πάσῃ τῇ βασιλείᾳ ἀρταξέρξου, τῇ τρισκαιδεκάτῃ τοῦ δωδεκάτου μηνὸς, ὅς ἐστιν ἀδάρ. ὧν ἐστιν ἀντίγραφον τῆς ἐπιστολῆς τὰ ὑπογεγραμμένα. Βασιλεὺς μέγας ἀρταξέρξης τοῖς ἀπὸ τῆς ἰνδικῆς ἕως τῆς αἰθιοπίας ἑκατὸν εἰκοσιεπτὰ σατραπείαις χωρῶν ἄρχουσι, καὶ τοῖς τὰ ἡμέτερα φρονοῦσι, χαίρειν. πολλοὶ τῇ πλείστῃ τῶν εὐεργετούντων χρηστότητι πυκνότερον τιμώμενοι, μεῖζον ἐφρόνησαν, καὶ οὐ μόνον τοὺς ὑποτεταγμένους ἡμῖν ζητοῦσι κακοποιεῖν, τόν τε κόρον οὐ δυνάμενοι φέρειν, καὶ τοῖς ἑαυτῶν εὐεργέταις ἐπιχειροῦσι μηχανᾶσθαι. καὶ τὴν εὐχαριστίαν οὐ μόνον ἐκ τῶν ἀνθρώπων ἀνταναιροῦντες, ἀλλὰ καὶ τοῖς τῶν ἀπειραγάθων κόμποις ἐπαρθέντες, τοῦ τὰ πάντα κατοπτεύοντος ἀεὶ θεοῦ μισοπόνηρον ὑπολαμβάνουσιν ἐκφεύξεσθαι δίκην. πολλάκις δὲ καὶ πολλοὺς τῶν ἐπ' ἐξουσίαις τεταγμένων τῶν πιστευθέντων χειρίζειν φίλων τὰ πράγματα, παραμυθία μετόχους αἱμάτων ἀθῴων καταστήσασα περιέβαλε συμφοραῖς ἀνηκέστοις, τῷ τῆς κακοηθείας ψευδεῖ παραλογισμῷ παραλογισαμένων τὴν τῶν ἐπικρατούντων ἀκέραιον εὐγνωμοσύνην. σκοπεῖν δὲ ἔξεστιν, οὐ τοσοῦτον ἐκ τῶν παλαιοτέρων ὡς παρεδώκαμεν ἱστοριῶν, ὅσα ἐστὶ παρὰ πόδας ὑμᾶς ἐκζητοῦντας ἀνοσίως συντετελεσμένα τῇ τῶν ἀνάξια δυναστευόντων λοιμότητι, καὶ προσέχειν εἰς τὰ μετὰ ταῦτα, εἰς τὸ τὴν βασιλείαν ἀτάραχον τοῖς πᾶσιν ἀνθρώποις μετ' εἰρήνης παρεξόμεθα χρώμενοι ταῖς μεταβολαῖς, τὰ δὲ ὑπὸ τὴν ὄψιν ἐρχόμενα διακρίνοντες ἀεὶ μετ' ἐπιεικεστέρας ἀπαντήσεως. ὡς γὰρ ἀμὰν ἀμαδαθοῦ μακεδὼν ταῖς ἀληθείαις ἀλλότριος τοῦ τῶν περσῶν αἵματος, καὶ πολὺ διεστηκὼς τῆς ἡμετέρας χρηστότητος, ἐπιξενωθεὶς ἡμῖν, ἔτυχεν ἧς ἔχομεν πρὸς πᾶν ἔθνος φιλανθρωπίας ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε ἀναγορεύεσθαι ἡμῶν πατέρα, καὶ προσκυνούμενον ὑπὸ πάντων, τὸ δεύτερον τοῦ βασιλικοῦ θρόνου πρόσωπον διατελεῖν. οὐκ ἐνέγκας δὲ τὴν ὑπερηφανίαν, ἐπετήδευσε τῆς ἀρχῆς στερῆσαι ἡμᾶς, καὶ τοῦ πνεύματος. τόν τε ἡμέτερον σωτῆρα, καὶ διαπαντὸς εὐεργέτην μαρδοχαῖον, καὶ τὴν ἀμεμπτον τῆς βασιλείας κοινωνὸν ἐσθὴρ σὺν παντὶ τῷ τούτων ἔθνει, πολυπλόκοις μεθόδων παραλογισμοῖς αἰτησάμενος εἰς ἀπώλειαν. διὰ γὰρ τῶν τρόπων τούτων ᾠήθη λαβὼν ἡμᾶς ἐρήμους, τὴν τῶν περσῶν ἐπικράτησιν εἰς τοὺς μακεδόνας μετάξαι. ἡμεῖς δὲ τοὺς ὑπὸ τοῦ τρισαλιτηρίου παραδεδομένους εἰς ἀφανισμὸν ἰουδαίους, εὑρίσκομεν οὐ κακούργους ὄντας, δικαιοτάτοις δὲ πολιτευομένους νόμοις, ὄντας δὲ υἱοὺς τοῦ ὑψίστου μεγίστου ζῶντος θεοῦ, τοῦ κατευθύνοντος ἡμῖν τε καὶ τοῖς προγόνοις ἡμῶν τὴν βασιλείαν ἐν τῇ καλλίστῃ διαθέσει. καλῶς οὖν ποιήσετε μὴ προσχρησάμενοι τοῖς ὑπὸ ἀμὰν ἀμαδαθοῦ ἀποσταλεῖσι γράμμασι. διὰ τὸ αὐτὸν τὸν ταῦτα ἐξεργασάμενον πρὸς ταῖς σούσων πύλαις ἐσταυρῶσθαι σὺν τῇ πανοικίᾳ, τὴν καταξίαν τοῦ τὰ πάντα ἐπικρατοῦντος θεοῦ διατάχους ἀποδόντος αὐτῷ κρίσιν. τὸ δὲ ἀντίγραφον τῆς ἐπιστολῆς ταύτης ἐκθέντες ἐν παντὶ τόπῳ μετὰ παρρησίας, ἐᾶν τοὺς ἰουδαίους χρῆσθαι τοῖς ἑαυτῶν νομίμοις, καὶ συνεπισχύειν αὐτοῖς, ὅπως τοὺς ἐν καιρῷ θλίψεως ἐπιθεμένους αὐτοῖς, ἀμύνωνται τῇ τρισκαιδεκάτῃ τοῦ δωδεκάτου μηνὸς ἀδὰρ τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ. ταύτην γὰρ ὁ τὰ πάντα δυναστεύων θεὸς ἀντ' ὀλεθρείας τοῦ ἐκλεκτοῦ γένους, ἐποίησεν αὐτοῖς εὐφροσύνην. καὶ ὑμεῖς οὖν ἐν ταῖς ἐπωνύμοις ὑμῶν ἑορταῖς, ἐπίσημον ἡμέραν μετὰ πάσης εὐωχίας ἄγετε, ὅπως καὶ νῦν καὶ μετὰ ταῦτα σωτηρία ᾖ ἡμῖν, καὶ τοῖς εὐνοοῦσι πέρσαις, τοῖς δὲ ἡμῖν ἐπιβουλεύουσι, μνημόσυνον τῆς ἀπωλείας. πᾶσα δὲ πόλις ἢ χώρα τὸ σύνολον, ἥτις κατὰ ταῦτα μὴ ποιήσῃ, δόρατι καὶ πυρὶ καταναλωθήσεται μετ' ὀργῆς. οὐ μόνον ἀνθρώποις ἄβατος, ἀλλὰ καὶ θηρίοις καὶ πετεινοῖς εἰς τὸν ἅπαντα χρόνον ἔχθιστος κατασταθήσεται. τὰ δὲ ἀντίγραφα ἐκτιθέσθωσαν ὀφθαλμοφανῶς ἐν πάσῃ τῇ βασι-

βασιλείᾳ, ἑτοίμους τε εἶναι πάντας τοὺς ἰουδαίους εἰς ταύτην τὴν ἡμέραν, πολεμῆσαι αὐτῶν τοὺς ὑπεναντίους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ΄.

Οἱ μὲν οὖν ἱππεῖς ἐξῆλθον σπεύδοντες τὰ ὑπὸ τοῦ βασιλέως λεγόμενα ἐπιτελεῖν. ἐξετέθη δὲ τὸ πρόσταγμα καὶ ἐν σούσοις. ὁ δὲ μαρδοχαῖος ἐξῆλθεν ἐστολισμένος τὴν βασιλικὴν στολὴν, καὶ στέφανον ἔχων χρυσοῦν, καὶ διάδημα βύσσινον πορφυροῦν. ἰδόντες δὲ οἱ ἐν σούσοις ἐχάρησαν. τοῖς δὲ ἰουδαίοις ἐγένετο φῶς καὶ εὐφροσύνη κατὰ πόλιν καὶ χώραν, οὗ ἂν ἐξετέθη τὸ πρόσταγμα, οὗ ἂν ἐξετέθη τὸ ἔκθεμα. χαρὰ καὶ εὐφροσύνη τοῖς ἰουδαίοις, κώθων καὶ εὐφροσύνη. καὶ πολλοὶ τῶν ἐθνῶν περιετέμοντο, καὶ ἰουδάϊζον διὰ τὸν φόβον τῶν ἰουδαίων. ἐν γὰρ τῷ δωδεκάτῳ μηνὶ τῇ τρισκαιδεκάτῃ τοῦ μηνὸς, ὅς ἐστιν ἀδὰρ, παρῆν τὰ γράμματα τὰ γραφέντα ὑπὸ τοῦ βασιλέως. ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ ἀπώλοντο οἱ ἀντικείμενοι τοῖς ἰουδαίοις. οὐδεὶς γὰρ ἀντέστη, φοβούμενος αὐτούς. οἱ γὰρ ἄρχοντες τῶν σατραπῶν, καὶ οἱ τύραννοι, καὶ οἱ βασιλικοὶ γραμματεῖς, ἐτίμων τοὺς ἰουδαίους. ὁ γὰρ φόβος μαρδοχαίου ἐνέκειτο αὐτοῖς. προσέπεσε γὰρ τὸ πρόσταγμα τοῦ βασιλέως ὀνομασθῆναι ἐν πάσῃ τῇ βασιλείᾳ. καὶ ἐν σούσοις τῇ πόλει ἀπέκτειναν οἱ ἰουδαῖοι ἄνδρας πεντακοσίους, τόν τε φαρσαννὲς, καὶ δελφὼν, καὶ φασγὰ, καὶ φαραδαθὰ, καὶ βαρεὰ, καὶ σαρβακὰ, καὶ μαρμασιμὰ, καὶ ῥουφαῖον, καὶ ἀρσαῖον, καὶ ζαβουθαῖον, τοὺς δέκα υἱοὺς ἀμὰν ἀμαδαθοῦ βουγαίου τοῦ ἐχθροῦ τῶν ἰουδαίων, καὶ διήρπασαν ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ. ἐπεδόθη τε ὁ ἀριθμὸς τῷ βασιλεῖ τῶν ἀπολωλότων ἐν σούσοις. εἶπε δὲ ὁ βασιλεὺς πρὸς ἐσθήρ. ἀπώλεσαν οἱ ἰουδαῖοι ἐν σούσοις τῇ πόλει ἄνδρας πεντακοσίους, ἐν δὲ τῇ περιχώρῳ πῶς οἴει ἐχρήσαντο; τί οὖν ἀξιοῖς ἔτι, καὶ ἔσται σοι; καὶ εἶπεν ἐσθὴρ τῷ βασιλεῖ. δοθήτω τοῖς ἰουδαίοις χρῆσθαι ὡσαύτως τὴν αὔριον, ὥστε τοὺς δέκα υἱοὺς ἀμὰν κρεμάσαι. καὶ ἐπέτρεψεν οὕτως γενέσθαι, καὶ ἐξέθηκε τοῖς ἰουδαίοις τῆς πόλεως τὰ σώματα τῶν υἱῶν ἀμὰν κρεμάσαι. καὶ συνήχθησαν οἱ ἰουδαῖοι ἐν σούσοις τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ τοῦ ἀδὰρ, καὶ ἀπέκτειναν ἄνδρας τριακοσίους, καὶ οὐδὲν διήρπασαν. οἱ δὲ λοιποὶ τῶν ἰουδαίων οἱ ἐν τῇ βασιλείᾳ συνήχθησαν, καὶ ἑαυτοῖς ἐβοήθουν, καὶ ἀνεπαύσαντο ἀπὸ τῶν πολεμίων. ἀπώλεσαν γὰρ αὐτῶν μυρίους πεντακισχιλίους τῇ τρισκαιδεκάτῃ τοῦ ἀδὰρ, καὶ οὐδὲν διήρπασαν. καὶ ἀνεπαύσαντο τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ τοῦ αὐτοῦ μηνὸς, καὶ ἦγον αὐτὴν ἡμέραν ἀναπαύσεως μετὰ χαρᾶς καὶ εὐφροσύνης. οἱ δὲ ἰουδαῖοι ἐν σούσοις τῇ πόλει συνήχθησαν, καὶ τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ καὶ ἀνεπαύσαντο. ἦγον δὲ καὶ τὴν πεντεκαιδεκάτην μετὰ χαρᾶς καὶ εὐφροσύνης. διὰ τοῦτο οὖν οἱ ἰουδαῖοι οἱ διεσπαρμένοι ἐν πάσῃ χώρᾳ τῇ ἔξω, ἄγουσι τὴν τεσσαρεσκαιδεκάτην τοῦ ἀδὰρ ἡμέραν ἀγαθὴν μετ᾽ εὐφροσύνης, ἀποστέλλοντες μερίδας [a] ἕκαστος τῷ πλησίον. ἔγραψε δὲ μαρδοχαῖος τοὺς λόγους τούτους εἰς βιβλίον, καὶ ἐξαπέστειλε τοῖς ἰουδαίοις, ὅσοι ἦσαν ἐν τῇ ἀρταξέρξου βασιλείᾳ τοῖς ἐγγὺς καὶ τοῖς μακρὰν, στῆσαι τὰς ἡμέρας ταύτας ἀγαθὰς, ἄγειν τε τὴν τεσσαρεσκαιδεκάτην καὶ τὴν πεντεκαιδεκάτην τοῦ ἀδὰρ. ἐν γὰρ ταύταις ταῖς ἡμέραις ἀνεπαύσαντο οἱ ἰουδαῖοι ἀπὸ τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν. καὶ τὸν μῆνα, ἐν ᾧ ἐστράφη αὐτοῖς, ὅς ἦν ἀδὰρ, ἀπὸ πένθους εἰς χαρὰν, καὶ ἀπὸ ὀδύνης εἰς ἀγαθὴν ἡμέραν, ἄγειν ὅλον ἀγαθὰς ἡμέρας γάμων καὶ εὐφροσύνης, ἐξαποστέλλοντες μερίδας τοῖς φίλοις καὶ τοῖς πτωχοῖς. καὶ προσεδέξαντο οἱ ἰουδαῖοι, καθὼς ἔγραψεν αὐτοῖς ὁ μαρδοχαῖος. πῶς ἀμὰν ἀμαδαθοῦ ὁ μακεδὼν ἐπολέμει αὐτοῖς, καθὼς ἔθετο ψήφισμα καὶ κλῆρον ἀφανίσαι αὐτοὺς, καὶ ὡς εἰσῆλθε πρὸς τὸν βασιλέα λέγων κρεμάσαι τὸν μαρδοχαῖον. ὅσα δὲ ἐπεχείρησεν ἐπάξαι ἐπὶ τοὺς ἰουδαίους κακὰ, ἐπ᾽ αὐτὸν ἐγένοντο, καὶ ἐκρεμάσθη αὐτὸς, καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ. διὰ τοῦτο ἐπεκλήθησαν αἱ ἡμέραι αὗται φρουραὶ διὰ τοὺς κλήρους, ὅτι τῇ διαλέκτῳ αὐτῶν καλοῦνται φρουραὶ, διὰ τοὺς λόγους τῆς ἐπιστολῆς ταύτης, καὶ ὅσα πεπόνθασι διὰ ταῦτα, καὶ ὅσα αὐτοῖς ἐγένετο, καὶ ἔστησεν. καὶ προσεδέχοντο οἱ ἰουδαῖοι ἐφ᾽ ἑαυτοῖς καὶ ἐπὶ τῷ σπέρματι αὐτῶν καὶ ἐπὶ τοῖς προστεθειμένοις ἐπ᾽ αὐτῶν, οὐδὲ μὴν ἄλλως χρήσονται. αἱ δὲ ἡμέραι αὗται μνημόσυνον ἐπιτελούμενον κατὰ γενεὰν καὶ γενεὰν, καὶ πόλιν, καὶ πατριὰν, καὶ χώραν. αἱ δὲ ἡμέραι αὗται τῶν φρουραὶ, ἀχθήσονται εἰς τὸν ἅπαντα χρόνον, καὶ τὸ μνημόσυνον αὐτῶν οὐ μὴ ἐκλίπῃ ἐκ τῶν γενεῶν. καὶ ἔγραψεν ἐσθὴρ ἡ βασίλισσα θυγάτηρ ἀμιναδὰβ, καὶ μαρδοχαῖος ὁ ἰουδαῖος, ὅσα ἐποίησαν, τό, τε στερέωμα τῆς ἐπιστολῆς τῶν φρουραί. καὶ μαρδοχαῖος καὶ ἐσθὴρ ἡ βασίλισσα ἔστησαν ἑαυτοῖς καθ᾽ ἑαυτῶν, καὶ τότε στήσαντες κατὰ τῆς ὑγιείας ἑαυτῶν καὶ τὴν βουλὴν αὐτῶν. καὶ ἐσθὴρ λόγῳ ἔστησεν εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ ἐγράφη εἰς μνημόσυνον.

a [ἕκαστος τῷ πλησίον.] In plerisque libris hæc sequuntur. οἱ δὲ κατοικοῦντες ἐν ταῖς μητροπόλεσι, καὶ τὴν πεντεκαιδεκάτην ἡμέραν τοῦ ἀδὰρ εὐφροσύνην ἀγαθὴν ἄγουσιν ἐξαποστέλλοντες μερίδας τοῖς πλησίον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι΄.

Ἔγραψε δὲ ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τὴν βασιλείαν τῆς τε γῆς καὶ τῆς θαλάσσης, καὶ τὴν ἰσχὺν αὐτοῦ καὶ ἀνδραγαθίαν, πλοῦτόν τε καὶ δόξαν τῆς βασιλείας αὐτοῦ. ἰδοὺ γέγραπται ἐν βιβλίῳ βασιλέων περσῶν, καὶ μήδων, εἰς μνημόσυνον. ὁ δὲ μαρδοχαῖος διεδέχετο τὸν βασιλέα ἀρταξέρξην, καὶ μέγας ἦν ἐν τῇ βασιλείᾳ, καὶ δεδοξασμένος ὑπὸ τῶν ἰουδαίων. καὶ φιλούμενος, διηγεῖτο τὴν ἀγωγὴν παντὶ τῷ ἔθνει αὐτοῦ. καὶ εἶπε μαρδοχαῖος. παρὰ τοῦ θεοῦ ἐγένετο ταῦτα. ἐμνήσθην γὰρ περὶ τοῦ ἐνυπνίου οὗ εἶδον περὶ τῶν λόγων τούτων. οὐδὲ γὰρ παρῆλθεν ἀπ᾽ αὐτῶν λόγος. ἡ μικρὰ πηγὴ ἣ ἐγένετο ποταμὸς, καὶ ἦν φῶς καὶ ἥλιος καὶ ὕδωρ πολύ. ἐσθὴρ ἐστιν ὁ ποταμὸς, ἣν ἐγάμησεν ὁ βασιλεὺς, καὶ ἐποίησε

σε βασίλισσαν. οἱ δὲ δύο δράκοντες, ἐγώ εἰμι καὶ ἀμάν. τὰ δὲ ἔθνη τὰ ἐπισυναχθέντα ἀπολέσαι τὸ ὄνομα τῶν ἰουδαίων. τὸ δὲ ἔθνος τὸ ἐμὸν, οὗτός ἐστιν ἰσραὴλ, οἱ βοήσαντες πρὸς τὸν θεὸν, καὶ σωθέντες. καὶ ἔσωσε κύριος τὸν λαὸν αὐτοῦ, καὶ ἐρρύσατο κύριος ἡμᾶς ἐκ πάντων τῶν κακῶν τούτων. καὶ ἐποίησεν ὁ θεὸς τὰ σημεῖα, καὶ τὰ τέρατα τὰ μεγάλα, ἃ οὐ γέγονεν ἐν τοῖς ἔθνεσι. διὰ τοῦτο ἐποίησε κλήρους δύο, ἕνα τῷ λαῷ τοῦ θεοῦ, καὶ ἕνα πᾶσι τοῖς ἔθνεσι. καὶ ἦλθον οἱ δύο κλῆροι οὗτοι εἰς ὥραν καὶ καιρὸν, καὶ εἰς ἡμέραν κρίσεως, ἐνώπιον τοῦ θεοῦ καὶ πᾶσι τοῖς ἔθνεσι. καὶ ἐ- A μνήσθη ὁ θεὸς τοῦ λαοῦ αὐτοῦ, καὶ ἐδικαίωσε τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ. καὶ ἔσονται αὐτοῖς αἱ ἡμέραι αὗται, ἐν μηνὶ ἀδὰρ τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ, καὶ τῇ πεντεκαιδεκάτῃ τοῦ μηνὸς, μετὰ συναγωγῆς καὶ χαρᾶς καὶ εὐφροσύνης ἐνώπιον τοῦ θεοῦ, κατὰ γενεὰν εἰς τὸν αἰῶνα ἐν τῷ λαῷ αὐτοῦ ἰσραήλ. ἔτους τετάρτου βασιλεύοντος πτολεμαίου καὶ κλεοπάτρας, εἰσήνεγκε δωσίθεος, ὃς ἔφη εἶναι ἱερεὺς καὶ λευίτης, καὶ πτολεμαῖος ὁ υἱὸς αὐτοῦ, τὴν προκειμένην ἐπιστολὴν τῶν φρουραὶ, ἣν ἔφασαν εἶναι καὶ ἡρμηνευκέναι λυσίμαχον πτολεμαίου, τὸν ἐν ἱερουσαλήμ.

Τέλος τῆς ἐσθήρ.

ΙΩΒ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

ΑΝθρωπός τις ἦν [α] ἐν χώρᾳ τῇ αὐσίτιδι, ᾧ ὄνομα ἰώβ. καὶ ἦν ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος ἀληθινὸς, [β] ἄμεμπτος, δίκαιος, θεοσεβὴς, ἀπεχόμενος ἀπὸ παντὸς πονηροῦ πράγματος. ἐγένοντο δὲ αὐτῷ υἱοὶ ἑπτὰ καὶ θυγατέρες τρεῖς. καὶ ἦν τὰ κτήνη αὐτοῦ πρόβατα ἑπτακισχίλια, κάμηλοι τρισχίλιαι, ζεύγη βοῶν πεντακόσιαι, θήλειαι ὄνοι νομάδες πεντακόσιαι, καὶ [γ] ὑπηρεσία πολλὴ σφόδρα, καὶ ἔργα μεγάλα ἦν αὐτῷ ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ἦν ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος [δ] εὐγενὴς τῶν ἀφ' ἡλίου ἀνατολῶν. συμπορευόμενοι δὲ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ πρὸς ἀλλήλους, ἐποιοῦσαν πότον [ε] καθ' ἑκάστην ἡμέραν, συμπαραλαμβάνοντες ἅμα καὶ τὰς τρεῖς ἀδελφὰς αὐτῶν, ἐσθίειν καὶ πίνειν μετ' αὐτῶν. καὶ [ζ] ὡς ἂν συνετελέσθησαν αἱ ἡμέραι τοῦ πότου, ἀπέστελλεν ἰὼβ καὶ ἐκαθάριζεν αὐτοὺς ἀνιστάμενος τοπρωΐ, καὶ προσέφερε περὶ αὐτῶν θυσίας, κατὰ τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν, καὶ μόσχον ἕνα περὶ ἁμαρτίας περὶ τῶν ψυχῶν αὐτῶν. ἔλεγε γὰρ ἰὼβ, [η] μή ποτε οἱ υἱοί μου ἐν τῇ διανοίᾳ αὐτῶν κακὰ ἐνενόησαν πρὸς θεόν. οὕτως οὖν ἐποίει ἰὼβ πάσας τὰς ἡμέρας. καὶ ἐγένετο ὡς ἡ ἡμέρα αὕτη, καὶ ἰδοὺ ἦλθον [θ] οἱ ἄγγελοι τοῦ θεοῦ παραστῆναι ἐνώπιον τοῦ κυρίου, [ι] καὶ ὁ διάβολος ἦλθεν μετ' αὐτῶν. καὶ εἶπεν ὁ κύριος τῷ διαβόλῳ. πόθεν παραγέγονας; καὶ ἀποκριθεὶς ὁ διάβολος τῷ κυρίῳ, εἶπε. περιελθὼν τὴν γῆν καὶ ἐμπεριπατήσας τὴν ὑπ' οὐρανὸν πάρειμι. καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ κύριος. προσέσχες τῇ διανοίᾳ σου κατὰ τοῦ παιδός μου ἰὼβ; ὅτι οὐκ ἔστι κατ' αὐτὸν ἐπὶ τῆς γῆς. [κ] ἄνθρωπος ἄμεμπτος, ἀληθινὸς, θεοσεβὴς, ἀπεχόμενος ἀπὸ παντὸς πονηροῦ πράγματος; ἀπεκρίθη δὲ ὁ διάβολος, καὶ εἶπεν ἐναντίον τοῦ κυρίου. μὴ δωρεὰν ἰὼβ [λ] σέβεται τὸν κύριον; οὐ σὺ περιέφραξας τὰ ἔξω αὐτοῦ, καὶ τὰ ἔσω τῆς οἰκίας αὐτοῦ, καὶ τὰ ἔξω πάντων τῶν ὄντων αὐτοῦ κύκλῳ; τὰ δὲ ἔργα τῶν χειρῶν αὐτοῦ εὐλόγησας; καὶ τὰ κτήνη αὐτοῦ πολλὰ ἐποίησας ἐπὶ τῆς γῆς; ἀλλὰ ἀπόστειλον τὴν χεῖρά σου, καὶ ἅψαι πάντων ὧν ἔχει. [μ] ἦ μὴν, εἰς πρόσωπόν σε εὐλογήσει. τότε εἶπεν ὁ κύριος τῷ διαβόλῳ. ἰδοὺ πάντα ὅσα ἐστὶν αὐτῷ, δίδωμι ἐν τῇ χειρί σου, ἀλλ' αὐτοῦ μὴ ἅψῃ. καὶ ἐξῆλθεν ὁ διάβολος παρὰ τοῦ κυρίου. καὶ ἦν ὡς ἡ ἡμέρα αὕτη, οἱ υἱοὶ ἰὼβ καὶ αἱ θυγατέρες αὐτοῦ ἔπινον οἶνον ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτῶν τοῦ πρεσβυτέρου. καὶ ἰδοὺ ἄγγελος ἦλθε πρὸς ἰὼβ, καὶ εἶπεν αὐτῷ. τὰ ζεύγη τῶν βοῶν ἠροτρία, καὶ αἱ θήλειαι ὄνοι ἐβόσκοντο ἐχόμεναι αὐτῶν. καὶ [ν] ἐλθόντες οἱ αἰχμαλωτεύοντες ᾐχμαλώτευσαν αὐτὰς, καὶ τοὺς παῖδας ἀπέκτειναν ἐν μαχαίραις. σωθεὶς δὲ ἐγὼ μόνος ἦλθον τοῦ ἀπαγγεῖλαί σοι. [ξ] ἔτι τούτου λαλοῦντος, ἦλθεν ἕτερος ἄγγελος, καὶ εἶπεν πρὸς ἰώβ. [ο] πῦρ ἔπεσεν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ κατέκαυσε τὰ πρόβατα, καὶ τοὺς ποιμένας κατέφαγεν ὁμοίως, σωθεὶς δὲ ἐγὼ μόνος ἦλθον τοῦ ἀπαγγεῖλαί σοι. ἔτι τούτου λαλοῦντος, ἦλθεν ἕτερος ἄγγελος καὶ εἶπε πρὸς ἰώβ. [π] οἱ ἱππεῖς ἐποίησαν ἡμῖν κεφαλὰς τρεῖς, καὶ ἐκύκλωσαν τὰς καμήλους, καὶ ᾐχμαλώτευσαν αὐτὰς, καὶ τοὺς παῖδας ἀπέκτειναν ἐν μαχαίραις, ἐσώθην δὲ ἐγὼ μόνος καὶ ἦλθον τοῦ ἀπαγγεῖλαί σοι. ἔτι τούτου λαλοῦντος, ἄλλος ἄγγελος ἔρχεται λέγων τῷ ἰώβ. τῶν υἱῶν σου καὶ τῶν θυγατέρων σου ἐσθιόντων καὶ πινόντων παρὰ τῷ ἀδελφῷ αὐτῶν τῷ πρεσβυτέρῳ, ἐξαίφνης [ρ] πνεῦμα μέγα ἐπῆλθεν ἐκ τῆς ἐρήμου, καὶ ἥψατο τῶν τεσσάρων γωνιῶν τῆς οἰκίας, καὶ ἔπεσεν ἡ οἰκία ἐπὶ τὰ παιδία σου, καὶ ἐτελεύτησαν, ἐσώθην δὲ ἐγὼ μόνος καὶ ἦλθον τοῦ ἀπαγγεῖλαί σοι. οὕτως. ἀναστὰς ἰὼβ ἔῤῥηξε [σ] τὰ ἱμάτια ἑαυτοῦ, καὶ ἐκείρατο [τ] τὴν κόμην τῆς κεφαλῆς, καὶ πεσὼν χαμαὶ, προσεκύνησε, καὶ εἶπεν. αὐτὸς γυμνὸς ἐξῆλθον ἐκ κοιλίας μητρός μου, γυμνὸς καὶ ἀπελεύσομαι ἐκεῖ. ὁ κύριος ἔδωκεν, ὁ κύριος ἀφείλατο. ὡς τῷ κυρίῳ ἔδοξεν, οὕτως ἐγένετο, εἴη τὸ ὄνομα κυρίου εὐλογημένον. ἐν τούτοις πᾶσι τοῖς συμβεβηκόσιν αὐτῷ οὐδὲν ἥμαρτεν ἰὼβ ἐναντίον τοῦ κυρίου. καὶ [υ] οὐκ ἔδωκεν ἀφροσύνην τῷ θεῷ.

α [ἐν τῇ χώρᾳ τῇ αὐσίτιδι.] Aquila. ἐν γῇ ὔς. β [ἄμεμπτος.] Symmachus. ἄμωμος. A. & Theodotio. ἁπλοῦς. γ [ὑπηρεσία.] A. δουλεία. S. οἰκετεία. δ [εὐγενής.] Scholion. μέγας. ε [καθ' ἑκάστην ἡμέραν.] Sch. ἕκαστος τὴν ἑαυτοῦ ἡμέραν. ζ [ὡς ἂν συνετελέσθησαν.] Sch. ἤρξαντο. η [μή ποτε οἱ υἱοί μου.] A. εἴ πως ἥμαρτον οἱ υἱοί μου καὶ ηὐλόγησαν θεὸν ἐπὶ καρδίας αὐτῶν. θ [οἱ ἄγγελοι.] Sch. οἱ υἱοὶ θεοῦ. ι [καὶ ὁ διάβολος ἦλθε μετ' αὐτῶν.] Sch. ἐν μέσῳ αὐτῶν. A. καί γε σατὰν ἐν μέσῳ αὐτῶν. Th. ἀντικείμενος. κ [ἄνθρωπος ἄμεμπτος.] Sch. ἀνὴρ ἁπλοῦς καὶ εὐθὺς καὶ φοβούμενος τὸν θεόν. λ [σέβεται τὸν κύριον.] Sch. φοβεῖται τὸν θεόν. μ [ἦ μὴν εἰς πρόσωπόν σε.] A. οὐκ εἰς πρόσωπόν σου εὐλογήσει σε. ἢ φανερῶς ἀναισχύντως. ν [ἐλθόντες οἱ αἰχμαλωτεύοντες]. Sch. ἐπέπεσε σαβά. ξ [ἔτι τούτου λαλοῦντος.] Sch. ἔτι οὗτος ἐλάλει, καὶ οὗτος ἦλθε. ο [πῦρ ἔπεσεν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ.] Sch. πῦρ παρὰ τοῦ θεοῦ κατηνέχθη. π [οἱ ἱππεῖς ἐποίησαν ἡμῖν κεφαλὰς τρεῖς.] Sch. χαλδαῖοι ἐπέθηκαν τρεῖς ἀρχάς. A. τάγματα τρία. ρ [πνεῦμα μέγα.] A. ἄνεμος μέγας. σ [τὰ ἱμάτια.] Sch. ἔνδυμα. Th. τὸν ἐπενδύτην. A. ἐφεστρίδα. τ [τὴν κόμην τῆς κεφαλῆς.] In aljis libris hæc sequuntur, αὐτοῦ. καὶ κατεπάσατο γῆν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. υ [οὐκ ἔδωκεν ἀφροσύνην τῷ θεῷ.] Olympiodorus. σαφέστερον ὁ ἑβραῖος, οὐκ ἐπεμέμψατο φησὶ τῷ θεῷ. S. οὐδὲ ἠφρονεύσατο πρὸς τὸν θεόν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

ΕΓένετο δὲ ὡς ἡ ἡμέρα αὕτη, καὶ ἦλθον οἱ [α] ἄγγελοι τοῦ θεοῦ παραστῆναι ἔναντι κυρίου, καὶ ὁ διάβολος ἦλθεν ἐν μέσῳ αὐτῶν παραστῆναι ἐναντίον τοῦ κυρίου. καὶ εἶπεν ὁ κύριος τῷ διαβόλῳ. πόθεν σὺ ἔρχῃ; τότε εἶπεν ὁ διάβολος ἐνώπιον τοῦ κυρίου,

ρίου. διαπορευθεὶς τὴν ὑπ᾽ οὐρανόν, καὶ ἐμπεριπατή-
σας τὴν σύμπασαν, πάρειμι. εἶπε δὲ ὁ κύριος πρὸς
τὸν διάβολον. προσέσχες οὖν τῷ θεράποντί μου ἰώβ,
ὅτι οὐκ ἔστι κατ᾽ αὐτὸν τῶν ἐπὶ τῆς γῆς; ἄνθρωπος ἄ-
κακος, ἀληθινός, ἄμεμπτος, θεοσεβής, ἀπεχόμενος
ἀπὸ παντὸς κακοῦ, ἔτι δὲ β ἔχεται ἀκακίας. γ σὺ
δὲ εἶπας ὑπάρχοντα αὐτοῦ διακενῆς ἀπολέσαι. ὑπο-
λαβὼν δὲ ὁ διάβολος εἶπε τῷ κυρίῳ. δ δέρμα ὑπὲρ
δέρματος, ὅσα ὑπάρχει ἀνθρώπῳ ὑπὲρ τῆς ψυχῆς
αὐτοῦ ἐκτίσει. οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ ἀποστείλας τὴν χεῖρά
σου, ἅψαι τῶν ὀστῶν αὐτοῦ καὶ τῶν σαρκῶν αὐτοῦ. ἦ μὴν
εἰς πρόσωπόν σε εὐλογήσει. εἶπε δὲ ὁ κύριος τῷ δια-
βόλῳ. ἰδοὺ παραδίδωμί σοι αὐτόν. μόνον ε τὴν ψυ-
χὴν αὐτοῦ διαφύλαξον. ἐξῆλθε δὲ ὁ διάβολος ἀπὸ
τοῦ κυρίου. καὶ ἔπαισε τὸν ἰὼβ ἕλκει πονηρῷ ἀπὸ πο-
δῶν ἕως κεφαλῆς. καὶ ἔλαβεν ὄστρακον, ζ ἵνα τὸν
ἰχῶρα ξύῃ, καὶ ἐκάθητο η ἐπὶ τῆς κοπρίας ἔξω τῆς
πόλεως. χρόνου δὲ πολλοῦ προβεβηκότος, εἶπεν αὐ-
τῷ ἡ γυνὴ αὐτοῦ. μέχρι τίνος καρτερήσεις λέγων; ἰδοὺ
ἀναμένω χρόνον ἔτι μικρόν, προσδεχόμενος τὴν ἐ-
λπίδα τῆς σωτηρίας μου. ἰδοὺ γὰρ ἠφάνισταί σου τὸ μνη-
μόσυνον ἀπὸ τῆς γῆς. υἱοὶ καὶ θυγατέρες ἐμῆς κοιλίας
ὠδῖνες καὶ πόνοι, οὓς εἰς τὸ κενὸν ἐκοπίασα μετὰ μό-
χθων. σύ τε αὐτὸς ἐν σαπρίᾳ σκωλήκων κάθησαι δια-
νυκτερεύων αἴθριος, κἀγὼ πλανωμένη καὶ λάτρις
θ τόπον ἐκ τόπου καὶ οἰκίαν ἐξ οἰκίας, προσδεχο-
μένη τὸν ἥλιον πότε δύσεται, ἵνα ἀναπαύσωμαι τῶν
μόχθων μου καὶ τῶν ὀδυνῶν αἵ με νῦν συνέχουσιν.
ἀλλὰ ι εἰπόν τι ῥῆμα εἰς κύριον, καὶ τελεύτα. ὁ δὲ
ἐμβλέψας, εἶπεν αὐτῇ. ὥσπερ μία κ τῶν ἀφρόνων
γυναικῶν ἐλάλησας. εἰ τὰ ἀγαθὰ ἐδεξάμεθα ἐκ χει-
ρὸς κυρίου, τὰ κακὰ οὐχ ὑποίσομεν; ἐν πᾶσι τούτοις
τοῖς συμβεβηκόσιν αὐτῷ οὐδὲν ἥμαρτεν ἰὼβ τοῖς χεί-
λεσιν ἐναντίον τοῦ θεοῦ. ἀκούσαντες δὲ οἱ τρεῖς φίλοι
αὐτοῦ τὰ κακὰ πάντα τὰ ἐπελθόντα αὐτῷ, παρεγέ-
νοντο ἕκαστος ἐκ τῆς ἰδίας χώρας πρὸς αὐτόν. ἐλι-
φὰζ ὁ θαιμανῶν βασιλεύς, βαλδὰδ ὁ σαυχέων τύ-
ραννος, σωφὰρ μιναίων βασιλεύς. λ καὶ παρεγένον-
το πρὸς αὐτὸν ὁμοθυμαδόν, τοῦ παρακαλέσαι καὶ
ἐπισκέψασθαι αὐτόν. ἰδόντες δὲ αὐτὸν πόρρωθεν, οὐκ
ἐπέγνωσαν. μ καὶ βοήσαντες φωνῇ μεγάλῃ ἔκλαυ-
σαν, ῥήξαντες ἕκαστος τὴν ἑαυτοῦ στολήν, καὶ καταπα-
σάμενοι γῆν, ν παρεκάθισαν αὐτῷ ἑπτὰ ἡμέρας
καὶ ἑπτὰ νύκτας, καὶ οὐδεὶς αὐτῶν ἐλάλησεν. ἑώρων
γὰρ τὴν πληγὴν δεινὴν οὖσαν καὶ μεγάλην σφόδρα.

α [ἄγγελοι τοῦ θεοῦ.] Scholion. οἱ υἱοὶ τοῦ θεοῦ. β [ἔχε-
ται ἀκακίας.] Polychronius. ὁ ἑβραῖος, ἔχεται τῆς ἑαυτοῦ τε-
λειότητος. γ [σὺ δὲ εἶπας ὑπάρχοντα αὐτοῦ διακενῆς ἀπολέσαι.]
Didymus. τοῦτο Ἀκύλας σαφέστερον ἐκδέδωκεν. ἀνέπεισάς με
ἐπ᾽ αὐτῷ τοῦ καταποντίσαι αὐτὸν δωρεάν. δ [δέρμα ὑπὲρ δέρ-
ματος.] Symmachus. χρῶτα ὑπὲρ χρωτός, καὶ πάντα ὅσα ἔχει
προήσεται ὑπὲρ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ. ε [τὴν ψυχὴν αὐτοῦ διαφύλα-
ξον.] Theodoretus. τῆς ψυχῆς αὐτοῦ οὐχ ἅψῃ. ζ [ἵνα τὸν ἰ-
χῶρα ξύῃ.] Apollinarius. ὁ ἑβραῖος, τοῦ κνᾶσθαι ἐν αὐτῷ, ἔ-
χει. η [ἐπὶ τῆς κοπρίας.] A. ἐν τῇ τῆς σποδοῦ. S. ἐπὶ τῆς
σποδοῦ. θ [τόπον ἐκ τόπου.] In plerisque libris se-
quitur, περιερχομένη. ι [εἰπόν τι ῥῆμα.] Schol. κατάρα-

σον τὸν θεόν. κ [τῶν ἀφρόνων γυναικῶν.] A. ἀπορευουσῶν. λ
[καὶ παρεγένοντο πρὸς αὐτὸν ὁμοθυμαδόν.] S. συνετάξαντο
γὰρ ὁμοῦ ἐλθόντες συμπαθῆσαι αὐτῷ καὶ παραμυθήσασθαι αὐτόν.
μ [καὶ βοήσαντες φωνῇ μεγάλῃ.] Polych. τινὰ δὲ βιβλία ἔ-
χουσι, καὶ ἀναβλέψαντες εἰς τὸν οὐρανόν. ν [παρεκάθισαν αὐ-
τῷ.] Polych. τοῦτο ἐμφατικώτερον ἔχει ὁ ἑβραῖος. φησὶ γάρ.
καὶ ἐκάθισαν παρ᾽ αὐτὸν ἐπὶ τῆς γῆς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ.

Μετὰ τοῦτο ἤνοιξεν ἰὼβ τὸ στόμα αὐτοῦ, καὶ κα-
τηράσατο τὴν ἡμέραν αὐτοῦ, λέγων. ἀπόλοι-
το ἡ ἡμέρα ἐν ᾗ ἐγεννήθην, καὶ ἡ νὺξ ἐκείνη, α ᾗ εἶ-
παν. ἰδοὺ ἄρσεν. ἡ νὺξ ἐκείνη εἴη σκότος, καὶ μὴ ἀνα-
ζητήσαι αὐτὴν ὁ κύριος ἄνωθεν, μὴ δὲ ἔλθοι εἰς αὐ-
τὴν φέγγος. β ἐκλάβοι δὲ αὐτὴν σκότος καὶ σκιὰ
θανάτου, γ ἐπέλθοι ἐπ᾽ αὐτὴν γνόφος. δ κατα-
ραθείη ἡ ἡμέρα καὶ ἡ νὺξ ἐκείνη, ε ἀπενέγκοιτο αὐ-
τὴν σκότος. ζ μὴ εἴη εἰς ἡμέρας ἐνιαυτοῦ, μὴ δὲ ἀριθ-
μηθείη εἰς ἡμέρας μηνῶν. ἀλλὰ ἡ η νὺξ ἐκείνη εἴη
ὀδύνη, καὶ μὴ ἔλθοι ἐπ᾽ αὐτὴν εὐφροσύνη, μὴ δὲ θ
χαρμονή. ἀλλὰ καταράσαιτο αὐτὴν ὁ καταρώμενος
τὴν ἡμέραν ἐκείνην, ὁ ι μέλλων τὸ μέγα κῆτος
χειρώσασθαι, σκοτωθείη τὰ ἄστρα τῆς νυκτὸς ἐκείνης.
κ ὑπομείναι, καὶ εἰς φωτισμὸν μὴ ἔλθοι, καὶ μὴ ἴδοι
ἑωσφόρον ἀνατέλλοντα. ὅτι οὐ συνέκλεισε πύλας γα-
στρὸς μητρός μου, ἀπήλλαξε γὰρ ἂν πόνον ἀπὸ ὀφθαλ-
μῶν μου. διατί γὰρ ἐν κοιλίᾳ οὐκ ἐτελεύτησα; ἐκ γα-
στρὸς δὲ ἐξῆλθον, καὶ οὐκ εὐθὺς ἀπωλόμην; ἵνατί δὲ συ-
νήντησάν μοι τὰ γόνατα; ἵνατί δὲ μαστοὺς ἐθήλασα;
νῦν ἂν κοιμηθεὶς ἡσύχασα, ὑπνώσας δὲ ἀνεπαυσάμην
μετὰ βασιλέων βουλευτῶν γῆς, οἳ ἐγαυριῶντο ἐπὶ ξίφε-
σιν, ἢ μετὰ ἀρχόντων, ὧν πολὺς ὁ χρυσός, οἳ ἔπλησαν τοὺς
οἴκους αὐτῶν ἀργυρίου, ἢ ὥσπερ ἔκτρωμα ἐκπορευόμε-
νον ἐκ μήτρας μητρός, ἢ ὥσπερ νήπιοι οἳ οὐκ εἶδον φῶς.
ἐκεῖ ἀσεβεῖς λ ἐξέκαυσαν θυμὸν ὀργῆς, ἐκεῖ ἀνε-
παύσαντο κατάκοποι τῷ σώματι. μ ὁμοθυμαδὸν
δὲ οἱ αἰώνιοι οὐκ ἤκουσαν φωνὴν ν φορολόγου. μι-
κρὸς καὶ μέγας ἐκεῖ ἐστι, καὶ θεράπων ξ δεδοικὼς
τὸν κύριον αὐτοῦ. ἵνατί γὰρ δέδοται τοῖς ἐν πικρίᾳ φῶς;
ζωὴ δὲ ταῖς ἐν ὀδύναις ψυχαῖς, οἳ ἱμείρονται τοῦ θα-
νάτου καὶ οὐ τυγχάνουσιν ἀνορύσσοντες ὥσπερ θησαυ-
ρούς, περιχαρεῖς δὲ ἐγένοντο ἐὰν κατατύχωσι. ο θά-
νατος ἀνδρὶ ἀνάπαυμα, π συνέκλεισε γὰρ ὁ θεὸς
κατ᾽ αὐτοῦ. ρ πρὸ γὰρ τῶν σίτων μου στεναγμὸς ἥκει,
σ δακρύω δὲ ἐγὼ συνεχόμενος φόβῳ. φόβος γὰρ ὃν
ἐφρόντισα ἦλθέ μοι, καὶ ὃν ἐδεδοίκειν, συνήντησέ
μοι. τ οὔτε εἰρήνευσα, οὔτε ἡσύχασα, οὔτε ἀνεπαυ-
σάμην, ἦλθε δέ μοι υ ὀργή.

α [ᾗ εἶπαν, ἰδοὺ ἄρσεν.] Symmachus. ἐν ᾗ ἐκυήθη ἄνθρωπος.
β [ἐκλάβοι δὲ αὐτὴν σκότος.] S. ἀντιποιήσαιτο αὐτῆς. Theodo-
tio. ἀγχιστευσάτω αὐτήν. Aquila. μολυνάτω. γ [ἐπέλθοι ἐπ᾽ αὐ-
τὴν γνόφος.] A. νέφωσις. S. ἀχλύς. Th. συννεφία. δ [κατα-
ραθείη.] A. καὶ ἐκθαμβήσαισαν αὐτὴν ὡς πικραμμοί. ε [ἀ-
πενέγκοιτο αὐτὴν σκότος.] A. σκοτομήνια. ζ [μὴ εἴη εἰς ἡ-
μέρας ἐνιαυτοῦ.] S. μηδὲ συναφθείη. η [ἡ νὺξ ἐκείνη εἴη
ὀδύνη.] Seuerianus. ὁ Σύμμαχος, ἔκβλητος εἶπεν. ὁ δὲ ἑβραῖος
μεμονωμένη. θ [χαρμονή.] Schol. ἀγαλλίαμα. ι [ὁ μέλλων
τὸ μέ-

τὸ μέγα κῆτος.] Aquila. οἱ παρεσκευασμένοι ἐξεγεῖραι λευιαθάν. Symmachus. οἱ μέλλοντες διεγείρειν τὸν λευιαθάν. Theodotio. οἱ ἕτοιμοι ἐξυπνίσαι δράκοντα. κ [ὑπομεῖναι, καὶ εἰς φωτισμὸν μὴ ἔλθοι.] S. προσδοκηθείη φῶς, καὶ μὴ εἴη. λ [ἐξέκαυσαν θυμὸν ὀργῆς.] Nonnulli libri habent, ἐξέπαυσαν. Olympiodorus legit, ἔπαυσαν, & notat ἕτερα βιβλία ἔχειν, ἐξέκαυσαν. Aliud Schol. ἔπαυσαν. Th. ἐκόπασαν. A. ἐπαύσαντο κλονῆσαι. S. ἐκόπασαν ὀργῆς θυμόν. μ [ὁμοθυμαδὸν δὲ οἱ αἰώνιοι.] A. ἅμα δέσμιοι εὐθύνησαν. S. ὁμοῦ δεσμῶται ἀόχλητοι. ν [φορολόγου.] A. εἰσπράσσοντος. S. ἐπαναγκαστοῦ. ξ [δεδοικὼς τὸν κύριον ἑαυτοῦ.] Plerique libri habent, οὐ δεδοικώς. sic etiam S. Augustinus, & Origenes, & S. Hieronymus in Esaiam. cap. 24. ο [θάνατος ἀνδρὶ ἀνάπαυμα.] In plerisque libris sequitur, οὗ ἡ ὁδὸς ἀπεκρύβη. π [συνέκλεισε γὰρ ὁ θεὸς κατ᾽ αὐτοῦ.] Olymp. ὁ δὲ Σύμμαχος ἐξέδωκεν, ἀπέφραξεν ὁ θεὸς κατ᾽ αὐτοῦ. τινὰ δὲ τῶν βιβλίων ἐν τῷ μεταξὺ τοῦ τε, θάνατος ἀνδρὶ ἀνάπαυσις, καὶ τοῦ, συνέκλεισε γὰρ ὁ θεὸς κατ᾽ αὐτοῦ, ἔχουσι καὶ τοῦτον τὸν στίχον, οὗ ἡ ὁδὸς ἀπεκρύβη ἀπ᾽ αὐτοῦ. ρ [πρὸ γὰρ τῶν σίτων μου στεναγμός.] A. ὅτι εἰς πρόσωπον ἄρτου μου στεναγμὸς ἐλεύσεται. σ [δακρύω δ᾽ ἐγώ.] Sch. καὶ χυθήσεται ὡς ὕδατα βρυχήματά μου. τ [οὔτε εἰρήνευσα.] A. οὐκ εὐπάθησα. υ [ὀργή.] Sch. κλόνος.

α [μὴ πολλάκις σοι λελάληται ἐν κόπῳ.] Olympiodorus. ὁ Θεοδοτίων, καὶ ὁ Σύμμαχος ἐξέδωκαν, ὁ μὲν, εἰ ληψόμεθα λαλῆσαι πρὸς σὲ, κοπιάσεις. ὁ δὲ, ἐὰν ἀναλάβωμεν λόγον, μοχθήσεις. Ακύλας. μή τι ἐπάρωμεν λαλῆσαι πρὸς σέ. β [σὺ ἐσπούδασας.] Scholion. ἐθορυβήθης. γ [ἡ ἐλπίς σου καὶ ἡ κακία τῆς ὁδοῦ σου.] In vno libro est, ἀκακία. atque ita legit. S. Augustinus. Aquila. ἡ ὑπομονή σου, καὶ ἡ ἁπλότης τῶν ὁδῶν σου. δ [μυρμηκολέων ὤλετο.] A. λὶς ὤλετο. παρὰ τὸ μὴ ἔχειν θήραν. ε [εἰ δέ τι ῥῆμα ἀληθινόν.] Symmachus. πρὸς ἐμὲ δὲ ἐλαλήθη λαθραίως, ἐν κλοπῇ. ζ [πότερον οὐ δέξεταί μου τὸ οὖς ἐξαίσια παρ᾽ αὐτοῦ.] S. καὶ ἐδέξατο τὸ οὖς μου ψιθυρισμόν. η [φόβῳ δέ.] Polychronius legit, φόβος δὲ καὶ ἠχὼ νυκτερινή. A. ἐν παραλλαγαῖς ἀπὸ ὁραματισμῶν νυκτός. S. ἐν ἐκπλήξει ἀπὸ ὁράματός μου νυκτερινοῦ. θ [ἐπὶ πρόσωπόν μου.] Sch. διὰ τοῦ προσώπου μου. ι [αὔραν.] S. ἔστην καὶ οὐκ ἐπιγνώσομαι. κ [ἀλλ᾽ ἢ αὔραν καὶ φωνὴν.] S. ἠρεμίας φωνῆς ἤκουον. λ [εἰ κατὰ παίδων αὐτοῦ οὐ πιστεύει.] S. ἐν δούλοις αὐτοῦ ἀβεβαιότης, καὶ ἐν ἀγγέλοις αὐτοῦ εὑρήσει ματαιότητα. μ [τοὺς δὲ κατοικοῦντας οἰκίας πηλίνας.] S. πόσῳ μᾶλλον τοῖς κατασκηνοῦσιν οἰκίας πηλίνας, ὧν γήινος ὁ θεμέλιος. ν [ἐνεφύσησε γὰρ αὐτοῖς.] Schol. συνεξῆρεν τὸ ὑπόλειμμα αὐτῶν ἐν αὐτοῖς, ἐξέλιπον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ΄.

Υπολαβὼν δὲ Ἐλιφὰζ ὁ Θαιμανίτης, λέγει. α μὴ πολλάκις σοι λελάληται ἐν κόπῳ; ἰσχὺν δὲ ῥημάτων σου τίς ὑποίσει; εἰ γὰρ σὺ ἐνουθέτησας πολλοὺς; καὶ χεῖρας ἀσθενοῦς παρεκάλεσας, ἀσθενοῦντάς τε ἐξανέστησας ῥήμασι, γόνασί τε ἀδυνατοῦσι θάρσος περιέθηκας. νυνὶ δὲ ἥκει ἐπὶ σὲ πόνος καὶ ἥψατό σου, β σὺ ἐσπούδασας. πότερον οὐχ ὁ φόβος σου ἐστὶν ἐν ἀφροσύνῃ, γ καὶ ἡ ἐλπίς σου καὶ ἡ κακία τῆς ὁδοῦ σου; μνήσθητι οὖν, τίς καθαρὸς ὢν ἀπώλετο, ἢ πότε ἀληθινοὶ ὁλόρριζοι ἀπώλοντο; καθ᾽ ὃν τρόπον εἶδον τοὺς ἀροτριῶντας τὰ ἄτοπα, οἱ δὲ σπείροντες αὐτὰ, ὀδύνας θεριοῦσιν ἑαυτοῖς. ἀπὸ προστάγματος κυρίου ἀπολοῦνται, ἀπὸ δὲ πνεύματος ὀργῆς αὐτοῦ ἀφανισθήσονται. σθένος λέοντος, φωνὴ δὲ λεαίνης, γαυρίαμα δὲ δρακόντων ἐσβέσθη. δ μυρμηκολέων ὤλετο παρὰ τὸ μὴ ἔχειν βορὰν, σκύμνοι δὲ λεόντων ἔλιπον ἀλλήλους. ε εἰ δέ τι ῥῆμα ἀληθινὸν ἐγεγόνει ἐν λόγοις σου, οὐθὲν ἄν σοι τούτων κακὸν ἀπήντησε. ζ πότερον οὐ δέξεταί μου τὸ οὖς ἐξαίσια παρ᾽ αὐτοῦ; η φόβῳ δὲ καὶ ἠχῷ νυκτερινῇ ἐπιπίπτων φόβος ἐπ᾽ ἀνθρώπους, φρίκη μοι συνήντησε καὶ τρόμος, καὶ μεγάλως μου τὰ ὀστᾶ διέσεισε, καὶ πνεῦμα θ ἐπὶ πρόσωπόν μου ἐπῆλθεν, ἔφριξαν δέ μου τρίχες καὶ σάρκες. ι ἀνέστην καὶ οὐκ ἐπέγνων, εἶδον καὶ οὐκ ἦν μορφὴ πρὸ ὀφθαλμῶν μου, κ ἀλλ᾽ ἢ αὔραν καὶ φωνὴν ἤκουον. τί γάρ; μὴ καθαρὸς ἔσται βροτὸς ἐναντίον τοῦ κυρίου; ἢ ἀπὸ τῶν ἔργων αὐτοῦ ἄμεμπτος ἀνήρ; λ εἰ κατὰ παίδων αὐτοῦ οὐ πιστεύει, κατὰ δὲ ἀγγέλων αὐτοῦ, σκολιόν τι ἐπενόησε. μ τοὺς δὲ κατοικοῦντας οἰκίας πηλίνας, ἐξ ὧν καὶ αὐτοὶ ἐκ τοῦ αὐτοῦ πηλοῦ ἐσμὲν, ἔπαισεν αὐτοὺς σητὸς τρόπον, καὶ ἀπὸ πρωΐθεν μέχρι ἑσπέρας οὐκ ἔτι εἰσὶ, παρὰ τὸ μὴ δύνασθαι αὐτοὺς ἑαυτοῖς βοηθῆσαι ἀπώλοντο. ν ἐνεφύσησε γὰρ αὐτοῖς καὶ ἐξηράνθησαν, ἀπώλοντο παρὰ τὸ μὴ ἔχειν αὐτοὺς σοφίαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄.

Επικάλεσαι δὲ εἴ τις σοι ὑπακούσεται, ἢ εἴ τινα ἀγγέλων ἁγίων ὄψῃ. καὶ γὰρ ἄφρονα ἀναιρεῖ ὀργὴ, α πεπλανημένον δὲ θανατοῖ ζῆλος. ἐγὼ δὲ ἑώρακα ἄφρονας ῥίζαν βάλλοντας, β ἀλλ᾽ εὐθέως ἐβρώθη αὐτῶν ἡ δίαιτα. πόρρω γένοιντο οἱ υἱοὶ αὐτῶν ἀπὸ σωτηρίας, γ κολαβρισθείησαν δὲ ἐπὶ θύραις ἡσσόνων, καὶ οὐκ ἔσται ὁ ἐξαιρούμενος. δ ἃ γὰρ ἐκεῖνοι συνήγαγον, ε δίκαιοι ἔδονται, ζ αὐτοὶ δὲ ἐκ κακῶν οὐκ ἐξαίρετοι ἔσονται. η ἐκσιφωνισθείη αὐτῶν ἡ ἰσχύς. θ οὐ γὰρ μὴ ἐξέλθῃ ἐκ τῆς γῆς κόπος, οὐδὲ ἐξ ὀρέων ἀναβλαστήσει πόνος. ἀλλὰ ἄνθρωπος γεννᾶται κόπῳ, ι νεοσσοὶ δὲ γυπὸς τὰ ὑψηλὰ πέτονται. οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ ἐγὼ δεηθήσομαι κυρίου, κύριον δὲ τὸν πάντων δεσπότην ἐπικαλέσομαι, τὸν ποιοῦντα μεγάλα καὶ ἀνεξιχνίαστα ἔνδοξά τε καὶ ἐξαίσια, ὧν οὐκ ἔστιν ἀριθμός. τὸν διδόντα ὑετὸν ἐπὶ τὴν γῆν, ἀποστέλλοντα ὕδωρ κ ἐπὶ τὴν ὑπ᾽ οὐρανόν. τὸν ποιοῦντα ταπεινοὺς εἰς ὕψος, καὶ ἀπολωλότας ἐξεγείροντα. λ διαλλάσσοντα βουλὰς πανούργων, καὶ οὐ μὴ ποιήσουσιν αἱ χεῖρες αὐτῶν ἀληθές. ὁ καταλαμβάνων σοφοὺς ἐν τῇ φρονήσει, μ βουλὴν δὲ πολυπλόκων ἐξέστησεν. ἡμέρας συναντήσεται αὐτοῖς σκότος, τὸ δὲ μεσημβρινὸν ψηλαφήσαισαν ἴσα νυκτί. ἀπόλοιντο δὲ ἐν πολέμῳ, ἀδύνατος δὲ ἐξέλθοι ἐκ χειρὸς δυνάστου. ν εἴη δὲ ἀδυνάτῳ ἐλπὶς, ἀδίκου δὲ στόμα ἐμφραχθείη. μακάριος δὲ ἄνθρωπος ὃν ἤλεγξεν ὁ κύριος, νουθέτημα δὲ παντοκράτορος μὴ ἀπαναίνου. αὐτὸς γὰρ ἀλγεῖν ποιεῖ, ξ καὶ πάλιν ἀποκαθίστησιν. ἔπαισε, καὶ αἱ χεῖρες αὐτοῦ ἰάσαντο. ο ἑξάκις ἐξ ἀναγκῶν σε ἐξελεῖται, π ἐν δὲ τῷ ἑβδόμῳ, οὐ μὴ ἅψηταί σου κακόν. ἐν λιμῷ ῥύσεταί σε ἐκ θανάτου, ἐν πολέμῳ δὲ ἐκ χειρὸς σιδήρου λύσει σε. ἀπὸ μάστιγος γλώσσης σε κρύψει, καὶ οὐ μὴ φοβηθῇς ἀπὸ ρ κακῶν ἐρχομένων. ἀδίκων καὶ ἀνόμων καταγελάσῃ. ἀπὸ δὲ θηρίων σ ἀγρίων

οὐ μὴ φοβηθῇς. θῆρες γὰρ ἄγριοι εἰρηνεύσουσί σοι. εἶτα γνώσῃ ὅτι εἰρηνεύσει σου ὁ οἶκος. τ ἡ δὲ δίαιτα τῆς σκηνῆς σου υ οὐ μὴ ἁμάρτῃ. γνώσῃ δὲ ὅτι πολὺ τὸ σπέρμα σου, τὰ δὲ τέκνα σου ἔσται ὥσπερ τὸ παμβότανον τοῦ ἀγροῦ. ἐλεύσῃ δὲ ἐν τάφῳ ὥσπερ σῖτος ὥριμος κατὰ καιρὸν θεριζόμενος, ἢ ὥσπερ θημωνία ἅλωνος καθ' ὥραν συγκομισθεῖσα. ἰδοὺ ταῦτα οὕτως ἐξιχνιάσαμεν. ταῦτά ἐστιν ἃ ἀκηκόαμεν. σὺ δὲ γνῶθι σεαυτῷ, εἴ τι ἔπραξας.

a [πεπλανημένον δὲ.] Aquila. θελγόμενον. Symmachus. νήπιον. β [ἀλλ' ἀθέως ἐβρώθη.] A. καὶ κατηρασάμην τὴν εὐπρέπειαν αὐτοῦ παραχρῆμα. γ [κολαβρισθείησαν.] Olympiodorus. τουτέστιν ἐπιτριβείησαν, ἐξατελισθείησαν. κολαβρὸς γὰρ ὁ μικρὸς χοῖρος. ἀνθ' οὗ ὁ μὲν Ακύλας, ἐπιτριβήσονται. ὁ δὲ Θεοδοτίων, κατεκλάσθησαν. ὁ δὲ Σύμμαχος, ταπεινωθήτωσαν, ἐξέδωκεν. Aliud Sch. A. καὶ ἐπιτριβήσονται. Θ. καὶ ταπεινωθήσονται. Σ. καὶ κατεκλάσθησαν. δ [ἃ γὰρ ἐκεῖνοι συνήγαγον.] Sch. ἐθέρισαν. ε [δίκαιοι ἔδονται.] S. πεινῶντες φάγονται. Aliud Schol. A. πεινῶν φάγεται. ζ [αὐτοὶ δὲ ἐκ κακῶν.] S. αὐτοὶ δὲ πρὸς ἐνόπλων ἀρθήσονται. η [ἐκσιφωνισθείη αὐτῶν ἡ ἰσχύς.] Polychronius. τουτέστιν ἐκροφηθήσεται, δαπανηθήσεται, παντελῶς κενωθήσεται. ἀπὸ μεταφορᾶς τῶν σιφωνιζομένων πρὸς τὸ μηδὲν ἔτι ὑγρὸν ὑπολείπεσθαι. οὕτω γὰρ καὶ ὁ Σύμμαχος, ἀναρροφήσαι διψῶν τὴν δύναμιν αὐτῶν. Ακύλας. ἀφελκύσαντο διψῶντες εὐπορίαν αὐτῶν. θ [οὐ γὰρ μὴ ἐξέλθῃ ἐκ γῆς κόπος.] S. οὐ γὰρ ἐξελεύσεται ἀπὸ κόνεως ὀδύνη. ι [νεοσσοὶ δὲ.] S. τὰ τέκνα τῶν πετεινῶν ὑψοῦσι πτερά. A. καὶ υἱοὶ πτήνους. κ [ἐπὶ τὴν ὑπ' οὐρανόν.] Schol. ἐπὶ πρόσωπον ἐξωτάτων. λ [διαλλάσσοντα βουλάς.] A. ἀκυροῦντα. S. διαλύοντα. Th. διασκεδάζοντα. μ [βουλὴν δὲ πολυπλόκων ἐξέστησε.] Olympiodorus. πολυπλόκους καλεῖ τοὺς ἄγαν συνετούς, οὓς ἀγκυλογνώμονας διὰ τὸ σκολιὸν τῆς γνώμης εἰώθασι προσαγορεύειν οἱ τὰς κυρίας τῶν λέξεων ἐκλέγοντες. τὸ δὲ ἐξέστησε, ἀντὶ τοῦ ἀχρήστους πεποίηκεν, ἠκύρωσεν, ἔξω τοῦ σκοποῦ στῆναι παρεσκεύασεν. ὅπερ ὁ Σύμμαχος οὕτως ἡρμήνευσεν. βουλὴ δὲ σκολιὰ ταραχθήσεται. ν [εἴη δὲ ἀδυνάτῳ ἐλπίς.] A. ἀτόνῳ. S. πτωχῷ. ξ [καὶ πάλιν ἀποκαθίστησιν.] A. καὶ μοτώσει. S. ἐπιδήσει. ο [ἑξάκις ἐξ ἀναγκῶν.] A. ἐν ἓξ θλίψεσι ῥύσεταί σε. π [ἐν δὲ τῷ ἑβδόμῳ.] A. & Th. καὶ ἐν ἑπτά. ρ [ἀπὸ κακῶν ἐρχομένων.] A. ἀπὸ προνομῆς ἐπερχομένων. σ [ἀγρίων οὐ μὴ φοβηθῇς.] Hæc quæ sequuntur in aliquibus editionibus, non reperiuntur in LL. VV. qui collati sunt, ὅτι μετὰ τῶν λίθων τοῦ ἀγροῦ ἡ διαθήκη σου, καὶ τὰ θηρία τοῦ ἀγροῦ εἰρηνεύσουσί σοι. S. Augustinus habet. Quia cum lapidibus agri habebis fœdus. τ [ἡ δὲ δίαιτα τῆς σκηνῆς σου.] A. καὶ ἐπισκέψῃ ὡραιότητά σου, καὶ οὐ μὴ ἁμαρτήσεις. υ [οὐ μὴ ἁμάρτῃ.] Schol. οὐ δυσπραγήσῃ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ϛ'.

Ὑπολαβὼν δὲ Ἰὼβ, λέγει. εἰ γάρ τις ἱστῶν a στήσαι μου τὴν ὀργήν, τὰς δὲ ὀδύνας μου ἄραι ἐν ζυγῷ ὁμοθυμαδόν. καὶ δὴ ἄμμου παραλίας βαρυτέρα ἔσται. β ἀλλ' ὡς ἔοικε τὰ ῥήματά μου ἐστὶ φαῦλα. γ βέλη γὰρ κυρίου ἐν τῷ σώματί μου ἐστίν, ὧν ὁ θυμὸς αὐτῶν ἐκπίνει μου τὸ αἷμα, ὅταν ἄρξωμαι λαλεῖν, κεντοῦσί με. δ τί γάρ; μὴ διακενῆς κεκράξεται ὄνος ἄγριος, ἀλλ' ἢ τὰ σῖτα ζητῶν; εἰ δὲ καὶ ῥήξει φωνὴν βοῦς ἐπὶ φάτνης ἔχων τὰ βρώματα; ε εἰ βρωθήσεται ἄρτος ἄνευ ἁλός; εἰ δὲ καὶ ἔστι γεῦμα ἐν ῥήμασι κενοῖς; οὐ δύναται γὰρ ζ παύσασθαί μου ἡ ὀργή. βρόμον γὰρ ὁρῶ τὰ σῖτά μου ὥσπερ ὀσμὴν λέοντος. εἰ γὰρ δῴη καὶ ἔλθοι μου ἡ αἴτησις, καὶ τὴν ἐλπίδα μου δῴη ὁ κύριος. ἀρξάμενος ὁ κύριος τρωσάτω με, η εἰς τέλος δὲ μή με ἀνελέτω. θ εἴη δέ μου πόλις τάφος, ἐφ' ἧς ἐπὶ τειχέων ἡλλόμην, ἐπ' αὐτῆς οὐ φείσομαι. οὐ γὰρ ἐψευσάμην ῥήματα ἅγια θεοῦ μου. τίς γάρ μου ἡ ἰσχύς, ὅτι ὑπομένω; ι ἢ τίς μου ὁ χρόνος, ὅτι ἀνέχεταί μου ἡ ψυχή; μὴ ἰσχὺς λίθων ἡ ἰσχύς μου; ἢ αἱ σάρκες μου εἰσὶ χάλκεαι; ἢ οὐκ ἐπ' αὐτῷ ἐπεποίθειν; βοήθεια δὲ ἀπ' ἐμοῦ ἄπεστιν, ἀπείπατό με ἔλεος, ἐπισκοπὴ δὲ κυρίου ὑπερεῖδέ με. οὐ προσεῖδόν με οἱ ἐγγύτατοί μου, ὥσπερ χείμαρρος ἐκλείπων, ἢ ὥσπερ κῦμα παρῆλθόν με. οἵτινές με διευλαβοῦντο, νῦν ἐπιπεπτώκασί μοι ὥσπερ χιὼν ἢ κρύσταλλος πεπηγώς. καθὼς τακεῖσα θέρμης γενομένης, οὐκ ἐπεγνώσθη ὅπερ ἦν, οὕτω κἀγὼ κατελείφθην ὑπὸ πάντων, ἀπωλόμην δὲ καὶ ἔξοικος ἐγενόμην. κ ἴδετε ὁδοὺς θαιμανῶν, ἀτραποὺς σαβῶν οἱ διορῶντες, καὶ αἰσχύνην ὀφειλήσουσιν, οἱ ἐπὶ πόλεσι καὶ χρήμασι πεποιθότες. ἀτὰρ δὲ καὶ ὑμεῖς ἐπέβητέ μοι ἀνελεημόνως, ὥστε ἰδόντες τὸ ἐμὸν τραῦμα φοβήθητε. τί γάρ; μή τι ὑμᾶς ᾔτησα, ἢ τῆς παρ' ὑμῶν ἰσχύος ἐπιδέομαι, ὥστε σῶσαί με ἐξ ἐχθρῶν, ἢ ἐκ χειρὸς δυναστῶν ῥύσασθαί με; διδάξατέ με, ἐγὼ δὲ κωφεύσω, εἴ τι πεπλάνημαι, φράσατέ μοι. ἀλλ' ὡς ἔοικε λ φαῦλα ἀληθινοῦ ῥήματα, οὐ γὰρ παρ' ὑμῶν ἰσχὺν αἰτοῦμαι, οὐδὲ ἔλεγχος ὑμῶν ῥήμασί με παύσει, οὐδὲ γὰρ ὑμῶν φθέγμα ῥήματος ἀνέξομαι. πλὴν ὅτι ἐπ' ὀρφανῷ ἐπιπίπτετε, ἐνάλλεσθε δὲ ἐπὶ φίλῳ ὑμῶν. νυνὶ δὲ εἰσβλέψας εἰς πρόσωπα ὑμῶν, οὐ ψεύσομαι. μ καθίσατε δὴ καὶ μὴ εἴη ἄδικον, καὶ πάλιν τῷ δικαίῳ συνέρχεσθε. οὐ γάρ ἐστιν ἐν γλώσσῃ μου ἄδικον, ἢ ὁ λάρυγξ μου οὐχὶ σύνεσιν μελετᾷ.

a [στήσαί μου τὴν ὀργήν.] Symmachus. ὡς εἴθε ἐσταθμίζετό μου ἡ ὀργή. β [ἀλλ' ὡς ἔοικε τὰ ῥήματά μου ἐστὶ φαῦλα.] Aquila. ἐπὶ τοῦτο ῥήματά μου κατεπατήθησαν. S. οἱ λόγοι μου κατάπικροι. Theodotio. ἔγκοποι. γ [βέλη γὰρ κυρίου.] S. σαδδαΐ. Schol. ἀντὶ τοῦ ἱκανοῦ. δ [τί γὰρ; μὴ διακενῆς κεκράξεται.] S. μὴ στενεῖ λιμῷ ὄναγρος παρούσης χλόης; ε [εἰ βρωθήσεται ἄρτος.] S. μή τι βρωθήσεται ἄναρτυτον τῷ μὴ ἔχειν ἅλα; ζ [παύσασθαί μου ἡ ὀργή.] Plerique libri habent, ἡ ψυχή. η [εἰς τέλος δὲ.] A. & S. ἐπιβαλὼν τὴν χεῖρα. θ [εἴη δέ μου πόλις τάφος.] A. & Th. καὶ ἔσται ἔτι παράκλησίς μου. ι [ἢ τίς μου ὁ χρόνος.] Aq. τί τὸ τέλος μου, ὅτι μακροθυμήσω; κ [ἴδετε ὁδοὺς θαιμανῶν.] Olympiod. ἕτερος τῶν ἑρμηνευτῶν οὕτως ἐκδέδωκεν. ἀποβλέπουσιν εἰς ὁδοὺς θαιμάν, ὁδοιπορίας σαβὰ προσδοκῶσιν ἑαυτοῖς. λ [φαῦλα ἀληθινοῦ ῥήματα.] A. τί ἐμοχθηρεύθησαν λόγοι εὐθύτητος. μ [καθίσατε δὴ καὶ μὴ εἴη ἄδικον.] A. μὴ γίνηται παρανομία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'.

Πότερον οὐχὶ πειρατήριόν ἐστιν ὁ βίος ἀνθρώπου ἐπὶ τῆς γῆς; καὶ ὥσπερ μισθίου αὐθημερινοῦ ἡ ζωὴ αὐτοῦ; ἢ ὥσπερ θεράπων δεδοικὼς τὸν κύριον αὐτοῦ, καὶ τετευχὼς σκιᾶς; ἢ ὥσπερ μισθωτὸς ἀναμένων τὸν μισθὸν αὐτοῦ; οὕτως κἀγὼ ὑπέμεινα μῆνας κενούς, νύκτες δὲ ὀδυνῶν δεδομέναι μοί εἰσιν. ἐὰν κοιμηθῶ, λέγω, a πότε ἡμέρα; ὡς δ' ἂν ἀναστῶ, πάλιν, πότε ἑσπέρα; πλήρης δὲ γίνομαι ὀδυνῶν ἀπὸ ἑσπέρας ἕως πρωΐ. φύρεται δέ μου τὸ σῶμα ἐν σαπρίᾳ σκωλήκων, τήκω δὲ βώλακας γῆς ἀπὸ ἰχῶρος ξύων. ὁ δὲ βίος μου ἐστὶν β ἐλαφρότερος λαλιᾶς, γ ἀπόλωλε δὲ ἐν κενῇ ἐλπίδι. μνήσθητι οὖν ὅτι πνεῦμά μου ἡ ζωή, καὶ οὐκ ἔτι ἐπανελεύσεται ὀφθαλμός μου ἰδεῖν ἀγαθόν. οὐ περιβλέψεταί με ὀφθαλμὸς ὁρῶντός με, οἱ ὀφθαλ-

ὀφθαλμοί σου ἐν ἐμοί, καὶ οὐκέτι εἰμί. δ ὥσπερ νέφος ἀποκαθαρθὲν ἀπ᾿ οὐρανοῦ. ἐὰν γὰρ ἄνθρωπος καταβῇ εἰς ᾅδην, οὐκέτι μὴ ἀναβῇ, οὐδ᾿ οὐ μὴ ἐπιστρέψῃ εἰς τὸν ἴδιον οἶκον, οὐδ᾿ οὐ μὴ ἐπιγνῷ αὐτὸν ἔτι ὁ τόπος αὐτοῦ. ἀτὰρ οὖν οὐδὲ ἐγὼ φείσομαι τῷ στόματί μου, λαλήσω ε ἐν ἀνάγκῃ ὤν, ζ ἀνοίξω πικρίαν ψυχῆς μου συνεχόμενος. πότερον θάλασσά εἰμι ἢ δράκων, ὅτι η κατέταξας ἐπ᾿ ἐμὲ φυλακήν; εἶπα ὅτι θ παρακαλέσει με ἡ κλίνη μου, ι ἀνοίσω δὲ πρὸς ἐμαυτὸν ἰδίᾳ λόγον τῇ κοίτῃ μου. ἐκφοβεῖς με ἐνυπνίοις, καὶ ἐν ὁράμασί με καταπλήσσεις. κ ἀπαλλάξεις ἀπὸ πνεύματός μου τὴν ψυχήν μου, λ ἀπὸ δὲ θανάτου τὰ ὀστᾶ μου. οὐ γὰρ εἰς τὸν αἰῶνα ζήσομαι, ἵνα μακροθυμήσω. ἀπόστα ἀπ᾿ ἐμοῦ, μ κενὸς γάρ μου ὁ βίος. τί γάρ ἐστιν ἄνθρωπος ὅτι ἐμεγάλυνας αὐτόν; ἢ ὅτι προσέχεις τὸν νοῦν εἰς αὐτόν; ν ἢ ἐπισκοπὴν αὐτοῦ ποιήσῃ ἕως τὸ πρωΐ; ξ καὶ εἰς ἀνάπαυσιν αὐτὸν κρινεῖς; ἕως τίνος οὐκ ἐᾷς με, οὐδὲ προΐῃ με, ἕως ἂν καταπίω τὸν ο πτύελόν μου; εἰ ἐγὼ ἥμαρτον, π τί δυνήσομαι πρᾶξαι, ὁ ἐπιστάμενος τὸν νοῦν τῶν ἀνθρώπων; διατί ἔθου με ρ κατεντευκτήν σου, εἰμὶ δὲ ἐπὶ σοὶ σ φορτίον; διατί οὐκ ἐποιήσω τῆς ἀνομίας μου λήθην, καὶ καθαρισμὸν τῆς ἁμαρτίας μου; νυνὶ δὲ εἰς γῆν ἀπελεύσομαι, ὀρθρίζων δὲ, οὐκέτι εἰμί.

α [Πότε ἡμέρα,] Aquila & Theodotio. πότε ἀναστήσομαι; β [ἐλαφρότερος λαλιᾶς.] Olympiodorus. οἱ λοιποί, δρομέως, ἐξέδωκαν. γ [ἀπόλωλε δὲ ἐν κενῇ ἐλπίδι.] Symmachus. αἱ ἡμέραι μου ἀνηλώθησαν, μὴ οὔσης ἐλπίδος. δ [ὥσπερ νέφος ἀποκαθαρθὲν ἀπ᾿ οὐρανοῦ.] S. καθάπερ ἀναλωθεῖσα νεφέλη ἀπαλλαγήσεται. ε [ἐν ἀνάγκῃ ὤν.] In plerisque libris sequitur, πνεύματός μου. ζ [ἀνοίξω πικρίαν ψυχῆς μου συνεχόμενος.] S. διαλεχθήσομαι τῷ παραπικρασμῷ τῆς ψυχῆς μου. η [κατέταξας ἐπ᾿ ἐμὲ φυλακήν.] Olympiod. ὁ ἑβραῖος πένυς λέγει. θ [παρακαλέσει με ἡ κλίνη μου.] S. καταπηγορήσει. ι [ἀνοίσω δὲ πρὸς ἐμαυτὸν ἰδίᾳ λόγον τῇ κοίτῃ μου.] Theodotio. συμβαστάσει με ἐν τῇ ἀδολεσχίᾳ μου ἡ κοίτη μου. Scholion. ἐπ᾿ ἐμαυτὸν εἰς διαλογισμόν. κ [ἀπαλλάξεις ἀπὸ πνεύματός μου τὴν ψυχήν μου.] A. καὶ αἱρεῖται ἀγχόνην ἡ ψυχή μου. λ [ἀπὸ δὲ θανάτου τὰ ὀστᾶ μου.] S. καὶ θάνατον διὰ τῶν ὀστέων μου. μ [κενὸς γάρ μου ὁ βίος.] S. ὅτι ματαιότης αἱ ἡμέραι μου. Alius Interpres. ἄτμος γὰρ αἱ ἡμέραι μου. ν [ἢ ἐπισκοπὴν αὐτοῦ ποιήσῃ.] Sch. καὶ ἐπισκέπτῃ αὐτὸν πρωΐας. ξ [καὶ εἰς ἀνάπαυσιν αὐτὸν κρινεῖς.] S. αἰφνιδίως ἐκδοκιμάσεις αὐτόν. ο [πτύελόν μου.] AA. LL. habent, πτύελόν μου ἐν ὀδύνῃ. π [τί δυνήσομαι πρᾶξαι.] Olymp. ὁ ἑβραῖος, τί σε ἔβλαψα; ρ [κατεντευκτήν σου.] Sch. ἐναντίον. σ [φορτίον.] Sch. φορτικός.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η΄.

Υπολαβὼν δὲ βαλδὰδ ὁ σαυχίτης, λέγει. μέχρι τίνος λαλήσεις ταῦτα, α πνεῦμα πολυρρῆμον τοῦ στόματός σου; μὴ ὁ κύριος ἀδικήσει κρίνων; ἢ ὁ τὰ πάντα ποιήσας β ταράξει τὸ δίκαιον; εἰ οἱ υἱοί σου ἥμαρτον ἐναντίον αὐτοῦ, ἀπέστειλεν ἐν χειρὶ ἀνομίας αὐτῶν. σὺ δὲ ὄρθριζε πρὸς κύριον παντοκράτορα δεόμενος. εἰ καθαρὸς εἶ καὶ ἀληθινός, δεήσεως ἐπακούσεταί σου, ἀποκαταστήσει δέ σοι δίαιταν δικαιοσύνης. ἔσται οὖν τὰ μὲν πρῶτά σου ὀλίγα, τὰ δὲ ἔσχατά σου ἀμύθητα. ἐπερώτησον γὰρ γενεὰν πρώτην, ἐξιχνίασον δὲ κατὰ γένος πατέρων. χθιζοὶ γάρ ἐσμεν, καὶ οὐκ οἴδαμεν. σκιὰ γάρ ἐστιν ἡμῶν ἐπὶ τῆς γῆς ὁ βίος. ἢ οὐχ οὗτοί σε διδάξουσι, καὶ ἀναγγελοῦσι, καὶ ἐκ καρδίας ἐξάξουσι ῥήματα; μὴ θάλλει πάπυρος ἄνευ ὕδατος, γ ἢ ὑψωθήσεται βούτομον ἄνευ πότου; ἔτι ὂν ἐπὶ ῥίζης, καὶ οὐ μὴ θερισθῇ, πρὸ τοῦ πιεῖν πᾶσα βοτάνη οὐχὶ ξηραίνεται; οὕτως τοίνυν ἔσται τὰ ἔσχατα πάντων τῶν ἐπιλανθανομένων τοῦ κυρίου. ἐλπὶς γὰρ ἀσεβοῦς ἀπολεῖται. ἀοίκητος γὰρ αὐτοῦ ἔσται ὁ οἶκος. δ ἀράχνη δὲ αὐτοῦ ἀποβήσεται ἡ σκηνή. ε ἐὰν ὑπερείσῃ τὴν οἰκίαν αὐτοῦ, οὐ μὴ στῇ. ἐπιλαβομένου δὲ αὐτοῦ, οὐ μὴ ὑπομείνῃ, ζ ὑγρὸς γάρ ἐστιν ὑπὸ ἡλίου. καὶ ἐκ σαπρίας αὐτοῦ η ὁ ῥάδαμνος αὐτοῦ ἐξελεύσεται. θ ἐπὶ συναγωγὴν λίθων κοιμᾶται. ἐν δὲ μέσῳ χαλίκων ζήσεται. ἐὰν καταπίῃ, ὁ τόπος ψεύσεται αὐτόν. οὐχ ἑώρακας τοιαῦτα, ὅτι καταστροφὴ ἀσεβοῦς τοιαύτη, ἐκ δὲ γῆς ἄλλον ἀναβλαστήσει. ὁ γὰρ κύριος οὐ μὴ ἀποποιήσηται τὸν ἄκακον. πᾶν δὲ δῶρον ἀσεβοῦς οὐ δέξεται. ἀληθινῶν δὲ στόμα ἐμπλήσει γέλωτος, ι τὰ δὲ χείλη αὐτῶν ἐξομολογήσεως. οἱ δὲ ἐχθροὶ αὐτῶν ἐνδύσονται αἰσχύνην, δίαιτα δὲ ἀσεβοῦς οὐκ ἔσται.

α [πνεῦμα πολυρρῆμον.] Theodotio. βαρύτατον. β [ταράξει τὸ δίκαιον.] Symmachus. εἰς ἄδικον μεταστρέψεται τὸ δίκαιον. γ [ἢ ὑψωθήσεται βούτομον.] S. ἢ πληθυνθήσεται ἕλος. δ [ἀράχνη δὲ αὐτοῦ ἀποβήσεται.] Scholion ἡ δὲ πεποίθησις αὐτοῦ ἀράχνη ἀποβήσεται. ε [ἐὰν ὑπερείσῃ τὴν οἰκίαν αὐτοῦ, οὐ μὴ στῇ.] S. ἐρεισθήσεται ἐπ᾿ οἶκον, καὶ οὐ στήσεται. ζ [ὑγρὸς γάρ ἐστιν ὑπὸ ἡλίου.] Aquila. ἔνικμός ἐστιν εἰς πρόσωπον ἡλίου. η [ὁ ῥάδαμνος.] S. ὁ κλάδος. Th. παραφυάς. θ [ἐπὶ συναγωγὴν λίθων.] Schol. ἐπὶ βουνοῦ ῥίζαι αὐτοῦ. ι [τὰ δὲ χείλη αὐτῶν ἐξομολογήσεως.] Olympiod. ἀλαλαγμοῦ, εἶπον οἱ ἄλλοι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ΄.

Υπολαβὼν δὲ ἰὼβ, λέγει. ἐπ᾿ ἀληθείας οἶδα, ὅτι οὕτως ἐστί. πῶς γὰρ ἔσται δίκαιος βροτὸς παρὰ κυρίῳ; ἐὰν γὰρ βούληται κριθῆναι αὐτῷ, οὐ μὴ ὑπακούσῃ αὐτῷ, ἵνα μὴ ἀντείπῃ πρὸς ἕνα λόγον αὐτοῦ ἐκ χιλίων. σοφὸς γάρ ἐστι διανοίᾳ, κραταιός τε καὶ μέγας. τίς σκληρὸς γενόμενος α ἐναντίον αὐτοῦ ὑπέμεινεν; β ὁ παλαιῶν ὄρη καὶ οὐκ οἴδασιν, ὁ καταστρέφων αὐτὰ ὀργῇ. ὁ σείων τὴν ὑπ᾿ οὐρανὸν ἐκ θεμελίων, γ οἱ δὲ στῦλοι αὐτῆς σαλεύονται. ὁ λέγων τῷ ἡλίῳ καὶ οὐκ ἀνατέλλει, κατὰ δὲ ἄστρων κατασφραγίζει. ὁ τανύσας τὸν οὐρανὸν μόνος, καὶ περιπατῶν ὡς ἐπ᾿ ἐδάφους ἐπὶ θαλάσσης. ὁ ποιῶν πλειάδα καὶ ἕσπερον δ καὶ ἀρκτοῦρον, καὶ ταμεῖα νότου. ὁ ποιῶν μεγάλα καὶ ἀνεξιχνίαστα ἔνδοξά τε καὶ ἐξαίσια, ὧν οὐκ ἔστιν ἀριθμός. ἐὰν ὑπερβῇ με, οὐ μὴ ἴδω. ἐὰν παρέλθῃ με, οὐδ᾿ ὡς ἔγνων. ἐὰν ἀπαλλάξῃ, τίς ἀποστρέψει, ἢ τίς ἐρεῖ αὐτῷ τί ἐποίησας; ε αὐτὸς γὰρ ἀπέστραπται ὀργήν, ζ ὑπ᾿ αὐτοῦ ἐκάμφθησαν κήτη τὰ ὑπ᾿ οὐρανόν. ἐὰν δέ μου ὑπακούσεται, ἢ διακρινεῖ τὰ ῥήματά μου. ἐὰν γὰρ ὦ δίκαιος, οὐκ εἰσακούσεταί μου, τοῦ κρίματος αὐτοῦ δεηθήσομαι. η ἐάν τε καλέσω καὶ μὴ ὑπακούσῃ, οὐ πιστεύω ὅτι εἰσακήκοέν μου τῆς φωνῆς. μὴ γνόφῳ με ἐκτρίψῃ; πολλὰ δέ μου τὰ συντρίμματα θ πεποίηκε διακενῆς. οὐκ ἐᾷ γάρ με ἀναπνεῦσαι, ἐνέπλησε δέ με πικρίας, ι ὅτι μὲν γὰρ ἰσχύει κράτει. τίς οὖν κρίματι αὐτοῦ ἀντιστήσεται; ἐὰν γὰρ ὦ δίκαιος, τὸ

στόμα μου ἀσεβήσει. ἐάν τε ὦ ἄμεμπτος, σκολιὸς ἀποβήσομαι. εἴτε γὰρ ἠσέβησα, οὐκ οἶδα τῇ ψυχῇ, πλὴν ὅτι ἀφαιρεῖταί μου ἡ ζωή. διὸ εἶπον, μέγαν καὶ δυνάστην ἀπολλύει ὀργή, ὅτι φαῦλοι ἐν θανάτῳ ἐξαισίῳ, ἀλλὰ δίκαιοι καταγελῶνται. παραδέδονται γὰρ εἰς χεῖρας ἀσεβοῦς, πρόσωπα κριτῶν αὐτῆς συγκαλύπτει. εἰ δὲ μὴ αὐτός ἐστι, τίς ἐστιν; ὁ δὲ βίος μου ἐστὶν ἐλαφρότερος δρομέως. ἀπέδρασαν, καὶ οὐκ εἴδοσαν. ἦ καί ἐστι ναυσὶν ἴχνος ὁδοῦ, ἢ ἀετοῦ πετομένου ζητοῦντος βοράν. ἐάν τε γὰρ εἴπω, ἐπιλήσομαι λαλῶν· συγκύψας τῷ προσώπῳ στενάξω. σείομαι πᾶσι τοῖς μέλεσιν, οἶδα γὰρ ὅτι οὐκ ἀθῷόν με ἐάσεις. ἐπειδὴ δέ εἰμι ἀσεβής, διὰ τί οὐκ ἀπέθανον; ἐὰν γὰρ ἀπολούσωμαι χιόνι, καὶ ἀποκαθάρωμαι χερσὶ καθαραῖς, ἱκανῶς ἐν ῥύπῳ με ἔβαψας, ἐβδελύξατο δέ με ἡ στολή. οὐ γὰρ εἶ ἄνθρωπος κατ᾽ ἐμέ, ᾧ ἀντικρινοῦμαι, ἵνα ἔλθωμεν ὁμοθυμαδὸν εἰς κρίσιν. εἴθε ἦν ὁ μεσίτης ἡμῶν, καὶ ἐλέγχων, καὶ διακούων ἀνὰ μέσον ἀμφοτέρων. ἀπαλλαξάτω ἀπ᾽ ἐμοῦ τὴν ῥάβδον, ὁ δὲ φόβος αὐτοῦ μή με στροβείτω, καὶ οὐ μὴ φοβηθῶ, ἀλλὰ λαλήσω. οὐ γὰρ οὕτω συνεπίσταμαι.

α [ἐναντίον αὐτοῦ ὑπέμεινε.] Aquila. εἰρήνευσεν. Symmachus. διετέλεσεν. β [ὁ παλαιῶν ὄρη.] S. ἐξαίρων ὄρη καὶ ἀδηλοποιῶν αὐτά. γ [οἱ δὲ στῦλοι αὐτῆς σαλεύονται.] Scholion. οἱ λοιποί, περιτραπήσονται. δ [ἀρκτοῦρον καὶ ταμιεῖα νότου.] Olympiodorus. ὁ ἑβραῖος. καὶ πάντα τὰ ἄστρα τὰ κυκλοῦντα νότον. ε [αὐτὸς γὰρ ἀπέστραπται ὀργήν.] S. ὁ θεὸς οὐκ ἀναπόστρεπτος ἡ ὀργή. ζ [ὑπ᾽ αὐτοῦ ἐκάμφθησαν κήτη.] S. ὑποκάτω δὲ αὐτοῦ καμφθήσονται οἱ ἐπερειδόμενοι ἀλαζονείᾳ. η [ἐάν τε καλέσω, καὶ μὴ ὑπακούσῃ.] In nonnullis libris est, καὶ ὑπακούσῃ. atque ita aliquot Interpretes Græci legunt. probabile autem est, illud μὴ fuisse μοι. θ [πεποίηκε διακενῆς.] Olymp. οἱ λοιποί, ἀντὶ τοῦ διακενῆς, ἀναιτίως, ἐξέδωκαν καὶ δωρεάν. ι [ἰσχύει κράτει.] S. ἐν τῇ ἰσχύϊ κραταιός ἐστι. κ [ἐὰν γὰρ ὦ δίκαιος, τὸ στόμα μου.] S. ἐὰν δικαιότερος ἀναφανῶ, στόμα μου καταδικάσει με. λ [ἐάν τε ὦ ἄμεμπτος.] Sch. ἁπλοῦς ἐγώ, καὶ ἐστρέβλωσέν με. μ [τίς ἐστιν;] S. καὶ νῦν, τίς ἐστιν; ν [ὁ δὲ βίος μου.] S. αἱ ἡμέραι μου. ξ [ἦ καί ἐστι ναυσὶν ἴχνος ὁδοῦ] S. ἀπῆλθον ὁμοίως ναυσὶ σπευδούσαις. ὡς ἀετὸς ἱπτάμενος ἐπὶ βοράν. ο [διατί οὐκ ἀπέθανον;] A. εἰς τί τοῦτο μάτην κοπιῶ;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι′.

Κάμνων τῇ ψυχῇ μου, στένων ἐπαφήσω ἐπ᾽ αὐτὸν τὰ ῥήματά μου. λαλήσω πικρίᾳ ψυχῆς μου συνεχόμενος, καὶ ἐρῶ πρὸς κύριον. μή με ἀσεβεῖν δίδασκε. καὶ διατί με οὕτως ἔκρινας; ἦ καλόν σοι ἐὰν ἀδικήσω; ὅτι ἀπείπω ἔργα χειρῶν σου, βουλῇ δὲ ἀσεβῶν προσέσχες. ἦ ὥσπερ βροτὸς ὁρᾷ, καθορᾷς; ἢ καθὼς ὁρᾷ ἄνθρωπος, βλέψῃ; ἢ ὁ βίος σου ἀνθρώπινός ἐστιν, ἢ τὰ ἔτη σου ἀνδρός; ὅτι ἀνεζήτησας τὴν ἀνομίαν μου, καὶ τὰς ἁμαρτίας μου ἐξιχνίασας; οἶδας γὰρ ὅτι οὐκ ἠσέβησα. ἀλλὰ τίς ἐστιν ὁ ἐκ τῶν χειρῶν σου ἐξαιρούμενος; αἱ χεῖρές σου ἔπλασάν με καὶ ἐποίησάν με, μετὰ ταῦτα μεταβαλών με ἔπαισας. μνήσθητι, ὅτι πηλόν με ἔπλασας, εἰς δὲ γῆν με πάλιν ἀποστρέφεις. ἦ οὐχ ὥσπερ γάλα με ἤμελξας, ἐτύρωσας δέ με ἴσα τυρῷ; δέρμα δὲ καὶ κρέας με ἐνέδυσας, ὀστέοις δὲ καὶ νεύροις με ἐνεῖρας. ζωὴν δὲ καὶ ἔλεος ἔθου παρ᾽ ἐμοί, ἡ δὲ ἐπισκοπή σου ἐφύλαξέ μου τὸ πνεῦμα. ταῦτα ἔχων ἐν σεαυτῷ οἶδα ὅτι πάντα δύνασαι, ἀδυνατεῖ δέ σοι οὐθέν. ἐάν τε γὰρ ἁμάρτω, φυλάσσεις με, ἀπὸ δὲ ἀνομίας οὐκ ἀθῷόν με πεποίηκας. ἐάν τε γὰρ ἀσεβὴς ὦ, οἴμοι. ἐὰν δὲ ὦ δίκαιος, οὐ δύναμαι ἀνακύψαι, πλήρης γὰρ ἀτιμίας εἰμί. ἀγρεύομαι γὰρ ὥσπερ λέων εἰς σφαγήν. πάλιν γὰρ μεταβαλὼν δεινῶς με ὀλέκεις, ἐπανακαινίζων ἐπ᾽ ἐμὲ τὴν ἔτασίν μου. ὀργῇ δὲ μεγάλῃ μοι ἐχρήσω, ἐπήγαγες δὲ ἐπ᾽ ἐμὲ πειρατήρια. ἵνα τί οὖν ἐκ κοιλίας με ἐξήγαγες, καὶ οὐκ ἀπέθανον, ὀφθαλμὸς δέ με οὐκ εἶδε, καὶ ὥσπερ οὐκ ὢν ἐγενόμην; διατί γὰρ ἐκ γαστρὸς εἰς μνῆμα οὐκ ἀπηλλάγην; ἦ οὐκ ὀλίγος ἐστὶν ὁ βίος τοῦ χρόνου μου; ἔασόν με ἀναπαύσασθαι μικρόν, πρὸ τοῦ με πορευθῆναι ὅθεν οὐκ ἀναστρέψω, εἰς γῆν σκοτεινὴν καὶ γνοφεράν, εἰς γῆν σκότους αἰωνίου, οὗ οὐκ ἔστι φέγγος, οὐδὲ ὁρᾶν ζωὴν βροτῶν.

α [μή με ἀσεβεῖν δίδασκε.] Aquila. μὴ καταδικάσῃς με. β [ἦ καλόν σοι ἐὰν ἀδικήσω.] Scholion. μή τι ἀγαθόν σοι, ὅταν συκοφαντήσῃς. γ [ἔπλασάν με.] Sch. ἡτοίμασαν. δ [μετὰ ταῦτα μεταβαλών με ἔπαισας.] A. & Theodotio. ἅμα κύκλῳ κατεπόντισάς με. ε [ὀστέοις δὲ καὶ νεύροις με ἐνεῖρας.] Sch. ἤτοι συνέρραψας. ζ [οὐκ ἀθῷόν με πεποίηκας.] Didymus. οἱ ἄλλοι, οὐκ ἀθῳώσεις με, οὐ καθαρίσεις με, εἶπεν. η [ἐὰν δὲ ὦ δίκαιος, οὐ δύναμαι ἀνακύψαι.] A. καὶ δικαιωθεὶς οὐκ ἀρῶ κεφαλήν. θ [ἀγρεύομαι γὰρ ὥσπερ λέων εἰς σφαγήν.] Polychronius. σαφέστερον δὲ ἔχει τὸ ἑβραϊκόν. ἐάν τε γάρ φησιν ἀναστῶ, ὡς λέων, πιάσεις με. ι [πάλιν δὲ μεταβαλών, δεινῶς με ὀλέκεις.] A. & Th. καὶ ἐπιστρέψας ἐθαυμάστωσας ἐν ἐμοί. κ [ἐπανακαινίζων ἐπ᾽ ἐμὲ τὴν ἔτασίν μου.] S. μάρτυράς σου κατέναντι μου αὐξάνων. λ [ὀλίγος ἐστὶν ὁ βίος τοῦ χρόνου μου.] Plerique libri habent, ὁ χρόνος τοῦ βίου μου. Sic etiam legit S. Augustinus. μ [καὶ γνοφεράν.] S. σκεπομένην θανάτῳ. ν [εἰς γῆν σκότους αἰωνίου.] Polych. ὁ ἑβραῖος, εἰς γῆν σκοτεινὴν ὑπὸ τὸ σκότος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ′.

Ὑπολαβὼν δὲ Σωφὰρ ὁ Μιναῖος, λέγει. ὁ τὰ πολλὰ λέγων, καὶ ἀντακούσεται. ἦ καὶ ὁ εὔλαλος οἴεται εἶναι δίκαιος; εὐλογημένος γεννητὸς γυναικὸς ὀλιγόβιος. μὴ πολὺς ἐν ῥήμασι γίνου, οὐ γάρ ἐστιν ὁ ἀντικρινόμενός σοι. μὴ γὰρ λέγε ὅτι καθαρός εἰμι τοῖς ἔργοις καὶ ἄμεμπτος ἐναντίον αὐτοῦ. ἀλλὰ πῶς ἂν ὁ κύριος λαλήσαι πρὸς σέ, καὶ ἀνοίξει χείλη αὐτοῦ μετὰ σοῦ; εἶτα ἀναγγελεῖ σοι δύναμιν σοφίας, ὅτι διπλοῦς ἔσται τῶν κατὰ σέ, καὶ τότε γνώσῃ, ὅτι ἄξιά σοι ἀπέβη ἀπὸ κυρίου ὧν ἡμάρτηκας. ἦ ἴχνος κυρίου εὑρήσεις, ἢ εἰς τὰ ἔσχατα ἀφίκου ἃ ἐποίησεν ὁ παντοκράτωρ; ὑψηλὸς ὁ οὐρανός, καὶ τί ποιήσεις; βαθύτερα δὲ τῶν ἐν ᾅδου, τί οἶδας; ἢ μακρότερα μέτρου γῆς, ἢ εὔρους θαλάσσης; ἐὰν δὲ καταστρέψῃ τὰ πάντα, τίς ἐρεῖ αὐτῷ, τί ἐποίησας; αὐτὸς γὰρ οἶδεν ἔργα ἀνόμων, ἰδὼν δὲ ἄτοπα οὐ παρόψεται. ἄνθρωπος δὲ ἄλλως νήχεται λόγοις, βροτὸς δὲ γεννητὸς γυναικὸς ἴσα ὄνῳ ἐρημίτῃ. εἰ γὰρ σὺ καθαρὰν ἔθου τὴν καρδίαν σου, ὑπτιάζεις δὲ χεῖρας πρὸς αὐτόν. εἰ ἄνομόν τί ἐστιν ἐν χερσί σου, πόρρω ποίησον αὐτὸ ἀπὸ σοῦ, ἀδικία δὲ ἐν διαίτῃ σου μὴ αὐλισθήτω. οὕτως γὰρ ἀναλάμψει σου τὸ πρόσωπον, ὥσ-

ὥσπερ ὕδωρ καθαρόν. ἐκδύσῃ δὲ ῥύπον, καὶ οὐ μὴ φοβηθήσῃ. καὶ τὸν κόπον ἐπιλήσῃ, ὥσπερ κῦμα παρελθὸν, καὶ οὐ πτοηθήσῃ. ἡ δὲ εὐχή σου ὥσπερ ἑωσφόρος, ἐκ δὲ μεσημβρίας ἀνατελεῖ σοι ζωή. πεποιθώς τε ἔσῃ, ὅτι ἔστι σοι ἐλπὶς, ἐκ δὲ μερίμνης καὶ φροντίδος [ι] ἀναφανεῖταί σοι εἰρήνη. ἡσυχάσεις γὰρ, καὶ οὐκ ἔσται ὁ πολεμῶν σε. μεταβαλόμενοι δὲ πολλοί σου δεηθήσονται. σωτηρία δὲ αὐτοὺς ἀπολείψει. ἡ γὰρ ἐλπὶς αὐτῶν ἀπώλεια, [κ] ὀφθαλμοὶ δὲ ἀσεβῶν τακήσονται.

α [ὁ τὰ πολλὰ λέγων καὶ ἀντακούσεται.] Symmachus. μὴ ὁ πολυλάλος ἀναντίρρητος ἔσται; β [ἀλλὰ πῶς ἂν ὁ κύριος.] Scholion. ἀλλ' εἴθε ἴδω ὅπως ἄν. γ [δύναμιν σοφίας.] Aquila ἀπορρήτοις σοφίας, si modo verba integra sunt. δ [ὧν ἡμάρτηκας.] Schol. παρεωραμένα. ε [ὑψηλὸς ὁ οὐρανός.] Sch. μετεωρότητας οὐρανῶν τίς κατεργάσῃ; S. ἀπορήσεις πῶς ἂν ἐφίκοιο; ζ [νήχεται λόγοις.] Sch. θρασύνεται. η [ὑπτιάζεις χεῖρας πρὸς αὐτόν.] S. ἁπλώσεις πρὸς αὐτὸν τὰς παλάμας σου. Theodotio. ἐπέτασας. θ [ἀδικία δὲ ἐν διαίτῃ σου.] Sch. μὴ σκηνωσάτω ἐν σκέπῃ σου παρανομία. ι [ἀναφανεῖταί σοι εἰρήνη.] A. ἐν ἐλπίδι κοιμηθήσῃ. κ [ὀφθαλμοὶ δὲ ἀσεβῶν τακήσονται.] Th. οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν ἐκλείψουσιν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΒ'.

Ὑπολαβὼν δὲ Ἰὼβ, λέγει. εἶτα ὑμεῖς ἐστὲ ἄνθρωποι, ἢ μεθ' ὑμῶν [α] τελευτήσει σοφία; κἀμοὶ μὲν καρδία καθ' ὑμᾶς ἐστιν, δίκαιος γὰρ ἀνὴρ καὶ ἄμεμπτος ἐγενήθη εἰς χλεύασμα. εἰς χρόνον γὰρ τακτὸν ἡτοίμαστο [β] πεσεῖν ὑπὸ ἄλλων, οἴκους τε αὐτοῦ ἐκπορθεῖσθαι ὑπὸ ἀνόμων. οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ μηδεὶς πεποιθέτω πονηρὸς ὢν ἀθῷος ἔσεσθαι, ὅσοι παροργίζουσι τὸν κύριον, ὡς οὐχὶ καὶ ἔτασις αὐτῶν ἔσται. ἀλλὰ δὴ ἐρώτησον τετράποδα ἐάν σοι εἴπωσι, πετεινὰ δὲ οὐρανοῦ ἐάν σοι ἀπαγγείλωσιν. ἐκδιήγησαι γῇ, ἐάν σοι φράσῃ, καὶ ἐξηγήσονταί σοι οἱ ἰχθύες τῆς θαλάσσης. τίς οὖν οὐκ ἔγνω ἐν πᾶσι τούτοις, ὅτι χεὶρ κυρίου ἐποίησε ταῦτα; εἰ μὴ ἐν χειρὶ αὐτοῦ ψυχὴ πάντων ζώντων, καὶ πνεῦμα παντὸς ἀνθρώπου. [γ] οὖς μὲν γὰρ ῥήματα διακρίνει, λάρυγξ δὲ σῖτα γεύεται. [δ] ἐν πολλῷ χρόνῳ σοφία, ἐν δὲ πολλῷ βίῳ ἐπιστήμη. παρ' αὐτῷ σοφία καὶ δύναμις, αὐτῷ βουλὴ καὶ σύνεσις. ἐὰν καταβάλῃ, τίς οἰκοδομήσει; ἐὰν κλείσῃ κατ' ἀνθρώπων, τίς ἀνοίξει; ἐὰν κωλύσῃ τὸ ὕδωρ, ξηρανεῖ τὴν γῆν. ἐὰν δὲ ἐπαφῇ, ἀπώλεσεν αὐτὴν καταστρέψας. παρ' αὐτῷ κράτος καὶ ἰσχύς, αὐτῷ ἐπιστήμη καὶ σύνεσις. [ε] διάγων βουλευτὰς αἰχμαλώτους, κριτὰς δὲ γῆς ἐξέστησε. καθιζάνων βασιλεῖς ἐπὶ θρόνους, καὶ [ζ] περιέδησε ζώνῃ ὀσφύας αὐτῶν. ἐξαποστέλλων ἱερεῖς αἰχμαλώτους, δυνάστας δὲ γῆς κατέστρεψε. [η] διαλλάσσων χείλη πιστῶν, [θ] σύνεσιν δὲ πρεσβυτέρων ἔγνω. ἐκχέων ἀτιμίαν ἐπ' ἄρχοντας, ταπεινοὺς δὲ ἰάσατο. ἀνακαλύπτων βαθέα ἐκ σκότους, ἐξήγαγε δὲ εἰς φῶς σκιὰν θανάτου. πλανῶν ἔθνη καὶ ἀπολλύων αὐτὰ, καταστρωννύων ἔθνη καὶ καθοδηγῶν αὐτά, [ι] διαλλάσσων καρδίας ἀρχόντων γῆς. ἐπλάνησε δὲ αὐτοὺς ἐν ὁδῷ ᾗ οὐκ ᾔδεισαν. [κ] ψηλαφήσαισαν σκότος καὶ μὴ φῶς, [λ] πλανηθείησαν δὲ ὥσπερ ὁ μεθύων.

α [τελευτήσει σοφία.] Aquila. τελειώματα σοφίας. β [πεσεῖν ὑπὸ ἄλλων.] In alijs libris est, ὑπὸ ἄλλοις. γ [οὖς μὲν γὰρ ῥήματα διακρίνει.] Chrysostomus. τινὰ τῶν ἀντιγράφων ἀντὶ τοῦ οὖς, νοῦς ἔχουσι. δ [ἐν πολλῷ χρόνῳ σοφία.] A. ἐν παλαιοῖς. Symmachus. ἐν μακροχρονήσασιν. ε [διάγων βουλευτὰς αἰχμαλώτους.] A. ἀπάγων συμβούλους λάφυρα. S. διάγων βουλευτικοὺς εἰς ἀβουλίαν. ζ [περιέδησε ζώνῃ ὀσφύας αὐτῶν.] S. καὶ περιζωννύων αὐτοὺς σχοινίῳ κατὰ λαγόνων. η [διαλλάσσων χείλη πιστῶν.] S. περιτρέπων χείλη ἀπλανήτων. θ [σύνεσιν δὲ πρεσβυτέρων ἔγνω.] S. καὶ ἐπιστήμην γερόντων ἀφαιρῶν. ι [διαλλάσσων καρδίας.] A. & Th. μεθιστῶν. S. παρατρέπων. κ [ψηλαφήσαισαν.] Sch. ψηλαφῶντας. λ [πλανηθείησαν.] Sch. πλανωμένοις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΓ'.

Ἰδοὺ ταῦτα ἑώρακέ μου ὁ ὀφθαλμὸς, καὶ ἀκήκοέ μου τὸ οὖς. καὶ οἶδα ὅσα καὶ ὑμεῖς ἐπίστασθε, καὶ οὐκ ἀσυνετώτερός εἰμι ὑμῶν. οὐ μὴν δὲ ἀλλ' ἐγὼ πρὸς κύριον λαλήσω, ἐλέγξω δὲ ἐναντίον αὐτοῦ ἐὰν βούληται. [α] ὑμεῖς δέ ἐστε ἰατροὶ ἄδικοι, καὶ ἰαταὶ κακῶν πάντες. εἴη δὲ ὑμῖν κωφεῦσαι, καὶ ἀποβήσεται ὑμῖν σοφία. ἀκούσατε δὲ ἔλεγχον τοῦ στόματός μου, κρίσιν δὲ χειλέων μου προσέχετε. πότερον οὐκ ἔναντι κυρίου λαλεῖτε, ἔναντι δὲ αὐτοῦ φθέγγεσθε δόλον; ἢ [β] ὑποστελεῖσθε, ὑμεῖς δὲ αὐτοὶ κριταὶ γίνεσθε, καλὸν γὰρ ἐὰν ἐξιχνιάσῃ ὑμᾶς. εἰ γὰρ τὰ πάντα ποιοῦντες προστεθήσεσθε αὐτῷ, οὐθὲν ἧττον ἐλέγξει ὑμᾶς. εἰ δὲ [γ] καὶ κρυφῇ πρόσωπα θαυμάσεσθε, πότερον οὐχὶ δεινὰ αὐτοῦ στροβήσει ὑμᾶς; ὁ φόβος δὲ παρ' αὐτοῦ ἐπιπεσεῖται ὑμῖν, ἀποβήσεται δὲ ὑμῶν τὸ γαυρίαμα ἴσα σποδῷ, τὸ δὲ σῶμα πήλινον. κωφεύσατε ἵνα λαλήσω καὶ ἀναπαύσωμαι θυμοῦ, ἀναλαβὼν τὰς σάρκας μου τοῖς ὀδοῦσι, ψυχὴν δέ μου θήσω ἐν χειρί. ἐάν με χειρώσηται ὁ δυνάστης ἐπεὶ καὶ ἦρκται, ἦ μὴν λαλήσω καὶ ἐλέγξω ἐναντίον αὐτοῦ, καὶ τοῦτό μοι ἀποβήσεται εἰς σωτηρίαν, οὐ γὰρ ἐναντίον αὐτοῦ δόλος εἰσελεύσεται. ἀκούσατε ἀκούσατε τὰ ῥήματά μου, ἀναγγελῶ γὰρ ὑμῶν ἀκουόντων. ἰδοὺ ἐγὼ ἐγγύς εἰμι τοῦ κρίματός μου, οἶδα ἐγὼ ὅτι δίκαιος ἀναφανοῦμαι. τίς γάρ ἐστιν ὁ κριθησόμενός μοι, [δ] ὅτι νῦν κωφεύσω καὶ ἐκλείψω; [ε] δυεῖν δέ μοι χρήσῃ, τότε ἀπὸ τοῦ προσώπου σου οὐ κρυβήσομαι. τὴν χεῖρα ἀπ' ἐμοῦ ἀπέχου, καὶ ὁ φόβος σου μή με καταπλησσέτω. [ζ] εἶτα καλέσεις, ἐγὼ δέ σοι ὑπακούσομαι, ἢ λαλήσεις, ἐγὼ δέ σοι δώσω ἀνταπόκρισιν. πόσαι εἰσὶν αἱ ἁμαρτίαι μου καὶ αἱ ἀνομίαι μου, δίδαξόν με τίνες εἰσί; διατί ἀπ' ἐμοῦ κρύπτῃ, ἥγησαι δέ με ὑπεναντίον σοι; ἢ ὡς φύλλον κινούμενον ὑπὸ ἀνέμου εὐλαβηθήσῃ, ἢ ὡς χόρτῳ φερομένῳ ὑπὸ πνεύματος ἀντίκεισαί μοι; ὅτι κατέγραψας κατ' ἐμοῦ κακὰ, περιέθηκας δέ μοι νεότητος ἁμαρτίας. [η] ἔθου δέ μου τὸν πόδα ἐν κωλύματι, ἐφύλαξας δέ μου πάντα τὰ ἔργα, [θ] εἰς δὲ ῥίζας τῶν ποδῶν μου ἀφίκου. [ι] ὃ παλαιοῦται ἴσα ἀσκῷ, ἢ ὥσπερ ἱμάτιον σητόβρωτον.

α [ὑμεῖς δὲ ἐστὲ ἰατροί.] Symmachus. προστίθεσθε ψεύσματι, καὶ ἰατροὶ ἐπίπλαστοί μου κατασκευάζοντες ἄλογα. β [ἢ ὑποστελεῖσθε.] Olympiodorus. ὁ Θεοδοτίων, ἢ πρόσωπον αὐτοῦ λαμβάνετε, ἐξέδωκεν. ὁ δὲ ἑβραῖος, δυσωπεῖσθε. γ [εἰ δὲ καὶ κρυφῇ.] S. μὴ κρύφα πρόσωπον αὐτοῦ δυσωπηθήσεσθε

μὴ οὐχὶ ἡ κίνησις αὐτοῦ πτοήσει ὑμᾶς. Polychronius. ὁ δὲ ἑβραῖος. ἐὰν ἀποστρέψῃ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, ταραχθήσεσθε. δ [ὅτι νῦν κωφεύσω καὶ ἐκλείψω.] Olympiodorus. ὁ ἑβραῖος, ἵνα μὴ λαλήσω, ἔχει. ε [δυεῖν δέ μοι χρήσῃ.] Olymp. ὁ Ἀκύλας καὶ Θεοδοτίων, ἀντὶ τοῦ, δυεῖν δέ μοι χρήσῃ, πλὴν δύο μὴ ποιήσῃς μετ' ἐμοῦ, ἐξέδωκαν. ὁ δὲ ἑβραῖος, ἀντὶ τοῦ οὐ κρυβήσομαι ἀπὸ τοῦ προσώπου σου, οὐκ ἐκκλινῶ, ἔχει. ζ [εἶτα καλέσεις.] Olymp. οἱ λοιποὶ, σαφέστερον ἐξέδωκαν, λαλήσω καὶ ἀποκρίνῃ μοι. η [ἔθου δέ μου τὸν πόδα ἐν κωλύματι.] S. ἐν ταλαιπωρίᾳ. Aquila. ὡς ἀπὸ ξύλου εἱρκτῆς. Scholion. ὁ Ἀκύλας οὕτως ἐξέδωκεν, καὶ ἔθηκας ἐν ξυλοπέδῃ τὸν πόδα μου. & aliud. Sch. ἐν ποδοκάκῃ. θ [εἰς δὲ ῥίζας τῶν ποδῶν μου ἀφίκου.] Didymus. ὁ δὲ ἑβραῖος, τὰ δὲ ἴχνη τῶν ποδῶν μου περιχαράξεις. ι [ὃ παλαιοῦται ἴσα ἀσκῷ.] S. ὁμοίως σηπεδόνι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΔ'.

Βροτὸς γὰρ γεννητὸς γυναικὸς ὀλιγόβιος καὶ α πλήρης ὀργῆς, ἢ ὥσπερ ἄνθος ἀνθῆσαν ἐξέπεσεν, ἀπέδρα δὲ ὥσπερ σκιά, καὶ οὐ μὴ στῇ. οὐχὶ καὶ τούτου λόγον ἐποιήσω, καὶ τοῦτον ἐποίησας εἰσελθεῖν ἐν κρίματι ἐνώπιόν σου; τίς γὰρ καθαρὸς ἔσται ἀπὸ ῥύπου; ἀλλ' οὐθείς, ἐὰν καὶ μία ἡμέρα ὁ βίος αὐτοῦ ἐπὶ τῆς γῆς, ἀριθμητοὶ δὲ μῆνες αὐτοῦ παρ' αὐτοῦ. εἰς χρόνον ἔθου, καὶ οὐ μὴ ὑπερβῇ. β ἀπόστα ἀπ' αὐτοῦ, ἵνα ἡσυχάσῃ. καὶ εὐδοκήσῃ τὸν βίον, ὥσπερ ὁ μισθωτός. ἔστι γὰρ δένδρῳ ἐλπίς, ἐὰν γὰρ ἐκκοπῇ, ἔτι ἐπανθήσει, καὶ γ ὁ ῥάδαμνος αὐτοῦ οὐ μὴ ἐκλείπῃ. ἐὰν γὰρ γηράσῃ ἐν γῇ ἡ ῥίζα αὐτοῦ, δ ἐν δὲ πέτρᾳ τελευτήσῃ τὸ στέλεχος αὐτοῦ, ἀπὸ ὀσμῆς ὕδατος ἀνθήσει. ποιήσει δὲ θερισμὸν, ὥσπερ νεόφυτον. ἀνὴρ δὲ τελευτήσας ᾤχετο, πεσὼν δὲ βροτὸς οὐκ ἔτι ἐστί. ε χρόνῳ γὰρ σπανίζεται θάλασσα, ζ ποταμὸς δὲ ἐρημωθεὶς ἐξηράνθη. ἄνθρωπος δὲ κοιμηθεὶς οὐ μὴ ἀναστῇ ἕως ἂν ὁ οὐρανὸς οὐ μὴ συῤῥαφῇ, καὶ οὐκ ἐξυπνισθήσονται ἐξ ὕπνου αὐτῶν. εἰ γὰρ ὄφελον ἐν ᾅδῃ με ἐφύλαξας, ἔκρυψας δέ με ἕως ἂν παύσηταί σου ἡ ὀργή, καὶ τάξῃ μοι χρόνον ἐν ᾧ μνείαν μου ποιήσῃ. ἐὰν γὰρ ἀποθάνῃ ἄνθρωπος, ζήσεται συντελέσας ἡμέρας τοῦ βίου αὐτοῦ. η ὑπομενῶ ἕως πάλιν γένωμαι. εἶτα καλέσεις, ἐγὼ δέ σοι ὑπακούσομαι, τὰ δὲ ἔργα τῶν χειρῶν σου μὴ ἀποποιοῦ. ἠρίθμησας δέ μου τὰ ἐπιτηδεύματα, καὶ οὐ μὴ παρέλθῃ σε οὐδὲν τῶν ἁμαρτιῶν μου. ἐσφράγισας δέ μου τὰς ἀνομίας ἐν βαλαντίῳ, ἐπεσημήνω δὲ εἴ τι ἄκων παρέβην. καὶ πλὴν ὄρος πίπτον διαπεσεῖται, καὶ πέτρα παλαιωθήσεται ἐκ τοῦ τόπου αὐτῆς. λίθους ἐλέαναν ὕδατα, καὶ κατέκλυσεν ὕδατα ὕπτια τοῦ χώματος τῆς γῆς. καὶ θ ὑπομονὴν ἀνθρώπου ἀπώλεσας. ὤσας αὐτὸν εἰς τέλος, καὶ ᾤχετο. ἐπέστησας αὐτῷ τὸ πρόσωπον, καὶ ἐξαπέστειλας. πολλῶν δὲ γενομένων τῶν υἱῶν αὐτοῦ, οὐκ οἶδεν. ἐὰν δὲ ὀλίγοι γένωνται, οὐκ ἐπίσταται. ἀλλ' ἢ αἱ σάρκες αὐτοῦ ἤλγησαν, ἡ δὲ ψυχὴ αὐτοῦ ι ἐπένθησεν.

α [πλήρης ὀργῆς.] Aquila. πλήρης κλονήσεως. β [ἀπόστα ἀπ' αὐτοῦ.] Chrysostomus. τινὰ δὲ τῶν ἀντιγράφων ἔχουσιν, ἀπόστα ἀπ' ἐμοῦ, ἵνα ἡσυχάσω, καὶ εὐδοκήσω τὸν βίον μου ὥσπερ μισθωτός. γ [ὁ ῥάδαμνος αὐτοῦ.] Olympiodorus. ῥάδαμνον τὸν κλάδον λέγει, τὸν μετὰ τὴν ἐκτομὴν φυόμενόν τε καὶ αὐξανόμενον. δ [ἐν δὲ πέτρᾳ.] Polychronius. ὁ ἑβραῖος ἐν σποδίᾳ, ἔχει. Ἀκύλας δὲ καὶ Θεοδοτίων, ὁ μὲν, ἐν χοΐ, ὁ δὲ ἐν τῷ χώματι, εἴρηκε, συνᾴδοντες καὶ αὐτοὶ τῷ ἑβραϊκῷ. οἳ καὶ ἀντὶ τοῦ, ὁ ῥάδαμνος, ὁ κορμὸς, ἐξέδωκαν. πάλιν δὲ ὁ μὲν ἑλληνικὸς ποιήσει θερισμὸν, ἀπὸ τοῦ τέλους, εἴρηκεν. ὁ δὲ ἑβραῖος, ἀπὸ τοῦ προσγήματος, ποιήσει καρπόν. ε [χρόνῳ γὰρ σπανίζεται θάλασσα.] Symmachus. ὡς ἐκρεῖ ὕδατα ἀπὸ θαλάσσης. ζ [ποταμὸς δὲ ἐρημωθείς.] Scholion. χειμάῤῥους. η [ὑπομενῶ ἕως πάλιν γένωμαι.] Chrys. Ἀκύλας δὲ καὶ Θεοδοτίων καὶ Σύμμαχος, οἱ μὲν, ἐλπιῶ ἕως ἂν ἔλθῃ τὸ ἄλλαγμά μου, ὁ δὲ ἕως ἂν ἔλθῃ ἡ ἀγία φύσις μου. θ [ὑπομονὴν ἀνθρώπου ἀπώλεσας.] S. προσδοκίαν ἑκάστου ἀνδρὸς ἀπολέσης. ι [ἐπένθησεν.] In aliquot libris est, ἐπ' αὐτῷ ἐπένθησεν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΕ'.

Ὑπολαβὼν δὲ Ἐλιφὰζ ὁ Θαιμανίτης, λέγει. πότερον σοφὸς ἀπόκρισιν δώσει συνέσεως πνεύματος, καὶ ἐνέπλησε πόνον γαστρὸς, ἐλέγχων ἐν ῥήμασιν οἷς οὐ δεῖ, καὶ ἐν λόγοις οἷς οὐδὲν ὄφελος; α οὐ καὶ σὺ ἀπεποιήσω φόβον, β συνετελέσω δὲ ῥήματα τοιαῦτα ἔναντι τοῦ κυρίου; ἔνοχος εἶ ῥήμασι στόματός σου, οὐδὲ διέκρινας ῥήματα δυναστῶν; ἐλέγξαι σε τὸ σὸν στόμα καὶ μὴ ἐγώ, τὰ δὲ χείλη σου καταμαρτυρήσουσίν σου. τί γάρ; μὴ πρῶτος ἀνθρώπων ἐγεννήθης; γ ἢ πρὸ θινῶν ἐπάγης; ἢ δ σύνταγμα κυρίου ἀκήκοας; ἢ συμβούλῳ σοι ἐχρήσατο ὁ θεός; εἰς δὲ σὲ ἀφίκετο σοφία; τί γὰρ οἶδας ὃ οὐκ οἴδαμεν; ἢ τί συνίεις σὺ, ὃ οὐ καὶ ἡμεῖς; καί γε πρεσβύτης καί γε παλαιὸς ἐν ἡμῖν, ε βαρύτερος τοῦ πατρός σου ἡμέραις. ὀλίγα ὧν ἡμάρτηκας μεμαστίγωσαι, μεγάλως ὑπερβαλλόντως λελάληκας. τί ζ ἐτόλμησεν ἡ καρδία σου; ἢ τί ἐπήνεγκαν οἱ ὀφθαλμοί σου; ὅτι θυμὸν ἔῤῥηξας ἔναντι κυρίου, ἐξήγαγες δὲ ἐκ στόματος ῥήματα τοιαῦτα. τίς η γὰρ ὢν βροτὸς, ὅτι ἔσται ἄμεμπτος; ἢ ὡς ἐσόμενος δίκαιος γεννητὸς γυναικός; εἰ θ κατὰ ἁγίων οὐ πιστεύει, οὐρανὸς δὲ οὐ καθαρὸς ἐναντίον αὐτοῦ. ι ἔα δὲ ἐβδελυγμένος καὶ ἀκάθαρτος ἀνήρ, πίνων ἀδικίας ἴσα ποτῷ. ἀναγγελῶ δέ σοι, ἄκουέ μου, ἃ δὴ ἑώρακα ἀναγγελῶ σοι, ἃ σοφοὶ ἐροῦσιν, καὶ οὐκ ἔκρυψαν πατέρες αὐτῶν. αὐτοῖς μόνοις ἐδόθη ἡ γῆ, καὶ οὐκ ἐπῆλθεν ἀλλογενὴς ἐπ' αὐτούς. κ πᾶς ὁ βίος ἀσεβοῦς ἐν φροντίδι, λ ἔτη δὲ ἀριθμητὰ δεδομένα δυνάστῃ. ὁ δὲ φόβος αὐτοῦ ἐν ὠσὶν αὐτοῦ. ὅταν δοκῇ ἤδη εἰρηνεύειν, μ ἥξει αὐτοῦ ἡ καταστροφή. μὴ πιστευέτω ἀποστραφῆναι ἀπὸ σκότους. ν ἐντέταλται γὰρ ἤδη εἰς χεῖρας σιδήρου, κατατέτακται δὲ εἰς σῖτα γυψίν. οἶδε δὲ ἐν ἑαυτῷ ὅτι μένει εἰς πτῶμα. ἡμέρα δὲ σκοτεινὴ αὐτὸν στροβήσει, ἀνάγκη δὲ καὶ θλῖψις αὐτὸν καθέξει, ὥσπερ στρατηγὸς πρωτοστάτης πίπτων. ὅτι ἦρκεν χεῖρας ἐναντίον τοῦ κυρίου, ἔναντι δὲ κυρίου παντοκράτορος ἐξετραχηλίασεν. ἔδραμε δὲ ἐναντίον αὐτοῦ ὕβρει ἐν πάχει νώτου ἀσπίδος αὐτοῦ. ὅτι ξ ἐκάλυψε ο τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἐν στέατι αὐτοῦ, π καὶ ἐποίησε περιστόμιον ἐπὶ τῶν μηρίων. αὐλισθείη δὲ πόλεις ἐρήμους, εἰσέλθοι δὲ εἰς οἴκους ἀοικήτους. ἃ δὲ ἐκεῖνοι ἡτοίμασαν, ἄλλοι ἀποίσονται. οὔτε μὴ πλουτισθῇ, οὔτε μὴ μένῃ αὐ-

νη αὐτοῦ τὰ ὑπάρχοντα. οὐ μὴ βάλῃ ἐπὶ τὴν γῆν σκιάν, οὐδὲ μὴ ἐκφύγῃ τὸ σκότος. τὸν βλαστὸν αὐτοῦ μαράναι ἄνεμος, ἐκπέσοι δὲ αὐτοῦ τὸ ἄνθος. μὴ πιστευέτω ὅτι ὑπομενεῖ, κενὰ γὰρ ἀποβήσεται αὐτῷ. ἡ τομὴ αὐτοῦ πρὸ ὥρας φθαρήσεται, καὶ ὁ ῥάδαμνος αὐτοῦ οὐ μὴ ρ πυκάσῃ. τρυγηθείη δὲ ὡς ὄμφαξ πρὸ ὥρας, ἐκπέσοι δὲ ὡς ἄνθος ἐλαίας. μαρτύριον γὰρ ἀσεβοῦς θάνατος. πῦρ δὲ καύσει οἴκους δωροδεκτῶν. σ ἐν γαστρὶ δὲ λήψεται ὀδύνας, ἀποβήσεται δὲ αὐτῷ κενά, ἡ δὲ κοιλία αὐτοῦ ὑποίσει δόλον.

α [οὐ καὶ σὺ ἀπεποιήσω φόβον.] Theodotio. οὐ γὰρ σὺ παρῃτήσω φόβον. β [συνετελέσω δὲ ῥήματα τοιαῦτα.] Symmachus. καὶ ἀνέδην ὡμίλησας ἐναντία τῷ θεῷ. γ [περὶ θινῶν ἐπάγης.] Polichronius. ὁ ἑβραῖος, συνελήφθης. δ [σύνταγμα κυρίου.] Aquila. ἀπόρρητα. Theodotio. μυστήριον. S. ὁμιλίαν. ε [βαρύτερος τοῦ πατρός σου;] S. πολυχρονιώτερος. ζ [τί ἐτόλμησεν ἡ καρδία σου.] S. τί ὅτι ἐπῆρέ σε ἡ καρδία σου; η [τίς γὰρ ὢν βροτός.] Th. τί ἐστιν ἄνθρωπος. θ [εἰ κατὰ ἁγίων οὐ πιστεύει.] S. ἰδοὺ ἐν ἁγίοις αὐτοῦ οὐδεὶς ἄτρεπτος, οὐδὲ οὐρανὸς ἄσπιλος, πόσῳ μᾶλλον ἄνθρωπος. ι [ἔα δέ.] Polych. τὸ μέν τοι ἔα, ἡ μὲν χρῆσις τοῦ λόγου καὶ ἡ ἀκολουθία πόσῳ μᾶλλον νοεῖ, καὶ μή τι γε, ἡ δὲ κοινὴ συνήθεια, ἄφες. κ [πᾶς ὁ βίος ἀσεβοῦς ἐν φροντίδι.] A. ἐν ὀδύνῃ Th. ματαιοῦται. S. ἀλαζονεύεται. λ [ἔτη δὲ ἀριθμητὰ δεδομένα δυνάστῃ. S. καὶ ἀριθμὸς ἐτῶν κεκρυμμένος ἰσχυρῷ. μ [ἥξει αὐτῷ ἡ καταστροφή.] Didymus. ὁ ἑβραῖος, ἡ σκύλευσις. ν [ἐντέταλται γὰρ ἤδη εἰς χεῖρας σιδήρου.] S. προεσκοπεύθη γὰρ εἰς μάχαιραν. ξ [ὅτι ἐκάλυψε.] S. ἐπεκαλύφθη γάρ. ο [τὸ πρόσωπον αὐτοῦ.] Olympiodorus. ὁ ἑβραῖος, τὴν καρδίαν. ἀντὶ δὲ τοῦ, περιστόμιον, πιμελὴν καὶ διπλοΐδα. π [καὶ ἐποίησε περιστόμιον ἐπὶ τῶν μηρίων.] S. καὶ ἐπάχυνε πιμελήν, κατὰ τῆς ψόας. In aliquibus libris sequitur, αἶνος δὲ αὐτοῦ ὕβρις. ρ [οὐ μὴ πυκάσῃ.] S. οὐκ ἀνθαλήσει. σ [ἐν γαστρὶ δὲ λήψεται.] A. συνέλαβε καὶ ἔτεκεν ἀνωφελές.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ις.

Υπολαβὼν δὲ ἰὼβ, λέγει. ἀκήκοα τοιαῦτα πολλά. α παρακλήτορες κακῶν πάντες. τί γὰρ μὴ τάξις ἐστὶ ῥήμασι πνεύματος; ἢ τί παρενοχλήσει σοι ὅτι ἀποκρίνῃ; κἀγὼ καθ' ὑμᾶς λαλήσω. εἰ β ὑπέκειτό γε ἡ ψυχὴ ὑμῶν ἀντὶ τῆς ἐμῆς, εἶτ' ἐναλοῦμαι ὑμῖν ῥήμασι. κινήσω δὲ καθ' ὑμῶν κεφαλήν. εἴη δὲ ἰσχὺς ἐν τῷ στόματί μου, κίνησιν δὲ χειλέων οὐ φείσομαι. ἐὰν γὰρ λαλήσω, γ οὐκ ἀλγήσω τὸ τραῦμα. ἐὰν δὲ καὶ σιωπήσω, τί ἔλαττον τρωθήσομαι; νῦν δὲ κατάκοπόν με πεποίηκε μωρὸν σεσηπότα, δ καὶ ἐπελάβου μου. ε εἰς μαρτύριον ἐγενήθη, ζ καὶ ἀνέστη ἐν ἐμοὶ τὸ ψεῦδός μου, κατὰ πρόσωπόν μου ἀνταπεκρίθη. ὀργῇ χρησάμενος κατέβαλέ με, ἔβρυξεν ἐπ' ἐμὲ τοὺς ὀδόντας, η βέλη πειρατῶν αὐτοῦ ἐπ' ἐμοὶ ἔπεσαν. ἀκίσιν ὀφθαλμῶν ἐνήλατο, ὀξεῖ ἔπαισέ με εἰς τὰ γόνατα, ὁμοθυμαδὸν δὲ κατέδραμον ἐπ' ἐμοί. παρέδωκε γάρ με ὁ κύριος εἰς χεῖρας ἀδίκων, θ ἐπὶ δὲ ἀσεβέσιν ἔρριψέ με. εἰρηνεύοντα διεσκέδασέ με. ι λαβών με τῆς κόμης διέτιλε, κατέστησέ με ὥσπερ σκοπόν. ἐκύκλωσάν με λόγχαις βάλλοντες εἰς νεφρούς μου, οὐ φειδόμενοι ἐξέχεαν εἰς τὴν γῆν τὴν χολήν μου. κατέβαλόν με πτῶμα ἐπὶ πτώματι, ἔδραμον πρός με δυνάμενοι. σάκκον ἔρραψαν ἐπὶ βύρσης μου, τὸ δὲ σθένος μου ἐν γῇ ἐσβέσθη. ἡ γαστήρ μου συγκέκαυται ἀπὸ κλαυθμοῦ, κ ἐπὶ δὲ βλεφάροις μου σκιά. ἄδικον δὲ οὐδὲν ἦν ἐν χερσί μου, εὐχὴ δέ μου καθαρά. γῆ μὴ ἐπικαλύψῃς ἐφ' αἵματι τῆς σαρκός μου, μὴ δὲ εἴη τόπος τῇ κραυγῇ μου. καὶ νῦν ἰδοὺ ἐν οὐρανοῖς ὁ μάρτυς μου, ὁ δὲ συνίστωρ μου ἐν ὑψίστοις. ἀφίκοιτό μου ἡ δέησις πρὸς κύριον, ἔναντι δὲ αὐτοῦ στάζοι μου ὁ ὀφθαλμός. εἴη δὲ ἔλεγχος ἀνδρὶ ἔναντι κυρίου, καὶ υἱῷ ἀνθρώπου τῷ πλησίον αὐτοῦ. ἔτη δὲ ἀριθμητὰ ἥκασιν, ὁδῷ δὲ ᾗ οὐκ ἐπαναστραφήσομαι, πορεύσομαι.

α [παρακλήτορες κακῶν.] Aquila. παράκλητοι πόνων. Theodotio. παράκλητοι κόπων. Symmachus. παρηγοροῦντες πάντες ἐπαχθεῖς ἐστέ. β [εἰ ὑπέκειτο.] Olympiodorus. τὸ εἰ ἀντὶ τοῦ εἴθε, κεῖται. οὕτω γὰρ ἐξέδωκε Σύμμαχος. ὁ δὲ Ἀκύλας, ὄφελον. Chrysostomus. ἕτερος τῶν ἑρμηνευτῶν οὕτως ἐκδέδωκεν. εἰ ὑμεῖς τοῖς ἐμοῖς ὑπέκεισθε πάθεσιν, ἑτέροις περιστεγνόμενος ἂν ὑμῖν λόγοις, καὶ ἐκίνησα ἂν ἐφ' ὑμῖν τὴν κεφαλήν. συμπαθῶς δηλονότι, καὶ ἐπέρρωσα ἂν ὑμᾶς ἐν τῷ στόματί μου. ἀνθ' οὗ οἱ ἑβδομήκοντα, εἴη δὲ ἰσχὺς ἐν τῷ στόματί μου. γ [οὐκ ἀλγήσω τὸ τραῦμα.] S. οὐκ ἐνδώσει ὁ πόνος μου. δ [καὶ ἐπελάβου μου.] Chrysost. ἕτερα ἀντίγραφα, ἐπελάβετό μου, ἔχει. ὅπερ ὁ Σύμμαχος, κατέδησάς με ἀδιαλείπτως ἐν ζυγῷ, ἐξέδωκεν. ἀληθεστέρα δὲ ἡ προτέρα ἐκδοχή. ε [εἰς μαρτύριον ἐγενήθη.] Nonnulli codices, ἐγενήθην, quos secutus est S. Augustinus. ζ [καὶ ἀνέστη ἐν ἐμοί.] S. καὶ ἀνέστη μοι καταψευδόμενος, κατὰ πρόσωπόν μου ἀντιλέγων μοι. η [βέλη πειρατῶν αὐτοῦ.] S. οἱ ἐναντίον μου ἄξουσαν τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτῶν ἕκαστος εἰς ἐμέ. θ [ἐπὶ δὲ ἀσεβέσιν.] S. εἰς χεῖρας ἀσεβῶν ἔβαλέ με. ι [λαβών με τῆς κόμης διέτιλε.] Olympiodorus. ὁ ἑβραῖος, λαβών με τοῦ τένοντος διετίναξεν. κ [ἐπὶ δὲ βλεφάροις μου σκιά.] Olym. ἄλλα ἀντίγραφα, σκιὰ θανάτου, ἔχουσιν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΖ΄.

Ολέκομαι πνεύματι φερόμενος, δέομαι δὲ ταφῆς, καὶ οὐ τυγχάνω. λίσσομαι α κάμνων, καὶ τί ποιήσας; ἔκλεψαν δέ μου τὰ ὑπάρχοντα ἀλλότριοι. τίς ἐστιν οὗτος, τῇ χειρί μου συνδεθήτω; ὅτι καρδίαν αὐτῶν ἔκρυψας ἀπὸ φρονήσεως, διὰ τοῦτο οὐ μὴ ὑψώσῃς αὐτούς, τῇ μερίδι ἀναγγελεῖ κακίας, ὀφθαλμοὶ δὲ ἐφ' υἱοῖς ἐτάκησαν. β ἔθου δέ με θρύλλημα ἐν ἔθνεσι, γέλως δὲ αὐτοῖς ἀπέβην. πεπώρωνται γὰρ ἀπὸ ὀργῆς οἱ ὀφθαλμοί μου, πεπολιόρκημαι μεγάλως ὑπὸ πάντων. θαῦμα ἔσχεν ἀληθινοὺς ἐπὶ τούτῳ, δίκαιος δὲ ἐπὶ παρανόμῳ ἐπαναστείη. γ σχοίη δὲ πιστὸς τὴν ἑαυτοῦ ὁδόν, καθαρὸς δὲ χεῖρας ἀναλάβοι θάρσος. οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ πάντες ἐρείδετε καὶ δεῦτε δή, οὐ γὰρ εὑρίσκω ἐν ὑμῖν ἀληθές. αἱ ἡμέραι μου παρῆλθον ἐν βρόμῳ, ἐρράγη δὲ τὰ ἄρθρα τῆς καρδίας μου. νύκτα εἰς ἡμέραν ἔθηκα, φῶς ἐγγὺς ἀπὸ προσώπου σκότους. ἐὰν γὰρ ὑπομείνω, ᾅδης μου ὁ οἶκος, ἐν δὲ γνόφῳ ἔστρωταί μου ἡ στρωμνή. θάνατον ἐπεκαλεσάμην πατέρα μου εἶναι, μητέρα δέ μου καὶ ἀδελφὴν σαπρίαν. ποῦ οὖν μου ἔτι ἐστὶν ἡ ἐλπίς, ἢ τὰ ἀγαθά μου ὄψομαι; ἢ μετ' ἐμοῦ εἰς ᾅδην καταβήσονται; ἢ ὁμοθυμαδὸν ἐπὶ χώματος καταβησόμεθα;

α [κάμνων, καὶ τί ποιήσας;] In plerisque libris est, καὶ τί ποιήσω; S. autem Augustinus, & quid feci? β [ἔθου δέ με θρύλλημα.] Polychronius. οἱ λοιποὶ, παραβολήν. γ [χοίη δὲ πιστός.] Theodotio. καὶ αὐθέξεται δίκαιος τῆς ἑαυτοῦ ὁδοῦ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΗ'.

Ὑπολαβὼν δὲ βαλδὰδ ὁ σαυχίτης, λέγει. μέχρι τίνος οὐ παύσῃ; ἐπίσχες, ἵνα καὶ αὐτοὶ λαλήσωμεν. διατί δὲ ὥσπερ τετράποδα σεσιωπήκαμεν ἐναντίον σου; α κέχρηταί σοι ὀργή. τί γὰρ ἐὰν σὺ ἀποθάνῃς, ἀοίκητος ἡ ὑπ' οὐρανόν; ἢ καταστραφήσεται ὄρη ἐκ θεμελίων; καὶ φῶς ἀσεβῶν σβεσθήσεται, καὶ β οὐκ ἀποβήσεται αὐτῶν ἡ φλόξ. τὸ φῶς αὐτοῦ σκότος ἐν διαίτῃ, ὁ δὲ λύχνος ἐπ' αὐτῷ σβεσθήσεται. θηρεύσαισαν ἐλάχιστοι τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ. γ σφάλαι δὲ αὐτοῦ ἡ βουλή. ἐμβέβληται δὲ ὁ πούς αὐτοῦ ἐν παγίδι, ἐν δικτύῳ ἐλιχθείη. ἔλθοισαν δὲ ἐπ' αὐτὸν παγίδες, κατισχύσει ἐπ' αὐτὸν διψῶντας. κέκρυπται ἐν τῇ γῇ χοινίον αὐτοῦ, καὶ ἡ σύλληψις αὐτοῦ ἐπὶ τρίβον. κύκλῳ ὀλέσαισαν αὐτὸν ὀδύναι. δ πολλοὶ δὲ περὶ πόδα αὐτοῦ ἔλθοισαν ἐν λιμῷ στενῷ. πτῶμα δὲ αὐτῷ ἡτοίμασται ἐξαίσιον. βρωθείησαν αὐτοῦ κλῶνες ποδῶν, κατέδεται δὲ αὐτοῦ τὰ ὡραῖα θάνατος. ἐκραγείη δὲ ἐκ διαίτης αὐτοῦ ἴασις, ε χοίη δὲ αὐτὸν ἀνάγκη αἰτίᾳ βασιλικῇ. κατασκηνώσει ἐν τῇ σκηνῇ αὐτοῦ ζ ἐν νυκτὶ αὐτοῦ, η κατασπαρήσονται τὰ εὐπρεπῆ αὐτοῦ θείῳ. ὑποκάτωθεν αἱ ῥίζαι αὐτοῦ ξηρανθήσονται, καὶ ἐπάνωθεν ἐπιπεσεῖται θερισμὸς αὐτοῦ. τὸ μνημόσυνον αὐτοῦ ἀπόλοιτο ἐκ γῆς, καὶ θ ὑπάρξει ὄνομα αὐτῷ ἐπὶ πρόσωπον ἐξωτέρω. ἀπώσειεν αὐτὸν ἐκ φωτὸς εἰς σκότος. ι οὐκ ἔσται ἐπίγνωστος ἐν λαῷ αὐτοῦ, οὐδὲ σεσωσμένος ἐν τῇ ὑπ' οὐρανὸν ὁ οἶκος αὐτοῦ. ἀλλ' ἐν τοῖς αὐτοῦ ζήσονται ἕτεροι, κ ἐπ' αὐτῷ ἐστέναξαν ἔσχατοι, πρώτους δὲ ἔσχε θαῦμα. οὗτοί εἰσιν οἱ οἶκοι ἀδίκων, οὗτος δὲ ὁ τόπος τῶν μὴ εἰδότων τὸν κύριον.

α [κέχρηταί σοι ὀργή.] Theodotio. διαρπάζων ψυχὴν αὐτοῦ ἐν θυμῷ αὐτοῦ. β [καὶ οὐκ ἀποβήσεται.] Th. οὐ λάμψει. γ [σφάλαι δὲ αὐτοῦ ἡ βουλή.] Th. καταρράξει αὐτὸν ἡ βουλὴ αὐτοῦ. δ [πολλοὶ δὲ περὶ πόδα.] Chrysostomus. ἕτερα δὲ ἀντίγραφα οὕτως ἔχουσιν, πολλῶν δὲ περὶ πόδας ἔλθοι ἐν λιμῷ στενῷ. ε [χοίη δὲ αὐτόν.] Aquila. καὶ ἐπιβήσεται αὐτῷ τοῦ βασιλέως ἀνυπαρξία. ζ [ἐν νυκτὶ αὐτοῦ.] Chrysost. ἕτερα δὲ ἀντίγραφα, ἐν σώματι αὐτοῦ, ἔχουσιν. Θεοδοτίων, κατασκηνώσει ἐν τῇ σκηνῇ αὐτοῦ ἀνυπαρξία. ὁ δὲ ἑβραῖος, κατασκηνώσει ἐν σκηναῖς οὐκ αὐτοῦ. η [κατασπαρήσονται.] Th. λικμηθήσεται ἐπὶ ὡραιότητι αὐτοῦ. θ [καὶ ὑπάρξει ὄνομα.] S. καὶ οὐκ ἔσται ὄνομα αὐτοῦ ἐπὶ πρόσωπον ἀγορᾶς. ι [οὐκ ἔσται ἐπίγνωστος.] A. οὐ γονεῖς αὐτῷ, καὶ οὐκ ἔγγονον ἐν τῷ λαῷ αὐτοῦ. κ [ἐπ' αὐτῷ ἐστέναξαν ἔσχατοι.] A. ἐν τῇ ἡμέρᾳ αὐτοῦ ἀδημονήσουσιν ὕστεροι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΘ'.

Ὑπολαβὼν δὲ ἰὼβ, λέγει. ἕως τίνος ἔγκοπον ποιήσετε ψυχήν μου, καὶ καθαιρεῖτε με λόγοις; γνῶτε μόνον ὅτι ὁ κύριος ἐποίησέ με οὕτως. α καταλαλεῖτέ μου, οὐκ αἰσχυνόμενοί με ἐπίκεισθέ μοι. ναὶ δὴ ἐπ' ἀληθείας ἐγὼ ἐπλανήθην, παρ' ἐμοὶ δὲ β αὐλίζεται πλάνος. λαλῆσαι ῥήματα ἃ οὐκ ἔδει, τὰ δὲ ῥήματά μου πλανᾶται καὶ οὐκ ἐπὶ καιροῦ. ἔα δὲ ὅτι ἐπ' ἐμοὶ μεγαλύνεσθε, γ ἐνάλλεσθε δέ μοι ὀνείδει. γνῶτε οὖν δ ὅτι κύριός ἐστιν ὁ ταράξας, ὀχύρωμα δὲ αὐτοῦ ἐπ' ἐμὲ ὕψωσεν. ἰδοὺ γελῶ ὀνείδει, οὐ λαλήσω. ε κεκράξομαι, καὶ οὐδαμοῦ κρίμα. κύκλῳ περιῳκοδόμημαι, καὶ οὐ μὴ διαβῶ, ἐπὶ ζ πρόσωπόν μου σκότος ἔθετο. τὴν δὲ δόξαν ἀπ' ἐμοῦ ἐξέδυσεν, ἀφεῖλε δὲ στέφανον ἀπὸ κεφαλῆς μου. διέσπασέ με κύκλῳ καὶ ᾠχόμην, ἐξέκοψε δὲ ὥσπερ δένδρον τὴν ἐλπίδα μου. δεινῶς δέ μοι ὀργῇ ἐχρήσατο, ἡγήσατο δέ με ὥσπερ ἐχθρόν. ὁμοθυμαδὸν δὲ η ἦλθον τὰ πειρατήρια αὐτοῦ ἐπ' ἐμοὶ, ταῖς ὁδοῖς μου ἐκύκλωσαν ἐγκάθετοι. ἀπ' ἐμοῦ ἀδελφοί μου ἀπέστησαν, ἔγνωσαν ἀλλοτρίους ἢ ἐμέ. φίλοι δέ μου ἀνελεήμονες γεγόνασιν, οὐ προσεποιήσαντό με οἱ ἐγγύτατοί μου, καὶ οἱ εἰδότες μου τὸ ὄνομα ἐπελάθοντό μου. γείτονες οἰκίας, θεράπαιναί τε μου, ἀλλογενὴς ἤμην ἐναντίον αὐτῶν. θεράποντά μου ἐκάλεσα, καὶ οὐχ ὑπήκουσε. στόμα δέ μου ἐδέετο, καὶ ἱκέτευον τὴν γυναῖκά μου, προσεκαλούμην δὲ κολακεύων υἱοὺς θ παλλακίδων μου. οἱ δὲ ι εἰς τὸν αἰῶνά με ἀπεποιήσαντο, ὅταν ἀναστῶ, κατ' ἐμοῦ λαλοῦσιν. ἐβδελύξαντό με οἱ ἰδόντες με. οὓς δὴ ἠγαπήκειν, ἐπανέστησάν μοι. κ ἐν δέρματί μου ἐσάπησαν αἱ σάρκες μου, λ τὰ δὲ ὀστᾶ μου ἐν ὀδοῦσιν ἔχεται. ἐλεήσατέ με, ἐλεήσατέ με ὦ φίλοι, χεὶρ γὰρ κυρίου ἡ ἁψαμένη μου ἐστίν. διατί με διώκετε ὥσπερ καὶ ὁ κύριος; ἀπὸ δὲ σαρκῶν μου οὐκ ἐμπίπλασθε; τίς γὰρ ἂν δῴη γραφῆναι τὰ ῥήματά μου, τεθῆναι δὲ αὐτὰ ἐν βιβλίῳ εἰς τὸν αἰῶνα. ἐν γραφείῳ σιδηρῷ καὶ μολίβῳ, ἢ ἐν πέτραις ἐγγλυφῆναι. οἶδα γὰρ ὅτι ἀέναός ἐστιν ὁ ἐκλύειν με μέλλων, ἐπὶ γῆς μ ἀναστῆσαι τὸ δέρμα μου τὸ ἀναντλοῦν ταῦτα. παρὰ γὰρ κυρίου ταῦτά μοι συνετελέσθη, ἃ ἐγὼ ἐμαυτῷ συνεπίσταμαι, ἃ ὁ ὀφθαλμός μου ἑώρακε, καὶ οὐκ ἄλλος, ν πάντα δέ μοι συντετέλεσται ἐν κόλπῳ. ξ εἰ δὲ καὶ ἐρεῖτε, τί ἐροῦμεν ἔναντι αὐτοῦ, ο καὶ ῥίζαν λόγου εὑρήσομεν ἐν αὐτῷ; π εὐλαβήθητε δὴ καὶ ὑμεῖς ἀπὸ ἐπικαλύμματος, θυμὸς γὰρ ἐπ' ἀνόμοις ἐπελεύσεται. ς καὶ τότε γνώσονται, ποῦ ἐστιν αὐτῶν ἡ ὕλη.

α [καταλαλεῖτέ μου.] Theodotio & Symmachus. τοῦτο δέκατον καταισχύνατέ με. β [αὐλίζεται πλάνος.] Scholion. ἢ κατὰ τοὺς λοιποὺς ἀγνόημα. γ [ἐνάλλεσθε δέ μοι ὀνείδει.] Aquila, & Th. ἐλέγχετε ἐπ' ἐμὲ ὀνειδισμόν μου. δ [κύριός ἐστιν ὁ ταράξας.] Origenes. ὁ ἑβραῖος, ἔπληξεν, ἔχει. ε [κεκράξομαι.] S. ἐὰν κραυγάσω ἀδικούμενος, οὐκ εἰσακουσθήσομαι. ζ [ἐπὶ πρόσωπόν μου.] Orig. οἱ ἄλλοι, ἐπὶ ἀτραποὺς, ἐξέδωκεν. η [ἦλθον τὰ πειρατήρια.] Th. μονόζωνοι. S. λόχοι. θ [παλλακίδων μου.] S. παίδων μου. ι [εἰς τὸν αἰῶνά με ἀπεποιήσαντο.] Th. καίγε ἄφρονες ἀπώσαντό με. κ [ἐν δέρματί μου] A. ἐν δέρματί μου καὶ ἐν κρέει μου ἐκολλήθη τὸ ὀστοῦν μου. λ [τὰ δὲ ὀστᾶ μου ἐν ὀδοῦσι.] S. καὶ ἐξέτιλλον τὸ δέρμα μου ὀδοῦσιν ἐμοῖς. μ [ἀναστῆσαι τὸ δέρμα μου.] Chrysostomus. ὁ μὲν τῶν Θεο-

Θεοδοτίων ἐκδοὺς, ὁ ἀγχιστεὺς μου ζῇ καὶ ἔσχατον ἐπὶ χώματος ἀναστήσει, πείθει συνάπτειν τοὺς δύο στίχους, καὶ οὕτως ἀναγινώσκειν, οἶδα γὰρ ὅτι ἀέναός ἐστιν ὁ ἐκλύειν με μέλλων ἐπὶ γῆς ἀναστῆσαι τὸ δέρμα μου τὸ ἀνατλοῦν ταῦτα. Videmus autē non eandē in Hebraico distinctionem esse, & in editione Latina. ν [πάντα δέ μοι.] Th. ἐξέλιπον οἱ νεφροί μου ἐν τῷ κόλπῳ μου. ξ [εἰ δὲ καὶ ἐρεῖτε.] S. λέγετε δὲ τί. ἐστιν ὃ διώξομεν αὐτόν. ο [καὶ ῥίζαν λόγου.] Chrysosth. ὁ δὲ ἑβραῖος, καὶ ἁμάρτημα λόγου, ἔχει. π [εὐλαβήθητε δή.] S. εὐλαβεῖσθε ὑπὲρ ἑαυτῶν τὴν μάχαιραν. ρ [καὶ τότε γνώσονται.] Chrysosth. κεῖται δὲ τοῖς λοιποῖς, ὅπως γνῶτε, ὅτι ἐστι κρίσις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Κ′.

Ὑπολαβὼν δὲ Σωφὰρ ὁ Μιναῖος λέγει. οὐχ οὕτως ὑπελάμβανον ἀντερεῖν σε ταῦτα, καὶ οὐχὶ συνίετε μᾶλλον ἢ καὶ ἐγώ. παιδείαν ἐντροπῆς μου ἀκούσομαι, καὶ πνεῦμα ἐκ τῆς συνέσεως ἀποκρίνεταί μοι. μὴ ταῦτα ἔγνως α ἀπὸ τοῦ ἔτι, ἀφ' οὗ ἐτέθη ἄνθρωπος ἐπὶ τῆς γῆς; β εὐφροσύνη δὲ ἀσεβῶν πτῶμα ἐξαίσιον, χαρμονὴ δὲ παρανόμων ἀπώλεια. ἐὰν ἀναβῇ εἰς οὐρανὸν αὐτοῦ τὰ δῶρα, ἡ δὲ θυσία αὐτοῦ νεφῶν ἅψηται. ὅταν γὰρ δοκῇ ἤδη κατεστηρίχθαι, τότε εἰς τέλος ἀπολεῖται. οἱ δὲ εἰδότες αὐτὸν ἐροῦσι, ποῦ ἐστιν; ὥσπερ ἐνύπνιον ἐκπετασθὲν οὐ μὴ εὑρεθῇ, ἔπτη δὲ ὥσπερ φάσμα νυκτερινόν. ὀφθαλμὸς παρέβλεψε, καὶ οὐ προσθήσει, καὶ οὐκ ἔτι προσνοήσει αὐτὸν ὁ τόπος αὐτοῦ. τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ ὀλέσαισαν ἥττονες, αἱ δὲ χεῖρες αὐτοῦ γ πυρσεύσαισαν ὀδύνας. ὀστᾶ αὐτοῦ ἐνεπλήσθησαν νεότητος αὐτοῦ, καὶ μετ' αὐτοῦ ἐπὶ χώματος κοιμηθήσεται. ἐὰν γλυκανθῇ ἐν στόματι αὐτοῦ κακία, κρύψει αὐτὴν ὑπὸ τὴν γλῶσσαν αὐτοῦ, οὐ φείσεται αὐτῆς, καὶ οὐκ ἐγκαταλείψει αὐτήν. δ καὶ συνάξει αὐτὴν ἐν μέσῳ τοῦ λάρυγγος αὐτοῦ, καὶ οὐ μὴ δυνηθῇ βοηθῆσαι ἑαυτῷ. ε χολὴ ἀσπίδος ἐν γαστρὶ αὐτοῦ. πλοῦτος ἀδίκως συναγόμενος ἐξεμεθήσεται, ζ ἐξ οἰκίας αὐτοῦ ἐξελκύσει αὐτὸν ἄγγελος. η θυμὸν δὲ δρακόντων θηλάσειεν, ἀνέλοι δὲ αὐτὸν γλῶσσα ὄφεως. μὴ ἴδοι ἄμελξιν νομάδων, μηδὲ θ νομὰς μέλιτος καὶ βουτύρου. εἰς κενὰ καὶ μάταια ἐκοπίασεν. πλοῦτον ἐξ οὗ οὐ γεύσεται. ὥσπερ ι στρίφνος ἀμάσητος, ἀκατάποτος. πολλῶν γὰρ κ δυνατῶν οἴκους ἔθλασεν. λ δίαιταν δὲ ἥρπασεν, καὶ οὐκ ἔστησεν. οὐκ ἔστιν αὐτοῦ σωτηρία τοῖς ὑπάρχουσιν, ἐν μ ἐπιθυμίᾳ αὐτοῦ οὐ σωθήσεται. οὐκ ἔστιν ὑπόλειμμα τοῖς βρώμασιν αὐτοῦ, διὰ τοῦτο οὐκ ἀνθήσει αὐτοῦ τὰ ἀγαθά. ὅταν δὲ δοκῇ ἤδη πεπληρῶσθαι, θλιβήσεται, πᾶσα δὲ ἀνάγκη ἐπ' αὐτὸν ἐπελεύσεται. ν εἴ πως πληρώσαι γαστέρα αὐτοῦ, ἐπαποστείλαι ἐπ' αὐτὸν θυμὸν ὀργῆς, ξ νίψαι ἐπ' αὐτὸν ὀδύνας. καὶ οὐ μὴ σωθῇ ἐκ χειρὸς σιδήρου, τρώσαι αὐτὸν τόξον χάλκειον. διεξέλθοι δὲ διὰ σώματος αὐτοῦ βέλος, ο ἄστρα δὲ ἐν διαίταις αὐτοῦ. π περιπατήσαισαν ἐπ' αὐτῷ φόβοι, πᾶν δὲ σκότος ρ αὐτῷ ὑπομείναι. κατέδεται αὐτὸν πῦρ σ ἄκαυστον, κακώσαι δὲ αὐτοῦ ἐπήλυτος τὸν οἶκον. ἀνακαλύψαι δὲ αὐτοῦ ὁ οὐρανὸς τὰς ἀνομίας, γῆ δὲ ἐπανασταίη αὐτῷ. ἑλκύσαι τὸν οἶκον αὐτοῦ ἀπώλεια εἰς τέλος, ἡμέρα ὀργῆς ἐπέλθοι αὐτῷ. αὕτη ἡ μερὶς ἀνθρώπου ἀσεβοῦς παρὰ κυρίου, καὶ κτῆμα ὑπαρχόντων αὐτῷ παρὰ τοῦ ἐπισκόπου.

α [ἀπὸ τοῦ ἔτι.] Symmachus. ἀπ' αἰῶνος. β [εὐφροσύνη δὲ ἀσεβῶν.] Chrysostomus. σαφέστερον ὁ ἑβραῖος λέγει. ἡ γὰρ ἀγαλλίασις, φησί, τῶν ἀσεβῶν, πρὸς βραχὺ, καὶ ἡ χαρμονὴ αὐτῶν, πρὸς ῥοπήν. συνᾴδει δὲ τούτῳ καὶ ὁ Σύμμαχος, καὶ Ἀκύλας, ὁ μὲν λέγων, ὅτι εὐθηνία ἀσεβῶν ἐπ' ὀλίγον, ὁ δὲ, καὶ εὐφροσύνη ὑποκριτοῦ ἕως ἀθρόου. γ [πυρσεύσαισαν ὀδύνας.] Aquila. ἐπιστρέψουσιν. S. ἐποίσουσιν. δ [συνάξει αὐτήν.] Polychronius legit, συνέξει, & S. Augustinus. ε [χολὴ ἀσπίδος.] Chrysosth. ὁ ἑβραῖος οὕτως ἔχει, καὶ ἐγένετο ἰὸς ἀσπίδων ἐν ἐγκάτοις αὐτοῦ. ζ [ἐξ οἰκίας αὐτοῦ.] Olympiodorus. οἱ λοιποὶ, ἐκ γαστρὸς, ἐξέωσαν. η [θυμὸν δὲ δρακόντων.] Olymp. οἱ λοιποὶ, χολὴν ἀσπίδων μυζήσει. θ [νομὰς μέλιτος.] S. ῥεῖθρα. ι [ὥσπερ στρίφνος.] Origenes. στρίφνος δέ ἐστι τὸ νευρῶδες κρέας τῶν βοῶν. ἔτι δὲ καὶ βοτάνη τις οὕτω καλουμένη, ἐκτραχῦναι δυναμένη τὴν γλῶσσαν τοῦ διαμασωμένου, ἄβρωτος, ἀκατάποτος διὰ τοῦτο, ἐπειδὴ ἀμάσητος. κ [πολλῶν γὰρ δυνατῶν.] Aliqui libri habent, ἀδυνάτων. λ [δίαιταν δὲ ἥρπασε] S. οἰκίαν ἥρπασε, καὶ οὐκ ἀνοικοδομήσει αὐτήν. μ [ἐν ἐπιθυμίᾳ.] S. ὧν ἃ ἐπεθύμησε, οὐ διασώσει. οὐκ ἀπολείψει ἀπὸ τῆς τροφῆς αὐτοῦ. ν [εἴ πως εἰ πληρῶσαι.] Aliquot libri habent εἴπως πληρώσαι, & S. August. Si quo modo impleat ventrem suum. ξ [νίψαι ἐπ' αὐτόν.] S βρέξει. ο [ἄστρα δὲ ἐν διαίταις.] A. καὶ ἀστραπὴ ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ πορεύσεται ἐπ' αὐτόν. S. Augustinus habet, fulgura. π [περιπατήσαισαν.] Origen. ἕτερα ἀντίγραφα, μὴ περιπατήσαισαν, ἔχουσιν. ρ [αὐτῷ ὑπομείναι.] A. ἐγκέκρυπται τοῖς ἐγκειμένοις αὐτῷ σ [πῦρ ἄκαυστον.] A. & Theodotio. μὴ φυσηθέν. αὐτὶ φυσήματος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑ′.

Ὑπολαβὼν δὲ Ἰὼβ, λέγει. ἀκούσατε ἀκούσατέ μου τῶν λόγων, α ἵνα μὴ ᾖ μοι παρ' ὑμῶν αὕτη ἡ παράκλησις. ἄρατέ με, ἐγὼ δὲ λαλήσω, εἶτ' οὐ β καταγελάσετέ μου. τί γάρ; μὴ ἀνθρώπου μου ἡ ἔλεγξις; ἢ διὰ τί οὐ θυμωθήσομαι; εἰσβλέψαντες εἰς ἐμὲ γ θαυμάσατε, χεῖρα θέντες δ ἐπὶ σιαγόνι. ἐάν τε γὰρ μνησθῶ, ε ἐσπούδακα. ἔχουσι δέ μου τὰς σάρκας ὀδύναι. διὰ τί ἀσεβεῖς ζῶσι, πεπαλαίωνται δὲ καὶ ἐν πλούτῳ; ὁ σπόρος αὐτῶν κατὰ ψυχήν, τὰ δὲ τέκνα αὐτῶν ἐν ζ ὀφθαλμοῖς. οἱ οἶκοι αὐτῶν εὐθηνοῦσι, φόβος δὲ οὐδαμοῦ, μάστιξ δὲ παρὰ κυρίου οὐκ ἔστιν ἐπ' αὐτοῖς. ἡ βοῦς αὐτῶν η οὐκ ὠμοτόκησε, διεσώθη δὲ αὐτῶν θ ἐν γαστρὶ ἔχουσα καὶ οὐκ ἔσφαλεν. μένουσι δὲ ὡς πρόβατα αἰώνια, τὰ δὲ παιδία αὐτῶν προσπαίζουσιν. ἀναλαβόντες ψαλτήριον καὶ κιθάραν, καὶ εὐφραίνονται φωνῇ ψαλμοῦ. συνετέλεσαν δὲ ἐν ἀγαθοῖς τὸν βίον αὐτῶν, ἐν δὲ ἀναπαύσει ᾅδου ἐκοιμήθησαν. λέγει δὲ κυρίῳ, ἀπόστα ἀπ' ἐμοῦ, ὁδούς σου εἰδέναι οὐ βούλομαι. τί ἱκανὸς, ὅτι δουλεύσομεν αὐτῷ; καὶ τίς ὠφέλεια, ὅτι ἀπαντήσομεν αὐτῷ; ἐν χερσὶ γὰρ ἦν αὐτῶν τὰ ἀγαθά, ἔργα δὲ ἀσεβῶν οὐκ ἐφορᾷ. οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ ἀσεβῶν λύχνος σβεσθήσεται, ἐπελεύσεται δὲ αὐτοῖς ἡ καταστροφή, ὠδῖνες δὲ αὐτοὺς ἕξουσιν ἀπὸ ὀργῆς. ἔσονται δὲ ὥσπερ ἄχυρα ὑπ' ἀνέμου, ἢ ὥσπερ κονιορτὸς ὃν ὑφείλετο λαῖλαψ. ι ἐκλείποι υἱοὺς τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ, ἀνταποδώσει πρὸς αὐτὸν καὶ γνώσεται. ἴδοισαν οἱ ὀφθαλμοὶ

αὐτοῦ

αὐτοῦ [κ] τὴν ἑαυτοῦ σφαγήν, ἀπὸ δὲ κυρίου μὴ διασωθείη. ὅτι τὸ θέλημα αὐτοῦ [λ] ἐν οἴκῳ αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ, καὶ ἀριθμοὶ μηνῶν αὐτοῦ [μ] διῃρέθησαν. [ν] πότερον οὐχὶ ὁ κύριός ἐστιν ὁ διδάσκων σύνεσιν καὶ ἐπιστήμην; [ξ] αὐτὸς δὲ φόνους διακρινεῖ; οὗτος ἀποθανεῖται ἐν κράτει [ο] ἁπλοσύνης αὐτοῦ, ὅλος δὲ εὐπαθῶν καὶ εὐθηνῶν. τὰ δὲ ἔγκατα αὐτοῦ πλήρη στέατος, μυελὸς δὲ αὐτοῦ διαχεῖται. ὁ δὲ τελευτᾷ ὑπὸ πικρίας ψυχῆς, οὐ φαγὼν οὐδὲν ἀγαθόν. ὁμοθυμαδὸν δὲ ἐπὶ γῆς κοιμῶνται, σαπρία δὲ αὐτοὺς ἐκάλυψεν. ὥστε [π] οἶδα ὑμᾶς, ὅτι τόλμῃ ἐπίκεισθέ μοι· ὥστε ἐρεῖτε, ποῦ ἐστιν οἶκος ἄρχοντος, καὶ ποῦ ἐστιν ἡ σκέπη τῶν σκηνωμάτων τῶν ἀσεβῶν; ἐρωτήσατε παραπορευομένους ὁδόν, καὶ τὰ σημεῖα αὐτῶν οὐκ ἀπαλλοτριώσετε. ὅτι εἰς ἡμέραν ἀπωλείας [ρ] κουφίζεται ὁ πονηρός, εἰς ἡμέραν ὀργῆς αὐτοῦ [σ] ἀπαχθήσονται. τίς ἀπαγγελεῖ ἐπὶ προσώπου αὐτοῦ τὴν ὁδὸν αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς ἐποίησε; τίς ἀνταποδώσει αὐτῷ, καὶ αὐτὸς εἰς τάφους ἀπηνέχθη, καὶ αὐτὸς ἐπὶ σορῶν ἠγρύπνησεν; ἐγλυκάνθησαν αὐτῷ χάλικες χειμάρρου, καὶ ὀπίσω αὐτοῦ πᾶς ἄνθρωπος ἀπελεύσεται, καὶ ἔμπροσθεν αὐτοῦ ἀναρίθμητοι. πῶς δὲ παρακαλεῖτέ με κενά; τὸ δὲ ἐμὲ καταπαύσασθαι ἀφ' ὑμῶν οὐδέν.

α [ἵνα ᾖ (μὴ) μοι παρ' ὑμῶν.] Symmachus. καὶ γενέσθω τοῦτο μεταβούλημα ὑμῶν. β [καταγελάσετέ μου.] S. καὶ μετὰ τοὺς λόγους μου στήσετε. Scholion. στήσετε, τουτέστιν ἐπὶ τῆς προτέρας με καταστήσετε κατακλίσεως. γράφεται καὶ, στήσεσθε, τουτέστιν παυθήσεσθε. γ [θαυμάσετε] Aquila. ἐξαπορήθητε. S. ἄφθογγοι γένεσθε. δ [ἐπὶ σιαγόνι.] Olympiodorus. οἱ λοιποί, ἐπὶ στόματι. ε [ἐσπούδακα.] S. θορυβοῦμαι. ζ [ἐν ὀφθαλμοῖς.] S. διαμένει ἔμπροσθεν αὐτῶν. η [οὐκ ὠμοτόκησεν.] S. οὐκ ἐξέτρωσε. θ [ἐν γαστρὶ ἔχουσα.] A. δάμαλις αὐτῶν. ι [ἐκλίποι υἱούς.] Theodotio. ὁ θεὸς κατακρύψει τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ ἀδικίας αὐτοῦ. κ [τὴν ἑαυτοῦ σφαγήν.] Symmachus. πτῶσιν. λ [ἐν οἴκῳ αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ.] S. Augustinus videtur legisse, μετ' αὐτόν. μ [διῃρέθησαν.] Theodotio & Aquila. ἡμισευθήσεται. ν [πότερον οὐχὶ ὁ κύριος.] S. μὴ τὸν θεὸν διδάξει τις ἐπιστήμην; ξ [αὐτὸς δὲ φόνους διακρινεῖ.] AA. LL. habent, σοφούς. S. vero Augustinus, homicidia. ο [ἁπλοσύνης.] Aliquot libri ita habent, atque ita legit. S. Augustinus. cæteri, ἀφροσύνης. π [οἶδα ὑμᾶς.] S. οἶδα τὰς ἐνθυμήσεις ὑμῶν καὶ τὰς ἐννοίας ὑμῶν τὰς ἀδίκους κατ' ἐμοῦ. ρ [κουφίζεται.] S. συντηρεῖται. A. ὑπεξαιρεθήσεται. σ [ἀπαχθήσονται.] Polychronius legit, ἀπαχθήσεται. Item Anastasius.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΒ'.

Ὑπολαβὼν δὲ Ἐλιφὰζ ὁ Θαιμανίτης, λέγει. πότερον οὐχὶ ὁ κύριός ἐστιν ὁ διδάσκων σύνεσιν καὶ ἐπιστήμην; τί [α] γὰρ μέλει τῷ κυρίῳ, ἐὰν σὺ ἦσθα τοῖς ἔργοις ἄμεμπτος, ἢ ὠφέλεια ὅτι ἁπλώσῃς τὴν ὁδόν σου; ἢ λόγον σου ποιούμενος ἐλέγξει σε, καὶ συνεισελεύσεταί σοι εἰς κρίσιν; πότερον οὐχ ἡ κακία σου ἐστὶ πολλή, ἀναρίθμητοι δέ σου εἰσὶν αἱ ἁμαρτίαι; ἠνεχύραζες δὲ τοὺς ἀδελφούς σου [β] διακενῆς, ἀμφίασιν δὲ γυμνῶν ἀφείλου. οὐδὲ ὕδωρ διψῶντας ἐπότισας, ἀλλὰ πεινώντων ἐστέρησας ψωμόν. ἐθαύμασας δέ τινων πρόσωπον, [γ] ᾤκισας δὲ τοὺς ἐπὶ τῆς γῆς. χήρας δὲ ἐξαπέστειλας κενάς, ὀρφανοὺς δὲ ἐκάκωσας.

τοιγαροῦν ἐκύκλωσάν σε παγίδες, καὶ [δ] ἐσπούδασέ σε πόλεμος ἐξαίσιος. τὸ φῶς σοι σκότος ἀπέβη, [ε] κοιμηθέντα δὲ ὕδωρ σε ἐκάλυψε. μὴ οὐχὶ ὁ τὰ ὑψηλὰ ναίων ἐφορᾷ; τοὺς δὲ ὕβρει φερομένους ἐταπείνωσε; καὶ εἶπας, τί ἔγνω ὁ ἰσχυρός, ἢ κατὰ τοῦ γνόφου κρινεῖ; νεφέλη ἀποκρυφὴ αὐτοῦ καὶ οὐχ ὁραθήσεται, καὶ γῦρον οὐρανοῦ διαπορεύεται. μὴ τρίβον αἰώνιον φυλάξεις, ἣν ἐπάτησαν ἄνδρες δίκαιοι, οἳ [ζ] συνελήφθησαν ἄωροι; ποταμὸς ἐπιρρέων οἱ θεμέλιοι αὐτῶν. οἱ λέγοντες, κύριος τί ποιήσει ἡμῖν; ἢ τί [η] ἐπάξεται ἡμῖν ὁ παντοκράτωρ; ὃς δὲ [θ] ἐνέπλησε τοὺς οἴκους αὐτῶν ἀγαθῶν, βουλὴ δὲ ἀσεβῶν πόρρω ἀπ' αὐτοῦ. ἰδόντες δίκαιοι ἐγέλασαν, ἄμεμπτος δὲ ἐμυκτήρισεν. εἰ μὴ ἠφανίσθη ἡ ὑπόστασις αὐτῶν, καὶ τὸ κατάλειμμα αὐτῶν καταφάγεται πῦρ. γενοῦ δὴ σκληρός, ἐὰν ὑπομείνῃς, εἶτα ὁ καρπός σου ἔσται ἐν ἀγαθοῖς. ἔκλαβε δὲ ἐκ στόματος αὐτοῦ [ι] ἐξηγορίαν, καὶ ἀνάλαβε τὰ ῥήματα αὐτοῦ ἐν καρδίᾳ σου. ἐὰν δὲ ἐπιστραφῇς καὶ ταπεινώσῃς σεαυτὸν ἔναντι κυρίου, πόρρω ἐποίησας ἀπὸ διαίτης σου ἄδικον. θήσῃ ἐπὶ χώματι ἐν πέτρᾳ, [κ] καὶ ὡς πέτρα χειμάρρου [λ] σωφίρ. ἔσται οὖν σου ὁ παντοκράτωρ βοηθὸς ἀπὸ ἐχθρῶν, καθαρὸν δὲ ἀποδώσει σε ὥσπερ ἀργύριον πεπυρωμένον. εἶτα παρρησιασθήσῃ ἐναντίον κυρίου ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν ἱλαρῶς. εὐξαμένου δέ σου πρὸς αὐτὸν εἰσακούσεταί σου. δώσει δέ σοι ἀποδοῦναι τὰς εὐχάς; [μ] ἀποκαταστήσει δέ σοι δίαιταν δικαιοσύνης, ἐπὶ δὲ ὁδοῖς σου ἔσται φέγγος. [ν] ὅτι ἐταπείνωσας σεαυτόν, καὶ ἐρεῖς. ὑπερηφανεύσατο, καὶ κύφοντα ὀφθαλμοῖς σώσει. ῥύσεται ἀθῷον, [ξ] καὶ διασώθητι ἐν καθαραῖς χερσί σου.

α [τί γὰρ μέλει τῷ κυρίῳ.] Symmachus. μὴ χρῄζει ἱκανὸς ἵνα δικαιωθῇς; ἢ κερδανεῖ ἐὰν ἄμωμος ἡ ὁδός σου. β [διακενῆς.] S. ἀναιτίως. γ [ᾤκισας δὲ τοὺς ἐπὶ τῆς γῆς.] Plerique libri pro τοὺς, habent πτωχούς. δ [ἐσπούδασέ σε.] S. καὶ ταράξει σε ὁ φόβος ἐξαίσιος. ε [κοιμηθέντα δέ.] Origenes. οἱ ἄλλοι, καὶ πλῆθος ὑδάτων καλύψαι σε. ζ [συνελήφθησαν ἄωροι.] S. ἁλώσονται πρὸ καιροῦ. η [τί ἐπάξεται.] Theodotio. τί ἐργᾶται. θ [ὃς δὲ ἐνέπλησε.] Th. αὐτὸς δέ. ι [ἐξηγορίαν.] S. ἐξομολόγησιν. Aquila. νόμον. κ [καὶ ὡς πέτρα χειμάρρου.] Symmachus. ἐν τῷ ἀκροτόμῳ ὡς ὀχετοὺς χρυσίου σωφίρου. λ [σωφίρ.] Orig. φασὶ δέ τινες τῶν ἑρμηνευτῶν, τὴν σωφὶρ ἑρμηνευομένην κάλλιστον, τὴν ἀφρικὴν εἶναι. κέχρηται δὲ ἡ γραφὴ τῇ λέξει ταύτῃ, ὅταν περὶ πλούτου διαλέγηται. μ [ἀποκαταστήσει δέ σοι.] Th. καὶ ὁριεῖς ῥῆμα, καὶ σταθήσεταί σοι. ν [ὅτι ἐταπείνωσας σεαυτόν, καὶ ἐρεῖς.] Plerique libri habent, ὅτι ἐταπείνωσεν ἑαυτόν, καὶ ἐρεῖ. ξ [καὶ διασώθητι.] S. καὶ διαφεύξεται καθαρότητι χειρῶν ἕκαστος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΓ'.

Ὑπολαβὼν δὲ Ἰώβ, λέγει. καὶ δὴ οἶδα ὅτι ἐκ χειρός μου ἡ ἔλεγξίς ἐστι, καὶ ἡ χεὶρ αὐτοῦ βαρεῖα γέγονεν ἐπ' ἐμῷ στεναγμῷ. τίς δ' ἄρα γνοίη, ὅτι εὕροιμι αὐτόν, καὶ [α] ἔλθοιμι εἰς τέλος; [β] εἴποιμι δὲ ἐμαυτοῦ κρίμα, τὸ δὲ [γ] στόμα μου ἐμπλήσαι ἐλέγχων. [δ] γνοίην δὲ ἰάματα ἅ μοι ἐρεῖ, αἰσθοίμην δὲ τίνα μοι ἀπαγγελεῖ. καὶ ἐν πολλῇ ἰσχύϊ [ε] ἐπελεύσεταί μοι, [ζ] εἶτα ἐν ἀπειλῇ μοι οὐ χρήσεται. ἀλήθεια γὰρ καὶ

ἔλεγ-

ἔλεγχος παρ' αὐτοῦ, ἐξαγάγοι δὲ εἰς τέλος τὸ κρίμα μου. [η] εἰ γὰρ πρῶτος πορεύσομαι, καὶ οὐκ ἔτι εἰμί, τὰ δὲ ἐπ' ἐσχάτοις, τί οἶδα; ἀριστερὰ ποιήσαντος αὐτοῦ καὶ οὐ κατέσχον, περιβαλεῖ δεξιὰ καὶ οὐκ ὄψομαι. οἶδε γὰρ ἤδη ὁδόν μου, διέκρινε δέ με ὥσπερ τὸ χρυσίον. ἐξελεύσομαι δὲ [θ] ἐν ἐντάλμασιν αὐτοῦ, ὁδοὺς γὰρ αὐτοῦ ἐφύλαξα καὶ οὐ μὴ ἐκκλίνω ἀπὸ ἐνταλμάτων αὐτοῦ, καὶ οὐ μὴ παρέλθω, ἐν δὲ κόλπῳ μου ἔκρυψα ῥήματα αὐτοῦ. εἰ δὲ καὶ αὐτὸς ἔκρινεν οὕτως, τίς ἐστιν ὁ ἀντειπὼν αὐτῷ; ὃ γὰρ αὐτὸς ἠθέλησε, καὶ ἐποίησεν. διὰ τοῦτο [ι] ἐπ' αὐτῷ ἐσπούδακα. νουθετούμενος δὲ, ἐφρόντισα αὐτοῦ. ἐπὶ τούτῳ ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ [κ] κατασπουδασθῶ. κατανοήσω, καὶ πτοηθήσομαι ἐξ αὐτοῦ. κύριος δὲ ἐμαλάκυνε τὴν καρδίαν μου. ὁ δὲ παντοκράτωρ ἐσπούδασέν με. οὐ γὰρ ᾔδειν ὅτι ἐπελεύσεταί μοι σκότος, πρὸ προσώπου δέ μου ἐκάλυψε γνόφος.

[α] [ἔλθοιμι εἰς τέλος.] Symmachus. ἕως τῆς ἕδρας αὐτοῦ. [β] [ἐποίμι δέ.] S. παραθήσω ἔμπροσθεν αὐτοῦ κρίσιν. [γ] [στόμα μου ἐμπλήσαι ἐλέγχων.] Pleriq. libri habēt, ἐμπλήσω. [δ] [γνοίην δὲ ἰάματα.] S. ῥήματα. atque ita legūnt Polychronius & s. Augustinus. [ε] [ἐπελεύσεταί μοι.] S. διαδικάζεταί μοι. [ζ] [εἶτα ἐν ἀπειλῇ.] S. μόνον αὐτὸς μὴ ἐπιτιθέσθω μοι. [η] [εἰ γὰρ πρῶτος.] S. ἰδοὺ ἐὰν προέρχωμαι, ἀφανής ἐστιν. κἂν ἀκολουθῶ, οὐκ αἰσθήσομαι. [θ] [ἐν ἐντάλμασιν αὐτοῦ.] Polychronius legit præterea, ἐκράτησεν ὁ πούς μου. [ι] [ἐπ' αὐτῷ ἐσπούδακα.] Schol. ἐθροήθην καὶ ἐταράχθην. [κ] [κατασπουδασθῶ. κατανοήσω.] Schol. ἀμηχανῶ, καὶ κατανοῶν πτοοῦμαι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΔʹ.

Διατί δὲ κύριον [α] ἔλαθον ὧραι, [β] ἀσεβεῖς δὲ [γ] ὅριον ὑπερέβησαν, ποίμνιον σὺν ποιμένι ἁρπάσαντες. ὑποζύγιον ὀρφανῶν ἀπήγαγον, καὶ βοῦν χήρας ἠνεχύρασαν. [δ] ἐξέκλιναν ἀδυνάτους ἐξ ὁδοῦ δικαίας, [ε] ὁμοθυμαδὸν δὲ ἐκρύβησαν πραεῖς γῆς. ἀπέβησαν δὲ ὥσπερ ὄνοι ἐν ἀγρῷ, [ζ] ὑπὲρ ἐμοῦ [η] ἐξελθόντες [θ] τὴν ἑαυτῶν τάξιν. [ι] ἡδύνθη αὐτῷ ἄρτος εἰς νεωτέρους. ἀγρὸν πρὸ ὥρας, οὐκ αὐτῶν ὄντα ἐθέρισαν. ἀδύνατοι ἀμπελῶνας ἀσεβῶν ἀμισθὶ καὶ ἀσιτὶ εἰργάσαντο. γυμνοὺς πολλοὺς ἐκοίμισαν ἄνευ ἱματίων, ἀμφίασιν δὲ ψυχῆς αὐτῶν ἀφείλαντο. ἀπὸ ψεκάδων ὀρέων ὑγραίνονται, παρὰ τὸ μὴ ἔχειν ἑαυτοὺς σκέπην, πέτραν περιεβάλοντο. ἥρπασαν ὀρφανὸν ἀπὸ μαστοῦ, [κ] ἐκπεπτωκότα δὲ ἐταπείνωσαν. γυμνοὺς δὲ ἐκοίμισαν ἀδίκως, πεινώντων δὲ τὸν ψωμὸν ἀφείλαντο. ἐν στενοῖς ἀδίκως ἐνήδρευσαν, ὁδὸν δὲ δικαίαν οὐκ ᾔδεισαν. οἳ ἐκ πόλεως καὶ οἴκων ἰδίων ἐξεβάλοντο, ψυχὴ δὲ νηπίων ἐστέναξε μέγα. αὐτὸς δὲ διατί τούτων ἐπισκοπὴν οὐ πεποίηται; ἐπὶ γῆς ὄντων αὐτῶν καὶ οὐκ ἐπέγνωσαν, ὁδὸν δὲ δικαιοσύνης οὐκ ᾔδεισαν, οὐδὲ [λ] ἀτραποὺς αὐτῶν ἐπορεύθησαν. γνοὺς δὲ αὐτῶν τὰ ἔργα, παρέδωκεν αὐτοὺς εἰς σκότος, καὶ νυκτὸς ἔσται ὡς κλέπτης. καὶ ὀφθαλμὸς μοιχοῦ ἐφύλαξε σκότος, λέγων. οὐ προνοήσει με ὀφθαλμὸς, καὶ [μ] ἀποκρυβὴν προσώπου ἔθετο. διώρυξεν ἐν σκότει οἰκίας, [ν] ἡμέρας ἐσφράγισαν ἑαυτοὺς, οὐκ ἐπέγνωσαν φῶς. ὅτι ὁμοθυμαδὸν αὐτοῖς τὸ πρωῒ σκιὰ θανάτου, ὅτι ἐπιγνώσεται ταραχὰς σκιᾶς θανάτου. ἐλαφρός ἐστιν ἐπὶ [ξ] πρόσωπον ὕδατος, καταραθείη ἡ μερὶς αὐτῶν ἐπὶ γῆς, ἀναφανείη δὲ τὰ φυτὰ αὐτῶν ἐπὶ γῆς ξηρά. ἀγκαλίδα γὰρ ὀρφανῶν ἥρπασαν, εἶτ' ἀνεμνήσθη αὐτοῦ ἡ ἁμαρτία. ὥσπερ δὲ ὁμίχλη δρόσου ἀφανὴς ἐγένετο. ἀποδοθείη δὲ αὐτῷ ἃ ἔπραξεν, συντριβείη δὲ πᾶς ἄδικος ἴσα ξύλῳ ἀνιάτῳ. στεῖραν γὰρ οὐκ εὖ ἐποίησε, καὶ γύναιον οὐκ ἠλέησε, θυμῷ δὲ κατέστρεψεν ἀδυνάτους. ἀναστὰς τοιγαροῦν, οὐ μὴ πιστεύσῃ κατὰ τῆς ἑαυτοῦ ζωῆς. μαλακισθεὶς, μὴ ἐλπιζέτω ὑγιασθῆναι, ἀλλὰ πεσεῖται νόσῳ. πολλοὺς γὰρ ἐκάκωσε τὸ ὕψωμα αὐτοῦ, ἐμαράνθη δὲ [ο] ὥσπερ μολόχη ἐν καύματι, ἢ ὥσπερ στάχυς ἀπὸ καλάμης αὐτόματος ἀποπεσών. εἰ δὲ μή, τίς ἐστιν ὁ φάμενος ψευδῆ με λέγειν, καὶ θήσει εἰς οὐδὲν τὰ ῥήματά μου;

[α] [ἔλαθον ὧραι.] Nonnulli codices habent, οὐκ ἔλαθον, & S. Augustinus. [β] [ἀσεβεῖς δέ.] Apud Polychronium sequitur, οὐκ εἶδον ἡμέρας αὐτοῦ. [γ] [ὅριον ὑπερέβησαν.] Aquila. προσλαμβάνουσιν. [δ] [ἐξέκλιναν ἀδυνάτους.] Symmachus. παρέτρεψαν γὰρ πενήτων ὁδόν. [ε] [ὁμοθυμαδόν.] S. ὁμοῦ ἀφανεῖς ἐποίησαν πραεῖς γῆς. [ζ] [ὑπὲρ ἐμοῦ.] Schol. ὁ ἑβραῖος, ἐπ' ἐρήμου. [η] [ἐξελθόντες.] A. ἐξέρχονται ἐν κατέργῳ αὐτῶν ὀρθρίζοντες εἰς ἅλωσιν. [θ] [τὴν ἑαυτῶν τάξιν.] In plerisque libris est, τὴν ἑαυτῶν πρᾶξιν. [ι] [ἡδύνθη αὐτῷ ἄρτος.] S. ἡδὺς ἑκάστῳ αὐτῶν ἄρτος εἰς νεανίσκοις. [κ] [ἐκπεπτωκότα δέ.] S. καὶ πτωχὸν ἠνεχύραζον. [λ] [οὐδὲ ἀτραποὺς αὐτῶν ἐπορεύθησαν.] Pleriq. libri habent, αὐτῆς. [μ] [καὶ ἀποκρυβήν.] S. σκέπαστρον. [ν] [ἡμέρας ἐσφράγισαν.] S. ὡς ἐν σφραγῖδι κρύψουσιν ἑαυτούς. [ξ] [ἐπὶ πρόσωπον ὕδατος.] S. ἐπιπλέον ὕδατι. [ο] [ὥσπερ μολόχη.] Olympiodorus. ἕτερα τῶν ἀντιγράφων, ὥσπερ χλόη, ἔχουσι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΕʹ.

Ὑπολαβὼν δὲ Βαλδὰδ ὁ Σαυχίτης, λέγει. τί γὰρ προοίμιον ἢ φόβος παρ' αὐτοῦ ὁ ποιῶν τὴν σύμπασαν ἐν ὑψίστῳ; μὴ γάρ τις ὑπολάβοι ὅτι ἐστὶ [α] παρέλκυσις πειραταῖς, ἐπὶ τίνας δὲ οὐκ ἐπελεύσεται [β] ἔνεδρα παρ' αὐτοῦ; πῶς γὰρ ἔσται δίκαιος βροτὸς ἔναντι κυρίου; [γ] ἢ τίς ἂν ἀποκαθαρίσαι αὐτὸν γεννητὸς γυναικός; εἰ σελήνη συντάσσει, καὶ οὐκ ἐπιφαύσκει, ἄστρα δὲ οὐ καθαρὰ ἐναντίον αὐτοῦ. ἔα δὲ, ἄνθρωπος σαπρία καὶ υἱὸς ἀνθρώπου σκώληξ.

[α] [παρέλκυσις πειραταῖς.] Symmachus. μὴ ἔστιν ἀριθμὸς τῶν στρατιῶν αὐτοῦ; [β] [ἔνεδρα παρ' αὐτοῦ.] S. ἐπιτάγματα. [γ] [ἢ τίς ἂν ἀποκαθαρίσαι.] S. διὰ τίνος ἄρρυπος ἔσται τεχθεὶς ὑπὸ γυναικός.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Κϛʹ.

Ὑπολαβὼν δὲ Ἰὼβ, λέγει. τίνι πρόσκεισαι, ἢ τίνι μέλλεις βοηθεῖν; πότερον οὐχ ᾧ πολλὴ ἰσχὺς, καὶ ᾧ βραχίων κραταιός ἐστι. τίνι συμβεβούλευσαι; οὐχ ᾧ πᾶσα σοφία; τίνι ἐπακολουθήσεις; οὐχ ᾧ μεγίστη δύναμις; τίνι ἀνήγγειλας ῥήματα; πνοὴ δὲ τίνος ἐστὶν ἡ ἐξελθοῦσα ἐκ σοῦ; [α] μὴ γίγαντες μαιωθήσονται ὑποκάτωθεν ὕδατος καὶ τῶν γειτόνων αὐτοῦ; γυμνὸς ὁ ᾅδης ἐνώπιον αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἔστι περιβόλαιον τῇ ἀπωλείᾳ. ἐκτείνων βορέαν [β] ἐπ' οὐδὲν, κρεμάζων γῆν ἐπὶ οὐδενός. δεσμεύων ὕδωρ ἐν νεφέλαις αὐτοῦ,

καὶ

καὶ οὐκ ἐῤῥάγη νέφος ὑποκάτω αὐτοῦ. ὁ κρατῶν πρόσωπον θρόνου, ἐκπετάζων ἐπ' αὐτὸν νέφος αὐτοῦ. [γ] πρόσταγμα ἐγύρωσεν ἐπὶ πρόσωπον ὕδατος, μέχρι συντελείας φωτὸς μετὰ σκότους. στῦλοι οὐρανοῦ [δ] ἐπετάσθησαν, [ε] καὶ ἐξέστησαν ἀπὸ τῆς ἐπιτιμήσεως αὐτοῦ. ἰσχύϊ κατέπαυσε τὴν θάλασσαν, ἐπιστήμῃ δὲ [ζ] ἔστρωται τὸ κῆτος. κλεῖθρα δὲ οὐρανοῦ δεδοίκασιν αὐτόν. προστάγματι δὲ ἐθανάτωσε [η] δράκοντα ἀποστάτην. ἰδοὺ ταῦτα μέρη ὁδοῦ αὐτοῦ, [θ] καὶ ἐπὶ ἰκμάδα λόγου ἀκουσόμεθα ἐν αὐτῷ. σθένος δὲ βροντῆς αὐτοῦ, τίς οἶδεν ὁπότε ποιήσει;

[α] [Μὴ γίγαντες.] Symmachus. θεομάχοι καὶ οἱ γείτονες αὐτοῖς. [β] [ἐπ' οὐδέν.] Aquila. ἐπὶ κενώματι. [γ] [πρόσταγμα ἐγύρωσεν.] S. ὅρον περιέγραψεν. [δ] [ἐπετάσθησαν.] A. διεκινήθησαν. [ε] [καὶ ἐξέστησαν.] S. θαμβοῦνται. [ζ] [ἔστρωται τὸ κῆτος.] S. συγκλᾷ ἀλαζονείαν. [η] [δράκοντα ἀποστάτην.] S. τὸν ὄφιν τὸν συγκλείοντα. [θ] [καὶ ἐπὶ ἰκμάδα.] In AA. LL. legitur, καὶ ἔτι. S. τί δὲ ψιθύρισμα τῶν λόγων αὐτοῦ ἀκούσομεν;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΖ'.

Ἔτι δὲ [α] προσθεὶς Ἰὼβ εἶπε τῷ προοιμίῳ. ζῇ ὁ θεὸς, ὅς [β] οὕτω με κέκρικε, καὶ ὁ παντοκράτωρ ὁ πικράνας μου τὴν ψυχήν. εἰ μὴν ἔτι τῆς πνοῆς μου ἐνούσης, πνεῦμα δὲ θεῖον τὸ περιόν μοι ἐν ῥινί. μὴ λαλήσειν τὰ χείλη μου ἄνομα, οὐδὲ ἡ ψυχή μου μελετήσει ἄδικα. μή μοι εἴη δικαίους ὑμᾶς ἀποφῆναι ἕως ἂν ἀποθάνω, οὐ γὰρ [γ] ἀπαλλάξω μου τὴν ἀκακίαν μου. δικαιοσύνῃ δὲ προσέχων, εἰ μὴν προῶμαι, οὐ γὰρ σύνοιδα ἐμαυτῷ ἄτοπα πράξας. οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ εἴησαν οἱ ἐχθροί μου, ὥσπερ ἡ καταστροφὴ τῶν ἀσεβῶν, καὶ οἱ ἐπ' ἐμὲ ἐπανιστάμενοι, ὥσπερ ἡ ἀπώλεια τῶν παρανόμων. καὶ τίς γάρ ἐστιν ἐλπὶς ἀσεβεῖ, [δ] ὅτι ἐπέχει; πεποιθὼς ἐπὶ κύριον ἆρα σωθήσεται, ἢ τὴν δέησιν αὐτοῦ εἰσακούσεται ὁ θεός; ἢ ἐπελθούσης αὐτῷ ἀνάγκης μὴ ἔχει τινὰ παῤῥησίαν ἔναντι αὐτοῦ; ἢ ὡς ἐπικαλεσαμένου αὐτοῦ εἰσακούσεται αὐτοῦ; ἀλλὰ δὴ ἀναγγελῶ ὑμῖν τί ἐστιν ἐν χειρὶ κυρίου, ἅ ἐστι παρὰ παντοκράτορι, οὐ ψεύσομαι. ἰδοὺ πάντες οἴδατε, ὅτι κενὰ κενοῖς ἐπιβάλλετε. αὕτη ἡ μερὶς ἀνθρώπου ἀσεβοῦς παρὰ κυρίου, [ε] κτῆμα δὲ δυναστῶν ἐλεύσεται παρὰ παντοκράτορος ἐπ' αὐτούς. ἐὰν δὲ πολλοὶ γένωνται [ζ] οἱ υἱοὶ αὐτῶν, εἰς σφαγὴν ἔσονται, ἐὰν δὲ καὶ ἀνδρωθῶσι προσαιτήσουσιν. οἱ δὲ περιόντες αὐτοῦ ἐν θανάτῳ τελευτήσουσι, χήρας δὲ αὐτῶν οὐδεὶς ἐλεήσει. ἐὰν συναγάγῃ ὥσπερ γῆν ἀργύριον, ἴσα δὲ πηλῷ ἑτοιμάσῃ χρυσίον, ταῦτα πάντα δίκαιοι περιποιήσονται, τὰ δὲ χρήματα αὐτοῦ ἀληθινοὶ καθέξουσιν. ἀπέβη δὲ ὁ οἶκος αὐτοῦ ὥσπερ σῆτες, [η] καὶ ὥσπερ ἀράχνη. πλούσιος κοιμηθήσεται καὶ οὐ προσθήσει, ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ διήνοιξε, καὶ οὐκ ἔστι. συνήντησαν αὐτῷ ὥσπερ ὕδωρ [θ] αἱ ὀδύναι, νυκτὶ δὲ ὑφείλετο αὐτὸν γνόφος. ἀναλήψεται δὲ αὐτὸν καύσων καὶ ἀπελεύσεται, καὶ λικμήσει αὐτὸν ἐκ τοῦ τόπου αὐτοῦ. καὶ ἐπιῤῥίψει ἐπ' αὐτὸν καὶ οὐ φείσεται, ἐκ χειρὸς αὐτοῦ φυγῇ φεύξεται. κροτήσει ἐπ' αὐτοὺς χεῖρας αὐτῶν, καὶ συριεῖ αὐτὸν ἐκ τοῦ τόπου αὐτοῦ.

[α] [ἔτι δὲ προσθεὶς Ἰώβ.] Aquila. καὶ προσέθηκεν Ἰὼβ ἆραι τὴν παραβολὴν αὐτοῦ. [β] [οὕτω με κέκρικε.] Symmachus. ὃς παρεῖδε τὴν κρίσιν μου. [γ] [οὐ γὰρ ἀπαλλάξω.] S. οὐκ ἐκστήσομαι τῆς ἁπλότητός μου. [δ] [ὅτι ἐπέχει.] Olympiodorus. οἱ λοιποὶ, ὅτι πλεονεκτεῖ. [ε] [κτῆμα δὲ δυναστῶν.] Theodotio. & S. καὶ κληρονομίαν οἱ ἀκαμπεῖς παρὰ τοῦ ἱκανοῦ κομίσονται. [ζ] [οἱ υἱοὶ αὐτῶν.] AA. LL. habent. αὐτοῦ. [η] [καὶ ὥσπερ ἀράχνη.] AA. LL. καὶ ὥσπερ ἀράχνη, ἃ συνετήρησεν. [θ] [αἱ ὀδύναι.] S. ἀνυπαρξία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΗ'

Ἔστι γὰρ ἀργυρίῳ τόπος ὅθεν γίνεται, τόπος δὲ χρυσίου [α] ὅθεν διηθεῖται. σίδηρος μὲν γὰρ ἐκ γῆς γίνεται, χαλκὸς δὲ [β] ἴσα λίθῳ λατομεῖται. [γ] τάξιν ἔθετο σκότει, καὶ πᾶν πέρας αὐτὸς ἐξακριβάζεται, λίθος σκοτία καὶ σκιὰ θανάτου. διακοπὴ χειμάῤῥου ἀπὸ κονίας, οἱ δὲ ἐπιλανθανόμενοι ὁδὸν δικαίαν ἠσθένησαν, ἐκ βροτῶν ἐσαλεύθησαν. γῆ ἐξ αὐτῆς ἐξελεύσεται ἄρτος, ὑποκάτω αὐτῆς ἐστράφη ὡσεὶ πῦρ. τόπος σαπφείρου οἱ λίθοι αὐτῆς, καὶ χῶμα χρυσίον αὐτῷ. τρίβος οὐκ ἔγνω αὐτὴν πετεινὸν, καὶ οὐ παρέβλεψεν αὐτὴν ὀφθαλμὸς γυπός. καὶ οὐκ [δ] ἐπάτησαν αὐτὸν υἱοὶ ἀλαζόνων, οὐ παρῆλθεν ἐπ' αὐτῆς λέων. ἐν ἀκροτόμῳ ἐξέτεινε χεῖρα αὐτοῦ, κατέστρεψε δὲ ἐκ ῥιζῶν ὄρη. [ε] δίνας δὲ ποταμῶν διέῤῥηξε, πᾶν δὲ ἔντιμον εἶδέ μου ὁ ὀφθαλμός. βάθη δὲ ποταμῶν [ζ] ἀνεκάλυψεν, ἔδειξε δὲ αὐτοῦ δύναμιν εἰς φῶς. ἡ δὲ σοφία πόθεν [η] εὑρέθη; ποῖος δὲ τόπος ἐστὶ τῆς ἐπιστήμης; οὐκ οἶδε βροτὸς [θ] ὁδὸν αὐτῆς, οὐδὲ μὴν εὑρέθη ἐν ἀνθρώποις. ἄβυσσος εἶπεν, οὐκ ἔνεστιν ἐν ἐμοί. καὶ ἡ θάλασσα εἶπεν, οὐκ ἔνεστι μετ' ἐμοῦ. [ι] οὐ δώσει συγκλεισμὸν ἀντ' αὐτῆς, καὶ οὐ σταθήσεται ἀργύριον ἀντάλλαγμα αὐτῆς. [κ] καὶ οὐ συμβασταχθήσεται [λ] χρυσίῳ σωφίρ, [μ] ἐν ὄνυχι τιμίῳ καὶ σαπφείρῳ. οὐκ ἰσωθήσεται αὐτῇ χρυσίον [ν] καὶ ὕαλος, [ξ] καὶ τὸ ἄλλαγμα αὐτῆς σκεύη χρυσᾶ. [ο] μετέωρα καὶ γαβὶς οὐ μνησθήσεται, [π] καὶ ἕλκυσον σοφίαν ὑπὲρ τὰ ἐσώτατα. οὐκ ἰσωθήσεται αὐτῇ τοπάζιον Αἰθιοπίας, χρυσίῳ καθαρῷ οὐ συμβασταχθήσεται. ἡ δὲ σοφία πόθεν εὑρέθη; ποῖος δὲ τόπος ἐστὶ τῆς συνέσεως; λέληθε πάντα ἄνθρωπον, καὶ ἀπὸ πετεινῶν τοῦ οὐρανοῦ ἐκρύβη. ἡ ἀπώλεια καὶ ὁ θάνατος εἶπαν, ἀκηκόαμεν δὲ αὐτῆς τὸ κλέος. ὁ θεὸς εὖ [ρ] συνέστησεν αὐτῆς τὴν ὁδὸν, αὐτὸς δὲ οἶδε τὸν τόπον αὐτῆς. αὐτὸς γὰρ τὴν ὑπ' οὐρανὸν πᾶσαν ἐφορᾷ, εἰδὼς τὰ ἐν τῇ γῇ, πάντα ἃ ἐποίησεν, ἀνέμων σταθμὸν, [σ] ὕδατος μέτρα. ὅτε ἐποίησεν, οὕτως ἰδὼν ἠρίθμησε, καὶ ὁδὸν ἐν [τ] τινάγματι φωνάς. τότε εἶδεν αὐτὴν, καὶ ἐξηγήσατο αὐτὴν, [υ] ἑτοιμάσας ἐξιχνίασεν. εἶπε δὲ ἀνθρώπῳ. ἰδοὺ ἡ θεοσέβειά ἐστι σοφία, τὸ δὲ ἀπέχεσθαι ἀπὸ κακῶν ἐστιν ἐπιστήμη.

[α] [ὅθεν διηθεῖται.] Olympiodorus. οἱ δὲ λοιποὶ, ὅθεν χωνευθῇ. [β] [ἴσα λίθῳ λατομεῖται.] Olymp. ὁ δὲ ἑβραῖος, ἀπὸ λίθων χωνεύεται. [γ] [τάξιν ἔθετο.] Olymp. ἀνθ' οὗ, Ἀκύλας, Θεοδοτίων

κτήνων, καὶ Σύμμαχος, ὁ μὲν, τέλος. ὁ δὲ, πέρας. ὁ δὲ, προθεσμίαν, ἐξέδωκαν. [δ] [οὐκ ἐπάτησαν αὐτ.] In alijs libris est, αὐτήν. [ε] [δίνας δὲ ποταμῶν ἔρρηξεν.] In plerisq. libris est, θῖνας. Theodotio. ὀχυρώματα. Symmachus. ῥεῖθρα. [ζ] [ἀνεκάλυψεν.] Th. ἐξηράνησεν. [η] [πόθεν δ' εὑρέθη.] Olymp. οἱ δὲ λοιποί, εὑρεθήσεται. [θ] [ὁδὸν αὐτῆς.] Aquila. τάξιν. Th. σύνεσιν. S. τίμημα. [ι] [οὐ δώσει συγκλεισμόν.] Gregor. Theolog. συγκλεισμὸν ὀνομάζει τὰ χρήματα, διὰ τὸ ταῦτα ἀσφαλῶς ἡμᾶς συγκλείειν. [κ] [ἐσομβασταχθήσεται.] A. οὐκ ἀναβληθήσεται. [λ] [χρυσίῳ σωφείρ.] S. σπρωτείῳ. [μ] [ἐν ὄνυχι τιμίῳ.] Scholion. σαρδωνυχίῳ. [ν] [ὕαλος.] Schol. κρύσταλλος. [ξ] [καὶ τὸ ἄλλαγμα αὐτῆς.] S. οὐδὲ ἀντικαταλλαγήσεται σκεύεσι χρυσοῖς. [ο] [μετέωρα καὶ γαβεῖς.] S. ὑψηλά, καὶ ὑπερηρμένα. [π] [καὶ ἕλκυσον σοφίαν.] A. γλυκὺ δὲ σοφία ὑπὲρ τὰ περίβλεπτα. [ρ] [εὖ συνέστησεν.] S. συνῆκεν. [σ] [ὕδατος μέτρα.] S. ὕδωρ δὲ ἐξίσωσε μέτρῳ. A. καὶ ὕδωρ ἐσταθμήσατο ἐν καταμετρήσει. [τ] [ἐν τινάγματι.] S. εἰς κτύπον φωνῶν. [υ] [ἑτοιμάσας ἐξιχνίασεν.] Th. διέταξεν αὐτήν, καὶ ἐξηρεύνησεν αὐτήν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΘ΄.

Ἔτι δὲ προσθεὶς Ἰὼβ εἶπε τῷ προοιμίῳ. [α] τίς ἄν με θείη κατὰ μῆνα ἔμπροσθεν ἡμερῶν, ὧν με ὁ θεὸς ἐφύλαξεν; ὡς ὅτε ηὔγει ὁ λύχνος αὐτοῦ ὑπὲρ κεφαλῆς μου, ὅτε τῷ φωτὶ αὐτοῦ ἐπορευόμην ἐν σκότει. [β] ὅτε ἤμην ἐπιβρίθων ὁδούς, [γ] ὅτε ὁ θεὸς ἐπισκοπὴν ἐποιεῖτο τοῦ οἴκου μου. ὅτε ἤμην ὑλώδης λίαν, κύκλῳ δέ μου οἱ παῖδες. ὅτε ἐχέοντο αἱ ὁδοί μου βουτύρῳ, τὰ δὲ ὄρη μου ἐχέοντο γάλακτι. ὅτε ἐξεπορευόμην ὄρθριος ἐν πόλει, ἐν δὲ πλατείαις ἐτίθετό μου ὁ δίφρος. ἰδόντες με νεανίσκοι ἐκρύβησαν, πρεσβῦται δὲ πάντες ἔστησαν. [δ] ἁδροὶ δὲ ἐπαύσαντο λαλοῦντες, δάκτυλον ἐπιθέντες ἐπὶ στόματι. οἱ δὲ ἀκούσαντες ἐμακάρισάν με, καὶ γλῶσσα αὐτῶν τῷ λάρυγγι αὐτῶν ἐκολλήθη. ὅτι οὖς ἤκουσε καὶ ἐμακάρισέ με, ὀφθαλμὸς δὲ ἰδών με [ε] ἐξέκλινε. διέσωσα γὰρ πτωχὸν ἐκ χειρὸς δυνάστου, καὶ ὀρφανῷ ᾧ οὐκ ἦν βοηθὸς ἐβοήθησα. εὐλογία ἀπολλυμένου [ζ] ἐπ' ἐμὲ ἔλθοι, [η] στόμα δὲ χήρας με εὐλόγησε. δικαιοσύνην δὲ ἐνδεδύκειν, ἠμφιασάμην δὲ κρίμα ἴσα διπλοΐδι. ὀφθαλμὸς ἤμην τυφλῶν, πούς δὲ χωλῶν. ἐγὼ ἤμην πατὴρ ἀδυνάτων, δίκην δὲ ἣν οὐκ ᾔδειν ἐξιχνίασα. συνέτριψα δὲ μύλας ἀδίκων ἐκ μέσου τῶν ὀδόντων αὐτῶν. ἅρπαγμα ἐξήρπασα. [θ] εἶπα δέ, ἡ ἡλικία μου γηράσει ὥσπερ στέλεχος φοίνικος, πολὺν χρόνον βιώσω. ἡ ῥίζα διήνοικται ἐπὶ ὕδατος, καὶ δρόσος αὐλισθήσεται ἐν τῷ θερισμῷ μου. [ι] ἡ δόξα μου κενὴ μετ' ἐμοῦ, καὶ τὸ τόξον μου ἐν χειρὶ αὐτοῦ πορεύεται. ἐμοῦ ἀκούσαντες προσέσχον, ἐσιώπησαν δὲ ἐπὶ τῇ ἐμῇ βουλῇ. ἐπὶ τῷ ἐμῷ ῥήματι οὐ προσέθεντο, περιχαρεῖς δὲ ἐγίνοντο ὁπόταν αὐτοῖς ἐλάλουν. ὥσπερ γῆ διψῶσα προσδεχομένη τὸν ὑετόν, οὕτως οὗτοι τὴν ἐμὴν λαλιάν. [κ] ἐὰν γελάσω πρὸς αὐτούς, οὐ μὴ πιστεύσωσι, καὶ φῶς τοῦ προσώπου μου οὐκ ἀπέπιπτεν. [λ] ἐξελεξάμην ὁδὸν αὐτῶν, καὶ ἐκάθισα ἄρχων, καὶ κατεσκήνουν ὡσεὶ βασιλεὺς ἐν [μ] μονοζώνοις, [ν] ὃν τρόπον παθεινοὺς παρακαλῶν.

[α] Τίς ἄν με θείη] Symmmachus & Aquila. τίς δώη με κατὰ τοὺς μῆνας τοὺς πρώτους, κατὰ τὰς ἡμέρας ἃς ὁ θεὸς ἐφύλασσέ με. [β] [ὅτε ἤμην ἐπιβρίθων.] S. ὥσπερ ἤμην ἐν ἡμέραις νεότητός μου. [γ] [ὅτε ὁ θεὸς ἐπισκοπήν.] S. ὁπότε περιέφραττεν ὁ κύριος τὴν σκηνήν μου. [δ] [ἁδροί.] Origenes ἢ κατὰ τὴν τῶν λοιπῶν ἔκδοσιν, οἱ ἄρχοντες. [ε] [ἐξέκλινε.] A. & S. ἐμαρτύρησε περὶ ἐμοῦ. [ζ] [ἐπ' ἐμὲ ἔλθοι.] S. κατήντα. [η] [στόμα δὲ χήρας.] Theodotio. καὶ καρδίαν χήρας εὔφρανα. [θ] [εἶπα δέ, ἡ ἡλικία μου.] S. ἔλεγον δὲ μετὰ τῆς νοσσιᾶς μου γηράσειν. [ι] [δόξα μου κενὴ μετ' ἐμοῦ.] Nonnulli libri habent, καινή. S. ἡ δόξα μου ἀνανεώσει παροῦσά μοι. [κ] [ἐὰν γελάσω.] S. προσεγέλων αὐτοῖς. οἱ δέ, οὐκ ἐπίστευον. [λ] [ἐξελεξάμην.] S. εἰ προῃρούμην ὁδεῦσαι πρὸς αὐτούς. [μ] [ἐν μονοζώνοις.] S. ἐν στρατοπέδῳ. Olympiodorus. μονόζωνοι δέ εἰσιν οἱ τιμιοι τῶν στρατιωτῶν, οἱ μὴ τὸν αὐτὸν τοῖς ἄλλοις ζωστῆρα φοροῦντες. ἢ οἱ ἀσύντακτοι, καὶ ὡσανεὶ λησταί. Isidorus. οἱ μονόζωνοι στρατιωτικὰ τάγματα μηνύουσιν. ἢ βαρβαρικὰ στίφη. ἢ λῃστρικὰ συγκροτήματα. [ν] [ὃν τρόπον.] S. καθὼς ἀπάγει αὐτοὺς ὁδηγῶν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Λ΄.

Νυνὶ δὲ κατεγέλασάν μου [α] ἐλάχιστοι, νῦν νουθετοῦσί με ἐν μέρει. ὧν ἐξουδένουν τοὺς πατέρας αὐτῶν, οὓς οὐχ ἡγησάμην ἀξίους [β] κυνῶν τῶν ἐμῶν νομάδων. καί γε ἰσχὺς χειρῶν αὐτῶν ἵνα τί μοι; [γ] ἐπ' αὐτοὺς ἀπώλετο συντέλεια. ἐν ἐνδείᾳ καὶ λιμῷ ἄγονος, οἱ φεύγοντες ἄνυδρον ἐχθὲς συνοχὴν καὶ ταλαιπωρίαν. [δ] οἱ περικυκλοῦντες ἅλιμα ἐπὶ ἠχοῦντι, οἵτινες ἅλιμα ἦν αὐτῶν τὰ σῖτα. ἄτιμοι δὲ καὶ πεφαυλισμένοι, ἐνδεεῖς παντὸς ἀγαθοῦ, οἳ καὶ [ε] ῥίζας ξύλων ἐμασῶντο ὑπὸ λιμοῦ μεγάλου ἐπανέστησάν μοι κλέπται, ὧν οἱ οἶκοι αὐτῶν ἦσαν τρῶγλαι πετρῶν. [ζ] ἀναμέσον εὐήχων βοήσονται, οἳ ὑπὸ φρύγανα ἄγρια διῃτῶντο. ἀφρόνων υἱοὶ καὶ ἀτίμων ὄνομα καὶ κλέος ἐσβεσμένον ἀπὸ γῆς. νυνὶ δὲ κιθάρα ἐγώ εἰμι αὐτῶν, καὶ ἐμὲ θρύλλημα ἔχουσιν. ἐβδελύξαντο δέ με ἀποστάντες μακράν, ἀπὸ δὲ τοῦ προσώπου μου οὐκ ἐφείσαντο πτύελον. ἀνοίξας γὰρ φαρέτραν αὐτοῦ ἐκάκωσέ με, [η] καὶ χαλινὸν τοῦ προσώπου μου ἐξαπέστειλαν, ἐπὶ δεξιῶν βλαστοῦ ἐπανέστησαν, πόδα αὐτῶν ἐξέτειναν, καὶ ὡδοποίησαν ἐπ' ἐμὲ τρίβους [θ] ἀπωλείας αὐτῶν. ἐξετρίβησαν τρίβοι μου, ἐξέδυσαν γάρ μου τὴν στολήν, βέλεσιν αὐτοῦ κατηκόντισέ με. κέχρηται δέ μοι ὡς βούλεται, ἐν ὀδύναις πέφυρμαι, ἐπιστρέφονταί μου αἱ ὀδύναι, [ι] ᾤχετό μου ἡ ἐλπὶς ὥσπερ πνεῦμα, καὶ ὥσπερ νέφος ἡ σωτηρία μου. καὶ νῦν ἐπ' ἐμὲ ἐκχυθήσεται ἡ ψυχή μου, ἔχουσιν δέ με ἡμέραι ὀδυνῶν. νυκτὶ δέ μου [κ] τὰ ὀστᾶ συγκέχυται, τὰ δὲ νεῦρά μου διαλέλυται. ἐν πολλῇ ἰσχύϊ ἐπελάβετό μου τῆς στολῆς, ὥσπερ τὸ περιστόμιον τοῦ χιτῶνός μου περιέσχε με. ἥγησαι δέ με ἴσα πηλῷ, ἐν γῇ καὶ σποδῷ μου ἡ μερίς. κέκραγα δὲ πρὸς σὲ καὶ οὐκ ἀκούεις μου, ἔστησαν δὲ καὶ κατενόησάν με. [λ] ἐπέβησαν δέ μοι ἀνελεημόνως, χειρὶ κραταιᾷ με ἐμαστίγωσας. ἔταξας δέ με ἐν ὀδύναις, καὶ ἀπέρριψάς με ἀπὸ σωτηρίας. οἶδα γὰρ ὅτι θάνατός με ἐκτρίψει, οἰκία γὰρ παντὶ θνητῷ γῆ. εἰ γὰρ ὄφελον δυναίμην ἐμαυτὸν χειρώσασθαι, ἢ δεηθείς γε ἑτέρου, καὶ ποιήσει μοι τοῦτο. ἐγὼ δὲ ἐπὶ παντὶ ἀδυνάτῳ ἔκλαυσα, ἐστέναξα ἰδὼν ἄνδρα ἐν ἀνάγκαις. ἐγὼ δὲ [μ] ἐπέχων ἀγαθοῖς, ἰδοὺ συνήντησάν μοι μᾶλλον ἡμέραι κακῶν.

ἡ κοιλία μου ἐξέζεσε καὶ οὐ ν σιωπήσεται, προέφθασάν με ἡμέραι πτωχείας. στένων πεπόρευμαι ἄνευ φιμοῦ, ἕστηκα δὲ ἐν ἐκκλησίᾳ κεκραγώς. ξ ἀδελφὸς γέγονα σειρήνων, ἑταῖρος δὲ στρουθῶν. τὸ δὲ δέρμα μου ο ἐσκότωται μεγάλως, π τὰ δὲ ὀστᾶ μου ἀπὸ καύματος. ἀπέβη δὲ εἰς πένθος μου ἡ κιθάρα, ὁ δὲ ψαλμός μου εἰς κλαυθμὸν ἐμοί.

α Ἐλάχιστοι.] Theodotio. νεώτεροί μου ἡμέραις. Aquila. βραχεῖς παρ' ἐμὲ ταῖς ἡμέραις. β [κυνῶν τῶν ἐμῶν νομάδων.] Olympiodorus. οἱ δὲ λοιποί, μετὰ τῶν κυνῶν τῶν προβάτων μου. γ [ἐπ' αὐτοῖς ἀπώλετο συντέλεια.] Symmachus. ἀπώλετο αὐτοῖς πᾶν τὸ πρὸς ζωήν. δ [περικυκλοῦντες.] Nonnulli libri habent, περικυκλῶντες. Chrysostomus. ὁ δὲ Σύμμαχος ἀποκνίζοντες φλοιοῖς φυτῶν. ἅλιμα δὲ βοτάνη τίς ἐστιν, ὥς φασι, ταχὺ πληροῦσα τὸν ἐσθίοντα, καὶ κόρον ἐμποιοῦσα. ἐπὶ ἠχοῦντι δέ, τουτέστιν ἐπὶ φάραγξι καὶ πετρώδεσιν. εὔηχοι γὰρ οἱ τοιοῦτοι τόποι, καὶ ἀντηχοῦσι τοῖς φθεγγομένοις. ἢ καὶ ἠχοῦντα λέγει τὸν ἀλσώδη τόπον, ἐν ᾧ περ ἡ πνοὴ τῶν ἀνέμων κινοῦσα τὴν ὕλην, ἦχον ἀποτελεῖ. ε [καὶ ῥίζας ξύλων.] S. καὶ ῥίζα σίτων ἀγρίων ἡ σίτησις αὐτῶν. ζ [ἀνὰ μέσον δ' ἠχῶν.] S. μεταξὺ φυτῶν ἀγρίων ἠχοῦντες λιμώδεις. η [χαλινὸν τοῦ προσώπου μου ἐξαπέστειλαν.] Sic etiam legit S. Augustinus. in aliquibus autem codicibus est, ἐξαπέστειλεν. θ [ἀπωλείας.] S. ἐπιβλυσμοῦ. ι [ᾤχετό μου ἡ ἐλπίς.] S. τὰ καταθύμιά μου. κ [τὰ ὀστᾶ συγκέχυται] Plerique libri habent, συγκέκαυται. λ [ἐπέβησαν δέ μοι.] In plerisq. libris est, ἐπέβης. μ [ἐπέχων ἀγαθοῖς.] S. ἀγαθὰ προσδεχόμενος ἦλθε δὲ κακά. ν [οὐ σιωπήσεται.] S. οὐκ ἐπαύσατο. ξ [ἀδελφὸς γέγονα σειρήνων.] Chrysost. σειρῆνας λέγει ᾠδικούς τινας ὄρνιθας ἀλκυόνας, ἢ γλαῦκας, ἄμφω γὰρ θρηνητικά. στρουθοὺς δὲ τοὺς στρουθοκαμήλους, ὡς καὶ Σύμμαχος ἐξέδωκεν. φιλέρημα δὲ τὰ ζῶα. ο [ἐσκότωται μεγάλως.] Chrysost. οἱ λοιποί, ἐμελάνθη εἰς βάθος. π [τὰ δὲ ὀστᾶ μου ἀπὸ καύματος.] Cæteri libri habent, τὰ δὲ ὀστᾶ συνεφρύγη ἀπὸ καύματος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΑʹ.

Διαθήκην ἐθέμην τοῖς ὀφθαλμοῖς μου, α καὶ οὐ συνήσω ἐπὶ παρθένον. καὶ τί ἐμέρισεν ὁ θεὸς ἄνωθεν, καὶ κληρονομία ἱκανοῦ ἐξ ὑψίστων; οὐαὶ ἀπώλεια τῷ ἀδίκῳ καὶ ἀπαλλοτρίωσις τοῖς ποιοῦσιν ἀνομίαν. οὐχὶ αὐτὸς ὄψεται ὁδόν μου, καὶ πάντα τὰ διαβήματά μου ἐξαριθμήσεται; εἰ δὲ ἤμην πεπορευμένος β μετὰ γελοιαστῶν, εἰ δὲ καὶ ἐσπούδασεν ὁ πούς μου εἰς δόλον. γ ἵσταμαι γὰρ ἐν ζυγῷ δικαίῳ, οἶδε δὲ ὁ κύριος τὴν ἀκακίαν μου. εἰ ἐξέκλινεν ὁ πούς μου ἐκ τῆς ὁδοῦ, εἰ δὲ καὶ τῷ ὀφθαλμῷ ἐπηκολούθησεν ἡ καρδία μου, εἰ δὲ καὶ ταῖς χερσί μου ἡψάμην δώρων. σπείραιμι ἄρα καὶ ἄλλοι φάγοισαν, δ ἄρριζος δὲ γενοίμην ἐπὶ γῆς. εἰ ἐξηκολούθησεν ἡ καρδία μου γυναικὶ ἀνδρὸς ἑτέρου, εἰ καὶ ε ἐγκάθετος ἐγενόμην ἐπὶ θύραις αὐτῆς. ζ ἀρέσαι ἄρα καὶ ἡ γυνή μου ἑτέρῳ, τὰ δὲ νήπιά μου ταπεινωθείη. θυμὸς γὰρ ὀργῆς ἀκατάσχετος, τὸ μιᾶναι ἀνδρὸς γυναῖκα. πῦρ γάρ ἐστι καιόμενον ἐπὶ η πάντων τῶν μερῶν, οὗ δ' ἂν ἐπέλθῃ ἐκ ῥιζῶν ἀπώλεσεν. εἰ δὲ καὶ θ ἐφαύλισα κρίμα θεράποντός μου ἢ θεραπαίνης, κρινομένων αὐτῶν πρὸς με. τί γὰρ ποιήσω ι ἐὰν ἔτασίν μου ποιῆται ὁ κύριος, ἐὰν δὲ καὶ ἐπισκοπήν τινα, ἀπόκρισιν ποιήσομαι; πότερον οὐχ ὡς καὶ ἐγὼ ἐγενόμην ἐν γαστρί, καὶ ἐκεῖνοι γεγόνασι, γεγόναμεν δὲ κ ἐν τῇ αὐτῇ κοιλίᾳ. ἀδύνατοι δὲ χρείαν ἥν ποτε εἶχον οὐκ ἀπέτυχον, χήρας δὲ τὸν ὀφθαλμὸν οὐκ ἐξέτηξα. εἰ δὲ καὶ τὸν ψωμόν μου ἔφαγον μόνος, καὶ οὐχὶ ὀρφανῷ μετέδωκα. ὅτι ἐκ νεότητός μου ἐξέτρεφον ὡς πατήρ, καὶ ἐκ γαστρὸς μητρός μου ὡδήγησα. εἰ δὲ καὶ ὑπερεῖδον γυμνὸν ἀπολλύμενον, καὶ οὐκ ἠμφίασα αὐτόν. ἀδύνατοι δὲ εἰ μὴ εὐλόγησάν με, ἀπὸ δὲ κουρᾶς ἀμνῶν μου ἐθερμάνθησαν οἱ ὦμοι αὐτῶν. λ εἰ ἐπῆρα ὀρφανῷ χεῖρα, πεποιθὼς ὅτι πολλή μοι βοήθεια περίεστιν. μ ἀποσταίη ἄρα ὁ ὦμός μου ν ἀπὸ τῆς κλειδός, ὁ δὲ βραχίων μου ἀπὸ τοῦ ἀγκῶνος συντριβείη. φόβος γὰρ κυρίου συνέσχε με, ξ ἀπὸ τοῦ λήμματος αὐτοῦ οὐχ ὑποίσω. ο εἰ ἔταξα χρυσίον εἰς χοῦν μου, εἰ δὲ καὶ λίθῳ πολυτελεῖ ἐπεποίθησα, εἰ δὲ καὶ εὐφράνθην πολλοῦ πλούτου μοι γενομένου, εἰ δὲ καὶ ἐπ' ἀναριθμήτοις ἐθέμην χεῖρά μου. ἢ οὐχ ὁρῶμεν ἥλιον τὸν ἐπιφαύσκοντα ἐκλείποντα, σελήνην δὲ φθίνουσαν; οὐ γὰρ ἐπ' αὐτοῖς ἐστι. π καὶ εἰ ἠπατήθη λάθρα ἡ καρδία μου, ς εἰ δὲ χεῖρά μου ἐπιθεὶς ἐπὶ στόματί μου ἐφίλησα. καὶ τοῦτό μοι ἄρα ἀνομία ἡ μεγίστη λογισθείη, ὅτι ἐψευσάμην ἐναντίον κυρίου τοῦ ὑψίστου. εἰ δὲ καὶ ἐπιχαρὴς ἐγενόμην πτώματι ἐχθρῶν μου. σ καὶ εἶπεν ἡ καρδία μου εὖγε, ἀκούσαι ἄρα τὸ οὖς μου τὴν κατάραν μου, θρυλληθείην δὲ ἄρα ὑπὸ λαοῦ μου κακούμενος. τ εἰ δὲ καὶ πολλάκις εἶπον αἱ θεράπαιναί μου, τίς ἂν δῴη ἡμῖν τῶν σαρκῶν αὐτοῦ πλησθῆναι; λίαν μου χρηστοῦ ὄντος. ἔξω δὲ οὐκ ηὐλίζετο ξένος, ἡ δὲ θύρα μου παντὶ ἐλθόντι ἀνέῳκτο. εἰ δὲ καὶ ἁμαρτὼν ἀκουσίως ἔκρυψα τὴν ἁμαρτίαν μου, οὐ γὰρ διετράπην πολυοχλίαν πλήθους, τοῦ μὴ ἐξαγορεῦσαι ἐνώπιον αὐτῶν. εἰ δὲ καὶ εἴασα ἀδύνατον ἐξελθεῖν θύραν μου κόλπῳ κενῷ. τίς δῴη ἀκούοντά μου; χεῖρα δὲ κυρίου εἰ μὴ ἐδεδοίκειν; συγγραφὴν δὲ ἣν εἶχον κατά τινος, ἐπ' ὤμοις ἂν περιθέμενος στέφανον ἀνεγίνωσκον, καὶ εἰ μὴ ῥήξας αὐτὴν ἀπέδωκα, οὐθὲν λαβὼν παρὰ χρεωφειλέτου. εἰ ἐπ' ἐμοί ποτε ἡ γῆ ἐστέναξεν, εἰ δὲ καὶ οἱ αὔλακες αὐτῆς ἔκλαυσαν ὁμοθυμαδόν. εἰ δὲ καὶ τὴν ἰσχὺν αὐτῆς ἔφαγον μόνος ἄνευ τιμῆς, εἰ δὲ καὶ ψυχὴν κυρίου τῆς γῆς ἐκβαλὼν υ ἐλύπησα. ἀντὶ πυροῦ ἄρα ἐξέλθοι μοι φ κνίδη, ἀντὶ δὲ κριθῆς βάτος.

α Καὶ οὐ συνήσω.] Symmachus. καὶ οὐδὲν ἐνόησα περὶ παρθένου. β [μετὰ γελοιαστῶν.] S. μετὰ ματαιότητος. γ [ἵσταμαι γάρ.] Aquila. σταθμίσει με ἐν ζυγῷ δικαίῳ. δ [ἄρριζος δέ.] S. καὶ τὰ ἔγγονά μου ῥιζωθείη. ε [ἐγκάθετος.] A. & S. ἐνήδρευσα. ζ [ἀρέσαι.] Schol. ὁ ἑβραῖος, ἀλέσαι. η [πάντων τῶν μερῶν.] Polychronius legit, μελῶν. θ [ἐφαύλισα.] S. ἀπέρριψα. ι [ἐὰν ἔτασιν.] S. ἐὰν ἐπιζητῇ. κ [ἐν τῇ αὐτῇ κοιλίᾳ.] S. ἐν ὁμοίῳ τρόπῳ. λ [εἰ ἐπῆρα ὀρφανῷ.] S. κατὰ ὀρφανοῦ. μ [ἀποσταίη ἄρα ὁ ὦμος.] A. πεσάτω. ν [ἀπὸ τῆς κλειδός.] Olympiodorus. Θεοδοτίων δὲ καὶ Σύμμαχος ἀντὶ τῆς κλειδός, ὁ μέν, τοῦ αὐχένος, ὁ δέ, τοῦ ἀκρωμίου ἐξέδωκεν. ξ [ἀπὸ τοῦ λήμματος.] S. βάρους. ο [εἰ ἔταξα χρυσίον εἰς χοῦν] Alij libri, εἰ ἔταξα χρυσίον ἰσχύν. S. Augustinus. Posui aurum robur meum. S. ἀφοβίαν μου. π [καὶ εἰ ἠπατήθη.] S. ἐπλατύνθη. ρ [εἰ δὲ χεῖρα.] S. καὶ προσεκύνησεν ἡ χείρ μου περὶ τὸ στόμα μου. σ [καὶ εἶπεν ἡ καρδία.] S. καὶ ἐπανέστην ὅτε κατέλαβεν αὐτὸν κάκωσις. τ [εἰ δὲ καὶ πολλάκις.] Olymp. οἱ δὲ λοιποί, οὕτως ἐξέδωκαν. εἰ μὴ πολλάκις εἶπον οἱ ἄνδρες τῆς σκηνῆς μου, τίς δῴη τῶν σαρκῶν αὐτοῦ, καὶ ἐμπλησθησόμεθα. υ [ἐλύπησα.] S. ἐλπίδος ἐστέρησα. φ [κνίδη.] Olymp. Θεοδοτίων δὲ καὶ Σύμμαχος, ὁ μέν, ἀντὶ τοῦ κνίδη, ἄκανθα ἐξέδωκεν, ὁ δέ, ἀντὶ τοῦ βάτος, ἀτελεσφόρητα. Scholion. ὁ μέντοι Σύμμαχος οὕτως ἐκδέδωκεν, ἀντὶ σίτου βλαστησάτω ἄκανος. ἀνέγνων δὲ ἐν ταῖς βασιλείαις φυτόν, ἄκανον οὕτω λεγόμενον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΒ'.

Καὶ ἐπαύσατο Ἰὼβ ῥήμασιν. ἡσύχασαν δὲ καὶ οἱ τρεῖς φίλοι αὐτοῦ ἔτι ἀντειπεῖν Ἰὼβ, [α] ἦν γὰρ Ἰὼβ δίκαιος [β] ἐναντίον αὐτῶν. ὠργίσθη δὲ Ἐλιοὺς ὁ τοῦ Βαραχιὴλ ὁ Βουζίτης ἐκ τῆς συγγενείας Ῥάμ, τῆς Αὐσίτιδος χώρας. ὠργίσθη δὲ τῷ Ἰὼβ σφόδρα, διότι ἀπέφηνεν ἑαυτὸν δίκαιον ἐναντίον κυρίου. καὶ κατὰ τῶν τριῶν δὲ φίλων ὠργίσθη σφόδρα, διότι οὐκ ἠδυνήθησαν ἀποκριθῆναι ἀντίθετα Ἰώβ, καὶ ἔθεντο αὐτὸν εἶναι ἀσεβῆ. Ἐλιοὺς δὲ ὑπέμεινε δοῦναι ἀπόκρισιν Ἰώβ, ὅτι πρεσβύτεροι αὐτοῦ εἰσιν ἡμέραις. καὶ εἶδεν Ἐλιοὺς, ὅτι οὐκ ἔστιν ἀπόκρισις ἐν στόματι τῶν τριῶν ἀνδρῶν, καὶ ἐθυμώθη ὀργῇ αὐτοῦ. ὑπολαβὼν δὲ Ἐλιοὺς ὁ τοῦ Βαραχιὴλ ὁ Βουζίτης, εἶπεν. νεώτερος μέν εἰμι τῷ χρόνῳ, ὑμεῖς δέ ἐστε πρεσβύτεροι, διὸ ἡσύχασα φοβηθεὶς τοῦ ὑμῖν ἀναγγεῖλαι τὴν ἐμαυτοῦ ἐπιστήμην. εἶπα δὲ, ὅτι οὐχ ὁ χρόνος ἐστὶν ὁ λαλῶν, ἐν πολλοῖς δὲ ἔτεσιν οἴδασι σοφίαν, [γ] ἀλλὰ πνεῦμά ἐστιν ἐν βροτοῖς. πνοὴ δὲ παντοκράτορός ἐστιν ἡ διδάσκουσα, οὐχ οἱ πολυχρόνιοί εἰσιν σοφοί, οὐδ' οἱ γέροντες οἴδασι κρίμα. διὸ εἶπα, ἀκούσατέ μου, καὶ ἀναγγελῶ ὑμῖν ἃ οἶδα. ἐνωτίζεσθέ μου τὰ ῥήματα. [δ] ἐρῶ γὰρ ὑμῶν ἀκουόντων ἄχρις οὗ ἐτάσητε λόγους, καὶ μέχρι ὑμῶν συνήσω, καὶ ἰδοὺ οὐκ ἦν τῷ Ἰὼβ ἐλέγχων ἀνταποκρινόμενος ῥήματα αὐτοῦ ἐξ ὑμῶν. ἵνα μὴ εἴπητε, εὕρομεν σοφίαν κυρίῳ προσθέμενοι. ἀνθρώπῳ δὲ ἐπετρέψατε λαλῆσαι τοιαῦτα ῥήματα. ἐπτοήθησαν, οὐκ ἀπεκρίθησαν ἔτι, ἐπαλαίωσαν ἐξ αὐτῶν λόγους. ὑπέμεινα, οὐ γὰρ ἐλάλησα, ὅτι ἔστησαν, οὐκ ἀπεκρίθησαν. ὑπολαβὼν δὲ Ἐλιοὺς, λέγει. πάλιν λαλήσω. πλήρης γάρ εἰμι ῥημάτων, [ε] ὀλέκει γάρ με τὸ πνεῦμα τῆς γαστρός. ἡ δὲ γαστήρ μου [ζ] ὥσπερ ἀσκὸς γλεύκους ζέων δεδεμένος, ἢ ὥσπερ φυσητὴρ χαλκέως ἐρρηγώς. λαλήσω, ἵνα ἀναπαύσωμαι ἀνοίξας τὰ χείλη, ἄνθρωπον γὰρ οὐ μὴ αἰσχυνθῶ, ἀλλὰ μὴν οὐδὲ βροτὸν οὐ μὴ ἐντραπῶ. οὐ γὰρ ἐπίσταμαι θαυμάσαι πρόσωπα. εἰ δὲ μὴ, καὶ ἐμὲ σῆτες ἔδονται.

α Ἦν γὰρ Ἰὼβ δίκαιος.] Symmachus. διὰ τὸ αὐτὸν δίκαιον φαίνεσθαι ἐπ' αὐτῶν. β [ἐναντίον αὐτῶν.] Sic habet pleriq. libri. S. vero Augustinus legit, αὐτοῦ. γ [ἀλλὰ πνεῦμά ἐστιν.] S. ὄντως δὲ πνεῦμα θεοῦ ἐστιν ἐν ἀνθρώποις. δ [ἐρῶ γὰρ ὑμῶν ἀκουόντων.] Origenes. ἕτερα ἀντίγραφα μετὰ τὸ, ἐρῶ γὰρ ὑμῶν ἀκουόντων, ἔχει καὶ τούτοις τοῖς στίχοις. ἰδοὺ ἤκουσα τοὺς λόγους ὑμῶν. ἠνωτισάμην ἄχρι συνέσεως ὑμῶν. οἱ δὲ ἕτεροι ἑρμηνευταὶ οὕτως ἐκδεδώκασιν. ἰδοὺ ἐξεδεξάμην τοὺς λόγους ὑμῶν. ἠκροασάμην ἕως ὅσον ἐξητάζετε λόγους, καὶ μέχρι τῆς ἐφικέσθαι ὑμῶν, συνενόουν. ε [ὠλέκει.] S. συνέχει. ζ [ὥσπερ ἀσκός.] S. ὡς οἶνος νέος ἀδιάπνευστος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΓ'.

Οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ ἄκουσον Ἰὼβ τὰ ῥήματά μου, καὶ λαλιὰν ἐνωτίζου μου. ἰδοὺ γὰρ ἤνοιξα τὸ στόμα μου, καὶ ἐλάλησεν ἡ γλῶσσά μου. καθαρά μου ἡ καρδία ῥήμασιν, σύνεσις δὲ χειλέων μου καθαρὰ νοήσει. πνεῦμα θεῖον τὸ ποιῆσάν με, πνοὴ δὲ παντοκράτορος ἡ διδάσκουσά με. ἐὰν δύνῃ, δός μοι ἀπόκρισιν πρὸς ταῦτα, ὑπόμεινον, στῆθι κατ' ἐμὲ, καὶ ἐγὼ κατὰ σέ. ἐκ πηλοῦ διήρτισαι σὺ ὡς καὶ ἐγώ, ἐκ τοῦ αὐτοῦ διηρτίσμεθα. [α] οὐχ ὁ φόβος μου σε στροβήσει, οὐδὲ ἡ χείρ μου βαρεῖα ἔσται ἐπὶ σοί. πλὴν εἶπας ἐν ὠσί μου. φωνὴν ῥημάτων σου ἀκήκοα. διότι λέγεις, καθαρός εἰμι οὐχ ἁμαρτών, ἄμεμπτός εἰμι, οὐ γὰρ ἠνόμησα, μέμψιν δὲ κατ' ἐμοῦ εὗρεν. ἥγηται δέ με ὥσπερ ὑπεναντίον. ἔθετο δὲ ἐν ξύλῳ τὸν πόδα μου, ἐφύλαξε δέ μου πάσας τὰς ὁδούς. πῶς γὰρ λέγεις, δίκαιός εἰμι, καὶ οὐκ ἐπακήκοέ μου; αἰώνιος γάρ ἐστιν ὁ ἐπάνω βροτῶν. λέγεις δὲ, [β] διατί τῆς δίκης μου οὐκ ἐπακήκοέ μου πᾶν ῥῆμα; ἐν γὰρ τῷ ἅπαξ λαλῆσαι ὁ κύριος, ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ. ἐνύπνιον ἢ ἐν μελέτῃ νυκτερινῇ, ὡς ὅταν ἐπιπίπτῃ δεινὸς φόβος ἐπ' ἀνθρώπους, ἐπὶ νυσταγμάτων ἐπὶ κοίτης. τότε ἀνακαλύπτει νοῦν ἀνθρώπων ἐν εἴδεσι φόβου τοιούτοις αὐτοὺς ἐξεφόβησεν. ἀποστρέψαι ἄνθρωπον ἀπὸ ἀδικίας, τὸ δὲ σῶμα αὐτοῦ ἀπὸ πτώματος ἐρρύσατο. ἐφείσατο δὲ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ ἀπὸ θανάτου, καὶ μὴ πεσεῖν αὐτὸν ἐν πολέμῳ. πάλιν δὲ ἤλεγξεν αὐτὸν ἐπὶ μαλακίᾳ ἐπὶ κοίτης, καὶ πλῆθος ὀστῶν αὐτοῦ ἐνάρκησε. πᾶν δὲ βρωτὸν σίτου οὐ μὴ δύνηται προσδέξασθαι, καὶ ἡ ψυχὴ αὐτοῦ βρῶσιν ἐπιθυμήσει. ἕως ἂν σαπῶσιν αὐτοῦ αἱ σάρκες, καὶ ἀποδείξῃ τὰ ὀστᾶ αὐτοῦ κενά. ἤγγισε δὲ εἰς θάνατον ἡ ψυχὴ αὐτοῦ, ἡ δὲ ζωὴ αὐτοῦ ἐν ᾅδῃ. ἐὰν ὦσι χίλιοι ἄγγελοι θανατηφόροι, εἷς αὐτῶν οὐ μὴ τρώσῃ αὐτόν. ἐὰν νοήσῃ τῇ καρδίᾳ ἐπιστραφῆναι πρὸς κύριον, ἀναγγείλῃ δὲ ἀνθρώπῳ τὴν ἑαυτοῦ μέμψιν, τὴν δὲ ἄνοιαν αὐτοῦ δείξῃ, ἀνθέξεται τοῦ μὴ πεσεῖν εἰς θάνατον, ἀνανεώσει δὲ αὐτοῦ τὸ σῶμα ὥσπερ ἀλοιφὴν ἐπὶ τοίχου, τὰ δὲ ὀστᾶ αὐτοῦ ἐμπλήσει μυελοῦ. ἁπαλυνεῖ δὲ αὐτοῦ τὰς σάρκας ὥσπερ νηπίου, ἀποκαταστήσει δὲ αὐτὸν ἀνδρωθέντα ἐν ἀνθρώποις. [γ] εὐξάμενος δὲ πρὸς κύριον καὶ δεκτὰ αὐτῷ ἔσται, εἰσελεύσεται [δ] προσώπῳ ἱλαρῷ σὺν ἐξηγορίᾳ. ἀποδώσει δὲ ἀνθρώποις δικαιοσύνην, εἶτα τότε ἀπομέμψεται ἄνθρωπος αὐτὸς ἑαυτῷ, λέγων. οἷα συνετέλουν, καὶ οὐκ ἄξια ἤτασέ με ὧν ἥμαρτον. σῶσον ψυχήν μου τοῦ μὴ ἐλθεῖν εἰς διαφθοράν, καὶ ἡ ζωή μου φῶς ὄψεται. ἰδοὺ ταῦτα πάντα ἐργᾶται ὁ ἰσχυρὸς [ε] ὁδοὺς τρεῖς μετὰ ἀνδρός. καὶ ἐρρύσατο τὴν ψυχήν μου ἐκ θανάτου, ἵνα ἡ ζωή μου ἐν φωτὶ αἰνῇ αὐτόν. ἐνωτίζου Ἰὼβ καὶ ἄκουέ μου. κώφευσον, καὶ ἐγώ εἰμι λαλήσω. εἰ εἰσί σοι λόγοι, ἀποκρίθητί μοι. λάλησον, θέλω γὰρ δικαιωθῆναί σε. εἰ μὴ, σὺ ἄκουσόν μου, κώφευσον καὶ διδάξω σε.

α Οὐχ ὁ φόβος μου σε στροβήσει.] Aquila, ἐκθαμβήσει. β [διατί τῆς δίκης μου.] Chrysostomus. ἀνθ' ὧν Ἀκύλας καὶ Σύμμαχος, ὁ μὲν, τί οὖν πρὸς αὐτὸν ἐκδικάσω, ὅτι πάντα τὰ ῥήματα αὐτοῦ οὐκ ἀποκρίνεται· ὁ δὲ, τί οὖν αὐτῷ διαδικάζῃ; πάντες γὰρ οἱ λόγοι αὐτοῦ ἀναντίρρητοι. γ [εὐξάμενος δὲ πρὸς κύριον.] Theodotio. δεηθήσεται τοῦ θεοῦ, καὶ εὐδοκήσει αὐτόν. δ [προσώπῳ ἱλαρῷ.] Aliqui libri habent, καθαρῷ, & ita legit Olympiodorus: qui affert hæc, οἱ δὲ λοιποὶ, ἱλαρῷ. ἀντὶ δὲ τοῦ, σὺν ἐξηγορίᾳ, Ἀκύλας καὶ Θεοδοτίων, ἐν ἀλαλαγμῷ. Σύμμαχος δὲ, ἐν ὑμνολογίᾳ, ἐξέδωκεν. ε [ὁδοὺς τρεῖς μετὰ ἀνδρός.] Symmachus. δὶς τρὶς πρὸς ἕκαστον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΔʹ.

Υπολαβὼν δὲ ἐλιοὺς, λέγει. ἀκούσατέ μου σοφοὶ, ἐπιστάμενοι ἐνωτίζεσθε. ὅτι οὖς λόγους δοκιμάζει, καὶ λάρυγξ γεύεται βρῶσιν. κρίσιν ἑλώμεθα ἑαυτοῖς, γνῶμεν ἀναμέσον ἑαυτῶν, ὅτι καλόν. ὅτι εἴρηκεν ἰὼβ, δίκαιός εἰμι. ὁ κύριος [a] ἀπήλλαξέ μου τὸ κρίμα. ἐψεύσατο δὲ τῷ κρίματί μου, βίαιον τὸ βέλος μου ἄνευ ἀδικίας. τίς ἀνὴρ ὥσπερ ἰὼβ, πίνων μυκτηρισμὸν ὥσπερ ὕδωρ; οὐχ ἁμαρτὼν οὐδὲ ἀσεβήσας, ἢ οὐδ' οὐ κοινωνήσας μετὰ ποιούντων τὰ ἄνομα, τοῦ πορευθῆναι μετὰ ἀσεβῶν. [b] μὴ γὰρ εἴπης, ὅτι οὐκ ἔσται ἐπισκοπὴ ἀνδρὸς, καὶ ἐπισκοπὴ αὐτῷ παρὰ κυρίου. διὸ συνετοὶ καρδίας ἀκούσατέ μου, [g] μή μοι εἴη ἔναντι κυρίου ἀσεβῆσαι, καὶ ἔναντι παντοκράτορος ταράξαι τὸ δίκαιον. ἀλλὰ ἀποδιδοῖ ἀνθρώπῳ καθὰ ποιεῖ ἕκαστος αὐτῶν, καὶ ἐν τρίβῳ ἀνδρὸς εὑρήσει αὐτόν. οἴει δὲ τὸν κύριον ἄτοπα ποιήσειν, ἢ ὁ παντοκράτωρ ταράξει κρίσιν, ὃς ἐποίησε τὴν γῆν; τίς δέ ἐστιν ὁ ποιῶν τὴν ὑπ' οὐρανὸν, καὶ τὰ ἐνόντα πάντα; εἰ γὰρ βούλοιτο συνέχειν, καὶ τὸ πνεῦμα παρ' αὐτῷ κατασχεῖν, τελευτήσει πᾶσα σὰρξ ὁμοθυμαδόν. πᾶς δὲ βροτὸς εἰς γῆν ἀπελεύσεται, ὅθεν καὶ ἐπλάσθη. [d] ἴδε μὴ νουθετῇ, ἄκουε ταῦτα, ἐνωτίζου φωνὴν ῥημάτων, ἴδε σὺ τὸν μισοῦντα ἄνομα, καὶ τὸν ὀλλύντα τοὺς πονηροὺς, ὄντα αἰώνιον δίκαιον. ἀσεβὴς ὁ λέγων βασιλεῖ, παρανομεῖς, [e] ἀσεβέστατε τοῖς ἄρχουσιν. ὃς οὐκ ἐπαισχυνθῇ [z] πρόσωπον ἐντίμου, οὐδὲ οἶδε τιμὴν θέσθαι ἁδροῖς, θαυμασθῆναι πρόσωπα αὐτῶν. κενὰ δὲ αὐτοῖς ἀποβήσεται, τὸ κεκραγέναι καὶ δεῖσθαι ἀνδρὸς, ἐχρήσαντο γὰρ παρανόμως, [h] ἐκκλινομένων ἀδυνάτων. αὐτὸς γὰρ ὁρατής ἐστι ἔργων ἀνθρώπων, λέληθε δὲ αὐτὸν οὐδὲν ὧν πράσσουσιν. οὐδὲ ἔσται τόπος τοῦ κρυβῆναι τοὺς ποιοῦντας τὰ ἄνομα. ὅτι [th] οὐκ ἐπ' ἄνδρα θήσει ἔτι. ὁ γὰρ κύριος πάντας ἐφορᾷ. ὁ καταλαμβάνων ἀνεξιχνίαστα, ἔνδοξά τε, καὶ ἐξαίσια, ὧν οὐκ ἔστιν ἀριθμός. ὁ γνωρίζων αὐτῶν τὰ ἔργα, καὶ στρέψει νύκτα καὶ ταπεινωθήσονται. ἔσβεσε δὲ ἀσεβεῖς, ὁρατοὶ δὲ ἐναντίον αὐτοῦ. ὅτι ἐξέκλιναν ἐκ νόμου θεοῦ, δικαιώματα δὲ αὐτοῦ οὐκ ἐπέγνωσαν. τοῦ ἐπαγαγεῖν ἐπ' αὐτὸν κραυγὴν πενήτων, καὶ κραυγὴν πτωχῶν εἰσακούσεται. [i] καὶ αὐτὸς ἡσυχίαν παρέξει, καὶ τίς καταδικάσεται; καὶ κρύψει πρόσωπον, καὶ τίς ὄψεται αὐτόν; καὶ κατὰ ἔθνους, καὶ κατὰ ἀνθρώπου ὁμοῦ. βασιλεύων ἄνθρωπον ὑποκριτὴν ἀπὸ δυσκολίας λαοῦ. [k] ὅτι πρὸς τὸν ἰσχυρὸν [l] ὁ λέγων, εἴληφα, οὐκ ἐνεχυράσω. ἄνευ ἐμαυτοῦ ὄψομαι. σὺ δεῖξόν μοι, εἰ ἀδικίαν εἰργασάμην, οὐ μὴ προσθήσω. μὴ ἀπὸ σοῦ ἀποτίσει αὐτήν, [m] ὅτι σὺ ἀπώσῃ; ὅτι σὺ ἐκλέξῃ, καὶ οὐκ ἐγώ; καὶ τί ἔγνως, λάλησον. διὸ συνετοὶ καρδίας ἐροῦσι ταῦτα, ἀνὴρ δὲ σοφὸς ἀκήκοέ μου τὸ ῥῆμα. ἰὼβ δὲ οὐκ ἐν συνέσει ἐλάλησεν, τὰ ῥήματα αὐτοῦ οὐκ ἐν ἐπιστήμῃ. οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ μάθε ἰὼβ, μὴ δῷς ἔτι ἀνταπόκρισιν, ὥσπερ οἱ ἄφρονες. ἵνα μὴ προσθῶμεν ἐφ' ἁμαρτίαις ἡμῶν, ἀνομία δὲ ἐφ' ἡμῖν λογισθήσεται, πολλὰ λαλούντων ῥήματα ἐναντίον τοῦ κυρίου.

[a] Ἀπήλλαξέ μου τὸ κρίμα.] Scholion. γράφεται, παρήλλαξε. Olympiodorus. ὁ δὲ θεός μοι τὸ κριτικὸν οὐκ ἐφύλαξεν. ἀλλὰ κατὰ Σύμμαχον καὶ Ἀκύλαν παρέτρεψε, καὶ ἀπέστησεν ἀπ' ἐμοῦ τὸ κρίμα, καὶ περὶ τὴν κρίσιν μου ψεῦσμα. [b] [μὴ γὰρ εἴπῃς. ὅτι οὐκ ἔσται ἐπισκοπὴ ἀνδρός.] Olympiod. Θεοδοτίων καὶ Σύμμαχος, ὁ μὲν ἐξέδωκεν, ὅτι εἶπεν οὐ κινδυνεύσει ἀνὴρ ἐν τῷ εὐδοκιμῆσαι αὐτὸν μετὰ θεοῦ. ὁ δὲ, οὐχὶ σωθήσεται ἀνήρ; ἀναγνωστέον δὲ τὸ μὲν τοῦ Θεοδοτίωνος κατὰ ἀπόφασιν, τὸ δὲ τοῦ Συμμάχου ἐν ἤθει καὶ κατὰ ἐρώτησιν. [g] [μή μοι εἴη ἔναντι κυρίου ἀσεβῆσαι.] Symmachus. ἀπείη τοῦ θεοῦ ἀνομία, καὶ τοῦ ἱκανοῦ ἀδικία. [d] [ἴδε μὴ νουθετῇ.] Olymp. οἱ δὲ λοιποὶ, εἰ μὴ συνιεῖς, ἄκουε. ἆρα ὁ μισῶν κρίσιν ἐπιδήσει; Sch. ἐπιδήσει εἰς ἴασιν. [e] [ἀσεβέστατε τοῖς ἄρχουσιν.] Ita etiam legit S. Augustinus & Polychronius. In cæteris vero libris est, ἀσεβέστατος. [z] [πρόσωπον ἐντίμου.] Olymp. οἱ δὲ λοιποὶ, ἀρχόντων. [h] [ἐκκλινομένων.] in aliijs libris, partim est ἐκκλειομένων, partim ἐγκλειομένων. [th] [ὅτι οὐκ ἐπ' ἄνδρα θήσει ἔτι.] S. οὐ γὰρ ἐπ' ἀνθρώπῳ κεῖται ἔτι. [i] [καὶ αὐτὸς ἡσυχίαν.] S. αὐτοῦ δὲ ἠρεμίαν διδόντος, τίς κατακρινεῖ; [k] [ὅτι πρὸς τὸν ἰσχυρόν.] S. ὅτι πρὸς θεὸν ῥῆσιν ἀνέλαβον, οὐχ ἕξω ἀκωλύτως. σὺ διασάφησόν μοι. [l] [ὁ λέγων, εἴληφα.] Sic pleriq. libri. In aliquibus aliijs est, εἴληφας. & ita legitur in quibusdã commentarijs Græcis. [m] [ὅτι σὺ ἀπώσῃ.] Nonnulli libri habent ἀπώσω. Idque Polychronius sequitur & S. Augustinus.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΕʹ.

Υπολαβὼν δὲ ἐλιοὺς, λέγει. τί τοῦτο ἡγήσω ἐν κρίσει; σὺ τίς εἶ, ὅτι εἶπας, [a] δίκαιός εἰμι ἔναντι κυρίου; ἐγώ σοι δώσω ἀπόκρισιν, καὶ τοῖς τρισὶ φίλοις σου. ἀνάβλεψον εἰς τὸν οὐρανὸν, καὶ ἴδε. κατάμαθε δὲ νέφη, ὡς ὑψηλὰ ἀπὸ σοῦ. εἰ ἥμαρτες, τί πράξεις; εἰ δὲ καὶ πολλὰ ἠνόμησας, τί δύνασαι ποιῆσαι; ἐπεὶ δὲ οὖν δίκαιος εἶ, τί δώσεις αὐτῷ, ἢ τί ἐκ χειρός σου λήψεται; ἀνδρὶ τῷ ὁμοίῳ σου ἡ ἀσέβειά σου, καὶ υἱῷ ἀνθρώπου ἡ δικαιοσύνη σου. ἀπὸ πλήθους συκοφαντούμενοι κεκράξονται, βοήσονται ἀπὸ βραχίονος πολλῶν. καὶ οὐκ εἶπε, ποῦ ἐστιν ὁ θεὸς ὁ ποιήσας με, ὁ κατατάσσων φυλακὰς νυκτερινάς, [b] ὁ διορίζων με ἀπὸ τετραπόδων γῆς, ἀπὸ δὲ πετεινῶν οὐρανοῦ. ἐκεῖ κεκράξονται, καὶ οὐ μὴ εἰσακούσῃ καὶ ἀπὸ ὕβρεως πονηρῶν. ἄτοπα γὰρ οὐ βούλεται ἰδεῖν ὁ κύριος, αὐτὸς γὰρ ὁ παντοκράτωρ, ὁρατής ἐστι τῶν συντελούντων τὰ ἄνομα, καὶ σώσει με. κρίθητι δὲ ἐναντίον αὐτοῦ, εἰ δύνασαι αὐτὸν αἰνέσαι, ὥς ἐστι καὶ νῦν. ὅτι οὐκ ἔστιν ἐπισκεπτόμενος ὀργὴν αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἔγνω παράπτωμά τι σφόδρα, καὶ ἰὼβ ματαίως ἀνοίγει τὸ στόμα, αὐτοῦ [g] ἐν ἀγνωσίᾳ ῥήματα βαρύνει.

[a] Δίκαιός εἰμι ἔναντι κυρίου.] In plerisque codicibus hæc sequuntur, ἢ ἐρεῖς, τί ποιήσω ἁμαρτών. quod sequitur S. Augustinus. Symmachus vertit, εἶπας γὰρ ὅτι οὐδὲν συμβαλεῖταί σοι. [b] [ὁ διορίζων με.] Origenes. κατὰ δὲ τοὺς λοιποὺς, διδάσκων ἡμᾶς ὑπὲρ τὰ κτήνη τῆς γῆς, καὶ σοφίζων ὑπὲρ τὰ κατὰ τὸν ἀέρα διιπτάμενα πετεινά. [g] [ἐν ἀγνωσίᾳ ῥήματα βαρύνει.] S. ὡς ἀνόητος λόγοις βαρεῖς ἐποιήσατο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Λϛʹ.

Προσθεὶς δὲ ἔτι ἐλιοὺς, λέγει. μεῖνόν με μικρὸν ἔτι, ἵνα διδάξω σε. ἔτι γὰρ ἐν ἐμοί ἐστι λέξις. ἀναλαβὼν τὴν ἐπιστήμην μου μακρὰν, ἔργοις δέ μου δίκαια ἐρῶ ἐπ' ἀληθείας.

ληθείας, καὶ οὐκ ἄδικα ῥήματα ἀδίκως συνιεῖς. γίνωσκε δὲ, ὅτι ὁ κύριος οὐ μὴ ἀποποιήσηται τὸν ἄκακον, δυνατὸς ἰσχύϊ καρδίας, ἀσεβῆ οὐ μὴ ζωοποιήσῃ, καὶ κρίμα πτωχῶν δώσει. οὐκ ἀφελεῖ ἀπὸ δικαίου ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, καὶ μετὰ βασιλέων εἰς θρόνον, καὶ καθιεῖ αὐτοὺς εἰς νῖκος, καὶ ὑψωθήσονται, καὶ οἱ πεπεδημένοι ἐν χειροπέδαις, συσχεθήσονται ἐν σχοινίοις πενίας. καὶ ἀναγγελεῖ αὐτοῖς τὰ ἔργα αὐτῶν, καὶ τὰ παραπτώματα αὐτῶν, ὅτι [a] ἰσχύσουσιν. ἀλλὰ τοῦ δικαίου εἰσακούσεται. καὶ εἶπεν ὅτι ἐπιστραφήσονται ἐξ ἀδικίας. ἐὰν ἀκούσωσι, καὶ δουλεύσωσι, συντελέσουσι τὰς ἡμέρας αὐτῶν ἐν ἀγαθοῖς, καὶ τὰ ἔτη αὐτῶν ἐν εὐπρεπείαις. ἀσεβεῖς δὲ οὐ διασώζει, παρὰ τὸ μὴ βούλεσθαι αὐτοὺς εἰδέναι τὸν κύριον, καὶ διότι νουθετούμενοι ἀνήκοοι ἦσαν, καὶ ὑποκριταὶ καρδίᾳ τάξουσι θυμὸν, οὐ βοήσονται, ὅτι ἔδησεν αὐτούς. ἀποθάνοι τοίνυν ἐν νεότητι ἡ ψυχὴ αὐτῶν, ἡ δὲ ζωὴ αὐτῶν τιτρωσκομένη ὑπὸ ἀγγέλων, ἀνθ' ὧν ἔθλιψαν ἀσθενῆ καὶ ἀδύνατον, κρίμα δὲ πραέων ἐκθήσει. ἔτι [b] προσεπηπάτησέν σε ἐκ στόματος ἐχθροῦ, ἄβυσσος κατάχυσις ὑποκάτω αὐτῆς, καὶ κατέβη τράπεζά σου πλήρης πιότητος. οὐχ ὑστερήσει δὲ ἀπὸ δικαίων κρίμα, θυμὸς δὲ ἐπ' ἀσεβεῖς ἔσται, δι' ἀσέβειαν δώρων ὧν ἐδέχοντο ἐπ' ἀδικίαις. μή σε ἐκκλινάτω ἑκὼν ὁ νοῦς. δεήσεως ἐν ἀνάγκῃ ὄντων ἀδυνάτων, καὶ πάντας τοὺς κραταιοῦντας ἰσχύν. [c] μὴ ἐξελκύσῃς τὴν νύκτα, τοῦ ἀναβῆναι λαοὺς ἀντ' αὐτῶν, ἀλλὰ φύλαξαι μὴ πράξῃς ἄτοπα. ἐπὶ τούτων γὰρ ἐξείλω ἀπὸ πτωχείας. ἰδοὺ ὁ ἰσχυρὸς κραταιώσει ἐν ἰσχύϊ αὐτοῦ. τίς γάρ ἐστι κατ' αὐτὸν δυνάστης; τίς δέ ἐστιν ὁ ἐτάζων αὐτοῦ τὰ ἔργα; ἢ τίς ὁ εἰπὼν, ἔπραξεν ἄδικα; μνήσθητι, ὅτι μεγάλα ἐστὶν αὐτοῦ τὰ ἔργα, ὧν ἦρξαν ἄνδρες. πᾶς ἄνθρωπος εἶδεν ἐν ἑαυτῷ, [d] ὅσοι τιτρωσκόμενοί εἰσι βροτοί. ἰδοὺ ὁ ἰσχυρὸς πολὺς, καὶ οὐ γνωσόμεθα. [e] ἀριθμὸς ἐτῶν αὐτοῦ, καὶ ἀπέραντος. ἀριθμηταὶ δὲ αὐτῷ σταγόνες ὑετοῦ, καὶ ἐπιχυθήσονται ὑετῷ εἰς νεφέλην. [f] ῥυήσονται παλαιώματα, ἐσκίασε δὲ νέφη [g] ἐπὶ ἀμυθήτῳ βροτῷ. [h] ὥραν ἔθετο κτήνεσιν, οἴδασι δὲ κοίτης τάξιν. ἐπὶ τούτοις πᾶσιν οὐκ ἐξίσταταί σου ἡ διάνοια, οὐ δὲ διαλλάσσεταί σου ἡ καρδία ἀπὸ σώματος. καὶ ἐὰν συνῇ [i] ἀπέκτασις νεφέλης, ἰσότητα σκηνῆς αὐτοῦ ἰδού [k] ἐκτενεῖ ἐπ' αὐτὸν ἠδὼ, καὶ ῥιζώματα τῆς θαλάσσης ἐκάλυψεν. [l] ἐν γὰρ αὐτοῖς κρινεῖ λαοὺς, [m] δώσει τροφὴν τῷ [n] ἰσχύοντι. ἐπὶ χειρῶν ἐκάλυψε φῶς, [x] καὶ ἐνετείλατο περὶ αὐτῆς ἐν ἀπαντῶντι, [o] ἀναγγελεῖ περὶ αὐτοῦ φίλον αὐτοῦ κύριος, [p] κτῆσις καὶ περὶ ἀδικίας.

[a] [ὅτι ἰσχύσουσιν.] Symmachus. ὅτι κατεδυνάστευον. [b] [καὶ προσεπηπάτησέν σε.] Polychronius legit, καὶ πρὸς ἔτι ἠπάτησέν σε. Item S. Augustinus. Schol. ὁ ἑβραῖος ἔχει, καὶ προσέτι ἠπάτησέν σε. [c] [μὴ ἐξελκύσῃς τὴν νύκτα.] S. μὴ προθυμηθῇς νυκτὸς ἐπαναβῆναι λαοὺς ἐπὶ τοῦ τόπου αὐτῶν. [d] [ὅσοι τιτρωσκόμενοι.] S. ἕκαστος ἀποβλέπων μακρόθεν. [e] [ἀριθμὸς ἐτῶν αὐτοῦ.] Olympiodor. τινὰ τῶν ἀντιγράφων, ἀριθμὸς ὀδῶν, ἔχει. [f] [ῥυήσονται παλαιώματα.] S. ἅτινα ῥυήσονται ἐκ τοῦ αἰθέρος. [g] [ἐπὶ ἀμυθήτῳ βροτῷ.] Nonnulli codices habēt, ἀμυθήτων βροτῶν. nonnulli etiam, βροντῶν. [h] [ὥραν ἔθετο κτήνεσιν.] Hæc & quæ sequuntur vsque ad, καὶ ἐὰν συνῇ, absunt à nonnullis codicibus. [i] [ἀπέκτασις νεφέλης.] Nonnulli libri habent, ἐπεκτάσεις. [k] [ἐκτενεῖ ἐπ' αὐτὴν ἠδώ.] Chrysostomus. ὁ δὲ Σύμμαχος, ἐκπετάζει ἐπ' αὐτὴν φῶς αὐτοῦ. ἕτερα δὲ ἀντίγραφα, ἀντὶ τοῦ ἠδὼ, τόξον, ἔχουσιν. Schol. ὁ ἑβραῖος ἔχει, ὡρώ. [l] [ἐν γὰρ αὐτοῖς.] S. διὰ γὰρ αὐτῶν. [m] [δώσει τροφήν.] S. παρέξει τροφὴν παμπόλλην. [n] [τῷ ἰσχύοντι.] AA. LL. habent, ἀκούοντι. [x] [καὶ ἐνετείλατο.] S. καὶ ἐπιτάξει αὐτῷ ὥστε ἀπαντῆσαι. [o] [ἀναγγελεῖ.] S. ἀπαγγελεῖ περὶ αὐτοῦ ἑταίρῳ αὐτοῦ. [p] [κτῆσις καὶ περὶ ἀδικίας.] Chrysost. ἕτερα ἀντίγραφα, κυρίου κτῆσις, ἔχουσι. Σύμμαχος δὲ ζῆλον περὶ ἀδικίας, ἐκδέδωκεν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΖ΄.

Καὶ [a] ἀπὸ ταύτης ἐταράχθη ἡ καρδία μου, καὶ ἀπερρύη ἐκ τοῦ τόπου αὐτῆς. ἄκουε ἀκοὴν ἐν ὀργῇ θυμοῦ κυρίου, [b] καὶ μελέτη ἐκ στόματος αὐτοῦ ἐξελεύσεται. ὑποκάτω παντὸς τοῦ οὐρανοῦ ἡ ἀρχὴ αὐτοῦ, καὶ τὸ φῶς αὐτοῦ ἐπὶ πτερύγων τῆς γῆς. ὀπίσω αὐτοῦ βοήσεται φωνῇ, βροντήσει ἐν φωνῇ [c] ὕβρεως αὐτοῦ. [d] καὶ οὐκ ἀνταλλάξει αὐτοὺς, ὅτι ἀκούσει φωνὴν αὐτοῦ. βροντήσει ὁ ἰσχυρὸς ἐν φωνῇ αὐτοῦ θαυμάσια. ἐποίησε γὰρ μεγάλα ἃ οὐκ ᾔδειμεν, συντάσσων χιόνι, γίνου ἐπὶ γῆς, [e] καὶ χειμὼν ὑετὸς, καὶ χειμὼν ὑετῶν δυναστείας αὐτοῦ. ἐν χειρὶ παντὸς ἀνθρώπου κατασφραγίζει, ἵνα γνῷ πᾶς ἄνθρωπος τὴν ἑαυτοῦ ἀσθένειαν. εἰσῆλθε δὲ θηρία ὑπὸ τὴν σκέπην, ἡσύχασαν δὲ ἐπὶ κοίτης. [f] ἐκ ταμιείων ἐπέρχονται ὀδύναι, [g] ἀπὸ δὲ ἀκρωτηρίων ψῦχος, [h] καὶ ἀπὸ πνοῆς ἰσχυροῦ δώσει πάγος. οἰακίζει δὲ τὸ ὕδωρ ὡς ἐὰν βούληται, [i] καὶ ἐκλεκτὸν καταπλάσσει νεφέλη. διασκορπιεῖ νέφος φῶς αὐτοῦ, [k] καὶ αὐτὸς κυκλώματα διαστρέψει, [l] ἐν θεεβουλαθὼθ, εἰς ἔργα αὐτῶν. πάντα ὅσα ἂν ἐντείληται αὐτοῖς, ταῦτα συντέτακται παρ' αὐτοῦ ἐπὶ τῆς γῆς, ἐάν τε εἰς παιδείαν, ἐὰν εἰς τὴν γῆν αὐτοῦ, ἐὰν εἰς ἔλεος εὑρήσει αὐτόν. ἐνωτίζου ταῦτα, ἰώβ. στῆθι [m] νουθετούμενος δύναμιν κυρίου. [n] οἴδαμεν ὅτι ὁ θεὸς ἔθετο ἔργα αὐτοῦ, φῶς ποιήσας ἐκ σκότους. ἐπίσταται δὲ διάκρισιν νεφῶν, ἐξαίσια δὲ πτώματα πονηρῶν. [x] σοῦ δὲ ἡ στολὴ θερμὴ, ἡσυχάζεται δὲ ἐπὶ τῆς γῆς. [o] στερεώσεις μετ' αὐτοῦ εἰς παλαιώματα, ἰσχυραὶ ὡς ὅρασις ἐπιχύσεως. διατί, δίδαξόν με, τί ἐροῦμεν αὐτῷ; καὶ παυσώμεθα πολλὰ λέγοντες. μὴ βίβλος ἢ γραμματεύς μοι παρέστηκεν, ἵνα ἄνθρωπον ἑστηκὼς κατασιωπήσω; πᾶσι δὲ οὐχ ὁρατὸν τὸ φῶς, [p] τηλαυγές ἐστιν ἐν τοῖς παλαιώμασιν, ὥσπερ τὸ παρ' αὐτοῦ ἐπὶ νεφῶν. ἀπὸ βορρᾶ νέφη χρυσαυγοῦντα, [r] ἐπὶ τούτοις μεγάλη ἡ δόξα καὶ τιμὴ παντοκράτορος, [s] καὶ οὐχ εὑρίσκομεν ἄλλον ὅμοιον τῇ ἰσχύϊ αὐτοῦ. [t] ὁ τὰ δίκαια κρίνων, οὐκ οἴει ἐπακούειν αὐτόν; διὸ φοβηθήσονται αὐτὸν οἱ ἄνθρωποι, φοβηθήσονται δὲ αὐτὸν καὶ οἱ σοφοὶ καρδίᾳ.

α [καὶ ἀπὸ ταύτης ἐταράχθη.] Symmachus. καὶ περὶ τούτων πτήσσει ἡ καρδία μου. β [καὶ μελέτη.] Aquila. καὶ φθογγή. γ [ὕβρεως αὐτοῦ.] A. ὑπερφερείας αὐτοῦ. δ [καὶ οὐκ ἀνταλλάξει.] S. καὶ οὐκ ἐξιχνιασθήσεται ἀκουσθέντος τοῦ ψόφου αὐτοῦ. ε [καὶ χειμὼν] S. καὶ χειμὼν ὑετοῖς χειμάσει ὄμβροις ἰσχύος αὐτοῦ. ζ [ἐκ ταμιείων ἐπέρχονται ὀδύναι.] A, συστροφισμοί. η [ἀπὸ δὲ ἀκρωτηρίων.] A. καὶ ἀπὸ μαζούρ. θ [καὶ ἀπὸ πνοῆς ἰσχυροῦ δώσει πάγος.] S. ἀπὸ ἐμφυσήματος θεοῦ δοθήσεται πάγος. ι [καὶ ἐκλεκτὸν καταπλήσσει νεφέλη.] Olympiodorus. ἕτερα δὲ ἀντίγραφα, ἀντὶ τοῦ, καταπλήσσει, καταπλάσσει, ἔχουσιν. ὁ δὲ Σύμμαχος οὕτως ἐκδέδωκεν. ἀλλὰ καὶ καρπῷ ἐπιβρίσει νεφέλη. ὥστε τὸ καταπάσσει, ἀντὶ τοῦ ἐπισκιάζει εἴρηται. τῷ δὲ ὀνόματι τοῦ ἐκλεκτοῦ, ὁ καρπὸς δηλοῦται. ἐπιβρίσει οὖν ἡ νεφέλη τῷ καρπῷ, τουτέστιν ἐπελεύσεται, ἐπιχυθήσεται. κ [καὶ αὐτὸς κυκλώματα διαστρέψει.] S. αὐτὸς κυκλόθεν ἀναστρέφεται. λ [ἐν θεεβουλαθώθ.] S. ἐν τῇ κυβερνήσει αὐτοῦ εἰς τὸ ἐργάζεσθαι αὐτά. μ [νουθετούμενος δύναμιν κυρίου.] Olymp. Ἀκύλας, Θεοδοτίων, Σύμμαχος, κατανόησον, σύνες, ἐνθυμήθητι. ν [οἴδαμεν ὅτι.] S. ἆρα γνώσῃ πότε ἔταξεν ὁ θεὸς περὶ αὐτῶν; ξ [σοῦ δὲ ἡ στολὴ θερμή.] A. οὐχ ἱμάτιά σου θερμά. S. ὁπότε ἱμάτιά σου θερμά. ο [στερεώσεις μετ᾿ αὐτοῦ.] A. αὐτὸς ἐστερέωσε τὸν οὐρανὸν εἰς τροπὰς ἐνισχύουσαι ὡς ὅρασις συγχύσεως. π [τηλαυγές ἐστιν φῶς ἐν τοῖς παλαιώμασιν.] S. συννεφήσει τὸν ἀέρα. ρ [ἐπὶ τούτοις μεγάλη ἡ δόξα.] Theodotio. ἐπὶ τῷ θεῷ μεγάλη ἡ δόξα. S. περὶ δὲ θεοῦ φοβερὸς αἶνος. σ [καὶ οὐχ εὑρίσκομεν ἄλλον.] S. τὸν ἱκανὸν οὐκ ἐξευρίσκομεν. τ [ὁ τὰ δίκαια κρίνων.] A. καὶ κρίσιν καὶ πλῆθος δικαιοσύνης οὐ κακουχήσει.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΗ'.

Μετὰ δὲ τὸ παύσασθαι ἐλιοὺν τῆς λέξεως, εἶπεν ὁ κύριος τῷ ἰὼβ διὰ λαίλαπος καὶ νεφῶν. τίς οὗτος ὁ α κρύπτων με βουλήν, συνέχων δὲ ῥήματα ἐν καρδίᾳ, ἐμὲ δὲ οἴεται κρύπτειν; ζῶσαι ὥσπερ ἀνὴρ τὴν ὀσφύν σου. ἐρωτήσω δέ σε, σὺ δέ μοι ἀποκρίθητι. ποῦ ἦς ἐν τῷ θεμελιοῦν με τὴν γῆν; ἀπάγγειλον δέ μοι εἰ ἐπίστῃ σύνεσιν. τίς ἔθετο τὰ μέτρα αὐτῆς, εἰ οἶδας; ἢ τίς ὁ β ἐπαγαγὼν σπαρτίον ἐπ᾿ αὐτῆς; ἐπὶ τίνος οἱ γ κρίκοι αὐτῆς πεπήγασι; τίς δέ ἐστιν ὁ βαλὼν λίθον γωνιαῖον ἐπ᾿ αὐτῆς, ὅτε ἐγενήθησαν ἄστρα; ᾔνεσάν με φωνῇ μεγάλῃ δ πάντες ἄγγελοί μου. ἔφραξα δὲ θάλασσαν πύλαις, ε ὅτε ἐμαίμασσεν ἐκ κοιλίας μητρὸς αὐτῆς ἐκπορευομένη; ζ ἐθέμην δὲ αὐτῇ νέφος ἀμφίασιν, η ὁμίχλῃ δὲ αὐτὴν ἐσπαργάνωσα. ἐθέμην δὲ αὐτῇ ὅρια, περιθεὶς κλεῖθρα καὶ πύλας. εἶπα δὲ αὐτῇ. μέχρι τούτου ἐλεύσῃ, καὶ οὐχ ὑπερβήσῃ, ἀλλ᾿ ἐν θ σεαυτῇ συντριβήσεταί σου τὰ κύματα. ἢ ἐπὶ σοῦ συντέταχα φέγγος πρωϊνόν; ι ἑωσφόρος δὲ εἶδεν τὴν ἑαυτοῦ τάξιν; ἐπιλαβέσθαι πτερύγων γῆς, ἐκτινάξαι ἀσεβεῖς ἐξ αὐτῆς; ἢ σὺ λαβὼν γῆν πηλὸν, ἔπλασας ζῶον, καὶ λαλητὸν αὐτὸν ἔθου ἐπὶ γῆς; ἀφεῖλες δὲ ἀπὸ ἀσεβῶν τὸ φῶς, βραχίονα δὲ ὑπερηφάνων συνέτριψας; ἦλθες δὲ ἐπὶ πηγὴν θαλάσσης, ἐν δὲ ἴχνεσιν ἀβύσσου περιεπάτησας; ἀνοίγονται δέ σοι φόβῳ πύλαι θανάτου, πυλωροὶ δὲ ᾅδου ἰδόντες σε ἔπτηξαν; κ νενουθέτησαι δὲ τὸ εὖρος τῆς ὑπ᾿ οὐρανόν; ἀνάγγειλον δή μοι, πόση τίς ἐστι; ποίᾳ δὲ γῇ λ αὐλίζεται τὸ φῶς; σκότους δὲ ποῖος ὁ τόπος; εἰ ἀγάγοις με εἰς ὅρια αὐτῶν, εἰ δὲ καὶ ἐπίστασαι μ τρίβους αὐτῶν. ν οἶδα ἄρα ὅτι τότε γεγέννησαι, ἀριθμὸς δὲ ἐτῶν σου πολύς; ἦλθες δὲ ἐπὶ θησαυροὺς χιόνος, ξ θησαυροὺς δὲ χαλάζης ἑώρακας; ἀπόκειται δέ σοι εἰς ὥραν ἐχθρῶν εἰς ἡμέραν πολέμων καὶ μάχης. ο πόθεν δὲ ἐκπορεύεται πάχνη, ἢ διασκεδάννυται νότος εἰς τὴν ὑπ᾿ οὐρανόν; π τίς δὲ ἡτοίμασεν ὑετῷ λάβρῳ ῥύσιν, ὁδὸν ρ δὲ κυδοιμῶν, τοῦ ὑετίσαι ἐπὶ γῆν οὗ οὐκ ἀνήρ, ἔρημον οὗ οὐχ ὑπάρχει ἄνθρωπος ἐν αὐτῇ. τοῦ χορτάσαι ἄβατον καὶ ἀοίκητον, καὶ τοῦ ἐκβλαστῆσαι ἔξοδον χλόης. σ τίς ἐστιν ὑετοῦ πατήρ; τίς δέ ἐστιν ὁ τετοκὼς βώλους δρόσου; ἐκ γαστρὸς δὲ τίνος ἐκπορεύεται ὁ κρύσταλλος; πάχνην δὲ ἐν οὐρανῷ τίς τέτοκεν; ἣ καταβαίνει ὥσπερ ὕδωρ ῥέον; τ πρόσωπον ἀσεβοῦς τίς ἔπηξεν; υ συνῆκας δὲ δεσμὸν πλειάδος, καὶ φραγμὸν ὠρίωνος ἤνοιξας; ἢ φ διανοίξεις μαζουρὼθ ἐν καιρῷ αὐτοῦ, καὶ ἕσπερον ἐπὶ κόμης αὐτοῦ ἄξεις αὐτά; ἐπίστασαι δὲ χ τροπὰς οὐρανοῦ, ἢ τὰ ὑπ᾿ οὐρανὸν ὁμοθυμαδὸν γινόμενα; καλέσεις δὲ νέφος φωνῇ, καὶ τρόμῳ ὕδατος λάβρου ὑπακούσεταί σου; ἀποστελεῖς δὲ κεραυνοὺς καὶ πορεύσονται; ψ ἐροῦσι δέ σοι, τί ἐστι; τίς δὲ ἔδωκε γυναιξὶν ὑφάσματος σοφίαν, ἢ ποικιλτικὴν ἐπιστήμην; ω τίς δὲ ὁ ἀριθμῶν νέφη σοφίᾳ, α οὐρανὸν δὲ εἰς γῆν ἔκλινε; κέχυται δὲ ὥσπερ γῆ κονία, κεκόλληκα δὲ αὐτὸν ὥσπερ λίθῳ κύβον. θηρεύσεις δὲ λέουσι βοράν, ψυχὰς δὲ δρακόντων ἐμπλήσεις; δεδοίκασι γὰρ ἐν κοίταις αὐτῶν, β κάθηνται δὲ ἐν ὕλαις ἐνεδρεύοντες. τίς δὲ ἡτοίμασε κόρακι βοράν; νεοσσοὶ γὰρ αὐτοῦ πρὸς κύριον κεκράγασι πλανώμενοι, τὰ σῖτα ζητοῦντες.

α [ὁ κρύπτων με βουλήν.] Symmachus. σκοτεινὸς γνώμη. β [ὁ ἐπαγαγὼν σπαρτίον.] Olympiodorus. Ἀκύλας καὶ Σύμμαχος, ὁ μὲν, κανόνα, ὁ δὲ σχοινίον μέτρου, ἐξέδωκεν. γ [οἱ κρίκοι αὐτῆς.] Olymp. οἱ δὲ ἄλλοι, αἱ βάσεις, οἱ κατέπηγες. δ [πάντες ἄγγελοί μου.] Chrysostomus. οἱ δὲ ἄλλοι, ἅμα υἱοὶ θεοῦ. ε [ὅτε ἐμαίμασσε.] Chrysost. ἀντὶ τοῦ οἶστρα, ὁρμητικῶς εἶχε. τινὰ μέντοι τῶν ἀντιγράφων, ἀντὶ τοῦ, ὅτε ἐμαίμασσεν, ὅτε ἐμαιοῦτο, ἔχει. Aquila. ἐν τῷ παλαίειν. ζ [ἐθέμην δὲ αὐτῇ νέφος ἀμφίασιν.] A. περιείλησα. η [ὁμίχλῃ δὲ αὐτὴν ἐσπαργάνωσα.] S. ὡς νεφέλῃ περιείλησα αὐτήν. θ [ἀλλ᾿ ἐν σεαυτῇ συντριβήσεται.] S. ἕως ὧδε τετάχθω τὸ ἔπαρμα τῶν κυμάτων σου. ι [ἑωσφόρος δὲ εἶδεν.] Chrysost. οἱ δὲ λοιποί, ἐγνώρισας τῷ ὄρθρῳ τόπον αὐτοῦ. κ [νενουθέτησαι.] A. μὴ συνῆκας. λ [αὐλίζεται τὸ φῶς.] Chrysost. οἱ ἄλλοι, σκηνοῖ, ἠρεμεῖ. μ [τρίβους αὐτῶν.] S. ἀτραποὺς οἰκήσεως. ν [οἶδα ἄρα ὅτι.] Sic etiam S. Augustinus. at in aliquot libris legitur οἶδας. ξ [θησαυροὺς δὲ χαλάζης.] S. κρυστάλλου. ο [πόθεν δὲ ἐκπορεύεται πάχνη.] A. φῶς. π [τίς δὲ ἡτοίμασεν ὑετῷ λάβρῳ.] A. διεῖλεν. Chrysost. οἱ ἄλλοι, τίς δὲ ἔστειλε τῷ κατακλυσμῷ ὑδραγωγόν. ρ [ὁδὸν δὲ κυδοιμῶν.] Chrysost. Ἀκύλας δὲ καὶ Σύμμαχος. ὁ μὲν, εἰς κτύπον φωνῶν, ὁ δὲ, ψόφον βροντῆς. σ [τίς ἐστιν ὑετοῦ πατήρ.] A. μή τις ἔνεστιν τῷ ὑετῷ πατήρ. τ [πρόσωπον δὲ ἀσεβοῦς τίς ἔπηξεν.] Nonnulli libri habent, τίς ἔτηξεν. Schol. ὁ ἑβραῖος, πρόσωπον δὲ ἀβύσσου πήγνυται. vnde aliqua editio habet, πρόσωπον δὲ ἀβύσσου τίς ἔτηξεν. Sed magis Hebræo responderet, si τίς ἔπηξεν, legeretur. υ [συνῆκας δὲ δεσμὸν πλειάδος.] A. ἢ συνάψεις μόρια πλειάδος. φ [ἢ διανοίξεις μαζουρώθ.] S. ἢ ἀναφύσεις τὰ σκορπισθέντα κατὰ καιρὸν αὐτοῦ ἕκαστον. Chrysost. μαζουρὼθ τὰ συστήματα τῶν ἀστέρων, ἃ ἐν τῇ συνηθείᾳ ζώδια καλοῦνται. ἄλλοι δέ φασι, μαζουρώθ, ἑβραϊκὴν μὲν εἶναι τὴν λέξιν, σημαίνειν δὲ τὸν ἀστρῷον κύνα. χ [τροπὰς οὐρανοῦ.] A. ἀκριβείας. ψ [ἐροῦσι δέ σοι τί ἐστι.] A. ἰδοὺ ἐσμέν. ω [τίς δὲ ὁ ἀριθμῶν.] S. τίς ἔδωκε μεμωραμένῳ ἔννοιαν. α [οὐρανὸν δὲ εἰς γῆν ἔκλινε.] S. καὶ ὄργανα οὐρανοῦ τίς κοιμήσει. β [κάθηνται δὲ ἐν ὕλαις.] Scholion. κοίταις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΘ'.

Εἰ ἔγνως καιρὸν τοκετοῦ τραγελάφων πέτρας, ἐφύλαξας δὲ ὠδῖνας ἐλάφων, [α] ἠρίθμησας δὲ μῆνας αὐτῶν πλήρεις τοκετοῦ αὐτῶν, ὠδῖνας δὲ αὐτῶν ἔλυσας, [β] ἐξέθρεψας δὲ αὐτῶν τὰ παιδία ἔξω φόβου, ὠδῖνας δὲ αὐτῶν ἐξαποστελεῖς, ἀπορρήξουσι τὰ τέκνα αὐτῶν, πληθυνθήσονται ἐν γεννήματι. ἐξελεύσονται, καὶ οὐ μὴ ἀνακάμψουσιν αὐτοῖς. τίς δέ ἐστιν ὁ ἀφεὶς ὄνον ἄγριον ἐλεύθερον, δεσμοὺς δὲ αὐτοῦ τίς ἔλυσεν; ἐθέμην δὲ [γ] τὴν δίαιταν αὐτοῦ ἔρημον, καὶ τὰ σκηνώματα αὐτοῦ ἁλμυρίδα. καταγελῶν πολυοχλίας πόλεως, μέμψιν δὲ [δ] φορολόγου οὐκ ἀκούων, κατασκέψεται ὄρη νομὴν αὐτοῦ, καὶ ὀπίσω παντὸς χλωροῦ ζητεῖ. βουλήσεται δέ σοι [ε] μονόκερως δουλεῦσαι, ἢ κοιμηθῆναι ἐπὶ φάτνης σου; δήσεις δὲ ἐν ἱμᾶσι ζυγὸν αὐτοῦ, ἢ ἑλκύσει σου [ζ] αὔλακας ἐν πεδίῳ; πέποιθας δὲ ἐπ' αὐτῷ, ὅτι πολλὴ ἡ ἰσχὺς αὐτοῦ, ἐπαφήσεις δὲ αὐτῷ τὰ ἔργα σου; πιστεύσεις δέ, ὅτι ἀποδώσει σοι τὸν σπόρον, εἰσοίσει δέ σου τὸν ἅλωνα; [η] πτέρυξ τερπομένων νεέλασσα, ἐὰν [θ] συλλάβῃ ἀσίδα καὶ νέσσα; ὅτι ἀφήσει εἰς γῆν τὰ ὠὰ αὐτῆς, καὶ ἐπὶ χοῦν θάλψει. καὶ ἐπελάθετο, ὅτι ποὺς σκορπιεῖ, καὶ θηρία ἀγροῦ καταπατήσει. [ι] ἀπεσκλήρυνε τὰ τέκνα ἑαυτῆς, ὥστε μὴ ἑαυτήν. εἰς κενὸν ἐκοπίασεν, ἄνευ φόβου. ὅτι κατεσιώπησεν αὐτῇ ὁ θεὸς σοφίαν, [κ] καὶ οὐκ ἐπεμέρισεν αὐτῇ ἐν τῇ συνέσει. κατὰ καιρὸν ἐν ὕψει ὑψώσει, καταγελάσεται ἵππου, καὶ τοῦ ἐπιβάτου αὐτοῦ. ἦ σὺ περιέθηκας ἵππῳ δύναμιν, ἐνέδυσας δὲ [λ] τραχήλῳ αὐτοῦ φόβον; περιέθηκας δὲ αὐτῷ πανοπλίαν, [μ] δόξαν δὲ στηθέων αὐτοῦ τόλμῃ; ἀνορύσσων ἐν πεδίῳ γαυριᾷ, ἐκπορεύεται δὲ εἰς πεδίον ἐν ἰσχύϊ. [ν] συναντῶν βασιλεῖ καταγελᾷ, καὶ οὐ μὴ ἀποστραφῇ ἀπὸ σιδήρου. ἐπ' αὐτῷ γαυριᾷ τόξον καὶ μάχαιρα, [ξ] καὶ ὀργῇ ἀφανιεῖ τὴν γῆν. καὶ οὐ μὴ πιστεύσῃ, ἕως ἂν σημάνῃ σάλπιγξ. σάλπιγγος δὲ σημαινούσης λέγει, εὖγε. πόρρωθεν δὲ ὀσφραίνεται πολέμου σὺν ἅλματι καὶ κραυγῇ. ἐκ δὲ τῆς σῆς ἐπιστήμης ἕστηκεν ἱέραξ, ἀναπετάσας τὰς πτέρυγας ἀκίνητος, καθορῶν τὰ πρὸς νότον. ἐπὶ δὲ σῷ προστάγματι ὑψοῦται ἀετός, γὺψ δὲ ἐπὶ νοσσιᾶς αὐτοῦ καθεσθεὶς αὐλίζεται, ἐπ' ἐξοχῇ πέτρας, καὶ [ο] ἀποκρύφῳ, ἐκεῖσε ὢν ζητεῖ τὰ σῖτα, πόρρωθεν οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ σκοπεύουσι. [π] νεοσσοὶ δὲ αὐτοῦ φύρονται ἐν αἵματι, οὗ δ' ἂν ὦσι τεθνεῶτες, παραχρῆμα εὑρίσκονται. καὶ ἀπεκρίθη κύριος ὁ θεὸς τῷ ἰὼβ, καὶ εἶπε. [ρ] μὴ κρίσιν μετὰ ἱκανοῦ ἐκκλινεῖ; ἐλέγχων δὲ θεὸν, ἀποκριθήσεται αὐτήν. ὑπολαβὼν δὲ ἰὼβ λέγει τῷ κυρίῳ. [σ] τί ἔτι ἐγὼ κρίνομαι, νουθετούμενος καὶ ἐλέγχων κύριον, ἀκούων τοιαῦτα οὐθὲν ὤν; ἐγὼ δὲ τίνα ἀπόκρισιν δῶ πρὸς ταῦτα; χεῖρα θήσω ἐπὶ στόματί μου. ἅπαξ λελάληκα, ἐπὶ δὲ τῷ δευτέρῳ οὐ προσθήσω.

[α] [ἠρίθμησας δὲ μῆνας.] Symmachus. ἠρίθμησας δὲ σελήνας πληρῶσαι αὐτάς. [β] [ἐξέθρεψας δὲ αὐτῶν τὰ παιδία.] Theodotio. ἐὰν δώσωσι τὰ παιδία αὐτῶν, διασώσεις αὐτά; [γ] [τὴν δίαιταν αὐτοῦ ἔρημον.] A. ὁμαλήν. S. ἀοίκητον. Th. ἀραβά. [δ] [φορολόγου.] A. ἐκπράκτου. [ε] [μονόκερως.] A. ῥινόκερως. [ζ] [αὔλακας ἐν πεδίῳ] Aliqui libri habēt, ἐν πεδίῳ. [η] [πτέρυξ τερπομένων.] S. πτερὸν ἀγλαϊσμοῦ περιφύεται. A. πτερύγιον αἰνούντων συναναπλέκει. [θ] [ἐὰν συλλάβῃ ἀσίδα.] Olympiodorus. ἀσίδα ὁ ἐρωδιός ἐστι κατὰ Ἀκύλαν, ἢ πελαργὸς ὥς τινες ἔφασαν, οὐ καλῶς νοήσαντες. S. εἰ ἐναγκαλίσεται ὁ κύκνος πίλοις αὐτοῦ. Scholion. νεέλασσα πτηνὸν ποικίλην καὶ ὡραίαν ἔχον τὴν πτέρωσιν καὶ πλέον τοῦ ταῶνος. ἡ δὲ ἀσίδα καὶ ἡ νέσσα πτηνὰ καὶ αὐτὰ, πλὴν ἀνόητα, καὶ ἰσχυρὰ, εἰς κενὸν ἐκοπίασε μὴ σωζομένων τῶν γεννημάτων αὐτῆς, ἀφεῖλε γὰρ ὁ θεὸς, τοῦτο γὰρ κατεσιώπησεν αὐτῆς τὸ σοφόν. [ι] [ἀπεσκλήρυνε τὰ τέκνα αὐτῆς.] Sch. καταπονήσει τῇ νεοτροφίᾳ. [κ] [καὶ οὐκ ἐπεμέρισεν.] S. καὶ οὐκ ἔνειμεν αὐτῇ σύνεσιν. [λ] [τραχήλῳ αὐτοῦ φόβον.] Olymp. Θεοδοτίων δὲ καὶ Σύμμαχος, ὁ μὲν, χρεμετισμὸν, ὁ δὲ, κραυγὴν ἐξέδωκεν. [μ] [δόξαν.] In plerisque libris est. δόξα δὲ στηθέων αὐτοῦ τόλμη. [ν] [συναντῶν βασιλεῖ καταγελᾷ.] Plerique libri partim habent βέλη, partim βέλει, quo modo legit S. Iohan. Chrysost. & notat, ἢ κατὰ τοὺς λοιποὺς εἰς ἀπάντησιν ὅπλου. καὶ εἰς ἀπάντησιν καταφράκτων. καθ' ἕτερα δὲ τῶν ἀντιγράφων, συναντῶν βασιλεῖ καταγελᾷ. [ξ] [καὶ ὀργῇ ἀφανιεῖ] S. ἐν σάλῳ καὶ ὀργῇ ὡς καταπίνων. [ο] [καὶ ἀποκρύφῳ.] A. ὀχυρώματος. [π] [νεοσσοὶ δὲ αὐτοῦ φύρονται.] A. ἐστομισμένοι. [ρ] [μὴ κρίσιν μετὰ ἱκανοῦ.] S. ἆρα ὁ δικαζόμενος πρὸς τὸν ἱκανὸν παιδευθήσεται. διελεγχόμενος θεῷ ἀντιφθέγξεταί τι; [σ] [τί ἔτι ἐγὼ κρίνομαι.] A. ἰδοὺ ἐλαφρύνθην. S. ἰδοὺ κοῦφος ἐποίησα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Μ'.

Ἔτι δὲ ὑπολαβὼν ὁ κύριος, εἶπε τῷ ἰὼβ ἐκ τοῦ νέφους. μὴ, ἀλλὰ ζῶσαι ὥσπερ ἀνὴρ τὴν ὀσφύν σου, ἐρωτήσω δέ σε, σὺ δέ μοι ἀπόκριναι. μὴ [α] ἀποποιοῦ μου τὸ κρίμα. οἴει δέ με ἄλλως σοι κεχρηματικέναι, [β] ἢ ἵνα ἀναφανῇς δίκαιος; ἦ βραχίων σοί ἐστι κατὰ τοῦ κυρίου, [γ] ἢ φωνῇ κατ' αὐτοῦ βροντᾷς; ἀνάλαβε δὴ ὕψος καὶ δύναμιν, δόξαν δὲ καὶ τιμὴν ἀμφίασαι. ἀπόστειλον δὲ ἀγγέλους ὀργῇ, πάντα δὲ ὑβριστὴν ταπείνωσον. ὑπερήφανον δὲ σβέσον, [δ] σῆψον δὲ ἀσεβεῖς παραχρῆμα. [ε] κρύψον δὲ εἰς γῆν ὁμοθυμαδὸν, τὰ δὲ πρόσωπα αὐτῶν ἀτιμίας ἔμπλησον. ὁμολογήσω ὅτι δύναται ἡ δεξιά σου σῶσαι. ἀλλὰ δὴ ἰδοὺ θηρία παρὰ σοὶ, χόρτον ἴσα βουσὶν ἐσθίουσιν. ἰδοὺ δὴ [ζ] ἡ ἰσχὺς αὐτοῦ ἐπ' ὀσφύϊ, ἡ δὲ δύναμις αὐτοῦ ἐπ' ὀμφαλοῦ γαστρός. ἔστησεν οὐρὰν ὡς [η] κυπάρισσον, τὰ δὲ νεῦρα αὐτοῦ συμπέπλεκται. αἱ πλευραὶ αὐτοῦ πλευραὶ χάλκεαι, ἡ δὲ ῥάχις αὐτοῦ [θ] σίδηρος χυτός. τουτέστιν [ι] ἀρχὴ πλάσματος κυρίου. [κ] πεποιημένον ἐγκαταπαίζεσθαι ὑπὸ τῶν ἀγγέλων αὐτοῦ. ἐπελθὼν δὲ ἐπ' ὄρος ἀκρότομον, ἐποίησε χαρμονὴν τετράποσιν ἐν τῷ ταρτάρῳ. ὑπὸ παντοδαπὰ δένδρα κοιμᾶται, παρὰ πάπυρον καὶ κάλαμον καὶ βούτομον. σκιάζονται δὲ ἐν αὐτῷ δένδρα μεγάλα [λ] σὺν ῥαδάμνοις, καὶ [μ] κλῶνες ἀγροῦ. ἐὰν γένηται πλημμύρα, [ν] οὐ μὴ αἰσθηθῇ. πέποιθεν, ὅτι προσκρούσει ὁ ἰορδάνης εἰς τὸ στόμα αὐτοῦ, ἐν τῷ ὀφθαλμῷ αὐτοῦ δέξεται αὐτὸν, [ξ] ἐνσκολιευόμενος τρήσει ῥῖνα. [ο] ἄξεις δὲ δράκοντα ἐν ἀγκίστρῳ, περιθήσεις δὲ φορβαίαν περὶ ῥῖνα αὐτοῦ; ἢ δήσεις κρίκον ἐν τῷ μυκτῆρι αὐτοῦ, [π] ψελλίῳ δὲ τρυπήσεις τὸ χεῖλος αὐτοῦ; λαλήσει δέ σοι [ρ] δεήσει, ἱκετηρία μαλακῶς, θήσεται δὲ μετὰ σοῦ διαθήκην; λήψῃ δὲ αὐτὸν δοῦλον αἰώνιον, παίξῃ δὲ ἐν αὐτῷ ὥσπερ ὀρνέῳ; ἢ δήσεις αὐτὸν ὥσπερ στρουθίον παιδίῳ; ἐνσιτοῦνται

σιτοῦνται δὲ ἐν αὐτῷ ἔθνη, [σ] μεριτεύονται δὲ αὐτὸν φοινίκων ἔθνη, [τ] πᾶν δὲ πλωτὸν συνελθὸν οὐ μὴ ἐνέγκωσι βύρσαν μίαν οὐρᾶς αὐτοῦ, [υ] καὶ ἐν πλοίοις ἁλιέων κεφαλὴν αὐτοῦ. ἐπιθήσεις δὲ αὐτῷ χεῖρα, [φ] μνησθεὶς πόλεμον τὸν γινόμενον ἐν σώματι αὐτοῦ. [χ] καὶ μηκέτι γινέσθω.

α [μὴ ἀποποιοῦ μου τὸ κρίμα.] Symmachus. μήτι καὶ ἀκυρώσῃς κρίσιν μου. β [ἢ ἵνα ἀναφανῇς δίκαιος.] S. ἄδικον ποιήσεις με ἵνα δικαιωθῇς. γ [κατ᾽ αὐτοῦ βροντᾷς.] Pleriq. libri habent, κατ᾽ αὐτόν. δ [στρέψον δέ.] Aquila. ἐπίστρεψον. ε [κρύψον δὲ εἰς γῆν.] S. καταχώνευσον αὐτοὺς εἰς κενόν. ζ [ἰσχὺς αὐτοῦ] Olympiodorus. ὁ δὲ τόπος ἐστὶν ἡ ὀσφύς, ἢ κατὰ τὸν Ἀκύλαν ὁ νῶτος, ἢ ὡς ὁ Σύμμαχος ἐκδέδωκεν, ἡ λαγών. η [ὡς κυπάρισσον.] οἱ λοιποὶ ὡς κέδρος. θ [σίδηρος χυτός.] S. ὡς συμβλήματα σιδήρου. ι [ἀρχὴ πλάσματος κυρίου.] Olympiodorus. οἱ δὲ ἄλλοι, κεφάλαιον ὁδῶν ἰσχυροῦ. κ [πεποιημένον ἐγκαταπαίζεσθαι.] S. ποιηθὲν προσαχθῆναι τῇ μαχαίρᾳ αὐτοῦ. λ [σὺν ῥαδάμνοις.] S. σὺν ταῖς παραφυάσιν. μ [κλῶνες ἀγροῦ.] In alijs libris est, κλῶνες ἄγνου. A. ἰτέας χειμάρρου. ν [οὐ μὴ αἰσθηθῇ.] S. οὐ καταπλαγήσεται. ξ [ἐν σκολιαζόμενος.] S. ἐν περόνῃ συντρηθήσεται τὴν ῥῖνα. ο [ἄξεις δὲ δράκοντα.] S. ἑλκύσεις δὲ λευιαθάν. π [ψελλίῳ δὲ τρυπήσεις.] Theodotio καὶ χαλινῷ τρήσεις σιαγόνα αὐτοῦ. ρ [δεήσει ἱκετηρίᾳ.] Duæ videntur interpretationes. Polychronius legit. δεήσει ἱκετηρίας. Schol. ὁ δὲ ἑβραῖος ἔχει, ἆρα πληθυνεῖ πρὸς σὲ δεήσεις (siue) ἱκετηρίας; ἆρα λαλήσει πρὸς σὲ μαλακά; σ [μεριτεύονται δὲ αὐτόν.] A. ἡμισεύσουσιν αὐτὸν μεταξὺ χαναναίων. Aliud Schol. Ἀκύλας. διαμερισθήσονται μεταξὺ μεταβόλων. Θεοδοτίων ἀγοράσουσιν αὐτόν. τ [πᾶν δὲ πλωτόν.] S. μὴ πληρώσεις σκηναῖς τὸ δέρμα αὐτοῦ. υ [καὶ ἐν πλοίοις.] S. καὶ ἐν ἰχθυοφόροις. φ [μνησθεὶς πολέμου.] A. μνήσθητι πολέμου, μὴ προσθῇς. χ [καὶ μηκέτι γινέσθω.] Th. ἰδοὺ ἡ ἀρχὴ αὐτοῦ διεψεύσατο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΜΑʹ.

Οὐχ [α] ἑώρακας αὐτόν; οὐδὲ ἐπὶ τοῖς λεγομένοις τεθαύμακας; οὐ δέδοικας, ὅτι ἡτοίμασταί μοι; τίς γάρ ἐστιν ὁ ἐμοὶ ἀντιστάς; [β] ἢ τίς ἀντιστήσεταί μοι, καὶ ὑπομενεῖ; εἰ πᾶσα ἡ ὑπ᾽ οὐρανὸν ἐμή ἐστιν, οὐ σιωπήσομαι δι᾽ αὐτόν, καὶ λόγον δυνάμεως ἐλεήσει τὸν ἴσον αὐτῷ. τίς ἀποκαλύψει πρόσωπον ἐνδύσεως αὐτοῦ, [γ] εἰς δὲ πτύξιν θώρακος αὐτοῦ τίς ἂν εἰσέλθοι; πύλας προσώπου αὐτοῦ τίς ἀνοίξει; [δ] κύκλῳ ὀδόντων αὐτοῦ φόβος, [ε] τὰ ἔγκατα αὐτοῦ ἀσπίδες χάλκεαι. [ζ] σύνδεσμος δὲ αὐτοῦ, ὥσπερ σμυρίτης λίθος. εἷς τοῦ ἑνὸς κολλῶνται, πνεῦμα δὲ οὐ μὴ διέλθῃ αὐτόν. [η] ἀνὴρ τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ προσκολληθήσεται. συνέχονται καὶ οὐ μὴ ἀποσπασθῶσιν. [θ] ἐν πταρμῷ αὐτοῦ ἐπιφαύσκεται φέγγος, οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ εἶδος ἑωσφόρου. ἐκ στόματος αὐτοῦ ἐκπορεύονται ὡς λαμπάδες καιόμεναι, καὶ διαρρίπτουνται ὡς [ι] ἐσχάραι πυρός. ἐκ μυκτήρων αὐτοῦ ἐκπορεύεται καπνὸς καμίνου καιομένης πυρὶ ἀνθράκων. ἡ ψυχὴ αὐτοῦ ἄνθρακες, φλὸξ δὲ ἐκ στόματος αὐτοῦ ἐκπορεύεται. ἐν δὲ τραχήλῳ αὐτοῦ αὐλίζεται δύναμις, [κ] ἔμπροσθεν αὐτοῦ τρέχει ἀπώλεια. σάρκες δὲ σώματος αὐτοῦ κεκόλληνται. [λ] καταχέει ἐπ᾽ αὐτόν, οὐ σαλευθήσεται. ἡ καρδία αὐτοῦ πέπηγεν ὡς λίθος, ἕστηκε δὲ ὥσπερ ἄκμων ἀνήλατος. [μ] στραφέντος δὲ αὐτοῦ, φόβος θηρίοις τετράποσιν ἐπὶ γῆς ἁλλομένοις. ἐὰν [ν] συναντήσωσιν αὐτῷ λόγχαι, οὐδὲν μὴ ποιήσωσι δόρυ, καὶ θώρακα. ἥγηται μὲν γὰρ σίδηρον ἄχυρα, χαλκὸν δὲ ὥσπερ ξύλον σαθρόν, οὐ μὴ τρώσῃ αὐτὸν τόξον χάλκεον. ἥγηται μὲν [ξ] πετροβόλον χόρτον, ὡς καλάμη ἐλογίσθησαν σφυραί, καταγελᾷ δὲ [ο] σεισμοῦ πυρφόρου. ἡ στρωμνὴ αὐτοῦ [π] ὀβελίσκοι ὀξεῖς, πᾶς δὲ χρυσὸς θαλάσσης ὑπ᾽ αὐτὸν ὥσπερ πηλὸς ἀμύθητος, [ρ] ἀναζεῖ τὴν ἄβυσσον ὥσπερ χαλκεῖον. ἥγηται δὲ τὴν θάλασσαν [σ] ὥσπερ ἐξάλειπτρον, τὸν δὲ τάρταρον τῆς ἀβύσσου ὥσπερ αἰχμάλωτον. ἐλογίσατο ἄβυσσον εἰς περίπατον, οὐκ ἔστιν οὐδὲν [τ] ἐπὶ τῆς γῆς ὅμοιον αὐτῷ πεποιημένον ἐγκαταπαίζεσθαι ὑπὸ τῶν ἀγγέλων μου. [υ] πᾶν ὑψηλὸν ὁρᾷ. αὐτὸς δὲ [φ] βασιλεὺς πάντων τῶν ἐν τοῖς ὕδασιν.

α [οὐχ ἑώρακας αὐτόν.] Symmachus. ἀλλὰ καὶ ὁ θεὸς τὴν ἰδέαν αὐτοῦ καταβαλεῖ. β [τίς ἀντιστήσεταί μοι.] Scholion. τίς ἀντέστη μοι. γ [εἰς δὲ πτύξιν.] S. εἰς ὑποδίπλωσιν φολίδος αὐτοῦ τίς ὑποδύσεται; δ [κύκλῳ ὀδόντων.] Theodotio. περὶ τοὺς ὀδόντας. ε [τὰ ἔγκατα αὐτοῦ.] Olympiodorus. Ἀκύλας δὲ καὶ Σύμμαχος, ὁ μέν, σῶμα αὐτοῦ ὑπερεκχύσεις θυρεῶν· ὁ δέ, ὑπερφρονεῖ περιερχόμενος ἐν θυρεοῖς. ζ [σύνδεσμος.] Sch. ἀποκλείσου σφραγὶς στενή. η [ἀνὴρ τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ.] Aquila. ἕκαστος τῷ πλησίον αὐτοῦ προσκολληθήσεται. θ [ἐν πταρμῷ.] A. πταρμὸς αὐτοῦ φέγγος πυρός. ι [ἐσχάραι πυρός.] A. δαλοί. κ [ἔμπροσθεν αὐτοῦ τρέχει ἀπώλεια.] A. [illegible]. λ [καταχέει ἐπ᾽ αὐτόν.] S. σάρκες αὐτοῦ περικεχυμέναι αὐτῷ ἀκλινεῖς. μ [στραφέντος δὲ αὐτοῦ.] S. ὑπὸ τῆς κινήσεως αὐτοῦ εὐλαβηθήσονται ἰσχυροί. A. ὑποσταλήσονται ἰσχυροί. ν [ἐὰν συναντήσωσιν αὐτῷ.] S. καταλαβοῦσα αὐτὸν μάχαιρα οὐχ ὑποστήσεται, οὐδὲ λόγχης ἄφεσις καὶ θώρακος. ξ [πετροβόλον.] Olymp. οἱ λοιποί, πέτρους σφενδόνης, ἐξέδωκαν. ο [σεισμοῦ πυρφόρου.] S. σειομένου θυρεοῦ. A. ἀσπίδος. π [ὀβελίσκοι ὀξεῖς.] Th. σιδήρια τέκτονος. A. ὀξυωτῆρες ὀστράκων. ρ [ἀναζεῖ τὴν ἄβυσσον.] A. καγχλάσει. σ [ὥσπερ ἐξάλειπτρον.] Olymp. Ἀκύλας δὲ καὶ Σύμμαχος, ὁ μέν, μυρεψητήριον, ὁ δέ, ὡς ἀναβρασσομένην ἄρτυσιν, ἐξέδωκεν. τὸ μέντοι ἐξάλειπτρον, τρουλλίον μύρου δηλοῖ. τ [ἐπὶ τῆς γῆς ὅμοιον αὐτῷ.] S. ἐπὶ χοὸς ἐξουσία αὐτοῦ. υ [πᾶν ὑψηλὸν ὁρᾷ.] Th. πάντα ὑπερήφανον ἐμβλέψεται. φ [βασιλεὺς πάντων τῶν ἐν τοῖς ὕδασιν.] S. παντὸς βρομώδους. Th. υἱῶν βαναυσίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΜΒʹ.

Ὑπολαβὼν δὲ Ἰὼβ, λέγει τῷ κυρίῳ. οἶδα ὅτι πάντα δύνασαι, [α] ἀδυνατεῖ δέ σοι οὐδέν. τίς γάρ ἐστιν ὁ κρύπτων σε βουλήν; [β] φειδόμενος δὲ ῥημάτων, καὶ σὲ οἴεται κρύπτειν. τίς δὲ ἀναγγελεῖ μοι ἃ οὐκ ᾔδειν, μεγάλα καὶ θαυμαστὰ ἃ οὐκ ἠπιστάμην; ἄκουσον δέ μου κύριε, ἵνα κἀγὼ λαλήσω. ἐρωτήσω δέ σε, σὺ δέ με δίδαξον. [γ] ἀκοὴν μὲν ὠτὸς ἤκουόν σου τὸ πρότερον, νυνὶ δὲ ὁ ὀφθαλμός μου ἑώρακέ σε. διὸ ἐφαύλισα ἐμαυτόν, καὶ ἐτάκην. [δ] ἥγημαι δὲ ἐμαυτὸν γῆν καὶ σποδόν. ἐγένετο δὲ μετὰ τὸ λαλῆσαι τὸν κύριον πάντα τὰ ῥήματα ταῦτα τῷ Ἰὼβ, εἶπεν ὁ κύριος Ἐλιφὰζ τῷ Θαιμανίτῃ. [ε] ἥμαρτες σύ, καὶ οἱ δύο φίλοι σου. οὐ γὰρ ἐλαλήσατε ἐνώπιόν μου ἀληθὲς οὐδέν, ὥσπερ ὁ θεράπων μου Ἰώβ. νῦν δὲ λάβετε ἑπτὰ μόσχους, καὶ ἑπτὰ κριούς, καὶ πορεύθητε πρὸς τὸν θεράποντά μου Ἰώβ, [ζ] καὶ ποιήσει κάρπωσιν ὑπὲρ ὑμῶν. Ἰὼβ δὲ ὁ θεράπων μου εὔξεται περὶ ὑμῶν, ὅτι εἰ μὴ [η] πρόσωπον αὐτοῦ λήψομαι

μαι. εἰ μὴ γὰρ δι᾽ αὐτὸν, ἀπώλεσα ἂν ὑμᾶς. οὐ γὰρ ἐλαλήσατε ἀληθὲς [θ] κατὰ τοῦ θεράποντός μου ἰώβ. ἐπορεύθη δὲ ἐλιφὰζ ὁ θαιμανίτης, καὶ βαλδὰδ ὁ σαυχίτης, καὶ σωφὰρ ὁ μιναῖος, καὶ ἐποίησαν καθὼς συνέταξεν αὐτοῖς ὁ κύριος. καὶ [ι] ἔλυσε τὴν ἁμαρτίαν αὐτοῖς διὰ ἰώβ. ὁ δὲ κύριος ηὔξησε τὸν ἰώβ. εὐξαμένου δὲ αὐτοῦ καὶ περὶ τῶν φίλων αὐτοῦ, ἀφῆκεν αὐτοῖς τὴν ἁμαρτίαν. ἔδωκεν δὲ ὁ κύριος [κ] διπλᾶ, ὅσα ἦν ἔμπροσθεν ἰώβ εἰς διπλασιασμόν. ἤκουσαν δὲ πάντες οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, καὶ αἱ ἀδελφαὶ αὐτοῦ, πάντα τὰ συμβεβηκότα αὐτῷ, καὶ ἦλθον πρὸς αὐτὸν, καὶ πάντες ὅσοι ᾔδεισαν αὐτὸν ἐκ πρώτου. φαγόντες δὲ καὶ πιόντες παρ᾽ αὐτῷ, παρεκάλεσαν αὐτὸν, καὶ ἐθαύμασαν [λ] ἐπὶ πᾶσιν οἷς ἐπήγαγεν ἐπ᾽ αὐτῷ ὁ κύριος. ἔδωκεν δὲ αὐτῷ ἕκαστος ἀμνάδα μίαν, καὶ [μ] τετράδραχμον χρυσοῦ καὶ ἀσήμου. ὁ δὲ κύριος εὐλόγησε τὰ ἔσχατα ἰώβ, ἢ τὰ ἔμπροσθεν. ἦν δὲ τὰ κτήνη αὐτοῦ, πρόβατα μύρια τετρακισχίλια, κάμηλοι ἑξακισχίλιαι, ζεύγη βοῶν χίλια, ὄνοι θήλειαι νομάδες χίλιαι. γίνονται δὲ αὐτῷ υἱοὶ ἑπτὰ, καὶ θυγατέρες τρεῖς. καὶ ἐκάλεσε τὴν μὲν πρώτην, [ν] ἡμέραν. τὴν δὲ δευτέραν, [ξ] κασίαν. τὴν δὲ τρίτην, [ο] ἀμαλθαίας κέρας. καὶ οὐχ εὑρέθησαν κατὰ τὰς θυγατέρας ἰώβ, βελτίους αὐτῶν ἐν τῇ ὑπ᾽ οὐρανόν. ἔδωκε δὲ αὐταῖς ὁ πατὴρ κληρονομίαν ἐν τοῖς ἀδελφοῖς. ἔζησε δὲ ἰώβ μετὰ τὴν πληγὴν ἔτη ἑκατὸν ἑβδομήκοντα. τὰ δὲ πάντα ἔτη ἔζησεν, [π] διακόσια τεσσαράκοντα. καὶ εἶδεν ἰώβ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, καὶ τοὺς υἱοὺς τῶν υἱῶν αὐτοῦ, τετάρτην γενεάν. καὶ ἐτελεύτησεν ἰώβ πρεσβύτερος, καὶ [ρ] πλήρης ἡμερῶν. γέγραπται δὲ, αὐτὸν πάλιν ἀναστήσεσθαι μεθ᾽ ὧν ὁ κύριος ἀνίστησιν. οὗτος ἑρμηνεύεται ἐκ τῆς συριακῆς βίβλου, ἐν μὲν γῇ κατοικῶν τῇ αὐσίτιδι, ἐπὶ τοῖς ὁρίοις τῆς ἰδουμαίας καὶ ἀραβίας. προϋπῆρχε δὲ αὐτῷ ὄνομα ἰωβάβ, λαβὼν δὲ γυναῖκα ἀράβισσαν, γεννᾷ υἱὸν, ᾧ ὄνομα ἐννών. ἦν δὲ αὐτὸς πατρὸς μὲν ζαρὲ ἐκ τῶν ἡσαῦ υἱῶν υἱὸς, μητρὸς δὲ βοσόρρας, ὥστε εἶναι αὐτὸν πέμπτον ἀπὸ ἀβραάμ. καὶ οὗτοι οἱ βασιλεῖς οἱ βασιλεύσαντες ἐν ἐδὼμ, ἧς καὶ αὐτὸς ἦρξε χώρας. πρῶτος βαλὰκ ὁ τοῦ βεώρ, καὶ ὄνομα τῇ πόλει αὐτοῦ δενναβά. μετὰ δὲ βαλὰκ, ἰωβὰβ ὁ καλούμενος ἰώβ. μετὰ δὲ τοῦτον, ἀσὼμ ὁ ὑπάρχων ἡγεμὼν ἐκ τῆς θαιμανίτιδος χώρας. μετὰ δὲ τοῦτον, ἀδὰδ υἱὸς βαρὰδ, ὁ ἐκκόψας μαδιὰμ ἐν τῷ πεδίῳ μωὰβ, καὶ ὄνομα τῇ πόλει αὐτοῦ γεθαίμ. οἱ δὲ ἐλθόντες πρὸς αὐτὸν φίλοι, [σ] ἐλιφὰζ τῶν ἡσαῦ υἱῶν, θαιμανῶν βασιλεύς, [τ] βαλδὰδ ὁ σαυχαίων τύραννος, σωφὰρ ὁ μιναίων βασιλεύς.

[α] Ἀδυνατεῖ δέ σοι οὐδέν.] Olympiodorus. οἱ δὲ ἄλλοι, καὶ οὐκ ἀφαιρεθήσεται ἀπὸ σοῦ ἐνθύμημα. [β] [φειδόμενος δὲ ῥημάτων.] Symmachus. ἔγνων, διὰ τοῦτο ἐλάλησα ἀνοήτως. [γ] [ἀκοὴν μὲν.] Olymp. οἱ δὲ λοιποὶ, ἤκουόν σε, νῦν δὲ ὁ ὀφθαλμός μου ἑώρακέ σε. quæ lectio reperitur in editionibus vulgatis. [δ] [ἥγημαι δ᾽ ἐμαυτὸν γῆν καὶ σποδόν.] Aquila. καὶ παρεκλήθην ἐπὶ χοῒ καὶ σποδῷ. [ε] [ἥμαρτες σύ.] S. ὠργίσθη ὁ θυμός μου σοὶ καὶ τοῖς δυσὶν ἑταίροις σου. Thoedotio. ἐθυμώθη ἡ ὀργή μου ἐν σοὶ καὶ ἐν τοῖς δυσὶ φίλοις σου, οὐ γὰρ ἐλαλήσατε εὐθύτητα. S. ὀρθῶς. [ζ] [καὶ ποιήσει κάρπωσιν.] A. ἀναβιβάσετε ὁλοκαυτώματα. Th. ὁλοκαύτωσιν. S. ἀναφοράν. [η] [πρόσωπον αὐτοῦ λήψομαι.] Chrysostomus. οἱ δὲ ἄλλοι, παραδέξομαι. [θ] [κατὰ τοῦ θεράποντός μου.] Scholion. ὡς ὁ δοῦλός μου ἰώβ. [ι] [ἔλυσε τὴν ἁμαρτίαν.] S. καὶ προσήκατο ὁ θεὸς τὸ πρόσωπον ἰώβ. [κ] [διπλᾶ ὅσα ἦν ἔμπροσθεν.] Schol. προσθήκην. [λ] [ἐπὶ πᾶσιν οἷς ἐπήγαγεν.] S. περὶ πάσης τῆς κακίας. [μ] [τετράδραχμον χρυσοῦ καὶ ἀσήμου.] Polychronius habet, τετράδραχμον χρυσοῦν ἄσημον ἕν. Olymp. τὸ τετράδραχμον νόμισμα ἕν ἐστι, οὕτω γὰρ καὶ ἕτερος τῶν ἑρμηνευτῶν ἐξέδωκεν. Ἀκύλας δὲ καὶ Θεοδοτίων, ἐνώτιον χρυσοῦν ἕν. ἐπίῤῥινον δὲ, Σύμμαχος. ἄσημον δὲ αὐτὸ τοῦ ἀτύπωτον σταθμὸν καὶ ἀχαρακτήριστον. [ν] [ἡμέραν.] A. & S. ἰεμιμά. [ξ] [κασίαν.] Schol. κεσίαν. [ο] [ἀμαλθαίας.] Schol. καρναφούκ. [π] [διακόσια τεσσαράκοντα.] In plerisq. libris est, διακόσια τεσσαρακονταοκτώ. [ρ] [πλήρης ἡμερῶν.] Schol. ἐμπεπλησμένος. ἐντεῦθεν οὐ κεῖται ἐν τῷ ἑβραϊκῷ, ὡς Ἀκύλας καὶ Σύμμαχος. παρὰ δὲ Θεοδοτίωνι κεῖται. Olymp. ἰστέον ὅτι μέχρι τοῦ πρεσβύτερος καὶ πλήρης ἡμερῶν Ἀκύλας καὶ Σύμμαχος ἐλθόντες, συνεπέραναν τὸ βιβλίον, ὡς δὴ τῷ ἑβραϊκῷ ἀκολουθοῦντες. ὁ δὲ Θεοδοτίων συμπεραίνει τοῖς ἑβδομήκοντα. [σ] [ἐλιφὰζ τῶν ἡσαῦ υἱῶν.] Chrysost. ὁ δὲ Θεοδοτίων, υἱὸς ἐξέδωκεν ἰωσαφάς. [τ] [βαλδὰδ ὁ σαυχαίων.] Chrysost. πάλιν Θεοδοτίων, υἱὸς ἀμμὼν τοῦ χωβόρ.

ΨΑΛΜΟΙ

Α'.

ΜΑΚΑΡΙΟΣ α ἀνὴρ, ὃς οὐκ ἐπορεύθη ἐν βουλῇ ἀσεβῶν, καὶ ἐν ὁδῷ ἁμαρτωλῶν οὐκ ἔστη, β καὶ ἐπὶ καθέδρα λοιμῶν οὐκ ἐκάθισεν. ἀλλ' ἢ ἐν τῷ νόμῳ κυρίου τὸ θέλημα αὐτοῦ, καὶ ἐν τῷ νόμῳ αὐτοῦ μελετήσει ἡμέρας καὶ νυκτός. καὶ ἔσται ὡς τὸ ξύλον τὸ πεφυτευμένον παρὰ τὰς διεξόδους τῶν ὑδάτων, ὃ τὸν καρπὸν αὐτοῦ δώσει ἐν καιρῷ αὐτοῦ. καὶ τὸ φύλλον αὐτοῦ οὐκ ἀπορρυήσεται, καὶ πάντα ὅσα ἂν ποιῇ κατευοδωθήσεται. γ οὐχ οὕτως οἱ ἀσεβεῖς οὐχ οὕτως, ἀλλ' ἢ ὡς ὁ χνοῦς ὃν ἐκρίπτει ὁ ἄνεμος ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς. διὰ τοῦτο οὐκ ἀναστήσονται οἱ ἀσεβεῖς ἐν κρίσει, οὐδὲ ἁμαρτωλοὶ δ ἐν βουλῇ δικαίων. ὅτι γινώσκει κύριος ὁδὸν δικαίων, καὶ ὁδὸς ἀσεβῶν ἀπολεῖται.

α Μακάριος ἀνήρ.]Scholion. ἄμεμπτος ὁ ἀνὴρ ὃς οὐ περιεπάτησεν ἐν συνεδρίῳ παρανόμων. Theodotio. V. & VI. editio. τέλειος ὁ νεώτερος ὃς οὐκ ἀπῆλθεν ἐν βουλῇ ἀλλοτρίων. β [καὶ ἐπὶ καθέδρα λοιμῶν.] Aquila. καὶ ἐν καθέδρα χλευαστῶν. Symmachus. καὶ ἐν καθέδρα ἐπιθετῶν οὐ κεκοινώνηκεν. V. & VI. editio. καὶ ἐπὶ καθέδρα παρανόμων οὐχ εὑρέθη. γ [οὐχ οὕτως.]Sch. τὸ δεύτερον, οὐχ οὕτως, παρ' οὐδενὶ κεῖται ἐν τῷ ἑξαπλῷ. δ [ἐν βουλῇ δικαίων.] A. ἐν συναγωγῇ. Th. ἐν συλλόγῳ. S. ἐν συνελεύσει.

Β'. α

ΙΝατί β ἐφρύαξαν ἔθνη, καὶ λαοὶ ἐμελέτησαν κενά; γ παρέστησαν οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς, καὶ οἱ ἄρχοντες συνήχθησαν ἐπὶ τὸ αὐτὸ κατὰ τοῦ κυρίου, καὶ κατὰ τοῦ χριστοῦ αὐτοῦ. διαρρήξωμεν τοὺς δεσμοὺς αὐτῶν, καὶ ἀπορρίψωμεν ἀφ' ἡμῶν τὸν ζυγὸν αὐτῶν. ὁ κατοικῶν ἐν οὐρανοῖς ἐκγελάσεται αὐτούς, καὶ ὁ κύριος ἐκμυκτηριεῖ αὐτούς. τότε λαλήσει πρὸς αὐτοὺς ἐν ὀργῇ αὐτοῦ, καὶ ἐν τῷ θυμῷ αὐτοῦ δ ταράξει αὐτούς. ε ἐγὼ δὲ κατεστάθην βασιλεὺς ὑπ' αὐτοῦ ἐπὶ σιὼν ὄρος τὸ ἅγιον αὐτοῦ, ζ διαγγέλλων τὸ πρόσταγμα κυρίου. κύριος εἶπε πρός με, υἱός μου εἶ σύ, ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε. αἴτησαι παρ' ἐμοῦ, καὶ δώσω σοι ἔθνη τὴν κληρονομίαν σου, καὶ τὴν κατάσχεσίν σου τὰ πέρατα τῆς γῆς. ποιμανεῖς αὐτοὺς ἐν ῥάβδῳ σιδηρᾷ, η ὡς σκεῦος κεραμέως θ συντρίψεις αὐτούς. ι καὶ νῦν βασιλεῖς σύνετε, παιδεύθητε πάντες οἱ κρίνοντες τὴν γῆν. δουλεύσατε τῷ κυρίῳ ἐν φόβῳ, καὶ ἀγαλλιᾶσθε αὐτῷ ἐν τρόμῳ. κ δράξασθε παιδείας, μή ποτε ὀργισθῇ κύριος, καὶ ἀπολεῖσθε ἐξ ὁδοῦ δικαίας. ὅταν ἐκκαυθῇ ἐν τάχει ὁ θυμὸς αὐτοῦ, μακάριοι πάντες οἱ πεποιθότες ἐπ' αὐτῷ.

[α.β.] Scholion. ἀνεπίγραφος παρ' ἑβραίοις. Hic pſalmus in L.V. vt in cæteris numeratur ſecundus, & ita citatur in editione Latina Act. xiij, quo tamen loco in exemplaribus Græcis nũcupatur primus, itidẽ ab Iuſtino martyre, & a Tertulliano contra Marcionẽ. vnde in alio Scholio eſt, ἐν τῷ ἑβραϊκῷ, συνημμένοι. β [ἱνατί ἐφρύαξαν ἔθνη.] Aquila. ἱνατί ἐθορυβήθησαν ἔθνη καὶ φῦλα φθέγξεται κενῶς. Symmachus. εἰς τί ἔθνη κυκᾷ. Sch. ὑπερηφανεύσαντο. γ [παρέστησαν οἱ βασιλεῖς.]S. συνίστανται βασιλεῖς τῆς γῆς, καὶ ὕπαρχοι συσκέπτονται ὁμοθυμαδόν. δ [ταράξει αὐτούς.]A. καταπλήξει. ε [ἐγὼ δὲ κατεστάθην βασιλεύς.]A. & V. editio. καὶ ἐγὼ ἐδιασάμην βασιλέα μου. S. κἀγὼ ἔχρισα τὸν βασιλέα μου. VI. editio. κἀγὼ διέσωσα τὸν βασιλέα μου. Theodoretus. προσήκει ἐνταῦθα στίξαι ἐν τῷ, βασιλεὺς ὑπ' αὐτοῦ, εἶτα ἐπαγαγεῖν, ἐπὶ σιὼν ὄρος. οὐ γὰρ τοῦ σιὼν ὄρους βασιλεὺς μόνον, ἀλλ' ὁρατῶν καὶ ἀοράτων. ἐπὶ δὲ σιὼν ὄρους καὶ τῆς ἰουδαίας τὴν θείαν αὐτοῦ διδασκαλίαν τοῖς προσιοῦσι προσήνεγκεν. οἱ δέ γε ταύτην δεξάμενοι, μετοχέτευσαν εἰς πᾶσαν τὴν οἰκουμένην τὰ νάματα. Huiuſmodi tamen interpunctio neque in Græcis exemplaribus eſt, neq. in editione Latina. ζ [διαγγέλλων τὸ πρόσταγμα κυρίου.] Sch. ἀπαγγέλλων ἰσχυροῦ ἀκριβασμόν. ita Cyprianus & Hilarius. ſed VI. editio. καταγγέλλων εἰς θεὸν διαθήκην. Theodotio. ἰσχυροῦ πρόσταγμα. η [ὡς σκεῦος.]In aliquot codicibus eſt, σκεύη, quod Theodoretus & pleriq. alij habẽt. θ [συντρίψεις αὐτούς.]A. προσρήξεις. ι [καὶ νῦν βασιλεῖς σύνετε.]A. καὶ νῦν βασιλεῖς ἐπιστημώθητε. κ [δράξασθε παιδείας.]A. καταφιλήσατε ἐκλεκτῶς, μή ποτε ὀργισθῇ. S. προσκυνήσατε καθαρῶς.

Ψαλμὸς α τῷ δαυίδ. ὁπότε ἀπεδίδρασκεν ἀπὸ προσώπου ἀβεσσαλὼμ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ. Γ.

ΚΥριε τί ἐπληθύνθησαν οἱ θλίβοντές με; πολλοὶ ἐπανίστανται ἐπ' ἐμέ, πολλοὶ λέγουσι τῇ ψυχῇ μου, οὐκ ἔστι σωτηρία αὐτῷ ἐν τῷ θεῷ αὐτοῦ. β ΔΙΑΨΑΛΜΑ. σὺ δὲ κύριε ἀντιλήπτωρ μου εἶ, δόξα μου καὶ ὑψῶν τὴν κεφαλήν μου. φωνῇ μου πρὸς κύριον ἐκέκραξα, καὶ ἐπήκουσέ μου γ ἐξ ὄρους ἁγίου αὐτοῦ. ΔΙΑΨΑΛΜΑ. ἐγὼ ἐκοιμήθην καὶ ὕπνωσα, ἐξηγέρθην, ὅτι κύριος δ ἀντιλήψεταί μου. οὐ φοβηθήσομαι ἀπὸ μυριάδων λαοῦ, τῶν κύκλῳ ἐπιτιθεμένων μοι. ἀνάστα κύριε, σῶσόν με ὁ θεός μου. ὅτι σὺ ἐπάταξας πάντας τοὺς ἐχθραίνοντάς μοι ματαίως, ὀδόντας ἁμαρτωλῶν συνέτριψας. τοῦ κυρίου ἡ σωτηρία, καὶ ἐπὶ τὸν λαόν σου ἡ εὐλογία σου.

α Ψαλμός.]Scholion. ᾠδή, καὶ δι' ὅλης τῆς βίβλου ὁμοίως. β [ΔΙΑΨΑΛΜΑ]Sch. Θεοδοτίων καὶ Σύμμαχος, διάψαλμα. ἡ δὲ πέμπτη ἔκδοσις. διαπαντός. καὶ δι' ὅλης δὲ τῆς βίβλου ἐπὶ τοῦ διαψάλματος ὁμοίως ἐκδεδώκασιν. De hoc autem diſputatum eſt a S. Hieronymo in epiſt. ad Marcellam. γ [ἐξ ὄρους ἁγίου αὐτοῦ.] Aquila. ἡγιασμένου. Symmachus. ἁγίου ἑαυτοῦ. δ [ἀντιλήψεταί μου.] Iuſtinus legit, ἀντελάβετό μου. & ita eſt in paraphraſi Chaldaica, Pſalterio Aethiopico, & Arabico. Item in tranſlationibus Latinis, ſuſcepit me.

Εἰς α τὸ τέλος ἐν ψαλμοῖς ᾠδὴ τῷ δαυίδ. Δ'.

ΕΝ τῷ ἐπικαλεῖσθαί με, β εἰσήκουσέ μου ὁ θεὸς τῆς δικαιοσύνης μου, ἐν θλίψει ἐπλάτυνάς μοι.

οἰκτί-

οἰκτείρησόν με, καὶ εἰσάκουσον τῆς προσευχῆς μου. υἱοὶ ἀνθρώπων, ἕως πότε ᵞ βαρυκάρδιοι; ἱνατί ἀγαπᾶτε ματαιότητα, καὶ ζητεῖτε ψεῦδος; ΔΙΑΨΑΛΜΑ. καὶ γνῶτε ὅτι ἐθαυμάστωσε κύριος τὸν ὅσιον αὐτοῦ, κύριος εἰσακούσεταί μου ἐν τῷ κεκραγέναι με πρὸς αὐτόν. ᵟ ὀργίζεσθε καὶ μὴ ἁμαρτάνετε, ἃ λέγετε ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν, ἐπὶ ταῖς κοίταις ὑμῶν ᵋ κατανύγητε. ΔΙΑΨΑΛΜΑ. θύσατε θυσίαν δικαιοσύνης, καὶ ᶻ ἐλπίσατε ἐπὶ κύριον. πολλοὶ λέγουσι, τίς δείξει ὑμῖν τὰ ἀγαθά; ⁿ ἐσημειώθη ἐφ᾽ ἡμᾶς τὸ φῶς τοῦ προσώπου σου κύριε. ἔδωκας εὐφροσύνην εἰς τὴν καρδίαν μου. ἀπὸ καρποῦ σίτου καὶ οἴνου καὶ ἐλαίου αὐτῶν ἐπληθύνθησαν. ἐν εἰρήνῃ ἐπὶ τὸ αὐτὸ κοιμηθήσομαι, καὶ ὑπνώσω. ὅτι σὺ κύριε ᶿ κατὰ μόνας ἐπ᾽ ἐλπίδι κατῴκισάς με.

α Εἰς τὸ τέλος.] Scholion. πῶς λαμβάνουσι καὶ ὁρίζονται, εἰς τὸ τέλος, οἱ παλαιοί. Aquila. τῷ νικοποιῷ ἐν ψαλμοῖς μελῴδημα τῷ δαυίδ. Symmachus. ἐπινίκιος διὰ ψαλτηρίων ᾠδὴ τῷ δαυίδ. Theodotio. εἰς τὸ νῖκος ἐν ὕμνοις ψαλμὸς τῷ δαυίδ. β [εἰσήκουσέ μου.] Sch. οἱ πάντες, ἐπήκουσεν. γ [βαρυκάρδιοι.] Sch. ἔνδοξοί μου, οἱ πάντες. δ [ὀργίζεσθε.] A. κλονεῖσθε. S. ὀργίζεσθε, ἀλλὰ μή. ε [κατανύγητε.] A. ἡσυχάσατε. ζ [ἐλπίσατε.] Chrysostomus. ἕτερός φησι, πεποίθατε. η [ἐσημειώθη ἐφ᾽ ἡμᾶς.] A. ἐπαρον. S. ἐπίσημον ποίησον. θ [κατὰ μόνας ἐπ᾽ ἐλπίδι κατῴκισάς με.] A. κατ᾽ ἰδίαν εἰς πεποίθησιν καθίσεις με.

Εἰς τὸ τέλος ὑπὲρ τῆς κληρονομούσης ψαλμὸς τῷ δαυίδ. Ε.

Τὰ ῥήματά μου ἐνώτισαι κύριε, σύνες τῆς κραυγῆς μου, πρόσχες τῇ φωνῇ τῆς δεήσεώς μου ὁ βασιλεύς μου καὶ ὁ θεός μου. ὅτι πρὸς σὲ ᵃ προσεύξομαι κύριε, τὸ πρωῒ εἰσακούσῃ τῆς φωνῆς μου. τὸ πρωῒ παραστήσομαί σοι, καὶ ᵝ ἐπόψομαι. ὅτι οὐχὶ θεὸς θέλων ἀνομίαν σὺ εἶ. ᵞ οὐδὲ παροικήσει σοι πονηρευόμενος, οὐδὲ διαμενοῦσι παράνομοι κατέναντι τῶν ὀφθαλμῶν σου. ᵟ ἐμίσησας κύριε πάντας τοὺς ἐργαζομένους τὴν ἀνομίαν, ἀπολεῖς πάντας τοὺς λαλοῦντας τὸ ψεῦδος. ἄνδρα αἱμάτων καὶ δόλιον βδελύσσεται κύριος. ἐγὼ δὲ ἐν τῷ πλήθει τοῦ ἐλέους σου εἰσελεύσομαι εἰς τὸν οἶκόν σου, προσκυνήσω πρὸς ναὸν ἅγιόν σου ἐν φόβῳ σου. κύριε ὁδήγησόν με ἐν τῇ δικαιοσύνῃ σου ᵋ ἕνεκα τῶν ἐχθρῶν μου, κατεύθυνον ἐνώπιόν σου τὴν ὁδόν μου. ὅτι οὐκ ἔστιν ἐν τῷ στόματι αὐτῶν ἀλήθεια, ἡ καρδία αὐτῶν ματαία. τάφος ἀνεῳγμένος ὁ λάρυγξ αὐτῶν, ταῖς γλώσσαις αὐτῶν ἐδολιοῦσαν, κρῖνον αὐτοὺς ὁ θεός. ἀποπεσάτωσαν ἀπὸ τῶν διαβουλιῶν αὐτῶν, κατὰ τὸ πλῆθος τῶν ἀσεβειῶν αὐτῶν ἔξωσον αὐτούς, ὅτι παρεπίκρανάν σε κύριε. ᶻ καὶ εὐφρανθήτωσαν ἐπὶ σοὶ πάντες οἱ ἐλπίζοντες ἐπὶ σέ, εἰς αἰῶνα ἀγαλλιάσονται, καὶ κατασκηνώσεις ἐν αὐτοῖς. ⁿ καὶ καυχήσονται ἐπὶ σοὶ πάντες οἱ ἀγαπῶντες τὸ ὄνομά σου, ὅτι σὺ εὐλογήσεις δίκαιον. κύριε, ὡς ὅπλῳ εὐδοκίας ᶿ ἐστεφάνωσας ἡμᾶς.

α Προσεύξομαι.] Scholion. οἱ λοιποί, εὔχομαι. β [ἐπόψομαι.] Aliqui libri habēt, ἐπόψει με. & ita est in Psalterio Arabico. in Aethiopico autem, ὄψομαί σε. Sch. ἀποσκοπεύσω. Chrysostomus. ἕτερός φησι, σκοπήσω. Athanasius. μέγα ἀγωνίας καύχημα, τὸ ἐκ τῆς κοίτης αὐτῆς παρίστασθαι τῷ θεῷ, καὶ φθάνειν ἐν εὐχαριστίᾳ τὸν ἥλιον. οὕτω γάρ φησιν, ἐπόψομαι τὰ θεῖα καὶ ἅγιά σου μυστήρια ἃ ἡτοίμασας τοῖς ἀγαπῶσί σε. Theodoretus legit, ἐπόψει με, & hæc notat, ἔν τισι δὲ γράφεται, καὶ ἐπόψομαι, ὅπερ οὐ παντὸς λέγειν, ἀλλὰ τῶν κατὰ τὸν μέγαν ἠλίαν φρονούντων ἐκ πολιτείας, ζῇ κύριος ᾧ παρίσταμαι ἐνώπιον αὐτοῦ σήμερον. Chrysost. τὰ γὰρ δύο κεῖται. ἐὰν μέν, ἐπόψει με. εἶδες ποιμαίνοντα, ἐπόψει βασιλεύοντα. εἶδες ψάλλοντα, ἐπόψει προφητεύοντα. ἐὰν δέ, ἐπόψομαι. εἶδον, φησί, τὰ πρόσκαιρα, καὶ θλιβερά. ὅσας ἔδειξάς μοι θλίψεις πολλὰς καὶ κακάς. ἀντὶ δὲ τῶν τοιούτων θλιβερῶν καὶ λυπηρῶν, ἐπόψομαι τὰ αἰώνια ἀγαθά. εἶδον προφήτας, ἐπόψομαι εὐαγγελιστάς. εἶδον ἁγίους, ἐπόψομαι μάρτυρας. ταῦτα γὰρ πάντα τὰ δύο ἁρμόζει λέγεσθαι καὶ ἐπόψει με. ὅταν πάσας σκοπιὰς ἀπελάσω ἀπ᾽ ἐμοῦ, παραστήσομαί σοι, καὶ τότε ἐπόψει με. atque hæc quidem verba etiam apud Theodoretum leguntur. γ [οὐδὲ παροικήσει σοι] Aquila. οὐ προσηλυτεύσει σοι. δ [ἐμίσησας κύριε πάντας.] Ita etiam latine est in veteri Psalterio, quo ecclesia Romana perquàm diu vsa est, ac nunc etiam Basilica S. Petri Romae vtitur, quod Romanum a nobis appellabitur, atque ita in Psalterio Aethiopico. plerique tamen libri non habent, κύριε. ε [ἕνεκα τῶν ἐχθρῶν μου.] A. διὰ τοὺς ἐφοδεύοντας κατεύθυνον εἰς πρόσωπόν μου ὁδόν σου. Symmachus. διὰ τοὺς ἀποθλίβοντάς με, ὁμάλισον ἔμπροσθέν μου τὴν ὁδόν σου. Theodoretus. ἐνώπιόν μου τὴν ὁδόν σου. ἐν ἑκατέρᾳ γραφῇ τῆς εὐσεβοῦς ἔχεται διανοίας. εἴτε γὰρ ἡμετέρα ὁδὸς κατευθυνθείη ἐνώπιον τοῦ θεοῦ, πλάνης οὐ ληψόμεθα πεῖραν, εἴτε ἡ τοῦ θεοῦ ὁδὸς κατευθυνθῇ ἐνώπιον ἡμῶν, αὐτὴν ὁδεύσομεν, καὶ πρὸς αὐτὴν προθύμως δραμούμεθα. videndus Hieronymus in epistola ad Suniam. ζ [καὶ εὐφρανθήτωσαν ἐπὶ σοί.] Sic quoque est in Psalterio Arabico, atque in Aethiopico. sed AA.LL. non habent, ἐπὶ σοί. η [καὶ καυχήσονται.] A. γαυριάσουσιν. θ [ἐστεφάνωσας ἡμᾶς.] A στεφανώσεις αὐτόν.

Εἰς τὸ τέλος ἐν ὕμνοις ὑπὲρ τῆς ὀγδόης ψαλμὸς τῷ δαυίδ. ς.

Κύριε μὴ τῷ θυμῷ σου ἐλέγξῃς με, μηδὲ τῇ ὀργῇ σου παιδεύσῃς με. ἐλέησόν με κύριε, ὅτι ἀσθενής εἰμι. ἴασαί με κύριε, ὅτι ἐταράχθη τὰ ὀστᾶ μου. καὶ ἡ ψυχή μου ἐταράχθη σφόδρα, καὶ σὺ κύριε ἕως πότε; ἐπίστρεψον κύριε, ῥῦσαι τὴν ψυχήν μου. σῶσόν με ἕνεκεν τοῦ ἐλέους σου, ὅτι οὐκ ἔστιν ἐν τῷ θανάτῳ ᵃ ὁ μνημονεύων σου, ἐν δὲ τῷ ᾅδῃ τίς ἐξομολογήσεταί σοι; ἐκοπίασα ἐν τῷ στεναγμῷ μου, λούσω καθ᾽ ἑκάστην νύκτα τὴν κλίνην μου, ἐν δάκρυσί μου τὴν στρωμνήν μου βρέξω. ᵝ ἐταράχθη ἀπὸ θυμοῦ ὁ ὀφθαλμός μου, ᵞ ἐπαλαιώθην ἐν πᾶσι τοῖς ἐχθροῖς μου. ἀπόστητε ἀπ᾽ ἐμοῦ πάντες οἱ ἐργαζόμενοι ᵟ τὴν ἀνομίαν, ὅτι εἰσήκουσε κύριος τῆς φωνῆς τοῦ κλαυθμοῦ μου. εἰσήκουσε κύριος τῆς δεήσεώς μου, κύριος τὴν προσευχήν μου προσεδέξατο. αἰσχυνθείησαν ᵋ καὶ ταραχθείησαν σφόδρα πάντες οἱ ἐχθροί μου, ἐπιστραφείησαν καὶ αἰσχυνθείησαν σφόδρα ᶻ διὰ τάχους.

α Ὁ μνημονεύων σου.] Aquila. μνήμη σου. Symmachus. ἀνάμνησίς σου. β [ἐταράχθη ἀπὸ θυμοῦ ὁ ὀφθαλμός μου.] A. αὐχμώθη. S. ἐφλέγμαινεν ἀπὸ πικρασμοῦ. γ [ἐπαλαιώθην ἐν πᾶσι τοῖς ἐχθροῖς μου.] A. μετήρθην ἐν πᾶσιν ἐνδεσμοῦσί με. S. ἐξεβαρώθην διὰ τοὺς θλίβοντάς με. δ [τὴν ἀνομίαν] A. ἀνωφελές. ε [καὶ ταραχθείησαν.] A. καταπσευσθείησαν σφόδρα. ζ [διὰ τάχους.] A. ἐξαίφνης. Scholion. ἀθρόως.

Ψαλ-

Ψαλμὸς α τῷ Δαυίδ, ὃν ᾖσε τῷ κυρίῳ ὑπὲρ τῶν λόγων β Χουσὶ υἱοῦ Ἰεμενεί. Ζ'.

Κύριε ὁ θεός μου ἐπὶ σοὶ ἤλπισα, σῶσόν με ἐκ πάντων τῶν διωκόντων με, καὶ ῥῦσαί με, μήποτε ἁρπάσῃ ὡς λέων τὴν ψυχήν μου, μὴ ὄντος λυτρουμένου, μηδὲ σῴζοντος. κύριε ὁ θεός μου εἰ ἐποίησα τοῦτο, εἰ ἔστιν ἀδικία ἐν χερσί μου, εἰ ἀνταπέδωκα τοῖς ἀνταποδιδοῦσί μοι κακά, γ ἀποπέσοιμι ἄρα ἀπὸ τῶν ἐχθρῶν μου κενός. καταδιώξαι ἄρα ὁ ἐχθρὸς τὴν ψυχήν μου καὶ καταλάβοι, καὶ καταπατήσαι εἰς γῆν τὴν ζωήν μου, καὶ τὴν δόξαν μου εἰς χοῦν κατασκηνώσαι. δ ΔΙΑΨΑΛΜΑ. ἀνάστηθι κύριε ἐν ὀργῇ σου, ε ὑψώθητι ἐν τοῖς πέρασι ζ τῶν ἐχθρῶν μου. ἐξεγέρθητι κύριε ὁ θεός μου η ἐν προστάγματι ᾧ ἐνετείλω, θ καὶ συναγωγὴ λαῶν κυκλώσει σε. ι καὶ ὑπὲρ ταύτης εἰς ὕψος ἐπίστρεψον, κ κύριος κρινεῖ λαούς. κρῖνόν με κύριε κατὰ τὴν δικαιοσύνην μου, καὶ κατὰ τὴν λ ἀκακίαν μου ἐπ' ἐμοί. μ συντελεσθήτω δὴ πονηρία ἁμαρτωλῶν, ν καὶ κατευθυνεῖς δίκαιον, ξ ἐτάζων καρδίας καὶ νεφροὺς ὁ θεός. δικαία ἡ βοήθειά μου παρὰ τοῦ θεοῦ τοῦ σῴζοντος τοὺς εὐθεῖς τῇ καρδίᾳ. ὁ θεὸς κριτὴς δίκαιος, καὶ ἰσχυρὸς, καὶ μακρόθυμος, ο μὴ ὀργὴν ἐπάγων καθ' ἑκάστην ἡμέραν; ἐὰν μὴ ἐπιστραφῆτε, π τὴν ῥομφαίαν αὐτοῦ στιλβώσει, ρ τὸ τόξον αὐτοῦ ἐνέτεινε, καὶ ἡτοίμασεν αὐτό. καὶ ἐν αὐτῷ ἡτοίμασε σκεύη θανάτου, τὰ βέλη αὐτοῦ τοῖς σ καιομένοις ἐξειργάσατο. τ ἰδοὺ ὠδίνησεν ἀδικίαν, υ συνέλαβε πόνον, καὶ ἔτεκεν φ ἀνομίαν. λάκκον ὤρυξε καὶ ἀνέσκαψεν αὐτόν, χ καὶ ἐμπεσεῖται εἰς βόθρον ὃν εἰργάσατο. ἐπιστρέψει ὁ πόνος αὐτοῦ εἰς κεφαλὴν αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ κορυφὴν αὐτοῦ ἡ ἀδικία αὐτοῦ καταβήσεται. ἐξομολογήσομαι κυρίῳ κατὰ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ, ψαλῶ τῷ ὀνόματι κυρίου τοῦ ὑψίστου.

α Ψαλμὸς τῷ Δαυίδ.] Chrysostomus. ἄλλος, ψαλμὸς ὑπὲρ ἀγνοίας τῷ Δαυίδ. ἄλλος, ἀγνόημα τῷ Δαυίδ. β [Χουσί.] Scholion. αἰθίοπος. γ [ἀποπέσοιμι ἄρα ἀπὸ τῶν ἐχθρῶν μου κενός.] Aquila, εἰ ἀνήρπασα τοὺς θλίβοντάς με ματαίως. δ [ΔΙΑΨΑΛΜΑ.] Sch. ἑβραῖος σελ. Ἀκύλας ἀεί. ε [ὑψώθητι ἐν τοῖς πέρασι τῶν ἐχθρῶν μου.] Chrysost. ἄλλος φησὶ, ἐν θυμῷ ἐπὶ τοῖς ἐχθροῖς σου. ἕτερος. ἐν χόλῳ τῶν θλιβόντων με. ἕτερος. ἐν ἀνυπερθεσίαις ἐνδειξαμένων τῶν. ὁ δὲ ἑβραῖος, τὸ ἐν τοῖς πέρασι βεβαρῶσθαι φησί. τὸ δὲ ἐν τοῖς πέρασι, οἱ μὲν φασιν, ἐν ταῖς κεφαλαῖς, οἱ δὲ, μηδεὶς διαφύγοι τῶν ἐχθρῶν. ζ [τῶν ἐχθρῶν μου.] Ita habet Psalterium Arabicum, atque ita etiam Aethiopicum. AA. LL. habent, ἐχθρῶν σου. η [ἐν προστάγματι.] Chrysost. ἄλλος φησὶ, ἐν κρίματι. θ [καὶ συναγωγὴ λαῶν κυκλώσει σε.] Chrysost. ἄλλος φησὶ, κυκλωσάτω σε. ι [καὶ ὑπὲρ ταύτης εἰς ὕψος ἐπίστρεψον.] Chrysost. ἄλλος φησὶ, καὶ ἐπάνω αὐτῆς εἰς τὸ ὕψος ὑπόστρεψον. ἄλλος. καὶ ἐπὶ ταύτῃ εἰς ὕψος ἐπίστρεψον. ὁ δὲ ἑβραῖος, τὸ ὑπὲρ ταύτης, φησὶν, οὐαλέα. κ [κύριος κρινεῖ λαούς.] Chrysost. ἄλλος φησὶ, κύριος δικάσει. λ [ἀκακίαν μου ἐπ' ἐμοί.] Symmachus. ἁπλότητά μου τὴν ἐπ' ἐμοί. μ [συντελεσθήτω.] S. ἀπαρτισθήτω κάκωσις τῶν ἀσεβῶν. ν [καὶ κατευθυνεῖς δίκαιον.] Chrysost. ἄλλος. καὶ ἑδράσεις δίκαιον. A. S. & Theodotio. καὶ κατευθύνει δίκαιος. ὡσαύτως δὲ καὶ Ὠριγένης ἐν τῇ ἐξηγήσει. ξ [ἐτάζων καρδίας καὶ νεφροὺς ὁ θεός.] Chrysost. ἄλλος. ὁ ἐτάστης καρδιῶν καὶ νεφρῶν ὁ θεὸς δίκαιος ὁ ὑπερασπιστής μου. καὶ ἕτερος. ὁ θεὸς δίκαιος. οἱ ἑβδομήκοντα δὲ οὕτως εἶπον. ἐτάζων καρδίας καὶ νεφροὺς ὁ θεὸς, δικαία ἡ βοήθειά μου παρὰ τοῦ θεοῦ. ο [μὴ ὀργὴν ἐπάγων καθ' ἑκάστην ἡμέραν.] Chrysost. ἄλλος φησὶ, ἐμβριμώμενος κατὰ πᾶσαν ἡμέραν. καὶ ἄλλος. ἀπειλούμενος. ὁ δὲ ἑβραῖος, ζωὴν κατὰ πᾶσαν ἡμέραν. ἐμβριμώμενος. οὐ κολάζων. π [τὴν ῥομφαίαν αὐτοῦ στιλβώσει.] Chrysost. ἄλλος φησὶ, τὴν μάχαιραν αὐτοῦ ἀκονήσει. Aliud Schol. S. ἀκονήσει. ρ [τὸ τόξον αὐτοῦ ἐνέτεινε καὶ ἡτοίμασεν αὐτό.] Chrysost. ἄλλος φησὶ, ἐντενεῖ. σ [τοῖς καιομένοις.] S. εἰς τὸ καίειν. τ [ἰδοὺ ὠδίνησεν ἀδικίαν.] Chrysost. ὁ δὲ ἑβραῖος ἀντὶ τοῦ ὠδίνησεν, ἰέβαλ. υ [συνέλαβε πόνον.] Chrysost. ἄλλος. καὶ κυήσας. φ [ἀνομίαν.] A. ψεῦδος. χ [καὶ ἐμπεσεῖται εἰς βόθρον.] A. ἐν διαφθορᾷ.

Εἰς τὸ τέλος ὑπὲρ τῶν ληνῶν. ψαλμὸς τῷ Δαυίδ. Η'.

Κύριε ὁ κύριος ἡμῶν α ὡς θαυμαστὸν τὸ ὄνομά σου ἐν πάσῃ τῇ γῇ; β ὅτι ἐπήρθη ἡ μεγαλοπρέπειά σου ὑπεράνω τῶν οὐρανῶν. γ ἐκ στόματος νηπίων καὶ θηλαζόντων κατηρτίσω αἶνον. δ ἕνεκα τῶν ἐχθρῶν σου, ε τοῦ καταλῦσαι ἐχθρὸν καὶ ἐκδικητήν. ζ ὅτι ὄψομαι τοὺς οὐρανοὺς ἔργα τῶν δακτύλων σου, η σελήνην καὶ ἀστέρας, ἃ σὺ ἐθεμελίωσας. θ τί ἐστιν ἄνθρωπος, ὅτι μιμνήσκῃ αὐτοῦ; ἢ υἱὸς ἀνθρώπου, ὅτι ἐπισκέπτῃ αὐτόν; ι ἠλάττωσας αὐτὸν βραχύ τι παρ' ἀγγέλους, δόξῃ καὶ τιμῇ ἐστεφάνωσας αὐτόν, κ καὶ κατέστησας αὐτὸν ἐπὶ τὰ ἔργα τῶν χειρῶν σου. πάντα ὑπέταξας ὑποκάτω τῶν ποδῶν αὐτοῦ, πρόβατα καὶ βόας πάσας, ἔτι δὲ καὶ τὰ λ κτήνη τοῦ πεδίου. τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ τοὺς ἰχθύας τῆς θαλάσσης, τὰ διαπορευόμενα τρίβους θαλασσῶν. κύριε ὁ κύριος ἡμῶν ὡς θαυμαστὸν ὄνομά σου ἐν πάσῃ τῇ γῇ;

α Ὡς θαυμαστόν.] Chrysostomus ἄλλος. τί μέγα τὸ ὄνομά σου. β [ὅτι ἐπήρθη.] Scholion. ἄλλος. ὃς ἔταξας τὸν ἔπαινόν σου. γ [ἐκ στόματος νηπίων καὶ θηλαζόντων κατηρτίσω αἶνον.] Aquila. ἐκ στόματος βρεφῶν ἐθεμελίωσας κράτος. VI. editio. συνεστήσω ἰσχύν. δ [ἕνεκα τῶν ἐχθρῶν σου.] Chrysost. ἕτερος ἀκριβέστερον, διὰ ἐνδειξαμένους σε. est autem Aquilae. ε [τοῦ καταλῦσαι ἐχθρὸν καὶ ἐκδικητήν.] VI. editio. ὥστε παῦσαι ἐχθρὸν καὶ τιμωροῦντα ἑαυτῷ. ζ [ὅτι ὄψομαι τοὺς οὐρανούς.] VI. editio. ὁρῶ γὰρ τοὺς οὐρανούς. η [σελήνην καὶ ἀστέρας ἃ σὺ ἐθεμελίωσας.] A. ἡτοίμασας. VI. editio. ἥδρασας. θ [τί ἐστιν ἄνθρωπος.] Chrysost. ἄλλος. τί ὁ κατ' ἄνδρα ὅτι μιμνήσκεις αὐτοῦ; ι [ἠλάττωσας αὐτὸν βραχύ τι παρ' ἀγγέλους.] Theodotio & V. editio. βραχύ τι παρὰ θεόν. Chrysost. ἄλλος. ὀλίγον παρὰ θεόν. ὁ δὲ ἑβραῖος, οὐθαφσηρουμάτ μιελωίμ. κ [καὶ κατέστησας αὐτὸν ἐπὶ τὰ ἔργα τῶν χειρῶν σου.] Chrysost. ἄλλος. ἐξουσιάζειν ἐποίησας αὐτὸν τῶν ἔργων τῶν χειρῶν σου. λ [κτήνη τοῦ πεδίου.] Chrysost. ἄλλος. τὰ ἄγρια.

Εἰς α τὸ τέλος ὑπὲρ τῶν κρυφίων τοῦ υἱοῦ ψαλμὸς τῷ Δαυίδ. Θ'.

Ἐξομολογήσομαί σοι κύριε ἐν ὅλῃ καρδίᾳ μου, διηγήσομαι πάντα τὰ θαυμάσιά σου. εὐφρανθήσομαι β καὶ ἀγαλλιάσομαι ἐν σοί, γ ψαλῶ τῷ ὀνόματί σου ὕψιστε. ἐν τῷ ἀποστραφῆναι τὸν ἐχθρόν μου εἰς τὰ ὀπίσω, ἀσθενήσουσι καὶ ἀπολοῦνται ἀπὸ προσώπου σου. δ ὅτι ἐποίησας τὴν κρίσιν μου καὶ τὴν δίκην μου, ἐκάθισας ἐπὶ θρόνου ὁ κρίνων δικαιοσύνην. ἐπετίμησας ἔθνεσι, ε καὶ ἀπώλετο ὁ ἀσεβής, τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐξήλειψας εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος.

τοῦ αἰῶνος. τοῦ ἐχθροῦ ἐξέλιπον ζ αἱ ῥομφαῖαι εἰς τέλος, καὶ πόλεις καθεῖλες. ἀπώλετο τὸ μνημόσυνον αὐτῶν η μετ' ἤχου, καὶ ὁ θ κύριος εἰς τὸν αἰῶνα μένει. ι ἡτοίμασεν ἐν κρίσει τὸν θρόνον αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς κρινεῖ τὴν οἰκουμένην ἐν δικαιοσύνῃ, κρινεῖ λαοὺς ἐν εὐθύτητι. καὶ ἐγένετο κύριος καταφυγὴ τῷ κ πένητι, βοηθὸς ἐν εὐκαιρίαις λ ἐν θλίψει. καὶ μ ἐλπισάτωσαν ἐπὶ σὲ οἱ γινώσκοντες τὸ ὄνομά σου, ὅτι οὐκ ἐγκατέλιπες τοὺς ἐκζητοῦντάς σε κύριε. ψάλατε τῷ κυρίῳ ν τῷ κατοικοῦντι ἐν σιών, ἀναγγείλατε ἐν τοῖς ἔθνεσι ξ τὰ ἐπιτηδεύματα αὐτοῦ. ὅτι ἐκζητῶν τὰ αἵματα αὐτῶν ἐμνήσθη, οὐκ ἐπελάθετο τῆς ο δεήσεως τῶν πενήτων. ἐλέησόν με κύριε, ἴδε τὴν ταπείνωσίν μου ἐκ τῶν ἐχθρῶν μου. ὁ ὑψῶν με ἐκ τῶν πυλῶν τοῦ θανάτου, ὅπως ἂν ἐξαγγείλω πάσας τὰς αἰνέσεις σου ἐν ταῖς πύλαις τῆς θυγατρὸς σιών. π ἀγαλλιάσομαι ἐπὶ τῷ σωτηρίῳ σου, ρ ἐνεπάγησαν ἔθνη ἐν διαφθορᾷ ᾗ ἐποίησαν. ἐν παγίδι ταύτῃ ᾗ ἔκρυψαν συνελήφθη ὁ ποὺς αὐτῶν. σ γινώσκεται κύριος κρίματα ποιῶν, τ ἐν τοῖς ἔργοις τῶν χειρῶν αὐτοῦ συνελήφθη ὁ ἁμαρτωλός. υ ΩΔΗ ΔΙΑΨΑΛΜΑΤΟΣ. ἀποστραφήτωσαν οἱ ἁμαρτωλοὶ εἰς τὸν ᾅδην, πάντα τὰ ἔθνη τὰ ἐπιλανθανόμενα τοῦ θεοῦ. φ ὅτι οὐκ εἰς τέλος ἐπιλησθήσεται ὁ πτωχός, ἡ ὑπομονὴ τῶν πενήτων οὐκ ἀπολεῖται εἰς τὸν αἰῶνα. ἀνάστηθι κύριε, χ μὴ κραταιούσθω ἄνθρωπος, κριθήτωσαν ἔθνη ἐνώπιόν σου. ψ κατάστησον κύριε νομοθέτην ἐπ' αὐτούς, γνώτωσαν ἔθνη ὅτι ἄνθρωποί εἰσιν. ΔΙΑΨΑΛΜΑ. ἱνατί κύριε ἀφέστηκας μακρόθεν, ὑπερορᾷς ω ἐν εὐκαιρίαις ἐν θλίψει; ἐν τῷ ὑπερηφανεύεσθαι τὸν ἀσεβῆ, α ἐμπυρίζεται ὁ πτωχός, συλλαμβάνονται ἐν διαβουλίοις οἷς διαλογίζονται. β ὅτι ἐπαινεῖται ὁ ἁμαρτωλὸς ἐν ταῖς ἐπιθυμίαις τῆς ψυχῆς αὐτοῦ, καὶ ὁ ἀδικῶν ἐνευλογεῖται. παρώξυνε τὸν κύριον ὁ ἁμαρτωλός, γ κατὰ τὸ πλῆθος τῆς ὀργῆς αὐτοῦ οὐκ ἐκζητήσει. οὐκ ἔστιν ὁ θεὸς ἐνώπιον αὐτοῦ, βεβηλοῦνται αἱ ὁδοὶ αὐτοῦ ἐν παντὶ καιρῷ. δ ἀνταναιρεῖται τὰ κρίματά σου ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ, πάντων τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ κατακυριεύσει. εἶπε γὰρ ἐν καρδίᾳ αὐτοῦ, ε οὐ μὴ σαλευθῶ ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεὰν ἄνευ κακοῦ. οὗ ἀρᾶς τὸ στόμα αὐτοῦ γέμει καὶ πικρίας καὶ δόλου, ὑπὸ τὴν γλῶσσαν αὐτοῦ κόπος ζ καὶ πόνος. η ἐγκάθηται ἐνέδρᾳ μετὰ πλουσίων ἐν ἀποκρύφοις, τοῦ ἀποκτεῖναι ἀθῷον. οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ εἰς τὸν πένητα ἀποβλέπουσιν, ἐνεδρεύει ἐν ἀποκρύφῳ ὡς λέων θ ἐν τῇ μάνδρᾳ αὐτοῦ. ἐνεδρεύει τοῦ ἁρπάσαι πτωχόν, ἁρπάσαι πτωχὸν ι ἐν τῷ ἑλκύσαι αὐτόν. κ ἐν τῇ παγίδι αὐτοῦ ταπεινώσει αὐτόν, λ κύψει καὶ πεσεῖται ἐν τῷ αὐτὸν κατακυριεῦσαι τῶν πενήτων. εἶπε γὰρ ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ, ἐπιλέλησται ὁ θεός, ἀπέστρεψε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ τοῦ μὴ βλέπειν εἰς τέλος. ἀνάστηθι κύριε ὁ θεός, μ ὑψωθήτω ἡ χείρ σου, μὴ ἐπιλάθῃ τῶν πενήτων. ἕνεκεν τίνος παρώξυνεν ὁ ἀσεβὴς τὸν θεόν; εἶπε γὰρ ἐν καρδίᾳ αὐτοῦ, οὐκ ἐκζητήσει. ν βλέπεις ὅτι σὺ πόνον καὶ θυμὸν κατανοεῖς, τοῦ παραδοῦναι αὐτοὺς εἰς χεῖράς σου. σοὶ ἐγκαταλέλειπται ὁ πτωχός, ξ ὀρφανῷ σὺ ἦσθα βοηθός. σύντριψον τὸν βραχίονα τοῦ ἁμαρτωλοῦ καὶ πονηροῦ, ο ζητηθήσεται ἡ ἁμαρτία αὐτοῦ καὶ οὐ μὴ εὑρεθῇ. βασιλεύσει κύριος εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος, ἀπολεῖσθε ἔθνη ἐκ τῆς γῆς αὐτοῦ. τὴν ἐπιθυμίαν τῶν πενήτων εἰσήκουσε κύριος, π τὴν ἑτοιμασίαν τῆς καρδίας αὐτῶν προσέσχε τὸ οὖς σου, κρῖναι ὀρφανῷ καὶ ταπεινῷ, ἵνα μὴ προσθῇ ἔτι μεγαλαυχεῖν ἄνθρωπος ἐπὶ τῆς γῆς.

α Εἰς τὸ τέλος ὑπὲρ τῶν κρυφίων.] Aquila. τῷ νικοποιῷ νεανιότητος τοῦ υἱοῦ μελῴδημα τοῦ δαυίδ. Symmachus. ἐπινίκιος περὶ θανάτου τοῦ υἱοῦ ᾆσμα τοῦ δαυίδ. Theodotio & V. editio. τῷ νικοποιῷ ὑπὲρ ἀκμῆς. VI. editio. εἰς τὸ τέλος νεανιότητος. β [καὶ ἀγαλλιάσομαι ἐν σοί.] A. & S. καὶ γαυριάσω. γ [ψαλῶ τῷ ὀνόματί σου.] S. ᾄσω τῷ ὀνόματί σου ὕψιστε, ἀναστραπέντων τῶν ἐχθρῶν μου εἰς τὰ ὀπίσω, προσκοψάντων καὶ ἀπολομένων ἐκ προσώπου σου. δ [ἐποίησας τὴν κρίσιν μου καὶ τὴν δίκην μου.] Chrysostomus. ἄλλος, ὑπερεδίκασάς μου. ε [καὶ ἀπώλετο ὁ ἀσεβής.] Chrysost. ἄλλος, ἀπώλεσας. ζ [αἱ ῥομφαῖαι.] A. ἐρημα. S. ἐρείπια. η [μετ' ἤχου.] Chrysost. ἄλλος, σὺν αὐτοῖς. ὁ δὲ ἑβραῖος, ἐμ. θ [καὶ ὁ κύριος εἰς τὸν αἰῶνα μένει.] Chrysost. ἄλλος, καθεδεῖται. ἑβραῖος, ιησήβ. ι [ἡτοίμασεν.] A. & S. ἥδρασεν. κ [τῷ πένητι.] Chrysost. ἄλλος, τῷ ἐπιτετριμμένῳ. ἄλλος, τῷ τεθλασμένῳ. λ [ἐν θλίψει.] Sic legit Clemens Alexand. Strom. 6. habet enim, ἐν εὐκαιρίᾳ καὶ θλίψει. μ [ἐλπισάτωσαν ἐπὶ σέ.] Chrysost. ἄλλος, πεποιθήσουσι, ἀντὶ τοῦ θαρρήσουσι. ν [τῷ κατοικοῦντι ἐν σιών.] Chrysost. ἄλλος, τῷ καθημένῳ. ξ [τὰ ἐπιτηδεύματα αὐτοῦ.] S. μηχανάς. A. ἐναλλαγάς. Chrysost. ἄλλος, ἐν τοῖς λαοῖς τὰ μηχανήματα αὐτοῦ. ο [δεήσεως τῶν πενήτων.] Ita est in Psalterio Romano AA. LL. habent, κραυγῆς. π [ἀγαλλιάσομαι ἐπὶ τῷ σωτηρίῳ σου.] Ita est in Psalterio veteri, & in Romano. sed AA. LL. habent. ἀγαλλιασόμεθα. ρ [ἐνεπάγησαν ἔθνη ἐν διαφθορᾷ ᾗ ἐποίησαν.] Chrysost. ἄλλος, ἐβαπτίσθησαν. σ [γινώσκεται κύριος κρίματα ποιῶν.] Chrysost. ἄλλος, ἐγνώσθη κρίμα ποιήσας. τ [ἐν τοῖς ἔργοις τῶν χειρῶν αὐτοῦ. Chrysost. ἄλλος, ταρσῶν αὐτοῦ. υ [ΩΔΗ ΔΙΑΨΑΛΜΑΤΟΣ.] A. ᾠδὴ ἀεί. S. μέλος διαψάλματος. φ [ὅτι οὐκ εἰς τέλος ἐπιλησθήσεται ὁ πτωχός.] Chrysost. ἄλλος, οὐ γὰρ εἰς τέλος ἡ προσδοκία πραέων ἐπιλησθήσεται. χ [μὴ κραταιούσθω ἄνθρωπος.] Chrysost. ἄλλος, μὴ θρασυνέσθω. ψ [κατάστησον κύριε νομοθέτην ἐπ' αὐτούς.] A. θοῦ κύριε φόβημα αὐτοῖς. Th. κατάστησον κύριε φόβον αὐτοῖς. S. τάξον κύριε νόμον αὐτοῖς. Aliud Scholion. ἄλλος, ἐπίλαμψαι. ω [ἐν εὐκαιρίαις.] A. εἰς καιρόν. S. ἐν καιροῖς θλίψεως. α [ἐμπυρίζεται ὁ πτωχός.] A. ἐκκαίεται. S. φλέγεται. β [ὅτι ἐπαινεῖται ὁ ἁμαρτωλὸς ἐν ταῖς ἐπιθυμίαις.] Chrysost. ἄλλος, ὅτι αἰνέσας παράνομος κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν, καὶ πλεονέκτης εὐλογήσας, παρώξυνε τὸν κύριον. ὅταν ὑψωθῇ ὁ θυμὸς αὐτοῦ, οὐκ ἐκζητεῖ. ἄλλος, ὅτι ὕμνησεν ἐπὶ πόθῳ ψυχῆς αὐτοῦ, καὶ πλεονέκτης εὐλογήσας ἔδυσε τὸν κύριον. ἀσεβὴς κατὰ μετεωρισμὸν θυμοῦ αὐτοῦ οὐ μὴ ἐκζητήσῃ. οὐκ ἔστι θεὸς πάσαις ἐννοίαις αὐτοῦ. ἄλλος. δι' ὅλων τῶν ἐνθυμημάτων αὐτοῦ. γ [κατὰ τὸ πλῆθος τῆς ὀργῆς αὐτοῦ.] Theodoretus. ἐνταῦθα εἰς τό, αὐτοῦ, ὑποστικτέον. οὐκ ἐκζητήσει, ἀντὶ τοῦ, παρώξυνε τὸν κύριον, λέγων οὐκ ἐκζητήσει. quæ distinctio in libris Græcis non extat. δ [ἀνταναιρεῖται τὰ κρίματά σου ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ.] Chrysost. ἄλλος, ἦρται ἡ κρίσις σου. πάντων τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ κατακυριεύσει. εἶπε γὰρ ἐν καρδίᾳ αὐτοῦ. ε [οὐ μὴ σαλευθῶ.] S. οὐ περιτραπήσομαι εἰς γενεὰν καὶ γενεάν. ζ [καὶ πόνος.] Chrysost. ἄλλος, ἀνωφελές. η [ἐγκάθηται ἐνέδρᾳ.] S. ἐγκάθηται ἐνεδρεύων περὶ τὰς αὐλὰς ἐν ἀποκρύφοις ἀποκτεῖναι ἀναίτιον. θ [ἐν τῇ μάνδρᾳ αὐτοῦ.] Chrysost. ἄλλος, ἐν τῷ περιφράγματι αὐτοῦ. ι [ἐν τῷ ἑλκύσαι αὐτόν.] Chrysost. ἐν ἑλκυσμῷ αὐτοῦ. κ [ἐν τῇ παγίδι αὐτοῦ.] Chrysost. ἄλλος, ἐν τῇ σαγήνῃ. λ [κύψει καὶ πεσεῖται ἐν τῷ αὐτὸν κατακυριεῦσαι τῶν πενήτων.] Chrysost. ἄλλος, ὁ δὲ θλασθεὶς καμφθήσεται ἐπιπεσόντος αὐτοῦ μετὰ τῶν ἰσχυρῶν αὐτοῦ τοῖς ἀσθενέσιν. μ [ὑψωθήτω ἡ χείρ σου.] Chysost. ἄλλος, ἔπαρον τὴν χεῖρά σου. ν [βλέπεις ὅτι σὺ πόνον καὶ θυμὸν κατανοεῖς.] S. ὁρᾷς ὅτι σὺ μόχθον καὶ παροργισμὸν ἐπιβλέπεις, ἵνα δοθῶσιν εἰς χεῖράς σου. A. εἶδες ὅτι σὺ πόνον καὶ παροργισμὸν ἐπιβλέπεις. ξ [ὀρφανῷ σὺ ἦσθα βοηθῶν] Chrysost. ἄλλος, σὺ ἐγένου. ἄλλος, σὺ

σι. ε [ζητηθήσεται ἡ ἁμαρτία αὐτοῦ, καὶ οὐ μὴ εὑρεθῇ] S. ἐκζητηθήσεται ἡ ἀσέβεια αὐτοῦ ἵνα μὴ εὑρεθῇ αὐτῆς. ϛ [τὴν ἑτοιμασίαν τῆς καρδίας αὐτῶν προσέσχε τὸ οὖς σου.] Chrysost. ἄλλος, τὴν πρόθεσιν τῆς καρδίας αὐτῶν προσέχει τὸ οὖς σου. ζ [κρῖναι ὀρφανῷ καὶ ταπεινῷ.] Chrysost. ἄλλος, κρῖναι ὀρφανῷ καὶ τεθλασμένῳ.

Εἰς τὸ τέλος ψαλμὸς τῷ Δαυίδ. Ι΄.

ΕΠὶ τῷ κυρίῳ πέποιθα, πῶς ἐρεῖτε τῇ ψυχῇ μου, α μεταναστεύου ἐπὶ τὰ ὄρη ὡς στρουθίον; ὅτι ἰδοὺ οἱ ἁμαρτωλοὶ ἐνέτειναν τόξον, β ἡτοίμασαν βέλη εἰς φαρέτραν, γ τοῦ κατατοξεῦσαι ἐν σκοτομήνῃ τοὺς εὐθεῖς τῇ καρδίᾳ. δ ὅτι ἃ κατηρτίσω καθεῖλον, ε ὁ δὲ δίκαιος τί ἐποίησε; κύριος ἐν ναῷ ἁγίῳ αὐτοῦ, κύριος ἐν οὐρανῷ ὁ θρόνος αὐτοῦ. οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ζ εἰς τὸν πένητα ἀποβλέπουσι, τὰ βλέφαρα αὐτοῦ ἐξετάζει τοὺς υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων. η κύριος ἐξετάζει τὸν δίκαιον καὶ τὸν ἀσεβῆ, ὁ δὲ ἀγαπῶν ἀδικίαν μισεῖ τὴν ἑαυτοῦ ψυχήν. θ ἐπιβρέξει ἐπὶ ἁμαρτωλοὺς παγίδας, πῦρ καὶ θεῖον καὶ πνεῦμα καταιγίδος ἡ μερὶς τοῦ ποτηρίου αὐτῶν. ὅτι δίκαιος κύριος καὶ δικαιοσύνας ἠγάπησεν, ι εὐθύτητα εἶδε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ.

α Μεταναστεύου ἐπὶ τὰ ὄρη.] Chrysost. ἄλλος, ἀνάστατοῦ εἰς ὄρη. ἄλλος, μετακινοῦ. β [ἡτοίμασαν βέλη εἰς φαρέτραν.] Aquila & Symmachus. ἥδρασαν βέλος αὐτῶν ἐπὶ τὴν νευράν. γ [τοῦ κατατοξεῦσαι ἐν σκοτομήνῃ τοὺς εὐθεῖς τῇ καρδίᾳ.] VI. editio. εἰς τὸ ἐπιδεῖξαι τὸ σκότος εἰς φῶς. S. ὡς ἐν ζόφῳ. δ [ὅτι ἃ κατηρτίσω, καθεῖλον.] VI. editio. ὅτι αἱ διαδοχαί. Chrysost. ἄλλος, ὅτι αἱ διδασκαλίαι συντεθρίψονται. A. ὅτι οἱ θεμέλιοι καθαιρεθήσονται. S. ὅτι οἱ θεσμοὶ κατελύθησαν. ε [ὁ δὲ δίκαιος τί ἐποίησε;] A. δίκαιος τί κατηργάσατο; S. δίκαιος τί ἔδρασεν; ζ [εἰς τὸν πένητα ἀποβλέπουσιν.] Scholion. τὸ εἰς τὸν πένητα ἐν τῇ σελίδι τῶν ο. ἔκειτο μόνον ἀμφιβόλως. Hoc quidem in Hebraico non est. Theodotio. ἐπιβλέπουσιν. A. ὁραματίζονται. η [κύριος ἐξετάζει τὸν δίκαιον καὶ τὸν ἀσεβῆ.] Chrysost. ἄλλος, κύριος δίκαιος ἐξεταστής. ἄλλος, δίκαιον δοκιμάζει, καὶ ἀσεβῆ. καὶ ἀγαπῶντα ἄδικα ἐμίσησεν ἡ ψυχὴ αὐτοῦ. ἄλλος, ὁ ἀγαπῶν ἀδικίαν, μισεῖ τὴν ἑαυτοῦ ψυχήν. θ [ἐπιβρέξει ἐπὶ ἁμαρτωλοὺς παγίδας.] Chrysost. ἄλλος, ὕσει ἐπὶ παρανόμους ἄνθρακας. ι [εὐθύτητα εἶδε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ.] Chrysost. ἄλλος, εὐθύτητας ὄψεται τὸ πρόσωπον αὐτῶν. τῶν δικαίων, ἢ αὐτοῦ τοῦ θεοῦ.

Εἰς τὸ τέλος ὑπὲρ τῆς ὀγδόης, ψαλμὸς τῷ Δαυίδ. ΙΑ΄.

ΣΩσόν με κύριε, ὅτι α ἐκλέλοιπεν ὅσιος, ὅτι β ὠλιγώθησαν αἱ ἀλήθειαι ἀπὸ τῶν υἱῶν τῶν ἀνθρώπων. μάταια ἐλάλησεν ἕκαστος πρὸς τὸν πλησίον αὐτοῦ, χείλη δόλια γ ἐν καρδίᾳ, καὶ ἐν καρδίᾳ ἐλάλησαν. ἐξολοθρεύσαι κύριος πάντα τὰ χείλη τὰ δόλια, καὶ γλῶσσαν μεγαλορρήμονα. τοὺς εἰπόντας δ τὴν γλῶσσαν ἡμῶν μεγαλυνοῦμεν, τὰ χείλη ἡμῶν ε παρ' ἡμῶν ἐστι, τίς ἡμῶν κύριός ἐστιν; ζ ἀπὸ τῆς ταλαιπωρίας τῶν πτωχῶν, καὶ ἀπὸ τοῦ στεναγμοῦ τῶν πενήτων νῦν ἀναστήσομαι λέγει κύριος. η θήσομαι ἐν σωτηρίῳ, παρρησιάσομαι ἐν αὐτῷ. τὰ λόγια κυρίου, λόγια ἁγνά, ἀργύριον θ πεπυρωμένον, δοκίμιον τῇ γῇ, κεκαθαρισμένον ἑπταπλασίως. ι σὺ κύριε φυλάξεις ἡμᾶς, κ καὶ διατηρήσεις ἡμᾶς ἀπὸ τῆς γενεᾶς ταύτης, καὶ εἰς τὸν αἰῶνα. λ κύκλῳ οἱ ἀσεβεῖς περιπατοῦσι, μ κατὰ τὸ ὕψος σου ἐπολυώρησας τοὺς υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων.

α Ἐκλέλοιπεν ὅσιος.] Aquila ἁγνός. β [ὠλιγώθησαν αἱ ἀλήθειαι.] Symmachus. αἱ πίστεις. Chrysost. ἄλλος, ἐπερανθησαν πιστοί. γ [ἐν καρδίᾳ καὶ ἐν καρδίᾳ ἐλάλησαν.] AA.LL. ἐλάλησαν κακά. S. χείλη δόλια ἐν καρδίᾳ ἄλλη καὶ ἄλλη λαλεῖ. δ [τὴν γλῶσσαν ἡμῶν μεγαλυνοῦμεν.] Chrysost. ἄλλος, δυναστεύσομεν. ε [παρ' ἡμῶν.] In AA.LL. est, παρ' ἡμῖν. vulgata Latina editio & Psalterium Romanum habent, a nobis. S. Augustinus, apud nos. Aquila. χείλη πάρεστιν ἡμῖν. τίς δεσπότης ἡμῶν; Chrysost. ἄλλος, σὺν ἡμῖν πάρεστιν. τίς κυριεύσει ἡμῶν; ζ [ἀπὸ τῆς ταλαιπωρίας τῶν πτωχῶν καὶ ἀπὸ τοῦ στεναγμοῦ τῶν πενήτων.] A. ἀπὸ προνομῆς πενήτων, ἀπὸ οἰμωγῆς πτωχῶν. S. διὰ κακοπάθειαν πτωχῶν, διὰ οἰμωγὴν πενήτων. η [θήσομαι ἐν σωτηρίῳ, παρρησιάσομαι ἐν αὐτῷ.] S. τάξω σωτήριον ἐμφανές: Chrysost. τουτέστι φανερῶς σώσω. ἄλλος, ἐν σωτηρίᾳ σου. θ [πεπυρωμένον δοκίμιον τῇ γῇ.] A. χωροῦν τῇ γῇ διυλισμένον. Chrysost. ὁ δὲ ἑβραῖος τὸ χωνευόμενον, τὸ ῥέον ἐν τῇ γῇ. ι [σὺ κύριε φυλάξεις ἡμᾶς.] Chrysost. ἄλλος, φυλάξεις αὐτούς. ἄλλος, φυλάξεις αὐτά. κ [διατηρήσεις ἡμᾶς ἀπὸ τῆς γενεᾶς ταύτης καὶ εἰς τὸν αἰῶνα.] Chrysost. ἄλλος. ἅμα τῇ γενεᾷ τῇ εἰς τὸν αἰῶνα. λ [κύκλῳ οἱ ἀσεβεῖς περιπατοῦσι.] Chrysost. ἄλλος, περιπατήσουσι. μ [κατὰ τὸ ὕψος σου ἐπολυώρησας τοὺς υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων.] Chrysost. ἕτερος, κατὰ τὸ ὕψος δυνισμένοι τοῖς υἱοῖς τῶν ἀνθρώπων. ἄλλος, ὅταν ὑψωθῶσιν οἱ εὐτελεῖς τῶν υἱῶν τῶν ἀνθρώπων. ὁ δὲ ἑβραῖος, χάρμ ζολλὼθ λεβνὴ ἀδάμ. VI. editio. ἐξουθένησας. Theodoretus. ὕψος μὲν τὴν δύναμιν λέγει, πολυωρίαν δὲ τὴν πολυχρονιότητα. ἵνα ᾖ τὸ λεγόμενον τοιοῦτο. διὰ τῆς σῆς ἰσχύος πολυχρονιότητα καὶ αἰώνιον ζωὴν ἡμῖν δέδωκας. μετὰ γὰρ τὴν σωτήριον ἀνάστασιν, εἰς ἀπεράντους αἰῶνας τὰ τῆς ζωῆς ἡμῖν ἐκτείνεται. ἄλλος. ἐπολυώρησας, πολλῆς φροντίδος ἠξίωσας.

Εἰς τὸ τέλος ψαλμὸς α τῷ Δαυίδ. ΙΒ΄.

ΕΩς β πότε κύριε ἐπιλήσῃ μου εἰς τέλος, ἕως πότε γ ἀποστρέψεις τὸ πρόσωπόν σου ἀπ' ἐμοῦ, δ ἕως τίνος θήσομαι βουλὰς ἐν ψυχῇ μου, ε ὀδύνας ἐν καρδίᾳ μου ἡμέρας; ἕως πότε ὑψωθήσεται ὁ ἐχθρός μου ἐπ' ἐμέ, ἐπίβλεψον, εἰσάκουσόν μου κύριε ὁ θεός μου. φώτισον τοὺς ὀφθαλμούς μου, μή ποτε ὑπνώσω εἰς θάνατον, μή ποτε εἴπῃ ὁ ἐχθρός μου, ἴσχυσα πρὸς αὐτόν. οἱ θλίβοντές με ἀγαλλιάσονται ἐὰν σαλευθῶ, ἐγὼ δὲ ἐπὶ τῷ ἐλέει σου ἤλπισα. ἀγαλλιάσεται ἡ καρδία μου ἐν τῷ σωτηρίῳ σου, ζ ᾄσω τῷ κυρίῳ τῷ εὐεργετήσαντί με, καὶ ψαλῶ τῷ ὀνόματι κυρίου τοῦ ὑψίστου.

α Τῷ Δαυίδ.] Scholion. Δαυὶδ ἑρμηνεύεται, ἱκανὸς χειρὶ καὶ μόνος, καὶ πεποθημένος, καὶ ἔστιν ἀγαπητός. β [ἕως πότε κύριε ἐπιλήσῃ μου εἰς τέλος.] Chrysostomus. ἄλλος, ἐκλανθάνῃ τέλεον, ἄλλος, εἰς νῖκος. γ [ἀποστρέψεις.] Aquila. Symmachus, & Theodotio. κρύψεις. δ [ἕως τίνος θήσομαι βουλὰς ἐν ψυχῇ μου.] Chrysost. ἄλλος. τάξω γνώμας. ε [ὀδύνας ἐν καρδίᾳ μου.] S. μερίμναν ἐν τῇ διανοίᾳ μου καθημέραν. A. Th. vt LXX. ζ [ᾄσω τῷ κυρίῳ.] Hesychius. τοῦτον τὸν στίχον δύο ζυγαὶ τῶν οβ. ἑρμηνευτῶν εἶπον. διότι παράκειται τὸ σημεῖον τὸ διὰ τοῦ μέλανος ὃ λέγεται λημνίσκος. διὰ μὲν τῆς κεραίας τῆς μέσης σημαίνει τὸν στίχον. διὰ δὲ τῶν δύο στιγμῶν τῆς ἐπάνωθεν καὶ τῆς ὑποκάτω τὰς δύο ζυγὰς τῶν ἑρμηνευτῶν ἠνίξατο. Apparet ᾄσω τῷ κυρίῳ, & ψαλῶ τῷ ὀνόματι κυρίου, geminam esse interpretationem, quæ adiacente lemnisco, punctisque hinc inde adiunctis, olim indicabatur. Quare de hoc eodem versiculo, καὶ ψαλῶ τῷ ὀνόματι κυρίου τοῦ ὑψίστου, ita legitur in Scholio. οὐκ ἔκειτο παρ' οὐδενὶ ἐν τῷ τετρασελίδῳ, οὔτε ἐν τῷ Εὐσεβίου τοῦ Παμφίλου οὔτε ἐν τῷ ἑβραϊκῷ. Ita in quibusdam exemplaribus hoc fuit, defuit in alijs.

Εἰς τὸ

Εἰς τὸ τέλος ψαλμὸς τοῦ δαυίδ. ΙΓ'.

Εἶπεν ἄφρων ἐν καρδίᾳ αὐτοῦ, οὐκ ἔστι θεός. α διέφθειραν καὶ ἐβδελύχθησαν ἐν ἐπιτηδεύμασιν, οὐκ ἔστι ποιῶν χρηστότητα οὐκ ἔστιν ἕως ἑνός. κύριος ἐκ τοῦ οὐρανοῦ διέκυψεν ἐπὶ τοὺς υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων, τοῦ ἰδεῖν εἰ ἔστι συνιῶν ἢ ἐκζητῶν τὸν θεόν. πάντες ἐξέκλιναν, ἅμα ἠχρειώθησαν, οὐκ ἔστι ποιῶν χρηστότητα, οὐκ ἔστιν ἕως ἑνός. β τάφος ἀνεῳγμένος ὁ λάρυγξ αὐτῶν, ταῖς γλώσσαις αὐτῶν ἐδολιοῦσαν, ἰὸς ἀσπίδων ὑπὸ τὰ χείλη αὐτῶν. ὧν τὸ στόμα ἀρᾶς καὶ πικρίας γέμει, ὀξεῖς οἱ πόδες αὐτῶν ἐκχέαι αἷμα. σύντριμμα καὶ ταλαιπωρία ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτῶν, καὶ ὁδὸν εἰρήνης οὐκ ἔγνωσαν, οὐκ ἔστι φόβος θεοῦ ἀπέναντι τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν. γ οὐχὶ γνώσονται πάντες οἱ ἐργαζόμενοι τὴν ἀνομίαν, οἱ κατέσθοντες τὸν λαόν μου δ βρώσει ἄρτου; τὸν κύριον οὐκ ἐπεκαλέσαντο, ἐκεῖ ἐδειλίασαν φόβῳ, ε οὗ οὐκ ἦν φόβος. ὅτι ὁ θεὸς ἐν γενεᾷ δικαίᾳ, βουλὴν πτωχοῦ κατῃσχύνατε, ὅτι κύριος ἐλπὶς αὐτοῦ ἐστι. τίς δώσει ἐκ σιὼν τὸ σωτήριον τοῦ ἰσραήλ; ἐν τῷ ἐπιστρέψαι κύριον τὴν αἰχμαλωσίαν τοῦ λαοῦ αὐτοῦ, ζ ἀγαλλιάσθω ἰακὼβ, καὶ εὐφρανθήτω ἰσραήλ.

α Διέφθειραν.] Sic in Hebraico. AA. LL. habent, διεφθάρησαν. β [τάφος ἀνεῳγμένος.] Hæc & quæ sequuntur vsque ad, οὐχὶ γνώσονται, absunt a plerisque libris. habet tamẽ Iustinus, & sunt in Psalterio Romano & Arabico, itẽ in Aethiopico. at in cõmẽtarijs Græcis addita sunt margini, cum hoc Scholio. οὐδαμοῦ κεῖνται τῶν ψαλμῶν, πόθεν δὲ ὁ ἀπόστολος εἴληφεν αὐτοὺς, ζητητέον. Aliud Schol. Διόδωρος, καὶ Θεόδωρος, καὶ Κύριλλος, καὶ Δίδυμος, τάφος ἀνεῳγμένος ὁ λάρυγξ αὐτῶν, ταῖς γλώσσαις αὐτῶν ἐδολιοῦσαν, ἰὸς ἀσπίδων ὑπὸ τὰ χείλη αὐτῶν. ὧν τὸ στόμα ἀρᾶς καὶ πικρίας γέμει, ὀξεῖς οἱ πόδες αὐτῶν ἐκχέαι αἷμα. σύντριμμα καὶ ταλαιπωρία ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτῶν. ἐν δὲ τῷ ἑξαπλῷ ταῦτα οὐχ εὕρηται. γ [οὐχὶ γνώσονται.] Aquila. μὴ οὐκ ἐπέγνωσαν. Symmachus. μὴ γνώσονται. δ [βρώσει ἄρτου.] S. ὡσεὶ ἄρτον. ε [οὗ οὐκ ἦν φόβος.] Sch. τὸ, οὐκ ἦν φόβος, οὐκ εἴρηται τοῖς ἄλλοις τρισίν. ζ [ἀγαλλιάσθω ἰακὼβ, καὶ εὐφρανθήτω ἰσραήλ.] Sic & in Psalterio Romano. in cæteris vero libris est, ἀγαλλιάσεται καὶ εὐφρανθήσεται.

Ψαλμὸς τοῦ δαυίδ. ΙΔ'.

Κύριε, τίς παροικήσει ἐν τῷ σκηνώματί σου; καὶ τίς κατασκηνώσει ἐν τῷ ὄρει τῷ ἁγίῳ σου; πορευόμενος ἄμωμος, καὶ ἐργαζόμενος δικαιοσύνην. λαλῶν ἀλήθειαν ἐν καρδίᾳ αὐτοῦ, ὃς οὐκ ἐδόλωσεν ἐν γλώσσῃ αὐτοῦ. οὐδὲ ἐποίησε τῷ πλησίον αὐτοῦ κακὸν, καὶ ὀνειδισμὸν οὐκ ἔλαβεν ἐπὶ τοὺς ἔγγιστα αὐτοῦ. ἐξουδένωται ἐνώπιον αὐτοῦ πονηρευόμενος, τοὺς δὲ φοβουμένους κύριον δοξάζει. α ὁ ὀμνύων τῷ πλησίον αὐτοῦ καὶ οὐκ ἀθετῶν, τὸ ἀργύριον αὐτοῦ οὐκ ἔδωκεν ἐπὶ τόκῳ, καὶ δῶρα β ἐπ' ἀθώοις οὐκ ἔλαβεν. ὁ ποιῶν ταῦτα, οὐ σαλευθήσεται εἰς τὸν αἰῶνα.

α Ὁ ὀμνύων τῷ πλησίον αὐτοῦ καὶ οὐκ ἀθετῶν.] Symmachus ὀμόσας ἑταίρῳ [ἑταῖρος ἐστι] καὶ μὴ ἀλλάσσων. Aquila & Theodotio. τῷ κακῶσαι. β [ἐπ' ἀθώοις.] A. τὰ κατὰ ἀνόφρονος καὶ ἀπλοῦ. S. κατὰ ἀθώου φρονος καὶ ἀμώμου.

Στηλογραφία τοῦ δαυίδ. ΙΕ'.

Φύλαξόν α με κύριε, ὅτι ἐπὶ σοὶ ἤλπισα. εἶπα τῷ κυρίῳ, κύριός μου εἶ σὺ, β ὅτι τῶν ἀγαθῶν μου οὐ χρείαν ἔχεις. τοῖς ἁγίοις τοῖς ἐν τῇ γῇ αὐτοῦ γ ἐθαυμάστωσε, πάντα τὰ θελήματα αὐτοῦ ἐν αὐτοῖς. δ ἐπληθύνθησαν αἱ ἀσθένειαι αὐτῶν, μετὰ ταῦτα ἐτάχυναν. ε οὐ μὴ συναγάγω τὰς συναγωγὰς αὐτῶν ἐξ αἱμάτων, οὐδὲ μὴ μνησθῶ τῶν ὀνομάτων αὐτῶν διὰ χειλέων μου. κύριος μερὶς τῆς κληρονομίας μου καὶ τοῦ ποτηρίου μου, σὺ εἶ ὁ ἀποκαθιστῶν τὴν κληρονομίαν μου ἐμοί. σχοινία ἐπέπεσάν μοι ἐν τοῖς κρατίστοις, καὶ γὰρ ἡ κληρονομία μου κρατίστη μοί ἐστιν. εὐλογήσω τὸν κύριον τὸν συνετίσαντά με, ἔτι δὲ καὶ ἕως νυκτὸς ἐπαίδευσάν με οἱ νεφροί μου. προωρώμην τὸν κύριον ἐνώπιόν μου διαπαντὸς, ὅτι ἐκ δεξιῶν μού ἐστιν ἵνα μὴ σαλευθῶ. διὰ τοῦτο ηὐφράνθη ἡ καρδία μου, καὶ ἠγαλλιάσατο ἡ γλῶσσά μου, ἔτι δὲ καὶ ἡ σάρξ μου κατασκηνώσει ἐπ' ἐλπίδι. ὅτι οὐκ ἐγκαταλείψεις τὴν ψυχήν μου εἰς ᾅδην, οὐδὲ δώσεις τὸν ὅσιόν σου ἰδεῖν διαφθοράν. ἐγνώρισάς μοι ὁδοὺς ζωῆς, ζ πληρώσεις με εὐφροσύνης η μετὰ τοῦ προσώπου σου, τερπνότητες ἐν τῇ δεξιᾷ σου εἰς τέλος.

α Φύλαξόν με κύριε.] Aquila, & Theodotio. ἰσχυρέ. β [ὅτι τῶν ἀγαθῶν μου.] A. ἀγαθωσύνη μου οὐ μὴ ἐπὶ σέ. Symmachus. ἀγαθόν μοι οὐκ ἔστιν ἄνευ σοῦ. γ [ἐθαυμάστωσε πάντα τὰ θελήματα αὐτοῦ ἐν αὐτοῖς.] A. ὑπερμεγέθεσί μου πᾶν θέλημα ἐν αὐτοῖς. S. εἰς τοὺς μεγάλους πᾶν τὸ θέλημά μου ἐν αὐτοῖς. Th. θαυμαστόν μοι πάντα τὰ θελήματά μου ἐν αὐτοῖς. δ [ἐπληθύνθησαν αἱ ἀσθένειαι αὐτῶν.] A. πληθυνθήσονται διαπονήματα αὐτῶν. S. πολλαὶ αἱ κακοπάθειαι αὐτῶν ἀκολουθοῦσαι ταχέως. Th. ἐπληθύνθησαν τὰ εἴδωλα αὐτῶν. εἰς τὰ ὀπίσω ἐτάχυναν. ε. [οὐ μὴ συναγάγω.] A. οὐ μὴ σπείσω σπονδὰς αὐτῶν ἐξ αἱμάτων. ζ [πληρώσεις με εὐφροσύνης.] A. T. πλησμονὴ εὐφροσυνῶν. [illegible] ἑπτὰ εὐφροσύνας. η [μετὰ τοῦ προσώπου σου.] S. παρὰ τῷ προσώπῳ σου.

Προσευχὴ τοῦ δαυίδ. Ις'.

Εἰσάκουσον κύριε α τῆς δικαιοσύνης μου, πρόσχες β τῇ δεήσει μου. ἐνώτισαι τὴν προσευχήν μου οὐκ ἐν χείλεσι δολίοις. ἐκ προσώπου σου τὸ κρίμα μου γ ἐξέλθοι, δ οἱ ὀφθαλμοί μου ἰδέτωσαν εὐθύτητας. ἐδοκίμασας τὴν καρδίαν μου, ἐπεσκέψω νυκτὸς, ἐπύρωσάς με, καὶ οὐχ εὑρέθη ἐν ἐμοὶ ἀδικία. ὅπως ἂν μὴ λαλήσῃ τὸ στόμα μου τὰ ἔργα τῶν ἀνθρώπων, διὰ τοὺς λόγους τῶν χειλέων σου ἐγὼ ε ἐφύλαξα ὁδοὺς σκληράς. ζ κατάρτισαι τὰ διαβήματά μου ἐν ταῖς τρίβοις σου, ἵνα μὴ σαλευθῇ τὰ διαβήματά μου. ἐγὼ ἐκέκραξα, ὅτι ἐπήκουσάς μου ὁ θεὸς, κλῖνον τὸ οὖς σου ἐμοὶ, καὶ εἰσάκουσον τῶν ῥημάτων μου. θαυμάστωσον τὰ ἐλέη σου ὁ σώζων τοὺς ἐλπίζοντας ἐπὶ σέ.

ἐκ τῶν ἀνθεστηκότων τῇ δεξιᾷ σου. φύλαξόν με ὡς κόρην ὀφθαλμοῦ. ἐν σκέπῃ τῶν πτερύγων σου σκεπάσεις με, ἀπὸ προσώπου ἀσεβῶν τῶν ταλαιπωρησάντων με. οἱ ἐχθροί μου τὴν ψυχήν μου περιέσχον, η τὸ στέαρ αὐτῶν συνέκλεισαν, τὸ στόμα αὐτῶν ἐλάλησεν ὑπερηφανίαν. θ ἐκβαλόντες με νυνὶ περιεκύκλωσάν με, τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν ἔθεντο ι ἐκκλῖναι ἐν τῇ γῇ. κ ὑπέλαβόν με ὡσεὶ λέων ἕτοιμος εἰς θήραν, καὶ ὡσεὶ σκύμνος οἰκῶν ἐν ἀποκρύφοις. ἀνάστηθι κύριε λ πρόφθασον αὐτούς, καὶ ὑποσκέλισον αὐτούς, ῥῦσαι τὴν ψυχήν μου ἀπὸ ἀσεβοῦς, ῥομφαίαν σου ἀπὸ ἐχθρῶν τῆς χειρός σου. κύριε μ ἀπολύων ἀπὸ γῆς, διαμέρισον αὐτοὺς ἐν τῇ ζωῇ αὐτῶν, καὶ ν τῶν κεκρυμμένων σου ἐπλήσθη ἡ γαστὴρ αὐτῶν. ξ ἐχορτάσθησαν ὑείων, καὶ ἀφῆκαν τὰ κατάλοιπα τοῖς νηπίοις αὐτῶν. ἐγὼ δὲ ἐν δικαιοσύνῃ ὀφθήσομαι τῷ προσώπῳ σου, χορτασθήσομαι ο ἐν τῷ ὀφθῆναι τὴν δόξαν σου.

α Δικαιοσύνης μου.] Scholion. οἱ ἄλλοι τό, μου, οὐ προσέθηκαν. ἀλλ' ὁ μὲν Σύμμαχος καὶ Θεοδοτίων, κύριον δικαιοσύνης τοῦ θεοῦ, ὠνομάκασιν. ὁ δὲ Ἀκύλας, εἰσάκουσον δίκαιον, ἀντὶ τοῦ, δικαίως. β [τῇ δεήσει μου.] A. αἰνέσει μου. γ [ἐξέλθοι.] Symmachus. ἐξελεύσεται. δ [οἱ ὀφθαλμοί μου.] Aliquot libri habent, ὀφθαλμοί σου. & ita quoq. est in vulgata Latina editione, & in Psalterio Romano. ε [ἐγὼ ἐφύλαξα ὁδοὺς σκληράς.] S. ὁδοὺς ἐφυλαξάμην παραβάτου. ζ [κατάρτισαι.] S. συγκράτησον. Theodotio. τελείωσον. η [τὸ στέαρ αὐτῶν συνέκλεισαν.] S. τῷ στέατι αὐτῶν ἀπεφράγησαν. θ [ἐκβαλόντες με.] S. μακαρίζοντές με παραχρῆμα περιεκύκλωσαν. ι [ἐκκλῖναι ἐν τῇ γῇ.] S. ἑτεροκλινεῖν ἐν τῇ γῇ. A. τοῦ ἐκκλῖναι ἐν τῇ γῇ. κ [ὑπέλαβόν με.] Theodoretus. ἀντὶ τοῦ περιμένουσιν, εἶπεν τό, ὑπέλαβον. λ [πρόφθασον αὐτούς, καὶ ὑποσκέλισον αὐτούς.] A. πρόφθασον τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, κάμψον αὐτόν. S. πρόφθασον τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, καὶ ὄκλασον αὐτόν. μ [ἀπολύων ἀπὸ γῆς.] Theodoretus ad hūc locum ita scribit. τῷ ὅρῳ σου γάρ φησι τοὺς ἀνθρώπους παραπέμπεις εἰς θάνατον. σὺ γὰρ εἶπας, γῆ εἶ, καὶ εἰς γῆν ἀπελεύσῃ. Ad verba autem sequentia, διαμέρισον αὐτούς, affert hæc. ἐγὼ δέ, εἰ καὶ σοὶ θανάτῳ παραπέμψαι ῥᾴδιον, ἀλλ' οὖν ἱκετεύω ζῶντας αὐτοὺς σκεδασθῆναι, καὶ τὴν κακὴν αὐτῶν συμφωνίαν διαλυθῆναι. Suidas. ἀπολύων, τῷ θανάτῳ παραπέμπων. δαυίδ. κύριε ἀπολύων ἀπὸ γῆς διαμέρισον αὐτοὺς ἐν τῇ ζωῇ αὐτῶν. ἄλλος δὲ ἑρμηνευτής, ἀπὸ ὀλίγων, φησί. Psalterium vetus habet, perdens de terra. & S. Augustinus in epist LIX. ad Paulinum testatur in vno Græco codice se reperisse, quod Latini sui haberent, Domine perdens de terra. cæteri vero libri. Cyrillus & Didymus habent ἀπὸ ὀλίγων ἀπὸ γῆς. & S. Augustinus in eadem epist. fatetur ita se in alio codice Græco reperisse, quemadmodum ipse Paulinus posuerat, à paucis de terra. A. κύριε ἀπὸ τεθνηκότων ἐκ καταδύσεως μέρος αὐτῶν ἐν ζωῇ. S. κύριε ἀπὸ τῶν νεκρῶν ἐνδεδυκότων ἡ μερὶς ἐν ζωῇ. ν [τῶν κεκρυμμένων σου.] S. ἀποθέτων. ξ [ἐχορτάσθησαν ὑείων.] Ita L. V. quòd autem in antiquioribus libris scriptū esset sine accentu, & librarijs vsitatū foret ad ι litteram adiungere ε, vicissimq. ad ε adiungere ι, inde videtur duplex scriptura fluxisse, (quod etiam innuit S. Augustinus) vt in Græcis codicibus partim sit υἱῶν, partim ὑείων, siue, ὑῶν. In Scholio quidem ad marginem apposito ad verbum ὑῶν, hæc leguntur: ἀντὶ τοῦ ἀκαθαρσίας. οὐ μόνον δὲ αὐτοὶ ἀκάθαρτοι γεγόνασιν, ἀλλὰ καὶ τοῖς τέκνοις αὐτῶν τῆς ἀκαθαρσίας μετέδωκαν. In alijs etiam commentarijs est ὑῶν, atque ad eum locum sic legitur. ἐχορτάσθησαν τῶν παρανομούντων. καὶ ἄλλως. πάσης φησὶ παρανομίας ἐνεπλήσθησαν καὶ εἰς παῖδας δὲ αὐτῶν παρέπεμψαν. Apollinarius in metaphrasi habet, πλησθέντες σιάλων, λίπον υἱέσι λείψανα δαιτός. In Psalterio Romano, itē Arabico, & apud Arnobium est, porcina. Paulinus in epist. vltima ad S. Augustinum vtramq. lectionem agnoscit, cum scribit. Saturati sunt porcina, vel sicut in quibusdam Psalterijs scriptū audio, saturati sunt filijs. Eandē varietatem notat S. Augustinus in epist. qua respondet Paulino, & in hūc Psalmū affert hæc. Sanè illo versu vbi dictum est, Saturati sunt porcina, nonnulla exemplaria, saturati sunt filijs, habent. ex ambiguo enim Græco interpretatio duplex venit. Theodoretus ad eundem versiculum, qui in varijs ipsius codicibus varie legitur, statim subiungit interpretationem Symmachi, χορτασθήσονται υἱοί, καὶ ἀφήσουσι τὰ λείψανα αὐτῶν τοῖς νηπίοις αὐτῶν. Lectio υἱῶν, in Græcis codicib. frequētior est. ο [ἐν τῷ ὀφθῆναι τὴν δόξαν σου.] A. ἐν τῷ ἐξυπνισθῆναι ὁμοιώσεώς σου. Th. ἐν τῷ ὀφθῆναι γὰρ τῆς δεξιᾶς σου. S. ἐξυπνισθεὶς τῆς ὁμοιώσεώς σου.

Εἰς τὸ τέλος τῷ παιδὶ κυρίου τῷ δαυίδ, ἃ ἐλάλησε τῷ κυρίῳ τοὺς λόγους τῆς ᾠδῆς ταύτης, ἐν ἡμέρᾳ ᾗ ἐρρύσατο αὐτὸν κύριος ἐκ χειρὸς πάντων τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ, καὶ ἐκ χειρὸς σαοὺλ, καὶ εἶπεν. ΙΖʹ.

Ἀγαπήσω σε κύριε ἰσχύς μου, κύριος στερέωμά μου, καὶ καταφυγή μου, καὶ ῥύστης μου. ὁ θεός μου, βοηθός μου, ἐλπιῶ ἐπ' αὐτόν. ὑπερασπιστής μου, καὶ κέρας σωτηρίας μου, καὶ ἀντιλήπτωρ μου. αἰνῶν ἐπικαλέσομαι κύριον, καὶ ἐκ τῶν ἐχθρῶν μου σωθήσομαι. περιέσχον με ὠδῖνες θανάτου, καὶ χείμαρροι ἀνομίας ἐξετάραξάν με. ὠδῖνες ᾅδου περιεκύκλωσάν με, προέφθασάν με παγίδες θανάτου. καὶ ἐν τῷ θλίβεσθαί με ἐπεκαλεσάμην τὸν κύριον, καὶ πρὸς τὸν θεόν μου ἐκέκραξα. ἤκουσεν ἐκ ναοῦ ἁγίου αὐτοῦ φωνῆς μου, καὶ ἡ κραυγή μου ἐνώπιον αὐτοῦ εἰσελεύσεται εἰς τὰ ὦτα αὐτοῦ. καὶ ἐσαλεύθη, καὶ ἔντρομος ἐγενήθη ἡ γῆ, καὶ τὰ θεμέλια τῶν ὀρέων ἐταράχθησαν, καὶ ἐσαλεύθησαν, ὅτι ὠργίσθη αὐτοῖς ὁ θεός. ἀνέβη καπνὸς ἐν ὀργῇ αὐτοῦ, α καὶ πῦρ ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ κατεφλόγισεν, ἄνθρακες ἀνήφθησαν ἀπ' αὐτοῦ. καὶ ἔκλινεν οὐρανὸν καὶ κατέβη, καὶ γνόφος ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ. καὶ ἐπέβη ἐπὶ χερουβὶμ καὶ ἐπετάσθη, ἐπετάσθη ἐπὶ πτερύγων ἀνέμων. καὶ ἔθετο σκότος ἀποκρυφὴν αὐτοῦ, κύκλῳ αὐτοῦ ἡ σκηνὴ αὐτοῦ, σκοτεινὸν ὕδωρ ἐν νεφέλαις ἀέρων. ἀπὸ τῆς τηλαυγήσεως ἐνώπιον αὐτοῦ αἱ νεφέλαι διῆλθον, χάλαζα καὶ ἄνθρακες πυρός. καὶ ἐβρόντησεν ἐξ οὐρανοῦ κύριος, καὶ ὁ ὕψιστος ἔδωκε φωνὴν αὐτοῦ. καὶ ἐξαπέστειλε βέλη καὶ ἐσκόρπισεν αὐτούς, καὶ ἀστραπὰς ἐπλήθυνε καὶ συνετάραξεν αὐτούς. καὶ ὤφθησαν αἱ πηγαὶ τῶν ὑδάτων, καὶ ἀνεκαλύφθη τὰ θεμέλια τῆς οἰκουμένης. ἀπὸ ἐπιτιμήσεώς σου κύριε, ἀπὸ ἐμπνεύσεως πνεύματος ὀργῆς σου. ἐξαπέστειλεν ἐξ ὕψους καὶ ἔλαβέ με, προσελάβετό με ἐξ ὑδάτων πολλῶν. ῥύσεταί με ἐξ ἐχθρῶν μου δυνατῶν, καὶ ἐκ τῶν μισούντων με, ὅτι ἐστερεώθησαν ὑπὲρ ἐμέ. προέφθασάν με ἐν ἡμέρᾳ β κακώσεώς μου, καὶ ἐγένετο κύριος ἀντιστήριγμά μου. καὶ ἐξήγαγέ με εἰς πλατυσμόν, ῥύσεταί με, ὅτι ἠθέλησέ με. καὶ ἀνταποδώσει μοι κύριος κατὰ τὴν δικαιοσύνην μου, καὶ κατὰ τὴν καθαριότητα τῶν χειρῶν μου ἀνταποδώσει μοι. ὅτι ἐφύλαξα τὰς ὁδοὺς κυρίου, καὶ οὐκ ἠσέβησα ἀπὸ τοῦ

θεοῦ

θεοῦ μου. ὅτι πάντα τὰ κρίματα αὐτοῦ, ἐνώπιόν μου, καὶ τὰ δικαιώματα αὐτοῦ οὐκ ἀπέστησαν ἀπ' ἐμοῦ. καὶ ἔσομαι ἄμωμος μετ' αὐτοῦ, καὶ φυλάξομαι ἀπὸ τῆς ἀνομίας μου. καὶ ἀνταποδώσει μοι κύριος κατὰ τὴν δικαιοσύνην μου, καὶ κατὰ τὴν καθαριότητα τῶν χειρῶν μου, ἐνώπιον τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ. μετὰ ὁσίου γ ὁσιωθήσῃ, καὶ μετὰ ἀνδρὸς ἀθώου ἀθῷος ἔσῃ. καὶ μετὰ ἐκλεκτοῦ ἐκλεκτὸς ἔσῃ, καὶ μετὰ στρεβλοῦ διαστρέψεις. ὅτι σὺ δ λαὸν ταπεινὸν σώσεις, καὶ ὀφθαλμοὺς ὑπερηφάνων ταπεινώσεις. ὅτι σὺ φωτιεῖς λύχνον μου κύριε, ὁ θεός μου φωτιεῖς τὸ σκότος μου. ὅτι ἐν σοὶ ῥυσθήσομαι ἀπὸ πειρατηρίου, καὶ ἐν τῷ θεῷ μου ὑπερβήσομαι τεῖχος. ὁ θεός μου, ἄμωμος ἡ ὁδὸς αὐτοῦ, ε τὰ λόγια κυρίου πεπυρωμένα, ὑπερασπιστής ἐστι πάντων τῶν ἐλπιζόντων ἐπ' αὐτόν. ὅτι τίς θεὸς πλὴν τοῦ κυρίου, καὶ τίς θεὸς πλὴν τοῦ θεοῦ ἡμῶν; ὁ θεὸς ὁ περιζωννύων με δύναμιν, καὶ ἔθετο ἄμωμον τὴν ὁδόν μου. ὁ καταρτιζόμενος τοὺς πόδας μου ζ ὡσεὶ ἐλάφου, η καὶ ἐπὶ τὰ ὑψηλὰ ἱστῶν με. διδάσκων χεῖράς μου εἰς πόλεμον. καὶ ἔθου τόξον χαλκοῦν τοὺς βραχίονάς μου, καὶ ἔδωκάς μοι θ ὑπερασπισμὸν ι σωτηρίας μου, καὶ ἡ δεξιά σου ἀντελάβετό μου. καὶ ἡ παιδεία σου ἀνώρθωσέ με εἰς τέλος, κ καὶ ἡ παιδεία σου αὐτή με διδάξει. ἐπλάτυνας τὰ διαβήματά μου ὑποκάτω μου, καὶ οὐκ ἠσθένησαν τὰ ἴχνη μου. καταδιώξω τοὺς ἐχθρούς μου, καὶ καταλήψομαι αὐτούς, καὶ οὐκ ἀποστραφήσομαι, ἕως ἂν ἐκλείπωσιν. ἐκθλίψω αὐτούς, καὶ οὐ μὴ δύνωνται στῆναι, πεσοῦνται ὑπὸ τοὺς πόδας μου. καὶ περιέζωσάς με δύναμιν εἰς πόλεμον, λ συνεπόδισας πάντας τοὺς ἐπανισταμένους ἐπ' ἐμὲ ὑποκάτω μου. καὶ τοὺς ἐχθρούς μου ἔδωκάς μοι νῶτον, καὶ τοὺς μισοῦντάς με ἐξωλόθρευσας. ἐκέκραξαν, καὶ οὐκ ἦν ὁ σώζων, πρὸς κύριον, καὶ οὐκ εἰσήκουσεν αὐτῶν. καὶ λεπτυνῶ αὐτοὺς ὡς χοῦν κατὰ πρόσωπον ἀνέμου, ὡς πηλὸν πλατειῶν λεανῶ αὐτούς. μ ῥῦσαί με ἐξ ἀντιλογιῶν λαοῦ, καταστήσεις με εἰς κεφαλὴν ἐθνῶν. λαὸς ὃν οὐκ ἔγνων ἐδούλευσέ μοι, εἰς ἀκοὴν ὠτίου ὑπήκουσέ μοι. υἱοὶ ἀλλότριοι ἐψεύσαντό μοι, υἱοὶ ἀλλότριοι ν ἐπαλαιώθησαν, καὶ ἐχώλαναν ἀπὸ τῶν τρίβων αὐτῶν. ζῇ κύριος, καὶ εὐλογητὸς ὁ θεός μου, καὶ ὑψωθήτω ὁ θεὸς τῆς σωτηρίας μου. ὁ θεὸς ὁ διδοὺς ἐκδικήσεις ἐμοί, καὶ ὑποτάξας λαοὺς ὑπ' ἐμέ, ὁ ῥύστης μου ἐξ ἐχθρῶν ὀργίλων. ἀπὸ τῶν ἐπανισταμένων ἐπ' ἐμὲ ὑψώσεις με, ἀπὸ ἀνδρὸς ἀδίκου ῥύσῃ με. διὰ τοῦτο ἐξομολογήσομαί σοι ἐν ἔθνεσι κύριε, καὶ τῷ ὀνόματί σου ψαλῶ. μεγαλύνων τὰς σωτηρίας τοῦ βασιλέως αὐτοῦ, καὶ ποιῶν ἔλεος τῷ χριστῷ αὐτοῦ τῷ δαυὶδ, καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ ἕως αἰῶνος.

α Καὶ πῦρ ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ.] Aquila. ἀπὸ στόματος αὐτοῦ φάγεται. Symmachus. ἐκ στόματος αὐτοῦ ἀναλίσκον. β [χακώσεως.] S. ταλαιπωρίας. γ [ὁσιωθήσῃ.] Sic Tertullianus, sanctificaberis. at S. Cyprianus. Cum iusto iustificaberis. Alij vero libri habẽt, ὅσιος ἔσῃ. S. πρὸς ὅσιον ὁσίως πράξεις. Aliud Sch. μετὰ κεχαριτωμένου χαριτωθήσῃ. δ [λαὸν ταπεινόν.] S. πρᾶον. ε [τὰ λόγια κυρίου πεπυρωμένα.] S. ῥῆσις τοῦ κυρίου δόκιμος. ζ [ὡσεὶ ἐλάφου.] Sic Græci libri habent. S. tamen Hieronymus asseuerat, omnes Interpretes transtulisse, ἐλάφων. η [καὶ ἐπὶ τὰ ὑψηλά.] A. καὶ ἐπὶ τὰ ὑψώματά μου στήσεις με. θ [ὑπερασπισμόν.] VI. editio. ὑπερασπιστῆρα τὸν σωτῆρά μου. ι [σωτηρίας μου.] Alij libri non habent μου, quod tamen ab omnibus Interpretibus positum esse scribit S. Hieronymus. κ [καὶ ἡ παιδεία σου αὐτή με διδάξει.] Sch. τὸ, καὶ ἡ παιδεία μου αὐτή με διδάξει, Θεοδοτίωνος ἐστίν. ἀντὶ τοῦ, καὶ ἡ παιδεία σου ἀνώρθωσέν με εἰς τέλος, εἰρημένου τοῖς. ό. λ [συνεπόδισας πάντας.] Affirmat S. Hieronymus LXX. Interpretes nõ adscripsisse, πάντας. A. κάμψεις ἐπανεστηκότα μοι. μ [ῥῦσαί με.] A. διασώσεις με ἀπὸ δικασιῶν. S. ῥύσῃ με ἀπὸ ἀντιλογιῶν. ν [ἐπαλαιώθησαν.] S. ἠτιμάσθησαν. Aliud Sch. S. ἀτιμωθήσονται, καὶ ἐντραπήσονται.

Εἰς τὸ τέλος, ψαλμὸς τῷ δαυίδ. ΙΗ'.

Οἱ οὐρανοὶ διηγοῦνται δόξαν θεοῦ, ποίησιν δὲ χειρῶν αὐτοῦ ἀναγγέλλει τὸ στερέωμα. ἡμέρα τῇ ἡμέρᾳ ἐρεύγεται ῥῆμα, καὶ νὺξ νυκτὶ ἀναγγέλλει γνῶσιν. α οὐκ εἰσὶ λαλιαὶ οὐδὲ λόγοι, ὧν οὐχὶ ἀκούονται αἱ φωναὶ αὐτῶν. εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν ὁ φθόγγος αὐτῶν, καὶ εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης τὰ ῥήματα αὐτῶν. β ἐν τῷ ἡλίῳ ἔθετο τὸ σκήνωμα αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς ὡς νυμφίος ἐκπορευόμενος ἐκ παστοῦ αὐτοῦ. ἀγαλλιάσεται ὡς γίγας γ δραμεῖν ὁδὸν αὐτοῦ, ἀπ' ἄκρου τοῦ οὐρανοῦ ἡ ἔξοδος αὐτοῦ. καὶ τὸ κατάντημα αὐτοῦ ἕως ἄκρου τοῦ οὐρανοῦ, καὶ οὐκ ἔστιν ὃς ἀποκρυβήσεται τὴν θέρμην αὐτοῦ. ὁ νόμος τοῦ κυρίου ἄμωμος ἐπιστρέφων ψυχάς, ἡ μαρτυρία κυρίου πιστὴ σοφίζουσα νήπια. τὰ δικαιώματα κυρίου εὐθέα εὐφραίνοντα καρδίαν, ἡ ἐντολὴ κυρίου τηλαυγὴς φωτίζουσα ὀφθαλμούς. ὁ φόβος κυρίου ἁγνὸς διαμένων εἰς αἰῶνα αἰῶνος, τὰ κρίματα κυρίου ἀληθινὰ δεδικαιωμένα ἐπὶ τὸ αὐτό. ἐπιθυμητὰ ὑπὲρ χρυσίον καὶ λίθον τίμιον πολύν, καὶ γλυκύτερα ὑπὲρ μέλι καὶ κηρίον. καὶ γὰρ ὁ δοῦλός σου φυλάσσει αὐτά, ἐν τῷ φυλάσσειν αὐτὰ ἀνταπόδοσις πολλή. δ παραπτώματα τίς συνήσει; ἐκ τῶν κρυφίων μου καθάρισόν με, καὶ ε ἀπὸ ἀλλοτρίων φεῖσαι τοῦ δούλου σου. ἐὰν μή μου κατακυριεύσωσι, τότε ἄμωμος ἔσομαι, καὶ καθαρισθήσομαι ἀπὸ ἁμαρτίας μεγάλης. καὶ ἔσονται εἰς εὐδοκίαν τὰ λόγια τοῦ στόματός μου, καὶ ἡ μελέτη τῆς καρδίας μου ἐνώπιόν σου διαπαντός. κύριε βοηθέ μου, καὶ λυτρωτά μου.

α Οὐκ εἰσὶ λαλιαί.] Symmachus. οὐ ῥήσεσιν, οὐ λόγοις ὧν οὐκ ἀκούονται φωναί. ἀλλ' εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν ὁ ἦχος. A. ὁ κανών. β [ἐν τῷ ἡλίῳ ἔθετο τὸ σκήνωμα αὐτοῦ.] A. τῷ ἡλίῳ ἔθετο σκήνωμα ἐν αὐτοῖς. γ [δραμεῖν ὁδὸν αὐτοῦ.] Scribit S. Hieronymus obelisco notatum esse illud, αὐτοῦ. est quidem in Psalterio Arabico, & in Aethicpico. at abest ab alijs libris Græcis. δ [παραπτώματα τίς συνήσει.] A. ἀγνοίας. ε [ἀπὸ ἀλλοτρίων.] S. καί γε ἀπὸ ὑπερηφάνων συντήρησον τὸν δοῦλόν σου.

Εἰς τὸ τέλος ψαλμὸς τῷ δαυίδ. ΙΘ'.

Ἐπακούσαι σου κύριος ἐν ἡμέρᾳ θλίψεως, ὑπερασπίσαι σου τὸ ὄνομα τοῦ θεοῦ ἰακώβ. ἐξαποστείλαι σοι βοήθειαν ἐξ ἁγίου, καὶ ἐκ σιὼν ἀντιλάβοιτό σου. μνησθείη πάσης θυσίας σου, καὶ τὸ ὁλοκαύτωμά σου α πιανάτω. ΔΙΑΨΑΛΜΑ. β δῴη σοι κατὰ τὴν καρδίαν σου, καὶ πᾶσαν τὴν βουλήν σου πληρώσαι.

A

ἀγαλλιασόμεθα ἐν τῷ σωτηρίῳ σου, καὶ ἐν ὀνόματι θεοῦ ἡμῶν μεγαλυνθησόμεθα. πληρώσαι κύριος πάντα τὰ αἰτήματά σου, νῦν ἔγνων ὅτι ἔσωσε κύριος τὸν χριστὸν αὐτοῦ. ἐπακούσεται αὐτοῦ ἐξ οὐρανοῦ ἁγίου αὐτοῦ, ἐν δυναστείαις ἡ σωτηρία τῆς δεξιᾶς αὐτοῦ. οὗτοι ἐν ἅρμασι καὶ οὗτοι ἐν ἵπποις, ἡμεῖς δὲ ἐν ὀνόματι κυρίου θεοῦ ἡμῶν [γ] μεγαλυνθησόμεθα. αὐτοὶ συνεποδίσθησαν καὶ ἔπεσαν, ἡμεῖς δὲ ἀνέστημεν καὶ ἀνωρθώθημεν. κύριε σῶσον τὸν βασιλέα καὶ ἐπάκουσον ἡμῶν, ἐν ᾗ ἂν ἡμέρᾳ ἐπικαλεσώμεθά σε.

B

α Πιανάτω.] Scholion. φαιδρυνάτω, στεατώτω. β [δώη σοι κατὰ τὴν καρδίαν σου.] κύριος, quod est in aliis libris, S. Hieronymus monet ex superioribus ἀπὸ κοινοῦ subaudiri. γ [μεγαλυνθησόμεθα· αὐτοὶ συνεποδίσθησαν.] Sic est in Romano Psalterio, sic legit S. Cyprianus, item S. Ambrosius, & S. Hieronymus in vita Hilarionis, & in Oseæ cap. 10. sic quoque est in Psalterio Arabico, & in Aethiopico, atq. in ea metaphrasi quam Apollinarius versibus Græcis edidit. at in cæteris libris Græcis est, ἐπικαλεσόμεθα.

Εἰς τὸ τέλος. ψαλμὸς τῷ δαυίδ. Κ'.

Κύριε ἐν τῇ δυνάμει σου εὐφρανθήσεται ὁ βασιλεύς, καὶ ἐπὶ τῷ σωτηρίῳ σου ἀγαλλιάσεται σφόδρα. τὴν ἐπιθυμίαν τῆς ψυχῆς αὐτοῦ ἔδωκας αὐτῷ, καὶ τὴν [α] δέησιν τῶν χειλέων αὐτοῦ οὐκ ἐστέρησας αὐτόν. ΔΙΑΨΑΛΜΑ. ὅτι προέφθασας αὐτὸν ἐν εὐλογίαις χρηστότητος, ἔθηκας ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ στέφανον ἐκ λίθου τιμίου. ζωὴν ᾐτήσατό σε, καὶ ἔδωκας αὐτῷ μακρότητα ἡμερῶν [β] εἰς αἰῶνα αἰῶνος. μεγάλη ἡ δόξα αὐτοῦ ἐν τῷ σωτηρίῳ σου, δόξαν καὶ μεγαλοπρέπειαν ἐπιθήσεις ἐπ' αὐτόν. ὅτι δώσεις αὐτῷ εὐλογίαν εἰς αἰῶνα αἰῶνος, [γ] εὐφρανεῖς αὐτὸν ἐν χαρᾷ μετὰ τοῦ προσώπου σου. ὅτι ὁ βασιλεὺς ἐλπίζει ἐπὶ κύριον, καὶ ἐν τῷ ἐλέει τοῦ ὑψίστου οὐ μὴ σαλευθῇ. [δ] εὑρεθείη ἡ χείρ σου πᾶσι τοῖς ἐχθροῖς σου, ἡ δεξιά σου εὕροι πάντας τοὺς μισοῦντάς σε. θήσεις αὐτοὺς ὡς κλίβανον πυρὸς εἰς καιρὸν τοῦ προσώπου σου, κύριος ἐν ὀργῇ αὐτοῦ συνταράξει αὐτούς, καὶ καταφάγεται αὐτοὺς πῦρ. τὸν καρπὸν αὐτῶν ἀπὸ γῆς ἀπολεῖς, καὶ τὸ σπέρμα αὐτῶν ἀπὸ υἱῶν ἀνθρώπων. [ε] ὅτι ἔκλιναν εἰς σὲ κακά, διελογίσαντο βουλὴν ἣν οὐ μὴ δύνωνται στῆσαι. ὅτι [ζ] θήσεις αὐτοὺς νῶτον [η] ἐν τοῖς περιλοίποις σου, ἑτοιμάσεις τὸ πρόσωπον αὐτῶν. ὑψώθητι κύριε ἐν τῇ δυνάμει σου, ᾄσομεν καὶ ψαλοῦμεν τὰς δυναστείας σου.

α Δέησιν τῶν χειλέων.] In aliis libris est, θέλησιν. β [εἰς αἰῶνα αἰῶνος.] Aquila, Theodotio & V. editio. καὶ ἔτι. Symmachus. καὶ εἰς ἀπέραντον. γ [εὐφρανεῖς αὐτόν.] S. χαροποιήσεις αὐτὸν ἐν εὐφροσύνῃ παρὰ τοῦ προσώπου σου. δ [εὑρεθείη ἡ χείρ σου.] S. καταλήψεται ἡ χείρ σου πάντας τοὺς ἐχθρούς σου ἡ δεξιά σου εὑρήσει τοὺς μισοῦντάς σε. ε [ὅτι ἔκλιναν.] Schol. ὅτι συνέφραξαν κατὰ σοῦ εἰς κακόν. ζ [θήσεις αὐτοὺς νῶτον.] S. τάξεις αὐτοὺς ἀποστρόφους. η [ἐν τοῖς περιλοίποις σου.] A. ἐν τοῖς κάλοις σου ἑδράσεις ἐπὶ πρόσωπον αὐτῶν. S. τοῖς περιλειπομένοις σου ἑδράσεις κατὰ πρόσωπον αὐτῶν. Sch. ἔδει ἀντὶ μὲν τοῦ σοῦ, κεῖσθαι τὸ αὐτῶν, ἀντὶ δὲ τοῦ αὐτῶν, κεῖσθαι τοῦ σοῦ. ἵνα ᾖ, ἐν τοῖς περιλοίποις αὐτῶν ἑτοιμάσεις τὸ πρόσωπόν σου. τοῦτο δὲ ἀπὸ τῆς ἐμμέτρου συνθέσεως πεπονθέναι δοκεῖ. καθὸ καὶ παρὰ τοῖς ἔξω ποιηταῖς συνεχέστερον ἐστὶν τὰ τοιαῦτα εὑρεῖν, καὶ μάλιστα ἐν τοῖς λυρικοῖς.

Εἰς τὸ τέλος ὑπὲρ τῆς ἀντιλήψεως τῆς ἑωθινῆς, ψαλμὸς τῷ δαυίδ. ΚΑ'.

Ὁ θεὸς ὁ θεός μου [α] πρόσχες μοι, ἱνατί ἐγκατέλιπές με; μακρὰν ἀπὸ τῆς σωτηρίας μου [β] οἱ λόγοι τῶν παραπτωμάτων μου. ὁ θεός μου κεκράξομαι ἡμέρας πρὸς σὲ καὶ οὐκ εἰσακούσῃ, καὶ νυκτὸς [γ] καὶ οὐκ εἰς ἄνοιαν ἐμοί. σὺ δὲ [δ] ἐν ἁγίῳ κατοικεῖς ὁ ἔπαινος τοῦ ἰσραήλ. ἐπὶ σοὶ ἤλπισαν οἱ πατέρες ἡμῶν, ἤλπισαν καὶ ἐρρύσω αὐτούς. πρὸς σὲ ἐκέκραξαν καὶ ἐσώθησαν, ἐπὶ σοὶ ἤλπισαν καὶ οὐ κατῃσχύνθησαν. ἐγὼ δέ εἰμι σκώληξ καὶ οὐκ ἄνθρωπος, ὄνειδος ἀνθρώπων καὶ ἐξουθένημα λαοῦ. πάντες οἱ θεωροῦντές με ἐξεμυκτήρισάν με, ἐλάλησαν ἐν χείλεσιν, ἐκίνησαν κεφαλήν. ἤλπισεν ἐπὶ κύριον, ῥυσάσθω αὐτόν, σωσάτω αὐτόν, ὅτι θέλει αὐτόν. ὅτι σὺ εἶ ὁ ἐκσπάσας με ἐκ γαστρός, ἡ ἐλπίς μου ἀπὸ μαστῶν τῆς μητρός μου, ἐπὶ σὲ ἐπερρίφην ἐκ μήτρας. ἐκ κοιλίας μητρός μου θεός μου εἶ σύ, μὴ ἀποστῇς ἀπ' ἐμοῦ. ὅτι

Γ

θλίψις ἐγγύς, ὅτι οὐκ ἔστιν ὁ βοηθῶν. περιεκύκλωσάν με μόσχοι πολλοί, [ε] ταῦροι πίονες περιέσχον με. ἤνοιξαν ἐπ' ἐμὲ τὸ στόμα αὐτῶν, ὡς λέων ὁ ἁρπάζων καὶ ὠρυόμενος. [ζ] ὡσεὶ ὕδωρ ἐξεχύθην, καὶ διεσκορπίσθη πάντα τὰ ὀστᾶ μου, ἐγενήθη ἡ καρδία μου ὡσεὶ κηρὸς τηκόμενος ἐν μέσῳ τῆς κοιλίας μου. ἐξηράνθη ὡσεὶ ὄστρακον ἡ ἰσχύς μου, καὶ ἡ γλῶσσά μου κεκόλληται τῷ λάρυγγί μου, καὶ εἰς χοῦν θανάτου κατήγαγές με. ὅτι ἐκύκλωσάν με κύνες πολλοί, συναγωγὴ πονηρευομένων περιέσχον με. [η] ὤρυξαν χεῖράς μου καὶ πόδας, ἐξηρίθμησαν πάντα τὰ ὀστᾶ μου, αὐτοὶ

Δ

δὲ κατενόησαν καὶ ἐπεῖδόν με. διεμερίσαντο τὰ ἱμάτιά μου ἑαυτοῖς, καὶ ἐπὶ τὸν ἱματισμόν μου ἔβαλον κλῆρον. σὺ δὲ κύριε μὴ μακρύνῃς τὴν βοήθειάν μου, εἰς τὴν ἀντίληψίν μου πρόσχες. ῥῦσαι ἀπὸ ῥομφαίας τὴν ψυχήν μου, καὶ ἐκ χειρὸς κυνὸς [θ] τὴν μονογενῆ μου. σῶσόν με ἐκ στόματος λέοντος, καὶ ἀπὸ κεράτων μονοκερώτων τὴν ταπείνωσίν μου. διηγήσομαι τὸ ὄνομά σου τοῖς ἀδελφοῖς μου, ἐν μέσῳ ἐκκλησίας ὑμνήσω σε. οἱ φοβούμενοι κύριον αἰνέσατε αὐτόν, ἅπαν τὸ σπέρμα ἰακὼβ δοξάσατε αὐτόν, φοβηθήτωσαν αὐτὸν ἅπαν τὸ σπέρμα ἰσραήλ. ὅτι οὐκ ἐξου-

E

δένωσεν οὐδὲ προσώχθισε τῇ δεήσει τοῦ πτωχοῦ, οὐδὲ ἀπέστρεψε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἀπ' ἐμοῦ, καὶ ἐν τῷ κεκραγέναι με πρὸς αὐτὸν εἰσήκουσέ μου. παρὰ σοῦ ὁ ἔπαινός μου, [ι] ἐν ἐκκλησίᾳ μεγάλῃ τὰς εὐχάς μου ἀποδώσω ἐνώπιον τῶν φοβουμένων αὐτόν. φάγονται πένητες καὶ ἐμπλησθήσονται, καὶ αἰνέσουσι κύριον οἱ ἐκζητοῦντες αὐτόν, ζήσονται αἱ καρδίαι αὐτῶν εἰς αἰῶνα αἰῶνος. μνησθήσονται καὶ ἐπιστραφήσονται πρὸς κύριον πάντα τὰ πέρατα τῆς γῆς, καὶ προσκυνήσουσιν ἐνώπιον αὐτοῦ πᾶσαι [κ] αἱ πατριαὶ τῶν ἐθνῶν. ὅτι τοῦ κυρίου ἡ βασιλεία, καὶ αὐτὸς δεσπόζει τῶν ἐθνῶν.

ἔφαγον καὶ προσεκύνησαν πάντες [λ] οἱ πίονες τῆς γῆς, ἐνώπιον αὐτοῦ [μ] προπεσοῦνται πάντες οἱ [ν] καταβαίνοντες εἰς τὴν γῆν. [ξ] καὶ ἡ ψυχή μου αὐτῷ ζῇ, καὶ τὸ σπέρμα μου δουλεύσει αὐτῷ. [ο] ἀναγγελήσεται τῷ κυρίῳ γενεὰ ἡ ἐρχομένη, καὶ ἀναγγελοῦσι τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ λαῷ τῷ τεχθησομένῳ, [π] ὃν ἐποίησεν ὁ κύριος.

α Πρόσχες.] Eusebius. τὸ, πρόσχες μοι, ὡς μὴ κείμενον ἐν τῷ ἑβραϊκῷ, καὶ ὁ σύρος παραλέλοιπεν. β [οἱ λόγοι τῶν παραπτωμάτων μου.] Symmachus. τῶν ὀδυρμῶν μου. V. editio. τῆς βοήσεώς μου. VI. editio. τῆς δεήσεώς μου. Aquila. τοῦ βρυχήματός μου. γ [καὶ οὐκ εἰς ἄνοιαν.] V. editio. σιωπή. VI. editio. σιγή μοι. δ [ἐν ἁγίῳ.] S. ἐν ἁγίοις. ε [ταῦροι πίονες. A. λιπαροί. S. σιτιστοὶ ἄλλος. δυνάσται βασὰν διεδιαδήματίσαντό με. ζ [ὡσεὶ ὕδωρ ἐξεχύθην.] Sic est in Latina vulgata editione, & in Psalterio Arabico. cæteri libri Græci habent, ἐξεχύθη, atque ita Psalterium Romanum. Scholion. τὸ δὲ ἐξεχύθην μετὰ τοῦ, ν, κεῖται ἐν τῷ ἑξαπλῷ παρὰ πᾶσιν. οὕτω δὲ καὶ ἀπολλινάριος, καὶ Εὐσέβιος γράφει. η [ὤρυξαν χεῖράς μου καὶ πόδας.] Sic Iustinus, ὤρυξάν μου πόδας καὶ χεῖρας. & Tertullianus, foderūt manus meas & pedes. & rursus. exterminauerunt manus meas & pedes. A. ᾔσχυναν. θ [τὴν μονογενῆ μου] A. μοναχήν. S. μονότητα. ι [ἐν ἐκκλησίᾳ μεγάλῃ.] In cæteris libris sequitur, ἐξομολογήσομαί σοι, quod non est apud Tertullianum, qui citat hunc locum, nec in metaphrasi Apollinarij. κ [αἱ πατριαὶ τῶν ἐθνῶν.] A. S. αἱ συγγένειαι. λ [οἱ πίονες.] A. S. λιπαροί. μ [προπεσοῦνται.] Theodotio. κάμψουσιν. S. ὀκλάσουσιν. ν [καταβαίνοντες εἰς τὴν γῆν.] Th. χοῦν. S. κόνιν. ξ [καὶ ἡ ψυχή μου αὐτῷ ζῇ.] Th. καὶ ἡ ψυχὴ αὐτοῦ ζῇ. S. οὗ ἡ ψυχὴ ζήσει, σπέρμα δὲ λατρεύσει αὐτῷ. A. αὐτῷ ζῇ V. editio, & VI. vt VII. ἡ ψυχή μου. ο [ἀναγγελήσεται] S. ἀναγραφήσεται ἐν βιβλίῳ τῷ κυρίῳ. π [ὃν ἐποίησεν ὁ κύριος.] A. & Th. ὅτι ἐποίησεν.

Ψαλμὸς τῷ δαυίδ. ΚΒʹ.

ΚΥριος ποιμαίνει με, καὶ οὐδέν με ὑστερήσει, [α] εἰς τόπον χλόης ἐκεῖ με κατεσκήνωσεν. ἐπὶ ὕδατος ἀναπαύσεως ἐξέθρεψέ με, [β] τὴν ψυχήν μου ἐπέστρεψεν. ὡδήγησέν με [γ] ἐπὶ τρίβους δικαιοσύνης, ἕνεκεν τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ. ἐὰν γὰρ καὶ πορευθῶ ἐν μέσῳ σκιᾶς θανάτου, οὐ φοβηθήσομαι κακά, ὅτι σὺ μετ' ἐμοῦ εἶ. ἡ ῥάβδος σου καὶ ἡ βακτηρία σου, αὗταί με παρεκάλεσαν. ἡτοίμασας ἐνώπιόν μου τράπεζαν, ἐξεναντίας τῶν θλιβόντων με. ἐλίπανας ἐν ἐλαίῳ τὴν κεφαλήν μου, καὶ [δ] τὸ ποτήριόν σου μεθύσκον ὡς κράτιστον. καὶ τὸ ἔλεός σου καταδιώξεταί με πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς μου, [ε] καὶ τὸ κατοικεῖν με ἐν οἴκῳ κυρίου εἰς μακρότητα ἡμερῶν.

α Εἰς τόπον χλόης ἐκεῖ με κατεσκήνωσεν.] Aquila & Symmachus. ἐν ὡραιότητι πόας κατεσκήνωσέν με. β [τὴν ψυχήν μου ἐπέστρεψεν] S. ἀνεκτήσατό με. γ [ἐπὶ τρίβους] S. δι' ἀτραπῶν. δ [τὸ ποτήριόν σου.] Ita habent Cyprianus & Augustinus, atque ita est in Psalterio Romano, & in Arabico. at in editione vulgata Latina est, calix meus. cum qua facit Psalteriū Aethiopicū. ac S. Hieronymus asseuerat LXX. & alios interpretes transtulisse μου. Theodotio. ποτήριόν μου. S. ποτήριον μεθύσκον πάνυ ἀγαθόν. V. editio. καὶ ποτήριόν μου μεθύσκον πάνυ ἀγαθόν. VI. editio. τὸ ποτήριόν μου μεθύσκον ὡς κράτιστον. ε [καὶ τὸ κατοικεῖν με.] S. ἡ κατοίκησίς μου.

Ψαλμὸς τῷ δαυίδ [α] τῆς μιᾶς σαββάτου. ΚΓʹ.

ΤΟῦ κυρίου ἡ γῆ καὶ τὸ πλήρωμα αὐτῆς, ἡ οἰκουμένη καὶ πάντες οἱ κατοικοῦντες ἐν αὐτῇ. [β] αὐτὸς ἐπὶ θαλασσῶν ἐθεμελίωσεν αὐτήν, καὶ ἐπὶ ποταμῶν ἡτοίμασεν αὐτήν. τίς ἀναβήσεται εἰς τὸ ὄρος τοῦ κυρίου, καὶ τίς στήσεται [γ] ἐν τόπῳ ἁγίῳ αὐτοῦ; ἀθῷος χερσὶ καὶ καθαρὸς τῇ καρδίᾳ, ὃς οὐκ ἔλαβεν ἐπὶ ματαίῳ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, καὶ οὐκ ὤμοσεν ἐπὶ δόλῳ τῷ πλησίον αὐτοῦ. οὗτος λήψεται εὐλογίαν παρὰ κυρίου, καὶ ἐλεημοσύνην παρὰ θεοῦ σωτῆρος αὐτοῦ. αὕτη ἡ γενεὰ [δ] ζητούντων αὐτόν, ζητούντων τὸ [ε] πρόσωπον τοῦ θεοῦ ἰακώβ. ΔΙΑΨΑΛΜΑ. ἄρατε πύλας οἱ ἄρχοντες ὑμῶν, καὶ ἐπάρθητε πύλαι αἰώνιοι, καὶ εἰσελεύσεται ὁ βασιλεὺς τῆς δόξης. τίς ἐστιν οὗτος ὁ βασιλεὺς τῆς δόξης; κύριος κραταιὸς καὶ δυνατός, κύριος δυνατὸς ἐν πολέμῳ. [ζ] ἄρατε πύλας οἱ ἄρχοντες ὑμῶν, καὶ ἐπάρθητε πύλαι αἰώνιοι, καὶ εἰσελεύσεται ὁ βασιλεὺς τῆς δόξης. τίς ἐστιν οὗτος ὁ βασιλεὺς τῆς δόξης; κύριος τῶν δυνάμεων, [η] αὐτός ἐστιν οὗτος ὁ βασιλεὺς τῆς δόξης.

α Τῆς μιᾶς σαββάτου] Scholion. ἐν ἐνίοις μὲν ἀντιγράφοις εὗρον, τῆς μιᾶς τῶν σαββάτων. ἐν δὲ τῷ ἑξαπλῷ τοῦτο πρόκειται. β [αὐτὸς ἐπὶ θαλασσῶν] Symmachus. οὗτος ἐπὶ θαλάσσας ἐθεμελίωσεν αὐτήν, καὶ σὺν ποταμοῖς ἥδρασεν αὐτήν. Theodotio, vt VII. editio. γ [ἐν τόπῳ ἁγίῳ.] Aquila. Th. ἁγιάσματος. δ [ζητούντων αὐτόν] Sic est in Latina editione, & ita S. Cyprianus legit. In alijs vero libris est, ζητούντων τὸν κύριον. ε [πρόσωπον τοῦ θεοῦ ἰακώβ.] Schol. A. Σ. οἱ ὁ. ἡ ε. ἡ ς. πρόσωπόν σου ἰακώβ. hoc tamen nusquam in collatis codicibus & editionibus repertum est. ζ [ἄρατε πύλας οἱ ἄρχοντες ὑμῶν.] A. ἄρατε πύλαι κεφαλὰς ὑμῶν καὶ ἐπάρθητε ἀνοίγματα αἰώνια. sic quoq. Aquilā vertisse, S. Hieronymus scribit ad Damasum. Th. & V. editio. vt VII. S. μετάρατε πύλας οἱ ἄρχοντες ὑμῶν, ὑψώθητωσαν δὲ αἱ πύλαι αἰώνιοι. η [αὐτός ἐστιν οὗτος ὁ βασιλεὺς τῆς δόξης.] Sic quoque Iustinus, κύριος τῶν δυνάμεων αὐτὸς οὗτός ἐστιν ὁ βασιλεὺς τῆς δόξης. in alijs vero libris est, αὐτός ἐστιν ὁ βασιλεύς.

Ψαλμὸς τῷ δαυίδ. ΚΔʹ.

ΠΡὸς σὲ κύριε ἦρα τὴν ψυχήν μου, ὁ θεός μου ἐπὶ σοὶ πέποιθα, μὴ καταισχυνθείην. μὴ δὲ καταγελασάτωσάν μου οἱ ἐχθροί μου, καὶ γὰρ πάντες οἱ ὑπομένοντές σε οὐ μὴ καταισχυνθῶσιν. αἰσχυνθήτωσαν [α] οἱ ἀνομοῦντες διακενῆς. τὰς ὁδούς σου κύριε γνώρισόν μοι, καὶ τὰς τρίβους σου δίδαξόν με. ὁδήγησόν με ἐπὶ τὴν ἀλήθειάν σου, καὶ δίδαξόν με, ὅτι σὺ εἶ ὁ θεὸς ὁ σωτήρ μου, καὶ σὲ ὑπέμεινα ὅλην τὴν ἡμέραν. μνήσθητι τῶν οἰκτιρμῶν σου κύριε, καὶ τὰ ἐλέη σου, ὅτι ἀπὸ τοῦ αἰῶνός εἰσιν. ἁμαρτίας νεότητός μου, καὶ [β] ἀγνοίας μου, μὴ μνησθῇς. κατὰ τὸ ἔλεός σου μνήσθητί μου, ἕνεκεν τῆς χρηστότητός σου κύριε. χρηστὸς καὶ εὐθὴς ὁ κύριος, διὰ τοῦτο [γ] νομοθετήσει ἁμαρτάνοντας ἐν ὁδῷ, ὁδηγήσει πραεῖς ἐν κρίσει, διδάξει πραεῖς ὁδοὺς αὐτοῦ. πᾶσαι αἱ ὁδοὶ κυρίου ἔλεος καὶ ἀλήθεια, τοῖς ἐκζητοῦσι τὴν διαθήκην αὐτοῦ καὶ τὰ μαρτύρια αὐτοῦ.

αὐτοῦ. ἕνεκα τοῦ ὀνόματός σου κύριε, καὶ ἱλάσῃ τῇ ἁμαρτίᾳ μου, πολλὴ γάρ ἐστι. τίς ἐστιν ἄνθρωπος ὁ φοβούμενος τὸν κύριον; δ νομοθετήσει αὐτῷ ἐν ὁδῷ, ᾗ ᾑρετίσατο. ἡ ψυχὴ αὐτοῦ ἐν ἀγαθοῖς αὐλισθήσεται, καὶ τὸ σπέρμα αὐτοῦ κληρονομήσει γῆν. ε κραταίωμα κύριος τῶν φοβουμένων αὐτόν, ζ καὶ ἡ διαθήκη αὐτοῦ τοῦ δηλῶσαι αὐτοῖς. οἱ ὀφθαλμοί μου διαπαντὸς πρὸς τὸν κύριον, ὅτι αὐτὸς ἐκσπάσει ἐκ παγίδος τοὺς πόδας μου. ἐπίβλεψον ἐπ' ἐμὲ καὶ ἐλέησόν με, ὅτι η μονογενὴς καὶ πτωχὸς θ εἰμὶ ἐγώ. αἱ θλίψεις τῆς καρδίας μου ι ἐπληθύνθησαν, κ ἐκ τῶν ἀναγκῶν μου ἐξάγαγέ με. ἴδε τὴν ταπείνωσίν μου καὶ τὸν κόπον μου, καὶ ἄφες πάσας τὰς ἁμαρτίας μου. ἴδε τοὺς ἐχθρούς μου, ὅτι ἐπληθύνθησαν, καὶ μῖσος ἄδικον ἐμίσησάν με. φύλαξον τὴν ψυχήν μου καὶ ῥῦσαί με, μὴ καταισχυνθείην, ὅτι ἤλπισα ἐπὶ σέ. ἄκακοι καὶ εὐθεῖς ἐκολλῶντό μοι, ὅτι ὑπέμεινά σε κύριε. λύτρωσαι ὁ θεὸς τὸν Ἰσραὴλ ἐκ πασῶν τῶν θλίψεων αὐτοῦ.

α Οἱ ἀνομοῦντες.] Scholion. οἱ λοιποὶ, καὶ ἡ ε΄. οἱ ἀποστατοῦντες. β [καὶ ἀγνοίας μου.] Aquila. καὶ ἀθεσιῶν μου. Symmachus. καὶ παραπτωμάτων μου. γ [νομοθετήσει ἁμαρτάνοντας.] A. φωτίσει ἁμαρτωλούς. S. ὑποδείξει ἁμαρτάνουσιν ὁδόν. δ [νομοθετήσει αὐτῷ ἐν ὁδῷ ᾗ ᾑρετίσατο.] S. ᾧ ὑποδείξει ὁδὸν ἣν ἐκλέγεται. A. φωτίσει αὐτὸν ἐν ὁδῷ ᾗ ἐκλέξεται. ε [κραταίωμα κύριος.] A. ἀπόρρητον κυρίου τοῖς φοβουμένοις αὐτόν. S. ὁμιλία κυρίου τοῖς φοβουμένοις αὐτόν. VI. editio. κραταίωμα κύριος τῶν φοβουμένων αὐτόν. Theodotio. μυστήριον κυρίου. ζ [καὶ ἡ διαθήκη αὐτοῦ.] In alijs libris est, καὶ ἡ διαθήκη αὐτοῦ δηλώσει. A. καὶ τὴν συνθήκην αὐτοῦ γνωρίσει αὐτοῖς. η [μονογενής.] A. μοναχός. S. μόνος. θ [εἰμὶ ἐγώ.] Sch. A. Θ. ἐγὼ, λέγουσιν ἀντὶ τοῦ, εἰμί. Σ. ὁμοίως τοῖς ο΄. ι [ἐπληθύνθησαν.] A. & V. vt VI. & VII. Th. ἐπληθύνθησαν. S. πλατεῖαι. Cum autem ἐπληθύνθησαν Theodotionis interpretatio sit, dubium esse potest, idne à Septuaginta sit editum, an aliquid aliud, vt ἐπλατύνθησαν. nam Dominica secunda Quadragesimæ est in Graduali Missæ, Tribulationes cordis mei dilatatæ sunt. κ [ἐκ τῶν ἀναγκῶν μου.] A. ἐκ τῶν συνοχῶν μου.

Τοῦ Δαυίδ. ΚΕ΄.

Κρῖνόν α με κύριε, ὅτι ἐγὼ ἐν β ἀκακίᾳ μου ἐπορεύθην, καὶ ἐπὶ τῷ κυρίῳ ἐλπίζων γ οὐ μὴ σαλευθῶ. δοκίμασόν με κύριε καὶ πείρασόν με, πύρωσον τοὺς νεφρούς μου καὶ τὴν καρδίαν μου. ὅτι τὸ ἔλεός σου κατέναντι τῶν ὀφθαλμῶν μού ἐστι, καὶ εὐηρέστησα ἐν τῇ ἀληθείᾳ σου. οὐκ ἐκάθισα μετὰ συνεδρίου ματαιότητος, καὶ μετὰ παρανομούντων οὐ μὴ εἰσέλθω. ἐμίσησα ἐκκλησίαν πονηρευομένων, καὶ μετὰ ἀσεβῶν οὐ μὴ καθίσω. νίψομαι δ ἐν ἀθῴοις τὰς χεῖράς μου, καὶ κυκλώσω τὸ θυσιαστήριόν σου κύριε. τοῦ ἀκοῦσαι φωνῆς αἰνέσεως, καὶ διηγήσασθαι πάντα τὰ θαυμάσιά σου. κύριε ἠγάπησα ε εὐπρέπειαν οἴκου σου, καὶ τόπον σκηνώματος δόξης σου. μὴ συναπολέσῃς μετὰ ἀσεβῶν τὴν ψυχήν μου, καὶ μετὰ ζ ἀνδρῶν αἱμάτων τὴν ζωήν μου. ὧν ἐν χερσὶν ἀνομίαι, ἡ δεξιὰ αὐτῶν ἐπλήσθη δώρων. ἐγὼ δὲ ἐν ἀκακίᾳ μου ἐπορεύθην, λύτρωσαί με καὶ ἐλέησόν με. ὁ πούς μου η ἔστη ἐν εὐθύτητι, ἐν ἐκκλησίαις εὐλογήσω σε κύριε.

α Κρῖνόν με κύριε.] In alijs libris est, κρῖνόν μοι. Scholion. ἐν τῷ ἑξαπλῷ παρὰ τοῖς ο΄. καὶ τοῖς λοιποῖς πᾶσιν ἑρμηνευταῖς, κρῖνόν με, κεῖται. ἐνταῦθα οὖν, κρῖνόν μοι κύριε, ἀντὶ τοῦ, δίκασον ἐμοὶ, καὶ τοῖς Βαβυλωνίοις. ὅτι ἐγὼ μὲν πάσῃ ἀκακίᾳ κέχρημαι εἰς αὐτοὺς, αὐτοὶ δὲ εἰς ἐμὲ πάσῃ πονηρίᾳ. β [ἐν ἀκακίᾳ.] Aquila. ἐν ἁπλότητι. Symmachus. ἐν ἀμωμότητι. γ [οὐ μὴ σαλευθῶ.] In alijs libris, οὐ μὴ ἀσθενήσω. S. Augustinus, non mouebor. Sch. οὐκ ἀσθενήσω. A. οὐκ ἀτονήσω. Σ. οὐ περιτραπήσομαι. ἡ ϛ΄. οὐ μὴ σαλευθῶ. δ [ἐν ἀθῴοις.] A. ἐν ἀθῳότητι. ε [εὐπρέπειαν.] S. τὸ ἀνάκτορον. ζ [ἀνδρῶν αἱμάτων.] S. μιαιφόνων. η [ἔστη ἐν εὐθύτητι.] S. ἐν ὁμαλῷ.

Τοῦ α Δαυίδ, πρὸ τοῦ χρισθῆναι. Κϛ΄.

Κύριος φωτισμός μου καὶ σωτήρ μου, τίνα φοβηθήσομαι; κύριος ὑπερασπιστὴς τῆς ζωῆς μου, ἀπὸ τίνος δειλιάσω; ἐν τῷ ἐγγίζειν ἐπ' ἐμὲ κακοῦντας, τοῦ φαγεῖν τὰς σάρκας μου. οἱ θλίβοντές με καὶ οἱ ἐχθροί μου, αὐτοὶ ἠσθένησαν καὶ ἔπεσαν. ἐὰν παρατάξηται ἐπ' ἐμὲ παρεμβολὴ, οὐ φοβηθήσεται ἡ καρδία μου. ἐὰν ἐπαναστῇ ἐπ' ἐμὲ πόλεμος, ἐν ταύτῃ ἐγὼ ἐλπίζω. μίαν ᾐτησάμην παρὰ κυρίου, ταύτην ἐκζητήσω, τοῦ κατοικεῖν με ἐν οἴκῳ κυρίου πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς μου. τοῦ β θεωρεῖν με τὴν τερπνότητα κυρίου, καὶ ἐπισκέπτεσθαι τὸν ναὸν αὐτοῦ. ὅτι ἔκρυψέ με ἐν σκηνῇ αὐτοῦ ἐν ἡμέρᾳ κακῶν μου, ἐσκέπασέ με ἐν ἀποκρύφῳ τῆς σκηνῆς αὐτοῦ. ἐν πέτρᾳ ὕψωσέ με, καὶ νῦν ἰδοὺ γ ὕψωσε τὴν κεφαλήν μου ἐπ' ἐχθρούς μου. δ ἐκύκλωσα καὶ ἔθυσα ἐν τῇ σκηνῇ αὐτοῦ ε θυσίαν ἀλαλαγμοῦ, ᾄσομαι καὶ ψαλῶ τῷ κυρίῳ. εἰσάκουσον κύριε τῆς φωνῆς μου ἧς ἐκέκραξα, ἐλέησόν με, καὶ εἰσάκουσόν μου. ζ σοὶ εἶπεν ἡ καρδία μου, η ἐξεζήτησα τὸ πρόσωπόν σου, τὸ πρόσωπόν σου κύριε ζητήσω. μὴ ἀποστρέψῃς τὸ πρόσωπόν σου ἀπ' ἐμοῦ, μὴ ἐκκλίνῃς ἐν ὀργῇ ἀπὸ τοῦ δούλου σου. βοηθός μου γενοῦ, θ μὴ ἐγκαταλίπῃς με, καὶ μὴ ὑπερίδῃς με ὁ θεὸς ὁ σωτήρ μου. ὅτι ὁ πατήρ μου καὶ ἡ μήτηρ μου ἐγκατέλιπόν με, ὁ δὲ κύριος προσελάβετό με. ι νομοθέτησόν με κύριε ἐν τῇ ὁδῷ σου, καὶ ὁδήγησόν με ἐν τρίβῳ εὐθείᾳ ἕνεκα τῶν ἐχθρῶν μου. μὴ παραδῷς με εἰς ψυχὰς θλιβόντων με, ὅτι κ ἐπανέστησάν μοι μάρτυρες ἄδικοι, καὶ ἐψεύσατο ἡ ἀδικία ἑαυτῇ. πιστεύω τοῦ ἰδεῖν τὰ ἀγαθὰ κυρίου ἐν γῇ ζώντων. ὑπόμεινον τὸν κύριον, ἀνδρίζου, καὶ κραταιούσθω ἡ καρδία σου, καὶ ὑπόμεινον τὸν κύριον.

[α.] Scholion. τὸ τοῦ Δαυὶδ ὄνομα ἑρμηνεύεται ἐξουθένημα. β [θεωρεῖν με τὴν τερπνότητα.] Symmachus. τὸ κάλλος. γ [ὕψωσε κεφαλήν μου.] Aquila. ὑψωθήσεται ἡ κεφαλή μου. δ [ἐκύκλωσα.] Sch. οἱ λοιποὶ, τοὺς κύκλῳ μου. ε [θυσίαν ἀλαλαγμοῦ.] Ita quoque legit S. Augustinus. conuenit Psalteriũ Arabicum, & Aethiopicum. in cæteris vero libris Græcis est, θυσίαν αἰνέσεως καὶ ἀλαλαγμοῦ. at Hesychius, ἔνια τῶν ἀντιγράφων, θυσίαν αἰνέσεως ἔχει μόνον, ἀλαλαγμοῦ δὲ, οὔ. sic quædam exemplaria alterutrum tantum habuerunt, quędam vtrumq. coniunxerunt. ζ [σοὶ εἶπεν ἡ καρδία μου.] S. σοὶ προσελάλει. η [ἐξεζήτησα τὸ πρόσωπόν σου.] Sic est in Psalterio Romano, & apud S. Augustinum, itidem in metaphrasi Apollinarij. & in Psalterio tum Aethiopico, tum Arabico. A. ἐζήτησαν πρόσωπά μου. S. σὲ ἐζήτει τὸ πρόσωπόν μου. V. & VI. editio. Theodotio vt VII. AA. LL.

habent,

habent, κύριον ζητήσω. ἐξεζήτησέ σε τὸ πρόσωπόν μου. θ [μὴ ἐγκαταλίπῃς με.] Sic est in editionibus Latinis, & apud S. Augustinum. in cæteris libris est, μὴ ἀποσκορακίσῃς με, καὶ μὴ ἐγκαταλίπῃς με. quomodo legit Theodoretus & notat. μὴ ἀπορρίψῃς με, εἶπον οἱ ἄλλοι ἑρμηνευταί. ἀπὸ τῆς ἔξωθεν δὲ παιδείας οἱ ο'. τοῦτο τὸ ὄνομα πεποιήκασιν. τὸ γάρ, ἐς κόρακας, ὕβρις τις ἦν παρὰ τοῖς παλαιοῖς ἀπό τινος μύθου γεγενημένη. Aliud Schol. ἀπὸ μεταφορᾶς τῆς σκορίας, ἥ τις ὡς περίττωμα σιδήρου ἄχρηστον ἀποπέμπεται, μὴ ἀπορρίψῃς με, εἶπον οἱ ἑρμηνευταί. Aliud Sch. Σ. μὴ ἀπορρίψῃς με. ι [νομοθέτησόν με.] A. & Th. φώτισόν με. S. ὑπόδειξόν μοι. κ [ἐπανέστησάν μοι μάρτυρες ἄδικοι, καὶ ἐψεύσατο ἡ ἀδικία ἑαυτῇ.] S. μάρτυρες ψευδεῖς, καὶ ἐξεφάνη ἡ ἀδικία.

Τοῦ δαυίδ. ΚΖ'.

Πρὸς σὲ κύριε α ἐκέκραξα. ὁ θεός μου μὴ παρασιωπήσῃς ἐπ' ἐμοί, β μήποτε παρασιωπήσῃς γ ἐπ' ἐμοί, καὶ ὁμοιωθήσομαι τοῖς καταβαίνουσιν εἰς λάκκον. εἰσάκουσον τῆς φωνῆς τῆς δεήσεώς μου, ἐν τῷ δέεσθαί με πρὸς σέ, ἐν τῷ αἴρειν με χεῖράς μου εἰς δ ναὸν ἅγιόν σου. ε μὴ συνελκύσῃς μετὰ ἁμαρτωλῶν τὴν ψυχήν μου, καὶ μετὰ ἐργαζομένων ἀδικίαν μὴ συναπολέσῃς με. τῶν λαλούντων εἰρήνην μετὰ τῶν πλησίον αὐτῶν, κακὰ δὲ ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν. δὸς αὐτοῖς κατὰ τὰ ἔργα αὐτῶν, καὶ κατὰ τὴν πονηρίαν τῶν ἐπιτηδευμάτων αὐτῶν. κατὰ τὰ ἔργα τῶν χειρῶν αὐτῶν δὸς αὐτοῖς, ἀπόδος τὸ ἀνταπόδομα αὐτῶν αὐτοῖς. ὅτι οὐ συνῆκαν εἰς τὰ ἔργα κυρίου καὶ εἰς τὰ ἔργα τῶν χειρῶν αὐτοῦ, καθελεῖς αὐτοὺς καὶ οὐ μὴ οἰκοδομήσῃς αὐτούς. εὐλογητὸς κύριος, ὅτι εἰσήκουσε τῆς φωνῆς τῆς δεήσεώς μου. κύριος βοηθός μου καὶ ὑπερασπιστής μου, ἐπ' αὐτῷ ἤλπισεν ἡ καρδία μου, καὶ ἐβοηθήθην. ζ καὶ ἀνέθαλεν ἡ σάρξ μου, η καὶ ἐκ θελήματός μου ἐξομολογήσομαι αὐτῷ. κύριος κραταίωμα τοῦ λαοῦ αὐτοῦ, καὶ ὑπερασπιστὴς τῶν σωτηρίων τοῦ χριστοῦ αὐτοῦ ἐστι. σῶσον τὸν λαόν σου, καὶ εὐλόγησον τὴν κληρονομίαν σου, καὶ ποίμανον αὐτούς, καὶ ἔπαρον αὐτοὺς ἕως τοῦ αἰῶνος.

α Ἐκέκραξα.] Sic est in veteri Psalterio & apud S. Augustinũ. in Psalterijs præterea Aethiopico & Arabico. Alij libri habent, κεκράξομαι. β [μήποτε παρασιωπήσῃς.] Repetitio hæc in alijs libris nõ est. est quidẽ in editione vulgata Latina, & in veteri Psalterio, itẽ in Aethiopico, atque Arabico.. Aquila. μὴ κωφεύσῃς. Symmachus. μὴ σιγήσῃς ἐξ ἐμοῦ. μήποτε ἡσυχάσαντός σου ἀπὸ ἐμοῦ ὁμοιωθῶ τοῖς καταβαίνουσιν εἰς λάκκον. γ [ἐπ' ἐμοί.] ἀπ' ἐμοῦ est in cæteris libris. δ [εἰς ναὸν ἅγιόν σου.] A. S. χρηματιστήριον. Theodotio. δαβείρ. ε [μὴ συνελκύσῃς μετὰ ἁμαρτωλῶν τὴν ψυχήν μου.] Sic quoq. legit S. Augustinus, & ita est in veteri Psalterio, & in Aethiopico. at in cæteris libris est, μὴ συνελκύσῃς με μετὰ ἁμαρτωλῶν. ζ [καὶ ἀνέθαλεν ἡ σάρξ μου.] A. καὶ ἐγαυριάσατο ἡ καρδία μου. S. καὶ ἱλαρώθη ἡ καρδία μου. η [καὶ ἐκ θελήματός μου.] A. καὶ ἀπὸ ᾄσματός μου. S. καὶ ἐν ᾠδαῖς μου.

Ψαλμὸς τῷ δαυὶδ α ἐξοδίου σκηνῆς. ΚΗ'.

Ἐνέγκατε τῷ κυρίῳ β υἱοὶ θεοῦ, ἐνέγκατε τῷ κυρίῳ υἱοὺς κριῶν. γ ἐνέγκατε τῷ κυρίῳ δόξαν καὶ τιμήν, ἐνέγκατε τῷ κυρίῳ δ δόξαν ὀνόματι αὐτοῦ, προσκυνήσατε τῷ κυρίῳ ἐν αὐλῇ ἁγίᾳ αὐτοῦ. φωνὴ κυρίου ἐπὶ τῶν ὑδάτων, ὁ θεὸς τῆς δόξης ἐβρόντησε, κύριος ἐπὶ ὑδάτων πολλῶν. φωνὴ κυρίου ἐν ἰσχύϊ, φωνὴ κυρίου ἐν μεγαλοπρεπείᾳ. φωνὴ κυρίου συντρίβοντος κέδρους, + συντρίψει κύριος τὰς κέδρους τοῦ λιβάνου. ε καὶ λεπτυνεῖ αὐτὰς ὡς ζ τὸν μόσχον τὸν λίβανον, καὶ ὁ ἠγαπημένος ὡς υἱὸς μονοκερώτων. φωνὴ κυρίου η διακόπτοντος φλόγα πυρός, φωνὴ κυρίου θ συσσείοντος ἔρημον, ι συσσείσει κύριος τὴν ἔρημον κάδης. φωνὴ κυρίου κ καταρτιζομένου ἐλάφους, καὶ ἀποκαλύψει δρυμούς, καὶ ἐν τῷ ναῷ αὐτοῦ πᾶς τις λέγει δόξαν. λ κύριος τὸν κατακλυσμὸν κατοικιεῖ. καὶ καθιεῖται κύριος βασιλεὺς εἰς τὸν αἰῶνα, κύριος ἰσχὺν τῷ λαῷ αὐτοῦ δώσει, κύριος εὐλογήσει τὸν λαὸν αὐτοῦ ἐν εἰρήνῃ.

[α.] Scholion. ἐν τῷ ἑξαπλῷ οὐχ εὕρηται, ἐξοδίου σκηνῆς, ἡ ἐπιγραφή. β [υἱοὶ θεοῦ.] Eusebius. κατὰ τὴν ἑβραίων ἀνάγνωσιν οὐκ ἐμφέρεται τὸ, ἐνέγκατε τῷ κυρίῳ υἱοὶ θεοῦ. διὸ καὶ ὠβέλισται παρὰ τοῖς ο'. ὡς μὴ κείμενον μήτε ἐν τῷ ἑβραϊκῷ μήτε παρὰ τοῖς λοιποῖς ἑρμηνευταῖς. γ [ἐνέγκατε τῷ κυρίῳ δόξαν.] Aquila. κράτος. Symmachus. δύναμιν. δ [δόξαν ὀνόματι αὐτοῦ.] Schol. οἱ λοιποί, δι' εὐπρέπειαν ὀνόματος. ε [~~συντρίψει κύριος τὰς κέδρους.~~] A. καὶ σκιρτώσει. S. καὶ ὀρχεῖσθαι ἐποίησεν αὐτάς. V. editio. καὶ σκιρτοποιήσει αὐτὰς ὡσεὶ μόσχον. ζ [ὡς τὸν μόσχον τὸν λίβανον.] Sic etiam S. Basilius legit. τοῦ λιβάνου est in editionibus Latinis, & ita legunt Theodoretus & Apollinarius. η [διακόπτοντος φλόγα πυρός.] S. καταδιαιροῦντος. θ [συσσείοντος ἔρημον.] S. ἐκτοκίζοντος. A. ὠδίνοντος. ι [συσσείσει κύριος.] A. ὠδινήσει. S. ἐκτοκίσει. κ [καταρτιζομένου ἐλάφους.] A. ὠδίνοντος ἐλάφους. S. πληθύνοντος πεδία. V. editio μαιουμένου ἐλάφους. Theodotio, ut VII. λ [κύριος τὸν κατακλυσμὸν κατοικιεῖ.] A. κύριος εἰς κατακλυσμὸν ἐκάθισεν. S. κύριος ἐπὶ τοῦ κατακλυσμοῦ ἐκάθισεν. In alijs libris est, κατοικεῖ.

Καὶ λεπτυνεῖ

Εἰς τὸ τέλος ψαλμὸς ᾠδῆς τοῦ ἐγκαινισμοῦ τοῦ οἴκου τοῦ δαυίδ. ΚΘ'.

Ὑψώσω σε κύριε, α ὅτι ὑπέλαβές με, καὶ οὐκ εὔφρανας τοὺς ἐχθρούς μου ἐπ' ἐμέ. κύριε ὁ θεός μου ἐκέκραξα πρὸς σέ, καὶ ἰάσω με. κύριε ἀνήγαγες ἐξ ᾅδου τὴν ψυχήν μου, β ἔσωσάς με ἀπὸ τῶν καταβαινόντων εἰς λάκκον. ψάλατε τῷ κυρίῳ οἱ ὅσιοι αὐτοῦ, καὶ γ ἐξομολογεῖσθε τῇ μνήμῃ τῆς ἁγιωσύνης αὐτοῦ. δ ὅτι ὀργὴ ἐν τῷ θυμῷ αὐτοῦ, καὶ ζωὴ ἐν τῷ θελήματι αὐτοῦ. τὸ ἑσπέρας αὐλισθήσεται κλαυθμός, καὶ εἰς τὸ πρωῒ ἀγαλλίασις. ἐγὼ δὲ ε εἶπα ἐν τῇ εὐθηνίᾳ μου, οὐ μὴ σαλευθῶ εἰς τὸν αἰῶνα. ζ κύριε ἐν τῷ θελήματί σου η παρέχου τῷ κάλλει μου δύναμιν. θ ἀπέστρεψας δὲ τὸ πρόσωπόν σου, καὶ ἐγενήθην τεταραγμένος. πρὸς σὲ κύριε κεκράξομαι, καὶ πρὸς τὸν θεόν μου δεηθήσομαι. τίς ὠφέλεια ἐν τῷ αἵματί μου, ἐν τῷ καταβῆναί με εἰς διαφθοράν; μὴ ἐξομολογήσεταί σοι χοῦς; ἢ ἀναγγελεῖ τὴν ἀλήθειάν σου; ἤκουσε κύριος, καὶ ἠλέησέ με, κύριος ἐγενήθη βοηθός μου. ἔστρεψας τὸν κοπετόν μου εἰς χαρὰν ἐμοί, διέρρηξας τὸν σάκκον μου, καὶ περιέζωσάς με εὐφροσύνην. ι ὅπως ἂν ψάλῃ σοι ἡ δόξα μου, καὶ οὐ μὴ κατανυγῶ, κύριε ὁ θεός μου εἰς τὸν αἰῶνα ἐξομολογήσομαί σοι.

α Ὑπέλα-

α Ὑπέλαβές με.] Aquila. ἀνεβίβασάς με. β [ἔσωσάς με.] Symmachus. ἀνεζώωσάς με. Theodotio. vt VII. γ [ἐξομολογεῖσθε τῇ μνήμῃ τῆς ἁγιωσύνης αὐτοῦ.] A. τῷ μνημοσύνῳ. S. ἀναμιμνήσκοντες τὸν ἁγιασμόν. δ [ὅτι ὀργὴ ἐν τῷ θυμῷ αὐτοῦ.] V. editio. ὅτι συντέλεια ἐν τῷ θυμῷ αὐτοῦ. A. ὁ ἀθροισμός. ε [εἶπα ἐν τῇ εὐθηνίᾳ μου.] S. ἐν τῇ ἠρεμίᾳ. ζ [ἐν τῷ θελήματι.] S. ἐν τῇ διαλλαγῇ. η [παρέχου τῷ κάλλει μου.] A. & V. editio. τῷ ὄρει. S. ἐν τῇ εὐδοκίᾳ σου ἔστησας τῷ πατρῴῳ ὄρει μου κράτος. παρέχου in Latinis quoque editionibus est. παράσχου autem legit Apollinarius, & ita est in Psalterio Aethiopico, atque in nonnullis libris Græcis. θ [ἀπέστρεψας δὲ τὸ πρόσωπόν σου.] A. ἀπέκρυψας τὸ πρόσωπόν σου. ι [ὅπως ἂν ψάλῃ σοι ἡ δόξα μου καὶ οὐ μὴ κατανυγῶ.] S. ἵνα ᾄδῃ σε δόξα καὶ μὴ παρασιωπήσῃ.

Εἰς τὸ τέλος ψαλμὸς τῷ Δαυίδ, α ἐκστάσεως Λ′.

ΕΠὶ σοὶ κύριε ἤλπισα, μὴ καταισχυνθείην εἰς τὸν αἰῶνα, ἐν τῇ δικαιοσύνῃ σου ῥῦσαί με καὶ ἐξελοῦ με. κλῖνον πρὸς μὲ τὸ οὖς σου, τάχυνον τοῦ ἐξελέσθαι με. γενοῦ μοι εἰς θεὸν ὑπερασπιστήν, καὶ εἰς οἶκον καταφυγῆς τοῦ σῶσαί με. β ὅτι κραταίωμά μου καὶ καταφυγή μου εἶ σύ, καὶ ἕνεκεν τοῦ ὀνόματός σου ὁδηγήσεις με, γ καὶ διαθρέψεις με. ἐξάξεις με ἐκ παγίδος ταύτης ἧς ἔκρυψάν μοι, ὅτι σὺ εἶ δ ὁ ὑπερασπιστής μου κύριε. εἰς χεῖράς σου παραθήσομαι τὸ πνεῦμά μου, ἐλυτρώσω με κύριε ὁ θεὸς τῆς ἀληθείας. ἐμίσησας τοὺς διαφυλάσσοντας ματαιότητας διακενῆς. ἐγὼ δὲ ἐπὶ τῷ κυρίῳ ἤλπισα, ἀγαλλιάσομαι καὶ εὐφρανθήσομαι ἐπὶ τῷ ἐλέει σου. ὅτι ἐπεῖδες τὴν ταπείνωσίν μου, ἔσωσας ἐκ τῶν ἀναγκῶν τὴν ψυχήν μου. καὶ οὐ συνέκλεισάς με εἰς χεῖρας ἐχθροῦ, ἔστησας ἐν εὐρυχώρῳ τοὺς πόδας μου. ἐλέησόν με κύριε, ε ὅτι θλίβομαι. ζ ἐταράχθη ἐν θυμῷ ὁ ὀφθαλμός μου, ἡ ψυχή μου καὶ ἡ γαστήρ μου. ὅτι η ἐξέλιπεν ἐν ὀδύνῃ ἡ ζωή μου, καὶ τὰ ἔτη μου ἐν στεναγμοῖς. ἠσθένησεν ἐν θ πτωχείᾳ ἡ ἰσχύς μου, καὶ τὰ ὀστᾶ μου ἐταράχθησαν. ι παρὰ πάντας τοὺς ἐχθρούς μου ἐγενήθην ὄνειδος, καὶ τοῖς γείτοσί μου σφόδρα, καὶ φόβος τοῖς γνωστοῖς μου. οἱ θεωροῦντές με ἔξω ἔφυγον ἀπ' ἐμοῦ, ἐπελήσθην ὡσεὶ νεκρὸς ἀπὸ καρδίας. ἐγενήθην ὡσεὶ σκεῦος ἀπολωλός, ὅτι ἤκουσα ψόγον πολλῶν κ παροικούντων κυκλόθεν. ἐν τῷ συναχθῆναι ἅμα τοὺς ἅμα ἐπ' ἐμέ, τοῦ λαβεῖν τὴν ψυχήν μου ἐβουλεύσαντο. ἐγὼ δὲ ἐπὶ σοὶ ἤλπισα κύριε, εἶπα, σὺ εἶ ὁ θεός μου, ἐν ταῖς χερσί σου οἱ λ κλῆροί μου. ῥῦσαί με ἐκ χειρὸς ἐχθρῶν μου, καὶ ἐκ τῶν καταδιωκόντων με. ἐπίφανον τὸ πρόσωπόν σου ἐπὶ τὸν δοῦλόν σου, σῶσόν με ἐν τῷ ἐλέει σου, κύριε μὴ καταισχυνθείην, ὅτι ἐπεκαλεσάμην σε. αἰσχυνθείησαν οἱ ἀσεβεῖς, καὶ μ καταχθείησαν εἰς ᾅδου. ἄλαλα γενηθήτω τὰ χείλη τὰ δόλια, τὰ λαλοῦντα κατὰ τοῦ δικαίου ἀνομίαν ἐν ὑπερηφανίᾳ καὶ ἐξουδενώσει. ν ὡς πολὺ τὸ πλῆθος τῆς χρηστότητός σου κύριε, ἧς ἔκρυψας τοῖς φοβουμένοις σε. ἐξειργάσω τοῖς ἐλπίζουσιν ἐπὶ σέ, ἐναντίον τῶν υἱῶν τῶν ἀνθρώπων. κατακρύψεις αὐτοὺς ἐν ἀποκρύφῳ τοῦ προσώπου σου, ἀπὸ ταραχῆς ἀνθρώπων. σκεπάσεις αὐτοὺς ξ ἐν σκηνῇ ἀπὸ ἀντιλογίας γλωσσῶν. εὐλογητὸς κύριος, ο ὅτι ἐθαυμάστωσε τὸ ἔλεος αὐτοῦ ἐν π πόλει περιοχῆς. ἐγὼ δὲ ρ εἶπα ἐν τῇ ἐκστάσει μου, ἀπέρριμμαι ἀπὸ προσώπου τῶν ὀφθαλμῶν σου. διὰ τοῦτο εἰσήκουσας κύριε τῆς φωνῆς τῆς δεήσεώς μου ἐν τῷ κεκραγέναι με πρὸς σέ. ἀγαπήσατε τὸν κύριον πάντες οἱ ὅσιοι αὐτοῦ, ὅτι ἀληθείας ἐκζητεῖ κύριος, καὶ ἀνταποδίδωσι τοῖς περισσῶς ποιοῦσιν ὑπερηφανίαν. ἀνδρίζεσθε, καὶ κραταιούσθω ἡ καρδία ὑμῶν πάντες οἱ ἐλπίζοντες ἐπὶ κύριον.

α Ἐκστάσεως.] Scholion. τὸ, ἐκστάσεως, μὴ κείμενον παρὰ τοῖς ἄλλοις προσέθηκέ τις ὡς ἔοικεν διὰ τὸ λέγεσθαι. ἐγὼ δὲ εἶπα ἐν τῇ ἐκστάσει μου. β [κραταίωμά μου.] Aquila & Symmachus, πέτρα μου. γ [καὶ διαθρέψεις με.] S. ἐπιμελήσεις τουτέστιν παντοδαπῆς με προνοίας ἀξιώσεις, διὰ τὸ ὄνομά σου ἐν ᾧ πέποιθα. δ [ὑπερασπιστής μου.] Schol. τὸ, κύριος, οὔτε παρὰ τοῖς, ὁ. οὔτε παρὰ τοῖς ἄλλοις ἔκειτο. in alijs libris sequitur, κύριε. ε [ὅτι θλίβομαι.] A. ὅτι στενόν μοι. ζ [ἐταράχθη ἐν θυμῷ.] A. ηὐχμώθη ἐν παροργισμῷ. S. ἐθολώθη διὰ παροργισμόν. η [ἐξέλιπεν ἐν ὀδύνῃ.] S. ἀνηλώθη. θ [ἐν πτωχείᾳ ἡ ἰσχύς μου.] S. διὰ τὴν κάκωσίν μου ἡ ἰσχύς μου καὶ τὰ ὀστᾶ μου ἀδρανίασαν. A. καὶ τὰ ὀστᾶ μου ηὐχμώθη. ι [παρὰ πάντας τοὺς ἐχθρούς μου.] A. παρὰ πάντων. κ [παροικούντων.] A. συστροφῆς. λ [οἱ κλῆροί μου.] Ita habet Psalterium Arabicum, & Aethiopicum, & Apollinarij. vt autem hoc loco οἱ κλῆροί μου, sic Iudicum 21. in L. V. est ὡς κλῆρος πλημμελήσατε. pro quo in editione communi est, ὅτι οὐκ ἐπλημμελήσατε. atque ibidem, quod hoc loco, Hebraicum vocabulum est. cæteri vero Interpretes verterunt, οἱ καιροί μου. & in Psalterio Romano est, tempora mea. Sch. οἱ ἑβραῖοι, καὶ οἱ λοιποὶ, οἱ καιροί μου. Theodoretus, καιροὺς ἢ κλήρους καλεῖ τὰς τῶν πραγμάτων μεταβολάς, πλοῦτον καὶ πενίαν. δεσποτείαν καὶ δουλείαν. εἰρήνην καὶ πόλεμον. μ [καταχθείησαν εἰς ᾅδου.] A. S. σιωπησάτωσαν εἰς ᾅδου. ν [ὡς πολὺ τὸ πλῆθος.] S. τί πολὺ τὸ ἀγαθόν σου ὃ ἔκρυψας ἀπόθετον τοῖς φοβουμένοις σε; Th. & VI. editio. vt VII. ξ [ἐν σκηνῇ ἀπὸ ἀντιλογίας.] S. ἐν σκέπῃ. ο [ὅτι ἐθαυμάστωσε.] S. ὁ παραδοξάσας. π [ἐν πόλει περιοχῆς.] S. ὡς ἐν πόλει περιπεφραγμένῃ. ρ [εἶπα ἐν τῇ ἐκστάσει μου. A. εἶπον ἐν θαμβήσει μου. S. εἶπον ἐν τῇ ἐκπλήξει μου.

Συνέσεως τῷ Δαυίδ. ΛΑ′.

ΜΑκάριοι ὧν ἀφέθησαν αἱ ἀνομίαι, καὶ ὧν ἐπεκαλύφθησαν αἱ ἁμαρτίαι. μακάριος ἀνὴρ ᾧ οὐ μὴ λογίσηται κύριος ἁμαρτίαν, α οὐδέ ἐστιν ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ δόλος. β ὅτι ἐσίγησα, ἐπαλαιώθη τὰ ὀστᾶ μου, ἀπὸ τοῦ κράζειν με ὅλην τὴν ἡμέραν. ὅτι ἡμέρας καὶ νυκτὸς ἐβαρύνθη ἐπ' ἐμὲ ἡ χείρ σου, γ ἐστράφην εἰς ταλαιπωρίαν ἐν τῷ ἐμπαγῆναι ἄκανθαν. ΔΙΑΨΑΛΜΑ. τὴν ἁμαρτίαν μου ἐγνώρισα, καὶ τὴν ἀνομίαν μου οὐκ ἐκάλυψα. εἶπα, ἐξαγορεύσω κατ' ἐμοῦ τὴν ἀνομίαν μου τῷ κυρίῳ, δ καὶ σὺ ἀφῆκας τὴν ἀσέβειαν τῆς καρδίας μου. ΔΙΑΨΑΛΜΑ. ε ὑπὲρ ταύτης προσεύξεται πρὸς σὲ πᾶς ὅσιος ἐν καιρῷ εὐθέτῳ. πλὴν ἐν κατακλυσμῷ ὑδάτων πολλῶν πρὸς αὐτὸν οὐκ ἐγγιοῦσι. σύ μου εἶ καταφυγὴ ἀπὸ θλίψεως τῆς περιεχούσης με, τὸ ἀγαλλίαμά μου λύτρωσαί με ἀπὸ τῶν κυκλωσάντων με. ΔΙΑΨΑΛΜΑ. ζ συνετιῶ σε καὶ συμβιβῶ σε ἐν ὁδῷ ταύτῃ ᾗ πορεύσῃ, ἐπιστηριῶ ἐπὶ σὲ τοὺς ὀφθαλμούς μου. μὴ γίνεσθε ὡς ἵππος καὶ ἡμίονος, οἷς οὐκ ἔστι σύνεσις. ἐν χαλινῷ καὶ κημῷ τὰς σιαγόνας

περιόντας αὐτῶν ἄγξαι τῶν μὴ ἐγγιζόντων πρὸς σέ. Α πολλαὶ αἱ μάστιγες τοῦ ἁμαρτωλοῦ, τὸν δὲ ἐλπίζοντα ἐπὶ κύριον ἔλεος κυκλώσει. εὐφράνθητε ἐπὶ κύριον καὶ ἀγαλλιᾶσθε δίκαιοι, [η] καὶ καυχᾶσθε πάντες οἱ εὐθεῖς τῇ καρδίᾳ.

[α] Οὐδὲ ἔστιν ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ δόλος.] Ita etiã S. Augustinus, cũ quo conuenit Psalteriũ vetus Romanũ, & Arabicũ, nã in Aethiopico est, ἐν καρδίᾳ αὐτοῦ. at S. Hieronymus affirmat ita solum Symmachũ vertisse, cæteros ἐν πνεύματι. Scholion. ἄλλως, ἐν τῷ πνεύματι αὐτοῦ. [β] [ὅτι ἐσίγησα.] Aquila. ὅτι ἐκώφευσα κατετρίβη τὰ ὀστᾶ μου ἐν βρυχήματί μου. Symmachus. ὅτι ἀπεσιώπησα, ἐπαλαιώθη τὰ ὀστᾶ μου ἀπὸ τοῦ ὀδύρεσθαι πᾶσαν ἡμέραν. [γ] [ἐστράφην εἰς ταλαιπωρίαν, ἐν τῷ ἐμπαγῆναί μοι ἄκανθαν.] S. μετεστράφη μοι εἰς διαφθορὰν ὡς καῦσος θερινόν. A. ἐστράφην εἰς προνομήν μου ἐν ἐρημώσει θερείᾳ. V. editio. ἐστράφη εἰς ταλαιπωρίαν ἐν τῷ ἐρημωθῆναι ὀπώραν. [δ] [καὶ σὺ ἀφῆκας τὴν ἀσέβειαν τῆς καρδίας μου.] A. καὶ σὺ ἦρας ἀνομίαν ἁμαρτίας μου ἀεί. Theodotio. καὶ σὺ ἀφῆκας ἁμαρτίαν τῆς ἀσεβείας μου. S. ἵνα σὺ ἀφέλῃς τὴν ἄνομον ἁμαρτίαν. [ε] [ὑπὲρ ταύτης προσεύξεται.] S. ὑπὲρ τούτου προσεύξεται πᾶς ὅσιος καιρὸν εὑρών, ὥστε ἐπικλύζοντα ὕδατα πολλὰ πρὸς αὐτὸν μὴ ἐγγίσαι. [ζ] [συνετιῶ σε.] A. ἐπιστημώσω σε καὶ φωτίσω σε ἐν ὁδῷ ᾗ πορεύσῃ. S. συνετίσω σε καὶ ὑποδείξω σοι ὁδὸν ἣν ὁδεύσεις, βουλεύσομαι περὶ σοῦ τῷ ὀφθαλμῷ μου. [η] [καὶ καυχᾶσθε πάντες.] A. καὶ αἰνοποιήσατε. S. καὶ εὐφημεῖτε.

Β

Γ

Τῷ [α] δαυίδ. ΛΒ'.

Ἀγαλλιᾶσθε [β] δίκαιοι ἐν τῷ κυρίῳ, [γ] τοῖς εὐθέσι πρέπει αἴνεσις. ἐξομολογεῖσθε τῷ κυρίῳ ἐν κιθάρᾳ, ἐν ψαλτηρίῳ δεκαχόρδῳ ψάλατε αὐτῷ. ᾄσατε αὐτῷ ᾆσμα καινόν, καλῶς ψάλατε [δ] ἐν ἀλαλαγμῷ. ὅτι εὐθὴς ὁ λόγος τοῦ κυρίου, καὶ πάντα τὰ ἔργα αὐτοῦ ἐν πίστει. ἀγαπᾷ ἐλεημοσύνην καὶ κρίσιν, τοῦ ἐλέους κυρίου πλήρης ἡ γῆ. τῷ λόγῳ τοῦ κυρίου οἱ [ε] οὐρανοὶ ἐστερεώθησαν, καὶ τῷ πνεύματι τοῦ στόματος αὐτοῦ [ζ] πᾶσα ἡ δύναμις αὐτῶν. [η] συνάγων ὡσεὶ ἀσκὸν ὕδατα θαλάσσης, τιθεὶς ἐν θησαυροῖς ἀβύσσους. φοβηθήτω τὸν κύριον πᾶσα ἡ γῆ, ἀπ' αὐτοῦ δὲ [θ] σαλευθήτωσαν πάντες οἱ κατοικοῦντες τὴν οἰκουμένην. ὅτι αὐτὸς εἶπε καὶ ἐγενήθησαν, αὐτὸς ἐνετείλατο καὶ ἐκτίσθησαν. κύριος διασκεδάζει βουλὰς ἐθνῶν, ἀθετεῖ δὲ λογισμοὺς λαῶν, καὶ ἀθετεῖ βουλὰς ἀρχόντων. ἡ δὲ βουλὴ τοῦ κυρίου εἰς τὸν αἰῶνα μένει, λογισμοὶ τῆς καρδίας αὐτοῦ [ι] ἀπὸ γενεῶν εἰς γενεάς. μακάριον τὸ ἔθνος οὗ ἐστι κύριος ὁ θεὸς αὐτοῦ, λαὸς ὃν ἐξελέξατο εἰς κληρονομίαν ἑαυτῷ. ἐξ οὐρανοῦ ἐπέβλεψεν ὁ κύριος, εἶδε πάντας τοὺς υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων, ἐξ [κ] ἑτοίμου κατοικητηρίου αὐτοῦ ἐπέβλεψεν ἐπὶ πάντας τοὺς κατοικοῦντας τὴν γῆν. ὁ πλάσας [λ] κατὰ μόνας τὰς καρδίας αὐτῶν, ὁ συνιεὶς πάντα τὰ ἔργα αὐτῶν. οὐ σώζεται βασιλεὺς διὰ πολλὴν δύναμιν, καὶ γίγας οὐ σωθήσεται [μ] ἐν πλήθει ἰσχύος αὐτοῦ. ψευδὴς ἵππος εἰς σωτηρίαν, ἐν δὲ πλήθει δυνάμεως αὐτοῦ οὐ σωθήσεται. ἰδοὺ οἱ ὀφθαλμοὶ κυρίου ἐπὶ τοὺς φοβουμένους αὐτόν, τοὺς ἐλπίζοντας ἐπὶ τὸ ἔλεος αὐτοῦ. ῥύσασθαι ἐκ θανάτου τὰς ψυχὰς αὐτῶν, καὶ διαθρέψαι αὐτοὺς ἐν λιμῷ.

ἡ ψυχὴ ἡμῶν ὑπομένει τῷ κυρίῳ, ὅτι βοηθὸς καὶ ὑπερασπιστὴς ἡμῶν ἐστι. ὅτι ἐν αὐτῷ εὐφρανθήσεται ἡ καρδία ἡμῶν, καὶ ἐν τῷ ὀνόματι τῷ ἁγίῳ αὐτοῦ ἠλπίσαμεν. γένοιτο τὸ ἔλεός σου κύριε ἐφ' ἡμᾶς, καθάπερ ἠλπίσαμεν ἐπὶ σέ.

[α.] Scholion. ἀνεπίγραφος παρ' ἑβραίοις καὶ παρὰ τοῖς λοιποῖς. V. & VI. editio. τῷ δαυίδ. [β] [ἀγαλλιᾶσθε.] Aquila. αἰνεῖτε. Symmachus. εὐφημεῖτε. [γ] [τοῖς εὐθέσι πρέπει αἴνεσις.] A. τοῖς εὐθέσιν ὡραιοῦται ἡ ὕμνησις. [δ] [ἐν ἀλαλαγμῷ.] S. μετὰ σημασίας. [ε] [οὐρανοὶ ἐστερεώθησαν.] A. ἐποιήθησαν. S. ἐγένοντο. [ζ] [πᾶσα ἡ δύναμις αὐτῶν.] A. πᾶσα στρατιὰ αὐτῶν. S. ἡ διακόσμησις αὐτῶν. Theodotio, vt VII. [η] [συνάγων.] S. συνήγαγεν ὡς ἐν ἀσκῷ ὕδατα. Theodoretus. εὕρομεν ἔν τισι τῶν ἀντιγράφων, συνάγων ὡσεὶ ἀσκὸν ὕδατα. cum autem vetus Psalterium Latinum habeat, sicut in vtrem; Romanum Psalterium & vulgata editio in vtre; verisimile est ex hoc Theodoreti loco, quædam exemplaria habuisse, ὡς εἰς ἀσκόν. [θ] [σαλευθήτωσαν.] S. εὐλαβείσθωσαν. [ι] [ἀπὸ γενεῶν εἰς γενεάς.] Alij libri habent, εἰς γενεὰν καὶ γενεάν. [κ] [ἐξ ἑτοίμου κατοικητηρίου αὐτοῦ.] A. ἀπὸ ἑδράσματος καθέδρας αὐτοῦ. S. ἀπὸ ἕδρας κατοικίας αὐτοῦ. [λ] [κατὰ μόνας.] A. & V. editio. ἅμα. S. ὁμοῦ. [μ] [ἐν πλήθει.] S. διὰ γὰρ πλῆθος.

[α] Τῷ δαυίδ, ὁπότε ἠλλοίωσε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἐναντίον ἀβιμέλεχ, καὶ ἀπέλυσεν αὐτόν, καὶ ἀπῆλθεν. ΛΓ.

Εὐλογήσω τὸν κύριον ἐν παντὶ καιρῷ, διαπαντὸς ἡ αἴνεσις αὐτοῦ ἐν τῷ στόματί μου, ἐν τῷ κυρίῳ ἐπαινεθήσεται ἡ ψυχή μου. ἀκουσάτωσαν πραεῖς καὶ εὐφρανθήτωσαν. μεγαλύνατε τὸν κύριον σὺν ἐμοί, καὶ ὑψώσωμεν τὸ ὄνομα αὐτοῦ [β] ἐπὶ τὸ αὐτό. ἐξεζήτησα τὸν κύριον, καὶ ἐπήκουσέ μου, καὶ [γ] ἐκ πασῶν τῶν παροικιῶν μου ἐρρύσατό με. [δ] προσέλθατε πρὸς αὐτὸν καὶ φωτίσθητε, καὶ τὰ πρόσωπα ὑμῶν οὐ μὴ καταισχυνθῇ. οὗτος ὁ πτωχὸς ἐκέκραξε, καὶ ὁ κύριος εἰσήκουσεν αὐτοῦ, καὶ ἐκ πασῶν τῶν θλίψεων αὐτοῦ ἔσωσεν αὐτόν. παρεμβαλεῖ ἄγγελος κυρίου κύκλῳ τῶν φοβουμένων αὐτόν, καὶ ῥύσεται αὐτούς. γεύσασθε καὶ ἴδετε ὅτι χρηστὸς ὁ κύριος, μακάριος ἀνὴρ ὃς ἐλπίζει ἐπ' αὐτόν. φοβήθητε τὸν κύριον πάντες οἱ ἅγιοι αὐτοῦ, ὅτι οὐκ ἔστιν ὑστέρημα τοῖς φοβουμένοις αὐτόν. πλούσιοι ἐπτώχευσαν καὶ ἐπείνασαν, οἱ δὲ ἐκζητοῦντες τὸν κύριον οὐκ ἐλαττωθήσονται παντὸς ἀγαθοῦ. ΔΙΑΨΑΛΜΑ. δεῦτε τέκνα ἀκούσατέ μου, φόβον κυρίου διδάξω ὑμᾶς. τίς ἐστιν ἄνθρωπος ὁ θέλων ζωήν, ἀγαπῶν ἡμέρας ἰδεῖν ἀγαθάς; παῦσον τὴν γλῶσσάν σου ἀπὸ κακοῦ, καὶ χείλη σου τοῦ μὴ λαλῆσαι δόλον. ἔκκλινον ἀπὸ κακοῦ, καὶ ποίησον ἀγαθόν, ζήτησον εἰρήνην, καὶ δίωξον αὐτήν. ὀφθαλμοὶ κυρίου ἐπὶ δικαίους, καὶ ὦτα αὐτοῦ εἰς δέησιν αὐτῶν. πρόσωπον δὲ κυρίου ἐπὶ ποιοῦντας κακά, τοῦ ἐξολοθρεῦσαι ἐκ γῆς τὸ μνημόσυνον αὐτῶν. ἐκέκραξαν οἱ δίκαιοι, καὶ ὁ κύριος εἰσήκουσεν αὐτῶν, καὶ ἐκ πασῶν τῶν θλίψεων αὐτῶν ἐρρύσατο αὐτούς. ἐγγὺς κύριος τοῖς συντετριμμένοις τὴν καρδίαν, καὶ τοὺς ταπεινοὺς τῷ πνεύματι σώσει. πολλαὶ αἱ θλίψεις τῶν δικαίων, καὶ ἐκ πασῶν αὐτῶν ῥύσεται αὐτοὺς ὁ κύριος.

Δ

Ε

ριος. φυλάσσει πάντα τὰ ὀστᾶ αὐτῶν, ἓν ἐξ αὐτῶν οὐ συντριβήσεται. θάνατος ἁμαρτωλῶν πονηρὸς, καὶ οἱ μισοῦντες τὸν δίκαιον πλημμελήσουσι. λυτρώσεται κύριος ψυχὰς δούλων αὐτοῦ, καὶ οὐ μὴ πλημμελήσουσι πάντες οἱ ἐλπίζοντες ἐπ' αὐτόν.

α Τῷ δαυίδ.] Aquila.& V.editio. τοῦ δαυὶδ ὅτε ἠλλοίωσε τὸ γεῦμα αὐτοῦ εἰς πρόσωπον Ἀβιμέλεχ, καὶ ἐξέβαλεν αὐτὸν καὶ ἀπῆλθεν. Symmachus. μεμόρφωκεν τὸν τρόπον αὐτοῦ. β [ἐπὶ τὸ αὐτό.] A. ὁμοθυμαδόν. γ [ἐκ πασῶν τῶν παροικιῶν μου ἐρρύσατό με.] In alijs libris est, θλίψεων. S. καὶ ἐκ πασῶν τῶν πτοήσεών μου ἐξείλετό με. δ [προσέλθατε πρὸς αὐτόν.] A. ἀποβλέψατε. ε [ἐλπίζοντες ἐπ' αὐτόν.] A. ἐν αὐτῷ. Theodotio. S. ἐπ' αὐτῷ.

Τῷ α δαυίδ. ΛΔ'.

Δίκασον κύριε τοὺς ἀδικοῦντάς με, πολέμησον τοὺς πολεμοῦντάς με. ἐπιλαβοῦ ὅπλου καὶ θυρεοῦ, καὶ ἀνάστηθι εἰς βοήθειάν μοι. β ἔκχεον ῥομφαίαν, καὶ σύγκλεισον ἐξεναντίας τῶν καταδιωκόντων με, εἰπὸν τῇ ψυχῇ μου, σωτηρία σου ἐγώ εἰμι. αἰσχυνθείησαν καὶ ἐντραπείησαν οἱ ζητοῦντες τὴν ψυχήν μου, ἀποστραφείησαν εἰς τὰ ὀπίσω, καὶ καταισχυνθείησαν οἱ λογιζόμενοί μοι κακά. γενηθήτωσαν ὡσεὶ χοῦς κατὰ πρόσωπον ἀνέμου, καὶ ἄγγελος κυρίου ἐκθλίβων αὐτούς. γενηθήτω ἡ ὁδὸς αὐτῶν σκότος καὶ ὀλίσθημα, καὶ ἄγγελος κυρίου καταδιώκων αὐτούς. ὅτι γ δωρεὰν ἔκρυψάν μοι διαφθορὰν παγίδος αὐτῶν, δ μάτην ὠνείδισαν τὴν ψυχήν μου. ἐλθέτω αὐτοῖς παγὶς ε ἣν οὐ γινώσκουσι, καὶ ἡ θήρα ἣν ἔκρυψαν, συλλαβέτω αὐτούς, καὶ ἐν τῇ παγίδι πεσοῦνται ἐν αὐτῇ. ἡ δὲ ψυχή μου ἀγαλλιάσεται ἐπὶ τῷ κυρίῳ, τερφθήσεται ἐπὶ τῷ σωτηρίῳ αὐτοῦ. πάντα τὰ ὀστᾶ μου ἐροῦσι, κύριε τίς ὅμοιός σοι; ῥυόμενος πτωχὸν ἐκ χειρὸς στερεωτέρων αὐτοῦ, καὶ πτωχὸν καὶ πένητα ἀπὸ τῶν διαρπαζόντων αὐτόν. ἀναστάντες μάρτυρες ἄδικοι, ἃ οὐκ ἐγίνωσκον, ἐπηρώτων με. ἀνταπεδίδοσάν μοι πονηρὰ ζ ἀντὶ καλῶν, καὶ η ἀτεκνίαν τῇ ψυχῇ μου. θ ἐγὼ δὲ ἐν τῷ αὐτοὺς παρενοχλεῖν μοι, ἐνεδυόμην σάκκον, καὶ ἐταπείνουν ἐν νηστείᾳ τὴν ψυχήν μου, καὶ ἡ προσευχή μου εἰς κόλπον μου ι ἀποστραφήσεται. ὡς κ πλησίον ὡς ἀδελφὸν ἡμέτερον οὕτως εὐηρέστουν, ὡς λ πενθῶν καὶ σκυθρωπάζων οὕτως ἐταπεινούμην. καὶ μ κατ' ἐμοῦ εὐφράνθησαν καὶ συνήχθησαν, συνήχθησαν ἐπ' ἐμὲ ν μάστιγες καὶ οὐκ ἔγνων. ξ διεσχίσθησαν καὶ οὐ κατενύγησαν, ο ἐπείρασάν με, ἐξεμυκτήρισάν με μυκτηρισμὸν, ἔβρυξαν ἐπ' ἐμὲ τοὺς ὀδόντας αὐτῶν. κύριε πότε ἐπόψῃ, ἀποκατάστησον τὴν ψυχήν μου ἀπὸ τῆς κακουργίας αὐτῶν, ἀπὸ λεόντων τὴν π μονογενῆ μου. ἐξομολογήσομαί σοι κύριε ἐν ἐκκλησίᾳ πολλῇ, ς ἐν λαῷ βαρεῖ αἰνέσω σε. μὴ ἐπιχαρείησάν μοι σ οἱ ἐχθραίνοντές μοι ματαίως, οἱ μισοῦντές με δωρεὰν καὶ διανεύοντες ὀφθαλμοῖς. ὅτι τ ἐμοὶ μὲν εἰρηνικὰ ἐλάλουν, υ καὶ ἐπ' ὀργῇ δόλους διελογίζοντο. καὶ ἐπλάτυναν ἐπ' ἐμὲ τὸ στόμα αὐτῶν, εἶπαν εὖγε εὖγε, εἶδον οἱ ὀφθαλμοὶ ἡμῶν. εἶδες κύριε, φ μὴ παρασιωπήσῃς, κύριε μὴ ἀποστῇς ἀπ' ἐμοῦ. ἐξεγέρθητι κύριε, καὶ πρόσχες τῇ κρίσει μου, ὁ θεός μου καὶ ὁ κύριός μου εἰς χ τὴν δίκην μου. κρῖνόν με κύριε κατὰ τὴν δικαιοσύνην σου κύριε ὁ θεός μου, καὶ μὴ ἐπιχαρείησάν μοι. μὴ εἴποισαν ἐν καρδίαις αὐτῶν, εὖγε εὖγε τῇ ψυχῇ ἡμῶν, μηδὲ εἴποιεν, κατεπίομεν αὐτόν. αἰσχυνθείησαν καὶ ἐντραπείησαν ἅμα οἱ ἐπιχαίροντες τοῖς κακοῖς μου. ἐνδυσάσθωσαν αἰσχύνην καὶ ἐντροπὴν οἱ μεγαλορρημονοῦντες ἐπ' ἐμέ. ἀγαλλιάσαιντο, καὶ εὐφρανθείησαν οἱ θέλοντες τὴν δικαιοσύνην μου. καὶ εἰπάτωσαν διαπαντὸς, μεγαλυνθείη ὁ κύριος, οἱ θέλοντες τὴν εἰρήνην τοῦ δούλου αὐτοῦ. καὶ ἡ γλῶσσά μου μελετήσει τὴν δικαιοσύνην σου, ὅλην τὴν ἡμέραν ψ τὸν ἔπαινόν σου.

α Τῷ δαυίδ.] Aquila. τοῦ δαυίδ. β [ἔκχεον ῥομφαίαν καὶ σύγκλεισον.] A. Symmachus. Theodotio. V. editio. καὶ γύμνωσον λόγχην καὶ περίφραξον. γ [δωρεὰν ἔκρυψαν.] S. ἀναιτίως ὤρυξάν μοι διαφθορὰν δικτύου αὐτῶν. δ [μάτην ὠνείδισαν.] S. ἀναιτίως ἀνώρυξαν τὴν ψυχήν μου. Aliud Scholion. ὁ Σύμμαχος, ἀναιτίως διέρρηξαν τὴν ψυχήν μου. ε [ἣν οὐ γινώσκουσι.] A. ἣν οὐ γινώσκοντι. S. ὃ μὴ οἶδεν. quod autē hic est, ἐλθέτω αὐτοῖς, & paulo post, αὐτοῖς, sic legit S. Augustinus, sic quoq. est in veteri Psalterio, & in Romano. cæteri vero libri habēt, ἐλθέτω αὐτῷ παγὶς ἣν οὐ γινώσκει, καὶ ἡ θήρα ἣν ἔκρυψε συλλαβέτω αὐτόν, queadmodū est in vulgata editione Latina. ζ [ἀντὶ καλῶν.] A. ἀγαθοσύνης. S. ἀγαθοῦ. Th. ἀγαθῶν. η [ἀτεκνίαν.] A. ἀτεκνωσιν. S. συνεσπασμένα. & in alio codice ἀπεσπασμένα τῆς ψυχῆς μου. Eusebius autem, ἀνεσπασμένα. θ [ἐγὼ δὲ ἐν τῷ αὐτοὺς παρενοχλεῖν μοι.] A. καὶ ἐγὼ ἐν ἀρρωστίᾳ αὐτῶν, ἔνδυσίς μου σάκκος. Th. & V. editio. ἐγὼ δὲ ἐν τῷ παρενοχλεῖσθαι αὐτοῖς. ι [ἀποστραφήσεται.] S. ἐπιστρέψει. κ [ὡς πλησίον ὡς ἀδελφόν.] S. ὡς πρὸς ἑταῖρον ὡς πρὸς ἀδελφὸν αὐτοῦ ἀνεστράφην. λ [ὡς πενθῶν.] Sch. ὡς πενθῶν ὁμομήτριον σκυθρωπὸς ἐκύφθην. μ [κατ' ἐμοῦ εὐφράνθησαν.] A. ἐν σκασμῷ μου ηὐφράνθησαν καὶ συνελέγησαν. S. σκάζοντός μου ηὐφραίνοντο καὶ ἠθροίζοντο. V. editio καὶ ἐν τῇ ἀσθενείᾳ μου ηὐφράνθησαν. ν [μάστιγες.] S. πλῆκται. ξ [διεσχίσθησαν καὶ οὐ κατενύγησαν.] S. ἀπορρήξαντες οὐκ ἠρέμουν. A. ἔρρηξαν καὶ οὐκ ἐσιώπησαν. ο [ἐπείρασάν με.] S. ἐν ὑποκρίσει ῥήμασι πεπλασμένοις ἔπριον κατ' ἐμοῦ ὀδόντας αὐτῶν. alibi, ἐπιχειροῦσι κατ' ἐμοῦ. π [τὴν μονογενῆ μου.] A. μοναχήν μου. S. μονότητά μου. ρ [ἐν λαῷ βαρεῖ.] A. ὀστείνῳ. Sch. τουτέστιν ἰσχυρῷ. S. παμπληθεῖ. σ [οἱ ἐχθραίνοντές μοι ματαίως.] cæteri libri habent, ἀδίκως. τ [ὅτι ἐμοὶ μὲν εἰρηνικά.] S. οὐ γὰρ εἰς εἰρήνην ἐλάλουν, ἀλλὰ περὶ συναρπαγῆς ἐν τῇ γῇ λόγους δολίους λογίζονται. V. editio. ὅτι οὐκ εἰρήνην ἐλάλουν, καὶ ἐπὶ συντέλειαν γῆς ῥήματα δόλια λογίζονται. υ [καὶ ἐπ' ὀργῇ δόλους.] Theodoretus. φιλικοῖς χρώμενοι λόγοις ὡς ἐν γῇ τινι κατακρύπτειν τὴν ὀργὴν ἐπειρῶντο, δόλου πλήρη τὴν διάνοιαν ἔχοντες. sic videtur legisse. ἐπ' ὀργῇ γῆς. Sch. τὸ, γῆς ἐλάλησεν, ἰσόρροπα παρὰ τοῖς ὁ. ἐν δὲ τοῖς ἁπλοῖς ἀντιγράφοις οὐ κεῖται. γῆς, quidem est in vulgata editione Latina, & in Psalterio Arabico. in cæteris editionibus non est. A. καὶ ἐπὶ ἀθρόα γῆς ῥήματα ἐπιθέσεων λογίζονται. φ [μὴ παρασιωπήσῃς.] S. μὴ ἡσυχάσῃς. χ [τὴν δίκην μου.] S. τὴν δικαίωσίν μου. ψ [τὸν ἔπαινόν σου. A. ὕμνησίν σε.

Εἰς τὸ τέλος τῷ δούλῳ κυρίου τῷ δαυίδ. ΛΕ'.

Φα Ησὶν ὁ παράνομος τοῦ ἁμαρτάνειν ἐν ἑαυτῷ, οὐκ ἔστι φόβος θεοῦ ἀπέναντι τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ. ὅτι ἐδόλωσεν ἐνώπιον αὐτοῦ, τοῦ εὑρεῖν τὴν ἀνομίαν αὐτοῦ καὶ μισῆσαι. τὰ ῥήματα τοῦ στόματος αὐτοῦ ἀνομία καὶ δόλος, οὐκ ἠβουλήθη συνιέναι τοῦ ἀγαθῦναι. ἀνομίαν

ἀνομίαν διελογίσατο ἐπὶ τῆς κοίτης αὐτοῦ, παρέστη πάσῃ ὁδῷ οὐκ ἀγαθῇ, τῇ δὲ β κακίᾳ οὐ προσώχθισε. κύριε ἐν τῷ οὐρανῷ τὸ ἔλεός σου, καὶ γ ἡ ἀλήθειά σου ἕως τῶν νεφελῶν. δ ἡ δικαιοσύνη σου ὡς ὄρη θεοῦ, τὰ κρίματά σου ὡσεὶ ἄβυσσος πολλή. ἀνθρώπους καὶ κτήνη σώσεις κύριε, ὡς ε ἐπλήθυνας τὸ ἔλεός σου ὁ θεός. οἱ δὲ υἱοὶ τῶν ἀνθρώπων ἐν ζ σκέπῃ τῶν πτερύγων σου ἐλπιοῦσι. μεθυσθήσονται ἀπὸ πιότητος οἴκου σου, καὶ τὸν χειμάρρουν τῆς τρυφῆς σου η ποτιεῖς αὐτούς. ὅτι παρὰ σοὶ πηγὴ ζωῆς, ἐν τῷ φωτί σου ὀψόμεθα φῶς. παράτεινον τὸ ἔλεός σου τοῖς γινώσκουσί σε, καὶ τὴν θ δικαιοσύνην σου τοῖς εὐθέσι τῇ καρδίᾳ. μὴ ἐλθέτω μοι ποὺς ὑπερηφανίας, καὶ χεὶρ ἁμαρτωλῶν μὴ σαλεύσαι με. ἐκεῖ ἔπεσον πάντες οἱ ἐργαζόμενοι τὴν ἀνομίαν, ἐξώσθησαν καὶ οὐ μὴ δύνωνται στῆναι.

α Φησὶν ὁ παράνομος.] Symmachus. φησὶν περὶ ἀσεβείας τοῦ ἀσεβοῦς ἔνδοθεν ἡ καρδία μου, οὐ πρόκειται φόβος θεοῦ ἀντικρὺς τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ. ὅτι ἐξολισθαίνειν τὰ περὶ αὐτοῦ δοκεῖ τῷ εὑρεθῆναι τὴν ἀδικίαν αὐτοῦ τῷ μισηθῆναι αὐτήν. β [τῇ δὲ κακίᾳ οὐ προσώχθισε.] S. κακὸν οὐκ ἀποδοκιμάσει. Aquila. οὐκ ἀπέρριψε. Theodotio. οὐκ ἀπώσατο. γ [ἡ ἀλήθειά σου ἕως τῶν νεφελῶν.] S. ἡ βεβαιότης σου ἕως αἰθερίων. δ [ἡ δικαιοσύνη σου ὡς ὄρη θεοῦ.] A. δικαιοσύνη σου ὡς ὄρη ἰσχυρά. legitur etiam ἰσχυροῦ. ε [ὡς ἐπλήθυνας.] S. τί τίμιον. ζ [ἐν σκέπῃ τῶν πτερύγων σου.] S. ὑπὸ σκιὰν τῶν πτερύγων σου ἀμεριμνοῦσιν. η [ποτιεῖς αὐτούς.] Schol. A. Σ. Θ. ἡ ε΄. καὶ ἡ ἕκτη. αὐτοῖς, ὁμοίως. θ [καὶ τὴν δικαιοσύνην σου.] S. καὶ τὴν ἐλεημοσύνην σου τοῖς ἁπλοῖς τὴν καρδίαν.

τῷ Δαυίδ. Λϛ΄.

ΜΗ α παραζήλου ἐν πονηρευομένοις, μηδὲ ζήλου τοὺς ποιοῦντας τὴν ἀνομίαν. ὅτι ὡσεὶ χόρτος ταχὺ ἀποξηρανθήσονται, καὶ β ὡσεὶ λάχανα χλόης ταχὺ ἀποπεσοῦνται. ἔλπισον ἐπὶ κύριον, καὶ ποίει χρηστότητα, καὶ κατασκήνου τὴν γῆν, καὶ γ ποιμανθήσῃ ἐπὶ τῷ πλούτῳ αὐτῆς. κατατρύφησον τοῦ κυρίου, καὶ δώσει σοι τὰ αἰτήματα τῆς καρδίας σου. δ ἀποκάλυψον πρὸς κύριον τὴν ὁδόν σου, καὶ ἔλπισον ἐπ' αὐτόν, καὶ αὐτὸς ποιήσει. καὶ ἐξοίσει ὡς φῶς τὴν δικαιοσύνην σου καὶ τὸ κρίμα σου ὡς μεσημβρίαν. ε ὑποτάγηθι τῷ κυρίῳ, καὶ ἱκέτευσον αὐτόν. μὴ παραζήλου ἐν τῷ κατευοδουμένῳ ἐν τῇ ὁδῷ αὐτοῦ, ἐν ἀνθρώπῳ ποιοῦντι παρανομίας. παῦσαι ἀπὸ ὀργῆς καὶ ἐγκατάλιπε θυμόν, μὴ παραζήλου ὥστε πονηρεύεσθαι. ὅτι οἱ πονηρευόμενοι ἐξολοθρευθήσονται, οἱ δὲ ὑπομένοντες τὸν κύριον, αὐτοὶ κληρονομήσουσι τὴν γῆν. καὶ ἔτι ὀλίγον καὶ οὐ μὴ ὑπάρξῃ ἁμαρτωλός, καὶ ζητήσεις τὸν τόπον αὐτοῦ, καὶ οὐ μὴ εὕρῃς. οἱ δὲ πραεῖς κληρονομήσουσι γῆν, καὶ κατατρυφήσουσιν ἐπὶ πλήθει εἰρήνης. παρατηρήσεται ὁ ἁμαρτωλὸς τὸν δίκαιον, καὶ βρύξει ἐπ' αὐτὸν τοὺς ὀδόντας αὐτοῦ. ὁ δὲ κύριος ἐκγελάσεται αὐτόν, ὅτι προβλέπει ὅτι ἥξει ἡ ἡμέρα αὐτοῦ. ῥομφαίαν ἐσπάσαντο οἱ ἁμαρτωλοί, ἐνέτειναν τόξον αὐτῶν, τοῦ καταβαλεῖν πτωχὸν καὶ πένητα, τοῦ σφάξαι τοὺς εὐθεῖς τῇ καρδίᾳ. ἡ ῥομφαία αὐτῶν εἰσέλθοι εἰς τὴν καρδίαν αὐτῶν, καὶ τὰ τόξα αὐτῶν συντριβείη. κρεῖσσον ὀλίγον τῷ δικαίῳ ὑπὲρ πλοῦτον ἁμαρτωλῶν πολύν. ὅτι βραχίονες ἁμαρτωλῶν συντριβήσονται, ζ ὑποστηρίζει δὲ τοὺς δικαίους ὁ κύριος. η γινώσκει κύριος τὰς ὁδοὺς τῶν ἀμώμων, καὶ ἡ κληρονομία αὐτῶν εἰς τὸν αἰῶνα ἔσται. οὐ καταισχυνθήσονται ἐν καιρῷ πονηρῷ, καὶ ἐν ἡμέραις λιμοῦ χορτασθήσονται. ὅτι οἱ ἁμαρτωλοὶ ἀπολοῦνται, θ οἱ δὲ ἐχθροὶ τοῦ κυρίου ἅμα τῷ δοξασθῆναι αὐτοὺς καὶ ὑψωθῆναι, ἐκλείποντες ὡσεὶ καπνὸς ἐξέλιπον. δανείζεται ὁ ἁμαρτωλός, καὶ οὐκ ἀποτίσει, ὁ δὲ δίκαιος οἰκτείρει καὶ διδοῖ. ὅτι οἱ ι εὐλογοῦντες αὐτὸν κληρονομήσουσι γῆν, οἱ δὲ κ καταρώμενοι αὐτὸν ἐξολοθρευθήσονται. παρὰ κυρίου τὰ διαβήματα ἀνθρώπου κατευθύνεται, λ καὶ τὴν ὁδὸν αὐτοῦ θελήσει. ὅταν πέσῃ οὐ καταραχθήσεται, ὅτι κύριος ἀντιστηρίζει χεῖρα αὐτοῦ. νεώτερος ἐγενόμην, μ καὶ γὰρ ἐγήρασα, καὶ οὐκ εἶδον δίκαιον ἐγκαταλελειμμένον, οὐδὲ τὸ σπέρμα αὐτοῦ ζητοῦν ἄρτους. ν ὅλην τὴν ἡμέραν ἐλεεῖ καὶ δανείζει, καὶ τὸ σπέρμα αὐτοῦ εἰς εὐλογίαν ἔσται. ἔκκλινον ἀπὸ κακοῦ, καὶ ποίησον ἀγαθόν, ξ καὶ κατασκήνου εἰς αἰῶνα αἰῶνος. ὅτι κύριος ἀγαπᾷ κρίσιν, καὶ οὐκ ἐγκαταλείψει τοὺς ὁσίους αὐτοῦ, εἰς τὸν αἰῶνα φυλαχθήσονται. ο ἄμωμοι ἐκδικηθήσονται, καὶ σπέρμα ἀσεβῶν ἐξολοθρευθήσεται. δίκαιοι δὲ κληρονομήσουσι γῆν, καὶ κατασκηνώσουσιν εἰς αἰῶνα αἰῶνος ἐπ' αὐτῆς. στόμα δικαίου μελετήσει σοφίαν, καὶ ἡ γλῶσσα αὐτοῦ λαλήσει κρίσιν. ὁ νόμος τοῦ θεοῦ αὐτοῦ ἐν καρδίᾳ αὐτοῦ, καὶ οὐχ ὑποσκελισθήσεται τὰ διαβήματα αὐτοῦ. π κατανοεῖ ὁ ἁμαρτωλὸς τὸν δίκαιον, καὶ ζητεῖ τοῦ θανατῶσαι αὐτόν. ὁ δὲ κύριος οὐ μὴ ἐγκαταλίπῃ αὐτὸν εἰς τὰς χεῖρας αὐτοῦ, οὐδὲ μὴ καταδικάσαι αὐτόν, ρ ὅταν κρίνηται αὐτῷ. ὑπόμεινον τὸν κύριον, καὶ φύλαξον τὴν ὁδὸν αὐτοῦ, καὶ ὑψώσει σε τοῦ κατακληρονομῆσαι τὴν γῆν, ἐν τῷ ἐξολοθρεύεσθαι ἁμαρτωλοὺς ὄψει. σ εἶδον τὸν ἀσεβῆ ὑπερυψούμενον, καὶ ἐπαιρόμενον ὡς τὰς κέδρους τοῦ Λιβάνου. καὶ παρῆλθον, καὶ ἰδοὺ οὐκ ἦν, καὶ ἐζήτησα αὐτόν, καὶ οὐχ εὑρέθη ὁ τόπος αὐτοῦ. τ φύλασσε ἀκακίαν καὶ ἴδε εὐθύτητα, ὅτι ἔστιν ἐγκατάλειμμα ἀνθρώπῳ εἰρηνικῷ. υ οἱ δὲ παράνομοι ἐξολοθρευθήσονται ἐπὶ τὸ αὐτό, τὰ φ ἐγκαταλείμματα τῶν ἀσεβῶν ἐξολοθρευθήσονται. σωτηρία δὲ τῶν δικαίων παρὰ κυρίου, καὶ ὑπερασπιστὴς αὐτῶν ἐστιν ἐν καιρῷ θλίψεως. καὶ βοηθήσει αὐτοῖς κύριος, καὶ ῥύσεται αὐτούς, καὶ ἐξελεῖται αὐτοὺς ἐξ ἁμαρτωλῶν, καὶ σώσει αὐτούς, ὅτι ἤλπισαν ἐπ' αὐτόν.

α Μὴ παραζήλου.] Scholion. ἡ ε΄. καὶ ἡ ϛ΄. Σ. μὴ φιλονείκει κακούργοις. Θ. μὴ παραρεθίζου. A. μὴ διαμάχου. β [ὡσεὶ λάχανα.] Symmachus. χλωρά. γ [καὶ ποιμανθήσῃ.] S. ποιμαίνου διηνεκῶς. Aquila. νέμου πίστιν. δ [ἀποκάλυψον.] A. κύλισον. S. ἐπικύλισον. ε [ὑποτάγηθι τῷ κυρίῳ.] A. σίγησον τῷ κυρίῳ. καὶ ἀποκαραδόκει αὐτόν. S. ἡσύχαζε τῷ κυρίῳ, καὶ ἱκέτευε αὐτόν. ζ [ὑποστηρίζει.] S. ἀντιλαμβάνεται αὐτῶν. η [γινώσκει κύριος τὰς ὁδούς.] S. προεῖδε κύριος τὰς ἡμέρας τῶν ἀμώμων. θ [οἱ δὲ ἐχθροί.] A. & S. καὶ οἱ ἐχθροί. Schol. Ἀκύλας καὶ ὁ

Σύμμαχος ἀντὶ τοῦ δὲ, τὸν καὶ, σύνδεσμον τεθεικότες, τοὺς αὐτοῖς ἔδειξαν ἁμαρτωλοὺς καὶ τοῦ κυρίου ἐχθρούς. ι [οἱ δ᾽ εὐλογοῦντες αὐτόν.] S. οἱ δ᾽ εὐλογημένοι ὑπ᾽ αὐτοῦ. κ [καταρώμενοι αὐτόν.] S. ὑπ᾽ αὐτοῦ. λ [καὶ τὴν ὁδὸν αὐτοῦ θελήσει.] S. καὶ ἡ ὁδὸς αὐτοῦ εὐδοκεῖται. μ [καὶ γὰρ ἐγήρασα.] S. ἀλλὰ καί. ν [ὅλην τὴν ἡμέραν.] S. καὶ A. ὅλην τὴν ἡμέραν δωρεῖται καὶ δανείζει. ξ [καὶ κατασκήνου.] S. καὶ ἠρεμήσεις. ο [ἄμωμοι ἐκδικηθήσονται.] Sic quoque est in Aethiopico Psalterio. in cæteris libris, οἱ δὲ ἄνομοι ἐκδιωχθήσονται S. ἐξαρθήσονται. in Hebræo autē ea verba non sunt; nec S. Augustinus, nec Origenes legisse videntur. π [κατανοεῖ.] Sch. περισκοπεῖ. ρ [ὅταν κρίνηται αὐτῷ.] A. ἐν τῷ κρίνεσθαι αὐτόν. σ [εἶδον τὸν ἀσεβῆ.] Sch. ἡ ϛʹ. ἔκδοσις οὕτως εἶχεν. εἶδον ἀσεβῆ καὶ ἀναιδῆ ἀντιποιούμενον ἐν σκληρότητι καὶ λέγοντα, εἰμὶ ὡς αὐτόχθων περιπατῶ ἐν δικαιοσύνῃ. τ [φύλασσε ἀκακίαν.] S. φύλασσε ἁπλότητα, καὶ ὅρα δ᾽ εὐθὺ, ὅτι ἐστὶ μέλλοντα. A. ἔσχατον. υ [οἱ δὲ παράνομοι ἐξολοθρευθήσονται ἐπὶ τὸ αὐτό.] S. οἱ δὲ ἀθετοῦντες ἐξαλειφθήσονται ὁμοῦ. φ [τὰ ἐγκαταλείμματα.] S. τὰ ἔσχατα. A. καὶ ἔσχατον.

Ψαλμὸς τῷ δαυὶδ εἰς ἀνάμνησιν περὶ σαββάτου. ΛΖʹ.

Κύριε μὴ τῷ θυμῷ σου ἐλέγξῃς με, μηδὲ τῇ ὀργῇ σου παιδεύσῃς με. ὅτι τὰ βέλη σου ἐνεπάγησάν μοι, καὶ ἐπεστήριξας ἐπ᾽ ἐμὲ τὴν χεῖρά σου. οὐκ ἔστιν ἴασις ἐν τῇ σαρκί μου [a] ἀπὸ προσώπου τῆς ὀργῆς σου, οὐκ ἔστιν εἰρήνη τοῖς ὀστέοις μου ἀπὸ προσώπου τῶν ἁμαρτιῶν μου. ὅτι αἱ ἀνομίαι μου ὑπερῆραν τὴν κεφαλήν μου, ὡσεὶ φορτίον βαρὺ ἐβαρύνθησαν ἐπ᾽ ἐμέ. προσώζεσαν καὶ ἐσάπησαν οἱ μώλωπές μου, ἀπὸ προσώπου τῆς ἀφροσύνης μου. ἐταλαιπώρησα καὶ κατεκάμφθην ἕως τέλους, ὅλην τὴν ἡμέραν σκυθρωπάζων ἐπορευόμην. ὅτι [b] ἡ ψυχή μου ἐπλήσθη ἐμπαιγμῶν, καὶ οὐκ ἔστιν ἴασις ἐν τῇ σαρκί μου. ἐκακώθην καὶ ἐταπεινώθην ἕως σφόδρα, [c] ὠρυόμην ἀπὸ στεναγμοῦ τῆς καρδίας μου. καὶ ἐναντίον σου πᾶσα ἡ ἐπιθυμία μου, καὶ ὁ στεναγμός μου οὐκ ἀπεκρύβη ἀπὸ σοῦ. ἡ καρδία μου ἐταράχθη, ἐγκατέλιπέ με ἡ ἰσχύς μου, καὶ τὸ φῶς τῶν ὀφθαλμῶν μου οὐκ ἔστι μετ᾽ ἐμοῦ. [d] οἱ φίλοι μου καὶ οἱ πλησίον μου ἐξ ἐναντίας μου ἤγγισαν καὶ ἔστησαν. καὶ οἱ ἔγγιστά μου μακρόθεν ἔστησαν, καὶ ἐξεβιάζοντο οἱ ζητοῦντες τὴν ψυχήν μου. καὶ οἱ ζητοῦντες [e] τὰ κακά μοι ἐλάλησαν ματαιότητας, καὶ δολιότητας ὅλην τὴν ἡμέραν ἐμελέτησαν. ἐγὼ δὲ ὡσεὶ κωφὸς οὐκ ἤκουον, καὶ ὡσεὶ ἄλαλος οὐκ ἀνοίγων τὸ στόμα αὐτοῦ. καὶ ἐγενόμην ὡσεὶ ἄνθρωπος οὐκ ἀκούων, καὶ οὐκ ἔχων ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ ἐλεγμούς. ὅτι ἐπὶ σοὶ κύριε ἤλπισα, σὺ εἰσακούσῃ κύριε ὁ θεός μου. ὅτι εἶπα, μή ποτε ἐπιχαρῶσί μοι οἱ ἐχθροί μου, καὶ ἐν τῷ σαλευθῆναι πόδας μου, [f] ἐπ᾽ ἐμὲ ἐμεγαλορρημόνησαν. ὅτι ἐγὼ [g] εἰς μάστιγας ἕτοιμος, καὶ ἡ ἀλγηδών μου ἐνώπιόν μου διαπαντός. ὅτι τὴν ἀνομίαν μου ἀναγγελῶ, καὶ μεριμνήσω ὑπὲρ τῆς ἁμαρτίας μου. οἱ δὲ ἐχθροί μου [h] ζῶσι, καὶ κεκραταίωνται ὑπὲρ ἐμέ, καὶ ἐπληθύνθησαν οἱ μισοῦντές με ἀδίκως. οἱ ἀνταποδιδόντες κακὰ ἀντὶ ἀγαθῶν, [i] ἐνδιέβαλλόν με, ἐπεὶ κατεδίωκον [k] δικαιοσύνην. μὴ ἐγκαταλίπῃς με κύριε ὁ θεός μου, μὴ ἀποστῇς ἀπ᾽ ἐμοῦ. [l] πρόσχες εἰς τὴν βοήθειάν μου κύριε τῆς σωτηρίας μου.

α Ἀπὸ προσώπου τῆς ὀργῆς σου.] Aquila & Symmachus. ἀπὸ προσώπου τῆς ἐμβριμήσεώς σου. β [ὅτι ἡ ψυχή μου ἐπλήσθη ἐμπαιγμῶν.] Ita habēt Psalterium Arabicū, & Aethiopicū, & interpretatio Apollinarij. Sic præterea est in Psalterio Ambrosiano Ecclesiæ Mediolanēsis, & in responsorio lectionis septimæ in Dominica de passione. item in veteri Psalterio, & in Romano. S. Ambrosius. Bene LXX. viri, animæ illusiones, dixerunt. Symmachus autē ait lūbos, & S. Augustinus sic legit. in alijs vero libris est, ὅτι αἱ ψόαι μου ἐπλήσθησαν. Scholion. ὁ μὲν A. ὅτι ἐπληρώθησαν αἱ λαγόνες μου ἀτιμίας. ὁ δὲ Σ. ὅτι αἱ ψόαι μου ἐπλήσθησαν ἐμπαιγμάτων, ἤτοι ἀτιμίας, ἐκδεδώκασιν. γ [ὠρυόμην.] Sch. ἢ κατὰ τὸν A. ἐβρυχώμην ἀπὸ βρυγμοῦ τῆς καρδίας μου. δ [οἱ φίλοι μου.] S. οἱ φίλοι καὶ ἑταῖροί μου ἐξ ἐναντίας τῇ πληγῇ μου ἔστησαν. ex quo apparet, ἤγγισαν, &, ἔστησαν duplicē esse interpretationē. ε [τὰ κακά μοι.] A. κακίαν μου, κακόν μου. ζ [ἐπ᾽ ἐμὲ ἐμεγαλορρημόνησαν.] S. καταμεγαλαυχοῦνταί μου. η [εἰς μάστιγας ἕτοιμος.] S. εἰς τὸ σκάζειν παρεσκεύασμαι. θ [ζῶσι καὶ κεκραταίωνται ὑπὲρ ἐμέ.] S. ζῶντες ὑπερισχύουσιν. ι [ἐνδιέβαλλόν με.] S. ἀντέκειντό μοι. κ [δικαιοσύνην.] Conuenit Psalterium Arabicum. item Aethiopicū, & Romanū, & Apollinarius. & S. Ambrosius, Quoniam subsecutus sum iustitiam. at in alijs libris est, ἀγαθωσύνην. λ [πρόσχες.] Sch. οἱ λοιποί, σπεῦσον.

Εἰς τὸ τέλος [a] τῷ ἰδιθοὺμ ᾠδὴ τῷ δαυίδ. ΛΗʹ.

Εἶπα, φυλάξω τὰς ὁδούς μου, τοῦ μὴ ἁμαρτάνειν ἐν γλώσσῃ μου. [b] ἐθέμην τῷ στόματί μου φυλακὴν, ἐν τῷ συστῆναι τὸν ἁμαρτωλὸν ἐναντίον μου. ἐκωφώθην καὶ ἐταπεινώθην καὶ ἐσίγησα ἐξ [c] ἀγαθῶν, καὶ τὸ ἄλγημά μου [d] ἀνεκαινίσθη. ἐθερμάνθη ἡ καρδία μου ἐντός μου, [e] καὶ ἐν τῇ μελέτῃ μου ἐκκαυθήσεται πῦρ. ἐλάλησα ἐν γλώσσῃ μου, γνώρισόν μοι κύριε τὸ πέρας μου. καὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν ἡμερῶν μου τίς ἐστιν; ἵνα γνῶ τί ὑστερῶ ἐγώ. ἰδοὺ [f] παλαιὰς ἔθου τὰς ἡμέρας μου, [g] καὶ ἡ ὑπόστασίς μου ὡσεὶ οὐθὲν ἐνώπιόν σου. [h] πλὴν τὰ σύμπαντα ματαιότης, [i] πᾶς ἄνθρωπος [k] ζῶν. ΔΙΑΨΑΛΜΑ. μέντοιγε ἐν εἰκόνι διαπορεύεται ἄνθρωπος, πλὴν μάτην ταράσσεται. θησαυρίζει, καὶ οὐ γινώσκει [l] τίνι συνάξει αὐτά. [m] καὶ νῦν τίς ἡ ὑπομονή μου; οὐχὶ ὁ κύριος; καὶ ἡ ὑπόστασίς μου παρὰ σοί ἐστιν. ΔΙΑΨΑΛΜΑ. ἀπὸ πασῶν τῶν ἀνομιῶν μου ῥῦσαί με, ὄνειδος ἄφρονι ἔδωκάς με. ἐκωφώθην καὶ οὐκ ἤνοιξα τὸ στόμα μου, [n] ὅτι σὺ εἶ ὁ ποιήσας με, ἀπόστησον ἀπ᾽ ἐμοῦ τὰς μάστιγάς σου. ἀπὸ τῆς ἰσχύος τῆς χειρός σου ἐγὼ ἐξέλιπον. ἐν ἐλεγμοῖς ὑπὲρ [x] ἀνομίας ἐπαίδευσας ἄνθρωπον. [o] καὶ ἐξέτηξας ὡς ἀράχνην τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, [p] πλὴν μάτην ταράσσεται πᾶς ἄνθρωπος. ΔΙΑΨΑΛΜΑ. εἰσάκουσον τῆς προσευχῆς μου κύριε καὶ τῆς δεήσεώς μου, ἐνώτισαι τῶν δακρύων μου. [r] μὴ παρασιωπήσῃς, ὅτι [s] πάροικος ἐγώ εἰμι ἐν τῇ γῇ καὶ παρεπίδημος, καθὼς πάντες οἱ πατέρες μου. [t] ἄνες μοι ἵνα ἀναψύξω πρὸ τοῦ με ἀπελθεῖν, καὶ οὐκέτι μὴ ὑπάρξω.

α Τῷ ἰδιθούμ.] Scholion τῷ ἑνὶ κριτῇ τῷ ἐρχομένῳ. ἄλλος, ἰδιθοὺμ, ἀπάτη ἑρμηνεύεται. Aliud Schol. οἱ λοιποὶ, ὑπὲρ ἰδιθούν. β [ἐθέμην] Symmachus. φυλάξω τὸ στόμα μου φιμῷ. γ [ἐξ ἀγαθῶν.] S. μὴ ὢν ἐν ἀγαθῷ. δ [ἀνεκαινίσθη.] S. ἀνεταράχθη. ε [καὶ ἐν τῇ μελέτῃ μου ἐκκαυθήσεται πῦρ] Chrysostomus. τοῦτο ὁ Σύμμαχος οὕτως ἡρμήνευσεν, ἐν τῷ ἀναπολεῖν με ἐνεκαιόμην πυρί. ζ [ἰδοὺ παλαιὰς ἔθου τὰς ἡμέρας μου.] Huic lectioni suffragātur Psalteriū Romanum, Arabicum, Aethiopicū, & Apollinarius, & S. Ambrosius. Ecce veteres posuisti dies meos. alius habet, Palæstas posui-

posuisti dies meos. si secundum LXX. viros, veteres accipimus dies &c. sic etiam legit S. Augustinus. παλαιστὰς vero habent cæteri libri. S. Iohannes Chrysostomus. ἄλλος δ' ἂν εἴποι παλαιστὰς εἰρῆσθαι τὰς τῶν ἀνθρώπων ἡμέρας διὰ τὸ πεπληρῶσθαι ἀγῶνος καὶ πάλης. S. Gregor. Naziãz. in Orat. in Cæsar. fratrem legit, παλαιάς. Chrysostomus. τοῦτο ὁ Σύμμαχος οὕτως ἡρμήνευσεν, ἰδοὺ ὡς σπιθαμὰς ἔδωκας τὰς ἡμέρας μου, καὶ ἡ βίωσίς μου ὡς οὐδὲν ἀντικρύς σου. Ἀκύλας τὴν ὑπόστασιν καραδοκίαν εἴρηκεν. παλαιστὴν δὲ λέγει τὴν τῆς παλάμης ἔκτασιν. in libro vaticano vtrumq. est, sed prior scriptura est, παλαιάς. postea additum fuit, σ. η [καὶ ἡ ὑπόστασίς μου.] Aquila. καὶ κατάδυσίς μου ὡς οὐκ ἔστιν ἐναντίον σου. θ [σύμπαντα ματαιότης.] S. ἀτμίς. ι [πᾶς ἄνθρωπος ζῶν.] A. πᾶς ἄνθρωπος ἑστηλωμένος. S. ἑστώς. κ [ζῶν.] Chrysost. διάψαλμα ὁ προφήτης ἐπήγαγεν ἴσως ἐπειδὴ τὸν λόγον μετήνεγκε. τὸ γὰρ διατελίζειν τὴν φύσιν τὴν ἡμετέραν παυσάμενος, τὴν αἰτίαν δείκνυσιν ἧς χάριν αὐτὴν ὁ θεὸς κατέστησεν ἔντιμον, ἡμᾶς δὲ κακίζει ὅτι τὴν τιμὴν παρὰ τὸ δέον χρώμεθα. φησὶ γὰρ οὕτως, μέντοιγε ἐν εἰκόνι &c. λ [τίνι συνάξει αὐτά;] A. & Theodotio. τίς συλλέξει αὐτά; μ [καὶ νῦν τίς ἡ ὑπομονή μου;] S. καὶ νῦν τί προσδοκῶ δέσποτα; ἡ ἀναμονή μου εἰς σέ ἐστιν. ἀπὸ πασῶν τῶν ἀθετησιῶν μου ἐξελοῦ με. ἐπονείδιστον ἄφρονι μὴ τάξῃς με. ἄλαλος ἐγενόμην, οὐκ ἀνοίξω στόμα μου. σὺ γὰρ ἐποίησας. A. ὀνειδος ἀπορρέοντι μὴ θῇς με. ν [ὅτι σὺ εἶ ὁ ποιήσας με.] Romanũ Psalterium sic habet, & Arabicũ, & Aethiopicũ, & Apollinarij metaphrasis. & S. Iohãnes Chrysostomus ita explicat. αὐτὸς οὖν φησίν με ἐποίησας, καὶ ἔπλασας, καὶ ὡς δημιουργὸς τὴν ἐνοῦσαν ἀσθένειαν τῇ ἀνθρωπείᾳ φύσει ἐπίστασαι. S. Ambrosius, Quoniam tu fecisti me. cæteri libri habent, ὅτι σὺ ἐποίησας, quod sequitur S. Augustinus. ξ [ὑπὲρ ἀνομίας] S. δι' ἀδικίαν. ο [καὶ ἐξέτηξας ὡς ἀράχνην τὴν ψυχὴν αὐτοῦ.] S. καὶ διαλύεις ὡς διαβρῶτα τὸ ἐπιθυμητὸν αὐτοῦ. π [πλὴν μάτην ταράσσεται πᾶς ἄνθρωπος.] Sic habẽt editiones Latinæ, excepto Romano Psalterio. in alijs vero libris Græcis est, πλὴν μάτην πᾶς ἄνθρωπος. ρ [μὴ παρασιωπήσῃς.] S. μὴ παρακούσῃς. σ [πάροικος ἐγώ εἰμι ἐν τῇ γῇ.] Sic est ĩ Psalterio Arabico, & Aethiopico, & metaphrasis Apollinarij. in cæteris vero libris est, πάροικος ἐγώ εἰμι παρὰ σοί. vtrumq. vero in Psalterio Romano est, & apud SS. Ambrosium atq. Augustinum. τ [ἄνες μοι ἵνα ἀναψύξω.] S. ἀπόστα μου ἵνα μειδιάσω, πρὶν ἀπελθεῖν με, καὶ μὴ ὑπάρχειν. Sch. ἄφες, συγχώρησον, ἀνάπαυσον.

Εἰς τὸ τέλος τῷ δαυὶδ ψαλμός. ΛΘ'.

Ὑπομένων ὑπέμεινα τὸν κύριον, καὶ προσέσχε μοι, καὶ εἰσήκουσε τῆς δεήσεώς μου. καὶ ἀνήγαγέ με ἐκ λάκκου ταλαιπωρίας, καὶ ἀπὸ πηλοῦ ἰλύος. καὶ ἔστησεν ἐπὶ πέτραν τοὺς πόδας μου, καὶ κατηύθυνε τὰ διαβήματά μου. καὶ ἐνέβαλεν εἰς τὸ στόμα μου ᾆσμα καινὸν, ὕμνον τῷ θεῷ ἡμῶν. ὄψονται πολλοὶ καὶ φοβηθήσονται, καὶ ἐλπιοῦσιν ἐπὶ κύριον. μακάριος ἀνὴρ, οὗ ἐστι τὸ ὄνομα κυρίου ἐλπὶς αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἐπέβλεψεν εἰς ματαιότητας καὶ μανίας ψευδεῖς. πολλὰ ἐποίησας σὺ κύριε ὁ θεός μου τὰ θαυμάσιά σου, καὶ α τοῖς διαλογισμοῖς σου οὐκ ἔστι τίς ὁμοιωθήσεταί σοι. β ἀπήγγειλα καὶ ἐλάλησα, ἐπληθύνθησαν ὑπὲρ ἀριθμόν. θυσίαν καὶ προσφορὰν οὐκ ἠθέλησας, γ σῶμα δὲ κατηρτίσω μοι. ὁλοκαύτωμα καὶ περὶ ἁμαρτίας οὐκ ᾔτησας, τότε δ εἶπον, ἰδοὺ ἥκω. ἐν ε κεφαλίδι βιβλίου γέγραπται περὶ ἐμοῦ, τοῦ ποιῆσαι τὸ θέλημά σου ὁ θεός μου ἠβουλήθην, καὶ τὸν νόμον σου ἐν ζ μέσῳ τῆς καρδίας μου. εὐηγγελισάμην δικαιοσύνην ἐν ἐκκλησίᾳ μεγάλῃ, ἰδοὺ τὰ χείλη μου οὐ μὴ κωλύσω. η κύριε σὺ ἔγνως τὴν δικαιοσύνην μου, οὐκ ἔκρυψα ἐν τῇ καρδίᾳ μου τὴν ἀλήθειάν σου, καὶ τὸ σωτήριόν σου εἶπα. θ οὐκ ἔκρυψα τὸ ἔλεός σου καὶ τὴν ἀλήθειάν σου ι ἀπὸ συναγωγῆς πολλῆς. σὺ δὲ κύριε μὴ μακρύνῃς τοὺς οἰκτιρμούς σου ἀπ' ἐμοῦ, τὸ ἔλεός σου καὶ ἡ ἀλήθειά σου διαπαντὸς κ ἀντελάβοντό μου. ὅτι περιέσχον με κακὰ, ὧν οὐκ ἔστιν ἀριθμὸς, κατέλαβόν με αἱ ἀνομίαι μου, καὶ οὐκ ἠδυνάσθην τοῦ βλέπειν. ἐπληθύνθησαν ὑπὲρ τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς μου, καὶ ἡ καρδία μου ἐγκατέλιπέ με. εὐδόκησον κύριε τοῦ ῥύσασθαί με, κύριε εἰς τὸ βοηθῆσαί μοι πρόσχες. καταισχυνθείησαν καὶ ἐντραπείησαν ἅμα οἱ ζητοῦντες τὴν ψυχήν μου, τοῦ ἐξᾶραι αὐτήν. ἀποστραφείησαν εἰς τὰ ὀπίσω, καὶ ἐντραπείησαν λ οἱ θέλοντές μοι κακά. κομισάσθωσαν παραχρῆμα αἰσχύνην αὐτῶν, οἱ λέγοντές μοι εὖγε μ εὖγε. ἀγαλλιάσαιντο καὶ εὐφρανθείησαν ἐπὶ σοὶ πάντες οἱ ζητοῦντές σε κύριε, καὶ εἰπάτωσαν διαπαντὸς, μεγαλυνθήτω ὁ κύριος, οἱ ἀγαπῶντες τὸ σωτήριόν σου. ἐγὼ δὲ πτωχὸς καὶ πένης εἰμί, κύριος φροντιεῖ μου. βοηθός μου καὶ ὑπερασπιστής μου εἶ σὺ ὁ θεός μου, μὴ χρονίσῃς.

α Καὶ τοῖς διαλογισμοῖς σου οὐκ ἔστι τίς ὁμοιωθήσεταί σοι.] Symmachus. τοὺς διαλογισμούς σου τοὺς ὑπὲρ ἡμῶν οὐκ ἔστιν ἐκθέσθαι σοι. β [ἀπήγγειλα καὶ ἐλάλησα.] S. ἐὰν ἀπαγγείλω, καὶ ἐὰν λέξω, πλείω ἐστὶ τοῦ διηγηθῆναι. γ [σῶμα δέ.] In cõmentarijs Græcis legitur, ὦτια δέ μοι κατηρτίσω. Scholion. ὦτια δὲ ἐσκαψάς μοι. ὦτια δὲ κατεσκεύασάς μοι. & aliud Schol. τὸ ὦτια δὲ κατηρτίσω μοι, ὁ μακάριος Παῦλος εἰς τὸ σῶμα μεταβαλὼν εἴρηκεν, οὐκ ἀγνοῶν τὸ ἑβραϊκὸν, ἀλλὰ πρὸς τὸν οἰκεῖον σκοπὸν τούτῳ χρησάμενος. δ [τότε εἶπον.] S. ὅτε εἶπον. ε [ἐν κεφαλίδι βιβλίου] Chrysostomus. τὴν κεφαλίδα εἴλημα εἰρήκασι Ἀκύλας καὶ ὁ Σύμμαχος. in margine scriptum est, εἰλητά. οὕτω δὲ τὰς θείας γραφὰς μέχρι καὶ τήμερον ἰουδαῖοι κατασκευάζειν εἰώθασι. Sch. A ἐν εἰλήματι. Σ. ἐν τῷ τάχει τοῦ ὁρισμοῦ σου. ἄλλος, ἐν τόμῳ. ζ [ἐν μέσῳ τῆς καρδίας μου.] Sic est in editione Latina. & S. Ambrosius. In medio cordis mei. alij habent, in medio ventris mei. S. quoq. Augustinus legit, cordis. & ita est apud Apollinarium, & Psalteriũ Arabicũ. cæteri autem libri, habent κοιλίας μου. quibuscum facit Psalterium Romanum, & Aethiopicũ, & S. Hieronymus. In cõmentarijs vero Græcis vtrumq. ita explicatur. καὶ ὥσπερ τινὰ νόμον ἔχω κεκρυμμένον ἐν ἐμαυτῷ. τοῦτο γάρ ἐστι τὸ, ἐν μέσῳ τῆς καρδίας μου. & aliquanto post. τὸ δὲ ἐν μέσῳ τῆς κοιλίας μου, ἐκ μεταφορᾶς εἴρηκεν. τῶν εὖ τὰ σιτία διακειμένων καὶ ἔνδον ἐφιεμένων ἐμβαλεῖν τὸ ποθούμενον. S. τῶν ἐσχάτων μου. η [κύριε σὺ ἔγνως τὴν δικαιοσύνην μου. οὐκ ἔκρυψα ἐν τῇ καρδίᾳ μου τὴν ἀλήθειάν σου, καὶ τὸ σωτήριόν σου εἶπα.] Hanc lectionem Apollinarius expressit his versibus.

> Αὐτὸς ἐμὴν πραπίδεσσι δικαιοσύνην δεδάηκας.
> Οὐ σεῦ ἀληθείην σκοτίῃ φρενὶ θῆκα καλύψας.
> Ἀμφαδίην δ' ἀγόρευσα ἀλεξίκακον σέο φέγγος.

Eadem sententia est in Psalterio Aethiopico. S. Ambrosius. Iustitiam meã non abscõdi in corde meo. at in cæteris libris est, κύριε σὺ ἔγνως. τὴν δικαιοσύνην σου οὐκ ἔκρυψα ἐν τῇ καρδίᾳ μου. τὴν ἀλήθειάν σου καὶ τὸ σωτήριόν σου εἶπα. & ita est in editionibus Latinis, & apud S. Augustinũ. in Arabico vero ita vtrumq. legitur. κύριε σὺ ἔγνως τὴν δικαιοσύνην μου. οὐκ ἔκρυψα τὴν δικαιοσύνην σου ἐν τῇ καρδίᾳ μου. θ [οὐκ ἔκρυψα τὸ ἔλεός σου.] S. τὴν χάριν σου. ι [ἀπὸ συναγωγῆς πολλῆς.] S. ἐν πλήθει. A. & Th. ἐν ἐκκλησίᾳ μεγάλῃ. κ [ἀντελάβοντό μου.] S. περιφρασέτω με. λ [οἱ θέλοντές μοι κακά.] A. κακίαν μου. S. κάκωσίν μου. μ [εὖγε εὖγε] S. ἀὰ ἀά.

Εἰς τὸ τέλος ψαλμὸς τῷ δαυίδ. Μ'.

Μακάριος ὁ συνιῶν ἐπὶ α πτωχὸν καὶ πένητα, β ἐν ἡμέρᾳ πονηρᾷ ῥύσεται αὐτὸν ὁ κύριος.

κύριος φυλάξαι αὐτὸν γ καὶ ζήσαι αὐτὸν, καὶ δ μακαρίσαι αὐτὸν ἐν τῇ γῇ, καὶ μὴ παραδοῖ αὐτὸν ε εἰς χεῖρας ἐχθροῦ αὐτοῦ. κύριος βοηθήσαι αὐτῷ ἐπὶ κλίνης ὀδύνης αὐτοῦ, ὅλην τὴν κοίτην αὐτοῦ ἔστρεψας ἐν τῇ ἀρρωστίᾳ αὐτοῦ. ζ ἐγὼ εἶπα, κύριε ἐλέησόν με, ἴασαι τὴν ψυχήν μου, η ὅτι ἥμαρτόν σοι. οἱ ἐχθροί μου εἶπαν κακά μοι, πότε ἀποθανεῖται καὶ ἀπολεῖται τὸ ὄνομα αὐτοῦ; καὶ εἰ εἰσεπορεύετο τοῦ ἰδεῖν, μάτην ἐλάλει ἡ καρδία αὐτοῦ, συνήγαγεν ἀνομίαν ἑαυτῷ, ἐξεπορεύετο ἔξω, καὶ ἐλάλει ἐπὶ τὸ αὐτό. κατ' ἐμοῦ ἐψιθύριζον πάντες οἱ ἐχθροί μου, κατ' ἐμοῦ ἐλογίζοντο κακά μοι. λόγον παράνομον κατέθεντο κατ' ἐμοῦ, κ μὴ ὁ κοιμώμενος οὐχὶ προσθήσει τοῦ ἀναστῆναι; λ καὶ γὰρ ὁ ἄνθρωπος τῆς εἰρήνης μου ἐφ' ὃν ἤλπισα, ὁ ἐσθίων ἄρτους μου μ ἐμεγάλυνεν ἐπ' ἐμὲ πτερνισμόν. σὺ δὲ κύριε ἐλέησόν με, καὶ ἀνάστησόν με, καὶ ἀνταποδώσω αὐτοῖς. ν ἐν τούτῳ ἔγνων, ὅτι τεθέληκάς με, ξ ὅτι οὐ μὴ ἐπιχαρῇ ὁ ἐχθρός μου ἐπ' ἐμέ. ἐμοῦ δὲ διὰ τὴν ἀκακίαν ἀντελάβου, ο καὶ ἐβεβαίωσάς με ἐνώπιόν σου εἰς τὸν αἰῶνα. εὐλογητὸς κύριος ὁ θεὸς ἰσραὴλ ἀπὸ τοῦ αἰῶνος καὶ εἰς τὸν αἰῶνα, π γένοιτο, γένοιτο.

α Ἐπὶ πτωχὸν καὶ πένητα.] Chrysostomus. τὸ πένητα ἐν ἐνίοις εὗρον ἀντιγράφοις. οὔτε γὰρ παρὰ τῷ ἑβραίῳ οὔτε παρὰ τῷ σύρῳ, οὔτε παρὰ τοῖς ἄλλοις ἑρμηνευταῖς. β [ἐν ἡμέρᾳ πονηρᾷ ῥύσεται αὐτὸν ὁ κύριος.] Chrysost. κακώσεως ἡμέρας, Σύμμαχος εἴρηκεν. significat autem ἐν κακώσεως ἡμέραις. γ [καὶ ζήσαι αὐτόν.] Aquila. καὶ ζωώσαι. Symmachus. καὶ περισώσει αὐτόν. nusquam autem inuenimus in libris Græcis hæc, quæ protinus sequuntur apud S. Ambrosium. Et emundet in terra vitam eius. sunt autem in Psalterio Romano. vbi tamen est, animam eius. quo modo S. Augustinus legit. δ [μακαρίσαι αὐτόν.] S. μακαριστὸς ἔσται. ε [εἰς χεῖρας ἐχθροῦ αὐτοῦ.] S. Augustinus. Et non tradat eum in manus inimici eius. ita etiam S. Ambrosius, qui ait. Sed alij habent, & non tradat eum in animas inimicorum eius, animas pro manibus posuit. Alij libri habent, εἰς χεῖρας ἐχθρῶν αὐτοῦ. A. ἐν ψυχῇ ἐχθροῦ. Theodotio. εἰς ψυχὴν. S. ψυχαῖς. ζ [ἐγὼ εἶπα.] S. ἐμοῦ λέγοντος. η [ὅτι ἥμαρτόν σοι.] Chrysost. ἐπισημήνασθαι προσήκει ὡς ὁ Σύμμαχος οὐκ εἶπεν, ὅτι ἥμαρτόν σοι, ἀλλὰ καὶ εἰ ἥμαρτόν σοι. θ [εἶπον κακά μοι.] S. ἔλεγον κακὰ περὶ ἐμοῦ. ι [καὶ εἰ εἰσεπορεύετο.] A. ἐὰν ἔλθῃ τοῦ ἰδεῖν, εἰκῇ λαλήσει. S. καὶ εἰσερχόμενος ἐπισκοπῆσαι, μάταια λαλεῖ. κ [μὴ ὁ κοιμώμενος.] A. ὃς κοιμηθῇ, οὐ προσθήσει τοῦ ἀναστῆναι. S. καὶ πεσὼν, οὐκ ἐπαναστήσεται. λ [καὶ γὰρ ὁ ἄνθρωπος τῆς εἰρήνης μου.] Chrysost. τοῦτο Ἀκύλας καὶ Θεοδοτίων σαφέστερον εἰρήκασιν. καί γε ἀνὴρ εἰρήνης μου ᾧ ἐπεποίθησα. ὁ δὲ Σύμμαχος οὕτως, ἀλλὰ καὶ ἄνθρωπον ὃς εἰρήνευέ μοι ᾧ ἐπεποίθειν. μ [ἐμεγάλυνεν ἐπ' ἐμέ.] S. κατεμεγαλύνθη μου ἀκολουθῶν. Sch. πτερνισμὸς ἐκ μεταφορᾶς τῶν περὶ τάχους ἀγωνιζομένων, καὶ τῇ πτέρνῃ τοὺς συνθέοντας προσπαίειν καὶ πίπτειν μηχανωμένων. ν [ἐν τούτῳ ἔγνων.] S. γνώσομαι. ξ [ὅτι οὐ μὴ ἐπιχαρῇ] S. ἐὰν μή. ο [καὶ ἐβεβαίωσάς με.] S. παραστήσεις με. π [γένοιτο γένοιτο.] S. ἀμὴν ἀμήν. A. πεπιστωμένως, πεπιστωμένως. Chrysost. εἰδέναι δεῖ ὅτι τὴν ψαλμικὴν ταύτην προφητείαν εἰς πέντε τινὲς διελόντες βίβλους μέχρι τοῦ ψαλμοῦ τούτου τὴν πρώτην νομίζουσιν, ἐπειδὴ πρὸς τῷ τέλει στέφανον ὥσπερ τὴν εὐλογίαν τὴν εἰς θεὸν κέκτηται, ὅθεν οὕτω διαιροῦσι καὶ τὰς ἑξῆς τέσσαρας.

Εἰς τὸ τέλος εἰς σύνεσιν τοῖς υἱοῖς κορέ. ΜΑ'.

ΟΝ α τρόπον ἐπιποθεῖ ἡ ἔλαφος ἐπὶ τὰς πηγὰς τῶν ὑδάτων, οὕτως ἐπιποθεῖ ἡ ψυχή μου πρὸς σὲ ὁ θεός. ἐδίψησεν ἡ ψυχή μου β πρὸς τὸν θεὸν τὸν ζῶντα. πότε ἥξω καὶ ὀφθήσομαι τῷ προσώπῳ τοῦ θεοῦ; ἐγενήθη τὰ δάκρυά μου ἐμοὶ γ ἄρτος ἡμέρας καὶ νυκτὸς, ἐν τῷ λέγεσθαί μοι καθ' ἑκάστην ἡμέραν, ποῦ ἐστιν ὁ θεός σου; δ ταῦτα ἐμνήσθην, καὶ ἐξέχεα ἐπ' ἐμὲ τὴν ψυχήν μου, ὅτι διελεύσομαι ε ἐν τόπῳ σκηνῆς θαυμαστῆς ἕως τοῦ οἴκου τοῦ θεοῦ. ἐν φωνῇ ἀγαλλιάσεως καὶ ἐξομολογήσεως ἤχου ζ ἑορταζόντων. η ἱνατί περίλυπος εἶ ἡ ψυχή μου, καὶ ἱνατί συνταράσσεις με; θ ἔλπισον ἐπὶ τὸν θεὸν, ὅτι ἐξομολογήσομαι αὐτῷ, ι σωτήριον τοῦ προσώπου μου, ὁ θεός μου. πρὸς ἐμαυτὸν ἡ ψυχή μου ἐταράχθη, διὰ τοῦτο μνησθήσομαί σου ἐκ γῆς ἰορδάνου, καὶ ἑρμωνιεὶμ ἀπὸ ὄρους μικροῦ. κ ἄβυσσος ἄβυσσον ἐπικαλεῖται εἰς φωνὴν τῶν καταρράκτων σου. πάντες οἱ λ μετεωρισμοί σου, καὶ τὰ κύματά σου ἐπ' ἐμὲ διῆλθον. ἡμέρας ἐντελεῖται κύριος τὸ ἔλεος αὐτοῦ, μ καὶ νυκτὸς δηλώσει. παρ' ἐμοὶ προσευχὴ τῷ θεῷ τῆς ζωῆς μου, ἐρῶ τῷ θεῷ ν ἀντιλήπτωρ μου εἶ, διατί μου ἐπελάθου; ἱνατί σκυθρωπάζων πορεύομαι ἐν τῷ ἐκθλίβειν τὸν ἐχθρόν μου; ξ ἐν τῷ καταθλᾶσθαι τὰ ὀστᾶ μου, ὠνείδισάν με οἱ ο θλίβοντές με. ἐν τῷ λέγειν αὐτούς μοι καθ' ἑκάστην ἡμέραν, ποῦ ἐστιν ὁ θεός σου; π ἱνατί περίλυπος εἶ ἡ ψυχή μου, καὶ ἱνατί συνταράσσεις με; ἔλπισον ἐπὶ τὸν θεὸν, ὅτι ἐξομολογήσομαι αὐτῷ, ρ ἡ σωτηρία τοῦ προσώπου μου, καὶ ὁ θεός μου.

α Ὃν τρόπον ἐπιποθεῖ.] S. ὡς [illegible] ἔλαφος. VI. editio. ὃν τρόπον πεδίον περισπαθῇ. A. ὡς αὐλὼν πεπερασίασται. β [πρὸς τὸν θεὸν τὸν ζῶντα.] Ita legunt Ambrosius, Hieronymus, & August. ita quoq. est in Psalterio Romano, Aethiopico, Arabico, & Apollinarij metaphrasi. in nonnullis vero libris est, τὸν θεὸν τὸν ἰσχυρὸν τὸν ζῶντα. γ [ἄρτος ἡμέρας καὶ νυκτός.] S. ὡς ἄρτος συντάξεώς μου. δ [ταῦτα ἐμνήσθην.] S. ἀναπολῶν. ε [ἐν τόπῳ σκηνῆς.] A. ἐν συσκίῳ παραβιβάζων αὐτοὺς, ἕως οἴκου τοῦ θεοῦ ἐν φωνῇ αἰνέσεως καὶ εὐχαριστίας ὄχλου ἑορτάζοντος. S. διαβασταχθήσομαι ἕως τοῦ οἴκου μετὰ φωνῆς εὐφημίας καὶ ἐξομολογήσεως. ζ [ἑορταζόντων.] S. Hieronymus epist CXL. festa celebrantium. sic quoq. est in Psalterio Aethiopico & in Arabico. alij libri habēt, ἑορτάζοντος, quod est in editionibus Latinis, & apud S. Augustinum. S. πλήθους πανηγυριζόντων. η [ἱνατί περίλυπος εἶ.] A. τί κατακύπτεις. S. τί κατατήκῃ. θ [ἔλπισον.] A. ἀνάμεινον τὸν θεὸν, ὅτι διηνεκῶς ὁμολογήσομαι αὐτῷ. ι [σωτήριον τοῦ προσώπου μου ὁ θεός μου.] Sic vetus Psalterium habet, itidem metaphrasis Apollinarij, & Psalterium Aethiopicum, atque Arabicum. sic quoque legit S. Augustinus. Vidēdus etiā super hoc loco S. Hieronymus in epist. ad Sun. AA. LL. tū hic, tū in fine Psalmi habent, καὶ ὁ θεός μου. A. προσώπου αὐτοῦ θεός μου. κ [ἄβυσσος.] S. ἄβυσσος ἀβύσσῳ ἀπήντα ἀπὸ ἤχου τῶν κρουνῶν σου. λ [οἱ μετεωρισμοί σου.] A. οἱ συντριμμοί σου. S. αἱ καταιγίδες σου. μ [καὶ νυκτὸς δηλώσει.] Sic quoq. legitur in nōnullis cōmentarijs Græcis. pro quo, declarauit, est in Psalterio veteri, & in Romano, & apud S. Aug. conuenit Apollinarij metaphrasis & Psalteriū Aethiopicū. cæteri libri habēt, νυκτὸς ᾠδὴ αὐτῷ. S. καὶ κατὰ νύκτα ᾠδὴ παρ' αὐτῷ. ν [ἀντιλήπτωρ μου] A. S. πέτρα μου. ξ [ἐν τῷ καταθλᾶσθαι τὰ ὀστᾶ μου.] A. ἐν τῷ φονεύσαι με ἐν ὀστέοις μου. S. ὡς σφαγὴν διὰ τῶν ὀστέων μου. ο [οἱ θλίβοντές με.] Sic est in Romano Psalterio, & apud S. Augustinum. sic quoque legit S. Hieronymus in epist. ad Sun. in cæteris vero libris Græcis est, οἱ ἐχθροί μου. Latina quidem editio coniunxit vtrumque. π [ἱνατί περίλυπος εἶ.] A. τί κατακύπτεις. S. τί κατατήκῃ. ρ [ἡ σωτηρία τοῦ προσώπου.] Ita S. Augustinus legit. cæteri libri Græci habent, σωτήριον.

Ψαλμὸς τῷ ᵃ δαυίδ. μβʹ.

Κρῖνόν με ὁ θεὸς, καὶ ᵝ δίκασον τὴν δίκην μου, ἐξ ἔθνους οὐχ ὁσίου, ᵞ ἀπὸ ~~προσώπου~~ (ἀνθρ.) ἀδίκου, καὶ δολίου ῥῦσαί με. ὅτι σὺ εἶ ὁ θεὸς κραταίωμά μου, ἱνατί ἀπώσω με, καὶ ἱνατί σκυθρωπάζων πορεύομαι ἐν τῷ ἐκθλίβειν τὸν ἐχθρόν μου; ἐξαπόστειλον τὸ φῶς σου καὶ τὴν ἀλήθειάν σου, ᵟ αὐτά με ὡδήγησαν καὶ ἤγαγόν με εἰς ὄρος ἅγιόν σου καὶ εἰς τὰ σκηνώματά σου. ᵋ καὶ εἰσελεύσομαι πρὸς τὸ θυσιαστήριον τοῦ θεοῦ, πρὸς τὸν θεὸν τὸν εὐφραίνοντα τὴν νεότητά μου, ἐξομολογήσομαί σοι ἐν κιθάρᾳ ὁ θεὸς ὁ θεός μου. ᶻ ἱνατί περίλυπος εἶ ἡ ψυχή μου, καὶ ἱνατί συνταράσσεις με; ἔλπισον ἐπὶ τὸν θεὸν, ᵑ ὅτι ἐξομολογήσομαι αὐτῷ, σωτήριον τοῦ προσώπου μου, ὁ θεός μου.

[α.] Scholion. δαυὶδ ἑρμηνεύεται ἐξουθενημένος καὶ ἠλεημένος. β [καὶ δίκασον.] Symmachus. καὶ ὑπερδίκησον. γ [ἀπὸ ἀνθρώπου ἀδίκου καὶ δολίου.] Aquila. ἀπὸ ἀνδρὸς ἐπιθέσεως καὶ παρανομίας. δ [αὐτά με ὡδήγησαν.] Sch. οἱ ἄλλοι, ἅτινα ὁδηγήσει με καὶ ἄξει με. Chryſoſtomus. ἐνταῦθα τὸν χρόνον ἤλλαξαν οἱ ἑβδομήκοντα, καὶ ὡς γεγενημένα εἰρήκασι τὰ ἐσόμενα. ε [καὶ εἰσελεύσομαι πρὸς τὸ θυσιαστήριον.] Chryſoſt. ὁ Σύμμαχος, ἱνατί ἐλθὼν πρὸς τὸ θυσιαστήριον τοῦ θεοῦ πρὸς τὸν θεὸν τὴν εὐφροσύνην τῆς εὐθυμίας μου, καὶ ἐξομολογήσομαι ἐν ψαλτηρίῳ ὁ θεὸς ὁ θεός μου. ζ [ἱνατί περίλυπος.] S. καταρρεῖς. V. editio. ταπεινοῦσαι. η [ὅτι ἐξομολογήσομαι.] S. εἰς ἀεὶ γὰρ ἐξομολογήσομαι.

Εἰς τὸ τέλος τοῖς υἱοῖς κορὲ εἰς σύνεσιν ψαλμὸς ΜΓ.

Ὁ θεὸς ἐν τοῖς ὠσὶν ἡμῶν ἠκούσαμεν, οἱ πατέρες ἡμῶν ἀνήγγειλαν ἡμῖν, ἔργον ὃ εἰργάσω ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτῶν, ᵃ ἐν ἡμέραις ἀρχαίαις. ἡ χείρ σου ἔθνη ἐξωλόθρευσε, καὶ κατεφύτευσας αὐτούς, ἐκάκωσας λαοὺς καὶ ᵝ ἐξέβαλες αὐτούς. οὐ γὰρ ἐν τῇ ῥομφαίᾳ αὐτῶν ἐκληρονόμησαν γῆν, καὶ ὁ βραχίων αὐτῶν οὐκ ἔσωσεν αὐτούς, ἀλλ' ἡ δεξιά σου καὶ ὁ βραχίων σου, ᵞ καὶ ὁ φωτισμὸς τοῦ προσώπου σου, ὅτι εὐδόκησας ἐν αὐτοῖς. σὺ εἶ αὐτὸς ὁ βασιλεύς μου καὶ ὁ θεός μου, ὁ ᵟ ἐντελλόμενος τὰς σωτηρίας ἰακώβ. ἐν ᵋ σοὶ τοὺς ἐχθροὺς ἡμῶν κερατιοῦμεν, καὶ ἐν τῷ ὀνόματί σου ᶻ ἐξουδενώσομεν τοὺς ἐπανισταμένους ἡμῖν. οὐ γὰρ ἐπὶ τῷ τόξῳ μου ἐλπιῶ, καὶ ἡ ῥομφαία μου οὐ σώσει με. ἔσωσας γὰρ ἡμᾶς ἐκ τῶν θλιβόντων ἡμᾶς, καὶ τοὺς μισοῦντας ἡμᾶς κατῄσχυνας. ᵑ ἐν τῷ θεῷ ἐπαινεθησόμεθα ὅλην τὴν ἡμέραν, καὶ ἐν τῷ ὀνόματί σου ἐξομολογησόμεθα εἰς τὸν αἰῶνα. ΔΙΑΨΑΛΜΑ. ᶿ νυνὶ δὲ ἀπώσω καὶ κατῄσχυνας ἡμᾶς, ᶥ καὶ οὐκ ἐξελεύσῃ ἐν ταῖς δυνάμεσιν ἡμῶν. ᵏ ἀπέστρεψας ἡμᾶς εἰς τὰ ὀπίσω παρὰ τοὺς ἐχθροὺς ἡμῶν, καὶ οἱ μισοῦντες ἡμᾶς διήρπαζον ἑαυτοῖς. ἔδωκας ἡμᾶς ὡς πρόβατα βρώσεως, καὶ ἐν τοῖς ἔθνεσι διέσπειρας ἡμᾶς. ἀπέδου τὸν λαόν σου ἄνευ τιμῆς, καὶ ˡ οὐκ ἦν πλῆθος ἐν τοῖς ἀλαλάγμασιν αὐτῶν. ἔθου ἡμᾶς ὄνειδος τοῖς γείτοσιν ἡμῶν, ᵘ μυκτηρισμὸν καὶ ᵛ καταγέλωτα τοῖς κύκλῳ ἡμῶν. ἔθου ἡμᾶς εἰς παραβολὴν ἐν τοῖς ἔθνεσι, ξ κίνησιν κεφαλῆς ἐν τοῖς λαοῖς. ὅλην τὴν ἡμέραν ἡ ᵒ ἐντροπή μου κατεναντίον μού ἐστι, καὶ ἡ αἰσχύνη τοῦ προσώπου μου ἐκάλυψέ με. ἀπὸ φωνῆς ὀνειδίζοντος καὶ ᵖ παραλαλοῦντος, ἀπὸ προσώπου ἐχθροῦ καὶ ἐκδιώκοντος. ταῦτα πάντα ἦλθεν ἐφ' ἡμᾶς, καὶ οὐκ ἐπελαθόμεθά σου, καὶ ϱ οὐκ ἠδικήσαμεν ἐν διαθήκῃ σου. ˢ καὶ οὐκ ἀπέστη εἰς τὰ ὀπίσω ἡ καρδία ἡμῶν, καὶ ᵗ ἐξέκλινας τὰς τρίβους ἡμῶν ἀπὸ τῆς ὁδοῦ σου. ὅτι ᵘ ἐταπείνωσας ἡμᾶς ἐν τόπῳ κακώσεως, καὶ ᵠ ἐπεκάλυψεν ἡμᾶς σκιὰ θανάτου. εἰ ἐπελαθόμεθα τοῦ ὀνόματος τοῦ θεοῦ ἡμῶν, καὶ εἰ διεπετάσαμεν χεῖρας ἡμῶν πρὸς θεὸν ἀλλότριον, οὐχὶ ὁ θεὸς ᵡ ἐκζητήσει ταῦτα; αὐτὸς γὰρ γινώσκει τὰ κρύφια τῆς καρδίας. ὅτι ἕνεκά σου θανατούμεθα ὅλην τὴν ἡμέραν, ἐλογίσθημεν ὡς πρόβατα σφαγῆς. ψ ἐξεγέρθητι, ἱνατί ᵚ ὑπνοῖς κύριε; ἀνάστηθι, καὶ μὴ ἀπώσῃ εἰς τέλος. ἱνατί ᵃ τὸ πρόσωπόν σου ἀποστρέφεις; ἐπιλανθάνῃ τῆς ᵝ πτωχείας ἡμῶν καὶ ᵞ τῆς θλίψεως ἡμῶν; ὅτι ᵟ ἐταπεινώθη εἰς χοῦν ἡ ψυχὴ ἡμῶν, ἐκολλήθη εἰς γῆν ἡ γαστὴρ ἡμῶν. ᵋ ἀνάστα κύριε βοήθησον ἡμῖν, καὶ λύτρωσαι ἡμᾶς ἕνεκεν τοῦ ὀνόματός σου.

α Ἐν ἡμέραις ἀρχαίαις.] Chryſoſt. ἄλλος, ἐν ἡμέραις ταῖς πρίν. ἄλλος, ταῖς ἀρχῆθεν. β [ἐξέβαλες αὐτούς.] Aquila. καὶ ἐξαπέστειλας αὐτούς. Symmachus. καὶ ἐξήλασας αὐτούς. γ [καὶ ὁ φωτισμὸς τοῦ προσώπου σου.] Chryſoſt. ἄλλος, τὸ φῶς ὅτι ηὐδόκησας ἐν αὐτοῖς. δ [ἐντελλόμενος τὰς σωτηρίας ἰακώβ.] S. ἔντειλαι περὶ τῆς σωτηρίας τοῦ ἰακώβ. ε [ἐν σοὶ τοὺς ἐχθροὺς ἡμῶν κερατιοῦμεν.] Chryſoſt. ἄλλος, τοὺς θλίβοντας ἡμᾶς. ζ [ἐξουδενώσομεν.] A. S. συμπατήσομεν. η [ἐν τῷ θεῷ ἐπαινεθησόμεθα ὅλην τὴν ἡμέραν.] Chryſoſt. ἄλλος, τὸν θεὸν ὑμνοῦμεν κατὰ πᾶσαν ἡμέραν. A. καυχησόμεθα. θ [νυνὶ δὲ ἀπώσω.] Chryſoſt. ἄλλος, καί περ ἀπώσω. ἄλλος, καί γε ἀπώσω. ἄλλος, ἀλλὰ πρὸς τούτοις ἀπέβαλες. ι [καὶ οὐκ ἐξελεύσῃ ἐν ταῖς δυνάμεσιν ἡμῶν.] S. καὶ οὐ προσέρχῃ ἐν τοῖς στρατεύμασιν ἡμῶν. κ [ἀπέστρεψας ἡμᾶς.] S. ἔταξας ἡμᾶς ἐσχάτους παντὸς ἐναντίου, καὶ οἱ μισοῦντες ἡμᾶς διαρπάζουσιν ἑαυτοῖς. ἔδωκας ἡμᾶς ὡς βοσκήματα βρώσεως, καὶ εἰς τὰ ἔθνη ἐλίκμησας ἡμᾶς. ἀπέδου τὸν λαόν σου οὐχ ὑπάρξεως, καὶ οὐ πολλὴν ἐποίησας τὴν τιμὴν αὐτῶν. λ [οὐκ ἦν πλῆθος ἐν τοῖς ἀλαλάγμασιν ἡμῶν.] Plerique libri ſic habent, ita quoque eſt in Pſalterio veteri, & in Aethiopico. S. Auguſtinus, iubilationibus. aliquot vero libri habent, ἀλλάγμασι. ſic Apollinarius legit, & S. Ambroſius, cui Arabicũ Pſalteriũ conſentit. In cõmentarijs vero Græcis leguntur hæc. Ἡσύχιος. ἀλαλαγμὸς ἐπινίκιος ᾠδή. τὸ αὐτὸ καὶ ἀλάλαγμα. Κύριλλος. τινὲς γράφουσιν, οὐκ ἦν πλῆθος ἐν τοῖς ἀλαλάγμασιν ἡμῶν. ὁ μὲν οὖν ἀλαλαγμὸς ἐπινίκιός ἐστι φωνὴ τῶν νενικηκότων. Διόδωρος. πεπράκας ἡμᾶς φησι τοῖς ἔθνεσι τοῦ μηδενός. τοῦτο γὰρ λέγει, ἄνευ τιμῆς. ὡς ἀχρήστους δούλους καὶ οὐδενὸς ἀξίους. καὶ τὸ αὐτὸ ἑρμηνεύων, ἐπάγει, καὶ οὐκ ἦν πλῆθος ἐν τοῖς ἀλλάγμασιν, τουτέστιν ταῖς προσόδοις. ἄλλαγμα γὰρ τὴν πρόσοδον καλεῖ, ἀντὶ τοῦ, οὐδαμινῆς τιμῆς τὸ καθ' ἡμᾶς ἐποίησας ἄλλαγμα. & paulo poſt. τουτέστιν ἐν τῇ ὠνῇ ἡμῶν. ἡ γὰρ τιμὴ ἄλλαγμά ἐστιν. Aliquanto poſt. καὶ οὐκ ἔστιν ὁ βοῶν πρὸς σὲ μετὰ κραυγῆς ἰσχυρᾶς καὶ δεήσεως καὶ δακρύων σφοδρῶν. & in alio commẽtariorum libro, hæc eiuſdem Diodori eſſe videntur. εἰ δὲ γράφεται ἐν τοῖς ἀλαλάγμασιν, σημαίνει ὅτι εἰς τοῦτο κακοῦ ἥκομεν, ὡς ἁλῶναι κατὰ κράτος καὶ ὑπὸ ὀλίγων ἐχθρῶν κατακυριευθῆναι. ὀλίγοι γὰρ ἡμῖν ἐπηλάλαζον. ἔστι γὰρ ὁ ἀλαλαγμὸς φωνὴ ἐπινίκιος. Th. καὶ οὐκ ἦν πλεόνασμα ἐν τῷ ἀλαλάγματι ἡμῶν.

μ [Μυκτηρισμόν.] Symmachus. παραπλακισμὸν μετ᾽ χλευασ-μοῦ τοῖς κύκλῳ ἡμῶν, ἐποίησας ἡμᾶς παραβολὴν ἐν τοῖς ἔθνε-σιν, κίνησιν κεφαλῆς ἐν ταῖς φυλαῖς, δι᾽ ὅλης ἡμέρας ἡ ἀσχημόνησίς μου ἀντικρύ μου, καὶ ὁ καταισχυμμὸς τοῦ προσώπου με καλύπτει με. ἀπὸ φωνῆς ὀνειδίζοντος καὶ βλασφημοῦντος, ἀπὸ προσώπου ἐ-χθροῦ καὶ τιμωρουμένου ἑαυτοῦ. ν [καταγέλωτα.] V. editio. Theo dotio. χλευασμόν. VI. editio. vt VII. καταγέλωτα. Chryso-stomus. ἄλλος, πομπὴν τοῖς κύκλῳ ἡμῶν. ξ [κίνησιν κεφαλῆς.] Chrysost. ἄλλος, μετακίνημα, ὁ δὲ ἑβραῖος, μαννύδ. Scholion. τοῦ σφόδρα ἐφυβρί-ζοντος διὰ τοῦ σχήματος τῆς κινήσεως τῆς κεφαλῆς, τοῦ σφόδρα ἐφυβρί-ζομένου τὴν παροινίαν ἐνδείκνυται. ο [ἡ ἐντροπή μου.] Chrysost. ἄλλος, ἀσχημοσύνη μου. π [παραλαλοῦντος.] In plerisque li-bris est. καταλαλοῦντος. ρ [οὐκ ἠδικήσαμεν.] S. οὐδὲ παρελο-γισάμεθα τὴν συνθήκην σου. σ [καὶ οὐκ ἀπέστη εἰς τὰ ὀπίσω ἡ καρ-δία ἡμῶν.] Chrysost. ἄλλος, οὐκ ἀπεχώρησεν. ἄλλος, καὶ οὐκ ἀ-πεστράφη. τ [καὶ ἐξέκλινας τὰς τρίβους ἡμῶν ἀπὸ τῆς ὁδοῦ σου.] Chrysost. ἄλλος, οὐδὲ μετεκλίθη τὰ ὑπορθοῦντα ἡμᾶς. ἄλλος, καὶ ἔκλινε βήματα ἡμῶν. ὁ δὲ ἑβραῖος, οὐαθὲτ ἀσουρανοὺ μονιο-ράχ. υ [ὅτι ἐταπείνωσας ἡμᾶς.] Aquila. συνέθλασας ἡμᾶς ἐν τόπῳ ἀοικήτῳ. Chrysost. ἄλλος, ἐν τόπῳ σειρήνων. φ [καὶ ἐπε-κάλυψεν ἡμᾶς σκιὰ θανάτου.] A. καὶ ἐπεκάλυψας ἡμᾶς ἐν σκιᾷ θα-νάτου. V. editio. καὶ ἐπεπώμασας ἡμῖν. χ [ἐκζητήσει.] A. ἐξι-χνιάσει. S. ἐξερευνήσει. ψ [ἐξεγέρθητι.] Chrysost. ἄλλος, ἐξυπνίσθητι. ἄλλος, ἐξύπνισον. ω [ἱνατί ὑπνοῖς;] Chrysost. ἄλλος, ἱνατί ὡς ὑπνῶν εἶ; α [ἱνατί τὸ πρόσωπόν σου ἀποστρέ-φεις;] Chrysost. ἕτερος, κρύπτεις. β [πτωχείας ἡμῶν.] S. κακου-χίας. γ [τῆς θλίψεως ἡμῶν.] Chrysost. ἄλλος, τῆς κακίας ἡ-μῶν. δ [ἐταπεινώθη.] A. κατέκυψεν. S. κατεκάμφθη. ε [ἀνά-στα κύριε βοήθησον ἡμῖν, καὶ λύτρωσαι ἡμᾶς ἕνεκεν τοῦ ὀνόματός σου.] Chrysost. ἄλλος, στῆθι ἀντιλαμβανόμενος ἡμῶν, καὶ ῥῦσαι ἡ-μᾶς διὰ τὸ ἔλεός σου. Aliud Sch. Ἀκύλ. καὶ Σύμ. διὰ τὸ ἔλεός σου.

Εἰς [a] τὸ τέλος ὑπὲρ τῶν ἀλλοιωθησομένων τοῖς υἱοῖς κορὲ εἰς σύνεσιν, ᾠδὴ ὑπὲρ τοῦ ἀγαπητοῦ. ΜΔ΄.

Ἐξηρεύξατο [b] ἡ καρδία μου λόγον ἀγαθὸν, λέγω ἐγὼ [c] τὰ ἔργα μου τῷ βασιλεῖ. [d] ἡ γλῶσσά μου κάλαμος γραμματέως ὀξυγράφου. [e] ὡραῖος κάλλει παρὰ τοὺς υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων, [z] ἐξεχύθη χάρις ἐν χείλεσί σου, [h] διὰ τοῦτο εὐλόγησέ σε ὁ θεὸς εἰς τὸν αἰῶνα. [th] περίζωσαι τὴν ῥομφαίαν σου ἐπὶ τὸν μηρόν σου δυνατέ. [i] τῇ ὡραιότητί σου καὶ τῷ κάλλει σου [k] καὶ ἔντεινον, [l] καὶ κατευοδοῦ καὶ βασίλευε. ἕνεκεν ἀληθείας καὶ πραΰτητος καὶ δικαιοσύνης, [m] καὶ ὁδηγήσει σε θαυμαστῶς ἡ δεξιά σου. τὰ βέλη σου ἠκονημένα δυνατὲ, λαοὶ ὑποκάτω σου πεσοῦνται [n] ἐν καρδίᾳ τῶν ἐχθρῶν μου τοῦ βασιλέως. [x] ὁ θρόνος σου ὁ θεὸς εἰς αἰῶνα αἰῶνος, ῥάβδος εὐθύτητος ἡ ῥάβδος τῆς βασιλείας σου. ἠγάπησας δικαιοσύνην, καὶ ἐμίσησας ἀνομίαν, [o] διὰ τοῦτο ἔχρισέ σε ὁ θεὸς ὁ θεός σου [p] ἔλαιον ἀγαλλιάσεως [r] παρὰ τοὺς μετόχους σου. [s] σμύρνα καὶ στακτὴ καὶ κασία ἀπὸ τῶν ἱματίων σου, [t] ἀπὸ βάρεων ἐλεφαντίνων, ἐξ ὧν ηὔφρανάν σε θυγατέρες βασιλέων ἐν τῇ τιμῇ σου. [u] παρέστη ἡ βασίλισσα ἐκ δεξιῶν σου, [ph] ἐν ἱματισμῷ διαχρύσῳ περιβεβλημένη πεποικιλμένη. ἄκουσον θύγατερ καὶ ἴδε καὶ κλῖνον τὸ οὖς σου, καὶ ἐπιλάθου τοῦ λαοῦ σου, καὶ τοῦ οἴκου τοῦ πατρός σου. [ch] ὅτι ἐπεθύμησεν ὁ βασιλεὺς τοῦ κάλλους σου, [ps] ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ κύριός σου. [ō] καὶ προσκυνήσουσιν αὐτῷ [a] θυγατέρες τύρου ἐν δώροις, τὸ πρόσωπόν σου λιτανεύσουσιν [b] οἱ πλούσιοι τοῦ λαοῦ τῆς γῆς. [g] πᾶσα ἡ δόξα αὐτῆς θυγατρὸς τοῦ βασιλέως ἔσωθεν, [d] ἐν κροσσωτοῖς χρυσοῖς [e] περιβεβλημένη πεποικιλμένη. [z] ἀπενεχθήσονται τῷ βασιλεῖ παρθένοι ὀπίσω αὐτῆς, [h] αἱ πλησίον αὐτῆς ἀπενεχθήσονταί σοι. ἀπενεχθήσονται ἐν εὐφροσύνῃ καὶ ἀγαλλιάσει, ἀχθήσονται εἰς ναὸν βασιλέως. [th] ἀντὶ τῶν πατέρων σου ἐγεννήθησάν σοι υἱοί, καταστήσεις αὐτοὺς ἄρχοντας ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν. [i] μνησθήσονται τοῦ ὀνόματός σου ἐν πάσῃ γενεᾷ καὶ γενεᾷ. διὰ τοῦτο λαοὶ ἐξομολογήσονταί σοι εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος.

α Εἰς τὸ τέλος.] Aquila. τῷ νικοποιῷ ἐπὶ τοῖς κρίνοις τῶν υἱῶν κορὲ ἐπισήμονος ᾆσμα προσφιλίας. S. ἐπινίκιον ὑπὲρ τῶν ἀνθῶν τῶν υἱῶν κορὲ συνέσεως ᾆσμα εἰς τὸν ἀγαπητόν. Chrysostomus. ὁ δὲ ἑβραῖος ἀντὶ τοῦ, κρίνοις, ἀλσωσαννὶ λέγει. ἄλλος, ᾆσμα προσφιλίας. ἄλλος, τοῖς ἠγαπημένοις. ὁ δὲ ἑβραῖος, ἰδιδιὼθ φησί. β [ἐξηρεύξατο.] S. ἐκινήθη ἡ καρδία μου λόγῳ ἀγαθῷ. Chrysost. ἄλλος, ἐξείρπυσεν. γ [τὰ ἔργα μου.] Chrysost. ἄλλος, τὰ ποιήματά μου. δ [ἡ γλῶσσά μου.] S. ἡ γλῶσσά μου ὡς γραφεῖον γραφέως ταχινοῦ. A. γοῖνος. ε [ὡραῖος κάλλει.] A. κάλλει ἐκαλλωπίσθης ἀπὸ υἱῶν ἀνθρώπων. S. κάλλει καλὸς εἶ. ζ [ἐξεχύθη χάρις ἐν χείλεσί μου.] Chrysost. ἄλλος, ἀνεχύθη χάρις τοῖς χείλεσί σου. η [διὰ τοῦτο ηὐλόγησέ σε.] Chrysost. ἄλλος, ἐπὶ τούτῳ. θ [περίζωσαι τὴν ῥομφαίαν σου.] Chrysost. ἄλλος, ζῶσαι μάχαιράν σου ἐπὶ μηρόν. ἄλλος, περίθου ὡς μάχαιράν σου ἐπὶ μηροῦ. ι [τῇ ὡραιότητί σου καὶ τῷ κάλλει σου.] Chrysost. ἄλλος, τὸν ἔπαινόν σου καὶ τὸ ἀξίωμά σου. ἄλλος, ἐπὶ δόξῃ τῇ σου καὶ διαπρεπείᾳ σου. κ [καὶ ἔντεινον.] Chrysost. διὰ τούτου τὸ τόξον ἐδήλωσε καὶ τὸ βέλος. λ [καὶ κατευοδοῦ.] Chrysost. ἄλλος, προκόπτε. μ [καὶ ὁδηγήσει σε θαυμαστῶς.] Chrysost. ἄλλος, καὶ φωτίσει σε ἐπὶ φοβερῷ ἡ δεξιά σου. ἄλλος, ὑποδείξει σοι. ν [ἐν καρδίᾳ τῶν ἐχθρῶν τοῦ βασιλέως.] Chrysost. A. & Symmachus. κατὰ καρδίας οἱ ἐχθροὶ τοῦ βασιλέως. ξ [ὁ θρόνος σου ὁ θεός.] Chrysost. Σ. ὁ θρόνος σου ὁ θεὸς αἰώνιος. καὶ ἔτι. A. θεέ. ο [διὰ τοῦτο ἔχρισέ σε.] Chrysost. ἄλλος, ἐπὶ τούτῳ. π [ἔλαιον ἀγαλλιάσεως.] Chrysost. ἄλλος, ἐλαίῳ ἀγλαϊσμοῦ. ὁ δὲ ἑβραῖος σασὼν, τουτέστι καλλωπισμοῦ, δόξης, κόσμου. ρ [παρὰ τοὺς μετόχους σου.] S. ἑταίροις. σ [σμύρνα καὶ στακτὴ καὶ κασία ἀπὸ τῶν ἱματίων σου] Chrysost. ἄλλος, εἰς τὸν ἱματισμόν σου. ἄλλος, πάντα τὰ ἱμάτιά σου. τ [ἀπὸ βάρεων ἐλεφαντίνων.] Chrysost. ἄλλος, ἀπὸ ναῶν ἐλεφαντίνων, ὅθεν εὔφρανάν σε ἐν τῷ τιμᾶν σε. ἄλλος, ἐν τοῖς ἐνδόξοις σου. Domorum eburnearum mentionem habes etiam in lib. Reg. de Achab. Aliud Schol. A. καὶ Σ. ναῶν ὀδόντος. υ [παρέστη ἡ βασίλισσα.] Chrysost. ἄλλος, ἐστηλώθη. φ [ἐν ἱματισμῷ διαχρύσῳ.] A. ἐν βάμματι ὠφείρ. Theodotio. ἐν διαδήματι χρυσῷ ἐκ σουφείρ. S. ἐν χρυσῷ πρωτείῳ. χ [ὅτι ἐπεθύμησεν.] Sic habet Psalterium Romanum, & Aethiopicum, & Arabicum, metaphrasis Apollinarij, & S. Cyprianus. Quoniam desiderauit. S. Augustinus. Quoniam concupiuit. in cæteris vero libris Græcis est, καὶ ἐπιθυμήσει. Chrysost: ἄλλος, ἵνα ἐπιθυμήσῃ. ψ [ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ κύριός σου.] Chrysost. ἄλλος, αὐτὸς γὰρ κύριός σου. ω [καὶ προσκυνήσουσιν αὐτῷ θυγατέρες τύρου.] Sic Psalterium Romanum, Et adorabunt eum filiæ Tyri. & S. Augustinus, & Apollinarius, καί μιν γουνάσαντο τύρου μειλίγμασι κοῦραι. Aethiopicum Psalterium. Adorabit eum filia Tyri. cæteri vero libri habent, καὶ προσκυνήσεις αὐτῷ καὶ θυγάτηρ τύρου ἐν δώροις. Iustinus auté [illegible] tyr in dialogo cum Tryphone, vtroque modo legit. S. καὶ προσκυνήσουσιν αὐτῷ. α [θυγατέρες τύρου ἐν δώροις.] S. ἡ θυγάτηρ κραταιὰ δῶρα οἴσει. A. Th. & VI. editio. θυγάτηρ σύρ. ϛ [οἱ πλούσιοι τοῦ λαοῦ τῆς γῆς.] Ita quoque est in Psalterio Arabico & in Aethiopico. Apollinarius. οἱ πλούσιοι τῆς γῆς. in cæteris vero libris Græcis est, πλούσιοι τοῦ λαοῦ. γ [πᾶσα ἡ δόξα αὐτῆς θυγατρὸς τοῦ βασιλέως ἔσωθεν.] Sic hoc loco Didymus legit, & ita explicat. ἔσωθεν ἑρμηνεύεται λογισμός. ὁ βασιλεὺς δὲ τῶν λογισμῶν τῶν δικαίων ἐστὶν ὁ κύριος. sic quoque Cyrillus legit, hunc locum citans. lib. 2. περὶ τῆς ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ προσκυνήσεως.

Aethio-

Aethiopicum Psalterium habet, hesbon, ac S. Hieronymus, epistola cxi. ait in quibusdam exemplaribus inueniri ἐξ ἐννοιῶν, quae interpretatio est vocis Hebraicæ hesbon. ea autem vox tum λογισμὸν significat, tum quod huic loco optime quadrat, ἔργον ὑφαντὸν καὶ ποικιλτόν. in alijs vero libris est ἔσωθεν, ex emẽdatione itidẽ in L.V. adscriptũ. δ [ἐν κροσσωτοῖς χρυσοῖς περιβεβλημένη πεποικιλμένη.] Chrysost. ἄλλος, διὰ συσφιγκτήρων χρυσῶν ἠμφιεσμένη ποικίλα. ε [περιβεβλημένη.] Scholion. ἔνδυσις αὐτῆς εἰς ποικιλτά. Eusebius. οὔτε ἐν ἑβραίῳ οὔτε παρὰ τοῖς λοιποῖς, διὸ ὠβέλισται. ζ [ἀπενεχθήσονται τῷ βασιλεῖ παρθένοι.] Chrysost. ἄλλος, ἀκολουθήσουσι. ἄλλος, ἀνενεχθήσονται. η [αἱ πλησίον αὐτῆς.] V. editio. αἱ φίλαι. θ [ἀντὶ τῶν πατέρων ἐγεννήθησάν σοι υἱοί.] Chrysost. ἄλλος, ἔσονταί σοι υἱοί σου. ι [μνησθήσονται τοῦ ὀνόματός σου.] Ita habet vulgata Latina editio, Romanum Psalterium, Athiopicum, & Arabicũ. in alijs autem libris Græcis est, μνησθήσομαι. Schol. οὕτω καὶ οἱ γ΄. ἐξέδωκαν. ἀναμνήσω τὸ ὄνομά σου καθ' ἑκάστην γενεάν. διὰ τοῦτο λαοὶ ὑμνήσουσίν σε εἰς αἰῶνα διηνεκῶς. ἄλλος, ἐπὶ τούτῳ λαοὶ ἐξομολογήσονταί σοι.

Εἰς τὸ τέλος ὑπὲρ τῶν υἱῶν κορὲ α ὑπὲρ τῶν κρυφίων ψαλμός. ΜΕ΄.

Ο Θεὸς ἡμῶν καταφυγὴ καὶ δύναμις, βοηθὸς ἐν θλίψεσι β ταῖς εὑρούσαις ἡμᾶς σφόδρα. διὰ τοῦτο οὐ φοβηθησόμεθα ἐν τῷ ταράσσεσθαι τὴν γῆν, καὶ γ μετατίθεσθαι ὄρη ἐν καρδίαις θαλασσῶν. δ ἤχησαν καὶ ἐταράχθησαν τὰ ὕδατα αὐτῶν, ἐταράχθησαν τὰ ὄρη ἐν τῇ κραταιότητι αὐτοῦ. ε ΔΙΑΨΑΛΜΑ. ζ τοῦ ποταμοῦ τὰ ὁρμήματα εὐφραίνουσι τὴν πόλιν τοῦ θεοῦ, η ἡγίασε τὸ σκήνωμα αὐτοῦ ὁ ὕψιστος. ὁ θεὸς ἐν μέσῳ αὐτῆς οὐ σαλευθήσεται, θ βοηθήσει αὐτῇ ὁ θεὸς τῷ προσώπῳ. ι ἐταράχθησαν ἔθνη, ἔκλιναν κ βασιλεῖαι, ἔδωκε λ φωνὴν αὐτοῦ, ἐσαλεύθη ἡ γῆ. κύριος τῶν δυνάμεων μεθ' ἡμῶν, ἀντιλήπτωρ ἡμῶν ὁ θεὸς ἰακώβ. μ ΔΙΑΨΑΛΜΑ. δεῦτε καὶ ἴδετε τὰ ἔργα τοῦ κυρίου, ἃ ἔθετο τέρατα ἐπὶ τῆς γῆς, ἀνταναιρῶν πολέμους μέχρι τῶν περάτων τῆς γῆς, τόξον συντρίψει καὶ ν συγκλάσει ὅπλον, καὶ ξ θυρεοὺς κατακαύσει ἐν πυρί. ο σχολάσατε καὶ γνῶτε, ὅτι ἐγώ εἰμι ὁ θεὸς, ὑψωθήσομαι ἐν τοῖς ἔθνεσιν, ὑψωθήσομαι ἐν τῇ γῇ. κύριος τῶν δυνάμεων μεθ' ἡμῶν, ἀντιλήπτωρ ἡμῶν ὁ θεὸς ἰακώβ.

α Ὑπὲρ τῶν κρυφίων.] Aquila. νεανιοτήτων. S. τῶν αἰωνίων. β [ταῖς εὑρούσαις ἡμᾶς.] Scholion. οἱ λοιποὶ, εὑρέθη εὑρισκόμενος. γ [καὶ μετατίθεσθαι.] A. σφάλλεσθαι. V. editio. σαλεύεσθαι. δ [ἤχησαν καὶ ἐταράχθησαν τὰ ὕδατα αὐτῶν ἐταράχθησαν τὰ ὄρη.] Symmachus. ἠχούντων καὶ θολουμένων τῶν ὑδάτων, καὶ σειομένων ὀρέων ἐν τῷ ἐνδοξασμῷ αὐτοῦ. A. V. & VI. editio. ὑπερηφανίᾳ. ε [ΔΙΑΨΑΛΜΑ.] Chrysost. ἄλλος. ἀεί. ζ [τοῦ ποταμοῦ τὰ ὁρμήματα.] V. editio. διαιρέσεις. Chrysost. ὁ δὲ ἑβραῖος, φαλαγαύ. η [ἡγίασε τὸ σκήνωμα αὐτοῦ ὁ ὕψιστος. S. τὸ ἅγιον τῆς κατασκηνώσεως τοῦ ὑψίστου. θ [βοηθήσει αὐτῇ ὁ θεὸς τῷ προσώπῳ.] Ita est apud S. Augustinum, & Psalterium Romanum. In alijs libris Græcis, τὸ πρὸς πρωῒ πρωΐ. Quo modo legit S. Ambrosius, & ait in alijs codicibus inueniri, vultu. Apollinarius videtur vtrumque coniunxisse hoc versu. ἐξ ἠοῦς ἐπίκουρον ἔχει πανεπίσκοπον ὄμμα. Schol. πρόσωπον τῆς ἐκκλησίας νοηθεῖεν ἂν οἱ ἡγούμενοι αὐτῆς. οὓς καὶ εὕροι πρὸς τὸ δύνασθαι συντόνως ἀντιλαμβάνεσθαι τοῦ κηρύγματος. Chrysost. ἄλλος, περὶ τὸν ὄρθρον. A. τῷ νεύσαι πρωΐαν. ι [ἐταράχθησαν ἔθνη.] Sch. ἄλλος, συνήχθησαν ἔθνη. & in alio libro, ἄλλος, συνήχθη ἔθνη. κ [ἔκλιναν βασιλεῖαι.] A. ἐσφάλησαν. S. περιεβάλησαν. λ [ἔδωκε φωνὴν αὐτοῦ.] Ita quoque est in editione Latina & apud Apollinariũ, & in Psalterio Arabico. in cæteris vero libris Græcis est. ἔδωκε φωνὴν αὐτοῦ ὁ ὕψιστος. Quod est in Psalterio Romano, & in Aethiopico, ac sic legit S. Ambrosius, & S. Augustinus. [μ] Scholion. ἰακὼβ ἑρμηνεύεται κρατῶν ἔσχατα. ν [καὶ συγκλάσει ὅπλον.] Chrysost. ἄλλος, συνέκλασε. ξ [καὶ θυρεοὺς κατακαύσει ἐν πυρί.] Chrysost. ἄλλος, καὶ ἁμάξας ἐμπρήσει ἐν πυρί. ο [σχολάσατε.] Sch. ἄλλος, ἰλάσθητε. ἄλλος, ἐάσατε ἵνα γνῶτε. Chrysost. ἄλλος, ἰάθητε.

ἰακώβ.

Εἰς τὸ τέλος ὑπὲρ τῶν υἱῶν κορὲ ψαλμός. Μϛ΄.

ΠΑντα τὰ ἔθνη α κροτήσατε χεῖρας, β ἀλαλάξατε τῷ θεῷ ἐν φωνῇ ἀγαλλιάσεως. ὅτι κύριος ὕψιστος, φοβερὸς βασιλεὺς μέγας ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν. ὑπέταξε λαοὺς ἡμῖν, καὶ ἔθνη ὑπὸ τοὺς πόδας ἡμῶν. ἐξελέξατο ἡμῖν τὴν γ κληρονομίαν αὐτοῦ, τὴν δ καλλονὴν ἰακὼβ, ἣν ἠγάπησεν. ΔΙΑΨΑΛΜΑ. ἀνέβη ὁ θεὸς ἐν ἀλαλαγμῷ, κύριος ἐν φωνῇ σάλπιγγος. ψάλατε τῷ θεῷ ἡμῶν ψάλατε, ψάλατε τῷ βασιλεῖ ἡμῶν ψάλατε. ὅτι βασιλεὺς πάσης τῆς γῆς ὁ θεὸς, ψάλατε συνετῶς. ε ἐβασίλευσεν ὁ θεὸς ἐπὶ τὰ ἔθνη, ὁ θεὸς κάθηται ἐπὶ θρόνου ἁγίου αὐτοῦ. ἄρχοντες λαῶν συνήχθησαν μετὰ τοῦ θεοῦ ἀβραὰμ, ὅτι τοῦ θεοῦ οἱ ζ κραταιοὶ τῆς γῆς σφόδρα ἐπήρθησαν.

α Κροτήσατε χεῖρας.] Scholion. ἄλλος χειρί. β [ἀλαλάξατε.] Sch. ἕτερος, σημάνατε. ἄλλος, εὐφημήσατε. γ [κληρονομίαν αὐτοῦ.] Ita habet editio Latina, & S. Augustinus. In plerisq. vero libris est, ἑαυτῷ. itidem apud Theodoretum. δ [τὴν καλλονήν.] Aquila. τὸ ὑπερφερές. Symmachus. τὸν ἐνδοξασμόν. V. editio. τὸ καύχημα. ε [ἐβασίλευσεν ὁ θεὸς ἐπὶ τὰ ἔθνη.] Chrysost. ἄλλος. ἐπάνω τῶν ἐθνῶν. ζ [οἱ κραταιοὶ τῆς γῆς.] Sch. οὗτοι δ' ἂν εἶεν οἱ ἀπόστολοι, οἱ πάντων ἐκράτησαν. δῆλον γάρ ἐστιν ἡ γραφή. ἢ γὰρ οἱ τοῦ θεοῦ κραταιοὶ τῆς γῆς σφόδρα ἐπήρθησαν, ἢ κραταιοὶ οἱ τῆς γῆς τοῦ θεοῦ ἀβραὰμ σφόδρα ἐπήρθησαν. A. θυρεοί. V. editio. ὑπερασπισμοί.

Ψαλμὸς ᾠδῆς τοῖς υἱοῖς κορὲ δευτέρᾳ σαββάτου. ΜΖ΄.

ΜΕγας κύριος, καὶ αἰνετὸς σφόδρα ἐν πόλει τοῦ θεοῦ ἡμῶν ἐν ὄρει ἁγίῳ αὐτοῦ α εὐρίζων ἀγαλλιάματι πάσης τῆς γῆς, ὄρη β σιὼν γ τὰ πλευρὰ τοῦ βοῤῥᾶ, ἡ πόλις τοῦ βασιλέως τοῦ μεγάλου. δ ὁ θεὸς ἐν ταῖς βάρεσιν αὐτῆς γινώσκεται, ὅταν ἀντιλαμβάνηται αὐτῆς. ὅτι ε ἰδοὺ οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς συνήχθησαν, ἦλθοσαν ἐπὶ τὸ αὐτό. αὐτοὶ ἰδόντες οὕτως ἐθαύμασαν, ζ ἐταράχθησαν, ἐσαλεύθησαν, τρόμος ἐπελάβετο αὐτῶν. ἐκεῖ ὠδῖνες ὡς τικτούσης, η ἐν πνεύματι βιαίῳ συντρίψεις πλοῖα θ θαρσίς. καθάπερ ἠκούσαμεν, οὕτως καὶ εἴδομεν, ἐν πόλει κυρίου τῶν δυνάμεων, ἐν πόλει τοῦ θεοῦ ἡμῶν, ὁ θεὸς ἐθεμελίωσεν αὐτὴν εἰς τὸν αἰῶνα. ΔΙΑΨΑΛΜΑ. ι ὑπελάβομεν ὁ θεὸς τὸ ἔλεός σου κ ἐν μέσῳ τοῦ λαοῦ σου. κατὰ τὸ ὄνομά σου ὁ θεὸς, οὕτως καὶ ἡ αἴνεσίς σου ἐπὶ τὰ

πέρατα

πέρατα τῆς γῆς, λ δικαιοσύνης πλήρης ἡ δεξιά σου. μ εὐφρανθήτω τὸ ὄρος σιὼν, ἀγαλλιάσθωσαν αἱ θυγατέρες τῆς ἰουδαίας ν ἕνεκα τῶν κριμάτων σου κύριε. ξ κυκλώσατε σιὼν, καὶ περιλάβετε αὐτὴν, ο διηγήσασθε ἐν τοῖς πύργοις αὐτῆς. θέσθε τὰς καρδίας ὑμῶν εἰς π τὴν δύναμιν αὐτῆς, καὶ ρ καταδιέλεσθε τὰς βάρεις αὐτῆς· σ ὅπως ἂν διηγήσησθε εἰς γενεὰν ἑτέραν. ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ θεὸς ἡμῶν εἰς τὸν αἰῶνα καὶ εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος, αὐτὸς ποιμανεῖ ἡμᾶς εἰς τ τοὺς αἰῶνας.

Εἰς τὸ τέλος τοῖς υἱοῖς κορὲ ψαλμός. ΜΗʹ.

Ακούσατε α ταῦτα πάντα τὰ ἔθνη, ἐνωτίσασθε πάντες οἱ β κατοικοῦντες τὴν οἰκουμένην, οἵ τε γ γηγενεῖς καὶ οἱ υἱοὶ τῶν ἀνθρώπων, δ ἐπὶ τὸ αὐτὸ πλούσιος καὶ πένης. τὸ στόμα μου λαλήσει σοφίαν, καὶ ἡ ε μελέτη τῆς καρδίας μου σύνεσιν. ζ κλινῶ εἰς παραβολὴν τὸ οὖς μου, η ἀνοίξω ἐν ψαλτηρίῳ τὸ πρόβλημά μου. θ ἵνα τί φοβοῦμαι ι ἐν ἡμέρᾳ πονηρᾷ; ἡ κ ἀνομία τῆς πτέρνης μου κυκλώσει με. οἱ πεποιθότες ἐπὶ τῇ δυνάμει αὐτῶν, καὶ λ ἐπὶ τῷ πλήθει τοῦ πλούτου αὐτῶν καυχώμενοι. ἀδελφὸς οὐ λυτροῦται, λυτρώσεται ἄνθρωπος; οὐ δώσει τῷ θεῷ ἐξίλασμα ἑαυτοῦ, καὶ τὴν τιμὴν τῆς λυτρώσεως τῆς ψυχῆς αὐτοῦ. καὶ μ ἐκοπίασεν εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ ζήσεται εἰς τέλος. ὅτι οὐκ ὄψεται καταφθορὰν, ὅταν ἴδῃ σοφοὺς ἀποθνήσκοντας, ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἄφρων καὶ ἄνους ἀπολοῦνται. καὶ καταλείψουσιν ἀλλοτρίοις τὸν πλοῦτον αὐτῶν, καὶ οἱ τάφοι αὐτῶν οἰκίαι αὐτῶν εἰς τὸν αἰῶνα, ν σκηνώματα αὐτῶν εἰς γενεὰν καὶ γενεὰν, ἐπεκαλέσαντο τὰ ὀνόματα αὐτῶν ἐπὶ τῶν γαιῶν αὐτῶν. καὶ ἄνθρωπος ἐν τιμῇ ὢν, οὐ συνῆκε, παρασυνεβλήθη τοῖς κτήνεσι τοῖς ἀνοήτοις, καὶ ὡμοιώθη αὐτοῖς. αὕτη ἡ ὁδὸς αὐτῶν ξ σκάνδαλον αὐτοῖς, καὶ μετὰ ταῦτα ἐν τῷ στόματι ο αὐτῶν εὐλογήσουσιν. ΔΙΑΨΑΛΜΑ. π ὡς πρόβατα ἐν ᾅδῃ ἔθεντο, θάνατος ποιμανεῖ αὐτούς. καὶ ρ κατακυριεύσουσιν αὐτῶν οἱ εὐθεῖς σ τὸ πρωῒ, καὶ τ ἡ βοήθεια αὐτῶν παλαιωθήσεται ἐν τῷ ᾅδῃ ἐκ υ τῆς δόξης αὐτῶν. πλὴν ὁ θεὸς λυτρώσεται τὴν ψυχήν μου ἐκ χειρὸς ᾅδου, ὅταν λαμβάνῃ με. ΔΙΑΨΑΛΜΑ. μὴ φοβοῦ ὅταν πλουτήσῃ ἄνθρωπος, καὶ φ ὅταν πληθυνθῇ ἡ δόξα τοῦ οἴκου αὐτοῦ. ὅτι οὐκ ἐν τῷ ἀποθνήσκειν αὐτὸν λήψεται τὰ πάντα, οὐδὲ συγκαταβήσεται αὐτῷ ἡ δόξα αὐτοῦ. ὅτι ἡ ψυχὴ αὐτοῦ ἐν τῇ ζωῇ αὐτοῦ εὐλογηθήσεται, χ ἐξομολογήσεταί σοι ὅταν ἀγαθύνῃς αὐτῷ. εἰσελεύσεται ἕως γενεᾶς πατέρων αὐτοῦ, ἕως αἰῶνος οὐκ ψ ὄψεται φῶς. ἄνθρωπος ἐν τιμῇ ὢν οὐ συνῆκε, παρασυνεβλήθη τοῖς κτήνεσι τοῖς ἀνοήτοις, καὶ ὡμοιώθη αὐτοῖς.

α Εὐρίζων.] Ita L.V. Hoc autem sic explicat S. Iohannes Chrysostomus. εὐρίζων, τουτέστι καλῶς ῥιζῶν, καλῶς πηγνὺς, καλῶς βεβαιῶν αὐτὴν ἐν χαρᾷ καὶ εὐφροσύνῃ πάσης τῆς οἰκουμένης. & paulo post. τοιαύτην τοίνυν αὐτὴν οὖσαν ἐρρίζωσε καὶ καλῶς ἔπηξεν ἐπὶ κόσμῳ τῆς οἰκουμένης. & paulo post. διὸ καὶ τοῦτο δηλῶν, οὐ ῥιζῶν, εἶπεν, ἀλλ᾽ εὐριζῶν. in Psalterio Romano est, Dilatās exultationes vniuersæ terræ. ita legunt Ambrosius & Augustinus, & Apollinarius. πάντοθεν εὐρυνῶν χάρμ᾽ ἐν χθονὶ πουλυβοτείρῃ. Scholion. ὁ ἑβραῖος ἔχει, εὔριζον ἀγαλλίαμα. Vnde aliquot editiones habent, ἀγαλλίαμα. In alijs libris est, εὐρίζῳ ἀγαλλιάματι. quod S. Ambrosius in aliquibus exēplaribus reperiri dicit, & interpretatur, bene radicata exultatione. in cōmentarijs autē Græcis hæc sunt. εὐρίζῳ δὲ ἀντὶ τοῦ βεβαίῳ, ἑδραίῳ, ἀμετακινήτῳ. τοῦτο γὰρ τὸ, εὔριζον, τὸ καλὰς ἔχον ῥίζας. εἰ δὲ γράφεται εὐριζῶν, καλῶς ῥιζῶν, καὶ πηγνὺς καὶ βεβαιῶν αὐτὴν, ἢ εὐρίζων, ἀντὶ τοῦ πλατύνων τὸ ἀγαλλίαμα καὶ εὐφροσύνην αὐτῆς. In hoc autem Vaticano libro, itemque in alio, verbi εὐρίζων, postrema littera expuncta ita est, vt tamen antiquæ lectionis vestigium remanserit. in alijs commentaris Græcis legitur partim, εὐριζῶν, ἀντὶ τοῦ παγίως θεμελιῶν, partim, εὔριζον ἀγαλλίαμα. V. editio. εὐκλάδῳ. Theodotio. εὐρίζῳ. Item Chrysost. A. καλῷ βλαστήματι, χάρματι πάσης τῆς γῆς. Σ. ἀπ᾽ ἀρχῆς ἀφωρισμένῳ ἀγλαΐσματι πάσης τῆς γῆς. β [ὄρη σιὼν.] Scholion. ἑρμηνεύεται σκοπευτεία. γ [τὰ πλευρά.] V. editio. οἱ μηροί. δ [ὁ θεὸς ἐν ταῖς βάρεσιν αὐτῆς γινώσκεται.] Chrysost. ἡ ε. ὁ θεὸς ἐν τοῖς βασιλείοις αὐτῆς γνωσθήσεται εἰς ὀχύρωμα. ἄλλος, ὁ θεὸς ἐν ταῖς βάρεσιν αὐτῆς ἐγνώσθη εἰς τὸ ἐξελέσθαι αὐτήν. Aquila. εἰς ὑπέρπαρσιν. ε [ὅτι ἰδοὺ οἱ βασιλεῖς συνήχθησαν, ἦλθοσαν ἐπὶ τὸ αὐτό.] Sic S. Hieronymus in epist. ad Sun. legendum ostendit. in Arabico est, οἱ βασιλεῖς αὐτῆς. In alijs libris, οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς συνήχθησαν, διήλθοσαν ἐπὶ τὸ αὐτό. quod est in Latina editione, atque apud Ambrosium & Augustinum, & Psalterium Aethiopicum. alij denique libri, οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς συνήχθησαν ἐπὶ τὸ αὐτό. Chrysost. ἄλλος, συνετάξαντο. ς [ἐθαύμασαν.] A. ἐθαμβήθησαν. S. ἐξεπλάγησαν. η [ἐν πνεύματι βιαίῳ.] A. πνεύματι καύσωνος. Chrysost. ἄλλος, διανέμου βιαίου. θ [θαρσὶς.] Sch. ἑρμηνεύεται κατασκοπὴ χαρᾶς. κατασκοπὴ εὐφροσύνης. ι [ὑπελάβομεν ὁ θεὸς τὸ ἔλεός σου.] Chrysost. ἕτερος, εἰκάσαμεν ὁ θεός. ὁ ἑβραῖος, διμηνίου, τουτέστιν ἠλπίσαμεν, προσεδοκήσαμεν. ἔγνωμεν τὴν φιλανθρωπίαν τὴν σήν. κ [ἐν μέσῳ τοῦ λαοῦ σου.] Ita legit S. Augustinus, & Theodoretus, & Apollinarius. sic est in Arabico Psalterio, & in Aethiopico. at ναοῦ σου, legunt Ambrosius, Hieronymus, Didymus. Sch. Σ. A. Θ. ἡ ε. ἡ ς᾽. ναοῦ σου. λ [δικαιοσύνης πλήρης ἡ δεξιά σου.] Chrysost. τουτέστι φιλανθρωπίας, εὐεργεσίας. μ [εὐφρανθήτω ὄρος σιών.] Sch. οἱ ο. Σ. Θ. εὐφραίνεται τὸ ὄρος σιὼν, καὶ ἀγαλλιῶνται αἱ θυγατέρες τῆς ἰουδαίας. ν [ἕνεκεν τῶν κριμάτων σου κύριε.] Chrysost. ἄλλος, διὰ κρίσεις σου. ξ [κυκλώσατε σιὼν, καὶ περιλάβετε αὐτήν.] Chrysost. ἄλλος, καὶ περιέλθετε. ο [διηγήσασθε ἐν τοῖς πύργοις αὐτῆς.] A. ψηφίσατε. Chrysost. ἄλλος, ἐπαινέσατε. π [εἰς τὴν δύναμιν αὐτῆς.] Chrysost. Σ. εἰς τὸν περίβολον. A. εἰς εὐπορίαν. ρ [καὶ καταδιέλεσθε τὰς βάρεις αὐτῆς.] S. διαμετρήσατε τὰ βασίλεια αὐτῆς. σ [ὅπως ἂν διηγήσησθε εἰς γενεὰν ἑτέραν.] S. γενεᾷ μεταγενεστέρᾳ. τ [εἰς τοὺς αἰῶνας.] S. τὸ διηνεκές.

α Ακούσατε ταῦτα.] Chrysostomus. ἄλλος, ἀκούσατε τοῦτο. β [κατοικοῦντες τὴν οἰκουμένην.] Chrysost. ἄλλος, τὴν ἐγκατάδυσιν. ἄλλος, τὴν κατάδυτον. ὁ δὲ ἑβραῖος, ἀλδ. γ [οἵ τε γηγενεῖς, καὶ υἱοὶ τῶν ἀνθρώπων.] S. ἤτε ἀνθρωπότης, πρόσετι δὲ καὶ οἱ υἱοὶ ἑκάστου ἀνδρός. δ [ἐπὶ τὸ αὐτό.] Chrysost. ἄλλος, ὁμοῦ. ε [ἡ μελέτη.] Scholion. ἄλλος, καὶ μινυρίσει ἡ καρδία μου σύνεσιν. ζ [κλινῶ εἰς παραβολὴν τὸ οὖς μου.] Chrysost. ἄλλος, κλινῶ παραβολῇ τὸ οὖς μου. ὁ δὲ ἑβραῖος, λαμασαλ φησί. η [ἀνοίξω ἐν ψαλτηρίῳ τὸ πρόβλημά μου.] Chrysost. ἄλλος, αἴνιγμά μου. ὁ δὲ ἑβραῖος, ἰδαθεί. θ [ἵνα τί φοβοῦμαι.] Athanasius. μέχρι τοῦ φοβοῦμαι δεῖ στίξαι. ι [ἐν ἡμέρᾳ πονηρᾷ.] Chrysost. ἄλλος, ἐν ἡμέρᾳ πονηροῦ. ἄλλος, κακοῦ. ὁ δὲ σύρος, ῥᾶ. κ [ἡ ἀνομία τῆς πτέρνης μου.] S. τῶν ἰχνέων μου. λ [ἐπὶ τῷ πλήθει τοῦ πλούτου αὐτῶν καυχώμενοι.] Chrysost. ἄλλος, ἀλαζονευόμενοι. μ [καὶ ἐκοπίασεν εἰς τὸν αἰῶνα.] A. καὶ ἐπαύσατο εἰς αἰῶνα, καὶ ζήσεται εἰς νῖκος S. ἀλλὰ παυσάμενος τῷ αἰῶνι τούτῳ ζῶν ἀεὶ διατελέσει. ν [σκηνώματα αὐτῶν εἰς γενεὰν καὶ γενεάν.] Chrysost. ἄλλος, τὰ ἐντὸς τῶν οἰκιῶν αὐτῶν εἰς αἰῶνα. ἄλλος,

ἄλλος, καταπαλαιώσεις αὐτῶν εἰς γῆν ἑαυτῶν. ὀνομάσαντες ἐπ' ὀνόμασιν αὐτῶν τὰς γαίας. A. ἐκάλεσαν ἐν ὀνόματι αὐτῶν ἐπὶ χθόνας. Theodotio. ἐπεκαλέσαντο τὰ ὀνόματα αὐτῶν ἐπὶ γαιῶν αὐτῶν. ξ [σκάνδαλον.] S. ἄγνοια ο [ἐν τῷ στόματι αὐτῶν εὐλογήσουσιν.] S. Augustinus ita legit, & Apollinarius. ita est in Romano Psalterio, & in Arabico. S. vero Ambrosius & Eusebius, & Theodoretus, εὐδοκήσουσιν, quod est in alijs libris Græcis & in Aethiopico Psalterio. π [ὡς πρόβατα.] S. ὡς κτήματα ἄδου ἔταξεν αὐτούς. ρ [καὶ κατακυριεύσουσιν αὐτῶν.] Th. καταχθήσονται. σ [τὸ πρωΐ.] Chrysost. τουτέστι ταχέως, diluculo. τ [καὶ ἡ βοήθεια αὐτῶν.] A. χαρακτὴρ αὐτῶν κατατρῖψαι ᾅδην ἐκ κατοικητηρίου αὐτῶν. S. τὸ κραταιὸν αὐτῶν παλαιώσει ᾅδης. υ [ἐκ τῆς δόξης αὐτῶν.] Sic legunt S. Ambrosius, Augustinus, & Theodoretus. sic quoq. Apollinarius. atque ita est in Latina vulgata editione, & in Psalterio Aethiopico. at in alijs libris, ἐκ τῆς δόξης αὐτῶν ἐξώσθησαν. quod est in Romano Psalterio, & in Arabico. φ [καὶ ὅταν πληθυνθῇ.] Ita est in editione vulgata Latina, & in Romano Psalterio. ita quoque legit S. Augustinus. in alijs vero libris, ἢ ὅταν. χ [ἐξομολογήσεταί σοι.] S. ἐπαινέσουσί σε ἐὰν καλῶς αὐτῷ ποιῇς. ψ [οὐκ ὄψεται φῶς.] Sch. ἡ ε'. οὐκ ὄψεται. A. Θ. ἡ ς'. οἱ ο'. οὐκ ὄψονται. Σ. οὐ βλέποντες.

Ψαλμὸς τῷ ἀσάφ. ΜΘ'.

Θεὸς [α] θεῶν κύριος ἐλάλησε, καὶ ἐκάλεσε τὴν γῆν. ἀπὸ ἀνατολῶν ἡλίου μέχρι δυσμῶν, ἐκ σιὼν ἡ εὐπρέπεια τῆς ὡραιότητος αὐτοῦ. ὁ θεὸς ἐμφανῶς ἥξει, ὁ θεὸς ἡμῶν καὶ οὐ παρασιωπήσεται. πῦρ ἐναντίον αὐτοῦ καυθήσεται, καὶ κύκλῳ αὐτοῦ [β] καταιγὶς σφόδρα. προσκαλέσεται τὸν οὐρανὸν ἄνω, καὶ τὴν γῆν διακρῖναι τὸν λαὸν αὐτοῦ. [γ] συναγάγετε αὐτῷ τοὺς ὁσίους αὐτοῦ, τοὺς διατιθεμένους τὴν διαθήκην αὐτοῦ ἐπὶ θυσίαις. καὶ ἀναγγελοῦσιν οἱ οὐρανοὶ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ, ὅτι θεὸς κριτής ἐστιν. ΔΙΑΨΑΛΜΑ. ἄκουσον λαός μου καὶ λαλήσω σοι, ἰσραὴλ καὶ διαμαρτύρομαί σοι, ὁ θεὸς ὁ θεός σου εἰμὶ ἐγώ. οὐκ ἐπὶ ταῖς θυσίαις σου ἐλέγξω σε, τὰ δὲ ὁλοκαυτώματά σου ἐνώπιόν μου ἐστὶ διαπαντός. οὐ δέξομαι ἐκ τοῦ οἴκου σου μόσχους, οὐδὲ ἐκ τῶν ποιμνίων σου [δ] χιμάρους. ὅτι ἐμά ἐστι πάντα [ε] τὰ θηρία τοῦ δρυμοῦ, κτήνη ἐν τοῖς ὄρεσι, καὶ βόες. ἔγνωκα πάντα τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ὡραιότης ἀγροῦ μετ' ἐμοῦ ἐστιν. ἐὰν πεινάσω, οὐ μή σοι εἴπω, ἐμὴ γάρ ἐστιν ἡ οἰκουμένη καὶ τὸ πλήρωμα αὐτῆς. μὴ φάγομαι κρέα ταύρων, ἢ αἷμα τράγων πίομαι; θῦσον τῷ θεῷ θυσίαν αἰνέσεως, καὶ ἀπόδος τῷ ὑψίστῳ τὰς εὐχάς σου. καὶ ἐπικάλεσαί με [ζ] ἐν ἡμέρᾳ θλίψεως, καὶ ἐξελοῦμαί σε, καὶ [η] δοξάσεις με. ΔΙΑΨΑΛΜΑ. τῷ δὲ ἁμαρτωλῷ εἶπεν ὁ θεός, ἱνατί σὺ διηγῇ τὰ δικαιώματά μου, καὶ ἀναλαμβάνεις τὴν διαθήκην μου διὰ στόματός σου; σὺ δὲ ἐμίσησας παιδείαν, καὶ ἐξέβαλες τοὺς λόγους μου εἰς τὰ ὀπίσω. εἰ ἐθεώρεις κλέπτην, συνέτρεχες αὐτῷ, καὶ [θ] μετὰ μοιχῶν τὴν μερίδα σου ἐτίθεις. τὸ στόμα σου ἐπλεόνασε κακίαν, καὶ ἡ γλῶσσά σου περιέπλεκε δολιότητα. καθήμενος κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ σου κατελάλεις, καὶ κατὰ τοῦ υἱοῦ τῆς μητρός σου ἐτίθεις σκάνδαλον. ταῦτα ἐποίησας, καὶ ἐσίγησα, [ι] ὑπέλαβες ἀνομίαν, ὅτι ἔσομαί σοι ὅμοιος. ἐλέγξω σε, καὶ [κ] παραστήσω κατὰ πρόσωπόν σου. σύνετε δὴ ταῦτα οἱ ἐπιλανθανόμενοι τοῦ θεοῦ, μήποτε ἁρπάσῃ, καὶ μὴ ᾖ ὁ ῥυόμενος. θυσία αἰνέσεως δοξάσει με, καὶ ἐκεῖ ὁδὸς ἣ δείξω αὐτῷ τὸ [λ] σωτήριον θεοῦ.

α Θεὸς θεῶν.] Scholion. οἱ γ'. ἰσχυρὸς θεὸς λαλήσας ἐκάλεσεν τὴν γῆν. β [καταιγὶς σφόδρα.] Aquila. ἐλαιλαπίσθη. Th. & VII. καταιγίσθη. γ [συναγάγετε αὐτῷ.] Sch. τὸ ἑβραϊκὸν καὶ οἱ λοιποί, συναγάγετέ μοι τοὺς ὁσίους μου. δ [χιμάρους.] Sch. οἱ ο'. τράγους. A. Symmachus & V. editio. κεριονούς. ε [τὰ θηρία τοῦ δρυμοῦ.] Ita quoque legit S. Augustinus, & Apollinarius. in alijs libris est τοῦ ἀγροῦ. ζ [ἐν ἡμέρᾳ θλίψεως.] Sic legit S. Cyprianus, & Iustinus. at in alijs libris est, τῆς θλίψεώς σου. quòd habet S. Augustinus, & Theodoretus, & Psalterium Romanum. η [καὶ δοξάσεις με. ΔΙΑΨΑΛΜΑ.] διάψαλμα, quòd hoc loco in Vaticano libro est, nō est vero in cæteris libris, nec in Hebraico, rationē eandem habet, quam alia loca, vbi passim inuenitur. mutat enim Propheta sententiam, adiungens τῷ δὲ ἁμαρτωλῷ. θ [μετὰ μοιχῶν.] Sic est in editionibus latinis. sic quoque legunt Cyprianus, Ambrosius, & Augustinus. sic Apollinarius, & ita est in Psalterio Arabico, & in Aethiopico. at in alijs libris Græcis est, μοιχοῦ. ι [ὑπέλαβες ἀνομίαν.] Th. vt VII. A ὑπέλαβες ἐσόμενος ἔσομαι ὅμοιός σοι. S. ἐνόμισας ἔσεσθαί με ὡς σέ. κ [παραστήσω κατὰ πρόσωπόν σου.] Th. στιβάσω. λ [σωτήριον θεοῦ.] Ita est apud S. Cyprianum, & S. Augustinū, & ita in Psalterio Romano, atque in Aethiopico. at in alijs libris Græcis est, σωτήριόν μου. quod habet Psalterium Arabicum.

Εἰς τὸ τέλος ψαλμὸς τῷ δαυὶδ, ἐν τῷ ἐλθεῖν πρὸς αὐτὸν νάθαν τὸν προφήτην, ἡνίκα εἰσῆλθε πρὸς [α] βηρσαβεέ. Ν'.

[α] Ἐλέησόν με ὁ θεὸς κατὰ τὸ μέγα ἔλεός σου, καὶ κατὰ τὸ πλῆθος τῶν οἰκτιρμῶν σου ἐξάλειψον τὸ ἀνόμημά μου. ἐπιπλεῖον πλῦνόν με ἀπὸ τῆς ἀνομίας μου, καὶ ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας μου καθάρισόν με. ὅτι τὴν ἀνομίαν μου ἐγὼ γινώσκω, καὶ ἡ ἁμαρτία μου ἐνώπιόν μου ἐστὶ διαπαντός. σοὶ μόνῳ ἥμαρτον, καὶ τὸ πονηρὸν ἐνώπιόν σου ἐποίησα. ὅπως ἂν δικαιωθῇς ἐν τοῖς λόγοις σου, καὶ [γ] νικήσῃς ἐν τῷ κρίνεσθαί σε. ἰδοὺ γὰρ ἐν ἀνομίαις συνελήφθην, καὶ ἐν ἁμαρτίαις ἐκίσσησέ με ἡ μήτηρ μου. ἰδοὺ γὰρ ἀλήθειαν [δ] ἠγάπησας, τὰ ἄδηλα καὶ τὰ κρύφια τῆς σοφίας σου ἐδήλωσάς μοι. ῥαντιεῖς με ὑσσώπῳ καὶ καθαρισθήσομαι, πλυνεῖς με καὶ ὑπὲρ χιόνα λευκανθήσομαι. ἀκουτιεῖς με ἀγαλλίασιν καὶ εὐφροσύνην, [ε] ἀγαλλιάσονται ὀστᾶ τεταπεινωμένα. ἀπόστρεψον τὸ πρόσωπόν σου ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν μου, καὶ πάσας τὰς ἀνομίας μου ἐξάλειψον. καρδίαν καθαρὰν κτίσον ἐν ἐμοὶ ὁ θεός, καὶ πνεῦμα εὐθὲς ἐγκαίνισον ἐν τοῖς ἐγκάτοις μου. μὴ ἀπορρίψῃς με ἀπὸ τοῦ προσώπου σου, καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιόν σου μὴ ἀντανέλῃς ἀπ' ἐμοῦ. ἀπόδος μοι τὴν ἀγαλλίασιν τοῦ σωτηρίου σου, καὶ πνεύματι ἡγεμονικῷ στήριξόν με. διδάξω ἀνόμους τὰς ὁδούς σου, καὶ ἀσεβεῖς ἐπὶ σὲ ἐπιστρέψουσι. ῥῦσαί με ἐξ αἱμάτων ὁ θεὸς ὁ θεὸς τῆς σωτηρίας μου, [ζ] ἀγαλλιάσεται ἡ γλῶσσά μου τὴν δικαιοσύνην σου. κύριε τὰ χείλη μου ἀνοίξεις, καὶ τὸ στόμα μου ἀναγγελεῖ τὴν αἴνεσίν σου. ὅτι εἰ ἠθέλησας θυσίαν, ἔδωκα ἄν, ὁλοκαυτώματα οὐκ

τα οὐκ εὐδοκήσεις. θυσία τῷ θεῷ πνεῦμα συντετριμμένον, ζ καρδίαν συντετριμμένην καὶ τεταπεινωμένην ὁ θεὸς οὐκ ἐξουδενώσει. η ἀγάθυνον κύριε ἐν τῇ εὐδοκίᾳ σου τὴν σιών, καὶ οἰκοδομηθήτω τὰ τείχη ἱερουσαλήμ. τότε εὐδοκήσεις θυσίαν δικαιοσύνης ἀναφορὰν καὶ ὁλοκαυτώματα, τότε ἀνοίσουσιν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριόν σου μόσχους.

α Βηρσαβεέ.] Symmachus. vt VII. Aquila. Theodotio. βεθσαβέθ. β [ἐλέησόν με.] A. δώρησαί μοι θεὲ κατὰ τὸ ἔλεόν σου. S. οἰκτειρόν με ὁ θεὸς κατὰ τὸ ἔλεός σου. Th. vt VII. γ [καὶ νικήσῃς ἐν τῷ κρίνεσθαί σε.] Th. νικήσῃς. A. ὑπερκριθῇς. S. νικᾶν κρίνοντα. δ [ἠγάπησας.] A. ἐβουλήθης. S θέλεις. ε [ἀγαλλιάσεται ἡ γλῶσσά μου τὴν δικαιοσύνην σου.] S. διαλαλήσει ἡ γλῶσσά μου τὴν ἐλεημοσύνην σου. ζ [καρδίαν συντετριμμένην.] S. κατεαγυῖαν. η [ἀγάθυνον κύριε.] A. ἀγάθυνον εὐδοκίᾳ σου τὴν σιών. S. εὐεργέτησον.

Εἰς τὸ τέλος συνέσεως τῷ δαυίδ, ἐν τῷ ἐλθεῖν δωὴκ τὸν ἰδουμαῖον, καὶ ἀναγγεῖλαι τῷ σαοὺλ, καὶ εἰπεῖν αὐτῷ, ἦλθε δαυὶδ εἰς τὸν οἶκον α ἀβιμέλεχ. ΝΑ'.

ΤΙ ἐγκαυχᾷ ἐν κακίᾳ ὁ δυνατὸς ἀνομίαν, β ὅλην τὴν ἡμέραν ἀδικίαν ἐλογίσατο ἡ γλῶσσά σου. ὡσεὶ ξυρὸν ἠκονημένον ἐποίησας δόλον. ἠγάπησας κακίαν ὑπὲρ ἀγαθωσύνην, ἀδικίαν ὑπὲρ τὸ λαλῆσαι δικαιοσύνην. ΔΙΑΨΑΛΜΑ. ἠγάπησας πάντα τὰ ῥήματα καταποντισμοῦ, γλῶσσαν δολίαν. διὰ τοῦτο ὁ θεὸς καθέλοι σε εἰς τέλος, ἐκτίλαι σε καὶ μεταναστεύσαι σε ἀπὸ γ σκηνώματος, καὶ τὸ ῥίζωμά σου ἐκ γῆς ζώντων. ΔΙΑΨΑΛΜΑ. καὶ ὄψονται δίκαιοι καὶ φοβηθήσονται, καὶ ἐπ' αὐτὸν γελάσονται καὶ ἐροῦσιν. ἰδοὺ ἄνθρωπος, ὃς οὐκ ἔθετο τὸν θεὸν βοηθὸν αὐτοῦ, ἀλλ' ἐπήλπισεν ἐπὶ τὸ πλῆθος τοῦ πλούτου αὐτοῦ, καὶ δ ἐνεδυναμώθη ἐπὶ τῇ ματαιότητι αὐτοῦ. ἐγὼ δὲ ὡσεὶ ἐλαία κατάκαρπος ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ θεοῦ, ἤλπισα ἐπὶ τὸ ἔλεος τοῦ θεοῦ εἰς τὸν αἰῶνα καὶ εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος. ἐξομολογήσομαί σοι εἰς τὸν αἰῶνα, ὅτι ἐποίησας, καὶ ὑπομενῶ τὸ ὄνομά σου, ὅτι χρηστὸν ἐναντίον τῶν ὁσίων σου.

α Αβιμέλεχ.] Theodotio, & Symmachus. ἀχιμέλεχ. Aquila. ἀχιμέλεχ. β [ὅλην τὴν ἡμέραν.] S. καθ' ἑκάστην ἡμέραν. γ [ἀπὸ σκηνώματος.] σου, neq. Hieronymus agnoſcit, neq. Hilarius. in alijs autem libris eſt. ἀπὸ σκηνώματός σου. δ [καὶ ἐνεδυναμώθη.] A. ἐκραταιώθη. S. ἐνισχυρίσατο.

Εἰς τὸ τέλος α ὑπὲρ μαελὲθ συνέσεως τῷ δαυίδ. ΝΒ'.

ΕΙπεν ἄφρων ἐν καρδίᾳ αὐτοῦ, οὐκ ἔστι θεός. β διέφθειραν, καὶ ἐβδελύχθησαν ἐν ἀνομίαις, οὐκ ἔστι ποιῶν ἀγαθόν. ὁ θεὸς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ διέκυψεν ἐπὶ τοὺς υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων, τοῦ ἰδεῖν εἰ ἔστι συνιῶν, ἢ ἐκζητῶν τὸν θεόν. πάντες ἐξέκλιναν, ἅμα ἠχρειώθησαν, οὐκ ἔστι ποιῶν ἀγαθόν, οὐκ ἔστιν ἕως ἑνός. οὐχὶ γνώσονται πάντες οἱ ἐργαζόμενοι τὴν ἀνομίαν, οἱ κατεσθίοντες τὸν λαόν μου βρώσει ἄρτου; τὸν θεὸν οὐκ ἐπεκαλέσαντο, γ ἐκεῖ ἐφοβήθησαν φόβον, οὗ οὐκ ἦν φόβος. ὅτι δ ὁ θεὸς διεσκόρπισεν ὀστᾶ ἀνθρωπαρέσκων, κατῃσχύνθησαν, ὅτι ὁ θεὸς ἐξουδένωσεν αὐτούς. τίς δώσει ἐκ σιὼν τὸ σωτήριον τοῦ ἰσραήλ; ἐν τῷ ἀποστρέψαι κύριον τὴν αἰχμαλωσίαν τοῦ λαοῦ αὐτοῦ, ἀγαλλιάσεται ἰακὼβ, καὶ εὐφρανθήσεται ἰσραήλ.

α Ὑπὲρ μαελέθ.] Theodotio ὑπὲρ τῆς χορείας. Symmachus. διὰ χοροῦ. Aquila. ἐπὶ χορείᾳ. Scholion μαελὲθ ἑρμηνεύεται ἀπαρχή. β [διέφθειραν.] V. & VI. editio. vt VII. S. διεφθάρησαν. γ [ἐκεῖ ἐφοβήθησαν.] A. ἐκεῖ ἐπτοήθησαν. S. φοβηθήσονται. Th. ἐθαμβήθησαν θάμβῳ, οὗ οὐκ ἦν θάμβος. δ [ὁ θεὸς διεσκόρπισεν ὀστᾶ ἀνθρωπαρέσκων.] A. ὁ θεὸς διεσκόρπισεν ὀστᾶ παρεμβαλόντων περὶ σέ.

Εἰς τὸ τέλος ἐν ὕμνοις συνέσεως τῷ δαυίδ, ἐν τῷ ἐλθεῖν τοὺς ζιφαίους, καὶ εἰπεῖν τῷ σαοὺλ, οὐκ ἰδοὺ δαυὶδ κέκρυπται παρ' ἡμῖν; ΝΓ'.

Ο Θεὸς ἐν τῷ ὀνόματί σου σῶσόν με, καὶ ἐν τῇ δυνάμει σου α κρῖνόν με. ὁ θεὸς εἰσάκουσον τῆς προσευχῆς μου, ἐνώτισαι τὰ ῥήματα τοῦ στόματός μου. ὅτι ἀλλότριοι ἐπανέστησαν ἐπ' ἐμὲ, καὶ κραταιοὶ ἐζήτησαν τὴν ψυχήν μου, οὐ προέθεντο τὸν θεὸν ἐνώπιον αὐτῶν. ΔΙΑΨΑΛΜΑ. ἰδοὺ γὰρ ὁ θεὸς βοηθεῖ μοι, καὶ ὁ κύριος ἀντιλήπτωρ τῆς ψυχῆς μου. ἀποστρέψει τὰ κακὰ τοῖς ἐχθροῖς μου, ἐν τῇ ἀληθείᾳ σου ἐξολόθρευσον αὐτούς. ἑκουσίως θύσω σοι, ἐξομολογήσομαι τῷ ὀνόματί σου κύριε, ὅτι ἀγαθόν. ὅτι ἐκ πάσης θλίψεως ἐρρύσω με, καὶ ἐν τοῖς ἐχθροῖς μου ἐπεῖδεν ὁ ὀφθαλμός μου.

α Κρῖνόν με.] Theodotio, vt VII. Symmachus. δικάσεις. Aquila. & V. editio. κρινεῖς με. Scholion. τινὲς, κρινεῖς με. διὰ τοῦ μ'. καὶ ε'. ἀναγνωστέον δὲ, κρινεῖς μοι. διὰ τοῦ μ'. καὶ ο'. καὶ ι'.

Εἰς τὸ τέλος ἐν ὕμνοις συνέσεως τῷ δαυίδ. ΝΔ'.

ΕΝώτισαι ὁ θεὸς τὴν προσευχήν μου, καὶ μὴ ὑπερίδῃς τὴν δέησίν μου, πρόσχες μοι, καὶ εἰσάκουσόν μου. α ἐλυπήθην ἐν τῇ ἀδολεσχίᾳ μου, καὶ ἐταράχθην ἀπὸ φωνῆς ἐχθροῦ, καὶ ἀπὸ θλίψεως ἁμαρτωλοῦ. β ὅτι ἐξέκλιναν ἐπ' ἐμὲ γ ἀνομίαν, καὶ ἐν ὀργῇ ἐνεκότουν μοι. ἡ καρδία μου ἐταράχθη ἐν ἐμοὶ, καὶ δειλία θανάτου ἐπέπεσεν ἐπ' ἐμέ. φόβος καὶ τρόμος ἦλθεν ἐπ' ἐμὲ, καὶ ἐκάλυψέ με σκότος. καὶ εἶπα, τίς δώσει μοι πτέρυγας ὡσεὶ περιστερᾶς, καὶ πετασθήσομαι καὶ καταπαύσω. ἰδοὺ ἐμάκρυνα φυγαδεύων, καὶ ηὐλίσθην ἐν τῇ ἐρήμῳ. ΔΙΑΨΑΛΜΑ. προσεδεχόμην τὸν σῴζοντά με ἀπὸ ὀλιγοψυχίας καὶ καταιγίδος. καταπόντισον κύριε καὶ καταδίελε τὰς γλώσσας αὐτῶν, ὅτι εἶδον ἀνομίαν καὶ ἀντιλογίαν ἐν τῇ πόλει.

τῇ πόλει. ἡμέρας καὶ νυκτὸς κυκλώσει αὐτὴν ἐπὶ τὰ τείχη αὐτῆς, [e] ἀνομία καὶ πόνος ἐν μέσῳ αὐτῆς καὶ ἀδικία, καὶ οὐκ ἐξέλιπεν ἐκ τῶν πλατειῶν αὐτῆς τόκος καὶ δόλος. ὅτι εἰ ἐχθρὸς ὠνείδισέ με, ὑπήνεγκα ἄν, καὶ εἰ ὁ μισῶν ἐπ' ἐμὲ ἐμεγαλοῤῥημόνησεν, ἐκρύβην ἂν ἀπ' αὐτοῦ. [ζ] σὺ δὲ ἄνθρωπε ἰσόψυχε, ἡγεμών μου καὶ γνωστέ μου. [η] ὃς ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἐγλύκανας ἐδέσματα, ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ θεοῦ ἐπορεύθημεν ἐν ὁμονοίᾳ. ἐλθέτω θάνατος ἐπ' αὐτούς, καὶ καταβήτωσαν εἰς ᾅδου ζῶντες. ὅτι πονηρία ἐν ταῖς παροικίαις αὐτῶν ἐν μέσῳ αὐτῶν. ἐγὼ πρὸς τὸν θεὸν ἐκέκραξα, καὶ ὁ κύριος εἰσήκουσέ μου. ἑσπέρας καὶ πρωῒ καὶ μεσημβρίας διηγήσομαι, καὶ ἀπαγγελῶ καὶ εἰσακούσεται τῆς φωνῆς μου. λυτρώσεται ἐν εἰρήνῃ τὴν ψυχήν μου ἀπὸ τῶν ἐγγιζόντων μοι, [θ] ὅτι ἐν πολλοῖς ἦσαν σὺν ἐμοί. εἰσακούσεται ὁ θεὸς καὶ ταπεινώσει αὐτούς, ὁ ὑπάρχων πρὸ τῶν αἰώνων. ΔΙΑΨΑΛΜΑ. [ι] οὐ γάρ ἐστιν αὐτοῖς ἀντάλλαγμα, καὶ οὐκ ἐφοβήθησαν τὸν θεόν, [κ] ἐξέτεινε τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐν τῷ ἀποδιδόναι. [λ] ἐβεβήλωσαν τὴν διαθήκην αὐτοῦ, [μ] διεμερίσθησαν ἀπὸ ὀργῆς τοῦ προσώπου αὐτοῦ, [ν] καὶ ἤγγισεν ἡ καρδία αὐτοῦ. ἡπαλύνθησαν οἱ λόγοι αὐτοῦ ὑπὲρ ἔλαιον, καὶ αὐτοί εἰσι [ξ] βολίδες. ἐπίῤῥιψον ἐπὶ κύριον τὴν μέριμνάν σου, καὶ αὐτός σε διαθρέψει, οὐ δώσει εἰς τὸν αἰῶνα σάλον τῷ δικαίῳ. σὺ δὲ ὁ θεὸς κατάξεις αὐτοὺς εἰς φρέαρ διαφθορᾶς. ἄνδρες αἱμάτων καὶ δολιότητος οὐ μὴ ἡμισεύσωσι τὰς ἡμέρας αὐτῶν, ἐγὼ δὲ ἐλπιῶ ἐπὶ σὲ κύριε.

[a] Ἐλυπήθην ἐν τῇ ἀδολεσχίᾳ μου.] Scholion. μετεωρισμός, μέριμνα, φλυαρία. Aquila. ὁμιλίᾳ μου. Symmachus. κατηνέχθην προσλαλῶν ἐμαυτῷ, καὶ συνεχύθην ὑπὸ φωνῆς ἐχθροῦ, ὑπὸ ἐνοχλήσεως ἀσεβοῦς. [β] [ὅτι ἐξέκλιναν ἐπ' ἐμὲ ἀνομίαν.] S. ὅτι ἐπέῤῥιψαν κατ' ἐμοῦ εἰς ἀσέβειαν, καὶ μετ' ὀργῆς ἠναντιώθησάν μοι. [γ] [ἀνομίαν.] Theodotio, vt VII. A. ἀνωφελές. [δ] [ἐνεκότουν μοι,] Schol. ἐμνησικάκουν, ἐμήνιαζον. [ε] [ἀνομία.] S. ὀδύνη καὶ ταλαιπωρία. [ζ] [σὺ δὲ ἄνθρωπε.] S. ἀλλὰ σὺ ἄνθρωπος ὁμότροπος καὶ συνήθης μου καὶ γνώριμος. [η] [ὃς ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἐγλύκανας.] A. οἱ ὁμοῦ ἐγλυκάναμεν ἀπόῤῥητον. S. οἵτινες κοινολογούμεθα γλυκεῖαν ὁμιλίαν. [θ] [ὅτι ἐν πολλοῖς ἦσαν σὺν ἐμοί.] S. πολλοστοὶ γὰρ ἐγίνοντο πρός με. [ι] [οὐ γάρ ἐστιν αὐτοῖς ἀντάλλαγμα.] A. οἷς οὐκ εἰσὶν ἀλλαγαὶ αὐτοῖς. S. οὐ γὰρ ἀλλάσσονται. [κ] [ἐξέτεινε τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐν τῷ ἀποδιδόναι.] A. ἀπέστειλε χεῖρα αὐτοῦ ἐν εἰρηνικοῖς αὐτοῦ. Theodoretus. τοῦτο οἱ τρεῖς οὕτως ἡρμήνευσαν, ἐξέτεινε τὴν χεῖρα αὐτοῦ εἰς τοὺς εἰρηνεύοντας πρὸς αὐτόν. [λ] [ἐβεβήλωσαν.] S. παρέβησαν συνθήκην. [μ] [διεμερίσθησαν.] S. λειότερα βουτύρου τὰ στόματα αὐτῶν, καὶ ἡ καρδία αὐτῶν πολεμεῖ. [ν] [καὶ ἤγγισεν ἡ καρδία αὐτοῦ.] Sch. καὶ συνεκλείσθησαν αἱ καρδίαι αὐτῶν. [ξ] [βολίδες.] Sch. ἀκόντια, λογχάρια.

[a] Εἰς τὸ τέλος ὑπὲρ τοῦ λαοῦ τοῦ ἀπὸ τῶν ἁγίων μεμακρυμμένου τῷ Δαυὶδ εἰς στηλογραφίαν ὁπότε ἐκράτησαν αὐτὸν οἱ ἀλλόφυλοι ἐν Γέθ. ΝΕ'.

Ἐλέησόν με ὁ θεός, ὅτι κατεπάτησέ με ἄνθρωπος, [β] ὅλην τὴν ἡμέραν πολεμῶν ἔθλιψέ με. κατεπάτησάν με οἱ ἐχθροί μου ὅλην τὴν ἡμέραν ἀπὸ ὕψους ἡμέρας, ὅτι πολλοὶ οἱ πολεμοῦντές με φοβηθήσονται, ἐγὼ δὲ ἐλπιῶ ἐπὶ σοί. ἐν τῷ θεῷ ἐπαινέσω τοὺς λόγους μου, ὅλην τὴν ἡμέραν ἐν τῷ θεῷ ἤλπισα, οὐ φοβηθήσομαι, τί ποιήσει μοι σάρξ. [δ] ὅλην τὴν ἡμέραν τοὺς λόγους μου ἐβδελύσσοντο, κατ' ἐμοῦ πάντες οἱ διαλογισμοὶ αὐτῶν εἰς κακόν. [ε] παροικήσουσι καὶ κατακρύψουσιν αὐτοί, τὴν πτέρναν μου φυλάξουσι. καθάπερ [ζ] ὑπέμεινα τῇ ψυχῇ μου. [η] ὑπὲρ τοῦ μηθενὸς σώσεις αὐτούς, ἐν ὀργῇ λαοὺς κατάξεις. ὁ θεὸς [θ] τὴν ζωήν μου ἐξήγγειλά σοι, [ι] ἔθου τὰ δάκρυά μου ἐνώπιόν σου, ὡς καὶ ἐν τῇ ἐπαγγελίᾳ σου. [κ] ἐπιστρέψουσιν οἱ ἐχθροί μου εἰς τὰ ὀπίσω, ἐν ᾗ ἂν ἡμέρᾳ ἐπικαλέσωμαί σε, ἰδοὺ ἔγνων ὅτι θεός μου εἶ σύ. ἐπὶ τῷ θεῷ αἰνέσω ῥῆμα, ἐπὶ τῷ κυρίῳ αἰνέσω λόγον. ἐπὶ τῷ θεῷ ἤλπισα, οὐ φοβηθήσομαι τί ποιήσει μοι ἄνθρωπος. ἐν ἐμοὶ ὁ θεὸς αἱ εὐχαί, ἃς ἀποδώσω αἰνέσεώς σου. ὅτι ἐῤῥύσω τὴν ψυχήν μου ἐκ θανάτου, καὶ τοὺς πόδας μου ἐξ ὀλισθήματος, τοῦ εὐαρεστῆσαι ἐνώπιον τοῦ θεοῦ ἐν φωτὶ ζώντων.

[a] Εἰς τὸ τέλος.] Scholion. A. τῷ νικοποιῷ. ὑπὲρ περιστερᾶς ἀλάλου μακρυσμῶν τοῦ Δαυὶδ, ταπεινοῦ τελείου, ἐν τῷ κρατῆσαι αὐτοῦ φυλισταίους ἐν Γέθ. ὁ δὲ Σύμμαχος. ἐπινίκιος ὑπὲρ τῆς περιστερᾶς, ὑπὲρ τοῦ ἀλλοφύλου, ἀπωσαμένου τὸν Δαυὶδ, τοῦ ταπεινόφρονος καὶ ἀμώμου, ὅτε κατέχον αὐτὸν οἱ φυλισταῖοι ἐν Γέθ. ἡ δὲ ε. ἔκδοσις. τῷ νικοποιῷ ὑπὲρ τῆς περιστερᾶς τῆς μογιλάλου κεκρυμμένου τῷ Δαυὶδ εἰς στηλογραφίαν. [β] [ὅλην τὴν ἡμέραν.] Symmachus. πᾶσαν ἡμέραν. [γ] [ἀπὸ ὕψους ἡμέρας, ὅτι πολλοὶ οἱ πολεμοῦντές με.] Sic legit S. Augustinus, atq. ita est tum in veteri Psalterio, tum in Romano. at cæteri libri habent. ὅτι πολλοὶ οἱ πολεμοῦντές με ἀπὸ ὕψους ἡμέρας οὐ φοβηθήσομαι. quod sequtus est Apollinarius, sed aliter distinxit.

Τψόθεν ἐξ ἠοῦς πολέες τεύχουσι κυδοιμούς.
Οὔτιν' ὑποδδείσαιμι, ἐπεὶ σύ μοι ἐλπὶς ἐτύχθης.

In Aethiopico vero est, ὅλην τὴν ἡμέραν ἀπὸ ὕψους ἡμέρας, ὅτι πολλοὶ οἱ πολεμοῦντές με, καὶ ἐφοβήθην. A. ὅτι πολλοὶ πολεμοῦσίν με ὕψιστε, ἡμέρας φοβηθήσομαι ἐγώ, πρὸς σὲ πεποιθήσω. S. ὅτι πολλοὶ οἱ πολεμοῦντές με ὑψηλότεροι. ᾗ ἂν ἡμέρᾳ φοβηθῶ, σοὶ πέποιθα. Theodotio. ἡμέρας φοβηθήσομαι. ἐγὼ δὲ ἐπὶ σὲ ἐλπιῶ. Aliud Schol. τινὲς τῷ, ἀπὸ ὕψους, τὸ, ἡμέρας, συνάπτουσι. [δ] [ὅλην τὴν ἡμέραν.] S. διὰ πάσης ἡμέρας λόγοις περὶ ἐμοῦ ἐφρόντιζον. [ε] [παροικήσουσι καὶ κατακρύψουσιν, αὐτοὶ τὴν πτέρναν μου φυλάξουσιν.] S. συνήγοντο λάθρα, καὶ τὰ ἴχνη μου παρετήρουν, προσδοκῶντες τὴν ψυχήν μου. Aliud Schol. τὸ παροικήσουσιν, ἀντὶ τοῦ, συναχθήσονται τέθειται. [ζ] [ὑπέμεινα τῇ ψυχῇ μου.] S. Augustinus. Sicut sustinuit anima mea. Psalterium vero Romanum, expectauit. In alijs est, ὑπέμειναν τὴν ψυχήν μου. quod etiam habet Psalterium Aethiopicum, & Arabicum, atque Apollinarius, ὡς δ' αὐτοὶ λοχόωντες ἐμὸν μένον ἦτορ ὀλέσσαι. [η] [ὑπὲρ τοῦ μηθενὸς σώσεις αὐτούς.] Sic etiam Latinæ editiones habent. in alijs vero libris est, ὤσεις. & apud Apollinarium, ᾧ δὲ κότῳ κατέλοις χρυερῷ κακοεργέα φῦλα. Schol. ἐπὶ ἀνωφελὲς διέσωσεν αὐτούς. Σ. διὰ τὴν ἀδικίαν ῥῦσαι ἀπ' αὐτῶν. ἡ ε. ὑπὲρ τοῦ μὴ εἶναι διασεσωσμένον αὐτοῖς. [θ] [τὴν ζωήν μου ἐξήγγειλα.] S. τὰ ἔνδον μου ἐξηρίθμηταί σοι. [ι] [ἔθου τὰ δάκρυά μου.] S. ἔθου τὰ δάκρυά μου ἔνδον σου, μὴ οὐχὶ ὅλα ἐξαριθμῇς. [κ] [ἐπιστρέψουσιν.] A. S. Th. & V. editio. τότε ἐπιστρέψουσιν.

Εἰς τὸ τέλος μὴ διαφθείρῃς, τῷ Δαυὶδ εἰς στηλογραφίαν ἐν τῷ αὐτὸν ἀποδιδράσκειν ἀπὸ προσώπου Σαοὺλ εἰς τὸ σπήλαιον. Νϛ'.

Ἐλέησόν με ὁ θεός, ἐλέησόν με, ὅτι ἐπὶ σοὶ πέποιθεν ἡ ψυχή μου. καὶ ἐν τῇ σκιᾷ τῶν πτερύγων σου

σου ἐλπιῶ, ἕως οὗ [a] παρέλθῃ ἡ ἀνομία. κεκράξομαι πρὸς τὸν θεὸν τὸν ὕψιστον, τὸν θεὸν τὸν εὐεργετήσαντά με. ΔΙΑΨΑΛΜΑ. ἐξαπέστειλεν ἐξ οὐρανοῦ καὶ ἔσωσέ με, ἔδωκεν εἰς ὄνειδος τοὺς καταπατοῦντάς με. ἐξαπέστειλεν ὁ θεὸς τὸ ἔλεος αὐτοῦ καὶ τὴν ἀλήθειαν αὐτοῦ, καὶ ἐρρύσατο τὴν ψυχήν μου ἐκ [b] μέσου σκύμνων, ἐκοιμήθην τεταραγμένος. υἱοὶ ἀνθρώπων, οἱ ὀδόντες αὐτῶν, [c] ὅπλον καὶ βέλη, καὶ ἡ γλῶσσα αὐτῶν, μάχαιρα ὀξεῖα. ὑψώθητι ἐπὶ τοὺς οὐρανοὺς ὁ θεός, καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν ἡ δόξα σου. παγίδας ἡτοίμασαν τοῖς ποσί μου, καὶ κατέκαμψαν τὴν ψυχήν μου. ὤρυξαν πρὸ προσώπου μου βόθρον, καὶ ἐνέπεσαν εἰς αὐτόν. ΔΙΑΨΑΛΜΑ. [d] ἑτοίμη ἡ καρδία μου ὁ θεός, ἑτοίμη ἡ καρδία μου, [e] ᾄσομαι καὶ ψαλῶ. ἐξεγέρθητι ἡ δόξα μου, ἐξεγέρθητι ψαλτήριον καὶ κιθάρα, ἐξεγερθήσομαι ὄρθρου. ἐξομολογήσομαί σοι ἐν λαοῖς κύριε, ψαλῶ σοι ἐν ἔθνεσιν. ὅτι ἐμεγαλύνθη ἕως τῶν οὐρανῶν τὸ ἔλεός σου, καὶ ἕως τῶν νεφελῶν ἡ ἀλήθειά σου. ὑψώθητι ἐπὶ τοὺς οὐρανοὺς ὁ θεός, καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν ἡ δόξα σου.

a Παρέλθῃ ἡ ἀνομία.] Aquila. ἡ ἐπιβολή. Symmachus. ὁ ἐπηρεασμός. b [ἐκ μέσου σκύμνων.] Theodotio. ἐκοιμήθην μετὰ ἀναλισκόντων.] A. μετὰ λαύρων. In alio codice, μετὰ λάβρων. S. ἀνθρώπων ἐκοιμήθην μεταξὺ φλεγόντων. c [ὅπλον.] Alij libri habent, ὅπλα Scholion. Θ. τόξον. Σ. δόρατα A. δόρυ. ἡ ε. καὶ ἡ ς΄. ὁμοίως τοῖς. ο. ὅπλον. d [ἑτοίμη ἡ καρδία μου.] S. ἑδραία ἡ καρδία μου. e [ᾄσομαι καὶ ψαλῶ.] Sic quoque est in editionibus Latinis & apud S. Augustinum, & in psalterio Aethiopico. in cæteris autem libris Græcis, ᾄσομαι καὶ ψαλῶ ἐν τῇ δόξῃ μου. quod etiam habet Psalterium Arabicum, & metaphrasis Apollinarij. κῦδος ἐμὸν μέλψει σε καὶ ἐν ψαλμοῖσιν ἀείσει.

Εἰς τὸ τέλος μὴ διαφθείρῃς τῷ δαυὶδ εἰς στηλογραφίαν. ΝΖ΄.

Εἰ ἀληθῶς ἄρα δικαιοσύνην λαλεῖτε, εὐθεῖα κρίνετε οἱ υἱοὶ τῶν ἀνθρώπων. καὶ γὰρ ἐν καρδίᾳ ἀνομίας ἐργάζεσθε ἐν τῇ γῇ, ἀδικίαν αἱ χεῖρες ὑμῶν συμπλέκουσιν. ἀπηλλοτριώθησαν οἱ ἁμαρτωλοὶ ἀπὸ μήτρας, ἐπλανήθησαν ἀπὸ γαστρός, [a] ἐλάλησαν ψευδῆ. θυμὸς αὐτοῖς κατὰ τὴν ὁμοίωσιν τοῦ ὄφεως, ὡσεὶ ἀσπίδος κωφῆς, καὶ βυούσης τὰ ὦτα αὐτῆς, ἥτις οὐκ εἰσακούσεται φωνὴν [b] ἐπᾳδόντων, [c] φαρμακου τε φαρμακευομένου παρὰ σοφοῦ. ὁ θεὸς συνέτριψεν τοὺς ὀδόντας αὐτῶν ἐν τῷ στόματι αὐτῶν, τὰς μύλας τῶν λεόντων συνέθλασεν ὁ κύριος. ἐξουδενωθήσονται ὡς ὕδωρ διαπορευόμενον, ἐντενεῖ τὸ τόξον αὐτοῦ ἕως οὗ ἀσθενήσουσιν. [d] ὡσεὶ κηρὸς ὁ τακεὶς ἀνταναιρεθήσονται, ἔπεσε πῦρ, καὶ οὐκ εἶδον τὸν ἥλιον. [e] πρὸ τοῦ συνιέναι τὰς ἀκάνθας ὑμῶν τὴν ῥάμνον, ὡσεὶ ζῶντας ὡσεὶ ἐν ὀργῇ [f] καταπίεται ὑμᾶς. εὐφρανθήσεται δίκαιος, [g] ὅταν ἴδῃ ἐκδίκησιν ἀσεβῶν, τὰς χεῖρας αὐτοῦ νίψεται ἐν τῷ αἵματι τοῦ ἁμαρτωλοῦ. καὶ ἐρεῖ ἄνθρωπος, εἰ ἄρα ἐστὶ καρπὸς τῷ δικαίῳ, ἄρα ἐστὶν ὁ θεὸς κρίνων αὐτοὺς ἐν τῇ γῇ.

a Ἐλάλησαν ψευδῆ.] Symmachus. οἱ λαλοῦντες ψευδῆ. b [ἐπᾳδόντων.] Scholion. A. Θ. ὁμοίως τοῖς ο. Σ. ψιθυριζόντων. c [φαρμακου τε φαρμακευομένου.] In codice Vaticano φαρμακου, sine accentu positum est. Psalterium vetus, & S. Augustinus, Medicamenti medicati, quod conuenit cum, φαρμάκου τε φαρμακευομένου. Si vero legatur φαρμακοῦ τε φαρμακευομένου, respondebit Latinæ editioni vulgatæ In alijs libris est, φαρμακοῦ τε φαρμακευομένη. sic in Psalterio Romano, & venefici, quæ incantatur à sapiente. quam lectionem Lucifer secutus est, sed lectio L.V. mutata postea fuit in φαρμακοῦται Schol. φαρμακοῦ τε ἀναγνωστέον ἐν παραθέσει ὄντος τοῦ, τε, συνδέσμου, καὶ οὐ ῥηματικῶς φαρμακοῦται. hæc vero margini libri adscripta. γράφεται ἐν τῷ ψαλμῷ. φαρμακοῦταί τε. Aliud Schol. ἀναγνωστέον φαρμακου τε γενικὸν ἀπὸ εὐθείας τῆς τὸ φάρμακον, καὶ ὁ φαρμακὸς μετὰ τοῦ, τε συνδέσμου, καὶ οὐ φαρμακοῦται παθητικὸν ῥῆμα. A. ἐπαείδειν ἐπαοιδὴν σεσοφισμένου. S. ἐπᾳστοῦ ἐπῳδὰς σεσοφισμένου. Theodotio. φαρμάκου φαρμακευομένου παρὰ σοφοῦ. V editio. φαρμακεύουσα φαρμακοῖς. d [ὡσεὶ κηρὸς ὁ τακείς.] Aquila. ὁμοίως γῆς ἐντέρῳ τακὲν πορεύεται. ἔκτρωμα γυναικὸς οὐ μὴ ὁράματίσθωσιν ἥλιον. Θ. ὡσεὶ κηρὸς τακεὶς ἀνταναιρεθήσεται, ὡς ἔκτρωμα γυναικὸς οὐκ εἶδον ἥλιον. S. ὥσπερεὶ χόριον διαλυθὲν διαφωνεῖ. ἢ ἔκτρωμα γυναικὸς ἵνα μὴ ἴδωσιν ἥλιον. e [πρὸ τοῦ συνιέναι.] S. πρὶν ἢ αὐξηθῶσιν αἱ ἄκανθαι ὑμῶν, ὥστε γενέσθαι ῥάμνον, ἔτι ζῶντα ὡς ὁλόξηρον λαίλαψ ἀρεῖ. A. λαιλαπίσει. Th. καταπίεται. f [καταπίεται ὑμᾶς.] Ita Hilarius, & Augustinus, quod etiam habet Psalterium Aethiopicum. at in cæteris libris, & in Arabico Psalterio est, καταπίεται αὐτούς. g [ὅταν ἴδῃ ἐκδίκησιν ἀσεβῶν.] S. Ambrosius ita legit, serm. VII. in Psal. CXIIX. & S. Hieronymus in extrema apologia contra Rufinum. ~~Itidem Apollinarius.~~ sic quoq. est in Romano Psalterio. in cæteris vero libris nō est, ἀσεβῶν, nec in Psalterijs Arabico & Aethiopico.

Εἰς τὸ τέλος μὴ διαφθείρῃς, τῷ δαυὶδ εἰς στηλογραφίαν, ὁπότε ἀπέστειλε σαοὺλ, καὶ ἐφύλαξε τὸν οἶκον αὐτοῦ τοῦ θανατῶσαι αὐτόν. ΝΗ΄.

Ἐξελοῦ με ἐκ τῶν ἐχθρῶν μου ὁ θεός, καὶ ἐκ τῶν ἐπανισταμένων ἐπ᾽ ἐμὲ λύτρωσαί με. ῥῦσαί με ἐκ τῶν ἐργαζομένων τὴν ἀνομίαν, καὶ ἐξ ἀνδρῶν αἱμάτων σῶσόν με. ὅτι ἰδοὺ ἐθήρευσαν τὴν ψυχήν μου, ἐπέθεντο ἐπ᾽ ἐμὲ κραταιοί. [a] οὔτε ἡ ἀνομία μου, οὔτε ἡ ἁμαρτία μου κύριε, ἄνευ ἀνομίας ἔδραμον καὶ κατεύθυνα. ἐξεγέρθητι [b] εἰς συνάντησίν μου, καὶ ἴδε, καὶ σὺ κύριε ὁ θεὸς τῶν δυνάμεων ὁ θεὸς τοῦ ἰσραήλ. πρόσχες τοῦ ἐπισκέψασθαι πάντα τὰ ἔθνη, μὴ οἰκτειρήσῃς πάντας τοὺς ἐργαζομένους τὴν ἀνομίαν. ΔΙΑΨΑΛΜΑ. [c] ἐπιστρέψουσιν εἰς ἑσπέραν, καὶ λιμώξουσιν ὡς κύων, καὶ κυκλώσουσι πόλιν. ἰδοὺ ἀποφθέγξονται ἐν τῷ στόματι αὐτῶν, καὶ ῥομφαία ἐν τοῖς χείλεσιν αὐτῶν, ὅτι τίς ἤκουσε; καὶ σὺ κύριε ἐκγελάσῃ αὐτούς, ἐξουδενώσεις πάντα τὰ ἔθνη. τὸ κράτος μου πρὸς σὲ φυλάξω, ὅτι σὺ ὁ θεὸς ἀντιλήπτωρ μου εἶ. ὁ θεός μου, τὸ ἔλεος αὐτοῦ προφθάσει με, ὁ θεός μου δείξει μοι ἐν τοῖς ἐχθροῖς μου. μὴ ἀποκτείνῃς αὐτούς, [d] μήποτε ἐπιλάθωνται τοῦ νόμου σου. [e] διασκόρπισον αὐτοὺς ἐν τῇ δυνάμει σου, καὶ κατάγαγε αὐτοὺς ὁ ὑπερασπιστής μου κύριε. ἁμαρτίαν στόματος αὐτῶν, λόγον χειλέων αὐτῶν, [f] καὶ συλληφθήτωσαν ἐν τῇ ὑπερηφανίᾳ αὐτῶν. καὶ ἐξ ἀρᾶς καὶ ψεύδους

[g] διαγ-

η διαγγελήσονται συντέλειαι, ἐν ὀργῇ συντελείας, καὶ οὐ μὴ ὑπάρξωσι. καὶ γνώσονται, ὅτι ὁ θ Θεὸς τοῦ Ἰακὼβ δεσπόζει τῶν ι περάτων τῆς γῆς. ΔΙΑΨΑΛΜΑ. κ ἐπιστρέψουσιν εἰς ἑσπέραν, καὶ λιμώξουσιν ὡς κύων, καὶ κυκλώσουσι πόλιν. αὐτοὶ διασκορπισθήσονται τοῦ φαγεῖν, ἐὰν δὲ μὴ χορτασθῶσι, καὶ γογγύσουσιν. ἐγὼ δὲ ᾄσομαι τῇ δυνάμει σου, καὶ ἀγαλλιάσομαι τὸ πρωῒ τὸ ἔλεός σου. ὅτι ἐγενήθης ἀντιλήπτωρ μου καὶ καταφυγή μου ἐν ἡμέρᾳ θλίψεώς μου. βοηθός μου, σοὶ ψαλῶ ὁ Θεός μου, ἀντιλήπτωρ μου εἶ, ὁ Θεός μου τὸ ἔλεός μου.

ἄνδρα ἀνομίας.
~~α ἐπὶ τῇ ἀνομίᾳ μου~~]Symmachus. μὴ οὔσης ἀνομίας ἐπιτρέχουσιν ἵνα πατάξωσί με. Scholiō. ἀναιτίου καὶ ἀναμαρτήτου. β[εἰς συνάντησίν μου.]S. ἐξ ἐναντίας ὑπὲρ ἐμοῦ. γ[ἐπιστρέψουσιν εἰς ἑσπέραν.] S. ἀνακάμψουσιν ἑσπέρας, καὶ συνηχήσουσιν ὡς κύνες κυκλοῦντες πόλιν. αὐτοὶ μὲν ἀποβλύζουσιν τοῖς στόμασιν αὐτῶν, ὡς μαχαίρας τοῖς χείλεσιν αὐτῶν, ὡς οὐδενὸς ἀκούοντος. δ [μή ποτε ἐπιλάθωνται τοῦ νόμου σου.]Sic quoq. est in cæteris libris, & apud Interpretes. atq. ita legũt Hilarius & Augustinus. & ita est in Romano Psalterio & in vetere. S. vero Hieronymus asseuerat, τοῦ λαοῦ scripsisse LXX. A. Theodotio. λαοῦ μου. S. ἐπιλάθωνται ὁ λαός σου τοῦ νόμου σου. ε [διασκόρπισον αὐτούς.]S. ἀναστάτωσον αὐτοὺς τῇ δυνάμει σου, καὶ κάθελε αὐτοὺς ὑπερασπιστὰ ἡμῶν κύριε. ζ [καὶ συλληφθήτωσαν.]S. συλληφθήτωσαν μετὰ τῆς ὑπερηφανίας αὐτῶν, ἀρὰν καὶ ψεῦδος λαλοῦντες. συντέλεσον ἐν θυμῷ, ἀνάλωσον ἵνα μὴ ὦσιν. η [διαγγελήσονται συντέλειαι.] Sic vetus Psalterium, & S. Augustinus, Annunciabuntur consummationes. & Apollinarius,

Ὧν τέλος ἐξ ἀρῆς καὶ ψεύδεος ἀγγέλλοιτο.

sic quoque Psalterium Aethiopicum. In alijs vero libris est, ἐν συντελείᾳ. θ [ὁ Θεὸς τοῦ Ἰακὼβ δεσπόζει τῶν περάτων τῆς γῆς.]Ita etiam habet Psalterium Aethiopicum. at in cæteris libris est, ὁ Θεὸς δεσπόζει τοῦ Ἰακὼβ καὶ τῶν περάτων τῆς γῆς. quod habent Latinæ editiones, & Psalterium Arabicum. quam lectionem S. Hieronymus in epist. ad Sun. explicans, accommodat ad superiorem ι [τῶν περάτων τῆς γῆς.] A. εἰς πέρατα τῆς γῆς ἀεί. Th. τῶν περάτων τῆς γῆς. S. εἰς τὰ πέρατα τῆς γῆς. κ [ἐπιστρέψουσιν]S. ἀνακαμπτέτωσαν ἑσπέρας, θορυβείτωσαν ὡς κύνες περιερχόμενοι πόλιν, ῥεμβόμενοι, ἵνα μὴ ἀχόρταστοι αὐλισθῶσιν. Th. vt LXX. A. ἐὰν μὴ ἐμπλησθῶσιν

Εἰς α τὸ τέλος β τοῖς ἀλλοιωθησομένοις ἔτι εἰς στηλογραφίαν τῷ Δαυὶδ εἰς διδαχήν, ὁπότε ἐνεπύρισε τὴν Μεσοποταμίαν Συρίας, καὶ τὴν Συρίαν Σωβάλ, καὶ ἐπέστρεψεν Ἰωὰβ, καὶ ἐπάταξε τὴν φάραγγα τῶν ἁλῶν, δώδεκα χιλιάδας. ΝΘ.

Ο Θεὸς ἀπώσω ἡμᾶς καὶ καθεῖλες ἡμᾶς, γ ὠργίσθης καὶ ᾠκτείρησας ἡμᾶς. συνέσεισας τὴν γῆν καὶ συνετάραξας αὐτήν, ἴασαι τὰ συντρίμματα αὐτῆς, ὅτι ἐσαλεύθη. ἔδειξας τῷ λαῷ σου σκληρά, ἐπότισας ἡμᾶς δ οἶνον κατανύξεως. ἔδωκας τοῖς φοβουμένοις σε σημείωσιν, τοῦ φυγεῖν ἀπὸ προσώπου τόξου. ΔΙΑΨΑΛΜΑ. ὅπως ἂν ῥυσθῶσιν οἱ ἀγαπητοί σου, σῶσον τῇ δεξιᾷ σου καὶ ἐπάκουσόν μου. ὁ Θεὸς ἐλάλησεν ἐν τῷ ἁγίῳ αὐτοῦ, ἀγαλλιάσομαι καὶ διαμεριῶ Σίκιμα, καὶ τὴν κοιλάδα τῶν σκηνῶν διαμετρήσω. ἐμός ἐστι Γαλαάδ, καὶ ἐμός ἐστι Μανασσῆ, καὶ Ἐφραὶμ ε κραταίωσις τῆς κεφαλῆς μου. ζ Ἰούδας βασιλεύς μου, Μωὰβ λέβης τῆς ἐλπίδος μου. ἐπὶ τὴν Ἰδουμαίαν ἐκτενῶ τὸ ὑπόδημά μου, ἐμοὶ ἀλλόφυλοι ὑπετάγησαν. τίς ἀπάξει με η εἰς πόλιν περιοχῆς; τίς ὁδηγήσει με ἕως τῆς Ἰδουμαίας; οὐχὶ σὺ ὁ Θεὸς ὁ ἀπωσάμενος ἡμᾶς; καὶ οὐκ ἐξελεύσῃ ὁ Θεὸς ἐν ταῖς δυνάμεσιν ἡμῶν. δὸς ἡμῖν βοήθειαν ἐκ θλίψεως, θ καὶ ματαία σωτηρία ἀνθρώπου. ἐν τῷ Θεῷ ποιήσομεν δύναμιν, καὶ αὐτὸς ἐξουδενώσει τοὺς θλίβοντας ἡμᾶς.

α Εἰς τὸ τέλος.]Eusebius. Σύμμαχος. ἐπινίκιον ὑπὲρ τῶν ἀνθῶν τοῦ ταπεινόφρονος καὶ ἀμώμου Δαυὶδ εἰς διδαχήν. β[τοῖς ἀλλοιωθησομένοις.] Aquila. ἐπὶ κρίνων. γ [ὠργίσθης καὶ ᾠκτείρησας ἡμᾶς]A. θυμωθεὶς μετέστρεψας ἡμᾶς. Symmachus. ὠργίσθης καὶ περιήγαγες ἡμᾶς. δ [οἶνον κατανύξεως.]A. καρώσεως. S. σάλου. ε [κραταίωσις τῆς κεφαλῆς μου]S. τῆς ἀρχῆς μου. ζ [Ἰούδας βασιλεύς μου.]A Ἰούδας ἀκριβαστής μου, Μωὰβ λέβης λουτροῦ μου. ὁ σύρος, κάδος πλύσεώς μου. Aliud Schol. ὁ σύρος, λεκάνη. Theodotio. Ἰούδας ἀκριβαζόμενός μου. cæteri, vt LXX. S. Ἰούδας προστάτων ὁ ἐμός, Μωὰβ λέβης ἀμεριμνίας μου. η [πόλιν περιοχῆς.] S. πόλιν περιπεφραγμένην. θ [καὶ ματαία.]S. ματαία γάρ.

Εἰς τὸ τέλος ἐν ὕμνοις τῷ Δαυίδ. Ξ΄.

Εἰσάκουσον ὁ Θεὸς τῆς δεήσεώς μου, πρόσχες τῇ προσευχῇ μου. ἀπὸ τῶν περάτων τῆς γῆς πρὸς σὲ ἐκέκραξα, ἐν τῷ ἀκηδιάσαι τὴν καρδίαν μου, ἐν πέτρᾳ ὕψωσάς με. ὡδήγησάς με, ὅτι ἐγενήθης ἐλπίς μου, πύργος ἰσχύος ἀπὸ προσώπου ἐχθροῦ. παροικήσω ἐν τῷ σκηνώματί σου εἰς τοὺς αἰῶνας, σκεπασθήσομαι ἐν σκέπῃ τῶν πτερύγων σου. ΔΙΑΨΑΛΜΑ. ὅτι σὺ ὁ Θεὸς εἰσήκουσας τῶν προσευχῶν μου, ἔδωκας κληρονομίαν τοῖς φοβουμένοις τὸ ὄνομά σου. ἡμέρας ἐφ' ἡμέρας βασιλέως προσθήσεις, τὰ ἔτη αὐτοῦ ἕως ἡμέρας γενεᾶς καὶ γενεᾶς. διαμενεῖ εἰς τὸν αἰῶνα ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, ἔλεος καὶ ἀλήθειαν αὐτοῦ τίς ἐκζητήσει αὐτῶν; οὕτως ψαλῶ τῷ ὀνόματί σου εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος, τοῦ ἀποδοῦναί με τὰς εὐχάς μου ἡμέραν ἐξ ἡμέρας.

Εἰς α τὸ τέλος ὑπὲρ Ἰδιθοὺμ ψαλμὸς τῷ Δαυίδ. ΞΑ΄.

Οὐχὶ τῷ Θεῷ ὑποταγήσεται ἡ ψυχή μου; παρ' αὐτοῦ γὰρ τὸ σωτήριόν μου. καὶ γὰρ αὐτὸς Θεός μου καὶ σωτήρ μου, ἀντιλήπτωρ μου, οὐ μὴ σαλευθῶ ἐπὶ πλεῖον. ἕως πότε ἐπιτίθεσθε ἐπ' ἄνθρωπον; φονεύετε πάντες ὡς τοίχῳ κεκλιμένῳ καὶ φραγμῷ ὠσμένῳ. πλὴν τὴν τιμήν μου ἐβουλεύσαντο ἀπώσασθαι, ἔδραμον ἐν δίψει. τῷ στόματι αὐτῶν εὐλόγουν, καὶ τῇ καρδίᾳ αὐτῶν κατηρῶντο. ΔΙΑΨΑΛΜΑ. πλὴν τῷ Θεῷ ὑποτάγηθι ἡ ψυχή μου, ὅτι παρ' αὐτοῦ ἡ ὑπομονή μου. ὅτι αὐτὸς Θεός μου καὶ σωτήρ μου, ἀντιλήπτωρ μου, οὐ μὴ μεταναστεύσω. ἐπὶ τῷ Θεῷ τὸ σωτήριόν μου, καὶ ἡ δόξα μου. ὁ Θεὸς τῆς βοηθείας μου, καὶ ἡ ἐλπίς μου ἐπὶ τῷ Θεῷ, ἐλπίσατε ἐπ' αὐτὸν πᾶσα β συναγωγὴ λαοῦ. ἐκχέετε

ἐνώπιον αὐτοῦ τὰς καρδίας ὑμῶν, ὅτι ὁ θεὸς βοηθὸς ἡμῶν. γ ΔΙΑΨΑΛΜΑ. πλὴν μάταιοι οἱ υἱοὶ τῶν ἀνθρώπων, ψευδεῖς οἱ υἱοὶ τῶν ἀνθρώπων δ ἐν ζυγοῖς τοῦ ἀδικῆσαι, ε αὐτοὶ ἐκ ματαιότητος ἐπὶ τὸ αὐτό. μὴ ἐλπίζετε ἐπ' ἀδικίαν, ζ καὶ ἐπὶ ἁρπάγματα μὴ ἐπιποθεῖτε, πλοῦτος ἐὰν ῥέῃ, μὴ προστίθεσθε καρδίαν. ἅπαξ ἐλάλησεν ὁ θεὸς, δύο ταῦτα ἤκουσα, ὅτι τὸ κράτος τοῦ θεοῦ, καὶ σοῦ κύριε τὸ ἔλεος, ὅτι σὺ ἀποδώσεις ἑκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ.

α Εἰς τὸ τέλος.] Symmachus. ἐπινίκιος διὰ ἰδιθοὺν. ᾠδὴ εἰς δαυίδ. β [συναγωγὴ λαοῦ.] Sic est in editionibus Latinis. S. Hilarius, Omnis cœtus plebis. S. Ambrosius, omnis conuentus plebis. S. Augustinus, Omne concilium plebis. in plerisq. vero libris est, λαῶν. γ [πλὴν μάταιοι.] Theodotio. πλὴν ἀτμίς. δ [ἐν ζυγοῖς.] Th. ὡς ῥοπὴ ζυγοῦ. ε [αὐτοὶ ἐκ ματαιότητος ἐπὶ τὸ αὐτό.] S. αὐτοὶ ματαιοῦνται ὁμοῦ. ζ [καὶ ἐπὶ ἁρπάγματα μὴ ἐπιποθεῖτε.] Aquila. καὶ ἐν βίᾳ μὴ ματαιοῦσθε. Th. καὶ ἐπὶ ἁρπάγματι μὴ ματαιοῦσθε. S. καὶ ἐπὶ ἅρπαγμα μὴ γίνεσθε ἀτμίς.

Ψαλμὸς τῷ δαυὶδ ἐν τῷ εἶναι αὐτὸν ἐν τῇ ἐρήμῳ τῆς ἰδουμαίας. ΞΒʹ.

Ο θεὸς ὁ θεός μου πρὸς σὲ ὀρθρίζω, α ἐδίψησέ σοι ἡ ψυχή μου, β ποσαπλῶς σοι ἡ σάρξ μου, ἐν γῇ ἐρήμῳ καὶ ἀβάτῳ καὶ ἀνύδρῳ, οὕτως ἐν τῷ ἁγίῳ ὤφθην σοι, τοῦ ἰδεῖν τὴν δύναμίν σου καὶ τὴν δόξαν σου. ὅτι κρεῖσσον τὸ ἔλεός σου ὑπὲρ ζωάς, τὰ χείλη μου ἐπαινέσουσί σε. οὕτως εὐλογήσω σε ἐν τῇ ζωῇ μου, ἐν τῷ ὀνόματί σου ἀρῶ τὰς χεῖράς μου. ὡσεὶ στέατος καὶ πιότητος ἐμπλησθείη ἡ ψυχή μου, καὶ γ χείλη ἀγαλλιάσεως αἰνέσει τὸ ὄνομά σου. δ εἰ ἐμνημόνευόν σου ἐπὶ τῆς στρωμνῆς μου, ἐν τοῖς ὄρθροις ἐμελέτων εἰς σέ. ὅτι ἐγενήθης βοηθός μου, καὶ ἐν τῇ σκέπῃ τῶν πτερύγων σου ἀγαλλιάσομαι. ἐκολλήθη ἡ ψυχή μου ὀπίσω σου, ἐμοῦ ἀντελάβετο ἡ δεξιά σου. αὐτοὶ δὲ εἰς μάτην ἐζήτησαν τὴν ψυχήν μου, εἰσελεύσονται εἰς τὰ κατώτατα τῆς γῆς, παραδοθήσονται εἰς χεῖρας ῥομφαίας, μερίδες ἀλωπέκων ἔσονται. ὁ δὲ βασιλεὺς εὐφρανθήσεται ἐπὶ τῷ θεῷ, ἐπαινεσθήσεται πᾶς ὁ ὀμνύων ἐν αὐτῷ, ὅτι ἐνεφράγη στόμα λαλούντων ἄδικα.

α Ἐδίψησέ σοι.] Ita omnes interpretes vertisse affirmat S. Hieronymus, & sic legunt Hilarius, & Augustinus, sic etiã vetus Psalteriũ habet. aliæ editiones Latinæ, in te. cæteri vero libri habent, σέ. β [ποσαπλῶς.] Theodotio. ποσαχῶς. Aquila. ἐπετάθη. Symmachus, ἱμείρεται. γ [χείλη ἀγαλλιάσεως αἰνέσει τὸ ὄνομά σου.] SS. Hilarius & Augustinus ita legunt. ita quoq. est in veteri Psalterio, & in Romano, & Aethiopico. alij libri habent, τὸ στόμα μου. quod habet Latina editio vulgata, & Psalterium Arabicum. δ [εἰ ἐμνημόνευόν σου.] S. ἀναμιμνήσκομαί σου ἐπὶ τῆς στρωμνῆς μου. καθ' ἑκάστην φυλακὴν ἐμελέτων σε. καὶ σκεπόμενος ἐν ταῖς πτέρυξίν σου εὐφήμουν.

Εἰς τὸ τέλος ψαλμὸς τῷ δαυίδ. ΞΓʹ.

Εἰσάκουσον ὁ θεὸς α τῆς προσευχῆς μου ἐν τῷ δέεσθαί με πρὸς σὲ, ἀπὸ φόβου ἐχθροῦ ἐξελοῦ τὴν ψυχήν μου. β ἐσκέπασάς με ἀπὸ συστροφῆς πονηρευομένων, ἀπὸ πλήθους ἐργαζομένων ἀδικίαν. οἵτινες ἠκόνησαν ὡς ῥομφαίαν τὰς γλώσσας αὐτῶν, ἐνέτειναν τόξον γ πρᾶγμα πικρὸν, τοῦ κατατοξεῦσαι δ ἐν ἀποκρύφοις ἄμωμον, ἐξάπινα κατατοξεύσουσιν αὐτὸν, καὶ οὐ φοβηθήσονται. ἐκραταίωσαν ἑαυτοῖς λόγον πονηρόν, ε διηγήσαντο τοῦ κρύψαι παγίδας. εἶπαν, τίς ὄψεται αὐτούς; ἐξηρεύνησαν ἀνομίαν, ἐξέλιπον ζ ἐξερευνῶντες ἐξερευνήσει. η προσελεύσεται ἄνθρωπος, καὶ καρδία βαθεῖα, καὶ ὑψωθήσεται ὁ θεός. βέλος νηπίων ἐγενήθησαν αἱ πληγαὶ αὐτῶν, καὶ θ ἐξουθένησαν αὐτὸν αἱ γλῶσσαι αὐτῶν. ἐταράχθησαν πάντες οἱ θεωροῦντες αὐτούς, καὶ ἐφοβήθη πᾶς ἄνθρωπος. καὶ ἀνήγγειλαν τὰ ἔργα τοῦ θεοῦ, καὶ τὰ ποιήματα αὐτοῦ συνῆκαν. εὐφρανθήσεται δίκαιος ἐν τῷ κυρίῳ, καὶ ἐλπιεῖ ἐπ' αὐτόν. καὶ ἐπαινεσθήσονται πάντες οἱ εὐθεῖς τῇ καρδίᾳ.

α τῆς προσευχῆς μου.] Sic cæteræ quoque editiones habent. & Scholion. οἱ ό. προσευχῆς μου. alij vero libri habent, φωνῆς. β [ἐσκέπασάς με ἀπὸ συστροφῆς.] Sic habent editiones Latinæ. sic quoque legunt SS. Hilarius & Augustinus. in cæteris vero libris est, σκέπασόν με. itidẽ in Psalterio Arabico, & in Aethiopico. γ [πρᾶγμα πικρόν]. Aquila. ῥῆμα πικρόν. Theodotio. λόγον πικρόν. Symmachus. ἐπλήρωσαν τόξον αὐτῶν λόγῳ πικρῷ. δ [ἐν ἀποκρύφοις.] S. κρυφῇ. ε [διηγήσαντο.] S. εἰσηγήσαντο. ζ [ἐξερευνῶντες ἐξερευνήσει.] Sic est in Latina vulgata editione. sic etiam S. Hilarius legit, & Theodoretus. at in alijs libris est, ἐξερευνήσεις. quod est in veteri Psalterio, & apud S. Augustinum. Sch. A. σκαλεύσει σκαλευόμενοι. Θ. ἐξερευνῶντες ἐξερευνήσει. η [προσελεύσεται.] A. ἔγκατον ἀνδρὸς καὶ καρδία βαθεῖα. καὶ ῥοιζήσει αὐτοῖς ὁ θεὸς, βέλη παραχρῆμα ἐγενήθησαν αἱ πληγαὶ αὐτῶν. καὶ ἐσκανδάλισαν αὐτὴν ἐπ' αὐτοὺς αἱ γλῶσσαι αὐτῶν. S. ἐξ ἐγκάτων ἕκαστος καρδίας βαθείας. ἀκοντίσει οὖν αὐτοὺς ὁ θεός. βέλος αἰφνίδιον ἔσονται αἱ πληγαὶ αὐτῶν. καὶ πταίσει καθ' ἑαυτῶν τῇ γλώσσαις αὐτῶν. Th. διάνοια ἀνδρὸς, καὶ καρδία βαθεῖα. κατατοξεύσει αὐτοὺς ὁ θεός. θ [ἐξουθένησαν αὐτὸν αἱ γλῶσσαι.] Romanum Psalterium, Pro nihilo habuerunt. S. Hilarius, Et nihil habuerunt. In alijs libris est, ἐξησθένησαν ἐπ' αὐτούς. quod habet vulgata Latina editio, & Psalterium vetus. Apollinarius. ἠπεδαναῖς γλώσσῃσιν ὑπέρβια μυθίζοντες. atque ita est in Psalterio Aethiopico, & in Arabico.

Εἰς τὸ τέλος ψαλμὸς α τῷ δαυὶδ ᾠδή. ΞΔʹ.

Σοὶ πρέπει ὕμνος ὁ θεὸς ἐν β σιών, καὶ σοὶ ἀποδοθήσεται εὐχή. εἰσάκουσον προσευχῆς μου, πρὸς σὲ πᾶσα σὰρξ ἥξει. λόγοι ἀνόμων γ ὑπερεδυνάμωσαν ἡμᾶς, καὶ τὰς ἀσεβείας ἡμῶν σὺ ἱλάσῃ. μακάριος, ὃν ἐξελέξω καὶ προσελάβου, κατασκηνώσει ἐν ταῖς αὐλαῖς σου. πλησθησόμεθα ἐν τοῖς ἀγαθοῖς τοῦ οἴκου σου, ἅγιος ὁ ναός σου, θαυμαστὸς ἐν δικαιοσύνῃ. ἐπάκουσον ἡμῶν ὁ θεὸς ὁ σωτὴρ ἡμῶν, ἡ ἐλπὶς πάντων τῶν περάτων τῆς γῆς, καὶ τῶν ἐν θαλάσσῃ μακράν. δ ἑτοιμάζων ὄρη ἐν τῇ ἰσχύϊ σου, περιεζωσμένος ἐν δυναστείᾳ. ε ὁ συνταράσσων τὸ ζ κύτος τῆς θαλάσσης, η ἤχους κυμάτων αὐτῆς. ταραχθήσονται τὰ ἔθνη καὶ φοβηθήσονται, οἱ κατοικοῦντες τὰ πέρατα ἀπὸ τῶν σημείων σου. θ ἐξόδους πρωΐας καὶ ἑσπέρας τέρψεις. ἐπισκέψω τὴν

γῆν καὶ ἐμέθυσας αὐτήν, [ι] ἐπλήθυνας τοῦ πλουτίσαι αὐτήν. ὁ ποταμὸς τοῦ θεοῦ ἐπληρώθη ὑδάτων. [κ] ἡτοίμασας τὴν τροφὴν αὐτῶν, ὅτι [λ] οὕτως ἡ ἑτοιμασία. τοὺς αὔλακας αὐτῆς μέθυσον, πλήθυνον τὰ γεννήματα αὐτῆς, ἐν ταῖς σταγόσιν αὐτῆς εὐφρανθήσεται ἀνατέλλουσα. εὐλογήσεις τὸν στέφανον τοῦ ἐνιαυτοῦ τῆς χρηστότητός σου, καὶ τὰ πεδία σου πλησθήσονται πιότητος. [μ] πιανθήσεται τὰ [ν] ὄρη τῆς ἐρήμου, καὶ ἀγαλλίασιν οἱ βουνοὶ περιζώσονται. ἐνεδύσαντο οἱ κριοὶ τῶν προβάτων, καὶ αἱ κοιλάδες [ξ] πληθυνοῦσι σῖτον, κεκράξονται, καὶ γὰρ ὑμνήσουσιν.

[α] Τῷ δαυὶδ ᾠδή.] In quibusdam libris hæc sequuntur, ᾠδὴ ἱερεμίου ἰεζεκιὴλ τοῦ λαοῦ τῆς παροικίας, ὅτε ἔμελλον ἐκπορεύεσθαι. Scholion. τοῦτο οὔτε τὸ ἑβραϊκὸν ἔχει, οὔτε οἱ ἄλλοι ἑρμηνευταί. ἀλλά τις ὡς ἔοικεν ταῦτα προσέθηκεν. [β] [σιών.] Schol. σιὼν ἑρμηνεύεται διψῶσα. [γ] [ὑπερεδυνάμωσαν ἡμᾶς.] Aquila. ἐδυναμώθησαν παρ' ἐμέ. Symmachus. κατεδυνάστευσάν μου. V. editio. ἐκραταιώθησαν ὑπὲρ ἐμέ. [δ] [ἑτοιμάζων.] S. ὃς ἥδρασας ὄρη τῇ δυνάμει ἑαυτοῦ. [ε] [συνταράσσων.] Theodotio. καταπραΰνων. [ζ] [τὸ κύτος.] Schol. κοίλωμα, πλάτος ἢ βάθος. Aliud Schol. ὅπερ ἀλλαχοῦ περιβόλαιον εἶπεν. [η] [ἤχους κυμάτων αὐτῆς.] SS. Hilarius & Hieronymus ita legunt, & ita est in Arabico Psalterio. in cæteris vero libris sequitur, τίς ὑποστήσεται; quod habet Romanũ Psalteriũ, & Aethiopicum. sic quoq. legit S. Augustinus. [ι] [ἐπλήθυνας.] S. πολυκαρπίᾳ πλουτίσεις αὐτήν. [κ] [ἡτοίμασας.] S. τελεσφορήσεις παρασπορὰν αὐτῆς ὅτι οὕτως ἥδρασας αὐτήν. [λ] [οὕτως ἡ ἑτοιμασία.] In Aethiopico Psalterio & in Arabico est, præparatio eius. quam lectionem S. Hieronymus asserit. at in veteri Psalterio, item in Romano, Præparatio tua. idque sequuntur SS. Hilarius & Augustinus. Apollinarius.

Καὶ σφίσιν ὥστε θεὸς βρῶσιν προὔθηκας ἑτοίμην.

In L. V. σου, additum est minoribus litteris. quod etiam aliquot codices habẽt. [μ] [πιανθήσεται.] S. γνοφωθήσονται τὰ ὡραῖα τῆς ἐρήμου. Aliud Schol. ὁμιχλωθήσονται αἱ νομαὶ τῆς ἐρήμου. [ν] [ὄρη τῆς ἐρήμου.] Ita quoq. est apud Apollinariũ, & in Aethiopico Psalterio, & apud Hilarium, Ambrosiũ, Augustinũ, fines. in cæteris libris est, ὡραῖα. [ξ] [πληθυνοῦσι σῖτον.] A. ἐκλεκτόν. Th. σῖτον. S. τροφήν.

Εἰς τὸ τέλος ᾠδὴ ψαλμοῦ [α] ἀναστάσεως. ΞΕ'.

Ἀλαλάξατε τῷ θεῷ [β] πᾶσα ἡ γῆ, ψάλατε δὴ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ. δότε δόξαν αἰνέσει αὐτοῦ, εἴπατε τῷ θεῷ ὡς φοβερὰ τὰ ἔργα σου; ἐν τῷ πλήθει τῆς δυνάμεώς σου ψεύσονταί σε οἱ ἐχθροί σου. πᾶσα ἡ γῆ προσκυνησάτωσάν σοι, καὶ ψαλάτωσάν σοι, ψαλάτωσαν [γ] τῷ ὀνόματί σου. ΔΙΑΨΑΛΜΑ. δεῦτε καὶ ἴδετε τὰ ἔργα τοῦ θεοῦ, [δ] φοβερὸς ἐν βουλαῖς ὑπὲρ τοὺς υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων. ὁ μεταστρέφων τὴν θάλασσαν εἰς ξηράν, ἐν ποταμῷ διελεύσονται ποδί. ἐκεῖ εὐφρανθησόμεθα ἐπ' αὐτῷ, τῷ δεσπόζοντι ἐν τῇ δυναστείᾳ αὐτοῦ τοῦ αἰῶνος. οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ἐπὶ τὰ ἔθνη ἐπιβλέπουσιν, [ε] οἱ παραπικραίνοντες μὴ ὑψούσθωσαν ἐν ἑαυτοῖς. ΔΙΑΨΑΛΜΑ. εὐλογεῖτε ἔθνη τὸν θεὸν ἡμῶν, καὶ [ζ] ἀκουτίσατε τὴν φωνὴν τῆς αἰνέσεως αὐτοῦ. τοῦ θεμένου τὴν ψυχήν μου εἰς ζωήν, καὶ μὴ δόντος εἰς σάλον τοὺς πόδας μου. ὅτι ἐδοκίμασας ἡμᾶς ὁ θεός, ἐπύρωσας ἡμᾶς ὡς πυροῦται τὸ ἀργύριον. εἰσήγαγες ἡμᾶς εἰς τὴν παγίδα, ἔθου θλίψεις ἐπὶ τὸν νῶτον ἡμῶν, ἐπεβίβασας ἀνθρώπους ἐπὶ τὰς κεφαλὰς ἡμῶν. διήλθομεν διὰ πυρὸς καὶ ὕδατος, καὶ ἐξήγαγες ἡμᾶς εἰς ἀναψυχήν. εἰσελεύσομαι εἰς τὸν οἶκόν σου ἐν ὁλοκαυτώμασιν, ἀποδώσω σοι τὰς εὐχάς μου, ἃς διέστειλε τὰ χείλη μου, καὶ ἐλάλησε τὸ στόμα μου ἐν τῇ θλίψει μου. ὁλοκαυτώματα μεμυαλωμένα ἀνοίσω σοι μετὰ θυμιάματος καὶ κριῶν, ποιήσω σοι βόας μετὰ χιμάρων. ΔΙΑΨΑΛΜΑ. δεῦτε ἀκούσατε, καὶ διηγήσομαι πάντες οἱ φοβούμενοι τὸν θεόν, ὅσα ἐποίησε τῇ ψυχῇ μου. [η] πρὸς αὐτὸν τῷ στόματί μου ἐκέκραξα, καὶ ὕψωσα ὑπὸ τὴν γλῶσσάν μου. ἀδικίαν εἰ ἐθεώρουν ἐν καρδίᾳ μου, μὴ εἰσακουσάτω κύριος. διὰ τοῦτο εἰσήκουσέ μου ὁ θεός, προσέσχε τῇ φωνῇ τῆς προσευχῆς μου. εὐλογητὸς ὁ θεός, ὃς οὐκ ἀπέστησε τὴν προσευχήν μου, καὶ τὸ ἔλεος αὐτοῦ ἀπ' ἐμοῦ.

[α] Ἀναστάσεως.] Scholion. οὐδὲ ταύτην τὴν προσθήκην τὸ ἑβραϊκὸν ἔχει, οὐδὲ οἱ ὀ' ἐν τῷ ἑξαπλῷ, ἀλλὰ καὶ ταύτην τινὲς ὡς ἔοικεν προστεθείκασιν. [β] [πᾶσα ἡ γῆ.] Symmachus. πάντες οἱ ἐν τῇ γῇ προσκυνήσουσί σοι. μελῳδοῦντές σοι ᾄσουσι τὸ ὄνομά σου. [γ] [τῷ ὀνόματί σου.] Sic est in editione Latina vulgata, & in Psalterio Aethiopico, atque Arabico. in alijs libris est, τῷ ὀνόματί σου ὕψιστε. atque ita est tum in veteri, tum in Romano Psalterio. Sic etiam legunt SS. Hilarius, & Augustinus. [δ] [φοβερὸς ἐν βουλαῖς.] S. φοβερὰ μηχανήματα ὑπὲρ υἱῶν ἀνθρώπων. [ε] [οἱ παραπικραίνοντες.] Th. ἐκκλίνοντες. A. ἀφιστάμενοι. S. οἱ ἀπειθεῖς. [ζ] [ἀκουτίσατε.] S. ἀκουστὴν ποιεῖτε. [η] [πρὸς αὐτὸν τῷ στόματί μου.] S. αὐτὸν τῷ στόματί μου ἐπικαλεσάμην καὶ ὑψώθη παραχρῆμα ἡ γλῶσσά μου.

Εἰς τὸ τέλος ἐν ὕμνοις ψαλμὸς τῷ δαυίδ. ΞϚ'.

Ὁ θεὸς οἰκτειρήσαι ἡμᾶς, καὶ εὐλογήσαι ἡμᾶς, ἐπιφάναι [α] τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἐφ' ἡμᾶς. ΔΙΑΨΑΛΜΑ. τοῦ γνῶναι ἐν τῇ γῇ τὴν ὁδόν σου, ἐν πᾶσιν ἔθνεσι τὸ σωτήριόν σου. ἐξομολογησάσθωσάν σοι λαοὶ ὁ θεός, ἐξομολογησάσθωσάν σοι λαοὶ πάντες. εὐφρανθήτωσαν καὶ ἀγαλλιάσθωσαν ἔθνη, ὅτι κρινεῖς λαοὺς ἐν εὐθύτητι, καὶ ἔθνη ἐν τῇ γῇ ὁδηγήσεις. ΔΙΑΨΑΛΜΑ. ἐξομολογησάσθωσάν σοι λαοὶ ὁ θεός, ἐξομολογησάσθωσάν σοι λαοὶ πάντες, γῆ ἔδωκε τὸν καρπὸν αὐτῆς. εὐλογήσαι ἡμᾶς ὁ θεός, ὁ θεὸς ἡμῶν, εὐλογήσαι ἡμᾶς ὁ θεός, καὶ φοβηθήτωσαν αὐτὸν πάντα τὰ πέρατα τῆς γῆς.

[α] Τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἐφ' ὑμᾶς.] In cæteris libris sequitur, καὶ ἐλεήσαι ἡμᾶς. quod non est apud S. Augustinum, nec in metaphrasi Apollinarij, nec in vetustiori Psalterio Latino. eius autem loco, in Psalterio Aethiopico est, Et viuemus. Scholion. τὸ, καὶ ἐλεήσαι ἡμᾶς, οὐ γράφεται.

Εἰς τὸ τέλος τῷ δαυὶδ ψαλμὸς ᾠδῆς. ΞΖ'.

Ἀναστήτω [α] ὁ θεὸς καὶ διασκορπισθήτωσαν οἱ ἐχθροὶ αὐτοῦ, καὶ φυγέτωσαν οἱ μισοῦντες αὐτὸν ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ. ὡς ἐκλείπει καπνὸς ἐκλιπέτωσαν, ὡς τήκεται κηρὸς ἀπὸ προσώπου πυρός. οὕτως ἀπόλοιντο [β] οἱ ἁμαρτωλοὶ ἀπὸ προσώπου τοῦ θεοῦ, καὶ οἱ δίκαιοι εὐφρανθήτωσαν. ἀγαλλιάσθωσαν ἐνώπιον τοῦ θεοῦ, τερφθήτωσαν ἐν εὐφροσύνῃ. ᾄσατε τῷ θεῷ, ψάλατε τῷ ὀνόματι αὐτοῦ, [γ] ὁδοποιήσατε τῷ ἐπιβεβηκότι ἐπὶ δυσμῶν

σμῶν, δ κύριος ὄνομα αὐτῷ, καὶ ἀγαλλιᾶσθε ἐνώπιον αὐτοῦ. ταραχθήσονται ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ, τοῦ πατρὸς τῶν ὀρφανῶν, καὶ κριτοῦ τῶν χηρῶν, ὁ θεὸς ε ἐν τόπῳ ἁγίῳ αὐτοῦ. ὁ θεὸς ζ κατοικίζει μονοτρόπους ἐν οἴκῳ, ἐξάγων πεπεδημένους ἐν ἀνδρείᾳ. η ὁμοίως τοὺς παραπικραίνοντας, τοὺς κατοικοῦντας ἐν τάφοις. θ ὁ θεὸς ἐν τῷ ἐκπορεύεσθαί σε ἐνώπιον τοῦ λαοῦ σου, ἐν τῷ διαβαίνειν σε τὸν ἔρημον. ΔΙΑΨΑΛΜΑ. γῆ ἐσείσθη, καὶ γὰρ οἱ οὐρανοὶ ἔσταξαν ἀπὸ προσώπου τοῦ θεοῦ τοῦ σινὰ, ἀπὸ προσώπου τοῦ θεοῦ ἰσραήλ. βροχὴν ἑκούσιον ἀφοριεῖς ὁ θεὸς τῇ κληρονομίᾳ σου, καὶ ἠσθένησε, σὺ δὲ κατηρτίσω αὐτήν. τὰ ζῶά σου κατοικοῦσιν ἐν αὐτῇ, ἡτοίμασας ἐν τῇ χρηστότητί σου τῷ πτωχῷ, ὁ θεός. ι κύριος δώσει ῥῆμα τοῖς εὐαγγελιζομένοις δυνάμει πολλῇ, ὁ βασιλεὺς τῶν δυνάμεων τοῦ ἀγαπητοῦ τοῦ ἀγαπητοῦ, καὶ ὡραιότητι τοῦ οἴκου διελέσθαι σκῦλα. ἐὰν κοιμηθῆτε ἀναμέσον τῶν κλήρων, πτέρυγες περιστερᾶς περιηργυρωμέναι, καὶ τὰ μετάφρενα αὐτῆς ἐν χλωρότητι χρυσίου. ἐν τῷ διαστέλλειν τὸν ἐπουράνιον βασιλεῖς ἐπ' αὐτῆς, χιονωθήσονται κ ἐν σελμών. ὄρος τοῦ θεοῦ ὄρος πῖον, ὄρος τετυρωμένον, ὄρος πῖον, λ ἱνατί ὑπολαμβάνετε ὄρη τετυρωμένα; τὸ ὄρος ὃ εὐδόκησεν ὁ θεὸς κατοικεῖν ἐν αὐτῷ, καὶ γὰρ ὁ κύριος κατασκηνώσει εἰς τέλος. τὸ ἅρμα τοῦ θεοῦ μυριοπλάσιον, χιλιάδες εὐθηνούντων, κύριος ἐν αὐτοῖς ἐν σινὰ ἐν τῷ ἁγίῳ. ἀναβὰς εἰς ὕψος, ᾐχμαλώτευσας αἰχμαλωσίαν. μ ἔλαβες δόματα ἐν ἀνθρώπῳ, ν καὶ γὰρ ἀπειθοῦντες τοῦ κατασκηνῶσαι. κύριος ὁ θεὸς εὐλογητός, εὐλογητὸς κύριος ἡμέραν καθ' ἡμέραν, καὶ κατευοδώσει ἡμῖν ὁ θεὸς τῶν σωτηρίων ἡμῶν. ΔΙΑΨΑΛΜΑ. ὁ θεὸς ἡμῶν, ὁ θεὸς τοῦ σώζειν, καὶ τοῦ κυρίου αἱ διέξοδοι τοῦ θανάτου. πλὴν ὁ θεὸς συνθλάσει κεφαλὰς ἐχθρῶν αὐτοῦ, ξ κορυφὴν τριχὸς διαπορευομένων ἐν πλημμελείαις αὐτῶν. εἶπε κύριος, ἐκ βασὰν ἐπιστρέψω, ἐπιστρέψω ἐν βυθοῖς θαλάσσης. ο ὅπως ἂν βαφῇ ὁ πούς σου ἐν αἵματι, ἡ γλῶσσα τῶν κυνῶν σου ἐξ ἐχθρῶν παρ' αὐτοῦ. π ἐθεωρήθησαν αἱ πορεῖαί σου ὁ θεὸς, αἱ πορεῖαι τοῦ θεοῦ μου τοῦ βασιλέως τοῦ ἐν τῷ ἁγίῳ. προέφθασαν ἄρχοντες ρ ἐχόμενοι ψαλλόντων, ἐν μέσῳ νεανίδων τυμπανιστριῶν. ἐν ἐκκλησίαις εὐλογεῖτε τὸν θεὸν, τὸν κύριον ἐκ πηγῶν ἰσραήλ. ἐκεῖ βενιαμὶν σ νεώτερος ἐν ἐκστάσει, ἄρχοντες ἰούδα ἡγεμόνες αὐτῶν, ἄρχοντες ζαβουλὼν, ἄρχοντες νεφθαλί. τ ἔντειλαι ὁ θεὸς τῇ δυνάμει σου, δυνάμωσον ὁ θεὸς τοῦτο, υ ὃ κατηρτίσω ἐν ἡμῖν, ἀπὸ τοῦ ναοῦ σου ἐπὶ ἱερουσαλὴμ, σοὶ οἴσουσι βασιλεῖς δῶρα. φ ἐπιτίμησον τοῖς θηρίοις τοῦ καλάμου. χ ἡ συναγωγὴ τῶν ταύρων ἐν ταῖς δαμάλεσι τῶν λαῶν τοῦ ψ μὴ ἀποκλεισθῆναι τοὺς δεδοκιμασμένους τῷ ἀργυρίῳ. διασκόρπισον ἔθνη τὰ τοὺς πολέμους θέλοντα, ἥξουσι πρέσβεις ἐξ αἰγύπτου, αἰθιοπία προφθάσει χεῖρα αὐτῆς τῷ θεῷ. αἱ βασιλεῖαι τῆς γῆς ᾄσατε τῷ θεῷ, ω ψάλατε τῷ κυρίῳ. ΔΙΑΨΑΛΜΑ. ψάλατε τῷ θεῷ τῷ ἐπιβεβηκότι ἐπὶ τὸν οὐρανὸν τοῦ οὐρανοῦ κατὰ ἀνατολὰς, ἰδοὺ δώσει ἐν τῇ φωνῇ αὐτοῦ φωνὴν δυνάμεως. δότε δόξαν τῷ θεῷ, ἐπὶ τὸν ἰσραὴλ ἡ μεγαλοπρέπεια αὐτοῦ, καὶ ἡ δύναμις αὐτοῦ ἐν ταῖς νεφέλαις. θαυμαστὸς ὁ θεὸς ἐν τοῖς ὁσίοις αὐτοῦ, ὁ θεὸς ἰσραὴλ, αὐτὸς δώσει δύναμιν καὶ κραταίωσιν τῷ λαῷ αὐτοῦ, εὐλογητὸς ὁ θεός.

α Ἀναστήτω ὁ θεός.] Scholion. ἀρσθ. i. ἐξεγέρθητι κύριε καὶ διασκορπισθήτωσαν οἱ ἐχθροί σου. β [οἱ ἁμαρτωλοί.] Schol. ἄλλοι ἐρμηνευταί, ἀσεβεῖς. γ [ὁδοποιήσατε.] Aquila. ὑποπολοπίσατε. Symmachus. κατασρώσατε τῷ ἐποχουμένῳ ἐν τῇ ἀοικήτῳ. δ [κύριος ὄνομα αὐτῷ.] S. διὰ τοῦ ἰὰ ὀνομασία αὐτοῦ. V. editio. ἐν τῷ ἰά. Sch. τὸ μὲν κύριος συνήθες παρ' ἑβραίοις ἀδωναΐ. ἐνταῦθα δὲ λέγεται παρ' ἑβραίοις ἰὰ σημ. ε [ἐν τόπῳ ἁγίῳ αὐτοῦ.] S. ἐν ἡγιασμένῳ κατοικητηρίῳ αὐτοῦ. A. ἐν βασιλείοις ἁγίοις αὐτοῦ. ζ [κατοικίζει.] S. δίδωσι μοναχοῖς οἰκεῖν οἰκίαν. A. καθίζει μονογενεῖς ἐν οἴκῳ. V. editio. κατοικίζει μονοζώους ἐν οἴκῳ. legitur etiam μονοζώνοις. η [ὁμοίως τοὺς παραπικραίνοντας.] S. οἱ δὲ ἀπειθεῖς κατοικήσουσι καυσῶνος ξηρότητα. A. οἱ ἀφιστάμενοι ἐσκήνωσαν λεοπετείαν. Theodotio. ἐκκλίνοντες. θ [ὁ θεὸς ἐν τῷ ἐκπορεύεσθαί σε.] S. ὁ θεὸς προερχομένου σου πρὸ τοῦ λαοῦ σου. ι [κύριος δώσει.] S. κύριος ἔδωκε ῥήσεις τοῖς εὐαγγελιζομένοις στρατιᾷ πολλῇ. βασιλεῖς τῶν στρατιωτῶν ἠγαπήθησαν, ἀγαπητοὶ ἐγένοντο, καὶ ἡ δίαιτα τοῦ οἴκου διανεμεῖ λάφυρα. κ [ἐν σελμών.] Th. ἐν σκιᾷ. λ [ἱνατί ὑπολαμβάνετε.] A. εἰς τί ἐρίζετε ὄρη ὀφρυωμένα. S. ἱνατί περισπουδάζετε. μ [ἔλαβες δόματα ἐν ἀνθρώπῳ.] AA. LL. ἐν ἀνθρώποις, & supra ἀνέβης pro ἀναβὰς, quæ in L. V. ex emendatione addita sunt. Iustinus in dialog. cũ Tryphone ita citat hunc locum ἀνέβη εἰς ὕψος, ᾐχμαλώτευσεν αἰχμαλωσίαν, ἔδωκε δόματα τοῖς υἱοῖς τῶν ἀνθρώπων. & ita est in Psalterio Arabico. at in Aethiopico, ᾐχμαλώτευσας & ἔδωκας. Psalterium Romanum habet, Dedit dona hominibus, & ita est apud S. Hilarium in textu, in explicatione vero, accepit. & apud Apollinarium.

Ὕψος ἀειρόμενος ληΐσατο ληΐδα πολλήν.
Αὐτὰρ ὁ δωτίνας μεροπηΐδος εἷλε γενέθλης.

Schol. ὁ ἀπόστολος ἔδωκεν, εἴρηκε. ἀμφότερα δὲ γεγόνασι. λαβὼν γὰρ παρὰ τῶν προσιόντων τὴν πίστιν, δωρεῖται τὴν χάριν. Prouerb. cap. VII. vbi idem, quod hic, verbum Hebraicum est, quodq. LXX. tràstulerũt, πολλῇ ὁμιλίᾳ, Theodotio vertit, ἐν πλήθει δομάτων. ν [καὶ γὰρ ἀπειθοῦντες.] A. καί περ ἀπειθεῖς τοῦ κατασκηνῶσαι. ξ [κορυφὴν τριχός.] S. κορυφὴν ἐντετριχον ἀναστρεφομένην ἐν ταῖς πλημμελείαις αὐτῆς. ο [ὅπως ἂν βαφῇ.] S. ὅπως ἂν συγκαταπέξῃ ὁ πούς σου μετ' αἵματος, καὶ λάψῃ γλῶσσα τῶν κυνῶν σου ἀπὸ ἑκάστου τῶν ἐχθρῶν σου. π [ἐθεωρήθησαν αἱ πορεῖαί σου.] Sic est in exemplaribus Græcis, item in Psalterio veteri, & in Romano sicque legunt SS. Hilarius & Augustinus. monet scribit S. Hieronymus, LXX. vertisse, ἐθεώρησαν τὰς πορείας σου. quod est in Latina vulgata editione, & apud Apollinarium, ἀμφαδίην ἄχραντεας βροτοὶ εἶδον ἀταρπούς. ρ [ἐχόμενοι ψαλλόντων.] S. ἀκόλουθα τοῖς μελῳδοῖς. σ [νεώτερος ἐν ἐκστάσει.] A. νεώτερος κρατῶν αὐτῶν. Th. παιδευτὴς αὐτῶν. τ [ἔντειλαι ὁ θεός.] S. προσέταξεν ὁ θεὸς περὶ ἰσχύος σου. ἐνίσχυσον ὁ θεὸς τοῦτο ὃ ἐποίησας ἡμῖν διὰ τὸν ναόν σου τὸν ἐπάνω τῆς ἱερουσαλήμ. υ [κατηρτίσω ἐν ἡμῖν.] Sic est in Psalterio Aethiopico. In alijs libris est, κατειργάσω, τέκτηνας. & apud Apollinariũ. φ [ἐπιτίμησον τοῖς θηρίοις τοῦ καλάμου.] Sch. ἔνια τῶν ἀντιγράφων, δρυμοῦ, ἔχει. χ [ἡ συναγωγὴ τῶν ταύρων.] S. συνόδῳ παμμεγεθῶν μετὰ στροφῶν λαῶν τοῖς διαλακτίζουσι τοῖς εὐδοκίμοις ὡς ἀδόκιμον ἀργύριον. in alio codice pro, εὐδοκίμοις, est, εὐδοκητοῖς. ψ [τοῦ μὴ ἀποκλεισθῆναι.] Sic etiam legit S. Hilarius. & ita est in Psalterio Aethiopico. at cæteri libri habent, τοῦ ἐκκλεισθῆναι. atq. ita legit S. Augustinus. ω [ψάλατε τῷ κυρίῳ. ΔΙΑΨΑΛΜΑ. ψάλατε τῷ κυρίῳ τῷ ἐπιβεβηκότι.] SS. Hilarius & Augustinus hanc repetitionem probant. quam etiam habet Romanum Psalterium. non est autẽ in alijs libris, nec eam probat S. Hieronymus.

Εἰς τὸ τέλος ὑπὲρ τῶν ἀλλοιωθησομένων τῷ δαυίδ. ΞΗ'.

Σῶσόν με ὁ θεὸς, ὅτι εἰσήλθοσαν ὕδατα ἕως ψυχῆς μου. ἐνεπάγην εἰς ἰλὺν βυθοῦ, καὶ

οὐκ

οὐκ ἔστιν ὑπόστασις. ἦλθον εἰς τὰ βάθη τῆς θαλάσσης, καὶ καταιγὶς κατεπόντισέ με. ἐκοπίασα κράζων, ἐβραγχίασεν ὁ λάρυγξ μου, ἐξέλιπον οἱ ὀφθαλμοί μου ἀπὸ τοῦ ἐλπίζειν με ἐπὶ τὸν θεόν μου. ἐπληθύνθησαν ὑπὲρ τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς μου οἱ μισοῦντές με δωρεάν. ἐκραταιώθησαν οἱ ἐχθροί μου, οἱ ἐκδιώκοντές με ἀδίκως. [α] ἃ οὐκ ἥρπασα, τότε ἀπετίννυον. ὁ θεὸς σὺ ἔγνως τὴν [β] ἀφροσύνην μου, καὶ αἱ πλημμέλειαί μου ἀπὸ σοῦ οὐκ ἐκρύβησαν. μὴ αἰσχυνθείησαν ἐπ' ἐμὲ οἱ ὑπομένοντές σε [γ] κύριε τῶν δυνάμεων, μὴ ἐντραπείησαν ἐπ' ἐμὲ οἱ ζητοῦντές σε ὁ θεὸς τοῦ ἰσραήλ. ὅτι ἕνεκά σου ὑπήνεγκα ὀνειδισμόν, [δ] ἐκάλυψεν ἐντροπὴ τὸ πρόσωπόν μου. ἀπηλλοτριωμένος ἐγενήθην τοῖς ἀδελφοῖς μου, καὶ ξένος τοῖς υἱοῖς τῆς μητρός μου. ὅτι ὁ ζῆλος τοῦ οἴκου σου κατέφαγέ με, καὶ οἱ ὀνειδισμοὶ τῶν ὀνειδιζόντων σε ἐπέπεσον ἐπ' ἐμέ. [ε] καὶ συνέκαμψα ἐν νηστείᾳ τὴν ψυχήν μου, καὶ ἐγενήθη εἰς ὀνειδισμοὺς ἐμοί. καὶ ἐθέμην τὸ ἔνδυμά μου σάκκον, καὶ ἐγενόμην αὐτοῖς εἰς παραβολήν. κατ' ἐμοῦ ἠδολέσχουν οἱ καθήμενοι ἐν πύλῃ, καὶ εἰς ἐμὲ ἔψαλλον οἱ πίνοντες τὸν οἶνον. [ζ] ἐγὼ δὲ τῇ προσευχῇ μου πρὸς σὲ κύριε, [η] καιρὸς εὐδοκίας ὁ θεὸς ἐν τῷ πλήθει τοῦ ἐλέους σου ἐπάκουσόν μου, ἐν ἀληθείᾳ τῆς σωτηρίας σου σῶσόν με ἀπὸ πηλοῦ, ἵνα μὴ ἐμπαγῶ. ῥυσθείην ἐκ τῶν μισούντων με, καὶ ἐκ τοῦ βάθους τῶν ὑδάτων. μή με καταποντισάτω καταιγὶς ὕδατος, μηδὲ καταπιέτω με βυθός, μηδὲ συσχέτω ἐπ' ἐμὲ φρέαρ τὸ στόμα αὐτοῦ. εἰσάκουσόν μου κύριε, ὅτι χρηστὸν τὸ ἔλεός σου, κατὰ τὸ πλῆθος τῶν οἰκτιρμῶν σου ἐπίβλεψον ἐπ' ἐμέ. καὶ μὴ ἀποστρέψῃς τὸ πρόσωπόν σου ἀπὸ τοῦ παιδός σου, ὅτι θλίβομαι, ταχὺ ἐπάκουσόν μου. πρόσχες τῇ ψυχῇ μου, καὶ λύτρωσαι αὐτήν, ἕνεκα τῶν ἐχθρῶν μου ῥῦσαί με, σὺ γὰρ γινώσκεις τὸν ὀνειδισμόν μου, καὶ τὴν αἰσχύνην μου, καὶ τὴν ἐντροπήν μου. ἐναντίον σου πάντες οἱ θλίβοντές με, ὀνειδισμὸν προσεδόκησεν ἡ ψυχή μου καὶ ταλαιπωρίαν. καὶ ὑπέμεινα συλλυπούμενον, καὶ οὐχ ὑπῆρξε, καὶ παρακαλοῦντα, καὶ οὐχ εὗρον. καὶ ἔδωκαν εἰς τὸ βρῶμά μου χολήν, καὶ εἰς τὴν δίψαν μου ἐπότισάν με ὄξος. γενηθήτω ἡ τράπεζα αὐτῶν ἐνώπιον αὐτῶν [θ] εἰς παγίδα, καὶ εἰς ἀνταπόδοσιν καὶ [ι] εἰς σκάνδαλον. σκοτισθήτωσαν οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν τοῦ μὴ βλέπειν, καὶ τὸν νῶτον αὐτῶν διαπαντὸς σύγκαμψον. ἔκχεον ἐπ' αὐτοὺς τὴν ὀργήν σου, καὶ ὁ θυμὸς τῆς ὀργῆς σου καταλάβοι αὐτούς. γενηθήτω ἡ ἔπαυλις αὐτῶν ἠρημωμένη, καὶ ἐν τοῖς σκηνώμασιν αὐτῶν μὴ ἔστω ὁ κατοικῶν. ὅτι ὃν σὺ ἐπάταξας, αὐτοὶ κατεδίωξαν, καὶ ἐπὶ τὸ ἄλγος τῶν τραυμάτων μου προσέθηκαν. πρόσθες ἀνομίαν ἐπὶ τὴν ἀνομίαν αὐτῶν, καὶ μὴ εἰσελθέτωσαν ἐν δικαιοσύνῃ σου. ἐξαλειφθήτωσαν ἐκ βίβλου ζώντων, καὶ μετὰ δικαίων μὴ γραφήτωσαν. πτωχὸς καὶ ἀλγῶν εἰμι ἐγώ, καὶ [κ] ἡ σωτηρία τοῦ προσώπου σου ἀντελάβετό μου. αἰνέσω τὸ ὄνομα τοῦ θεοῦ μου μετ' ᾠδῆς, μεγαλυνῶ αὐτὸν ἐν αἰνέσει, καὶ ἀρέσει τῷ θεῷ ὑπὲρ μόσχον νέον κέρατα ἐκφέροντα καὶ ὁπλάς. ἰδέτωσαν πτωχοὶ καὶ εὐφρανθήτωσαν, [λ] ἐκζητήσατε τὸν θεόν, καὶ ζήσεσθε. ὅτι εἰσήκουσε τῶν πενήτων ὁ κύριος, καὶ τοὺς πεπεδημένους αὐτοῦ οὐκ ἐξουδένωσεν. αἰνεσάτωσαν αὐτὸν οἱ οὐρανοὶ καὶ ἡ γῆ, θάλασσα καὶ πάντα τὰ ἕρποντα ἐν αὐτοῖς. ὅτι ὁ θεὸς σώσει τὴν σιών, καὶ οἰκοδομηθήσονται αἱ πόλεις τῆς ἰουδαίας, καὶ κατοικήσουσιν ἐκεῖ, καὶ κληρονομήσουσιν αὐτήν. καὶ τὸ σπέρμα τῶν δούλων αὐτοῦ καθέξουσιν αὐτήν, καὶ οἱ ἀγαπῶντες τὸ ὄνομα αὐτοῦ κατασκηνώσουσιν ἐν αὐτῇ.

[α] Α. οὐχ ἥρπασα, τότε ἀπετίννυον.] Aquila. ὅσα οὐκ ἐβιασάμην, τότε ἐπέστρεφον. [β] [ἀφροσύνην.] Symmachus. ἀπειρίαν. [γ] [κύριε τῶν δυνάμεων] Ita etiam S. Hilarius. in alijs vero codicibus, κύριε κύριε, geminatum est. A. κύριος ὁ θεὸς στρατιῶν. Theodotio, κύριε ὁ θεὸς τῶν δυνάμεων. S. κύριε θεὲ τῶν δυνάμεων. [δ] [ἐκάλυψεν ἐντροπή.] S. ἀσχημοσύνη. [ε] [συνέκαμψα ἐν νηστείᾳ τὴν ψυχήν μου.] Ita quoque est in Psalterio Aethiopico. At in Arabico, ἐταπείνωσα. & apud Apollinariũ in metaphrasi, κατέκλασα. Hic autẽ locus in cõmentarijs Græcis sic explicatur. κατατήκων τῇ νηστείᾳ καὶ ψύχων. [ζ] [ἐγὼ δὲ τῇ προσευχῇ μου.] A. καὶ ἐγὼ προσευχῇ μου σοὶ κύριε. S. ἐμοῦ δὲ ἡ προσευχὴ σοὶ κύριε. Th. ἐμοῦ δὲ ἡ προσευχὴ πρὸς σὲ κύριε. [η] [καιρὸς εὐδοκίας.] S. καιρὸς διαλλαγῆς. [θ] [εἰς παγίδα.] S. εἰς παγίδα καὶ εἰς τιμωρίαν ὥστε συλληφθῆναι. [ι] [εἰς σκάνδαλον.] A. εἰς σκῶλον. [κ] [ἡ σωτηρία τοῦ προσώπου σου ἀντελάβετό μου.] Sic est in veteri Psalterio, & in Romano. sic Hilarius, atq. Augustinus legunt, & Apollinarius.

Ἀλλ' ἴσχω βασιλῆος ὑπέρμαχον ἄλκαρ ὀπωπῆς.

alij vero libri habent, ἡ σωτηρία σου ὁ θεὸς ἀντιλάβοιτό μου. in vulgata editione Latina, Salus tua Deus. itidem in Psalterio Arabico. [λ] [ἐκζητήσατε τὸν κύριον καὶ ζήσεσθε.] In cæteris libris est, καὶ ζήσεται ἡ ψυχὴ ἡμῶν. quod aliæ quoque editiones habent.

Εἰς τὸ τέλος τῷ δαυὶδ εἰς ἀνάμνησιν, [α] εἰς τὸ σῶσαί με κύριον. ΞΘ΄.

Ο [β] Θεὸς εἰς τὴν βοήθειάν μου πρόσχες, αἰσχυνθείησαν καὶ ἐντραπείησαν οἱ ζητοῦντες τὴν ψυχήν μου, ἀποστραφείησαν εἰς τὰ ὀπίσω, καὶ καταισχυνθείησαν οἱ βουλόμενοί μοι κακά. ἀποστραφείησαν παραυτίκα αἰσχυνόμενοι οἱ λέγοντές μοι εὖγε εὖγε. ἀγαλλιάσθωσαν καὶ εὐφρανθήτωσαν ἐπὶ σοὶ πάντες οἱ ζητοῦντές σε, καὶ λεγέτωσαν διαπαντός, μεγαλυνθήτω ὁ θεός, οἱ ἀγαπῶντες τὸ σωτήριόν σου. ἐγὼ δὲ πτωχὸς καὶ πένης, ὁ θεὸς βοήθησόν μοι. βοηθός μου, καὶ ῥύστης μου εἶ σύ, κύριε μὴ χρονίσῃς.

[α] Εἰς τὸ σῶσαι.] Scholion. τοῦτο ἐν ἐνίοις μὲν ἀντιγράφοις εὕρον. ἐν ἐνίοις δὲ οὔ. πλὴν οὔτε παρὰ τῷ ἑβραίῳ, οὔτε παρὰ τοῖς ἄλλοις εὑρίσκεται. [β] [ὁ θεὸς εἰς τὴν βοήθειάν μου πρόσχες.] S. Augustinus & S. Hilarius ita legunt. item Apollinarius. at in cæteris libris sequitur, κύριε εἰς τὸ βοηθῆσαί μοι σπεῦσον. quæ etiam in libro Vaticano postmodũ addita sunt, eaq. aliæ editiones habent.

Τῷ δαυὶδ υἱῶν ἰωναδὰβ, καὶ τῶν πρώτων [α] αἰχμαλωτισθέντων. Ο΄.

Ε Πὶ σοὶ κύριε ἤλπισα, μὴ καταισχυνθείην εἰς τὸν αἰῶνα. ἐν τῇ δικαιοσύνῃ σου ῥῦσαί με καὶ

με καὶ ἐξελοῦ με, κλῖνον πρός με τὸ οὖς σου καὶ σῶσόν με. γενοῦ μοι εἰς θεὸν ὑπερασπιστὴν, καὶ εἰς τόπον ὀχυρὸν τοῦ σῶσαί με, ὅτι στερέωμά μου καὶ καταφυγή μου εἶ σύ. ὁ θεός μου ῥῦσαί με ἐκ χειρὸς ἁμαρτωλοῦ, ἐκ χειρὸς παρανομοῦντος καὶ ἀδικοῦντος. ὅτι σὺ εἶ ἡ ὑπομονή μου κύριε, κύριε ἡ ἐλπίς μου ἐκ νεότητός μου. ἐπὶ σὲ ἐπεστηρίχθην ἀπὸ γαστρὸς, ἐκ κοιλίας μητρός μου σύ μου εἶ σκεπαστής. ἐν σοὶ ἡ ὕμνησίς μου διαπαντὸς, ὡσεὶ τέρας ἐγενήθην τοῖς πολλοῖς, καὶ σὺ βοηθὸς κραταιός. πληρωθήτω τὸ στόμα μου αἰνέσεως, ὅπως ὑμνήσω τὴν δόξαν σου, ὅλην τὴν ἡμέραν τὴν μεγαλοπρέπειάν σου. μὴ ἀποῤῥίψῃς με εἰς καιρὸν γήρους, ἐν τῷ ἐκλείπειν τὴν ἰσχύν μου μὴ ἐγκαταλίπῃς με. ὅτι εἶπαν οἱ ἐχθροί μου ἐμοὶ, καὶ οἱ φυλάσσοντες τὴν ψυχήν μου ἐβουλεύσαντο ἐπιτοαυτὸ, λέγοντες, ὁ θεὸς ἐγκατέλιπεν αὐτὸν, καταδιώξατε καὶ καταλάβετε αὐτὸν, ὅτι οὐκ ἔστιν ὁ ῥυόμενος. [β] ὁ θεὸς μὴ μακρυνῇς ἀπ' ἐμοῦ, ὁ θεός μου εἰς τὴν βοήθειάν μου πρόσχες. [γ] αἰσχυνθήτωσαν καὶ ἐκλιπέτωσαν οἱ ἐνδιαβάλλοντες τὴν ψυχήν μου, περιβαλλέσθωσαν αἰσχύνην καὶ ἐντροπὴν οἱ ζητοῦντες τὰ κακά μοι. ἐγὼ δὲ διαπαντὸς ἐλπιῶ, καὶ προσθήσω ἐπὶ πᾶσαν τὴν αἴνεσίν σου. τὸ στόμα μου ἐξαγγελεῖ τὴν δικαιοσύνην σου, ὅλην τὴν ἡμέραν τὴν σωτηρίαν σου. ὅτι οὐκ ἔγνων [δ] πραγματείας, εἰσελεύσομαι ἐν δυναστείᾳ κυρίου, κύριε μνησθήσομαι τῆς δικαιοσύνης σου μόνου. [ε] ἐδίδαξάς με ὁ θεὸς ἐκ νεότητός μου, καὶ μέχρι νῦν ἀπαγγελῶ τὰ θαυμάσιά σου, καὶ ἕως γήρους καὶ πρεσβείου. ὁ θεός μὴ ἐγκαταλίπῃς με ἕως ἂν ἀπαγγείλω τὸν βραχίονά σου πάσῃ τῇ γενεᾷ τῇ ἐρχομένῃ. τὴν δυναστείαν σου καὶ τὴν δικαιοσύνην σου ὁ θεὸς ἕως ὑψίστων, ἃ ἐποίησας μεγαλεῖα, ὁ θεὸς τίς ὅμοιός σοι; ὅσας ἔδειξάς μοι θλίψεις πολλὰς [ζ] καὶ κακὰς, καὶ ἐπιστρέψας ἐζωοποίησάς με, καὶ ἐκ τῶν ἀβύσσων τῆς γῆς πάλιν ἀνήγαγές με. [η] ἐπλεόνασας τὴν δικαιοσύνην σου, καὶ ἐπιστρέψας παρεκάλεσάς με, καὶ ἐκ τῶν ἀβύσσων τῆς γῆς πάλιν ἀνήγαγές με. καὶ γὰρ ἐγὼ ἐξομολογήσομαί σοι ἐν σκεύει ψαλμοῦ τὴν ἀλήθειάν σου ὁ θεὸς, ψαλῶ σοι ἐν κιθάρᾳ ὁ ἅγιος τοῦ ἰσραήλ. ἀγαλλιάσονται τὰ χείλη μου ὅταν ψάλω σοι, καὶ ἡ ψυχή μου ἣν ἐλυτρώσω. ἔτι δὲ καὶ ἡ γλῶσσά μου ὅλην τὴν ἡμέραν μελετήσει τὴν δικαιοσύνην σου, ὅταν αἰσχυνθῶσι καὶ ἐντραπῶσιν οἱ ζητοῦντες τὰ κακά μοι.

[α] Αἰχμαλωτισθέντων.] In alijs libris sequitur, ἀνεπίγραφος παρ' ἑβραίοις. Scholion. ὡμολόγησε καὶ αὐτὸς ὁ τὴν ἐπιγραφὴν ποιησάμενος μὴ εὑρηκέναι παρὰ τῷ ἑβραίῳ, ἀλλ' αὐτὸς ταύτην τεθεικέναι. Aliud Scholion. οὐχ εὕρηται παρὰ τῷ ἑβραίῳ ἡ προσθήκη. [β] [ὁ θεὸς μὴ μακρύνῃς ἀπ' ἐμοῦ.] Ita est apud S. Augustinum. in cæteris libris Græcis sequitur, ὁ θεός μου εἰς τὴν βοήθειάν μου πρόσχες, quod cæteræ quoq. editiones habét. [γ] [αἰσχυνθήτωσαν] Symmachus. καταισχυνθήτωσαν καὶ ἀναλωθήτωσαν οἱ ἀντικείμενοι τῇ ψυχῇ μου. [δ] [ὅτι οὐκ ἔγνων πραγματείας.] Ita etiam Apollinarius. ἐμπορίης ἀδαήτος ἐών. atque in Romano Psalterio, Negotiationes. in alijs libris est, γραμματείας. vtramque vero lectionem S. Augustinus agnoscit. S. οὐ γὰρ οἶδα ἐξαριθμῆσαι. [ε] [ἐδίδαξάς με ὁ θεός.] SS. Hieronymus & Augustinus hanc lectioné probant, quæ etiam est in Romano Psalterio. in alijs vero libris Græcis, ὁ θεός μου ἃ ἐδίδαξάς με. Aquila. θεὲ ἐδίδαξάς με. Theodotio. & S. vt LXX. [ζ] [καὶ κακάς.] S. καὶ κακώσεις. [η] [ἐπλεόνασας τὴν δικαιοσύνην σου.] Sic in veteri Psalterio, & in Romano. Multiplicasti iustitiam tuam. ita quoque S. Augustinus, & Aethiopicum Psalterium. in Arabico est, ἐπ' ἐμὲ τὴν δικαιοσύνην σου & Apollinarius.

Σεῖο μοι δ' ἰδίκης περιώσιον ἔβλυσας ἀλκήν.

at cæteri libri habent, ἐπλεόνασας ἐπ' ἐμὲ μεγαλωσύνην σου. S. αὐξήσεις τὴν μεγαλειότητά μου, καὶ περικυκλώσεις με παραμυθίᾳ. A. & Th. πληθυνεῖς.

Εἰς σαλωμών. ΟΑ'.

Ο Θεὸς τὸ κρίμα σου τῷ βασιλεῖ δὸς, καὶ τὴν δικαιοσύνην σου τῷ υἱῷ τοῦ βασιλέως. κρίνειν τὸν λαόν σου ἐν δικαιοσύνῃ, καὶ τοὺς πτωχούς σου ἐν κρίσει. [α] ἀναλαβέτω τὰ ὄρη εἰρήνην τῷ λαῷ σου, καὶ οἱ βουνοί. ἐν δικαιοσύνῃ κρινεῖ τοὺς πτωχοὺς τοῦ λαοῦ, καὶ σώσει τοὺς υἱοὺς τῶν πενήτων. καὶ ταπεινώσει συκοφάντην, [β] καὶ συμπαραμενεῖ τῷ ἡλίῳ, καὶ πρὸ τῆς σελήνης γενεὰς γενεῶν. καταβήσεται ὡς ὑετὸς ἐπὶ πόκον, καὶ ὡσεὶ σταγόνες στάζουσαι ἐπὶ τὴν γῆν. ἀνατελεῖ ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ δικαιοσύνη, καὶ πλῆθος εἰρήνης ἕως οὗ ἀνταναιρεθῇ ἡ σελήνη. καὶ κατακυριεύσει ἀπὸ θαλάσσης ἕως θαλάσσης, [γ] καὶ ἀπὸ ποταμοῦ ἕως περάτων τῆς οἰκουμένης. ἐνώπιον αὐτοῦ προπεσοῦνται αἰθίοπες, καὶ οἱ ἐχθροὶ αὐτοῦ χοῦν λείξουσι. βασιλεῖς θαρσὶς καὶ αἱ νῆσοι δῶρα προσοίσουσι, βασιλεῖς ἀράβων καὶ σαβὰ δῶρα προσάξουσι. [δ] καὶ προσκυνήσουσιν αὐτῷ πάντες οἱ βασιλεῖς, πάντα τὰ ἔθνη δουλεύσουσιν αὐτῷ. ὅτι ἐῤῥύσατο πτωχὸν ἐκ δυνάστου, καὶ πένητα ᾧ οὐχ ὑπῆρχε βοηθός. φείσεται πτωχοῦ καὶ πένητος, καὶ ψυχὰς πενήτων σώσει. ἐκ τόκου καὶ ἐξ ἀδικίας λυτρώσεται τὰς ψυχὰς αὐτῶν, [ε] καὶ ἔντιμον τὸ ὄνομα αὐτῶν ἐνώπιον αὐτοῦ. καὶ ζήσεται καὶ δοθήσεται αὐτῷ ἐκ τοῦ χρυσίου τῆς ἀραβίας, καὶ προσεύξονται περὶ αὐτοῦ διαπαντός. ὅλην τὴν ἡμέραν εὐλογήσουσιν αὐτὸν, ἔσται στήριγμα ἐν τῇ γῇ ἐπ' ἄκρων τῶν ὀρέων. ὑπεραρθήσεται ὑπὲρ τὸν λίβανον ὁ καρπὸς αὐτοῦ, καὶ ἐξανθήσουσιν ἐκ πόλεως ὡσεὶ χόρτος τῆς γῆς. [ζ] ἔστω τὸ ὄνομα αὐτοῦ εὐλογημένον εἰς τοὺς αἰῶνας, πρὸ τοῦ ἡλίου διαμενεῖ τὸ ὄνομα αὐτοῦ. καὶ εὐλογηθήσονται ἐν αὐτῷ πᾶσαι αἱ φυλαὶ τῆς γῆς, πάντα τὰ ἔθνη μακαριοῦσιν αὐτόν. [η] εὐλογητὸς κύριος ὁ θεὸς τοῦ ἰσραὴλ, ὁ ποιῶν θαυμάσια μόνος, καὶ εὐλογητὸν τὸ ὄνομα τῆς δόξης αὐτοῦ εἰς τὸν αἰῶνα καὶ εἰς αἰῶνα τοῦ αἰῶνος. καὶ πληρωθήσεται τῆς δόξης αὐτοῦ πᾶσα ἡ γῆ, [θ] γένοιτο γένοιτο.

[α] Αναλαβέτω τὰ ὄρη εἰρήνην τῷ λαῷ σου, καὶ οἱ βουνοί. ἐν δικαιοσύνῃ κρινεῖ.] Sic etiam habet Psalterium Aethiopicum. ita videlicet. ἀναλαβέτω τὰ ὄρη καὶ οἱ βουνοὶ εἰρήνην τῷ λαῷ σου. κρινεῖ ἐν δικαιοσύνῃ τοὺς πτωχοὺς τοῦ λαοῦ σου. & Apollinarius.

Οὔρεσιν εἰρήνη ἀδεναρὴ βουνοῖς τε μελέσθω.
Πτωχῶν δημοτέροισιν ὑπ' εὐδικίῃσι δικάζειν.

Atq. in Psalterio Romano est, In sua iustitia iudicabit.

&Ter-

& Tertull. lib. IV. aduer. Marc. In iustitia iudicabit mendicos. hanc prӕterea lectionem S. Augustinus agnoscit, sed aliam magis probat. at in alijs libris Grӕcis legitur. ἀναλαβέτω τὰ ὄρη εἰρήνην τῷ λαῷ, καὶ οἱ βουνοὶ δικαιοσύνην. κρινεῖ τοὺς πτωχοὺς τοῦ λαοῦ. β [καὶ συμπαραμενεῖ τῷ ἡλίῳ.] S. φοβηθήσονταί σε ἐφόσον ὁ ἥλιος καὶ ἔμπροσθεν τῆς σελήνης. γ [ἀπὸ ποταμοῦ.] In alijs libris, ἀπὸ ποταμῶν. Scholion. A. οἱ ό. ἀπὸ ποταμοῦ. δ [προσκυνήσουσιν αὐτῷ πάντες οἱ βασιλεῖς. [Ita quoque legit S. Hieronymus, & S. Hilarius in Psal. CXLIV. & Tertullianus lib. V. in Marc. at in cӕteris libris est, πάντες οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς. ε [καὶ ἔντιμον τὸ ὄνομα αὐτῶν.] Aquila. καὶ τιμωθήσεται τὸ αἷμα αὐτῶν ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ. ζ [τὸ ὄνομα αὐτοῦ εὐλογημένον.] Sch. τὸ εὐλογημένον, παρ' οὐδενὶ κεῖται, οὔτε ἐν τῷ ἑξαπλῷ, οὔτε παρ' ἑβραίοις. η [εὐλογητὸς κύριος ὁ θεὸς τοῦ ἰσραήλ.] S. Hieronymus in epist. ad Sun. legit, κύριος ὁ θεὸς ὁ θεὸς τοῦ ἰσραήλ. θ [γένοιτο γένοιτο.] Sch. τῆς μὲν πρώτης τῶν ψαλμῶν βίβλου πέρας ἦν ὁ μ΄. εἰς Χριστὸν εἰρημένος. τῆς δὲ β΄. ὁ ο΄. καὶ ό. τῆς δὲ γ΄. ὁ πη΄. ἑκάστη δὲ ἐπιλέγεται τὸ ἀμήν. A. πεπιστωμένως πεπιστωμένως.

ᵃ Ἐξέλιπον οἱ ὕμνοι δαυὶδ τοῦ υἱοῦ ἰεσσαί ψαλμὸς τῷ ἀσάφ. ΟΒ΄.

Ὡς ᵇ ἀγαθὸς ὁ θεὸς τῷ ἰσραὴλ, τοῖς εὐθέσι καρδίᾳ. ἐμοῦ δὲ παρὰ μικρὸν ἐσαλεύθησαν οἱ πόδες, ᶜ παρ' ὀλίγον ἐξεχύθη τὰ διαβήματά μου. ὅτι ἐζήλωσα ἐπὶ τοῖς ἀνόμοις, εἰρήνην ἁμαρτωλῶν θεωρῶν. ᵈ ὅτι οὐκ ἔστιν ἀνάνευσις ἐν τῷ θανάτῳ αὐτῶν, καὶ στερέωμα ἐν τῇ μάστιγι αὐτῶν. ᵉ ἐν κόποις ἀνθρώπων οὐκ εἰσὶ, καὶ μετὰ ἀνθρώπων οὐ μαστιγωθήσονται. διὰ τοῦτο ἐκράτησεν αὐτοὺς ἡ ὑπερηφανία, περιεβάλοντο ἀδικίαν καὶ ἀσέβειαν αὐτῶν. ᶠ ἐξελεύσεται ὡς ἐκ στέατος ἡ ἀδικία αὐτῶν. ᵍ διῆλθον εἰς διάθεσιν καρδίας, διενοήθησαν, καὶ ἐλάλησαν ἐν πονηρίᾳ, ἀδικίαν εἰς τὸ ὕψος ἐλάλησαν. ἔθεντο εἰς οὐρανὸν τὸ στόμα αὐτῶν, καὶ ἡ γλῶσσα αὐτῶν διῆλθεν ἐπὶ τῆς γῆς. διὰ τοῦτο ἐπιστρέψει ὁ λαός μου ἐνταῦθα, καὶ ἡμέραι πλήρεις εὑρεθήσονται ἐν αὐτοῖς. καὶ εἶπαν, πῶς ἔγνω ὁ θεὸς, καὶ εἰ ἔστι γνῶσις ἐν τῷ ὑψίστῳ; ἰδοὺ οὗτοι οἱ ἁμαρτωλοὶ καὶ εὐθηνοῦντες εἰς τὸν αἰῶνα, κατέσχον πλούτου. καὶ εἶπα, ʰ ἄρα ματαίως ⁱ ἐδικαίωσα τὴν καρδίαν μου, καὶ ἐνιψάμην ἐν ἀθώοις τὰς χεῖράς μου. καὶ ἐγενόμην μεμαστιγωμένος ὅλην τὴν ἡμέραν, καὶ ὁ ἔλεγχός μου εἰς τὰς πρωΐας. εἰ ἔλεγον, διηγήσομαι οὕτως, ἰδοὺ τῇ γενεᾷ τῶν υἱῶν σου ᵏ ἠσυνθέτηκα, ˡ καὶ ὑπέλαβον τοῦ γνῶναι, τοῦτο κόπος ἐστὶν ἐναντίον μου, ἕως εἰσέλθω εἰς τὸ ἁγιαστήριον τοῦ θεοῦ, συνῶ εἰς τὰ ἔσχατα. πλὴν διὰ τὰς δολιότητας, ἔθου αὐτοῖς, ᵐ κατέβαλες αὐτοὺς ἐν τῷ ἐπαρθῆναι. πῶς ἐγένοντο εἰς ἐρήμωσιν; ἐξάπινα ἐξέλιπον, ἀπώλοντο διὰ τὴν ἀνομίαν αὐτῶν. ὡσεὶ ἐνύπνιον ἐξεγειρομένου, κύριε ἐν τῇ πόλει σου τὴν εἰκόνα αὐτῶν ἐξουδενώσεις. ὅτι ⁿ ηὐφράνθη ἡ καρδία μου, καὶ οἱ νεφροί μου ἠλλοιώθησαν. ξ κἀγὼ ἐξουδενωμένος, καὶ οὐκ ἔγνων, κτηνώδης ἐγενόμην παρὰ σοί, κἀγὼ διαπαντὸς μετὰ σοῦ. ἐκράτησας τῆς χειρὸς τῆς δεξιᾶς μου, ἐν τῇ βουλῇ σου ὡδήγησάς με, καὶ μετὰ δόξης προσελάβου με. ᵒ τί γάρ μοι ὑπάρχει ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ παρὰ σοῦ τί ἠθέλησα ἐπὶ τῆς γῆς; ἐξέλιπεν ἡ καρδία μου καὶ ἡ σάρξ μου, ὁ θεὸς τῆς καρδίας μου, καὶ ἡ μερίς μου ὁ θεὸς εἰς τὸν αἰῶνα. ὅτι ἰδοὺ οἱ μακρύνοντες ἑαυτοὺς ἀπὸ σοῦ, ἀπολοῦνται, ἐξωλόθρευσας πάντα τὸν πορνεύοντα ἀπὸ σοῦ. ἐμοὶ δὲ τὸ προσκολλᾶσθαι τῷ θεῷ ἀγαθόν ἐστι, τίθεσθαι ἐν τῷ κυρίῳ τὴν ἐλπίδα μου. τοῦ ἐξαγγεῖλαι πάσας τὰς αἰνέσεις σου, ἐν ταῖς πύλαις τῆς θυγατρὸς σιών.

a Ἐξέλιπον οἱ ὕμνοι.] Scholion. ἰστέον ὅτι οἱ ἄπειροι τῆς ἀκριβείας τοῦ ἀναγνώσματος, οὐχ ὡς μέρος τοῦ ὅλου ψαλμοῦ ἐξειλήφασι τὸ, ἐξέλιπον οἱ ὕμνοι δαυίδ. σαφῶς δὲ παρίστησι καὶ ἡ ἑβραϊκὴ φωνὴ, ὅτι καὶ αὐτὰ μέρος τυγχάνει τοῦ ὅλου ψαλμοῦ. β ὡς ἀγαθός.] Schol. τρίτης βίβλου καθ' ἑβραίοις ἡ ἀρχή. γ [παρ' ὀλίγον ἐξεχύθη.] Symmachus. παρ' οὐδὲν ἐλύθη τὰ ὑποσκελισμά με. δ [Οὐκ ἔστιν ἀνάνευσις.] Aquila. οὐκ εἰσὶν δυσπάθειαι τῷ θανάτῳ αὐτῶν. S. οὐκ ἐνεθυμοῦντο περὶ θανάτου αὐτῶν, στερεὰ γὰρ ἦν τὰ πρόπυλα αὐτῶν. Aliud Schol. ἀνάνευσις λέγει τὴν μνήμην τοῦ θανάτου. καὶ ἄλλως. ἀνάνευσις δὲ τὴν ἀπαγόρευσιν δηλοῖ. ε [ἐν κόποις.] Theodotio. ἐν μέσῳ ἀνθρώπων. ζ [ἐξελεύσεται ὡς ἐκ στέατος.] S. προέπιπτον ἀπὸ λιπαρότητος ὀφθαλμῶν αὐτῶν. η [διῆλθον εἰς διάθεσιν.] S. παρέβαινον τὰ φαινόμενα τῇ καρδίᾳ. θ [ἄρα.] S. ἴσως οὖν. Th. πλήν. ι [ἐδικαίωσα.] A. ἐκαθάρισα. κ [τῇ γενεᾷ τῶν υἱῶν σου ἠσυνθέτηκα.] Ab hac lectione alia nata est, quӕ est in nonnullis libris ἢ συντέθεικα. quidam prӕterea libri habent ἠσυνθέτηκας. Theodoretus. παρέβης τὰς συγκειμένας συνθήκας. λ [καὶ ὑπέλαβον.] S. εἰ ἐλογιζόμην ἐπιγνῶναι τοῦτο, μόχθος ἐφαίνετο ἐμοί. μ [κατέβαλες αὐτοὺς ἐν τῷ ἐπαρθῆναι.] Sch. ἐν τῷ τετρασελίδῳ, κατέλαβες, εἶχεν ἀντὶ τοῦ, κατέβαλες. ἀλλὰ μήποτε σφάλμα ἐστίν. οἱ γὰρ λοιποὶ, κατέβαλες, λέγουσι. ν [ὅτι ηὐφράνθη ἡ καρδία μου.] Ita quoq. est in veteri, & in Romano Psalterio, & apud S. Augustinū. at in cӕteris libris Grӕcis est. ἐξεκαύθη. ξ [κἀγὼ ἐξουδενωμένος.] S. ἤμην δὲ ἀνεπιστήμων καὶ μὴ εἰδώς. ο [τί γάρ μοι ὑπάρχει ἐν τῷ οὐρανῷ.] A. τίς μοι ἐν τῷ οὐρανῷ; καὶ μετὰ σοῦ οὐκ ἐβουλήθην ἐν τῇ γῇ.

Συνέσεως τῷ ἀσάφ. ΟΓ.

Ἱνατί ᵃ ἀπώσω ὁ θεὸς εἰς τέλος; ὠργίσθη ὁ θυμός σου ἐπὶ πρόβατα νομῆς σου; μνήσθητι τῆς συναγωγῆς σου ἧς ἐκτήσω ἀπ' ἀρχῆς, ᵇ ἐλυτρώσω ῥάβδον κληρονομίας σου. ᶜ ὄρος σιὼν τοῦτο ὃ κατεσκήνωσας ἐν αὐτῷ, ἔπαρον τὰς χεῖράς σου ἐπὶ τὰς ὑπερηφανίας αὐτῶν εἰς τέλος. ὅσα ᵈ ἐπονηρεύσατο ὁ ἐχθρὸς ἐν τοῖς ἁγίοις σου, καὶ ἐνεκαυχήσαντο οἱ μισοῦντές σε ἐν μέσῳ τῆς ἑορτῆς σου. ἔθεντο τὰ σημεῖα αὐτῶν σημεῖα, καὶ οὐκ ἔγνωσαν, ὡς εἰς τὴν ᵉ εἴσοδον ὑπεράνω. ὡς ἐν δρυμῷ ξύλων ἀξίναις ἐξέκοψαν τὰς θύρας αὐτῆς ἐπιτοαυτὸ, ἐν πελέκει καὶ λαξευτηρίῳ κατέρραξαν αὐτήν. ἐνεπύρισαν ἐν πυρὶ τὸ ἁγιαστήριόν σου εἰς τὴν γῆν, ἐβεβήλωσαν τὸ σκήνωμα τοῦ ὀνόματός σου. εἶπαν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῶν, ἡ συγγένεια αὐτῶν ἐπιτοαυτό. ᶠ δεῦτε, καταπαύσωμεν τὰς ἑορτὰς κυρίου ἀπὸ τῆς γῆς. ᵍ τὰ σημεῖα ἡμῶν οὐκ εἴδομεν, οὐκ ἔστιν ἔτι προφήτης, καὶ ἡμᾶς οὐ γνώσεται ἔτι. ἕως πότε ὁ θεὸς, ὀνειδιεῖ ὁ ἐχθρὸς, ʰ παροξυνεῖ ὁ ὑπεναντίος τὸ ὄνομά σου εἰς τέλος; ἱνατί ἀποστρέφεις τὴν χεῖρά σου, καὶ τὴν δεξιάν σου ἐκ μέσου τοῦ κόλπου σου εἰς τέλος; ὁ δὲ θεὸς βασιλεὺς ἡμῶν πρὸ αἰῶνος, εἰργάσατο σωτηρίαν ἐν μέσῳ τῆς γῆς. σὺ ἐκραταίωσας ἐν τῇ δυνάμει σου τὴν θάλασσαν, σὺ συνέτριψας τὰς κεφαλὰς τῶν

λὰς τῶν ι δρακόντων ἐπὶ τοῦ ὕδατος. σὺ κ συνέτριψας τὰς κεφαλὰς τοῦ λ δράκοντος, ἔδωκας αὐτὸν βρῶμα λαοῖς τοῖς αἰθίοψι. σὺ διέῤῥηξας μ πηγὰς καὶ χειμάῤῥους, σὺ ἐξήρανας ποταμοὺς ν ἠθάμ. σή ἐστιν ἡ ἡμέρα, καὶ σή ἐστιν ἡ νὺξ, ξ σὺ κατηρτίσω ἥλιον καὶ σελήνην. ο σὺ ἐποίησας π πάντα τὰ ὅρια τῆς γῆς, θέρος καὶ ἔαρ σὺ ἐποίησας, μνήσθητι ρ ταύτης τῆς κτίσεώς σου. ἐχθρὸς ὠνείδισε τὸν κύριον, καὶ λαὸς ἄφρων παρώξυνε τὸ ὄνομά σου. μὴ παραδῷς τοῖς θηρίοις ψυχὴν ἐξομολογουμένην σοι, τῶν ψυχῶν τῶν πενήτων σου μὴ ἐπιλάθῃ εἰς τέλος. ἐπίβλεψον εἰς τὴν διαθήκην σου, ὅτι σ ἐπληρώθησαν οἱ ἐσκοτισμένοι τῆς γῆς οἴκων ἀνομιῶν. μὴ ἀποστραφήτω τεταπεινωμένος καὶ κατῃσχυμμένος, πτωχὸς καὶ πένης αἰνέσουσι τὸ ὄνομά σου. ἀνάστα ὁ θεὸς δίκασον τὴν δίκην σου, μνήσθητι τῶν ὀνειδισμῶν σου τῶν ὑπὸ ἄφρονος ὅλην τὴν ἡμέραν. μὴ ἐπιλάθῃ τῆς τ φωνῆς τῶν ἱκετῶν σου, ἡ ὑπερηφανία τῶν μισούντων σε υ ἀναβαίη διαπαντὸς πρὸς σέ.

α Ἱνατί.] Aquila. τί θεὲ ἀπώσω εἰς νῖκος. β [ἐλυτρώσω.] A. ῥάβδον κληρονομίας σου. Symmachus. ἐλυτρώσω σκῆπτρον κληρουχίας σου. V. editio. σαβὰτ, φυλήν. γ [ὄρος σιών.] S. καὶ ἤγαγες εἰς τὸ σιὼν ὄρος τὸ ἅγιόν σου τοῦτο. δ [ἐπονηρεύσατο ὁ ἐχθρὸς ἐν τοῖς ἁγίοις σου.] Ita quoq. est in alio quodã libro, item in Romano Psalterio, & apud S. Augustinum. in alijs, ἐν τῷ ἁγίῳ σου, quam lectionem probat S. Hieronymus. A. ἐν ἡγιασμένῳ. ε [ὡς εἰς τὴν εἴσοδον.] Sic etiam legit Apollinarius. sic est in Romano Psalterio. cæteri vero libri habent, ἔξοδον. Latina editio, exitu. S. Augustinus, egressu, A. ἐγνώσθη ὡς εἴσοδος εἰς ἄνω. Theodotio. καὶ γνωσθήτω ὡς εἴσοδος ὑπεράνω. S. ἔθηκαν τὰ σημεῖα αὐτῶν ἐπισήμως γνώρισμα κατὰ τὴν εἴσοδον ἐπάνω ἐν ἀφμένοις ξυλίνοις. ζ [καταπαύσωμεν τὰς ἑορτάς.] S. Hieronymus scribit. LXX. vertisse κατακαύσωμεν πάσας τὰς ἑορτάς. A. ἐνεπύρησαν πάσας συναγωγὰς ἰσχυροῦ ἐπὶ τῆς γῆς. Th. ἐνεπύρισαν πάντας καιροὺς ἰσχυροῦ ἐν τῇ γῇ. V. editio, κατέκαυσαν. VI. editio. κατακαύσωμεν. η [τὰ σημεῖα ἡμῶν οὐκ εἴδομεν.] Ita est in editione Latina vulgata, quod etiam secutus est S. Augustinus. in alijs vero libris est, τὰ σημεῖα αὐτῶν. Scholion. οἱ ό. A. Θ. Σ. τὰ σημεῖα ἡμῶν. θ [παροξυνεῖ ὁ ὑπεναντίος.] S. περιπλακήσει. ι [δρακόντων.] S. κητῶν. κ [συνέτριψας τὰς κεφαλάς.] In cæteris libris est, συνέθλασας τὴν κεφαλήν, & in Romano Psalterio. λ [δράκοντος.] Schol. λευϊαθάν. μ [πηγάς.] Sch. οἱ ό. ἡ έ. πηγήν. ν [ἠθάμ.] A. στεῤῥούς. S. ἀρχαίους. ξ [σὺ κατηρτίσω ἥλιον καὶ σελήνην.] Sic habet Apollinarius, & Psalterium Arabicum, atq. Aethiopicum. sic etiam S. Augustinus legit. at in cæteris libris est, φαῦσιν καὶ ἥλιον. Sch. ἡ ς'. σελήνην καὶ ἥλιον. A. φωστῆρα καὶ ἥλιον. Θ. φῶς καὶ ἥλιον. ο [σὺ ἐποίησας.] A. Th. ἐστήλωσας. S. ἔστησας. π [πάντα τὰ ὅρια τῆς γῆς.] Sic legit S. Augustinus. & Apollinarius,

Γαίης πείρατα πάντα τεῇ κάμεν ἀκάματος χείρ.

Pleriq. vero libri habẽt, ὡραῖα. ρ [μνήσθητι ταύτης τῆς κτίσεώς σου.] Ita etiam est in Romano Psalterio, & apud Apollinarium. itidem in Psalterio Arabico, & in Aethiopico. sic etiam legit S. Augustinus. at in cæteris libris non est, τῆς κτίσεώς σου. Schol. διὸ καὶ φησί, μνήσθητι ταύτης τῆς κτίσεως. σ [ἐπληρώθησαν.] S. ὅτι ἐπλήσθησαν ἐσκοτισμένα γῆς ὡραιοτήτων ἀδικίας. τ [τῆς φωνῆς τῶν ἱκετῶν.] S. Hieronymus ita legit, & S. Augustinus. sic quoque repertum est in alio quodam libro. & Psalterium vetus ita habet, & Romanum, & Apollinarij, & Arabicum. in cæteris autem libris est, οἰκετῶν. sicq. est in Aethiopico Psalterio. υ [ἀναβαίη διὰ παντός.] Ita est in Psalterio Romano, in Apollinarij, in Arabico, atque in Aethiopico. in cæteris libris est, ἀνέβη.

Εἰς α τὸ τέλος μὴ διαφθείρῃς ψαλμὸς ᾠδῆς τῷ ἀσάφ. οδ'.

Ἐξομολογησόμεθά σοι ὁ θεὸς, ἐξομολογησόμεθα, καὶ ἐπικαλεσόμεθα τὸ ὄνομά σου. διηγήσομαι πάντα τὰ θαυμάσιά σου. β ὅταν λάβω καιρὸν, ἐγὼ εὐθύτητας κρινῶ. ἐτάκη ἡ γῆ, καὶ πάντες οἱ κατοικοῦντες αὐτὴν, ἐγὼ ἐστερέωσα τοὺς στύλους αὐτῆς. ΔΙΑΨΑΛΜΑ. εἶπα τοῖς παρανομοῦσι, μὴ παρανομεῖν, καὶ τοῖς ἁμαρτάνουσι, μὴ ὑψοῦτε κέρας. μὴ ἐπαίρετε εἰς ὕψος τὸ κέρας ὑμῶν, μὴ λαλεῖτε κατὰ τοῦ θεοῦ ἀδικίαν. ὅτι οὔτε ἀπὸ ἐξόδων οὔτε ἀπὸ δυσμῶν, οὔτε ἀπὸ ἐρήμων ὀρέων, ὅτι ὁ θεὸς κριτής ἐστι. τοῦτον ταπεινοῖ, καὶ τοῦτον ὑψοῖ, ὅτι ποτήριον ἐν χειρὶ κυρίου, οἴνου ἀκράτου πλῆρες κεράσματος. γ καὶ ἔκλινεν ἐκ τούτου εἰς τοῦτο, πλὴν δ ὁ τρυγίας αὐτοῦ οὐκ ἐξεκενώθη. πίονται πάντες οἱ ἁμαρτωλοὶ τῆς γῆς. ἐγὼ δὲ ε ἀγαλλιάσομαι εἰς τὸν αἰῶνα, ψαλῶ τῷ θεῷ ἰακώβ. καὶ πάντα τὰ κέρατα τῶν ἁμαρτωλῶν ζ συγκλάσω, καὶ ὑψωθήσεται η τὰ κέρατα τοῦ δικαίου.

α Εἰς τὸ τέλος] Symmachus. ἐπινίκιος περὶ ἀφθαρσίας. β [ὅταν λάβω καιρόν.] Aquila. συνταγάς. S. συνταγήν. γ [καὶ ἔκλινεν.] S. ὥστε ἕλκειν ἀπ' αὐτοῦ. δ [ὁ τρυγίας αὐτοῦ.] S. πλὴν τὰς τρυγίας αὐτοῦ ἐκστραγγιοῦσι πίνοντες οἱ φαῦλοι τῆς γῆς. ε [ἀγαλλιάσομαι.] V. editio. ἀπαγγελῶ. ζ [συγκλάσω.] Cæteri libri habent, συνθλάσω. Scholion. οἱ ό. Θ. συγκλάσω. A. θρύψω. Σ. μετακλάσω. η [τὰ κέρατα τοῦ δικαίου.] Sch. οἱ ό. τὰ κέρατα τῶν δικαίων. A. Σ. κέρατα δικαίου. Θ. κέρας δικαίων.

Εἰς τὸ τέλος ἐν ὕμνοις, ψαλμὸς τῷ ἀσάφ. ᾠδὴ α πρὸς τὸν ἀσσύριον. ΟΕ'.

Γνωστὸς ἐν τῇ ἰουδαίᾳ ὁ θεὸς, ἐν τῷ ἰσραὴλ μέγα τὸ ὄνομα αὐτοῦ. καὶ ἐγενήθη ἐν εἰρήνῃ ὁ τόπος αὐτοῦ, καὶ τὸ κατοικητήριον αὐτοῦ ἐν σιών. ἐκεῖ συνέτριψε τὰ κράτη τῶν τόξων, ὅπλον καὶ ῥομφαίαν καὶ πόλεμον. ΔΙΑΨΑΛΜΑ. β φωτίζεις σὺ θαυμαστῶς ἀπὸ ὀρέων αἰωνίων, ἐταράχθησαν πάντες οἱ ἀσύνετοι τῇ καρδίᾳ. ὕπνωσαν ὕπνον αὐτῶν, καὶ οὐχ εὗρον οὐδὲν, πάντες γ οἱ ἄνδρες τοῦ πλούτου ταῖς χερσὶν αὐτῶν. δ ἀπὸ ἐπιτιμήσεώς σου ὁ θεὸς ἰακὼβ, ἐνύσταξαν οἱ ἐπιβεβηκότες τοὺς ἵππους. σὺ φοβερὸς εἶ, καὶ τίς ἀντιστήσεταί σοι ε ἀπὸ τῆς ὀργῆς σου; ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ζ ἠκούτισας κρίσιν, γῆ ἐφοβήθη καὶ ἡσύχασεν, ἐν τῷ ἀναστῆναι εἰς κρίσιν τὸν θεὸν, τοῦ σῶσαι πάντας τοὺς η πραεῖς τῇ καρδίᾳ. ΔΙΑΨΑΛΜΑ. θ ὅτι ἐνθύμιον ἀνθρώπου ἐξομολογήσεταί σοι, καὶ ἐγκατάλειμμα ἐνθυμίου ἑορτάσει σοι. εὔξασθε καὶ ἀπόδοτε κυρίῳ τῷ θεῷ ἡμῶν, πάντες οἱ κύκλῳ αὐτοῦ οἴσουσι δῶρα. τῷ φοβερῷ καὶ ἀφαιρουμένῳ πνεύματα ἀρχόντων, φοβερῷ παρὰ τοῖς βασιλεῦσι τῆς γῆς.

[α.] Scholion. τὸ πρὸς τὸν ἀσσύριον, οὐκ ἔκειτο ἐν τῷ τετρασελίδῳ, οὔτε παρὰ τοῖς ό, οὔτε παρὰ τοῖς λοιποῖς, οὔτε ἐν τῷ βιβλίῳ Εὐσεβίου τοῦ Παμφίλου, οὔτε ἐν τῷ ὀκτασελίδῳ. β [φωτίζεις σύ.] Aquila. φωτισμὸς σὺ ὑπερμεγέθης ἀπὸ ὀρέων ἁλώσεως. Symmachus φωτίζεις σὺ θαυμαστῶς ἀπὸ ὀρέων θήρας. Theodotio. φοβερὸς εἶ θαυμαστὸς ἀπὸ ὀρέων καρπίμων. γ [οἱ ἄνδρες πλούτου.] S. πάντες οἱ ἄνδρες ἰσχυροὶ τὰς χεῖρας αὐτῶν. δ [ἀπὸ ἐπιτιμήσεως] S. ἀπὸ ἐμβριμήσεώς σου θεὲ Ἰακὼβ ἐκαρώθη καὶ ἅρμα καὶ ἵππος. A. κατεφέρετο. ε [ἀπὸ τῆς ὀργῆς σου] Sic quoque est in Psalterio Aethiopico. at in alijs libris, ἀπὸ τότε ἡ ὀργή σου. & Apollinarius,

Ἐκ παλάχης σέο μοῦνις ἔχει πρόσωπον ἀλκήν.

S. vero Augustinus, Tunc ab ira tua. ζ [ἠκούτισας.] Nonnulli libri habent, ἠκόντισας S. ἀκουστὴν ποιήσεις. η [πραεῖς τῇ καρδίᾳ.] S. Augustinus ita legit. ita quoq. est in Aethiopico Psalterio. vetus hæc lectio fuit in libro Vaticano cui postmodũ alia adscripta est, πραεῖς τῆς γῆς. quam cæteri libri habent. θ [ὅτι ἐνθύμιον.] S. θυμὸς ἀνθρώπου ἐξομολογήσει. λείψανον θυμοῦ περιζώσῃ.

Εἰς τὸ τέλος ὑπὲρ [α] ἰδιθοὺν ψαλμὸς τῷ ἀσάφ. ΟϚ´.

Φωνῇ μου [β] πρὸς κύριον ἐκέκραξα, καὶ ἡ φωνή μου πρὸς τὸν θεόν, καὶ προσέσχε μοι. ἐν ἡμέρᾳ θλίψεώς μου τὸν θεὸν ἐξεζήτησα, [γ] ταῖς χερσί μου νυκτὸς ἐναντίον αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἠπατήθην. [δ] ἀπηνήνατο παρακληθῆναι ἡ ψυχή μου, ἐμνήσθην τοῦ θεοῦ, καὶ εὐφράνθην, [ε] ἠδολέσχησα καὶ ὠλιγοψύχησε τὸ πνεῦμά μου. ΔΙΑΨΑΛΜΑ. [ζ] προκατελάβοντο φυλακὰς πάντες οἱ ἐχθροί μου, ἐταράχθην καὶ οὐκ ἐλάλησα. διελογισάμην ἡμέρας ἀρχαίας, καὶ ἔτη αἰώνια ἐμνήσθην, καὶ ἐμελέτησα, νυκτὸς μετὰ τῆς καρδίας μου ἠδολέσχουν, καὶ [η] ἔσκαλλον τὸ πνεῦμά μου. μὴ εἰς τοὺς αἰῶνας ἀπώσεται κύριος, καὶ οὐ προσθήσει τοῦ εὐδοκῆσαι ἔτι; ἢ εἰς τέλος [θ] ἀποκόψει τὸ ἔλεος ἀπὸ γενεᾶς καὶ γενεᾶς; ἢ ἐπιλήσεται τοῦ οἰκτειρῆσαι ὁ θεός, ἢ συνέξει ἐν τῇ ὀργῇ αὐτοῦ τοὺς οἰκτιρμοὺς αὐτοῦ; ΔΙΑΨΑΛΜΑ. καὶ εἶπα, [ι] νῦν ἠρξάμην, αὕτη ἡ [κ] ἀλλοίωσις τῆς δεξιᾶς τοῦ ὑψίστου. [λ] ἐμνήσθην τῶν ἔργων κυρίου, ὅτι μνησθήσομαι ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῶν θαυμασίων σου, καὶ μελετήσω ἐν πᾶσι τοῖς ἔργοις σου, καὶ ἐν τοῖς ἐπιτηδεύμασί σου ἀδολεσχήσω. ὁ θεὸς [μ] ἐν τῷ ἁγίῳ ἡ ὁδός σου, τίς θεὸς μέγας ὡς ὁ θεὸς ἡμῶν; σὺ εἶ ὁ θεὸς ὁ ποιῶν θαυμάσια, ἐγνώρισας ἐν τοῖς λαοῖς τὴν δύναμίν σου, ἐλυτρώσω ἐν τῷ βραχίονί σου τὸν λαόν σου, τοὺς υἱοὺς Ἰακὼβ καὶ [ν] Ἰωσήφ. ΔΙΑΨΑΛΜΑ. εἴδοσάν σε ὕδατα ὁ θεός, εἴδοσάν σε ὕδατα καὶ ἐφοβήθησαν, καὶ ἐταράχθησαν ἄβυσσοι. πλῆθος ἤχους ὑδάτων, [ξ] φωνὴν ἔδωκαν αἱ νεφέλαι, καὶ γὰρ τὰ βέλη σου διαπορεύονται, φωνὴ τῆς βροντῆς σου [ο] ἐν τῷ τροχῷ, ἔφαναν αἱ ἀστραπαί σου τῇ οἰκουμένῃ, ἐσαλεύθη καὶ ἔντρομος ἐγενήθη ἡ γῆ. ἐν τῇ θαλάσσῃ ἡ ὁδός σου, καὶ αἱ τρίβοι σου ἐν ὕδασι πολλοῖς, καὶ τὰ ἴχνη σου οὐ γνωσθήσονται. ὡδήγησας ὡς πρόβατα τὸν λαόν σου [π] ἐν χειρὶ Μωυσῆ καὶ Ἀαρών.

[α.] Scholion. ἰδιθοὺν, ἀπάτη ἑρμηνεύεται. β [πρὸς κύριον ἐκέκραξα.] Sch. Α. Θ. πρὸς κύριον. Σ. ἡ ἐμὴ σ´. οἱ ό. πρὸς τὸν θεόν. γ [ταῖς χερσί μου.] Symmachus. ἡ χείρ μου νυκτὸς ἐκτεταμένη διηνεκῶς. δ [ἀπηνήνατο παρακληθῆναι] S. Augustinus habet, negaui. item Psalterium Romanũ, & Apollinarij. ε [ἠδολέσχησα.] S. διελάλουν ἐμαυτῷ καὶ ἐλιποθύμουν ζ [προκατελάβοντο φυλακὰς πάντες οἱ ἐχθροί μου] Sic est apud S. Augustinũ, & in Psalterio Romano, Arabico, & Aethiopico. in cæteris libris, φυλακὰς οἱ ὀφθαλμοί μου. A. κατέσχες φυλακὰς ὀφθαλμῶν. S. ἐκώλυον τὰς ἀναβλέψεις τῶν ὀφθαλμῶν μου. Theodotio. ἐκράτησας φυλακὰς ὀφθαλμῶν μου. η [ἔσκαλλον τὸ πνεῦμά μου] In Latinis editionibus ita est, & apud S. Augustinum. alij vero libri habent, ἔσκαλλε. A. καὶ σκαλεύσει τὸ πνεῦμά μου. Th. ἔσκαλλον τὸ πνεῦμά μου. S. καὶ ἀνηρεύνων τὸ πνεῦμά μου. Aliud Schol. τὸ δὲ ἔσκαλλον, ὁ μὲν Θ. ἐξηρεύνησεν, ὁ δὲ A. ἐσκάλευσεν, ἤρευνεν. θ [ἀποκόψει τὸ ἔλεος.] Aliquot libri habent. τὸ ἔλεος αὐτοῦ ἀποκόψει; συνετέλεσε ῥῆμα ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν; μὴ ἐπιλήσεται. illud συνετέλεσε ῥῆμα, editiones Latinæ non habent, nec metaphrasis Apollinarij, nec Psalterium Aethiopicum. at est in trãslatione Arabica. Schol. Σ. συνετέλεσε ῥῆσιν περὶ γενεᾶς ἑκάστης. ι [νῦν ἠρξάμην] A. ἀρρωστία μου αὕτη. Th. ὠδῖνές εἰσιν. κ [ἀλλοίωσις.] S. ἐπιδευτέρωσις. λ [ἐμνήσθην τῶν ἔργων] S. ἀνεμιμνησκόμην τὰς προνοίας κυρίου, ἀναπολῶν τὰ ἀρχαῖα τεράστιά σου. καὶ διεμελέτων πάσας τὰς πράξεις σου, καὶ τὰ μηχανήματά σου διηγούμην. μ [ἐν τῷ ἁγίῳ ἡ ὁδός σου.] S. ἐν ἁγιασμῷ. ν [ἰωσήφ.] Sch. ἰωσὴφ ἑρμηνεύεται ὀνείδους ἀφαίρεσις. ξ [φωνὴν ἔδωκαν αἱ νεφέλαι.] S. ἦχον ἔδωκεν αἰθήρ. ο [ἐν τῷ τροχῷ] S. ἐν τοῖς τροχοῖς. π [μωσῆς.] Sch. μωσῆς ἑρμηνεύεται ἀναίρεσις ὕδατος. ἀαρὼν δὲ ὄρος δυνάμεως. Aliud Schol. μωϋσῆς ἑρμηνεύεται ψηλάφημα, ἀαρὼν πνεῦμα.

Συνέσεως τῷ ἀσάφ. ΟΖ´.

Προσέχετε λαός μου τὸν νόμον μου, κλίνατε τὸ οὖς ὑμῶν εἰς τὰ ῥήματα τοῦ στόματός μου. ἀνοίξω ἐν παραβολαῖς τὸ στόμα μου, φθέγξομαι προβλήματα ἀπ᾽ ἀρχῆς. ὅσα ἠκούσαμεν καὶ ἔγνωμεν αὐτά, καὶ οἱ πατέρες ἡμῶν διηγήσαντο ἡμῖν. οὐκ ἐκρύβη ἀπὸ τῶν τέκνων αὐτῶν εἰς γενεὰν ἑτέραν, ἀπαγγέλλοντες τὰς αἰνέσεις κυρίου καὶ τὰς δυναστείας αὐτοῦ, καὶ τὰ θαυμάσια αὐτοῦ ἃ ἐποίησε. καὶ [α] ἀνέστησε μαρτύριον ἐν Ἰακώβ, καὶ νόμον ἔθετο ἐν Ἰσραήλ. ὅσα ἐνετείλατο τοῖς πατράσιν ἡμῶν, γνωρίσαι αὐτὰ τοῖς υἱοῖς αὐτῶν, ὅπως ἂν γνῷ γενεὰ ἑτέρα, υἱοὶ οἱ τεχθησόμενοι, καὶ ἀναστήσονται καὶ ἀπαγγελοῦσιν αὐτὰ τοῖς υἱοῖς αὐτῶν. ἵνα θῶνται ἐπὶ τὸν θεὸν τὴν ἐλπίδα αὐτῶν, καὶ μὴ ἐπιλάθωνται τῶν ἔργων τοῦ θεοῦ. καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ ἐκζητήσωσιν, ἵνα μὴ γένωνται ὡς οἱ πατέρες αὐτῶν, γενεὰ σκολιὰ καὶ παραπικραίνουσα. γενεὰ ἥτις οὐ κατεύθυνεν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς, καὶ οὐκ ἐπιστώθη μετὰ τοῦ θεοῦ τὸ πνεῦμα αὐτῆς. υἱοὶ Ἐφραὶμ ἐντείνοντες [β] καὶ βάλλοντες τόξον, ἐστράφησαν ἐν ἡμέρᾳ πολέμου. οὐκ ἐφύλαξαν τὴν διαθήκην τοῦ θεοῦ, καὶ ἐν τῷ νόμῳ αὐτοῦ οὐκ ἤθελον πορεύεσθαι. καὶ ἐπελάθοντο τῶν εὐεργεσιῶν αὐτοῦ καὶ τῶν θαυμασίων αὐτοῦ, ὧν ἔδειξεν αὐτοῖς. ἐναντίον τῶν πατέρων αὐτῶν ἃ ἐποίησε θαυμάσια, ἐν γῇ Αἰγύπτῳ ἐν πεδίῳ Τάνεως. διέρρηξε θάλασσαν, καὶ διήγαγεν αὐτούς, ἔστησεν ὕδατα ὡσεὶ ἀσκόν. καὶ ὡδήγησεν αὐτοὺς ἐν νεφέλῃ ἡμέρας, καὶ ὅλην τὴν νύκτα ἐν φωτισμῷ πυρός. διέρρηξε πέτραν ἐν ἐρήμῳ, καὶ ἐπότισεν αὐτοὺς ὡς ἐν ἀβύσσῳ πολλῇ. καὶ ἐξήγαγεν ὕδωρ ἐκ πέτρας, καὶ κατήγαγεν ὡς ποταμοὺς ὕδατα. καὶ προσέθεντο ἔτι τοῦ ἁμαρτάνειν αὐτῷ,

αὐτῷ. [γ] παρεπίκραναν τὸν ὕψιστον ἐν ἀνύδρῳ, καὶ ἐξεπείρασαν τὸν θεὸν ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν, τοῦ αἰτῆσαι βρώματα ταῖς ψυχαῖς αὐτῶν. καὶ κατελάλησαν τοῦ θεοῦ, καὶ εἶπαν, μὴ δυνήσεται ὁ θεὸς ἑτοιμάσαι τράπεζαν ἐν ἐρήμῳ; ἐπεὶ ἐπάταξε πέτραν, καὶ ἐῤῥύησαν ὕδατα, καὶ χείμαῤῥοι κατεκλύσθησαν. μὴ καὶ ἄρτον δυνήσεται δοῦναι; ἢ ἑτοιμάσαι τράπεζαν τῷ λαῷ αὐτοῦ; διὰ τοῦτο ἤκουσε κύριος [δ] καὶ ἀνεβάλετο, καὶ πῦρ ἀνήφθη ἐν ἰακὼβ, καὶ ὀργὴ ἀνέβη ἐπὶ τὸν ἰσραήλ. ὅτι οὐκ ἐπίστευσαν ἐν τῷ θεῷ, οὐδὲ ἤλπισαν ἐπὶ τὸ σωτήριον αὐτοῦ. καὶ ἐνετείλατο νεφέλαις ὑπεράνωθεν, καὶ θύρας οὐρανοῦ ἀνέῳξε. καὶ ἔβρεξεν αὐτοῖς μάννα φαγεῖν, καὶ ἄρτον οὐρανοῦ ἔδωκεν αὐτοῖς. ἄρτον ἀγγέλων ἔφαγεν ἄνθρωπος, ἐπισιτισμὸν ἀπέστειλεν αὐτοῖς εἰς πλησμονήν. [ε] ἀπῆρεν νότον ἐξ οὐρανοῦ, καὶ ἐπήγαγεν ἐν τῇ δυναστείᾳ αὐτοῦ λίβα. καὶ ἔβρεξεν ἐπ᾽ αὐτοὺς ὡσεὶ χοῦν σάρκας, καὶ ὡσεὶ ἄμμον θαλασσῶν πετεινὰ πτερωτά. καὶ ἐπέπεσον εἰς μέσον τῆς παρεμβολῆς αὐτῶν, κύκλῳ τῶν σκηνωμάτων αὐτῶν. καὶ ἔφαγον καὶ ἐνεπλήσθησαν σφόδρα, καὶ τὴν ἐπιθυμίαν αὐτῶν ἤνεγκεν αὐτοῖς. οὐκ ἐστερήθησαν ἀπὸ τῆς ἐπιθυμίας αὐτῶν. ἔτι τῆς βρώσεως αὐτῶν οὔσης ἐν τῷ στόματι αὐτῶν, καὶ ὀργὴ τοῦ θεοῦ ἀνέβη ἐπ᾽ αὐτοὺς, καὶ ἀπέκτεινεν [ζ] ἐν τοῖς πίοσιν αὐτῶν, καὶ τοὺς ἐκλεκτοὺς τοῦ ἰσραὴλ συνεπόδισεν. ἐν πᾶσι τούτοις ἥμαρτον ἔτι, καὶ οὐκ ἐπίστευσαν τοῖς θαυμασίοις αὐτοῦ. καὶ ἐξέλιπον ἐν ματαιότητι αἱ ἡμέραι αὐτῶν, καὶ τὰ ἔτη αὐτῶν μετὰ σπουδῆς. ὅταν ἀπέκτεινεν αὐτοὺς, ἐζήτουν αὐτὸν, καὶ ἐπέστρεφον καὶ ὤρθριζον πρὸς τὸν θεόν. καὶ ἐμνήσθησαν, ὅτι ὁ θεὸς βοηθὸς αὐτῶν ἐστι, καὶ ὁ θεὸς [η] ὁ ὕψιστος λυτρωτὴς αὐτῶν ἐστι. καὶ ἠγάπησαν αὐτὸν ἐν τῷ στόματι αὐτῶν, καὶ τῇ γλώσσῃ αὐτῶν ἐψεύσαντο αὐτῷ. ἡ δὲ καρδία αὐτῶν οὐκ εὐθεῖα μετ᾽ αὐτοῦ, οὐδὲ ἐπιστώθησαν ἐν τῇ διαθήκῃ αὐτοῦ. αὐτὸς δέ ἐστιν οἰκτίρμων καὶ ἱλάσεται ταῖς ἁμαρτίαις αὐτῶν, καὶ οὐ διαφθερεῖ. καὶ [θ] πληθυνεῖ τοῦ ἀποστρέψαι τὸν θυμὸν αὐτοῦ, καὶ οὐχὶ ἐκκαύσει πᾶσαν τὴν ὀργὴν αὐτοῦ. καὶ ἐμνήσθη ὅτι σάρξ εἰσι, πνεῦμα πορευόμενον καὶ οὐκ ἐπιστρέφον. ποσάκις παρεπίκραναν αὐτὸν ἐν τῇ ἐρήμῳ, παρώργισαν αὐτὸν ἐν γῇ ἀνύδρῳ, καὶ ἐπέστρεψαν καὶ ἐπείρασαν τὸν θεὸν, καὶ τὸν ἅγιον τοῦ ἰσραὴλ παρώξυναν. οὐκ ἐμνήσθησαν τῆς χειρὸς αὐτοῦ ἡμέρας, ἧς ἐλυτρώσατο αὐτοὺς ἐκ χειρὸς θλίβοντος. ὡς ἔθετο ἐν αἰγύπτῳ τὰ σημεῖα αὐτοῦ, καὶ τὰ τέρατα αὐτοῦ ἐν πεδίῳ τάνεως. καὶ μετέστρεψεν εἰς αἷμα τοὺς ποταμοὺς αὐτῶν, καὶ τὰ ὀμβρήματα αὐτῶν ὅπως μὴ πίωσιν. ἐξαπέστειλεν εἰς αὐτοὺς [ι] κυνόμυιαν, καὶ κατέφαγεν αὐτοὺς, καὶ βάτραχον καὶ διέφθειρεν αὐτούς. καὶ ἔδωκε τῇ [κ] ἐρυσίβῃ τὸν καρπὸν αὐτῶν, καὶ τοὺς πόνους αὐτῶν τῇ [λ] ἀκρίδι. ἀπέκτεινεν ἐν χαλάζῃ τὴν ἄμπελον αὐτῶν, καὶ τὰς [μ] συκαμίνους αὐτῶν [ν] ἐν τῇ πάχνῃ. [ξ] καὶ παρέδωκεν ἐν χαλάζῃ τὰ κτήνη αὐτῶν, καὶ τὴν ὕπαρξιν αὐτῶν τῷ πυρί. ἐξαπέστειλεν εἰς αὐτοὺς ὀργὴν θυμοῦ αὐτοῦ, θυμὸν καὶ ὀργὴν καὶ θλίψιν ἀποστολὴν [ο] δι᾽ ἀγγέλων πονηρῶν. ὡδοποίησε τρίβον τῇ ὀργῇ αὐτοῦ, οὐκ ἐφείσατο ἀπὸ θανάτου τῶν ψυχῶν αὐτῶν, καὶ τὰ κτήνη αὐτῶν εἰς θάνατον συνέκλεισε. καὶ ἐπάταξε πᾶν πρωτότοκον ἐν γῇ αἰγύπτῳ, ἀπαρχὴν πόνων αὐτῶν ἐν τοῖς σκηνώμασι χάμ. καὶ ἀπῆρεν ὡς πρόβατα τὸν λαὸν αὐτοῦ, ἤγαγεν αὐτοὺς ὡσεὶ ποίμνιον ἐν ἐρήμῳ. καὶ ὡδήγησεν αὐτοὺς ἐν ἐλπίδι, καὶ οὐκ ἐδειλίασαν· καὶ τοὺς ἐχθροὺς αὐτῶν ἐκάλυψε θάλασσα. καὶ εἰσήγαγεν αὐτοὺς εἰς ὄρος ἁγιάσματος αὐτοῦ, ὄρος τοῦτο ὃ ἐκτήσατο ἡ δεξιὰ αὐτοῦ. καὶ ἐξέβαλεν ἀπὸ προσώπου αὐτῶν ἔθνη, καὶ ἐκληροδότησεν αὐτοὺς ἐν σχοινίῳ κληροδοσίας, καὶ κατεσκήνωσεν ἐν τοῖς σκηνώμασιν αὐτῶν τὰς φυλὰς τοῦ ἰσραήλ. καὶ ἐπείρασαν καὶ παρεπίκραναν τὸν θεὸν τὸν ὕψιστον, καὶ τὰ μαρτύρια αὐτοῦ οὐκ ἐφυλάξαντο. καὶ ἀπέστρεψαν, [π] καὶ ἠσυνθέτησαν καθὼς καὶ οἱ πατέρες αὐτῶν, μετεστράφησαν εἰς τόξον στρεβλόν. καὶ παρώργισαν αὐτὸν ἐπὶ τοῖς βουνοῖς αὐτῶν, καὶ ἐν τοῖς γλυπτοῖς αὐτῶν παρεζήλωσαν αὐτόν. ἤκουσεν ὁ θεὸς καὶ ὑπερεῖδε, καὶ ἐξουδένωσε σφόδρα τὸν ἰσραήλ. καὶ ἀπώσατο τὴν σκηνὴν σηλώμ, σκήνωμα αὐτοῦ οὗ κατεσκήνωσεν ἐν ἀνθρώποις. καὶ παρέδωκεν εἰς αἰχμαλωσίαν τὴν ἰσχὺν αὐτῶν, καὶ τὴν καλλονὴν αὐτῶν εἰς χεῖρα ἐχθροῦ. καὶ συνέκλεισεν εἰς ῥομφαίαν τὸν λαὸν αὐτοῦ, καὶ τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ ὑπερεῖδε. τοὺς νεανίσκους αὐτῶν κατέφαγε πῦρ, καὶ αἱ παρθένοι αὐτῶν οὐκ [ρ] ἐπενθήσαν, οἱ ἱερεῖς αὐτῶν ἐν ῥομφαίᾳ ἔπεσον, καὶ αἱ χῆραι αὐτῶν οὐ κλαυθήσονται. καὶ ἐξηγέρθη ὡς ὁ ὑπνῶν κύριος, ὡς δυνατὸς κεκραιπαληκὼς ἐξ οἴνου. καὶ ἐπάταξε τοὺς ἐχθροὺς αὐτοῦ εἰς τὰ ὀπίσω, ὄνειδος αἰώνιον ἔδωκεν αὐτοῖς. καὶ ἀπώσατο τὸ σκήνωμα ἰωσὴφ, καὶ τὴν φυλὴν ἐφραὶμ οὐκ ἐξελέξατο. καὶ ἐξελέξατο τὴν φυλὴν ἰούδα, τὸ ὄρος τὸ σιὼν ὃ ἠγάπησε. καὶ ᾠκοδόμησεν ὡς [σ] μονοκερώτων τὸ ἁγίασμα αὐτοῦ, [τ] ἐν τῇ γῇ ἐθεμελίωσεν αὐτὴν εἰς τὸν αἰῶνα. καὶ ἐξελέξατο δαυὶδ τὸν δοῦλον αὐτοῦ, καὶ ἀνέλαβεν αὐτὸν ἐκ τῶν ποιμνίων τῶν προβάτων. [υ] ἐξόπισθεν τῶν λοχευομένων ἔλαβεν αὐτὸν, ποιμαίνειν ἰακὼβ τὸν δοῦλον αὐτοῦ, καὶ ἰσραὴλ τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ. καὶ ἐποίμανεν αὐτοὺς ἐν τῇ ἀκακίᾳ τῆς καρδίας αὐτοῦ, [φ] καὶ ἐν τῇ συνέσει τῶν χειρῶν αὐτοῦ ὡδήγησεν αὐτούς.

[α] Ἀνέστησε μαρτύριον] Symmachus. ἀνέστησε διαμαρτυρίαν τῷ ἰακώβ. [β] [βάλλοντες τόξον.] Ita quoq. est in vulgata editione Latina, & in Romano Psalterio. In veteri autem, & apud S. Augustinum, arcus. in alijs libris, βάλλοντες τόξοις. vide hoc loco S. Augustinum. [γ] [παρεπίκραναν τὸν ὕψιστον ἐν ἀνύδρῳ.] S. φιλονεικεῖν τῷ ὑψίστῳ ἐν δίψει. [δ] [καὶ ἀνεβάλετο] S. ἐχολώθη. [ε] [ἀπῆρεν νότον.] Scholion. ὥρμησεν καύσωνα. [ζ] [ἐν τοῖς πίοσιν.] De hoc vide S. Hieronymum in epist. ad Sun. & S. Augustinũ hoc loco. in alijs libris est, πλείοσιν. vetus autem Psalterium coniunxit vtrumque. Schol. οἱ ό. ὁ Θ. ἐν τοῖς πίοσιν αὐτῶν. A. ἐν λιπαροῖς αὐτῶν. Σ. τοὺς λιπαρωτέρους αὐτῶν. [η] [ὁ ὕψιστος λυτρωτὴς αὐτῶν ἐστιν.] S. ὕψιστος ὑπερεμάχησεν αὐτῶν. [θ] [καὶ πληθυνεῖ τοῦ ἀποστρέψαι.] S. καὶ ἐπὶ πολὺ ἀπέστρεψε τὴν ὀργὴν αὐτοῦ, καὶ οὐ διήγειρεν ὅλον τὸν θυμὸν αὐτοῦ. [ι] [κυνόμυιαν.] S. Hieronymus, κοινόμυιαν, scribendum esse affirmat in fine epist. ad Sun. [κ] [ἐρυσίβῃ.] Schol. ὡς κονιορτώδης φθορὰ τοῦ σίτου. Aliud Sch.

ἐρυσίβη.

ἐρυσίβη ἐστὶ κατὰ τὸν ἡρωδιανὸν, τὸ ἐπικαθίζον τοῖς καρποῖς παχνῶδες καὶ διαφθεῖρον αὐτούς. λ [τῇ ἀκρίδι.] S. τῷ σκώληκι. μ [συκαμίνοις.] Sch. οἱ ἄλλοι ἑρμηνευταὶ, συκομόρους. ν [ἐν τῇ πάχνῃ.] A. ἐν κρύει. Sch. ὁ παρὼν λόγος σκνιπῶν οὐκ ἐμνήσθη οὐδὲ σκότους. ἀντὶ δὲ τούτων, ἐρυσίβην τέθεικε καὶ πάχνην. ξ [καὶ παρέδωκεν ἐν χαλάζῃ.] S. τοῦ ἐκδόντος λοιμῷ τὰ κτήνη αὐτῶν, καὶ τὰ κτήματα αὐτῶν οἰωνοῖς. ο [δι' ἀγγέλων πονηρῶν.] S ἀγγέλων κακούντων. π [ἠσυνθέτησαν.] in alijs libris, ἠθέτησαν. quod s. Hieronymus probat. ρ [ἐπένθησαν.] Sic quoque Apollinarius, & S. Hieronymus in expositione sensus moralis hoc loco, hanc lectionem videtur sequi. alij vero libri habent, ἐπενθήθησαν. Schol. ἡ ς'. ὁμοίως τοῖς ο'. A. οὐχ ὑμνήθησαν. Σ. Θ. ἡ ε'. οὐχ ἐπῃνέθησαν. σ [ὡς μονοκερώτων.] Th. vt LXX. A. ὑψηλῶς. S. ὡς τὰ ὑψηλά. τ [ἐν τῇ γῇ ἐθεμελίωσεν.] S. ὡς τὴν γῆν ἣν ἐθεμελίωσεν εἰς τὸν αἰῶνα. υ [ἐξόπισθεν τῶν λοχευομένων.] S. ἀκολουθοῦντα ἐγκύμοσιν ἤγαγεν αὐτόν. A. τῶν ἐν γαστρὶ ἐχόντων. φ [ἐν τῇ συνέσει.] In alijs est, ἐν ταῖς συνέσεσι. quam lectionem probat S. Hieronymus. priorem sequitur S. Augustinus, & hanc agnoscit. Sch. A. καὶ ἐν φρονήσει. Θ. καὶ ἐν τῇ συνέσει τῶν χειρῶν ὡδήγησεν αὐτούς.

Ψαλμὸς τῷ ἀσάφ. ΟΗ'.

Ο Θεὸς ἤλθοσαν ἔθνη εἰς τὴν κληρονομίαν σου, ἐμίαναν τὸν ναὸν τὸν ἅγιόν σου. ἔθεντο ἱερουσαλὴμ εἰς ὀπωροφυλάκιον, ἔθεντο τὰ θνησιμαῖα τῶν δούλων σου βρώματα τοῖς πετεινοῖς τοῦ οὐρανοῦ, τὰς σάρκας τῶν ὁσίων σου τοῖς θηρίοις τῆς γῆς. ἐξέχεαν τὸ αἷμα αὐτῶν ὡς ὕδωρ, κύκλῳ ἱερουσαλὴμ καὶ οὐκ ἦν ὁ θάπτων. ἐγενήθημεν εἰς ὄνειδος τοῖς γείτοσιν ἡμῶν, μυκτηρισμὸς καὶ χλευασμὸς τοῖς κύκλῳ ἡμῶν. ἕως πότε κύριε ὀργισθήσῃ εἰς τέλος, ἐκκαυθήσεται ὡς πῦρ ὁ ζῆλός σου; ἔκχεον τὴν ὀργήν σου ἐπὶ ἔθνη τὰ μὴ ἐπεγνωκότα σε, καὶ ἐπὶ βασιλείας αἳ τὸ ὄνομά σου οὐκ ἐπεκαλέσαντο. ὅτι κατέφαγον τὸν ἰακὼβ, [a] καὶ τὸν τόπον αὐτοῦ ἠρήμωσαν. μὴ μνησθῇς ἡμῶν ἀνομιῶν ἀρχαίων, ταχὺ προκαταλαβέτωσαν ἡμᾶς οἱ οἰκτιρμοί σου, ὅτι ἐπτωχεύσαμεν σφόδρα. βοήθησον ἡμῖν ὁ θεὸς ὁ σωτὴρ ἡμῶν, ἕνεκα τῆς δόξης τοῦ ὀνόματός σου κύριε ῥῦσαι ἡμᾶς, καὶ ἱλάσθητι ταῖς ἁμαρτίαις ἡμῶν ἕνεκα τοῦ ὀνόματός σου. [b] μή ποτε εἴπωσι ἐν τοῖς ἔθνεσι, ποῦ ἐστιν ὁ θεὸς αὐτῶν. καὶ γνωσθήτω ἐν τοῖς ἔθνεσιν ἐνώπιον τῶν ὀφθαλμῶν ἡμῶν ἡ ἐκδίκησις τοῦ αἵματος τῶν δούλων σου τοῦ ἐκκεχυμένου. εἰσελθέτω ἐνώπιόν σου ὁ στεναγμὸς τῶν πεπεδημένων, κατὰ τὴν μεγαλωσύνην τοῦ βραχίονός σου περιποίησαι τοὺς υἱοὺς τῶν τεθανατωμένων. ἀπόδος τοῖς γείτοσιν ἡμῶν ἑπταπλάσια εἰς τὸν κόλπον αὐτῶν, τὸν ὀνειδισμὸν αὐτῶν ὃν ὠνείδισαί σε κύριε. ἡμεῖς γὰρ λαός σου καὶ πρόβατα νομῆς σου, ἀνθομολογησόμεθά σοι εἰς τὸν αἰῶνα, εἰς γενεὰν καὶ γενεὰν ἐξαγγελοῦμεν τὴν αἴνεσίν σου.

a Καὶ τὸν τόπον αὐτοῦ ἠρήμωσαν.] Aquila, ὡραῖον αὐτοῦ. symmachus. καλλονὴν αὐτοῦ. Theodotio. εὐπρέπειαν αὐτοῦ. β [μή ποτε εἴπωσι.] Scholion. οἱ ἄλλοι. εἰς τί λέγει τὰ ἔθνη;

Εἰς τὸ τέλος ὑπὲρ τῶν ἀλλοιωθησομένων μαρτύριον τῷ ἀσάφ ψαλμὸς ὑπὲρ τοῦ ἀσσυρίου. ΟΘ'.

Ο Ποιμαίνων τὸν ἰσραὴλ πρόσχες, ὁ ὁδηγῶν ὡσεὶ [a] πρόβατα τὸν [b] ἰωσήφ. ὁ καθήμενος ἐπὶ τῶν χερουβὶμ ἐμφάνηθι, ἐναντίον ἐφραὶμ καὶ βενιαμὶν καὶ [c] μανασσῆ, ἐξέγειρον τὴν δυναστείαν σου καὶ ἐλθὲ εἰς τὸ σῶσαι ἡμᾶς. ὁ θεὸς ἐπίστρεψον ἡμᾶς, καὶ ἐπίφανον τὸ πρόσωπόν σου, καὶ σωθησόμεθα. κύριε ὁ θεὸς τῶν δυνάμεων ἕως πότε ὀργίζῃ ἐπὶ τὴν προσευχὴν τῶν δούλων σου; ψωμιεῖς ἡμᾶς ἄρτον δακρύων, καὶ ποτιεῖς ἡμᾶς ἐν δάκρυσιν [d] ἐν μέτρῳ. ἔθου ἡμᾶς εἰς [e] ἀντιλογίαν τοῖς γείτοσιν ἡμῶν, καὶ οἱ ἐχθροὶ ἡμῶν ἐμυκτήρισαν ἡμᾶς. κύριε ὁ θεὸς τῶν δυνάμεων ἐπίστρεψον ἡμᾶς, καὶ ἐπίφανον τὸ πρόσωπόν σου, καὶ σωθησόμεθα. ΔΙΑΨΑΛΜΑ. ἄμπελον ἐξ [f] αἰγύπτου μετῆρας, ἐξέβαλες ἔθνη καὶ κατεφύτευσας αὐτήν. ὡδοποίησας ἔμπροσθεν αὐτῆς, καὶ κατεφύτευσας τὰς ῥίζας αὐτῆς, καὶ [g] ἐπλήσθη ἡ γῆ. ἐκάλυψεν ὄρη ἡ σκιὰ αὐτῆς, καὶ αἱ ἀναδενδράδες αὐτῆς τὰς κέδρους τοῦ θεοῦ. [h] ἐξέτεινε τὰ κλήματα αὐτῆς ἕως θαλάσσης, καὶ ἕως ποταμοῦ τὰς παραφυάδας αὐτῆς. ἱνατί καθεῖλες τὸν φραγμὸν αὐτῆς, καὶ τρυγῶσιν αὐτὴν πάντες οἱ παραπορευόμενοι τὴν ὁδόν; ἐλυμήνατο αὐτὴν [i] σῦς ἐκ δρυμοῦ, καὶ μονιὸς ἄγριος κατενεμήσατο αὐτήν. ὁ θεὸς τῶν δυνάμεων ἐπίστρεψον δή, ἐπίβλεψον ἐξ οὐρανοῦ καὶ ἴδε, καὶ ἐπίσκεψαι τὴν ἄμπελον ταύτην. καὶ κατάρτισαι αὐτὴν, ἣν ἐφύτευσεν ἡ δεξιά σου, καὶ ἐπὶ υἱὸν ἀνθρώπου ὃν ἐκραταίωσας σεαυτῷ. ἐμπεπυρισμένη πυρὶ καὶ ἀνεσκαμμένη, ἀπὸ ἐπιτιμήσεως τοῦ προσώπου σου ἀπολοῦνται. γενηθήτω ἡ χείρ σου ἐπ' ἄνδρα δεξιᾶς σου, καὶ ἐπὶ υἱὸν ἀνθρώπου, ὃν ἐκραταίωσας σεαυτῷ. καὶ οὐ μὴ ἀποστῶμεν ἀπὸ σοῦ, ζωώσεις ἡμᾶς, καὶ τὸ ὄνομά σου ἐπικαλεσόμεθα. κύριε ὁ θεὸς τῶν δυνάμεων ἐπίστρεψον ἡμᾶς, καὶ ἐπίφανον τὸ πρόσωπόν σου, καὶ σωθησόμεθα.

a Πρόβατα.] Sic Psalteriũ vetus, & S. Augustinus. in alijs libris est, πρόβατον. Aquila. ὡς ποίμνιον ἰωσήφ. Symmachus. ὡς ποίμνια τὸν ἰωσήφ. Theodotio. ὡσεὶ πρόβατον ἰωσήφ. β [Ἰωσήφ.] Schol. ἰωσὴφ ἑρμηνεύεται ὀνείδους ἄφεσις. Aliud Schol. ἰωσὴφ ἑρμηνεύεται κυρίου πρόσθεσις. γ [ἐφραίμ.] Schol. ἐφραὶμ ἑρμηνεύεται καρποφορῶν. μανασσῆς δὲ ἐπιλησμονή. δ [ἐν μέτρῳ.] Sch. τουτέστι πλῆρες. ε [εἰς ἀντιλογίαν.] S. διὰ μάχης. ζ [αἰγύπτος.] Sch. αἴγυπτος ἐκθλίβουσα ἑρμηνεύεται. η [ἐπλήσθη ἡ γῆ.] Sic quoque est in Romano Psalterio. cæteri vero libri habent, ἐπλήρωσε τὴν γῆν. θ [ἐξέτεινε τὰ κλήματα αὐτῆς.] A. ἀποστελεῖ θερισμὸν αὐτῆς. Th. & V. editio. ἐξαπέστειλεν τὰ κλήματα αὐτ. S. & VI. editio. ἐξέτεινεν τὰς χαίτας αὐτῆς. ι [σῦς ἐκ δρυμοῦ.] S. ζῶα ἐρημίας.

Εἰς τὸ τέλος ὑπὲρ τῶν ληνῶν ψαλμὸς τῷ ἀσάφ. Π'.

Α Γαλλιᾶσθε τῷ θεῷ τῷ βοηθῷ ἡμῶν, ἀλαλάξατε τῷ θεῷ ἰακώβ. λάβετε ψαλμὸν καὶ δότε τύμπανον, ψαλτήριον τερπνὸν μετὰ κιθάρας. σαλπίσατε ἐν νεομηνίᾳ σάλπιγγι, ἐν εὐσήμῳ ἡμέρᾳ ἑορτῆς ὑμῶν. ὅτι πρόσταγμα τῷ ἰσραὴλ ἐστι, καὶ κρίμα τῷ θεῷ ἰακώβ. μαρτύριον ἐν τῷ ἰωσὴφ ἔθετο αὐτὸν, ἐν τῷ ἐξελθεῖν αὐτὸν ἐκ γῆς αἰγύπτου. γλῶσσαν ἣν οὐκ ἔγνω ἤκουσεν, ἀπέστησεν ἀπὸ ἄρσεων τὸν νῶτον αὐτοῦ.

αἱ χεῖρες

αἱ χεῖρες αὐτοῦ ἐν τῷ κοφίνῳ ἐδούλευσαν, ἐν θλίψει ἐπεκαλέσω με καὶ ἐρρυσάμην σε. ἐπήκουσά σου ἐν ἀποκρύφῳ καταιγίδος, ἐδοκίμασά σε ἐπὶ ὕδατος ἀντιλογίας. ΔΙΑΨΑΛΜΑ. ἄκουσον λαός μου καὶ λαλήσω σοι, ἰσραὴλ καὶ διαμαρτύρομαί σοι. ἐὰν ἀκούσῃς μου, οὐκ ἔσται ἐν σοὶ θεὸς πρόσφατος, οὐδὲ προσκυνήσεις θεῷ ἀλλοτρίῳ. ἐγὼ γάρ εἰμι κύριος ὁ θεός σου, ὁ ἀναγαγών σε ἐκ γῆς αἰγύπτου, πλάτυνον τὸ στόμα σου καὶ πληρώσω αὐτό. καὶ οὐκ ἤκουσεν ὁ λαός μου τῆς φωνῆς μου, καὶ ἰσραὴλ οὐ προσέσχε μοι. [β] καὶ ἐξαπέστειλα αὐτοὺς κατὰ τὰ ἐπιτηδεύματα τῶν καρδιῶν αὐτῶν, πορεύσονται ἐν τοῖς ἐπιτηδεύμασιν αὐτῶν. εἰ ὁ λαός μου ἤκουσέ μου, ἰσραὴλ ταῖς ὁδοῖς μου εἰ ἐπορεύθη, ἐν τῷ μηδενὶ ἂν τοὺς ἐχθροὺς αὐτῶν ἐταπείνωσα, καὶ ἐπὶ τοὺς θλίβοντας αὐτοὺς ἐπέβαλον ἂν τὴν χεῖρά μου. [γ] οἱ ἐχθροὶ κυρίου ἐψεύσαντο αὐτῷ, καὶ ἔσται ὁ [δ] καιρὸς αὐτῶν εἰς τὸν αἰῶνα. καὶ ἐψώμισεν αὐτοὺς ἐκ στέατος πυροῦ, καὶ ἐκ πέτρας μέλι ἐχόρτασεν αὐτούς.

[α] Ἀγαλλιᾶσθε.] Symmachus. εὐφημεῖτε. Aquila. αἰνοποιεῖτε. [β] [καὶ ἐξαπέστειλα αὐτούς.] S. ἀφῆκα οὖν αὐτοὺς τῇ ἀρεσκίᾳ τῆς καρδίας αὐτῶν, ὁδεύειν ταῖς βουλαῖς αὐτῶν. A. καὶ ἐξαπέστειλα αὐτὸν ἐν σκολιότητι καρδίας αὐτοῦ. πορεύσονται ἐν βουλεύμασιν αὐτῶν. [γ] [οἱ ἐχθροὶ κυρίου ἐψεύσαντο αὐτῷ.] S. μισοποιοὶ κυρίου οἱ ψευσάμενοι αὐτῷ. A. μισοποιοῦντες κύριον ἀρνήσονται αὐτόν. [δ] [καιρὸς αὐτῶν.] Scholion. καιρὸν τὰς συμφορὰς καλεῖ. οὕτω γὰρ καὶ σύροι, καὶ ἑβραῖοι ταύτας εἰώθασιν ὀνομάζειν·

Ψαλμὸς τῷ ἀσάφ. ΠΑ΄.

Ὁ Θεὸς ἔστη ἐν συναγωγῇ θεῶν, [α] ἐν μέσῳ δὲ θεοὺς διακρινεῖ. ἕως πότε κρίνετε ἀδικίαν, καὶ πρόσωπα ἁμαρτωλῶν λαμβάνετε; ΔΙΑΨΑΛΜΑ. κρίνατε [β] ὀρφανὸν καὶ πτωχόν, ταπεινὸν καὶ πένητα δικαιώσατε. ἐξέλεσθε πένητα, καὶ πτωχὸν ἐκ χειρὸς ἁμαρτωλοῦ ῥύσασθε. οὐκ ἔγνωσαν οὐδὲ συνῆκαν, ἐν σκότει διαπορεύονται. σαλευθήσονται πάντα τὰ θεμέλια τῆς γῆς. ἐγὼ εἶπα, θεοί ἐστε, καὶ υἱοὶ ὑψίστου πάντες. ὑμεῖς δὲ [γ] ὡς ἄνθρωποι ἀποθνήσκετε, καὶ ὡς εἷς τῶν ἀρχόντων πίπτετε. ἀνάστα ὁ θεός, κρῖνον τὴν γῆν, [δ] ὅτι σὺ κατακληρονομήσεις ἐν πᾶσι τοῖς ἔθνεσιν.

[α] Ἐν μέσῳ.] Aquila. ἐν ἐγκάτῳ. [β] [ὀρφανὸν καὶ πτωχόν.] A. ἀραιῷ καὶ ὀρφανῷ. Theodotio. πτωχὸν καὶ ὀρφανόν. Symmachus. ἀγόνῳ καὶ ὀρφανῷ. [γ] [ὡς ἄνθρωποι ἀποθνήσκετε.] Symmachus. ὡς ἄνθρωποι ἀποθανεῖσθε, καὶ ὡς εἷς τῶν ἀρχόντων πεσεῖσθε. [δ] [ὅτι σὺ κατακληρονομήσεις.] Sic Græci libri habẽt. sic quoque editiones Latinæ, excepto veteri Psalterio. vbi est, Disperdes in omnibus gẽtibus, ac S. Cyprianus, Exterminabis.

Ὠδὴ ψαλμοῦ τῷ ἀσάφ. ΠΒ΄.

Ὁ Θεὸς τίς ὁμοιωθήσεταί σοι; μὴ σιγήσῃς, [α] μὴ δὲ καταπραΰνῃς ὁ θεός. ὅτι ἰδοὺ οἱ ἐχθροί σου [β] ἤχησαν, καὶ οἱ μισοῦντές σε ἦραν κεφαλήν. [γ] ἐπὶ τὸν λαόν σου κατεπανουργεύσαντο γνώμην, καὶ ἐβουλεύσαντο κατὰ τῶν ἁγίων σου. εἶπαν, δεῦτε καὶ ἐξολοθρεύσωμεν αὐτοὺς ἐξ ἔθνους, καὶ οὐ μὴ μνησθῇ τὸ ὄνομα ἰσραὴλ ἔτι. ὅτι ἐβουλεύσαντο ἐν ὁμονοίᾳ ἐπὶ τὸ αὐτό, κατὰ σοῦ διαθήκην διέθεντο. τὰ σκηνώματα τῶν ἰδουμαίων καὶ οἱ ἰσμαηλῖται, μωὰβ καὶ οἱ ἀγαρηνοί, γεβὰλ καὶ ἀμμὼν καὶ ἀμαλήκ, καὶ ἀλλόφυλοι μετὰ τῶν κατοικούντων τύρον. [δ] καὶ γὰρ καὶ ἀσσοὺρ συμπαρεγένετο μετ᾽ αὐτῶν, ἐγενήθησαν εἰς ἀντίληψιν τοῖς υἱοῖς [ε] λώτ. ΔΙΑΨΑΛΜΑ. ποίησον αὐτοῖς ὡς τῇ μαδιὰμ καὶ τῷ σισάρα, ὡς τῷ ἰαβεὶν ἐν τῷ χειμάρρῳ κισσῶν. [ζ] ἐξωλοθρεύθησαν ἐν ἀενδώρ, ἐγενήθησαν ὡσεὶ κόπρος τῇ γῇ. θοῦ τοὺς ἄρχοντας αὐτῶν ὡς τὸν ὠρὴβ καὶ ζὴβ καὶ ζεβεὲ καὶ σαλμανά, πάντας τοὺς ἄρχοντας αὐτῶν. οἵτινες εἶπαν, κληρονομήσωμεν ἑαυτοῖς τὸ [η] θυσιαστήριον τοῦ θεοῦ. ὁ θεός μου θοῦ αὐτοὺς ὡς τροχόν, ὡς καλάμην κατὰ πρόσωπον ἀνέμου, ὡσεὶ πῦρ ὃ διαφλέξει δρυμόν, ὡσεὶ φλὸξ κατακαύσαι ὄρη. οὕτως καταδιώξεις αὐτοὺς ἐν τῇ καταιγίδι σου, καὶ ἐν τῇ ὀργῇ σου ταράξεις αὐτούς. [θ] πλήρωσον τὰ πρόσωπα αὐτῶν ἀτιμίας, καὶ ζητήσουσι τὸ ὄνομά σου κύριε. αἰσχυνθήτωσαν καὶ ταραχθήτωσαν εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος, καὶ ἐντραπήτωσαν καὶ ἀπολέσθωσαν. καὶ γνώτωσαν ὅτι [ι] ὄνομά σοι κύριος, σὺ μόνος ὕψιστος ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν.

[α] Μηδὲ καταπραΰνῃς.] Symmachus. μὴ ἠρεμήσῃς. [β] [ἤχησαν.] S. συνηχοῦσιν. Scholion. ἀντὶ τοῦ, συμφωνοῦσι. [γ] [ἐπὶ τὸν λαόν σου κατεπανουργεύσαντο γνώμην.] S. κατὰ τοῦ λαοῦ σου πανούργως ὁμιλοῦσι, καὶ συμβουλεύονται κατὰ τοῦ ἀποκρύφου σου. Aquila. κατὰ τοῦ συγκεκρυμμένου σοι. [δ] [καὶ γὰρ καὶ ἀσσούρ.] A. & Theodotio. καί γε ἀσσούρ. S. ἔτι καὶ ἀσσούρ. [ε] [λώτ.] Schol. λὼτ παρακεκλημένος ἑρμηνεύεται. Aliud Schol. λὼτ ἑρμηνεύεται ἐγκεκλεισμένος. [ζ] [ἐξωλοθρεύθησαν.] A. ἐξετρίβησαν ἐν ἀενδώρ, ἐγενήθησαν κοπρίον τῆς χθονός. [η] [τὸ θυσιαστήριον τοῦ θεοῦ.] Sic quoque habet Aethiopicum Psalterium, & Apollinarius, θεοῦ περικαλλέα βωμόν. in cæteris autem libris est, τὸ ἁγιαστήριον τοῦ θεοῦ. S. δίαιταν. [θ] [πλήρωσον τὰ πρόσωπα αὐτῶν.] Schol. A. Σ ὁμοίως τοῖς ό. Θ. πρόσωπα. [ι] [ὄνομά σοι κύριος.] Schol. οἱ ό. οἱ γ΄. σοὶ ὄνομα κύριε.

Εἰς τὸ τέλος ὑπὲρ τῶν ληνῶν τοῖς υἱοῖς κορὲ ψαλμός. ΠΓ΄.

Ὡς ἀγαπητὰ τὰ σκηνώματά σου κύριε τῶν δυνάμεων, ἐπιποθεῖ καὶ ἐκλείπει ἡ ψυχή μου εἰς τὰς αὐλὰς τοῦ κυρίου. ἡ καρδία μου, καὶ ἡ σάρξ μου ἠγαλλιάσαντο ἐπὶ θεὸν ζῶντα. [α] καὶ γὰρ στρουθίον εὗρεν ἑαυτῷ οἰκίαν, καὶ τρυγὼν νοσσιὰν ἑαυτῇ, οὗ θήσει τὰ νοσσία ἑαυτῆς. τὰ θυσιαστήριά σου κύριε τῶν δυνάμεων, ὁ βασιλεύς μου καὶ ὁ θεός μου. μακάριοι οἱ κατοικοῦντες ἐν τῷ οἴκῳ σου, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων αἰνέσουσί σε. ΔΙΑΨΑΛΜΑ. [β] μακάριος ἀνὴρ οὗ ἐστιν ἡ ἀντίληψις αὐτοῦ παρὰ σοῦ κύριε. ἀναβάσεις ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ διέθετο. εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ κλαυθμῶνος, εἰς τὸν τόπον ὃν ἔθετο. καὶ γὰρ εὐλογίας δώσει ὁ νομοθετῶν, πορεύσονται ἐκ δυνάμεως εἰς δύναμιν, ὀφθήσεται ὁ θεὸς τῶν θεῶν ἐν σιών. κύριε ὁ θεὸς τῶν δυνάμεων, εἰσάκουσον τῆς προσευ-

χῆς μου, ἐνώπιον ὁ θεὸς ἰακώβ. ΔΙΑΨΑΛΜΑ. ὑπερασπιστὰ ἡμῶν ἴδε ὁ θεὸς, καὶ ἐπίβλεψον ἐπὶ τὸ πρόσωπον τοῦ χριστοῦ σου. ὅτι κρείσσων ἡμέρα μία ἐν ταῖς αὐλαῖς σου, γ ὑπὲρ χιλιάδας. ἐξελεξάμην παραῤῥιπτεῖσθαι ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ θεοῦ μᾶλλον, ἢ οἰκεῖν με ἐπὶ σκηνώμασιν ἁμαρτωλῶν. δ ὅτι ἔλεον καὶ ἀλήθειαν ἀγαπᾷ κύριος, ὁ θεὸς χάριν καὶ δόξαν δώσει. κύριος ε οὐχ ὑστερήσει τὰ ἀγαθὰ τοῖς πορευομένοις ἐν ἀκακίᾳ. κύριε τῶν δυνάμεων, μακάριος ἄνθρωπος ὁ ἐλπίζων ἐπὶ σέ.

α Καὶ γὰρ στρουθίον.] Aquila. καί γε ὄρνεον εὗρεν οἶκον, καὶ στρουθὸς νοσσιὰν αὑτῷ, οὗ ἔθετο νεοσσοὺς αὐτῆς. β [μακάριος ἀνήρ.] Scholion. ἄλλος δὲ οὕτω φησὶν ἀναγνωστέον. μακάριος ἀνὴρ οὗ ἐστιν ἀντίληψις αὐτῷ παρὰ σοῦ, ἀναβάσεις ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ. μέχρι τούτου. εἶτα ἀπ' ἄλλης ἀρχῆς τὸ, διέθετο εἰς τὴν κοιλάδα. γ [ὑπὲρ χιλιάδας.] Schol. ἤτοι χιλιάδα, οὕτω γὰρ εὕρηται ἐν τῇ ἑβραϊκῇ γραφῇ. δ [ὅτι ἔλεον καὶ ἀλήθειαν ἀγαπᾷ κύριος.] A. ἥλιος καὶ θυρεὸς κύριος ὁ θεός. Theodotio. ὅτι ἔλεον καὶ ἀλήθειαν ἀγαπᾷ κύριος ὁ θεός. Symmachus. ἥλιον γὰρ καὶ ὑπερασπισμὸν κύριος ὁ θεός. ε [οὐχ ὑστερήσει τὰ ἀγαθά.] In ceteris libris est, οὐ στερήσει.

Εἰς τὸ τέλος τοῖς υἱοῖς κορὲ ψαλμός. ΠΔ'.

Εὐδόκησας κύριε τὴν γῆν σου, ἀπέστρεψας τὴν αἰχμαλωσίαν ἰακώβ. ἀφῆκας τὰς ἀνομίας τῷ λαῷ σου, ἐκάλυψας πάσας τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν. ΔΙΑΨΑΛΜΑ. κατέπαυσας πᾶσαν τὴν ὀργήν σου, ἀπέστρεψας ἀπὸ ὀργῆς θυμοῦ σου. ἐπίστρεψον ἡμᾶς ὁ θεὸς τῶν σωτηρίων ἡμῶν, καὶ ἀπόστρεψον τὸν θυμόν σου ἀφ' ἡμῶν. μὴ εἰς τὸν αἰῶνα ὀργισθῇς ἡμῖν; ἢ διατενεῖς τὴν ὀργήν σου ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν; ὁ θεὸς, σὺ ἐπιστρέψας ζωώσεις ἡμᾶς; καὶ ὁ λαός σου εὐφρανθήσεται ἐπὶ σοί. δεῖξον ἡμῖν κύριε τὸ ἔλεός σου, καὶ τὸ σωτήριόν σου δώῃς ἡμῖν. α ἀκούσομαι τί λαλήσει ἐν ἐμοὶ κύριος ὁ θεὸς, ὅτι λαλήσει εἰρήνην ἐπὶ τὸν λαὸν αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ τοὺς ὁσίους αὐτοῦ, β καὶ ἐπὶ τοὺς ἐπιστρέφοντας πρὸς αὐτὸν καρδίαν. πλὴν ἐγγὺς τῶν φοβουμένων αὐτὸν τὸ σωτήριον αὐτοῦ, τοῦ κατασκηνῶσαι δόξαν ἐν τῇ γῇ ἡμῶν. ἔλεος καὶ ἀλήθεια συνήντησαν, δικαιοσύνη καὶ εἰρήνη κατεφίλησαν. ἀλήθεια ἐκ τῆς γῆς ἀνέτειλε, καὶ δικαιοσύνη ἐκ τοῦ οὐρανοῦ διέκυψε. καὶ γὰρ ὁ κύριος δώσει χρηστότητα, καὶ ἡ γῆ ἡμῶν δώσει τὸν καρπὸν αὐτῆς. δικαιοσύνη ἐναντίον αὐτοῦ προπορεύσεται, καὶ θήσει εἰς ὁδὸν τὰ διαβήματα αὐτοῦ.

α Ἀκούσομαι τί λαλήσει.] Aquila. ἀκούσομαι τί λαλήσει ὁ ἰσχυρὸς κύριος. Theodotio. ἀκούσομαι τί λαλήσει ὁ θεὸς κύριος. Symmachus. ἀκούσω τί λαλήσει ὁ θεὸς κύριος. β [καὶ ἐπὶ τοὺς ἐπιστρέφοντας] Sic vetus Psalterium habet, & S. Augustinus, & S. Ambrosius in Psal. CXVIII. Ser. VL. Et in eos qui conuertunt ad ipsum cor suum. at in latina vulgata editione, & in eos qui conuertuntur ad cor.

Προσευχὴ τῷ δαυίδ. ΠΕ'.

Κλῖνον κύριε τὸ οὖς σου καὶ εἰσάκουσόν μου, ὅτι πτωχὸς καὶ πένης εἰμὶ ἐγώ. φύλαξον τὴν ψυχήν μου ὅτι ὅσιός εἰμι, σῶσον τὸν δοῦλόν σου ὁ θεὸς, τὸν ἐλπίζοντα ἐπὶ σέ. ἐλέησόν με κύριε, ὅτι πρὸς σὲ κεκράξομαι α ὅλην τὴν ἡμέραν. εὔφρανον τὴν ψυχὴν τοῦ δούλου σου, ὅτι πρὸς σὲ κύριε ἦρα τὴν ψυχήν μου. ὅτι σὺ κύριε χρηστὸς καὶ β ἐπιεικὴς, καὶ πολυέλεος πᾶσι τοῖς ἐπικαλουμένοις σε. ἐνώτισαι κύριε τὴν προσευχήν μου, καὶ πρόσχες τῇ φωνῇ τῆς δεήσεώς μου. ἐν ἡμέρᾳ θλίψεώς μου γ ἐκέκραξα πρὸς σὲ, ὅτι εἰσήκουσάς μου. οὐκ ἔστιν ὅμοιός σοι ἐν θεοῖς κύριε, καὶ οὐκ ἔστι κατὰ τὰ ἔργα σου. πάντα τὰ ἔθνη ὅσα ἐποίησας, ἥξουσι, καὶ προσκυνήσουσιν ἐνώπιόν σου κύριε, καὶ δοξάσουσι τὸ ὄνομά σου, ὅτι μέγας εἶ σὺ, καὶ ποιῶν θαυμάσια, δ σὺ εἶ ὁ θεὸς μόνος ὁ μέγας. ὁδήγησόν με κύριε ἐν τῇ ὁδῷ σου, καὶ πορεύσομαι ἐν τῇ ἀληθείᾳ σου. ε εὐφρανθήτω ἡ καρδία μου, τοῦ φοβεῖσθαι τὸ ὄνομά σου. ἐξομολογήσομαί σοι κύριε ὁ θεός μου ἐν ὅλῃ καρδίᾳ μου, καὶ δοξάσω τὸ ὄνομά σου εἰς τὸν αἰῶνα. ὅτι τὸ ἔλεός σου μέγα ἐπ' ἐμὲ, καὶ ἐῤῥύσω τὴν ψυχήν μου ἐξ ᾅδου κατωτάτου. ὁ θεὸς, παράνομοι ἐπανέστησαν ἐπ' ἐμὲ, καὶ συναγωγὴ κραταιῶν ἐζήτησαν τὴν ψυχήν μου, καὶ οὐ προέθεντό σε ἐνώπιον αὐτῶν. καὶ σὺ κύριε ὁ θεὸς οἰκτίρμων καὶ ἐλεήμων, μακρόθυμος καὶ πολυέλεος καὶ ἀληθινός. ἐπίβλεψον ἐπ' ἐμὲ καὶ ἐλέησόν με, ζ δὸς τὸ κράτος σου τῷ παιδί σου, καὶ σῶσον τὸν υἱὸν τῆς παιδίσκης σου. ποίησον μετ' ἐμοῦ σημεῖον εἰς ἀγαθὸν, καὶ ἰδέτωσαν οἱ μισοῦντές με, καὶ αἰσχυνθήτωσαν. ὅτι σὺ κύριε ἐβοήθησάς μοι, καὶ παρεκάλεσάς με.

α Ὅλην τὴν ἡμέραν.] Symmachus. καθ' ἑκάστην ἡμέραν. β [ἐπιεικής.] Aquila, & Theodotio. ἱλαστής. S. ἀφιείς. γ [ἐκέκραξα πρὸς σέ.] S. ἐπικαλέσομαί σε ὅτι εἰσακούσῃ μου. δ [σὺ εἶ ὁ θεὸς μόνος ὁ μέγας.] ita etiā legit S. Augustinus & ita habet Psalterium vetus, & Arabicum & Aethiopicum. à ceteris vero libris abest, μέγας. ε [εὐφρανθήτω.] A. μοναχῶς. S. ἕνωσον. ζ [δὸς τὸ κράτος.] S. δὸς ἰσχύν σου τῷ δούλῳ σου.

α Τοῖς υἱοῖς κορὲ ψαλμὸς ᾠδῆς. Πς'.

Οἱ β θεμέλιοι αὐτοῦ ἐν τοῖς ὄρεσι τοῖς ἁγίοις. ἀγαπᾷ κύριος τὰς πύλας σιὼν, ὑπὲρ πάντα τὰ σκηνώματα ἰακώβ. δεδοξασμένα ἐλαλήθη περὶ σοῦ ἡ πόλις τοῦ θεοῦ. ΔΙΑΨΑΛΜΑ. μνησθήσομαι ῥαὰβ, καὶ βαβυλῶνος τοῖς γινώσκουσί με. καὶ ἰδοὺ ἀλλόφυλοι καὶ τύρος καὶ λαὸς αἰθιόπων, οὗτοι ἐγενήθησαν ἐκεῖ. γ μήτηρ σιὼν ἐρεῖ ἄνθρωπος, καὶ ἄνθρωπος δ ἐγενήθη ἐν αὐτῇ, καὶ αὐτὸς ἐθεμελίωσεν αὐτὴν ὁ ὕψιστος. κύριος διηγήσεται ἐν γραφῇ λαῶν, καὶ ἀρχόντων τούτων τῶν γεγενημένων ἐν αὐτῇ. ΔΙΑΨΑΛΜΑ. ὡς εὐφραινομένων πάντων ἡ κατοικία ἐν σοί.

α Τοῖς υἱοῖς κορέ.] Aquila. & Symmachus. τῶν υἱῶν κορέ. β [οἱ θεμέλιοι.] A. θεμελίωσις αὐτοῦ ἐν ὄρεσιν ἡγιασμένοις. γ [μήτηρ σιών.] Ita habent Græci libri. sic quoque legunt Tertullianus, Ambrosius, Augustinus. ita prӕterea est in Psalterio Romano, & Aethiopico & Arabico, atque in metaphrasi Apollinarij.

Μητέρα ποιμένων ἀνὴρ σιῶνα καλέσσει.

S. Hieronymus affirmat, μήτι σιών, LXX. transtulisse. A. καὶ τῇ σιών. S. περὶ δὲ σιὼν λεχθήσεται, ἀνὴρ καὶ ἀνὴρ ἐτέχθη ἐκεῖ, αὐτὸς δὲ ἥδρασεν αὐτὴν ὁ ὕψιστος. κύριος ἀριθμήσει γράφων λαούς, οὗτος ἐτέχθη ἐκεῖ. A. οὗτος ἐτέχθη ἐκεῖ ἀεί. Aliud Schol. περὶ δὲ σιὼν φασὶ λεχθήσεται; οὕτω γὰρ ὁ Σύμμαχος. ἀνὴρ καθ' ἕκαστον ἄνθρωπος ἐτέχθη ἐκεῖ. Aliud Schol. τὸ ῥω κατὰ τὴν παράδοσιν ἔκειτο εἰς τὴν τῶν ὀ. ἐν τῷ τετραπλίδι, ἐν δὲ τῷ ὀκταπλίδι, μήτηρ σιών. δ [ἐγενήθη ἐν αὐτῇ.] Sic est in Romano Psalterio, & ita legit S. Ambrosius. pleriq. vero libri habēt, ἐγεννήθη. quibuscum facit Psalterium Arabicum & Aethiopicū. sic quoq. Tertullianus legit. Schol. Θ. ἡ ἑ. καὶ ς'. ἐγενήθη.

Ωιδὴ

[a] Ὠιδὴ ψαλμοῦ τοῖς υἱοῖς Κορέ, εἰς τὸ τέλος [b] ὑπὲρ μαελὲθ τοῦ ἀποκριθῆναι, συνέσεως Αἱμὰν τῷ Ἰσραηλίτῃ. ΠΖʹ.

Κύριε ὁ θεὸς τῆς σωτηρίας μου, ἡμέρας ἐκέκραξα καὶ ἐν νυκτὶ ἐναντίον σου. εἰσελθέτω ἐνώπιόν σου ἡ προσευχή μου, κλῖνον τὸ οὖς σου εἰς τὴν δέησίν μου κύριε, ὅτι ἐπλήσθη κακῶν ἡ ψυχή μου, καὶ ἡ ζωή μου τῷ ᾅδῃ ἤγγισε. προσελογίσθην μετὰ τῶν καταβαινόντων εἰς λάκκον, ἐγενήθην ὡς ἄνθρωπος ἀβοήθητος, ἐν νεκροῖς ἐλεύθερος. ὡσεὶ τραυματίαι [c] ἐρριμμένοι καθεύδοντες ἐν τάφῳ, ὧν οὐκ ἐμνήσθης ἔτι, καὶ αὐτοὶ ἐκ τῆς χειρός σου ἀπώσθησαν. ἔθεντό με ἐν λάκκῳ κατωτάτῳ, ἐν σκοτεινοῖς καὶ ἐν σκιᾷ θανάτου. [d] ἐπ' ἐμὲ ἐπεστηρίχθη ὁ θυμός σου, καὶ πάντας τοὺς μετεωρισμούς σου ἐπήγαγες ἐπ' ἐμέ. ΔΙΑΨΑΛΜΑ. ἐμάκρυνας [e] τοὺς γνωστούς μου ἀπ' ἐμοῦ, ἔθεντό με βδέλυγμα ἑαυτοῖς. παρεδόθην καὶ οὐκ ἐξεπορευόμην. [f] οἱ ὀφθαλμοί μου ἠσθένησαν ἀπὸ πτωχείας. [g] καὶ ἐκέκραξα πρὸς σὲ κύριε ὅλην τὴν ἡμέραν, διεπέτασα πρὸς σὲ τὰς χεῖράς μου. μὴ τοῖς νεκροῖς ποιήσεις θαυμάσια; ἢ ἰατροὶ ἀναστήσουσι καὶ ἐξομολογήσονταί σοι; μὴ διηγήσεταί τις ἐν τάφῳ τὸ ἔλεός σου, καὶ τὴν ἀλήθειάν σου ἐν τῇ ἀπωλείᾳ; μὴ γνωσθήσεται ἐν τῷ σκότει τὰ θαυμάσιά σου, καὶ ἡ δικαιοσύνη σου ἐν γῇ ἐπιλελησμένῃ; κἀγὼ πρὸς σὲ κύριε ἐκέκραξα, καὶ τὸ πρωῒ ἡ προσευχή μου προφθάσει σε. ἱνατί κύριε ἀπωθεῖς [h] τὴν προσευχήν μου, ἀποστρέφεις τὸ πρόσωπόν σου ἀπ' ἐμοῦ; πτωχός εἰμι ἐγώ, καὶ ἐν κόποις ἐκ νεότητός μου, ὑψωθεὶς δὲ ἐταπεινώθην καὶ ἐξηπορήθην. ἐπ' ἐμὲ διῆλθον αἱ ὀργαί σου, καὶ οἱ φοβερισμοί σου ἐξετάραξάν με, ἐκύκλωσάν με ὡς ὕδωρ. ὅλην τὴν ἡμέραν περιέσχον με ἅμα, ἐμάκρυνας ἀπ' ἐμοῦ [i] φίλον, καὶ τοὺς γνωστούς μου ἀπὸ ταλαιπωρίας.

[a] ᾠδὴ ψαλμοῦ.] Scholiō. ὁ μὲν περὶ τούτου ψαλμὸς τὴν γένεσιν αἰνίττεται τοῦ χριστοῦ, ἧς τὸν καιρὸν ἡ ε. δεδήλωκεν ἔκδοσις, ἐν ἀποχρώσῃ τεχθήσεσθαι λέγουσα, ὁ δὲ μετὰ χεῖρας τὸν θάνατον. Aliud Schol ἡ γένεσις τοῦ σωτῆρος διὰ τοῦ προλαβόντος ἐδηλοῦτο ψαλμοῦ, ἐν τῷ, καὶ ᾄδοντες χοροί, πᾶσαι πηγαὶ ἐν σοί. [b] [ὑπὲρ μαελέθ.] Theodoretus. ὑπὲρ μαελὲθ διὰ χοροῦ ἡρμήνευσεν ὁ Σύμμαχος. ὁ δὲ Ἀκύλας, ἐπὶ χορείας. [c] [ἐρριμμένοι καθεύδοντες.] Sic Apollinarius. οἷάπερ οὐτηθέντες ἀκήδεστοι περὶ τύμβοις εὕδουσι. Psalterium Romanum, & S. Ambrosius, Dormientes proiecti. Plerique vero libri habēt tantūmodo, καθεύδοντες, vt & Latina vulgata editio. Symmachus. ὡς οἱ τετρωμένοι οἱ κείμενοι ἐν τάφῳ, ὧν οὐ μνημονεύεις οὐκέτι, οἵτινες ὑπὸ τῆς χειρός σου ἐξεκόπησαν. Aquila. ὁμοίως ἀνῃρημένοις. [d] [ἐπ' ἐμὲ ἐπεστηρίχθη ὁ θυμός σου.] S. ἐμοὶ ἐπέβρισεν ὁ θυμός σου, καὶ τῇ καταιγίδι σου ἐκάκωσάς με. [e] [τοὺς γνωστούς μου ἀπ' ἐμοῦ.] Sch. ἀπ' ἐμοῦ, ἔκειτο ἐν τῷ τετρασελίδῳ παρὰ τοῖς ό. μήποτε σφάλμα ἦν ἐν τῷ ὀκτασελίδῳ, ἀπ' ἐμοῦ. [f] [οἱ ὀφθαλμοί μου ἠσθένησαν.] S. ὁ ὀφθαλμός μου ἐξέῤῥευσεν ἀπὸ τῆς κακώσεως. In alio codice. οἱ ὀφθαλμοί μου ἐξέῤῥευσαν. [g] [ἐκέκραξα.] S. ἐμοῦ δὲ πρὸς σὲ κύριε ἡ οἰμωγή. [h] [τὴν προσευχήν μου.] Sic est in editionibus Latinis, & in Aethiopico Psalterio atq. in Arabico. pleriq. vero libri habēt, ψυχήν μου. A. εἰς τί κύριε ἀπώσῃ ψυχήν μου; Theod. ἱνατί κύριε ἀπωθεῖς τὴν προσευχήν μου; S. ἱνατί κύριε ἀποβάλλῃ τὴν ψυχήν μου; [i] [φίλον.] Alij libri habent, φίλον καὶ πλησίον. Schol. τό, πλησίον, οὐκ ἔκειτο ἐν τῷ τετρασελίδῳ παρὰ τοῖς ό. οὔτε παρὰ Θ.

Συνέσεως [a] Αἰθὰμ τῷ Ἰσραηλίτῃ. ΠΗʹ.

Τὰ [b] ἐλέη σου κύριε εἰς τὸν αἰῶνα ᾄσομαι, εἰς γενεὰν καὶ γενεὰν ἀπαγγελῶ τὴν ἀλήθειάν σου ἐν τῷ στόματί μου. ὅτι εἶπας, εἰς τὸν αἰῶνα ἔλεος οἰκοδομηθήσεται, ἐν τοῖς οὐρανοῖς ἑτοιμασθήσεται ἡ ἀλήθειά σου. διεθέμην διαθήκην τοῖς ἐκλεκτοῖς μου, ὤμοσα Δαυῒδ τῷ δούλῳ μου. ἕως τοῦ αἰῶνος ἑτοιμάσω τὸ σπέρμα σου, καὶ οἰκοδομήσω εἰς γενεὰν καὶ γενεὰν τὸν θρόνον σου. ΔΙΑΨΑΛΜΑ. ἐξομολογήσονται οἱ οὐρανοὶ τὰ θαυμάσιά σου κύριε, καὶ τὴν ἀλήθειάν σου ἐν ἐκκλησίᾳ ἁγίων. [c] ὅτι τίς ἐν νεφέλαις ἰσωθήσεται τῷ κυρίῳ; καὶ τίς ὁμοιωθήσεται τῷ κυρίῳ ἐν υἱοῖς θεοῦ; ὁ θεὸς ἐνδοξαζόμενος ἐν βουλῇ ἁγίων, μέγας καὶ φοβερὸς ἐπὶ πάντας τοὺς περικύκλῳ αὐτοῦ. κύριε ὁ θεὸς τῶν δυνάμεων, τίς ὅμοιός σοι; δυνατὸς εἶ κύριε, καὶ ἡ ἀλήθειά σου κύκλῳ σου. σὺ δεσπόζεις τοῦ κράτους τῆς θαλάσσης, τὸν δὲ σάλον τῶν κυμάτων αὐτῆς σὺ καταπραΰνεις. σὺ ἐταπείνωσας ὡς τραυματίαν ὑπερήφανον, καὶ ἐν τῷ βραχίονι τῆς δυνάμεώς σου διεσκόρπισας τοὺς ἐχθρούς σου. σοί εἰσιν οἱ οὐρανοί, καὶ σή ἐστιν ἡ γῆ, τὴν οἰκουμένην καὶ τὸ πλήρωμα αὐτῆς σὺ ἐθεμελίωσας. [d] τὸν βορρᾶν καὶ θάλασσαν σὺ ἔκτισας, Θαβὼρ καὶ Ἑρμὼν ἐν τῷ ὀνόματί σου ἀγαλλιάσονται. σὸς ὁ βραχίων μετὰ δυναστείας. [e] κραταιωθήτω ἡ χείρ σου, ὑψωθήτω ἡ δεξιά σου. δικαιοσύνη καὶ κρίμα ἑτοιμασία τοῦ θρόνου σου. ἔλεος καὶ ἀλήθεια προπορεύσονται πρὸ προσώπου σου. μακάριος ὁ λαὸς ὁ γινώσκων ἀλαλαγμόν. κύριε ἐν τῷ φωτὶ τοῦ προσώπου σου πορεύσονται, καὶ ἐν τῷ ὀνόματί σου ἀγαλλιάσονται ὅλην τὴν ἡμέραν, καὶ ἐν τῇ δικαιοσύνῃ σου ὑψωθήσονται. ὅτι τὸ καύχημα τῆς δυνάμεως αὐτῶν σὺ εἶ, καὶ ἐν τῇ εὐδοκίᾳ σου ὑψωθήσεται τὸ κέρας ἡμῶν. ὅτι τοῦ κυρίου ἡ ἀντίληψις, καὶ τοῦ ἁγίου Ἰσραὴλ βασιλέως ἡμῶν. [f] τότε ἐλάλησας ἐν ὁράσει τοῖς υἱοῖς σου, καὶ εἶπας, ἐθέμην βοήθειαν ἐπὶ δυνατόν, ὕψωσα ἐκλεκτὸν ἐκ τοῦ λαοῦ μου. εὗρον Δαυῒδ τὸν δοῦλόν μου, [g] ἐν ἐλαίῳ ἁγίῳ ἔχρισα αὐτόν. ἡ γὰρ χείρ μου συναντιλήψεται αὐτῷ, καὶ ὁ βραχίων μου κατισχύσει αὐτόν. οὐκ ὠφελήσει ἐχθρὸς ἐν αὐτῷ, καὶ υἱὸς ἀνομίας [h] οὐ προσθήσει τοῦ κακῶσαι αὐτόν. καὶ συγκόψω ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ τοὺς ἐχθροὺς αὐτοῦ, καὶ τοὺς μισοῦντας αὐτὸν τροπώσομαι. καὶ ἡ ἀλήθειά μου καὶ τὸ ἔλεός μου μετ' αὐτοῦ, καὶ ἐν τῷ ὀνόματί μου ὑψωθήσεται τὸ κέρας αὐτοῦ. καὶ θήσομαι ἐν θαλάσσῃ χεῖρα αὐτοῦ, καὶ ἐν ποταμοῖς δεξιὰν αὐτοῦ. αὐτὸς ἐπικαλέσεταί με, πατήρ μου εἶ σύ, θεός μου καὶ ἀντιλήπτωρ τῆς σωτηρίας μου. κἀγὼ πρωτότοκον θήσομαι αὐτόν, [i] ὑψηλὸν παρὰ τοῖς βασιλεῦσι τῆς γῆς. εἰς τὸν αἰῶνα φυλάξω αὐτῷ τὸ ἔλεός μου, καὶ ἡ διαθήκη μου πιστὴ αὐτῷ. καὶ θήσομαι εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος τὸ σπέρμα αὐτοῦ, καὶ τὸν θρόνον αὐτοῦ ὡς τὰς ἡμέρας τοῦ οὐρανοῦ. ἐὰν ἐγκαταλίπωσιν οἱ υἱοὶ αὐτοῦ τὸν νόμον μου, καὶ τοῖς κρίμασί μου μὴ πορευθῶσιν. ἐὰν τὰ δικαιώματά μου βεβηλώσωσι, καὶ τὰς ἐντολάς μου μὴ φυλάξωσιν. ἐπισκέψομαι ἐν ῥάβδῳ τὰς ἀνομίας αὐτῶν, καὶ ἐν μάστιξι τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν. τὸ δὲ ἔλεός μου οὐ μὴ διασκεδάσω ἀπ' αὐτοῦ, μὴ ἀδικήσω ἐν τῇ ἀληθείᾳ μου, * οὐδὲ μὴ βεβηλώσω τὴν διαθήκην μου, καὶ τὰ ἐκπορευόμενα διὰ τῶν χειλέων

λέων μου, οὐ μὴ ἀθετήσω. ἅπαξ ὤμοσα ἐν τῷ ἁγίῳ μου, εἰ τῷ δαυὶδ ψεύσομαι. τὸ σπέρμα αὐτοῦ εἰς τὸν αἰῶνα μενεῖ, καὶ ὁ θρόνος αὐτοῦ ὡς ὁ ἥλιος ἐναντίον μου. καὶ ὡς ἡ σελήνη κατηρτισμένη εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ [λ] ὁ μάρτυς ἐν οὐρανῷ πιστός. ΔΙΑΨΑΛΜΑ. [μ] σὺ δὲ ἀπώσω καὶ ἐξουδένωσας, ἀνεβάλου τὸν χριστόν σου. κατέστρεψας τὴν διαθήκην τοῦ δούλου σου, ἐβεβήλωσας εἰς τὴν γῆν τὸ ἁγίασμα αὐτοῦ. καθεῖλες πάντας τοὺς φραγμοὺς αὐτοῦ. ἔθου τὰ ὀχυρώματα αὐτοῦ δειλίαν. διήρπασαν αὐτὸν πάντες οἱ διοδεύοντες ὁδόν, ἐγενήθη ὄνειδος τοῖς γείτοσιν αὐτοῦ. ὕψωσας τὴν δεξιὰν τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ, εὔφρανας πάντας τοὺς ἐχθροὺς αὐτοῦ. ἀπέστρεψας τὴν βοήθειαν τῆς ῥομφαίας αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἀντελάβου αὐτοῦ ἐν τῷ πολέμῳ. [ν] κατέλυσας ἀπὸ καθαρισμοῦ αὐτόν, τὸν θρόνον αὐτοῦ εἰς τὴν γῆν κατέρραξας. ἐσμίκρυνας [ξ] τὰς ἡμέρας τοῦ θρόνου αὐτοῦ, κατέχεας αὐτοῦ αἰσχύνην. ΔΙΑΨΑΛΜΑ. [ο] ἕως πότε κύριε ἀποστρέφῃ εἰς τέλος, ἐκκαυθήσεται ὡς πῦρ ἡ ὀργή σου; μνήσθητι τίς ἡ ὑπόστασίς μου. μὴ γὰρ ματαίως ἔκτισας πάντας τοὺς υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων; τίς ἐστιν ἄνθρωπος, ὃς ζήσεται καὶ οὐκ ὄψεται θάνατον, ῥύσεται τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἐκ χειρὸς ᾅδου; ΔΙΑΨΑΛΜΑ. ποῦ ἐστιν τὰ ἐλέη σου τὰ ἀρχαῖα κύριε, ἃ ὤμωσας τῷ δαυὶδ ἐν τῇ ἀληθείᾳ σου; μνήσθητι κύριε τοῦ ὀνειδισμοῦ τῶν δούλων σου, οὗ [π] ὑπέσχον ἐν τῷ κόλπῳ μου πολλῶν ἐθνῶν. οὗ ὠνείδισαν οἱ ἐχθροί σου κύριε, οὗ ὠνείδισαν τὸ [ρ] ἀντάλλαγμα τοῦ χριστοῦ σου. εὐλογητὸς κύριος εἰς τὸν αἰῶνα. γένοιτο γένοιτο. [σ]

[α] ἀνθρώπων.] Scholion. αἰθὰμ τῷ ζαραίτῃ. [β] [τὰ ἐλέη σου.] Aquila. ἔλεος κυρίου αἰῶνα ᾄσομαι. Symmachus. τὰ ἐλέη κυρίου εἰς τὸν αἰῶνα ᾄσω. Theodotio. vt LXX. [γ] [ὅτι τίς ἐν νεφέλαις.] S. τίς γὰρ ἐν αἰθέρι ἀντιπαραθήσει τῷ κυρίῳ ἐν υἱοῖς θεῶν; [δ] [τὸν βορρᾶν καὶ θάλασσαν.] A. βορρᾶν καὶ δεξιάν. Th. τὸν βορρᾶν καὶ νότον. S. εἰς βορρᾶν καὶ εἰς δεξιάν. [ε] [κραταιωθήτω ἡ χείρ σου.] S. ἀνίκητος ἡ χείρ σου, ὑψηλὴ ἡ δεξιά σου. [ζ] [τότε ἐλάλησας ἐν ὁράσει τοῖς υἱοῖς σου.] Sic Græci codices habēt. verior tamē lectio, ἐν ἁγίοις σου, S. Hieronymo visa est. vt in epist. ad Sun. [η] [ἐν ἐλέει ἁγίῳ ἔχρισα αὐτόν.] Ita legit S. Hieronymus in explicatione Isaiæ cap. LV. In cæteris vero libris est, ἐν ἐλαίῳ ἁγίῳ μου. item in cæteris editionibus. [θ] [οὐ προσθήσει τοῦ κακῶσαι.] Schol. οἱ ό. Σ. οὐ κακώσει αὐτόν. Θ. οὐ κακουχήσει. [ι] [ὑψηλὸν παρὰ τοῖς βασιλεῦσι.] A. ὕψιστον τοῖς βασιλεῦσι τῆς γῆς. S. ἀνώτατον τῶν βασιλέων τῆς γῆς. [κ] [οὐδὲ μὴ ἀδικήσω ἐν τῇ ἀληθείᾳ μου.] S. οὐ παραβήσομαι. A. οὐ ψεύσομαι. [λ] [ὁ μάρτυς.] S. διαμαρτυρόμενος. [μ] [σὺ δὲ ἀπώσω.] S. σὺ δὲ αὐτὸς ἀπεβάλου καὶ ἀπεδοκίμασας. ἐχολώθης πρὸς τὸν χριστόν σου. εἰς κατάραν ἔδωκας τὴν συνθήκην τοῦ δούλου σου. [ν] [κατέλυσας ἀπὸ καθαρισμοῦ.] S. ἀπέπαυσας τὴν καθαρότητα αὐτοῦ. [ξ] [τὰς ἡμέρας τοῦ θρόνου αὐτοῦ.] Sic legit S. Augustinus. & ita est in veteri Psalterio, & in Aethiopico. in alijs vero libris est, χρόνου. A. νεοτήτων αὐτοῦ. S. νεότητος αὐτοῦ. [ο] [ἕως πότε κύριε ἀποστρέφῃ εἰς τέλος.] S. ἕως τίνος κύριε ἀποκρυβήσῃ εἰς τέλος, φλεγήσεται ὡς πῦρ ὁ θυμός σου; [π] [οὗ ὑπέσχον.] S. ἐβάστασα ἐν τῷ κόλπῳ μου παμπόλλων ἐθνῶν. [ρ] [τὸ ἀντάλλαγμα τοῦ χριστοῦ σου.] S. τὰ ἴχνη. [σ] Schol. πεπλήρωται καθ' ἑβραίους καὶ ἡ τρίτη βίβλος τῶν ψαλμῶν, ἀρξαμένη ἀπὸ τοῦ οβ'. ψαλμοῦ.

Προσευχὴ [α] τοῦ μωυσῆ ἀνθρώπῳ τοῦ θεοῦ. ΠΘ'.

Κύριε καταφυγὴ ἐγενήθης ἡμῖν [β] ἐν γενεᾷ καὶ γενεᾷ. [γ] πρὸ τοῦ ὄρη γενηθῆναι καὶ πλασθῆναι τὴν γῆν καὶ τὴν οἰκουμένην, καὶ ἀπὸ τοῦ αἰῶνος [δ] ἕως τοῦ αἰῶνος σὺ εἶ. μὴ ἀποστρέψῃς ἄνθρωπον εἰς ταπείνωσιν, καὶ εἶπας, ἐπιστρέψατε υἱοὶ ἀνθρώπων; ὅτι χίλια ἔτη ἐν ὀφθαλμοῖς σου, ὡς ἡ ἡμέρα ἡ ἐχθὲς ἥτις διῆλθε, καὶ φυλακὴ ἐν νυκτί. τὰ ἐξουδενώματα αὐτῶν ἔτη ἔσονται, τὸ πρωῒ ὡσεὶ χλόη παρέλθοι, τὸ πρωῒ ἀνθήσαι καὶ παρέλθοι, τὸ ἑσπέρας ἀποπέσοι, σκληρυνθείη καὶ ξηρανθείη. ὅτι ἐξελίπομεν ἐν τῇ ὀργῇ σου; καὶ ἐν τῷ θυμῷ σου ἐταράχθημεν. [ε] ἔθου τὰς ἀνομίας ἡμῶν ἐνώπιόν σου, ὁ αἰὼν ἡμῶν εἰς φωτισμὸν τοῦ προσώπου σου. ὅτι πᾶσαι αἱ ἡμέραι ἡμῶν ἐξέλιπον, καὶ ἐν τῇ ὀργῇ σου ἐξελίπομεν. [ζ] τὰ ἔτη ἡμῶν ὡς ἀράχνη ἐμελέτων, αἱ ἡμέραι τῶν ἐτῶν ἡμῶν ἐν αὐτοῖς ἑβδομήκοντα ἔτη, ἐὰν δὲ ἐν δυναστείαις, ὀγδοήκοντα ἔτη, καὶ τὸ πλεῖον αὐτῶν κόπος καὶ πόνος. [η] ὅτι ἐπῆλθε πραΰτης ἐφ' ἡμᾶς, καὶ παιδευθησόμεθα. [θ] τίς γινώσκει τὸ κράτος τῆς ὀργῆς σου, [ι] καὶ ἀπὸ τοῦ φόβου τοῦ θυμοῦ σου ἐξαριθμήσασθαι; τὴν δεξιάν σου οὕτως γνώρισον, καὶ τοὺς [κ] πεπαιδευμένους τῇ καρδίᾳ ἐν σοφίᾳ. ἐπίστρεψον κύριε ἕως πότε, καὶ παρακλήθητι ἐπὶ τοῖς δούλοις σου. [λ] ἐνεπλήσθημεν τὸ πρωῒ τοῦ ἐλέους σου, καὶ ἠγαλλιασάμεθα καὶ εὐφράνθημεν. [μ] ἐν πάσαις ταῖς ἡμέραις ἡμῶν ~~εὐφρανθείημεν~~, ἀνθ' ὧν ἡμερῶν ἐταπείνωσας ἡμᾶς, ἐτῶν ὧν εἴδομεν κακά. καὶ ἴδε ἐπὶ τοὺς δούλους σου καὶ ἐπὶ τὰ ἔργα σου, καὶ ὁδήγησον τοὺς υἱοὺς αὐτῶν. καὶ ἔστω ἡ λαμπρότης κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν ἐφ' ἡμᾶς, καὶ τὰ ἔργα τῶν χειρῶν ἡμῶν [ν] κατεύθυνον ἐφ' ἡμᾶς.

[α] τοῦ μωυσῆ.] Scholion. μωυσῆς ἀνάληψις ἑρμηνεύεται. [β] [ἐν γενεᾷ καὶ γενεᾷ.] S. ἐν ἑκάστῃ γενεᾷ. [γ] [πρὸ τοῦ ὄρη γενηθῆναι.] Sic Græci libri habent. S. tamen Hieronymus scribit epist. CXXXIX. LXX. vertisse, firmarentur. [δ] [ἕως τοῦ αἰῶνος σὺ εἶ.] S. Hieronymus in epist. ad Sun. veram lectionem esse ait, Tu es Deus. cum Græcis autem libris conuenit vetus Psalterium & Romanum. [ε] [ἔθου τὰς ἀνομίας ἡμῶν] S. προσέθηκας τὰς ἀδικίας ἡμῶν ἄντικρύς σου, τὰς ἀμελείας ἡμῶν φαίνεσθαι τῷ προσώπῳ σου. [ζ] [τὰ ἔτη ἡμῶν.] Schol. οὕτω φησὶν ἡ ζωὴ ἡμῶν πᾶσα ἀσθενὴς ὡς τὰ ὑφάσματα τὰ ἀράχνια. μελέτην δὲ καλεῖ τὴν συνεχῆ ταλαιπωρίαν. [η] [ὅτι ἐπῆλθε πραΰτης] Aquila. ὅτι διεπέλασεν ἀνὴρ, καὶ ἐπετάσθη. S. [μη] θέντες γὰρ ἄφνω ἐκπεταννύμεθα. Theodotio. ὅτι ἐπῆλθε πραΰτης καὶ παιδευθησόμεθα. [θ] [τίς γινώσκει τὸ κράτος.] S. τίς οἶδεν τὴν ἰσχὺν τοῦ θυμοῦ σου, καὶ κατὰ τὸν φόβον σου τὴν ὀργήν σου. [ι] [καὶ ἀπὸ τοῦ φόβου τοῦ θυμοῦ σου ἐξαριθμήσασθαι;] Sic quoque Apollinarius,

τίς σεῦ ἀριθμήσειεν ἀμείλιχα δείματα θυμοῦ;

sic est in Aethiopico Psalterio, & in Arabico. cæteri vero libri habent, ἀπὸ τοῦ φόβου σου τὸν θυμόν σου ἐξαριθμήσασθαι. quod sequunt̄ editiones Latinæ. vidēdus S. Hieronymus in epist. ad Cyprianum, & Theodoretus in hunc locū. [κ] [πεπαιδευμένους.] In nōnullis libris est, πεπεδημένους. de quo S. Hieronymus in epist. CXXXIX. & S. Augustinus in hūc locū. [λ] [ἐνεπλήσθημεν τὸ πρωΐ.] Sch. ὁ χρόνος ἐνήλλακται παρὰ τοῖς ό. οἱ γὰρ λοιποὶ εἰρήκασιν, ἔμπλησον ἡμᾶς ἐν τῇ πρωΐᾳ ἐλέους σου, καὶ αἰνέσομεν, καὶ εὐφρανθησόμεθα ἐν πάσαις ταῖς ἡμέραις ἡμῶν. [μ] [ἐν πάσαις ταῖς ἡμέραις ἡμῶν.] In cæteris libris sequitur, εὐφρανθείημεν. quod abest etiā à metaphrasi Apollinarij. [ν] [κατεύθυνον ἐφ' ἡμᾶς.] Sic est in Romano Psalterio atque in Aethiopico. in alijs vero libris sequitur, καὶ τὸ ἔργον τῶν χειρῶν ἡμῶν κατεύθυνον. de quo S. Hieronymus in epist. CXXXIX. & S. Augustinus in hunc locum.

Αἶνος ᾠδῆς τῷ δαυίδ. ϟ΄.

Ὁ Κατοικῶν ἐν βοηθείᾳ τοῦ ὑψίστου, ἐν σκέπῃ τοῦ θεοῦ τοῦ οὐρανοῦ αὐλισθήσεται. ἐρεῖ τῷ κυρίῳ, ἀντιλήπτωρ μου εἶ καὶ καταφυγή μου, ὁ θεός μου ἐλπιῶ ἐπ᾽ αὐτόν. ὅτι αὐτὸς [a] ῥύσεταί σε ἐκ παγίδος θηρευτῶν, καὶ ἀπὸ [b] λόγου ταραχώδους. ἐν τοῖς μεταφρένοις αὐτοῦ ἐπισκιάσει σοι, καὶ ὑπὸ τὰς πτέρυγας αὐτοῦ ἐλπιεῖς. ὅπλῳ κυκλώσει σε ἡ ἀλήθεια αὐτοῦ, οὐ φοβηθήσῃ ἀπὸ φόβου νυκτερινοῦ, ἀπὸ βέλους πετομένου ἡμέρας, ἀπὸ πράγματος διαπορευομένου ἐν σκότει, [c] ἀπὸ συμπτώματος καὶ δαιμονίου μεσημβρινοῦ. [d] πεσεῖται ἐκ τοῦ κλίτους σου χιλιὰς, καὶ μυριὰς ἐκ δεξιῶν σου, πρὸς σὲ δὲ οὐκ ἐγγιεῖ. πλὴν τοῖς ὀφθαλμοῖς σου κατανοήσεις, καὶ ἀνταπόδοσιν ἁμαρτωλῶν ὄψει. ὅτι σὺ κύριε ἡ ἐλπίς μου, τὸν ὕψιστον ἔθου καταφυγήν σου. οὐ προσελεύσεται πρὸς σὲ κακὰ, καὶ μάστιξ οὐκ ἐγγιεῖ τῷ σκηνώματί σου. ὅτι τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ ἐντελεῖται περὶ σοῦ, τοῦ διαφυλάξαι σε ἐν πάσαις ταῖς ὁδοῖς σου. ἐπὶ χειρῶν ἀροῦσί σε, μή ποτε προσκόψῃς πρὸς λίθον τὸν πόδα σου. ἐπ᾽ ἀσπίδα καὶ βασιλίσκον ἐπιβήσῃ, καὶ καταπατήσεις λέοντα καὶ δράκοντα. ὅτι ἐπ᾽ ἐμὲ ἤλπισε, καὶ ῥύσομαι αὐτόν. σκεπάσω αὐτὸν, ὅτι ἔγνω τὸ ὄνομά μου. ἐπικαλέσεται πρὸς μὲ, καὶ εἰσακούσομαι αὐτοῦ, μετ᾽ αὐτοῦ εἰμι ἐν θλίψει, καὶ ἐξελοῦμαι αὐτὸν, καὶ δοξάσω αὐτόν. μακρότητι ἡμερῶν ἐμπλήσω αὐτὸν, καὶ δείξω αὐτῷ τὸ σωτήριόν μου.

a Ῥύσεταί σε ἐκ παγίδος.] In aliquibus libris ita est, & sic habet S. Hieronymus in Esai. cap. XXIII. In aliquot, ῥύσεταί με. quod habet Psalterium Arabicum, atque Aethiopicum. β [λόγου ταραχώδους.] Symmachus. ἐπηρείας. γ [ἀπὸ συμπτώματος. Aquila. ἀπὸ δηγμοῦ δαιμονίζοντος μεσημβρίας. S. συγκύρημα δαιμονιῶδες μεσημβρίας. δ [πεσεῖται ἐκ τοῦ κλίτους σου.] S. & A. ἐκ πλαγίου.

Ψαλμὸς [a] ᾠδῆς εἰς τὴν ἡμέραν τοῦ σαββάτου. ϟΑ΄.

Ἀγαθὸν τὸ ἐξομολογεῖσθαι τῷ κυρίῳ, καὶ ψάλλειν τῷ ὀνόματί σου ὕψιστε. τοῦ ἀναγγέλλειν τὸ πρωῒ τὸ ἔλεός σου, καὶ τὴν ἀλήθειάν σου κατὰ νύκτα, ἐν δεκαχόρδῳ ψαλτηρίῳ μετ᾽ ᾠδῆς ἐν κιθάρᾳ. ὅτι εὔφρανάς με κύριε ἐν τῷ ποιήματί σου, καὶ ἐν τοῖς ἔργοις τῶν χειρῶν σου ἀγαλλιάσομαι. ὡς ἐμεγαλύνθη τὰ ἔργα σου κύριε, σφόδρα [b] ἐβαθύνθησαν οἱ διαλογισμοί σου. ἀνὴρ ἄφρων οὐ γνώσεται, καὶ ἀσύνετος οὐ συνήσει ταῦτα. ἐν τῷ ἀνατεῖλαι τοὺς ἁμαρτωλοὺς ὡσεὶ χόρτον, [c] καὶ διέκυψαν πάντες οἱ ἐργαζόμενοι τὴν ἀνομίαν. ὅπως ἂν ἐξολοθρευθῶσιν εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος, σὺ δὲ ὕψιστος εἰς τὸν αἰῶνα κύριε. [d] ὅτι ἰδοὺ οἱ ἐχθροί σου ἀπολοῦνται, καὶ διασκορπισθήσονται πάντες οἱ ἐργαζόμενοι τὴν ἀνομίαν. καὶ ὑψωθήσεται ὡς μονοκέρωτος τὸ κέρας μου, καὶ τὸ γῆράς μου [e] ἐν ἐλαίῳ πίονι. [z] καὶ ἐπεῖδεν ὁ ὀφθαλμός μου ἐν τοῖς ἐχθροῖς μου, καὶ ἐν τοῖς ἐπανισταμένοις ἐπ᾽ ἐμὲ πονηρευομένοις ἀκούσεται τὸ οὖς μου. δίκαιος ὡς φοῖνιξ ἀνθήσει, ὡσεὶ κέδρος ἡ ἐν τῷ λιβάνῳ πληθυνθήσεται. [h] πεφυτευμένοι ἐν τῷ οἴκῳ κυρίου, ἐν ταῖς αὐλαῖς τοῦ θεοῦ ἡμῶν ἐξανθήσουσιν. τότε [th] πληθυνθήσονται ἐν γήρει πίονι, καὶ [i] εὐπαθοῦντες ἔσονται τοῦ ἀναγγεῖλαι. ὅτι εὐθὴς κύριος ὁ θεός μου, καὶ οὐκ ἔστιν ἀδικία ἐν αὐτῷ.

a Ψαλμὸς ᾠδῆς.] Scholion. ἐν ἄλλῳ, ἀνεπίγραφος παρ᾽ ἑβραίοις. β [σφόδρα ἐβαθύνθησαν.] Schol. Σ. σφόδρα βαθεῖς. A. καὶ Θ. ἐβαθύνθησαν. γ [διέκυψαν.] Aquila. ἤνθησαν. δ [ὅτι ἰδοὺ οἱ ἐχθροί σου ἀπολοῦνται.] Ita legit S. Augustinus, quæ lectio est etiam in Romano Psalterio, & in Aethiopico. in alijs vero libris proxime antecedit, ὅτι ἰδοὺ οἱ ἐχθροί σου κύριε. ε [ἐν ἐλέῳ πίονι.] Sic etiam habent editiones Latinæ, & S. Augustinus. in alijs libris est, ἐν ἐλαίῳ. Sch. Σ. ἡ παλαίωσίς μου, ὡς ἐλαία εὐθαλής. Aliud Sch. καὶ κατὰ τοὺς ό. οἱονεί τινι ἐλαίῳ πιανθήσομαι τῇ θυμηδίᾳ. ζ [καὶ ἐπεῖδεν ὁ ὀφθαλμός μου.] Schol. Σ. Θ. αὐτὸς ὁ ἑβραῖος, ἐπόψεται. η [πεφυτευμένοι.] Schol. οἱ ἕτεροι, μεταφυτευθέντες. θ [ἔτι πληθυνθήσονται.] A. ἔτι γεννηματίζοντες ἐν πολιᾷ πίονες. S. ἔτι πληθυνθήσονται ἐν γήρει πίονες Theodotio. ἔτι καρποφορήσουσι γηρῶντες πίονες. V. editio. ἔτι γεννηματίσουσι. VI. editio. ἔτι πληθυνθήσονται. Theodoretus. Σ. ἔτι καρποφορήσουσι γηρῶντες πίονες, καὶ εὐθαλεῖς ἔσονται ἀπαγγέλλοντες ὅτι ὀρθὸς κύριος ὁ περιφρουρῶν με, καὶ οὐκ ἔστιν ἀδικία ἐν αὐτῷ. ι [εὐπαθοῦντες.] Sch. εὐπαθεῖν, τουτέστι σφριγᾶν καὶ ἀκμάζειν.

Εἰς τὴν ἡμέραν τοῦ προσαββάτου, ὅτε κατῴκισται ἡ γῆ, αἶνος ᾠδῆς τῷ δαυίδ. ϟΒ΄.

Ὁ Κύριος ἐβασίλευσεν, εὐπρέπειαν ἐνεδύσατο, ἐνεδύσατο κύριος δύναμιν καὶ περιεζώσατο. καὶ γὰρ ἐστερέωσε τὴν οἰκουμένην, ἥτις οὐ σαλευθήσεται. ἕτοιμος ὁ θρόνος σου ἀπὸ τότε, ἀπὸ τοῦ αἰῶνος σὺ εἶ. ἐπῆραν οἱ ποταμοὶ κύριε, [a] ἐπῆραν οἱ ποταμοὶ φωνὰς αὐτῶν, ἀπὸ φωνῶν ὑδάτων πολλῶν. θαυμαστοὶ οἱ μετεωρισμοὶ τῆς θαλάσσης. θαυμαστὸς ἐν ὑψηλοῖς ὁ κύριος. τὰ μαρτύριά σου ἐπιστώθησαν σφόδρα. τῷ οἴκῳ σου πρέπει ἁγίασμα κύριε, εἰς μακρότητα ἡμερῶν.

a Ἐπῆραν οἱ ποταμοὶ φωνὰς αὐτῶν.] Ita habet Romanū Psalterium, & Aethiopicum. sic etiam legit S. Augustinus. in alijs vero libris sequitur, ἀροῦσιν οἱ ποταμοὶ ἐπιτρίψεις αὐτῶν. Scholion. A. ἐπαρῶσι ποταμοὶ βάθη αὐτῶν. οἱ ό. A. φωνήν. Θ. οἱ λοιποὶ, φωνάς.

Ψαλμὸς [a] τῷ δαυὶδ τετράδι σαββάτου. ϟΓ.

Θεὸς ἐκδικήσεων κύριος, ὁ θεὸς ἐκδικήσεων [b] ἐπαρρησιάσατο. ὑψώθητι ὁ κρίνων τὴν γῆν, ἀπόδος ἀνταπόδοσιν τοῖς ὑπερηφάνοις. ἕως πότε ἁμαρτωλοὶ κύριε, ἕως πότε ἁμαρτωλοὶ καυχήσονται; φθέγξονται καὶ λαλήσουσιν ἀδικίαν, λαλήσουσι πάντες οἱ ἐργαζόμενοι τὴν ἀνομίαν. τὸν λαόν σου κύριε ἐταπείνωσαν, καὶ τὴν κληρονομίαν σου ἐκάκωσαν. [c] χήραν καὶ ὀρφανὸν ἀπέκτειναν, καὶ προσήλυτον ἐφόνευσαν. καὶ εἶπαν, οὐκ ὄψεται κύριος, οὐδὲ συνήσει ὁ θεὸς τοῦ ἰακώβ. σύνετε

δὴ ἄφρονες ἐν τῷ λαῷ, καὶ μωροί, ποτὲ φρονήσατε. ὁ φυτεύσας τὸ οὖς, οὐχὶ ἀκούει; ἢ ὁ πλάσας τὸν ὀφθαλμόν, οὐχὶ κατανοεῖ; ὁ παιδεύων ἔθνη, οὐχὶ ἐλέγξει; ὁ διδάσκων ἄνθρωπον γνῶσιν; κύριος γινώσκει τοὺς διαλογισμοὺς τῶν ἀνθρώπων, ὅτι εἰσὶ μάταιοι. μακάριος ὁ ἄνθρωπος ὃν ἂν σὺ παιδεύσῃς κύριε, καὶ ἐκ τοῦ νόμου σου διδάξῃς αὐτόν. τοῦ πραῦναι αὐτῷ ἀφ᾽ ἡμερῶν πονηρῶν, ἕως οὗ ὀρυγῇ τῷ ἁμαρτωλῷ βόθρος. ὅτι οὐκ ἀπώσεται κύριος τὸν λαὸν αὐτοῦ, καὶ τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ οὐκ ἐγκαταλείψει. ἕως οὗ δικαιοσύνη ἐπιστρέψῃ εἰς κρίσιν, [δ] καὶ ἐχόμενοι αὐτῆς πάντες οἱ εὐθεῖς τῇ καρδίᾳ. ΔΙΑΨΑΛΜΑ. [ε] τίς ἀναστήσεταί μοι ἐπὶ πονηρευομένους, ἢ [ζ] τίς συμπαραστήσεταί μοι ἐπὶ τοὺς ἐργαζομένους τὴν ἀνομίαν; εἰ μὴ ὅτι κύριος ἐβοήθησέ μοι, παραβραχὺ παρῴκησε τῷ ᾅδῃ ἡ ψυχή μου. εἰ ἔλεγον σεσάλευται ὁ πούς μου, τὸ ἔλεός σου κύριε ἐβοήθει μοι. κύριε κατὰ τὸ πλῆθος τῶν ὀδυνῶν μου ἐν τῇ καρδίᾳ μου, [η] αἱ παρακλήσεις σου ἠγάπησαν τὴν ψυχήν μου. [θ] μὴ συμπροσέσται σοι θρόνος ἀνομίας, ὁ πλάσσων κόπον ἐπὶ προστάγματι. θηρεύσουσιν ἐπὶ ψυχὴν δικαίου, καὶ αἷμα ἀθῷον καταδικάσονται. καὶ ἐγένετό μοι κύριος εἰς καταφυγήν, καὶ ὁ θεός μου εἰς βοηθὸν ἐλπίδος μου. καὶ ἀποδώσει αὐτοῖς τὴν ἀνομίαν αὐτῶν, καὶ τὴν πονηρίαν αὐτῶν, ἀφανιεῖ αὐτοὺς κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν.

[α] Ψαλμὸς τῷ δαυίδ.] Scholion. ἀνεπίγραφος παρὰ τοῖς γ΄. καὶ ε΄. καὶ ϛ΄. [β] [ἐπαρρησιάσατο] Aquila. ἐπιφάνηθι. [γ] [χήραν καὶ ὀρφανόν.] Theodotio. χήραν καὶ ὀρφανοὺς ἐφόνευσαν, καὶ προσήλυτον ἐκάκωσαν. [δ] [καὶ ἐχόμενοι αὐτῆς.] A. Th. καὶ ὀπίσω μου. [ε] [τίς ἀναστήσεταί μοι.] A. & Th. τίς ἀναστήσεταί μοι. Symmachus. τίς ἀναστήσεται ὑπὲρ ἐμοῦ πρὸς κακούργους. [ζ] [τίς συμπαραστήσεταί μοι.] ˋ. τίς ἐνστήσεται ὑπὲρ ἐμοῦ πρὸς ἐργάτας ἀδικίας; [η] [αἱ παρακλήσεις σου ἠγάπησαν τὴν ψυχήν μου.] In alijs libris est, εὔφραναν. Didymus in lib. de spiritu sancto, interprete S. Hieronymo, vtramq. lectionem agnoscit. [θ] [μὴ συμπροσέσται σοι.] A. μὴ μεθέξει σου θρόνος ἐπιβουλῆς, ὁ πλάσσων κόπον ἐπὶ ἀκριβασμόν. S. μὴ συναφθήσεταί σοι θρόνος ἐπηρείας ὁ πλάσσων ταλαιπωρίαν κατὰ προστάγματος. Th. vt LXX.

Αἶνος ᾠδῆς τῷ δαυίδ. ϞΔ΄.

ΔΕῦτε ἀγαλλιασώμεθα τῷ κυρίῳ, ἀλαλάξωμεν τῷ θεῷ τῷ σωτῆρι ἡμῶν. προφθάσωμεν τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἐν ἐξομολογήσει, καὶ ἐν ψαλμοῖς ἀλαλάξωμεν αὐτῷ. ὅτι θεὸς μέγας κύριος, καὶ βασιλεὺς μέγας [α] ἐπὶ πάντας τοὺς θεούς. ὅτι οὐκ ἀπώσεται κύριος τὸν λαὸν αὐτοῦ, ὅτι ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ τὰ πέρατα τῆς γῆς, καὶ τὰ ὕψη τῶν ὀρέων αὐτοῦ ἐστιν. ὅτι αὐτοῦ ἐστιν ἡ θάλασσα καὶ αὐτὸς ἐποίησεν αὐτήν, καὶ τὴν ξηρὰν αἱ χεῖρες αὐτοῦ ἔπλασαν. δεῦτε προσκυνήσωμεν καὶ προσπέσωμεν αὐτῷ, καὶ κλαύσωμεν ἐναντίον κυρίου τοῦ ποιήσαντος ἡμᾶς. ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ θεὸς ἡμῶν, καὶ ἡμεῖς λαὸς νομῆς αὐτοῦ, καὶ πρόβατα χειρὸς αὐτοῦ. σήμερον ἐὰν τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκούσητε, μὴ σκληρύνητε τὰς καρδίας ὑμῶν, ὡς ἐν τῷ παραπικρασμῷ, κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ πειρασμοῦ ἐν τῇ ἐρήμῳ, οὗ ἐπείρασάν με οἱ πατέρες ὑμῶν. ἐδοκίμασαν, καὶ εἶδον τὰ ἔργα μου. [β] τεσσαράκοντα ἔτη προσώχθισα τῇ γενεᾷ ἐκείνῃ, καὶ εἶπα, ἀεὶ πλανῶνται τῇ καρδίᾳ, καὶ αὐτοὶ οὐκ ἔγνωσαν τὰς ὁδούς μου. ὡς ὤμοσα ἐν τῇ ὀργῇ μου, εἰ εἰσελεύσονται εἰς τὴν [γ] κατάπαυσίν μου.

[α] Ἐπὶ πάντας τοὺς θεούς, ὅτι οὐκ ἀπώσεται κύριος τὸν λαὸν αὐτοῦ.] In alijs libris est tantum, ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν. Scholion. καὶ βασιλεὺς μέγας ἐπὶ πάντας τοὺς θεούς, οὗ ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ ἐξιχνιασμοὶ γῆς. Σ. καὶ βασιλεὺς μέγας ἐπάνω πάντων τῶν θεῶν, οὗ ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ κατώτατα γῆς. Θ. καὶ οἱ ό. καὶ βασιλεὺς μέγας ἐπὶ πάντας τοὺς θεούς. [β] [τεσσαράκοντα ἔτη προσώχθισα.] Aquila. & Symmachus τεσσαράκοντα ἔτη δυσηρεστήθην. Scholion. δεῖ ἀναγινώσκειν, ἐδοκίμασάν με καὶ εἶδον τὰ ἔργα μου τεσσαράκοντα ἔτη. εἶτα ἐπιφέρειν ὡς ἀπὸ ἄλλης ἀρχῆς, διὸ προσώχθισα. [γ] [εἰς τὴν κατάπαυσίν μου.] Sch. οἱ ἄλλοι, ἀνάπαυσιν.

Ὅτε ὁ οἶκος ᾠκοδόμηται μετὰ τὴν αἰχμαλωσίαν, ᾠδὴ [α] τῷ δαυίδ. ϞΕ΄.

ΑΣατε τῷ κυρίῳ ᾆσμα καινόν, ᾄσατε τῷ κυρίῳ πᾶσα ἡ γῆ, ᾄσατε τῷ κυρίῳ, εὐλογήσατε τὸ ὄνομα αὐτοῦ, εὐαγγελίζεσθε ἡμέραν ἐξ ἡμέρας τὸ σωτήριον αὐτοῦ. ἀναγγείλατε ἐν τοῖς ἔθνεσι τὴν δόξαν αὐτοῦ, ἐν πᾶσι τοῖς λαοῖς τὰ θαυμάσια αὐτοῦ. ὅτι μέγας κύριος καὶ αἰνετὸς σφόδρα, φοβερός ἐστιν ἐπὶ πάντας τοὺς θεούς. ὅτι πάντες [β] οἱ θεοὶ τῶν ἐθνῶν δαιμόνια, ὁ δὲ κύριος τοὺς οὐρανοὺς ἐποίησεν. ἐξομολόγησις καὶ ὡραιότης ἐνώπιον αὐτοῦ, ἁγιωσύνη καὶ μεγαλοπρέπεια ἐν τῷ ἁγιάσματι αὐτοῦ. ἐνέγκατε τῷ κυρίῳ αἱ πατριαὶ τῶν ἐθνῶν, ἐνέγκατε τῷ κυρίῳ δόξαν καὶ τιμήν, ἐνέγκατε τῷ κυρίῳ δόξαν ὀνόματι αὐτοῦ, ἄρατε θυσίας καὶ εἰσπορεύεσθε εἰς τὰς αὐλὰς αὐτοῦ. προσκυνήσατε τῷ κυρίῳ ἐν αὐλῇ ἁγίᾳ αὐτοῦ, [γ] σαλευθήτω ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ πᾶσα ἡ γῆ. εἴπατε ἐν τοῖς ἔθνεσιν, [δ] ὁ κύριος ἐβασίλευσε, καὶ γὰρ κατώρθωσε τὴν οἰκουμένην, ἥτις οὐ σαλευθήσεται, κρινεῖ λαοὺς ἐν εὐθύτητι. εὐφραινέσθωσαν οἱ οὐρανοὶ καὶ ἀγαλλιάσθω ἡ γῆ, [ε] σαλευθήτω ἡ θάλασσα, καὶ τὸ πλήρωμα αὐτῆς. [ζ] χαρήσεται τὰ πεδία, καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς. τότε [η] ἀγαλλιάσονται πάντα τὰ ξύλα τοῦ δρυμοῦ πρὸ προσώπου τοῦ κυρίου, ὅτι ἔρχεται, ὅτι ἔρχεται κρῖναι τὴν γῆν. κρινεῖ τὴν οἰκουμένην ἐν δικαιοσύνῃ, καὶ λαοὺς ἐν τῇ ἀληθείᾳ αὐτοῦ.

[α] Τῷ δαυίδ.] Scholion. ἀνεπίγραφος παρὰ τοῖς γ΄. καὶ ε΄. καὶ ϛ΄. [β] [οἱ θεοὶ τῶν ἐθνῶν δαιμόνια.] Symmachus. ἀνύπαρκτοι. Aquila. ἐπίπλαστοι. [γ] [σαλευθήτω.] A. ὠδινήσατε. [δ] [κύριος ἐβασίλευσε.] Quod est in hymno Ecclesiastico, Regnauit a ligno Deus, est itidem in Psalterio Romano, & in veteri. & legitur à Cypriano, Iustino martyre, Tertulliano, & Leone Papa. S. κύριος ἐβασίλευσεν καὶ ἥδρασεν τὴν οἰκουμένην ἀπερίτρεπτον. [ε] [σαλευθήτω ἡ θάλασσα.] Theodotio. & S. ἤχησεν ἡ θάλασσα σὺν πληρώματι αὐτῆς. [ζ] [χαρήσεται.] S. γαυριάσει ἀγρός. [η] [ἀγαλλιάσονται] A. αἰνέσουσιν.

Τῷ δαυὶδ ὅτε ἡ γῆ αὐτοῦ καθίσταται. Ϟϛ΄.

ΟΚύριος ἐβασίλευσεν, ἀγαλλιάσθω ἡ γῆ, εὐφρανθήτωσαν νῆσοι πολλαί. νεφέλη καὶ γνόφος κύκλῳ αὐτοῦ, δικαιοσύνη καὶ κρίμα κατόρθωσις

 τοῦ θρό-

τοῦ θρόνου αὐτοῦ. πῦρ ἐναντίον αὐτοῦ προπορεύσεται, καὶ φλογιεῖ κύκλῳ τοὺς ἐχθροὺς αὐτοῦ. ἔφαναν αἱ ἀστραπαὶ αὐτοῦ τῇ οἰκουμένῃ, εἶδε καὶ ἐσαλεύθη ἡ γῆ. τὰ ὄρη ὡσεὶ κηρὸς ἐτάκησαν ἀπὸ προσώπου κυρίου, ἀπὸ προσώπου κυρίου πάσης τῆς γῆς. ἀνήγγειλαν οἱ οὐρανοὶ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ, καὶ εἴδοσαν πάντες οἱ λαοὶ τὴν δόξαν αὐτοῦ. αἰσχυνθήτωσαν πάντες οἱ προσκυνοῦντες τοῖς γλυπτοῖς, οἱ ἐγκαυχώμενοι ἐν τοῖς εἰδώλοις αὐτῶν. προσκυνήσατε αὐτῷ πάντες ἄγγελοι αὐτοῦ. ἤκουσε καὶ εὐφράνθη σιών, καὶ ἠγαλλιάσαντο αἱ θυγατέρες τῆς ἰουδαίας, ἕνεκεν τῶν κριμάτων σου κύριε. ὅτι σὺ εἶ κύριος ὁ ὕψιστος ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν, σφόδρα ὑπερυψώθης ὑπὲρ πάντας τοὺς θεούς. οἱ ἀγαπῶντες τὸν κύριον, [a] μισεῖτε πονηρόν. φυλάσσει κύριος τὰς ψυχὰς τῶν ὁσίων αὐτοῦ, [b] ἐκ χειρὸς ἁμαρτωλῶν ῥύσεται αὐτούς. φῶς ἀνέτειλε τῷ δικαίῳ, καὶ τοῖς εὐθέσι τῇ καρδίᾳ εὐφροσύνη. εὐφράνθητε δίκαιοι ἐν τῷ κυρίῳ, καὶ ἐξομολογεῖσθε τῇ μνήμῃ τῆς ἁγιωσύνης αὐτοῦ.

[a] Μισεῖτε πονηρόν.] Scholion. ἡ ε'. ἡ ς'. Α. Θ. ὁμοίως τοῖς ο'. Σ. κακόν. [b] [ἐκ χειρὸς ἁμαρτωλῶν.] Aquila. ἀσεβῶν. Symmachus. παρανόμων. Theodotio. ἁμαρτωλοῦ.

Ψαλμὸς τῷ δαυίδ. ϞΖ'.

Ἄσατε τῷ κυρίῳ ᾆσμα καινόν, ὅτι θαυμαστὰ ἐποίησεν ὁ κύριος. [a] ἔσωσεν αὐτῷ ἡ δεξιὰ αὐτοῦ, καὶ ὁ βραχίων ὁ ἅγιος αὐτοῦ. ἐγνώρισε κύριος τὸ σωτήριον αὐτοῦ, ἐναντίον τῶν ἐθνῶν ἀπεκάλυψε τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ. ἐμνήσθη τοῦ ἐλέους αὐτοῦ τῷ ἰακώβ, καὶ τῆς ἀληθείας αὐτοῦ τῷ οἴκῳ ἰσραήλ. εἴδοσαν πάντα τὰ πέρατα τῆς γῆς τὸ σωτήριον τοῦ θεοῦ ἡμῶν. ἀλαλάξατε τῷ θεῷ πᾶσα ἡ γῆ, ᾄσατε καὶ ἀγαλλιᾶσθε καὶ ψάλατε. ψάλατε τῷ κυρίῳ ἐν κιθάρᾳ, ἐν κιθάρᾳ καὶ φωνῇ ψαλμοῦ, ἐν σάλπιγξιν ἐλαταῖς, καὶ φωνῇ σάλπιγγος κερατίνης. ἀλαλάξατε [b] ἐνώπιον τοῦ βασιλέως κυρίῳ, [c] σαλευθήτω ἡ θάλασσα καὶ τὸ πλήρωμα αὐτῆς, ἡ οἰκουμένη καὶ οἱ κατοικοῦντες αὐτήν. ποταμοὶ κροτήσουσι χειρὶ ἐπὶ τὸ αὐτό, τὰ [d] ὄρη ἀγαλλιάσονται, ὅτι ἥκει κρῖναι τὴν γῆν. κρινεῖ τὴν οἰκουμένην ἐν δικαιοσύνῃ, καὶ λαοὺς ἐν εὐθύτητι.

[a] Εσωσεν αὐτῷ.] Sic quoq. eſt in commentarijs Græcis. in alijs libris, ἔσωσεν αὐτόν. [b] [ἐνώπιον τοῦ βασιλέως κυρίῳ.] Sic etiam eſt in Romano Pſalterio. cæteri vero libri habent, κυρίου. [c] [σαλευθήτω ἡ θάλασσα.] Symmachus. ἠχείτω ἡ θάλασσα σὺν πληρώματι αὐτῆς. [d] [ὄρη ἀγαλλιάσονται.] in cæteris libris ſequitur, ἀπὸ προσώπου κυρίου ὅτι ἔρχεται. quod nec eſt in Aethiopico Pſalterio. in fine autem Pſalmi xcv. id habent omnia exemplaria Græca, & cæteræ editiones. Hoc vero loco, nec vetus Pſalterium, nec Gallicanum, nec Latina vulgata editio geminant, Quoniam venit.

Ψαλμὸς τῷ δαυίδ. ϞΗ'.

Ὁ Κύριος ἐβασίλευσεν, ὀργιζέσθωσαν λαοί. ὁ καθήμενος ἐπὶ τῶν χερουβίμ, σαλευθήτω ἡ γῆ. κύριος ἐν σιὼν μέγας, καὶ ὑψηλός ἐστιν ἐπὶ πάντας τοὺς λαούς. ἐξομολογησάσθωσαν τῷ ὀνόματί σου τῷ μεγάλῳ, ὅτι φοβερὸν καὶ ἅγιόν ἐστιν, [a] καὶ τιμὴ βασιλέως κρίσιν ἀγαπᾷ. σὺ ἡτοίμασας εὐθύτητας, κρίσιν καὶ δικαιοσύνην ἐν ἰακὼβ σὺ ἐποίησας. ὑψοῦτε κύριον τὸν θεὸν ἡμῶν, καὶ προσκυνεῖτε τῷ ὑποποδίῳ τῶν ποδῶν αὐτοῦ, ὅτι ἅγιός ἐστι. μωυσῆς [b] καὶ ἀαρὼν ἐν τοῖς ἱερεῦσιν αὐτοῦ, καὶ σαμουὴλ ἐν τοῖς ἐπικαλουμένοις τὸ ὄνομα αὐτοῦ. ἐπεκαλοῦντο τὸν κύριον, καὶ αὐτὸς [c] εἰσήκουεν, ἐν στύλῳ νεφέλης ἐλάλει πρὸς αὐτούς. ἐφύλασσον τὰ μαρτύρια αὐτοῦ, καὶ τὰ προστάγματα ἃ ἔδωκεν αὐτοῖς. κύριε ὁ θεὸς ἡμῶν, σὺ ἐπήκουες αὐτῶν. ὁ θεός, εὐίλατος ἐγίνου αὐτοῖς, [d] καὶ ἐκδικῶν ἐπὶ πάντα τὰ ἐπιτηδεύματα αὐτῶν. ὑψοῦτε κύριον τὸν θεὸν ἡμῶν, καὶ προσκυνεῖτε εἰς ὄρος ἅγιον αὐτοῦ, ὅτι ἅγιος κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν.

[a] Καὶ τιμὴ βασιλέως.] Symmachus. ἰσχὺν βασιλεὺς τοῦ κρίματος ἀγαπᾷ. Aquila. καὶ κράτος βασιλέως κρίσιν ἠγάπησεν. [b] [ἀαρών.] Scholion. ἀαρὼν ἑρμηνεύεται ὄρος δυνάμεως. [c] [εἰσήκουεν.] Schol. ἡ ε'. Σ. Θ. ὁμοίως τοῖς ο'. Α. ἐπακούσεται αὐτῶν. ἡ ς'. ἐπήκουσεν. [d] [καὶ ἐκδικῶν.] Schol. καὶ ἔκδικος ἐπὶ ταῖς ἐπηρείαις αὐτῶν.

Ψαλμὸς εἰς ἐξομολόγησιν. ϞΘ'.

Ἀλαλάξατε τῷ κυρίῳ πᾶσα ἡ γῆ, δουλεύσατε τῷ κυρίῳ ἐν εὐφροσύνῃ. εἰσέλθατε ἐνώπιον αὐτοῦ [a] ἐν ἀγαλλιάσει, γνῶτε ὅτι κύριος αὐτός ἐστιν ὁ θεός. [b] αὐτὸς ἐποίησεν ἡμᾶς, καὶ οὐχ ἡμεῖς, λαὸς αὐτοῦ καὶ πρόβατα τῆς νομῆς αὐτοῦ. εἰσέλθατε εἰς τὰς πύλας αὐτοῦ ἐν ἐξομολογήσει, τὰς αὐλὰς αὐτοῦ ἐν ὕμνοις. ἐξομολογεῖσθε αὐτῷ, αἰνεῖτε τὸ ὄνομα αὐτοῦ. ὅτι χρηστὸς κύριος, εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ, καὶ ἕως γενεᾶς καὶ γενεᾶς ἡ ἀλήθεια αὐτοῦ.

[a] Εν ἀγαλλιάσει.] Symmachus. μετ' εὐφημίας. Aquila. ἐν αἰνέσει. [b] [αὐτὸς ἐποίησεν ἡμᾶς.] Symmachus. αὐτὸς ἐποίησεν ἡμᾶς, οὐκ ὄντας.

[a] Ψαλμὸς τῷ δαυίδ. Ρ'.

Ἔλεος καὶ κρίσιν ᾄσομαί σοι κύριε. [b] ψαλῶ καὶ συνήσω ἐν ὁδῷ ἀμώμῳ. πότε ἥξεις πρός με; διεπορευόμην ἐν ἀκακίᾳ καρδίας μου, ἐν μέσῳ τοῦ οἴκου μου. οὐ προεθέμην πρὸ ὀφθαλμῶν μου πρᾶγμα παράνομον, ποιοῦντας παραβάσεις ἐμίσησα. οὐκ ἐκολλήθη ~~μοι καρδία σκαμβή~~, ἐκκλίνοντος ἀπ' ἐμοῦ τοῦ πονηροῦ οὐκ ἐγίνωσκον. τὸν καταλαλοῦντα λάθρα τοῦ πλησίον αὐτοῦ, τοῦτον ἐξεδίωκον. ὑπερηφάνῳ ὀφθαλμῷ καὶ ἀπλήστῳ καρδίᾳ, τούτῳ οὐ συνήσθιον. οἱ ὀφθαλμοί μου ἐπὶ τοὺς πιστοὺς τῆς γῆς, τοῦ συγκαθῆσθαι αὐτοὺς μετ' ἐμοῦ. πορευόμενος ἐν ὁδῷ ἀμώμῳ, οὗτός μοι ἐλειτούργει. οὐ κατῴκει ἐν μέσῳ τῆς οἰκίας μου, ποιῶν ὑπερηφανίαν. λαλῶν ἄδικα, οὐ κατεύθυνεν ἐναντίον τῶν ὀφθαλμῶν μου. εἰς τὰς πρωΐας ἀπέκτεινον πάντας τοὺς ἁμαρτωλοὺς τῆς γῆς, τοῦ ἐξολοθρεῦσαι

θρεῦσαι ἐκ πόλεως κυρίου πάντας τοὺς ἐργαζομένους τὴν ἀδικίαν.

α Ψαλμὸς τῷ δαυίδ.]Scholion.ἔνια τῶν ἀντιγράφων ἔχει, τετράδι σαββάτου. πλὴν οὔτε παρὰ τῷ ἑβραίῳ, οὔτε παρὰ τοῖς ἄλλοις ἑρμηνευταῖς, οὔτε παρὰ τοῖς.ό. εὕρηται. β [ψαλῶ καὶ συνήσω.]Symmachus.μελῳδήσω.ἐννοήσω ὁδὸν ἄμωμον.

Προσευχὴ τῷ πτωχῷ, ὅταν ἀκηδιάσῃ, καὶ ἐναντίον κυρίου ἐκχέῃ τὴν δέησιν αὐτοῦ.
ΡΑ΄.

Κύριε εἰσάκουσον τῆς προσευχῆς μου, καὶ ἡ α κραυγή μου πρὸς σὲ ἐλθέτω. μὴ ἀποστρέψῃς τὸ πρόσωπόν σου ἀπ᾽ ἐμοῦ. ἐν ᾗ ἂν ἡμέρᾳ θλίβομαι, κλῖνον πρός με τὸ οὖς σου. ἐν ᾗ ἂν ἡμέρᾳ ἐπικαλέσωμαί σε, ταχὺ εἰσάκουσόν μου. ὅτι ἐξέλιπον ὡσεὶ καπνὸς αἱ ἡμέραι μου, β καὶ τὰ ὀστᾶ μου ὡσεὶ φρύγιον συνεφρύγησαν. ἐπλήγην ὡσεὶ χόρτος, καὶ ἐξηράνθη ἡ καρδία μου, ὅτι ἐπελαθόμην τοῦ φαγεῖν τὸν ἄρτον μου. ἀπὸ φωνῆς τοῦ στεναγμοῦ μου, ἐκολλήθη τὸ ὀστοῦν μου τῇ σαρκί μου. ὡμοιώθην πελεκᾶνι ἐρημικῷ, ἐγενήθην ὡσεὶ νυκτικόραξ γ ἐν οἰκοπέδῳ. ἠγρύπνησα, καὶ ἐγενήθην ὡσεὶ στρουθίον μονάζον ἐπὶ δώματι. ὅλην τὴν ἡμέραν ὠνείδιζόν με οἱ ἐχθροί μου, καὶ οἱ δ ἐπαινοῦντές με κατ᾽ ἐμοῦ ὤμνυον. ὅτι σποδὸν ὡσεὶ ἄρτον ἔφαγον, καὶ τὸ πόμα μου μετὰ κλαυθμοῦ ἐκίρνων. ἀπὸ προσώπου τῆς ὀργῆς σου καὶ τοῦ θυμοῦ σου, ὅτι ἐπάρας κατέρραξάς με. αἱ ἡμέραι μου ὡσεὶ σκιὰ ἐκλίθησαν, κἀγὼ ὡσεὶ χόρτος ἐξηράνθην. σὺ δὲ κύριε εἰς τὸν αἰῶνα μένεις, καὶ τὸ μνημόσυνόν σου εἰς γενεὰν καὶ γενεάν. σὺ ἀναστὰς οἰκτειρήσεις τὴν σιών, ὅτι καιρὸς τοῦ οἰκτειρῆσαι αὐτήν, ὅτι ἥκει καιρός. ὅτι εὐδόκησαν οἱ δοῦλοί σου τοὺς λίθους αὐτῆς, καὶ τὸν χοῦν αὐτῆς οἰκτειρήσουσι. καὶ φοβηθήσονται τὰ ἔθνη τὸ ὄνομά σου κύριε, καὶ πάντες οἱ βασιλεῖς τὴν δόξαν σου. ὅτι οἰκοδομήσει κύριος τὴν ε σιών, καὶ ὀφθήσεται ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ. ἐπέβλεψεν ἐπὶ τὴν προσευχὴν τῶν ταπεινῶν, καὶ οὐκ ἐξουδένωσε τὴν δέησιν αὐτῶν. γραφήτω αὕτη εἰς γενεὰν ἑτέραν, καὶ λαὸς ὁ κτιζόμενος αἰνέσει τὸν κύριον. ὅτι ἐξέκυψεν ἐξ ὕψους ἁγίου αὐτοῦ, κύριος ἐξ οὐρανοῦ ἐπὶ τὴν γῆν ἐπέβλεψε, τοῦ ἀκοῦσαι τοῦ στεναγμοῦ τῶν πεπεδημένων, τοῦ λῦσαι τοὺς υἱοὺς τῶν τεθανατωμένων, τοῦ ἀναγγεῖλαι ἐν σιὼν τὸ ὄνομα κυρίου, καὶ τὴν αἴνεσιν αὐτοῦ ἐν ἱερουσαλήμ. ἐν τῷ συναχθῆναι λαοὺς ἐπὶ τὸ αὐτό, καὶ βασιλεῖς τοῦ δουλεύειν τῷ κυρίῳ. ζ ἀπεκρίθη αὐτῷ ἐν ὁδῷ ἰσχύος αὐτοῦ, τὴν ὀλιγότητα τῶν ἡμερῶν μου ἀνάγγειλόν μοι. μὴ ἀναγάγῃς με ἐν ἡμίσει ἡμερῶν μου, ἐν γενεᾷ γενεῶν τὰ ἔτη σου. κατ᾽ ἀρχὰς τὴν γῆν σὺ κύριε ἐθεμελίωσας, καὶ ἔργα τῶν χειρῶν σου εἰσὶν οἱ οὐρανοί. αὐτοὶ ἀπολοῦνται, σὺ δὲ διαμένεις. καὶ πάντες ὡς ἱμάτιον παλαιωθήσονται, καὶ ὡσεὶ περιβόλαιον ἑλίξεις αὐτούς, καὶ ἀλλαγήσονται. σὺ δὲ ὁ αὐτὸς εἶ, καὶ τὰ ἔτη σου οὐκ ἐκλείψουσιν. οἱ υἱοὶ τῶν δούλων σου κατασκηνώσουσι, καὶ τὸ σπέρμα αὐτῶν εἰς τὸν αἰῶνα η κατευθυνθήσεται.

α Καὶ ἡ κραυγή μου.]Symmachus. οἰμωγή. β [καὶ τὰ ὀστᾶ μου.]Aquila. καὶ τὰ ὀστᾶ μου ὡς καῦσις ἐψαθυρώθη. S. καὶ τὰ ὀστᾶ μου ὡς ἀπόκαυμα αὖα γέγονεν. Schol. Θ. καὶ οἱ ό. ὡς φρύγιον. γ [ἐν οἰκοπέδῳ.]Scholion. τὰ οἰκόπεδα, ἐρείπια ὁ Σύμμαχος εἴρηκεν. δ [καὶ οἱ ἐπαινοῦντές με.]Schol. καὶ οἱ καταστασιάζοντές με, ἐμοὶ ὅρκον ἐποίουν. ε [τὴν σιών.]Schol. ἀμφότερα ἑρμηνεύεται σιὼν, καὶ ἄβατος, καὶ δίψωσα. ζ [ἀπεκρίθη.]S. ἐκάκωσεν ἐν ὁδῷ τὴν ἰσχύν μου. η [κατευθυνθήσεται.]S. διαμενεῖ.

Τῷ δαυίδ. ΡΒ΄.

Εὐλόγει ἡ ψυχή μου τὸν κύριον, καὶ πάντα τὰ ἐντός μου τὸ ὄνομα τὸ ἅγιον αὐτοῦ. εὐλόγει ἡ ψυχή μου τὸν κύριον, α καὶ μὴ ἐπιλανθάνου πάσας τὰς αἰνέσεις αὐτοῦ. τὸν εὐιλατεύοντα πάσαις ταῖς ἀνομίαις σου, τὸν ἰώμενον πάσας τὰς νόσους σου, τὸν λυτρούμενον ἐκ φθορᾶς τὴν ζωήν σου, τὸν στεφανοῦντά σε β ἐν ἐλέει καὶ οἰκτιρμοῖς, τὸν ἐμπιπλῶντα ἐν ἀγαθοῖς τὴν ἐπιθυμίαν σου. ἀνακαινισθήσεται ὡς ἀετοῦ ἡ νεότης σου. ποιῶν ἐλεημοσύνας ὁ κύριος, καὶ κρίμα πᾶσι τοῖς ἀδικουμένοις. ἐγνώρισε τὰς ὁδοὺς αὐτοῦ τῷ μωυσῇ, τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ τὰ θελήματα αὐτοῦ. οἰκτίρμων καὶ ἐλεήμων ὁ κύριος, μακρόθυμος καὶ πολυέλεος. οὐκ εἰς τέλος ὀργισθήσεται, οὐδὲ εἰς τὸν αἰῶνα μηνιεῖ. οὐ κατὰ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν ἐποίησεν ἡμῖν, οὐδὲ κατὰ τὰς ἀνομίας ἡμῶν ἀνταπέδωκεν ἡμῖν. ὅτι κατὰ τὸ ὕψος τοῦ οὐρανοῦ ἀπὸ τῆς γῆς, ἐκραταίωσε κύριος τὸ ἔλεος αὐτοῦ ἐπὶ τοὺς φοβουμένους αὐτόν. καθόσον ἀπέχουσιν ἀνατολαὶ ἀπὸ δυσμῶν, ἐμάκρυνεν ἀφ᾽ ἡμῶν τὰς ἀνομίας ἡμῶν. καθὼς οἰκτείρει πατὴρ υἱούς, ᾠκτείρησε κύριος τοὺς φοβουμένους αὐτόν. ὅτι αὐτὸς ἔγνω τὸ πλάσμα ἡμῶν. γ μνήσθητι ὅτι χοῦς ἐσμεν. ἄνθρωπος ὡσεὶ χόρτος αἱ ἡμέραι αὐτοῦ, ὡσεὶ ἄνθος τοῦ ἀγροῦ οὕτως ἐξανθήσει. ὅτι πνεῦμα διῆλθεν ἐν αὐτῷ, καὶ οὐχ ὑπάρξει, καὶ οὐκ ἐπιγνώσεται ἔτι τὸν τόπον αὐτοῦ. τὸ δὲ ἔλεος τοῦ κυρίου ἀπὸ τοῦ αἰῶνος καὶ ἕως τοῦ αἰῶνος ἐπὶ τοὺς φοβουμένους αὐτόν. καὶ ἡ δικαιοσύνη αὐτοῦ ἐπὶ υἱοὺς υἱῶν, τοῖς φυλάσσουσι τὴν διαθήκην αὐτοῦ, καὶ μεμνημένοις τῶν ἐντολῶν αὐτοῦ τοῦ ποιῆσαι αὐτάς. κύριος ἐν τῷ οὐρανῷ ἡτοίμασε τὸν θρόνον αὐτοῦ, καὶ ἡ βασιλεία αὐτοῦ πάντων δεσπόζει. εὐλογεῖτε τὸν κύριον πάντες ἄγγελοι αὐτοῦ, δυνατοὶ ἰσχύϊ ποιοῦντες τὸν λόγον αὐτοῦ, τοῦ ἀκοῦσαι τῆς φωνῆς τῶν λόγων αὐτοῦ. εὐλογεῖτε τὸν κύριον πᾶσαι αἱ δυνάμεις αὐτοῦ, λειτουργοὶ αὐτοῦ ποιοῦντες τὰ θελήματα αὐτοῦ. εὐλογεῖτε τὸν κύριον πάντα τὰ ἔργα αὐτοῦ, ἐν παντὶ τόπῳ τῆς δυναστείας αὐτοῦ. εὐλόγει ἡ ψυχή μου τὸν κύριον.

α Μὴ ἐπιλανθάνου πάσας τὰς αἰνέσεις αὐτοῦ.]αἰνέσεις, itidem est in Aethiopico Psalterio. in cæteris vero libris, ἀνταποδόσεις. Symmachus, εὐεργεσίας. β [ἐν ἐλέει καὶ οἰκτιρμοῖς.] Scholion. A. Σ. οἰκτειρμοῖς. οἱ ό. Θ. οἰκτειρμῷ. γ [μνήσθητι ὅτι χοῦς ἐσμεν.]Sic quoque est in Romano Psalterio, & in veteri, & in Aethiopico, itē in Arabico, sic prætereа legit S. Augustinus, & Apollinarius,

Μνῆσαι

Μνήσθητι ... ὅτι χοῦς ἐσμεν ἀφανεῖ.
at in cæteris libris est, ἐμνήσθη. Schol. οἱ ό. Θ. μνήσθητι. Σ. μνημονεύων.

Τοῦ Δαυίδ. ΡΓ'.

Εὐλόγει ἡ ψυχή μου τὸν κύριον, κύριε ὁ θεός μου [α] ἐμεγαλύνθης σφόδρα. [β] ἐξομολόγησιν καὶ εὐπρέπειαν ἐνεδύσω, ἀναβαλλόμενος φῶς ὡς ἱμάτιον, ἐκτείνων τὸν οὐρανὸν ὡσεὶ δέρριν. ὁ στεγάζων ἐν ὕδασι τὰ ὑπερῷα αὐτοῦ, ὁ τιθεὶς νέφη τὴν ἐπίβασιν αὐτοῦ. ὁ περιπατῶν ἐπὶ πτερύγων ἀνέμων, ὁ ποιῶν τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ πνεύματα, καὶ τοὺς λειτουργοὺς αὐτοῦ [γ] πῦρ φλέγον. ὁ θεμελιῶν τὴν γῆν ἐπὶ τὴν ἀσφάλειαν αὐτῆς, οὐ κλιθήσεται εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος. ἄβυσσος ὡς ἱμάτιον τὸ περιβόλαιον αὐτοῦ, ἐπὶ τῶν ὀρέων στήσονται ὕδατα. ἀπὸ ἐπιτιμήσεώς σου φεύξονται, ἀπὸ φωνῆς βροντῆς σου δειλιάσουσιν. ἀναβαίνουσιν ὄρη, καὶ καταβαίνουσι πεδία εἰς τόπον ὃν ἐθεμελίωσας αὐτοῖς. ὅριον ἔθου ὃ οὐ παρελεύσονται, οὐδὲ ἐπιστρέψουσι καλύψαι τὴν γῆν. ὁ ἐξαποστέλλων πηγὰς ἐν φάραγξιν, ἀναμέσον τῶν ὀρέων διελεύσονται ὕδατα. ποτιοῦσι πάντα τὰ θηρία τοῦ ἀγροῦ, [δ] προσδέξονται ὄναγροι εἰς δίψαν αὐτῶν. ἐπ' αὐτὰ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατασκηνώσει, ἐκ μέσου τῶν πετρῶν δώσουσι φωνήν. ποτίζων ὄρη ἐκ τῶν ὑπερῴων αὐτοῦ, ἀπὸ καρποῦ τῶν ἔργων σου χορτασθήσεται ἡ γῆ. ὁ ἐξανατέλλων χόρτον τοῖς κτήνεσι, καὶ χλόην τῇ δουλείᾳ τῶν ἀνθρώπων. τοῦ ἐξαγαγεῖν ἄρτον ἐκ τῆς γῆς, καὶ οἶνος εὐφραίνει καρδίαν ἀνθρώπου. τοῦ ἱλαρῦναι πρόσωπον ἐν ἐλαίῳ, καὶ ἄρτος καρδίαν ἀνθρώπου στηρίζει. χορτασθήσεται [ε] τὰ ξύλα τοῦ πεδίου, αἱ κέδροι τοῦ Λιβάνου ἃς ἐφύτευσεν. ἐκεῖ [ζ] στρουθία ἐννοσσεύσουσι, τοῦ ἐρωδιοῦ ἡ οἰκία ἡγεῖται αὐτῶν. ὄρη τὰ ὑψηλὰ ταῖς ἐλάφοις, πέτρα καταφυγὴ τοῖς [η] χοιρογρυλλίοις. ἐποίησε σελήνην εἰς καιρούς, ὁ ἥλιος ἔγνω τὴν δύσιν αὐτοῦ. ἔθου σκότος καὶ ἐγένετο νύξ, ἐν αὐτῇ διελεύσονται πάντα τὰ θηρία τοῦ δρυμοῦ. σκύμνοι ὠρυόμενοι ἁρπάσαι, καὶ ζητῆσαι παρὰ τοῦ θεοῦ βρῶσιν αὐτοῖς. ἀνέτειλεν ὁ ἥλιος καὶ [θ] συναχθήσονται, καὶ ἐν ταῖς μάνδραις αὐτῶν κοιτασθήσονται. ἐξελεύσεται ἄνθρωπος ἐπὶ τὸ ἔργον αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ τὴν ἐργασίαν αὐτοῦ ἕως ἑσπέρας. ὡς ἐμεγαλύνθη τὰ ἔργα σου κύριε, πάντα ἐν σοφίᾳ ἐποίησας. ἐπληρώθη ἡ γῆ [ι] τῆς κτίσεώς σου, αὕτη ἡ θάλασσα ἡ μεγάλη καὶ εὐρύχωρος. ἐκεῖ ἑρπετὰ ὧν οὐκ ἔστιν ἀριθμός, ζῶα μικρὰ μετὰ μεγάλων. ἐκεῖ [κ] πλοῖα διαπορεύονται, δράκων οὗτος ὃν ἔπλασας [λ] ἐμπαίζειν αὐτῷ. πάντα πρὸς σὲ προσδοκῶσι, δοῦναι τὴν τροφὴν αὐτοῖς εὔκαιρον. δόντος σου αὐτοῖς, συλλέξουσιν. [μ] ἀνοίξαντος δέ σου τὴν χεῖρα, τὰ σύμπαντα πλησθήσονται χρηστότητος. ἀποστρέψαντος δέ σου τὸ πρόσωπον, ταραχθήσονται. ἀντανελεῖς τὸ πνεῦμα αὐτῶν, καὶ ἐκλείψουσι, καὶ εἰς τὸν χοῦν αὐτῶν ἐπιστρέψουσιν. ἐξαποστελεῖς τὸ πνεῦμά σου καὶ κτισθήσονται, καὶ ἀνακαινιεῖς τὸ πρόσωπον τῆς γῆς. ἤτω ἡ δόξα κυρίου εἰς τὸν αἰῶνα, εὐφρανθήσεται κύριος ἐπὶ τοῖς ἔργοις αὐτοῦ. ὁ ἐπιβλέπων ἐπὶ τὴν γῆν καὶ ποιῶν αὐτὴν τρέμειν, ὁ ἁπτόμενος τῶν ὀρέων καὶ καπνίζονται. ᾄσω τῷ κυρίῳ ἐν τῇ ζωῇ μου, ψαλῶ τῷ θεῷ μου ἕως ὑπάρχω. ἡδυνθείη αὐτῷ [ν] ἡ διαλογή μου, ἐγὼ δὲ εὐφρανθήσομαι ἐπὶ τῷ κυρίῳ. ἐκλείποισαν ἁμαρτωλοὶ ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ ἄνομοι ὥστε μὴ ὑπάρχειν αὐτούς. εὐλόγει ἡ ψυχή μου τὸν κύριον.

α Ἐμεγαλύνθης.] Symmachus. μέγας εἶ. β [ἐξομολόγησιν καὶ εὐπρέπειαν.] Alij libri, μεγαλοπρέπειαν. Scholion. A. ἐπιδοξότητα καὶ διαπρέπειαν. Σ. ὕμνον καὶ εὐδοξίαν ἠμφιάσω. Θ. μεγαλοπρέπειαν. γ [πῦρ φλέγον.] Aquila. πῦρ λάβρον. S. πυρίνην φλόγα. δ [προσδέξονται ὄναγροι.] S. ἀνακτήσεται ὄναγρος δίψαν ἑαυτοῦ. ε [τὰ ξύλα τοῦ πεδίου.] V. & VI. editio. & S. τοῦ κυρίου. Theodotio & A. τοῦ πεδίου κυρίου. & Scholio ὁ ἑβραῖος καὶ οἱ λοιποί, τοῦ κυρίου, τεθείκασιν. ζ [στρουθία.] A. ὄρνεα νοσσεύσουσιν, ἐρωδιῷ ἐλάται οἶκος αὐτοῦ. S ὅπου στρουθία ἐννοσσεύσει. τοῦ ἰκτῖνι βόρειοι οἴκησις. η [τοῖς χοιρογρυλλίοις] Alij libri habent, λαγωοῖς, quo modo LXX. interpretatos esse, affirmat S. Hieronymus in epist. ad Sun. θ [συναχθήσονται.] S. ὑποχωρήσουσι. ι [τῆς κτίσεώς σου.] Apud Theodoretum, in textu legitur, κτήσεως. in explanatione autem, κτήσεως ἐξέδωκαν οἱ λοιποί. & videtur, altero loco legendum, κτίσεως, altero κτήσεως. κ [πλοῖα διαπορεύονται] A. περιπατεῖ. λ [ἐμπαίζειν αὐτῷ.] Schol. αὐτῇ τῇ, αὐτῇ τῇ θαλάσσῃ. ἀρρενικῶς γὰρ αὐτὴν ὁ ἑβραῖος καὶ ὁ σύρος καλεῖ. μ [ἀνοίξαντος δέ σου τὴν χεῖρα.] A. ἀνοίξεις χεῖρά σου, ἐμπλησθήσονται ἀγαθοῦ. Th. ἀνοίξαντός σου τὴν χεῖρα, πλησθήσονται ἀγαθωσύνης. S. ἀνοίξαντος σου τὴν χεῖρά σου, χορτασθήσονται ἀγαθῶν. Schol. ἡ ς'. μόνη καὶ οἱ ό. τὰ σύμπαντα. ν [ἡ διαλογή μου] S. διάλεξις. A. ὁμιλία.

Ἀλληλούϊα. ΡΔ'.

Ἐξομολογεῖσθε τῷ κυρίῳ, [α] καὶ ἐπικαλεῖσθε τὸ ὄνομα αὐτοῦ. ἀπαγγείλατε ἐν τοῖς ἔθνεσι τὰ ἔργα αὐτοῦ, ᾄσατε αὐτῷ καὶ ψάλατε αὐτῷ. διηγήσασθε πάντα τὰ θαυμάσια αὐτοῦ. [β] ἐπαινεῖσθε ἐν τῷ ὀνόματι τῷ ἁγίῳ αὐτοῦ. εὐφρανθήτω καρδία ζητούντων τὸν κύριον, ζητήσατε τὸν κύριον καὶ κραταιώθητε. ζητήσατε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ διαπαντός, μνήσθητε τῶν θαυμασίων αὐτοῦ ὧν ἐποίησε. τὰ τέρατα αὐτοῦ, καὶ τὰ κρίματα τοῦ στόματος αὐτοῦ. σπέρμα Ἀβραὰμ δοῦλοι αὐτοῦ, υἱοὶ Ἰακὼβ ἐκλεκτοὶ αὐτοῦ. αὐτὸς κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν, ἐν πάσῃ τῇ γῇ τὰ κρίματα αὐτοῦ. ἐμνήσθη εἰς τὸν αἰῶνα διαθήκης αὐτοῦ, λόγου οὗ ἐνετείλατο εἰς χιλίας γενεάς. ὃν διέθετο τῷ Ἀβραάμ, καὶ τοῦ ὅρκου αὐτοῦ τῷ Ἰσαάκ. καὶ ἔστησεν αὐτὴν τῷ Ἰακὼβ εἰς πρόσταγμα, καὶ τῷ Ἰσραὴλ εἰς διαθήκην αἰώνιον. λέγων, σοὶ δώσω τὴν γῆν Χαναάν, σχοίνισμα κληρονομίας ὑμῶν. ἐν τῷ εἶναι αὐτοὺς ἀριθμῷ βραχεῖς, ὀλιγοστοὺς καὶ παροίκους ἐν αὐτῇ. καὶ διῆλθον ἐξ ἔθνους εἰς ἔθνος, καὶ ἐκ βασιλείας εἰς λαὸν ἕτερον. οὐκ ἀφῆκεν ἄνθρωπον ἀδικῆσαι αὐτούς, καὶ ἤλεγξεν ὑπὲρ αὐτῶν βασιλεῖς. μὴ ἅπτεσθε τῶν χριστῶν μου, καὶ ἐν τοῖς προφήταις μου μὴ πονηρεύεσθε. καὶ ἐκάλεσε λιμὸν ἐπὶ τὴν γῆν, πᾶν στήριγμα ἄρτου συνέτριψεν. ἀπέστειλεν ἔμπροσθεν αὐτῶν ἄνθρωπον, εἰς δοῦλον ἐπράθη Ἰωσήφ. ἐταπείνωσαν ἐν πέδαις τοὺς πόδας αὐτοῦ, [γ] σίδηρον διῆλ-

διῆλθεν ἡ ψυχὴ αὐτοῦ. μέχρι τοῦ ἐλθεῖν τὸν λόγον αὐτοῦ, τὸ λόγιον τοῦ κυρίου ἐπύρωσεν αὐτόν. ἀπέστειλεν βασιλεὺς καὶ ἔλυσεν αὐτόν, δ ἄρχων λαῶν καὶ ἀφῆκεν αὐτόν. κατέστησεν αὐτὸν κύριον τοῦ οἴκου αὐτοῦ, καὶ ἄρχοντα πάσης τῆς κτήσεως αὐτοῦ. τοῦ παιδεῦσαι τοὺς ἄρχοντας αὐτοῦ ὡς ἑαυτόν, καὶ τοὺς πρεσβυτέρους αὐτοῦ σοφίσαι. καὶ εἰσῆλθεν ἰσραὴλ εἰς αἴγυπτον, καὶ ἰακὼβ παρῴκησεν ἐν γῇ χάμ. καὶ ηὔξησε τὸν λαὸν αὐτοῦ σφόδρα, καὶ ἐκραταίωσεν αὐτὸν ὑπὲρ τοὺς ἐχθροὺς αὐτοῦ. καὶ μετέστρεψε τὴν καρδίαν αὐτῶν τοῦ μισῆσαι τὸν λαὸν αὐτοῦ, τοῦ δολιοῦσθαι ἐν τοῖς δούλοις αὐτοῦ. ἐξαπέστειλε μωυσῆν τὸν δοῦλον αὐτοῦ, ἀαρὼν ὃν ἐξελέξατο αὐτόν. ἔθετο ἐν αὐτοῖς τοὺς λόγους τῶν σημείων αὐτοῦ, καὶ τῶν τεράτων ἐν γῇ χάμ. ἐξαπέστειλε σκότος καὶ ἐσκότασεν, καὶ ε παρεπίκραναν τοὺς λόγους αὐτοῦ. μετέστρεψε τὰ ὕδατα αὐτῶν εἰς αἷμα, ζ καὶ ἀπέκτεινε τοὺς ἰχθύας αὐτῶν. ἐξῆρψεν ἡ γῆ αὐτῶν βατράχους, ἐν τοῖς ταμείοις τῶν βασιλέων αὐτῶν. εἶπε καὶ ἦλθε κυνόμυια, καὶ σκνίπες ἐν πᾶσι τοῖς ὁρίοις αὐτῶν. ἔθετο τὰς βροχὰς αὐτῶν χάλαζαν, πῦρ καταφλέγον ἐν τῇ γῇ αὐτῶν. καὶ ἐπάταξε τὰς ἀμπέλους αὐτῶν καὶ τὰς συκὰς αὐτῶν, καὶ συνέτριψε πᾶν ξύλον ὁρίου αὐτῶν. εἶπε καὶ ἦλθεν ἀκρίς, καὶ βροῦχος οὗ οὐκ ἦν ἀριθμός. καὶ κατέφαγε πάντα τὸν χόρτον ἐν τῇ γῇ αὐτῶν, η καὶ κατέφαγε τὸν καρπὸν τῆς γῆς αὐτῶν. καὶ ἐπάταξε πᾶν πρωτότοκον ἐν τῇ γῇ αὐτῶν, ἀπαρχὴν παντὸς πόνου αὐτῶν. καὶ ἐξήγαγεν αὐτοὺς ἐν ἀργυρίῳ καὶ χρυσίῳ, καὶ οὐκ ἦν ἐν ταῖς φυλαῖς αὐτῶν ὁ ἀσθενῶν. εὐφράνθη αἴγυπτος ἐν τῇ ἐξόδῳ αὐτῶν, ὅτι ἐπέπεσεν ὁ φόβος αὐτῶν ἐπ' αὐτούς. διεπέτασε νεφέλην εἰς σκέπην αὐτοῖς, καὶ πῦρ τοῦ φωτίσαι αὐτοῖς τὴν νύκτα. ᾔτησαν καὶ ἦλθεν ὀρτυγομήτρα καὶ ἄρτον οὐρανοῦ ἐνέπλησεν αὐτούς. διέρρηξε πέτραν, καὶ ἐρρύησαν ὕδατα, ἐπορεύθησαν ἐν ἀνύδροις ποταμοί. ὅτι ἐμνήσθη τοῦ λόγου τοῦ ἁγίου αὐτοῦ, τοῦ πρὸς ἀβραὰμ τὸν δοῦλον αὐτοῦ. καὶ ἐξήγαγε τὸν λαὸν αὐτοῦ ἐν ἀγαλλιάσει, καὶ τοὺς ἐκλεκτοὺς αὐτοῦ ἐν εὐφροσύνῃ. καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς χώρας ἐθνῶν, καὶ πόνους λαῶν ἐκληρονόμησαν. ὅπως ἂν φυλάξωσι τὰ δικαιώματα αὐτοῦ, καὶ τὸν νόμον αὐτοῦ ἐκζητήσωσιν.

Ἀλληλούϊα. ΡΕ'.

Ἐξομολογεῖσθε τῷ κυρίῳ ὅτι χρηστός, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ. τίς λαλήσει τὰς δυναστείας τοῦ κυρίου; ἀκουστὰς ποιήσει πάσας τὰς αἰνέσεις αὐτοῦ; μακάριοι οἱ φυλάσσοντες κρίσιν, καὶ ποιοῦντες δικαιοσύνην ἐν παντὶ καιρῷ. α μνήσθητι ἡμῶν κύριε ἐν τῇ εὐδοκίᾳ τοῦ λαοῦ σου, ἐπίσκεψαι ἡμᾶς ἐν τῷ σωτηρίῳ σου. τοῦ ἰδεῖν ἐν τῇ χρηστότητι τῶν ἐκλεκτῶν σου, τοῦ εὐφρανθῆναι ἐν τῇ εὐφροσύνῃ τοῦ ἔθνους σου, τοῦ ἐπαινεῖσθαι μετὰ τῆς κληρονομίας σου. ἡμάρτομεν μετὰ τῶν πατέρων ἡμῶν, ἠνομήσαμεν, ἠδικήσαμεν. οἱ πατέρες ἡμῶν ἐν αἰγύπτῳ οὐ συνῆκαν τὰ θαυμάσιά σου, καὶ οὐκ ἐμνήσθησαν τοῦ πλήθους τοῦ ἐλέους σου. καὶ παρεπίκραναν ἀναβαίνοντες ἐν τῇ ἐρυθρᾷ θαλάσσῃ. καὶ ἔσωσεν αὐτοὺς ἕνεκεν τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ, τοῦ γνωρίσαι τὴν δυναστείαν αὐτοῦ. καὶ ἐπετίμησε τῇ ἐρυθρᾷ θαλάσσῃ, καὶ ἐξηράνθη. καὶ ὡδήγησεν αὐτοὺς ἐν ἀβύσσῳ ὡς ἐν ἐρήμῳ, καὶ ἔσωσεν αὐτοὺς ἐκ χειρὸς μισούντων, καὶ ἐλυτρώσατο αὐτοὺς ἐκ χειρὸς ἐχθροῦ. ἐκάλυψεν ὕδωρ τοὺς θλίβοντας αὐτούς, εἷς ἐξ αὐτῶν οὐχ ὑπελείφθη. καὶ ἐπίστευσαν τοῖς λόγοις αὐτοῦ, καὶ ᾔνεσαν τὴν αἴνεσιν αὐτοῦ. ἐτάχυναν, ἐπελάθοντο τῶν ἔργων αὐτοῦ, οὐχ ὑπέμειναν τὴν βουλὴν αὐτοῦ. καὶ ἐπεθύμησαν ἐπιθυμίαν ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ ἐπείρασαν τὸν θεὸν ἐν ἀνύδρῳ. καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς τὸ αἴτημα αὐτῶν, καὶ ἐξαπέστειλε πλησμονὴν εἰς τὴν ψυχὴν αὐτῶν. καὶ παρώργισαν μωυσῆν ἐν τῇ παρεμβολῇ, καὶ ἀαρὼν τὸν ἅγιον κυρίου. ἠνοίχθη ἡ γῆ καὶ κατέπιε δαθάν, καὶ ἐκάλυψεν ἐπὶ τὴν συναγωγὴν ἀβειρών. καὶ ἐξεκαύθη πῦρ ἐν τῇ συναγωγῇ αὐτῶν, καὶ φλὸξ κατέφλεξεν ἁμαρτωλούς. καὶ ἐποίησαν μόσχον ἐν χωρήβ, καὶ προσεκύνησαν τῷ γλυπτῷ. καὶ ἠλλάξαντο τὴν δόξαν αὐτῶν, ἐν ὁμοιώματι μόσχου ἔσθοντος χόρτον. ἐπελάθοντο τοῦ θεοῦ τοῦ σώζοντος αὐτούς, τοῦ ποιήσαντος μεγάλα ἐν αἰγύπτῳ, θαυμαστὰ ἐν γῇ χάμ, καὶ φοβερὰ ἐπὶ θαλάσσης ἐρυθρᾶς. καὶ εἶπε τοῦ ἐξολοθρεῦσαι αὐτούς, εἰ μὴ μωυσῆς ὁ ἐκλεκτὸς αὐτοῦ ἔστη ἐν τῇ θραύσει ἐνώπιον αὐτοῦ, τοῦ ἀποστρέψαι ἀπὸ θυμοῦ ὀργῆς αὐτοῦ, τοῦ μὴ ἐξολοθρεῦσαι. καὶ ἐξουδένωσαν γῆν ἐπιθυμητήν, καὶ οὐκ ἐπίστευσαν τῷ λόγῳ αὐτοῦ. καὶ ἐγόγγυσαν ἐν τοῖς σκηνώμασιν αὐτῶν, οὐκ εἰσήκουσαν τῆς φωνῆς κυρίου. καὶ ἐπῆρε τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπ' αὐτούς, τοῦ καταβαλεῖν αὐτοὺς ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ τοῦ καταβαλεῖν τὸ σπέρμα αὐτῶν ἐν τοῖς ἔθνεσι, καὶ διασκορπίσαι αὐτοὺς ἐν ταῖς χώραις. καὶ ἐτελέσθησαν τῷ βεελφεγώρ, καὶ ἔφαγον θυσίας νεκρῶν. καὶ παρώξυναν αὐτὸν ἐν τοῖς ἐπιτηδεύμασιν αὐτῶν, καὶ ἐπληθύνθη ἐν αὐτοῖς ἡ πτῶσις. καὶ ἔστη φινεὲς καὶ ἐξιλάσατο, β καὶ ἐκόπασεν ἡ θραῦσις. καὶ ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην, εἰς γενεὰν καὶ γενεὰν ἕως τοῦ αἰῶνος. καὶ παρώργισαν αὐτὸν ἐπὶ ὕδατος ἀντιλογίας, καὶ ἐκακώθη μωυσῆς δι' αὐτούς. ὅτι παρεπίκραναν τὸ πνεῦμα αὐτοῦ, γ καὶ διέστειλεν ἐν τοῖς χείλεσιν αὐτοῦ. οὐκ ἐξωλόθρευσαν τὰ ἔθνη ἃ εἶπε κύριος αὐτοῖς, καὶ ἐμίγησαν ἐν τοῖς ἔθνεσι καὶ ἔμαθον τὰ ἔργα αὐτῶν. καὶ ἐδούλευσαν τοῖς γλυπτοῖς αὐτῶν, καὶ ἐγενήθη αὐτοῖς εἰς σκάνδαλον. καὶ ἔθυσαν τοὺς υἱοὺς αὐτῶν καὶ τὰς θυγατέρας αὐτῶν τοῖς δαιμονίοις, καὶ

ἐξέχεαν

α Ἐπικαλεῖσθε.] Symmachus. κηρύσσετε. β [ἐπαινεῖσθε.] Aquila. καυχᾶσθε. γ [σίδηρον διῆλθεν.] S. εἰς σίδηρον ἦλθεν ἡ ψυχὴ αὐτοῦ. δ [ἄρχων λαῶν.] In alijs libris est, λαοῦ. Scholion. Α. Σ. ὁμοίως τοῖς ό. Θ. λαοῦ. ε [καὶ παρεπίκραναν.] A. καὶ οὐ προσήρισαν. S. καὶ οὐκ ἠπείθησαν. Theodotio. & V. editio. καὶ οὐ παρεπίκραναν. VI. editio, vt LXX. ζ [καὶ ἀπέκτεινε.] A. & S. καὶ ἐθανάτωσεν. Th. & VI. editio. vt LXX. η [καὶ κατέφαγε τὸν καρπόν.] A. καὶ ἔφαγον καρπὸν χθονὸς αὐτῶν. S. καὶ ἐξέφαγον πᾶν γέννημα τῆς χώρας αὐτῶν. Th. καὶ κατέφαγον τὸν καρπὸν τῆς γῆς αὐτῶν.

ἐξέχεαν αἷμα ἀθῷον, αἷμα υἱῶν αὐτῶν καὶ θυγατέρων, ὧν ἔθυσαν τοῖς γλυπτοῖς Χανααν. καὶ [δ] ἐφονοκτονήθη ἡ γῆ ἐν τοῖς αἵμασι, καὶ ἐμιάνθη ἐν τοῖς ἔργοις αὐτῶν. καὶ ἐπόρνευσαν ἐν τοῖς ἐπιτηδεύμασιν αὐτῶν. καὶ ὠργίσθη θυμῷ κύριος ἐπὶ τὸν λαὸν αὐτοῦ, καὶ ἐβδελύξατο τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ. καὶ παρέδωκεν αὐτοὺς εἰς χεῖρας ἐχθρῶν, καὶ ἐκυρίευσαν αὐτῶν οἱ μισοῦντες αὐτούς. καὶ ἔθλιψαν αὐτοὺς οἱ ἐχθροὶ αὐτῶν, καὶ ἐταπεινώθησαν ὑπὸ τὰς χεῖρας αὐτῶν. πλεονάκις ἐρρύσατο αὐτούς, αὐτοὶ δὲ παρεπίκραναν αὐτὸν ἐν τῇ βουλῇ αὐτῶν. καὶ ἐταπεινώθησαν ἐν ταῖς ἀνομίαις αὐτῶν. καὶ εἶδε κύριος ἐν τῷ θλίβεσθαι αὐτούς, ἐν τῷ αὐτὸν εἰσακοῦσαι τῆς δεήσεως αὐτῶν. καὶ ἐμνήσθη τῆς διαθήκης αὐτοῦ, καὶ μετεμελήθη κατὰ τὸ πλῆθος τοῦ ἐλέους αὐτοῦ. καὶ ἔδωκεν αὐτοὺς εἰς οἰκτιρμοὺς ἐναντίον πάντων τῶν αἰχμαλωτευσάντων αὐτούς. σῶσον ἡμᾶς κύριε ὁ θεὸς ἡμῶν, καὶ ἐπισυνάγαγε ἡμᾶς ἐκ τῶν ἐθνῶν. τοῦ ἐξομολογήσασθαι τῷ ὀνόματί σου τῷ ἁγίῳ, τοῦ ἐγκαυχᾶσθαι ἐν τῇ αἰνέσει σου. εὐλογητὸς κύριος ὁ θεὸς Ἰσραήλ, ἀπὸ τοῦ αἰῶνος καὶ ἕως τοῦ αἰῶνος, καὶ ἐρεῖ πᾶς ὁ λαὸς γένοιτο γένοιτο.

α Μνήσθητι ἡμῶν.] Scholion. A.Σ.Θ. ἡ ἑ. ἡ ς΄. ὁμοίως τοῖς ὁ. β [καὶ ἐκόπασεν ἡ θραῦσις] Symmachus. πληγή. γ [καὶ διέστειλεν.] Aquila. διέκρινεν. δ [καὶ ἐφονοκτονήθη ἡ γῆ.] Sic in veteri Psalterio, Interfecta est Terra, de quo S. Augustinus

Ἀλληλούϊα. Ρϛ΄.

Ἐξομολογεῖσθε τῷ κυρίῳ, ὅτι χρηστός, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ. εἰπάτωσαν οἱ λελυτρωμένοι ὑπὸ κυρίου, οὓς ἐλυτρώσατο ἐκ χειρὸς ἐχθροῦ, καὶ ἐκ τῶν χωρῶν συνήγαγεν αὐτούς. ἀπὸ ἀνατολῶν, καὶ δυσμῶν, καὶ βορρᾶ, καὶ θαλάσσης, ἐπλανήθησαν ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐν ἀνύδρῳ. ὁδὸν πόλεως κατοικητηρίου οὐχ εὗρον. πεινῶντες καὶ διψῶντες, ἡ ψυχὴ αὐτῶν ἐν αὐτοῖς ἐξέλιπεν. καὶ ἐκέκραξαν πρὸς κύριον ἐν τῷ θλίβεσθαι αὐτούς, καὶ ἐκ τῶν ἀναγκῶν αὐτῶν ἐρρύσατο αὐτούς. καὶ ὡδήγησεν αὐτοὺς εἰς ὁδὸν εὐθεῖαν, τοῦ πορευθῆναι εἰς πόλιν κατοικητηρίου. ἐξομολογησάσθωσαν τῷ κυρίῳ τὰ ἐλέη αὐτοῦ, καὶ τὰ [α] θαυμάσια αὐτοῦ τοῖς υἱοῖς τῶν ἀνθρώπων. ὅτι ἐχόρτασε ψυχὴν κενήν, καὶ πεινῶσαν ἐνέπλησεν ἀγαθῶν. καθημένους ἐν σκότει καὶ σκιᾷ θανάτου, πεπεδημένους ἐν πτωχείᾳ καὶ σιδήρῳ. ὅτι παρεπίκραναν τὰ λόγια τοῦ θεοῦ, καὶ τὴν βουλὴν τοῦ ὑψίστου παρώξυναν. καὶ ἐταπεινώθη ἐν κόποις ἡ καρδία αὐτῶν, ἠσθένησαν καὶ οὐκ ἦν ὁ βοηθῶν. καὶ ἐκέκραξαν πρὸς κύριον ἐν τῷ θλίβεσθαι αὐτούς, καὶ ἐκ τῶν ἀναγκῶν αὐτῶν ἔσωσεν αὐτούς. καὶ ἐξήγαγεν αὐτοὺς ἐκ σκότους καὶ σκιᾶς θανάτου, καὶ τοὺς δεσμοὺς αὐτῶν διέρρηξεν. ἐξομολογησάσθωσαν τῷ κυρίῳ τὰ ἐλέη αὐτοῦ, καὶ τὰ θαυμάσια αὐτοῦ τοῖς υἱοῖς τῶν ἀνθρώπων. ὅτι συνέτριψε πύλας χαλκᾶς, καὶ μοχλοὺς σιδηροῦς συνέθλασεν. ἀντελάβετο αὐτῶν ἐξ ὁδοῦ ἀνομίας αὐτῶν, διὰ γὰρ τὰς ἀνομίας αὐτῶν ἐταπεινώθησαν. πᾶν βρῶμα ἐβδελύξατο ἡ ψυχὴ αὐτῶν, καὶ ἤγγισαν ἕως τῶν πυλῶν τοῦ θανάτου. καὶ ἐκέκραξαν πρὸς κύριον ἐν τῷ θλίβεσθαι αὐτούς, καὶ ἐκ τῶν ἀναγκῶν αὐτῶν ἔσωσεν αὐτούς. ἀπέστειλε τὸν λόγον αὐτοῦ, καὶ ἰάσατο αὐτούς, καὶ ἐρρύσατο αὐτοὺς ἐκ τῶν διαφθορῶν αὐτῶν. ἐξομολογησάσθωσαν τῷ κυρίῳ τὰ ἐλέη αὐτοῦ, καὶ τὰ θαυμάσια αὐτοῦ τοῖς υἱοῖς τῶν ἀνθρώπων. καὶ θυσάτωσαν αὐτῷ [β] θυσίαν αἰνέσεως, καὶ ἐξαγγειλάτωσαν τὰ ἔργα αὐτοῦ ἐν ἀγαλλιάσει. οἱ καταβαίνοντες εἰς θάλασσαν ἐν πλοίοις, ποιοῦντες ἐργασίαν ἐν ὕδασι πολλοῖς. αὐτοὶ εἶδον τὰ ἔργα κυρίου, καὶ τὰ θαυμάσια αὐτοῦ ἐν τῷ βυθῷ. εἶπε, καὶ ἔστη πνεῦμα καταιγίδος, καὶ ὑψώθη τὰ κύματα αὐτῆς. ἀναβαίνουσιν ἕως τῶν οὐρανῶν, καὶ καταβαίνουσιν ἕως τῶν ἀβύσσων. ἡ ψυχὴ αὐτῶν ἐν κακοῖς ἐτήκετο, ἐταράχθησαν, ἐσαλεύθησαν ὡς ὁ μεθύων, καὶ πᾶσα ἡ σοφία αὐτῶν κατεπόθη. καὶ ἐκέκραξαν πρὸς κύριον ἐν τῷ θλίβεσθαι αὐτούς, καὶ ἐκ τῶν ἀναγκῶν αὐτῶν ἐξήγαγεν αὐτούς. [γ] καὶ ἐπέταξε τῇ καταιγίδι, καὶ ἔστη εἰς αὔραν, καὶ ἐσίγησαν τὰ κύματα αὐτῆς. καὶ εὐφράνθησαν, ὅτι ἡσύχασαν, καὶ ὡδήγησεν αὐτοὺς ἐπὶ λιμένα θελήματος αὐτῶν. ἐξομολογησάσθωσαν τῷ κυρίῳ τὰ ἐλέη αὐτοῦ, καὶ τὰ θαυμάσια αὐτοῦ τοῖς υἱοῖς τῶν ἀνθρώπων. ὑψωσάτωσαν αὐτὸν ἐν ἐκκλησίᾳ λαοῦ, καὶ ἐν καθέδρᾳ πρεσβυτέρων αἰνεσάτωσαν αὐτόν. ἔθετο ποταμοὺς εἰς ἔρημον, καὶ διεξόδους ὑδάτων εἰς δίψαν. γῆν καρποφόρον εἰς ἅλμην, ἀπὸ κακίας τῶν κατοικούντων ἐν αὐτῇ. ἔθετο ἔρημον εἰς λίμνας ὑδάτων, καὶ γῆν ἄνυδρον εἰς διεξόδους ὑδάτων. καὶ κατῴκισεν ἐκεῖ πεινῶντας, καὶ συνεστήσαντο [δ] πόλεις κατοικεσίας. καὶ ἔσπειραν ἀγρούς, καὶ ἐφύτευσαν ἀμπελῶνας, καὶ ἐποίησαν καρπὸν γεννήματος. καὶ εὐλόγησεν αὐτούς, καὶ ἐπληθύνθησαν σφόδρα, καὶ τὰ κτήνη αὐτῶν [ε] οὐκ ἐσμίκρυνε. [ζ] καὶ ὠλιγώθησαν καὶ ἐκακώθησαν ἀπὸ θλίψεως κακῶν καὶ ὀδύνης. ἐξεχύθη ἐξουδένωσις ἐπ' ἄρχοντας αὐτῶν, [η] καὶ ἐπλάνησεν αὐτοὺς ἐν ἀβάτῳ καὶ οὐχ ὁδῷ. [θ] καὶ ἐβοήθησε πένητι ἐκ πτωχείας, [ι] καὶ ἔθετο ὡς πρόβατα πατριάς. ὄψονται εὐθεῖς καὶ εὐφρανθήσονται, καὶ πᾶσα ἀνομία ἐμφράξει τὸ στόμα αὐτῆς. τίς σοφὸς καὶ φυλάξει ταῦτα, καὶ συνήσει τὰ ἐλέη τοῦ κυρίου;

α Καὶ τὰ θαυμάσια αὐτοῦ.] Symmachus. καὶ τὰ τεράστια. β [θυσίαν αἰνέσεως.] Aquila. εὐχαριστίας. γ [καὶ ἐπέταξε τῇ καταιγίδι καὶ ἔστη εἰς αὔραν.] A. ἀναστήσει λαίλαπα εἰς αὔραν. S. στήσαντος αὐτοῦ τὴν καταιγίδα εἰς γαλήνην. Theodotio. καὶ ἔστησεν τὴν καταιγίδα αὐτῶν εἰς αὔραν. Scholion. καὶ ἡ ταραχὴ μὲν ἡ καταιγὶς τῇ αὔρᾳ ὑποχωρεῖ. δ [πόλεις κατοικεσίας.] A.S.& LXX. πόλιν. ε [οὐκ ἐσμίκρυνε.] A. οὐκ ὀλιγώσει. S. οὐκ ὀλίγα ἐποίησεν. Th. ut LXX. ζ [καὶ ὠλιγώθησαν.] S. ὠλιγώθησαν καὶ κατεφθάρησαν ἀπὸ συνοχῆς κακῆς καὶ ταλαιπωρίας. η [καὶ ἐπλάνησεν αὐτούς.] A.& S. καὶ πλανήσει αὐτούς. θ [καὶ ἐβοήθησε πένητι.] S. καὶ ὀχυρώσει πένητα ἀπὸ κακώσεως. A. καὶ ἐπαρεῖ πτωχὸν ἐκ πενίας. ι [καὶ ἔθετο ὡς πρόβατα.] S. καὶ τάξει ὡς ποίμνια τὰς συγγενείας.

Ὠδὴ ψαλμοῦ τῷ Δαυίδ. ΡΖ΄.

Ἑτοίμη ἡ καρδία μου ὁ θεός, ἑτοίμη ἡ καρδία μου, ᾄσομαι καὶ ψαλῶ ἐν τῇ δόξῃ μου. [α] ἐξεγέρθητι ψαλ-

τι ψαλτήριον καὶ κιθάρα, ἐξεγερθήσομαι ὄρθρου. ἐξομολογήσομαί σοι ἐν λαοῖς κύριε, ψαλῶ σοι ἐν ἔθνεσιν. ὅτι μέγα ἐπάνω τῶν οὐρανῶν τὸ ἔλεός σου, καὶ ἕως τῶν νεφελῶν ἡ ἀλήθειά σου. ὑψώθητι ἐπὶ τοὺς οὐρανοὺς ὁ θεός, καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν ἡ δόξα σου. ὅπως ἂν ῥυσθῶσιν οἱ ἀγαπητοί σου, σῶσον τῇ δεξιᾷ σου καὶ ἐπάκουσόν μου. ὁ θεὸς ἐλάλησεν ἐν τῷ ἁγίῳ αὐτοῦ, ὑψωθήσομαι καὶ διαμεριῶ σίκιμα, καὶ τὴν κοιλάδα τῶν σκηνῶν διαμετρήσω. ἐμός ἐστι γαλαάδ, καὶ ἐμός ἐστι μανασσῆς, καὶ ἐφραὶμ ἀντίληψις τῆς κεφαλῆς μου. ἰούδας βασιλεύς μου, μωὰβ β λέβης τῆς ἐλπίδος μου. ἐπὶ τὴν ἰδουμαίαν ἐπιβαλῶ τὸ ὑπόδημά μου, ἐμοὶ γ ἀλλόφυλοι ὑπετάγησαν. τίς ἀπάξει με εἰς δ πόλιν περιοχῆς; ἢ τίς ὁδηγήσει με ἕως τῆς ἰδουμαίας; ε οὐχὶ σὺ ὁ θεὸς ὁ ἀπωσάμενος ἡμᾶς; ζ καὶ οὐκ ἐξελεύσῃ ὁ θεὸς ἐν ταῖς δυνάμεσιν ἡμῶν; δὸς ἡμῖν βοήθειαν ἐκ θλίψεως, καὶ ματαία σωτηρία ἀνθρώπου. ἐν τῷ θεῷ ποιήσομεν δύναμιν, καὶ αὐτὸς ἐξουδενώσει τοὺς ἐχθροὺς ἡμῶν.

α Ἐξεγέρθητι ψαλτήριον.] In alijs libris hæc antecedunt, ἐξεγέρθητι ἡ δόξα μου. quæ nec Psalteriũ Gallicanum habet, nec Romanum, nec S. Augustinus. nec sunt in Hebraico. Videndus S. Hieronymus in epist. ad Sun. β [λέβης τῆς ἐλπίδος μου.] Aquila. λουτροῦ μου. Symmachus. ἀμεριμνησίας μου. Theodotio vt LXX. γ [ἐμοὶ ἀλλόφυλοι ὑπετάγησαν.] Sic habent libri Græci, & ita Apollinarius.

Πᾶσιν ὑφ' ἡμετέροις ἀλλότρια φῦλα δαμάσθη.

S. vero Hieronymus in epist. ad Sun. legit, ἐφιλιώθησαν. atq. in libro quodã manuscripto ad, ὑπετάγησαν, adiunctũ est, ἐφιλίασαν. δ [πόλιν περιοχῆς.] S. περιτετειχισμένην. ε [οὐχὶ σὺ ὁ θεός.] S. εἰ μὴ σὺ ὁ θεός. ζ [καὶ οὐκ ἐξελεύσῃ ὁ θεός.] S. καὶ οὐ προελθὼν θεὲ ἐν ταῖς στρατιαῖς ἡμῶν.

Εἰς τὸ τέλος ψαλμὸς τῷ δαυίδ. PH'.

Ὁ α Θεὸς τὴν αἴνεσίν μου μὴ παρασιωπήσῃς, ὅτι στόμα ἁμαρτωλοῦ καὶ στόμα δολίου ἐπ' ἐμὲ ἠνοίχθη. ἐλάλησαν κατ' ἐμοῦ γλώσσῃ δολίᾳ, καὶ λόγοις μίσους ἐκύκλωσάν με, καὶ ἐπολέμησάν με δωρεάν. ἀντὶ τοῦ ἀγαπᾶν με, ἐνδιέβαλλόν με, ἐγὼ δὲ προσηυχόμην. καὶ ἔθεντο κατ' ἐμοῦ κακὰ ἀντὶ ἀγαθῶν, καὶ μῖσος ἀντὶ τῆς ἀγαπήσεώς μου. κατάστησον ἐπ' αὐτὸν ἁμαρτωλόν, καὶ διάβολος στήτω ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ. ἐν τῷ κρίνεσθαι αὐτὸν, ἐξέλθοι καταδεδικασμένος, καὶ ἡ προσευχὴ αὐτοῦ γενέσθω εἰς ἁμαρτίαν. γενηθήτωσαν αἱ ἡμέραι αὐτοῦ ὀλίγαι, καὶ τὴν ἐπισκοπὴν αὐτοῦ λάβοι ἕτερος. γενηθήτωσαν οἱ υἱοὶ αὐτοῦ ὀρφανοί, καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ χήρα. σαλευόμενοι μετανάστησαν οἱ υἱοὶ αὐτοῦ, καὶ ἐπαιτησάτωσαν, ἐκβληθήτωσαν β ἐκ τῶν οἰκοπέδων αὐτῶν. γ ἐξερευνησάτω δανειστὴς πάντα ὅσα ὑπάρχει αὐτῷ, καὶ διαρπασάτωσαν ἀλλότριοι τοὺς πόνους αὐτοῦ. μὴ ὑπαρξάτω αὐτῷ ἀντιλήπτωρ, μηδὲ γενηθήτω οἰκτίρμων τοῖς ὀρφανοῖς αὐτοῦ. γενηθήτω τὰ τέκνα αὐτοῦ εἰς ἐξολόθρευσιν, ἐν γενεᾷ μιᾷ ἐξαλειφθείη τὸ ὄνομα αὐτοῦ. ἀναμνησθείη ἡ ἀνομία τῶν πατέρων αὐτοῦ ἔναντι κυρίου, καὶ ἡ ἁμαρτία τῆς μητρὸς αὐτοῦ μὴ ἐξαλειφθείη. γενηθήτωσαν ἐναντίον κυρίου διαπαντός, καὶ ἐξολοθρευθείη ἐκ γῆς τὸ μνημόσυνον αὐτῶν. ἀνθ' ὧν οὐκ ἐμνήσθη ποιῆσαι ἔλεος, καὶ κατεδίωξεν ἄνθρωπον πένητα καὶ πτωχὸν, καὶ κατανενυγμένον τῇ καρδίᾳ τοῦ θανατῶσαι. καὶ ἠγάπησε κατάραν καὶ ἥξει αὐτῷ, καὶ οὐκ ἠθέλησεν εὐλογίαν, καὶ μακρυνθήσεται ἀπ' αὐτοῦ. καὶ ἐνεδύσατο κατάραν ὡς ἱμάτιον, καὶ εἰσῆλθεν ὡσεὶ ὕδωρ εἰς τὰ ἔγκατα αὐτοῦ, καὶ ὡσεὶ ἔλαιον ἐν τοῖς ὀστέοις αὐτοῦ. γενηθήτω αὐτῷ ὡς ἱμάτιον ὃ περιβάλλεται, καὶ ὡσεὶ ζώνη ἣν διαπαντὸς περιζώννυται. τοῦτο τὸ ἔργον δ τῶν ἐνδιαβαλλόντων με παρὰ κυρίου, καὶ τῶν λαλούντων πονηρὰ κατὰ τῆς ψυχῆς μου. καὶ σὺ κύριε κύριε ποίησον μετ' ἐμοῦ, ἕνεκεν τοῦ ὀνόματός σου, ὅτι χρηστὸν τὸ ἔλεός σου. ῥῦσαί με ὅτι πτωχὸς καὶ πένης εἰμὶ ἐγὼ, καὶ ἡ καρδία μου τετάρακται ἐντός μου. ὡσεὶ σκιὰ ἐν τῷ ἐκκλῖναι αὐτὴν ἀντανῃρέθην, ἐξετινάχθην ὡσεὶ ἀκρίδες. τὰ γόνατά μου ἠσθένησαν ἀπὸ νηστείας, ε καὶ ἡ σάρξ μου ἠλλοιώθη δι' ἔλαιον. κἀγὼ ἐγενήθην ὄνειδος αὐτοῖς, εἴδοσάν με, ἐσάλευσαν κεφαλὰς αὐτῶν. βοήθησόν μοι κύριε ὁ θεός μου, καὶ σῶσόν με κατὰ τὸ ἔλεός σου. καὶ γνώτωσαν ὅτι ἡ χείρ σου αὕτη, καὶ σὺ κύριε ἐποίησας αὐτήν. καταράσονται αὐτοί, καὶ σὺ εὐλογήσεις. οἱ ἐπανιστάμενοί μοι αἰσχυνθήτωσαν, ὁ δὲ δοῦλός σου εὐφρανθήσεται. ἐνδυσάσθωσαν οἱ ἐνδιαβάλλοντές με ἐντροπὴν, καὶ περιβαλέσθωσαν ὡς διπλοΐδα αἰσχύνην αὐτῶν. ἐξομολογήσομαι τῷ κυρίῳ σφόδρα ἐν τῷ στόματί μου, καὶ ἐν μέσῳ πολλῶν αἰνέσω αὐτόν. ὅτι παρέστη ἐκ δεξιῶν πένητος, τοῦ σῶσαι ζ ἐκ τῶν καταδιωκόντων τὴν ψυχήν μου.

α Ὁ θεὸς τὴν αἴνεσίν μου] Aquila. θεὲ ὑμνήσεώς μου. Symmachus. ὁ θεὸς ὑμνήσεώς μου. Theodotio, vt LXX. β [ἐκ τῶν οἰκοπέδων αὐτῶν.] Scholion. οἱ λοιποί, ἐκ τῶν ἐρειπίων. γ [ἐξερευνησάτω δανειστής.] S. συγκρούσαι πράκτωρ. δ [τῶν ἐνδιαβαλλόντων με.] Schol. οἱ λοιποί, τῶν ἀντικειμένων. ε [καὶ ἡ σάρξ μου ἠλλοιώθη δι' ἔλαιον.] S. ἡ σάρξ μου ἠλλοιώθη ὑπὸ ἀνηλειψίας. ζ [ἐκ τῶν καταδιωκόντων.] A. ἀπὸ κρινόντων. S. ἀπὸ τῶν κρινόντων. Th. ἐκ διωκόντων. V. editio. ἐκ τῶν δικαζομένων. VI. editio. ἐκ τῶν διωκόντων.

Ψαλμὸς τῷ δαυίδ. PΘ'.

Εἶπεν ὁ κύριος τῷ κυρίῳ μου, κάθου ἐκ δεξιῶν μου, ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου, ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου. ῥάβδον δυνάμεως ἐξαποστελεῖ σοι κύριος ἐκ σιών, α κατακυρίευε ἐν μέσῳ τῶν ἐχθρῶν σου. μετὰ σοῦ ἡ ἀρχὴ ἐν ἡμέρᾳ τῆς δυνάμεώς σου, β ἐν ταῖς λαμπρότησι τῶν ἁγίων σου. γ ἐκ γαστρὸς πρὸ ἑωσφόρου ἐγέννησά σε. ὤμοσε κύριος καὶ οὐ μεταμεληθήσεται. σὺ ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα, κατὰ τὴν τάξιν μελχισεδέκ. κύριος ἐκ δεξιῶν σου συνέθλασεν ἐν ἡμέρᾳ ὀργῆς αὐτοῦ βασιλεῖς. κρινεῖ ἐν τοῖς ἔθνεσι, πληρώσει πτώματα, συνθλάσει κεφαλὰς ἐπὶ γῆς πολλῶν. ἐκ χειμάρρου ἐν ὁδῷ πίεται, διὰ τοῦτο ὑψώσει κεφαλήν.

a Κατακυρίευε.] Allij libri habent, καὶ κατακυρίευε. Tertullianus, & dominabitur. S Cyprianus, & dominaberis. S. Hieronymus in epist. ad Sun. illud, καὶ, superfluum esse dicit. Aquila. ἐπικράτει ἕνεκα τῶν ἐχθρῶν σου. Symmachus. σὺ δὲ παίδευε ἔνδον τοῖς ἐχθροῖς σου. V. editio. κατακυρίευσον. VI. editio. κατακυριεύσεις. β [ἐν ταῖς λαμπρότησι τῶν ἁγίων.] Chrysostomus. ἄλλος, ἐν δόξῃ ἁγίων. γ [ἐκ γαστρὸς.] A. ἀπὸ μήτρας ἐξωρθρισμένης σοι δρόσος παιδιότητός σου. S. ὡς κατ' ὄρθρον σοι δρόσος ἡ νεότης σου. V. editio. ἐκ μήτρας ἀπὸ ὄρθρου σοι δρόσος ἡ νεότης σου.

Ἀλληλούϊα. ΡΙ'.

Ἐξομολογήσομαί σοι κύριε a ἐν ὅλῃ καρδίᾳ μου, ἐν βουλῇ εὐθέων καὶ συναγωγῇ. μεγάλα τὰ ἔργα κυρίου, β ἐξεζητημένα εἰς πάντα τὰ θελήματα αὐτοῦ. γ ἐξομολόγησις καὶ μεγαλοπρέπεια τὸ ἔργον αὐτοῦ, καὶ ἡ δικαιοσύνη αὐτοῦ μένει εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος. μνείαν ἐποιήσατο τῶν θαυμασίων αὐτοῦ, ἐλεήμων καὶ οἰκτίρμων ὁ κύριος, δ τροφὴν ἔδωκε τοῖς φοβουμένοις αὐτόν. ε μνησθήσεται εἰς τὸν αἰῶνα διαθήκης αὐτοῦ. ἰσχὺν ἔργων αὐτοῦ ἀνήγγειλε τῷ λαῷ αὐτοῦ, τοῦ δοῦναι αὐτοῖς κληρονομίαν ἐθνῶν. ἔργα χειρῶν αὐτοῦ, ζ ἀλήθεια καὶ κρίσις. πισταὶ πᾶσαι αἱ ἐντολαὶ αὐτοῦ, ἐστηριγμέναι εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος, πεποιημέναι ἐν ἀληθείᾳ καὶ εὐθύτητι. λύτρωσιν ἀπέστειλε τῷ λαῷ αὐτοῦ. ἐνετείλατο εἰς τὸν αἰῶνα διαθήκην αὐτοῦ, ἅγιον καὶ φοβερὸν τὸ ὄνομα αὐτοῦ. ἀρχὴ σοφίας φόβος κυρίου, σύνεσις δὲ ἀγαθὴ πᾶσι τοῖς ποιοῦσιν αὐτήν. ἡ αἴνεσις αὐτοῦ μένει εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος.

a Ἐν ὅλῃ καρδίᾳ μου.] μου, superfluum esse dicit S. Hieronymus, nec id Apollinarius habet. β [ἐξεζητημένα εἰς πάντα τὰ θελήματα αὐτοῦ.] Chrysostomus. ἄλλος, ἠκριβωμένα. ἄλλος, παρεσκευασμένα. γ [ἐξομολόγησις καὶ μεγαλοπρέπεια τὸ ἔργον αὐτοῦ.] Chrysost. ἕτερος, ἔπαινος καὶ ἀξίωμα ἡ ἐργασία αὐτοῦ. δ [τροφὴν ἔδωκε.] Symmachus. θήραν. ε [μνησθήσεται.] S. μνημονεύων αἰώνιον συνθήκης αὐτοῦ. ζ [ἀλήθεια καὶ κρίσις.] Scholion. ἔθος πολλάκις τῇ γραφῇ ἀλήθειαν καὶ τὴν φιλανθρωπίαν λέγειν. εἰ γὰρ δὴ μόνῳ τῷ τοῦ δικαίου ἐκέχρητο λόγῳ, πάντα ἂν ἀπώλλυε.

Ἀλληλούϊα. ΡΙΑ'.

Μακάριος ἀνὴρ ὁ φοβούμενος τὸν κύριον, ἐν ταῖς ἐντολαῖς αὐτοῦ θελήσει σφόδρα. δυνατὸν ἐν τῇ γῇ ἔσται τὸ σπέρμα αὐτοῦ, γενεὰ εὐθέων εὐλογηθήσεται. δόξα καὶ πλοῦτος ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ, a καὶ ἡ δικαιοσύνη αὐτοῦ μένει εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος. ἐξανέτειλεν ἐν σκότει φῶς τοῖς εὐθέσιν ἐλεήμων καὶ οἰκτίρμων καὶ δίκαιος. β χρηστὸς ἀνὴρ ὁ οἰκτείρων καὶ κιχρῶν, οἰκονομήσει τοὺς λόγους αὐτοῦ ἐν κρίσει, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα οὐ σαλευθήσεται. εἰς μνημόσυνον αἰώνιον ἔσται δίκαιος, γ ἀπὸ ἀκοῆς πονηρᾶς οὐ φοβηθήσεται. δ ἑτοίμη ἡ καρδία αὐτοῦ ἐλπίζειν ἐπὶ κύριον, ἐστήρικται ἡ καρδία αὐτοῦ, οὐ φοβηθῇ, ἕως οὗ ἐπίδῃ ἐπὶ τοὺς ἐχθροὺς αὐτοῦ. ἐσκόρπισεν, ἔδωκε τοῖς πένησιν, ἡ δικαιοσύνη αὐτοῦ μένει εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος. τὸ κέρας αὐτοῦ ὑψωθήσεται ἐν δόξῃ. ἁμαρτωλὸς ὄψεται καὶ ὀργισθήσεται, τοὺς ὀδόντας αὐτοῦ βρύξει καὶ τακήσεται. ἐπιθυμία ἁμαρτωλοῦ ἀπολεῖται.

a Καὶ ἡ δικαιοσύνη αὐτοῦ μένει εἰς τὸν αἰῶνα.] Chrysostomus. ἄλλος, ἡ ἐλεημοσύνη. ἄλλος, ἡ φιλανθρωπία. β [χρηστὸς ἀνὴρ ὁ οἰκτείρων.] Symmachus. ἀγαθὸς ἀνὴρ χαριστικὸς καὶ κιχρῶν, οἰκονομήσει τὰ πράγματα αὐτοῦ μετὰ κρίσεως. γ [ἀπὸ ἀκοῆς πονηρᾶς οὐ φοβηθήσεται.] Chrysost. ἄλλος, ἀγγελίαν κακὴν οὐ φοβηθήσεται. δ [ἑτοίμη ἡ καρδία αὐτοῦ.] S. ἑδραία ἡ καρδία αὐτοῦ, ἀμέριμνος ἐν κυρίῳ.

Ἀλληλούϊα. ΡΙΒ'.

Αἰνεῖτε a παῖδες κύριον, αἰνεῖτε τὸ ὄνομα κυρίου. εἴη τὸ ὄνομα κυρίου εὐλογημένον ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ ἕως τοῦ αἰῶνος. ἀπὸ ἀνατολῶν ἡλίου μέχρι δυσμῶν, αἰνετὸν τὸ ὄνομα κυρίου. ὑψηλὸς ἐπὶ πάντα τὰ ἔθνη ὁ κύριος, ἐπὶ τοὺς οὐρανοὺς ἡ δόξα αὐτοῦ. τίς ὡς κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν; ὁ ἐν ὑψηλοῖς κατοικῶν, καὶ τὰ ταπεινὰ ἐφορῶν ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ ἐν τῇ γῇ; ὁ ἐγείρων ἀπὸ γῆς πτωχόν, καὶ ἀπὸ κοπρίας ἀνυψῶν πένητα. τοῦ καθίσαι αὐτὸν μετὰ ἀρχόντων, μετὰ ἀρχόντων λαοῦ αὐτοῦ. ὁ κατοικίζων στεῖραν ἐν οἴκῳ, μητέρα ἐπὶ τέκνοις εὐφραινομένην.

a Αἰνεῖτε παῖδες. Aquila, & Symmachus. δοῦλοι.

Ἀλληλούϊα. ΡΙΓ'.

Ἐν ἐξόδῳ Ἰσραὴλ a ἐξ Αἰγύπτου, οἴκου Ἰακὼβ ἐκ λαοῦ βαρβάρου. ἐγενήθη Ἰουδαία ἁγίασμα αὐτοῦ, Ἰσραὴλ ἐξουσία αὐτοῦ. ἡ θάλασσα εἶδε καὶ ἔφυγεν, ὁ Ἰορδάνης ἐστράφη εἰς τὰ ὀπίσω. τὰ ὄρη ἐσκίρτησαν ὡσεὶ κριοί, καὶ οἱ βουνοὶ ὡς ἀρνία προβάτων. τί σοί ἐστι θάλασσα ὅτι ἔφυγες; καὶ σὺ Ἰορδάνη ὅτι ἐστράφης εἰς τὰ ὀπίσω; τὰ ὄρη ὅτι ἐσκιρτήσατε ὡσεὶ κριοί, καὶ οἱ βουνοὶ ὡς ἀρνία προβάτων; ἀπὸ προσώπου κυρίου β ἐσαλεύθη ἡ γῆ, ἀπὸ προσώπου τοῦ θεοῦ Ἰακώβ. γ τοῦ στρέψαντος τὴν πέτραν εἰς λίμνας ὑδάτων, καὶ τὴν δ ἀκρότομον εἰς πηγὰς ὑδάτων. μὴ ἡμῖν κύριε μὴ ἡμῖν, ἀλλ' ἢ τῷ ὀνόματί σου δὸς δόξαν, ε ἐπὶ τῷ ἐλέει σου καὶ τῇ ἀληθείᾳ σου. μή ποτε εἴπωσι τὰ ἔθνη, ποῦ ἐστιν ὁ θεὸς αὐτῶν; ὁ δὲ θεὸς ἡμῶν ἐν τῷ οὐρανῷ ζ καὶ ἐν τῇ γῇ, πάντα ὅσα ἠθέλησεν ἐποίησε. η τὰ εἴδωλα τῶν ἐθνῶν, ἀργύριον καὶ χρυσίον, ἔργα χειρῶν ἀνθρώπων. στόμα ἔχουσι καὶ οὐ λαλήσουσιν, ὀφθαλμοὺς ἔχουσι καὶ οὐκ ὄψονται. ὦτα ἔχουσι καὶ οὐκ ἀκούσονται, ῥῖνας ἔχουσι καὶ οὐκ ὀσφρανθήσονται. χεῖρας ἔχουσι καὶ οὐ ψηλαφήσουσι, πόδας ἔχουσι καὶ οὐ περιπατήσουσιν, οὐ φωνήσουσιν ἐν τῷ λάρυγγι αὐτῶν. ὅμοιοι αὐτοῖς γένοιντο οἱ ποιοῦντες αὐτά, καὶ πάντες οἱ πεποιθότες ἐπ' αὐτοῖς. οἶκος Ἰσραὴλ ἤλπισεν ἐπὶ κύριον, βοηθὸς καὶ ὑπερασπιστὴς αὐτῶν ἐστιν. οἶκος Ἀαρὼν ἤλπισεν ἐπὶ κύριον, βοηθὸς καὶ ὑπερασπιστὴς αὐτῶν ἐστιν. οἱ φοβούμενοι τὸν κύριον ἤλπισαν ἐπὶ κύριον, βοηθὸς καὶ ὑπερασπιστὴς αὐτῶν ἐστιν. κύριος μνησθεὶς ἡμῶν εὐλόγησεν ἡμᾶς, εὐλόγησε τὸν οἶκον Ἰσραήλ, εὐλόγησε τὸν οἶκον Ἀαρών. εὐλόγησε τοὺς φοβουμένους τὸν κύριον, τοὺς μικροὺς μετὰ τῶν μεγάλων. προσθείη κύριος ἐφ' ὑμᾶς, ἐφ' ὑμᾶς καὶ ἐπὶ τοὺς υἱοὺς ὑμῶν. εὐλογημένοι

ἡμεῖς τῷ κυρίῳ, τῷ ποιήσαντι τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν. ὁ οὐρανὸς τοῦ οὐρανοῦ τῷ κυρίῳ, τὴν δὲ γῆν ἔδωκε τοῖς υἱοῖς τῶν ἀνθρώπων. οὐχ οἱ νεκροὶ αἰνέσουσί σε κύριε, οὐδὲ πάντες οἱ καταβαίνοντες εἰς ᾅδου. ἀλλ' ἡμεῖς οἱ ζῶντες εὐλογήσομεν τὸν κύριον, ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ ἕως τοῦ αἰῶνος.

[α.] Scholion. αἴγυπτος ἑρμηνεύεται σκότος. β [ἐσαλεύθη ἡ γῆ.] Aquila. ὠδινήσατο. γ [τοῦ στρέψαντος.] Symmachus. τοῦ μεταβάλλοντος. δ [ἀκρότομον.] Chrysostomus. ἀκρότομον λέγει τὴν σιδήρῳ οὐ ῥᾳδίως εἴκουσαν, ἀλλ' ἐκ τῶν ἄκρων μόλις ἀποθραυομένην. ε [ἐπὶ τῷ ἐλέει σου καὶ τῇ ἀληθείᾳ σου.] Chrysost. ἕτερος, διὰ τὸ ἔλεός σου. ζ [καὶ ἐν τῇ γῇ.] Ita habent plerique libri, & Apollinarius. Psalterium vero Romanum, & Aethiopicum habent, Deus autem noster in cœlo sursum; in cœlo & in terra. S. Hieronymus, καὶ ἐν τῇ γῇ superfluum esse dicit. Idque nec Latina vulgata editio, nec Gallicana, nec vetus, nec S. Augustinus habent. η [τὰ εἴδωλα τῶν ἐθνῶν.] Schol. ἀρχὴ τοῦ β'. μέρους τοῦ ψαλμοῦ. παρ' ἑβραίοις γὰρ εἰς δύο διῄρηται ὁ ψαλμός. οὕτω ἔν τισιν ἀντιγράφοις εὑρέθη, ὡς Εὐσέβιος φησίν.

Ἀλληλούϊα. ΡΙΔ'.

Ἠγάπησα, ὅτι εἰσακούσεται κύριος τῆς φωνῆς τῆς δεήσεώς μου. ὅτι ἔκλινε τὸ οὖς αὐτοῦ ἐμοί, καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις μου ἐπικαλέσομαι. περιέσχον με ὠδῖνες θανάτου, κίνδυνοι ᾅδου εὕροσάν με. θλῖψιν καὶ ὀδύνην εὗρον, καὶ τὸ ὄνομα κυρίου ἐπεκαλεσάμην, α ὦ κύριε ῥῦσαι τὴν ψυχήν μου. ἐλεήμων ὁ κύριος καὶ δίκαιος, καὶ ὁ θεὸς ἡμῶν ἐλεεῖ, φυλάσσων τὰ νήπια ὁ κύριος, ἐταπεινώθην καὶ ἔσωσέ με. ἐπίστρεψον ψυχή μου εἰς τὴν ἀνάπαυσίν σου, ὅτι κύριος εὐηργέτησέ σε. ὅτι ἐξείλετο τὴν ψυχήν μου ἐκ θανάτου, τοὺς ὀφθαλμούς μου ἀπὸ δακρύων, καὶ τοὺς πόδας μου ἀπὸ ὀλισθήματος. β εὐαρεστήσω ἐνώπιον κυρίου ἐν χώρᾳ ζώντων.

α Ω κύριε ῥῦσαι τὴν ψυχήν μου.] Chrysostomus. ἕτερος, ἀξιῶ κύριε ἐξελοῦ τὴν ψυχήν μου. ἄλλος, ὦ δὴ κύριε περίσωσον τὴν ψυχήν μου. β [εὐαρεστήσω ἐνώπιον κυρίου.] Chrysost. ἕτερος, ἔμπροσθεν κυρίου. ἄλλος, ἐμπεριπατήσω.

Ἀλληλούϊα. α ΡΙΕ'.

Ἐπίστευσα, διὸ ἐλάλησα, ἐγὼ δὲ β ἐταπεινώθην σφόδρα. γ ἐγὼ δὲ εἶπα ἐν τῇ ἐκστάσει μου, πᾶς ἄνθρωπος ψεύστης. τί ἀνταποδώσω τῷ κυρίῳ περὶ πάντων ὧν ἀνταπέδωκέ μοι; ποτήριον σωτηρίου λήψομαι, καὶ τὸ ὄνομα κυρίου ἐπικαλέσομαι. τὰς εὐχάς μου τῷ κυρίῳ ἀποδώσω, ἐναντίον παντὸς τοῦ λαοῦ αὐτοῦ. τίμιος ἐναντίον κυρίου ὁ θάνατος τῶν ὁσίων αὐτοῦ. ὦ κύριε ἐγὼ δοῦλος σός, ἐγὼ δοῦλος σός, καὶ υἱὸς τῆς παιδίσκης σου, διέρρηξας τοὺς δεσμούς μου. σοὶ θύσω θυσίαν αἰνέσεως, καὶ ἐν ὀνόματι κυρίου ἐπικαλέσομαι. τὰς εὐχάς μου τῷ κυρίῳ ἀποδώσω, ἐναντίον παντὸς τοῦ λαοῦ αὐτοῦ, ἐν αὐλαῖς οἴκου κυρίου ἐν μέσῳ σου ἱερουσαλήμ.

[α.] Scholion. ὁ ἑβραῖος καὶ οἱ λοιποὶ ἑρμηνευταὶ τοῦτον τῷ προτεταγμένῳ συνάπτουσιν. τῆς γὰρ αὐτῆς ἔχεται διανοίας, καὶ τὸν ἔνατον διχῇ διελόντες, τῇ τῶν δὲ τῶν ψαλμῶν συναφῇ τὸν ἴσον τῶν ψαλμῶν φυλάττουσιν ἀριθμόν. β [ἐταπεινώθην.] Symmachus. ἐκακώθην. Aliud Scholion. Σ. ἠτόνησα. γ [ἐγὼ δὲ εἶπα ἐν τῇ ἐκστάσει μου.] Aquila. ἐγὼ εἶπα ἐν τῷ θαμβεῖσθαι. πᾶς ἄνθρωπος διάψευσμα. Theodotio. πᾶς ἄνθρωπος ἐκλείπει. S. καὶ εἶπον ἀδημονῶν, πᾶς ἄνθρωπος διαψεύδεται.

Ἀλληλούϊα. ΡΙϚ'.

Αἰνεῖτε τὸν κύριον πάντα τὰ ἔθνη, ἐπαινέσατε αὐτὸν πάντες οἱ λαοί. ὅτι ἐκραταιώθη τὸ ἔλεος αὐτοῦ ἐφ' ἡμᾶς, καὶ ἡ ἀλήθεια τοῦ κυρίου μένει εἰς τὸν αἰῶνα.

Ἀλληλούϊα. ΡΙΖ'.

Ἐξομολογεῖσθε τῷ κυρίῳ ὅτι ἀγαθός, α ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ. εἰπάτω δὴ οἶκος ἰσραήλ, ὅτι ἀγαθός, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ. εἰπάτω δὴ οἶκος ἀαρών, ὅτι ἀγαθός, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ. εἰπάτωσαν δὴ πάντες οἱ φοβούμενοι τὸν κύριον, ὅτι ἀγαθός, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ. ἐκ θλίψεως ἐπεκαλεσάμην τὸν κύριον, καὶ ἐπήκουσέ μου εἰς πλατυσμόν. κύριος ἐμοὶ βοηθός, καὶ οὐ φοβηθήσομαι τί ποιήσει μοι ἄνθρωπος. κύριος ἐμοὶ βοηθός, κἀγὼ ἐπόψομαι τοὺς ἐχθρούς μου. ἀγαθὸν πεποιθέναι ἐπὶ κύριον, ἢ πεποιθέναι ἐπ' ἄνθρωπον. ἀγαθὸν ἐλπίζειν ἐπὶ κύριον, ἢ ἐλπίζειν ἐπ' ἄρχουσι. πάντα τὰ ἔθνη ἐκύκλωσάν με, καὶ τῷ ὀνόματι κυρίου β ἠμυνάμην αὐτούς. γ κυκλώσαντες ἐκύκλωσάν με, καὶ τῷ ὀνόματι κυρίου ἠμυνάμην αὐτούς. ἐκύκλωσάν με ὡσεὶ μέλισσαι κηρίον, δ καὶ ἐξεκαύθησαν ὡς πῦρ ἐν ἀκάνθαις, καὶ τῷ ὀνόματι κυρίου ἠμυνάμην αὐτούς. ὠσθεὶς ἀνετράπην τοῦ πεσεῖν, καὶ ὁ κύριος ἀντελάβετό μου. ἰσχύς μου καὶ ὕμνησίς μου ὁ κύριος, καὶ ἐγένετό μοι εἰς σωτηρίαν. φωνὴ ἀγαλλιάσεως καὶ σωτηρίας ἐν σκηναῖς δικαίων. δεξιὰ κυρίου ἐποίησε δύναμιν, δεξιὰ κυρίου ὕψωσέ με. δεξιὰ κυρίου ἐποίησε δύναμιν, οὐκ ἀποθανοῦμαι, ἀλλὰ ζήσομαι, καὶ διηγήσομαι τὰ ἔργα κυρίου. παιδεύων ἐπαίδευσέ με ὁ κύριος, καὶ τῷ θανάτῳ οὐ παρέδωκέ με. ἀνοίξατέ μοι πύλας δικαιοσύνης, εἰσελθὼν ἐν αὐταῖς ἐξομολογήσομαι τῷ κυρίῳ. αὕτη ἡ πύλη τοῦ κυρίου, δίκαιοι εἰσελεύσονται ἐν αὐτῇ. ἐξομολογήσομαί σοι, ὅτι ἐπήκουσάς μου καὶ ἐγένου μοι εἰς σωτηρίαν. λίθον ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες, οὗτος ἐγενήθη ε εἰς κεφαλὴν γωνίας. ζ παρὰ κυρίου ἐγένετο αὕτη, καὶ ἔστι θαυμαστὴ ἐν ὀφθαλμοῖς ἡμῶν. αὕτη ἡ ἡμέρα ἣν ἐποίησεν ὁ κύριος, ἀγαλλιασώμεθα καὶ εὐφρανθῶμεν ἐν αὐτῇ. ὦ κύριε σῶσον δή, ὦ κύριε εὐόδωσον δή. εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι κυρίου. εὐλογήκαμεν ὑμᾶς ἐξ οἴκου κυρίου. θεὸς κύριος καὶ ἐπέφανεν ἡμῖν. η συστήσασθε ἑορτὴν ἐν τοῖς θ πυκάζουσιν, ἕως τῶν κεράτων τοῦ

θυσιαστηρίου. θεός μου εἶ σύ, καὶ ἐξομολογήσομαί
σοι, θεός μου εἶ σύ, καὶ ὑψώσω σε. ι ἐξομολογήσο-
μαί σοι, ὅτι ἐπήκουσάς μου, καὶ ἐγένου μοι εἰς σωτη-
ρίαν. κ ἐξομολογεῖσθε τῷ κυρίῳ, ὅτι ἀγαθός, ὅτι
εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ.

α Ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ] Chrysostomus. του-
τέστι διηνεκὲς, οὐ διακοπτόμενον β [ἠμυνάμην αὐτούς.]Sym
machus. διέθρυψα. γ [κυκλώσαντες.] S. ἐκύκλωσάν με, καὶ
πάλιν περιεκύκλωσάν με. Schol. ἀντὶ τοῦ, ἐπαλλήλοις ἐχρήσαντο
προσβολαῖς, καὶ πολιορκίαις παντοδαπαῖς. δ [καὶ ἐξεκαύθη-
σαν ὡς πῦρ ἐν ἀκάνθαις.] Aquila, & S. καὶ ἀπεσβέσθησαν ὡς πῦρ
ἀκανθῶν. ε [εἰς κεφαλὴν γωνίας.]S ἀκρογωνιαῖος. ζ [παρὰ
κυρίου ἐγένετο αὕτη.] A. παρὰ κυρίου ἐγένετο τοῦτο. αὐτὸ παρά-
δοξον ἐφάνη ἡμῖν. S. αὕτη ἐστὶ θαυμαστὴ ἐν ὀφθαλμοῖς ἡμῶν. η
[συστήσασθε ἑορτὴν.] A. δήσατε ἑορτὴν ἐν πυκλέσι. Chrysost.
Σ. συνδήσατε ἐν πανηγύρει πυκάσματα. τί δέ ἐστιν, συστήσατε ἑορ
τὴν ἐν τοῖς πυκάζουσιν; κατὰ μὲν τὸν ἕνα ἑρμηνευτήν, θύσατε θυ-
σίας λιπαράς. κατὰ δὲ τὸν ἕτερον, στεφανώματα καὶ κλάδους ἀνάψα-
τε τῷ λαῷ. θ [ἐν τοῖς πυκάζουσιν.]Schol. σκιάζουσιν, καλύ-
πτουσιν, κοσμοῦσιν. ι [ἐξομολογήσομαί σοι ὅτι ἐπήκουσας]
Sch. οὗτοι οἱ β΄. στίχοι οὐκ ἔκειντο ἐν τῷ τετρασελίδῳ παρ' οὐ-
δενὶ, οὔτε παρὰ τοῖς ο΄. οὔτε εἰς τὸ Εὐσεβίου. Aliud Sch. ὅλος ὁ
στίχος παρ' οὐδενὶ εὕρηται. κ [ἐξομολογεῖσθε.]Sch. οὐ μάτην ἐκ
δευτέρου κατὰ τὸν παρόντα ψαλμὸν τὸν στίχον ὁ ψαλμῳδὸς ἐνέταξεν.

Ἀλληλούϊα. ΡΙΗ΄.

Μακάριοι α ἄμωμοι ἐν ὁδῷ, οἱ πορευόμενοι ἐν
νόμῳ κυρίου. μακάριοι οἱ ἐξερευνῶντες τὰ
μαρτύρια αὐτοῦ, ἐν ὅλῃ καρδίᾳ ἐκζητήσουσιν αὐτόν.
οὐ γὰρ οἱ ἐργαζόμενοι τὴν ἀνομίαν, ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐ-
τοῦ ἐπορεύθησαν. σὺ ἐνετείλω τὰς ἐντολάς σου, τοῦ φυ-
λάξασθαι σφόδρα. ὄφελον κατευθυνθείησαν αἱ ὁ-
δοί μου, τοῦ φυλάξασθαι τὰ δικαιώματά σου. τότε οὐ
μὴ αἰσχυνθῶ, ἐν τῷ με ἐπιβλέπειν ἐπὶ πάσας τὰς
ἐντολάς σου. ἐξομολογήσομαί σοι ἐν εὐθύτητι καρ-
δίας, ἐν τῷ μεμαθηκέναι με τὰ κρίματα τῆς δι-
καιοσύνης σου. τὰ δικαιώματά σου φυλάξω, μή με
ἐγκαταλίπῃς ἕως σφόδρα. β ἐν τίνι κατορθώσει
νεώτερος τὴν ὁδὸν αὐτοῦ; ἐν τῷ φυλάξασθαι τοὺς λό-
γους σου. ἐν ὅλῃ καρδίᾳ μου ἐξεζήτησά σε, μὴ ἀπώ-
σῃ με ἀπὸ τῶν ἐντολῶν σου. ἐν τῇ καρδίᾳ μου ἔκρυ-
ψα τὰ λόγιά σου, ὅπως ἂν μὴ ἁμάρτω σοι. εὐλογη-
τὸς εἶ κύριε, δίδαξόν με τὰ δικαιώματά σου. ἐν
τοῖς χείλεσί μου ἐξήγγειλα πάντα τὰ κρίματα
τοῦ στόματός σου, ἐν τῇ ὁδῷ τῶν μαρτυρίων σου ἐ-
τέρφθην, ὡς ἐπὶ παντὶ πλούτῳ. ἐν ταῖς ἐντολαῖς
σου ἀδολεσχήσω, καὶ κατανοήσω τὰς ὁδούς σου. ἐν
τοῖς δικαιώμασί σου μελετήσω, οὐκ ἐπιλήσομαι
τῶν λόγων σου. ἀνταπόδος τῷ δούλῳ σου, γ ζήσομαι
καὶ φυλάξω τοὺς λόγους σου. ἀποκάλυψον τοὺς ὀφθαλ-
μούς μου, δ καὶ κατανοήσω τὰ θαυμάσια ἐκ τοῦ
νόμου σου. πάροικος ἐγώ εἰμι ἐν τῇ γῇ, μὴ ἀποκρύ-
ψῃς ἀπ' ἐμοῦ τὰς ἐντολάς σου. ε ἐπεπόθησεν ἡ
ψυχή μου τοῦ ἐπιθυμῆσαι τὰ κρίματά σου ἐν παν-
τὶ καιρῷ. ἐπετίμησας ὑπερηφάνοις, ἐπικατάρατοι οἱ
ἐκκλίνοντες ἀπὸ τῶν ἐντολῶν σου. περίελε ἀπ' ἐμοῦ
ὄνειδος καὶ ἐξουδένωσιν, ὅτι τὰ μαρτύριά σου ἐξε-
ζήτησα. καὶ γὰρ ἐκάθισαν ἄρχοντες, καὶ κατ' ἐμοῦ κα-
τελάλουν, ὁ δὲ δοῦλός σου ἠδολέσχει ἐν τοῖς δικαιώ-
μασί σου. καὶ γὰρ τὰ μαρτύριά σου μελέτη μού ἐστι,
καὶ αἱ συμβουλίαι μου τὰ δικαιώματά σου. ἐκολλή-
θη τῷ ἐδάφει ἡ ψυχή μου, ζῆσόν με κατὰ τὸν λόγον
σου. τὰς ὁδούς μου ἐξήγγειλα καὶ ἐπήκουσάς μου,
δίδαξόν με τὰ δικαιώματά σου. ὁδὸν δικαιωμάτων
σου συνέτισόν με, καὶ ἀδολεσχήσω ἐν τοῖς θαυμα-
σίοις σου. ζ ἐνύσταξεν ἡ ψυχή μου ἀπὸ ἀκηδίας, βε-
βαίωσόν με ἐν τοῖς λόγοις σου. ὁδὸν ἀδικίας ἀπόστη-
σον ἀπ' ἐμοῦ, καὶ τῷ νόμῳ σου ἐλέησόν με. ὁδὸν ἀλη-
θείας ᾑρετισάμην, καὶ τὰ κρίματά σου οὐκ ἐπελα-
θόμην. ἐκολλήθην τοῖς μαρτυρίοις σου κύριε, μή
με καταισχύνῃς. ὁδὸν ἐντολῶν σου ἔδραμον, ὅταν ἐ-
πλάτυνας τὴν καρδίαν μου. η νομοθέτησόν με κύ-
ριε τὴν ὁδὸν τῶν δικαιωμάτων σου, καὶ ἐκζητήσω
αὐτὴν διαπαντός. συνέτισόν με, καὶ ἐξερευνήσω τὸν
νόμον σου, καὶ φυλάξω αὐτὸν ἐν ὅλῃ καρδίᾳ μου. ὁδή-
γησόν με ἐν τῇ τρίβῳ τῶν ἐντολῶν σου, θ ὅτι αὐτὴν
ἠθέλησα. κλῖνον τὴν καρδίαν μου εἰς τὰ μαρτύριά σου, καὶ
μὴ εἰς πλεονεξίαν. ἀπόστρεψον τοὺς ὀφθαλμούς μου
τοῦ μὴ ἰδεῖν ματαιότητα, ἐν τῇ ὁδῷ σου ζῆσόν με.
στῆσον τῷ δούλῳ σου τὸ λόγιόν σου εἰς τὸν φόβον
σου. περίελε τὸν ὀνειδισμόν μου ὃν ι ὑπώπτευσα, ὅ-
τι τὰ κρίματά σου χρηστά. ἰδοὺ ἐπεθύμησα τὰς ἐν-
τολάς σου, ἐν τῇ δικαιοσύνῃ σου ζῆσόν με. καὶ ἔλ-
θοι ἐπ' ἐμὲ τὸ ἔλεός σου, κ κύριε τὸ σωτήριόν σου
κατὰ τὸν λόγον σου. καὶ ἀποκριθήσομαι τοῖς ὀνειδί-
ζουσί μοι λόγον, ὅτι ἤλπισα ἐπὶ τοῖς λόγοις σου. καὶ
μὴ περιέλῃς ἐκ τοῦ στόματός μου λόγον ἀληθείας
ἕως σφόδρα, ὅτι ἐπὶ τοῖς κρίμασί σου ἐπήλπισα.
καὶ φυλάξω τὸν νόμον σου διαπαντός, εἰς τὸν αἰῶ-
να καὶ εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος. καὶ ἐπορευόμην ἐν
πλατυσμῷ, ὅτι τὰς ἐντολάς σου ἐξεζήτησα. καὶ
ἐλάλουν ἐν τοῖς μαρτυρίοις σου ἐναντίον βασιλέων,
καὶ οὐκ ᾐσχυνόμην. καὶ ἐμελέτων ἐν ταῖς ἐντολαῖς
σου, ἃς ἠγάπησα σφόδρα. καὶ ἦρα τὰς χεῖράς μου
πρὸς τὰς ἐντολάς σου ἃς ἠγάπησα. καὶ ἠδολέσχουν
ἐν τοῖς δικαιώμασί σου. μνήσθητι τῶν λόγων σου τῷ
δούλῳ σου ὧν ἐπήλπισάς με. αὕτη με παρεκάλε-
σεν ἐν τῇ ταπεινώσει μου, ὅτι τὸ λόγιόν σου ἔζησέ με.
ὑπερήφανοι παρηνόμουν ἕως σφόδρα, ἀπὸ δὲ τοῦ
νόμου σου οὐκ ἐξέκλινα. ἐμνήσθην τῶν κριμάτων
σου ἀπ' αἰῶνος κύριε, καὶ παρεκλήθην. ἀθυμία
κατέσχε με ἀπὸ ἁμαρτωλῶν τῶν ἐγκαταλιμπανόν-
των τὸν νόμον σου. ψαλτὰ ἦσάν μοι τὰ δικαιώμα-
τά σου, ἐν τόπῳ παροικίας μου. ἐμνήσθην ἐν νυκτὶ
τοῦ ὀνόματός σου κύριε, καὶ ἐφύλαξα τὸν νόμον σου.
αὕτη ἐγενήθη μοι, ὅτι τὰ δικαιώματά σου ἐξεζήτη-
σα. μερίς μου εἶ κύριε, εἶπα τοῦ φυλάξασθαι τὸν
νόμον σου. ἐδεήθην τοῦ προσώπου σου ἐν ὅλῃ καρ-
δίᾳ μου, ἐλέησόν με κατὰ τὸ λόγιόν σου. λ διελογισά-
μην τὰς ὁδούς σου, μ καὶ ἐπέστρεψα τοὺς πόδας μου
εἰς τὰ

εἰς τὰ μαρτύριά σου. ἡτοιμάσθην καὶ οὐκ ἐταράχθην, τοῦ φυλάξασθαι τὰς ἐντολάς σου. χοινία ἁμαρτωλῶν περιεπλάκησάν μοι, καὶ τοῦ νόμου σου οὐκ ἐπελαθόμην. μεσονύκτιον ἐξηγειρόμην, τοῦ ἐξομολογεῖσθαί σοι ἐπὶ τὰ κρίματα τῆς δικαιοσύνης σου. ν μέτοχος ἐγώ εἰμι πάντων τῶν φοβουμένων σε, καὶ τῶν φυλασσόντων τὰς ἐντολάς σου. τοῦ ἐλέους σου κύριε πλήρης ἡ γῆ, τὰ δικαιώματά σου δίδαξόν με. ξ χρηστότητα ἐποίησας μετὰ τοῦ δούλου σου κύριε κατὰ τὸν λόγον σου. χρηστότητα καὶ παιδείαν καὶ γνῶσιν δίδαξόν με, ὅτι ταῖς ἐντολαῖς σου ἐπίστευσα. πρὸ τοῦ με ταπεινωθῆναι, ἐγὼ ἐπλημμέλησα, διὰ τοῦτο τὸ λόγιόν σου ἐφύλαξα. χρηστὸς εἶ σὺ κύριε, καὶ ἐν τῇ χρηστότητί σου δίδαξόν με τὰ δικαιώματά σου. ἐπληθύνθη ἐπ᾽ ἐμὲ ἀδικία ὑπερηφάνων, ἐγὼ δὲ ἐν ὅλῃ καρδίᾳ μου ἐξερευνήσω τὰς ἐντολάς σου. ο ἐτυρώθη ὡς γάλα ἡ καρδία αὐτῶν, ἐγὼ δὲ τὸν νόμον σου ἐμελέτησα. π ἀγαθόν μοι ὅτι ἐταπείνωσάς με, ὅπως ἂν μάθω τὰ δικαιώματά σου. ἀγαθός μοι ὁ νόμος τοῦ στόματός σου, ὑπὲρ χιλιάδας χρυσίου καὶ ἀργυρίου. αἱ χεῖρές σου ἐποίησάν με ρ καὶ ἔπλασάν με, συνέτισόν με καὶ μαθήσομαι τὰς ἐντολάς σου. οἱ φοβούμενοί σε ὄψονταί με καὶ εὐφρανθήσονται, ὅτι εἰς τοὺς λόγους σου ἐπήλπισα. ἔγνων κύριε ὅτι δικαιοσύνη τὰ κρίματά σου, καὶ ἀληθείᾳ ἐταπείνωσάς με. γενηθήτω δὴ τὸ ἔλεός σου τοῦ παρακαλέσαι με κατὰ τὸ λόγιόν σου τῷ δούλῳ σου. ἐλθέτωσάν μοι οἱ οἰκτιρμοί σου, καὶ ζήσομαι, ὅτι ὁ νόμος σου μελέτη μου ἐστίν. αἰσχυνθήτωσαν ὑπερήφανοι, ὅτι ἀδίκως ἠνόμησαν εἰς ἐμέ, ἐγὼ δὲ ἀδολεσχήσω ἐν ταῖς ἐντολαῖς σου. ἐπιστρεψάτωσάν με οἱ φοβούμενοί σε, καὶ οἱ γινώσκοντες τὰ μαρτύριά σου. γενηθήτω ἡ καρδία μου ἄμωμος ἐν τοῖς δικαιώμασί σου, ὅπως ἂν μὴ αἰσχυνθῶ. ἐκλείπει εἰς τὸ σωτήριόν σου ἡ ψυχή μου, εἰς τοὺς λόγους σου ἐπήλπισα. ἐξέλιπον οἱ ὀφθαλμοί μου εἰς τὸ λόγιόν σου, λέγοντες, πότε παρακαλέσεις με; ὅτι ἐγενήθην ὡς ἀσκὸς ἐν πάχνῃ, τὰ δικαιώματά σου οὐκ ἐπελαθόμην. πόσαι εἰσὶν αἱ ἡμέραι τοῦ δούλου σου, πότε ποιήσεις μοι ἐκ τῶν καταδιωκόντων με κρίσιν; σ διηγήσαντό μοι παράνομοι ἀδολεσχίας, ἀλλ᾽ οὐχ ὡς ὁ νόμος σου κύριε. πᾶσαι αἱ ἐντολαί σου ἀλήθεια. τ ἀδίκως κατεδίωξάν με, βοήθησόν μοι. παρὰ βραχὺ συνετέλεσάν με ἐν τῇ γῇ, ἐγὼ δὲ οὐκ ἐγκατέλιπον τὰς ἐντολάς σου. κατὰ τὸ ἔλεός σου ζῆσόν με, καὶ φυλάξω τὰ μαρτύρια τοῦ στόματός σου. εἰς τὸν αἰῶνα κύριε ὁ λόγος σου διαμένει ἐν τῷ οὐρανῷ, εἰς γενεὰν καὶ γενεὰν ἡ ἀλήθειά σου. ἐθεμελίωσας τὴν γῆν καὶ διαμένει, τῇ διατάξει σου διαμένει ἡμέρα, ὅτι υ τὰ σύμπαντα δοῦλα σά. εἰ μὴ ὅτι ὁ νόμος σου μελέτη μου ἐστί, τότε ἂν ἀπωλόμην ἐν τῇ ταπεινώσει μου. εἰς τὸν αἰῶνα οὐ μὴ ἐπιλάθωμαι τῶν δικαιωμάτων σου, ὅτι ἐν αὐτοῖς ἔζησάς με. σός εἰμι ἐγώ, σῶσόν με, ὅτι τὰ δικαιώματά σου ἐξεζήτησα. φ ἐμὲ ὑπέμειναν ἁμαρτωλοὶ τοῦ ἀπολέσαι με, τὰ μαρτύριά σου συνῆκα. χ πάσης συντελείας εἶδον πέρας, πλατεῖα ἡ ἐντολή σου σφόδρα. ὡς ἠγάπησα τὸν νόμον σου κύριε, ὅλην τὴν ἡμέραν μελέτη μου ἐστί. ὑπὲρ τοὺς ἐχθρούς μου ἐσόφισάς με τὴν ἐντολήν σου, ψ ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα ἐμή ἐστιν. ὑπὲρ πάντας τοὺς διδάσκοντάς με συνῆκα, ὅτι τὰ μαρτύριά σου μελέτη μου ἐστίν. ὑπὲρ πρεσβυτέρους συνῆκα, ὅτι τὰς ἐντολάς σου ἐξεζήτησα. ἐκ πάσης ὁδοῦ πονηρᾶς ω ἐκώλυσα τοὺς πόδας μου, ὅπως ἂν φυλάξω τοὺς λόγους σου. ἀπὸ τῶν κριμάτων σου οὐκ ἐξέκλινα, ὅτι σὺ ἐνομοθέτησάς με. ὡς γλυκέα τῷ λάρυγγί μου τὰ λόγιά σου, ὑπὲρ μέλι τῷ στόματί μου. ἀπὸ τῶν ἐντολῶν σου συνῆκα, διὰ τοῦτο ἐμίσησα πᾶσαν ὁδὸν ἀδικίας. α λύχνος τοῖς ποσί μου ὁ νόμος σου, καὶ φῶς ταῖς τρίβοις μου. ὤμοσα καὶ ἔστησα τοῦ φυλάξασθαι τὰ κρίματα τῆς δικαιοσύνης σου. ἐταπεινώθην ἕως σφόδρα κύριε, ζῆσόν με κατὰ τὸν λόγον σου. τὰ ἑκούσια τοῦ στόματός μου εὐδόκησον δὴ κύριε, καὶ τὰ κρίματά σου δίδαξόν με. β ἡ ψυχή μου ἐν ταῖς χερσί σου διαπαντός, καὶ τοῦ νόμου σου οὐκ ἐπελαθόμην. ἔθεντο ἁμαρτωλοὶ παγίδα μοι, καὶ ἐκ τῶν ἐντολῶν σου οὐκ ἐπλανήθην. ἐκληρονόμησα τὰ μαρτύριά σου εἰς τὸν αἰῶνα, ὅτι ἀγαλλίαμα τῆς καρδίας μου εἰσίν. ἔκλινα τὴν καρδίαν μου τοῦ ποιῆσαι τὰ δικαιώματά σου εἰς τὸν αἰῶνα δι᾽ ἀντάμειψιν. παρανόμους ἐμίσησα, τὸν δὲ νόμον σου ἠγάπησα. βοηθός μου καὶ ἀντιλήπτωρ μου εἶ σύ, εἰς τοὺς λόγους σου ἐπήλπισα. ἐκκλίνατε ἀπ᾽ ἐμοῦ πονηρευόμενοι, καὶ ἐξερευνήσω τὰς ἐντολὰς τοῦ θεοῦ μου. ἀντιλαβοῦ μου γ κατὰ τὸ λόγιόν σου δ καὶ ζῆσόν με, καὶ μὴ καταισχύνῃς με ἀπὸ τῆς προσδοκίας μου. βοήθησόν μοι, καὶ σωθήσομαι, καὶ μελετήσω ἐν τοῖς δικαιώμασί σου διαπαντός. ε ἐξουδένωσας πάντας τοὺς ἀποστατοῦντας ἀπὸ τῶν δικαιωμάτων σου, ὅτι ἄδικον τὸ ἐνθύμημα αὐτῶν. ζ παραβαίνοντας ἐλογισάμην πάντας τοὺς ἁμαρτωλοὺς τῆς γῆς, διὰ τοῦτο ἠγάπησα τὰ μαρτύριά σου. η καθήλωσον ἐκ τοῦ φόβου σου τὰς σάρκας μου, ἀπὸ γὰρ τῶν κριμάτων σου ἐφοβήθην. θ ἐποίησα κρίμα καὶ δικαιοσύνην, μὴ παραδῷς με τοῖς ἀδικοῦσί με. ι ἔκδεξαι τὸν δοῦλόν σου εἰς ἀγαθόν, μὴ συκοφαντησάτωσάν με ὑπερήφανοι. οἱ ὀφθαλμοί μου ἐξέλιπον εἰς τὸ σωτήριόν σου, καὶ εἰς τὸ λόγιον τῆς δικαιοσύνης σου. ποίησον μετὰ τοῦ δούλου σου κατὰ τὸ ἔλεός σου, καὶ τὰ δικαιώματά σου δίδαξόν με. δοῦλός σου εἰμὶ ἐγώ, συνέτισόν με καὶ γνώσομαι τὰ μαρτύριά σου. κ καιρὸς τοῦ ποιῆσαι τῷ κυρίῳ, λ διεσκέδασαν τὸν νόμον σου. διὰ τοῦτο ἠγάπησα τὰς ἐντολάς σου ὑπὲρ χρυσίον καὶ τοπάζιον. διὰ τοῦτο πρὸς πάσας τὰς ἐντολάς σου κατωρθούμην, πᾶσαν ὁδὸν ἄδικον ἐμίσησα. θαυμαστὰ τὰ μαρτύριά σου, διὰ τοῦτο ἐξηρεύνησεν αὐτὰ ἡ ψυχή μου. ἡ δήλωσις τῶν λόγων σου φωτιεῖ καὶ συνετιεῖ νηπίους. τὸ στόμα μου ἤνοιξα, καὶ εἵλκυσα πνεῦμα, ὅτι τὰς ἐντολάς σου ἐπεπόθουν. ἐπίβλεψον ἐπ᾽ ἐμὲ καὶ ἐλέησόν με, κατὰ τὸ κρίμα τῶν ἀγαπώντων τὸ ὄνομά σου. τὰ διαβήματά μου κατεύθυνον κατὰ τὸ λόγιόν σου, καὶ μὴ κατακυριευσάτω μου πᾶσα ἀνομία. λύτρωσαί με ἀπὸ συκοφαντίας ἀνθρώπων, καὶ φυλάξω τὰς ἐντολάς σου. τὸ πρόσωπόν σου ἐπίφανον ἐπὶ τὸν δοῦλόν σου, καὶ δίδαξόν με τὰ δικαιώματά σου. μ διεξόδους ὑδάτων κατέβησαν οἱ ὀ-

φθαλμοί μου, ν ἐπεὶ οὐκ ἐφύλαξα τὸν νόμον σου. δίκαιος εἶ κύριε, καὶ εὐθεῖς αἱ κρίσεις σου. ἐνετείλω δικαιοσύνην τὰ μαρτύριά σου, καὶ ἀλήθειαν σφόδρα. ξ ἐξέτηξέ με ὁ ζῆλός σου, ὅτι ἐπελάθοντο τῶν λόγων σου οἱ ἐχθροί μου. πεπυρωμένον τὸ λόγιόν σου σφόδρα, καὶ ὁ δοῦλός σου ἠγάπησεν αὐτό. νεώτερος ἐγώ εἰμι καὶ ἐξουδενωμένος, τὰ δικαιώματά σου οὐκ ἐπελαθόμην. ἡ δικαιοσύνη σου δικαιοσύνη εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ ὁ νόμος σου ἀλήθεια. θλίψεις καὶ ἀνάγκαι εὕροσάν με, αἱ ἐντολαί σου μελέτη μου. δικαιοσύνη τὰ μαρτύριά σου εἰς τὸν αἰῶνα, συνέτισόν με, καὶ ζήσομαι. ἐκέκραξα ἐν ὅλῃ καρδίᾳ μου, ἐπάκουσόν μου κύριε, τὰ δικαιώματά σου ἐκζητήσω. ἐκέκραξά σοι, σῶσόν με, καὶ φυλάξω τὰ μαρτύριά σου. προέφθασα ἐν ἀωρίᾳ καὶ ἐκέκραξα, εἰς τοὺς λόγους σου ἐπήλπισα. προέφθασαν οἱ ὀφθαλμοί μου πρὸς ὄρθρον τοῦ μελετᾶν τὰ λόγιά σου. τῆς φωνῆς μου ἄκουσον κύριε κατὰ τὸ ἔλεός σου, ο κατὰ τὸ κρίμα σου ζῆσόν με. π προσήγγισαν οἱ καταδιώκοντές με ἀνομίᾳ, ἀπὸ δὲ τοῦ νόμου σου ἐμακρύνθησαν. ἐγγὺς εἶ κύριε, καὶ πᾶσαι αἱ ὁδοί σου ἀλήθεια. κατ' ἀρχὰς ἔγνων ἐκ τῶν μαρτυρίων σου, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα ἐθεμελίωσας αὐτά. ἴδε τὴν ταπείνωσίν μου καὶ ἐξελοῦ με, ὅτι τοῦ νόμου σου οὐκ ἐπελαθόμην. κρῖνον τὴν κρίσιν μου καὶ λύτρωσαί με, διὰ τὸν λόγον σου ζῆσόν με. μακρὰν ἀπὸ ἁμαρτωλῶν σωτηρία, ὅτι τὰ δικαιώματά σου οὐκ ἐξεζήτησαν. οἱ οἰκτιρμοί σου πολλοὶ κύριε, ς κατὰ τὸ κρίμα σου ζῆσόν με. πολλοὶ οἱ ἐκδιώκοντές με καὶ θλίβοντές με, ἐκ τῶν μαρτυρίων σου οὐκ ἐξέκλινα. σ εἶδον ἀσυνετοῦντας καὶ ἐξετηκόμην, ὅτι τὰ λόγιά σου οὐκ ἐφυλάξαντο. ἴδε ὅτι τὰς ἐντολάς σου ἠγάπησα κύριε, ἐν τῷ ἐλέει σου ζῆσόν με. ἀρχὴ τῶν λόγων σου ἀλήθεια, καὶ εἰς τὸν αἰῶνα πάντα τὰ κρίματα τῆς δικαιοσύνης σου. ἄρχοντες κατεδίωξάν με δωρεάν, καὶ ἀπὸ τῶν λόγων σου ἐδειλίασεν ἡ καρδία μου. ἀγαλλιάσομαι ἐγὼ ἐπὶ τὰ λόγιά σου, ὡς ὁ εὑρίσκων σκῦλα πολλά. ἀδικίαν ἐμίσησα καὶ ἐβδελυξάμην, τὸν δὲ νόμον σου ἠγάπησα. τ ἑπτάκις τῆς ἡμέρας ᾔνεσά σε ἐπὶ τὰ κρίματα τῆς δικαιοσύνης σου. εἰρήνη πολλὴ τοῖς ἀγαπῶσι τὸν νόμον σου, καὶ οὐκ ἔστιν αὐτοῖς σκάνδαλον. προσεδόκων τὸ σωτήριόν σου κύριε, καὶ τὰς ἐντολάς σου ἠγάπησα. ἐφύλαξεν ἡ ψυχή μου τὰ μαρτύριά σου, καὶ ἠγάπησεν αὐτὰ σφόδρα. ἐφύλαξα τὰς ἐντολάς σου καὶ τὰ μαρτύριά σου, ὅτι πᾶσαι αἱ ὁδοί μου ἐναντίον σου κύριε. ἐγγισάτω ἡ δέησίς μου ἐνώπιόν σου κύριε, κατὰ τὸ λόγιόν σου συνέτισόν με. εἰσελθέτω τὸ ἀξίωμά μου ἐνώπιόν σου κύριε, κατὰ τὸ λόγιόν σου ῥῦσαί με. ἐξερεύξαιντο τὰ χείλη μου ὕμνον, ὅταν διδάξῃς με τὰ δικαιώματά σου. φθέγξαιτο ἡ γλῶσσά μου τὰ λόγιά σου, ὅτι πᾶσαι αἱ ἐντολαί σου δικαιοσύνη. γενέσθω ἡ χείρ σου τοῦ σῶσαί με, υ ὅτι τὰς ἐντολάς σου ᾑρετισάμην. φ ἐπεπόθησα τὸ σωτήριόν σου κύριε, καὶ ὁ νόμος σου μελέτη μού ἐστι. ζήσεται ἡ ψυχή μου καὶ αἰνέσει σε, καὶ τὰ κρίματά σου βοηθήσει μοι. ἐπλανήθην ὡς πρόβατον ἀπολωλός, ζήτησον τὸν δοῦλόν σου, ὅτι τὰς ἐντολάς σου οὐκ ἐπελαθόμην.

α Μακάριοι ἄμωμοι ἐν ὁδῷ.] Scholion. οὔπω στίχος ἐστίν. ἔλεγε γάρ τις τοὺς στίχους ἐμμέτρους εἶναι τοὺς παρ' ἑβραίοις, ἑξαμέτρους μὲν τοὺς ἐν τῇ τοῦ δευτερονομίου ᾠδῇ. τοὺς δὲ ψαλμοὺς τριμέτρους εἶναι καὶ τετραμέτρους. ἔστιν οὖν ὁ πρῶτος στίχος μέχρι τοῦ, ἐν νόμῳ κυρίου. β [ἐν τίνι κατορθώσει νεώτερος τὴν ὁδὸν αὐτοῦ;] Symmachus. ἐν τίνι λαμπρυνεῖ νεώτερος τὴν ὁδὸν αὐτοῦ; γ [ζήσομαι.] Sic est in veteri Psalterio, & in Romano, & apud Apollinarium. sicque legunt Hilarius, Ambrosius, & Augustinus. alij libri habent, ζῆσόν με. δ [κατανοήσω τὰ θαυμάσια.] S. τεράστια. ε [ἐπύσταξεν ἡ ψυχή μου.] Theodotio, V. & VI. editio. ἐπεπόθησεν. S. τελείαν. Aquila, vt LXX. ζ [ἐνύσταξεν.] Sic Græci libri. S. vero Ambrosius hoc loco legit, stillauit anima mea præ tædio: & adiungit aliquos codices habere, dormitauit: Origenem vero legisse, ἔσταξεν. de quo etiam hic S. Hilarius. Apollinarius. θυμὸς ἐμὸς ἤμυσε. vt videatur legisse, ἐνύσταξεν. quod Latinæ quoque editiones habent. item Aethiopica. η [νομοθέτησόν με.] S. ὑπόδειξον. A. & Th. φώτισον. θ [ὅτι αὐτὴν ἠθέλησα.] A. ὅτι ἐν αὐτῇ ἐβουλήθην. Th. & VI. editio. ὅτι αὐτὴν ἠθέλησα. V. editio. ὅτι ἐν αὐτῇ. S. vt LXX. ι [ὃν ὑπώπτευσα.] A. ὑπεστάλην. Th. & S. εὐλαβοῦμαι. Aliud Schol. τὸ δὲ ὑπώπτευσα ἀντὶ τοῦ, ὑπεστάλην, ὁ Ἀκύλας εἴρηκεν. οὕτω δὲ καὶ ὁ Θεοδοτίων. ὁ δὲ Σύμμαχος. ὃν εὐλαβοῦμαι. κ [τὸ σωτήριόν σου κατὰ τὸν λόγον σου.] S. vt LXX. A. & Th. κατὰ τὸ λόγιόν σου. λ [διελογισάμην τὰς ὁδούς σου.] Sic habet Ambrosiana editio Mediolanensis Ecclesiæ. sic Aethiopica, & Arabica. sic quoque Apollinarius. cæteræ vero editiones Latinæ habent, vias meas. idque sequuntur Hilarius, Ambrosius, Hieronymus, & Augustinus. Scholion. ὁ ἑβραῖος, τὰς ὁδούς μου, ἔχει. ὡσαύτως δὲ καὶ οἱ ἄλλοι ἡρμηνεύκασιν ἑρμηνευταί, καὶ οἱ ο' ἐν τῷ ἑξαπλῷ. μ [ἐπέστρεψα τοὺς πόδας μου.] S. ἐπέστρεφον. ν [μέτοχος ἐγώ εἰμι.] Schol. A. Θ. ὁμοίως τοῖς ο'. Σ. συνημμένος. ὁ συνήθης, φίλος. ξ [χρηστότητα ἐποίησας μετὰ τοῦ δούλου σου] S. εὐηργέτησας τὸν δοῦλόν σου. ο [ἐτυρώθη ὡς γάλα.] Schol. ἐσκληρύνθη, ἀπελιθώθη. π [ἀγαθόν μοι ὅτι ἐταπείνωσάς με.] Th. vt LXX. S. συνήνεγκέ μοι ὅτι ἐκακώθην ὑπὲρ τοῦ μαθεῖν τὰ προστάγματά σου. ρ [καὶ ἔπλασάν με.] S. ἀπήρτισάν με. σ [ἐπληθύνθη ἐπ' ἐμὲ ἀδικία ὑπερηφάνων.] ς [διηγήσαντό μοι παράνομοι ἀδολεσχίας.] A. ἔσκαψάν μοι ὑπερήφανοι βρόχους. S. ὑπώρυξάν μοι ὑπερήφανοι ὑπόγεια. V. editio. ὤρυξάν μοι ὑπερήφανοι βοθύνους. τ [ἀδίκως κατεδίωξάν με.] Sic SS. Ambrosius & Augustinus, iniuste. S. Hilarius, inique. atque ita est in Aethiopico Psalterio. editiones vero Latinæ habent, iniqui. vetus quidem Psalterium, iniusti. vtrumque sanè est in Psalterio Arabico, tum inique, tum iniqui. & apud Apollinarium, οἱ δ' ἀδίκως μ' ἐδίωκον. υ [σύμπαντα δόλια σού.] Schol. Θ. Σ. ὁμοίως τοῖς ο'. Ἀκύλας. δόλια σά. φ [ἐμὲ ὑπέμειναν.] S. & Th. προσεδόκησαν. χ [πάσης συντελείας.] A. τῇ πάσῃ τελέσει. S. πάσης κατασκευῆς. ψ [ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα ἐμοί ἐστιν.] A. ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα αὕτη μοι. Th. ὅτι εἰς τὸν αἰῶνά μοι. S. διὸ εἰς αἰῶνα αὕτη μοι. ω [ἐκώλυσα τοὺς πόδας μου.] A. εἶρξα πόδας μου. Th. V. & VI. editio. ἐκώλυσα. S. vt LXX. α [λύχνος τοῖς ποσί μου ὁ νόμος σου.] Sic quoque habet Psalterium Aethiopicum & Apollinarij metaphrasis. ac S. Hieronymus in cap. I. Aggæi, lex tua. editiones vero Latinæ habent, verbum tuũ. atque ita legunt, Hilarius, Ambrosius, & Augustinus. β [ἡ ψυχή μου ἐν ταῖς χερσί σου.] Sic in Romano Psalterio est, in Aethiopico, & in Arabico. tum Apollinarius,

ἦτορ ἐμὸν παλάμῃσι διηνεκέως σέθεν ἴσχω.

Sic quoque legunt SS. Hilarius & Ambrosius. cæteræ vero editiones Latinæ habent, in manibus meis. quam lectionẽ tum asserit S. Hieronymus in epist. ad Sun. tũ S. Ambrosius fatetur aliquot codices habere, sed plerosque priorem. A. ἡ ψυχή μου ἐν ταρσῷ μου. S. ἡ ψυχή μου, μετὰ χειρός μου. Th. vt LXX. V. editio. ἐν χειρί μου. γ [κατὰ τὸ λόγιόν σου.] LXX. Th. & S. τὸν λόγον σου. A. τῷ ῥήματί σου. δ [ζῆσόν με.] Latinæ editiones, Aethiopica item, & Arabica habent, & viuam. vtrumque vero abest ab hac metaphrasi Apollinarij,

Ἀμφὶ τεοῖς ἐπέεσσιν ἀφήτορα χεῖρα πιαίνεις,
Μηδὲ καταισχύνῃς με τεὴν δεδοκημένον ἀλκήν.

ε [ἐξερ

ε [ἐξουδένωσας πάντας τοὺς ἀποστατοῦντας.] A. ἀπεσκολόπισας πάντας τοὺς ἀποστρεφομένους ἀπὸ ἀκριβασμῶν, ὅτι ψευδὴς συντήρησις αὐτῶν. S. ἀπήλεγξας πάντας τοὺς ῥεμβομένους ἀπὸ τῶν προσταγμάτων σου, ματαία γὰρ πᾶσα ἡ δολιότης αὐτῶν. Th. & V. editio. ἐξουδένωσας πάντας τοὺς πλανωμένους ἀπὸ τῶν ἀκριβασμάτων σου, ὅτι ἄδικον τὸ ἐνθύμημα αὐτῶν. ζ [παραβαίνοντας ἐλογισάμην.] A. σέμφυλα διελογίσω πάντας ἀσεβεῖς τῆς γῆς. S. σκορίαν ἐλογίσω πάντας παρανόμους. In alio codice. σκαιωρίαν. Th. & V. editio. εἰς οὐδὲν διέκοψας τοὺς ἀσεβεῖς τῆς γῆς. η [καθήλωσον ἐκ τοῦ φόβου σου.] Th. vt LXX. S. ὀρθοτριχεῖ ὑπὸ φόβου σου ἡ σάρξ μου. A. ἡλώθη ἀπὸ πτοήσεώς σου ἡ σάρξ μου. θ [ἐποίησα κρίμα.] A. V. & VI. editio. ἐποίησα κρίσιν. S. ἐποίησα τὰ κρίματά σου. ι [ἔκδεξαι] S. ἀνάδεξαι. A. & Th. ἐγγύησαι. κ [καιρὸς τοῦ ποιῆσαι τῷ κυρίῳ] S. καιρὸς πρᾶξαι τῷ κυρίῳ, ὅταν διασκεδαννύωσι τὸν νόμον σου. λ [διεσκέδασαν τὸν νόμον σου.] Schol. A. ἠκύρωσαν. τὰ δ' ἄλλα, ὁμοίως τοῖς ο΄ ἢ ε΄. καὶ ϛ΄. διεσκέδασαν. μ [διεξόδους ὑδάτων κατέβησαν οἱ ὀφθαλμοί μου.] Nonnulli libri habent, κατέδυσαν. Romanum Psalterium, & S. Hilarius habent, transierunt. Psalterium vetus, descenderunt. quod sequitur S. Augustinus. at S. Ambrosius legit, κατέβησαν, descenderũt. monetque esse aliquos codices, qui habeant, κατεβίβασαν. ex quo Latina vulgata editio habet, deduxerunt. Idem S. Ambrosius lib. II. de pænit. cap. x. & nonnullis alijs locis disiungit διέξοδος. nam habet, per exitus aquarum descenderunt oculi mei. ν [ἐπεὶ οὐκ ἐφύλαξα τὸν νόμον σου.] Ita legit S. Ambrosius, custodiui. & sic habet editio Aethiopica, & Arabica. Apollinarius.

Δακρυόεντα κέλευθα φίλης προχέεσκον ὀπωπῆς,
Οὕνεκα θεσπεσίων ὑπερέδραμον ἤθεα θεσμῶν.

Ita quid legerit certũ nõ est. editiones Latinæ habent, custodierunt. quod legit S. Augustinus, & adiũgit, quosdam codices, custodiui, habere. de quo S. Hieronymus in epist. ad Sun. ξ [ἐξέτηξέν με ὁ ζῆλός σου.] A. ἐξώλεσέν με ὁ ζῆλός σου.] S. ἀπεσιώπησέν με ἡ ζήλωσίς μου. ο [κατὰ τὸ κρίμα σου ζῆσόν με.] Th. ζῆσόν με. A. ζώωσόν με. S. ἀναζώωσόν με. π [προσήγγισαν οἱ καταδιώκοντές με.] S. ἐπέλασαν οἱ διώκοντές με. ρ [κατὰ τὸ κρίμα σου ζῆσόν με.] A. κατὰ κρίσεις σου ζώωσόν με. σ [εἶδον ἀσυνθετοῦντας.] Vetus Psalterium, & Augustinus, insensatos. Psalterium Romanũ, Hilarius, & Ambrosius, non seruantes pactum. Latina editio vulgata, præuaricantes. Sch. A. Θ. ἡ ϛ΄. ἀσυνθετοῦντας. Σ καὶ ἡ ε΄. ἀθετοῦντας τ [ἑπτάκις τῆς ἡμέρας ᾔνεσά σε] A. & S. ὕμνησά σε. υ [τὰς ἐντολάς σου ᾑρετισάμην.] S. εἱλόμην. A. & Th. ἐξελεξάμην. φ [ἐπεπόθησα τὸ σωτήριόν σου κύριε.] Th. V. & VI. editio. ἐπεπόθησα. A. ἐξηχόμην. S ὑπερεπεθύμησα.

α Ὠιδὴ τῶν ἀναβαθμῶν. ΡΙΘ΄.

Πρὸς κύριον ἐν τῷ θλίβεσθαί με ἐκέκραξα, καὶ εἰσήκουσέ μου. κύριε ῥῦσαι τὴν ψυχήν μου ἀπὸ χειλέων ἀδίκων καὶ β ἀπὸ γλώσσης δολίας. τί γ δοθείη σοι καὶ τί προστεθείη σοι πρὸς γλῶσσαν δολίαν; δ τὰ βέλη τοῦ δυνατοῦ ἠκονημένα σὺν τοῖς ἄνθραξι τοῖς ἐρημικοῖς. ε οἴμοι ὅτι ἡ παροικία μου ἐμακρύνθη, κατεσκήνωσα μετὰ τῶν σκηνωμάτων κηδάρ, πολλὰ παρῴκησεν ἡ ψυχή μου. μετὰ τῶν μισούντων τὴν εἰρήνην ἤμην εἰρηνικός. ζ ὅταν ἐλάλουν αὐτοῖς, ἐπολέμουν με δωρεάν.

α Ὠιδὴ τῶν ἀναβαθμῶν.] Theodotio. ᾆσμα τῶν ἀναβάσεων. S. & A. εἰς τὰς ἀναβάσεις. β [ἀπὸ γλώσσης δολίας.] Chrysostomus. ἄλλος, ἀπὸ χείλους ψευδοῦς. γ [τί δοθείη σοι καὶ τί προστεθείη σοι πρὸς γλῶσσαν δολίαν;] Chrysost. ἕτερος, τί παρέξει σοι ἢ τί προσθήσει σοι γλῶσσα δολία; ὁ δ' ἕτερος, τί δῴη σοι καὶ τί προστεθείη σοι γλῶσσα κατεπιθέσεως; Schol. ποίας δ' ἔρεθη φησὶ τῆς κακίας ταύτης ἀξία τιμωρία; δ [τὰ βέλη τοῦ δυνατοῦ ἠκονημένα σὺν τοῖς ἄνθραξι τοῖς ἐρημικοῖς.] Chrysost. ἕτερος, βέλη τοῦ δυνάστου ἠκόνηται μετὰ ἀνθράκων ἐσοβεσμένων. A. σὺν ἀνθρακιαῖς ἀρκευθίναις. ε [οἴμοι ὅτι ἡ παροικία μου ἐμακρύνθη.] Chrysost. ἕτερος, ὤμοι ὅτι παροικῶν παρείλκυσα. ἄλλος, ὅτι προσηλύτευσα ἐν μακρυσμῷ. ζ [ὅταν ἐλάλουν αὐτοῖς ἐπολέμουν με.] A. ὅταν ἐλάλουν αὐτοῖς εἰς πόλεμον. Th. ὅταν ἐλάλουν αὐτοῖς ἐπολεμοῦσάν με. S. ἐλάλουν αὐτοῖς πολεμικῶς

Ὠιδὴ τῶν ἀναβαθμῶν. ΡΚ΄.

Ηρα τοὺς ὀφθαλμούς μου εἰς τὰ ὄρη, ὅθεν ἥξει ἡ βοήθειά μου. ἡ βοήθειά μου παρὰ κυρίου τοῦ ποιήσαντος τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν. α μὴ δῴης εἰς σάλον τὸν πόδα σου, μηδὲ νυστάξῃ ὁ φυλάσσων σε. ἰδοὺ οὐ νυστάξει οὐδὲ ὑπνώσει ὁ φυλάσσων τὸν ἰσραήλ. κύριος φυλάξει σε, β κύριος σκέπη σου ἐπὶ χεῖρα δεξιάν σου. ἡμέρας ὁ ἥλιος οὐ συγκαύσει σε, οὐδὲ ἡ σελήνη τὴν νύκτα. κύριος φυλάξαι σε ἀπὸ παντὸς κακοῦ, φυλάξει τὴν ψυχήν σου ὁ κύριος. γ κύριος φυλάξει τὴν εἴσοδόν σου, καὶ τὴν ἔξοδόν σου ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ ἕως τοῦ αἰῶνος.

α Μὴ δῴης εἰς σάλον τὸν πόδα σου.] S. Iohannes Chrysostomus ita legit. & Apollinarius.

Ἀλλὰ φίλος μὴ σεῖο πόδα κλονέεσθαι ἐάσῃς.

at Psalterium vetus, ne des ad mouendum pedem meũ. quod sequitur S. Augustinus. cæteræ editiones Latinæ, non det in commotionem pedem tuum. idque S. Hilarius habet. Psalterium Aethiopicum, non det pedem meum. Aquila μὴ δῴης εἰς σφαλμὸν πόδας σου. Theodotio. μὴ δῴης εἰς σάλον. Symmachus. μὴ δῷς περισαλεῦσαι. β [κύριος σκέπη σου ἐπὶ χεῖρα δεξιάν σου.] Chrysostomus. ἕτερος. παρὰ τὴν χεῖρα τὴν δεξιάν σου. γ [κύριος φυλάξει τὴν εἴσοδόν σου καὶ τὴν ἔξοδόν σου.] Chrysost ἕτερος, τὴν προσέλευσίν σου.

Ὠιδὴ τῶν ἀναβαθμῶν. ΡΚΑ΄.

Εὐφράνθην ἐπὶ α τοῖς εἰρηκόσι μοι, εἰς οἶκον κυρίου πορευσόμεθα. ἑστῶτες ἦσαν οἱ πόδες ἡμῶν ἐν ταῖς αὐλαῖς σου ἱερουσαλήμ. β ἱερουσαλὴμ οἰκοδομουμένη ὡς πόλις, ἧς ἡ μετοχὴ αὐτῆς ἐπὶ τὸ αὐτό. ἐκεῖ γ γὰρ ἀνέβησαν αἱ φυλαί, φυλαὶ κυρίου μαρτύριον τῷ ἰσραήλ, τοῦ ἐξομολογήσασθαι τῷ ὀνόματι κυρίου. ὅτι ἐκεῖ ἐκάθισαν θρόνοι εἰς κρίσιν, θρόνοι ἐπὶ οἶκον δαυίδ. δ ἐρωτήσατε δὴ τὰ εἰς εἰρήνην τὴν ἱερουσαλήμ, ε καὶ εὐθηνία τοῖς ἀγαπῶσί σε. γενέσθω δὴ εἰρήνη ἐν τῇ ζ δυνάμει σου, η καὶ εὐθηνία ἐν ταῖς πυργοβάρεσί σου. ἕνεκα τῶν ἀδελφῶν μου καὶ τῶν πλησίον μου, θ ἐλάλουν δὴ εἰρήνην περὶ σοῦ. ἕνεκα τοῦ οἴκου κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν ἐξεζήτησα ἀγαθά σοι.

α Εὐφράνθην] Chrysost. ἄλλος, εὐφράνθην εἰπόντων μοι, εἰς τὸν οἶκον κυρίου ἤλθομεν. β [ἱερουσαλὴμ οἰκοδομουμένη.] S ἱερουσαλὴμ τὴν ᾠκοδομημένην ὡς πόλιν, συνάφειαν ἔχουσαν ὁμοῦ. γ [ἐκεῖ γὰρ ἀνέβησαν αἱ φυλαί.] Chrysost. ἕτερος, σκῆπτρα. δ [ἐρωτήσατε δὴ τὰ εἰς εἰρήνην.] Chrysost. ἄλλος, ἀσπάσασθε τὴν ἱερουσαλήμ. ε [καὶ εὐθηνία τοῖς ἀγαπῶσί σε.] Chrysost. ἕτερος, ἠρεμήσουσι. ἄλλος, εὐπαθήσουσιν ἀγαπῶντές σε. ζ [ἐν τῇ δυνάμει σου] Chrysost. ἄλλος, ἐν τῷ προτειχίσματί σου. ἄλλος, ἐν τῷ περιβόλῳ σου. η [καὶ εὐθηνία ἐν ταῖς πυργοβάρεσί σου.] Chrysost. ἄλλος, εὐπάθεια. ἄλλος, ἠρεμία. ἄλλος, ἡσυχία ἐν τοῖς βασιλείοις σου. Scholion. βάρεις, ἐπιχωρίως λέγονται παρὰ σύροις αἱ μεγάλαι οἰκίαι. θ [ἐλάλουν δὴ εἰρήνην περὶ σοῦ.] Chrysost. ἄλλος, λαλήσω εἰρήνην ἐν σοί.

Ὠιδὴ τῶν ἀναβαθμῶν. ΡΚΒ'.

Πρὸς σὲ ἦρα τοὺς ὀφθαλμούς μου τὸν κατοικοῦντα ἐν τῷ οὐρανῷ. ἰδοὺ ὡς ὀφθαλμοὶ δούλων εἰς χεῖρας τῶν κυρίων αὐτῶν, ὡς ὀφθαλμοὶ παιδίσκης εἰς χεῖρας τῆς κυρίας αὐτῆς, οὕτως οἱ ὀφθαλμοὶ ἡμῶν πρὸς κύριον τὸν θεὸν ἡμῶν, ἕως οὗ οἰκτειρήσαι ἡμᾶς. ἐλέησον ἡμᾶς κύριε ἐλέησον ἡμᾶς, ὅτι ἐπὶ πολὺ ἐπλήσθημεν ἐξουδενώσεως. ἐπὶ πλεῖον [α] ἐπλήσθη ἡ ψυχὴ ἡμῶν, τὸ ὄνειδος τοῖς εὐθηνοῦσι καὶ ἡ ἐξουδένωσις τοῖς ὑπερηφάνοις.

[α] Ἐπλήσθη ἡ ψυχὴ ἡμῶν.] Symmachus. πολλῶν ἐχορτάσθη ἡ ψυχὴ ἡμῶν, ἐπιλαλούντων τῶν εὐθηνούντων, καὶ ἐξουδενούντων τῶν ὑπερηφάνων. A πολλὰ ἐνεπλήσθη. Chrysostomus. ἄλλος, τοῦ μυχθισμοῦ τῶν ὑπερφρόνων.

Ὠιδὴ τῶν ἀναβαθμῶν. ΡΚΓ'.

Εἰ μὴ ὅτι κύριος ἦν ἐν ἡμῖν, εἰπάτω δὴ Ἰσραήλ, εἰ μὴ ὅτι κύριος ἦν ἐν ἡμῖν. ἐν τῷ ἐπαναστῆναι ἀνθρώπους ἐφ' ἡμᾶς, ἄρα ζῶντας ἂν κατέπιον ἡμᾶς. ἐν τῷ ὀργισθῆναι τὸν θυμὸν αὐτῶν ἐφ' ἡμᾶς, [β] ἄρα τὸ ὕδωρ ἂν κατεπόντισεν ἡμᾶς. χείμαρρον διῆλθεν ἡ ψυχὴ ἡμῶν, [γ] ἄρα διῆλθεν ἡ ψυχὴ ἡμῶν τὸ ὕδωρ τὸ ἀνυπόστατον. εὐλογητὸς κύριος, ὃς οὐκ ἔδωκεν ἡμᾶς εἰς θήραν τοῖς ὀδοῦσιν αὐτῶν. ἡ ψυχὴ ἡμῶν ὡς στρουθίον ἐρρύσθη ἐκ τῆς παγίδος τῶν θηρευόντων. ἡ παγὶς συνετρίβη, καὶ ἡμεῖς ἐρρύσθημεν. ἡ βοήθεια ἡμῶν ἐν ὀνόματι κυρίου, τοῦ ποιήσαντος τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν.

[α] Εἰ μὴ ὅτι κύριος] Symmachus. εἰ μὴ κύριος ὃς ἐγένετο ἡμῖν. [β] [ἄρα τὸ ὕδωρ ἂν κατεπόντισεν.] Chrysostomus. ἄλλος, τότε ἂν τὰ ὕδατα παρέκλυσεν ἡμᾶς ὡς φάραγξ παρελθόντα κατὰ τῆς ψυχῆς ἡμῶν. [γ] [ἄρα διῆλθεν ἡ ψυχὴ ἡμῶν τὸ ὕδωρ τὸ ἀνυπόστατον.] Chrisost. ἕτερος, τότε παρῆλθον ὑπὲρ τὴν ψυχὴν ἡμῶν ὡς τὰ ὕδατα οἱ ὑπερήφανοι.

Ὠιδὴ τῶν ἀναβαθμῶν. ΡΚΔ'.

Οἱ πεποιθότες ἐπὶ κύριον ὡς ὄρος σιών, [α] οὐ σαλευθήσεται εἰς τὸν αἰῶνα ὁ κατοικῶν Ἱερουσαλήμ. ὄρη κύκλῳ αὐτῆς, καὶ ὁ κύριος κύκλῳ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ, ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ ἕως τοῦ αἰῶνος. ὅτι οὐκ ἀφήσει κύριος τὴν ῥάβδον τῶν ἁμαρτωλῶν ἐπὶ τὸν κλῆρον τῶν δικαίων. [β] ὅπως ἂν μὴ ἐκτείνωσιν οἱ δίκαιοι ἐν ἀνομίαις χεῖρας αὐτῶν. ἀγάθυνον κύριε τοῖς ἀγαθοῖς καὶ τοῖς εὐθέσι τῇ καρδίᾳ. τοὺς δὲ ἐκκλίνοντας εἰς [γ] τὰς στραγγαλιάς, ἀπάξει κύριος μετὰ τῶν ἐργαζομένων τὴν ἀνομίαν. εἰρήνη ἐπὶ τὸν Ἰσραήλ.

[α] Οὐ σαλευθήσεται εἰς τὸν αἰῶνα ὁ κατοικῶν Ἱερουσαλήμ.] Chrysostomus. ἕτερος, ἀσάλευτον εἰς τὸν αἰῶνα οἰκούμενον περὶ Ἱερουσαλήμ. [β] [ὅπως ἂν μὴ ἐκτείνωσι.] Chrysost. ἄλλος, διὰ τοῦτο οὐκ ἐκτείνουσιν οἱ δίκαιοι εἰς ἀνομίαν. [γ] [εἰς τὰς στραγγαλιάς.] Aquila, διαπλοκάς. Symmachus. σκολιότητας. Theodotio. διεστραμμένα.

Ὠιδὴ τῶν ἀναβαθμῶν. ΡΚΕ'.

Ἐν [α] τῷ ἐπιστρέψαι κύριον τὴν αἰχμαλωσίαν σιών, ἐγενήθημεν ὡσεὶ παρακεκλημένοι. τότε ἐπλήσθη χαρᾶς τὸ στόμα ἡμῶν, καὶ ἡ γλῶσσα ἡμῶν [β] ἀγαλλιάσεως. τότε ἐροῦσιν ἐν τοῖς ἔθνεσιν, ἐμεγάλυνε κύριος τοῦ ποιῆσαι μετ' αὐτῶν. ἐμεγάλυνε κύριος τοῦ ποιῆσαι μεθ' ἡμῶν, ἐγενήθημεν εὐφραινόμενοι. ἐπίστρεψον κύριε τὴν αἰχμαλωσίαν ἡμῶν ὡς [γ] χειμάρρους ἐν τῷ νότῳ. οἱ σπείροντες ἐν δάκρυσιν, ἐν ἀγαλλιάσει θεριοῦσι. πορευόμενοι ἐπορεύοντο, καὶ ἔκλαιον βάλλοντες τὰ σπέρματα αὐτῶν. ἐρχόμενοι δὲ ἥξουσιν ἐν ἀγαλλιάσει αἴροντες τὰ δράγματα αὐτῶν.

[α] Ἐν τῷ ἐπιστρέψαι κύριον τὴν αἰχμαλωσίαν σιών, ἐγενήθημεν ὡσεὶ παρακεκλημένοι.] Chrysost. ἕτερος, ὅταν ἐπιστρέψῃ κύριος τὴν αἰχμαλωσίαν σιών, ἐσόμεθα παρακεκλημένοι. ἄλλος ἑρμηνευτής, ὡσεὶ ἐνυπνιαζόμενοι. [β] [ἀγαλλιάσεως.] Aquila, αἰνέσεως. Symmachus. εὐφημίας. [γ] [ὡς χειμάρρους ἐν τῷ νότῳ.] Aquila. καταρροίας. Symmachus. ὀχετούς. V. editio. ἀφέσεις.

Ὠιδὴ τῶν ἀναβαθμῶν. ΡΚς'.

Ἐὰν μὴ κύριος οἰκοδομήσῃ οἶκον, εἰς μάτην ἐκοπίασαν οἱ οἰκοδομοῦντες. ἐὰν μὴ κύριος φυλάξῃ πόλιν, εἰς μάτην ἠγρύπνησεν ὁ φυλάσσων. [α] εἰς μάτην ὑμῖν ἐστι τὸ ὀρθρίζειν. ἐγείρεσθε μετὰ τὸ καθῆσθαι, οἱ ἐσθίοντες [β] ἄρτον ὀδύνης, ὅταν δῷ τοῖς ἀγαπητοῖς αὐτοῦ ὕπνον. ἰδοὺ ἡ κληρονομία κυρίου υἱοί, [γ] ὁ μισθὸς τοῦ καρποῦ τῆς γαστρός. ὡσεὶ βέλη ἐν χειρὶ δυνατοῦ, οὕτως [δ] οἱ υἱοὶ τῶν ἐκτετιναγμένων. [ε] μακάριος ὃς πληρώσει τὴν [ζ] ἐπιθυμίαν αὐτοῦ ἐξ αὐτῶν. οὐ καταισχυνθήσονται, ὅταν λαλῶσι τοῖς ἐχθροῖς αὐτῶν ἐν πύλαις.

[α] Εἰς μάτην ὑμῖν ἐστιν.] Aquila. εἰκῇ ὑμῖν ὀρθρίζουσι ἀνίστασθαι, βραδύνουσιν καθῆσθαι. Symmachus. μάταιον ὑμῖν ἐξ ὄρθρου ἀνίστασθαι εἰς τὸ οἰκῆσαι. Chrysostomus. ἄλλος, χρονίζουσι τοῦ καθῆσθαι. [β] [ἄρτον ὀδύνης.] Theodotio. S. εἰδώλων. VI. editio. πλάνης. [γ] [ὁ μισθὸς τοῦ καρποῦ τῆς γαστρός.] Chrysost. ἕτερος, μισθὸς ὁ καρπὸς τῆς γαστρός. [δ] [οἱ υἱοὶ τῶν ἐκτετιναγμένων.] S. τῆς νεότητος. Scholion. ἄλλος, τῶν παίδων. [ε] [μακάριος ὅς.] A. & S. ἀνήρ. [ζ] [τὴν ἐπιθυμίαν αὐτοῦ ἐξ αὐτῶν.] Chrysost. ἕτερος, τὴν φαρέτραν αὐτοῦ.

Ὠιδὴ τῶν ἀναβαθμῶν. ΡΚΖ'.

Μακάριοι πάντες οἱ φοβούμενοι τὸν κύριον, οἱ πορευόμενοι ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ. [α] τοὺς πόνους τῶν καρπῶν σου φάγεσαι, μακάριος εἶ καὶ καλῶς σοι ἔσται. ἡ γυνή σου ὡς ἄμπελος εὐθηνοῦσα [β] ἐν τοῖς κλίτεσι τῆς οἰκίας σου. οἱ υἱοί σου ὡς νεόφυτα ἐλαιῶν κύκλῳ τῆς τραπέζης σου. ἰδοὺ οὕτως εὐλογηθήσεται ἄνθρωπος ὁ φοβούμενος τὸν κύριον. εὐλογήσαι σε κύριος ἐκ σιών, [γ] καὶ ἴδοις τὰ ἀγαθὰ Ἱερουσαλὴμ πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς σου. καὶ ἴδοις υἱοὺς τῶν υἱῶν σου. [δ] εἰρήνη ἐπὶ τὸν Ἰσραήλ.

[α] τοὺς

α Τοὺς πόνους τῶν καρπῶν σου.] Scholion οἱ ἑ. καρποὺς οὐ τὴν ἐπικαρπίαν ἐκάλεσαν, ἀλλὰ τὸ μόριον τῶν χειρῶν. sic quoque βασιλ. α΄. κεφ. ἑ. ἀμφότεροι οἱ καρποὶ τῶν χειρῶν αὐτοῦ πεπτωκότες ἐπὶ τὸ πρόθυρον Aquila. κόπον ταρσῶν σου. Symmachus. κόπον χειρῶν σου. β [ἐν τοῖς κλίτεσι τῆς οἰκίας σου.] Chrysostomus. ἄλλος, ἐν τοῖς ἐσωτάτοις. ἄλλος, ἐν τοῖς μηροῖς. γ [καὶ ἴδοις τὰ ἀγαθὰ ἱερουσαλήμ.] Chrysost. ἕτερος, καὶ ὄψει ἐν ἀγαθοῖς ἱερουσαλήμ. δ [εἰρήνην ἐπὶ τὸν ἰσραήλ] sic quoque Psalterium vetus, & Romanum, atque Apollinarius.

Εἰρήνη χαρίεσσα μετ' ἐχλυτὸν ἰσραήλων.

Sic etiam S. Augustinus. at S. Hilarius, & editio Latina vulgata, pacem.

Ωδὴ τῶν ἀναβαθμῶν. ΡΚΗ΄.

Πλεονάκις ἐπολέμησάν με ἐκ νεότητός μου, εἰπάτω δὴ ἰσραήλ. πλεονάκις ἐπολέμησάν με ἐκ νεότητός μου, α καὶ γὰρ οὐκ ἠδυνήθησάν μοι. ἐπὶ τὸν νῶτόν μου β ἐτέκταινον οἱ ἁμαρτωλοί, ἐμάκρυναν τὴν ἀνομίαν αὐτῶν. κύριος δίκαιος γ συνέκοψεν αὐχένας ἁμαρτωλῶν. αἰσχυνθήτωσαν καὶ δ ἀποστραφήτωσαν εἰς τὰ ὀπίσω πάντες οἱ μισοῦντες σιών. γενηθήτωσαν ὡσεὶ χόρτος δωμάτων, ε ὃς πρὸ τοῦ ἐκσπασθῆναι ἐξηράνθη. οὗ οὐκ ζ ἐπλήρωσε τὴν χεῖρα αὐτοῦ ὁ θερίζων, καὶ τὸν κόλπον αὐτοῦ ὁ τὰ δράγματα συλλέγων. καὶ οὐκ εἶπαν οἱ παράγοντες, εὐλογία κυρίου ἐφ' ὑμᾶς, η εὐλογήκαμεν ὑμᾶς ἐν ὀνόματι κυρίου.

α Καὶ γὰρ οὐκ ἠδυνήθησαν.] Chrysostomus. ἕτερος, ἀλλ' οὐκ ἠδυνήθησάν μοι. ἄλλος, ἀλλ' οὐχ ὑπερίσχυσάν με. β [ἐτέκταινον.] A. & Theodotio. ἠροτρίασαν. γ [συνέκοψεν αὐχένας ἁμαρτωλῶν.] A. & Symmachus. βρόχους. V. editio. κλοιούς. in alio codice, ὁ δὲ Θεοδοτίων, κλοιούς. δ [ἀποστραφήτωσαν εἰς τὰ ὀπίσω.] Chrysost. ἄλλος, ἀναστραφήτωσαν. ε [ὃς πρὸ τοῦ ἐκσπασθῆναι.] Scholion. ἵνα τῶν ἀντιγράφων οὐκ ἐξανθῆσαι ἔχει, ἀλλὰ ἐκσπασθῆναι. A. ὁ ἀρχῆθεν ἀνέθαλεν, ἐξηράνθη. Th. & V. editio. ἐκσπασθῆναι. S. ἐκκαυλῆσαι. VI. editio. ἐκστρέψαι. ζ [οὐκ ἐπλήρωσε τὴν χεῖρα αὐτοῦ.] Chrysost. ἕτερος, δράκα. η [εὐλογήκαμεν ὑμᾶς.] Schol. οἱ ὁ. εὐλογήκαμεν. S. εὐλογοῦμεν.

Ωδὴ τῶν ἀναβαθμῶν. ΡΚΘ΄.

Ἐκ α βαθέων ἐκέκραξά σοι κύριε, κύριε εἰσάκουσον τῆς φωνῆς μου. γενηθήτω τὰ ὦτά σου προσέχοντα εἰς τὴν φωνὴν τῆς δεήσεώς μου. ἐὰν ἀνομίας παρατηρήσῃς κύριε, κύριε τίς ὑποστήσεται; ὅτι παρὰ σοὶ ὁ ἱλασμός ἐστιν. β ἕνεκεν τοῦ ὀνόματός σου ὑπέμεινά σε κύριε, γ ὑπέμεινεν ἡ ψυχή μου εἰς τὸν λόγον σου, ἤλπισεν ἡ ψυχή μου ἐπὶ τὸν κύριον. ἀπὸ φυλακῆς πρωΐας μέχρι νυκτός, ἐλπισάτω ἰσραὴλ ἐπὶ τὸν κύριον. ὅτι παρὰ τῷ κυρίῳ τὸ ἔλεος, καὶ πολλὴ παρ' αὐτῷ λύτρωσις, καὶ αὐτὸς λυτρώσεται τὸν ἰσραὴλ ἐκ πασῶν τῶν ἀνομιῶν αὐτοῦ.

α Ἐκ βαθέων ἐκέκραξα.] Theodotio. vt LXX. ἐκέκραξά σε κύριε. Aquila. ἐκ βαθέων ἐπικαλεσάμην σε κύριε. S. ἐκ βαθυτάτων ἐκάλεσά σε κύριε. V. & VI. editio. ἐκέκραξά σε κύριε. β [ἕνεκεν τοῦ ὀνόματός σου.] Sic est in editione Ambrosiana Ecclesiæ Mediolanensis, atque ita in Psalterio tum Aethiopico, tum Arabico. cæteræ editiones Latinæ habent, propter legem tuam. idq. sequuntur SS. Hilarius & Augustinus. Apollinarius,

Εἵνεκα σῆς σοφίης ἀρετὴν βασιλήϊον ἔτλην.

Chrysostomus ἄλλος, ἕνεκεν τοῦ ὀνόματός σου. ἄλλος, ἕνεκεν τοῦ γνωσθῆναι τὸν λόγον σου. ἄλλος, ἕνεκεν φόβου ὑπέμεινα κύριον. ἄλλος, ἕνεκεν νόμου ὑπέμεινα κύριον. Aliud Schol. ἀντὶ τοῦ ὀνόματος. A. καὶ Θ. φόβον ἡρμήνευσαν. Σ. νόμον. ἡ ἑ. ὅπως ἐπίφοβος ἔσῃ. Videndus S. Hieronymus in epist. ad Sun. γ [ὑπέμεινεν ἡ ψυχή μου τὸν λόγον σου.] A. ὑπέμεινεν ἡ ψυχή μου, καὶ τὸ ῥῆμα αὐτοῦ ἐκαραδόκησα. ψυχή μου εἰς κύριον ἀπὸ φυλακῶν τῶν τὴν πρωΐαν. Chrysost. ἄλλος. προσεδόκησεν ἡ ψυχή μου τῷ ῥήματι αὐτοῦ.

Ωδὴ τῶν ἀναβαθμῶν. ΡΛ΄.

Κύριε οὐχ ὑψώθη ἡ καρδία μου, α οὐδὲ ἐμετεωρίσθησαν οἱ ὀφθαλμοί μου. οὐδὲ β ἐπορεύθην ἐν μεγάλοις, οὐδὲ ἐν θαυμασίοις ὑπὲρ ἐμέ. γ εἰ μὴ ἐταπεινοφρόνουν, ἀλλὰ ὕψωσα τὴν ψυχήν μου. ὡς τὸ ἀπογεγαλακτισμένον ἐπὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ, δ ὡς ἀνταπόδωσις ἐπὶ τὴν ψυχήν μου. ἐλπισάτω ἰσραὴλ ἐπὶ τὸν κύριον ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ ἕως τοῦ αἰῶνος.

α Οὐδὲ ἐμετεωρίσθησαν οἱ ὀφθαλμοί μου.] Chrysostomus. ἄλλος, οὐδὲ ὑψώθησαν. β [οὐδὲ ἐπορεύθην ἐν μεγάλοις.] Symmachus. ἐν μεγαλότητι. Theodotio. ἐν μεγαλωσύναις οὐδὲ ὑπερβάλλουσιν ὑπὲρ ἐμέ. γ [εἰ μὴ ἐταπεινοφρόνουν.] S. εἰ μὴ ἠξίωσα καὶ ὡμοίωσα τὴν ψυχήν μου ἀπογαλακτισθέντι πρὸς μητέρα αὐτοῦ, οὕτως ἀνταποδοθείη τῇ ψυχῇ μου. δ [ὡς ἀνταπόδωσις ἐπὶ τὴν ψυχήν μου.] Sic habet Psalterium Romanum. at S. Hilarius, sicut ablactato super matre sua, sic retribues in animam meam. Ambrosianum Psalteriū, retribues in anima mea. In commentarijs Græcis legitur etiam, ἀνταπόδοσις. Vetus Psalterium, & S. Augustinus. Retributio in animam meam. Gallicanum, sicut ablactatum super matre sua, ita retributio in anima mea.

Ωδὴ τῶν ἀναβαθμῶν. ΡΛΑ΄.

Μνήσθητι κύριε τοῦ δαυίδ, α καὶ πάσης τῆς πραΰτητος αὐτοῦ. ὡς ὤμοσε τῷ κυρίῳ, ηὔξατο τῷ θεῷ ἰακώβ. εἰ εἰσελεύσομαι εἰς σκήνωμα οἴκου μου, εἰ ἀναβήσομαι ἐπὶ κλίνης στρωμνῆς μου. εἰ δώσω ὕπνον τοῖς ὀφθαλμοῖς μου, καὶ β τοῖς βλεφάροις μου νυσταγμόν, καὶ ἀνάπαυσιν τοῖς κροτάφοις μου. ἕως οὗ εὕρω τόπον τῷ κυρίῳ, σκήνωμα τῷ θεῷ ἰακώβ. ἰδοὺ ἠκούσαμεν αὐτὴν ἐν ἐφραθᾷ, εὕρομεν αὐτὴν ἐν τοῖς γ πεδίοις τοῦ δρυμοῦ. εἰσελευσόμεθα εἰς τὰ σκηνώματα αὐτοῦ. προσκυνήσομεν εἰς τὸν τόπον οὗ ἔστησαν οἱ πόδες αὐτοῦ. ἀνάστηθι κύριε εἰς τὴν ἀνάπαυσίν σου, δ σὺ καὶ ἡ κιβωτὸς τοῦ ἁγιάσματός σου. ε οἱ ἱερεῖς σου ἐνδύσονται δικαιοσύνην, καὶ οἱ ὅσιοί σου ἀγαλλιάσονται. ἕνεκεν δαυὶδ τοῦ δούλου σου, ζ μὴ ἀποστρέψῃς τὸ πρόσωπον τοῦ χριστοῦ σου. ὤμοσε κύριος τῷ δαυὶδ ἀλήθειαν, καὶ οὐ μὴ ἀθετήσει αὐτήν. ἐκ καρποῦ τῆς κοιλίας σου, η θήσομαι ἐπὶ τοῦ θρόνου σου. ἐὰν φυλάξωνται οἱ υἱοί σου τὴν διαθήκην μου, καὶ τὰ μαρτύριά μου ταῦτα ἃ διδάξω αὐτούς. καὶ οἱ υἱοὶ αὐτῶν ἕως τοῦ αἰῶνος καθιοῦνται ἐπὶ

τοῦ

τοῦ θρόνου σου. ὅτι ἐξελέξατο κύριος τὴν σιὼν, ᾑρετίσατο αὐτὴν εἰς κατοικίαν ἑαυτῷ. αὕτη ἡ κατάπαυσίς μου εἰς αἰῶνα αἰῶνος, ὧδε κατοικήσω ὅτι ᾑρετισάμην αὐτήν. θ τὴν θήραν αὐτῆς εὐλογῶν εὐλογήσω, τοὺς πτωχοὺς αὐτῆς χορτάσω ἄρτων. τοὺς ἱερεῖς αὐτῆς ἐνδύσω σωτηρίαν, καὶ οἱ ὅσιοι αὐτῆς ι ἀγαλλιάσει ἀγαλλιάσονται. ἐκεῖ ἐξανατελῶ κέρας τῷ δαυὶδ, ἡτοίμασα λύχνον τῷ χριστῷ μου. τοὺς ἐχθροὺς αὐτοῦ ἐνδύσω αἰσχύνην, ἐπὶ δὲ αὐτὸν ἐξανθήσει κ τὸ ἁγίασμά μου.

ἀγαλλιάσει

α Καὶ πάσης τῆς πραότητος.] Aquila. κακουχίας. Symmachus. κακώσεως. V. editio. ταπεινώσεως. β [καὶ τοῖς βλεφάροις μου νυσταγμόν.] Scholion. οὗτος ὁ στίχος οὐκ ἔκειτο ἐν τῷ τετρασελίδῳ. παρὰ τῷ Θεοδοτίονι μόνῳ ἀντὶ τοῦ, τοῖς βλεφάροις μου, ἔκειτο, τοῖς κροτάφοις μου νυσταγμόν. ἐν δὲ τῷ ὀκτασελίδῳ, παρὰ μόνοις τοῖς ό. ἔκειτο ὠβελισμένον. γ [ἐν τοῖς πεδίοις τοῦ δρυμοῦ.] Α. & S. ἐν χώρᾳ. V. editio. ἐν ἀγρῷ. δ [σὺ καὶ ἡ κιβωτὸς τοῦ ἁγιάσματός σου.] Chrysostomus. ἕτερος, τῆς ἰσχύος σου. ἄλλος, τοῦ κράτους σου. ε [μὴ ἀποστρέψῃς τὸ πρόσωπον τοῦ χριστοῦ σου.] Α. μὴ ἐπιστρέψῃς τὸ πρόσωπον τοῦ χριστοῦ σου. Theodotio. μὴ ἀποστρέψῃς τὸ πρόσωπον τοῦ χριστοῦ σου. S. μὴ ἀποστραφῇς τὸ πρόσωπον τοῦ χριστοῦ σου. ς [οἱ ἱερεῖς σου ἐνδύσονται δικαιοσύνην.] Chrysost. ἕτερος, ἀμφιεσθήτωσαν. ἄλλος, ἐνδυσάσθωσαν δικαιοσύνην. τουτέστι, τὴν ἁγιστείαν, τὴν ἱερωσύνην, τὴν λατρείαν. η [θήσομαι ἐπὶ τὸν θρόνον σου.] S. Cyprianus legit, super thronum meum. SS. Ambrosius & Hilarius, super sedem meam. θ [τὴν θήραν αὐτῆς εὐλογῶν εὐλογήσω.] S. Hieronymus affirmat ita vertisse LXX. quos trãstulisse χήραν, scripsit S. Hilarius, idque est in aliquibus libris Græcis. viduam est in Latinis editionibus, in Arabico Psalterio, in Aethiopico, atque in metaphrasi Apollinarij. vide præterea S. Hieronymum in quæst. in Gen. cap. XLV. A. ἐπισιτισμὸν αὐτῆς εὐλογῶν εὐλογήσω. S. τὴν σίτησιν αὐτῆς. Th. & V. editio, vt LXX. Aliud Scholion. γράφεται δὲ, καὶ τὴν χήραν αὐτῆς, δηλονότι τὴν ἀπροστασίαστον In alio codice. Schol τὴν διατροφίαν. ὥστε πάντα αὐτοῖς ὡς ἀπὸ πηγῶν ἀπορρεῖν. ὑπέχου τὴν τῶν ἀναγκαίων ἀφθονίαν παρέξειν. Aliud Schol. τὰς ἐν ἁγνείᾳ χηρευσάσας, καὶ σεμνότητι. ι [ἀγαλλιάσει ἀγαλλιάσονται.] Α. αἰνέσει αἰνέσουσιν. S. εὐφημοῦντες εὐφημήσουσιν. κ [τὸ ἁγίασμά μου.] S. ὁ ἁγιασμὸς αὐτοῦ. Chrysost. ἕτερος, τὸ κέρας. ἄλλος, ἀφόρισμα αὐτοῦ. ἄλλος, τὸ ἀφωρισμένον αὐτοῦ.

Ὠιδὴ τῶν ἀναβαθμῶν. ΡΛΒʹ.

Ἰδοὺ α δὴ, τί καλὸν, ἢ τί τερπνὸν, ἀλλ' ἢ τὸ κατοικεῖν ἀδελφοὺς ἐπὶ τὸ αὐτό; β ὡς μύρον ἐπὶ κεφαλῆς τὸ καταβαῖνον ἐπὶ πώγωνα, τὸν πώγωνα τοῦ ἀαρὼν, τὸ καταβαῖνον ἐπὶ τὴν ὤαν τοῦ ἐνδύματος αὐτοῦ. ὡς δρόσος ἀερμὼν ἡ καταβαίνουσα ἐπὶ τὰ ὄρη σιών. ὅτι ἐκεῖ ἐνετείλατο κύριος τὴν εὐλογίαν, ζωὴν ἕως τοῦ αἰῶνος.

α Ἰδοὺ δὴ τί καλὸν ἢ τί τερπνόν.] Chrysostomus. ἄλλος, ἰδοὺ δὴ τί ἀγαθὸν καὶ τί καλὸν, ἀλλ' ἢ τὸ κατοικεῖν ἀδελφοὺς ἐπὶ τὸ αὐτό; β [ὡς μύρον ἐπὶ κεφαλῆς.] Aquila. ὡς ἔλαιον ἀγαθὸν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς καταβαῖνον ἐπὶ τὸν πώγωνα, τὸν πώγωνα ἀαρὼν, τὸ καταβαῖνον ἐπὶ στόμα ἐνδυμάτων αὐτοῦ. Symmachus, ὡς τὸ μύρον τὸ κάλλιστον, ἐπὶ κεφαλὴν καταρρέον, ἐπὶ πώγωνα τὸν ἀαρὼν, τὸ καταρρέον ἐπὶ τὴν ὤαν τῶν περιμέτρων αὐτοῦ. Alius. ἐνδυμάτων αὐτοῦ. Th vt LXX.

Ὠιδὴ τῶν ἀναβαθμῶν. ΡΛΓʹ.

Ἰδοὺ δὴ εὐλογεῖτε τὸν κύριον πάντες οἱ δοῦλοι κυρίου, οἱ ἑστῶτες ἐν οἴκῳ κυρίου α ἐν αὐλαῖς οἴκου θεοῦ ἡμῶν. ἐν ταῖς νυξὶν β ἐπάρατε τὰς χεῖρας ὑμῶν εἰς τὰ ἅγια, καὶ εὐλογεῖτε τὸν κύριον. εὐλογήσαι σε κύριος ἐκ σιὼν, ὁ ποιήσας τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν.

α Ἐν αὐλαῖς οἴκου θεοῦ ἡμῶν.] S. Hilarius scripsit, existimare nonnullos, hæc in hunc locum venisse ex Psalmo proximè insequenti. sunt quidem in libris Græcis, & in cæteris editionibus. β [ἐπάρατε τὰς χεῖρας ὑμῶν εἰς τὰ ἅγια.] Chrysostomus. ἕτερος, ἁγίως ἄλλος, ἡγιασμένως.

Ἀλληλούϊα. ΡΛΔʹ.

Αἰνεῖτε τὸ ὄνομα κυρίου, αἰνεῖτε δοῦλοι κύριον. οἱ ἑστῶτες ἐν οἴκῳ κυρίου, ἐν αὐλαῖς οἴκου θεοῦ ἡμῶν. αἰνεῖτε τὸν κύριον α ὅτι ἀγαθὸς κύριος, ψάλατε τῷ ὀνόματι αὐτοῦ ὅτι καλόν. β ὅτι τὸν ἰακὼβ ἐξελέξατο ἑαυτῷ ὁ κύριος, ἰσραὴλ εἰς περιουσιασμὸν ἑαυτῷ. ὅτι ἐγὼ ἔγνωκα, ὅτι μέγας ὁ κύριος, καὶ ὁ κύριος ἡμῶν παρὰ πάντας τοὺς θεούς. πάντα ὅσα ἠθέλησεν ὁ κύριος ἐποίησεν ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ ἐν τῇ γῇ, ἐν ταῖς θαλάσσαις καὶ ἐν πάσαις ταῖς ἀβύσσοις. γ ἀνάγων νεφέλας ἐξ ἐσχάτου τῆς γῆς, ἀστραπὰς εἰς ὑετὸν ἐποίησεν. δ ὁ ἐξάγων ἀνέμους ἐκ ε θησαυρῶν αὐτοῦ. ὃς ἐπάταξε τὰ πρωτότοκα αἰγύπτου ἀπὸ ἀνθρώπου ἕως κτήνους. ἐξαπέστειλε σημεῖα καὶ τέρατα ἐν μέσῳ σου αἴγυπτε, ἐν φαραὼ καὶ ἐν πᾶσι τοῖς δούλοις αὐτοῦ. ὃς ἐπάταξεν ἔθνη πολλὰ, καὶ ἀπέκτεινε βασιλεῖς κραταιούς. τὸν σηὼν βασιλέα τῶν ἀμορραίων, καὶ τὸν ὢγ βασιλέα τῆς βασὰν, καὶ πάσας τὰς βασιλείας χαναάν. καὶ ἔδωκε τὴν γῆν αὐτῶν κληρονομίαν, ζ κληρονομίαν ἰσραὴλ λαῷ αὐτοῦ. κύριε τὸ ὄνομά σου εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ τὸ η μνημόσυνόν σου εἰς γενεὰν καὶ γενεάν. ὅτι κρινεῖ κύριος τὸν λαὸν αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ τοῖς δούλοις αὐτοῦ παρακληθήσεται. τὰ εἴδωλα τῶν ἐθνῶν ἀργύριον καὶ χρυσίον, ἔργα χειρῶν ἀνθρώπων. στόμα ἔχουσι καὶ οὐ λαλήσουσιν, ὀφθαλμοὺς ἔχουσι καὶ οὐκ ὄψονται. ὦτα ἔχουσι καὶ οὐκ ἐνωτισθήσονται, οὐδὲ γάρ ἐστι πνεῦμα ἐν τῷ στόματι αὐτῶν. ὅμοιοι αὐτοῖς γένοιντο οἱ ποιοῦντες αὐτὰ, καὶ θ πάντες οἱ πεποιθότες ἐπ' αὐτοῖς. οἶκος ἰσραὴλ εὐλογήσατε τὸν κύριον, οἶκος ἀαρὼν εὐλογήσατε τὸν κύριον. οἶκος λευὶ εὐλογήσατε τὸν κύριον, οἱ φοβούμενοι τὸν κύριον εὐλογήσατε τὸν κύριον. εὐλογητὸς κύριος ἐν σιὼν, ὁ κατοικῶν ἱερουσαλήμ.

α Ὅτι ἀγαθὸς κύριος.] Chrysostomus. ἄλλος, ὅτι χρηστός. β [ὅτι καλόν.] Aquila. ὅτι εὐπρεπής. Theodotio. ὅτι ἡδύ. S. vt LXX. γ [ἀνάγων νεφέλας ἐξ ἐσχάτου τῆς γῆς.] Chrysost. ἄλλος, ἀναβιβάζων. ἕτερος, ἀνασπῶν ἀπ' ἄκρων. ἄλλος, ἐκ τελειώματος. δ [ὁ ἐξάγων ἀνέμους.] A. V. & VI. editio. ἐξάγων. S. προφέρων. Th. vt LXX. ε [ἐκ θησαυρῶν αὐτοῦ.] Sch. οἱ γ. ἡ ε. καὶ ἡ ς. αὐτῶν. ζ [κληρονομίαν ἰσραήλ.] Sch. οἱ ό. οἱ γ. τῷ ἰσραήλ.

ἰσραήλ. η [καὶ τὸ μνημόσυνόν σου εἰς γενεὰν καὶ γενεάν.] Chrysost. ἄλλος, ἡ ἀνάμνησίς σου.] θ [πάντες οἱ πεποιθότες ἐπ' αὐτοῖς.] A. πᾶς ὃς πεποιθεν ἐπ' αὐτοῖς Th. καὶ πάντες οἱ ἐλπίζοντες ἐπ' αὐτά. S πᾶς ὁ πεποιθὼς αὐτοῖς. V. editio. πᾶς ὃς ἐλπίζει ἐπ' αὐτοῖς. VI. editio. πᾶς ὁ ἐλπίζων ἐπ' αὐτά.

α Ἀλληλούϊα. ΡΛΕ΄.

Ἐξομολογεῖσθε τῷ κυρίῳ ὅτι ἀγαθὸς, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ. ἐξομολογεῖσθε τῷ θεῷ τῶν θεῶν, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ. ἐξομολογεῖσθε τῷ κυρίῳ τῶν κυρίων, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ. τῷ ποιήσαντι θαυμάσια μεγάλα μόνῳ, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ. τῷ ποιήσαντι τοὺς οὐρανοὺς ἐν συνέσει, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ. β τῷ στερεώσαντι τὴν γῆν ἐπὶ τῶν ὑδάτων, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ. τῷ ποιήσαντι γ φῶτα μεγάλα μόνῳ, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ. τὸν ἥλιον δ εἰς ἐξουσίαν τῆς ἡμέρας, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ. τὴν σελήνην καὶ τοὺς ἀστέρας εἰς ἐξουσίαν τῆς νυκτός, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ. τῷ πατάξαντι αἴγυπτον σὺν τοῖς πρωτοτόκοις αὐτῶν, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ. καὶ ἐξαγαγόντι τὸν ἰσραὴλ ἐκ μέσου αὐτῶν, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ. ἐν χειρὶ κραταιᾷ καὶ ἐν βραχίονι ὑψηλῷ, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ. τῷ καταδιελόντι τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν ε εἰς διαιρέσεις, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ. καὶ διαγαγόντι τὸν ἰσραὴλ διὰ μέσου αὐτῆς, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ. καὶ ἐκτινάξαντι φαραὼ καὶ τὴν δύναμιν αὐτοῦ εἰς θάλασσαν ἐρυθράν, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ. τῷ διαγαγόντι τὸν λαὸν αὐτοῦ ἐν τῇ ἐρήμῳ, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ. τῷ πατάξαντι βασιλεῖς μεγάλους, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ. καὶ ἀποκτείναντι βασιλεῖς κραταιούς, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ. τὸν σηὼν βασιλέα τῶν ἀμορραίων, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ. καὶ τὸν ὢγ βασιλέα τῆς βασάν, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ. καὶ δόντι τὴν γῆν αὐτῶν κληρονομίαν, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ. κληρονομίαν ἰσραὴλ δούλῳ αὐτοῦ, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ. ὅτι ἐν τῇ ταπεινώσει ἡμῶν ἐμνήσθη ἡμῶν ὁ κύριος, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ. καὶ ἐλυτρώσατο ἡμᾶς ἐκ τῶν ἐχθρῶν ἡμῶν, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ. ζ ὁ διδοὺς τροφὴν πάσῃ σαρκὶ, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ. ἐξομολογεῖσθε τῷ θεῷ τοῦ οὐρανοῦ, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ.

α Ἀλληλούϊα]Scholion. ἡ προκειμένη ἐπιγραφὴ περιέχει ἀλληλούϊα. ἔν τισι δὲ τοῖς ἀντιγράφοις εὕρομεν μετὰ τὸ ἀλληλούϊα καὶ, τῆς διπλῆς, ἐπιγεγραμμένον. β [τῷ στερεώσαντι] Chrysostomus. ἕτερος, τῷ πλήσαντι. γ [φῶτα μεγάλα.] Theodotio. τὰ ἄστρα. Aquila, & Symmachus, vt LXX. δ [εἰς ἐξουσίαν τῆς ἡμέρας.] Chrysost. ἄλλος, ἐπικρατεῖν τῆς ἡμέρας. ε [εἰς διαιρέσεις.] A. εἰς ἀποτμήματα. S. εἰς τομάς. ζ [ὁ διδοὺς τροφήν.] Chrysost. ἄλλος, ὃς δίδωσιν. ἄλλος, διδοὺς ἄρτον πάσῃ σαρκί.

Τῷ δαυὶδ ἱερεμίου. ΡΛϚ΄.

Ἐπὶ τῶν ποταμῶν βαβυλῶνος ἐκεῖ ἐκαθίσαμεν, καὶ ἐκλαύσαμεν ἐν τῷ μνησθῆναι ἡμᾶς τῆς σιών. ἐπὶ ταῖς ἰτέαις ἐν μέσῳ αὐτῆς β ἐκρεμάσαμεν τὰ ὄργανα ἡμῶν. ὅτι ἐκεῖ ἐπηρώτησαν ἡμᾶς οἱ αἰχμαλωτεύσαντες ἡμᾶς λόγους ᾠδῶν, γ καὶ οἱ ἀπαγαγόντες ἡμᾶς ὕμνον. ᾄσατε ἡμῖν ἐκ τῶν ᾠδῶν σιών. πῶς ᾄσωμεν τὴν ᾠδὴν κυρίου ἐπὶ γῆς ἀλλοτρίας; ἐὰν ἐπιλάθωμαί σου ἱερουσαλήμ, ἐπιλησθείη ἡ δεξιά μου. κολληθείη ἡ γλῶσσά μου τῷ λάρυγγί μου, ἐὰν μή σου μνησθῶ. ἐὰν μὴ προανατάξωμαι τὴν ἱερουσαλὴμ δ ὡς ἐν ἀρχῇ τῆς εὐφροσύνης μου. ε μνήσθητι κύριε τῶν υἱῶν ἐδὼμ τὴν ἡμέραν ἱερουσαλήμ. τῶν λεγόντων, ἐκκενοῦτε ἐκκενοῦτε, ἕως τῶν θεμελίων αὐτῆς. ζ θυγάτηρ βαβυλῶνος ἡ ταλαίπωρος, μακάριος ὃς ἀνταποδώσει σοι τὸ ἀνταπόδομά σου, η ὃ ἀνταπέδωκας ἡμῖν. μακάριος ὃς κρατήσει καὶ ἐδαφιεῖ τὰ νήπιά σου πρὸς τὴν πέτραν.

α Τῷ δαυὶδ ἱερεμίου.] Scholion. ἀνεπίγραφος παρ' ἑβραίοις. εἰς τὸ Εὐσεβίου, τῷ δαυίδ, μόνον ἐπιγέγραπτο. καὶ ἔξω, ἀνεπίγραφος παρὰ τοῖς γ΄. ἐν τῷ ὀκτασελίδῳ ὁμοίως, τῷ δαυίδ, ἐπιγέγραπτο παρὰ μόνοις τοῖς ο΄. Item aliud Schol. οὗτος ψαλμὸς ἀνεπίγραφος παρ' ἑβραίοις. θρασὺ δέ τινες πρᾶγμα τετολμήκασιν, ἐπιγράψαντες, τῷ δαυὶδ διὰ ἱερεμίου. β [ἐκρεμάσαμεν τὰ ὄργανα ἡμῶν.] Chrysostomus ἄλλος, κιθάρας. ἄλλος, λύρας. γ [οἱ ἀπαγαγόντες ἡμᾶς.] Chrysost. ἄλλος, οἱ καταλαζονευόμενοι ἡμῶν. δ [ὡς ἐν ἀρχῇ τῆς εὐφροσύνης μου.] Aquila. ἐπὶ κεφαλὴν εὐφροσύνης μου. Symmachus. ἐν ἀρχῇ εὐφροσύνης. Theodotio. V. & VI. editio. vt LXX. ε [μνήσθητι κύριε τῶν υἱῶν ἐδώμ.] Chrysost. ἄλλος, τοῖς υἱοῖς ἐδώμ. ζ [θυγάτηρ βαβυλῶνος ἡ ταλαίπωρος.] S. ἡ λῃστρίς. A. ἡ προνενομευμένη. Th. ἡ διαρπασθησομένη. η [ὃ ἀνταπέδωκας ἡμῖν.] Chrysost. ἄλλος, ὃ περιεποίησας ἡμῖν.

Ψαλμὸς α τῷ δαυὶδ ἀγγαίου καὶ ζαχαρίου. ΡΛΖ΄.

Ἐξομολογήσομαί σοι κύριε ἐν ὅλῃ καρδίᾳ μου, β καὶ ἐναντίον ἀγγέλων ψαλῶ σοι, ὅτι ἤκουσας πάντα τὰ ῥήματα τοῦ στόματός μου. προσκυνήσω πρὸς ναὸν ἅγιόν σου, καὶ ἐξομολογήσομαι τῷ ὀνόματί σου, ἐπὶ τῷ ἐλέει σου καὶ τῇ ἀληθείᾳ σου. γ ὅτι ἐμεγάλυνας ἐπὶ πᾶν τὸ ὄνομα τὸ ἅγιόν σου. δ ἐν ᾗ ἂν ἡμέρᾳ ἐπικαλέσωμαί σε, ταχὺ ἐπάκουσόν μου. ε πολυωρήσεις με ἐν ψυχῇ μου δυνάμει σου. ἐξομολογησάσθωσάν σοι κύριε πάντες οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς, ὅτι ἤκουσαν πάντα τὰ ῥήματα τοῦ στόματός σου. ζ καὶ ᾀσάτωσαν ἐν ταῖς ὁδοῖς κυρίου, ὅτι μεγάλη ἡ δόξα κυρίου. ὅτι ὑψηλὸς κύριος, καὶ τὰ ταπεινὰ ἐφορᾷ, η καὶ τὰ ὑψηλὰ ἀπὸ μακρόθεν γινώσκει. θ ἐὰν πορευθῶ ἐν μέσῳ θλίψεως, ζήσεις με. ἐπ' ὀργὴν ἐχθρῶν μου ἐξέτεινας χεῖράς σου, ι καὶ ἔσωσέ με ἡ δεξιά σου. κ κύριε ἀνταποδώσεις ὑπὲρ ἐμοῦ. κύριε τὸ ἔλεός σου εἰς τὸν αἰῶνα, τὰ ἔργα τῶν χειρῶν σου μὴ παρίδῃς.

α Τῷ δαυίδ.] Scholion. Θ. τῷ δαυίδ. παρὰ A. καὶ ϛ΄. ἀνεπίγραφος. β [ἐναντίον ἀγγέλων ψαλῶ σοι.] Chrysostomus ἕτερος, παῤῥησιάσω σε. ἄλλος, ἔναντι θεῶν μελῳδήσω σοι. Aliud Scholion. ἕτερος, ἐναντίον θεῶν ᾄσω σοι. Aliud item Schol.

κατὰ δὲ τὴν ἑτέραν ἔκδοσιν, θεοὺς, τοὺς ἱερέας καλεῖ. γ [ἐμεγάλυνας ἐπὶ πᾶν τὸ ὄνομα τὸ ἅγιόν σου] Chrysost. ἕτερος, ἐμεγάλυνας γὰρ ὑπὲρ πάντα τὰ ὀνόματά σου τὴν ῥῆσίν σου. ἄλλος, τὸ λόγιόν σου. δ [ἐν ᾗ ἂν ἡμέρᾳ.] Chrysost. ἄλλος, ἐν ᾗ ἂν ἡμέρᾳ ἐπικαλεσάμην σε, ἐπήκουσάς μου. ε [πολυωρήσεις με ἐν ψυχῇ μου δυνάμει σου.] Chrysost. ἄλλος. συνέστησας τῇ ψυχῇ μου δυνάμεις. πολυωρήσεις, τουτέστιν, ἐπαρεῖς με, ὑψώσεις με. τοῦτο καὶ ἀλλαχοῦ τέθεικε λέγων, κατὰ τὸ ὕψος σου ἐπολυώρησας τοὺς υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων, τουτέστιν ἐπῆρας, ὕψωσας. Aliud Scholion. αὐξήσεις με, περισσώσεις, φροντίσεις, πολὺ φυλάξεις. & aliud Schol. πολυωρήσεις, τουτέστιν ἐν τῇ δυνάμει σου τὴν ψυχήν μου ψυχαγωγίας καὶ θάρσους ἐμπλήσεις. ὁ δὲ Σύμμαχος οὕτως. συνέστης τῆς ψυχῆς μου δυνάμει. ζ [καὶ ᾀσάτωσαν ἐν ταῖς ὁδοῖς.] Schol. ὁδοὶ κυρίου εἰσὶν αἱ ἀρεταὶ αἱ φέρουσαι ἐπὶ τὴν γνῶσιν τὴν τοῦ θεοῦ. Chrysost. ἕτερος, καὶ ᾀσάτωσαν τὰς ὁδοὺς κυρίου. Theodoretus. ὅτι τοῦ θεοῦ τὴν προμήθειαν καὶ τὴν οἰκονομίαν θαυμάσουσιν ἅπαντες. ὁδοὺς γὰρ τὰς οἰκονομίας καλεῖ. Hinc pleræque editiones Latinæ habent, vijs. quidam vero libri ταῖς ᾠδαῖς Psalterium Romanum, canticis. Schol. ᾠδὰς τοῦ θεοῦ ἀναγέγραφεν, ἃς ᾄδειν τοὺς ἐξ ἐθνῶν πάντας ἐπαγγέλλεται. η [καὶ τὰ ὑψηλὰ ἀπὸ μακρόθεν γινώσκει] Chrysost. ἄλλος, καὶ ἐπηρμένον μακρόθεν γινώσκει. θ [ἐὰν πορευθῶ ἐν μέσῳ θλίψεως.] Symmachus. ἐὰν πορευθῶ διὰ μέσου θλίψεως, περισώσεις με. κατὰ τῆς ἀναπνοῆς ἐχθρῶν μου ἐκτενεῖς χεῖρά σου, καὶ σώσει με ἡ δεξιά σου. κύριος ἐπιτελέσει ὑπὲρ ἐμοῦ. Chrysost.. ἕτερος, κύριος συντελέσει. ι [καὶ ἔσωσέ με ἡ δεξιά σου.] Chrysost. ἄλλος, καὶ σώσει με. κ [κύριε ἀνταποδώσεις ὑπὲρ ἐμοῦ.] Ita quoq; est in veteri Psalterio, & ita legerunt SS. Ambrosius, & Augustinus. in cæteris vero libris est κύριος ἀνταποδώσει.

Εἰς τὸ τέλος ψαλμὸς τῷ Δαυίδ. ΡΛΗ΄.

Κύριε ἐδοκίμασάς με, καὶ ἔγνως με. σὺ ἔγνως τὴν καθέδραν μου, καὶ τὴν ἔγερσίν μου. σὺ συνῆκας τοὺς διαλογισμούς μου ἀπὸ μακρόθεν, ^α τὴν τρίβον μου καὶ τὴν σχοῖνόν μου ἐξιχνίασας. ^β καὶ πάσας τὰς ὁδούς μου προεῖδες, ^γ ὅτι οὐκ ἔστι λόγος ἄδικος ἐν γλώσσῃ μου. ἰδοὺ κύριε σὺ ἔγνως πάντα τὰ ἔσχατα καὶ τὰ ἀρχαῖα. σὺ ἔπλασάς με καὶ ἔθηκας ἐπ' ἐμὲ τὴν χεῖρά σου. ^δ ἐθαυμαστώθη ἡ γνῶσίς σου ἐξ ἐμοῦ, ^ε ἐκραταιώθη, ^ζ οὐ μὴ δύνωμαι πρὸς αὐτήν. ποῦ πορευθῶ ἀπὸ τοῦ πνεύματός σου, καὶ ἀπὸ τοῦ προσώπου σου ποῦ φύγω; ἐὰν ἀναβῶ εἰς τὸν οὐρανὸν, σὺ ἐκεῖ εἶ, ἐὰν καταβῶ εἰς τὸν ᾅδην, πάρει. ἐὰν ἀναλάβοιμι τὰς πτέρυγάς μου ^η κατ' ὄρθρον, ^θ καὶ κατασκηνώσω εἰς τὰ ἔσχατα τῆς θαλάσσης, καὶ γὰρ ἐκεῖ ἡ χείρ σου ὁδηγήσει με, καὶ καθέξει με ἡ δεξιά σου. ^ι καὶ εἶπα, ἄρα σκότος ^κ καταπατήσει με, καὶ νὺξ φωτισμὸς ἐν τῇ τρυφῇ μου. ^λ ὅτι σκότος οὐ σκοτισθήσεται ἀπὸ σοῦ, καὶ νὺξ ὡς ἡμέρα φωτισθήσεται. ^μ ὡς τὸ σκότος αὐτῆς, οὕτως καὶ τὸ φῶς αὐτῆς. ὅτι σὺ ἐκτήσω τοὺς νεφρούς μου κύριε, ἀντελάβου μου ἐκ γαστρὸς μητρός μου. ἐξομολογήσομαί σοι ὅτι φοβερῶς ἐθαυμαστώθης. ^ν θαυμάσια τὰ ἔργα σου, καὶ ἡ ψυχή μου γινώσκει σφόδρα. ^ξ οὐκ ἐκρύβη τὸ ὀστοῦν μου ἀπὸ σοῦ ὃ ἐποίησας ἐν κρυφῇ, καὶ ἡ ὑπόστασίς μου ἐν τοῖς κατωτάτοις τῆς γῆς. ^ο ἀκατέργαστόν μου εἴδον οἱ ὀφθαλμοί σου, καὶ ἐπὶ τὸ βιβλίον σου πάντες γραφήσονται. ^π ἡμέρας πλασθήσονται καὶ οὐθεὶς ἐν αὐτοῖς. ^ρ ἐμοὶ δὲ λίαν ἐτιμήθησαν οἱ φίλοι σου ὁ θεὸς, λίαν ^σ ἐκραταιώθησαν αἱ ἀρχαὶ αὐτῶν. ἐξαριθμήσομαι αὐτοὺς καὶ ὑπὲρ ἄμμον πληθυνθήσονται. ^τ ἐξηγέρθην, καὶ ἔτι εἰμὶ μετὰ σοῦ. ^υ ἐὰν ἀποκτείνῃς ἁμαρτωλοὺς ὁ θεός. ^φ ἄνδρες αἱμάτων ἐκκλίνατε ἀπ' ἐμοῦ, ^χ ὅτι ἐρεῖς εἰς διαλογισμόν. λήψονται εἰς ματαιότητα τὰς πόλεις σου. οὐχὶ τοὺς μισοῦντάς σε κύριε ἐμίσησα, καὶ ἐπὶ τοῖς ἐχθροῖς σου ἐξετηκόμην; τέλειον μῖσος ἐμίσουν αὐτοὺς, εἰς ἐχθροὺς ἐγένοντό μοι. δοκίμασόν με ὁ θεὸς, καὶ γνῶθι τὴν καρδίαν μου. ἔτασόν με, καὶ γνῶθι τὰς τρίβους μου. καὶ ἴδε εἰ ὁδὸς ἀνομίας ἐν ἐμοὶ, καὶ ὁδήγησόν με ἐν ὁδῷ αἰωνίᾳ.

α Τὴν τρίβον μου.] Symmachus. τὴν ὁδόν μου. β [καὶ πάσας τὰς ὁδούς μου.] Scholion. οἱ ο΄. Α Σ ἡ ε. καὶ ἡ ς΄. ὁδούς. Θ. τρίβους. γ [ὅτι οὐκ ἔστι λόγος ἄδικος.] Sic quoque est in Psalterio Aethiopico, & apud Apollinarium,

Οὐδέ πω ἐκ γλώσσης προέχειν ἀθεμίστιον ἔγνων.

In cæteris libris est, οὐκ ἔστι δόλος. quod est in veteri Psalterio, & apud SS. Hilarium, & Augustinum. Latina vulgata editio habet, non est sermo in lingua mea. quam lectionem probat S. Hieronymus. vide in epist. ad Sun. Aquila. λαλιά. Theodotio. δόλος. S. ἑτερολογία. V. editio, vt LXX. δ [ἐθαυμαστώθη ἡ γνῶσίς σου ἐξ ἐμοῦ.] S. ὑπερβάλλει με ἡ γνῶσίς σου. ε [ἐκραταιώθη.] Chrysostomus. ἕτερος, ὑπερεπήρθη. ζ [οὐ μὴ δύνωμαι πρὸς αὐτήν.] A. οὐ δυνήσομαι αὐτήν. Th. V. & VI. editio. πρὸς αὐτήν. S. πρὸς αὐτὴν οὐ δύνωμαι. η [κατ' ὄρθρον.] Sic vetus Psalterium, in directum. sic quoque S. Augustinus. & Apollinarius,

Ἢν δὲ καὶ ἰθυπτέροις πτέρυγας ἀνέμοισι πετάσσω.

Alij vero libri habent, κατ' ὄρθρον. θ [καὶ κατασκηνώσω εἰς τὰ ἔσχατα.] A. σκηνώσω. S. καταμενῶ. Th. vt LXX. ι [καὶ εἶπα.] S. ἐὰν εἴπω, ἴσως σκότος ἐπισκεπάσει με, ἀλλὰ καὶ νὺξ φωτεινὴ περὶ ἐμέ. A. καὶ νὺξ φῶς περὶ ἐμέ. κ [καταπατήσει με.] Chrysost. ἄλλος, καλύψει με. λ [σκότος οὐ σκοτισθήσεται.] S. οὔτε σκοτεινὸν ἔσται ὑπὸ σοῦ, ἀλλὰ καὶ νὺξ ὡς ἡμέρα φανεῖ. μ [ὡς τὸ σκότος αὐτῆς, οὕτως καὶ τὸ φῶς αὐτῆς.] Chrisost. ἕτερος, ὅμοιον τὸ σκότος καὶ τὸ φῶς αὐτῆς. ν [θαυμαστὰ τὰ ἔργα σου.] S. παράδοξα. A. & Th. vt LXX. ξ [οὐκ ἐκρύβη τὸ ὀστοῦν μου.] A. οὐκ ἐπεκαλύφθη ὀστᾶ μου ἀπὸ σοῦ οἷς ἐποιήθην ἐν ἀποκρύφῳ. Th. vt LXX. S. οὐκ ἔλαθέν σε ἡ κραταίωσίς μου ἣν ἐποιήθην ἐν τῷ κρυπτῷ. ἐποικίλθην ἐν τοῖς κατωτάτοις τῆς γῆς. ο [τὸ ἀκατέργαστόν σου εἶδον οἱ ὀφθαλμοί μου.] Sic quoque est apud S. Hilarium. in cæteris vero libris, τὸ ἀκατέργαστόν μου εἶδον οἱ ὀφθαλμοί σου, & itē in cæteris editionibus. quod autē in plerisque translationibus Latinis est imperfectum; in editione Ambrosiana est, inoperatum. quod ex sententia S. Hilarij Græcæ voci planè respōdet. A. ἀκατέργαστόν μου εἶδον οἱ ὀφθαλμοί σου. S. ἀμόρφωτόν μου εἶδον οἱ ὀφθαλμοί σου σὺν τοῖς ἐν τῇ βίβλῳ σου πᾶσι γεγραμμένοις. π [ἡμέρας πλασθήσονται.] S ἡμέρας πλασθησομένοις οὐκ ἐνδεούσης οὐδεμιᾶς. A. καὶ οὐ μία ἐν αὐταῖς. Th. ἡμέρας πλασθήσονται καὶ οὐδεὶς ἐν αὐτοῖς. ρ [ἐμοὶ δὲ λίαν ἐτιμήθησαν οἱ φίλοι σου.] Chrysost. ἄλλος, τίμιοι ἐγένοντο οἱ ἑταῖροί σου. ἄλλος, καὶ ἐμοὶ τί ἐτιμήθησαν; σ [ἐκραταιώθησαν αἱ ἀρχαὶ αὐτῶν.] Theodotio. οἱ πένητες αὐτῶν. Chrysost. ἄλλος, τί παμπληθεῖς αἱ κεφαλαὶ αὐτῶν; τ [ἐξηγέρθην.] S. ἐξυπνώσω, καὶ εἰς ἀεὶ ἔσομαι μετὰ σοῦ. Chrysost. ἄλλος, ἐξυπνίσω, καὶ εἰς ἀεὶ ἔσομαι παρὰ σοί. υ [ἐὰν ἀποκτείνῃς ἁμαρτωλοὺς ὁ θεός.] Chrysost. ἕτερος, παραβάτην. φ [ἄνδρες αἱμάτων.] S. ἄνδρες μιαιφόνοι ἀπονεύσατε ἀπ' ἐμοῦ. χ [ὅτι ἐρεῖς εἰς διαλογισμούς.] Vox ἐρεῖς in Codice Vaticano sine accētu scripta est, & postea mutata in ἔρις, quod reperitur etiā in cōmētarijs Græcis, in quibus est, γράφεται ὅτι ἔρις εἰς διαλογισμούς. Id autē cōfirmat explicationē S. Hilarij, in qua ostendit Hebraici sermonis peritos, illud ἐρεῖς, transtulisse, contētiones. at in veteri Psalterio est, dices; & apud S. Augustinū. itē Apollinarius habet ἐρέεις. in alijs libris ē, ὅτι ἐρισταί ἐστε. A. ὅτι ἀντιλέξουσίν σοι εἰς ἀπόνοιαν. ἦραν εἰς εἰκῆ ἀντίζηλοί σου. Th. ὅτι ἐρίσουσί σοι εἰς διαλογισμόν.

γισμόν. S. οἵτινες ἀντελάλησάν σοι διαλογισμῷ. ἐπήρθησαν ματαίως οἱ ἐναντίοι σου. V. editio. ὅτι παρεπίκρανάν σε ἐν καχοβουλίᾳ.

Εἰς τὸ τέλος τῷ Δαυὶδ ψαλμός. ΡΛΘ΄.

Ἐξελοῦ με κύριε ἐξ ἀνθρώπου πονηροῦ, ἀπὸ ἀνδρὸς ἀδίκου ῥῦσαί με. οἵτινες ἐλογίσαντο ἀδικίας ἐν καρδίᾳ, ὅλην τὴν ἡμέραν παρετάσσοντο πολέμους. ἠκόνησαν γλῶσσαν αὐτῶν ὡσεὶ ὄφεως, ἰὸς ἀσπίδων ὑπὸ τὰ χείλη αὐτῶν. ΔΙΑΨΑΛΜΑ. φύλαξόν με κύριε ἐκ χειρὸς ἁμαρτωλοῦ, ἀπὸ ἀνθρώπων ἀδίκων ἐξελοῦ με. οἵτινες ἐλογίσαντο τοῦ ὑποσκελίσαι τὰ διαβήματά μου, ἔκρυψαν ὑπερήφανοι παγίδα μοι. καὶ σχοινία διέτειναν παγίδας τοῖς ποσί μου, ἐχόμενα τρίβου σκάνδαλον ἔθεντό μοι. ΔΙΑΨΑΛΜΑ. εἶπα τῷ κυρίῳ, θεός μου εἶ σύ, ἐνώτισαι κύριε τὴν φωνὴν τῆς δεήσεώς μου. [α] κύριε κύριε δύναμις τῆς σωτηρίας μου, ἐπεσκίασας ἐπὶ τὴν κεφαλήν μου ἐν ἡμέρᾳ πολέμου. [β] μὴ παραδῷς με κύριε ἀπὸ τῆς ἐπιθυμίας μου ἁμαρτωλῷ. διελογίσαντο κατ' ἐμοῦ, [γ] μὴ ἐγκαταλίπῃς με, μήποτε ὑψωθῶσιν. ΔΙΑΨΑΛΜΑ. [δ] ἡ κεφαλὴ τοῦ κυκλώματος αὐτῶν, κόπος τῶν χειλέων αὐτῶν καλύψει αὐτούς. [ε] πεσοῦνται ἐπ' αὐτοὺς ἄνθρακες πυρὸς ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ [ζ] καταβαλεῖς αὐτοὺς [η] ἐν ταλαιπωρίαις, οὐ μὴ ὑποστῶσιν. [θ] ἀνὴρ γλωσσώδης οὐ κατευθυνθήσεται ἐπὶ τῆς γῆς. [ι] ἄνδρα ἄδικον κακὰ θηρεύσει εἰς καταφθοράν. ἔγνων ὅτι ποιήσει κύριος τὴν κρίσιν τοῦ πτωχοῦ, καὶ τὴν δίκην τῶν πενήτων. πλὴν δίκαιοι ἐξομολογήσονται τῷ ὀνόματί σου, [κ] κατοικήσουσιν εὐθεῖς [λ] σὺν τῷ προσώπῳ σου.

α Κύριε κύριε δύναμις τῆς σωτηρίας μου.] Chrysost. ἄλλος, κράτος. β [μὴ παραδῷς με κύριε ἀπὸ τῆς ἐπιθυμίας μου ἁμαρτωλῷ.] Chrysost. ἄλλος. μὴ δῷς κύριε τὰς ἐπιθυμίας τοῦ παρανόμου, τουτέστιν ἃ ἐπιθυμεῖ κατ' ἐμοῦ. Aquila, ἐπιποθήματα ἀσεβοῦς. γ [μὴ ἐγκαταλίπῃς με, μήποτε ὑψωθῶσι.] Chrysost. ἄλλος, μὴ ἀποβαίη, μήποτε ὑψωθῶσι. δ [ἡ κεφαλὴ τοῦ κυκλώματος αὐτῶν.] A. κεφαλὴν καταστρεφόντων με. Symmachus. ὁ πειρασμὸς τῶν κυκλούντων με. ὁ μόχθος τῶν χειλέων αὐτῶν ἀλωσάτωσαν αὐτούς. Theodotio, vt LXX. Chrysost. ἄλλος, ὁ πικρασμὸς τῶν κυκλούντων με. ὁ μόχθος τῶν χειλέων αὐτῶν πωμασάτω αὐτούς. ε [πεσοῦνται ἐπ' αὐτοὺς ἄνθρακες πυρὸς ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ καταβαλεῖς αὐτούς.] In alijs libris est, πεσοῦνται ἐπ' αὐτοὺς ἄνθρακες, ἐν πυρὶ καταβαλεῖς αὐτούς. quod habet Latina vulgata editio. Apollinarius.

ἄνθρακες ἀκαμάτοιο πυρὸς μετὰ τοῖσι πέσοιεν.

ὑψόθεν ἐσσυμένῳ καθέλοις σφέας εἰς χθόνα πυρσῷ.

Psalterium Aethiopicum habet, πεσοῦνται ἐπ' αὐτοὺς ἄνθρακες πυρός, καὶ καταβαλεῖς αὐτοὺς ἐπὶ τῆς γῆς. quomodo etiam legit Hilarius. Editio Ambrosiana, cadent super eos carbones ignis, in ignem deijcies eos. ac sic fere Romanum Psalterium. Latina vulgata editio, cadent super eos carbones: in ignem deijcies eos. vetus autem Psalterium, decident super eos carbones ignis, & deijcies eos. ζ [καταβαλεῖς αὐτούς.] A. πτωματίσεις αὐτούς. Th. V. & VI. editio. καταβαλεῖς αὐτούς. S. καταβληθήτωσαν. η [ἐν ταλαιπωρίαις, οὐ μὴ ὑποστῶσιν.] Chrysost. ἄλλος, πεσοῦνται εἰς βοθύνους, μήποτε ἀναστῶσιν. ἄλλος, ἐσπασμένους, καὶ οὐ μὴ ἀναστῶσιν. Scholion. ὁ μὲν εἷς ἑρμηνευτής, ὅτι οὕτως αὐτοὺς ἀπώλεσεν· ὥστε μηκέτ' ἀναστῆναι. ὁ δὲ ἕτερος, μετὰ πολλοῦ τοῦ τάχους. Σ. εἰς βοθύνους ἵνα μή ποτε ἀναστῶσιν. θ [ἀνὴρ γλωσσώδης οὐ κατευθυνθήσεται.] Chrysost. ἕτερος, οὐχ ἑδρασθήσεται. ι [ἄνδρα ἄδικον.] S. παρανομίαι ἄνδρα ἀγχόνισουσιν. κ [καὶ κατοικήσουσιν εὐθεῖς.] A. καὶ καθεδοῦνται. S. διαμενοῦσιν. Th. vt LXX. λ [σὺν τῷ προσώπῳ σου.] S. παρὰ τῷ προσώπῳ σου.

Ψαλμὸς τῷ Δαυίδ. ΡΜ΄.

Κύριε ἐκέκραξα πρὸς σέ, εἰσάκουσόν μου, πρόσχες τῇ φωνῇ τῆς δεήσεώς μου, ἐν τῷ κεκραγέναι με πρὸς σέ. [α] κατευθυνθήτω ἡ προσευχή μου ὡς θυμίαμα ἐνώπιόν σου. ἔπαρσις τῶν χειρῶν μου [β] θυσία ἑσπερινή. θοῦ κύριε φυλακὴν τῷ στόματί μου, καὶ θύραν περιοχῆς [γ] περὶ τὰ χείλη μου. [δ] μὴ ἐκκλίνῃς τὴν καρδίαν μου εἰς λόγους πονηρίας, τοῦ προφασίζεσθαι προφάσεις ἐν ἁμαρτίαις. σὺν ἀνθρώποις ἐργαζομένοις τὴν ἀνομίαν, καὶ [ε] οὐ μὴ συνδυάσω μετὰ τῶν ἐκλεκτῶν αὐτῶν. [ζ] παιδεύσει με δίκαιος ἐν ἐλέει καὶ ἐλέγξει με, ἔλαιον δὲ ἁμαρτωλοῦ μὴ λιπανάτω τὴν κεφαλήν μου. ὅτι ἔτι καὶ [η] ἡ προσευχή μου ἐν ταῖς εὐδοκίαις αὐτῶν, [θ] κατεπόθησαν ἐχόμενα πέτρας [ι] οἱ κραταιοὶ αὐτῶν. ἀκούσονται τὰ ῥήματά μου, [κ] ὅτι ἡδύνθησαν, [λ] ὡσεὶ πάχος γῆς διερράγη ἐπὶ τῆς γῆς, διεσκορπίσθη [μ] τὰ ὀστᾶ ἡμῶν παρὰ τὸν ᾅδην. ὅτι πρὸς σὲ κύριε κύριε οἱ ὀφθαλμοί μου· ἐπὶ σοὶ ἤλπισα, [ν] μὴ ἀντανέλῃς τὴν ψυχήν μου. φύλαξόν με ἀπὸ παγίδος ἧς συνεστήσαντό μοι, καὶ ἀπὸ σκανδάλων τῶν ἐργαζομένων τὴν ἀνομίαν. [ξ] πεσοῦνται ἐν ἀμφιβλήστρῳ αὐτοῦ ἁμαρτωλοί, καταμόνας εἰμὶ ἐγὼ ἕως οὗ ἂν παρέλθω.

α Κατευθυνθήτω ἡ προσευχή μου ὡς θυμίαμα.] Chrysost. ἕτερος, ταχθήτω ἡ προσευχή μου ὡς θυμίαμα ἔμπροσθέν σου. ἄλλος, ἑτοιμασθήτω. β [θυσία ἑσπερινή.] Chrysost. ἄλλος, δῶρον ἑσπέρας. ἕτερος, προσφορὰ ἑσπερινή. γ [περὶ τὰ χείλη μου.] Scholion. οἱ ό. A. Θ. ἐπὶ τὰ χείλη μου. Symmachus. ἐπὶ τοῖς χείλεσίν μου. δ [μὴ ἐκκλίνῃς τὴν καρδίαν μου εἰς λόγους πονηρίας.] Chrysost. ἄλλος. μὴ παρατρέψῃς τὴν καρδίαν μου εἰς λόγους πονηρούς, ἐννοεῖν ἐννοίας παρανόμους. ε [οὐ μὴ συνδυάσω.] in plerisque libris est, συνδυάσω. atq. optimum exemplar Psalterij Romani habet, combinabor. quomodo etiam legit S. Hilarius. in vno alio est, Cōmicabor. in plerisq. Comminabor. apud S. Augustinum, Combinabo. S. μὴ συμφάγοιμι τὰ ἡδέα αὐτῶν. Chrysost. ἄλλος, μὴ συναλισθῶ ἐν ταῖς τερπνότησιν αὐτῶν. ζ [παιδεύσει με δίκαιος ἐν ἐλέει.] Chrysost. ἄλλος, κατελεησάτω με δίκαιος ἐλέοις, καὶ ἐλεγξάτω. η [ἡ προσευχή μου ἐν ταῖς εὐδοκίαις αὐτῶν.] A. ὅτι ἔτι καὶ προσευχή μου ἐν κακίαις αὐτῶν. Theodotio. ἐν ταῖς εὐδοκίαις αὐτῶν. S. ἔτι γὰρ καὶ ἡ προσευχή μου ἐντὸς τῶν κακιῶν αὐτῶν. Chrysost. εὐδοκίας, exponit, ἐπιθυμίας. θ [κατεπόθησαν ἐχόμενα πέτρας.] S. ἐκπληθήσονται ἐν χειρὶ πέτρας οἱ κριταὶ αὐτῶν. Schol. ἄλλος δέ φησιν, ὑπεσπάσθησαν. ι [οἱ κραταιοὶ αὐτῶν.] κραταιοὶ etiam est in Psalterio Aethiopico. quæ lectio commentarijs Græcis confirmari videtur, in quibus est, τὸ ἰσχυρὸν καὶ δυνατὸν τὸ ἐν χειρὶ πέτρας. & in alio codice· αὐτοί φησι, οἱ πάντα ἄγοντες καὶ φέροντες. in cæteris vero libris est, οἱ κριταὶ αὐτῶν. κ [ὅτι ἡδύνθησαν.] Schol. τῇ πείρᾳ δὲ μαθόντες τῶν ἐμῶν ῥημάτων τὸ ἀληθές, καὶ τῆς τούτων ἡδονῆς καὶ ἀληθείας καὶ ὠφελείας αἰσθήσονται. Nonnulli libri habēt, ἠδυνήθησαν. & editiones Latinæ, potuerunt. vetus quidem Psalterium & S. Augustinus, præualuerunt,

luerunt, S. vero Hieronymus. Quia ad me venerunt, victi sunt, & delectati sunt meis verbis. Schol. οἱ ό. Θ. ἠδυνάσθησαν. A. ὅτι διετερπίσθησαν Σ ἀκούσονται ῥήσεις μου ἡδίστας. in alio libro. S. ὅτι διεπρεσώπησαν. & Schol. ὅτι ἐδορυφορήθησαν. Chrysost. ἕτερος, ὅτι ἐδορυφορήθησαν, ἄλλος, ὅτι διεπροσωπίσθησαν. λ [ὡσεὶ πάχος γῆς.] S. ὥσπερ γεωργὸς ὅταν ῥήσση τὴν γῆν, οὕτως ἐσκορπίσθη τὰ ὀστᾶ ἡμῶν εἰς στόμα ᾅδου. A. ὁμοίως ἀποκλῶντι καὶ διαχίζοντι ἐν τῇ γῇ ἐσκορπίσθη τὰ ὀστᾶ ἡμῶν εἰς τὸν ᾅδην. Apud Chrysost. διαχίζοντι τὴν γῆν. V. editio. ὡς καλλιεργῶν καὶ σκάπτων ἐν τῇ γῇ διεσκορπίσθη τὰ ὀστᾶ ἡμῶν παρὰ τὸν ᾅδην. μ [ὀστᾶ ἡμῶν.] Sic quoque Latinæ editiones habent. in alijs libris, ὀστᾶ αὐτῶν. quod est in Aethiopico Psalterio, & in Arabico, atque in metaphrasi Apollinarij. ν [μὴ ἀντανέλῃς τὴν ψυχήν μου.] A. μὴ ἐκκενώσῃς. Th. μὴ ἀποκενώσῃς. ξ [πεσοῦνται ἐν ἀμφιβλήστρῳ.] S. ἐμπέσοιεν εἰς τὰ δίκτυα ἑαυτῶν οἱ παράνομοι.

Συνέσεως τῷ δαυὶδ ἐν τῷ εἶναι αὐτὸν ἐν τῷ σπηλαίῳ προσευχή. ΡΜΑ'.

Φωνῇ μου πρὸς κύριον ἐκέκραξα, φωνῇ μου πρὸς κύριον ἐδεήθην. ἐκχεῶ ἐναντίον αὐτοῦ τὴν δέησίν μου, τὴν θλῖψιν μου ἐνώπιον αὐτοῦ ἀπαγγελῶ. ἐν τῷ ἐκλείπειν ἐξ ἐμοῦ τὸ πνεῦμά μου, α καὶ σὺ ἔγνως τὰς τρίβους μου. ἐν ὁδῷ ταύτῃ ᾗ ἐπορευόμην, ἔκρυψαν παγίδα μοι. κατενόουν εἰς τὰ δεξιὰ καὶ ἐπέβλεπον, ὅτι οὐκ ἦν ὁ ἐπιγινώσκων με. ἀπώλετο φυγὴ ἀπ' ἐμοῦ, καὶ οὐκ ἔστιν ὁ ἐκζητῶν τὴν ψυχήν μου. πρὸς σὲ κύριε ἐκέκραξα, καὶ εἶπα, σὺ εἶ ἡ ἐλπίς μου, μερίς μου ἐν γῇ ζώντων. β πρόσχες πρὸς τὴν δέησίν μου, ὅτι ἐταπεινώθην σφόδρα. ῥῦσαί με ἐκ τῶν καταδιωκόντων με, ὅτι ἐκραταιώθησαν ὑπὲρ ἐμέ. γ ἐξάγαγε ἐκ φυλακῆς τὴν ψυχήν μου, τοῦ ἐξομολογήσασθαι τῷ ὀνόματί σου κύριε, δ ἐμὲ ὑπομενοῦσι δίκαιοι ἕως οὗ ἀνταποδῷς μοι.

α Καὶ σὺ ἔγνως τὰς τρίβους μου.] Chrysostomus. ἕτερος, σὺ γὰρ οἶδας. β [πρόσχες πρὸς τὴν δέησίν μου.] Symmachus. ἀκρόασαι τῆς λαλιᾶς μου, ὅτι ἠπόνησα σφόδρα. γ [ἐξάγαγε ἐκ φυλακῆς.] S. ἔξω ποίησον ἀπὸ συγκλεισμοῦ τὴν ψυχήν μου. A. ἐξ ἀποκλεισμοῦ. δ [ἐμὲ ὑπομενοῦσι δίκαιοι.] S. τὸ ὄνομά σου στεφανώσονται δίκαιοι ὅταν εὐεργετήσῃς με. Sch. ἄλλος, ὅτι εὐεργέτησάς με.

Ψαλμὸς α τῷ δαυὶδ ὅτε αὐτὸν ὁ υἱὸς κατεδίωκει. ΡΜΒ'.

Κύριε εἰσάκουσον τῆς προσευχῆς μου, β ἐνώτισαι τὴν δέησίν μου ἐν τῇ ἀληθείᾳ σου, γ ἐπάκουσόν μου ἐν τῇ δικαιοσύνῃ σου, καὶ μὴ εἰσέλθῃς εἰς κρίσιν μετὰ τοῦ δούλου σου, ὅτι οὐ δικαιωθήσεται ἐνώπιόν σου πᾶς ζῶν. ὅτι κατεδίωξεν ὁ ἐχθρὸς τὴν ψυχήν μου, ἐταπείνωσεν εἰς τὴν γῆν τὴν ζωήν μου. ἐκάθισέ με ἐν σκοτεινοῖς ὡς νεκροὺς αἰῶνος, καὶ δ ἠκηδίασεν ἐπ' ἐμὲ τὸ πνεῦμά μου. ἐν ἐμοὶ ἐταράχθη ἡ καρδία μου, ἐμνήσθην ἡμερῶν ἀρχαίων. καὶ ἐμελέτησα ἐν πᾶσι τοῖς ἔργοις σου, ε ἐν ποιήμασι τῶν χειρῶν σου ἐμελέτων. διεπέτασα πρὸς σὲ τὰς χεῖράς μου, ἡ ψυχή μου ὡς γῆ ἄνυδρός σοι. ΔΙΑΨΑΛΜΑ. ταχὺ εἰσάκουσόν μου κύριε, ἐξέλιπε τὸ πνεῦμά μου. ζ μὴ ἀποστρέψῃς τὸ πρόσωπόν σου ἀπ' ἐμοῦ, καὶ ὁμοιωθήσομαι τοῖς καταβαίνουσιν εἰς λάκκον. η ἀκουστὸν ποίησόν μοι τὸ πρωῒ τὸ ἔλεός σου, ὅτι ἐπὶ σοὶ ἤλπισα. γνώρισόν μοι κύριε ὁδὸν, ἐν ᾗ πορεύσομαι, θ ὅτι πρὸς σὲ ἦρα τὴν ψυχήν μου. ἐξελοῦ με ἐκ τῶν ἐχθρῶν μου κύριε, ὅτι πρὸς σὲ κατέφυγον, δίδαξόν με τοῦ ποιεῖν τὸ θέλημά σου, ὅτι θεός μου εἶ σὺ, τὸ πνεῦμά σου τὸ ἀγαθὸν ὁδηγήσει με ἐν τῇ εὐθείᾳ. ἕνεκα τοῦ ὀνόματός σου κύριε ζήσεις με, ἐν τῇ δικαιοσύνῃ σου ἐξάξεις ἐκ θλίψεως τὴν ψυχήν μου. καὶ ἐν τῷ ἐλέει σου ἐξολοθρεύσεις τοὺς ἐχθρούς μου, καὶ ἀπολεῖς πάντας τοὺς θλίβοντας τὴν ψυχήν μου, ὅτι δοῦλός σου εἰμὶ ἐγώ.

α Τῷ δαυίδ.] Scholion. ἐν ἐνίοις ἀντιγράφοις εὗρον, ὅτε αὐτὸν ἐδίωκεν ἀβεσσαλὼμ ὁ υἱὸς αὐτοῦ. οὔτε δὲ παρὰ τῷ ἑβραίῳ, οὔτε παρὰ τοῖς ἄλλοις ἑρμηνευταῖς ταύτην εὗρηκα τὴν προσθήκην. ἔχεται δ' ὅμως τῆς ἀληθείας. αὐτὴν γὰρ ἔχει τὴν ὑπόθεσιν ὁ ψαλμός. Aliud Scholion. ἄλλος φησὶ ἐπιγεγράφθαι. ψαλμὸς τῷ δαυὶδ, ὅτε αὐτὸν ὁ υἱὸς κατεδίωκεν. οὐ διὰ πασῶν μέντοι τῶν ἑρμηνειῶν πρόσκειται τοῦτο. β [ἐνώτισαι τὴν δέησίν μου ἐν τῇ ἀληθείᾳ σου.] Chrysostomus. ἕτερος, ἐν τῇ πίστει σου. ἄλλος, ἐν τῇ βεβαιότητί σου. γ [ἐπάκουσόν μου ἐν τῇ δικαιοσύνῃ σου.] Chrysost. δικαιοσύνην ἐνταῦθα τὴν φιλανθρωπίαν λέγει, καὶ πολλαχοῦ τῆς γραφῆς. δ [καὶ ἠκηδίασεν ἐπ' ἐμὲ τὸ πνεῦμά μου] Chrysost. ἕτερος, καὶ περιειλεῖτο ἐπ' ἐμὲ ἡ ψυχή μου. ε [ἐν ποιήμασι τῶν χειρῶν σου ἐμελέτων.] Chrysost. ἄλλος, τὰ ἔργα τῶν χειρῶν σου. ζ [μὴ ἀποστρέψῃς τὸ πρόσωπόν σου ἀπ' ἐμοῦ.] Chrysost. ἕτερος, μὴ κρύψῃς τὸ πρόσωπόν σου. η [ἀκουστὸν ποίησόν μοι τὸ πρωῒ τὸ ἔλεός σου] Chrysost. ἕτερος, ἐξ ὄρθρου, τουτέστι ταχέως. θ [πρὸς σὲ ἦρα τὴν ψυχήν μου.] Chrysost. τουτέστι πρὸς σὲ κέχηνα, πρὸς σὲ βλέπω. ι [ἐν τῇ εὐθείᾳ.] Ita legit S. Ambrosius libro III. de Spiritu sancto cap. XVI. Spiritus tuus bonus deducet me in viam rectam. ita quoque est in Romano Psalterio, & in Arabico. in cæteris libris est, ἐν γῇ εὐθείᾳ. Chrysost. ἄλλος, διὰ γῆς ὁμαλῆς. κ [ἐν τῇ δικαιοσύνῃ σου.] Chrysost. ἄλλος, ἐν τῇ ἐλεημοσύνῃ σου.

Τῷ α δαυὶδ πρὸς τὸν γολιάδ. ΡΜΓ'.

Εὐλογητὸς κύριος ὁ θεός μου. ὁ διδάσκων τὰς χεῖράς μου εἰς παράταξιν, τοὺς δακτύλους μου εἰς πόλεμον. ἔλεός μου καὶ καταφυγή μου, ἀντιλήπτωρ μου καὶ ῥύστης μου, ὑπερασπιστής μου καὶ ἐπ' αὐτῷ ἤλπισα, β ὁ ὑποτάσσων τὸν λαόν μου ὑπ' ἐμέ. κύριε τί ἐστιν ἄνθρωπος ὅτι ἐγνώσθης αὐτῷ, ἢ υἱὸς ἀνθρώπου ὅτι λογίζῃ αὐτόν; γ ἄνθρωπος ματαιότητι ὡμοιώθη, αἱ ἡμέραι αὐτοῦ ὡσεὶ σκιὰ παράγουσι. δ κύριε κλῖνον οὐρανούς σου καὶ κατάβηθι, ἅψαι τῶν ὀρέων καὶ καπνισθήσονται. ἄστραψον ἀστραπὴν καὶ σκορπιεῖς αὐτούς, ἐξαπόστειλον τὰ βέλη σου καὶ συνταράξεις αὐτούς. ἐξαπόστειλον τὴν χεῖρά σου ἐξ ὕψους, ἐξελοῦ με καὶ ῥῦσαί με ἐξ ὑδάτων πολλῶν, ἐκ χειρὸς υἱῶν ἀλλοτρίων. ὧν τὸ στόμα ἐλάλησε ματαιότητα, καὶ ἡ δεξιὰ αὐτῶν δεξιὰ ἀδικίας. ὁ θεὸς ᾠδὴν καινὴν ᾄσομαί σοι, ἐν ψαλτηρίῳ δεκαχόρδῳ ψαλῶ σοι. τῷ διδόντι τὴν σωτηρίαν τοῖς βασιλεῦσι, τῷ λυτρουμένῳ δαυὶδ τὸν δοῦλον αὐτοῦ ἐκ ῥομφαίας πονηρᾶς. ῥῦσαί με καὶ ἐξελοῦ με ἐκ χειρὸς υἱῶν ἀλλοτρίων, ὧν τὸ στόμα ἐλάλησε ματαιότητα, καὶ ἡ δεξιὰ αὐτῶν δεξιὰ ἀδικίας. ὧν οἱ υἱοὶ ε ὡς νεόφυτα

ἱδρυμένα ἐν τῇ νεότητι αὐτῶν. αἱ θυγατέρες αὐτῶν ζ κεκαλλωπισμέναι, περικεκοσμημέναι ὡς ὁμοίωμα ναοῦ. τὰ ταμεῖα αὐτῶν πλήρη, ἐξερευγόμενα ἐκ τούτου εἰς τοῦτο. τὰ πρόβατα αὐτῶν πολύτοκα, πληθύνοντα ἐν ταῖς ἐξόδοις αὐτῶν, οἱ βόες αὐτῶν παχεῖς. οὐκ ἔστι κατάπτωμα φραγμοῦ, οὐδὲ διέξοδος, οὐδὲ κραυγὴ η ἐν ταῖς ἐπαύλεσιν αὐτῶν. ἐμακάρισαν τὸν λαὸν ᾧ ταῦτά ἐστι, μακάριος ὁ λαὸς οὗ κύριος ὁ θεὸς αὐτοῦ.

α Τῷ δαυὶδ πρὸς τὸν γολιάδ.] Scholion ἐν ἐνίοις τῶν ἀντιγράφων, τῇ ἐπιγραφῇ προσκείμενον εὗρον, πρὸς τὸν γολιάθ. οὔτε δὲ παρὰ τῷ ἑβραίῳ, οὔτε παρὰ τοῖς ἄλλοις ἑρμηνευταῖς, οὔτε μὴν παρὰ τοῖς ο. εὗρον ἐν τῷ ἑξαπλῷ. α [ὅτι ἐγνώσθης αὐτῷ] Symmachus. γνωρίζεις αὐτόν. Chrysostomus. ἕτερος, τί ἄνθρωπος, καὶ γνώσῃ αὐτόν; γ [ἄνθρωπος ματαιότητι ὡμοιώθη.] Theodotio. ἄνθρωπος ἀτμίδι ὡμοιώθη. S. ἀτμῷ. δ [κύριε κλῖνον οὐρανούς καὶ κατάβηθι, ἅψαι τῶν ὀρέων.] Chrysost. ἕτερος, κλίναντός σου οὐρανοὺς καὶ καταβάντος καὶ ἁψαμένου τῶν ὀρέων, ἐκαπνίσθησαν. ε [ὡς νεόφυτα ἱδρυμένα.] In nonnullis libris est, ἡδρυμένα. Voci quidem Hebraicæ conuenit, ἡδρυμμένα. vt etiam βασιλ. β'. κεφ. ιβ'. sub principium. καὶ ἡδραιώθη μετ᾽ αὐτοῦ. Aquila. μεμεγαλυμμένα. S. ηὐξημένα. Schol. τὸ παῖδας ἔχειν σφριγῶντας καὶ ἀκμάζοντας, ὡς νεόφυτα ἰσχυρὰ καὶ εὐθαλῆ. ζ [κεκαλλωπισμέναι, περικεκοσμημέναι.] A. ὡς ἐπιγώνια διεσκεδασμένα. S. κεκοσμημένα. η [ἐν ταῖς ἐπαύλεσιν αὐτῶν.] Sic quoque est in Psalterio Aethiopico. in alijs libris, ἐν ταῖς πλατείαις αὐτῶν. S. οὐκ ἔστι διακοπή, οὔτε ἐκφορά, οὔτε κωκυτὸς ἐν ταῖς πλατείαις αὐτῶν. Chrysostomus tamen. ἄλλος, ἐν ταῖς ἐπαύλεσιν αὐτῶν.

α Αἴνεσις τοῦ δαυίδ. ΡΜΔ'.

Ὑψώσω β σε ὁ θεός μου ὁ βασιλεύς μου, καὶ εὐλογήσω τὸ ὄνομά σου γ εἰς τὸν αἰῶνα καὶ εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος. καθ᾽ ἑκάστην ἡμέραν εὐλογήσω σε, καὶ αἰνέσω τὸ ὄνομά σου εἰς τὸν αἰῶνα καὶ εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος. μέγας ὁ κύριος καὶ αἰνετὸς σφόδρα, καὶ δ τῆς μεγαλωσύνης αὐτοῦ οὐκ ἔστι πέρας. γενεὰ καὶ γενεὰ ἐπαινέσει τὰ ἔργα σου, καὶ τὴν δύναμίν σου ἀπαγγελοῦσι. ε καὶ τὴν μεγαλοπρέπειαν τῆς δόξης τῆς ἁγιωσύνης σου λαλήσουσι, καὶ τὰ θαυμάσιά σου διηγήσονται. καὶ τὴν δύναμιν τῶν φοβερῶν σου ἐροῦσι, ζ καὶ τὴν μεγαλωσύνην σου διηγήσονται. η μνήμην τοῦ πλήθους τῆς χρηστότητός σου ἐξερεύξονται, θ καὶ τῇ δικαιοσύνῃ σου ἀγαλλιάσονται. οἰκτίρμων καὶ ἐλεήμων ὁ κύριος, μακρόθυμος καὶ πολυέλεος. χρηστὸς κύριος ι τοῖς ὑπομένουσι, καὶ οἱ οἰκτιρμοὶ αὐτοῦ ἐπὶ πάντα τὰ ἔργα αὐτοῦ. ἐξομολογησάσθωσάν σοι κύριε πάντα τὰ ἔργα σου, καὶ οἱ ὅσιοί σου εὐλογησάτωσάν σε. δόξαν τῆς βασιλείας σου ἐροῦσι, καὶ τὴν δυναστείαν σου λαλήσουσι. τοῦ γνωρίσαι τοῖς υἱοῖς τῶν ἀνθρώπων τὴν δυναστείαν σου, καὶ τὴν δόξαν τῆς μεγαλοπρεπείας τῆς βασιλείας σου. ἡ βασιλεία σου βασιλεία πάντων τῶν αἰώνων, καὶ ἡ δεσποτεία σου ἐν πάσῃ γενεᾷ καὶ γενεᾷ. κ πιστὸς κύριος ἐν τοῖς λόγοις αὐτοῦ, καὶ ὅσιος ἐν πᾶσι τοῖς ἔργοις αὐτοῦ. ὑποστηρίζει κύριος πάντας τοὺς καταπίπτοντας, καὶ ἀνορθοῖ πάντας τοὺς κατερραγμένους. οἱ ὀφθαλμοὶ πάντων εἰς σὲ ἐλπίζουσι, καὶ σὺ δίδως τὴν τροφὴν αὐτῶν ἐν εὐκαιρίᾳ. ἀνοίγεις σὺ τὰς χεῖράς σου, καὶ ἐμπιπλᾷς πᾶν ζῶον εὐδοκίας. δίκαιος κύριος ἐν πάσαις ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ, καὶ ὅσιος ἐν πᾶσι τοῖς ἔργοις αὐτοῦ. ἐγγὺς κύριος πᾶσι τοῖς ἐπικαλουμένοις αὐτόν, πᾶσι τοῖς ἐπικαλουμένοις αὐτὸν ἐν ἀληθείᾳ. θέλημα τῶν φοβουμένων αὐτὸν ποιήσει, καὶ τῆς δεήσεως αὐτῶν ἐπακούσεται, καὶ σώσει αὐτούς. φυλάσσει κύριος πάντας τοὺς ἀγαπῶντας αὐτόν, καὶ πάντας τοὺς ἁμαρτωλοὺς ἐξολοθρεύσει. αἴνεσιν κυρίου λαλήσει τὸ στόμα μου, καὶ εὐλογείτω πᾶσα σὰρξ τὸ ὄνομα τὸ ἅγιον αὐτοῦ, εἰς τὸν αἰῶνα καὶ εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος.

α Αἴνεσις.] In alijs libris est, αἰνέσεως. Scholion. A. ὕμνησις τοῦ δαυίδ. β [ὑψώσω σε.] τῷ διὰ τοῦ μέλανος παρακειμένῳ τῷ στίχῳ, ὄνομα τὸ ἄλεφ, ἑρμηνεύεται διδασκαλία. in hoc autem psalmo singulæ Alphabeti Hebraici litteræ singulorum versuum initia sunt. quæ ratio est etiam psalmo III. μακάριος ἀνὴρ ὁ φοβούμενος τὸν κύριον. & psal. CXVIII. μακάριοι ἄμωμοι ἐν ὁδῷ. verum in vno quoque psalmo disparibus modis. γ [εἰς τὸν αἰῶνα καὶ εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος.] Chrysostomus. ἕτερος, εἰς τὸν αἰῶνα διηνεκῶς. δ [καὶ τῆς μεγαλωσύνης αὐτοῦ οὐκ ἔστι πέρας.] Chrysost. ἄλλος, ἐξεύρεσις. ε [τὴν μεγαλοπρέπειαν τῆς δόξης τῆς ἁγιωσύνης σου λαλήσουσι.] Chrysost. ἕτερος, ὡραιότητα τοῦ ἐπαίνου σου, καὶ τοὺς λόγους τῶν παραδόξων σου διηγήσονται. & in alio libro. Schol. ἕτερος φησὶ τὴν μεγαλοπρέπειαν τῆς δόξης τοῦ ἐπαίνου σου. ζ [καὶ τὴν μεγαλωσύνην σου διηγήσονται.] Aquila. καὶ μεγαλωσύνας σου διηγήσομαι αὐτάς. Theodotio. καὶ τὴν μεγαλωσύνην σου διηγήσομαι αὐτήν. Symmachus. καταλέξω αὐτήν. V. editio. διηγησόμεθα. VI. editio. ἀριθμήσομεν. η [μνήμην τοῦ πλήθους τῆς χρηστότητός σου ἐξερεύξονται.] Chrysost. ἄλλος, τῆς ἀγαθωσύνης σου. θ [καὶ τῇ δικαιοσύνῃ σου ἀγαλλιάσονται.] Chrysost. ἕτερος, καὶ τὰς ἐλεημοσύνας σου εὐφημήσουσιν. ι [τοῖς ὑπομένουσιν.] Sic quoque est in psalterio Aethiopico. cæteri vero libri habent, τοῖς σύμπασιν. cæteræ item translationes. κ [πιστὸς κύριος ἐν πᾶσι τοῖς λόγοις αὐτοῦ.] Schol. ὠβέλισται δὲ τό, πιστὸς κύριος δι᾽ ὅλου τοῦ στίχου, μήτε παρ᾽ ἑβραίοις φερόμενος, μήτε παρὰ τοῖς ἄλλοις ἑρμηνευταῖς. hic quidem versus est etiam in cæteris editionibus. non est in exemplaribus Hebraicis, in quibus ordo acrostichus versum Nun litteræ desiderat, quæ in Hebraico prima est vocis, πιστός. vt psal. CX. πισταὶ πᾶσαι αἱ ἐντολαὶ αὐτοῦ.

α Ἀλληλούϊα ἀγγαίου καὶ ζαχαρίου. ΡΜΕ'.

Αἴνει ἡ ψυχή μου τὸν κύριον. αἰνέσω κύριον ἐν ζωῇ μου, ψαλῶ τῷ θεῷ μου ἕως ὑπάρχω. μὴ πεποίθατε ἐπ᾽ ἄρχοντας καὶ β ἐφ᾽ υἱοὺς ἀνθρώπων, οἷς οὐκ ἔστι σωτηρία. ἐξελεύσεται τὸ πνεῦμα αὐτοῦ, γ καὶ ἐπιστρέψει εἰς τὴν γῆν αὐτοῦ, ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ δ ἀπολοῦνται πάντες οἱ ε διαλογισμοὶ αὐτῶν. μακάριος οὗ ὁ θεὸς ἰακὼβ βοηθὸς αὐτοῦ, ἡ ἐλπὶς αὐτοῦ ἐπὶ κύριον τὸν θεὸν αὐτοῦ. τὸν ποιήσαντα τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, τὴν θάλασσαν καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς. τὸν φυλάσσοντα ἀλήθειαν εἰς τὸν αἰῶνα, ποιοῦντα κρίμα τοῖς ἀδικουμένοις, διδόντα τροφὴν τοῖς πεινῶσι. κύριος λύει πεπεδημένους, ζ κύριος σοφοῖ τυφλούς, κύριος ἀνορθοῖ κατερραγμένους, κύριος ἀγαπᾷ δικαίους, κύριος φυλάσσει τοὺς προσηλύτους. ὀρφανὸν καὶ χήραν ἀναλήψεται, καὶ ὁδὸν ἁμαρτωλῶν ἀφανιεῖ. βασιλεύσει κύριος εἰς τὸν αἰῶνα, ὁ θεός σου σιὼν εἰς γενεὰν καὶ γενεάν.

[α.] Schol. ἐν ἐνίοις ἀντιγράφοις πρόσκειται, ἀγγαίου καὶ ζαχαρίου. τοῦτο δὲ οὔτε παρὰ τῷ ἑβραίῳ, οὔτε παρὰ τοῖς ἄλλοις ἑρμηνευταῖς, οὔτε παρὰ τοῖς ο. εὗρον ἐν τῷ ἑξαπλῷ. β [ἐπὶ υἱοὺς ἀνθρώπων οἷς οὐκ ἔστι σωτηρία.] Chrysostomus. ἕτερος, τῷ οὐκ ἔχοντι σῶσαι. γ [ἐπιστρέψει.] Aquila, & Theodotio. ἀποστρέψει. δ [ἀπολοῦνται.] Schol. A. Σ. ἡ ε'. καὶ ἡ ς'. οἱ δὲ ἀπώλοντο. ε [οἱ διαλογισμοὶ αὐτοῦ.] Chrysost. ἕτερος, αἱ προθέσεις αὐτοῦ. ζ [κύριος σοφοῖ τυφλούς.] Chrysost. ἄλλος, φωτίζει.

Ἀλληλούϊα. ἀγγαίου καὶ ζαχαρίου. ΡΜϚʹ.

Αἰνεῖτε τὸν κύριον ὅτι ἀγαθὸν ψαλμός, τῷ θεῷ ἡμῶν ἡδυνθείη αἴνεσις. [α] οἰκοδομῶν ἱερουσαλὴμ ὁ κύριος, καὶ [β] τὰς διασπορὰς τοῦ ἰσραὴλ ἐπισυνάξει. ὁ ἰώμενος τοὺς [γ] συντετριμμένους τὴν καρδίαν, καὶ [δ] δεσμεύων τὰ συντρίμματα αὐτῶν. ὁ ἀριθμῶν πλήθη ἄστρων, καὶ [ε] πᾶσιν αὐτοῖς ὀνόματα καλῶν. μέγας ὁ κύριος ἡμῶν, καὶ μεγάλη ἡ ἰσχὺς αὐτοῦ, καὶ τῆς συνέσεως αὐτοῦ οὐκ ἔστιν ἀριθμός. [ζ] ἀναλαμβάνων πραεῖς ὁ κύριος, ταπεινῶν δὲ ἁμαρτωλοὺς ἕως τῆς γῆς. [η] ἐξάρξατε τῷ κυρίῳ ἐν ἐξομολογήσει, ψάλατε τῷ θεῷ ἡμῶν [θ] ἐν κιθάρᾳ. τῷ περιβάλλοντι τὸν οὐρανὸν ἐν νεφέλαις, τῷ ἑτοιμάζοντι τῇ γῇ ὑετόν. τῷ ἐξανατέλλοντι ἐν ὄρεσι χόρτον, [ι] καὶ χλόην τῇ δουλείᾳ τῶν ἀνθρώπων. καὶ διδόντι τοῖς κτήνεσι τροφὴν αὐτῶν, καὶ τοῖς νεοσσοῖς τῶν κοράκων τοῖς ἐπικαλουμένοις αὐτόν. οὐκ ἐν τῇ δυναστείᾳ τοῦ ἵππου [κ] θελήσει, οὐδὲ ἐν ταῖς κνήμαις τοῦ ἀνδρὸς εὐδοκεῖ. εὐδοκεῖ κύριος ἐν τοῖς φοβουμένοις αὐτόν, [λ] καὶ ἐν πᾶσι τοῖς ἐλπίζουσιν ἐπὶ τὸ ἔλεος αὐτοῦ.

α Οἰκοδομῶν.] Symmachus. οἰκοδομήσει. β [τὰς διασποράς.] S. τοὺς ἐξωσμένους. γ [τοὺς συντετριμμένους.] S. τοὺς κεκλασμένους. δ [καὶ δεσμεύων τὰ συντρίμματα αὐτῶν.] Chrysostomus. ἕτερος, τὰ κατεαγμένα. ε [καὶ πᾶσιν αὐτοῖς ὀνόματα καλῶν.] Chrysost. ἄλλος, τοῖς πᾶσιν ὀνόματα καλῶν. ἕτερος, πάντας αὐτοὺς ὀνομασὶ καλέσει. ζ [ἀναλαμβάνων.] S. ἀνακτώμενος. η [ἐξάρξατε τῷ κυρίῳ ἐν ἐξομολογήσει.] Chrysost. ἄλλος, καταλέξατε. θ [ἐν κιθάρᾳ.] Chrysost. διὰ λύρας. ι [καὶ χλόην τῇ δουλείᾳ τῶν ἀνθρώπων.] Hunc versum non legit S. Hilarius, & in pluribus codicibus insertum esse scribit. At in cæteris ēt editionibus reperit, quamuis nō sit in Hebraico. κ [θελήσει.] Aquila. βούλεται. Th. V. & VI. editio. θελήσει. S. εὐδοκεῖται. λ [καὶ ἐν τοῖς ἐλπίζουσιν ἐπὶ τὸ ἔλεος αὐτοῦ.] Chrysost. ἕτερος, τοῖς ἀναμένουσι τὸ ἔλεος αὐτοῦ.

Ἀλληλούϊα. ἀγγαίου καὶ ζαχαρίου. ΡΜΖʹ.

Ἐπαίνει ἱερουσαλὴμ τὸν κύριον, [α] αἴνει τὸν θεόν σου σιών. ὅτι ἐνίσχυσε τοὺς μοχλοὺς τῶν πυλῶν σου, εὐλόγησε τοὺς υἱούς σου ἐν σοί. ὁ τιθεὶς τὰ ὅριά σου εἰρήνην, καὶ στέαρ πυροῦ ἐμπιπλῶν σε. ὁ ἀποστέλλων τὸ λόγιον αὐτοῦ τῇ γῇ, ἕως τάχους δραμεῖται ὁ λόγος αὐτοῦ. τοῦ διδόντος χιόνα ὡσεὶ ἔριον, [β] ὁμίχλην ὡσεὶ σποδὸν πάσσοντος. βάλλοντος κρύσταλλον αὐτοῦ ὡσεὶ ψωμούς, [γ] κατὰ πρόσωπον ψύχους αὐτοῦ τίς ὑποστήσεται; ἀποστελεῖ [δ] τὸν λόγον αὐτοῦ, καὶ τήξει αὐτά, πνεύσει τὸ πνεῦμα αὐτοῦ, καὶ ῥυήσεται ὕδατα. ἀπαγγέλλων τὸν λόγον αὐτοῦ τῷ ἰακώβ, [ε] δικαιώματα καὶ κρίματα αὐτοῦ τῷ ἰσραήλ. [ζ] οὐκ ἐποίησεν οὕτως παντὶ ἔθνει, καὶ τὰ κρίματα αὐτοῦ οὐκ ἐδήλωσεν αὐτοῖς.

α Αἴνει τὸν θεόν σου.] Aquila. ὕμνει θεόν σου. Symmachus. αἴνει τὸν θεόν σου. Theodotio. ὕμνει τὸν θεόν σου. β [ὁμίχλην.] Chrysostomus. ἕτερος, δρόσον πεπηγμένην. ὁ δὲ ἑβραῖος, χαφώρ. γ [κατὰ πρόσωπον ψύχους αὐτοῦ τίς ὑποστήσεται;] Chrysost. ἕτερος, εἰς πρόσωπον ψύχους τίς στήσεται; δ [τὸν λόγον αὐτοῦ.] In aliquibus libris est, τὸ λόγιον αὐτοῦ. Schol. A. ῥῆμα. Θ. ἡ ϛʹ, τὸν λόγον. ἡ ε. λόγον. ε [δικαιώματα.] Chrysost. ἕτερος, ἀκριβασμούς. ἄλλος, προστάγματα. ζ [οὐκ ἐποίησεν οὕτως παντὶ ἔθνει.] Chrysost. ἄλλος, ὅμοια.

Ἀλληλούϊα. ἀγγαίου καὶ ζαχαρίου. ΡΜΗʹ.

Αἰνεῖτε τὸν κύριον ἐκ τῶν οὐρανῶν, αἰνεῖτε αὐτὸν ἐν τοῖς ὑψίστοις. αἰνεῖτε αὐτὸν πάντες οἱ ἄγγελοι αὐτοῦ, αἰνεῖτε αὐτὸν [α] πᾶσαι αἱ δυνάμεις αὐτοῦ. αἰνεῖτε αὐτὸν ἥλιος καὶ σελήνη, αἰνεῖτε αὐτὸν [β] πάντα τὰ ἄστρα καὶ τὸ φῶς. αἰνεῖτε αὐτὸν οἱ οὐρανοὶ τῶν οὐρανῶν, καὶ τὸ ὕδωρ τὸ ὑπεράνω τῶν οὐρανῶν αἰνεσάτωσαν τὸ ὄνομα κυρίου. ὅτι αὐτὸς εἶπε καὶ ἐγενήθησαν, αὐτὸς ἐνετείλατο καὶ ἐκτίσθησαν. [γ] ἔστησεν αὐτὰ εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος, πρόσταγμα ἔθετο, καὶ οὐ παρελεύσεται. αἰνεῖτε τὸν κύριον ἐκ τῆς γῆς, δράκοντες καὶ πᾶσαι ἄβυσσοι. πῦρ, χάλαζα, χιών, κρύσταλλος, [δ] πνεῦμα καταιγίδος, τὰ ποιοῦντα τὸν λόγον αὐτοῦ. τὰ ὄρη καὶ πάντες βουνοί, ξύλα καρποφόρα καὶ πᾶσαι κέδροι. τὰ θηρία καὶ πάντα τὰ κτήνη, ἑρπετὰ καὶ πετεινὰ πτερωτά. βασιλεῖς τῆς γῆς καὶ [ε] πάντες λαοί, ἄρχοντες καὶ πάντες κριταὶ γῆς. [ζ] νεανίσκοι καὶ παρθένοι, πρεσβῦται μετὰ νεωτέρων αἰνεσάτωσαν τὸ ὄνομα κυρίου, ὅτι [η] ὑψώθη τὸ ὄνομα αὐτοῦ μόνου. [θ] ἡ ἐξομολόγησις αὐτοῦ ἐπὶ γῆς καὶ οὐρανοῦ, καὶ ὑψώσει κέρας λαοῦ αὐτοῦ. [ι] ὕμνος πᾶσι τοῖς ὁσίοις αὐτοῦ, τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ, λαῷ ἐγγίζοντι αὐτῷ.

α Πᾶσαι αἱ δυνάμεις αὐτοῦ.] Symmachus. πᾶσαι αἱ στρατιαὶ αὐτοῦ. β [πάντα τὰ ἄστρα καὶ τὸ φῶς.] Chrysostomus. ἕτερος, ἀστέρες φωτός. γ [ἔστησεν αὐτὰ εἰς τὸν αἰῶνα καὶ εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος.] Chrysost. ἄλλος, ἔστησεν αὐτὰ διαμένειν αἰωνίως. δ [πνεῦμα καταιγίδος.] Chrysost. ἕτερος, ἄνεμος. ἄλλος, τυφῶνες. ε [καὶ πάντες λαοί.] Chrysost. ἄλλος, πάντα φῦλα. ζ [νεανίσκοι.] Chrysost. ἄλλος, ἐκλεκτοί. η [ὅτι ὑψώθη τὸ ὄνομα αὐτοῦ μόνου.] Chrysost. ἄλλος, ὅτι ὑπερέχον. θ [ἡ ἐξομολόγησις αὐτοῦ ἐπὶ γῆς καὶ οὐρανοῦ.] Chrysost. ἄλλος, καὶ ὁ ὕμνος αὐτοῦ. ι [ὕμνος πᾶσι τοῖς ὁσίοις αὐτοῦ.] Chrysost. ἕτερος, ἔπαινος.

Ἀλληλούϊα. ΡΜΘʹ.

Ἄσατε τῷ κυρίῳ ᾆσμα καινόν, ἡ αἴνεσις αὐτοῦ ἐν ἐκκλησίᾳ ὁσίων. εὐφρανθήτω ἰσραὴλ ἐπὶ τῷ ποιήσαντι αὐτόν, καὶ υἱοὶ σιὼν ἀγαλλιάσθωσαν ἐπὶ τῷ βασιλεῖ αὐτῶν. αἰνεσάτωσαν τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐν χορῷ, ἐν τυμπάνῳ καὶ ψαλτηρίῳ ψαλάτωσαν αὐτῷ. ὅτι εὐδοκεῖ κύριος ἐν λαῷ αὐτοῦ, καὶ ὑψώσει πραεῖς ἐν σωτηρίᾳ. καυχήσονται ὅσιοι ἐν δόξῃ, καὶ ἀγαλλιάσονται ἐπὶ τῶν κοιτῶν αὐτῶν. [α] αἱ ὑψώσεις τοῦ θεοῦ ἐν λάρυγγι αὐτῶν, καὶ ῥομφαῖαι δίστομοι ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῶν. τοῦ ποιῆσαι ἐκδίκησιν ἐν τοῖς ἔθνεσιν, ἐλεγμοὺς ἐν τοῖς λαοῖς. τοῦ δῆσαι τοὺς βασιλεῖς αὐτῶν ἐν πέδαις, καὶ τοὺς ἐνδόξους αὐτῶν ἐν χειροπέδαις σιδηραῖς. τοῦ ποιῆσαι ἐν αὐτοῖς [β] κρίμα ἔγγραπτον, δόξα αὕτη ἐστὶν πᾶσι τοῖς ὁσίοις αὐτοῦ.

α Αἱ ὑψώσεις τοῦ θεοῦ ἐν λάρυγγι αὐτῶν.] Chrysostomus. ἕτερος, ὑμνολογίαι. β [κρίμα ἔγγραπτον.] Aquila. κρίμα γεγραμμένον. Symmachus. κρίσιν γεγραμμένην. ut LXX.

Ἀλ-

Ἀλληλούια. ΡΝʹ.

Αἰνεῖτε τὸν θεὸν α ἐν τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ, αἰνεῖτε αὐτὸν ἐν στερεώματι β δυνάμεως αὐτοῦ. αἰνεῖτε αὐτὸν γ ἐπὶ ταῖς δυναστείαις αὐτοῦ, αἰνεῖτε αὐτὸν κατὰ τὸ πλῆθος τῆς μεγαλωσύνης αὐτοῦ. αἰνεῖτε αὐτὸν δ ἐν ἤχῳ σάλπιγγος, αἰνεῖτε αὐτὸν ε ἐν ψαλτηρίῳ καὶ κιθάρᾳ. αἰνεῖτε αὐτὸν ἐν τυμπάνῳ καὶ χορῷ, αἰνεῖτε αὐτὸν ζ ἐν χορδαῖς καὶ ὀργάνῳ. αἰνεῖτε αὐτὸν ἐν κυμβάλοις εὐήχοις, αἰνεῖτε αὐτὸν ἐν κυμβάλοις η ἀλαλαγμοῦ. θ πᾶσα πνοὴ αἰνεσάτω τὸν κύριον.

α Ἐν τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ.] Aquila. ἐν ἡγιασμένῳ αὐτοῦ. Symmachus. ἐν τῷ ἁγίῳ αὐτοῦ. β [δυνάμεως αὐτοῦ.] Α. κράτους αὐτοῦ. s. τῷ ἀκαθαιρέτῳ αὐτοῦ. γ [ἐπὶ ταῖς δυναστείαις αὐτοῦ.] Chrysostomus. ἄλλος, διὰ τῶν δυναστειῶν αὐτοῦ. δ [ἐν ἤχῳ σάλπιγγος.] s. δι᾽ ἤχου κερατίνης. ε [ἐν ψαλτηρίῳ καὶ κιθάρᾳ.] Chrysost. ἄλλος, διὰ ναύλας καὶ λύρας. & in alio codice. Α. ἐν ναυλῷ καὶ λύρᾳ. ζ [ἐν χορδαῖς καὶ ὀργάνῳ] Chrysost. ἄλλος, διὰ χορδῶν καὶ κιθάρας. η [ἀλαλαγμοῦ.] s. σημασίας. θ [πᾶσα πνοή.] Chrysost. ἄλλος, πᾶσα ἀναπνοή.

A Οὗτος ὁ ψαλμὸς ἰδιόγραφος εἰς Δαυὶδ καὶ ἔξωθεν τοῦ ἀριθμοῦ, ὅτε ἐμονομάχησε τῷ Γολιάδ.

Μικρὸς ἤμην ἐν τοῖς ἀδελφοῖς μου, καὶ νεώτερος ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ πατρός μου, ἐποίμαινον τὰ πρόβατα τοῦ πατρός μου. αἱ χεῖρές μου ἐποίησαν ὄργανον, καὶ οἱ δάκτυλοί μου ἥρμοσαν ψαλτήριον. καὶ τίς ἀναγγελεῖ τῷ κυρίῳ μου; αὐτὸς κύριος, αὐτὸς εἰσακούει. αὐτὸς ἐξαπέστειλε τὸν ἄγγελον αὐτοῦ, καὶ ἦρέ με ἐκ τῶν προβάτων τοῦ πατρός μου, B καὶ ἔχρισέ με ἐν τῷ ἐλαίῳ τῆς χρίσεως αὐτοῦ. οἱ ἀδελφοί μου καλοὶ καὶ μεγάλοι, καὶ οὐκ εὐδόκησεν ἐν αὐτοῖς κύριος. ἐξῆλθον εἰς συνάντησιν τῷ ἀλλοφύλῳ, καὶ ἐπικατηράσατό με ἐν τοῖς εἰδώλοις αὐτοῦ. ἐγὼ δὲ σπασάμενος τὴν παρ᾽ αὐτοῦ μάχαιραν, ἀπεκεφάλισα αὐτὸν, καὶ ἦρα ὄνειδος ἐξ υἱῶν Ἰσραήλ.

ΒΙΒΛΟΣ ΨΑΛΜΩΝ ΡΝʹ.

ΠΑΡΟΙΜΙΑΙ ΣΑΛΩΜΩΝΤΟΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

Παροιμίαι α σαλωμῶντος υἱοῦ δαυὶδ, ὃς ἐβασίλευσεν ἐν ἰσραὴλ, γνῶναι σοφίαν καὶ παιδείαν, β νοῆσαί τε λόγους φρονήσεως, γ δέξασθαί τε στροφὰς λόγων, νοῆσαί τε δικαιοσύνην ἀληθῆ, καὶ κρῖμα κατευθύνειν. ἵνα δῷ δ ἀκάκοις πανουργίαν, παιδὶ δὲ νέῳ αἴσθησίν τε ε καὶ ἔννοιαν. τῶνδε γὰρ ἀκούσας σοφὸς σοφώτερος ἔσται, ὁ δὲ νοήμων κυβέρνησιν κτήσεται. ζ νοήσει τε παραβολὴν καὶ σκοτεινὸν λόγον, ῥήσεις τε σοφῶν καὶ αἰνίγματα. ἀρχὴ σοφίας η φόβος κυρίου, σύνεσις δὲ ἀγαθὴ πᾶσι τοῖς ποιοῦσιν αὐτήν. εὐσέβεια δὲ εἰς θεὸν ἀρχὴ αἰσθήσεως, σοφίαν δὲ καὶ παιδείαν θ ἀσεβεῖς ἐξουθενήσουσιν. ἄκουε υἱὲ παιδείαν πατρός σου, καὶ μὴ ἀπώσῃ θεσμοὺς μητρός σου. ι στέφανον γὰρ χαρίτων δέξῃ σῇ κορυφῇ, κ καὶ κλοιὸν χρύσεον περὶ σῷ τραχήλῳ. υἱὲ μή σε πλανήσωσιν ἄνδρες ἀσεβεῖς, μηδὲ βουληθῇς. ἐὰν παρακαλέσωσί σε, λέγοντες, ἐλθὲ μεθ' ἡμῶν λ κοινώνησον αἵματος, κρύψωμεν δὲ εἰς γῆν μ ἄνδρα δίκαιον ἀδίκως, καταπίωμεν δὲ αὐτὸν ὥσπερ ᾅδης ζῶντα, καὶ ἄρωμεν αὐτοῦ τὴν μνήμην ἐκ γῆς, ν τὴν κτῆσιν αὐτοῦ τὴν ξ πολυτελῆ καταλαβώμεθα, πλήσωμεν δὲ οἴκους ἡμετέρους ο σκύλων. π τὸν δὲ σὸν κλῆρον βάλε ἐν ἡμῖν, κοινὸν δὲ βαλάντιον κτησώμεθα πάντες καὶ μαρσίππιον ἓν ρ γενηθήτω ἡμῖν. σ μὴ πορευθῇς ἐν ὁδῷ μετ' αὐτῶν, τ ἔκκλινον δὲ τὸν πόδα σου ἐκ τῶν τρίβων αὐτῶν. οὐ γὰρ ἀδίκως ἐκτείνεται δίκτυα πτερωτοῖς. αὐτοὶ γὰρ οἱ φόνου μετέχοντες, θησαυρίζουσιν ἑαυτοῖς κακά. ἡ δὲ καταστροφὴ ἀνδρῶν παρανόμων κακή. αὗται αἱ ὁδοί εἰσι υ πάντων τῶν συντελούντων τὰ ἄνομα. τῇ γὰρ ἀσεβείᾳ φ τὴν ἑαυτῶν ψυχὴν ἀφαιροῦνται. σοφία ἐν ἐξόδοις ὑμνεῖται, ἐν δὲ πλατείαις παῤῥησίαν ἄγει. χ ἐπ' ἄκρων δὲ τειχέων κηρύσσεται, ἐπὶ δὲ πύλαις δυναστῶν παρεδρεύει, ἐπὶ δὲ πύλαις πόλεως θαῤῥοῦσα λέγει. ὅσον ψ ἂν χρόνον ἄκακοι ἔχονται τῆς δικαιοσύνης, οὐκ αἰσχυνθήσονται. οἱ δὲ ἄφρονες τῆς ὕβρεως ὄντες ἐπιθυμηταί, ω ἀσεβεῖς γενόμενοι ἐμίσησαν αἴσθησιν, α καὶ ὑπεύθυνοι ἐγένοντο ἐλέγχοις. ἰδοὺ β προήσομαι ὑμῖν ἐμῆς πνοῆς ῥῆσιν διδάξω δὲ ὑμᾶς τὸν ἐμὸν λόγον. ἐπειδὴ ἐκάλουν, καὶ οὐχ ὑπηκούσατε. γ καὶ ἐξέτεινον λόγους, καὶ οὐ προσείχετε. ἀλλὰ δ ἀκύρους ἐποιεῖτε ἐμὰς βουλάς, τοῖς δὲ ἐμοῖς ἐλέγχοις ε ἠπειθήσατε. τοιγαροῦν κἀγὼ τῇ ὑμετέρᾳ ζ ἀπωλείᾳ ἐπιγελάσομαι, η καταχαροῦμαι δὲ ἡνίκα ἔρχηται ὑμῖν ὄλεθρος. καὶ ὡς ἂν ἀφίκηται ὑμῖν ἄφνω θόρυβος, ἡ δὲ καταστροφὴ ὁμοίως θ καταιγίδι παρῇ, καὶ ὅταν ἔρχηται ὑμῖν θλίψις καὶ ι πολιορκία, ἢ ὅταν ἔρχηται ὑμῖν ὄλεθρος. ἔσται γὰρ κ ὅταν ἐπικαλέσησθέ με, ἐγὼ δὲ οὐκ εἰσακούσομαι ὑμῶν. ζητήσουσί με κακοί, καὶ οὐχ εὑρήσουσιν. λ ἐμίσησαν γὰρ σοφίαν, τὸν δὲ λόγον μ τοῦ κυρίου οὐ προείλαντο, οὐδὲ ν ἤθελον ἐμαῖς προσέχειν βουλαῖς, ξ ἐμυκτήριζον δὲ ἐμοὺς ἐλέγχους. τοιγαροῦν ἔδονται τῆς ἑαυτῶν ὁδοῦ τοὺς καρποὺς, καὶ τῆς ἑαυτῶν ο ἀσεβείας πλησθήσονται. π ἀνθ' ὧν γὰρ ἠδίκουν νηπίους, φονευθήσονται, ρ καὶ ἐξετασμὸς ἀσεβεῖς ὀλεῖ. ὁ δὲ ἐμοῦ ἀκούων σ κατασκηνώσει ἐπ' ἐλπίδι, καὶ ἡσυχάσει ἀφόβως ἀπὸ παντὸς κακοῦ.

α Παροιμίαι.] Aquila. παραβολαί. β [νοῆσαί τε λόγους φρονήσεως.] Symmachus. ἐννοεῖν ῥήσεις συνετάς. γ [δέξασθαί τε στροφὰς λόγων.] A. τοῦ λαβεῖν παιδείαν ἐπιστήμης. S. παιδείαν φρονήσεως. δ [ἀκάκοις.] A. θελγομένοις. S. νηπίοις. Theodotio. ἠπατημένοις. ε [καὶ ἔννοιαν.] Th. συλλογισμόν. S. αἴσθησιν. ζ [νοήσει τε παραβολήν.] A. ἑρμηνείαν. S. πρόβλημα. η [φόβος κυρίου.] Scholion. θεοῦ. θ [ἀσεβεῖς ἐξουθενήσουσιν.] A. S. & Th. ἄφρονες. ι [στέφανον γὰρ χαρίτων.] A. ὅτι προσθήκη χάριτος εἰσὶ τῇ κεφαλῇ σου. κ [κλοιόν.] A. περιτραχήλια. Sch. περίθεμα. λ [κοινώνησον αἵματος.] A. S. & Th. ἐνεδρεύσωμεν εἰς αἷμα. μ [ἄνδρα δίκαιον.] A. ἀθῷον. ν [τὴν κτῆσιν.] A. & Th. ὕπαρξιν. S. πλοῦτον. ξ [πολυτελῆ.] A. S. & Th. τιμίαν. ο [σκύλων.] A. λαφύρων. π [τὸν δὲ σὸν κλῆρον.] Sch. κλῆρός σου πεσέτω. ρ [γενηθήτω ἡμῖν.] Sch. μέσον ἡμῶν. σ [μὴ πορευθῇς ὁδοῖς.] Sch. υἱὲ μὴ πορευθῇς ἐν ὁδῷ. τ [ἔκκλινον τὸν πόδα σου ἐκ τῶν τρίβων αὐτῶν.] Sic quoq. est in vno alio libro. in cæteris vero hæc sequuntur. οἱ γὰρ πόδες αὐτῶν εἰς κακίαν τρέχουσι, ταχινοὶ τοῦ ἐκχέαι αἷμα. atq. Origenes in epist. ad Romanos cap. III. veloces (inquit) pedes eorũ ad effundendũ sanguinem: vel in Esaia inuenies, vel in Prouerbijs. A. & Th. κώλυσον. S. ἀπόστρεψον. υ [πάντων τῶν συντελούντων τὰ ἄνομα.] A. S. & Th. παντὸς πλεονεκτοῦντος πλεονεξίαν. φ [τὴν ἑαυτῶν ψυχὴν ἀφαιροῦνται.] S. τὴν ψυχὴν αὐτῶν παρ' αὐτῶν λήψεται. χ [ἐπ' ἄκρων δὲ τειχέων κηρύσσεται.] A. S. & Th. δώσει φωνὴν αὐτῆς. ψ [ὅσον ἂν χρόνον.] A. ἕως πότε νήπιοι ἀγαπᾶτε νηπιότητα; ω [ἀσεβεῖς γενόμενοι.] S. καὶ ἀνόητοι μισήσουσι γνῶσιν. α [καὶ ὑπεύθυνοι ἐγένοντο ἐλέγχοις.] S. ἐπιστράφητε ἐπὶ τὸν ἔλεγχόν μου. β [προήσομαι ὑμῖν.] A. & Th. ἀναβλύσω ὑμῖν πνεῦμά μου. γ [καὶ ἐξέτεινον λόγους.] A. S. & Th. χεῖρά μου. δ [ἀκύρους ἐποιεῖτε.] Sch. ἐποιήσατε. S. & Th. καὶ διεσκεδάσατε. ε [ἠπειθήσατε.] In alijs libris est, οὐ προσείχετε. ζ [ἀπωλείᾳ.] A. ἐπικλυσμῷ. S. συντελείᾳ. η [καταχαροῦμαι.] A. S. & Th. μυκτηριῶ. θ [καταιγίδι.] A. συσσεισμῷ. ι [πολιορκία.] A. ἐπίχυσις. Th. κατάπαυσις. κ [ἔσται γὰρ ὅταν ἐπικαλέσησθέ με.] Sch. τότε ἐπικαλέσονταί με. λ [ἐμίσησαν γάρ.] S. & Th. ἀνθ' ὧν ἐμίσησαν. μ [τὸν δὲ λόγον κυρίου οὐ προείλοντο.] Sic S. Cyprianus legit, verbũ dñi. itẽ Lucifer Caral. in cæteris vero libris est, τὸν δὲ φόβον κυρίου. atq. in vno libro margini ascriptũ est, λόγον. & Sch. τὴν δὲ θεοσέβειαν. ν [οὐδὲ ἤθελον ἐμαῖς προσέχειν βουλαῖς.] A. S. & Th. οὐκ ἐξεδέξαντο. ξ [ἐμυκτήριζον.] A. διέσυρον. S. & Th. παρώξυναν. ο [ἀσεβείας.] S. & Th. διαβουλιῶν. A. βουλευμάτων. π [ἀνθ' ὧν γὰρ ἠδίκουν νηπίους.] S. ὅτι ἀποστροφὴ νηπίων ἀνελεῖ αὐτούς. ρ [καὶ ἐξετασμός.] A. & S. καὶ εὐθηνία ἀφρόνων ἀνελεῖ αὐτούς. σ [κατασκηνώσει.] Sch. ἀναπαύσεται ἐν εἰρήνῃ πεποιθώς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

Υἱὲ ἐὰν δεξάμενος ῥῆσιν ἐμῆς ἐντολῆς κρύψῃς παρὰ σεαυτῷ, α ὑπακούσεται σοφίας τὸ οὖς σου, β καὶ παραβαλεῖς καρδίαν σου εἰς σύνεσιν, παραβαλεῖς δὲ αὐτὴν ἐπὶ νουθέτησιν τῷ υἱῷ σου. γ ἐὰν γὰρ τὴν σοφίαν ἐπικαλέσῃ, καὶ τῇ συνέσει δῷς δ φωνήν σου. καὶ ἐὰν ζητήσῃς αὐτὴν ὡς ἀργύριον, καὶ ε ὡς θησαυροὺς ἐξερευνήσῃς αὐτήν. τότε συνήσεις φόβον κυρίου, καὶ ἐπίγνωσιν

σιν θεοῦ εὑρήσεις. ὅτι κύριος δίδωσι σοφίαν, καὶ [ζ] ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ γνῶσις καὶ σύνεσις. καὶ θησαυρίζει τοῖς κατορθοῦσι σωτηρίαν, ὑπερασπιεῖ τὴν πορείαν αὐτῶν, [η] τοῦ φυλάξαι ὁδοὺς δικαιωμάτων, καὶ ὁδὸν εὐλαβουμένων αὐτὸν διαφυλάξει. τότε συνήσεις δικαιοσύνην καὶ κρίμα, καὶ κατορθώσεις [θ] πάντας ἄξονας ἀγαθούς. ἐὰν γὰρ ἔλθῃ ἡ σοφία εἰς [ι] τὴν διάνοιαν, ἡ δὲ αἴσθησις τῇ σῇ ψυχῇ [κ] καλὴ εἶναι δόξῃ, βουλὴ καλὴ φυλάξει σε, [λ] ἔννοια δὲ ὁσία τηρήσει σε. ἵνα ῥύσηταί σε ἀπὸ ὁδοῦ κακῆς καὶ ἀπὸ ἀνδρὸς λαλοῦντος μηδὲν πιστόν. ὦ οἱ ἐγκαταλείποντες ὁδοὺς εὐθείας τοῦ πορεύεσθαι ἐν ὁδοῖς σκότους. οἱ εὐφραινόμενοι ἐπὶ κακοῖς καὶ χαίροντες ἐπὶ διαστροφῇ κακῇ. ὧν [μ] αἱ τρίβοι σκολιαί, καὶ [ν] καμπύλαι αἱ τροχιαὶ αὐτῶν, τοῦ μακράν σε ποιῆσαι [ξ] ἀπὸ ὁδοῦ εὐθείας, καὶ ἀλλότριον τῆς δικαίας γνώμης. υἱὲ μή σε καταλάβῃ κακὴ βουλή. ἡ ἀπολιποῦσα [ο] διδασκαλίαν νεότητος, καὶ [π] διαθήκην θείαν ἐπιλελησμένη. [ρ] ἔθετο γὰρ παρὰ τῷ θανάτῳ τὸν οἶκον αὐτῆς, καὶ παρὰ τῷ ᾅδῃ μετὰ τῶν γηγενῶν τοὺς [σ] ἄξονας αὐτῆς. πάντες οἱ πορευόμενοι ἐν αὐτῇ οὐκ [τ] ἀναστρέψουσιν, οὐδὲ μὴ καταλάβωσι τρίβους εὐθείας. οὐ γὰρ καταλαμβάνονται ὑπὸ ἐνιαυτῶν ζωῆς. εἰ γὰρ ἐπορεύοντο τρίβους ἀγαθάς, εὕροσαν ἂν [υ] τρίβους δικαιοσύνης λείας. [φ] ὅτι εὐθεῖς [χ] κατασκηνώσουσι γῆν, καὶ ὅσιοι ὑπολειφθήσονται ἐν αὐτῇ. ὁδοὶ ἀσεβῶν ἐκ γῆς ὀλοῦνται, οἱ δὲ [ψ] παράνομοι ἐξωσθήσονται ἀπ᾽ αὐτῆς.

α Ὑπακούσεται σοφίαν.] Aquila, Symmachus, & Theodotio. τοῦ προσέχειν τῇ σοφίᾳ. β [καὶ παραβαλεῖς καρδίαν.] A. ἀνακλινεῖς. γ [ἐὰν γὰρ τὴν σοφίαν ἐπικαλέσῃ.] Scholiō. σύνεσιν, φρόνησιν. δ [δῷς τὴν φωνήν σου.] Sic quoque est in vno alio libro. at in cæteris hæc sequuntur. τὴν δὲ αἴσθησιν ζητήσῃς μεγάλῃ τῇ φωνῇ. quæ in hoc libro Vaticano, margini aſcripta ſunt. At in vno alio libro notata ſunt aſteriſco, nec ea refert S. Hilarius, qui in Pſal. cxxvii. ſic citat hunc locum. in Prouerbijs dictum eſt. Si enim ſapientiam inuoces, & intellectui des vocem tuam, & exquiras eam tanquam argentum, & tanquam theſauros inueſtiges eam, tunc intelliges timorem Domini. itidem S. Ambroſius hæc non habet, locum hunc citãs ſerm. v. in Pſal. cxviii. nec S. Hieronymus in cap. i. Eſaiæ. ε [καὶ ὡς θησαυρούς.] S. & Th. τὰ ἀπόκρυφα. ζ [καὶ ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ.] A. S. & Th. στόματος. η [τοῦ φυλάξαι ὁδούς.] In alijs libris eſt ὁδόν. & Scholion. ὁδούς. θ [πάντας ἄξονας.] A. καμπτούς. S. ἐπικυλισμούς. ι [τὴν διάνοιαν.] A. S. & Th. καρδίαν. κ [καλὴ εἶναι δόξῃ.] A. εὐπρεπώσει. λ [ἔννοια δὲ ὁσία.] A. S. & Th φρόνησις. μ [τρίβοι σκολιαί.] S. σκαμβαί. Th. στρεβλαί. ν [καὶ καμπύλαι αἱ τροχιαὶ αὐτῶν.] A, καὶ θρυλοῦσιν ἐν καμπαῖς αὐτῶν. Th. καὶ μυκτηρίζουσιν ἐν τοῖς ἐπικυλισμοῖς αὐτῶν. ξ [ἀπὸ ὁδοῦ εὐθείας.] S. ἀπὸ γυναικὸς ἀλλοτρίας ἀπὸ ξένης, ἧς οἱ λόγοι ὀλισθηροί. ο [διδασκαλίαν νεότητος.] S. μάθησιν. A. ἡγεμόνα. Th. ἡγούμενον. π [διαθήκην θείαν.] A. S. & Th. θεοῦ. ρ [ἔθετο γὰρ παρὰ τῷ θανάτῳ.] S. ὥρισεν. Sch. ἄλλος, ἔκυψε γὰρ εἰς θάνατον οἶκος αὐτῆς. σ [ἄξονας.] A. καμπάς. S. ὁδούς. Th. κυλισμούς. Sch. αἱ τροχιαὶ αὐτῆς. τ [ἀναστρέψουσιν.] A. S. & Th. ἐπιστρέψουσιν. υ [τρίβους δικαιοσύνης.] Schol. ὁδοὺς δικαίων. φ [ὅτι εὐθεῖς.] In quibuſdam libris hæc antecedunt, χρηστοὶ ἔσονται οἰκήτορες γῆς, ἄκακοι δὲ ὑπολειφθήσονται ἐν αὐτῇ. in vno vero libro, poſt illud, ἄκακοι δὲ ὑπολειφθήσονται ἐν αὐτῇ, ſequitur, ὁδοὶ δὲ ἀσεβῶν. Sch. οὗτοι οἱ δύο στίχοι οὔτε ἐν τοῖς λοιποῖς κεῖνται, οὔτε ἐν πᾶσι τοῖς τῆς κοινῆς ἀντιγράφοις. χ [κατασκηνώσουσι γῆν.] S. κατακληρονομήσουσιν. ψ [οἱ δὲ παράνομοι.] A. S. & Th. ἀσεβεῖς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ′.

Υἱὲ ἐμῶν νομίμων μὴ ἐπιλανθάνου, τὰ δὲ ῥήματά μου τηρείτω σὴ καρδία. μῆκος γὰρ βίου καὶ ἔτη ζωῆς, καὶ εἰρήνην προσθήσουσί σοι. [α] ἐλεημοσύναι καὶ πίστεις μὴ ἐκλειπέτωσάν σε. [β] ἄφαψαι δὲ αὐτὰς ἐπὶ τῷ σῷ τραχήλῳ, καὶ εὑρήσεις χάριν. καὶ [δ] προνοοῦ καλὰ [ε] ἐνώπιον κυρίου καὶ ἀνθρώπων. [ζ] ἴσθι πεποιθὼς ἐν ὅλῃ τῇ καρδίᾳ ἐπὶ θεῷ, ἐπὶ δὲ σῇ σοφίᾳ [η] μὴ ἐπαίρου. πάσαις ὁδοῖς σου γνώριζε αὐτήν, [θ] ἵνα ὀρθοτομῇ τὰς ὁδούς σου. [ι] μὴ ἴσθι φρόνιμος παρὰ σεαυτῷ, φοβοῦ δὲ τὸν θεόν, καὶ ἔκκλινε ἀπὸ παντὸς κακοῦ. τότε ἴασις ἔσται τῷ σώματί σου, καὶ [κ] ἐπιμέλεια τοῖς ὀστέοις σου. τίμα τὸν κύριον ἀπὸ σῶν δικαίων πόνων, καὶ ἀπάρχου αὐτῷ [λ] ἀπὸ σῶν καρπῶν δικαιοσύνης. ἵνα πιμπλῆται τὰ [μ] ταμιεῖα σου πλησμονῆς σίτῳ, οἴνῳ δὲ αἱ ληνοί σου [ν] ἐκβλύζωσιν. υἱὲ μὴ [ξ] ὀλιγώρει παιδείας κυρίου, [ο] μηδὲ ἐκλύου ὑπ᾽ αὐτοῦ ἐλεγχόμενος. ὃν γὰρ ἀγαπᾷ κύριος [π] ἐλέγχει, μαστιγοῖ δὲ πάντα υἱὸν ὃν παραδέχεται. μακάριος ἄνθρωπος ὃς εὗρε σοφίαν, καὶ θνητὸς ὃς εἶδε [ρ] φρόνησιν. κρεῖσσον γὰρ αὐτὴν ἐμπορεύεσθαι, ἢ χρυσίου καὶ ἀργυρίου θησαυρούς. τιμιωτέρα δέ ἐστι λίθων πολυτελῶν, οὐκ ἀντιτάξεται αὐτῇ οὐδὲν πονηρόν. εὔγνωστός ἐστι πᾶσι τοῖς ἐγγίζουσιν αὐτῇ, πᾶν δὲ τίμιον οὐκ ἄξιον αὐτῆς ἐστι. μῆκος γὰρ βίου καὶ ἔτη ζωῆς ἐν τῇ δεξιᾷ αὐτῆς, ἐν δὲ τῇ ἀριστερᾷ αὐτῆς πλοῦτος καὶ δόξα. ἐκ τοῦ στόματος αὐτῆς ἐκπορεύεται δικαιοσύνη, νόμον δὲ καὶ ἔλεον ἐπὶ γλώσσης φορεῖ. αἱ ὁδοὶ αὐτῆς ὁδοὶ καλαί, καὶ [σ] πᾶσαι αἱ τρίβοι αὐτῆς ἐν εἰρήνῃ. ξύλον ζωῆς ἐστι πᾶσι τοῖς ἀντεχομένοις αὐτῆς, καὶ τοῖς ἐπερειδομένοις ἐπ᾽ αὐτὴν ὡς ἐπὶ κύριον ἀσφαλής. ὁ θεὸς τῇ σοφίᾳ ἐθεμελίωσε τὴν γῆν, ἡτοίμασε δὲ οὐρανοὺς φρονήσει. [τ] ἐν αἰσθήσει ἄβυσσοι ἐρράγησαν, νέφη δὲ ἐρρύησαν [υ] δρόσους. υἱὲ μὴ παραρρυῇς, τήρησον δὲ ἐμὴν βουλὴν καὶ ἔννοιαν. ἵνα ζήσῃ ἡ ψυχή σου, καὶ χάρις ᾖ περὶ σῷ τραχήλῳ. ἔσται δὲ ἴασις ταῖς σαρξί σου, καὶ ἐπιμέλεια τοῖς σοῖς ὀστέοις. ἵνα πορεύῃ πεποιθὼς ἐν εἰρήνῃ πάσας τὰς ὁδούς σου, ὁ δὲ πούς σου οὐ μὴ προσκόψῃ. ἐὰν γὰρ κάθῃ ἄφοβος ἔσῃ, ἐὰν δὲ καθεύδῃς ἡδέως ὑπνώσεις. καὶ οὐ [φ] φοβηθήσῃ πτόησιν ἐπελθοῦσαν, οὐδὲ ὁρμὰς ἀσεβῶν ἐπερχομένας. ὁ γὰρ κύριος ἔσται ἐπὶ πασῶν ὁδῶν σου, καὶ [χ] ἐρείσει σὸν πόδα [ψ] ἵνα μὴ σαλευθῇς, μὴ ἀπόσχῃ εὖ ποιεῖν ἐνδεῆ, ἡνίκα ἂν ἔχῃ ἡ χείρ σου βοηθεῖν. μὴ εἴπῃς, ἐπανελθὼν ἐπάνηκε, αὔριον δώσω, δυνατοῦ σου ὄντος εὖ ποιεῖν. οὐ γὰρ οἶδας τί τέξεται ἡ ἐπιοῦσα. μὴ τεκταίνῃ ἐπὶ σὸν φίλον κακά, παροικοῦντα καὶ πεποιθότα ἐπὶ σοί. μὴ [ω] φιλεχθρήσῃς πρὸς ἄνθρωπον μάτην, μή τι σε ἐργάσηται κακόν. μὴ κτήσῃ κακῶν ἀνδρῶν ὀνείδη, [α] μηδὲ ζηλώσῃς τὰς ὁδοὺς αὐτῶν. ἀκάθαρτος γὰρ ἔναντι κυρίου πᾶς παράνομος, ἐν δὲ δικαίοις οὐ συνεδριάζει. κατάρα θεοῦ ἐν οἴκοις ἀσεβῶν, ἐπαύλεις δὲ δικαίων εὐλογοῦνται. κύριος ὑπερηφάνοις ἀντιτάσσεται, ταπεινοῖς δὲ δίδωσι χάριν. δόξαν σοφοὶ κληρονομήσουσιν, οἱ δὲ ἀσεβεῖς ὕψωσαν ἀτιμίαν.

α Ἐλεημοσύναι καὶ πίστεις.] Aquila. ἔλεος καὶ ἀλήθεια. β [ἄφαψαι.] A. σύνδησον. γ [ἐπὶ τῷ τραχήλῳ.] In cæteris libris hæc sequuntur, γράψον αὐτὰς ἐπὶ πλακὸς καρδίας σου. in vno vero libro, pro πλακὸς, scriptum est, πλάτος. itidem cap. post VII. sub principium, vbi hæc posita sunt, est, ἐπὶ τὸ πλάτος. S. Hieronymus in Abac. cap. II. Salomon in Prouerbijs, describe eam super latitudinẽ cordis tui. Symmachus. ἐπὶ τοῦ στήθους. δ [καὶ προνοοῦ.] A. S. & Theodotio. προνοήσαι. ε [ἐνώπιον κυρίου.] A. S. & Th. ἐν ὀφθαλμοῖς κυρίου. ζ [ἴσθι πεποιθώς.] S. ἔλπιζον κυρίῳ. η [μὴ ἐπαίρου.] Th. μὴ ἐπερείδου. S. μὴ ἴσθι πεποιθώς. θ [ἵνα ὀρθοτομῇ.] S. εὐθεῖς ποιήσῃ. ι [μὴ ἴσθι φρόνιμος.] A. S. & Th. σοφός. κ [καὶ ἐπιμέλεια τοῖς ὀστέοις.] A. ποτισμός. S. πότης. Th. καταβροχή. λ [ἀπὸ σῶν καρπῶν δικαιοσύνης.] A. S. & Th. παντὸς γεννήματός σου. μ [τὰ ταμιεῖα.] A. αἱ ἀποθῆκαι. S. θησαυροί. ν [ἐκβλύζωσιν.] Schol. ὑπερεκβλύζωσιν. ξ [μὴ ὀλιγώρει.] A. μὴ ἀποδοκίμασον. S. μὴ ἀπωθῇς. ο [μηδὲ ἐκλύου.] Th. μηδὲ ἐγκακήσῃς. π [ἐλέγχει.] Aliqui libri habent, παιδεύει. ρ [ὃς οἶδε φρόνησιν.] Sch. ἔσχεν. σ [καὶ πᾶσαι αἱ τρίβοι αὐτῆς.] Schol. οἱ ἄξονες. τ [ἐν αἰσθήσει.] Schol. ἐν γνώσει. υ [δρόσους.] Schol. δρόσῳ. φ [καὶ οὐ φοβηθήσῃ πτόησιν.] Schol. οἱ λοιποί, ἐὰν πτοηθῇς οὐ φοβηθήσῃ. χ [καὶ ἐρείσει σὸν πόδα.] Sch. τηρήσει. ψ [ἵνα μὴ σαλευθῇς.] Schol. ἀγρευθῇς. ω [μὴ φιλεχθρήσῃς.] A. μὴ δικάζου. α [μηδὲ ζηλώσῃς.] Schol. μηδὲ ζήλου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ΄.

Ἀκούσατε παῖδες παιδείαν πατρὸς, καὶ προσέχετε α γνῶναι ἔννοιαν. δῶρον γὰρ ἀγαθὸν δωροῦμαι ὑμῖν, τὸν ἐμὸν νόμον μὴ ἐγκαταλίπητε. υἱὸς γὰρ ἐγενόμην κἀγὼ πατρὶ β ὑπήκοος, καὶ ἀγαπώμενος ἐν προσώπῳ μητρός. οἳ ἔλεγον καὶ γ ἐδίδασκόν με, δ ἐρειδέτω ὁ ἡμέτερος λόγος εἰς τὴν καρδίαν. ε φύλασσε ἐντολὰς, μὴ ἐπιλάθῃ. ζ μηδὲ παρίδῃς η ῥῆσιν ἐμοῦ στόματος, μηδὲ ἐγκαταλίπῃς αὐτὴν, καὶ θ ἀνθέξεταί σου. ἐράσθητι αὐτῆς, ι καὶ τηρήσει σε. κ περιχαράκωσον αὐτὴν, καὶ ὑψώσει σε. τίμησον αὐτὴν, ἵνα σε περιλάβῃ. ἵνα δῷ τῇ σῇ κεφαλῇ στέφανον χαρίτων, λ στεφάνῳ δὲ τρυφῆς ὑπερασπίσῃ σου. ἄκουε υἱὲ καὶ δέξαι ἐμοὺς λόγους, καὶ πληθυνθήσεται ἔτη ζωῆς σου, ἵνα σοι γένωνται πολλαὶ ὁδοὶ βίου. ὁδοὺς μ γὰρ σοφίας διδάσκω σε, ἐμβιβάζω δέ σε ν τροχιαῖς ὀρθαῖς. ἐὰν γὰρ πορεύῃ, οὐ ξ συγκλεισθήσεταί σου τὰ διαβήματα, ἐὰν δὲ τρέχῃς, οὐ ο κοπιάσεις. ἐπιλαβοῦ ἐμῆς παιδείας, μὴ ἀφῇς, ἀλλὰ φύλαξον αὐτὴν σεαυτῷ εἰς ζωήν σου. ὁδοὺς ἀσεβῶν μὴ ἐπέλθῃς, π μηδὲ ζηλώσῃς ὁδοὺς παρανόμων. ἐν ᾧ ἂν τόπῳ στρατοπεδεύσωσι, μὴ ἐπέλθῃς ἐκεῖ, ἔκκλινον δὲ ἀπ' αὐτῶν καὶ ρ παράλλαξον. οὐ γὰρ μὴ ὑπνώσωσιν, ἐὰν μὴ κακοποιήσωσι, ἀφῄρηται ὁ ὕπνος αὐτῶν, καὶ οὐ κοιμῶνται. οἵδε γὰρ σιτοῦνται σ σῖτα ἀσεβείας, τ οἴνῳ δὲ παρανόμῳ μεθύσκονται. αἱ δὲ ὁδοὶ τῶν δικαίων υ ὁμοίως φωτὶ λάμπουσι, φ προπορεύονται καὶ φωτίζουσιν, ἕως κατορθώσῃ ἡ ἡμέρα. αἱ δὲ ὁδοὶ τῶν ἀσεβῶν σκοτειναὶ, οὐκ οἴδασι πῶς χ προσκόπτουσιν. υἱὲ ἐμῇ ῥήσει πρόσεχε, τοῖς δὲ ἐμοῖς λόγοις ψ παράβαλλε σὸν οὖς. ω ὅπως μὴ ἐκλίπωσί σε αἱ πηγαί σου, φύλασσε αὐτὰς ἐν καρδίᾳ. ζωὴ γάρ ἐστι τοῖς εὑρίσκουσιν αὐτὰς, καὶ πάσῃ σαρκὶ ἴασις. α πάσῃ φυλακῇ τήρει σὴν καρδίαν, ἐκ γὰρ τούτων β ἔξοδοι ζωῆς. γ περίελε σεαυτοῦ δ σκολιὸν στόμα, καὶ ἄδικα χείλη μακρὰν ἀπὸ σοῦ ε ἄπωσαι. οἱ ὀφθαλμοί σου ζ ὀρθὰ βλεπέτωσαν, τὰ δὲ βλέφαρά σου νευέτω δίκαια. η ὀρθὰς τροχιὰς ποίει σοῖς ποσὶ, καὶ τὰς ὁδούς σου θ κατεύθυνε. μὴ ἐκκλίνῃς εἰς τὰ δεξιὰ, μηδὲ εἰς τὰ ἀριστερὰ, ἀπόστρεψον δὲ σὸν πόδα ἀπὸ ὁδοῦ κακῆς. ὁδοὺς γὰρ τὰς ἐκ δεξιῶν οἶδεν ὁ θεὸς, διεστραμμέναι δέ εἰσιν αἱ ἐξ ἀριστερῶν. αὐτὸς δὲ ὀρθὰς ποιήσει τὰς τροχιάς σου, τὰς δὲ πορείας σου ἐν εἰρήνῃ προάξει.

α Γνῶναι ἔννοιαν.] Aquila. σύνεσιν. Symmachus. φρόνησιν. β [πατρὶ ὑπήκοος, καὶ ἀγαπώμενος.] A. S. & Theodotio. μονογενής. γ [ἐδίδασκόν με.] A. ἐφώτιζόν με. δ [ἐρειδέτω.] S. κατεχέτω λόγους μου. ε [φύλασσε ἐντολάς.] A. S. & Th. addunt, καὶ ζῆθι. ζ [μηδὲ παρίδῃς.] A. S. & Th. ἐκκλίνῃς. η [ῥῆσιν ἐμοῦ στόματος.] In alijs libris sequitur, μηδὲ ἐκκλίνῃς ἀπὸ ῥημάτων στόματός μου. θ [καὶ ἀνθέξεταί σου.] A S. & Th. καὶ φυλάξει σε. ι [καὶ τηρήσει σε.] In alijs libris hæc sequuntur, ἀρχὴ σοφίας, κτῆσαι σοφίαν, καὶ ἐν πάσῃ κτήσει σου κτῆσαι σύνεσιν. quæ habet S. Hieronymus, hunc locum citans epist. II. κ [περιχαράκωσον αὐτήν.] A. ἀνάλαβε αὐτήν. S. βάσταζε αὐτήν. λ [στεφάνῳ δὲ τρυφῆς.] A. αὐχήσεως. S. δόξης. Th. ὡραιότητος. μ [ὁδοὺς γὰρ σοφίας διδάσκω σε.] A. ὡδήγησά σε. ν [τροχιαῖς ὀρθαῖς.] A. ἐν καμπαῖς εὐθύτητος. S. ἐν τρίβῳ εὐθείᾳ. ξ [οὐ συγκλεισθήσεται.] Scholion. στενωθήσεται. S. μὴ θλιβήσεται. ο [οὐ κοπιάσεις.] A. σκανδαλισθήσῃ. π [μηδὲ ζηλώσῃς ὁδοὺς παρανόμων.] A. & Th. μακαρίσῃς ὁδοὺς πονηρῶν. ρ [καὶ παράλλαξον.] A. S. & Th. πάρελθε. σ [σῖτα ἀσεβείας.] A. ἄρτον. τ [οἴνῳ δὲ παρανόμῳ.] A. & S. καὶ οἶνον ἀδικιῶν πίονται. υ [ὁμοίως φωτὶ λάμπουσι.] Th. ὡς φῶς φέγγους πορευόμενον, καὶ φωτίζον ἕως ἑτοιμασίας ἡμέρας. A. ἑτοίμης ἡμέρας. S. ἑδραίας ἡμέρας. φ [προπορεύονται.] Alij libri habent, πορεύονται. χ [πῶς προσκόπτουσι.] S. ἐν τίνι ἀσθενήσουσιν; ψ [παράβαλλε σὸν οὖς.] A. S. & Th. κλῖνον. ω [μὴ ἐκλίπωσί σε.] S. μὴ παραρρυησάτωσαν ἐξ ὀφθαλμῶν σου. Th. μὴ χλευασθήτωσαν ἀπὸ ὀφθαλμῶν σου. α [πάσῃ φυλακῇ.] Th. & A. ἀπὸ παντὸς φυλάγματος. β [ἔξοδοι ζωῆς.] S. προσελεύσεις. γ [περίελε.] A. ἀπόστησον. δ [σκολιὸν στόμα.] A. & Th. στρεβλότητα στόματος. ε [ἄπωσαι.] A. S. & Th. μάκρυνον. ζ [ὀρθὰ βλεπέτωσαν.] S. εἰς τὸ εὐθύ. A. & Th. εὐθυνέτωσαν κατεναντίον. η [ὀρθὰς τροχιὰς ποίει.] A. ὁδοποίει καμπὴν ποδῶν σου. S. διατίθει σου τοῖς ποσί σου. θ [κατεύθυνε.] A. Th. & S. ἑτοίμαζε.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄.

Υἱὲ ἐμῇ σοφίᾳ πρόσεχε, α ἐμοῖς δὲ λόγοις παράβαλλε σὸν οὖς, ἵνα φυλάξῃς β ἔννοιαν ἀγαθήν. αἴσθησιν δὲ ἐμῶν χειλέων ἐντέλλεταί σοι. μὴ πρόσεχε φαύλῃ γυναικί. μέλι γὰρ ἀποστάζει ἀπὸ χειλέων γ γυναικὸς πόρνης, δ ἣ πρὸς καιρὸν λιπαίνει σὸν φάρυγγα, ὕστερον μέντοι ε πικρότερον χολῆς εὑρήσεις, καὶ ἠκονημένον μᾶλλον μαχαίρας διστόμου. τῆς γὰρ ἀφροσύνης οἱ πόδες κατάγουσι τοὺς χρωμένους αὐτῇ ζ μετὰ θανάτου εἰς τὸν ᾅδην, τὰ δὲ ἴχνη αὐτῆς οὐκ ἐρείδεται. ὁδοὺς γὰρ ζωῆς οὐκ ἐπέρχεται, σφαλεραὶ η δὲ αἱ τροχιαὶ αὐτῆς, καὶ οὐκ εὔγνωστοι. νῦν οὖν υἱὲ ἄκουέ μου, καὶ μὴ θ ἀκύρους ποιήσῃς ἐμοὺς λόγους. μακρὰν ποίησον ἀπ' αὐτῆς σὴν ὁδόν. μὴ ἐγγίσῃς πρὸς θύραις οἴκων αὐτῆς, ι ἵνα μὴ προῇ ἄλλοις ζωήν σου, κ καὶ σὸν βίον ἀνελεήμοσιν. ἵνα μὴ πλησθῶσιν ἀλλότριοι σῆς ἰσχύος, οἱ δὲ σοὶ πόνοι εἰς λ οἴκους ἀλλοτρίων ἔλθωσι. καὶ μ μεταμεληθήσῃ ν ἐπ' ἐσχάτων, ἡνίκα ἂν κατατριβῶσι σάρκες σώματός σου,

σου, καὶ ἐρεῖς, πῶς ἐμίσησα παιδείαν, καὶ ἐλέγχους [ξ] ἐξέκλινεν ἡ καρδία μου; οὐκ ἤκουον φωνὴν [ο] παιδεύοντός με καὶ διδάσκοντός με, οὐδὲ [π] παρέβαλλον τὸ οὖς μου. [ρ] παρ' ὀλίγον ἐγενόμην ἐν παντὶ κακῷ, ἐν μέσῳ ἐκκλησίας καὶ συναγωγῆς. πῖνε ὕδατα [σ] ἀπὸ σῶν ἀγγείων, καὶ ἀπὸ [τ] σῶν φρεάτων πηγῆς. [υ] μὴ ὑπερεκχείσθω σοι ὕδατα ἐκ τῆς σῆς πηγῆς, εἰς δὲ σὰς πλατείας διαπορευέσθω τὰ σὰ ὕδατα. ἔστω σοι μόνῳ ὑπάρχοντα, καὶ μηδεὶς ἀλλότριος μετασχέτω σοι. ἡ πηγή σου τοῦ ὕδατος [φ] ἔστω σοι ἰδία, καὶ συνευφραίνου μετὰ γυναικὸς τῆς ἐκ νεότητός σου. ἔλαφος φιλίας [χ] καὶ πῶλος σῶν χαρίτων ὁ μιλείτω σοι, [ψ] ἡ δὲ ἰδία ἡγείσθω σου καὶ συνέστω σοι ἐν παντὶ καιρῷ. ἐν γὰρ τῇ ταύτης φιλίᾳ συμπεριφερόμενος, πολλοστὸς ἔσῃ. μὴ πολὺς ἴσθι πρὸς ἀλλοτρίαν, μηδὲ συνέχου ἀγκάλαις τῆς μὴ ἰδίας. [ω] ἐνώπιον γάρ εἰσι τῶν τοῦ θεοῦ ὀφθαλμῶν ὁδοὶ ἀνδρός, εἰς δὲ πάσας τὰς [α] τροχιὰς αὐτοῦ σκοπεύει. [β] παρανομίαι ἄνδρα ἀγρεύουσι, [γ] σειραῖς δὲ τῶν ἑαυτοῦ ἁμαρτιῶν ἕκαστος [δ] σφίγγεται. οὗτος τελευτᾷ [ε] μετὰ ἀπαιδεύτων, ἐκ δὲ [ζ] πλήθους τῆς ἑαυτοῦ βιότητος ἐξερρίφη, καὶ ἀπώλετο [η] δι' ἀφροσύνην.

α Ἐμοῖς δὲ λόγοις παράβαλλε σὸν οὖς.] Theodotio. τῇ φρονήσει μου κλῖνον τὸ οὖς σου. β [ἔννοιαν.] Aquila, Symmachus, & Th. γνῶσιν. γ [γυναικὸς πόρνης.] A.S.& Th. ἀλλοτρίας. δ [πρὸς καιρὸν λιπαίνει σὸν φάρυγγα.] S. & Th. καὶ λεῖος ὑπὲρ ἔλαιον φάρυγξ αὐτῆς. ε [πικρότερον χολῆς.] A. ὡς ἀψίνθιον. ζ [μετὰ θανάτου.] Scholion. μετ' ὀδύνης. η [αἱ τροχιαὶ αὐτῆς.] A. καμπαί. S. ἐπικυλισμοί. θ [μὴ ἀκύρους ποιήσεις.] A. μὴ ἀποστῆτε. ι [ἵνα μὴ πρόῃ ἄλλοις.] S. μή ποτε δῷ ἑτέρῳ τὴν δόξαν σου. κ [καὶ σὸν βίον.] A. S.& Th. τὰ ἔτη σου. λ [εἰς οἴκους ἀλλοτρίους.] Schol. ἀλλοτρίων. μ [μεταμεληθήσῃ.] A.S.& Th. στενάξεις. ν [ἐπ' ἐσχάτων.] S. ἐν τῷ ἐκλείπειν. ξ [ἐξέκλινεν ἡ καρδία μου.] Th. παρώξυνεν. ο [παιδεύοντός με.] A.S.& Th. φωτιζόντων. π [οὐδὲ παρέβαλον τὸ οὖς μου.] A. S.& Th. ἔκλινα. ρ [παρ' ὀλίγον ἐγενόμην.] A. ὡς ὀλίγον ἐγενόμην. Schol. ἐν βραχυτάτῳ. σ [ἀπὸ σῶν ἀγγείων.] A. S. & Th. ἐκ λάκκου σου. τ [ἀπὸ σῶν φρεάτων.] Sch. ὑδάτων. υ [μὴ ὑπερεκχείσθω σοι ὕδατα.] A. μὴ διασκορπιζέσθωσαν αἱ πηγαί σου ἔξω. φ [ἔστω σοι ἰδία.] A.S.& Th. διλογημένη. χ [καὶ πῶλος σῶν χαρίτων.] S.& Th. καὶ ἔλαφος χάριτος. ψ [ἡ δὲ ἰδία ἡγείσθω σου.] Schol. φιλία. A. τιτθοὶ αὐτῆς μεθυσκέτωσαν. ω [ἐνώπιον γάρ εἰσι τῶν τοῦ θεοῦ ὀφθαλμῶν.] S.& Th. κατέναντι. α [τὰς τροχιάς.] A. καμπάς. S. ἐπικυλισμούς. β [παρανομίαι ἄνδρα ἀγρεύουσι.] A.S.& Th. ἀνομίαι. γ [σειραῖς δέ.] A. καὶ ἐν σχοινίοις ἁμαρτίας αὐτοῦ. δ [σφίγγεται.] S. συλληφθήσεται. ε [μετὰ ἀπαιδεύτων.] S. διὰ ἀπαιδευσίαν. ζ [ἐκ δὲ πλήθους τῆς ἑαυτοῦ βιότητος.] S. ἀφροσύνης αὐτοῦ πλανηθήσεται. η [δι' ἀφροσύνην.] S.& Th. ἐν τῷ μὴ εἰδέναι παιδείαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ϛʹ.

Υἱὲ ἐὰν ἐγγυήσῃ [α] σὸν φίλον, [β] παραδώσεις σὴν χεῖρα ἐχθρῷ. [γ] παγὶς γὰρ ἰσχυρὰ ἀνδρὶ τὰ ἴδια χείλη, καὶ [δ] ἁλίσκεται χείλεσιν ἰδίου στόματος. ποίει υἱὲ ἃ ἐγώ σοι ἐντέλλομαι, καὶ σώζου. ἥκεις γὰρ εἰς χεῖρας κακῶν διὰ σὸν φίλον, ἴσθι [ε] μὴ ἐκλυόμενος, [ζ] παρόξυνε δὲ καὶ τὸν [η] φίλον σου ὃν ἐνεγγυήσω. μὴ δῷς [θ] ὕπνον σοῖς ὄμμασι, μηδὲ [ι] ἐπινυστάξῃς σοῖς βλεφάροις, ἵνα σώζῃ ὥσπερ δορκὰς ἐκ βρόχων, καὶ ὥσπερ ὄρνεον ἐκ [κ] παγίδος. ἴθι [λ] πρὸς τὸν μύρμηκα ὦ ὀκνηρέ, καὶ ζήλωσον ἰδὼν τὰς ὁδοὺς αὐτοῦ, καὶ γενοῦ ἐκείνου σοφώτερος. ἐκείνῳ γὰρ γεωργίου μὴ ὑπάρχοντος, μηδὲ τὸν [μ] ἀναγκάζοντα ἔχων, μηδὲ ὑπὸ δεσπότην ὤν, ἑτοιμάζεται θέρους τὴν τροφήν, [ν] πολλήν τε ἐν τῷ ἀμητῷ ποιεῖται τὴν παράθεσιν. ἢ πορεύθητι πρὸς τὴν μέλισσαν, καὶ μάθε ὡς ἐργάτις ἐστί, τήν τε ἐργασίαν ὡς [ξ] σεμνὴν ποιεῖται. ἧς τοὺς πόνους βασιλεῖς καὶ ἰδιῶται πρὸς ὑγίειαν προσφέρονται. ποθεινὴ δέ ἐστι πᾶσι καὶ ἐπίδοξος, καίπερ οὖσα τῇ ῥώμῃ ἀσθενής. τὴν σοφίαν τιμήσασα προήχθη. [ο] ἕως τίνος ὀκνηρὲ [π] κατάκεισαι; πότε δὲ ἐξ ὕπνου [ρ] ἐγερθήσῃ; ὀλίγον μὲν ὕπνοις, ὀλίγον δὲ κάθησαι, μικρὸν δὲ νυστάζεις, ὀλίγον δὲ [σ] ἐναγκαλίζῃ χερσὶ στήθη. [τ] εἶτ' ἐμπαραγίνεταί σοι ὥσπερ κακὸς ὁδοιπόρος ἡ πενία, καὶ ἡ ἔνδεια [υ] ὥσπερ ἀγαθὸς δρομεύς. ἐὰν δὲ ἄοκνος ᾖς, ἥξει ὥσπερ πηγὴ ὁ ἀμητός σου. ἡ δὲ ἔνδεια, ὥσπερ κακὸς δρομεὺς ἀπαυτομολήσει. ἀνὴρ ἄφρων καὶ παράνομος, [φ] πορεύεται ὁδοὺς οὐκ ἀγαθάς. ὁ δ' αὐτὸς [χ] ἐννεύει ὀφθαλμῷ. [ψ] σημαίνει δὲ ποδί, [ω] διδάσκει δὲ ἐννεύμασι δακτύλων. [α] διεστραμμένη καρδία τεκταίνεται κακά, ἐν παντὶ καιρῷ ὁ τοιοῦτος [β] ταραχὰς συνίστησι πόλει. διὰ τοῦτο [γ] ἐξαπίνης ἔρχεται ἡ ἀπώλεια αὐτοῦ, διακοπὴ καὶ συντριβὴ ἀνίατος. ὅτι χαίρει πᾶσιν οἷς μισεῖ ὁ θεός, [ε] συντρίβεται δὲ δι' ἀκαθαρσίαν ψυχῆς. ὀφθαλμὸς [ζ] ὑβριστοῦ, γλῶσσα ἄδικος. χεῖρες ἐκχέουσαι [η] αἷμα δικαίου, καὶ καρδία τεκταινομένη λογισμοὺς κακούς, καὶ πόδες [θ] ἐπισπεύδοντες κακοποιεῖν. [ι] ἐκκαίει ψευδῆ μάρτυς ἄδικος, καὶ ἐπιπέμπει [κ] κρίσεις ἀναμέσον ἀδελφῶν. υἱὲ φύλασσε νόμους πατρός σου, καὶ μὴ ἀπώσῃ θεσμοὺς μητρός σου. [λ] ἄφαψαι δὲ αὐτοὺς ἐπὶ σῇ [μ] ψυχῇ διαπαντός, καὶ [ν] ἐγκλοίωσαι περὶ σῷ τραχήλῳ. ἡνίκα ἂν περιπατῇς, [ξ] ἐπάγου αὐτὴν καὶ μετὰ σοῦ ἔστω, ὡς δ' ἂν καθεύδῃς φυλασσέτω σε, [ο] ἵνα ἐγειρομένῳ συλλαλῇ σοι. ὅτι λύχνος [π] ἐντολὴ νόμου καὶ φῶς, ὁδὸς ζωῆς, καὶ [ρ] ἔλεγχος καὶ παιδεία, τοῦ διαφυλάσσειν σε ἀπὸ [σ] γυναικὸς ὑπάνδρου καὶ [τ] ἀπὸ διαβολῆς γλώσσης ἀλλοτρίας. [υ] μή σε νικήσῃ κάλλους ἐπιθυμία, [φ] μηδὲ ἀγρευθῇς σοῖς ὀφθαλμοῖς, μηδὲ συναρπασθῇς ἀπὸ τῶν αὐτῆς βλεφάρων. τιμὴ γὰρ πόρνης ὅση καὶ ἑνὸς ἄρτου, γυνὴ δὲ ἀνδρῶν τιμίας ψυχὰς ἀγρεύει. [χ] ἀποδήσει τις πῦρ ἐν κόλπῳ, τὰ δὲ ἱμάτια οὐ κατακαύσει; ἢ περιπατήσει τις ἐπ' ἀνθράκων πυρός, τοὺς δὲ πόδας οὐ κατακαύσει; οὕτως ὁ εἰσελθὼν πρὸς τὴν γυναῖκα ὕπανδρον, οὐκ ἀθῳωθήσεται, οὐδὲ πᾶς ὁ ἁπτόμενος αὐτῆς. [ω] οὐ θαυμαστὸν ἐὰν ἁλῷ τις κλέπτων, κλέπτει γὰρ ἵνα ἐμπλήσῃ τὴν ψυχὴν [α] πεινῶν. ἐὰν δὲ ἁλῷ, ἀποτίσει ἑπταπλάσια, καὶ πάντα τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ δοὺς ῥύσεται ἑαυτόν. ὁ δὲ [β] μοιχὸς δι' ἔνδειαν φρενῶν ἀπώλειαν τῇ ψυχῇ αὐτοῦ περιποιεῖται, [γ] ὀδύνας τε καὶ ἀτιμίας ὑποφέρει, τὸ δὲ ὄνειδος αὐτοῦ οὐκ ἐξαλειφθήσεται εἰς τὸν αἰῶνα. μεστὸς γὰρ ζήλου θυμὸς ἀνδρὸς αὐτῆς, οὐ φείσεται

σεται ἐν ἡμέρᾳ ϛ κρίσεως. οὐκ ᵉ ἀνταλλάξεται οὐδενὸς λύτρου τὴν ἔχθραν, οὐδὲ μὴ διαλυθῇ ζ πολλῶν δώρων.

α Σὸν φίλον.] Aquila. ἑταῖρον. Symmachus, & Theodotio. πλησίον. β [παραδώσεις σὴν χεῖρα.] Scholion. ἐκπέτασας εἰς ἄλυπον χεῖρά σου. γ [παγὶς γὰρ ἰσχυρὰ ἀνδρί.] S. ἐπέξας εἰς ἄλυπον χεῖρά σου. δ [καὶ ἁλίσκεται.] S. καὶ ἐαγιδεύθης ἐν ῥήμασι στόματός σου. ε [ἴθι μὴ ἐκλυόμενος.] A. S. & Th. πορεύου. ϛ [παρόξυνε.] S. & Th. παρόρμησον. η [τὸν φίλον σου.] Schol. πολίτην. θ [ὕπνον.] A. S. & Th. νυσταγμόν. ι [μὴ δὲ ἐπινυστάξῃς.] Schol. καὶ ἐξεγέρθητι. κ [ἐκ παγίδος.] S. ἐκ χειρὸς ἰξευτοῦ. λ [ἴθι πρὸς τὸν μύρμηκα.] A. & Th. πορεύου. μ [ἀναγκάζοντα.] A. & Th. ἐκβιαστήν. S. γραμματέα. ν [πολλήν τε ἐν τῷ ἀμητῷ.] Schol. συστρέφει ἐν θερισμῷ βρώματα αὐτοῦ. S. συνάγει ἐν ἀμητῷ τὰ δέοντα αὐτοῦ. ξ [ὡς στόματα αὐτοῦ.] S. [illegible]. ο [ἕως τίνος ὀκνηρέ.] Schol. ἐμποδίζεται. π [κατάκεισαι.] A. S. & Th. κοιμηθήσῃ. ρ [ἐγερθήσῃ.] A. S. & Th. ἀναστήσῃ. σ [ἐναγκαλίζῃ.] A. περιλαμβάνεις. τ [εἶτ' ἐμπαραγίνεταί σοι.] A. καὶ ἐλεύσεται. S. & Th. καὶ ἥξει. υ [ὥσπερ ἀγαθὸς δρομεύς.] S. ὡς ἀνὴρ ἀσπιδιστής. Th. ὡς ἀνὴρ δορυφόρος. φ [ὁδοὺς οὐκ ἀγαθάς.] S. στρεβλότητι στόματος. χ [ἐννεύει ὀφθαλμῷ.] A. & Th. κνίζει. ψ [σημαίνει ποδί.] A. τρίβων. S. προστρίβων. ω [διδάσκει δὲ νεύμασι δακτύλων.] S. δακτυλοδεικτῶν. Schol. συμβιβάζει δὲ τοῖς δακτύλοις αὐτοῦ. α [διεστραμμένη.] Schol. στρεβλότητες. β [ταραχὰς συνίστησι.] Schol. ἀντιδικίας. γ [ἐξαπίνης.] A. ἄφνω. δ [ὁ Θεός.] In alijs libris est, ὁ κύριος. & Schol. ὁ Θεός. ε [συντρίβεται δι' ἀκαθαρσίαν.] A. S. & Th. καὶ ἑπτὰ βδελύγματα ψυχῆς αὐτοῦ. ζ [ὀφθαλμὸς ὑβριστοῦ.] A. & S. ὑψηλός. η [αἷμα δίκαιον.] A. ἀθῷον. S. ἀναίτιον. θ [ἐπισπεύδοντες.] A. S. & Th. ταχύνοντες δραμεῖν. ι [ἐκκαίει.] S. & Th. ἐκφαίνει. κ [κρίσεις.] Sch. εἰς κακίαν. λ [ἄφαψαι.] A. & Th. σύνδησον. μ [ἐπὶ σῇ ψυχῇ.] Schol. καρδίᾳ. ν [ἐγκλοίωσαι.] S. σφίγξον. ξ [ἐπάγου αὐτήν.] A. S. & Th. ὁδηγείτω σε. ο [ἵνα ἐγειρομένῳ.] Schol. ὡς δ' ἂν διεγερθῇς. π [ἐντολὴ νόμου.] A. S. & Th. καὶ νόμος φῶς. ρ [καὶ ἔλεγχος καὶ παιδεία.] A. S. & Th. ἔλεγχοι παιδείας. σ [γυναικὸς ὑπάνδρου.] Schol. τοῦ φίλου σου. A. ἑταίρου σου. Th. πόρνης. τ [ἀπὸ διαβολῆς γλώσσης ἀλλοτρίας.] S. & Th. ἀπὸ λειογλώσσου ξένης. υ [μή σε νικήσῃ κάλλους ἐπιθυμία.] A. S. & Th. μὴ ἐπιθυμήσῃς κάλλους αὐτῆς ἐν καρδίᾳ σου. φ [μηδὲ ἀγρευθῇς.] Schol. μηδὲ ἕλῃ σε. χ [ἀποδύσει τις.] A. S. & Th. μὴ ὑποπύψει. ψ [γυναῖκα ὕπανδρον.] A. & Th. ἑταίρου αὐτοῦ. S. τοῦ πλησίον. ω [οὐ θαυμαστὸν ἐὰν ἁλῷ τις.] S. οὐκ ἐξουδενώσουσι τὸν κλέπτην. α [πεινῶν ψυχήν.] In alijs libris est, ψυχὴν αὐτοῦ, ὅταν πεινάσῃ. & Schol. ψυχὴν αὐτοῦ πεινῶσαν. β [ὁ δὲ μοιχός.] A. γυναῖκα, στερεῖται καρδίας. γ [ὀδύνας, καὶ ἀτιμίας.] S. μάστιγα, καὶ ὕβριν εὑρήσει. δ [ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως.] A & Th. ἐκδικήσεως. ε [οὐκ ἀνταλλάξεται οὐδενὸς λύτρου.] Th. οὐ λήψεται πρόσωπον πάσης λυτρώσεως. ζ [πολλῶν δώρων.] A. δωροκοπίᾳ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ΄.

Υἱὲ φύλασσε ἐμοὺς λόγους, τὰς δὲ ἐμὰς ἐντολὰς κρύψον παρὰ σεαυτῷ. υἱέ, τίμα τὸν κύριον καὶ ἰσχύσεις, πλὴν δὲ αὐτοῦ μὴ φοβοῦ ἄλλον. φύλαξον ἐμὰς ἐντολὰς ᵃ καὶ βιώσεις, τοὺς δὲ ἐμοὺς λόγους ὥσπερ κόρας ὀμμάτων. ᵝ περίθου δὲ αὐτοὺς σοῖς δακτύλοις, ᵞ ἐπίγραψον δὲ ἐπὶ τὸ ᵟ πλάτος τῆς καρδίας σου. εἶπον τὴν σοφίαν ᵉ σὴν ἀδελφὴν εἶναι, τὴν δὲ ζ φρόνησιν γνώριμον περιποίησαι σεαυτῷ. ἵνα σε τηρήσῃ ἀπὸ γυναικὸς ἀλλοτρίας καὶ πονηρᾶς, ᵑ ἐάν σε λόγοις τοῖς πρὸς χάριν ἐμβάλληται. ἀπὸ γὰρ θυρίδος ἐκ τοῦ οἴκου αὐτῆς εἰς τὰς πλατείας παρακύπτουσα, ὃν ἂν ἴδῃ τῶν ἀφρόνων τέκνων νεανίαν ἐνδεῆ φρενῶν, παραπορευόμενον θ παρὰ γωνίαν ἐν διόδοις οἴκων αὐτῆς, καὶ λαλοῦντα ἐν σκότει ἑσπερινῷ, ἡνίκα ἂν ἡσυχία νυκτερινὴ καὶ γνοφώδης, ἡ δὲ γυνὴ συναντᾷ αὐτῷ, ι εἶδος ἔχουσα πορνικόν, ἣ ποιεῖ νέων ἐξίπτασθαι καρδίας. κ ἀνεπτερωμένη δέ ἐστι λ καὶ ἄσωτος, ἐν οἴκῳ δὲ οὐχ ἡσυχάζουσιν οἱ πόδες αὐτῆς. χρόνον γάρ τινα ἔξω ῥέμβεται, χρόνον δὲ ἐν πλατείαις παρὰ πᾶσαν ν γωνίαν ἐνεδρεύει. εἶτα ἐπιλαβομένη ἐφίλησεν αὐτόν, μ ἀναιδεῖ δὲ προσώπῳ προσεῖπεν αὐτῷ. θυσία εἰρηνική μοί ἐστι, σήμερον ἀποδίδωμι τὰς εὐχάς μου. ἕνεκα τούτου ἐξῆλθον εἰς συνάντησίν σοι, ποθοῦσα τὸ σὸν πρόσωπον, εὕρηκά σε. ν κειρίαις τέτακα τὴν κλίνην μου, ξ ἀμφιτάποις δὲ ἔστρωκα τοῖς ἀπ' Αἰγύπτου. ο διέρραγκα τὴν κοίτην μου κρόκῳ, τὸν δὲ οἶκόν μου κινναμώμῳ. ἐλθὲ καὶ π ἀπολαύσωμεν φιλίας ἕως ὄρθρου, δεῦρο καὶ ρ ἐγκυλισθῶμεν ἔρωτι. οὐ γὰρ πάρεστιν ὁ ἀνήρ μου ἐν οἴκῳ, πεπόρευται δὲ ὁδὸν μακράν, σ ἔνδεσμον ἀργυρίου λαβὼν ἐν χειρὶ αὐτοῦ, τ δι' ἡμερῶν πολλῶν ἐπανήξει εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ. υ ἀπεπλάνησε δὲ αὐτὸν φ πολλῇ ὁμιλίᾳ, βρόχοις τε τοῖς ἀπὸ χειλέων χ ἐξώκειλεν αὐτόν. ὁ δὲ ἐπηκολούθησεν αὐτῇ ψ κεπφωθείς. ὥσπερ δὲ βοῦς ἐπὶ σφαγὴν ἄγεται, καὶ ὥσπερ κύων ω ἐπὶ δεσμούς, ἢ ὡς ἔλαφος τοξεύματι α πεπληγὼς εἰς τὸ ἧπαρ. σπεύδει δὲ ὥσπερ ὄρνεον εἰς παγίδα, οὐκ εἰδὼς ὅτι περὶ ψυχῆς τρέχει. νῦν οὖν υἱέ ἄκουέ μου, καὶ πρόσεχε ῥήμασι στόματός μου. β μὴ ἐκκλινάτω εἰς τὰς ὁδοὺς αὐτῆς ἡ καρδία σου, πολλοὺς γὰρ τρώσασα καταβέβληκε, καὶ γ ἀναρίθμητοί εἰσιν οὓς πεφόνευκεν. ὁδοὶ ᾅδου ὁ οἶκος αὐτῆς, κατάγουσαι εἰς τὰ ταμιεῖα τοῦ θανάτου.

α Καὶ βιώσεις.] Aquila, Symmachus, & Theodotio. καὶ ζήσῃ. β [περίθου.] A. σύνδησον. S. & Th. ἄφαψαι. γ [ἐπίγραψον.] Scholion. ἀπόγραψαι. δ [ἐπὶ τὸ πλάτος τῆς καρδίας σου.] S. τοῦ στήθους. ε [σὴν ἀδελφήν.] A. S. & Th. ἀδελφή μου σύ. ζ [τὴν δὲ φρόνησιν γνώριμον.] A. & Th. καὶ γνῶσιν τὴν σύνεσιν καλέσεις. η [ἐάν σε λόγοις τοῖς πρὸς χάριν.] Th. ἧς ῥήματα αὐτῆς λειαίνει. θ [παρὰ γωνίαν.] In alijs libris, ἐν γωνίᾳ. & Sch. παρὰ γωνίαν. ι [εἶδος ἔχουσα πορνικόν.] A. [illegible] θέσιν πόρνης. S. τάξιν πόρνης. κ [ἀνεπτερωμένη.] A. ἀφισταμένη. S. ἀφεστηκυῖα. μ [ἀναιδεῖ.] A. S. καὶ ἄσωτος. λ [καὶ ἄσωτος.] A. ἀφισταμένη. S. ἀφεστηκυῖα. [ἀναιδεῖ δὲ προσώπῳ.] S. ἐτόλμησε προσώπου αὐτῆς, καὶ εἶπεν. Th. ἀναιδεύσατο ἐν προσώπῳ αὐτῆς. ν [κειρίαις τέτακα.] A. & Th. περιστρώμασιν περιέστρωσα. ξ [ἀμφιτάποις.] Th. διαγεγραμμαι ζωγραφίαν Αἰγύπτου. ο [διέρραγκα τὴν κοίτην μου κρόκῳ.] Th. ἐκαλλώπισα. π [ἀπολαύσωμεν φιλίας.] A. S. & Th. [illegible]. ρ [ἐγκυλισθῶμεν ἔρωτι.] A. & Th. πλημμεθυσθῶμεν τῇ θάλπει. Sch. ἐγκυλισθῶμεν ἐν ἀγάπαις. σ [ἔνδεσμον ἀργυρίου.] Schol. βαλάντιον. τ [δι' ἡμερῶν πολλῶν ἐπανήξει.] A. εἰς ἡμέραν πανσελήνου. ἄλλος, ἐν ἡμέρᾳ δισήμου. υ [ἀπεπλάνησε.] S. ἐξέκλινεν. A. ἤγαγεν. φ [πολλῇ ὁμιλίᾳ.] Th. ἐν πλήθει ῥημάτων. χ [ἐξώκειλεν αὐτόν.] A. S. & Th. ἔξωσεν. ψ [κεπφωθείς.] S. αἰφνιδίως ὡς παραχρῆμα. S. ἐξαίφνης. ω [ἐπὶ δεσμούς.] S. σκιρτῶν ἐπὶ δεσμὸν ἄφρων. α [πεπληγώς.] Th. ἕως διαπερᾷ βέλος ἧπαρ αὐτοῦ. β [μὴ ἐκκλινάτω εἰς τὰς ὁδοὺς αὐτῆς ἡ καρδία σου.] In cæteris libris sequitur, καὶ μὴ πλανηθῇς ἐν ἀτραποῖς αὐτῆς. quæ neq. S. Ambrosius habet hunc locú citans. γ [καὶ ἀναρίθμητοί εἰσιν.] S. & Th. ἰσχυροὶ πάντες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η'.

ΣΥ [α] τὴν σοφίαν κηρύξεις, ἵνα φρόνησίς σοι ὑπακούσῃ. ἐπὶ γὰρ τῶν ὑψηλῶν ἄκρων ἐστίν, ἀναμέσον δὲ τῶν τρίβων ἕστηκε. παρὰ γὰρ πύλαις δυναστῶν παρεδρεύει, ἐν δὲ [β] εἰσόδοις ὑμνεῖται. ὑμᾶς ὦ ἄνθρωποι παρακαλῶ, καὶ προΐεμαι ἐμὴν φωνὴν υἱοῖς ἀνθρώπων. νοήσατε ἄκακοι πανουργίαν, οἱ δὲ ἀπαίδευτοι [γ] ἔνθεσθε καρδίαν. εἰσακούσατέ μου, [δ] σεμνὰ γὰρ ἐρῶ, καὶ ἀνοίσω ἀπὸ χειλέων ὀρθά. ὅτι ἀλήθειαν μελετήσει ὁ φάρυγξ μου, ἐβδελυγμένα δὲ ἐναντίον ἐμοῦ χείλη ψευδῆ. μετὰ δικαιοσύνης πάντα τὰ ῥήματα τοῦ στόματός μου, οὐδὲν ἐν αὐτοῖς σκολιὸν οὐδὲ [ε] στραγγαλιῶδες. πάντα [ζ] ἐνώπια τοῖς συνιοῦσι, καὶ ὀρθὰ τοῖς εὑρίσκουσι γνῶσιν. λάβετε παιδείαν καὶ μὴ ἀργύριον, καὶ γνῶσιν ὑπὲρ χρυσίον δεδοκιμασμένον. κρείσσων γὰρ σοφία λίθων [η] πολυτελῶν, πᾶν δὲ τίμιον οὐκ ἄξιον αὐτῆς ἐστιν. ἐγὼ ἡ σοφία [θ] κατεσκήνωσα βουλὴν [ι] καὶ γνῶσιν, καὶ ἔννοιαν ἐγὼ ἐπεκαλεσάμην. φόβος κυρίου [κ] μισεῖ ἀδικίαν, ὕβριν τε καὶ ὑπερηφανίαν καὶ ὁδοὺς πονηρῶν, μεμίσηκα δὲ ἐγὼ [λ] διεστραμμένας ὁδοὺς κακῶν. ἐμὴ [μ] βουλὴ καὶ ἀσφάλεια, ἐμὴ φρόνησις, [ν] ἐμὴ δὲ ἰσχύς. δι᾽ ἐμοῦ βασιλεῖς βασιλεύουσι, καὶ οἱ δυνάσται [ξ] γράφουσι δικαιοσύνην. δι᾽ ἐμοῦ [ο] μεγιστᾶνες μεγαλύνονται, καὶ [π] τύραννοι δι᾽ ἐμοῦ κρατοῦσι γῆς. ἐγὼ τοὺς ἐμὲ φιλοῦντας ἀγαπῶ, οἱ δὲ ἐμὲ [ρ] ζητοῦντες, εὑρήσουσι. πλοῦτος καὶ δόξα [σ] ἐμοὶ ὑπάρχει, καὶ [τ] κτῆσις πολλῶν καὶ δικαιοσύνη. [υ] βέλτιον ἐμὲ καρπίζεσθαι ὑπὲρ χρυσίον καὶ λίθον τίμιον, τὰ δὲ ἐμὰ γεννήματα κρείσσω ἀργυρίου ἐκλεκτοῦ. [φ] ἐν ὁδοῖς δικαιοσύνης περιπατῶ, καὶ ἀναμέσον τρίβων δικαιώματος ἀναστρέφομαι. [χ] ἵνα μερίσω τοῖς ἐμὲ ἀγαπῶσιν ὕπαρξιν, καὶ τοὺς θησαυροὺς αὐτῶν ἐμπλήσω ἀγαθῶν. ἐὰν ἀναγγείλω ὑμῖν τὰ καθ᾽ ἡμέραν γινόμενα, μνημονεύσω τὰ ἐξ αἰῶνος ἀριθμῆσαι. [ψ] κύριος ἔκτισέ με ἀρχὴν ὁδῶν αὐτοῦ εἰς ἔργα αὐτοῦ, πρὸ τοῦ αἰῶνος ἐθεμελίωσέ με, ἐν ἀρχῇ πρὸ τοῦ τὴν γῆν ποιῆσαι, καὶ πρὸ τοῦ τὰς ἀβύσσους ποιῆσαι, πρὸ τοῦ προελθεῖν τὰς πηγὰς τῶν ὑδάτων. πρὸ τοῦ ὄρη ἑδρασθῆναι, [ω] πρὸ δὲ πάντων βουνῶν, γεννᾷ με. [α] κύριος ἐποίησε χώρας καὶ ἀοικήτους, καὶ ἄκρα οἰκούμενα τῆς ὑπ᾽ οὐρανῶν. ἡνίκα ἡτοίμαζε τὸν οὐρανόν, συμπαρήμην αὐτῷ, καὶ ὅτε ἀφώριζε [β] τὸν ἑαυτοῦ θρόνον ἐπ᾽ ἀνέμων. καὶ ὡς ἰσχυρὰ ἐποίει τὰ [γ] ἄνω νέφη, καὶ ὡς ἀσφαλεῖς ἐτίθει [δ] πηγὰς τῆς ὑπ᾽ οὐρανόν, καὶ ὡς ἰσχυρὰ ἐποίει τὰ θεμέλια τῆς γῆς, ἤμην παρ᾽ αὐτῷ [ε] ἁρμόζουσα. ἐγὼ ἤμην, ᾗ προσέχαιρεν. καθ᾽ ἡμέραν [ζ] δὲ εὐφραινόμην ἐν προσώπῳ αὐτοῦ ἐν παντὶ καιρῷ. ὅτε ἐνευφραίνετο τὴν οἰκουμένην συντελέσας, καὶ ἐνευφραίνετο ἐν υἱοῖς ἀνθρώπων. [η] νῦν οὖν υἱὲ ἄκουέ μου, μακάριος ἀνὴρ ὃς εἰσακούσεταί μου, καὶ ἄνθρωπος ὃς τὰς ἐμὰς ὁδοὺς φυλάξει. ἀγρυπνῶν ἐπ᾽ ἐμαῖς θύραις καθ᾽ ἡμέραν, τηρῶν [θ] σταθμοὺς ἐμῶν εἰσόδων. [ι] αἱ γὰρ ἔξοδοί μου, ἔξοδοι ζωῆς, [κ] καὶ ἑτοιμάζεται θέλησις παρὰ κυρίου. οἱ δὲ εἰς ἐμὲ ἁμαρτάνοντες ἀσεβοῦσιν εἰς τὰς ἑαυτῶν ψυχάς, καὶ οἱ μισοῦντές με [λ] ἀγαπῶσι θάνατον.

[α] Σὺ τὴν σοφίαν κηρύξεις.] Theodotio. ἰδοὺ ἡ σοφία κεκράξεται, καὶ ἡ σύνεσις δώσει φωνὴν αὐτῆς. [β] [ἐν δὲ εἰσόδοις.] Th. εἴσοδον θυρῶν. [γ] [ἔνθεσθε καρδίαν.] Symmachus νοήσατε τῇ καρδίᾳ. [δ] [σεμνὰ γὰρ ἐρῶ] S. & Th. ἡγεμονικά. [ε] [στραγγαλιῶδες.] A. διεστραμμένον Th. περιπεπλεγμένον, καὶ διεστραμμένον. [ζ] [πάντα ἐνώπια] Th. εὐθεῖα. Schol. εὔσκοπα. siue, εὔσκοπα. S. ἐκλεξώμεθα, siue ἐλεγξώμεθα. [η] [λίθων πολυτελῶν.] S. τῶν ἐσωτάτων. [θ] [κατεσκήνωσα βουλήν.] S. πανουργίαν. [ι] [καὶ γνῶσιν, καὶ ἔννοιαν.] Th. διαβουλιῶν εὑρίσκω. [κ] [μισεῖ ἀδικίαν.] Schol. κακίαν. [λ] [διεστραμμένας ὁδοὺς κακῶν.] S. & Th. καὶ στόμα στρεβλὸν ἐμίσησα. [μ] [ἐμὴ βουλὴ καὶ ἀσφάλεια.] A. εὐνομία. [ν] [ἐμὴ δὲ ἰσχύς.] S. κράτος. [ξ] [γράφουσι δικαιοσύνην.] A. S. & Th. ἀκριβάσονται δίκαιον. [ο] [μεγιστᾶνες.] A. & S. ἄρχοντες ἄρξουσιν. [π] [καὶ τύραννοι.] A. & Th. ἐξουσιαζόμενοι [ρ] [ζητοῦντες εὑρήσουσι.] Sic quoq. est in vno alio libro. in cæteris, εὑρήσουσι χάριν. [σ] [ἐμοὶ ὑπάρχει.] A. σὺν ἐμοί. S. παρ᾽ ἐμοί. Th. μετ᾽ ἐμοῦ. [τ] [κτῆσις πολλῶν.] S. βίος παλαιός. Th. ὕπαρξις παλαιά. A. ὕπαρξις μετ᾽ εὐρύνης. [υ] [βέλτιον ἐμὲ καρπίζεσθαι.] S. κρείσσων καρπός μου χρυσίου ὠφάζ. A. ἀγαθὸς καρπός μου παρὰ χρυσίον καὶ παρὰ κιρρόν. [φ] [ἐν ὁδοῖς δικαιοσύνης.] Schol. δικαιώματος. [χ] [ἵνα μερίσω.] A. S. & Th. τοῦ κληροδοτῆσαι. [ψ] [κύριος ἔκτισέ με ἀρχὴν ὁδῶν αὐτοῦ.] De hoc vide S. Hieronymũ in hũc locũ. & cap. XXVI. Esaiæ. in Mich cap. IV. in epist. ad Ephes. cap. II. & in epist. CXXXIX. A. κύριος ἐκτήσατό με ἀρχῆθεν κατεργασμάτων αὐτοῦ. S. ἀρχὴν ὁδῶν αὐτοῦ πρὸ τῆς ἐργασίας αὐτοῦ. Th. πρὸ τῆς ἐργασίας αὐτοῦ ἀπὸ τότε καὶ ἐκ τότε πρὸ αἰῶνος προκεχείρισμαι. [ω] [πρὸ δὲ πάντων βουνῶν γεννᾷ με.] A. & Th. ὠδινήθην. S. ἐμαιώθην. [α] [κύριος ἐποίησε χώρας.] A. & S. πρὶν ἢ ἐποίησε γῆν καὶ ἐξόδους. [β] [τὸν ἑαυτοῦ θρόνον.] A. & S. πύργον. [γ] [τὰ ἄνω νέφη.] A. ῥοπάς. S. αἰθέρα. [δ] [ἐτίθει πηγὰς τῆς ὑπ᾽ οὐρανόν.] In alijs libris hæc sequũtur, quæ tñ nec Tertullianus habet, hunc locum citans, ἐν τῷ τιθέναι τῇ θαλάσσῃ ἀκριβασμὸν αὐτοῦ, καὶ ὕδατα οὐ παρελεύσεται στόματος αὐτοῦ. Sch. A. καὶ Θ. ἐν τῷ ἀκριβάζειν γῦρον ἐπὶ πρόσωπον ἀβύσσου. in vno libro est, παρελεύσεται στόματος αὐτοῦ. & margini ascriptũ, στόμα. illud ἐν τῷ τιθέναι τῇ θαλάσσῃ ἀκριβασμὸν αὐτοῦ, habet Procopius; q. tñ nõ habet, καὶ ὕδατα, &c. [ε] [ἁρμόζουσα.] A. τιθηνουμένη. S. & Th. ἐστηριγμένη. [ζ] [εὐφραινόμην.] A. S. & Th. παίζουσα. [η] [καὶ νῦν υἱὲ ἄκουέ μου.] In alijs libris hæc sequuntur καὶ μακάριοι οἳ ὁδούς μου φυλάξουσιν. ἀκούσατε σοφίαν καὶ σοφίσθητε, καὶ μὴ ἀποφραγῆτε. quæ in alio libro habentur sub asterisco. [θ] [τηρῶν σταθμοὺς ἐμῶν εἰσόδων.] Th. φλιὰς θυρῶν μου. [ι] [αἱ γὰρ ἔξοδοί μου, ἔξοδοι ζωῆς] A. S. & Th. ὁ γὰρ εὑρών με, εὑρήσει ζωήν. [κ] [καὶ ἑτοιμάζεται θέλησις.] S. καὶ ἀρύεται εὐδοκίαν παρὰ κυρίου. [λ] [ἀγαπῶσι θάνατον.] A. & S. ἀδικεῖ ψυχὴν αὐτοῦ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ'.

Η Σοφία ᾠκοδόμησεν ἑαυτῇ οἶκον, [α] καὶ ὑπήρεισε στύλους ἑπτά. ἔσφαξε τὰ ἑαυτῆς θύματα, ἐκέρασεν εἰς κρατῆρα τὸν ἑαυτῆς οἶνον, [β] καὶ ἡτοιμάσατο τὴν ἑαυτῆς τράπεζαν. ἀπέστειλε τοὺς ἑαυτῆς [γ] δούλους, συγκαλοῦσα μετὰ [δ] ὑψηλοῦ κηρύγματος ἐπὶ κρατῆρα, λέγουσα, ὅς ἐστιν [ε] ἄφρων, ἐκκλινάτω πρός με. καὶ τοῖς ἐνδεέσι φρενῶν εἶπεν, ἔλθατε φάγετε τῶν ἐμῶν ἄρτων, καὶ πίετε οἶνον ὃν ἐκέρασα ὑμῖν. [ζ] ἀπολείπετε ἀφροσύνην, ἵνα εἰς τὸν αἰῶνα βασιλεύσητε. καὶ ζητήσατε φρόνησιν, [η] καὶ κατορθώσατε ἐν γνώσει σύνεσιν. ὁ παιδεύων κακούς, λήψεται ἑαυτῷ ἀτιμίαν.

πηλίαν. ἐλέγχων δὲ τὸν ἀσεβῆ, [θ] μωμήσεται ἑαυτόν. μὴ ἔλεγχε κακοὺς, ἵνα μὴ μισήσωσί σε. ἔλεγχε σοφὸν, καὶ ἀγαπήσει σε. δίδου σοφῷ ἀφορμὴν, καὶ σοφώτερος ἔσται. γνώριζε δικαίῳ, καὶ προσθήσει τοῦ δέχεσθαι. ἀρχὴ σοφίας φόβος κυρίου, καὶ βουλὴ ἁγίων σύνεσις. τὸ γὰρ γνῶναι νόμον, διανοίας ἐστὶν ἀγαθῆς. τούτῳ γὰρ τῷ τρόπῳ πολὺν ζήσεις χρόνον, καὶ προστεθήσεταί σοι ἔτη ζωῆς σου. υἱὲ ἐὰν σοφὸς γένῃ σεαυτῷ, σοφὸς ἔσῃ καὶ τοῖς πλησίον. [ι] ἐὰν δὲ κακὸς ἀποβῇς, [κ] μόνος ἂν ἀντλήσεις κακά. ὃς ἐρείδεται ἐπὶ ψεύδεσιν, οὗτος ποιμαίνει ἀνέμους, ὁ δ' αὐτὸς διώξεται ὄρνεα πετόμενα. ἀπέλιπε γὰρ ὁδοὺς τοῦ ἑαυτοῦ ἀμπελῶνος, τοὺς δὲ ἄξονας τοῦ ἰδίου γεωργίου πεπλάνηται. διαπορεύεται δὲ δι' ἀνύδρου ἐρήμου, καὶ γῆν διατεταγμένην ἐν διψώδεσι, συνάγει δὲ χερσὶν ἀκαρπίαν. γυνὴ ἄφρων καὶ θρασεῖα ἐνδεὴς ψωμοῦ γίνεται, ἣ οὐκ ἐπίσταται αἰσχύνην. ἐκάθισεν ἐπὶ θύραις τοῦ ἑαυτῆς οἴκου, ἐπὶ δίφρου ἐμφανῶς ἐν πλατείαις, προσκαλουμένη τοὺς παριόντας καὶ κατευθύνοντας ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτῶν. ὅς ἐστιν ὑμῶν ἀφρονέστατος, ἐκκλινάτω πρός με, καὶ τοῖς ἐνδεέσι φρονήσεως παρακελεύομαι λέγουσα. ἄρτων κρυφίων ἡδέως ἅψασθε, καὶ ὕδατος κλοπῆς γλυκεροῦ. ὁ δὲ οὐκ οἶδεν [λ] ὅτι γηγενεῖς παρ' αὐτῇ ὄλλυνται, καὶ ἐπὶ [μ] πέταυρον ᾅδου συναντᾷ. ἀλλὰ ἀποπήδησον, μὴ χρονίσῃς ἐν τῷ τόπῳ, μηδὲ ἐπιστήσῃς τὸ σὸν ὄνομα πρὸς αὐτήν, οὕτως γὰρ [ν] διαβήσῃ ὕδωρ ἀλλότριον, ἀπὸ δὲ ὕδατος ἀλλοτρίου ἀπόσχου, καὶ ἀπὸ πηγῆς ἀλλοτρίας μὴ πίῃς, ἵνα πολὺν ζήσῃς χρόνον, προστεθῇ δέ σοι ἔτη ζωῆς.

[α] Ὑπήρεισε στύλους ἑπτά.] Aquila, & Symmachus. ἐλατόμησε. [β] [καὶ ἡτοιμάσατο τὴν ἑαυτῆς τράπεζαν.] A. παρέταξεν. s. προσέθηκεν. Theodotio. ἐστοίβασεν. [γ] [δούλους.] A. παιδίσκας. s. κοράσια. Th. νεάνιδας. [δ] [μετ' ὑψηλοῦ κηρύγματος.] A. ἐπὶ ὑψέων. s. & Th. πόλεως. [ε] [ἄφρων.] s. νήπιος. [ζ] [ἀπολείπεται ἀφροσύνην.] In plerisque libris sequitur, καὶ ζήσεσθε. Cyprianus, Derelinquite stultitiam, & quærite prudentiam, & corrigite scientiam in intellectu. A. s. & Th. καταλίπετε. [η] [καὶ κατορθώσατε.] A. & s. καὶ κατευθύνθητε ἐν ὁδῷ συνέσεως. [θ] [μωμήσεται ἑαυτόν.] In plerisque libris hæc sequuntur, οἱ γὰρ ἔλεγχοι τῷ ἀσεβεῖ, μώλωπες αὐτῷ. Scholion. οὗτος ὁ στίχος οὐ κεῖται οὔτε ἐν τοῖς λοιποῖς, οὔτε παρὰ τοῖς ό. [ι] [ἐὰν δὲ κακὸς ἀποβῇς.] s. κἂν λοιμὸς γένῃ. [κ] [μόνος ἀντλήσεις κακά.] In quibusdam libris hæc sequũtur, υἱὸς πεπαιδευμένος σοφὸς ἔσται, τῷ δὲ ἄφρονι διακόνῳ χρήσεται. Schol. Σ καὶ Θ. μόνος βαστάξεις. [λ] [ὅτι γηγενεῖς.] A. & s. ῥαφαείν. θεομάχοι. Th. γίγαντες. [μ] [ἐπὶ πέταυρον ᾅδου.] A. s. & Th. καὶ ἐπὶ τοῖς βάθεσι τοῦ ᾅδου οἱ κλητοὶ αὐτῆς. [ν] [διαβήσῃ ὕδωρ ἀλλότριον.] In nõnullis libris hæc sequũtur, καὶ ὑπερβήσῃ ποταμὸν ἀλλότριον. quæ in vno libro sunt sub asterisco.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι'.

Υἱὸς σοφὸς εὐφραίνει πατέρα, υἱὸς δὲ ἄφρων λύπη τῇ μητρί. οὐκ ὠφελήσουσι θησαυροὶ ἀνόμους, δικαιοσύνη δὲ ῥύσεται ἐκ θανάτου. [α] οὐ λιμοκτονήσει κύριος ψυχὴν δικαίαν, ζωὴν δὲ ἀσεβῶν ἀνατρέψει. πενία ἄνδρα ταπεινοῖ, χεῖρες δὲ ἀνδρείων πλουτίζουσιν. υἱὸς πεπαιδευμένος σοφὸς ἔσται, τῷ δὲ ἄφρονι διακόνῳ χρήσεται. [β] διεσώθη ἀπὸ καύματος υἱὸς νοήμων, ἀνεμόφθορος δὲ γίνεται ἐν ἀμητῷ [γ] υἱὸς παράνομος. εὐλογία κυρίου ἐπὶ κεφαλὴν δικαίου, στόμα δὲ ἀσεβῶν, [δ] καλύψει πένθος ἄωρον. μνήμη δικαίων [ε] μετ' ἐγκωμίων, ὄνομα δὲ ἀσεβοῦς [ζ] σβέννυται. [η] σοφὸς καρδίᾳ δέξεται ἐντολάς, ὁ δὲ ἄστεγος χείλεσι σκολιάζων ὑποσκελισθήσεται. ὃς [θ] πορεύεται ἁπλῶς, πορεύεται πεποιθώς. ὁ δὲ [ι] διαστρέφων τὰς ὁδοὺς αὐτοῦ, γνωσθήσεται. ὁ ἐννεύων ὀφθαλμοῖς μετὰ δόλου, συνάγει ἀνδράσι λύπας, ὁ δὲ ἐλέγχων μετὰ παρρησίας, εἰρηνοποιεῖ. [κ] πηγὴ ζωῆς ἐν χειρὶ δικαίου, στόμα δὲ ἀσεβοῦς καλύψει ἀπώλεια. μῖσος ἐγείρει [λ] νεῖκος, πάντας δὲ τοὺς [μ] μὴ φιλονεικοῦντας καλύπτει [ν] φιλία. [ξ] ὃς ἐκ χειλέων προφέρει σοφίαν, ῥάβδῳ τύπτει ἄνδρα ἀκάρδιον. σοφοὶ [ο] κρύψουσιν αἴσθησιν, στόμα δὲ προπετοῦς ἐγγίζει συντριβῇ. κτῆσις πλουσίων [π] πόλις ὀχυρά, [ρ] συντριβὴ δὲ ἀσεβῶν πενία. ἔργα δικαίων ζωὴν ποιεῖ, [σ] καρποὶ δὲ ἀσεβῶν ἁμαρτίας. [τ] ὁδοὺς δικαίας ζωῆς φυλάσσει παιδεία, [υ] παιδεία δὲ ἀνεξέλεγκτος πλανᾶται. καλύπτουσιν ἔχθραν [φ] χείλη δίκαια, οἱ δὲ ἐκφέροντες [χ] λοιδορίας ἀφρονέστατοί εἰσιν. ἐκ πολυλογίας [ψ] οὐκ ἐκφεύξῃ ἁμαρτίαν, φειδόμενος δὲ χειλέων νοήμων ἔσῃ. ἄργυρος [ω] πεπυρωμένος γλῶσσα δικαίου, καρδία δὲ ἀσεβοῦς [α] ἐκλείψει. χείλη δικαίων [β] ἐπίσταται ὑψηλά, οἱ δὲ ἄφρονες ἐν ἐνδείᾳ [γ] τελευτῶσιν. εὐλογία κυρίου ἐπὶ κεφαλὴν δικαίου, αὕτη πλουτίζει, καὶ οὐ μὴ προστεθῇ αὐτῇ λύπη ἐν καρδίᾳ. [δ] ἐν γέλωτι ἄφρων πράσσει κακά, ἡ δὲ σοφία ἀνδρὶ τίκτει φρόνησιν. ἐν ἀπωλείᾳ ἀσεβὴς περιφέρεται, ἐπιθυμία δὲ δικαίου δεκτή. παραπορευομένης καταιγίδος ἀφανίζεται ἀσεβής, [ε] δίκαιος δὲ ἐκκλίνας σώζεται εἰς τὸν αἰῶνα. ὥσπερ ὄμφαξ ὀδοῦσι βλαβερὸν καὶ καπνὸς ὄμμασιν, οὕτως παρανομία τοῖς χρωμένοις αὐτῇ. φόβος κυρίου προστίθησιν ἡμέρας, ἔτη δὲ ἀσεβῶν ὀλιγωθήσεται. [ζ] ἐγχρονίζει δικαίοις εὐφροσύνη, ἐλπὶς δὲ ἀσεβῶν ἀπολεῖται. [η] ὀχύρωμα ὁσίου φόβος κυρίου, [θ] συντριβὴ δὲ τοῖς ἐργαζομένοις κακά. δίκαιος εἰς τὸν αἰῶνα [ι] οὐκ ἐνδώσει, ἀσεβεῖς δὲ οὐκ οἰκήσουσι γῆν. στόμα δικαίου ἀποστάζει σοφίαν, γλῶσσα δὲ ἀδίκου ἐξολεῖται. χείλη ἀνδρῶν δικαίων [κ] ἀποστάζει χάριτας, στόμα δὲ ἀσεβῶν [λ] ἀποστρέφεται.

[α] οὐ λιμοκτονήσει κύριος.] Symmachus, & Theodotio. οὐ λιμαγχονήσει. [β] [διεσώθη ἀπὸ καύματος.] s. συνάξας ἐν ἀμητῷ υἱὸς φρόνιμος. [γ] [υἱὸς παράνομος.] Aquila. αἰσχυνης. [δ] [καλύψει πένθος ἄωρον.] A. & s. ἀδικίαν. Th. ἁρπαγήν. [ε] [μετ' ἐγκωμίων.] A. εἰς εὐλογίαν [ζ] [σβέννυται.] A. & s. σαπήσεται. [η] [σκολιάζων ὑποσκελισθήσεται.] A. δαρήσεται. s. βασανισθήσεται. Th. φυρήσεται. [θ] [ὃς πορεύεται ἁπλῶς.] A. & s. ἁπλότητι. [ι] [διαστρέφων.] s. στρεβλῶν. [κ] [πηγὴ ζωῆς ἐν χειρὶ δικαίου.] A. & s. στόμα. [λ] [νεῖκος.] s. & Th. μάχας. [μ] [μὴ φιλονεικοῦντας.] Scholion. ἀδικοῦντας. [ν] [φιλία.] A. & s. ἀγάπη. [ξ] [ὃς ἐκ χειλέων προφέρει σοφίαν.] A. s. & Th. ἐν χείλεσι σοφοῦ εὑρεθήσεται σοφία. Th. καὶ ῥάβδος ἐν νώτῳ ὑστερουμένῳ καρδίας. [ο] [κρύψουσιν αἴσθησιν.] A. συγκρύψουσιν γνῶσιν. [π] [πόλις ὀχυρά.] Th. κράτους αὐτοῦ. [ρ] [συντριβὴ δὲ ἀσεβῶν πενία.]

Schol. δειλία ἀσεβῶν. σ [καρποὶ δὲ ἀσεβῶν.] A.S.& Th. γενήματα. τ [ὁδοὺς ζωῆς φυλάσσει παιδεία.] Schol. ὁδὸς ζωῆς φυλάσσει ἀκάκοις. S. τεῖχος εἰς ζωὴν φυλασσόντων παιδείαν. υ [παιδεία δὲ ἀνεξέλεγκτος.] A.S.& Th. ὁ δὲ ἐγκαταλιμπάνων ἐλέγχους. φ [χείλη δίκαια.] A.& Th. ψευδοῦς. S. ἄδικα. χ [λοιδορίας.] A. & Th. ψόγον. ψ [οὐκ ἐκφεύξῃ ἁμαρτίας.] S. παράπτωμα. ω [πεπυρωμένος.] A.& S. ἐκλεκτός. α [ἐκλείψει.] A. ὡς ὀλίγον. S. ἀτελής. Th. ὡς μικρόν. β [ἐπίσταται ὑψηλά.] A. ποιμαίνουσι πολλούς. γ [ἐν ἐνδείᾳ τελευτῶσι.] A. ἐν ἐνδείᾳ καρδίας ἀποθανοῦνται. δ [ἐν γέλωτι ἄφρων.] A. ὡς γέλως τῷ ἀνοήτῳ ποιῆσαι ἀνομίαν. ε [δίκαιος δὲ ἐκκλίνας.] A.S.& Th. ὁ δὲ δίκαιος θεμέλιος αἰώνιος. ζ [ἐγχρονίζει δικαίοις εὐφροσύνη.] A. καραδοκία. S. ὑπομονή. Th. προσδοκία δικαίων. η [ὀχύρωμα ὁσίου.] S.& Th. κραταίωμα τῷ τελείῳ. A. τῷ ἁπλῷ. Alius Interpres, τῷ ἀκάκῳ. θ [συντριβή.] S. δειλία. ι [οὐκ ἐνδώσει.] A. οὐ μὴ σφαλῇ. S. & Th. οὐ σαλευθήσεται. κ [ἀποστάζει χάριτας.] Schol. ἐπίσταται. A. & Th. γνώσονται. λ [ἀποστρέφεται.] Schol. καταστρέφεται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ΄.

Ζυγοὶ α δόλιοι βδέλυγμα ἐνώπιον κυρίου, β στάθμιον δὲ δίκαιον δεκτὸν αὐτῷ. οὗ ἐὰν εἰσέλθῃ ὕβρις, ἐκεῖ καὶ ἀτιμία. γ στόμα δὲ ταπεινῶν μελετᾷ σοφίαν. ἀποθανὼν δίκαιος ἔλιπε μετάμελον, πρόχειρος δὲ γίνεται καὶ δ ἐπίχαρτος ἀσεβῶν ἀπώλεια. δικαιοσύνη ε ἀμώμους ὀρθοτομεῖ ὁδούς, ἀσέβεια δὲ ζ περιπίπτει ἀδικίᾳ. δικαιοσύνη η ἀνδρῶν ὀρθῶν ῥύεται αὐτούς, θ τῇ δὲ ἀπωλείᾳ αὐτῶν ἁλίσκονται παράνομοι. τελευτήσαντος ἀνδρὸς δικαίου, οὐκ ὄλλυται ἐλπίς, ι τὸ δὲ καύχημα τῶν ἀσεβῶν ὄλλυται. δίκαιος κ ἐκ θήρας ἐκδύνει, ἀντ᾽ αὐτοῦ δὲ παραδίδοται ὁ ἀσεβής. λ ἐν στόματι ἀσεβῶν παγὶς πολίταις, μ αἴσθησις δὲ δικαίων εὔοδος. ἐν ἀγαθοῖς δικαίων ν κατώρθωσε πόλις, στόμασι δὲ ἀσεβῶν ξ κατεσκάφη. ο μυκτηρίζει πολίτας ἐνδεὴς φρενῶν, ἀνὴρ δὲ φρόνιμος ἡσυχίαν ἄγει. π ἀνὴρ δίγλωσσος ἀποκαλύπτει ρ βουλὰς ἐν συνεδρίῳ, σ πιστὸς δὲ πνοῇ τ κρύπτει πράγματα. υ οἷς μὴ ὑπάρχει κυβέρνησις, πίπτουσιν ὥσπερ φύλλα, σωτηρία δὲ ὑπάρχει ἐν φ πολλῇ βουλῇ. πονηρὸς κακοποιεῖ ὅταν συμμίξῃ δικαίῳ, χ μισεῖ δὲ ἦχον ἀσφαλείας. ψ γυνὴ εὐχάριστος ἐγείρει ἀνδρὶ δόξαν, θρόνος δὲ ἀτιμίας γυνὴ μισοῦσα δίκαια. πλούτου ὀκνηροὶ ἐνδεεῖς γίνονται, ω οἱ δὲ ἀνδρεῖοι ἐρείδονται πλούτῳ. τῇ ψυχῇ αὐτοῦ ἀγαθὸν α ποιεῖ ἀνὴρ ἐλεήμων, β ἐξολλύει δὲ αὐτοῦ σῶμα ὁ ἀνελεήμων. ἀσεβὴς ποιεῖ ἔργα ἄδικα, σπέρμα δὲ δικαίων μισθὸς ἀληθείας. υἱὸς δίκαιος γεννᾶται εἰς ζωήν, γ διωγμὸς δὲ ἀσεβοῦς εἰς θάνατον. βδέλυγμα κυρίῳ δ διεστραμμέναι ὁδοί, ε προσδεκτοὶ δὲ αὐτῷ πάντες ἄμωμοι ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτῶν. χειρὶ χεῖρας ζ ἐμβαλὼν ἀδίκως οὐκ ἀτιμώρητος ἔσται, η ὁ δὲ σπείρων δικαιοσύνην λήψεται μισθὸν πιστόν. θ ὥσπερ ἐνώτιον ἐν ῥινὶ ὑός, οὕτως ι γυναικὶ κακόφρονι κάλλος. ἐπιθυμία δικαίων πᾶσα ἀγαθή, ἐλπὶς δὲ ἀσεβῶν κ ἀπολεῖται. εἰσὶν οἳ τὰ λ ἴδια σπείροντες πλείονα ποιοῦσιν, μ εἰσὶ δὲ καὶ οἱ συνάγοντες ἐλαττονοῦνται. ψυχὴ εὐλογουμένη ν πᾶσα ἁπλῆ, ξ ἀνὴρ δὲ θυμώδης οὐκ εὐσχήμων. ο ὁ συνέχων σῖτον π ὑπολείποιτο αὐτὸν τοῖς ἔθνεσιν. εὐλογία δὲ εἰς κεφαλὴν ρ τοῦ μεταδιδόντος. σ τεκταινόμενος ἀγαθὰ ζητεῖ χάριν ἀγαθήν, ἐκζητοῦντα δὲ κακὰ καταλήψεται αὐτόν. ὁ πεποιθὼς ἐπὶ πλούτῳ οὗτος πεσεῖται, ὁ δὲ ἀντιλαμβανόμενος δικαίων οὗτος τ ἀνατελεῖ. υ ὁ μὴ συμπεριφερόμενος τῷ ἑαυτοῦ οἴκῳ, κληρονομήσει ἄνεμον, δουλεύσει δὲ ἄφρων φρονίμῳ. φ ἐκ καρποῦ δικαιοσύνης φύεται δένδρον ζωῆς. ἀφαιροῦνται δὲ ἄωροι ψυχαὶ παρανόμων. εἰ ὁ μὲν δίκαιος μόλις σώζεται, ὁ ἀσεβὴς καὶ ἁμαρτωλὸς ποῦ φανεῖται;

α Ζυγοὶ δόλιοι.] Aquila. & Symmachus. ζύγια ἐπιθέσεως. β [στάθμιον δὲ δίκαιον.] S. πλῆρες A. τέλειον. γ [στόμα δὲ ταπεινῶν.] S. παρὰ δὲ τοῖς ἐπιμελέσι σοφία. Theodotio. καὶ μετὰ ἐπιεικῶν σοφία. δ [καὶ ἐπίχαρτος ἀσεβῶν ἀπώλεια.] In plerisque libris hæc sequuntur, τελειότης εὐθείων ὁδηγήσει αὐτούς, καὶ ὑποσκελισμὸς ἀθετούντων προνομεύσει αὐτούς, οὐκ ὠφελήσει ὑπάρχοντα ἐν ἡμέρᾳ θυμοῦ, δικαιοσύνη δὲ ῥύσεται ἀπὸ θανάτου. quæ in alio libro sub asterisco habentur. ε [δικαιοσύνη ἀμώμους ὀρθοτομεῖ ὁδούς.] In alijs libris est, ἀμώμου. ζ [ἀσέβεια περιπίπτει.] A S.& Th. καὶ ἐν ἀσεβείᾳ αὐτοῦ πεσεῖται ὁ ἀσεβής. η [ἀνδρῶν ὀρθῶν.] A. S. & Th. εὐθείων. θ [τῇ δὲ ἀπωλείᾳ αὐτῶν ἁλίσκονται.] In alijs libris est, ἀβουλίᾳ. Procopius legit, ἀσεβείᾳ. & Sch. ἀσεβείᾳ αὐτῶν. A.S.&.Th. ἐν δὲ τῇ ἀδικίᾳ οἱ ἀδικοῦντες συλληφθήσονται. ι [τὸ δὲ καύχημα τῶν ἀσεβῶν.] Th. προσδοκία. κ [ἐκ θήρας ἐκδύνει.] S. & Th. ἐκ θλίψεως ἐρρύσθη. λ [ἐν στόματι ἀσεβῶν.] A.S.& Th. ἐν στόματι ὑποκριτοῦ διαφθείρει τὸν πλησίον αὐτοῦ. μ [αἴσθησις δὲ δικαίων εὔοδος.] A. καὶ ἐν γνώσει δίκαιοι ῥυσθήσονται. ν [κατώρθωσε πόλις.] In plerisq. libris hæc sequuntur, καὶ ἐν ἀπωλείᾳ ἀσεβῶν ἀγαλλίαμα, ἐν εὐλογίᾳ εὐθείων ὑψωθήσεται πόλις. quæ in alio libro, asterisco notata sunt. S. ἀγαλλιάσονται πόλεις. Th. εὐφρανθήσονται. ξ [κατεσκάφη.] A.S.& Th. καθαιρεθήσεται. ο [μυκτηρίζει.] A.S. & Th. ἐξουδενεῖ. π [ἀνὴρ δίγλωσσος.] A. διάβολος. S. δόλιος ρ [βουλάς.] A. ἀπόρρητον. S. μυστήριον. σ [πιστὸς δὲ πνοῇ.] A. & S. πνεύματι. τ [κρύπτει πράγματα.] S. σκοπεῖ λόγους. υ [οἷς μὴ ὑπάρχει κυβέρνησις.] Th. ἐν ἀνοησίᾳ πεσεῖται λαός. φ [ἐν πολλῇ βουλῇ.] S. & Th. πολυβούλῳ. χ [μισεῖ δὲ ἦχον ἀσφαλείας.] S. ὁ δὲ μισῶν ἐμπαγὰς πέποιθεν. Th. καὶ μισῶν παγιδευθῆναι πεποιθήσει. ψ [γυνὴ εὐχάριστος.] S. ἀγαθὴ ἀνθέξεται δόξης. ω [οἱ δὲ ἀνδρεῖοι.] Th. διακόπτοντες ἐπιλήψονται πλούτου.] α [ἀγαθὸν ποιεῖ ἀνὴρ ἐλεήμων.] A. & Th. ἀμείβεται. S. εὐεργετεῖ ψυχὴν αὐτοῦ. β [ἐξολλύει δὲ αὐτοῦ σῶμα.] S. ταράσσει δὲ οἴκους ἑαυτοῦ. γ [διωγμὸς δὲ ἀσεβοῦς.] A. S. & Th. καὶ καταδιώκων κακίαν εἰς θάνατον αὐτοῦ. δ [διεστραμμέναι ὁδοί.] A.S.&Th. στρεβλοκάρδιοι. ε [προσδεκτοὶ δὲ αὐτῷ.] A.& Th. εὐδοκία. S. θέλημα δὲ αὐτοῦ. ζ [ἐμβαλὼν ἀδίκως.] Sch. συμβάλλων. η [ὁ δὲ σπείρων δικαιοσύνην.] A. καὶ σπέρμα δικαίων περισωθήσεται. θ [ὥσπερ ἐνώπιον.] Ita quoq. legit Clemẽs Alexãdrinus lib. III. Pædag. & ita S. Hieronymus in Ezech. cap. XVII. at in cæteris libris est, ἐνώτιον χρυσοῦν. ι [γυναικὶ κακόφρονι.] S.& Th. γυνὴ καλὴ καὶ κακόφρων. κ [ἀπολεῖται.] Schol. ἀπόλλυται, ἀπέρχεται. λ [τὰ ἴδια σπείροντες.] A.S.& Th. σκορπίζοντες. μ [εἰσὶ δὲ καὶ οἱ συνάγοντες.] In plerisque libris est, οἱ συνάγοντες τὰ ἀλλότρια. A.& S. ὁ δὲ φειδόμενος. Th. ἀπὸ εὐθύτητος εἰς ὑστέρημα. ν [πᾶσα ἁπλῆ.] A.S.& Th. πιανθήσεται. ξ [ἀνὴρ δὲ θυμώδης.] S. ὁ δὲ μέθυσος καὶ γε αὐτὸς πρωϊνός. ο [ὁ συνέχων σῖτον.] S. & Th. ὁ κωλύων. π [ὑπολείποιτο αὐτὸν τοῖς ἔθνεσιν.] In nonnullis libris hæc sequuntur, ὁ πωλῶν σῖτον δημοκατάρατος. est etiam vbi legitur, ἐπικατάρατος. S. Ambrosius Offic. lib. III. captans precia frumenti, maledictus in plebe est. & aliquanto post. qui continet frumentum, relinquet illud nationibus. captans annonam maledictus in plebe est. benedictio autem in capite eius qui participat. S. Cyprianus lib. III. Testim. ad Quir. cap. LXI. captans annonam maledictus in plebe est. benedictio autem in eius capite est, qui communicat. A. καταράσονται

ται αὐτόν. S. λαοκατάρατος. Th δημοκατάρατος. ρ [μεταδι-δόντος.] A. & Th. π...ρεύοντος. S πωλοῦντος. σ [τεκταινό-μενος ἀγαθά.] A. ὀρθρισμὸς ἀγαθοῦ ζητεῖ εὐδοκίαν. τ [ἐκζητοῦ-μενος ἀγαθά.] s. ὡς θαλλὸς δίκαιοι βλαστήσουσιν. υ [ὁ μὴ συμπεριφερόμενος.] A. s. & Th. ταράσσων οἶκον. φ [ἐκ καρποῦ δικαιοσύνης.] A. s. & Th. καρπὸς δικαίου ξύλον ζωῆς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΒ'.

Ὁ Ἀγαπῶν παιδείαν [a] ἀγαπᾷ αἴσθησιν, ὁ δὲ μισῶν ἐλέγχους, ἄφρων. [β] κρείσσων ὁ εὑρὼν χάριν παρὰ κυρίῳ, ἀνὴρ δὲ παράνομος παρασιωπηθήσεται. [γ] οὐ κατορθώσει ἄνθρωπος ἐξ ἀνόμου, αἱ δὲ ῥίζαι [δ] τῶν δικαίων οὐκ ἐξαρθήσονται. [ε] γυνὴ ἀνδρεία στέφανος τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς, ὥσπερ δὲ ἐν [ζ] ξύλῳ σκώληξ, οὕτως ἄνδρα ἀπόλλυσι γυνὴ κακοποιός. λογισμοὶ δικαίων κρίματα, [η] κυβερνῶσι δὲ ἀσεβεῖς δόλους. [θ] λόγοι ἀσεβῶν δόλιοι, [ι] στόμα δὲ ὀρθῶν ῥύσεται αὐτούς. οὗ ἐὰν στραφῇ ὁ ἀσεβὴς ἀφανίζεται, οἶκοι δὲ δικαίων παραμένουσι. [κ] στόμα συνετοῦ ἐγκωμιάζεται ὑπὸ ἀνδρός, νωθροκάρδιος δὲ [λ] μυκτηρίζεται. [μ] κρείσσων ἀνὴρ ἐν ἀτιμίᾳ δουλεύων ἑαυτῷ, ἢ [ν] τιμὴν ἑαυτῷ περιτιθεὶς καὶ προσδεόμενος ἄρτου. [ξ] δίκαιος οἰκτείρει ψυχὰς κτηνῶν αὐτοῦ, τὰ δὲ [ο] σπλάγχνα τῶν ἀσεβῶν ἀνελεήμονα. ὁ ἐργαζόμενος τὴν ἑαυτοῦ γῆν ἐμπλησθήσεται ἄρτων, [π] οἱ δὲ διώκοντες μάταια ἐνδεεῖς φρενῶν. ὅς ἐστιν ἡδὺς ἐν οἴνων διατριβαῖς, ἐν τοῖς ἑαυτοῦ ὀχυρώμασι καταλείψει ἀτιμίαν. ἐπιθυμίαι ἀσεβῶν κακαί, [ρ] αἱ δὲ ῥίζαι τῶν εὐσεβῶν ἐν ὀχυρώμασι. δι᾽ ἁμαρτίαν χειλέων ἐμπίπτει εἰς παγίδας ἁμαρτωλός, ἐκφεύγει δὲ ἐξ αὐτῶν δίκαιος. [σ] ὁ βλέπων λεῖα ἐλεηθήσεται, [τ] ὁ δὲ συναντῶν ἐν πύλαις ἐκθλίψει ψυχάς. ἀπὸ καρπῶν στόματος ψυχὴ ἀνδρὸς πλησθήσεται [υ] ἀγαθῶν, [υ] ἀνταπόδομα δὲ χειλέων αὐτοῦ δοθήσεται αὐτῷ. ὁδοὶ ἀφρόνων ὀρθαὶ ἐνώπιον αὐτῶν, [φ] εἰσακούει δὲ συμβουλίας σοφός. ἄφρων αὐθημερὸν [χ] ἐξαγγέλλει ὀργὴν αὐτοῦ, [ψ] κρύπτει δὲ τὴν ἑαυτοῦ ἀτιμίαν ἀνὴρ πανοῦργος. [ω] ἐπιδεικνυμένην πίστιν ἀπαγγέλλει δίκαιος, ὁ δὲ [a] μάρτυς τῶν ἀδίκων δόλιος. εἰσὶν οἳ [β] λέγοντες τιτρώσκουσι μάχαιραι, γλῶσσαι δὲ σοφῶν ἰῶνται. χείλη ἀληθινὰ [γ] κατορθοῖ μαρτυρίαν, [δ] μάρτυς δὲ ταχὺς γλῶσσαν ἔχει ἄδικον. δόλος ἐν καρδίᾳ [ε] τεκταινομένου κακά, [ζ] οἱ δὲ βουλόμενοι εἰρήνην [η] εὐφρανθήσονται. οὐκ ἀρέσει τῷ δικαίῳ οὐδὲν ἄδικον, οἱ δὲ ἀσεβεῖς πλησθήσονται κακῶν. βδέλυγμα κυρίῳ χείλη ψευδῆ, ὁ δὲ ποιῶν πίστεις [θ] δεκτὸς παρ᾽ αὐτῷ. [ι] ἀνὴρ συνετὸς [κ] θρόνος αἰσθήσεως, καρδία δὲ ἀφρόνων [λ] συναντήσεται ἀραῖς. χεὶρ [μ] ἐκλεκτῶν κρατήσει εὐχερῶς, δόλιοι δὲ ἔσονται [ν] ἐν προνομῇ. [ξ] φοβερὸς λόγος καρδίαν ταράσσει ἀνδρὸς δικαίου, ἀγγελία δὲ ἀγαθὴ εὐφραίνει αὐτόν. [ο] ἐπιγνώμων δίκαιος [π] ἑαυτοῦ φίλος ἔσται, [ρ] ἁμαρτάνοντας δὲ καταδιώξεται κακά, ἡ δὲ ὁδὸς τῶν ἀσεβῶν πλανήσει αὐτούς. οὐκ ἐπιτεύξεται δόλιος θήρας, κτῆμα δὲ τίμιον ἀνὴρ καθαρός. ἐν ὁδοῖς δικαιοσύνης ζωή, ὁδοὶ δὲ μνησικάκων εἰς θάνατον.

a Ἀγαπᾷ αἴσθησιν.] Scholion. ἀγαπηθήσεται. Aquila, Symmachus, & Theodotio. γνῶσιν. β [κρείσσων ὁ εὑρὼν χάριν.] A. ἀγαθὸς ὑπερεκχέει εὐδοκίαν παρὰ κυρίου. γ [οὐ κατορθώσει.] A. & s. ἑτοιμασθήσεται ἄνθρωπος ἐν ἀσεβείᾳ. δ [τῶν δικαίων.] Sch. εὐσεβῶν. ε [γυνὴ ἀνδρεία.] s. εὐπορίας. Th. ἰσχύος. ζ [ἐν ξύλῳ.] Schol. ἐν ὀχυρώμασι. η [κυβερνῶσι δὲ.] Sch. καὶ ἐννοήματα ἀσεβῶν. θ [λόγοι ἀσεβῶν δόλιοι.] Pleriq. libri habent, δόλιοι εἰς αἷμα. A. & Th. ἐνεδρεύουσιν εἰς αἷμα. ι [στόμα δὲ ὀρθῶν.] A. s. & Th. εὐθείων. κ [στόμα συνετοῦ.] s. κατὰ τὴν φρόνησιν αὐτοῦ ἐπαινεθήσεται ἀνήρ. λ [μυκτηρίζεται.] A. ἔσται εἰς ἐξουδένωσιν. s. εἰς καταφρόνησιν. μ [ἀνὴρ ἐν ἀτιμίᾳ.] s. ἄτιμος, καὶ δουλεύων ἑαυτῷ. ν [ἢ τιμὴν ἑαυτῷ περιτιθείς.] s. ἢ δοξαζόμενος. ξ [δίκαιος οἰκτείρει.] A. s. & Th. γινώσκει. ο [τὰ δὲ σπλάγχνα.] A. καὶ αἱ οἰκτειρμοί. π [οἱ δὲ διώκοντες μάταια.] s ὁ δὲ ἐπισπεύδων εἰς ἀπραγίαν. A. & Th. κενά. ρ [αἱ δὲ ῥίζαι τῶν εὐσεβῶν.] Schol. τῶν δικαίων. quod est in nonnullis libris. σ [ὁ βλέπων λεῖα.] Schol. ἐπιεικής, καὶ ἀπεριεργος. τ [ὁ δὲ συναντῶν ἐν πύλαις.] Schol. ὁ δὲ περίεργος καὶ πολυπράγμων. υ [ἀνταπόδομα δέ.] A. & s. καὶ ἀμοιβὴ χειρῶν αὐτοῦ. φ [εἰσακούει δὲ συμβουλίας.] s. ὁ δὲ ἀκούων βουλῆς. χ [ἐξαγγέλλει.] Schol. δηλώσει θυμὸν αὐτοῦ. Th. γνωρίσει. ψ [κρύπτει δὲ τὴν ἑαυτοῦ ἀτιμίαν.] s. ὁ δὲ σκέπων ἀτιμίαν αὐτοῦ. Th. καὶ καλύπτων ὕβριν. ω [ἐπιδεικνυμένην πίστιν.] s. ἐκφαίνων πίστιν, ἀπαγγέλλει δικαιοσύνην. a [μάρτυς τῶν ἀδίκων δόλιος.] s. μάρτυς ψευδής, δόλος. A: ἐπίθεσις: β [εἰσὶν οἱ λέγοντες.] Th. ἐστὶ πεποιθὼς ἐν κεντήματι μαχαίρας. s. ὥσπερ κέντημα. γ [κατορθοῖ μαρτυρίαν.] A. s. & Th. ἑτοιμασθήσεται εἰς ἔτι. δ [μάρτυς δὲ ταχύς.] Schol. θυμώδης. ε [τεκταινομένου.] A. s. & Th. τεκταινόντων. ζ [οἱ δὲ βουλόμενοι εἰρήνην.] A. & Th. συμβουλεύουσιν η [εὐφρανθήσονται.] s. εὐφραίνονται. θ [δεκτὸς παρ᾽ αὐτῷ.] A. s. & Th εὐδοκία. ι [ἀνὴρ συνετός.] Schol. πανοῦργος. κ [θρόνος αἰσθήσεως.] s. καλύψει γνῶσιν. λ [συναντήσεται ἀραῖς.] A. & Th καλέσει ἀφροσύνην. μ [χεὶρ ἐκλεκτῶν.] A. συντεμνόντων. Th. ἀνδρείων κυριεύσει. s. φλοιῶν ἐξσπάσει. ν [ἐν προνομῇ.] A & s εἰς φόρον. ξ [φοβερὸς λόγος.] Th. μέριμνα ἐν καρδίᾳ ἀνδρὸς κατήχει αὐτόν. ο [ἐπιγνώμων δίκαιος.] A περισσεύων τὸν πλησίον αὐτοῦ δίκαιος. π [ἑαυτοῦ φίλος ἔσται] In cæteris libris sequitur, αἱ δὲ γνῶμαι τῶν ἀσεβῶν ἀνεπιεικεῖς. ρ [ἁμαρτάνοντας καταδιώξεται κακά.] Hoc etiam habetur cap. XIII. Schol. τοῦτον τὸν στίχον ὅλως οὐ μέμνηται Ωρ. εὑρέθη δὲ ἔν τισιν ἀντιγράφοις. οὔτε γὰρ παρὰ τοῖς ο. οὔτε παρὰ τοῖς λοιποῖς κεῖται. Hæc quidé et superiora, αἱ δὲ γνῶμαι τῶν ἀσεβῶν ἀνεπιεικεῖς, in Hebraico nó sunt.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΓ'.

Υἱὸς [a] πανοῦργος ὑπήκοος πατρί, υἱὸς δὲ ἀνήκοος ἐν ἀπωλείᾳ. ἀπὸ καρπῶν δικαιοσύνης φάγεται ἀγαθός, ψυχαὶ δὲ παρανόμων [β] ὀλοῦνται ἄωροι. ὃς φυλάσσει τὸ ἑαυτοῦ στόμα τηρεῖ τὴν ἑαυτοῦ ψυχήν, ὁ δὲ προπετὴς χείλεσιν [γ] πτοήσει ἑαυτόν. ἐν [δ] ἐπιθυμίαις ἐστὶ πᾶς ἀεργός, χεῖρες δὲ ἀνδρείων [ε] ἐν ἐπιμελείᾳ. λόγον ἄδικον μισεῖ δίκαιος, ἀσεβὴς δὲ αἰσχύνεται, [ζ] καὶ οὐχ ἕξει παρρησίαν. εἰσὶν οἱ πλουτίζοντες ἑαυτοὺς μηδὲν ἔχοντες, καὶ εἰσὶν [η] οἱ ταπεινοῦντες ἑαυτοὺς ἐν πολλῷ πλούτῳ. [θ] λύτρον ἀνδρὸς ψυχῆς ὁ ἴδιος πλοῦτος, πτωχὸς δὲ οὐχ ὑφίσταται ἀπειλήν. φῶς δικαίοις διαπαντός, φῶς δὲ ἀσεβῶν σβέννυται. ψυχαὶ δόλιαι πλανῶνται ἐν ἁμαρτίαις, δίκαιοι δὲ οἰκτείρουσι καὶ ἐλεοῦσι. κακὸς [κ] μεθ᾽ ὕβρεως πράσσει κακά, [λ] οἱ δὲ ἑαυτῶν ἐπιγνώμονες σοφοί. ὕπαρξις [μ] ἐπισπουδαζομένη μετὰ ἀνομίας, ἐλάσσων γίνεται, ὁ

δὲ συνάγων ἑαυτῷ μετ' εὐσεβείας πληθυνθήσεται. δίκαιος οἰκτείρει καὶ κιχρᾷ. κρείσσων ἐναρχόμενος βοηθῶν καρδίᾳ, τοῦ ἐπαγγελλομένου καὶ εἰς ἐλπίδα ἄγοντος. δένδρον γὰρ ζωῆς, ἐπιθυμία ἀγαθή. ὃς καταφρονεῖ πράγματος, ν καταφρονηθήσεται ὑπ' αὐτοῦ. ὁ δὲ φοβούμενος ἐντολήν, οὗτος ξ ὑγιαίνει. υἱῷ δολίῳ οὐδὲν ἔσται ἀγαθόν, οἰκέτῃ δὲ σοφῷ εὔοδοι ἔσονται πράξεις, καὶ κατευθυνθήσεται ἡ ὁδὸς αὐτοῦ. νόμος σοφοῦ πηγὴ ζωῆς, ο ὁ δὲ ἄνους ὑπὸ παγίδος θανεῖται. σύνεσις ἀγαθὴ δίδωσι χάριν, τὸ δὲ γνῶναι νόμον διανοίας ἐστὶν ἀγαθῆς, ὁδοὶ δὲ καταφρονούντων ἐν ἀπωλείᾳ. πᾶς πανοῦργος πράσσει μετὰ γνώσεως, ὁ δὲ ἄφρων π ἐξεπέτασεν ἑαυτοῦ κακίαν. ρ βασιλεὺς θρασὺς ἐμπεσεῖται εἰς κακά, σ ἄγγελος δὲ σοφὸς ῥύσεται αὐτόν. τ πενίαν καὶ ἀτιμίαν ἀφαιρεῖται παιδεία, ὁ δὲ φυλάσσων ἐλέγχους δοξασθήσεται. ἐπιθυμίαι εὐσεβῶν ἡδύνουσι ψυχήν, υ ἔργα δὲ ἀσεβῶν μακρὰν ἀπὸ γνώσεως. συμπορευόμενος σοφοῖς φ σοφὸς ἔσῃ, ὁ δὲ χ συμπορευόμενος ἄφροσι ψ γνωσθήσεται. ἁμαρτάνοντας καταδιώξεται κακά, τοὺς δὲ δικαίους καταλήψεται ἀγαθά. ἀγαθὸς ἀνὴρ ω κληρονομήσει υἱοὺς υἱῶν, α θησαυρίζεται δὲ δικαίοις πλοῦτος ἀσεβῶν. δίκαιοι ποιήσουσιν ἐν πλούτῳ ἔτη πολλά, ἄδικοι δὲ ἀπολοῦνται συντόμως. ὃς φείδεται τῆς βακτηρίας, μισεῖ τὸν υἱὸν αὐτοῦ. ὁ δὲ ἀγαπῶν, β ἐπιμελῶς παιδεύει. δίκαιος ἔσθων γ ἐμπιπλᾷ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, δ ψυχαὶ δὲ ἀσεβῶν ἐνδεεῖς.

α υἱὸς πανοῦργος.] Aquila, Symmachus, & Theodotio. σοφός. β [ὀλοῦνται ἄωροι.] Scholion. ἁρπαγήσονται. γ [πλουτήσει ἑαυτόν.] Th. αἰσχύνη αὐτοῦ. δ [ἐν ἐπιθυμίαις ἐστὶ πᾶς ἀεργός.] Sic etiam hunc locum Cassianus citat collat. XXIV cap. II. at S. Hieronymus in Ezech. cap. XVI. & epist. VIII. In desiderijs est omnis anima otiosa. S. ἐπιθυμεῖ, καὶ οὐ θέλει ὀκνηρός. ε [ἐν ἐπιμελείᾳ]. S. μανθήσονται. ζ [καὶ οὐχ ἕξει παῤῥησίαν.] Sch. καὶ ἀτιμασθήσεται. In plerisque vero libris post παῤῥησίαν hæc sequunt, δικαιοσύνη φυλάσσει ἀκάκους, τοὺς δὲ ἀσεβεῖς φαύλους ποιεῖ ἁμαρτία. quæ in vno libro sub asterisco habetur. ad illud aût, τοὺς δὲ ἀσεβεῖς φαύλους ποιεῖ ἁμαρτία, hoc scholiô appositû est, Σ. ἀδικία δὲ ἐπισπάσεται ἁμαρτίαν. η [οἱ ταπεινοῦντες ἑαυτούς.] S. πτωχευόμενοι. Th. πτωχοφανής. θ [λύτρον ἀνδρός.] A. S. & Th. ἐξίλασμα. ι [οὐχ ὑφίσταται ἀπειλήν.] Sch. οὐ φέρει. A. S. & Th. ἐπιτίμησιν. κ [μεθ' ὕβρεως πράσσει κακά.] A. S. & Th. ἐν ὑπερηφανίᾳ δώσει μάχην. λ [οἱ δὲ ἑαυτῶν ἐπιγνώμονες.] Th. καὶ ἐν συμβουλευομένοις σοφία. μ [ἐπισπουδαζομένη.] A. ἀπὸ ματαιότητος. ν [καταφρονηθήσεται.] Schol. καταφθαρήσεται. ξ [ὑγιαίνει.] A. & S. εἰρηνεύει. ο [ὁ δὲ ἄνους ὑπὸ παγίδος θανεῖται.] S. & Th. τοῦ ἐκκλῖναι ἀπὸ σκανδάλων θανάτου. π [ἐξεπέτασεν ἑαυτοῦ κακίαν.] A. S. & Th. ἀφροσύνην. ρ [βασιλεὺς θρασύς.] A. S. & Th. ἄγγελος ἀσεβής. σ [ἄγγελος δὲ σοφός.] Sch. πίστεως ἰώμενος. A. & S. ὅμηρος πίστεως ἴασις. Th. φύλαξ πίστεως ἴασις. τ [πενίαν καὶ ἀτιμίαν.] S. πενία καὶ ἀτιμία διαλύει παιδείαν. υ [ἔργα δὲ ἀσεβῶν.] A. βδέλυγμα δὲ ἀνοήτων ἀποστῆναι ἀπὸ κακοῦ. φ [σοφὸς ἔσῃ.] In alijs libris ἔσται, & Schol. σοφισθήσεται. χ [συμπορευόμενος ἄφροσι.] In nonnullis libris est, συῤῥεμβόμενος. & Schol. συμπλανώμενος. ψ [γνωσθήσεται.] A. & Th. κακωθήσεται. S. κακουργηθήσεται. ω [κληρονομήσει υἱοὺς υἱῶν.] Schol. κληροδοτήσει. α [θησαυρίζεται δὲ δικαίοις.] S. πεφύλακται. β [ἐπιμελῶς παιδεύει.] Schol. ὀρθρίζει αὐτῷ παιδείαν. γ [ἐμπιπλᾷ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ.] Schol. ἐμπιμπλῆσι τὴν κοιλίαν αὐτοῦ. δ [ψυχαὶ δὲ ἀσεβῶν.] Schol. κοιλίαι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΔ'.

Σοφαὶ γυναῖκες ᾠκοδόμησαν οἴκους, ἡ δὲ ἄφρων κατέσκαψε ταῖς χερσὶν αὐτῆς. α ὁ πορευόμενος ὀρθῶς φοβεῖται τὸν κύριον, ὁ δὲ σκολιάζων ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ ἀτιμασθήσεται. ἐκ στόματος ἀφρόνων β βακτηρία ὕβρεως, χείλη δὲ σοφῶν γ φυλάσσει αὐτούς. δ οὗ μὴ εἰσὶ βόες, φάτναι καθαραί. οὗ δὲ πολλὰ γεννήματα, φανερὰ βοὸς ἰσχύς. μάρτυς πιστὸς οὐ ψεύδεται, ε ἐκκαίει δὲ ψευδῆ μάρτυς ἄδικος. ζ ζητήσεις σοφίαν παρὰ κακοῖς καὶ οὐχ εὑρήσεις, η αἴσθησις δὲ παρὰ φρονίμοις θ εὐχερής. πάντα ἐναντία ἀνδρὶ ἄφρονι, ὅπλα δὲ αἰσθήσεως χείλη σοφά. σοφία πανούργων ἐπιγνώσεται τὰς ὁδοὺς αὐτῶν, ἄνοια δὲ ἀφρόνων ι ἐν πλάνῃ. κ οἰκίαι παρανόμων ὀφειλήσουσι καθαρισμόν, οἰκίαι δὲ δικαίων δεκταί. καρδία ἀνδρὸς αἰσθητική λ λυπηρὰ ψυχὴ αὐτοῦ, μ ὅταν δὲ εὐφραίνηται οὐκ ἐπιμίγνυται ὕβρει. οἰκίαι ἀσεβῶν ἀφανισθήσονται, σκηναὶ δὲ κατορθούντων στήσονται. ἔστιν ὁδὸς ἣ δοκεῖ παρὰ ἀνθρώποις ὀρθὴ εἶναι, τὰ δὲ ξ τελευταῖα αὐτῆς ἔρχεται εἰς ο πυθμένα ᾅδου. π ἐν εὐφροσύναις οὐ προσμίγνυται λύπη, ρ τελευταῖα δὲ χαρὰ εἰς πένθος ἔρχεται. τῶν ἑαυτοῦ ὁδῶν πλησθήσεται θρασυκάρδιος, ἀπὸ δὲ τῶν διανοημάτων αὐτοῦ ἀνὴρ ἀγαθός. σ ἄκακος πιστεύει παντὶ λόγῳ, πανοῦργος δὲ ἔρχεται εἰς μετάνοιαν. σοφὸς φοβηθεὶς ἐξέκλινεν ἀπὸ κακοῦ, ὁ δὲ ἄφρων ἑαυτῷ πεποιθὼς μίγνυται ἀνόμῳ. τ ὀξύθυμος πράσσει μετὰ ἀβουλίας, ἀνὴρ δὲ υ φρόνιμος πολλὰ ὑποφέρει. φ μεριοῦνται ἄφρονες χ κακίαν, οἱ δὲ πανοῦργοι ψ κρατήσουσιν αἰσθήσεως. ὀλισθήσουσι κακοὶ ἔναντι ἀγαθῶν, καὶ ἀσεβεῖς θεραπεύσουσι θύρας δικαίων. φίλοι μισήσουσι φίλους πτωχούς, φίλοι δὲ πλουσίων πολλοί. ὁ ἀτιμάζων πένητας ἁμαρτάνει, ἐλεῶν δὲ πτωχοὺς μακαριστός. ω πλανώμενοι τεκταίνουσι κακά, ἔλεον δὲ καὶ ἀλήθειαν τεκταίνουσιν ἀγαθοί. οὐκ ἐπίστανται ἔλεον καὶ πίστιν τέκτονες κακῶν, ἐλεημοσύναι δὲ καὶ πίστεις παρὰ τέκτοσιν ἀγαθοῖς. ἐν παντὶ μεριμνῶντι ἔνεστι περισσόν, ὁ δὲ ἡδὺς καὶ ἀνάλγητος ἐν ἐνδείᾳ ἔσται. α στέφανος σοφῶν πανοῦργος, β ἡ δὲ διατριβὴ ἀφρόνων κακή. ῥύσεται ἐκ κακῶν ψυχὴν μάρτυς πιστός, ἐκκαίει δὲ ψευδῆ δόλιος. ἐν φόβῳ κυρίου ἐλπὶς ἰσχύος, τοῖς δὲ τέκνοις αὐτοῦ καταλείπει γ ἔρεισμα. δ πρόσταγμα κυρίου πηγὴ ζωῆς, ποιεῖ δὲ ἐκκλίνειν ἐκ ε παγίδος θανάτου. ζ ἐν πολλῷ ἔθνει δόξα βασιλέως, ἐν δὲ η ἐκλείψει λαοῦ συντριβὴ δυνάστου. μακρόθυμος ἀνὴρ πολὺς ἐν φρονήσει, ὁ δὲ θ ὀλιγόψυχος ι ἰσχυρῶς ἄφρων. πραΰθυμος ἀνὴρ καρδίας ἰατρός, σὴς δὲ ὀστέων κ καρδία αἰσθητική. ὁ συκοφαντῶν πένητα λ παροξύνει τὸν ποιήσαντα αὐτόν, ὁ δὲ μ τιμῶν αὐτὸν ἐλεεῖ πτωχόν. ἐν κακίᾳ αὐτοῦ ν ἀπωσθήσεται ἀσεβής, ξ ὁ δὲ πεποιθὼς τῇ ἑαυτοῦ ὁσιότητι δίκαιος. ο ἐν καρδίᾳ ἀγαθῇ ἀνδρὸς σοφία, ἐν δὲ καρδίᾳ ἀφρόνων οὐ π διαγινώσκεται. δικαιοσύνη ὑψοῖ ἔθνος, ρ ἐλασσονοῦσι δὲ φυλὰς ἁμαρτίαι. σ δεκτὸς βασιλεῖ ὑπηρέτης νοήμων, τῇ τ δὲ ἑαυτοῦ εὐστροφίᾳ ἀφαιρεῖται ἀτιμίαν.

α Ὁ πορευόμενος ὀρθῶς.] Aquila, Symmachus, & Theo dotio. ἐν εὐθύτητι. β [βακτηρία ὕβρεως.] Th. ῥάβδιον ὑπερηφανίας. γ [φυλάσσει αὐτούς.] Scholion. ἰᾶται. δ [οὗ μὴ εἰσὶ βόες.] A. ἐν τῷ μὴ εἶναι βόας, φατνιάζεται γέννημα ἐκλεκτόν. s. ἐν τῷ μὴ εἶναι βόας, φάτνης γέννημα, καὶ πλῆθος γεννημάτων ἐν ἰσχύει μόσχου. Th. ἐν ἰσχύει βοῶν φατνωθήσεται γέννημα, καὶ πλῆθος γεννημάτων ἐν δυνάμει ταύρου. ε [ἐκκαίει δὲ ψευδῆ.] A. s. & Th. ἐκφαίνει. ζ [ζητήσεις σοφίαν παρὰ κακοῖς.] A. ἐζήτησε χλευαστὴς σοφίαν, καὶ οὐκ ἔστιν. s. ἐζήτησε λοιμὸς σοφίαν, καὶ οὐκ ἔστιν. η [αἴσθησις δὲ παρὰ φρονίμοις.] A. s. & Th. γνῶσις. θ [εὐχερής.] Th. κούφη. ι [ὅπλα δὲ αἰσθήσεως.] A. & Th. καὶ οὐ μὴ γνῷς. κ [ἐν πλάνῃ.] A. & Th. ἐπίθεσις. s. δόλος. λ [οἰκίαι παρανόμων ὀφειλήσουσι.] A. & Th. ἄφρονας χλευάζει πλημμέλεια. s. ἄφρονες ἐκχλευάζουσι πλημμέλειαν, καὶ ἀναμέσον εὐθείων εὐδοκία. μ [λυπηρὰ ψυχὴ αὐτοῦ.] A. & Th. γινώσκει πικρίαν ψυχῆς αὐτοῦ. ν [ὅταν δὲ εὐφραίνηται.] s. καὶ ἐν τῇ εὐφροσύνῃ αὐτῆς, οὐ συμμιγήσεται ἀλλοτρίοις. ξ [τελευταῖα αὐτῆς.] A. & Th. ἔσχατα αὐτῆς. ο [πυθμένα ᾅδου.] A. s. & Th. ὁδόν. π [ἐν εὐφροσύναις.] s. ἀλλὰ καί γε ἐν γέλωτι πονέσει καρδία. ρ [τελευταῖα δὲ.] Schol. τὰ δὲ ἔσχατα αὐτῆς εὐφροσύνη κακή. σ [ἄκακος πιστεύει.] A. θελγόμενος. s. νήπιος τ [ὀξύθυμος.] A. & s. ἄφρων. υ [φρόνιμος.] s. συμβουλευτικός. Th. διαβουλιῶν μισηθήσεται. φ [μεριοῦνται.] A. s. & Th. ἐκληρονόμησαν. χ [κακίαν.] Sch. ἀφροσύνην. ψ [κρατήσουσιν αἰσθήσεως.] A. ἀναμένουσιν γνῶσιν. Th. στεφθήσονται γνῶσιν. ω [πλανώμενοι τεκταίνουσι.] Th. ἰδοὺ πλανηθήσονται. α [στέφανος σοφῶν πανοῦργος.] In plerisque libris est, στέφανος σοφῶν, πλοῦτος αὐτῶν. Schol. A. καὶ Θ. πλοῦτος αὐτῶν. β [ἡ δὲ διατριβὴ ἀφρόνων.] s. ἡ δὲ ἀμαθία ἀνοήτων ἀφροσύνη. γ [ἔρεισμα.] In aliquibus libris est, ἔρεισμα εἰρήνης. δ [πρόσταγμα κυρίου.] In aliquibus libris est, φόβος κυρίου. ε [ἐκ παγίδος θανάτου.] s. & Th. σκανδάλων. ϛ [ἐν πολλῷ ἔθνει.] A. s. & Th. ἐν πλήθει λαοῦ. η [ἐκλείψει.] s. σπάνει. θ [ὁ δὲ ὀλιγόψυχος.] Sch. μικρόψυχος. ι [ἰσχυρῶς ἄφρων.] In nonnullis libris est, ἰσχυρός. quod recentiore manu libro Vaticano adscriptum est. κ [καρδία αἰσθητική.] A. s. & Th. ζῆλος. λ [παροξύνει.] A. & s. ὠνείδισεν. Th. ἐβλασφήμησεν. μ [ὁ δὲ τιμῶν αὐτόν.] s. δοξάζει δὲ αὐτὸν ὁ ἐλεῶν πένητα. ν [ἀπωσθήσεται ἀσεβής.] Sch. ἀπολεῖται. ἐξωσθήσεται. ξ [ὁ πεποιθώς.] A. s. & Th. πέποιθεν ἐν τῷ θανάτῳ ἑαυτοῦ δίκαιος. ο [ἐν καρδίᾳ ἀγαθῇ.] A. & Th. συνετοῦ ἀναπαύσεται. π [οὐ διαγινώσκεται.] A. & Th. οὐ γινώσκεται. ρ [ἐλασσονοῦσι δὲ φυλάς.] s. ὄνειδος δὲ λαοῖς ἁμαρτίαι. σ [δεκτὸς βασιλεῖ.] A. s. & Th. εὐδοκία. τ [τῇ δὲ αὐτοῦ εὐστροφίᾳ.] Th. καὶ θυμὸς αὐτοῦ καταισχύνων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΕ΄.

Ὀργὴ ἀπόλλυσι καὶ φρονίμους, ἀπόκρισις δὲ α ὑποπίπτουσα ἀποστρέφει θυμόν, β λόγος δὲ λυπηρὸς ἐγείρει ὀργάς. γλῶσσα σοφῶν καλὰ ἐπίσταται, στόμα δὲ ἀφρόνων γ ἀναγγέλλει κακά. ἐν παντὶ τόπῳ ὀφθαλμοὶ κυρίου σκοπεύουσι κακούς τε καὶ ἀγαθούς. δ ἴασις γλώσσης δένδρον ζωῆς, ε ὁ δὲ συντηρῶν αὐτὴν πλησθήσεται πνεύματος. ἄφρων ζ μυκτηρίζει παιδείαν πατρός, η ὁ δὲ φυλάσσων ἐντολὰς πανουργότερος. ἐν πλεοναζούσῃ δικαιοσύνῃ ἰσχὺς πολλή, οἱ δὲ ἀσεβεῖς θ ὁλόρριζοι ἐκ γῆς ἀπολοῦνται. οἴκοις δικαίων ἰσχὺς πολλή, καρποὶ δὲ ἀσεβῶν ἀπολοῦνται. χείλη σοφῶν ι δέδεται αἰσθήσει, καρδίαι δὲ ἀφρόνων κ οὐκ ἀσφαλεῖς. θυσίαι ἀσεβῶν βδέλυγμα κυρίῳ, εὐχαὶ δὲ λ κατευθυνόντων μ δεκταὶ παρ᾽ αὐτῷ. βδέλυγμα κυρίῳ ὁδοὶ ἀσεβοῦς, διώκοντας δὲ δικαιοσύνην ἀγαπᾷ. ν παιδεία ἀκάκου γνωρίζεται ὑπὸ τῶν παριόντων, οἱ δὲ μισοῦντες ἐλέγχους τελευτῶσιν αἰσχρῶς. ᾅδης καὶ ἀπώλεια ξ φανερὰ παρὰ τῷ κυρίῳ, πῶς οὐχὶ καὶ αἱ καρδίαι τῶν ἀνθρώπων; οὐκ ἀγαπήσει ὁ ἀπαίδευτος τοὺς ἐλέγχοντας αὐτόν, μετὰ δὲ σοφῶν οὐχ ὁμιλήσει. καρδίας εὐφραινομένης πρόσωπον θάλλει, ἐν δὲ λύπαις οὔσης σκυθρωπάζει. καρδία ὀρθὴ ζητεῖ αἴσθησιν, στόμα δὲ ἀπαιδεύτων π γνώσεται κακά. ρ πάντα τὸν χρόνον οἱ ὀφθαλμοὶ τῶν κακῶν προσδέχονται κακά, οἱ δὲ ἀγαθοὶ ἡσυχάζουσι διαπαντός. κρεῖσσον μικρὰ μερὶς μετὰ φόβου κυρίου, ἢ θησαυροὶ μεγάλοι μετὰ ἀφοβίας. κρείσσων σ ξενισμὸς μετὰ λαχάνων πρὸς φιλίαν καὶ χάριν, τ ἢ παράθεσις μόσχων μετὰ ἔχθρας. ἀνὴρ θυμώδης υ παρασκευάζει μάχας. μακρόθυμος δὲ καὶ τὴν μέλλουσαν κατα πραΰνει. μακρόθυμος ἀνὴρ κατασβέσει κρίσεις, ὁ δὲ ἀσεβὴς ἐγείρει μᾶλλον. φ ὁδοὶ ἀεργῶν ἐστρωμέναι ἀκάνθαις, αἱ δὲ χ τῶν ἀνδρείων τετριμμέναι. υἱὸς σοφὸς εὐφραίνει πατέρα, υἱὸς δὲ ἄφρων ψ μυκτηρίζει μητέρα αὐτοῦ. ω ἀνοήτου τρίβοι ἐνδεεῖς φρενῶν, ἀνὴρ δὲ φρόνιμος κατευθύνων πορεύεται. α ὑπερτίθενται λογισμοὺς οἱ μὴ τιμῶντες συνέδρια, β ἐν δὲ καρδίαις βουλευομένων μένει βουλή. οὐ μὴ ὑπακούσει ὁ κακὸς αὐτῇ, οὐδὲ μὴ εἴπῃ καίριόν τι καὶ καλὸν τῷ κοινῷ. ὁδοὶ ζωῆς διανοήματα συνετοῦ, ἵνα ἐκκλίνας ἐκ τοῦ ᾅδου σωθῇ. οἴκους ὑβριστῶν κατασπᾷ κύριος, ἐστήρισε δὲ ὅριον χήρας. βδέλυγμα κυρίῳ λογισμὸς ἄδικος, γ ἁγνῶν δὲ ῥήσεις σεμναί. δ ἐξόλλυσιν ἑαυτὸν ε ὁ δωρολήπτης, ὁ δὲ μισῶν δώρων λήψεις σώζεται. ἐλεημοσύναις καὶ πίστεσιν ἀποκαθαίρονται ἁμαρτίαι, τῷ δὲ φόβῳ κυρίου ἐκκλίνει πᾶς ἀπὸ κακοῦ. καρδίαι δικαίων μελετῶσι πίστεις, στόμα δὲ ἀσεβῶν ἀποκρίνεται κακά. δεκταὶ παρὰ κυρίῳ ὁδοὶ ἀνθρώπων δικαίων, διὰ δὲ αὐτῶν καὶ οἱ ἐχθροὶ φίλοι γίνονται. μακρὰν ἀπέχει ὁ θεὸς ἀπὸ ἀσεβῶν, εὐχαῖς δὲ δικαίων ἐπακούει. κρείσσων ὀλίγη λῆψις μετὰ δικαιοσύνης, ἢ πολλὰ γεννήματα ζ μετὰ ἀδικίας.

α Ὑποπίπτουσα.] Symmachus. ἁπαλή. Theodotio. ἀποκρινόμενοι συμφερόντως β [λόγος δὲ λυπηρός] A. σκληρός. s. θρασύς. Th. πονικός. γ [ἀναγγέλλει κακά.] A. & s. ἀναβλύζει. δ [ἴασις γλώσσης.] A. πραότης γλώσσης. ε [συντηρῶν αὐτήν.] Scholion. φυλάσσων. ζ μυκτηρίζει.] Schol. διασύρει. η [φυλάσσων ἐντολάς.] A. ἐλέγχοις. θ [ὁλόρριζοι ἐκ γῆς.] Schol. λογισμοὶ δὲ ἀσεβῶν ἐκριζωθήσονται. ι [δέδεται αἰσθήσει.] s. φυλάσσουσι γνῶσιν. κ [οὐκ ἀσφαλεῖς.] Schol. οὐχ οὕτως. λ [κατευθυνόντων.] A. s. & Th. εὐθείων. μ [δεκταί.] Schol. στήσονται. ν [παιδεία ἀκάκου γνωρίζεται.] Schol. πονηρὸν τῷ καταλιπόντι ὁδόν. ξ φανερὰ παρὰ κυρίῳ] s. ἐνώπιον. Th. ἐναντίον. ο [ἀπαίδευτος.] s. λοιμός. π [γνώσεται κακά.] s. ποιμαίνει ἀνομίαν. ρ [πάντα τὸν χρόνον.] s. πᾶσαι αἱ ἡμέραι τοῦ πτωχοῦ πονηραί. ὁ δὲ εὔθυμος ὡς ἐν πότῳ διαπαντός. σ [ξενισμὸς μετὰ λαχάνων.] In aliquibus libris est, ξενισμὸς λαχάνων. τ [ἢ παράθεσις μόσχων.] Th. ὑπὲρ βοῦν σιτευτόν. υ [παρασκευάζει μάχας.] A. ἐρεθίζει. s. ἀκμάζει. φ [ὁδοὶ ἀεργῶν.] A. & Th. ὀκνηρῶν. s. ὁδοὶ ὀκνηροῦ ὥσπερ φραγμὸς ἐξ ἀκάνθης. χ [ἀνδρείων.] A. s. & Th. εὐθείων. ψ [μυκτηρίζει.] s. ἐκφαυλίζει. ω [ἀνοήτου τρίβοι.] s. ἀφροσύνη χαρὰ τῷ ἐνδεεῖ φρενῶν. α [ὑποτίθενται λογισμοῖς.] Th. διασκεδάζονται λογισμοὶ μὴ ὄντος συμβουλίου. β [ἐν δὲ καρδίαις.] A. s. & Th. καὶ ἐν πλήθει συμβουλευόντων στήσεται. γ [ἁγνῶν δὲ ῥήσεις.] s. ἁγναί. Th. καθαραί. δ [ἐξόλλυσιν ἑαυτόν.] Schol. ταράσσει οἶκον αὐτοῦ. ε [ὁ δωρολήπτης.] s. ὁ πλεονεκτῶν πλεονεξίαν. ζ [μετὰ ἀδικίας.] s. ἀσεβείας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ιϛʹ.

Καρδία ἀνδρὸς λογιζέσθω δίκαια, ἵνα ὑπὸ τοῦ θεοῦ διορθωθῇ τὰ διαβήματα αὐτοῦ. [α] θεωρῶν ὀφθαλμὸς καλὰ εὐφραίνει καρδίαν, φήμη δὲ ἀγαθὴ [β] πιαίνει ὀστᾶ. ὃς ἀπωθεῖται παιδείαν μισεῖ ἑαυτόν, ὁ δὲ τηρῶν ἐλέγχους ἀγαπᾷ ψυχὴν αὐτοῦ. φόβος κυρίου παιδεία καὶ σοφία, [γ] καὶ ἀρχὴ δόξης [δ] ἀποκριθήσεται αὐτῇ. [ε] πάντα τὰ ἔργα τοῦ ταπεινοῦ [ζ] φανερὰ παρὰ τῷ θεῷ, οἱ δὲ ἀσεβεῖς ἐν ἡμέρᾳ κακῇ ὀλοῦνται. ἀκάθαρτος παρὰ θεῷ πᾶς ὑψηλοκάρδιος, χειρὶ δὲ χεῖρας [η] ἐμβαλὼν ἀδίκως οὐκ ἀθῳωθήσεται. ἀρχὴ ὁδοῦ ἀγαθῆς τὸ ποιεῖν τὰ δίκαια, δεκτὰ δὲ παρὰ θεῷ μᾶλλον ἢ θύειν θυσίας. ὁ ζητῶν τὸν κύριον εὑρήσει γνῶσιν μετὰ δικαιοσύνης, οἱ δὲ ὀρθῶς ζητοῦντες αὐτὸν εὑρήσουσιν εἰρήνην. πάντα τὰ ἔργα τοῦ κυρίου μετὰ δικαιοσύνης, φυλάσσεται δὲ ὁ ἀσεβὴς εἰς ἡμέραν κακήν. μαντεῖον ἐπὶ χείλεσι βασιλέως, ἐν δὲ κρίσει [θ] οὐ μὴ πλανηθῇ τὸ στόμα αὐτοῦ. [ι] ῥοπὴ ζυγοῦ δικαιοσύνη παρὰ κυρίῳ, τὰ δὲ ἔργα αὐτοῦ [κ] στάθμια δίκαια. βδέλυγμα βασιλεῖ ὁ ποιῶν κακά, [λ] μετὰ γὰρ δικαιοσύνης ἑτοιμάζεται θρόνος ἀρχῆς. [μ] δεκτὰ βασιλεῖ χείλη δίκαια, λόγους δὲ ὀρθοὺς ἀγαπᾷ. θυμὸς βασιλέως ἄγγελος θανάτου, ἀνὴρ δὲ σοφὸς ἐξιλάσεται αὐτόν. [ν] ἐν φωτὶ ζωῆς υἱὸς [ξ] βασιλέως, [ο] οἱ δὲ προσδεκτοὶ αὐτῷ ὥσπερ νέφος ὄψιμον. νοσσιαὶ σοφίας αἱρετώτεραι χρυσίου, νοσσιαὶ δὲ φρονήσεως αἱρετώτεραι ὑπὲρ ἀργύριον. τρίβοι ζωῆς ἐκκλίνουσιν ἀπὸ κακῶν, μῆκος δὲ βίου ὁδοὶ δικαιοσύνης. ὁ δεχόμενος παιδείαν ἐν ἀγαθοῖς ἔσται, ὁ δὲ φυλάσσων ἐλέγχους σοφισθήσεται. ὃς [π] φυλάσσει τὰς ἑαυτοῦ ὁδούς, τηρεῖ τὴν ἑαυτοῦ ψυχήν, ἀγαπῶν δὲ ζωὴν αὐτοῦ φείσεται στόματος αὐτοῦ. πρὸ [ρ] συντριβῆς ἡγεῖται ὕβρις, πρὸ δὲ πτώματος κακοφροσύνη. κρείσσων πραΰθυμος μετὰ ταπεινώσεως, ἢ ὃς διαιρεῖται σκῦλα [σ] μετὰ ὑβριστῶν. συνετὸς ἐν πράγμασιν εὑρετὴς ἀγαθῶν, πεποιθὼς δὲ ἐπὶ θεῷ μακαριστός. τοὺς [τ] σοφοὺς καὶ συνετοὺς φαύλους καλοῦσιν, οἱ δὲ γλυκεῖς ἐν λόγῳ πλείονα ἀκούσονται. πηγὴ ζωῆς [υ] ἔννοια τοῖς κεκτημένοις, [φ] παιδεία δὲ ἀφρόνων κακή. καρδία σοφοῦ νοήσει τὰ ἀπὸ τοῦ ἰδίου στόματος, ἐπὶ δὲ χείλεσι [χ] φορέσει ἐπιγνωμοσύνην. κηρία μέλιτος λόγοι καλοί, [ψ] γλύκασμα δὲ αὐτοῦ ἴασις ψυχῆς. εἰσὶν ὁδοὶ δοκοῦσαι εἶναι ὀρθαὶ ἀνδρί, τὰ μέντοι τελευταῖα αὐτῶν βλέπει εἰς πυθμένα ᾅδου. [ω] ἀνὴρ ἐν πόνοις πονεῖ ἑαυτῷ καὶ ἐκβιάζεται τὴν ἀπώλειαν ἑαυτοῦ. ὁ μέντοι σκολιὸς ἐπὶ τῷ ἑαυτοῦ στόματι φορεῖ τὴν ἀπώλειαν. [α] ἀνὴρ ἄφρων ὀρύσσει ἑαυτῷ κακά, ἐπὶ δὲ τῶν ἑαυτοῦ χειλέων [β] θησαυρίζει πῦρ. ἀνὴρ σκολιὸς [γ] διαπέμπεται κακά, καὶ [δ] λαμπτῆρα δόλου πυρσεύσει κακοῖς, καὶ διαχωρίζει φίλους. ἀνὴρ παράνομος [ε] ἀποπειρᾶται φίλων, καὶ ἀπάγει αὐτοὺς ὁδοὺς οὐκ ἀγαθάς. [ζ] στηρίζων δὲ ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ διαλογίζεται [η] διεστραμμένα, [θ] ὁρίζει δὲ τοῖς χείλεσιν αὐτοῦ πάντα τὰ κακά, οὗτος κάμινός ἐστι κακίας. στέφανος καυχήσεως γῆρας, ἐν δὲ ὁδοῖς δικαιοσύνης εὑρίσκεται. κρείσσων ἀνὴρ μακρόθυμος ἰσχυροῦ, ὁ δὲ κρατῶν ὀργῆς κρείσσων καταλαμβανομένου πόλιν. εἰς κόλπους ἐπέρχεται πάντα τοῖς ἀδίκοις, παρὰ δὲ κυρίου πάντα τὰ δίκαια.

[α] Θεωρῶν ὀφθαλμός.] Aquila. φωστὴρ ὀφθαλμῶν. Symmachus. φωτισμός. [β] [πιαίνει ὀστᾶ.] Scholion. λιπαίνει. In nonnullis autem libris post ὀστᾶ hæc sequuntur, ὁ εἰσακούων ἐλέγχους ζωῆς, ἐν μέσῳ σοφῶν αὐλισθήσεται. [γ] [καὶ ἀρχὴ δόξης.] S. et Th καὶ ἔμπροσθεν δόξης πραΰτης. [δ] [ἀποκριθήσεται αὐτῇ.] In plerisque libris hæc sequuntur, προπορεύεται δὲ ταπεινοῖς δόξα. quæ nec Procopius legit. [ε] [πάντα τὰ ἔργα.] Schol. πᾶσαι ὁδοὶ ἀνδρός. [ζ] [φανερὰ παρὰ τῷ θεῷ.] A. διαυγεῖς ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ. [η] [ἐμβαλὼν ἀδίκως.] Schol. μιγνύων. [θ] [οὐ μὴ πλανηθῇ.] A. et Th. παραβήσεται. S. οὐκ ἀδικήσει. [ι] [ῥοπὴ ζυγοῦ.] A. σταθμὸς καὶ ζύγια δίκαια. [κ] [στάθμια δίκαια.] Th. πάντα στάθμια μαρσίππου. [λ] [μετὰ γὰρ δικαιοσύνης.] S ἐν γὰρ δικαιοσύνῃ ἑδρασθήσεται. [μ] [δεκτὰ βασιλεῖ.] A. et Th. εὐδοκία. S. θέλημα. [ν] [ἐν φωτὶ ζωῆς.] A. S. et Th. προσώπου βασιλέως ζωή. [ξ] [υἱὸς βασιλέως.] Schol. υἱοῦ βασιλέως ζωή. [ο] [οἱ δὲ προσδεκτοὶ αὐτῷ.] A. καὶ ἡ εὐδοκία αὐτοῦ. S. καὶ ἡ εὐμένεια αὐτοῦ. [π] [ὃς φυλάσσει.] Th. τηρεῖ ψυχὴν αὐτοῦ φυλάσσων ὁδοὺς αὐτοῦ. [ρ] [πρὸ συντριβῆς.] A. εἰς πρόσωπον συντριβῆς ὑπερηφάνεια. [σ] [μετὰ ὑβριστῶν.] Schol. ὑπερηφάνων. [τ] [τοὺς σοφοὺς καὶ συνετούς.] Sch. φρονίμοις. [υ] [ἔννοια τοῖς κεκτημένοις.] A. ἐπιστήμη. S. φρονήσεως. [φ] [παιδεία δὲ ἀφρόνων.] S. ἔννοια. [χ] [φορέσει ἐπιγνωμοσύνην.] A λῆψιν. S. & Th. ἐπιδοχήν. [ψ] [γλύκασμα δέ.] S. & Th. γλυκύτης ψυχῆς καὶ ἴαμα ὀστέων. [ω] [ἀνὴρ ἐν πόνοις.] A. ψυχὴ πονοῦντος ἐπόνεσεν ἑαυτῷ. S. ψυχὴ κοπιάσαντος ἐκοπίασεν ἑαυτῷ, Th. ὁ ἐν πόνοις πονῶν ἀμέτρως ἐπισπᾶται θάνατον. [α] [ἀνὴρ ἄφρων.] A. ἀποστασίας. S. ἀνυπότακτος. Sch. ἐβρ. βελίαλ. [β] [θησαυρίζει πῦρ.] Th. ὡς πῦρ καίον. [γ] [διαπέμπεται κακά.] Schol. ἀποστέλλει ἀντιδικίαν. S. μάχας. [δ] [καὶ λαμπτῆρα δόλου.] A. τονθρυστής. Th. γόγγυσος. S. ὁ δὲ ὑποκρινόμενος διαγγέλλει ἡγούμενον. [ε] [ἀποπειρᾶται φίλων.] A. & Th. ἀπατήσει φίλον. [ζ] [στηρίζων ὀφθαλμούς.] A. & Th. στερεῶν. [η] [διεστραμμένα.] Schol. κακά. [θ] [ὁρίζει δέ.] In quibusdam libris est, ἐπιδάκνων δὲ τοῖς χείλεσιν αὐτοῦ, ὁρίζει πάντα τὰ κακά. S. Hieronymus in apolog. contra Rufinum. qui obfirmat oculos ſuos, cogitat peruerſa, & prouocat labijs ſuis mala. A. S. & Th. κνίζων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΖʹ.

Κ[α]ρείσσων ψωμὸς μεθ᾽ ἡδονῆς ἐν εἰρήνῃ, ἢ οἶκος πολλῶν ἀγαθῶν καὶ ἀδίκων θυμάτων μετὰ μάχης. οἰκέτης νοήμων [β] κρατήσει δεσποτῶν ἀφρόνων, ἐν δὲ ἀδελφοῖς [γ] διελεῖται μέρη. ὥσπερ δοκιμάζεται ἐν καμίνῳ ἄργυρος καὶ χρυσός, οὕτως [δ] ἐκλεκταὶ καρδίαι παρὰ κυρίῳ. κακὸς ὑπακούει γλώσσης παρανόμων, δίκαιος δὲ οὐ προσέχει χείλεσι ψευδέσιν. ὁ καταγελῶν πτωχοῦ [ε] παροξύνει τὸν ποιήσαντα αὐτόν, ὁ δὲ ἐπιχαίρων ἀπολλυμένῳ οὐκ ἀθῳωθήσεται, ὁ δὲ ἐπισπλαγχνιζόμενος ἐλεηθήσεται. στέφανος γερόντων τέ-

κνα τέκνων, ζ καύχημα δὲ τέκνων πατέρες αὐτῶν. τοῦ πιστοῦ ὅλος ὁ κόσμος τῶν χρημάτων, τοῦ δὲ ἀπίστου οὐδὲ ὀβολός. η οὐχ ἁρμόσει, ἄφρονι χείλη πιστά, θ οὐδὲ δικαίῳ ι χείλη ψευδῆ. κ μισθὸς χαρίτων παιδεία τοῖς χρωμένοις, οὗ δ᾽ ἂν ἐπιστρέψῃ εὐοδωθήσεται. ὃς κρύπτει ἀδικήματα, ζητεῖ φιλίαν, λ ὃς δὲ μισεῖ κρύπτειν, διΐστησι φίλους καὶ οἰκείους. μ συντρίβει ἀπειλὴ καρδίαν φρονίμου, ἄφρων δὲ μαστιγωθεὶς οὐκ αἰσθάνεται. ν ἀντιλογίας ἐγείρει πᾶς κακός, ὁ δὲ κύριος ξ ἄγγελον ἀνελεήμονα ἐκπέμψει αὐτῷ. ο ἐμπεσεῖται μέριμνα ἀνδρὶ νοήμονι, οἱ δὲ ἄφρονες διαλογιοῦνται κακά. ὃς ἀποδίδωσι κακὰ ἀντὶ ἀγαθῶν, οὐ κινηθήσεται κακὰ ἐκ τοῦ οἴκου αὐτοῦ. ἐξουσίαν δίδωσι λόγοις ἀρχὴ δικαιοσύνης, π προηγεῖται δὲ τῆς ἐνδείας στάσις καὶ μάχη. ὃς δίκαιον κρίνει τὸν ἄδικον, ἄδικον δὲ τὸν δίκαιον, ἀκάθαρτος καὶ βδελυκτὸς παρὰ θεῷ. ρ ἵνα τί ὑπῆρξε χρήματα ἄφρονι; κτήσασθαι γὰρ σοφίαν ἀκάρδιος οὐ δυνήσεται. ὃς ὑψηλὸν ποιεῖ τὸν ἑαυτοῦ οἶκον, ζητεῖ συντριβήν, ὁ δὲ σκολιάζων τοῦ μαθεῖν, σ ἐμπεσεῖται εἰς κακά. τ εἰς πάντα καιρὸν φίλος ὑπαρχέτω σοι, ἀδελφοὶ δὲ ἐν ἀνάγκαις χρήσιμοι ἔστωσαν, τούτου γὰρ χάριν γεννῶνται. ἀνὴρ ἄφρων υ ἐπικροτεῖ καὶ ἐπιχαίρει ἑαυτῷ, ὡς καὶ ὁ ἐγγυώμενος ἐγγύῃ φ τῶν ἑαυτοῦ φίλων. χ φιλαμαρτήμων χαίρει μάχαις, ὁ δὲ σκληροκάρδιος οὐ συναντᾷ ἀγαθοῖς. ψ ἀνὴρ εὐμετάβολος γλώσσῃ ἐμπεσεῖται εἰς κακά, καρδία δὲ ἄφρονος ὀδύνη τῷ κεκτημένῳ αὐτήν. οὐκ εὐφραίνεται πατὴρ ω ἐφ᾽ υἱῷ ἀπαιδεύτῳ, υἱὸς δὲ φρόνιμος εὐφραίνει μητέρα αὐτοῦ. καρδία εὐφραινομένη α εὐεκτεῖν ποιεῖ, β ἀνδρὸς δὲ λυπηροῦ ξηραίνεται τὰ ὀστᾶ. λαμβάνοντος δῶρα γ ἀδίκως ἐν κόλποις οὐ κατευοδοῦνται ὁδοί, ἀσεβὴς δὲ ἐκκλίνει ὁδοὺς δικαιοσύνης. δ πρόσωπον συνετὸν ἀνδρὸς σοφοῦ, οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ τοῦ ἄφρονος ἐπ᾽ ἄκρα γῆς. ὀργὴ πατρὶ υἱὸς ἄφρων, καὶ ε ὀδύνη τῇ τεκούσῃ αὐτόν. ζημιοῦν ἄνδρα δίκαιον οὐ καλόν, οὐδὲ ὅσιον ἐπιβουλεύειν ζ δυνάσταις δικαίοις. ὃς φείδεται ῥῆμα προέσθαι σκληρόν, η ἐπιγνώμων, μακρόθυμος δὲ ἀνὴρ φρόνιμος. θ ἀνοήτῳ ἐπερωτήσαντι σοφίαν σοφία λογισθήσεται, ι ἐνεὸν δέ τις ἑαυτὸν ποιήσας, δόξει φρόνιμος εἶναι.

α κρείσσων ψωμὸς μεθ᾽ ἡδονῆς.] Aquila. ἀνεξηραμμένος. Theodotio. καθ᾽ ἑαυτόν. ϛ [κρατήσει δεσποτῶν ἀφρόνων.] Symmachus, & Th. υἱοῦ καταισχύνοντος. γ [διελεῖται μέρη.] A.S. & Th. μεριεῖται κληρονομίαν. δ [ἐκλεκταὶ καρδίαι παρὰ κυρίῳ.] Scholion. ἐκλέγεται καρδίας κύριος. A.Σ. καὶ Θ. καὶ δοκιμάζων καρδίας κύριος. ε [παροξύνει τὸν ποιήσαντα αὐτόν.] A. S. & Th. ὠνείδισεν. ζ [καύχημα δὲ τέκνων.] S. καὶ δόξα υἱῶν. η [οὐχ ἁρμόσει.] S. οὐ πρέπει. θ [οὐδὲ δικαίῳ.] Th. ἡγουμένῳ. ι [χείλη.] A. χεῖλος. κ [μισθὸς χαρίτων.] S. στάθμιον. Th. λίθος. λ [ὃς δὲ μισεῖ κρύπτειν.] S. ὁ δὲ δευτερῶν λόγον διαχωρίζει συνήθειαν. Th. καὶ δευτερῶν ἐν λόγῳ, διορίζει ἡγούμενον. μ [συντρίβει ἀπειλή.] Th. ἥξει ἐπιτίμησις εἰς τὸν συνετὸν ὑπὲρ τὸ πλῆξαι ἄφρονα. A. πλῆξις ἐπιτιμήσεως ἐπὶ συνιόντι. ν [ἀντιλογίας ἐγείρει.] S. ἐρεθισμοῖς. Th. παραπικρασμόν. ξ [ἄγγελον ἀνελεήμονα.] Schol. ὠμόν. S. ἄσπλαγχνον. ο [ἐμπεσεῖται μέριμνα.] Th. συναντῆσαι ἄρκτῳ ἠτεκνωμένῃ ἀνδρί, καὶ μὴ ἀσυνέτῳ ἐν ἀφροσύνῃ αὐτοῦ. π [προηγεῖται δὲ τῆς ἐνδείας.] Th. ἀπολύων ὕδωρ ἀρχὴ μάχης. ρ [ἵνα τί ὑπῆρξε χρήματα;] A. & S. ἵνα τί τοῦτο ἀντάλλαγμα ἐν χειρὶ ἀνοήτου; σ [ἐμπεσεῖται εἰς κακά.] Schol. ἐμπηδήσεται. τ [εἰς πάντα καιρόν.] Schol. χρόνον. υ [ἐπικροτεῖ.] Th. ἐπικροτήσει χεῖρα. φ [τῶν ἑαυτοῦ φίλων.] In nonnullis libris hæc sequuntur, ἐπὶ δὲ τῶν ἑαυτοῦ χειλέων πῦρ θησαυρίζει. quæ sunt supra cap. XVI. sub finem. χ [φιλαμαρτήμων χαίρει μάχαις.] S. & Th. hæc addunt ex Hebraico, ὑψῶν θύραν αὐτοῦ, ζητεῖ συντριβήν. ψ [ἀνὴρ εὐμετάβολος.] S. & Th. στρεβλοκάρδιος. ω [ἐφ᾽ υἱῷ ἀπαιδεύτῳ.] A. ἀποῤῥέοντι. S. μωρῷ. Th. ἀναισθήτῳ. α [εὐεκτεῖν ποιεῖ.] S. ἀγαθυνεῖ ἡλικίαν. β [ἀνδρὸς δὲ λυπηροῦ] A. καὶ πνεῦμα πεπληγμένον. S. τεταπεινωμένον. Th. κατανενυγμένον. γ [ἀδίκως.] Schol. ἀσεβής. δ [πρόσωπον συνετόν] S. κατὰ πρόσωπον συνετοῦ σοφία. ε [ὀδύνη τῇ τεκούσῃ.] A. & S. πικραίνων. Th. πικρασμός. ζ [δυνάσταις δικαίοις.] S. ἐκουπαζόμενον. A. ἐπὶ εὐθύτητι. η [ἐπιγνώμων.] A. ἐπιστήμων. Alius Interpres. γινώσκει γνῶσιν. θ [ἀνοήτῳ ἐπερωτήσαντι.] A.S. & Th. καί γε ἄφρων κωφεύων, σοφὸς λογισθήσεται. ι [ἐνεὸν δέ τις.] A. & Th. βύων. Alius Interpres, φιμῶν χείλη αὐτοῦ, συνετός.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΗ.

Προφάσεις α ζητεῖ ἀνὴρ βουλόμενος χωρίζεσθαι ἀπὸ φίλων, ἐν παντὶ δὲ καιρῷ ἐπονείδιστος ἔσται. β οὐ χρείαν ἔχει σοφίας ἐνδεὴς φρενῶν, μᾶλλον γὰρ ἄγεται ἀφροσύνῃ. γ ὅταν ἔλθῃ ἀσεβὴς εἰς βάθος κακῶν, καταφρονεῖ, ἐπέρχεται δὲ αὐτῷ ἀτιμία καὶ ὄνειδος. δ ὕδωρ βαθὺ λόγος ἐν καρδίᾳ ἀνδρός, ε ποταμὸς δὲ ἀναπηδύει ζ καὶ πηγὴ ζωῆς. η θαυμάσαι πρόσωπον ἀσεβοῦς οὐ καλόν, οὐδὲ ὅσιον ἐκκλίνειν τὸ δίκαιον ἐν κρίσει. χείλη ἄφρονος θ ἄγουσιν αὐτὸν εἰς κακά, τὸ δὲ στόμα αὐτοῦ τὸ θρασὺ θάνατον ἐπικαλεῖται. στόμα ἄφρονος ι συντριβὴ αὐτῷ, τὰ δὲ χείλη αὐτοῦ κ παγὶς τῇ ψυχῇ αὐτοῦ. ὀκνηροὺς καταβάλλει φόβος, ψυχαὶ δὲ ἀνδρογύνων πεινάσουσι. λ ὁ μὴ ἰώμενος αὐτὸν ἐν τοῖς ἔργοις αὐτοῦ, ἀδελφός ἐστι τοῦ λυμαινομένου ἑαυτόν. μ ἐκ μεγαλωσύνης ἰσχύος ὄνομα κυρίου, ν αὐτῷ δὲ προσδραμόντες δίκαιοι ὑψοῦνται. ὕπαρξις πλουσίου ἀνδρὸς ξ πόλις ὀχυρά, ἡ δὲ δόξα αὐτῆς μέγα ἐπισκιάζει. πρὸ συντριβῆς ὑψοῦται καρδία ἀνδρός, ο καὶ πρὸ δόξης ταπεινοῦται. ὃς ἀποκρίνεται λόγον πρὶν ἀκοῦσαι, ἀφροσύνη αὐτῷ ἐστι καὶ ὄνειδος. π θυμὸν ἀνδρὸς πραΰνει θεράπων φρόνιμος, ρ ὀλιγόψυχον δὲ ἄνδρα τίς ὑποίσει; καρδία φρονίμου σ κτᾶται αἴσθησιν, ὦτα δὲ σοφῶν τ ζητεῖ ἔννοιαν. δόμα ἀνθρώπου ἐμπλατύνει αὐτόν, ϛ παρὰ δυνάσταις καθιζάνει αὐτόν. δίκαιος ἑαυτοῦ κατήγορος ἐν υ πρωτολογίᾳ, ὡς δ᾽ ἂν ἐπιβάλῃ ὁ ἀντίδικος ἐλέγχεται. φ ἀντιλογίας παύει σιγηρός, χ ἐν δὲ δυναστείαις ψ ὁρίζει. ω ἀδελφὸς ὑπὸ ἀδελφοῦ βοηθούμενος, ὡς πόλις ὀχυρὰ καὶ ὑψηλή, ἰσχύει δὲ ὥσπερ α τεθεμελιωμένον βασίλειον. ἀπὸ καρπῶν στόματος ἀνὴρ πίμπλησι κοιλίαν αὐτοῦ, ἀπὸ δὲ β καρπῶν χειλέων αὐτοῦ ἐμπλησθήσεται. θάνατος καὶ ζωὴ ἐν χειρὶ γλώσσης, γ οἱ δὲ

οἱ δὲ γ κρατοῦντες αὐτῆς, ἔδονται τοὺς καρποὺς αὐτῆς. ὃς εὗρε δ γυναῖκα ἀγαθὴν, ε εὗρε χάριτας ἔλαβε δὲ παρὰ θεοῦ ζ ἱλαρότητα. ὃς ἐκβάλλει γυναῖκα ἀγαθὴν, ἐκβάλλει τὰ ἀγαθὰ, ὁ δὲ κατέχων μοιχαλίδα, ἄφρων καὶ ἀσεβής. ἀφροσύνη ἀνδρὸς η λυμαίνεται τὰς ὁδοὺς αὐτοῦ, θ τὸν δὲ θεὸν αἰτιᾶται τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ.

α Προφάσεις ζητεῖ.] Aquila, & Symmachus, εἰς ἐπιθυμίαν. ϐ [οὐ χρείαν ἔχει σοφίας.] Α. οὐ βουλήσεται ἀνόητος ἐν φρονήσει. γ [ὅταν ἔλθῃ ὁ ἀσεβὴς εἰς βάθος.] Α. s. & Theodotio. ἐν τῷ ἐλθεῖν ἀσεβῆ, ἦλθεν καὶ ἐξουδένωσις. δ [ὕδωρ βαθὺ λόγος ἐν καρδίᾳ.] Scholion. λόγοι στόματι. ε [ποταμὸς δὲ ἀναπηδύει.] Th. ἀνομβρῶν. Α. & s. ἀναβλύζων. ζ [καὶ πηγὴ ζωῆς.] Α. φλέψ. Α. s. & Th σοφίας. η [θαυμάσαι πρόσωπον.] Α. s. & Th. λαβεῖν. θ [ἄγουσιν αὐτὸν εἰς κακά.] Α. ἐν δικασίᾳ. s. εἰς μάχην. ι [συντριβὴ αὐτῷ.] Α. s. & Th. πτῆξις. κ [παγίς.] Α. s. & Th. σκῶλον. λ [ὁ μὴ ἰώμενος ἑαυτόν.] Α. νωχελευόμενος. s. σφαδαζόμενος. Th. ἀνειμένος. μ [ἐκ μεγαλωσύνης ἰσχύος.] Alius Interpres, ἐκ μεγέθους ἔργων. Α. & Th. πύργος κράτους. ν [αὐτῷ δὲ προσδραμόντες.] Α. s & Th. ἐν αὐτῷ δραμεῖται δίκαιος καὶ ἀρθήσεται. ξ [πόλις ὀχυρά.] s. ἰσχύος αὐτοῦ. ο [καὶ πρὸ δόξης ταπεινοῦται.] s. & Th. καὶ ἔμπροσθεν δόξης πραότης. π [θυμὸν ἀνδρὸς πραΰνει.] Α. & Th. πνεῦμα ἀνδρὸς διοικήσει ἀρρωστίαν αὐτοῦ. ρ [ὀλιγόψυχον δὲ ἄνδρα.] Th. καὶ πνεῦμα πεπληγμένον τίς βαστάσει αὐτό; σ [κτῆται αἴσθησιν.] s. κτήσεται γνῶσιν. τ [ζητεῖ ἔννοιαν.] Α. s. & Th. γνῶσιν. υ [ἐν πρωτολογίᾳ.] s. ἐν κρίσει αὐτοῦ. φ [ἀντιλογίας παύει σιγηρός.] Sic habet nonnulli libri. alij, κλῆρος. ac sic legit Origenes homilia xxiii. in Iosue. & Schol. χάφεται, παύει κλῆρος. χ [ἐν δὲ δυναστείαις.] In alijs libris est, δυνάστας ψ [ὁρίζει.] Α. διαλείψει. s. & Th. διαστελεῖ. ω [ἀδελφὸς ὑπὸ ἀδελφοῦ βοηθούμενος.] Α. ἀδελφὸς ἀθετούμενος ἀπὸ πόλεως κράτους, καὶ δικασία ὡς μοχλὸς βάρεως. α [τεθεμελιωμένον βασίλειον.] Schol. μεμοχλευμένον. ϐ [ἀπὸ δὲ καρπῶν τῶν χειλέων.] s. τὰ γενήματα τῶν χειλέων αὐτοῦ ἐμπλησθήσεται. γ [οἱ δὲ κρατοῦντες αὐτῆς] Α. & s. ἀγαπῶντες. δ [ὃς εὗρε γυναῖκα ἀγαθήν.] Sch. χρηστήν. ε [εὗρε χάριτας.] Sch. ἀγαθόν. ζ [ἱλαρότητα.] Α. s. & Th. εὐδοκίαν. η [λυμαίνεται.] Α. & s. διαπεδάσει Th. σκελίσει. θ [τὸν δὲ θεὸν αἰτιᾶται.] s. καὶ κατὰ κυρίου ὀργισθήσεται ἡ καρδία αὐτοῦ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΘ΄.

Πλοῦτος προστίθησι φίλους πολλούς, ὁ δὲ πτωχὸς καὶ ἀπὸ τοῦ ὑπάρχοντος φίλου α λείπεται. μάρτυς ψευδὴς ϐ οὐκ ἀτιμώρητος ἔσται, ὁ δὲ ἐγκαλῶν ἀδίκως γ οὐ διαφεύξεται. πολλοὶ θεραπεύουσι πρόσωπα βασιλέων, δ πᾶς δὲ ὁ κακὸς γίνεται ὄνειδος ἀνδρί. πᾶς ὃς ἀδελφὸν πτωχὸν μισεῖ, καὶ φιλίας μακρὰν ἔσται. ἔννοια ἀγαθὴ τοῖς εἰδόσιν αὐτὴν ἐγγιεῖ, ἀνὴρ δὲ φρόνιμος εὑρήσει αὐτήν. ὁ πολλὰ κακοποιῶν τελεσιουργεῖ κακίαν, ε ὃς δὲ ἐρεθίζει λόγους οὐ σωθήσεται. ζ ὁ κτώμενος φρόνησιν ἀγαπᾷ ἑαυτόν, ὃς δὲ φυλάσσει φρόνησιν, εὑρήσει ἀγαθά. μάρτυς ψευδὴς οὐκ ἀτιμώρητος ἔσται, ὃς δ᾽ ἂν ἐκκαύσῃ κακίαν, ἀπολεῖται ὑπ᾽ αὐτῆς. η οὐ συμφέρει ἄφρονι τρυφή, θ καὶ ἐὰν οἰκέτης ἄρξηται μεθ᾽ ὕβρεως δυναστεύειν. ι ἐλεήμων ἀνὴρ μακροθυμεῖ, κ τὸ δὲ καύχημα αὐτοῦ ἐπέρχεται παρανόμοις. βασιλέως ἀπειλὴ λ ὁμοία βρυγμῷ λέοντος, ὥσπερ δὲ δρόσος ἐπὶ χόρτῳ οὕτως τὸ μ ἱλαρὸν αὐτοῦ. ν αἰσχύνη πατρὶ υἱὸς ἄφρων, ξ οὐχ ἁγναὶ εὐχαὶ ἀπὸ μισθώματος ἑταίρας. οἶκον καὶ ὕπαρξιν μερίζουσι πατέρες παισί, ο παρὰ δὲ κυρίου ἁρμόζεται γυνὴ ἀνδρί. π δειλία κατέχει ἀνδρόγυνον, ψυχὴ δὲ ἀεργοῦ πεινάσει. ὃς φυλάσσει ἐντολήν, τηρεῖ τὴν ἑαυτοῦ ψυχήν, ὁ δὲ καταφρονῶν τῶν ἑαυτοῦ ὁδῶν, ἀπολεῖται. δανείζει θεῷ ὁ ἐλεῶν πτωχόν, ρ κατὰ δὲ τὸ δόμα αὐτοῦ ἀνταποδώσει αὐτῷ. παίδευε υἱόν σου, οὕτως γὰρ ἔσται εὔελπις, σ εἰς δὲ ὕβριν μὴ ἐπαίρου τῇ ψυχῇ σου. τ κακόφρων ἀνὴρ πολλὰ ζημιωθήσεται, υ ἐὰν δὲ λοιμεύηται, καὶ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ προσθήσει. φ ἄκουε υἱὲ παιδείαν πατρός σου, ἵνα σοφὸς γένῃ ἐπ᾽ ἐσχάτων σου. πολλοὶ λογισμοὶ ἐν καρδίᾳ ἀνδρός, ἡ δὲ βουλὴ τοῦ κυρίου εἰς τὸν αἰῶνα μένει. καρπὸς ἀνδρὶ ἐλεημοσύνη, κρείσσων δὲ πτωχὸς δίκαιος ἢ πλούσιος ψεύστης. φόβος κυρίου εἰς ζωὴν ἀνδρί, ὁ δὲ χ ἄφοβος, αὐλισθήσεται ἐν τόποις, οὗ οὐκ ἐπισκοπεῖται γνῶσις. ψ ὁ ἐγκρύπτων εἰς τὸν κόλπον αὐτοῦ χεῖρας ἀδίκως, οὐδὲ τῷ στόματι οὐ μὴ ω προσενέγκῃ αὐτάς. λοιμοῦ μαστιγουμένου, α ἄφρων πανουργότερος γίνεται. ἐὰν δὲ ἐλέγχῃς ἄνδρα φρόνιμον, νοήσει ϐ αἴσθησιν. ὁ ἀτιμάζων πατέρα γ καὶ ἀπωθούμενος μητέρα αὐτοῦ, καταισχυνθήσεται καὶ ἐπονείδιστος ἔσται. υἱὸς δ ἀπολειπόμενος φυλάξαι παιδείαν πατρὸς, μελετήσει ῥήσεις κακάς. ὁ ε ἐγγυώμενος παῖδα ἄφρονα, ζ καθυβρίζει δικαίωμα, στόμα δὲ ἀσεβῶν η καταπίεται θ κρίσεις. ι ἑτοιμάζονται ἀκολάστοις μάστιγες, καὶ κ τιμωρίαι ὁμοίως ἄφροσιν.

α Λείπεται.] Symmachus. χωρίζεται. ϐ [οὐκ ἀτιμώρητος ἔσται] Aquila, s. & Theodotio. οὐκ ἀθωωθήσεται. γ [οὐ διαφεύξεται.] Α. & s. οὐ διασωθήσεται δ [πᾶς δὲ κακὸς] s. καὶ πᾶς φίλος ἀνδρὸς δωμάτων. ε [ὃς δὲ ἐρεθίζει.] In nonnullis libris est, προκεντεῖ. ζ [ὁ κτώμενος φρόνησιν.] Scholion καρδίαν. η [οὐ συμφέρει.] s. οὐ πρέπει. θ [καὶ ἐὰν οἰκέτης.] Th. οὐδὲ δούλῳ ἐξουσιάζειν ἀρχόντων Sch. οἱ λοιποί, δεσπότου, δυναστεύ. ι [ἐλεήμων ἀνήρ] Α. & Th. φρόνησις ἀνθρώπου μακροθυμία αὐτοῦ. κ [τὸ δὲ καύχημα αὐτοῦ.] Schol. δικαίου καύχημα τιμωρήσασθαι παρανόμους. Α. καύχησις αὐτοῦ παρέρχεσθαι ἐπὶ ἀθεσίᾳ. s. καὶ ἀγλαΐσμα αὐτοῦ ὑπερβαίνειν ἀδίκημα. λ [ὁμοία βρυγμῷ.] Sch. στεναγμῷ. μ [τὸ ἱλαρόν.] Α. s. & Th. εὐδοκία. ν [αἰσχύνη.] Α. & Th. ἐπιβολή. s. ὀδύνη. ξ [οὐκ ἁγναί.] s. καὶ σαγῆνες καταστάζουσαι μάχαι γυναικός. Α. καὶ σαγηνὶς συντόμως ἀντιδικία γυναικός. ο [παρὰ δὲ θεοῦ ἁρμόζεται γυνὴ ἀνδρί.] s. συνετή. Α. & Th. ἐπιστήμων. π [δειλία κατέχει ἀνδρόγυνον.] s. & Th. ὀκνηρία ἐπιβάλλει ἔκστασιν. Α. καταφορά. ρ [κατὰ δὲ τὸ δόμα αὐτοῦ.] s. & Th. κατὰ τὸ ἀνταπόδομα αὐτοῦ ἀνταποδώσει αὐτῷ. σ [εἰς δὲ ὕβριν.] Α. καὶ πρὸς τὸ θανατῶσαι αὐτὸν μὴ ἄρῃς ψυχήν σου. τ [κακόφρων.] Th. μεγαλόθυμος. υ [ἐὰν δὲ λοιμεύηται] Α. & Th. ἐπὶ ἐὰν ἀφέλῃς, ῥύσῃ, καὶ ἔτι προσθήσει illud autem, ῥύσῃ, altera est interpretatio. φ [ἄκουε υἱέ.] s. ἀκούων βουλῆς ἐπιδέξεται παιδείαν. χ [ὁ δὲ ἄφοβος.] Sch. πλανώμενος καὶ ἐμπλησθεὶς αὐλισθήσεται ἄνευ ἐπισκοπῆς πονηρᾶς. ψ [ὁ ἐγκρύπτων εἰς τὸν κόλπον.] Α. μασχάλῃ. s μάλλῃ. ω [μὴ προσενέγκῃ αὐτάς.] In cæteris libris est, προσαγάγῃ α [ἄφρων.] Α. θελγόμενος. ϐ [αἴσθησιν] Α. s. & Th. γνῶσιν. γ [καὶ ἀπωθούμενος.] Α. ἀποδιδράσκων. δ [υἱὸς ἀπολειπόμενος.] Sch. οἱ λοιποί, χόλασιν υἱὲ τῷ. ε [ὁ ἐγγυώμενος.] Α. & Th. μάρτυς παράνομος. ζ [καθυβρίζει δικαίωμα] Α. & Th. χλευάσει κρίσιν. η [καταπίεται κρίσεις.] Α. & Th. νόμιμον καταπίεται. καταπονεῖ. θ [κρίσεις.] s. ἀνομίαν. ι [ἑτοιμάζονται ἀκολάστοις.] Α. χλευασταῖς. s. λοιμοῖς. κ [τιμωρίας.] s. σφυροκοπίαι. Th. συγκλάσεις νώτῳ ἀνοήτων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Κ'.

Ἀκόλαστον [α] οἶνος καὶ ὑβριστικὸν μέθη, [β] πᾶς δὲ ἄφρων τοιούτοις συμπλέκεται. οὐ διαφέρει ἀπειλὴ βασιλέως [γ] θυμοῦ λέοντος, ὁ δὲ [δ] παροξύνων αὐτὸν ἁμαρτάνει εἰς τὴν ἑαυτοῦ ψυχήν. δόξα ἀνδρὶ [ε] ἀποστρέφεσθαι λοιδορίας, πᾶς δὲ ἄφρων τοιούτοις [ζ] συμπλέκεται. [η] ὀνειδιζόμενος ὀκνηρὸς οὐκ αἰσχύνεται, ὡσαύτως καὶ ὁ δανειζόμενος σῖτον ἐν ἀμητῷ. ὕδωρ βαθὺ, βουλὴ ἐν καρδίᾳ ἀνδρὸς, ἀνὴρ δὲ φρόνιμος ἐξαντλήσει αὐτήν. μέγα ἄνθρωπος καὶ τίμιον ἀνὴρ ἐλεήμων, [θ] ἄνδρα δὲ πιστὸν ἔργον εὑρεῖν. ὃς ἀναστρέφεται ἄμωμος ἐν δικαιοσύνῃ, μακαρίους τοὺς παῖδας αὐτοῦ καταλείψει. ὅταν βασιλεὺς δίκαιος καθίσῃ ἐπὶ θρόνου, οὐκ [ι] ἐναντιοῦται ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ πᾶν πονηρόν. τίς [κ] καυχήσεται ἁγνὴν ἔχειν τὴν καρδίαν; ἢ τίς παρρησιάσεται καθαρὸς εἶναι ἀπὸ ἁμαρτιῶν; κακολογοῦντος πατέρα ἢ μητέρα, σβεσθήσεται λαμπτὴρ, αἱ δὲ κόραι τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ [λ] ὄψονται σκότος. [μ] μερὶς ἐπισπουδαζομένη ἐν πρώτοις, ἐν τοῖς τελευταίοις οὐκ εὐλογηθήσεται. μὴ εἴπῃς, τίσομαι τὸν ἐχθρὸν, ἀλλ᾽ ὑπόμεινον τὸν κύριον ἵνα σοι βοηθήσῃ. στάθμιον μέγα καὶ μικρὸν καὶ μέτρα δισσὰ, ἀκάθαρτα ἐνώπιον κυρίου καὶ ἀμφότερα, καὶ ὁ ποιῶν αὐτά. ἐν τοῖς ἐπιτηδεύμασιν αὐτοῦ [ν] συμποδισθήσεται [ξ] νεανίσκος μετὰ ὁσίου, καὶ εὐθεῖα ἡ ὁδὸς αὐτοῦ. οὖς ἀκούει καὶ ὀφθαλμὸς ὁρᾷ, κυρίου ἔργα καὶ ἀμφότερα. [ο] μὴ ἀγάπα καταλαλεῖν, ἵνα μὴ ἐξαρθῇς. διάνοιξον τοὺς ὀφθαλμούς σου καὶ ἐμπλήσθητι ἄρτων. βδέλυγμα κυρίῳ δισσὸν στάθμιον, καὶ ζυγὸς δόλιος οὐ καλὸν ἐνώπιον αὐτοῦ. παρὰ κυρίου εὐθύνεται τὰ διαβήματα ἀνδρὶ, θνητὸς δὲ πῶς ἂν νοήσαι τὰς ὁδοὺς αὐτοῦ; [π] παγὶς ἀνδρὶ ταχύ τι τῶν ἰδίων ἁγιάσαι, μετὰ γὰρ τὸ εὔξασθαι μετανοεῖν γίνεται. λικμήτωρ ἀσεβῶν βασιλεὺς σοφὸς, καὶ ἐπιβαλεῖ αὐτοῖς τροχόν. [ρ] φῶς κυρίου [σ] πνοὴ ἀνθρώπων, ὃς ἐρευνᾷ ταμιεῖα κοιλίας. ἐλεημοσύνη καὶ ἀλήθεια [τ] φυλακὴ βασιλεῖ, καὶ περικυκλώσουσιν ἐν δικαιοσύνῃ τὸν θρόνον αὐτοῦ. [υ] κόσμος νεανίαις σοφία, δόξα [φ] δὲ πρεσβυτέρων [χ] πολιαί. [ψ] ὑπώπια καὶ συντρίμματα [ω] συναντᾷ κακοῖς, πληγαὶ δὲ εἰς ταμιεῖα κοιλίας.

α Ἀκόλαστον οἶνος.] Scholion. ἀπαιδευσία οἶνος. Aquila. & Theodotio. χλευαστής. Symmachus. λοιμός. β [πᾶς δὲ ἄφρων τοιούτοις συμπλέκεται.] Sic quoque est in vno alio libro, & in alio hæc adſcripta ſunt margini, ad variæ lectionis ſignificationem. ita etiam Procopius legit. cæteri vero libri habent, πᾶς δὲ ὁ λυμαινόμενος οὐκ ἔσται σοφός. γ [θυμοῦ λέοντος.] Schol. βρυγμοῦ. δ [ὁ δὲ παροξύνων αὐτόν.] Ita plerique libri habent; In alijs vero ſequitur, quemadmodum etiam in impreſsis, καὶ ἐπιμιγνύμενος. & S. Ambroſius in apologia Dauid poſteriore, cap. III. Nõ diſtat ira regis ab ira leonis. ſed qui ſtimulat illum & admiſcet, peccat in animam ſuam. Α. s. & Th. ὑπερβαίνων. ε [ἀποστρέφεσθαι.] Α. καθίσαι ἀπὸ ἀντιδικασίας. s. ἀποχωρῆσαι ἀπὸ δίκης. ζ [συμπλέκεται.] Α. ἐξυβρισθήσεται. s. ἀποκαλυφθήσεται. η [ὀνειδιζόμενος ὀκνηρός.] s. διὰ ψῦχος ὀκνηρὸς οὐκ ἀροτριάσει, καὶ αἰτήσει ἐν ἀμητῷ καὶ οὐχ εὑρήσει. θ [ἄνδρα δὲ πιστὸν, ἔργον εὑρεῖν.] Α. s. & Th. τίς εὑρήσει. ι [οὐκ ἐναντιοῦται.] Th. λικμᾷ. κ [τίς καυχήσεται.] s. τίς ἐρεῖ ἐλάμπρυνα τὴν καρδίαν μου, καθαρός εἰμι ἀπὸ ἁμαρτίας μου; λ [ὄψονται σκότος.] s. ἐν σκοτομήνῃ. μ [μερὶς ἐπισπουδαζομένη.] s. & Th. κληρονομία σπευδαζομένη. ν [συμποδισθήσεται.] In aliquibus libris eſt, ὑποσκελισθήσεται. s. ἐπιγνωρισθήσεται νέος. ξ [νεανίσκος μετὰ ὁσίου.] Th. εἰ λαμπρὸν καὶ εὐθὺς ἐργασία αὐτοῦ. ο [μὴ ἀγάπα καταλαλεῖν.] s. ὕπνον, ἵνα μὴ ἀπορηθῇς. π [παγὶς ἀνδρί.] Α. σκῶλον ἀνθρώπου καταπίεται ἡγιασμένος. ρ [φῶς κυρίου.] Α. s. & Th. λύχνος. cæteri, λαμπτήρ. σ [πνοή.] Schol. πνεῦμα. τ [φυλακὴ βασιλεῖ.] Α. & s διατηρήσουσι. υ [κόσμος νεανίαις σοφία.] Α. s. & Th. ἰσχὺς αὐτῶν. φ [δόξα δέ.] Th. εὐπρέπεια. χ [πολιαί.] Α. s. & Th. πολιά. ψ [ὑπώπια καὶ συντρίμματα.] Α. & Th. μώλωπες τραυμάτων. ω [συναντᾷ.] Sch. ἀπαντᾷ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑ'.

Ὥσπερ ὁρμὴ ὕδατος, οὕτως καρδία βασιλέως ἐν χειρὶ θεοῦ, οὗ ἐὰν θέλων νεύσῃ, ἐκεῖ ἔκλινεν αὐτήν. πᾶς ἀνὴρ φαίνεται ἑαυτῷ δίκαιος, [α] κατευθύνει δὲ καρδίας κύριος. ποιεῖν δίκαια καὶ ἀληθεύειν ἀρεστὰ παρὰ θεῷ μᾶλλον, ἢ θυσιῶν αἷμα. μεγαλόφρων ἐν ὕβρει θρασυκάρδιος, [β] λαμπτὴρ δὲ ἀσεβῶν ἁμαρτία. [γ] ὁ ἐνεργῶν θησαυρίσματα γλώσσῃ ψευδεῖ, μάταια [δ] διώκει ἐπὶ παγίδας θανάτου. [ε] ὄλεθρος ἀσεβέσιν ἐπιξενωθήσεται, οὐ γὰρ βούλονται πράσσειν τὰ δίκαια. πρὸς τοὺς σκολιοὺς σκολιὰς ὁδοὺς ἀποστέλλει ὁ θεός, ἁγνὰ γὰρ καὶ ὀρθὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ. κρεῖσσον οἰκεῖν ἐπὶ γωνίας [ζ] ὑπαίθρου, ἢ [η] ἐν κεκονιαμένοις μετὰ ἀδικίας καὶ ἐν οἴκῳ κοινῷ. [θ] ψυχὴ ἀσεβοῦς οὐκ ἐλεηθήσεται ὑπ᾽ οὐδενὸς τῶν ἀνθρώπων. ζημιουμένου ἀκολάστου [ι] πανουργότερος γίνεται ὁ ἄκακος, συνιῶν δὲ σοφὸς δέξεται γνῶσιν. [κ] συνιεῖ δίκαιος καρδίας ἀσεβῶν, καὶ [λ] φαυλίζει ἀσεβεῖς ἐν κακοῖς. ὃς φράσσει τὰ ὦτα αὐτοῦ τοῦ μὴ ἐπακοῦσαι ἀσθενοῦς, καὶ αὐτὸς ἐπικαλέσεται καὶ οὐκ ἔσται ὁ εἰσακούων. δόσις λάθριος [μ] ἀνατρέπει ὀργάς, δώρων δὲ ὁ φειδόμενος θυμὸν ἐγείρει ἰσχυρόν. εὐφροσύνη δικαίων ποιεῖν κρίμα, [ν] ὅσιος δὲ ἀκάθαρτος παρὰ κακούργοις. ἀνὴρ πλανώμενος ἐξ ὁδοῦ δικαιοσύνης, ἐν συναγωγῇ [ξ] γιγάντων ἀναπαύσεται. [ο] ἀνὴρ ἐνδεὴς ἀγαπᾷ εὐφροσύνην, φιλῶν οἶνον καὶ ἔλαιον εἰς [π] πλοῦτον, [ρ] περικάθαρμα δὲ δικαίου [σ] ἄνομος. κρεῖσσον οἰκεῖν ἐν τῇ ἐρήμῳ, ἢ μετὰ γυναικὸς μαχίμου καὶ γλωσσώδους καὶ [τ] ὀργίλου. θησαυρὸς ἐπιθυμητὸς ἀναπαύσεται ἐπὶ στόματος σοφοῦ, ἄφρονες δὲ ἄνδρες [υ] καταπίονται αὐτόν. ὁδὸς [φ] δικαιοσύνης καὶ ἐλεημοσύνης [χ] εὑρήσει ζωὴν καὶ δόξαν. [ψ] πόλεις ὀχυρὰς ἐπέβη σοφὸς, καὶ καθεῖλε τὸ ὀχύρωμα ἐφ᾽ ᾧ ἐπεποίθεισαν οἱ ἀσεβεῖς. ὃς φυλάσσει τὸ στόμα αὐτοῦ καὶ τὴν γλῶσσαν, διατηρεῖ ἐκ θλίψεως τὴν ψυχὴν αὐτοῦ. θρασὺς καὶ αὐθάδης καὶ ἀλαζὼν λοιμὸς καλεῖται, ὃς δὲ [ω] μνησικακεῖ παράνομος. [α] ἐπιθυμίαι ὀκνηρὸν ἀποκτείνουσιν, οὐ γὰρ προαιροῦνται αἱ χεῖρες αὐτοῦ ποιεῖν τι. ἀσεβὴς ἐπιθυμεῖ ὅλην τὴν ἡμέραν ἐπιθυμίας κακάς, ὁ δὲ δίκαιος [β] ἐλεᾷ καὶ οἰκτείρει ἀφειδῶς. θυσίαι ἀσεβῶν

σεβῶν βδέλυγμα κυρίῳ, [γ] καὶ γὰρ παρανόμως προσφέρουσιν αὐτάς. μάρτυς ψευδὴς ἀπολεῖται, ἀνὴρ δὲ ὑπήκοος [δ] φυλασσόμενος λαλήσει. [ε] ἀσεβὴς ἀνὴρ ἀναιδῶς ὑφίσταται προσώπῳ. ὁ δὲ εὐθὴς αὐτὸς [ζ] συνιεῖ τὰς ὁδοὺς αὐτοῦ. οὐκ ἔστι σοφία, οὐκ ἔστιν ἀνδρεία, οὐκ ἔστι βουλὴ [η] πρὸς τὸν ἀσεβῆ. ἵππος ἑτοιμάζεται εἰς ἡμέραν πολέμου, παρὰ δὲ κυρίου ἡ βοήθεια.

[α] Κατευθύνει δὲ καρδίας.] s. & th. ἑτοιμάζει. [β] [λαμπτὴρ δὲ ἀσεβῶν ἁμαρτία.] In quibusdam libris hæc sequuntur, λογισμοὶ συντέμνοντες πλὴν εἰς περίσσειαν, καὶ πᾶς ἐπισπεύδων πλὴν εἰς ὑστέρημα. [γ] [ὁ ἐνεργῶν θησαυρίσματα.] th. ὁ ἐργαζόμενος θησαυροὺς ἐν γλώσσῃ ψευδεῖ ἀτμὸς φερόμενος. [δ] [διώκει.] In nonnullis libris, καὶ ἔρχεται. s. ζητῶν θάνατον. [ε] [ὄλεθρος ἀσεβέσιν.] A. προνομὴ ἀσεβῶν κατασπάσει αὐτούς. [ζ] [ὑπαίθρου.] A. s. & th. δώματος. [η] [ἢ ἐν κεκονιαμένοις.] s. & th. ἢ μετὰ γυναικὸς μαχίμης καὶ οἴκου ἑταιρικοῦ. [θ] [ψυχὴ ἀσεβοῦς.] s. ψυχὴ ἀνόμου ἐπόθησε πονηρόν, οὐκ ἐλεήσει ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ τὸν πλησίον αὐτοῦ. [ι] [πανουργότερος γίνεται ὁ ἄκακος] s. σοφισθήσεται ὁ νήπιος. [κ] [συνιεῖ δίκαιος καρδίας.] Schol. ψυχάς. [λ] [καὶ φαυλίζει.] s. ὑποσκελίζει ἀσεβεῖς εἰς κακόν. [μ] [ἀνατρέπει ὀργάς.] s. σβέσει ὀργήν. [ν] [ὅσιος δὲ ἀκάθαρτος.] s. & Th. καὶ δειλία τοῖς ἐργαζομένοις ἀνομίαν. [ξ] [γιγάντων.] A. ῥαφαείν. s. θεομάχων. [ο] [ἀνὴρ ἐνδεής.] s. ἐνδεηθήσεται ἀγαθῶν. [π] [εἰς πλοῦτον.] A. s. & th. οὐ πλουτήσει. [ρ] [περικάθαρμα δὲ δικαίου.] A. s. & Th. ἐξίλασμα. [σ] [ἄνομος.] A. s. & th. ἀσεβής. alius, ἄδικος. [τ] [ὀργίλου.] s. θυμώδους. [υ] [καταπίονται αὐτόν.] Sch. καταπιντιοῦσιν. [φ] [ὁδὸς δικαιοσύνης.] A. s. & th. διώκων δικαιοσύνην. [χ] [καθαιρήσει.] Sch. θησαυρίζει. [ψ] [πόλεις ὀχυράς.] A. s. & th. πόλιν δυνατῶν ἀνέβη σοφός. [ω] [ὃς δὲ μνησικακεῖ.] s. πράσσων ἐν ὀργῇ ὑπερήφανος. [α] [ἐπιθυμίαι ὀκνηρὸν ἀποκτείνουσιν.] s. & th. ἐπιθυμία ὀκνηροῦ θανατώσει αὐτόν. Alius Interpres, καταβάλλουσιν. [β] [ἐλεᾷ.] In alijs libris est, ἐλεεῖ. [γ] [καὶ γὰρ παρανόμως προσφέρουσιν αὐτάς.] A. καί περ ὅτι ἔννοια οἴσει αὐτόν. [δ] [φυλασσόμενος λαλήσει.] A. s. & th. εἰς νῖκος πορεύσεται. [ε] [ἀσεβὴς ἀνὴρ ἀναιδῶς ὑφίσταται προσώπῳ.] th. ἐνεκραταίωσεν ἀνὴρ ἀσεβὴς πρόσωπον αὐτοῦ. [ζ] [συνιεῖ.] A. & s. ἑτοιμάσει. [η] [πρὸς τὸν ἀσεβῆ.] A. s. & th. κατέναντι κυρίου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΒʹ.

Α [α] Ἱρετώτερον ὄνομα καλὸν ἢ πλοῦτος πολύς, ὑπὲρ δὲ ἀργύριον καὶ χρυσίον χάρις ἀγαθή. πλούσιος καὶ πτωχὸς συνήντησαν ἀλλήλοις, ἀμφοτέρους δὲ ὁ κύριος ἐποίησε. πανοῦργος ἰδὼν [β] πονηρὸν τιμωρούμενον κραταιῶς αὐτὸς παιδεύεται, οἱ δὲ ἄφρονες παρελθόντες ἐζημιώθησαν. [γ] γενεὰ σοφίας φόβος κυρίου καὶ πλοῦτος καὶ δόξα καὶ ζωή. τρίβολοι καὶ παγίδες ἐν ὁδοῖς σκολιαῖς, ὁ δὲ φυλάσσων τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν [δ] ἀφέξεται αὐτῶν. πλούσιοι πτωχῶν ἄρξουσι, [ε] καὶ οἰκέται ἰδίοις δεσπόταις δανειοῦσιν. ὁ [ζ] σπείρων φαῦλα θερίσει κακά, πληγὴν δὲ ἔργων αὐτοῦ συντελέσει. ἄνδρα ἱλαρὸν καὶ δότην [η] εὐλογεῖ ὁ θεός, ματαιότητα δὲ ἔργων αὐτοῦ συντελέσει. ὁ ἐλεῶν πτωχὸν αὐτὸς διατραφήσεται, τῶν γὰρ ἑαυτοῦ ἄρτων ἔδωκε τῷ πτωχῷ. νίκην καὶ τιμὴν περιποιεῖται ὁ δῶρα δούς, τὴν μέντοι ψυχὴν ἀφαιρεῖται τῶν κεκτημένων. [θ] ἔκβαλε ἐκ συνεδρίου λοιμόν, καὶ συνεξελεύσεται αὐτῷ [ι] νεῖκος, ὅταν γὰρ καθίσῃ ἐν συνεδρίῳ πάντας ἀτιμάζει. ἀγαπᾷ κύριος [κ] ὁσίας καρδίας, [λ] δεκτοὶ δὲ αὐτῷ πάντες ἄμωμοι.

[μ] χείλεσι ποιμαίνει βασιλεύς, οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ κυρίου διατηροῦσιν [ν] αἴσθησιν, φαυλίζει δὲ λόγους παράνομος. προφασίζεται, καὶ λέγει ὀκνηρός, λέων ἐν ταῖς ὁδοῖς, [ξ] ἐν δὲ ταῖς πλατείαις φονευταί. βόθρος βαθὺς στόμα παρανόμου, ὁ δὲ μισηθεὶς ὑπὸ κυρίου [ο] ἐμπεσεῖται εἰς αὐτόν. εἰσὶν ὁδοὶ κακαὶ ἐνώπιον ἀνδρός, καὶ οὐκ ἀγαπᾷ τοῦ ἀποστρέψαι ἀπ᾽ αὐτῶν, ἀποστρέφειν δὲ δεῖ ἀπὸ ὁδοῦ σκολιᾶς καὶ κακῆς. [π] ἄνοια ἐξῆπται καρδίας νέου, ῥάβδος δὲ καὶ παιδεία μακρὰν ἀπ᾽ αὐτοῦ. ὁ συκοφαντῶν πένητα, [ρ] πολλὰ ποιεῖ τὰ ἑαυτοῦ, [σ] δίδωσι δὲ πλουσίῳ ἐπ᾽ ἐλάσσονι. λόγοις σοφῶν παράβαλλε σὸν οὖς καὶ ἄκουε ἐμὸν λόγον, τὴν δὲ σὴν καρδίαν ἐπίστησον ἵνα γνῷς ὅτι καλοί εἰσιν. καὶ ἐὰν ἐμβάλῃς αὐτοὺς εἰς τὴν καρδίαν σου, [τ] εὐφρανοῦσί σε ἅμα ἐπὶ σοῖς χείλεσιν. ἵνα σου γένηται ἐπὶ κύριον ἡ ἐλπίς, καὶ [υ] γνωρίσῃ σοι τὴν ὁδόν σου. καὶ σὺ δὲ ἀπόγραψαι αὐτὰ σεαυτῷ τρισσῶς, εἰς βουλὴν καὶ γνῶσιν ἐπὶ τὸ πλάτος τῆς καρδίας σου. διδάσκω οὖν σε ἀληθῆ λόγον, καὶ γνῶσιν ἀγαθὴν ὑπακούειν, τοῦ ἀποκρίνεσθαί σε λόγους ἀληθείας τοῖς [φ] προβαλλομένοις σοι. [χ] μὴ ἀποβιάζου πένητα, πτωχὸς γάρ ἐστι, καὶ μὴ ἀτιμάσῃς ἀσθενῆ ἐν πύλαις. ὁ γὰρ [ψ] κύριος κρινεῖ αὐτοῦ τὴν κρίσιν, καὶ ῥύσῃ σὴν ἄσυλον ψυχήν. [ω] μὴ ἴσθι ἑταῖρος ἀνδρὶ θυμώδει, φίλῳ δὲ ὀργίλῳ μὴ συναυλίζου. μή ποτε μάθῃς τῶν ὁδῶν αὐτοῦ, καὶ λάβῃς [α] βρόχους τῇ σῇ ψυχῇ. μὴ δίδου σεαυτὸν εἰς ἐγγύην αἰσχυνόμενος πρόσωπον, ἐὰν γὰρ μὴ ἔχῃ πόθεν ἀποτίσῃ, λήψονται τὸ στρῶμα τὸ ὑπὸ τὰς πλευράς σου. μὴ μέταιρε ὅρια αἰώνια, ἃ ἔθεντο οἱ πατέρες σου. ὁρατικὸν ἄνδρα καὶ ὀξὺν ἐν τοῖς ἔργοις αὐτοῦ βασιλεῦσι δεῖ παρεστάναι, καὶ μὴ παρεστάναι [β] ἀνδράσι νωθροῖς.

[α] Αἱρετώτερον.] Aquila, & Theodotio. ἐκλεκτόν. [β] [ἰδὼν πονηρόν.] A. & th. εἶδε κακίαν καὶ ἐνεκρύβη. [γ] [γενεὰ σοφίας.] Symmachus. ὕστερον πραΰτητος φόβος κυρίου. [δ] [ἀφέξεται αὐτῶν.] A. s. & th. μακρυνθήσεται. [ε] [καὶ οἰκέται.] s. & th. καὶ δοῦλος δανειζόμενος ἀνδρὶ δανείζοντι. [ζ] [ὁ σπείρων φαῦλα.] th. ὁ σπείρων ἀδικίαν θερίσει ἀνομίαν. A. ἀνωφελές. s. ὁ σπείρων ἀνομίαν θερίσει ἀδικίαν. [η] [εὐλογεῖ ὁ θεός.] Sic in vno alio libro margini ascriptū est. in cæteris libris est, ἀγαπᾷ ὁ θεός. [θ] [ἔκβαλε ἐκ συνεδρίου λοιμόν.] A. s. & th. χλευαστήν. [ι] [νεῖκος.] s. & th. μάχη. [κ] [ὁσίας καρδίας.] A. & th. καθαράς. s. ἁγνάς. [λ] [δεκτοὶ δὲ αὐτῷ πάντες ἄμωμοι.] In plerisque libris sequitur, ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτῶν. [μ] [χείλεσι ποιμαίνει.] Sch. χάρις χειλέων, ἑταῖρος αὐτοῦ βασιλεύς. [ν] [αἴσθησιν.] A. s. & th. γνῶσιν. [ξ] [ἐν δὲ ταῖς πλατείαις φονευταί.] A. s. & th. φονευθήσομαι. [ο] [ἐμπεσεῖται εἰς αὐτόν.] A. s. & th. ἐκεῖ. [π] [ἄνοια ἐξῆπται καρδίας.] s. ἐνδέδεται. A. s. & Th. ἐν καρδίᾳ. [ρ] [πολλὰ ποιεῖ τὰ ἑαυτοῦ.] In plerisq. libris est, τὰ ἑαυτοῦ κακά. [σ] [δίδωσι δὲ πλουσίῳ.] s. δώσει πλουσίῳ δι᾽ ὅλου ὑστέρημα. Sch. κατὰ τοῦ ἐλάττονος δίδωσιν ἀφορμὰς κακοποιίας. [τ] [εὐφρανοῦσί σε.] A. s. & Th. ἑτοιμασθήσονται. [υ] [καὶ γνωρίσῃ σοι τὴν ὁδόν σου.] In nonnullis libris est, τὴν ὁδὸν αὐτοῦ. Procopius vero legit, τὰς ὁδοὺς αὐτοῦ. Sic psal v. κατεύθυνον ἐνώπιόν σου τὴν ὁδόν μου. ibi notatum in quibusdam exemplaribus esse, κατεύθυνον ἐνώπιόν μου τὴν ὁδόν σου. A. & S. γνωστὴν ἐποίησά σοι σήμερον. [φ] [τοῖς προβαλλομένοις σοι] A. & Th. τῷ ἀποστείλαντι. [χ] [μὴ ἀποβιάζου.] s. μὴ ἀφαρπάσῃς πτωχόν. [ψ] [ὁ γὰρ κύριος κρινεῖ.] A. ὅτι κύριος δικάσει τὴν δίκην αὐτοῦ, καὶ θηλάσει τοὺς καθηλώσαντας αὐτόν. s. καὶ κολάσεται τοὺς κολαζομένους ψυχὴν αὐτοῦ. [ω] [μὴ ἴσθι ἑταῖρος.] s. μὴ φιλιάσῃς. [α] [βρόχους.] A. σκῶλον. s. σκάνδαλον. [β] [ἀνδράσι νωθροῖς.] Th. σκοτεινοῖς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΓ'.

Ἐὰν καθίσῃς δειπνεῖν ἐπὶ τραπέζης δυνάστου, νοητῶς νόει τὰ παρατιθέμενά σοι. α καὶ ἐπίβαλλε τὴν χεῖρά σου, εἰδὼς ὅτι τοιαῦτά σε δεῖ παρασκευάσαι. εἰ δὲ ἀπληστότερος εἶ, μὴ ἐπιθύμει τῶν ἐδεσμάτων αὐτοῦ, β ταῦτα γὰρ ἔχεται ζωῆς ψευδοῦς. γ μὴ παρεκτείνου πένης ὢν πλουσίῳ, τῇ δὲ σῇ ἐννοίᾳ ἀπόσχου. ἐὰν ἐπιστήσῃς τὸ σὸν ὄμμα πρὸς αὐτόν, οὐδαμῶς φανεῖται, κατεσκεύασται γὰρ αὐτῷ πτέρυγες ὥσπερ ἀετοῦ, καὶ δ ὑποστρέφει εἰς τὸν οἶκον τοῦ προεστηκότος αὐτοῦ. μὴ συνδείπνει ε ἀνδρὶ βασκάνῳ, μηδὲ ἐπιθύμει ζ τῶν βρωμάτων αὐτοῦ, ὃν τρόπον γὰρ η εἴ τις καταπίοι τρίχα, οὕτως ἐσθίει καὶ πίνει. μηδὲ πρὸς σὲ εἰσαγάγῃς αὐτόν, καὶ φάγῃς τὸν ψωμόν σου μετ' αὐτοῦ, ἐξεμέσει γὰρ αὐτὸν καὶ λυμανεῖται τοὺς λόγους σου τοὺς καλούς. εἰς ὦτα ἄφρονος μηδὲν λέγε, μήποτε μυκτηρίσῃ τοὺς συνετοὺς λόγους σου. θ μὴ μεταθῇς ὅρια αἰώνια, εἰς δὲ κτῆμα ὀρφανῶν μὴ εἰσέλθῃς, ὁ γὰρ ι λυτρούμενος αὐτοὺς κύριος, κραταιός ἐστι, καὶ κρινεῖ τὴν κρίσιν αὐτῶν μετὰ σοῦ. δὸς εἰς παιδείαν τὴν καρδίαν σου, τὰ δὲ ὦτά σου ἑτοίμασον κ λόγοις αἰσθήσεως. μὴ ἀπόσχῃ νήπιον παιδεύειν, ὅτι ἐὰν πατάξῃς αὐτὸν ῥάβδῳ, οὐ μὴ ἀποθάνῃ. σὺ μὲν γὰρ πατάξεις αὐτὸν ῥάβδῳ, τὴν δὲ ψυχὴν αὐτοῦ ἐκ θανάτου ῥύσῃ. υἱὲ ἐὰν σοφὴ γένηταί σου ἡ καρδία, εὐφρανεῖς καὶ τὴν ἐμὴν καρδίαν, λ καὶ ἐνδιατρίψει λόγοις τὰ σὰ χείλη πρὸς τὰ ἐμὰ χείλη ἐὰν ὀρθὰ ὦσι. μὴ ζηλούτω ἡ καρδία σου ἁμαρτωλούς, ἀλλὰ ἐν φόβῳ κυρίου ἴσθι ὅλην τὴν ἡμέραν. ἐὰν γὰρ τηρήσῃς αὐτά, ἔσται σοι ἔκγονα, ἡ δὲ ἐλπίς σου μ οὐκ ἀποστήσεται. ἄκουε υἱέ, καὶ σοφὸς γίνου, καὶ ν κατεύθυνε ἐννοίας σῆς καρδίας. μὴ ἴσθι οἰνοπότης, ξ μηδὲ ἐκτείνου συμβολαῖς, κρεῶν τε ἀγορασμοῖς. πᾶς γὰρ μέθυσος καὶ ο πορνοκόπος πτωχεύσει, καὶ ἐνδύσεται διερρηγμένα καὶ ῥακώδη πᾶς ὑπνώδης. ἄκουε υἱὲ πατρὸς τοῦ γεννήσαντός σε, καὶ μὴ καταφρόνει ὅτι π γεγήρακέ σου ἡ μήτηρ. καλῶς ἐκτρέφει πατὴρ δίκαιος, ἐπὶ δὲ υἱῷ σοφῷ εὐφραίνεται ἡ ψυχὴ αὐτοῦ. εὐφραινέσθω ὁ πατὴρ καὶ ἡ μήτηρ ἐπὶ σοί, καὶ χαιρέτω ἡ τεκοῦσά σε. δός μοι υἱὲ σὴν καρδίαν, οἱ δὲ σοὶ ὀφθαλμοὶ ρ ἐμὰς ὁδοὺς τηρείτωσαν. σ πίθος γὰρ τετρημένος ἐστὶν ἀλλότριος οἶκος, καὶ τ φρέαρ στενὸν ἀλλότριον. οὗτος γὰρ συντόμως ἀπολεῖται, καὶ υ πᾶς παράνομος ἀναλωθήσεται. τίνι οὐαί; τίνι θόρυβος; τίνι κρίσεις; τίνι δὲ ἀηδίαι καὶ λέσχαι; φ τίνι συντρίμματα διακενῆς; χ τίνος πελιδνοὶ οἱ ὀφθαλμοί; οὐ τῶν ἐγχρονιζόντων ἐν οἴνοις; οὐ τῶν ψ ἰχνευόντων ποῦ πότοι γίνονται; μὴ μεθύσκεσθε ἐν οἴνοις, ἀλλὰ ὁμιλεῖτε ἀνθρώποις δικαίοις, καὶ ὁμιλεῖτε ἐν περιπάτοις. ἐὰν γὰρ εἰς τὰς φιάλας καὶ τὰ ποτήρια δῷς τοὺς ὀφθαλμούς σου, ὕστερον περιπατήσεις γυμνότερος ὑπέρου. τὸ δὲ ἔσχατον ὥσπερ ὑπὸ ὄφεως πεπληγὼς ἐκτείνεται, καὶ ὥσπερ ὑπὸ κεράστου διαχεῖται αὐτῷ ὁ ἰός. οἱ ὀφθαλμοί σου ὅταν ἴδωσιν ἀλλοτρίαν, τὸ στόμα σου τότε ω λαλήσει σκολιά. α καὶ κατακείσῃ ὥσπερ ἐν καρδίᾳ θαλάσσης, καὶ ὥσπερ κυβερνήτης ἐν πολλῷ κλύδωνι. ἐρεῖς δέ, β τύπτουσί με καὶ οὐκ ἐπόνεσα, καὶ γ ἐνέπαιξάν μοι, ἐγὼ δὲ οὐκ ᾔδειν πότε δ ὄρθρος ἔσται, ἵνα ἐλθὼν ζητήσω μεθ' ὧν συνελεύσομαι.

α Καὶ ἐπίβαλλε τὴν χεῖρά σου.] Theodotio. θήσεις μάχαιραν τῷ λάρυγγί σου. A. καὶ θήσεις μάχαιραν ἐν καταπόσει σου. β [ταῦτα γὰρ ἔχεται ζωῆς ψευδοῦς.] A. & Th. καὶ αὐτὸς ἄρτος ψευσμάτων. γ [μὴ παρεκτείνου.] A. μὴ κοπία τοῦ πλουτῆσαι ἀπὸ τῆς συνέσεώς σου. Th. ἀπὸ τῆς συνέσεώς σου παῦσαι. δ [καὶ ὑποστρέψει.] A. S. & Th. καὶ πετασθήσεται εἰς τὸν οὐρανόν. ε [ἀνδρὶ βασκάνῳ.] Sch. πονηροφθάλμῳ. ζ [τῶν βρωμάτων αὐτοῦ.] A. & S. ἐδεσμάτων. η [εἴ τις καταπίοι τρίχα.] S. εἰκάζων ἐν τῇ ψυχῇ αὐτοῦ. θ [μὴ μεταθῇς.] S. μετανικήσῃς. ι [ὁ γὰρ λυτρούμενος] A. S. & Th. ἀγχιστεὺς αὐτῶν ἰσχύων, αὐτὸς δικάσεται. κ [λόγοις αἰσθήσεως.] A. S. & Th. γνώσεως. λ [καὶ ἐνδιατρίψει λόγοις] S. καὶ γαυριάσουσιν οἱ νεφροί μου ἐν τῷ λαλεῖν τὰ χείλη σου εὐθῆ. A. εὐθεία. μ [οὐκ ἀποστήσεται.] A. & S. οὐκ ἐξολοθρευθήσεται. ν [κατεύθυνε ἐννοίας σῆς καρδίας.] A. S. & Th. ἐν ὁδῷ. ξ [μηδὲ ἐκτείνου συμβολαῖς.] Th. ἐν συμβολοκοπούσι κρέας ἐν ἑαυτοῖς. ο [καὶ πορνοκόπος] A. S. & Th. συμβολοκόπος. π [γεγήρακέ σου ἡ μήτηρ.] In plerisque libris hæc sequuntur, ἀλήθειαν κτῆσαι, καὶ μὴ ἀπώσῃ σοφίαν καὶ παιδείαν καὶ σύνεσιν. quæ neque Procopius legit, atque in vno libro, asterisco notata sunt. ρ [ἐμὰς ὁδοὺς τηρείτωσαν.] S. θελησάτωσαν. σ [πίθος γὰρ τετρημένος.] S. ὅτι ὄρυγμα βαθὺ πόρνη. τ [φρέαρ στενὸν ἀλλότριον.] S. ἀλλοτρία Th. ξένη. υ [καὶ πᾶς παράνομος.] Th. καὶ ἀσυνθετοῦντας ἐν ἀνθρώποις ἀπαλλάξει. φ [τίνι συντρίμματα διακενῆς;] A. S. & Th. δωρεάν. χ [τίνος πελιδνοὶ οἱ ὀφθαλμοί;] A. καθαροί. S. χαροποί. ψ [οὐ τῶν ἰχνευόντων ποῦ πότοι γίνονται;] Th. οὐ τοῖς ἐξερχομένοις τοῦ ἐξερευνῆσαι κεράσματα; ω [λαλήσει σκολιά.] S. στρεβλά. α [καὶ κατακείσῃ.] A. S. & Th. καὶ ἔσῃ ὥσπερ κοιμώμενος. β [τύπτουσί με.] Schol. ἔτυπτον. γ [ἐνέπαιξάν μοι.] Th. ἀνεκρότησάν με. δ [ὄρθρος ἔσται.] A. S. & Th. ἐξυπνισθήσομαι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΔ'.

Υἱὲ μὴ ζηλώσῃς κακοὺς ἄνδρας, μηδὲ ἐπιθυμήσῃς εἶναι μετ' αὐτῶν. ψευδῆ γὰρ μελετᾷ ἡ καρδία αὐτῶν, καὶ πόνους τὰ χείλη αὐτῶν λαλεῖ. μετὰ σοφίας οἰκοδομεῖται οἶκος, καὶ μετὰ συνέσεως ἀνορθοῦται. μετὰ α αἰσθήσεως ἐμπίμπλανται ταμιεῖα ἐκ παντὸς πλούτου τιμίου καὶ καλοῦ. κρείσσων σοφὸς ἰσχυροῦ, καὶ ἀνὴρ φρόνησιν ἔχων β γεωργίου μεγάλου. μετὰ κυβερνήσεως γίνεται πόλεμος, γ βοήθεια δὲ μετὰ καρδίας βουλευτικῆς. σοφία καὶ ἔννοια ἀγαθὴ ἐν πύλαις σοφῶν, σοφοὶ οὐκ ἐκκλίνουσιν ἐκ δ στόματος κυρίου, ἀλλὰ λογίζονται ἐν συνεδρίοις. ἀπαιδεύτοις συναντᾷ θάνατος, ε ἀποθνήσκει δὲ ἄφρων ἐν ἁμαρτίαις. ζ ἀκαθαρσία δὲ ἀνδρὶ λοιμῷ η ἐμμολυνθήσεται ἐν ἡμέρᾳ κακῇ καὶ ἐν ἡμέρᾳ θλίψεως ἕως ἂν ἐκλίπῃ. θ ῥῦσαι ἀγομένους εἰς θάνατον, ι καὶ ἐκπρίου κτεινομένους, μὴ φείσῃ. ἐὰν δὲ εἴπῃς, οὐκ οἶδα τοῦτον, γίνωσκε, κ ὅτι κύριος καρδίας πάντων γινώσκει, καὶ ὁ λ πλάσας πνοὴν πᾶσιν, αὐτὸς οἶδε πάντα, ὃς ἀποδίδωσι ἑκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ. φάγε μέλι υἱέ, ἀγαθὸν γὰρ κηρίον, ἵνα γλυκανθῇ σου ὁ φάρυγξ. οὕτως αἰσθήσῃ σοφίαν τῇ σῇ ψυχῇ, ἐὰν γὰρ εὕρῃς ἔσται καλὴ ἡ τελευτή σου, καὶ ἐλπίς σε οὐκ ἐγκαταλείψει. μὴ μ προσαγάγῃς ἀσεβῆ ν νομῇ δικαίων, μηδὲ ἀπα-

ἀπατηθῇς χορτασίᾳ κοιλίας. ἑπτάκις γὰρ πεσεῖται δίκαιος καὶ ἀναστήσεται, οἱ δὲ ἀσεβεῖς ἀσθενήσουσιν ἐν κακοῖς. ἐὰν πέσῃ ὁ ἐχθρός σου, μὴ ἐπιχαρῇς αὐτῷ, ἐν δὲ τῷ ὑποσκελίσματι αὐτοῦ ζ μὴ ἐπαίρου. ο ὅτι ὄψεται κύριος καὶ οὐκ ἀρέσει αὐτῷ, π καὶ ἀποστρέψει τὸν θυμὸν αὐτοῦ ἀπ᾽ αὐτοῦ. ρ μὴ χαῖρε ἐπὶ κακοποιοῖς, σ μηδὲ ζήλου ἁμαρτωλούς. οὐ γὰρ μὴ γένηται ἔκγονα πονηρῷ, τ λαμπτὴρ δὲ ἀσεβῶν σβεσθήσεται. φοβοῦ τὸν θεὸν υἱὲ καὶ βασιλέα, υ καὶ μηθετέρῳ αὐτῶν ἀπειθήσῃς. ἐξαίφνης γὰρ τίσονται τοὺς ἀσεβεῖς, τὰς δὲ τιμωρείας ἀμφοτέρων τίς γνώσεται; φ λόγον φυλασσόμενος υἱὸς, ἀπωλείας ἐκτὸς ἔσται, δεχόμενος δὲ ἐδέξατο αὐτόν. μηδὲν ψεῦδος ἀπὸ γλώσσης βασιλεῖ λεγέσθω, καὶ οὐδὲν ψεῦδος ἀπὸ γλώσσης αὐτοῦ οὐ μὴ ἐξέλθῃ. μάχαιρα γλῶσσα βασιλέως καὶ οὐ σαρκίνη, ὃς δ᾽ ἂν παραδοθῇ συντριβήσεται. ἐὰν γὰρ ὀξυνθῇ ὁ θυμὸς αὐτοῦ, σὺν νεύροις ἀνθρώπους ἀναλίσκει, καὶ ὀστᾶ ἀνθρώπων κατατρώγει, καὶ συγκαίει ὥσπερ φλὸξ, ὥστε ἄβρωτα εἶναι νεοσσοῖς ἀετῶν. τοὺς ἐμοὺς λόγους υἱὲ φοβήθητι, καὶ δεξάμενος αὐτοὺς μετανόει. χ τάδε λέγει ὁ ἀνὴρ τοῖς πιστεύουσι θεῷ, καὶ παύομαι. ψ ἀφρονέστατος γάρ εἰμι ἁπάντων ἀνθρώπων, καὶ φρόνησις ἀνθρώπων οὐκ ἔστιν ἐν ἐμοί. θεὸς δεδίδαχέ με σοφίαν, καὶ γνῶσιν ἁγίων ἔγνωκα. τίς ἀνέβη εἰς τὸν οὐρανὸν ω καὶ κατέβη; α τίς συνήγαγεν ἀνέμους ἐν κόλπῳ; τίς β συνέστρεψεν ὕδωρ ἐν ἱματίῳ; γ τίς ἐκράτησε πάντων τῶν ἄκρων τῆς γῆς; τί ὄνομα αὐτῷ; ἢ τί ὄνομα δ τοῖς τέκνοις αὐτοῦ, πάντες γὰρ λόγοι θεοῦ πεπυρωμένοι, ε ὑπερασπίζει δὲ αὐτὸς τῶν ζ εὐλαβουμένων αὐτόν. μὴ προσθῇς τοῖς λόγοις αὐτοῦ, ἵνα μὴ ἐλέγξῃ σε καὶ ψευδὴς γένῃ. δύο αἰτοῦμαι παρὰ σοῦ, η μὴ ἀφέλῃς μου χάριν πρὸ τοῦ ἀποθανεῖν με. θ μάταιον λόγον καὶ ψευδῆ μακράν μου ποίησον, πλοῦτον δὲ καὶ πενίαν μή μοι δῷς, ι σύνταξον δέ μοι τὰ δέοντα καὶ τὰ αὐτάρκη. ἵνα μὴ πλησθεὶς κ ψευδὴς γένωμαι, καὶ εἴπω, τίς με ὁρᾷ; ἢ λ πενηθεὶς κλέψω, καὶ ὀμόσω τὸ ὄνομα τοῦ θεοῦ. μ μὴ παραδῷς οἰκέτην εἰς χεῖρας δεσπότου, μήποτε καταράσηταί σε ν καὶ ἀφανισθῇς. ἔκγονον κακὸν πατέρα καταρᾶται, τὴν δὲ μητέρα οὐκ εὐλογεῖ. ἔκγονον κακὸν δίκαιον ἑαυτὸν κρίνει, τὴν ξ δ᾽ ἔξοδον αὐτοῦ οὐκ ἀπένιψεν. ἔκγονον κακὸν ὑψηλοὺς ὀφθαλμοὺς ἔχει, τοῖς δὲ βλεφάροις αὐτοῦ ἐπαίρεται. ἔκγονον κακὸν μαχαίρας τοὺς ὀδόντας ἔχει, καὶ τὰς ο μύλας, τομίδας, ὥστε ἀναλίσκειν καὶ κατεσθίειν τοὺς π ταπεινοὺς ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ τοὺς πένητας αὐτῶν ἐξ ἀνθρώπων. ς ταῦτα δὲ λέγω ὑμῖν τοῖς σοφοῖς ἐπιγινώσκειν, σ αἰδεῖσθαι πρόσωπον ἐν κρίσει οὐ καλόν. ὁ εἰπὼν τὸν ἀσεβῆ, δίκαιός ἐστιν, ἐπικατάρατος λαοῖς ἔσται καὶ μισητὸς εἰς ἔθνη. οἱ δὲ ἐλέγχοντες βελτίους φανοῦνται, ἐπ᾽ αὐτοὺς δὲ ἥξει εὐλογία. τ χείλη δὲ φιλήσουσιν ἀποκρινόμενα λόγους ἀγαθούς. ἑτοίμαζε εἰς τὴν ἔξοδον τὰ ἔργα σου, υ καὶ παρασκευάζου εἰς τὸν ἀγρὸν, καὶ πορεύου κατόπισθέν μου καὶ ἀνοικοδομήσεις τὸν οἶκόν σου.

φ μὴ ἴσθι ψευδὴς μάρτυς ἐπὶ σὸν πολίτην, χ μηδὲ πλατύνου σοῖς χείλεσι. μὴ εἴπῃς, ὃν τρόπον ἐχρήσατό μοι, χρήσομαι αὐτῷ, τίσομαι δὲ αὐτὸν ἅ με ἠδίκησεν. ὥσπερ γεώργιον ἀνὴρ ἄφρων, καὶ ὥσπερ ἀμπελὼν ἄνθρωπος ἐνδεὴς φρενῶν. ἐὰν ἀφῇς αὐτὸν, χερσωθήσεται καὶ χορτομανήσει ὅλος, καὶ γίνεται ἐκλελειμμένος, οἱ δὲ φραγμοὶ τῶν λίθων αὐτοῦ κατασκάπτονται. ὕστερον ἐγὼ μετενόησα, ἐπέβλεψα ψ τοῦ ἐκλέξασθαι παιδείαν. ὀλίγον ω νυστάζω, ὀλίγον δὲ καθυπνῶ, ὀλίγον δὲ ἐναγκαλίζομαι χερσὶ α στήθη. ἐὰν δὲ τοῦτο ποιῇς, ἥξει προπορευομένη ἡ πενία σου, καὶ ἡ ἔνδειά σου ὥσπερ ἀγαθὸς δρομεύς. β τῇ βδέλλῃ τρεῖς γ θυγατέρες ἦσαν ἀγαπήσει ἀγαπώμεναι, καὶ αἱ τρεῖς αὗται οὐκ ἐνεπίμπλασαν αὐτήν, καὶ ἡ τετάρτη δ οὐκ ἠρκέσθη εἰπεῖν, ἱκανόν. ᾅδης, καὶ ε ἔρως γυναικὸς, καὶ γῆ οὐκ ἐμπιπλαμένη ὕδατος, καὶ ὕδωρ καὶ πῦρ οὐ ζ μὴ εἴπωσιν, ἀρκεῖ. ὀφθαλμὸν καταγελῶντα πατρὸς, καὶ ἀτιμάζοντα γῆρας μητρὸς ἐκκόψαισαν αὐτὸν κόρακες ἐκ τῶν η φαράγγων, καὶ καταφάγοισαν αὐτὸν νεοσσοὶ ἀετῶν. τρία δέ ἐστιν θ ἀδύνατά μοι νοῆσαι, καὶ τὸ τέταρτον οὐκ ἐπιγινώσκω. ι ἴχνη ἀετοῦ πετομένου, καὶ κ ὁδοὺς ὄφεως ἐπὶ πέτρας, καὶ τρίβους νηὸς ποντοπορούσης, καὶ λ ὁδοὺς ἀνδρὸς ἐν νεότητι. τοιαύτη ὁδὸς γυναικὸς μοιχαλίδος, ἣ ὅτ᾽ ἂν μ πράξῃ ἀπονιψαμένη, οὐδέν φησι πεπραχέναι ἄτοπον. διὰ τριῶν σείεται ἡ γῆ, ν τὸ δὲ τέταρτον οὐ δύναται φέρειν. ἐὰν οἰκέτης βασιλεύσῃ, καὶ ἄφρων πλησθῇ σιτίων, καὶ οἰκέτις ἐὰν ἐκβάλῃ τὴν ἑαυτῆς κυρίαν, καὶ ξ μισητὴ γυνὴ ἐὰν τύχῃ ἀνδρὸς ἀγαθοῦ. τέσσαρα δὲ ἐλάχιστα ἐπὶ τῆς γῆς, ταῦτα δέ ἐστι ο σοφώτερα τῶν σοφῶν. οἱ μύρμηκες οἷς μὴ ἔστιν ἰσχὺς, καὶ ἑτοιμάζονται θέρους τὴν τροφήν. καὶ οἱ π χοιρογρύλλιοι ἔθνος οὐκ ἰσχυρὸν, οἳ ς ἐποιήσαντο ἐν πέτραις τοὺς ἑαυτῶν οἴκους. ἀβασίλευτόν ἐστιν ἡ ἀκρὶς, καὶ στρατεύει ἀφ᾽ ἑνὸς κελεύσματος σ εὐτάκτως. καὶ καλαβώτης χερσὶν τ ἐρειδόμενος καὶ εὐάλωτος ὢν, κατοικεῖ ἐν υ ὀχυρώμασι βασιλέων. τρία δέ ἐστιν ἃ εὐόδως πορεύεται, καὶ τέταρτον ὃ φ καλῶς διαβαίνει. σκύμνος λέοντος ἰσχυρότερος κτηνῶν, ὃς οὐκ ἀποστρέφεται, χ οὐδὲ καταπτήσσει κτῆνος, καὶ ψ ἀλέκτωρ ἐμπεριπατῶν θηλείαις εὔψυχος, καὶ τράγος ἡγούμενος αἰπολίου, καὶ βασιλεὺς δημηγορῶν ἐν ἔθνει. ω ἐὰν πρόῃ σεαυτὸν α ἐν εὐφροσύνῃ, καὶ β ἐκτείνῃς τὴν χεῖρά σου μετὰ μάχης, ἀτιμασθήσῃ. ἄμελγε γάλα, καὶ ἔσται βούτυρον. ἐὰν δὲ γ ἐκπιέζῃς μυκτῆρας ἐξελεύσεται αἷμα, ἐὰν δὲ ἐξέλκῃς λόγους, ἐξελεύσονται κρίσεις καὶ μάχαι. δ οἱ ἐμοὶ λόγοι εἴρηνται ὑπὸ θεοῦ βασιλέως ε χρηματισμὸς, ὃν ἐπαίδευσεν ἡ μήτηρ αὐτοῦ. τί τέκνον τηρήσεις; τί ῥήσεις θεοῦ; πρωτογενές σοι λέγω υἱέ. τί τέκνον ἐμῆς κοιλίας; τί τέκνον ἐμῶν εὐχῶν; μὴ δῷς γυναιξὶ ζ σὸν πλοῦτον, καὶ τὸν σὸν νοῦν η καὶ βίον εἰς θ ὑστεροβουλίαν. μετὰ βουλῆς πάντα ποίει, μετὰ βουλῆς οἰνοπότει. οἱ δυνάσται θυμώδεις εἰσὶν, οἶνον δὲ μὴ πινέτωσαν ἵνα μὴ πιόντες ἐπιλάθωνται τῆς σοφίας, ι καὶ ὀρθὰ κρῖναι οὐ μὴ δύνωνται

δυνῶνται τοὺς ἀσθενεῖς. δίδοτε μέθην [x] τοῖς ἐν λύπαις, καὶ οἶνον πίνειν τοῖς ἐν ὀδύναις, ἵνα ἐπιλάθωνται τῆς πενίας καὶ [λ] τῶν πόνων μὴ μνησθῶσιν ἔτι. [μ] ἄνοιγε σὸν στόμα λόγῳ θεοῦ, [ν] καὶ κρῖνε πάντας ὑγιῶς. ἄνοιγε σὸν στόμα καὶ κρῖνε δικαίως, [ξ] διάκρινε δὲ πένητα [ο] καὶ ἀσθενῆ.

α Μετὰ αἰσθήσεως.] Scholion. ἐν γνώσει. β [γεωργίου μεγάλου.] Symmachus. ὥσπερ κράτος ἰσχύος. γ [βοήθεια δέ.] S.& Theodotio. καὶ σωτηρία ἐν πολυβέλῳ. δ [στόματος κυρίου.] AA. LL. habent, νόμου κυρίου. In alijs autem est, ἐκ στόματος. quæ varietas reperitur in scholio ad hunc locum. ε [ἀποθνήσκει δὲ ἄφρων.] Aquila, & Th. ἔννοια ἀφροσύνης ἁμαρτία. ξ [ἀκαθαρσία ἀνδρί.] S. καὶ βδέλυγμα ἀνθρώποις λοιμός. η [ἐμμολυνθήσεται ἐν ἡμέρᾳ κακῇ.] S. στραγγεύεσθαι ἐν ὥρᾳ θλίψεως. A. νωχελευόμενος. Th. ἐξελύθη. θ [ῥῦσαι ἀγομένους.] S. σῶσον εἰλημμένους εἰς θάνατον. ι [καὶ ἐκπρίου κτεινομένοις, μὴ φείσῃ.] Pleriq. libri habent, καὶ ἐκπριοῦ κτεινομένους μὴ φείσῃ. Lucifer Caral. libro I. pro S. Athanasio. libera eos qui ducuntur ad mortem, & redimere eos, qui interficiuntur, ne parcas. κ [ὅτι κύριος καρδίας πάντων.] A. μήτι οὐχὶ ὁ σταθμίζων καρδίας αὐτὸς συνήσει; λ [ὁ πλάσας πνοήν.] A. & Th. διατηρῶν ψυχήν σου. μ [μὴ εἰσαγάγῃς ἀσεβῆ.] S. μὴ ἐνεδρεύσῃς ἀσέβειαν εἰς δίαιταν δικαίου. A. & Th. εἰς ὡραιότητα δικαίου. ν [νομῇ δικαίων.] S. Cyprianus lib. III. Testim. ad Quin. ca. XCV. habitaculum, habet. S. Hieronymus in Mich. cap. III. tabernaculum. Lucifer vero Caralit. in libro de non conueniendo cum hæreticis. & Cassianus collat. XIV. cap. XVII. noli applicare impium ad pascua iusti. vocabulum autem Hebraicum, & habitaculum, & pascua significat. ξ [μὴ ἐπαίρου.] A. S. & Th. ἀγαλλιάσθω ἡ καρδία σου. ο [ὅτι ὄψεται κύριος.] Schol. ἵνα μὴ ἴδῃ. π [καὶ ἀποστρέψει τὸν θυμὸν αὐτοῦ ἀπ᾽ αὐτοῦ.] S. ἀπαναστῇ ἀπ᾽ αὐτοῦ ὀργὴν αὐτοῦ. ρ [μὴ χαῖρε ἐπὶ κακοποιοῖς.] A. & Th. μὴ διαμάχου ἐν πονηρευομένοις. σ [μηδὲ ζήλου.] S. μὴ παρερεθίζου. τ [λαμπτήρ.] A. S. & Th. λύχνος. υ [μηθετέρῳ αὐτῶν ἀπειθήσῃς.] Schol. ἐπιμίγνυσο. φ [λόγον φυλασσόμενος υἱός.] Schol. ἐντεῦθεν ἐξήλλακται ἡ θέσις τῶν μεταξύ, καὶ μετὰ τὰ πρὸς τῷ τέλει πρὸ τοῦ, γυναῖκα ἀνδρείαν, ταῦτα ἐφέρετο. illa quidem, γυναῖκα ἀνδρείαν, non in omnibus Græcis exemplaribus eodem loco posita sunt, atque hæc, λόγον φυλασσόμενος υἱὸς ἀπωλείας ἐκτὸς ἔσται, sunt in extremo capite XXIX. editionis Latinæ. χ [τάδε λέγει ὁ ἀνὴρ τοῖς πιστεύουσι τῷ θεῷ.] Hæc vsq. ad, ταῦτα δὲ λέγω ὑμῖν, in Latina editione sunt cap. XXX. A. τῷ Ἰθιὴλ καὶ τέλεσον. Th. τῷ Ἰθιὴλ καὶ δυνήσομαι. ψ [ἀφρονέστατος γάρ εἰμι.] A. ἀσύνετος ἐγώ εἰμι παρὰ ἄνδρα. ω [καὶ κατέβη.] A. & S. καὶ ἤνεγκεν. α [τίς συνήγαγεν ἀνέμους.] A. τίς συνέλεξεν πνεῦμα ἐν θέναροις; S. τίς συνήγαγεν ἀνέμους ἐν τῇ δραξίν; β [συνέστρεψεν.] Th. ἐνέδησεν. γ [τίς ἐκράτησεν.] A. & cæteri Interpretes, τίς ἔστησεν πάντα τὰ πέρατα τῆς γῆς; δ [τοῖς τέκνοις αὐτοῦ.] A. S. & Th. & cæteri, τῷ υἱῷ αὐτοῦ. in plerisq. autem libris post, τοῖς τέκνοις αὐτοῦ, sequitur, ἵνα γνῷς. & Schol. ὅτι γνώσῃ. ε [ὑπερασπίζει.] Schol. ὑπερασπιεῖ. ζ [εὐλαβουμένων.] Schol. φοβουμένων. η [μὴ ἀφέλῃς με.] S. & cæteri, μὴ κωλύσῃς ἀπ᾽ ἐμοῦ πρὸ τοῦ ἀποθανεῖν με. θ [μάταιον λόγον.] A. εἰκαιότητα. ι [σύνταξον δέ μοι.] S. διάταξόν μοι δίαιταν ἱκανήν. A. ἄρτον ἀκριβασμῶν μου. κ [ψευδὴς γένωμαι.] A. & S. καὶ ἀρνήσωμαι καὶ εἴπω τίς ἐστι κύριος. λ [ἢ πενηθείς.] quidam libri habent, πένης γενηθείς. alij, πενόμενος. & Scholion. ἢ πενόμενος. μ [μὴ παραδῷς δοῦλον.] S. μὴ διαβάλῃς. Th. μὴ καταλαλήσῃς. ν [καὶ ἀφανισθῇς.] A. S. & Th. καὶ πλημμελήσῃς. ξ [τὴν δὲ ἔξοδον αὐτοῦ.] Schol. καὶ ἀπὸ ῥύπου οὐκ ἀπελούσατο. ο [μύλας, τομίδας.] A. S. & Th. κατεσθιούσας. π [τοὺς ταπεινούς.] In nonnullis libris est. τοὺς ἀσθενεῖς. & Schol. ταπεινούς. ρ [ταῦτα δὲ λέγω ὑμῖν.] Hæc itidem in editione Latina sunt cap. XXIV. Sch. ἕως ὧδε τὰ ἐξηλλαγμένα, καὶ ἐντεῦθεν δὲ τοῖς προάγουσιν ἠκολούθει. hoc autem Scholion, et inferiora adiuncta ad τῇ βδέλλῃ, et ad καὶ ἀσθενῆ, congruunt cum eo, quod superius appositum est ad, λόγον φυλασσόμενος. σ [αἰδεῖσθαι πρόσωπον.] A. S. & Th. ἐπιγινώσκειν. Alius Interpres. αἰσχύνεσθαι. τ [χείλη δὲ φιλήσουσιν.] Th. χείλεσιν καταφιληθήσεται ἀποκρινόμενος ὀρθὰ ῥήματα. υ [καὶ παρασκεύαζε εἰς τὸν ἀγρόν.] S. καὶ φρόντισον ἐν ἀγρῷ. φ [μὴ ἴσθι ψευδὴς μάρτυς.] A. S. & Th. μὴ γίνου. χ [μηδὲ πλατύνου.] Schol. ἀπατῶν. ψ [τοῦ ἐκλέξασθαι παιδείαν.] Schol. καὶ ἐξελεξάμην παιδείαν. ω [νυστάζω.] Sch. νυστάζεις. καθυπνοῖς. α [στῆθι.] A. S. & Th. τοῦ κοιμηθῆναι. ϛ [τῇ βδέλλῃ.] Hæc in editione Latina sunt cap. XXX. Schol. ἕως ὧδε τὰ προκείμενα. ταῦτα δὲ ἀκόλουθα τῶν ἀνωτέρω. γ [τρεῖς θυγατέρες.] S. δύο θυγατέρες. φέρε φέρε. A. S. & Th. τρία δέ ἐστιν ἃ οὐ πλησθήσεται. δ [οὐκ ἠρκέσθη εἰπεῖν ἱκανόν.] A. S. & Th. οὐκ εἶπαν, ἀρκεῖ. ε [καὶ ἔρως γυναικός.] A. καὶ ἐποχὴ μήτρας. S. καὶ συνοχὴ μήτρας. ζ [οὐ μὴ εἴπωσιν.] Schol. οὐκ εἶπεν. η [ἐκ τῶν φαράγγων.] A. et Th. χειμάρρου. θ [ἀδύνατά μοι νοῆσαι.] A. ἐθαυμαστώθησαν. Alius Interpres, ἀδυνατοῦντα. ι [ἴχνη ἀετοῦ πετομένου.] Schol. ἐν οὐρανῷ. κ [ὁδοὺς ὄφεως.] A. S. et Th. ὁδόν. λ [ὁδοὺς ἀνδρὸς ἐν νεότητι.] A. et Th. ὁδόν. S. ἐν νεανίδι. μ [ὅταν πράξῃ.] A. S. et Th. et cæteri, ὥσπερ φαγούσης καὶ ἀπονιψαμένης. ν [τὸ δὲ τέταρτον οὐ δύναται φέρειν.] S. τὰ δὲ τέσσαρα. ξ [καὶ μισητὴ γυνή.] S. καὶ γυνὴ μισουμένη ὅταν συνοικήσῃ. ο [σοφώτερα τῶν σοφῶν.] Th. σοφία σεσοφισμένα. π [οἱ χοιρογρύλλιοι.] Schol. εἶδος ἰχθύος, ἤτοι οἱ λαγωοί, ἢ οἱ καλούμενοι οἴστροι. ρ [οἳ ἐποίησαν.] S. ἔταξαν. σ [ἀτάκτως.] S. ὡς ψηφὶς πᾶσα. τ [ἐρειδόμενος.] Th. ἐλλαμβανόμενος. υ [ἐν ὀχυρώμασι.] A. S. et Th. ναοῖς. φ [ὃ καλῶς διαβαίνει.] A. et Th. ἀγαθύνοντα πορείαν. χ [οὐδὲ καταπτήσσει κτῆνος.] A. S. et Th. ἀπὸ προσώπου παντός. ψ [ἀλέκτωρ ἐμπεριπατῶν.] A. et Th. ἀλεκτρυὼν νώτῳ. S. περιεσφιγμένος τὴν ὀσφύν. ω [ἐὰν πρόῃ σεαυτόν.] Th. εἰ ἠφρόνησας ἐν τῷ ἐπαίρεσθαι. α [ἐν εὐφροσύνῃ.] Plerique libri habent, εἰς εὐφροσύνην. β [καὶ ἐκτείνῃς χεῖρα.] Th. καὶ ἐννοήθης χεῖρα εἰς στόμα. γ [ἐὰν δὲ ἐκπιέζῃς.] A. καὶ ἐκμύζησις θυμοῦ ἐξοίσει αἷμα. δ [οἱ ἐμοὶ λόγοι εἴρηνται.] Hæc in editione Latina sunt cap. XXXI. A. ῥητὰ Λαμουήλ. Th. ῥήματα ῥεβουήλ. S. λόγοι Ἰαμουήλ. ε [χρηματισμός.] A. ἆρμα. S. et cæteri, λῆμμα. ζ [σὸν πλοῦτον.] S. τὴν ἰσχύν σου. η [καὶ βίον.] A. S. et Th. τὰ σὰ χρήματα. θ [εἰς ὑστεροβουλίαν.] Th. εἰς μεταμέλειαν. ι [καὶ ὀρθὰ κρίνειν.] A. et Th. καὶ ἀλλοιώσει κρίσιν υἱῶν πένητος. κ [τοῖς ἐν λύπαις.] S. τῷ ἀπολλυμένῳ. λ [καὶ τῶν πόνων μὴ μνησθῶσιν.] S. κόπων αὐτῶν. μ [ἄνοιγε σὸν στόμα λόγῳ θεοῦ.] A. S. et Th. ἀλάλῳ. ν [καὶ κρῖνε.] S. εἰς κρίσιν πάντων υἱῶν ἀποιχομένων. ξ [διάκρινε δὲ πένητα.] Schol. πτωχόν. ο [καὶ ἀσθενῆ.] Quæ sunt infra cap. XXIX. γυναῖκα ἀνδρείαν, et c. in nonnullis libris hoc loco ponuntur. Schol. ἕως ὧδε, εἶτα τὸ τέλος παροιμίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΕ΄.

Αὗται αἱ παιδεῖαι Σαλωμῶντος [α] αἱ ἀδιάκριτοι, ἃς ἐξεγράψαντο οἱ φίλοι Ἐζεκίου τοῦ βασιλέως τῆς Ἰουδαίας. δόξα θεοῦ κρύπτει λόγον, δόξα δὲ βασιλέως [β] τιμᾷ πράγματα. οὐρανὸς ὑψηλός, [γ] γῆ δὲ βαθεῖα, καρδία δὲ βασιλέως [δ] ἀνεξέλεγκτος. [ε] τύπτε ἀδόκιμον ἀργύριον, καὶ καθαρισθήσεται καθαρὸν ἅπαν. [ζ] κτεῖνε ἀσεβεῖς ἐκ προσώπου βασιλέως, καὶ [η] κατορθώσει ἐν δικαιοσύνῃ ὁ θρόνος αὐτοῦ. μὴ ἀλαζονεύου ἐνώπιον βασιλέως, [θ] μηδὲ ἐν τόποις δυναστῶν ὑφίστασο. κρεῖσσον γάρ σοι τὸ ῥηθῆναι, ἀνάβαινε πρὸς με, ἢ ταπεινῶσαί σε ἐν προσώπῳ δυνάστου· ἃ εἶδον οἱ ὀφθαλμοί σου λέγε. μὴ πρόσπιπτε εἰς μάχην ταχέως, ἵνα μὴ μεταμεληθῇς ἐπ᾽ ἐσχάτων. ἡνίκα ἄν σε ὀνειδίσῃ ὁ σὸς φίλος, [κ] ἀναχώρει εἰς τὰ ὀπίσω. μὴ καταφρόνει, μή σε ὀνειδίσῃ μὲν ὁ φίλος, ἡ δὲ [λ] μάχη σου καὶ ἡ ἔχθρα οὐκ ἀπέσται, ἀλλ᾽ ἔσται σοι ἴση θανάτῳ. χάρις καὶ φιλία ἐλευ-

ἐλευθεροῖ, ἃς τήρησον σεαυτῷ, ἵνα μὴ ἐπονείδιστος γένῃ, ἀλλὰ φύλαξον τὰς ὁδούς σου εὐσυναλλάκτως. μῆλον χρυσοῦν [μ] ἐν ὁρμίσκῳ σαρδίου, [ν] οὕτως εἰπεῖν λόγον. [ξ] εἰς ἐνώπιον χρυσοῦν καὶ σάρδιον πολυτελὲς δέδεται, λόγος σοφὸς εἰς εὐήκοον οὖς. ὥσπερ ἔξοδος χιόνος ἐν ἀμητῷ κατὰ καῦμα ὠφελεῖ, οὕτως ἄγγελος πιστὸς τοὺς ἀποστείλαντας αὐτόν, ψυχὰς γὰρ τῶν αὐτῷ χρωμένων ὠφελεῖ. ὥσπερ ἄνεμοι καὶ νέφη καὶ ὑετοὶ ἐπιφανέστατα, οὕτως ὁ καυχώμενος ἐπὶ [ο] δόσει ψευδεῖ. ἐν μακροθυμίᾳ εὐοδία βασιλεῦσι, [π] γλῶσσα δὲ μαλακὴ συντρίβει ὀστᾶ. μέλι εὑρὼν φάγε τὸ ἱκανόν, μή ποτε πλησθεὶς ἐξεμέσῃς. [ρ] σπάνιον εἴσαγε σὸν πόδα πρὸς σεαυτοῦ φίλον, μή ποτε πλησθείς σου μισήσῃ σε. ῥόπαλον καὶ μάχαιρα [σ] καὶ τόξευμα ἀκιδωτόν, οὕτως καὶ ἀνὴρ ὁ καταμαρτυρῶν τοῦ φίλου αὐτοῦ μαρτυρίαν ψευδῆ. ὁδὸς κακοῦ καὶ πούς παρανόμου ὀλεῖται ἐν ἡμέρᾳ κακῇ. [τ] ὥσπερ ὄξος ἕλκει ἀσύμφορον, οὕτως προσπεσὸν πάθος ἐν σώματι καρδίαν λυπεῖ. ὥσπερ σὴς ἐν ἱματίῳ καὶ σκώληξ ξύλῳ, οὕτως λύπη ἀνδρὸς βλάπτει καρδίαν. ἐὰν πεινᾷ ὁ ἐχθρός σου, ψώμιζε αὐτόν, ἐὰν δὲ διψᾷ, πότιζε αὐτόν. τοῦτο γὰρ ποιῶν ἄνθρακας πυρὸς σωρεύσεις ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, ὁ δὲ κύριος ἀνταποδώσει σοι ἀγαθά. ἄνεμος βορέας [υ] ἐξεγείρει νέφη, πρόσωπον δὲ ἀναιδὲς γλῶσσαν ἐρεθίζει. κρεῖσσον οἰκεῖν ἐπὶ γωνίας δώματος, ἢ μετὰ γυναικὸς λοιδόρου ἐν οἰκίᾳ κοινῇ. ὥσπερ ὕδωρ ψυχρὸν ψυχῇ διψώσῃ προσηνές, οὕτως ἀγγελία ἀγαθὴ ἐκ γῆς μακρόθεν. ὥσπερ εἴ τις πηγὴν φράσσοι καὶ ὕδατος ἔξοδον λυμαίνοιτο, οὕτως ἄκοσμον δίκαιον πεπτωκέναι ἐνώπιον ἀσεβοῦς. ἐσθίειν μέλι πολὺ οὐ καλόν, [φ] τιμᾶν δὲ χρὴ λόγους ἐνδόξους. ὥσπερ πόλις τὰ τείχη καταβεβλημένη καὶ ἀτείχιστος, οὕτως ἀνὴρ ὃς οὐ μετὰ βουλῆς τι πράσσει.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚϚʹ.

Ὥσπερ δρόσος ἐν ἀμητῷ καὶ ὥσπερ ὑετὸς ἐν θέρει, [α] οὕτως οὐκ ἔστιν ἄφρονι τιμή. ὥσπερ ὄρνεα πέταται καὶ στρουθοί, [β] οὕτως ἀρὰ ματαία οὐκ ἐπελεύσεται οὐδενί. [γ] ὥσπερ μάστιξ ἵππῳ καὶ κέντρον ὄνῳ, οὕτως [δ] ῥάβδος ἔθνει παρανόμῳ. μὴ ἀποκρίνου ἄφρονι πρὸς τὴν ἐκείνου ἀφροσύνην, ἵνα μὴ ὅμοιος γένῃ αὐτῷ. ἀλλὰ ἀποκρίνου ἄφρονι κατὰ τὴν ἀφροσύνην αὐτοῦ, ἵνα μὴ φαίνηται σοφὸς παρ᾽ ἑαυτῷ. [ε] ἐκ τῶν ὁδῶν ἑαυτοῦ ὄνειδος ποιεῖται ὁ ἀποστείλας δι᾽ ἀγγέλου ἄφρονος λόγον. [ζ] ἀφελοῦ πορείαν σκελῶν, [η] καὶ παρανομίαν ἐκ στόματος ἀφρόνων. ὃς ἀποδεσμεύει λίθον ἐν σφενδόνῃ, ὅμοιός ἐστι τῷ διδόντι ἄφρονι δόξαν. ἄκανθαι φύονται ἐν χειρὶ μεθύσου, δουλεία δὲ ἐν χειρὶ τῶν ἀφρόνων. πολλὰ χειμάζεται πᾶσα σὰρξ ἀφρόνων, [θ] συντρίβεται γὰρ ἡ ἔκστασις αὐτῶν. ὥσπερ κύων ὅταν ἐπέλθῃ ἐπὶ τὸν ἑαυτοῦ ἔμετον καὶ μισητὸς γένηται, [ι] οὕτως ἄφρων τῇ ἑαυτοῦ κακίᾳ ἀναστρέψας ἐπὶ τὴν ἑαυτοῦ ἁμαρτίαν. ἔστιν αἰσχύνη ἐπάγουσα ἁμαρτίαν, καί ἐστιν αἰσχύνη δόξα καὶ χάρις. εἶδον ἄνδρα δόξαντα παρ᾽ αὐτῷ σοφὸν εἶναι, ἐλπίδα μέντοι ἔσχε μᾶλλον ἄφρων αὐτοῦ. λέγει ὀκνηρὸς ἀποστελλόμενος εἰς ὁδόν, λέων ἐν ταῖς ὁδοῖς, ἐν δὲ ταῖς πλατείαις φονευταί. ὥσπερ θύρα στρέφεται ἐπὶ τοῦ [κ] στρόφιγγος, οὕτως ὀκνηρὸς ἐπὶ τῆς κλίνης αὐτοῦ. κρύψας ὀκνηρὸς τὴν χεῖρα ἐν τῷ [λ] κόλπῳ αὐτοῦ, [μ] οὐ δυνήσεται ἐπενεγκεῖν ἐπὶ στόμα. σοφώτερος ἑαυτῷ ὀκνηρὸς φαίνεται, τοῦ ἐν [ν] πλησμονῇ ἀποκομίζοντος ἀγγελίαν. ὥσπερ [ξ] ὁ κρατῶν κέρκου κυνός, οὕτως ὁ προεστὼς ἀλλοτρίας κρίσεως. [ο] ὥσπερ οἱ ἰώμενοι προβάλλουσι λόγους εἰς ἀνθρώπους, ὁ δὲ ἀπαντήσας τῷ λόγῳ πρῶτος ὑποσκελισθήσεται. οὕτως πάντες οἱ [π] ἐνεδρεύοντες τοὺς ἑαυτῶν φίλους, [ρ] ὅταν δὲ ὁραθῶσι, λέγουσιν ὅτι παίζων ἔπραξα. [σ] ἐν πολλοῖς ξύλοις θάλλει πῦρ, ὅπου δὲ [τ] οὐκ ἔστι δίθυμος ἡσυχάζει μάχη. ἐσχάρα ἄνθραξι καὶ ξύλα πυρί, ἀνὴρ [υ] δὲ λοίδορος [φ] εἰς ταραχὴν μάχης. λόγοι [χ] κερκώπων μαλακοί, οὗτοι δὲ [ψ] τύπτουσιν εἰς ταμιεῖα [ω] σπλάγχνων. ἀργύριον διδόμενον μετὰ δόλου, ὥσπερ ὄστρακον ἡγητέον, [α] χείλη λεῖα [β] καρδίαν καλύπτει λυπηράν. [γ] χείλεσι πάντα ἐπινεύει ἀποκλαιόμενος ἐχθρός, ἐν δὲ τῇ καρδίᾳ τεκταίνεται [δ] δόλους. ἐὰν σου δέηται ὁ ἐχθρὸς μεγάλῃ τῇ φωνῇ, μὴ πεισθῇς, ἑπτὰ γάρ εἰσι πονηρίαι ἐν τῇ ψυχῇ αὐτοῦ. [ε] ὁ κρύπτων ἔχθραν συνίστησι δόλον, ἐκκαλύπτει δὲ τὰς ἑαυτοῦ ἁμαρτίας εὔγνωστος ἐν συνεδρίοις. [ζ] ὁ ὀρύσσων βόθρον τῷ πλησίον, ἐμπεσεῖται εἰς αὐτόν. ὁ δὲ κυλίων λίθον, ἐφ᾽ ἑαυτὸν κυλίει. γλῶσσα ψευδὴς μισεῖ ἀλήθειαν, [η] στόμα δὲ ἄστεγον ποιεῖ [θ] ἀκαταστασίας.

[α] Αὗται αἱ παιδεῖαι.] In nonnullis libris est, αὗται αἱ παροιμίαι. Aquila. καί γε αὗται παραβολαί, ἃς μετῆραν ἄνδρες Ἐζεκίου. Symmachus. καὶ ἔτι αὗται παραβολαί. [β] [τιμᾷ πράγματα.] Sic quoque alius liber habet. in alijs est, τιμᾶν πράγματα. in alijs, τιμᾷ πρᾶγμα αὐτοῦ. Procopius habet, τιμᾶν πράγματα. A. & s. ἐξιχνιάσει ῥήματα. Schol. πράγματα. [γ] [γῆ δὲ βαθεῖα.] A. εἰς βάθος. [δ] [ἀνεξέλεγκτος.] A. ἀνεξέταστος. s. ἀνεξερεύνητος. [ε] [τύπτε ἀδόκιμον ἀργύριον.] s. καθαιρε γίγαρτα ἐξ ἀργυρίου. [ζ] [κτεῖνε ἀσεβεῖς.] A. & Th. ἀπέλασον. [η] [καὶ κατορθώσει] A. & s. καὶ ἑδρασθήσεται. Th. ἑτοιμασθήσεται. [θ] [μηδὲ ἐν τόποις δυναστῶν ὑφίστασο.] A. s. & Th. ἐπιστῇς. [ι] [ἃ εἶδον οἱ ὀφθαλμοί σου λέγε.] s. ἃ εἶδον οἱ ὀφθαλμοί σου μὴ ἐξενέγκῃς εἰς πλῆθος ταχύ. [κ] [ἀναχώρει εἰς τὰ ὀπίσω.] A. s. & Th. δικασίαν σου δίκαζε ἐν ἑταίρῳ σου. [λ] [ἡ δὲ μάχη σου.] Th. καὶ ὁ ψόγος σου οὐκ ἀποστραφήσεται. [μ] [ἐν ὁρμίσκῳ σαρδίου] s. & Th. ἐν περιβλέπτοις ἀργυρίου. [ν] [οὕτως εἰπεῖν λόγον.] A. & Th. λαλῶν ῥῆμα ἐπὶ ἁρμόζουσιν αὐτῷ. s. λαλῶν λόγον ἐν καιρῷ αὐτοῦ. [ξ] [εἰς ἐνώπιον χρυσοῦν καὶ σάρδιον πολυτελές.] Schol. ἐνώπιον χρύσεον, καὶ πίνωσις χρυσῆ. [ο] [δόσει ψευδεῖ.] s. ἀδίκῳ. [π] [γλῶσσα δὲ μαλακή.] A. ἁπλῆ. siue, ἁπαλή. [ρ] [σπάνιον εἴσαγε.] s. ὑπόστειλον, φίμωσον πόδα σου ἀπὸ οἴκου ἑταίρου σου. [σ] [τόξευμα ἀκιδωτόν.] cæteri Interpretes, ἠκονημένον. [τ] [ὥσπερ ὄξος.] s. ὥσπερ ὄξος ἐπὶ νίτρῳ καὶ ᾄδων ἐν ᾄσμασιν ἐπὶ καρδίαν λυπηράν. [υ] [ἐξεγείρει νέφη.] A. ὠδίνει ὄμβρον. s. διαλύει βροχήν. [φ] [τιμᾶν δὲ χρὴ λόγους ἐνδόξους.] s. ἐξερευνᾶν δὲ τιμὴν ἑαυτοῦ δόξαν. Th. καὶ ἐξερευνῶντι δεδοξασμένα δόξαν.

ΚΕ-

α Οὕτως οὐκ ἔστιν ἄφρονι τιμή.] Symmachus,& Theodotio. οὐκ ἔπρεψεν. β [οὕτως ἀρὰ ματαία.] A.s.& Th. κατάρα δωρεάν. γ [μάστιξ ἵππῳ.] A.& Th. κημός. s. φιμός. δ [ῥάβδος ἔθνει παρανόμῳ.] Th. σώματι ἀνοήτου. ε [ἐκ τῶν ὁδῶν αὐτοῦ.] Procopius legit, ποδῶν. ζ [ἀφελοῦ πορείαν.] s. ἐξέλιπον κνῆμαι ἀπὸ χωλοῦ καὶ παραβολὴ ἐν στόματι. η [καὶ παρανομίαν ἐκ στόματος ἀφρόνων.] Sic etiam Procopius legit. impressi quoque libri ita habent. in cæteris libris est, παροιμίαν. θ [συντρίβεται γὰρ ἡ ἔκστασις αὐτῶν.] Th. καὶ φιμῶν ἄφρονα φιμοῖ χόλους. s. καὶ ὁ φράσσων ἄφρονα ἐμφράσσει ὀργὰς αὐτοῦ. ι [οὕτως ἄφρων τῇ ἑαυτοῦ κακίᾳ.] A.& Th. ἀνόητος δευτερῶν ἐπὶ ἀφροσύνῃ αὐτοῦ. κ [ἐπὶ τοῦ στρόφιγγος.] A. ἐπὶ στροφέα αὐτοῦ. λ [ἐν τῷ κόλπῳ αὐτοῦ.] A.s.& Th. ἐν τῇ μάλῃ. μ [οὐ δύναται ἐπενεγκεῖν.] A.& Th. ἐμόχθησεν. s. ἀπηναρκησεν. ν [τῆς ἐν πλησμονῇ.] s. ὑπὲρ ἑπτὰ ἀποκρινομένους γνώμην. ξ [ὁ κρατῶν κέρκου.] Th. ὤτων. s. ὠτίου. ο [ὥσπερ οἱ ἰώμενοι.] Nonnulli libri habent, πειρώμενοι. A. κακοηθιζόμενοι. s. πειρώμενοι. π [οἱ ἐνεδρεύοντες τοὺς ἑαυτῶν φίλους.] s. ἀνὴρ δολιῶν. ρ [ὅταν δὲ ὀφθῶσι.] S. Hieronymus in apologia contra Rufinum. qui insidiatur amicis suis, cum visus fuerit, dicit, ludēs feci. Procopius vero legit, φωραθῶσι. σ [ἐν πολλοῖς ξύλοις.] s. μὴ ὄντων ξύλων ἀποσβεσθήσεται πῦρ. τ [οὐκ ἔστι δίθυμος.] In nonnullis libris est, ὀξύθυμος. alicubi etiam legitur, οὗ δέ ἐστι θυμὸς οὐχ ἡσυχασθήσεται μάχη. υ [ἀνὴρ δὲ λοίδορος.] A. τονθρυστής. s. δόλιος. Th. γογγυστής. φ [εἰς ταραχὴν μάχης.] A.& Th. ἀναξᾶναι δικασίαν. χ [λόγοι κερκώπων.] A. λόγοι τονθρυστοῦ γοητικοί. s. λόγοι γογγυστοῦ ἐν παρέργῳ. Th. λόγοι ἐνδυμίου ὡς ἐξαπλούμενοι. siue. ἐνθυμίου. ψ [τύπτουσιν.] A.s.& Th. κατέβησαν. ω [σπλάγχνων.] Schol. κοιλίας. α [χείλη λεῖα.] In quibusdam libris est, δόλια. A.& Th. καιόμενα. s. φλεγόμενα. β [καρδίαν καλύπτει λυπηράν.] In nonnullis libris est, πονηράν. γ [χείλεσι πάντα ἐπινεύει.] A.s.& Th. ἐν χείλεσιν αὐτοῦ ἐπιγνωσθήσεται μισῶν. δ [δόλους.] A. ἐπίθεσιν. ε [ὁ κρύπτων ἔχθραν.] s. καλύπτων μῖσος διὰ λήμματα ἀποκαλυφθήσεται κακία αὐτοῦ ἐν ἐκκλησίᾳ. ζ [ὁ ὀρύσσων βόθρον.] A.& s. διαφθοράν. η [στόμα δὲ ἄστεγον.] A.s.& Th. λεῖον. θ [ἀκαταστασίαν.] s. ὀλίσθημα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΖ'.

ΜΗ καυχῶ τὰ εἰς αὔριον, οὐ γὰρ γινώσκεις τί τέξεται [α] ἡ ἐπιοῦσα. ἐγκωμιαζέτω σε ὁ πέλας καὶ μὴ τὸ σὸν στόμα, [β] ἀλλότριος καὶ μὴ τὰ σὰ χείλη. βαρὺ λίθος καὶ δυσβάστακτον ἄμμος, ὀργὴ δὲ ἄφρονος βαρυτέρα ἀμφοτέρων. [γ] ἀνελεήμων θυμὸς καὶ ὀξεῖα ὀργή, [δ] ἀλλ' οὐδὲν ὑφίσταται ζῆλος. κρείσσους ἔλεγχοι ἀποκεκαλυμμένοι [ε] κρυπτομένης φιλίας. ἀξιοπιστότερά ἐστι τραύματα φίλου, [ζ] ἢ ἑκούσια φιλήματα ἐχθροῦ. ψυχὴ ἐν πλησμονῇ οὖσα κηρίοις ἐμπαίζει, [η] ψυχῇ δὲ ἐνδεεῖ καὶ τὰ πικρὰ γλυκέα φαίνεται. ὥσπερ ὅταν ὄρνεον καταπετασθῇ ἐκ τῆς ἰδίας νοσσιᾶς, οὕτως ἄνθρωπος δουλοῦται ὅταν [θ] ἀποξενωθῇ ἐκ τῶν ἰδίων τόπων. μύροις καὶ οἴνοις καὶ θυμιάμασι τέρπεται καρδία, [ι] καταρρήγνυται δὲ ὑπὸ συμπτωμάτων ψυχή. φίλον σὸν ἢ φίλον πατρῷον μὴ ἐγκαταλίπῃς, εἰς δὲ τὸν οἶκον τοῦ ἀδελφοῦ σου [κ] μὴ εἰσέλθῃς ἀτυχῶν. κρείσσων [λ] φίλος ἐγγὺς, ἢ ἀδελφὸς μακρὰν οἰκῶν. σοφὸς γίνου υἱέ, ἵνα σου εὐφραίνηται ἡ καρδία, καὶ [μ] ἀπόστρεψον ἀπὸ σοῦ ἐπονειδίστους λόγους. πανοῦργος κακῶν ἐπερχομένων ἀπεκρύβη, ἄφρονες δὲ ἐπελθόντες ζημίαν τίσουσιν. [ν] ἀφελοῦ τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ, παρῆλθε γὰρ ὑβριστής, [ξ] ὅστις τὰ ἀλλότρια λυμαίνεται. ὃς ἂν εὐλογῇ φίλον τοπρωΐ μεγάλῃ τῇ φωνῇ, καταρωμένου οὐδὲν διαφέρειν δόξει. σταγόνες ἐκβάλλουσιν ἄνθρωπον ἐν ἡμέρᾳ χειμερινῇ ἐκ τοῦ οἴκου αὐτοῦ, ὡσαύτως καὶ [ο] γυνὴ λοίδορος ἐκ τοῦ ἰδίου οἴκου. [π] βορέας σκληρὸς ἄνεμος, ὀνόματι δὲ ἐπιδέξιος καλεῖται. σίδηρος σίδηρον ὀξύνει, ἀνὴρ δὲ παροξύνει πρόσωπον ἑταίρου. ὃς [ρ] φυτεύει συκῆν φάγεται τοὺς καρποὺς αὐτῆς, ὃς δὲ φυλάσσει τὸν ἑαυτοῦ κύριον τιμηθήσεται. ὥσπερ οὐχ ὅμοια πρόσωπα προσώποις, οὕτως οὐδὲ αἱ διάνοιαι τῶν ἀνθρώπων. ᾅδης καὶ ἀπώλεια οὐκ ἐμπίμπλανται, ὡσαύτως καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ τῶν ἀνθρώπων ἄπληστοι. βδέλυγμα κυρίῳ στηρίζων ὀφθαλμόν, καὶ οἱ ἀπαίδευτοι ἀκρατεῖς γλώσσῃ. δοκίμιον ἀργυρίῳ καὶ χρυσῷ [σ] πύρωσις, ἀνὴρ δὲ δοκιμάζεται διὰ στόματος ἐγκωμιαζόντων αὐτόν. καρδία ἀνόμου ἐκζητεῖ κακά, καρδία δὲ εὐθὴς ζητεῖ γνῶσιν. [τ] ἐὰν μαστιγοῖς ἄφρονα ἐν μέσῳ συνεδρίου ἀτιμάζων, οὐ μὴ περιέλῃς τὴν ἀφροσύνην αὐτοῦ. [υ] γνωστῶς ἐπιγνώσῃ [φ] ψυχὰς ποιμνίου σου, καὶ [χ] ἐπιστήσεις καρδίαν σου σαῖς ἀγέλαις. ὅτι οὐκ εἰς τὸν αἰῶνα ἀνδρὶ κράτος καὶ ἰσχύς, οὐδὲ παραδίδωσιν ἐκ γενεᾶς εἰς γενεάν. ἐπιμελοῦ τῶν ἐν τῷ πεδίῳ χλωρῶν, καὶ κερεῖς πόαν, καὶ σύναγε χόρτον ὀρεινόν. ἵνα ἔχῃς πρόβατα εἰς ἱματισμόν, τίμα πεδίον, [ψ] ἵνα ὦσί σοι ἄρνες. υἱὲ παρ' ἐμοῦ ἔχεις ῥήσεις ἰσχυρὰς εἰς τὴν ζωήν σου, καὶ [ω] εἰς τὴν ζωὴν σῶν θεραπόντων.

α Η ἐπιοῦσα.] Aquila, Symmachus,& Theodotio. ἡμέρα. β [ἀλλότριος.] A.& s. ξένος. γ [ἀνελεήμων θυμός.] s. κατακνίζων θυμός. δ [ἀλλ' οὐδὲν ὑφίσταται ζῆλος.] Scholion. ζῆλος τῶν ἀμφοτέρων χαλεπώτερος. Alius Interpres. τίς δὲ ὑποστήσεται κατὰ πρόσωπον; ε [κρυπτομένης φιλίας.] s. ἡ φιλία κεκρυμμένη. ζ [ἢ ἑκούσια φιλήματα.] A. ἱκετικά. s.& Th. τεταραγμένα. η [ψυχῇ δὲ ἐνδεεῖ.] Cæteri Interpretes, πεινώσῃ. θ [ὅταν ἀποξενωθῇ.] s. μετακινούμενος. ι [καταρρήγνυται δέ.] A. καὶ γλυκαίνει ἑταῖρον αὐτοῦ βουλῇ ψυχῆς. κ [μὴ εἰσέλθῃς ἀτυχῶν.] s. ἐν ἡμέρᾳ κακώσεώς σου. Th. ἐπαγωγῆς. λ [φίλος ἐγγύς.] Cæteri Interpretes, γείτων. μ [καὶ ἀπόστρεψον ἀπὸ σοῦ.] s. καὶ ἀποκριθήσομαι τῷ ὀνειδίσαντί με ῥῆμα. ν [ἀφελοῦ.] Schol. ὧν ἀφελοῦ τὸ ἱμάτιον. ὑβρισταὶ γὰρ ὄντες ἀλλοτρίοις λυμαίνονται. ξ [ὅστις τὰ ἀλλότρια.] A. s. & cæteri. ὅτι ἐνεγγυήσατο ἀλλότριον. A.& Th. addunt ex Hebraico. καὶ περὶ ξένης ἐνεχυράσατε αὐτόν. ο [γυνὴ λοίδορος.] s. μαχίμη. π [βορέας σκληρός.] A.s.& cæteri, κεκρυμμένος βορέας ἄνεμος, καὶ ἔλαιον δεξιᾶς αὐτοῦ καλέσει. ρ [ὃς φυτεύει συκῆν.] A. & s. διατηρῶν. Th. φυλάττων. σ [πύρωσις.] Schol. χωνευτήριον. τ [ἐὰν μαστιγοῖς.] A.& Th. ἐὰν κόπτῃς τὸν ἄφρονα ἐν ὅλμῳ ἐν μέσῳ ἐμπτισσομένων ἐν ὑπέρῳ. υ [γνωστῶς ἐπιγνώσῃ.] Schol. ἐκ τῶν καρπῶν. φ [ψυχὰς ποιμνίου.] A.s.& Th. πρόσωπα. χ [καὶ ἐπιστήσεις καρδίαν.] A.& Th. θοῦ. s. τάξον. ψ [ἵνα ὦσί σοι ἄρνες.] Schol. ω [εἰς τὴν ζωὴν σῶν θεραπόντων.] A. εἰς ἄρτον οἴκου σου. s.& Th. εἰς τὰ δέοντα τοῦ οἴκου σου. Aliud Schol. Σ. τῶν κορασίων σου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΗ'.

ΦΕύγει ἀσεβὴς μηδενὸς διώκοντος, δίκαιος δὲ ὥσπερ λέων πέποιθε. δι' ἁμαρτίας ἀσεβῶν [α] κρίσεις ἐγείρονται, ἀνὴρ δὲ πανοῦργος κατασβέσει αὐτάς, [β] ἀνδρεῖος ἐν ἀσεβείαις συκοφαντεῖ πτωχούς. [γ] ὥσπερ ὑετὸς λάβρος καὶ ἀνωφελής, οὕτως οἱ ἐγκαταλείποντες τὸν νόμον ἐγκωμιάζουσιν ἀσέβειαν, οἱ δὲ ἀγαπῶντες τὸν νόμον περιβάλλουσιν ἑαυτοῖς τεῖχος. ἄνδρες

ἄνδρες κακοὶ οὐ συνήσουσι κρίμα, οἱ δὲ ζητοῦντες τὸν κύριον [δ] συνήσουσιν ἐν παντί. κρείσσων πτωχὸς [ε] πορευόμενος ἐν ἀληθείᾳ, πλουσίου ψευδοῦς. φυλάσσει νόμον υἱὸς συνετὸς, [ζ] ὃς δὲ ποιμαίνει ἀσωτίαν ἀτιμάζει πατέρα. ὁ πληθύνων τὸν πλοῦτον αὐτοῦ μετὰ τόκων καὶ πλεονασμῶν, τῷ [η] ἐλεῶντι πτωχοὺς συνάγει αὐτόν. ὁ ἐκκλίνων τὸ οὖς αὐτοῦ μὴ εἰσακοῦσαι νόμου, [θ] καὶ αὐτὸς τὴν προσευχὴν αὐτοῦ ἐβδέλυκται. ὃς πλανᾷ εὐθεῖς ἐν ὁδῷ κακῇ εἰς διαφθορὰν αὐτὸς ἐμπεσεῖται, οἱ δὲ ἄνομοι [ι] διελεύσονται ἀγαθὰ, καὶ οὐκ εἰσελεύσονται εἰς αὐτά. σοφὸς παρ' ἑαυτῷ ἀνὴρ πλούσιος, πένης δὲ νοήμων [κ] καταγνώσεται αὐτοῦ. διὰ βοήθειαν δικαίων πολλὴ γίνεται δόξα, ἐν δὲ τόποις ἀσεβῶν ἁλίσκονται ἄνθρωποι. ὁ ἐπικαλύπτων ἀσέβειαν ἑαυτοῦ οὐκ εὐοδωθήσεται, [λ] ὁ δὲ ἐξηγούμενος ἐλέγχους ἀγαπηθήσεται. [μ] μακάριος ἀνὴρ ὃς καταπτήσσει πάντα δι' εὐλάβειαν, ὁ δὲ σκληρὸς τὴν καρδίαν ἐμπεσεῖται κακοῖς. λέων πεινῶν καὶ λύκος διψῶν ὃς τυραννεῖ πτωχὸς ὢν ἔθνους πενιχροῦ. [ν] βασιλεὺς ἐνδεὴς προσόδων [ξ] μέγας συκοφάντης, ὁ δὲ μισῶν ἀδικίαν [ο] μακρὸν χρόνον ζήσεται. ἄνδρα τὸν ἐν αἰτίᾳ φόνου ὁ ἐγγυώμενος, φυγὰς ἔσται καὶ οὐκ ἐν ἀσφαλείᾳ. παίδευε υἱόν [π] καὶ ἀγαπήσει σε, καὶ δώσει κόσμον τῇ σῇ ψυχῇ, οὐ μὴ ὑπακούσῃ [ρ] ἔθνει παρανόμῳ. [σ] ὁ πορευόμενος δικαίως βεβοήθηται, ὁ δὲ σκολιαῖς ὁδοῖς πορευόμενος ἐμπλακήσεται. ὁ ἐργαζόμενος τὴν ἑαυτοῦ γῆν πλησθήσεται ἄρτων, ὁ δὲ διώκων σχολὴν πλησθήσεται πενίας. [υ] ἀνὴρ ἀξιόπιστος πολλὰ εὐλογηθήσεται, [φ] ὁ δὲ κακὸς οὐκ ἀτιμώρητος ἔσται. ὃς οὐκ αἰσχύνεται πρόσωπα δικαίων, οὐκ ἀγαθὸς, ὁ τοιοῦτος ψωμοῦ ἄρτου ἀποδώσεται ἄνδρα. σπεύδει πλουτεῖν [χ] ἀνὴρ βάσκανος, καὶ οὐκ οἶδεν ὅτι [ψ] ἐλεήμων κρατήσει αὐτοῦ. ὁ ἐλέγχων ἀνθρώπου ὁδοὺς, χάριτας ἕξει μᾶλλον τοῦ [ω] γλωσσοχαριτοῦντος. [α] ὃς ἀποβάλλεται πατέρα ἢ μητέρα καὶ δοκεῖ μὴ ἁμαρτάνειν, οὗτος [β] κοινωνός ἐστιν ἀνδρὸς ἀσεβοῦς. [γ] ἄπιστος ἀνὴρ κρίνει εἰκῇ, ὃς δὲ πέποιθεν ἐπὶ κύριον ἐν ἐπιμελείᾳ ἔσται. ὃς πέποιθε θρασείᾳ καρδίᾳ ὁ τοιοῦτος ἄφρων, ὃς δὲ πορεύεται σοφίᾳ σωθήσεται. ὃς δίδωσι πτωχοῖς οὐκ ἐνδεηθήσεται, ὃς δὲ ἀποστρέφει τὸν ὀφθαλμὸν αὐτοῦ [δ] ἐν πολλῇ ἀπορίᾳ ἔσται. ἐν τόποις ἀσεβῶν [ε] στένουσι δίκαιοι, ἐν δὲ τῇ ἐκείνων ἀπωλείᾳ πληθυνθήσονται δίκαιοι.

α Κρίσεις ἐγείρονται.] Aquila, & Theodotio, πολλοὶ ἄρχοντες αὐτῆς. β [ἀνδρεῖος ἐν ἀσεβείαις.] A.& Th. ἀνὴρ ἄπορος καὶ συκοφαντῶν πτωχούς. γ [ὥσπερ ὑετὸς λάβρος.] A. S. & Th. ἀνεχνικῶς, καὶ οὐκ ἔστιν ἄρτος. δ [συνήσουσιν ἐν παντί.] Cæteri Interpretes, πάντα. ε [πορευόμενος ἐν ἀληθείᾳ.] A.S.& Th. περιπατῶν ἐν ἁπλότητι αὐτοῦ. ζ [ὃς δὲ ποιμαίνει ἀσωτίαν.] A. καὶ νέμει συμβολοκόπις. η [τῷ ἐλεῶντι.] Alij libri habent, ἐλεοῦντι. θ [καὶ αὐτὸς προσευχὴν αὐτοῦ ἐβδέλυκται.] A.s.& Th. καί γε προσευχὴ αὐτοῦ βδέλυγμα. ι [διελεύσονται ἀγαθά.] A.& Th. κληροδοτηθήσονται, διελοῦνται. κ [καταγνώσεται αὐτοῦ.] A.& Th. ἐξιχνιάσει. λ [ὁ δὲ ἐξηγούμενος.] A.& Th. ὁμολογῶν. S. ἐξαγορεύων. μ [ἀγαπηθήσεται.] S. εὐοδωθήσεται. ν [βασιλεὺς ἐνδεὴς προσόδων.] S. ἡγούμενος, ἢ δυνάστης, ἐνδεὴς συνέσεων. ξ [μέγας συκοφάντης.] Schol. καὶ πολύστρεβλον. ο [μακρὸν χρόνον ζήσεται.] Schol. βιώσεται βίον. π [ἀγαπήσει σε.] Schol. ἀναπαύσει σε. ρ [ἔθνει παρανόμῳ.] In nonnullis libris hæc sequuntur, ὃς φράσσει τὰ ὦτα μὴ εἰσακοῦσαι ἀσθενοῦς, καὶ αὐτὸς ἐπικαλέσεται, καὶ οὐκ ἔσται ὁ εἰσακούων. σ [ὁ πορευόμενος δικαίως.] A. & Th. τέλειος. τ [ὁ δὲ διώκων σχολήν.] A.& Th. κενά. Alius Interpres. ἀπεργίαν. υ [ἀνὴρ ἀξιόπιστος.] A. πιστεύων. S. ἀληθής. φ [ὁ δὲ κακός.] Schol. ὁ δὲ σπεύδων τοῦ πλουτεῖν οὐκ ἀθωωθήσεται. χ [ἀνὴρ βάσκανος.] Schol. φθονερός. ψ [ὅτι ἐλεήμων κρατήσει αὐτοῦ.] S. ἔνδεια ἐπελεύσεται αὐτῷ. ω [γλωσσοχαριτοῦντος.] A. παρὰ λειοῦντα γλῶσσαν. α [ὃς ἀποβάλλεται πατέρα.] A.& Th. ἁρπάζων. S. ἀδικῶν. Sch. ἀποβιάζεται. ἀτιμάζει. β [κοινωνός ἐστι.] A.S.& Th. μέτοχος. γ [ἄπιστος.] In alijs libris, ἁπλός. A. πλατὺς ψυχῇ ἐρεθίζει ἀντιδικίαν. S. πλατύψυχος παροξυνεῖ κρίσιν. δ [ἐν πολλῇ ἀπορίᾳ ἔσται.] Schol. οὐκ εὐοδωθήσεται. ε [στένουσι δίκαιοι.] A S.& Th. κρυβήσονται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΘ΄.

Κρείσσων ἀνὴρ ἐλέγχων ἀνδρὸς σκληροτραχήλου, ἐξαπίνης γὰρ [α] φλεγομένου αὐτοῦ οὐκ ἔστιν ἴασις. [β] ἐγκωμιαζομένων δικαίων εὐφρανθήσονται λαοὶ, ἀρχόντων δὲ ἀσεβῶν στένουσιν ἄνδρες. ἀνδρὸς φιλοῦντος σοφίαν εὐφραίνεται πατὴρ αὐτοῦ, [γ] ὃς δὲ ποιμαίνει πόρνας ἀπολεῖ πλοῦτον. βασιλεὺς δίκαιος ἀνίστησι χώραν, [δ] ἀνὴρ δὲ παράνομος κατασκάπτει. ὃς παρασκευάζεται ἐπὶ πρόσωπον τοῦ ἑαυτοῦ φίλου, δίκτυον περιβάλλει αὐτὸ τοῖς ἑαυτοῦ ποσίν. [ε] ἁμαρτάνοντι ἀνδρὶ μεγάλη παγὶς, δίκαιος δὲ ἐν χαρᾷ καὶ ἐν εὐφροσύνῃ ἔσται. ἐπίσταται δίκαιος κρίνειν πενιχροῖς, ὁ δὲ ἀσεβὴς οὐ συνεῖ γνῶσιν, καὶ πτωχῷ οὐχ ὑπάρχει νοῦς ἐπιγνώμων. [ζ] ἄνδρες ἄνομοι [η] ἐξέκαυσαν πόλιν, σοφοὶ δὲ ἀπέστρεψαν ὀργήν. ἀνὴρ σοφὸς κρινεῖ ἔθνη, ἀνὴρ δὲ φαῦλος ὀργιζόμενος καταγελᾶται καὶ οὐ καταπτήσσει. ἄνδρες αἱμάτων μέτοχοι μισήσουσιν ὅσιον, οἱ δὲ εὐθεῖς [θ] ἐκζητήσουσι ψυχὴν αὐτοῦ. ὅλον τὸν θυμὸν αὐτοῦ ἐκφέρει ἄφρων, [ι] σοφὸς δὲ ταμιεύεται κατὰ μέρος. βασιλέως ὑπακούοντος λόγον ἄδικον, [κ] πάντες οἱ ὑπ' αὐτὸν παράνομοι. δανειστοῦ καὶ χρεωφειλέτου [λ] ἀλλήλοις συνελθόντων, [μ] ἐπισκοπὴν ἀμφοτέρων ποιεῖται ὁ κύριος. βασιλέως ἐν ἀληθείᾳ κρίνοντος πτωχοὺς, [ν] ὁ θρόνος αὐτοῦ εἰς μαρτύριον κατασταθήσεται. πληγαὶ καὶ ἔλεγχοι διδόασι σοφίαν, [ξ] παῖς δὲ πλανώμενος αἰσχύνει [ο] γονεῖς αὐτοῦ. πολλῶν ὄντων ἀσεβῶν πολλαὶ γίνονται ἁμαρτίαι, οἱ δὲ δίκαιοι ἐκείνων πιπτόντων κατάφοβοι γίνονται. παίδευε υἱόν σου καὶ ἀναπαύσει σε, [π] καὶ δώσει κόσμον τῇ ψυχῇ σου. [ρ] οὐ μὴ ὑπάρξῃ ἐξηγητὴς ἔθνει παρανόμῳ, ὁ δὲ φυλάσσων τὸν νόμον μακαριστός. λόγοις οὐ παιδευθήσεται οἰκέτης σκληρὸς, ἐὰν γὰρ καὶ νοήσῃ, ἀλλ' οὐχ ὑπακούσεται. ἐὰν ἴδῃς ἄνδρα ταχὺν ἐν λόγοις, γίνωσκε ὅτι ἐλπίδα ἔχει μᾶλλον ὁ ἄφρων αὐτοῦ. ὃς κατασπαταλᾷ ἐκ παιδὸς οἰκέτης ἔσται, [σ] ἔσχατον δὲ ὀδυνηθήσεται ἐφ' ἑαυτῷ. ἀνὴρ θυμώδης [τ] ἐγείρει νεῖκος, ἀνὴρ δὲ ὀργίλος ἐξώρυξεν ἁμαρτίαν. [υ] ὕβρις ἄνδρα ταπεινοῖ, τοὺς δὲ [φ] ταπεινόφρονας [χ] ἐρείδει δόξῃ κύριος. [ψ] ὃς μερίζεται κλέπτῃ, μισεῖ τὴν ἑαυτοῦ ψυχήν. ἐὰν δὲ ὅρκου προτεθέντος ἀκούσαντες μὴ ἀναγγείλωσι, φοβηθέντες καὶ αἰσχυνθέντες ἀνθρώπους ὑπεσκελίσθησαν, ὁ δὲ πεποιθὼς ἐπὶ κυρίῳ εὐφρανθήσεται. ἀσέβεια ἀνδρὶ δίδωσι σφάλμα, ὃς δὲ πέποιθεν ἐπὶ τῷ δεσπότῃ σωθήσεται. πολλοὶ θερα-

πεδύουσι πρόσωπα ἡγουμένων, παρὰ δὲ κυρίου γίνεται τὸ δίκαιον ἀνδρί. βδέλυγμα δίκαιος ἀνὴρ ἀνδρὶ ἀδίκῳ, βδέλυγμα δὲ ἀνόμῳ κατευθύνουσα ὁδός. ω γυναῖκα ἀνδρείαν τίς εὑρήσει; τιμιωτέρα δέ ἐστι λίθων πολυτελῶν ἡ τοιαύτη. θαρσεῖ ἐπ᾽ αὐτῇ ἡ καρδία τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς. ἡ τοιαύτη α καλῶν σκύλων οὐκ ἀπορήσει. ἐνεργεῖ γὰρ τῷ ἀνδρὶ εἰς ἀγαθὰ β πάντα τὸν βίον. γ μηρυομένη ἔρια καὶ λινόν, δ ἐποίησεν εὔχρηστον ταῖς χερσὶν αὐτῆς. ἐγένετο ὡσεὶ ναῦς ἐμπορευομένη μακρόθεν, συνάγει δὲ ε αὕτη τὸν βίον. καὶ ἀνίσταται ζ ἐκ νυκτῶν, καὶ η ἔδωκε βρώματα τῷ οἴκῳ, καὶ ἔργα ταῖς θεραπαίναις. θεωρήσασα γεώργιον ἐπρίατο, ἀπὸ δὲ καρπῶν χειρῶν αὐτῆς κατεφύτευσε κτῆμα. ἀναζωσαμένη ἰσχυρῶς τὴν θ ὀσφὺν αὐτῆς ι ἤρεισε τοὺς βραχίονας αὐτῆς εἰς ἔργον. καὶ ἐγεύσατο, ὅτι καλόν ἐστι τὸ κ ἐργάζεσθαι, καὶ οὐκ ἀποσβέννυται ὁ λύχνος αὐτῆς ὅλην τὴν νύκτα. τοὺς πήχεις αὐτῆς λ ἐκτείνει ἐπὶ τὰ συμφέροντα, τὰς δὲ χεῖρας αὐτῆς μ ἐρείδει εἰς ἄτρακτον. χεῖρας δὲ αὐτῆς διήνοιξε πένητι, καρπὸν δὲ ἐξέτεινε πτωχῷ. οὐ φροντίζει τῶν ἐν οἴκῳ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς ὅταν που χρονίζῃ, πάντες γὰρ οἱ παρ᾽ αὐτῆς ν ἐνδεδυμένοι εἰσί. ξ δισσὰς χλαίνας ἐποίησε τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς, ἐκ δὲ βύσσου καὶ πορφύρας ἑαυτῇ ἐνδύματα. ο περίβλεπτος δὲ γίνεται ὁ ἀνὴρ αὐτῆς ἐν πύλαις, ἡνίκα ἂν καθίσῃ ἐν συνεδρίῳ μετὰ π τῶν γερόντων κατοίκων τῆς γῆς. σινδόνας ἐποίησε καὶ ἀπέδοτο ρ περιζώματα τοῖς χαναναίοις. στόμα αὐτῆς διήνοιξε σ προσεχόντως καὶ ἐννόμως, τ καὶ τάξιν ἐστείλατο τῇ γλώσσῃ αὐτῆς. ἰσχὺν καὶ εὐπρέπειαν ἐνεδύσατο, καὶ υ εὐφράνθη ἐν ἡμέραις ἐσχάταις. φ στεγναὶ διατριβαὶ οἴκων αὐτῆς, χ σῖτα δὲ ὀκνηρὰ οὐκ ἔφαγε. τὸ στόμα δὲ ἀνοίγει σοφῶς καὶ νομοθέσμως, ἡ δὲ ἐλεημοσύνη αὐτῆς ἀνέστησε τὰ τέκνα αὐτῆς καὶ ψ ἐπλούτησαν, καὶ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς ᾔνεσεν αὐτήν. πολλαὶ θυγατέρες ω ἐκτήσαντο πλοῦτον, πολλαὶ ἐποίησαν δύναμιν, σὺ δὲ ὑπέρκεισαι, ὑπερῆρας πάσας. ψευδεῖς ἀρέσκειαι, καὶ μάταιον κάλλος γυναικός, α γυνὴ γὰρ συνετὴ εὐλογεῖται, φόβον δὲ κυρίου αὕτη αἰνείτω. δότε αὐτῇ β ἀπὸ καρπῶν χειλέων αὐτῆς, γ καὶ αἰνείσθω ἐν πύλαις ὁ ἀνὴρ αὐτῆς.

α φλεγομένου αὐτοῦ.] Aquila, symmachus, & Theodotio. συντριβήσεται. β [ἐγκωμιαζομένων δικαίων.] A. ἐν τῷ πληθῦναι δικαίους. γ [ὃς δὲ ποιμαίνει πόρνας.] A. νέμων πόρνας. δ [ἀνὴρ δὲ παράνομος.] A.& Th. ἀφαιρεμάτων. ε [ἁμαρτάνοντι ἀνδρί.] A. ἐν ἁμαρτίᾳ ἀνδρὸς παρανόμου πρόσκρουσις. S. ἐν ἀδικίᾳ ἀνδρὸς πονηρὸν σκάνδαλον. ζ [ἄνδρες ἄνομοι.] In non nullis libris est, λοιμοί. & Sch. ἄνομοι. η [ἐξέκαυσαν πόλιν.] S. ἐθυμίασαν. θ [ἐκζητήσουσι ψυχήν.] S. ἐπιζητήσουσι. ι [σοφὸς δὲ ταμιεύεται κατὰ μέρος.] S. ἐπ᾽ ἐσχάτων καταπραΰνει αὐτόν. κ [πάντες οἱ ὑπ᾽ αὐτὸν παράνομοι.] A.S.& Th. λειτουργοὶ αὐτοῦ. Schol. ὑπηρέται. λ [ἀλλήλοις συνελθόντων.] Sch. ἐλθόντων ἐπὶ τὸ αὐτό. μ [ἐπισκοπὴν ποιεῖται ἀμφοτέρων.] A. S. & Th. φωτίζων ὀφθαλμοὺς ἀμφοτέρων ὁ κύριος. ν [ὁ θρόνος αὐτοῦ εἰς μαρτύριον.] A. εἰς ἔτι. S. εἰς ἀεί. Alius Interpres, εἰς αἰῶνα. ξ [παῖς δὲ πλανώμενος.] A. ἐξαποστελλόμενος. S. νέος δὲ ἀφειμένος. ο [γονεῖς.] Sch. μητέρα. π [καὶ δώσει κόσμον τῇ ψυχῇ σου.] S. & Th. τρυφάς. ρ [οὐ μὴ ὑπάρξῃ ἐξηγητὴς.] A. οὐκ ὄντος ὁραματισμοῦ ἀποπετασθήσεται λαός. σ [ἔσχατον δὲ ὀδυνηθήσεται.] S. ἔσται γογγυσμός. τ [ἐγείρει] Nonnulli libri habent, ἐρύσει. S. ἐρεθίζει μάχην. υ [ὕβρις ἄνδρα ταπεινοῖ.] Cæteri Interpretes ὑπερηφανία ἀνδρὸς ταπεινώσει αὐτόν. φ [τοὺς δὲ ταπεινόφρονας] Sch. καὶ ταπεινόφρων ἀντιλήψεται δόξης. χ [ἐρείδει δόξῃ.] In nonnullis libris est, ἐγείρει. ψ [ὃς μερίζεται κλέπτῃ.] A. μετὰ κλέπτου. ω [γυναῖκα ἀνδρείαν.] Hæc, quemadmodum hic, in editione Latina sunt in fine Prouerbiorum. cap. XXXI. in nonnullis vero libris Græcis sunt in fine capitis XXIV. α [καλῶν σκύλων.] Schol. λαφύρων. β [πάντα τὸν βίον.] Schol. χρόνον. A. S. & Th. πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς αὐτῆς. γ [μηρυομένη ἔρια.] A. S.& Th. ἐζήτησεν. Alius Interpres εὑρομένη. δ [ἐποίησεν εὔχρηστον.] A.& Th. ἐν βουλῇ. S. ἐν θελήματι. ε [αὕτη τὸν βίον.] Nonnulli libri habent, συνάγει δὲ αὐτῆς τὸν πλοῦτον & Schol. βίον. ζ [ἐκ νυκτῶν.] A. S. & Th. ἔτι οὔσης νυκτός. η [καὶ ἔδωκε βρώματα.] Th. σύνταξιν. S. πρόσταγμα. θ [τὴν ὀσφὺν αὐτῆς.] A.& Th. τὸν νῶτον. ι [ἤρεισε τοὺς βραχίονας.] S. ἐκραταίωσεν. A.& Th. ἐκαρτέρωσεν] κ [τὸ ἐργάζεσθαι.] A. S.& Th. ἐμπορία. λ [ἐκτείνει ἐπὶ τὰ συμφέροντα.] A. S. & Th. ἀνδρεία. μ [ἐρείδει εἰς ἄτρακτον.] Schol. ἠλακάτην. ν [ἐνδεδυμένοι εἰσί.] Schol. ἐνδιδύσκονται. ξ [δισσὰς χλαίνας.] A. & Th. περιστρώματα. S. ἀμφιτάπιδας. ο [περίβλεπτος.] S. γνωστός. π [γερόντων] Schol. πρεσβυτέρων. ρ [περιζώματα.] Sch. ζώνην. σ [προσεχόντως.] Sch. ἐν σοφίᾳ. τ [καὶ τάξιν ἐστείλατο.] S. καὶ νόμος ἐπὶ χάρις τῇ γλώσσῃ αὐτῆς. Th. χάριτος ἐπὶ γλώσσῃ αὐτῆς. υ [καὶ εὐφράνθη] A. S.& Th. γελάσεται. φ [στεγναὶ διατριβαί.] S. σκοπεύει πορείας. χ [σῖτα δὲ ὀκνηρά.] Schol. ἄρτον ὀκνηρίας. ψ [καὶ ἐπλούτησαν.] A. S. & Th. ἐμακάρισαν αὐτήν. ω [ἐκτήσαντο πλοῦτον.] Nonnulli libri habent, ἐποίησαν δύναμιν. Alius Interpres. δυνατόν. α [γυνὴ γὰρ συνετή.] A. φοβουμένη κύριον, αὕτη ὑμνηθήσεται. β [ἀπὸ καρπῶν χειλέων.] A. S.& Th. χειρῶν. γ [καὶ αἰνείσθω ἐν πύλαις.] S. αἰνείτω τὰ ἔργα αὐτῆς. A. καὶ ὑμνήσουσιν αὐτὴν ἐν πύλαις ποιήματα αὐτῆς.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΗΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

ΡΗΜΑΤΑ ἐκκλησιαστοῦ υἱοῦ δαυὶδ βασιλέως ἰσραὴλ ἐν ἱερουσαλήμ. [a] ματαιότης ματαιοτήτων εἶπεν ὁ ἐκκλησιαστὴς, ματαιότης ματαιοτήτων, τὰ πάντα ματαιότης. [β] τίς περίσσεια τῷ ἀνθρώπῳ [γ] ἐν παντὶ μόχθῳ αὐτοῦ ᾧ μοχθεῖ ὑπὸ τὸν ἥλιον; γενεὰ πορεύεται καὶ γενεὰ ἔρχεται, [δ] καὶ ἡ γῆ εἰς τὸν αἰῶνα ἕστηκε. καὶ ἀνατέλλει ὁ ἥλιος καὶ δύνει ὁ ἥλιος καὶ [ε] εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ ἕλκει, αὐτὸς ἀνατέλλων [ζ] ἐκεῖ πορεύεται πρὸς νότον καὶ κυκλοῖ πρὸς βορρᾶν, κυκλοῖ κυκλῶν πορεύεται τὸ πνεῦμα, καὶ ἐπὶ κύκλους αὐτοῦ ἐπιστρέφει τὸ πνεῦμα. πάντες οἱ χείμαῤῥοι πορεύονται εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ ἡ θάλασσα [η] οὐκ ἔστιν ἐμπιμπλαμένη. [θ] εἰς τὸν τόπον οὗ οἱ χείμαῤῥοι πορεύονται, ἐκεῖ αὐτοὶ ἐπιστρέφουσι τοῦ πορευθῆναι. πάντες οἱ λόγοι [ι] ἔγκοποι, [κ] οὐ δυνήσεται ἀνὴρ τοῦ λαλεῖν, καὶ οὐ πλησθήσεται ὀφθαλμὸς τοῦ ὁρᾶν, καὶ οὐ πληρωθήσεται οὖς ἀπὸ ἀκροάσεως. τί τὸ γεγονός; [λ] αὐτὸ τὸ γενησόμενον. καὶ τί τὸ πεποιημένον; αὐτὸ [μ] τὸ ποιηθησόμενον. καὶ οὐκ ἔστι πᾶν [ν] πρόσφατον ὑπὸ τὸν ἥλιον. [ξ] ὃς λαλήσει καὶ ἐρεῖ, ἴδε τοῦτο καινόν ἐστιν, ἤδη γέγονεν ἐν τοῖς αἰῶσι τοῖς γενομένοις ἀπὸ [ο] ἔμπροσθεν ἡμῶν. οὐκ ἔστι μνήμη τοῖς πρώτοις, καί γε τοῖς ἐσχάτοις γενομένοις οὐκ ἔσται αὐτῶν μνήμη [π] μετὰ τῶν γενησομένων εἰς τὴν ἐσχάτην. ἐγὼ ἐκκλησιαστὴς ἐγενόμην βασιλεὺς ἐπὶ ἰσραὴλ ἐν ἱερουσαλήμ. [ρ] καὶ ἔδωκα τὴν καρδίαν μου τοῦ ἐκζητῆσαι καὶ [σ] τοῦ κατασκέψασθαι ἐν τῇ σοφίᾳ περὶ πάντων τῶν γινομένων ὑπὸ τὸν οὐρανὸν, ὅτι [τ] περισπασμὸν πονηρὸν ἔδωκεν ὁ θεὸς τοῖς υἱοῖς τῶν ἀνθρώπων τοῦ [υ] περισπᾶσθαι ἐν αὐτῷ. εἶδον σύμπαντα τὰ ποιήματα τὰ πεποιημένα ὑπὸ τὸν ἥλιον. καὶ ἰδοὺ τὰ πάντα [φ] ματαιότης καὶ προαίρεσις πνεύματος. διεστραμμένον οὐ δυνήσεται ἐπικοσμηθῆναι, [χ] καὶ ὑστέρημα οὐ δυνήσεται ἀριθμηθῆναι. [ψ] ἐλάλησα ἐγὼ ἐν καρδίᾳ μου τῷ λέγειν, ἰδοὺ ἐγὼ ἐμεγαλύνθην [ω] καὶ προσέθηκα σοφίαν ἐπὶ πᾶσιν οἳ ἐγένοντο ἔμπροσθέν μου ἐν ἱερουσαλήμ. καὶ ἔδωκα καρδίαν μου τοῦ γνῶναι σοφίαν καὶ γνῶσιν. καὶ καρδία μου εἶδεν πολλὰ, σοφίαν καὶ γνῶσιν, [a] παραβολὰς καὶ ἐπιστήμην, ἔγνων ἐγὼ ὅτι [β] καί γε τοῦτό ἐστι προαίρεσις πνεύματος. ὅτι ἐν πλήθει σοφίας πλῆθος γνώσεως, καὶ ὁ προστιθεὶς γνῶσιν, [γ] προσθήσει ἄλγημα.

[a] Ματαιότης ματαιοτήτων.] Scholion. οἱ λοιποὶ, ἀτμὸς ἀτμῶν. [β] [τίς περίσσεια.] Α. & S. τί πλέον ἀνθρώπῳ. [γ] [ἐν παντὶ μόχθῳ.] Α. κόπῳ ᾧ ἐκοπίασεν. [δ] [καὶ ἡ γῆ εἰς αἰῶνα.] S. αἰώνιος. [ε] [εἰς τόπον αὐτοῦ ἕλκει.] Α. εἰσπνεῖ. [ζ] [ἐκεῖ πορεύεται.] S. καταντᾷ. [η] [οὐκ ἔστιν ἐμπιμπλαμένη.] S. οὐ πλημμυρεῖ. [θ] [εἰς τὸν τόπον οὗ οἱ χείμαῤῥοι.] S. εἰς τὸν τόπον ἀφ' οὗ οἱ ποταμοὶ πορεύονται, καὶ ἐκεῖ αὐτοὶ ἀναστρέφουσιν. [ι] [ἔγκοποι.] Α. κοπιῶσιν. S. κοπώδεις. [κ] [οὐ δυνήσεται ἀνὴρ τοῦ λαλεῖν.] S. ἀδύνατον ἐστιν ἄνθρωπον ἐκνικῆσαι λέγοντα. [λ] [αὐτὸ τὸ γενησόμενον.] S. τὸ ἐσόμενον. [μ] [τὸ ποιηθησόμενον.] S. τὸ μέλλον ἔσεσθαι. [ν] [πρόσφατον.] Α. S. καινόν. [ξ] [ὃς λαλήσει καὶ ἐρεῖ.] S. ἆρα ἐστί τι ὃ ἐρεῖ τις. [ο] [ἔμπροσθεν ἡμῶν.] S. πρὸ ἡμῶν. [π] [μετὰ τῶν γενησομένων.] S. παρὰ τοῖς ἐσομένοις μετὰ ταῦτα. [ρ] [καὶ ἔδωκα τὴν καρδίαν.] S. προεθέμην. [σ] [τοῦ κατασκέψασθαι.] Α. ἐξερευνῆσαι. [τ] [περισπασμὸν πονηρόν.] S. ἀσχολίαν. [υ] [περισπᾶσθαι.] S. ἀσχολεῖσθαι. [φ] [ματαιότης.] Α. ἀτμὸς, καὶ νομὴ ἀνέμου. [χ] [καὶ ὑστέρημα.] S. ὑστέρημα μὴ δυνάμενον ἀναπληρῶσαι ἀριθμόν. [ψ] [ἐλάλησα ἐγὼ ἐν τῇ καρδίᾳ μου.] Α. & S. μετὰ τῆς διανοίας μου. [ω] [καὶ προσέθηκα σοφίαν.] S. καὶ ὑπερέβαλλον σοφίᾳ. [a] [παραβολάς.] Α. πλάνας. Theodotio. παραφοράς. [β] [καί γε τοῦτό ἐστι προαίρεσις πνεύματος.] Schol. ὅτι πρὸς, τὸ τὸ ἐστι νομὴ ἀνέμου. [γ] [προσθήσει ἄλγημα.] Α. βάσανον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

ΕΙπον ἐγὼ ἐν καρδίᾳ μου, δεῦρο δὴ πειράσω σε ἐν εὐφροσύνῃ, καὶ ἴδε ἐν ἀγαθῷ καὶ ἰδοὺ καί γε τοῦτο [a] ματαιότης. τῷ γέλωτι εἶπα [β] περιφοράν, καὶ τῇ εὐφροσύνῃ [γ] τί τοῦτο ποιεῖς; καὶ [δ] κατεσκεψάμην εἰ ἡ καρδία μου ἑλκύσει ὡς οἶνον τὴν σάρκα μου, [ε] καὶ καρδία μου ὡδήγησεν ἐν σοφίᾳ καὶ [ζ] τοῦ κρατῆσαι ἐπ' εὐφροσύνην, ἕως οὗ ἴδω [η] ποῖον τὸ ἀγαθὸν τοῖς υἱοῖς τῶν ἀνθρώπων, ὃ ποιήσουσιν ὑπὸ τὸν ἥλιον, ἀριθμὸν ἡμερῶν ζωῆς αὐτῶν. [θ] ἐμεγάλυνα ποίημά μου, ᾠκοδόμησά μοι οἴκους, ἐφύτευσά μοι ἀμπελῶνας, ἐποίησά μοι κήπους καὶ παραδείσους, καὶ ἐφύτευσα ἐν αὐτοῖς ξύλον πᾶν καρποῦ. ἐποίησά μοι [ι] κολυμβήθρας ὑδάτων τοῦ ποτίσαι ἀπ' αὐτῶν δρυμὸν βλαστῶντα ξύλα. ἐκτησάμην δούλους καὶ παιδίσκας, καὶ οἰκογενεῖς ἐγένοντό μοι, καί γε κτῆσις βουκολίου καὶ ποιμνίου πολλὴ ἐγένετό μοι ὑπὲρ πάντας τοὺς γενομένους ἔμπροσθέν μου ἐν ἱερουσαλήμ. [κ] συνήγαγόν μοι καί γε ἀργύριον καί γε χρυσίον, καὶ [λ] περιουσιασμοὺς βασιλέων καὶ τῶν χωρῶν. ἐποίησά μοι ᾄδοντας καὶ ᾀδούσας, καὶ [μ] ἐντρυφήματα υἱῶν ἀνθρώπων, [ν] οἰνοχόον καὶ οἰνοχόας. [ξ] καὶ ἐμεγαλύνθην καὶ προσέθηκα [ο] παρὰ πάντας τοὺς γενομένους ἀπὸ [π] ἔμπροσθέν μου ἐν ἱερουσαλήμ, καί γε σοφία μου ἐστάθη μοι. καὶ πᾶν [ρ] ὃ ᾔτησαν οἱ ὀφθαλμοί μου, οὐκ ἀφεῖλον ἀπ' αὐτῶν. οὐκ ἀπεκώλυσα τὴν καρδίαν μου ἀπὸ πάσης εὐφροσύνης μου, ὅτι καρδία μου εὐφράνθη [σ] ἐν παντὶ μόχθῳ μου, καὶ τοῦτο ἐγένετο μερίς μου ἀπὸ παντὸς μόχθου μου, καὶ ἐπέβλεψα ἐγὼ ἐν πᾶσι ποιήμασί μου οἷς ἐποίησαν αἱ χεῖρές μου καὶ ἐν [τ] μόχθῳ ᾧ ἐμόχθησα τοῦ ποιεῖν, καὶ ἰδοὺ τὰ πάντα [υ] ματαιότης καὶ προαίρεσις πνεύματος, καὶ οὐκ ἔστι περίσσεια ὑπὸ τὸν ἥλιον. καὶ ἐπέβλεψα ἐγὼ τοῦ ἰδεῖν σοφίαν καὶ [φ] παραφορὰν καὶ [χ] ἀφροσύνην, [ψ] ὅτι τίς ἄνθρωπος ὃς [ω] ἐπελεύσεται ὀπίσω τῆς βουλῆς; [a] τὰ ὅσα ἐποίησεν αὐτήν. καὶ εἶδον ἐγὼ ὅτι ἐστὶ περίσσεια τῇ σοφίᾳ [β] ὑπὲρ τὴν ἀφροσύνην ὡς περίσσεια τοῦ φωτὸς ὑπὲρ τὸ σκότος. τοῦ σοφοῦ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ἐν κεφαλῇ αὐτοῦ, καὶ

ὁ ἄφρων ἐν σκότει πορεύεται, καὶ ἔγνων καί γε ἐγὼ ὅτι γ συνάντημα ἓν συναντήσεται τοῖς πᾶσιν αὐτοῖς. Καὶ εἶπα ἐγὼ ἐν καρδίᾳ μου, ὡς συνάντημα τοῦ ἄφρονος καί γε ἐμοὶ συναντήσεταί μοι, καὶ δ ἱνατί ἐσοφισάμην ἐγώ; περισσὸν ἐλάλησα ἐν καρδίᾳ μου, ὅτι καί γε τοῦτο ματαιότης, ε διότι ὁ ἄφρων ἐκ περισσεύματος λαλεῖ, ὅτι οὐκ ἔστι ἡ μνήμη τοῦ σοφοῦ μετὰ τοῦ ἄφρονος εἰς τὸν αἰῶνα, καθότι ἤδη αἱ ἡμέραι ἐρχόμεναι τὰ πάντα ἐπελήσθη. καὶ πῶς ἀποθανεῖται ὁ σοφὸς μετὰ τοῦ ἄφρονος, καὶ ἐμίσησα σὺν τὴν ζωήν. ζ ὅτι πονηρὸν ἐπ' ἐμὲ τὸ ποίημα τὸ πεποιημένον ὑπὸ τὸν ἥλιον, ὅτι πάντα ματαιότης καὶ προαίρεσις πνεύματος. καὶ ἐμίσησα ἐγὼ σύμπαντα μόχθον μου ὃν ἐγὼ κοπιῶ ὑπὸ τὸν ἥλιον, ὅτι ἀφίω αὐτὸν τῷ ἀνθρώπῳ η τῷ γινομένῳ μετ' ἐμέ. καὶ τίς εἶδεν εἰ σοφὸς ἔσται ἢ ἄφρων; καὶ εἰ θ ἐξουσιάζεται ἐν παντὶ μόχθῳ μου, ι ᾧ ἐμόχθησα καὶ ᾧ ἐσοφισάμην ὑπὸ τὸν ἥλιον; καί γε τοῦτο ματαιότης. κ καὶ ἐπέστρεψα ἐγὼ τοῦ λ ἀποτάξασθαι τὴν καρδίαν μου ἐν παντὶ μόχθῳ μου ᾧ ἐμόχθησα ὑπὸ τὸν ἥλιον, ὅτι ἐστὶν ἄνθρωπος ὅτι μόχθος αὐτοῦ ἐν σοφίᾳ καὶ ἐν γνώσει καὶ μ ἐν ἀνδρίᾳ. καὶ ἄνθρωπος ᾧ οὐκ ἐμόχθησεν ἐν αὐτῷ δώσει αὐτῷ μερίδα αὐτοῦ, καί γε τοῦτο ματαιότης καὶ πονηρία μεγάλη, ν ὅτι γίνεται ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ἐν παντὶ μόχθῳ αὐτοῦ καὶ ἐν προαιρέσει καρδίας αὐτοῦ ᾧ αὐτὸς μοχθεῖ ὑπὸ τὸν ἥλιον. ὅτι πᾶσαι αἱ ἡμέραι αὐτοῦ ξ ἀλγημάτων καὶ ο θυμοῦ περισπασμὸς αὐτοῦ, καί γε ἐν νυκτὶ οὐ κοιμᾶται ἡ καρδία αὐτοῦ, καί γε τοῦτο ματαιότης ἐστίν. οὐκ ἔστιν ἀγαθὸν ἀνθρώπῳ, ὃ φάγεται καὶ ὃ πίεται καὶ ὃ δείξει τῇ ψυχῇ αὐτοῦ ἀγαθὸν π ἐν μόχθῳ αὐτοῦ. καί γε τοῦτο εἶδον ἐγὼ ὅτι ἀπὸ χειρὸς τοῦ θεοῦ ἐστίν. ὅτι τίς φάγεται καὶ ρ τίς πίεται πάρεξ αὐτοῦ; ὅτι τῷ ἀνθρώπῳ σ τῷ ἀγαθῷ πρὸ προσώπου αὐτοῦ ἔδωκεν σοφίαν καὶ γνῶσιν καὶ εὐφροσύνην, καὶ τῷ ἁμαρτάνοντι ἔδωκεν τ περισπασμὸν τοῦ υ προσθεῖναι καὶ τοῦ συναγαγεῖν, τοῦ δοῦναι τῷ ἀγαθῷ πρὸ προσώπου τοῦ θεοῦ, ὅτι καί γε τοῦτο ματαιότης καὶ προαίρεσις πνεύματος.

α Τοῦτο ματαιότης.] Aquila. ἀτμός. β [περιφοράν.] Aliquanto post scriptum est, παραφοράν. pro quo in libris impressis, quemadmodum hic, περιφοράν. S. Gregorius Thaumaturgus in Metaphrasi id sic explicat. καὶ γέλωτα μὲν εἰκῇ φερόμενον ἐπέχον. Symmachus. τὸν γέλωτα εἶπον θόρυβον. A. πλάνησις. γ [τί τοῦτο ποιεῖς.] s. τί αὕτη ποιεῖς. δ [καὶ κατεσκεψάμην.] A. & s. καὶ ἐνοήθην ἐν τῇ καρδίᾳ μου. ε [καὶ καρδία μου ὡδήγησέ με.] s. ἵνα τὴν καρδίαν μου μεταγάγω εἰς σοφίαν. ζ [τοῦ κρατῆσαι ἐπ' ἀφροσύνῃ.] S. Hieronymus ex LXX. Vt obtinerem stultitiam. Gregorius Thaumaturgus, ἐγκράτεια δ' δουλοῦται ἐπιθυμίαν. η [ποῖον τὸ ἀγαθόν.] s. τί σύμφορον. θ [ἐμεγάλυνα.] Schol. μεγάλα ἐποίησά μοι ἔργα. ι [κολυμβήθρας.] A. λίμνας. s. δεξαμενάς. κ [συνήγαγόν μοι.] s. ἤθροισα ἐμαυτῷ. λ [καὶ περιουσιασμούς.] A. οὐσίας. s. πεκούλια. μ [ἐντρυφήματα.] A. τρυφάς. s. σπατάλας. ν [οἰνοχόον καὶ οἰνοχόας.] A. κυλίκιον καὶ κύλικας. ξ [ἐμεγαλύνθην.] s. μεγέθει ὑπερέβαλον. ο [καὶ προσέθηκα παρὰ πάντας.] Greg. Thaumaturgus. τοσοῦτον ὑπερέβαλον τούτοις τοὺς πρὸ ἐμοῦ βασιλεύσαντας. Alij vero libri habent, καὶ προσέθηκα σοφίαν παρὰ πάντας. s. Hieronymus. Et adieci sapientiam super omnes. π [ἔμπροσθέν μου.] s. ἀπὸ ἔμπροσθεν ἐμοῦ. ρ [ὃ ᾔτησαν.] s. ἐπεθύμησαν. ς [ἐν παντὶ μόχθῳ μου.] s. ἐκ πάσης φιλοπονίας μου. τ [καὶ ἐν μόχθῳ ᾧ ἐμόχθησα.] s. καὶ τὸν πόνον ὃν ἐπόνησα διαπρασσόμενος. υ [ματαιότης καὶ προαίρεσις πνεύματος.] A. ἀτμὸς καὶ νομὴ ἀνέμου. φ [καὶ παραφοράν.] In quibusdam libris est, περιφοράν. & Schol. παραφοράν. χ [καὶ ἀφροσύνην.] A. & s. πλάνην. ψ [ὅτι τίς ἄνθρωπος.] A. τί ὁ ἄνθρωπος ἵνα παρακολουθήσῃ βουλῇ. ω [ὃς ἐπελεύσεται ὀπίσω τῆς βουλῆς.] s. Gregorius. ἔπειτα ἑαυτοῦ λαβόμενος, εἰς τὸ δέον ἐπιστρέψῃ. at s. Hieronymus. Qui possit ire post regem. α [τὰ ὅσα ἐποίησεν αὐτήν.] In vno libro, σὺν ὅσα ἐποίησεν αὐτήν. quæ ad verbum ex Hebraico versa sunt. s. Gregorius, φερόμενος ἀλόγως. Alij vero libri habent, πάντα ὅσα ἐποίησεν ἐν αὐτῇ. s. Hieronymus. Ante factorem suum. β [ὑπὲρ τὴν ἀφροσύνην.] s. ἀμαθίαν. γ [συνάντημα ἕν.] Sch. ἓν τέλος τὸ ἐπὶ πᾶσι φρονίμου καὶ ἄφρονος. δ [ἱνατί ἐσοφισάμην.] s. καὶ εἰς τί μοι ἡ σοφία μου; ε [διότι ὁ ἄφρων ἐκ περισσεύματος λαλεῖ.] Sic s. Gregorius. ὅπου γε τὰς φλυαρίας ῥεύματα ὥσπερ ἐκ πηγῆς ὁρμᾶται τῆς ἀφροσύνης. at S. Hieronymus in translatione hæc non habet. habet in commentarijs, & quidem eo ordine, quo in alijs libris Græcis sunt posita. διότι ἄφρων ἐκ περισσεύματος λαλεῖ, ὅτι καί γε τοῦτο ματαιότης. ζ [ὅτι πονηρὸν ἐπ' ἐμέ.] s. κακὸν γάρ μοι ἐφάνη τὸ ἔργον τὸ γινόμενον. η [τῷ γινομένῳ μετ' ἐμέ.] In plerisque libris est, γινομένῳ in nonnullis, γενησομένῳ. & apud s. Hieronymum, Qui futurus est post me. θ [καὶ εἰ ἐξουσιάζεται.] A. κυριεύσει. ι [ᾧ ἐμόχθησα.] s. εἰς ὅν. κ [καὶ ἐπέστρεψα ἐγώ.] s. περιῆλθον. λ [ἀποτάξασθαι.] Schol. ἀποκάμνειν. μ [καὶ ἐν ἀνδρίᾳ.] Sch. γοργότητι. ν [ὅτι γίνεται τῷ ἀνθρώπῳ.] s. ὅτι γὰρ περιγέγονεν. ξ [ἀλγημάτων.] βάσανος καὶ θυμός. ο [καὶ θυμοῦ.] Schol. μόχθου. π [ἐν μόχθῳ.] s. ἀπὸ κόπου αὐτοῦ. ρ [τίς πίεται.] A. φείσεται s. ἀναλώσει. σ [τῷ ἀγαθῷ πρὸ προσώπου αὐτοῦ.] s. ἀρέσαντι αὐτῷ. τ [περισπασμόν.] s. ἀσχολίαν. υ [τοῦ προσθεῖναι.] A. τοῦ συλλέγειν καὶ τοῦ συναγαγεῖν.] s. ἀθροῖσαι καὶ ἀποθέσθαι, ἵνα δοθῇ ἐκείνῳ ᾧ ἀρέσει τῷ θεῷ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ.

Τοῖς α πᾶσιν ὁ χρόνος καὶ καιρὸς τῷ παντὶ β πράγματι ὑπὸ τὸν οὐρανόν. καιρὸς τοῦ τεκεῖν καὶ καιρὸς τοῦ ἀποθανεῖν, καιρὸς τοῦ φυτεῦσαι καὶ καιρὸς τοῦ γ ἐκτίλαι τὸ πεφυτευμένον. καιρὸς τοῦ ἀποκτεῖναι καὶ καιρὸς τοῦ ἰάσασθαι, καιρὸς τοῦ καθελεῖν καὶ καιρὸς τοῦ οἰκοδομεῖν. καιρὸς τοῦ κλαῦσαι καὶ καιρὸς τοῦ γελάσαι, καιρὸς τοῦ κόψασθαι καὶ καιρὸς τοῦ ὀρχήσασθαι. καιρὸς τοῦ δ βαλεῖν λίθους καὶ καιρὸς τοῦ συναγαγεῖν λίθους, καιρὸς τοῦ περιλαβεῖν καὶ καιρὸς τοῦ μακρυνθῆναι ἀπὸ ε περιλήψεως. καιρὸς τοῦ ζητῆσαι καὶ καιρὸς τοῦ ἀπολέσαι, καιρὸς τοῦ φυλάξαι καὶ καιρὸς τοῦ ἐκβαλεῖν. καιρὸς τοῦ ῥῆξαι καὶ καιρὸς τοῦ ῥάψαι, καιρὸς τοῦ σιγᾶν καὶ καιρὸς τοῦ λαλεῖν. καιρὸς τοῦ ζ φιλῆσαι καὶ καιρὸς τοῦ μισῆσαι, καιρὸς πολέμου καὶ καιρὸς εἰρήνης. τίς περισσεία τοῦ ποιοῦντος ἐν οἷς αὐτὸς μοχθεῖ; εἶδον σὺν πάντα τὸν περισπασμὸν ὃν ἔδωκεν ὁ θεὸς τοῖς υἱοῖς τῶν ἀνθρώπων τοῦ περισπᾶσθαι ἐν αὐτῷ. τὰ σύμπαντα ἃ ἐποίησε η καλὰ ἐν καιρῷ αὐτοῦ. καί γε σύμπαντα τὸν αἰῶνα ἔδωκεν ἐν καρδίᾳ αὐτῶν, θ ὅπως μὴ εὕρῃ ὁ ἄνθρωπος τὸ ποίημα ὃ ἐποίησεν ὁ θεὸς ἀπ' ἀρχῆς καὶ μέχρι τέλους. ἔγνων ὅτι οὐκ ἔστιν ἀγαθὸν ἐν αὐτοῖς, εἰ μὴ τοῦ εὐφρανθῆναι καὶ τοῦ ποιεῖν ἀγαθὸν ἐν ζωῇ αὐτοῦ. καί γε πᾶς ὁ ἄνθρωπος ὃς φάγεται καὶ πίεται καὶ ἴδῃ ἀγαθὸν ἐν παντὶ μόχθῳ αὐτοῦ, δόμα θεοῦ ἐστιν. ἔγνων ὅτι πάντα ὅσα ἐποίησεν ὁ θεὸς ι αὐτὰ ἔσται εἰς τὸν αἰῶνα, ἐπ' αὐτῷ οὐκ ἔστι προ-

προσθεῖναι, καὶ ἀπ' αὐτοῦ οὐκ ἔστιν ἀφελεῖν. καὶ ὁ θεὸς ἐποίησεν, ἵνα φοβηθῶσιν ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ. τὸ γενόμενον ἤδη ἐστί, καὶ ὅσα τοῦ γίνεσθαι ἤδη γέγονε, [κ] καὶ ὁ θεὸς ζητήσει τὸν διωκόμενον. καὶ ἔτι εἶδον ὑπὸ τὸν ἥλιον [λ] τόπον τῆς κρίσεως, ἐκεῖ ὁ ἀσεβής. καὶ [μ] τόπον τοῦ δικαίου, ἐκεῖ ὁ ἀσεβής. καὶ εἶπα ἐγὼ ἐν καρδίᾳ μου. σὺν τὸν δίκαιον καὶ σὺν τὸν ἀσεβῆ κρινεῖ ὁ θεός, ὅτι [ν] καιρὸς τῷ παντὶ πράγματι καὶ ἐπὶ παντὶ τῷ ποιήματι ἐκεῖ. εἶπα ἐγὼ ἐν καρδίᾳ μου, περὶ λαλιᾶς υἱῶν τοῦ ἀνθρώπου, ὅτι [ξ] διακρινεῖ αὐτοὺς ὁ θεός, καὶ τοῦ δεῖξαι ὅτι αὐτοὶ κτήνη εἰσί. καί γε αὐτοῖς [ο] συνάντημα υἱῶν τοῦ ἀνθρώπου, καὶ συνάντημα τοῦ κτήνους, συνάντημα ἓν αὐτοῖς. ὡς ὁ θάνατος τούτου, οὕτως καὶ ὁ θάνατος τούτου. καὶ [π] πνεῦμα ἓν τοῖς πᾶσιν, καὶ τί ἐπερίσσευσεν ὁ ἄνθρωπος παρὰ τὸ κτῆνος; οὐδέν. ὅτι πάντα ματαιότης. τὰ [ρ] πάντα εἰς τόπον ἕνα, τὰ πάντα ἐγένετο ἀπὸ [σ] τοῦ χοός, καὶ τὰ πάντα ἐπιστρέφει εἰς τὸν χοῦν. καὶ τίς εἶδε πνεῦμα υἱῶν τοῦ ἀνθρώπου, εἰ ἀναβαίνει αὐτὸ ἄνω; καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ κτήνους, εἰ καταβαίνει αὐτὸ κάτω εἰς γῆν; καὶ εἶδον ὅτι οὐκ ἔστιν ἀγαθὸν εἰ μὴ ὃ εὐφρανθήσεται ὁ ἄνθρωπος ἐν ποιήμασιν αὐτοῦ, ὅτι αὐτὸ μερὶς αὐτοῦ. [τ] ὅτι τίς ἄξει αὐτὸν τοῦ ἰδεῖν ἐν ᾧ [υ] ἐὰν γένηται μετ' αὐτόν;

α Πᾶσιν ὁ χρόνος.] Symmachus. παντὸς ὥρα. β [παντὶ πράγματι.] S. πάσης χρείας. γ [ἐκτίλαι.] S. ἐκριζῶσαι. δ [τοῦ βαλεῖν λίθους.] Schol. ῥίψαι. ε [περιλήψεως.] Quidam libri habent, περιλήμματος. & Schol. περιλήψεως. ζ [τοῦ φιλῆσαι.] A. ἀγαπᾶν. η [καλὰ ἐν καιρῷ αὐτοῦ.] S. καλὸν ἕκαστον ἐν καιρῷ ἰδίῳ. θ [ὅπως μὴ εὕρῃ.] A. ὡς οὐχ εὑρήσει ἄνθρωπος. ι [αὐτὰ ἔσται εἰς τὸν αἰῶνα.] S. διαμενεῖ. κ [καὶ ὁ θεὸς ζητήσει.] S. ὁ δὲ θεὸς ἐπιζητήσει ὑπὲρ τῶν ἐκδιωκομένων. λ [τόπον τῆς κρίσεως.] A. δικαιοσύνης. μ [καὶ τόπον τοῦ δικαίου, ἐκεῖ ὁ ἀσεβής.] Sic quoque est in quibusdā alijs libris. & ita legit Lucifer Caralit. lib. 1. pro S. Athanasio, Vidi sub sole locum iudicij, illic impius, & locum iusti illic pius. At S. Gregorius. εἶδον ἐν τοῖς κάτω μέρεσι κολάσεως μὲν βάραθρον τοὺς δυσσεβεῖς δεχόμενον. εὐσεβέσι δὲ χῶρον ἕτερον ἀνειμένον. In plerisque vero libris est, καὶ τόπον τοῦ δικαίου, ἐκεῖ ὁ ἀσεβής. B. Hieronymus, & locum iustitiæ, vbi iniquitas. ν [καιρὸς τῷ παντὶ πράγματι.] A. πάσης χρείας. ξ [διακρινεῖ αὐτούς.] Schol. τοῦ ἐλέγξαι αὐτοὺς ὁ θεός, καὶ τοῦ δεῖξαι αὐτοῖς. ο [συνάντημα.] S. σύμβαμα. π [καὶ πνεῦμα ἓν τοῖς πᾶσιν, καὶ τί ἐπερίσσευσεν.] S. καὶ ἀναπνοὴ ὁμοία πᾶσιν. καὶ τί πλέον ἄνθρωπος κτήνους. Th. καὶ τίς περίσσεια τῷ ἀνθρώπῳ. ρ [τὰ πάντα εἰς τόπον ἕνα.] In plerisq. libris sequitur, πορεύεται. & S. Hieronymus. Omnia vadunt ad locum vnum. σ [τοῦ χοός.] S. τῆς γῆς. τ [ὅτι τίς ἄξει αὐτόν.] S. τί γὰρ αὐτὸν ἄξει θεάσασθαι. υ [ἐν ᾧ ἐὰν γένηται.] S. τὰ ἐσόμενα μετὰ ταῦτα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

ΚΑὶ ἐπέστρεψα ἐγώ, καὶ εἶδον συμπάσας τὰς [α] συκοφαντίας τὰς γινομένας ὑπὸ τὸν ἥλιον. καὶ ἰδοὺ [β] δάκρυον τῶν συκοφαντουμένων, καὶ οὐκ ἔστιν αὐτοῖς [γ] παρακαλῶν, καὶ ἀπὸ χειρὸς συκοφαντούντων αὐτοὺς ἰσχύς, καὶ οὐκ ἔστιν αὐτοῖς παρακαλῶν. [δ] καὶ ἐπῄνεσα ἐγὼ σύμπαντας τοὺς τεθνηκότας τοὺς ἤδη ἀποθανόντας ὑπὲρ τοὺς ζῶντας, ὅσοι αὐτοὶ ζῶσιν ἕως τοῦ νῦν. καὶ ἀγαθὸς ὑπὲρ τοὺς δύο τούτους [ε] ὅστις οὔπω ἐγένετο, ὃς οὐκ εἶδε [ζ] σὺν πᾶν τὸ ποίημα τὸ πονηρὸν τὸ πεποιημένον ὑπὸ τὸν ἥλιον. καὶ εἶδον ἐγὼ σύμπαντα τὸν μόχθον, καὶ [η] σύμπασαν ἀνδρίαν τοῦ ποιήματος, ὅτι αὐτὸ ζῆλος ἀνδρὸς ἀπὸ τοῦ ἑταίρου αὐτοῦ. καί γε τοῦτο ματαιότης καὶ προαίρεσις πνεύματος. ὁ ἄφρων [θ] περιέβαλε τὰς χεῖρας αὐτοῦ, καὶ ἔφαγε τὰς σάρκας αὐτοῦ. ἀγαθὸν πλήρωμα δρακὸς [ι] ἀναπαύσεως [κ] ὑπὲρ πληρώματα δύο δρακῶν μόχθου καὶ προαιρέσεως πνεύματος. [λ] καὶ ἐπέστρεψα ἐγώ, καὶ εἶδον ματαιότητα ὑπὸ τὸν ἥλιον. ἔστιν εἷς, [μ] καὶ οὐκ ἔστι δεύτερος. καί γε υἱὸς καί γε ἀδελφὸς οὐκ ἔστιν αὐτῷ. καὶ οὐκ ἔστι [ν] περασμὸς τῷ παντὶ μόχθῳ αὐτοῦ. καί γε ὀφθαλμὸς αὐτοῦ οὐκ ἐμπίμπλαται πλούτου. καὶ τίνι ἐγὼ μοχθῶ, καὶ στερίσκω τὴν ψυχήν μου ἀπὸ [ξ] ἀγαθωσύνης; καί γε τοῦτο ματαιότης καὶ [ο] περισπασμὸς πονηρός ἐστι. [π] ἀγαθοὶ οἱ δύο ὑπὲρ τὸν ἕνα, οἷς ἐστὶν αὐτοῖς μισθὸς ἀγαθὸς ἐν μόχθῳ αὐτῶν. ὅτι ἐὰν πέσωσιν, ὁ εἷς ἐγερεῖ τὸν [ρ] μέτοχον αὐτοῦ. καὶ οὐαὶ αὐτῷ τῷ ἑνί, ὅταν πέσῃ καὶ μὴ ᾖ [σ] δεύτερος ἐγεῖραι αὐτόν. καί γε ἐὰν κοιμηθῶσιν δύο καὶ θέρμη αὐτοῖς, καὶ ὁ εἷς πῶς θερμανθῇ; καὶ ἐὰν [τ] ἐπικραταιωθῇ ὁ εἷς, οἱ δύο στήσονται κατέναντι αὐτοῦ, καὶ τὸ σπαρτίον τὸ [υ] ἔντριτον οὐ ταχέως ἀπορραγήσεται. ἀγαθὸς παῖς πένης καὶ σοφὸς ὑπὲρ βασιλέα πρεσβύτερον καὶ ἄφρονα, ὃς οὐκ ἔγνω τοῦ [φ] προσέχειν ἔτι. [χ] ὅτι ἐξ οἴκου τῶν δεσμίων ἐξελεύσεται τοῦ βασιλεῦσαι. ὅτι καί γε ἐν βασιλείᾳ αὐτοῦ ἐγεννήθη πένης. εἶδον σύμπαντας τοὺς ζῶντας τοὺς περιπατοῦντας ὑπὸ τὸν ἥλιον μετὰ τοῦ [ψ] νεανίσκου τοῦ δευτέρου, ὃς στήσεται ἀντ' αὐτοῦ. οὐκ [ω] ἔστι περασμὸς τῷ παντὶ λαῷ τοῖς πᾶσιν οἳ ἐγένοντο ἔμπροσθεν αὐτῶν. καί γε οἱ ἔσχατοι οὐκ εὐφρανθήσονται ἐπ' αὐτῷ, ὅτι καί γε τοῦτο ματαιότης καὶ προαίρεσις πνεύματος. φύλαξον τὸν πόδα σου ἐν ᾧ ἐὰν πορεύῃ εἰς οἶκον τοῦ θεοῦ. [α] καὶ ἐγγὺς τοῦ ἀκούειν ὑπὲρ δόμα τῶν ἀφρόνων θυσία σου, ὅτι οὐκ εἰσὶν εἰδότες τοῦ ποιῆσαι [β] κακόν.

α Τὰς συκοφαντίας.] S. τοὺς συκοφαντουμένους. β [καὶ ἰδοὺ δάκρυον.] S. δάκρυα. γ [παρακαλῶν.] S. παρηγορῶν παραμυθούμενος. δ [καὶ ἐπῄνεσα.] S. ἐμακάρισα. ε [ὅστις οὔπω ἐγένετο.] S. ἐγεννήθη. ζ [σὺν τὸ ποίημα.] S. τὰ κακὰ ἔργα τὰ γινόμενα. η [σύμπασαν ἀνδρίαν.] S. σύμπασαν γοργότητα. θ [περιέλαβε τὰς χεῖρας.] S. περιπλέκεται ταῖς χερσὶν αὐτοῦ. ι [ἀναπαύσεως.] S. μετὰ ἀναπαύσεως. κ [ὑπὲρ πληρώματα.] S. πληρώματα ἀμφοτέρων χειρῶν. καὶ κακώσεως πνεύματος. λ [καὶ ἐπέστρεψα ἐγώ.] S. καὶ πάλιν ἀναστρέψας κατέμαθον. μ [καὶ οὐκ ἔστιν.] S. οὐ μὴ ἔσται δεύτερος. ν [περασμός.] A. τέλος. ξ [ἀγαθωσύνης.] S. ἀγαθοῦ. ο [περισπασμός.] S. ἀσχολία. π [ἀγαθοὶ οἱ δύο.] S. εἰσὶν ἀμείνους δύο ἑνός. ἔχουσι γὰρ κέρδος ἀγαθόν. ρ [τὸν μέτοχον αὐτοῦ.] A. φίλον. S. ἑταῖρον. σ [καὶ μὴ ᾖ δεύτερος.] Schol. οὐκ ἔστιν. τ [ἐπικραταιωθῇ ὁ εἷς.] S. ὑπερισχύσῃ τις ἑνός. υ [ἔντριτον.] S. τετριπλωμένον, ἢ τριπλοῦν. φ [τοῦ προσέχειν ἔτι.] A. ὃς οὐ γνώσεται τοῦ φυλάξασθαι. χ [ὅτι ἐξ οἴκου τῶν δεσμίων.] S. ὁ μὲν γὰρ ἐκ φυλακῆς ἐξῆλθε βασιλεῦσαι. ὁ δὲ καίπερ βασιλεὺς γεννηθεὶς ἠπορήθη. ψ [τοῦ νεανίσκου.] S. παιδός. ω [οὐκ ἔστι περασμός.] A. οὐκ ἔστι τέλος τῷ παντὶ λαῷ. α [καὶ ἐγγὺς τοῦ ἀκούειν.] A. καὶ ἔγγιζε ὥστε ἀκούειν. β [τοῦ ποιῆσαι κακόν.] Sic etiam legit S. Hieronymus. In plerisque vero libris est, τοῦ ποιῆσαι καλόν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε′.

Μὴ α σπεῦδε ἐπὶ στόματί σου, καὶ καρδία σου μὴ ταχυνάτω τοῦ ἐξενέγκαι λόγον πρὸ προσώπου τοῦ θεοῦ. ὅτι ὁ θεὸς ἐν τῷ οὐρανῷ ἄνω, καὶ σὺ ἐπὶ τῆς γῆς. β διὰ τοῦτο ἔστωσαν οἱ λόγοι σου ὀλίγοι. γ ὅτι παραγίνεται ἐνύπνιον ἐν πλήθει περισπασμοῦ, καὶ φωνὴ ἄφρονος ἐν πλήθει λόγων. καθὼς εὔξῃ εὐχὴν τῷ θεῷ, μὴ χρονίσῃς τοῦ ἀποδοῦναι αὐτήν. δ ὅτι οὐκ ἔστι θέλημα ἐν ἄφροσι. σὺ οὖν ὅσα ἐὰν εὔξῃ ἀπόδος. ἀγαθὸν ε τὸ μὴ εὔξασθαί σε ἢ τὸ εὔξασθαί σε καὶ μὴ ἀποδοῦναι. μὴ δῷς τὸ στόμα σου τοῦ ζ ἐξαμαρτῆσαι τὴν σάρκα σου, καὶ μὴ εἴπῃς πρὸ προσώπου τοῦ θεοῦ, ὅτι ἄγνοιά ἐστιν. ἵνα μὴ ὀργισθῇ ὁ θεὸς ἐπὶ φωνῇ σου, καὶ η διαφθείρῃ τὰ ποιήματα χειρῶν σου. θ ὅτι ἐν πλήθει ἐνυπνίων καὶ ματαιοτήτων καὶ λόγων πολλῶν, ὅτι σὺ τὸν θεὸν φοβοῦ. ἐὰν συκοφαντίαν πένητος καὶ ἁρπαγὴν κρίματος καὶ δικαιοσύνης ἴδῃς ἐν χώρᾳ, μὴ θαυμάσῃς ἐπὶ τῷ πράγματι. ὅτι ὑψηλὸς ἐπάνω ὑψηλοῦ φυλάξαι, καὶ ι ὑψηλοὶ ἐπ' αὐτοῖς. καὶ περίσσεια γῆς κ ἐπὶ παντί ἐστι βασιλεὺς τοῦ ἀγροῦ εἰργασμένου. ἀγαπῶν ἀργύριον, οὐ πλησθήσεται ἀργυρίου. καὶ τίς ἠγάπησεν ἐν πλήθει αὐτῶν γένημα; καί γε τοῦτο ματαιότης. ἐν πλήθει ἀγαθωσύνης ἐπληθύνθησαν ἔσθοντες αὐτήν. καὶ τί ἀνδρεία τῷ παρ' αὐτῆς; λ ὅτι ἀρχὴ τοῦ ὁρᾶν ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ. γλυκὺς ὕπνος τοῦ δούλου εἰ ὀλίγον καὶ εἰ πολὺ φάγεται, μ καὶ τῷ ἐμπλησθέντι τοῦ πλουτῆσαι, οὐκ ἔστιν ἀφίων αὐτὸν τοῦ ὑπνῶσαι. ν ἔστιν ἀρρωστία ἣν εἶδον ὑπὸ τὸν ἥλιον, πλοῦτον φυλασσόμενον τῷ παρ' αὐτοῦ ξ εἰς κακίαν αὐτῷ, καὶ ἀπολεῖται ὁ πλοῦτος ἐκεῖνος ο ἐν περισπασμῷ πονηρῷ, καὶ ἐγέννησεν υἱόν, καὶ οὐκ ἔστιν ἐν χειρὶ αὐτοῦ οὐδέν. καθὼς ἐξῆλθεν ἀπὸ γαστρὸς μητρὸς αὐτοῦ γυμνός, ἐπιστρέψει τοῦ πορευθῆναι ὡς ἥκει, καὶ οὐδὲν οὐ λήψεται ἐν μόχθῳ αὐτοῦ, π ἵνα πορευθῇ ἐν χειρὶ αὐτοῦ. καί γε τοῦτο πονηρὰ ἀρρωστία. ὥσπερ γὰρ παρεγένετο, οὕτως καὶ ἀπελεύσεται. ρ καὶ τίς ἡ περίσσεια αὐτοῦ, ᾗ μοχθεῖ εἰς ἄνεμον; καί γε πᾶσαι αἱ ἡμέραι αὐτοῦ ἐν σκότει, καὶ ἐν πένθει, καὶ θυμῷ πολλῷ, καὶ ἀρρωστίᾳ, καὶ χόλῳ. σ ἰδοὺ εἶδον ἐγὼ ἀγαθόν, ὅ ἐστι καλὸν τοῦ φαγεῖν καὶ τοῦ πιεῖν καὶ τοῦ ἰδεῖν ἀγαθωσύνην ἐν παντὶ μόχθῳ αὐτοῦ ᾧ ἐὰν μοχθῇ ὑπὸ τὸν ἥλιον τ ἀριθμὸν ἡμερῶν ζωῆς αὐτοῦ ὧν ἔδωκεν αὐτῷ ὁ θεός, ὅτι αὐτὸ μερὶς αὐτοῦ. υ καί γε πᾶς ἄνθρωπος ᾧ ἔδωκεν αὐτῷ ὁ θεὸς πλοῦτον καὶ ὑπάρχοντα, καὶ ἐξουσίασεν αὐτῷ φαγεῖν ἀπ' αὐτοῦ, καὶ φ λαβεῖν τὸ μέρος αὐτοῦ, καὶ τοῦ εὐφρανθῆναι ἐν μόχθῳ αὐτοῦ, τοῦτο δόμα θεοῦ ἐστιν, ὅτι οὐ πολλὰ μνησθήσεται τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς αὐτοῦ, ὅτι ὁ θεὸς περισπᾷ αὐτὸν ἐν εὐφροσύνῃ καρδίας αὐτοῦ.

α Μὴ σπεῦδε.] Symmachus. μὴ προπετὴς γίνου τῷ στόματί σου. β [διὰ τοῦτο.] Quidam libri habent, ἐπὶ τούτῳ. & Schol. διὰ τοῦτο. γ [παραγίνεται ἐνύπνιον.] s. ἀποβήσεται ὄνειρος διὰ πλῆθος ἀνομίας. δ [ὅτι οὐκ ἔστι θέλημα.] s. οὐ παρέστι χρεία ἀφρόνων. ε [ἀγαθὸν τὸ μὴ εὔξασθαί σε.] s. βέλτιον. ζ [τοῦ ἐξαμαρτεῖν.] S. ὥστε. η [καὶ διαφθείρῃ τὰ ποιήματα.] A. διαλύσῃ. θ [ὅτι ἐν πλήθει ὀνείρων.] s. διὰ γὰρ πλήθους ὀνείρων ματαιότητες καὶ λόγοι πολλοί. ι [καὶ ὑψηλοὶ ἐπ' αὐτοῖς.] s. καὶ ὑψηλότερος ἐπάνω αὐτῶν. κ [ἐπὶ παντί ἐστι βασιλεύς.] s. ἐπὶ παντὶ αὐτός ἐστι βασιλεὺς τῇ χώρᾳ εἰργασμένῃ. λ [ὅτι ἀρχὴ τοῦ ὁρᾶν.] s. εἰ μὴ μόνον θεωρία ὀφθαλμῶν αὐτοῦ. μ [καὶ τῷ ἐμπλησθέντι.] s. ἡ δὲ πλησμονὴ τοῦ πλουσίου οὐκ ἐᾷ καθεύδειν. ν [ἔστιν ἀρρωστία.] s. νόσος κακή. ξ [εἰς κακίαν αὐτοῦ.] A. εἰς πονηρὸν αὐτῷ. ο [ἐν περισπασμῷ πονηρῷ.] s. ἐπὶ ἀσχολίαν κακήν. π [ἵνα πορευθῇ.] s. ὃ συναπελεύσεται. ρ [καὶ τίς ἡ περίσσεια αὐτοῦ;] s. τί οὖν περισσὸν αὐτῷ μοχθήσαντι; σ [ἰδοὺ ὃ εἶδον ἐγὼ ἀγαθόν.] s. ἐμοὶ οὖν ἐφάνη. τ [ἀριθμὸν ἡμερῶν.] s. ψήφῳ. υ [καί γε πᾶς ἄνθρωπος.] A. ἀλλὰ καί. φ [καὶ λαβεῖν τὸ μέρος αὐτοῦ.] s. καὶ ἀπολαῦσαι τῆς μερίδος αὐτοῦ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ς′.

Ἔστι πονηρία ἣν εἶδον ὑπὸ τὸν ἥλιον, καὶ πολλή ἐστι α ὑπὸ τὸν ἄνθρωπον. ἀνὴρ ᾧ δώσει αὐτῷ ὁ θεὸς πλοῦτον καὶ ὑπάρχοντα καὶ δόξαν, καὶ οὐκ ἔστιν ὑστερῶν τῇ ψυχῇ αὐτοῦ ἀπὸ πάντων ὧν ἐπιθυμήσει, καὶ β οὐκ ἐξουσιάσει αὐτῷ ὁ θεὸς τοῦ φαγεῖν ἀπ' αὐτοῦ, ὅτι ἀνὴρ ξένος φάγεται αὐτόν, τοῦτο ματαιότης καὶ ἀρρωστία πονηρά ἐστι. ἐὰν γεννήσῃ ἀνὴρ ἑκατόν, καὶ ἔτη πολλὰ ζήσεται, καὶ πλῆθος ὅτι ἔσονται αἱ ἡμέραι ἐτῶν αὐτοῦ, καὶ ψυχὴ αὐτοῦ γ οὐ πλησθήσεται ἀπὸ τῆς ἀγαθωσύνης. καί γε ταφὴ οὐκ ἐγένετο αὐτῷ, εἶπα, ἀγαθὸν ὑπὲρ αὐτὸν τὸ ἔκτρωμα. ὅτι ἐν ματαιότητι ἦλθε, καὶ ἐν σκότει πορεύεται, καὶ ἐν σκότει ὄνομα αὐτοῦ καλυφθήσεται, καί γε ἥλιον οὐκ εἶδεν, καὶ οὐκ ἔγνω ἀναπαύσεις τούτῳ ὑπὲρ τοῦτον. καὶ ἔζησεν χιλίων ἐτῶν καθόδους καὶ ἀγαθωσύνην οὐκ εἶδεν. μὴ οὐκ εἰς τόπον ἕνα πορεύεται τὰ πάντα; πᾶς μόχθος ἀνθρώπου εἰς στόμα αὐτοῦ, καί γε ἡ ψυχὴ οὐ πληρωθήσεται. δ ὅτι περίσσεια τῷ σοφῷ ὑπὲρ τὸν ἄφρονα, διότι ὁ πένης οἶδε πορευθῆναι κατέναντι τῆς ζωῆς. ε ἀγαθὸν ὅραμα ὀφθαλμῶν ὑπὲρ πορευόμενον ψυχῇ, καί γε τοῦτο ματαιότης καὶ προαίρεσις πνεύματος. εἴ τι ἐγένετο ἤδη κέκληται ὄνομα αὐτοῦ, καὶ ἐγνώσθη ὅ ἐστιν ἄνθρωπος, καὶ οὐ δυνήσεται κριθῆναι μετὰ ζ τοῦ ἰσχυροτέρου ὑπὲρ αὐτόν. ὅτι εἰσὶν λόγοι πολλοὶ πληθύνοντες ματαιότητα.

α ὑπὸ τὸν ἄνθρωπον.] s. παρὰ τοῖς ἀνθρώποις. β [καὶ οὐκ ἐξουσιάσει αὐτῷ.] s. δίδωσιν. γ [οὐ πληρωθήσεται.] Th. οὐ χορτασθήσεται. δ [ὅτι τίς περίσσεια.] s. τί οὖν περισσόν. ε [ἀγαθὸν ὅραμα ὀφθαλμῶν.] s βέλτιον προβλέπειν, ἢ ὁδεύειν αὐταρκείᾳ. ζ [ἰσχυροτέρου.] In quibusdam libris est, ἰσχυροῦ. & Schol. ἰσχυροτέρου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ′.

Τί περισσὸν τῷ ἀνθρώπῳ, ὅτι α τίς οἶδεν ἀγαθὸν τῷ ἀνθρώπῳ ἐν τῇ ζωῇ, ἀριθμὸν ζωῆς ἡμερῶν ματαιότητος αὐτοῦ; καὶ ἐποίησεν αὐτὰ ἐν σκιᾷ, ὅτι τίς ἀπαγγελεῖ τῷ ἀνθρώπῳ, τί ἔσται ὀπίσω αὐτοῦ ὑπὸ τὸν ἥλιον; ἀγαθὸν ὄνομα β ὑπὲρ ἔλαιον ἀγαθόν, καὶ ἡμέρα τοῦ θανάτου ὑπὲρ ἡμέραν γενέσεως. ἀγαθὸν πορευθῆναι εἰς οἶκον πένθους ἢ ὅτι πορευθῆναι εἰς οἶκον πότου. καθότι τοῦτο τέλος παντὸς ἀνθρώπου,

ἀνθρώπου, καὶ ὁ ζῶν γ δώσει ἀγαθὸν εἰς καρδίαν αὐτοῦ. ἀγαθὸν θυμὸς ὑπὲρ γέλωτα, ὅτι δ ἐν κακίᾳ προσώπου ἀγαθυνθήσεται καρδία. καρδία σοφῶν ἐν οἴκῳ πένθους, καὶ καρδία ἀφρόνων ἐν οἴκῳ εὐφροσύνης. ἀγαθὸν τὸ ἀκοῦσαι ἐπιτίμησιν σοφοῦ ὑπὲρ ἄνδρα ἀκούοντα ᾆσμα ἀφρόνων. ε ὡς φωνὴ ἀκανθῶν ὑπὸ τὸν λέβητα, οὕτως γέλως τῶν ἀφρόνων, καί γε τοῦτο ματαιότης. ὅτι ἡ συκοφαντία ζ περιφέρει σοφόν, καὶ ἀπόλλυσι η τὴν καρδίαν εὐγενείας αὐτοῦ. θ ἀγαθὴ ἐσχάτη λόγων ὑπὲρ ἀρχὴν αὐτοῦ, ἀγαθὸν μακρόθυμος ὑπὲρ ι ὑψηλὸν πνεύματι. κ μὴ σπεύσῃς ἐν πνεύματί σου τοῦ θυμοῦσθαι, λ ὅτι θυμὸς ἐν κόλπῳ ἀφρόνων ἀναπαύσεται. μ μὴ εἴπῃς τί ἐγένετο, ὅτι αἱ ἡμέραι αἱ πρότεραι ἦσαν ἀγαθαὶ ὑπὲρ ταύτας, ν ὅτι οὐκ ἐν σοφίᾳ ἐπηρώτησας περὶ τούτου. ἀγαθὴ σοφία μετὰ κληρονομίας, καὶ περίσσεια τοῖς θεωροῦσι τὸν ἥλιον. ξ ὅτι ἐν σκιᾷ αὐτῆς ἡ σοφία ὡς σκιὰ ἀργυρίου, καὶ περίσσεια γνώσεως τῆς σοφίας ο ζωοποιήσει τὸν παρ' αὐτῆς. ἴδε τὰ ποιήματα τοῦ θεοῦ, ὅτι τίς δυνήσεται κοσμῆσαι ὃν ἂν ὁ θεὸς διαστρέψῃ αὐτόν; ἐν ἡμέρᾳ ἀγαθωσύνης π ζῆθι ἐν ἀγαθῷ καὶ ἴδε ἐν ἡμέρᾳ κακίας. ἴδε ρ καί γε σὺν τούτῳ συμφώνως τοῦτο ἐποίησεν ὁ θεὸς περὶ λαλιᾶς, ἵνα μὴ εὕρῃ ἄνθρωπος ὀπίσω αὐτοῦ οὐδέν. σύμπαντα εἶδον ἐν ἡμέραις ματαιότητός μου. ἐστὶ δίκαιος ἀπολλύμενος σ ἐν δικαίῳ αὐτοῦ, καὶ ἐστὶν τ ἀσεβὴς μένων ἐν κακίᾳ αὐτοῦ. υ μὴ γίνου δίκαιος πολύ, μηδὲ σοφίζου περισσά. φ μήποτε ἐκπλαγῇς. μὴ ἀσεβήσῃς πολύ, καὶ μὴ γίνου σκληρός, ἵνα μὴ ἀποθάνῃς ἐν οὐ καιρῷ σου. ἀγαθὸν τὸ ἀντέχεσθαί σε ἐν τούτῳ, καί γε ἀπὸ τούτου χ μὴ μιάνῃς τὴν χεῖρά σου, ψ ὅτι φοβουμένοις τὸν θεὸν ἐξελεύσεται τὰ πάντα. ω ἡ σοφία βοηθήσει τῷ σοφῷ ὑπὲρ δέκα ἐξουσιάζοντας τοὺς ὄντας ἐν τῇ πόλει. ὅτι ἄνθρωπος οὐκ ἔστι δίκαιος ἐν τῇ γῇ, ὃς ποιήσει ἀγαθὸν καὶ οὐχ ἁμαρτήσεται. α καί γε εἰς πάντας λόγους οὓς λαλήσουσιν ἀσεβεῖς μὴ θῇς καρδίαν σου, ὅπως μὴ ἀκούσῃς τοῦ β δούλου σου καταρωμένου σε. γ ὅτι πλειστάκις πονηρεύσεταί σε, καὶ καθόδους πολλὰς κακώσει καρδίαν σου, ὅτι ὡς καί γε δ σὺ κατηράσω ἑτέρους. πάντα ε ταῦτα ἐπείρασα ἐν σοφίᾳ. ζ εἶπα, σοφισθήσομαι. καὶ αὕτη ἐμακρύνθη ἀπ' ἐμοῦ μακρὰν ὑπὲρ ὃ ἦν, καὶ βαθὺ βάθος, η τίς εὑρήσει αὐτό; θ ἐκύκλωσα ἐγὼ καὶ ἡ καρδία μου τοῦ γνῶναι ι καὶ τοῦ κατασκέψασθαι καὶ τοῦ ζητῆσαι κ σοφίαν καὶ ψῆφον, καὶ τοῦ γνῶναι ἀσεβοῦς ἀφροσύνην καὶ ὀχληρίαν λ καὶ περιφοράν. καὶ εὑρίσκω ἐγὼ αὐτὴν καὶ ἐρῶ πικρότερον ὑπὲρ θάνατον σὺν τὴν γυναῖκα ἥτις ἐστὶ θήρευμα, καὶ σαγῆναι καρδία αὐτῆς, μ δεσμὸς εἰς χεῖρας αὐτῆς. ν ἀγαθὸς πρὸ προσώπου τοῦ θεοῦ ἐξαιρεθήσεται ἀπ' αὐτῆς, ξ καὶ ἁμαρτάνων συλληφθήσεται ἐν αὐτῇ. ἴδε τοῦτο εὗρον, εἶπεν ὁ ἐκκλησιαστής. ο μία τῇ μιᾷ τοῦ εὑρεῖν λογισμόν, ὃν ἐπεζήτησεν ἡ ψυχή μου, καὶ οὐχ εὗρον, καὶ ἄνθρωπον ἕνα ἀπὸ χιλίων εὗρον, καὶ γυναῖκα ἐν πᾶσι τούτοις οὐχ εὗρον. π πλὴν ἴδε τοῦτο εὗρον, ὃ ἐποίησεν ὁ θεὸς σὺν τὸν ἄνθρωπον εὐθῆ. καὶ αὐτοὶ ρ ἐζήτησαν λογισμοὺς πολλούς. σ τίς οἶδε σοφούς, καὶ τίς οἶδε λύσιν ῥήματος;

α Ὅτι τίς εἶδε τί ἀγαθόν.] symmachus. τίς γὰρ οἶδεν ὃ συμφέρει. β [ὑπὲρ ἔλαιον ἀγαθόν.] s. ὑπὲρ μύρον εὐῶδες. γ [δώσει ἀγαθὸν εἰς καρδίαν αὐτοῦ.] s. προσέξει τῇ διανοίᾳ. δ [ἐν κακίᾳ προσώπου.] A. κακώσει. ε [ὡς φωνὴ τῶν ἀκανθῶν.] Sch. διὰ γὰρ φωνῶν ἀπαιδεύτων ἐν δεσμωτηρίῳ γίνεταί τις. ζ [περιφέρει σοφίαν.] A. πλανήσει. s. θορυβήσει. η [τὴν καρδίαν εὐγενείας αὐτοῦ.] Nonnulli libri habent, εὐτονίας αὐτοῦ. θ [ἀγαθὴ ἐσχάτη λόγων.] s. βέλτιον τέλος λόγου τῆς ἀρχῆς αὐτοῦ. ι [ὑψηλὸν πνεύματι.] s. ὑψηλοκάρδιον. κ [μὴ σπεύσῃς ἐν πνεύματί σου.] Schol. ἐπὶ στόματί σου. s. διὰ λόγων σου παροργίσαι. λ [ὅτι θυμὸς ἐν κόλπῳ] s. ὀργή. μ [μὴ εἴπῃς τί ἐγένετο.] A. διατί. ν [ὅτι οὐκ ἐν σοφίᾳ.] s. οὐ γὰρ φρονίμως. ξ [ὅτι ἐν σκιᾷ αὐτῆς.] s. σκέπει σοφία ὡς σκέπει τὸ ἀργύριον. ο [ζωοποιήσει τὸν παρ' αὐτῆς.] Sch. ἡ σοφία διασώσει τοὺς ἔχοντας αὐτήν. π [ζῆθι ἐν ἀγαθῷ]. s ἔσο. ρ [καί γε σὺν τούτῳ συμφώνως τοῦτο.] s. καὶ γὰρ τὸ ἀνάλογον τούτου ἐποίησεν ὁ θεός, τοῦ μὴ εὑρεῖν ἄνθρωπον κατ' αὐτοῦ μέμψιν. σ [ἐν δικαίῳ αὐτοῦ.] s. τῇ δικαιοσύνῃ αὐτοῦ. τ [ἀσεβὴς μένων ἐν κακίᾳ αὐτοῦ.] A. μακρύνων ἐν πονηρίᾳ αὐτοῦ. Alius Interpres μακρόβιος. υ [μὴ γίνου δίκαιος πολύ] s. πλέον. φ [μήποτε ἐκπλαγῇς.] s. ἵνα μὴ ἀδημονῇς περισσῶς. χ [μὴ μιάνῃς τὴν χεῖρά σου.] Schol. μὴ ἀνῇς ψ [ὅτι φοβουμένοις τὸν θεόν] s ὁ γὰρ φοβούμενος τὸν θεὸν διεξελεύσεται τὰ πάντα. ω [ἡ σοφία βοηθήσει τῷ σοφῷ.] A. ἐνισχύσει τὸν σοφόν. α [καί γε εἰς πάντας λόγους.] s. ἀλλὰ μηδὲ πᾶσι τοῖς λαλουμένοις προσέχῃς τῇ καρδίᾳ σου. β [δούλου σου καταρωμένου σε.] s. λοιδοροῦντος. γ [ὅτι πλειστάκις πονηρεύσεταί σε.] A. ὅτι προς πλεονάκις καιροὺς πονηρεύσεται καρδία σου. δ [σὺ κατηράσω ἑτέρους] s. καὶ σὺ λοιδόρησας ἄλλους. ε [ταῦτα ἐπείρασα ἐν τῇ σοφίᾳ] s τούτων ἐπειράσθην ἐν σοφίᾳ. ζ [εἶπα σοφισθήσομαι.] s. ὑπέλαβον σοφὸς γενέσθαι. η [τίς εὑρήσει αὐτό;] s. οὐδείς. θ [ἐκύκλωσα ἐγώ.] A. περιώδευσα. ι [καὶ τοῦ κατασκέψασθαι.] s. καὶ διατηρῆσαι. κ [σοφίαν καὶ ψῆφον.] A. λογισμόν. λ [καὶ περιφοράν.] s. ἔννοιαν θορυβώδη. μ [δεσμὸς εἰς χεῖρας αὐτῆς.] s. αἱ χεῖρες. ν [ἀγαθὸς πρὸ προσώπου τοῦ θεοῦ.] s. ἀρεστὸς τῷ θεῷ. ξ [καὶ ἁμαρτάνων.] s. ὁ δὲ ἁμαρτωλὸς ἁλώσεται. ο [μία τῇ μιᾷ.] A. ἓν πρὸς ἓν εὑρεῖν λογισμὸν ἐπιζητεῖ ἡ ψυχή μου, καὶ οὐχ εὗρον. π [πλὴν ἴδε τοῦτο.] A. μόνον ἴδε. ρ [ἐζήτησαν λογισμούς.] s. περιειργάσαντο πολυπραγμοσύνην. σ [τίς οἶδε σοφούς.] A. τίς οἶδε σοφόν;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η'.

Σοφία ἀνθρώπου φωτιεῖ πρόσωπον αὐτοῦ, καὶ ἀναιδὴς προσώπῳ αὐτοῦ μισηθήσεται. στόμα βασιλέως φύλαξον, καὶ περὶ α λόγου ὅρκου θεοῦ μὴ σπουδάσῃς, ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ πορεύσῃ, μὴ στῇς ἐν λόγῳ πονηρῷ, ὅτι πᾶν ὃ ἐὰν θελήσῃ ποιήσει, β καθὼς βασιλεὺς ἐξουσιάζων, καὶ τίς ἐρεῖ αὐτῷ, τί ποιεῖς; ὁ φυλάσσων ἐντολήν, οὐ γ γνώσεται ῥῆμα πονηρόν, καὶ καιρὸν κρίσεως γινώσκει καρδία σοφοῦ. δ ὅτι παντὶ πράγματι ἐστὶ καιρὸς καὶ κρίσις, ὅτι ε γνῶσις τοῦ ἀνθρώπου πολλὴ ἐπ' αὐτόν. ὅτι οὐκ ζ ἔστι γινώσκων τί τὸ ἐσόμενον, η ὅτι καθὼς ἔσται, τίς ἀναγγελεῖ αὐτῷ; οὐκ ἔστιν ἄνθρωπος ἐξουσιάζων ἐν πνεύματι, τοῦ κωλῦσαι σὺν τὸ πνεῦμα. καὶ οὐκ ἔστιν ἐξουσία ἐν ἡμέρᾳ θανάτου, καὶ θ οὐκ ἔστιν ἀποστολὴ ἐν ἡμέρᾳ πολέμου, καὶ οὐ διασώσει ἀσέβεια ι τὸν παρ' αὐτῆς. καὶ σύμπαν τοῦτο εἶδον, καὶ ἔδωκα τὴν καρδίαν μου εἰς πᾶν τὸ ποίημα, ὃ πεποίηται ὑπὸ τὸν ἥλιον, κ τὰ ὅσα ἐξουσιάσατο ὁ ἄνθρωπος ἐν ἀνθρώπῳ τοῦ κακῶσαι αὐτόν. καὶ τότε εἶδον ἀσεβεῖς εἰς

εἰς τάφους εἰσαχθέντας, λ καὶ ἐκ τοῦ ἁγίου. καὶ ἐπο-
ρεύθησαν καὶ ἐπῃνέθησαν ἐν τῇ πόλει, ὅτι μ οὕτως
ἐποίησαν. καί γε τοῦτο ματαιότης. ν ὅτι οὐκ ἔστιν γι-
νομένη ἀντίρρησις ἀπὸ τῶν ποιούντων τὸ πονηρὸν τα-
χύ, διὰ τοῦτο ξ ἐπληροφορήθη καρδία υἱῶν τοῦ ἀνθρώ-
που ἐν αὐτοῖς τοῦ ποιῆσαι τὸ πονηρόν. ὃς ἥμαρτεν ἐποίη-
σε τὸ πονηρὸν ἀπὸ τότε καὶ ἀπὸ μακρότητος αὐτῶν.
ὅτι καί γε γινώσκω ἐγώ, ὅτι ἔστιν ἀγαθὸν τοῖς φοβουμένοις
τὸν θεόν, ὅπως φοβῶνται ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ. καὶ
ἀγαθὸν οὐκ ἔσται τῷ ἀσεβεῖ καὶ οὐ μακρυνεῖ ἡμέ-
ρας ἐν σκιᾷ, ὃς οὐκ ἔστι φοβούμενος ἀπὸ προσώπου
τοῦ θεοῦ. ο ἔστι ματαιότης ἣ πεποίηται ἐπὶ τῆς γῆς, ὅτι
εἰσὶ δίκαιοι π ὅτι φθάνει ἐπ' αὐτούς, ὡς ποίημα τῶν ἀ-
σεβῶν, καὶ εἰσὶν ἀσεβεῖς ὅτι φθάνει πρὸς αὐτούς, ὡς
ποίημα τῶν δικαίων. εἶπα, ρ ὅτι καί γε τοῦτο ματαιό-
της. καὶ ἐπῄνεσα ἐγὼ σὺν τὴν εὐφροσύνην, ὅτι οὐκ ἔστιν
ἀγαθὸν τῷ ἀνθρώπῳ ὑπὸ τὸν ἥλιον, ὅτι εἰ μὴ φαγεῖν
καὶ τοῦ πιεῖν καὶ τοῦ εὐφρανθῆναι. σ καὶ αὐτὸ συμπρο-
σέσται αὐτῷ ἐν μόχθῳ αὐτοῦ ἡμέρας ζωῆς αὐτοῦ, ὅσας
ἔδωκεν αὐτῷ ὁ θεὸς ὑπὸ τὸν ἥλιον. τ ἐν οἷς ἔδωκα τὴν
καρδίαν μου τοῦ γνῶναι τὴν σοφίαν, καὶ τοῦ ἰδεῖν υ τὸν
περισπασμὸν τὸν πεποιημένον ἐπὶ τῆς γῆς, ὅτι καὶ ἐν
ἡμέρᾳ καὶ ἐν νυκτὶ ὕπνον ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ οὐκ ἔστι
βλέπων. καὶ εἶδον φ σύμπαντα τὰ ποιήματα τοῦ θεοῦ,
ὅτι οὐ δυνήσεται ἄνθρωπος τοῦ εὑρεῖν χ σὺν τὸ ποίη-
μα τὸ πεποιημένον ὑπὸ τὸν ἥλιον. ὅσα ἂν μοχθήσῃ
ἄνθρωπος τοῦ ζητῆσαι καὶ οὐχ εὑρήσει. καί γε ὅσα ἂν
εἴπῃ σοφὸς τοῦ γνῶναι οὐ δυνήσεται τοῦ εὑρεῖν. ὅτι σύμ-
παν τοῦτο ἔδωκα εἰς καρδίαν μου, καὶ καρδία μου σύμ-
παν εἶδε τοῦτο.

α Καὶ περὶ λόγου.] Symmachus. καὶ παραβῆναι ὅρκον θεοῦ μὴ σπουδάσῃς. β [καθὼς βασιλεὺς ἐξουσιάζων λαλεῖ.] S. διὰ τὸ λόγον βασιλέως ἐξουσιαστικὸν εἶναι. γ [οὐ γνώσεται ῥῆμα πονηρόν.] S. οὐ πειραθήσεται πράγματος πονηροῦ. δ [ὅτι παντὶ πράγματί ἐστι καιρὸς καὶ κρίσις.] S. ὅτι παντὶ πράγματί ἐστι καιρὸς χρείας καὶ τρόπος. ε [ὅτι γνῶσις τοῦ ἀνθρώπου.] S. ἡ γὰρ κάκωσις τοῦ ἀνθρώπου πολλὴ κατ' αὐτοῦ. ζ [ὅτι οὐκ ἔστι γινώσκων.] S. ὅτι οὐκ ἐπίσταται. η [ὅτι καθὼς ἔσται.] S. τίς γὰρ τὰ ἐσόμενα ἀναγγελεῖ αὐτῷ. θ [καὶ οὐκ ἔστιν ἀποστολὴ ἐν ἡμέρᾳ πολέμου.] S. οὐδὲ ἔστι παρατάξασθαι εἰς πόλεμον. ι [τὸν παρ' αὐτῆς.] S. ἔχοντα αὐτήν. κ [τὰ ὅσα ἐξουσιάσατο ὁ ἄνθρωπος.] A. καιρὸς ὡς ἐκυρίευσεν ὁ ἄνθρωπος. S. ἔστιν ὅτε ἐξουσίασεν ἄνθρωπος ἀνθρώπου εἰς κακὸν ἑαυτοῦ. λ [καὶ ἐκ τοῦ ἁγίου.] A. καὶ ἦλθον ἐκ τόπου ἁγίου.] S. καὶ ὁπότε περιῆσαν ἐν τόπῳ ἁγίῳ ἀνέστρεφον. μ [ὅτι οὕτως ἐποίησαν.] S. ὡς δίκαια πράξαντες. ν [ὅτι οὐκ ἔστι γινομένη ἀντίρρησις.] S. διὰ γὰρ τὸ μὴ γίνεσθαι τὴν ἀπόφασιν. ξ [ἐπληροφορήθη ἡ καρδία.] A. ἐτόλμησαν. S. ἀφόβῳ καρδίᾳ οἱ υἱοὶ τῶν ἀνθρώπων κακουργοῦσιν. ἁμαρτὼν γὰρ ὁ κακοῦργος, ἀπέθανεν μακροθυμίας γινομένης αὐτῷ. ο [ἔστι ματαιότης.] S. ἄπορον. π [ὅτι φθάνει πρὸς αὐτούς.] S. οἷς συμβαίνει κατὰ τὰ ἔργα τῶν ἀσεβῶν, καὶ εἰσὶ παράνομοι οἷς συμβαίνει ὡς πράξασι κατὰ τὰ ἔργα τῶν δικαίων. ρ [καί γε τοῦτο ματαιότης.] S. ἄπορον. σ [καὶ αὐτὸ συμπροσέσται αὐτῷ.] S. ὃ μόνον συμπροσέσται αὐτῷ. τ [ἐν οἷς ἔδωκα.] S. διὸ ἔταξα. υ [περισπασμόν.] S. ἀσχολίαν. φ [καὶ εἶδον σύμπαντα τὰ ποιήματα.] S. καὶ κατέμαθον ὅτι πάντων τῶν ἔργων τοῦ θεοῦ οὐ δύναται ὁ ἄνθρωπος ἐξευρεῖν. χ [σὺν τὸ ποίημα τὸ πεποιημένον.] S. οὐδὲ ἓν ἔργον πρασσόμενον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ'.

ΩΣ οἱ δίκαιοι καὶ οἱ σοφοὶ καὶ αἱ ἐργασίαι αὐτῶν ἐν χειρὶ τοῦ θεοῦ, α καί γε ἀγάπην καί γε μῖσος οὐκ ἔστιν εἰδὼς ὁ ἄνθρωπος. τὰ πάντα πρὸ προσώπου αὐτῶν, β ματαιότης ἐν τοῖς πᾶσι. συνάντημα ἓν τῷ δικαίῳ καὶ τῷ ἀσεβεῖ, τῷ ἀγαθῷ καὶ τῷ κακῷ, καὶ τῷ καθαρῷ καὶ τῷ ἀκαθάρτῳ, καὶ τῷ θυσιάζοντι καὶ τῷ μὴ θυσιάζοντι. ὡς ὁ ἀγαθὸς ὡς ὁ ἁμαρτάνων, ὡς ὁ ὀμνύων καθὼς ὁ τὸν ὅρκον φοβούμενος. τοῦτο πονηρὸν γ ἐν παντὶ πεποιημένῳ ὑπὸ τὸν ἥλιον, ὅτι συνάντημα ἓν τοῖς πᾶσι. καί γε καρδία υἱῶν τοῦ ἀνθρώπου ἐπληρώθη πονηροῦ. καὶ δ περιφέρεια ἐν καρδίᾳ αὐτῶν ἐν ζωῇ αὐτῶν ε καὶ ὀπίσω αὐτῶν πρὸς τοὺς νεκρούς. ὅτι ζ τίς ὃς κοινωνεῖ πρὸς πάντας τοὺς ζῶντας; ἔστιν ἐλπὶς ὅτι η ὁ κύων ὁ ζῶν αὐτὸς ἀγαθὸς ὑπὲρ τὸν λέοντα τὸν νεκρόν. ὅτι οἱ ζῶντες γνώσονται ὅτι ἀποθανοῦνται, καὶ οἱ νεκροὶ οὐκ εἰσὶ γινώσκοντες οὐδέν. καὶ οὐκ ἔστιν αὐτοῖς ἔτι μισθός, ὅτι ἐπελήσθη ἡ μνήμη αὐτῶν. καί γε ἀγάπη αὐτῶν, καί γε μῖσος αὐτῶν, καί γε ζῆλος αὐτῶν ἤδη ἀπώλετο. καί γε μερὶς οὐκ ἔστιν αὐτοῖς ἔτι εἰς τὸν αἰῶνα ἐν παντὶ τῷ πεποιημένῳ ὑπὸ τὸν ἥλιον. δεῦρο φάγε ἐν εὐφροσύνῃ τὸν ἄρτον σου, καὶ πίε ἐν θ καρδίᾳ ἀγαθῇ οἶνόν σου, ὅτι ι ἤδη εὐδόκησεν ὁ θεὸς τὰ ποιήματά σου. ἐν παντὶ καιρῷ ἔστωσαν ἱμάτιά σου λευκά, καὶ ἔλαιον ἐπὶ κεφαλῆς σου κ μὴ ὑστερησάτω. καὶ ἴδε λ ζωὴν μετὰ γυναικὸς ἧς ἠγάπησας πάσας τὰς μ ἡμέρας ζωῆς ματαιότητός σου, τὰς δοθείσας σοι ὑπὸ τὸν ἥλιον, ὅτι αὐτὸ μερίς σου ἐν τῇ ζωῇ σου, καὶ ἐν τῷ μόχθῳ σου ᾧ σὺ μοχθεῖς ὑπὸ τὸν ἥλιον. πάντα ὅσα ν ἂν εὕρῃ ἡ χείρ σου τοῦ ποιῆσαι, ὡς ἡ δύναμίς σου ποίησον, ὅτι οὐκ ἔστι ποίημα καὶ λογισμὸς καὶ γνῶσις καὶ σοφία ἐν ᾅδῃ, ὅπου σὺ πορεύῃ ἐκεῖ. ἐπέστρεψα καὶ εἶδον ὑπὸ τὸν ἥλιον, ὅτι οὐ τοῖς ξ κούφοις ὁ δρόμος, καὶ οὐ τοῖς ο δυνατοῖς ὁ πόλεμος, καί γε οὐ τῷ σοφῷ π ἄρτος, καί γε οὐ τοῖς συνετοῖς πλοῦτος, καί γε οὐ τοῖς γινώσκουσι χάρις, ὅτι καιρὸς ρ καὶ ἀπάντημα συναντήσεται σύμπασιν αὐτοῖς. ὅτι καί γε καὶ οὐκ ἔγνω ὁ ἄνθρωπος σ τὸν καιρὸν αὐτοῦ, ὡς οἱ ἰχθύες οἱ θηρευόμενοι τ ἐν ἀμφιβλήστρῳ κακῷ, καὶ ὡς ὄρνεα τὰ θηρευόμενα ἐν παγίδι. ὡς αὐτὰ παγιδεύονται οἱ υἱοὶ τοῦ ἀνθρώπου εἰς καιρὸν πονηρόν, ὅταν ἐπιπέσῃ ἐπ' αὐτοὺς ἄφνω. καί γε τοῦτο εἶδον σοφίαν ὑπὸ τὸν ἥλιον, υ καὶ μεγάλη ἐστὶ πρός με, πόλις μικρὰ καὶ ἄνδρες ἐν αὐτῇ ὀλίγοι καὶ ἔλθῃ ἐπ' αὐτὴν βασιλεὺς μέγας καὶ κυκλώσῃ αὐτήν, καὶ οἰκοδομήσῃ ἐπ' αὐτὴν φ χάρακας μεγάλους, καὶ εὕρῃ ἐν αὐτῇ ἄνδρα πένητα σοφόν, καὶ διασώσῃ αὐτὸς τὴν πόλιν ἐν τῇ σοφίᾳ αὐτοῦ, καὶ ἄνθρωπος οὐκ ἐμνήσθη σὺν τοῦ ἀνδρὸς τοῦ πένητος ἐκείνου. καὶ εἶπα ἐγώ, ἀγαθὴ σοφία ὑπὲρ δύναμιν. καὶ σοφία τοῦ πένητος χ ἐξουδενωμένη, καὶ οἱ λόγοι αὐτοῦ οὐκ εἰσακουόμενοι. λόγοι σοφῶν ψ ἐν ἀναπαύσει ἀκούονται ὑπὲρ κραυγὴν ἐξουσιαζόντων ἐν ἀφροσύναις. ἀγαθὴ σοφία ὑπὲρ σκεύη πολέμου. καὶ ἁμαρτάνων εἷς α ἀπολέσει ἀγαθωσύνην πολλήν.

α Καί γε ἀγάπην.] Symmachus. πρὸς τὸ δὲ, ἂν φιλίαν, ἢ τοῖς δὲ ἔχθραν ἐπίσταται ὁ ἄνθρωπος. β [ματαιότης ἐν πᾶσι.] s. ἅπαντα ὅμοια. γ [παντὶ τῷ πεποιημένῳ.] s. πᾶσι τοῖς συμβαίνουσιν. δ [καὶ περιφέρεια.] A. πλάνη. s. αὐθάδεια. ε [καὶ ὀπίσω αὐτῶν.] s. τὰ δὲ τελευταῖα εἰς νεκρούς. ζ [ὅτι τίς ὃς κοινωνεῖ.] s. τίς γὰρ εἰς ἀεὶ διατελέσει ζῶν. η [ὅτι κύων ὁ ζῶν.] s. κυνὶ ζῶντι βέλτιόν ἐστιν ἢ λέοντι τεθνηκότι. θ [ἐν καρδίᾳ ἀγαθῇ.] s. μετ' εὐφροσύνης. ι [ἤδη εὐδόκησεν ὁ θεός.] s. ἐξήτασε. κ [μὴ ὑστερησάτω.] s. οὐ μὴ διαλιπέτω. λ [ἰδὲ ζωήν.] s. ἀπόλαυσον ζωῆς. μ [πάσας τὰς ἡμέρας ζωῆς ματαιότητός σου.] sic quoque habet s. Hieronymus. quidam vero libri, πάσας τὰς ἡμέρας ζωῆς νεότητός σου τὰς δοθείσας σοι ὑπὸ τὸν ἥλιον, πάσας τὰς ἡμέρας ματαιότητός σου. A. πᾶσαι αἱ ἡμέραι ἀτμοῦ σου. ν [ὅσα ἂν εὕρῃ ἡ χείρ σου.] s. ἐφικταί. ξ [οὐ τοῖς κούφοις ὁ δρόμος.] s. τὸ φθάσαι δρόμον. ο [οὐ τοῖς δυνατοῖς ὁ πόλεμος.] S. τὸ κρατῆσαι πολέμου. π [οὐ τῷ σοφῷ.] in plerisq. libris est, οὐ τοῖς σοφοῖς ὁ ἄρτος, καί γε οὐ τοῖς συνετοῖς. s. πορίσαι τροφήν. ρ [καὶ ἀπάντημα συναντήσεται.] s. συγκυρήσει. σ [τὸν καιρὸν αὐτοῦ.] s. τὴν εὐκαιρίαν αὐτοῦ. τ [ἀμφιβλήστρῳ κακῷ.] A. πονηρῷ. υ [καὶ μεγάλη ἐστὶ πρὸς μέ.] A. παρ' ἐμοί. S. καὶ μεγάλη δοκεῖ μοι. φ [χάρακας.] S. ἀποτείχισμα. χ [ἐξουδενωμένη.] S. καταπεφρονήθη. ψ [ἐν ἀναπαύσει.] Schol. μετὰ προσηνείας, μᾶλλον ἢ κραυγὴ ἐξουσιάζοντος ἐν ἀνοήτοις. ω [σκεύη πολέμου.] A. πολεμικά. α [ἀπολέσει ἀγαθωσύνην.] s. ἀγαθὰ πολλά.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι΄.

Μυῖαι α θανατοῦσαι σαπριοῦσι σκευασίαν ἐλαίου ἡδύσματος. τίμιον ὀλίγον σοφίας ὑπὲρ δόξαν ἀφροσύνης μεγάλην. καρδία σοφοῦ εἰς δεξιὸν αὐτοῦ, καὶ καρδία ἄφρονος εἰς ἀριστερὸν αὐτοῦ. καί γε ἐν ὁδῷ ὅταν ἄφρων πορεύηται, καρδία αὐτοῦ ὑστερήσει, β καὶ ἃ λογιεῖται πάντα ἀφροσύνη ἐστίν. γ ἐὰν πνεῦμα τοῦ ἐξουσιάζοντος ἀναβῇ ἐπὶ σέ, τόπον σου μὴ ἀφῇς, ὅτι ἴαμα καταπαύσει ἁμαρτίας μεγάλας. δ ἔστι πονηρία ἣν εἶδον ὑπὸ τὸν ἥλιον, ὡς ε ἀκούσιον ἐξῆλθεν ἀπὸ προσώπου ἐξουσιάζοντος. ζ ἐδόθη ὁ ἄφρων ἐν ὕψεσι μεγάλοις, η καὶ πλούσιοι ἐν ταπεινῷ καθήσονται. εἶδον δούλους ἐφ' ἵπποις, καὶ ἄρχοντας πορευομένους ὡς δούλους ἐπὶ τῆς γῆς. ὁ ὀρύσσων θ βόθρον, εἰς αὐτὸν ἐμπεσεῖται, καὶ καθαιροῦντα φραγμὸν δήξεται αὐτὸν ὄφις. ι ἐξαίρων λίθους, διαπονηθήσεται ἐν αὐτοῖς. σχίζων ξύλα, κινδυνεύσει ἐν αὐτοῖς. ἐὰν ἐκπέσῃ τὸ σιδήριον, καὶ αὐτὸς πρόσωπον ἐτάραξε. καὶ δυνάμεις δυναμώσει, καὶ κ περισσεία τῷ ἀνδρὶ οὐ σοφία. ἐὰν δάκῃ ὄφις ἐν οὐ λ ψιθυρισμῷ, καὶ οὐκ ἔστι περισσεία τῷ ἐπᾴδοντι. λόγοι στόματος σοφοῦ χάρις, καὶ χείλη ἄφρονος καταποντιοῦσιν αὐτόν. ἀρχὴ λόγων στόματος αὐτοῦ ἀφροσύνη, καὶ ἐσχάτη στόματος αὐτοῦ περιφέρεια πονηρά, μ καὶ ὁ ἄφρων πληθύνει λόγους. οὐκ ἔγνω ἄνθρωπος ν τί τὸ γενόμενον, καὶ τί τὸ ἐσόμενον, ὅτι ὀπίσω αὐτοῦ τίς ἀναγγελεῖ αὐτῷ; ξ μόχθος τῶν ἀφρόνων κακώσει αὐτούς, ο ὃς οὐκ ἔγνω τοῦ πορευθῆναι εἰς πόλιν. π οὐαί σοι πόλις ἧς ὁ βασιλεύς σου νεώτερος, καὶ οἱ ἄρχοντές σου πρωῒ ἐσθίουσιν. μακαρία σὺ γῆ, ἧς ὁ βασιλεύς σου υἱὸς ἐλευθέρων, καὶ οἱ ἄρχοντές σου πρὸς καιρὸν ρ φάγονται ἐν δυνάμει, καὶ οὐκ αἰσχυνθήσονται. ἐν ὀκνηρίαις ταπεινωθήσεται ἡ δόκωσις, καὶ ἐν ἀργίᾳ χειρῶν στάξει ἡ οἰκία. εἰς γέλωτα ποιοῦσιν ἄρτον καὶ οἶνον καὶ ἔλαιον τοῦ εὐφρανθῆναι ζῶντας, σ καὶ τοῦ ἀργυρίου ταπεινώσει ἐπακούσεται τὰ πάντα. καί γε ἐν συνειδήσει σου βασιλέα μὴ καταράσῃ, καὶ ἐν ταμιείοις κοιτώνων σου τ μὴ καταράσῃ πλούσιον. ὅτι πετεινὸν τοῦ οὐρανοῦ ἀποίσει τὴν φωνήν σου, καὶ υ ὁ ἔχων τὰς πτέρυγας ἀπαγγελεῖ λόγον σου.

α Μυῖαι θανατοῦσαι.] Schol. Μυιῶν θάνατος σήψει ἔλαιον εὐῶδες μυρεψοῦ. β [καὶ ἃ λογιεῖται.] Symmachus. ἃ ὑπολαμβάνει. γ [ἐὰν πνεῦμα τοῦ ἐξουσιάζοντος.] s. ἄρχοντος ἐπέλθῃ σοι, τοῦ τόπου σου μὴ ἐκστῇς, ὅτι σωφροσύνη παύσει ἁμαρτήματα πολλά. δ [ἔστι πονηρία.] S. ἔστι κακόν. ε [ὡς ἀκούσιον ἐξῆλθε.] s. ἐν ἀγνοίᾳ ἐξελθὸν ἐξ ἔμπροσθεν τοῦ ἐξουσιάζοντος. ζ [ἐδόθη ὁ ἄφρων.] A. ἔδωκε τὸν ἄφρονα ἐν ὑψώμασι μεγάλοις. η [πλούσιοι.] s. πλουσίους δὲ ταπεινοὺς καθημένους. θ [βόθρον.] Theodotio. βόθυνον. ι [ἐξαίρων λίθους.] A. μετατιθῶν λίθους διαπονηθήσεται. s. μετεωρῶν λίθους κακωθήσεται. κ [περισσεία τῷ ἀνδρὶ οὐ σοφία.] Hæc s. Gregorius sic explicat. οὐκ ἔστιν ἀγαθῷ συγκομίζων καὶ ἐπαύξων αὐτὸς τὴν ἑαυτοῦ ἄδικον, καὶ ὠκύμορον δύναμιν. In plerisque vero libris est, περισσεία τοῦ ἀνδρείου σοφία. S. περιέχει δὲ ὁ γρηγορευσάμενος εἰς σοφίαν. sic quoq. supra cap. II. & cap. IV. Symmachus. pro, ἀνδρείαν, ponit γρηγορότητα. λ [ἐν οὐ ψιθυρισμῷ.] A. ἀπούσης ἐπῳδῆς. S. ἐν οὐκ ἐπαοιδῷ. μ [καὶ ἄφρων.] S. καὶ ἀνόητος πολλὰ λαλήσει. ν [τί τὸ γενόμενον.] S. τὰ γενόμενα, ἀλλ' οὐδὲ τὰ ἐσόμενα. ξ [μόχθος τῶν ἀφρόνων.] In nonnullis libris est, τῶν ἀφρόνων κοπώσει. & Schol. τοῦ ἄφρονος κακώσει. ο [ὃς οὐκ ἔγνω τοῦ πορευθῆναι.] S. οὐ γὰρ ἐπίσταται ἀπελθεῖν εἰς πόλιν. π [οὐαί σοι πόλις.] S. γῆ. ρ [φάγονται ἐν δυνάμει.] S. μετὰ ἀνδραγαθίας. σ [καὶ τοῦ ἀργυρίου.] s. ἀργύριον δὲ εὐχρηστήσει εἰς πάντα. τ [μὴ καταράσῃ.] s. λοιδορήσῃς. υ [ὁ ἔχων πτέρυγας.] A. πτερωτά.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ΄.

Απόστειλον τὸν ἄρτον σου ἐπὶ πρόσωπον τοῦ ὕδατος, ὅτι ἐν πλήθει ἡμερῶν εὑρήσεις αὐτόν. δὸς μερίδα τοῖς ἑπτά, καί γε τοῖς ὀκτώ, ὅτι οὐ γινώσκεις τί ἔσται πονηρὸν ἐπὶ τὴν γῆν. ἐὰν πληρωθῶσι τὰ νέφη ὑετοῦ, α ἐπὶ τὴν γῆν ἐκχέουσιν. καὶ ἐὰν β πέσῃ ξύλον ἐν τῷ νότῳ, καὶ ἐὰν ἐν τῷ βορρᾷ, τόπῳ οὗ πεσεῖται τὸ ξύλον γ ἐκεῖ ἔσται. τηρῶν ἄνεμον οὐ σπερεῖ, καὶ βλέπων ἐν ταῖς νεφέλαις οὐ θερίσει. δ ἐν οἷς οὐκ ἔστι γινώσκων τίς ἡ ὁδὸς τοῦ πνεύματος. ὡς ὀστᾶ ἐν γαστρὶ κυοφορούσης, οὕτως οὐ γνώσῃ τὰ ποιήματα τοῦ θεοῦ, ὅσα ποιήσει τὰ σύμπαντα. ε ἐν τῷ πρωῒ σπεῖρον τὸ σπέρμα σου, καὶ ζ ἐν ἑσπέρᾳ μὴ ἀφέτω ἡ χείρ σου, ὅτι οὐ γινώσκεις η ποῖον στοιχήσει ἢ τοῦτο ἢ τοῦτο, καὶ ἐὰν τὰ δύο ἐπὶ τὸ αὐτό, ἀγαθά. καὶ γλυκὺ τὸ φῶς καὶ ἀγαθὸν τοῖς ὀφθαλμοῖς τοῦ βλέπειν σὺν τὸν ἥλιον, ὅτι καὶ ἐὰν ἔτη πολλὰ ζήσεται ὁ ἄνθρωπος, θ ἐν πᾶσιν αὐτοῖς εὐφρανθήσεται ι καὶ μνησθήσεται τὰς ἡμέρας τοῦ σκότους, ὅτι πολλαὶ ἔσονται, πᾶν τὸ ἐρχόμενον ματαιότης. εὐφραίνου νεανίσκε ἐν νεότητί σου, κ καὶ ἀγαθυνάτω σε ἡ καρδία σου ἐν ἡμέραις νεότητός σου, καὶ περιπάτει ἐν ὁδοῖς καρδίας σου ἄμωμος, καὶ μὴ ἐν ὁράσει ὀφθαλμῶν σου. καὶ γνῶθι ὅτι ἐπὶ πᾶσι τούτοις ἄξει σε ὁ θεὸς ἐν κρίσει, καὶ ἀπόστησον θυμὸν ἀπὸ καρδίας σου, καὶ πάραγε πονηρίαν ἀπὸ σαρκός σου, ὅτι ἡ νεότης καὶ ἡ ἄνοια ματαιότης.

α Ἐπὶ τὴν γῆν ἐκχεοῦσιν.] Aquila. ἐκκενώσουσιν. β [πέσῃ ξύλον.] Symmachus. δένδρα. γ [ἐκεῖ ἔσται.] s. παραταθήσονται. δ [ἐν οἷς οὐκ ἔστι γινώσκων.] κ. ἐν ᾧ οὐκ εἶ σὺ εἰδώς. s. μὴ οἶδας πότερον παρέσται ὁ ἄνεμος. ε [ἐν πρωΐᾳ.] s. πρωΐμων. ζ [καὶ ἐν ἑσπέρᾳ.] s. ἀλλὰ καὶ ὄψιμον. καὶ μὴ καταλιμπανέτω ἡ χείρ σου. η [ποῖον στοιχήσει.] Α. ἀρεστήσει. s. εὑρήσει. θ [ἐν πᾶσιν αὐτοῖς.] s. καὶ διὰ πάντων εὐφρανθήσεται. ι [καὶ μνησθήσεται τὰς ἡμέρας.] Α. μεμνήσθω τῶν ἡμερῶν. κ [καὶ ἀγαθυνάτω σε.] s. καὶ ἐν ἀγαθῷ ἔστω.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΒʹ.

ΚΑὶ μνήσθητι τοῦ κτίσαντός σε ἐν ἡμέραις νεότητός σου, α ἕως ὅτου μὴ ἔλθωσιν αἱ ἡμέραι τῆς κακίας. καὶ φθάσουσιν ἔτη ἐν οἷς ἐρεῖς, οὐκ ἔστι μοι ἐν αὐτοῖς θέλημα. β ἕως οὗ μὴ σκοτισθῇ ὁ ἥλιος καὶ τὸ φῶς, καὶ ἡ σελήνη καὶ οἱ ἀστέρες, καὶ ἐπιστρέψουσι τὰ νέφη ὀπίσω τοῦ ὑετοῦ ἐν ἡμέρᾳ ᾗ ἐὰν σαλευθῶσι φύλακες τῆς οἰκίας, γ καὶ διαστραφῶσιν ἄνδρες τῆς δυνάμεως, δ καὶ ἤργησαν αἱ ἀλήθουσαι ὅτι ὠλιγώθησαν, καὶ σκοτάσουσιν ε αἱ βλέπουσαι ἐν ταῖς ὀπαῖς. καὶ κλείσουσιν θύρας ἐν ἀγορᾷ ζ ἐν ἀσθενείᾳ φωνῆς τῆς ἀληθούσης. καὶ ἀναστήσεται εἰς φωνὴν τοῦ στρουθίου, η καὶ ταπεινωθήσονται πᾶσαι αἱ θυγατέρες τοῦ ᾄσματος. θ καὶ εἰς τὸ ὕψος ὄψονται, ι καὶ θάμβοι ἐν τῇ ὁδῷ, καὶ ἀνθήσῃ τὸ ἀμύγδαλον, καὶ παχυνθῇ ἡ ἀκρίς, κ καὶ διασκεδασθῇ ἡ κάππαρις, ὅτι ἐπορεύθη ὁ ἄνθρωπος εἰς οἶκον αἰῶνος αὐτοῦ, καὶ ἐκύκλωσαν ἐν ἀγορᾷ οἱ κοπτόμενοι. λ ἕως ὅτου μὴ ἀνατραπῇ τὸ σχοινίον τοῦ ἀργυρίου μ καὶ συντριβῇ τὸ ἀνθέμιον τοῦ χρυσίου, καὶ συντριβῇ ὑδρία ἐπὶ τῇ πηγῇ, καὶ συντροχάσῃ ὁ τροχὸς ἐπὶ τὸν λάκκον, καὶ ἐπιστρέψῃ ὁ χοῦς ἐπὶ τὴν γῆν ὡς ἦν, καὶ τὸ πνεῦμα ἐπιστρέψῃ πρὸς τὸν θεὸν ὃς ἔδωκεν αὐτό. ν ματαιότης ματαιοτήτων εἶπεν ὁ ἐκκλησιαστής, τὰ πάντα ματαιότης. καὶ ξ περισσὸν ὅτι ἐγένετο ἐκκλησιαστὴς σοφός. ὅτι ἐδίδαξε γνῶσιν σὺν τὸν ἄνθρωπον, ο καὶ οὖς ἐξιχνιάσεται κόσμιον παραβολῶν. π πολλὰ ἐζήτησεν ἐκκλησιαστὴς τοῦ εὑρεῖν λόγους ρ θελήματος, καὶ γεγραμμένον εὐθύτητος λόγους ἀληθείας. λόγοι σοφῶν ὡς τὰ βούκεντρα, καὶ ὡς σ ἧλοι πεφυτευμένοι, οἳ τ παρὰ τῶν συνθεμάτων ἐδόθησαν ἐκ ποιμένος ἑνός. καὶ περισσὸν ἐξ αὐτῶν υἱέ μου φύλαξαι, τοῦ ποιῆσαι βιβλία πολλά. οὐκ ἔστι περασμός, καὶ μελέτη πολλὴ κόπωσις σαρκός. τέλος λόγου, τὸ πᾶν ἄκουε. τὸν θεὸν φοβοῦ, καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ φύλασσε. ὅτι τοῦτο φ πᾶς ὁ ἄνθρωπος. χ ὅτι σύμπαν τὸ ποίημα ὁ θεὸς ἄξει ἐν κρίσει. ἐν παντὶ ψ παρεωραμένῳ ἐὰν ἀγαθὸν καὶ ἐὰν πονηρόν.

α Ἕως ὅτου μὴ ἔλθωσιν.] Symmachus. πρὶν ἐλθεῖν τὰς ἡμέρας τῆς κακώσεώς σου.] β [ἕως οὗ.] s. πρίν. γ [καὶ διαστραφῶσιν ἄνδρες.] s. διαφθαρῶσιν οἱ ἄνδρες οἱ ἰσχυροί. δ [καὶ ἤργησαν ἀλήθουσαι.] s. καὶ ἀργηθῶσιν οἱ μύλοι. ε [αἱ βλέπουσαι.] s. αἱ ὁράσεις διὰ τῶν ὀπῶν. ζ [ἐν ἀσθενείᾳ φωνῆς.] s. ἀχρειωθείσης τῆς φωνῆς. η [καὶ ταπεινωθήσονται.] Α. καὶ κλιθήσονται πάντα τὰ τῆς ᾠδῆς. θ [καὶ εἰς τὸ ὕψος ὄψονται.] In aliis libris est, καί γε ἀπὸ ὕψους ὄψονται. S. Hieronymus. Sed & ab excelsis timebunt. sunt autem affinia Hebraica verba, quorum alterum, timere significat, alterum, videre. in Hebraico quidem est, timebunt. at S. Hieronymus scribit Symmachum interpretatum esse, Super hæc etiam de excelso videbunt. ι [καὶ θάμβοι ἐν τῇ ὁδῷ.] Α. τρόμῳ θαμβήσουσιν ἐν τῇ ὁδῷ. κ [καὶ διασκεδασθῇ.] s. καὶ διαλυθῇ ἡ ἐπίπονος. λ [ἕως οὗ μὴ ἀνατραπῇ.] s. καὶ πρινὴ κοπιῶσαι ἀπὸ σχοινίου τοῦ ἀργυρίου. μ [καὶ συντριβῇ.] s. καὶ ἐλαθῇ τὸ περιφερές, καὶ συνθρανθῇ. ν [ματαιότης ματαιοτήτων.] Α. ἀτμὸς ἀτμίδων. ξ [καὶ περισσόν.] s. ὑπερβάλλον. ο [καὶ οὖς ἐξιχνιάσεται.] Α. ἐνωτίσατο καὶ ἠρεύνησεν. π [πολλὰ ἐζήτησεν ἐκκλησιαστής.] S. κατεσκεύασεν παροιμιαστής. ρ [θελήματος.] Α. χρείας καὶ συνέγραψεν ὀρθῶς. Scholion. χρειώδεις. σ [ὡς ἧλοι πεφυτευμένοι.] Cæteri libri habent, πεπυρωμένοι. S. Hieronymus. Et quasi claui in altum defixi. S. Gregorius. ἐπεγείρει ψυχάς, καὶ νύττει οὐχ ἧττον τὰ τῶν σοφῶν παραγγέλματα, ἢ διατίθεται τὰ σώματα βουκέντρῳ, ἢ ἧλοι ἐμπεπηγότες. Schol. Α. καὶ Θ. πεφυτευμένοι. πεπηγότες. τ [παρὰ τῶν συνθεμάτων.] Schol. συνταγμάτων, συναντημάτων. υ [υἱέ μου φύλαξαι.] Schol. φύλαξαι. φ [τοῦτο πᾶς ἄνθρωπος.] Schol. τοῦτο γὰρ ὅλος ὁ ἄνθρωπος. χ [ὅτι σύμπαν τὸ ποίημα.] Α. πᾶσαν γὰρ πρᾶξιν. ψ [παρεωραμένῳ.] s. περὶ παντὸς παροφθέντος ἐάν τε ἀγαθόν, ἐάν τε κακόν.

ΑΣΜΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

ΑΣΜΑ ᾀσμάτων, ὅ ἐστι σαλωμών. **B** φιλησάτω με ἀπὸ φιλημάτων στόματος αὐτοῦ. ὅτι ἀγαθοὶ μαστοί σου ὑπὲρ οἶνον, καὶ ὀσμὴ μύρων σου ὑπὲρ πάντα τὰ ἀρώματα. μύρον ἐκκενωθὲν ὄνομά σου. διὰ τοῦτο νεάνιδες ἠγάπησάν σε, [α] εἵλκυσαί σε. ὀπίσω σου εἰς ὀσμὴν μύρων σου δραμοῦμεν. [β] εἰσήνεγκέ με ὁ βασιλεὺς εἰς τὸ ταμεῖον αὐτοῦ. [γ] ἀγαλλιασώμεθα καὶ εὐφρανθῶμεν ἐν σοί. ἀγαπήσομεν μαστούς σου ὑπὲρ οἶνον. [δ] εὐθύτης ἠγάπησέ σε. [ε] μέλαινά εἰμι ἐγὼ καὶ καλὴ θυγατέρες ἱερουσαλήμ, ὡς σκηνώματα κηδάρ, ὡς [ζ] δέρρεις σαλωμών. **Γ** μὴ βλέψητέ με ὅτι ἐγώ εἰμι μεμελανωμένη, [η] ὅτι παρέβλεψέν με ὁ ἥλιος, υἱοὶ μητρός μου [θ] ἐμαχέσαντο ἐν ἐμοί. ἔθεντό με φυλάκισσαν ἐν ἀμπελῶσιν, ἀμπελῶνα ἐμὸν οὐκ ἐφύλαξα. ἀπάγγειλόν μοι ὃν ἠγάπησεν ἡ ψυχή μου, ποῦ ποιμαίνεις, ποῦ κοιτάζεις ἐν μεσημβρίᾳ, μήποτε γένωμαι ὡς [ι] περιβαλλομένη ἐπ᾽ ἀγέλαις ἑταίρων σου. ἐὰν μὴ γνῷς σεαυτὴν ἡ καλὴ ἐν γυναιξὶν, [κ] ἔξελθε σὺ ἐν πτέρναις τῶν ποιμνίων, καὶ ποίμαινε τὰς ἐρίφους σου ἐπὶ σκηνώμασι [λ] τῶν ποιμένων. τῇ ἵππῳ μου ἐν ἅρμασι φαραὼ ὡμοίωσά σε ἡ πλησίον μου. τί ὡραιώθησαν σιαγόνες σου ὡς τρυγόνος, τράχηλός σου **Δ** ὡς ὁρμίσκοι; [μ] ὁμοιώματα χρυσίου ποιήσομέν σοι [ν] μετὰ στιγμάτων τοῦ ἀργυρίου, ἕως οὗ ὁ βασιλεὺς ἐν [ξ] ἀνακλίσει αὐτοῦ. νάρδος μου ἔδωκεν ὀσμὴν αὐτοῦ. [ο] ἀπόδεσμος τῆς στακτῆς [π] ἀδελφιδός μου ἐμοί, ἀναμέσον τῶν μαστῶν μου [ρ] αὐλισθήσεται. βότρυς τῆς [σ] κύπρου ἀδελφιδός μου ἐμοί, [τ] ἐν ἀμπελῶσιν ἐν γαδδί. ἰδοὺ εἶ καλὴ [υ] ἡ πλησίον μου, ἰδοὺ εἶ καλή. ὀφθαλμοί σου περιστεραί. ἰδοὺ εἶ καλὸς ἀδελφιδός μου, [φ] καί γε ὡραῖος πρὸς κλίνῃ ἡμῶν [χ] σύσκιος, δοκοὶ οἴκων ἡμῶν κέδροι, [ψ] φατνώματα ἡμῶν [ω] κυπάρισσοι.

α Εἵλκυσαί σε.] Aquila. ἑλκυσόν σε. Symmachus. ἕλκε με. β [εἰσήνεγκέ με.] s. εἰσαγαγέτω με. γ [ἀγαλλιασώμεθα.] s. ἱλαρυνσώμεθα. δ [εὐθύτης ἠγάπησέ σε.] s. οἱ εὐθεῖς οἱ ἀγαπῶντές σε. ε [μέλαινα.] Scholion. εὐπρεπής. ζ [δέρρεις.] A. & s. σκηναί. η [ὅτι παρέβλεψέ με.] A. ὅτι συνέκαυσέ με. s. παρενέβλεψέ με. Theodotio. περιέφρυξέν με. θ [ἐμαχέσαντο.] s. διεμαχέσαντό μοι. κατεστάθην φύλαξ ἀμπελώνων. ι [περιβαλλομένη.] s. ῥεμβομένη. κ [ἔξελθε σύ.] s. ἐξελθοῦσα πορεύου κατὰ τὰ ἴχνη τῶν ποιμνίων. A. ἔξελθε σεαυτῇ. Alius Interpres. ἔξελθε σὺ ὄπισθεν. λ [τῶν ποιμένων.] Schol. ποιμνίων σου. s. παρὰ τὰς σκηνὰς τῶν ποιμένων. μ [ὁμοιώματα χρυσίου.] s. περίβλεπτα χρυσία.] V. editio. στρεπτοὺς χρυσίου. ν [μετὰ στιγ-

A μάτων.] s. ποικιλμάτων. V. editio. ἐν κέγχροις. Alius Interpres, μετὰ ῥαντῶν. ξ [ἐν ἀνακλίσει αὐτοῦ.] A. ὅτε ὁ βασιλεὺς ἐν ἀνακλίσει αὐτοῦ. s. ἐν ἀναπαύσεσιν. ο [ἀπόδεσμος τῆς στακτῆς.] A. ἀπόδεκτος σμύρνης. π [ἀδελφιδός μου.] s. ὁ ἀγαπητός μου. V. editio. ὁ ἑταῖρός μου. ρ [αὐλισθήσεται.] S. αὐλιζόμενος. σ [τῆς κύπρου.] V. editio. κύπρινος. τ [ἀμπελῶσιν ἐν γαδδί.] S. τοῖς ἐν γαδδί. υ [ἡ πλησίον μου.] A. φίλη μου. s. ἑταίρα μου. φ [καί γε ὡραῖος] VI. editio. καί γε τερπνός. χ [σύσκιος] A. εὐθαλής. ψ [φατνώματα.] s. αἱ φατνώσεις. ω [κυπάρισσοι.] A βραθύναι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

B ΕΓΩ ἄνθος τοῦ πεδίου, [α] κρίνον τῶν κοιλάδων. ὡς κρίνον ἐν μέσῳ ἀκανθῶν, οὕτως ἡ [β] πλησίον μου ἀναμέσον τῶν θυγατέρων. ὡς μῆλον ἐν τοῖς ξύλοις τοῦ δρυμοῦ, οὕτως [γ] ἀδελφιδός μου ἀναμέσον τῶν υἱῶν. [δ] ἐν τῇ σκιᾷ αὐτοῦ ἐπεθύμησα, καὶ ἐκάθισα, καὶ καρπὸς αὐτοῦ γλυκὺς ἐν [ε] λάρυγγί μου. εἰσαγάγετέ με εἰς [ζ] οἶκον τοῦ οἴνου, [η] τάξατε ἐπ᾽ ἐμὲ ἀγάπην. [θ] στηρίσατέ με ἐν μύροις, [ι] στοιβάσατέ με ἐν μήλοις, ὅτι [κ] τετρωμένη ἀγάπης ἐγώ. εὐώνυμος αὐτοῦ ὑπὸ τὴν κεφαλήν μου, [λ] καὶ ἡ δεξιὰ αὐτοῦ περιλήψεταί με. ὥρκισα ὑμᾶς θυγατέρες **Γ** ἱερουσαλὴμ ἐν δυνάμεσι καὶ ἐν ἰσχύσεσι τοῦ ἀγροῦ. ἐὰν ἐγείρητε καὶ [μ] ἐξεγείρητε τὴν ἀγάπην [ν] ἕως οὗ θελήσῃ. [ξ] φωνὴ ἀδελφιδοῦ μου, ἰδοὺ οὗτος ἥκει πηδῶν ἐπὶ τὰ ὄρη, διαλλόμενος ἐπὶ τοὺς βουνούς. ὅμοιός ἐστιν ἀδελφιδός μου τῇ δορκάδι [ο] ἢ νεβρῷ ἐλάφων ἐπὶ τὰ ὄρη βαιθήλ. ἰδοὺ οὗτος ὀπίσω τοῦ τοίχου ἡμῶν, παρακύπτων διὰ τῶν θυρίδων, ἐκκύπτων διὰ τῶν δικτύων. [π] ἀποκρίνεται ἀδελφιδός μου, καὶ λέγει μοι. ἀνάστα, ἐλθὲ ἡ πλησίον μου, καλή μου, περιστερά μου. ὅτι ἰδοὺ ὁ χειμὼν [ρ] παρῆλθεν, ὁ ὑετὸς ἀπῆλθεν, ἐπορεύθη ἑαυτῷ. τὰ ἄνθη ὤφθη ἐν τῇ γῇ, **Δ** [σ] καιρὸς τῆς τομῆς ἔφθακεν, φωνὴ τῆς τρυγόνος ἠκούσθη ἐν τῇ γῇ ἡμῶν. ἡ συκῆ [τ] ἐξήνεγκεν ὀλύνθους αὐτῆς, αἱ ἄμπελοι [υ] κυπρίζουσιν, ἔδωκαν ὀσμήν. ἀνάστα, ἐλθὲ ἡ πλησίον μου, καλή μου, περιστερά μου. καὶ ἐλθὲ, σὺ περιστερά μου, ἐν σκέπῃ τῆς πέτρας, ἐχόμενα τοῦ προτειχίσματος. δεῖξόν μοι τὴν ὄψιν σου, καὶ ἀκούτισόν με [φ] τὴν φωνήν σου, ὅτι ἡ φωνή σου ἡδεῖα, καὶ ἡ ὄψις σου ὡραία. [χ] πιάσατε ἡμῖν ἀλώπεκας μικροὺς [ψ] ἀφανίζοντας ἀμπελῶνας. καὶ αἱ ἄμπελοι ἡμῶν κυπρίζουσαι. ἀδελφιδός μου ἐμοί, [ω] κἀγὼ αὐτῷ. ὁ ποιμαίνων ἐν τοῖς κρίνοις, [α] ἕως οὗ διαπνεύσῃ ἡ ἡμέρα, [β] καὶ κινηθῶσιν αἱ σκιαί. **E** ἀπόστρεψον, ὁμοιώθητι σὺ ἀδελφιδέ μου τῷ δόρκωνι ἢ νεβρῷ ἐλάφων ἐπὶ ὄρη κοιλωμάτων.

α Κρίνον τῶν κοιλάδων.] Aquila. καλύκωσις τοῦ σαρών. β [ἡ πλησίον μου.] A. φίλη.] V. editio. ἀγαπητή. γ [ἀδελφιδός μου.] S. ὁ ἀγαπητός μου. δ [ἐν τῇ σκιᾷ αὐτοῦ.] S ὑπὸ τὴν σκέπην αὐτοῦ ἐπεθύμησα. ε [ἐν λάρυγγί μου.] s. τῷ φάρυγγί μου. ζ [οἶκον τοῦ οἴνου.] S. εἰς τὸν οἰνῶνα. η [τάξατε ἐπ᾽ ἐμὲ ἀγάπην.] S. ὀπισωρδάσατέ μοι ἀγάπην. θ [στηρίσατέ με ἐν μύροις.] S. ἐπανακλίνετέ με ἐν ἄνθει. ι [στοιβάσατέ με ἐν μήλοις.] Schol. περικυκλώσατέ με. κ [ὅτι τετρωμένη ἀγάπης.] S. τετρωμένη γὰρ φίλτρῳ. λ [ἡ δεξιὰ αὐτοῦ περιλήψεταί με.] S. περιπλεκέσθω μοι. μ [ἐξεγείρητε.] Schol. ἐξυπνίσητε. ν [ἕως οὗ θε-

τοῦ θελήσει.] Schol. ἕως ἄν. ξ [φωνὴ ἀδελφιδοῦ μου.] S. ἀγαπητοῦ μου. Cæteri Interpretes, παρὰ ἀδελφοῦ μου. ο [νεβρῷ τῶν ἐλάφων.] A. τῷ πώλῳ τῶν ἐλάφων. π [ἀποκρίνεται ἀδελφιδός μου.] S. φθεγξάμενος. ρ [παρῆλθεν.] S. διεπέρασεν. ς [καιρὸς τῆς τομῆς.] S. τῆς κλαδεύσεως ἤγγικεν. τ [ἐξήνεγκεν ὀλύνθους.] A. προέβαλεν. υ [κυπρίζουσιν.] S. καὶ τῶν ἀμπέλων ἡ οἰνάνθη. φ [τὴν φωνήν σου.] Schol. τοῖς λόγοις σου. χ [πιάσατε ἡμῖν.] Schol. συλλάβετε ἡμῖν. ψ [ἀφανίζοντας.] S. διαφθείροντας. ω [κἀγὼ αὐτῷ ὁ ποιμαίνων.] S. κἀγὼ αὐτοῦ, τοῦ ποιμαίνοντος τὰ ἄνθη. Schol. ὁ νεμόμενος ἐν τοῖς κρίνοις. α [ἕως οὗ διαπνεύσῃ.] A. ἕως κοπάσῃ. β [καὶ κινηθῶσι.] S. καὶ κλιθῶσιν αἱ σκιαί.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ. Γ'.

Ἐπὶ κοίτην μου ἐν νυξὶν, ἐζήτησα ὃν ἠγάπησεν ἡ ψυχή μου. ἐζήτησα αὐτὸν, καὶ οὐχ εὗρον αὐτόν. ἐκάλεσα αὐτὸν, καὶ οὐχ ὑπήκουσέ μου. ἀναστήσομαι δὴ καὶ κυκλώσω ἐν τῇ πόλει, ἐν ταῖς ἀγοραῖς, καὶ ἐν ταῖς πλατείαις, καὶ ζητήσω ὃν ἠγάπησεν ἡ ψυχή μου. ἐζήτησα αὐτὸν, καὶ οὐχ εὗρον αὐτόν. εὕροσάν με [α] οἱ τηροῦντες, οἱ κυκλοῦντες ἐν τῇ πόλει. μὴ ὃν ἠγάπησεν ἡ ψυχή μου ἴδετε; ὡς μικρὸν ὅτε παρῆλθον ἀπ᾽ αὐτῶν, ἕως οὗ εὗρον ὃν ἠγάπησεν ἡ ψυχή μου. ἐκράτησα αὐτὸν καὶ [β] οὐκ ἀφῆκα αὐτὸν, ἕως οὗ εἰσήγαγον αὐτὸν εἰς οἶκον μητρός μου, καὶ εἰς ταμεῖον τῆς συλλαβούσης με. ὥρκισα ὑμᾶς θυγατέρες Ἱερουσαλὴμ ἐν ταῖς δυνάμεσι, [γ] καὶ ἐν ταῖς ἰσχύσεσι τοῦ ἀγροῦ. ἐὰν ἐγείρητε καὶ ἐξεγείρητε τὴν ἀγάπην ἕως ἂν θελήσῃ. τίς αὕτη ἡ ἀναβαίνουσα ἀπὸ τῆς ἐρήμου, [δ] ὡς στελέχη καπνοῦ τεθυμιαμένη σμύρναν καὶ λίβανον ἀπὸ πάντων [ε] κονιορτῶν μυρεψοῦ, ἰδοὺ ἡ κλίνη τοῦ Σαλωμών, ἑξήκοντα δυνατοὶ κύκλῳ αὐτῆς ἀπὸ δυνατῶν Ἰσραήλ. πάντες κατέχοντες ῥομφαίαν, δεδιδαγμένοι πόλεμον. [ζ] ἀνὴρ ῥομφαία αὐτοῦ ἐπὶ μηρὸν αὐτοῦ [η] ἀπὸ θάμβους ἐν νυξί. φορεῖον ἐποίησεν ἑαυτῷ ὁ βασιλεὺς Σαλωμὼν ἀπὸ ξύλων τοῦ Λιβάνου. στύλους αὐτοῦ ἐποίησεν ἀργύρεον, καὶ ἀνάκλιτον αὐτοῦ χρύσεον. ἐπίβασις αὐτοῦ πορφυρᾶ, [θ] ἐντὸς αὐτοῦ λιθόστρωτον, ἀγάπην ἀπὸ θυγατέρων Ἱερουσαλήμ. θυγατέρες Σιὼν ἐξέλθατε καὶ ἴδετε ἐν τῷ βασιλεῖ Σαλωμὼν, ἐν τῷ στεφάνῳ ᾧ ἐστεφάνωσεν αὐτὸν ἡ μήτηρ αὐτοῦ, ἐν ἡμέρᾳ νυμφεύσεως αὐτοῦ, καὶ ἐν ἡμέρᾳ εὐφροσύνης καρδίας αὐτοῦ.

α Οἱ τηροῦντες.] Aquila. οἱ φυλάσσοντες. Symmachus. οἱ φύλακες, οἱ περιοδεύοντες. β [οὐκ ἀφῆκα αὐτόν.] Schol. οὐκ ἀνῆκα. γ [καὶ ἐν ταῖς ἰσχύσεσι τοῦ ἀγροῦ.] Schol. οἱ λοιποὶ, κατὰ τῶν δορκάδων, καὶ κατὰ τῶν ἐλάφων τοῦ ἀγροῦ. δ [ὡς στελέχη.] S. ὡς ἀναθυμίασις. ε [κονιορτῶν.] Schol. χνοός. ζ [ἀνὴρ ῥομφαία αὐτοῦ] A. ἀνδρὸς μάχαιρα αὐτοῦ. η [ἀπὸ θάμβους.] A. ἀπὸ πτοήσεως. S. διὰ φόβους νυκτερινούς. θ [ἐντὸς αὐτοῦ λιθόστρωτον.] V. editio. τὸ μέσον αὐτοῦ ἐψηφολόγησεν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

Ἰδοὺ εἶ καλὴ ἡ πλησίον μου, ἰδοὺ εἶ καλή. ὀφθαλμοί σου περιστεραὶ, [α] ἐκτὸς τῆς σιωπήσεώς σου. τρίχωμά σου ὡς ἀγέλαι τῶν αἰγῶν, αἳ ἀπεκαλύφθησαν ἀπὸ τοῦ Γαλαάδ. ὀδόντες σου ὡς ἀγέλαι τῶν κεκαρμένων, αἳ ἀνέβησαν ἀπὸ τοῦ λουτροῦ, αἱ πᾶσαι [β] διδυμεύουσαι, καὶ ἀτεκνοῦσα οὐκ ἔστιν ἐν αὐταῖς. ὡς σπαρτίον [γ] τὸ κόκκινον χείλη σου, καὶ ἡ λαλιά σου ὡραία, ὡς λέπυρον ῥοᾶς [δ] μῆλόν σου ἐκτὸς τῆς σιωπήσεώς σου, ὡς πύργος Δαυὶδ τράχηλός σου, ὁ ᾠκοδομημένος [ε] εἰς θαλπιώθ. χίλιοι θυρεοὶ κρέμανται ἐπ᾽ αὐτὸν πᾶσαι βολίδες τῶν δυνατῶν. δύο μαστοί σου ὡς δύο νεβροὶ δίδυμοι δορκάδος οἱ νεμόμενοι ἐν κρίνοις, ἕως [ζ] οὗ διαπνεύσῃ ἡμέρα καὶ κινηθῶσιν αἱ σκιαί. πορεύσομαι ἐμαυτῷ πρὸς τὸ ὄρος τῆς σμύρνης καὶ πρὸς [η] τὸν βουνὸν τοῦ Λιβάνου. ὅλη καλὴ εἶ πλησίον μου, καὶ μῶμος οὐκ ἔστιν ἐν σοί. [θ] δεῦρο ἀπὸ Λιβάνου νύμφη, δεῦρο ἀπὸ Λιβάνου. ἐλεύσῃ καὶ διελεύσῃ [ι] ἀπὸ ἀρχῆς πίστεως. ἀπὸ κεφαλῆς Σανὶρ καὶ Ἑρμὼν, [κ] ἀπὸ μανδρῶν λεόντων, ἀπὸ ὀρέων παρδάλεων. [λ] ἐκαρδίωσας ἡμᾶς ἀδελφή μου νύμφη. ἐκαρδίωσας ἡμᾶς [μ] ἑνὶ ἀπὸ ὀφθαλμῶν σου. [ν] ἐν μιᾷ ἐνθέματι τραχήλου σου. τί ἐκαλλιώθησαν μαστοί σου ἀδελφή μου, νύμφη; [ξ] τί ἐκαλλιώθησαν μαστοί σου [ο] ἀπὸ οἴνου, καὶ ὀσμὴ ἱματίων σου ὑπὲρ πάντα ἀρώματα; [π] κηρίον ἀποστάζουσι χείλη σου νύμφη. μέλι καὶ γάλα ὑπὸ τὴν γλῶσσάν σου. καὶ ὀσμὴ ἱματίων σου, ὡς ὀσμὴ Λιβάνου. κῆπος κεκλεισμένος ἀδελφή μου, νύμφη. κῆπος κεκλεισμένος, πηγὴ ἐσφραγισμένη. ἀποστολαί σου παράδεισος ῥοῶν μετὰ καρποῦ [ρ] ἀκροδρύων. κύπροι μετὰ νάρδων. νάρδος καὶ κρόκος, κάλαμος, καὶ κιννάμωμον μετὰ πάντων ξύλων τοῦ Λιβάνου. [ς] σμύρνα ἀλώθ, μετὰ πάντων πρώτων μύρων. πηγὴ κήπου καὶ φρέαρ ὕδατος ζῶντος [τ] καὶ ῥοιζοῦντος ἀπὸ τοῦ Λιβάνου. ἐξεγέρθητι βορρᾶ, καὶ ἔρχου νότε, καὶ διάπνευσον κῆπόν μου, [υ] καὶ ῥευσάτωσαν ἀρώματά μου.

α Ἐκτὸς τῆς σιωπήσεως.] V. editio. ἀπὸ πλήθους τοῦ κάλλους σου. β [διδυμεύουσαι.] A. διδυμοτόκοι. γ [κόκκινον.] A. ἐκ κόκκου. δ [μῆλόν σου ἐκτὸς τῆς σιωπήσεως.] S. αἱ παρειαί σου σκεπτόμεναι καλύμματι. ε [εἰς θαλπιώθ.] A. εἰς ἐπάλξεις. S. ὕψη. ζ [ἕως οὗ διαπνεύσῃ ἡμέρα.] A. κοπάσῃ ἡμέρα καὶ κλιθῶσιν. η [πρὸς τὸν βουνόν.] S. εἰς τὴν νάπην. θ [ἀπὸ Λιβάνου.] S. ἀπὸ τοῦ. ι [ἀπὸ ἀρχῆς πίστεως.] A. ἀμανά. κ [μανδρῶν λεόντων.] A. κατοικητηρίου. λ [ἐκαρδίωσας.] V. editio. ἐθάρσυνάς με. ἐθάρσυνας. μ [ἑνὶ ἀπὸ ὀφθαλμῶν.] A. ἐν ἑνί. S. δι᾽ ἑνός. ν [ἐν μιᾷ ἐνθέματι.] A. ἐν ἑνὶ πλοκάμῳ ἀπὸ τραχήλου σου. S. τῶν ὁρμίσκων τοῦ τραχήλου σου. ξ [τί ἐκαλλιώθησαν μαστοί σου.] Hæc in plerisque codicibus geminantur. A. ἐκαλλωπίσθησαν. S. ὡραιώθησαν. ο [ἀπὸ οἴνου] S. ὑπὲρ οἶνον. π [κηρίον.] A. γλυκασμόν. S. μέλι. ρ [ἀκροδρύων.] S. ὀπωρῶν. ς [σμύρνα ἀλώθ.] A. καὶ ἀλωή. S. καὶ θυμίαμα. τ [καὶ ῥοιζοῦντος.] V. editio. ῥεόντων. υ [καὶ ῥευσάτωσαν.] A. ῥυήτωσαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε'.

Καταβήτω ἀδελφιδός μου εἰς κῆπον αὐτοῦ, καὶ φαγέτω καρπὸν [α] ἀκροδρύων αὐτοῦ. εἰσῆλθον εἰς κῆπόν μου ἀδελφή μου νύμφη. ἐτρύγησα σμύρναν μου μετὰ ἀρωμάτων μου, [β] ἔφαγον ἄρτον μου μετὰ μέλιτός μου. ἔπιον οἶνόν μου μετὰ γάλακτός μου. φάγετε

τε πλήσιοι καὶ πίετε καὶ [γ] μεθύσθητε ἀδελφοί. ἐγὼ καθεύδω, καὶ ἡ καρδία μου ἀγρυπνεῖ. φωνὴ ἀδελφιδοῦ μου κρούει ἐπὶ τὴν θύραν. ἄνοιξόν μοι ἡ πλησίον μου ἀδελφή μου, περιστερά μου τελεία μου. ὅτι ἡ κεφαλή μου ἐπλήσθη δρόσου, καὶ οἱ βόστρυχοί μου [δ] ψεκάδων νυκτός. ἐξεδυσάμην τὸν χιτῶνά μου, πῶς ἐνδύσομαι αὐτόν; ἐνιψάμην τοὺς πόδας μου, πῶς μολυνῶ αὐτούς; ἀδελφιδός μου ἀπέστειλε χεῖρα αὐτοῦ ἀπὸ τῆς ὀπῆς, καὶ [ε] ἡ κοιλία μου ἐθροήθη ἐπ' αὐτόν. ἀνέστην ἐγὼ ἀνοῖξαι τῷ ἀδελφιδῷ μου, χεῖρές μου ἔσταξαν σμύρναν, δάκτυλοί μου σμύρναν πλήρη. [ζ] ἐπὶ χεῖρας τοῦ κλείθρου ἤνοιξα ἐγὼ τῷ ἀδελφιδῷ μου. [η] ἀδελφιδός μου παρῆλθε. [θ] ψυχή μου ἐξῆλθεν ἐν λόγῳ αὐτοῦ. ἐζήτησα αὐτὸν καὶ οὐχ εὗρον αὐτόν. ἐκάλεσα αὐτὸν καὶ οὐχ ὑπήκουσέ μου. εὕροσάν με οἱ φύλακες οἱ κυκλοῦντες ἐν τῇ πόλει. ἐπάταξάν με, [ι] ἐτραυμάτισάν με. ἦραν [κ] τὸ θέριστρόν μου ἀπ' ἐμοῦ φύλακες τῶν τειχέων. ὥρκισα ὑμᾶς θυγατέρες ἱερουσαλὴμ, ἐν ταῖς δυνάμεσι καὶ ἐν ταῖς ἰσχύσεσι τοῦ ἀγροῦ. ἐὰν εὕρητε τὸν ἀδελφιδόν μου, τί ἀπαγγείλητε αὐτῷ; ὅτι τετρωμένη ἀγάπης ἐγώ εἰμι. τί ἀδελφιδός σου ἀπὸ ἀδελφιδοῦ ἡ καλὴ ἐν γυναιξί; τί ἀδελφιδός σου ἀπὸ ἀδελφιδοῦ, ὅτι οὕτως ὥρκισας ἡμᾶς; ἀδελφιδός μου [λ] λευκὸς καὶ πυῤῥὸς [μ] ἐκλελοχισμένος ἀπὸ μυριάδων. κεφαλὴ αὐτοῦ [ν] χρυσίον κεφάζ, βόστρυχοι αὐτοῦ ἐλάται, μέλανες ὡς κόραξ. ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ὡς περιστεραὶ [ξ] ἐπὶ πληρώματα ὑδάτων λελουσμέναι ἐν γάλακτι, καθήμεναι ἐπὶ πληρώματα. σιαγόνες αὐτοῦ [ο] ὡς φιάλαι τοῦ ἀρώματος φύουσαι μυρεψικά, χείλη αὐτοῦ κρίνα στάζοντα [π] σμύρναν πλήρη. χεῖρες αὐτοῦ τορευταὶ χρυσαῖ [ρ] πεπληρωμέναι θαρσίς. κοιλία αὐτοῦ πυξίον ἐλεφάντινον ἐπὶ λίθου σαπφείρου. κνῆμαι αὐτοῦ [σ] στῦλοι μαρμάρινοι τεθεμελιωμένοι ἐπὶ βάσεις χρυσᾶς. εἶδος αὐτοῦ ὡς λίβανος ἐκλεκτὸς ὡς κέδροι. φάρυγξ αὐτοῦ γλυκασμοὶ καὶ ὅλος ἐπιθυμία. οὗτος ἀδελφιδός μου καὶ οὗτος πλησίον μου θυγατέρες ἱερουσαλήμ. [τ] ποῦ ἀπῆλθεν ὁ ἀδελφιδός σου ἡ καλὴ ἐν γυναιξίν; ποῦ ἀπέβλεψεν ὁ ἀδελφιδός σου; καὶ ζητήσομεν αὐτὸν μετὰ σοῦ.

α Ακροδρύων.] Aquila, & Symmachus. ὀπωρῶν. β [ἔφαγον ἄρτον μου.] S. ἐνεμήθην τὸν δρυμόν μου. γ [μεθύσθητε ἀδελφοί.] A. & S. ἑταῖροι. ἀδελφιδοί. δ [ψεκάδων νυκτός] A. & S. νυκτερινῶν. ε [καὶ ἡ κοιλία μου ἐθροήθη.] S. τὰ ἔντερά μου ἐταράχθη. ζ [ἐπὶ χεῖρας τοῦ κλείθρου.] Sch. ἐπὶ θύρας. η [ἀδελφιδός μου παρῆλθεν.] A. ἔκλινεν. παρῆλθεν. S. ἀπονεύσας, παρῆλθεν. θ [ψυχή μου ἐξῆλθεν.] S. ψυχή μου ἐξήρχετο λαλοῦντος αὐτοῦ. ι [ἐτραυμάτισάν με.] A. ἐμωλώπισάν με. κ [τὸ θέριστρόν μου.] sch. τὸ κάλυμμά μου. λ [λευκός.] S. λαμπρός. μ [ἐκλελοχισμένος.] A. ἐκλελεγμένος. S. ἐπίλεκτος. ν [χρυσίον κεφάζ.] A. λιθέα τοῦ χρυσίου. S. χρυσίον. Th. ἐπίσημοι ἐν χρυσίῳ. ξ [ἐπὶ πληρώματα ὑδάτων.] A. ἐκχύσεις. ο [φιάλαι τοῦ ἀρώματος. A. πρασιαί. π [σμύρναν πλήρη.] A. ἐπίλεκτον. S. πρωτείαν. ρ [πεπληρωμέναι θαρσίς.] S. πλήρεις ὑακίνθων. VI. editio. χρυσολίθων. ς [στῦλοι μαρμάρινοι.] A. & Th. σάφινοι. τ [ποῦ ἀπῆλθεν] A. ἐπορεύθη. S. ἀνεχώρησεν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ. ϛ'.

Αδελφιδός μου κατέβη εἰς κῆπον αὐτοῦ [α] εἰς φιάλας τοῦ ἀρώματος [β] ποιμαίνειν ἐν κήποις, καὶ συλλέγειν κρίνα. ἐγὼ τῷ ἀδελφιδῷ μου, καὶ ἀδελφιδός μου ἐμοὶ, [γ] ὁ ποιμαίνων ἐν τοῖς κρίνοις. καλὴ εἶ ἡ πλησίον μου, [δ] ὡς εὐδοκία, ὡραία ὡς ἱερουσαλὴμ, [ε] θάμβος ὡς τεταγμέναι. ἀπόστρεψον ὀφθαλμούς σου [ζ] ἀπεναντίον μου, ὅτι αὐτοὶ ἀνεπτέρωσάν με. τρίχωμά σου ὡς ἀγέλαι τῶν αἰγῶν, αἳ [η] ἀνεφάνησαν ἀπὸ τοῦ γαλαάδ. ὀδόντες σου ὡς [θ] ἀγέλαι τῶν κεκαρμένων, αἳ ἀνέβησαν ἀπὸ τοῦ λουτροῦ. αἱ πᾶσαι διδυμεύουσαι, καὶ ἀτεκνοῦσα οὐκ ἔστιν ἐν αὐταῖς. [ι] ὡς σπαρτίον τὸ κόκκινον χείλη σου, καὶ [κ] ἡ λαλιά σου ὡραία. ὡς λέπυρον τῆς ῥοᾶς μῆλόν σου [λ] ἐκτὸς τῆς σιωπήσεώς σου. ἑξήκοντα εἰσὶ βασίλισσαι καὶ ὀγδοήκοντα παλλακαὶ, καὶ νεάνιδες ὧν οὐκ ἔστιν ἀριθμός. μία ἐστὶ περιστερά μου τελεία μου, μία ἐστὶ τῇ μητρὶ αὐτῆς, ἐκλεκτή ἐστι τῇ τεκούσῃ αὐτήν. εἴδοσαν αὐτὴν θυγατέρες [μ] καὶ μακαριοῦσιν αὐτὴν, βασίλισσαι καί γε παλλακαὶ καὶ αἰνέσουσιν αὐτήν. τίς αὕτη ἡ [ν] ἐκκύπτουσα ὡσεὶ ὄρθρος, καλὴ ὡς σελήνη, ἐκλεκτὴ ὡς ὁ ἥλιος, [ξ] θάμβος ὡς τεταγμέναι; εἰς κῆπον καρύας κατέβην [ο] ἰδεῖν ἐν γεννήμασι τοῦ χειμάῤῥου, ἰδεῖν εἰ ἤνθησεν ἡ ἄμπελος, ἐξήνθησαν αἱ ῥοαί. ἐκεῖ δώσω τοὺς μαστούς μου σοί. [π] οὐκ ἔγνω ἡ ψυχή μου. ἔθετό με ἅρματα [ρ] ἀμιναδάβ. ἐπίστρεφε ἐπίστρεφε [σ] ἡ σουναμῖτις. ἐπίστρεφε ἐπίστρεφε, καὶ [τ] ὀψόμεθα ἐν σοί.

α Εἰς φιάλας τοῦ ἀρώματος.] Aquila, & Symmachus. πρασιάς. β [ποιμαίνειν ἐν κήποις.] A. S. & VI. editio. τοῦ νέμεσθαι. γ [ὁ ποιμαίνων ἐν τοῖς κρίνοις,] VI. editio. τῷ νεμομένῳ ἐν τοῖς κρίνοις. δ [ὡς εὐδοκία.] A. κατ' εὐδοκίαν. S. εὐδοκητή. V. editio. ἕως εὐδοκῶ. ε [θάμβος ὡς τεταγμέναι.] S. ἐπίφοβος ὡς τάγματα παρεμβολῶν. ζ [ἀπεναντίον μου.] A. ἀπὸ κατέναντί μου. η [ἀνεφάνησαν.] In quibusdam libris est, αἳ ἀνέβησαν. & Schol. ἀνεφάνησαν. θ [ἀγέλαι τῶν κεκαρμένων] S. τῶν ἀμνάδων ι [ὡς σπαρτίον κόκκινον.] Schol. ὡς νῆμα κόκκινον. A. τῆς κόκκου. κ [ἡ λαλιά σου.] s. διάλεξίς σου καλή. λ [ἐκτὸς τῆς σιωπήσεώς σου.] s. σκεπόμεναι καλύμματι. μ [καὶ μακαριοῦσιν αὐτήν.] A. & S. καὶ ἐπῄνεσαν. ν [ἡ ἐκκύπτουσα.] Sch. ἀναβαίνουσα. ξ [θάμβος ὡς τεταγμέναι.] S. ἐπίφοβος μετὰ ξίφους. Alius Interpres, ὡς ἐπιφάνεια. V. editio. ἐπιφανὴς ὡς μεγαλυνόμεναι. VI. editio. καταπληκτικὴ ἐν μεμεγαλυμμέναις. ο [ἰδεῖν ἐν γεννήμασι τοῦ χειμάῤῥου.] s. καταμαθεῖν τὰς ὀπώρας τῆς φάραγγος. Alius Interpres. ἰδεῖν τὸν καρπὸν τῶν χειμάῤῥων. π [οὐκ ἔγνω.] In nonnullis libris est. οὐκ ἔγνων. A. οὐκ ἔγνω ἡ ψυχή μου. S. οὐκ οἶδα, ἡ ψυχή μου ἠπόρησέν με. ρ [ἀμιναδάβ] V. editio. ἔθου με εἰς ἅρματα λαοῦ ἡγουμένου. σ [σουναμῖτις.] s. ἡ ἐσκυλευμένη. A. ἡ εἰρηνεύουσα. τ [ὀψόμεθα.] Schol. ὁρμαπαθήσομεθα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'.

ΤΙ [α] ὄψεσθε ἐν τῇ σουναμίτιδι; ἡ ἐρχομένη [β] ὡς χοροὶ τῶν παρεμβολῶν. ὡραιώθησαν διαβήματά σου ἐν ὑποδήμασί σου [γ] θύγατερ ναδάβ. ῥυθμοὶ μηρῶν σου ὅμοιοι ὁρμίσκοις, ἔργον τεχνίτου. ὀμφαλός σου κρατὴρ τορευτὸς, μὴ ὑστερούμενος κρᾶμα. κοιλία σου [δ] θημωνία σίτου πεφραγμένη ἐν κρίνοις. δύο μαστοί σου, ὡς δύο νεβροὶ δίδυμοι δορκάδος. ὁ τράχηλός σου, ὡς πύργος ἐλεφάντινος. οἱ ὀφθαλμοί σου ὡς λίμναι [ε] ἐν ἐσεβὼν, ἐν πύλαις [ζ] θυγατρὸς πολλῶν. μυκτήρ σου, ὡς πύργος τοῦ λιβάνου σκοπεύων πρόσωπον δαμασκοῦ. κεφαλή σου ἐπὶ σὲ ὡς κάρμηλος,

καὶ [η] πλόκιον κεφαλῆς σου ὡς πορφύρα. βασιλεὺς δεδεμένος ἐν παραδρομαῖς. τί ὡραιώθης, καὶ τί ἡδύνθης ἀγάπη; [θ] ἐν τρυφαῖς σου [ι] τοῦτο μέγεθός σου. ὡμοιώθης τῷ φοίνικι, καὶ οἱ μαστοί σου τοῖς βότρυσιν. εἶπα, ἀναβήσομαι ἐπὶ τῷ φοίνικι, [κ] κρατήσω τῶν ὕψεων αὐτοῦ. καὶ ἔσονται δὴ μαστοί σου, ὡς βότρυες τῆς ἀμπέλου. καὶ ὀσμὴ ῥινός σου, ὡς μῆλα. καὶ ὁ λάρυγξ σου, ὡς οἶνος ὁ ἀγαθός. [λ] πορευόμενος τῷ ἀδελφιδῷ μου εἰς εὐθύτητα, [μ] ἱκανούμενος χείλεσί μου καὶ ὀδοῦσιν. ἐγὼ τῷ ἀδελφιδῷ μου, καὶ ἐπ' ἐμὲ ἡ ἐπιστροφὴ αὐτοῦ. ἐλθὲ ἀδελφιδέ μου, ἐξέλθωμεν εἰς ἀγρόν. αὐλισθῶμεν ἐν κώμαις. ὀρθρίσωμεν εἰς ἀμπελῶνας. ἴδωμεν [ν] εἰ ἤνθησεν ἡ ἄμπελος. ἤνθησεν ὁ κυπρισμός. [ξ] ἤνθησαν αἱ ῥοαί. ἐκεῖ δώσω τοὺς μαστούς μου σοί. οἱ μανδραγόραι ἔδωκαν ὀσμήν. καὶ ἐπὶ θύραις ἡμῶν πάντα ἀκρόδρυα νέα πρὸς παλαιά ἀδελφιδέ μου [ο] ἐτήρησά σοι.

[α] Τί ὄψεσθε ἐν σουναμίτιδι;] Aquila. τί ὁραματισθήσεσθε ἐν εἰρηνευούσῃ; [β] [ἡ ἐρχομένη ὡς χοροί.] Scholion. διερχομένην ὡς χορὸν τῶν παρεμβολῶν. Symmachus. τὴν ἐσκυλευμένην ἐν τρώσει τῶν παρεμβολῶν. [γ] [θύγατερ ναδάβ.] Sch. ἐκουπαζομένου. S. ἡγεμόνος. [δ] [θημωνία σίτου.] S. ὡς σωρός. [ε] [λίμναι ἐν ἐσεβών.] S. κολυμβῆθραι. [ζ] [θυγατρὸς πολλῶν.] S. θυγατέρων πλήθους. [η] [καὶ πλόκιον.] Schol. καὶ ἡ διακόσμησίς σου ὡς πορφύρα βασιλέως περιδεδεμένη εἰλήμασι. Aliud Sch. δεδεμένη βερατείμ. [θ] [ἐν τρυφαῖς σου.] A. θυγάτηρ τρυφῶν. Alius Interpres. ἀγαπητὴ ἐν σπατάλαις. [ι] [τοῦτο μέγεθός σου] A. αὕτη ἀνάστασίς σου. S. αὕτη ἡλικία σου. [κ] [κρατήσω τῶν ὕψεων αὐτοῦ.] S. τῶν βαΐων. [λ] [πορευόμενος τῷ ἀδελφιδῷ μου.] S ἁρμόζων τῷ ἀγαπητῷ μου εἰς εὐθύτητα. [μ] [ἱκανούμενος ἐν χείλεσι.] S. προστιθέμενος χείλεσι. A. χείλεσι καὶ ὀδοῦσι. [ν] [εἰ ἤνθησεν ἡ ἄμπελος.] A. & VI. editio εἰ ἐβλάστησεν. [ξ] [ἤνθησαν αἱ ῥοαί.] A. ἤνοιξαν. [ο] [ἐτήρησά σοι.] S. & A. ἀπέκρυψά σοι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η'.

Τίς [α] δώῃ σε ἀδελφιδέ μου θηλάζοντα μαστοὺς μητρός μου; [β] εὑροῦσά σε ἔξω φιλήσω σε, [γ] καί γε οὐκ ἐξουδενώσουσί μοι. παραλήψομαί σε, εἰσάξω σε εἰς οἶκον μητρός μου καὶ εἰς ταμεῖον [δ] τῆς συλλαβούσης με. ποτιῶ σε ἀπὸ [ε] οἴνου τοῦ μυρεψικοῦ, ἀπὸ νάματος ῥοῶν μου. εὐώνυμος αὐτοῦ ὑπὸ τὴν κεφαλήν μου, καὶ ἡ δεξιὰ αὐτοῦ περιλήψεταί με. ὥρκισα ὑμᾶς θυγατέρες ἱερουσαλὴμ ἐν ταῖς ἰσχύσεσι τοῦ ἀγροῦ. ἐὰν ἐγείρητε καὶ ἐὰν ἐξεγείρητε τὴν ἀγάπην ἕως ἂν θελήσῃ. τίς αὕτη [η] ἡ ἀναβαίνουσα λελευκανθισμένη; [θ] ἐπιστηριζομένη ἐπὶ τὸν ἀδελφιδὸν αὐτῆς; [ι] ὑπὸ μῆλον ἐξήγειρά σε. [κ] ἐκεῖ ὠδίνησέ σε ἡ μήτηρ σου, ἐκεῖ ὠδίνησέ σε ἡ τεκοῦσά σε. [λ] θές με ὡς σφραγῖδα ἐπὶ τὴν καρδίαν σου, ὡς σφραγῖδα ἐπὶ τὸν βραχίονά σου. [μ] ὅτι κραταιὰ ὡς θάνατος ἀγάπη. σκληρὸς ὡς ᾅδης ζῆλος. [ν] περίπτερα αὐτῆς περίπτερα πυρὸς φλόγες αὐτῆς. ὕδωρ πολὺ οὐ δυνήσεται σβέσαι τὴν ἀγάπην, καὶ ποταμοὶ οὐ συγκλύσουσιν αὐτήν. [ξ] ἐὰν δῷ ἀνὴρ πάντα τὸν βίον αὐτοῦ [ο] ἐν τῇ ἀγάπῃ, ἐξουδενώσει ἐξουδενώσουσιν αὐτόν. [π] ἀδελφὴ ἡμῶν μικρὰ καὶ μαστοὺς οὐκ ἔχει. τί ποιήσωμεν τῇ ἀδελφῇ ἡμῶν, ἐν ἡμέρᾳ ᾗ ἐὰν λαληθῇ ἐν αὐτῇ; εἰ τεῖχός ἐστιν, οἰκοδομήσωμεν ἐπ' αὐτὴν ἐπάλξεις ἀργυρᾶς. καὶ εἰ θύρα ἐστί, [ρ] διαγράψωμεν ἐπ' αὐτὴν σανίδα κεδρίνην. ἐγὼ τεῖχος, καὶ μαστοί μου ὡς πύργοι. [σ] ἐγὼ ἤμην ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτῶν ὡς εὑρίσκουσα εἰρήνην. ἀμπελὼν ἐγενήθη τῷ σαλωμὼν [τ] ἐν βεελαμών. ἔδωκε τὸν ἀμπελῶνα αὐτοῦ τοῖς τηροῦσιν. [υ] ἀνὴρ οἴσει ἐν καρπῷ αὐτοῦ χιλίους ἀργυρίου. [φ] ἀμπελών μου ἐμὸς ἐνώπιόν μου, οἱ χίλιοι σαλωμὼν [χ] καὶ οἱ διακόσιοι τοῖς τηροῦσι τὸν καρπὸν αὐτοῦ. [ψ] ὁ καθήμενος ἐν κήποις, ἑταῖροι [ω] προσέχοντες τῇ φωνῇ σου. ἀκούτισόν με. φύγε ἀδελφιδέ μου, καὶ ὁμοιώθητι τῇ δορκάδι ἢ τῷ νεβρῷ τῶν ἐλάφων [α] ἐπὶ ὄρη τῶν ἀρωμάτων.

[α] Τίς δῴη σε.] A. τίς δώσει σε ὡς ἀδελφὸν ἐμοί; [β] [εὑροῦσά σε ἔξω, φιλήσω.] S. ἵνα εὑροῦσά σε ἔξω, φιλήσω σε. Alius Interpres. ἐν ἀγρῷ. Alius. εὑρήσω σε ἐν ἀγορᾷ, φιλήσω σε. [γ] [καί γε οὐκ ἐξουδενώσουσί με.] VI. editio. καὶ μηδεὶς ἐξουτελίζῃ με. A. οὐκ ἐπιμυκτηρίσουσί με. [δ] [τῆς συλλαβούσης με.] In nonnullis libris ſequitur, διδάξεις με. & S Ambroſius. ibi docebis me. [ε] [οἴνου τοῦ μυρεψικοῦ.] S. ἠρτυμένου. [ζ] [ἐν ταῖς δυνάμεσι.] Sch. ἐν ταῖς δορκάσιν ἢ ἐν ἐλάφοις τῆς χώρας. [η] [ἡ ἀναβαίνουσα.] Schol. adiungit. ἐκ τῆς ἐρήμου. [θ] [ἐπιστηριζομένη ἐπὶ τὸν ἀδελφιδὸν αὐτῆς.] Origenes, interprete S. Hieronymo, hæc ita explicat, quaſi verior ſit lectio ἐπιστηθιζομένη. VI editio. ἐπερειδομένη. [ι] [ὑπὸ μῆλον.] A. ὑποκάτω τοῦ μήλου ἐξήγειρά σε. S. ὑπὸ τὴν μηλέαν. [κ] [ἐκεῖ ὠδίνησε.] A. ἐκεῖ διεφθάρη. S. ὅπου. [λ] [θές με ὡς σφραγῖδα.] Schol. περίθου. [μ] [ὅτι κραταιὰ ὡς θάνατος.] S. ὅτι ἀκαταμάχητος ὡς θάνατος ἡ ἀγάπη. [ν] [περίπτερα] Schol. λαμπάδες αὐτῆς λαμπάδες πυρός. S. αἱ ὁρμαὶ αὐτῆς ὁρμαὶ πύρινοι. VI. editio. σπινθῆρες αὐτῆς σπινθῆρες πυρός. [ξ] [ἐὰν δῷ ἀνὴρ πάντα τὸν βίον αὐτοῦ.] A. σύμπασαν ὕπαρξιν τοῦ οἴκου αὐτοῦ. [ο] [ἐν τῇ ἀγάπῃ.] S. ὑπὲρ τῆς ἀγάπης, ἐξουτελιζόμενος ἐξουτελισθήσεται. [π] [ἀδελφὴ ἡμῶν μικρά.] V. editio ἀδελφὴ ἡμῶν εἶ μικρά, καὶ μαστοὺς οὐκ ἔχεις. [ρ] διαγράψωμεν ἐπ' αὐτήν.] V. editio. ἐπάνω αὐτῆς. S. περισφίγξωμεν αὐτὴν σανίσι κεδρίνοις. [σ] [ἐγὼ ἤμην ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ.] A. τότε ἐγενόμην ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ εὑρίσκουσα εἰρήνην. [τ] [ἐν βεελαμών.] Schol. ἐν ἔχοντι πλῆθος. Aliud Sch. ἐν κατοχῇ ὄχλου. [υ] [ἀνὴρ οἴσει ἐν καρπῷ αὐτοῦ.] In nonnullis libris eſt, ἐν καιρῷ. Sch. ἐνέγκῃ ὑπὲρ καρποῦ αὐτοῦ χιλίους ἀργυρίου. [φ] [ἀμπελὼν μου.] Schol. ἀμπελὼν ἐμὸς εἰς πρόσωπόν μου. [χ] [καὶ οἱ διακόσιοι.] Schol. δισχίλιοι. [ψ] [ὁ καθήμενος.] S. οἱ καθήμενοι. [ω] [προσέχοντες.] Sch. ἀκροῶνται. [α] [ὄρη τῶν ἀρωμάτων.] Schol. ἡδυσμάτων.

ΣΟΦΙΑ ΣΑΛΩΜΩΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

Ἀγαπήσατε δικαιοσύνην οἱ κρίνοντες τὴν γῆν, φρονήσατε περὶ τοῦ κυρίου ἐν ἀγαθότητι, καὶ ἐν ἁπλότητι καρδίας ζητήσατε αὐτόν. ὅτι εὑρίσκεται τοῖς μὴ πειράζουσιν αὐτόν, ἐμφανίζεται δὲ τοῖς μὴ ἀπιστοῦσιν αὐτῷ. σκολιοὶ γὰρ λογισμοὶ χωρίζουσιν ἀπὸ θεοῦ, δοκιμαζομένη τε ἡ δύναμις ἐλέγχει τοὺς ἄφρονας. ὅτι εἰς κακότεχνον ψυχὴν οὐκ εἰσελεύσεται σοφία, οὐδὲ κατοικήσει ἐν σώματι κατάχρεῳ ἁμαρτίας. ἅγιον γὰρ πνεῦμα παιδείας φεύξεται δόλον, καὶ ἀπαναστήσεται ἀπὸ λογισμῶν ἀσυνέτων, καὶ ἐλεγχθήσεται ἐπελθούσης ἀδικίας. φιλάνθρωπον γὰρ πνεῦμα σοφία, καὶ οὐκ ἀθῳώσει βλάσφημον ἀπὸ χειλέων αὐτοῦ, ὅτι τῶν νεφρῶν αὐτοῦ μάρτυς ὁ θεός, καὶ τῆς καρδίας αὐτοῦ ἐπίσκοπος ἀληθής, καὶ τῆς γλώσσης ἀκουστής. ὅτι πνεῦμα κυρίου πεπλήρωκε τὴν οἰκουμένην, καὶ τὸ συνέχον τὰ πάντα γνῶσιν ἔχει φωνῆς. διὰ τοῦτο φθεγγόμενος ἄδικα οὐδεὶς μὴ λάθῃ, οὐδὲ μὴν παροδεύσῃ αὐτὸν ἐλέγχουσα ἡ δίκη. ἐν γὰρ διαβουλίοις ἀσεβοῦς ἐξέτασις ἔσται, λόγων δὲ αὐτοῦ ἀκοὴ πρὸς κύριον ἥξει εἰς ἔλεγχον ἀνομημάτων αὐτοῦ. ὅτι οὖς ζηλώσεως ἀκροᾶται τὰ πάντα, καὶ θροῦς γογγυσμῶν οὐκ ἀποκρύπτεται. φυλάξασθε τοίνυν γογγυσμὸν ἀνωφελῆ, καὶ ἀπὸ καταλαλιᾶς φείσασθε γλώσσης. ὅτι φθέγμα λαθραῖον κενὸν οὐ πορεύσεται, στόμα δὲ καταψευδόμενον ἀναιρεῖ ψυχήν. μὴ ζηλοῦτε θάνατον ἐν πλάνῃ ζωῆς ὑμῶν, μηδὲ ἐπισπᾶσθε ὄλεθρον ἔργοις χειρῶν ὑμῶν, ὅτι ὁ θεὸς θάνατον οὐκ ἐποίησεν, οὐδὲ τέρπεται ἐπ' ἀπωλείᾳ ζώντων. ἔκτισε γὰρ εἰς τὸ εἶναι τὰ πάντα, καὶ σωτήριοι αἱ γενέσεις τοῦ κόσμου, καὶ οὐκ ἔστιν ἐν αὐταῖς φάρμακον ὀλέθρου, οὔτε ᾅδου βασίλειον ἐπὶ γῆς. δικαιοσύνη γὰρ ἀθάνατός ἐστιν. ἀσεβεῖς δὲ ταῖς χερσὶν καὶ τοῖς λόγοις προσεκαλέσαντο αὐτόν, φίλον ἡγησάμενοι αὐτὸν ἐτάκησαν, καὶ συνθήκην ἔθεντο πρὸς αὐτόν, ὅτι ἄξιοί εἰσιν τῆς ἐκείνου μερίδος εἶναι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

Εἶπον γὰρ ἑαυτοῖς λογισάμενοι οὐκ ὀρθῶς, ὀλίγος ἐστὶ καὶ λυπηρὸς ὁ βίος ἡμῶν, καὶ οὐκ ἔστιν ἴασις ἐν τελευτῇ ἀνθρώπου, καὶ οὐκ ἐγνώσθη ὁ ἀναλύσας ἐξ ᾅδου. ὅτι αὐτοσχεδίως ἐγεννήθημεν, καὶ μετὰ τοῦτο ἐσόμεθα ὡς οὐχ ὑπάρξαντες, ὅτι καπνὸς ἡ πνοὴ ἐν ῥισὶν ἡμῶν,[a] καὶ ὁ λόγος σπινθὴρ ἐν κινήσει καρδίας ἡμῶν, οὗ σβεσθέντος τέφρα ἀποβήσεται τὸ σῶμα, καὶ τὸ πνεῦμα διαχυθήσεται ὡς χαῦνος ἀήρ. καὶ τὸ ὄνομα ἡμῶν ἐπιλησθήσεται ἐν χρόνῳ, καὶ οὐθεὶς μνημονεύσει τῶν ἔργων ἡμῶν, καὶ παρελεύσεται ὁ βίος ἡμῶν ὡς ἴχνη νεφέλης, καὶ ὡς ὁμίχλη διασκεδασθήσεται διωχθεῖσα ὑπὸ ἀκτίνων ἡλίου καὶ ὑπὸ θερμότητος αὐτοῦ βαρυνθεῖσα. σκιᾶς γὰρ πάροδος ὁ βίος ἡμῶν, καὶ οὐκ ἔστιν ἀναποδισμὸς τῆς τελευτῆς ἡμῶν, ὅτι κατεσφραγίσθη, καὶ οὐδεὶς ἀναστρέφει. δεῦτε οὖν καὶ ἀπολαύσωμεν τῶν ὄντων ἀγαθῶν, καὶ χρησώμεθα τῇ κτίσει ὡς νεότητι σπουδαίως. οἴνου πολυτελοῦς καὶ μύρων πλησθῶμεν, καὶ μὴ παροδευσάτω ἡμᾶς ἄνθος ἀέρος. στεψώμεθα ῥόδων κάλυξιν πρινὴ μαρανθῆναι. μηδεὶς ἡμῶν ἄμοιρος ἔστω τῆς ἡμετέρας ἀγερωχίας, πανταχῇ καταλίπωμεν σύμβολα τῆς εὐφροσύνης, ὅτι αὕτη ἡ μερὶς ἡμῶν καὶ ὁ κλῆρος οὗτος. καταδυναστεύσωμεν πένητα δίκαιον, μὴ φεισώμεθα χήρας, μηδὲ πρεσβύτου ἐντραπῶμεν πολιὰς πολυχρονίους. ἔστω δὲ ἡμῶν ἡ ἰσχὺς νόμος τῆς δικαιοσύνης, τὸ γὰρ ἀσθενὲς ἄχρηστον ἐλέγχεται. ἐνεδρεύσωμεν δὲ τὸν δίκαιον, ὅτι δύσχρηστος ἡμῖν ἐστι, καὶ ἐναντιοῦται τοῖς ἔργοις ἡμῶν, καὶ ὀνειδίζει ἡμῖν ἁμαρτήματα νόμου, καὶ ἐπιφημίζει ἡμῖν ἁμαρτήματα παιδείας ἡμῶν, ἐπαγγέλλεται γνῶσιν ἔχειν θεοῦ, καὶ παῖδα κυρίου ἑαυτὸν ὀνομάζει. ἐγένετο ἡμῖν εἰς ἔλεγχον ἐννοιῶν ἡμῶν. βαρύς ἐστιν ἡμῖν καὶ βλεπόμενος, ὅτι ἀνόμοιος τοῖς ἄλλοις ὁ βίος αὐτοῦ, καὶ ἐξηλλαγμέναι αἱ τρίβοι αὐτοῦ. εἰς κίβδηλον ἐλογίσθημεν αὐτῷ, καὶ ἀπέχεται τῶν ὁδῶν ἡμῶν ὡς ἀπὸ ἀκαθαρσιῶν, μακαρίζει ἔσχατα δικαίων, καὶ ἀλαζονεύεται πατέρα θεόν. ἴδωμεν εἰ οἱ λόγοι αὐτοῦ ἀληθεῖς, καὶ πειράσωμεν τὰ ἐν ἐκβάσει αὐτοῦ. εἰ γάρ ἐστιν ὁ δίκαιος υἱὸς θεοῦ, ἀντιλήψεται αὐτοῦ, καὶ ῥύσεται αὐτὸν ἐκ χειρὸς ἀνθεστηκότων. ὕβρει καὶ βασάνῳ ἐτάσωμεν αὐτόν, ἵνα γνῶμεν τὴν ἐπιείκειαν αὐτοῦ, [b] καὶ δοκιμάσωμεν τὴν ἀνεξικακίαν αὐτοῦ. θανάτῳ ἀσχήμονι καταδικάσωμεν αὐτόν, ἔσται γὰρ αὐτοῦ ἐπισκοπὴ ἐκ λόγων αὐτοῦ. ταῦτα ἐλογίσαντο, καὶ ἐπλανήθησαν. ἀπετύφλωσε γὰρ αὐτοὺς ἡ κακία αὐτῶν, καὶ οὐκ ἔγνωσαν μυστήρια θεοῦ, οὐδὲ μισθὸν ἤλπισαν ὁσιότητος, οὐδὲ ἔκριναν γέρας ψυχῶν ἀμώμων. ὅτι ὁ θεὸς ἔκτισε τὸν ἄνθρωπον ἐπ' ἀφθαρσίᾳ, καὶ εἰκόνα τῆς ἰδίας [c] ἰδιότητος ἐποίησεν αὐτόν. φθόνῳ δὲ διαβόλου θάνατος εἰσῆλθεν εἰς τὸν κόσμον, πειράζουσι δὲ αὐτὸν οἱ τῆς ἐκείνου μερίδος ὄντες.

a Καὶ ὁ λόγος σπινθήρ.] Sic habent libri Vaticani, & cæteri manuscripti, non, ὀλίγος σπινθήρ. β [δοκιμάσωμεν.] Sic quoq. S. Cyprianus legit & Lactantius. Nonnulli vero libri habent, δυνάσωμεν. γ [ἰδιότητος.] Plerique libri habent, ἀϊδιότητος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Δικαίων δὲ ψυχαὶ ἐν χειρὶ θεοῦ, καὶ οὐ μὴ ἅψηται αὐτῶν βάσανος. ἔδοξαν ἐν ὀφθαλμοῖς ἀφρόνων τεθνάναι, καὶ ἐλογίσθη κάκωσις ἡ ἔξοδος αὐτῶν. καὶ ἡ ἀφ' ἡμῶν πορεία σύντριμμα,

οἱ δέ εἰσιν ἐν εἰρήνῃ. καὶ γὰρ ἐν ὄψει ἀνθρώπων ἐὰν κολασθῶσιν, ἡ ἐλπὶς αὐτῶν ἀθανασίας πλήρης. καὶ ὀλίγα παιδευθέντες μεγάλα εὐεργετηθήσονται, ὅτι ὁ θεὸς ἐπείρασεν αὐτοὺς, καὶ εὗρεν αὐτοὺς ἀξίους ἑαυτοῦ. ὡς χρυσὸν ἐν χωνευτηρίῳ ἐδοκίμασεν αὐτοὺς, καὶ ὡς ὁλοκάρπωμα θυσίας προσεδέξατο αὐτούς. καὶ ἐν καιρῷ ἐπισκοπῆς αὐτῶν ἀναλάμψουσιν, καὶ ὡς σπινθῆρες ἐν καλάμῃ διαδραμοῦνται. κρινοῦσιν ἔθνη καὶ κρατήσουσι λαῶν, καὶ βασιλεύσει αὐτῶν κύριος εἰς τοὺς αἰῶνας. οἱ πεποιθότες ἐπ᾽ αὐτῷ συνήσουσιν ἀλήθειαν, καὶ οἱ πιστοὶ ἐν ἀγάπῃ προσμενοῦσιν αὐτῷ, ὅτι χάρις καὶ ἔλεος τοῖς ἐκλεκτοῖς αὐτοῦ. οἱ δὲ ἀσεβεῖς καθὰ ἐλογίσαντο ἕξουσι ἐπιτιμίαν, οἱ ἀμελήσαντες τοῦ δικαίου καὶ τοῦ κυρίου ἀποστάντες. σοφίαν γὰρ καὶ παιδείαν ὁ ἐξουθενῶν ταλαίπωρος, καὶ κενὴ ἡ ἐλπὶς αὐτῶν, καὶ οἱ κόποι ἀνόνητοι καὶ ἄχρηστα τὰ ἔργα αὐτῶν. αἱ γυναῖκες αὐτῶν ἄφρονες, καὶ πονηρὰ τὰ τέκνα αὐτῶν. ἐπικατάρατος ἡ γένεσις αὐτῶν, ὅτι μακαρία στεῖρα ἡ ἀμίαντος, ἥτις οὐκ ἔγνω κοίτην ἐν παραπτώματι, ἕξει καρπὸν ἐν ἐπισκοπῇ ψυχῶν. καὶ εὐνοῦχος ὁ μὴ ἐργασάμενος ἐν χειρὶ ἀνόμημα, μηδὲ ἐνθυμηθεὶς κατὰ τοῦ κυρίου πονηρά, δοθήσεται γὰρ αὐτῷ τῆς πίστεως χάρις ἐκλεκτὴ, καὶ κλῆρος ἐν ναῷ κυρίου θυμηρέστερος. ἀγαθῶν γὰρ πόνων καρπὸς εὐκλεὴς, καὶ ἀδιάπτωτος ἡ ῥίζα τῆς φρονήσεως. τέκνα δὲ μοιχῶν ἀτέλεστα ἔσται, καὶ ἐκ παρανόμου κοίτης σπέρμα ἀφανισθήσεται. ἐάν τε γὰρ μακρόβιοι γένωνται, εἰς οὐθὲν λογισθήσονται, καὶ ἄτιμον ἐπ᾽ ἐσχάτων τὸ γῆρας αὐτῶν. ἐάν τε ὀξέως τελευτήσωσιν, οὐκ ἔχουσιν ἐλπίδα, οὐδὲ ἐν ἡμέρᾳ διαγνώσεως παραμύθιον. γενεᾶς γὰρ ἀδίκου χαλεπὰ τὰ τέλη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

Κρείσσων ἀτεκνία μετὰ ἀρετῆς, ἀθανασία γάρ ἐστιν ἐν μνήμῃ αὐτῆς, ὅτι καὶ παρὰ θεῷ γινώσκεται καὶ παρὰ ἀνθρώποις. παροῦσάν τε μιμοῦνται αὐτὴν, καὶ ποθοῦσιν ἀπελθοῦσαν, καὶ ἐν τῷ αἰῶνι στεφανηφοροῦσα πομπεύει τὸν τῶν ἀμιάντων ἄθλων ἀγῶνα νικήσασα. πολύγονον δὲ ἀσεβῶν πλῆθος οὐ χρησιμεύσει, καὶ ἐκ νόθων μοσχευμάτων οὐ δώσει ῥίζαν εἰς βάθος, οὐδὲ ἀσφαλῆ βάσιν ἑδράσει. κἂν γὰρ ἐν κλάδοις πρὸς καιρὸν ἀναθάλῃ, ἐπισφαλῶς βεβηκότα ὑπὸ ἀνέμου σαλευθήσεται, καὶ ὑπὸ βίας ἀνέμων ἐκριζωθήσεται. περικλασθήσονται κλῶνες ἀτέλεστοι, καὶ ὁ καρπὸς αὐτῶν ἄχρηστος, ἄωρος εἰς βρῶσιν καὶ εἰς οὐθὲν ἐπιτήδειος. ἐκ γὰρ ἀνόμων ὕπνων τέκνα γεννώμενα μάρτυρές εἰσιν πονηρίας κατὰ γονέων ἐν ἐξετασμῷ αὐτῶν. δίκαιος δὲ ἐὰν φθάσῃ τελευτῆσαι, ἐν ἀναπαύσει ἔσται. γῆρας γὰρ τίμιον οὐ τὸ πολυχρόνιον, οὐδὲ ἀριθμῷ ἐτῶν μεμέτρηται. πολιὰ δέ ἐστι φρόνησις ἀνθρώποις, καὶ ἡλικία γήρως βίος ἀκηλίδωτος. εὐάρεστος τῷ θεῷ γενόμενος ἠγαπήθη, καὶ ζῶν μεταξὺ ἁμαρτωλῶν μετετέθη. ἡρπάγη μὴ κακία ἀλλάξῃ σύνεσιν αὐτοῦ, ἢ δόλος ἀπατήσῃ ψυχὴν αὐτοῦ. βασκανία γὰρ φαυλότητος ἀμαυροῖ τὰ καλὰ, καὶ ῥεμβασμὸς ἐπιθυμίας μεταλλεύει νοῦν ἄκακον. τελειωθεὶς ἐν ὀλίγῳ ἐπλήρωσε χρόνους μακρούς, ἀρεστὴ γὰρ ἦν κυρίῳ ἡ ψυχὴ αὐτοῦ. διὰ τοῦτο ἔσπευσεν ἐκ μέσου πονηρίας, οἱ δὲ λαοὶ ἰδόντες καὶ μὴ νοήσαντες, μηδὲ θέντες ἐπὶ διανοίᾳ τὸ τοιοῦτο, ὅτι χάρις καὶ ἔλεος ἐν τοῖς ἐκλεκτοῖς αὐτοῦ, καὶ ἐπισκοπὴ ἐν τοῖς ὁσίοις αὐτοῦ. κατακρινεῖ δὲ δίκαιος καμὼν τοὺς ζῶντας ἀσεβεῖς, καὶ νεότης τελεσθεῖσα ταχέως πολυετὲς γῆρας ἀδίκου. ὄψονται γὰρ τελευτὴν σοφοῦ, καὶ οὐ νοήσουσι τί ἐβουλεύσατο περὶ αὐτοῦ, καὶ εἰς τί ἠσφαλίσατο αὐτὸν ὁ κύριος. ὄψονται καὶ ἐξουθενήσουσιν, αὐτοὺς δὲ ὁ κύριος ἐκγελάσεται. καὶ ἔσονται μετὰ τοῦτο εἰς πτῶμα ἄτιμον, καὶ εἰς ὕβριν ἐν νεκροῖς δι᾽ αἰῶνος, ὅτι ῥήξει αὐτοὺς ἀφώνους πρηνεῖς, καὶ σαλεύσει αὐτοὺς ἐκ θεμελίων, καὶ ἕως ἐσχάτου χερσωθήσονται, καὶ ἔσονται ἐν ὀδύνῃ, καὶ ἡ μνήμη αὐτῶν ἀπολεῖται. ἐλεύσονται ἐν συλλογισμῷ ἁμαρτημάτων αὐτῶν δειλοὶ, καὶ ἐλέγξει αὐτοὺς ἐξεναντίας τὰ ἀνομήματα αὐτῶν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε'.

Τότε στήσεται ἐν παρρησίᾳ πολλῇ ὁ δίκαιος κατὰ πρόσωπον τῶν θλιψάντων αὐτὸν, καὶ τῶν ἀθετούντων τοὺς πόνους αὐτοῦ. ἰδόντες ταραχθήσονται φόβῳ δεινῷ, καὶ ἐκστήσονται ἐπὶ τῷ παραδόξῳ τῆς σωτηρίας. ἐροῦσιν ἑαυτοῖς μετανοοῦντες, καὶ διὰ στενοχωρίαν πνεύματος στενάζοντες. οὗτος ἦν ὃν ἔσχομέν ποτε εἰς γέλωτα καὶ εἰς παραβολὴν ὀνειδισμοῦ. οἱ ἄφρονες τὸν βίον αὐτοῦ ἐλογισάμεθα μανίαν, καὶ τὴν τελευτὴν αὐτοῦ ἄτιμον. πῶς κατελογίσθη ἐν υἱοῖς θεοῦ, καὶ ἐν ἁγίοις ὁ κλῆρος αὐτοῦ ἐστιν; ἄρα ἐπλανήθημεν ἀπὸ ὁδοῦ ἀληθείας, καὶ τὸ τῆς δικαιοσύνης φῶς οὐκ ἔλαμψεν ἡμῖν, καὶ ὁ ἥλιος οὐκ ἀνέτειλεν ἡμῖν. ἀνομίας ἐνεπλήσθημεν τρίβοις καὶ ἀπωλείας, καὶ διωδεύσαμεν ἐρήμους ἀβάτους, τὴν δὲ ὁδὸν κυρίου οὐκ ἔγνωμεν. τί ὠφέλησεν ἡμᾶς ἡ ὑπερηφανία; καὶ τί πλοῦτος μετὰ ἀλαζονείας συμβέβληται ἡμῖν; παρῆλθεν ἐκεῖνα πάντα ὡς σκιὰ καὶ ὡς ἀγγελία παρατρέχουσα. ὡς ναῦς διερχομένη κυμαινόμενον ὕδωρ, ἧς διαβάσης οὐκ ἔστιν ἴχνος εὑρεῖν, οὐδὲ ἀτραπὸν τρόπιος αὐτῆς ἐν κύμασιν. ἢ ὡς ὀρνέου διιπτάντος ἀέρα οὐθὲν εὑρίσκεται τεκμήριον πορείας, πληγῇ δὲ ταρσῶν μαστιζόμενον πνεῦμα κοῦφον καὶ σχιζόμενον βίᾳ ῥοίζου, κινουμένων πτερύγων διωδεύθη, καὶ μετὰ τοῦτο οὐχ εὑρέθη σημεῖον ἐπιβάσεως ἐν αὐτῷ. ἢ ὡς βέλους βληθέντος ἐπὶ σκοπὸν, τμηθεὶς ὁ ἀὴρ εὐθέως εἰς ἑαυτὸν ἀνελύθη, ὡς ἀγνοῆσαι τὴν δίοδον αὐτοῦ. οὕτως καὶ ἡμεῖς γεννηθέντες ἐξελίπομεν, καὶ ἀρετῆς μὲν σημεῖον οὐδὲν ἔχομεν δεῖξαι, ἐν δὲ τῇ κακίᾳ ἡμῶν κατεδαπανήθημεν. ὅτι ἐλπὶς ἀσεβοῦς ὡς φερόμενος χοῦς ὑπὸ ἀνέμου, καὶ ὡς πάχνη ὑπὸ λαίλαπος διωχθεῖσα λεπτὴ, καὶ ὡς καπνὸς ὑπὸ ἀνέμου διεχύθη, καὶ ὡς μνεία καταλύτου μονοημέρου παρώδευσε. δίκαιοι δὲ εἰς τὸν αἰῶνα ζῶσι, καὶ ἐν κυρίῳ ὁ

εἰῶ ὁ μισθὸς αὐτῶν, καὶ ἡ φροντὶς αὐτῶν παρὰ ὑψίστῳ. διὰ τοῦτο λήψονται τὸ βασίλειον τῆς εὐπρεπείας καὶ τὸ διάδημα τοῦ κάλλους ἐκ χειρὸς κυρίου, ὅτι τῇ δεξιᾷ σκεπάσει αὐτούς, καὶ τῷ βραχίονι ὑπερασπιεῖ αὐτῶν. λήψεται πανοπλίαν τὸν ζῆλον αὐτοῦ, καὶ ὁπλοποιήσει τὴν κτίσιν εἰς ἄμυναν ἐχθρῶν. ἐνδύσεται θώρακα δικαιοσύνην, καὶ περιθήσεται κόρυθα κρίσιν ἀνυπόκριτον. λήψεται ἀσπίδα ἀκαταμάχητον ὁσιότητα, ὀξυνεῖ δὲ ἀπότομον ὀργὴν εἰς ῥομφαίαν, συνεκπολεμήσει δὲ αὐτῷ ὁ κόσμος ἐπὶ τοὺς παράφρονας. πορεύσονται εὔστοχοι βολίδες ἀστραπῶν, καὶ ὡς ἀπὸ εὐκύκλου τόξου τῶν νεφῶν ἐπὶ σκοπὸν ἁλοῦνται. καὶ ἐκ πετροβόλου θυμοῦ πλήρεις ῥιφήσονται χάλαζαι. ἀγανακτήσει κατ' αὐτῶν ὕδωρ θαλάσσης, ποταμοὶ δὲ συγκλύσουσιν ἀποτόμως. ἀντιστήσεται αὐτοῖς πνεῦμα δυνάμεως, καὶ ὡς λαῖλαψ ἐκλικμήσει αὐτούς. καὶ ἐρημώσει πᾶσαν τὴν γῆν ἀνομία, καὶ ἡ κακοπραγία περιτρέψει θρόνους δυναστῶν.

a Καὶ ὁ ἥλιος οὐκ ἀνέτειλεν.] Sic S. Cyprianus legit. Plerique vero libri habent, ὁ ἥλιος τῆς δικαιοσύνης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ϛ'.

Ἀκούσατε οὖν βασιλεῖς καὶ σύνετε, μάθετε δικασταὶ περάτων γῆς. ἐνωτίσασθε οἱ κρατοῦντες πλήθους καὶ γεγαυρωμένοι ἐπὶ ὄχλοις ἐθνῶν. ὅτι ἐδόθη παρὰ τοῦ κυρίου ἡ κράτησις ὑμῖν, καὶ ἡ δυναστεία παρὰ ὑψίστου, ὃς ἐξετάσει ὑμῶν τὰ ἔργα, καὶ τὰς βουλὰς διερευνήσει. ὅτι ὑπηρέται ὄντες τῆς αὐτοῦ βασιλείας οὐκ ἐκρίνατε ὀρθῶς, οὐδὲ ἐφυλάξατε νόμον, οὐδὲ κατὰ τὴν βουλὴν τοῦ θεοῦ ἐπορεύθητε. φρικτῶς καὶ ταχέως ἐπιστήσεται ὑμῖν, ὅτι κρίσις ἀπότομος ἐν τοῖς ὑπερέχουσι γίνεται. ὁ γὰρ ἐλάχιστος συγγνωστός ἐστιν ἐλέους, δυνατοὶ δὲ δυνατῶς ἐτασθήσονται. οὐ γὰρ ὑποστελεῖται πρόσωπον ὁ πάντων δεσπότης, οὐδὲ ἐντραπήσεται μέγεθος. ὅτι μικρὸν καὶ μέγαν αὐτὸς ἐποίησεν, ὁμοίως τε προνοεῖ περὶ πάντων. τοῖς δὲ κραταιοῖς ἰσχυρὰ ἐφίσταται ἔρευνα. πρὸς ὑμᾶς οὖν ὦ τύραννοι οἱ λόγοι μου, ἵνα μάθητε σοφίαν καὶ μὴ παραπέσητε. οἱ γὰρ φυλάξαντες ὁσίως τὰ ὅσια ὁσιωθήσονται, καὶ οἱ διδαχθέντες αὐτὰ εὑρήσουσιν ἀπολογίαν. ἐπιθυμήσατε οὖν τῶν λόγων μου, ποθήσατε καὶ παιδευθήσεσθε. λαμπρὰ καὶ ἀμάραντός ἐστιν ἡ σοφία, καὶ εὐχερῶς θεωρεῖται ὑπὸ τῶν ἀγαπώντων αὐτήν, καὶ εὑρίσκεται ὑπὸ τῶν ζητούντων αὐτήν. φθάνει τοὺς ἐπιθυμοῦντας προγνωσθῆναι. ὁ ὀρθρίσας ἐπ' αὐτὴν οὐ κοπιάσει, πάρεδρον γὰρ εὑρήσει τῶν πυλῶν αὐτοῦ. τὸ γὰρ ἐνθυμηθῆναι περὶ αὐτῆς φρονήσεως τελειότης, καὶ ὁ ἀγρυπνήσας δι' αὐτὴν ταχέως ἀμέριμνος ἔσται. ὅτι τοὺς ἀξίους αὐτῆς αὐτὴ περιέρχεται ζητοῦσα, καὶ ἐν ταῖς τρίβοις φαντάζεται αὐτοῖς εὐμενῶς, καὶ ἐν πάσῃ ἐπινοίᾳ ὑπαντᾷ αὐτοῖς. ἀρχὴ γὰρ αὐτῆς ἡ ἀληθεστάτη παιδείας ἐπιθυμία. φροντὶς δὲ παιδείας ἀγάπη, ἀγάπη δὲ τήρησις νόμων αὐτῆς, προσοχὴ δὲ νόμων βεβαίωσις ἀφθαρσίας, ἀφθαρσία δὲ ἐγγὺς εἶναι ποιεῖ θεοῦ. ἐπιθυμία ἄρα σοφίας ἀνάγει ἐπὶ βασιλείαν. εἰ οὖν ἥδεσθε ἐπὶ θρόνοις καὶ σκήπτροις τύραννοι λαῶν, τιμήσατε σοφίαν, ἵνα εἰς τὸν αἰῶνα βασιλεύσητε. τί δέ ἐστι σοφία καὶ πῶς ἐγένετο, ἀπαγγελῶ καὶ οὐκ ἀποκρύψω ὑμῖν μυστήρια, ἀλλὰ ἀπ' ἀρχῆς γενέσεως ἐξιχνιάσω, καὶ θήσω εἰς τὸ ἐμφανὲς τὴν γνῶσιν αὐτῆς, καὶ οὐ μὴ παροδεύσω τὴν ἀλήθειαν. οὔτε μὴν φθόνῳ τετηκότι συνοδεύσω, ὅτι οὗτος οὐ κοινωνήσει σοφίᾳ. πλῆθος δὲ σοφῶν σωτηρία κόσμου, καὶ βασιλεὺς φρόνιμος εὐστάθεια δήμου. ὥστε παιδεύεσθε τοῖς ῥήμασί μου, καὶ ὠφεληθήσεσθε.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'.

Εἰμὶ μὲν κἀγὼ θνητὸς ἄνθρωπος, ἴσος ἅπασι, καὶ γηγενοῦς ἀπόγονος πρωτοπλάστου. καὶ ἐν κοιλίᾳ μητρὸς ἐγλύφην σὰρξ δεκαμηνιαίῳ χρόνῳ, παγεὶς ἐν αἵματι ἐκ σπέρματος ἀνδρὸς καὶ ἡδονῆς ὕπνῳ συνελθούσης. καὶ ἐγὼ δὲ γενόμενος ἔσπασα τὸν κοινὸν ἀέρα, καὶ ἐπὶ τὴν ὁμοιοπαθῆ κατέπεσον γῆν, πρώτην φωνὴν τὴν ὁμοίαν πᾶσιν ἴσα κλαίων. ἐν σπαργάνοις ἀνετράφην καὶ ἐν φροντίσιν. οὐδεὶς γὰρ βασιλεὺς ἑτέραν ἔσχε γενέσεως ἀρχήν. μία δὲ πάντων εἴσοδος εἰς τὸν βίον, ἔξοδός τε ἴση. διὰ τοῦτο ηὐξάμην, καὶ φρόνησις ἐδόθη μοι, ἐπεκαλεσάμην καὶ ἦλθέ μοι πνεῦμα σοφίας. προέκρινα αὐτὴν σκήπτρων καὶ θρόνων, καὶ πλοῦτον οὐδὲν ἡγησάμην ἐν συγκρίσει αὐτῆς. οὐδὲ ὡμοίωσα αὐτῇ λίθον ἀτίμητον, ὅτι ὁ πᾶς χρυσὸς ἐν ὄψει αὐτῆς ψάμμος ὀλίγη, καὶ ὡς πηλὸς λογισθήσεται ἄργυρος ἐναντίον αὐτῆς. ὑπὲρ ὑγίειαν καὶ εὐμορφίαν ἠγάπησα αὐτήν, καὶ προειλόμην αὐτὴν ἀντὶ φωτὸς ἔχειν, ὅτι ἀκοίμητον τὸ ἐκ ταύτης φέγγος. ἦλθε δέ μοι τὰ ἀγαθὰ ὁμοῦ πάντα μετ' αὐτῆς, καὶ ἀναρίθμητος πλοῦτος ἐν χερσὶν αὐτῆς. εὐφράνθην δὲ ἐπὶ πάντων, ὅτι αὐτῶν ἡγεῖται σοφία, ἠγνόουν δὲ αὐτὴν a γενέτιν εἶναι τούτων. ἀδόλως τε ἔμαθον, ἀφθόνως τε μεταδίδωμι, τὸν πλοῦτον αὐτῆς οὐκ ἀποκρύπτομαι. ἀνεκλιπὴς γὰρ θησαυρός ἐστιν ἀνθρώποις, ὃν οἱ χρησάμενοι πρὸς θεὸν ἐστείλαντο φιλίαν διὰ τὰς ἐκ παιδείας δωρεὰς συσταθέντες. ἐμοὶ δὲ δώη ὁ θεὸς εἰπεῖν κατὰ γνώμην, καὶ ἐνθυμηθῆναι b ἀξίως τῶν δεδομένων, ὅτι αὐτὸς καὶ τῆς σοφίας ὁδηγός ἐστι, καὶ τῶν σοφῶν διορθωτής. ἐν γὰρ χειρὶ αὐτοῦ καὶ ἡμεῖς καὶ οἱ λόγοι ἡμῶν, πᾶσά τε φρόνησις καὶ ἐργατειῶν ἐπιστήμη. αὐτὸς γάρ μοι ἔδωκε τῶν ὄντων γνῶσιν ἀψευδῆ, εἰδέναι σύστασιν κόσμου καὶ ἐνέργειαν στοιχείων, ἀρχὴν καὶ τέλος καὶ μεσότητα χρόνων, τροπῶν ἀλλαγὰς καὶ μεταβολὰς καιρῶν, ἐνιαυτῶν κύκλους καὶ ἀστέρων θέσεις. φύσεις ζώων καὶ θυμοὺς θηρίων, πνευμάτων βίας, καὶ διαλογισμοὺς ἀνθρώπων, διαφορὰς φυτῶν καὶ δυνάμεις ῥιζῶν. ὅσα τέ ἐστι κρυπτὰ καὶ ἐμφανῆ ἔγνων. ἡ γὰρ πάντων τεχνῖτις ἐδίδαξέ με σοφία. ἔστι γὰρ ἐν αὐτῇ πνεῦμα νοερόν,

ρὸν, ἅγιον, μονογενές, πολυμερές, λεπτόν, εὐκίνητον, τρανόν, ἀμόλυντον, σαφές, ἀπήμαντον, φιλάγαθον, ὀξύ, ἀκώλυτον, εὐεργετικόν, φιλάνθρωπον, βέβαιον, ἀσφαλές, ἀμέριμνον, παντοδύναμον, πανεπίσκοπον, καὶ διὰ πάντων χωροῦν πνευμάτων νοερῶν καθαρῶν λεπτοτάτων. πάσης γὰρ κινήσεως κινητικώτερον σοφία, διήκει δὲ καὶ χωρεῖ διὰ πάντων διὰ τὴν καθαρότητα. ἀτμὶς γάρ ἐστι τῆς τοῦ θεοῦ δυνάμεως, καὶ ἀπόρροια τῆς τοῦ παντοκράτορος δόξης εἰλικρινής. διὰ τοῦτο οὐδὲν μεμιαμμένον εἰς αὐτὴν παρεμπίπτει. ἀπαύγασμα γάρ ἐστι φωτὸς ἀϊδίου, καὶ ἔσοπτρον ἀκηλίδωτον τῆς τοῦ θεοῦ ἐνεργείας, καὶ εἰκὼν τῆς ἀγαθότητος αὐτοῦ. μία δὲ οὖσα πάντα δύναται, καὶ μένουσα ἐν αὐτῇ τὰ πάντα καινίζει, καὶ κατὰ γενεὰς εἰς ψυχὰς ὁσίας μεταβαίνουσα, φίλους θεοῦ καὶ προφήτας κατασκευάζει. οὐθὲν γὰρ ἀγαπᾷ ὁ θεός, εἰ μὴ τὸν σοφίᾳ συνοικοῦντα. ἔστι γὰρ αὕτη εὐπρεπεστέρα ἡλίου, καὶ ὑπὲρ πᾶσαν ἄστρων θέσιν, φωτὶ συγκρινομένη εὑρίσκεται προτέρα. τοῦτο μὲν γὰρ διαδέχεται νύξ, σοφίας δὲ οὐκ ἀντισχύει κακία.

α Γενέτιν εἶναι τούτων.] In aliquibus libris est, γένεσιν. β [ἀξίως τῶν δεδομένων.] Aliquot libri habent, τῶν λεγομένων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η'.

Διατείνει δὲ ἀπὸ πέρατος εἰς πέρας εὐρώστως, καὶ διοικεῖ τὰ πάντα χρηστῶς. ταύτην ἐφίλησα καὶ ἐξεζήτησα ἐκ νεότητός μου, καὶ ἐζήτησα νύμφην ἀγαγέσθαι ἐμαυτῷ, καὶ ἐραστὴς ἐγενόμην τοῦ κάλλους αὐτῆς. εὐγένειαν δοξάζει συμβίωσιν θεοῦ ἔχουσα, καὶ ὁ πάντων δεσπότης ἠγάπησεν αὐτήν. μύστις γάρ ἐστι τῆς τοῦ θεοῦ ἐπιστήμης, καὶ αἱρετὶς τῶν ἔργων αὐτοῦ. εἰ δὲ πλοῦτός ἐστιν ἐπιθυμητὸν κτῆμα ἐν βίῳ, τί σοφίας πλουσιώτερον τῆς τὰ πάντα ἐργαζομένης; εἰ δὲ φρόνησις ἐργάζεται, τίς αὐτῆς τῶν ὄντων μᾶλλόν ἐστι τεχνίτης; καὶ εἰ δικαιοσύνην ἀγαπᾷ τις, οἱ πόνοι ταύτης εἰσὶν ἀρεταί. σωφροσύνην γὰρ καὶ φρόνησιν ἐκδιδάσκει, δικαιοσύνην καὶ ἀνδρίαν, ὧν χρησιμώτερον οὐδέν ἐστιν ἐν βίῳ ἀνθρώποις. εἰ δὲ καὶ πολυπειρίαν ποθεῖ τις, οἶδε τὰ ἀρχαῖα καὶ τὰ μέλλοντα εἰκάζειν, ἐπίσταται στροφὰς λόγων καὶ λύσεις αἰνιγμάτων, σημεῖα καὶ τέρατα προγινώσκει καὶ ἐκβάσεις καιρῶν καὶ χρόνων. ἔκρινα τοίνυν ταύτην ἀγαγέσθαι πρὸς συμβίωσιν, εἰδὼς ὅτι ἔσται μοι σύμβουλος ἀγαθῶν, καὶ παραίνεσις φροντίδων καὶ λύπης. ἕξω δι' αὐτὴν δόξαν ἐν ὄχλοις, καὶ τιμὴν παρὰ πρεσβυτέροις ὁ νέος. ὀξὺς εὑρεθήσομαι ἐν κρίσει, καὶ ἐν ὄψει δυναστῶν θαυμασθήσομαι. σιγῶντά με περιμενοῦσιν, καὶ φθεγγομένῳ προσέξουσι, καὶ λαλοῦντος ἐπὶ πλεῖον, χεῖρα ἐπιθήσουσιν ἐπὶ στόμα αὐτῶν. ἕξω δι' αὐτὴν ἀθανασίαν, καὶ μνήμην αἰώνιον τοῖς μετ' ἐμὲ ἀπολείψω. διοικήσω λαούς, καὶ ἔθνη ὑποταγήσεταί μοι. φοβηθήσονταί με ἀκούσαντες τύραννοι φρικτοί, ἐν πλήθει φανοῦμαι ἀγαθός, καὶ ἐν πολέμῳ ἀνδρεῖος. εἰσελθὼν εἰς τὸν οἶκόν μου προσαναπαύσομαι αὐτῇ. οὐ γὰρ ἔχει πικρίαν ἡ συναναστροφὴ αὐτῆς, οὐδὲ ὀδύνην ἡ συμβίωσις αὐτῆς, ἀλλὰ εὐφροσύνην καὶ χαράν. ταῦτα λογισάμενος ἐν ἐμαυτῷ, καὶ φροντίσας ἐν καρδίᾳ μου, ὅτι ἐστὶν ἀθανασία ἐν συγγενείᾳ σοφίας, καὶ ἐν φιλίᾳ αὐτῆς τέρψις ἀγαθή, [a] καὶ ἐν πόνοις χειρῶν αὐτῆς πλοῦτος ἀνεκλιπής, καὶ ἐν συγγυμνασίᾳ ὁμιλίας αὐτῆς φρόνησις, καὶ εὔκλεια ἐν κοινωνίᾳ λόγων αὐτῆς, περιῄειν ζητῶν ὅπως λάβω αὐτὴν εἰς ἐμαυτόν. παῖς δὲ ἤμην εὐφυής, ψυχῆς τε ἔλαχον ἀγαθῆς, μᾶλλον δὲ ἀγαθὸς ὢν ἦλθον εἰς σῶμα ἀμίαντον. γνοὺς δὲ ὅτι οὐκ ἄλλως ἔσομαι ἐγκρατής, ἐὰν μὴ ὁ θεὸς δῷ, καὶ τοῦτο δ' ἦν φρονήσεως τὸ εἰδέναι τίνος ἡ χάρις, ἐνέτυχον τῷ κυρίῳ, καὶ ἐδεήθην αὐτοῦ, καὶ εἶπον ἐξ ὅλης τῆς καρδίας μου.

α Καὶ ἐν πόνοις χειρῶν αὐτῆς.] In nonnullis libris est, καὶ ἐν πόνοις ἔργων χειρῶν αὐτῆς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ'.

Θεὲ πατέρων καὶ κύριε τοῦ ἐλέους σου, ὁ ποιήσας τὰ πάντα ἐν λόγῳ σου καὶ τῇ σοφίᾳ σου κατασκευάσας ἄνθρωπον, ἵνα δεσπόζῃ τῶν ὑπὸ σοῦ γενομένων κτισμάτων, καὶ διέπῃ τὸν κόσμον ἐν ὁσιότητι καὶ δικαιοσύνῃ, καὶ ἐν εὐθύτητι ψυχῆς κρίσιν κρίνῃ. δός μοι τὴν τῶν σῶν θρόνων πάρεδρον σοφίαν, καὶ μή με ἀποδοκιμάσῃς ἐκ παίδων σου. ὅτι ἐγὼ δοῦλος σὸς καὶ υἱὸς τῆς παιδίσκης σου, ἄνθρωπος ἀσθενὴς καὶ ὀλιγοχρόνιος καὶ ἐλάσσων ἐν συνέσει κρίσεως καὶ νόμων. κἂν γάρ τις ᾖ τέλειος ἐν υἱοῖς ἀνθρώπων, τῆς ἀπὸ σοῦ σοφίας ἀπούσης, εἰς οὐδὲν λογισθήσεται. σύ με προείλω βασιλέα λαοῦ σου, καὶ δικαστὴν υἱῶν σου καὶ θυγατέρων. εἶπας, οἰκοδομῆσαι ναὸν ἐν ὄρει ἁγίῳ σου, καὶ ἐν πόλει κατασκηνώσεώς σου θυσιαστήριον, μίμημα σκηνῆς ἁγίας ἣν προητοίμασας ἀπ' ἀρχῆς. καὶ μετὰ σοῦ ἡ σοφία ἡ εἰδυῖα τὰ ἔργα σου, καὶ παροῦσα ὅτε ἐποίεις τὸν κόσμον, καὶ ἐπισταμένη τί ἀρεστὸν ἐν ὀφθαλμοῖς σου, καὶ τί εὐθὲς ἐν ἐντολαῖς σου. ἐξαπόστειλον αὐτὴν ἐξ ἁγίων οὐρανῶν, καὶ ἀπὸ θρόνου δόξης σου πέμψον αὐτήν, ἵνα συμπαροῦσά μοι κοπιάσῃ, καὶ γνῶ τί εὐάρεστόν ἐστι παρὰ σοί. οἶδε γὰρ ἐκείνη πάντα καὶ συνιεῖ, καὶ ὁδηγήσει με ἐν ταῖς πράξεσί μου σωφρόνως, καὶ φυλάξει με ἐν τῇ δόξῃ αὐτῆς. καὶ ἔσται προσδεκτὰ τὰ ἔργα μου, καὶ διακρινῶ τὸν λαόν σου δικαίως, καὶ ἔσομαι ἄξιος θρόνων πατρός μου. τίς γὰρ ἄνθρωπος γνώσεται βουλὴν θεοῦ; ἢ τίς ἐνθυμηθήσεται τί θέλει ὁ κύριος; λογισμοὶ γὰρ θνητῶν δειλοί, καὶ ἐπισφαλεῖς αἱ ἐπίνοιαι ἡμῶν. φθαρτὸν γὰρ σῶμα βαρύνει ψυχήν, καὶ βρίθει τὸ γεῶδες σκῆνος νοῦν πολυφροντίδα. καὶ μόλις εἰκάζομεν τὰ ἐπὶ γῆς, καὶ τὰ ἐν χερσὶν εὑρίσκομεν μετὰ πόνου, τὰ δὲ ἐν οὐρανοῖς τίς ἐξιχνίασεν; βουλὴν δέ σου τίς ἔγνω, εἰ μὴ σὺ ἔδωκας σοφίαν,

φίαν, καὶ ἔπεμψας τὸ ἅγιόν σου πνεῦμα ἀπὸ ὑψίστων; καὶ οὕτως διωρθώθησαν αἱ τρίβοι τῶν ἐπὶ γῆς, καὶ τὰ ἀρεστά σου ἐδιδάχθησαν ἄνθρωποι, καὶ τῇ σοφίᾳ ἐσώθησαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι'.

Αὕτη πρωτόπλαστον πατέρα κόσμου μόνον κτισθέντα διεφύλαξεν, καὶ ἐξείλατο αὐτὸν ἐκ παραπτώματος ἰδίου, ἔδωκέ τε αὐτῷ ἰσχὺν κρατῆσαι ἁπάντων. ἀποστὰς δὲ ἀπ' αὐτῆς ἄδικος ἐν ὀργῇ αὐτοῦ, ἀδελφοκτόνοις συναπώλετο θυμοῖς. δι' ὃν κατακλυζομένην γῆν πάλιν διέσωσε σοφία, δι' εὐτελοῦς ξύλου τὸν δίκαιον κυβερνήσασα. αὕτη καὶ ἐν ὁμονοίᾳ πονηρίας ἐθνῶν συγχυθέντων εὗρε τὸν δίκαιον, καὶ ἐτήρησεν αὐτὸν ἄμεμπτον θεῷ, καὶ ἐπὶ τέκνου σπλάγχνοις ἰσχυρὸν ἐφύλαξεν. αὕτη δίκαιον ἐξαπολλυμένων ἀσεβῶν ἐρρύσατο φυγόντα πῦρ καταβάσιον πενταπόλεως. [a] οἷς ἐπὶ μαρτύριον τῆς πονηρίας καπνιζομένη καθέστηκε χέρσος, καὶ ἀτελέσιν ὥραις καρποφοροῦντα φυτά, ἀπιστούσης ψυχῆς μνημεῖον ἑστηκυῖα στήλη ἁλός. σοφίαν γὰρ παροδεύσαντες οὐ μόνον ἐβλάβησαν τοῦ μὴ γνῶναι τὰ καλά, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀφροσύνης ἀπέλιπον τῷ βίῳ μνημόσυνον, ἵνα ἐν οἷς ἐσφάλησαν μηδὲ λαθεῖν δυνηθῶσι. σοφία δὲ τοὺς θεραπεύσαντας αὐτὴν ἐκ πόνων ἐρρύσατο. αὕτη φυγάδα ὀργῆς ἀδελφοῦ δίκαιον ὡδήγησεν ἐν τρίβοις εὐθείαις, ἔδειξεν αὐτῷ βασιλείαν θεοῦ, καὶ ἔδωκεν αὐτῷ γνῶσιν ἁγίων, εὐπόρησεν αὐτὸν ἐν μόχθοις, καὶ ἐπλήθυνεν τοὺς πόνους αὐτοῦ. ἐν πλεονεξίᾳ κατισχυόντων αὐτὸν παρέστη, καὶ ἐπλούτισεν αὐτόν. διεφύλαξεν αὐτὸν ἀπὸ ἐχθρῶν, καὶ ἀπὸ ἐνεδρευόντων ἠσφαλίσατο, καὶ ἀγῶνα ἰσχυρὸν ἐβράβευσεν αὐτῷ, ἵνα γνῷ, ὅτι παντὸς δυνατωτέρα ἐστὶν εὐσέβεια. αὕτη πραθέντα δίκαιον οὐκ ἐγκατέλιπεν, ἀλλὰ ἐξ ἁμαρτίας ἐρρύσατο αὐτόν. συγκατέβη αὐτῷ εἰς λάκκον, καὶ ἐν δεσμοῖς οὐκ ἀφῆκεν αὐτόν, ἕως ἤνεγκεν αὐτῷ σκῆπτρα βασιλείας καὶ ἐξουσίαν τυραννούντων αὐτοῦ, ψευδεῖς τε ἔδειξεν τοὺς μωμησαμένους αὐτόν, καὶ ἔδωκεν αὐτῷ δόξαν αἰώνιον. αὕτη λαὸν ὅσιον καὶ σπέρμα ἄμεμπτον ἐρρύσατο ἐξ ἔθνους θλιβόντων. εἰσῆλθεν εἰς ψυχὴν θεράποντος κυρίου, καὶ ἀντέστη βασιλεῦσι φοβεροῖς ἐν τέρασι καὶ σημείοις. ἀπέδωκεν ὁσίοις μισθὸν κόπων αὐτῶν, ὡδήγησεν αὐτοὺς ἐν ὁδῷ θαυμαστῇ, καὶ ἐγένετο αὐτοῖς εἰς σκέπην ἡμέρας, καὶ εἰς φλόγα ἄστρων τὴν νύκτα. διεβίβασεν αὐτοὺς θάλασσαν ἐρυθράν, καὶ διήγαγεν αὐτοὺς δι' ὕδατος πολλοῦ. τοὺς δὲ ἐχθροὺς αὐτῶν κατέκλυσε, καὶ ἐκ βάθους ἀβύσσου ἀνέβρασεν αὐτούς. διὰ τοῦτο δίκαιοι ἐσκύλευσαν ἀσεβεῖς, καὶ ὕμνησαν κύριε τὸ ὄνομα τὸ ἅγιόν σου, τήν τε ὑπέρμαχόν σου χεῖρα ᾔνεσαν ὁμοθυμαδόν. ὅτι ἡ σοφία ἤνοιξε στόμα κωφῶν, καὶ γλώσσας νηπίων ἔθηκεν τρανάς.

a Οἷς ἐπὶ μαρτύριον.] Sic quoque est in editione Latina. Plerique vero libri habent, ἧς ἔτι μαρτύριον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ'.

Εὐώδωσε τὰ ἔργα αὐτῶν ἐν χειρὶ προφήτου ἁγίου. διώδευσαν ἔρημον ἀοίκητον, καὶ ἐν ἀβάτοις ἔπηξαν σκηνάς. ἀντέστησαν πολεμίοις, καὶ ἠμύναντο ἐχθρούς. ἐδίψησαν καὶ ἐπεκαλέσαντό σε, καὶ ἐδόθη αὐτοῖς ἐκ πέτρας ἀκροτόμου ὕδωρ, καὶ ἴαμα δίψης ἐκ λίθου σκληροῦ. δι' ὧν γὰρ ἐκολάσθησαν οἱ ἐχθροὶ αὐτῶν, διὰ τούτων αὐτοὶ ἀποροῦντες εὐεργετήθησαν. ἀντὶ μὲν πηγῆς ἀενάου ποταμοῦ αἵματι λυθρώδει ταραχθέντες εἰς ἔλεγχον νηπιοκτόνου διατάγματος, ἔδωκας αὐτοῖς δαψιλὲς ὕδωρ ἀνελπίστως. δείξας διὰ τοῦ τότε δίψους πῶς τοὺς ὑπεναντίους ἐκόλασας. ὅτε γὰρ ἐπειράσθησαν, καί περ ἐν ἐλέει παιδευόμενοι, ἔγνωσαν πῶς ἐν ὀργῇ κρινόμενοι ἀσεβεῖς ἐβασανίζοντο. τούτους μὲν γὰρ ὡς πατὴρ νουθετῶν ἐδοκίμασας, ἐκείνους δὲ ὡς ἀπότομος βασιλεὺς καταδικάζων ἐξήτασας. καὶ ἀπόντες δὲ καὶ παρόντες ὁμοίως ἐτρύχοντο. διπλῆ γὰρ αὐτοὺς ἔλαβε λύπη, καὶ στεναγμὸς μνημῶν τῶν παρελθουσῶν. ὅτε γὰρ ἤκουσαν διὰ τῶν ἰδίων κολάσεων εὐεργετουμένους αὐτούς, ᾔσθοντο τοῦ κυρίου. τὸν γὰρ ἐν ἐκθέσει πάλαι ῥιφέντα ἀπεῖπον χλευάζοντες, ἐπὶ τέλει τῶν ἐκβάσεων ἐθαύμασαν, οὐχ ὅμοια δικαίοις διψήσαντες. ἀντὶ δὲ λογισμῶν ἀσυνέτων ἀδικίας αὐτῶν, ἐν οἷς πλανηθέντες ἐθρήσκευον ἄλογα ἑρπετὰ καὶ κνώδαλα εὐτελῆ, ἐπαπέστειλας αὐτοῖς πλῆθος ἀλόγων ζώων εἰς ἐκδίκησιν, ἵνα γνῶσιν ὅτι δι' ὧν τις ἁμαρτάνει, διὰ τούτων κολάζεται. οὐ γὰρ ἠπόρει ἡ παντοδύναμός σου χεὶρ καὶ κτίσασα τὸν κόσμον ἐξ ἀμόρφου ὕλης, ἐπιπέμψαι αὐτοῖς πλῆθος ἄρκων, ἢ θρασεῖς λέοντας, ἢ νεοκτίστους θυμοῦ πλήρεις θῆρας ἀγνώστους, ἤτοι πυρπνόον φυσῶντας ἆσθμα, ἢ βρόμους λικμωμένους καπνοῦ, ἢ δεινοὺς ἀπ' ὀμμάτων σπινθῆρας ἀστράπτοντας. ὧν οὐ μόνον ἡ βλάβη ἠδύνατο συνεκτρίψαι αὐτούς, ἀλλὰ καὶ ἡ ὄψις ἐκφοβήσασα διολέσαι. καὶ χωρὶς δὲ τούτων, ἑνὶ πνεύματι πεσεῖν ἐδύναντο ὑπὸ τῆς δίκης διωχθέντες, καὶ λικμηθέντες ὑπὸ πνεύματος δυνάμεώς σου, ἀλλὰ πάντα μέτρῳ καὶ ἀριθμῷ καὶ σταθμῷ διέταξας. τὸ γὰρ μεγάλως ἰσχύειν πάρεστίν σοι πάντοτε, καὶ κράτει βραχίονός σου τίς ἀντιστήσεται; ὅτι ὡς ῥοπὴ ἐκ πλαστίγγων ὅλος ὁ κόσμος ἐναντίον σου, καὶ ὡς ῥανὶς δρόσου ὀρθρινὴ κατελθοῦσα ἐπὶ γῆν. ἐλεεῖς δὲ πάντας ὅτι πάντα δύνασαι, καὶ παρορᾷς ἁμαρτήματα ἀνθρώπων εἰς μετάνοιαν. ἀγαπᾷς γὰρ τὰ ὄντα πάντα, καὶ οὐδὲν βδελύσσῃ ὧν ἐποίησας, οὐδὲ γὰρ ἂν μισῶν τι κατεσκεύασας. πῶς δὲ ἔμεινεν ἄν τι εἰ μὴ σὺ ἠθέλησας; ἢ τὸ μὴ κληθὲν ὑπὸ σοῦ διετηρήθη; φείδῃ δὲ πάντων, ὅτι σά ἐστι δέσποτα φιλόψυχε.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΒ'.

Τὸ γὰρ ἄφθαρτόν σου πνεῦμά ἐστιν ἐν πᾶσι. διὸ τοὺς παραπίπτοντας κατ' ὀλίγον ἐλέγχεις, καὶ

ἐν οἷς

ἐν οἷς ἁμαρτάνουσιν ὑπομιμνήσκων νουθετεῖς, ἵνα ἀπαλλαγέντες τῆς κακίας πιστεύσωσιν ἐπὶ σὲ κύριε. καὶ γὰρ τοὺς παλαιοὺς οἰκήτορας τῆς ἁγίας σου γῆς μισήσας, ἐπὶ τῷ ἔχθιστα πράσσειν ἔργα φαρμακειῶν, καὶ τελετὰς ἀνοσίους, τέκνων τε φονέας ἀνελεήμονας, καὶ σπλαγχνοφάγων ἀνθρωπίνων σαρκῶν, θοίναν καὶ αἵματος ᵃ ἐκ μέσου μυσταθείας σου, καὶ αὐθέντας γονεῖς ψυχῶν ἀβοηθήτων, ἐβουλήθης ἀπολέσαι διὰ χειρῶν πατέρων ἡμῶν. ἵνα ἀξίαν ἀποικίαν δέξηται θεοῦ παίδων ἡ παρὰ σοὶ πασῶν τιμιωτάτη γῆ. ἀλλὰ καὶ τούτων ὡς ἀνθρώπων ἐφείσω, ἀπέστειλάς τε προδρόμους τοῦ στρατοπέδου σου σφῆκας, ἵνα αὐτοὺς κατὰ βραχὺ ἐξολοθρεύσωσιν. οὐκ ἀδυνατῶν ἐν παρατάξει ἀσεβεῖς δικαίοις ὑποχειρίους δοῦναι, ἢ θηρίοις δεινοῖς, ἢ λόγῳ ἀποτόμῳ ὑφ' ἓν ἐκτρίψαι. κρίνων δὲ κατὰ βραχὺ ἐδίδους τόπον μετανοίας, οὐκ ἀγνοῶν, ὅτι πονηρὰ ἡ γένεσις αὐτῶν καὶ ἔμφυτος ἡ κακία αὐτῶν, καὶ ὅτι οὐ μὴ ἀλλαγῇ ὁ λογισμὸς αὐτῶν εἰς τὸν αἰῶνα. σπέρμα γὰρ ἦν κατηραμένον ἀπ' ἀρχῆς, οὐδὲ εὐλαβούμενος τινὰ ἐφ' οἷς ἡμάρτανον, ἄδειαν ἐδίδους. τίς γὰρ ἐρεῖ, τί ἐποίησας; ἢ τίς ἀντιστήσεται τῷ κρίματί σου; τίς δὲ ἐγκαλέσει σοι κατὰ ἐθνῶν ἀπολωλότων, ἃ σὺ ἐποίησας; ἢ τίς εἰς κατάστασίν σοι ἐλεύσεται ἔκδικος κατὰ ἀδίκων ἀνθρώπων; οὔτε γὰρ θεός ἐστι πλὴν σοῦ, ᾧ μέλει περὶ πάντων, ἵνα δείξῃς ὅτι οὐκ ἀδίκως ἔκρινας. οὔτε βασιλεὺς ἢ τύραννος ἀντοφθαλμῆσαι δυνήσεταί σοι περὶ ὧν ἀπώλεσας. δίκαιος δὲ ὢν δικαίως τὰ πάντα διέπεις, αὐτὸν τὸν μὴ ὀφείλοντα κολασθῆναι καταδικάσαι ἀλλότριον ἡγούμενος τῆς σῆς δυνάμεως. ἡ γὰρ ἰσχύς σου δικαιοσύνης ἀρχή, καὶ τὸ πάντων σε δεσπόζειν, πάντων φείδεσθαι ποιεῖ. ἰσχὺν γὰρ ἐνδείκνυσαι ἀπιστούμενος ἐπὶ δυνάμεως τελειότητι, καὶ ἐν τοῖς εἰδόσι τὸ θράσος ἐξελέγχεις. σὺ δὲ δεσπόζων ἰσχύος ἐν ἐπιεικείᾳ κρίνεις, καὶ μετὰ πολλῆς φειδοῦς διοικεῖς ἡμᾶς. πάρεστι γάρ σοι ὅταν θέλῃς τὸ δύνασθαι, ἐδίδαξας δέ σου τὸν λαὸν διὰ τῶν τοιούτων ἔργων, ὅτι δεῖ τὸν δίκαιον εἶναι φιλάνθρωπον. καὶ εὐέλπιδας ἐποίησας τοὺς υἱούς σου, ὅτι διδῶς ἐπὶ ἁμαρτήμασι μετάνοιαν. εἰ γὰρ ἐχθροὺς παίδων σου καὶ ὀφειλομένους θανάτῳ μετὰ τοσαύτης ἐτιμωρήσας προσοχῆς καὶ δεήσεως, δοὺς χρόνους καὶ τόπον δι' ὧν ἀπαλλαγῶσι τῆς κακίας, μετὰ πόσης ἀκριβείας ἔκρινας τοὺς υἱούς σου, ὧν τοῖς πατράσιν ὅρκους καὶ συνθήκας ἔδωκας ἀγαθῶν ὑποσχέσεων; ἡμᾶς οὖν παιδεύων, τοὺς ἐχθροὺς ἡμῶν ἐν μυριότητι μαστιγοῖς, ἵνα σου τὴν ἀγαθότητα μεριμνῶμεν κρίνοντες, κρινόμενοι δὲ προσδοκῶμεν ἔλεος. ὅθεν καὶ τοὺς ἐν ἀφροσύνῃ ζωῆς βιώσαντας ἀδίκως, διὰ τῶν ἰδίων ἐβασάνισας βδελυγμάτων. καὶ γὰρ τῶν πλάνης ὁδῶν μακρότερον ἐπλανήθησαν, θεοὺς ὑπολαμβάνοντες τὰ καὶ ἐν ζώοις τῶν ἐχθρῶν ἄτιμα, νηπίων δίκην ἀφρόνων ψευσθέντες. διὰ τοῦτο ὡς παισὶν ἀλογίστοις τὴν κρίσιν εἰς ἐμπαιγμὸν ἔπεμψας. οἱ δὲ παιγνίοις ἐπιτιμήσεως μὴ νουθετηθέντες, ἀξίαν θεοῦ κρίσιν πειράσουσιν. ἐφ' οἷς γὰρ αὐτοὶ πάσχοντες ἠγανάκτουν, ἐπὶ τούτοις οὓς ἐδόκουν θεούς, ἐν αὐτοῖς κολαζόμενοι ἰδόντες ὃν πάλαι ἠρνοῦντο εἰδέναι, θεὸν ἐπέγνωσαν ἀληθῆ, διὸ καὶ τὸ τέρμα τῆς καταδίκης ἐπ' αὐτοὺς ἐπῆλθεν.

a Ἐκ μέσου μυσταθείας σου.] Sic est etiam in Latina editione, A medio sacramento tuo. Plerique vero libri habent, ἐκ μέσου μύστας θιάσου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΓ.

Μάταιοι μὲν γὰρ πάντες ἄνθρωποι φύσει, οἷς παρῆν θεοῦ ἀγνωσία, καὶ ἐκ τῶν ὁρωμένων ἀγαθῶν οὐκ ἴσχυσαν εἰδέναι τὸν ὄντα, οὔτε τοῖς ἔργοις προσχόντες ἐπέγνωσαν τὸν τεχνίτην. ἀλλ' ἢ πῦρ, ἢ πνεῦμα, ἢ ταχινὸν ἀέρα, ἢ κύκλον ἄστρων, ἢ βίαιον ὕδωρ, ἢ φωστῆρας οὐρανοῦ, πρυτάνεις κόσμου θεοὺς ἐνόμισαν. ὧν εἰ μὲν τῇ καλλονῇ τερπόμενοι, θεοὺς ὑπελάμβανον, γνώτωσαν πόσῳ τούτων ὁ δεσπότης ἐστὶ βελτίων, ὁ γὰρ τοῦ κάλλους γενεσιάρχης ἔκτισεν αὐτά. εἰ δὲ δύναμιν καὶ ἐνέργειαν ἐκπλαγέντες, νοησάτωσαν ἀπ' αὐτῶν πόσῳ ὁ κατασκευάσας αὐτὰ δυνατώτερός ἐστι. ᵃ ἐκ γὰρ μεγέθους καλλονῆς κτισμάτων ἀναλόγως ὁ γενεσιουργὸς αὐτῶν θεωρεῖται. ἀλλ' ὅμως ἐπὶ τούτοις ἐστὶ μέμψις ὀλίγη, καὶ γὰρ αὐτοὶ τάχα πλανῶνται θεὸν ζητοῦντες καὶ θέλοντες εὑρεῖν. ἐν γὰρ τοῖς ἔργοις αὐτοῦ ἀναστρεφόμενοι διερευνῶσιν, καὶ πείθονται τῇ ὄψει, ὅτι καλὰ τὰ βλεπόμενα. πάλιν δὲ οὐδ' αὐτοὶ συγγνωστοί. εἰ γὰρ τοσοῦτον ἴσχυσαν εἰδέναι, ἵνα δύνωνται στοχάσασθαι τὸν αἰῶνα, τὸν τούτων δεσπότην πῶς τάχιον οὐχ εὗρον; ταλαίπωροι δὲ καὶ ἐν νεκροῖς αἱ ἐλπίδες αὐτῶν, οἵτινες ἐκάλεσαν θεοὺς ἔργα χειρῶν ἀνθρώπων, χρυσὸν καὶ ἄργυρον τέχνης ἐμμελέτημα καὶ ἀπεικάσματα ζώων, ἢ λίθον ἄχρηστον χειρὸς ἔργον ἀρχαίας. εἰ δὲ καί τις ὑλοτόμος ᵇ τέκτων εὐκίνητον φυτὸν ἐκπρίσας, περιέξυσεν εὐμαθῶς πάντα τὸν φλοιὸν αὐτοῦ, καὶ τεχνησάμενος εὐπρεπῶς κατεσκεύασε χρήσιμον σκεῦος εἰς ὑπηρεσίαν ζωῆς. τὰ δὲ ἀποβλήματα τῆς ἐργασίας εἰς ἑτοιμασίαν τροφῆς ἀναλώσας ἐνεπλήσθη. τὸ δὲ ἐξ αὐτῶν ἀπόβλημα εἰς οὐθὲν εὔχρηστον, ξύλον σκολιὸν, καὶ ὄζοις συμπεφυκός, λαβὼν ἔγλυψεν ἐν ἐπιμελείᾳ ἀργίας αὐτοῦ, καὶ ἐμπειρίᾳ συνέσεως ἐτύπωσεν αὐτό, ἀπείκασεν αὐτὸ εἰκόνι ἀνθρώπου, ἢ ζώῳ τινὶ εὐτελεῖ ὡμοίωσεν αὐτό, καταχρίσας μίλτῳ καὶ φύκει ἐρυθήνας χρόαν αὐτοῦ, καὶ πᾶσαν κηλῖδα τὴν ἐν αὐτῷ καταχρίσας. καὶ ποιήσας αὐτῷ αὐτοῦ ἄξιον οἴκημα, ἐν τοίχῳ ἔθηκεν αὐτὸ ἀσφαλισάμενος σιδήρῳ, ἵνα μὲν οὖν μὴ καταπέσῃ προενόησεν αὐτοῦ, εἰδὼς ὅτι ἀδυνατεῖ ἑαυτῷ βοηθῆσαι, καὶ γάρ ἐστιν εἰκὼν καὶ χρείαν ἔχει βοηθείας. περὶ δὲ κτημάτων καὶ γάμων αὐτοῦ καὶ τέκνων προσευχόμενος, οὐκ αἰσχύνεται τῷ ἀψύχῳ προσλαλῶν. καὶ περὶ μὲν ὑγιείας τὸ ἀσθενὲς ἐπικαλεῖται, περὶ δὲ ζωῆς τὸ

νεκρὸν ἀξιοῖ, περὶ δὲ ἐπικουρίας τὸν ἀπειρότατον ἱκετεύει. περὶ δὲ ὁδοιπορίας, τὸ μὴ δὲ βάσει χρῆσθαι δυνάμενον, περὶ δὲ πορισμοῦ καὶ ἐργασίας καὶ χειρῶν ἐπιτυχίας τὸ ἀδρανέστατον ταῖς χερσὶν, εὐδράνειαν αἰτεῖται.

α Ἐκ γὰρ μεγέθους καλλονῆς κτισμάτων.] Nonnulli libri habent, ἐκ γὰρ μεγέθους καλλονῆς, καὶ κτισμάτων. β [τέκτων εὐκίνητον φυτόν.] In nonnullis libris est, τέκτων εὔτυκτον φυτόν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΔʹ.

Πλοῦν τις πάλιν στελλόμενος, καὶ ἄγρια μέλλων διοδεύειν κύματα, τοῦ φέροντος αὐτὸν πλοίου σαθρότερον ξύλον ἐπιβοᾶται. ἐκεῖνο μὲν γὰρ ὄρεξις πορισμῶν ἐπενόησε, τεχνίτης δὲ σοφίᾳ κατεσκεύασεν. ἡ δὲ σὴ πάτερ διακυβερνᾷ πρόνοια, ὅτι ἔδωκας καὶ ἐν θαλάσσῃ ὁδὸν καὶ ἐν κύμασι τρίβον ἀσφαλῆ. δεικνὺς ὅτι δύνασαι ἐκ παντὸς σώζειν, ἵνα κἂν ἄνευ τέχνης τις ἐπιβῇ. θέλεις δὲ μὴ ἀργὰ εἶναι τὰ τῆς σοφίας σου ἔργα, διὰ τοῦτο καὶ ἐλαχίστῳ ξύλῳ πιστεύουσιν ἄνθρωποι ψυχὰς, καὶ διελθόντες κλύδωνα σχεδίᾳ διεσώθησαν. καὶ ἀρχῆς γὰρ ἀπολλυμένων ὑπερηφάνων γιγάντων, ἡ ἐλπὶς τοῦ κόσμου ἐπὶ σχεδίας καταφυγοῦσα, ἀπέλιπεν αἰῶνι σπέρμα γενέσεως τῇ σῇ κυβερνηθεῖσα χειρί. εὐλόγηται γὰρ ξύλον δι᾽ οὗ γίνεται δικαιοσύνη. τὸ χειροποίητον δὲ ἐπικατάρατον αὐτὸ καὶ ὁ ποιήσας αὐτὸ, ὅτι ὁ μὲν εἰργάζετο, τὸ δὲ φθαρτὸν θεὸς ὠνομάσθη. ἐν ἴσῳ γὰρ μισητὰ θεῷ καὶ ὁ ἀσεβῶν καὶ ἡ ἀσέβεια αὐτοῦ. καὶ γὰρ τὸ πραχθὲν σὺν τῷ δράσαντι κολασθήσεται. διὰ τοῦτο καὶ ἐν εἰδώλοις ἐθνῶν ἐπισκοπὴ ἔσται, ὅτι ἐν κτίσματι θεοῦ εἰς βδέλυγμα ἐγενήθησαν καὶ εἰς σκάνδαλα ψυχαῖς ἀνθρώπων καὶ εἰς παγίδα ποσὶν ἀφρόνων. ἀρχὴ γὰρ πορνείας ἐπίνοια εἰδώλων, εὕρεσις δὲ αὐτῶν φθορὰ ζωῆς. οὔτε γὰρ ἦν ἀπ᾽ ἀρχῆς οὔτε εἰς τὸν αἰῶνα ἔσται, κενοδοξίᾳ γὰρ ἀνθρώπων εἰσῆλθεν εἰς κόσμον, καὶ διὰ τοῦτο σύντομον αὐτῶν τέλος ἐπενοήθη. ἀώρῳ γὰρ πένθει τρυχόμενος πατὴρ τοῦ ταχέως ἀφαιρεθέντος τέκνου, εἰκόνα ποιήσας τὸν τότε νεκρὸν ἄνθρωπον, νῦν ὡς θεὸν ἐτίμησε, καὶ παρέδωκε τοῖς ὑποχειρίοις μυστήρια καὶ τελετάς. εἶτα ἐν χρόνῳ κρατυνθὲν τὸ ἀσεβὲς ἔθος ὡς νόμος ἐφυλάχθη, καὶ τυράννων ἐπιταγαῖς ἐθρησκεύετο τὰ γλυπτά. οὓς ἐν ὄψει μὴ δυνάμενοι τιμᾷν ἄνθρωποι διὰ τὸ μακρὰν οἰκεῖν, τὴν πόρρωθεν ὄψιν ἀνατυπωσάμενοι, ἐμφανῆ εἰκόνα τοῦ τιμωμένου βασιλέως ἐποίησαν, ἵνα τὸν ἀπόντα ὡς παρόντα κολακεύωσι διὰ τῆς σπουδῆς. εἰς ἐπίτασιν δὲ θρησκείας καὶ τοὺς ἀγνοοῦντας ἡ τοῦ τεχνίτου προετρέψατο φιλοτιμία. ὁ μὲν γὰρ τάχα τῷ κρατοῦντι βουλόμενος ἀρέσαι, ἐξεβιάσατο τῇ τέχνῃ τὴν ὁμοιότητα ἐπὶ τὸ κάλλιον. τὸ δὲ πλῆθος ἐφελκόμενον διὰ τὸ εὔχαρι τῆς ἐργασίας, τὸν πρὸ ὀλίγου τιμηθέντα ἄνθρωπον, νῦν σέβασμα ἐλογίσαντο. καὶ τοῦτο ἐγένετο τῷ βίῳ εἰς ἔνεδρον, ὅτι ἢ συμφορᾷ ἢ τυραννίδι δουλεύσαντες ἄνθρωποι, τὸ ἀκοινώνητον ὄνομα λίθοις καὶ ξύλοις περιέθεσαν. εἶτ᾽ οὐκ ἤρκεσε τὸ πλανᾶσθαι περὶ τὴν τοῦ θεοῦ γνῶσιν, ἀλλὰ καὶ μεγάλῳ ζῶντες ἀγνοίας πολέμῳ, τὰ τοσαῦτα κακὰ εἰρήνην προσαγορεύουσιν. ἢ γὰρ τεκνοφόνους τελετὰς ἢ κρύφια μυστήρια ἢ ἐμμανεῖς ἐξ ἄλλων θεσμῶν κώμους ἄγοντες, οὔτε βίους οὔτε γάμους καθαροὺς ἔτι φυλάσσουσιν, ἕτερος δ᾽ ἕτερον ἢ λοχῶν ἀναιρεῖ, ἢ νοθεύων ὀδυνᾷ. πάντας δ᾽ ἐπιμὶξ ἔχει αἷμα καὶ φόνος, κλοπὴ καὶ δόλος, φθορὰ, ἀπιστία, ταραχὴ, ἐπιορκία, θόρυβος ἀγαθῶν, χάριτος ἀμνηστία, ψυχῶν μιασμὸς, γενέσεως ἐναλλαγὴ, γάμων ἀταξία, μοιχεία καὶ ἀσέλγεια. ἡ γὰρ τῶν ἀνωνύμων εἰδώλων θρησκεία παντὸς ἀρχὴ κακοῦ καὶ αἰτία καὶ πέρας ἐστίν. ἢ γὰρ εὐφραινόμενοι μεμήνασιν, ἢ προφητεύουσι ψευδῆ, ἢ ζῶσιν ἀδίκως, ἢ ἐπιορκοῦσι ταχέως. ἀψύχοις γὰρ πεποιθότες εἰδώλοις κακῶς ὀμόσαντες, ἀδικηθῆναι οὐ προσδέχονται. ἀμφότερα δὲ αὐτοὺς μετελεύσεται τὰ δίκαια, ὅτι κακῶς ἐφρόνησαν περὶ θεοῦ προσχόντες εἰδώλοις, καὶ ἀδίκως ὤμοσαν ἐν δόλῳ καταφρονήσαντες ὁσιότητος. οὐ γὰρ ἡ τῶν ὀμνυομένων δύναμις, ἀλλ᾽ ἡ τῶν ἁμαρτανόντων δίκη ἐπεξέρχεται ἀεὶ τὴν τῶν ἀδίκων παράβασιν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΕʹ.

Σὺ δὲ ὁ θεὸς ἡμῶν χρηστὸς καὶ ἀληθὴς, μακρόθυμος καὶ ἐν ἐλέει διοικῶν τὰ πάντα. καὶ γὰρ ἐὰν ἁμάρτωμεν, σοί ἐσμεν εἰδότες σου τὸ κράτος, οὐχ ἁμαρτησόμεθα δὲ, εἰδότες ὅτι σοὶ λελογίσμεθα. τὸ γὰρ ἐπίστασθαί σε, ὁλόκληρος δικαιοσύνη, καὶ εἰδέναι τὸ κράτος σου ῥίζα ἀθανασίας. οὔτε γὰρ ἐπλάνησεν ἡμᾶς ἀνθρώπων κακότεχνος ἐπίνοια, οὐδὲ σκιαγράφων πόνος ἄκαρπος εἶδος σπιλωθὲν χρώμασι διηλλαγμένοις. ὧν ὄψις ἄφροσιν εἰς ὄνειδος ἔρχεται, ποθεῖ τε νεκρᾶς εἰκόνος εἶδος ἄπνουν. κακῶν ἐρασταὶ ἄξιοί τε τοιούτων ἐλπίδων, καὶ οἱ δρῶντες καὶ οἱ ποθοῦντες καὶ οἱ σεβόμενοι. καὶ γὰρ κεραμεὺς ἁπαλὴν γῆν θλίβων ἐπίμοχθον πλάσσει πρὸς ὑπηρεσίαν ἡμῶν ἕκαστον, ἀλλ᾽ ἐκ τοῦ αὐτοῦ πηλοῦ ἀνεπλάσατο τά τε τῶν καθαρῶν ἔργων δοῦλα σκεύη, τά τε ἐναντία πάνθ᾽ ὁμοίως, τούτων δὲ ἑκατέρου τίς ἑκάστου ἐστὶν ἡ χρῆσις, κριτὴς ὁ πηλουργός. καὶ κακόμοχθος θεὸν μάταιον ἐκ τοῦ αὐτοῦ πλάσσει πηλοῦ, ὃς πρὸ μικροῦ ἐκ γῆς γενηθεὶς μετ᾽ ὀλίγον πορεύεται ἐξ ἧς ἐλήφθη, τὸ τῆς ψυχῆς ἀπαιτηθεὶς χρέος. ἀλλ᾽ ἔστιν αὐτῷ φροντὶς οὐχ ὅτι μέλλει κάμνειν, οὐδ᾽ ὅτι βραχυτελῆ βίον ἔχει, ἀλλ᾽ ἀντερείδεται μὲν χρυσουργοῖς καὶ ἀργυροχόοις, χαλκοπλάστας τε μιμεῖται, καὶ δόξαν ἡγεῖται ὅτι κίβδηλα πλάσσει. σποδὸς ἡ καρδία αὐτοῦ, καὶ γῆς εὐτελεστέρα ἡ ἐλπὶς αὐτοῦ, πηλοῦ τε ἀτιμότερος ὁ βίος αὐτοῦ. ὅτι ἠγνόησε τὸν πλάσαντα αὐτὸν, καὶ τὸν ἐμπνεύσαντα αὐτῷ ψυχὴν ἐνεργοῦσαν, καὶ ἐμφυσήσαντα πνεῦμα ζωτικόν. ἀλλ᾽ ἐλογίσαντο παίγνιον εἶναι τὴν ζωὴν ἡμῶν, καὶ τὸν βίον πανηγυρισμὸν ἐπικερδῆ, δεῖν γάρ

φησιν

φησιν ὅθεν δὴ κἂν ἐκ κακοῦ πορίζειν. οὗτος γὰρ παρὰ πάντας οἶδεν ὅτι ἁμαρτάνει, ὕλης γεώδους εὔθραυστα σκεύη καὶ γλυπτὰ δημιουργῶν. πάντες δ' ἀφρονέστατοι καὶ τάλανες ὑπὲρ ψυχὴν νηπίου, οἱ ἐχθροὶ τοῦ λαοῦ σου καταδυναστεύσαντες αὐτόν. ὅτι καὶ πάντα εἴδωλα τῶν ἐθνῶν ἐλογίσαντο θεούς, οἷς οὔτε ὀμμάτων χρῆσις εἰς ὅρασιν, οὔτε ῥῖνες εἰς συνολκὴν ἀέρος, οὔτε ὦτα ἀκούειν, οὔτε δάκτυλοι χειρῶν εἰς ψηλάφησιν, καὶ οἱ πόδες αὐτῶν ἀργοὶ πρὸς ἐπίβασιν. ἄνθρωπος γὰρ ἐποίησεν αὐτούς, καὶ τὸ πνεῦμα δεδανεισμένος ἔπλασεν αὐτούς, οὐδεὶς γὰρ αὐτῷ ὅμοιον ἄνθρωπος ἰσχύει πλάσαι θεόν. θνητὸς δὲ ὢν νεκρὸν ἐργάζεται χερσὶν ἀνόμοις, κρείττων γάρ ἐστι τῶν σεβασμάτων αὐτοῦ, ὧν αὐτὸς μὲν ἔζησεν, ἐκεῖνα δὲ οὐδέποτε. καὶ τὰ ζῶα δὲ τὰ ἔχθιστα σέβονται, ἀνοίᾳ γὰρ συγκρινόμενα τῶν ἄλλων ἐστὶ χείρονα. οὐδ' ὅσον ἐπιποθῆσαι ὡς ἐν ζώων ὄψει καλὰ τυγχάνει, ἐκπέφευγε δὲ καὶ τὸν τοῦ θεοῦ ἔπαινον καὶ τὴν εὐλογίαν αὐτοῦ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ις'.

Διὰ τοῦτο δι' ὁμοίων ἐκολάσθησαν ἀξίως, καὶ διὰ πλήθους κνωδάλων ἐβασανίσθησαν. ἀνθ' ἧς κολάσεως εὐεργετήσας τὸν λαόν σου, εἰς ἐπιθυμίαν ὀρέξεως ξένην γεῦσιν, τροφὴν ἡτοίμασας ὀρτυγομήτραν. ἵνα ἐκεῖνοι μὲν ἐπιθυμοῦντες τροφὴν [a] διὰ τὴν εἰδέχθειαν τῶν ἐπαπεσταλμένων καὶ τὴν ἀναγκαίαν ὄρεξιν ἀποστρέφωνται, αὐτοὶ δὲ ἐπ' ὀλίγον ἐνδεεῖς γενόμενοι καὶ ξένης μετάσχωσι γεύσεως. ἔδει γὰρ ἐκείνοις μὲν ἀπαραίτητον ἔνδειαν ἐπελθεῖν τυραννοῦσι, τούτοις δὲ μόνον δειχθῆναι πῶς οἱ ἐχθροὶ αὐτῶν ἐβασανίζοντο. καὶ γὰρ ὅτε αὐτοῖς δεινὸς ἐπῆλθε θηρίων θυμὸς δήγμασί τε σκολιῶν διεφθείροντο ὄφεων, οὐ μέχρι τέλους ἔμεινεν ἡ ὀργή σου. εἰς νουθεσίαν δὲ πρὸς ὀλίγον ἐταράχθησαν, σύμβολον ἔχοντες σωτηρίας, εἰς ἀνάμνησιν ἐντολῆς νόμου σου. ὁ γὰρ ἐπιστραφεὶς οὐ διὰ τὸ θεωρούμενον ἐσώζετο, ἀλλὰ διὰ σὲ τὸν πάντων σωτῆρα. καὶ ἐν τούτῳ δὲ ἔπεισας τοὺς ἐχθροὺς ἡμῶν, ὅτι σὺ εἶ ὁ ῥυόμενος ἐκ παντὸς κακοῦ. οὓς μὲν γὰρ ἀκρίδων καὶ μυιῶν ἀπέκτεινε δήγματα, καὶ οὐχ εὑρέθη ἴαμα τῇ ψυχῇ αὐτῶν, ὅτι ἄξιοι ἦσαν ὑπὸ τοιούτων κολασθῆναι. τοὺς δὲ υἱούς σου οὐδὲ ἰοβόλων δρακόντων ἐνίκησαν ὀδόντες, τὸ ἔλεος γάρ σου ἀντιπαρῆλθε καὶ ἰάσατο αὐτούς. εἰς γὰρ ὑπόμνησιν τῶν λογίων σου ἐνεκεντρίζοντο, καὶ ὀξέως διεσώζοντο, ἵνα μὴ εἰς βαθεῖαν ἐμπεσόντες λήθην, ἀπερίσπαστοι γένωνται τῆς σῆς εὐεργεσίας. καὶ γὰρ οὔτε βοτάνη οὔτε μάλαγμα ἐθεράπευσεν αὐτούς, ἀλλὰ ὁ σὸς κύριε λόγος ὁ πάντα ἰώμενος. σὺ γὰρ ζωῆς καὶ θανάτου ἐξουσίαν ἔχεις, καὶ κατάγεις εἰς πύλας ᾅδου καὶ ἀνάγεις. ἄνθρωπος δὲ ἀποκτέννει μὲν τῇ κακίᾳ αὐτοῦ, ἐξελθὸν δὲ πνεῦμα οὐκ ἀναστρέφει, οὐδὲ ἀναλύει ψυχὴν παραληφθεῖσαν. τὴν δὲ σὴν χεῖρα φυγεῖν ἀδύνατόν ἐστι. ἀρνούμενοι γὰρ σε εἰδέναι ἀσεβεῖς, ἐν ἰσχύϊ βραχίονός σου ἐμαστιγώθησαν, ξένοις ὑετοῖς καὶ χαλάζαις καὶ ὄμβροις διωκόμενοι ἀπαραιτήτοις, καὶ πυρὶ καταναλισκόμενοι. τὸ γὰρ παραδοξότατον ἐν τῷ τὰ πάντα σβεννύντι ὕδατι πλεῖον ἐνήργει τὸ πῦρ, ὑπέρμαχος γὰρ ὁ κόσμος ἐστὶ δικαίων. ποτὲ μὲν γὰρ ἡμεροῦτο φλόξ, ἵνα μὴ καταφλέξῃ τὰ ἐπ' ἀσεβεῖς ἀπεσταλμένα ζῶα, ἀλλ' αὐτοὶ βλέποντες ἴδωσιν, ὅτι θεοῦ κρίσει ἐλαύνονται. ποτὲ δὲ καὶ μεταξὺ ὕδατος ὑπὲρ τὴν πυρὸς δύναμιν φλέγει, ἵνα ἀδίκου γῆς γεννήματα διαφθείρῃ. ἀνθ' ὧν ἀγγέλων τροφὴν ἐψώμισας τὸν λαόν σου, καὶ ἕτοιμον ἄρτον αὐτοῖς ἀπ' οὐρανοῦ ἔπεμψας ἀκοπιάτως, πᾶσαν ἡδονὴν ἰσχύοντα καὶ πρὸς πᾶσαν ἁρμόνιον γεῦσιν. ἡ μὲν γὰρ ὑπόστασίς σου τὴν σὴν γλυκύτητα πρὸς τέκνα ἐνεφάνισε, τῇ δὲ τοῦ προσφερομένου ἐπιθυμίᾳ ὑπηρετῶν πρὸς ὅ τις ἐβούλετο μετεκιρνᾶτο. χιὼν δὲ καὶ κρύσταλλος ὑπέμενε πῦρ καὶ οὐκ ἐτήκετο, ἵνα γνῶσιν, ὅτι τοὺς τῶν ἐχθρῶν καρποὺς κατέφθειρε πῦρ φλεγόμενον ἐν τῇ χαλάζῃ, καὶ ἐν τοῖς ὑετοῖς διαστράπτον. τοῦτο πάλιν δ' ἵνα τραφῶσι δίκαιοι, καὶ τῆς ἰδίας ἐπιλελῆσθαι δυνάμεως. ἡ γὰρ κτίσις σοι τῷ ποιήσαντι ὑπηρετοῦσα, ἐπιτείνεται εἰς κόλασιν κατὰ τῶν ἀδίκων, καὶ ἀνίεται εἰς εὐεργεσίαν ὑπὲρ τῶν εἰς σὲ πεποιθότων. διὰ τοῦτο καὶ τότε εἰς πάντα μεταλλευομένη τῇ παντοτρόφῳ σου δωρεᾷ ὑπηρέτει, πρὸς τὴν τῶν δεομένων θέλησιν. ἵνα μάθωσιν οἱ υἱοί σου, οὓς ἠγάπησας κύριε, ὅτι οὐχ αἱ γενέσεις τῶν καρπῶν τρέφουσιν ἄνθρωπον, ἀλλὰ τὸ ῥῆμά σου τοὺς σοὶ πιστεύοντας διατηρεῖ. τὸ γὰρ ὑπὸ πυρὸς μὴ φθειρόμενον ἁπλῶς ὑπὸ βραχείας ἀκτῖνος ἡλίου θερμαινόμενον ἐτήκετο. ὅπως γνωστὸν ᾖ, ὅτι δεῖ φθάνειν τὸν ἥλιον ἐπ' εὐχαριστίαν σου, καὶ πρὸς ἀνατολὴν φωτὸς ἐντυγχάνειν σοι. ἀχαρίστου γὰρ ἐλπὶς ὡς χειμέριος πάχνη τακήσεται, καὶ ῥυήσεται ὡς ὕδωρ ἄχρηστον.

a Διὰ τὴν εἰδέχθειαν.] Plerique libri habent, διὰ τὴν δειχθεῖσαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΖ'.

Μεγάλαι γάρ σου αἱ κρίσεις καὶ δυσδιήγητοι. διὰ τοῦτο ἀπαίδευτοι ψυχαὶ ἐπλανήθησαν. ὑπειληφότες γὰρ καταδυναστεύειν ἔθνος ἅγιον ἄνομοι, δέσμιοι σκότους καὶ μακρᾶς πεδῆται νυκτὸς κατακλεισθέντες ὀρόφοις, φυγάδες τῆς αἰωνίου προνοίας ἔκειντο. λανθάνειν γὰρ νομίζοντες ἐπὶ κρυφαίοις ἁμαρτήμασιν, ἀφεγγεῖ λήθης παρακαλύμματι ἐσκορπίσθησαν, θαμβούμενοι δεινῶς καὶ ἰνδάλμασιν ἐκταρασσόμενοι. οὐδὲ γὰρ ὁ κατέχων αὐτοὺς μυχὸς ἀφόβως διεφύλασσεν, ἦχοι δὲ καταράσσοντες αὐτοὺς περιεκόμπουν, καὶ φάσματα ἀμειδήτοις κατηφῆ προσώποις ἐνεφανίζετο. καὶ πυρὸς μὲν οὐδεμία βία κατίσχυε φωτίζειν, οὔτε ἄστρων ἔκλαμπροι φλόγες καταυγάζειν ὑπέμενον τὴν στυγνὴν ἐκείνην νύκτα. διεφαίνετο δ' αὐτοῖς μόνον αὐτομάτη πυρὰ φόβου πλήρης, ἐκδειματούμενοι δὲ τῆς μὴ θεωρουμένης ἐκείνης ὄψεως, ἡγοῦντο χείρω τὰ βλεπόμενα. μαγικῆς δὲ

δὲ ἐμπαίγματα κατέκειτο τέχνης, καὶ τῆς ἐπὶ φρονήσει ἀλαζονείας ἔλεγχος ἐφύβριστος. οἱ γὰρ ὑπισχνούμενοι δείματα καὶ ταραχὰς ἀπελαύνειν ψυχῆς νοσούσης, οὗτοι καταγέλαστον εὐλάβειαν ἐνόσουν. καὶ γὰρ [α] εἰ μηδὲν αὐτοὺς ταραχῶδες ἐφόβει, κνωδάλων παρόδοις καὶ ἑρπετῶν συριγμοῖς ἐκσεσοβημένοι διώλλυντο ἔντρομοι, καὶ τὸν μηδαμόθεν φευκτὸν ἀέρα προσιδεῖν ἀρνούμενοι. δειλὸν γὰρ ἰδίως πονηρία μαρτυρεῖ καταδικαζομένη, ἀεὶ δὲ προσείληφε τὰ χαλεπὰ συνεχομένη τῇ συνειδήσει. οὐθὲν γάρ ἐστι φόβος, εἰ μὴ προδοσία τῶν ἀπὸ λογισμοῦ βοηθημάτων. ἔνδοθεν δὲ οὖσα ἥττων ἡ προσδοκία, πλείονα λογίζεται τὴν ἄγνοιαν τῆς παρεχούσης τὴν βάσανον αἰτίας. οἱ δὲ τὴν ἀδύνατον ὄντως νύκτα καὶ ἐξ ἀδυνάτου ᾅδου μυχῶν ἐπελθοῦσαν, τὸν αὐτὸν ὕπνον κοιμώμενοι, τὰ μὲν τέρασιν ἠλαύνοντο φαντασμάτων, τὰ δὲ τῆς ψυχῆς παρελύοντο προδοσίᾳ, αἰφνίδιος γὰρ αὐτοῖς καὶ ἀπροσδόκητος φόβος ἐπῆλθεν. εἶθ᾽ οὕτως, ὃς δήποτ᾽ οὖν ἦν ἐκεῖ καταπίπτων, ἐφρουρεῖτο εἰς τὴν ἀσίδηρον εἱρκτὴν κατακλεισθείς. εἴ τε γὰρ γεωργὸς ἦν τις ἢ ποιμήν, ἢ τῶν κατ᾽ ἐρημίαν ἐργάτης μόχθων, προληφθεὶς τὴν δυσάλυκτον ἔμενεν ἀνάγκην. μιᾷ γὰρ ἁλύσει σκότους πάντες ἐδέθησαν. εἴ τε πνεῦμα συρίζον, ἢ περὶ ἀμφιλαφεῖς κλάδους ὀρνέων ἦχος εὐμελής, ἢ ῥυθμὸς ὕδατος πορευομένου βίᾳ, ἢ κτύπος ἀπηνὴς καταρριπτομένων πετρῶν, ἢ σκιρτώντων ζώων δρόμος ἀθεώρητος, ἢ ὠρυομένων ἀπηνεστάτων θηρίων φωνή, ἢ ἀντανακλωμένη ἐκ κοιλοτάτων ὀρέων ἠχώ, παρέλυσεν αὐτοὺς ἐκφοβοῦντα. ὅλος γὰρ ὁ κόσμος λαμπρῷ κατελάμπετο φωτί, καὶ ἀνεμποδίστοις συνείχετο ἔργοις. μόνοις δὲ ἐκείνοις ἐπετέτατο βαρεῖα νύξ, εἰκὼν τοῦ μέλλοντος αὐτοὺς διαδέχεσθαι σκότους, ἑαυτοῖς δὲ ἦσαν βαρύτεροι σκότους.

[α] Εἰ μηδὲν αὐτοὺς ταραχῶδες ἐφόβει] In nõnullis libris est, τερατῶδες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΗ΄.

ΤΟῖς δὲ ὁσίοις σου μέγιστον ἦν φῶς, ὧν φωνὴν μὲν ἀκούοντες, μορφὴν δὲ οὐχ ὁρῶντες. ὅτι μὲν οὖν κἀκεῖνοι ἐπεπόνθεισαν, ἐμακάριζον, ὅτι δὲ οὐ βλάπτουσι προηδικημένοι, [α] εὐχαριστοῦσι, καὶ τοῦ διενεχθῆναι χάριν ἐδέοντο. ἀνθ᾽ ὧν πυριφλεγῆ στῦλον, ὁδηγὸν μὲν ἀγνώστου ὁδοιπορίας, ἥλιον δὲ ἀβλαβῆ φιλοτίμου ξενιτείας παρέσχες. ἄξιοι μὲν γὰρ ἐκεῖνοι στερηθῆναι φωτός, καὶ φυλακισθῆναι ἐν σκότει, οἱ κατακλείστους φυλάξαντες τοὺς υἱούς σου, δι᾽ ὧν ἤμελλε τὸ ἄφθαρτον νόμου φῶς τῷ αἰῶνι δίδοσθαι. βουλευσαμένους δ᾽ αὐτοὺς τὰ τῶν ὁσίων ἀποκτεῖναι νήπια, καὶ ἑνὸς ἐκτεθέντος τέκνου, καὶ σωθέντος, εἰς ἔλεγχον τὸ αὐτῶν ἀφείλω πλῆθος τέκνων, καὶ ὁμοθυμαδὸν ἀπώλεσας ἐν ὕδατι σφοδρῷ. ἐκείνη ἡ νὺξ προεγνώσθη πατράσιν ἡμῶν, ἵνα ἀσφαλῶς εἰδότες οἷς ἐπίστευσαν ὅρκοις, ἐπευθυμήσωσι. προσεδέχθη δὲ ὑπὸ λαοῦ σου σωτηρία μὲν δικαίων, ἐχθρῶν δὲ ἀπώλεια. ᾧ γὰρ ἐτιμωρήσω τοὺς ὑπεναντίους, τούτῳ ἡμᾶς προσκαλεσάμενος ἐδόξασας. κρυφῇ γὰρ ἐθυσίαζον ὅσιοι παῖδες ἀγαθῶν, καὶ τὸν τῆς θειότητος νόμον ἐν ὁμονοίᾳ διέθεντο, τῶν αὐτῶν ὁμοίως καὶ ἀγαθῶν καὶ κινδύνων μεταλήψεσθαι τοὺς ἁγίους, πατέρων ἤδη προαναμελπόντων αἴνους. ἀντήχει δ᾽ ἀσύμφωνος ἐχθρῶν βοή, καὶ οἰκτρὰ διεφέρετο θρηνουμένων παίδων. ὁμοίᾳ δὲ δίκῃ δοῦλος ἅμα δεσπότῃ κολασθείς, καὶ δημότης βασιλεῖ τὰ αὐτὰ πάσχων. ὁμοθυμαδὸν δὲ πάντες ἐν ἑνὶ ὀνόματι θανάτου νεκροὺς εἶχον ἀναριθμήτους, οὐδὲ γὰρ πρὸς τὸ θάψαι οἱ ζῶντες ἦσαν ἱκανοί, ἐπεὶ πρὸς μίαν ῥοπὴν ἡ ἐντιμοτέρα γένεσις αὐτῶν διέφθαρτο. πάντα γὰρ ἀπιστοῦντες διὰ τὰς φαρμακείας, ἐπὶ τῷ τῶν πρωτοτόκων ὀλέθρῳ ὡμολόγησαν θεοῦ υἱὸν λαὸν εἶναι. ἡσύχου γὰρ σιγῆς περιεχούσης τὰ πάντα καὶ νυκτὸς ἐν ἰδίῳ τάχει μεσαζούσης, ὁ παντοδύναμός σου λόγος ἀπ᾽ οὐρανῶν ἐκ θρόνων βασιλειῶν ἀπότομος πολεμιστὴς εἰς μέσον τῆς ὀλεθρίας ἥλατο γῆς. ξίφος ὀξὺ τὴν ἀνυπόκριτον ἐπιταγήν σου φέρων, καὶ στὰς ἐπλήρωσε τὰ πάντα θανάτου. καὶ οὐρανοῦ μὲν ἥπτετο, βεβήκει δ᾽ ἐπὶ γῆς. τότε παραχρῆμα φαντασίαι μὲν ὀνείρων δεινῶς ἐξετάραξαν αὐτούς, φόβοι δὲ ἐπέστησαν ἀδόκητοι. καὶ ἄλλος ἀλλαχῇ ῥιφεὶς ἡμιθνής, δι᾽ ἣν ἔθνησκεν αἰτίαν ἐνεφάνιζεν. οἱ γὰρ ὄνειροι θορυβήσαντες αὐτούς, τοῦτο προεμήνυσαν, ἵνα μὴ ἀγνοοῦντες δι᾽ ὃ κακῶς πάσχουσιν, ἀπόλωνται. ἥψατο δὲ καὶ δικαίων πεῖρα θανάτου. καὶ θραῦσις ἐν ἐρήμῳ ἐγένετο πλήθους. ἀλλ᾽ οὐκ ἐπὶ πολὺ ἔμεινεν ἡ ὀργή. σπεύσας γὰρ ἀνὴρ ἄμεμπτος προεμάχησε, τὸ τῆς ἰδίας λειτουργίας ὅπλον, προσευχὴν καὶ θυμιάματος ἐξιλασμὸν κομίσας, ἀντέστη τῷ θυμῷ, καὶ πέρας ἐπέθηκε τῇ συμφορᾷ, δεικνὺς ὅτι σός ἐστι θεράπων. [β] ἐνίκησε δὲ τὸν ὄχλον οὐκ ἰσχύϊ τοῦ σώματος, οὐχ ὅπλων ἐνεργείᾳ, ἀλλὰ λόγῳ τὸν κολάζοντα ὑπέταξεν, ὅρκους πατέρων καὶ διαθήκας ὑπομνήσας. σωρηδὸν γὰρ ἤδη πεπτωκότων ἐπ᾽ ἀλλήλων νεκρῶν, μεταξὺ στάς, ἀνέκοψε τὴν ὀργήν, καὶ διέσχισε τὴν πρὸς τοὺς ζῶντας ὁδόν. ἐπὶ γὰρ ποδήρους ἐνδύματος ἦν ὅλος ὁ κόσμος, καὶ πατέρων δόξαι ἐπὶ τετραστίχου λίθου γλυφῆς, καὶ μεγαλωσύνη σου ἐπὶ διαδήματος κεφαλῆς αὐτοῦ. τούτοις εἶξεν ὁ ὀλοθρεύων, ταῦτα δὲ ἐφοβήθησαν. ἦν γὰρ μόνη ἡ πεῖρα τῆς ὀργῆς ἱκανή.

[α] εὐχαριστοῦσι.] In quibusdam libris est. ηὐχαρίστουν.
[β] [ἐνίκησε δὲ τὸν ὄχλον.] Aliquot libri, τὸν ὀλοθρεύοντα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΘ΄.

ΤΟῖς δὲ ἀσεβέσι μέχρι τέλους ἀνελεήμων θυμὸς ἐπέστη. προῄδει γὰρ αὐτῶν καὶ τὰ μέλλοντα, ὅτι αὐτοὶ ἐπιστρέψαντες τοῦ ἀπεῖναι, καὶ μετὰ σπουδῆς προπέμψαντες αὐτούς, διώξουσι μεταμεληθέντες. ἔτι γὰρ ἐν χερσὶν ἔχοντες τὰ πένθη, καὶ προσοδυρόμενοι τάφοις νεκρῶν, ἕτερον ἐπεσπάσαντο λογισμὸν ἀνοίας,

νοίας, καὶ οὓς ἱκετεύοντες ἐξέβαλον, τούτους ὡς φυγάδας ἐδίωκον. εἷλκε γὰρ αὐτοὺς ἡ ἀξία ἐπὶ τοῦτο τὸ πέρας ἀνάγκη, καὶ τὴν τῶν συμβεβηκότων ἀμνηστίαν ἐνέβαλεν, ἵνα τὴν λείπουσαν τῶν βασάνοις προσαναπληρώσωσι κόλασιν. καὶ ὁ μὲν λαός σου παράδοξον ὁδοιπορίαν πειράσῃ, ἐκεῖνοι δὲ ξένον εὕρωσι θάνατον. ὅλη γὰρ ἡ κτίσις ἐν ἰδίῳ γένει πάλιν ἄνωθεν διετυποῦτο, ὑπηρετοῦσα ταῖς ἰδίαις ἐπιταγαῖς, ἵνα οἱ σοὶ παῖδες φυλαχθῶσιν ἀβλαβεῖς. ἡ τὴν παρεμβολὴν σκιάζουσα νεφέλη, ἐκ δὲ προϋφεστῶτος ὕδατος ξηρᾶς ἀνάδυσις γῆς ἐθεωρήθη, ἐξ ἐρυθρᾶς θαλάσσης ὁδὸς ἀνεμπόδιστος, καὶ χλοηφόρον πεδίον ἐκ κλύδωνος βιαίου. δι' οὗ πανεθνὶ διῆλθον οἱ τῇ σῇ σκεπαζόμενοι χειρὶ, θεωρήσαντες θαυμαστὰ τέρατα. ὡς γὰρ ἵπποι ἐνεμήθησαν, καὶ ὡς ἀμνοὶ διεσκίρτησαν αἰνοῦντές σε κύριε τὸν ῥυόμενον αὐτούς. ἐμέμνηντο γὰρ ἔτι τῶν ἐν τῇ παροικίᾳ αὐτῶν, πῶς ἀντὶ μὲν γενέσεως ζώων ἐξήγαγεν ἡ γῆ σκνῖπα, ἀντὶ δὲ ἐνύδρων ἐξηρεύξατο ὁ ποταμὸς πλῆθος βατράχων. ἐφ' ὑστέρῳ δὲ εἶδον καὶ νέαν γένεσιν ὀρνέων, ὅτε ἐπιθυμίᾳ προαχθέντες ᾐτήσαντο ἐδέσματα τρυφῆς. εἰς γὰρ παραμυθίαν ἀνέβη αὐτοῖς ἀπὸ θαλάσσης ὀρτυγομήτρα, καὶ αἱ τιμωρίαι τοῖς ἁμαρτωλοῖς ἐπῆλθον, οὐκ ἄνευ [a] τῶν γεγονότων τεκμηρίων τῇ βίᾳ τῶν κεραυνῶν. δικαίως γὰρ ἔπασχον ταῖς ἰδίαις αὐτῶν πονηρίαις, καὶ γὰρ χαλεπωτέραν μισοξενίαν ἐπετήδευσαν. οἱ μὲν γὰρ τοὺς ἀγνοοῦντας οὐκ ἐδέχοντο παρόντας, οὗτοι δὲ εὐεργέτας ξένους ἐδουλοῦντο. καὶ οὐ μόνον ἀλλ' ἥτις ἐπισκοπὴ ἔσται αὐτῶν, ἐπεὶ ἀπεχθῶς προσεδέχοντο τοὺς ἀλλοτρίους. οἱ δὲ μετὰ ἑορτασμάτων εἰσδεξάμενοι τοὺς ἤδη τῶν αὐτῶν μετεσχηκότας δικαίων, δεινοῖς ἐκάκωσαν πόνοις. ἐπλήγησαν δὲ καὶ ἀορασίᾳ, ὥσπερ ἐκεῖνοι ἐπὶ ταῖς τοῦ δικαίου θύραις, ὅτε ἀχανεῖ περιβληθέντες σκότει, ἕκαστος τῶν αὐτοῦ θυρῶν τὴν δίοδον ἐζήτει. δι' ἑαυτῶν γὰρ τὰ στοιχεῖα μεθαρμοζόμενα, ὥσπερ ἐν ψαλτηρίῳ φθόγγοι τοῦ ῥυθμοῦ τὸ ὄνομα διαλλάσσουσι, πάντοτε μένοντα ἤχῳ, ὅπερ ἐστὶν εἰκάσαι ἐκ τῆς τῶν γεγονότων ὄψεως ἀκριβῶς. χερσαῖα γὰρ εἰς ἔνυδρα μετεβάλλετο, καὶ νηκτὰ μετέβαινεν ἐπὶ γῆς. πῦρ ἴσχυσεν ἐν ὕδατι τῆς [b] ἰδίας δυνάμεως, καὶ ὕδωρ τῆς σβεστικῆς δυνάμεως ἐπελανθάνετο. φλόγες ἀνάπαλιν εὐφθάρτων ζώων, οὐκ ἐμάραναν σάρκας ἐμπεριπατούντων, οὐδὲ τηκτὸν εὔτηκτον κρυσταλλοειδὲς γένος ἀμβροσίας τροφῆς. κατὰ πάντα γὰρ κύριε ἐμεγάλυνας τὸν λαόν σου καὶ ἐδόξασας, καὶ οὐχ ὑπερεῖδες ἐν παντὶ καιρῷ καὶ τόπῳ παριστάμενος.

a Τῶν γεγονότων τεκμηρίων.] Nonnulli libri habent, προγεγονότων. b [ἰδίας δυνάμεως.] In nonnullis codicibus legitur, ἰδίας δυνάμεως ἐπιλελησμένον.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ.

Πολλῶν καὶ μεγάλων ἡμῖν διὰ τοῦ νόμου καὶ τῶν προφητῶν, καὶ τῶν ἄλλων τῶν κατ' αὐτοὺς ἠκολουθηκότων δεδομένων, ὑπὲρ ὧν δέον ἐστὶν ἐπαινεῖν τὸν ἰσραὴλ παιδείας καὶ σοφίας. καὶ ὡς οὐ μόνον αὐτοὺς τοὺς ἀναγινώσκοντας δέον ἐστὶν ἐπιστήμονας γίνεσθαι, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐκτὸς δύνασθαι τοὺς φιλομαθοῦντας χρησίμους εἶναι καὶ λέγοντας καὶ γράφοντας. ὁ πάππος μου ἰησοῦς ἐπὶ πλεῖον ἑαυτὸν δοὺς εἴς τε τὴν τοῦ νόμου καὶ τῶν προφητῶν καὶ τῶν ἄλλων πατρίων βιβλίων ἀνάγνωσιν, καὶ ἐν τούτοις ἱκανὴν ἕξιν περιποιησάμενος, προήχθη καὶ αὐτὸς συγγράψαι τι τῶν εἰς παιδείαν καὶ σοφίαν ἀνηκόντων, ὅπως οἱ φιλομαθεῖς, καὶ τούτων ἔνοχοι γενόμενοι, πολλῷ μᾶλλον ἐπιπροσθῶσι διὰ τῆς ἐννόμου βιώσεως. παρακέκλησθε οὖν μετ' εὐνοίας καὶ προσοχῆς τὴν ἀνάγνωσιν ποιεῖσθαι, καὶ συγγνώμην ἔχειν ἐφ' οἷς ἂν δοκῶμεν τῶν κατὰ τὴν ἑρμηνείαν πεφιλοπονημένων τισὶ τῶν λέξεων ἀδυναμεῖν, οὐ γὰρ ἰσοδυναμεῖ αὐτὰ ἐν ἑαυτοῖς ἑβραϊστὶ λεγόμενα, καὶ ὅταν μεταχθῇ εἰς ἑτέραν γλῶσσαν. οὐ μόνον δὲ ταῦτα, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ νόμος, καὶ αἱ προφητεῖαι, καὶ τὰ λοιπὰ τῶν βιβλίων οὐ μικρὰν ἔχει τὴν διαφορὰν ἐν ἑαυτοῖς λεγόμενα. ἐν γὰρ τῷ ὀγδόῳ καὶ τριακοστῷ ἔτει ἐπὶ τοῦ Ευεργέτου βασιλέως παραγενηθεὶς εἰς αἴγυπτον [a] καὶ συγχρονίσας, εὗρον οὐ μικρᾶς [b] παιδείας ἀφόμοιον. ἀναγκαιότατον [c] ἐθέμην αὐτὸς προσενέγκασθαί τινα σπουδὴν καὶ φιλοπονίαν τοῦ μεθερμηνεῦσαι τήνδε τὴν βίβλον. πολλὴν γὰρ ἀγρυπνίαν καὶ ἐπιστήμην προσενεγκάμενος ἐν τῷ διαστήματι τοῦ χρόνου πρὸς τὸ ἐπὶ πέρας [d] ἄγοντα τὸ βιβλίον ἐκδόσθαι, καὶ τοῖς ἐν τῇ παροικίᾳ βουλομένοις φιλομαθεῖν, προκατασκευαζομένοις τὰ ἤθη ἐννόμως βιοτεύειν.

a Καὶ συγχρονίσας.] In nonnullis libris est, καὶ ἐπ' ὀλίγον χρόνον συγχρονίσας. β[παιδείας ἀφόμοιον.] In nonnullis libris est, ἐφόμοιον. γ [ἐθέμην αὐτός.] Nonnulli libri habent, ἐθέμην οὖν καὶ αὐτός. δ[ἄγοντα τὸ βιβλίον ἐκδόσθαι] Quidam libri habent, ἀναγόντα τὸ βιβλίον ἐκάστῳ.

ΣΟΦΙΑ ΣΕΙΡΑΧ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

ΠΑΣΑ σοφία παρὰ κυρίου, καὶ μετ᾽ αὐτοῦ ἐστὶν εἰς τὸν αἰῶνα. ἄμμον θαλασσῶν καὶ σταγόνας ὑετοῦ καὶ ἡμέρας αἰῶνος τίς ἐξαριθμήσει; ὕψος οὐρανοῦ καὶ πλάτος γῆς καὶ ἄβυσσον καὶ σοφίαν τίς ἐξιχνιάσει; προτέρα πάντων ἔκτισται σοφία, [α] καὶ σύνεσις φρονήσεως ἐξ αἰῶνος. ῥίζα σοφίας τίνι ἀπεκαλύφθη; καὶ τὰ πανουργεύματα αὐτῆς τίς ἔγνω; εἷς ἐστὶ σοφὸς φοβερὸς σφόδρα καθήμενος ἐπὶ τοῦ θρόνου αὐτοῦ. κύριος αὐτὸς ἔκτισεν αὐτήν, καὶ εἶδε καὶ ἐξηρίθμησεν αὐτήν, καὶ ἐξέχεεν αὐτὴν ἐπὶ πάντα τὰ ἔργα αὐτοῦ. μετὰ πάσης σαρκὸς κατὰ τὴν δόσιν αὐτοῦ, καὶ ἐχορήγησεν αὐτὴν τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν. φόβος κυρίου δόξα καὶ καύχημα καὶ εὐφροσύνη καὶ στέφανος ἀγαλλιάματος. φόβος κυρίου τέρψει καρδίαν, καὶ δώσει εὐφροσύνην καὶ χαρὰν καὶ μακροημέρευσιν. τῷ φοβουμένῳ τὸν κύριον εὖ ἔσται ἐπ᾽ ἐσχάτων, καὶ ἐν ἡμέρᾳ τελευτῆς αὐτοῦ εὑρήσει χάριν. ἀρχὴ σοφίας φοβεῖσθαι τὸν θεόν, καὶ μετὰ πιστῶν ἐν μήτρᾳ συνεκτίσθη αὐτοῖς. καὶ μετὰ ἀνθρώπων θεμέλιον αἰῶνος ἐνόσσευσε, καὶ μετὰ τοῦ σπέρματος αὐτῶν ἐμπιστευθήσεται. πλησμονὴ σοφίας φοβεῖσθαι τὸν κύριον, καὶ μεθύσκει αὐτοὺς ἀπὸ τῶν καρπῶν αὐτῆς. πάντα τὸν [β] οἶκον αὐτῆς ἐμπλήσει ἐπιθυμημάτων, καὶ τὰ ἀποδοχεῖα ἀπὸ τῶν γεννημάτων αὐτῆς. στέφανος σοφίας φόβος κυρίου, ἀναθάλλων εἰρήνην καὶ ὑγίειαν ἰάσεως. καὶ εἶδε [γ] καὶ ἐξηρίθμησεν αὐτήν· ἐπιστήμην καὶ γνῶσιν συνέσεως ἐξώμβρησε, καὶ δόξαν κρατούντων αὐτῆς ἀνύψωσεν. ῥίζα σοφίας φοβεῖσθαι τὸν κύριον, καὶ οἱ κλάδοι αὐτῆς [δ] μακροημέρευσις. οὐ δυνήσεται θυμὸς ἄδικος δικαιωθῆναι, ἡ γὰρ ῥοπὴ τοῦ θυμοῦ αὐτοῦ πτῶσις αὐτῷ. ἕως καιροῦ [ε] ἀνθέξεται μακρόθυμος, καὶ ὕστερον αὐτῷ ἀναδώσει εὐφροσύνη. ἕως καιροῦ κρύψει τοὺς λόγους αὐτοῦ, καὶ χείλη πιστῶν ἐκδιηγήσεται σύνεσιν αὐτοῦ. ἐν θησαυροῖς σοφίας παραβολὴ ἐπιστήμης, βδέλυγμα δὲ ἁμαρτωλῷ θεοσέβεια. ἐπιθυμήσας σοφίαν, διατήρησον ἐντολάς, καὶ κύριος χορηγήσει σοι αὐτήν. σοφία γὰρ καὶ παιδεία φόβος κυρίου, καὶ ἡ εὐδοκία αὐτοῦ πίστις καὶ πραότης. μὴ ἀπειθήσῃς φόβῳ κυρίου, καὶ μὴ προσέλθῃς αὐτῷ ἐν καρδίᾳ δισσῇ. μὴ ὑποκριθῇς ἐν στόμασιν ἀνθρώπων, καὶ ἐν τοῖς χείλεσί σου πρόσεχε. μὴ ἐξύψου σεαυτόν, ἵνα μὴ πέσῃς καὶ ἐπαγάγῃς τῇ ψυχῇ σου ἀτιμίαν. καὶ ἀποκαλύψει κύριος τὰ κρυπτά σου, καὶ ἐν μέσῳ συναγωγῆς καταβαλεῖ σε. ὅτι οὐ [ζ] προσῆλθες φόβῳ κυρίου, καὶ ἡ καρδία σου πλήρης δόλου.

α Σύνεσις φρονήσεως ἐξ αἰῶνος.] In plerisque libris hæc sequuntur. πηγὴ σοφίας λόγος θεοῦ ἐν ὑψίστοις, καὶ αἱ πορεῖαι αὐτῆς ἐντολαὶ αἰώνιοι. β [οἶκον αὐτῆς ἐμπλήσει.] In nonnullis libris est, οἶκον αὐτῶν ἐνέπλησεν. γ [καὶ ἐξηρίθμησεν αὐτήν.] In quibusdam libris hæc sequűtur, ἀμφότερα δέ ἐστι δῶρα κυρίου. In nonnullis etiam additur, εἰς εἰρήνην. δ [μακροημέρευσις.] In quibusdam libris hæc sequuntur, φόβος κυρίου ἀπωθεῖται ἁμαρτήματα, παραμένων δὲ ἀποστρέφει ὀργήν. ε [ἀνθέξεται.] In quibusdam libris est, ἀνέξεται. & in editione Latina, sustinebit. ζ [οὐ προσῆλθες φόβῳ κυρίου.] In nonnullis libris est, οὐ προσῆλθες ἐν ἀληθείᾳ φόβῳ κυρίου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.

ΤΕκνον εἰ προσέρχῃ δουλεύειν κυρίῳ θεῷ, ἑτοίμασον τὴν ψυχήν σου εἰς πειρασμόν. εὔθυνον τὴν καρδίαν σου καὶ καρτέρησον, καὶ μὴ σπεύσῃς ἐν καιρῷ ἐπαγωγῆς. κολλήθητι αὐτῷ καὶ μὴ ἀποστῇς, ἵνα αὐξηθῇς ἐπ᾽ ἐσχάτων σου. πᾶν ὃ ἐὰν ἐπαχθῇ σοι, δέξαι, καὶ ἐν ἀλλάγμασι ταπεινώσεώς σου μακροθύμησον. ὅτι ἐν πυρὶ δοκιμάζεται χρυσός, καὶ ἄνθρωποι δεκτοὶ ἐν καμίνῳ ταπεινώσεως. πίστευσον αὐτῷ καὶ ἀντιλήψεταί σου, εὔθυνον τὰς ὁδούς σου καὶ ἔλπισον ἐπ᾽ αὐτόν. οἱ φοβούμενοι τὸν κύριον, ἀναμείνατε τὸ ἔλεος αὐτοῦ, καὶ μὴ ἐκκλίνητε ἵνα μὴ πέσητε. οἱ φοβούμενοι κύριον πιστεύσατε αὐτῷ, καὶ οὐ μὴ πταίσῃ ὁ μισθὸς ὑμῶν. οἱ φοβούμενοι κύριον ἐλπίσατε εἰς ἀγαθὰ καὶ εἰς εὐφροσύνην αἰῶνος καὶ ἐλέους. ἐμβλέψατε εἰς ἀρχαίας γενεὰς καὶ ἴδετε, τίς ἐνεπίστευσε κυρίῳ καὶ κατῃσχύνθη; ἢ τίς ἐνέμεινε τῷ φόβῳ αὐτοῦ καὶ ἐγκατελείφθη; ἢ τίς ἐπεκαλέσατο αὐτόν, καὶ ὑπερεῖδεν αὐτόν; διότι οἰκτίρμων καὶ ἐλεήμων ὁ κύριος, καὶ ἀφίησιν ἁμαρτίας καὶ σώζει ἐν καιρῷ θλίψεως. οὐαὶ καρδίαις δειλαῖς καὶ χερσὶ παρειμέναις, καὶ ἁμαρτωλῷ ἐπιβαίνοντι ἐπὶ δύο τρίβους. οὐαὶ καρδίᾳ παρειμένῃ, ὅτι οὐ πιστεύει, διὰ τοῦτο οὐ σκεπασθήσεται. οὐαὶ ὑμῖν τοῖς ἀπολωλεκόσι τὴν ὑπομονήν, καὶ τί ποιήσετε ὅταν ἐπισκέπτηται ὁ κύριος; οἱ φοβούμενοι κύριον οὐκ ἀπειθήσουσι [α] ῥημάτων αὐτοῦ, καὶ οἱ ἀγαπῶντες αὐτὸν συντηρήσουσι τὰς ὁδοὺς αὐτοῦ. οἱ φοβούμενοι κύριον ζητήσουσιν εὐδοκίαν αὐτοῦ, καὶ οἱ ἀγαπῶντες αὐτὸν ἐμπλησθήσονται τοῦ νόμου. οἱ φοβούμενοι κύριον ἑτοιμάσουσι καρδίας αὐτῶν, καὶ ἐνώπιον αὐτοῦ ταπεινώσουσι τὰς ψυχὰς αὐτῶν. [β] ἐμπεσούμεθα εἰς χεῖρας κυρίου καὶ οὐκ εἰς χεῖρας ἀνθρώπων. ὡς γὰρ ἡ μεγαλωσύνη αὐτοῦ, οὕτως καὶ τὸ ἔλεος αὐτοῦ.

α Ῥημάτων αὐτοῦ.] In quibusdam libris est, ῥήμασιν αὐτοῦ.
β [ἐμπεσούμεθα.] In quibusdam libris est, λέγοντες, ἐμπεσούμεθα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ΄.

[α] ΕΜοῦ τοῦ πατρὸς ἀκούσατε τέκνα, καὶ οὕτως ποιήσατε, ἵνα σωθῆτε. ὁ γὰρ κύριος ἐδόξασε πατέρα ἐπὶ τέκνοις, καὶ κρίσιν μητρὸς ἐστερέω-

σε

σει ἐφ' υἱοῖς. ὁ τιμῶν πατέρα ἐξιλάσεται ἁμαρτίας. καὶ ὡς ὁ ἀποθησαυρίζων, ὁ δοξάζων μητέρα αὐτοῦ. ὁ τιμῶν πατέρα εὐφρανθήσεται [β] ὑπὸ τέκνων, καὶ ἐν ἡμέρᾳ προσευχῆς αὐτοῦ εἰσακουσθήσεται. ὁ δοξάζων πατέρα μακροημερεύσει, καὶ ὁ εἰσακούων κυρίου ἀναπαύσει μητέρα αὐτοῦ, καὶ ὡς δεσπόταις δουλεύσει ἐν τοῖς γεννήσασιν αὐτόν. ἐν ἔργῳ καὶ λόγῳ τίμα τὸν πατέρα σου, ἵνα ἐπέλθῃ σοι εὐλογία παρ' αὐτοῦ. εὐλογία γὰρ πατρὸς στηρίζει οἴκους τέκνων, κατάρα δὲ μητρὸς ἐκριζοῖ θεμέλια. μὴ δοξάζου ἐν ἀτιμίᾳ πατρός σου, οὐ γάρ ἐστί σοι δόξα πατρὸς ἀτιμία. ἡ γὰρ δόξα ἀνθρώπου ἐκ τιμῆς πατρὸς αὐτοῦ, καὶ ὄνειδος τέκνοις μήτηρ ἐν ἀδοξίᾳ. τέκνον ἀντιλαβοῦ ἐν γήρᾳ πατρός σου, καὶ μὴ λυπήσῃς αὐτὸν ἐν τῇ ζωῇ αὐτοῦ. κἂν ἀπολείπῃ σύνεσιν συγγνώμην ἔχε, καὶ μὴ ἀτιμάσῃς αὐτὸν ἐν πάσῃ ἰσχύϊ σου. ἐλεημοσύνη γὰρ πατρὸς οὐκ ἐπιλησθήσεται, καὶ ἀντὶ ἁμαρτιῶν προσανοικοδομηθήσεταί σοι. ἐν ἡμέρᾳ θλίψεώς σου ἀναμνησθήσεταί σου, ὡς εὐδία ἐπὶ παγετῷ, οὕτως ἀναλυθήσονταί σου αἱ ἁμαρτίαι. ὡς βλάσφημος ὁ ἐγκαταλιπὼν πατέρα, καὶ κεκατηραμένος ὑπὸ κυρίου ὁ παροργίζων μητέρα αὐτοῦ. τέκνον ἐν πραΰτητι τὰ ἔργα σου διέξαγε, καὶ ὑπὸ ἀνθρώπου δεκτοῦ ἀγαπηθήσῃ. ὅσῳ μέγας εἶ, τοσούτῳ ταπείνου σεαυτόν, καὶ ἔναντι κυρίου εὑρήσεις χάριν. ὅτι μεγάλη ἡ δυναστεία τοῦ κυρίου καὶ ὑπὸ τῶν ταπεινῶν δοξάζεται. χαλεπώτερά σου μὴ ζήτει, καὶ ἰσχυρότερά σου μὴ ἐξέταζε. ἃ προσετάγη σοι, ταῦτα διανοοῦ. οὐ γάρ ἐστί σοι χρεία τῶν κρυπτῶν. ἐν τοῖς περισσοῖς τῶν ἔργων σου μὴ περιεργάζου. πλείονα γὰρ συνέσεως ἀνθρώπων ὑπεδείχθη σοι. πολλοὺς γὰρ ἐπλάνησεν ἡ ὑπόληψις αὐτῶν, καὶ ὑπόνοια πονηρὰ ὠλίσθησε [γ] διανοίας αὐτῶν. καὶ ὁ ἀγαπῶν κίνδυνον, ἐν αὐτῷ ἐμπεσεῖται. καρδία σκληρὰ κακωθήσεται ἐπ' ἐσχάτων. καρδία σκληρὰ βαρυνθήσεται πόνοις, καὶ ὁ ἁμαρτωλὸς προσθήσει ἁμαρτίαν ἐφ' ἁμαρτίαις. ἐπαγωγῇ ὑπερηφάνου οὐκ ἔστιν ἴασις, φυτὸν γὰρ πονηρίας ἐρρίζωκεν ἐν αὐτῷ. καρδία συνετοῦ διανοηθήσεται παραβολήν, καὶ οὖς ἀκροατοῦ ἐπιθυμία σοφοῦ. πῦρ φλογιζόμενον ἀποσβέσει ὕδωρ, καὶ ἐλεημοσύνη ἐξιλάσεται ἁμαρτίας. ὁ ἀνταποδιδοὺς χάριτας μέμνηται εἰς τὰ μετὰ ταῦτα, καὶ ἐν καιρῷ πτώσεως εὑρήσει στήριγμα.

α Ἐμοῦ τοῦ πατρός.] In aliquibus libris est, κρίσιν τοῦ πατρός. In aliquibus alijs, κρίμα. β [ὑπὸ τέκνων.] AA.LL. ἐπὶ τέκνοις. γ [διανοίας αὐτῶν.] In nonnullis libris hæc sequuntur, κόρας μὴ ἔχων, ἀπορήσεις φωτός. γνώσεως δὲ ἄμοιρος ὤν, μὴ ἐπαγγέλλου. καρδία σκληρὰ κακωθήσεται ἐπ' ἐσχάτων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

Τέκνον τὴν ζωὴν τοῦ πτωχοῦ μὴ ἀποστερήσῃς, καὶ μὴ παρελκύσῃς ὀφθαλμοὺς ἐπιδεεῖς. ψυχὴν πεινῶσαν μὴ λυπήσῃς, καὶ μὴ παροργίσῃς ἄνδρα ἐν ἀπορίᾳ αὐτοῦ. καρδίαν παρωργισμένην μὴ προσταράξῃς, καὶ μὴ παρελκύσῃς δόσιν προσδεομένου. ἱκέτην θλιβόμενον μὴ ἀπαναίνου, καὶ μὴ ἀποστρέψῃς τὸ πρόσωπόν σου ἀπὸ πτωχοῦ. ἀπὸ δεομένου μὴ ἀποστρέψῃς ὀφθαλμόν, καὶ μὴ δῷς τόπον ἀνθρώπῳ καταράσασθαί σε. καταρωμένου γάρ σε ἐν πικρίᾳ ψυχῆς αὐτοῦ, τῆς δεήσεως αὐτοῦ ἐπακούσεται ὁ ποιήσας αὐτόν. προσφιλῆ συναγωγῇ σεαυτὸν ποίει, καὶ μεγιστᾶνι ταπείνου τὴν κεφαλήν σου. κλῖνον πτωχῷ τὸ οὖς σου, καὶ ἀποκρίθητι αὐτῷ εἰρηνικὰ ἐν πραΰτητι. ἐξελοῦ ἀδικούμενον ἐκ χειρὸς ἀδικοῦντος, καὶ μὴ ὀλιγοψυχήσῃς ἐν τῷ κρίνειν σε. γίνου ὀρφανοῖς ὡς πατήρ, καὶ ἀντὶ ἀνδρὸς τῇ μητρὶ αὐτῶν. καὶ ἔσῃ ὡς υἱὸς ὑψίστου, καὶ ἀγαπήσει σε μᾶλλον ἢ μήτηρ σου. [α] ἡ σοφία υἱοὺς ἑαυτῇ ἀνύψωσε, καὶ ἐπιλαμβάνεται τῶν ζητούντων αὐτήν. ὁ ἀγαπῶν αὐτὴν ἀγαπᾷ ζωήν, καὶ οἱ ὀρθρίζοντες πρὸς αὐτὴν ἐμπλησθήσονται εὐφροσύνης. ὁ κρατῶν αὐτῆς κληρονομήσει δόξαν, καὶ οὗ εἰσπορεύεται εὐλογήσει κύριος. οἱ λατρεύοντες αὐτῇ λειτουργήσουσιν ἁγίῳ, καὶ τοὺς ἀγαπῶντας αὐτὴν ἀγαπᾷ ὁ κύριος. ὁ ὑπακούων αὐτῆς κρινεῖ ἔθνη, καὶ ὁ προσέχων αὐτῇ κατασκηνώσει πεποιθώς. ἐὰν ἐμπιστεύσῃς, κατακληρονομήσεις αὐτήν, καὶ ἐν κατασχέσει ἔσονται αἱ γενεαὶ αὐτοῦ, ὅτι διεστραμμένως πορεύεται μετ' αὐτοῦ ἐν πρώτοις. φόβον δὲ καὶ δειλίαν ἐπάξει ἐπ' αὐτόν, καὶ βασανίσει αὐτὸν ἐν παιδείᾳ αὐτῆς, ἕως οὗ ἐμπιστεύσῃ τῇ ψυχῇ αὐτοῦ, καὶ πειράσῃ αὐτὸν ἐν τοῖς δικαιώμασιν αὐτῆς. καὶ πάλιν ἐπανήξει κατ' εὐθεῖαν πρὸς αὐτόν, καὶ εὐφρανεῖ αὐτόν, καὶ ἀποκαλύψει αὐτῷ τὰ κρυπτὰ αὐτῆς. ἐὰν ἀποπλανηθῇ, ἐγκαταλείψει αὐτόν, καὶ παραδώσει αὐτὸν εἰς χεῖρας πτώσεως αὐτοῦ. συντήρησον καιρὸν καὶ φύλαξαι ἀπὸ πονηροῦ, καὶ περὶ τῆς ψυχῆς σου μὴ αἰσχυνθῇς. ἔστι γὰρ αἰσχύνη ἐπάγουσα ἁμαρτίαν, καὶ ἔστιν αἰσχύνη δόξα καὶ χάρις. μὴ λάβῃς πρόσωπον κατὰ τῆς ψυχῆς σου, καὶ μὴ ἐντραπῇς εἰς πτῶσίν σου. μὴ κωλύσῃς λόγον [β] ἐν καιρῷ σωτηρίας, ἐν γὰρ λόγῳ γνωσθήσεται σοφία, καὶ παιδεία ἐν ῥήματι γλώσσης. μὴ ἀντίλεγε τῇ ἀληθείᾳ, καὶ περὶ τῆς ἀπαιδευσίας σου ἐντράπηθι. μὴ αἰσχυνθῇς ὁμολογῆσαι ἐφ' ἁμαρτίαις σου, καὶ μὴ βιάζου ῥοῦν ποταμοῦ. καὶ μὴ ὑποστρώσῃς σεαυτὸν ἀνθρώπῳ μωρῷ, καὶ μὴ λάβῃς πρόσωπον δυνάστου. ἕως τοῦ θανάτου ἀγώνισαι περὶ τῆς ἀληθείας, καὶ κύριος ὁ θεὸς πολεμήσει ὑπὲρ σοῦ. [γ] μὴ γίνου τραχὺς ἐν γλώσσῃ σου, καὶ νωθρὸς καὶ παρειμένος ἐν τοῖς ἔργοις σου. μὴ ἴσθι ὡς λέων ἐν τῷ οἴκῳ σου, καὶ φαντασιοκοπῶν ἐν τοῖς οἰκέταις σου. μὴ ἔστω ἡ χείρ σου ἐκτεταμένη εἰς τὸ λαβεῖν, καὶ ἐν τῷ ἀποδιδόναι συνεσταλμένη.

α Ἡ σοφία υἱοὺς ἑαυτῇ ἀνύψωσε.] Clemens Alexandr. Strom. lib. VII. ἡ σοφία, φησὶν ὁ σολομών, ἐνεφυσίωσε τὰ ἑαυτῆς τέκνα. Et fortasse ex hoc loco sumpsit Tertullianus, quod ponit in Scorpiaco. Sophia iugulauit filios suos. & videtur legisse, ἐνεθυσίασε. β [ἐν καιρῷ σωτηρίας.] In nonnullis libris hæc sequuntur, καὶ μὴ κρύψῃς τὴν σοφίαν σου εἰς καλλονήν. γ [μὴ γίνου τραχὺς ἐν γλώσσῃ.] In editione Latina est citatus; vt Interpres legisse videat, ταχύς. sic quoq. S. Cyprianus citat.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε'.

ΜΗ ἔπεχε ἐπὶ τοῖς χρήμασί σου, καὶ μὴ εἴπης, αὐτάρκη μοι ἐστι. μὴ ἐξακολούθει τῇ ψυχῇ σου καὶ τῇ ἰσχύϊ σου, τοῦ πορεύεσθαι ἐν ἐπιθυμίαις καρδίας σου. καὶ μὴ εἴπης, τίς με δυναστεύσει; ὁ γὰρ κύριος ἐκδικῶν ἐκδικήσει σε. μὴ εἴπης, ἥμαρτον, καὶ τί μοι ἐγένετο; ὁ γὰρ κύριος ἐστὶ μακρόθυμος. περὶ ἐξιλασμοῦ μὴ ἄφοβος γίνου, προσθεῖναι ἁμαρτίαν ἐφ' ἁμαρτίαις. καὶ μὴ εἴπης, ὁ οἰκτιρμὸς αὐτοῦ πολὺς, τὸ πλῆθος τῶν ἁμαρτιῶν μου ἐξιλάσεται. ἔλεος γὰρ καὶ ὀργὴ παρ' αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ ἁμαρτωλοὺς καταπαύσει ὁ θυμὸς αὐτοῦ. μὴ ἀνάμενε ἐπιστρέψαι πρὸς κύριον, καὶ μὴ ὑπερβάλλου ἡμέραν ἐξ ἡμέρας. ἐξάπινα γὰρ ἐξελεύσεται ὀργὴ κυρίου, [a] καὶ ἐν καιρῷ ἐκδικήσεως ἐξολῇ. μὴ ἔπεχε ἐπὶ χρήμασιν ἀδίκοις, [β] οὐδὲν γὰρ ὠφελήσεις ἐν ἡμέρᾳ ἐπαγωγῆς. μὴ λίκμα ἐν παντὶ ἀνέμῳ, καὶ μὴ πορεύου ἐν πάσῃ ἀτραπῷ, οὕτως ὁ ἁμαρτωλὸς ὁ δίγλωσσος. ἴσθι ἐστηριγμένος ἐν συνέσει σου, καὶ εἷς ἔστω σου ὁ λόγος. γίνου ταχὺς ἐν ἀκροάσει σου, καὶ ἐν μακροθυμίᾳ φθέγγου ἀπόκρισιν. εἰ ἔστιν σοι σύνεσις, ἀποκρίθητι τῷ πλησίον, εἰ δὲ μὴ, ἡ χείρ σου ἔστω ἐπὶ στόματί σου. δόξα καὶ ἀτιμία ἐν λαλιᾷ, καὶ γλῶσσα ἀνθρώπου πτῶσις αὐτῷ. μὴ κληθῇς ψίθυρος, καὶ τῇ γλώσσῃ σου μὴ ἐνέδρευε. ἐπὶ γὰρ τῷ κλέπτῃ ἐστὶν αἰσχύνη, καὶ κατάγνωσις πονηρὰ ἐπὶ διγλώσσου. ἐν μεγάλῳ καὶ ἐν μικρῷ μὴ ἀγνόει.

a Καὶ ἐν καιρῷ ἐκδικήσεως ἐξολῇ.] In quibusdam libris est, ἐξελῇ. In alijs, ἐξολοθρεύσει σε. β [οὐδὲν γὰρ ὠφελήσεις.] In quibusdam libris est, ὠφελήσει σε.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ς'.

ΚΑὶ ἀντὶ φίλου μὴ γίνου ἐχθρός. ὄνομα γὰρ πονηρὸν αἰσχύνην καὶ ὄνειδος [a] κληρονομήσει, οὕτως ὁ ἁμαρτωλὸς ὁ δίγλωσσος. μὴ ἐπάρῃς σεαυτὸν ἐν βουλῇ ψυχῆς σου, ἵνα μὴ διαρπαγῇ ὡς ταῦρος ἡ ψυχή σου. τὰ φύλλα σου καταφάγεσαι καὶ τοὺς καρπούς σου ἀπολέσεις, καὶ ἀφήσεις σεαυτὸν ὡς ξύλον ξηρόν. ψυχὴ πονηρὰ ἀπολεῖ τὸν κτησάμενον αὐτὴν, καὶ ἐπίχαρμα ἐχθρῶν ποιήσει αὐτόν. λάρυγξ γλυκὺς πληθυνεῖ φίλους αὐτοῦ, καὶ γλῶσσα εὔλαλος πληθυνεῖ εὐπροσήγορα. οἱ εἰρηνεύοντές σοι ἔστωσαν πολλοὶ, οἱ δὲ σύμβουλοί σου εἷς ἀπὸ χιλίων. εἰ κτᾶσαι φίλον, ἐν πειρασμῷ κτῆσαι αὐτὸν, καὶ μὴ ταχὺ ἐμπιστεύσῃς αὐτῷ. ἔστι γὰρ φίλος ἐν καιρῷ αὐτοῦ, καὶ οὐ μὴ παραμείνῃ ἐν ἡμέρᾳ θλίψεώς σου. καὶ ἔστι φίλος μετατιθέμενος εἰς ἔχθραν, καὶ μάχην ὀνειδισμοῦ σου ἀποκαλύψει. καὶ ἔστι φίλος κοινωνὸς τραπεζῶν, καὶ οὐ μὴ παραμείνῃ ἐν ἡμέρᾳ θλίψεώς σου. καὶ ἐν τοῖς ἀγαθοῖς σου ἔσται ὡς σὺ, καὶ ἐπὶ τοὺς οἰκέτας σου παρρησιάσεται. ἐὰν ταπεινωθῇς ἔσται κατὰ σοῦ, καὶ ἀπὸ τοῦ προσώπου σου κρυβήσεται. ἀπὸ τῶν ἐχθρῶν σου διαχωρίσθητι, καὶ ἀπὸ τῶν φίλων σου πρόσεχε. φίλος πιστὸς σκέπη κραταιὰ, ὁ δὲ εὑρὼν αὐτὸν εὗρεν θησαυρόν. φίλου πιστοῦ οὐκ ἔστιν ἀντάλλαγμα, καὶ οὐκ ἔστι σταθμὸς τῆς καλλονῆς αὐτοῦ. φίλος πιστὸς φάρμακον ζωῆς, καὶ οἱ φοβούμενοι κύριον εὑρήσουσιν αὐτόν. ὁ φοβούμενος κύριον εὐθυνεῖ φιλίαν αὐτοῦ, ὅτι κατ' αὐτὸν οὕτως καὶ ὁ πλησίον αὐτοῦ. τέκνον ἐκ νεότητός σου ἐπίλεξαι παιδείαν, καὶ ἕως πολιῶν εὑρήσεις σοφίαν. ὡς ὁ ἀροτριῶν καὶ ὁ σπείρων πρόσελθε αὐτῇ, καὶ ἀνάμενε τοὺς ἀγαθοὺς καρποὺς αὐτῆς. ἐν γὰρ τῇ ἐργασίᾳ αὐτῆς ὀλίγον κοπιάσεις, καὶ ταχὺ φάγεσαι γεννημάτων αὐτῆς. ὡς τραχεῖα ἐστὶ σφόδρα τοῖς ἀπαιδεύτοις, καὶ οὐκ ἐμμενεῖ ἐν αὐτῇ ἀκάρδιος. ὡς λίθος δοκιμασίας ἰσχυρὸς ἔσται ἐπ' αὐτῷ, καὶ οὐ χρονιεῖ ἀπορρίψαι αὐτήν. σοφία γὰρ κατὰ τὸ ὄνομα αὐτῆς ἐστι, καὶ οὐ πολλοῖς ἐστι φανερά. ἄκουσον τέκνον καὶ δέξαι γνώμην μου, καὶ μὴ ἀπαναίνου τὴν συμβουλίαν μου. καὶ εἰσένεγκον τοὺς πόδας σου εἰς τὰς πέδας αὐτῆς, καὶ εἰς τὸν κλοιὸν αὐτῆς τὸν τράχηλόν σου. ὑπόθες τὸν ὦμόν σου, καὶ βάσταξον αὐτὴν, καὶ μὴ προσοχθίσῃς τοῖς δεσμοῖς αὐτῆς. ἐν πάσῃ ψυχῇ σου πρόσελθε αὐτῇ, καὶ ἐν ὅλῃ δυνάμει σου συντήρησον τὰς ὁδοὺς αὐτῆς. ἐξίχνευσον καὶ ζήτησον, καὶ γνωσθήσεταί σοι, καὶ ἐγκρατὴς γενόμενος μὴ ἀφῇς αὐτήν. ἐπ' ἐσχάτων γὰρ εὑρήσεις τὴν ἀνάπαυσιν αὐτῆς, καὶ στραφήσεταί σοι εἰς εὐφροσύνην. καὶ ἔσονταί σοι αἱ πέδαι εἰς σκέπην ἰσχύος, καὶ οἱ κλοιοὶ αὐτῆς εἰς στολὴν δόξης. κόσμος γὰρ χρύσεός ἐστιν ἐπ' αὐτῆς, καὶ οἱ δεσμοὶ αὐτῆς κλῶσμα ὑακίνθινον. στολὴν δόξης ἐνδύσῃ αὐτὴν, καὶ στέφανον ἀγαλλιάματος περιθήσεις σεαυτῷ. ἐὰν θέλῃς τέκνον, παιδευθήσῃ, καὶ ἐὰν δῷς τὴν ψυχήν σου, πανοῦργος ἔσῃ. [β] ἐὰν ἀγαπήσῃς ἀκούειν ἐκδέξῃ, καὶ ἐὰν κλίνῃς τὸ οὖς σου σοφὸς ἔσῃ. ἐν πλήθει πρεσβυτέρων στῆθι, καὶ τίς σοφὸς, αὐτῷ προσκολλήθητι. πᾶσαν διήγησιν θείαν θέλε ἀκούειν, καὶ παροιμίαι συνέσεως μὴ ἐκφευγέτωσάν σε. ἐὰν ἴδῃς συνετὸν, ὄρθριζε πρὸς αὐτὸν, [γ] καὶ βαθμοὺς θυρῶν αὐτοῦ ἐκτριβέτω ὁ πούς σου. διανοοῦ ἐν τοῖς προστάγμασι κυρίου, καὶ ἐν ταῖς ἐντολαῖς αὐτοῦ μελέτα διαπαντός. αὐτὸς στηριεῖ τὴν καρδίαν σου, καὶ ἡ ἐπιθυμία τῆς σοφίας σου δοθήσεταί σοι.

a Κληρονομήσει.] In nonnullis libris est, κληρονομήσεις. β [ἐὰν ἀγαπήσῃς ἀκούειν, ἐκδέξῃ.] In nonnullis libris est, ἐκδέξῃ σύνεσιν. γ [καὶ βαθμοὺς θυρῶν.] Nonnulli libri habent, καὶ βαθμοὺς βίβων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'.

ΜΗ ποίει κακὰ, καὶ οὐ μή σε καταλάβῃ κακόν. ἀπόστηθι ἀπὸ ἀδίκου, καὶ ἐκκλινεῖ ἀπὸ σοῦ. υἱὲ μὴ σπεῖρε ἐπ' αὔλακας ἀδικίας, καὶ οὐ μὴ θερίσῃς αὐτὰς ἑπταπλασίως. μὴ ζήτει παρὰ κυρίου ἡγεμονίαν· μηδὲ παρὰ βασιλέως καθέδραν δόξης. μὴ δικαιοῦ ἔναντι κυρίου· καὶ παρὰ βασιλεῖ μὴ σοφίζου. μὴ ζήτει γενέσθαι κριτὴς, μὴ οὐκ ἐξισχύσεις ἐξᾶραι ἀδικίας. μήποτε εὐλαβηθῇς ἀπὸ προσώπου δυνάστου, καὶ θήσεις σκάνδαλον ἐν εὐθύτητί σου. μὴ ἁμάρτανε εἰς πλῆθος πόλεως, καὶ μὴ καταβάλῃς σεαυτὸν ἐν ὄχλῳ. μὴ καταδεσμεύσῃς δὶς ἁμαρτίαν, ἐν γὰρ τῇ μιᾷ οὐκ ἀθῷος ἔσῃ. μὴ εἴπῃς, τῷ πλήθει τῶν δώρων μου ἐπόψεται, καὶ ἐν τῷ προσ-

προσενέγκαι με θεῷ ὑψίστῳ προσδέξεται. μὴ ὀλιγοψυχήσῃς ἐν τῇ προσευχῇ σου, καὶ ἐλεημοσύνην ποιῆσαι μὴ παρίδῃς. μὴ καταγέλα ἄνθρωπον ὄντα ἐν πικρίᾳ ψυχῆς αὐτοῦ, ἔστι γὰρ ὁ ταπεινῶν καὶ ἀνυψῶν. μὴ ἀροτρία ψεῦδος ἐπ' ἀδελφῷ σου, μηδὲ φίλῳ τὸ ὅμοιον ποίει. μὴ θέλε ψεύδεσθαι πᾶν ψεῦδος, ὁ γὰρ ἐνδελεχισμὸς αὐτοῦ οὐκ εἰς ἀγαθόν. μὴ ἀδολέσχει ἐν πλήθει πρεσβυτέρων, καὶ μὴ δευτερώσῃς λόγον ἐν προσευχῇ σου. μὴ μισήσῃς ἐπίπονον ἐργασίαν καὶ γεωργίαν ὑπὸ ὑψίστου ἐκτισμένην. μὴ προσλογίζου σεαυτὸν ἐν πλήθει ἁμαρτωλῶν. ταπείνωσον σφόδρα τὴν ψυχήν σου, μνήσθητι ὅτι ὀργὴ οὐ χρονιεῖ, ὅτι ἐκδίκησις ἀσεβοῦς πῦρ καὶ σκώληξ. μὴ ἀλλάξῃς φίλον ἕνεκεν ἀδιαφόρου, μηδ' ἀδελφὸν γνήσιον ἐν χρυσίῳ σουφείρ. μὴ ἀστόχει γυναικὸς σοφῆς καὶ ἀγαθῆς, καὶ γὰρ χάρις αὐτῆς ὑπὲρ τὸ χρυσίον. μὴ κακώσῃς οἰκέτην ἐργαζόμενον ἐν ἀληθείᾳ, μηδὲ μίσθιον διδόντα ψυχὴν αὐτοῦ. οἰκέτην συνετὸν ἀγαπάτω σου ἡ ψυχή, μὴ στερήσῃς αὐτὸν ἐλευθερίας. κτήνη σοί ἐστιν, ἐπισκέπτου αὐτά, καὶ εἰ ἔστι σοι χρήσιμα, ἐμμενέτω σοι. τέκνα σοί ἐστι, παίδευσον αὐτά, καὶ κάμψον ἐκ νεότητος τὸν τράχηλον αὐτῶν. θυγατέρες σοί εἰσι, πρόσεχε τῷ σώματι αὐτῶν, καὶ μὴ ἱλαρώσῃς πρὸς αὐτὰς τὸ πρόσωπόν σου. ἔκδου θυγατέρα, καὶ ἔσῃ τετελεκὼς ἔργον μέγα, καὶ ἀνδρὶ συνετῷ δώρησαι αὐτήν. γυνή σοι ἐστὶ κατὰ ψυχήν, [a] μὴ ἐκβάλῃς αὐτήν. ἐν ὅλῃ καρδίᾳ δόξασον τὸν πατέρα σου, καὶ μητρὸς ὠδῖνας μὴ ἐπιλάθῃ. μνήσθητι ὅτι δι' αὐτῶν ἐγεννήθης, καὶ τί ἀνταποδώσεις αὐτοῖς καθὼς αὐτοὶ σοί; ἐν ὅλῃ ψυχῇ σου εὐλαβοῦ τὸν κύριον, καὶ τοὺς ἱερεῖς αὐτοῦ θαύμαζε. ἐν ὅλῃ δυνάμει ἀγάπησον τὸν ποιήσαντά σε, καὶ τοὺς λειτουργοὺς αὐτοῦ μὴ ἐγκαταλίπῃς. φοβοῦ τὸν κύριον, καὶ δόξασον ἱερέα, καὶ δὸς τὴν μερίδα αὐτῷ καθὼς ἐντέταλταί σοι, ἀπαρχὴν καὶ περὶ πλημμελείας, καὶ δόσιν βραχιόνων, καὶ θυσίαν ἁγιασμοῦ καὶ ἀπαρχὴν ἁγίων. καὶ πτωχῷ ἔκτεινον τὴν χεῖρά σου, ἵνα τελειωθῇ ἡ εὐλογία σου. χάρις δόματος ἔναντι παντὸς ζῶντος, καὶ ἐπὶ νεκρῷ μὴ ἀποκωλύσῃς χάριν. μὴ ὑστέρει ἀπὸ κλαιόντων, καὶ μετὰ πενθούντων πένθησον. μὴ ὄκνει ἐπισκέπτεσθαι ἄρρωστον, ἐκ γὰρ τῶν τοιούτων ἀγαπηθήσῃ. ἐν πᾶσι τοῖς λόγοις σου μιμνήσκου τὰ ἔσχατά σου, καὶ εἰς τὸν αἰῶνα οὐχ ἁμαρτήσεις.

[a] Μὴ ἐκβάλῃς αὐτήν.] In nonnullis libris hæc sequũtur, μισουμένῃ δὲ μὴ ἐκδῷς σεαυτόν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η'.

ΜΗ διαμάχου μετὰ ἀνθρώπου δυνάστου, μήποτε ἐμπέσῃς εἰς τὰς χεῖρας αὐτοῦ. μὴ ἔριζε μετὰ ἀνθρώπου πλουσίου, μήποτε ἀντιστήσῃ σου τὴν ὁλκήν. πολλοὺς γὰρ ἀπώλεσεν τὸ χρυσίον, καὶ καρδίας βασιλέων ἐξέκλινεν. μὴ διαμάχου μετὰ ἀνθρώπου γλωσσώδους, καὶ μὴ ἐπισωρεύσῃς ἐπὶ τὸ πῦρ αὐτοῦ ξύλα. μὴ πρόσπαιζε ἀπαιδεύτῳ, ἵνα μὴ ἀτιμάζωνται οἱ πρόγονοί σου. μὴ ὀνείδιζε ἄνθρωπον ἀποστρέφοντα ἀπὸ ἁμαρτίας, μνήσθητι ὅτι πάντες ἐσμὲν ἐν ἐπιτιμίοις. μὴ ἀτιμάσῃς ἄνθρωπον ἐν γήρει αὐτοῦ, καὶ γὰρ ἐξ ἡμῶν γηράσκουσιν. μὴ ἐπίχαιρε ἐπὶ νεκρῷ, μνήσθητι ὅτι πάντες τελευτῶμεν. μὴ παρίδῃς διήγημα σοφῶν, καὶ ἐν ταῖς παροιμίαις αὐτῶν ἀναστρέφου, ὅτι παρ' αὐτῶν μαθήσῃ παιδείαν, καὶ λειτουργῆσαι μεγιστᾶσιν. μὴ ἀστόχει διηγήματος γερόντων, καὶ γὰρ αὐτοὶ ἔμαθον παρὰ τῶν πατέρων αὐτῶν, ὅτι παρ' αὐτῶν μαθήσῃ σύνεσιν, καὶ ἐν καιρῷ χρείας δοῦναι ἀπόκρισιν. μὴ ἔκκαιε ἄνθρακας ἁμαρτωλοῦ, μὴ ἐμπυρισθῇς ἐν πυρὶ φλογὸς αὐτοῦ. μὴ ἐξαναστῇς ἀπὸ προσώπου ὑβριστοῦ, ἵνα μὴ ἐγκαθίσῃ ὡς ἔνεδρον τῷ στόματί σου. μὴ δανείσῃς ἀνθρώπῳ ἰσχυροτέρῳ σου, καὶ ἐὰν δανείσῃς, ὡς ἀπολωλεκὼς γίνου. μὴ ἐγγυήσῃ ὑπὲρ δύναμίν σου, καὶ ἐὰν ἐγγυήσῃ, ὡς ἀποτίσων φρόντιζε. μὴ δικάζου μετὰ κριτοῦ, κατὰ γὰρ τὴν δόξαν αὐτοῦ κρινοῦσιν αὐτῷ. μετὰ τολμηροῦ μὴ πορεύου ἐν ὁδῷ, ἵνα μὴ βαρύνηται κατὰ σοῦ, αὐτὸς γὰρ κατὰ τὸ θέλημα αὐτοῦ ποιήσει, καὶ τῇ ἀφροσύνῃ αὐτοῦ συναπολῇ. μετὰ θυμώδους μὴ ποιήσῃς μάχην, καὶ μὴ διαπορεύου μετ' αὐτοῦ τὴν ἔρημον, ὅτι ὡς οὐδὲν ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ αἷμα, καὶ ὅπου οὐκ ἔστιν βοήθεια καταβαλεῖ σε. μετὰ μωροῦ μὴ συμβουλεύου, οὐ γὰρ δυνήσεται λόγον στέξαι. ἐνώπιον ἀλλοτρίου μὴ ποιήσῃς κρυπτόν, οὐ γὰρ γινώσκεις τί τέξεται. παντὶ ἀνθρώπῳ μὴ ἔκφαινε σὴν καρδίαν, καὶ μὴ ἀναφερέτω σοι χάριν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ'.

ΜΗ ζήλου γυναῖκα τοῦ κόλπου σου, μηδὲ διδάξῃς ἐπὶ σεαυτὸν παιδείαν πονηράν. μὴ δῷς γυναικὶ τὴν ψυχήν σου, ἐπιβῆναι αὐτὴν ἐπὶ τὴν ἰσχύν σου. μὴ ὑπάντα γυναικὶ ἑταιριζομένῃ, μήποτε ἐμπέσῃς εἰς τὰς παγίδας αὐτῆς. μετὰ ψαλλούσης μὴ ἐνδελέχιζε, μήποτε ἁλῷς ἐν τοῖς ἐπιχειρήμασιν αὐτῆς. παρθένον μὴ καταμάνθανε, μήποτε σκανδαλισθῇς ἐν τοῖς ἐπιτιμίοις αὐτῆς. μὴ δῷς πόρναις τὴν ψυχήν σου, ἵνα μὴ ἀπολέσῃς τὴν κληρονομίαν σου. μὴ περιβλέπου ἐν ῥύμαις πόλεως, καὶ ἐν ταῖς ἐρήμοις αὐτῆς μὴ πλανῶ. ἀπόστρεψον ὀφθαλμὸν ἀπὸ γυναικὸς εὐμόρφου, καὶ μὴ καταμάνθανε κάλλος ἀλλότριον. ἐν κάλλει γυναικὸς πολλοὶ ἐπλανήθησαν, καὶ ἐκ τούτου φιλία ὡς πῦρ ἀνακαίεται. [a] μετὰ ὑπάνδρου γυναικὸς μὴ κάθου τὸ σύνολον, καὶ μὴ συμβολοκοπήσῃς μετ' αὐτῆς ἐν οἴνῳ, μήποτε ἐκκλίνῃ ἡ ψυχή σου ἐπ' αὐτήν, καὶ τῷ πνεύματί σου ὀλισθήσῃς εἰς ἀπώλειαν. μὴ ἐγκαταλίπῃς φίλον ἀρχαῖον, ὁ γὰρ πρόσφατος οὐκ ἔστιν ἔφισος αὐτῷ. οἶνος νέος, φίλος νέος, ἐὰν παλαιωθῇ, μετ' εὐφροσύνης πίεσαι αὐτόν. μὴ ζηλώσῃς δόξαν ἁμαρτωλοῦ, οὐ γὰρ οἶδας τί ἔσται ἡ καταστροφὴ αὐτοῦ. μὴ εὐδοκήσῃς ἐν εὐδοκίᾳ ἀσεβῶν, μνήσθητι ὅτι ἕως ᾅδου οὐ μὴ δικαιωθῶσιν. μακρὰν ἄπεχε ἀπὸ ἀνθρώπου ὃς ἔχει ἐξουσίαν τοῦ φονεύειν, καὶ οὐ μὴ ὑποπτεύσῃς φόβον θανάτου. κἂν προσέλθῃς, μὴ πλημμελήσῃς, ἵνα μὴ ἀφέληται

τὴν ζωήν σου. ἐπίγνωθι ὅτι ἐν μέσῳ παγίδων διαβαίνεις, καὶ ἐπὶ ἐπάλξεων πόλεων περιπατεῖς. κατὰ τὴν ἰσχύν σου στόχασαι τοὺς πλησίον, καὶ μετὰ σοφῶν συμβουλεύου, καὶ μετὰ συνετῶν ἔστω ὁ διαλογισμός σου, καὶ πᾶσα διήγησίς σου ἐν νόμῳ ὑψίστου. ἄνδρες δίκαιοι ἔστωσαν σύνδειπνοί σου, καὶ ἐν φόβῳ κυρίου ἔστω τὸ καύχημά σου. ἐν χειρὶ τεχνιτῶν ἔργον ἐπαινεθήσεται, καὶ ὁ ἡγούμενος λαοῦ σοφὸς ἐν λόγῳ αὐτοῦ. φοβερὸς ἐν πόλει αὐτοῦ ἀνὴρ γλωσσώδης, καὶ ὁ προπετὴς ἐν λόγῳ αὐτοῦ μισηθήσεται.

α Μετὰ ὑπάνδρου γυναικός.] Clemẽs Alexand. lib. II. Pædag. cap. VII. ſic citat hunc locum. μετὰ ὑπάνδρου γυναικὸς μὴ κάθου τὸ σύνολον, καὶ μὴ μετακλιθῇς ἐπ᾽ ἀγκῶνα μετ᾽ αὐτῆς, μηδὲ συμβολὰς ποίει μετ᾽ αὐτῆς ἐν οἴνῳ, μήποτε ἐκκλίνῃ ἡ καρδία σου ἐπ᾽ αὐτήν, καὶ τῷ αἵματί σου ὀλισθήσῃ εἰς ἀπώλειαν,

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι'.

ΚΡιτὴς σοφὸς παιδεύσει τὸν λαὸν αὐτοῦ, καὶ ἡ ἡγεμονία συνετοῦ τεταγμένη ἔσται. κατὰ τὸν κριτὴν [α] τοῦ λαοῦ αὐτοῦ οὕτως καὶ οἱ λειτουργοὶ αὐτοῦ, καὶ κατὰ τὸν ἡγούμενον τῆς πόλεως πάντες οἱ κατοικοῦντες αὐτήν. βασιλεὺς ἀπαίδευτος ἀπολεῖ τὸν λαὸν αὐτοῦ, καὶ πόλις οἰκισθήσεται ἐν συνέσει δυναστῶν. ἐν χειρὶ κυρίου ἐξουσία τῆς γῆς, καὶ τὸν χρήσιμον ἐγερεῖ εἰς καιρὸν ἐπ᾽ αὐτῆς. ἐν χειρὶ κυρίου εὐοδία ἀνδρός, καὶ προσώπῳ γραμματέως ἐπιθήσει δόξαν αὐτοῦ. ἐπὶ παντὶ ἀδικήματι μὴ μηνιάσῃς τῷ πλησίον, καὶ μὴ πράσσε μηδὲν ἐν ἔργοις ὕβρεως. μισητὴ ἔναντι κυρίου καὶ ἀνθρώπων ὑπερηφανία, καὶ ἐξ ἀμφοτέρων [β] πλημμελήσει ἄδικα. βασιλεία ἀπὸ ἔθνους εἰς ἔθνος μετάγεται, διὰ ἀδικίας καὶ ὕβρεις καὶ χρήματα. τί ὑπερηφανεύεται γῆ καὶ σποδός; [γ] ὅτι ἐν ζωῇ ἔρριψα τὰ ἐνδόσθια αὐτοῦ. μακρὸν ἀρρώστημα σκώπτει ἰατρός, καὶ βασιλεὺς σήμερον, καὶ αὔριον τελευτήσει. ἐν γὰρ τῷ ἀποθανεῖν ἄνθρωπον, κληρονομήσει ἑρπετὰ καὶ θηρία καὶ σκώληκας. ἀρχὴ ὑπερηφανίας, ἀνθρώπου ἀφισταμένου ἀπὸ κυρίου, καὶ ἀπὸ τοῦ ποιήσαντος αὐτὸν ἀπέστη ἡ καρδία αὐτοῦ. [δ] ὅτι ἀρχὴ ὑπερηφανίας ἁμαρτία, καὶ ὁ κρατῶν αὐτῆς ἐξομβρήσει βδέλυγμα. διὰ τοῦτο παρεδόξασε κύριος τὰς ἐπαγωγάς, καὶ κατέστρεψεν εἰς τέλος αὐτούς. θρόνους ἀρχόντων καθεῖλεν ὁ κύριος, καὶ ἐκάθισε πραεῖς ἀντ᾽ αὐτῶν. ῥίζας ἐθνῶν ἐξέτιλεν ὁ κύριος, καὶ ἐφύτευσε ταπεινοὺς ἀντ᾽ αὐτῶν. χώρας ἐθνῶν κατέστρεψεν ὁ κύριος, καὶ ἀπώλεσεν αὐτὰς ἕως θεμελίων γῆς. [ε] ἐξήρανεν ἐξ αὐτῶν καὶ ἀπώλεσεν αὐτούς, καὶ κατέπαυσεν ἀπὸ γῆς τὸ μνημόσυνον αὐτῶν. οὐκ ἔκτισται ἀνθρώποις ὑπερηφανία, οὐδὲ ὀργὴ θυμοῦ γεννήμασι γυναικῶν. σπέρμα ἔντιμον ποῖον; σπέρμα ἀνθρώπου. σπέρμα ἔντιμον ποῖον; οἱ φοβούμενοι τὸν κύριον. σπέρμα ἄτιμον ποῖον; σπέρμα ἀνθρώπου. σπέρμα ἄτιμον ποῖον; οἱ παραβαίνοντες ἐντολάς. ἐν μέσῳ ἀδελφῶν ὁ ἡγούμενος αὐτῶν ἔντιμος, καὶ οἱ φοβούμενοι κύριον ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ. πλούσιος καὶ ἔνδοξος καὶ πτωχὸς τὸ καύχημα αὐτῶν φόβος κυρίου. οὐ δίκαιον ἀτιμάσαι πτωχὸν συνετόν, καὶ οὐ καθήκει δοξάσαι ἄνδρα ἁμαρτωλόν. μεγιστὰν καὶ κριτὴς καὶ δυνάστης δοξασθήσεται, καὶ οὐκ ἔστιν αὐτῶν τις μείζων τοῦ φοβουμένου τὸν κύριον. οἰκέτῃ σοφῷ ἐλεύθεροι λειτουργήσουσι, καὶ ἀνὴρ ἐπιστήμων οὐ γογγύσει. μὴ σοφίζου ποιῆσαι τὸ ἔργον σου, καὶ μὴ δοξάζου ἐν καιρῷ στενοχωρίας σου. [ζ] κρείσσων ἐργαζόμενος ἐν πᾶσιν, ἢ περιπατῶν, ἢ δοξαζόμενος καὶ ἀπορῶν ἄρτων. τέκνον ἐν πραΰτητι δόξασον τὴν ψυχήν σου, καὶ δὸς αὐτῇ τιμὴν κατὰ τὴν ἀξίαν αὐτῆς. τὸν ἁμαρτάνοντα εἰς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τίς δικαιώσει; καὶ τίς δοξάσει τὸν ἀτιμάζοντα τὴν ζωὴν αὐτοῦ; πτωχὸς δοξάζεται δι᾽ ἐπιστήμην αὐτοῦ, καὶ πλούσιος δοξάζεται διὰ τὸν πλοῦτον αὐτοῦ. ὁ δὲ δοξαζόμενος ἐν πτωχείᾳ, καὶ ἐν πλούτῳ ποσαχῶς; καὶ ὁ ἄδοξος ἐν πλούτῳ, καὶ ἐν πτωχείᾳ ποσαχῶς;

α Τοῦ λαοῦ αὐτοῦ.] In quibuſdam libris non eſt, αὐτοῦ.
β [πλημμελήσει ἄδικα.] In quibuſdam libris eſt, πλημμέλεια ἀδικίας. γ [ὅτι ἐν ζωῇ.] In quibuſdam libris eſt, φιλαργύρου γὰρ οὐδὲν ἀνομώτερον. οὗτος γὰρ καὶ τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν ἔκπρακτον ποιεῖ. ὅτι ἐν ζωῇ αὐτοῦ ἔρριψαν τὰ ἐντόσθια αὐτοῦ. μακρὸν ἀρρώστημα κόπτει ἰατρός. δ [ἀρχὴ ὑπερηφανίας ἁμαρτία.] In quibuſdam libris, ἀρχὴ ἁμαρτίας ὑπερηφανία. ε [ἐξήρανεν ἐξ αὐτῶν.] In quibuſdam libris eſt, ἐξῆρεν. ζ [κρείσσων ὁ ἐργαζόμενος.] In pleriſq. libris eſt, κρείσσων ὁ ἐργαζόμενος, καὶ περισσεύων ἐν πᾶσιν, ἢ ὁ δοξαζόμενος καὶ ἀπορῶν ἄρτου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ'.

ΣΟφία ταπεινοῦ ἀνύψωσε κεφαλήν, καὶ ἐν μέσῳ μεγιστάνων καθίσει αὐτόν. μὴ αἰνέσῃς ἄνδρα ἐν κάλλει αὐτοῦ, καὶ μὴ βδελύξῃ ἄνθρωπον ἐν ὁράσει αὐτοῦ. μικρὰ ἐν πετεινοῖς μέλισσα, καὶ ἀρχὴ γλυκασμάτων ὁ καρπὸς αὐτῆς. ἐν περιβολῇ ἱματίων μὴ καυχήσῃ, καὶ ἐν ἡμέρᾳ δόξης μὴ ἐπαίρου, ὅτι θαυμαστὰ τὰ ἔργα κυρίου, καὶ κρυπτὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ ἐν ἀνθρώποις. πολλοὶ τύραννοι ἐκάθισαν ἐπὶ ἐδάφους, ὁ δὲ ἀνυπονόητος ἐφόρεσε διάδημα. πολλοὶ δυνάσται ἠτιμάσθησαν σφόδρα, καὶ ἔνδοξοι παρεδόθησαν εἰς χεῖρας ἑτέρων. πρὶν ἐξετάσῃς μὴ μέμψῃ, νόησον πρῶτον καὶ τότε ἐπιτίμα. πρὶν ἢ ἀκοῦσαι μὴ ἀποκρίνου, καὶ ἐν μέσῳ λόγων μὴ παρεμβάλλου. περὶ πράγματος οὗ οὐκ ἔστι σοι χρεία, μὴ ἔριζε, καὶ ἐν κρίσει ἁμαρτωλῶν μὴ συνέδρευε. τέκνον μὴ περὶ πολλὰ ἔστωσαν αἱ πράξεις σου. ἐὰν πληθύνῃς, οὐκ ἀθῳωθήσῃ. καὶ ἐὰν διώκῃς, οὐ μὴ καταλάβῃς, καὶ οὐ μὴ ἐκφύγῃς διαδράς. ἔστι κοπιῶν καὶ πονῶν καὶ σπεύδων· καὶ τόσῳ μᾶλλον ὑστερεῖται. ἔστι νωθρὸς καὶ προσδεόμενος ἀντιλήψεως, ὑστερῶν ἰσχύϊ καὶ [α] πτωχείᾳ περισσεύει, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ κυρίου ἐπέβλεψαν αὐτῷ εἰς ἀγαθά, καὶ ἀνώρθωσεν αὐτὸν ἐκ ταπεινώσεως αὐτοῦ. καὶ ἀνύψωσε κεφαλὴν αὐτοῦ, καὶ ἀπεθαύμασαν ἐπ᾽ αὐτῷ πολλοί. ἀγαθὰ καὶ κακά, ζωὴ καὶ θάνατος, πτωχεία καὶ πλοῦτος [β] παρὰ κυρίου ἐστί. δόσις κυρίου παραμένει εὐσεβέσι, καὶ ἡ εὐδοκία αὐ-

αὐτοῦ εἰς τὸν αἰῶνα εὐοδωθήσεται. ἔστι πλουτῶν ἀπὸ προσοχῆς καὶ σφιγγίας αὐτοῦ, καὶ αὕτη ἡ μερὶς τοῦ μισθοῦ αὐτοῦ. ἐν τῷ εἰπεῖν αὐτόν, εὗρον ἀνάπαυσιν, καὶ νῦν φάγωμαι ἐκ τῶν ἀγαθῶν μου, καὶ οὐκ οἶδεν τίς καιρὸς παρελεύσεται, καὶ καταλείψει αὐτὰ ἑτέροις καὶ ἀποθανεῖται. στῆθι ἐν διαθήκῃ σου καὶ ὁμίλει ἐν αὐτῇ, καὶ ἐν τῷ ἔργῳ σου παλαιώθητι. μὴ θαύμαζε ἐν ἔργοις ἁμαρτωλοῦ, πίστευε τῷ κυρίῳ καὶ ἔμμενε τῷ πόνῳ σου. ὅτι κοῦφον ἐν ὀφθαλμοῖς κυρίου διὰ τάχους ἐξάπινα πλουτίσαι πένητα. εὐλογία κυρίου ἐν μισθῷ εὐσεβοῦς, καὶ ἐν ὥρᾳ ταχινῇ ἀναθάλλει εὐλογίαν αὐτοῦ. μὴ εἴπῃς, τίς ἐστί μου [γ] χρεία, καὶ τίνα ἀπὸ τοῦ νῦν ἔσται μου τὰ ἀγαθά; μὴ εἴπῃς, αὐτάρκη μοι ἐστί, καὶ τί ἀπὸ τοῦ νῦν κακωθήσομαι; ἐν ἡμέρᾳ ἀγαθῶν ἀμνησία κακῶν, καὶ ἐν ἡμέρᾳ κακῶν οὐ μνησθήσεται ἀγαθῶν. ὅτι κοῦφον ἔναντι κυρίου ἐν ἡμέρᾳ τελευτῆς ἀποδοῦναι ἀνθρώπῳ κατὰ τὰς ὁδοὺς αὐτοῦ. κάκωσις ὥρας ἐπιλησμονὴν ποιεῖ τρυφῆς, καὶ ἐν συντελείᾳ ἀνθρώπου ἀποκάλυψις ἔργων αὐτοῦ. πρὸ τελευτῆς μὴ μακάριζε μηδένα, καὶ ἐν τέκνοις αὐτοῦ γνωσθήσεται ἀνήρ. μὴ πάντα ἄνθρωπον εἴσαγε εἰς τὸν οἶκόν σου, πολλὰ γὰρ τὰ ἔνεδρα τοῦ δολίου. πέρδιξ θηρευτὴς ἐν καρτάλλῳ, οὕτως καρδία ὑπερηφάνου, καὶ ὡς ὁ κατάσκοπος ἐπιβλέπει πτῶσιν. τὰ γὰρ ἀγαθὰ εἰς κακὰ μεταστρέφων ἐνεδρεύει, [δ] καὶ ἐν τοῖς αἱρετοῖς ἐπιθήσει μῶμον. ἀπὸ σπινθῆρος πυρὸς πληθύνεται ἀνθρακία, καὶ ἄνθρωπος ἁμαρτωλὸς εἰς αἷμα ἐνεδρεύει. πρόσεχε ἀπὸ κακούργου, πονηρὰ γὰρ τεκταίνει. μήποτε μῶμον εἰς τὸν αἰῶνα δῷ σοι. ἐνοίκισον ἀλλότριον καὶ διαστρέψει σε ἐν ταραχαῖς, καὶ ἀπαλλοτριώσει σε τῶν ἰδίων σου.

α Πτωχεία περιοδεύει.] In plerisq. libris est, περιοδεύων πτωχεία. β [παρὰ κυρίου ἐστί.] In quibusdam libris hæc sequuntur, ἀγάπησις καὶ ὁδὸς καλῶν ἔργων παρ' αὐτοῦ ἐστι, πλάνη καὶ σκότος ἁμαρτωλοῖς συνέκτισται. τοῖς δὲ γαυριῶσιν ἐπὶ κακίᾳ συγγηρᾷ κακά. γ [χρεία] In quibusdam libris est, χρεία ἀρεσκείας. δ [καὶ ἐν τοῖς αἱρετοῖς.] In quibusdam libris est. αἰνετοῖς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΒ'.

Ἐὰν εὖ ποιῇς, γνῶθι τίνι ποιεῖς, καὶ ἔσται χάρις τοῖς ἀγαθοῖς σου. εὐποίησον εὐσεβεῖ, καὶ εὑρήσεις ἀνταπόδομα, καὶ εἰ μὴ παρ' αὐτοῦ, ἀλλὰ παρὰ ὑψίστου. οὐκ ἔστιν ἀγαθὰ τῷ ἐνδελεχίζοντι εἰς κακά, καὶ τῷ ἐλεημοσύνην μὴ χαριζομένῳ. δὸς τῷ εὐσεβεῖ, καὶ μὴ ἀντιλάβῃ τοῦ ἁμαρτωλοῦ. εὐποίησον τῷ ταπεινῷ καὶ μὴ δῷς ἀσεβεῖ. ἐμπόδισον τοὺς ἄρτους αὐτοῦ καὶ μὴ δῷς αὐτῷ, ἵνα μὴ ἐν αὐτοῖς σε δυναστεύσῃ, διπλάσια γὰρ κακὰ εὑρήσεις ἐν πᾶσιν ἀγαθοῖς οἷς ἂν ποιήσῃς αὐτῷ. ὅτι καὶ ὁ ὕψιστος ἐμίσησεν ἁμαρτωλούς, καὶ τοῖς ἀσεβέσιν [α] ἀποδώσει ἐκδίκησιν. δὸς τῷ ἀγαθῷ, καὶ μὴ ἀντιλάβῃ τοῦ ἁμαρτωλοῦ. [β] οὐκ ἐκδικηθήσεται ἐν ἀγαθοῖς ὁ φίλος, καὶ οὐ κρυβήσεται ἐν κακοῖς ὁ ἐχθρός. ἐν ἀγαθοῖς ἀνδρὸς οἱ ἐχθροὶ αὐτοῦ ἐν λύπῃ, καὶ ἐν τοῖς κακοῖς αὐτοῦ καὶ ὁ φίλος διαχωρισθήσεται. μὴ πιστεύσῃς τῷ ἐχθρῷ σου εἰς τὸν αἰῶνα. ὡς γὰρ ὁ χαλκὸς ἰοῦται, οὕτως ἡ πονηρία αὐτοῦ. καὶ ἐὰν ταπεινωθῇ καὶ πορεύηται συγκεκυφώς, ἐπίστησον τὴν ψυχήν σου καὶ φύλαξαι ἀπ' αὐτοῦ, καὶ ἔσῃ αὐτῷ ὡς ἐκμεμαχὼς ἔσοπτρον, καὶ γνώσῃ ὅτι οὐκ εἰς τέλος κατίωσε. μὴ στήσῃς αὐτὸν παρὰ σεαυτόν, μὴ ἀνατρέψας σε στῇ ἐπὶ τὸν τόπον σου. μὴ καθίσῃς αὐτὸν ἐκ δεξιῶν σου, μήποτε ζητήσῃ τὴν καθέδραν σου, καὶ ἐπ' ἐσχάτῳ ἐπιγνώσῃ τοὺς λόγους μου, καὶ ἐπὶ τῶν ῥημάτων μου κατανυγήσῃ. τίς ἐλεήσει ἐπαοιδὸν ὀφιόδηκτον, καὶ πάντας τοὺς προσάγοντας θηρίοις, οὕτως τὸν προσπορευόμενον ἀνδρὶ ἁμαρτωλῷ καὶ συμφυρόμενον ἐν ταῖς ἁμαρτίαις αὐτοῦ. ὥραν μετὰ σοῦ διαμενεῖ, καὶ ἐὰν ἐκκλίνῃς, οὐ μὴ καρτερήσῃ. καὶ ἐν τοῖς χείλεσιν αὐτοῦ γλυκανεῖ ὁ ἐχθρός, καὶ ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ βουλεύσεται ἀνατρέψαι σε εἰς βόθρον. ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ δακρύσει ὁ ἐχθρός, καὶ ἐὰν εὕρῃ καιρόν, οὐκ ἐμπλησθήσεται ἀφ' αἵματος. κακὰ ἂν ὑπαντήσῃ σοι, εὑρήσεις αὐτὸν ἐκεῖ πρότερόν σου, καὶ ὡς βοηθῶν [γ] ὑποχάσει πτέρναν σου. κινήσει τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ καὶ ἐπικροτήσει ταῖς χερσὶν αὐτοῦ, καὶ πολλὰ διαψιθυρίσει καὶ ἀλλοιώσει τὸ πρόσωπον αὐτοῦ.

α Ἀποδώσει ἐκδίκησιν.] In quibusdam libris hæc sequuntur, φυλάσσει δὲ αὐτοὺς εἰς ἡμέραν ἐκδικήσεως αὐτῶν κραταιάν. β [οὐκ ἐκδικηθήσεται ἐν ἀγαθοῖς ὁ φίλος.] Nonnulli libri habent, οὐκ ἐπιγνωσθήσεται. Alij οὐκ ἐκβληθήσεται. Alij οὐ κρυβήσεται. γ [ὑποχάσει.] Nonnulli libri habent, ὑποσκάψει.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΓ'.

Ὁ ἁπτόμενος πίσσης μολυνθήσεται, καὶ ὁ κοινωνῶν ὑπερηφάνῳ ὁμοιωθήσεται αὐτῷ. βάρος ὑπὲρ σὲ μὴ ἄρῃς, καὶ ἰσχυροτέρῳ σου καὶ πλουσιωτέρῳ μὴ κοινώνει. τί κοινωνήσει χύτρα πρὸς λέβητα; αὕτη προσκρούσει, καὶ αὕτη συντριβήσεται. [α] πλούσιος ἠδίκησε, καὶ αὐτὸς προσενεβριμήσατο. πτωχὸς ἠδίκηται, καὶ αὐτὸς προσδεηθήσεται. ἐὰν χρησιμεύσῃς, ἐργᾶται ἐν σοί. καὶ ἐὰν ὑστερήσῃς, καταλείψει σε. ἐὰν ἔχῃς συμβιώσεταί σοι, καὶ ἀποκενώσει σε, καὶ αὐτὸς οὐ πονέσει. χρείαν ἔσχηκέ σου, καὶ ἀποπλανήσει σε, καὶ προσγελάσεταί σοι, καὶ δώσει σοι ἐλπίδα. λαλήσει σοι καλά, καὶ ἐρεῖ, τίς ἡ χρεία σου; καὶ αἰσχυνεῖ σε ἐν τοῖς βρώμασιν αὐτοῦ, ἕως οὗ ἀποκενώσῃ σε δὶς ἢ τρίς, καὶ ἐπ' ἐσχάτῳ καταμωκήσεταί σου. μετὰ ταῦτα ὄψεταί σε, καὶ καταλείψει σε, καὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ κινήσει ἐπὶ σοί. πρόσεχε μὴ ἀποπλανηθῇς, καὶ μὴ ταπεινωθῇς ἐν εὐφροσύνῃ σου. προσκαλεσαμένου σε δυνάστου, ὑποχωρῶν γίνου, καὶ τόσῳ μᾶλλον προσκαλέσεταί σε. μὴ ἔμπιπτε ἵνα μὴ ἀπωσθῇς, καὶ μὴ μακρὰν ἀφίστω ἵνα μὴ ἐπιλησθῇς. [β] μὴ ἔπεχε ἰσηγορεῖσθαι μετ' αὐτοῦ, καὶ μὴ πίστευε τοῖς πλείοσι λόγοις αὐτοῦ. ἐκ πολλῆς γὰρ λαλιᾶς πειράσει σε, καὶ ὡς προσγελῶν ἐξετάσει. [γ] ἀνελεήμων ὁ μὴ συντηρῶν λόγους, καὶ οὐ μὴ φείσηται περὶ κακώσεως καὶ δεσμῶν. συντήρησον καὶ πρόσεχε σφοδρῶς, ὅτι μετὰ

τῆ[ς π]τώσεώς σου περιπατεῖς. πᾶν ζῶον ἀγαπᾷ τὸ ὅμοιον αὐτῷ, καὶ πᾶς ἄνθρωπος τὸν πλησίον αὐτοῦ. πᾶσα σὰρξ κατὰ γένος συνάγεται, καὶ τῷ ὁμοίῳ αὐτοῦ προσκολληθήσεται ἀνήρ. τί κοινωνήσει λύκος ἀμνῷ; οὕτως ἁμαρτωλὸς πρὸς εὐσεβῆ. τίς εἰρήνη ὑαίνῃ πρὸς κύνα; καὶ τίς εἰρήνη πλουσίῳ πρὸς πένητα; κυνήγια λεόντων ὄναγροι ἐν ἐρήμῳ, οὕτως νομαὶ πλουσίων πτωχοί. βδέλυγμα ὑπερηφάνῳ ταπεινότης, οὕτως βδέλυγμα πλουσίῳ πτωχός. πλούσιος σαλευόμενος στηρίζεται ὑπὸ φίλων, ταπεινὸς δὲ πεσὼν προσαπωθεῖται ὑπὸ φίλων. πλουσίου σφαλέντος πολλοὶ ἀντιλήπτορες, ἐλάλησεν ἀπόρρητα καὶ ἐδικαίωσαν αὐτόν. ταπεινὸς ἔσφαλε, καὶ προσεπετίμησαν αὐτῷ, ἐφθέγξατο σύνεσιν καὶ οὐκ ἐδόθη αὐτῷ τόπος. πλούσιος ἐλάλησεν καὶ πάντες ἐσίγησαν, καὶ τὸν λόγον αὐτοῦ ἀνύψωσαν ἕως τῶν νεφελῶν. πτωχὸς ἐλάλησεν, καὶ εἶπαν, τίς οὗτος; κἂν προσκόψῃ, προσανατρέψουσιν αὐτόν. ἀγαθὸς ὁ πλοῦτος ᾧ μὴ ἔστιν ἁμαρτία, καὶ πονηρὰ ἡ πτωχεία ἐν [δ] στόμασιν ἀσεβοῦς. καρδία ἀνθρώπου ἀλλοιοῖ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, ἐάν εἰς ἀγαθὰ [ε] ἐάν τε εἰς κακά. ἴχνος καρδίας ἐν ἀγαθοῖς πρόσωπον ἱλαρόν, καὶ εὕρεσις παραβολῶν διαλογισμοὶ μετὰ κόπου.

α Πλούσιος ἠδίκησε.] In quibuſdam libris eſt, πλούσιος ἠδίκησε, καὶ αὐτὸς προσεμβριμήσεται. πτωχὸς ἠδίκηται, καὶ αὐτὸς προσδεηθήσεται. β [μὴ ἔπεχε ἰσηγορεῖσθαι.] In quibuſdam libris eſt ἰσηγορεῖσθαι. γ [ἀνελεήμων ὁ μὴ συντηρῶν λόγους] In quibuſdam libris eſt, ἀνελεημόνως δὲ συντηρήσει λόγους σου. δ [ἐν στόμασιν.] In quibuſdam libris eſt ἐν στόματι. ε [ἐάν τε εἰς κακά.] In nonnullis libris hæc ſequuntur, καὶ ἀγαθῶς πρόσωπον ἐν τέρψει καρδία θάλλουσα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΔ'.

Μακάριος ἀνὴρ ὃς οὐκ ὠλίσθησεν ἐν στόματι αὐτοῦ, καὶ οὐ κατενύγη ἐν λύπῃ ἁμαρτίας. μακάριος οὗ οὐ κατέγνω ἡ ψυχὴ αὐτοῦ, καὶ ὃς οὐκ ἔπεσεν ἀπὸ τῆς ἐλπίδος αὐτοῦ. ἀνδρὶ μικρολόγῳ οὐ καλὸς ὁ πλοῦτος, καὶ ἀνθρώπῳ βασκάνῳ ἵνα τί χρήματα; ὁ συνάγων ἀπὸ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ συνάγει ἄλλοις, καὶ ἐν τοῖς ἀγαθοῖς αὐτοῦ τρυφήσουσιν ἕτεροι. ὁ πονηρὸς ἑαυτῷ, τίνι ἀγαθὸς ἔσται; [α] καὶ οὐ μὴ εὐφρανθήσεται ἐν τοῖς χρήμασιν αὐτοῦ. τοῦ βασκαίνοντος ἑαυτόν, οὐκ ἔστιν πονηρότερος, καὶ τοῦτο ἀνταπόδομα τῆς κακίας αὐτοῦ. κἂν εὖ ποιῇ, ἐν λήθῃ ποιεῖ, καὶ ἐπ' ἐσχάτων ἐκφαίνει τὴν κακίαν αὐτοῦ. πονηρὸς ὁ βασκαίνων ὀφθαλμῷ, ἀποστρέφων πρόσωπον καὶ ὑπερορῶν ψυχάς. πλεονέκτου ὀφθαλμὸς οὐκ ἐμπίπλαται [β] μερίδι, καὶ ἀδικία πονηρὰ ἀναξηραίνει ψυχήν. ὀφθαλμὸς πονηρὸς φθονερὸς ἐπ' ἄρτῳ, καὶ ἐλλιπὴς ἐπὶ τῆς τραπέζης αὐτοῦ. τέκνον καθὼς ἐὰν ἔχῃς εὖ ποίει σεαυτόν, καὶ προσφορὰς κυρίῳ ἀξίως πρόσαγε. μνήσθητι ὅτι θάνατος οὐ χρονιεῖ, καὶ διαθήκη ᾅδου οὐχ ὑπεδείχθη σοι. πρίν σε τελευτῆσαι εὖ ποίει φίλῳ, καὶ κατὰ τὴν ἰσχύν σου ἔκτεινον καὶ δὸς αὐτῷ. μὴ ἀφυστερήσῃς ἀπὸ ἀγαθῆς ἡμέρας, καὶ μερὶς ἐπιθυμίας ἀγαθῆς μή σε παρελθάτω. οὐχὶ ἑτέρῳ καταλείψεις τοὺς πόνους σου, καὶ τοὺς κόπους σου εἰς διαίρεσιν κλήρου; δὸς καὶ λάβε, καὶ [γ] ἀπάτησον τὴν ψυχήν σου, ὅτι οὐκ ἔστιν ἐν ᾅδου ζητῆσαι τρυφήν. πᾶσα σὰρξ ὡς ἱμάτιον παλαιοῦται, ἡ γὰρ διαθήκη ἀπ' αἰῶνος θανάτῳ ἀποθανῇ. ὡς φύλλον θάλλον ἐπὶ δένδρου δασέος, τὰ μὲν καταβάλλει ἄλλα δὲ φύει, οὕτως γενεὰ σαρκὸς καὶ αἵματος, ἡ μὲν τελευτᾷ, ἑτέρα δὲ γεννᾶται. πᾶν ἔργον σηπόμενον ἐκλείπει, καὶ ὁ ἐργαζόμενος αὐτὸ μετ' αὐτοῦ ἀπελεύσεται. [δ] μακάριος ἀνὴρ ὃς ἐν σοφίᾳ τελευτήσει, καὶ ὃς ἐν [ε] συνέσει αὐτοῦ διαλεχθήσεται. ὁ διανοούμενος τὰς ὁδοὺς αὐτῆς ἐν καρδίᾳ αὐτοῦ, καὶ ἐν τοῖς ἀποκρύφοις αὐτῆς νοηθήσεται. ἔξελθε ὀπίσω αὐτῆς ὡς ἰχνευτής, καὶ ἐν ταῖς εἰσόδοις αὐτῆς ἐνέδρευε. ὁ παρακύπτων διὰ τῶν θυρίδων αὐτῆς, καὶ ἐπὶ τῶν θυρωμάτων αὐτῆς ἀκροάσεται. ὁ καταλύων σύνεγγυς τοῦ οἴκου αὐτῆς, καὶ πήξει πάσσαλον ἐν τοῖς τοίχοις αὐτῆς, στήσει τὴν σκηνὴν αὐτοῦ [ζ] κατὰ χεῖρας αὐτῆς, καὶ καταλύσει ἐν καταλύματι ἀγαθῶν. θήσει τὰ τέκνα αὐτοῦ ἐν τῇ σκέπῃ αὐτῆς, καὶ ὑπὸ τοὺς κλάδους αὐτῆς αὐλισθήσεται. σκεπασθήσεται ὑπ' αὐτῆς ἀπὸ καύματος, καὶ ἐν τῇ δόξῃ αὐτῆς καταλύσει.

α Καὶ οὐ μὴ εὐφρανθήσεται ἐν τοῖς χρήμασιν αὐτοῦ.] In quibuſdam libris eſt, καὶ οὐ μὴ εὐφρανθῇ ἐν τοῖς ἀγαθοῖς αὐτοῦ. β [μερίδι.] In nonnullis libris eſt, μερίδος. γ [καὶ ἀπάτησον τὴν ψυχήν σου.] Pleriq. libri habent, καὶ ἁγίασον. In Latina editione eſt, iuſtifica. δ [μακάριος.] In nonnullis libris eſt, μακάριος ἀνὴρ ὃς ἐν σοφίᾳ μελετήσει καλά, καὶ ὃς ἐν συνέσει αὐτοῦ διαλεχθήσεται ἅγια. ὁ διανοούμενος τὰς ὁδοὺς αὐτοῦ. ε [ἐν συνέσει αὐτοῦ διαλεχθήσεται.] In nonnullis libris eſt, διαλεχθήσεται. ζ [κατὰ χεῖρας.] In nonnullis libris eſt, κατὰ χεῖρα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΕ'.

Ὁ φοβούμενος κύριον ποιήσει αὐτό, καὶ ὁ ἐγκρατὴς τοῦ νόμου καταλήψεται αὐτήν. καὶ ὑπαντήσεται αὐτῷ ὡς μήτηρ, καὶ ὡς γυνὴ παρθενίας προσδέξεται αὐτόν. ψωμιεῖ αὐτὸν ἄρτον συνέσεως, καὶ ὕδωρ σοφίας ποτίσει αὐτόν. στηριχθήσεται ἐπ' αὐτὴν καὶ οὐ μὴ κλιθῇ, καὶ ἐπ' αὐτῆς ἐφέξει καὶ οὐ μὴ καταισχυνθῇ. καὶ ὑψώσει αὐτὸν παρὰ τοὺς πλησίον αὐτοῦ, καὶ ἐν μέσῳ ἐκκλησίας ἀνοίξει στόμα αὐτοῦ. εὐφροσύνην καὶ στέφανον ἀγαλλιάματος καὶ ὄνομα αἰώνιον κατακληρονομήσει. οὐ μὴ καταλήψονται αὐτὴν ἄνθρωποι ἀσύνετοι, καὶ ἄνδρες ἁμαρτωλοὶ οὐ μὴ ἴδωσιν αὐτήν. μακράν ἐστιν ὑπερηφανίας, καὶ ἄνδρες ψεῦσται οὐ μὴ μνησθήσονται αὐτῆς. οὐχ ὡραῖος αἶνος ἐν στόματι ἁμαρτωλοῦ, ὅτι οὐ παρὰ κυρίου ἀπεστάλη. ἐν γὰρ σοφίᾳ ῥηθήσεται αἶνος, καὶ ὁ κύριος εὐοδώσει αὐτόν. μὴ εἴπῃς ὅτι διὰ κύριον ἀπέστην, ἃ γὰρ ἐμίσησεν, οὐ ποιήσεις. μὴ εἴπῃς ὅτι [α] αὐτός με ἐπλάνησεν, οὐ γὰρ χρείαν ἔχει ἀνδρὸς ἁμαρτωλοῦ. πᾶν βδέλυγμα ἐμίσησε κύριος, καὶ οὐκ ἔστιν ἀγαπητὸν τοῖς φοβουμένοις αὐτόν. αὐτὸς ἐξ ἀρχῆς ἐποίησεν ἄνθρωπον, καὶ ἀφῆκεν αὐτὸν ἐν χειρὶ διαβουλίου αὐτοῦ. [β] ἐὰν θέλῃς, συντηρήσεις ἐντολάς, καὶ πίστιν ποιῆσαι εὐδοκίας. παρέθηκέ σοι πῦρ καὶ ὕδωρ, οὗ ἐὰν θέλῃς ἐκτενεῖς

τὴν

τὴν χεῖρά σου. ἔναντι ἀνθρώπων ἡ ζωὴ καὶ ὁ θάνατος. καὶ ὃ ἐὰν εὐδοκήσῃ δοθήσεται αὐτῷ, ὅτι πολλὴ ἡ σοφία τοῦ κυρίου, ἰσχυρὸς ἐν δυναστείᾳ καὶ βλέπων τὰ πάντα. καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ἐπὶ τοὺς φοβουμένους αὐτόν, καὶ αὐτὸς ἐπιγνώσεται πᾶν ἔργον ἀνθρώπου. καὶ οὐκ ἐνετείλατο οὐδενὶ ἀσεβεῖν, καὶ οὐκ ἔδωκεν ἄνεσιν οὐδενὶ ἁμαρτάνειν.

α Αὐτός με ἐπλάνησεν.] In nonnullis libris est. αὐτός με ἔπλασεν. β [ἐὰν θέλῃς, συντηρήσεις.] In quibusdam libris est, ἐὰν θέλῃς συντηρῆσαι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ιϛʹ.

ΜΗ ἐπιθύμει τέκνων πλῆθος ἀχρήστων, μηδὲ εὐφραίνου ἐπὶ υἱοῖς ἀσεβέσιν. ἐὰν πληθύνωσιν μὴ εὐφραίνου ἐπ᾽ αὐτοῖς, εἰ μὴ ἔστι φόβος κυρίου μετ᾽ αὐτῶν. μὴ ἐμπιστεύσῃς τῇ ζωῇ αὐτῶν, καὶ α μὴ ἔπεχε ἐπὶ τὸν τόπον αὐτῶν. β κρείσσων γὰρ εἷς ἢ χίλιοι, καὶ ἀποθανεῖν ἄτεκνον ἢ ἔχειν τέκνα ἀσεβῆ. ἀπὸ γὰρ ἑνὸς συνετοῦ συνοικισθήσεται πόλις, φυλὴ δὲ ἀνόμων ἐρημωθήσεται. πολλὰ τοιαῦτα γ ἑώρακα ἐν ὀφθαλμοῖς μου, καὶ ἰσχυρότερα τούτων ἀκήκοεν τὸ οὖς μου. ἐν συναγωγῇ ἁμαρτωλῶν ἐκκαυθήσεται πῦρ, καὶ ἐν ἔθνει ἀπειθεῖ ἐξεκαύθη ὀργή. οὐκ ἐξιλάσατο περὶ τῶν ἀρχαίων γιγάντων, οἳ ἀπέστησαν τῇ ἰσχύι αὐτῶν. οὐκ ἐφείσατο περὶ τῆς παροικίας λώτ, οὓς ἐβδελύξατο διὰ τὴν ὑπερηφανίαν αὐτῶν. οὐκ ἠλέησεν ἔθνος ἀπωλείας, τοὺς ἐξηρμένους ἐν ἁμαρτίαις αὐτῶν, καὶ οὕτως ἑξακοσίας χιλιάδας πεζῶν τοὺς ἐπισυναχθέντας δ ἐν σκληροκαρδίᾳ αὐτῶν. κἂν ᾖ εἷς σκληροτράχηλος, θαυμαστὸν τοῦτο εἰ ἀθωωθήσεται, ἔλεος γὰρ καὶ ὀργὴ παρ᾽ αὐτοῦ. δυνάστης ἐξιλασμῶν καὶ ἐκχέων ὀργήν, κατὰ τὸ πολὺ ἔλεος αὐτοῦ, οὕτως καὶ πολὺς ὁ ἔλεγχος αὐτοῦ, ἄνδρα κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ κρίνει. οὐκ ἐκφεύξεται ἐν ἁρπάγμασιν ἁμαρτωλός, καὶ οὐ μὴ καθυστερήσει ὑπομονὴν εὐσεβοῦς. πάσῃ ἐλεημοσύνῃ ε ποιήσει τόπον, ἕκαστος κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ εὑρήσει. ζ μὴ εἴπῃς, ὅτι ἀπὸ κυρίου κρυβήσομαι, μὴ ἐξ ὕψους τίς μου μνησθήσεται; ἐν λαῷ πλείονι οὐ μὴ μνησθῶ, τίς γὰρ ἡ ψυχή μου ἐν ἀμετρήτῳ κτίσει; ἰδοὺ ὁ οὐρανὸς καὶ ὁ οὐρανὸς τοῦ οὐρανοῦ τοῦ θεοῦ, ἄβυσσος καὶ γῆ σαλευθήσονται ἐν τῇ ἐπισκοπῇ αὐτοῦ. ἅμα τὰ ὄρη καὶ τὰ θεμέλια τῆς γῆς, ἐν τῷ ἐπιβλέψαι εἰς αὐτὰ τρόμῳ συσσείονται, καὶ ἐπ᾽ αὐτοῖς οὐ διανοηθήσεται καρδία. καὶ τὰς ὁδοὺς αὐτοῦ τίς ἐνθυμηθήσεται; καὶ καταιγὶς, ἣν οὐκ ὄψεται ἄνθρωπος, τὰ δὲ πλείονα τῶν ἔργων αὐτοῦ ἐν ἀποκρύφοις. ἔργα δικαιοσύνης τίς ἀναγγελεῖ ἢ τίς ὑπομενεῖ; μακρὰν γὰρ ἡ διαθήκη. ἐλαττούμενος καρδίᾳ διανοεῖται ταῦτα, καὶ ἀνὴρ ἄφρων καὶ πλανώμενος διανοεῖται μωρά. ἄκουσόν μου τέκνον καὶ μάθε ἐπιστήμην, καὶ ἐπὶ τῶν λόγων μου πρόσεχε τῇ καρδίᾳ σου. ἐκφαίνω ἐν σταθμῷ παιδείαν, καὶ ἐν ἀκριβείᾳ ἀπαγγέλλω ἐπιστήμην. ἐν κρίσει κυρίου τὰ ἔργα αὐτοῦ ἀπ᾽ ἀρχῆς, καὶ ἀπὸ ποιήσεως αὐτῶν διέστειλε μερίδας αὐτῶν. ἐκόσμησεν εἰς αἰῶνα τὰ ἔργα αὐτοῦ, καὶ τὰς ἀρχὰς αὐτῶν εἰς γενεὰς αὐτῶν. οὔτε ἐπείνασαν, οὔτε ἐκοπίασαν, καὶ οὐκ ἐξέλιπον ἀπὸ τῶν ἔργων αὐτῶν. ἕκαστος τὸν πλησίον αὐτοῦ οὐκ ἔθλιψεν, καὶ ἕως αἰῶνος οὐκ ἀπειθήσουσι τοῦ ῥήματος αὐτοῦ. καὶ μετὰ ταῦτα κύριος εἰς τὴν γῆν ἐπέβλεψεν, καὶ ἐνέπλησεν αὐτὴν τῶν ἀγαθῶν αὐτοῦ. ψυχὴν παντὸς ζώου ἐκάλυψε τὸ πρόσωπον αὐτῆς, καὶ εἰς αὐτὴν ἡ ἀποστροφὴ αὐτῶν.

α Ἔπεχε ἐπὶ τὸν τόπον.] In nonnullis libris est, ἐπὶ τὸ πλῆθος. In editione autem Latina, laborē. vt Interpres, κόπον legisse videatur. β [κρείσσων γὰρ εἷς ἢ χίλιοι.] S. Iohannes Chrysostomus Hom. xxIIII. in Gen. & Hom. xxxIx. citans hunc locum, legit, εἷς δίκαιος. sicque est in Latina editione. γ [ἑώρακα ἐν ὀφθαλμοῖς μου.] In quibusdam libris est, ἑώρακεν ὀφθαλμός μου. δ [ἐν σκληροκαρδίᾳ αὐτῶν.] In nonnullis libris hæc sequuntur. μαστιγῶν, ἐλεῶν, τύπτων, ἰώμενος. κύριος ἐν οἰκτιρμῷ καὶ παιδείᾳ διεφύλαξε. ε [ποιήσει τόπον.] In quibusdam libris est, ποίησον τόπον. ζ [εὑρήσει.] In quibusdam libris hæc sequuntur, κύριος ἐσκλήρυνε φαραὼ μὴ εἰδέναι αὐτόν, ὅπως ἂν γνωσθῇ ἐνεργήματα αὐτοῦ τῇ ὑπ᾽ οὐρανόν. πάσῃ τῇ κτίσει τὸ ἔλεος αὐτοῦ φανερόν, καὶ τὸ φῶς αὐτοῦ καὶ τὸ σκότος ἐμέρισε τῷ ἀδάμαντι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΖʹ.

ΚΥριος ἔκτισεν ἐκ γῆς ἄνθρωπον, καὶ πάλιν ἀπέστρεψεν αὐτὸν εἰς αὐτήν. ἡμέρας ἀριθμοῦ καὶ καιρὸν ἔδωκεν αὐτοῖς, καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν τῶν ἐπ᾽ αὐτῆς. καθ᾽ ἑαυτοὺς ἐνέδυσεν αὐτοὺς ἰσχύν, καὶ κατ᾽ εἰκόνα αὐτοῦ ἐποίησεν αὐτούς. καὶ ἔθηκε τὸν φόβον αὐτοῦ ἐπὶ πάσης σαρκός, καὶ κατακυριεύειν θηρίων καὶ πετεινῶν. διαβούλιον καὶ γλῶσσαν καὶ ὀφθαλμούς, ὦτα καὶ καρδίαν ἔδωκε διανοεῖσθαι αὐτοῖς. ἐπιστήμην συνέσεως ἐνέπλησεν αὐτούς, καὶ ἀγαθὰ καὶ κακὰ ὑπέδειξεν αὐτοῖς. ἔθηκε τὸν ὀφθαλμὸν αὐτοῦ ἐπὶ τὰς καρδίας αὐτῶν, δεῖξαι αὐτοῖς τὸ μεγαλεῖον τῶν ἔργων αὐτοῦ. καὶ ὄνομα ἁγιασμοῦ αἰνέσουσιν, ἵνα διηγῶνται τὰ μεγαλεῖα τῶν ἔργων αὐτοῦ. προσέθηκεν αὐτοῖς ἐπιστήμην, καὶ νόμον ζωῆς ἐκληροδότησεν αὐτοῖς. διαθήκην αἰῶνος ἔστησε μετ᾽ αὐτῶν, καὶ τὰ κρίματα αὐτοῦ ὑπέδειξεν αὐτοῖς. μεγαλεῖον δόξης εἶδον οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν, καὶ δόξαν φωνῆς αὐτῶν ἤκουσεν τὸ οὖς αὐτῶν. καὶ εἶπεν αὐτοῖς, προσέχετε ἀπὸ παντὸς ἀδίκου, καὶ ἐνετείλατο αὐτοῖς ἑκάστῳ περὶ τοῦ πλησίον. αἱ ὁδοὶ αὐτῶν ἐναντίον αὐτοῦ διαπαντός, οὐ κρυβήσονται ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ. ἑκάστῳ ἔθνει κατέστησεν ἡγούμενον, καὶ μερὶς κυρίου ἰσραήλ ἐστιν. ἅπαντα τὰ ἔργα αὐτῶν ὡς ὁ ἥλιος ἐναντίον αὐτοῦ, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ἐνδελεχεῖς ἐπὶ τὰς ὁδοὺς αὐτῶν. οὐκ ἐκρύβησαν αἱ ἀδικίαι αὐτῶν ἀπ᾽ αὐτοῦ, καὶ πᾶσαι αἱ ἁμαρτίαι αὐτῶν ἔναντι κυρίου. ἐλεημοσύνη ἀνδρὸς ὡς σφραγὶς μετ᾽ αὐτοῦ, καὶ χάριν ἀνθρώπου ὡς κόρην συντηρήσει. μετὰ ταῦτα ἐξαναστήσεται καὶ ἀνταποδώσει αὐτοῖς, καὶ τὸ ἀνταπόδομα αὐτῶν εἰς κεφαλὴν αὐτῶν ἀποδώσει. πλὴν μετανοοῦσιν ἔδωκεν ἐπάνοδον, καὶ παρεκάλεσεν ἐκλείποντας ὑπομονήν. ἐπίστρεφε ἐπὶ κύριον καὶ ἀπόλειπε ἁμαρτίας, δεήθητι κατὰ πρόσωπον καὶ σμίκρυνον πρόσκομμα. ἐπάναγε

ἐπὶ

ἐπὶ ὕψιστον καὶ ἀπόστρεφε ἀπὸ ἀδικίας, καὶ σφόδρα μίσησον βδέλυγμα. ὑψίστῳ τίς αἰνέσει ἐν ᾅδου; ἀντὶ [a] ζώντων καὶ ζώντων καὶ διδόντων ἀνθομολόγησιν. ἀπὸ νεκροῦ ὡς μηδὲ ὄντος ἀπόλλυται ἐξομολόγησις, ζῶν καὶ ὑγιὴς αἰνέσει τὸν κύριον. ὡς μεγάλη ἡ ἐλεημοσύνη τοῦ κυρίου, καὶ ἐξιλασμὸς τοῖς ἐπιστρέφουσιν ἐπ' αὐτόν. οὐ γὰρ δύναται πάντα εἶναι ἐν ἀνθρώποις, ὅτι οὐκ ἀθάνατος υἱὸς ἀνθρώπου. τί φωτεινότερον ἡλίου; καὶ τοῦτο ἐκλείπει, [β] καὶ πονηρὸς ἐνθυμηθήσεται σάρκα καὶ αἷμα. δύναμιν ὕψους οὐρανοῦ αὐτὸς ἐπισκέπτεται, καὶ οἱ ἄνθρωποι πάντες γῆ καὶ σποδός.

a Ἀντὶ ζώντων καὶ ζώντων.] Aliquot libri repetitionẽ non habent. β [καὶ πονηρὸς ἐνθυμηθήσεται σάρκα καὶ αἷμα.] Quod in quibusdam libris est, καὶ πονηρὸν ἐνθυμηθήσεται σὰρξ καὶ αἷμα, Id Vaticani Codicis margini est ascriptũ. In editione Latina. aut quid nequius excogitabit caro & sanguis? in nonnullis libris est præterea, καὶ ἀνὴρ ὃς ἐνθυμηθήσεται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΗ'.

Ὁ ζῶν εἰς τὸν αἰῶνα ἔκτισε τὰ πάντα κοινῇ. [a] κύριος μόνος δικαιωθήσεται. οὐθενὶ ἐξεποίησεν ἐξαγγεῖλαι τὰ ἔργα αὐτοῦ. καὶ τίς ἐξιχνιάσει τὰ μεγαλεῖα αὐτοῦ; κράτος μεγαλωσύνης αὐτοῦ τίς ἐξαριθμήσεται; καὶ τίς προσθήσει ἐκδιηγήσασθαι τὰ ἐλέη αὐτοῦ; οὐκ ἔστιν ἐλαττῶσαι οὐδὲ προσθεῖναι, καὶ οὐκ ἔστιν ἐξιχνιάσαι τὰ θαυμάσια τοῦ κυρίου. ὅταν συντελέσει ἄνθρωπος τότε ἄρχεται, καὶ ὅταν παύσηται τότε ἀπορηθήσεται. τί ἄνθρωπος καὶ τί ἡ χρῆσις αὐτοῦ; τί τὸ ἀγαθὸν αὐτοῦ, καὶ τί τὸ κακὸν αὐτοῦ; ἀριθμὸς ἡμερῶν ἀνθρώπου πολλὰ ἔτη ἑκατόν. ὡς σταγὼν ὕδατος ἀπὸ θαλάσσης καὶ ψῆφος ἄμμου, οὕτως ὀλίγα ἔτη ἐν ἡμέρᾳ αἰῶνος. διὰ τοῦτο ἐμακροθύμησε κύριος ἐπ' αὐτοῖς, καὶ ἐξέχεεν ἐπ' αὐτοὺς τὸ ἔλεος αὐτοῦ. εἶδε καὶ ἐπέγνω τὴν καταστροφὴν αὐτῶν ὅτι πονηρά, διὰ τοῦτο ἐπλήθυνε τὸν ἐξιλασμὸν αὐτοῦ. ἔλεος ἀνθρώπου ἐπὶ τὸν πλησίον αὐτοῦ, ἔλεος δὲ κυρίου ἐπὶ πᾶσαν σάρκα, ἐλέγχων καὶ παιδεύων καὶ διδάσκων καὶ ἐπιστρέφων ὡς ποιμὴν τὸ ποίμνιον αὐτοῦ. τοὺς ἐκδεχομένους παιδείαν ἐλεεῖ, καὶ τοὺς κατασπεύδοντας ἐπὶ τὰ κρίματα αὐτοῦ. τέκνον ἐν ἀγαθοῖς μὴ δῷς μῶμον, καὶ ἐν πάσῃ δόσει λύπην λόγων. οὐχὶ καύσωνα ἀναπαύσει δρόσος; οὕτως κρείσσων λόγος ἢ δόσις. οὐκ ἰδοὺ λόγος ὑπὲρ δόμα ἀγαθόν; καὶ ἀμφότερα παρὰ ἀνδρὶ κεχαριτωμένῳ. μωρὸς ἀχαρίστως ὀνειδιεῖ, καὶ δόσις βασκάνου ἐκτήκει ὀφθαλμούς. πρινὴ λαλῆσαι μάνθανε, καὶ πρὸ ἀρρωστίας θεραπεύου. πρὸ κρίσεως ἐξέταζε σεαυτόν, καὶ ἐν ὥρᾳ ἐπισκοπῆς εὑρήσεις ἐξιλασμόν. πρὶν ἀρρωστῆσαί σε ταπεινώθητι, καὶ ἐν καιρῷ ἁμαρτημάτων δεῖξον ἐπιστροφήν. μὴ ἐμποδισθῇς τοῦ ἀποδοῦναι εὐχὴν εὐκαίρως, καὶ μὴ μείνῃς ἕως θανάτου δικαιωθῆναι. πρὶν εὔξασθαι ἑτοίμασον σεαυτόν, καὶ μὴ γίνου ὡς ἄνθρωπος πειράζων τὸν κύριον. μνήσθητι θυμοῦ ἐν ἡμέραις τελευτῆς, καὶ καιρὸν ἐκδικήσεως ἐν ἀποστροφῇ προσώπου. μνήσθητι καιρὸν λιμοῦ ἐν καιρῷ πλησμονῆς, πτωχείαν καὶ ἔνδειαν ἐν ἡμέραις πλούτου. ἀπὸ πρωΐθεν ἕως ἑσπέρας μεταβάλλει καιρός, καὶ πάντα ἐστὶ ταχινὰ ἔναντι κυρίου. ἄνθρωπος σοφὸς ἐν παντὶ εὐλαβηθήσεται, καὶ ἐν ἡμέραις ἁμαρτιῶν προσέξει ἀπὸ πλημμελείας. πᾶς συνετὸς ἔγνω σοφίαν, καὶ τῷ εὑρόντι αὐτὴν δώσει ἐξομολόγησιν. συνετοὶ ἐν λόγοις καὶ αὐτοὶ ἐσοφίσαντο, καὶ ἀνώμβρησαν παροιμίας ἀκριβεῖς. ΕΓΚΡΑΤΕΙΑ ΨΥΧΗΣ. ὀπίσω τῶν ἐπιθυμιῶν σου μὴ πορεύου, καὶ ἀπὸ τῶν ὀρέξεών σου κωλύου. ἐὰν χορηγήσῃς τῇ ψυχῇ σου εὐδοκίαν ἐπιθυμίας, ποιήσει σε ἐπίχαρμα τῶν ἐχθρῶν σου. μὴ εὐφραίνου ἐπὶ πολλῇ τρυφῇ, μὴ δὲ προσδεθῇς συμβολῇ αὐτῆς. μὴ γίνου πτωχὸς συμβολοκοπῶν ἐκ δανεισμοῦ, καὶ οὐδέν σοί ἐστιν ἐν μαρσυππίῳ.

a Κύριος μόνος δικαιωθήσεται.] In quibusdam libris est. κύριος μόνος δίκαιος, καὶ οὐκ ἔστιν ἄλλος πλὴν αὐτοῦ. ὁ οἰακίζων κόσμον ἐν σπιθαμῇ χειρὸς αὐτοῦ. καὶ πάντα ὑπακούει τῷ θελήματι αὐτοῦ. αὐτὸς γὰρ βασιλεὺς πάντων ἐν κράτει αὐτοῦ, διαστέλλων ἐν αὐτοῖς ἅγια ἀπὸ βεβήλων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΘ'.

Ἐργάτης μέθυσος οὐ πλουτισθήσεται, ὁ ἐξουθενῶν τὰ ὀλίγα κατὰ μικρὸν πεσεῖται. οἶνος καὶ γυναῖκες ἀποστήσουσι συνετούς, καὶ ὁ κολλώμενος πόρναις τολμηρότερος ἔσται. σῆτες καὶ σκώληκες κληρονομήσουσιν αὐτόν, [a] καὶ ψυχὴ τολμηρὰ ἐξαρθήσεται. ὁ ταχὺ ἐμπιστεύων κοῦφος καρδίᾳ, καὶ ὁ ἁμαρτάνων εἰς ψυχὴν αὐτοῦ πλημμελήσει. [β] ὁ εὐφραινόμενος καρδίᾳ [γ] καταγνωσθήσεται, καὶ ὁ μισῶν λαλιὰν ἐλαττονοῦται κακίᾳ. μηδέποτε δευτερώσῃς λόγον, καὶ οὐθέν σοι οὐ μὴ ἐλαττονωθῇ. ἐν φίλῳ καὶ ἐν ἐχθρῷ μὴ διηγοῦ, καὶ εἰ μή ἐστί σοι ἁμαρτία, μὴ ἀποκάλυπτε. ἀκήκοε γάρ σου καὶ ἐφυλάξατό σε, καὶ ἐν καιρῷ μισήσει σε. ἀκήκοας λόγον, συναποθανέτω σοι, θάρσει οὐ μή σε ῥήξει. ἀπὸ προσώπου λόγου ὠδινήσει μωρός, ὡς ἀπὸ προσώπου βρέφους ἡ τίκτουσα. βέλος πεπηγὸς ἐν μηρῷ σαρκός, οὕτως λόγος ἐν κοιλίᾳ μωροῦ. ἔλεγξον φίλον μήποτε οὐκ ἐποίησεν, καὶ εἴ τι ἐποίησε μήποτε προσθῇ. ἔλεγξον τὸν φίλον μήποτε οὐκ εἶπε, καὶ εἰ εἴρηκεν, ἵνα μὴ δευτερώσῃ. ἔλεγξον φίλον, πολλάκις γὰρ γίνεται διαβολή, καὶ μὴ παντὶ λόγῳ πίστευε. ἔστιν ὀλισθαίνων καὶ οὐκ ἀπὸ ψυχῆς, καὶ τίς οὐχ ἡμάρτησεν ἐν τῇ γλώσσῃ αὐτοῦ; ἔλεγξον τὸν πλησίον σου πρινὴ ἀπειλῆσαι, καὶ δὸς τόπον [d] νόμῳ ὑψίστου. πᾶσα σοφία φόβος κυρίου, καὶ ἐν πάσῃ σοφίᾳ ποίησις νόμου. καὶ οὐκ ἔστι σοφία πονηρίας ἐπιστήμη, καὶ οὐκ ἔστιν ὅπου βουλὴ ἁμαρτωλῶν φρόνησις. ἔστι πονηρία καὶ αὕτη βδέλυγμα, καὶ ἔστιν ἄφρων ἐλαττούμενος σοφίᾳ. κρείττων ἡττώμενος ἐν συνέσει ἔμφοβος, ἢ περισσεύων ἐν φρονήσει καὶ παραβαίνων νόμον. ἔστι πανουργία ἀκριβὴς καὶ αὕτη ἄδικος, καὶ ἔστι διαστρέφων χάριν τοῦ ἐκφᾶναι κρίμα. ἔστι πονηρευόμενος συγκεκυφὼς μελανίᾳ, καὶ τὰ ἐντὸς αὐτοῦ πλήρης δόλου. συγκύφων πρόσωπον καὶ [e] ἑτεροκωφῶν, ὅπου οὐκ ἐπεγνώσθη προφθάσει σε. καὶ ἐὰν ὑπὸ ἐλαττώ-

ἐνδεήματος ἰσχύος κωλυθῇ ἁμαρτεῖν, ἐὰν εὕρῃ καιρὸν κακοποιήσει. ἀπὸ ὁράσεως ἐπιγνωσθήσεται ἀνὴρ, καὶ ἀπὸ ἀπαντήσεως προσώπου ἐπιγνωσθήσεται νοήμων. στολισμὸς ἀνδρὸς καὶ γέλως ὀδόντων καὶ βήματα ἀνθρώπου ἀναγγέλλει τὰ περὶ αὐτοῦ. ἔστιν ἔλεγχος ὃς οὐκ ἔστιν ὡραῖος, καὶ ἔστι σιωπῶν καὶ αὐτὸς φρόνιμος.

α Καὶ ψυχὴ πολυκρεὼ ἐξαρθήσεται.] In quibusdam libris est, καὶ ξηρανθήσεται ἐν παραδειγματισμῷ μείζονι. β [ὁ εὐφραινόμενος καρδίᾳ.] Nonnulli libri habent, κακοεξίᾳ. Plerique, πονηρίᾳ. & editio Latina, iniquitate. γ [καταγνωσθήσεται.] In quibusdam libris hæc sequuntur, ὁ δὲ ἀντοφθαλμῶν ἡδοναῖς, στεφανοῖ τὴν ζωὴν αὐτοῦ. ὁ ἐγκρατευόμενος, γλώσσῃ ἀμάχῳ συμβιώσεται. δ [νόμῳ ὑψίστου.] In quibusdam libris hæc sequuntur, φόβος κυρίου, ἀρχὴ προσλήψεως. σοφία δὲ παρ' αὐτοῦ, ἀγάπησιν περιποιεῖ. γνῶσις ἐντολῶν κυρίου παιδεία ζωῆς. οἱ δὲ ποιοῦντες τὰ ἀρεστὰ αὐτῷ, ἀθανασίας δένδρον καρποῦνται. ε [ἑτεροκωφῶν.] In plerisq. libris est, ἐθελοκωφῶν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Κ'.

ΩΣ καλὸν ἐλέγξαι ἢ θυμοῦσθαι, καὶ ὁ ἀνθομολογούμενος ἀπὸ ἐλαττώσεως κωλυθήσεται. ἐπιθυμία εὐνούχου ἀποπαρθενῶσαι νεανίδα, οὕτως ὁ ποιῶν ἐν βίᾳ κρίματα. ἔστι σιωπῶν εὑρισκόμενος σοφὸς, καὶ ἔστι μισητὸς ἀπὸ πολλῆς λαλιᾶς. ἔστι σιωπῶν, οὐ γὰρ ἔχει ἀπόκρισιν, καὶ ἔστι σιωπῶν εἰδὼς καιρόν. ἄνθρωπος σοφὸς σιγήσει ἕως καιροῦ, ὁ δὲ λαπιστὴς καὶ ἄφρων ὑπερβήσεται καιρόν. ὁ πλεονάζων λόγῳ βδελυχθήσεται, καὶ ὁ ἐνεξουσιαζόμενος μισηθήσεται. ἔστιν εὐοδία ἐν κακοῖς ἀνδρὶ, καὶ ἔστιν εὕρεμα εἰς ἐλάττωσιν. ἔστι δόσις ἣ οὐ λυσιτελήσει σοι, καὶ ἔστι δόσις ἧς τὸ ἀνταπόδομα διπλοῦν. ἔστιν ἐλάττωσις ἕνεκεν δόξης, καὶ ἔστιν ὃς ἀπὸ ταπεινώσεως ἦρε κεφαλήν. ἔστιν ἀγοράζων πολλὰ ὀλίγου, καὶ ἀποτιννύων αὐτὰ ἑπταπλάσιον. ὁ σοφὸς ἐν λόγῳ ἑαυτὸν προσφιλῆ ποιήσει, χάριτες δὲ μωρῶν ἐκχυθήσονται. δόσις ἄφρονος οὐ λυσιτελήσει σοι, οἱ γὰρ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ἀνθ' ἑνὸς πολλοί. ὀλίγα δώσει καὶ πολλὰ ὀνειδίσει, καὶ ἀνοίξει τὸ στόμα αὐτοῦ ὡς κῆρυξ. σήμερον δανειεῖ καὶ αὔριον ἀπαιτήσει, μισητὸς ἄνθρωπος ὁ τοιοῦτος. μωρὸς ἐρεῖ, οὐχ ὑπάρχει μοι φίλος, καὶ οὐκ ἔστι χάρις τοῖς ἀγαθοῖς μου. οἱ ἔσθοντες τὸν ἄρτον μου φαῦλοι γλώσσῃ. ποσάκις καὶ ὅσοι καταγελάσονται αὐτοῦ; ὀλίσθημα ἀπὸ ἐδάφους μᾶλλον ἢ ἀπὸ γλώσσης, οὕτως πτῶσις κακῶν κατὰ σπουδὴν ἥξει. ἄνθρωπος ἄχαρις, μῦθος ἄκαιρος, ἐν στόματι ἀπαιδεύτων ἐνδελεχισθήσεται. ἀπὸ στόματος μωροῦ ἀποδοκιμασθήσεται παραβολή, οὐ γὰρ μὴ εἴπῃ αὐτὴν ἐν καιρῷ αὐτῆς. ἔστι κωλυόμενος ἁμαρτάνειν ἀπὸ ἐνδείας, καὶ ἐν τῇ ἀναπαύσει αὐτοῦ οὐ κατανυγήσεται. ἔστιν ἀπολλύων τὴν ψυχὴν αὐτοῦ δι' αἰσχύνην, α καὶ ἀπὸ ἄφρονος προσώπου ἀπολεῖ αὐτήν. ἔστι χάριν αἰσχύνης ἐπαγγελλόμενος φίλῳ, καὶ ἐκτήσατο αὐτὸν ἐχθρὸν δωρεάν. μῶμος πονηρὸς ἐν ἀνθρώπῳ ψεῦδος, ἐν στόματι ἀπαιδεύτων ἐνδελεχισθήσεται. αἱρετὸν κλέπτης, ἢ ὁ ἐνδελεχίζων ψεύδει, ἀμφότεροι δὲ ἀπώλειαν κληρονομήσουσιν. ἦθος ἀνθρώπου ψευδοῦς ἀτιμία, καὶ ἡ αἰσχύνη αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ ἐνδελεχῶς. ΛΟΓΟΙ ΠΑΡΑΒΟΛΩΝ. ὁ σοφὸς ἐν λόγοις προάξει ἑαυτὸν, καὶ ἄνθρωπος φρόνιμος ἀρέσει μεγιστᾶσιν. ὁ ἐργαζόμενος γῆν ἀνυψώσει θημωνίαν αὐτοῦ, καὶ ὁ ἀρέσκων μεγιστᾶσιν ἐξιλάσεται ἀδικίαν. ξένια καὶ δῶρα ἀποτυφλοῖ ὀφθαλμοὺς σοφῶν, καὶ ὡς φιμὸς ἐν στόματι ἀποτρέπει ἐλεγμούς. σοφία κεκρυμμένη καὶ θησαυρὸς ἀφανὴς, τίς ὠφέλεια ἐν ἀμφοτέροις; κρείσσων ἄνθρωπος ἀποκρύπτων τὴν μωρίαν αὐτοῦ, ἢ ἄνθρωπος ἀποκρύπτων τὴν σοφίαν αὐτοῦ.

α Καὶ ἀπὸ ἄφρονος προσώπου.] In nonnullis libris est. καὶ ἀπὸ λήψεως προσώπου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑ'.

ΤΕκνον ἥμαρτες, μὴ προσθῇς μηκέτι, καὶ περὶ τῶν προτέρων σου δεήθητι. ὡς ἀπὸ προσώπου ὄφεως, φεῦγε ἀπὸ ἁμαρτίας, ἐὰν γὰρ προσέλθῃς, α δήξεταί σε. ὀδόντες λέοντος οἱ ὀδόντες αὐτῆς, ἀναιροῦντες ψυχὰς ἀνθρώπων. ὡς ῥομφαία δίστομος πᾶσα ἀνομία, τῇ πληγῇ αὐτῆς οὐκ ἔστιν ἴασις. καταπληγμὸς καὶ ὕβρις ἐρημώσουσι πλοῦτον, οὕτως οἶκος ὑπερηφάνου ἐρημωθήσεται. δέησις πτωχοῦ ἐκ στόματος ἕως ὠτίων αὐτοῦ, καὶ τὸ κρῖμα αὐτοῦ κατὰ σπουδὴν ἔρχεται. μισῶν ἐλεγμὸν, ἐν ἴχνει ἁμαρτωλοῦ, καὶ ὁ φοβούμενος κύριον ἐπιστρέψει ἐν καρδίᾳ. γνωστὸς μακρόθεν ὁ δυνατὸς ἐν γλώσσῃ, ὁ δὲ νοήμων οἶδεν ἐν τῷ ὀλισθαίνειν αὐτόν. ὁ οἰκοδομῶν τὴν οἰκίαν αὐτοῦ ἐν χρήμασιν ἀλλοτρίοις, ὡς ὁ συνάγων αὐτοῦ τοὺς β λίθους εἰς χειμῶνα. στυππεῖον συνηγμένον συναγωγὴ ἀνόμων, καὶ ἡ συντέλεια αὐτῶν φλὸξ πυρός. ὁδὸς ἁμαρτωλῶν ὡμαλισμένη ἐκ λίθων, καὶ ἐπ' ἐσχάτῳ αὐτῆς βόθρος ᾅδου. ὁ φυλάσσων νόμον κατακρατεῖ τοῦ ἐννοήματος αὐτοῦ, καὶ συντέλεια τοῦ φόβου κυρίου σοφία. οὐ παιδευθήσεται ὃς οὐκ ἔστι πανοῦργος. ἔστι πανουργία πληθύνουσα πικρίαν. γνῶσις σοφοῦ ὡς κατακλυσμὸς πληθυνθήσεται, καὶ ἡ βουλὴ αὐτοῦ ὡς πηγὴ ζωῆς. ἔγκατα μωροῦ ὡς ἀγγεῖον συντετριμμένον, καὶ πᾶσαν γνῶσιν οὐ κρατήσει. λόγον σοφὸν ἐὰν ἀκούσῃ ἐπιστήμων, αἰνέσει αὐτὸν, καὶ ἐπ' αὐτὸν προσθήσει. ἤκουσεν ὁ σπαταλῶν καὶ ἀπήρεσεν αὐτῷ, καὶ ἀπέστρεψεν αὐτὸν ὀπίσω τοῦ νώτου αὐτοῦ. ἐξήγησις μωροῦ ὡς ἐν ὁδῷ φορτίον, ἐπὶ δὲ χείλους συνετοῦ εὑρεθήσεται χάρις. στόμα φρονίμου ζητηθήσεται ἐν ἐκκλησίᾳ, καὶ τοὺς λόγους αὐτοῦ διανοηθήσεται ἐν καρδίᾳ. ὡς οἶκος ἠφανισμένος οὕτως μωρῷ σοφία, καὶ γνῶσις ἀσυνέτου ἀδιεξέταστοι λόγοι. πέδαι ἐν ποσὶν ἀνοήτοις παιδεία, καὶ ὡς χειροπέδαι ἐπὶ χειρὸς δεξιᾶς. μωρὸς ἐν γέλωτι ἀνυψοῖ φωνὴν αὐτοῦ, ἀνὴρ δὲ πανοῦργος μόλις ἡσυχῇ μειδιάσει. ὡς κόσμος χρυσοῦ φρονίμῳ παιδεία, καὶ ὡς χλιδὼν ἐπὶ βραχίονι δεξιῷ. ποὺς μωροῦ ταχὺς εἰς οἰκίαν, ἄνθρωπος δὲ πολύπειρος γ αἰσχυνθήσεται ἀπὸ προσώπου. ἄφρων ἀπὸ θύρας παρακύπτει εἰς οἰκίαν, ἀνὴρ δὲ πε-

παι-

παιδευόμενος ἔξω στήσεται. ἀπαιδευσία ἀνθρώπου ἀκροᾶσθαι παρὰ θύραν, ὁ δὲ φρόνιμος βαρυνθήσεται ἀτιμίᾳ. [δ] χείλη ἀλλοτρίων ἐν τούτοις βαρυνθήσεται, λόγοι δὲ φρονίμων ἐν ζυγῷ σταθήσονται. ἐν στόματι μωρῶν ἡ καρδία αὐτῶν, καρδία δὲ σοφῶν στόμα αὐτῶν. ἐν τῷ καταρᾶσθαι ἀσεβῆ τὸν σατανᾶν, αὐτὸς καταρᾶται τὴν ἑαυτοῦ ψυχήν. μολύνει τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν ὁ ψιθυρίζων, [ε] καὶ ἐν παροικήσει μισηθήσεται.

α Δέξεταί σε.] In quibusdam libris est, δέξεταί σε. β [λίθοις εἰς χῶμα.] In nonnullis libris est, λίθοις εἰς χῶμα ταφῆς αὐτοῦ. γ [αἰσχυνθήσεται ἀπὸ προσώπου.] In nonnullis libris est, αἰσχυνθήσεται ἀπ' αὐτοῦ. δ [χείλη ἀλλοτρίων ἐν τούτοις βαρυνθήσεται.] In nonnullis libris est, χείλη πολυλάλων τὰ οὐκ αὐτῶν διηγήσεται. ε [καὶ ἐν παροικήσει μισηθήσεται.] In quibusdam libris est, οὗ ἐὰν παροικήσει μισηθήσεται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΒ'.

Λίθῳ ἠρδαλωμένῳ συνεβλήθη ὀκνηρὸς, καὶ πᾶς ἐκσυριεῖ ἐπὶ τῇ ἀτιμίᾳ αὐτοῦ. βολβίτῳ κοπρίων συνεβλήθη ὀκνηρὸς, πᾶς ὁ ἀναιρούμενος αὐτὸν ἐκτινάξει χεῖρα. αἰσχύνη πατρὸς ἐν γεννήσει ἀπαιδεύτου, θυγάτηρ δὲ ἐπ' ἐλαττώσει γίνεται. θυγάτηρ φρονίμη κληρονομήσει ἄνδρα αὐτῆς, καὶ ἡ καταισχύνουσα, εἰς λύπην γεννήσαντος. πατέρα καὶ ἄνδρα καταισχύνει ἡ θρασεῖα, καὶ ὑπὸ ἀμφοτέρων ἀτιμασθήσεται. μουσικὰ ἐν πένθει, ἄκαιρος διήγησις, μάστιγες καὶ παιδεία [α] ἐν παντὶ καιρῷ σοφίας. συγκολλῶν ὄστρακον ὁ διδάσκων μωρὸν, ἐξεγείρων καθεύδοντα ἐκ βαθέως ὕπνου. διηγούμενος νυστάζοντι ὁ διηγούμενος μωρῷ, καὶ ἐπὶ συντελείᾳ ἐρεῖ, τί ἐστιν; ἐπὶ νεκρῷ κλαῦσον φῶς, καὶ ἐπὶ μωρῷ κλαῦσον, ἐξέλιπε γὰρ σύνεσις. ἥδιον κλαῦσον ἐπὶ νεκρῷ, ὅτι ἀνεπαύσατο, τοῦ δὲ μωροῦ ὑπὲρ θάνατον ἡ ζωὴ πονηρά. πένθος νεκροῦ ἑπτὰ ἡμέραι, μωροῦ δὲ καὶ ἀσεβοῦς πᾶσαι αἱ ἡμέραι τῆς ζωῆς αὐτοῦ. μετὰ ἄφρονος μὴ πληθύνῃς λόγον, καὶ πρὸς ἀσύνετον [β] μὴ πορεύου. φύλαξαι ἀπ' αὐτοῦ ἵνα μὴ κόπον ἔχῃς, καὶ οὐ μὴ μολυνθῇς ἐν τῷ ἐντιναγμῷ αὐτοῦ. ἔκκλινον ἀπ' αὐτοῦ καὶ εὑρήσεις ἀνάπαυσιν, καὶ οὐ μὴ ἀκηδιάσῃς ἐν τῇ ἀπονοίᾳ αὐτοῦ. ὑπὲρ μόλυβδον τί βαρυνθήσεται, καὶ τί αὐτῷ ὄνομα, ἀλλ' ἢ μωρός; ἄμμον καὶ ἅλα καὶ βῶλον σιδήρου εὔκοπον ὑπενεγκεῖν, ἢ ἄνθρωπον ἀσύνετον. ἱμάντωσις ξυλίνη ἐνδεδεμένη εἰς οἰκοδομὴν ἐν συσσεισμῷ οὐ διαλυθήσεται, οὕτως καρδία ἐστηριγμένη ἐπὶ διανοήματος βουλῆς ἐν καιρῷ οὐ δειλιάσει. καρδία ἡδρασμένη ἐπὶ διανοίας συνέσεως, ὡς κόσμος ψαμμωτὸς τοίχου ξυστοῦ. χάρακες ἐπὶ μετεώρου κείμενοι κατέναντι ἀνέμου οὐ μὴ ὑπομείνωσιν, οὕτως καρδία δειλὴ ἐπὶ διανοήματος μωροῦ κατέναντι παντὸς φόβου οὐ μὴ ὑπομείνῃ. ὁ νύσσων ὀφθαλμὸν κατάξει δάκρυα, καὶ ὁ νύσσων καρδίαν ἐκφαίνει αἴσθησιν. βάλλων λίθον ἐπὶ πετεινὰ, ἀποσοβεῖ αὐτὰ, καὶ ὁ ὀνειδίζων φίλον διαλύσει φιλίαν. ἐπὶ φίλον ἐὰν σπάσῃς ῥομφαίαν μὴ ἀπελπίσῃς, ἔστι γὰρ ἐπάνοδος. ἐπὶ φίλον ἐὰν ἀνοίξῃς στόμα μὴ εὐλαβηθῇς, ἔστι γὰρ διαλλαγή. πλὴν ὀνειδισμοῦ καὶ ὑπερηφανίας καὶ μυστηρίου ἀποκαλύψεως καὶ πληγῆς δολίας, ἐν τούτοις ἀποφεύξεται πᾶς φίλος. πίστιν κτῆσαι ἐν πτωχείᾳ μετὰ τοῦ πλησίον, ἵνα ἐν τοῖς ἀγαθοῖς αὐτοῦ [γ] ὁμοῦ πλησθῇς. ἐν καιρῷ θλίψεως διάμενε αὐτῷ, ἵνα ἐν τῇ κληρονομίᾳ αὐτοῦ συγκληρονομήσῃς. πρὸ πυρὸς ἀτμὶς καμίνου καὶ καπνὸς, οὕτως πρὸ αἱμάτων λοιδορίαι. [δ] φίλον σκεπάσαι οὐκ αἰσχυνθήσομαι, καὶ ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ οὐ μὴ κρυβῶ, καὶ εἰ κακά μοι συμβῇ δι' αὐτόν. πᾶς ὁ ἀκούων φυλάξεται ἀπ' αὐτοῦ. τίς δώσει μοι ἐπὶ στόμα μου φυλακὴν, καὶ ἐπὶ τῶν χειλέων μου σφραγῖδα πανοῦργον, ἵνα μὴ πέσω ἀπ' αὐτῆς, καὶ ἡ γλῶσσά μου ἀπολέσῃ με;

α Εν παντὶ καιρῷ σοφίας.] In nonnullis libris hæc sequuntur, τέκνα ἐν ἀγαθῇ ζωῇ τέχνην ἔχοντα, τῶν ἰδίων γονέων κρύψουσι δυσγένειαν. τέκνα ἐν καταφρονήσει καὶ ἀπαιδευσίᾳ γαυριώμενα, συγγενείας ἑαυτῶν μολύνουσι τὴν εὐγένειαν. β [μὴ πορεύου.] In nonnullis libris hæc sequuntur, ἀναισθητῶν γὰρ ἐξουθενήσει σου τὰ πάντα. γ [ὁμοῦ πλησθῇς.] Nonnulli libri habent, ὁμοῦ εὐφρανθῇς. δ [φίλον σκεπάσαι οὐκ αἰσχυνθήσομαι.] In editione Latina est, amicum salutare non confundaris. Et S. Ambrosius lib. III. de Offic. cap. vlt. Amicum salutare non erubescas.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΓ'.

Κύριε πάτερ καὶ δέσποτα ζωῆς μου, μὴ ἐγκαταλίπῃς με ἐν βουλῇ αὐτῶν, μὴ ἀφῇς με πεσεῖν ἐν αὐτοῖς. τίς ἐπιστήσει ἐπὶ τοῦ διανοήματός μου μάστιγας, καὶ ἐπὶ τῆς καρδίας μου παιδείαν σοφίας; ἵνα ἐπὶ τοῖς ἀγνοήμασίν μου [α] μὴ φείσονται, καὶ οὐ μὴ παρῇ τὰ ἁμαρτήματα αὐτῶν, ὅπως μὴ πληθύνωσιν αἱ ἄγνοιαί μου, καὶ αἱ ἁμαρτίαι μου πλεονάσωσι, καὶ πεσοῦμαι ἔναντι τῶν ὑπεναντίων, καὶ ἐπιχαρεῖταί μοι ὁ ἐχθρός μου. κύριε πάτερ καὶ θεὲ ζωῆς μου, μετεωρισμὸν ὀφθαλμῶν μὴ δῷς μοι, [β] καὶ ἐπιθυμίαν ἀπόστρεψον ἀπ' ἐμοῦ. κοιλίας ὄρεξις καὶ συνουσιασμὸς μὴ καταλαβέτωσάν με, καὶ ψυχῇ ἀναιδεῖ μὴ παραδῷς με. ΠΑΙΔΕΙΑ ΣΤΟΜΑΤΟΣ. παιδείαν στόματος ἀκούσατε τέκνα, καὶ ὁ φυλάσσων οὐ μὴ ἁλῷ ἐν τοῖς χείλεσιν αὐτοῦ. καταληφθήσεται ἁμαρτωλὸς, καὶ λοίδορος καὶ ὑπερήφανος σκανδαλισθήσονται ἐν αὐτοῖς. ὅρκῳ μὴ ἐθίσῃς τὸ στόμα σου, καὶ ὀνομασίᾳ τοῦ ἁγίου μὴ συνεθισθῇς. ὥσπερ γὰρ οἰκέτης ἐξεταζόμενος ἐνδελεχῶς ἀπὸ μώλωπος οὐκ ἐλαττωθήσεται, οὕτως καὶ ὁ ὀμνύων καὶ ὀνομάζων διαπαντὸς ἀπὸ ἁμαρτίας οὐ μὴ καθαρισθῇ. ἀνὴρ πολύορκος πλησθήσεται ἀνομίας, καὶ οὐκ ἀποστήσεται ἀπὸ τοῦ οἴκου αὐτοῦ μάστιξ. ἐὰν πλημμελήσῃ ἁμαρτία αὐτοῦ ἐπ' αὐτῷ, κἂν ὑπερίδῃ ἥμαρτε δισσῶς. καὶ εἰ διακενῆς ὤμοσεν οὐ δικαιωθήσεται, πλησθήσεται γὰρ ἐπαγωγῶν ὁ οἶκος αὐτοῦ. ἔστι λέξις ἀντιπαραβεβλημένη θανάτῳ, μὴ εὑρεθήτω ἐν κληρονομίᾳ Ἰακώβ. ἀπὸ γὰρ εὐσεβῶν ταῦτα πάντα ἀποστήσεται, καὶ ἐν ἁμαρτίαις οὐκ ἐγκυλισθήσονται. ἀπαιδευσίαν ἀσυρῆ μὴ συν-

συνεθίσῃς τὸ στόμα σου, ἔστι γὰρ ἐν αὐτῇ λόγος ἁμαρτίας. μνήσθητι πατρὸς καὶ μητρός σου, ἀναμέσον γὰρ μεγιστάνων συνεδρεύεις. μήποτ᾽ ἐπιλάθῃ ἐνώπιον αὐτῶν, καὶ τῷ ἐθισμῷ σου μωρανθῇς, καὶ θελήσεις εἰ μὴ ἐγεννήθης, καὶ τὴν ἡμέραν τοῦ τοκετοῦ σου καταράσῃ. ἄνθρωπος συνεθιζόμενος λόγοις ὀνειδισμοῦ, ἐν πάσαις ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ οὐ μὴ παιδευθῇ. δύο εἴδη πληθύνουσιν ἁμαρτίας, καὶ τὸ τρίτον ἐπάξει ὀργήν. ψυχὴ θερμὴ ὡς πῦρ καιόμενον, οὐ μὴ σβεσθῇ, ἕως ἂν καταποθῇ· ἄνθρωπος πόρνος ἐν σώματι σαρκὸς αὐτοῦ, οὐ μὴ παύσηται ἕως ἂν ἐκκαύσῃ πῦρ. ἀνθρώπῳ πόρνῳ πᾶς ἄρτος ἡδύς, οὐ μὴ κοπάσῃ ἕως ἂν τελευτήσῃ. ἄνθρωπος παραβαίνων ἀπὸ τῆς κλίνης αὐτοῦ λέγων ἐν τῇ ψυχῇ αὐτοῦ, τίς με ὁρᾷ; σκότος κύκλῳ μου, καὶ οἱ τοῖχοί με καλύπτουσι, καὶ οὐθείς με ὁρᾷ, τί εὐλαβοῦμαι; τῶν ἁμαρτιῶν μου οὐ μὴ μνησθήσεται ὁ ὕψιστος, καὶ ὀφθαλμοὶ ἀνθρώπων ὁ φόβος αὐτοῦ. καὶ οὐκ ἔγνω ὅτι ὀφθαλμοὶ κυρίου μυριοπλασίως ἡλίου φωτεινότεροι, ἐπιβλέποντες πάσας ὁδοὺς ἀνθρώπων, καὶ κατανοοῦντες εἰς ἀπόκρυφα μέρη. πρὶν ἢ κτισθῆναι τὰ πάντα ἔγνωσται αὐτῷ, οὕτως καὶ μετὰ τὸ συντελεσθῆναι. οὗτος ἐν πλατείαις πόλεως ἐκδικηθήσεται, καὶ οὗ οὐχ ὑπενόησεν πιασθήσεται. οὕτως καὶ γυνὴ καταλιποῦσα τὸν ἄνδρα, καὶ παριστῶσα κληρονόμον ἐξ ἀλλοτρίου. πρῶτον μὲν γὰρ ἐν νόμῳ ὑψίστου ἠπείθησε, καὶ δεύτερον εἰς ἄνδρα ἑαυτῆς ἐπλημμέλησε, καὶ τὸ τρίτον ἐν πορνείᾳ ἐμοιχεύθη, ἐξ ἀλλοτρίου ἀνδρὸς τέκνα παρέστησεν. αὕτη εἰς ἐκκλησίαν ἐξαχθήσεται, καὶ ἐπὶ τὰ τέκνα αὐτῆς ἐπισκοπὴ ἔσται. οὐ διαδώσουσιν τὰ τέκνα αὐτῆς εἰς ῥίζαν, καὶ οἱ κλάδοι αὐτῆς οὐ δώσουσι καρπόν. καταλείψει εἰς κατάραν τὸ μνημόσυνον αὐτῆς, καὶ τὸ ὄνειδος αὐτῆς οὐκ ἐξαλειφθήσεται. καὶ ἐπιγνώσονται οἱ καταλειφθέντες, ὅτι οὐθὲν κρεῖττον φόβου κυρίου, καὶ οὐθὲν γλυκύτερον τοῦ προσέχειν ἐντολαῖς κυρίου.

α Μὴ φείσωνται, καὶ οὐ μὴ παρῇ τὰ ἁμαρτήματα αὐτῶν.] In nonnullis libris est, μὴ φείσῃ σὺ κύριε, τὰς δὲ ὕβρεις τῶν ἐν ἐπαγγελίᾳ ἁμαρτωλῶν μὴ παρῇς, ὅπως. β [καὶ ἐπιθυμίαν ἀπόστρεψον ἀπ᾽ ἐμοῦ.] In quibusdam libris est, καὶ γιγαντώδη ψυχὴν ἀπόστησον διὰ παντὸς ἀπὸ δούλων σου. ἐλπίδας κενὰς καὶ ἐπιθυμίας ἀπόστρεψον ἀπ᾽ ἐμοῦ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΔʹ.

ΑΙΝΕΣΙΣ ΣΟΦΙΑΣ.

Η Σοφία αἰνέσει ψυχὴν αὐτῆς, καὶ ἐν μέσῳ λαοῦ αὐτῆς καυχήσεται. ἐν ἐκκλησίᾳ ὑψίστου στόμα αὐτῆς ἀνοίξει, καὶ ἔναντι δυνάμεως αὐτοῦ καυχήσεται. ἐγὼ ἀπὸ στόματος ὑψίστου ἐξῆλθον, καὶ ὡς ὁμίχλη κατεκάλυψα γῆν. ἐγὼ ἐν ὑψηλοῖς κατεσκήνωσα, καὶ ὁ θρόνος μου ἐν στύλῳ νεφέλης. γῦρον οὐρανοῦ ἐκύκλωσα μόνη, καὶ ἐν βάθει ἀβύσσων περιεπάτησα. ἐν κύμασι θαλάσσης καὶ ἐν πάσῃ τῇ γῇ, καὶ ἐν παντὶ λαῷ καὶ ἔθνει ἐκτησάμην. μετὰ τούτων πάντων ἀνάπαυσιν ἐζήτησα, καὶ ἐν κληρονομίᾳ τινὸς αὐλισθήσομαι. τότε ἐνετείλατό μοι ὁ κτίσης ἁπάντων, καὶ ὁ κτίσας με κατέπαυσε τὴν σκηνήν μου, καὶ εἶπεν. ἐν ἰακὼβ κατασκήνωσον, καὶ ἐν ἰσραὴλ κατακληρονομήθητι. πρὸ τοῦ αἰῶνος ἀπ᾽ ἀρχῆς ἔκτισέν με, καὶ ἕως αἰῶνος οὐ μὴ ἐκλίπω. ἐν σκηνῇ ἁγίᾳ ἐνώπιον αὐτοῦ ἐλειτούργησα, καὶ οὕτως ἐν σιὼν ἐστηρίχθην. ἐν πόλει ἠγαπημένῃ ὁμοίως με κατέπαυσεν, καὶ ἐν ἱερουσαλὴμ ἡ ἐξουσία μου. καὶ ἐρρίζωσα ἐν λαῷ δεδοξασμένῳ, ἐν μερίδι κυρίου κληρονομίας αὐτοῦ. ὡς κέδρος ἀνυψώθην ἐν τῷ λιβάνῳ, καὶ ὡς κυπάρισσος ἐν ὄρεσιν ἀερμών. α ὡς φοῖνιξ ἀνυψώθην ἐν αἰγιαλοῖς, καὶ ὡς φυτὰ ῥόδου ἐν ἱεριχῷ. ὡς ἐλαία εὐπρεπὴς ἐν πεδίῳ, καὶ ἀνυψώθην ὡς πλάτανος. ὡς κιννάμωμον καὶ ἀσπάλαθος ἀρωμάτων δέδωκα ὀσμήν, καὶ ὡς σμύρνα ἐκλεκτὴ διέδωκα εὐωδίαν. ὡς χαλβάνη καὶ ὄνυξ καὶ στακτή, καὶ ὡς λιβάνου ἀτμὶς ἐν σκηνῇ. ἐγὼ ὡς τερέμινθος ἐξέτεινα κλάδους μου, καὶ οἱ κλάδοι μου κλάδοι δόξης καὶ χάριτος. ἐγὼ ὡς ἄμπελος βλαστήσασα χάριν, καὶ τὰ ἄνθη μου β καρπὸς δόξης καὶ πλούτου. προσέλθετε πρός με οἱ ἐπιθυμοῦντές μου, καὶ ἀπὸ τῶν γεννημάτων μου ἐμπλήσθητε. τὸ γὰρ μνημόσυνόν μου ὑπὲρ μέλι γλυκύ, καὶ ἡ κληρονομία μου ὑπὲρ μέλιτος γ κηροῦ. οἱ ἐσθίοντές με ἔτι πεινάσουσι, καὶ οἱ πίνοντές με ἔτι διψήσουσιν. ὁ ὑπακούων μου οὐκ αἰσχυνθήσεται, καὶ οἱ ἐργαζόμενοι ἐν ἐμοὶ οὐχ ἁμαρτήσουσιν. ταῦτα πάντα βίβλος διαθήκης θεοῦ ὑψίστου, νόμον ὃν ἐνετείλατο μωϋσῆς, κληρονομίαν συναγωγαῖς ἰακώβ. ὁ πιμπλῶν ὡς φεισὼν σοφίαν, καὶ ὡς τίγρις ἐν ἡμέραις νέων. ὁ ἀναπληρῶν ὡς εὐφράτης σύνεσιν, καὶ ὡς ἰορδάνης ἐν ἡμέραις θερισμοῦ. ὁ ἐκφαίνων ὡς φῶς παιδείαν, ὡς γηὼν ἐν ἡμέραις τρυγητοῦ. οὐ συνετέλεσεν ὁ πρῶτος γνῶναι αὐτήν, καὶ οὕτως ὁ ἔσχατος οὐκ ἐξιχνίασεν αὐτήν. ἀπὸ γὰρ θαλάσσης ἐπληθύνθη διανόημα αὐτῆς, καὶ ἡ βουλὴ αὐτῆς ἀπὸ ἀβύσσου μεγάλης. κἀγὼ ὡς διῶρυξ ἀπὸ ποταμοῦ, καὶ ὡς ὑδραγωγὸς ἐξῆλθον εἰς παράδεισον. εἶπα, ποτιῶ μου τὸν κῆπον, καὶ μεθύσω μου τὴν πρασιάν. καὶ ἰδοὺ ἐγένετό μοι ἡ διῶρυξ εἰς ποταμόν, καὶ ὁ ποταμός μου ἐγένετο εἰς θάλασσαν. ἔτι παιδείαν ὡς ὄρθρον φωτιῶ, καὶ ἐκφανῶ αὐτὰ ἕως εἰς μακράν. ἔτι διδασκαλίαν ὡς προφητείαν ἐκχεῶ, καὶ καταλείψω αὐτὴν εἰς γενεὰς αἰώνων. ἴδετε ὅτι οὐκ ἐμοὶ μόνῳ ἐκοπίασα, ἀλλὰ πᾶσι τοῖς ἐκζητοῦσιν αὐτήν.

α Ὡς φοῖνιξ ἀνυψώθην ἐν αἰγιαλοῖς] In quibusdam libris est, ἐν γαδδοῖς. In quibusdam, ἐν γαδδί. β [καρπὸς δόξης καὶ πλούτου.] In quibusdā libris hæc sequũtur, ἐγὼ μήτηρ τῆς ἀγαπήσεως τῆς καλῆς, καὶ φόβου καὶ γνώσεως καὶ τῆς ὁσίας ἐλπίδος. δίδωμι δὲ σὺν πᾶσι τοῖς τέκνοις μου ἀειγενεῖς τοῖς λεγομένοις ὑπ᾽ αὐτοῦ. γ [κηροῦ.] In quibusdam libris est κηρίου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΕʹ.

ΕΝ τρισὶν ὡραΐσθην καὶ ἀνέστην ὡραία ἔναντι κυρίου καὶ ἀνθρώπων. ὁμόνοια ἀδελφῶν καὶ φιλία τῶν πλησίον, καὶ γυνὴ καὶ ἀνὴρ ἑαυτοῖς συμπεριφερόμενοι. τρία δὲ εἴδη ἐμίσησεν ἡ ψυχή μου, καὶ προσώχθισα σφόδρα τῇ ζωῇ αὐτῶν. πτωχὸν ὑπερήφα-

του καὶ πλέον ψευστὴν, γέροντα μοιχὸν ἐλαττούμενον συνέσει. ἐν νεότητι οὐ συναγήοχας, καὶ πῶς ἂν εὕροις ἐν τῷ γήρᾳ σου; ὡς ὡραῖον πολιαῖς κρίσις, καὶ πρεσβυτέροις ἐπιγνῶναι βουλήν; ὡς ὡραία γερόντων σοφία, καὶ δεδοξασμένοις διανόημα καὶ βουλή. στέφανος γερόντων πολυπειρία, καὶ τὸ καύχημα αὐτῶν φόβος κυρίου. ἐννέα ὑπονοήματα ἐμακάρισα ἐν καρδίᾳ, καὶ τὸ δέκατον ἐρῶ ἐπὶ γλώσσης. ἄνθρωπος εὐφραινόμενος ἐπὶ τέκνοις, ζῶν καὶ βλέπων ἐπὶ πτώσει ἐχθρῶν. μακάριος ὁ συνοικῶν γυναικὶ συνετῇ, καὶ ὃς ἐν γλώσσῃ οὐκ ὠλίσθησεν, καὶ ὃς οὐκ ἐδούλευσεν ἀναξίῳ αὐτοῦ. μακάριος ὃς εὗρε φρόνησιν, καὶ ὁ διηγούμενος εἰς ὦτα ἀκουόντων. ὡς μέγας ὁ εὑρὼν σοφίαν, ἀλλ' οὐκ ἔστιν ὑπὲρ τὸν φοβούμενον τὸν κύριον. φόβος κυρίου ὑπὲρ πᾶν ὑπερέβαλεν, ὁ κρατῶν αὐτοῦ τίνι ὁμοιωθήσεται; πᾶσαν πληγὴν καὶ μὴ πληγὴν καρδίας, καὶ πᾶσαν πονηρίαν καὶ μὴ πονηρίαν γυναικός. πᾶσαν ἐπαγωγὴν καὶ μὴ ἐπαγωγὴν μισούντων, καὶ πᾶσαν ἐκδίκησιν καὶ μὴ ἐκδίκησιν ἐχθρῶν. οὐκ ἔστι κεφαλὴ ὑπὲρ κεφαλὴν ὄφεως, καὶ οὐκ ἔστι θυμὸς ὑπὲρ θυμὸν ἐχθροῦ. συνοικῆσαι λέοντι καὶ δράκοντι εὐδοκήσω, ἢ ἐνοικῆσαι μετὰ γυναικὸς πονηρᾶς. πονηρία γυναικὸς ἀλλοιοῖ τὴν ὅρασιν αὐτῆς, καὶ [α] σκοτοῖ τὸ πρόσωπον αὐτῆς ὡς σάκκον. ἀναμέσον τοῦ πλησίον αὐτοῦ ἀναπεσεῖται ὁ ἀνὴρ αὐτῆς, καὶ ἀκούσας ἀνεστέναξε πικρά. μικρὰ πᾶσα κακία πρὸς κακίαν γυναικός, κλῆρος ἁμαρτωλοῦ ἐπιπέσοι αὐτῇ. ἀνάβασις ἀμμώδης ἐν ποσὶ πρεσβυτέρου, οὕτως γυνὴ γλωσσώδης ἀνδρὶ ἡσύχῳ. μὴ προσπέσῃς ἐπὶ κάλλος γυναικός, καὶ γυναῖκα μὴ ἐπιποθήσῃς. ὀργὴ καὶ ἀναίδεια καὶ αἰσχύνη μεγάλη γυνὴ ἐὰν ἐπιχορηγῇ τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς. καρδία ταπεινὴ καὶ πρόσωπον σκυθρωπὸν καὶ πληγὴ καρδίας γυνὴ πονηρά. χεῖρες παρειμέναι καὶ γόνατα παραλελυμένα, [β] ἥτις οὐ μακαριεῖ τὸν ἄνδρα αὐτῆς. ἀπὸ γυναικὸς ἀρχὴ ἁμαρτίας, καὶ δι' αὐτὴν ἀποθνήσκομεν πάντες. μὴ δῷς ὕδατι διέξοδον, μηδὲ γυναικὶ πονηρᾷ ἐξουσίαν. εἰ μὴ πορεύεται κατὰ χεῖρά σου, ἀπὸ τῶν σαρκῶν σου ἀπότεμε αὐτήν.

α Σκοτοῖ τὸ πρόσωπον αὐτῆς ὡς σάκκον.] Aliqui libri habent, ὡς ἄρκος. β [ἥ τις οὐ μακαριεῖ τὸν ἄνδρα αὐτῆς.] In nonnullis libris est, ἥτις οὐ παρακαλέσει τὸν ἄνδρα αὐτῆς ἐν στενώσει.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Κϛʹ.

Γυναικὸς ἀγαθῆς μακάριος ὁ ἀνήρ, καὶ ἀριθμὸς τῶν ἡμερῶν αὐτοῦ διπλάσιος. γυνὴ ἀνδρεία εὐφραίνει τὸν ἄνδρα αὐτῆς, καὶ τὰ ἔτη αὐτοῦ πληρώσει ἐν εἰρήνῃ. γυνὴ ἀγαθὴ μερὶς ἀγαθή, ἐν μερίδι φοβουμένων κύριον δοθήσεται. πλουσίου δὲ καὶ πτωχοῦ καρδία ἀγαθή, ἐν παντὶ καιρῷ πρόσωπον ἱλαρόν. ἀπὸ τριῶν εὐλαβήθη ἡ καρδία μου, καὶ ἐπὶ τῷ τετάρτῳ προσώπῳ ἐδεήθην. διαβολὴν πόλεως, καὶ ἐκκλησίαν ὄχλου, καὶ καταψευσμὸν ὑπὲρ θάνατον, πάντα μοχθηρά. ἄλγος καρδίας καὶ πένθος γυνὴ ἀντίζηλος ἐπὶ γυναικί, καὶ μάστιξ γλώσσης πᾶσιν ἐπικοινωνοῦσα. βοοζύγιον σαλευόμενον γυνὴ πονηρά, ὁ κρατῶν αὐτῆς ὡς ὁ δρασσόμενος σκορπίου. ὀργὴ μεγάλη, [α] γυνὴ μέθυσος, καὶ ἀσχημοσύνην αὐτῆς οὐ συγκαλύψει. πορνεία γυναικὸς ἐν μετεωρισμοῖς ὀφθαλμῶν, καὶ ἐν τοῖς βλεφάροις αὐτῆς γνωσθήσεται. [β] ἐπὶ θυγατρὶ ἀδιατρέπτῳ στερέωσον φυλακήν, ἵνα μὴ εὑροῦσα ἄνεσιν ἑαυτῇ χρήσηται. ὀπίσω ἀναιδοῦς ὀφθαλμοῦ φύλαξαι, καὶ μὴ θαυμάσῃς ἐὰν εἰς σὲ πλημμελήσῃ. ὡς διψῶν ὁδοιπόρος τὸ στόμα ἀνοίξει, καὶ ἀπὸ παντὸς ὕδατος τοῦ σύνεγγυς πίεται, κατέναντι παντὸς πασσάλου καθήσεται, καὶ ἔναντι βέλους ἀνοίξει φαρέτραν. χάρις γυναικὸς τέρψει τὸν ἄνδρα αὐτῆς, καὶ τὰ ὀστᾶ αὐτοῦ πιανεῖ ἡ ἐπιστήμη αὐτῆς. δόσις κυρίου γυνὴ σιγηρά, καὶ οὐκ ἔστιν ἀντάλλαγμα πεπαιδευμένης ψυχῆς. χάρις ἐπὶ χάριτι γυνὴ αἰσχυντηρά, καὶ οὐκ ἔστι σταθμὸς πᾶς ἄξιος ἐγκρατοῦς ψυχῆς. ἥλιος ἀνατέλλων ἐν ὑψίστοις κυρίου, καὶ κάλλος ἀγαθῆς γυναικὸς ἐν κόσμῳ οἰκίας αὐτοῦ. λύχνος ἐκλάμπων ἐπὶ λυχνίας ἁγίας, καὶ κάλλος προσώπου ἐπὶ ἡλικίᾳ στασίμῃ. στῦλοι χρύσεοι ἐπὶ βάσεως ἀργυρέας, καὶ πόδες ὡραῖοι [γ] ἐπὶ στέρνοις εὐσταθοῦς. ἐπὶ δυσὶ λελύπηται ἡ καρδία μου, καὶ ἐπὶ τῷ τρίτῳ θυμός μοι ἐπῆλθεν. ἀνὴρ πολεμιστὴς ὑστερῶν δι' ἔνδειαν, καὶ ἄνδρες συνετοὶ ἐὰν σκυβαλισθῶσιν. ἐπανάγων ἀπὸ δικαιοσύνης ἐπὶ ἁμαρτίαν, ὁ κύριος ἑτοιμάσει εἰς ῥομφαίαν αὐτόν. μόλις ἐξελεῖται ἔμπορος ἀπὸ πλημμελείας, καὶ οὐ δικαιωθήσεται κάπηλος ἀπὸ ἁμαρτίας.

α Γυνὴ μέθυσος.] In quibusdam libris est, γυνὴ μέθυσος καὶ ῥεμβάς. β [ἐπὶ θυγατρὶ ἀδιατρέπτῳ.] Quidam libri, ἀδιατρέπτως. γ [ἐπὶ στέρνοις εὐσταθοῦς.] In quibusdam libris hæc sequuntur, τέκνον ἀκμὴν ἡλικίας σου συντήρησον ὑγιῆ, καὶ μὴ δῷς ἀλλοτρίοις τὴν ἰσχύν σου. ἀναζητήσας παντὸς πεδίου εὔγεων κλῆρον, σπεῖρε τὰ ἴδια σπέρματα πεποιθὼς τῇ εὐγενείᾳ σου. οὕτως τὰ γεννήματά σου περιόντα καὶ παρρησίαν εὐγενείας ἔχοντα μεγαλυνθήσεται. γυνὴ μισθία ἴση σιάλῳ λογισθήσεται, ὕπανδρος δὲ πύργος θανάτου τοῖς χρωμένοις λογισθήσεται. γυνὴ ἀσεβὴς ἀνόμῳ μερὶς δοθήσεται, εὐσεβὴς δὲ δίδοται τῷ φοβουμένῳ τὸν κύριον. γυνὴ ἀσχήμων ἀτιμίαν κατατρίψει, θυγάτηρ δὲ εὐσχήμων καὶ τὸν ἄνδρα ἐντραπήσεται. γυνὴ ἀδιάτρεπτος ὡς κύων λογισθήσεται, ἡ δὲ ἔχουσα αἰσχύνην τὸν κύριον φοβηθήσεται. γυνὴ ἄνδρα ἴδιον τιμῶσα σοφὴ πᾶσι φανήσεται, ἀτιμάζουσα δὲ ἀσεβὴς ἐν ὑπερηφανίᾳ πᾶσι γνωσθήσεται. γυναικὸς ἀγαθῆς μακάριος ὁ ἀνήρ, ὁ γὰρ ἀριθμὸς τῶν ἐτῶν αὐτοῦ διπλάσιος ἔσται. γυνὴ μεγαλόφωνος καὶ γλωσσώδης εἰς πολέμιον τροπὴν θεωρηθήσεται, ἀνθρώπου δὲ παντὸς ψυχὴ ὁμοίως τοῖς τούτοις, πολέμου ἀκαταστασίαις τὴν ψυχὴν διαιτηθήσεται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΖʹ.

Χάριν ἀδιαφόρου πολλοὶ ἥμαρτον, καὶ ὁ ζητῶν πληθῦναι ἀποστρέψει ὀφθαλμόν. ἀναμέσον ἁρμῶν λίθων παγήσεται πάσσαλος, καὶ ἀναμέσον πράσεως καὶ ἀγορασμοῦ συντριβήσεται ἁμαρτία. ἐὰν μὴ ἐν φόβῳ κυρίου κρατήσῃ κατὰ σπουδήν, ἐν τάχει καταστραφήσεται αὐτοῦ ὁ οἶκος. ἐν σείσματι κοσκίνου διαμένει κοπρία, οὕτως σκύβαλα ἀνθρώπου ἐν λογισμῷ αὐτοῦ. σκεύη κεραμέως

κεραμέως δοκιμάζει κάμινος, καὶ πειρασμὸς ἀνθρώπου ἐν διαλογισμῷ αὐτοῦ. γεώργιον ξύλου ἐκφαίνει ὁ καρπὸς αὐτοῦ, οὕτως λόγος ἐνθυμήματος καρδίας ἀνθρώπου. πρὸ λογισμοῦ μὴ ἐπαινέσῃς ἄνδρα, οὗτος γὰρ πειρασμὸς ἀνθρώπων. ἐὰν διώκῃς τὸ δίκαιον, καταλήψῃ, καὶ ἐνδύσῃ αὐτὸ ὡς ποδήρη δόξης. πετεινὰ πρὸς τὰ ὅμοια αὐτοῖς καταλύσει, καὶ ἀλήθεια πρὸς τοὺς ἐργαζομένους αὐτὴν ἐπανήξει. λέων θήραν ἐνεδρεύει, οὕτως ἁμαρτίαι ἐργαζομένους ἄδικα. διήγησις εὐσεβοῦς διαπαντὸς σοφία, ὁ δὲ ἄφρων ὡς σελήνη ἀλλοιοῦται. εἰς μέσον ἀσυνέτων συντήρησον καιρὸν, εἰς μέσον δὲ διανοουμένων ἐνδελέχιζε. διήγησις μωρῶν προσόχθισμα, καὶ ὁ γέλως αὐτῶν ἐν σπατάλῃ ἁμαρτίας. λαλιὰ πολυόρκου ὀρθώσει τρίχας, καὶ ἡ μάχη αὐτῶν ἐμφραγμὸς ὠτίων. ἔκχυσις αἵματος μάχη ὑπερηφάνων, καὶ ἡ διαλοιδόρησις αὐτῶν ἀκοὴ μοχθηρά. ὁ ἀποκαλύπτων μυστήρια ἀπώλεσε πίστιν, καὶ οὐ μὴ εὕρῃ φίλον πρὸς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ. στέρξον φίλον, καὶ πιστώθητι μετ' αὐτοῦ. ἐὰν δὲ ἀποκαλύψῃς τὰ μυστήρια αὐτοῦ, οὐ μὴ καταδιώξῃς ὀπίσω αὐτοῦ. καθὼς γὰρ ἀπώλεσεν ἄνθρωπος τὸν ἐχθρὸν αὐτοῦ, οὕτως ἀπώλεσας τὴν φιλίαν τοῦ πλησίον. καὶ ὡς πετεινὸν ἐκ χειρός σου ἀπέλυσας, οὕτως ἀφῆκας τὸν πλησίον, καὶ οὐ θηρεύσεις αὐτόν. μὴ αὐτὸν διώξῃς, ὅτι μακρὰν ἀπέστη, καὶ ἐξέφυγεν ὡς δορκὰς ἐκ παγίδος. ὅτι τραῦμά ἐστι καταδῆσαι, καὶ λοιδορείας ἐστὶ διαλλαγή. ὁ δὲ ἀποκαλύψας μυστήρια ἀπήλπισεν. διανεύων ὀφθαλμῷ τεκταίνει κακὰ, καὶ οὐδεὶς αὐτὸν ἀποστήσει ἀπ' αὐτοῦ. ἀπέναντι τῶν ὀφθαλμῶν σου γλυκανεῖ στόμα σου, καὶ ἐπὶ τῶν λόγων σου ἐκθαυμάσει, ὕστερον δὲ διαστρέψει τὸ στόμα αὐτοῦ, καὶ ἐν τοῖς λόγοις σου δώσει σκάνδαλον. πολλὰ ἐμίσησα, καὶ οὐχ ὡμοίωσα αὐτῷ, καὶ ὁ κύριος μισήσει αὐτόν. ὁ βάλλων λίθον εἰς ὕψος ἐπὶ κεφαλὴν αὐτοῦ βάλλει, καὶ πληγὴ δολία διελεῖ τραύματα. ὁ ὀρύσσων βόθρον εἰς αὐτὸν ἐμπεσεῖται, καὶ ὁ ἱστῶν παγίδα ἐν [α] αὐτῇ ἁλώσεται. ὁ ποιῶν πονηρὰ εἰς αὐτὸν κυλισθήσεται, καὶ οὐ μὴ ἐπιγνῷ πόθεν ἥκει αὐτῷ. ἐμπαιγμὸς καὶ ὀνειδισμὸς ὑπερηφάνων, καὶ ἡ ἐκδίκησις ὡς λέων ἐνεδρεύσει αὐτόν. παγίδι ἁλώσονται οἱ εὐφραινόμενοι πτώσει εὐσεβῶν, καὶ ὀδύνη καταναλώσει αὐτοὺς πρὸ τοῦ θανάτου αὐτῶν. μῆνις καὶ ὀργὴ, καὶ ταῦτά ἐστι βδελύγματα, καὶ ἀνὴρ ἁμαρτωλὸς ἐγκρατὴς ἔσται αὐτῶν.

α Ἐν αὐτῇ ἁλώσεται.] In nonnullis libris est, ἐν αὐτῇ ἀπολεῖται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΗ'.

Ὁ ἐκδικῶν παρὰ κυρίου εὑρήσει ἐκδίκησιν, καὶ τὰς [α] ἁμαρτίας αὐτοῦ διατηρῶν διατηρήσει. ἄφες ἀδίκημα τῷ πλησίον σου, καὶ τότε δεηθέντος σου αἱ ἁμαρτίαι σου λυθήσονται. ἄνθρωπος ἀνθρώπῳ συντηρεῖ ὀργὴν, καὶ παρὰ κυρίου ζητεῖ ἴασιν. ἐπ' ἄνθρωπον ὅμοιον αὐτῷ οὐκ ἔχει ἔλεος, καὶ περὶ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτοῦ δεῖται. αὐτὸς σὰρξ ὢν διατηρεῖ μῆνιν, τίς ἐξιλάσεται τὰς ἁμαρτίας αὐτοῦ; μνήσθητι τὰ ἔσχατα, καὶ παῦσαι ἐχθραίνων. καταφθορὰν καὶ θάνατον, καὶ ἔμμενε ἐντολαῖς. μνήσθητι ἐντολῶν καὶ μὴ μηνίσῃς τῷ πλησίον, καὶ διαθήκην ὑψίστου, καὶ πάριδε ἄγνοιαν. ἀπόσχου ἀπὸ μάχης, καὶ ἐλαττώσεις ἁμαρτίας, ἄνθρωπος γὰρ θυμώδης ἐκκαύσει μάχην. καὶ ἀνὴρ ἁμαρτωλὸς ταράξει φίλους, καὶ ἀναμέσον εἰρηνευόντων ἐμβάλλει διαβολήν. κατὰ τὴν ὕλην πυρὸς οὕτως ἐκκαυθήσεται, κατὰ τὴν ἰσχὺν τοῦ ἀνθρώπου ὁ θυμὸς αὐτοῦ ἔσται, καὶ κατὰ τὸν πλοῦτον ἀνυψώσει ὀργὴν αὐτοῦ, καὶ κατὰ τὴν στερέωσιν τῆς μάχης ἐκκαυθήσεται. ἔρις κατασπευδομένη ἐκκαίει πῦρ, καὶ μάχη κατασπεύδουσα ἐκχέει αἷμα. ἐὰν φυσήσῃς σπινθῆρα, ἐκκαήσεται, καὶ ἐὰν πτύσῃς ἐπ' αὐτὸν, σβεσθήσεται, καὶ ἀμφότερα ἐκ τοῦ στόματός σου ἐκπορεύεται. ψίθυρον καὶ δίγλωσσον καταρᾶσθε, πολλοὺς γὰρ εἰρηνεύοντας ἀπώλεσαν. [β] γλῶσσα τρίτη πολλοὺς ἐσάλευσε, καὶ διέστησεν αὐτοὺς ἀπὸ ἔθνους εἰς ἔθνος. καὶ πόλεις ὀχυρὰς καθεῖλε, καὶ οἰκίας μεγιστάνων κατέστρεψε. γλῶσσα τρίτη γυναῖκας ἀνδρείας ἐξέβαλε, καὶ ἐστέρησεν αὐτὰς τῶν πόνων αὐτῶν. ὁ προσέχων αὐτῇ οὐ μὴ εὕρῃ ἀνάπαυσιν, οὐδὲ κατασκηνώσει μεθ' ἡσυχίας. πληγὴ μάστιγος ποιεῖ μώλωπας, πληγὴ δὲ γλώσσης συγκλάσει ὀστᾶ. πολλοὶ ἔπεσαν ἐν στόματι μαχαίρας, καὶ οὐχ ὡς οἱ πεπτωκότες διὰ γλῶσσαν. μακάριος ὁ σκεπασθεὶς ἀπ' αὐτῆς, ὃς οὐ διῆλθεν ἐν τῷ θυμῷ αὐτῆς, ὃς οὐχ εἵλκυσε τὸν ζυγὸν αὐτῆς, καὶ ἐν τοῖς δεσμοῖς αὐτῆς οὐκ ἐδέθη. ὁ γὰρ ζυγὸς αὐτῆς ζυγὸς σιδηροῦς, καὶ οἱ δεσμοὶ αὐτῆς δεσμοὶ χάλκεοι. θάνατος πονηρὸς ὁ θάνατος αὐτῆς, καὶ λυσιτελὴς μᾶλλον ὁ ᾅδης αὐτῆς. οὐ μὴ κρατήσῃ εὐσεβῶν, καὶ ἐν τῇ φλογὶ αὐτῆς οὐ καήσονται. οἱ καταλείποντες κύριον ἐμπεσοῦνται εἰς αὐτὴν, καὶ ἐν αὐτοῖς ἐκκαήσεται, καὶ οὐ μὴ σβεσθῇ. ἐξαποσταλήσεται ἐπ' αὐτοὺς ὡς λέων, καὶ ὡς πάρδαλις λυμανεῖται αὐτούς. ἴδε περίφραξον τὸ κτῆμά σου ἀκάνθαις, τὸ ἀργύριόν σου καὶ τὸ χρυσίον κατάδησον. καὶ τοῖς λόγοις σου ποίησον ζυγὸν καὶ σταθμὸν, καὶ τῷ στόματί σου ποίησον θύραν καὶ μοχλόν. πρόσεχε μήπως ὀλισθήσῃς ἐν αὐτῇ, μὴ πέσῃς κατέναντι ἐνεδρεύοντος.

α Τὰς ἁμαρτίας αὐτοῦ διατηρῶν διατηρήσει.] Nonnulli libri habent, διαστηρίζων διαστηριεῖ. β [γλῶσσα τρίτη πολλοὺς ἐσάλευσεν.] Sic quoque habet Latina editio. In nonnullis vero libris est, γλῶσσα διττή. In margine Vaticani codicis adscriptum est, γλῶσσα τριτὴ, τεθηπημένη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΘ'.

Ὁ ποιῶν ἔλεος δανειεῖ τῷ πλησίον, καὶ ὁ ἐπισχύων τῇ χειρὶ αὐτοῦ τηρεῖ ἐντολάς. δάνεισον τῷ πλησίον ἐν καιρῷ χρείας αὐτοῦ, καὶ πάλιν ἀπόδος τῷ πλησίον εἰς τὸν καιρόν. στερέωσον λόγον, καὶ πιστώθητι μετ' αὐτοῦ, καὶ ἐν παντὶ καιρῷ εὑρήσεις τὴν χρείαν σου. πολλοὶ ὡς εὕρεμα ἐνόμισαν δάνος, καὶ παρέσχον πόνον τοῖς βοηθήσασιν αὐτούς. ἕως οὗ λάβῃ καταφιλήσει χεῖρα αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ τῶν χρημάτων τοῦ πλησίον ταπεινώσει

πενιώσει φωνήν. καὶ ἐν καιρῷ ἀποδόσεως παρελκύσει χρόνον, καὶ ἀποδώσει λόγους ἀκηδίας καὶ τὸν καιρὸν αἰτιάσεται. ἐὰν ἰσχύσῃ, μόλις κομίσεται τὸ ἥμισυ, καὶ λογιεῖται αὐτὸ ὡς εὕρεμα. εἰ δὲ μή, ἀπεστέρησεν αὐτὸν τῶν χρημάτων αὐτοῦ, καὶ ἐκτήσατο αὐτὸν ἐχθρὸν δωρεάν. κατάρας καὶ λοιδορίας ἀποδώσει αὐτῷ, καὶ ἀντὶ δόξης ἀποδώσει αὐτῷ ἀτιμίαν. [α] πολλοὶ χάριν πονηρίας ἀπέστρεψαν, [β] ἀποστερηθῆναι δωρεὰν εὐλαβήθησαν. πλὴν ἐπὶ ταπεινῷ μακροθύμησον, καὶ ἐπ' ἐλεημοσύνην μὴ παρελκύσῃς αὐτόν. χάριν ἐντολῆς ἀντιλαβοῦ πένητος, καὶ κατὰ τὴν ἔνδειαν αὐτοῦ μὴ ἀποστρέψῃς αὐτὸν κενόν. ἀπόλεσον ἀργύριον δι' ἀδελφὸν καὶ φίλον, καὶ μὴ ἰωθήτω ὑπὸ τὸν λίθον εἰς ἀπώλειαν. θὲς τὸν θησαυρόν σου κατ' ἐντολὰς ὑψίστου, καὶ λυσιτελήσει σοι μᾶλλον ἢ τὸ χρυσίον. σύγκλεισον ἐλεημοσύνην ἐν τοῖς ταμείοις σου, καὶ αὕτη ἐξελεῖταί σε ἐκ πάσης κακώσεως. ὑπὲρ ἀσπίδα κράτους, [γ] καὶ ὑπὲρ δόρυ ἀλκῆς κατέναντι ἐχθροῦ πολεμήσει ὑπὲρ σοῦ. ἀνὴρ ἀγαθὸς ἐγγυήσεται τὸν πλησίον, καὶ ὁ ἀπολωλεκὼς αἰσχύνην καταλείψει αὐτόν. χάριτας ἐγγύου μὴ ἐπιλάθῃ, ἔδωκεν γὰρ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ὑπὲρ σοῦ. ἀγαθὰ ἐγγύου ἀνατρέψει ἁμαρτωλός, καὶ ἀχάριστος ἐν διανοίᾳ ἐγκαταλείψει ῥυσάμενον. ἐγγύη πολλοὺς ἀπώλεσε κατευθύνοντας, καὶ ἐσάλευσεν αὐτοὺς ὡς κῦμα θαλάσσης. ἄνδρας δυνατοὺς ἀπῴκισε, καὶ ἐπλανήθησαν ἐν ἔθνεσιν ἀλλοτρίοις. ἁμαρτωλὸς ἐμπεσὼν εἰς ἐγγύην, καὶ διώκων ἐργολαβείας ἐμπεσεῖται εἰς κρίσεις. ἀντιλαβοῦ τοῦ πλησίον κατὰ δύναμίν σου, καὶ πρόσεχε σεαυτῷ μὴ ἐμπέσῃς. ἀρχὴ ζωῆς ὕδωρ καὶ ἄρτος καὶ ἱμάτιον, καὶ οἶκος καλύπτων ἀσχημοσύνην. κρείσσων βίος πτωχοῦ ὑπὸ σκέπην δοκῶν, ἢ ἐδέσματα λαμπρὰ ἐν ἀλλοτρίοις. ἐπὶ μικρῷ καὶ μεγάλῳ εὐδοκίαν ἔχε. ζωὴ πονηρὰ ἐξ οἰκίας εἰς οἰκίαν, καὶ οὗ παροικήσει, οὐκ ἀνοίξει στόμα. ξενιεῖς καὶ ποτιεῖς εἰς ἀχάριστα, καὶ πρὸς ἐπὶ τούτοις πικρὰ ἀκούσῃ. πάρελθε πάροικε, κόσμησον τράπεζαν, καὶ εἴ τι ἐν τῇ χειρί σου, ψώμισόν με. ἔξελθε πάροικε ἀπὸ προσώπου δόξης, ἐπεξένωταί μοι ὁ ἀδελφός, χρεία τῆς οἰκίας. βαρέα ταῦτα ἀνθρώπῳ ἔχοντι φρόνησιν, ἐπιτίμησις οἰκίας καὶ ὀνειδισμὸς δανειστοῦ.

α Πολλοὶ χάριν πονηρίας ἀπέστρεψαν.] Nõnulli libri habẽt, πολλοὶ οὐ χάριν. Alij, πολλοὶ οὖν χάριν. β [ἀποστερηθῆναι δωρεάν.] In quibusdam libris est, ἀποστερηθῆναι δὲ εὐλαβήθησαν. γ [ὑπὲρ δόρυ ἀλκῆς.] In quibusdam libris est, ὁλκῆς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Λʹ.

ΠΕΡΙ ΤΕΚΝΩΝ.

Ὁ ἀγαπῶν τὸν υἱὸν αὐτοῦ, ἐνδελεχήσει μάστιγας αὐτῷ, ἵνα εὐφρανθῇ ἐπ' ἐσχάτῳ αὐτοῦ. ὁ παιδεύων τὸν υἱὸν αὐτοῦ ὀνήσεται ἐπ' αὐτῷ, καὶ ἀνὰ μέσον γνωρίμων ἐπ' αὐτῷ καυχήσεται. ὁ διδάσκων τὸν υἱὸν αὐτοῦ παραζηλώσει τὸν ἐχθρόν, καὶ ἔναντι φίλων ἐπ' αὐτῷ ἀγαλλιάσεται. ἐτελεύτησεν αὐτοῦ ὁ πατήρ, καὶ ὡς οὐκ ἀπέθανεν, ὅμοιον γὰρ αὐτῷ κατέλιπε μετ' αὐτόν. ἐν τῇ ζωῇ αὐτοῦ εἶδε καὶ εὐφράνθη, καὶ ἐν τῇ τελευτῇ αὐτοῦ οὐκ ἐλυπήθη. ἐναντίον ἐχθρῶν κατέλιπεν ἔκδικον, καὶ τοῖς φίλοις ἀνταποδιδόντα χάριν. [α] περιψύχων υἱὸν καταδεσμεύσει τραύματα αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ πάσῃ βοῇ ταραχθήσεται σπλάγχνα αὐτοῦ. ἵππος ἀδάμαστος ἀποβαίνει σκληρός, καὶ υἱὸς ἀνειμένος ἐκβαίνει προαλής. τιθήνησον τέκνον, καὶ ἐκθαμβήσει σε, σύμπαιξον αὐτῷ καὶ λυπήσει σε. μὴ συγγελάσῃς αὐτῷ ἵνα μὴ συνοδυνηθῇς, καὶ ἐπ' ἐσχάτῳ γομφιάσεις τοὺς ὀδόντας σου. μὴ δῷς αὐτῷ ἐξουσίαν ἐν νεότητι, θλάσον τὰς πλευρὰς αὐτοῦ, ὡς ἔστι νήπιος, μήποτε σκληρυνθεὶς [β] ἀπειθήσῃ σοι. παίδευσον τὸν υἱόν σου, καὶ ἔργασαι ἐν αὐτῷ, ἵνα [γ] μὴ ἐν τῇ ἀσχημοσύνῃ σου προσκόψῃ. [δ] καὶ μὴ παρείδῃς τὰς ἀγνοίας αὐτοῦ. κάμψον τὸν τράχηλον αὐτοῦ ἐν νεότητι. ΠΕΡΙ ΥΓΙΕΙΑΣ. κρείσσων πτωχὸς ὑγιὴς καὶ ἰσχύων τῇ ἕξει, ἢ πλούσιος μεμαστιγωμένος εἰς σῶμα αὐτοῦ. ὑγεία καὶ εὐεξία βέλτιον παντὸς χρυσίου, καὶ σῶμα εὔρωστον ἢ ὄλβος ἀμέτρητος. οὐκ ἔστι πλοῦτος βελτίων ὑγείας σώματος, καὶ οὐκ ἔστιν εὐφροσύνη ὑπὲρ χαρὰν καρδίας. κρείσσων θάνατος ὑπὲρ ζωὴν πικρὰν ἢ ἀρρώστημα ἔμμονον. [ε] ἀγαθὰ ἐκκεχυμένα ἐπὶ στόματι κεκλεισμένῳ, θέματα βρωμάτων παρακείμενα ἐπὶ τάφῳ. τί συμφέρει κάρπωσις εἰδώλῳ, οὔτε γὰρ ἔδεται οὔτε μὴ ὀσφρανθῇ, οὕτως ὁ ἐκδιωκόμενος ὑπὸ κυρίου. βλέπων ἐν ὀφθαλμοῖς καὶ στενάζων ὥσπερ εὐνοῦχος περιλαμβάνων παρθένον καὶ στενάζων. μὴ δῷς εἰς λύπην τὴν ψυχήν σου, καὶ μὴ θλίψῃς σεαυτὸν ἐν βουλῇ σου. εὐφροσύνη καρδίας ζωὴ ἀνθρώπου, καὶ ἀγαλλίαμα ἀνδρὸς μακροημέρευσις. ἀπάτα τὴν ψυχήν σου, καὶ παρακάλει τὴν καρδίαν σου, καὶ λύπην μακρὰν ἀπόστησον ἀπὸ σοῦ. πολλοὺς γὰρ ἀπέκτεινεν ἡ λύπη, καὶ οὐκ ἔστιν ὠφέλεια ἐν αὐτῇ. ζῆλος καὶ θυμὸς ἐλαττοῦσιν ἡμέρας, καὶ πρὸ καιροῦ γῆρας ἄγει μέριμνα. [ζ] ὡς καλαμώμενος ὀπίσω τρυγητῶν, ἐν εὐλογίᾳ κυρίου ἔφθασα, καὶ ὡς τρυγῶν ἐπλήρωσα ληνόν. κατανοήσατε ὅτι οὐκ ἐμοὶ μόνῳ ἐκοπίασα, ἀλλὰ πᾶσι τοῖς ζητοῦσι παιδείαν. ἀκούσατέ μου μεγιστᾶνες λαοῦ, καὶ οἱ ἡγούμενοι ἐκκλησίας ἐνωτίσασθε. υἱῷ καὶ γυναικί, ἀδελφῷ καὶ φίλῳ μὴ δῷς ἐξουσίαν ἐπὶ σὲ ἐν ζωῇ σου, καὶ μὴ δῷς ἑτέρῳ τὰ χρήματά σου, ἵνα μὴ μεταμεληθεὶς δέῃ περὶ αὐτῶν. ἕως ἔτι ζῇς καὶ πνοὴ ἐν σοί, μὴ ἀλλάξῃς σεαυτὸν πάσῃ σαρκί. κρεῖσσον γάρ ἐστι τὰ τέκνα δεηθῆναί σου, ἢ σὲ ἐμβλέπειν εἰς χεῖρας υἱῶν σου. ἐν πᾶσι τοῖς ἔργοις σου γίνου ὑπεράγων, μὴ δῷς μῶμον ἐν τῇ δόξῃ σου. ἐν ἡμέρᾳ συντελείας ἡμερῶν ζωῆς σου, καὶ ἐν καιρῷ τελευτῆς διάδος κληρονομίαν. ΠΕΡΙ ΔΟΥΛΩΝ. χορτάσματα καὶ ῥάβδος καὶ φορτία ὄνῳ, ἄρτος καὶ παιδεία καὶ ἔργον οἰκέτῃ. ἔργασαι ἐν παιδὶ καὶ εὑρήσεις ἀνάπαυσιν, ἄνες χεῖρας αὐτῷ, καὶ ζητήσει ἐλευθερίαν. ζυγὸς καὶ ἱμὰς κάμψουσι τράχηλον, καὶ οἰκέτῃ κακούργῳ στρέβλαι καὶ βάσανοι. ἔμβαλε αὐτὸν εἰς ἐργασίαν, ἵνα μὴ ἀργῇ, πολλὴν γὰρ κακίαν ἐδίδαξεν ἡ ἀργία. εἰς ἔργα κατάστησον καθὼς πρέπει αὐτῷ, κἂν μὴ πειθαρχῇ, βάρυνον τὰς πέδας αὐτοῦ. καὶ μὴ περισσεύσῃς ἐν πάσῃ σαρκί, καὶ ἄνευ κρίσεως μὴ ποιήσῃς μηδέν. εἰ ἔστι σοι οἰκέτης, ἔστω ὡς σύ, ὅτι ἐν αἵματι ἐκ-

πίστου αὐτόν. εἰ ἔστι σοι οἰκέτης, ἄγε αὐτὸν ὡς σεαυτόν, ὅτι ὡς ἡ ψυχή σου ἐπιδεήσεις αὐτοῦ. ἐὰν κακώσῃς αὐτὸν καὶ ἀπάρας ἀποδρᾷ, ἐν ποίᾳ ὁδῷ ζητήσεις αὐτόν;

α [περιψύχων υἱόν.] In aliquibus libris est, περιψύχων. β [ἀπεσθήσῃ σοι.] In quibusdā libris hæc sequūtur, καὶ ἔσται σοι ὀδύνη ψυχῆς. γ [ἐν τῇ ἀσχημοσύνῃ αὐτοῦ.] In quibusdam libris est, ἐν τῇ ἀσχημοσύνῃ αὐτοῦ. δ [μὴ παρίδῃς.] Quidā libri hæc non habēt, vsq. ad, ἐν νεότητι. ε [ἀγαθὰ ἐκκεχυμένα.] In quibusdam libris est ἀγαθὰ κεκλεισμένα. ζ [ὡς κωλαμώμενος.] Hæc & quæ sequuntur vsque ad finem huius capitis, sunt in Latina editione cap. xxxiii. ver. xvi. vsque ad finem capitis.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΑʹ.

[α] Κεναὶ ἐλπίδες καὶ ψευδεῖς ἀσυνέτῳ ἀνδρί, καὶ ἐνύπνια ἀναπτεροῦσιν ἄφρονας: ὡς δρασσόμενος σκιᾶς καὶ διώκων ἄνεμον, οὕτως ὁ ἐπέχων ἐνυπνίοις. τοῦτο κατὰ τούτου ὅρασις ἐνυπνίων, κατέναντι προσώπου ὁμοίωμα προσώπου. ἀπὸ ἀκαθάρτου τί καθαρισθήσεται; καὶ ἀπὸ ψευδοῦς τί ἀληθεύσει; μαντεῖαι καὶ οἰωνισμοὶ καὶ ἐνύπνια, μάταιά ἐστι, καὶ ὡς ὠδινούσης φαντάζεται καρδία. ἐὰν μὴ παρὰ ὑψίστου ἀποσταλῇ ἐν ἐπισκοπῇ, μὴ δῷς εἰς αὐτὰ τὴν καρδίαν σου. πολλοὺς ἐπλάνησε τὰ ἐνύπνια, καὶ ἐξέπεσον ἐλπίζοντες ἐπ᾽ αὐτοῖς. ἄνευ ψεύδους συντελεσθήσεται νόμος, καὶ σοφία στόματι πιστῷ τελείωσις. [β] ἀνὴρ πεπαιδευμένος ἔγνω πολλά, καὶ ὁ πολύπειρος ἐκδιηγήσεται σύνεσιν. ὃς οὐκ ἐπειράσθη, ὀλίγα οἶδεν, ὁ δὲ πεπλανημένος πληθυνεῖ πανουργίαν. πολλὰ ἑώρακα ἐν τῇ ἀποπλανήσει μου, [γ] καὶ πλείονα τῶν λόγων μου σύνεσίς μου. πλεονάκις ἕως θανάτου ἐκινδύνευσα, καὶ διεσώθην τούτων χάριν. πνεῦμα φοβουμένων κύριον ζήσεται, ἡ γὰρ ἐλπὶς αὐτῶν ἐπὶ τὸν σώζοντα αὐτούς. ὁ φοβούμενος κύριον οὐ μὴ εὐλαβηθήσεται, καὶ οὐ μὴ δειλιάσῃ, ὅτι αὐτὸς ἐλπὶς αὐτοῦ. φοβουμένου τὸν κύριον μακαρία ἡ ψυχή. τίνι ἐπέχει, καὶ τίς αὐτοῦ στήριγμα; οἱ ὀφθαλμοὶ κυρίου ἐπὶ τοὺς ἀγαπῶντας αὐτόν, ὑπερασπισμὸς δυναστείας καὶ στήριγμα ἰσχύος, σκέπη ἀπὸ καύσωνος, καὶ σκέπη ἀπὸ μεσημβρίας, φυλακὴ ἀπὸ προσκόμματος καὶ βοήθεια ἀπὸ πτώματος. ἀνυψῶν ψυχὴν καὶ φωτίζων ὀφθαλμούς, ἴασιν διδοὺς ζωὴν καὶ εὐλογίαν. θυσιάζων ἐξ ἀδίκου, προσφορὰ μεμωκημένη, [δ] καὶ οὐκ εἰς εὐδοκίαν μωκήματα ἀνόμων. οὐκ εὐδοκεῖ ὁ ὕψιστος ἐν προσφοραῖς ἀσεβῶν, οὐδὲ ἐν πλήθει θυσιῶν ἐξιλάσκεται ἁμαρτίας. θύων υἱὸν ἔναντι τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ὁ προσάγων θυσίαν ἐκ χρημάτων πενήτων. ἄρτος ἐπιδεομένων ζωὴ πτωχῶν, ὁ ἀποστερῶν αὐτὴν ἄνθρωπος αἱμάτων. φονεύων τὸν πλησίον ὁ ἀφαιρούμενος συμβίωσιν, καὶ ἐκχέων αἷμα ὁ ἀποστερῶν μισθὸν μισθίου. εἷς οἰκοδομῶν, καὶ εἷς καθαιρῶν, τί ὠφέλησαν πλέον ἢ κόπους; εἷς εὐχόμενος καὶ εἷς καταρώμενος, τίνος φωνῆς εἰσακούσεται ὁ δεσπότης; βαπτιζόμενος ἀπὸ νεκροῦ καὶ πάλιν ἁπτόμενος αὐτοῦ, τί ὠφέλησε τῷ λουτρῷ αὐτοῦ; οὕτως ἄνθρωπος νηστεύων ἐπὶ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτοῦ, καὶ πάλιν πορευόμενος καὶ τὰ αὐτὰ ποιῶν, τῆς προσευχῆς αὐτοῦ τίς εἰσακούσεται; καὶ τί ὠφέλησεν ἐν τῷ ταπεινωθῆναι αὐτόν;

[α.] Hoc caput in Latina editione est, xxxiv. β [ἀνὴρ πεπαιδευμένος.] In quibusdam libris est, ἀνὴρ πεπλανημένος. γ [καὶ πλείονα.] In quibusdam libris est καὶ τὰ πλάσματα. δ [οὐκ εἰς εὐδοκίαν μωκήματα ἀνόμων.] In quibusdā libris est μωμήματα, in quibusdam, δωρήματα. In editione Latina, subsannationes.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΒʹ.

[α] Ὁ συντηρῶν νόμον πλεονάζει προσφοράς. θυσιάζων σωτηρίου ὁ προσέχων ἐντολαῖς. ἀνταποδιδοὺς χάριν προσφέρων σεμίδαλιν, καὶ ὁ ποιῶν ἐλεημοσύνην θυσιάζων αἰνέσεως. εὐδοκία κυρίου ἀποστῆναι ἀπὸ πονηρίας, καὶ ἐξιλασμὸς ἀποστῆναι ἀπὸ ἀδικίας. μὴ ὀφθῇς ἐν προσώπῳ κυρίου κενός, πάντα γὰρ ταῦτα χάριν ἐντολῆς. προσφορὰ δικαίου λιπαίνει θυσιαστήριον, καὶ ἡ εὐωδία αὐτῆς ἔναντι ὑψίστου. θυσία ἀνδρὸς δικαίου δεκτή, καὶ τὸ μνημόσυνον αὐτῆς οὐκ ἐπιλησθήσεται. ἐν ἀγαθῷ ὀφθαλμῷ δόξασον τὸν κύριον, καὶ μὴ σμικρύνῃς ἀπαρχὴν χειρῶν σου. ἐν πάσῃ δόσει ἱλάρωσον τὸ πρόσωπόν σου, καὶ ἐν εὐφροσύνῃ ἁγίασον δεκάτην. δὸς ὑψίστῳ κατὰ τὴν δόσιν αὐτοῦ, καὶ ἐν ἀγαθῷ ὀφθαλμῷ καθ᾽ εὕρεμα χειρός. ὅτι κύριος ἀνταποδιδούς ἐστι, καὶ ἑπταπλάσια ἀνταποδώσει σοι. μὴ δωροκόπει, οὐ γὰρ προσδέξεται. καὶ μὴ ἔπεχε θυσίᾳ ἀδίκῳ, ὅτι κύριος κριτής ἐστι, καὶ οὐκ ἔστι παρ᾽ αὐτῷ δόξα προσώπου. οὐ λήψεται πρόσωπον ἐπὶ πτωχοῦ, καὶ δέησιν ἠδικημένου εἰσακούσεται. οὐ μὴ ὑπερίδῃ ἱκετείαν ὀρφανοῦ, καὶ χήραν ἐὰν ἐκχέῃ λαλιάν. οὐχὶ δάκρυα χήρας ἐπὶ σιαγόνα καταβαίνει, καὶ ἡ καταβόησις ἐπὶ τῷ καταγαγόντι αὐτά; θεραπεύων ἐν εὐδοκίᾳ δεχθήσεται, καὶ ἡ δέησις αὐτοῦ ἕως νεφελῶν συνάψει. προσευχὴ ταπεινοῦ νεφέλας διῆλθε, καὶ ἕως συνεγγίσῃ, οὐ μὴ παρακληθῇ, καὶ οὐ μὴ ἀποστῇ ἕως ἐπισκέψηται ὁ ὕψιστος. [β] καὶ κρινεῖ δικαίως, καὶ ποιήσει κρίσιν, καὶ ὁ κύριος οὐ μὴ βραδύνῃ, οὐδὲ μὴ μακροθυμήσει ἐπ᾽ αὐτοῖς ἕως ἂν συντρίψῃ ὀσφὺν ἀνελεημόνων. καὶ τοῖς ἔθνεσιν ἀνταποδώσει ἐκδίκησιν, ἕως ἐξάρῃ πλῆθος ὑβριστῶν, καὶ σκῆπτρα ἀδίκων συντρίψῃ, ἕως ἀνταποδῷ ἀνθρώπῳ κατὰ τὰς πράξεις αὐτοῦ, καὶ τὰ ἔργα τῶν ἀνθρώπων κατὰ τὰ ἐνθυμήματα αὐτῶν, ἕως κρινῇ τὴν κρίσιν τοῦ λαοῦ αὐτοῦ, καὶ εὐφρανεῖ αὐτοὺς ἐν τῷ ἐλέει αὐτοῦ. ὡραῖον ἔλεος ἐν καιρῷ θλίψεως αὐτοῦ, ὡς νεφέλαι ὑετοῦ ἐν καιρῷ ἀβροχίας.

[α.] Hoc caput in Latina editione est, xxxv. β [καὶ κρινεῖ δικαίως.] Nonnulli libri habent, δικαίοις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΓʹ.

[α] Ἐλέησον ἡμᾶς δέσποτα ὁ θεὸς πάντων, καὶ ἐπίβλεψον. καὶ ἐπίβαλε τὸν φόβον σου ἐπὶ πάντα τὰ ἔθνη. ἔπαρον τὴν χεῖρά σου ἐπὶ ἔθνη ἀλλότρια, καὶ ἰδέτωσαν τὴν δυναστείαν σου. ὥσπερ ἐνώπιον αὐτῶν ἡγιάσθης ἐν ἡμῖν, οὕτως ἐνώπιον ἡμῶν μεγαλυνθείης ἐν αὐτοῖς. καὶ ἐπιγνώτωσάν σε καθάπερ καὶ ἡμεῖς ἐπέγνωμεν, ὅτι οὐκ ἔστι θεὸς πλὴν σοῦ κύριε. ἐγκαίνισον σημεῖα, καὶ ἀλλοίωσον θαυμάσια. δόξασον χεῖρα καὶ βραχίονα δεξιόν, ἔγειρον θυμόν, καὶ ἔκχεον ὀργήν. ἔξαρον ἀντίδικον, καὶ ἔκτριψον ἐχθρόν. σπεῦσον καιρόν, καὶ μνήσθητι ὁρκισμοῦ, καὶ ἐκδιηγησάσθωσαν τὰ μεγαλεῖά σου. ἐν ὀργῇ πυρὸς καταβρωθήτω ὁ σωζό-

σῳζόμενος, καὶ οἱ κακοῦντες τὸν λαόν σου εὕροισαν ἀπώλειαν. σύντριψον κεφαλὰς ἀρχόντων ἐχθρῶν λεγόντων, οὐκ ἔστι πλὴν ἡμῶν. συνάγαγε πάσας φυλὰς Ἰακώβ. β λαμπρὰ καρδία καὶ ἀγαθὴ ἐπὶ ἐδέσμασιν τῶν βρωμάτων αὐτῆς ἐπιμελήσεται.

[α.] Hoc caput vſque ad, πάσας φυλὰς Ἰακώβ, in Latina editione eſt, cap. XXXVI. eo vſque. congrega omnes tribus Iacob. ver. XIII. β [λαμπρὰ καρδία.] Hæc vſq. ad finẽ cap. ſũt in Latina editione extremo capite XXX.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΔ'.

α Ἀγρυπνία πλούτου ἐκτήκει σάρκας, καὶ ἡ μέριμνα αὐτοῦ ἀφιστᾷ ὕπνον. μέριμνα ἀγρυπνίας ἀπαιτήσει νυσταγμόν, β καὶ ἀρρώστημα βαρὺ ἐκνήψει ὕπνος. ἐκοπίασε πλούσιος ἐν συναγωγῇ χρημάτων, καὶ ἐν τῇ ἀναπαύσει ἐμπίπλαται τῶν τρυφημάτων αὐτοῦ. ἐκοπίασε πτωχὸς ἐν ἐλαττώσει βίου, καὶ ἐν τῇ ἀναπαύσει ἐπιδεὴς γίνεται. ὁ ἀγαπῶν χρυσίον οὐ δικαιωθήσεται, καὶ ὁ διώκων διαφθορὰν αὐτῆς πλησθήσεται. γ πολλοὶ ἐδόθησαν εἰς πτῶμα χάριν χρυσίου, καὶ ἐγενήθη ἀπώλεια αὐτῶν κατὰ πρόσωπον αὐτῶν. ξύλον προσκόμματός ἐστι τοῖς ἐνθυσιάζουσιν αὐτῷ, καὶ πᾶς ἄφρων ἁλώσεται ἐν αὐτῷ. μακάριος πλούσιος ὃς εὑρέθη ἄμωμος, καὶ ὃς ὀπίσω χρυσίου οὐκ ἐπορεύθη. τίς ἐστι καὶ μακαριοῦμεν αὐτόν; ἐποίησε γὰρ θαυμάσια ἐν λαῷ αὐτοῦ. τίς ἐδοκιμάσθη ἐν αὐτῷ καὶ ἐτελειώθη; δ καὶ ἔστω εἰς καύχησιν. τίς ἐδύνατο παραβῆναι, καὶ οὐ παρέβη, καὶ ποιῆσαι κακά, καὶ οὐκ ἐποίησεν; στερεωθήσεται τὰ ἀγαθὰ αὐτοῦ, καὶ τὰς ἐλεημοσύνας αὐτοῦ ἐκδιηγήσεται ἐκκλησία. ἐπὶ τραπέζης μεγάλης ἐκάθισας, μὴ ἀνοίξῃς ἐπ' αὐτῆς φάρυγγά σου. καὶ μὴ εἴπῃς, πολλά γε τὰ ἐπ' αὐτῆς. μνήσθητι ὅτι κακὸν ὀφθαλμὸς πονηρός, πονηρότερον ὀφθαλμοῦ τί ἔκτισται; διὰ τοῦτο ἀπὸ παντὸς προσώπου δακρύει. οὗ ἐὰν ἐπιβλέψῃ, μὴ ἐκτείνῃς χεῖρα, καὶ μὴ συνθλίβου αὐτῷ ἐν τρυβλίῳ. νόει τὰ τοῦ πλησίον ἐκ σεαυτοῦ, καὶ ἐπὶ παντὶ πράγματι διανοοῦ. φάγε ὡς ἄνθρωπος τὰ παρακείμενά σοι, καὶ μὴ διαμασῶ, μὴ μισηθῇς. παῦσαι πρῶτος χάριν παιδείας, καὶ μὴ ἀπληστεύου μήποτε προσκόψῃς. καὶ εἰ ἀναμέσον πλειόνων ἐκάθισας, πρότερος αὐτῶν μὴ ἐκτείνῃς τὴν χεῖρά σου. ὡς ἱκανὸν ἀνθρώπῳ πεπαιδευμένῳ τὸ ὀλίγον, καὶ ἐπὶ τῆς κοίτης αὐτοῦ οὐκ ἀσθμαίνει. ὕπνος ὑγιείας ἐπὶ ἐντέρῳ μετρίῳ, ἀνέστη πρωΐ, καὶ ἡ ψυχὴ αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ. πόνος ἀγρυπνίας καὶ χολέρας καὶ στρόφος μετὰ ἀνδρὸς ἀπλήστου. καὶ εἰ ἐβιάσθης ἐν ἐδέσμασιν, ε ἀνάστα μεσοπωρῶν καὶ ἀναπαύσῃ. ἄκουσόν μου τέκνον καὶ μὴ ἐξουδενώσῃς με, καὶ ἐπ' ἐσχάτῳ εὑρήσεις τοὺς λόγους μου. ἐν πᾶσι τοῖς ἔργοις σου γίνου ἐντρεχής, καὶ πᾶν ἀρρώστημα οὐ μή σοι ἀπαντήσῃ. λαμπρὸν ἐπ' ἄρτοις εὐλογήσει χείλη, καὶ μαρτυρία τῆς καλλονῆς αὐτοῦ πιστή. πονηρῷ ἐπ' ἄρτῳ διαγογγύσει πόλις, καὶ ἡ μαρτυρία τῆς πονηρίας αὐτοῦ ἀκριβής. ἐν οἴνῳ μὴ ἀνδρίζου, πολλοὺς γὰρ ἀπώλεσεν ὁ οἶνος. κάμινος δοκιμάζει στόμωμα ἐν βαφῇ, οὕτως ζ οἶνος καρδίας ἐν μάχῃ ὑπερηφάνων. ἐπίσον ζωῆς οἶνος ἀνθρώπῳ, ἐὰν πίνῃς αὐτὸν μέτρῳ αὐτοῦ. τίς ζωὴ ἐλασσουμένῳ οἴνῳ; καὶ αὐτὸς ἔκτισται εἰς εὐφροσύνην ἀνθρώποις. ἀγαλλίαμα καρδίας καὶ εὐφροσύνη ψυχῆς οἶνος πινόμενος ἐν καιρῷ αὐτάρκης. πικρία ψυχῆς οἶνος πινόμενος πολύς, ἐν ἐρεθισμῷ καὶ ἀντιπτώματι. πληθύνει μέθη θυμὸν ἄφρονος εἰς πρόσκομμα, ἐλαττῶν ἰσχὺν καὶ προσποιῶν τραύματα. ἐν συμποσίῳ οἴνου μὴ ἐλέγξῃς τὸν πλησίον, καὶ μὴ ἐξουδενώσῃς αὐτὸν ἐν εὐφροσύνῃ αὐτοῦ. λόγον ὀνειδισμοῦ μὴ εἴπῃς αὐτῷ, καὶ μὴ αὐτὸν θλίψῃς η ἐν ἀπαιτήσει.

[α.] Hoc caput in Latina editione eſt, cap. XXXI. β [καὶ ἀρρώστημα βαρὺ ἐκνήψει ὕπνος.] In plerisque libris eſt, ὕπνον. idq. alia manu adſcriptũ eſt in libro Vaticano. γ [πολλοὶ ἐδόθησαν εἰς πτῶμα.] In quibuſdam libris eſt, πολλοὶ ἐδέθησαν χάριν χρυσίου. δ [καὶ ἔστω εἰς καύχησιν.] Nonnulli libri habent, καὶ ἔσται αὐτῷ εἰς καύχησιν. ε [ἀνάστα μεσοπωρῶν.] In plerisque libris eſt, ἀνάστα μεσοπορῶν, ἔμεσον καὶ ἀναπαύσῃ. ζ [οἶνος καρδίας ἐν μάχῃ ὑπερηφάνων.] In quibuſdam libris eſt, οἶνος καρδίας ὑπερηφάνων ἐν μέθῃ. η [ἐν ἀπαιτήσει.] In quibuſdam libris eſt, ἐν ἀπαντήσει.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΕ'.

ΠΕΡΙ ΗΓΟΥΜΕΝΩΝ.

α Ἡγούμενόν σε κατέστησαν, μὴ ἐπαίρου, γίνου ἐν αὐτοῖς ὡς εἷς ἐξ αὐτῶν. φρόντισον αὐτῶν καὶ οὕτω κάθισον, καὶ πᾶσαν τὴν χρείαν σου ποιήσας ἀνάπεσε, ἵνα εὐφρανθῇς δι' αὐτούς, καὶ εὐκοσμίας χάριν λάβῃς στέφανον. λάλησον πρεσβύτερε, πρέπει γάρ σοι, ἐν ἀκριβεῖ ἐπιστήμῃ, καὶ μὴ ἐμποδίσῃς μουσικά. ὅπου ἀκρόαμα, μὴ ἐκχέῃς λαλιάν, καὶ ἀκαίρως μὴ σοφίζου. σφραγὶς ἄνθρακος ἐπὶ κόσμῳ χρυσῷ, σύγκριμα μουσικῶν ἐν συμποσίῳ οἴνου. ἐν κατασκευάσματι χρυσῷ σφραγὶς σμαράγδου, μέλος μουσικῶν ἐφ' ἡδεῖ οἴνῳ. λάλησον νεανίσκε εἰ χρεία σου, μόλις δὶς ἐὰν ἐπερωτηθῇς, κεφαλαίωσον λόγον, ἐν ὀλίγοις πολλά, γίνου ὡς γινώσκων καὶ ἅμα σιωπῶν. ἐν μέσῳ μεγιστάνων μὴ ἐξισάζου, καὶ ἑτέρου λέγοντος μὴ πολλὰ ἀδολέσχει. πρὸ βροντῆς κατασπεύδει ἀστραπή, καὶ πρὸ αἰσχυντηροῦ προελεύσεται χάρις. ἐν ὥρᾳ ἐξεγείρου καὶ μὴ οὐράγει, ἀπότρεχε εἰς οἶκον καὶ μὴ ῥαθύμει. ἐκεῖ παῖζε καὶ ποίει τὰ ἐνθυμήματά σου, καὶ μὴ ἁμάρτῃς λόγῳ ὑπερηφάνῳ. καὶ ἐπὶ τούτοις εὐλόγησον τὸν ποιήσαντά σε, καὶ μεθύσκοντά σε ἀπὸ τῶν ἀγαθῶν αὐτοῦ. ὁ φοβούμενος κύριον ἐκδέξεται παιδείαν, καὶ οἱ ὀρθρίζοντες εὑρήσουσιν εὐδοκίαν. ὁ ζητῶν νόμον ἐμπλησθήσεται αὐτοῦ, καὶ ὁ ὑποκρινόμενος σκανδαλισθήσεται ἐν αὐτῷ. οἱ φοβούμενοι κύριον εὑρήσουσι κρίμα, καὶ δικαιώματα ὡς φῶς ἐξάψουσιν. ἄνθρωπος ἁμαρτωλὸς ἐκκλίνει ἐλεγμόν, καὶ κατὰ τὸ θέλημα αὐτοῦ εὑρήσει σύγκριμα. ἀνὴρ βουλῆς οὐ μὴ παρίδῃ διανόημα, ἀλλότριος καὶ ὑπερήφανος οὐ καταπτήξει φόβον, καὶ μετὰ τὸ ποιῆσαι μετ' αὐτοῦ ἄνευ βουλῆς. ἄνευ βουλῆς μηδὲν ποιήσῃς, καὶ ἐν

τῷ ποιῆσαί σε μὴ μεταμελοῦ. ἐν ὁδῷ ἀντιπτώματος μὴ πορεύου, καὶ μὴ προσκόψῃς ἐν λιθώδεσιν. μὴ πιστεύσῃς ἐν ὁδῷ ἀπροσκόπῳ, καὶ ἀπὸ τῶν τέκνων σου φύλαξαι. ἐν παντὶ ἔργῳ πίστευε τῇ ψυχῇ σου, καὶ γὰρ τοῦτό ἐστι τήρησις ἐντολῶν. ὁ πιστεύων νόμῳ προσέχει ἐντολαῖς, καὶ ὁ πεποιθὼς κυρίῳ οὐκ ἐλαττωθήσεται.

[α.] Hoc caput, in Latina editione est, cap. XXXII.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Λϛ′.

Τῷ α φοβουμένῳ κύριον οὐκ ἀπαντήσει κακόν, ἀλλ' ἐν πειρασμῷ καὶ πάλιν ἐξελεῖται. ἀνὴρ σοφὸς οὐ μισήσει νόμον, ὁ δὲ ὑποκρινόμενος ἐν αὐτῷ, ὡς ἐν καταιγίδι πλοῖον. ἄνθρωπος συνετὸς ἐμπιστεύσει νόμῳ, καὶ ὁ νόμος αὐτῷ πιστὸς ὡς β ἐρώτημα δικαίων. ἑτοίμασον λόγον, καὶ οὕτως ἀκουσθήσῃ, σύνδησον παιδείαν καὶ ἀποκρίθητι. τροχὸς ἁμάξης σπλάγχνα μωροῦ, καὶ ὡς ἄξων στρεφόμενος ὁ διαλογισμὸς αὐτοῦ. ἵππος εἰς ὀχείαν ὡς φίλος μῶκος, ὑποκάτω παντὸς ἐπικαθημένου χρεμετίζει. διατί ἡμέρα ἡμέρας ὑπερέχει, καὶ πᾶν φῶς ἡμέρας ἐνιαυτοῦ ἀφ' ἡλίου; ἐν γνώσει κυρίου διεχωρίσθησαν, καὶ ἠλλοίωσε καιροὺς καὶ ἑορτάς. ἀπ' αὐτῶν ἀνύψωσε καὶ ἡγίασε, καὶ ἐξ αὐτῶν ἔθηκεν εἰς ἀριθμὸν ἡμερῶν. καὶ ἄνθρωποι πάντες ἀπὸ ἐδάφους, καὶ ἐκ γῆς ἐκτίσθη ἀδάμ. ἐν πλήθει ἐπιστήμης κύριος διεχώρισεν αὐτούς, καὶ ἠλλοίωσεν τὰς ὁδοὺς αὐτῶν. ἐξ αὐτῶν εὐλόγησε καὶ ἀνύψωσεν, καὶ ἐξ αὐτῶν ἡγίασε, καὶ πρὸς αὐτὸν ἤγγισεν, ἀπ' αὐτῶν κατηράσατο, καὶ ἐταπείνωσεν, καὶ ἀνέστρεψεν αὐτοὺς ἀπὸ στάσεως αὐτῶν. ὡς πηλὸς κεραμέως ἐν χειρὶ αὐτοῦ, πᾶσαι αἱ ὁδοὶ αὐτοῦ κατὰ τὴν εὐδοκίαν αὐτοῦ. οὕτως ἄνθρωποι ἐν χειρὶ τοῦ ποιήσαντος αὐτούς, ἀποδοῦναι αὐτοῖς κατὰ τὴν κρίσιν αὐτοῦ. ἀπέναντι τοῦ κακοῦ τὸ ἀγαθὸν καὶ ἀπέναντι τοῦ θανάτου ἡ ζωή, οὕτως γ ἀπέναντι εὐσεβοῦς ἁμαρτωλός, καὶ οὕτως ἔμβλεψον εἰς πάντα τὰ ἔργα τοῦ ὑψίστου, δύο δύο ἐν κατέναντι τοῦ ἑνός. κἀγὼ ἔσχατος ἠγρύπνησα, δ καὶ κατεκληρονόμησα αὐτοὺς καθὼς ἀπ' ἀρχῆς. ἐλέησον λαὸν κύριε κεκλημένον ἐπ' ὀνόματί σου, καὶ ἰσραὴλ ὃν πρωτογόνῳ ὡμοίωσας. οἰκτείρησον πόλιν ἁγιάσματός σου ἱερουσαλήμ, πόλιν καταπαύματός σου. πλῆσον σιὼν ἆραι τὰ λόγιά σου, καὶ ἀπὸ τῆς δόξης σου τὸν λαόν σου. δὸς μαρτύριον τοῖς ἐν ἀρχῇ κτίσμασί σου, καὶ ἔγειρον προφητείας τὰς ἐπ' ὀνόματί σου. δὸς μισθὸν τοῖς ὑπομένουσί σε, καὶ οἱ προφῆται σου ἐμπιστευθήτωσαν. εἰσάκουσον κύριε δεήσεως τῶν ἱκετῶν σου, κατὰ τὴν εὐλογίαν ἀαρὼν περὶ τοῦ λαοῦ σου, καὶ γνώσονται πάντες οἱ ἐπὶ τῆς γῆς, ὅτι σὺ κύριος εἶ ὁ θεὸς τῶν αἰώνων. πᾶν βρῶμα φάγεται κοιλία, ἔστι δὲ βρῶμα βρώματος κάλλιον. φάρυγξ γεύεται βρώματα θήρας, οὕτως καρδία συνετὴ λόγους ψευδεῖς. καρδία στρεβλὴ δώσει λύπην, καὶ ἄνθρωπος πολύπειρος ἀνταποδώσει αὐτῷ. πάντα ἄρρενα ἐπιδέξεται γυνή, ἔστι δὲ θυγάτηρ θυγατρὸς κρείσσων. κάλλος γυναικὸς ἱλαρύνει πρόσωπον, καὶ ὑπὲρ πᾶσαν ἐπιθυμίαν ἀνθρώπου ὑπεράγει. εἰ ἔστιν ἐπὶ γλώσσης αὐτῆς ἔλεος καὶ πραΰτης, οὐκ ἔστιν ὁ ἀνὴρ αὐτῆς καθ' υἱοὺς ἀνθρώπων. ὁ κτώμενος γυναῖκα ἐνάρχεται κτήσεως, βοηθὸν κατ' αὐτὸν καὶ στῦλον ἀναπαύσεως. οὗ οὐκ ἔστι φραγμός, διαρπαγήσεται κτῆμα, καὶ οὗ οὐκ ἔστι γυνή, στενάξει πλανώμενος. τίς γὰρ πιστεύσει εὐζώνῳ λῃστῇ ε σφαλλομένῳ ἐκ πόλεως εἰς πόλιν, οὕτως ἀνθρώπῳ μὴ ἔχοντι νοσσιὰν καὶ καταλύοντι οὗ ἐὰν ὀψίσῃ.

[α.] Hoc caput, in Latina editione est, cap. XXXIII. eo vsque, & ego nouissimus euigilaui. ver. XVI. β [ὡς ἐρώτημα δικαίων.] In plerisque libris est, ὡς ἐρώτημα δήλων. quod cum eo conuenit, quod est numer. XXVII. καὶ ἐπερωτήσουσιν αὐτὸν τὴν κρίσιν τῶν δήλων ἔναντι κυρίου. & in hoc libro, infra, capite XLV. λογείῳ κρίσεως. δήλοις ἀληθείας. In editione vero Latina est, Qui interrogationē manifestat. vt videatur Interpres legisse, δηλῶν. In nonnullis libris est, ἐρώτημα δῆλον. γ [ἀπέναντι εὐσεβοῦς ἁμαρτωλός.] In quibusdam libris est, ἀπέναντι τοῦ ἁμαρτωλοῦ ὁ εὐσεβής. καὶ οὕτως ἀπέναντι ἀνδρὸς εὐσεβοῦς ὁ ἁμαρτωλός. δ [καὶ κατεκληρονόμησα.] In nonnullis libris est, καὶ κατακληρονόμησον. Hæc autem ad finem vsque capitis sunt in Latina editione cap. XXXVI. a versu XIV. ad finem vsque. ε [σφαλλομένῳ ἐκ πόλεως εἰς πόλιν.] Nonnulli libri habēt, ἀφαλλομένῳ. Alij, ἐφαλλομένῳ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΑΖ′.

Πᾶς φίλος ἐρεῖ, ἐφιλίασα αὐτῷ κἀγώ, ἀλλ' ἔστι φίλος ὀνόματι μόνον φίλος. οὐχὶ λύπη ἔνι ἕως θανάτου, ἑταῖρος καὶ φίλος τρεπόμενος εἰς ἔχθραν. ὦ πονηρὸν ἐνθύμημα, πόθεν ἐνεκυλίσθης καλύψαι τὴν ξηρὰν ἐν δολιότητι; α ἑταῖρος φίλου ἐν εὐφροσύνῃ ἥδεται, καὶ ἐν καιρῷ θλίψεως ἔσται ἀπέναντι. ἑταῖρος φίλῳ συμπονεῖ χάριν γαστρός, β ἔναντι πολέμου λήψεται ἀσπίδα. μὴ ἐπιλάθῃ φίλου ἐν τῇ ψυχῇ σου, καὶ μὴ ἀμνημοσύνης αὐτοῦ ἐν χρήμασί σου. πᾶς σύμβουλος ἐξαίρει βουλήν, ἀλλ' ἔστι συμβουλεύων εἰς ἑαυτόν. ἀπὸ συμβούλου φύλαξον τὴν ψυχήν σου, καὶ γνῶθι πρότερον τίς αὐτοῦ χρεία. καὶ γὰρ αὐτὸς ἑαυτῷ βουλεύσεται, μήποτε βάλῃ ἐπὶ σοὶ κλῆρον, καὶ εἴπῃ σοι, καλὴ ἡ ὁδός σου, καὶ στήσεται ἐξ ἐναντίας ἰδεῖν τὸ συμβησόμενόν σοι. μὴ βουλεύου μετὰ τοῦ ὑποβλεπομένου σε, καὶ ἀπὸ τῶν ζηλούντων σε κρύψον βουλήν. μετὰ γυναικὸς περὶ ἀντιζήλου αὐτῆς, καὶ μετὰ δειλοῦ περὶ πολέμου. μετὰ ἐμπόρου περὶ μεταβολίας, καὶ μετὰ ἀγοράζοντος περὶ πράσεως. μετὰ βασκάνου περὶ εὐχαριστίας, καὶ μετὰ ἀνελεήμονος περὶ χρηστοηθείας. μετὰ ὀκνηροῦ περὶ παντὸς ἔργου, καὶ μετὰ γ μισθίου ἐφεσίου περὶ συντελείας, οἰκέτῃ ἀργῷ περὶ πολλῆς ἐργασίας. μὴ ἔπεχε ἐπὶ τούτοις περὶ πάσης συμβουλίας, ἀλλ' ἢ μετὰ ἀνδρὸς εὐσεβοῦς ἐνδελέχιζε, ὃν ἂν ἐπιγνῷς συντηροῦντα ἐντολάς. ὃς ἐν τῇ ψυχῇ αὐτοῦ κατὰ τὴν ψυχήν σου, καὶ ἐὰν πταίσῃς, συναλγήσει σοι. καὶ βουλὴν καρδίας στῆσον, οὐ γάρ ἐστί σοι πιστότερος αὐτῆς. ψυχὴ γὰρ ἀνδρὸς ἀπαγγέλλειν ἐνίοτε εἴωθεν, ἢ ἑπτὰ σκοποὶ ἐπὶ μετεώρου καθήμενοι ἐπὶ σκοπῆς. καὶ ἐπὶ πᾶσι τούτοις δεήθητι ὑψίστου, ἵνα εὐθύνῃ ἐν ἀληθείᾳ τὴν ὁδόν σου. ἀρχὴ παντὸς ἔρ-

γου

γου λόγος, καὶ πρὸ πάσης πράξεως βουλή. [δ] ἴχνος ἀλλοιώσεως καρδίας. τέσσαρα μέρη ἀνατέλλει, ἀγαθὸν καὶ κακόν, ζωὴ καὶ θάνατος, καὶ κυριεύουσα ἐνδελεχῶς αὐτῶν γλῶσσά ἐστι. ἔστιν ἀνὴρ πανοῦργος καὶ πολλῶν παιδευτής, καὶ τῇ ἰδίᾳ ψυχῇ ἄχρηστός ἐστιν. ἔστι σοφιζόμενος ἐν λόγοις μισητός, οὗτος [ε] πάσης τροφῆς καθυστερήσει, οὐ γὰρ ἐδόθη αὐτῷ παρὰ κυρίου χάρις, ὅτι πάσης σοφίας ἐστερήθη. ἔστι σοφὸς τῇ ἰδίᾳ ψυχῇ, καὶ οἱ καρποὶ τῆς συνέσεως αὐτοῦ [ζ] ἐπὶ στόματος πιστοί. ἀνὴρ σοφὸς τὸν ἑαυτοῦ λαὸν παιδεύσει, καὶ οἱ καρποὶ τῆς συνέσεως αὐτοῦ πιστοί. ἀνὴρ σοφὸς πλησθήσεται εὐλογίας, καὶ μακαριοῦσιν αὐτὸν πάντες οἱ ὁρῶντες. ζωὴ ἀνδρὸς ἐν ἀριθμῷ ἡμερῶν, καὶ αἱ ἡμέραι τοῦ Ἰσραὴλ ἀναρίθμητοι. ὁ σοφὸς ἐν τῷ λαῷ αὐτοῦ κληρονομήσει πίστιν, καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ ζήσεται εἰς τὸν αἰῶνα. τέκνον ἐν τῇ ζωῇ σου πείρασον τὴν ψυχήν σου, καὶ ἴδε τί πονηρὸν αὐτῇ, καὶ μὴ δῷς αὐτῇ. οὐ γὰρ πάντα πᾶσι συμφέρει, καὶ οὐ πᾶσα ψυχὴ ἐν παντὶ εὐδοκεῖ. μὴ ἀπληστεύου ἐν πάσῃ τρυφῇ, καὶ μὴ ἐκχυθῇς ἐπὶ ἐδεσμάτων. ἐν πολλοῖς γὰρ βρώμασιν ἔσται πόνος, καὶ ἡ ἀπληστία ἐγγιεῖ ἕως χολέρας. δι' ἀπληστίαν πολλοὶ ἐτελεύτησαν, ὁ δὲ προσέχων προσθήσει ζωήν.

α Ἑταῖρος φίλου ἐν εὐφροσύνῃ ἥδεται.] In nõnullis libris est, ἑταῖρος φίλῳ συνδιαιτᾷ εὐφροσύνῃ. β [ἔναντι πολέμου.] In nonnullis libris est ἔναντι πολεμίου. γ [μισθὸν ἐφεσίου] In nonnullis libris est μισθίου ἐπετείου. δ [ἴχνος ἀλλοιώσεως καρδίας.] In nonnullis libris est, ἴχνος ἀλλοιώσεως χαρᾶς πρόσωπον. ε [πάσης τροφῆς.] In nonnullis libris est, πάσης σοφίας. ζ [ἐπὶ στόματος πιστοί.] Nonnulli libri habẽt, ἐπὶ στόματος πιστοῦ. Nonnulli, ἐπὶ στόματος αἰνετοί.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΗ΄.

Τίμα ἰατρὸν πρὸς τὰς χρείας τιμαῖς αὐτοῦ, καὶ γὰρ αὐτὸν ἔκτισε κύριος, παρὰ γὰρ ὑψίστου ἐστὶν ἴασις, καὶ παρὰ βασιλέως [α] λήψεται δόμα. ἐπιστήμη ἰατροῦ ἀνυψώσει κεφαλὴν αὐτοῦ, καὶ ἔναντι μεγιστάνων θαυμασθήσεται. κύριος ἔκτισεν ἐκ γῆς φάρμακα, καὶ ἀνὴρ φρόνιμος οὐ προσοχθιεῖ αὐτοῖς. οὐκ ἀπὸ ξύλου ἐγλυκάνθη ὕδωρ, εἰς τὸ γνωσθῆναι τὴν ἰσχὺν αὐτοῦ; καὶ αὐτὸς ἔδωκεν ἀνθρώποις ἐπιστήμην ἐνδοξάζεσθαι ἐν τοῖς θαυμασίοις αὐτοῦ, ἐν αὐτοῖς ἐθεράπευσεν καὶ ἦρε τὸν πόνον αὐτοῦ. μυρεψὸς ἐν τούτοις ποιήσει μίγμα, [β] καὶ οὐ μὴ συντελέσῃ ἔργα αὐτοῦ, καὶ εἰρήνη παρ' αὐτοῦ ἐστιν ἐπὶ προσώπου τῆς γῆς. τέκνον ἐν ἀρρωστήματί σου μὴ παράβλεπε, ἀλλ' εὖξαι κυρίῳ, καὶ αὐτὸς ἰάσεταί σε. ἀπόστησον πλημμέλειαν καὶ εὔθυνον χεῖρας, καὶ ἀπὸ πάσης ἁμαρτίας καθάρισον καρδίαν. δὸς εὐωδίαν καὶ μνημόσυνον σεμιδάλεως, καὶ λίπανον προσφοράν, ὡς μὴ ὑπάρχων, καὶ ἰατρῷ δὸς τόπον, καὶ γὰρ αὐτὸν ἔκτισεν κύριος, καὶ μὴ ἀποστήτω σου, καὶ γὰρ αὐτοῦ χρεία. ἔστι καιρὸς ὅτε καὶ ἐν χερσὶν αὐτῶν εὐωδία, καὶ γὰρ αὐτοὶ κυρίου δεηθήσονται, ἵνα εὐοδώσῃ αὐτοῖς ἀνάπαυσιν καὶ ἴασιν χάριν ἐμβιώσεως. ὁ ἁμαρτάνων ἔναντι τοῦ ποιήσαντος αὐτόν, ἐμπέσοι εἰς χεῖρας ἰατροῦ. τέκνον ἐπὶ νεκρῷ κατάγαγε δάκρυα, καὶ ὡς δεινὰ πάσχων ἔναρξαι θρήνου, κατὰ δὲ τὴν κρίσιν αὐτοῦ περίστειλον τὸ σῶμα αὐτοῦ, καὶ μὴ ὑπερίδῃς τὴν ταφὴν αὐτοῦ. πίκρανον κλαυθμόν, καὶ θέρμανον κοπετόν, καὶ ποίησον τὸ πένθος κατὰ τὴν ἀξίαν αὐτοῦ ἡμέραν μίαν καὶ δύο χάριν διαβολῆς, καὶ παρακλήθητι λύπης ἕνεκα. ἀπὸ λύπης γὰρ ἐκβαίνει θάνατος, καὶ λύπη καρδίας κάμψει ἰσχύν. [γ] ἐν ἀπαγωγῇ παραβαίνει καὶ λύπη, καὶ [δ] βίος πτωχοῦ κατὰ καρδίας. μὴ δῷς εἰς λύπην τὴν καρδίαν σου, ἀπόστησον αὐτὴν μνησθεὶς τὰ ἔσχατα. μὴ ἐπιλάθῃ, οὐ γάρ ἐστιν ἐπάνοδος, καὶ τοῦτον οὐκ ὠφελήσεις, καὶ σεαυτὸν κακώσεις. μνήσθητι τὸ κρῖμα αὐτοῦ, ὅτι οὕτω ὡς καὶ τὸ σόν, ἐμοὶ χθές, καὶ σοὶ σήμερον. ἐν ἀναπαύσει νεκροῦ κατάπαυσον τὸ μνημόσυνον αὐτοῦ, καὶ παρακλήθητι ἐν αὐτῷ ἐν ἐξόδῳ πνεύματος αὐτοῦ. σοφία γραμματέως ἐν εὐκαιρίᾳ σχολῆς, καὶ ὁ ἐλασσούμενος [ε] πράξει αὐτοῦ σοφισθήσεται. τί σοφισθήσεται ὁ κρατῶν ἀρότρου, καὶ καυχώμενος ἐν δόρατι κέντρου, βόας ἐλαύνων καὶ ἀναστρεφόμενος ἐν ἔργοις αὐτῶν, καὶ ἡ διήγησις αὐτοῦ ἐν υἱοῖς ταύρων. καρδίαν αὐτοῦ δώσει ἐκδοῦναι αὔλακας, καὶ ἡ ἀγρυπνία αὐτοῦ εἰς χορτάσματα δαμάλεων. οὕτως πᾶς τέκτων καὶ ἀρχιτέκτων, ὅστις νύκτωρ ὡς ἡμέρα διάγει. οἱ γλύφοντες γλύμματα σφραγίδων, καὶ ἡ [ζ] ὑπομονὴ αὐτοῦ ἀλλοιῶσαι ποικιλίαν. καρδίαν αὐτοῦ δώσει εἰς τὸ ὁμοιῶσαι ζωγραφίαν, καὶ ἡ ἀγρυπνία αὐτοῦ τελέσαι ἔργον. οὕτως χαλκεὺς καθήμενος ἐγγὺς ἄκμονος, καὶ [η] καταμανθάνων ἀργῷ σιδήρῳ. [θ] ἀτμὶς πυρὸς πήξει σάρκας αὐτοῦ, καὶ ἐν θέρμῃ καμίνου διαμαχήσεται. [ι] φωνὴ σφύρης καινιεῖ τὸ οὖς αὐτοῦ, καὶ κατέναντι ὁμοιώματος σκεύους οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ. καρδίαν αὐτοῦ δώσει εἰς συντέλειαν ἔργων, καὶ ἡ ἀγρυπνία αὐτοῦ κοσμῆσαι ἐπὶ συντελείας. οὕτω κεραμεὺς καθήμενος ἐν ἔργῳ αὐτοῦ, καὶ συστρέφων ἐν ποσὶν αὐτοῦ τροχόν, ὃς ἐν μερίμνῃ κεῖται διαπαντὸς ἐπὶ τὸ ἔργον αὐτοῦ, καὶ ἐναρίθμιος πᾶσα ἡ ἐργασία αὐτοῦ. ἐν βραχίονι αὐτοῦ τυπώσει πηλόν, καὶ πρὸ ποδῶν κάμψει ἰσχὺν αὐτοῦ. καρδίαν ἐπιδώσει συντελέσαι τὸ χρῖσμα, καὶ ἡ ἀγρυπνία αὐτοῦ καθαρίσαι κάμινον. πάντες οὗτοι εἰς χεῖρας αὐτῶν ἐνεπίστευσαν, καὶ ἕκαστος ἐν τῷ ἔργῳ αὐτοῦ σοφίζεται. ἄνευ αὐτῶν οὐκ οἰκισθήσεται πόλις, καὶ οὐ παροικήσουσιν [κ] οὐδὲ περιπατήσουσι, καὶ ἐν ἐκκλησίᾳ οὐχ ὑπεραλοῦνται. ἐπὶ δίφρον δικαστοῦ οὐ καθιοῦνται, καὶ διαθήκην κρίματος οὐ διανοηθήσονται, οὐδὲ μὴ ἐκφάνωσι δικαιοσύνην καὶ κρίμα. καὶ ἐν παραβολαῖς οὐχ εὑρεθήσονται, ἀλλὰ κτίσμα αἰῶνος στηρίσουσι. καὶ ἡ δέησις αὐτῶν ἐν ἐργασίᾳ τέχνης. πλὴν τοῦ [λ] ἐπιδόντος τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, καὶ διανοουμένου ἐν νόμῳ ὑψίστου.

α Λήψεται δόμα.] In qnibusdam libris est, δόξαν. β [καὶ οὐ μὴ συντελέσῃ ἔργα αὐτοῦ.] In quibusdam libris est, συντελεσθῇ. γ [ἐν ἀπαγωγῇ παραβαίνει καὶ λύπη.] In plerisq. libris est, παραμένει. In nõnullis vero legit, ἐν ἐπαγωγῇ παραμένει.

μένει, καὶ λύπη. δ [βίος πτωχοῦ κατὰ καρδίας.] In aliquibus libris legitur, κατάρα καρδίας. ε [περιέξει αὐτοὺς σοφισθήσεται.] In nonnullis libris est, περιέξει αὐτοὺς οὐ σοφισθήσεται. ζ [ὑπομονὴ αὐτοῦ.] In nonnullis libris est, ἐπιμονὴ αὐτοῦ. η [καταμανθάνων ἀργῷ σιδήρῳ.] In nonnullis libris est, ἔργῳ σιδήρου. In nonnullis, ἔργα σιδήρου. editio vero Latina habet, & considerans opus ferri. θ [ἀτμὶς πυρὸς πήξει τὰς σάρκας αὐτοῦ.] In quibusdam libris est, τήξει. ι [φωνὴ σφύρης.] In nonnullis libris est, φωνὴ σφύρας καὶ ἄκμονος. κ [οὐδὲ περιπατήσουσιν.] In nonnullis libris hæc sequuntur, ἐν βουλῇ λαοῦ οὐ ζητηθήσονται. λ [ἐπιδόντος τὴν ψυχὴν αὐτοῦ.] Nonnulli libri habent, ἐπιδιδόντος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΘʹ.

Σοφίαν πάντων ἀρχαίων ἐκζητήσει, καὶ ἐν προφητείαις ἀσχοληθήσεται. διήγησιν ἀνδρῶν ὀνομαστῶν συντηρήσει, καὶ ἐν στροφαῖς παραβολῶν συνεισελεύσεται. ἀπόκρυφα παροιμιῶν ἐκζητήσει, καὶ ἐν αἰνίγμασι παραβολῶν ἀναστραφήσεται. ἀνὰ μέσον μεγιστάνων ὑπηρετήσει, καὶ ἔναντι ἡγουμένου ὀφθήσεται. ἐν γῇ ἀλλοτρίων ἐθνῶν διελεύσεται, ἀγαθὰ γὰρ καὶ κακὰ ἐν ἀνθρώποις ἐπείρασε. τὴν καρδίαν αὐτοῦ ἐπιδώσει ὀρθρίσαι πρὸς κύριον τὸν ποιήσαντα αὐτὸν, καὶ ἔναντι ὑψίστου δεηθήσεται. καὶ ἀνοίξει τὸ στόμα αὐτοῦ ἐν προσευχῇ, καὶ περὶ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτοῦ δεηθήσεται. ἐὰν κύριος ὁ μέγας θελήσῃ, πνεύματι συνέσεως ἐμπλησθήσεται. αὐτὸς ἀνομβρήσει ῥήματα σοφίας αὐτοῦ, καὶ ἐν προσευχῇ ἐξομολογήσεται κυρίῳ. αὐτὸς κατευθυνεῖ βουλὴν αὐτοῦ καὶ ἐπιστήμην, καὶ ἐν τοῖς ἀποκρύφοις αὐτοῦ διανοηθήσεται. αὐτὸς ἐκφανεῖ παιδείαν διδασκαλίας αὐτοῦ, καὶ ἐν νόμῳ διαθήκης κυρίου καυχήσεται. αἰνέσουσι τὴν σύνεσιν αὐτοῦ πολλοὶ, [a] ἕως τοῦ αἰῶνος οὐκ ἐξαλειφθήσεται. οὐκ ἀποστήσεται τὸ μνημόσυνον αὐτοῦ, καὶ ὄνομα αὐτοῦ ζήσεται εἰς γενεὰς γενεῶν. τὴν σοφίαν αὐτοῦ διηγήσονται ἔθνη, καὶ τὸν ἔπαινον αὐτοῦ ἐξαγγελεῖ ἐκκλησία. ἐὰν ἐμμείνῃ ὄνομα καταλείψει ἢ χίλιοι, καὶ ἐὰν ἀναπαύσηται ἐμποιεῖ αὐτῷ. ἔτι διανοηθεὶς ἐκδιηγήσομαι, καὶ ὡς διχομηνία ἐπληρώθην. εἰσακούσατέ μου υἱοὶ ὅσιοι, καὶ βλαστήσατε ὡς ῥόδον φυόμενον [b] ἐπὶ ῥεύματος ἀγροῦ, καὶ ὡς λίβανος εὐωδιάσατε ὀσμὴν. καὶ ἀνθήσατε ἄνθος ὡς κρίνον, διάδοτε ὀσμὴν καὶ αἰνέσατε ᾆσμα. εὐλογήσατε κύριον ἐπὶ πᾶσι τοῖς ἔργοις, δότε τῷ ὀνόματι αὐτοῦ μεγαλωσύνην. καὶ ἐξομολογήσασθε ἐν αἰνέσει αὐτοῦ, ἐν ᾠδαῖς χειλέων καὶ ἐν κινύραις, καὶ οὕτως ἐρεῖτε ἐν ἐξομολογήσει. τὰ ἔργα κυρίου πάντα ὅτι καλὰ σφόδρα, καὶ πᾶν πρόσταγμα ἐν καιρῷ αὐτοῦ ἔσται, πάντα γὰρ ἐν καιρῷ αὐτοῦ ζητηθήσεται. ἐν λόγῳ αὐτοῦ ἔστη ὡς θημωνία ὕδωρ, καὶ ἐν ῥήματι στόματος αὐτοῦ ἀποδοχεῖα ὑδάτων. ἐν προστάγματι αὐτοῦ πᾶσα ἡ εὐδοκία, καὶ οὐκ ἔστιν ὃς ἐλαττώσει τὸ σωτήριον αὐτοῦ. ἔργα πάσης σαρκὸς ἐνώπιον αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἔστι κρυβῆναι ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ. ἀπὸ τοῦ αἰῶνος εἰς τὸν αἰῶνα ἐπέβλεψε, καὶ οὐθέν ἐστι θαυμάσιον ἐναντίον αὐτοῦ. οὐκ ἔστιν εἰπεῖν τί τοῦτο, εἰς τί τοῦτο; πάντα γὰρ εἰς χρείας αὐτῶν ἔκτισται. ἡ εὐλογία αὐτοῦ ὡς ποταμὸς ἐπεκάλυψε, καὶ ὡς κατακλυσμὸς ξηρὰν ἐμέθυσεν, οὕτως ὀργὴν αὐτοῦ ἔθνη κληρονομήσει, ὡς μετέστρεψεν ὕδατα εἰς ἅλμην. αἱ ὁδοὶ αὐτοῦ τοῖς ὁσίοις εὐθεῖαι, οὕτως τοῖς ἀνόμοις προσκόμματα. ἀγαθὰ τοῖς ἀγαθοῖς ἔκτισται ἀπ' ἀρχῆς, οὕτως τοῖς ἁμαρτωλοῖς κακά. ἀρχὴ πάσης χρείας εἰς ζωὴν ἀνθρώπου, ὕδωρ, πῦρ, καὶ σίδηρος, καὶ ἅλα, καὶ σεμίδαλις πυροῦ, καὶ μέλι, καὶ γάλα, αἷμα σταφυλῆς, καὶ ἔλαιον, καὶ ἱμάτιον. ταῦτα πάντα τοῖς εὐσεβέσιν εἰς ἀγαθὰ, οὕτως τοῖς ἁμαρτωλοῖς τραπήσεται εἰς κακά. ἔστι πνεύματα ἃ εἰς ἐκδίκησιν ἔκτισται, καὶ ἐν θυμῷ αὐτῶν ἐστερέωσαν μάστιγας αὐτῶν. καὶ ἐν καιρῷ συντελείας ἰσχὺν ἐκχέουσι, καὶ τὸν θυμὸν τοῦ ποιήσαντος αὐτοὺς κοπάσουσι. πῦρ καὶ χάλαζα καὶ λιμὸς καὶ θάνατος, πάντα ταῦτα εἰς ἐκδίκησιν ἔκτισται. θηρίων ὀδόντες καὶ σκορπίοι καὶ ἔχεις καὶ ῥομφαία ἐκδικοῦσα εἰς ὄλεθρον ἀσεβεῖς, [c] ἐν τῇ ἐντολῇ αὐτοῦ εὐφρανθήσονται, καὶ ἐπὶ τῆς γῆς [d] εἰς χρείας ἑτοιμασθήσονται, καὶ ἐν τοῖς καιροῖς αὐτῶν οὐ παραβήσονται λόγον. διὰ τοῦτο ἐξ ἀρχῆς ἐστηρίχθην, καὶ διενοήθην, καὶ ἐν γραφῇ ἀφῆκα. τὰ ἔργα κυρίου πάντα ἀγαθὰ, καὶ πᾶσαν χρείαν ἐν ὥρᾳ αὐτῆς χορηγήσει. καὶ οὐκ ἔστιν εἰπεῖν, τοῦτο τούτου πονηρότερον, πάντα γὰρ ἐν καιρῷ εὐδοκιμηθήσεται. καὶ νῦν ἐν πάσῃ καρδίᾳ καὶ στόματι ὑμνήσατε, καὶ εὐλογήσατε τὸ ὄνομα κυρίου.

a Ἕως τοῦ αἰῶνος.] Nonnulli libri habent, καὶ ἕως τοῦ αἰῶνος. b [ἐπὶ ῥεύματος ἀγροῦ.] In nonnullis libris est, ἐπὶ ῥεύματος ὑγροῦ. c [ἐν τῇ ἐντολῇ.] In nonnullis libris, ἐν τῇ ἀνατολῇ. d [εἰς χρείας.] In nonnullis libris, εἰς χεῖρας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Μʹ.

Ἀσχολία μεγάλη ἔκτισται παντὶ ἀνθρώπῳ, καὶ ζυγὸς βαρὺς ἐπὶ υἱοὺς Ἀδὰμ, ἀφ' ἡμέρας ἐξόδου ἐκ γαστρὸς μητρὸς αὐτῶν [a] ἕως ἡμέρας ἐπιταφῇ εἰς μητέρα πάντων. τοὺς διαλογισμοὺς αὐτῶν καὶ φόβον καρδίας, ἐπίνοια προσδοκίας, ἡμέρα τελευτῆς. ἀπὸ καθημένου ἐπὶ θρόνου ἐν δόξῃ καὶ ἕως τεταπεινωμένου ἐν γῇ καὶ σποδῷ. ἀπὸ φοροῦντος ὑάκινθον καὶ στέφανον, καὶ ἕως περιβαλλομένου ὠμόλινον. θυμὸς καὶ ζῆλος καὶ ταραχὴ καὶ σάλος καὶ φόβος θανάτου καὶ μηνίαμα καὶ ἔρις, καὶ ἐν καιρῷ ἀναπαύσεως ἐπὶ κοίτης ὕπνος νυκτὸς ἀλλοιοῖ γνῶσιν αὐτοῦ. ὀλίγον ὡς οὐδὲν ἐν ἀναπαύσει, καὶ ἀπ' ἐκείνου ἐν ὕπνοις ὡς ἐν ἡμέρᾳ σκοπιᾶς. τεθορυβημένος ἐν ὁράσει καρδίας αὐτοῦ, ὡς ἐκπεφευγὼς ἀπὸ προσώπου πολέμου. ἐν καιρῷ σωτηρίας αὐτοῦ ἐξηγέρθη, καὶ ἀποθαυμάζων εἰς οὐδένα φόβον, μετὰ πάσης σαρκὸς ἀπὸ ἀνθρώπου ἕως κτήνους, καὶ ἐπὶ ἁμαρτωλῶν ἑπταπλάσια πρὸς ταῦτα. θάνατος καὶ αἷμα καὶ ἔρις καὶ ῥομφαία, ἐπαγωγαὶ, λιμὸς καὶ σύντριμμα καὶ μάστιξ, ἐπὶ τοὺς ἀνόμους ἐκτίσθη ταῦτα πάντα, καὶ δι' αὐτοὺς ἐγένετο ὁ κατακλυσμός. πάντα ὅσα ἀπὸ γῆς εἰς γῆν ἀναστρέφει, καὶ ἀπὸ ὑδάτων εἰς θάλασσαν ἀνακάμπτει. πᾶν δῶρον καὶ ἀδικία ἐξαλειφθήσεται, καὶ πίστις εἰς τὸν αἰῶνα στήσεται. χρήματα ἀδί-

κων

κέων ὡς ποταμὸς ξηρανθήσεται, καὶ ὡς βροντὴ μεγάλη ἐν ὑετῷ ἐξηχήσει. ἐν τῷ ἀνοῖξαι αὐτὸν χεῖρας εὐφρανθήσεται, οὕτως οἱ παραβαίνοντες εἰς συντέλειαν ἐκλείψουσιν. ἔκγονα ἀσεβῶν οὐ πληθυνεῖ κλάδους, καὶ ῥίζαι ἀκάθαρτοι ἐπ' ἀκροτόμου πέτρας. β ἄχι ἐπὶ παντὸς ὕδατος καὶ χείλους ποταμοῦ πρὸ παντὸς χόρτου ἐκτιλήσεται. χάρις ὡς παράδεισος ἐν εὐλογίαις· καὶ ἐλεημοσύνη εἰς τὸν αἰῶνα διαμενεῖ. ζωὴ αὐτάρκους ἐργάτου γλυκανθήσεται, καὶ ὑπὲρ ἀμφότερα ὁ εὑρίσκων θησαυρόν. τέκνα καὶ οἰκοδομὴ πόλεως στηρίζουσιν ὄνομα, καὶ ὑπὲρ ἀμφότερα γυνὴ ἄμωμος λογίζεται. οἶνος καὶ μουσικὰ εὐφραίνουσι καρδίαν, καὶ ὑπὲρ ἀμφότερα ἀγάπησις σοφίας. αὐλὸς καὶ ψαλτήριον ἡδύνουσι μέλι, καὶ ὑπὲρ ἀμφότερα γλῶσσα ἡδεῖα. χάριν καὶ κάλλος γ ἐπιθυμήσει ὁ ὀφθαλμός σου, καὶ ὑπὲρ ἀμφότερα χλόην σπόρου. φίλος καὶ ἑταῖρος εἰς καιρὸν ἀπαντῶντες, καὶ ὑπὲρ ἀμφότερα γυνὴ μετὰ ἀνδρός. ἀδελφοὶ καὶ βοήθεια εἰς καιρὸν θλίψεως, καὶ ὑπὲρ ἀμφότερα ἐλεημοσύνη ῥύσεται. χρυσίον καὶ ἀργύριον ἐπιστήσουσι πόδα, καὶ ὑπὲρ ἀμφότερα βουλὴ εὐδοκιμεῖται. χρήματα καὶ ἰσχὺς ἀνυψώσουσι καρδίαν, καὶ ὑπὲρ ἀμφότερα φόβος κυρίου. οὐκ ἔστι φόβῳ κυρίου ἐλάττωσις, καὶ οὐκ ἔστιν ἐπιζητῆσαι ἐν αὐτῷ βοήθειαν. φόβος κυρίου ὡς παράδεισος εὐλογίας, καὶ ὑπὲρ πᾶσαν δόξαν ἐκάλυψαν αὐτόν. τέκνον ζωὴν ἐπαιτήσεως μὴ βιώσῃς, κρεῖσσον ἀποθανεῖν, ἢ ἐπαιτεῖν. ἀνὴρ βλέπων εἰς τράπεζαν ἀλλοτρίαν οὐκ ἔστιν αὐτοῦ ὁ βίος ἐν λογισμῷ ζωῆς, ἀλισγήσει τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἐν ἐδέσμασιν ἀλλοτρίοις. ἀνὴρ δὲ ἐπιστήμων καὶ πεπαιδευμένος φυλάξεται. ἐν στόματι ἀναιδοῦς γλυκανθήσεται ἐπαίτησις, καὶ ἐν κοιλίᾳ αὐτοῦ πῦρ καήσεται.

a Ἕως ἡμέρας ἐπὶ ταφῇ εἰς μητέρα πάντων.] Nonnulli libri habent, ἕως ἡμέρας ἐπιστροφῆς εἰς μητέρα πάντων. β [ἄχει ἐπὶ παντὸς ὕδατος.] Editio Latina habet. Super omnem aquam viriditas. sic Genes. cap. XLI. sub principiũ. καὶ ἐβόσκοντο ἐν τῷ ἄχει. & in editione Latina, pascebantur in locis palustribus. Ibidem ver. XVIII. Paludis vireta carpebant. vide quæ ibi notata sunt. hoc autem loco nonnulli libri habent, ἄχι, quidam, ἄχη, voci autem, ἄχει, probabile est, in editione Latina non solum, viriditatem, respondere, sed etiam verbum, sonant. vt duæ interpretationes coniunctæ videantur. vocabulo autem, sonant, propius esset, ἠχεῖ, vel etiam Doricum, ἀχεῖ. γ [ἐπιθυμήσει ὁ ὀφθαλμός σου.] Pleriq. libri non habent, σου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΜΑ΄.

Ὦ θάνατε, ὡς πικρόν σου τὸ μνημόσυνόν ἐστιν ἀνθρώπῳ εἰρηνεύοντι ἐν τοῖς ὑπάρχουσιν αὐτοῦ. ἀνδρὶ ἀπερισπάστῳ καὶ εὐοδουμένῳ ἐν πᾶσιν καὶ ἔτι ἰσχύοντι ἐπιδέξασθαι τροφήν. ὦ θάνατε καλόν σου τὸ κρῖμα ἐστὶν ἀνθρώπῳ ἐπιδεομένῳ καὶ ἐλασσουμένῳ ἰσχύϊ, ἐσχατογήρῳ καὶ περισπωμένῳ περὶ πάντων, καὶ ἀπειθοῦντι καὶ ἀπολωλεκότι ὑπομονήν. μὴ εὐλαβοῦ κρῖμα θανάτου, μνήσθητι προτέρων σου καὶ ἐσχάτων, τοῦτο τὸ κρῖμα παρὰ κυρίου πάσῃ σαρκί. καὶ τί ἀπαναίνῃ ἐν εὐδοκίᾳ ὑψίστου; εἴτε δέκα, εἴτε ἑκατόν, εἴτε χίλια ἔτη. οὐκ ἔστιν ἐν ᾅδου ἐλεγμὸς ζωῆς. τέκνα βδελυκτὰ γίνεται, τέκνα ἁμαρτωλῶν, καὶ συναναστρεφόμενα παροικίαις ἀσεβῶν. τέκνων ἁμαρτωλῶν ἀπολεῖται κληρονομία, καὶ μετὰ τοῦ σπέρματος αὐτῶν ἐνδελεχεῖ ὄνειδος. πατρὶ ἀσεβεῖ μέμψεται τέκνα, ὅτι δι' αὐτὸν ὀνειδισθήσονται. οὐαὶ ὑμῖν ἄνδρες ἀσεβεῖς, οἵτινες ἐγκατελίπετε νόμον a θεοῦ ὑψίστου. καὶ ἐὰν γεννηθῆτε, εἰς κατάραν γεννηθήσεσθε. καὶ ἐὰν ἀποθάνητε, εἰς κατάραν μερισθήσεσθε. πάντα ὅσα ἐκ γῆς, εἰς γῆν ἀπελεύσεται, οὕτως ἀσεβεῖς ἀπὸ κατάρας εἰς ἀπώλειαν. πένθος ἀνθρώπων ἐν σώμασιν αὐτῶν, ὄνομα δὲ ἁμαρτωλῶν οὐκ ἀγαθὸν ἐξαλειφθήσεται. φρόντισον περὶ ὀνόματος, αὐτὸ γάρ σοι διαμενεῖ, ἢ χίλιοι μεγάλοι θησαυροὶ χρυσίου. ἀγαθῆς ζωῆς ἀριθμὸς ἡμερῶν, καὶ ἀγαθὸν ὄνομα εἰς αἰῶνα διαμενεῖ. παιδείαν ἐν εἰρήνῃ συντηρήσατε τέκνα, σοφία δὲ κεκρυμμένη καὶ θησαυρὸς ἀφανής, τίς ὠφέλεια ἐν ἀμφοτέροις; κρείσσων ἄνθρωπος ἀποκρύπτων τὴν μωρίαν αὐτοῦ, ἢ ἄνθρωπος ἀποκρύπτων τὴν σοφίαν αὐτοῦ. τοιγαροῦν ἐντράπητε ἐπὶ τῷ ῥήματί μου, οὐ γάρ ἐστι πᾶσαν αἰσχύνην διαφυλάξαι καλόν, καὶ οὐ πάντα πᾶσιν ἐν πίστει εὐδοκιμεῖται. αἰσχύνεσθε ἀπὸ πατρὸς καὶ μητρὸς περὶ πορνείας, καὶ ἀπὸ ἡγουμένου καὶ δυνάστου περὶ ψεύδους. ἀπὸ κριτοῦ καὶ ἄρχοντος περὶ πλημμελείας, ἀπὸ συναγωγῆς καὶ λαοῦ περὶ ἀνομίας. ἀπὸ κοινωνοῦ καὶ φίλου περὶ ἀδικίας, καὶ ἀπὸ τόπου οὗ παροικεῖς, περὶ κλοπῆς. καὶ ἀπὸ ἀληθείας θεοῦ καὶ διαθήκης, καὶ ἀπὸ πήξεως ἀγκῶνος ἐπ' ἄρτοις. ἀπὸ σκορακισμοῦ λήψεως καὶ δόσεως, καὶ ἀπὸ ἀσπαζομένων περὶ σιωπῆς. ἀπὸ ὁράσεως γυναικὸς ἑταίρας, καὶ ἀπὸ ἀποστροφῆς β προσώπου συγγενοῦς. ἀπὸ ἀφαιρέσεως μερίδος καὶ δόσεως, καὶ ἀπὸ κατανοήσεως γυναικὸς ὑπάνδρου, ἀπὸ περιεργείας παιδίσκης αὐτοῦ, καὶ μὴ ἐπιστῇς ἐπὶ τὴν κοίτην αὐτῆς. ἀπὸ φίλων περὶ λόγων ὀνειδισμοῦ, καὶ μετὰ τὸ δοῦναι, μὴ ὀνείδιζε.

a Θεοῦ ὑψίστου.] In quibusdam libris hæc sequũtur, ἐὰν γὰρ πληθυνθῆτε εἰς ἀπώλειαν. β [προσώπου συγγενοῦς.] In quibusdam libris est, προσώπου ἀνθρώπου συγγενοῦς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΜΒ΄.

Ἀπὸ δευτερώσεως καὶ λόγου ἀκοῆς, καὶ ἀπὸ ἀποκαλύψεως λόγων κρυφίων. καὶ ἔσῃ αἰσχυντηρὸς ἀληθινῶς, καὶ εὑρίσκων χάριν ἔναντι παντὸς ἀνθρώπου. μὴ περὶ τούτων αἰσχυνθῇς, καὶ μὴ λάβῃς πρόσωπον τοῦ ἁμαρτάνειν. περὶ νόμου ὑψίστου καὶ διαθήκης, καὶ περὶ κρίματος δικαιῶσαι τὸν ἀσεβῆ. περὶ λόγου κοινωνοῦ καὶ ὁδοιπόρων, καὶ περὶ δόσεως κληρονομίας ἑταίρων. περὶ ἀκριβείας ζυγοῦ καὶ σταθμιῶν, περὶ κτήσεως πολλῶν καὶ ὀλίγων. περὶ a ἀδιαφόρου πράσεως, καὶ ἐμπόρων, καὶ περὶ παιδείας τέκνων πολλῆς, καὶ οἰκέτῃ πονηρῷ πλευρὰν αἱμάξαι. ἐπὶ γυναικὶ πονηρᾷ καλὸν σφραγίς. καὶ ὅπου

χεῖρες

χεῖρες πολλαὶ, κλεῖσον. ὃ ἐὰν παραδίδως, ἐν ἀριθμῷ καὶ σταθμῷ, καὶ δόσις καὶ λῆψις παντὶ ἐν γραφῇ. περὶ παιδείας ἀνοήτου καὶ μωροῦ καὶ ἐσχατογήρου κρινομένου πρὸς νέους, καὶ ἔσῃ πεπαιδευμένος ἀληθινῶς, καὶ δεδοκιμασμένος ἔναντι παντὸς ζῶντος. θυγάτηρ πατρὶ ἀπόκρυφος ἀγρυπνία, καὶ ἡ μέριμνα αὐτῆς ἀφιστᾷ ὕπνον, ἐν νεότητι αὐτῆς μήποτε παρακμάσῃ, καὶ συνῳκηκυῖα μήποτε μισηθῇ. ἐν παρθενίᾳ μήποτε βεβηλωθῇ, καὶ ἐν τοῖς πατρικοῖς αὐτῆς ἔγκυος γένηται. μετὰ ἀνδρὸς οὖσα μήποτε παραβῇ, καὶ συνῳκηκυῖα μήποτε στειρώσῃ. ἐπὶ θυγατρὶ ἀδιατρέπτῳ στερέωσον φυλακήν, μήποτε ποιήσῃ σε ἐπίχαρμα ἐχθροῖς, λαλιὰν ἐν πόλει, καὶ ἔκκλητον λαοῦ, καὶ καταισχύνῃ σε ἐν πλήθει πολλῶν. παντὶ ἀνθρώπῳ μὴ ἔμβλεπε ἐν κάλλει, καὶ ἐν μέσῳ γυναικῶν μὴ συνέδρευε. ἀπὸ γὰρ ἱματίων ἐκπορεύεται σὴς, καὶ ἀπὸ γυναικὸς πονηρία γυναικός. κρείσσων πονηρία ἀνδρὸς ἢ ἀγαθοποιὸς γυνὴ, καὶ γυνὴ καταισχύνουσα εἰς ὀνειδισμόν. μνησθήσομαι δὴ τὰ ἔργα κυρίου, καὶ ἃ ἑώρακα ἐκδιηγήσομαι. ἐν λόγοις κυρίου τὰ ἔργα αὐτοῦ. ἥλιος φωτίζων κατὰ πᾶν ἐπέβλεψε, καὶ τῆς δόξης αὐτοῦ πλῆρες τὸ ἔργον αὐτοῦ. οὐκ ἐνεποίησε τοῖς ἁγίοις κύριος ἐκδιηγήσασθαι πάντα τὰ θαυμάσια αὐτοῦ, ἃ ἐστερέωσε κύριος ὁ παντοκράτωρ, στηριχθῆναι ἐν δόξῃ αὐτοῦ τὸ πᾶν. ἄβυσσον καὶ καρδίαν ἐξίχνευσε, καὶ ἐν πανουργεύμασιν αὐτῶν διενοήθη. ἔγνω γὰρ ὁ κύριος πᾶσαν εἴδησιν, καὶ ἐνέβλεψεν εἰς σημεῖον αἰῶνος. ἀπαγγέλλων τὰ παρεληλυθότα καὶ ἐπεσόμενα, καὶ ἀποκαλύπτων ἴχνη ἀποκρύφων. οὐ παρῆλθεν αὐτὸν πᾶν διανόημα, οὐκ ἐκρύβη ἀπ᾽ αὐτοῦ οὐδὲ εἷς λόγος. τὰ μεγαλεῖα τῆς σοφίας αὐτοῦ ἐκόσμησεν, καὶ ἕως ἐστὶ πρὸ τοῦ αἰῶνος καὶ εἰς τὸν αἰῶνα. οὔτε προσετέθη οὔτε ἠλαττώθη, καὶ οὐδὲ προσεδεήθη οὐδενὸς συμβούλου. ὡς πάντα τὰ ἔργα αὐτοῦ ἐπιθυμητὰ, β καὶ ὡς σπινθῆρος ἐστὶ θεωρῆσαι. πάντα ταῦτα ζῇ καὶ μένει εἰς τὸν αἰῶνα ἐν πάσαις χρείαις, καὶ πάντα ὑπακούει. πάντα δισσὰ ἓν κατέναντι τοῦ ἑνὸς, καὶ οὐκ ἐποίησεν οὐδὲν ἐκλεῖπον. ἓν τοῦ ἑνὸς ἐστερέωσε τὰ ἀγαθὰ, καὶ τίς πλησθήσεται ὁρῶν δόξαν αὐτοῦ;

α Περὶ ἀδιαφόρου πράσεως.] In nonnullis libris est. περὶ διαφόρου πράσεως. β [καὶ ὡς σπινθῆρος.] In nonnullis libris est, καὶ ἕως σπινθῆρος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΜΓ΄.

Γαυρίαμα ὕψους στερέωμα καθαριότητος, εἶδος οὐρανοῦ ἐν ὁράματι δόξης. ἥλιος ἐν ὀπτασίᾳ διαγγέλλων α ἐν ἐξόδῳ, σκεῦος θαυμαστὸν ἔργον ὑψίστου. ἐν μεσημβρίᾳ αὐτοῦ ἀναξηραίνει χώραν, καὶ ἐναντίον καύματος αὐτοῦ τίς ὑποστήσεται; β κάμινον φυσῶν ἐν ἔργοις καύματος, τριπλασίως ἥλιος ἐκκαίων ὄρη. ἀτμίδας πυρώδεις ἐμφυσῶν, καὶ ἐκλάμπων ἀκτῖνας ἀμαυροῖ ὀφθαλμούς. μέγας κύριος ὁ ποιήσας αὐτὸν, καὶ ἐν λόγοις αὐτοῦ γ κατέσπευσε πορείαν. καὶ ἡ σελήνη ἐν πᾶσιν εἰς καιρὸν αὐτῆς, ἀνάδειξιν χρόνων, καὶ σημεῖον αἰῶνος. ἀπὸ σελήνης σημεῖον ἑορτῆς, φωστὴρ μειούμενος ἐπὶ συντελείας. μὴν κατὰ τὸ ὄνομα αὐτῆς ἐστιν, αὐξανομένη θαυμαστῶς ἐν ἀλλοιώσει. σκεῦος παρεμβολῶν ἐν ὕψει, ἐν στερεώματι οὐρανοῦ ἐκλάμπων. κάλλος οὐρανοῦ, δόξα ἄστρων, κόσμος φωτίζων ἐν ὑψίστοις κύριος. ἐν λόγοις ἁγίου στήσονται κατὰ κρίμα, δ καὶ οὐ μὴ ἐκλυθῶσιν ἐν φυλακαῖς αὐτῶν. ἴδε τόξον, καὶ εὐλόγησον τὸν ποιήσαντα αὐτὸ, σφόδρα ὡραῖον ἐν τῷ αὐγάσματι αὐτοῦ. ἐγύρωσεν οὐρανὸν ἐν κυκλώσει δόξης, χεῖρες ὑψίστου ἐτάνυσαν αὐτό. προστάγματι αὐτοῦ κατέσπευσε χιόνα, καὶ ταχύνει ἀστραπὰς κρίματος αὐτοῦ. διὰ τοῦτο ἠνεῴχθησαν θησαυροὶ, καὶ ἐξέπτησαν νεφέλαι ὡς πετεινά. ἐν μεγαλείῳ αὐτοῦ ἴσχυσε νεφέλας, καὶ διεθρύβησαν λίθοι χαλάζης. καὶ ἐν ὀπτασίαις αὐτοῦ σαλευθήσεται ὄρη. ἐν θελήματι πνεύσεται νότος. φωνὴ βροντῆς αὐτοῦ ὠδίνησε γῆν, καὶ καταιγὶς βορέου καὶ συστροφὴ πνεύματος. ὡς πετεινὰ καθιπτάμενα πάσσει χιόνα, καὶ ὡς ἀκρὶς καταλύουσα ἡ κατάβασις αὐτῆς. κάλλος λευκότητος αὐτῆς ἐκθαυμάσει ὀφθαλμὸς, καὶ ἐπὶ τοῦ ὑετοῦ αὐτῆς ἐκστήσεται καρδία. καὶ πάχνην ὡς ἅλα ἐπὶ γῆς χέει, καὶ παγεῖσα γίνεται σκολόπων ἄκρα. ψυχρὸς ἄνεμος βορέης πνεύσει, καὶ παγήσεται κρύσταλλος ἀφ᾽ ὕδατος. ἐπὶ πᾶσαν συναγωγὴν ὕδατος καταλύσει, καὶ ὡς θώρακα ἐνδύσεται τὸ ὕδωρ. καταφάγεται ὄρη καὶ ἔρημον ἐκκαύσει, καὶ ἀποσβέσει χλόην ὡς πῦρ. ἴασις πάντων κατὰ σπουδὴν, ὁμίχλη δρόσος ἀπαντῶσα ἀπὸ καύσωνος ἱλαρώσει. λογισμῷ αὐτοῦ ἐκόπασεν ἄβυσσον, ε καὶ ἐφύτευσεν αὐτὴν Ἰησοῦς. οἱ πλέοντες τὴν θάλασσαν διηγοῦνται τὸν κίνδυνον αὐτῆς, καὶ ἀκοαῖς ὠτίων ἡμῶν θαυμάζομεν. καὶ ἐκεῖ τὰ παράδοξα καὶ θαυμάσια ἔργα, ποικιλία παντὸς ζῴου, κτίσις κητῶν. δι᾽ αὐτὸν ζ εὐοδία τέλος αὐτοῦ, καὶ ἐν λόγῳ αὐτοῦ σύγκειται πάντα. πολλὰ ἐροῦμεν καὶ οὐ μὴ ἐφικώμεθα, καὶ συντέλεια λόγων τὸ πᾶν ἐστιν αὐτός. δοξάζοντες ποῦ ἰσχύσωμεν, αὐτὸς γὰρ ὁ μέγας παρὰ πάντα τὰ ἔργα αὐτοῦ. φοβερὸς κύριος καὶ σφόδρα μέγας, καὶ θαυμαστὴ ἡ δυναστεία αὐτοῦ. δοξάζοντες κύριον ὑψώσατε καθόσον ἂν δύνησθε, ὑπερέξει γὰρ καὶ ἔτι. καὶ ὑψοῦντες αὐτὸν πληθύνατε ἐν ἰσχύϊ, μὴ κοπιᾶτε, οὐ γὰρ μὴ ἐφίκησθε. τίς ἑώρακεν αὐτὸν καὶ ἐκδιηγήσεται; καὶ τίς μεγαλυνεῖ αὐτὸν καθώς ἐστι; πολλὰ ἀπόκρυφά ἐστι μείζονα τούτων, ὀλίγα γὰρ ἑωράκαμεν τῶν ἔργων αὐτοῦ. πάντα γὰρ ἐποίησεν ὁ κύριος, καὶ τοῖς εὐσεβέσιν ἔδωκε σοφίαν.

α Ἐν ἐξόδῳ.] In quibuſdam libris eſt, ἐν ἐνδόξῳ. β [κάμινον φυσῶν ἐν ἔργοις.] In nonnullis libris eſt, κάμινον ἐκφυσῶν. γ [κατέσπευσε πορείαν.] In quibuſdam libris eſt, κατέπαυσε πορείαν. δ [καὶ οὐ μὴ ἐκλυθῶσι.] In quibuſdam libris ſequitur καὶ οὐ μὴ ἐκκαυθῶσιν. ε [καὶ ἐφύτευσεν αὐτὴν Ἰησοῦς.] Sic in Latina editione. Et plantauit illum Dominus IESVS. Aliquot libri habent, ἐφύτευσεν ἐν αὐτῇ νήσους. ζ [εὐοδία τέλος αὐτοῦ.] In pleriſque libris eſt, εὐοδοῖ ὁ ἄγγελος αὐτοῦ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΜΔ'.

ΠΑΤΕΡΩΝ ΥΜΝΟΣ.

Αἰνέσωμεν δὴ ἄνδρας ἐνδόξους, καὶ τοὺς πατέρας ἡμῶν τῇ γενέσει. πολλὴν δόξαν ἔκτισεν ὁ κύριος, τὴν μεγαλωσύνην αὐτοῦ ἀπ' αἰῶνος. κυριεύοντες ἐν ταῖς βασιλείαις αὐτῶν, καὶ ἄνδρες ὀνομαστοὶ ἐν δυνάμει. βουλεύσονται ἐν συνέσει αὐτῶν, ἀπηγγελκότες ἐν προφητείαις. ἡγούμενοι λαοῦ ἐν διαβουλίοις, καὶ συνέσει γραμματείας λαοῦ. σοφοὶ λόγοι ἐν παιδείᾳ αὐτῶν, ἐκζητοῦντες μέλη μουσικῶν, διηγούμενοι ἔπη ἐν γραφῇ. ἄνδρες πλούσιοι κεχορηγημένοι ἰσχύϊ, εἰρηνεύοντες ἐν παροικίαις αὐτῶν. πάντες οὗτοι ἐν γενεαῖς ἐδοξάσθησαν, καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτῶν καύχημα. εἰσὶν αὐτῶν οἳ κατέλιπον ὄνομα τοῦ ἐκδιηγήσασθαι ἐπαίνους, καὶ εἰσὶν ὧν οὐκ ἔστι μνημόσυνον καὶ ἀπώλοντο ὡς οὐχ ὑπάρξαντες, καὶ ἐγένοντο ὡς οὐ γεγονότες, καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν μετ' αὐτούς. ἀλλ' ἢ οὗτοι ἄνδρες ἐλέους, ὧν αἱ δικαιοσύναι οὐκ ἐπελήσθησαν. μετὰ τοῦ σπέρματος αὐτῶν διαμενεῖ ἀγαθὴ κληρονομία, ἔκγονα αὐτῶν ἐν ταῖς διαθήκαις. ἔστη σπέρμα αὐτῶν καὶ τέκνα αὐτῶν δι' αὐτούς, ἕως αἰῶνος μενεῖ σπέρμα αὐτῶν, καὶ ἡ δόξα αὐτῶν οὐκ ἐξαλειφθήσεται. τὸ σῶμα αὐτῶν ἐν εἰρήνῃ ἐτάφη, καὶ τὸ ὄνομα αὐτῶν ζῇ εἰς γενεάς. σοφίαν αὐτῶν διηγήσονται λαοί, καὶ τὸν ἔπαινον ἐξαγγέλλει ἐκκλησία. ἐνὼχ εὐηρέστησε κυρίῳ, καὶ μετετέθη ὑπόδειγμα μετανοίας ταῖς γενεαῖς. νῶε εὑρέθη τέλειος δίκαιος, ἐν καιρῷ ὀργῆς ἐγένετο ἀντάλλαγμα. διὰ τοῦτο ἐγενήθη κατάλειμμα τῇ γῇ, διὰ τοῦτο ἐγένετο κατακλυσμός. διαθῆκαι αἰῶνος ἐτέθησαν πρὸς αὐτόν, ἵνα μὴ ἐξαλειφθῇ κατακλυσμῷ πᾶσα σάρξ. ἀβραὰμ μέγας πατὴρ πλήθους ἐθνῶν, καὶ οὐχ εὑρέθη ὅμοιος ἐν τῇ δόξῃ, ὃς συνετήρησεν νόμον ὑψίστου, καὶ ἐγένετο ἐν διαθήκῃ μετ' αὐτοῦ. καὶ ἐν σαρκὶ αὐτοῦ ἔστησε διαθήκην, καὶ ἐν πειρασμῷ εὑρέθη πιστός. διὰ τοῦτο ἐν ὅρκῳ ἔστησεν αὐτῷ, ἐνευλογηθῆναι ἔθνη ἐν τῷ σπέρματι αὐτοῦ. πληθῦναι αὐτὸν ὡς χοῦν τῆς γῆς, καὶ ὡς ἄστρα ἀνυψῶσαι τὸ σπέρμα αὐτοῦ, καὶ κατακληρονομῆσαι αὐτοὺς ἀπὸ θαλάσσης ἕως θαλάσσης, καὶ ἀπὸ ποταμοῦ ἕως ἄκρου γῆς. καὶ ἐν τῷ ἰσαὰκ ἔστησεν οὕτως διὰ ἀβραὰμ τὸν πατέρα αὐτοῦ. εὐλογίαν πάντων ἀνθρώπων καὶ διαθήκην, καὶ κατέπαυσεν ἐπὶ κεφαλὴν ἰακώβ. ἐπέγνω αὐτὸν ἐν εὐλογίαις αὐτοῦ, καὶ ἔδωκεν αὐτῷ ἐν κληρονομίᾳ. καὶ διέστειλε μερίδας αὐτοῦ, ἐν φυλαῖς ἐμέρισεν δεκαδύο. καὶ ἐξήγαγεν ἐξ αὐτοῦ ἄνδρα ἐλέους εὑρίσκοντα χάριν ἐν ὀφθαλμοῖς πάσης σαρκός.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΜΕ'.

Ἠγαπημένον ὑπὸ θεοῦ καὶ ἀνθρώπων μωϋσῆν, οὗ τὸ μνημόσυνον ἐν εὐλογίαις. ὡμοίωσεν αὐτὸν δόξῃ ἁγίων, καὶ ἐμεγάλυνεν αὐτὸν ἐν φόβοις ἐχθρῶν. ἐν λόγοις αὐτοῦ σημεῖα κατέπαυσεν, ἐδόξασεν αὐτὸν κατὰ πρόσωπον βασιλέων. ἐνετείλατο αὐτῷ πρὸς λαὸν αὐτοῦ, καὶ ἔδειξεν αὐτῷ τῆς δόξης αὐτοῦ. ἐν πίστει καὶ πραΰτητι αὐτοῦ ἡγίασεν, ἐξελέξατο αὐτὸν ἐκ πάσης σαρκός. ἠκούτισεν αὐτὸν τῆς φωνῆς αὐτοῦ, καὶ εἰσήγαγεν αὐτὸν εἰς τὸν γνόφον. καὶ ἔδωκεν αὐτῷ κατὰ πρόσωπον ἐντολάς, νόμον ζωῆς καὶ ἐπιστήμης, διδάξαι τὸν ἰακὼβ διαθήκην, καὶ κρίματα αὐτοῦ τὸν ἰσραήλ. ἀαρὼν ὕψωσεν ἅγιον ὅμοιον αὐτῷ ἀδελφὸν αὐτοῦ ἐκ φυλῆς λευΐ. ἔστησεν αὐτῷ διαθήκην αἰῶνος, καὶ ἔδωκεν αὐτῷ ἱερατείαν λαοῦ. ἐμακάρισεν αὐτὸν ἐν εὐκοσμίᾳ, καὶ περιέζωσεν αὐτὸν στολὴν δόξης, ἐνέδυσεν αὐτὸν συντέλειαν καυχήματος, καὶ ἐστερέωσεν αὐτὸν σκεύεσιν ἰσχύος. περισκελῆ καὶ ποδήρη καὶ ἐπωμίδα, καὶ ἐκύκλωσεν αὐτὸν ῥοΐσκοις χρυσοῖς κώδωσι πλείστοις κυκλόθεν, ἠχῆσαι φωνὴν ἐν βήμασιν αὐτοῦ, ἀκουστὸν ποιῆσαι ἦχον ἐν ναῷ εἰς μνημόσυνον υἱοῖς λαοῦ αὐτοῦ. στολῇ ἁγίᾳ χρυσῷ καὶ ὑακίνθῳ καὶ πορφύρᾳ ἔργῳ ποικιλτοῦ, λογείῳ κρίσεως δήλοις ἀληθείας. κεκλωσμένῃ κόκκῳ ἔργῳ τεχνίτου, λίθοις πολυτελέσιν γλύμματος σφραγῖδος, ἐν δέσει χρυσίου ἔργῳ λιθουργοῦ, εἰς μνημόσυνον ἐν γραφῇ κεκολαμμένῃ κατ' ἀριθμὸν φυλῶν ἰσραήλ. στέφανον χρυσοῦν ἐπάνω κιδάρεως, ἐκτύπωμα σφραγῖδος ἁγιάσματος, καύχημα τιμῆς ἔργον ἰσχύος, ἐπιθυμήματα ὀφθαλμῶν κοσμούμενα ὡραῖα. πρὸ αὐτοῦ οὐ γέγονε τοιαῦτα ἕως αἰῶνος, οὐκ ἐνεδύσατο ἀλλογενὴς πλὴν τῶν υἱῶν αὐτοῦ μόνον, καὶ τὰ ἔκγονα αὐτοῦ διαπαντός. θυσίαι αὐτοῦ ὁλοκαρπωθήσονται καθ' ἡμέραν ἐνδελεχῶς δίς. ἐπλήρωσε μωϋσῆς τὰς χεῖρας, καὶ ἔχρισεν αὐτὸν ἐν ἐλαίῳ ἁγίῳ. ἐγενήθη αὐτῷ εἰς διαθήκην αἰώνιον, καὶ ἐν τῷ σπέρματι αὐτοῦ ἐν ἡμέραις οὐρανοῦ. λειτουργεῖν αὐτῷ ἅμα καὶ ἱερατεύειν, καὶ εὐλογεῖν τὸν λαὸν αὐτοῦ ἐν τῷ ὀνόματι αὐτοῦ. ἐξελέξατο αὐτὸν ἀπὸ παντὸς ζῶντος, προσαγαγεῖν κάρπωσιν κυρίῳ. θυμίαμα καὶ εὐωδίαν εἰς μνημόσυνον, ἐξιλάσκεσθαι περὶ τοῦ λαοῦ σου. ἔδωκεν αὐτὸν ἐν ἐντολαῖς αὐτοῦ, ἐξουσίαν ἐν διαθήκαις κριμάτων, διδάξαι τὸν ἰακὼβ τὰ μαρτύρια, καὶ ἐν νόμῳ αὐτοῦ φωτίσαι ἰσραήλ. ἐπισυνέστησαν αὐτῷ ἀλλότριοι, καὶ ἐζήλωσαν αὐτὸν ἐν τῇ ἐρήμῳ, ἄνδρες οἱ περὶ δαθὰν καὶ ἀβειρών, καὶ ἡ συναγωγὴ κορὲ ἐν θυμῷ καὶ ὀργῇ. εἶδε κύριος καὶ οὐκ εὐδόκησε, καὶ συνετελέσθησαν ἐν θυμῷ ὀργῆς. ἐποίησεν αὐτοῖς τέρατα, καταναλῶσαι ἐν πυρὶ φλογὸς αὐτοῦ. καὶ προσέθηκεν ἀαρὼν δόξαν, καὶ ἔδωκεν αὐτῷ κληρονομίαν. ἀπαρχὰς πρωτογεννημάτων ἐμέρισεν αὐτοῖς. ἄρτον ἐν πρώτοις ἡτοίμασε πλησμονήν, καὶ γὰρ θυσίας κυρίου φάγονται, ἃς ἔδωκεν αὐτῷ τε καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ. πλὴν ἐν γῇ λαοῦ οὐ κληρονομήσει, καὶ μερὶς οὐκ ἔστιν αὐτῷ ἐν λαῷ, αὐτὸς γὰρ μερίς σου κληρονομία. καὶ φινεὲς υἱὸς ἐλεάζαρ τρίτος εἰς δόξαν, ἐν τῷ ζηλῶσαι αὐτὸν ἐν φόβῳ κυρίου, καὶ στῆσαι αὐτὸν ἐν τροπῇ λαοῦ, ἐν ἀγαθότητι προθυμίας ψυχῆς αὐτοῦ, καὶ ἐξιλάσατο περὶ τοῦ ἰσραήλ. διὰ τοῦτο ἐστάθη αὐτῷ διαθήκη εἰρήνης,

προστάτην ἁγίων καὶ λαοῦ αὐτοῦ, ἵνα αὐτῷ ᾖ καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ ἱερωσύνης μεγαλεῖον εἰς τοὺς αἰῶνας· καὶ διαθήκην τῷ Δαυὶδ υἱῷ ἐκ φυλῆς Ἰούδα, κληρονομία βασιλέως υἱοῦ ἐξ υἱοῦ μόνου, κληρονομία Ἀαρὼν καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ. δῴη ὑμῖν σοφίαν ἐν καρδίᾳ ὑμῶν, κρίνειν τὸν λαὸν αὐτοῦ ἐν δικαιοσύνῃ, ἵνα μὴ ἀφανισθῇ τὰ ἀγαθὰ αὐτῶν, καὶ τὴν δόξαν αὐτῶν εἰς γενεὰς αὐτῶν.

α Ηγαπημένος ὑπὸ θεοῦ.] In plerisque libris initium huius capitis est, καὶ ἐξήγαγεν ἐξ αὐτοῦ. quod est paulo ante. β [μερὶς σου κληρονομία.] In quibusdam libris est, μερὶς αὐτοῦ κληρονομίας. In quibusdam, μερὶς καὶ κληρονομία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Μϛʹ.

Κραταιὸς ἐν πολέμοις Ἰησοῦς Ναυῆ, καὶ διάδοχος Μωυσῆ ἐν προφητείαις. ὃς ἐγένετο κατὰ τὸ ὄνομα αὐτοῦ μέγας ἐπὶ σωτηρίᾳ ἐκλεκτῶν αὐτοῦ, ἐκδικῆσαι ἐπεγειρομένους ἐχθρούς, ὅπως κληρονομήσῃ τὸν Ἰσραήλ. ὡς ἐδοξάσθη ἐν τῷ ἐπᾶραι χεῖρας αὐτοῦ, καὶ α τῷ ἐκκλῖναι ῥομφαίαν ἐπὶ πόλεις. τίς πρότερον αὐτοῦ οὕτως ἔστη; τοὺς γὰρ β πολεμίους κύριος αὐτὸς ἐπήγαγεν. οὐχὶ ἐν χειρὶ αὐτοῦ ἀνεπόδισεν ὁ ἥλιος, καὶ μία ἡμέρα ἐγενήθη πρὸς δύο; ἐπεκαλέσατο τὸν ὕψιστον δυνάστην, ἐν τῷ θλίψαι αὐτὸν ἐχθροὺς κυκλόθεν. καὶ ἐπήκουσεν αὐτοῦ μέγας κύριος ἐν λίθοις χαλάζης δυνάμεως κραταιᾶς. κατέρραξεν ἐπ' ἔθνος πόλεμον, καὶ ἐν καταβάσει ἀπώλεσεν ἀνθεστηκότας. ἵνα γνῶσιν ἔθνη πανοπλίαν αὐτῶν, ὅτι ἐναντίον κυρίου ὁ πόλεμος αὐτοῦ, καὶ γὰρ ἐπηκολούθησεν ὀπίσω δυνάστου. καὶ ἐν ἡμέραις Μωϋσέως ἐποίησεν ἔλεος, αὐτὸς καὶ Χαλὲβ υἱὸς Ἰεφοννῆ, ἀντιστῆναι γ ἔναντι ἐχθροῦ. κωλῦσαι λαὸν ἀπὸ ἁμαρτίας, καὶ κοπάσαι γογγυσμὸν πονηρίας. καὶ αὐτοὶ δύο ὄντες διεσώθησαν ἀπὸ ἑξακοσίων χιλιάδων πεζῶν, εἰσαγαγεῖν αὐτοὺς εἰς κληρονομίαν, εἰς γῆν ῥέουσαν γάλα καὶ μέλι. καὶ ἔδωκεν ὁ κύριος τῷ Χαλὲβ ἰσχύν, καὶ ἕως γήρους διέμεινεν αὐτῷ, ἐπιβῆναι αὐτὸν ἐπὶ ὕψος τῆς γῆς, καὶ τὸ σπέρμα αὐτοῦ κατέσχε κληρονομίαν. ὅπως ἴδωσι πάντες οἱ υἱοὶ Ἰσραήλ, ὅτι καλὸν τὸ πορεύεσθαι ὀπίσω κυρίου. καὶ οἱ κριταὶ ἕκαστος τῷ αὐτοῦ ὀνόματι, ὅσων οὐκ ἐξεπόρνευσεν ἡ καρδία, καὶ ὅσοι οὐκ ἀπεστράφησαν ἀπὸ κυρίου, εἴη τὸ μνημόσυνον αὐτῶν ἐν εὐλογίαις. τὰ ὀστᾶ αὐτῶν ἀναθάλοι ἐκ τοῦ τόπου αὐτῶν, καὶ τὸ ὄνομα αὐτῶν ἀντικαταλασσόμενον ἐφ' υἱοῖς δεδοξασμένων αὐτῶν. ἠγαπημένος ὑπὸ κυρίου αὐτοῦ Σαμουήλ, προφήτης κυρίου κατέστησε βασιλείαν, καὶ ἔχρισεν ἄρχοντας ἐπὶ τὸν λαὸν αὐτοῦ. ἐν νόμῳ κυρίου ἔκρινε συναγωγήν, καὶ ἐπεσκέψατο κύριος τὸν Ἰακώβ. ἐν πίστει αὐτοῦ ἠκριβάσθη προφήτης, δ καὶ ἐγνώσθη ἐν πίστει αὐτοῦ πιστὸς ὁράσεως. καὶ ἐπεκαλέσατο τὸν κύριον δυνάστην, ἐν τῷ θλίψαι ἐχθροὺς αὐτὸν κυκλόθεν, ἐν προσφορᾷ ἀρνὸς γαλαθηνοῦ. καὶ ἐβρόντησεν ἀπ' οὐρανοῦ κύριος, καὶ ἐν ἤχῳ μεγάλῳ ἀκουστὴν ἐποίησεν τὴν φωνὴν αὐτοῦ. καὶ ἐξέτριψεν ἡγουμένους Τυρίων, καὶ πάντας ἄρχοντας Φυλιστιείμ. καὶ πρὸ καιροῦ κοιμήσεως αἰῶνος ἐπεμαρτύρατο ἔναντι κυρίου καὶ χριστοῦ. χρήματα καὶ ἕως ὑποδημάτων ἀπὸ πάσης σαρκὸς οὐκ εἴληφα, καὶ οὐκ ἐνεκάλεσεν αὐτῷ ἄνθρωπος. καὶ μετὰ τὸ ὑπνῶσαι αὐτὸν προεφήτευσε, καὶ ὑπέδειξε βασιλεῖ τὴν τελευτὴν αὐτοῦ, καὶ ἀνύψωσεν ἐκ γῆς τὴν φωνὴν αὐτοῦ, ἐν προφητείᾳ ἐξαλεῖψαι ἀνομίαν λαοῦ.

α τῷ ἐκκλῖναι.] In quibusdam libris est, τῷ ἐκτεῖναι. β [πολεμίους.] In quibusdam libris est, πολέμους. γ [ἔναντι ἐχθροῦ.] In quibusdam libris est, ἔναντι ἐκκλησίας. δ [καὶ ἐγνώσθη ἐν πίστει αὐτοῦ πιστὸς ὁράσεως.] In nonnullis libris est, καὶ ἐγνώσθη ἐν ῥήματι αὐτοῦ πιστὸς ὁράσεως, In nonnullis tantum, καὶ ἐγνώσθη ἐν ῥήματι αὐτοῦ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΜΖʹ.

Καὶ μετὰ τοῦτο ἀνέστη Νάθαν προφητεύειν ἐν ἡμέραις Δαυίδ. ὥσπερ στέαρ ἀφωρισμένον ἀπὸ σωτηρίου, οὕτως Δαυὶδ ἀπὸ τῶν υἱῶν Ἰσραήλ. ἐν λέουσιν ἔπαιξεν ὡς ἐν ἐρίφοις, καὶ ἐν ἄρκοις ὡς ἐν ἄρνασι προβάτων. ἐν νεότητι αὐτοῦ οὐχὶ ἀπέκτεινε γίγαντα, καὶ ἐξῆρεν ὀνειδισμὸν ἐκ λαοῦ; ἐν τῷ ἐπᾶραι χεῖρα ἐν λίθῳ σφενδόνης, καὶ καταβαλεῖν γαυρίαμα τοῦ Γολιάθ. ἐπεκαλέσατο γὰρ κύριον τὸν ὕψιστον, καὶ ἔδωκεν ἐν τῇ δεξιᾷ αὐτοῦ κράτος ἐξᾶραι ἄνθρωπον δυνατὸν ἐν πολέμῳ, ἀνυψῶσαι κέρας λαοῦ αὐτοῦ. οὕτως ἐν μυριάσιν ἐδόξασεν αὐτόν, καὶ ᾔνεσεν αὐτὸν ἐν εὐλογίαις κυρίου, ἐν τῷ φέρεσθαι αὐτῷ διάδημα δόξης. ἐξέτριψε γὰρ ἐχθροὺς κυκλόθεν, καὶ ἐξουδένωσεν Φυλιστιεὶμ τοὺς ὑπεναντίους, ἕως σήμερον συνέτριψεν αὐτῶν κέρας. ἐν παντὶ ἔργῳ αὐτοῦ ἔδωκεν ἐξομολόγησιν. ἁγίῳ ὑψίστῳ ῥήματι δόξης ἐν πάσῃ καρδίᾳ αὐτοῦ ὕμνησε, καὶ ἠγάπησε τὸν ποιήσαντα αὐτόν. καὶ ἔστησε ψαλτῳδοὺς κατέναντι τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ ἐξ ἤχου αὐτῶν γλυκαίνει μέλη. ἔδωκεν ἐν ἑορταῖς εὐπρέπειαν, καὶ ἐκόσμησε καιροὺς μέχρι συντελείας. ἐν τῷ αἰνεῖν αὐτοὺς τὸ ἅγιον ὄνομα αὐτοῦ, καὶ ἀπὸ πρωῒ ἠχεῖν τὸ ἁγίασμα. κύριος ἀφεῖλε τὰς ἁμαρτίας αὐτοῦ, καὶ ἀνύψωσεν εἰς αἰῶνα τὸ κέρας αὐτοῦ, καὶ ἔδωκεν αὐτῷ διαθήκην βασιλέων καὶ θρόνον δόξης ἐν τῷ Ἰσραήλ. μετὰ τοῦτον ἀνέστη υἱὸς ἐπιστήμων, καὶ δι' αὐτὸν κατέλυσεν ἐν πλατυσμῷ. Σαλωμὼν ἐβασίλευσεν ἐν ἡμέραις εἰρήνης, ᾧ ὁ θεὸς κατέπαυσε κυκλόθεν. ἵνα στήσῃ οἶκον ἐπ' ὀνόματι αὐτοῦ, καὶ ἑτοιμάσῃ ἁγίασμα εἰς τὸν αἰῶνα. ὡς ἐσοφίσθης ἐν νεότητί σου, καὶ ἐνεπλήσθης ὡς ποταμὸς συνέσεως. γῆν ἐπεκάλυψεν ἡ ψυχή σου, καὶ ἐνέπλησας ἐν παραβολαῖς αἰνιγμάτων. εἰς νήσους πόρρω ἀφίκετο τὸ ὄνομά σου, καὶ ἠγαπήθης ἐν τῇ εἰρήνῃ σου. ἐν ᾠδαῖς καὶ παροιμίαις καὶ παραβολαῖς, καὶ ἐν ἑρμηνείαις ἀπεθαύμασάν σε χῶραι. ἐν ὀνόματι κυρίου τοῦ θεοῦ τοῦ ἐπικεκλημένου θεοῦ Ἰσραήλ. συνήγαγες ὡς κασσίτερον τὸ χρυσίον, καὶ ὡς μόλιβδον ἐπλήθυνας ἀργύριον. παρενέκλινας τὰς λαγόνας σου γυναιξί, καὶ ἐνεξουσιάσθης ἐν τῷ σώματί σου. ἔδωκας μῶμον ἐν τῇ δόξῃ σου,

σου, καὶ ἐβεβήλωσας τὸ σπέρμα σου, ἐπαγαγεῖν ὀργὴν ἐπὶ τὰ τέκνα σου, α καὶ κατενύγην ἐπὶ τῇ ἀφροσύνῃ σου. γενέσθαι δίχα τυραννίδα, καὶ ἐξ ἐφραὶμ ἄρξαι βασιλείαν ἀπειθῆ. ὁ δὲ κύριος, οὐ μὴ καταλίπῃ τὸ ἔλεος αὐτοῦ, καὶ οὐ μὴ διαφθαρῇ ἀπὸ τῶν ἔργων αὐτοῦ. οὐδὲ μὴ ἐξαλείψῃ ἐκλεκτοῦ ἔκγονα, καὶ σπέρμα τοῦ ἀγαπήσαντος αὐτὸν οὐ μὴ ἐξάρῃ. καὶ τῷ ἰακὼβ ἔδωκεν κατάλειμμα, καὶ τῷ δαυὶδ ἐξ αὐτοῦ ῥίζαν. καὶ ἀνεπαύσατο σαλωμὼν μετὰ τῶν πατέρων. καὶ κατέλιπε μετ᾽ αὐτὸν ἐκ τοῦ σπέρματος αὐτοῦ, λαοῦ ἀφροσύνην καὶ ἐλασσούμενον συνέσει, ῥοβοὰμ ὃς ἀπέστησε λαὸν ἐκ βουλῆς αὐτοῦ. καὶ ἱεροβοὰμ υἱὸν ναβὰτ, ὃς ἐξήμαρτεν τὸν ἰσραὴλ, καὶ ἔδωκε τῷ ἐφραὶμ ὁδὸν ἁμαρτίας, καὶ ἐπληθύνθησαν αἱ ἁμαρτίαι αὐτῶν σφόδρα, ἀποστῆσαι αὐτοὺς ἀπὸ τῆς γῆς αὐτῶν. καὶ πᾶσαν πονηρίαν ἐξεζήτησαν, ἕως ἐκδίκησις ἔλθῃ ἐπ᾽ αὐτούς.

α Καὶ κατενύγην] In nonnullis libris est, καὶ κατανυγῆναι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΜΗ΄.

ΚΑὶ ἀνέστη ἠλίας προφήτης ὡς πῦρ, καὶ ὁ λόγος αὐτοῦ ὡς λαμπὰς ἐκαίετο. ὃς ἐπήγαγεν ἐπ᾽ αὐτοὺς λιμὸν, καὶ τῷ ζήλῳ αὐτοῦ ὠλιγοποίησεν αὐτούς. ἐν λόγῳ κυρίου ἀνέσχεν οὐρανὸν, κατήγαγεν οὕτως τρὶς πῦρ, ὡς ἐδοξάσθης ἠλία ἐν τοῖς θαυμασίοις σου. καὶ τίς ὅμοιός σοι καυχᾶσθαι; ὁ ἐγείρας νεκρὸν ἐκ θανάτου καὶ ἐξ ᾅδου ἐν λόγῳ ὑψίστου. ὁ καταγαγὼν βασιλεῖς εἰς ἀπώλειαν, καὶ δεδοξασμένους ἀπὸ κλίνης αὐτῶν. ὁ ἀκούων ἐν σινᾶ ἐλεγμὸν, καὶ ἐν χωρὴβ κρίματα ἐκδικήσεως. ὁ χρίων βασιλεῖς εἰς ἀνταπόδομα, καὶ προφήτας διαδόχους μετ᾽ αὐτόν. ὁ ἀναληφθεὶς ἐν λαίλαπι πυρὸς ἐν ἅρματι ἵππων πυρίνων, ὁ καταγραφεὶς ἐν ἐλεγμοῖς εἰς καιροὺς, κοπάσαι ὀργὴν πρὸ θυμοῦ, καὶ ἐπιστρέψαι καρδίαν πατρὸς πρὸς υἱὸν, καὶ καταστῆσαι φυλὰς ἰακώβ. μακάριοι οἱ ἰδόντες σε, καὶ οἱ ἐν ἀγαπήσει α κεκοσμημένοι, καὶ γὰρ ἡμεῖς ζωῇ ζησόμεθα. ἠλίας, ὃς ἐν λαίλαπι ἐσκεπάσθη. καὶ ἐλισαιὲ ἐνεπλήσθη πνεύματος αὐτοῦ, καὶ ἐν ἡμέραις αὐτοῦ οὐκ ἐσαλεύθη ὑπὸ ἄρχοντος, καὶ οὐ κατεδυνάστευσεν αὐτὸν οὐδείς. πᾶς λόγος οὐχ ὑπερῆρεν αὐτὸν, καὶ ἐν κοιμήσει ἐπροφήτευσε τὸ σῶμα αὐτοῦ. καὶ ἐν ζωῇ αὐτοῦ ἐποίησε τέρατα, καὶ ἐν τελευτῇ θαυμάσια τὰ ἔργα αὐτοῦ. ἐν πᾶσι τούτοις οὐ μετενόησεν ὁ λαὸς, καὶ οὐκ ἀπέστησαν ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν, ἕως ἐπρονομεύθησαν ἀπὸ τῆς γῆς αὐτῶν, καὶ ἐσκορπίσθησαν ἐν πάσῃ τῇ γῇ. καὶ κατελείφθη ὁ λαὸς ὀλιγοστὸς, καὶ ἄρχων τῷ οἴκῳ δαυίδ. τινὲς μὲν αὐτῶν ἐποίησαν τὸ ἀρεστὸν, τινὲς δὲ ἐπλήθυναν ἁμαρτίας. ἐζεκίας ὠχύρωσε τὴν πόλιν αὐτοῦ, β καὶ εἰσήγαγεν εἰς μέσον αὐτῶν τὸν γώγ. ὤρυξε σιδήρῳ ἀκρότομον, καὶ ᾠκοδόμησε κρήνας εἰς ὕδατα. ἐν ἡμέραις αὐτοῦ ἀνέβη σενναχηρεὶμ, καὶ ἀπέστειλε ῥαψάκην, καὶ ἀπῆρεν. καὶ ἐπῆρεν ἡ χεῖρ αὐτοῦ ἐπὶ σιὼν, καὶ ἐμεγαλαύχησεν ὑπερηφανίᾳ αὐτοῦ. τότε ἐσαλεύθησαν καρδίαι καὶ χεῖρες αὐτῶν, καὶ ὠδίνησαν ὡς αἱ τίκτουσαι. καὶ ἐπεκαλέσαντο τὸν κύριον τὸν ἐλεήμονα, ἐκπετάσαντες τὰς χεῖρας αὐτῶν πρὸς αὐτόν. καὶ ὁ ἅγιος ἐξ οὐρανοῦ ταχὺ ἐπήκουσεν αὐτῶν, καὶ ἐλυτρώσατο αὐτοὺς ἐν χειρὶ ἠσαΐου. ἐπάταξε τὴν παρεμβολὴν τῶν ἀσσυρίων, καὶ ἐξέτριψεν αὐτοὺς ὁ ἄγγελος αὐτοῦ. ἐποίησε γὰρ ἐζεκίας τὸ ἀρεστὸν κυρίῳ, καὶ ἐνίσχυσεν ἐν ὁδοῖς δαυὶδ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ἃς ἐνετείλατο ἠσαΐας ὁ προφήτης, ὁ μέγας καὶ πιστὸς ἐν ὁράσει αὐτοῦ. ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ ἀνεπόδισεν ὁ ἥλιος, καὶ προσέθηκε ζωὴν βασιλεῖ. πνεύματι μεγάλῳ εἶδε τὰ ἔσχατα, καὶ παρεκάλεσε τοὺς πενθοῦντας ἐν σιών. ἕως τοῦ αἰῶνος ὑπέδειξε τὰ ἐσόμενα, καὶ τὰ ἀπόκρυφα πρὶν ἢ παραγενέσθαι αὐτά.

α Κεκοσμημένοι.] AA. LL. κεκοιμημένοι. β [καὶ εἰσήγαγεν εἰς μέσον αὐτὸν τὸν γώγ.] Alij libri, partim habent, εἰς μέσον αὐτῆς τὸ ὕδωρ. partim, εἰς μέσον αὐτῶν τὸ ὕδωρ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΜΘ΄.

ΜΝημόσυνον ἰωσίου εἰς σύνθεσιν θυμιάματος, ἐσκευασμένον ἔργῳ μυρεψοῦ, ἐν παντὶ στόματι ὡς μέλι γλυκανθήσεται, καὶ ὡς μουσικὰ ἐν συμποσίῳ οἴνου. αὐτὸς κατευθύνθη ἐν ἐπιστροφῇ λαοῦ. καὶ ἐξῆρε βδελύγματα ἀνομίας. κατεύθυνε πρὸς κύριον τὴν καρδίαν αὐτοῦ, ἐν ἡμέραις ἀνόμων κατίσχυσε τὴν εὐσέβειαν. παρὲξ δαυὶδ, καὶ ἐζεκίου, καὶ ἰωσίου, πάντες πλημμέλειαν ἐπλημμέλησαν. κατέλιπον γὰρ τὸν νόμον τοῦ ὑψίστου, οἱ βασιλεῖς ἰούδα ἐξέλιπον. α ἔδωκαν γὰρ τὸ κέρας αὐτῶν ἑτέροις, καὶ τὴν δόξαν αὐτῶν ἔθνει ἀλλοτρίῳ. ἐνεπύρισαν ἐκλεκτὴν πόλιν ἁγιάσματος, καὶ ἠρήμωσαν τὰς ὁδοὺς αὐτῆς ἐν χειρὶ ἱερεμίου. ἐκάκωσαν γὰρ αὐτὸν, καὶ αὐτὸς ἐν μήτρᾳ ἡγιάσθη προφήτης ἐκριζοῦν καὶ κακοῦν καὶ ἀπολλύειν, ὡσαύτως οἰκοδομεῖν καὶ καταφυτεύειν. ἰεζεκιὴλ ὃς εἶδεν ὅρασιν δόξης, ἣν ὑπέδειξεν αὐτῷ ἐπὶ ἅρματος χερουβίμ. καὶ γὰρ ἐμνήσθη τῶν ἐχθρῶν ἐν ὄμβρῳ, ϛ καὶ ἀγαθῶσαι τοὺς εὐθύνοντας ὁδούς. καὶ τῶν δώδεκα προφητῶν τὰ ὀστᾶ ἀναθάλοι ἐκ τοῦ τόπου αὐτῶν, παρεκάλεσε δὲ τὸν ἰακὼβ, καὶ ἐλυτρώσατο αὐτοὺς ἐν πίστει ἐλπίδος. πῶς μεγαλύνωμεν τὸν ζοροβάβελ; καὶ αὐτὸς ὡς σφραγὶς ἐπὶ δεξιᾶς χειρός. οὕτως ἰησοῦς υἱὸς ἰωσεδὲκ, οἳ ἐν ἡμέραις αὐτῶν ᾠκοδόμησαν οἶκον, γ καὶ ἀνύψωσαν λαὸν ἅγιον κυρίῳ ἡτοιμασμένον εἰς δόξαν αἰῶνος. δ καὶ νεεμίου ἐπὶ πολὺ τὸ μνημόσυνον τοῦ ἐγείραντος ἡμῖν τείχη πεπτωκότα, καὶ στήσαντος πύλας καὶ μοχλοὺς, καὶ ἀνεγείραντος τὰ οἰκόπεδα ἡμῶν. οὐδὲ εἷς ἐκτίσθη οἷος ἐνὼχ τοιοῦτος ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ γὰρ αὐτὸς ἀνελήφθη ἀπὸ τῆς γῆς. οὐδὲ ὡς ἰωσὴφ ἐγεννήθη ἀνὴρ, ἡγούμενος ἀδελφῶν, στήριγμα λαοῦ, καὶ τὰ ὀστᾶ αὐτοῦ ἐπεσκέπησαν. σὴμ καὶ σὴθ ἐν ἀνθρώποις ἐδοξάσθησαν καὶ ὑπὲρ πᾶν ζῶον ἐν τῇ κτίσει ἀδάμ.

α ἔδω-

α Ἔδωκαν γὰρ τὸ κέρας.] In quibusdam libris est, ἔδωκε τὸ κέρας. β[καὶ ἀγαθῶσαι.] In quibusdam libris est, καὶ κατορθῶσαι. In quibusdā, καὶ κατώρθωσε. γ[ἀνύψωσαι λαόν.] In quibusdam libris est, ναόν. δ [καὶ νεεμίου.] In quibusdam libris est, καὶ ἐν ἐκλεκτοῖς ἦν νεεμίας οὗ ἐπὶ πολὺ τὸ μνημόσυνον αὐτοῦ τοῦ ἐγείραντος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ν'.

Σίμων ὀνίου υἱὸς ἱερεὺς ὁ μέγας, ὃς ἐν ζωῇ αὐτοῦ ὑπέρραψεν οἶκον, καὶ ἐν ἡμέραις αὐτοῦ ἐστερέωσε τὸν ναόν. καὶ ὑπ' αὐτοῦ ἐθεμελιώθη ὕψος διπλῆς ἀνάλημμα ὑψηλὸν περιβόλου ἱεροῦ. ἐν ἡμέραις αὐτοῦ ἠλαττώθη ἀποδοχεῖον ὑδάτων, α χαλκὸς ὡσεὶ θαλάσσης τὸ περίμετρον. ὁ φροντίζων τοῦ λαοῦ αὐτοῦ ἀπὸ πτώσεως, καὶ ἐνισχύσας πόλιν ἐμπολιορκῆσαι, ὡς ἐδοξάσθη ἐν περιστροφῇ λαοῦ, ἐν ἐξόδῳ οἴκου καταπετάσματος. ὡς ἀστὴρ ἑωθινὸς ἐν μέσῳ νεφέλης, ὡς σελήνη πλήρης ἐν ἡμέραις. ὡς ἥλιος ἐκλάμπων ἐπὶ ναὸν ὑψίστου, καὶ ὡς τόξον φωτίζον ἐν νεφέλαις δόξης. ὡς ἄνθος ῥόδων ἐν ἡμέραις νέων, ὡς κρίνα ἐπ' ἐξόδων ὕδατος. ὡς βλαστὸς λιβάνου ἐν ἡμέραις θέρους, ὡς πῦρ καὶ λίβανος ἐπὶ πυρείου. ὡς σκεῦος χρυσίου ὁλοσφύρητον κεκοσμημένον παντὶ λίθῳ πολυτελεῖ. ὡς ἐλαία ἀναθάλλουσα καρπούς, καὶ ὡς κυπάρισσος ὑψουμένη ἐν νεφέλαις. ἐν τῷ ἀναλαμβάνειν αὐτὸν στολὴν δόξης, καὶ ἐνδιδύσκεσθαι αὐτὸν συντέλειαν καυχήματος. ἐν ἀναβάσει θυσιαστηρίου ἁγίου ἐδόξασε περιβολὴν ἁγιάσματος, ἐν δὲ τῷ δέχεσθαι μέλη ἐκ χειρῶν ἱερέων καὶ αὐτὸς ἑστὼς παρ' ἐσχάρᾳ βωμοῦ. κυκλόθεν αὐτοῦ στέφανος ἀδελφῶν, ὡς βλάστημα κέδρου ἐν τῷ λιβάνῳ. καὶ ἐκύκλωσαν αὐτὸν ὡς στελέχη φοινίκων, καὶ πάντες οἱ υἱοὶ ἀαρὼν ἐν δόξῃ αὐτῶν. καὶ προσφορὰ κυρίου ἐν χερσὶν αὐτῶν ἔναντι πάσης ἐκκλησίας ἰσραήλ, καὶ συντέλειαν λειτουργῶν β ἐπὶ βωμῶν, κοσμῆσαι προσφορὰν ὑψίστου παντοκράτορος. ἐξέτεινεν ἐπὶ σπονδείου χεῖρα αὐτοῦ, καὶ ἔσπεισεν ἐξ αἵματος σταφυλῆς. ἐξέχεεν εἰς θεμέλια θυσιαστηρίου ὀσμὴν εὐωδίας ὑψίστῳ παμβασιλεῖ. τότε ἀνέκραγον υἱοὶ ἀαρών, ἐν σάλπιγξιν ἐλαταῖς ἤχησαν. ἀκουστὴν ἐποίησαν φωνὴν μεγάλην εἰς μνημόσυνον ἔναντι ὑψίστου. τότε πᾶς ὁ λαὸς κοινῇ κατέσπευσε, καὶ ἔπεσαν ἐπὶ πρόσωπον ἐπὶ τὴν γῆν, προσκυνῆσαι τῷ κυρίῳ αὐτῶν παντοκράτορι θεῷ τῷ ὑψίστῳ. καὶ ᾔνεσαν οἱ ψαλμῳδοὶ ἐν φωναῖς αὐτῶν, ἐν πλείστῳ οἴκῳ ἐγλυκάνθη μέλος. καὶ ἐδεήθη ὁ λαὸς κυρίου ὑψίστου ἐν προσευχῇ κατέναντι ἐλεήμονος, ἕως συντελεσθῇ κόσμος κυρίου, καὶ τὴν λειτουργίαν αὐτοῦ ἐτελείωσαν. τότε καταβὰς ἐπῆρε χεῖρας αὐτοῦ ἐπὶ πᾶσαν ἐκκλησίαν υἱῶν ἰσραήλ, δοῦναι εὐλογίαν κυρίῳ ἐκ χειλέων αὐτοῦ, καὶ ἐν ὀνόματι αὐτοῦ καυχᾶσθαι. γ καὶ ἐδευτέρωσεν ἐν προσκυνήσει ἐπιδείξασθαι τὴν εὐλογίαν παρὰ ὑψίστου. καὶ νῦν εὐλογήσατε τῷ θεῷ πάντες τῷ μεγαλοποιοῦντι πάντη. τὸν ὑψοῦντα ἡμέρας ἡμῶν ἐκ μήτρας, καὶ ποιοῦντα μεθ' ἡμῶν κατὰ τὸ ἔλεος αὐτοῦ. δῴη ἡμῖν εὐφροσύνην καρδίας, καὶ γενέσθαι εἰρήνην ἐν ἡμέραις ἡμῶν ἐν ἰσραὴλ κατὰ τὰς ἡμέρας τοῦ αἰῶνος, ἐμπιστεῦσαι μεθ' ἡμῶν τὸ ἔλεος αὐτοῦ, καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ λυτρωσάσθω ἡμᾶς. ἐν δυσὶν ἔθνεσι προσώχθισεν ἡ ψυχή μου, καὶ τὸ τρίτον οὐκ ἔστιν ἔθνος. οἱ καθήμενοι ἐν ὄρει σαμαρείας δ φυλιστιεὶμ, καὶ ὁ λαὸς μωρὸς ὁ κατοικῶν ἐν σικίμοις. παιδείαν συνέσεως καὶ ἐπιστήμης ἐχάραξα ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ, ἰησοῦς υἱὸς σειρὰχ ἱεροσολυμίτης, ὃς ἀνώμβρησε σοφίαν ἀπὸ καρδίας αὐτοῦ. μακάριος ὃς ἐν τούτοις ἀναστραφήσεται, καὶ ὁ θεὶς αὐτὰ ἐπὶ καρδίαν αὐτοῦ σοφισθήσεται. ἐὰν γὰρ αὐτὰ ποιήσῃ, πρὸς πάντα ἰσχύσει, ὅτι φῶς κυρίου τὸ ἴχνος αὐτοῦ.

α Χαλκὸς ὡσεὶ θαλάσσης.] In nonnullis libris est, λάκκος. β [ἐπὶ βωμῶν.] In quibusdam libris est, ἐπὶ βωμοῦ. γ [καὶ ἐδευτέρωσεν.] In quibusdam libris est, καὶ ἐδευτέρωσαν ἐν προσκυνήσει, ἐπιδέξασθαι εὐλογίαν παρὰ ὑψίστου. δ [φυλιστιείμ.] In quibusdam libris est καὶ ἄνδρες οἱ κατοικοῦντες φυλιστιείμ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΝΑ'.

Προσευχὴ ἰησοῦ υἱοῦ σειράχ.

Ἐξομολογήσομαί σοι κύριε βασιλεῦ, καὶ αἰνέσω σε θεὸν τὸν σωτῆρά μου. ἐξομολογοῦμαι τῷ ὀνόματί σου ὅτι σκεπαστὴς καὶ βοηθὸς ἐγένου μοι, καὶ ἐλυτρώσω τὸ σῶμά μου ἐξ ἀπωλείας, καὶ ἐκ παγίδος διαβολῆς γλώσσης, ἀπὸ χειλέων ἐργαζομένων ψεῦδος. καὶ ἔναντι τῶν παρεστηκότων ἐγένου μοι βοηθὸς καὶ ἐλυτρώσω με, κατὰ τὸ πλῆθος α ἐλέους καὶ ὀνόματός σου. ἐκ βρυγμῶν ἑτοίμων εἰς βρῶμα, ἐκ χειρὸς ζητούντων τὴν ψυχήν μου. ἐκ πλειόνων θλίψεων ὧν ἔσχον, ἀπὸ πνιγμοῦ πυρὸς κυκλόθεν, καὶ ἐκ μέσου πυρὸς οὗ οὐκ ἐξέκαυσα. ἐκ βάθους κοιλίας ᾅδου, καὶ ἀπὸ γλώσσης ἀκαθάρτου καὶ λόγου ψευδοῦς βασιλεῖ διαβολὴ γλώσσης ἀδίκου ἤγγισεν ἕως θανάτου ἡ ψυχή μου καὶ ἡ ζωή μου ἦν σύνεγγυς ᾅδου κάτω. περιέσχόν με πάντοθεν καὶ οὐκ ἦν ὁ βοηθῶν, β ἐμβλέπων εἰς ἀντίληψιν ἀνθρώπων καὶ οὐκ ἦν. καὶ ἐμνήσθην τοῦ ἐλέους σου κύριε, καὶ τῆς ἐργασίας σου τῆς ἀπ' αἰῶνος. ὅτι ἐξελῇ τοὺς ὑπομένοντάς σε, καὶ σώζεις αὐτοὺς ἐκ χειρὸς ἐθνῶν. καὶ ἀνύψωσα ἐπὶ γῆς ἱκετείαν μου, καὶ ὑπὲρ θανάτου ῥύσεως ἐδεήθην. ἐπεκαλεσάμην κύριον πατέρα κυρίου μου, μή με ἐγκαταλιπεῖν ἐν ἡμέραις θλίψεως, ἐν καιρῷ ὑπερηφανιῶν ἀβοηθησίας. αἰνέσω τὸ ὄνομά σου ἐνδελεχῶς, καὶ ὑμνήσω ἐν ἐξομολογήσει, καὶ εἰσηκούσθη ἡ δέησίς μου. ἔσωσας γάρ με ἐξ ἀπωλείας, καὶ ἐξείλου με ἐκ καιροῦ πονηροῦ. διὰ τοῦτο ἐξομολογήσομαι καὶ αἰνέσω σοι, καὶ εὐλογήσω τῷ ὀνόματι κυρίου. ἔτι ὢν νεώτερος πρινὴ πλανηθῆναί με, ἐζήτησα σοφίαν προφανῶς ἐν προσευχῇ μου, ἔναντι ναοῦ ἠξίουν περὶ αὐτῆς, καὶ ἕως ἐσχάτων ἐκζητήσω αὐτήν, ἐξ ἄνθους ὡς περκαζούσης σταφυλῆς. εὐφράνθη ἡ καρδία μου ἐν αὐτῇ, ἐπέβη ὁ πούς μου ἐν εὐθύτητι, ἐκ νεότητός μου ἴχνευσα αὐτήν. ἔκλινα ὀλίγον τὸ οὖς μου καὶ ἐδεξάμην, καὶ

πολλὴν εὗρον ἐμαυτῷ παιδείαν. προκοπὴ ἐγένετό μοι ἐν αὐτῇ. τῷ διδόντι μοι σοφίαν, δώσω δόξαν. διενοήθην γὰρ τοῦ ποιῆσαι αὐτήν, καὶ ἐζήλωσα τὸ ἀγαθόν, καὶ οὐ μὴ αἰσχυνθῶ. διαμεμάχηται ἡ ψυχή μου ἐν αὐτῇ, γ καὶ ἐν ποιήσει λιμοῦ διηκριβωσάμην. τὰς χεῖράς μου ἐξεπέτασα πρὸς ὕψος, καὶ τὰ ἀγνοήματα αὐτῆς δ ἐπένθησα. τὴν ψυχήν μου κατεύθυνα εἰς αὐτήν, καρδίαν ἐκτησάμην μετ' αὐτῶν ἀπ' ἀρχῆς, καὶ ἐν καθαρισμῷ εὗρον αὐτήν. διὰ τοῦτο οὐ μὴ ἐγκαταλειφθῶ, καὶ ἡ κοιλία μου ἐταράχθη ἐκζητῆσαι αὐτήν. διὰ τοῦτο ἐκτησάμην ἀγαθὸν κτῆμα. ἔδωκε κύριος γλῶσσαί μοι μισθόν μου, καὶ ἐν αὐτῇ αἰνέσω αὐτόν. ἐγγίσατε πρὸς με ἀπαίδευτοι, καὶ αὐλίσθητε ἐν οἴκῳ παιδείας. διότι ὑστερεῖτε ἐν τούτοις, καὶ αἱ ψυχαὶ ὑμῶν διψῶσι σφόδρα. ἤνοιξα τὸ στόμα μου, καὶ

A ἐλάλησα, κτήσασθε ἑαυτοῖς ἄνευ ἀργυρίου. τὸν τράχηλον ὑμῶν ὑπόθετε ὑπὸ ζυγόν, καὶ ἐπιδεξάσθω ἡ ψυχὴ ὑμῶν παιδείαν, ἐγγύς ἐστιν εὑρεῖν αὐτήν. ἴδετε ἐν ὀφθαλμοῖς ὑμῶν ὅτι ὀλίγον ἐκοπίασα, καὶ εὗρον ἐμαυτῷ πολλὴν ἀνάπαυσιν. μετάσχετε παιδείας ἐν πολλῷ ἀριθμῷ ἀργυρίου καὶ πολὺν χρυσὸν κτήσασθε ἐν αὐτῇ. εὐφρανθείη ἡ ψυχὴ ὑμῶν ἐν τῷ ἐλέει αὐτοῦ, καὶ μὴ αἰσχυνθείητε ἐν αἰνέσει αὐτοῦ. ἐργάζεσθε τὸ ἔργον ὑμῶν πρὸ καιροῦ, καὶ δώσει τὸν μισθὸν ὑμῶν ἐν καιρῷ αὐτοῦ.

B α Ἐλέους καὶ ὀνόματός σου.] In quibusdam libris est, ἐλέους τοῦ ὀνόματός σου. β [ἐμβλέπων.] In quibusdam libris est, ἐνέβλεπον. γ [καὶ ἐν ποιήσει λιμοῦ] AA. LL. habent, καὶ ἐν ποιήσει μου. δ [ἐπένθησα.] In quibusdam libris est, ἐπενόησα.

ΩΣΗΕ Α΄.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

ΛΟγος κυρίου ὃς ἐγενήθη πρὸς ὠσηὲ τὸν τοῦ βεηρεί, ἐν ἡμέραις ὀζίου, καὶ ἰωάθαμ, καὶ ἄχαζ, καὶ ἐζεκίου βασιλέων ἰούδα, καὶ ἐν ἡμέραις ἱεροβοὰμ υἱοῦ ἰωὰς βασιλέως ἰσραὴλ. ἀρχὴ λόγου κυρίου ἐν ὠσηέ. καὶ εἶπε κύριος πρὸς ὠσηέ. βάδιζε, λάβε σεαυτῷ γυναῖκα πορνείας, καὶ τέκνα πορνείας, διότι ἐκπορνεύουσα ἐκπορνεύσει ἡ γῆ ἀπὸ ὄπισθεν τοῦ κυρίου. καὶ ἐπορεύθη, καὶ ἔλαβε τὴν γόμερ θυγατέρα δεβηλαΐμ, καὶ συνέλαβε καὶ ἔτεκεν αὐτῷ υἱόν. καὶ εἶπε κύριος πρὸς αὐτόν. κάλεσον τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἰεζραήλ, διότι ἔτι μικρὸν, καὶ ἐκδικήσω τὸ αἷμα τοῦ ἰεζραὴλ ἐπὶ τὸν οἶκον ἰούδα, καὶ καταπαύσω βασιλείαν οἴκου ἰσραήλ. καὶ ἔσται, ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ συντρίψω τὸ τόξον τοῦ ἰσραὴλ ἐν κοιλάδι τοῦ ἰεζραήλ. καὶ συνέλαβεν ἔτι, καὶ ἔτεκε θυγατέρα. καὶ εἶπεν αὐτῷ. κάλεσον τὸ ὄνομα αὐτῆς, οὐκ ἠλεημένη. διότι οὐ μὴ προσθήσω ἔτι ἐλεῆσαι τὸν οἶκον ἰσραὴλ, ἀλλ᾽ ἢ ἀντιτασσόμενος ἀντιτάξομαι αὐτοῖς. τοὺς δὲ υἱοὺς ἰούδα ἐλεήσω, καὶ σώσω αὐτοὺς ἐν κυρίῳ θεῷ αὐτῶν, καὶ οὐ σώσω αὐτοὺς ἐν τόξῳ, a οὐδὲ ἐν ῥομφαίᾳ, οὐδὲ ἐν πολέμῳ, οὐδὲ ἐν ἵπποις, οὐδὲ ἐν ἱππεῦσι. καὶ ἀπεγαλάκτισε τὴν οὐκ ἠλεημένην. καὶ συνέλαβεν ἔτι, καὶ ἔτεκεν υἱόν. καὶ εἶπε. κάλεσον τὸ ὄνομα αὐτοῦ, οὐ λαός μου. διότι ὑμεῖς, οὐ λαός μου, καὶ ἐγὼ οὐκ εἰμὶ ὑμῶν. καὶ ἦν ὁ ἀριθμὸς τῶν υἱῶν ἰσραὴλ, ὡς ἡ ἄμμος τῆς θαλάσσης, ἣ οὐκ ἐκμετρηθήσεται, οὐδὲ ἐξαριθμηθήσεται. καὶ ἔσται, ἐν τῷ τόπῳ οὗ ἐρρέθη αὐτοῖς, οὐ λαός μου ὑμεῖς, κληθήσονται καὶ αὐτοὶ υἱοὶ θεοῦ ζῶντος. καὶ συναχθήσονται υἱοὶ ἰούδα, καὶ οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ἐπὶ τὸ αὐτὸ, καὶ θήσονται ἑαυτοῖς ἀρχὴν μίαν, καὶ ἀναβήσονται ἐκ τῆς γῆς, ὅτι μεγάλη ἡ ἡμέρα τοῦ ἰεζραήλ.

a Οὐδὲ ἐν ῥομφαίᾳ, οὐδὲ ἐν πολέμῳ.] In cæteris libris sequitur, οὐδὲ ἐν ἅρμασιν. Quod non est in editione Latina ex LXX. apud s. Hieronymum. neque apud Theodoretum.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.

ΕΙπατε τῷ ἀδελφῷ ὑμῶν, λαός μου. καὶ τῇ ἀδελφῇ ὑμῶν, ἠλεημένη. κρίθητε πρὸς τὴν μητέρα ὑμῶν, κρίθητε, ὅτι αὕτη οὐ γυνή μου, καὶ ἐγὼ οὐκ ἀνὴρ αὐτῆς. καὶ ἐξαρῶ τὴν πορνείαν αὐτῆς ἐκ προσώπου μου, καὶ τὴν μοιχείαν αὐτῆς ἐκ μέσου μαστῶν αὐτῆς, ὅπως ἂν ἐκδύσω αὐτὴν γυμνὴν, καὶ ἀποκαταστήσω αὐτὴν καθὼς ἡμέρα γενέσεως αὐτῆς. καὶ θήσω αὐτὴν ἔρημον, καὶ τάξω αὐτὴν ὡς γῆν ἄνυδρον, καὶ ἀποκτενῶ αὐτὴν ἐν δίψει, καὶ τὰ τέκνα αὐτῆς οὐ μὴ ἐλεήσω, ὅτι τέκνα πορνείας ἐστίν. ὅτι ἐξεπόρνευσεν ἡ μήτηρ αὐτῶν, κατῄσχυνεν ἡ τεκοῦσα αὐτά. ὅτι εἶπε, πορεύσομαι ὀπίσω τῶν ἐραστῶν μου, τῶν διδόντων μοι τοὺς ἄρτους μου, καὶ τὸ ὕδωρ μου, καὶ τὰ ἱμάτιά μου, a καὶ τὰ ὀθόνιά μου, τὸ ἔλαιόν μου, καὶ πάντα ὅσα μοι καθήκει. διὰ τοῦτο ἰδοὺ ἐγὼ φράσσω τὴν ὁδὸν αὐτῆς ἐν σκόλοψι, καὶ ἀνοικοδομήσω τὰς ὁδοὺς, καὶ τὴν τρίβον αὐτῆς οὐ μὴ εὕρῃ, καὶ καταδιώξεται τοὺς ἐραστὰς αὐτῆς, καὶ οὐ μὴ καταλάβῃ αὐτούς. καὶ ζητήσει αὐτοὺς, καὶ οὐ μὴ εὕρῃ αὐτούς. καὶ ἐρεῖ. πορεύσομαι, καὶ ἐπιστρέψω πρὸς τὸν ἄνδρα μου τὸν πρότερον, ὅτι καλῶς μοι ἦν τότε, ἢ νῦν. καὶ αὕτη οὐκ ἔγνω, ὅτι ἐγὼ ἔδωκα αὐτῇ τὸν σῖτον, καὶ τὸν οἶνον, καὶ τὸ ἔλαιον, καὶ ἀργύριον ἐπλήθυνα αὐτῇ. αὕτη δὲ ἀργυρᾶ καὶ χρυσᾶ ἐποίησε τῇ βάαλ. διὰ τοῦτο ἐπιστρέψω, καὶ κομιοῦμαι τὸν σῖτόν μου καθ᾽ ὥραν αὐτοῦ, καὶ τὸν οἶνόν μου ἐν καιρῷ αὐτοῦ. καὶ ἀφελοῦμαι τὰ ἱμάτιά μου, καὶ τὰ ὀθόνιά μου, τοῦ μὴ καλύπτειν τὴν ἀσχημοσύνην αὐτῆς. καὶ νῦν ἀποκαλύψω τὴν ἀκαθαρσίαν αὐτῆς ἐνώπιον τῶν ἐραστῶν αὐτῆς, καὶ οὐθεὶς οὐ μὴ ἐξέληται αὐτὴν ἐκ χειρός μου. καὶ ἀποστρέψω πάσας τὰς εὐφροσύνας αὐτῆς, ἑορτὰς αὐτῆς, καὶ τὰς νουμηνίας αὐτῆς, καὶ τὰ σάββατα αὐτῆς, καὶ πάσας τὰς πανηγύρεις αὐτῆς. καὶ ἀφανιῶ ἄμπελον αὐτῆς, καὶ τὰς συκᾶς αὐτῆς, ὅσα εἶπε, μισθώματά μου ταῦτά ἐστιν ἃ ἔδωκάν μοι οἱ ἐρασταί μου. καὶ θήσομαι αὐτὰ εἰς μαρτύριον, καὶ καταφάγεται αὐτὰ τὰ θηρία τοῦ ἀγροῦ, καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ τὰ ἑρπετὰ τῆς γῆς. καὶ ἐκδικήσω ἐπ᾽ αὐτὴν τὰς ἡμέρας τῶν βααλείμ, ἐν αἷς ἐπέθυεν αὐτοῖς. καὶ περιετίθετο τὰ ἐνώτια αὐτῆς, καὶ τὰ καθόρμια αὐτῆς, καὶ ἐπορεύετο ὀπίσω τῶν ἐραστῶν αὐτῆς, ἐμοῦ δὲ ἐπελάθετο, λέγει κύριος. διὰ τοῦτο ἰδοὺ ἐγὼ πλανῶ αὐτὴν, καὶ τάξω αὐτὴν ὡς ἔρημον, καὶ λαλήσω ἐπὶ τὴν καρδίαν αὐτῆς, καὶ δώσω αὐτῇ τὰ κτήματα αὐτῆς ἐκεῖθεν, καὶ τὴν κοιλάδα ἀχὼρ διανοῖξαι σύνεσιν αὐτῆς. καὶ ταπεινωθήσεται ἐκεῖ κατὰ τὰς ἡμέρας νηπιότητος αὐτῆς, καὶ κατὰ τὰς ἡμέρας ἀναβάσεως αὐτῆς ἐκ γῆς αἰγύπτου. καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, λέγει κύριος, καλέσει με ὁ ἀνήρ μου, καὶ οὐ καλέσει με ἔτι βααλείμ. καὶ ἐξαρῶ τὰ ὀνόματα τῶν βααλεὶμ ἐκ στόματος αὐτῆς, καὶ οὐ μὴ μνησθῶσιν οὐκ ἔτι τὰ ὀνόματα αὐτῶν. καὶ διαθήσομαι αὐτοῖς διαθήκην ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ μετὰ τῶν θηρίων τοῦ ἀγροῦ, καὶ μετὰ τῶν πετεινῶν τοῦ οὐρανοῦ, καὶ τῶν ἑρπετῶν τῆς γῆς. καὶ τόξον, καὶ ῥομφαίαν, καὶ πόλεμον συντρίψω ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ κατοικιῶ σε ἐπ᾽ ἐλπίδι. καὶ μνηστεύσομαί σε ἐμαυτῷ εἰς τὸν αἰῶνα. καὶ μνηστεύσομαί σε ἐμαυτῷ ἐν δικαιοσύνῃ καὶ ἐν κρίματι καὶ ἐν ἐλέει καὶ ἐν οἰκτιρμοῖς, καὶ μνηστεύσομαί σε ἐμαυτῷ ἐν πίστει, καὶ ἐπιγνώσῃ τὸν κύριον. καὶ ἔσται ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, λέγει κύριος, ἐπακούσομαι τῷ οὐρανῷ, καὶ αὐτὸς ἐπακούσεται τῇ γῇ, καὶ ἡ γῆ ἐπακούσεται τὸν σῖτον, καὶ τὸν οἶ-

τον, καὶ τὸ ἔλαιον, καὶ αὐτὰ ἐπακούσεται τῷ Ἰεζραέλ. καὶ σπερῶ αὐτὴν ἐμαυτῷ ἐπὶ τῆς γῆς, β καὶ ἀγαπήσω τὴν οὐκ ἠγαπημένην, καὶ ἐρῶ τῷ οὐ λαῷ μου, λαός μου εἶ σύ. καὶ αὐτὸς ἐρεῖ, κύριος ὁ θεός μου εἶ σύ. A

α Καὶ τὰ ὀθόνιά μου.] In cæteris libris sequitur. ὁ οἶνός μου καί. β [καὶ ἀγαπήσω τὴν οὐκ ἠγαπημένην.] In cæteris libris est, καὶ ἐλεήσω τὴν οὐκ ἠλεημένην.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Καὶ εἶπε κύριος πρός με, ἔτι πορεύθητι, καὶ ἀγάπησον γυναῖκα ἀγαπῶσαν πονηρά, καὶ μοιχαλίν, καθὼς ἀγαπᾷ ὁ θεὸς τοὺς υἱοὺς Ἰσραήλ, καὶ αὐτοὶ ἐπιβλέπουσιν ἐπὶ θεοὺς ἀλλοτρίους, καὶ φιλοῦσι πέμματα α μετὰ σταφίδος. καὶ ἐμισθωσάμην ἐμαυτῷ πεντεκαίδεκα ἀργυρίου, καὶ γομὸρ κριθῶν, καὶ νέβελ οἴνου. καὶ εἶπα πρὸς αὐτήν, ἡμέρας πολλὰς καθήσῃ ἐπ' ἐμοί, καὶ οὐ μὴ πορνεύσῃς, οὐδὲ μὴ γένῃ ἀνδρὶ β ἑτέρῳ, καὶ ἐγὼ ἐπὶ σοί. διότι ἡμέρας πολλὰς καθήσονται οἱ υἱοὶ Ἰσραήλ, οὐκ ὄντος βασιλέως, οὐδὲ ὄντος ἄρχοντος, οὐδὲ οὔσης θυσίας, οὐδὲ ὄντος θυσιαστηρίου, οὐδὲ ἱερατείας, οὐδὲ δήλων. καὶ μετὰ ταῦτα ἐπιστρέψουσιν οἱ υἱοὶ Ἰσραήλ, καὶ ἐπιζητήσουσι κύριον τὸν θεὸν αὐτῶν, καὶ Δαυὶδ τὸν βασιλέα αὐτῶν, καὶ ἐκστήσονται ἐπὶ τῷ κυρίῳ, καὶ ἐπὶ τοῖς ἀγαθοῖς αὐτοῦ ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν. B

α Μετὰ σταφίδος.] Aquila. παλαιά. Symmachus, ἀκάρπους. β [οὐδὲ μὴ γένῃ ἀνδρί.] In cæteris libris sequitur, ἑτέρῳ. S. Hieronymus. Quodq. iungitur in editione vulgata, neq. eris alteri viro. alteri, in Hebraico nō habet.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

Ἀκούσατε λόγον κυρίου υἱοὶ Ἰσραήλ, ὅτι κρίσις τῷ κυρίῳ πρὸς τοὺς κατοικοῦντας τὴν γῆν, διότι οὐκ ἔστιν ἀλήθεια οὐδὲ ἔλεος οὐδὲ ἐπίγνωσις θεοῦ ἐπὶ τῆς γῆς. ἀρά, καὶ ψεῦδος, καὶ φόνος, καὶ κλοπή, καὶ μοιχεία κέχυται ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ αἵματα ἐφ' αἵμασι μίσγουσι. διὰ τοῦτο πενθήσει ἡ γῆ, καὶ σμικρυνθήσεται σὺν πᾶσι τοῖς κατοικοῦσιν αὐτήν, σὺν τοῖς θηρίοις τοῦ ἀγροῦ, καὶ σὺν τοῖς ἑρπετοῖς τῆς γῆς, καὶ σὺν τοῖς πετεινοῖς τοῦ οὐρανοῦ, καὶ οἱ ἰχθύες τῆς θαλάσσης ἐκλείψουσιν· ὅπως μηδεὶς μήτε δικάζηται, μήτε ἐλέγχῃ μηδείς, ὁ δὲ λαός μου ὡς ἀντιλεγόμενος ἱερεύς. καὶ ἀσθενήσει ἡμέρας, καὶ ἀσθενήσει ὁ α προφήτης μετὰ σοῦ. νυκτὶ ὡμοίωσα τὴν μητέρα σου. ὡμοιώθη ὁ λαός μου, ὡς οὐκ ἔχων γνῶσιν, ὅτι σὺ ἐπίγνωσιν ἀπώσω, κἀγὼ ἀπώσομαί σε, τοῦ μὴ ἱερατεύειν μοι, καὶ ἐπελάθου νόμον θεοῦ σου. κἀγὼ ἐπιλήσομαι τέκνων σου. κατὰ τὸ πλῆθος αὐτῶν, οὕτως ἥμαρτόν μοι. τὴν δόξαν αὐτῶν εἰς ἀτιμίαν θήσομαι. ἁμαρτίας λαοῦ μου φάγονται. καὶ ἐν ταῖς ἀδικίαις αὐτῶν β λήψονται τὰς ψυχὰς αὐτῶν. καὶ ἔσται καθὼς ὁ λαός, οὕτως καὶ ὁ ἱερεύς. καὶ ἐκδικήσω ἐπ' αὐτὸν τὰς ὁδοὺς αὐτοῦ, καὶ τὰ διαβούλια αὐτοῦ ἀνταποδώσω αὐτῷ. καὶ φάγονται, καὶ οὐ μὴ ἐμπλησθῶσιν. ἐπόρνευσαν, καὶ οὐ μὴ κατευθύνωσι. διότι τὸν κύριον ἐγκατέλιπον τοῦ φυλάξαι, πορνείαν καὶ οἶνον καὶ μέθυσμα ἐδέξατο καρδία λαοῦ μου. ἐν συμβόλοις ἐπηρώτων, καὶ ἐν ῥάβδοις αὐτοῦ ἀπήγγελλον αὐτῷ. πνεύματι πορνείας ἐπλανήθησαν, καὶ ἐξεπόρνευσαν ἀπὸ τοῦ θεοῦ αὐτῶν. ἐπὶ τὰς κορυφὰς τῶν ὀρέων ἐθυσίαζον, καὶ ἐπὶ τοὺς βουνοὺς ἔθυον ὑποκάτω δρυὸς καὶ λεύκης, καὶ δένδρου συσκιάζοντος, ὅτι καλὸν σκέπη. διὰ τοῦτο ἐκπορνεύσουσιν αἱ θυγατέρες ὑμῶν, καὶ αἱ νύμφαι ὑμῶν μοιχεύσουσι, καὶ οὐ μὴ ἐπισκέψωμαι ἐπὶ τὰς θυγατέρας ὑμῶν ὅταν πορνεύσωσι, καὶ ἐπὶ τὰς νύμφας ὑμῶν ὅταν μοιχεύσωσι. ὅτι αὐτοὶ μετὰ τῶν πορνῶν συνεφύροντο, καὶ μετὰ τῶν τετελεσμένων ἔθυον, καὶ ὁ λαὸς ὁ συνιὼν συνεπλέκετο μετὰ πόρνης. σὺ δὲ Ἰσραὴλ μὴ ἀγνόει, καὶ Ἰούδα μὴ εἰσπορεύεσθε εἰς Γάλγαλα, καὶ μὴ ἀναβαίνετε γ εἰς τὸν οἶκον ὤν, καὶ μὴ ὀμνύετε ζῶντα κύριον. διότι ὡς δάμαλις παροιστρῶσα παροίστρησεν Ἰσραήλ. νῦν νεμήσει αὐτοὺς κύριος ὡς ἀμνὸν ἐν εὐρυχώρῳ. μέτοχος εἰδώλων Ἐφραὶμ ἔθηκεν ἑαυτῷ σκάνδαλα, ᾑρέτισε Χαναναίους. πορνεύοντες ἐξεπόρνευσαν, ἠγάπησαν ἀτιμίαν ἐκ φρυάγματος αὐτῆς. Γ δ συστροφὴ πνεύματος ε σὺ εἶ ἐν ταῖς πτέρυξιν αὐτῆς, καὶ καταισχυνθήσονται ἐκ τῶν θυσιαστηρίων αὐτῶν.

α Ὁ προφήτης μετὰ σοῦ.] Sic etiam S. Hieronymus, & Theodoretus. in cæteris vero libris est, ὁ προφήτης μετ' αὐτοῦ. β [λήψονται τὰς ψυχὰς αὐτῶν.] Ita Theodoretus. In plerisque vero libris est, λήψονται ἄλλοι ψυχὰς αὐτῶν. In aliquibus alijs est, λήψονται λαοὶ τὰς ψυχὰς αὐτῶν. γ [εἰς τὸν οἶκον ὤν.] Ita quoque Theodoretus legit, et sic explicat. τὸ ὄνομά ἐστι τοῦ εἰδώλου τοῦ ἐν Βαιθήλ. &, τῷ ὢν προσεστηκότες ἦσαν. In cæteris autem libris est, εἰς τὸν οἶκον τῆς ἀδικίας. Theodoretus, ὁ Ἀκύλας δὲ καὶ Θεοδοτίων, οἶκον ἀνωφελῆ. ὁ δὲ Σύμμαχος. οἶκον ἀθεΐας. καὶ ὁ σύρος δὲ αὐτὸ τὸ ἑβραϊκὸν τέθεικεν ὄνομα. eadem fere apud S. Hieronymū habentur. Δ δ [συστροφὴ πνεύματος.] Symm. ἔδησε τὸν ἄνεμον ἐν πτέρυξιν ἀνέμου. ε [σὺ εἶ.] Aliquot libri habent, συνιεῖ. In aliquib. aliis est, συριεῖ. quod S. Hieronymus sequutus est. habet enim, sibilabit. Theodoretus. καθάπερ τινὸς συστροφῆς τῆς ἐμῆς ὀργῆς ὑποσυρούσης αὐτήν. Vt videatur legisse, συριεῖ. vel potius, συρεῖ. Esaiæ quidē cap. xxx. vbi Vaticana biblia ac plerique libri habent, ὄστρακον, ἐν ᾧ ὑποσυριεῖς ὕδωρ μικρόν, aliquot libri habent, ὑποσυρεῖς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε'.

Ἀκούσατε ταῦτα οἱ ἱερεῖς, καὶ προσέχετε οἶκος Ἰσραήλ, καὶ ὁ οἶκος τοῦ βασιλέως ἐνωτίζεσθε, διότι πρὸς ὑμᾶς ἐστι τὸ κρίμα, ὅτι παγὶς ἐγενήθητε τῇ σκοπιᾷ, καὶ ὡς δίκτυον ἐκτεταμένον ἐπὶ τὸ Ἰταβύριον, ὃ οἱ ἀγρεύοντες τὴν θήραν κατέπηξαν. ἐγὼ δὲ παιδευτὴς ὑμῶν, ἐγὼ ἔγνων τὸν Ἐφραίμ, καὶ Ἰσραὴλ οὐκ ἄπεστιν ἀπ' ἐμοῦ. διότι νῦν ἐξεπόρνευσεν Ἐφραίμ, ἐμιάνθη Ἰσραήλ, οὐκ ἔδωκαν τὰ διαβούλια αὐτῶν τοῦ ἐπιστρέψαι πρὸς τὸν θεὸν αὐτῶν, ὅτι πνεῦμα πορνείας ἐν αὐτοῖς ἐστι. τὸν δὲ κύριον οὐκ ἐπέγνωσαν. καὶ ταπεινωθήσεται α ἡ ὕβρις τοῦ Ἰσραὴλ εἰς πρόσωπον αὐτοῦ. καὶ Ἰσραὴλ καὶ Ἐφραὶμ ἀσθενήσουσιν ἐν ταῖς ἀδι- E

ἀδικίαις αὐτῶν. καὶ ἀσθενήσει καὶ ἰούδας μετ᾽ αὐτῶν. μετὰ προβάτων καὶ μόσχων πορεύσονται τοῦ ἐκζητῆσαι τὸν κύριον, καὶ οὐ μὴ εὕρωσιν αὐτόν. ὅτι ἐξέκλινεν ἀπ᾽ αὐτῶν, ὅτι τὸν κύριον ἐγκατέλιπον, ὅτι τέκνα ἀλλότρια ἐγεννήθησαν αὐτοῖς. νῦν καταφάγεται αὐτοὺς ἡ ἐρυσίβη, καὶ τοὺς κλήρους αὐτῶν. σαλπίσατε σάλπιγγι ἐπὶ τοὺς βουνούς, ἠχήσατε ἐπὶ τῶν ὑψηλῶν, κηρύξατε ἐν τῷ οἴκῳ ὢν ἐξέστη βενιαμίν, ἐφραὶμ εἰς ἀφανισμὸν ἐγένετο ἐν ἡμέραις ἐλέγχου. ἐν ταῖς φυλαῖς τοῦ ἰσραὴλ ἔδειξα πιστά, ἐγένοντο οἱ ἄρχοντες ἰούδα ὡς μετατιθέντες ὅρια, ἐπ᾽ αὐτοὺς ἐκχεῶ ὡς ὕδωρ τὸ ὅρμημά μου. κατεδυνάστευσεν ἐφραὶμ τὸν ἀντίδικον αὐτοῦ, κατεπάτησε τὸ κρῖμα, ὅτι ἤρξατο πορεύεσθαι ὀπίσω τῶν ματαίων, καὶ ἐγὼ ὡς ταραχὴ τῷ ἐφραίμ, καὶ ὡς κέντρον τῷ οἴκῳ ἰούδα. καὶ εἶδεν ἐφραὶμ τὴν νόσον αὐτοῦ, καὶ ἰούδας [β] τὴν ὀδύνην αὐτοῦ. καὶ ἐπορεύθη ἐφραὶμ πρὸς ἀσσυρίους, καὶ ἀπέστειλε πρέσβεις πρὸς βασιλέα ἰαρείμ. καὶ αὐτὸς οὐκ ἠδυνάσθη ἰάσασθαι ὑμᾶς, καὶ οὐ μὴ διαπαύσῃ ἐξ ὑμῶν ὀδύνη. διότι ἐγώ εἰμι ὡς πάνθηρ τῷ ἐφραίμ, καὶ ὡς λέων τῷ οἴκῳ ἰούδα. καὶ ἐγὼ ἁρπῶμαι, καὶ πορεύσομαι, καὶ λήψομαι, καὶ οὐκ ἔσται ὁ ἐξαιρούμενος. πορεύσομαι καὶ ἐπιστρέψω εἰς τὸν τόπον μου, ἕως οὗ ἀφανισθῶσι καὶ ζητήσουσι τὸ πρόσωπόν μου.

[α] Η ὕβρις τοῦ ἰσραήλ.] Eodem modo interpretatū esse Symmachum testatur S.Hieronymus. Aquila, & Theodotio, ἀλαζονεία. [β] [τὴν ὀδύνην αὐτοῦ.] S.Hieronymus. Aquila vertit, ἐπίδεσιν, siue σύνδεσμον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ϛ′.

ΕΝ θλίψει αὐτῶν ὀρθριοῦσι πρός με λέγοντες. πορευθῶμεν, καὶ ἐπιστρέψωμεν πρὸς κύριον τὸν θεὸν ἡμῶν, [α] ὅτι αὐτὸς ἥρπακε, καὶ ἰάσεται ἡμᾶς, πατάξει καὶ μοτώσει ἡμᾶς, ὑγιάσει ἡμᾶς μετὰ δύο ἡμέρας. ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ ἐξαναστησόμεθα, καὶ ζησόμεθα ἐνώπιον αὐτοῦ, καὶ γνωσόμεθα. διώξωμεν τοῦ γνῶναι τὸν κύριον. ὡς ὄρθρον ἕτοιμον εὑρήσομεν αὐτόν, καὶ ἥξει ὡς ὑετὸς ἡμῖν πρώϊμος καὶ ὄψιμος γῇ. τί σοι ποιήσω ἐφραίμ; τί σοι ποιήσω ἰούδα; τὸ δὲ ἔλεος ὑμῶν ὡς νεφέλη πρωϊνή, καὶ ὡς δρόσος ὀρθρινὴ πορευομένη. διὰ τοῦτο ἀπεθέρισα τοὺς προφήτας ὑμῶν, ἀπέκτεινα αὐτοὺς ἐν ῥήματι στόματός μου. καὶ τὸ κρῖμά μου ὡς φῶς ἐξελεύσεται. διότι ἔλεος θέλω ἢ θυσίαν, καὶ ἐπίγνωσιν θεοῦ ἢ ὁλοκαυτώματα. αὐτοὶ δέ εἰσιν ὡς ἄνθρωπος παραβαίνων διαθήκην. ἐκεῖ κατεφρόνησέ μου γαλαὰδ πόλις ἐργαζομένη μάταια, ταράσσουσα ὕδωρ, καὶ ἡ ἰσχύς σου ἀνδρὸς πειρατοῦ. [β] ἔκρυψαν ἱερεῖς ὁδόν, ἐφόνευσαν σίκιμα, ὅτι ἀνομίαν ἐποίησαν ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ ἰσραήλ. εἶδον φρικώδη ἐκεῖ πορνείαν τοῦ ἐφραίμ. [γ] ἐμιάνθη ἰσραὴλ καὶ ἰούδα. ἄρχου τρυγᾶν σεαυτῷ ἐν τῷ ἐπιστρέφειν με τὴν αἰχμαλωσίαν τοῦ λαοῦ μου.

[α] Οτι αὐτὸς ἥρπακε.] Huic lectioni Hebraica consentit. cæteri vero libri habent, ὅτι αὐτὸς πέπαικε. [β] [ἔκρυψαν ἱερεῖς ὁδόν.] In cæteris libris sequitur, κυρίου. quod nō est in Hebraico. [γ] [ἐμιάνθη ἰσραὴλ καὶ ἰούδα.] In cæteris libris & apud Theodoretum hæc sequuntur, ἀφῆκε θερισμὸν αὐτοῦ. quæ nec S.Hieronymus ponit in editioue iuxta LXX.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ′.

ΕΝ τῷ ἰάσασθαί με τὸν ἰσραήλ, καὶ ἀποκαλυφθήσεται ἡ ἀδικία ἐφραίμ, καὶ ἡ κακία σαμαρείας, ὅτι εἰργάσαντο ψευδῆ. καὶ κλέπτης πρὸς αὐτὸν εἰσελεύσεται, ἐκδιδύσκων λῃστὴς ἐν τῇ ὁδῷ αὐτοῦ, ὅπως συνᾴδωσιν ὡς ᾄδοντες τῇ καρδίᾳ αὐτῶν, πάσας τὰς κακίας αὐτῶν ἐμνήσθην. νῦν ἐκύκλωσαν αὐτοὺς τὰ [α] διαβούλια αὐτῶν, ἀπέναντι τοῦ προσώπου μου ἐγένοντο ἐν ταῖς κακίαις αὐτῶν. εὔφραναν βασιλεῖς, καὶ ἐν τοῖς ψεύδεσιν αὐτῶν ἄρχοντας. πάντες μοιχεύοντες ὡς κλίβανος καιόμενος εἰς πέψιν κατακαύματος ἀπὸ τῆς φλογός, ἀπὸ φυράσεως στέατος, ἕως τοῦ ζυμωθῆναι αὐτό. ἡμέραι τῶν βασιλέων ὑμῶν, ἤρξαντο οἱ ἄρχοντες θυμοῦσθαι ἐξ οἴνου, ἐξέτεινε τὴν χεῖρα αὐτοῦ μετὰ λοιμῶν. διότι ἀνεκαύθησαν ὡς κλίβανος αἱ καρδίαι αὐτῶν, [β] ἐν τῷ καταράσσειν αὐτοὺς ὅλην τὴν νύκτα, ὕπνου ἐφραὶμ ἐνεπλήσθη. πρωῒ ἐγενήθη, ἀνεκαύθη ὡς πυρὸς φέγγος. πάντες [γ] ἐθερμάνθησαν ὡς κλίβανος, καὶ κατέφαγον τοὺς κριτὰς αὐτῶν. πάντες οἱ βασιλεῖς αὐτῶν ἔπεσαν, οὐκ ἦν ἐν αὐτοῖς ὁ ἐπικαλούμενος πρός με. ἐφραὶμ ἐν τοῖς λαοῖς αὐτοῦ συνεμίγνυτο, ἐφραὶμ ἐγένετο ἐγκρυφίας, οὐ μεταστρεφόμενος, κατέφαγον ἀλλότριοι τὴν ἰσχὺν αὐτοῦ. αὐτὸς δὲ οὐκ ἔγνω, καὶ πολιαὶ ἐξήνθησαν αὐτῷ, καὶ αὐτὸς οὐκ ἔγνω. καὶ ταπεινωθήσεται ἡ ὕβρις ἰσραὴλ εἰς πρόσωπον αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἐπέστρεψαν πρὸς κύριον τὸν θεὸν αὐτῶν, καὶ οὐκ ἐξεζήτησαν αὐτὸν ἐν πᾶσι τούτοις. καὶ ἦν ἐφραὶμ [δ] ὡς περιστερὰ ἄνους, οὐκ ἔχουσα καρδίαν. αἴγυπτον ἐπεκαλεῖτο, καὶ εἰς ἀσσυρίους ἐπορεύθησαν. καθὼς ἂν πορεύωνται ἐπιβαλῶ ἐπ᾽ αὐτοὺς τὸ δίκτυόν μου, καθὼς τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατάξω αὐτούς, παιδεύσω αὐτοὺς ἐν τῇ ἀκοῇ τῆς θλίψεως αὐτῶν. οὐαὶ αὐτοῖς, ὅτι ἀπεπήδησαν ἀπ᾽ ἐμοῦ. δείλαιοί εἰσιν, ὅτι ἠσέβησαν εἰς ἐμέ. ἐγὼ δὲ ἐλυτρωσάμην αὐτούς, αὐτοὶ δὲ κατελάλησαν κατ᾽ ἐμοῦ ψευδῆ. καὶ οὐκ ἐβόησαν πρός με αἱ καρδίαι αὐτῶν, ἀλλ᾽ ἢ ὠλόλυζον ἐν ταῖς κοίταις αὐτῶν. ἐπὶ σίτῳ καὶ οἴνῳ κατετέμνοντο. ἐπαιδεύθησαν ἐν ἐμοί, κἀγὼ κατίσχυσα τοὺς βραχίονας αὐτῶν, καὶ εἰς ἐμὲ ἐλογίσαντο πονηρά. ἀπεστράφησαν εἰς οὐδέν, ἐγένοντο ὡς τόξον ἐντεταμένον, πεσοῦνται ἐν ῥομφαίᾳ οἱ ἄρχοντες αὐτῶν δι᾽ ἀπαιδευσίαν γλώσσης αὐτῶν. οὗτος ὁ φαυλισμὸς αὐτῶν ἐν γῇ αἰγύπτῳ.

[α] Διαβούλια αὐτῶν.] Aquila, & Symmachus. τὰ ἐπιτηδεύματα. [β] [ἐν τῷ καταράσσειν αὐτούς.] Scholion. οἱ λοιποί, ἐνεδρεύειν. [γ] [ἐθερμάνθησαν ὡς κλίβανος.] In cæteris libris sequitur, καιόμενος. itemq. apud S.Hieronymum. [δ] [ὡς περιστερὰ ἄνους.] A. & S. θελγομένη, ἀπατωμένη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η΄.

Εἰς κόλπον αὐτῶν, α ὡς γῆ, ὡς ἀετὸς ἐπ᾽ οἶκον κυρίου, ἀνθ᾽ ὧν παρέβησαν τὴν διαθήκην μου, καὶ κατὰ τοῦ νόμου μου ἠσέβησαν. ἐμὲ κεκράξονται, ὁ θεὸς ἐγνώκαμέν σε, ὅτι ἰσραὴλ ἀπεστρέψατο ἀγαθά, ἐχθρὸν κατεδίωξαν, ἑαυτοῖς ἐβασίλευσαν, καὶ οὐ δι᾽ ἐμοῦ ἦρξαν, καὶ οὐκ ἐγνώρισάν μοι τὸ ἀργύριον αὐτῶν, καὶ τὸ χρυσίον αὐτῶν ἐποίησαν ἑαυτοῖς εἴδωλα, ὅπως ἐξολοθρευθῶσιν. ἀπότριψαι τὸν μόσχον σου σαμάρεια, παρωξύνθη ὁ θυμός μου ἐπ᾽ αὐτούς. ἕως τίνος οὐ μὴ δύνωνται καθαρισθῆναι ἐν τῷ ἰσραήλ; καὶ αὐτὸ τέκτων ἐποίησε, καὶ οὐ θεός ἐστι. διότι β πλανῶν ἦν ὁ μόσχος σου σαμάρεια, ὅτι ἀνεμόφθορα ἔσπειραν, καὶ ἡ καταστροφὴ αὐτῶν ἐκδέξεται αὐτά. δράγμα οὐκ ἔχον ἰσχὺν τοῦ ποιῆσαι ἄλευρον, ἐὰν δὲ καὶ ποιήσῃ, ἀλλότριοι καταφάγονται αὐτό. κατεπόθη ἰσραήλ, νῦν ἐγένετο ἐν τοῖς ἔθνεσιν ὡς σκεῦος ἄχρηστον, ὅτι αὐτοὶ ἀνέβησαν εἰς ἀσσυρίους. ἀνέθαλεν καθ᾽ ἑαυτὸν ἐφραίμ, δῶρα ἠγάπησαν, διὰ τοῦτο παραδοθήσονται ἐν τοῖς ἔθνεσι. νῦν εἰσδέξομαι αὐτούς, καὶ κοπάσουσι μικρὸν τοῦ χρίειν βασιλέα καὶ ἄρχοντας, ὅτι ἐπλήθυνεν ἐφραὶμ θυσιαστήρια εἰς ἁμαρτίας, ἐγένοντο αὐτῷ θυσιαστήρια ἠγαπημένα. καταγράψω αὐτῷ πλῆθος, καὶ τὰ νόμιμα αὐτοῦ εἰς ἀλλότρια γ ἐλογίσθησαν θυσιαστήρια τὰ ἠγαπημένα. διότι ἐὰν θύσωσι θυσίαν, καὶ φάγωσι κρέα, κύριος οὐ προσδέξεται αὐτά. νῦν μνησθήσεται τὰς ἀδικίας αὐτῶν, καὶ ἐκδικήσει τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν. αὐτοὶ εἰς αἴγυπτον ἀπέστρεψαν, καὶ ἐν ἀσσυρίοις ἀκάθαρτα φάγονται. καὶ ἐπελάθετο ἰσραὴλ τοῦ ποιήσαντος αὐτόν, καὶ ᾠκοδόμησαν τεμένη. καὶ ἰούδας ἐπλήθυνε πόλεις τετειχισμένας, καὶ ἐξαποστελῶ πῦρ εἰς τὰς πόλεις αὐτοῦ, καὶ καταφάγεται τὰ θεμέλια αὐτῶν.

α ὡς γῆ ὡς ἀετός.] Hanc lectionem S. Hieronymus sequitur. in cæteris vero libris est, ὡς γῆ ἄβατος. ὡς ἀλώπηξ. ὡς ἀετός. β [πλανῶν ἦν.] Symmachus. ἀκαταστατῶν. V. editio. ῥεμβεύων. γ [ἐλογίσθησαν θυσιαστήρια τὰ ἠγαπημένα.] cæteri libri non habent, τὰ ἠγαπημένα. habet tamē Theodoretus.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ΄.

Μὴ χαῖρε ἰσραήλ, μηδὲ εὐφραίνου καθὼς οἱ λαοί, διότι ἐπόρνευσας ἀπὸ τοῦ θεοῦ σου. ἠγάπησας δόματα ἐπὶ πάντα ἅλωνα σίτου. ἅλων καὶ ληνὸς οὐκ ἔγνω αὐτούς, καὶ ὁ οἶνος ἐψεύσατο αὐτούς. οὐ κατῴκησαν ἐν τῇ γῇ τοῦ κυρίου. κατῴκησεν ἐφραὶμ αἴγυπτον, καὶ ἐν ἀσσυρίοις ἀκάθαρτα φάγονται. οὐκ ἔσπεισαν τῷ κυρίῳ οἶνον, καὶ οὐχ ἥδυναν αὐτῷ. αἱ θυσίαι αὐτῶν, ὡς ἄρτος πένθους αὐτοῖς. πάντες οἱ ἐσθίοντες αὐτὰ μιανθήσονται, διότι οἱ ἄρτοι αὐτῶν ταῖς ψυχαῖς αὐτῶν οὐκ εἰσελεύσονται εἰς τὸν οἶκον κυρίου. τί ποιήσετε ἐν ἡμέραις πανηγύρεως, καὶ ἐν ἡμέρᾳ ἑορτῆς τοῦ κυρίου; διὰ τοῦτο ἰδοὺ πορεύονται ἐκ ταλαιπωρίας αἰγύπτου, καὶ ἐκδέξεται αὐτοὺς μέμφις, καὶ θάψει αὐτοὺς μαχμάς. τὸ ἀργύριον αὐτῶν ὄλεθρος κληρονομήσει αὐτό, ἄκανθαι ἐν τοῖς σκηνώμασιν αὐτῶν. ἥκασιν αἱ ἡμέραι τῆς ἐκδικήσεως, ἥκασιν αἱ ἡμέραι τῆς ἀνταποδόσεώς σου, καὶ κακωθήσεται ἰσραὴλ ὥσπερ ὁ προφήτης ὁ παρεξεστηκώς, ἄνθρωπος ὁ πνευματοφόρος. ὑπὸ τοῦ πλήθους τῶν ἀδικιῶν σου ἐπληθύνθη α μανία σου. σκοπὸς ἐφραὶμ μετὰ θεοῦ, προφήτης παγὶς σκολιὰ ἐπὶ πάσας τὰς ὁδοὺς αὐτοῦ, μανίαν ἐν οἴκῳ θεοῦ κατέπηξαν. ἐφθάρησαν κατὰ τὰς ἡμέρας τοῦ βουνοῦ, μνησθήσεται ἀδικίας αὐτῶν, ἐκδικήσει ἁμαρτίας αὐτῶν. ὡς σταφυλὴν ἐν ἐρήμῳ εὗρον τὸν ἰσραήλ, καὶ β ὡς σκοπὸν ἐν συκῇ πρώϊμον πατέρας αὐτῶν εἶδον. αὐτοὶ εἰσῆλθον πρὸς τὸν βεελφεγώρ, καὶ ἀπηλλοτριώθησαν εἰς αἰσχύνην. καὶ ἐγένοντο οἱ ἐβδελυγμένοι, ὡς οἱ ἠγαπημένοι. ἐφραὶμ ὡς ὄρνεον ἐξεπετάσθη, αἱ δόξαι αὐτῶν ἐκ τόκων καὶ ὠδίνων καὶ συλλήψεων. διότι καὶ ἐὰν ἐκθρέψωσι τὰ τέκνα αὐτῶν, ἀτεκνωθήσονται ἐξ ἀνθρώπων. διότι καὶ οὐαὶ αὐτοῖς ἐστι. σάρξ μου ἐξ αὐτῶν ἐφραίμ. ὃν τρόπον εἶδον εἰς θήραν παρέστησαν τὰ τέκνα αὐτῶν, καὶ ἐφραίμ, τοῦ ἐξαγαγεῖν εἰς ἀποκέντησιν τὰ τέκνα αὐτοῦ. δὸς αὐτοῖς κύριε· τί δώσεις αὐτοῖς; μήτραν ἀτεκνοῦσαν, καὶ μαστοὺς ξηρούς. πᾶσαι αἱ κακίαι αὐτῶν ἐν γαλγάλ, ὅτι ἐκεῖ ἐμίσησα αὐτούς, διὰ τὰς κακίας τῶν ἐπιτηδευμάτων αὐτῶν. ἐκ τοῦ οἴκου μου ἐκβαλῶ αὐτούς, οὐ μὴ προσθήσω τοῦ ἀγαπῆσαι αὐτούς. πάντες οἱ ἄρχοντες αὐτῶν ἀπειθοῦντες, ἐπόνεσεν ἐφραίμ. τὰς ῥίζας αὐτοῦ ἐξηράνθη, καρπὸν οὐκ ἔτι μὴ ἐνέγκῃ. διότι καὶ ἐὰν γεννήσωσιν, ἀποκτενῶ τὰ ἐπιθυμήματα κοιλίας αὐτῶν. ἀπώσεται αὐτοὺς ὁ θεός, ὅτι οὐκ εἰσήκουσαν αὐτοῦ, καὶ ἔσονται πλανῆται ἐν τοῖς ἔθνεσιν.

α μανία σου.] Aquila. ἐγκότησις. β [ὡς σκοπὸν ἐν συκῇ πρώϊμον.] In cæteris libris est, ὡς σῦκον ἐν συκῇ πρώϊμον. sic Nahum. cap. III. in L. V. ὡς συκαῖ σκοποὺς ἔχουσαι cum in alijs sit, καρποὺς ἔχουσαι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ. Ι΄.

Ἄμπελος α εὐκληματοῦσα ἰσραήλ, ὁ καρπὸς εὐθηνῶν αὐτῆς κατὰ τὸ πλῆθος τῶν καρπῶν αὐτῆς, ἐπλήθυνε τὰ θυσιαστήρια κατὰ τὰ ἀγαθὰ τῆς γῆς αὐτοῦ, ᾠκοδόμησε στήλας, ἐμέρισαν καρδίας αὐτῶν, νῦν ἀφανισθήσονται. αὐτὸς κατασκάψει τὰ θυσιαστήρια αὐτῶν, ταλαιπωρήσουσιν αἱ στῆλαι αὐτῶν. διότι νῦν ἐροῦσιν. οὐκ ἔστι βασιλεὺς ἡμῖν, ὅτι οὐκ ἐφοβήθημεν τὸν κύριον. ὁ δὲ βασιλεὺς τί ποιήσει ἡμῖν, λαλῶν ῥήματα προφάσεις ψευδεῖς; διαθήσεται διαθήκην, ἀνατελεῖ ὡς ἄγρωστις κρῖμα ἐπὶ χέρσον ἀγροῦ. β τῷ μόσχῳ τοῦ οἴκου ὢν παροικήσουσι οἱ κατοικοῦντες σαμάρειαν, ὅτι ἐπένθησεν λαὸς αὐτοῦ ἐπ᾽ αὐτόν. καὶ καθὼς παρεπίκραναν αὐτόν, ἐπιχαροῦνται ἐπὶ τὴν δόξαν αὐτοῦ, ὅτι μετῳκίσθη ἀπ᾽ αὐτοῦ. καὶ αὐτὸν εἰς ἀσσυρίους δήσαντες, ἀπήνεγκαν ξένια γ τῷ βασιλεῖ ἰαρείμ. δ ἐν δόματι ἐφραὶμ δέξεται, καὶ αἰσχυν-

χωθήσεται ἰσραὴλ ἐν τῇ βουλῇ αὐτοῦ. ἀπέρριψε σαμάρεια βασιλέα αὐτῆς ε ὡς φρύγανον ἐπὶ προσώπου ὕδατος, ζ καὶ ἐξαρθήσονται βωμοὶ ὢν ἁμαρτήματα τοῦ ἰσραὴλ, ἄκανθαι καὶ τρίβολοι ἀναβήσονται ἐπὶ τὰ θυσιαστήρια αὐτῶν. καὶ ἐροῦσι τοῖς ὄρεσι, καλύψατε ἡμᾶς, καὶ τοῖς βουνοῖς, πέσατε ἐφ' ἡμᾶς. ἀφ' οὗ οἱ βουνοὶ ἥμαρτεν ἰσραὴλ, ἐκεῖ ἔστησαν, οὐ μὴ καταλάβῃ αὐτοὺς ἐν τῷ βουνῷ. πόλεμος ἐπὶ τὰ τέκνα ἀδικίας η παιδεῦσαι αὐτούς. καὶ συναχθήσονται ἐπ' αὐτοὺς λαοὶ, ἐν τῷ παιδεύεσθαι αὐτοὺς ἐν ταῖς δυσὶν ἀδικίαις αὐτῶν. ἐφραὶμ δάμαλις δεδιδαγμένη ἀγαπᾶν νεῖκος, ἐγὼ δὲ ἐπελεύσομαι ἐπὶ τὸ κάλλιστον τοῦ τραχήλου αὐτῆς. ἐπιβιβῶ ἐφραὶμ, παρασιωπήσομαι ἰούδαν, ἐνισχύσει αὐτῷ ἰακώβ. σπείρατε ἑαυτοῖς εἰς δικαιοσύνην, τρυγήσατε εἰς καρπὸν ζωῆς, θ φωτίσατε ἑαυτοῖς φῶς γνώσεως, ἐκζητήσατε τὸν κύριον ἕως τοῦ ἐλθεῖν γεννήματα δικαιοσύνης ὑμῖν. ἱνατί παρεσιωπήσατε ἀσέβειαν, καὶ τὰς ἀδικίας αὐτῆς ἐτρυγήσατε; ἐφάγετε καρπὸν ψευδῆ, ι ὅτι ἤλπισας ἐν τοῖς ἁμαρτήμασί σου, ἐν πλήθει δυνάμεώς σου. καὶ ἐξαναστήσεται ἀπώλεια ἐν τῷ λαῷ σου, καὶ πάντα τὰ περιτετειχισμένα σου οἰχήσεται. ὡς ἄρχων σαλαμὰν ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ ἱεροβοὰμ, ἐν ἡμέραις πολέμου μητέρα ἐπὶ τέκνοις ἠδάφισαν, οὕτως ποιήσω ὑμῖν οἶκος τοῦ ἰσραὴλ κ ἀπὸ προσώπου ἀδικίας κακιῶν ὑμῶν.

α Εὐχλημα τοῦσα.] Aquila. ἔνυδρος. Symmachus. ὑλομανοῦσα. β [τῷ μόσχῳ τοῦ οἴκου ὤν.] In cæteris libris ſequitur, ἀδικίας Vide quæ ſuperius notata ſunt cap. IV. Inde enim intelligitur ὤν, & ἀδικίας, geminam eſſe interpretationem. γ [τῷ βασιλεῖ ἰαρείμ] s. ὑπερμαχοῦντι. δ [ἐν δόματι ἐφραὶμ δέξεται.] In alijs libris ſequitur, αἰσχύνην. ἐν δόματι autem, &, αἰσχύνην, duplex videtur interpretatio. ε [ὡς φρύγανον.] s. ἐπίζεμα. ζ [καὶ ἐξαρθήσονται βωμοὶ ὤν.] In cæteris libris ſequitur. ἀδικίας. η [παιδεῦσαι αὐτούς.] In cæteris libris eſt, ἦλθε παιδεῦσαι αὐτοὺς κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν μου. Hieronymus habet tantum, ἦλθε παιδεῦσαι αὐτούς. θ [φωτίσατε ἑαυτοῖς φῶς γνώσεως] In cæteris libris hæc ſequuntur, ὡς ἔτι καιρός gemina autem interpretatio videtur eſſe, γνώσεως, &, ἔτι καιρός. ι [ὅτι ἤλπισας ἐν τοῖς ἁμαρτήμασί σου.] In cæteris libris eſt, ἐν τοῖς ἅρμασί σου. In Latina editione eſt, in vijs tuis. In Hebraico, in via tua. viæ, autem ſæpe ſignificant ἁμαρτήματα: κ [ἀπὸ προσώπου ἀδικίας κακιῶν ὑμῶν.] Sic in Latina editione. a facie malitiæ nequitiarum veſtrarum. cæteri vero libri habēt, ἀπὸ προσώπου κακιῶν ὑμῶν. Euſebius Cæſarien. lib. IX. Euang. Demonſt. ἀπὸ προσώπου τῶν ἀδικιῶν ὑμῶν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑʹ.

Ὀρθρου ἀπερρίφησαν. ἀπερρίφη βασιλεὺς ἰσραὴλ, ὅτι νήπιος ἰσραὴλ, καὶ ἐγὼ ἠγάπησα αὐτὸν, καὶ ἐξ αἰγύπτου μετεκάλεσα τὰ τέκνα αὐτοῦ. καθὼς μετεκάλεσα αὐτοὺς, οὕτως ἀπῴχοντο ἐκ προσώπου μου. αὐτοὶ τοῖς βααλεὶμ ἔθυον, καὶ τοῖς γλυπτοῖς ἐθυμίων. καὶ ἐγὼ συνεπόδισα τὸν ἐφραὶμ, ἀνέλαβον αὐτὸν ἐπὶ τὸν βραχίονά μου, καὶ οὐκ ἔγνωσαν ὅτι ἴαμαι αὐτούς. ἐν διαφθορᾷ ἀνθρώπων ἐξέτεινα αὐτοὺς ἐν δεσμοῖς ἀγαπήσεώς μου, καὶ ἔσομαι αὐτοῖς ὡς ῥαπίζων ἄνθρωπος ἐπὶ τὰς σιαγόνας αὐτοῦ. καὶ ἐπιβλέψομαι πρὸς αὐτὸν, δυνήσομαι αὐτῷ. κατῴκησεν ἐφραὶμ ἐν αἰγύπτῳ, καὶ ἀσσοὺρ αὐτὸς βασιλεὺς αὐτοῦ. ὅτι οὐκ ἠθέλησεν ἐπιστρέψαι, καὶ ἠσθένησεν ἐν ῥομφαίᾳ ἐν ταῖς πόλεσιν αὐτοῦ, καὶ κατέπαυσεν ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ. καὶ φάγονται ἐκ τῶν διαβουλίων αὐτῶν, καὶ ὁ λαὸς αὐτοῦ ἐπικρεμάμενος ἐκ τῆς κατοικίας αὐτοῦ. καὶ ὁ θεὸς ἐπὶ τὰ τίμια αὐτοῦ θυμωθήσεται, καὶ οὐ μὴ ὑψώσῃ αὐτόν. τί σε διαθῶμαι ἐφραίμ; α ὑπερασπιῶ σου ἰσραὴλ, τί σε διαθῶ; ὡς ἀδάμα θήσομαί σε, καὶ ὡς σεβοεὶμ μετεστράφη ἡ καρδία μου ἐν τῷ αὐτῷ. συνεταράχθη ἡ μεταμέλειά μου, οὐ μὴ ποιήσω κατὰ τὴν ὀργὴν τοῦ θυμοῦ μου, οὐ μὴ ἐγκαταλίπω τοῦ ἐξαλειφθῆναι τὸν ἐφραίμ. διότι θεὸς ἐγώ εἰμι, καὶ οὐκ ἄνθρωπος ἐν σοὶ ἅγιος, καὶ οὐκ εἰσελεύσομαι εἰς πόλιν, ὀπίσω κυρίου πορεύσομαι. ὡς λέων ἐρεύξεται, ὅτι αὐτὸς ὠρύσεται, καὶ ἐκστήσονται τέκνα ὑδάτων. β ἐκστήσονται ὡς ὄρνεον ἐξ αἰγύπτου, καὶ ὡς περιστερὰ ἐκ γῆς ἀσσυρίων. καὶ ἀποκαταστήσω αὐτοὺς εἰς τοὺς οἴκους αὐτῶν, λέγει κύριος. ἐκύκλωσέ με ἐν ψεύδει ἐφραὶμ, καὶ ἐν ἀσεβείαις οἶκος ἰσραὴλ, καὶ ἰούδα. νῦν γ ἔγνω αὐτοὺς ὁ θεὸς, καὶ ὁ λαὸς ἅγιος κεκλήσεται θεοῦ.

α Υπερασπιῶ σου.] Aquila ὅπλῳ κυκλώσω σε. Symmachus. ἐκδώσω σε. Theodotio. ἀφοπλίσω σε. β [ἐκστήσονται ὡς ὄρνεον] Sic videtur reſpondere Hebraico cæteri vero libri habent, ἐκπτήσονται. γ [ἔγνω αὐτούς] Α. ἐπικράτησα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΒʹ.

Ὁ δὲ ἐφραὶμ πονηρὸν πνεῦμα ἐδίωξε, καύσωνα ὅλην τὴν ἡμέραν. κενὰ καὶ μάταια ἐπλήθυνε, καὶ διαθήκην μετὰ ἀσσυρίων διέθετο, καὶ ἔλαιον εἰς αἴγυπτον ἐνεπορεύετο. καὶ κρίσις τῷ κυρίῳ πρὸς ἰούδαν, τοῦ ἐκδικῆσαι τὸν ἰακώβ. κατὰ τὰς ὁδοὺς αὐτοῦ καὶ κατὰ τὰ ἐπιτηδεύματα αὐτοῦ ἀποδώσει αὐτῷ. ἐν τῇ κοιλίᾳ ἐπτέρνισε τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ ἐν κόποις αὐτοῦ ἐνίσχυσε πρὸς θεόν. καὶ ἐνίσχυσε μετὰ ἀγγέλου, καὶ ἠδυνάσθη. α ἔκλαυσαν, καὶ ἐδεήθησάν μου. ἐν τῷ οἴκῳ ὤν, εὕροσάν με, καὶ ἐκεῖ ἐλαλήθη πρὸς αὐτούς, ὁ δὲ κύριος ὁ θεὸς ὁ παντοκράτωρ ἔσται μνημόσυνον αὐτοῦ. καὶ σὺ ἐν θεῷ σου ἐπιστρέψεις, ἔλεον καὶ κρίμα φυλάσσου, καὶ ἔγγιζε πρὸς τὸν θεόν σου διαπαντός. χαναὰν ἐν χειρὶ αὐτοῦ ζυγὸς ἀδικίας, καταδυναστεύειν ἠγάπησε. καὶ εἶπεν ἐφραίμ. πλὴν πεπλούτηκα, εὕρηκα ἀναψυχὴν ἐμαυτῷ. πάντες οἱ πόνοι αὐτοῦ οὐχ εὑρεθήσονται αὐτῷ, δι' ἀδικίας ἃς ἥμαρτεν. ἐγὼ δὲ κύριος ὁ θεός σου ἀνήγαγόν σε ἐκ γῆς αἰγύπτου, ἔτι κατοικιῶ σε ἐν σκηναῖς, καθὼς ἡμέραι ἑορτῆς. καὶ λαλήσω πρὸς προφήτας, καὶ ἐγὼ ὁράσεις ἐπλήθυνα, καὶ ἐν χερσὶ προφητῶν ὡμοιώθην. εἰ μὴ γαλαὰδ ἔστιν, ἄρα ψευδεῖς ἦσαν ἐν γαλαὰδ ἄρχοντες θυσιάζοντες, καὶ τὰ θυσιαστήρια αὐτῶν, ὡς χελῶναι ἐπὶ

χέρσον

χέρσον ἀγροῦ. καὶ ἀνεχώρησεν ἰακὼβ εἰς πεδίον συρίας, καὶ ἐδούλευσεν ἰσραὴλ ἐν γυναικὶ, καὶ γυναικὶ ἐφυλάξατο, καὶ ἐν προφήτῃ ἀνήγαγε κύριος τὸν ἰσραὴλ ἐκ γῆς αἰγύπτου, καὶ ἐν προφήτῃ διεφυλάχθη. ἐθύμωσεν ἐφραὶμ, καὶ παρώργισε, καὶ τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐπ' αὐτὸν ἐκχυθήσεται, καὶ τὸν ὀνειδισμὸν αὐτοῦ ἀνταποδώσει κύριος αὐτῷ.

α Εκλαυσαν καὶ ἐδεήθησάν μου.] Aquila, Symmachus, & Theodotio. ἔκλαυσε καὶ ἐδεήθη αὐτοῦ, καὶ ἐν βαιθὴλ εὗρεν αὐτ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΓ'.

Κατὰ τὸν λόγον ἐφραὶμ δικαιώματα ἔλαβεν αὐτὸς ἐν τῷ ἰσραὴλ, καὶ ἔθετο αὐτὰ τῇ βάαλ καὶ ἀπέθανε. καὶ νῦν προσέθεντο τοῦ ἁμαρτάνειν, καὶ ἐποίησαν ἑαυτοῖς χώνευμα ἐκ τοῦ ἀργυρίου αὐτῶν, κατ' εἰκόνα εἰδώλων, ἔργα τεκτόνων συντετελεσμένα αὐτοῖς. αὐτοὶ λέγουσι, θύσατε ἀνθρώπους, μόσχοι γὰρ ἐκλελοίπασι. διὰ τοῦτο ἔσονται ὡς νεφέλη πρωϊνὴ, καὶ ὡς δρόσος ὀρθρινὴ πορευομένη, ὡς χνοῦς ἀποφυσώμενος ἀφ' ἅλωνος, καὶ ὡς [α] ἀτμὶς ἀπὸ δακρύων. ἐγὼ δὲ κύριος ὁ θεός σου ὁ στερεῶν τὸν οὐρανὸν καὶ κτίζων γῆν, [β] οὗ αἱ χεῖρες ἔκτισαν πᾶσαν τὴν στρατιὰν τοῦ οὐρανοῦ, καὶ οὐ παρέδειξά σοι αὐτὰ τοῦ πορεύεσθαι ὀπίσω αὐτῶν. καὶ ἐγὼ ἀνήγαγόν σε ἐκ γῆς αἰγύπτου, καὶ θεὸν πλὴν ἐμοῦ οὐ γνώσῃ, καὶ σώζων οὐκ ἔστι παρὲξ ἐμοῦ. ἐγὼ ἐποίμαινόν σε ἐν τῇ ἐρήμῳ, ἐν γῇ ἀοικήτῳ κατὰ τὰς νομὰς αὐτῶν, καὶ ἐνεπλήσθησαν εἰς πλησμονὴν, καὶ ὑψώθησαν αἱ καρδίαι αὐτῶν. ἕνεκα τούτου ἐπελάθοντό μου, καὶ ἔσομαι αὐτοῖς ὡς πάνθηρ καὶ ὡς πάρδαλις. κατὰ τὴν ὁδὸν ἀσσυρίων ἀπαντήσομαι αὐτοῖς ὡς ἄρκος ἡ ἀπορουμένη, καὶ διαῤῥήξω συγκλεισμὸν καρδίας αὐτῶν, καὶ καταφάγονται αὐτοὺς ἐκεῖ σκύμνοι δρυμοῦ, θηρία ἀγροῦ διασπάσει αὐτούς. τῇ διαφθορᾷ σου ἰσραὴλ τίς βοηθήσει; ποῦ ὁ βασιλεύς σου οὗτος; καὶ διασωσάτωσέ σε ἐν πάσαις ταῖς πόλεσί σου. κρινάτωσέ σε ὃν εἶπας, δός μοι βασιλέα καὶ ἄρχοντα. καὶ ἔδωκά σοι βασιλέα ἐν ὀργῇ μου, καὶ ἔσχον ἐν τῷ θυμῷ μου. συστροφὴν ἀδικίας ἐφραὶμ, ἐγκεκρυμμένη ἡ ἁμαρτία αὐτοῦ, ὠδῖνες ὡς τικτούσης ἥξουσιν αὐτῷ. οὗτος ὁ υἱός σου ὁ φρόνιμος, διότι οὐ μὴ ὑποστῇ ἐν συντριβῇ τέκνων. ἐκ χειρὸς ᾅδου ῥύσομαι, καὶ ἐκ θανάτου λυτρώσομαι αὐτούς. ποῦ ἡ δίκη σου θάνατε; ποῦ τὸ κέντρον σου ᾅδη; παράκλησις κέκρυπται ἀπὸ ὀφθαλμῶν μου. διότι οὗτος ἀναμέσον ἀδελφῶν διαστελεῖ, ἐπάξει καύσωνα ἄνεμον κύριος ἐκ τῆς ἐρήμου ἐπ' αὐτὸν, καὶ ἀναξηρανεῖ τὰς φλέβας αὐτοῦ, ἐξερημώσει τὰς πηγὰς αὐτοῦ. αὐτὸς καταξηρανεῖ τὴν γῆν αὐτοῦ, καὶ πάντα τὰ σκεύη τὰ ἐπιθυμητὰ αὐτοῦ.

α Ατμὶς ἀπὸ δακρύων.] Quidam libri habent, ἀτμὶς ἀπὸ καπνοδόχης. quod S. Hieronymus monet, de Theodotionis editione esse. Nonnulli libri, ἀπὸ δακρύων καπνοδόχης. quod autem idem S. Hieronymus docet, ἀκρίδων, in plerisque codicibus esse, Theodoretus ita legit, sicque explicat. καθάπερ ἀτμὸν ἐν ἀέρι γινόμενον, νέφος ἀκρίδων ἐπιγινόμενον διαλύει. β[οὗ αἱ χεῖρες ἔκτισαν πᾶσαν τὴν στρατιὰν τοῦ οὐρανοῦ.] Ita fere S. Hieronymus, in cæteris libris est, ἔπλασαν τὴν στρατιὰν αὐτοῦ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΔ'.

[α] Αφανισθήσεται σαμάρεια, ὅτι ἀντέστη πρὸς τὸν θεὸν αὐτῆς. ἐν ῥομφαίᾳ πεσοῦνται αὐτοὶ, καὶ τὰ ὑποτίτθια αὐτῶν ἐδαφισθήσονται, καὶ αἱ ἐν γαστρὶ ἔχουσαι αὐτῶν διαῤῥαγήσονται. ἐπιστράφηθι ἰσραὴλ πρὸς κύριον τὸν θεόν σου, διότι ἠσθένησαν ἐν ταῖς ἀδικίαις σου. λάβετε μεθ' ἑαυτῶν λόγους καὶ ἐπιστράφητε πρὸς κύριον τὸν θεὸν ὑμῶν. εἴπατε αὐτῷ, ὅπως μὴ λάβητε ἀδικίαν, καὶ λάβητε ἀγαθά. καὶ ἀνταποδώσομεν καρπὸν χειλέων ἡμῶν. ἀσσοὺρ οὐ μὴ σώσῃ ἡμᾶς, ἐφ' ἵππον οὐκ ἀναβησόμεθα. οὐκ ἔτι μὴ εἴπωμεν, θεοὶ ἡμῶν τοῖς ἔργοις τῶν χειρῶν ἡμῶν, ὁ ἐν σοὶ ἐλεήσει ὀρφανόν. ἰάσομαι τὰς κατοικίας αὐτῶν, ἀγαπήσω αὐτοὺς ὁμολόγως, ὅτι ἀπέστρεψε τὴν ὀργήν μου ἀπ' αὐτοῦ. ἔσομαι ὡς δρόσος τῷ ἰσραὴλ, ἀνθήσει ὡς κρίνον, καὶ βαλεῖ τὰς ῥίζας αὐτοῦ ὡς ὁ λίβανος. πορεύσονται οἱ κλάδοι αὐτοῦ, καὶ ἔσται ὡς ἐλαία κατάκαρπος, καὶ ἡ ὀσφρασία αὐτοῦ ὡς λιβάνου. ἐπιστρέψουσι καὶ καθιοῦνται ὑπὸ τὴν σκέπην αὐτοῦ, ζήσονται [β] καὶ μεθυσθήσονται σίτῳ. καὶ ἐξανθήσει ὡς ἄμπελος μνημόσυνον αὐτοῦ, ὡς οἶνος λιβάνου τῷ ἐφραίμ. τί αὐτῷ ἔτι καὶ εἰδώλοις; ἐγὼ ἐταπείνωσα αὐτὸν, καὶ κατισχύσω αὐτόν. ἐγὼ ὡς ἄρκευθος πυκάζουσα, ἐξ ἐμοῦ ὁ καρπός σου εὕρηται. τίς σοφὸς καὶ συνήσει ταῦτα; ἢ συνετὸς καὶ ἐπιγνώσεται αὐτά; ὅτι εὐθεῖαι αἱ ὁδοὶ τοῦ κυρίου, καὶ δίκαιοι πορεύσονται ἐν αὐταῖς, οἱ δὲ ἀσεβεῖς ἀσθενήσουσιν ἐν αὐταῖς.

α Αφανισθήσεται.] Symmachus. μεταμελήσει. β[μεθυσθήσονται σίτῳ.] Ita Theodoretus, & S. Hieronymus ex LXX In cæteris vero libris est, στηριχθήσονται σίτῳ.

ΩΣΗΕ Α'.

ΑΜΩΣ Β'.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

ΛΟγοι ἀμὼς [a] οἳ ἐγένοντο ἐν ἀκκαρεὶμ ἐκ θεκουὲ, οὓς εἶδεν ὑπὲρ ἱερουσαλὴμ, ἐν ἡμέραις ὀζίου βασιλέως ἰούδα καὶ ἐν ἡμέραις ἱεροβοὰμ τοῦ ἰωὰς βασιλέως ἰσραὴλ, πρὸ δύο ἐτῶν τοῦ σεισμοῦ. καὶ εἶπε. κύριος ἐκ σιὼν ἐφθέγξατο, καὶ ἐξ ἱερουσαλὴμ ἔδωκε φωνὴν αὐτοῦ, καὶ ἐπένθησαν αἱ νομαὶ τῶν ποιμένων, καὶ ἐξηράνθη ἡ κορυφὴ τοῦ καρμήλου. καὶ εἶπε κύριος. ἐπὶ ταῖς τρισὶν ἀσεβείαις δαμασκοῦ καὶ ἐπὶ ταῖς τέσσαρσιν οὐκ ἀποστραφήσομαι αὐτὸν, [b] ἀνθ' ὧν ἔπριζον πρίοσι σιδηροῖς τὰς ἐν γαστρὶ ἐχούσας τῶν ἐν γαλαάδ. καὶ ἀποστελῶ πῦρ εἰς τὸν οἶκον ἀζαὴλ, καὶ καταφάγεται τὰ θεμέλια υἱοῦ ἄδερ, καὶ συντρίψω μοχλοὺς δαμασκοῦ, καὶ ἐξολοθρεύσω κατοικοῦντας ἐκ πεδίου ὢν, καὶ κατακόψω φυλὴν ἐξ ἀνδρῶν χαῤῥὰν, καὶ αἰχμαλωτευθήσεται λαὸς συρίας ἐπίκλητος, λέγει κύριος. τάδε λέγει κύριος. ἐπὶ ταῖς τρισὶν ἀσεβείαις γάζης καὶ ἐπὶ ταῖς τέσσαρσιν οὐκ ἀποστραφήσομαι αὐτοὺς, ἕνεκεν τοῦ αἰχμαλωτεῦσαι αὐτοὺς αἰχμαλωσίαν τοῦ σαλωμὼν, τοῦ συγκλεῖσαι εἰς τὴν ἰδουμαίαν. καὶ ἐξαποστελῶ πῦρ ἐπὶ τὰ τείχη γάζης, καὶ καταφάγεται τὰ θεμέλια αὐτῆς, καὶ ἐξολοθρεύσω κατοικοῦντας ἐξ ἀζώτου, καὶ ἐξαρθήσεται φυλὴ ἐξ ἀσκάλωνος, καὶ ἐπάξω τὴν χεῖρά μου ἐπὶ ἀκκάρων, καὶ ἀπολοῦνται οἱ κατάλοιποι τῶν ἀλλοφύλων, λέγει κύριος. τάδε λέγει κύριος. ἐπὶ ταῖς τρισὶν ἀσεβείαις τύρου καὶ ἐπὶ ταῖς τέσσαρσιν οὐκ ἀποστραφήσομαι αὐτὴν, ἀνθ' ὧν συνέκλεισαν αἰχμαλωσίαν τοῦ [c] σαλωμὼν εἰς τὴν ἰδουμαίαν, καὶ οὐκ ἐμνήσθησαν διαθήκης ἀδελφῶν. καὶ ἐξαποστελῶ πῦρ ἐπὶ τὰ τείχη τύρου, καὶ καταφάγεται τὰ θεμέλια αὐτῆς. τάδε λέγει κύριος. ἐπὶ ταῖς τρισὶν ἀσεβείαις τῆς ἰδουμαίας καὶ ἐπὶ ταῖς τέσσαρσιν οὐκ ἀποστραφήσομαι αὐτοὺς, ἕνεκα τοῦ διῶξαι αὐτοὺς ἐν ῥομφαίᾳ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ ἐλυμήνατο μητέρα ἐπὶ γῆς, καὶ ἥρπασεν εἰς μαρτύριον φρίκην αὐτοῦ, καὶ τὸ ὅρμημα αὐτοῦ ἐφύλαξεν εἰς νῖκος. καὶ ἐξαποστελῶ πῦρ εἰς θαιμὰν, καὶ καταφάγεται θεμέλια τειχέων αὐτῆς. τάδε λέγει κύριος. ἐπὶ ταῖς τρισὶν ἀσεβείαις υἱῶν ἀμμὼν καὶ ἐπὶ ταῖς τέσσαρσιν οὐκ ἀποστραφήσομαι αὐτὸν, ἀνθ' ὧν ἀνέσχιζον τὰς ἐν γαστρὶ ἐχούσας τῶν γαλααδιτῶν, ὅπως ἐμπλατύνωσι τὰ ὅρια ἑαυτῶν, καὶ ἀνάψω πῦρ ἐπὶ τείχη ῥαββὰθ, καὶ καταφάγεται θεμέλια αὐτῆς μετὰ κραυγῆς ἐν ἡμέρᾳ πολέμου, καὶ σεισθήσεται ἐν ἡμέραις συντελείας αὐτῆς, καὶ πορεύσονται οἱ βασιλεῖς αὐτῆς ἐν αἰχμαλωσίᾳ, οἱ ἱερεῖς αὐτῶν καὶ οἱ ἄρχοντες αὐτῶν ἐπιτοαυτὸ, λέγει κύριος.

[a] Οἳ ἐγένοντο ἐν ἀκκαρείμ.] Plerique libri habent, ἐν καριαθιαρείμ. Aquila. ἐν ποιμνοτρόφοις. Symmachus, & V. editio. ἐν τοῖς ποιμέσιν. [b] [ἀνθ' ὧν ἔπριζον πρίοσι σιδηροῖς.] Σ. καθὼς ἠλόησαν τροχοῖς σιδηροῖς τὴν γαλαάδ. [c] [τοῦ σαλωμών] Α. ἀπηρτισμένην. Theodotio. τελείαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

ΤΑ'δε λέγει κύριος. ἐπὶ ταῖς τρισὶν ἀσεβείαις μωὰβ καὶ ἐπὶ ταῖς τέσσαρσιν οὐκ ἀποστραφήσομαι αὐτὸν, ἀνθ' ὧν κατέκαυσαν τὰ ὀστᾶ βασιλέως τῆς ἰδουμαίας εἰς κονίαν, καὶ ἐξαποστελῶ πῦρ εἰς μωὰβ, καὶ καταφάγεται τὰ θεμέλια τῶν πόλεων αὐτῆς, καὶ ἀποθανεῖται ἐν ἀδυναμίᾳ μωὰβ μετὰ κραυγῆς καὶ μετὰ φωνῆς σάλπιγγος. καὶ ἐξολοθρεύσω κριτὴν ἐξ αὐτῆς, καὶ πάντας αὐτῆς ἀποκτενῶ μετ' αὐτοῦ, λέγει κύριος. τάδε λέγει κύριος. ἐπὶ ταῖς τρισὶν ἀσεβείαις υἱῶν ἰούδα καὶ ἐπὶ ταῖς τέσσαρσιν οὐκ ἀποστραφήσομαι αὐτὸν, ἕνεκα τοῦ ἀπώσασθαι αὐτοὺς τὸν νόμον τοῦ κυρίου, καὶ τὰ προστάγματα αὐτοῦ οὐκ ἐφυλάξαντο, καὶ ἐπλάνησεν αὐτοὺς τὰ μάταια αὐτῶν ἃ ἐποίησαν οἷς ἐξηκολούθησαν οἱ πατέρες αὐτῶν ὀπίσω αὐτῶν, καὶ ἐξαποστελῶ πῦρ ἐπὶ ἰούδαν, καὶ καταφάγεται θεμέλια ἱερουσαλήμ. τάδε λέγει κύριος. ἐπὶ ταῖς τρισὶν ἀσεβείαις ἰσραὴλ καὶ ἐπὶ ταῖς τέσσαρσιν οὐκ ἀποστραφήσομαι αὐτὸν, ἀνθ' ὧν ἀπέδοντο ἀργυρίου δίκαιον, καὶ πένητα ἕνεκεν ὑποδημάτων, τὰ πατοῦντα ἐπὶ τὸν χοῦν τῆς γῆς, καὶ ἐκονδύλιζον εἰς κεφαλὰς πτωχῶν, καὶ ὁδὸν ταπεινῶν ἐξέκλιναν, καὶ υἱὸς καὶ πατὴρ αὐτοῦ εἰσεπορεύοντο πρὸς τὴν αὐτὴν παιδίσκην, ὅπως βεβηλῶσι τὸ ὄνομα τοῦ θεοῦ αὐτῶν. καὶ τὰ ἱμάτια αὐτῶν δεσμεύοντες σχοινίοις, παραπετάσματα ἐποίουν, ἐχόμενα τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ οἶνον ἐκ συκοφαντιῶν ἔπινον ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ θεοῦ αὐτῶν. ἐγὼ δὲ ἐξῆρα τὸν ἀμοῤῥαῖον ἐκ προσώπου αὐτῶν οὗ ἦν, καθὼς ὕψος κέδρου τὸ ὕψος αὐτοῦ, καὶ ἰσχυρὸς ἦν ὡς δρῦς, καὶ ἐξῆρανα τὸν καρπὸν αὐτοῦ ἐπάνωθεν, καὶ τὰς ῥίζας αὐτοῦ ὑποκάτωθεν. καὶ ἐγὼ ἀνήγαγον ὑμᾶς ἐκ γῆς αἰγύπτου, καὶ περιήγαγον ὑμᾶς ἐν τῇ ἐρήμῳ τεσσαράκοντα ἔτη, τοῦ κατακληρονομῆσαι τὴν γῆν τῶν ἀμοῤῥαίων. καὶ ἔλαβον ἐκ τῶν υἱῶν ὑμῶν εἰς προφήτας, καὶ ἐκ τῶν νεανίσκων ὑμῶν εἰς ἁγιασμόν. μὴ οὐκ ἔστι ταῦτα υἱοὶ ἰσραήλ; λέγει κύριος. καὶ ἐποτίζετε τοὺς ἡγιασμένους οἶνον, καὶ τοῖς προφήταις ἐνετέλλεσθε λέγοντες, οὐ μὴ προφητεύσητε. διὰ τοῦτο ἰδοὺ ἐγὼ κυλίω ὑποκάτω ὑμῶν, ὃν τρόπον κυλίεται ἡ ἅμαξα ἡ γέμουσα καλάμης, καὶ ἀπολεῖται φυγὴ ἐκ δρομέως, καὶ ὁ κραταιὸς οὐ μὴ κρατήσῃ τῆς ἰσχύος αὐτοῦ, καὶ ὁ μαχητὴς οὐ μὴ σώσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, καὶ ὁ τοξότης οὐ μὴ ὑποστῇ, καὶ ὁ ὀξὺς τοῖς ποσὶν αὐτοῦ οὐ μὴ διασωθῇ, καὶ ὁ ἱππεὺς οὐ μὴ σώσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, [a] καὶ ὁ κραταιὸς οὐ μὴ εὑρήσει τὴν καρδίαν αὐτοῦ ἐν δυναστείαις. ὁ γυμνὸς διώξεται ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ λέγει κς.

a Καὶ

α Καὶ ὁ κραταιὸς οὐ μὴ εὑρήσει τὴν καρδίαν αὐτοῦ ἐν δυναστείαις.] Cæteri libri habent, καὶ εὑρεθῇ ἡ καρδία αὐτοῦ ἐν δυνάσταις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Ακούσατε τὸν λόγον τοῦτον, ὃν ἐλάλησε κύριος ἐφ' ὑμᾶς οἶκος ἰσραὴλ, καὶ κατὰ πάσης φυλῆς, ἧς ἀνήγαγον ἐκ γῆς αἰγύπτου, λέγων. πλὴν ὑμᾶς ἔγνων ἐκ πασῶν τῶν φυλῶν τῆς γῆς, διὰ τοῦτο ἐκδικήσω ἐφ' ὑμᾶς α πάσας τὰς ἁμαρτίας ὑμῶν. εἰ πορεύσονται δύο ἐπὶ τὸ αὐτὸ καθόλου, β ἐὰν μὴ γνωρίσωσιν ἑαυτούς; εἰ ἐρεύξεται λέων ἐκ τοῦ δρυμοῦ αὐτοῦ θήραν οὐκ ἔχων; εἰ δώσει σκύμνος φωνὴν αὐτοῦ ἐκ τῆς μάνδρας αὐτοῦ καθόλου, ἐὰν μὴ ἁρπάσῃ τι; εἰ πεσεῖται ὄρνεον ἐπὶ τῆς γῆς ἄνευ ἰξευτοῦ; εἰ χαλασθήσεται παγὶς ἐπὶ τῆς γῆς ἄνευ τοῦ συλλαβεῖν τι; εἰ φωνήσει σάλπιγξ ἐν πόλει, καὶ λαὸς οὐ πτοηθήσεται; εἰ ἔσται κακία ἐν πόλει ἣν κύριος οὐκ ἐποίησεν; διότι οὐ μὴ ποιήσῃ κύριος ὁ θεὸς πρᾶγμα, γ ἐὰν μὴ ἀποκαλύψῃ παιδείαν πρὸς τοὺς δούλους αὐτοῦ τοὺς προφήτας. λέων ἐρεύξεται, καὶ τίς οὐ φοβηθήσεται; κύριος ὁ θεὸς ἐλάλησε, καὶ τίς οὐ προφητεύσει; ἀναγγείλατε χώραις ἐν ἀσσυρίοις, καὶ ἐπὶ τὰς χώρας τῆς αἰγύπτου, καὶ εἴπατε. συνάχθητε ἐπὶ τὸ ὄρος σαμαρείας, καὶ ἴδετε θαυμαστὰ πολλὰ ἐν μέσῳ αὐτῆς, καὶ καταδυναστείαν τὴν ἐν αὐτῇ. καὶ οὐκ ἔγνω ἃ ἔσται ἐναντίον αὐτῆς, λέγει κύριος, οἱ θησαυρίζοντες ἀδικίαν δ καὶ ταλαιπωρίαν ἐν ταῖς χώραις αὐτῶν. διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος ὁ θεός. τύρος κυκλόθεν ἡ γῆ σου ἐρημωθήσεται, καὶ κατάξει ἐκ σοῦ ἰσχύν σου, καὶ διαρπαγήσονται αἱ χῶραί σου. τάδε λέγει κύριος. ὃν τρόπον ὅταν ἐκσπάσῃ ὁ ποιμὴν ἐκ στόματος τοῦ λέοντος δύο σκέλη ἢ λοβὸν ὠτίου, οὕτως ἐκσπασθήσονται οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ, οἱ κατοικοῦντες ἐν σαμαρείᾳ κατέναντι τῆς φυλῆς καὶ ἐν δαμασκῷ. ἱερεῖς ἀκούσατε, καὶ ἐπιμαρτύρασθε τῷ οἴκῳ ἰακὼβ, λέγει κύριος ὁ θεὸς ὁ παντοκράτωρ. διότι ἐν τῇ ἡμέρᾳ ὅταν ἐκδικῶ ἀσεβείας τοῦ ἰσραὴλ ἐπ' αὐτὸν, καὶ ἐκδικήσω ἐπὶ τὰ θυσιαστήρια βαιθήλ. καὶ κατασκαφήσεται τὰ κέρατα τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ πεσοῦνται ἐπὶ τὴν γῆν. συγχεῶ καὶ πατάξω ε τὸν οἶκον τὸν περίπτερον ἐπὶ τὸν οἶκον τὸν θερινὸν, καὶ ἀπολοῦνται οἶκοι ἐλεφάντινοι, καὶ προστεθήσονται ἕτεροι οἶκοι πολλοὶ, λέγει κύριος.

α Πάσας τὰς ἁμαρτίας ὑμῶν.] In aliis libris est, πάσας τὰς κακίας ὑμῶν. quod habet Hieronymus & Theodoretus. β [ἐὰν μὴ γνωρίσωσιν ἑαυτούς.] Aquila. ἐὰν μὴ συντάξωνται. γ [ἐὰν μὴ ἀποκαλύψῃ παιδείαν.] Theodotio. τὴν βουλὴν αὐτοῦ. δ [καὶ ταλαιπωρίαν.] Hesychius. ἡ σύρος συνοχή. ε [τὸν οἶκον τὸν περίπτερον.] Α. Symmachus, & Th. τὸν οἶκον τὸν χειμερινόν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

Ακούσατε τὸν λόγον τοῦτον α δαμάλεις τῆς βασανίτιδος, αἱ ἐν τῷ ὄρει τῆς σαμαρείας, αἱ καταδυναστεύουσαι πτωχοὺς, καὶ καταπατοῦσαι πένητας, αἱ λέγουσαι τοῖς κυρίοις αὐτῶν, ἐπίδοτε ἡμῖν ὅπως πίωμεν. ὀμνύει κύριος β κατὰ τῶν ἁγίων αὐτοῦ, διότι ἰδοὺ ἡμέραι ἔρχονται ἐφ' ὑμᾶς, καὶ λήψονται ὑμᾶς ἐν ὅπλοις, καὶ τοὺς μεθ' ὑμῶν εἰς λέβητας ὑποκαιομένους ἐμβαλοῦσιν γ ἔμπυροι λοιμοὶ, καὶ ἐξενεχθήσεσθε γυμναὶ κατέναντι ἀλλήλων, καὶ ἀπορριφήσεσθε δ εἰς τὸ ὄρος τὸ ῥομμὰν, λέγει κύριος. εἰσήλθατε εἰς βαιθὴλ, καὶ ἠσεβήσατε, καὶ εἰς γάλγαλα ἐπληθύνατε τοῦ ἀσεβῆσαι. καὶ ἠνέγκατε εἰς τὸ πρωῒ θυσίας ὑμῶν εἰς τὴν τριημερίαν τὰ ἐπιδέκατα ὑμῶν. καὶ ἀνέγνωσαν ἔξω νόμον, καὶ ἐπεκαλέσαντο ὁμολογίας. ἀναγγείλατε ὅτι ταῦτα ἠγάπησαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ, λέγει κύριος. καὶ ἐγὼ δώσω ὑμῖν ε γομφιασμὸν ὀδόντων ἐν πάσαις ταῖς πόλεσιν ὑμῶν, καὶ ἔνδειαν ἄρτων ἐν πᾶσι τοῖς τόποις ὑμῶν, καὶ οὐκ ἐπεστρέψατε πρός με, λέγει κύριος. καὶ ἐγὼ ἀνέσχον ἐξ ὑμῶν τὸν ὑετὸν ζ πρὸ τριῶν μηνῶν τοῦ τρυγητοῦ, καὶ βρέξω ἐπὶ πόλιν μίαν, ἐπὶ δὲ πόλιν μίαν οὐ βρέξω. μερὶς μία βραχήσεται, καὶ μερὶς ἐφ' ἣν οὐ βρέξω ξηρανθήσεται. καὶ συναθροισθήσονται δύο καὶ τρεῖς πόλεις εἰς πόλιν μίαν τοῦ πιεῖν ὕδωρ, καὶ οὐ μὴ ἐμπλησθῶσι, καὶ οὐκ ἐπεστράφητε πρός με, λέγει κύριος. ἐπάταξα ὑμᾶς η ἐν πυρώσει, καὶ ἐν θ ἰκτέρῳ. ἐπληθύνατε κήπους ὑμῶν, ἀμπελῶνας ὑμῶν, καὶ συκεῶνας ὑμῶν, καὶ ἐλαιῶνας ὑμῶν κατέφαγεν ἡ κάμπη, καὶ οὐδ' ὡς ἐπεστρέψατε πρός με, λέγει κύριος. ἐξαπέστειλα εἰς ὑμᾶς θάνατον ἐν ὁδῷ αἰγύπτου, καὶ ἀπέκτεινα ἐν ῥομφαίᾳ τοὺς νεανίσκους ὑμῶν, μετὰ αἰχμαλωσίας ἵππων σου, καὶ ἀνήγαγον ἐν πυρὶ τὰς παρεμβολὰς ἐν τῇ ὀργῇ ὑμῶν, καὶ οὐδ' ὡς ἐπεστρέψατε πρός με, λέγει κύριος. κατέστρεψα ὑμᾶς, καθὼς κατέστρεψεν ὁ θεὸς σόδομα καὶ γόμορρα, καὶ ἐγένεσθε ὡς δαλὸς ἐξεσπασμένος ἐκ πυρὸς, καὶ οὐδ' ὡς ἐπεστρέψατε πρός με, λέγει κύριος. διὰ τοῦτο οὕτως ποιήσω σοι ἰσραὴλ, πλὴν ὅτι οὕτως ποιήσω σοι. ἑτοιμάζου τοῦ ἐπικαλεῖσθαι τὸν θεόν σου ἰσραήλ. διότι ἰδοὺ ἐγὼ στερεῶν βροντὴν, καὶ κτίζων πνεῦμα, καὶ ἀπαγγέλλων εἰς ἀνθρώπους τὸν χριστὸν αὐτοῦ, ποιῶν ὄρθρον καὶ ὁμίχλην, καὶ ἐπιβαίνων ἐπὶ τὰ ὑψηλὰ τῆς γῆς, κύριος ὁ θεὸς ὁ παντοκράτωρ ὄνομα αὐτῷ.

α Δαμάλεις τῆς βασανίτιδος.] Symmachus. αἱ βόες εὔποροι. β [κατὰ τῶν ἁγίων.] s. κατὰ τῆς ἁγιωσύνης αὐτοῦ. γ [ἔμπυροι λοιμοί.] In quibusdam libris est, ἔρημοι λοιμοί. s. Hieronymus habet iuxta LXX. negotiatores pestilentes. vt videatur legisse: ἔμποροι. δ [εἰς τὸ ὄρος.] s. ἀρμενίαν. Theodotio. ὑψηλὸν ὄρος ε [γομφιασμὸν ὀδόντων.] s. & Th. καθαρισμόν. ζ [πρὸ τριῶν μηνῶν τοῦ τρυγητοῦ.] Ita S. Hieronymus & Theodoretus. In cæteris vero libris est, τοῦ θερισμοῦ. η [πυρώσει.] Cæteri Interpretes. ἀνεμοφθορίᾳ. θ [ἰκτέρῳ.] Th. ὠχριάσει. ι [τὸν χριστὸν αὐτοῦ.] Α. τίς ἡ ὁμιλία αὐτοῦ; s. τὸ φώνημα. Th. ὁ λόγος. V. editio. ἀδολεσχία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε'.

Ακούσατε τὸν λόγον κυρίου τοῦτον, ὃν ἐγὼ λαμβάνω ἐφ' ὑμᾶς θρῆνον. οἶκος ἰσραὴλ ἔπεσεν, οὐκέτι

οὐκέτι μὴ προσθήσῃ τοῦ ἀναστῆναι. παρθένος τοῦ Ἰσραὴλ ἔσφαλεν ἐπὶ τῆς γῆς αὐτῆς, οὐκ ἔστιν ὁ ἀναστήσων αὐτήν. διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος κύριος. ἡ πόλις ἐξ ἧς ἐξεπορεύοντο χίλιοι, ὑπολειφθήσονται ἑκατόν. καὶ ἐξ ἧς ἐξεπορεύοντο ἑκατὸν, ὑπολειφθήσονται δέκα τῷ οἴκῳ Ἰσραήλ. διότι τάδε λέγει κύριος πρὸς τὸν οἶκον Ἰσραήλ. ἐκζητήσατέ με, καὶ ζήσεσθε, καὶ μὴ ἐκζητεῖτε Βαιθὴλ, καὶ εἰς Γάλγαλα μὴ εἰσπορεύεσθε, καὶ ἐπὶ τὸ φρέαρ τοῦ ὅρκου μὴ διαβαίνετε, ὅτι Γάλγαλα αἰχμαλωτευομένη αἰχμαλωτευθήσεται, καὶ Βαιθὴλ ἔσται ὡς οὐχ ὑπάρχουσα. ἐκζητήσατε τὸν κύριον, καὶ ζήσατε, ὅπως μὴ ἀναλάμψῃ ὡς πῦρ ὁ οἶκος Ἰωσὴφ, καὶ καταφάγῃ αὐτὸν, καὶ οὐκ ἔσται ὁ σβέσων τῷ οἴκῳ Ἰσραήλ. ὁ ποιῶν εἰς ὕψος κρῖμα, καὶ δικαιοσύνην εἰς γῆν ἔθηκεν. ὁ ποιῶν πάντα καὶ μετασκευάζων, καὶ ἐκτρέπων εἰς τὸ πρωῒ σκιὰν, καὶ ἡμέραν εἰς νύκτα συσκοτάζων, ὁ προσκαλούμενος τὸ ὕδωρ τῆς θαλάσσης, καὶ ἐκχέων αὐτὸ ἐπὶ πρόσωπον τῆς γῆς. κύριος ὄνομα αὐτῷ. ὁ διαιρῶν συντριμμὸν ἐπὶ ἰσχὺν, καὶ ταλαιπωρίαν ἐπὶ ὀχύρωμα ἐπάγων. ἐμίσησαν ἐν πύλαις ἐλέγχοντα, καὶ λόγον ὅσιον ἐβδελύξαντο. διὰ τοῦτο ἀνθ' ὧν κατεκονδύλιζον πτωχοὺς, καὶ δῶρα ἐκλεκτὰ ἐδέξασθε παρ' αὐτῶν, οἴκους ξεστοὺς ᾠκοδομήσατε, καὶ οὐ μὴ κατοικήσητε ἐν αὐτοῖς, ἀμπελῶνας ἐπιθυμητοὺς ἐφυτεύσατε, καὶ οὐ μὴ πίητε τὸν οἶνον αὐτῶν. ὅτι ἔγνων πολλὰς ἀσεβείας ὑμῶν, καὶ ἰσχυραὶ αἱ ἁμαρτίαι ὑμῶν, καταπατοῦντες δίκαιον, λαμβάνοντες ἀλλάγματα, καὶ πένητας ἐν πύλαις ἐκκλίνοντες. διὰ τοῦτο ὁ συνιὼν ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ σιωπήσεται, [α] ὅτι καιρὸς πονηρῶν ἐστιν. ἐκζητήσατε τὸ καλὸν, καὶ μὴ πονηρὸν, ὅπως ζήσητε, καὶ ἔσται οὕτως μεθ' ὑμῶν κύριος ὁ θεὸς ὁ παντοκράτωρ. ὃν τρόπον εἴπατε, μεμισήκαμεν τὰ πονηρὰ, καὶ ἠγαπήσαμεν τὰ καλὰ, καὶ ἀποκαταστήσατε ἐν πύλαις κρῖμα, ὅπως ἐλεήσῃ κύριος ὁ θεὸς ὁ παντοκράτωρ τοὺς περιλοίπους τοῦ Ἰωσήφ. διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος ὁ θεὸς ὁ παντοκράτωρ. ἐν πάσαις ταῖς πλατείαις κοπετὸς, καὶ ἐν πάσαις ταῖς ὁδοῖς ῥηθήσεται οὐαὶ οὐαί. κληθήσεται γεωργὸς εἰς πένθος καὶ κοπετὸν, καὶ εἰς εἰδότας θρῆνον. καὶ ἐν πάσαις ὁδοῖς κοπετὸς, διότι ἐλεύσομαι διὰ μέσου σου, εἶπε κύριος. οὐαὶ οἱ ἐπιθυμοῦντες τὴν ἡμέραν κυρίου. ἵνα τί αὕτη ὑμῖν ἡ ἡμέρα τοῦ κυρίου; καὶ αὕτη ἐστὶ σκότος καὶ οὐ φῶς. ὃν τρόπον ἐὰν φύγῃ ἄνθρωπος ἐκ προσώπου τοῦ λέοντος, [β] καὶ ἐμπέσῃ αὐτῷ ἡ ἄρκος, καὶ εἰσπηδήσῃ εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, καὶ ἀπερείσηται τὰς χεῖρας αὐτοῦ ἐπὶ τὸν τοῖχον, καὶ δάκῃ αὐτὸν ὄφις. οὐχὶ σκότος ἡ ἡμέρα τοῦ κυρίου, καὶ οὐ φῶς; καὶ γνόφος οὐκ ἔχων φέγγος αὐτή; μεμίσηκα, ἀπῶσμαι ἑορτὰς ὑμῶν, καὶ οὐ μὴ ὀσφρανθῶ θυσίας ἐν ταῖς πανηγύρεσιν ὑμῶν. διότι ἐὰν ἐνέγκητέ μοι ὁλοκαυτώματα καὶ θυσίας ὑμῶν, οὐ προσδέξομαι, [γ] καὶ σωτηρίους ἐπιφανείας ὑμῶν οὐκ ἐπιβλέψομαι. [δ] μετάστησον ἀπ' ἐμοῦ ἦχον ᾠδῶν σου, καὶ ψαλμὸν ὀργάνων σου οὐκ ἀκούσομαι, καὶ κυλισθήσεται ὡς ὕδωρ κρῖμα, καὶ δικαιοσύνη ὡς χειμάῤῥους ἄβατος. μὴ σφάγια καὶ θυσίας προσηνέγκατέ μοι οἶκος Ἰσραὴλ τεσσαράκοντα ἔτη ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ ἀνελάβετε [ε] τὴν σκηνὴν [ζ] τοῦ Μολὸχ, καὶ τὸ ἄστρον τοῦ θεοῦ ὑμῶν [η] Ῥαιφὰν, τοὺς τύπους αὐτῶν οὓς ἐποιήσατε ἑαυτοῖς. καὶ μετοικιῶ ὑμᾶς ἐπέκεινα Δαμασκοῦ, λέγει κύριος, ὁ θεὸς ὁ παντοκράτωρ ὄνομα αὐτῷ.

α Ὅτι καιρὸς πονηρῶν ἐστίν.] In cæteris libris est, πονηρός. β [καὶ ἐμπέσῃ αὐτῷ ἡ ἄρκος.] Iustinus martyr in dialogo cum Tryphone habet, καὶ συναντήσῃ. γ [καὶ σωτηρίους ἐπιφανείας ὑμῶν.] In cæteris libris est, σωτηρίου. δ [μετάστησον ἀπ' ἐμοῦ ἦχον.] Apud Iustinum est, ἀπόστησον ἀπ' ἐμοῦ πλῆθος. ε [τὴν σκηνήν.] Aquila. συσκιασμούς. ζ [Μολόχ.] Α. Μελχόμ. η [Ῥαιφάν.] Α. ἀμαύρωσις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ϛ'.

ΟΥαὶ [α] τοῖς ἐξουθενοῦσι Σιὼν, καὶ τοῖς πεποιθόσιν ἐπὶ τὸ ὄρος Σαμαρείας, [β] ἀπετρύγησαν ἀρχὰς ἐθνῶν, καὶ εἰσῆλθον αὐτοί. οἶκος τοῦ Ἰσραὴλ [γ] διάβητε πάντες καὶ ἴδετε, καὶ διέλθατε ἐκεῖθεν εἰς Ἐμαθ Ῥαββὰ, καὶ κατάβητε ἐκεῖθεν εἰς Γὲθ ἀλλοφύλων τὰς κρατίστας ἐκ πασῶν τῶν βασιλειῶν τούτων. εἰ πλείονα τὰ ὅρια αὐτῶν ἐστὶ τῶν ὑμετέρων ὁρίων. οἱ ἐρχόμενοι εἰς ἡμέραν κακὴν, οἱ ἐγγίζοντες καὶ ἐφαπτόμενοι σαββάτων ψευδῶν, οἱ καθεύδοντες ἐπὶ κλινῶν ἐλεφαντίνων, καὶ κατασπαταλῶντες ἐπὶ ταῖς στρωμναῖς αὐτῶν, καὶ ἔσθοντες ἐρίφους ἐκ ποιμνίων, καὶ μοσχάρια ἐκ μέσου βουκολίων γαλαθηνὰ, οἱ ἐπικροτοῦντες πρὸς τὴν φωνὴν τῶν ὀργάνων, ὡς ἑστηκότα ἐλογίσαντο, καὶ οὐχ ὡς φεύγοντα. [δ] οἱ πίνοντες τὸν διυλισμένον οἶνον, καὶ τὰ πρῶτα μύρα χριόμενοι, καὶ οὐκ ἔπασχον οὐδὲν ἐπὶ τῇ συντριβῇ Ἰωσήφ. διὰ τοῦτο νῦν αἰχμάλωτοι ἔσονται ἀπ' ἀρχῆς [ε] δυναστῶν, καὶ ἐξαρθήσεται χρεμετισμὸς ἵππων ἐξ Ἐφραΐμ, [ζ] ὅτι ὤμοσε κύριος καθ' ἑαυτοῦ, διότι βδελύσσομαι ἐγὼ πᾶσαν τὴν ὕβριν Ἰακὼβ, καὶ τὰς χώρας αὐτοῦ μεμίσηκα, καὶ ἐξαρῶ πόλιν σὺν πᾶσι τοῖς κατοικοῦσιν αὐτήν. καὶ ἔσται, ἐὰν ὑπολειφθῶσι δέκα ἄνδρες ἐν οἰκίᾳ μιᾷ, καὶ ἀποθανοῦνται. καὶ ὑπολειφθήσονται οἱ κατάλοιποι, καὶ λήψονται οἱ οἰκεῖοι αὐτῶν, καὶ παραβιῶνται τοῦ ἐξενέγκαι τὰ ὀστᾶ αὐτῶν ἐκ τοῦ οἴκου, καὶ ἐρεῖ τοῖς προεστηκόσι τῆς οἰκίας, εἰ ἔτι ὑπάρχει παρὰ σοί; καὶ ἐρεῖ, οὐκ ἔτι. καὶ ἐρεῖ, σίγα ἕνεκα τοῦ μὴ ὀνομάσαι τὸ ὄνομα κυρίου. διότι ἰδοὺ κύριος ἐντέλλεται, καὶ πατάξει τὸν οἶκον τὸν μέγαν θλάσμασι, καὶ τὸν οἶκον τὸν μικρὸν ῥάγμασιν. εἰ διώξονται ἐν πέτραις ἵπποι, εἰ παρασιωπήσονται ἐν θηλείαις; ὅτι ἐξεστρέψατε εἰς θυμὸν κρῖμα, καὶ καρπὸν δικαιοσύνης εἰς πικρίαν, οἱ εὐφραινόμενοι ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ, οἱ λέγοντες, οὐκ ἐν τῇ ἰσχύι ἡμῶν ἔχομεν κέρατα. διότι ἰδοὺ ἐγὼ ἐπεγείρω ἐφ' ὑμᾶς οἶκος Ἰσραὴλ ἔθνος, λέγει κύριος τῶν δυνάμεων, καὶ ἐκθλίψουσιν ὑμᾶς τοῦ μὴ εἰσελθεῖν εἰς Αἰμὰθ, καὶ ἕως τοῦ χειμάῤῥου τῶν δυσμῶν.

α Οὐαὶ τοῖς ἐξουθενοῦσι.] Iustinus Martyr in dialogo cũ Tryphone habet, καὶ οἱ καταπατταλῶντες. β [ἀπεϛύγησαν.] Apud Iustinum, ὠνομασμένοι ἐπὶ τοῖς ἀρχηγοῖς ἀπετρύγησαν ἀρχὰς ἐθνῶν. Vbi duplex interpretatio videtur esse. γ [διάβητε πάντες καὶ ἴδετε.] In cæteris libris est, διάβητε πάντες καὶ ἴδετε εἰς χαλάννην aut, χαλάνην. & vox Hebræa, quæ significat πάντες, non multum distat ab ista, Theodoretus legit, διάβητε πάντες εἰς χαλάνην, καὶ ἴδετε. Sic quoque Iustinus hunc locum citat, διάβητε πάντες εἰς χαλάνην καὶ ἴδετε, καὶ πορεύθητε ἐκεῖθεν εἰς Αμὰθ τὴν μεγάλην, καὶ καταβῆτε ἐκεῖθεν. δ [οἱ πίνοντες τὸν διυλισμένον οἶνον.] Apud Iustinum est, οἱ πίνοντες ἐν φιάλαις οἶνον. ε [δυναστῶν.] Apud Iustinum est, δυναστῶν τῶν ἀποικιζομένων. καὶ μεταστραφήσεται οἴκημα κακούργων. καὶ ἐξαρθήσεται χρεμετισμὸς ἵππων ἐξ ἐφραίμ. vbi duplex interpretatio videt esse. ζ [ὤμοσε κύριος καθ᾽ ἑαυτοῦ.] In cæteris libris sequitur, λέγει κύριος ὁ θεὸς τῶν δυνάμεων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ΄.

Οὕτως ἔδειξέ μοι κύριος ὁ θεὸς, καὶ ἰδοὺ ἐπιγονὴ ἀκρίδων ἐρχομένη ἑωθινὴ, καὶ ἰδοὺ βροῦχος εἷς γὼγ ὁ βασιλεὺς, καὶ ἔσται ἐὰν συντελέσῃ τοῦ καταφαγεῖν τὸν χόρτον τῆς γῆς, καὶ εἶπα, κύριε κύριε, ἵλεως γενοῦ. τίς ἀναστήσει τὸν ἰακώβ; ὅτι ὀλιγοστός ἐστι, μετανόησον κύριε ἐπὶ τούτῳ. καὶ τοῦτο οὐκ ἔσται, λέγει κύριος, οὕτως ἔδειξέ μοι κύριος. καὶ ἰδοὺ ἐκάλεσε τὴν δίκην ἐν πυρὶ κύριος, καὶ κατέφαγε τὴν ἄβυσσον τὴν πολλὴν, α καὶ κατέφαγε τὴν μερίδα κυρίου, καὶ εἶπα, κύριε κόπασον δὴ, τίς ἀναστήσει τὸν ἰακώβ; ὅτι ὀλιγοστός ἐστι. μετανόησον κύριε ἐπὶ τούτῳ, καὶ τοῦτο οὐ μὴ γένηται, λέγει κύριος, οὕτως ἔδειξέ μοι κύριος. β καὶ ἰδοὺ ἑστηκὼς ἐπὶ τείχους ἀδαμαντίνου, καὶ ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ ἀδάμας. καὶ εἶπε κύριος πρός με. τί σὺ ὁρᾷς ἀμώς; καὶ εἶπα. ἀδάμαντα. καὶ εἶπε κύριος πρός με. ἰδοὺ ἐγὼ ἐντάσσω ἀδάμαντα ἐν μέσῳ λαοῦ μου ἰσραὴλ, οὐκ ἔτι μὴ προσθῶ τοῦ παρελθεῖν αὐτὸν, καὶ ἀφανισθήσονται βωμοὶ τοῦ γέλωτος, καὶ αἱ τελεταὶ τοῦ ἰσραὴλ ἐρημωθήσονται, καὶ ἀναστήσομαι ἐπὶ τὸν οἶκον ἱεροβοὰμ ἐν ῥομφαίᾳ. καὶ ἐξαπέστειλεν ἀμασίας ὁ ἱερεὺς βαιθὴλ πρὸς ἱεροβοὰμ βασιλέα ἰσραὴλ, λέγων. συστροφὰς ποιεῖται κατὰ σοῦ ἀμὼς ἐν μέσῳ οἴκου ἰσραὴλ, οὐ μὴ δύνηται ἡ γῆ ὑπενεγκεῖν πάντας τοὺς λόγους αὐτοῦ. διότι τάδε λέγει ἀμώς. ἐν ῥομφαίᾳ τελευτήσει ἱεροβοὰμ, ὁ δὲ ἰσραὴλ αἰχμάλωτος ἀχθήσεται ἀπὸ τῆς γῆς αὐτοῦ. καὶ εἶπεν ἀμασίας πρὸς ἀμώς. ὁ ὁρῶν βάδιζε, ἐκχώρησον σὺ εἰς γῆν ἰούδα, καὶ ἐκεῖ καταβίου, καὶ ἐκεῖ προφητεύσεις, εἰς δὲ βαιθὴλ οὐκ ἔτι προσθήσεις τοῦ προφητεῦσαι, ὅτι ἁγίασμα βασιλέως ἐστὶ, καὶ οἶκος βασιλείας ἐστί. καὶ ἀπεκρίθη ἀμὼς, καὶ εἶπε πρὸς ἀμασίαν. οὐκ ἤμην προφήτης ἐγὼ, οὐδὲ υἱὸς προφήτου, ἀλλ᾽ ἢ αἰπόλος ἤμην καὶ γ κνίζων συκάμινα. καὶ ἀνέλαβέ με κύριος ἐκ τῶν προβάτων, καὶ εἶπε κύριος πρός με, βάδιζε, καὶ προφήτευσον ἐπὶ τὸν λαόν μου ἰσραήλ. καὶ νῦν ἄκουε λόγον κυρίου. σὺ λέγεις μὴ προφήτευε ἐπὶ τὸν ἰσραὴλ, καὶ οὐ μὴ ὀχλαγωγήσῃς ἐπὶ τὸν οἶκον ἰακώβ. διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος. ἡ γυνή σου ἐν τῇ πόλει πορνεύσει, καὶ οἱ υἱοί σου καὶ αἱ θυγατέρες σου ἐν ῥομφαίᾳ πεσοῦνται, καὶ ἡ γῆ σου ἐν σχοινίῳ καταμετρηθήσεται, καὶ σὺ ἐν γῇ ἀκαθάρτῳ τελευτήσεις, ὁ δὲ ἰσραὴλ αἰχμάλωτος ἀχθήσεται ἀπὸ τῆς γῆς αὐτοῦ. οὕτως ἔδειξέ μοι κύριος κύριος.

α κατέφαγε τὴν μερίδα κυρίου.] κυρίου, non est in aliis libris. β [καὶ ἰδού] In cæteris libris est, καὶ ἰδοὺ ἀνήρ. quod habent Hieronymus, ac Theodoretus. In editione verò Latina, & in Hebraico est, Dominus. γ [κνίζων συκάμινα.] Α. ἐρευνῶν συκομόρους. Theodotio. χαρακῶν συκαμίνους. s. ἔχων συκαμίνους. Hesychius. τουτέστι. κεντῶν, ὥστε γλυκέα γενέσθαι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η΄.

Καὶ ἰδοὺ ἄγγος ἰξευτοῦ. καὶ εἶπε, τί σὺ βλέπεις ἀμώς; καὶ εἶπα. ἄγγος ἰξευτοῦ. καὶ εἶπε κύριος πρός με. ἥκει τὸ πέρας ἐπὶ τὸν λαόν μου ἰσραὴλ, οὐ προσθήσω ἔτι τοῦ παρελθεῖν αὐτόν. καὶ ὀλολύξει τὰ φατνώματα τοῦ ναοῦ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, λέγει κύριος κύριος. πολὺς ὁ πεπτωκὼς ἐν παντὶ τόπῳ, ἐπιρρίψω σιωπήν. ἀκούσατε δὴ ταῦτα οἱ ἐκθλίβοντες εἰς τὸ πρωῒ πένητα, καὶ καταδυναστεύοντες πτωχοὺς ἀπὸ τῆς γῆς, λέγοντες, πότε διελεύσεται ὁ μὴν, καὶ ἐμπολήσομεν, καὶ τὰ σάββατα, καὶ ἀνοίξομεν θησαυρὸν τοῦ ποιῆσαι μέτρον μικρὸν, καὶ τοῦ μεγαλῦναι στάθμιον, καὶ ποιῆσαι ζυγὸν ἄδικον, τοῦ κτᾶσθαι ἐν ἀργυρίῳ πτωχοὺς καὶ πένητα ἀντὶ ὑποδημάτων, καὶ α ἀπὸ παντὸς γεννήματος ἐμπορευσόμεθα; ὀμνύει κύριος κατὰ τῆς ὑπερηφανίας ἰακώβ, εἰ ἐπιλησθήσεται εἰς νῖκος πάντα τὰ ἔργα ὑμῶν. καὶ ἐπὶ τούτοις οὐ ταραχθήσεται ἡ γῆ, καὶ πενθήσει πᾶς ὁ κατοικῶν ἐν αὐτῇ, καὶ ἀναβήσεται ὡς ποταμὸς συντέλεια, καὶ καταβήσεται ὡς ποταμὸς αἰγύπτου. καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, λέγει κύριος κύριος, δύσεται ὁ ἥλιος μεσημβρίας, καὶ συσκοτάσει ἐπὶ τῆς γῆς β ἐν ἡμέρᾳ τὸ φῶς, καὶ μεταστρέψω τὰς ἑορτὰς ὑμῶν εἰς πένθος, καὶ πάσας τὰς ᾠδὰς ὑμῶν εἰς θρῆνον, καὶ ἀναβιβῶ ἐπὶ πᾶσαν ὀσφὺν σάκκον, καὶ ἐπὶ πᾶσαν κεφαλὴν φαλάκρωμα. καὶ θήσομαι αὐτὸν ὡς πένθος ἀγαπητοῦ, καὶ τοὺς μετ᾽ αὐτοῦ ὡς ἡμέραν ὀδύνης. ἰδοὺ ἡμέραι ἔρχονται, λέγει κύριος, καὶ ἐξαποστελῶ λιμὸν ἐπὶ τὴν γῆν, οὐ λιμὸν ἄρτου οὐδὲ δίψαν ὕδατος, ἀλλὰ λιμὸν τοῦ ἀκοῦσαι τὸν λόγον κυρίου. καὶ σαλευθήσονται ὕδατα ἀπὸ τῆς θαλάσσης ἕως θαλάσσης, καὶ ἀπὸ βοῤῥᾶ ἕως ἀνατολῶν περιδραμοῦνται ζητοῦντες τὸν λόγον τοῦ κυρίου, καὶ οὐ μὴ εὕρωσιν. ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐκλείψουσιν αἱ παρθένοι αἱ καλαὶ, καὶ οἱ νεανίσκοι ἐν δίψει, οἱ ὀμνύοντες κατὰ τοῦ ἱλασμοῦ σαμαρείας, καὶ οἱ λέγοντες ζῇ ὁ θεός σου δὰν, καὶ ζῇ ὁ θεός σου βηρσαβεέ, καὶ πεσοῦνται καὶ οὐ μὴ ἀναστῶσιν ἔτι.

α Ἀπὸ παντὸς γεννήματος ἐμπορευσόμεθα. [Plerique libri habent, ἀπὸ πάσης πράσεως. β [ἐν ἡμέρᾳ τὸ φῶς.] S. Cyprianus. Obtenebrabitur dies lucis. & Tertullianus. Tenebrescet dies luminis.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ΄.

Εἶδον τὸν κύριον ἐφεστῶτα ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ εἶπε. πάταξον ἐπὶ τὸ ἱλαστήριον, καὶ σεισθή-

σεισθήσεται τὰ πρόπυλα, καὶ διάκοψον εἰς κεφαλὰς πάντων. καὶ τοὺς καταλοίπους αὐτῶν ἐν ῥομφαίᾳ ἀποκτενῶ, οὐ μὴ διαφύγῃ ἐξ αὐτῶν φεύγων, καὶ οὐ μὴ διασωθῇ ἐξ αὐτῶν ἀνασωζόμενος. ᵃ ἐὰν κατακρυβῶσιν εἰς ᾅδου, ἐκεῖθεν ἡ χείρ μου ἀνασπάσει αὐτούς. καὶ ἐὰν ἀναβῶσιν εἰς τὸν οὐρανὸν, ἐκεῖθεν κατάξω αὐτούς. ἐὰν ἐγκατακρυβῶσιν εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ καρμήλου, ἐκεῖθεν ἐξερευνήσω, καὶ λήψομαι αὐτούς. καὶ ἐὰν καταδύσωσιν ἐξ ὀφθαλμῶν μου εἰς τὰ βάθη τῆς θαλάσσης, ἐκεῖ ἐντελοῦμαι τῷ δράκοντι, καὶ δήξεται αὐτούς. καὶ ἐὰν πορευθῶσιν ἐν αἰχμαλωσίᾳ πρὸ προσώπου τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν, ἐκεῖ ἐντελοῦμαι τῇ ῥομφαίᾳ, καὶ ἀποκτενεῖ αὐτούς. καὶ στηριῶ τοὺς ὀφθαλμούς μου ἐπ' αὐτοὺς εἰς κακὰ, καὶ οὐκ εἰς ἀγαθά. καὶ κύριος κύριος ὁ θεὸς ὁ παντοκράτωρ, ὁ ἐφαπτόμενος τῆς γῆς, καὶ σαλεύων αὐτὴν, καὶ πενθήσουσι πάντες οἱ κατοικοῦντες αὐτὴν, καὶ ἀναβήσεται ὡς ποταμὸς συντέλεια αὐτῆς, καὶ καταβήσεται ὡς ποταμὸς αἰγύπτου. ὁ οἰκοδομῶν εἰς τὸν οὐρανὸν ἀνάβασιν αὐτοῦ, καὶ τὴν ἐπαγγελίαν αὐτοῦ ἐπὶ τῆς γῆς θεμελιῶν, ὁ προσκαλούμενος τὸ ὕδωρ τῆς θαλάσσης, καὶ ἐκχέων αὐτὸ ἐπὶ πρόσωπον τῆς γῆς, κύριος παντοκράτωρ ὄνομα αὐτοῦ. οὐχ ὡς υἱοὶ αἰθιόπων ὑμεῖς ἐστὲ ἐμοὶ υἱοὶ ἰσραὴλ, λέγει κύριος. οὐ τὸν ἰσραὴλ ἀνήγαγον ἐκ γῆς αἰγύπτου, καὶ τοὺς ἀλλοφύλους ἐκ καππαδοκίας, καὶ τοὺς σύρους ἐκ βόθρου; ἰδοὺ οἱ ὀφθαλμοὶ κυρίου τοῦ θεοῦ ἐπὶ τὴν βασιλείαν τῶν ἁμαρτωλῶν, καὶ ἐξαρῶ αὐτὴν ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς. πλὴν ὅτι οὐκ εἰς τέλος ἐξαρῶ τὸν οἶκον ἰακὼβ, λέγει κύριος.

διότι ἐγὼ ἐντέλλομαι, καὶ λικμήσω ἐν πᾶσι τοῖς ἔθνεσι τὸν οἶκον ἰσραὴλ, ὃν τρόπον λικμᾶται ἐν τῷ λικμῷ, καὶ οὐ μὴ πέσῃ σύντριμμα ἐπὶ τὴν γῆν. ἐν ῥομφαίᾳ τελευτήσουσι πάντες ἁμαρτωλοὶ λαοῦ μου, οἱ λέγοντες, οὐ μὴ ἐγγίσῃ, οὐδὲ μὴ γένηται ἐφ' ἡμᾶς τὰ κακά. ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἀναστήσω τὴν σκηνὴν δαυὶδ τὴν πεπτωκυῖαν, καὶ ἀνοικοδομήσω τὰ πεπτωκότα αὐτῆς, καὶ τὰ κατεσκαμμένα αὐτῆς ἀναστήσω, καὶ ἀνοικοδομήσω αὐτὴν καθὼς αἱ ἡμέραι τοῦ αἰῶνος, ὅπως ἐκζητήσωσι οἱ κατάλοιποι τῶν ἀνθρώπων καὶ πάντα τὰ ἔθνη, ἐφ' οὓς ἐπικέκληται τὸ ὄνομά μου ἐπ' αὐτούς, λέγει κύριος, ὁ ποιῶν πάντα ταῦτα. ἰδοὺ ἡμέραι ἔρχονται, λέγει κύριος, ᵝ καὶ καταλήψεται ὁ ἀμητὸς τὸν τρυγητὸν, καὶ περκάσει ἡ σταφυλὴ ἐν τῷ σπόρῳ, καὶ ἀποσταλάξει τὰ ὄρη γλυκασμὸν, καὶ πάντες οἱ βουνοὶ σύμφυτοι ἔσονται. καὶ ἐπιστρέψω τὴν αἰχμαλωσίαν τοῦ λαοῦ μου ἰσραὴλ, καὶ οἰκοδομήσουσι ᵞ πόλεις τὰς ἠφανισμένας, καὶ κατοικήσουσι, καὶ φυτεύσουσιν ἀμπελῶνας, καὶ πίονται τὸν οἶνον αὐτῶν, καὶ ποιήσουσι κήπους, καὶ φάγονται τὸν καρπὸν αὐτῶν. καὶ καταφυτεύσω αὐτοὺς ἐπὶ τῆς γῆς αὐτῶν, καὶ οὐ μὴ ἐκσπασθῶσιν οὐκέτι ἀπὸ τῆς γῆς, ἧς ἔδωκα αὐτοῖς, λέγει κύριος ὁ θεὸς παντοκράτωρ.

α Ἐὰν κατακρυβῶσιν εἰς ᾅδου.] In cæteris libris est, ἐὰν κατορυγῶσιν. β [καταλήψεται ὁ ἀμητὸς τὸν τρυγητόν.] In cæteris libris est, ὁ ἀλοητός. γ [πόλεις τὰς ἠφανισμένας.] In cæteris libris est, ἠδαφισμένας.

Α Μ Ω Σ Β'.

ΜΙΧΑΙΑΣ Γ'.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

ΚΑΙ ἐγένετο λόγος κυρίου πρὸς μιχαίαν τὸν τοῦ μωρασθεί, ἐν ἡμέραις ἰωάθαμ, καὶ ἄχαζ, καὶ ἐζεκίου βασιλέων ἰούδα, ὑπὲρ ὧν εἶδε περὶ σαμαρείας καὶ περὶ ἱερουσαλήμ. ἀκούσατε λαοὶ λόγους, καὶ προσεχέτω ἡ γῆ, καὶ πάντες οἱ ἐν αὐτῇ. καὶ ἔσται κύριος κύριος ἐν ὑμῖν εἰς μαρτύριον, κύριος ἐξ οἴκου ἁγίου αὐτοῦ. διότι ἰδοὺ κύριος ἐκπορεύεται ἐκ τοῦ τόπου αὐτοῦ, καὶ καταβήσεται, καὶ ἐπιβήσεται ἐπὶ τὰ ὕψη τῆς γῆς, καὶ σαλευθήσεται τὰ ὄρη ὑποκάτωθεν αὐτοῦ, καὶ αἱ κοιλάδες τακήσονται ὡς κηρὸς ἀπὸ προσώπου πυρός, καὶ ὡς ὕδωρ καταφερόμενον ἐν καταβάσει. δι' ἀσέβειαν ἰακὼβ πάντα ταῦτα, καὶ δι' ἁμαρτίαν οἴκου ἰσραήλ. τίς ἡ ἀσέβεια τοῦ ἰακώβ, οὐχ ἡ σαμάρεια; καὶ τίς ἡ ἁμαρτία οἴκου ἰούδα, οὐχὶ ἱερουσαλήμ; καὶ θήσομαι σαμάρειαν εἰς ὀπωροφυλάκιον ἀγροῦ, καὶ εἰς φυτείαν ἀμπελῶνος, καὶ κατασπάσω εἰς χάος τοὺς λίθους αὐτῆς, καὶ τὰ θεμέλια αὐτῆς ἀποκαλύψω. καὶ πάντα τὰ γλυπτὰ αὐτῆς κατακόψουσι, καὶ πάντα τὰ μισθώματα αὐτῆς ἐμπρήσουσιν ἐν πυρί, καὶ πάντα τὰ εἴδωλα αὐτῆς θήσομαι εἰς ἀφανισμόν. διότι ἐκ μισθωμάτων πορνείας συνήγαγε, καὶ ἐκ μισθωμάτων πορνείας συνέστρεψεν. ἕνεκεν τούτου κόψεται, καὶ θρηνήσει, πορεύσεται ἀνυπόδετος, καὶ γυμνὴ ποιήσεται κοπετὸν ὡς δρακόντων, καὶ πένθος ὡς θυγατέρων σειρήνων. ὅτι κατεκράτησεν ἡ πληγὴ αὐτῆς, διότι ἦλθεν ἕως ἰούδα, καὶ ἥψατο ἕως πύλης λαοῦ μου, ἕως ἱερουσαλήμ. οἱ ἐν γὲθ μὴ μεγαλύνεσθε, καὶ οἱ ἐνακεὶμ μὴ ἀνοικοδομεῖτε ἐξ οἴκου κατὰ γέλωτα, γῆν καταπάσασθε. κατὰ γέλωτα ὑμῶν κατοικοῦσα καλῶς τὰς πόλεις αὐτῆς, οὐκ ἐξῆλθε κατοικοῦσα σενναάρ, κόψασθαι οἶκον ἐχόμενον αὐτῆς, λήψεται ἐξ ὑμῶν πληγὴν ὀδύνης. τίς ἤρξατο εἰς ἀγαθὰ κατοικούσῃ ὀδύνας; ὅτι κατέβη κακὰ παρὰ κυρίου ἐπὶ πύλας ἱερουσαλήμ, ψόφος ἁρμάτων, καὶ ἱππευόντων. κατοικοῦσα λαχείς, ἀρχηγὸς ἁμαρτίας αὕτη ἐστὶ τῇ θυγατρὶ σιών, ὅτι ἐν σοὶ εὑρέθησαν ἀσέβειαι τοῦ ἰσραήλ. διὰ τοῦτο δώσει ἐξαποστελλομένους ἕως κληρονομίας γέθ, οἴκους ματαίους, εἰς κενὸν ἐγένοντο τοῖς βασιλεῦσι τοῦ ἰσραήλ, ἕως τοὺς κληρονόμους ἀγάγωσι κατοικοῦσα λαχεὶς κληρονομία. ἕως ὀδολλὰμ ἥξει [a] ἡ δόξα τῆς θυγατρὸς ἰσραήλ. ξύρησαι, καὶ κεῖραι ἐπὶ τὰ τέκνα τὰ τρυφερά σου, [β] ἐμπλάτυνον τὴν χηρείαν σου ὡς ἀετός, ὅτι ᾐχμαλωτεύθησαν ἀπὸ σοῦ.

a Ἡ δόξα τῆς θυγατρὸς ἰσραήλ.] In nonnullis libris est, θυγατρὸς σιών. est etiam, vbi vtrumque, τῆς θυγατρὸς ἰσραὴλ σιών. β [ἐμπλάτυνον τὴν χηρείαν σου.] In plerisque libris est, τὴν ξύρησίν σου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

ΕΓένοντο λογιζόμενοι κόπους, καὶ ἐργαζόμενοι κακὰ ἐν ταῖς κοίταις αὐτῶν, καὶ ἅμα τῇ ἡμέρᾳ συνετέλουν αὐτά. διότι οὐκ ἦραν πρὸς τὸν θεὸν χεῖρας αὐτῶν. καὶ ἐπεθύμουν ἀγρούς, καὶ διήρπαζον ὀρφανούς, καὶ οἴκους κατεδυνάστευον, καὶ διήρπαζον ἄνδρα καὶ τὸν οἶκον αὐτοῦ, καὶ ἄνδρα καὶ τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ. διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος. ἰδοὺ ἐγὼ λογίζομαι ἐπὶ τὴν φυλὴν ταύτην κακά, ἐξ ὧν οὐ μὴ ἄρητε τοὺς τραχήλους ὑμῶν, καὶ οὐ μὴ πορευθῆτε ὀρθοὶ ἐξαίφνης, ὅτι καιρὸς πονηρός ἐστιν. ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ληφθήσεται ἐφ' ὑμᾶς παραβολή, καὶ θρηνηθήσεται θρῆνος ἐν μέλει, λέγων. ταλαιπωρίᾳ ἐταλαιπωρήσαμεν. μερὶς λαοῦ μου κατεμετρήθη ἐν σχοινίῳ, καὶ οὐκ ἦν ὁ κωλύων αὐτὸν τοῦ ἀποστρέψαι. οἱ ἀγροὶ ὑμῶν διεμερίσθησαν, διὰ τοῦτο οὐκ ἔσται σοι βάλλων σχοινίον ἐν κλήρῳ. ἐν ἐκκλησίᾳ κυρίου μὴ κλαίετε δάκρυσι, μηδὲ δακρυέτωσαν ἐπὶ τούτοις. οὐ γὰρ ἀπώσεται ὀνείδη, ὁ λέγων, οἶκος ἰακὼβ παρώργισε πνεῦμα κυρίου. οὐ ταῦτα τὰ ἐπιτηδεύματα αὐτοῦ ἐστιν; οὐχ οἱ λόγοι αὐτοῦ εἰσὶ καλοὶ μετ' αὐτοῦ; καὶ ὀρθοὶ πεπόρευνται, καὶ ἔμπροσθεν ὁ λαός μου εἰς ἔχθραν ἀντέστη. κατέναντι τῆς εἰρήνης αὐτοῦ τὴν δορὰν αὐτοῦ ἐξέδειραν, τοῦ ἀφελέσθαι ἐλπίδας συντριμμὸν πολέμου. ἡγούμενοι λαοῦ μου ἀπορριφήσονται ἐκ τῶν οἰκιῶν τρυφῆς αὐτῶν, διὰ τὰ πονηρὰ ἐπιτηδεύματα αὐτῶν ἐξώσθησαν. ἐγγίσατε ὄρεσιν αἰωνίοις. ἀνάστηθι καὶ πορεύου, ὅτι οὐκ ἔστι σοι αὕτη ἀνάπαυσις ἕνεκεν ἀκαθαρσίας. διεφθάρητε φθορᾷ, κατεδιώχθητε οὐδενὸς διώκοντος. πνεῦμα ἔστησε ψεῦδος, ἐστάλαξέ σοι εἰς οἶνον καὶ μέθυσμα. καὶ ἔσται ἐκ τῆς σταγόνος τοῦ λαοῦ τούτου συναγόμενος συναχθήσεται ἰακὼβ σὺν πᾶσιν. ἐκδεχόμενος ἐκδέξομαι τοὺς καταλοίπους τοῦ ἰσραήλ, ἐπὶ τὸ αὐτὸ θήσομαι τὴν ἀποστροφὴν αὐτοῦ. ὡς πρόβατα ἐν θλίψει, ὡς ποίμνιον ἐν μέσῳ κοίτης αὐτῶν ἐξαλοῦνται ἐξ ἀνθρώπων [a] διὰ τῆς διακοπῆς πρὸ προσώπου αὐτῶν. διέκοψαν, καὶ διῆλθον πύλην, καὶ ἐξῆλθον δι' αὐτῆς, καὶ ἐξῆλθεν ὁ βασιλεὺς αὐτῶν πρὸ προσώπου αὐτῶν, ὁ δὲ κύριος ἡγήσεται αὐτῶν.

a Διὰ τῆς διακοπῆς.] Sic quoq. est in vno alio libro, at in cæteris proxime antecedit, διέκοψαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

ΚΑὶ ἐρεῖ, ἀκούσατε δὴ ταῦτα αἱ ἀρχαὶ οἴκου ἰακώβ, καὶ οἱ κατάλοιποι οἴκου ἰσραήλ. οὐχ ὑμῖν ἐστι τοῦ γνῶναι τὸ κρίμα; μισοῦντες τὰ καλά, καὶ ζητοῦντες τὰ πονηρά, ἁρπάζοντες τὰ δέρματα αὐτῶν ἀπ' αὐτῶν, καὶ τὰς σάρκας αὐτῶν ἀπὸ τῶν ὀστέων αὐτῶν. ὃν τρό-

ὃν τρόπον κατέφαγον τὰς σάρκας τοῦ λαοῦ μου, καὶ τὰ δέρματα αὐτῶν ἀπ' αὐτῶν ἐξέδειραν, καὶ τὰ ὀστέα αὐτῶν συνέθλασαν, καὶ ἐμέλισαν ὡς σάρκας εἰς λέβητα, καὶ ὡς κρέα εἰς χύτραν, οὕτως κεκράξονται πρὸς τὸν κύριον, καὶ οὐκ εἰσακούσεται αὐτῶν. καὶ ἀποστρέψει τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἀπ' αὐτῶν ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, ἀνθ' ὧν ἐπονηρεύσαντο ἐν τοῖς ἐπιτηδεύμασιν αὐτῶν ἐπ' αὐτούς. τάδε λέγει κύριος ἐπὶ τοὺς προφήτας τοὺς πλανῶντας τὸν λαόν μου, τοὺς δάκνοντας ἐν τοῖς ὀδοῦσιν αὐτῶν, καὶ κηρύσσοντας εἰρήνην ἐπ' αὐτόν, καὶ οὐκ ἐδόθη εἰς τὸ στόμα αὐτῶν, [a] ἤγειραν ἐπ' αὐτὸν πόλεμον. διὰ τοῦτο νὺξ ὑμῖν ἔσται ἐξ ὁράσεως, καὶ σκοτία ἔσται ὑμῖν ἐκ μαντείας, καὶ δύσεται ὁ ἥλιος ἐπὶ τοὺς προφήτας, καὶ συσκοτάσει ἐπ' αὐτοὺς ἡ ἡμέρα. καὶ καταισχυνθήσονται οἱ ὁρῶντες τὰ ἐνύπνια, καὶ καταγελασθήσονται οἱ μάντεις, καὶ καταλαλήσουσι κατ' αὐτῶν πάντες αὐτοί, διότι οὐκ ἔσται ὁ ἐπακούων αὐτῶν. ἐὰν μὴ ἐγὼ ἐμπλήσω ἰσχὺν ἐν πνεύματι κυρίου καὶ κρίματος καὶ δυναστείας, τοῦ ἀπαγγεῖλαι τῷ Ἰακὼβ ἀσεβείας αὐτοῦ, καὶ τῷ Ἰσραὴλ ἁμαρτίας αὐτοῦ. ἀκούσατε δὴ ταῦτα οἱ ἡγούμενοι οἴκου Ἰακώβ, καὶ οἱ κατάλοιποι οἴκου Ἰσραήλ, οἱ βδελυσσόμενοι κρίμα, καὶ πάντα τὰ ὀρθὰ διαστρέφοντες, οἱ οἰκοδομοῦντες Σιὼν ἐν αἵμασι, καὶ Ἱερουσαλὴμ ἐν ἀδικίαις. οἱ ἡγούμενοι αὐτῆς μετὰ δώρων ἔκρινον, καὶ οἱ ἱερεῖς αὐτῆς μετὰ μισθοῦ ἀπεκρίνοντο, καὶ οἱ προφῆται αὐτῆς μετὰ ἀργυρίου ἐμαντεύοντο, καὶ ἐπὶ τὸν κύριον ἐπανεπαύοντο, λέγοντες, οὐχὶ ὁ κύριος ἐν ἡμῖν ἐστι; οὐ μὴ ἐπέλθῃ ἐφ' ἡμᾶς κακά. [β] διὰ τοῦτο δι' ὑμᾶς Σιὼν ὡς ἀγρὸς ἀροτριαθήσεται, καὶ Ἱερουσαλὴμ ὡς ὀπωροφυλάκιον ἔσται, καὶ τὸ ὄρος τοῦ οἴκου εἰς ἄλσος δρυμοῦ.

a Ἤγειραν ἐπ' αὐτὸν πόλεμον.] AA. LL. habent, ἡγίασαν. β [διὰ τοῦτο.] Aquila. διὰ τοῦτο χάριν ὑμῶν Σιὼν χώρα ἀροτριαθήσεται, καὶ Ἱερουσαλὴμ λιθολογηθήσεται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

ΚΑὶ ἔσται ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν ἐμφανὲς τὸ ὄρος κυρίου, [a] ἕτοιμον ἐπὶ τὰς κορυφὰς τῶν ὀρέων, καὶ μετεωρισθήσεται ὑπεράνω τῶν βουνῶν. καὶ σπεύσουσιν πρὸς αὐτὸ λαοί, καὶ πορεύσονται ἔθνη πολλὰ καὶ ἐροῦσι, δεῦτε ἀναβῶμεν εἰς τὸ [β] ὄρος κυρίου, καὶ εἰς τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ Ἰακώβ. καὶ [γ] δείξουσιν ἡμῖν τὴν ὁδὸν αὐτοῦ, καὶ πορευσόμεθα ἐν ταῖς τρίβοις αὐτοῦ. ὅτι ἐκ Σιὼν ἐξελεύσεται νόμος, καὶ λόγος κυρίου ἐξ Ἱερουσαλήμ, καὶ κρινεῖ ἀναμέσον λαῶν πολλῶν, καὶ ἐξελέγξει ἔθνη ἰσχυρὰ ἕως εἰς μακράν. καὶ κατακόψουσι τὰς ῥομφαίας αὐτῶν εἰς ἄροτρα, καὶ [δ] καὶ τὰ δόρατα αὐτῶν εἰς δρέπανα, καὶ οὐκέτι μὴ ἀντάρῃ ἔθνος ἐπ' ἔθνος ῥομφαίαν, καὶ οὐκέτι μὴ μάθωσιν πολεμεῖν. [ε] καὶ ἀναπαύσεται ἕκαστος ὑποκάτω ἀμπέλου αὐτοῦ, καὶ ἕκαστος ὑποκάτω συκῆς αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἔσται ὁ ἐκφοβῶν, διότι τὸ στόμα [ζ] κυρίου παντοκράτορος ἐλάλησε ταῦτα. ὅτι πάντες οἱ λαοὶ πορεύσονται [η] ἕκαστος τὴν ὁδὸν αὐτοῦ, ἡμεῖς δὲ πορευσόμεθα ἐν ὀνόματι κυρίου θεοῦ ἡμῶν εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ ἐπέκεινα. ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, λέγει κύριος, συνάξω [θ] τὴν συντετριμμένην, [ι] καὶ τὴν ἐξωσμένην εἰσδέξομαι, καὶ οὓς ἀπωσάμην. καὶ θήσομαι τὴν συντετριμμένην εἰς ὑπόλειμμα, καὶ τὴν ἀπωσμένην εἰς ἔθνος δυνατόν, καὶ βασιλεύσει κύριος ἐπ' αὐτοὺς ἐν ὄρει Σιὼν ἀπὸ τοῦ νῦν ἕως εἰς τὸν αἰῶνα. καὶ σὺ πύργος ποιμνίου αὐχμώδης, [κ] θυγάτηρ Σιών, ἐπὶ σὲ ἥξει, καὶ εἰσελεύσεται ἡ ἀρχὴ ἡ πρώτη βασιλεία ἐκ Βαβυλῶνος τῇ θυγατρὶ Ἱερουσαλήμ. καὶ νῦν ἵνα τί ἔγνως κακά; μὴ βασιλεὺς οὐκ ἦν σοι; ἢ ἡ βουλή σου ἀπώλετο, ὅτι κατεκράτησάν σου ὠδῖνες ὡς τικτούσης; ὤδινε καὶ ἀνδρίζου καὶ ἔγγιζε θυγάτηρ Σιὼν ὡς τίκτουσα. διότι νῦν ἐξελεύσῃ ἐκ πόλεως, καὶ κατασκηνώσεις ἐν πεδίῳ, καὶ ἥξεις ἕως Βαβυλῶνος. ἐκεῖθεν ῥύσεταί σε, καὶ ἐκεῖθεν λυτρώσεταί σε κύριος ὁ θεός σου ἐκ χειρὸς ἐχθρῶν σου. καὶ νῦν ἐπισυνήχθησαν ἐπὶ σὲ ἔθνη πολλὰ λέγοντες, ἐπιχαρούμεθα, καὶ ἐπόψονται ἐπὶ Σιὼν οἱ ὀφθαλμοὶ ἡμῶν. αὐτοὶ δὲ οὐκ ἔγνωσαν τὸν λογισμὸν κυρίου, καὶ οὐ συνῆκαν τὴν βουλὴν αὐτοῦ, ὅτι συνήγαγεν αὐτοὺς ὡς δράγματα ἅλωνος. ἀνάστηθι, καὶ ἀλόα αὐτοὺς θυγάτηρ Σιών, ὅτι τὰ κέρατά σου θήσομαι σιδηρᾶ, καὶ τὰς ὁπλάς σου θήσομαι χαλκᾶς. καὶ κατατήξεις λαοὺς πολλούς, καὶ ἀναθήσεις τῷ κυρίῳ [λ] τὸ πλῆθος αὐτῶν, καὶ τὴν ἰσχὺν αὐτῶν τῷ κυρίῳ πάσης τῆς γῆς.

a ἕτοιμον ἐπὶ τὰς κορυφάς.] Iustinus martyr locum hûc sic citat, ἕτοιμον ἐπ' ἄκρου τῶν ὀρέων, ἐπηρμένον αὐτὸ ὑπὲρ τοὺς βουνούς. καὶ ποταμὸν θήσονται ἐπ' αὐτῷ λαοί, καὶ πορεύσονται ἔθνη πολλά. β [εἰς τὸ ὄρος κυρίου.] Sic quoque Iustinus Martyr in Dialogo cum Tryphone, & Eusebius lib. II. Euang. Demonst. In plerisque vero libris est, εἰς τὸν οἶκον. γ [δείξουσιν ἡμῖν.] Iustinus Martyr. φωτιοῦσιν ἡμᾶς. δ [τὰ δόρατα.] Iustinus. τὰς ζιβύνας. ε [καὶ ἀναπαύσεται ἕκαστος.] Iustinus. καὶ καθίσεται ἀνήρ. ζ [κυρίου παντοκράτορος.] Iustinus. κυρίου τῶν δυνάμεων. η [ἕκαστος τὴν ὁδὸν αὐτοῦ.] Iustinus. ἐν ὀνόματι θεῶν αὐτῶν. θ [τὴν συντετριμμένην.] Iustinus. τὴν ἐκτεθλιμμένην. ι [καὶ τὴν ἐξωσμένην εἰσδέξομαι.] Iustinus. καὶ τὴν ἀπωσμένην ἀθροίσω, καὶ ἣν ἐκάκωσα. καὶ θήσω τὴν ἐκτεθλιμμένην εἰς ὑπόλειμμα, καὶ τὴν ἐκπεπιεσμένην εἰς ἔθνος ἰσχυρόν. κ [θυγάτηρ Σιών.] In quibusdam libris est, θύγατερ Σιών. λ [τὸ πλῆθος.] Theodotio. δῶρα. Symmachus. τὸ κέρδος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε'.

ΝΥν ἐμφραχθήσεται θυγάτηρ ἐμφραγμῷ, συνοχὴν ἔταξεν ἐφ' ἡμᾶς, ἐν ῥάβδῳ πατάξουσιν ἐπὶ σιαγόνα τὰς φυλὰς τοῦ Ἰσραήλ. καὶ σὺ Βηθλεὲμ οἶκος Ἐφραθά, [a] ὀλιγοστὸς εἶ τοῦ εἶναι [β] ἐν χιλιάσιν Ἰούδα. ἐκ σοῦ μοι [γ] ἐξελεύσεται, τοῦ εἶναι εἰς ἄρχοντα τοῦ Ἰσραήλ, καὶ ἔξοδοι αὐτοῦ ἀπ' ἀρχῆς ἐξ ἡμερῶν αἰῶνος. διὰ τοῦτο δώσει αὐτοὺς ἕως καιροῦ τικτούσης, τέξεται, καὶ οἱ ἐπίλοιποι τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν ἐπιστρέψουσιν ἐπὶ τοὺς υἱοὺς Ἰσραήλ. καὶ στήσεται καὶ ὄψεται, καὶ ποιμανεῖ τὸ ποίμνιον αὐτοῦ ἐν ἰσχύι κύριος, καὶ ἐν τῇ δόξῃ ὀνόματος κυρίου θεοῦ αὐτῶν ὑπάρξουσι. διότι νῦν μεγαλυνθήσονται

σονται ἕως ἄκρων τῆς γῆς καὶ ἔσται αὕτη εἰρήνη. ἀσσοὺρ ὅταν ἐπέλθῃ ἐπὶ τὴν γῆν ὑμῶν, καὶ ὅταν ἐπιβῇ ἐπὶ τὴν χώραν ὑμῶν, καὶ ἐπεγερθήσονται ἐπ᾽ αὐτὸν ἑπτὰ ποιμένες, καὶ ὀκτὼ δ δήγματα ἀνθρώπων, καὶ ποιμανοῦσι τὸν ἀσσοὺρ ἐν ῥομφαίᾳ, καὶ τὴν γῆν τοῦ νεβρὼδ ἐν τῇ ε τάφρῳ αὐτῆς· καὶ ῥύσεται ἐκ τοῦ ἀσσοὺρ ὅταν ἐπέλθῃ ἐπὶ τὴν γῆν ὑμῶν, καὶ ὅταν ἐπιβῇ ἐπὶ τὰ ὅρια ὑμῶν. καὶ ἔσται τὸ ὑπόλειμμα τοῦ ἰακὼβ ἐν τοῖς ἔθνεσιν ἐν μέσῳ λαῶν πολλῶν ὡς δρόσος παρὰ κυρίου πίπτουσα, ζ καὶ ὡς ἄρνες ἐπὶ ἄγρωστιν, ὅπως μὴ συναχθῇ μηδεὶς, μηδὲ ὑποστῇ ἐν υἱοῖς ἀνθρώπων. καὶ ἔσται τὸ ὑπόλειμμα ἰακὼβ ἐν τοῖς ἔθνεσιν ἐν μέσῳ λαῶν πολλῶν ὡς λέων ἐν κτήνεσιν ἐν τῷ δρυμῷ, καὶ ὡς σκύμνος ἐν ποιμνίοις προβάτων, ὃν τρόπον ὅταν διέλθῃ, καὶ διαστείλας ἁρπάσῃ, καὶ μὴ ᾖ ὁ ἐξαιρούμενος. ὑψωθήσεται ἡ χείρ σου ἐπὶ τοὺς θλίβοντάς σε, καὶ πάντες οἱ ἐχθροί σου ἐξολοθρευθήσονται. καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, λέγει κύριος, ἐξολοθρεύσω τοὺς ἵππους ἐκ μέσου σου, καὶ ἀπολῶ τὰ ἅρματά σου, καὶ ἐξολοθρεύσω τὰς πόλεις τῆς γῆς σου, καὶ ἐξαρῶ πάντα τὰ ὀχυρώματά σου, καὶ ἐξολοθρεύσω τὰ φάρμακά σου ἐκ τῶν χειρῶν σου, καὶ ἀποφθεγγόμενοι οὐκ ἔσονται ἐν σοί. καὶ ἐξολοθρεύσω τὰ γλυπτά σου, καὶ τὰς στήλας σου ἐκ μέσου σου, καὶ οὐκ ἔτι μὴ προσκυνήσῃς τοῖς ἔργοις τῶν χειρῶν σου, καὶ ἐκκόψω τὰ ἄλση ἐκ μέσου σου, καὶ ἀφανιῶ τὰς πόλεις σου, καὶ ποιήσω ἐν ὀργῇ καὶ ἐν θυμῷ ἐκδίκησιν ἐν τοῖς ἔθνεσιν ἀνθ᾽ ὧν οὐκ εἰσήκουσαν.

α Ὀλιγοστὸς εἶ.] Sic quoque est apud Euseb. lib. II. Euang. Demonst. & lib. VII. Alij vero libri habent, μὴ ὀλιγοστός, quod est apud Tertullianum & Cyprianum. β [τοῦ εἶναι ἐν χιλιάσιν.] τοῦ εἶναι, est apud Eusebiū lib. VII. Euang. Demonst. Item apud Cyprianum. Eusebius vero id non habet lib. II. nec Tertullianus. γ [ἐξελεύσεται.] Eusebius. ἐξελεύσεται ἡγούμενος τοῦ εἶναι εἰς ἄρχοντα. & Tertullianus. Exiet dux. δ [δήγματα] Aquila, & Symmachus καθεσταμένοι. ε [ἐν τῇ τάφρῳ.] S. ἐν τοῖς πυλῶσι. V. editio. ἐν παραξίφεσιν. ζ [καὶ ὡς ἄρνες ἐπὶ ἄγρωστιν.] A. ὡς ψεκάδες ἐπὶ πόαν. Theodotio ὡσεὶ νιφετὸς ἐπὶ χόρτον. ὃς οὐ μενεῖ ἄνθρωπον, καὶ οὐκ ἐλπίσει ἐπὶ υἱὸν ἀνθρώπου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ϛ'.

Ἀκούσατε δὴ λόγον. κύριος κύριος εἶπεν. ἀνάστηθι, κρίθητι πρὸς τὰ ὄρη, καὶ ἀκουσάτωσαν βουνοὶ φωνήν σου. α ἀκούσατε ὄρη τὴν κρίσιν τοῦ κυρίου, καὶ αἱ φάραγγες θεμέλια τῆς γῆς, ὅτι κρίσις τῷ κυρίῳ πρὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ, καὶ μετὰ τοῦ ἰσραὴλ διελεγχθήσεται. λαός μου, τί ἐποίησά σοι, ἢ τί ἐλύπησά σε, ἢ τί παρηνώχλησά σοι; ἀποκρίθητί μοι. διότι ἀνήγαγόν σε ἐκ γῆς αἰγύπτου, καὶ ἐξ οἴκου δουλείας ἐλυτρωσάμην σε, καὶ ἐξαπέστειλα πρὸ προσώπου σου τὸν μωσῆν, καὶ ἀαρὼν καὶ μαριάμ. λαός μου μνήσθητι δὴ, τί ἐβουλεύσατο κατὰ σοῦ βαλὰκ βασιλεὺς μωάβ. καὶ τί ἀπεκρίθη αὐτῷ βαλαὰμ υἱὸς τοῦ βεώρ, ἀπὸ τῶν σχοίνων ἕως τοῦ γαλγὰλ, ὅπως γνωσθῇ ἡ δικαιοσύνη τοῦ κυρίου. ἐν τίνι καταλάβω τὸν κύριον; ἀντιλήψομαι θεοῦ μου ὑψίστου; εἰ καταλήψομαι αὐτὸν ἐν ὁλοκαυτώμασιν ἐν μόσχοις ἐνιαυσίοις; εἰ προσδέξεται κύριος ἐν χιλιάσι κριῶν, ἢ ἐν μυριάσι χιμάρων πιόνων; εἰ δῶ πρωτότοκά μου ὑπὲρ ἀσεβείας, καρπὸν κοιλίας μου, ὑπὲρ ἁμαρτίας ψυχῆς μου; εἰ ἀνηγγέλη σοι ἄνθρωπε τί καλόν; ἢ τί κύριος ἐκζητεῖ παρὰ σοῦ, ἀλλ᾽ ἢ τοῦ ποιεῖν κρίμα καὶ ἀγαπᾶν ἔλεον, β καὶ ἕτοιμον εἶναι τοῦ πορεύεσθαι μετὰ κυρίου θεοῦ σου; φωνὴ κυρίου τῇ πόλει ἐπικληθήσεται, καὶ σώσει φοβουμένους τὸ ὄνομα αὐτοῦ. ἄκουε φυλὴ, καὶ τίς κοσμήσει πόλιν; μὴ πῦρ καὶ οἶκος ἀνόμου θησαυρίζων θησαυροὺς ἀνόμους, καὶ μετὰ ὕβρεως ἀδικίας; εἰ δικαιωθήσεται ἐν ζυγῷ ἄνομος, καὶ ἐν μαρσίππῳ στάθμια δόλου, ἐξ ὧν τὸν πλοῦτον αὐτῶν ἀσεβείας ἔπλησαν; καὶ οἱ κατοικοῦντες αὐτὴν γ ἐλάλουν ψευδῆ, καὶ ἡ γλῶσσα αὐτῶν ὑψώθη ἐν τῷ στόματι αὐτῶν. δ καὶ ἐγὼ ἄρξομαι τοῦ πατάξαι σε, ἀφανιῶ σε ἐν ταῖς ἁμαρτίαις σου. σὺ φάγεσαι καὶ οὐ μὴ ἐμπλησθῇς. ε καὶ συσκοτάσει ἐν σοὶ, καὶ ἐκνεύσει, καὶ οὐ μὴ διασωθῇς, καὶ ὅσοι ἂν διασωθῶσιν, εἰς ῥομφαίαν παραδοθήσονται. σὺ σπερεῖς, καὶ οὐ μὴ ἀμήσῃς. σὺ πιέσεις ἐλαίαν, καὶ οὐ μὴ ἀλείψῃ ἔλαιον. ζ καὶ οἶνον, καὶ οὐ μὴ πίητε. καὶ ἀφανισθήσεται νόμιμα λαοῦ μου. η καὶ ἐφύλαξας τὰ δικαιώματα ζαμβρὶ, καὶ πάντα τὰ ἔργα οἴκου ἀχαὰβ, καὶ ἐπορεύθητε ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτῶν, ὅπως παραδῶ σε εἰς ἀφανισμὸν, καὶ τοὺς κατοικοῦντας αὐτὴν εἰς συρισμὸν, καὶ ὀνείδη λαῶν λήψεσθε.

α Ἀκούσατε ὄρη τὴν κρίσιν τοῦ κυρίου.] In quibusdam libris est, ἀκούσατε βουνοί. β [καὶ ἕτοιμον εἶναι.] Theodotio. καὶ ἀσφαλίζου τοῦ πορεύεσθαι μετὰ θεοῦ σου. V. editio. καὶ φροντίζειν. γ [ἐλάλουν ψευδῆ] Plerique alij libri partim habent, ἀδικίαν. partim, ἄδικα. δ [καὶ ἐγὼ ἄρξομαι τοῦ πατάξαι σε. ἀφανιῶ σε ἐν ταῖς ἁμαρτίαις σου.] Plerique libri habent. καί γε ἐγὼ ἐβασάνισα ἐπὶ σὲ ἀφανισμῷ διὰ τὰς ἁμαρτίας σου. ε [καὶ συσκοτάσει ἐν σοὶ καὶ ἐκνεύσει.] In aliquib. libris est, καὶ συσκοτάσει ἐν σοὶ καὶ ἐκνεύσεις. In cæteris vero ε, καὶ ἐξώσει ἐν σοὶ, καὶ καταλήψῃ. ζ [καὶ οἶνον, καὶ οὐ μὴ πίητε.] In cæteris libris est, καὶ πιέσεις οἶνον, καὶ οὐ μὴ πίῃς οἶνον. η [καὶ ἐφύλαξας τὰ δικαιώματα ζαμβρί.] Quidam libri hæc non habent.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'.

Οἴμοι ὅτι ἐγενήθην ὡς συνάγων καλάμην ἐν ἀμητῷ, καὶ ὡς ἐπιφυλλίδα ἐν τρυγητῷ, οὐχ ὑπάρχοντος βότρυος α τοῦ φαγεῖν τὰ πρωτόγονα. οἴμοι ψυχὴ, ὅτι β ἀπόλωλεν εὐσεβὴς ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ κατορθῶν ἐν ἀνθρώποις οὐχ ὑπάρχει. πάντες εἰς αἵματα δικάζονται, ἕκαστος τὸν πλησίον αὐτοῦ ἐκθλίβουσιν ἐκθλιβῇ, ἐπὶ τὸ κακὸν τὰς χεῖρας αὐτῶν ἑτοιμάζουσιν. ὁ ἄρχων αἰτεῖ, καὶ ὁ κριτὴς εἰρηνικοὺς λόγους ἐλάλησε, καταθύμιον ψυχῆς αὐτοῦ ἐστίν. καὶ ἐξελοῦμαι τὰ ἀγαθὰ αὐτῶν ὡς σὴς ἐκτρώγων, καὶ βαδίζων ἐπὶ κανόνος ἐν ἡμέρᾳ σκοπιᾶς. οὐαὶ αἱ ἐκδικήσεις σου ἥκασιν, νῦν ἔσονται κλαυθμοὶ αὐτῶν. μὴ καταπιστεύετε ἐν φίλοις, καὶ μὴ ἐλπίζετε ἐπὶ ἡγουμένοις, ἀπὸ τῆς συγκοίτου σου φύλαξαι, τοῦ ἀνα-

θέσθαι

θέλει τί αὐτῇ. διότι υἱὸς ἀτιμάζει πατέρα, θυγάτηρ ἐπαναστήσεται ἐπὶ τὴν μητέρα αὐτῆς, νύμφη ἐπὶ τὴν πενθερὰν αὐτῆς, ἐχθροὶ πάντες ἀνδρὸς οἱ ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ. ἐγὼ δὲ γ ἐπὶ τὸν κύριον ἐπιβλέψομαι, ὑπομενῶ ἐπὶ τῷ θεῷ τῷ σωτῆρί μου, εἰσακούσεταί μου ὁ θεός μου. μὴ ἐπίχαιρέ μοι ἡ ἐχθρά μου, ὅτι πέπτωκα, καὶ ἀναστήσομαι. διότι ἐὰν καθίσω ἐν τῷ σκότει, κύριος φωτιεῖ μοι. ὀργὴν κυρίου ὑποίσω, ὅτι ἥμαρτον αὐτῷ, ἕως τοῦ δικαιῶσαι αὐτὸν τὴν δίκην μου. καὶ ποιήσει τὸ κρίμα μου, καὶ ἐξάξει με εἰς τὸ φῶς. ὄψομαι τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ, καὶ ὄψεται ἡ ἐχθρά μου, καὶ περιβαλεῖται αἰσχύνην, ἡ λέγουσα, ποῦ κύριος ὁ θεός σου; οἱ ὀφθαλμοί μου ἐπόψονται αὐτήν, νῦν ἔσται εἰς καταπάτημα ὡς πηλὸς ἐν ταῖς ὁδοῖς. ἡμέρα ἀλοιφῆς πλίνθου, ἐξάλειψίς σου ἡ ἡμέρα ἐκείνη, δ καὶ ἀποτρίψεται νόμιμά σου ἡ ἡμέρα ἐκείνη. καὶ αἱ πόλεις σου ἥξουσιν εἰς ε ὁμαλισμόν, καὶ εἰς διαμερισμὸν ἀσσυρίων, καὶ αἱ πόλεις σου αἱ ὀχυραὶ εἰς διαμερισμὸν ἀπὸ τύρου ἕως τοῦ ποταμοῦ, καὶ ἀπὸ θαλάσσης ἕως θαλάσσης, καὶ ἀπὸ ὄρους ζ ἕως τοῦ ὄρους. καὶ ἔσται ἡ γῆ εἰς ἀφανισμὸν σὺν τοῖς κατοικοῦσιν αὐτήν, ἀπὸ καρπῶν ἐπιτηδευμάτων αὐτῶν. ποίμαινε λαόν σου ἐν ῥάβδῳ σου, πρόβατα κληρονομίας σου, κατασκηνοῦντας καθ' ἑαυτοὺς δρυμὸν ἐν μέσῳ τοῦ καρμήλου, νεμήσονται τὴν βασανῖτιν, καὶ τὴν γαλααδῖτιν καθὼς αἱ ἡμέραι τοῦ αἰῶνος. καὶ κατὰ τὰς ἡμέρας ἐξοδίας σου ἐξ αἰγύπτου, η ὄψεσθε θαυμαστά. ὄψονται ἔθνη καὶ καταισχυνθήσονται καὶ ἐκ πάσης τῆς ἰσχύος αὐτῶν, ἐπιθήσουσι χεῖρας ἐπὶ τὸ στόμα αὐτῶν, τὰ ὦτα αὐτῶν ἀποκωφωθήσεται, λείξουσι χοῦν ὡς ὄφις σύροντες γῆν, συγχυθήσονται ἐν συγκλεισμῷ αὐτῶν. ἐπὶ τῷ κυρίῳ θεῷ ἡμῶν ἐκστήσονται, καὶ φοβηθήσονται ἀπὸ σοῦ. τίς θεὸς ὥσπερ σύ; ἐξαίρων ἀνομίας, καὶ ὑπερβαίνων ἀσεβείας τοῖς καταλοίποις τῆς κληρονομίας αὐτοῦ. καὶ οὐ συνέσχεν θ εἰς μαρτύριον ὀργὴν αὐτοῦ. ὅτι θελητὴς ἐλέους ἐστίν. ἐπιστρέψει, καὶ οἰκτειρήσει ἡμᾶς, καταδύσει τὰς ἀδικίας ἡμῶν, καὶ ἀπορριφήσονται εἰς τὰ βάθη τῆς θαλάσσης πάσας τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν. δώσει εἰς ἀλήθειαν τῷ ἰακώβ, ἔλεον τῷ ἀβραάμ, καθότι ὤμοσας τοῖς πατράσιν ἡμῶν, κατὰ τὰς ἡμέρας τὰς ἔμπροσθεν.

α Τοῦ φαγεῖν τὰ πρωτόγονα.] In plerisque libris hæc sequuntur, ἃ ἐπεπόθησεν ἡ ψυχή μου. β [ἀπόλωλεν ἀσεβὴς] In cæteris libris est, εὐλαβής. γ [ἐπὶ τὸν κύριον ἐπιβλέψομαι.] Plerique libri habent, ἐν τῷ κυρίῳ ἐπισκοπεύσω. δ [καὶ ἀποτρίψεται νόμιμά σου.] In cæteris libris est, ἀπώσεται. ε [εἰς ὁμαλισμόν.] Quidam libri habent, εἰς συγκλεισμόν. ζ [ἕως τοῦ ὄρους.] In quibusdam libris hæc sequuntur, ἡμέρα ὕδατος καὶ θορύβου. quæ habet quoque Theodoretus, & altera interpretatio videtur. η [ὄψεσθε θαυμαστά.] In cæteris libris est, δείξω αὐτοῖς θαυμαστά. θ [εἰς μαρτύριον.] Hesychius. οἱ λοιποί, εἰσαεί.

ΜΙΧΑΙΑΣ Γ.

ΙΩΗΛ Δ΄.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

Λόγος κυρίου, ὃς ἐγενήθη πρὸς ἰωὴλ τὸν τοῦ βαθουήλ. ἀκούσατε ταῦτα οἱ πρεσβύτεροι, καὶ ἐνωτίσασθε πάντες οἱ κατοικοῦντες τὴν γῆν. εἰ γέγονε τοιαῦτα ἐν ταῖς ἡμέραις ὑμῶν, ἢ ἐν ταῖς ἡμέραις τῶν πατέρων ὑμῶν ὑπὲρ αὐτῶν, τοῖς τέκνοις ὑμῶν διηγήσασθε, καὶ τὰ τέκνα ὑμῶν τοῖς τέκνοις αὐτῶν, καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν εἰς γενεὰν ἑτέραν. [a] τὰ κατάλοιπα τῆς κάμπης κατέφαγεν ἡ ἀκρίς, καὶ τὰ κατάλοιπα τῆς ἀκρίδος κατέφαγεν ὁ βροῦχος, καὶ τὰ κατάλοιπα τοῦ βρούχου κατέφαγεν ἡ ἐρυσίβη. ἐκνήψατε οἱ μεθύοντες ἐξ οἴνου αὐτῶν, καὶ κλαύσατε. θρηνήσατε πάντες οἱ πίνοντες οἶνον εἰς μέθην, ὅτι ἐξήρθη ἐκ στόματος ὑμῶν εὐφροσύνη καὶ χαρά, ὅτι ἔθνος ἀνέβη ἐπὶ τὴν γῆν μου ἰσχυρὸν καὶ ἀναρίθμητον, οἱ ὀδόντες αὐτοῦ ὀδόντες λέοντος, καὶ αἱ μύλαι αὐτοῦ σκύμνου. ἔθετο τὴν ἄμπελόν μου εἰς ἀφανισμόν. καὶ τὰς συκᾶς μου εἰς συγκλασμόν. ἐρευνῶν ἐξηρεύνησεν αὐτήν, καὶ ἔρριψεν. ἐλεύκανε τὰ κλήματα αὐτῆς. θρήνησον πρός με ὑπὲρ νύμφην περιεζωσμένην σάκκον, ἐπὶ τὸν ἄνδρα αὐτῆς τὸν παρθενικόν. ἐξῆρται θυσία καὶ σπονδὴ ἐξ οἴκου κυρίου. πενθεῖτε οἱ ἱερεῖς οἱ λειτουργοῦντες θυσιαστηρίῳ κυρίου, ὅτι τεταλαιπώρηκε τὰ πεδία. πενθείτω ἡ γῆ, ὅτι τεταλαιπώρηκε σῖτος. ἐξηράνθη οἶνος, ὠλιγώθη ἔλαιον, ἐξηράνθησαν γεωργοί. θρηνεῖτε κτήματα ὑπὲρ πυροῦ καὶ κριθῆς, ὅτι ἀπόλωλε τρυγητὸς ἐξ ἀγροῦ. ἡ ἄμπελος ἐξηράνθη, καὶ αἱ συκαῖ ὠλιγώθησαν. ῥοά, καὶ φοίνιξ, καὶ μῆλον, καὶ πάντα τὰ ξύλα τοῦ ἀγροῦ ἐξηράνθησαν, ὅτι ᾔσχυναν χαρὰν οἱ υἱοὶ τῶν ἀνθρώπων. περιζώσασθε καὶ κόπτεσθε οἱ ἱερεῖς, θρηνεῖτε οἱ λειτουργοῦντες θυσιαστηρίῳ. εἰσέλθετε, ὑπνώσατε ἐν σάκκοις λειτουργοῦντες θεῷ, ὅτι ἀπέσχηκεν ἐξ οἴκου θεοῦ ὑμῶν θυσία καὶ σπονδή. ἁγιάσατε νηστείαν, κηρύξατε θεραπείαν, συναγάγετε πρεσβυτέρους, πάντας κατοικοῦντας γῆν εἰς οἶκον θεοῦ ὑμῶν, καὶ κεκράξετε πρὸς κύριον ἐκτενῶς οἴμοι οἴμοι οἴμοι εἰς ἡμέραν, ὅτι ἐγγὺς ἡ ἡμέρα κυρίου, καὶ ὡς ταλαιπωρία ἐκ ταλαιπωρίας ἥξει κατέναντι τῶν ὀφθαλμῶν ὑμῶν βρώματα. ἐξωλοθρεύθη ἐξ οἴκου θεοῦ ὑμῶν εὐφροσύνη καὶ χαρά. ἐσκίρτησαν δαμάλεις ἐπὶ ταῖς φάτναις αὐτῶν, ἠφανίσθησαν θησαυροί, κατεσκάφησαν ληνοί, ὅτι ἐξηράνθη σῖτος. τί ἀποθήσομεν ἑαυτοῖς; ἔκλαυσαν βουκόλια βοῶν, ὅτι οὐχ ὑπῆρχε νομὴ αὐτοῖς, καὶ τὰ ποίμνια τῶν προβάτων ἠφανίσθησαν. πρὸς σὲ κύριε βοήσομαι, ὅτι πῦρ ἀνήλωσε τὰ ὡραῖα τῆς ἐρήμου, καὶ φλὸξ ἀνῆψε πάντα τὰ ξύλα τοῦ ἀγροῦ, καὶ τὰ κτήνη τοῦ πεδίου ἀνέβλεψαν πρὸς σέ, ὅτι [b] ἐξηράνθησαν ἀφέσεις ὑδάτων, καὶ πῦρ κατέφαγε τὰ ὡραῖα τῆς ἐρήμου.

a Τὰ κατάλοιπα τῆς κάμπης·] Scholion. ἔστι κάμπη μὲν καὶ ἀκρὶς καὶ βροῦχος ζωΰφια. ἐρυσίβη δὲ ὡς κονιορτώδης φθορὰ σίτου. b [ἐξηράνθησαν.] Aquila. ἐπεραπώθησαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.

Σαλπίσατε σάλπιγγι ἐν σιών, κηρύξατε ἐν ὄρει ἁγίῳ μου, καὶ συγχυθήτωσαν πάντες οἱ κατοικοῦντες τὴν γῆν, διότι πάρεστιν ἡμέρα κυρίου, ὅτι ἐγγὺς ἡμέρα σκότους καὶ γνόφου, ἡμέρα νεφέλης καὶ ὁμίχλης. ὡς ὄρθρος χυθήσεται ἐπὶ τὰ ὄρη λαὸς πολὺς καὶ ἰσχυρός, ὅμοιος αὐτῷ οὐ γέγονεν ἀπὸ τοῦ αἰῶνος, καὶ μετ᾽ αὐτὸν οὐ προστεθήσεται ἕως ἐτῶν εἰς γενεὰς γενεῶν. τὰ ἔμπροσθεν αὐτοῦ πῦρ ἀναλίσκον, καὶ τὰ ὀπίσω αὐτοῦ ἀναπτομένη φλόξ. ὡς παράδεισος τρυφῆς ἡ γῆ πρὸ προσώπου αὐτοῦ, καὶ τὰ ὄπισθεν αὐτοῦ πεδίον ἀφανισμοῦ, καὶ ἀνασῳζόμενος οὐκ ἔσται αὐτῷ. ὡς ὅρασις ἵππων ἡ ὅρασις αὐτῶν, καὶ ὡς ἱππεῖς οὕτως καταδιώξονται. ὡς φωνὴ ἁρμάτων ἐπὶ τὰς κορυφὰς τῶν ὀρέων ἐξαλοῦνται, καὶ ὡς φωνὴ φλογὸς πυρὸς κατεσθιούσης καλάμην, καὶ ὡς λαὸς πολὺς καὶ ἰσχυρὸς παρατασσόμενος εἰς πόλεμον. ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ συντριβήσονται λαοί, πᾶν πρόσωπον ὡς πρόσκαυμα χύτρας. ὡς μαχηταὶ δραμοῦνται, καὶ ὡς ἄνδρες πολεμισταὶ ἀναβήσονται ἐπὶ τὰ τείχη, καὶ ἕκαστος ἐν τῇ ὁδῷ αὐτοῦ πορεύσεται, καὶ οὐ μὴ ἐκκλίνωσι τὰς τρίβους αὐτῶν, καὶ ἕκαστος ἀπὸ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ οὐκ ἀφέξεται. καταβαρυνόμενοι ἐν τοῖς ὅπλοις αὐτῶν πορεύσονται, καὶ ἐν τοῖς βέλεσιν αὐτῶν πεσοῦνται, καὶ οὐ μὴ συντελεσθῶσι. τῆς πόλεως ἐπιλήψονται, καὶ ἐπὶ τῶν τειχέων δραμοῦνται, καὶ ἐπὶ τὰς οἰκίας ἀναβήσονται, καὶ διὰ θυρίδων εἰσελεύσονται ὡς κλέπται. πρὸ προσώπου αὐτοῦ συγχυθήσεται ἡ γῆ, καὶ σεισθήσεται ὁ οὐρανός. ὁ ἥλιος καὶ ἡ σελήνη συσκοτάσουσι, καὶ ἄστρα δύσουσιν τὸ φέγγος αὐτῶν καὶ κύριος δώσει φωνὴν αὐτοῦ πρὸ προσώπου δυνάμεως αὐτοῦ, ὅτι πολλὴ ἐστι σφόδρα ἡ παρεμβολὴ αὐτοῦ, ὅτι ἰσχυρὰ ἔργα λόγων αὐτοῦ, διότι μεγάλη ἡ ἡμέρα κυρίου, ἐπιφανὴς σφόδρα, καὶ τίς ἔσται ἱκανὸς αὐτῇ; καὶ νῦν λέγει κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν, ἐπιστράφητε πρός με ἐξ ὅλης τῆς καρδίας ὑμῶν, [a] καὶ ἐν νηστείᾳ, καὶ ἐν κλαυθμῷ, καὶ ἐν κοπετῷ, καὶ διαρρήξατε τὰς καρδίας ὑμῶν, καὶ μὴ τὰ ἱμάτια ὑμῶν. καὶ ἐπιστράφητε πρὸς κύριον τὸν θεὸν ὑμῶν, ὅτι ἐλεήμων καὶ οἰκτίρμων ἐστί, μακρόθυμος καὶ πολυέλεος, καὶ μετανοῶν ἐπὶ ταῖς κακίαις. τίς οἶδεν εἰ ἐπιστρέψει, καὶ μετανοήσει, καὶ ὑπολείψεται ὀπίσω αὐτοῦ εὐλογίαν, καὶ θυσίαν, καὶ σπονδὴν κυρίῳ τῷ θεῷ ὑμῶν; σαλπίσατε σάλπιγγι ἐν σιών, ἁγιάσατε νηστείαν, κηρύξατε θεραπείαν, συναγάγετε λαόν, ἁγιάσατε ἐκκλησίαν, ἐκλέξασθε πρεσβυτέρους, συναγάγετε νήπια θηλάζοντα μαστούς, ἐξελθέτω νυμφίος ἐκ τοῦ κοιτῶνος αὐτοῦ καὶ νύμφη ἐκ τοῦ

μασοῦ αὐτῆς. ἀνὰ μέσον τῆς κρηπῖδος τοῦ θυσιαστηρίου κλαύσονται οἱ ἱερεῖς οἱ λειτουργοῦντες τῷ κυρίῳ, καὶ ἐροῦσι, φεῖσαι κύριε τοῦ λαοῦ σου, καὶ μὴ δῷς τὴν κληρονομίαν σου εἰς ὄνειδος, τοῦ κατάρξαι αὐτῶν ἔθνη, ὅπως μὴ εἴπωσιν ἐν τοῖς ἔθνεσι, ποῦ ἐστιν ὁ θεὸς αὐτῶν; καὶ ἐζήλωσε κύριος τὴν γῆν αὐτοῦ, καὶ ἐφείσατο τοῦ λαοῦ αὐτοῦ. καὶ ἀπεκρίθη κύριος, καὶ εἶπε τῷ λαῷ αὐτοῦ. ἰδοὺ ἐγὼ ἐξαποστέλλω ὑμῖν τὸν σῖτον καὶ τὸν οἶνον καὶ τὸ ἔλαιον, καὶ ἐμπλησθήσεσθε αὐτῶν, καὶ οὐ δώσω ὑμᾶς οὐκ ἔτι εἰς ὀνειδισμὸν ἐν τοῖς ἔθνεσι. καὶ τὸν ἀπὸ βορρᾶ ἐκδιώξω ἀφ᾽ ὑμῶν, καὶ ἐξώσω αὐτὸν εἰς γῆν ἄνυδρον, καὶ ἀφανιῶ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ εἰς τὴν θάλασσαν τὴν πρώτην. καὶ τὰ ὀπίσω αὐτοῦ εἰς τὴν θάλασσαν τὴν ἐσχάτην· καὶ ἀναβήσεται ἡ σαπρία αὐτοῦ, καὶ ἀναβήσεται ὁ βρόμος αὐτοῦ, ὅτι ἐμεγάλυνε τὰ ἔργα αὐτοῦ. θάρσει γῆ, χαῖρε καὶ εὐφραίνου, ὅτι ἐμεγάλυνε κύριος τοῦ ποιῆσαι. θαρσεῖτε κτήνη τοῦ πεδίου, ὅτι βεβλάστηκε τὰ πεδία τῆς ἐρήμου, ὅτι ξύλον ἤνεγκε τὸν καρπὸν αὐτοῦ, συκῆ καὶ ἄμπελος ἔδωκαν τὴν ἰσχὺν αὐτῶν. καὶ τὰ τέκνα σιὼν χαίρετε καὶ εὐφραίνεσθε ἐπὶ τῷ κυρίῳ θεῷ ὑμῶν, διότι ἔδωκεν ὑμῖν τὰ βρώματα εἰς δικαιοσύνην, καὶ βρέξει ὑμῖν ὑετὸν πρόϊμον καὶ ὄψιμον, καθὼς ἔμπροσθεν, καὶ πλησθήσονται αἱ ἅλωνες σίτου, καὶ ὑπερχυθήσονται αἱ ληνοὶ οἴνου καὶ ἐλαίου. καὶ ἀνταποδώσω ὑμῖν ἀντὶ τῶν ἐτῶν ὧν κατέφαγεν ἡ ἀκρὶς καὶ ὁ βροῦχος καὶ ἡ ἐρυσίβη καὶ ἡ κάμπη, ἡ δύναμίς μου ἡ μεγάλη, ἣν ἐξαπέστειλα εἰς ὑμᾶς. καὶ φάγεσθε ἐσθίοντες καὶ ἐμπλησθήσεσθε, καὶ αἰνέσετε τὸ ὄνομα κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν, ἃ ἐποίησε μεθ᾽ ὑμῶν εἰς θαυμάσια καὶ οὐ μὴ καταισχυνθῇ ὁ λαός μου εἰς τὸν αἰῶνα. β καὶ ἐπιγνώσεσθε ὅτι ἐν μέσῳ τοῦ ἰσραὴλ ἐγώ εἰμι, καὶ ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν, καὶ οὐκ ἔστιν ἔτι πλὴν ἐμοῦ. καὶ οὐ μὴ καταισχυνθῶσιν ἔτι ὁ λαός μου εἰς τὸν αἰῶνα. καὶ ἔσται μετὰ ταῦτα, καὶ ἐκχεῶ ἀπὸ τοῦ πνεύματός μου ἐπὶ πᾶσαν σάρκα, καὶ προφητεύσουσιν οἱ υἱοὶ ὑμῶν καὶ αἱ θυγατέρες ὑμῶν, καὶ οἱ πρεσβύτεροι ὑμῶν, ἐνύπνια ἐνυπνιασθήσονται, καὶ οἱ νεανίσκοι ὑμῶν ὁράσεις ὄψονται. καὶ ἐπὶ τοὺς δούλους μου καὶ ἐπὶ τὰς δούλας ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις γ ἐκχεῶ ἀπὸ τοῦ πνεύματός μου. καὶ δώσωσι τέρατα ἐν οὐρανῷ, καὶ ἐπὶ τῆς γῆς αἷμα καὶ πῦρ καὶ ἀτμίδα καπνοῦ. ὁ ἥλιος μεταστραφήσεται εἰς σκότος, καὶ ἡ σελήνη εἰς αἷμα, πρὶν ἐλθεῖν τὴν ἡμέραν κυρίου τὴν μεγάλην, καὶ ἐπιφανῆ. καὶ ἔσται πᾶς ὃς ἂν ἐπικαλέσηται τὸ ὄνομα κυρίου, σωθήσεται. ὅτι ἐν τῷ ὄρει σιὼν καὶ ἐν ἱερουσαλὴμ ἔσται ἀνασωζόμενος, καθότι εἶπε κύριος, καὶ εὐαγγελιζόμενοι οὓς κύριος προσκέκληται.

α Καὶ ἐν νηστείᾳ.] In plerisq. codicibus sequitur, καὶ ἐν σάκκῳ. β [καὶ ἐπιγνώσεσθε ὅτι ἐν μέσῳ.] hæc vsque ad, καὶ ἔσται μετὰ ταῦτα, absunt a plerisque libris. γ [ἐκχεῶ ἀπὸ τοῦ πνεύματός μου.] In cæteris libris sequitur, καὶ προφητεύσουσι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

ΟΤι ἰδοὺ ἐγὼ ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις καὶ ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, ὅταν ἐπιστρέψω τὴν αἰχμαλωσίαν ἰούδα καὶ ἱερουσαλὴμ, καὶ συνάξω πάντα τὰ ἔθνη, καὶ κατάξω αὐτὰ α εἰς τὴν κοιλάδα ἰωσαφὰτ, καὶ διακριθήσομαι πρὸς αὐτοὺς ἐκεῖ ὑπὲρ τοῦ λαοῦ μου καὶ τῆς κληρονομίας μου ἰσραὴλ, οἳ διεσπάρησαν ἐν τοῖς ἔθνεσι, καὶ τὴν γῆν μου καταδιείλαντο, καὶ ἐπὶ τὸν λαόν μου ἔβαλον κλήρους, καὶ ἔδωκαν τὰ παιδάρια πόρναις. καὶ τὰ κοράσια ἐπώλουν ἀντὶ τοῦ οἴνου, καὶ ἔπινον. καὶ τί ὑμεῖς ἐμοὶ τύρος, καὶ σιδὼν. καὶ πᾶσα β γαλιλαία ἀλλοφύλων; μὴ ἀνταπόδομα ὑμεῖς ἀνταποδίδοτέ μοι; ἢ μνησικακεῖτε ὑμεῖς ἐπ᾽ ἐμοὶ ὀξέως; καὶ ταχέως ἀνταποδώσω τὸ ἀνταπόδομα ὑμῶν εἰς κεφαλὰς ὑμῶν, ἀνθ᾽ ὧν τὸ ἀργύριόν μου καὶ τὸ χρυσίον μου ἐλάβετε, καὶ τὰ ἐπίλεκτά μου τὰ καλὰ εἰσηνέγκατε εἰς τοὺς ναοὺς ὑμῶν, καὶ τοὺς υἱοὺς ἰούδα καὶ τοὺς υἱοὺς ἱερουσαλὴμ ἀπέδοσθε τοῖς υἱοῖς τῶν ἑλλήνων, ὅπως ἐξώσητε αὐτοὺς ἐκ τῶν ὁρίων αὐτῶν. καὶ ἰδοὺ ἐγὼ ἐξεγείρω αὐτοὺς ἐκ τοῦ τόπου οὗ ἀπέδοσθε αὐτοὺς ἐκεῖ, καὶ ἀνταποδώσω τὸ ἀνταπόδομα ὑμῶν εἰς κεφαλὰς ὑμῶν, καὶ ἀποδώσομαι τοὺς υἱοὺς ὑμῶν καὶ τὰς θυγατέρας ὑμῶν εἰς χεῖρας τῶν υἱῶν ἰούδα, καὶ ἀποδώσονται αὐτοὺς εἰς αἰχμαλωσίαν εἰς ἔθνος μακρὰν ἀπέχον, ὅτι κύριος ἐλάλησε. κηρύξατε ταῦτα ἐν τοῖς ἔθνεσιν, γ ἁγιάσατε πόλεμον, ἐξεγείρατε τοὺς μαχητὰς, προσαγάγετε καὶ ἀναβαίνετε πάντες ἄνδρες πολεμισταί, συγκόψατε τὰ ἄροτρα ὑμῶν εἰς ῥομφαίας, καὶ τὰ δρέπανα ὑμῶν εἰς σειρομάστας, ὁ ἀδύνατος λεγέτω ὅτι ἰσχύω ἐγώ. συναθροίζεσθε, καὶ εἰσπορεύεσθε πάντα τὰ ἔθνη κυκλόθεν καὶ συνάχθητε ἐκεῖ. ὁ πραῢς ἔστω μαχητὴς, ἐξεγειρέσθωσαν, ἀναβαινέτωσαν πάντα τὰ ἔθνη εἰς τὴν κοιλάδα ἰωσαφὰτ, διότι ἐκεῖ καθιῶ τοῦ διακρῖναι πάντα τὰ ἔθνη κυκλόθεν. ἐξαποστείλατε δρέπανα, ὅτι παρέστηκεν ὁ τρυγητὸς, εἰσπορεύεσθε πατεῖτε, διότι πλήρης ἡ ληνὸς, ὑπερεκχεῖτε τὰ ὑπολήνια, ὅτι πεπλήθυνται τὰ κακὰ αὐτῶν. ἦχοι ἐξήχησαν ἐν τῇ κοιλάδι τῆς δίκης ὅτι ἐγγὺς ἡμέρα κυρίου ἐν τῇ κοιλάδι τῆς δίκης. ὁ ἥλιος καὶ ἡ σελήνη συσκοτάσουσι, καὶ οἱ ἀστέρες δύσουσι φέγγος αὐτῶν, ὁ δὲ κύριος ἐκ σιὼν ἀνακεκράξεται, καὶ ἐξ ἱερουσαλὴμ δώσει φωνὴν αὐτοῦ, καὶ σεισθήσεται ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ, ὁ δὲ κύριος φείσεται τοῦ λαοῦ αὐτοῦ καὶ ἐνισχύσει τοὺς υἱοὺς ἰσραήλ. καὶ ἐπιγνώσεσθε διότι ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν. ὁ κατασκηνῶν ἐν σιὼν ὄρει ἁγίῳ. καὶ ἔσται ἱερουσαλὴμ ἁγία, καὶ ἀλλογενεῖς οὐ διελεύσονται δι᾽ αὐτῆς οὐκέτι καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἀποσταλάξει τὰ ὄρη γλυκασμὸν, καὶ οἱ βουνοὶ ῥυήσονται γάλα, καὶ πᾶσαι αἱ ἀφέσεις ἰούδα ῥυήσονται ὕδατα, καὶ πηγὴ ἐξ οἴκου κυρίου ἐξελεύσεται, καὶ ποτιεῖ τὸν χειμάρρουν τῶν σχοίνων. αἴγυπτος εἰς ἀφανισμὸν ἔσται, καὶ ἡ ἰδουμαία εἰς πεδίον ἀφανισμοῦ ἔσται, ἐξ ἀδικιῶν υἱῶν ἰούδα, ἀνθ᾽ ὧν ἐξέχεαν αἷμα δίκαιον ἐν τῇ γῇ αὐτῶν. ἡ δὲ ἰουδαία εἰς τὸν αἰῶνα κατοικηθήσεται, καὶ ἱερουσαλὴμ εἰς γενεὰς γενεῶν, καὶ ἐκζητήσω τὸ αἷμα αὐτῶν, καὶ οὐ μὴ ἀθῳώσω, καὶ κύριος κατασκηνώσει ἐν σιών.

α εἰς τὴν κοιλάδα ἰωσαφάτ.] Theodotio. εἰς τὴν χώραν τῆς κρίσεως. β [γαλιλαία.] Aquila. ὅρια. γ [ἁγιάσατε πόλεμον] Theodoretus, διεγείρατε τοὺς μαχητὰς, καὶ ἀφορίσατε εἰς πόλεμον. ἐπειδὴ γὰρ ὁ ἅγιος τῶν ἐναγῶν ἑαυτὸν ἀφορίζει, πᾶν τὸ εἴς τι ἀφοριζόμενον, ἁγιάσαι καλεῖ.

ΙΩΗΛ Δ'.

ΟΒΔΙΟΥ Ε΄.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

Ὅρασις ὀβδιού. τάδε λέγει κύριος ὁ θεὸς τῇ ἰδουμαίᾳ. ἀκοὴν ἤκουσα παρὰ κυρίου, καὶ περιοχὴν εἰς τὰ ἔθνη ἐξαπέστειλεν. ἀνάστητε, καὶ ἐξαναστῶμεν ἐπ' αὐτὴν εἰς πόλεμον. ἰδοὺ ὀλιγοστὸν δέδωκά σε ἐν τοῖς ἔθνεσιν, ἠτιμωμένος εἶ σὺ σφόδρα, ὑπερηφανία τῆς καρδίας σου ἐπῆρέ σε κατασκηνοῦντα ἐν ταῖς ὀπαῖς τῶν πετρῶν, ὑψῶν κατοικίαν αὐτοῦ, λέγων ἐν καρδίᾳ αὐτοῦ, τίς κατάξει με ἐπὶ τὴν γῆν; ἐὰν μετεωρισθῇς ὡς ἀετὸς, καὶ ἐὰν ἀναμέσον τῶν ἄστρων θῇς νοσσιάν σου, ἐκεῖθεν κατάξω σε, λέγει κύριος. εἰ κλέπται εἰσῆλθον πρὸς σὲ, ἢ λῃσταὶ νυκτὸς, ποῦ ἂν ἀπερρίφης; οὐκ ἂν ἔκλεψαν τὰ ἱκανὰ ἑαυτοῖς; καὶ εἰ τρυγηταὶ εἰσῆλθον πρὸς σὲ, οὐκ ἂν ἐπεκατέλιπον ἐπιφυλλίδα; πῶς ἐξηρευνήθη ἠσαῦ, καὶ κατελήφθη τὰ κεκρυμμένα αὐτοῦ; ἕως τῶν ὁρίων ἐξαπέστειλάν σε. πάντες οἱ ἄνδρες τῆς διαθήκης σου ἀντέστησάν σοι, ἠδυνάσθησαν πρὸς σὲ ἄνδρες εἰρηνικοί σου, ἔθηκαν ἔνεδρα ὑποκάτω σου, οὐκ ἔστι σύνεσις αὐτοῖς. ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, λέγει κύριος, ἀπολῶ σοφοὺς ἐκ τῆς ἰδουμαίας, καὶ σύνεσιν ἐξ ὄρους ἠσαῦ. καὶ πτοηθήσονται οἱ μαχηταί σου οἱ ἐκ θαιμὰν, ὅπως ἐξαρθῇ ἄνθρωπος ἐξ ὄρους ἠσαῦ, διὰ τὴν σφαγὴν, καὶ τὴν ἀσέβειαν ἀδελφοῦ σου ἰακώβ. καλύψει σε αἰσχύνη, καὶ ἐξαρθήσῃ εἰς τὸν αἰῶνα. ἀφ' ἧς ἡμέρας ἀντέστης ἐξεναντίας ἐν ἡμέραις αἰχμαλωτευόντων ἀλλογενῶν δύναμιν αὐτοῦ, καὶ ἀλλότριοι εἰσῆλθον εἰς πύλας αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ ἱερουσαλὴμ ἔβαλον κλήρους, καὶ σὺ ἦς ὡς εἷς ἐξ αὐτῶν. καὶ μὴ ἐπίδῃς ἡμέραν ἀδελφοῦ σου ἐν ἡμέρᾳ ἀλλοτρίων, καὶ μὴ ἐπιχαρῇς ἐπὶ τοὺς υἱοὺς ἰούδα ἐν ἡμέρᾳ ἀπωλείας αὐτῶν, καὶ μὴ μεγαλορρημονήσῃ ἐν ἡμέρᾳ θλίψεως, μηδὲ εἰσέλθῃς εἰς πύλας λαῶν ἐν ἡμέρᾳ πόνων αὐτῶν, μηδὲ ἐπίδῃς καὶ σὺ τὴν συναγωγὴν αὐτῶν ἐν ἡμέρᾳ ὀλέθρου αὐτῶν, καὶ μὴ συνεπιθῇ ἐπὶ τὴν δύναμιν αὐτῶν ἐν ἡμέρᾳ ἀπωλείας αὐτῶν, μηδὲ ἐπιστῇς ἐπὶ τὰς διεκβολὰς αὐτοῦ, ἐξολοθρεῦσαι τοὺς ἀνασωζομένους αὐτῶν, μηδὲ συγκλείσῃς τοὺς φεύγοντας αὐτοῦ ἐν ἡμέρᾳ θλίψεως, διότι ἐγγὺς ἡμέρα κυρίου ἐπὶ πάντα τὰ ἔθνη. ὃν τρόπον ἐποίησας, οὕτως ἔσται σοι. τὸ ἀνταπόδομά σου ἀνταποδοθήσεται εἰς κεφαλήν σου. διότι ὃν τρόπον ἔπιες ἐπὶ τὸ ὄρος τὸ ἅγιόν μου, πίονται πάντα τὰ ἔθνη οἶνον, πίονται [a] καὶ καταβήσονται, καὶ ἔσονται καθὼς οὐχ ὑπάρχοντες. ἐν δὲ τῷ ὄρει σιὼν ἔσται σωτηρία, καὶ ἔσται ἅγιον. καὶ κατακληρονομήσουσιν ὁ οἶκος ἰακὼβ τοὺς κατακληρονομήσαντας αὐτούς. καὶ ἔσται ὁ οἶκος ἰακὼβ πῦρ, ὁ δὲ οἶκος ἰωσὴφ φλὸξ, ὁ δὲ οἶκος ἠσαῦ εἰς καλάμην, καὶ ἐκκαυθήσονται εἰς αὐτοὺς, καὶ καταφάγονται αὐτοὺς, καὶ [b] οὐκ ἔσται πυροφόρος τῷ οἴκῳ ἠσαῦ, διότι κύριος ἐλάλησε. καὶ κατακληρονομήσουσιν οἱ ἐν ναγὲβ τὸ ὄρος τὸ ἠσαῦ, καὶ οἱ ἐν τῇ σεφηλὰ τοὺς ἀλλοφύλους. καὶ κατακληρονομήσουσι τὸ ὄρος ἐφραὶμ, καὶ τὸ πεδίον σαμαρείας, καὶ βενιαμὶν, καὶ τὴν γαλααδῖτιν. καὶ τῆς μετοικεσίας ἡ ἀρχὴ αὕτη τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ, γῆ τῶν χαναναίων ἕως σαρεπτῶν. καὶ ἡ μετοικεσία ἱερουσαλὴμ ἕως ἐφραθά. κληρονομήσουσι τὰς πόλεις τοῦ ναγέβ. καὶ ἀναβήσονται [c] ἀνασωζόμενοι ἐξ ὄρους σιὼν, τοῦ ἐκδικῆσαι τὸ ὄρος ἠσαῦ, καὶ ἔσται τῷ κυρίῳ ἡ βασιλεία.

a Καὶ καταβήσονται.] Sic quoque est in vno alio libro. In quibusdam alijs, καὶ ἀναβήσονται. In quidusdam, καὶ καταπίονται. S. Hieronymus habet, absorbebunt. β [οὐκ ἔσται πυροφόρος.] Aliquot libri habent, πυρφόρος. γ [ἀνασωζόμενοι.] Symmachus. σώζοντες.

ΟΒΔΙΟΥ Ε΄.

ΙΩΝΑΣ ϛ'.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

ΚΑΙ ἐγένετο λόγος κυρίου πρὸς ἰωνᾶν τὸν τοῦ ἀμαθὶ, λέγων. ἀνάστηθι, καὶ πορεύθητι εἰς νινευὴ τὴν πόλιν τὴν μεγάλην, καὶ κήρυξον ἐν αὐτῇ, ὅτι ἀνέβη ἡ κραυγὴ τῆς κακίας αὐτῆς πρός με. καὶ ἀνέστη ἰωνᾶς τοῦ φυγεῖν εἰς θαρσὶς ἐκ προσώπου κυρίου, καὶ κατέβη εἰς ἰόππην, καὶ εὗρε πλοῖον βαδίζον εἰς θαρσὶς, καὶ ἔδωκε τὸ ναῦλον αὐτοῦ, καὶ ἀνέβη εἰς αὐτὸ, τοῦ πλεῦσαι μετ' αὐτῶν εἰς θαρσὶς ἐκ προσώπου κυρίου. καὶ κύριος ἐξήγειρε πνεῦμα ἐπὶ τὴν θάλασσαν, καὶ ἐγένετο κλύδων μέγας ἐν τῇ θαλάσσῃ, καὶ τὸ πλοῖον ἐκινδύνευε τοῦ συντριβῆναι. καὶ ἐφοβήθησαν οἱ ναυτικοὶ, καὶ ἀνεβόησαν ἕκαστος πρὸς τὸν θεὸν αὐτοῦ, καὶ ἐκβολὴν ἐποιήσαντο τῶν σκευῶν τῶν ἐν τῷ πλοίῳ εἰς τὴν θάλασσαν, τοῦ κουφισθῆναι ἀπ' αὐτῶν. ἰωνᾶς δὲ κατέβη εἰς τὴν κοίλην τοῦ πλοίου, καὶ ἐκάθευδε, καὶ ἔρεγχε. καὶ προσῆλθε πρὸς αὐτὸν ὁ πρωρεὺς, καὶ εἶπεν αὐτῷ. τί σὺ ῥέγχεις; ἀνάστα, καὶ ἐπικαλοῦ τὸν θεόν σου, ὅπως διασώσῃ ὁ θεὸς ἡμᾶς, καὶ οὐ μὴ ἀπολώμεθα. καὶ εἶπεν ἕκαστος πρὸς τὸν πλησίον αὐτοῦ. δεῦτε βάλωμεν κλήρους, καὶ ἐπιγνῶμεν, τίνος ἕνεκεν ἡ κακία αὕτη ἐστὶν ἐν ἡμῖν. καὶ ἔβαλον κλήρους, καὶ ἔπεσεν ὁ κλῆρος ἐπὶ ἰωνᾶν. καὶ εἶπον πρὸς αὐτόν. ἀπάγγειλον ἡμῖν, [α] τίς σου ἡ ἐργασία ἐστὶ, [β] καὶ πόθεν ἔρχῃ, καὶ ἐκ ποίας χώρας, καὶ ἐκ ποίου λαοῦ εἶ σύ; καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς. δοῦλος κυρίου εἰμὶ ἐγὼ, καὶ τὸν κύριον θεὸν τοῦ οὐρανοῦ ἐγὼ σέβομαι, ὃς ἐποίησε τὴν θάλασσαν, καὶ τὴν ξηράν. καὶ ἐφοβήθησαν οἱ ἄνδρες φόβον μέγαν, καὶ εἶπαν πρὸς αὐτόν. τί τοῦτο ἐποίησας; διότι ἔγνωσαν οἱ ἄνδρες, ὅτι ἐκ προσώπου κυρίου ἦν φεύγων, ὅτι ἀπήγγειλεν αὐτοῖς. καὶ εἶπαν πρὸς αὐτόν. τί ποιήσομέν σοι καὶ κοπάσει ἡ θάλασσα ἀφ' ἡμῶν; ὅτι ἡ θάλασσα ἐπορεύετο καὶ ἐξήγειρε μᾶλλον κλύδωνα. καὶ εἶπεν ἰωνᾶς πρὸς αὐτούς. ἄρατέ με, καὶ ἐμβάλετέ με εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ κοπάσει ἡ θάλασσα ἀφ' ὑμῶν. διότι ἔγνωκα ἐγὼ, ὅτι δι' ἐμὲ ὁ κλύδων ὁ μέγας οὗτος ἐφ' ὑμᾶς ἐστί. καὶ παρεβιάζοντο οἱ ἄνδρες τοῦ ἐπιστρέψαι πρὸς τὴν γῆν, καὶ οὐκ ἠδύναντο, ὅτι ἡ θάλασσα ἐπορεύετο, καὶ ἐξηγείρετο μᾶλλον ἐπ' αὐτούς, καὶ ἀνεβόησαν πρὸς κύριον, καὶ εἶπαν. μηδαμῶς κύριε. μὴ ἀπολώμεθα ἕνεκεν τῆς ψυχῆς τοῦ ἀνθρώπου τούτου, καὶ μὴ δῷς ἐφ' ἡμᾶς αἷμα δίκαιον, διότι σὺ κύριε, ὃν τρόπον ἐβούλου πεποίηκας. καὶ ἔλαβον τὸν ἰωνᾶν, καὶ ἐξέβαλον αὐτὸν εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ ἔστη ἡ θάλασσα ἐκ τοῦ σάλου αὐτῆς. καὶ ἐφοβήθησαν οἱ ἄνδρες φόβῳ μεγάλῳ τὸν κύριον, καὶ ἔθυσαν θυσίαν τῷ κυρίῳ, καὶ ηὔξαντο τὰς εὐχάς.

[α] τίς σου ἡ ἐργασία.] Sic quoque est in vno alio libro. in cæteris antecedit, τίνος ἕνεκεν ἡ κακία αὕτη ἐν ἡμῖν. [β] [καὶ πόθεν ἔρχῃ.] In cæteris libris ſequitur, καὶ ποῦ πορεύῃ quod non eſt in Hebraico.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

ΚΑὶ προσέταξε κύριος κήτει μεγάλῳ καταπιεῖν τὸν ἰωνᾶν. καὶ ἦν ἰωνᾶς ἐν τῇ κοιλίᾳ τοῦ κήτους τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας. καὶ προσηύξατο ἰωνᾶς πρὸς κύριον τὸν θεὸν αὐτοῦ ἐκ τῆς κοιλίας τοῦ κήτους, καὶ εἶπεν. ἐβόησα ἐν θλίψει μου πρὸς κύριον τὸν θεόν μου, καὶ εἰσήκουσέ μου ἐκ κοιλίας ᾅδου κραυγῆς μου, ἤκουσας φωνῆς μου, ἀπέρριψάς με εἰς βάθη καρδίας θαλάσσης, καὶ ποταμοὶ ἐκύκλωσάν με, πάντες οἱ μετεωρισμοί σου καὶ τὰ κύματά σου ἐπ' ἐμὲ διῆλθον. καὶ ἐγὼ εἶπα, ἀπῶσμαι ἐξ ὀφθαλμῶν σου. ἄρα προσθήσω τοῦ ἐπιβλέψαι με πρὸς ναὸν τὸν ἅγιόν σου; περιεχύθη μοι ὕδωρ ἕως ψυχῆς, ἄβυσσος ἐκύκλωσέ με ἐσχάτη, ἔδυ ἡ κεφαλή μου εἰς σχισμὰς ὀρέων, κατέβην εἰς γῆν, ἧς οἱ μοχλοὶ αὐτῆς κάτοχοι αἰώνιοι. [α] καὶ ἀναβήτω φθορὰ ζωῆς μου κύριε ὁ θεός μου. ἐν τῷ ἐκλείπειν ἀπ' ἐμοῦ τὴν ψυχήν μου, τοῦ κυρίου ἐμνήσθην, καὶ ἔλθοι πρὸς σὲ ἡ προσευχή μου εἰς ναὸν τὸν ἅγιόν σου. φυλασσόμενοι μάταια καὶ ψευδῆ, ἔλεος αὐτῶν ἐγκατέλιπον. ἐγὼ δὲ μετὰ φωνῆς αἰνέσεως καὶ ἐξομολογήσεως θύσω σοι, ὅσα ηὐξάμην ἀποδώσω σοι σωτηρίου τῷ κυρίῳ, καὶ προσετάγη ἀπὸ κυρίου τῷ κήτει, καὶ ἐξέβαλε τὸν ἰωνᾶν ἐπὶ τὴν ξηράν.

[α] Καὶ ἀναβήτω φθορὰ ζωῆς μου.] In cæteris libris eſt, ἀναβήτω ἐκ φθορᾶς ἡ ζωή μου. Heſychius, ita hoc explicat τουτέστιν ἐκ φθορᾶς ἡ ζωή μου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

ΚΑὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρὸς ἰωνᾶν ἐκ δευτέρου, λέγων. ἀνάστηθι, πορεύθητι εἰς νινευὴ τὴν πόλιν τὴν μεγάλην, καὶ κήρυξον ἐν αὐτῇ κατὰ τὸ κήρυγμα τὸ ἔμπροσθεν, ὃ ἐγὼ ἐλάλησα πρὸς σέ. καὶ ἀνέστη ἰωνᾶς, καὶ ἐπορεύθη εἰς νινευὴ, καθὰ ἐλάλησε κύριος. ἡ δὲ νινευὴ ἦν πόλις μεγάλη τῷ θεῷ, ὡσεὶ πορείας ὁδοῦ τριῶν ἡμερῶν. καὶ ἤρξατο ἰωνᾶς τοῦ εἰσελθεῖν εἰς τὴν πόλιν, ὡσεὶ πορείαν ἡμέρας μιᾶς. καὶ ἐκήρυξε, καὶ εἶπεν. [α] ἔτι τρεῖς ἡμέραι, καὶ νινευὴ καταστραφήσεται. καὶ ἐπίστευσαν οἱ ἄνδρες νινευὴ τῷ θεῷ, καὶ ἐκήρυξαν νηστείαν, καὶ ἐνεδύσαντο σάκκους ἀπὸ μεγάλου αὐτῶν ἕως μικροῦ αὐτῶν. καὶ ἤγγισεν ὁ λόγος πρὸς τὸν βασιλέα τῆς νινευὴ, καὶ ἐξανέστη ἀπὸ τοῦ θρόνου αὐτοῦ, καὶ περιείλατο τὴν στολὴν αὐτοῦ ἀφ' ἑαυτοῦ, καὶ περιεβάλετο σάκκον, καὶ ἐκάθισεν ἐπὶ σποδοῦ. καὶ ἐκηρύχθη, καὶ ἐρρέθη ἐν τῇ νινευὴ παρὰ τοῦ

βασι-

βασιλέως καὶ παρὰ τῶν μεγιστάνων αὐτοῦ, λέγων, οἱ ἄνθρωποι καὶ τὰ κτήνη, καὶ οἱ βόες, καὶ τὰ πρόβατα μὴ γευσάσθωσαν, μηδὲ νεμέσθωσαν, μηδὲ ὕδωρ πιέτωσαν. καὶ περιεβάλλοντο σάκκους οἱ ἄνθρωποι καὶ τὰ κτήνη, καὶ ἀνεβόησαν πρὸς τὸν θεὸν ἐκτενῶς. καὶ ἀπέστρεψαν ἕκαστος ἀπὸ τῆς ὁδοῦ αὐτῶν τῆς πονηρᾶς, καὶ ἀπὸ τῆς ἀδικίας τῆς ἐν χερσὶν αὐτῶν, λέγοντες, β τίς οἶδεν εἰ μετανοήσει ὁ θεὸς, καὶ ἀποστρέψει ἐξ ὀργῆς θυμοῦ αὐτοῦ, καὶ οὐ μὴ ἀπολώμεθα; καὶ εἶδεν ὁ θεὸς τὰ ἔργα αὐτῶν, ὅτι ἀπέστρεψαν ἀπὸ τῶν ὁδῶν αὐτῶν τῶν πονηρῶν, καὶ μετενόησεν ὁ θεὸς ἐπὶ τῇ κακίᾳ, ᾗ ἐλάλησε τοῦ ποιῆσαι αὐτοῖς, καὶ οὐκ ἐποίησε.

α Ἔτι τρεῖς ἡμέραι.] Theodoretus. Ἀκύλας, Σύμμαχος, καὶ Θεοδοτίων. τεσσαράκοντα. συμφωνοῦσι δὲ καὶ τούτοις καὶ ὁ σύρος καὶ ὁ ἑβραῖος. εἰκὼς δὲ καὶ τοὺς ἑβδομήκοντα σύμφωνον τοῖς ἄλλοις τεθεικέναι τὸν ἀριθμόν. τοῖς δὲ τὴν ἀρχὴν ἐγγραψαμένοις, ἁμαρτεῖν περὶ τοῦτο. εἶτα οὕτω γενέσθαι πᾶσι τῶν ἀντιγράφων τὴν ἔκδοσιν. β [τίς οἶδεν εἰ μετανοήσει ὁ θεὸς καὶ ἀποστρέψει.] LL. VV. partim ita habent. partim, τίς οἶδεν εἰ ἐπιστρέψει ὁ θεὸς καὶ παρακληθήσεται, καὶ ἀποστρέψει.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ΄.

ΚΑὶ ἐλυπήθη Ἰωνᾶς λύπην μεγάλην. καὶ συνεχύθη, καὶ προσεύξατο πρὸς κύριον, καὶ εἶπεν. κύριε, οὐχ οὗτοι οἱ λόγοι μου, ἔτι ὄντος μου ἐν τῇ γῇ μου; διὰ τοῦτο προέφθασα τοῦ φυγεῖν εἰς Θαρσὶς, διότι ἔγνων ὅτι σὺ ἐλεήμων καὶ οἰκτίρμων, μακρόθυμος καὶ πολυέλεος, καὶ μετανοῶν ἐπὶ ταῖς κακίαις. καὶ νῦν δέσποτα κύριε λάβε τὴν ψυχήν μου ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι καλὸν τὸ ἀποθανεῖν με ἢ ζῆν με. καὶ εἶπε κύριος πρὸς Ἰωνᾶν. εἰ σφόδρα λελύπησαι σύ; καὶ ἐξῆλθεν Ἰωνᾶς ἐκ τῆς πόλεως, καὶ ἐκάθισεν ἀπέναντι τῆς πόλεως. καὶ ἐποίησεν αὐτῷ ἐκεῖ σκηνὴν, καὶ ἐκάθητο ὑποκάτω αὐτῆς, ἕως οὗ ἀπίδῃ τί ἔσται τῇ πόλει. καὶ προσέταξε κύριος ὁ θεὸς κολοκύνθῃ, καὶ ἀνέβη ὑπὲρ κεφαλῆς τοῦ Ἰωνᾶ, τοῦ εἶναι σκιὰν ὑπεράνω τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ, τοῦ σκιάζειν αὐτῷ ἀπὸ τῶν κακῶν αὐτοῦ. καὶ ἐχάρη Ἰωνᾶς ἐπὶ τῇ κολοκύνθῃ χαρὰν μεγάλην. καὶ προσέταξεν ὁ θεὸς σκώληκι ἑωθινῇ τῇ ἐπαύριον, καὶ ἐπάταξε τὴν κολόκυνθαν, καὶ ἀπεξηράνθη. καὶ ἐγένετο ἅμα τῷ ἀνατεῖλαι τὸν ἥλιον, καὶ προσέταξεν ὁ θεὸς πνεύματι καύσωνι συγκαίοντι, καὶ ἐπάταξεν ὁ ἥλιος ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ Ἰωνᾶ, καὶ ὠλιγοψύχησε, καὶ ἀπελέγετο τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, καὶ εἶπε. καλόν μοι ἀποθανεῖν με, ἢ ζῆν. καὶ εἶπεν ὁ θεὸς πρὸς Ἰωνᾶν. εἰ σφόδρα λελύπησαι σὺ ἐπὶ τῇ κολοκύνθῃ; καὶ εἶπε. σφόδρα λελύπημαι ἐγὼ ἕως θανάτου. καὶ εἶπε κύριος. σὺ ἐφείσω ὑπὲρ τῆς κολοκύνθης, ὑπὲρ ἧς οὐκ ἐκακοπάθησας ἐπ' αὐτὴν, καὶ οὐδὲ ἐξέθρεψας αὐτὴν, ἣ ἐγενήθη ὑπὸ νύκτα, καὶ ὑπὸ νύκτα ἀπώλετο, ἐγὼ δὲ οὐ φείσομαι ὑπὲρ Νινευὴ τῆς πόλεως τῆς μεγάλης, ἐν ᾗ κατοικοῦσι πλείους ἢ δώδεκα μυριάδες ἀνθρώπων, οἵτινες οὐκ ἔγνωσαν δεξιὰν αὐτῶν ἢ ἀριστερὰν αὐτῶν, καὶ κτήνη πολλά.

α Σφόδρα λελύπησαι σύ;] Symmachus. ἆρα δικαίως ἐλυπήθης; Cæteri Interpretes, εἰ καλῶς ἐλυπήθης;

ΙΩΝΑΣ ς΄.

ΝΑΟΥΜ Ζ'.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

Λῆμμα Νινευῆ, βιβλίον ὁράσεως Ναοὺμ τοῦ Ἐλκεσαίου. Θεὸς ζηλωτὴς, καὶ ἐκδικῶν κύριος, ἐκδικῶν κύριος μετὰ θυμοῦ, ἐκδικῶν κύριος τοὺς ὑπεναντίους αὐτοῦ, καὶ ἐξαίρων αὐτὸς τοὺς ἐχθροὺς αὐτοῦ. κύριος μακρόθυμος, καὶ μεγάλη ἡ ἰσχὺς αὐτοῦ, καὶ ἀθῷον οὐκ ἀθωώσει κύριος. ἐν συντελείᾳ καὶ ἐν συσσεισμῷ ἡ ὁδὸς αὐτοῦ, καὶ νεφέλαι κονιορτὸς ποδῶν αὐτοῦ. ἀπειλῶν θαλάσσῃ, καὶ ξηραίνων αὐτὴν, καὶ πάντας τοὺς ποταμοὺς ἐξερημῶν. ὠλιγώθη ἡ Βασανῖτις, καὶ ὁ Κάρμηλος, καὶ τὰ ἐξανθοῦντα τοῦ Λιβάνου ἐξέλιπε. τὰ ὄρη ἐσείσθησαν ἀπ' αὐτοῦ, καὶ οἱ βουνοὶ ἐσαλεύθησαν. [a] καὶ ἀνεστάλη ἡ γῆ ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ ἡ σύμπασα, καὶ πάντες οἱ κατοικοῦντες ἐν αὐτῇ. ἀπὸ προσώπου ὀργῆς αὐτοῦ τίς ὑποστήσεται; καὶ τίς ἀντιστήσεται ἐν ὀργῇ θυμοῦ αὐτοῦ; ὁ θυμὸς αὐτοῦ [b] τήκει ἀρχὰς, καὶ αἱ πέτραι διεθρύβησαν ἀπ' αὐτοῦ. χρηστὸς κύριος τοῖς ὑπομένουσιν αὐτὸν ἐν ἡμέρᾳ θλίψεως, καὶ γινώσκων τοὺς εὐλαβουμένους αὐτὸν, καὶ ἐν κατακλυσμῷ πορείας συντέλειαν ποιήσεται, τοὺς ἐπεγειρομένους, καὶ τοὺς ἐχθροὺς αὐτοῦ διώξεται σκότος. τί λογίζεσθε ἐπὶ τὸν κύριον; συντέλειαν αὐτὸς ποιήσεται, οὐκ ἐκδικήσει δὶς ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἐν θλίψει, ὅτι ἕως θεμελίου αὐτοῦ χερσωθήσεται, καὶ ὡς σμῖλαξ περιπλεκομένη βρωθήσεται, καὶ ὡς καλάμη ξηρασίας μεστή. ἐκ σοῦ ἐξελεύσεται λογισμὸς κατὰ τοῦ κυρίου πονηρὰ, βουλευόμενος ἐναντία. τάδε λέγει κύριος κατάρχων ὑδάτων πολλῶν. καὶ οὕτως διασταλήσονται, καὶ ἡ ἀκοή σου οὐκ ἐνακουσθήσεται ἔτι. καὶ νῦν συντρίψω τὴν ῥάβδον αὐτοῦ ἀπὸ σοῦ, καὶ τοὺς δεσμοὺς διαρρήξω, καὶ ἐντελεῖται περὶ σοῦ κύριος, οὐ σπαρήσεται ἐκ τοῦ ὀνόματός σου ἔτι. ἐξ οἴκου θεοῦ σου ἐξολοθρεύσω τὰ γλυπτὰ, καὶ χωνευτὰ, θήσομαι ταφήν σου, [c] ὅτι ταχεῖς. ἰδοὺ ἐπὶ τὰ ὄρη οἱ πόδες εὐαγγελιζομένου, καὶ ἀπαγγέλλοντος εἰρήνην. ἑόρταζε Ἰούδα τὰς ἑορτάς σου, ἀπόδος τὰς εὐχάς σου, διότι οὐ μὴ προσθήσωσιν ἔτι τοῦ διελθεῖν διὰ σοῦ εἰς παλαίωσιν.

[a] Καὶ ἀνεστάλη ἡ γῆ.] Aquila. ἔφριξεν, Symmachus. ἐκινήθη. [b] [τήκει-] A. συνεχωνεύθη. s. & Theodotio. ἔσαξεν. [c] [ὅτι ταχεῖς.] V. editio ὅτι ὑβρίσθης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

[a] Συντετέλεσται, ἐξῆρται, ἀνέβη ἐμφυσῶν εἰς πρόσωπόν σου, ἐξαιρούμενος ἐκ θλίψεως. σκόπευσον ὁδὸν, κράτησον ὀσφύος, ἄνδρισαι τῇ ἰσχύϊ σφόδρα. διότι ἀπέστρεψε κύριος τὴν ὕβριν Ἰακὼβ, καθὼς ὕβριν τοῦ Ἰσραὴλ, διότι ἐκτινάσσοντες ἐξετίναξαν αὐτοὺς, καὶ τὰ κλήματα αὐτῶν διέφθειραν. ὅπλα δυναστείας αὐτῶν ἐξ ἀνθρώπων, ἄνδρας δυνατοὺς ἐμπαίζοντας ἐν πυρί. αἱ ἡνίαι τῶν ἁρμάτων αὐτῶν ἐν ἡμέρᾳ ἑτοιμασίας αὐτοῦ, καὶ οἱ ἱππεῖς θορυβηθήσονται ἐν ταῖς ὁδοῖς, καὶ συγχυθήσονται τὰ ἅρματα, καὶ συμπλακήσονται ἐν ταῖς πλατείαις. ἡ ὅρασις αὐτῶν ὡς λαμπάδες πυρὸς, καὶ ὡς ἀστραπαὶ διατρέχουσαι. καὶ μνησθήσονται οἱ μεγιστᾶνες αὐτῶν, καὶ φεύξονται ἡμέρας, καὶ ἀσθενήσουσιν ἐν τῇ πορείᾳ αὐτῶν, καὶ σπεύσουσιν ἐπὶ τὰ τείχη αὐτῆς καὶ ἑτοιμάσουσι τὰς προφυλακὰς αὐτῶν. πύλαι τῶν πόλεων διηνοίχθησαν, καὶ τὰ βασίλεια διέπεσε, καὶ ἡ ὑπόστασις ἀπεκαλύφθη, καὶ αὕτη ἀνέβαινε. καὶ αἱ δοῦλαι αὐτῆς ἤγοντο, καθὼς περιστεραὶ φθεγγόμεναι ἐν καρδίαις αὐτῶν. καὶ Νινευὴ ὡς κολυμβήθρα ὕδατος τὰ ὕδατα αὐτῆς, καὶ αὐτοὶ φεύγοντες οὐκ ἔστησαν, καὶ οὐκ ἦν ὁ ἐπιβλέπων. διήρπαζον τὸ ἀργύριον, διήρπαζον τὸ χρυσίον, καὶ οὐκ ἦν πέρας τοῦ κόσμου αὐτῆς. βεβάρυνται ἐπὶ πάντα τὰ σκεύη τὰ ἐπιθυμητὰ αὐτῆς. ἐκτιναγμὸς, καὶ ἀνατιναγμὸς, καὶ ἐκβρασμὸς, καὶ καρδίας θραυσμὸς, καὶ ὑπόλυσις γονάτων, καὶ ὠδῖνες ἐπὶ πᾶσαν ὀσφῦν. καὶ τὸ πρόσωπον πάντων ὡς πρόσκαυμα χύτρας. ποῦ ἐστι τὸ κατοικητήριον τῶν λεόντων, καὶ ἡ νομὴ ἡ οὖσα τοῖς σκύμνοις; ποῦ ἐπορεύθη λέων, τοῦ εἰσελθεῖν ἐκεῖ σκύμνον λέοντος, καὶ οὐκ ἦν ὁ ἐκφοβῶν; λέων ἥρπασε τὰ ἱκανὰ τοῖς σκύμνοις αὐτοῦ, καὶ ἀπέπνιξε τοῖς λέουσιν αὐτοῦ, καὶ ἔπλησε θήρας νοσσιὰν αὐτοῦ, καὶ τὸ κατοικητήριον αὐτοῦ ἁρπαγῆς. ἰδοὺ ἐγὼ ἐπὶ σὲ, λέγει κύριος παντοκράτωρ, καὶ ἐκκαύσω ἐν καπνῷ πλῆθός σου, καὶ τοὺς λέοντάς σου καταφάγεται ῥομφαία, καὶ ἐξολοθρεύσω ἐκ τῆς γῆς τὴν θήραν σου, καὶ οὐ μὴ ἀκουσθῇ οὐκέτι τὰ ἔργα σου.

[a] Συντετέλεσται, ἐξῆρται.] Plerique libri habent, συντετέλεσται, ἀνήλωται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Ὦ Πόλις αἱμάτων, ὅλη ψευδὴς, [a] ἀδικίας πλήρης, οὐ ψηλαφηθήσεται θήρα. φωνὴ μαστίγων, καὶ φωνὴ σεισμοῦ τροχῶν, καὶ ἵππου διώκοντος, καὶ ἅρματος ἀναβράσσοντος, καὶ ἱππέως ἀναβαίνοντος, καὶ στιλβούσης ῥομφαίας, καὶ ἐξαστραπτόντων ὅπλων, καὶ πλήθους τραυματιῶν, καὶ βαρείας πτώσεως, καὶ οὐκ ἦν πέρας τοῖς ἔθνεσιν αὐτῆς. καὶ ἀσθενήσουσιν ἐν τοῖς σώμασιν αὐτῶν ἀπὸ πλήθους πορνείας. πόρνη καλὴ, καὶ ἐπίχαρις ἡγουμένη φαρμάκων, ἡ πωλοῦσα ἔθνη ἐν τῇ πορνείᾳ αὐτῆς, καὶ λαοὺς ἐν τοῖς φαρμάκοις αὐτῆς. ἰδοὺ ἐγὼ ἐπὶ σὲ, λέγει κύριος ὁ θεὸς ὁ παντοκρά-

τοκράτωρ, καὶ ἀποκαλύψω τὰ ὀπίσω σου ἐπὶ τὸ πρόσωπόν σου, καὶ δείξω ἔθνεσι τὴν αἰσχύνην σου, καὶ βασιλείαις τὴν ἀτιμίαν σου. καὶ ἐπιρρίψω ἐπὶ σὲ βδελυγμὸν κατὰ τὰς ἀκαθαρσίας σου, καὶ θήσομαί σε εἰς παράδειγμα. καὶ ἔσται πᾶς ὁ ὁρῶν σε καταβήσεται ἀπὸ σοῦ, καὶ ἐρεῖ, δειλαία νινευή. τίς στενάξει αὐτήν; πόθεν ζητήσω παράκλησιν αὐτῇ; β ἑτοιμάσαι μερίδα, ἁρμόσαι χορδὴν, ἑτοιμάσαι μερίδα ἀμμών. ἡ κατοικοῦσα ἐν ποταμοῖς, ὕδωρ κύκλῳ αὐτῆς, ἧς ἡ ἀρχὴ θάλασσα, καὶ ὕδωρ τὰ τείχη αὐτῆς, καὶ αἰθιοπία ἰσχὺς αὐτῆς, καὶ αἴγυπτος. καὶ οὐκ ἔστι γ πέρας τῆς φυγῆς. καὶ λίβυες ἐγένοντο βοηθοὶ αὐτῆς, καὶ αὐτὴ εἰς μετοικεσίαν πορεύσεται αἰχμάλωτος, καὶ τὰ νήπια αὐτῆς ἐδαφιοῦσιν δ ἐπ' ἀρχὰς πασῶν τῶν ὁδῶν αὐτῆς, καὶ ἐπὶ πάντα τὰ ἔνδοξα αὐτῆς βαλοῦσι κλήρους. καὶ πάντες οἱ μεγιστᾶνες αὐτῆς δεθήσονται χειροπέδαις, καὶ σὺ μεθυσθήσῃ, καὶ ἔσῃ ὑπερεωραμένη, καὶ σὺ ζητήσεις σεαυτῇ στάσιν ἐξ ἐχθρῶν. πάντα τὰ ε ὀχυρώματά σου συκαῖ σκοποὺς ἔχουσαι, ἐὰν σαλευθῶσι, πεσοῦνται εἰς στόμα ἔσθοντος. ἰδοὺ ὁ λαός σου ὡς γυναῖκες ἐν σοὶ, τοῖς ἐχθροῖς σου ἀνοιγόμεναι ἀνοιχθήσονται πύλαι τῆς γῆς σου, καταφάγεται πῦρ τοὺς μοχλούς σου. ὕδωρ περιοχῆς ἐπίσπασαι σεαυτῇ, καὶ κατακράτησον τῶν ὀχυρωμάτων σου. ἔμβηθι εἰς πηλὸν, καὶ συμπατήθητι ἐν ἀχύροις. κατακράτησον ὑπὲρ πλίνθον, ἐκεῖ καταφάγεταί σε πῦρ, ἐξολοθρεύσει σε ῥομφαία, καταφάγεταί σε ὡς ἀκρὶς, καὶ βαρυνθήσῃ ὡς βροῦχος. ἐπλήθυνας τὰς ἐμπορείας σου ὑπὲρ τὰ ἄστρα τοῦ οὐρανοῦ. βροῦχος ὥρμησε, καὶ ἐξεπετάσθη. ἐξήλατο ὡς ἀττέλεβος ὁ σύμμικτός σου, ὡς ἀκρὶς ἐπιβεβηκυῖα ἐπὶ φραγμὸν ἐν ἡμέρᾳ πάγους. ὁ ἥλιος ἀνέτειλε, καὶ ἀφήλατο, καὶ οὐκ ἔγνω τὸν τόπον αὐτῆς. οὐαὶ αὐτοῖς, ἐνύσταξαν οἱ ποιμένες σου, βασιλεὺς ἀσσύριος ἐκοίμισε τοὺς δυνάστας σου, ἀπῆρεν ὁ λαός σου ἐπὶ τὰ ὄρη, ζ καὶ οὐκ ἦν ὁ ἐκδεχόμενος. οὐκ ἔστιν ἴασις τῇ συντριβῇ σου, ἐφλέγμανεν ἡ πληγή σου, πάντες οἱ ἀκούοντες τὴν ἀγγελίαν σου, κροτήσουσι χεῖρας ἐπὶ σέ. διότι ἐπὶ τίνα οὐκ ἐπῆλθεν ἡ κακία σου διαπαντός;

α Ἀδικίας πλήρης.] Aquila. ἐξαυχενισμοῦ πλήρης. Symmachus. ἀποτομίας πλήρης. β [ἑτοιμάσαι μερίδα, ἁρμόσαι χορδὴν, ἑτοιμάσαι μερίδα ἀμμών.] Plerique libri habent; ἁρμόσαι χορδὴν ἑτοιμάσαι μερὶς ἀμμών. γ [πέρας τῆς φυγῆς.] In plerisque libris sequitur, σου φοὺδ καὶ λίβυες. δ [ἐπ' ἀρχὰς πασῶν τῶν ὁδῶν.] In plerisque libris est, ἀπ' ἀρχῆς. ε [ὀχυρώματά σου συκαῖ σκοποὺς ἔχουσαι.] Nonnulli libri habent, ὀχυρώματά σου συκαῖ καρποὺς ἔχουσαι. Vide quæ notata sunt Osee cap. IX. ζ [καὶ οὐκ ὁ ἐκδεχόμενος.] Scholion. οἱ λοιποὶ, ὁ συνάγων.

ΝΑΟΥΜ Ζ′.

ΑΜΒΑΚΟΥΜ Η'.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

Τὸ λῆμμα ὃ εἶδεν ἀμβακοὺμ ὁ προφήτης. ἕως τίνος κύριε κεκράξομαι, καὶ οὐ μὴ εἰσακούσῃς; βοήσομαι πρὸς σὲ ἀδικούμενος, καὶ οὐ σώσῃς; ἵνα τί ἔδειξάς μοι κόπους καὶ πόνους ἐπιβλέπειν, ταλαιπωρίαν καὶ ἀσέβειαν; ἐξεναντίας μου γέγονε κρίσις, καὶ ὁ κριτὴς λαμβάνει. διὰ τοῦτο διεσκέδασται νόμος, καὶ οὐ διεξάγεται εἰς τέλος κρίμα, ὅτι ἀσεβὴς καταδυναστεύει τὸν δίκαιον, ἕνεκεν τούτου ἐξελεύσεται τὸ κρίμα διεστραμμένον. ἴδετε οἱ καταφρονηταὶ, καὶ ἐπιβλέψατε, καὶ θαυμάσατε θαυμάσια, καὶ ἀφανίσθητε. διότι ἔργον ἐγὼ ἐργάζομαι ἐν ταῖς ἡμέραις ὑμῶν, ὃ οὐ μὴ πιστεύσητε, ἐάν τις ἐκδιηγῆται. διότι ἰδοὺ ἐγὼ ἐξεγείρω τοὺς χαλδαίους, τὸ ἔθνος τὸ πικρὸν, καὶ τὸ ταχινὸν, τὸ πορευόμενον ἐπὶ τὰ πλάτη τῆς γῆς, τοῦ κατακληρονομῆσαι σκηνώματα οὐκ αὐτοῦ. φοβερὸς καὶ ἐπιφανής ἐστιν, α ἐξ αὐτοῦ τὸ κρίμα αὐτοῦ ἔσται, καὶ τὸ λῆμμα αὐτοῦ ἐξ αὐτοῦ ἐξελεύσεται, καὶ ἐξαλοῦνται ὑπὲρ παρδάλεις οἱ ἵπποι αὐτοῦ, καὶ ὀξύτεροι ὑπὲρ τοὺς λύκους τῆς ἀραβίας. καὶ ἐξιππάσονται οἱ ἱππεῖς αὐτοῦ, καὶ ὁρμήσουσι μακρόθεν, καὶ πετασθήσονται ὡς ἀετὸς πρόθυμος εἰς τὸ φαγεῖν. β συντέλεια εἰς ἀσεβεῖς ἥξει, ἀνθεστηκότας προσώποις αὐτῶν ἐξεναντίας, καὶ συνάξει ὡς ἄμμον αἰχμαλωσίαν, καὶ αὐτὸς ἐν βασιλεῦσιν ἐντρυφήσει, καὶ τύραννοι παίγνια αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς εἰς πᾶν ὀχύρωμα ἐμπαίξεται, καὶ βαλεῖ χῶμα, καὶ κρατήσει αὐτοῦ. τότε μεταβαλεῖ τὸ πνεῦμα, καὶ διελεύσεται, καὶ ἐξιλάσεται. αὕτη ἡ ἰσχὺς τῷ θεῷ μου. οὐχὶ σὺ ἀπ᾽ ἀρχῆς κύριε ὁ θεὸς ὁ ἅγιός μου; καὶ οὐ μὴ ἀποθάνωμεν. κύριε εἰς κρίμα τέταχας αὐτὸ, καὶ ἔπλασέ με τοῦ ἐλέγχειν παιδείαν αὐτοῦ. καθαρὸς ὁ ὀφθαλμὸς τοῦ μὴ ὁρᾶν πονηρὰ, καὶ γ ἐπιβλέπειν ἐπὶ πόνους ὀδύνης. ἵνα τί ἐπιβλέπεις ἐπὶ καταφρονοῦντας; δ παρασιωπήσῃ ἐν τῷ καταπίνειν ἀσεβῆ τὸν δίκαιον; καὶ ποιήσεις τοὺς ἀνθρώπους ὡς τοὺς ἰχθύας τῆς θαλάσσης, καὶ ὡς τὰ ἑρπετὰ τὰ οὐκ ἔχοντα ἡγούμενον; συντέλειαν ἐν ἀγκίστρῳ ἀνέσπασε, καὶ εἵλκυσεν αὐτὸν ἐν ἀμφιβλήστρῳ, καὶ συνήγαγεν αὐτὸν ἐν ταῖς σαγήναις αὐτοῦ. ἕνεκεν τούτου εὐφρανθήσεται, καὶ χαρήσεται ἡ καρδία αὐτοῦ. ἕνεκεν τούτου θύσει τῇ σαγήνῃ αὐτοῦ, καὶ θυμιάσει τῷ ἀμφιβλήστρῳ αὐτοῦ, ὅτι ἐν αὐτοῖς ἐλίπανε μερίδα αὐτοῦ, καὶ τὰ βρώματα αὐτοῦ ἐκλεκτά. διὰ τοῦτο ἀμφιβαλεῖ τὸ ἀμφίβληστρον αὐτοῦ, καὶ διαπαντὸς ἀποκτέννειν ἔθνη οὐ φείσεται.

α Ἐξ αὐτοῦ τὸ κρῖμα αὐτοῦ ἐστι, καὶ τὸ λῆμμα αὐτοῦ ἐξ αὐτοῦ ἐξελεύσεται.] Theodoretus hæc ſic explicat. αὐτὸς ἑαυτὸν δοξάσει. καὶ δόγμα τὸ ἑαυτοῦ ἐπεξελεύσεται. β [συντέλεια εἰς ἀσεβεῖς ἥξει.] Symmachus. πάντα εἰς πλεονεξίαν ἥξει. ἡ πρόσοψις τοῦ προσώπου αὐτῶν ἄνεμος καύσων. γ [ἐπιβλέπειν ἐπὶ πόνους ὀδύνης.] AA. LL. habent. ἐπιβλέπειν ἐπὶ πονηροὺς οὐ δυνήσῃ. In aliquibus alijs libris legitur, ἐπιβλέπειν ἐπὶ πόνους, abſque ὀδύνης. δ [παρασιωπήσῃ ἐν τῷ καταπίνειν ἀσεβῆ τὸν δίκαιον.] Aquila, Symmachus, & Theodotio. παρασιωπᾷς καταπίνοντος ἀσεβοῦς τὸν δικαιότερον αὐτοῦ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

Ἐπὶ τῆς φυλακῆς μου στήσομαι, καὶ ἐπιβήσομαι ἐπὶ πέτραν, καὶ ἀποσκοπεύσω τοῦ ἰδεῖν τί λαλήσει ἐν ἐμοὶ, καὶ τί ἀποκριθῶ ἐπὶ τὸν ἔλεγχόν μου. καὶ ἀπεκρίθη πρὸς με κύριος, καὶ εἶπε. α γράψον ὅρασιν, καὶ σαφῶς εἰς πυξίον, ὅπως διώκῃ ὁ ἀναγινώσκων αὐτά. διότι ἔτι ὅρασις εἰς καιρὸν, καὶ ἀνατελεῖ εἰς πέρας, καὶ οὐκ εἰς κενόν. ἐὰν ὑστερήσῃ, ὑπόμεινον αὐτὸν, ὅτι ἐρχόμενος ἥξει, καὶ οὐ μὴ χρονίσῃ. ἐὰν ὑποστείληται, οὐκ εὐδοκεῖ ἡ ψυχή μου ἐν αὐτῷ. β ὁ δὲ δίκαιος ἐκ πίστεώς μου ζήσεται. ὁ δὲ κατοιόμενος, καὶ καταφρονητὴς, ἀνὴρ ἀλαζὼν, οὐθὲν μὴ περάνῃ. ὃς ἐπλάτυνε καθὼς ᾅδης τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, καὶ οὗτος ὡς θάνατος οὐκ ἐμπιπλάμενος, καὶ ἐπισυνάξει ἐπ᾽ αὐτὸν πάντα τὰ ἔθνη, καὶ εἰσδέξεται πρὸς αὐτὸν πάντας τοὺς λαούς. οὐχὶ ταῦτα πάντα κατ᾽ αὐτοῦ παραβολὴν λήψονται, καὶ πρόβλημα εἰς διήγησιν αὐτοῦ; καὶ ἐροῦσιν, οὐαὶ ὁ πληθύνων ἑαυτῷ τὰ οὐκ ὄντα αὐτοῦ ἕως τίνος, καὶ βαρύνων τὸν κλοιὸν αὐτοῦ στιβαρῶς. ὅτι ἐξαίφνης ἀναστήσονται δάκνοντες αὐτὸν, καὶ ἐκνήψουσιν οἱ ἐπίβουλοί σου, καὶ ἔσῃ εἰς διαρπαγὴν αὐτοῖς. διότι ἐσκύλευσας ἔθνη πολλὰ, σκυλεύσουσι πάντες οἱ ὑπολελειμμένοι λαοὶ, δι᾽ αἵματα ἀνθρώπων, καὶ ἀσεβείας γῆς καὶ πόλεως, καὶ πάντων τῶν κατοικούντων αὐτήν. ὢ ὁ πλεονεκτῶν πλεονεξίαν κακὴν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ, τοῦ τάξαι εἰς ὕψος νοσσιὰν αὐτοῦ, τοῦ ἐκσπασθῆναι ἐκ χειρὸς κακῶν. ἐβουλεύσω αἰσχύνην τῷ οἴκῳ σου, συνεπέρανας πολλοὺς λαοὺς, καὶ ἐξήμαρτεν ἡ ψυχή σου. διότι λίθος ἐκ τοίχου βοήσεται, γ καὶ κάνθαρος ἐκ ξύλου φθέγξεται αὐτά. οὐαὶ ὁ οἰκοδομῶν πόλιν ἐν αἵμασι, καὶ ἑτοιμάζων πόλιν ἐν ἀδικίαις. οὐ ταῦτά ἐστι παρὰ κυρίου παντοκράτορος; καὶ ἐξέλιπον λαοὶ ἱκανοὶ ἐν πυρὶ, καὶ ἔθνη πολλὰ ὠλιγοψύχησαν. ὅτι ἐμπλησθήσεται ἡ γῆ τοῦ γνῶναι τὴν δόξαν κυρίου, δ ὡς ὕδωρ κατακαλύψει αὐτούς. ὢ ὁ ποτίζων τὸν πλησίον αὐτοῦ ε ἀνατροπῇ θολερᾷ, καὶ μεθύσκων ὅπως ἐπιβλέπῃ ἐπὶ τὰ σπήλαια αὐτῶν. πλησμονὴν ἀτιμίας ἐκ δόξης πίε καὶ σύ. καρδία σαλεύθητι, καὶ σείσθητι. ἐκύκλωσεν ἐπὶ σὲ ποτήριον δεξιᾶς κυρίου, καὶ συνήχθη ἀτιμία ἐπὶ τὴν δόξαν σου. διότι ἀσέ-

βεια τοῦ λιβάνου καλύψει σε, καὶ ταλαιπωρία θηρίων πτοήσει σε, διʼ αἵματα ἀνθρώπων, καὶ ἀσεβείας γῆς καὶ πόλεως, καὶ πάντων τῶν κατοικούντων αὐτήν. τί ὠφελεῖ γλυπτόν, ὅτι ἔγλυψαν αὐτό; ἔπλασεν αὐτὸ χώνευμα, φαντασίαν ψευδῆ, ὅτι πέποιθεν ὁ πλάσας ἐπὶ τὸ πλάσμα αὐτοῦ, τοῦ ποιῆσαι ζ εἴδωλα κωφά. οὐαὶ ὁ λέγων τῷ ξύλῳ, ἔκνηψον, ἐξεγέρθητι. καὶ τῷ λίθῳ, ὑψώθητι, καὶ αὐτό ἐστι φαντασία. τοῦτο δέ ἐστιν ἔλασμα χρυσίου καὶ ἀργυρίου, καὶ πᾶν πνεῦμα οὐκ ἔστιν ἐν αὐτῷ. ὁ δὲ κύριος ἐν ναῷ ἁγίῳ αὐτοῦ, εὐλαβείσθω ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ πᾶσα ἡ γῆ.

α Γράψον.] Sic fere Eusebius lib. VI. Euang. Demonstr. γράψον ὅρασιν σαφῶς ἐν πυξίῳ. In nonnullis verò libris est, γράψον, ὅρασις, καὶ σαφῶς. β [ὁ δὲ δίκαιος ἐκ πίστεώς μου ζήσεται.] Sic etiam est apud S. Hieronymum. & sic Eusebius legit lib. VI. Euang. Demonstr. Alij verò libri habent, ὁ δὲ δίκαιός μου ἐκ πίστεως ζήσεται. γ [καὶ κάνθαρος.] Symmachus. σύνδεσμος ξύλινος. δ [ὡς ὕδωρ κατακαλύψει αὐτούς.] In plerisq. libris est, ὡς ὕδωρ πολὺ κατακαλύψαι ἐπὶ θαλάσσης. ε [ἀναζυγῆ θολερᾷ.] In alia editione est, ἀέλλην πετομένην. In alia, ἔκστασιν ἐχλουμένην. Symmachus. καὶ ἀοιῶν ἀκρίτως τὸν θυμὸν αὐτοῦ. Theodotio. ἀπὸ χύσεως θυμοῦ σου. V. editio. ἐξ ἀπροσδοκήτου ἀναζυγῆς τῆς ὀργῆς σου. Aquila. ἐξ ἐκπέμψεως χόλου σου. ζ [εἴδωλα κωφά.] s. ἄλαλα.

ΠΡΟΣΕΥΧΗ ΑΜΒΑΚΟΥΜ ΤΟΥ ΠΡΟΦΗΤΟΥ ΜΕΤΑ ΩΔΗΣ.

Κύριε εἰσακήκοα τὴν ἀκοήν σου, καὶ ἐφοβήθην. κατενόησα τὰ ἔργα σου, καὶ ἐξέστην. α ἐν μέσῳ δύο ζώων γνωσθήσῃ, ἐν τῷ ἐγγίζειν τὰ ἔτη ἐπιγνωσθήσῃ. ἐν τῷ παρεῖναι τὸν καιρὸν, ἀναδειχθήσῃ. ἐν τῷ ταραχθῆναι τὴν ψυχήν μου, ἐν ὀργῇ ἐλέους μνησθήσῃ. ὁ θεὸς ἐκ θαιμὰν ἥξει, καὶ ὁ ἅγιος β ἐξ ὄρους φαρὰν κατασκίου δασέος. ΔΙΑΨΑΛΜΑ. γ ἐκάλυψεν οὐρανοὺς ἡ ἀρετὴ αὐτοῦ, καὶ αἰνέσεως αὐτοῦ πλήρης ἡ γῆ. καὶ φέγγος αὐτοῦ ὡς φῶς ἔσται. κέρατα ἐν χερσὶν αὐτοῦ, καὶ ἔθετο ἀγάπησιν κραταιὰν ἰσχύος αὐτοῦ. πρὸ προσώπου αὐτοῦ πορεύσεται λόγος, δ καὶ ἐξελεύσεται εἰς πεδία. κατὰ πόδας αὐτοῦ ἔστη, καὶ ἐσαλεύθη ἡ γῆ. ἐπέβλεψε, καὶ διετάκη ἔθνη. διεθρύβη τὰ ὄρη βίᾳ, ἐτάκησαν βουνοὶ αἰώνιοι πορείας αἰωνίας αὐτοῦ. ἀντὶ κόπων εἶδον σκηνώματα αἰθιόπων, πτοηθήσονται καὶ αἱ σκηναὶ γῆς μαδιάμ. μὴ ἐν ποταμοῖς ὠργίσθης κύριε; ἢ ἐν ποταμοῖς ὁ θυμός σου; ἢ ἐν θαλάσσῃ τὸ ὅρμημά σου; ὅτι ἐπιβήσῃ ἐπὶ τοὺς ἵππους σου, καὶ ἡ ἱππασία σου σωτηρία. ε ἐντείνων ἐντενεῖς τόξον σου ἐπὶ σκῆπτρα, λέγει κύριος. ΔΙΑΨΑΛΜΑ. ζ ποταμῶν ῥαγήσεται γῆ, ὄψονταί σε, καὶ ὠδινήσουσι λαοί. σκορπίζων ὕδατα πορείας, ἔδωκεν ἡ ἄβυσσος φωνὴν αὐτῆς, ὕψος φαντασίας αὐτῆς. ἐπήρθη ὁ ἥλιος, καὶ ἡ σελήνη ἔστη ἐν τῇ τάξει αὐτῆς. εἰς φῶς βολίδες σου πορεύσονται, εἰς φέγγος ἀστραπῆς ὅπλων σου. ἐν ἀπειλῇ ὀλιγώσεις γῆν, καὶ ἐν θυμῷ κατάξεις ἔθνη. ἐξῆλθες εἰς σωτηρίαν λαοῦ σου, η τοῦ σῶσαι τὸν χριστόν σου. βαλεῖς εἰς κεφαλὰς ἀνόμων θάνατον, ἐξήγειρας δεσμοὺς ἕως τραχήλου. ΔΙΑΨΑΛΜΑ. διέκοψας ἐν ἐκστάσει κεφαλὰς δυναστῶν, σεισθήσονται ἐν αὐτῇ. διανοίξουσι χαλινοὺς αὐτῶν, ὡς ἔσθων πτωχὸς λάθρᾳ. καὶ θ ἐπιβιβᾷς εἰς θάλασσαν τοὺς ἵππους σου, ταράσσοντας ὕδωρ πολύ. ἐφυλαξάμην, καὶ ι ἐπτοήθη ἡ κοιλία μου ἀπὸ φωνῆς προσευχῆς χειλέων μου, καὶ εἰσῆλθε τρόμος εἰς τὰ ὀστᾶ μου, καὶ ὑποκάτωθεν μου ἐταράχθη ἡ ἕξις μου. ἀναπαύσομαι ἐν ἡμέρᾳ θλίψεως, τοῦ ἀναβῆναι εἰς λαὸν παροικίας μου. διότι συκῆ οὐ καρποφορήσει, καὶ οὐκ ἔσται γεννήματα ἐν ταῖς ἀμπέλοις. ψεύσεται ἔργον ἐλαίας, καὶ τὰ πεδία οὐ ποιήσει βρῶσιν. ἐξέλιπεν ἀπὸ βρώσεως πρόβατα, καὶ οὐχ ὑπάρχουσι βόες ἐπὶ φάτναις. ἐγὼ δὲ ἐν τῷ κυρίῳ ἀγαλλιάσομαι, χαρήσομαι ἐπὶ τῷ θεῷ τῷ σωτῆρί μου. κύριος ὁ θεὸς δύναμίς μου, καὶ τάξει τοὺς πόδας μου εἰς συντέλειαν. ἐπὶ τὰ ὑψηλὰ ἐπιβιβᾷ με, τοῦ νικῆσαι ἐν τῇ ᾠδῇ αὐτοῦ.

ΠΡΟΣΕΥΧΗ ΑΜΒΑΚΟΥΜ.

α Ἐν μέσῳ δύο ζώων.] Sic S. Hieronymus iuxta LXX. In medio duorum animalium cognosceris. sic in Officio Romano feriæ VI. in Parasceue ad Missam, in tractu primæ prophetiæ. In medio duorum animalium innotesceris. dum appropinquauerint anni, cognosceris. sic quoque in breuiario Romano, in Octaua Natiuitatis Domini. lect. VI. in Respons. Domine audiui auditum tuum & timui. consideraui opera tua, & expaui. In medio duorum animalium iacebat in præsepio, & fulgebat in cœlo. Alij verò libri habent, ζωῶν. atque ita legit Eusebius lib. VI. Euang. Demonst. & sic declarat. πληθυντικῶς καὶ θεσπιζομένης τῆς ζωῆς ἀπὸ ἑνικοῦ τοῦ τῆς ζωῆς ὀνόματος ἐξακουομένην. Theodoretus. τοῦτο ὑπὸ πολλῶν διαφόρως νενόηται. οἱ μὲν γὰρ, δύο ζῶα νενοήκασιν, ἀγγέλοις καὶ ἀνθρώποις. οἱ δὲ, τὰς ἀσωμάτους δυνάμεων τὰς τῇ θείᾳ φύσει πελάζοντα χερουβὶμ καὶ τὰ σεραφίμ. ἄλλοι δὲ ἰουδαίους καὶ βαβυλωνίοις. ἐμοὶ δὲ δοκεῖ μὴ ζῶα, ἀλλὰ ζωὰς εἰρηκέναι τὸν προφήτην. τήν τε παροῦσαν καὶ τὴν μέλλουσαν, ὧν μέσος ὁ δίκαιος κριτὴς ἀναφαίνεται. Aquila. ἐν τῷ ἐγγίζειν τὰ ἔτη ζώωσον αὐτόν. Theodotio. ἐν μέσῳ ἐτῶν ζώωσον αὐτόν. Symmachus. ἐντὸς τῶν ἐνιαυτῶν ἀναζώωσον αὐτόν. β [ἐξ ὄρους φαρὰν κατασκίου δασέος.] Cæteri libri non habent, φαράν. γ [ἐκάλυψεν οὐρανούς.] In vno vetustissimo libro, maioribus litteris exarato; principium huius orationis conuenit cum alijs libris. ab hoc verò loco, cætera ita posita sunt. Ἐκάλυψεν οὐρανοὺς ἡ εὐπρέπεια τῆς δόξης αὐτοῦ, καὶ τῆς αἰνέσεως αὐτοῦ ἐπλήσθη ἡ οἰκουμένη. καὶ φέγγος αὐτοῦ ὡς φῶς ἔσται, καὶ κέρατα ἐν χερσὶν αὐτοῦ ὑπάρχει αὐτῷ. ἐκεῖ ἀπεστήρικται ἡ δύναμις τῆς δόξης αὐτοῦ. πρὸ προσώπου αὐτοῦ προελεύσεται θάνατος, καὶ κατὰ πόδας αὐτοῦ ἀκολουθήσει τὰ μέγιστα τῶν πετεινῶν. στὰς ἐκμέτρησεν τὴν γῆν. κατανοήσας ἐξέτηξεν τὰ ἔθνη, καὶ τὰ ὄρη θραυσθήσονται. ταπεινωθήσονται αἱ νάπαι αἱ ἐκ τοῦ αἰῶνος. αἱ ὁδοὶ αἱ ἐξ ἀρχῆς αὐτοῦ κόπων. κατανοήσας τὰς σκηνὰς τῶν αἰθιόπων. ταραχθήσονται οἱ κατοικοῦντες τὰς δέρρεις μαδιάμ. μὴ ἐν ποταμοῖς ὠργίσθης κύριε, ἢ ἐν ποταμοῖς ὁ θυμός σου, ἢ ἐν θαλάσσῃ τὸ ὅρμημά σου; κύριε ἀνέβης ἐπὶ τὰ ἅρματά σου, ἡ ἱππασία σου σωτηρία. ὃ προέβης ἐξηγέρθη τὸ τόξον σου. ἐχόρτασας τὰς βολίδας τῆς φαρέτρας αὐτῆς. ποταμοὺς διασχίσεις, καὶ γῆν σείσεις. ἐν τῷ αὐτοφθαλμεῖν ταραχθήσονται τὰ ὄρη, ἐν τῷ τὸν ἐξαίσιόν σου ὄμβρον διελθεῖν δι' αὐτῆς. ἡ ἄβυσσος ἀνεφώνησε μείζων. φῶς τὸ λαμπρὸν τοῦ ἡλίου ἐπίχεν. τὸ δὲ φέγγος τῆς σελήνης ἐστάθη. κατὰ τὸ φέγγος τῶν βολίδων

βολίδαι σου πορεύσονται. κατὰ τὸ φέγγος ἀστραπῆς μαχαίρας σου. μετὰ θυμοῦ ἐλαρθώσῃ ἐπὶ τὴν γῆν, μετὰ ὀργῆς ἀλοήσεις ἔθνη. ἀφεφαίνης ἐπὶ σωτηρίᾳ τοῦ λαοῦ σου ῥύσασθαι τοὺς χριστούς σου. ἕως ἀβύσσου τῆς θαλάσσης καταδύσονται. διάψαλμα. ἐξεδίκησας μετὰ δυνάμεώς σου τοὺς ἀρχηγοὺς τῶν ἁμαρτωλῶν, τοὺς πεποιθότας ἐπὶ τῇ αὐθαδείᾳ αὐτῶν, ἕνεκεν τοῦ καταφυγεῖν πτωχοὺς λάθρα. ἀνεβίβασας ἐπὶ τὰς θαλάσσας τοὺς ἵππους σου. ἐταράχθησαν τὰ ἐξαίσια ὕδατα τῆς ἀβύσσου. ἐταξάμην, (alias ἐταραξάμην) καὶ ἀνεσταπώθη τὰ σπλάγχνα μου ἀπὸ τῆς φωνῆς τοῦ στόματός σου. εἰσῆλθε τρόμος εἰς τὰ ὀστᾶ μου. κατ' ἐμαυτὸν ἐταράχθην. ταῦτα φυλάξεις εἰς ἡμέραν θλίψεως. ἐπαγαγεῖν ἐφ' ἑνὸς πολέμου τὸν λαόν σου. ἡ συκῆ οὐ μὴ παραδῷ τὸν καρπὸν αὐτῆς, καὶ ἐν ταῖς ἀμπέλοις οὐκ ἔσται φορά. ἡ ἐλαία ἐξήπλος ἔσται, ἡ δὲ γῆ οὐ μὴ ἐκθάλῃ βοτάνην. ἐκλείψει ἐκ μάνδρας πρόβατα, καὶ βόες οὐχ ὑπάρχουσιν ἐπὶ φάτναις. ἐγὼ δὲ ἐν τῷ κυρίῳ ἀγαλλιάσομαι, χαρήσομαι ἐπὶ τῷ θεῷ τῷ σωτῆρί μου. κύριος ὁ θεός μου ἔδωκέ μοι ἰσχὺν, καὶ κατέστησεν τοὺς πόδας μου ἀσφαλεῖς. καὶ ἐπὶ τοὺς τραχήλους τῶν ἐχθρῶν μου ἐπιβιβᾷ με, καθίσαι κατέπαυσατο. δ [ἐξελάσονται εἰς πεδία.] Sic quoq. est apud Eusebiũ, & apud S. Cyprianũ, qui habẽt, Cãpos. nonnulli aũt libri habẽt, πεδίαν. at Theodoretus varietatem exemplariũ commemorat, & sic explicat. τὸ εἰς παιδείαν ἔνια τῶν ἀντιγράφων μετὰ διφθόγγου ἔχει. καὶ δηλοῖ ὡς καὶ τοῖς ἔργοις καὶ τοῖς λόγοις ὁ τῶν ὅλων θεὸς εἰς παιδείαν τῶν ἀνθρώπων καὶ διδασκαλίαν κέχρηται. ἔνια δὲ ἄνευ τοῦ διφθόγγου. καὶ σημαίνει, ὅτι μετὰ πολλῆς τῆς εὐκολίας ὡς ἐν ἰσοπλάτῳ πεδίῳ τρέχει τὰ τεθρίππα ταῖς προφητείαις ἀκολουθοῦντα. ε [ἐντείνων ἐνέτεινας.] In cæteris libris est, ἐντείνων ἐντενεῖς. ζ [ποταμῶν ῥαγήσεται γῆ.] Scholion. χάφεται. ποταμοῖς. η [τοῦ σῶσαι τὸν χριστόν σου.] Sic fere est in editione Latina. Aquila. ἐξῆλθες εἰς σωτηρίαν λαοῦ σου εἰς σωτηρίαν σὺν χριστῷ σου. V. editio. ἐξῆλθες τοῦ σῶσαι τὸν λαόν σου διὰ ἰησοῦ χριστόν σου. Cæteri vero libri habent, τοὺς χριστούς σου. θ [ἐπιβιβᾷς εἰς θάλασσαν.] In cæteris libris est, ἐπιβίβασας. ι [ἐπτοήθη ἡ κοιλία μου.] In plerisque libris est, ἡ καρδία μου.

ΑΜΒΑΚΟΥΜ Η'.

ΣΟΦΟΝΙΑΣ Θ'.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

Λόγος κυρίου, ὃς ἐγενήθη πρὸς σοφο-
νίαν τὸν τοῦ χουσὶ, υἱὸν γοδολίου, τοῦ ἀ-
μορίου, τοῦ ἐζεκίου, ἐν ἡμέραις ἰωσίου
υἱοῦ ἀμὼν βασιλέως ἰούδα. ἐκλεί-
ψει α ἐκλιπέτω ἀπὸ προσώπου τῆς
γῆς, λέγει κύριος. ἐκλιπέτω ἄνθρωπος καὶ κτήνη, ἐ-
κλιπέτω τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ καὶ οἱ ἰχθύες τῆς θα-
λάσσης. καὶ ἀσθενήσουσιν οἱ ἀσεβεῖς, καὶ ἐξαρῶ τοὺς
ἀνόμους ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς, λέγει κύριος. καὶ ἐκ-
τενῶ τὴν χεῖρά μου ἐπὶ ἰούδα, καὶ ἐπὶ πάντας τοὺς
κατοικοῦντας ἱερουσαλήμ. καὶ ἐξαρῶ ἐκ τοῦ τόπου
τούτου τὰ ὀνόματα τῆς βααλ, καὶ τὰ β ὀνόματα
τῶν ἱερέων, καὶ τοὺς προσκυνοῦντας ἐπὶ τὰ δώμα-
τα τῇ στρατιᾷ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ τοὺς προσκυνοῦντας
καὶ τοὺς ὀμνύοντας κατὰ τοῦ κυρίου, καὶ τοὺς γ ὀμνύον-
τας κατὰ τοῦ βασιλέως αὐτῶν, καὶ τοὺς ἐκκλίνοντας ἀ-
πὸ τοῦ κυρίου, καὶ τοὺς μὴ ζητοῦντας τὸν κύριον, καὶ τοὺς
μὴ ἀντεχομένους τοῦ κυρίου. εὐλαβεῖσθε ἀπὸ προσώ-
που κυρίου τοῦ θεοῦ, διότι ἐγγὺς ἡμέρα τοῦ κυρίου, ὅτι
ἡτοίμακε κύριος τὴν θυσίαν αὐτοῦ, καὶ ἡγίακε τοὺς
κλητοὺς αὐτοῦ. καὶ ἔσται, ἐν ἡμέρᾳ θυσίας κυρίου, καὶ
ἐκδικήσω ἐπὶ τοὺς ἄρχοντας, καὶ ἐπὶ τὸν οἶκον τοῦ βα-
σιλέως, καὶ ἐπὶ πάντας τοὺς ἐνδεδυμένους ἐνδύμα-
τα ἀλλότρια. καὶ ἐκδικήσω ἐμφανῶς ἐπὶ τὰ πρόπυ-
λα ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, τοὺς πληροῦντας τὸν οἶκον κυ-
ρίου θεοῦ αὐτῶν ἀσεβείας καὶ δόλου. καὶ ἔσται ἐν τῇ
ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, λέγει κύριος, φωνὴ κραυγῆς ἀπὸ πύ-
λης ἀποκεντούντων, καὶ ὀλολυγμὸς ἀπὸ τῆς δευτέ-
ρας, καὶ συντριμμὸς μέγας ἀπὸ τῶν βουνῶν. θρηνή-
σατε οἱ κατοικοῦντες τὴν δ κατακεκομμένην, ὅτι
ὡμοιώθη πᾶς ὁ λαὸς χαναάν, καὶ ἐξωλοθρεύθη-
σαν πάντες οἱ ἐπηρμένοι ἀργυρίῳ. καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέ-
ρᾳ ἐκείνῃ, ἐξερευνήσω τὴν ἱερουσαλὴμ μετὰ λύχνου,
καὶ ἐκδικήσω ἐπὶ τοὺς ἄνδρας τοὺς καταφρονοῦν-
τας ἐπὶ τὰ φυλάγματα αὐτῶν. οἱ δὲ λέγοντες ἐν
ταῖς καρδίαις αὐτῶν, οὐ μὴ ἀγαθοποιήσῃ κύριος, οὐ-
δὲ μὴ κακώσῃ, καὶ ἔσται ἡ δύναμις αὐτῶν εἰς διαρ-
παγὴν, καὶ οἱ οἶκοι αὐτῶν εἰς ἀφανισμόν. καὶ οἰκοδο-
μήσουσιν οἰκίας, καὶ οὐ μὴ κατοικήσουσιν ἐν αὐταῖς.
καὶ καταφυτεύσουσιν ἀμπελῶνας, καὶ οὐ μὴ πίωσι τὸν
οἶνον αὐτῶν, ὅτι ἐγγὺς ἡμέρα κυρίου ἡ μεγάλη, ἐγγὺς
καὶ ταχεῖα σφόδρα. φωνὴ ἡμέρας κυρίου πικρὰ καὶ
σκληρὰ τέτακται. δυνατὴ ἡμέρα ὀργῆς, ἡ ἡμέρα
ἐκείνη, ἡμέρα θλίψεως καὶ ἀνάγκης, ε ἡμέρα ἀω-
ρίας καὶ ἀφανισμοῦ, ἡμέρα γνόφου καὶ σκότους, ἡμέ-
ρα νεφέλης καὶ ὁμίχλης, ἡμέρα σάλπιγγος καὶ κραυ-
γῆς ἐπὶ τὰς πόλεις τὰς ὀχυρὰς, καὶ ἐπὶ τὰς γωνίας
τὰς ὑψηλάς. καὶ ἐκθλίψω τοὺς ἀνθρώπους, καὶ πορεύ-
σονται ὡς τυφλοὶ, ὅτι τῷ κυρίῳ ἐξήμαρτον. καὶ ἐκ-
χεεῖ τὸ αἷμα αὐτῶν ὡς χοῦν, καὶ τὰς σάρκας αὐτῶν
ὡς βόλβιτα. καὶ τὸ ἀργύριον αὐτῶν καὶ τὸ χρυσίον
αὐτῶν οὐ μὴ δύνηται ἐξελέσθαι αὐτοὺς ἐν ἡμέρᾳ ὀρ-
γῆς κυρίου. καὶ ἐν πυρὶ ζήλου αὐτοῦ, καταναλωθήσε-
ται πᾶσα ἡ γῆ, διότι συντέλειαν καὶ σπουδὴν ποιή-
σει ἐπὶ πάντας τοὺς κατοικοῦντας τὴν γῆν.

α Ἐκλιπέτω ἀπὸ προσώπου.] Ita etiam S: Hieronymus. Cæteri libri habent, ἐκλιπέτω πάντα ἀπὸ προσώπου. β [τὰ ὀνόματα τῶν ἱερέων.] Sic quoque est in vno alio libro. In cæteris partim legitur, τὰ ὀνόματα τῶν ἱερῶν μετὰ τῶν ἱερέων, partim τὰ ὀνόματα τῶν ἱερέων μετὰ τῶν ἱερέων. partim, τὰ ὀνόματα τῶν ἱερέων μετὰ τῶν ἱερῶν. γ [ὀμνύοντας κατὰ τοῦ βασιλέως αὐτῶν.] Sic S. Hieronymus. In cæteris libris partim legit, κατὰ τοῦ κυρίου βασιλέως αὐτῶν. partim, κατὰ τοῦ μελχὸμ, quod habet Theodoretus. partim, κατὰ τῆς βασιλείας αὐτῶν. δ [τὴν κατακεκομμένην,] Aquila. εἰς τὸν ὅλμον. ε [ἡμέρα ἀωρίας.] In plerisque libris est, ταλαιπωρίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

Συνάχθητε, καὶ α συνδέθητε τὸ ἔθνος τὸ ἀπαί-
δευτον, πρὸ τοῦ γενέσθαι ὑμᾶς ὡς ἄνθος β πα-
ραπορευόμενον, πρὸ τοῦ ἐπελθεῖν ἐφ' ὑμᾶς ὀργὴν κυ-
ρίου, πρὸ τοῦ ἐπελθεῖν ἐφ' ὑμᾶς ἡμέραν θυμοῦ κυ-
ρίου. ζητήσατε τὸν κύριον πάντες ταπεινοὶ γῆς, κρί-
μα ἐργάζεσθε, καὶ δικαιοσύνην ζητήσατε, καὶ ἀπο-
κρίνασθε αὐτὰ, ὅπως σκεπασθῆτε ἐν ἡμέρᾳ ὀργῆς κυ-
ρίου. διότι γάζα διηρπασμένη ἔσται, καὶ ἀσκάλων εἰς
ἀφανισμὸν, καὶ ἄζωτος μεσημβρίας ἐκριφήσεται, καὶ
ἀκκαρὼν ἐκριζωθήσεται. οὐαὶ οἱ κατοικοῦντες τὸ
σχοίνισμα τῆς θαλάσσης, γ πάροικοι κρητῶν. λό-
γος κυρίου ἐφ' ὑμᾶς χαναάν, γῆ ἀλλοφύλων, καὶ ἀπο-
λῶ ὑμᾶς ἐκ κατοικίας. καὶ ἔσται κρήτη νομὴ ποι-
μνίων, καὶ μάνδρα προβάτων. καὶ ἔσται τὸ σχοίνισ-
μα τῆς θαλάσσης τοῖς καταλοίποις οἴκου ἰούδα, ἐπ'
αὐτοὺς νεμήσονται ἐν τοῖς οἴκοις ἀσκάλωνος, δείλης
καταλύσουσιν ἀπὸ προσώπου υἱῶν ἰούδα, ὅτι ἐπι-
σκέπται αὐτοὺς κύριος ὁ θεὸς αὐτῶν, καὶ ἀποστρέψει
τὴν αἰχμαλωσίαν αὐτῶν. ἤκουσα ὀνειδισμοὺς μωὰβ,
καὶ κονδυλισμοὺς υἱῶν ἀμμὼν, ἐν οἷς ὠνείδιζον τὸν
λαόν μου, καὶ ἐμεγαλύνοντο ἐπὶ τὰ ὅριά μου. διὰ τοῦ-
το ζῶ ἐγὼ, λέγει κύριος τῶν δυνάμεων ὁ θεὸς ἰσ-
ραὴλ, διότι μωὰβ ὡς σόδομα ἔσται, καὶ υἱοὶ ἀμμὼν
ὡς γόμορρα, καὶ δαμασκὸς ἐκλελειμμένη ὡς θιμω-
νία ἅλωνος καὶ ἠφανισμένη εἰς τὸν αἰῶνα. καὶ οἱ κα-
τάλοιποι λαοῦ μου διαρπῶνται αὐτούς, καὶ οἱ κατά-
λοιποι ἔθνους μου κληρονομήσουσιν αὐτούς. αὕτη αὐ-
τοῖς ἀντὶ τῆς ὕβρεως αὐτῶν, διότι ὠνείδισαν, καὶ ἐμε-
γαλύνθησαν ἐπὶ τὸν κύριον τὸν παντοκράτορα. ἐπι-
φανήσεται κύριος ἐπ' αὐτοὺς, καὶ ἐξολοθρεύσει πάν-
τας τοὺς θεοὺς τῶν ἐθνῶν τῆς γῆς, καὶ προσκυνήσου-
σιν αὐτῷ ἕκαστος ἐκ τοῦ τόπου αὐτοῦ, πᾶσαι αἱ νῆσοι τῶν
ἐθνῶν

ἐθνῶν. καὶ ὑμεῖς αἰθίοπες τραυματίαι ῥομφαίας μού ἐστε, ^δ καὶ ἐκτενεῖ τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπὶ βορρᾶν, καὶ ἀπολεῖ τὸν ἀσσύριον, καὶ θήσει τὴν νινευὴ εἰς ἀφανισμὸν ἄνυδρον, ὡς ἔρημον. καὶ νεμήσονται ἐν μέσῳ αὐτῆς ποίμνια, καὶ πάντα τὰ θηρία τῆς γῆς, καὶ χαμαιλέοντες καὶ ἐχῖνοι ἐν τοῖς φατνώμασιν αὐτῆς κοιταθήσονται. καὶ θηρία φωνήσει ἐν τοῖς διορύγμασιν αὐτῆς καὶ κόρακες ἐν τοῖς πυλῶσιν αὐτῆς, διότι κέδρος τὸ ἀνάστημα αὐτῆς.

α Συνδέθητι.] Theodoretus, τινὲς τὸ χωρίον μὴ νενοηκότες, τὸ, συνδέθητε, συνδήθητε τεθείκασιν. τὰ δὲ πλεῖστα τῶν ἀντιγράφων, συνδέθητε, ἔχει. β [διαπορευόμενον] In plerisque libris est διαπορευόμενον, ἡμέρα, περὶ τοῦ. γ [σφόρκοι κρητ.] Aquila, & V. editio. γῦος ὀλέθριον. Theodotio. γῦος ὀλεθρείας. Symmachus. γῦος ὀλοθρευόμενον. δ [καὶ ἐκτενεῖ τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπὶ βορρᾶν, καὶ ἀπολεῖ τὸν ἀσσύριον, καὶ θήσει τὴν νινευὴ εἰς ἀφανισμόν.] In plerisq. libris est, καὶ ἐκτενῶ τὴν χεῖρά μου ἐπὶ βορρᾶν, καὶ ἀπολῶ τὸν ἀσσύριον, καὶ θήσω τὴν νινευή.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ.

Α Ὕτη ἡ πόλις ἡ φαυλίστρια, ἡ κατοικοῦσα ἐπ' ἐλπίδι, ἡ λέγουσα ἐν καρδίᾳ αὐτῆς, ἐγώ εἰμι, καὶ οὐκ ἔστι μετ' ἐμὲ ἔτι. πῶς ἐγενήθη εἰς ἀφανισμὸν νομὴ θηρίων; πᾶς ὁ διαπορευόμενος δι' αὐτῆς συριεῖ, καὶ κινήσει τὰς χεῖρας αὐτοῦ. ὢ ἡ ἐπιφανὴς καὶ ἀπολελυτρωμένη πόλις, ἡ περιστερὰ οὐκ εἰσήκουσε φωνῆς. οὐκ ἐδέξατο παιδείαν, ἐπὶ τῷ κυρίῳ οὐκ ἐπεποίθει, καὶ πρὸς τὸν θεὸν αὐτῆς οὐκ ἤγγισεν. οἱ ἄρχοντες αὐτῆς ἐν αὐτῇ ὡς λέοντες ὠρυόμενοι, οἱ κριταὶ αὐτῆς ὡς λύκοι τῆς ἀραβίας, οὐχ ὑπελίποντο εἰς τὸ πρωΐ. οἱ προφῆται αὐτῆς πνευματοφόροι, ἄνδρες καταφρονηταί. ἱερεῖς αὐτῆς βεβηλοῦσι τὰ ἅγια, ^α καὶ ἀσεβοῦσι νόμον. ὁ δὲ κύριος δίκαιος ἐν μέσῳ αὐτῆς, καὶ οὐ μὴ ποιήσῃ ἄδικον, πρωῒ πρωῒ δώσει κρίμα αὐτοῦ εἰς φῶς. καὶ οὐκ ἀπεκρύβη καὶ οὐκ ἔγνω ἀδικίαν ἐν ἀπαιτήσει, καὶ οὐκ εἰς νεῖκος ἀδικίαν. ^β ἐν διαφθορᾷ κατέσπασα ὑπερηφάνους, ἠφανίσθησαν γωνίαι αὐτῶν. ἐξερημώσω τὰς ὁδοὺς αὐτῶν τὸ παράπαν, τοῦ μὴ διοδεύειν. ἐξέλιπον αἱ πόλεις αὐτῶν, παρὰ τὸ μηδένα ὑπάρχειν, μηδὲ κατοικεῖν. εἶπα, πλὴν φοβεῖσθέ με, καὶ δέξασθε παιδείαν, καὶ οὐ μὴ ἐξολοθρευθῆτε ἐξ ὀφθαλμῶν αὐτῆς πάντα ὅσα ἐξεδίκησα ἐπ' αὐτήν. ἑτοιμάζου, ὄρθρισον, ἔφθαρται πᾶσα ἡ ἐπιφυλλὶς αὐτῶν. διὰ τοῦτο ὑπόμεινόν με, λέγει κύριος, εἰς ἡμέραν ἀναστάσεώς μου εἰς μαρτύριον. διὸ τὸ κρίμα μου εἰς συναγωγὰς ἐθνῶν, τοῦ εἰσδέξασθαι βασιλεῖς, τοῦ ἐκχέαι ἐπ' αὐτοὺς πᾶσαν ὀργὴν θυμοῦ μου. διότι ἐν πυρὶ ζήλου μου καταναλωθήσεται πᾶσα ἡ γῆ. ὅτι τότε ^γ μεταστρέψω ἐπὶ λαοὺς γλῶσσαν εἰς γενεὰν αὐτῆς, τοῦ ἐπικαλεῖσθαι πάντας τὸ ὄνομα κυρίου, τοῦ δουλεύειν αὐτῷ ὑπὸ ζυγὸν ἕνα. ἐκ περάτων ποταμῶν αἰθιοπίας ^δ προσδέξομαι ἐν διεσπαρμένοις μου, οἵσουσι θυσίας μοι ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, οὐ μὴ καταισχυνθῇς ἐκ πάντων τῶν ἐπιτηδευμάτων σου, ὧν ἠσέβησας εἰς ἐμέ. ὅτι τότε περιελῶ ἀπὸ σοῦ τὰ φαυλίσματα τῆς ὕβρεώς σου, καὶ οὐκ ἔτι μὴ προσθῇς, τοῦ μεγαλαυχῆσαι ἐπὶ τὸ ὄρος τὸ ἅγιόν μου. καὶ ὑπολείψομαι ἐν σοὶ λαὸν πραῢν καὶ ταπεινόν, καὶ εὐλαβηθήσονται ἀπὸ τοῦ ὀνόματος κυρίου οἱ κατάλοιποι τοῦ ἰσραήλ, καὶ οὐ ποιήσουσιν ἀδικίαν, καὶ οὐ λαλήσουσι μάταια, καὶ οὐ μὴ εὑρεθῇ ἐν τῷ στόματι αὐτῶν γλῶσσα δολία. διότι αὐτοὶ νεμήσονται, καὶ κοιταθήσονται, καὶ οὐκ ἔσται ὁ ἐκφοβῶν αὐτούς. χαῖρε θύγατερ σιών, κήρυσσε θύγατερ ἱερουσαλήμ. εὐφραίνου καὶ κατατέρπου ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου θύγατερ ἱερουσαλήμ, περιεῖλε κύριος τὰ ἀδικήματά σου, λελύτρωταί σε ἐκ χειρὸς ἐχθρῶν σου. βασιλεὺς ἰσραὴλ κύριος ἐν μέσῳ σου, οὐκ ὄψῃ κακὰ οὐκέτι. ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἐρεῖ κύριος τῇ ἱερουσαλήμ. θάρσει σιών, μὴ παρείσθωσαν αἱ χεῖρές σου, κύριος ὁ θεός σου ἐν σοί, ὁ δυνατὸς σώσει σε, ἐπάξει ἐπὶ σὲ εὐφροσύνην, καὶ καινιεῖ σε ἐν τῇ ἀγαπήσει αὐτοῦ. καὶ εὐφρανθήσεται ἐπὶ σὲ ἐν τέρψει ὡς ἐν ἡμέρᾳ ἑορτῆς, καὶ συνάξω τοὺς συντετριμμένους σου. οὐαὶ τίς ἔλαβεν ἐπ' αὐτὴν ὀνειδισμόν; ἰδοὺ ἐγὼ ποιῶ ἐν σοί, ἕνεκέν σου ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, λέγει κύριος, καὶ σώσω τὴν ἐκπεπιεσμένην, καὶ τὴν ἀπωσμένην εἰσδέξομαι, καὶ θήσομαι αὐτοὺς εἰς καύχημα, καὶ ὀνομαστοὺς ἐν πάσῃ τῇ γῇ. ^ε καὶ καταισχυνθήσονται ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, ὅταν καλῶς ὑμῖν ποιήσω, καὶ ἐν τῷ καιρῷ, ὅταν εἰσδέξομαι ὑμᾶς. διότι δώσω ὑμᾶς ὀνομαστούς, καὶ εἰς καύχημα ἐν πᾶσι τοῖς λαοῖς τῆς γῆς, ἐν τῷ ἐπιστρέφειν με τὴν αἰχμαλωσίαν ὑμῶν ἐνώπιον ὑμῶν λέγει κύριος.

α Καὶ ἀσεβοῦσι νόμον.] In plerisqne libris est, ἀσεβοῦσιν εἰς τὸν νόμον. β [ἐν διαφθορᾷ κατέσπασα.] In plerisque libris non est, ἐν διαφθορᾷ. γ [μεταστρέψω ἐπὶ λαοὺς γλῶσσαν εἰς γενεὰν αὐτῆς.] Aquila, & Theodotio. τότε στρέψω ἐπὶ πάντας τοὺς λαοὺς χεῖλος ἐξειλεγμένον. Symmachus. τότε μεταστρέψω ἐν τοῖς λαοῖς χεῖλος καθαρόν. δ [προσδέξομαι.] Eusebius lib. 11. Euang. Demonst. hunc locum ita citat. προσδέξομαι τοὺς ἱκετεύοντάς με. υἱοὶ τῶν διεσπαρμένων οἴσουσι θυσίας μοι. s. πέραθεν ποταμῶν αἰθιοπίας ἱκετεύοντά με τέκνα τῶν διεσκορπισμένων ὑπ' ἐμοῦ. ἐνέγκωσι δῶρον ἐμοί. ε [καὶ καταισχυνθήσονται.] Ita S. Hieronymus, & Theodoretus. In plerisque vero libris est, καὶ οὐ καταισχυνθήσονται.

ΣΟΦΟΝΙΑΣ Θ.

ΑΓΓΑΙΟΣ Ι΄.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

ΕΝ τῷ δευτέρῳ ἔτει, ἐπὶ δαρείου τοῦ βασιλέως, ἐν τῷ μηνὶ τῷ ἕκτῳ, μιᾷ τοῦ μηνὸς, ἐγένετο λόγος κυρίου [a] ἐν χειρὶ ἀγγαίου τοῦ προφήτου, λέγων. εἰπὸν πρὸς ζοροβάβελ τὸν τοῦ σαλαθιὴλ [b] ἐκ φυλῆς ἰούδα, καὶ πρὸς ἰησοῦν τὸν τοῦ ἰωσεδὲκ τὸν ἱερέα τὸν μέγαν, λέγων. τάδε λέγει κύριος παντοκράτωρ, λέγων. ὁ λαὸς οὗτος λέγουσιν, οὐχ ἥκει ὁ καιρὸς τοῦ οἰκοδομῆσαι τὸν οἶκον κυρίου. καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου ἐν χειρὶ ἀγγαίου τοῦ προφήτου, λέγων. εἰ καιρὸς μὲν ὑμῖν ἐστι τοῦ οἰκεῖν ἐν οἴκοις ὑμῶν [c] κοιλοστάθμοις, ὁ δὲ οἶκος ἡμῶν ἐξηρήμωται; καὶ νῦν τάδε λέγει κύριος παντοκράτωρ. τάξατε δὴ καρδίας ὑμῶν εἰς τὰς ὁδοὺς ὑμῶν. ἐσπείρατε πολλὰ καὶ εἰσηνέγκατε ὀλίγα, ἐφάγετε καὶ οὐκ εἰς πλησμονὴν, ἐπίετε καὶ οὐκ εἰς μέθην, περιεβάλεσθε καὶ οὐκ ἐθερμάνθητε ἐν αὐτοῖς, καὶ ὁ τοὺς μισθοὺς συνάγων, συνήγαγεν εἰς δεσμὸν τετρυπημένον. τάδε λέγει κύριος παντοκράτωρ. θέσθε τὰς καρδίας ὑμῶν εἰς τὰς ὁδοὺς ὑμῶν, ἀνάβητε εἰς τὸ ὄρος, καὶ κόψατε ξύλα, οἰκοδομήσατε τὸν οἶκον, καὶ εὐδοκήσω ἐν αὐτῷ, καὶ ἐνδοξασθήσομαι, εἶπε κύριος. ἐπεβλέψατε εἰς πολλὰ, καὶ ἐγένετο ὀλίγα. καὶ εἰσηνέχθη εἰς τὸν οἶκον, καὶ ἐξεφύσησα αὐτά. διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος παντοκράτωρ. ἀνθ' ὧν ὁ οἶκός μου ἐστὶν ἔρημος, ὑμεῖς δὲ διώκετε ἕκαστος εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, διὰ τοῦτο ἀνέξει ὁ οὐρανὸς ἀπὸ δρόσου, καὶ ἡ γῆ [d] ὑποστελεῖται τὰ ἐκφόρια αὐτῆς. καὶ ἐπάξω ῥομφαίαν ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ ἐπὶ τὰ ὄρη, καὶ ἐπὶ τὸν σῖτον, καὶ ἐπὶ τὸν οἶνον, καὶ ἐπὶ τὸ ἔλαιον, καὶ ὅσα ἐκφέρει ἡ γῆ, καὶ ἐπὶ τοὺς ἀνθρώπους, καὶ ἐπὶ τὰ κτήνη, καὶ ἐπὶ πάντας τοὺς πόνους τῶν χειρῶν αὐτῶν. καὶ ἤκουσε ζοροβάβελ ὁ τοῦ σαλαθιὴλ ἐκ φυλῆς ἰούδα, καὶ ἰησοῦς ὁ τοῦ ἰωσεδὲκ ὁ ἱερεὺς ὁ μέγας, καὶ πάντες οἱ κατάλοιποι τοῦ λαοῦ τῆς φωνῆς κυρίου τοῦ θεοῦ αὐτῶν, καὶ τῶν λόγων τοῦ ἀγγαίου τοῦ προφήτου, καθότι ἐξαπέστειλεν αὐτὸν κύριος ὁ θεὸς αὐτῶν πρὸς αὐτοὺς, καὶ ἐφοβήθη ὁ λαὸς ἀπὸ προσώπου κυρίου. καὶ εἶπεν ἀγγαῖος. ἄγγελος κυρίου ἐν ἀγγέλοις κυρίου τῷ λαῷ ἐγώ εἰμι μεθ' ὑμῶν, λέγει κύριος. καὶ ἐξήγειρε κύριος τὸ πνεῦμα ζοροβάβελ τοῦ σαλαθιὴλ ἐκ φυλῆς ἰούδα, καὶ τὸ πνεῦμα ἰησοῦ τοῦ ἰωσεδὲκ τοῦ ἱερέως τοῦ μεγάλου, καὶ τὸ πνεῦμα τῶν καταλοίπων παντὸς τοῦ λαοῦ, καὶ εἰσῆλθον, καὶ ἐποίουν ἔργα ἐν τῷ οἴκῳ κυρίου παντοκράτορος θεοῦ αὐτῶν.

[a] Ἐν χειρὶ ἀγγαίου.] Symmachus. δι' ἀγγαίου. [b] [ἐκ φυλῆς ἰούδα.] Scholion. οἱ λοιποὶ, ἡγούμενον ἰούδα. [c] [κοιλοστάθμοις.] Aquila. ὠροφωμένοις. [d] [ὑποστελεῖται τὰ ἐκφόρια.] In cæteris codicibus est, ὑποστελεῖται δοῦναι τὰ ἐκφόρια.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.

ΤΗ τετράδι καὶ εἰκάδι τοῦ μηνὸς τοῦ ἕκτου, τῷ δευτέρῳ ἔτει, ἐπὶ δαρείου τοῦ βασιλέως, τῷ μηνὶ τῷ ἑβδόμῳ, μιᾷ καὶ εἰκάδι τοῦ μηνὸς, ἐλάλησε κύριος ἐν χειρὶ ἀγγαίου τοῦ προφήτου, λέγων. εἰπὸν δὴ πρὸς ζοροβάβελ τὸν τοῦ σαλαθιὴλ ἐκ φυλῆς ἰούδα, καὶ πρὸς ἰησοῦν τὸν τοῦ ἰωσεδὲκ τὸν ἱερέα τὸν μέγαν, καὶ πρὸς πάντας τοὺς καταλοίπους τοῦ λαοῦ, λέγων. τίς ἐξ ὑμῶν, ὃς εἶδε τὸν οἶκον τοῦτον ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ τῇ ἔμπροσθεν; καὶ πῶς ὑμεῖς βλέπετε αὐτὸν νῦν καθὼς οὐχ ὑπάρχοντα ἐνώπιον ὑμῶν; καὶ νῦν κατίσχυε ζοροβάβελ, λέγει κύριος, καὶ κατίσχυε ἰησοῦ ὁ τοῦ ἰωσεδὲκ ὁ ἱερεὺς ὁ μέγας, καὶ κατισχυέτω πᾶς ὁ λαὸς τῆς γῆς, λέγει κύριος, καὶ ποιεῖτε, διότι μεθ' ὑμῶν ἐγώ εἰμι, λέγει κύριος [a] ὁ παντοκράτωρ, καὶ τὸ πνεῦμά μου ἐφέστηκεν ἐν μέσῳ ὑμῶν, θαρσεῖτε, διότι τάδε λέγει κύριος παντοκράτωρ. ἔτι ἅπαξ ἐγὼ σείσω τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, καὶ τὴν θάλασσαν, καὶ τὴν ξηρὰν, καὶ συσσείσω πάντα τὰ ἔθνη, καὶ ἥξει τὰ ἐκλεκτὰ πάντων τῶν ἐθνῶν. καὶ πλήσω τὸν οἶκον τοῦτον δόξης, λέγει κύριος παντοκράτωρ. ἐμὸν τὸ ἀργύριον, καὶ ἐμὸν τὸ χρυσίον, λέγει κύριος παντοκράτωρ. διότι μεγάλη ἔσται ἡ δόξα τοῦ οἴκου τούτου, ἡ ἐσχάτη ὑπὲρ τὴν πρώτην, λέγει κύριος παντοκράτωρ. καὶ ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ δώσω εἰρήνην, λέγει κύριος παντοκράτωρ, καὶ εἰρήνην ψυχῆς εἰς περιποίησιν παντὶ τῷ κτίζοντι, τοῦ ἀναστῆσαι τὸν ναὸν τοῦτον. τετράδι καὶ εἰκάδι τοῦ ἐνάτου μηνὸς, ἔτους δευτέρου, ἐπὶ δαρείου, ἐγένετο λόγος κυρίου πρὸς ἀγγαῖον τὸν προφήτην, λέγων. τάδε λέγει κύριος παντοκράτωρ. ἐπερώτησον δὴ τοὺς ἱερεῖς νόμον, λέγων. ἐὰν λάβῃ ἄνθρωπος κρέας ἅγιον ἐν τῷ ἄκρῳ τοῦ ἱματίου αὐτοῦ, καὶ ἅψηται τὸ ἄκρον τοῦ ἱματίου αὐτοῦ ἄρτου, ἢ ἑψέματος, ἢ οἴνου, ἢ ἐλαίου, ἢ παντὸς βρώματος, εἰ ἁγιασθήσεται; καὶ ἀπεκρίθησαν οἱ ἱερεῖς, καὶ εἶπαν οὔ. καὶ εἶπεν ἀγγαῖος. ἐὰν ἅψηται [b] μεμιασμένος ἀκάθαρτος ἐπὶ ψυχῇ ἐπὶ παντὸς τούτων, εἰ μιανθήσεται; καὶ ἀπεκρίθησαν οἱ ἱερεῖς, καὶ εἶπαν, μιανθήσεται. καὶ ἀπεκρίθη ἀγγαῖος. καὶ εἶπεν. οὕτως ὁ λαὸς οὗτος, καὶ οὕτως τὸ ἔθνος τοῦτο ἐνώπιον ἐμοῦ, λέγει κύριος, καὶ οὕτως πάντα τὰ ἔργα τῶν χειρῶν αὐτῶν, καὶ ὃς ἐὰν ἐγγίσῃ ἐκεῖ, μιανθήσεται ἕνεκεν τῶν λημμάτων αὐτῶν τῶν ὀρθρινῶν, ὀδυνηθήσονται [c] ἀπὸ προσώπου πόνων αὐτῶν, καὶ ἐμισεῖτε ἐν πύλαις ἐλέγχοντα. καὶ νῦν θέσθε δὴ εἰς τὰς καρδίας ὑμῶν ἀπὸ τῆς ἡμέρας ταύτης καὶ ὑπεράνω, πρὸ τοῦ θεῖναι λίθον ἐπὶ λίθον ἐν τῷ ναῷ κυρίου τίνες ἦτε, ὅτε ἐνεβάλλετε εἰς κυψέλην κριθῆς εἴκοσι σάτα, καὶ ἐγένετο κριθῆς δέκα σάτα. καὶ εἰσεπορεύεσθε εἰς τὸ ὑπολήνιον, ἐξαντλῆσαι πεντήκοντα μετρητὰς, καὶ ἐγένοντο εἴκοσι. ἐπάταξα ὑμᾶς ἐν ἀφορίᾳ, καὶ ἐν ἀνεμοφθορίᾳ, καὶ ἐν χαλάζῃ πάντα τὰ ἔργα τῶν χειρῶν ὑμῶν, καὶ οὐκ ἐπεστρέψατε

πρὸς μὲ, λέγει κύριος. δ ὑποτάξατε δὴ τὰς καρδίας ὑμῶν ἀπὸ τῆς ἡμέρας ταύτης, καὶ ἐπέκεινα, ἀπὸ τῆς τετράδος καὶ εἰκάδος τοῦ ἐνάτου μηνὸς, καὶ ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἧς τεθεμελίωται ὁ ναὸς κυρίου. θέσθε ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν, εἰ ἐπιγνωσθήσεται ἐπὶ τῆς ἅλω, καὶ εἰ ἔτι ἡ ἄμπελος, καὶ ἡ συκῆ, καὶ ἡ ῥοὰ, καὶ τὰ ξύλα τῆς ἐλαίας τὰ οὐ φέροντα καρπὸν, ἀπὸ τῆς ἡμέρας ταύτης εὐλογήσω. καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου ἐκ δευτέρου πρὸς ἀγγαῖον τὸν προφήτην, τετράδι καὶ εἰκάδι τοῦ μηνὸς, λέγων. εἰπὸν πρὸς ζοροβάβελ τὸν τοῦ σαλαθιὴλ ἐκ φυλῆς ἰούδα, λέγων. ἐγὼ σείω τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, καὶ τὴν θάλασσαν καὶ τὴν ξηρὰν, καὶ καταστρέψω θρόνους βασιλέων, καὶ ὀλοθρεύσω δύναμιν βασιλέων τῶν ἐθνῶν, καὶ καταστρέψω ἅρματα καὶ ἀναβάτας, καὶ καταβήσονται ἵπποι καὶ ἀναβάται αὐτῶν, ἕκαστος ἐν ῥομφαίᾳ πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ. ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, λέγει κύριος παντοκράτωρ, λήψομαί σε ζοροβάβελ τὸν τοῦ σαλαθιὴλ, τὸν δοῦλόν μου, λέγει κύριος, καὶ θήσομαί σε ὡς σφραγίδα, διότι σὲ ᾑρέτισα, λέγει κύριος παντοκράτωρ.

α Παντοκράτωρ.] In plerisque libris hæc sequuntur, τὸν λόγον ὃν διεθέμην ὑμῖν ἐν τῷ ἐξελθεῖν ὑμᾶς ἀπὸ αἰγύπτου. In nonnullis autem pro, τὸν λόγον, est, ὁ λόγος. β [μιανθεὶς μεμιασμένος ἀκάθαρτος.] Cæteri libris non habent, ἀκάθαρτος. γ [ἀπὸ προσώπου πόνων.] In plerisque libris est, πονηριῶν. δ [ὑποτάξατε δὴ τὰς καρδίας ὑμῶν.] In cæteris libris est, τάξατε.

ΑΓΓΑΙΟΣ Ι'.

ΖΑΧΑΡΙΑΣ ΙΑ΄

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

Ἐν τῷ ὀγδόῳ μηνὶ, ἔτους δευτέρου, ἐπὶ δαρείου, ἐγένετο λόγος κυρίου πρὸς ζαχαρίαν τὸν τοῦ βαραχίου, υἱὸν ἀδδὼ τὸν προφήτην, λέγων. ὠργίσθη κύριος ἐπὶ τοὺς πατέρας ὑμῶν ὀργὴν μεγάλην, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς. τάδε λέγει κύριος παντοκράτωρ. ἐπιστρέψατε πρὸς με, λέγει κύριος τῶν δυνάμεων, καὶ ἐπιστραφήσομαι πρὸς ὑμᾶς, λέγει κύριος τῶν δυνάμεων. καὶ μὴ γίνεσθε καθὼς οἱ πατέρες ὑμῶν, οἷς ἐνεκάλεσαν αὐτοῖς οἱ προφῆται ἔμπροσθεν λέγοντες, τάδε λέγει κύριος παντοκράτωρ. ἀποστρέψατε ἀπὸ τῶν ὁδῶν ὑμῶν τῶν πονηρῶν, καὶ ἀπὸ τῶν ἐπιτηδευμάτων ὑμῶν τῶν πονηρῶν, καὶ οὐκ εἰσήκουσαν, καὶ οὐ προσέσχον τοῦ εἰσακοῦσαί μου, λέγει κύριος. οἱ πατέρες ὑμῶν ποῦ εἰσι καὶ οἱ προφῆται; μὴ τὸν αἰῶνα ζήσονται; πλὴν τοὺς λόγους μου καὶ τὰ νόμιμά μου δέχεσθε, ὅσα ἐγὼ ἐντέλλομαι ἐν πνεύματί μου τοῖς δούλοις μου τοῖς προφήταις, οἳ κατελάβοσαν τοὺς πατέρας ὑμῶν. καὶ ἀπεκρίθησαν, καὶ εἶπαν. καθὼς παρατέτακται κύριος παντοκράτωρ τοῦ ποιῆσαι ὑμῖν κατὰ τὰς ὁδοὺς ἡμῶν καὶ κατὰ τὰ ἐπιτηδεύματα ἡμῶν, οὕτως ἐποίησεν ἡμῖν. τῇ τετράδι καὶ εἰκάδι, τῷ ἑνδεκάτῳ μηνὶ, οὗτός ἐστιν ὁ μὴν σαβὰτ, ἐν τῷ δευτέρῳ ἔτει, ἐπὶ δαρείου, ἐγένετο λόγος κυρίου πρὸς ζαχαρίαν τὸν τοῦ βαραχίου υἱὸν ἀδδὼ τὸν προφήτην, λέγων. ἑώρακα τὴν νύκτα, καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ ἐπιβεβηκὼς ἐπὶ ἵππον πυῤῥὸν, καὶ οὗτος εἱστήκει [a] ἀναμέσον τῶν ὀρέων τῶν κατασκίων, καὶ ὀπίσω αὐτοῦ ἵπποι πυῤῥοὶ, καὶ ψαροὶ, καὶ ποικίλοι, καὶ λευκοί. καὶ εἶπα. τί οὗτοι κύριε; καὶ εἶπε πρὸς με ὁ ἄγγελος ὁ λαλῶν ἐν ἐμοί. ἐγὼ δείξω σοι τί ἐστι ταῦτα. καὶ ἀπεκρίθη ὁ ἀνὴρ ὁ ἐφεστηκὼς ἀναμέσον τῶν ὀρέων, καὶ εἶπε πρὸς με. οὗτοί εἰσιν οὓς ἐξαπέστειλε κύριος, περιοδεῦσαι τὴν γῆν. καὶ ἀπεκρίθησαν τῷ ἀγγέλῳ κυρίου τῷ ἐφεστῶτι ἀναμέσον τῶν ὀρέων, καὶ εἶπον. περιωδεύσαμεν πᾶσαν τὴν γῆν, καὶ ἰδοὺ πᾶσα ἡ γῆ κατοικεῖται, καὶ ἡσυχάζει. καὶ ἀπεκρίθη ὁ ἄγγελος κυρίου, καὶ εἶπε. κύριε παντοκράτωρ ἕως τίνος οὐ μὴ ἐλεήσῃς τὴν ἱερουσαλὴμ, καὶ τὰς πόλεις ἰούδα, ἃς ὑπερεῖδες τοῦτο ἑβδομηκοστὸν ἔτος; καὶ ἀπεκρίθη κύριος παντοκράτωρ τῷ ἀγγέλῳ τῷ λαλοῦντι ἐν ἐμοὶ ῥήματα καλὰ καὶ λόγους παρακλητικούς. καὶ εἶπε πρὸς με ὁ ἄγγελος ὁ λαλῶν ἐν ἐμοί. ἀνάκραγε λέγων, τάδε λέγει κύριος παντοκράτωρ. ἐζήλωκα τὴν ἱερουσαλὴμ καὶ τὴν σιὼν ζῆλον μέγαν, καὶ ὀργὴν μεγάλην ἐγὼ ὀργίζομαι ἐπὶ τὰ ἔθνη τὰ συνεπιτιθέμενα, ἀνθ᾽ ὧν μὲν ἐγὼ ὠργίσθην ὀλίγα, αὐτοὶ δὲ συνεπέθεντο εἰς κακά. διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος. ἐπιστρέψω ἐπὶ ἱερουσαλὴμ ἐν οἰκτιρμοῖς, καὶ ὁ οἶκός μου ἀνοικοδομηθήσεται ἐν αὐτῇ, λέγει κύριος παντοκράτωρ, καὶ μέτρον ἐκταθήσεται ἐπὶ ἱερουσαλὴμ ἔτι. καὶ εἶπε πρὸς με ὁ ἄγγελος ὁ λαλῶν ἐν ἐμοί. ἔτι ἀνάκραγε λέγων, τάδε λέγει κύριος παντοκράτωρ. ἔτι διαχυθήσονται πόλεις ἐν ἀγαθοῖς, καὶ ἐλεήσει κύριος ἔτι τὴν σιὼν, καὶ αἱρετιεῖ τὴν ἱερουσαλήμ. καὶ ἦρα τοὺς ὀφθαλμούς μου, καὶ ἴδον, καὶ ἰδοὺ τέσσαρα κέρατα. καὶ εἶπα πρὸς τὸν ἄγγελον τὸν λαλοῦντα ἐν ἐμοί, τί ἐστι ταῦτα κύριε; καὶ εἶπε πρὸς με. ταῦτα τὰ κέρατα, τὰ διασκορπίσαντα τὸν ἰούδαν καὶ τὸν ἰσραὴλ καὶ ἱερουσαλήμ. καὶ ἔδειξέ μοι κύριος τέσσαρας τέκτονας. καὶ εἶπα. τί οὗτοι ἔρχονται ποιῆσαι; καὶ εἶπε. ταῦτα, τὰ κέρατα τὰ διασκορπίσαντα τὸν ἰούδα καὶ τὸν ἰσραὴλ κατέαξαν, καὶ οὐδεὶς αὐτῶν ἦρε κεφαλήν. καὶ ἐξήλθοσαν οὗτοι τοῦ ὀξῦναι αὐτὰ εἰς χεῖρας αὐτῶν τὰ τέσσαρα κέρατα, τὰ ἔθνη τὰ ἐπαιρόμενα κέρας ἐπὶ τὴν γῆν κυρίου, τοῦ διασκορπίσαι αὐτήν.

a Ἀναμέσον τῶν ὀρέων τῶν κατασκίων.] Theodoretus. Ἀκύλας, καὶ Σύμμαχος. μυρσινεῶνας τὰ ὄρη προσηγόρευκεν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.

Καὶ ἦρα τοὺς ὀφθαλμούς μου καὶ ἴδον, καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ, καὶ ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ σχοινίον γεωμετρικόν. καὶ εἶπα πρὸς αὐτόν. ποῦ σὺ πορεύῃ; καὶ εἶπε πρὸς με. διαμετρῆσαι τὴν ἱερουσαλὴμ, τοῦ ἰδεῖν πηλίκον τὸ πλάτος αὐτῆς ἐστι, καὶ πηλίκον τὸ μῆκος. καὶ ἰδοὺ ὁ ἄγγελος ὁ λαλῶν ἐν ἐμοὶ εἱστήκει, καὶ ἄγγελος ἕτερος ἐξεπορεύετο εἰς συνάντησιν αὐτῷ. καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν, λέγων. δράμε, καὶ λάλησον πρὸς τὸν νεανίαν ἐκεῖνον, λέγων. [a] κατακάρπως κατοικηθήσεται ἱερουσαλὴμ ἀπὸ πλήθους ἀνθρώπων καὶ κτηνῶν ἐν μέσῳ αὐτῆς, καὶ ἐγὼ ἔσομαι αὐτῇ, λέγει κύριος, τεῖχος πυρὸς κυκλόθεν, καὶ εἰς δόξαν ἔσομαι ἐν μέσῳ αὐτῆς. ὢ ὢ φεύγετε ἀπὸ γῆς βοῤῥᾶ, λέγει κύριος. διότι ἐκ τῶν τεσσάρων ἀνέμων τοῦ οὐρανοῦ συνάξω ὑμᾶς, λέγει κύριος, εἰς σιὼν, ἀνασώζεσθε οἱ κατοικοῦντες θυγατέρα βαβυλῶνος. διότι τάδε λέγει κύριος παντοκράτωρ. ὀπίσω δόξης ἀπέσταλκέ με ἐπὶ τὰ ἔθνη τὰ σκυλεύσαντα ὑμᾶς, διότι ὁ ἁπτόμενος ὑμῶν ὡς ὁ ἁπτόμενος τῆς κόρης τοῦ ὀφθαλμοῦ αὐτοῦ. διότι ἰδοὺ ἐγὼ ἐπιφέρω τὴν χεῖρά μου ἐπ᾽ αὐτοὺς, καὶ ἔσονται σκῦλα τοῖς δουλεύουσιν αὐτοῖς, καὶ γνώσεσθε, ὅτι κύριος παντοκράτωρ ἀπέσταλκέ με. τέρπου καὶ εὐφραίνου θύγατερ σιὼν, διότι ἰδοὺ ἐγὼ ἔρχομαι, καὶ κατασκηνώσω ἐν μέσῳ σου, λέγει κύριος. [b] καὶ καταφεύξονται ἔθνη πολλὰ ἐπὶ τὸν κύριον ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, καὶ ἔσονται αὐτῷ εἰς λαὸν, καὶ κατασκηνώσουσιν ἐν μέσῳ σου, [c] καὶ ἐπιγνώσῃ, ὅτι κύριος παντοκράτωρ ἐξαπέσταλκέ με πρὸς σέ. [d] καὶ κατακληρονομήσει κύριος τὸν ἰούδαν, τὴν μερίδα αὐτοῦ ἐπὶ τὴν ἁγίαν, καὶ

αἱρετιεῖ

ε αἱρετιεῖ ἔτι τὴν ἱερουσαλήμ. εὐλαβείσθω πᾶσα σὰρξ ἀπὸ προσώπου κυρίου, διότι ἐξεγήγερται ἐκ νεφελῶν ἁγίων αὐτοῦ.

α Κατακάρπως κατοικηθήσεται.] Nonnulli libri habent, κατάκαρπος. β [καταφάγονται.] Apud Iustinum Martyrem est προστεθήσονται. γ [καὶ ἐπιγνώσῃ.] Apud Iustinum, est, καὶ γνώσονται. δ [κατακληρονομήσει κύριος τὸν ἰούδαν τῇ μερίδι αὐτοῦ.] Cæteri libri partim habent τὴν μερίδα αὐτοῦ, partim καὶ τὴν μερίδα αὐτοῦ. ε [καὶ αἱρετιεῖ.] Apud Iustinum est, καὶ ἐκλέξεται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ΄.

Καὶ ἔδειξέ μοι κύριος τὸν ἰησοῦν τὸν ἱερέα τὸν μέγαν, ἑστῶτα πρὸ προσώπου ἀγγέλου κυρίου, καὶ ὁ διάβολος εἱστήκει ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ, τοῦ ἀντικεῖσθαι αὐτῷ. καὶ εἶπε κύριος πρὸς τὸν διάβολον. ἐπιτιμήσαι κύριος ἐν σοὶ διάβολε, καὶ ἐπιτιμήσαι κύριος ἐν σοὶ ὁ ἐκλεξάμενος τὴν ἱερουσαλήμ. οὐκ ἰδοὺ τοῦτο ὡς δαλὸς ἐξεσπασμένος ἐκ πυρός; καὶ ἰησοῦς ἦν ἐνδεδυμένος ἱμάτια ῥυπαρὰ, καὶ εἱστήκει πρὸ προσώπου τοῦ ἀγγέλου. καὶ ἀπεκρίθη καὶ εἶπε πρὸς τοὺς ἑστηκότας πρὸ προσώπου αὐτοῦ, λέγων. ἀφέλετε τὰ ἱμάτια τὰ ῥυπαρὰ ἀπ᾽ αὐτοῦ. καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν. ἰδοὺ α ἀφήρηκα τὰς ἀνομίας σου, καὶ ἐνδύσατε αὐτὸν ποδήρη, καὶ ἐπίθετε κίδαριν καθαρὰν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. καὶ ἐπέθηκαν κίδαριν καθαρὰν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, καὶ περιέβαλον αὐτὸν ἱμάτια. καὶ ὁ ἄγγελος κυρίου εἱστήκει. καὶ διεμαρτύρατο ὁ ἄγγελος κυρίου πρὸς ἰησοῦν, λέγων. τάδε λέγει κύριος παντοκράτωρ. ἐὰν ταῖς ὁδοῖς μου πορεύῃ, καὶ ἐν τοῖς προστάγμασί μου φυλάξῃ, καὶ σὺ διακρινεῖς τὸν οἶκόν μου. καὶ ἐὰν διαφυλάξῃς τὴν αὐλήν μου, καὶ δώσω σοι ἀναστρεφομένους ἐν μέσῳ τῶν ἑστηκότων τούτων. ἄκουε δὴ ἰησοῦ ὁ ἱερεὺς ὁ μέγας, σὺ καὶ οἱ πλησίον σου οἱ καθήμενοι πρὸ προσώπου, διότι ἄνδρες τερατοσκόποι εἰσὶ, διότι ἰδοὺ ἐγὼ ἄγω τὸν δοῦλόν μου ἀνατολήν. διότι ὁ λίθος, ὃν ἔδωκα πρὸ προσώπου τοῦ ἰησοῦ, ἐπὶ τὸν λίθον τὸν ἕνα, ἑπτὰ ὀφθαλμοί εἰσιν. ἰδοὺ ἐγὼ β ὀρύσσω βόθρον, λέγει κύριος παντοκράτωρ, καὶ ψηλαφήσω πᾶσαν τὴν ἀδικίαν τῆς γῆς ἐκείνης ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ. ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, λέγει κύριος παντοκράτωρ, συγκαλέσατε ἕκαστος τὸν πλησίον αὐτοῦ ὑποκάτω ἀμπέλου καὶ ὑποκάτω συκῆς.

α Ἀφήρηκα τὰς ἀνομίας σου] In cæteris libris ſequitur, καὶ τὰς ἁμαρτίας σου περικαθαριῶ. quod non eſt apud Euſebiũ lib. IV. Demonſtr. nec apud S. Cyprianũ lib. II. Teſtim. β [ὀρύσσω βόθρον.] Aquila. διαγλύψω ἄνοιγμα αὐτῆς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ΄.

Καὶ ἐπέστρεψεν ὁ ἄγγελος ὁ λαλῶν ἐν ἐμοὶ, καὶ ἐξήγειρέ με ὃν τρόπον, ὅταν ἐξεγερθῇ ἄνθρωπος ἐξ ὕπνου αὐτοῦ. καὶ εἶπε πρός με. τί σὺ βλέπεις; καὶ εἶπα. ἑώρακα, καὶ ἰδοὺ λυχνία χρυσῆ ὅλη, καὶ τὸ λαμπάδιον ἐπάνω αὐτῆς, καὶ ἑπτὰ λύχνοι ἐπάνω αὐτῆς, καὶ ἑπτὰ ἐπαρυστρίδες τοῖς λύχνοις τοῖς ἐπάνω αὐτῆς, καὶ δύο ἐλαῖαι ἐπάνω αὐτῆς, μία ἐκ δεξιῶν τοῦ λαμπαδίου αὐτῆς, καὶ μία ἐξ εὐωνύμων. καὶ ἐπηρώτησα, καὶ εἶπα πρὸς τὸν ἄγγελον τὸν λαλοῦντα ἐν ἐμοὶ, λέγων. τί ἐστι ταῦτα κύριε; καὶ ἀπεκρίθη ὁ ἄγγελος ὁ λαλῶν ἐν ἐμοὶ, καὶ εἶπε πρός με, λέγων. οὐ γινώσκεις τί ἐστι ταῦτα; καὶ εἶπα. οὐχὶ κύριε. καὶ ἀπεκρίθη, καὶ εἶπε πρός με, λέγων. οὗτος ὁ λόγος κυρίου πρὸς ζοροβάβελ, λέγων. οὐκ ἐν δυνάμει μεγάλῃ, οὐδὲ ἐν ἰσχύϊ, ἀλλ᾽ ἐν πνεύματί μου, λέγει κύριος παντοκράτωρ. τίς εἶ σὺ τὸ ὄρος τὸ μέγα τὸ πρὸ προσώπου ζοροβάβελ τοῦ κατορθῶσαι; καὶ ἐξοίσω τὸν λίθον τῆς κληρονομίας ἰσότητα χάριτος χάριτα αὐτῆς. καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με, λέγων. αἱ χεῖρες ζοροβάβελ ἐθεμελίωσαν τὸν οἶκον τοῦτον, καὶ αἱ χεῖρες αὐτοῦ ἐπιτελέσουσιν αὐτὸν, καὶ ἐπιγνώσῃ διότι κύριος παντοκράτωρ ἐξαπέσταλκέ με πρὸς σέ. διότι τίς ἐξουδένωσεν εἰς ἡμέρας μικράς, καὶ α χαροῦνται, καὶ ὄψονται τὸν λίθον τὸν κασσιτέρινον ἐν χειρὶ ζοροβάβελ. ἑπτὰ β οὗτοι ὀφθαλμοί εἰσιν οἱ ἐπιβλέποντες ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν. καὶ ἀπεκρίθην, καὶ εἶπα πρὸς αὐτόν. τί αἱ δύο ἐλαῖαι αὗται, αἱ ἐκ δεξιῶν τῆς λυχνίας καὶ ἐξ εὐωνύμων; καὶ ἐπηρώτησα ἐκ δευτέρου, καὶ εἶπα πρὸς αὐτόν. τί οἱ δύο κλάδοι τῶν ἐλαιῶν οἱ ἐν ταῖς χερσὶ τῶν δύο μυξωτήρων τῶν χρυσῶν τῶν ἐπιχεόντων, καὶ ἐπαναγόντων τὰς ἐπαρυστρίδας τὰς χρυσᾶς; καὶ εἶπε πρός με. οὐκ οἶδας τί ἐστι ταῦτα; καὶ εἶπα, οὐχὶ κύριε. καὶ εἶπεν. οὗτοι οἱ δύο υἱοὶ γ τῆς πιότητος παρεστήκασι κυρίῳ πάσης τῆς γῆς.

α Καὶ χαροῦνται] Cæteri libri habent, καὶ χαρήσονται. β [οὗτοι ὀφθαλμοί εἰσιν.] Cæteri libri habent. οὗτοι οἱ ὀφθαλμοὶ κυρίου εἰσίν γ [τῆς πιότητος.] Aquila, στιλπνότητος. Theodotio. λαμπρότητος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄.

Καὶ ἐπέστρεψα, καὶ ἦρα τοὺς ὀφθαλμούς μου, καὶ ἴδον, καὶ ἰδοὺ δρέπανον πετόμενον. καὶ εἶπε πρός με. τί σὺ βλέπεις; καὶ εἶπα ἐγώ. ὁρῶ δρέπανον πετόμενον μήκους πηχῶν εἴκοσι, καὶ πλάτους πηχῶν δέκα. καὶ εἶπε πρός με. αὕτη ἡ ἀρὰ ἡ ἐκπορευομένη ἐπὶ πρόσωπον πάσης τῆς γῆς. διότι πᾶς ὁ κλέπτης ἐκ τούτου ἕως θανάτου ἐκδικηθήσεται, α καὶ πᾶς ὁ ἐπίορκος ἐκ τούτου ἐκδικηθήσεται. καὶ ἐξοίσω αὐτὸ, λέγει κύριος παντοκράτωρ, καὶ εἰσελεύσεται εἰς τὸν οἶκον τοῦ κλέπτου, καὶ εἰς τὸν οἶκον τοῦ ὀμνύοντος τῷ ὀνόματί μου ἐπὶ ψεύδει, καὶ καταλύσει ἐν μέσῳ τοῦ οἴκου αὐτοῦ, καὶ συντελέσει αὐτὸν, καὶ τὰ ξύλα αὐτοῦ, καὶ τοὺς λίθους αὐτοῦ. καὶ ἐξῆλθεν ὁ ἄγγελος ὁ λαλῶν ἐν ἐμοὶ, καὶ εἶπε πρός με. ἀνάβλεψον τοῖς ὀφθαλμοῖς σου, καὶ ἴδε τὸ ἐκπορευόμενον τοῦτο. καὶ εἶπα. τί ἐστι; καὶ εἶπε. τοῦτο τὸ μέτρον τὸ ἐκπορευόμενον. καὶ εἶπεν. αὕτη ἡ ἀδικία αὐτῶν ἐν πάσῃ τῇ γῇ. καὶ ἰδοὺ τάλαντον μολίβδου ἐξαιρόμενον. καὶ ἰδοὺ γυνὴ μία ἐκάθητο ἐν μέσῳ τοῦ μέτρου.

καὶ εἶ-

καὶ εἶπεν. αὕτη ἐστὶν ἡ ἀνομία, καὶ ἔρριψεν αὐτὴν εἰς μέσον τοῦ μέτρου, καὶ ἔρριψε τὸν λίθον τοῦ μολίβου εἰς τὸ στόμα αὐτῆς. καὶ ἦρα τοὺς ὀφθαλμούς μου, καὶ ἴδον, καὶ ἰδοὺ δύο γυναῖκες ἐκπορευόμεναι, καὶ πνεῦμα ἐν ταῖς πτέρυξιν αὐτῶν, καὶ αὗται εἶχον πτέρυγας ἔποπος, καὶ ἀνέλαβον τὸ μέτρον ἀναμέσον τῆς γῆς, καὶ ἀναμέσον τοῦ οὐρανοῦ. καὶ εἶπα πρὸς τὸν ἄγγελον τὸν λαλοῦντα ἐν ἐμοί. ποῦ αὗται ἀποφέρουσι τὸ μέτρον; καὶ εἶπε πρὸς μέ. οἰκοδομῆσαι αὐτῷ οἰκίαν ἐν γῇ Βαβυλῶνος, καὶ ἑτοιμάσαι, καὶ θήσουσιν αὐτὸ ἐκεῖ ἐπὶ τὴν ἑτοιμασίαν αὐτοῦ.

α Πᾶς ὁ ἐπίορκος ἐκ τούτου ἐκδικηθήσεται.] In cæteris, est, πᾶς ὁ ἐπίορκος ἐκ τούτου ἕως θανάτου ἐκδικηθήσεται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ϛ'.

Καὶ ἐπέστρεψα, καὶ ἦρα τοὺς ὀφθαλμούς μου, καὶ ἴδον, καὶ ἰδοὺ τέσσαρα ἅρματα ἐκπορευόμενα ἐκ μέσου δύο ὀρέων, καὶ τὰ ὄρη ἦν ὄρη χαλκᾶ. ἐν τῷ ἅρματι τῷ πρώτῳ ἵπποι πυρροί, καὶ ἐν τῷ ἅρματι τῷ δευτέρῳ ἵπποι μέλανες, καὶ ἐν τῷ ἅρματι τῷ τρίτῳ ἵπποι λευκοί, καὶ ἐν τῷ ἅρματι τῷ τετάρτῳ ἵπποι ποικίλοι [α] ψαροί. καὶ ἀπεκρίθην, καὶ εἶπα πρὸς τὸν ἄγγελον τὸν λαλοῦντα ἐν ἐμοί. τί ἐστι ταῦτα κύριε; καὶ ἀπεκρίθη ὁ ἄγγελος ὁ λαλῶν ἐν ἐμοί, καὶ εἶπε. ταῦτά ἐστιν οἱ τέσσαρες ἄνεμοι τοῦ οὐρανοῦ, ἐκπορεύονται παραστῆναι τῷ κυρίῳ πάσης τῆς γῆς. ἐν ᾧ ἦσαν ἵπποι οἱ μέλανες, ἐξεπορεύοντο ἐπὶ γῆν βορρᾶ, καὶ οἱ λευκοὶ ἐξεπορεύοντο κατόπισθεν αὐτῶν, καὶ οἱ ποικίλοι ἐξεπορεύοντο ἐπὶ γῆν νότου, καὶ οἱ ψαροὶ ἐξεπορεύοντο, [β] καὶ ἐπέβλεπον τοῦ πορεύεσθαι τοῦ περιοδεῦσαι τὴν γῆν. καὶ εἶπε. πορεύεσθε, καὶ περιοδεύσατε τὴν γῆν, καὶ περιώδευσαν τὴν γῆν. καὶ ἀνεβόησε, καὶ ἐλάλησε πρὸς μὲ, λέγων. ἰδοὺ οἱ ἐκπορευόμενοι ἐπὶ γῆν βορρᾶ, καὶ ἀνέπαυσαν τὸν θυμόν μου ἐν γῇ βορρᾶ. καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρὸς μὲ, λέγων. λάβε τὰ ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας παρὰ τῶν ἀρχόντων, καὶ παρὰ τῶν χρησίμων αὐτῆς, καὶ παρὰ τῶν ἐπεγνωκότων αὐτὴν, καὶ εἰσελεύσῃ σὺ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ εἰς τὸν οἶκον ἰωσίου τοῦ σοφονίου τοῦ ἥκοντος ἐκ Βαβυλῶνος, καὶ λήψῃ ἀργύριον καὶ χρυσίον, καὶ ποιήσεις στεφάνους, καὶ ἐπιθήσεις ἐπὶ τὴν κεφαλὴν ἰησοῦ τοῦ ἰωσεδὲκ τοῦ ἱερέως τοῦ μεγάλου. καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτόν. τάδε λέγει κύριος παντοκράτωρ. ἰδοὺ ἀνὴρ, ἀνατολὴ ὄνομα αὐτῷ, καὶ ὑποκάτωθεν αὐτοῦ ἀνατελεῖ, καὶ οἰκοδομήσει τὸν οἶκον κυρίου, καὶ αὐτὸς λήψεται ἀρετὴν, καὶ καθιεῖται, καὶ κατάρξει ἐπὶ τοῦ θρόνου αὐτοῦ, καὶ ἔσται ἱερεὺς ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ, καὶ βουλὴ εἰρηνικὴ ἔσται ἀναμέσον ἀμφοτέρων. ὁ δὲ στέφανος ἔσται τοῖς ὑπομένουσι, καὶ τοῖς χρησίμοις αὐτῆς, καὶ τοῖς ἐπεγνωκόσιν αὐτὴν, καὶ εἰς χάριτα υἱοῦ σοφονίου, καὶ εἰς ψαλμὸν ἐν οἴκῳ κυρίου. καὶ οἱ μακρὰν ἀπ᾽ αὐτῶν ἥξουσι, καὶ οἰκοδομήσουσιν ἐν τῷ οἴκῳ κυρίου, καὶ γνώσεσθε, διότι κύριος παντοκράτωρ ἀπέσταλκέ με πρὸς ὑμᾶς. καὶ ἔσται, ἐὰν εἰσακούοντες εἰσακούσητε τῆς φωνῆς κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν.

α Ψαροί.] Aquila. κρατιοί. β [καὶ ἐπέβλεπον τοῦ πορεύεσθαι καὶ περιοδεῦσαι τὴν γῆν.] In cæteris libris est, καὶ ἐπέβλεπον τοῦ περιοδεῦσαι τὴν γῆν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'.

Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ τετάρτῳ ἔτει, ἐπὶ δαρείου τοῦ βασιλέως, ἐγένετο λόγος κυρίου πρὸς Ζαχαρίαν τετράδι [α] τοῦ μηνὸς τοῦ ἐνάτου, ὅς ἐστι χασελεῦ. καὶ ἐξαπέστειλεν εἰς Βαιθὴλ, σαρασὰρ καὶ ἀρβεσεὲρ ὁ βασιλεὺς καὶ οἱ ἄνδρες αὐτοῦ, ἐξιλάσασθαι τὸν κύριον, λέγων πρὸς τοὺς ἱερεῖς τοὺς ἐν τῷ οἴκῳ κυρίου παντοκράτορος, καὶ πρὸς τοὺς προφήτας, λέγων. εἰσελήλυθεν ὧδε ἐν τῷ μηνὶ τῷ πέμπτῳ τὸ ἁγίασμα, καθότι ἐποίησεν ἤδη ἱκανὰ ἔτη. καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου τῶν δυνάμεων πρὸς ἐμὲ, λέγων. εἰπὸν πρὸς ἅπαντα τὸν λαὸν τῆς γῆς, καὶ πρὸς τοὺς ἱερεῖς, λέγων. ἐὰν νηστεύσητε ἢ κόψησθε ἐν ταῖς πέμπταις ἢ ἐν ταῖς ἑβδόμαις, καὶ ἰδοὺ ἑβδομήκοντα ἔτη, μὴ νηστείαν νενηστεύκατέ μοι; καὶ ἐὰν φάγητε ἢ πίητε, οὐχ ὑμεῖς ἔσθετε καὶ πίνετε; οὐχ οὗτοι οἱ λόγοι, οὓς ἐλάλησε κύριος ἐν χερσὶ τῶν προφητῶν τῶν ἔμπροσθεν; ὅτε ἦν ἱερουσαλὴμ κατοικουμένη, [β] καὶ εὐθηνοῦσα, καὶ αἱ πόλεις κυκλόθεν αὐτῆς, καὶ ἡ ὀρεινὴ καὶ ἡ πεδινὴ κατῳκεῖτο. καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρὸς Ζαχαρίαν, λέγων. τάδε λέγει κύριος παντοκράτωρ. κρῖμα δίκαιον κρίνετε, καὶ ἔλεος καὶ οἰκτιρμὸν ποιεῖτε ἕκαστος πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ χήραν καὶ ὀρφανὸν καὶ προσήλυτον καὶ πένητα μὴ καταδυναστεύετε, καὶ κακίαν ἕκαστος τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ μὴ μνησικακείτω ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν. καὶ ἠπείθησαν τοῦ προσέχειν, καὶ ἔδωκαν νῶτον παραφρονοῦντα, καὶ τὰ ὦτα αὐτῶν ἐβάρυναν τοῦ μὴ εἰσακούειν. καὶ τὴν καρδίαν αὐτῶν ἔταξαν ἀπειθῆ τοῦ μὴ εἰσακούειν τοῦ νόμου μου, καὶ τοὺς λόγους, οὓς ἐξαπέστειλε κύριος παντοκράτωρ ἐν πνεύματι αὐτοῦ ἐν χερσὶ τῶν προφητῶν τῶν ἔμπροσθεν. καὶ ἐγένετο ὀργὴ μεγάλη παρὰ κυρίου παντοκράτορος. καὶ ἔσται, ὃν τρόπον εἶπε, καὶ οὐκ εἰσήκουσαν, οὕτως κεκράξονται, καὶ οὐ μὴ εἰσακούσω, λέγει κύριος παντοκράτωρ. καὶ ἐκβαλῶ αὐτοὺς εἰς πάντα τὰ ἔθνη, ἃ οὐκ ἔγνωσαν. καὶ ἡ γῆ ἀφανισθήσεται κατόπισθεν αὐτῶν ἐκ διοδεύοντος καὶ ἐξ ἀναστρέφοντος. καὶ ἔταξαν γῆν ἐκλεκτὴν εἰς ἀφανισμόν.

α Τοῦ μηνὸς τοῦ ἐνάτου.] Sic etiam S. Hieronymus, & Theodoretus, Plerique autem libri habent, ἕκτου. β [καὶ εὐθηνοῦσα.] Sic S. Hieronymus. In aliquot verò libris est, καὶ εὐφραίνουσα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η'.

Καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου παντοκράτορος, λέγων. τάδε λέγει κύριος παντοκράτωρ. ἐζήλωκα τὴν ἱερουσαλὴμ, καὶ τὴν σιὼν ζῆλον μέγαν, καὶ θυμῷ μεγάλῳ ἐζήλωκα αὐτήν. τάδε λέγει κύριος. ἐπιστρέψω ἐπὶ σιὼν, καὶ κατασκηνώσω ἐν μέσῳ ἱερουσαλὴμ, καὶ κληθήσεται ἡ ἱερουσαλὴμ πόλις ἀληθινὴ,

θινή, καὶ τὸ ὄρος κυρίου παντοκράτορος ὄρος ἅγιον. τάδε λέγει κύριος παντοκράτωρ. ἔτι καθήσονται πρεσβύτεροι καὶ πρεσβύτεραι ἐν ταῖς πλατείαις ἱερουσαλὴμ, ἕκαστος τὴν ῥάβδον αὐτοῦ ἔχων ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ, ἀπὸ πλήθους ἡμερῶν. καὶ αἱ πλατεῖαι τῆς πόλεως πλησθήσονται παιδαρίων καὶ κορασίων παιζόντων ἐν ταῖς πλατείαις αὐτῆς. τάδε λέγει κύριος παντοκράτωρ. εἰ ἀδυνατήσει ἐνώπιον τῶν καταλοίπων τοῦ λαοῦ τούτου ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, μὴ καὶ ἐνώπιόν μου ἀδυνατήσει; λέγει κύριος παντοκράτωρ. τάδε λέγει κύριος παντοκράτωρ. ἰδοὺ ἐγὼ σώζω τὸν λαόν μου ἀπὸ γῆς ἀνατολῶν καὶ ἀπὸ γῆς δυσμῶν, καὶ εἰσάξω αὐτοὺς, καὶ κατασκηνώσω ἐν μέσῳ ἱερουσαλὴμ, καὶ ἔσονται ἐμοὶ εἰς λαὸν, κἀγὼ ἔσομαι αὐτοῖς εἰς θεὸν ἐν ἀληθείᾳ καὶ ἐν δικαιοσύνῃ. τάδε λέγει κύριος παντοκράτωρ. κατισχυέτωσαν αἱ χεῖρες ὑμῶν τῶν ἀκουόντων ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις τοὺς λόγους τούτους ἐκ στόματος τῶν προφητῶν, ἀφ' ἧς ἡμέρας τεθεμελίωται ὁ οἶκος κυρίου παντοκράτορος, καὶ ὁ ναὸς ἀφ' οὗ ᾠκοδόμηται. διότι πρὸ τῶν ἡμερῶν ἐκείνων ὁ μισθὸς τῶν ἀνθρώπων οὐκ ἔσται εἰς ὄνησιν, καὶ ὁ μισθὸς τῶν κτηνῶν οὐχ ὑπάρξει, καὶ τῷ ἐκπορευομένῳ καὶ τῷ εἰσπορευομένῳ οὐκ ἔσται εἰρήνη ἀπὸ τῆς θλίψεως. καὶ ἐξαποστελῶ πάντας τοὺς ἀνθρώπους, ἕκαστον ἐπὶ τὸν πλησίον αὐτοῦ. καὶ νῦν, οὐ κατὰ τὰς ἡμέρας τὰς ἔμπροσθεν ἐγὼ ποιῶ τοῖς καταλοίποις τοῦ λαοῦ τούτου, λέγει κύριος παντοκράτωρ, ἀλλ' ἢ δείξω εἰρήνην. ἡ ἄμπελος δώσει τὸν καρπὸν αὐτῆς, καὶ ἡ γῆ δώσει τὰ γεννήματα αὐτῆς, καὶ ὁ οὐρανὸς δώσει τὴν δρόσον αὐτοῦ, καὶ κατακληρονομήσω τοῖς καταλοίποις τοῦ λαοῦ μου τούτου ταῦτα πάντα. καὶ ἔσται ὃν τρόπον ἦτε ἐν κατάρᾳ ἐν τοῖς ἔθνεσιν ὁ οἶκος ἰούδα καὶ οἶκος ἰσραὴλ, οὕτως διασώσω ὑμᾶς, καὶ ἔσεσθε ἐν εὐλογίᾳ. θαρσεῖτε καὶ κατισχύετε ἐν ταῖς χερσὶν ὑμῶν. διότι τάδε λέγει κύριος παντοκράτωρ. ὃν τρόπον διενοήθην τοῦ κακῶσαι ὑμᾶς ἐν τῷ παροργίσαι με τοὺς πατέρας ὑμῶν, λέγει κύριος παντοκράτωρ, καὶ οὐ μετενόησα, οὕτως παρατέταγμαι, καὶ διανενόημαι ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις, τοῦ καλῶς ποιῆσαι τὴν ἱερουσαλὴμ, καὶ τὸν οἶκον ἰούδα. θαρσεῖτε, οὗτοι οἱ λόγοι οὓς ποιήσετε. λαλεῖτε ἀλήθειαν ἕκαστος πρὸς τὸν πλησίον αὐτοῦ, ἀλήθειαν [a] καὶ κρίμα εἰρηνικὸν κρίνατε ἐν ταῖς πύλαις ὑμῶν, καὶ ἕκαστος τὴν κακίαν τοῦ πλησίον αὐτοῦ μὴ λογίζεσθε ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν, καὶ ὅρκον ψευδῆ μὴ ἀγαπᾶτε, διότι ταῦτα πάντα ἐμίσησα, λέγει κύριος παντοκράτωρ. καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου παντοκράτορος πρὸς μὲ, λέγων, τάδε λέγει κύριος παντοκράτωρ. [b] νηστεία ἡ τετρὰς, καὶ νηστεία ἡ πέμπτη, καὶ νηστεία ἡ ἑβδόμη, καὶ νηστεία ἡ δεκάτη ἔσονται τῷ οἴκῳ ἰούδα εἰς χαρὰν καὶ εὐφροσύνην, καὶ εἰς ἑορτὰς ἀγαθὰς, καὶ εὐφρανθήσεσθε, καὶ τὴν ἀλήθειαν καὶ τὴν εἰρήνην ἀγαπήσατε. τάδε λέγει κύριος παντοκράτωρ. ἔτι ἥξουσι λαοὶ πολλοὶ, καὶ κατοικοῦντες πόλεις πολλὰς, καὶ συνελεύσονται [c] κατοικοῦντες πέντε πόλεις εἰς μίαν πόλιν, λέγοντες, πορευθῶμεν δεηθῆναι τοῦ προσώπου κυρίου, καὶ ἐκζητῆσαι τὸ πρόσωπον κυρίου παντοκράτορος, πορεύσομαι κἀγὼ, καὶ ἥξουσι λαοὶ πολλοὶ καὶ ἔθνη πολλὰ ἐκζητῆσαι τὸ πρόσωπον κυρίου παντοκράτορος ἐν ἱερουσαλὴμ, καὶ ἐξιλάσασθαι τὸ πρόσωπον κυρίου. τάδε λέγει κύριος παντοκράτωρ. ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, ἐὰν ἐπιλάβωνται δέκα ἄνδρες ἐκ πασῶν τῶν γλωσσῶν τῶν ἐθνῶν, καὶ ἐπιλάβωνται τοῦ κρασπέδου ἀνδρὸς ἰουδαίου, λέγοντες, πορευσόμεθα μετὰ σοῦ, διότι ἀκηκόαμεν ὅτι ὁ θεὸς μεθ' ὑμῶν ἐστιν.

[a] Καὶ κρίμα εἰρηνικὸν κρίνατε.] In plerisque libris est, κρίμα εἰρηνικὸν καὶ δίκαιον. [b] [νηστεία ἡ τετρὰς.] In cæteris libris est ἡ τετάρτη. Sholion. οἱ γ'. νηστεία ἡ τοῦ τετάρτου καὶ νηστεία ἡ τοῦ πέμπτου καὶ ἡ τοῦ ἑβδόμου καὶ ἡ τοῦ δεκάτου. [c] [κατοικοῦντες πέντε πόλεις εἰς μίαν πόλιν.] AA. LL. habent, κατοικοῦντες μίαν εἰς μίαν πόλιν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ'.

Λῆμμα λόγου κυρίου, [a] ἐν γῇ σεδρὰχ [b] καὶ δαμασκοῦ θυσία αὐτοῦ, διότι κύριος ἐφορᾷ ἀνθρώπους, καὶ πάσας φυλὰς τοῦ ἰσραήλ. καὶ ἐν ἡμὰθ ἐν τοῖς ὁρίοις αὐτῆς τύρος καὶ σιδὼν, διότι ἐφρόνησαν σφόδρα. καὶ ᾠκοδόμησε τύρος ὀχυρώματα αὐτῇ, καὶ ἐθησαύρισεν ἀργύριον ὡς χοῦν, καὶ συνήγαγε χρυσίον ὡς πηλὸν ὁδῶν. καὶ διὰ τοῦτο κύριος κληρονομήσει αὐτοὺς, καὶ πατάξει εἰς θάλασσαν δύναμιν αὐτῆς, καὶ αὕτη ἐν πυρὶ καταναλωθήσεται. ὄψεται ἀσκάλων, καὶ φοβηθήσεται, καὶ γάζα, καὶ ὀδυνηθήσεται σφόδρα, καὶ ἀκκάρων, ὅτι ᾐσχύνθη ἐπὶ τῷ παραπτώματι αὐτῆς. καὶ ἀπολεῖται βασιλεὺς ἐκ γάζης, καὶ ἀσκάλων οὐ μὴ κατοικηθῇ. καὶ κατοικήσουσιν ἀλλογενεῖς ἐν ἀζώτῳ, καὶ καθελῶ ὕβριν ἀλλοφύλων, καὶ ἐξαρῶ τὸ αἷμα αὐτῶν ἐκ στόματος αὐτῶν, καὶ τὰ βδελύγματα αὐτῶν ἐκ μέσου ὀδόντων αὐτῶν. καὶ ὑπολειφθήσονται καὶ οὗτοι τῷ θεῷ ἡμῶν, καὶ ἔσονται ὡς χιλίαρχος ἐν ἰούδᾳ, [c] καὶ ἀκκάρων ὡς ὁ ἰεβουσαῖος, καὶ ὑποστήσομαι τῷ οἴκῳ μου ἀνάστημα, τοῦ μὴ διαπορεύεσθαι, μηδὲ ἀνακάμπτειν, καὶ οὐ μὴ ἐπέλθῃ ἐπ' αὐτοὺς οὐκέτι ἐξελαύνων, διότι νῦν ἑώρακα ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς μου. χαῖρε σφόδρα θύγατερ σιὼν, [d] κήρυσσε θύγατερ ἱερουσαλήμ. ἰδοὺ ὁ βασιλεὺς ἔρχεταί σοι δίκαιος καὶ σώζων, αὐτὸς [e] πραῢς καὶ ἐπιβεβηκὼς ἐπὶ ὑποζύγιον καὶ πῶλον νέον. καὶ ἐξολοθρεύσει ἅρματα ἐξ ἐφραὶμ, καὶ ἵππον ἐξ ἱερουσαλὴμ, καὶ ἐξολοθρευθήσεται τόξον πολεμικὸν, [f] καὶ πλῆθος καὶ εἰρήνη ἐξ ἐθνῶν, καὶ κατάρξει ὑδάτων ἕως θαλάσσης, καὶ ποταμῶν διεκβολὰς γῆς. καὶ σὺ ἐν αἵματι διαθήκης σου ἐξαπέστειλας δεσμίους σου ἐκ λάκκου οὐκ ἔχοντος ὕδωρ, καθήσεσθε ἐν ὀχυρώμασι δέσμιοι τῆς συναγωγῆς, καὶ ἀντὶ μιᾶς ἡμέρας παροικεσίας σου διπλᾶ ἀνταποδώσω σοι, διότι ἐνέτεινά σε ἰούδα ἐμαυτῷ τόξον, ἔπλησα τὸν ἐφραὶμ, καὶ ἐξεγερῶ τὰ τέκνα σου σιὼν ἐπὶ τὰ τέκνα τῶν ἑλλήνων, καὶ ψηλαφήσω σε ὡς ῥομφαίαν μαχητοῦ, καὶ κύριος ἔσται ἐπ' αὐτοὺς, καὶ ἐξελεύσεται

ται ὡς ἀστραπὴ βολὶς, καὶ κύριος παντοκράτωρ ἐν σάλπιγγι σαλπιεῖ, καὶ πορεύσεται ἐν σάλῳ ἀπειλῆς αὐτοῦ. κύριος παντοκράτωρ ὑπερασπιεῖ αὐτοὺς, καὶ καταναλώσουσιν αὐτοὺς, καὶ καταχώσουσιν αὐτοὺς ἐν λίθοις σφενδόνης, [η] καὶ ἐκπίονται αὐτοὺς ὡς οἶνον, καὶ πλήσουσι [θ] τὰς φιάλας ὡς θυσιαστήριον, καὶ σώσει αὐτοὺς κύριος ὁ θεὸς αὐτῶν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, ὡς πρόβατα λαὸν αὐτοῦ, διότι λίθοι ἅγιοι κυλίονται ἐπὶ γῆς αὐτοῦ. ὅτι εἴ τι ἀγαθὸν αὐτοῦ, καὶ εἴ τι καλὸν αὐτοῦ, σῖτος νεανίσκοις, καὶ οἶνος εὐωδιάζων εἰς παρθένους.

α Εν γῇ σεδράχ.] Scholion. πόλις ἐστὶ τῆς ἀραβίας. ἡ δὲ ἡμάθ, ἡ νῦν ἐπιφάνεια προσαγορευομένη. ἡμὰθ δὲ τὴν μεγάλην τὴν ἐμισὰν ὀνομάζει ἡ θεία γραφή. β [καὶ δαμασκοῦ θυσία αὐτοῦ.] Aquila. καὶ ἐν δαμασκῷ ἀνάπαυσις αὐτοῖς. γ [καὶ ἀκκαρὼν ὡς ὁ ἰεβουσαῖος.] Theodoretus hæc sic explicat. καὶ τοῖς οἰκοῦσιν ἱερουσαλὴμ ὁμότιμοι γενήσονται. τούτους γὰρ ἰεβουσαίους ἐκάλεσεν. ἰεβοὺς γὰρ αὕτη πάλαι προσηγορεύετο. δ [κήρυσσε.] Iustinus. ἀλάλαξον, κήρυσσε. ε [πραΰς.] Iustinus. καὶ πραῢς, καὶ πτωχὸς, καὶ ἐπιβεβηκὼς ἐπὶ ὑποζύγιον καὶ πῶλον ὄνου. ζ [καὶ πλῆθος καὶ εἰρήνη.] Eusebius Euang. Demonstr. lib. II. & VIII. & IX. καὶ πλῆθος εἰρήνης. Symmachus. καὶ λαλήσει εἰρήνην τοῖς ἔθνεσι, καὶ ἡ ἐξουσία αὐτοῦ ἀπὸ θαλάσσης ἕως θαλάσσης, καὶ ἀπὸ ποταμοῦ ἕως περάτων τῆς οἰκουμένης. η [καὶ ἐκπίονται αὐτοὺς ὡς οἶνον.] In cæteris libris est, ἐκπίονται τὸ αἷμα αὐτῶν ὡς οἶνον. θ [τὰς φιάλας ὡς θυσιαστήριον.] In aliquibus libris est, ὡς φιάλας τὸ θυσιαστήριον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι'.

Αἰτεῖσθε παρὰ κυρίου ὑετὸν καθ᾽ ὥραν, πρόϊμον καὶ ὄψιμον. κύριος ἐποίησε φαντασίας, καὶ ὑετὸν χειμερινὸν δώσει αὐτοῖς, ἑκάστῳ βοτάνην ἐν ἀγρῷ. διότι οἱ ἀποφθεγγόμενοι ἐλάλησαν κόπους, καὶ οἱ μάντεις ὁράσεις ψευδεῖς. καὶ τὰ ἐνύπνια ψευδῆ ἐλάλουν, μάταια παρεκάλουν. διὰ τοῦτο ἐξηράνθησαν ὡς πρόβατα, καὶ ἐκακώθησαν, διότι οὐκ ἦν ἴασις. ἐπὶ τοὺς ποιμένας παρωξύνθη ὁ θυμός μου, καὶ ἐπὶ τοὺς ἀμνοὺς ἐπισκέψομαι. καὶ ἐπισκέψεται κύριος ὁ θεὸς ὁ παντοκράτωρ τὸ ποίμνιον αὐτοῦ, τὸν οἶκον ἰούδα, καὶ τάξει αὐτοὺς ὡς ἵππον εὐπρεπῆ αὐτοῦ ἐν πολέμῳ, καὶ ἀπ᾽ αὐτοῦ ἐπέβλεψε, καὶ ἀπ᾽ αὐτοῦ ἔταξε, καὶ ἀπ᾽ αὐτοῦ τόξον ἐν θυμῷ, ἀπ᾽ αὐτοῦ ἐξελεύσεται πᾶς ὁ ἐξελαύνων ἐν τῷ αὐτῷ. καὶ ἔσονται ὡς μαχηταὶ πατοῦντες πηλὸν ἐν ταῖς ὁδοῖς ἐν πολέμῳ, καὶ παρατάξονται, διότι κύριος μετ᾽ αὐτῶν. καὶ καταισχυνθήσονται ἀναβάται ἵππων, καὶ κατισχύσω τὸν οἶκον ἰούδα, καὶ τὸν οἶκον ἰωσὴφ σώσω, καὶ κατοικιῶ αὐτοὺς, ὅτι ἠγάπησα αὐτοὺς, [α] καὶ ἔσονται, ὃν τρόπον οὐκ ἀπεστρεψάμην αὐτούς. διότι ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς αὐτῶν, καὶ ἐπακούσομαι αὐτοῖς, καὶ ἔσονται ὡς μαχηταὶ τοῦ ἐφραὶμ, καὶ χαρήσεται ἡ καρδία αὐτῶν ὡς ἐν οἴνῳ. καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν ὄψονται, καὶ εὐφρανθήσονται, καὶ χαρεῖται ἡ καρδία αὐτῶν ἐπὶ τῷ κυρίῳ. σημανῶ αὐτοῖς, καὶ εἰσδέξομαι αὐτοὺς, διότι λυτρώσομαι αὐτοὺς, καὶ πληθυνθήσονται καθότι ἦσαν πολλοί. καὶ σπερῶ αὐτοὺς ἐν λαοῖς, καὶ οἱ μακρὰν μνησθήσονταί μου, ἐκθρέψουσι τὰ τέκνα αὐτῶν, καὶ ἐπιστρέψουσι. καὶ ἐπιστρέψω αὐτοὺς ἐκ γῆς αἰγύπτου, καὶ ἐξ ἀσσυρίων εἰσδέξομαι αὐτοὺς, καὶ εἰς τὴν γαλααδῖτιν καὶ εἰς τὸν λίβανον εἰσάξω αὐτοὺς, καὶ οὐ μὴ ὑπολειφθῇ ἐξ αὐτῶν οὐδὲ εἷς. καὶ διελεύσονται ἐν θαλάσσῃ στενῇ, καὶ πατάξουσι ἐν θαλάσσῃ κύματα, καὶ ξηρανθήσεται πάντα τὰ βάθη ποταμῶν, καὶ ἀφαιρεθήσεται πᾶσα ὕβρις ἀσσυρίων, καὶ σκῆπτρον αἰγύπτου περιαιρεθήσεται. καὶ κατισχύσω αὐτοὺς ἐν κυρίῳ θεῷ αὐτῶν, καὶ [β] ἐν τῷ ὀνόματι αὐτοῦ κατακαυχήσονται, λέγει κύριος.

α Καὶ ἔσονται ὃν τρόπον οὐκ ἀπεστρεψάμην αὐτούς.] Theodoretus. τοῦτο σαφέστερον ὁ Σύμμαχος ἡρμήνευσεν. καὶ ἔσονται ὡς ἂν εἰ μὴ ἀπωσάμην αὐτούς. β [ἐν τῷ ὀνόματι αὐτοῦ κατακαυχήσονται.] In aliquibus libris est, κατακαυχηθήσονται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ'.

Διάνοιξον ὁ λίβανος τὰς θύρας σου, καὶ καταφαγέτω πῦρ τὰς κέδρους σου. ὀλολυξάτω πίτυς, διότι πέπτωκε κέδρος, ὅτι μεγάλως μεγιστᾶνες ἐταλαιπώρησαν. ὀλολύξατε δρύες τῆς βασανίτιδος, ὅτι κατεσπάσθη ὁ δρυμὸς ὁ σύμφυτος. φωνὴ θρηνούντων ποιμένων, ὅτι τεταλαιπώρηκεν ἡ μεγαλωσύνη αὐτῶν. φωνὴ ὠρυομένων λεόντων, ὅτι τεταλαιπώρηκε τὸ φρύαγμα τοῦ ἰορδάνου. τάδε λέγει κύριος παντοκράτωρ. ποιμαίνετε τὰ πρόβατα τῆς σφαγῆς, ἃ οἱ κτησάμενοι κατέσφαζον, καὶ οὐ μετεμέλοντο, καὶ οἱ πωλοῦντες αὐτὰ ἔλεγον, εὐλογητὸς κύριος, καὶ πεπλουτήκαμεν, καὶ οἱ ποιμένες αὐτῶν οὐκ ἔπασχον οὐδὲν ἐπ᾽ αὐτοῖς. διὰ τοῦτο οὐ φείσομαι οὐκέτι ἐπὶ τοὺς κατοικοῦντας τὴν γῆν, λέγει κύριος. καὶ ἰδοὺ ἐγὼ παραδίδωμι τοὺς ἀνθρώπους, ἕκαστον εἰς χεῖρα τοῦ πλησίον αὐτοῦ, καὶ εἰς χεῖρα βασιλέως αὐτοῦ, καὶ κατακόψουσι τὴν γῆν, καὶ οὐ μὴ ἐξέλωμαι ἐκ χειρὸς αὐτῶν. καὶ ποιμανῶ τὰ πρόβατα τῆς σφαγῆς εἰς τὴν χαναανῖτιν. καὶ λήψομαι ἐμαυτῷ δύο ῥάβδους, τὴν μὲν μίαν ἐκάλεσα κάλλος, καὶ τὴν ἑτέραν ἐκάλεσα σχοίνισμα, καὶ ποιμανῶ τὰ πρόβατα, καὶ ἐξαρῶ τοὺς τρεῖς ποιμένας ἐν μηνὶ ἑνὶ, καὶ βαρυνθήσεται ἡ ψυχή μου ἐπ᾽ αὐτοὺς, καὶ γὰρ αἱ ψυχαὶ αὐτῶν [α] ἐπωρύοντο ἐπ᾽ ἐμέ. καὶ εἶπα. οὐ ποιμανῶ ὑμᾶς, τὸ ἀποθνῆσκον ἀποθνησκέτω, καὶ τὸ ἐκλεῖπον ἐκλιπέτω, καὶ τὰ κατάλοιπα κατεσθιέτωσαν ἕκαστος τὰς σάρκας τοῦ πλησίον αὐτοῦ. καὶ λήψομαι τὴν ῥάβδον μου τὴν καλὴν, καὶ ἀποῤῥίψω αὐτὴν, τοῦ διασκεδάσαι τὴν διαθήκην μου, ἣν διεθέμην πρὸς πάντας τοὺς λαοὺς, καὶ διασκεδασθήσεται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, καὶ γνώσονται οἱ χαναναῖοι τὰ πρόβατα τὰ φυλασσόμενά μοι, διότι λόγος κυρίου ἐστί. καὶ ἐρῶ πρὸς αὐτούς. εἰ καλὸν ἐνώπιον ὑμῶν ἐστι, δότε τὸν μισθόν μου, ἢ ἀπείπατε. καὶ ἔστησαν τὸν μισθόν μου τριάκοντα ἀργυροῦς. καὶ εἶπε κύριος πρός με, κάθες αὐτοὺς εἰς [β] τὸ χωνευτήριον, [γ] καὶ σκέψομαι εἰ δόκιμόν ἐστιν, ὃν τρόπον ἐδοκιμάσθην ὑπὲρ αὐτῶν. καὶ ἔλαβον τοὺς τριάκοντα ἀργυροῦς, καὶ ἐνέβαλον αὐτοὺς εἰς τὸν οἶκον κυρίου εἰς

τὸ

τὸ χωνευτήριον, καὶ ἀπέῤῥιψα τὴν ῥάβδον τὴν δευτέραν τὸ σχοίνισμα, δ τοῦ διασκεδάσαι τὴν κατάσχεσιν ἀναμέσον ἰούδα, καὶ ἀναμέσον ἰσραήλ. καὶ εἶπε κύριος πρός με. ἔτι λάβε σεαυτῷ σκεύη ποιμενικὰ ε ποιμένος ἀπείρου, διότι ἰδοὺ ἐγὼ ἐξεγείρω ποιμένα ἐπὶ τὴν γῆν, τὸ ἐκλιμπάνον οὐ μὴ ἐπισκέψηται, καὶ τὸ ἐσκορπισμένον οὐ μὴ ζητήσῃ, καὶ τὸ συντετριμμένον οὐ μὴ ἰάσηται, καὶ τὸ ὁλόκληρον οὐ μὴ κατευθυνῇ, καὶ τὰ κρέα τῶν ἐκλεκτῶν καταφάγεται, καὶ τοὺς ἀστραγάλους αὐτῶν ἐκστρέψει. ὦ οἱ ποιμαίνοντες τὰ μάταια, καταλελοιπότες τὰ πρόβατα, μάχαιρα ἐπὶ τοὺς βραχίονας αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ τὸν ὀφθαλμὸν τὸν δεξιὸν αὐτοῦ, ὁ βραχίων αὐτοῦ ξηραινόμενος ξηρανθήσεται, καὶ ὁ ὀφθαλμὸς ὁ δεξιὸς αὐτοῦ ἐκτυφλούμενος ἐκτυφλωθήσεται.

α Ἐπωρύοντο ἐπ' ἐμέ.] In aliquibus libris est, ἐπορεύοντο. β [εἰς τὸ χωνευτήριον.] Aquila. πρὸς τὸν πλάστην. γ [καὶ σκέψομαι, εἰ δόκιμόν ἐστιν.] In cæteris libris est, καὶ σκέψαι. δ [τοῦ διασκεδάσαι τὴν κατάσχεσιν.] In plerisque libris est, τὴν διαθήκην. ε [ποιμένος ἀπείρου.] Scholion. οἱ λοιποὶ ἐρημώδη τά, ἄφρονος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΒ'.

ΛΗμμα λόγου κυρίου ἐπὶ τὸν ἰσραήλ, λέγει κύριος, ἐκτείνων οὐρανὸν, καὶ θεμελιῶν γῆν, καὶ πλάσσων πνεῦμα ἀνθρώπου ἐν αὐτῷ. ἰδοὺ ἐγὼ τίθημι τὴν ἱερουσαλὴμ, ὡς πρόθυρα σαλευόμενα πᾶσι τοῖς λαοῖς κύκλῳ, καὶ ἐν τῇ ἰουδαίᾳ ἔσται περιοχὴ ἐπὶ ἱερουσαλήμ. καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ θήσομαι τὴν ἱερουσαλὴμ λίθον α καταπατούμενον πᾶσι τοῖς ἔθνεσι. πᾶς ὁ καταπατῶν αὐτὴν ἐμπαίζων ἐμπαίξεται, καὶ ἐπισυναχθήσονται ἐπ' αὐτὴν πάντα τὰ ἔθνη τῆς γῆς. ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, λέγει κύριος παντοκράτωρ, πατάξω πάντα ἵππον ἐν ἐκστάσει, καὶ τὸν ἀναβάτην αὐτοῦ ἐν παραφρονήσει, ἐπὶ δὲ τὸν οἶκον ἰούδα διανοίξω τοὺς ὀφθαλμούς μου, καὶ πάντας τοὺς ἵππους τῶν λαῶν πατάξω ἐν ἀποτυφλώσει. καὶ ἐροῦσιν οἱ χιλίαρχοι ἰούδα ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν. β εὑρήσομεν ἑαυτοῖς τοὺς κατοικοῦντας ἱερουσαλὴμ ἐν κυρίῳ παντοκράτορι θεῷ αὐτῶν. ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ θήσομαι τοὺς χιλιάρχους ἰούδα ὡς δαλὸν πυρὸς ἐν ξύλοις, καὶ ὡς λαμπάδα πυρὸς ἐν καλάμῃ, καὶ καταφάγονται ἐκ δεξιῶν, καὶ ἐξ εὐωνύμων πάντας τοὺς λαοὺς κυκλόθεν, καὶ κατοικήσει ἱερουσαλὴμ ἔτι καθ' ἑαυτὴν ἐν ἱερουσαλήμ, καὶ σώσει κύριος τὰ σκηνώματα ἰούδα, καθὼς ἀπ' ἀρχῆς, ὅπως μὴ μεγαλύνηται καύχημα οἴκου δαυίδ, καὶ ἔπαρσις τῶν κατοικούντων ἱερουσαλὴμ ἐπὶ τὸν ἰούδα. καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ὑπερασπιεῖ κύριος ὑπὲρ τῶν κατοικούντων ἱερουσαλὴμ, καὶ ἔσται ὁ ἀσθενῶν ἐν αὐτοῖς ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ὡς δαυίδ, ὁ δὲ οἶκος δαυὶδ ὡς οἶκος θεοῦ, ὡς ἄγγελος κυρίου ἐνώπιον αὐτῶν. καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ζητήσω ἐξᾶραι πάντα τὰ ἔθνη τὰ ἐρχόμενα ἐπὶ ἱερουσαλὴμ, καὶ ἐκχεῶ ἐπὶ τὸν οἶκον δαυίδ, καὶ ἐπὶ τοὺς κατοικοῦντας ἱερουσαλὴμ πνεῦμα χάριτος καὶ οἰκτιρμοῦ. καὶ ἐπιβλέψονται πρός με, ἀνθ' ὧν γ κατωρχήσαντο. καὶ κόψονται ἐπ' αὐτὸν κοπετὸν, ὡς ἐπ' ἀγαπητῷ, καὶ ὀδυνηθήσονται ὀδύνην ὡς ἐπὶ τῷ πρωτοτόκῳ. ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ μεγαλυνθήσεται ὁ κοπετὸς ἐν ἱερουσαλὴμ, ὡς κοπετὸς ῥοῶνος ἐν πεδίῳ ἐκκοπτομένου, καὶ κόψεται ἡ γῆ κατὰ φυλὰς φυλάς. φυλὴ οἴκου δαυὶδ καθ' ἑαυτὴν, καὶ αἱ γυναῖκες αὐτῶν καθ' ἑαυτάς. φυλὴ οἴκου νάθαν καθ' ἑαυτὴν, καὶ αἱ γυναῖκες αὐτῶν καθ' ἑαυτάς. φυλὴ οἴκου λευὶ καθ' ἑαυτὴν, καὶ αἱ γυναῖκες αὐτῶν καθ' ἑαυτάς. φυλὴ τοῦ συμεὼν καθ' ἑαυτὴν, καὶ αἱ γυναῖκες αὐτῶν καθ' ἑαυτάς. πᾶσαι αἱ ὑπολελειμμέναι φυλαὶ, φυλὴ καθ' ἑαυτὴν, καὶ αἱ γυναῖκες αὐτῶν καθ' ἑαυτάς.

α Καταπατούμενον πᾶσι τοῖς ἔθνεσι.] Aliqui libri non habent, πᾶσι τοῖς ἔθνεσι. β [εὑρήσομεν ἑαυτοῖς.] Aquila. καρτέρησόν μοι. γ [ἀνθ' ὧν κατωρχήσαντο.] Sic quoque est in quibusdam alijs libris. in quibusdam antecedit, εἰς ὃν ἐξεκέντησαν. est qui habeat, εἰς ὃν ἐξεκέντησαν, nec habeat, ἀνθ' ὧν κατωρχήσαντο. quæ duplex videtur esse interpretatio. Alij quidem interpretes verterunt, ἐξεκέντησαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΓ'.

ΕΝ τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἔσται α πᾶς τόπος διανοιγόμενος τῷ οἴκῳ δαυίδ, καὶ τοῖς κατοικοῦσιν ἱερουσαλὴμ εἰς τὴν μετακίνησιν, β καὶ εἰς τὸν χωρισμόν. καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, λέγει κύριος σαβαώθ, ἐξολοθρεύσω τὰ ὀνόματα τῶν εἰδώλων ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ οὐκ ἔτι αὐτῶν ἔσται μνεία. καὶ τοὺς ψευδοπροφήτας, καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἀκάθαρτον ἐξαρῶ ἀπὸ τῆς γῆς. καὶ ἔσται ἐὰν προφητεύσῃ ἄνθρωπος ἔτι, καὶ ἐρεῖ πρὸς αὐτὸν ὁ πατὴρ αὐτοῦ, καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ, οἱ γεννήσαντες αὐτὸν, οὐ ζήσῃ, ὅτι ψευδῆ ἐλάλησας ἐπ' ὀνόματι κυρίου, καὶ συμποδιοῦσιν αὐτὸν ὁ πατὴρ αὐτοῦ, καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ, οἱ γεννήσαντες αὐτὸν, ἐν τῷ προφητεύειν αὐτόν. καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ καταισχυνθήσονται οἱ προφῆται, ἕκαστος ἐκ τῆς ὁράσεως αὐτοῦ, ἐν τῷ προφητεύειν αὐτὸν, καὶ ἐνδύσονται δέῤῥιν τριχίνην, ἀνθ' ὧν ἐψεύσαντο. καὶ ἐρεῖ, οὐκ εἰμὶ προφήτης ἐγώ, διότι ἄνθρωπος ἐργαζόμενος τὴν γῆν ἐγώ εἰμι, ὅτι ἄνθρωπος ἐγέννησέ με ἐκ νεότητός μου. καὶ ἐρῶ πρὸς αὐτόν. τί αἱ πληγαὶ αὗται ἀναμέσον τῶν χειρῶν σου; καὶ ἐρεῖ, ἃς ἐπλήγην ἐν τῷ οἴκῳ τῷ ἀγαπητῷ μου. ῥομφαία γ ἐξεγέρθητι ἐπὶ τοὺς ποιμένας μου, δ καὶ ἐπὶ ἄνδρα πολίτην μου, λέγει κύριος παντοκράτωρ, ε πατάξατε τοὺς ποιμένας, καὶ ἐκσπάσατε τὰ πρόβατα. καὶ ἐπάξω τὴν χεῖρά μου ζ ἐπὶ τοὺς μικρούς. καὶ ἔσται ἐν πάσῃ τῇ γῇ, λέγει κύριος, τὰ δύο μέρη αὐτῆς ἐξολοθρευθήσεται, καὶ ἐκλείψει, τὸ δὲ τρίτον ὑπολειφθήσεται ἐν αὐτῇ. καὶ διάξω τὸ τρίτον διὰ πυρὸς, καὶ πυρώσω αὐτοὺς, ὡς πυροῦται τὸ ἀργύριον, καὶ δοκιμῶ αὐτοὺς, ὡς δοκιμάζεται τὸ χρυσίον. αὐτὸς ἐπικαλέσεται τὸ ὄνομά μου κἀγὼ ἐπακούσομαι αὐτῷ, καὶ ἐρῶ, λαός μου οὗτός ἐστι, καὶ αὐτὸς ἐρεῖ, κύριος ὁ θεός μου.

ᵃ Πᾶς τόπος διανοιγόμενος τῷ οἴκῳ Δαυίδ.] Symmachus: ἔσται ἀνοιγομένη πηγὴ τῷ οἴκῳ Δαυίδ. β [καὶ εἰς τὸν χωρισμόν.] Cæteri libri habent, καὶ εἰς τὸν ῥαντισμόν. γ [ἐξεγέρθητι ἐπὶ τοὺς ποιμένας μου.] Nonnulli libri habent, ἐπὶ τὸν ποιμένα μου. atque ita legit Theodoretus. Iustinus vero. ἐπὶ τὸν ποιμένα τοῦ λαοῦ μου. δ [ἐπὶ ἄνδρα πολίτην.] Aquila σύμφυλον. ε [πατάξατε τοὺς ποιμένας, καὶ ἐκσπάσατε τὰ πρόβατα.] In cæteris libris est, πάταξον τὸν ποιμένα, καὶ διασκορπισθήτωσαν τὰ πρόβατα. ζ [ἐπὶ τοὺς μικρούς, καὶ ἔσται ἐν πάσῃ τῇ γῇ.] In cæteris libris est ἐπὶ τοὺς ποιμένας, καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. est etiam qui habeat, μικροὺς ποιμένας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΔʹ.

Ἰδοὺ ᵃ ἡμέραι ἔρχονται κυρίου, καὶ διαμερισθήσονται τὰ σκῦλά σου ἐν σοί, καὶ ἐπισυνάξω πάντα τὰ ἔθνη ἐπὶ Ἱερουσαλὴμ εἰς πόλεμον, καὶ ἁλώσεται ἡ πόλις, καὶ διαρπαγήσονται αἱ οἰκίαι, καὶ αἱ γυναῖκες μολυνθήσονται, καὶ ἐξελεύσεται τὸ ἥμισυ τῆς πόλεως ἐν αἰχμαλωσίᾳ, οἱ δὲ κατάλοιποι τοῦ λαοῦ μου οὐ μὴ ἐξολοθρευθῶσιν ἐκ τῆς πόλεως. καὶ ἐξελεύσεται κύριος, καὶ παρατάξεται ἐν τοῖς ἔθνεσιν ἐκείνοις, καθὼς ἡμέρα παρατάξεως αὐτοῦ ἐν ἡμέρᾳ πολέμου. καὶ στήσονται οἱ πόδες αὐτοῦ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐπὶ τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν, τὸ κατέναντι Ἱερουσαλὴμ ἐξ ἀνατολῶν. καὶ σχισθήσεται τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν, ᵝ τὸ ἥμισυ αὐτοῦ πρὸς ἀνατολὰς καὶ θάλασσαν, χάος μέγα σφόδρα. καὶ κλινεῖ τὸ ἥμισυ τοῦ ὄρους πρὸς τὸν βορρᾶν, καὶ τὸ ἥμισυ αὐτοῦ πρὸς νότον, καὶ φραχθήσεται ἡ φάραγξ τῶν ὀρέων μου, καὶ ἐγκολληθήσεται φάραγξ ὀρέων ἕως Ἰασόδ, καὶ ἐμφραχθήσεται καθὼς ἐνεφράγη ἐν ταῖς ἡμέραις τοῦ σεισμοῦ, ἐν ἡμέραις Ὀζίου βασιλέως Ἰούδα. καὶ ἥξει κύριος ὁ θεός μου, καὶ πάντες οἱ ἅγιοι μετ' αὐτοῦ. καὶ ἔσται ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ οὐκ ἔσται φῶς, καὶ ψύχη καὶ πάγος ἔσται μίαν ἡμέραν, καὶ ἡ ἡμέρα ἐκείνη γνωστὴ τῷ κυρίῳ, καὶ οὐχ ἡμέρα, καὶ οὐ νύξ, καὶ πρὸς ἑσπέραν ἔσται φῶς. καὶ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐξελεύσεται ὕδωρ ζῶν ἐξ Ἱερουσαλήμ, τὸ ἥμισυ αὐτοῦ εἰς τὴν θάλασσαν τὴν πρώτην, καὶ τὸ ἥμισυ αὐτοῦ εἰς τὴν θάλασσαν τὴν ἐσχάτην, καὶ ἐν θέρει καὶ ἐν ἔαρι ἔσται οὕτως. καὶ ἔσται κύριος εἰς βασιλέα ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν. ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἔσται κύριος εἷς, καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἕν, κυκλῶν πᾶσαν τὴν γῆν, καὶ τὴν ἔρημον ἀπὸ Γαβὲ ἕως Ῥεμμὼν κατὰ νότον Ἱερουσαλήμ. Ῥαμὰ δὲ ἐπὶ τόπου μενεῖ, ἀπὸ τῆς πύλης Βενιαμὶν ἕως τοῦ τόπου τῆς πύλης τῆς πρώτης, ἕως τῆς πύλης τῶν γωνιῶν, καὶ ἕως τοῦ πύργου Ἀναμεήλ, ἕως τῶν ὑποληνίων τοῦ βασιλέως κατοικήσουσιν ἐν αὐτῇ, καὶ ἀνάθεμα οὐκ ἔσται ἔτι, καὶ κατοικήσει Ἱερουσαλὴμ πεποιθότως. καὶ αὕτη ἔσται ἡ πτῶσις ἣν κόψει κύριος πάντας τοὺς λαούς, ὅσοι ἐπεστράτευσαν ἐπὶ Ἱερουσαλήμ. τακήσονται αἱ σάρκες αὐτῶν, ἑστηκότων ἐπὶ τοὺς πόδας αὐτῶν, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν ῥυήσονται ἐκ τῶν ὀπῶν αὐτῶν, καὶ ἡ γλῶσσα αὐτῶν τακήσεται ἐν τῷ στόματι αὐτῶν. καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἔκστασις κυρίου μεγάλη ἐπ' αὐτούς. καὶ ἐπιλήψονται ἕκαστος τῆς χειρὸς τοῦ πλησίον αὐτοῦ, καὶ συμπλακήσεται ἡ χεὶρ αὐτοῦ πρὸς τὴν χεῖρα τοῦ πλησίον αὐτοῦ. καὶ Ἰούδας παρατάξεται ἐν Ἱερουσαλήμ, καὶ συνάξει τὴν ἰσχὺν πάντων τῶν λαῶν κυκλόθεν, χρυσίον καὶ ἀργύριον καὶ ἱματισμὸν εἰς πλῆθος σφόδρα. καὶ αὕτη ἔσται ἡ πτῶσις τῶν ἵππων, καὶ τῶν ἡμιόνων, καὶ τῶν καμήλων, καὶ τῶν ὄνων, καὶ πάντων τῶν κτηνῶν τῶν ὄντων ἐν ταῖς παρεμβολαῖς ἐκείναις, κατὰ τὴν πτῶσιν ταύτην. καὶ ἔσται, ὅσοι ἐὰν καταλειφθῶσιν ἐκ πάντων τῶν ἐθνῶν τῶν ἐλθόντων ἐπὶ Ἱερουσαλήμ, καὶ ἀναβήσονται κατ' ἐνιαυτὸν, τοῦ προσκυνῆσαι τῷ βασιλεῖ κυρίῳ παντοκράτορι, καὶ τοῦ ἑορτάσαι τὴν ἑορτὴν τῆς σκηνοπηγίας. καὶ ἔσται, ὅσοι ἐὰν μὴ ἀναβῶσιν ἐκ πασῶν τῶν φυλῶν τῆς γῆς εἰς Ἱερουσαλὴμ τοῦ προσκυνῆσαι τῷ βασιλεῖ κυρίῳ παντοκράτορι, καὶ οὗτοι ἐκείνοις ᵞ προστεθήσονται. ἐὰν δὲ φυλὴ Αἰγύπτου μὴ ἀναβῇ, μηδὲ ἔλθῃ, καὶ ἐπὶ τούτοις ἔσται ἡ πτῶσις, ἣν πατάξει κύριος πάντα τὰ ἔθνη, ὅσα ἂν μὴ ἀναβῇ τοῦ ἑορτάσαι τὴν ἑορτὴν τῆς σκηνοπηγίας. αὕτη ἔσται ἡ ἁμαρτία Αἰγύπτου, καὶ ἡ ἁμαρτία πάντων τῶν ἐθνῶν, ὅσα ἂν μὴ ἀναβῇ ἑορτάσαι τὴν ἑορτὴν τῆς σκηνοπηγίας. ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἔσται τὸ ἐπὶ τὸν χαλινὸν τοῦ ἵππου ἅγιον τῷ κυρίῳ παντοκράτορι. καὶ ἔσονται οἱ λέβητες ἐν τῷ οἴκῳ κυρίου ὡς φιάλαι πρὸ προσώπου τοῦ θυσιαστηρίου. καὶ ἔσται πᾶς λέβης ἐν Ἱερουσαλὴμ καὶ ἐν τῷ Ἰούδα ἅγιος τῷ κυρίῳ παντοκράτορι. καὶ ἥξουσι πάντες οἱ θυσιάζοντες, καὶ λήψονται ἐξ αὐτῶν, καὶ ἑψήσουσιν ἐν αὐτοῖς, καὶ οὐκ ἔσται Χαναναῖος ἔτι ἐν τῷ οἴκῳ κυρίου παντοκράτορος ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ.

ᵃ Ἰδοὺ ἡμέραι ἔρχονται κυρίου] Sic est apud Eusebium lib. VI. Demonst. At lib. II. est, ἰδοὺ ἡμέραι ἔρχονται ἐν σοί. β [τὸ ἥμισυ αὐτοῦ πρὸς ἀνατολὰς καὶ θάλασσαν.] Nonnulli libri habēt, τὸ ἥμισυ αὐτοῦ πρὸς ἀνατολάς, καὶ τὸ ἥμισυ αὐτοῦ πρὸς θάλασσαν. γ [προστεθήσονται.] In plerisque libris sequitur. οὐκ ἔσται ἐπ' αὐτοῖς ὑετός. quod non est apud Eusebiū, nec apud S. Hieronymum, secundum LXX.

ΖΑΧΑΡΙΑΣ ΙΑʹ.

ΜΑΛΑΧΙΑΣ ΙΒ΄.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

Λῆμμα λόγου κυρίου ἐπὶ τὸν Ἰσραὴλ ἐν χειρὶ ἀγγέλου αὐτοῦ. θέσθε δὴ ἐπὶ τὰς καρδίας ὑμῶν. ἠγάπησα ὑμᾶς, λέγει κύριος· καὶ εἴπατε, ἐν τίνι ἠγάπησας ἡμᾶς; οὐκ ἀδελφὸς ἦν Ἠσαῦ τοῦ Ἰακώβ, λέγει κύριος, καὶ ἠγάπησα τὸν Ἰακώβ, τὸν δὲ Ἠσαῦ ἐμίσησα; καὶ ἔταξα τὰ ὅρια αὐτοῦ εἰς ἀφανισμόν, καὶ τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ εἰς δώματα ἐρήμου. διότι ἐρεῖ, ἡ Ἰδουμαία κατέστραπται, καὶ ἐπιστρέψωμεν καὶ ἀνοικοδομήσωμεν τὰς ἐρήμους. τάδε λέγει κύριος παντοκράτωρ. αὐτοὶ οἰκοδομήσουσι, καὶ ἐγὼ καταστρέψω· καὶ ἐπικληθήσεται αὐτοῖς ὅρια ἀνομίας, καὶ λαὸς ἐφ' ὃν παρατέτακται κύριος ἕως αἰῶνος. καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ ὑμῶν ὄψονται, καὶ ὑμεῖς ἐρεῖτε, ἐμεγαλύνθη κύριος ὑπεράνω τῶν ὁρίων τοῦ Ἰσραήλ. υἱὸς δοξάζει πατέρα, [α] καὶ δοῦλος τὸν κύριον ἑαυτοῦ. καὶ εἰ πατὴρ εἰμὶ ἐγώ, ποῦ ἐστιν ἡ δόξα μου; καὶ εἰ κύριος εἰμὶ ἐγώ, ποῦ ἐστιν ὁ φόβος μου; λέγει κύριος παντοκράτωρ. ὑμεῖς οἱ ἱερεῖς οἱ φαυλίζοντες τὸ ὄνομά μου, καὶ εἴπατε, ἐν τίνι ἐφαυλίσαμεν τὸ ὄνομά σου; προσάγοντες πρὸς τὸ θυσιαστήριόν μου [β] ἄρτους ἠλισγημένους, καὶ εἴπατε, ἐν τίνι ἠλισγήσαμεν αὐτούς; ἐν τῷ λέγειν ὑμᾶς, [γ] τράπεζα κυρίου ἠλισγημένη ἐστί, καὶ [δ] τὰ ἐπιτιθέμενα ἐξουδενώσατε. διότι ἐὰν προσαγάγητε τυφλὸν εἰς θυσίαν, οὐ κακόν; καὶ ἐὰν προσαγάγητε χωλὸν ἢ ἄρρωστον, οὐ κακόν; προσάγαγε δὴ αὐτὸ τῷ ἡγουμένῳ σου, εἰ προσδέξεταί σε, εἰ λήψεται πρόσωπόν σου, λέγει κύριος παντοκράτωρ. καὶ νῦν ἐξιλάσκεσθε τὸ πρόσωπον τοῦ θεοῦ ὑμῶν, καὶ δεήθητε αὐτοῦ. ἐν χερσὶν ὑμῶν γέγονε ταῦτα, εἰ λήψομαι ἐξ ὑμῶν πρόσωπα ὑμῶν, λέγει κύριος παντοκράτωρ; διότι καὶ ἐν ὑμῖν συγκλεισθήσονται θύραι, καὶ οὐκ ἀνάψεται τὸ θυσιαστήριόν μου δωρεάν. οὐκ ἔστι μου θέλημα ἐν ὑμῖν, λέγει κύριος παντοκράτωρ, καὶ θυσίαν οὐ προσδέξομαι ἐκ τῶν χειρῶν ὑμῶν. διότι ἀπὸ ἀνατολῶν ἡλίου καὶ ἕως δυσμῶν τὸ ὄνομά μου δεδόξασται ἐν τοῖς ἔθνεσι, καὶ ἐν παντὶ τόπῳ [ε] θυμίαμα προσάγεται τῷ ὀνόματί μου, καὶ θυσία καθαρά. διότι [ς] μέγα τὸ ὄνομά μου ἐν τοῖς ἔθνεσι, λέγει κύριος παντοκράτωρ. ὑμεῖς δὲ βεβηλοῦτε αὐτὸ ἐν τῷ λέγειν ὑμᾶς, τράπεζα κυρίου ἠλισγημένη ἐστί, καὶ τὰ ἐπιτιθέμενα ἐξουδένωται βρώματα αὐτοῦ. καὶ εἴπατε, ταῦτα ἐκ κακοπαθείας ἐστί, καὶ ἐξεφύσησα αὐτά, λέγει κύριος παντοκράτωρ. καὶ εἰσεφέρετε ἁρπάγματα, καὶ τὰ χωλά, καὶ τὰ ἐνοχλούμενα. καὶ ἐὰν φέρητε τὴν θυσίαν, εἰ προσδέξομαι αὐτὰ ἐκ τῶν χειρῶν ὑμῶν, λέγει κύριος παντοκράτωρ. καὶ ἐπικατάρατος, ὃς ἦν δυνατός, καὶ ὑπῆρχεν ἐν τῷ ποιμνίῳ αὐτοῦ ἄρσεν, καὶ εὐχὴ αὐτοῦ ἐπ' αὐτῷ, καὶ θύει διεφθαρμένον τῷ κυρίῳ. διότι βασιλεὺς μέγας ἐγώ εἰμι, λέγει κύριος παντοκράτωρ, καὶ τὸ ὄνομά μου ἐπιφανὲς ἐν τοῖς ἔθνεσι.

α Καὶ δοῦλος τὸν κύριον αὐτοῦ.] AA. LL. habent, καὶ δοῦλος τὸν κύριον αὐτοῦ φοβηθήσεται. β [ἄρτους ἠλισγημένους.] Aquila, & Symmachus. μεμολυσμένους. γ [τράπεζα κυρίου ἠλισγημένη.] In plerisque libris est, τράπεζα κυρίου ἐξουθενημένη, siue, ἐξουθενωμένη. δ [καὶ τὰ ἐπιτιθέμενα ἐξουδενώσατε.] In plerisque libris est, ἐξουθένωται. ε [θυμίαμα.] Apud Iustinum est, θυσία. ζ [μέγα.] Iustinus legit, τιμᾶται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.

Καὶ νῦν ἡ ἐντολὴ αὕτη πρὸς ὑμᾶς οἱ ἱερεῖς, ἐὰν μὴ ἀκούσητε, καὶ ἐὰν μὴ θῆσθε εἰς τὴν καρδίαν ὑμῶν, τοῦ δοῦναι δόξαν τῷ ὀνόματί μου, λέγει κύριος παντοκράτωρ. καὶ ἐξαποστελῶ ἐφ' ὑμᾶς τὴν κατάραν, καὶ ἐπικαταράσομαι τὴν εὐλογίαν ὑμῶν, καὶ καταράσομαι αὐτήν. καὶ διασκεδάσω τὴν εὐλογίαν ὑμῶν, καὶ οὐκ ἔσται ἐν ὑμῖν, ὅτι ὑμεῖς οὐ τίθεσθε εἰς τὴν καρδίαν ὑμῶν. ἰδοὺ ἐγὼ [α] ἀφορίζω ὑμῖν τὸν ὦμον, καὶ σκορπιῶ ἔνυστρον ἐπὶ τὰ πρόσωπα ὑμῶν, ἔνυστρον ἑορτῶν ὑμῶν, καὶ λήψομαι ὑμᾶς εἰς τὸ αὐτό. καὶ ἐπιγνώσεσθε, διότι ἐγὼ ἐξαπέσταλκα πρὸς ὑμᾶς τὴν ἐντολὴν ταύτην, τοῦ εἶναι τὴν διαθήκην μου πρὸς τοὺς Λευΐτας, λέγει κύριος παντοκράτωρ. ἡ διαθήκη μου ἦν μετ' αὐτοῦ τῆς ζωῆς καὶ τῆς εἰρήνης, καὶ ἔδωκα αὐτῷ ἐν φόβῳ φοβεῖσθαί με, καὶ ἀπὸ προσώπου ὀνόματός μου στέλλεσθαι αὐτόν. νόμος ἀληθείας ἦν ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ, καὶ ἀδικία οὐχ εὑρέθη ἐν χείλεσιν αὐτοῦ. [β] ἐν εἰρήνῃ κατευθύνων ἐπορεύθη μετ' ἐμοῦ, καὶ πολλοὺς ἐπέστρεψεν ἀπὸ ἀδικίας, ὅτι χείλη ἱερέως φυλάξεται γνῶσιν, καὶ νόμον ἐκζητήσουσιν ἐκ στόματος αὐτοῦ, διότι ἄγγελος κυρίου παντοκράτορός ἐστιν. ὑμεῖς δὲ ἐξεκλίνατε ἐκ τῆς ὁδοῦ, [γ] καὶ ἠσθενήσατε πολλοὺς ἐν νόμῳ, διεφθείρατε τὴν διαθήκην τοῦ Λευΐ, λέγει κύριος παντοκράτωρ. κἀγὼ δέδωκα ὑμᾶς ἐξουδενωμένους καὶ ἀπερριμμένους εἰς πάντα τὰ ἔθνη, ἀνθ' ὧν ὑμεῖς οὐκ ἐφυλάξασθε τὰς ὁδούς μου, ἀλλὰ [δ] ἐλαμβάνετε πρόσωπα ἐν νόμῳ. οὐχὶ πατὴρ εἷς πάντων ὑμῶν, οὐχὶ θεὸς εἷς ἔκτισεν ὑμᾶς; τί ὅτι ἐγκατελίπετε ἕκαστος τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, τοῦ βεβηλῶσαι τὴν διαθήκην τῶν πατέρων ὑμῶν; ἐγκατελείφθη Ἰούδας, καὶ βδέλυγμα ἐγένετο ἐν τῷ Ἰσραὴλ καὶ ἐν Ἱερουσαλήμ, διότι ἐβεβήλωσεν Ἰούδας τὰ ἅγια κυρίου, ἐν οἷς ἠγάπησε, καὶ ἐπετήδευσεν εἰς θεοὺς ἀλλοτρίους. ἐξολοθρεύσει κύριος τὸν ἄνθρωπον τὸν ποιοῦντα ταῦτα, ἕως καὶ ταπεινωθῇ ἐκ σκηνωμάτων Ἰακώβ, καὶ ἐκ προσαγόντων θυσίαν τῷ κυρίῳ παντοκράτορι. καὶ ταῦτα, ἃ ἐμίσουν, ἐποιεῖτε. ἐκαλύπτετε δάκρυσι τὸ θυσιαστήριον κυρίου, καὶ κλαυθμῷ καὶ [ε] στεναγμῷ ἐκ κόπων. ἔτι ἄξιον ἐπιβλέψαι εἰς θυσίαν, ἢ λαβεῖν δεκτὸν ἐκ τῶν χει-

ὑμῶν; καὶ εἴπατε, ἕνεκεν τίνος; ὅτι κύριος διεμαρτύρατο ἀναμέσον σου, καὶ ἀναμέσον γυναικὸς νεότητός σου, ἣν ἐγκατέλιπες, καὶ αὕτη κοινωνός σου, καὶ γυνὴ διαθήκης σου, ζ καὶ οὐ καλὸν ἐποίησε; καὶ ὑπόλειμμα πνεύματος αὐτοῦ. καὶ εἴπατε, τί ἄλλο ἢ σπέρμα ζητεῖ ὁ θεός; καὶ φυλάξασθε ἐν τῷ πνεύματι ὑμῶν, καὶ γυναῖκα νεότητός σου μὴ ἐγκαταλίπῃς, ἀλλὰ ἐὰν μισήσας ἐξαποστείλῃς, λέγει κύριος ὁ θεὸς τοῦ Ἰσραήλ, καὶ καλύψει ἀσέβεια ἐπὶ τὰ ἐνθυμήματά σου, λέγει κύριος παντοκράτωρ, καὶ φυλάξασθε ἐν τῷ πνεύματι ὑμῶν, καὶ οὐ μὴ ἐγκαταλίπητε οἱ παροξύναντες τὸν θεὸν ἐν τοῖς λόγοις ὑμῶν. καὶ εἴπατε, ἐν τίνι παρωξύναμεν αὐτόν; ἐν τῷ λέγειν ὑμᾶς, πᾶς ποιῶν πονηρὸν, καλὸν ἐνώπιον κυρίου, καὶ ἐν αὐτοῖς αὐτὸς εὐδόκησε, καὶ ποῦ ἐστιν ὁ θεὸς τῆς δικαιοσύνης;

α Ἀφορίζω ὑμῖν τὸν ὦμον.] Aquila. ἐπιτιμῶ ὑμῖν σὺν τῷ βραχίονι. καὶ λικμήσω κόπρον ἐπὶ τὰ πρόσωπα ὑμῶν. κόπρον ἑορτῶν ὑμῶν. β [ἐν εἰρήνῃ.] Apud S. Cyprianum est, in pace linguæ. γ [ἠσθενήσατε πολλούς.] A. & Symmachus, ἐσκανδαλίσατε. δ [ἐλαμβάνετε πρόσωπα.] S. ἐδυσωπεῖσθε. ε [καὶ στεναγμῶν ἐκ κόπων.] Sic quoque S. Hieronymus legit. Plerique vero libri habent, ἐκκόπτων. ζ [καὶ οὐ καλὸν ἐποίησε;] Sic plerique habent libri. est autem qui habeat, καὶ οὐ κάλλος. est qui, οὐκ ἄλλως.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ΄.

Ἰδοὺ ἐξαποστέλλω τὸν ἄγγελόν μου, καὶ ἐπιβλέψεται ὁδὸν πρὸ προσώπου μου, καὶ ἐξαίφνης ἥξει εἰς τὸν ναὸν ἑαυτοῦ κύριος, ὃν ὑμεῖς ζητεῖτε, καὶ ὁ ἄγγελος τῆς διαθήκης, ὃν ὑμεῖς θέλετε. ἰδοὺ ἔρχεται, λέγει κύριος παντοκράτωρ. καὶ τίς ὑπομενεῖ ἡμέραν εἰσόδου αὐτοῦ; ἢ τίς ὑποστήσεται ἐν τῇ ὀπτασίᾳ αὐτοῦ; διότι αὐτὸς εἰσπορεύεται ὡς πῦρ χωνευτηρίου, καὶ ὡς ποιὰ πλυνόντων. καθιεῖται χωνεύων καὶ καθαρίζων ὡς τὸ ἀργύριον, καὶ ὡς τὸ χρυσίον, καὶ καθαριεῖ τοὺς υἱοὺς Λευὶ, καὶ χεεῖ αὐτοὺς ὥσπερ τὸ χρυσίον καὶ τὸ ἀργύριον. καὶ ἔσονται τῷ κυρίῳ προσάγοντες θυσίαν ἐν δικαιοσύνῃ, καὶ ἀρέσει τῷ κυρίῳ θυσία Ἰούδα καὶ Ἱερουσαλὴμ, καθὼς αἱ ἡμέραι τοῦ αἰῶνος, καὶ καθὼς τὰ ἔτη τὰ ἔμπροσθεν. καὶ προσάξω πρὸς ὑμᾶς ἐν κρίσει, καὶ ἔσομαι μάρτυς ταχὺς ἐπὶ τὰς φαρμακοὺς, καὶ ἐπὶ τὰς μοιχαλίδας, καὶ ἐπὶ τοὺς ὀμνύοντας τῷ ὀνόματί μου ἐπὶ ψεύδει, καὶ ἐπὶ τοὺς ἀποστεροῦντας μισθὸν μισθωτοῦ, καὶ τοὺς καταδυναστεύοντας χήραν, καὶ τοὺς κονδυλίζοντας ὀρφανοὺς, καὶ τοὺς ἐκκλίνοντας κρίσιν προσηλύτου, καὶ τοὺς μὴ φοβουμένους με, λέγει κύριος παντοκράτωρ. διότι ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν, καὶ οὐκ ἠλλοίωμαι. καὶ ὑμεῖς οἱ υἱοὶ Ἰακὼβ οὐκ ἀπέχεσθε ἀπὸ τῶν ἀδικιῶν τῶν πατέρων ὑμῶν, ἐξεκλίνατε νόμιμά μου, καὶ οὐκ ἐφυλάξασθε. ἐπιστρέψατε πρός με, καὶ ἐπιστραφήσομαι πρὸς ὑμᾶς, λέγει κύριος παντοκράτωρ. καὶ εἴπατε, ἐν τίνι ἐπιστρέψομεν; μήτι πτερνιεῖ ἄνθρωπος θεόν; διότι ὑμεῖς πτερνίζετέ με. καὶ ἐρεῖτε, ἐν τίνι ἐπτερνίσαμέν σε; ὅτι τὰ ἐπιδέκατα, καὶ αἱ ἀπαρχαὶ μεθ' ὑμῶν εἰσιν. καὶ ἀποβλέποντες ὑμεῖς ἀποβλέπετε, καὶ ἐμὲ ὑμεῖς πτερνίζετε. τὸ ἔτος συνετελέσθη, καὶ εἰσηνέγκατε πάντα τὰ ἐκφόρια εἰς τοὺς θησαυροὺς, καὶ ἔσται ἡ διαρπαγὴ αὐτοῦ ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ. β ἐπιστρέψατε δὴ ἐν τούτῳ, λέγει κύριος παντοκράτωρ. ἐὰν μὴ ἀνοίξω ὑμῖν τοὺς καταῤῥάκτας τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἐκχεῶ τὴν εὐλογίαν μου ὑμῖν, ἕως τοῦ ἱκανωθῆναι. καὶ διαστελῶ ὑμῖν εἰς βρῶσιν, καὶ οὐ μὴ διαφθείρω ὑμῶν τὸν καρπὸν τῆς γῆς, καὶ οὐ μὴ ἀσθενήσῃ ὑμῶν ἡ ἄμπελος ἡ ἐν τῷ ἀγρῷ, λέγει κύριος παντοκράτωρ. καὶ μακαριοῦσιν ὑμᾶς πάντα τὰ ἔθνη, διότι ἔσεσθε ὑμεῖς γῆ θελητὴ, λέγει κύριος παντοκράτωρ. ἐβαρύνατε ἐπ' ἐμὲ τοὺς λόγους ὑμῶν, λέγει κύριος, καὶ εἴπατε, ἐν τίνι κατελαλήσαμεν κατὰ σοῦ; εἴπατε, μάταιος ὁ δουλεύων θεῷ, καὶ τί πλέον, ὅτι ἐφυλάξαμεν τὰ φυλάγματα αὐτοῦ, καὶ διότι ἐπορεύθημεν ἱκέται πρὸ προσώπου κυρίου παντοκράτορος; καὶ νῦν ἡμεῖς μακαρίζομεν ἀλλοτρίους, καὶ ἀνοικοδομοῦνται πάντες ποιοῦντες ἄνομα, καὶ ἀντέστησαν τῷ θεῷ, καὶ ἐσώθησαν. ταῦτα κατελάλησαν οἱ φοβούμενοι τὸν κύριον, ἕκαστος πρὸς τὸν πλησίον αὐτοῦ. καὶ προσέσχε κύριος, καὶ εἰσήκουσε, καὶ ἔγραψε βιβλίον μνημοσύνου ἐνώπιον αὐτοῦ τοῖς φοβουμένοις τὸν κύριον, καὶ εὐλαβουμένοις τὸ ὄνομα αὐτοῦ. καὶ ἔσονταί μοι, λέγει κύριος παντοκράτωρ, εἰς ἡμέραν, ἣν ἐγὼ ποιῶ εἰς γ περιποίησιν, δ καὶ αἱρετιῶ αὐτοὺς, ὃν τρόπον αἱρετίζει ἄνθρωπος τὸν υἱὸν αὐτοῦ, τὸν δουλεύοντα αὐτῷ. καὶ ἐπιστραφήσεσθε, καὶ ὄψεσθε ἀναμέσον δικαίου, καὶ ἀναμέσον ἀνόμου, καὶ ἀναμέσον τοῦ δουλεύοντος θεῷ, καὶ τοῦ μὴ δουλεύοντος.

α Εἰ πτερνιεῖ ἄνθρωπος θεόν;] Aquila, & Symmachus. μὴ ἀποστερήσῃ ἄνθρωπος θεόν. ὅτι ὑμεῖς ἀποστερεῖτέ με. καὶ εἴπατε. ἐν τίνι ἀπεστερήσαμέν σε; β [ἐπιστρέψατε δὴ ἐν τούτῳ.] A. στρέψατε. γ [εἰς περιποίησιν.] A. περιούσιον. δ [καὶ αἱρετιῶ αὐτούς.] A. φείσομαι, ὡς φείδεται ἄνθρωπος τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ΄.

Διότι ἰδοὺ ἡμέρα ἔρχεται καιομένη ὡς κλίβανος, καὶ φλέξει αὐτοὺς, καὶ ἔσονται α πάντες οἱ ἀλλογενεῖς, καὶ πάντες οἱ ποιοῦντες ἄνομα καλάμη, καὶ ἀνάψει αὐτοὺς ἡ ἡμέρα ἡ ἐρχομένη, λέγει κύριος παντοκράτωρ, καὶ οὐ μὴ ὑπολειφθῇ ἐξ αὐτῶν ῥίζα οὐδὲ κλῆμα. καὶ ἀνατελεῖ ὑμῖν τοῖς φοβουμένοις τὸ ὄνομά μου ἥλιος δικαιοσύνης, καὶ ἴασις ἐν ταῖς πτέρυξιν αὐτοῦ. καὶ ἐξελεύσεσθε, καὶ σκιρτήσετε ὡς μοσχάρια ἐκ δεσμῶν ἀνειμένα. καὶ καταπατήσετε ἀνόμους, διότι ἔσονται σποδὸς ὑποκάτω τῶν ποδῶν ὑμῶν ἐν τῇ ἡμέρᾳ, ᾗ ἐγὼ ποιῶ, λέγει κύριος παντοκράτωρ. καὶ ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστελῶ ὑμῖν Ἡλίαν τὸν Θεσβίτην, πρὶν ἐλθεῖν τὴν ἡμέραν κυρίου τὴν μεγάλην καὶ ἐπιφανῆ, ὃς ἀποκαταστήσει καρδίαν πατρὸς πρὸς υἱὸν, καὶ καρδίαν ἀνθρώπου πρὸς τὸν πλησίον αὐτοῦ, μὴ ἔλθω καὶ πατάξω τὴν γῆν ἄρδην. μνήσθητε νόμου Μωσῆ τοῦ δούλου μου, καθότι ἐνετειλάμην αὐτῷ ἐν Χωρὴβ πρὸς πάντα τὸν Ἰσραὴλ, προστάγματα καὶ δικαιώματα.

α Πάντες οἱ ἀλλογενεῖς.] Aquila. ὑπερήφανοι.

ΜΑΛΑΧΙΑΣ ΙΒ΄.

ΗΣΑΙΑΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

ΟΡΑΣΙΣ ἣν εἶδεν ἠσαΐας υἱὸς ἀμὼς, ἣν εἶδε κατὰ τῆς ἰουδαίας καὶ κατὰ ἱερουσαλὴμ, ἐν βασιλείᾳ ὀζίου καὶ ἰωάθαμ, καὶ ἄχαζ καὶ ἐζεκίου, οἳ ἐβασίλευσαν τῆς ἰουδαίας. ἄκουε οὐρανὲ, καὶ ἐνωτίζου γῆ, ὅτι κύριος ἐλάλησεν. υἱοὺς ἐγέννησα καὶ ὕψωσα, αὐτοὶ δέ με ἠθέτησαν. ἔγνω βοῦς τὸν κτησάμενον, καὶ ὄνος τὴν φάτνην τοῦ κυρίου αὐτοῦ. ἰσραὴλ δέ με οὐκ ἔγνω, καὶ ὁ λαός με οὐ συνῆκεν. οὐαὶ ἔθνος ἁμαρτωλὸν, λαὸς πλήρης ἁμαρτιῶν, σπέρμα πονηρὸν, υἱοὶ ἄνομοι, ἐγκατελίπατε τὸν κύριον, [a] καὶ παρωργίσατε τὸν ἅγιον τοῦ ἰσραήλ. τί ἔτι πληγῆτε προστιθέντες ἀνομίαν; πᾶσα κεφαλὴ εἰς πόνον, καὶ πᾶσα καρδία εἰς λύπην, ἀπὸ ποδῶν ἕως κεφαλῆς, οὐκ ἔστιν ἐν αὐτῷ ὁλοκληρία, [b] οὔτε τραῦμα, οὔτε μώλωψ, οὔτε πληγὴ φλεγμαίνουσα, οὐκ ἔστι μάλαγμα ἐπιθεῖναι, οὔτε ἔλαιον, οὔτε καταδέσμους. ἡ γῆ ὑμῶν ἔρημος, αἱ πόλεις ὑμῶν πυρίκαυστοι. τὴν χώραν ὑμῶν ἐνώπιον ὑμῶν ἀλλότριοι κατεσθίουσιν αὐτὴν, καὶ ἠρήμωται κατεστραμμένη ὑπὸ λαῶν ἀλλοτρίων. ἐγκαταλειφθήσεται ἡ θυγάτηρ σιὼν, ὡς σκηνὴ ἐν ἀμπελῶνι, καὶ ὡς ὀπωροφυλάκιον [c] ἐν σικυηράτῳ, ὡς πόλις πολιορκουμένη. καὶ εἰ μὴ κύριος σαβαὼθ ἐγκατέλιπεν ἡμῖν σπέρμα, ὡς σόδομα ἂν ἐγενήθημεν, καὶ ὡς γόμορρα ἂν ὡμοιώθημεν. ἀκούσατε λόγον κυρίου, ἄρχοντες σοδόμων. προσέχετε νόμον θεοῦ, λαὸς γομόρρας. τί μοι πλῆθος τῶν θυσιῶν ὑμῶν λέγει κύριος; πλήρης εἰμὶ ὁλοκαυτωμάτων κριῶν, καὶ στέαρ ἀρνῶν καὶ αἷμα ταύρων καὶ τράγων οὐ βούλομαι, οὐδ' ἂν ἔρχησθε ὀφθῆναί μοι. τίς γὰρ ἐξεζήτησε ταῦτα ἐκ τῶν χειρῶν ὑμῶν; πατεῖν τὴν αὐλήν μου οὐ προσθήσεσθε. ἐὰν φέρητε σεμίδαλιν, μάταιον θυμίαμα, βδέλυγμά μοι ἐστί. τὰς νουμηνίας ὑμῶν, καὶ τὰ σάββατα, καὶ ἡμέραν μεγάλην οὐκ ἀνέχομαι. νηστείαν, καὶ ἀργίαν, καὶ τὰς νουμηνίας ὑμῶν, καὶ τὰς ἑορτὰς ὑμῶν, μισεῖ ἡ ψυχή μου. ἐγενήθητέ μοι εἰς πλησμονὴν, οὐκέτι ἀνήσω τὰς ἁμαρτίας ὑμῶν. ὅταν ἐκτείνητε τὰς χεῖρας, ἀποστρέψω τοὺς ὀφθαλμούς μου ἀφ' ὑμῶν. καὶ ἐὰν πληθύνητε τὴν δέησιν, οὐκ εἰσακούσομαι ὑμῶν, αἱ γὰρ χεῖρες ὑμῶν αἵματος πλήρεις. λούσασθε, καθαροὶ γένεσθε, ἀφέλετε τὰς πονηρίας ἀπὸ τῶν ψυχῶν ὑμῶν, ἀπέναντι τῶν ὀφθαλμῶν μου. παύσασθε ἀπὸ τῶν πονηριῶν ὑμῶν, μάθετε καλὸν ποιεῖν, ἐκζητήσατε κρίσιν, ῥύσασθε ἀδικούμενον. κρίνατε ὀρφανῷ, καὶ δικαιώσατε χήραν, καὶ δεῦτε διελεγχθῶμεν, λέγει κύριος. καὶ ἐὰν ὦσιν αἱ ἁμαρτίαι ὑμῶν, ὡς φοινικοῦν, ὡς χιόνα λευκανῶ. ἐὰν δὲ ὦσιν ὡς κόκκινον, ὡς ἔριον λευκανῶ. καὶ ἐὰν θέλητε, καὶ εἰσακούσητέ μου, τὰ ἀγαθὰ τῆς γῆς φάγεσθε. ἐὰν δὲ μὴ θέλητε, μηδὲ εἰσακούσητέ μου, μάχαιρα ὑμᾶς κατέδεται. τὸ γὰρ στόμα κυρίου, ἐλάλησε ταῦτα. πῶς ἐγένετο πόρνη πόλις πιστὴ σιὼν πλήρης κρίσεως; ἐν ᾗ δικαιοσύνη ἐκοιμήθη ἐν αὐτῇ, νῦν δὲ φονευταί. τὸ ἀργύριον ὑμῶν, ἀδόκιμον. οἱ κάπηλοί σου μίσγουσι τὸν οἶνον ὕδατι. οἱ ἄρχοντές σου ἀπειθοῦσι, κοινωνοὶ κλεπτῶν, ἀγαπῶντες δῶρα, διώκοντες ἀνταπόδομα, ὀρφανοῖς οὐ κρίνοντες, καὶ κρίσιν χηρῶν οὐ προσέχοντες. διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος ὁ δεσπότης σαβαώθ. οὐαὶ οἱ ἰσχύοντες ἰσραήλ. οὐ παύσεται γάρ μου ὁ θυμὸς ἐν τοῖς ὑπεναντίοις, καὶ κρίσιν ἐκ τῶν ἐχθρῶν μου ποιήσω, καὶ ἐπάξω τὴν χεῖρά μου ἐπὶ σὲ, [d] καὶ πυρώσω εἰς καθαρὸν, τοὺς δὲ ἀπειθοῦντας ἀπολέσω, καὶ ἀφελῶ πάντας ἀνόμους ἀπὸ σοῦ. καὶ ἐπιστήσω τοὺς κριτάς σου, ὡς τὸ πρότερον, καὶ τοὺς συμβούλους σου, ὡς τὸ ἀπ' ἀρχῆς. καὶ μετὰ ταῦτα κληθήσῃ πόλις δικαιοσύνης, μητρόπολις πιστὴ σιών. μετὰ γὰρ κρίματος σωθήσεται ἡ αἰχμαλωσία αὐτῆς, καὶ μετὰ ἐλεημοσύνης. καὶ συντριβήσονται οἱ ἄνομοι, καὶ οἱ ἁμαρτωλοὶ ἅμα, καὶ οἱ ἐγκαταλιπόντες τὸν κύριον συντελεσθήσονται. διότι αἰσχυνθήσονται ἀπὸ τῶν εἰδώλων αὐτῶν, ἃ αὐτοὶ ἠβούλοντο, καὶ ᾐσχύνθησαν ἐπὶ τοῖς κήποις, ἃ ἐπεθύμησαν. ἔσονται γὰρ ὡς [e] τερέβινθος, ἀποβεβληκυῖα τὰ φύλλα, καὶ ὡς παράδεισος, ὕδωρ μὴ ἔχων. καὶ ἔσται ἡ ἰσχὺς αὐτῶν ὡς καλάμη στιππύου, καὶ αἱ ἐργασίαι αὐτῶν ὡς σπινθῆρες, καὶ κατακαυθήσονται οἱ ἄνομοι καὶ οἱ ἁμαρτωλοὶ ἅμα, καὶ οὐκ ἔσται ὁ σβέσων.

a Παρωργίσατε τὸν ἅγιον τοῦ ἰσραήλ.] Sic etiam alius codex habet, In plerisque vero libris hæc sequuntur. ἀπηλλοτριώθησαν εἰς τὰ ὀπίσω. Quæ S. Basilius ait addita esse ex Theodotionis editione. a Procopio, Aquilæ tribuuntur. b [οὔτε τραῦμα.] Ita S. Basilius. Apud Procopium vero, itemque apud Cyrillum. οὐκ ἔστιν ἐν αὐτῷ ὁλοκληρία. τραῦμα, μώλωψ, πληγὴ φλεγμαίνουσα. c [ἐν σικυηράτῳ.] S. Basilius. σικυήρατον ἐστὶ τόπος προσκαίρων καὶ ὀλιγοχρονίων καρπῶν οἰστικὸς, τέρψιν τινὰ μᾶλλον, ἢ ὠφέλειαν παρεχομένων. d [καὶ πυρώσω.] In quibusdam libris est, καὶ πυρώσω σε εἰς καθαρόν. In quibusdam, καὶ πυρώσω εἰς καθαρὸν τοὺς ἀπειθοῦντας καὶ ἀφελῶ. Symmachus. καὶ πυρώσω εἰς καθαρὸν τὴν σκωρίαν σου. Theodotio. καὶ πυρώσω εἰς καθαρὸν τὸ γιγαρτῶδές σου. e [τερέβινθος.] Scholion. τερέβινθος φυτόν ἐστιν ἐν ξηροῖς τόποις φυόμενον, κλάδους ἔχον κατεσκληκότας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.

Ο λόγος ὁ γενόμενος πρὸς ἠσαΐαν υἱὸν ἀμὼς περὶ τῆς ἰουδαίας, καὶ περὶ ἱερουσαλήμ. ὅτι ἔσται ἐν ταῖς ἐσχάταις ἡμέραις ἐμφανὲς τὸ ὄρος κυρίου, καὶ ὁ οἶκος τοῦ θεοῦ ἐπ' ἄκρου τῶν ὀρέων, καὶ ὑψωθήσεται ὑπεράνω τῶν βουνῶν, καὶ ἥξουσιν ἐπ' αὐτὸ πάντα τὰ ἔθνη. καὶ πορεύσονται ἔθνη πολλὰ, καὶ ἐροῦσι. δεῦτε καὶ ἀναβῶμεν εἰς τὸ ὄρος κυρίου, καὶ εἰς

τὸν

τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ ἰακὼβ, καὶ ἀναγγελεῖ ἡμῖν τὴν ὁδὸν αὐτοῦ, καὶ πορευσόμεθα ἐν αὐτῇ. ἐκ γὰρ σιὼν ἐξελεύσεται νόμος, καὶ λόγος κυρίου ἐξ ἱερουσαλήμ. καὶ κρινεῖ ἀναμέσον τῶν ἐθνῶν, καὶ ἐξελέγξει λαὸν πολύν. καὶ συγκόψουσι τὰς μαχαίρας αὐτῶν εἰς ἄροτρα, καὶ τὰς ζιβύνας αὐτῶν εἰς δρέπανα. καὶ οὐ λήψεται ἔθνος ἐπ' ἔθνος μάχαιραν, καὶ οὐ μὴ μάθωσιν ἔτι πολεμεῖν. καὶ νῦν ὁ οἶκος ἰακὼβ, δεῦτε πορευθῶμεν τῷ φωτὶ κυρίου, ἀνῆκε γὰρ τὸν λαὸν αὐτοῦ τὸν οἶκον τοῦ ἰσραήλ. ὅτι ἐνεπλήσθη ὡς τὸ ἀπ' ἀρχῆς ἡ χώρα αὐτῶν κληδονισμῶν, ὡς ἡ τῶν ἀλλοφύλων, καὶ τέκνα πολλὰ ἀλλόφυλα ἐγενήθη αὐτοῖς. ἐνεπλήσθη γὰρ ἡ χώρα αὐτῶν ἀργυρίου καὶ χρυσίου, καὶ οὐκ ἦν ἀριθμὸς τῶν θησαυρῶν αὐτῶν. καὶ ἐνεπλήσθη ἡ γῆ ἵππων, καὶ οὐκ ἦν ἀριθμὸς τῶν ἁρμάτων αὐτῶν. καὶ ἐνεπλήσθη ἡ γῆ βδελυγμάτων τῶν ἔργων τῶν χειρῶν αὐτῶν, καὶ προσεκύνησαν οἷς ἐποίησαν οἱ δάκτυλοι αὐτῶν. καὶ ἔκυψεν ἄνθρωπος, καὶ ἐταπεινώθη ἀνὴρ, καὶ οὐ μὴ ἀνήσω αὐτούς. καὶ νῦν εἰσέλθετε εἰς τὰς πέτρας, καὶ κρύπτεσθε εἰς τὴν γῆν ἀπὸ προσώπου τοῦ φόβου κυρίου, καὶ ἀπὸ τῆς δόξης τῆς ἰσχύος αὐτοῦ, ὅταν ἀναστῇ θραῦσαι τὴν γῆν. οἱ γὰρ ὀφθαλμοὶ κυρίου, ὑψηλοί. ὁ δὲ ἄνθρωπος, ταπεινός. καὶ ταπεινωθήσεται τὸ ὕψος τῶν ἀνθρώπων, καὶ ὑψωθήσεται κύριος μόνος ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. ἡμέρα γὰρ κυρίου σαβαὼθ ἐπὶ πάντα ὑβριστὴν καὶ ὑπερήφανον, καὶ ἐπὶ πάντα ὑψηλὸν καὶ μετέωρον, καὶ ταπεινωθήσονται. καὶ ἐπὶ πᾶσαν κέδρον τοῦ λιβάνου τῶν ὑψηλῶν καὶ μετεώρων, καὶ ἐπὶ πᾶν δένδρον βαλάνου βασᾶν. καὶ ἐπὶ πᾶν ὑψηλὸν ὄρος, καὶ ἐπὶ πάντα βουνὸν ὑψηλὸν, καὶ ἐπὶ πάντα πύργον ὑψηλὸν, καὶ ἐπὶ πᾶν τεῖχος ὑψηλὸν, καὶ ἐπὶ πᾶν πλοῖον θαλάσσης, καὶ ἐπὶ πᾶσαν θέαν πλοίων κάλλους. καὶ ταπεινωθήσεται πᾶς ἄνθρωπος, καὶ πεσεῖται ὕβρις τῶν ἀνθρώπων, καὶ ὑψωθήσεται κύριος μόνος ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. καὶ τὰ χειροποίητα πάντα κατακρύψουσιν, εἰσενέγκαντες εἰς τὰ σπήλαια καὶ εἰς τὰς σχισμὰς τῶν πετρῶν καὶ εἰς τὰς τρώγλας τῆς γῆς, ἀπὸ προσώπου τοῦ φόβου κυρίου, καὶ ἀπὸ τῆς δόξης τῆς ἰσχύος αὐτοῦ, ὅταν ἀναστῇ θραῦσαι τὴν γῆν. τῇ γὰρ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐκβαλεῖ ἄνθρωπος τὰ βδελύγματα αὐτοῦ τὰ ἀργυρᾶ καὶ τὰ χρυσᾶ, ἃ ἐποίησαν προσκυνεῖν τοῖς ματαίοις, καὶ ταῖς νυκτερίσι, τοῦ εἰσελθεῖν εἰς τὰς τρώγλας τῆς στερεᾶς πέτρας, καὶ εἰς τὰς σχισμὰς τῶν πετρῶν, ἀπὸ προσώπου τοῦ φόβου κυρίου, καὶ ἀπὸ τῆς δόξης τῆς ἰσχύος αὐτοῦ, ὅταν ἀναστῇ [β] θραῦσαι τὴν γῆν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ.

Ἰδοὺ δὴ, ὁ δεσπότης κύριος σαβαὼθ ἀφελεῖ ἀπὸ ἱερουσαλὴμ, καὶ ἀπὸ τῆς ἰουδαίας [α] ἰσχύοντα καὶ ἰσχύουσαν, ἰσχὺν ἄρτου καὶ ἰσχὺν ὕδατος, γίγαντα καὶ ἰσχύοντα, καὶ ἄνθρωπον πολεμιστὴν, καὶ δικαστὴν, καὶ προφήτην καὶ στοχαστὴν, καὶ πρεσβύτερον, καὶ πεντηκόνταρχον, καὶ θαυμαστὸν σύμβουλον, καὶ σοφὸν ἀρχιτέκτονα, καὶ συνετὸν ἀκροατήν. καὶ ἐπιστήσω νεανίσκους ἄρχοντας αὐτῶν, καὶ ἐμπαῖκται κυριεύσουσιν αὐτῶν. καὶ συμπεσεῖται ὁ λαὸς, ἄνθρωπος πρὸς ἄνθρωπον, καὶ ἄνθρωπος πρὸς τὸν πλησίον αὐτοῦ. προσκόψει τὸ παιδίον πρὸς τὸν πρεσβύτην, ὁ ἄτιμος πρὸς τὸν ἔντιμον, ὅτι ἐπιλήψεται ἄνθρωπος τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, ἢ τοῦ οἰκείου τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, λέγων. ἱμάτιον ἔχεις, ἀρχηγὸς γενοῦ ἡμῶν, καὶ τὸ βρῶμα τὸ ἐμὸν ὑπὸ σὲ ἔστω. καὶ ἀποκριθεὶς ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, ἐρεῖ. οὐκ ἔσομαί σου ἀρχηγός. οὐ γὰρ ἔστιν ἐν τῷ οἴκῳ μου ἄρτος. οὐδὲ ἱμάτιον. οὐκ ἔσομαι ἀρχηγὸς τοῦ λαοῦ τούτου, ὅτι ἀνεῖται ἱερουσαλὴμ, καὶ ἡ ἰουδαία συμπέπτωκε, καὶ [β] αἱ γλῶσσαι αὐτῶν μετὰ ἀνομίας, [γ] τὰ πρὸς κύριον ἀπειθοῦντες. διότι νῦν ἐταπεινώθη ἡ δόξα αὐτῶν, καὶ ἡ αἰσχύνη τοῦ προσώπου αὐτῶν ἀντέστη αὐτοῖς. τὴν δὲ ἁμαρτίαν αὐτῶν ὡς σοδόμων ἀνήγγειλαν καὶ ἐνεφάνισαν. οὐαὶ τῇ ψυχῇ αὐτῶν, διότι βεβούλευνται βουλὴν πονηρὰν, καθ' ἑαυτῶν εἰπόντες. δήσωμεν τὸν δίκαιον, ὅτι δύσχρηστος ἡμῖν ἐστι. τοίνυν τὰ γεννήματα τῶν ἔργων αὐτῶν φάγονται. οὐαὶ τῷ ἀνόμῳ, πονηρὰ κατὰ τὰ ἔργα τῶν χειρῶν αὐτοῦ συμβήσεται αὐτῷ. λαός μου, οἱ πράκτορες ὑμῶν καλαμῶνται ὑμᾶς, καὶ οἱ ἀπαιτοῦντες κυριεύουσιν ὑμῶν. λαός μου, οἱ μακαρίζοντες ὑμᾶς, πλανῶσιν ὑμᾶς, καὶ τὸν τρίβον τῶν ποδῶν ὑμῶν ταράσσουσιν. ἀλλὰ νῦν καταστήσεται εἰς κρίσιν κύριος, καὶ στήσει εἰς κρίσιν τὸν λαὸν αὐτοῦ. αὐτὸς κύριος εἰς κρίσιν ἥξει μετὰ τῶν πρεσβυτέρων τοῦ λαοῦ, καὶ μετὰ τῶν ἀρχόντων αὐτοῦ. ὑμεῖς δὲ τί ἐνεπυρίσατε τὸν ἀμπελῶνά μου; καὶ ἡ ἁρπαγὴ τοῦ πτωχοῦ ἐν τοῖς οἴκοις ὑμῶν; τί ὑμεῖς ἀδικεῖτε τὸν λαόν μου, καὶ τὸ πρόσωπον τῶν πτωχῶν καταισχύνετε; τάδε λέγει κύριος. ἀνθ' ὧν ὑψώθησαν αἱ θυγατέρες σιὼν, καὶ ἐπορεύθησαν ὑψηλῷ τραχήλῳ, καὶ ἐν νεύμασιν ὀφθαλμῶν, καὶ τῇ πορείᾳ τῶν ποδῶν ἅμα σύρουσαι τοὺς χιτῶνας, καὶ τοῖς ποσὶν ἅμα παίζουσαι. καὶ ταπεινώσει ὁ θεὸς ἀρχούσας θυγατέρας σιών. καὶ κύριος ἀνακαλύψει τὸ σχῆμα αὐτῶν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, καὶ ἀφελεῖ κύριος τὴν δόξαν τοῦ ἱματισμοῦ αὐτῶν, τὰ ἐμπλόκια, καὶ τοὺς κοσύμβους, καὶ [δ] τοὺς μηνίσκους, καὶ τὸ κάθεμα, καὶ τὸν κόσμον τοῦ προσώπου αὐτῶν, καὶ τὴν σύνθεσιν τοῦ κόσμου τῆς δόξης, καὶ τοὺς χλιδῶνας, καὶ τὰ ψέλια, καὶ τὸ ἐμπλόκιον, καὶ τοὺς δακτυλίους, καὶ τὰ περιδέξια, καὶ τὰ ἐνώτια, καὶ τὰ περιπόρφυρα, καὶ τὰ μεσοπόρφυρα, καὶ τὰ ἐπιβλήματα τὰ κατὰ τὴν οἰκίαν, καὶ τὰ διαφανῆ λακωνικὰ, καὶ τὰ βύσσινα, καὶ τὰ ὑακίνθινα, καὶ κόκκινα, καὶ τὴν βύσσον, σὺν χρυσῷ καὶ ὑακίνθῳ συγκαθυφασμένα, [ζ] καὶ θέρι-

[α] Περὶ τῆς ἰουδαίας καὶ περὶ ἱερουσαλήμ.] Symmachus. ὑπὲρ τῆς ἰουδαίας καὶ ὑπὲρ ἱερουσαλήμ. [β] [θραῦσαι τὴν γῆν.] In alijs libris hæc sequuntur. παύσασθε ὑμῖν ἀπὸ ἀνθρώπου, οὗ ἀναπνοὴ ἐν μυκτῆρι αὐτοῦ, ὅτι ἐν τίνι ἐλογίσθη; Quæ S. Hieronymus dicit, LXX. prætermisisse, & in Græcis exemplaribus ab Origine sub asteriscis de editione Aquilæ addita esse. itemque B. Cyrillus. apud Procopium habentur sub asterisco. S. Basilius. τοῦτο ἐν τῷ ἑβραϊκῷ κείμενον ἐκ τῶν λοιπῶν μετεκομίσθη.

θέριστρα κατάκλιτα. καὶ ἔσται ἀντὶ ὀσμῆς ἡδείας, κονιορτός, καὶ ἀντὶ ζώνης, σχοινίῳ ζώσῃ, καὶ ἀντὶ τοῦ κόσμου τῆς κεφαλῆς τοῦ χρυσίου, φαλάκρωμα ἕξεις διὰ τὰ ἔργα σου· καὶ ἀντὶ τοῦ χιτῶνος τοῦ μεσοπορφύρου, περιζώσῃ σάκκον. καὶ ὁ υἱός σου ὁ κάλλιστος ὃν ἀγαπᾷς, μαχαίρᾳ πεσεῖται, καὶ οἱ ἰσχύοντες ὑμῶν, μαχαίρᾳ πεσοῦνται, καὶ ταπεινωθήσονται. καὶ πενθήσουσιν αἱ θῆκαι τοῦ κόσμου ὑμῶν. καὶ καταλειφθήσῃ μόνη, καὶ εἰς τὴν γῆν ἐδαφισθήσῃ.

ᵃ Ἰσχύοντα καὶ ἰσχύουσαν.] Aquila. ἐρείσμα καὶ ἐρισμόν. Symmachus. στήριγμα καὶ στηριγμόν. ᵝ [αἱ γλῶσσαι αὐτῶν μετὰ ἀνομίας.] Aquila. αἱ γλῶσσαι αὐτῶν καὶ τὰ ἐπιτηδεύματα αὐτῶν. ᵞ [τὰ πρὸς κύριον ἀπειθοῦντες.] S. κατὰ τοῦ κυρίου γέγονεν εἰς τὸ παραπικραίνειν αὐτόν. ᵟ [μηνίσκους.] S. Basilius. ἕτερος, μανιάκας. ᵋ [τὸ κάθεμα.] S. Basilius, ἕτερος, χαλαστά. ζ [κατάκλιτα.] S. Basilius. κατάκλιτα νῦν λέγει τὰ ἐν τοῖς κατακλίνεσθαι δι' ὑπερβολὴν τρυφῆς ταῖς κλίναις ἐπιβαλλόμενα. addit præterea S. Basilius, dictionem hanc, quòd apud cæteros Interpretes non sit, obelo esse notatam. AA. LL. habent, κατάκλειστα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

Καὶ ἐπιλήψονται ἑπτὰ γυναῖκες ἀνθρώπου ἑνός, λέγουσαι, τὸν ἄρτον ἡμῶν φαγόμεθα, καὶ τὰ ἱμάτια ἡμῶν περιβαλούμεθα, πλὴν τὸ ὄνομα τὸ σὸν κεκλήσθω ἐφ' ἡμᾶς, ἄφελε τὸν ὀνειδισμὸν ἡμῶν. τῇ δὲ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐπιλάμψει ὁ θεὸς ἐν βουλῇ μετὰ δόξης ἐπὶ τῆς γῆς, τοῦ ὑψῶσαι καὶ δοξάσαι τὸ καταλειφθὲν τοῦ Ἰσραήλ. καὶ ἔσται τὸ ὑπολειφθὲν ἐν Σιών, καὶ τὸ καταλειφθὲν ἐν Ἱερουσαλήμ, ἅγιοι κληθήσονται πάντες οἱ γραφέντες εἰς ζωὴν ἐν Ἱερουσαλήμ. ὅτι ἐκπλυνεῖ κύριος τὸν ῥύπον τῶν υἱῶν καὶ τῶν θυγατέρων Σιών, καὶ τὸ αἷμα ἐκκαθαριεῖ ἐκ μέσου αὐτῶν, ἐν πνεύματι κρίσεως καὶ πνεύματι καύσεως. ᵃ καὶ ἥξει, καὶ ἔσται πᾶς τόπος τοῦ ὄρους Σιών, καὶ πάντα τὰ περικύκλῳ αὐτῆς σκιάσει νεφέλη ἡμέρας, καὶ ὡς καπνοῦ καὶ φωτὸς πυρὸς καιομένου νυκτός, καὶ πάσῃ τῇ δόξῃ σκεπασθήσεται. καὶ ἔσται εἰς σκιὰν ἀπὸ καύματος, καὶ ἐν σκέπῃ καὶ ἐν ἀποκρύφῳ ἀπὸ σκληρότητος καὶ ὑετοῦ.

ᵃ Καὶ ἥξει.] S. Hieronymus ita hûc locum refert ex LXX. Et veniet, & erit omnis locus montis Sion & omnia, quæ in circuitu eius sunt, proteget nubes per diem & lumen ignis flammantis in nocte.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε'.

Ἄσω δὴ τῷ ἠγαπημένῳ ᾆσμα τοῦ ἀγαπητοῦ μου τῷ ἀμπελῶνί μου. ἀμπελὼν ἐγενήθη τῷ ἠγαπημένῳ, ἐν κέρατι, ἐν τόπῳ πίονι. καὶ φραγμὸν περιέθηκα, καὶ ἐχαράκωσα, καὶ ἐφύτευσα ἄμπελον ᵃ σωρήχ, καὶ ᾠκοδόμησα πύργον ἐν μέσῳ αὐτοῦ, καὶ προλήνιον ὤρυξα ἐν αὐτῷ, καὶ ἔμεινα τοῦ ποιῆσαι σταφυλήν, καὶ ἐποίησεν ἀκάνθας. καὶ νῦν οἱ ἐνοικοῦντες ἐν Ἱερουσαλήμ, καὶ ἄνθρωπος τοῦ Ἰούδα, κρίνατε ἐν ἐμοὶ καὶ ἀναμέσον τοῦ ἀμπελῶνός μου. τί ποιήσω ἔτι τῷ ἀμπελῶνί μου, καὶ οὐκ ἐποίησα αὐτῷ; διότι ἔμεινα τοῦ ποιῆσαι σταφυλήν, ἐποίησε δὲ ἀκάνθας. νῦν δὲ ἀναγγελῶ ὑμῖν τί ἐγὼ ποιήσω τῷ ἀμπελῶνί μου. ἀφελῶ τὸν φραγμὸν αὐτοῦ, καὶ ἔσται εἰς διαρπαγήν. καὶ καθελῶ τὸν τοῖχον αὐτοῦ, καὶ ἔσται εἰς καταπάτημα. καὶ ἀνήσω τὸν ἀμπελῶνά μου, καὶ οὐ μὴ τμηθῇ, οὐδὲ μὴ σκαφῇ. καὶ ἀναβήσονται εἰς αὐτόν, ὡς εἰς χέρσον ἄκανθαι. καὶ ταῖς νεφέλαις ἐντελοῦμαι, τοῦ μὴ βρέξαι εἰς αὐτὸν ὑετόν. ὁ γὰρ ἀμπελὼν κυρίου σαβαώθ, οἶκος τοῦ Ἰσραήλ, καὶ ἄνθρωπος τοῦ Ἰούδα νεόφυτον ἠγαπημένον. ἔμεινα τοῦ ποιῆσαι κρίσιν, ἐποίησε δὲ ἀνομίαν καὶ οὐ δικαιοσύνην, ἀλλὰ κραυγήν. οὐαὶ οἱ συνάπτοντες οἰκίαν πρὸς οἰκίαν, καὶ ἀγρὸν πρὸς ἀγρὸν ἐγγίζοντες, ἵνα τοῦ πλησίον ᵇ ἀφέλωνταί τι. μὴ οἰκήσετε μόνοι ἐπὶ τῆς γῆς; ἠκούσθη γὰρ εἰς τὰ ὦτα κυρίου σαβαὼθ ταῦτα. ἐὰν γὰρ γένωνται οἰκίαι πολλαί, εἰς ἔρημον ἔσονται μεγάλαι καὶ καλαί, καὶ οὐκ ἔσονται οἱ ἐνοικοῦντες ἐν αὐταῖς. οὗ γὰρ ἐργῶνται δέκα ζεύγη βοῶν, ποιήσει κεράμιον ἕν. καὶ ὁ σπείρων ἀρτάβας ἕξ, ποιήσει μέτρα τρία. οὐαὶ οἱ ἐγειρόμενοι τὸ πρωΐ, καὶ τὸ ᵞ σίκερα διώκοντες, οἱ μένοντες τὸ ὀψέ. ὁ γὰρ οἶνος αὐτοὺς συγκαύσει. μετὰ γὰρ κιθάρας καὶ ψαλτηρίου καὶ τυμπάνων καὶ αὐλῶν τὸν οἶνον πίνουσι, τὰ δὲ ἔργα κυρίου οὐκ ἐμβλέπουσι, καὶ τὰ ἔργα τῶν χειρῶν αὐτοῦ οὐ κατανοοῦσι. τοίνυν αἰχμάλωτος ὁ λαός μου ἐγενήθη, διὰ τὸ μὴ εἰδέναι αὐτοὺς τὸν κύριον. καὶ πλῆθος ἐγενήθη νεκρῶν, διὰ λιμὸν καὶ δίψος ὕδατος. καὶ ἐπλάτυνεν ὁ ᾅδης τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, καὶ διήνοιξε τὸ στόμα αὐτοῦ, τοῦ μὴ διαλιπεῖν. καὶ καταβήσονται οἱ ἔνδοξοι καὶ οἱ μεγάλοι καὶ οἱ πλούσιοι καὶ ᵟ οἱ λοιμοὶ αὐτῆς, καὶ ταπεινωθήσεται ἄνθρωπος, καὶ ἀτιμασθήσεται ἀνήρ. καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ οἱ μετέωροι ταπεινωθήσονται, καὶ ὑψωθήσεται κύριος σαβαὼθ ἐν κρίματι, καὶ ὁ θεὸς ὁ ἅγιος δοξασθήσεται ἐν δικαιοσύνῃ. καὶ βοσκηθήσονται οἱ διηρπασμένοι ὡς ταῦροι, καὶ τὰς ἐρήμους τῶν ἀπειλημμένων ἄρνες φάγονται. οὐαὶ οἱ ἐπισπώμενοι τὰς ἁμαρτίας ὡς σχοινίῳ μακρῷ, καὶ ὡς ζυγοῦ ἱμάντι δαμάλεως τὰς ἀνομίας. οἱ λέγοντες, τὸ τάχος ἐγγισάτω ἃ ποιήσει, ἵνα ἴδωμεν. καὶ ἐλθάτω ἡ βουλὴ τοῦ ἁγίου Ἰσραήλ, ἵνα γνῶμεν. οὐαὶ οἱ λέγοντες τὸ πονηρὸν καλόν, καὶ τὸ καλὸν πονηρόν, οἱ τιθέντες τὸ σκότος φῶς, καὶ τὸ φῶς σκότος, οἱ τιθέντες τὸ πικρὸν γλυκύ, καὶ τὸ γλυκὺ πικρόν. οὐαὶ οἱ συνετοὶ ἐν ἑαυτοῖς, καὶ ἐνώπιον αὐτῶν ἐπιστήμονες. οὐαὶ οἱ ἰσχύοντες ὑμῶν, οἱ πίνοντες τὸν οἶνον, καὶ οἱ δυνάσται οἱ κεραννῦντες τὸ σίκερα, οἱ δικαιοῦντες τὸν ἀσεβῆ ἕνεκεν δώρων, καὶ τὸ δίκαιον τοῦ δικαίου αἴροντες. διὰ τοῦτο ὃν τρόπον καυθήσεται καλάμη ὑπὸ ἄνθρακος πυρός, καὶ συγκαυθήσεται ὑπὸ φλογὸς ᵋ ἀνειμένης, ἡ ῥίζα αὐτῶν ὡς χνοῦς ἔσται, καὶ τὸ ἄνθος αὐτῶν ὡς κονιορτὸς ἀναβήσεται. οὐ γὰρ ἠθέλησαν τὸν νόμον κυρίου σαβαώθ, ἀλλὰ τὸ λόγιον τοῦ ἁγίου Ἰσραὴλ παρώξυναν. καὶ ἐθυμώθη ὀργῇ κύριος σαβαὼθ ἐπὶ τὸν λαὸν αὐτοῦ, καὶ ἐπέβαλε τὴν χεῖρα ἐπ' αὐτούς, καὶ ἐπάταξεν αὐτούς. καὶ παρωξύνθη τὰ ὄρη, καὶ ἐγενήθη τὰ θνησιμαῖα αὐτῶν ὡς κόπρια ἐν μέσῳ ὁδοῦ. καὶ ἐν πᾶσι τούτοις οὐκ ἀπε-

στράφη

ἐστράφη ὁ θυμὸς αὐτοῦ, ἀλλ᾽ ἔτι ἡ χεὶρ ὑψηλή. τοιγαροῦν ἀρεῖ σύσσημον ἐν τοῖς ἔθνεσι τοῖς μακρὰν, καὶ συριεῖ αὐτοῖς ἀπ᾽ ἄκρου τῆς γῆς. καὶ ἰδοὺ ταχὺ κούφως ἔρχονται. οὐ πεινάσουσιν, οὐδὲ κοπιάσουσιν, οὐδὲ νυστάξουσιν, οὐδὲ κοιμηθήσονται, οὐδὲ λύσουσι τὰς ζώνας αὐτῶν ἀπὸ τῆς ὀσφύος αὐτῶν, οὐδὲ μὴ ῥαγῶσιν οἱ ἱμάντες τῶν ὑποδημάτων αὐτῶν, ὧν τὰ βέλη ὀξέα ἐστὶ, καὶ τὰ τόξα αὐτῶν ἐντεταμένα. οἱ πόδες τῶν ἵππων αὐτῶν ὡς στερεὰ πέτρα ἐλογίσθησαν. οἱ τροχοὶ τῶν ἁρμάτων αὐτῶν, ὡς καταιγίς. ζ ὁρμῶσιν ὡς λέοντες, καὶ παρέστηκαν ὡς σκύμνοι λέοντος. καὶ ἐπιλήψεται, καὶ βοήσει ὡς θηρίον, καὶ ἐκβαλεῖ, καὶ οὐκ ἔσται ὁ ῥυόμενος αὐτούς. καὶ βοήσει δι᾽ αὐτοὺς τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, ὡς φωνὴ θαλάσσης κυμαινούσης. η καὶ ἐμβλέψονται εἰς τὴν γῆν, καὶ ἰδοὺ σκότος σκληρὸν ἐν τῇ ἀπορίᾳ αὐτῶν.

α Σωρήκ.] Symmachus, ἐκλεκτήν. β [ἀφέλωνταί τι.] In aliquibus libris sequitur, ἕως τοῦ μὴ ὑπάρχειν τόπον. quæ S. Hieronymus significat Symmachum & Theodotionem posuisse pro, ἵνα τῷ πλησίον ἀφέλωνταί τι. γ [σίκερα.] Scholion. τὸ σίκερα οἱ λοιποὶ ἑρμηνευταὶ, μέθυσμα, ὠνόμασαν. δ [καὶ οἱ λοιμοὶ αὐτῆς.] In cæteris libris sequitur, καὶ ὁ ἀγαλλιώμενος ἐν αὐτῷ. quæ a B. Cyrillo non referuntur. ε [ἀνειμένης.] Ita S. Basilius, & Procopius at Cyrillus legisse videtur, ἀνημμένης. ζ [ἀρδιῶσιν.] In quibusdam libris est, ὁρμῶσιν. η [καὶ ἐμβλέψονται εἰς τὴν γῆν.] Eodem modo apud Cyrillum. in cæteris vero libris est, καὶ ἐμβλέψονται εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ κάτω.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ϛ'.

ΚΑὶ ἐγένετο τοῦ ἐνιαυτοῦ οὗ ἀπέθανεν ὀζίας ὁ βασιλεὺς, εἶδον τὸν κύριον καθήμενον ἐπὶ θρόνου ὑψηλοῦ καὶ ἐπηρμένου. καὶ πλήρης ὁ οἶκος τῆς δόξης αὐτοῦ. α καὶ σεραφὶμ εἱστήκεισαν κύκλῳ αὐτοῦ, ἓξ πτέρυγες τῷ ἑνὶ, καὶ ἓξ πτέρυγες τῷ ἑνί. καὶ ταῖς μὲν δυσὶ, κατεκάλυπτον τὸ πρόσωπον. ταῖς δὲ δυσὶ, κατεκάλυπτον τοὺς πόδας. καὶ ταῖς δυσὶν ἐπέταντο. καὶ ἐκέκραγον ἕτερος πρὸς τὸν ἕτερον, καὶ ἔλεγον, ἅγιος ἅγιος ἅγιος κύριος σαβαώθ, πλήρης πᾶσα ἡ γῆ τῆς δόξης αὐτοῦ. καὶ ἐπήρθη τὸ ὑπέρθυρον ἀπὸ τῆς φωνῆς ἧς ἐκέκραγον, καὶ ὁ οἶκος ἐνεπλήσθη καπνοῦ. καὶ εἶπον. ὦ τάλας ἐγὼ, ὅτι κατανένυγμαι, ὅτι ἄνθρωπος ὢν, καὶ ἀκάθαρτα χείλη ἔχων, ἐν μέσῳ λαοῦ ἀκάθαρτα χείλη ἔχοντος ἐγὼ οἰκῶ. καὶ τὸν βασιλέα κύριον σαβαὼθ εἶδον τοῖς ὀφθαλμοῖς μου. καὶ ἀπεστάλη πρὸς μὲ ἓν τῶν σεραφὶμ, καὶ ἐν τῇ χειρὶ εἶχεν ἄνθρακα, ὃν τῇ λαβίδι ἔλαβεν ἀπὸ τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ ἥψατο τοῦ στόματός μου, καὶ εἶπεν. ἰδοὺ ἥψατο τοῦτο τῶν χειλέων σου, καὶ ἀφελεῖ τὰς ἀνομίας σου, καὶ τὰς ἁμαρτίας σου περικαθαριεῖ. καὶ ἤκουσα τῆς φωνῆς κυρίου λέγοντος, τίνα ἀποστείλω, καὶ τίς πορεύσεται πρὸς τὸν λαὸν τοῦτον; καὶ εἶπα. ἰδοὺ ἐγώ εἰμι. ἀπόστειλόν με. καὶ εἶπε. πορεύθητι, καὶ εἰπὸν τῷ λαῷ τούτῳ. ἀκοῇ ἀκούσετε καὶ οὐ μὴ συνῆτε, καὶ βλέποντες βλέψετε καὶ οὐ μὴ ἴδητε. ἐπαχύνθη γὰρ ἡ καρδία τοῦ λαοῦ τούτου, καὶ τοῖς ὠσὶν αὐτῶν βαρέως ἤκουσαν, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐκάμμυσαν, μήποτε ἴδωσι τοῖς ὀφθαλμοῖς, καὶ τοῖς ὠσὶν ἀκούσωσι, καὶ τῇ καρδίᾳ συνῶσι καὶ ἐπιστρέψωσι, καὶ ἰάσομαι αὐτούς. καὶ εἶπα, ἕως πότε κύριε; καὶ εἶπεν. ἕως ἂν ἐρημωθῶσι πόλεις, παρὰ τὸ μὴ κατοικεῖσθαι, καὶ οἶκοι παρὰ τὸ μὴ εἶναι ἀνθρώπους, καὶ ἡ γῆ καταλειφθήσεται ἔρημος. καὶ μετὰ ταῦτα β μακρυνεῖ ὁ θεὸς τοὺς ἀνθρώπους, καὶ πληθυνθήσονται οἱ ἐγκαταλειφθέντες ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ἔτι ἐπ᾽ αὐτῆς ἐστι τὸ ἐπιδέκατον, καὶ πάλιν ἔσται εἰς προνομὴν ὡς τερέβινθος, καὶ ὡς βάλανος ὅταν ἐκπέσῃ γ ἐκ τῆς θήκης αὐτῆς.

α [σεραφίμ.] Cyrillus, διερμηνεύεται δὲ σεραφὶμ, ἐμπρησταὶ, ἤτοι θερμαίνοντες. β [μακρυνεῖ ὁ θεός.] Symmachus; μακρὰν ποιήσει κύριος τοὺς ἀνθρώπους. γ [ἐκ τῆς θήκης αὐτῆς] In cæteris libris hæc sequuntur, σπέρμα ἅγιον τὸ στήλωμα αὐτῆς. quæ in Septuaginta interpretibus nō haberi, sed de Hebraico & Theodotionis editione ab Origine addita, notat hoc loco S. Hieronymus. & S. Basilius ἐκ τῆς Θεοδοτίωνος πρόσκειται, μὴ κείμενον παρὰ τοῖς ἑβδομήκοντα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'.

ΚΑὶ ἐγένετο ἐν ταῖς ἡμέραις ἄχαζ τοῦ ἰωάθαμ τοῦ υἱοῦ ὀζίου βασιλέως ἰούδα, ἀνέβη ῥασὶν βασιλεὺς ἀρὰμ, καὶ φακεὲ υἱὸς ῥομελίου βασιλεὺς ἰσραὴλ ἐπὶ ἱερουσαλὴμ πολεμῆσαι αὐτὴν, καὶ οὐκ ἠδυνήθησαν πολιορκῆσαι αὐτήν. καὶ ἀνηγγέλη εἰς τὸν οἶκον δαυὶδ, λέγων. συνεφώνησεν ἀρὰμ πρὸς τὸν ἐφραίμ, καὶ ἐξέστη ἡ ψυχὴ αὐτοῦ, καὶ ἡ ψυχὴ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ, ὃν τρόπον ἐν δρυμῷ ξύλον ὑπὸ πνεύματος σαλευθῇ. καὶ εἶπε κύριος πρὸς ἡσαΐαν. ἔξελθε εἰς συνάντησιν ἄχαζ σὺ, καὶ ὁ καταλειφθεὶς ἰασοὺβ ὁ υἱός σου πρὸς τὴν κολυμβήθραν τῆς ἄνω ὁδοῦ ἀγροῦ τοῦ κναφέως, καὶ ἐρεῖς αὐτῷ. φύλαξαι τοῦ ἡσυχάσαι, καὶ μὴ φοβοῦ, μηδὲ ἡ ψυχή σου ἀσθενείτω ἀπὸ τῶν δύο ξύλων τῶν δαλῶν τῶν καπνιζομένων τούτων. ὅταν γὰρ ὀργὴ τοῦ θυμοῦ μου γένηται, πάλιν ἰάσομαι. καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀρὰμ, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ῥομελίου, ὅτι ἐβουλεύσαντο α βουλὴν πονηρὰν. ἀναβησόμεθα εἰς τὴν ἰουδαίαν, καὶ συλλαλήσαντες αὐτοῖς, ἀποστρέψομεν αὐτοὺς πρὸς ἡμᾶς, καὶ βασιλεύσομεν αὐτῆς τὸν υἱὸν ταβεήλ. τάδε λέγει κύριος σαβαώθ. οὐ μὴ μείνῃ ἡ βουλὴ αὕτη, οὐδὲ ἔσται, ἀλλ᾽ ἡ κεφαλὴ ἀρὰμ, δαμασκὸς, καὶ ἡ κεφαλὴ δαμασκοῦ ῥασίμ. ἀλλ᾽ ἔτι ἑξήκοντα καὶ πέντε ἐτῶν, ἐκλείψει ἡ βασιλεία ἐφραὶμ ἀπὸ λαοῦ, καὶ ἡ κεφαλὴ ἐφραὶμ σομόρων, καὶ ἡ κεφαλὴ σομόρων, υἱὸς τοῦ ῥομελίου. καὶ ἐὰν μὴ πιστεύσητε, οὐδὲ μὴ συνῆτε. καὶ προσέθετο κύριος λαλῆσαι τῷ ἄχαζ λέγων. αἴτησαι σεαυτῷ σημεῖον παρὰ κυρίου θεοῦ σου εἰς β βάθος, ἢ εἰς ὕψος. καὶ εἶπεν ἄχαζ. οὐ μὴ αἰτήσω, οὐδὲ μὴ πειράσω κύριον. γ καὶ εἶπεν. ἀκούσατε δὴ οἶκος δαυίδ. μὴ μικρὸν ὑμῖν ἀγῶνα παρέχειν ἀνθρώποις, καὶ πῶς κυρίῳ παρέχετε ἀγῶνα; διὰ τοῦτο δώσει κύριος αὐτὸς ὑμῖν σημεῖον. ἰδοὺ ἡ παρθένος ἐν γαστρὶ λήψεται, καὶ τέξεται υἱὸν, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐμμανουήλ. βούτυρον καὶ μέλι φάγεται πρὶν ἢ γνῶναι αὐτὸν ἢ προελέσθαι πονηρὰ, ἐκλέξασθαι τὸ ἀγαθόν, διότι πρὶν ἢ γνῶναι τὸ παιδίον ἀγαθὸν ἢ κακὸν, ἀπειθεῖ πονη-

ρία

ρεία, ἐκλέξασθαι τὸ ἀγαθόν. καὶ καταλειφθήσεται ἡ γῆ ἣν σὺ φοβῇ, ἀπὸ προσώπου τῶν δύο βασιλέων. ἀλλὰ ἐπάξει ὁ θεὸς ἐπὶ σὲ καὶ ἐπὶ τὸν λαόν σου καὶ ἐπὶ τὸν οἶκον τοῦ πατρός σου ἡμέρας, αἳ οὔπω ἥκασιν ἀφ' ἧς ἡμέρας ἀφεῖλεν ἐφραὶμ ἀπὸ ἰούδα τὸν βασιλέα τῶν ἀσσυρίων. καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ συριεῖ κύριος μυίαις, [ε] ὃ κυριεύσει μέρος ποταμοῦ αἰγύπτου, καὶ τῇ μελίσσῃ, ἥ ἐστιν ἐν χώρᾳ ἀσσυρίων. καὶ ἐλεύσονται πάντες ἐν ταῖς φάραγξι τῆς χώρας, καὶ ἐν ταῖς τρώγλαις τῶν πετρῶν, καὶ εἰς τὰ σπήλαια, καὶ [ζ] εἰς πᾶσαν ῥαγάδα. ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ξυρήσει κύριος ἐν τῷ ξυρῷ τῷ [η] μεμισθωμένῳ πέραν τοῦ ποταμοῦ [θ] βασιλέως ἀσσυρίων τὴν κεφαλὴν, καὶ τὰς τρίχας τῶν ποδῶν καὶ τὸν πώγωνα ἀφελεῖ. καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ θρέψει ἄνθρωπος δάμαλιν βοῶν, καὶ δύο πρόβατα. καὶ ἔσται ἀπὸ τοῦ πλεῖστον πιεῖν γάλα, βούτυρον καὶ μέλι φάγεται πᾶς ὁ καταλειφθεὶς ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, πᾶς τόπος οὗ ἐὰν ὦσι χίλιαι ἄμπελοι χιλίων σίκλων, εἰς χέρσον ἔσονται, καὶ εἰς ἄκανθαν μετὰ βέλους καὶ τοξεύματος εἰσελεύσονται ἐκεῖ. ὅτι χέρσος, καὶ ἄκανθα ἔσται πᾶσα ἡ γῆ, καὶ πᾶν ὄρος ἠροτριωμένον ἀροτριωθήσεται. οὐ μὴ ἐπέλθῃ ἐκεῖ φόβος. ἔσται γὰρ ἀπὸ τῆς χέρσου καὶ ἀκάνθης εἰς βόσκημα προβάτου, καὶ καταπάτημα βοός.

[α] Βουλὴν πονηράν.] In plerisq. libris hæc sequuntur, ἐφραὶμ, καὶ ὁ υἱὸς ῥομελίου περὶ σοῦ, λέγοντες [β] [εἰς βάθος.] Symmachus. βάθυνον εἰς ᾅδην, ἢ εἰς ὕψος ἄνω. Aquila. βάθυνον εἰς ᾅδην, μετεώρισον εἰς ὕψος. Theodotio. βάθυνον εἰς ᾅδην, ὕψωσον ἄνω. [γ] [μὴ μικρὸν ὑμῖν.] A. μήτι ὀλίγον μοχθεῖν ἄνδρα, ὅτι μοχθεῖτε καί γε τὸν θεόν μου; S. μὴ οὐκ αὐταρκὲς ὑμῖν κοπιοῦν ἀνθρώποις, ὅτι κοποῦτε ἔτι καὶ τὸν θεόν μου; Th. μὴ μικρὸν ὑμῖν ἀγῶνα παρέχειν ἀνδράσιν, ὅτι ἀγῶνα παρέχετε καί γε τῷ θεῷ μου; [δ] [προελέσθαι πονηρὰ, ἐκλέξασθαι τὸ ἀγαθόν.] In quibusdam libris est, ἐκλέξεται. [ε] [ὃ κυριεύσει.] In cæteris libris est, αἳ κυριεύουσιν. [ζ] [εἰς πᾶσαν ῥαγάδα.] In alijs libris hæc sequuntur, καὶ ἐν παντὶ ξύλῳ. [η] [μεμισθωμένῳ.] In quibusdam libris est, μεμεθυσμένῳ. [θ] [βασιλέως ἀσσυρίων.] A. ἐν βασιλείᾳ ἀσσυρίων. Th. ἐν τῷ βασιλεῖ τῶν ἀσσυρίων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η'.

Καὶ εἶπε κύριος πρός με. λάβε σεαυτῷ [α] τόμον καινοῦ μεγάλου, καὶ γράψον εἰς αὐτὸν γραφίδι ἀνθρώπου, τοῦ ὀξέως προνομὴν ποιῆσαι σκύλων. πάρεστι γὰρ, καὶ μάρτυράς μοι ποίησον πιστοὺς ἀνθρώπους, τὸν οὐρίαν καὶ ζαχαρίαν υἱὸν βαραχίου. καὶ προσῆλθον πρὸς τὴν προφῆτιν, καὶ ἐν γαστρὶ ἔλαβε, καὶ ἔτεκεν υἱόν. καὶ εἶπε κύριός μοι. κάλεσον τὸ ὄνομα αὐτοῦ. ταχέως σκύλευσον, ὀξέως προνόμευσον. διότι πρὶν ἢ γνῶναι τὸ παιδίον καλεῖν πατέρα ἢ μητέρα, λήψεται δύναμιν δαμασκοῦ, καὶ τὰ σκῦλα σαμαρείας ἔναντι βασιλέως ἀσσυρίων. καὶ προσέθετο κύριος λαλῆσαί μοι ἔτι. διὰ τὸ μὴ βούλεσθαι τὸν λαὸν τοῦτον τὸ ὕδωρ τοῦ σιλωὰμ τὸ πορευόμενον ἡσυχῇ, ἀλλὰ βούλεσθαι ἔχειν τὸν ῥασὶν καὶ τὸν υἱὸν ῥομελίου βασιλέα ἐφ' ὑμῶν, διὰ τοῦτο ἰδοὺ κύριος ἀνάγει ἐφ' ὑμᾶς τὸ ὕδωρ τοῦ ποταμοῦ, τὸ ἰσχυρὸν καὶ τὸ πολὺ, τὸν βασιλέα τῶν ἀσσυρίων, καὶ τὴν δόξαν αὐτοῦ. καὶ ἀναβήσεται ἐπὶ πᾶσαν φάραγγα ὑμῶν, καὶ περιπατήσει ἐπὶ πᾶν τεῖχος ὑμῶν, καὶ ἀφελεῖ ἀπὸ τῆς ἰουδαίας ἄνθρωπον, ὃς δυνήσεται κεφαλὴν ἆραι, ἢ δυνατὸν συντελέσασθαί τι. καὶ ἔσται ἡ παρεμβολὴ αὐτοῦ, ὥστε πληρῶσαι τὸ πλάτος τῆς χώρας σου. μεθ' ἡμῶν ὁ θεός. γνῶτε ἔθνη καὶ ἡττᾶσθε, ἐπακούσατε ἕως ἐσχάτου τῆς γῆς. ἰσχυκότες, ἡττᾶσθε. ἐὰν γὰρ πάλιν ἰσχύσητε, πάλιν ἡττηθήσεσθε. καὶ ἣν ἂν βουλεύσησθε βουλὴν, διασκεδάσει κύριος. καὶ λόγον ὃν ἐὰν λαλήσητε, οὐ μὴ ἐμμείνῃ ἐν ὑμῖν, ὅτι μεθ' ὑμῶν ὁ θεός. οὕτω λέγει κύριος. τῇ ἰσχυρᾷ χειρὶ ἀπειθοῦσι τῇ πορείᾳ τῆς ὁδοῦ τοῦ λαοῦ τούτου, λέγοντες. μήποτε εἴπωσι σκληρόν. πᾶν γὰρ ὃ ἐὰν εἴπῃ ὁ λαὸς οὗτος, σκληρόν ἐστι. τὸν δὲ φόβον αὐτοῦ οὐ μὴ φοβηθῆτε οὐδὲ μὴ ταραχθῆτε. κύριον αὐτὸν ἁγιάσατε, καὶ αὐτὸς ἔσται σου φόβος. κἂν ἐπ' αὐτῷ πεποιθὼς ᾖς, ἔσται σοι εἰς ἁγίασμα, καὶ οὐχ ὡς λίθου προσκόμματι συναντήσεσθε, οὐδὲ ὡς πέτρας πτώματι. οἱ δὲ οἶκοι ἰακὼβ ἐν παγίδι, καὶ ἐν κοιλάσματι ἐγκαθήμενοι ἐν ἱερουσαλήμ. διὰ τοῦτο ἀδυνατήσουσιν ἐν αὐτοῖς πολλοὶ, καὶ πεσοῦνται καὶ συντριβήσονται, καὶ ἐγγιοῦσι, καὶ ἁλώσονται ἄνθρωποι ἐν ἀσφαλείᾳ. τότε φανεροὶ ἔσονται οἱ σφραγιζόμενοι τὸν νόμον τοῦ μὴ μαθεῖν. καὶ ἐρεῖ, μενῶ τὸν θεὸν τὸν ἀποστρέψαντα τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ οἴκου ἰακὼβ, καὶ πεποιθὼς ἔσομαι ἐπ' αὐτῷ. ἰδοὺ ἐγὼ καὶ τὰ παιδία ἅ μοι ἔδωκεν ὁ θεός. καὶ ἔσται σημεῖα καὶ τέρατα ἐν τῷ οἴκῳ ἰσραὴλ παρὰ κυρίου σαβαὼθ, ὃς κατοικεῖ ἐν τῷ ὄρει σιών. καὶ ἐὰν εἴπωσι πρὸς ὑμᾶς, ζητήσατε τοὺς ἐγγαστριμύθους, καὶ τοὺς ἀπὸ τῆς γῆς φωνοῦντας, τοὺς κενολογοῦντας, οἳ ἐκ τῆς κοιλίας φωνοῦσιν, οὐκ ἔθνος πρὸς θεὸν αὐτοῦ ἐκζητήσουσι. τί ἐκζητοῦσι περὶ τῶν ζώντων τοὺς νεκρούς; νόμον γὰρ εἰς βοήθειαν ἔδωκεν, ἵνα εἴπωσιν οὐχ ὡς τὸ ῥῆμα τοῦτο, περὶ οὗ οὐκ ἔστι δῶρα δοῦναι περὶ αὐτοῦ. καὶ ἥξει ἐφ' ὑμᾶς σκληρὰ λιμὸς, καὶ ἔσται ὡς ἂν πεινάσητε, λυπηθήσεσθε καὶ κακῶς ἐρεῖτε τὸν ἄρχοντα καὶ τὰ πάτρια, καὶ ἀναβλέψονται εἰς τὸν οὐρανὸν ἄνω, καὶ εἰς τὴν γῆν κάτω ἐμβλέψονται. καὶ ἰδοὺ ἀπορία στενὴ, καὶ σκότος, θλίψις καὶ στενοχωρία, καὶ σκότος, ὥστε μὴ βλέπειν, καὶ οὐκ ἀπορηθήσεται ὁ ἐν στενοχωρίᾳ ὢν ἕως καιροῦ.

[α] Τόμον καινοῦ μεγάλου.] Sic Eusebius legit. In quibusdam libris est, τόμον χάρτου καινοῦ μεγάλου. In plerisque verò, τόμον καινὸν μέγαν. & ita apud S. Basilium, & B. Cyrillum. Eusebius, ἢ τεῦχος, ἢ διφθέρωμα. ἢ κεφαλίδα κατὰ τοὺς λοιπούς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ'.

Τοῦτο πρῶτον πίε. ταχὺ ποίει χώρα ζαβουλὼν ἡ γῆ νεφθαλὶμ, καὶ οἱ λοιποὶ οἱ τὴν παραλίαν, καὶ πέραν τοῦ ἰορδάνου γαλιλαία τῶν ἐθνῶν. ὁ λαὸς ὁ πορευόμενος ἐν σκότει, [α] ἴδετε φῶς μέγα. οἱ κατοικοῦντες [β] ἐν χώρᾳ σκιᾷ θανάτου, φῶς λάμψει ἐφ' ὑμᾶς. [γ] τὸ πλεῖστον τοῦ λαοῦ, ὃ κατήγαγες ἐν εὐφροσύνῃ

σιμῇ σου. καὶ εὐφρανθήσονται ἐνώπιόν σου, ὡς οἱ εὐφραινόμενοι ἐν ἀμήτῳ, καὶ ὃν τρόπον οἱ διαιρούμενοι σκῦλα. διότι ἀφῄρηται ὁ ζυγὸς ὁ ἐπ᾽ αὐτῶν κείμενος, καὶ ἡ ῥάβδος ἡ ἐπὶ τοῦ τραχήλου αὐτῶν. τὴν γὰρ ῥάβδον τῶν ἀπαιτούντων διεσκέδασε κύριος, ὡς τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἐπὶ μαδιάμ, ὅτι πᾶσαν στολὴν ἐπισυνηγμένην δόλῳ, καὶ ἱμάτιον μετὰ καταλλαγῆς ἀποτίσουσιν. καὶ θελήσουσιν, εἰ ἐγένοντο πυρίκαυστοι. ὅτι παιδίον ἐγεννήθη ἡμῖν, υἱὸς καὶ ἐδόθη ἡμῖν, οὗ ἡ ἀρχὴ ἐγενήθη ἐπὶ τοῦ ὤμου αὐτοῦ, καὶ καλεῖται τὸ ὄνομα αὐτοῦ [δ] μεγάλης βουλῆς ἄγγελος. ἄξω γὰρ εἰρήνην ἐπὶ τοὺς ἄρχοντας, καὶ ὑγίειαν αὐτῷ. μεγάλη ἡ ἀρχὴ αὐτοῦ, καὶ τῆς εἰρήνης αὐτοῦ οὐκ ἔστιν ὅριον. ἐπὶ τὸν θρόνον δαβίδ, καὶ τὴν βασιλείαν αὐτοῦ κατορθῶσαι αὐτὴν, καὶ ἀντιλαβέσθαι ἐν κρίματι καὶ ἐν δικαιοσύνῃ, ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ εἰς τὸν αἰῶνα. ὁ ζῆλος κυρίου σαβαὼθ ποιήσει ταῦτα. [ε] θάνατον ἀπέστειλε κύριος ἐπὶ ἰακὼβ, καὶ ἦλθεν ἐπὶ ἰσραήλ. καὶ γνώσονται πᾶς ὁ λαὸς τοῦ ἐφραίμ, καὶ οἱ καθήμενοι ἐν σαμαρείᾳ ἐφ᾽ ὕβρει καὶ ὑψηλῇ καρδίᾳ, λέγοντες. πλίνθοι πεπτώκασιν, ἀλλὰ δεῦτε λαξεύσωμεν λίθους, καὶ κόψωμεν συκαμίνους καὶ κέδρους, καὶ οἰκοδομήσωμεν ἑαυτοῖς πύργον, καὶ ῥάξει ὁ θεὸς τοὺς ἐπανισταμένους ἐπὶ ὄρος σιὼν ἐπὶ αὐτὸν, καὶ τοὺς ἐχθροὺς διασκεδάσει. συρίαν ἀφ᾽ ἡλίου ἀνατολῶν, καὶ τοὺς ἕλληνας ἀφ᾽ ἡλίου δυσμῶν, τοὺς κατεσθίοντας τὸν ἰσραὴλ ὅλῳ τῷ στόματι. ἐπὶ πᾶσι τούτοις οὐκ ἀπεστράφη ὁ θυμὸς, ἀλλ᾽ ἔτι ἡ χεὶρ ὑψηλή. καὶ ὁ λαὸς οὐκ ἐπεστράφη, ἕως ἐπλήγη, καὶ τὸν κύριον οὐκ ἐζήτησαν. [ζ] καὶ ἀφεῖλε κύριος ἀπὸ ἰσραὴλ κεφαλὴν καὶ οὐρὰν, μέγαν καὶ μικρὸν, ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ, πρεσβύτην, [η] καὶ τοὺς τὰ πρόσωπα θαυμάζοντας, αὕτη ἡ ἀρχή. καὶ προφήτην διδάσκοντα ἄνομα, οὗτος ἡ οὐρά. καὶ ἔσονται οἱ μακαρίζοντες τὸν λαὸν τοῦτον πλανῶντες, καὶ πλανῶσιν, ὅπως καταπίνωσιν αὐτούς. διὰ τοῦτο ἐπὶ τοὺς νεανίσκους αὐτῶν, οὐκ εὐφρανθήσεται ὁ κύριος, καὶ τοὺς ὀρφανοὺς αὐτῶν καὶ τὰς χήρας αὐτῶν οὐκ ἐλεήσει. ὅτι πάντες ἄνομοι καὶ πονηροὶ, καὶ πᾶν στόμα λαλεῖ ἄδικα. ἐπὶ πᾶσι τούτοις οὐκ ἀπεστράφη ὁ θυμὸς, ἀλλ᾽ ἔτι ἡ χεὶρ ὑψηλή. καὶ καυθήσεται ὡς πῦρ ἡ ἀνομία, καὶ ὡς ἄγρωστις ξηρὰ βρωθήσεται ὑπὸ πυρός. καὶ καυθήσεται ἐν τοῖς δάσεσι τοῦ δρυμοῦ, καὶ συγκαταφάγεται τὰ κύκλῳ τῶν βουνῶν πάντα, διὰ θυμὸν ὀργῆς κυρίου, συγκέκαυται ἡ γῆ ὅλη. καὶ ἔσται ὁ λαὸς ὡς κατακεκαυμένος ὑπὸ πυρὸς, ἄνθρωπος τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ οὐκ ἐλεήσει, ἀλλὰ ἐκκλινεῖ εἰς τὰ δεξιὰ, ὅτι πεινάσει καὶ φάγεται ἐκ τῶν ἀριστερῶν, καὶ οὐ μὴ ἐμπλησθῇ ἄνθρωπος ἔσθων τὰς σάρκας τοῦ βραχίονος αὐτοῦ. φάγεται γὰρ μανασσῆς τοῦ ἐφραίμ, καὶ ἐφραὶμ τοῦ μανασσῆ, ὅτι ἅμα πολιορκήσουσι τὸν ἰούδαν. ἐπὶ τούτοις πᾶσιν, οὐκ ἀπεστράφη ὁ θυμὸς, ἀλλ᾽ ἔτι ἡ χεὶρ ὑψηλή.

α [λάμψετε φῶς μέγα.] In quibusdam libris est, λάμψει. β [ἐν χώρᾳ σκιᾷ θανάτου.] Quidam libri habent, ἐν χώρᾳ καὶ σκιᾷ θανάτου. quidam, ἐν χώρᾳ σκιᾶς θανάτου. γ [τὸ πλεῖστον τοῦ λαοῦ ὃ κατήγαγες ἐν εὐφροσύνῃ σου.] Quidam libri habent, τὸ πλεῖστον τοῦ λαοῦ κατήγαγεν ἐν εὐφροσύνῃ. δ [μεγάλης βουλῆς ἄγγελος. ἄξω γὰρ εἰρήνην ἐπὶ τοὺς ἄρχοντας.] Sic S. Basilius legit. Sic Cyrillus, & Procopius. & S. Hieronymus iuxtà LXX. Magni consilij nuncius. adducam enim pacem super principes. Eadem præterea lectio est in translatione Syriaca. itidem in Arabica. quæ translationes expressæ sunt de Græcis, & Romæ habentur. vide hoc loco S. Hieronymum, & S. Ambrosiũ comment. lib. III in Euang. Lucæ cap. III. In plerisque vero libris post, μεγάλης βουλῆς ἄγγελος, hæc sequuntur, θαυμαστὸς, σύμβουλος, θεὸς ἰσχυρὸς, ἐξουσιαστὴς, ἄρχων εἰρήνης, πατὴρ τοῦ μέλλοντος αἰῶνος. S. Ignatius in epistola ad Antiochenses. καὶ καλεῖται τὸ ὄνομα αὐτοῦ, μεγάλης βουλῆς ἄγγελος, θαυμαστὸς, σύμβουλος, θεὸς ἰσχυρὸς, ἐξουσιαστής. & S. Irenæus aduersus hæreses lib. IV. cap. LXVI. & vocatur nomẽ eius admirabilis, cõsiliarius, Deus fortis. Eusebius Euang. Demonstr. lib. VII. καὶ καλεῖται τὸ ὄνομα αὐτοῦ, μεγάλης βουλῆς ἄγγελος, θαυμαστὸς, σύμβουλος, θεὸς ἰσχυρὸς, ἐξουσιαστὴς, ἄρχων εἰρήνης, πατὴρ τοῦ μέλλοντος αἰῶνος. ἄξω γὰρ εἰρήνην. & lib. IX. καὶ καλεῖται τὸ ὄνομα αὐτοῦ μεγάλης βουλῆς ἄγγελος, ἄρχων εἰρήνης, ἐξουσιαστὴς, θεὸς ἰσχυρὸς, πατὴρ τοῦ μέλλοντος αἰῶνος. ἄξω. Atque in Missa Natiuitatis Domini. & vocabitur admirabilis, Deus, princeps pacis, pater futuri sæculi. quæ Missæ verba, credibile est sumpta è veteri Latina editione, versa de Græcis. nam & ibidem est, vocabitur nomen eius magni consilij angelus. hæc autem pleraque è veteri editione Patres nostri olim in ecclesiastica officia contulerunt. Eusebius. ὁ Σύμμαχος τοῦτον ἡρμήνευσε τὸν τρόπον καὶ κληθήσεται τὸ ὄνομα αὐτοῦ, παραδοξασμὸς, βουλευτικὸς, ἰσχυρὸς, δυνατὸς, πατὴρ αἰῶνος, ἄρχων εἰρήνης. ὁ δὲ Ἀκύλας, καὶ καλεῖται τὸ ὄνομα αὐτοῦ, θαυμαστὸς, σύμβουλος, ἰσχυρὸς, δυνατὸς, πατήρ. ἔτι ἄρχων εἰρήνης. κατὰ δὲ τὸν Θεοδοτίωνα, καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ, θαυμαστὸς, συμβουλεύων, ἰσχυρὸς, δυνάστης, πατὴρ αἰῶνος, ἄρχων εἰρήνης. ἡ δὲ ἑβραϊκὴ φωνὴ, ἀντὶ τοῦ, ἰσχυρὸς, ἤλ, περιέχει. δι᾽ οὗ σημαίνεται ὁ θεός. πολλαχοῦ γὰρ τῆς γραφῆς τοῦ, ἤλ, ἐπὶ τοῦ θεοῦ κειμένου, καὶ ἐν τοῖς μετὰ χεῖρας ὁμοίως παρείληπται. ὥστε διὰ ταύτης τῆς φωνῆς καὶ θεὸς ἀναγορεύεται τὸ γεννηθὲν ἡμῖν παιδίον. ἡμεῖς τοίνυν οὐκ ἂν ἁμάρτοιμεν θεὸν δυνατὸν ἑρμηνεύοντες. Theodoretus. τοῦτο κακουργήσαντες οἱ περὶ τὸν Ἀκύλαν, ἰσχυρὸς δυνατὸς ἡρμήνευσαν, κεῖται δὲ παρὰ τῷ ἑβραίῳ, ἤλ γιββώρ. τὸ δὲ ἤλ, θεός. ε [θάνατον ἀπέστειλε.] Cyrillus. λόγον ἀπέστειλε ἐπὶ ἰακὼβ, κατὰ τὴν ἔκδοσιν τῶν ἑβραίων. ζ [καὶ ἀφεῖλε κύριος.] Th. ἀφελεῖ. A. ὀλοθρεύσει. η [καὶ τοὺς τὰ πρόσωπα θαυμάζοντας.] S. αἰδέσιμον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι.

Οὐαὶ τοῖς γράφουσι πονηρίαν, γράφοντες γὰρ πονηρίαν γράφουσιν. ἐκκλίνοντες κρίσιν πτωχῶν, ἁρπάζοντες κρίμα πενήτων τοῦ λαοῦ μου, ὥστε εἶναι αὐτοῖς χήραν εἰς διαρπαγὴν, καὶ ὀρφανὸν εἰς προνομήν. καὶ τί ποιήσουσιν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς ἐπισκοπῆς; ἡ γὰρ θλίψις ὑμῖν πόῤῥωθεν ἥξει. καὶ πρὸς τίνα καταφεύξεσθε τοῦ βοηθηθῆναι; καὶ ποῦ καταλείψετε τὴν δόξαν ὑμῶν, τοῦ μὴ ἐμπεσεῖν [a] εἰς ἀπαγωγήν; ἐπὶ πᾶσι τούτοις οὐκ ἀπεστράφη ἡ ὀργὴ, ἀλλ᾽ ἔτι ἡ χεὶρ ὑψηλή. οὐαὶ ἀσσυρίοις, ἡ ῥάβδος τοῦ θυμοῦ μου, καὶ ὀργή ἐστιν ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῶν. τὴν ὀργήν μου εἰς ἔθνος ἄνομον ἀποστελῶ, καὶ τῷ ἐμῷ λαῷ συντάξω ποιῆσαι σκῦλα καὶ προνομὴν, καὶ καταπατεῖν τὰς πόλεις, καὶ θεῖναι αὐτὰς εἰς κονιορτόν. αὐτὸς δὲ οὐχ οὕτως ἐνεθυμήθη, καὶ τῇ ψυχῇ οὐχ οὕτως λελόγισται, ἀλλὰ ἀπαλλάξει ὁ νοῦς αὐτοῦ, καὶ τοῦ ἔθνη ἐξολοθρεῦσαι οὐκ ὀλίγα. καὶ ἐὰν εἴπωσιν αὐτῷ, σὺ μόνος εἶ ἄρχων, καὶ ἐρεῖ, οὐκ ἔλαβον τὴν χώραν τὴν ἐπάνω βαβυλῶνος καὶ χαλάννης, οὗ ὁ πύργος ᾠκοδομήθη, καὶ

θη. καὶ ἔλαβον ἀραβίαν καὶ δαμασκὸν καὶ σαμάρειαν. ὃν τρόπον ταύτας ἔλαβον, καὶ πάσας τὰς ἀρχὰς λήψομαι. ὀλολύξατε τὰ γλυπτὰ ἐν ἱερουσαλὴμ, καὶ ἐν σαμαρείᾳ. ὃν τρόπον γὰρ ἐποίησα σαμαρείᾳ, καὶ τοῖς χειροποιήτοις αὐτῆς, οὕτω ποιήσω καὶ ἱερουσαλὴμ, καὶ τοῖς εἰδώλοις αὐτῆς. καὶ ἔσται ὅταν συντελέσῃ κύριος πάντα ποιῶν ἐν τῷ ὄρει σιὼν καὶ ἱερουσαλὴμ, ἐπισκέψομαι ἐπὶ τὸν νοῦν τὸν μέγαν ἐπὶ τὸν ἄρχοντα τῶν ἀσσυρίων, καὶ ἐπὶ τὸ ὕψος τῆς δόξης τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ. εἶπε γάρ. ἐν τῇ ἰσχύϊ ποιήσω, καὶ ἐν τῇ σοφίᾳ τῆς συνέσεως ἀφελῶ ὅρια ἐθνῶν, καὶ τὴν ἰσχὺν αὐτῶν προνομεύσω. καὶ σείσω πόλεις κατοικουμένας, καὶ τὴν οἰκουμένην ὅλην καταλήψομαι τῇ χειρὶ ὡς νοσσιὰν, καὶ ὡς καταλελειμμένα ὠὰ ἀρῶ. καὶ οὐκ ἔστιν ὃς διαφεύξεταί με, [β] ἢ ἀντείπῃ μοι. μὴ δοξασθήσεται ἀξίνη ἄνευ τοῦ κόπτοντος ἐν αὐτῇ; ἢ ὑψωθήσεται πρίων ἄνευ τοῦ ἕλκοντος αὐτόν; ὡς ἄν τις ἄρῃ ῥάβδον ἢ ξύλον. καὶ οὐχ οὕτως, ἀλλὰ ἀποστελεῖ κύριος σαβαὼθ εἰς τὴν σὴν τιμὴν ἀτιμίαν, καὶ εἰς τὴν σὴν δόξαν πῦρ καιόμενον καυθήσεται. καὶ ἔσται τὸ φῶς τοῦ ἰσραὴλ εἰς πῦρ, [γ] καὶ ἁγιάσει αὐτὸν ἐν πυρὶ καιομένῳ, καὶ φάγεται ὡσεὶ χόρτον τὴν ὕλην. τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἀποσβεσθήσεται τὰ ὄρη, καὶ οἱ βουνοὶ, καὶ οἱ δρυμοὶ, καὶ καταφάγεται ἀπὸ ψυχῆς ἕως σαρκῶν. καὶ ἔσται ὁ φεύγων, ὡς ὁ φεύγων ἀπὸ φλογὸς καιομένης. καὶ οἱ καταλειφθέντες ἀπ' αὐτῶν ἀριθμὸς ἔσονται, καὶ παιδίον γράψει αὐτούς. καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, οὐκέτι προστεθήσεται τὸ καταλειφθὲν ἰσραὴλ, καὶ οἱ σωθέντες τοῦ ἰακὼβ οὐκέτι μὴ πεποιθότες ὦσιν ἐπὶ τοὺς ἀδικήσαντας αὐτοὺς, ἀλλὰ ἔσονται πεποιθότες ἐπὶ τὸν θεὸν τὸν ἅγιον τοῦ ἰσραὴλ τῇ ἀληθείᾳ. καὶ ἔσται τὸ καταλειφθὲν τοῦ ἰακὼβ ἐπὶ θεὸν ἰσχύοντα. καὶ ἐὰν γένηται ὁ λαὸς ἰσραὴλ ὡς ἡ ἄμμος τῆς θαλάσσης, τὸ κατάλειμμα αὐτῶν σωθήσεται. λόγον συντελῶν καὶ συντέμνων ἐν δικαιοσύνῃ, ὅτι λόγον συντετμημένον κύριος ποιήσει ἐν τῇ οἰκουμένῃ ὅλῃ. διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος σαβαώθ. μὴ φοβοῦ ὁ λαός μου οἱ κατοικοῦντες ἐν σιὼν ἀπὸ ἀσσυρίων, ὅτι ἐν ῥάβδῳ πατάξει σε. πληγὴν γὰρ ἐπάγω ἐπὶ σὲ, τοῦ ἰδεῖν ὁδὸν αἰγύπτου. ἔτι γὰρ μικρὸν, καὶ παύσεται ἡ ὀργὴ, ὁ δὲ θυμός μου ἐπὶ τὴν βουλὴν αὐτῶν. καὶ ἐγερεῖ ὁ θεὸς ἐπ' αὐτοὺς, κατὰ τὴν πληγὴν μαδιὰμ ἐν τόπῳ θλίψεως. καὶ ὁ θυμὸς αὐτοῦ τῇ ὁδῷ τῇ κατὰ θάλασσαν, εἰς τὴν ὁδὸν τὴν κατ' αἴγυπτον. καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, ἀφαιρεθήσεται ὁ ζυγὸς αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ὤμου σου, καὶ ὁ φόβος αὐτοῦ ἀπὸ σοῦ, καὶ καταφθαρήσεται ὁ ζυγὸς ἀπὸ τῶν ὤμων ὑμῶν. ἥξει γὰρ εἰς τὴν πόλιν ἀγγαὶ, καὶ παρελεύσεται εἰς μαγγεδὼ, καὶ ἐν μαχμὰς θήσει τὰ σκεύη αὐτοῦ. καὶ παρελεύσεται φάραγγα, καὶ ἥξει εἰς ἀγγαὶ, φόβος λήψεται ῥαμᾶ, πόλιν σαοὺλ [δ] φεύξεται. ἡ θυγάτηρ γαλλεὶμ, ἐπακούσεται λαϊσὰ, ἐπακούσεται ἐν ἀναθώθ. καὶ ἐξέστη μαδεβηνὰ, καὶ οἱ κατοικοῦντες γεββείρ. παρακαλεῖτε σήμερον ἐν ὁδῷ τοῦ μεῖναι τῇ χειρί. παρακαλεῖτε τὸ ὄρος τὴν θυγατέρα σιὼν, καὶ οἱ βουνοὶ οἱ ἐν ἱερουσαλήμ. ἰδοὺ ὁ δεσπότης κύριος σαβαὼθ, συνταράσσει τοὺς ἐνδόξους μετὰ ἰσχύος, καὶ οἱ ὑψηλοὶ τῇ ὕβρει συντριβήσονται, καὶ οἱ ὑψηλοὶ ταπεινωθήσονται, καὶ πεσοῦνται ὑψηλοὶ μαχαίρᾳ, ὁ δὲ λίβανος σὺν τοῖς ὑψηλοῖς πεσεῖται.

[α] Εἰς ἀπαγωγήν.] In alijs libris hæc ſequuntur. καὶ ὑποκάτω τῶν ἀνῃρημένων πεσοῦνται. quæ à Cyrillo non afferũtur, & apud Procopium margini aſcripta ſunt ſub aſteriſco. [β] [ἀντείπῃ μοι.] In alijs libris hæc ſequuntur, καὶ ἀνοίγων τὸ ςόμα καὶ ςρουθίζων. quæ apud Procopium addita ſunt margini, ſub aſteriſco. [γ] [καὶ ἁγιάσει αὐτὸν ἐν πυρὶ καιομένῳ.] Symmachus. καὶ ὁ ἅγιος αὐτοῦ εἰς φλόγα. [δ] [φεύξεται.] In cæteris libris hæc ſequuntur. χρεμέτισον φωνήν σου.] Quæ neque apud Cyrillum ſunt, neque apud S. Hieronymum in editione LXX. & apud Procopium ſunt ſub aſteriſco.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ'.

Καὶ ἐξελεύσεται ῥάβδος [α] ἐκ τῆς ῥίζης ἰεσσαὶ, καὶ ἄνθος ἐκ τῆς ῥίζης ἀναβήσεται, καὶ ἀναπαύσεται ἐπ' αὐτὸν πνεῦμα τοῦ θεοῦ, πνεῦμα σοφίας καὶ συνέσεως, πνεῦμα βουλῆς καὶ ἰσχύος, πνεῦμα γνώσεως καὶ εὐσεβείας ἐμπλήσει αὐτόν. πνεῦμα φόβου θεοῦ, οὐ κατὰ τὴν δόξαν κρινεῖ, οὐδὲ κατὰ τὴν λαλιὰν ἐλέγξει. ἀλλὰ κρινεῖ ταπεινῷ κρίσιν, καὶ ἐλέγξει τοὺς ταπεινοὺς τῆς γῆς, καὶ πατάξει γῆν τῷ λόγῳ τοῦ στόματος αὐτοῦ, καὶ ἐν πνεύματι διὰ χειλέων ἀνελεῖ ἀσεβῆ. καὶ ἔσται δικαιοσύνῃ ἐζωσμένος τὴν ὀσφὺν αὐτοῦ, καὶ ἀληθείᾳ εἰλημένος τὰς πλευράς. καὶ συμβοσκηθήσεται λύκος μετὰ ἀρνὸς, καὶ πάρδαλις συναναπαύσεται ἐρίφῳ, καὶ μοσχάριον καὶ ταῦρος καὶ λέων ἅμα βοσκηθήσονται, καὶ παιδίον μικρὸν ἄξει αὐτούς. καὶ βοῦς καὶ ἄρκος ἅμα βοσκηθήσονται, καὶ ἅμα τὰ παιδία αὐτῶν ἔσονται. καὶ λέων ὡς βοῦς φάγεται ἄχυρα, καὶ παιδίον νήπιον ἐπὶ τρωγλῶν ἀσπίδων, καὶ ἐπὶ κοίτην ἐκγόνων ἀσπίδων τὴν χεῖρα ἐπιβαλεῖ. καὶ οὐ μὴ κακοποιήσουσιν, οὐδὲ μὴ δύνωνται ἀπολέσαι οὐδένα ἐπὶ τὸ ὄρος τὸ ἅγιόν μου. ὅτι ἐνεπλήσθη ἡ σύμπασα τοῦ γνῶναι τὸν κύριον, ὡς ὕδωρ πολὺ κατακαλύψαι θαλάσσας. καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἡ ῥίζα τοῦ ἰεσσαὶ, καὶ ὁ ἀνιστάμενος ἄρχειν ἐθνῶν, ἐπ' αὐτῷ ἔθνη ἐλπιοῦσι, καὶ ἔσται ἡ ἀνάπαυσις αὐτοῦ τιμή. καὶ ἔσται τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ [β] προσθήσει ὁ κύριος τοῦ δεῖξαι τὴν χεῖρα αὐτοῦ, τοῦ ζηλῶσαι τὸ καταλειφθὲν ὑπόλοιπον τοῦ λαοῦ, ὃ ἂν καταλειφθῇ ὑπὸ τῶν ἀσσυρίων, καὶ ἀπὸ αἰγύπτου, καὶ ἀπὸ βαβυλωνίας, καὶ ἀπὸ αἰθιοπίας, καὶ ἀπὸ ἐλαμιτῶν, καὶ ἀπὸ ἡλίου ἀνατολῶν, καὶ ἐξ ἀραβίας, καὶ ἀρεῖ σημεῖον εἰς τὰ ἔθνη, καὶ συνάξει τοὺς ἀπολομένους ἰσραὴλ, καὶ τοὺς διεσπαρμένους ἰούδα συνάξει ἐκ τῶν τεσσάρων πτερύγων τῆς γῆς. καὶ ἀφαιρεθήσεται ὁ ζῆλος ἐφραὶμ, καὶ οἱ ἐχθροὶ ἰούδα ἀπολοῦνται. ἐφραὶμ οὐ ζηλώσει ἰούδαν, καὶ ἰούδας οὐ θλίψει ἐφραίμ. καὶ πετασθήσονται ἐν πλοίοις ἀλλοφύλων. θάλασσαν ἅμα προνομεύσουσι, καὶ τοὺς ἀφ' ἡλίου ἀνατολῶν, καὶ ἰδουμαίαν, καὶ

ἐπὶ μωὰβ πρῶτον τὰς χεῖρας ἐπιβαλοῦσιν. οἱ δὲ υἱοὶ ἀμμὼν, πρῶτοι ὑπακούσονται. [γ] καὶ ἐρημώσει κύριος τὴν θάλασσαν αἰγύπτου, καὶ ἐπιβαλεῖ τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπὶ τὸν ποταμὸν πνεύματι βιαίῳ. καὶ πατάξει ἑπτὰ φάραγγας, ὥστε διαπορεύεσθαι αὐτὸν ἐν ὑποδήμασι. καὶ ἔσται δίοδος τῷ καταλειφθέντι μου λαῷ ἐν αἰγύπτῳ. καὶ ἔσται τῷ ἰσραὴλ, ὡς ἡ ἡμέρα, ὅτε ἐξῆλθεν ἐκ γῆς αἰγύπτου.

α Ἐκ τῆς ῥίζης.] Eusebius. ἀπὸ τοῦ κορμοῦ, ἡρμήνευσαν οἱ λοιποί. β [προσθήσει κύριος τοῦ δεῖξαι τὴν χεῖρα αὐτοῦ.] Aquila. προσθήσει κύριος δεύτερον τὴν χεῖρα αὐτοῦ, κτήσασθαι ὑπόλειμμα τοῦ λαοῦ αὐτοῦ, ὃ ὑπολειφθήσεται ἀπὸ τῶν ἀσσυρίων. Symmachus. προσθήσει κύριος ἐκ δευτέρου τὴν χεῖρα αὐτοῦ, τοῦ ζηλῶσαι τὸ ὑπόλειμμα τοῦ λαοῦ αὐτοῦ. γ [καὶ ἐρημώσει κύριος τὴν θάλασσαν αἰγύπτου.] Eusebius. οἱ τρεῖς συμφώνως οὕτως ἡρμήνευσαν, καὶ ἀναθεματίσει κύριος τὴν γλῶσσαν θαλάσσης αἰγύπτου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΒ'.

ΚΑὶ ἐρεῖς ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. εὐλογῶ σε κύριε, διότι ὠργίσθης μοι, καὶ ἀπέστρεψας τὸν θυμόν σου, καὶ ἠλέησάς με. ἰδοὺ ὁ θεός μου σωτήρ μου, [α] πεποιθὼς ἔσομαι ἐπ' αὐτῷ, καὶ οὐ φοβηθήσομαι. διότι ἡ δόξα μου καὶ ἡ αἴνεσίς μου κύριος, καὶ ἐγένετό μοι εἰς σωτηρίαν. καὶ ἀντλήσατε ὕδωρ μετ' εὐφροσύνης ἐκ τῶν πηγῶν τοῦ σωτηρίου. καὶ ἐρεῖς ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. ὑμνεῖτε κύριον, βοᾶτε τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ἀναγγείλατε ἐν τοῖς ἔθνεσι τὰ ἔνδοξα αὐτοῦ. μιμνήσκεσθε, ὅτι ὑψώθη τὸ ὄνομα αὐτοῦ. ὑμνήσατε τὸ ὄνομα κυρίου, ὅτι ὑψηλὰ ἐποίησεν. ἀναγγείλατε ταῦτα ἐν πάσῃ τῇ γῇ. ἀγαλλιᾶσθε, καὶ εὐφραίνεσθε οἱ κατοικοῦντες σιὼν, ὅτι ὑψώθη ὁ ἅγιος τοῦ ἰσραὴλ ἐν μέσῳ αὐτῆς.

α Πεποιθὼς ἔσομαι ἐπ' αὐτῷ.] In quibusdam libris hæc sequuntur, σωθήσομαι ἐν αὐτῷ. quæ codicis Vaticani margini ascripta sunt. nec sunt apud S. Basilium. in quibusdam etiam est, καὶ εὐφρανθήσομαι ἐν αὐτῷ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΓ'.

ΟΡΑΣΙΣ ΗΝ ΕΙΔΕΝ ΗΣΑΙΑΣ ΥΙΟΣ ΑΜΩΣ ΚΑΤΑ ΒΑΒΥΛΩΝΟΣ. ἐπ' ὄρους πεδινοῦ ἄρατε σημεῖον, ὑψώσατε τὴν φωνὴν αὐτοῖς, [α] παρακαλεῖτε τῇ χειρὶ, ἀνοίξατε οἱ ἄρχοντες. ἐγὼ συντάσσω, [β] καὶ ἐγὼ ἄγω αὐτούς. [γ] γίγαντες ἔρχονται πληρῶσαι τὸν θυμόν μου χαίροντες ἅμα καὶ ὑβρίζοντες. φωνὴ ἐθνῶν πολλῶν ἐπὶ τῶν ὀρέων, ὁμοία ἐθνῶν πολλῶν, φωνὴ βασιλέων καὶ ἐθνῶν συνηγμένων. κύριος σαβαὼθ ἐντέταλται ἔθνει ὁπλομάχῳ, ἔρχεσθαι ἐκ γῆς πόρρωθεν ἀπ' ἄκρου θεμελίου τοῦ οὐρανοῦ, κύριος καὶ οἱ ὁπλομάχοι αὐτοῦ, καταφθεῖραι πᾶσαν τὴν οἰκουμένην. ὀλολύζετε, ἐγγὺς γὰρ ἡμέρα κυρίου καὶ συντριβὴ παρὰ τοῦ θεοῦ ἥξει. διὰ τοῦτο πᾶσα χεὶρ ἐκλυθήσεται, καὶ πᾶσα ψυχὴ ἀνθρώπου δειλιάσει. ταραχθήσονται οἱ πρέσβεις, καὶ ὠδῖνες αὐτοὺς ἕξουσιν, ὡς γυναικὸς τικτούσης. καὶ συμφοράσουσιν ἕτερος πρὸς τὸν ἕτερον, καὶ ἐκστήσονται, καὶ τὸ πρόσωπον αὐτῶν ὡς φλὸξ μεταβαλοῦσιν. ἰδοὺ γὰρ ἡμέρα κυρίου ἔρχεται ἀνίατος θυμοῦ καὶ ὀργῆς θεῖναι τὴν οἰκουμένην ἔρημον, καὶ τοὺς ἁμαρτωλοὺς ἀπολέσαι ἐξ αὐτῆς. οἱ γὰρ ἀστέρες τοῦ οὐρανοῦ καὶ ὁ ὠρίων καὶ πᾶς ὁ κόσμος τοῦ οὐρανοῦ, τὸ φῶς οὐ δώσουσι. καὶ σκοτισθήσεται τοῦ ἡλίου ἀνατέλλοντος, καὶ ἡ σελήνη οὐ δώσει τὸ φῶς αὐτῆς. καὶ ἐντελοῦμαι τῇ οἰκουμένῃ ὅλῃ κακὰ, καὶ τοῖς ἀσεβέσι τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν. καὶ ἀπολῶ ὕβριν ἀνόμων, καὶ ὕβριν ὑπερηφάνων ταπεινώσω. καὶ ἔσονται οἱ καταλελειμμένοι ἔντιμοι μᾶλλον ἢ τὸ χρυσίον τὸ ἄπυρον. καὶ ἄνθρωπος μᾶλλον ἔντιμος ἔσται ἢ ὁ λίθος ὁ ἐν σουφίρ. ὁ γὰρ οὐρανὸς θυμωθήσεται, καὶ ἡ γῆ σεισθήσεται ἐκ τῶν θεμελίων αὐτῆς, διὰ θυμὸν ὀργῆς κυρίου σαβαὼθ, ἐν τῇ ἡμέρᾳ ᾗ ἂν ἐπέλθῃ ὁ θυμὸς αὐτοῦ. καὶ ἔσονται οἱ καταλελειμμένοι ὡς δορκάδιον φεῦγον, καὶ ὡς πρόβατον πλανώμενον, καὶ οὐκ ἔσται ὁ συνάγων, ὥστε ἄνθρωπον εἰς τὸν λαὸν αὐτοῦ ἀποστραφῆναι, καὶ ἄνθρωπος εἰς τὴν χώραν ἑαυτοῦ διώξεται. ὃς γὰρ ἂν ἁλῷ ἡττηθήσεται, καὶ οἵτινες συνηγμένοι εἰσὶ, πεσοῦνται μαχαίρᾳ. καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν ῥάξουσιν ἐνώπιον αὐτῶν, καὶ τὰς οἰκίας αὐτῶν προνομεύσουσι, καὶ τὰς γυναῖκας αὐτῶν ἕξουσιν. ἰδοὺ ἐπεγείρω ὑμῖν τοὺς μήδους, οἳ ἀργύριον οὐ λογίζονται, οὐδὲ χρυσίου χρείαν ἔχουσι. τοξεύματα νεανίσκων συντρίψουσι, καὶ τὰ τέκνα ὑμῶν οὐ μὴ ἐλεήσωσιν, οὐδὲ ἐπὶ τοῖς τέκνοις σου φείσονται οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν. καὶ ἔσται βαβυλὼν ἣ καλεῖται ἔνδοξος ἀπὸ βασιλέως χαλδαίων, ὃν τρόπον κατέστρεψεν ὁ θεὸς σόδομα καὶ γόμορρα, οὐ κατοικηθήσεται εἰς τὸν αἰῶνα χρόνον, οὐδὲ μὴ εἰσέλθωσιν εἰς αὐτὴν διὰ πολλῶν γενεῶν, οὐδὲ μὴ διέλθωσιν αὐτὴν ἄραβες, οὐδὲ ποιμένες οὐ μὴ ἀναπαύσονται ἐν αὐτῇ. [δ] καὶ ἀναπαύσονται ἐκεῖ θηρία, καὶ ἐμπλησθήσονται αἱ οἰκίαι ἤχου. καὶ ἀναπαύσονται ἐκεῖ σειρῆνες, καὶ δαιμόνια ἐκεῖ ὀρχήσονται, καὶ ὀνοκένταυροι ἐκεῖ κατοικήσουσι, καὶ νοσσοποιήσουσιν ἐχῖνοι ἐν τοῖς οἴκοις αὐτῶν.

α Παρακαλεῖτε τῇ χειρὶ, ἀνοίξατε οἱ ἄρχοντες.] Symmachus. κινήσατε χεῖρα, καὶ ἐξελθέτωσαν θύρας. β [καὶ ἐγὼ ἄγω αὐτούς.] In nonnullis codicibus & apud Cyrillum sequitur, ἡγιασμένοι εἰσίν. Quod in commentarijs Græcis margini sic ascriptum est, ἄγω αὐτοὺς, ἡγιασμένοι εἰσί. γ [γίγαντες ἔρχονται.] Theodotio. καὶ γὰρ ἐκάλεσα τοὺς γίγαντάς μου. Aquila, & Symmachus. δυνατούς. δ [καὶ ἀναπαύσονται ἐκεῖ θηρία.] Eusebius. ἀντὶ τοῦ θηρία, σίειν, οἱ λοιποὶ ἑρμηνευταὶ ἐκδεδώκασι. καὶ ἀντὶ τοῦ σειρῆνες, στρουθοκαμήλοις εἰρήκασι. καὶ ἀντὶ τοῦ ὀνοκένταυροι, σίειν ἀνέγραψαν, αὐτῇ χρησάμενοι τῇ ἑβραϊκῇ φωνῇ, διὰ τὸ ἄδηλον τῆς ἑρμηνείας. ἀλλὰ καὶ ἀντὶ ἐχίνων, ὁμοίως οἱ τρεῖς ἑρμηνευταὶ σειρῆνας ἡρμήνευσαν. S. Basilius. τοὺς ὀνοκενταύρους οὓς εἶπον οἱ ἑβδομήκοντα, τριχῶντας ὠνόμασεν ὁ Ἀκύλας. Theodoretus. καλεῖ ὀνοκενταύρους, ἃς οἱ παλαιοὶ μὲν ἐμπούσας, οἱ δὲ νῦν, ὀνοσκελίδας προσαγορεύουσι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΔ'.

[α] ΤΑχὺ ἔρχεται καὶ οὐ χρονιεῖ, καὶ ἐλεήσει κύριος τὸν ἰακὼβ, καὶ ἐκλέξεται ἔτι τὸν ἰσραὴλ, καὶ ἀναπαύσονται ἐπὶ τῆς γῆς αὐτῶν, καὶ [β] ὁ γιώρας προστεθήσεται πρὸς αὐτοὺς, καὶ προστεθήσεται πρὸς τὸν οἶκον ἰακώβ. καὶ

λήψον-

λήψονται αὐτοὺς ἔθνη, καὶ εἰσάξουσιν εἰς τὸν τόπον αὐτῶν, καὶ κατακληρονομήσουσι, καὶ πληθυνθήσονται ἐπὶ τῆς γῆς εἰς δούλους καὶ δούλας. καὶ ἔσονται αἰχμάλωτοι οἱ αἰχμαλωτεύσαντες αὐτούς, καὶ κυριευθήσονται οἱ κυριεύσαντες αὐτῶν. καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, ἀναπαύσει σε κύριος ἀπὸ τῆς ὀδύνης καὶ τοῦ θυμοῦ σου τῆς δουλείας σου τῆς σκληρᾶς, ἧς ἐδούλευσας αὐτοῖς. καὶ λήψῃ τὸν θρῆνον τοῦτον ἐπὶ τὸν βασιλέα βαβυλῶνος. πῶς ἀναπέπαυται ὁ ἀπαιτῶν, καὶ ἀναπέπαυται ὁ ἐπισπουδαστής; συνέτριψε κύριος τὸν ζυγὸν τῶν ἁμαρτωλῶν, τὸν ζυγὸν τῶν ἀρχόντων. πατάξας ἔθνος θυμῷ, πληγῇ ἀνιάτῳ, παίων ἔθνος πληγὴν θυμοῦ, ἣ οὐκ ἐφείσατο, ἀνεπαύσατο πεποιθώς. πᾶσα ἡ γῆ βοᾷ μετ' εὐφροσύνης, καὶ τὰ ξύλα τοῦ λιβάνου εὐφράνθησαν ἐπὶ σοί, καὶ ἡ κέδρος τοῦ λιβάνου ἀφ' οὗ σὺ κεκοίμησαι, οὐκ ἀνέβη ὁ κόπτων ἡμᾶς. ὁ ᾅδης κάτωθεν ἐπικράνθη συναντήσας σοι. συνηγέρθησάν σοι [γ] πάντες οἱ γίγαντες οἱ ἄρξαντες τῆς γῆς, οἱ ἐγείραντες ἐκ τῶν θρόνων αὐτῶν πάντας βασιλεῖς ἐθνῶν. πάντες ἀποκριθήσονται, καὶ ἐροῦσί σοι. καὶ σὺ ἑάλως, ὥσπερ καὶ ἡμεῖς. ἐν ἡμῖν δὲ κατελογίσθης. κατέβη εἰς ᾅδου ἡ δόξα σου, ἡ πολλὴ εὐφροσύνη σου. ὑποκάτω σου στρώσουσι σῆψιν, καὶ τὸ κατακάλυμμά σου σκώληξ. πῶς ἐξέπεσεν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ὁ ἑωσφόρος ὁ πρωῒ ἀνατέλλων; συνετρίβη εἰς τὴν γῆν ὁ ἀποστέλλων πρὸς πάντα τὰ ἔθνη. σὺ δὲ εἶπας ἐν τῇ διανοίᾳ σου, εἰς τὸν οὐρανὸν ἀναβήσομαι, ἐπάνω τῶν ἀστέρων τοῦ οὐρανοῦ θήσω τὸν θρόνον μου, καθιῶ ἐν ὄρει ὑψηλῷ, ἐπὶ τὰ ὄρη τὰ ὑψηλὰ τὰ πρὸς βορρᾶν, ἀναβήσομαι ἐπάνω τῶν νεφῶν, ἔσομαι ὅμοιος τῷ ὑψίστῳ. νῦν δὲ εἰς ᾅδην καταβήσῃ, καὶ εἰς τὰ θεμέλια τῆς γῆς. οἱ ἰδόντες σε, θαυμάσονται ἐπὶ σοί, καὶ ἐροῦσιν. οὗτος ὁ ἄνθρωπος ὁ παροξύνων τὴν γῆν, ὁ σείων βασιλεῖς, ὁ θεὶς τὴν οἰκουμένην ὅλην ἔρημον, καὶ τὰς πόλεις αὐτοῦ καθεῖλε, [δ] τοὺς ἐν ἐπαγωγῇ οὐκ ἔλυσε. πάντες οἱ βασιλεῖς τῶν ἐθνῶν ἐκοιμήθησαν ἐν τιμῇ, ἄνθρωπος ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ. σὺ δὲ ῥιφήσῃ ἐν τοῖς ὄρεσιν, ὡς νεκρὸς ἐβδελυγμένος μετὰ πολλῶν τεθνηκότων ἐκκεκεντημένων μαχαίραις, καταβαινόντων εἰς ᾅδου. ὃν τρόπον ἱμάτιον ἐν αἵματι πεφυρμένον οὐκ ἔσται καθαρὸν, οὕτως οὐδὲ σὺ ἔσῃ καθαρός. διότι τὴν γῆν μου ἀπώλεσας, καὶ τὸν λαόν μου ἀπέκτεινας. οὐ μὴ μείνῃς εἰς τὸν αἰῶνα χρόνον, σπέρμα πονηρόν. ἑτοίμασον τὰ τέκνα σου σφαγῆναι ταῖς ἁμαρτίαις τοῦ πατρὸς αὐτῶν, ἵνα μὴ ἀναστῶσι καὶ κληρονομήσωσι τὴν γῆν, καὶ [ε] ἐμπλήσωσι τὴν γῆν πολέμων. καὶ ἐπαναστήσομαι αὐτοῖς, λέγει κύριος σαβαώθ, καὶ ἀπολῶ αὐτῶν ὄνομα, καὶ κατάλειμμα, καὶ σπέρμα. τάδε λέγει κύριος. καὶ θήσω τὴν βαβυλωνίαν ἔρημον, ὥστε κατοικεῖν ἐχίνους, καὶ ἔσται εἰς οὐδέν. καὶ θήσω αὐτὴν πηλοῦ βάραθρον εἰς ἀπώλειαν. τάδε λέγει κύριος σαβαώθ. ὃν τρόπον εἴρηκα, οὕτως ἔσται, καὶ ὃν τρόπον βεβούλευμαι, οὕτως μενεῖ, τοῦ ἀπολέσαι τοὺς ἀσυρίους ἐπὶ τῆς γῆς τῆς ἐμῆς, καὶ ἐπὶ τῶν ὀρέων μου. καὶ ἔσονται εἰς καταπάτημα, καὶ ἀφαιρεθήσεται ἀπ' αὐτῶν ὁ ζυγὸς αὐτῶν, καὶ τὸ κῦδος αὐτῶν ἀπὸ τῶν ὤμων ἀφαιρεθήσεται. αὕτη ἡ βουλὴ ἣν βεβούλευται κύριος ἐπὶ τὴν ὅλην οἰκουμένην, καὶ αὕτη ἡ χεὶρ ἡ ὑψηλὴ ἐπὶ πάντα τὰ ἔθνη. ἃ γὰρ ὁ θεὸς ὁ ἅγιος βεβούλευται, τίς διασκεδάσει; καὶ τὴν χεῖρα αὐτοῦ τὴν ὑψηλὴν, τίς ἀποστρέψει; τοῦ ἔτους οὗ ἀπέθανεν ὁ βασιλεὺς ἄχαζ, ἐγενήθη τὸ ῥῆμα τοῦτο. μὴ εὐφρανθείητε οἱ ἀλλόφυλοι πάντες, συνετρίβη γὰρ ὁ ζυγὸς τοῦ παίοντος ὑμᾶς. ἐκ γὰρ σπέρματος ὄφεως ἐξελεύσεται ἔκγονα ἀσπίδων, καὶ τὰ ἔκγονα αὐτῶν ἐξελεύσονται ὄφεις πετόμενοι, καὶ βοσκηθήσονται πτωχοὶ δι' αὐτοῦ. πτωχοὶ δὲ ἄνθρωποι ἐπ' εἰρήνης ἀναπαύσονται. ἀνελεῖ δὲ ἐν λιμῷ τὸ σπέρμα σου, καὶ τὸ κατάλειμμά σου ἀνελεῖ. ὀλολύξατε πύλαι πόλεων, κεκραγέτωσαν πόλεις τεταραγμέναι, οἱ ἀλλόφυλοι πάντες, ὅτι ἀπὸ βορρᾶ καπνὸς ἔρχεται, καὶ οὐκ ἔστι τοῦ εἶναι. καὶ τί ἀποκριθήσονται βασιλεῖς ἐθνῶν; ὅτι κύριος ἐθεμελίωσε σιὼν, καὶ δι' αὐτοῦ σωθήσονται οἱ ταπεινοὶ τοῦ λαοῦ.

α Ταχὺ ἔρχεται, καὶ οὐ χρονιεῖ.] In cæteris libris sequitur, καὶ αἱ ἡμέραι αὐτῶν οὐ μὴ ἐφελκυσθῶσι. Vbi S. Basilius legit, ἡμέραι αὐτῆς. Hæc autem non asseruntur a Cyrillo, & apud Procopium sub asteriscis habentur. β [καὶ ὁ γειώρας προστεθήσεται πρὸς αὐτούς.] Eusebius. ἀντὶ τοῦ ὁ γειώρας, οἱ λοιποὶ ἑρμηνευταὶ, ὁ προσήλυτος ἡρμηνεύκασιν. γ [πάντες οἱ γίγαντες] Eusebius. οἱ κατὰ τοὺς λοιποὺς ἑρμηνευτὰς ῥαφαείμ. δ [τοὺς ἐν ἐπαγωγῇ οὐκ ἔλυσε] AA. LL. habent, ἐν ἀπαγωγῇ. ε [καὶ ἐμπλήσωσι τὴν γῆν πολέμων.] In aliquibus libris legitur, πολεμίων. In alijs est, πόλεων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΕ'.

ΤΟ ΡΗΜΑ ΤΟ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΜΩΑΒΙΤΙΔΟΣ.

Νυκτὸς ἀπολεῖται ἡ μωαβῖτις, νυκτὸς γὰρ ἀπολεῖται τὸ τεῖχος τῆς μωαβίτιδος. λυπεῖσθε ἐφ' ἑαυτοῖς, ἀπολεῖται γὰρ καὶ δηβών, οὗ ὁ βωμὸς ὑμῶν. ἐκεῖ ἀναβήσεσθε κλαίειν, ἐπὶ ναβαῦ τῆς μωαβίτιδος. ὀλολύξατε ἐπὶ πάσης κεφαλῆς φαλάκρωμα, πάντες βραχίονες κατατετμημένοι, ἐν ταῖς πλατείαις αὐτῆς περιζώσασθε σάκκους, καὶ κόπτεσθε ἐπὶ τῶν δωμάτων αὐτῆς, καὶ ἐν ταῖς πλατείαις αὐτῆς, καὶ ἐν ταῖς ῥύμαις αὐτῆς, πάντες ὀλολύζετε μετὰ κλαυθμοῦ. ὅτι κέκραγεν ἐσεβὼν καὶ ἐλεαλὴ, ἕως ἰασὰ ἠκούσθη ἡ φωνὴ αὐτῶν. διὰ τοῦτο ἡ ὀσφὺς τῆς μωαβίτιδος βοᾷ, ἡ ψυχὴ αὐτῆς γνώσεται, ἡ καρδία τῆς μωαβίτιδος βοᾷ ἐν αὐτῇ ἕως σηγώρ. δάμαλις γάρ ἐστι τριετὴς, ἐπὶ δὲ τῆς ἀναβάσεως λουείθ, πρὸς σὲ κλαίοντες ἀναβήσονται τῇ ὁδῷ ἀρωνιείμ. βοᾷ σύντριμμα καὶ σεισμὸς, τὸ ὕδωρ τῆς νεμηρείμ ἔρημον ἔσται, καὶ ὁ χόρτος αὐτῆς ἐκλείψει. χόρτος γὰρ χλω-

ρὸς οὐκ ἔσται. μὴ καὶ οὕτως μέλλει σωθῆναι; ἐπάξω γὰρ ἐπὶ τὴν φάραγγα ἄραβας, καὶ λήψονται αὐτήν. συνῆψε γὰρ ἡ βοὴ τὸ ὅριον τῆς μωαβίτιδος τῆς ἀγαλεὶμ, καὶ ὀλολυγμὸς αὐτῆς ἕως τοῦ φρέατος τοῦ αἰλείμ. τὸ δὲ ὕδωρ τὸ δειμὼν πλησθήσεται αἵματος, ἐπάξω γὰρ ἐπὶ δειμὼν ἄραβας, καὶ ἀρῶ τὸ σπέρμα μωὰβ, καὶ ἀριὴλ καὶ τὸ κατάλοιπον ἀδαμά.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ιϛ΄.

Α [a] Ποστελῶ ὡς ἑρπετὰ ἐπὶ τὴν γῆν. μὴ πέτρα ἔρημός ἐστι τὸ ὄρος θυγατρὸς σιών; ἔσῃ γὰρ ὡς πετεινοῦ ἀνιπταμένου νοσσὸς ἀφῃρημένος ἔσῃ θύγατερ μωὰβ, ἔπειτα δὲ ἀρνῶν πλείονα βουλεύου, ποίει τε σκέπην πένθους. αὐτῇ διαπαντὸς ἐν μεσημβρινῇ σκοτίᾳ φεύγουσιν, ἐξέστησαν. [β] μὴ ἀχθῇς, παροικήσουσί σοι, οἱ φυγάδες μωάβ. ἔσονται σκέπη ὑμῖν ἀπὸ προσώπου διώκοντες, ὅτι ἤρθη ἡ συμμαχία σου, καὶ ὁ ἄρχων ἀπώλετο ὁ καταπατῶν ἀπὸ τῆς γῆς. [γ] καὶ διορθωθήσεται μετ' ἐλέους θρόνος, καὶ καθιεῖται ἐπ' αὐτοῦ μετὰ ἀληθείας ἐν σκηνῇ δαυὶδ, κρίνων καὶ ἐκζητῶν κρίμα καὶ σπεύδων δικαιοσύνην. ἠκούσαμεν τὴν ὕβριν μωὰβ, ὑβριστὴς σφόδρα [δ] τὴν ὑπερηφανίαν ἐξῇρα. οὐχ οὕτως ἡ μαντεία σου, οὐχ οὕτως. ὀλολύξει μωὰβ, ἐν γὰρ τῇ μωαβίτιδι πάντες ὀλολύξουσι. τοῖς κατοικοῦσι δὲ σὲθ μελετήσεις, καὶ οὐκ ἐντραπήσῃ τὰ πεδία ἐσεβῶν. πενθήσει ἄμπελος σεβαμά. καταπίνοντες τὰ ἔθνη, καταπατήσατε τὰς ἀμπέλους αὐτῆς, ἕως ἰαζήρ. οὐ μὴ συνάψητε, πλανήθητε τὴν ἔρημον, οἱ ἀπεσταλμένοι ἐγκατελείφθησαν, διέβησαν γὰρ πρὸς τὴν θάλασσαν. διὰ τοῦτο κλαύσομαι ὡς τὸν κλαυθμὸν ἰαζὴρ ἄμπελον σεβαμά. τὰ δένδρα σου κατέβαλεν ἐσεβὼν καὶ ἐλεαλὴ, ὅτι ἐπὶ τῷ θερισμῷ καὶ ἐπὶ τῷ τρυγητῷ σου καταπατήσω, καὶ πάντα πεσοῦνται. καὶ ἀρθήσεται εὐφροσύνη καὶ ἀγαλλίαμα ἐκ τῶν ἀμπελώνων, καὶ ἐν τοῖς ἀμπελῶσί σου οὐ μὴ εὐφρανθήσονται, καὶ οὐ μὴ πατήσουσιν οἶνον εἰς τὰ ὑπολήνια, πέπαυται γάρ. διὰ τοῦτο ἡ κοιλία μου ἐπὶ μωὰβ ὡς κιθάρα ἠχήσει, καὶ τὰ ἐντός μου ὡς τεῖχος ἐνεκαίνισας. καὶ ἔσται εἰς τὸ ἐντραπῆναί σε, ὅτι ἐκοπίασε μωὰβ ἐπὶ τοῖς βωμοῖς, καὶ εἰσελεύσεται εἰς τὰ χειροποίητα αὐτῆς, ὥστε προσεύξασθαι, καὶ οὐ μὴ δύνηται ἐξελέσθαι αὐτόν. τοῦτο τὸ ῥῆμα ὃ ἐλάλησε κύριος ἐπὶ μωὰβ, ὁπότε ἐλάλησε. καὶ νῦν λέγω, [ε] ἐν τρισὶν ἔτεσιν ἐτῶν μισθωτοῦ ἀτιμασθήσεται ἡ δόξα μωὰβ ἐν παντὶ τῷ πλούτῳ τῷ πολλῷ, καὶ καταλειφθήσεται ὀλιγοστὸς, καὶ οὐκ ἔντιμος.

a Ἀποστελῶ.] Hoc Basilius & Cyrillus sic coniungũt cum fine superioris capitis, καὶ τὸ κατάλοιπον ἀδαμὰ ἀποστελῶ. β [μὴ ἀχθῇς.] Sic S. Basilius legit. In quibusdam vero libris est, μὴ ἀπ' ἀρχῆς. quo modo legunt Cyrillus & Procopius. atque apud Procopium, μὴ ἀχθῇς, margini ascriptum est. γ [καὶ διορθωθήσεται μετὰ ἐλέους θρόνος.] Aquila. καὶ ἑτοιμασθήσεται ἐν ἐλαίῳ θρόνος. Theodotio. καὶ ἑτοιμασθήσεται μετ' ἐλέους θρόνος. δ [τὴν ὑπερηφανίαν ἐξῇρα.] In quibusdam libris non est ἐξῇρα. In quibusdam est, τὴν ὑπερηφανίαν σου ἐξῇρας. atque in cæteris libris sequitur, καὶ ἡ ὕβρις αὐτοῦ, καὶ ἡ μῆνις αὐτοῦ. quod apud Procopium sub asteriscis margini additum est. ε [ἐν τρισὶν ἔτεσιν ἐτῶν μισθωτοῦ ἀτιμασθήσεται ἡ δόξα μωάβ.] Eusebius. ἀντὶ τοῦ παρὰ τοῖς ἑβδομήκοντα φάσκοντος λόγου. ἐν τρισὶν ἔτεσι μισθωτοῦ ἀτιμασθήσεται ἡ δόξα μωάβ. κατὰ ἑβραϊκὴν φωνὴν, ἢ κατὰ τοὺς λοιποὺς ἑρμηνευτὰς διαστολὴ μεταξὺ βληθεῖσα, σαφεστέραν κατέστησε τὴν διάνοιαν. κατὰ μὲν τὸν Ἀκύλαν εἴρηται, ἐν τρισὶν ἔτεσι μισθωτοῦ. κατὰ δὲ τὸν Σύμμαχον. ἔκτοτε καὶ νῦν ἐλάλησε κύριος λέγων, ἐν τρισὶν ἔτεσιν ὡς ἐπὶ μισθωτοῦ. κατὰ δὲ τὸν Θεοδοτίωνα. ἀπὸ τότε καὶ νῦν ἐλάλησε κύριος λέγων, ἐν τρισὶν ἔτεσιν ὡς ἐνιαυτοῦ μισθωτοῦ. εἶτα ἀπὸ ἑτέρας ἀρχῆς εἴρηται παρὰ τοῖς λοιποῖς ἑρμηνευταῖς, καὶ κατὰ τὴν ἑβραϊκὴν φωνὴν τὸ, καὶ ἀτιμασθήσεται ἡ δόξα μωὰβ σὺν παντὶ τῷ πλούτῳ τῷ πολλῷ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΖ΄.

ΤΟ ΡΗΜΑ ΤΟ ΚΑΤΑ ΔΑΜΑΣΚΟΥ.

Ἰδοὺ δαμασκὸς [a] ἀρθήσεται ἀπὸ πόλεων, καὶ ἔσται εἰς πτῶσιν [β] καταλελειμμένη εἰς τὸν αἰῶνα, εἰς κοίτην ποιμνίων καὶ ἀνάπαυσιν, καὶ οὐκ ἔσται ὁ διώκων. καὶ οὐκέτι ἔσται ὀχυρὰ τοῦ καταφυγεῖν ἐφραίμ. καὶ οὐκέτι βασιλεία ἐν δαμασκῷ, καὶ τὸ λοιπὸν τῶν σύρων. οὐ γὰρ σὺ βελτίων εἶ τῶν υἱῶν ἰσραὴλ, τῆς δόξης αὐτῶν. τάδε λέγει κύριος σαβαώθ. ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἔκλειψις δόξης ἰακὼβ, καὶ τὰ πίονα τῆς δόξης αὐτοῦ σεισθήσεται. καὶ ἔσται ὃν τρόπον ἐάν τις συναγάγῃ ἀμητὸν ἑστηκότα καὶ σπέρμα σταχύων ἀμήσῃ, καὶ ἔσται ὃν τρόπον ἐάν τις συναγάγῃ στάχυν ἐν φάραγγι στερεᾷ, καὶ καταλειφθῇ ἐν αὐτῇ καλάμη, ἢ ὡς ῥῶγες ἐλαίας δύο ἢ τρεῖς ἐπ' ἄκρου μετεώρου, ἢ τέσσαρες ἢ πέντε ἐπὶ τῶν κλάδων αὐτῶν καταλειφθῇ. τάδε λέγει κύριος ὁ θεὸς ἰσραήλ. τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ πεποιθὼς ἔσται ὁ ἄνθρωπος ἐπὶ τῷ ποιήσαντι αὐτὸν, οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ εἰς τὸν ἅγιον τοῦ ἰσραὴλ ἐμβλέψονται, καὶ οὐ μὴ πεποιθότες ὦσιν ἐπὶ τοῖς βωμοῖς, οὐδὲ ἐπὶ τοῖς ἔργοις τῶν χειρῶν αὐτῶν, ἃ ἐποίησαν οἱ δάκτυλοι αὐτῶν, καὶ οὐκ ὄψονται τὰ δένδρα, οὐδὲ τὰ βδελύγματα αὐτῶν. τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἔσονται αἱ πόλεις σου [γ] καταλελειμμέναι, ὃν τρόπον κατέλιπον οἱ ἀμορραῖοι καὶ οἱ εὐαῖοι ἀπὸ προσώπου τῶν υἱῶν ἰσραήλ. καὶ ἔσονται ἔρημοι, διότι κατέλιπες τὸν θεὸν τὸν σωτῆρά σου, καὶ κυρίου τοῦ βοηθοῦ σου οὐκ ἐμνήσθης. διὰ τοῦτο φυτεύσεις φύτευμα ἄπιστον, καὶ σπέρμα ἄπιστον. τῇ ἡμέρᾳ ᾗ ἂν φυτεύσῃς, πλανηθήσῃ. τὸ δὲ πρωῒ ἐὰν σπείρῃς, ἀνθήσει εἰς ἀμητὸν ᾗ ἂν ἡμέρᾳ κληρώσῃ, καὶ ὡς πατὴρ ἀνθρώπου κληρώσῃ τοῖς υἱοῖς σου. οὐαὶ πλῆθος ἐθνῶν πολλῶν. ὡς θάλασσα κυμαίνουσα, οὕτω ταραχθήσεσθε. καὶ νῶτος ἐθνῶν πολλῶν, ὡς ὕδωρ ἠχήσει. ὡς ὕδωρ πολὺ ἔθνη πολλὰ, ὡς ὕδατος πολλοῦ βίᾳ φερομένου. καὶ [γ] ἀποσκορακιεῖ αὐτὸν, καὶ πόρρω αὐτὸν διώξεται, ὡς χνοῦν ἀχύρου λικμώντων ἀπέναντι ἀνέμου, καὶ ὡς κονιορτὸν τροχοῦ καταιγὶς φέρουσα, πρὸς ἑσπέραν

ρὰν καὶ ἔσται πένθος, πρινὴ περὶ, καὶ οὐκ ἔσται. αὕτη ἡ μερὶς τῶν προνομευσάντων ὑμᾶς, καὶ κληρονομία τοῖς ὑμᾶς κληρονομήσασιν.

α Ἀρθήσεται ἀπὸ πόλεων.] Theodotio. μετασταθήσεται ἐκ πόλεως. β [καταλελειμμένη εἰς τὸν αἰῶνα.] Eusebius. κατὰ μόνην τὴν τῶν ἑβδομήκοντα ἑρμηνείαν εἴρηται. λέγω δὴ τὸ, εἰς τὸν αἰῶνα. οὔτε γὰρ ἐν τῷ ἑβραϊκῷ, οὔτε παρὰ τοῖς λοιποῖς ἑρμηνευταῖς φέρεται. γ [καὶ ἀποσκορακιεῖ αὐτὸν, καὶ πόῤῥω αὐτὸν διώξεται.] Aquila. καὶ ἐπιτιμήσει ἐν αὐτῷ, καὶ φεύξεται μακράν. Symmachus. καὶ ἐμβριμήσεται αὐτῷ, καὶ φεύξεται πόῤῥω.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΗ'.

Οὐαὶ γῆς α πλοίων πτέρυγες, ἐπέκεινα ποταμῶν αἰθιοπίας. β ὁ ἀποστέλλων ἐν θαλάσσῃ ὅμηρα, καὶ ἐπιστολὰς βιβλίνας ἐπάνω τοῦ ὕδατος. πορεύσονται γὰρ ἄγγελοι κοῦφοι πρὸς ἔθνος μετέωρον, καὶ ξένον λαὸν καὶ χαλεπόν. γ τίς αὐτοῦ ἐπέκεινα; ἔθνος ἀνέλπιστον καὶ καταπεπατημένον. νῦν οἱ ποταμοὶ τῆς γῆς πάντες ὡς χώρα κατοικουμένη κατοικηθήσεται. ἡ χώρα αὐτῶν ὡσεὶ σημεῖον ἀπὸ ὄρους ἀρθῇ, ὡς σάλπιγγος φωνὴ ἀκουστὸν ἔσται. διότι οὕτως εἶπε κύριός μοι. ἀσφάλεια ἔσται ἐν τῇ ἐμῇ πόλει, ὡς φῶς καύματος μεσημβρίας, καὶ ὡς νεφέλη δρόσου ἡμέρας ἀμητοῦ ἔσται πρὸ τοῦ θερισμοῦ ὅταν συντελεσθῇ ἄνθος, καὶ ὄμφαξ ἐξανθήσῃ ἄνθος ὀμφακίζουσα. καὶ ἀφελεῖ τὰ βοτρύδια τὰ μικρὰ τοῖς δρεπάνοις, καὶ τὰς κληματίδας ἀφελεῖ, καὶ ἀποκόψει, καὶ καταλείψει ἅμα τοῖς πετεινοῖς τοῦ οὐρανοῦ, καὶ τοῖς θηρίοις τῆς γῆς. καὶ συναχθήσεται ἐπ' αὐτοὺς τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ πάντα τὰ θηρία τῆς γῆς ἐπ' αὐτὸν ἥξει. ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἀνενεχθήσεται δῶρα κυρίῳ σαβαὼθ ἐκ λαοῦ τεθλιμμένου καὶ τετιλμένου, καὶ ἀπὸ λαοῦ μεγάλου, ἀπὸ τοῦ νῦν, καὶ εἰς τὸν αἰῶνα χρόνον. ἔθνος ἐλπίζον καὶ καταπεπατημένον, ὅ ἐστιν ἐν μέρει ποταμοῦ τῆς χώρας αὐτοῦ, εἰς τὸν τόπον οὗ τὸ ὄνομα κυρίου σαβαὼθ ὄρος σιών.

α Πλοίων πτέρυγες.] Symmachus, ἦχος πτερωτός. β [ὁ ἀποστέλλων ἐν θαλάσσῃ ὅμηρα.] s. ὁ ἀποστέλλων ἐν θαλάσσῃ πρεσβύτας. γ [τίς αὐτοῦ ἐπέκεινα.] s. μεθ' ὃν οὐκ ἔστιν ἐπέκεινα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΘ'.

ΟΡΑΣΙΣ ΑΙΓΥΠΤΟΥ.

Ἰ α Δοὺ κύριος κάθηται ἐπὶ νεφέλης κούφης, καὶ ἥξει εἰς αἴγυπτον, καὶ σεισθήσεται τὰ χειροποίητα αἰγύπτου ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ. καὶ ἡ καρδία αὐτῶν ἡττηθήσεται ἐν αὐτοῖς. καὶ β ἐπεγερθήσονται αἰγύπτιοι ἐπ' αἰγυπτίους, καὶ πολεμήσει ἄνθρωπος τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ ἄνθρωπος τὸν πλησίον αὐτοῦ, πόλις ἐπὶ πόλιν, καὶ νόμος ἐπὶ νόμον. γ καὶ ταραχθήσεται τὸ πνεῦμα τῶν αἰγυπτίων ἐν αὐτοῖς, καὶ τὴν βουλὴν αὐτῶν διασκεδάσω, καὶ ἐπερωτήσουσι τοὺς θεοὺς αὐτῶν, καὶ τὰ ἀγάλματα αὐτῶν, καὶ τοὺς ἐκ τῆς γῆς φωνοῦντας, καὶ τοὺς ἐγγαστριμύθους. καὶ παραδώσω τὴν αἴγυπτον εἰς χεῖρας ἀνθρώπων κυρίων σκληρῶν, καὶ δ βασιλεῖς σκληροὶ κυριεύσουσιν αὐτῶν. τάδε λέγει κύριος σαβαώθ. ε καὶ πίονται οἱ αἰγύπτιοι ὕδωρ τὸ παρὰ θάλασσαν, ὁ δὲ ποταμὸς ἐκλείψει, καὶ ξηρανθήσεται. καὶ ἐκλείψουσιν οἱ ποταμοὶ, καὶ αἱ διώρυχες τοῦ ποταμοῦ. καὶ ξηρανθήσεται πᾶσα συναγωγὴ ὕδατος, καὶ ἐν παντὶ ἕλει καλάμου καὶ παπύρου, ζ καὶ τὸ ἄχι τὸ χλωρὸν πᾶν τὸ κύκλῳ τοῦ ποταμοῦ, καὶ πᾶν τὸ σπειρόμενον διὰ τοῦ ποταμοῦ ξηρανθήσεται ἀνεμόφθορον. καὶ στενάξουσιν οἱ ἁλιεῖς, καὶ στενάξουσι πάντες οἱ βάλλοντες ἄγκιστρον εἰς τὸν ποταμὸν, καὶ οἱ βάλλοντες σαγήνας, καὶ οἱ ἀμφιβολεῖς πενθήσουσι. καὶ αἰσχύνη λήψεται τοὺς ἐργαζομένους τὸ λίνον τὸ σχιστὸν, καὶ τοὺς ἐργαζομένους τὴν βύσσον, καὶ ἔσονται οἱ ἐργαζόμενοι αὐτὰ ἐν ὀδύνῃ, καὶ πάντες οἱ ποιοῦντες τὸν ζύθον λυπηθήσονται, καὶ τὰς ψυχὰς πονέσουσι. καὶ μωροὶ ἔσονται οἱ ἄρχοντες τάνεως, οἱ σοφοὶ σύμβουλοι τοῦ βασιλέως, ἡ βουλὴ αὐτῶν μωρανθήσεται. πῶς ἐρεῖτε τῷ βασιλεῖ υἱοὶ συνετῶν, ἡμεῖς υἱοὶ βασιλέων τῶν ἐξ ἀρχῆς, ποῦ εἰσι νῦν οἱ σοφοί σου, καὶ ἀναγγειλάτωσάν σοι; καὶ εἰπάτωσαν, τί βεβούλευται κύριος σαβαὼθ ἐπ' αἴγυπτον; ἐξέλιπον οἱ ἄρχοντες τάνεως, καὶ ὑψώθησαν οἱ ἄρχοντες μέμφεως, καὶ πλανήσουσιν αἴγυπτον κατὰ φυλάς. κύριος γὰρ ἐκέρασεν αὐτοῖς πνεῦμα πλανήσεως, καὶ ἐπλάνησαν αἴγυπτον ἐν πᾶσι τοῖς ἔργοις αὐτῶν, ὡς πλανᾶται ὁ μεθύων, καὶ ὁ ἐμῶν ἅμα. καὶ οὐκ ἔσται τοῖς αἰγυπτίοις ἔργον ὃ ποιήσει κεφαλὴν καὶ οὐρὰν, καὶ ἀρχὴν καὶ τέλος. τῇ δὲ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἔσονται οἱ αἰγύπτιοι, ὡς γυναῖκες ἐν φόβῳ καὶ ἐν τρόμῳ ἀπὸ προσώπου τῆς χειρὸς κυρίου σαβαὼθ, ἣν αὐτὸς ἐπιβαλεῖ αὐτοῖς. καὶ ἔσται ἡ χώρα τῶν ἰουδαίων τοῖς αἰγυπτίοις εἰς φόβητρον. πᾶς ὃς ἐὰν ὀνομάσῃ αὐτὴν αὐτοῖς, φοβηθήσονται διὰ τὴν βουλὴν, ἣν βεβούλευται κύριος σαβαὼθ ἐπ' αὐτήν. τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἔσονται πέντε πόλεις ἐν τῇ αἰγύπτῳ λαλοῦσαι τῇ γλώσσῃ τῇ χανανίτιδι, καὶ ὀμνύουσαι τῷ ὀνόματι κυρίου σαβαώθ. η πόλις ἀσεδὲκ κληθήσεται ἡ μία πόλις. τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἔσται θυσιαστήριον τῷ κυρίῳ ἐν χώρᾳ αἰγυπτίων, καὶ στήλη πρὸς τὸ ὅριον αὐτῆς τῷ κυρίῳ. καὶ ἔσται εἰς σημεῖον εἰς τὸν αἰῶνα κυρίῳ ἐν χώρᾳ αἰγύπτου. ὅτι κεκράξονται πρὸς κύριον διὰ τοὺς θλίβοντας αὐτοὺς, καὶ ἀποστελεῖ αὐτοῖς ἄνθρωπον ὃς σώσει αὐτοὺς, κρίνων σώσει αὐτούς, καὶ γνωστὸς ἔσται κύριος τοῖς αἰγυπτίοις. καὶ γνώσονται οἱ αἰγύπτιοι τὸν κύριον ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, καὶ ποιήσουσι θυσίας, καὶ εὔξονται εὐχὰς τῷ κυρίῳ, καὶ ἀποδώσουσι. καὶ πατάξει κύριος τοὺς αἰγυπτίους πληγῇ, καὶ ἰάσεται αὐτοὺς ἰάσει, καὶ ἐπιστραφήσονται πρὸς κύριον, καὶ εἰσακούσεται αὐτῶν, καὶ ἰάσεται αὐτοὺς ἰάσει. τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἔσται ἡ ὁδὸς ἀπὸ αἰγύπτου πρὸς ἀσσυρίους, καὶ εἰσελεύσονται ἀσσύριοι εἰς αἴγυπτον. καὶ αἰγύπτιοι πορεύσονται πρὸς ἀσσυρίους, καὶ δουλεύσουσιν αἰγύπτιοι τοῖς ἀσσυρίοις. τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἔσται ἰσραὴλ τρίτος ἐν τοῖς αἰγυπτίοις, καὶ ἐν τοῖς ἀσσυρίοις εὐλογημένος ἐν τῇ γῇ, ἣν εὐλόγησε κύριος σαβαὼθ, λέγων. εὐλογημένος ὁ λαός μου ὁ ἐν αἰγύπτῳ, καὶ ὁ ἐν ἀσσυρίοις, καὶ ἡ κληρονομία μου ἰσραήλ.

α Ἰδοὺ κύριος κάθηται ἐπὶ νεφέλης κούφης.] Aquila. ἰδοὺ κύριος ἐπιβαίνει ἐπὶ πάχος ἐλαφρόν. β [καὶ ἐπεγερθήσονται αἰγύπτιοι, ἐπ᾽ αἰγυπτίους.] Α. καὶ σταπάσω αἰγυπτίους αἰγυπτίοις. Symmachus. συμβαλῶ. γ [ταραχθήσεται τὸ πνεῦμα τῶν αἰγυπτίων.] s. καὶ ῥαγήσεται πνεῦμα αἰγύπτου ἐν αὐτῇ. Theodotio. καὶ σχισθήσεται πνεῦμα αἰγύπτου ἐν αὐτῇ. Α. καὶ πλαδαρωθήσεται πνεῦμα αἰγύπτου ἐν ἐγκάτῳ αὐτῆς. δ [καὶ βασιλεῖς σκληροὶ κυριεύσουσιν αὐτῶν.] Α. καὶ βασιλεὺς κεκραταιωμένος βασιλεύσει αὐτῶν. s. καὶ βασιλεὺς σκληρὸς ἐξουσιάσει αὐτῶν. Th. καὶ βασιλεὺς ἰσχυρὸς κυριεύσει αὐτῶν. ε [καὶ πίονται οἱ αἰγύπτιοι ὕδωρ τὸ παρὰ θάλασσαν.] Α. καὶ ἀναποθήσεται ὕδατα ἀπὸ θαλάσσης. s. καὶ ἀφανισθήσεται. ζ [καὶ τὸ ἄχι τὸ χλωρόν.] De vocabulo ἄχι, vide quæ notata sunt Gen. cap. xxxxi & Eccl. cap. xxxx. η [πόλεις ἀσεδέκ.] s. πόλις ἡλίου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Κ΄.

Τοῦ ἔτους ὅτε εἰσῆλθε θανάθαν εἰς ἄζωτον, ἡνίκα ἀπεστάλη ὑπὸ ἀρνᾶ βασιλέως ἀσσυρίων, καὶ ἐπολέμησε τὴν ἄζωτον, καὶ ἔλαβεν αὐτήν, τότε ἐλάλησε κύριος πρὸς ἠσαΐαν υἱὸν ἀμώς, λέγων. πορεύου καὶ ἄφελε τὸν σάκκον ἀπὸ τῆς ὀσφύος σου, καὶ τὰ σανδάλιά σου ὑπόλυσαι ἀπὸ τῶν ποδῶν σου, καὶ ποίησον οὕτως, πορευόμενος γυμνὸς καὶ ἀνυπόδετος. καὶ εἶπε κύριος. ὃν τρόπον πεπόρευται ὁ παῖς μου ἠσαΐας α γυμνὸς καὶ ἀνυπόδετος τρία ἔτη, τρία ἔτη ἔσται εἰς σημεῖα καὶ τέρατα τοῖς αἰγυπτίοις καὶ αἰθίοψιν, ὅτι οὕτως ἄξει βασιλεὺς ἀσσυρίων τὴν αἰχμαλωσίαν αἰγύπτου καὶ αἰθιόπων, νεανίσκους καὶ πρεσβύτας, γυμνοὺς καὶ ἀνυποδέτους, ἀνακεκαλυμμένους τὴν αἰσχύνην αἰγύπτου. καὶ αἰσχυνθήσονται ἡττηθέντες ἐπὶ τοῖς αἰθίοψιν, ἐφ᾽ οἷς ἦσαν πεποιθότες οἱ αἰγύπτιοι, ἦσαν γὰρ αὐτοῖς δόξα. καὶ ἐροῦσιν οἱ κατοικοῦντες ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. ἰδοὺ ἡμεῖς ἦμεν πεποιθότες τοῦ φυγεῖν εἰς αὐτοὺς εἰς βοήθειαν, οἳ οὐκ ἠδύναντο σωθῆναι ἀπὸ βασιλέως ἀσσυρίων, καὶ πῶς ἡμεῖς σωθησόμεθα;

α Γυμνὸς καὶ ἀνυπόδετος τρία ἔτη, τρία ἔτη ἔσται εἰς σημεῖα.] In cæteris libris est, γυμνὸς, καὶ ἀνυπόδετος. τρία ἔτη ἔσται εἰς σημεῖα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑ΄.

ΤΟ ΟΡΑΜΑ ΤΗΣ ΕΡΗΜΟΥ.

Ὡς καταιγὶς δι᾽ ἐρήμου διέλθοι ἐξ ἐρήμου ἐρχομένη ἐκ γῆς φοβερὸν τὸ ὅραμα, καὶ σκληρὸν ἀνηγγέλη μοι. α ὁ ἀθετῶν ἀθετεῖ, ὁ ἀνομῶν ἀνομεῖ. ἐπ᾽ ἐμοὶ οἱ ἐλαμῖται, καὶ οἱ πρέσβεις τῶν περσῶν ἐπ᾽ ἐμὲ ἔρχονται. νῦν στενάξω καὶ παρακαλέσω ἐμαυτόν. διὰ τοῦτο ἐνεπλήσθη ἡ ὀσφύς μου ἐκλύσεως, καὶ ὠδῖνες ἔλαβόν με ὡς τὴν τίκτουσαν. ἠδίκησα τοῦ μὴ ἀκοῦσαι, ἐσπούδασα τοῦ μὴ βλέπειν. ἡ καρδία μου πλανᾶται, καὶ ἡ ἀνομία με βαπτίζει, ἡ ψυχή μου ἐφέστηκεν εἰς φόβον. ἑτοίμασον τὴν τράπεζαν, φάγετε, πίετε. ἀναστάντες οἱ ἄρχοντες, ἑτοιμάσατε θυρεούς, ὅτι οὕτως εἶπε πρός με κύριος. βαδίσας σεαυτῷ στῆσον σκοπόν, καὶ ὃ ἂν ἴδῃς, ἀνάγγειλον. καὶ εἶδον ἀναβάτας ἱππεῖς δύο, καὶ ἀναβάτην ὄνου, καὶ ἀναβάτην καμήλου, ἀκρόασαι ἀκρόασιν πολλήν, β καὶ κάλεσον οὐρίαν εἰς τὴν σκοπιάν. κύριος εἶπεν. ἔστην διαπαντὸς ἡμέρας, καὶ ἐπὶ τῆς παρεμβολῆς ἔστην ὅλην τὴν νύκτα, καὶ ἰδοὺ αὐτὸς ἔρχεται ἀναβάτης συνωρίδος. καὶ ἀποκριθεὶς εἶπε. πέπτωκε πέπτωκε βαβυλών, καὶ πάντα τὰ ἀγάλματα αὐτῆς, καὶ τὰ χειροποίητα αὐτῆς συνετρίβησαν εἰς τὴν γῆν. ἀκούσατε οἱ καταλελειμμένοι, καὶ οἱ ὀδυνώμενοι ἀκούσατε, ἃ ἤκουσα παρὰ κυρίου σαβαώθ, ὁ θεὸς τοῦ ἰσραὴλ ἀνήγγειλεν ἡμῖν.

ΤΟ ΟΡΑΜΑ ΤΗΣ ΙΔΟΥΜΑΙΑΣ.

Πρὸς ἐμὲ καλεῖ γ παρὰ τοῦ σηεὶρ, φυλάσσετε ἐπάλξεις. φυλάσσω τὸ πρωῒ καὶ τὴν νύκτα. ἐὰν ζητῇς ζήτει, δ καὶ παρ᾽ ἐμοὶ οἴκει, ἐν τῷ δρυμῷ ἑσπέρας κοιμηθήσῃ, ἢ ἐν τῇ ὁδῷ δαιδάν. εἰς συνάντησιν διψῶντι ὕδωρ φέρετε οἱ ἐνοικοῦντες ἐν χώρᾳ θαιμάν, ἄρτοις συναντᾶτε τοῖς φεύγουσι διὰ τὸ πλῆθος τῶν πεφονευμένων, καὶ διὰ τὸ πλῆθος τῶν πλανωμένων, καὶ διὰ τὸ πλῆθος τῆς μαχαίρας, καὶ διὰ τὸ πλῆθος τῶν τοξευμάτων τῶν διατεταμένων, καὶ διὰ τὸ πλῆθος τῶν πεπτωκότων ἐν τῷ πολέμῳ. διότι οὕτως εἶπέ μοι κύριος. ἔτι ἐνιαυτὸς ὡς ἐνιαυτὸς μισθωτοῦ, ἐκλείψει ἡ δόξα τῶν υἱῶν κηδάρ, καὶ τὸ κατάλοιπον τῶν τοξευμάτων τῶν ἰσχυρῶν υἱῶν κηδὰρ ἔσται ὀλίγον, ὅτι κύριος ὁ θεὸς ἰσραὴλ ἐλάλησεν.

α Ὁ ἀθετῶν ἀθετεῖ, ὁ ἀνομῶν ἀνομεῖ.] Symmachus ὁ ἀθετῶν ἀθετεῖται, καὶ ὁ ταλαιπωρίζων ταλαιπωρεῖ. β [καὶ κάλεσον οὐρίαν.] Aquila. λέοντα. s. λέαιναν. Theodotio. ἀριήλ. γ [παρὰ τοῦ σηείρ.] Eusebius. φεύγοντας παρὰ τοῦ σηείρ, κατὰ τοὺς λοιποὺς ἑρμηνευτάς. δ [παρ᾽ ἐμοὶ οἴκει.] In quibusdam libris sequitur hic titulus, τὸ ῥῆμα τὸ ἐν τῇ ἀραβίᾳ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΒ΄.

ΤΟ ΡΗΜΑ ΤΗΣ ΦΑΡΑΓΓΟΣ ΣΙΩΝ.

Τί ἐγένετό σοι, ὅτι νῦν ἀνέβητε πάντες εἰς δώματα μάταια; ἐνεπλήσθη ἡ πόλις βοώντων, οἱ τραυματίαι σου οὐ τραυματίαι ἐν μαχαίραις, οὐδὲ οἱ νεκροί σου νεκροὶ πολέμων. πάντες οἱ ἄρχοντές σου πεφεύγασι, καὶ οἱ ἁλόντες σκληρῶς δεδεμένοι εἰσί, καὶ οἱ ἰσχύοντες ἐν σοὶ πόρρω πεφεύγασι. διὰ τοῦτο εἶπα. ἄφετέ με, πικρῶς κλαύσομαι. μὴ κατισχύσητε παρακαλεῖν με ἐπὶ τὸ σύντριμμα τῆς θυγατρὸς τοῦ γένους μου, ὅτι ἡμέρα ταραχῆς καὶ ἀπωλείας καὶ καταπατήματος, καὶ πλάνησις παρὰ κυρίου σαβαώθ. ἐν φάραγγι σιὼν πλανῶνται, ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου πλανῶνται ἐπὶ τὰ ὄρη. α οἱ δὲ ἐλαμῖται ἔλαβον φαρέτρας, καὶ ἀναβάται ἄνθρωποι ἐφ᾽ ἵπποις, καὶ συναγωγὴ παρατάξεως. καὶ ἔσονται αἱ ἐκλεκταὶ φάραγγές σου, πλησθήσονται ἁρμάτων, οἱ δὲ ἱππεῖς ἐμφράξουσι τὰς πύλας σου, καὶ ἀνακαλύψουσι τὰς πύλας ἰούδα. καὶ ἐμβλέψονται τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ εἰς τοὺς ἐκλεκτοὺς οἴκους τῆς πόλεως, καὶ ἀνακαλύψουσι τὰ κρυπτὰ τῶν οἴκων τῆς ἄκρας δαυίδ. καὶ εἴδοσαν, ὅτι πλείους εἰσί, καὶ ὅτι ἀπέστρεψε τὸ ὕδωρ τῆς ἀρχαίας κολυμβήθρας εἰς τὴν πόλιν, καὶ ὅτι καθείλοσαν τοὺς οἴκους ἱερουσαλὴμ εἰς ὀχυρώματα τείχους τῇ πόλει. καὶ ἐποιήσατε ἑαυτοῖς ὕδωρ ἀναμέσον τῶν δύο τειχῶν, ἐσώτερον τῆς κολυμ-

λυμβήθρας τῆς ἀρχαίας, καὶ οὐκ ἐνεβλέψατε εἰς τὸν
ἀπ' ἀρχῆς ποιήσαντα αὐτὴν, καὶ τὸν κτίσαντα αὐ-
τὴν οὐκ εἴδετε. καὶ ἐκάλεσε κύριος κύριος σαβαὼθ
ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ κλαυθμὸν καὶ κοπετὸν, καὶ ξύρη-
σιν καὶ ζῶσιν σάκκων, αὐτοὶ δὲ ἐποιήσαντο εὐφροσύ-
νην καὶ ἀγαλλίαμα σφάζοντες μόσχους, καὶ θύοντες
πρόβατα, ὥστε φαγεῖν κρέατα, καὶ πιεῖν οἶνον, λέγον-
τες. φάγωμεν καὶ πίωμεν, αὔριον γὰρ ἀποθνήσκομεν.
καὶ ἀνακεκαλυμμένα ταῦτα ἐστὶν ἐν τοῖς ὠσὶ κυρίου
σαβαὼθ, ὅτι οὐκ ἀφεθήσεται ὑμῖν αὕτη ἡ ἁμαρτία,
ἕως ἂν ἀποθάνητε. τάδε λέγει κύριος σαβαώθ.
[β] πορεύου εἰς τὸ παστοφόριον, πρὸς σομναν τὸν ταμίαν,
καὶ εἶπον αὐτῷ. τί σὺ ὧδε, καὶ τί σοί ἐστιν ὧδε; ὅτι ἐλα-
τόμησας σεαυτῷ ὧδε μνημεῖον, καὶ ἐποίησας σεαυ-
τῷ ἐν ὑψηλῷ μνημεῖον, καὶ ἔγραψας σεαυτῷ ἐν πέ-
τρᾳ σκηνήν; ἰδοὺ δὴ κύριος σαβαὼθ ἐκβάλλει καὶ
ἐκτρίψει ἄνδρα, καὶ ἀφελεῖ τὴν στολήν σου καὶ τὸν στέ-
φανόν σου τὸν ἔνδοξον, καὶ ῥίψει σε εἰς χώραν μεγά-
λην καὶ ἀμέτρητον, καὶ ἐκεῖ ἀποθανῇ. καὶ θήσει τὸ ἅρ-
μα σου τὸ καλὸν εἰς ἀτιμίαν, καὶ τὸν οἶκον τοῦ ἄρχον-
τός σου εἰς καταπάτημα, καὶ ἀφαιρεθήσῃ ἐκ τῆς οἰ-
κονομίας σου καὶ ἐκ τῆς στάσεώς σου. καὶ ἔσται ἐν τῇ
ἡμέρᾳ ἐκείνῃ καὶ καλέσω τὸν παῖδά μου ἐλιακεὶμ
τὸν τοῦ χελκίου, καὶ ἐνδύσω αὐτὸν τὴν στολήν σου, καὶ
τὸν στέφανόν σου [γ] δώσω αὐτῷ κατὰ κράτος, καὶ
τὴν οἰκονομίαν σου δώσω εἰς τὰς χεῖρας αὐτοῦ. καὶ ἔ-
σται ὡς πατὴρ τοῖς ἐνοικοῦσιν ἐν ἱερουσαλὴμ, καὶ τοῖς
ἐνοικοῦσιν ἐν ἰούδᾳ. καὶ δώσω τὴν δόξαν δαυὶδ αὐ-
τῷ, καὶ ἄρξει, καὶ οὐκ ἔσται ὁ ἀντιλέγων. καὶ δώσω αὐ-
τῷ τὴν κλεῖδα οἴκου δαυὶδ ἐπὶ τῷ ὤμῳ αὐτοῦ. καὶ
ἀνοίξει, καὶ οὐκ ἔσται ὁ ἀποκλείων. καὶ κλείσει, καὶ οὐκ
ἔσται ὁ ἀνοίγων. καὶ στήσω αὐτὸν ἄρχοντα ἐν τόπῳ πι-
στῷ, καὶ ἔσται εἰς θρόνον δόξης τοῦ οἴκου τοῦ πατρὸς αὐ-
τοῦ. καὶ ἔσται πεποιθὼς ἐπ' αὐτὸν πᾶς ἔνδοξος ἐν τῷ
οἴκῳ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, [δ] ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου,
καὶ ἔσονται ἐπικρεμάμενοι αὐτῷ τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ.
τάδε λέγει κύριος σαβαώθ. κινηθήσεται ὁ ἄνθρω-
πος ὁ ἐστηριγμένος ἐν τόπῳ πιστῷ, καὶ ἀφαιρεθήσε-
ται, καὶ πεσεῖται, καὶ ἐξολοθρευθήσεται ἡ δόξα ἡ ἐπ'
αὐτὸν, ὅτι κύριος ἐλάλησεν.

[α] Οἱ δὲ ἐλαμῖται.] Scholion. ἐλαμίτας, τοὺς σαμαρείτας καλεῖ. ἐκ γὰρ τῆς περσικῆς μετῳκίσθησαν χώρας. ἀπεχθῶς δὲ διακείμενοι πρὸς τοὺς ἰουδαίους, συνεμάχουν κατ' αὐτῶν ἀναιδῶς ῥωμαίοις. [β] [πορεύου εἰς τὸ παστοφόριον.] Symmachus. τὸν σκηνοποιοῦντα. Aquila. τὸν σκηνοῦντα. [γ] [δώσω αὐτῷ κατὰ κράτος.] Apud Procopium eſt in margine, Θ. κραταιώσω αὐτόν. In quibuſdam vero libris eſt, δώσω αὐτῷ καὶ τὸ κράτος. quod Cyrillus habet. & Procopius in textu. [δ] [ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου.] In cæteris libris hæc ſequuntur. πᾶν σκεῦος τὸ μικρὸν ἀπὸ σκεύους τῶν ἀγανὼθ. quæ neque afferuntur a Cyrillo, & apud Procopium, ſignata aſteriſco, Theodotioni tribuuntur.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΓ'.

ΤΟ ΡΗΜΑ ΤΥΡΟΥ.

Ὀλολύξατε πλοῖα καρχηδόνος, ὅτι ἀπώλετο,
καὶ οὐκέτι ἔρχονται ἐκ γῆς κιτιαίων, ἦκται αἰ-
χμάλωτος. τίνι ὅμοιοι γεγόνασιν οἱ ἐνοικοῦντες ἐν
τῇ νήσῳ, μεταβόλοι φοινίκης, διαπερῶντες τὴν
θάλασσαν ἐν ὕδατι πολλῷ, σπέρμα μεταβόλων;
ὡς ἀμήτου εἰσφερομένου, οἱ μεταβόλοι τῶν ἐθνῶν.
αἰσχύνθητι σιδὼν, εἶπεν ἡ θάλασσα. ἡ δὲ ἰσχὺς
τῆς θαλάσσης εἶπεν, οὐκ ὤδινον, οὐδὲ ἔτεκον, οὐ-
δὲ ἐξέθρεψα νεανίσκους, οὐδὲ ὕψωσα παρθένους.
ὅταν δὲ ἀκουστὸν γένηται αἰγύπτῳ, λήψεται αὐτοὺς ὀ-
δύνη περὶ τύρου. ἀπέλθατε εἰς καρχηδόνα, ὀλολύ-
ξατε οἱ κατοικοῦντες ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ. οὐχ αὕτη ἦν
ὑμῶν ἡ ὕβρις ἀπ' ἀρχῆς, πρινὴ [α] παραδοθῆναι
αὐτήν; τίς ταῦτα ἐβουλεύσεν ἐπὶ τύρον; μὴ ἥσσων ἐ-
στὶν, ἢ οὐκ ἰσχύει; οἱ ἔμποροι αὐτῆς ἔνδοξοι ἄρχοντες τῆς
γῆς. κύριος σαβαὼθ ἐβουλεύσατο παραλῦσαι πᾶ-
σαν τὴν ὕβριν τῶν ἐνδόξων, καὶ ἀτιμάσαι πᾶν ἔνδο-
ξον ἐπὶ τῆς γῆς. ἐργάζου τὴν γῆν σου, καὶ γὰρ πλοῖα
οὐκέτι ἔρχεται ἐκ καρχηδόνος. ἡ δὲ χείρ σου οὐκέτι ἰ-
σχύει κατὰ θάλασσαν, ἡ παροξύνουσα βασιλεῖς. κύ-
ριος σαβαὼθ ἐνετείλατο περὶ χαναὰν ἀπολέσαι αὐ-
τῆς τὴν ἰσχύν. καὶ ἐροῦσιν. οὐκέτι οὐ μὴ προστεθῆτε
τοῦ ὑβρίζειν καὶ ἀδικεῖν τὴν θυγατέρα σιδῶνος. καὶ
ἐὰν ἀπέλθῃς εἰς κιτιεῖς, οὐδὲ ἐκεῖ ἀνάπαυσις ἔσται
σοι. καὶ εἰς γῆν χαλδαίων, καὶ αὕτη ἠρήμωται [β] ἀπὸ
τῶν ἀσσυρίων, ὅτι ὁ τοῖχος αὐτῆς πέπτωκεν. ὀλολύξα-
τε πλοῖα καρχηδόνος, ὅτι ἀπόλωλε τὸ ὀχύρωμα ὑ-
μῶν. καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, καταλειφθήσεται
τύρος ἔτη ἑβδομήκοντα, ὡς χρόνος βασιλέως, ὡς
χρόνος ἀνθρώπου. καὶ ἔσται μετὰ ἑβδομήκοντα ἔτη, ἔ-
σται τύρος ὡς ᾆσμα πόρνης. λάβε κιθάραν, ῥέμβευ-
σον πόλις πόρνη ἐπιλελησμένη, καλῶς κιθάρισον,
πολλὰ ᾆσον, ἵνα σου μνεία γένηται. καὶ ἔσται μετὰ τὰ
ἑβδομήκοντα ἔτη, ἐπισκοπὴν ποιήσει ὁ θεὸς τύρου,
καὶ πάλιν ἀποκατασταθήσεται εἰς τὸ ἀρχαῖον, καὶ ἔσται
ἐμπόριον πάσαις ταῖς βασιλείαις τῆς οἰκουμένης ἐ-
πὶ πρόσωπον τῆς γῆς, καὶ ἔσται αὐτῆς ἡ ἐμπορία καὶ
ὁ μισθὸς ἅγιον κυρίῳ, οὐκ αὐτοῖς συναχθήσεται, ἀλ-
λὰ τοῖς κατοικοῦσιν ἔναντι κυρίου, πᾶσα ἡ ἐμπορία αὐ-
τῆς, φαγεῖν καὶ πιεῖν καὶ ἐμπλησθῆναι, καὶ εἰς συμβο-
λὴν μνημόσυνον ἔναντι κυρίου.

[α] Παραδοθῆναι αὐτήν.] In quibuſdam libris hæc ſequuntur. ἀπάξουσιν αὐτὴν οἱ πόδες αὐτῆς πόρρωθεν εἰς ἀποικίαν. quæ apud Procopium, vt de Theodotione ſumpta, notantur aſteriſcis. [β] [ἀπὸ τῶν ἀσσυρίων.] In quibuſdã libris hæc ſequuntur, ἐθεμελίωσεν αὐτὴν εἰς σηείμ, ἔστησαν ἐπάλξεις αὐτοῦ, ἐξήγειραν βάρεις αὐτῆς. quæ apud Procopiũ aſteriſco ſignata ſunt. hoc Scholio adiuncto. τούτων τῶν ἠστερισμένων, ὠριγένης. ὡς τῶν ὁ. μέμνηται ἐν τῷ κα'. τόμῳ τῶν εἰς ἠσαΐαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΔ'.

Ἰδοὺ κύριος καταφθείρει τὴν οἰκουμένην, καὶ
ἐρημώσει αὐτήν, καὶ ἀνακαλύψει τὸ πρόσωπον
αὐτῆς, [α] καὶ διασπερεῖ τοὺς ἐνοικοῦντας ἐν αὐτῇ. καὶ
ἔσται

ἔσαι ὁ λαὸς ὡς ἱερεὺς, καὶ ὁ παῖς ὡς ὁ κύριος, καὶ ἡ θεράπαινα ὡς ἡ κυρία. ἔσαι ὁ ἀγοράζων ὡς ὁ πωλῶν, ὁ δανείζων ὡς ὁ δανειζόμενος, καὶ ὁ ὀφείλων ὡς ᾧ ὀφείλει. φθορᾷ φθαρήσεται ἡ γῆ, καὶ προνομῇ προνομευθήσεται ἡ γῆ, τὸ γὰρ σόμα κυρίου ἐλάλησε ταῦτα. ἐπένθησεν ἡ γῆ, καὶ ἐφθάρη ἡ οἰκουμένη, ἐπένθησαν οἱ ὑψηλοὶ τῆς γῆς. ἡ δὲ ἠνόμησε διὰ τοὺς κατοικοῦντας αὐτὴν, διότι παρήλθοσαν τὸν νόμον, καὶ ἤλλαξαν τὰ προστάγματα διαθήκην αἰώνιον. διὰ τοῦτο ἀρὰ ἔδεται τὴν γῆν, ὅτι ἡμάρτοσαν οἱ κατοικοῦντες αὐτήν. διὰ τοῦτο πτωχοὶ ἔσονται οἱ ἐνοικοῦντες ἐν τῇ γῇ, καὶ καταλειφθήσονται ἄνθρωποι ὀλίγοι. πενθήσει οἶνος, πενθήσει ἄμπελος, σενάξουσι πάντες οἱ εὐφραινόμενοι τὴν ψυχήν. πέπαυται εὐφροσύνη τυμπάνων, πέπαυται φωνὴ κιθάρας. ᾐσχύνθησαν, οὐκ ἔπιον οἶνον, πικρὸν ἐγένετο τὸ σίκερα τοῖς πίνουσιν. ἠρημώθη πᾶσα πόλις, κλείσει οἰκίαν τοῦ μὴ εἰσελθεῖν. ὀλολύζεται περὶ τοῦ οἴνου πανταχῆ, πέπαυται πᾶσα εὐφροσύνη τῆς γῆς, ἀπῆλθεν πᾶσα εὐφροσύνη τῆς γῆς. καὶ καταλειφθήσονται πόλεις ἔρημοι, καὶ οἶκοι ἐγκαταλελειμμένοι ἀπολοῦνται. ταῦτα πάντα ἔσονται ἐν τῇ γῇ ἐν μέσῳ τῶν ἐθνῶν. ὃν τρόπον ἐάν τις καλαμήσηται ἐλαίαν, οὕτως καλαμήσονται αὐτούς. καὶ ἐὰν παύσηται ὁ τρυγητὸς, οὗτοι βοῇ φωνήσουσιν, οἱ δὲ καταλειφθέντες ἐπὶ τῆς γῆς εὐφρανθήσονται ἅμα τῇ δόξῃ κυρίου, [β] ταραχθήσεται τὸ ὕδωρ τῆς θαλάσσης. διὰ τοῦτο ἡ δόξα κυρίου ἐν ταῖς νήσοις ἔσαι τῆς θαλάσσης, τὸ ὄνομα κυρίου ἔνδοξον ἔσαι. κύριε ὁ θεὸς ἰσραὴλ ἀπὸ τῶν πτερύγων τῆς γῆς [γ] τέρατα ἠκούσαμεν, [δ] ἐλπὶς τῷ εὐσεβεῖ. καὶ ἐροῦσι, [ε] οὐαὶ τοῖς ἀθετοῦσιν. οἱ ἀθετοῦντες τὸν νόμον, φόβος καὶ βόθυνος καὶ παγὶς ἐφ' ὑμᾶς τοὺς ἐνοικοῦντας ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ ἔσαι ὁ φεύγων τὸν φόβον, ἐμπεσεῖται εἰς τὸν βόθυνον. καὶ ὁ ἐκβαίνων ἐκ τοῦ βοθύνου, ἁλώσεται ὑπὸ τῆς παγίδος. ὅτι θυρίδες ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἀνεῴχθησαν, καὶ σεισθήσεται τὰ θεμέλια τῆς γῆς. ταραχῇ ταραχθήσεται ἡ γῆ, καὶ ἀπορίᾳ [ζ] ἀπορηθήσεται ἡ γῆ. ἔκλινεν ὡς ὁ μεθύων καὶ κραιπαλῶν, καὶ σεισθήσεται ὡς ὀπωροφυλάκιον ἡ γῆ, κατίσχυσε γὰρ ἐπ' αὐτῆς ἡ ἀνομία, καὶ πεσεῖται, καὶ οὐ μὴ δύνηται ἀνασῆναι. καὶ ἐπάξει ὁ θεὸς ἐπὶ τὸν κόσμον τοῦ οὐρανοῦ τὴν χεῖρα, καὶ ἐπὶ τοὺς βασιλεῖς τῆς γῆς. καὶ συνάξουσι συναγωγὴν αὐτῆς εἰς δεσμωτήριον, καὶ ἀποκλείσουσιν εἰς ὀχύρωμα, διὰ πολλῶν γενεῶν ἐπισκοπὴ ἔσαι αὐτῶν. καὶ τακήσεται ἡ πλίνθος, [η] καὶ πεσεῖται τὸ τεῖχος. ὅτι βασιλεύσει κύριος ἐκ σιὼν, καὶ ἐκ ἱερουσαλὴμ, καὶ ἐνώπιον τῶν πρεσβυτέρων δοξασθήσεται.

[α] Καὶ διασπερεῖ τοὺς ἐνοικοῦντας ἐν αὐτῇ.] Aquila, & Th. διασκορπίσει. [β] [ταραχθήσεται τὸ ὕδωρ θαλάσσης.] Th. ἤχησαν ὕδατα θαλάσσης. [γ] [τέρατα ἠκούσαμεν.] Symmachus, & Th. ψαλμοὺς ἠκούσαμεν. Α. μελῳδίας. [δ] [ἐλπὶς τῷ εὐσεβεῖ.] In nonnullis libris hæc ſequuntur. καὶ εἶπεν. τὸ μυστήριόν μου ἐμοί. τὸ μυστήριόν μου ἐμοὶ καὶ τοῖς ἐμοῖς. apud Procopium quidem, poſt καὶ ἐροῦσιν, hæc ſub aſteriſco apponuntur, τὸ μυστήριόν μου ἐμοὶ, τὸ μυστήριόν μου ἐμοί. ac S. Hieronymus monet in LXX. non haberi, ſed de Theodotionis tranſlatione in Græco eſſe addita. nec habet Cyrillus. S. quidem Chryſoſtomus & Theodoretus ea legunt. [ε] [οὐαὶ τοῖς ἀθετοῦσιν.] Α. ὢ οἴμοι ἀθετοῦντες ἠθέτησαν. Σ. οἴμοι ἀθετοῦντες ἠθέτησαν. [ζ] [ἀπορηθήσεται ἡ γῆ. ἔκλινεν.] In aliquot libris ſequitur, καὶ σάλῳ σαλευθήσεται ἡ γῆ. [η] [πεσεῖται τὸ τεῖχος.] In pleriſque libris hæc ſequuntur. καὶ ἐντραπήσεται ἡ σελήνη, καὶ αἰσχυνθήσεται ὁ ἥλιος. Quæ verba editio LXX. non habuit, vt oſtēdit S. Hieronymus. Apud Procopium verò pro varia lectione, ſiue pro alia tranſlatione, addita ſunt margini.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΕ'.

Κύριε ὁ θεός δοξάσω σε, ὑμνήσω τὸ ὄνομά σου, ὅτι ἐποίησας θαυμαστὰ πράγματα, βουλὴν ἀρχαίαν ἀληθινήν. γένοιτο, ὅτι ἔθηκας πόλεις εἰς χῶμα, [α] πόλεις ὀχυρὰς τοῦ μὴ πεσεῖν αὐτῶν τὰ θεμέλια, τῶν ἀσεβῶν πόλις τὸν αἰῶνα οὐ μὴ οἰκοδομηθῇ. διὰ τοῦτο εὐλογήσει σε ὁ λαὸς ὁ πτωχὸς, καὶ πόλεις ἀνθρώπων ἀδικουμένων [β] εὐλογήσουσί σε. ἐγένου γὰρ πάσῃ πόλει ταπεινῇ βοηθὸς, καὶ τοῖς ἀθυμήσασι δι' ἔνδειαν σκέπη, ἀπὸ ἀνθρώπων πονηρῶν ῥύσῃ αὐτούς. σκέπη διψώντων, καὶ πνεῦμα ἀνθρώπων ἀδικουμένων. ὡς ἄνθρωποι ὀλιγόψυχοι διψῶντες ἐν σιὼν, ἀπὸ ἀνθρώπων ἀσεβῶν, [γ] οἷς ἡμᾶς παρέδωκας, καὶ ποιήσει κύριος σαβαὼθ πᾶσι τοῖς ἔθνεσιν. [δ] ἐπὶ τὸ ὄρος τοῦτο πίονται εὐφροσύνην, πίονται οἶνον. χρίσονται μύρον ἐν τῷ ὄρει τούτῳ, παράδος ταῦτα πάντα τοῖς ἔθνεσιν. ἡ γὰρ βουλὴ αὕτη ἐπὶ πάντα τὰ ἔθνη. κατέπιεν ὁ θάνατος ἰσχύσας, καὶ πάλιν ἀφεῖλε κύριος ὁ θεὸς πᾶν δάκρυον ἀπὸ παντὸς προσώπου. τὸ ὄνειδος τοῦ λαοῦ ἀφεῖλεν ἀπὸ πάσης τῆς γῆς, τὸ γὰρ σόμα κυρίου ἐλάλησε. καὶ ἐροῦσι τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. ἰδοὺ ὁ θεὸς ἡμῶν ἐφ' ᾧ ἠλπίζομεν, καὶ σώσει ἡμᾶς. οὗτος κύριος, ὑπεμείναμεν αὐτῷ, καὶ ἠγαλλιώμεθα καὶ εὐφρανθησόμεθα ἐπὶ τῇ σωτηρίᾳ ἡμῶν. ὅτι ἀνάπαυσιν δώσει ὁ θεὸς ἐπὶ τὸ ὄρος τοῦτο, [ε] καὶ καταπατηθήσεται ἡ μωαβῖτις, ὃν τρόπον πατοῦσιν ἅλωνα ἐν ἁμάξαις. καὶ [ζ] ἀνήσει τὰς χεῖρας αὐτοῦ, ὃν τρόπον καὶ αὐτὸς ἐταπείνωσε τοῦ ἀπολέσαι. καὶ ταπεινώσει τὴν ὕβριν αὐτοῦ, ἐφ' ἃ τὰς χεῖρας ἐπέβαλε. καὶ τὸ ὕψος τῆς καταφυγῆς τοῦ τοίχου ταπεινώσει, καὶ καταβήσεται ἕως τοῦ ἐδάφους.

[α] Πόλεις ὀχυρὰς τοῦ μὴ πεσεῖν.] Plerique libri habent, τοῦ πεσεῖν. [β] [εὐλογήσουσί σε.] Euſebius. οἱ λοιποὶ, δοξάσουσί σε. [γ] [οἷς ἡμᾶς παρέδωκας.] In aliquibus libris hęc ſequunt. καύσων ἐν σκέπῃ νέφους κλήματίδα ἰσχυρῶν ταπεινώσει. Quæ ferè omnia apud Procopium ſub aſteriſco Theodotioni tribuuntur. [δ] [ἐπὶ τὸ ὄρος τοῦτο.] In aliquibus libris hæc ſequuntur. πότον λιπασμάτων, πότον τρυγιῶν. [ε] [καταπατηθήσεται ἡ μωαβῖτις.] In quibuſdam libris ſequitur. ἐν τῷ τόπῳ αὐτῆς. Σ. καὶ ἀλοήσομεν τὴν μωὰβ ὑποκάτω αὐτῆς, ὡς ἀλοητὸν ἀχύρου, ὡς πηλόν. [ζ] [ἀνήσει τὰς χεῖρας αὐτοῦ.] In aliquot libris hæc ſequuntur. ὡς ἁπλοῖ ὁ λυόμενος εἰς τὸ κολυμβῆσαι. His quidem verbis, καὶ ἀνήσει τὰς χεῖρας αὐτοῦ ὃν τρόπον καὶ αὐτὸς ἐταπείνωσε τοῦ ἀπολέσαι, hæc apud Procopium in margine appoſita ſunt, ἐξαπλώσει τὰς χεῖρας αὐτοῦ ἐν μέσῳ αὐτοῦ, καθὼς ἀναπλώσει ὁ λυόμενος εἰς τὸ κολυμβῆσαι

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Κϛʹ.

Τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ [a] ᾄσονται τὸ ᾆσμα τοῦτο ἐπὶ γῆς τῆς ἰουδαίας. ἰδοὺ πόλις ἰσχυρά, καὶ σωτήριον θήσει τὸ τεῖχος, καὶ περίτειχος. ἀνοίξατε πύλας, εἰσελθέτω λαὸς φυλάσσων δικαιοσύνην, καὶ φυλάσσων ἀλήθειαν, ἀντιλαμβανόμενος ἀληθείας, καὶ φυλάσσων εἰρήνην. ὅτι ἐπὶ σοὶ ἐπὶ σοὶ ἤλπισαν κύριε ἕως τοῦ αἰῶνος, ὁ θεὸς ὁ μέγας, ὁ αἰώνιος, ὃς ταπεινώσας κατήγαγες τοὺς ἐνοικοῦντας ἐν ὑψηλοῖς. πόλεις ὀχυρὰς καταβαλεῖς, καὶ κατάξεις ἕως ἐδάφους. καὶ πατήσουσιν αὐτοὺς πόδες πραέων καὶ ταπεινῶν. ὁδὸς εὐσεβῶν εὐθεῖα ἐγένετο ἡ ὁδὸς τῶν εὐσεβῶν καὶ παρεσκευασμένη. ἡ γὰρ ὁδὸς κυρίου κρίσις. ἠλπίσαμεν ἐπὶ τῷ ὀνόματί σου, καὶ ἐπὶ τῇ μνείᾳ ἣ ἐπιθυμεῖ ἡ ψυχὴ ἡμῶν. ἐκ νυκτὸς ὀρθρίζει τὸ πνεῦμά μου πρὸς σὲ ὁ θεός, διότι φῶς τὰ προστάγματά σου ἐπὶ τῆς γῆς. δικαιοσύνην μάθετε οἱ ἐνοικοῦντες ἐπὶ τῆς γῆς. [β] πέπαυται γὰρ ὁ ἀσεβής. πᾶς ὃς οὐ μὴ μάθῃ δικαιοσύνην ἐπὶ τῆς γῆς, ἀλήθειαν οὐ μὴ ποιήσει. ἀρθήτω ὁ ἀσεβής, ἵνα μὴ ἴδῃ τὴν δόξαν κυρίου κύριε ὑψηλός σου ὁ βραχίων, καὶ οὐκ ᾔδεισαν, γνόντες δὲ αἰσχυνθήσονται. ζῆλος λήψεται λαὸν ἀπαίδευτον, καὶ νῦν πῦρ τοὺς ὑπεναντίους ἔδεται. κύριε ὁ θεὸς ἡμῶν, εἰρήνην δὸς ἡμῖν, πάντα γὰρ ἀπέδωκας ἡμῖν. κύριε ὁ θεὸς ἡμῶν, κτῆσαι ἡμᾶς. κύριε ἐκτός σου ἄλλον οὐκ οἴδαμεν. τὸ ὄνομά σου ὀνομάζομεν, οἱ δὲ νεκροὶ ζωὴν οὐ μὴ ἴδωσιν, οὐδὲ ἰατροὶ οὐ μὴ ἀναστήσουσι. διὰ τοῦτο ἐπήγαγες, καὶ ἀπώλεσας, καὶ [γ] ἦρας πᾶν ἄρσεν αὐτῶν. [δ] πρόσθες αὐτοῖς κακὰ κύριε, πρόσθες κακὰ τοῖς ἐνδόξοις τῆς γῆς. κύριε ἐν θλίψει ἐμνήσθην σου, ἐν θλίψει μικρᾷ ἡ παιδεία σου ἡμῖν. καὶ ὡς ἡ ὠδίνουσα ἐγγίζει τεκεῖν, ἐπὶ τῇ ὠδῖνι αὐτῆς ἐκέκραξεν, οὕτως ἐγενήθημεν τῷ ἀγαπητῷ σου. διὰ τὸν φόβον σου κύριε ἐν γαστρὶ ἐλάβομεν, καὶ ὠδινήσαμεν, καὶ ἐτέκομεν. πνεῦμα σωτηρίας σου ἐποιήσαμεν ἐπὶ τῆς γῆς. οὐ πεσούμεθα, ἀλλὰ πεσοῦνται πάντες οἱ ἐνοικοῦντες ἐπὶ τῆς γῆς. [ε] ἀναστήσονται οἱ νεκροί, [ζ] καὶ ἐγερθήσονται οἱ ἐν τοῖς μνημείοις, καὶ εὐφρανθήσονται οἱ ἐν τῇ γῇ. ἡ γὰρ δρόσος ἡ παρὰ σοῦ ἴαμα αὐτοῖς ἐστιν, ἡ δὲ γῆ τῶν ἀσεβῶν πεσεῖται. βάδιζε λαός μου, εἴσελθε εἰς τὰ ταμεῖά σου, ἀπόκλεισον τὴν θύραν σου, ἀποκρύβηθι μικρὸν ὅσον ὅσον, ἕως ἂν παρέλθῃ ἡ ὀργὴ κυρίου. ἰδοὺ γὰρ κύριος ἀπὸ τοῦ ἁγίου ἐπάγει τὴν ὀργὴν ἐπὶ τοὺς ἐνοικοῦντας ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ ἀνακαλύψει ἡ γῆ τὸ αἷμα αὐτῆς, καὶ οὐ κατακαλύψει τοὺς ἀνῃρημένους.

a Ἄσονται τὸ ᾆσμα.] Eusebius Emis. Σύμμαχος. ἐροῦσιν οἱ ᾄδοντες τὸ ᾆσμα. πόλιν ἰσχυρὰν ἔχομεν κατὰ δὲ τὸν Ἀκύλαν. πόλις κράτους ἡμῖν σωτήριον. ἡ δὲ ἑβραϊκὴ λέξις ἀντὶ τοῦ σωτήριον, τὸ ὄνομα ἰησοῦ δηλαδὴ ὡς οὕτω περιέχει. αὐτοῖς γράμμασιν ὁ σωτὴρ ἡμῶν ἑβραϊκῶς γράφεται. β [πέπαυται γὰρ ὁ ἀσεβής.] Aquila, & Theodotio. ἠλεήθη ἀσεβής. Symmachus. ἐδωρήθη ἀσεβής. γ [ἦρας πᾶν ἄρσεν αὐτῶν.] S. πᾶσαν τὴν μνήμην αὐτῶν. A. & Th. πᾶν τὸ μνημόσυνον αὐτῶν. δ [πρόσθες αὐτοῖς κακά.] Eusebius. τὰ μὲν κακὰ οὔτε παρὰ τοῖς λοιποῖς ἑρμηνευταῖς, οὔτε ἐν τῇ ἑβραϊκῇ ἀναγνώσει εὕρομεν. κατὰ δὲ τοὺς ἑρμηνευτάς, προσέθηκας τῷ ἔθνει ἐν ᾧ ἐδοξάσθης, εἴρηται. ε [ἀναστήσονται οἱ νεκροί.] A. ζήσονται οἱ τεθνεῶτές σου.] S. & Th. ζήσονται οἱ νεκροί σου. ζ [ἐγερθήσονται οἱ ἐν τοῖς μνημείοις.] Eusebius οἱ λοιποί, ὡς κοιμηθέντων αὐτῶν διὸ κατὰ τοὺς λοιποὺς ἑρμηνευτάς, ἐξυπνισθήσονται οἱ ἐν τοῖς μνημείοις, κατὰ τὸ πρῶτον εἴρηται. κατὰ δὲ τὸ δεύτερον, ἀγαλλιάσονται, ἢ αἰνέσουσι κατὰ τὸν Ἀκύλαν, ἢ ἀλαλάξουσι κατὰ τὸν Θεοδοτίωνα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΖʹ.

Ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐπάξει ὁ θεὸς τὴν μάχαιραν τὴν ἁγίαν, καὶ τὴν μεγάλην, καὶ τὴν ἰσχυρὰν ἐπὶ τὸν δράκοντα ὄφιν φεύγοντα, ἐπὶ τὸν δράκοντα ὄφιν σκολιόν. ἀνελεῖ τὸν δράκοντα. τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, ἀμπελὼν καλὸς ἐπιθύμημα ἐξάρχειν κατ᾽ αὐτοῦ. ἐγὼ πόλις ὀχυρά, πόλις πολιορκουμένη, μάτην ποτιῶ αὐτήν. ἁλώσεται γὰρ νυκτός, ἡμέρας δὲ πεσεῖται τεῖχος. οὐκ ἔστιν, ἢ οὐκ ἐπελάβετο αὐτῆς. τίς με θήσει φυλάσσειν καλάμην ἐν ἀγρῷ; διὰ τὴν πολεμίαν ταύτην ἠθέτηκα αὐτήν. τοίνυν διὰ τοῦτο ἐποίησε κύριος πάντα ὅσα συνέταξε. κατακέκαυμαι, βοήσονται οἱ ἐνοικοῦντες ἐν αὐτῇ, ποιήσωμεν εἰρήνην αὐτῷ, ποιήσωμεν εἰρήνην οἱ ἐρχόμενοι τέκνα ἰακώβ. βλαστήσει καὶ ἐξανθήσει ἰσραήλ, καὶ ἐμπλησθήσεται ἡ οἰκουμένη τοῦ καρποῦ αὐτοῦ. μὴ ὡς αὐτὸς ἐπάταξε, καὶ αὐτὸς οὕτως πληγήσεται; καὶ ὡς αὐτὸς ἀνεῖλεν, οὕτως ἀναιρεθήσεται; μαχόμενος καὶ ὀνειδίζων ἐξαποστελεῖ αὐτούς. οὐ σὺ ἦσθα μελετῶν τῷ πνεύματι τῷ σκληρῷ, ἀνελεῖν αὐτοὺς πνεύματι θυμοῦ; διὰ τοῦτο ἀφαιρεθήσεται ἀνομία ἰακώβ, καὶ τοῦτό ἐστιν ἡ εὐλογία αὐτοῦ, ὅταν ἀφέλωμαι τὴν ἁμαρτίαν αὐτοῦ, ὅταν θῶσι πάντας τοὺς λίθους τῶν βωμῶν κατακεκομμένους, ὡς κονίαν λεπτήν. καὶ οὐ μὴ μείνῃ τὰ δένδρα αὐτῶν, καὶ τὰ εἴδωλα αὐτῶν ἐκκεκομμένα, ὥσπερ δρυμὸς μακράν. τὸ κατοικούμενον ποίμνιον ἀνειμένον ἔσται, ὡς ποίμνιον καταλελειμμένον. καὶ ἔσται πολὺν χρόνον εἰς βόσκημα, καὶ ἐκεῖ ἀναπαύσονται ποίμνια, καὶ μετὰ χρόνον οὐκ ἔσται ἐν αὐτῇ πᾶν χλωρὸν διὰ τὸ ξηρανθῆναι. [a] γυναῖκες ἐρχόμεναι ἀπὸ θέας δεῦτε. οὐ γὰρ λαός ἐστιν, ἔχων σύνεσιν, διὰ τοῦτο οὐ μὴ οἰκτειρήσῃ ὁ ποιήσας αὐτούς, οὐδὲ ὁ πλάσας αὐτοὺς οὐ μὴ ἐλεήσῃ. καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ συμφράξει ὁ θεὸς ἀπὸ τῆς διώρυγος τοῦ ποταμοῦ ἕως ῥινοκορούρων. ὑμεῖς δὲ συναγάγετε κατὰ ἕνα τοὺς υἱοὺς ἰσραήλ. καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, σαλπιοῦσι τῇ σάλπιγγι τῇ μεγάλῃ, καὶ ἥξουσιν οἱ ἀπολόμενοι ἐν τῇ χώρᾳ τῶν ἀσσυρίων, καὶ οἱ ἀπολόμενοι ἐν αἰγύπτῳ, καὶ προσκυνήσουσι τῷ κυρίῳ ἐπὶ τὸ ὄρος τὸ ἅγιον ἐν ἱερουσαλήμ.

a Γυναῖκες ἐρχόμεναι ἀπὸ θέας δεῦτε.] Aquila. γυναῖκες ἐρχόμεναι φωτίζουσιν αὐτήν. Symmachus. γυναῖκες ἐρχόμεναι καὶ δηλοῦσαι αὐτήν. β [συμφράξει.] AA. LL. συμφράξει.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΗʹ.

Οὐαὶ [a] τῷ στεφάνῳ τῆς ὕβρεως οἱ μισθωτοὶ ἐφραίμ, τὸ ἄνθος τὸ ἐκπεσὸν ἐκ τῆς δόξης

ἐπὶ τῆς

β ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους τοῦ παχέος, οἱ μεθύοντες ἄνευ οἴνου. ἰδοὺ ἰσχυρὸν καὶ σκληρὸν ὁ θυμὸς κυρίου, ὡς χάλαζα καταφερομένη οὐκ ἔχουσα σκέπην, βίᾳ καταφερομένη. ὡς ὕδατος πολὺ πλῆθος σῦρον χώραν, τῇ γῇ ποιήσει ἀνάπαυμα. ταῖς χερσὶ, καὶ τοῖς ποσὶ καταπατηθήσεται ὁ στέφανος τῆς ὕβρεως, οἱ μισθωτοὶ τοῦ ἐφραίμ. καὶ ἔσται τὸ ἄνθος τὸ ἐκπεσὸν τῆς ἐλπίδος τῆς δόξης, ἐπ' ἄκρου τοῦ ὄρους τοῦ ὑψηλοῦ. ὡς πρόδρομος σύκου, ὁ ἰδὼν αὐτό. πρὶν εἰς τὴν χεῖρα αὐτοῦ λαβεῖν αὐτὸ, θελήσει αὐτὸ καταπιεῖν. τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἔσται κύριος σαβαὼθ ὁ στέφανος τῆς ἐλπίδος, ὁ πλακεὶς τῆς δόξης, τῷ γ καταλειφθέντι τοῦ λαοῦ. καταλειφθήσονται ἐπὶ πνεύματι κρίσεως ἐπὶ κρίσιν, καὶ ἰσχὺν κωλυόντων ἀνελεῖν. οὗτοι γὰρ δ οἴνῳ πεπλημμεληνμένοι εἰσίν. ἐπλανήθησαν διὰ τὸ σίκερα, ἱερεὺς καὶ προφήτης ἐξέστησαν διὰ τὸ σίκερα, κατεπόθησαν διὰ τὸν οἶνον, ἐσείσθησαν ἀπὸ τῆς μέθης, ἐπλανήθησαν. τουτέστι φάσμα. ἀρὰ ἔδεται ταύτην τὴν βουλήν, αὕτη γὰρ ἡ βουλὴ ἕνεκα πλεονεξίας. τίνι ἀνηγγείλαμεν κακὰ, καὶ τίνι ἀνηγγείλαμεν ἀγγελίαν; οἱ ἀπογεγαλακτισμένοι ἀπὸ γάλακτος, οἱ ἀπεσπασμένοι ἀπὸ μαστοῦ, θλίψιν ἐπὶ θλίψιν προσδέχου, ἐλπίδα ἐπ' ἐλπίδι, ἔτι μικρὸν ἔτι μικρὸν διὰ φαυλισμὸν χειλέων, διὰ γλώσσης ἑτέρας, ὅτι λαλήσουσι τῷ λαῷ τούτῳ, λέγοντες αὐτοῖς, τοῦτο τὸ ἀνάπαυμα τῷ πεινῶντι, καὶ τοῦτο τὸ σύντριμμα, καὶ οὐκ ἠθέλησαν ἀκούειν. καὶ ἔσται αὐτοῖς τὸ λόγιον τοῦ θεοῦ, θλίψις ἐπὶ θλίψιν, ἐλπὶς ἐπ' ἐλπίδι, ἔτι μικρὸν ἔτι μικρὸν, ἵνα πορευθῶσι καὶ πέσωσιν ὀπίσω, καὶ συντριβήσονται, καὶ κινδυνεύσουσι, καὶ ἁλώσονται. διὰ τοῦτο ἀκούσατε λόγον κυρίου ἄνδρες τεθλιμμένοι, καὶ οἱ ἄρχοντες τοῦ λαοῦ τούτου τοῦ ἐν ἱερουσαλήμ, ὅτι εἴπατε, ἐποιήσαμεν διαθήκην μετὰ τοῦ ᾅδου, καὶ μετὰ τοῦ θανάτου συνθήκας. καταιγὶς φερομένη ἐὰν παρέλθῃ, οὐ μὴ ἔλθῃ ἐφ' ἡμᾶς. ἐθήκαμεν ψεῦδος τὴν ἐλπίδα ἡμῶν, καὶ τῷ ψεύδει σκεπασθησόμεθα. διὰ τοῦτο οὕτω λέγει κύριος κύριος. ἰδοὺ ἐγὼ ἐμβάλλω εἰς τὰ θεμέλια σιὼν λίθον πολυτελῆ, ἐκλεκτὸν, ἀκρογωνιαῖον, ἔντιμον, εἰς τὰ θεμέλια αὐτῆς, καὶ ε ὁ πιστεύων οὐ μὴ καταισχυνθῇ. καὶ θήσω κρίσιν εἰς ἐλπίδα, ἡ δὲ ἐλεημοσύνη μου εἰς σταθμούς, καὶ οἱ πεποιθότες μάτην ψεύδει. ὅτι οὐ μὴ παρέλθῃ ὑμᾶς καταιγὶς, μὴ καὶ ἀφέλῃ ὑμῶν τὴν διαθήκην τοῦ θανάτου, καὶ ἡ ἐλπὶς ὑμῶν ἡ πρὸς τὸν ᾅδην οὐ μὴ ἐμμείνῃ. καταιγὶς φερομένη ἐὰν ἐπέλθῃ, ἔσεσθε αὐτῇ εἰς καταπάτημα. ὅταν παρέλθῃ, λήψεται ὑμᾶς, πρωῒ πρωῒ παρελεύσεται ἡμέρας, καὶ ἐν νυκτὶ ἔσται ἐλπὶς πονηρά. μάθετε ἀκούειν στενοχωρούμενοι. οὐ δυνάμεθα μάχεσθαι, αὐτοὶ δὲ ἀσθενοῦμεν τοῦ ὑμᾶς συναχθῆναι. ὥσπερ ὄρος ἀσεβῶν ἀναστήσεται κύριος, καὶ ἔσται ἐν τῇ φάραγγι γαβαὼν, μετὰ θυμοῦ ποιήσει τὰ ἔργα αὐτοῦ, πικρίας ἔργον. ὁ δὲ θυμὸς αὐτοῦ ἀλλοτρίως χρήσεται, καὶ ἡ σαπρία αὐτοῦ ἀλλοτρία. καὶ ὑμεῖς μὴ εὐφρανθείητε, μὴ δὲ ἰσχυσάτωσαν ὑμῶν οἱ δεσμοί. διότι συντετελεσμένα καὶ συντετμημένα πράγματα ἤκουσα παρὰ κυρίου σαβαὼθ, ἃ ποιήσει ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν. ἐνωτίζεσθε καὶ ἀκούετε τῆς φωνῆς μου, προσέχετε καὶ ἀκούετε τοὺς λόγους μου. μὴ ὅλην τὴν ἡμέραν ἀροτριάσει ὁ ἀροτριῶν; ἢ σπόρον προετοιμάσει, πρὶν ἐργάσασθαι τὴν γῆν; οὐχ ὅταν ὁμαλίσῃ τὸ πρόσωπον αὐτῆς, τότε σπείρει μικρὸν μελάνθιον ἢ κύμινον, καὶ πάλιν σπείρει πυρὸν, καὶ κριθὴν, καὶ κέγχρον καὶ ζέαν ἐν τοῖς ὁρίοις σου; καὶ παιδευθήσῃ κρίματι θεοῦ σου, καὶ εὐφρανθήσῃ. οὐ γὰρ μετὰ σκληρότητος καθαίρεται τὸ μελάνθιον, οὐδὲ τροχὸς ἁμάξης περιάξει ἐπὶ τὸ κύμινον. ἀλλὰ ῥάβδῳ τινάσσεται τὸ μελάνθιον, τὸ δὲ κύμινον μετ' ἄρτου βρωθήσεται. οὐ γὰρ εἰς τὸν αἰῶνα ἐγὼ εἰμι ὑμῖν ὀργισθήσομαι, οὐδὲ φωνὴ τῆς πικρίας μου καταπατήσει ὑμᾶς. καὶ ταῦτα παρὰ κυρίου σαβαὼθ ἐξῆλθε τὰ τέρατα, βουλεύσασθε, ὑψώσατε ματαίαν παράκλησιν.

α Τῷ στεφάνῳ τῆς ὕβρεως.] Eusebius. οἱ λοιποὶ, τῆς ὑπερηφανίας. β [ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους τοῦ παχέος.] Aquila. φάραγγος λιπαρῶν. Symmachus. φάραγγος ποτίστων. Theodotio. φάραγγος πιόνων. γ [τῷ καταλειφθέντι τοῦ λαοῦ.] In quibusdã libris est, τοῦ λαοῦ αὐτοῦ. atq. ita legit Theodoretus. Ita quoq. Eusebius lib. 11. Euang. Demonstr. In plerisq. verò libris, τῷ καταλειφθέντι μου λαῷ ἐν αἰγύπτῳ. quod post adscriptum est libro Vaticano. δ [οἴνῳ πεπλημμεληνμένοι εἰσί.] In cæteris libris est, πεπλανημένοι. quod recentiori manu appositum est Vaticano libro. Eusebius. οἱ λοιποὶ, μέθυσμα ὠνόμασαν. ε [ὁ πιστεύων ἐπ' αὐτῷ οὐ μὴ καταισχυνθῇ.] Eusebius. οἱ λοιποὶ, ὁ πιστεύων οὐ σπεύσει.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΘ'.

Οὐαὶ ἀριὴλ πόλις, α ἣν ἐπολέμησε δαυίδ. συναγάγετε γεννήματα ἐνιαυτὸν ἐπ' ἐνιαυτὸν, φάγεσθε, φάγεσθε γὰρ σὺν μωάβ, ἐκθλίψω γὰρ ἀριήλ. καὶ ἔσται αὐτῆς ἡ ἰσχὺς καὶ ὁ πλοῦτος ἐμοί, καὶ κυκλώσω ὡς δαυὶδ ἐπὶ σέ, καὶ βαλῶ περὶ σὲ χάρακα, καὶ θήσω περὶ σὲ πύργους, καὶ ταπεινωθήσονται εἰς τὴν γῆν οἱ λόγοι σου, καὶ εἰς τὴν γῆν οἱ λόγοι σου δύσονται. καὶ ἔσονται ὡς οἱ φωνοῦντες ἐκ τῆς γῆς ἡ φωνή σου, καὶ πρὸς τὸ ἔδαφος ἡ φωνή σου ἀσθενήσει. καὶ ἔσται ὡς κονιορτὸς ἀπὸ τροχοῦ ὁ πλοῦτος τῶν ἀσεβῶν, καὶ ὡς χνοῦς φερόμενος τὸ πλῆθος τῶν καταδυναστευόντων σε, καὶ ἔσται ὡς στιγμὴ παραχρῆμα παρὰ κυρίου σαβαώθ. ἐπισκοπὴ γὰρ ἔσται μετὰ βροντῆς καὶ σεισμοῦ καὶ φωνῆς μεγάλης, καταιγὶς φερομένη, καὶ φλὸξ πυρὸς κατεσθίουσα. καὶ ἔσται ὡς ἐνυπνιαζόμενος καθ' ὕπνους νυκτὸς, ὁ πλοῦτος ἁπάντων τῶν ἐθνῶν, ὅσοι ἐπεστράτευσαν ἐπὶ ἀριήλ, καὶ πάντες οἱ στρατευόμενοι ἐπὶ ἱερουσαλήμ, καὶ πάντες οἱ συνηγμένοι ἐπ' αὐτὴν, καὶ οἱ θλίβοντες αὐτήν. καὶ ὡς οἱ ἐν τῷ ὕπνῳ πίνοντες καὶ ἔσθοντες, καὶ ἐξαναστάντων, μάταιον τὸ ἐνύπνιον. καὶ ὃν τρόπον ἐνυπνιάζεται ὁ διψῶν ὡς ὁ πίνων, καὶ ἐξαναστὰς ἔτι διψᾷ, ἡ δὲ ψυχὴ αὐτοῦ εἰς κενὸν ἤλπισεν, οὕτως ἔσται ὁ πλοῦτος τῶν ἐθνῶν πάντων, ὅσοι ἐπεστράτευσαν ἐπὶ τὸ ὄρος σιών. ἐκλύθητε καὶ ἔκστητε, καὶ κραιπαλήσατε οὐκ ἀπὸ σίκερα οὐδὲ ἀπὸ οἴνου,

οἴνου, ὅτι πεπότικεν ὑμᾶς κύριος γ πνεύματι κατανύξεως, καὶ καμμύσει τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν, καὶ τῶν προφητῶν αὐτῶν, καὶ τῶν ἀρχόντων αὐτῶν, οἱ ὁρῶντες τὰ κρυπτά. καὶ ἔσται ὑμῖν τὰ ῥήματα πάντα ταῦτα, ὡς οἱ λόγοι τοῦ βιβλίου τοῦ ἐσφραγισμένου τούτου, ὃ ἐὰν δῶσιν αὐτὸ ἀνθρώπῳ ἐπισταμένῳ γράμματα, λέγοντες, ἀνάγνωθι ταῦτα. καὶ ἐρεῖ, οὐ δύναμαι ἀναγνῶναι, ἐσφράγισται γάρ. καὶ δοθήσεται τὸ βιβλίον τοῦτο εἰς χεῖρας ἀνθρώπου μὴ ἐπισταμένου γράμματα, καὶ ἐρεῖ αὐτῷ, ἀνάγνωθι τοῦτο. καὶ ἐρεῖ, οὐκ ἐπίσταμαι γράμματα. καὶ εἶπε κύριος. ἐγγίζει μοι ὁ λαὸς οὗτος ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ, καὶ ἐν τοῖς χείλεσιν αὐτῶν τιμῶσί με, ἡ δὲ καρδία αὐτῶν πόῤῥω ἀπέχει ἀπ' ἐμοῦ. μάτην δὲ σέβονταί με, διδάσκοντες ἐντάλματα ἀνθρώπων καὶ διδασκαλίας. διὰ τοῦτο ἰδοὺ προσθήσω τοῦ μεταθεῖναι τὸν λαὸν τοῦτον, καὶ μεταθήσω αὐτούς, καὶ ἀπολῶ τὴν σοφίαν τῶν σοφῶν, καὶ δ τὴν σύνεσιν τῶν συνετῶν κρύψω. οὐαὶ οἱ βαθέως βουλὴν ποιοῦντες, καὶ οὐ διὰ κυρίου. οὐαὶ οἱ ἐν κρυφῇ βουλὴν ποιοῦντες, καὶ ἔσται ἐν σκότει τὰ ἔργα αὐτῶν. καὶ ἐροῦσι, τίς ἑώρακεν ἡμᾶς; καὶ τίς ἡμᾶς γνώσεται ἢ ἃ ἡμεῖς ποιοῦμεν; οὐχ ὡς πηλὸς τοῦ κεραμέως λογισθήσεσθε; μὴ ἐρεῖ τὸ πλάσμα τῷ πλάσαντι αὐτὸ, οὐ σύ με ἔπλασας; ἢ τὸ ποίημα τῷ ποιήσαντι, οὐ συνετῶς με ἐποίησας; οὐκέτι μικρὸν καὶ μετατεθήσεται ὁ λίβανος, ὡς τὸ ὄρος τὸ χερμὲλ, καὶ τὸ χέρμελ εἰς δρυμὸν λογισθήσεται. καὶ ἀκούσονται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ κωφοὶ λόγους βιβλίου, καὶ οἱ ἐν τῷ σκότει, καὶ οἱ ἐν τῇ ὁμίχλῃ. ὀφθαλμοὶ τυφλῶν ὄψονται, καὶ ἀγαλλιάσονται πτωχοὶ διὰ κύριον ἐν εὐφροσύνῃ, καὶ οἱ ἀπηλπισμένοι τῶν ἀνθρώπων ἐμπλησθήσονται εὐφροσύνης. ἐξέλιπεν ἄνομος, καὶ ἀπώλετο ὑπερήφανος, καὶ ἐξωλοθρεύθησαν οἱ ἀνομοῦντες ἐπὶ κακίᾳ, καὶ οἱ ποιοῦντες ἁμαρτεῖν ἀνθρώπους ἐν λόγῳ, πάντας δὲ τοὺς ἐλέγχοντας ἐν πύλαις πρόσκομμα θήσουσιν, ὅτι ἐπλάγιασαν ἐπ' ἀδίκοις δίκαιον. διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος, ἐπὶ τὸν οἶκον ἰακὼβ, ὃν ἀφώρισεν ἐξ ἀβραάμ. οὐ νῦν αἰσχυνθήσεται ἰακὼβ, οὐδὲ νῦν τὸ πρόσωπον μεταβαλεῖ. ἀλλ' ὅταν ἴδωσι τὰ τέκνα αὐτῶν τὰ ἔργα μου, δι' ἐμὲ ἁγιάσουσι τὸ ὄνομά μου, καὶ ἁγιάσουσι τὸν ἅγιον ἰακὼβ, καὶ τὸν θεὸν τοῦ ἰσραὴλ φοβηθήσονται. καὶ γνώσονται οἱ πλανώμενοι τῷ πνεύματι σύνεσιν, οἱ δὲ γογγύζοντες μαθήσονται ὑπακούειν, καὶ αἱ γλῶσσαι αἱ ψελλίζουσαι μαθήσονται λαλεῖν εἰρήνην.

a Ἦν δαυὶδ ἐπολέμησε.] Aquila. πολίχνη παρεμβλήσεως δαυίδ. β [φάγεσθε.] In nonnullis libris hæc repetitio non eſt. γ [πνεύματι κατανύξεως.] Theodotio. ἐκστάσεως. Α. καταφορᾶς. δ [καὶ τὴν σύνεσιν τῶν συνετῶν κρύψω.] Quemadmodum S. Paulus, ἀθετήσω, ſcripſit, hunc locum citans; ita etiam legit Iuſtinus martyr in dialogo cum Tryphone. Itidem Euſebius in commentarijs Græcis, & S. Cyprianus. Reprobabo.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Λ'.

Οὐαὶ τέκνα ἀποστάται, λέγει κύριος. ἐποιήσατε βουλὴν οὐ δι' ἐμοῦ, καὶ συνθήκας οὐ διὰ τοῦ πνεύματός μου, προσθεῖναι ἁμαρτίας ἐφ' ἁμαρτίαις, οἱ πορευόμενοι καταβῆναι εἰς αἴγυπτον, ἐμὲ δὲ οὐκ ἐπηρώτησαν τοῦ βοηθηθῆναι ὑπὸ φαραὼ, καὶ σκεπασθῆναι ὑπὸ αἰγυπτίων. ἔσται γὰρ ὑμῖν σκέπη φαραὼ εἰς αἰσχύνην, καὶ τοῖς πεποιθόσιν ἐπ' αἴγυπτον ὄνειδος. ὅτι εἰσὶν ἐν τάνει ἀρχηγοὶ ἄγγελοι πονηροί, μάτην κοπιάσουσι πρὸς λαὸν, ὃς οὐκ ὠφελήσει αὐτοὺς εἰς βοήθειαν, ἀλλὰ εἰς αἰσχύνην καὶ ὄνειδος.

Η ΟΡΑΣΙΣ ΤΩΝ ΤΕΤΡΑΠΟΔΩΝ ΤΩΝ ΕΝ ΤΗΙ ΕΡΗΜΩΙ.

Ἐν τῇ θλίψει καὶ τῇ στενοχωρίᾳ, λέων καὶ σκύμνος λέοντος, ἐκεῖθεν καὶ ἀσπίδες, καὶ ἔκγονα ἀσπίδων πετομένων, οἳ ἔφερον ἐπὶ ὄνων καὶ καμήλων τὸν πλοῦτον αὐτῶν πρὸς ἔθνος, ὃ οὐκ ὠφελήσει αὐτούς. αἰγύπτιοι μάταια καὶ κενὰ ὠφελήσουσιν ὑμᾶς. ἀπάγγειλον αὐτοῖς, ὅτι ματαία ἡ παράκλησις ὑμῶν αὕτη. νῦν οὖν καθίσας γράψον ἐπὶ πυξίου ταῦτα καὶ εἰς βιβλίον, ὅτι ἔσται εἰς ἡμέρας ταῦτα καιρῶν, καὶ ἕως εἰς τὸν αἰῶνα. ὅτι ὁ λαὸς ἀπειθής ἐστι, υἱοὶ ψευδεῖς, οἳ οὐκ ἠβούλοντο ἀκούειν τὸν νόμον τοῦ θεοῦ, οἱ λέγοντες τοῖς προφήταις, μὴ ἀναγγέλλετε ἡμῖν, καὶ τοῖς τὰ ὁράματα ὁρῶσι, μὴ λαλεῖτε ἡμῖν, ἀλλὰ ἡμῖν λαλεῖτε καὶ ἀναγγέλλετε ἡμῖν ἑτέραν πλάνησιν, καὶ ἀποστρέψατε ἡμᾶς ἀπὸ τῆς ὁδοῦ ταύτης. ἀφέλετε ἀφ' ἡμῶν τὸν τρίβον τοῦτον, καὶ ἀφέλετε ἀφ' ἡμῶν τὸ λόγιον τοῦ ἰσραήλ. διὰ τοῦτο τάδε λέγει ὁ ἅγιος τοῦ ἰσραήλ. ὅτι ἠπειθήσατε τοῖς λόγοις τούτοις, καὶ ἠλπίσατε ἐπὶ ψεύδει, καὶ ὅτι ἐγόγγυσας, καὶ πεποιθὼς ἐγένου ἐπὶ τῷ λόγῳ τούτῳ, διὰ τοῦτο ἔσται ὑμῖν ἡ ἁμαρτία αὕτη, ὡς τεῖχος πίπτον παραχρῆμα πόλεως ὀχυρᾶς ἑαλωκυίας, ἧς παραχρῆμα πάρεστι τὸ πτῶμα, καὶ τὸ πτῶμα αὐτῆς ἔσται ὡς σύντριμμα ἀγγείου ὀστρακίνου, ἐκ κεραμίου λεπτὰ, ὥστε μὴ εὑρεῖν ἐν αὐτοῖς ὄστρακον, ἐν ᾧ πῦρ ἀρεῖς, καὶ ἐν ᾧ a ἀποσυριεῖς ὕδωρ μικρόν. οὕτω λέγει κύριος κύριος ὁ ἅγιος τοῦ ἰσραήλ. ὅταν ἀποστραφεὶς στενάξῃς, τότε σωθήσῃ, καὶ γνώσῃ, ποῦ ἦσθα, ὅτε ἐπεποίθεις ἐπὶ τοῖς ματαίοις. ματαία ἡ ἰσχὺς ὑμῶν ἐγενήθη, καὶ οὐκ ἠβούλεσθε ἀκούειν, ἀλλ' εἴπατε, ἐφ' ἵππων φευξόμεθα. διὰ τοῦτο φεύξεσθε. καὶ ἐπὶ κούφοις ἀναβάταις β ἐσόμεθα. διὰ τοῦτο κοῦφοι ἔσονται οἱ διώκοντες ὑμᾶς. χίλιοι διὰ φωνὴν ἑνὸς φεύξονται, καὶ διὰ φωνὴν πέντε φεύξονται πολλοὶ, ἕως ἂν καταλειφθῆτε, ὡς ἱστὸς ἐπ' ὄρους, καὶ ὡς σημαίαν φέρων ἐπὶ βουνοῦ. ¶ πάλιν μενεῖ ὁ θεὸς τοῦ οἰκτειρῆσαι ὑμᾶς, καὶ διὰ τοῦτο ὑψωθήσεται τοῦ ἐλεῆσαι ὑμᾶς. διότι γ κριτὴς κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν. δ μακάριοι οἱ ἐμμένοντες ἐπ' αὐτῷ, διότι λαὸς ἅγιος ἐν σιὼν οἰκήσει. ε καὶ ἱερουσαλὴμ κλαυθμῷ ἔκλαυσεν, ἐλέησόν με. ἐλεήσει σε, ζ τὴν φωνὴν τῆς κραυγῆς σου ἡνίκα εἶδεν, ἐπήκουσέ σου. ¶ δώσει κύριος ὑμῖν ἄρτον θλίψεως, καὶ ὕδωρ στενὸν, καὶ οὐκέτι μὴ ἐγγίσωσί σοι οἱ πλανῶντές σε.

σε. ὅτι οἱ ὀφθαλμοί σου ὄψονται τοὺς πλανῶντάς σε, καὶ τὰ ὦτά σου ἀκούσονται τοὺς λόγους τῶν ὀπίσω σε πλανησάντων, οἱ λέγοντες, αὕτη ἡ ὁδὸς, πορευθῶμεν ἐν αὐτῇ εἴτε δεξιὰ εἴτε ἀριστερά. καὶ μιανεῖς τὰ εἴδωλα τὰ περιηργυρωμένα καὶ περικεχρυσωμένα λεπτὰ ποιήσεις, καὶ λικμήσεις ὡς ὕδωρ ἀποκαθημένης, καὶ ὡς κόπρον ὤσεις αὐτά. τότε ἔσται ὁ ὑετὸς τῷ σπέρματι τῆς γῆς σου, καὶ ὁ ἄρτος τοῦ γεννήματος τῆς γῆς σου, ἔσται πλησμονὴ καὶ λιπαρός. καὶ βοσκηθήσεταί σου τὰ κτήνη τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ τόπον πίονα καὶ εὐρύχωρον. οἱ ταῦροι ὑμῶν καὶ οἱ βόες οἱ ἐργαζόμενοι τὴν γῆν, φάγονται ἄχυρα ἀναπεποιημένα ἐν κριθῇ λελικμημένῃ. καὶ ἔσται ἐπὶ παντὸς ὄρους ὑψηλοῦ, καὶ ἐπὶ παντὸς βουνοῦ μετεώρου ὕδωρ διαπορευόμενον [η] ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, ὅταν ἀπόλωνται πολλοὶ, καὶ ὅταν πέσωσι πύργοι. καὶ ἔσται τὸ φῶς τῆς σελήνης ὡς τὸ φῶς τοῦ ἡλίου, καὶ τὸ φῶς τοῦ ἡλίου ἔσται ἑπταπλάσιον ἐν τῇ ἡμέρᾳ, ὅταν ἰάσηται κύριος τὸ σύντριμμα τοῦ λαοῦ αὐτοῦ, καὶ τὴν ὀδύνην τῆς πληγῆς σου ἰάσεται. ἰδοὺ τὸ ὄνομα κυρίου ἔρχεται [θ] διὰ χρόνου, καιόμενος θυμός. μετὰ δόξης τὸ λόγιον τῶν χειλέων αὐτοῦ, λόγιον ὀργῆς πλῆρες, καὶ ἡ ὀργὴ τοῦ θυμοῦ ὡς πῦρ ἔδεται. καὶ τὸ πνεῦμα αὐτοῦ ὡς ὕδωρ ἐν φάραγγι σῦρον, ἥξει ἕως τοῦ τραχήλου, καὶ διαιρεθήσεται, τοῦ ταράξαι ἔθνη ἐπὶ πλανήσει ματαίᾳ, καὶ διώξεται αὐτοὺς πλάνησις, καὶ λήψεται αὐτοὺς κατὰ πρόσωπον αὐτῶν. μὴ διαπαντὸς δεῖ ὑμᾶς εὐφραίνεσθαι, καὶ εἰσπορεύεσθαι εἰς τὰ ἅγιά μου διαπαντὸς, ὡσεὶ ἑορτάζοντας, καὶ ὡσεὶ εὐφραινομένους εἰσελθεῖν μετὰ αὐλοῦ εἰς τὸ ὄρος κυρίου πρὸς τὸν θεὸν τοῦ ἰσραήλ; καὶ ἀκουστὴν ποιήσει κύριος τὴν δόξαν τῆς φωνῆς αὐτοῦ, καὶ τὸν θυμὸν τοῦ βραχίονος αὐτοῦ, δεῖξαι μετὰ θυμοῦ καὶ ὀργῆς, καὶ φλογὸς κατεσθιούσης κεραυνώσει βιαίως, καὶ ὡς ὕδωρ καὶ χάλαζα συγκαταφερομένη βίᾳ. διὰ γὰρ τῆς φωνῆς κυρίου ἡττηθήσονται ἀσσύριοι, τῇ πληγῇ ᾗ ἂν πατάξῃ αὐτοὺς, καὶ ἔσται αὐτῷ κυκλόθεν, ὅθεν ἦν αὐτῶν ἡ ἐλπὶς τῆς βοηθείας, ἐφ᾽ ᾗ αὐτὸς ἐπεποίθει. αὐτοὶ μετὰ τυμπάνων καὶ κιθάρας πολεμήσουσιν αὐτὸν ἐκ μεταβολῆς, [ι] σὺ γὰρ πρὸ ἡμερῶν [κ] ἀπαιτηθήσῃ. μὴ καὶ σοὶ ἡτοιμάσθη βασιλεύειν, φάραγγα βαθεῖαν, ξύλα κείμενα, πῦρ καὶ ξύλα πολλὰ, ὁ θυμὸς κυρίου ὡς φάραγξ ὑπὸ θείου καιομένη.

[α] Ἀποσυριεῖς ὕδωρ μικρόν.] Sic plerique libri habent. aliquot habent, ἀποσυρεῖς. [β] [ἐσόμεθα.] S. Hieronymus hanc lectionem confirmat. Alij vero libri habent, ἀναβησόμεθα. est etiam vbi legitur, φευξόμεθα. [γ] [κριτὴς κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν.] In quibusdam libris sequitur. καὶ ποῦ καταλείψετε τὴν δόξαν ὑμῶν; quod etiam explicatur in cōmentarijs Græcis. [δ] [μακάριοι πάντες οἱ ἐμμένοντες ἐν αὐτῷ.] Eusebius. ὅθεν μακάριόν ἐστι τὸ ἐμμένειν ἐν αὐτῷ. ἢ κατὰ τὸν Σύμμαχον, ὑπομένειν αὐτόν. & aliquanto post, ἢ κατὰ τὸν Σύμμαχον, ὑπομένοντες αὐτόν. [ε] [καὶ ἱερουσαλὴμ κλαυθμῷ ἔκλαυσεν.] Symmachus. ἱερουσαλὴμ κλαυθμῷ οὐ κλαύσεις. Th. ἐν ἱερουσαλὴμ κλαυθμῷ οὐ κλαυθήσεται. [ζ] [τὴν φωνὴν τῆς κραυγῆς σου ἡνίκα εἶδεν ἐπήκουσέ σου.] Eusebius, ex alia interpretatione. τὴν φωνὴν τῆς βοῆς σου καθὸς ἂν ἀκουσθῇ ἀκούει σου. [η] [ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ὅτ᾽ ἂν ἀπόλωνται πολλοὶ καὶ ὅτ᾽ ἂν πέσωσι πύργοι.] S. ἐν ἡμέρᾳ σφαγῆς πολλῆς, ἐν τῷ πεσεῖν μεγάλους. [θ] [διὰ χρόνου.] In alijs libris sequitur, πολλοῦ. Eusebius. οἱ λοιποὶ, μακρόθεν. [ι] [σὺ γὰρ πρὸ ἡμερῶν.] Sic legit S. Hieronymus. In plerisque vero libris est, οὐ γάρ. quod est apud Cyrillum. [κ] [ἀπαιτηθήσῃ.] Sic quoq. est in aliquot alijs libris, quod ita Cyrillus explicat. δῆλον ὅτι τὰς ἐφ᾽ οἷς εἰς τοὺς ἐμοὺς πεπαρῴνηκας δίκας. Cæteri autē libri partim, ἀπατηθήσῃ habent, quod confirmatur authoritate S. Hieronimi. partim, ἀθετηθήσῃ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΑ΄.

ΟΥαὶ οἱ καταβαίνοντες εἰς αἴγυπτον ἐπὶ βοήθειαν, οἱ ἐφ᾽ ἵπποις πεποιθότες καὶ ἐφ᾽ ἅρμασι. ἔστι γὰρ πολλὰ, καὶ ἐφ᾽ ἵπποις πλῆθος σφόδρα. καὶ οὐκ ἦσαν πεποιθότες ἐπὶ τὸν ἅγιον τοῦ ἰσραὴλ, καὶ τὸν κύριον οὐκ ἐζήτησαν, καὶ αὐτὸς σοφῶς ἤγαγεν ἐπ᾽ αὐτοὺς κακὰ, καὶ ὁ λόγος αὐτοῦ οὐ μὴ ἀθετηθῇ, καὶ ἐπαναστήσεται ἐπ᾽ οἴκους ἀνθρώπων πονηρῶν, καὶ ἐπὶ τὴν ἐλπίδα αὐτῶν τὴν ματαίαν, αἰγύπτιον ἄνθρωπον, καὶ οὐ θεὸν, ἵππων σάρκας, καὶ οὐκ ἔστι βοήθεια. ὁ δὲ κύριος ἐπάξει τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπ᾽ αὐτοὺς. καὶ κοπιάσουσιν οἱ βοηθοῦντες, καὶ ἅμα πάντες ἀπολοῦνται. ὅτι οὕτως εἶπέ μοι κύριος. ὃν τρόπον βοήσῃ ὁ λέων, ἢ ὁ σκύμνος ἐπὶ τῇ θήρᾳ ᾗ ἔλαβε, καὶ κεκράξῃ ἐπ᾽ αὐτῇ, ἕως ἂν ἐμπλησθῇ τὰ ὄρη τῆς φωνῆς αὐτοῦ, καὶ ἡττήθησαν, καὶ τὸ πλῆθος τοῦ θυμοῦ ἐπτοήθησαν, οὕτως καταβήσεται κύριος σαβαὼθ ἐπιστρατεῦσαι ἐπὶ τὸ ὄρος τὸ σιὼν, ἐπὶ τὰ ὄρη αὐτῆς. ὡς ὄρνεα πετόμενα, οὕτως ὑπερασπιεῖ κύριος σαβαὼθ, ὑπὲρ ἱερουσαλὴμ ὑπερασπιεῖ, καὶ ἐξελεῖται, καὶ περιποιήσεται, καὶ σώσει. ἐπιστράφητε οἱ τὴν βαθεῖαν βουλὴν βουλευόμενοι καὶ ἄνομον υἱοὶ ἰσραὴλ, ὅτι τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἀπαρνήσονται οἱ ἄνθρωποι τὰ χειροποίητα αὐτῶν τὰ ἀργυρᾶ, καὶ τὰ χειροποίητα τὰ χρυσᾶ, ἃ ἐποίησαν αἱ χεῖρες αὐτῶν, καὶ πεσεῖται ἀσσοὺρ. οὐ μάχαιρα ἀνδρὸς, οὐδὲ μάχαιρα ἀνθρώπου καταφάγεται αὐτὸν, καὶ φεύξεται οὐκ ἀπὸ προσώπου μαχαίρας. οἱ δὲ νεανίσκοι ἔσονται εἰς ἥττημα, πέτρᾳ γὰρ περιληφθήσονται ὡς χάρακι, καὶ ἡττηθήσονται, ὁ δὲ φεύγων ἁλώσεται. τάδε λέγει κύριος. [α] μακάριος ὃς [β] ἔχει ἐν σιὼν σπέρμα, καὶ οἰκείους ἐν ἱερουσαλήμ.

[α] Μακάριος ὃς.] Eusebius. εἰδέναι δὲ χρὴ ὅτι τὸ μὲν μακάριος, οὐδεὶς τῶν ἑρμηνευτῶν εἴρηκεν. [β] [ἔχει ἐν σιὼν σπέρμα καὶ οἰκείους ἐν ἱερουσαλήμ.] Symmachus. ἔχει πῦρ ἐν σιὼν, καὶ κλίβανον ἐν ἱερουσαλήμ. Aquila, & Theodotio. φῶς αὐτῷ ἐν σιὼν, καὶ κλίβανος αὐτῷ ἐν ἱερουσαλήμ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΒ΄.

ΙΔοὺ γὰρ βασιλεὺς δίκαιος βασιλεύσει, [α] καὶ ἄρχοντες μετὰ κρίσεως ἄρξουσι. [β] καὶ ἔσται ὁ ἄνθρωπος κρύπτων τοὺς λόγους αὐτοῦ, καὶ κρυβήσεται, ὡς ἀφ᾽ ὕδατος φερομένου. καὶ φανήσεται ἐν σιὼν ὡς ποταμὸς φερόμενος ἔνδοξος ἐν γῇ διψώσῃ, καὶ οὐκέτι ἔσονται πεποιθότες ἐπ᾽ ἀνθρώποις, ἀλλὰ τὰ ὦτα ἀκούειν δώσουσι, καὶ ἡ καρδία τῶν ἀσθενούντων προσέξει τοῦ ἀκούειν. καὶ αἱ γλῶσσαι αἱ ψελλίζουσαι ταχὺ

καὶ μαθήσονται λαλεῖν εἰρήνην, καὶ οὐκέτι μὴ εἴπωσι τῷ μωρῷ ἄρχειν, καὶ οὐκέτι μὴ εἴπωσιν οἱ ὑπηρέται σου, σίγα. ὁ γὰρ μωρὸς μωρὰ λαλήσει, καὶ ἡ καρδία αὐτοῦ μάταια νοήσει, τοῦ συντελεῖν ἄνομα, καὶ λαλεῖν πρὸς κύριον πλάνησιν, τοῦ διασπεῖραι ψυχὰς πεινώσας, καὶ τὰς ψυχὰς τὰς διψώσας κενὰς ποιήσει. ἡ γὰρ βουλὴ τῶν πονηρῶν ἄνομα βουλεύσεται, καταφθεῖραι ταπεινοὺς ἐν λόγοις ἀδίκοις, καὶ διασκεδάσαι λόγους ταπεινῶν ἐν κρίσει. οἱ δὲ εὐσεβεῖς συνετὰ ἐβουλεύσαντο, καὶ αὕτη ἡ βουλὴ μενεῖ. γυναῖκες πλούσιαι ἀνάστητε, καὶ ἀκούσατε τῆς φωνῆς μου. θυγατέρες ἐν ἐλπίδι εἰσακούσατε λόγους μου, ἡμέρας ἐνιαυτοῦ μνείαν ποιήσασθε ἐν ὀδύνῃ μετ' ἐλπίδος. ἀνήλωται ὁ τρυγητὸς, πέπαυται, οὐκέτι μὴ ἔλθῃ. ἔκστητε, λυπήθητε αἱ πεποιθυῖαι, ἐκδύσασθε, γυμναὶ γένεσθε, περιζώσασθε τὰς ὀσφύας, καὶ ἐπὶ τῶν μαστῶν κόπτεσθε, ἀπὸ ἀγροῦ ἐπιθυμήματος, καὶ ἀμπέλου γεννήματος. ἡ γῆ τοῦ λαοῦ μου, ἄκανθα καὶ χόρτος ἀναβήσεται, καὶ ἐκ πάσης οἰκίας εὐφροσύνη ἀρθήσεται. πόλις πλουσία, οἶκοι ἐγκαταλελειμμένοι πλοῦτον πόλεως ἀφήσουσιν, οἴκους ἐπιθυμήματος. καὶ ἔσονται αἱ κῶμαι σπήλαια ἕως τοῦ αἰῶνος, εὐφροσύνη ὄνων ἀγρίων, βοσκήματα ποιμένων, ἕως ἂν ἔλθῃ ἐφ' ὑμᾶς πνεῦμα ἀφ' ὑψηλοῦ. γ καὶ ἔσται ἔρημος ὁ χέρμελ, καὶ ὁ χέρμελ εἰς δρυμὸν λογισθήσεται, καὶ ἀναπαύσεται ἐν τῇ ἐρήμῳ κρῖμα, καὶ δικαιοσύνη ἐν τῷ καρμήλῳ κατοικήσει. καὶ ἔσται τὰ ἔργα τῆς δικαιοσύνης, εἰρήνη. καὶ κρατήσει ἡ δικαιοσύνη ἀνάπαυσιν, καὶ πεποιθότες ἕως τοῦ αἰῶνος, καὶ κατοικήσει ὁ λαὸς αὐτοῦ ἐν πόλει εἰρήνης, καὶ ἐνοικήσει πεποιθὼς, καὶ ἀναπαύσονται μετὰ πλούτου. ἡ δὲ χάλαζα ἐὰν καταβῇ, οὐκ ἐφ' ὑμᾶς ἥξει. καὶ ἔσονται οἱ ἐνοικοῦντες ἐν τοῖς δρυμοῖς πεποιθότες, ὡς οἱ ἐν τῇ πεδινῇ. μακάριοι οἱ σπείροντες ἐπὶ πᾶν ὕδωρ, οὗ βοῦς καὶ ὄνος πατεῖ.

α Καὶ ἄρχοντες μετὰ κρίσεως ἄρξουσι.] Eusebius. οἱ λοιποὶ, καὶ ἄρχοντες εἰς κρῖμα ἄρξουσιν. β [καὶ ἔσται ὁ ἄνθρωπος κρύπτων τοὺς λόγους αὐτοῦ. Eusebius ex alia translatione, καὶ ἔσται ἀνὴρ ὡς ἀποκρυφὴ ἀπὸ πνεύματος καὶ λαίλαπος. γ [καὶ ἔσται ἔρημος ὁ χέρμελ.] Symmachus. καὶ ἔσται ἡ ἔρημος εἰς κάρμηλον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΓ'.

Οὐαὶ τοῖς ταλαιπωροῦσιν ὑμᾶς, ὑμᾶς δὲ οὐδεὶς ποιεῖ ταλαιπώρους, καὶ ὁ ἀθετῶν ὑμᾶς οὐκ ἀθετεῖ. ἁλώσονται οἱ ἀθετοῦντες, καὶ παραδοθήσονται, καὶ ὡς σὴς ἐφ' ἱματίου, οὕτως ἡττηθήσονται. κύριε ἐλέησον ἡμᾶς, ἐπὶ σοὶ γὰρ πεποίθαμεν. ἐγενήθη τὸ σπέρμα τῶν ἀπειθούντων εἰς ἀπώλειαν, ἡ δὲ σωτηρία ἡμῶν ἐν καιρῷ θλίψεως. διὰ φωνὴν τοῦ φόβου ἐξέστησαν λαοὶ ἀπὸ τοῦ φόβου σου, καὶ διεσπάρησαν τὰ ἔθνη, νῦν δὲ συναχθήσεται τὰ σκῦλα ὑμῶν μικροῦ καὶ μεγάλου. ὃν τρόπον ἐάν τις συναγάγῃ ἀκρίδας, οὕτως ἐμπαίξουσιν ὑμῖν. ἅγιος ὁ θεὸς ὁ κατοικῶν ἐν ὑψηλῷ, ἐνεπλήσθη σιὼν κρίσεως καὶ δικαιοσύνης, ἐν νόμῳ παραδοθήσονται, ἐν θησαυροῖς ἡ σωτηρία ἡμῶν, ἐκεῖ σοφία καὶ ἐπιστήμη καὶ εὐσέβεια πρὸς τὸν κύριον. οὗτοί εἰσι θησαυροὶ δικαιοσύνης. ἰδοὺ δὴ ἐν τῷ φόβῳ ὑμῶν οὗτοι φοβηθήσονται. οὓς ἐφοβεῖσθε, βοήσονται δὲ ἀφ' ὑμῶν. ἄγγελοι ἀποσταλήσονται, πικρῶς κλαίοντες, παρακαλοῦντες εἰρήνην. ἐρημωθήσονται γὰρ αἱ τούτων ὁδοί. πέπαυται ὁ φόβος τῶν ἐθνῶν, καὶ ἡ πρὸς τούτους διαθήκη αἴρεται, καὶ οὐ μὴ λογίσησθε αὐτοὺς ἀνθρώπους. ἐπένθησεν ἡ γῆ, ἠσχύνθη ὁ λίβανος, ἕλη ἐγένετο ὁ σάρων. φανερὰ ἔσται ἡ Γαλιλαία, καὶ ὁ χέρμελ. νῦν ἀναστήσομαι λέγει κύριος, νῦν δοξασθήσομαι, νῦν ὑψωθήσομαι, νῦν ὄψεσθε, α νῦν αἰσθηθήσεσθε, ματαία ἔσται ἡ ἰσχὺς τοῦ πνεύματος ὑμῶν. πῦρ κατέδεται ὑμᾶς, καὶ ἔσονται ἔθνη κατακεκαυμένα, ὡς ἄκανθα ἐν ἀγρῷ ἐρριμμένη καὶ κατακεκαυμένη. ἀκούσονται οἱ πόρρωθεν ἃ ἐποίησα, γνώσονται οἱ ἐγγίζοντες τὴν ἰσχύν μου. ἀπέστησαν οἱ ἐν σιὼν ἄνομοι, λήψεται τρόμος τοὺς ἀσεβεῖς. τίς ἀναγγελεῖ ὑμῖν, ὅτι πῦρ καίεται; τίς ἀναγγελεῖ ὑμῖν τὸν τόπον τὸν αἰώνιον; πορευόμενος ἐν δικαιοσύνῃ, λαλῶν εὐθεῖαν ὁδὸν, μισῶν ἀνομίαν καὶ ἀδικίαν, καὶ τὰς χεῖρας ἀποσειόμενος ἀπὸ δώρων. βαρύνων τὰ ὦτα, ἵνα μὴ ἀκούσῃ κρίσιν αἵματος. καμμύων τοὺς ὀφθαλμοὺς, ἵνα μὴ ἴδῃ ἀδικίαν, β οὗτος οἰκήσει ἐν ὑψηλῷ σπηλαίῳ πέτρας ἰσχυρᾶς. ἄρτος αὐτῷ δοθήσεται, καὶ τὸ ὕδωρ αὐτοῦ πιστόν. βασιλέα μετὰ δόξης ὄψεσθε, οἱ ὀφθαλμοὶ ὑμῶν ὄψονται γῆν πόρρωθεν, ἡ ψυχὴ ὑμῶν μελετήσει φόβον. ποῦ εἰσιν οἱ γραμματικοί; ποῦ εἰσιν οἱ συμβουλεύοντες; ποῦ ἐστιν ὁ ἀριθμῶν τοὺς τρεφομένους μικρὸν καὶ μέγαν λαόν; ᾧ οὐ συνεβουλεύσαντο, οὐδὲ ᾔδει βαθύφωνον, ὥστε μὴ ἀκοῦσαι λαὸς πεφαυλισμένος, καὶ οὐκ ἔστι τῷ ἀκούοντι σύνεσις. ἰδοὺ σιὼν ἡ πόλις, τὸ σωτήριον ἡμῶν, οἱ ὀφθαλμοί σου ὄψονται ἱερουσαλὴμ, πόλις πλουσία, σκηναὶ αἳ οὐ μὴ σεισθῶσιν, οὐδὲ μὴ κινηθῶσιν οἱ πάσσαλοι τῆς σκηνῆς αὐτῆς εἰς τὸν αἰῶνα χρόνον, οὐδὲ τὰ σχοινία αὐτῆς οὐ μὴ διαρραγῶσιν, ὅτι τὸ ὄνομα κυρίου μέγα ὑμῖν. τόπος ὑμῖν ἔσται, ποταμοὶ καὶ διώρυχες πλατεῖς καὶ εὐρύχωροι. οὐ πορεύσῃ ταύτην τὴν ὁδὸν, οὐδὲ πορεύσεται πλοῖον ἐλαῦνον, ὁ γὰρ θεός μου μέγας ἐστίν. οὐ παρελεύσεταί με κύριος κριτὴς ἡμῶν, κύριος ἄρχων ἡμῶν, κύριος βασιλεὺς ἡμῶν, κύριος οὗτος ἡμᾶς σώσει. ἐρράγησαν τὰ σχοινία σου, ὅτι οὐκ ἐνίσχυσαν. ὁ ἱστός σου ἔκλινεν, οὐ χαλάσει τὰ ἱστία, οὐκ ἀρεῖ σημεῖον, ἕως οὗ παραδοθῇ εἰς προνομήν. τοίνυν πολλοὶ χωλοὶ προνομὴν ποιήσουσι, καὶ οὐ μὴ εἴπωσι, κοπιῶ, ὁ λαὸς ἐνοικῶν ἐν αὐτοῖς, ἀφέθη γὰρ αὐτοῖς ἡ ἁμαρτία.

α Νῦν αἰσθηθήσεσθε.] In nonnullis libris, αἰσθήσεσθε. In vno legitur, αἰσχυνθήσεσθε. cui lectioni S. Hieronymus suffragat. β [οὗτος οἰκήσει ἐν ὑψηλῷ σπηλαίῳ πέτρας ἰσχυρᾶς.] S. αὐτὸς ἐν ὑψηλοῖς κατασκηνώσει. ὡς περιοχαὶ πετρῶν τὸ ὕψος αὐτοῦ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΔ'.

Προσαγάγετε ἔθνη, καὶ ἀκούσατε ἄρχοντες. ἀκουσάτω ἡ γῆ, καὶ οἱ ἐν αὐτῇ, ἡ οἰκουμένη, καὶ ὁ λαὸς ὁ ἐν αὐτῇ. διότι θυμὸς κυρίου ἐπὶ πάντα τὰ ἔθνη

καὶ ὀργὴ ἐπὶ τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν, τοῦ ἀπολέσαι αὐτούς, καὶ παραδοῦναι αὐτοὺς εἰς σφαγήν. οἱ δὲ τραυματίαι αὐτῶν ῥιφήσονται, καὶ οἱ νεκροί, [α] καὶ ἀναβήσεται αὐτῶν ἡ ὀσμή, [β] καὶ βραχήσεται τὰ ὄρη ἀπὸ τοῦ αἵματος αὐτῶν. [γ] καὶ τακήσονται πᾶσαι αἱ δυνάμεις τῶν οὐρανῶν, καὶ εἱλιγήσεται ὁ οὐρανὸς ὡς βιβλίον, [δ] καὶ πάντα τὰ ἄστρα πεσεῖται ὡς φύλλα ἐξ ἀμπέλου, καὶ ὡς πίπτει φύλλα ἀπὸ συκῆς, ἐμεθύσθη ἡ μάχαιρά μου ἐν τῷ οὐρανῷ. ἰδοὺ ἐπὶ τὴν ἰδουμαίαν καταβήσεται, καὶ ἐπὶ τὸν λαὸν τῆς ἀπωλείας μετὰ κρίσεως. ἡ μάχαιρα τοῦ κυρίου ἐνεπλήσθη αἵματος, ἐπαχύνθη ἀπὸ στέατος, ἀπὸ αἵματος τράγων καὶ [ε] ἀμνῶν, καὶ ἀπὸ στέατος τράγων καὶ κριῶν. ὅτι θυσία τῷ κυρίῳ ἐν βοσόρ, καὶ σφαγὴ μεγάλη ἐν τῇ ἰδουμαίᾳ, καὶ συμπεσοῦνται οἱ ἁδροὶ μετ᾽ αὐτῶν, καὶ οἱ κριοὶ καὶ οἱ ταῦροι, καὶ μεθυσθήσεται ἡ γῆ ἀπὸ τοῦ αἵματος, καὶ ἀπὸ τοῦ στέατος αὐτῶν ἐμπλησθήσεται. ἡμέρα γὰρ κρίσεως κυρίου, καὶ ἐνιαυτὸς ἀνταποδόσεως κρίσεως σιών. καὶ στραφήσονται αἱ φάραγγες αὐτῆς εἰς πίσσαν, καὶ ἡ γῆ αὐτῆς εἰς θεῖον. καὶ ἔσται ἡ γῆ αὐτῆς ὡς πίσσα καιομένη νυκτὸς καὶ ἡμέρας, καὶ οὐ σβεσθήσεται εἰς τὸν αἰῶνα χρόνον, καὶ ἀναβήσεται ὁ καπνὸς αὐτῆς ἄνω, εἰς γενεὰς αὐτῆς ἐρημωθήσεται, καὶ εἰς χρόνον πολὺν ὄρνεα καὶ ἐχῖνοι, καὶ ἴβεις καὶ κόρακες κατοικήσουσιν ἐν αὐτῇ. καὶ ἐπιβληθήσεται ἐπ᾽ αὐτὴν σπαρτίον γεωμετρίας ἐρήμου, καὶ ὀνοκένταυροι οἰκήσουσιν ἐν αὐτῇ. οἱ ἄρχοντες αὐτῆς οὐκ ἔσονται. οἱ γὰρ βασιλεῖς, καὶ οἱ μεγιστᾶνες αὐτῆς ἔσονται εἰς ἀπώλειαν. καὶ ἀναφυήσει εἰς τὰς πόλεις αὐτῶν ἀκάνθινα ξύλα, καὶ εἰς τὰ ὀχυρώματα αὐτῆς. καὶ ἔσται [ζ] ἐπαύλεις σειρήνων, καὶ αὐλὴ στρουθῶν. καὶ συναντήσουσι δαιμόνια ὀνοκενταύροις, καὶ βοήσονται ἕτερος πρὸς τὸν ἕτερον, ἐκεῖ ἀναπαύσονται ὀνοκένταυροι, εὑρόντες αὐτοῖς ἀνάπαυσιν. ἐκεῖ ἐνόσσευσεν ἐχῖνος, καὶ ἔσωσεν ἡ γῆ τὰ παιδία αὐτοῦ μετὰ ἀσφαλείας. ἐκεῖ συνήντησαν ἔλαφοι, καὶ εἶδον τὰ πρόσωπα ἀλλήλων. ἀριθμῷ παρῆλθον, καὶ μία αὐτῶν οὐκ ἀπώλετο, ἑτέρα τὴν ἑτέραν οὐκ ἐζήτησαν, ὅτι ὁ κύριος αὐτοῖς ἐνετείλατο, καὶ τὸ πνεῦμα αὐτοῦ συνήγαγεν αὐτά. καὶ αὐτὸς ἐπιβαλεῖ αὐτοῖς κλήρους, καὶ ἡ χεὶρ αὐτοῦ διεμέρισε βόσκεσθαι. εἰς τὸν αἰῶνα χρόνον κληρονομήσετε, γενεὰς γενεῶν ἀναπαύσονται ἐπ᾽ αὐτῆς.

α Καὶ ἀναβήσεται αὐτῶν ἡ ὀσμή.] Symmachus. ἀναβήσεται ἡ δυσωδία. β [βραχήσεται τὰ ὄρη.] Eusebius. αἱ δυνάμεις τῶν οὐρανῶν ὄρη νοούμενα. γ [καὶ τακήσονται.] Eusebius. μὴ κείμενον δὲ ἐν τῇ τῶν ἑβδομήκοντα ἑρμηνείᾳ τό, καὶ τακήσονται πᾶσαι αἱ δυνάμεις τῶν οὐρανῶν, μετὰ ἀστερίσκων ἐκ τῆς τῶν λοιπῶν ἑρμηνείας προστετέθη. δ [καὶ πάντα τὰ ἄστρα πεσεῖται.] Eusebius. Ἀκύλας. καὶ πᾶσα στρατιὰ αὐτῶν ἀποῤῥεύσει ὡς ἀποῤῥεῖ φύλλον ἀπὸ ἀμπέλου, καὶ ὡς ἀπόπτωμα ἀπὸ συκῆς. Σύμμαχος. καὶ πᾶσα ἡ δύναμις αὐτοῦ πεσεῖται, ὡς πίπτει φύλλον ἀπὸ ἀμπέλου, καὶ ὡς ἀπόπτωμα ἀπὸ συκῆς. τετήρηται δὲ ταῦτα ἡμῖν εἰς τὸ δεῖξαι ὅτι παρὰ τοῖς ἑβδομήκοντα εἰρημένα ἄστρα, παρὰ τοῖς λοιποῖς ἑρμηνευταῖς δυνάμεις τοῦ οὐρανοῦ ὠνομάσθησαν. ε [ἀμνῶν.] Eusebius. ἢ κατὰ τοὺς λοιποὺς ἑρμηνευτάς, ἀρνῶν. ζ [ἐπαύλεις σειρήνων.] Scholion. σειρῆνας καλεῖ τὰ ἐν νυκτὶ θρηνώδη φωνὴν ἱέντα τῶν πτηνῶν, μονονουχὶ κατολολύζοντα, οἷον ἡ γλαῦξ, καὶ τὰ ἐοικότα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΕ'.

Εὐφράνθητι ἔρημος διψῶσα, ἀγαλλιάσθω ἔρημος, καὶ ἀνθείτω ὡς κρίνον, [α] καὶ ἐξανθήσει καὶ ἀγαλλιάσεται τὰ ἔρημα τοῦ ἰορδάνου, ἡ δόξα τοῦ λιβάνου ἐδόθη αὐτῇ, [β] καὶ ἡ τιμὴ τοῦ καρμήλου, καὶ ὁ λαός μου ὄψεται τὴν δόξαν κυρίου, καὶ τὸ ὕψος τοῦ θεοῦ. ἰσχύσατε χεῖρες ἀνειμέναι, καὶ γόνατα παραλελυμένα, παρακαλέσατε οἱ ὀλιγόψυχοι τῇ διανοίᾳ. ἰσχύσατε, μὴ φοβεῖσθε. ἰδοὺ ὁ θεὸς ἡμῶν κρίσιν ἀνταποδίδωσι, καὶ ἀνταποδώσει, αὐτὸς ἥξει καὶ σώσει ἡμᾶς. τότε ἀνοιχθήσονται ὀφθαλμοὶ τυφλῶν, καὶ ὦτα κωφῶν ἀκούσονται. τότε ἁλεῖται ὡς ἔλαφος ὁ χωλός, τρανὴ δὲ ἔσται γλῶσσα μογιλάλων, ὅτι ἐρράγη ἐν τῇ ἐρήμῳ ὕδωρ, καὶ φάραγξ ἐν γῇ διψώσῃ, καὶ ἔσται ἡ ἄνυδρος εἰς ἕλη. καὶ εἰς τὴν διψῶσαν γῆν πηγὴ ὕδατος ἔσται, ἐκεῖ εὐφροσύνη ὀρνέων, ἐπαύλεις καλάμου καὶ ἕλη. ἔσται ἐκεῖ ὁδὸς καθαρά, καὶ ὁδὸς ἁγία κληθήσεται, καὶ οὐ μὴ παρέλθῃ ἐκεῖ ἀκάθαρτος, οὐδὲ ἔσται ἐκεῖ ὁδὸς ἀκάθαρτος. οἱ δὲ διεσπαρμένοι πορεύσονται ἐπ᾽ αὐτῆς, καὶ οὐ μὴ πλανηθῶσι. καὶ οὐκ ἔσται ἐκεῖ λέων, οὐδὲ τῶν πονηρῶν θηρίων οὐ μὴ ἀναβῇ εἰς αὐτήν, οὐδὲ μὴ εὑρεθῇ ἐκεῖ, ἀλλὰ πορεύσονται ἐν αὐτῇ λελυτρωμένοι, καὶ συνηγμένοι διὰ κύριον. καὶ ἀποστραφήσονται, καὶ ἥξουσιν εἰς σιὼν μετ᾽ εὐφροσύνης, καὶ εὐφροσύνη αἰώνιος ὑπὲρ κεφαλῆς αὐτῶν. ἐπὶ γὰρ τῆς κεφαλῆς αὐτῶν αἴνεσις καὶ ἀγαλλίαμα καὶ εὐφροσύνη καταλήψεται αὐτούς, ἀπέδρα ὀδύνη καὶ λύπη καὶ στεναγμός.

α Καὶ ἐξανθήσει.] Seuerus. καὶ ὑλοχαρήσει. β [ἡ τιμὴ τοῦ καρμήλου.] Symmachus. εὐπρέπεια τοῦ καρμήλου καὶ τοῦ πεδίου. αὐτοὶ ὄψονται τὴν δόξαν τοῦ κυρίου. Theodotio. ὡραιότης τοῦ καρμήλου καὶ τοῦ σαρών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Λϛ'.

Καὶ ἐγένετο τοῦ τεσσαρεσκαιδεκάτου ἔτους βασιλεύοντος ἐζεκίου, ἀνέβη σενναχηρεὶμ βασιλεὺς ἀσσυρίων ἐπὶ τὰς πόλεις τῆς ἰουδαίας τὰς ὀχυράς, καὶ ἔλαβεν αὐτάς. καὶ ἀπέστειλε βασιλεὺς ἀσσυρίων τὸν ῥαβσάκην ἐκ λάχης εἰς ἱερουσαλὴμ πρὸς τὸν βασιλέα ἐζεκίαν μετὰ δυνάμεως πολλῆς, καὶ ἔστη ἐν τῷ ὑδραγωγῷ τῆς κολυμβήθρας τῆς ἄνω ἐν τῇ ὁδῷ τοῦ ἀγροῦ τοῦ κναφέως. καὶ ἐξῆλθε πρὸς αὐτὸν ἐλιακεὶμ ὁ τοῦ χελκίου ὁ οἰκονόμος, καὶ σομνᾶς ὁ γραμματεύς, καὶ ἰωὰχ ὁ τοῦ ἀσὰφ ὁ ὑπομνηματογράφος. καὶ εἶπεν αὐτοῖς ῥαβσάκης. εἴπατε ἐζεκίᾳ. τάδε λέγει ὁ βασιλεὺς ὁ μέγας βασιλεὺς ἀσσυρίων. τί πεποιθὼς εἶ; μὴ ἐν βουλῇ καὶ λόγοις χειλέων παράταξις γίνεται; καὶ νῦν ἐπὶ τίνα πέποιθας, ὅτι ἀπειθεῖς μοι; ἰδοὺ πεποιθὼς εἶ ἐπὶ τὴν ῥάβδον τὴν καλαμίνην τὴν τεθλασμένην ταύτην ἐπ᾽ αἴγυπτον, ὡς ἂν ἐπιστηριχθῇ ἀνὴρ ἐπ᾽ αὐτήν, εἰσελεύσεται εἰς τὴν χεῖρα αὐτοῦ, καὶ τρήσει αὐτήν. οὕτως ἐστὶ φαραὼ βασιλεὺς αἰγύπτου, καὶ πάντες οἱ πεποιθότες ἐπ᾽ αὐτῷ. εἰ δὲ λέγετε, ἐπὶ κύριον τὸν θεὸν ἡμῶν [α] πεποίθαμεν, νῦν μίχθητε τῷ κυρίῳ μου τῷ βασιλεῖ ἀσσυρίων, καὶ δώσω ὑμῖν δισχιλίαν ἵππον, εἰ δυνήσεσθε δοῦναι ἀναβάτας ἐπ᾽ αὐτούς. καὶ πῶς δύνασθε ἀποστρέψαι εἰς πρόσωπον τοπαρχῶν; οἰκέται εἰσίν, οἱ πεποιθότες

θότες ἐπ' αἰγυπτίοις, εἰς ἵππον καὶ ἀναβάτην. καὶ νῦν μὴ ἄνευ κυρίου ἀνέβημεν ἐπὶ τὴν χώραν ταύτην πολεμῆσαι αὐτήν; κύριος εἶπε πρός με. ἀνάβηθι ἐπὶ τὴν γῆν ταύτην, καὶ διάφθειρον αὐτήν. καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν ἐλιακείμ, καὶ σομνᾶς, καὶ ἰωάχ. λάλησον πρὸς τοὺς παῖδάς σου συριστί. ἀκούομεν γὰρ ἡμεῖς. καὶ μὴ λάλει πρὸς ἡμᾶς ἰουδαϊστί. καὶ ἵνα τί λαλεῖς εἰς τὰ ὦτα τῶν ἀνθρώπων ἐπὶ τῷ τείχει; καὶ εἶπε πρὸς αὐτοὺς ῥαβσάκης. μὴ πρὸς τὸν κύριον ὑμῶν ἢ πρὸς ὑμᾶς ἀπέσταλκέ με ὁ κύριός μου, λαλῆσαι τοὺς λόγους τούτους; οὐχὶ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους τοὺς καθημένους ἐπὶ τῷ τείχει, ἵνα φάγωσι κόπρον, καὶ πίωσιν οὖρον μεθ' ὑμῶν ἅμα; καὶ ἔστη ῥαβσάκης, καὶ ἀνεβόησε φωνῇ μεγάλῃ ἰουδαϊστί, καὶ εἶπεν. ἀκούσατε τοὺς λόγους τοῦ βασιλέως τοῦ μεγάλου βασιλέως ἀσσυρίων. τάδε λέγει ὁ βασιλεύς. μὴ ἀπατάτω ὑμᾶς ἐζεκίας λόγοις, οὐ δυνήσεται ῥύσασθαι ὑμᾶς, καὶ μὴ λεγέτω ὑμῖν ἐζεκίας, ὅτι ῥύσεται ὑμᾶς ὁ θεός, καὶ οὐ μὴ παραδοθῇ ἡ πόλις αὕτη ἐν χειρὶ βασιλέως ἀσσυρίων, μὴ ἀκούετε ἐζεκίου. τάδε λέγει ὁ βασιλεὺς ἀσσυρίων. εἰ βούλεσθε εὐλογηθῆναι, ἐκπορεύεσθε πρός με, καὶ φάγεσθε ἕκαστος τὴν ἄμπελον αὐτοῦ καὶ τὰς συκᾶς, καὶ πίεσθε ὕδωρ ἐκ τοῦ λάκκου ὑμῶν, ἕως ἂν ἔλθω, καὶ λάβω ὑμᾶς εἰς γῆν, ὡς ἡ γῆ ὑμῶν, γῆ σίτου καὶ οἴνου καὶ ἄρτων καὶ ἀμπελώνων. μὴ ἀπατάτω ὑμᾶς ἐζεκίας, λέγων. ὁ θεὸς ῥύσεται ὑμᾶς. μὴ ἐρρύσαντο οἱ θεοὶ τῶν ἐθνῶν, ἕκαστος τὴν ἑαυτοῦ χώραν ἐκ χειρὸς βασιλέως ἀσσυρίων; ποῦ ἐστιν ὁ θεὸς ἐμὰθ καὶ ἀρφάθ; καὶ ποῦ ὁ θεὸς τῆς πόλεως ἐπφαρουαίμ; μὴ ἐδύναντο ῥύσασθαι σαμάρειαν ἐκ χειρός μου; τίς τῶν θεῶν πάντων τῶν ἐθνῶν τούτων, ὅς τις ἐρρύσατο τὴν γῆν αὐτοῦ ἐκ χειρός μου, ὅτι ῥύσεται ὁ θεὸς τὴν ἱερουσαλὴμ ἐκ χειρός μου; καὶ ἐσιώπησαν, καὶ οὐδεὶς ἀπεκρίθη αὐτῷ λόγον, διὰ τὸ προστάξαι τὸν βασιλέα μηδένα ἀποκριθῆναι. καὶ εἰσῆλθεν ἐλιακεὶμ ὁ τοῦ χελκίου οἰκονόμος, καὶ σομνᾶς ὁ γραμματεὺς τῆς δυνάμεως, καὶ ἰωὰχ ὁ τοῦ ἀσὰφ ὁ ὑπομνηματογράφος πρὸς ἐζεκίαν ἐσχισμένοι τοὺς χιτῶνας, καὶ ἀνήγγειλαν αὐτῷ τοὺς λόγους ῥαβσάκου.

a Πεποίθαμεν.] In cæteris libris hæc sequuntur. οὐκ αὐτός ἐστιν οὗ ἀφεῖλεν ἐζεκίας τὰ ὑψηλὰ αὐτοῦ, καὶ τὰ θυσιαστήρια αὐτοῦ, καὶ εἶπε τῷ ἰούδα καὶ τῇ ἱερουσαλὴμ, κατὰ πρόσωπον τοῦ θυσιαστηρίου τούτου προσκυνήσατε. Quæ nec Cyrillus hēt.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΖʹ.

Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἀκοῦσαι τὸν βασιλέα ἐζεκίαν, ἔσχισε τὰ ἱμάτια, καὶ περιεβάλετο σάκκον, καὶ ἀνέβη εἰς τὸν οἶκον κυρίου, καὶ ἀπέστειλεν ἐλιακεὶμ τὸν οἰκονόμον, καὶ σομνᾶν τὸν γραμματέα, καὶ τοὺς πρεσβυτέρους τῶν ἱερέων περιβεβλημένους σάκκους, πρὸς ἠσαΐαν υἱὸν ἀμὼς τὸν προφήτην, καὶ εἶπαν αὐτῷ. τάδε λέγει ἐζεκίας. ἡμέρα θλίψεως καὶ ὀνειδισμοῦ καὶ ἐλεγμοῦ καὶ ὀργῆς ἡ σήμερον ἡμέρα, ὅτι ἥκει ἡ ὠδὶν τῇ τικτούσῃ, ἰσχὺν δὲ οὐκ ἔχει τοῦ τεκεῖν, εἰσακούσαι κύριος ὁ θεός σου τοὺς λόγους ῥαβσάκου, οὓς ἀπέστειλε βασιλεὺς ἀσσυρίων, ὀνειδίζειν θεὸν ζῶντα, καὶ ὀνειδίζειν λόγοις οὓς ἤκουσε κύριος ὁ θεός σου, καὶ δεηθήσῃ πρὸς κύριόν σου περὶ τῶν καταλελειμμένων τούτων. καὶ ἦλθον οἱ παῖδες τοῦ βασιλέως ἐζεκίου πρὸς ἠσαΐαν, καὶ εἶπεν αὐτοῖς ἠσαΐας. οὕτως ἐρεῖτε πρὸς τὸν κύριον ὑμῶν. τάδε λέγει κύριος. μὴ φοβηθῇς ἀπὸ τῶν λόγων ὧν ἤκουσας, οὓς ὠνείδισάν με οἱ πρέσβεις βασιλέως ἀσσυρίων. ἰδοὺ ἐγὼ ἐμβάλλω εἰς αὐτὸν πνεῦμα, καὶ ἀκούσας ἀγγελίαν, ἀποστραφήσεται εἰς τὴν χώραν αὐτοῦ, καὶ πεσεῖται μαχαίρᾳ ἐν τῇ γῇ αὐτοῦ. καὶ ἀπέστρεψε ῥαβσάκης, καὶ κατέλαβε τὸν βασιλέα ἀσσυρίων πολιορκοῦντα λοβνάν. καὶ ἤκουσεν ὅτι ἀπῆρεν ἀπὸ λαχίς, καὶ ἐξῆλθε θαρακὰ βασιλεὺς αἰθιόπων πολιορκῆσαι αὐτόν. καὶ ἀκούσας ἀπέστρεψε, καὶ ἀπέστειλεν ἀγγέλους πρὸς ἐζεκίαν, λέγων. οὕτως ἐρεῖτε ἐζεκίᾳ βασιλεῖ τῆς ἰουδαίας. μή σε ἀπατάτω ὁ θεός σου, ἐφ' ᾧ πέποιθας ἐπ' αὐτῷ, λέγων. οὐ μὴ παραδοθῇ ἱερουσαλὴμ ἐν χειρὶ βασιλέως ἀσσυρίων. σὺ οὐκ ἤκουσας ἃ ἐποίησαν βασιλεῖς ἀσυρίων, πᾶσαν τὴν γῆν ὡς ἀπώλεσαν, καὶ σὺ ῥυσθήσῃ; μὴ ἐρρύσαντο αὐτοὺς οἱ θεοὶ τῶν ἐθνῶν, οὓς ἀπώλεσαν οἱ πατέρες μου, τήν τε γωζὰν, καὶ χαῤῥὰν, καὶ ῥαφὲθ, αἵ εἰσιν ἐν χώρᾳ θεμάθ; ποῦ εἰσι βασιλεῖς ἐμὰθ καὶ ποῦ ἀρφάθ; καὶ τῆς πόλεως ἐπφαρουαὶμ, ἀναγουγάνα; καὶ ἔλαβεν ἐζεκίας τὸ βιβλίον παρὰ τῶν ἀγγέλων, καὶ ἀνέγνω αὐτὸ, καὶ ἀνέβη εἰς οἶκον κυρίου, καὶ ἤνοιξεν αὐτὸ ἐναντίον κυρίου. καὶ προσηύξατο ἐζεκίας πρὸς κύριον, λέγων. κύριε σαβαὼθ ὁ θεὸς ἰσραὴλ, ὁ καθήμενος ἐπὶ τῶν χερουβίμ, σὺ εἶ ὁ θεὸς μόνος πάσης βασιλείας τῆς οἰκουμένης, σὺ ἐποίησας τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, κλῖνον κύριε τὸ οὖς σου, εἰσάκουσον κύριε, ἄνοιξον κύριε τοὺς ὀφθαλμούς σου, εἴσβλεψον κύριε, καὶ ἴδε τοὺς λόγους σενναχηρεὶμ, οὓς ἀπέστειλεν ὀνειδίζειν θεὸν ζῶντα. ἐπ' ἀληθείας γὰρ κύριε ἠρήμωσαν βασιλεῖς ἀσυρίων τὴν οἰκουμένην ὅλην, καὶ τὴν χώραν αὐτῶν, καὶ ἀνέβαλον τὰ εἴδωλα αὐτῶν εἰς τὸ πῦρ. οὐ γὰρ θεοὶ ἦσαν, ἀλλὰ ἔργα χειρῶν ἀνθρώπων, ξύλα καὶ λίθοι, καὶ [a] ἀπώσαντο αὐτούς. νῦν δὲ κύριε ὁ θεὸς ὑμῶν σῶσον ἡμᾶς ἐκ χειρὸς αὐτοῦ, ἵνα γνῷ πᾶσα βασιλεία τῆς γῆς, ὅτι σὺ εἶ ὁ θεὸς μόνος. καὶ ἀπεστάλη ἠσαΐας υἱὸς ἀμὼς πρὸς ἐζεκίαν, καὶ εἶπεν αὐτῷ. τάδε λέγει κύριος ὁ θεὸς ἰσραήλ. ἤκουσα ἃ προσηύξω πρός με περὶ σενναχηρεὶμ βασιλέως ἀσυρίων. οὗτος ὁ λόγος ὃν ἐλάλησε περὶ αὐτοῦ ὁ θεός. ἐφαύλισέ σε, καὶ ἐμυκτήρισέ σε παρθένος θυγάτηρ σιών, ἐπὶ σοὶ κεφαλὴν ἐκίνησε θυγάτηρ ἱερουσαλήμ. τίνα ὠνείδισας καὶ παρώξυνας; ἢ πρὸς τίνα ὕψωσας τὴν φωνήν σου; καὶ οὐκ ἦρας εἰς ὕψος τοὺς ὀφθαλμούς σου, πρὸς τὸν ἅγιον τοῦ ἰσραήλ; ὅτι δι' ἀγγέλων ὠνείδισας κύριον. σὺ γὰρ εἶπας, τῷ πλήθει τῶν ἁρμάτων ἐγὼ ἀνέβην εἰς ὕψος ὀρέων, καὶ εἰς τὰ ἔσχατα τοῦ λιβάνου, καὶ ἔκοψα τὸ ὕψος τῆς κέδρου αὐτοῦ, καὶ τὸ κάλλος τῆς κυπαρίσσου, καὶ εἰσῆλθον εἰς ὕψος μέρους τοῦ δρυμοῦ, καὶ ἔθηκα γέφυραν, καὶ ἠρήμωσα ὕδατα καὶ πᾶσαν συναγωγὴν ὕδατος. οὐ ταῦτα ἤκουσας

πάλαι ἃ ἐγὼ ἐποίησα; ἐξ ἡμερῶν ἀρχαίων συνέταξα, νῦν δὲ ἐπέδειξα ἐξερημῶσαι ἔθνη ἐν ὀχυροῖς, καὶ οἰκοῦντας ἐν πόλεσιν ὀχυραῖς. ἀνῆκα τὰς χεῖρας, καὶ ἐξηράνθησαν, καὶ ἐγένοντο ὡς χόρτος ξηρὸς ἐπὶ δωμάτων, καὶ ὡς ἄγρωστις. νῦν δὲ τὴν ἀνάπαυσίν σου, καὶ τὴν ἔξοδόν σου, καὶ τὴν εἴσοδόν σου ἐγὼ ἐπίσταμαι. ὁ δὲ θυμός σου ὃν ἐθυμώθης, καὶ ἡ πικρία σου ἀνέβη πρὸς μὲ, καὶ ἐμβαλῶ φιμὸν εἰς τὴν ῥῖνά σου, καὶ χαλινὸν εἰς τὰ χείλη σου, καὶ ἀποστρέψω σε τῇ ὁδῷ ᾗ ἦλθες ἐν αὐτῇ. τοῦτο δέ σοι τὸ σημεῖον. φάγε τοῦτον τὸν ἐνιαυτὸν ἃ ἔσπαρκας, τῷ δὲ ἐνιαυτῷ τῷ δευτέρῳ τὸ κατάλειμμα, τῷ δὲ τρίτῳ σπείραντες ἀμήσατε, καὶ φυτεύσατε ἀμπελῶνας, καὶ φάγεσθε τὸν καρπὸν αὐτῶν. β καὶ ἔσονται οἱ καταλελειμμένοι ἐν τῇ ἰουδαίᾳ, φυήσουσι ῥίζαν κάτω, καὶ ποιήσουσι σπέρμα ἄνω, ὅτι ἐξ ἱερουσαλὴμ ἔσονται οἱ καταλελειμμένοι, καὶ οἱ σωζόμενοι ἐξ ὄρους σιών. ὁ ζῆλος κυρίου σαβαὼθ ποιήσει ταῦτα. διὰ τοῦτο οὕτως λέγει κύριος ἐπὶ βασιλέα ἀσσυρίων. οὐ μὴ εἰσέλθῃ εἰς τὴν πόλιν ταύτην, οὐδὲ μὴ βάλῃ ἐπ' αὐτὴν βέλος, οὐδὲ μὴ ἐπιβάλῃ ἐπ' αὐτὴν θυρεὸν, οὐδὲ μὴ κυκλώσῃ ἐπ' αὐτὴν χάρακα, ἀλλὰ τῇ ὁδῷ ᾗ ἦλθεν, ἐν αὐτῇ ἀποστραφήσεται, καὶ εἰς τὴν πόλιν ταύτην οὐ μὴ εἰσέλθῃ. τάδε λέγει κύριος. ὑπερασπιῶ ὑπὲρ τῆς πόλεως ταύτης τοῦ σῶσαι αὐτὴν δι' ἐμὲ, καὶ διὰ δαυὶδ τὸν παῖδά μου. καὶ ἐξῆλθεν ἄγγελος κυρίου, καὶ ἀνεῖλεν ἐκ τῆς παρεμβολῆς τῶν ἀσσυρίων ἑκατὸν ὀγδοηκονταπέντε χιλιάδας. καὶ ἀναστάντες τὸ πρωΐ, εὗρον πάντα τὰ σώματα νεκρά. καὶ ἀπῆλθεν ἀποστραφεὶς σενναχηρεὶμ βασιλεὺς ἀσσυρίων, καὶ ᾤκησεν ἐν νινευῇ, καὶ ἐν τῷ αὐτὸν προσκυνεῖν ἐν τῷ οἴκῳ νασαρὰχ τὸν πάταρχον αὐτοῦ, ἀδραμέλεχ καὶ σαρασὰρ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ ἐπάταξαν αὐτὸν μαχαίραις, αὐτοὶ δὲ διεσώθησαν εἰς ἀρμενίαν, καὶ ἐβασίλευσεν ἀσορδὰν ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἀντ' αὐτοῦ.

α Καί ἀπώσαντο αὐτούς.] In alijs libris est, καὶ ἀπώλεσαν αὐτούς. S. Hieronymus, & comminuerunt. β [ἔσονται οἱ καταλελειμμένοι.] In nonnullis legitur, ἐξελεύσονται οἱ καταλελειμμένοι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΗʹ.

Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, ἐμαλακίσθη ἐζεκίας α ἕως θανάτου. καὶ ἦλθε πρὸς αὐτὸν ἠσαΐας υἱὸς ἀμὼς ὁ προφήτης, καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν. τάδε λέγει κύριος. τάξαι περὶ τοῦ οἴκου σου, ἀποθνήσκεις γὰρ σὺ, καὶ οὐ ζήσῃ. καὶ ἀπέστρεψεν ἐζεκίας τὸ πρόσωπον αὐτοῦ πρὸς τὸν τοῖχον, καὶ προσηύξατο πρὸς κύριον, λέγων. μνήσθητι κύριε, ὡς ἐπορεύθην ἐνώπιόν σου μετὰ ἀληθείας, ἐν καρδίᾳ ἀληθινῇ, καὶ τὰ ἀρεστὰ ἐνώπιόν σου ἐποίησα, καὶ ἔκλαυσεν ἐζεκίας κλαυθμῷ μεγάλῳ. καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρὸς ἠσαΐαν, λέγων. πορεύθητι, καὶ εἰπὸν ἐζεκίᾳ. τάδε λέγει κύριος ὁ θεὸς δαυὶδ τοῦ πατρός σου. ἤκουσα τῆς προσευχῆς σου, καὶ εἶδον τὰ δάκρυά σου, ἰδοὺ προστίθημι πρὸς τὸν χρόνον σου δεκαπέντε ἔτη, καὶ ἐκ χειρὸς βασιλέως ἀσσυρίων ῥύσομαί σε καὶ τὴν πόλιν ταύτην, καὶ ὑπερασπιῶ ὑπὲρ τῆς πόλεως ταύτης. τοῦτο δέ σοι τὸ σημεῖον παρὰ κυρίου, ὅτι ποιήσει ὁ θεὸς τὸ ῥῆμα τοῦτο. ἰδοὺ ἐγὼ στρέψω τὴν σκιὰν τῶν ἀναβαθμῶν οὓς κατέβη τοὺς δέκα ἀναβαθμοὺς τοῦ οἴκου τοῦ πατρός σου ὁ ἥλιος, ἀποστρέψω τὸν ἥλιον τοὺς δέκα ἀναβαθμούς. καὶ ἀνέβη ὁ ἥλιος τοὺς δέκα ἀναβαθμοὺς, οὓς κατέβη ἡ σκιά.

ΠΡΟΣΕΥΧΗ ΕΖΕΚΙΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΤΗΣ ΙΟΥΔΑΙΑΣ ΗΝΙΚΑ ΕΜΑΛΑΚΙΣΘΗ ΚΑΙ ΑΝΕΣΤΗ ΕΚ ΤΗΣ ΜΑΛΑΚΙΑΣ ΑΥΤΟΥ.

Ἐγὼ εἶπα ἐν τῷ ὕψει τῶν ἡμερῶν μου, ἐν πύλαις ᾅδου, καταλείψω τὰ ἔτη τὰ ἐπίλοιπα. εἶπα, οὐκέτι οὐ μὴ ἴδω τὸ σωτήριον τοῦ θεοῦ ἐπὶ γῆς ζώντων, οὐκέτι μὴ ἴδω τὸ σωτήριον τοῦ ἰσραὴλ ἐπὶ γῆς, β οὐκέτι μὴ ἴδω ἄνθρωπον, γ ἐξέλιπεν ἐκ τῆς συγγενείας μου, κατέλιπον τὸ ἐπίλοιπον τῆς ζωῆς μου, ἐξῆλθε καὶ ἀπῆλθεν ἀπ' ἐμοῦ ὥσπερ ὁ σκηνὴν καταλύων πήξας, ὡς ἱστὸς τὸ πνεῦμά μου παρ' ἐμοὶ ἐγένετο ἐρίθου ἐγγιζούσης ἐκτεμεῖν. ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ παρεδόθην ἕως πρωΐ ὡς λέοντι, οὕτως συνέτριψε πάντα τὰ ὀστᾶ μου. ἀπὸ γὰρ τῆς ἡμέρας ἕως νυκτὸς παρεδόθην. ὡς χελιδὼν, οὕτω φωνήσω, καὶ ὡς περιστερὰ, οὕτω μελετῶ. ἐξέλιπον γάρ μου οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ βλέπειν εἰς τὸ ὕψος τοῦ οὐρανοῦ πρὸς τὸν κύριον, ὃς ἐξείλατό με, καὶ ἀφείλατό μου τὴν ὀδύνην τῆς ψυχῆς. κύριε περὶ αὐτῆς γὰρ ἀνηγγέλη σοι, καὶ ἐξήγειράς μου τὴν πνοὴν, καὶ παρακληθεὶς ἔζησα. εἵλου γάρ μου τὴν ψυχὴν, ἵνα μὴ ἀπόληται, καὶ ἀπέρριψας ὀπίσω μου πάσας τὰς ἁμαρτίας. οὐ γὰρ οἱ ἐν ᾅδου αἰνέσουσί σε, οὐδὲ οἱ ἀποθανόντες εὐλογήσουσί σε, οὐδὲ ἐλπιοῦσιν οἱ ἐν ᾅδου τὴν ἐλεημοσύνην σου. οἱ ζῶντες εὐλογήσουσί σε ὃν τρόπον κἀγώ. ἀπὸ γὰρ τῆς σήμερον παιδία ποιήσω, ἃ ἀναγγελοῦσι τὴν δικαιοσύνην σου θεὲ τῆς σωτηρίας μου, καὶ οὐ παύσομαι εὐλογῶν σε μετὰ ψαλτηρίου πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς μου, κατέναντι τοῦ οἴκου τοῦ θεοῦ. καὶ εἶπεν ἠσαΐας πρὸς ἐζεκίαν. λάβε παλάθην ἐκ σύκων, δ καὶ τρῖψον, καὶ κατάπλασαι, καὶ ὑγιὴς ἔσῃ. καὶ εἶπεν ἐζεκίας. τοῦτο σημεῖον πρὸς ἐζεκίαν, ὅτι ἀναβήσομαι εἰς τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ;

α Ἕως θανάτου.] Eusebius. Ἀκύλας, τοῦ ἀποθανεῖν. οἱ λοιποὶ, εἰς θάνατον. β [οὐκέτι μὴ ἴδω ἄνθρωπον.] In cæteris libris sequit, μετὰ κατοικούντων. quod nõ habet Cyrillus. Et apud Procopiũ hoc de Theodotione margini ascriptum est cũ asterisco, ἔτι μετὰ κατοικούντων. atq. illud ἔτι, additur in nõnullis libris. γ [ἐξέλιπεν.] Sic apud Procopium margini appositum est. In cæteris libris est, ἐξέλιπον. quod Procopius habet in textu. δ [καὶ τρῖψον καὶ κατάπλασαι.] In vno libro est, καὶ κατάπλασαι ἐπὶ τὸ ἕλκος. ἕλκος, autem ab alijs editum esse, Eusebius hoc loco docet. καὶ οἱ λοιποὶ πάντες ἕλκος ὠνόμασαν τὸ διὰ τῆς παλάθης θεραπευθέν. idem.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΘʹ.

Ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἀπέστειλε μαρωδὰχ βαλαδὰν ὁ υἱὸς τοῦ βαλαδὰν, ὁ βασιλεὺς τῆς βαβυλωνίας ἐπιστολὰς καὶ πρέσβεις καὶ δῶρα ἐζεκίᾳ. ἤκουσε γὰρ, ὅτι ἐμαλακίσθη ἕως θανάτου. καὶ ἀνέστη, καὶ ἐχάρη ἐπ' αὐτοῖς ἐζεκίας, καὶ ἔδειξεν αὐτοῖς τὸν οἶκον

τοῦ νεχωθᾶ, καὶ τοῦ ἀργυρίου καὶ τοῦ χρυσίου, καὶ τῆς στακτῆς, καὶ τῶν θυμιαμάτων, καὶ τοῦ μύρου, καὶ πάντας τοὺς οἴκους τῶν σκευῶν τῆς γάζης, καὶ πάντα ὅσα ἦν ἐν τοῖς θησαυροῖς αὐτοῦ. καὶ οὐκ ἦν οὐθὲν ὃ οὐκ ἔδειξεν ἐζεκίας ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ, καὶ ἐν πάσῃ τῇ ἐξουσίᾳ αὐτοῦ. καὶ ἦλθεν ἠσαΐας ὁ προφήτης πρὸς τὸν βασιλέα ἐζεκίαν, καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν. τί λέγουσιν οἱ ἄνθρωποι οὗτοι; καὶ πόθεν ἥκασι πρὸς σέ; καὶ εἶπεν ἐζεκίας. ἐκ γῆς πόῤῥωθεν ἥκασι πρὸς μὲ ἐκ βαβυλῶνος. καὶ εἶπεν ἠσαΐας. τί εἴδοσαν ἐν τῷ οἴκῳ σου; καὶ εἶπεν ἐζεκίας. πάντα τὰ ἐν τῷ οἴκῳ μου εἴδοσαν, καὶ οὐκ ἔστιν ἐν τῷ οἴκῳ μου ὃ οὐκ εἴδοσαν, ἀλλὰ καὶ τὰ ἐν τοῖς θησαυροῖς μου. καὶ εἶπεν ἠσαΐας αὐτῷ. ἄκουσον τὸν λόγον κυρίου σαβαώθ. ἰδοὺ ἡμέραι ἔρχονται, καὶ λήψονται πάντα τὰ ἐν τῷ οἴκῳ σου, καὶ ὅσα συνήγαγον οἱ πατέρες σου ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης, εἰς βαβυλῶνα ἥξει, καὶ οὐδὲν οὐ μὴ καταλείπωσιν. εἶπε δὲ ὁ θεός. ὅτι καὶ ἀπὸ τῶν τέκνων σου ὧν γεννήσεις, λήψονται καὶ ποιήσουσι σπάδοντας ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ βασιλέως τῶν βαβυλωνίων. καὶ εἶπεν ἐζεκίας ἠσαΐᾳ. ἀγαθὸς ὁ λόγος κυρίου ὃν ἐλάλησε, γενέσθω δὴ εἰρήνη καὶ δικαιοσύνη ἐν ταῖς ἡμέραις μου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Μ'.

Παρακαλεῖτε παρακαλεῖτε τὸν λαόν μου, λέγει ὁ θεός, ἱερεῖς λαλήσατε εἰς τὴν καρδίαν ἱερουσαλὴμ, παρακαλέσατε αὐτήν, ὅτι ἐπλήσθη ἡ ταπείνωσις αὐτῆς, λέλυται αὐτῆς ἡ ἁμαρτία, ὅτι ἐδέξατο ἐκ χειρὸς κυρίου διπλᾶ τὰ ἁμαρτήματα αὐτῆς. φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ, ἑτοιμάσατε τὴν ὁδὸν κυρίου, εὐθείας ποιεῖτε τὰς τρίβους τοῦ θεοῦ ἡμῶν. πᾶσα φάραγξ πληρωθήσεται, καὶ πᾶν ὄρος καὶ βουνὸς ταπεινωθήσεται. καὶ ἔσται πάντα τὰ σκολιὰ εἰς εὐθεῖαν, καὶ ἡ τραχεῖα εἰς πεδία, καὶ ὀφθήσεται ἡ δόξα κυρίου, καὶ ὄψεται πᾶσα σὰρξ τὸ σωτήριον τοῦ θεοῦ, ὅτι κύριος ἐλάλησε. φωνὴ λέγοντος, βόησον. καὶ εἶπα. τί βοήσω; πᾶσα σὰρξ χόρτος, καὶ πᾶσα δόξα ἀνθρώπου, ὡς ἄνθος χόρτου. ἐξηράνθη ὁ χόρτος, καὶ α τὸ ἄνθος ἐξέπεσε, τὸ δὲ ῥῆμα τοῦ θεοῦ ἡμῶν μένει εἰς τὸν αἰῶνα. ἐπ' ὄρος ὑψηλὸν ἀνάβηθι ὁ εὐαγγελιζόμενος σιών, ὕψωσον τῇ ἰσχύϊ τὴν φωνήν σου ὁ εὐαγγελιζόμενος ἱερουσαλήμ. ὑψώσατε, μὴ φοβεῖσθε. εἶπον ταῖς πόλεσιν ἰούδα. ἰδοὺ ὁ θεὸς ὑμῶν, ἰδοὺ κύριος. κύριος μετὰ ἰσχύος ἔρχεται, καὶ ὁ βραχίων μετὰ κυρίας, ἰδοὺ ὁ μισθὸς αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ, καὶ τὸ ἔργον ἐναντίον αὐτοῦ. ὡς ποιμὴν ποιμανεῖ τὸ ποίμνιον αὐτοῦ, καὶ τῷ βραχίονι αὐτοῦ συνάξει ἄρνας, καὶ ἐν γαστρὶ ἐχούσας παρακαλέσει. τίς ἐμέτρησε τῇ χειρὶ τὸ ὕδωρ, καὶ τὸν οὐρανὸν σπιθαμῇ, καὶ πᾶσαν τὴν γῆν δρακί; τίς ἔστησε τὰ ὄρη σταθμῷ, καὶ τὰς νάπας ζυγῷ; τίς ἔγνω νοῦν κυρίου, καὶ τίς αὐτοῦ σύμβουλος ἐγένετο, ὃς συμβιβᾷ αὐτόν; ἢ πρὸς τίνα συνεβουλεύσατο, καὶ συνεβίβασεν αὐτόν; ἢ τίς ἔδειξεν αὐτῷ κρίσιν; ἢ ὁδὸν συνέσεως β τίς ἔδειξεν αὐτῷ; εἰ πάντα τὰ ἔθνη ὡς σταγὼν ἀπὸ κάδου, καὶ ὡς ῥοπὴ ζυγοῦ ἐλογίσθησαν, ὡς σίελος λογισθήσονται; ὁ δὲ λίβανος οὐχ ἱκανὸς εἰς καῦσιν, καὶ πάντα τὰ τετράποδα οὐχ ἱκανὰ εἰς ὁλοκάρπωσιν, καὶ πάντα τὰ ἔθνη ὡς οὐδέν εἰσι, καὶ εἰς οὐθὲν ἐλογίσθησαν. τίνι ὡμοιώσατε κύριον, καὶ τίνι ὁμοιώματι ὡμοιώσατε αὐτόν; μὴ εἰκόνα ἐποίησε τέκτων, ἢ χρυσοχόος χωνεύσας χρυσίον περιεχρύσωσεν αὐτόν; ὁμοίωμα κατεσκεύασεν αὐτόν; ξύλον γὰρ ἄσηπτον ἐκλέγεται τέκτων, καὶ σοφῶς ζητήσει πῶς στήσει εἰκόνα αὐτοῦ, καὶ ἵνα μὴ σαλεύηται. οὐ γνώσεσθε; οὐκ ἀκούσεσθε; οὐκ ἀνηγγέλη ἐξ ἀρχῆς ὑμῖν; οὐκ ἐγνῶτε τὰ θεμέλια τῆς γῆς; ὁ κατέχων τὸν γῦρον τῆς γῆς. καὶ οἱ ἐνοικοῦντες ἐν αὐτῇ ὡς ἀκρίδες. ὁ στήσας ὡς καμάραν τὸν οὐρανόν, καὶ διατείνας ὡς σκηνὴν κατοικεῖν, ὁ διδοὺς ἄρχοντας ὡς οὐδὲν ἄρχειν, τὴν δὲ γῆν ὡς οὐδὲν ἐποίησεν. οὐ γὰρ μὴ φυτεύσωσιν, οὐδὲ μὴ σπείρωσιν, οὐδὲ μὴ ῥιζωθῇ εἰς τὴν γῆν ἡ ῥίζα αὐτῶν. ἔπνευσεν ἐπ' αὐτούς, καὶ ἐξηράνθησαν, καὶ καταιγὶς ὡς φρύγανα λήψεται αὐτούς. νῦν οὖν τίνι με ὡμοιώσατε, καὶ ὑψωθήσομαι; εἶπεν ὁ ἅγιος. ἀναβλέψατε εἰς ὕψος τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑμῶν, καὶ ἴδετε, τίς κατέδειξε ταῦτα πάντα; ὁ ἐκφέρων κατ' ἀριθμὸν τὸν κόσμον αὐτοῦ, πάντας ἐπ' ὀνόματι καλέσει ἀπὸ πολλῆς δόξης, καὶ ἐν κράτει ἰσχύος αὐτοῦ οὐδέν σε ἔλαθε. μὴ γὰρ εἴπῃς ἰακὼβ, καὶ τί ἐλάλησας ἰσραήλ; ἀπεκρύβη ἡ ὁδός μου ἀπὸ τοῦ θεοῦ, καὶ ὁ θεός μου τὴν κρίσιν ἀφεῖλε, καὶ ἀπέστη. καὶ νῦν οὐκ ἔγνως, εἰ μὴ ἤκουσας θεὸς αἰώνιος, ὁ θεὸς ὁ κατασκευάσας τὰ ἄκρα τῆς γῆς. οὐ πεινάσει, οὐδὲ κοπιάσει, οὐδὲ ἔστιν ἐξεύρεσις τῆς φρονήσεως αὐτοῦ, διδοὺς τοῖς πεινῶσιν ἰσχὺν, καὶ τοῖς μὴ ὀδυνωμένοις λύπην. πεινάσουσι γὰρ νεώτεροι, καὶ κοπιάσουσι νεανίσκοι, καὶ ἐκλεκτοὶ ἀνίσχυες ἔσονται. οἱ δὲ ὑπομένοντες τὸν θεὸν, ἀλλάξουσιν ἰσχὺν, πτεροφυήσουσιν ὡς ἀετοί, δραμοῦνται καὶ οὐ κοπιάσουσι, βαδιοῦνται καὶ οὐ πεινάσουσιν.

α Τὸ ἄνθος ἐξέπεσε.] In quibusdam libris hæc sequuntur. ὅτι πνεῦμα κυρίου ἔπνευσεν εἰς αὐτό. ἀληθῶς χόρτος ὁ λαός. ἐξηράνθη ὁ χόρτος, ἔπεσε τὸ ἄνθος. Quæ nec Cyrillus habet, & apud Procopium sub asteriscis Symmacho & Theodotioni ascribuntur. Vide quoque hoc loco S. Hieronymum. β [τίς ἔδειξεν αὐτῷ.] In quibusdam libris hæc sequuntur. ἢ τίς προέδωκεν αὐτῷ, καὶ ἀνταποδοθήσεται αὐτῷ; Quæ B. Paulus affert Rom. 11. Sed potuit sumere ex Iob cap. XXXXI. vbi iuxtà Latinam translationem est, Quis autem dedit mihi, vt reddam ei? hæc Iustinus Martyr non habet, hunc locum citans in Dialogo cum Tryphone. ~~& pro, ἔδειξεν, habet, ἐγνώρισεν~~ Nec sunt apud Cyrillum, nec apud Procopium.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΜΑ'.

Ἐγκαινίζεσθε α πρός με νῆσοι, οἱ γὰρ ἄρχοντες ἀλλάξουσιν ἰσχύν. ἐγγισάτωσαν καὶ λαλησάτωσαν ἅμα, τότε κρίσιν ἀναγγειλάτωσαν. τίς ἐξήγειρεν ἀπὸ ἀνατολῶν δικαιοσύνην, ἐκάλεσεν αὐτὴν κατὰ πόδας αὐτοῦ, καὶ πορεύσεται; δώσει ἐναντίον ἐθνῶν, καὶ βασιλεῖς ἐκστήσει. καὶ δώσει εἰς

γῆν τὰς μαχαίρας αὐτῶν, καὶ ὡς φρύγανα ἐξωσμένα τὰ τόξα αὐτῶν. καὶ διώξεται αὐτοὺς, διελεύσεται ἐν εἰρήνῃ ἡ ὁδὸς τῶν ποδῶν αὐτοῦ. τίς ἐνήργησε, καὶ ἐποίησε ταῦτα; ἐκάλεσεν αὐτὴν ὁ καλῶν αὐτὴν ἀπὸ γενεῶν ἀρχῆς. ἐγὼ θεὸς πρῶτος, καὶ εἰς τὰ ἐπερχόμενα ἐγώ εἰμι. εἴδοσαν ἔθνη καὶ ἐφοβήθησαν, τὰ ἄκρα τῆς γῆς ἤγγισαν, καὶ ἦλθον ἅμα κρίνων ἕκαστος τῷ πλησίον, καὶ τῷ ἀδελφῷ βοηθῆσαι, καὶ ἐρεῖ. ἴσχυσεν ἀνὴρ τέκτων, καὶ χαλκεὺς τύπτων σφύρῃ, ἅμα ἐλαύνων. ποτὲ μὲν ἐρεῖ, [β] σύμβλημα καλόν ἐστιν, ἰσχύρωσαν αὐτὰ ἐν ἥλοις, θήσουσιν αὐτὰ, καὶ οὐ κινηθήσονται. σὺ δὲ ἰσραὴλ παῖς μου ἰακὼβ, καὶ ὃν ἐξελεξάμην [γ] σπέρμα ἀβραὰμ, ὃν ἠγάπησα, οὗ ἀντελαβόμην ἀπ᾽ ἄκρων τῆς γῆς, καὶ ἐκ τῶν σκοπιῶν αὐτῆς ἐκάλεσά σε, καὶ εἶπά σοι, παῖς μου εἶ, ἐξελεξάμην σε, καὶ οὐκ ἐγκατέλιπόν σε, μὴ φοβοῦ, μετὰ σοῦ γάρ εἰμι, μὴ πλανῶ. ἐγὼ γάρ εἰμι ὁ θεός σου, ὁ ἐνισχύσας σε καὶ ἐβοήθησά σοι, καὶ ἠσφαλισάμην σε τῇ δεξιᾷ τῇ δικαίᾳ μου. ἰδοὺ αἰσχυνθήσονται καὶ ἐντραπήσονται πάντες οἱ ἀντικείμενοί σοι, ἔσονται γὰρ ὡς οὐκ ὄντες, καὶ ἀπολοῦνται πάντες οἱ ἀντίδικοί σου. ζητήσεις αὐτοὺς, καὶ οὐ μὴ εὕρῃς τοὺς ἀνθρώπους οἳ παροινήσουσιν εἰς σέ. ἔσονται γὰρ ὡς οὐκ ὄντες, καὶ οὐκ ἔσονται οἱ ἀντιπολεμοῦντές σε, ὅτι ἐγὼ ὁ θεός σου, ὁ κρατῶν τῆς δεξιᾶς σου, ὁ λέγων σοι, [δ] μὴ φοβοῦ ἰακὼβ ὀλιγοστὸς ἰσραὴλ, ἐγὼ ἐβοήθησά σοι, λέγει ὁ θεός σου, ὁ λυτρούμενός σε ἰσραήλ. ἰδοὺ ἐποίησά σε ὡς τροχοὺς ἁμάξης ἀλοῶντας καινοὺς πριστηροειδεῖς, καὶ ἀλοήσεις ὄρη, καὶ λεπτυνεῖς βουνοὺς, καὶ ὡς χνοῦν θήσεις καὶ λικμήσεις, καὶ ἄνεμος λήψεται αὐτοὺς, καὶ καταιγὶς διασπερεῖ αὐτούς. σὺ δὲ εὐφρανθήσῃ ἐν τοῖς ἁγίοις ἰσραὴλ, καὶ ἀγαλλιάσονται οἱ πτωχοὶ καὶ οἱ ἐνδεεῖς. ζητήσουσι γὰρ ὕδωρ, καὶ οὐκ ἔσται, ἡ γλῶσσα αὐτῶν ἀπὸ τῆς δίψης ἐξηράνθη. ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς, ἐγὼ ἐπακούσομαι ὁ θεὸς ἰσραὴλ, καὶ οὐκ ἐγκαταλείψω αὐτοὺς, ἀλλὰ ἀνοίξω ἐπὶ τῶν ὀρέων ποταμοὺς, καὶ ἐν μέσῳ πεδίων πηγάς. ποιήσω τὴν ἔρημον εἰς ἕλη ὑδάτων, καὶ τὴν διψῶσαν γῆν ἐν ὑδραγωγοῖς. θήσω εἰς τὴν ἄνυδρον γῆν, κέδρον καὶ πύξον, μυρσίνην καὶ κυπάρισσον, καὶ λεύκην, ἵνα ἴδωσι καὶ γνῶσι, καὶ ἐννοηθῶσι καὶ ἐπιστῶνται ἅμα, ὅτι χεὶρ κυρίου ἐποίησε ταῦτα, καὶ ὁ ἅγιος τοῦ ἰσραὴλ κατέδειξεν. ἐγγίζει ἡ κρίσις ὑμῶν, λέγει κύριος ὁ θεός. [ε] ἤγγισαν αἱ βουλαὶ ὑμῶν, λέγει ὁ βασιλεὺς ἰακώβ. ἐγγισάτωσαν, καὶ ἀναγγειλάτωσαν ὑμῖν ἃ συμβήσεται, ἢ τὰ πρότερον τίνα ἦν, εἴπατε, καὶ ἐπιστήσομεν τὸν νοῦν, καὶ γνωσόμεθα τί τὰ ἔσχατα καὶ τὰ ἐπερχόμενα. εἴπατε ἡμῖν, ἀναγγείλατε ἡμῖν τὰ ἐπερχόμενα ἐπ᾽ ἐσχάτου, καὶ γνωσόμεθα ὅτι θεοί ἐστε. εὖ ποιήσατε καὶ κακώσατε, καὶ θαυμασόμεθα, καὶ ὀψόμεθα ἅμα ὅτι πόθεν ἐστὲ ὑμεῖς, καὶ πόθεν ἡ ἐργασία ὑμῶν. ἐκ γῆς βδέλυγμα ἐξελέξαντο ὑμᾶς, ἐγὼ δὲ ἤγειρα τὸν ἀπὸ βορρᾶ, καὶ τὸν ἀφ᾽ ἡλίου ἀνατολῶν κληθήσονται τῷ ὀνόματί μου. ἐρχέσθωσαν ἄρχοντες, καὶ ὡς πηλὸς κεραμέως, καὶ ὡς κεραμεὺς καταπατῶν τὸν πηλὸν, οὕτω καταπατηθήσεσθε. τίς γὰρ ἀναγγελεῖ τὰ ἐξ ἀρχῆς, ἵνα γνῶμεν καὶ τὰ ἔμπροσθεν; καὶ ἐροῦμεν, ὅτι ἀληθῆ ἐστιν. οὐκ ἔστιν ὁ προλέγων, οὐδὲ ὁ ἀκούων ὑμῶν τοὺς λόγους. ἀρχὴν σιὼν δώσω, καὶ ἱερουσαλὴμ παρακαλέσω εἰς ὁδόν. ἀπὸ γὰρ τῶν ἐθνῶν, ἰδοὺ οὐδείς. καὶ ἀπὸ τῶν εἰδώλων αὐτῶν, οὐκ ἦν ὁ ἀναγγέλλων. καὶ ἐὰν ἐρωτήσω αὐτοὺς πόθεν ἐστέ; οὐ μὴ ἀποκριθῶσί μοι. εἰσὶ γὰρ οἱ ποιοῦντες ὑμᾶς, καὶ μάτην οἱ πλανῶντες ὑμᾶς.

[α] Ἐγκαινίζεσθε.] Eusebius. παρακελεύεται δή τα ταῖς νήσοις κατὰ τὸν Θεοδοτίωνα κωφεύειν καὶ σιγᾶν. [β] [σύλβλημα καλὸν ἐστιν.] Theodoretus. οἱ γ΄. εἰς κόλλησιν καλόν ἐστι. [γ] [σπέρμα ἀβραὰμ ὃν ἠγάπησα.] Symmachus. σπέρμα ἀβραὰμ τοῦ φίλου μου. Aquila. σπέρμα ἀγαπητοῦ μου. [δ] [μὴ φοβοῦ ἰακὼβ ὀλιγοστὸς ἰσραήλ.] In quibusdam libris est, μὴ φοβοῦ ἰακὼβ σκώληξ ὀλιγοστὸς ἰσραήλ. At Cyrillus habet, μὴ φοβοῦ σκώληξ ἰακώβ. qui tamen in explanatione nullã dictionis σκώληξ, mentionem facit. quam ex alijs editionibus esse, ostendit S. Hieronymus. vide quoque apud Procopium. [ε] [ἤγγισαν αἱ βουλαὶ ὑμῶν.] Theodoretus. φέρετε εἰς μέσον τὰ ἰσχυρὰ ὑμῶν. ἢ κατὰ τὸν Θεοδοτίωνα, κραταιώματα ὑμῶν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΜΒ΄.

[α] Ἰακὼβ ὁ παῖς μου, ἀντιλήψομαι αὐτοῦ. ἰσραὴλ ὁ ἐκλεκτός μου, [β] προσεδέξατο αὐτὸν ἡ ψυχή μου, ἔδωκα τὸ πνεῦμά μου ἐπ᾽ αὐτὸν, κρίσιν τοῖς ἔθνεσιν ἐξοίσει, οὐ κεκράξεται, οὐδὲ ἀνήσει, οὐδὲ ἀκουσθήσεται ἔξω ἡ φωνὴ αὐτοῦ. κάλαμον τεθλασμένον οὐ συντρίψει καὶ λίνον [γ] καπνιζόμενον οὐ σβέσει, ἀλλὰ εἰς ἀλήθειαν ἐξοίσει κρίσιν, ἀναλάμψει, καὶ οὐ θραυσθήσεται ἕως ἂν θῇ ἐπὶ τῆς γῆς κρίσιν, καὶ ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ ἔθνη ἐλπιοῦσιν. οὕτω λέγει κύριος ὁ θεὸς, ὁ ποιήσας τὸν οὐρανὸν, καὶ πήξας αὐτὸν, ὁ στερεώσας τὴν γῆν, καὶ τὰ ἐν αὐτῇ, καὶ διδοὺς πνοὴν τῷ λαῷ τῷ ἐπ᾽ αὐτῆς, καὶ πνεῦμα τοῖς πατοῦσιν αὐτήν. ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ἐκάλεσά σε ἐν δικαιοσύνῃ, καὶ κρατήσω τῆς χειρός σου, καὶ ἐνισχύσω σε, καὶ ἔδωκά σε εἰς διαθήκην γένους, εἰς φῶς ἐθνῶν, ἀνοῖξαι ὀφθαλμοὺς τυφλῶν, ἐξαγαγεῖν ἐκ δεσμῶν δεδεμένους καὶ ἐξ οἴκου φυλακῆς, καὶ καθημένους ἐν σκότει. ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς, τοῦτό μου ἐστὶ τὸ ὄνομα, τὴν δόξαν μου ἑτέρῳ οὐ δώσω, οὐδὲ τὰς ἀρετάς μου τοῖς γλυπτοῖς. τὰ ἀπ᾽ ἀρχῆς ἰδοὺ ἥκασι, καὶ καινὰ ἃ ἐγὼ ἀναγγέλλω, καὶ πρὸ τοῦ ἀναγγεῖλαι ἐδηλώθη ὑμῖν. ὑμνήσατε τῷ κυρίῳ ὕμνον καινόν. ἡ ἀρχὴ αὐτοῦ, δοξάζετε τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἀπ᾽ ἄκρου τῆς γῆς. οἱ καταβαίνοντες εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ πλέοντες αὐτὴν, αἱ νῆσοι καὶ οἱ κατοικοῦντες αὐτάς. εὐφράνθητι ἔρημος, [δ] καὶ αἱ κῶμαι αὐτῆς, ἐπαύλεις, καὶ οἱ κατοικοῦντες κηδάρ. εὐφρανθήσονται οἱ κατοικοῦντες πέτραν, ἀπ᾽ ἄκρου τῶν ὀρέων βοήσουσι, δώσουσι τῷ θεῷ δόξαν, τὰς ἀρετὰς αὐτοῦ ἐν ταῖς νήσοις ἀναγγελοῦσι. κύριος ὁ θεὸς τῶν δυνάμεων ἐξελεύσεται, καὶ συντρίψει πόλεμον, ἐπεγερεῖ ζῆλον, καὶ βοήσεται ἐπὶ τοὺς ἐχθροὺς αὐτοῦ μετὰ ἰσχύος. [ε] ἐσιώπησα, μὴ καὶ ἀεὶ σιωπήσομαι καὶ ἀν-

ἀνέξομαι; ὡς ἡ τίκτουσα ἐκαρτέρησα, ἐκστήσω καὶ ξηρανῶ ἅμα, ἐρημώσω ὄρη καὶ βουνούς, καὶ πάντα χόρτον αὐτῶν ξηρανῶ, καὶ θήσω ποταμοὺς εἰς νήσους, καὶ ἕλη ξηρανῶ. καὶ ἄξω τυφλοὺς ἐν ὁδῷ ᾗ οὐκ ἔγνωσαν, καὶ τρίβους ἃς οὐκ ᾔδεισαν πατῆσαι ποιήσω αὐτούς. ποιήσω αὐτοῖς τὸ σκότος εἰς φῶς, καὶ τὰ σκολιὰ εἰς εὐθεῖαν. ταῦτα τὰ ῥήματα ζ ποιήσω καὶ οὐκ ἐγκαταλείψω αὐτούς, αὐτοὶ δὲ ἀπεστράφησαν εἰς τὰ ὀπίσω. αἰσχύνθητε αἰσχύνην οἱ πεποιθότες ἐπὶ τοῖς γλυπτοῖς, οἱ λέγοντες τοῖς χωνευτοῖς, ὑμεῖς ἐστε θεοὶ ἡμῶν. οἱ κωφοὶ ἀκούσατε, καὶ οἱ τυφλοὶ ἀναβλέψατε ἰδεῖν. καὶ τίς τυφλὸς ἀλλ' ἢ οἱ παῖδές μου, καὶ κωφοὶ ἀλλ' ἢ οἱ κυριεύοντες αὐτῶν; καὶ ἐτυφλώθησαν οἱ δοῦλοι τοῦ θεοῦ. εἴδετε πλεονάκις, καὶ οὐκ ἐφυλάξασθε. ἠνοιγμένα τὰ ὦτα, καὶ οὐκ ἠκούσατε. κύριος ὁ θεὸς ἐβουλεύσατο ἵνα δικαιωθῇ, καὶ μεγαλύνῃ αἴνεσιν. καὶ εἶδον, καὶ ἐγένετο ὁ λαὸς πεπρονομευμένος, καὶ διηρπασμένος. ἡ γὰρ παγὶς ἐν τοῖς ταμείοις πανταχοῦ, καὶ ἐν οἴκοις ἅμα, ὅπου ἔκρυψαν αὐτούς, ἐγένοντο εἰς προνομήν, καὶ οὐκ ἦν ἐξαιρούμενος ἅρπαγμα, καὶ οὐκ ἦν ὁ λέγων, ἀπόδος. τίς ἐν ὑμῖν ὃς ἐνωτιεῖται ταῦτα; εἰσακούσατε εἰς τὰ ἐπερχόμενα. τίς ἔδωκεν εἰς διαρπαγὴν Ἰακὼβ καὶ Ἰσραὴλ τοῖς προνομεύουσιν αὐτόν; οὐχὶ ὁ θεὸς ᾧ ἡμάρτοσαν αὐτῷ, καὶ οὐκ ἠβούλοντο ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ πορεύεσθαι, οὐδὲ ἀκούειν τοῦ νόμου αὐτοῦ; καὶ ἐπήγαγεν ἐπ' αὐτοὺς ὀργὴν θυμοῦ αὐτοῦ, καὶ κατίσχυσεν αὐτοὺς πόλεμος, καὶ οἱ συμφλέγοντες αὐτοὺς κύκλῳ, καὶ οὐκ ἔγνωσαν ἕκαστος αὐτῶν, οὐδὲ ἔθεντο ἐπὶ ψυχήν.

α Ἰακὼβ ὁ παῖς μου.] Eusebius Euang. Demonstr. lib. IX. παρὰ τοῖς ἑβδομήκοντα ὠβέλισται τὸ τοῦ Ἰακὼβ, καὶ τὸ τοῦ Ἰσραὴλ ὄνομα. καὶ παρὰ τοῖς λοιποῖς δὲ ἑρμηνευταῖς παρασεσιώπηται. ἐπεὶ μηδὲ ἐν τῷ ἑβραϊκῷ φέρεται. atque idē Eusebius lib. II. hunc locum sic citat. ἰδοὺ ὁ παῖς μου ἀντιλήψομαι αὐτοῦ. ὁ ἐκλεκτός μου. β [προσεδέξατο αὐτὸν ἡ ψυχή μου.] Eusebius. ὃν ᾑρέτισεν ἡ ψυχή μου. Seuerus. ἰδοὺ ὁ παῖς μου ὃν ᾑρέτισα. εἰς ὃν ηὐδόκησεν ἡ ψυχή μου. γ [κατανιζόμενον.] Iustinus habet, τυφόμενον. δ [καὶ αἱ κῶμαι αὐτῆς.] Eusebius. οἱ λοιποὶ, καὶ πόλεις αὐτῆς. ε [ἐσιώπησα, μὴ καὶ ἀεὶ σιωπήσομαι;] Alij libri habent, ἐσιώπησα ἀπ' αἰῶνος, μὴ καὶ ἀεὶ σιωπήσομαι; ζ [ποιήσω.] In alijs libris sequitur, αὐτοῖς. quod nō est apud Cyrillum. η [ἀλλ' ἢ οἱ κυριεύοντες αὐτῶν.] In cæteris codicibus sequitur, τίς τυφλὸς ὡς ὁ ἀπεχνικώς. quod non legit Cyrillus. Procopius habet. In quibusdam autem libris legitur, ἀφεσικώς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΜΓ'.

ΚΑὶ νῦν οὕτως λέγει κύριος ὁ θεὸς ὁ ποιήσας σε Ἰακώβ, καὶ ὁ πλάσας σε Ἰσραήλ, μὴ φοβοῦ, ὅτι ἐλυτρωσάμην σε, ἐκάλεσά σε τὸ ὄνομά σου. ἐμὸς εἶ σύ, καὶ ἐὰν διαβαίνῃς δι' ὕδατος, μετὰ σοῦ εἰμι, καὶ ποταμοὶ οὐ συγκλύσουσί σε. καὶ ἐὰν διέλθῃς διὰ πυρός, οὐ μὴ κατακαυθῇς, φλὸξ οὐ κατακαύσει σε. ὅτι ἐγὼ κύριος ὁ θεός σου ὁ ἅγιος Ἰσραήλ, ὁ σώζων σε. ἐποίησα ἄλλαγμά σου, Αἴγυπτον καὶ Αἰθιοπίαν, καὶ Σοήνην ὑπὲρ σοῦ, ἀφ' οὗ ἔντιμος ἐγένου ἐναντίον ἐμοῦ, ἐδοξάσθης, καὶ ἐγώ σε ἠγάπησα, καὶ δώσω ἀνθρώπους ὑπὲρ σοῦ, καὶ ἄρχοντας ὑπὲρ τῆς κεφαλῆς σου. μὴ φοβοῦ, ὅτι μετὰ σοῦ εἰμι. ἀπὸ ἀνατολῶν ἄξω τὸ σπέρμα σου, καὶ ἀπὸ δυσμῶν συνάξω σε. ἐρῶ τῷ βορρᾷ, ἄγε, καὶ τῷ λιβί, μὴ κώλυε. ἄγε τοὺς υἱούς μου ἀπὸ γῆς πόρρωθεν, καὶ τὰς θυγατέρας μου ἀπ' ἄκρων τῆς γῆς, πάντας ὅσοι ἐπικέκληνται τῷ ὀνόματί μου. ἐν γὰρ τῇ δόξῃ μου κατεσκεύασα αὐτόν, καὶ ἔπλασα αὐτόν, καὶ ἐποίησα αὐτόν, καὶ ἐξήγαγον λαὸν τυφλόν, καὶ ὀφθαλμοί εἰσιν ὡσαύτως τυφλοί, καὶ κωφοὶ τὰ ὦτα ἔχοντες. πάντα τὰ ἔθνη συνήχθησαν ἅμα, καὶ συναχθήσονται ἄρχοντες ἐξ αὐτῶν. τίς ἀναγγελεῖ ταῦτα; ἢ τὰ ἐξ ἀρχῆς τίς ἀναγγελεῖ ὑμῖν; ἀγαγέτωσαν τοὺς μάρτυρας αὐτῶν καὶ δικαιωθήτωσαν, καὶ ἀκουσάτωσαν, καὶ εἰπάτωσαν ἀληθῆ. γένεσθέ μοι μάρτυρες, καὶ ἐγὼ μάρτυς, λέγει κύριος ὁ θεός, καὶ ὁ παῖς μου ὃν ἐξελεξάμην, ἵνα γνῶτε καὶ πιστεύσητε, καὶ συνῆτε ὅτι ἐγώ εἰμι. ἔμπροσθέν μου οὐκ ἐγένετο ἄλλος θεός, καὶ μετ' ἐμὲ οὐκ ἔσται. ἐγὼ ὁ θεός, καὶ οὐκ ἔστι παρὲξ ἐμοῦ σώζων. ἐγὼ ἀνήγγειλα καὶ ἔσωσα, α ὠνείδισα καὶ οὐκ ἦν ἐν ὑμῖν ἀλλότριος. ὑμεῖς ἐμοὶ μάρτυρες, καὶ ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ἔτι ἀπ' ἀρχῆς, καὶ οὐκ ἔστιν ὁ ἐκ τῶν χειρῶν μου ἐξαιρούμενος. ποιήσω, καὶ τίς ἀποστρέψει αὐτό; οὕτως λέγει κύριος ὁ θεὸς ὁ λυτρούμενος ὑμᾶς, ὁ ἅγιος τοῦ Ἰσραήλ. ἕνεκεν ὑμῶν ἀποστελῶ εἰς Βαβυλῶνα, καὶ ἐπεγερῶ φεύγοντας πάντας, καὶ Χαλδαῖοι ἐν πλοίοις δεθήσονται. ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὁ ἅγιος ὑμῶν, ὁ καταδείξας Ἰσραὴλ βασιλέα ὑμῶν. οὕτως λέγει κύριος ὁ διδοὺς ἐν θαλάσσῃ ὁδόν, καὶ ἐν ὕδατι ἰσχυρῷ τρίβον, ὁ ἐξαγαγὼν ἅρματα καὶ ἵππον καὶ ὄχλον ἰσχυρόν. ἀλλ' ἐκοιμήθησαν, καὶ οὐκ ἀναστήσονται, ἐσβέσθησαν ὡς λίνον ἐσβεσμένον. μὴ μνημονεύετε τὰ πρῶτα, καὶ τὰ ἀρχαῖα μὴ συλλογίζεσθε. ἰδοὺ ἐγὼ ποιῶ καινά, ἃ νῦν ἀνατελεῖ, καὶ γνώσεσθε αὐτά. καὶ ποιήσω ἐν τῇ ἐρήμῳ ὁδόν, καὶ ἐν τῇ ἀνύδρῳ ποταμούς. εὐλογήσουσί με τὰ θηρία τοῦ ἀγροῦ, σειρῆνες, καὶ β θυγατέρες στρουθῶν, ὅτι ἔδωκα ἐν τῇ ἐρήμῳ ὕδωρ, καὶ ποταμοὺς ἐν τῇ ἀνύδρῳ, ποτίσαι τὸ γένος μου τὸ ἐκλεκτόν, λαόν μου ὃν περιεποιησάμην τὰς ἀρετάς μου διηγεῖσθαι. οὐ νῦν ἐκάλεσά σε Ἰακώβ, οὐδὲ κοπιᾶσαί σε ἐποίησα Ἰσραήλ. οὐκ ἐνήνοχάς μοι πρόβατά σου τῆς ὁλοκαρπώσεώς σου, οὐδὲ ἐν ταῖς θυσίαις σου ἐδόξασάς με, οὐκ γ ἐδούλωσά σε ἐν θυσίαις, οὐδὲ δ ἔγκοπον ἐποίησά σε ἐν λιβάνῳ, οὐδὲ ἐκτήσω μοι ἀργυρίου θυσίασμα. οὐδὲ τὸ στέαρ τῶν θυσιῶν σου ἐπεθύμησα, ἀλλὰ ἐν ταῖς ἁμαρτίαις σου ε προέστης μου καὶ ἐν ταῖς ἀδικίαις σου. ἐγώ εἰμι ἐγώ εἰμι ὁ ἐξαλείφων τὰς ἀνομίας σου ἕνεκεν ἐμοῦ, καὶ τὰς ἁμαρτίας σου, καὶ οὐ μὴ μνησθήσομαι. σὺ δὲ μνήσθητι, καὶ κριθῶμεν. λέγε σὺ τὰς ἀνομίας σου πρῶτος, ἵνα δικαιωθῇς. οἱ πατέρες ὑμῶν πρῶτοι, καὶ οἱ ἄρχοντες ὑμῶν ἠνόμησαν εἰς ἐμέ. καὶ ἐμίαναν οἱ ἄρχοντες τὰ ἅγιά μου, καὶ ἔδωκα ἀπολέσαι Ἰακὼβ καὶ Ἰσραὴλ εἰς ὀνειδισμόν.

α Ὠνεί-

α Ὠνειδίσα.] Eusebius. οἱ λοιποὶ, καὶ ἠκούτισα. β [θυγατέρες στρουθῶν.] Eusebius. οἱ λοιποὶ, καὶ στρουθοκάμηλοι. γ [οὐκ ἐδούλωσά σε ἐν θυσίαις] Sic S. Hieronymus, Non seruire te feci in hostijs. Nonnulli vero libri habent, οὐκ ἐδούλωσά σε ἐν δώροις. At Theodoretus, οὐκ ἐδούλωσάς μοι ἐν δώροις. Sicq. legit Eusebius Euang. Demonstr. lib. 11. δ [οὐδὲ ἔγκοπον σε ἐποίησα.] Symmachus. ἐκοπίασας δὲ εἰς ἐμέ. Scholion Eusebij, καίτοι ἐμοῦ μὴ ποιήσαντός σε κοπιᾶσαι. ε [προέστης μου.] Ita plerique libri habent, sicque est apud Procopium. & Irenæus ita legit, Nam in eius Latinis exemplaribus est, Ante me stetisti. S. autem Hieronymus legit, προέστην σου: & addit, LXX. ita edidisse, vertitq. Defendi te. Ac sic in quibusdam est libris. Ita quoque legunt Cyrillus, Theodoretus, & Eusebius Euang. Demonstr. lib. 11.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΜΔʹ.

Νῦν δὲ ἄκουσον Ἰακὼβ ὁ παῖς μου, καὶ Ἰσραὴλ ὃν ἐξελεξάμην. οὕτω λέγει κύριος ὁ θεὸς ὁ ποιήσας σε, καὶ ὁ πλάσας σε ἐκ κοιλίας, ἔτι βοηθηθήσῃ. μὴ φοβοῦ παῖς μου Ἰακὼβ, καὶ ἠγαπημένος Ἰσραὴλ ὃν ἐξελεξάμην. ὅτι ἐγὼ δώσω ὕδωρ ἐν δίψει τοῖς πορευομένοις ἐν ἀνύδρῳ, ἐπιθήσω τὸ πνεῦμά μου ἐπὶ τὸ σπέρμα σου, καὶ τὰς εὐλογίας μου ἐπὶ τὰ τέκνα σου, καὶ ἀνατελοῦσιν ὡς ἀνὰ μέσον ὕδατος χόρτος, καὶ ὡς ἰτέα ἐπὶ παραῤῥέον ὕδωρ. οὗτος ἐρεῖ, τοῦ θεοῦ εἰμι, καὶ οὗτος βοήσεται ἐπὶ τῷ ὀνόματι Ἰακὼβ, καὶ ἕτερος ἐπιγράψει χειρὶ αὐτοῦ, τοῦ θεοῦ εἰμι, καὶ ἐπὶ τῷ ὀνόματι Ἰσραὴλ βοήσεται. οὕτως λέγει ὁ θεὸς ὁ βασιλεὺς Ἰσραὴλ, καὶ ὁ ῥυσάμενος αὐτὸν θεὸς σαβαώθ. ἐγὼ πρῶτος, καὶ ἐγὼ μετὰ ταῦτα, πλὴν ἐμοῦ οὐκ ἔστι θεός. τίς ὥσπερ ἐγώ; στήτω, καὶ καλεσάτω, καὶ ἀναγγειλάτω, καὶ ἑτοιμασάτω μοι ἀφ' οὗ ἐποίησα ἄνθρωπον εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ τὰ ἐπερχόμενα πρὸ τοῦ ἐλθεῖν ἀναγγειλάτωσαν ὑμῖν. μὴ παρακαλύπτεσθε, μηδὲ πλανᾶσθε. οὐκ ἀπ' ἀρχῆς ἠνωτίσασθε, καὶ ἀπήγγειλα ὑμῖν; μάρτυρες ὑμεῖς ἐστε, εἰ ἔστι θεὸς πλὴν ἐμοῦ. α καὶ οὐκ ἤκουσαν τότε οἱ πλάσσοντες, καὶ οἱ γλύφοντες, πάντες μάταιοι, ποιοῦντες τὰ καταθύμια αὐτῶν, β ἃ οὐκ ὠφελήσει αὐτούς. ἀλλὰ αἰσχυνθήσονται οἱ πλάσσοντες θεὸν, καὶ γλύφοντες πάντες ἀνωφελῆ, καὶ πάντες ὅθεν ἐγένοντο ἐξηράνθησαν. καὶ κωφοὶ ἀπὸ ἀνθρώπων συναχθήτωσαν πάντες, καὶ στήτωσαν ἅμα. καὶ ἐντραπήτωσαν, καὶ αἰσχυνθήτωσαν ἅμα, ὅτι ὤξυνε τέκτων σίδηρον, σκεπάρνῳ εἰργάσατο αὐτὸ, καὶ ἐν τερέτρῳ ἔστησεν αὐτὸ, καὶ εἰργάσατο αὐτὸ ἐν τῷ βραχίονι τῆς ἰσχύος αὐτοῦ. καὶ πεινάσει, καὶ ἀσθενήσει, καὶ οὐ μὴ πίῃ ὕδωρ. ἐκλεξάμενος τέκτων ξύλον, γ ἔστησεν αὐτὸ ἐν μέτρῳ, καὶ ἐν κόλλῃ ἐῤῥύθμισεν αὐτό. καὶ ἐποίησεν αὐτὸ ὡς μορφὴν ἀνδρὸς, καὶ ὡς ὡραιότητα ἀνθρώπου, στῆσαι αὐτὸ δ ἐν οἴκῳ. ἔκοψε ξύλον ἐκ τοῦ δρυμοῦ, ὃ ἐφύτευσεν κύριος πίτυν, καὶ ὑετὸς ἐμήκυνεν, ἵνα ᾖ ἀνθρώποις εἰς καῦσιν, καὶ λαβὼν ἀπ' αὐτοῦ, ἐθερμάνθη, καὶ καύσαντες ἔπεψαν ἄρτους ἐπ' αὐτῶν, τὸ δὲ λοιπὸν εἰργάσαντο θεοὺς, ε καὶ προσκυνοῦσιν αὐτοῖς. οὗ τὸ ἥμισυ αὐτοῦ κατέκαυσεν ἐν πυρὶ, καὶ ἐπὶ τοῦ ἡμίσους αὐτοῦ ἔπεψεν ἐν τοῖς ἄνθραξιν ἄρτους, καὶ ἐπ' αὐτοῦ κρέας ὀπτήσας ἔφαγε, καὶ ἐνεπλήσθη, καὶ θερμανθεὶς εἶπεν. ἡδύ μοι ὅτι ἐθερμάνθην, καὶ εἶδον πῦρ. τὸ δὲ λοιπὸν ἐποίησεν εἰς θεὸν γλυπτὸν, καὶ προσκυνεῖ, καὶ προσεύχεται λέγων, ἐξελοῦ με, ὅτι θεός μου εἶ σύ. οὐκ ἔγνωσαν φρονῆσαι, ὅτι ἀπημαυρώθησαν τοῦ βλέπειν τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτῶν, καὶ τοῦ νοῆσαι τῇ καρδίᾳ αὐτῶν. καὶ οὐκ ἐλογίσατο τῇ ψυχῇ αὐτοῦ, οὐδὲ ἔγνω τῇ φρονήσει ὅτι τὸ ἥμισυ αὐτοῦ κατέκαυσεν ἐν πυρὶ, καὶ ἔπεψεν ἐπὶ τῶν ἀνθράκων αὐτοῦ ἄρτους, καὶ ὀπτήσας κρέα ἔφαγε, καὶ τὸ λοιπὸν αὐτοῦ εἰς βδέλυγμα ἐποίησε, καὶ προσκυνοῦσιν αὐτῷ. γνῶθι ὅτι σποδὸς ἡ καρδία αὐτῶν, καὶ πλανῶνται, καὶ οὐδεὶς δύναται ἐξελέσθαι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ. ἴδετε, οὐκ ἐρεῖτε, ὅτι ψεῦδος ἐν τῇ δεξιᾷ μου. μνήσθητι ταῦτα Ἰακὼβ καὶ Ἰσραὴλ, ὅτι παῖς μου εἶ σὺ, ἔπλασά σε παῖδά μου, καὶ σὺ Ἰσραὴλ μὴ ἐπιλανθάνου μου. ἰδοὺ γὰρ ἀπήλειψα ὡς νεφέλην τὰς ἀνομίας σου, καὶ ὡς γνόφον τὴν ἁμαρτίαν σου. ἐπιστράφηθι πρὸς μὲ, καὶ λυτρώσομαί σε. εὐφράνθητε οὐρανοὶ, ὅτι ἠλέησεν ὁ θεὸς τὸν Ἰσραήλ. σαλπίσατε τὰ θεμέλια τῆς γῆς, βοήσατε ὄρη εὐφροσύνην, οἱ βουνοὶ καὶ πάντα τὰ ξύλα τὰ ἐν αὐτοῖς, ὅτι ἐλυτρώσατο ὁ θεὸς τὸν Ἰακὼβ, καὶ Ἰσραὴλ δοξασθήσεται. οὕτω λέγει κύριος ὁ λυτρούμενός σε, καὶ πλάσσων σε ἐκ κοιλίας. ἐγὼ κύριος ὁ συντελῶν πάντα, ἐξέτεινα τὸν οὐρανὸν μόνος, καὶ ἐστερέωσα τὴν γῆν. τίς ἕτερος διασκεδάσει σημεῖα ἐγγαστριμύθων, καὶ μαντείας ἀπὸ καρδίας ἀποστρέφων φρονίμους εἰς τὰ ὀπίσω, καὶ τὴν βουλὴν αὐτῶν μωραίνων, καὶ ἱστῶν ῥῆμα παιδὸς αὐτοῦ, καὶ τὴν βουλὴν τῶν ἀγγέλων αὐτοῦ ἀληθεύων; ὁ λέγων τῇ Ἱερουσαλὴμ κατοικηθήσῃ, καὶ ταῖς πόλεσι τῆς Ἰδουμαίας οἰκοδομηθήσεσθε, καὶ τὰ ἔρημα αὐτῆς ἀνατελεῖ. ὁ λέγων τῇ ἀβύσσῳ ἐρημωθήσῃ, καὶ τοὺς ποταμούς σου ξηρανῶ. ὁ λέγων Κύρῳ φρονεῖν, καὶ πάντα τὰ θελήματά μου ποιήσει. ὁ λέγων Ἱερουσαλὴμ, οἰκοδομηθήσῃ, καὶ τὸν οἶκον τὸν ἅγιόν μου θεμελιώσω.

α Καὶ οὐκ ἤκουσαν τότε οἱ πλάσσοντες.] Hanc lectionem probat Cyrillus. Sic quoque est apud Procopium. Plerique vero libri habent, οὐκ ᾔσαν. β [ἃ οὐκ ὠφελήσει αὐτούς.] In alijs libris hæc sequuntur. καὶ μάρτυρες αὐτῶν εἰσιν. οὐκ ὄψονται καὶ οὐ γνώσονται ἵνα αἰσχυνθῶσι. τίς πλάσει ἰσχυρὸν καὶ γλυπτὸν χωνεύσει εἰς ἀνωφελῆ; ἰδοὺ οἱ κοινωνοῦντες αὐτῷ. quæ nec habet Cyrillus, & apud Procopium tribuuntur Theodotioni, & signantur asterisco. γ [ἔστησεν αὐτὸ ἐν μέτρῳ.] In alijs libris hæc sequuntur. καὶ ἐμόρφωσεν αὐτὸ ἐν παραγραφίδι. ἐποίησεν αὐτὸ ἐν παραγωνίσκοις. quæ nec legit Cyrillus, & apud Procopium ascribuntur Aquilæ sub asteriscis. quo loco ἐν παραγωνίσκοις, est, ἐν περιγωνίοις. atque in quibusdam libris est ἐν περιγωνίσκοις. δ [ἐν οἴκῳ, ἔκοψε.] In alijs libris hæc sequuntur. ἑαυτῷ κέδρους. καὶ ἔλαβε ἀγριοβάλανον καὶ δρῦν. καὶ ἐκαρτέρησεν αὐτό. quæ nō legit Cyrillus, quæque apud Procopium sub asterisco, assignantur Aquilæ, & Theodotioni. ε [καὶ προσκυνοῦσιν.] In alijs libris hæc sequuntur. ἐποίησεν αὐτὸ γλυπτὸν, καὶ κάμπτει αὐτοῖς. Quæ itidem apud Procopium notantur asterisco, & Theodotioni attribuuntur.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΜΕ'.

Ούτω λέγει κύριος ὁ θεὸς τῷ χριστῷ μου κύρῳ, οὗ ἐκράτησα τῆς δεξιᾶς, ἐπακοῦσαι ἔμπροσθεν αὐτοῦ ἔθνη, καὶ ἰσχὺν βασιλέων διαῤῥήξω, ἀνοίξω ἔμπροσθεν αὐτοῦ θύρας, [a] καὶ πόλεις οὐ συγκλεισθήσονται. ἐγὼ ἔμπροσθέν σου πορεύσομαι, καὶ ὄρη ὁμαλιῶ, θύρας χαλκᾶς συντρίψω, καὶ μοχλοὺς σιδηροῦς συγκλάσω, καὶ δώσω σοι θησαυροὺς σκοτεινοὺς ἀποκρύφους, ἀοράτους ἀνοίξω σοι, ἵνα γνῷς, ὅτι ἐγὼ κύριος ὁ θεός σου ὁ καλῶν τὸ ὄνομά σου ὁ θεὸς ἰσραήλ. ἕνεκεν τοῦ παιδός μου ἰακὼβ, καὶ ἰσραὴλ τοῦ ἐκλεκτοῦ μου, ἐγὼ καλέσω σε τῷ ὀνόματί σου, καὶ προσδέξομαί σε. σὺ δὲ οὐκ ἔγνως με, ὅτι ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς, καὶ οὐκ ἔστιν ἔτι πλὴν ἐμοῦ θεός. ἐνίσχυσά σε, καὶ οὐκ ᾔδεις με, ἵνα γνῶσιν οἱ ἀπ' ἀνατολῶν ἡλίου καὶ οἱ ἀπὸ δυσμῶν, ὅτι οὐκ ἔστι θεὸς πλὴν ἐμοῦ. ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς, καὶ οὐκ ἔστιν ἔτι. ἐγὼ ὁ κατασκευάσας φῶς, καὶ ποιήσας σκότος, ὁ ποιῶν εἰρήνην, καὶ κτίζων κακά. ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς, ὁ ποιῶν πάντα ταῦτα. εὐφρανθήτω ὁ οὐρανὸς ἄνωθεν, καὶ αἱ νεφέλαι ῥανάτωσαν δικαιοσύνην. ἀνατειλάτω ἡ γῆ, καὶ βλαστησάτω ἔλεος, καὶ δικαιοσύνην ἀνατειλάτω ἅμα. ἐγώ εἰμι κύριος ὁ κτίσας σε, [β] ποῖον βέλτιον κατεσκεύασα ὡς πηλὸν κεραμέως; μὴ ὁ ἀροτριῶν ἀροτριάσει τὴν γῆν ὅλην τὴν ἡμέραν; μὴ ἐρεῖ ὁ πηλὸς τῷ κεραμεῖ, τί ποιεῖς ὅτι οὐκ ἐργάζῃ, οὐδὲ ἔχεις χεῖρας; μὴ ἀποκριθήσεται τὸ πλάσμα πρὸς τὸν πλάσαντα αὐτό; ὁ λέγων τῷ πατρὶ, τί γεννήσεις; καὶ τῇ μητρὶ, τί ὠδίνεις; ὅτι οὕτω λέγει κύριος ὁ θεὸς ὁ ἅγιος ἰσραὴλ, ὁ ποιήσας τὰ ἐπερχόμενα. ἐρωτήσατέ με περὶ τῶν υἱῶν μου, καὶ περὶ τῶν ἔργων τῶν χειρῶν μου ἐντείλασθέ μοι. ἐγὼ ἐποίησα γῆν, καὶ ἄνθρωπον ἐπ' αὐτῆς, ἐγὼ τῇ χειρί μου ἐστερέωσα τὸν οὐρανὸν, ἐγὼ πᾶσι τοῖς ἄστροις ἐνετειλάμην. ἐγὼ ἤγειρα αὐτὸν μετὰ δικαιοσύνης βασιλέα, [γ] καὶ πᾶσαι αἱ ὁδοὶ αὐτοῦ εὐθεῖαι. οὗτος οἰκοδομήσει τὴν πόλιν μου, καὶ τὴν αἰχμαλωσίαν τοῦ λαοῦ μου ἐπιστρέψει, οὐ μετὰ λύτρων, οὐδὲ μετὰ δώρων, εἶπε κύριος σαβαώθ. οὕτω λέγει κύριος σαβαώθ. ἐκοπίασεν αἴγυπτος, καὶ ἐμπορεία αἰθιόπων, καὶ οἱ σαβαεὶμ ἄνδρες ὑψηλοὶ ἐπὶ σὲ διαβήσονται, καὶ σοὶ ἔσονται δοῦλοι, καὶ ὀπίσω σου ἀκολουθήσουσι [δ] δεδεμένοι χειροπέδαις, καὶ διαβήσονται πρὸς σὲ, καὶ προσκυνήσουσί σοι, καὶ ἐν σοὶ προσεύξονται. ὅτι ἐν σοὶ ὁ θεός ἐστι, καὶ οὐκ ἔστι θεὸς πλὴν σοῦ. [ε] σὺ γὰρ εἶ θεὸς, καὶ οὐκ ᾔδειμεν, ὁ θεὸς τοῦ ἰσραὴλ σωτήρ. αἰσχυνθήσονται καὶ ἐντραπήσονται πάντες οἱ ἀντικείμενοι αὐτῷ, καὶ πορεύσονται ἐν αἰσχύνῃ. ἐγκαινίζεσθε πρὸς μὲ νῆσοι. ἰσραὴλ σώζεται ὑπὸ κυρίου σωτηρίαν αἰώνιον. οὐκ αἰσχυνθήσονται, οὐδὲ μὴ ἐντραπῶσιν [ζ] ἕως τοῦ αἰῶνος ἔτι. οὕτως λέγει κύριος ὁ ποιήσας τὸν οὐρανὸν, οὗτος ὁ θεὸς ὁ καταδείξας τὴν γῆν, καὶ ποιήσας αὐτήν, αὐτὸς διώρισεν αὐτὴν, οὐκ εἰς κενὸν ἐποίησεν αὐτὴν, ἀλλὰ κατοικεῖσθαι ἔπλασεν αὐτήν. ἐγώ εἰμι κύριος, καὶ οὐκ ἔστιν ἔτι. οὐκ ἐν κρυφῇ λελάληκα, οὐδὲ ἐν τόπῳ γῆς σκοτεινῷ. οὐκ εἶπα τῷ σπέρματι ἰακὼβ, μάταιον ζητήσατε. ἐγώ εἰμι ἐγώ εἰμι κύριος ὁ λαλῶν δικαιοσύνην, καὶ ἀναγγέλλων ἀλήθειαν. συνάχθητε, καὶ ἥκετε, βουλεύσασθε ἅμα οἱ σωζόμενοι ἀπὸ τῶν ἐθνῶν. οὐκ ἔγνωσαν οἱ αἴροντες τὸ ξύλον γλύμμα αὐτῶν, καὶ οἱ προσευχόμενοι πρὸς θεοὺς, οἳ οὐ σώζουσιν. εἰ ἀναγγελοῦσιν, ἐγγισάτωσαν. ἵνα γνῶσιν ἅμα, τίς ἀκουστὰ ἐποίησε ταῦτα ἀπ' ἀρχῆς. τότε ἀνηγγέλη ὑμῖν. ἐγὼ ὁ θεὸς, καὶ οὐκ ἔστιν ἄλλος πλὴν ἐμοῦ. δίκαιος καὶ σωτὴρ, οὐκ ἔστι παρὲξ ἐμοῦ. ἐπιστράφητε ἐπ' ἐμὲ, καὶ σωθήσεσθε, οἱ ἀπ' ἐσχάτου τῆς γῆς. ἐγώ εἰμι ὁ θεὸς, καὶ οὐκ ἔστιν ἄλλος. κατ' ἐμαυτοῦ ὀμνύω, εἰ μὴ ἐξελεύσεται ἐκ τοῦ στόματός μου δικαιοσύνη, οἱ λόγοι μου οὐκ ἀποστραφήσονται. ὅτι ἐμοὶ κάμψει πᾶν γόνυ, καὶ ὀμεῖται πᾶσα γλῶσσα τὸν θεὸν, λέγων. δικαιοσύνη καὶ δόξα πρὸς αὐτὸν ἥξει, καὶ αἰσχυνθήσονται πάντες οἱ διορίζοντες αὐτοὺς, ἀπὸ κυρίου δικαιωθήσονται, καὶ ἐν τῷ θεῷ ἐνδοξασθήσεται πᾶν τὸ σπέρμα τῶν υἱῶν ἰσραήλ.

[a] Καὶ πόλεις οὐ συγκλεισθήσονται.] Plerique libri habent, πύλαι, [β] [ποῖον βέλτιον.] S. Hieronymus. Quid melius feci, quàm lutum figuli? at plerique codices, ποιῶν βέλτιον, κατεσκεύασα ὡς πηλόν; Sicque legunt Cyrillus & Procopius. Et in quibusdam libris est, ποιῶν βέλτιον, κατεσκεύασά σε ὡς πηλὸν κεραμέως; [γ] [καὶ πᾶσαι αἱ ὁδοὶ αὐτοῦ εὐθεῖαι.] s. καὶ πάσας τὰς ὁδοὺς αὐτοῦ εὐθυνῶ. [δ] [δεδεμένοι χειροπέδαις.] Eusebius Euāg. Demōstr. lib. v. legit δεδεμένοι χειροπέδαις, καὶ προσκυνήσουσι. [ε] [σὺ γὰρ εἶ θεὸς, καὶ οὐκ ᾔδειμεν.] A. θεὸς ἄρα, ἰσχυρὸς ἀποκρυπτόμενος, θεὸς ἰσραὴλ, σώζων. Theodotio. διὰ τοῦτο ἰσχυρὸς κρυφαῖος, θεὸς σώζων. [ζ] [ἕως τοῦ αἰῶνος ἔτι.] In plerisque libris hæc sequuntur. οὐκέτι γὰρ οὐ μὴ ἐντραπῶσιν, εἰ καὶ διὰ τὴν πλάνην τῶν εἰδώλων ἐνετράπησαν πρότερον. quæ nec S. Hieronymus, nec Cyrillus, nec Procopius legunt.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Μς'.

[a] Έπεσε βὴλ, συνετρίβη ναβὼ, ἐγένετο τὰ γλυπτὰ αὐτῶν εἰς θηρία, καὶ τὰ κτήνη. αἴρετε αὐτὰ καταδεδεμένα ὡς φορτίον κοπιῶντι ἐκλελυμένῳ, καὶ πεινῶντι, οὐκ ἰσχύοντι ἅμα, οἳ οὐ δυνήσονται σωθῆναι ἀπὸ πολέμου, αὐτοὶ δὲ αἰχμάλωτοι ἤχθησαν. ἀκούετέ μου οἶκος τοῦ ἰακὼβ, καὶ πᾶν τὸ κατάλοιπον τοῦ ἰσραὴλ, οἱ αἰρόμενοι ἐκ κοιλίας, καὶ παιδευόμενοι ἐκ παιδίου ἕως γήρως. ἐγώ εἰμι, καὶ ἕως ἂν καταγηράσητε, ἐγώ εἰμι, ἐγὼ ἀνέχομαι ὑμῶν, ἐγὼ ἐποίησα, καὶ ἐγὼ ἀνήσω, ἐγὼ ἀναλήψομαι, καὶ σώσω ὑμᾶς. τίνι με ὡμοιώσατε; ἴδετε, τεχνάσασθε οἱ πλανώμενοι, οἱ συμβαλλόμενοι χρυσίον ἐκ μαρσυππίου, καὶ ἀργύριον ἐν ζυγῷ, στήσουσιν ἐν σταθμῷ, καὶ μισθωσάμενοι χρυσοχόον ἐποίησαν χειροποίητα, καὶ κύψαντες προσκυνοῦσιν αὐτοῖς, αἴρουσιν αὐτὸ ἐπὶ τοῦ ὤμου, καὶ πορεύονται. ἐὰν δὲ θῶσιν αὐτὸ ἐπὶ τοῦ τόπου αὐτοῦ, μένει, οὐ μὴ κινηθῇ. καὶ ὃς ἐὰν βοήσῃ πρὸς αὐτὸν, οὐ μὴ εἰσακούσῃ, ἀπὸ κακῶν οὐ μὴ σώσῃ αὐτόν. μνήσθητε ταῦτα, καὶ στενάξατε, μετανοήσατε οἱ πεπλανημένοι, ἐπιστρέψατε τῇ καρδίᾳ, καὶ μνήσθητε τὰ πρότερα

ἀπὸ

ἀπὸ τοῦ αἰῶνος, ὅτι ἐγώ εἰμι ὁ θεὸς, καὶ οὐκ ἔστιν ἔτι πλὴν ἐμοῦ, ἀναγγέλλων πρότερον τὰ ἔσχατα πρὶν γενέσθαι, καὶ ἅμα συνετελέσθη. καὶ εἶπα, πᾶσα ἡ βουλή μου στήσεται, καὶ πάντα ὅσα βεβούλευμαι, ποιήσω. καλῶν ἀπὸ ἀνατολῶν πετεινὸν, καὶ ἀπὸ γῆς πόῤῥωθεν περὶ ὧν βεβούλευμαι, ἐλάλησα, καὶ ἤγαγον. ἔκτισα καὶ ἐποίησα, ἤγαγον αὐτὸν, καὶ εὐόδωσα τὴν ὁδὸν αὐτοῦ. ἀκούσατέ μου οἱ ἀπολωλεκότες τὴν καρδίαν, οἱ μακρὰν ἀπὸ τῆς δικαιοσύνης. β ἤγγισα τὴν δικαιοσύνην μου, καὶ τὴν σωτηρίαν τὴν παρ' ἐμοῦ οὐ βραδυνῶ. δέδωκα ἐν σιὼν σωτηρίαν τῷ ἰσραὴλ εἰς δόξασμα.

α Συνετρίβη ναβώ.] Sic in Hebraico est. Sicque legitur in commentarijs Græcis. cæteri vero libri habent, συνετρίβη δαγών. quod est apud S. Hieronymum, Cyrillũ & Procopium. β [ἤγγισα τὴν δικαιοσύνην μου.] In alijs libris sequitur, οὐ μὴ μακρυνθῇ. quod S. Hieronymus non legit. nec Cyrillus. atque apud Procopium tribuitur Theodotioni, addito asterisco.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΜΖ΄.

Κατάβηθι, κάθισον ἐπὶ τὴν γῆν παρθένος θυγάτηρ βαβυλῶνος, κάθισον εἰς τὴν γῆν θυγάτηρ χαλδαίων, ὅτι οὐκέτι προστεθήσῃ κληθῆναι ἁπαλὴ καὶ τρυφερά. λάβε μύλον, ἄλεσον ἄλευρον, ἀποκάλυψαι τὸ κατακάλυμμά σου, ἀνακάλυψαι τὰς πολιὰς, ἀνάσυρε τὰς κνήμας, διάβηθι ποταμοὺς, ἀνακαλυφθήσεται ἡ αἰσχύνη σου, φανήσονται οἱ ὀνειδισμοί σου. τὸ δίκαιον ἐκ σοῦ λήψομαι, οὐκέτι μὴ παραδῶ ἀνθρώποις. ὁ ῥυσάμενός σε κύριος σαβαώθ, ὄνομα αὐτῷ ἅγιος ἰσραήλ. κάθισον κατανενυγμένη, εἴσελθε εἰς τὸ σκότος θύγατερ χαλδαίων, οὐκέτι μὴ κληθήσῃ ἰσχὺς βασιλείας. παρωξύνθην ἐπὶ τῷ λαῷ μου, α ἐμίανας τὴν κληρονομίαν μου. ἐγὼ ἔδωκα αὐτοὺς εἰς τὴν χεῖρά σου, σὺ δὲ οὐκ ἔδωκας αὐτοῖς ἔλεος, τοῦ πρεσβυτέρου ἐβάρυνας τὸν ζυγὸν σφόδρα, καὶ εἶπας, εἰς τὸν αἰῶνα ἔσομαι ἄρχουσα. οὐκ ἐνόησας ταῦτα ἐν τῇ καρδίᾳ σου, οὐδὲ ἐμνήσθης τὰ ἔσχατα; νῦν δὲ ἄκουε ταῦτα τρυφερὰ, ἡ καθημένη, ἡ πεποιθυῖα, ἡ λέγουσα ἐν καρδίᾳ αὐτῆς. ἐγώ εἰμι, καὶ οὐκ ἔστιν ἑτέρα, οὐ καθιῶ χήρα, οὐδὲ γνώσομαι ὀρφανίαν. νῦν δὲ ἥξει ἐπὶ σὲ τὰ δύο ταῦτα ἐξαίφνης ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ, ἀτεκνία καὶ χηρεία ἥξει ἐξαίφνης ἐπὶ σὲ, ἐν τῇ φαρμακείᾳ σου, ἐν τῇ ἰσχύϊ τῶν ἐπαοιδῶν σου σφόδρα β τῇ ἐλπίδι τῆς πονηρίας σου. σὺ γὰρ εἶπας. ἐγώ εἰμι, καὶ οὐκ ἔστιν ἑτέρα. γνῶθι, ἡ σύνεσις τούτων ἔσται, καὶ ἡ πορνεία σου σοὶ αἰσχύνη. καὶ εἶπας τῇ καρδίᾳ σου. ἐγώ εἰμι, καὶ οὐκ ἔστιν ἑτέρα. καὶ ἥξει ἐπὶ σὲ ἀπώλεια, καὶ οὐ μὴ γνῷς, βόθυνος, καὶ ἐμπεσῇ εἰς αὐτόν. καὶ ἥξει ἐπὶ σὲ ταλαιπωρία, καὶ οὐ μὴ δυνήσῃ καθαρὰ γενέσθαι. καὶ ἥξει ἐπὶ σὲ ἐξαπίνης ἀπώλεια, καὶ οὐ μὴ γνώσῃ. στῆθι νῦν ἐν ταῖς ἐπαοιδαῖς σου, καὶ ἐν τῇ πολλῇ φαρμακείᾳ σου, ἃ ἐμάνθανες ἐκ νεότητός σου, εἰ δυνήσῃ ὠφεληθῆναι, κεκοπίακας ἐν ταῖς βουλαῖς σου. στήτωσαν δὴ, καὶ σωσάτωσάν σε οἱ ἀστρολόγοι τοῦ οὐρανοῦ, οἱ ὁρῶντες τοὺς ἀστέρας ἀναγγειλάτωσάν σοι, τί μέλλει ἐπὶ σὲ ἔρχεσθαι. ἰδοὺ πάντες ὡς φρύγανα ἐπὶ πυρὶ κατακαυθήσονται, καὶ οὐ μὴ ἐξέλωνται τὴν ψυχὴν αὐτῶν ἐκ φλογὸς, ὅτι ἔχεις ἄνθρακας πυρὸς, κάθισαι ἐπ' αὐτοὺς, οὗτοι ἔσονταί σοι βοήθεια. ἐκοπίασας ἐν τῇ μεταβολῇ ἐκ νεότητος, ἄνθρωπος καθ' ἑαυτὸν ἐπλανήθη, σοὶ δὲ οὐκ ἔσται σωτηρία.

α Ἐμίανας τὴν κληρονομίαν μου.] Sic quoque Cyrillus legit. In plerisque vero libris est, ἐμίανα. quod est apud S. Hieronymũ, & Procopium. In quibusdam libris. διότι ἐμίαναν. & apud Procopiũ ascriptum est margini, quod sequitur. Θ. ἐβεβήλωσαν τὸν κλῆρον. β [τῇ ἐλπίδι τῆς πονηρίας σου.] AA. LL. habent. τῆς πορνείας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΜΗ΄.

Ἀκούσατε ταῦτα οἶκος ἰακὼβ, οἱ κεκλημένοι ἐπὶ τῷ ὀνόματι ἰσραὴλ, α καὶ ἐξ ἰούδα ἐξελθόντες, οἱ ὀμνύοντες τῷ ὀνόματι κυρίου θεοῦ ἰσραὴλ, μιμνησκόμενοι οὐ μετὰ ἀληθείας, οὐδὲ μετὰ δικαιοσύνης, καὶ ἀντεχόμενοι τῷ ὀνόματι τῆς πόλεως τῆς ἁγίας, καὶ ἐπὶ τῷ θεῷ ἰσραὴλ ἀντιστηριζόμενοι. κύριος σαβαὼθ ὄνομα αὐτῷ, τὰ πρότερα ἔτι ἀνήγγειλα, καὶ ἐκ τοῦ στόματός μου ἐξῆλθε, καὶ ἀκουστὸν ἐγένετο. ἐξάπινα ἐποίησα, καὶ ἐπῆλθε. γινώσκω ὅτι σκληρὸς εἶ, καὶ νεῦρον σιδηροῦν ὁ τράχηλός σου, καὶ τὸ μέτωπόν σου χαλκοῦν. β καὶ ἀνήγγειλά σοι πάλαι ἃ πρὶν ἐλθεῖν ἐπὶ σέ. ἀκουστόν σοι ἐποίησα, μήποτε εἴπῃς ὅτι τὰ εἴδωλά μοι ἐποίησε, καὶ εἴπῃς ὅτι τὰ γλυπτὰ καὶ τὰ χωνευτὰ ἐνετείλατό μοι. ἠκούσατε πάντα, καὶ ὑμεῖς οὐκ ἔγνωτε. ἀλλὰ ἀκουστά σοι ἐποίησα τὰ καινὰ ἀπὸ τοῦ νῦν, ἃ μέλλει γίνεσθαι. καὶ οὐκ εἶπας, νῦν γίνεται, καὶ οὐ πάλαι, καὶ οὐ προτέραις ἡμέραις ἤκουσας αὐτά. μὴ εἴπῃς, ναὶ γινώσκω αὐτά. οὔτε ἔγνως, οὔτε ἠπίστω, οὔτε ἀπ' ἀρχῆς ἤνοιξά σου τὰ ὦτα. ἔγνων γὰρ, ὅτι ἀθετῶν ἀθετήσεις, καὶ ἄνομος ἔτι ἐκ κοιλίας κληθήσῃ. ἕνεκεν τοῦ ἐμοῦ ὀνόματος δείξω σοι τὸν θυμόν μου, καὶ τὰ ἔνδοξά μου ἐπάξω ἐπὶ σὲ, ἵνα μὴ ἐξολοθρεύσω σε. ἰδοὺ πέπρακά σε, οὐχ ἕνεκεν ἀργυρίου. ἐξειλάμην δέ σε ἐκ καμίνου πτωχείας, ἕνεκεν ἐμοῦ ποιήσω σοι, ὅτι τὸ ἐμὸν ὄνομα βεβηλοῦται, καὶ τὴν δόξαν μου ἑτέρῳ οὐ δώσω. ἄκουέ μου ἰακὼβ, καὶ ἰσραὴλ ὃν ἐγὼ καλῶ. ἐγώ εἰμι πρῶτος, καὶ ἐγώ εἰμι εἰς τὸν αἰῶνα. καὶ ἡ χείρ μου ἐθεμελίωσε τὴν γῆν, καὶ ἡ δεξιά μου ἐστερέωσε τὸν οὐρανόν. καλέσω αὐτοὺς, καὶ στήσονται ἅμα, καὶ συναχθήσονται πάντες, καὶ ἀκούσονται. γ τίς αὐτοῖς ἀνήγγειλε ταῦτα; ἀγαπῶν σε ἐποίησα τὸ θέλημά σου ἐπὶ βαβυλῶνα, τοῦ ἆραι σπέρμα χαλδαίων. ἐγὼ ἐλάλησα, ἐγὼ ἐκάλεσα, ἤγαγον αὐτὸν, καὶ εὐόδωσα τὴν ὁδὸν αὐτοῦ. προσαγάγετε πρὸς μὲ, καὶ ἀκούσατε ταῦτα, οὐκ ἀπ' ἀρχῆς ἐν κρυφῇ λελάληκα. ἡνίκα ἐγένετο, ἐκεῖ ἤμην, καὶ νῦν κύριος κύριος ἀπέστειλέ με, καὶ τὸ πνεῦμα αὐτοῦ. οὕτω λέγει κύριος, ὁ ῥυσάμενός σε, ἅγιος ἰσραήλ. ἐγώ εἰμι ὁ θεός σου, δέδειχά σοι

σοι τοῦ εὑρεῖν σε τὴν ὁδὸν ἐν ᾗ πορεύσῃ ἐν αὐτῇ. καὶ εἰ ἤκουσας τῶν ἐντολῶν μου, ἐγένετο ἂν ὡσεὶ ποταμὸς ἡ εἰρήνη σου, καὶ ἡ δικαιοσύνη σου ὡς κῦμα θαλάσσης. καὶ ἐγένετο ἂν ὡς ἡ ἄμμος τὸ σπέρμα σου, καὶ τὰ ἔκγονα τῆς κοιλίας σου ὡς ὁ χοῦς τῆς γῆς. οὐδὲ νῦν οὐ μὴ ἐξολοθρευθῇς, οὐδὲ ἀπολεῖται τὸ ὄνομά σου ἐνώπιον ἐμοῦ. ἔξελθε ἐκ βαβυλῶνος φεύγων ἀπὸ τῶν χαλδαίων, φωνὴν εὐφροσύνης ἀναγγείλατε, καὶ ἀκουστὸν γενέσθω τοῦτο, ἀναγγείλατε ἕως ἐσχάτου τῆς γῆς. λέγετε, ἐῤῥύσατο κύριος τὸν δοῦλον αὐτοῦ ἰακώβ, καὶ ἐὰν διψήσωσι, δι' ἐρήμου ἄξει αὐτούς, ὕδωρ ἐκ πέτρας ἐξάξει αὐτοῖς, σχισθήσεται πέτρα, καὶ ῥυήσεται ὕδωρ, καὶ πίεται ὁ λαός μου. οὐκ ἔστι χαίρειν, λέγει κύριος, τοῖς ἀσεβέσιν.

α Καὶ ἐξ ἰούδα ἐξελθόντες.] In cæteris libris est, ἐξ ὕδατος ἰούδα. apud Procopium autem, ὕδατος, Theodotioni ascribitur, cum asterisco. β [ἀνήγγειλά σοι πάλαι ἃ πρὶν ἐλθεῖν.] In quibusdam libris non est, ἃ, nec legit S. Hieronymus. Cyrillus vero legit, ἀνήγγειλά σοι παλαιὰ πρὶν ἐλθεῖν. Procopius. ἀνήγγειλά σοι τὰ πάλαι πρὶν ἐλθεῖν γ [τίς αὐτοῖς ἀνήγγειλε ταῦτα;] Aquila. τίς ἐν αὐτοῖς ἀπήγγειλε ταῦτα; κύριος ἠγάπησεν αὐτόν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΜΘ'.

Α α Κούσατέ μου νῆσοι καὶ προσέχετε ἔθνη, διὰ χρόνου πολλοῦ στήσεται, λέγει κύριος. ἐκ κοιλίας μητρός μου ἐκάλεσε τὸ ὄνομά μου, καὶ ἔθηκε τὸ στόμα μου ὡς μάχαιραν ὀξεῖαν, καὶ ὑπὸ τὴν σκέπην τῆς χειρὸς αὐτοῦ ἔκρυψέ με. ἔθηκέ με ὡς βέλος ἐκλεκτὸν, β καὶ ἐν τῇ φαρέτρᾳ αὐτοῦ ἔκρυψέ με, καὶ εἶπέ μοι. δοῦλός μου εἶ σὺ ἰσραὴλ, καὶ ἐν σοὶ ἐνδοξασθήσομαι. καὶ ἐγὼ εἶπα. κενῶς ἐκοπίασα, εἰς μάταιον καὶ εἰς οὐδὲν ἔδωκα τὴν ἰσχύν μου. διὰ τοῦτο ἡ κρίσις μου παρὰ κυρίῳ, καὶ ὁ πόνος μου ἐναντίον τοῦ θεοῦ μου. καὶ νῦν οὕτω λέγει κύριος, ὁ πλάσας με ἐκ κοιλίας δοῦλον ἑαυτῷ, τοῦ συναγαγεῖν τὸν ἰακὼβ πρὸς αὐτὸν, καὶ ἰσραήλ. συναχθήσομαι καὶ δοξασθήσομαι ἐναντίον κυρίου, καὶ ὁ θεός μου ἔσται μοι ἰσχύς. καὶ εἶπέ μοι. μέγα σοι ἐστὶ τοῦ κληθῆναί σε παῖδά μου, τοῦ στῆσαι τὰς φυλὰς ἰακὼβ, καὶ τὴν διασποράν τοῦ ἰσραὴλ ἐπιστρέψαι. ἰδοὺ δέδωκά σε εἰς γ διαθήκην γένους εἰς φῶς ἐθνῶν, τοῦ εἶναί σε εἰς σωτηρίαν ἕως ἐσχάτου τῆς γῆς. οὕτως λέγει κύριος, ὁ ῥυσάμενός σε, ὁ θεὸς ἰσραήλ. ἁγιάσατε δ τὸν φαυλίζοντα τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, τὸν βδελυσσόμενον ὑπὸ τῶν ἐθνῶν ε τῶν δούλων τῶν ἀρχόντων. βασιλεῖς ὄψονται αὐτὸν, καὶ ἀναστήσονται ἄρχοντες, καὶ προσκυνήσουσιν αὐτῷ, ἕνεκεν κυρίου. ὅτι πιστός ἐστιν ὁ ἅγιος ἰσραὴλ, ζ καὶ ἐξελεξάμην σε. οὕτως λέγει κύριος. καιρῷ δεκτῷ ἐπήκουσά σου, καὶ ἐν ἡμέρᾳ σωτηρίας ἐβοήθησά σοι, καὶ ἔπλασά σε, καὶ ἔδωκά σε εἰς διαθήκην ἐθνῶν τοῦ καταστῆσαι τὴν γῆν, καὶ κληρονομῆσαι κληρονομίας ἐρήμους, λέγοντα τοῖς ἐν δεσμοῖς, ἐξέλθατε, καὶ τοῖς ἐν τῷ σκότει, ἀνακαλυφθῆναι. ἐν πάσαις ταῖς ὁδοῖς

Α βοσκηθήσονται, καὶ ἐν πάσαις ταῖς τρίβοις ἡ νομὴ αὐτῶν. οὐ πεινάσουσιν, οὐδὲ διψήσουσιν, οὐδὲ πατάξει αὐτοὺς ὁ καύσων, οὐδὲ ὁ ἥλιος, ἀλλ' ὁ ἐλεῶν αὐτοὺς παρακαλέσει, καὶ διὰ πηγῶν ὑδάτων ἄξει αὐτούς, καὶ θήσω πᾶν ὄρος εἰς ὁδὸν, καὶ πᾶσαν τρίβον εἰς βόσκημα αὐτοῖς. ἰδοὺ οὗτοι πόῤῥωθεν ἥξουσιν, οὗτοι ἀπὸ βοῤῥᾶ καὶ θαλάσσης, ἄλλοι δὲ ἐκ γῆς περσῶν. εὐφραίνεσθε οὐρανοὶ, καὶ ἀγαλλιάσθω ἡ γῆ, ῥηξάτωσαν τὰ ὄρη εὐφροσύνην, ὅτι ἠλέησεν ὁ θεὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ, καὶ τοὺς ταπεινοὺς τοῦ λαοῦ αὐτοῦ παρεκάλεσεν. εἶπε δὲ σιὼν, ἐγκατέλιπέ με κύριος, καὶ ὅτι κύριος Β ἐπελάθετό μου. μὴ ἐπιλήσεται γυνὴ τοῦ παιδίου αὐτῆς, ἢ τοῦ μὴ ἐλεῆσαι τὰ ἔκγονα τῆς κοιλίας αὐτῆς; εἰ δὲ καὶ ταῦτα ἐπιλάθοιτο γυνὴ, ἀλλ' ἐγὼ οὐκ ἐπιλήσομαί σου, εἶπε κύριος. ἰδοὺ ἐπὶ τῶν χειρῶν μου ἐζωγράφηκά σου τὰ τείχη, καὶ ἐνώπιόν μου εἶ διαπαντὸς, καὶ ταχὺ οἰκοδομηθήσῃ ὑφ' ὧν καθῃρέθης, καὶ οἱ ἐρημώσαντές σε ἐξελεύσονται ἐκ σοῦ. ἆρον κύκλῳ τοὺς ὀφθαλμούς σου, καὶ ἴδε πάντας, ἰδοὺ συνήχθησαν καὶ ἦλθοσαν πρὸς σέ. ζῶ ἐγὼ λέγει κύριος, ὅτι πάντας αὐτοὺς ὡς κόσμον ἐνδύσῃ, καὶ περιθήσεις αὐτοὺς ὡς κόσμον νύμφη. ὅτι τὰ ἔρημά σου καὶ τὰ κατεφθαρμένα καὶ Γ πεπτωκότα, ὅτι νῦν στενοχωρήσει ἀπὸ τῶν κατοικούντων, καὶ μακρυνθήσονται ἀπὸ σοῦ οἱ καταπίνοντές σε. ἐροῦσι γὰρ εἰς τὰ ὦτά σου οἱ υἱοί σου, οὓς ἀπολώλεκας, στενός μοι ὁ τόπος, ποίησόν μοι τόπον ἵνα κατοικήσω. καὶ ἐρεῖς ἐν τῇ καρδίᾳ σου. τίς ἐγέννησέ μοι τούτους; η ἐγὼ δὲ ἄτεκνος καὶ χήρα, τούτους δὲ τίς ἐξέθρεψέ μοι; ἐγὼ δὲ κατελείφθην μόνη, οὗτοι δέ μοι ποῦ ἦσαν; οὕτως λέγει κύριος κύριος. ἰδοὺ αἴρω εἰς τὰ ἔθνη τὴν χεῖρά μου, καὶ εἰς τὰς νήσους ἀρῶ σύσσημόν μου, καὶ ἄξουσι τοὺς υἱούς σου ἐν κόλπῳ, τὰς δὲ θυγατέρας σου ἐπ' ὤμων ἀροῦσι, καὶ ἔσονται βασιλεῖς τιθηνοί σου, Δ θ αἱ δὲ ἄρχουσαι αὐτῶν τροφοί σου. ἐπὶ πρόσωπον τῆς γῆς προσκυνήσουσί σε, καὶ τὸν χοῦν τῶν ποδῶν σου λείξουσι, καὶ γνώσῃ, ὅτι ἐγὼ κύριος, καὶ οὐκ αἰσχυνθήσονται οἱ ὑπομένοντές με. μὴ λήψεταί τις παρὰ γίγαντος σκῦλα; καὶ ἐὰν αἰχμαλωτεύσῃ τις ἀδίκως, σωθήσεται; ὅτι οὕτω λέγει κύριος. ἐάν τις αἰχμαλωτεύσῃ γίγαντα, λήψεται σκῦλα. λαμβάνων δὲ παρὰ ἰσχύοντος σωθήσεται. ἐγὼ δὲ τὴν κρίσιν σου κρινῶ, καὶ ἐγὼ τοὺς υἱούς σου ῥύσομαι, καὶ φάγονται οἱ θλίψαντές σε τὰς σάρκας αὐτῶν, καὶ πίονται ὡς οἶνον νέον τὸ αἷμα αὐτῶν, καὶ μεθυσθήσονται, καὶ αἰσθανθήσεται πᾶσα σάρξ, Ε ὅτι ἐγὼ κύριος ὁ ῥυσάμενός σε, καὶ ἀντιλαμβανόμενος ἰσχύος ἰακώβ.

α Ακούσατε νῆσοι καὶ προσέχετε ἔθνη.] Symmachus. ἀκούσατέ μου νῆσοι καὶ ἀκροάσασθε ἔθνη. β [ἐν τῇ φαρέτρᾳ αὐτοῦ ἔκρυψέ με.] Eusebius lib. II. Euang Demonstr. legit, ἐσκέπασέν με. γ [εἰς διαθήκην γένους.] Theodoretus. τὴν διαθήκην, συνθήκην οἱ λοιποὶ ἡρμήνευσαν. δ [τὸν φαυλίζοντα τὴν ψυχὴν αὐτοῦ.] Theodoretus. τὸν φαυλίζοντα, ἐξουθενημένον, οἱ λοιποὶ ἡρμήνευσαν. ε [τῶν δούλων.] Cyrillus legit, τὸν δοῦλον. quæ lectio a S. Hieronymo Theodotioni tribuitur. ζ [καὶ ἐξελεξάμην σε.] s. ὃς ἐξελέξατό σε. quam lectionem secutus est S. Hieronymus. η [ἐγὼ δὲ ἄτεκνος

καὶ χήρα.] In plerisque libris sequitur. πάροικος καὶ ἐκκεκλεισμένη. Quod nec legit S. Hieronymus, nec Cyrillus, & apud Procopium, sub asterisco, Theodotioni ascribitur. θ [αἱ δὲ ἄρχουσαι αὐτῶν τροφοί σου.] s. καὶ ἄρχουσαι αὐτῶν γαλουχήσουσι. ι [ἀδίκως.] Eusebius, ἀντὶ τοῦ ἀδίκως, ἡ ἑβραϊκὴ λέξις, δικαίως, περιέχει.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ν'.

Οὕτως λέγει κύριος. ποῖον τὸ βιβλίον τοῦ ἀποστασίου τῆς μητρὸς ὑμῶν, ᾧ ἐξαπέστειλα αὐτήν; [a] ἢ τίνι ὑποχρεῳ πέπρακα ὑμᾶς; ἰδοὺ ταῖς ἁμαρτίαις ὑμῶν ἐπράθητε, καὶ ταῖς ἀνομίαις ὑμῶν ἐξαπέστειλα τὴν μητέρα ὑμῶν. τί ὅτι ἦλθον, καὶ οὐκ ἦν ἄνθρωπος, ἐκάλεσα, καὶ οὐκ ἦν ὁ ὑπακούων; μὴ οὐκ ἰσχύει ἡ χείρ μου τοῦ ῥύσασθαι, ἢ οὐκ ἰσχύω τοῦ ἐξελέσθαι; ἰδοὺ τῷ ἐλεγμῷ μου ἐξερημώσω τὴν θάλασσαν, καὶ θήσω ποταμοὺς ἐρήμους, καὶ ξηρανθήσονται οἱ ἰχθύες αὐτῶν ἀπὸ τοῦ μὴ εἶναι ὕδωρ, καὶ ἀποθανοῦνται ἐν δίψει. ἐνδύσω τὸν οὐρανὸν σκότος, καὶ ὡς σάκκον θήσω τὸ περιβόλαιον αὐτοῦ. κύριος κύριος δίδωσί μοι γλῶσσαν παιδείας, τοῦ γνῶναι ἡνίκα δεῖ εἰπεῖν λόγον. ἔθηκέ μοι πρωΐ, προσέθηκέ μοι ὠτίον ἀκούειν, καὶ ἡ παιδεία κυρίου κυρίου ἀνοίγει μου τὰ ὦτα, ἐγὼ δὲ οὐκ ἀπειθῶ, οὐδὲ ἀντιλέγω. τὸν νῶτόν μου δέδωκα εἰς μάστιγας, τὰς δὲ σιαγόνας μου εἰς ῥαπίσματα, τὸ δὲ πρόσωπόν μου οὐκ ἀπέστρεψα ἀπὸ αἰσχύνης ἐμπτυσμάτων, καὶ κύριος κύριος βοηθός μοι ἐγενήθη. διὰ τοῦτο οὐκ ἐνετράπην, ἀλλὰ ἔθηκα τὸ πρόσωπόν μου ὡς στερεὰν πέτραν, καὶ ἔγνων ὅτι οὐ μὴ αἰσχυνθῶ, ὅτι ἐγγίζει ὁ δικαιώσας με. τίς ὁ κρινόμενός μοι; ἀντιστήτω μοι ἅμα. καὶ τίς ὁ κρινόμενός μοι; ἐγγισάτω μοι. ἰδοὺ κύριος κύριος βοηθήσει μοι. τίς κακώσει με; ἰδοὺ πάντες ὑμεῖς, ὡς ἱμάτιον παλαιωθήσεσθε, καὶ σὴς καταφάγεται ὑμᾶς. τίς ἐν ὑμῖν ὁ φοβούμενος τὸν κύριον; ὑπακουσάτω τῆς φωνῆς τοῦ παιδὸς αὐτοῦ. οἱ πορευόμενοι ἐν σκότει, καὶ οὐκ ἔστιν αὐτοῖς φῶς, πεποίθατε ἐπὶ τῷ ὀνόματι κυρίου, καὶ ἀντιστηρίσασθε ἐπὶ τῷ θεῷ. ἰδοὺ πάντες ὑμεῖς πῦρ καίετε, καὶ κατισχύετε φλόγα. πορεύεσθε τῷ φωτὶ τοῦ πυρὸς ὑμῶν, καὶ τῇ φλογὶ ἣ ἐξεκαύσατε. δι᾽ ἐμὲ ἐγένετο ταῦτα ὑμῖν, ἐν λύπῃ κοιμηθήσεσθε.

[a] Τίνι ὑποχρεῳ πέπρακα ὑμᾶς;] In plerisque libris legitur. τίνι ὑποχρεῳ τῶν προσδανειζόντων με, ᾧ πέπρακα ὑμᾶς αὐτῷ; atque apud Procopium, τῶν προσδανειζόντων με, ᾧ, sub asterisco, Theodotioni ascribuntur. itidem, αὐτῷ. quæ nec Cyrillus legit, nec Eusebius Euang. Demonstr. lib. 11. In nonnullis præterea libris legitur, τίνι ὑποχρεῳ ὢν πέπρακα ὑμᾶς;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΝΑ'.

Ἀκούσατέ μου οἱ διώκοντες τὸ δίκαιον, καὶ ζητοῦντες τὸν κύριον, ἐμβλέψατε εἰς τὴν στερεὰν πέτραν, ἣν ἐλατομήσατε, καὶ εἰς τὸν βόθυνον τοῦ λάκκου, ὃν ὠρύξατε. ἐμβλέψατε εἰς ἀβραὰμ τὸν πατέρα ὑμῶν, καὶ εἰς σάῤῥαν τὴν ὠδίνουσαν ὑμᾶς. ὅτι εἷς ἦν, καὶ ἐκάλεσα αὐτὸν, καὶ εὐλόγησα αὐτὸν, καὶ ἠγάπησα αὐτὸν, καὶ ἐπλήθυνα αὐτόν. καὶ σὲ νῦν παρακαλέσω σιὼν, καὶ παρεκάλεσα πάντα τὰ ἔρημα αὐτῆς, καὶ θήσω τὰ ἔρημα αὐτῆς ὡς παράδεισον, καὶ τὰ πρὸς δυσμὰς αὐτῆς ὡς παράδεισον κυρίου. εὐφροσύνην καὶ ἀγαλλίαμα εὑρήσουσιν ἐν αὐτῇ, ἐξομολόγησιν καὶ φωνὴν αἰνέσεως. ἀκούσατέ μου, ἀκούσατέ μου λαός μου, καὶ οἱ βασιλεῖς πρός με ἐνωτίσασθε, ὅτι νόμος παρ᾽ ἐμοῦ ἐξελεύσεται, καὶ ἡ κρίσις μου εἰς φῶς ἐθνῶν. ἐγγίζει ταχὺ ἡ δικαιοσύνη μου, καὶ ἐξελεύσεται ὡς φῶς τὸ σωτήριόν μου, καὶ εἰς τὸν βραχίονά μου ἔθνη ἐλπιοῦσιν. ἐμὲ νῆσοι ὑπομενοῦσι, καὶ εἰς τὸν βραχίονά μου ἐλπιοῦσιν. ἄρατε εἰς τὸν οὐρανὸν τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑμῶν, καὶ ἐμβλέψατε εἰς τὴν γῆν κάτω, ὅτι ὁ οὐρανὸς ὡς καπνὸς ἐστερεώθη, ἡ δὲ γῆ ὡς ἱμάτιον παλαιωθήσεται, οἱ δὲ κατοικοῦντες ὥσπερ ταῦτα ἀποθανοῦνται, τὸ δὲ σωτήριόν μου εἰς τὸν αἰῶνα ἔσται, ἡ δὲ δικαιοσύνη μου οὐ μὴ ἐκλείπῃ. ἀκούσατέ μου οἱ εἰδότες κρίσιν, λαὸς οὗ ὁ νόμος μου ἐν τῇ καρδίᾳ ὑμῶν, μὴ φοβεῖσθε ὀνειδισμὸν ἀνθρώπων, καὶ τῷ φαυλισμῷ αὐτῶν μὴ ἡττᾶσθε. ὡς γὰρ ἱμάτιον βρωθήσεται ὑπὸ χρόνου, καὶ ὡς ἔρια βρωθήσεται ὑπὸ σητὸς, ἡ δὲ δικαιοσύνη μου εἰς τὸν αἰῶνα ἔσται, τὸ δὲ σωτήριόν μου εἰς γενεὰς γενεῶν. [a] ἐξεγείρου ἐξεγείρου ἱερουσαλὴμ, καὶ ἔνδυσαι τὴν ἰσχὺν τοῦ βραχίονός σου, ἐξεγείρου ὡς ἐν ἀρχῇ ἡμέρας, [b] ὡς γενεὰ αἰῶνος. οὐ σὺ εἶ ἡ ἐρημοῦσα θάλασσαν, ὕδωρ ἀβύσσου πλῆθος; ἡ θεῖσα τὰ βάθη τῆς θαλάσσης ὁδὸν διαβάσεως ῥυομένοις καὶ λελυτρωμένοις; ὑπὸ γὰρ κυρίου ἀποστραφήσονται, καὶ ἥξουσιν εἰς σιὼν μετ᾽ εὐφροσύνης καὶ ἀγαλλιάματος αἰωνίου. ἐπὶ κεφαλῆς γὰρ αὐτῶν αἴνεσις καὶ εὐφροσύνη καταλήψεται αὐτούς. ἀπέδρα ὀδύνη καὶ λύπη καὶ στεναγμός. ἐγώ εἰμι, ἐγώ εἰμι ὁ παρακαλῶν σε, γνῶθι τίς οὖσα ἐφοβήθης ἀπὸ ἀνθρώπου θνητοῦ, καὶ ἀπὸ υἱοῦ ἀνθρώπου, οἳ ὡσεὶ χόρτος ἐξηράνθησαν. καὶ ἐπελάθου θεὸν τὸν ποιήσαντά σε, τὸν ποιήσαντα τὸν οὐρανὸν καὶ θεμελιώσαντα τὴν γῆν. καὶ ἐφοβοῦ ἀεὶ πάσας τὰς ἡμέρας τὸ πρόσωπον τοῦ θυμοῦ τοῦ θλίβοντός σε. ὃν τρόπον γὰρ ἐβουλεύσατο τοῦ ἆραί σε, καὶ νῦν ποῦ ὁ θυμὸς τοῦ θλίβοντός σε; ἐν γὰρ τῷ σώζεσθαί σε, [c] οὐ στήσεται, οὐδὲ χρονιεῖ, ὅτι ἐγὼ ὁ θεός σου, ὁ ταράσσων τὴν θάλασσαν, καὶ ἠχῶν τὰ κύματα αὐτῆς κύριος σαβαὼθ ὄνομά μοι. θήσω τοὺς λόγους μου εἰς τὸ στόμα σου, καὶ ὑπὸ τὴν σκιὰν τῆς χειρός μου σκεπάσω σε, ἐν ᾗ ἔστησα τὸν οὐρανὸν, καὶ ἐθεμελίωσα τὴν γῆν, καὶ ἐρεῖ σιὼν, λαός μου εἶ σύ. ἐξεγείρου ἐξεγείρου, ἀνάστηθι ἱερουσαλὴμ, ἡ πιοῦσα ἐκ χειρὸς κυρίου τὸ ποτήριον τοῦ θυμοῦ αὐτοῦ. τὸ ποτήριον γὰρ τῆς πτώσεως, τὸ κόνδυ τοῦ θυμοῦ ἐξέπιες καὶ ἐξεκένωσας, καὶ οὐκ ἦν ὁ παρακαλῶν σε ἀπὸ πάντων τῶν τέκνων σου ὧν ἔτεκες, καὶ οὐκ ἦν ὁ ἀντιλαμβανόμενος τῆς χειρός σου, οὐδὲ ἀπὸ πάντων τῶν υἱῶν σου ὧν ὕψωσας. διὸ ταῦτα ἀντικείμενά σοι, τίς συλλυπηθήσεταί σοι; πτῶμα καὶ σύντριμμα, λιμὸς καὶ μάχαιρα. τίς παρακα-

ἐκκαλέσει σε; οἱ υἱοί σου, οἱ ἀπορούμενοι, οἱ καθεύδοντες ἐπ' ἄκρου πάσης ἐξόδου ὡς ᵟ σευτλίον ἡμίεφθον, οἱ πλήρεις θυμοῦ κυρίου, ἐκλελυμένοι διὰ κυρίου τοῦ θεοῦ. διὰ τοῦτο ἄκουε τεταπεινωμένη, καὶ μεθύουσα οὐκ ἀπὸ οἴνου. οὕτω λέγει κύριος ὁ θεὸς ὁ κρίνων τὸν λαὸν αὐτοῦ. ἰδοὺ εἴληφα ἐκ τῆς χειρός σου τὸ ποτήριον τῆς πτώσεως, τὸ κόνδυ τοῦ θυμοῦ μου, καὶ οὐ προσθήσῃ ἔτι πιεῖν αὐτό, καὶ δώσω αὐτὸ εἰς τὰς χεῖρας τῶν ἀδικησάντων σε καὶ τῶν ταπεινωσάντων σε, οἳ εἶπαν τῇ ψυχῇ σου, κύψον, ἵνα παρέλθωμεν. καὶ ἔθηκας ἴσα τῇ γῇ τὰ μέσα σου ἔξω τοῖς παραπορευομένοις.

α Ἐξεγείρου ἱερουσαλήμ.] Eusebius. ἡ προσθήκη τοῦ ἱερουσαλήμ, οὔτε ἐν τῇ ἑβραϊκῇ ἀναγνώσει, οὔτε ἐν τοῖς λοιποῖς ἑρμηνευταῖς φέρεται. ἀλλὰ πάντες οὕτως ἐξέδωκαν. ἐξεγείρου ἐξεγείρου, ἔνδυσαι κράτος βραχίων κυρίου. β [ὡς γενεὰ αἰῶνος.] In quibusdã libris hæc sequunt̃. οὐ σὺ εἶ ἡ λατομήσασα πλάτος, διαλύσασα δράκοντα; quæ apud Procopiũ tribuunt̃ Theodotioni, cũ asterisco. Nec ea Cyrillus habet. In quibusdã vero libris pro διαλύσασα, est, διαρρήξασα. In nonnullis aũt, οὐ σὺ εἶ ἡ κατακόψασα ἀλαζονείαν, κατατρώσασα δράκοντα; γ [οὐ στήσεται οὐδὲ χρονιεῖ.] In alijs libris hæc sequunt̃. καὶ οὐ θανατώσει εἰς διαφθοράν. καὶ οὐ μὴ ὑστερήσῃ ὁ ἄρτος αὐτοῦ. quæ Cyrillus nõ habet, & S. Hieronymus testat̃ de Theodotionis editione ex Hebraico esse addita. itemq. apud Procopium sub Theodotionis nomine ascripta margini, signata sunt asterisco. δ [ὡς σευτλίον ἡμίεφθον.] Eusebius. οἱ λοιποί, ὡς ὄρυξ ἀμφιβληστρευμένος, ἢ συνειλημένος. ὄρνεον δέ ἐστιν ὄρυξ, οὕτω καλούμενον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΝΒ'.

Ἐξεγείρου ἐξεγείρου σιών, ἔνδυσαι τὴν ἰσχύν σου σιών, καὶ σὺ ἔνδυσαι τὴν δόξαν σου ἱερουσαλὴμ πόλις ἡ ἁγία, οὐκέτι προστεθήσεται διελθεῖν διὰ σοῦ ἀπερίτμητος καὶ ἀκάθαρτος. ἐκτίναξαι τὸν χοῦν καὶ ἀνάστηθι, κάθισον ἱερουσαλήμ, ἔκδυσαι τὸν δεσμὸν τοῦ τραχήλου σου ἡ αἰχμάλωτος θυγάτηρ σιών. ὅτι τάδε λέγει κύριος, δωρεὰν ἐπράθητε, καὶ οὐ μετὰ ἀργυρίου λυτρωθήσεσθε. οὕτως λέγει κύριος. εἰς αἴγυπτον κατέβη ὁ λαός μου τὸ πρότερον παροικῆσαι ἐκεῖ, καὶ εἰς ἀσσυρίους βίᾳ ἤχθησαν, καὶ νῦν τί ἐστε ὧδε; τάδε λέγει κύριος. ὅτι ἐλήφθη ὁ λαός μου δωρεάν, θαυμάζετε καὶ ὀλολύζετε. τάδε λέγει κύριος. δι' ὑμᾶς διαπαντὸς τὸ ὄνομά μου βλασφημεῖται ἐν τοῖς ἔθνεσι, διὰ τοῦτο γνώσεται ὁ λαός μου τὸ ὄνομά μου ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, ὅτι ἐγώ εἰμι αὐτὸς ὁ λαλῶν, πάρειμι ὡς ὥρα ἐπὶ τῶν ὀρέων, ὡς πόδες εὐαγγελιζομένου ἀκοὴν εἰρήνης, ὡς εὐαγγελιζόμενος ἀγαθά, ὅτι α ἀκουστὴν ποιήσω τὴν σωτηρίαν σου, λέγων. σιὼν βασιλεύσει σου ὁ θεός, ὅτι β φωνὴ τῶν φυλασσόντων σε ὑψώθη, καὶ τῇ φωνῇ ἅμα εὐφρανθήσονται. ὅτι ὀφθαλμοὶ πρὸς ὀφθαλμοὺς ὄψονται, ἡνίκα ἂν ἐλεήσῃ κύριος τὴν σιών, ῥηξάτω εὐφροσύνην ἅμα τὰ ἔρημα ἱερουσαλήμ, ὅτι ἠλέησε κύριος αὐτήν, καὶ ἐρρύσατο ἱερουσαλήμ. καὶ ἀποκαλύψει κύριος τὸν βραχίονα τὸν ἅγιον αὐτοῦ ἐνώπιον πάντων τῶν ἐθνῶν, καὶ ὄψονται πάντα ἄκρα τῆς γῆς τὴν σωτηρίαν τὴν παρὰ τοῦ θεοῦ ἡμῶν. ἀπόστητε, ἀπόστητε, ἐξέλθατε ἐκεῖθεν, καὶ ἀκαθάρτου μὴ ἅψησθε, ἐξέλθετε ἐκ μέσου αὐτῆς, ἀφορίσθητε οἱ φέροντες τὰ σκεύη κυρίου, ὅτι οὐ μετὰ ταραχῆς ἐξελεύσεσθε, οὐδὲ φυγῇ πορεύσεσθε. προπορεύσεται γὰρ πρότερος ὑμῶν κύριος καὶ ὁ ἐπισυνάγων ὑμᾶς θεὸς ἰσραήλ. ἰδοὺ συνήσει ὁ παῖς μου, καὶ ὑψωθήσεται, καὶ δοξασθήσεται σφόδρα. ὃν τρόπον ἐκστήσονται ἐπὶ σὲ πολλοί, οὕτως ἀδοξήσει ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων τὸ εἶδός σου, καὶ ἡ δόξα σου ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων. οὕτω θαυμάσονται ἔθνη πολλὰ ἐπ' αὐτῷ, καὶ συνέξουσι βασιλεῖς τὸ στόμα αὐτῶν. ὅτι οἷς οὐκ ἀνηγγέλη περὶ αὐτοῦ, ὄψονται, καὶ οἳ οὐκ ἀκηκόασι, συνήσουσι.

α Ἀκουστὴν ποιήσω τὴν σωτηρίαν σου.] S. Hieronymus & Cyrillus ita habẽt. at alij codices habẽt, ποιήσει. β [φωνὴ τῶν φυλασσόντων σε ὑψώθη.] Theodotio. φωνὴ τῶν σκοπῶν σου ἐπῆρε φωνήν, ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἀγαλλιάσονται, ὅτι ὀφθαλμὸν ἐν ὀφθαλμοῖς ὄψονται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΝΓ'.

Κύριε τίς ἐπίστευσε τῇ ἀκοῇ ἡμῶν; καὶ ὁ βραχίων κυρίου τίνι ἀπεκαλύφθη; α ἀνηγγείλαμεν β ὡς παιδίον ἐναντίον αὐτοῦ, ὡς ῥίζα ἐν γῇ διψώσῃ. οὐκ ἔστιν εἶδος αὐτῷ, οὐδὲ δόξα. καὶ εἴδομεν αὐτόν, καὶ οὐκ εἶχεν εἶδος οὐδὲ κάλλος, ἀλλὰ τὸ εἶδος αὐτοῦ ἄτιμον, καὶ ἐκλεῖπον παρὰ τοὺς υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων. ἄνθρωπος ἐν πληγῇ ὤν, καὶ εἰδὼς φέρειν μαλακίαν, ὅτι ἀπέστραπται τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, ἠτιμάσθη, καὶ οὐκ ἐλογίσθη. οὗτος τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν φέρει, καὶ περὶ ἡμῶν ὀδυνᾶται, καὶ ἡμεῖς ἐλογισάμεθα αὐτὸν εἶναι ἐν πόνῳ, γ καὶ ἐν πληγῇ, καὶ ἐν κακώσει. δ αὐτὸς δὲ ἐτραυματίσθη διὰ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν, καὶ μεμαλάκισται διὰ τὰς ἀνομίας ἡμῶν, παιδεία εἰρήνης ἡμῶν ἐπ' αὐτόν, τῷ μώλωπι αὐτοῦ ἡμεῖς ἰάθημεν. πάντες ὡς πρόβατα ἐπλανήθημεν. ἄνθρωπος τῇ ὁδῷ αὐτοῦ ἐπλανήθη, καὶ κύριος παρέδωκεν αὐτὸν ταῖς ἁμαρτίαις ἡμῶν, καὶ αὐτὸς διὰ τὸ κεκακῶσθαι οὐκ ἀνοίγει τὸ στόμα αὐτοῦ. ε ὡς πρόβατον ἐπὶ σφαγὴν ἤχθη, καὶ ὡς ἀμνὸς ἐναντίον τοῦ κείροντος ἄφωνος, οὕτως οὐκ ἀνοίγει τὸ στόμα. ἐν τῇ ταπεινώσει ἡ κρίσις αὐτοῦ ἤρθη. τὴν γενεὰν αὐτοῦ τίς διηγήσεται, ὅτι αἴρεται ἀπὸ τῆς γῆς ἡ ζωὴ αὐτοῦ, ἀπὸ τῶν ἀνομιῶν τοῦ λαοῦ μου ἤχθη εἰς θάνατον. καὶ ζ δώσω τοὺς πονηροὺς ἀντὶ τῆς ταφῆς αὐτοῦ, καὶ τοὺς πλουσίους ἀντὶ τοῦ θανάτου αὐτοῦ. ὅτι ἀνομίαν οὐκ ἐποίησεν, η οὐδὲ δόλον ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ. καὶ κύριος βούλεται καθαρίσαι αὐτὸν τῆς πληγῆς. θ ἐὰν δῶτε περὶ ἁμαρτίας, ἡ ψυχὴ ἡμῶν ὄψεται σπέρμα μακρόβιον. ι καὶ βούλεται κύριος ἀφελεῖν ἀπὸ τοῦ πόνου τῆς ψυχῆς αὐτοῦ, δεῖξαι αὐτῷ φῶς, καὶ πλάσαι τῇ συνέσει, δικαιῶσαι δίκαιον εὖ δουλεύοντα πολλοῖς, καὶ τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν αὐτὸς ἀνοίσει. διὰ τοῦτο αὐτὸς κληρονομήσει πολλούς, καὶ τῶν ἰσχυρῶν μεριεῖ σκῦλα. ἀνθ' ὧν παρεδόθη εἰς θάνατον ἡ ψυχὴ αὐτοῦ, καὶ ἐν τοῖς ἀνόμοις ἐλογίσθη, καὶ αὐτὸς ἁμαρτίας πολλῶν ἀνήνεγκε, καὶ διὰ τὰς ἀνομίας αὐτῶν παρεδόθη.

α ἀνηγγείλαμεν.] Α. καὶ ἀναρρηθήσεται ὡς πιδιζόμενον εἰς πρόσωπον αὐτοῦ, καὶ ὡς ῥίζα ἀπὸ γῆς ἀβάτου. Theodotio. καὶ ἀναβήσεται ὡς θηλάζων ἐνώπιον αὐτοῦ. β [ὡς παιδίον ἐναντίον αὐτοῦ.] In quibusdam libris legitur, πεδίον. Theodorus

Heracl. οἱ γὰρ ἡμέτεροι λόγοι περὶ αὐτοῦ γινόμενοι ὥσπερεὶ παιδίου ἀτελοῦς. Cyrillus, ὡς ἀρχὶς ἀκανθὴς καὶ καρποφόρος. γ [καὶ ἐν πληγῇ.] Ita legit S. Hieronymus, & Cyrillus. & ita est apud S. Cyprianū, & Iustinū martyrē. In cæteris aūt libris sequitur, ὑπὸ θεοῦ, quod apud Procopium, sub asterisco, Aquilæ & Theodotioni tribuitur. δ [αὐτὸς δὲ ἐτραυματίσθη.] Eusebius. τότε γοῦν καὶ συνετρίβη, καὶ ἐβεβηλώθη, κατὰ τὸν Ἀκύλαν. ε [ὡς πρόβατον ἐπὶ σφαγὴν ἤχθη.] S. προσηνέχθη. ζ [δώσω τοὺς πονηρούς.] Theodoretus. οἱ τρεῖς. δώσει. η [οὐδὲ δόλον.] S. Cyprianus Neq. insidias. atq. in nōnullis libris ē, & apud Cyrillū. οὐδὲ δόλος εὑρέθη. θ [ἐὰν δῶτε περὶ ἁμαρτίας.] Sic legit S. Hieronymus sic etiā Cyrillus. Aliquot vero libri habent, δῶται. quod etiam Iustinus martyr habet. ι [καὶ βούλεται κύριος.] S. Hieronymus ita legit & Cyrillus, & Iustinus martyr. In alijs vero libris sequit ἐν χειρὶ αὐτοῦ. idq. apud Procopiū, sub asterisco tribus Interpretibus ascribitur.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΝΔ´.

Εὐφράνθητι στεῖρα ἡ οὐ τίκτουσα, ῥῆξον καὶ βόησον ἡ οὐκ ὠδίνουσα, ὅτι πολλὰ τὰ τέκνα τῆς ἐρήμου μᾶλλον, ἢ τῆς ἐχούσης τὸν ἄνδρα. εἶπε γὰρ κύριος. πλάτυνον τὸν τόπον τῆς σκηνῆς σου, α καὶ τῶν αὐλαιῶν σου, πῆξον, μὴ φείσῃ, μάκρυνον τὰ σχοινίσματά σου, καὶ τοὺς πασσάλους σου κατίσχυσον, ἔτι εἰς τὰ δεξιὰ καὶ τὰ ἀριστερὰ ἐκπέτασον. καὶ τὸ σπέρμα σου ἔθνη κληρονομήσει, καὶ πόλεις ἠρημωμένας κατοικιεῖς. μὴ φοβοῦ, ὅτι κατῃσχύνθης, μηδὲ ἐντραπῇς, ὅτι ὠνειδίσθης, ὅτι αἰσχύνην αἰώνιον ἐπιλήσῃ, καὶ ὄνειδος τῆς χηρείας σου οὐ μὴ μνησθήσῃ ἔτι. ὅτι κύριος ὁ ποιῶν σε, κύριος σαβαὼθ ὄνομα αὐτῷ. καὶ ὁ ῥυσάμενός σε, αὐτὸς θεὸς Ἰσραήλ, πάσῃ τῇ γῇ κληθήσεται. οὐχ ὡς γυναῖκα καταλελειμμένην καὶ ὀλιγόψυχον κέκληκέ σε ὁ κύριος, οὐδ᾽ ὡς γυναῖκα ἐκ νεότητος μεμισημένην, εἶπεν ὁ θεός σου. χρόνον μικρὸν κατέλιπόν σε, καὶ μετ᾽ ἐλέους μεγάλου ἐλεήσω σε. ἐν θυμῷ μικρῷ ἀπέστρεψα τὸ πρόσωπόν μου ἀπὸ σοῦ, καὶ ἐν ἐλέει αἰωνίῳ ἐλεήσω σε εἶπεν ὁ ῥυσάμενός σε κύριος, ἀπὸ τοῦ ὕδατος τοῦ ἐπὶ Νῶε τοῦτό μοι ἐστί, καθότι ὤμοσα αὐτῷ ἐν τῷ χρόνῳ ἐκείνῳ τῇ γῇ, μὴ θυμωθήσεσθαι ἐπὶ σοὶ ἔτι, μηδὲ ἐν ἀπειλῇ σου τὰ ὄρη μετασήσεσθαι, οὐδ᾽ οἱ βουνοί σου μετακινηθήσονται. οὕτως οὐδὲ τὸ παρ᾽ ἐμοῦ σοι ἔλεος ἐκλείψει, οὐδὲ ἡ διαθήκη τῆς εἰρήνης σου οὐ μὴ μεταστῇ. εἶπε γὰρ ἵλεώς σοι κύριος ταπεινὴ καὶ ἀκατάστατος οὐ παρεκλήθης. β ἰδοὺ ἐγὼ ἑτοιμάζω σοι ἄνθρακα τὸν λίθον σου, καὶ τὰ θεμέλιά σου σάπφειρον, καὶ θήσω τὰς ἐπάλξεις σου ἴασπιν, καὶ τὰς πύλας σου λίθους κρυστάλλου, καὶ τὸν περίβολόν σου λίθους ἐκλεκτούς. καὶ πάντας τοὺς υἱούς σου διδακτοὺς θεοῦ, καὶ ἐν πολλῇ εἰρήνῃ τὰ τέκνα σου. καὶ ἐν δικαιοσύνῃ οἰκοδομηθήσῃ, ἀπέχου ἀπὸ ἀδίκου, καὶ οὐ φοβηθήσῃ, καὶ τρόμος οὐκ ἐγγιεῖ σοι. ἰδοὺ προσήλυτοι προσελεύσονταί σοι δι᾽ ἐμοῦ, καὶ παροικήσουσί σοι, καὶ ἐπὶ σὲ καταφεύξονται. ἰδοὺ ἐγὼ ἔκτισά σε, οὐχ ὡς χαλκεὺς γ φυσῶν ἄνθρακας, καὶ ἐκφέρων σκεῦος εἰς ἔργον. ἐγὼ δὲ ἔκτισά σε, οὐκ εἰς ἀπώλειαν φθεῖραι. πᾶν σκεῦος σκευαστὸν ἐπὶ σέ, οὐκ εὐοδώσω, καὶ πᾶσα φωνὴ ἀναστήσεται ἐπὶ σὲ εἰς κρίσιν, πάντας αὐτοὺς ἡττήσεις, οἱ δὲ ἔνοχοί σου ἔσονται ἐν αὐτῇ. ἔστι κληρονομία τοῖς θεραπεύουσι κύριον, καὶ ὑμεῖς ἔσεσθέ μοι δίκαιοι, λέγει κύριος.

α Καὶ τῶν αὐλαιῶν σου.] Sic legit Cyrillus. sic S. Hieronymus, & S. Cyprianus. ac sic ferè S. Augustinus epist. CLXVI, cæteri autem libri habent, καὶ τὰς δέρρεις τῶν αὐλαιῶν σου. sicq. est apud Iustinum martyrem, & Procopium. β [ἰδοὺ ἐγὼ ἑτοιμάζω σοι ἄνθρακα τὸν λίθον.] S. ἰδοὺ ἐγὼ συντίθημι στίμμεως τοὺς λίθους σου. Theodoretus. ἰδοὺ ἐγὼ ἐμβαλῶ ἐν στίμμι τοὺς λίθους σου. γ [φυσῶν.] In quibusdam libris sequitur, ἐν πυρεία. quod nec habet Cyrillus & apud Procopium, ἐν πυρί, sub asterisco, tribus Interpretibus ascribitur.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΝΕ´.

Οἱ διψῶντες πορεύεσθε ἐφ᾽ ὕδωρ, καὶ ὅσοι μὴ ἔχετε ἀργύριον, βαδίσαντες ἀγοράσατε, καὶ α φάγετε ἄνευ ἀργυρίου καὶ τιμῆς οἶνον καὶ στέαρ. β ἱνατί τιμᾶσθε ἀργυρίου, καὶ τὸν μόχθον ὑμῶν οὐκ εἰς πλησμονήν; ἀκούσατέ μου, καὶ φάγεσθε ἀγαθά, καὶ ἐντρυφήσει ἐν ἀγαθοῖς ἡ ψυχὴ ὑμῶν. προσέχετε τοῖς ὠσὶν ὑμῶν, καὶ ἐπακολουθήσατε ταῖς ὁδοῖς μου. εἰσακούσατέ μου, καὶ ζήσεται ἐν ἀγαθοῖς ἡ ψυχὴ ὑμῶν, καὶ διαθήσομαι ὑμῖν διαθήκην αἰώνιον, τὰ ὅσια Δαυὶδ τὰ πιστά. ἰδοὺ γ μαρτύριον ἐν ἔθνεσιν ἔδωκα αὐτόν, ἄρχοντα καὶ προστάσσοντα ἔθνεσιν. ἔθνη ἃ οὐκ οἴδασί σε, ἐπικαλέσονταί σε, καὶ λαοὶ οἳ οὐκ ἐπίστανταί σε, ἐπὶ σὲ καταφεύξονται, ἕνεκεν κυρίου τοῦ θεοῦ σου τοῦ ἁγίου Ἰσραήλ, ὅτι ἐδόξασέ σε. ζητήσατε τὸν κύριον, καὶ ἐν τῷ εὑρίσκειν αὐτὸν ἐπικαλέσασθε. ἡνίκα δ᾽ ἂν ἐγγίζῃ ὑμῖν, ἀπολιπέτω ὁ ἀσεβὴς τὰς ὁδοὺς αὐτοῦ, καὶ ἀνὴρ ἄνομος τὰς βουλὰς αὐτοῦ, καὶ ἐπιστραφήτω ἐπὶ κύριον, δ καὶ ἐλεηθήσεται, ὅτι ἐπὶ πολὺ ἀφήσει τὰς ἁμαρτίας ὑμῶν. οὐ γάρ εἰσιν αἱ βουλαί μου ὥσπερ αἱ βουλαὶ ὑμῶν, οὐδ᾽ ὥσπερ αἱ ὁδοὶ ὑμῶν αἱ ὁδοί μου, λέγει κύριος. ἀλλ᾽ ὡς ἀπέχει ὁ οὐρανὸς ἀπὸ τῆς γῆς, οὕτως ἀπέχει ἡ ὁδός μου ἀπὸ τῶν ὁδῶν ὑμῶν, καὶ τὰ διανοήματα ὑμῶν ἀπὸ τῆς διανοίας μου. ὡς γὰρ ἂν καταβῇ ὁ ὑετὸς ἢ χιὼν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ οὐ μὴ ἀποστραφῇ ἕως ἂν μεθύσῃ τὴν γῆν, καὶ ἐκτέκῃ, καὶ ἐκβλαστήσῃ, καὶ δῷ σπέρμα τῷ σπείροντι, καὶ ἄρτον εἰς βρῶσιν, οὕτως ἔσται τὸ ῥῆμά μου ὃ ἐὰν ἐξέλθῃ ἐκ τοῦ στόματός μου, ε οὐ μὴ ἀποστραφῇ, ἕως ἂν τελεσθῇ ὅσα ἂν ἠθέλησα, καὶ εὐοδώσω τὰς ὁδούς σου, καὶ τὰ ἐντάλματά μου. ἐν γὰρ εὐφροσύνῃ ἐξελεύσεσθε, ζ καὶ ἐν χαρᾷ διδαχθήσεσθε. τὰ γὰρ ὄρη καὶ οἱ βουνοὶ ἐξαλοῦνται προσδεχόμενοι ὑμᾶς ἐν χαρᾷ, καὶ πάντα τὰ ξύλα τοῦ ἀγροῦ ἐπικροτήσει τοῖς κλάδοις, καὶ ἀντὶ τῆς στοιβῆς ἀναβήσεται κυπάρισσος, ἀντὶ δὲ τῆς κονύζης ἀναβήσεται μυρσίνη. η καὶ ἔσται κύριος εἰς ὄνομα, καὶ εἰς σημεῖον αἰώνιον, καὶ οὐκ ἐκλείψει.

α Καὶ φάγετε.] Ita S. Hieronymus, Cyrillus autem, & Procopius, καὶ πίετε. In quibusdam vero libris hæc sequū tur. καὶ πορεύεσθε καὶ ἀγοράσατε. quæ nec Cyrillus habet, & apud Procopiū sub nomine Theodotionis posita sunt in margine, adiuncto asterisco. β [ἱνατί τιμᾶσθε ἀργυρίου.] In cæ-

In cæteris libris ſequitur, ἐν οὐκ ἄρτοις.] Quod nec eſt apud S. Hieronymum, & Cyrillum. & apud Procopium margini appoſitum eſt ſub aſteriſco, ſubque Theodotionis nomine. γ [Ἰδοὺ μαρτύριον ἐν ἔθνεσιν ἔδωκα αὐτόν.] Aquila, & Symmachus. μάρτυρα. δ [ἐλεηθήσεται.] In cæteris codicibus ſequitur, καὶ πρὸς τὸν θεὸν ὑμῶν. quod nec S. Hieronymus habet, nec Cyrillus. nec eſt apud S. Cyprianum, & Iuſtinum martyrem, hunc locum citantes. Procopius quidem habet. ε [οὐ μὴ ἀποστραφῇ.] In alijs libris hæc ſequuntur, πρὸς μὲ κενόν. quæ nec S. Hieronymus legit, nec Cyrillus, nec Iuſtinus martyr. & apud Procopium, Theodotioni & Symmacho aſsignantur, ſub aſteriſco. ζ [καὶ ἐν χαρᾷ διαχθήσεσθε.] Sic eſt apud Cyrillum, & Procopium, & Iuſtinum martyrem. In quibuſdam vero libris eſt, διαχθήσεσθε. Idque S. Hieronymus eſt ſecutus. η [καὶ ἔσται κύριος εἰς ὄνομα.] In quibuſdam libris eſt, κυρίῳ. quod cum Hebraico conuenit.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Νϛʹ.

Τάδε λέγει κύριος. φυλάσσεσθε κρίσιν, καὶ ποιήσατε δικαιοσύνην, ἤγγικε γὰρ τὸ σωτήριόν μου παραγίνεσθαι, καὶ τὸ ἔλεός μου ἀποκαλυφθῆναι. μακάριος ἀνὴρ ὁ ποιῶν ταῦτα, καὶ ἄνθρωπος ὁ ἀντεχόμενος αὐτῶν, καὶ φυλάσσων τὰ σάββατα μὴ βεβηλοῦν, καὶ διατηρῶν τὰς χεῖρας αὐτοῦ μὴ ποιεῖν ἀδικίαν. μὴ λεγέτω ὁ ἀλλογενὴς ὁ [α] προσκείμενος πρὸς κύριον, ἀφοριεῖ με ἄρα κύριος ἀπὸ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ. καὶ μὴ λεγέτω ὁ εὐνοῦχος, ὅτι ξύλον ἐγώ εἰμι ξηρόν. τάδε λέγει κύριος τοῖς εὐνούχοις, ὅσοι ἂν φυλάξωνται τὰ σάββατά μου, καὶ ἐκλέξωνται ἃ ἐγὼ θέλω, καὶ ἀντέχωνται τῆς διαθήκης μου, δώσω αὐτοῖς ἐν τῷ οἴκῳ μου, καὶ ἐν τῷ τείχει μου τόπον ὀνομαστὸν, κρείττω υἱῶν καὶ θυγατέρων, ὄνομα αἰώνιον δώσω αὐτοῖς, καὶ οὐκ ἐκλείψει. καὶ τοῖς ἀλλογενέσι τοῖς προσκειμένοις κυρίῳ δουλεύειν αὐτῷ, καὶ ἀγαπᾶν τὸ ὄνομα κυρίου, τοῦ εἶναι αὐτῷ εἰς δούλους καὶ δούλας, καὶ πάντας τοὺς φυλασσομένους τὰ σάββατά μου μὴ βεβηλοῦν, καὶ ἀντεχομένους τῆς διαθήκης μου, εἰσάξω αὐτοὺς εἰς τὸ ὄρος τὸ ἅγιόν μου, καὶ εὐφρανῶ αὐτοὺς ἐν τῷ οἴκῳ τῆς προσευχῆς μου. τὰ ὁλοκαυτώματα αὐτῶν, καὶ αἱ θυσίαι αὐτῶν ἔσονται δεκταὶ ἐπὶ τὸ θυσιαστήριόν μου. ὁ γὰρ οἶκός μου, οἶκος προσευχῆς κληθήσεται πᾶσι τοῖς ἔθνεσιν, εἶπε κύριος ὁ συνάγων τοὺς διεσπαρμένους Ἰσραὴλ, ὅτι συνάξω ἐπ᾽ αὐτὸν συναγωγήν. πάντα τὰ θηρία τὰ ἄγρια, δεῦτε, φάγετε πάντα τὰ θηρία τοῦ δρυμοῦ. ἴδετε ὅτι ἐκτετύφλωνται πάντες, οὐκ ἔγνωσαν, κύνες ἐνεοὶ οὐ δυνήσονται ὑλακτεῖν, ἐνυπνιαζόμενοι κοίτην, φιλοῦντες νυστάξαι. καὶ οἱ κύνες ἀναιδεῖς τῇ ψυχῇ, οὐκ εἰδότες πλησμονήν. καί εἰσι πονηροὶ οὐκ εἰδότες σύνεσιν, πάντες ταῖς ὁδοῖς αὐτῶν ἐξηκολούθησαν, ἕκαστος [β] κατὰ τὸ ἑαυτοῦ.

α Προσκείμενος πρὸς κύριον.] In cæteris libris ſequitur, λέγων, ἀφορισμῷ. quod neque apud Cyrillum eſt, et apud Procopium, nomine Theodotionis aſcribitur margini, addito aſteriſco. β [κατὰ τὸ ἑαυτοῦ.] In alijs libris hæc ſequuntur, πλεονέκτημα ἐπ᾽ ἄκρα αὐτῶν. δεῦτε λάβωμεν οἶνον καὶ οἰνοφλυγήσωμεν μέθην. καὶ ἔσται τοιαύτη ἡ μέρα αὔριον μεγάλη πολὺ σὺ ὡς σφόδρα. quæ S. Hieronymus teſtatur ex Hebræo eſſe addita, nec Cyrillus habet. & ſic ferè apud Procopium Theodotioni tribuuntur, aſteriſco notata.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΝΖʹ.

Ἴδετε ὡς ὁ δίκαιος ἀπώλετο, καὶ οὐδεὶς ἐκδέχεται τῇ καρδίᾳ, καὶ ἄνδρες δίκαιοι αἴρονται, καὶ οὐδεὶς κατανοεῖ. ἀπὸ γὰρ προσώπου ἀδικίας ἦρται ὁ δίκαιος. ἔσται ἐν εἰρήνῃ ἡ ταφὴ αὐτοῦ, ἦρται ἐκ τοῦ μέσου. ὑμεῖς δὲ προσαγάγετε ὧδε υἱοὶ ἄνομοι, σπέρμα μοιχῶν καὶ πόρνης. ἐν τίνι ἐνετρυφήσατε; καὶ ἐπὶ τίνα ἠνοίξατε τὸ στόμα ὑμῶν; καὶ ἐπὶ τίνα ἐχαλάσατε τὴν γλῶσσαν ὑμῶν; οὐχ ὑμεῖς ἐστε τέκνα ἀπωλείας; σπέρμα ἄνομον; οἱ [α] παρακαλοῦντες εἴδωλα ὑπὸ δένδρα δασέα, σφάζοντες τὰ τέκνα αὐτῶν ἐν ταῖς φάραγξιν ἀναμέσον τῶν πετρῶν; ἐκείνη σου ἡ μερὶς, οὗτός σου ὁ κλῆρος, κἀκείνοις ἐξέχεας σπονδὰς, καὶ τούτοις ἀνήνεγκας θυσίας. ἐπὶ τούτοις οὖν οὐκ ὀργισθήσομαι; ἐπ᾽ ὄρος ὑψηλὸν καὶ μετέωρον, ἐκεῖ σου ἡ κοίτη, καὶ ἐκεῖ ἀνεβίβασας θυσίας σου, καὶ ὀπίσω τῶν σταθμῶν τῆς θύρας σου ἔθηκας μνημόσυνά σου. ᾤου, ὅτι ἐὰν ἀπ᾽ ἐμοῦ ἀποστῇς, πλεῖόν τι ἕξεις. ἠγάπησας τοὺς κοιμωμένους μετὰ σοῦ, καὶ ἐπλήθυνας τὴν πορνείαν σου μετ᾽ αὐτῶν, καὶ πολλοὺς ἐποίησας τοὺς μακρὰν ἀπὸ σοῦ, καὶ ἀπέστειλας πρέσβεις ὑπὲρ τὰ ὅριά σου, καὶ ἐταπεινώθης ἕως ᾅδου. τῇ πολυοδίᾳ σου ἐκοπίασας, καὶ οὐκ εἶπας, παύσομαι ἐνισχύουσα, ὅτι ἔπραξας ταῦτα, διὰ τοῦτο οὐ κατεδεήθης μου σύ. τίνα εὐλαβηθεῖσα ἐφοβήθης, καὶ ἐψεύσω με, καὶ οὐκ ἐμνήσθης, οὐδὲ ἔλαβές με εἰς τὴν διάνοιαν, οὐδὲ εἰς τὴν καρδίαν σου; καὶ ἐγώ σε ἰδὼν παρορῶ, καὶ ἐμὲ οὐκ ἐφοβήθης. καὶ ἐγὼ ἀπαγγελῶ τὴν δικαιοσύνην σου, καὶ τὰ κακά σου, ἃ οὐκ ὠφελήσει σε. ὅταν ἀναβοήσῃς, ἐξελέσθωσάν σε ἐν τῇ θλίψει σου. τούτους γὰρ πάντας ἄνεμος λήψεται, καὶ ἀποίσει καταιγίς. οἱ δὲ ἀντεχόμενοί μου κτήσονται γῆν, καὶ κληρονομήσουσι τὸ ὄρος τὸ ἅγιόν μου. καὶ ἐροῦσι, καθαρίσατε ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ ὁδοὺς, καὶ ἄρατε σκῶλα ἀπὸ τῆς ὁδοῦ τοῦ λαοῦ μου. τάδε λέγει ὁ ὕψιστος, ὁ ἐν ὑψηλοῖς κατοικῶν τὸν αἰῶνα, ἅγιος ἐν ἁγίοις, ὄνομα αὐτῷ, ὕψιστος ἐν ἁγίοις ἀναπαυόμενος, καὶ ὀλιγοψύχοις διδοὺς μακροθυμίαν, καὶ διδοὺς ζωὴν τοῖς συντετριμμένοις τὴν καρδίαν. οὐκ εἰς τὸν αἰῶνα ἐκδικήσω ὑμᾶς, οὐδὲ διαπαντὸς ὀργισθήσομαι ὑμῖν. πνεῦμα γὰρ παρ᾽ ἐμοῦ ἐξελεύσεται, καὶ πνοὴν πᾶσαν ἐγὼ ἐποίησα. δι᾽ ἁμαρτίαν βραχύ τι ἐλύπησα αὐτὸν, καὶ ἐπάταξα αὐτὸν, καὶ ἀπέστρεψα τὸ πρόσωπόν μου ἀπ᾽ αὐτοῦ, καὶ ἐλυπήθη, καὶ ἐπορεύθη στυγνὸς ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ. τὰς ὁδοὺς αὐτοῦ ἑώρακα, καὶ ἰασάμην αὐτὸν, καὶ παρεκάλεσα αὐτὸν, καὶ ἔδωκα αὐτῷ παράκλησιν ἀληθινὴν, εἰρήνην ἐπ᾽ εἰρήνῃ τοῖς μακρὰν καὶ τοῖς ἐγγὺς οὖσι. καὶ εἶπε κύριος, ἰάσομαι αὐτοὺς, οἱ δὲ ἄδικοι κλυδωνισθήσονται, καὶ ἀναπαύσασθαι οὐ δυνήσονται. οὐκ ἔστι χαίρειν τοῖς ἀσεβέσιν, εἶπεν ὁ θεός.

α Παρακαλοῦντες ἐπὶ τὰ εἴδωλα.] S. Hieronymus. Qui vocatis idola. In cæteris vero libris eſt, ἐπὶ τὰ εἴδωλα. atq. ita legunt Cyrillus, & Procopius.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΝΗ'.

Ἀναβόησον ἐν ἰσχύϊ, καὶ μὴ φείσῃ, ὡς σάλπιγγα ὕψωσον τὴν φωνήν σου, καὶ ἀνάγγειλον τῷ λαῷ μου τὰ ἁμαρτήματα αὐτῶν, καὶ τῷ οἴκῳ Ἰακὼβ τὰς ἀνομίας αὐτῶν. ἐμὲ ἡμέραν ἐξ ἡμέρας ζητοῦσι, καὶ γνῶναί μου τὰς ὁδοὺς ἐπιθυμοῦσιν, ὡς λαὸς δικαιοσύνην πεποιηκὼς, καὶ κρίσιν θεοῦ αὐτοῦ μὴ ἐγκαταλελοιπώς. αἰτοῦσί με νῦν κρίσιν δικαίαν, καὶ ἐγγίζειν θεῷ ἐπιθυμοῦσι, λέγοντες, τί ὅτι ἐνηστεύσαμεν, καὶ οὐκ εἶδες; ἐταπεινώσαμεν τὰς ψυχὰς ἡμῶν, καὶ οὐκ ἔγνως; ἐν γὰρ ταῖς ἡμέραις τῶν νηστειῶν ὑμῶν [α] εὑρίσκετε τὰ θελήματα ὑμῶν, καὶ πάντας τοὺς ὑποχειρίους ὑμῶν ὑπονύσσετε, εἰ εἰς κρίσεις καὶ μάχας νηστεύετε, καὶ τύπτετε πυγμαῖς ταπεινόν. ἵνα τί μοι νηστεύετε ὡς σήμερον, ἀκουσθῆναι ἐν κραυγῇ τὴν φωνὴν ὑμῶν; οὐ ταύτην τὴν νηστείαν ἐξελεξάμην, καὶ ἡμέραν ταπεινοῦν ἄνθρωπον τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, οὐδ' ἂν κάμψῃς ὡς κρίκον τὸν τράχηλόν σου, καὶ σάκκον καὶ σποδὸν ὑποστρώσῃ, οὐδ' οὕτω καλέσετε νηστείαν δεκτήν. οὐχὶ τοιαύτην νηστείαν ἐξελεξάμην, λέγει κύριος, ἀλλὰ λύε πάντα σύνδεσμον ἀδικίας, διάλυε στραγγαλιὰς βιαίων συναλλαγμάτων, ἀπόστελλε τεθραυσμένους ἐν ἀφέσει, καὶ πᾶσαν συγγραφὴν ἄδικον διάσπα. διάθρυπτε πεινῶντι τὸν ἄρτον σου, καὶ πτωχοὺς ἀστέγους εἴσαγε εἰς τὸν οἶκόν σου. ἐὰν ἴδῃς γυμνὸν, περίβαλε, καὶ ἀπὸ τῶν οἰκείων τοῦ σπέρματός σου οὐχ ὑπερόψει. τότε ῥαγήσεται πρώϊμον τὸ φῶς σου, [β] καὶ τὰ ἰάματά σου ταχὺ ἀνατελεῖ. καὶ προπορεύσεται ἔμπροσθέν σου ἡ δικαιοσύνη σου, καὶ ἡ δόξα τοῦ θεοῦ περιστελεῖ σε. τότε βοήσῃ, καὶ ὁ θεὸς εἰσακούσεταί σου, ἔτι λαλοῦντός σου ἐρεῖ, ἰδοὺ πάρειμι. ἐὰν ἀφέλῃς ἀπὸ σοῦ σύνδεσμον καὶ χειροτονίαν, καὶ ῥῆμα γογγυσμοῦ, καὶ δῷς πεινῶντι τὸν ἄρτον ἐκ ψυχῆς σου, καὶ ψυχὴν τεταπεινωμένην ἐμπλήσῃς, τότε ἀνατελεῖ ἐν τῷ σκότει τὸ φῶς σου, καὶ τὸ σκότος σου ὡς μεσημβρία, καὶ ἔσται ὁ θεός σου μετὰ σοῦ διαπαντός. καὶ ἐμπλησθήσῃ καθάπερ ἐπιθυμεῖ ἡ ψυχή σου, καὶ τὰ ὀστᾶ σου πιανθήσεται, καὶ ἔσται ὡς κῆπος μεθύων, καὶ ὡς πηγὴ ἣν μὴ ἐξέλιπεν ὕδωρ, καὶ οἰκοδομηθήσονταί σου αἱ ἔρημοι αἰώνιοι, καὶ ἔσται τὰ θεμέλιά σου αἰώνια γενεῶν γενεαῖς, καὶ κληθήσῃ οἰκοδόμος φραγμῶν, καὶ τὰς τρίβους σου ἀναμέσον παύσεις. ἐὰν ἀποστρέψῃς τὸν πόδα σου ἀπὸ τῶν σαββάτων τοῦ μὴ ποιεῖν τὰ θελήματά σου ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἁγίᾳ, καὶ καλέσεις τὰ σάββατα τρυφερὰ, ἅγια τῷ θεῷ, οὐκ ἀρεῖς τὸν πόδα σου ἐπ' ἔργῳ, οὐδὲ λαλήσεις λόγον ἐν ὀργῇ ἐκ τοῦ στόματός σου, καὶ ἔσῃ πεποιθὼς ἐπὶ κύριον, καὶ ἀναβιβάσει σε ἐπὶ τὰ ἀγαθὰ τῆς γῆς, καὶ ψωμιεῖ σε τὴν κληρονομίαν Ἰακὼβ τοῦ πατρός σου. τὸ γὰρ στόμα κυρίου ἐλάλησε ταῦτα.

α Εὑρίσκετε.] S.Hieronymus iuxta LXX. habet, inueniuntur, atque ita citant Tertullianus, & S.Cyprianus. Vnde in aliquibus libris est, εὑρίσκεται. β [καὶ τὰ ἰάματά σου.] Tertullianus, Cyprianus, Ambrosius, & Augustinus, ita hunc locum citant, quasi legerint, ἱμάτια. Vnde S.Hieronymus, Latini, ait, Interpretes, ducti nominis similitudine, ἱμάτια, id est, vestimenta, posuerunt. δ [ἣν μὴ ἐξέλιπεν ὕδωρ.] In plerisque libris hæc sequuntur: καὶ τὰ ὀστᾶ σου ὡς βοτάνη ἀνατελεῖ, καὶ πιανθήσεται, καὶ κληρονομήσουσι γενεὰς γενεῶν. Quæ habent Cyrillus, & Procopius. at S.Hieronymus, In Hebraico, ait, non habetur, sed ne in LXX. quidē emendatis & veris exemplaribus.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΝΘ'.

Μὴ οὐκ ἰσχύει ἡ χεὶρ κυρίου τοῦ σῶσαι; ἢ ἐβάρυνε τὸ οὖς αὐτοῦ τοῦ μὴ εἰσακοῦσαι; ἀλλὰ τὰ ἁμαρτήματα ὑμῶν διϊστῶσιν ἀναμέσον ὑμῶν καὶ ἀναμέσον τοῦ θεοῦ, καὶ διὰ τὰς ἁμαρτίας ὑμῶν ἀπέστρεψε τὸ πρόσωπον ἀφ' ὑμῶν τοῦ μὴ ἐλεῆσαι. αἱ γὰρ χεῖρες ὑμῶν μεμολυσμέναι αἵματι, καὶ οἱ δάκτυλοι ὑμῶν ἐν ἁμαρτίαις, τὰ δὲ χείλη ὑμῶν ἐλάλησεν ἀνομίαν, καὶ ἡ γλῶσσα ὑμῶν ἀδικίαν μελετᾷ. οὐδεὶς λαλεῖ δίκαια, οὐδὲ ἔστι κρίσις ἀληθινή. πεποίθασιν ἐπὶ ματαίοις, καὶ λαλοῦσι κενὰ, ὅτι κύουσι πόνον, καὶ τίκτουσιν ἀνομίαν. ᾠὰ ἀσπίδων ἔρρηξαν, καὶ ἱστὸν ἀράχνης ὑφαίνουσιν, καὶ [α] ὁ μέλλων τῶν ᾠῶν αὐτῶν φαγεῖν, συντρίψας οὔριον, εὗρε καὶ ἐν αὐτῷ βασιλίσκον. ὁ ἱστὸς αὐτῶν οὐκ ἔσται εἰς ἱμάτιον, οὐδὲ μὴ περιβάλωνται ἀπὸ τῶν ἔργων αὐτῶν. τὰ γὰρ ἔργα αὐτῶν, ἔργα ἀνομίας. οἱ δὲ πόδες αὐτῶν ἐπὶ πονηρίαν τρέχουσι, ταχινοὶ ἐκχέαι αἷμα, καὶ οἱ διαλογισμοὶ αὐτῶν, [β] διαλογισμοὶ ἀπὸ φόνων. σύντριμμα καὶ ταλαιπωρία ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτῶν, καὶ ὁδὸν εἰρήνης οὐκ οἴδασι, καὶ οὐκ ἔστι κρίσις ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτῶν. αἱ γὰρ τρίβοι αὐτῶν διεστραμμέναι, ἃς διοδεύουσι, καὶ οὐκ οἴδασιν εἰρήνην. διὰ τοῦτο ἀπέστη ἡ κρίσις ἀπ' αὐτῶν, καὶ οὐ μὴ καταλάβῃ αὐτοὺς δικαιοσύνη. ὑπομεινάντων αὐτῶν φῶς ἐγένετο αὐτοῖς σκότος, μείναντες αὐγὴν ἐν ἀωρίᾳ περιεπάτησαν. ψηλαφήσουσιν ὡς τυφλοὶ τοῖχον, καὶ ὡς οὐχ ὑπαρχόντων ὀφθαλμῶν ψηλαφήσουσι, καὶ πεσοῦνται ἐν μεσημβρίᾳ ὡς ἐν μεσονυκτίῳ, ὡς ἀποθνήσκοντες στενάξουσιν, ὡς ἄρκος καὶ ὡς περιστερὰ ἅμα πορεύσονται. ἀνεμείναμεν κρίσιν, καὶ οὐκ ἔστι σωτηρία, μακρὰν ἀφέστηκεν ἀφ' ἡμῶν. πολλὴ γὰρ ἡμῶν ἡ ἀνομία ἐναντίον σου, καὶ αἱ ἁμαρτίαι ἡμῶν ἀντέστησαν ἡμῖν. αἱ γὰρ ἀνομίαι ἡμῶν ἐν ἡμῖν, καὶ τὰ ἀδικήματα ἡμῶν ἔγνωμεν, ἠσεβήσαμεν καὶ ἐψευσάμεθα, καὶ ἀπέστημεν ὄπισθεν τοῦ θεοῦ ἡμῶν. ἐλαλήσαμεν ἄδικα, καὶ ἠπειθήσαμεν. ἐκύομεν, καὶ ἐμελετήσαμεν ἀπὸ καρδίας ἡμῶν λόγους ἀδίκους, καὶ ἀπεστήσαμεν ὀπίσω τὴν κρίσιν, καὶ ἡ δικαιοσύνη μακρὰν ἀφέστηκεν. ὅτι κατηναλώθη ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτῶν ἡ ἀλήθεια, καὶ δι' εὐθείας οὐκ ἐδύναντο διελθεῖν. καὶ ἡ ἀλήθεια ἦρται, καὶ μετέστησαν τὴν διάνοιαν τοῦ συνιέναι. καὶ εἶδε κύριος, καὶ οὐκ ἤρεσεν αὐτῷ, ὅτι οὐκ ἦν κρίσις. καὶ εἶδε, καὶ οὐκ ἦν ἀνὴρ, καὶ κατενόησε, καὶ οὐκ ἦν ὁ ἀντιληψόμενος, καὶ ἠμύνατο αὐτοὺς τῷ βραχίονι αὐτοῦ, καὶ τῇ ἐλεημοσύνῃ ἐστηρίσατο. καὶ ἐνεδύσατο δικαιοσύνην ὡς θώρακα, καὶ περιέθετο περικεφαλαίαν σωτηρίου ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, καὶ περιεβάλετο ἱμάτιον ἐκδικήσεως, καὶ τὸ περιβόλαιον αὐτοῦ ὡς ἀνταποδώσων ἀνταπόδο-

πόδεσιν ὄνειδος τοῖς ὑπεναντίοις. καὶ φοβηθήσονται οἱ ἀπὸ δυσμῶν τὸ ὄνομα κυρίου, καὶ οἱ ἀπ᾽ ἀνατολῶν ἡλίου τὸ ὄνομα τὸ ἔνδοξον. ἥξει γὰρ ὡς ποταμὸς βίαιος ἡ ὀργὴ παρὰ κυρίου, ἥξει μετὰ θυμοῦ. καὶ ἥξει ἕνεκεν σιὼν ὁ ῥυόμενος, καὶ ἀποστρέψει ἀσεβείας ἀπὸ ἰακώβ. καὶ αὕτη αὐτοῖς ἡ παρ᾽ ἐμοῦ διαθήκη, εἶπε κύριος. τὸ πνεῦμα τὸ ἐμὸν, ὅ ἐστιν ἐπὶ σοὶ, καὶ τὰ ῥήματα ἃ ἔδωκα εἰς τὸ στόμα σου, οὐ μὴ ἐκλίπῃ ἐκ τοῦ στόματός σου, καὶ ἐκ τοῦ στόματος τοῦ σπέρματός σου, εἶπε γὰρ κύριος ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ εἰς τὸν αἰῶνα.

α Ο μέλλων τῶν ὠῶν αὐτῶν φαγεῖν, συντρίψας.] Eusebius. οἱ λοιποὶ, ὁ ἐσθίων ἐκ τῶν ὠῶν αὐτῶν, ἀποθανεῖται. β [διαλογισμοὶ ἀπὸ φόνων.] Sic Cyrillus legit. quidam vero libri habent διαλογισμοὶ ἀφρόνων. quo modo legit S. Hieronymus, & Eusebius lib. 11. Euang. Demonstr. quidam, διαλογισμοὶ ἀπωλείαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ξ´.

Φωτίζου φωτίζου ἱερουσαλὴμ, ἥκει γάρ σου τὸ φῶς, καὶ ἡ δόξα κυρίου ἐπὶ σὲ ἀνατέταλκεν. ἰδοὺ σκότος καλύψει γῆν, καὶ γνόφος ἐπ᾽ ἔθνη, ἐπὶ δὲ σὲ φανήσεται κύριος, καὶ ἡ δόξα αὐτοῦ ἐπὶ σὲ ὀφθήσεται. καὶ πορεύσονται βασιλεῖς τῷ φωτί σου, καὶ ἔθνη τῇ λαμπρότητί σου. ἆρον κύκλῳ τοὺς ὀφθαλμούς σου, καὶ ἴδε συνηγμένα τὰ τέκνα σου, ἥκασι πάντες οἱ υἱοί σου μακρόθεν, καὶ αἱ θυγατέρες σου ἐπ᾽ ὤμων ἀρθήσονται. τότε ὄψῃ, καὶ φοβηθήσῃ, καὶ ἐκστήσῃ τῇ καρδίᾳ, ὅτι μεταβαλεῖ εἰς σὲ πλοῦτος θαλάσσης, καὶ ἐθνῶν καὶ λαῶν, καὶ ἥξουσί σοι ἀγέλαι καμήλων, καὶ καλύψουσί σε, κάμηλοι μαδιὰμ καὶ γαιφά. πάντες ἐκ σαβὰ ἥξουσι φέροντες χρυσίον καὶ λίβανον οἴσουσι, καὶ τὸ σωτήριον κυρίου εὐαγγελιοῦνται. καὶ πάντα τὰ πρόβατα κηδὰρ συναχθήσονται, καὶ κριοὶ ναβαιὼθ ἥξουσι, καὶ ἀνενεχθήσεται δεκτὰ ἐπὶ τὸ θυσιαστήριόν μου, καὶ ὁ οἶκος τῆς προσευχῆς μου δοξασθήσεται. τίνες οἵδε, ὡς νεφέλαι πέτανται, καὶ ὡσεὶ περιστεραὶ σὺν νοσσοῖς ἐπ᾽ ἐμέ. ἐμὲ αἱ νῆσοι ὑπέμειναν, καὶ πλοῖα θαρσὶς ἐν πρώτοις, ἀγαγεῖν τὰ τέκνα σου μακρόθεν, καὶ τὸν ἄργυρον καὶ τὸν χρυσὸν αὐτῶν μετ᾽ αὐτῶν, καὶ διὰ τὸ ὄνομα κυρίου τὸ ἅγιον, καὶ διὰ τὸ τὸν ἅγιον τοῦ ἰσραὴλ ἔνδοξον εἶναι. καὶ οἰκοδομήσουσιν ἀλλογενεῖς τὰ τείχη σου, καὶ οἱ βασιλεῖς αὐτῶν παραστήσονταί σοι. διὰ γὰρ ὀργήν μου ἐπάταξά σε, καὶ διὰ ἔλεον ἠγάπησά σε. καὶ ἀνοιχθήσονται αἱ πύλαι σου διαπαντὸς, ἡμέρας καὶ νυκτὸς οὐ κλεισθήσονται, εἰσαγαγεῖν πρὸς σὲ δύναμιν ἐθνῶν, καὶ βασιλεῖς αὐτῶν ἀγομένους. τὰ γὰρ ἔθνη καὶ οἱ βασιλεῖς, οἵτινες οὐ δουλεύσουσί σοι, ἀπολοῦνται, καὶ τὰ ἔθνη ἐρημίᾳ ἐρημωθήσεται. καὶ ἡ δόξα τοῦ λιβάνου πρὸς σὲ ἥξει, ἐν κυπαρίσσῳ καὶ πεύκῃ καὶ κέδρῳ ἅμα δοξάσαι τὸν τόπον τὸν ἅγιόν μου. καὶ πορεύσονται πρὸς σὲ δεδοικότες υἱοὶ ταπεινωσάντων σε, καὶ παροξυνάντων σε, καὶ κληθήσῃ πόλις σιὼν ἁγίου ἰσραήλ. διὰ τὸ γεγενῆσθαί σε ἐγκαταλελειμμένην καὶ μεμισημένην, καὶ οὐκ ἦν ὁ βοηθῶν. καὶ θήσω σε ἀγαλλίαμα αἰώνιον, εὐφροσύνην γενεῶν γενεαῖς. καὶ θηλάσεις γάλα ἐθνῶν, καὶ πλοῦτον βασιλέων φάγεσαι, καὶ γνώσῃ ὅτι ἐγὼ κύριος ὁ σώζων σε, καὶ ἐξαιρούμενός σε θεὸς ἰσραήλ. καὶ ἀντὶ χαλκοῦ οἴσω σοι χρυσίον, ἀντὶ δὲ σιδήρου οἴσω σοι ἀργύριον, ἀντὶ δὲ ξύλων, οἴσω σοι χαλκὸν, ἀντὶ δὲ λίθων, σίδηρον. καὶ δώσω τοὺς ἄρχοντάς σου ἐν εἰρήνῃ, καὶ τοὺς ἐπισκόπους σου ἐν δικαιοσύνῃ, καὶ οὐκ ἀκουσθήσεται ἔτι ἀδικία ἐν τῇ γῇ σου, οὐδὲ σύντριμμα, οὐδὲ ταλαιπωρία ἐν τοῖς ὁρίοις σου, ἀλλὰ [a] κληθήσεται σωτήριον τὰ τείχη σου, καὶ αἱ πύλαι σου γλύμμα. καὶ οὐκ ἔσται σοι ἔτι ὁ ἥλιος εἰς φῶς ἡμέρας, οὐδὲ ἀνατολὴ σελήνης φωτιεῖ σου τὴν νύκτα, ἀλλ᾽ ἔσται σοι κύριος φῶς αἰώνιον, καὶ ὁ θεὸς δόξα σου. οὐ γὰρ δύσεται ὁ ἥλιός σοι, καὶ ἡ σελήνη σοι οὐκ ἐκλείψει. ἔσται γάρ σοι κύριος φῶς αἰώνιον, καὶ ἀναπληρωθήσονται αἱ ἡμέραι τοῦ πένθους σου, καὶ ὁ λαός σου πᾶς δίκαιος, δι᾽ αἰῶνος κληρονομήσουσι τὴν γῆν, φυλάσσων τὸ φύτευμα ἔργα χειρῶν αὐτοῦ εἰς δόξαν. ὁ ὀλιγοστὸς ἔσται εἰς χιλιάδας, καὶ ὁ ἐλάχιστος εἰς ἔθνος μέγα. ἐγὼ κύριος κατὰ καιρὸν συνάξω αὐτούς.

a Κληθήσεται σωτήριον.] Eusebius. ἀντὶ δὲ τοῦ, σωτήριον, ἡ ἑβραϊκὴ ἀνάγνωσις, τὸν ἰησοῦν αὐτὸν περιέχει αὐτοῖς στοιχείοις καὶ χαρακτῆρσιν, οἷς ὁ σωτὴρ ἡμῶν ἀναγράφεται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΞΑ´.

Πνεῦμα κυρίου ἐπ᾽ ἐμὲ, οὗ εἵνεκεν ἔχρισέ με, εὐαγγελίσασθαι πτωχοῖς ἀπέσταλκέ με, ἰάσασθαι τοὺς συντετριμμένους τὴν καρδίαν, κηρύξαι αἰχμαλώτοις ἄφεσιν, καὶ τυφλοῖς ἀνάβλεψιν, καλέσαι ἐνιαυτὸν κυρίου δεκτὸν, καὶ ἡμέραν ἀνταποδόσεως, παρακαλέσαι πάντας τοὺς πενθοῦντας, δοθῆναι τοῖς πενθοῦσι σιὼν αὐτοῖς δόξαν ἀντὶ σποδοῦ, ἄλειμμα εὐφροσύνης τοῖς πενθοῦσιν, καταστολὴν δόξης ἀντὶ πνεύματος ἀκηδίας. καὶ κληθήσονται γενεαὶ δικαιοσύνης, φύτευμα κυρίου εἰς δόξαν. καὶ οἰκοδομήσουσιν ἐρήμους αἰωνίας, ἐξηρημωμένας πρότερον ἐξαναστήσουσι, καὶ καινιοῦσι πόλεις ἐρήμους, ἐξηρημωμένας εἰς γενεάς. καὶ ἥξουσιν ἀλλογενεῖς ποιμαίνοντες τὰ πρόβατά σου, καὶ ἀλλόφυλοι ἀροτῆρες, καὶ ἀμπελουργοί. ὑμεῖς δὲ ἱερεῖς κυρίου κληθήσεσθε, λειτουργοὶ θεοῦ, ἰσχὺν ἐθνῶν κατέδεσθε, καὶ ἐν τῷ πλούτῳ αὐτῶν θαυμασθήσεσθε. οὕτως ἐκ δευτέρας κληρονομήσουσι τὴν γῆν, καὶ εὐφροσύνη αἰώνιος ὑπὲρ κεφαλῆς αὐτῶν. ἐγὼ γάρ εἰμι κύριος ὁ ἀγαπῶν δικαιοσύνην, καὶ μισῶν ἁρπάγματα ἐξ ἀδικίας. καὶ δώσω τὸν μόχθον αὐτῶν δικαίοις, καὶ διαθήκην αἰώνιον διαθήσομαι αὐτοῖς. καὶ γνωσθήσεται ἐν τοῖς ἔθνεσι τὸ σπέρμα αὐτῶν, καὶ τὰ ἔκγονα αὐτῶν ἐν μέσῳ τῶν λαῶν. πᾶς ὁ ὁρῶν αὐτοὺς ἐπιγνώσεται αὐτοὺς, ὅτι οὗτοί εἰσι σπέρμα ηὐλογημένον ὑπὸ θεοῦ, καὶ εὐφροσύνῃ εὐφρανθήσονται ἐπὶ κύριον. ἀγαλλιάσθω ἡ ψυχή μου ἐπὶ τῷ κυρίῳ, ἐνέδυσε γάρ με ἱμάτιον σωτηρίου, καὶ χιτῶνα

εὐφροσύνης, ὡς νυμφίῳ α περιέθηκέ μοι μίτραν, καὶ ὡς νύμφην κατεκόσμησέ με κόσμῳ. καὶ ὡς γῆν αὔξουσαν τὸ ἄνθος αὐτῆς, καὶ ὡς κῆπος τὰ σπέρματα αὐτοῦ, οὕτως ἀνατελεῖ κύριος κύριος δικαιοσύνην καὶ ἀγαλλίαμα ἐναντίον πάντων τῶν ἐθνῶν.

α περιέθηκέ μοι μίτραν.] Theodoretus. οἱ τρεῖς, στέφανον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΞΒʹ.

Διὰ σιὼν οὐ σιωπήσομαι, καὶ διὰ ἱερουσαλὴμ οὐκ ἀνήσω, ἕως ἂν ἐξέλθῃ ὡς φῶς ἡ δικαιοσύνη αὐτῆς, τὸ δὲ σωτήριόν μου, ὡς λαμπὰς καυθήσεται. καὶ ὄψονται ἔθνη τὴν δικαιοσύνην σου, καὶ βασιλεῖς τὴν δόξαν σου, καὶ καλέσει σε τὸ ὄνομα τὸ καινὸν, ὃ ὁ κύριος ὀνομάσει αὐτό. καὶ ἔσῃ στέφανος κάλλους ἐν χειρὶ κυρίου, καὶ διάδημα βασιλείας ἐν χειρὶ θεοῦ σου. καὶ οὐκέτι κληθήσῃ καταλελειμμένη, καὶ ἡ γῆ σου οὐ κληθήσεται ἔτι ἔρημος, σοὶ γὰρ κληθήσεται θέλημα ἐμὸν καὶ τῇ γῇ σου οἰκουμένη, ὅτι εὐδόκησε κύριος ἐν σοὶ, καὶ ἡ γῆ σου συνοικισθήσεται. καὶ ὡς συνοικῶν νεανίσκος παρθένῳ, οὕτω α κατοικήσουσιν οἱ υἱοί σου. καὶ ἔσται ὃν τρόπον εὐφρανθήσεται νυμφίος ἐπὶ νύμφῃ, οὕτως εὐφρανθήσεται κύριος ἐπὶ σοί. καὶ ἐπὶ τῶν τειχῶν σου ἱερουσαλὴμ κατέστησα φύλακας ὅλην τὴν ἡμέραν καὶ ὅλην τὴν νύκτα, οἳ διὰ τέλους οὐ σιωπήσονται μιμνησκόμενοι κυρίου. οὐκ ἔστι γὰρ ὑμῖν ὅμοιος. ἐὰν διορθώσῃ, καὶ ποιήσῃ ἱερουσαλὴμ γαυρίαμα ἐπὶ τῆς γῆς. ὤμοσε κύριος β κατὰ τῆς δόξης αὐτοῦ, καὶ κατὰ τῆς ἰσχύος τοῦ βραχίονος αὐτοῦ, εἰ ἔτι δώσω τὸν σῖτόν σου, καὶ τὰ βρώματά σου τοῖς ἐχθροῖς σου, καὶ εἰ ἔτι πίονται υἱοὶ ἀλλότριοι τὸν οἶνόν σου, ἐφ᾿ ᾧ ἐμόχθησας, ἀλλ᾿ οἱ συναγαγόντες φάγονται αὐτὰ, καὶ αἰνέσουσι κύριον, καὶ οἱ συναγαγόντες πίονται αὐτὰ ἐν ταῖς ἐπαύλεσι ταῖς ἁγίαις μου. πορεύεσθε διὰ τῶν πυλῶν μου, καὶ ὁδοποιήσατε τῷ λαῷ μου, καὶ τοὺς λίθους ἐκ τῆς ὁδοῦ διαρρίψατε, ἐξάρατε σύσσημον εἰς τὰ ἔθνη. ἰδοὺ γὰρ κύριος ἐποίησεν ἀκουστὸν ἕως ἐσχάτου τῆς γῆς. εἴπατε τῇ θυγατρὶ σιὼν, ἰδοὺ ὁ σωτήρ σοι παραγίνεται ἔχων τὸν ἑαυτοῦ μισθὸν, καὶ τὸ ἔργον αὐτοῦ πρὸ προσώπου αὐτοῦ. καὶ καλέσει αὐτὸν λαὸν ἅγιον, λελυτρωμένον ὑπὸ κυρίου, σὺ δὲ κληθήσῃ ἐπιζητουμένη πόλις, καὶ οὐκ ἐγκαταλελειμμένη.

α Κατοικήσουσιν οἱ υἱοί σου.] Sic S. Hieronymus. at in cæteris libris est, οἱ υἱοί σου μετὰ σοῦ. β [κατὰ τῆς δόξης.] Sic Cyrillus, & Procopius legunt. In quibusdam vero libris est, δεξιᾶς. quod apud Procopium tribuitur Theodotioni.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΞΓʹ.

Τίς οὗτος ὁ παραγινόμενος ἐξ ἐδώμ; ἐρύθημα ἱματίων ἐκ βοσόρ; α οὕτως ὡραῖος ἐν στολῇ, β βίᾳ μετὰ ἰσχύος; γ ἐγὼ διαλέγομαι δικαιοσύνην καὶ κρίσιν σωτηρίου. διατί σου ἐρυθρὰ τὰ ἱμάτια, καὶ τὰ ἐνδύματά σου δ ὡς ἀπὸ πατητοῦ ληνοῦ πλήρης καταπεπατημένης; καὶ τῶν ἐθνῶν οὐκ ἔστιν ἀνὴρ μετ᾿ ἐμοῦ; καὶ κατεπάτησα αὐτοὺς ἐν θυμῷ μου, καὶ κατέθλασα αὐτοὺς ὡς γῆν, ε καὶ κατήγαγον τὸ αἷμα αὐτῶν εἰς γῆν. ἡμέρα γὰρ ἀνταποδόσεως ἐπῆλθεν αὐτοῖς, καὶ ἐνιαυτὸς λυτρώσεως πάρεστι. καὶ ἐπέβλεψα, καὶ οὐκ ἦν βοηθός. καὶ προσενόησα, καὶ οὐθεὶς ἀντελαμβάνετο. καὶ ἐρρύσατο αὐτοὺς ὁ βραχίων μου, καὶ ὁ θυμός μου ἐπέστη. καὶ κατεπάτησα αὐτοὺς τῇ ὀργῇ μου, καὶ κατήγαγον τὸ αἷμα αὐτῶν εἰς γῆν. τὸν ἔλεον κυρίου ἐμνήσθην, τὰς ἀρετὰς κυρίου ἐν πᾶσιν οἷς ἡμῖν ἀνταποδίδωσι. κύριος κριτὴς ἀγαθὸς τῷ οἴκῳ ἰσραὴλ, ἐπάγει ἡμῖν κατὰ τὸ ἔλεος αὐτοῦ, καὶ κατὰ τὸ πλῆθος τῆς δικαιοσύνης αὐτοῦ. καὶ εἶπεν, οὐχ ὁ λαός μου; τέκνα οὐ μὴ ἀθετήσωσι. καὶ ἐγένετο αὐτοῖς εἰς σωτηρίαν ἐκ πάσης θλίψεως αὐτῶν. οὐ πρέσβυς, οὐδὲ ἄγγελος, ἀλλ᾿ ς αὐτὸς ἔσωσεν αὐτοὺς, διὰ τὸ ἀγαπᾶν αὐτοὺς καὶ φείδεσθαι αὐτῶν. αὐτὸς ἐλυτρώσατο αὐτοὺς, καὶ ἀνέλαβεν αὐτοὺς, καὶ ὕψωσεν αὐτοὺς πάσας τὰς ἡμέρας τοῦ αἰῶνος. αὐτοὶ δὲ ἠπείθησαν, καὶ παρώξυναν τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον αὐτοῦ. καὶ ἐστράφη αὐτοῖς εἰς ἔχθραν, αὐτὸς ἐπολέμησεν αὐτοὺς, καὶ ἐμνήσθη ἡμερῶν αἰωνίων. ποῦ ὁ η ἀναβιβάσας ἐκ τῆς θαλάσσης τὸν ποιμένα τῶν προβάτων; ποῦ ἐστιν ὁ θεὶς ἐν αὐτοῖς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον; ὁ ἀγαγὼν τῇ δεξιᾷ μωσῆν ὁ βραχίων τῆς δόξης αὐτοῦ; κατίσχυσεν ὕδωρ ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ, ποιῆσαι ἑαυτῷ ὄνομα αἰώνιον. ἤγαγεν αὐτοὺς δι᾿ ἀβύσσου, ὡς ἵππον δι᾿ ἐρήμου, καὶ οὐκ ἐκοπίασαν, καὶ ὡς κτήνη διὰ πεδίου. κατέβη πνεῦμα παρὰ κυρίου, καὶ ὡδήγησεν αὐτούς. οὕτως ἤγαγες τὸν λαόν σου ποιῆσαι σεαυτῷ ὄνομα δόξης. ἐπίστρεψον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἴδε ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ ἁγίου σου, καὶ δόξης σου. ποῦ ἐστιν ὁ ζῆλός σου καὶ ἡ ἰσχύς σου; ποῦ ἐστι τὸ πλῆθος τοῦ ἐλέους σου, καὶ οἰκτιρμῶν σου, ὅτι ἀνέσχου ἡμῶν; σὺ γὰρ εἶ πατὴρ ἡμῶν, ὅτι ἀβραὰμ οὐκ ἔγνω ἡμᾶς, καὶ ἰσραὴλ οὐκ ἐπέγνω ἡμᾶς, ἀλλὰ σὺ κύριε πατὴρ ἡμῶν ῥῦσαι ἡμᾶς, ἀπ᾿ ἀρχῆς τὸ ὄνομά σου ἐφ᾿ ἡμᾶς ἐστι. τί ἐπλάνησας ἡμᾶς κύριε ἀπὸ τῆς ὁδοῦ σου; ἐσκλήρυνας τὰς καρδίας ἡμῶν, τοῦ μὴ φοβεῖσθαί σε; ἐπίστρεψον διὰ τοὺς δούλους σου, διὰ τὰς φυλὰς τῆς κληρονομίας σου, θ ἵνα μικρὸν κληρονομήσωμεν τοῦ ὄρους τοῦ ἁγίου σου. ἐγενόμεθα ὡς τὸ ἀπ᾿ ἀρχῆς ὅτε οὐκ ἦρξας ἡμῶν, οὐδὲ ἐκλήθη τὸ ὄνομά σου ἐφ᾿ ἡμᾶς.

α Οὕτως ὡραῖος.] In alijs libris, & apud Cyrillum ac Procopium est, [illegible]. β [βίᾳ μετὰ ἰσχύος.] Sic S. Hieronymus, & Procopius. & Tertullianus lib. IV. aduersus Marc. In aliquot vero libris est, βοᾷ μετὰ ἰσχύος. γ [ἐγὼ διαλέγομαι δικαιοσύνην.] Scholion Eusebij, ἐπιμαχῶ. δ [ὡς ἀπὸ πατητοῦ ληνοῦ πλήρης καταπεπατημένης.] In plerisque libris est, πλήρους. Tertullianus lib. IV. aduersus Marcion. sicut de foro torcularis pleno conculcato. ac Procopius legit ὡς ἀπὸ πατήματος ληνοῦ, & S. Cyprianus epist. LXIII. ad Cæcilium. velut à calcatione torcularis pleni & percalcati. S. Hieronymus plenum conculcatum. atque in nonnullis libris post, καταπεπατημένης sequitur, ληνὸν ἐπάτησα μονώτατος, quod Iustinus martyr legit.

legit. quodque apud Procopium pro alia interpretatione in margine appositum est ad, πλήρεις καταπεπατημένης. & apud S. Cyprianum in exposit. in Symb. Apostolorũ. tamquam à torculari calcato. torcular calcaui solus. ε [καὶ κατήγαγον τὸ αἷμα αὐτῶν εἰς γῆν.] In aliquot libris & apud Cyrillũ hæc sequuntur. καὶ πάντα τὰ ἐνδύματά μου ἐμόλυνα. quæ apud Procopiũ, nomine Theodotionis & Symmachi margini apposita sunt, cũ asterisco. ζ [αὐτὸς ἔσωσεν.] Sic S. Hieronymus legit. Itidem Procopius. In cæteris vero libris est, αὐτὸς ὁ κύριος. qđ habet Cyrillus, atq. ita S. Cyprianus citat. η [ἀναβιβάσας ἐκ τῆς θαλάσσης.] In plerisque libris est, ἐκ τῆς γῆς. quod postmodum in Vaticano libro appositum est. θ [ἵνα μικρὸν κληρονομήσωμεν τοῦ ὄρους τοῦ ἁγίου σου.] In plerisque libris hæc sequuntur, οἱ ὑπεναντίοι ἡμῶν κατεπάτησαν τὸ ἁγίασμά σου. quæ nec Cyrillus, nec Iustinus martyr legunt. sunt vero apud S. Hieronymum, & Procopium.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΞΔʹ.

Ἐὰν ἀνοίξῃς τὸν οὐρανόν, τρόμος λήψεται ἀπὸ σοῦ ὄρη, καὶ τακήσονται, ὡς κηρὸς ἀπὸ προσώπου πυρὸς τήκεται, καὶ κατακαύσει πῦρ τοὺς ὑπεναντίους, καὶ φανερὸν ἔσται τὸ ὄνομά σου ἐν τοῖς ὑπεναντίοις. ἀπὸ προσώπου σου ἔθνη ταραχθήσονται, ὅταν ποιῇς τὰ ἔνδοξα. τρόμος λήψεται ἀπὸ σοῦ ὄρη. ἀπὸ τοῦ αἰῶνος οὐκ ἠκούσαμεν, οὐδὲ οἱ ὀφθαλμοὶ ἡμῶν εἶδον θεὸν πλὴν σοῦ, καὶ τὰ ἔργα σου, ἃ ποιήσεις τοῖς ὑπομένουσιν ἔλεον. συναντήσεται γὰρ τοῖς ποιοῦσι τὸ δίκαιον, καὶ τῶν ὁδῶν σου μνησθήσονται. ἰδοὺ σὺ ὠργίσθης, καὶ ἡμεῖς ἡμάρτομεν. διὰ τοῦτο ἐπλανήθημεν, καὶ ἐγενήθημεν ὡς ἀκάθαρτοι πάντες ἡμεῖς, ὡς ῥάκος ἀποκαθημένης πᾶσα ἡ δικαιοσύνη ἡμῶν. καὶ ἐξερρύημεν ὡς φύλλα διὰ τὰς ἀνομίας ἡμῶν. οὕτως ἄνεμος οἴσει ἡμᾶς, καὶ οὐκ ἔστιν ὁ ἐπικαλούμενος τὸ ὄνομά σου, καὶ ὁ μνησθεὶς ἀντιλαβέσθαι σου. ὅτι ἀπέστρεψας τὸ πρόσωπόν σου ἀφ' ἡμῶν, καὶ παρέδωκας ἡμᾶς διὰ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν. καὶ νῦν κύριε πατὴρ ἡμῶν σύ, ἡμεῖς δὲ πηλός, ἔργα τῶν χειρῶν σου πάντες. μὴ ὀργίζου ἡμῖν σφόδρα, καὶ μὴ ἐν καιρῷ μνησθῇς ἁμαρτιῶν ἡμῶν. καὶ νῦν ἐπίβλεψον, ὅτι λαός σου πάντες ἡμεῖς. πόλις τοῦ ἁγίου σου ἐγενήθη ἔρημος, σιὼν ὡς ἔρημος ἐγενήθη, ἱερουσαλὴμ εἰς κατάραν. ὁ οἶκος τὸ ἅγιον ἡμῶν, καὶ ἡ δόξα ἣν εὐλόγησαν οἱ πατέρες ἡμῶν, ἐγενήθη πυρίκαυστος, καὶ πάντα ἔνδοξα ἡμῶν συνέπεσε. καὶ ἐπὶ πᾶσι τούτοις ἀνέσχου κύριε, καὶ ἐσιώπησας, καὶ ἐταπείνωσας ἡμᾶς σφόδρα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΞΕʹ.

Ἐμφανὴς ἐγενήθην τοῖς ἐμὲ μὴ ἐπερωτῶσιν, εὑρέθην τοῖς ἐμὲ μὴ ζητοῦσιν. εἶπα, ἰδού εἰμι τῷ ἔθνει, οἳ οὐκ ἐκάλεσάν μου τὸ ὄνομα. ἐξεπέτασα τὰς χεῖράς μου ὅλην τὴν ἡμέραν πρὸς λαὸν ἀπειθοῦντα καὶ ἀντιλέγοντα, τοῖς πορευομένοις ὁδῷ οὐ καλῇ, ἀλλ' ὀπίσω τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν, ὁ λαὸς οὗτος ὁ παροξύνων με ἐναντίον ἐμοῦ διαπαντός, αὐτοὶ θυσιάζουσιν ἐν τοῖς κήποις, καὶ θυμιῶσιν ἐπὶ ταῖς πλίνθοις τοῖς δαιμονίοις, ἃ οὐκ ἔστιν. ἐν τοῖς μνήμασι, καὶ ἐν τοῖς σπηλαίοις κοιμῶνται διὰ ἐνύπνια. οἱ ἔσθοντες κρέας ὕειον, καὶ ζωμὸν θυσιῶν, μεμολυμμένα πάντα τὰ σκεύη αὐτῶν, οἱ λέγοντες, πόρρω ἀπ' ἐμοῦ, μὴ ἐγγίσῃς μοι, ὅτι καθαρός εἰμι. οὗτος καπνὸς τοῦ θυμοῦ μου, πῦρ καίεται ἐν αὐτῷ πάσας τὰς ἡμέρας. ἰδοὺ γέγραπται ἐνώπιόν μου, οὐ σιωπήσω ἕως ἂν ἀποδώσω εἰς τὸν κόλπον αὐτῶν τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν, καὶ τῶν πατέρων αὐτῶν, λέγει κύριος. οἳ ἐθυμίασαν ἐπὶ τῶν ὀρέων, καὶ ἐπὶ τῶν βουνῶν ὠνείδισάν με, ἀποδώσω τὰ ἔργα αὐτῶν εἰς τὸν κόλπον αὐτῶν. οὕτως λέγει κύριος. ὃν τρόπον εὑρεθήσεται ὁ ῥὼξ ἐν τῷ βότρυϊ, καὶ ἐροῦσι, μὴ λυμήνῃ αὐτόν, ὅτι εὐλογία ἐστὶν ἐν αὐτῷ, οὕτως ποιήσω ἕνεκεν τοῦ δουλεύοντός μοι, τούτου ἕνεκεν οὐ μὴ ἀπολέσω πάντας. καὶ ἐξάξω τὸ ἐξ ἰακὼβ σπέρμα καὶ ἐξ ἰούδα, καὶ κληρονομήσει τὸ ὄρος τὸ ἅγιόν μου, καὶ κληρονομήσουσιν οἱ ἐκλεκτοί μου, καὶ οἱ δοῦλοί μου, καὶ κατοικήσουσιν ἐκεῖ. καὶ ἔσονται ἐν τῷ δρυμῷ ἐπαύλεις ποιμνίων, καὶ φάραγξ ἀχὼρ εἰς ἀνάπαυσιν βουκολίων τῷ λαῷ μου, οἳ ἐζήτησάν με. ὑμεῖς δὲ οἱ ἐγκαταλιπόντες με, καὶ ἐπιλανθανόμενοι τὸ ὄρος τὸ ἅγιόν μου, καὶ ἑτοιμάζοντες τῷ δαιμονίῳ τράπεζαν, καὶ πληροῦντες τῇ τύχῃ κέρασμα, ἐγὼ παραδώσω ὑμᾶς εἰς μάχαιραν, πάντες ἐν σφαγῇ πεσεῖσθε. ὅτι ἐκάλεσα ὑμᾶς, καὶ οὐχ ὑπηκούσατε. ἐλάλησα, καὶ παρηκούσατε, καὶ ἐποιήσατε τὸ πονηρὸν ἐναντίον ἐμοῦ, καὶ ἃ οὐκ ἐβουλόμην, ἐξελέξασθε. διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος. ἰδοὺ οἱ δουλεύοντές μοι φάγονται, ὑμεῖς δὲ πεινάσετε. ἰδοὺ οἱ δουλεύοντές μοι πίονται, ὑμεῖς δὲ διψήσετε. ἰδοὺ οἱ δουλεύοντές μοι εὐφρανθήσονται, ὑμεῖς δὲ αἰσχυνθήσεσθε. ἰδοὺ οἱ δουλεύοντές μοι ἀγαλλιάσονται ἐν εὐφροσύνῃ, ὑμεῖς δὲ κεκράξεσθε διὰ τὸν πόνον τῆς καρδίας ὑμῶν, καὶ ἀπὸ συντριβῆς πνεύματος ὑμῶν ὀλολύξετε. καταλείψετε γὰρ τὸ ὄνομα ὑμῶν εἰς πλησμονὴν τοῖς ἐκλεκτοῖς μου, ὑμᾶς δὲ ἀνελεῖ κύριος, τοῖς δὲ δουλεύουσί μοι κληθήσεται ὄνομα καινόν, ὃ εὐλογηθήσεται ἐπὶ τῆς γῆς, εὐλογήσουσι γὰρ τὸν θεὸν τὸν ἀληθινόν. καὶ οἱ ὀμνύοντες ἐπὶ τῆς γῆς, ὀμοῦνται τὸν θεὸν τὸν ἀληθινόν. ἐπιλήσονται γὰρ τὴν θλίψιν τὴν πρώτην, καὶ οὐκ ἀναβήσεται αὐτῶν ἐπὶ τὴν καρδίαν. ἔσται γὰρ ὁ οὐρανὸς καινός, καὶ ἡ γῆ καινή. καὶ οὐ μὴ μνησθῶσι τῶν προτέρων, οὐδ' οὐ μὴ ἐπέλθῃ αὐτῶν ἐπὶ τὴν καρδίαν, ἀλλ' εὐφροσύνην καὶ ἀγαλλίαμα εὑρήσουσιν ἐν αὐτῇ. ὅτι ἰδοὺ ἐγὼ ποιῶ ἀγαλλίαμα ἱερουσαλήμ, καὶ τὸν λαόν μου εὐφροσύνην. καὶ ἀγαλλιάσομαι ἐπὶ ἱερουσαλήμ, καὶ εὐφρανθήσομαι ἐπὶ τῷ λαῷ μου. καὶ οὐκέτι μὴ ἀκουσθῇ ἐν αὐτῇ φωνὴ κλαυθμοῦ καὶ φωνὴ κραυγῆς. οὐδ' οὐ μὴ γένηται ἔτι ἐκεῖ ἄωρος καὶ πρεσβύτης, ὃς οὐκ ἐμπλήσει τὸν χρόνον αὐτοῦ. ἔσται γὰρ ὁ νέος ἑκατὸν ἐτῶν, ὁ δὲ ἀποθνήσκων ἁμαρτωλὸς ἑκατὸν ἐτῶν, καὶ ἐπικατάρατος ἔσται. καὶ οἰκοδομήσουσιν οἰκίας, καὶ αὐτοὶ ἐνοικήσουσι. καὶ καταφυτεύσουσιν ἀμπελῶνας, καὶ αὐτοὶ φάγονται τὰ γεννήματα αὐτῶν. οὐ μὴ οἰκοδομήσουσι, καὶ ἄλλοι ἐνοικήσουσι, καὶ οὐ μὴ φυτεύσουσι, καὶ ἄλλοι

ἄλλοι φάγονται· κατὰ γὰρ τὰς ἡμέρας τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς ἔσονται αἱ ἡμέραι τοῦ λαοῦ μου. τὰ γὰρ ἔργα τῶν πόνων αὐτῶν παλαιώσουσιν, οἱ ἐκλεκτοί μου οὐ κοπιάσουσιν εἰς κενὸν, οὐδὲ τεκνοποιήσουσιν εἰς κατάραν, ὅτι σπέρμα εὐλογημένον ὑπὸ θεοῦ ἐστι, καὶ τὰ ἔκγονα αὐτῶν μετ' αὐτῶν. καὶ ἔσται πρὶν ἢ κεκράξαι αὐτοὺς, ἐγὼ ὑπακούσομαι αὐτῶν, ἔτι λαλούντων αὐτῶν ἐρῶ, τί ἐστι; τότε λύκοι καὶ ἄρνες βοσκηθήσονται ἅμα, καὶ λέων ὡς βοῦς φάγεται ἄχυρα, ὄφις δὲ γῆν ὡς ἄρτον, οὐκ ἀδικήσουσιν, οὐδὲ λυμανοῦνται ἐπὶ τῷ ὄρει τῷ ἁγίῳ μου, λέγει κύριος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ξϛʹ.

ΟΥτως λέγει κύριος. ὁ οὐρανός μου θρόνος, καὶ ἡ γῆ ὑποπόδιον τῶν ποδῶν μου. ποῖον οἶκον οἰκοδομήσετέ μοι; καὶ ποῖος τόπος τῆς καταπαύσεώς μου; πάντα γὰρ ταῦτα ἐποίησεν ἡ χείρ μου, καὶ ἔστιν ἐμὰ πάντα ταῦτα, λέγει κύριος. καὶ ἐπὶ τίνα ἐπιβλέψω, ἀλλ' ἢ ἐπὶ τὸν ταπεινὸν καὶ ἡσύχιον, καὶ τρέμοντα τοὺς λόγους μου; ὁ δὲ ἄνομος [a] ὁ θύων μοι μόσχον, ὡς ὁ ἀποκτέννων κύνα. ὁ δὲ ἀναφέρων σεμίδαλιν ὡς αἷμα ὕειον, ὁ διδοὺς λίβανον εἰς μνημόσυνον, ὡς βλάσφημος. καὶ αὐτοὶ ἐξελέξαντο τὰς ὁδοὺς αὐτῶν, καὶ τὰ βδελύγματα αὐτῶν ἡ ψυχὴ αὐτῶν ἠθέλησε, καὶ ἐγὼ ἐκλέξομαι τὰ ἐμπαίγματα αὐτῶν, καὶ τὰς ἁμαρτίας ἀνταποδώσω αὐτοῖς. ὅτι ἐκάλεσα αὐτοὺς, καὶ οὐχ ὑπήκουσάν μου. ἐλάλησα, καὶ οὐκ ἤκουσαν, καὶ ἐποίησαν τὸ πονηρὸν ἐναντίον ἐμοῦ, καὶ ἃ οὐκ ἐβουλόμην ἐξελέξαντο. ἀκούσατε ῥήματα κυρίου οἱ τρέμοντες τὸν λόγον αὐτοῦ, εἴπατε ἀδελφοὶ ὑμῶν τοῖς μισοῦσιν ὑμᾶς καὶ βδελυσσομένοις, ἵνα τὸ ὄνομα κυρίου δοξασθῇ, καὶ ὀφθῇ ἐν τῇ εὐφροσύνῃ αὐτῶν, καὶ ἐκεῖνοι αἰσχυνθήσονται. φωνὴ κραυγῆς ἐκ πόλεως, φωνὴ ἐκ ναοῦ, φωνὴ κυρίου ἀνταποδιδόντος ἀνταπόδοσιν τοῖς ἀντικειμένοις. πρὶν τὴν ὠδίνουσαν τεκεῖν, πρὶν ἐλθεῖν τὸν πόνον τῶν ὠδίνων, ἐξέφυγε καὶ ἔτεκεν ἄρσεν. τίς ἤκουσε τοιοῦτο, καὶ τίς ἑώρακεν οὕτως, εἰ ὤδινε γῆ ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ, ἢ καὶ ἐτέχθη ἔθνος εἰς ἅπαξ, ὅτι ὤδινε καὶ ἔτεκε Σιὼν τὰ παιδία αὐτῆς; ἐγὼ δὲ ἔδωκα τὴν προσδοκίαν ταύτην, καὶ οὐκ ἐμνήσθης μου, εἶπε κύριος. οὐκ ἰδοὺ ἐγὼ γεννῶσαν καὶ στεῖραν ἐποίησα; εἶπεν ὁ θεός σου. εὐφράνθητι Ἱερουσαλὴμ, καὶ πανηγυρίσατε ἐν αὐτῇ πάντες οἱ ἀγαπῶντες αὐτήν, χάρητε ἅμα αὐτῇ χαρᾷ πάντες ὅσοι πενθεῖτε ἐπ' αὐτῇ, ἵνα θηλάσητε, καὶ ἐμπλησθῆτε ἀπὸ μαστοῦ παρακλήσεως αὐτῆς, ἵνα ἐκθηλάσαντες τρυφήσητε ἀπὸ εἰσόδου δόξης αὐτῆς. ὅτι τάδε λέγει κύριος.

Ἰδοὺ ἐγὼ ἐκκλίνω εἰς αὐτοὺς ὡς ποταμὸς εἰρήνης, καὶ ὡς χειμάρρους ἐπικλύζων δόξαν ἐθνῶν. τὰ παιδία αὐτῶν ἐπ' ὤμων ἀρθήσονται, καὶ ἐπὶ γονάτων παρακληθήσονται. ὡς εἴ τινα μήτηρ παρακαλέσει, οὕτω κἀγὼ παρακαλέσω ὑμᾶς, καὶ ἐν Ἱερουσαλὴμ παρακληθήσεσθε. καὶ ὄψεσθε, καὶ χαρήσεται ἡ καρδία ὑμῶν, καὶ τὰ ὀστᾶ ὑμῶν ὡς βοτάνη ἀνατελεῖ. καὶ γνωσθήσεται ἡ χεὶρ κυρίου τοῖς φοβουμένοις αὐτὸν, καὶ ἀπειλήσει τοῖς ἀπειθοῦσιν. ἰδοὺ γὰρ κύριος ὡς πῦρ ἥξει, καὶ ὡς καταιγὶς τὰ ἅρματα αὐτοῦ, ἀποδοῦναι ἐν θυμῷ ἐκδίκησιν αὐτοῦ, καὶ ἀποσκορακισμὸν αὐτοῦ ἐν φλογὶ πυρός. ἐν γὰρ τῷ πυρὶ κυρίου κριθήσεται πᾶσα ἡ γῆ, καὶ ἐν τῇ ῥομφαίᾳ αὐτοῦ πᾶσα σάρξ. πολλοὶ τραυματίαι ἔσονται ὑπὸ κυρίου, οἱ ἁγνιζόμενοι καὶ καθαριζόμενοι εἰς τοὺς κήπους, καὶ ἐν τοῖς προθύροις ἔσθοντες κρέας ὕειον, καὶ τὰ βδελύγματα, καὶ τὸν μῦν, ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἀναλωθήσονται, εἶπε κύριος. κἀγὼ [β] τὰ ἔργα αὐτῶν καὶ τὸν λογισμὸν αὐτῶν ἔρχομαι συναγαγεῖν πάντα τὰ ἔθνη καὶ τὰς γλώσσας, καὶ ἥξουσι καὶ ὄψονται τὴν δόξαν μου, καὶ καταλείψω ἐπ' αὐτῶν σημεῖον, καὶ ἐξαποστελῶ ἐξ αὐτῶν σεσωσμένους εἰς τὰ ἔθνη εἰς Θαρσὶς, καὶ Φοὺδ, καὶ Λοὺδ, καὶ Μοσὸχ, καὶ εἰς Θοβὲλ, καὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ εἰς τὰς νήσους τὰς πόῤῥω, οἳ οὐκ ἀκηκόασί μου τὸ ὄνομα, οὔτε ἑωράκασί μου τὴν δόξαν. καὶ ἀναγγελοῦσι τὴν δόξαν μου ἐν τοῖς ἔθνεσι, καὶ ἄξουσι τοὺς ἀδελφοὺς ὑμῶν ἐκ πάντων τῶν ἐθνῶν δῶρον κυρίῳ μεθ' ἵππων καὶ ἁρμάτων ἐν λαμπήναις ἡμιόνων μετὰ σκιαδίων εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν Ἱερουσαλὴμ, εἶπε κύριος, ὡς ἂν ἐνέγκαισαν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ τὰς θυσίας αὐτῶν ἐμοὶ μετὰ ψαλμῶν εἰς τὸν οἶκον κυρίου, καὶ ἀπ' αὐτῶν λήψομαι ἱερεῖς καὶ Λευΐτας, εἶπε κύριος. ὃν τρόπον γὰρ ὁ οὐρανὸς καινὸς καὶ ἡ γῆ καινὴ ἃ ἐγὼ ποιῶ μένει ἐνώπιον ἐμοῦ, λέγει κύριος, οὕτω στήσεται τὸ σπέρμα ὑμῶν, καὶ τὸ ὄνομα ὑμῶν. καὶ ἔσται μῆνα ἐκ μηνὸς, καὶ σάββατον ἐκ σαββάτου. ἥξει πᾶσα σὰρξ τοῦ προσκυνῆσαι ἐνώπιον ἐμοῦ ἐν Ἱερουσαλὴμ, εἶπε κύριος. καὶ ἐξελεύσονται, καὶ ὄψονται τὰ κῶλα τῶν ἀνθρώπων τῶν παραβεβηκότων ἐν ἐμοί. ὁ γὰρ σκώληξ αὐτῶν οὐ τελευτήσει, καὶ τὸ πῦρ αὐτῶν οὐ σβεσθήσεται, καὶ ἔσονται εἰς ὅρασιν πάσῃ σαρκί.

[a] Ὁ θύων μοι μόσχον.] Sic legit Cyrillus. sic s. Irenæus & Basilius. sic etiam est in biblijs è Græco in Arabicū versis. In cæteris vero libris hæc sequuntur. ὡς ὁ τύπτων ἄνδρα, καὶ ὁ θυσιάζων ἐκ ποιμνίου. quæ apud Procopiū, sub nomine Theodotionis & Symmachi, sub asteriscis posita in margine sunt. [β] [τὰ ἔργα αὐτῶν, καὶ τὸν λογισμὸν αὐτῶν.] In cæteris libris sequitur, ἐπίσταμαι. quod non est in Hebraico, nec in Latina editione.

ΙΕΡΕΜΙΑΣ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

ΤΟ ῥῆμα τοῦ θεοῦ ὃ ἐγένετο ἐπὶ ἱερεμίαν τὸν τοῦ χελκίου, ἐκ τῶν ἱερέων, ὃς κατῴκει ἐν ἀναθὼθ ἐν γῇ βενιαμείν, ὡς ἐγενήθη λόγος τοῦ θεοῦ πρὸς αὐτὸν, ἐν ταῖς ἡμέραις ἰωσία υἱοῦ ἀμὼς βασιλέως ἰούδα, ἔτους τρισκαιδεκάτου ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ. καὶ ἐγένετο ἐν ταῖς ἡμέραις ἰωακεὶμ υἱοῦ ἰωσία βασιλέως ἰούδα, ἕως ἑνδεκάτου ἔτους τοῦ σεδεκία υἱοῦ ἰωσία βασιλέως ἰούδα, ἕως τῆς αἰχμαλωσίας ἱερουσαλὴμ ἐν τῷ πέμπτῳ μηνί. καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρὸς αὐτόν. πρὸ τοῦ με πλάσαι σε ἐν κοιλίᾳ, ἐπίσταμαί σε, καὶ πρὸ τοῦ σε ἐξελθεῖν ἐκ μήτρας, ἡγίακά σε, προφήτην εἰς ἔθνη τέθεικά σε. καὶ εἶπα. ὁ ὢν δέσποτα κύριε, ἰδοὺ οὐκ ἐπίσταμαι λαλεῖν, ὅτι νεώτερος ἐγώ εἰμι. καὶ εἶπε κύριος πρὸς μέ. μὴ λέγε, ὅτι νεώτερος ἐγώ εἰμι, ὅτι πρὸς πάντας οὓς ἐὰν ἐξαποστείλω σε, πορεύσῃ, καὶ κατὰ πάντα ὅσα ἐὰν ἐντείλωμαί σοι, λαλήσεις. μὴ φοβηθῇς ἀπὸ προσώπου αὐτῶν, ὅτι μετὰ σοῦ ἐγώ εἰμι τοῦ ἐξαιρεῖσθαί σε, λέγει κύριος. καὶ ἐξέτεινε κύριος τὴν χεῖρα αὐτοῦ πρὸς μέ, καὶ ἥψατο τοῦ στόματός μου, καὶ εἶπε κύριος πρὸς μέ. ἰδοὺ δέδωκα τοὺς λόγους μου εἰς τὸ στόμα σου, ἰδοὺ καθέστακά σε σήμερον ἐπὶ ἔθνη καὶ ἐπὶ βασιλείας, ἐκριζοῦν, καὶ κατασκάπτειν, καὶ ἀπολύειν, καὶ ἀνοικοδομεῖν, καὶ καταφυτεύειν. καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρὸς μὲ, λέγων. τί σὺ ὁρᾷς; καὶ εἶπα. βακτηρίαν καρυΐνην. καὶ εἶπε κύριος πρὸς μέ. καλῶς ἑώρακας, διότι ἐγρήγορα ἐγὼ ἐπὶ τοὺς λόγους μου τοῦ ποιῆσαι αὐτούς. καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου ἐκ δευτέρου πρὸς μὲ, λέγων. τί σὺ ὁρᾷς; καὶ εἶπα. λέβητα ὑποκαιόμενον, καὶ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἀπὸ προσώπου βορρᾶ. καὶ εἶπε κύριος πρὸς μέ. ἀπὸ προσώπου βορρᾶ ἐκκαυθήσεται τὰ κακὰ ἐπὶ πάντας τοὺς κατοικοῦντας τὴν γῆν. διότι ἰδοὺ ἐγὼ συγκαλῶ πάσας τὰς βασιλείας τῆς γῆς ἀπὸ βορρᾶ, λέγει κύριος. καὶ ἥξουσι καὶ θήσουσιν ἕκαστος τὸν θρόνον αὐτοῦ ἐπὶ τὰ πρόθυρα τῶν πυλῶν ἱερουσαλὴμ, καὶ ἐπὶ πάντα τὰ τείχη τὰ κύκλῳ αὐτῆς, καὶ ἐπὶ πάσας τὰς πόλεις ἰούδα. καὶ λαλήσω πρὸς αὐτοὺς μετὰ κρίσεως, περὶ πάσης τῆς κακίας αὐτῶν, ὡς ἐγκατέλιπόν με, καὶ ἔθυσαν θεοῖς ἀλλοτρίοις, καὶ προσεκύνησαν τοῖς ἔργοις τῶν χειρῶν αὐτῶν. καὶ σὺ περίζωσαι τὴν ὀσφύν σου, καὶ ἀνάστηθι, καὶ εἰπὸν πάντα ὅσα ἂν ἐντείλωμαί σοι. μὴ φοβηθῇς ἀπὸ προσώπου αὐτῶν, [a] μηδὲ πτοηθῇς ἐναντίον αὐτῶν, ὅτι μετὰ σοῦ εἰμι, τοῦ ἐξαιρεῖσθαί σε, λέγει κύριος. ἰδοὺ τέθεικά σε ἐν τῇ σήμερον ἡμέρᾳ, ὡς πόλιν ὀχυρὰν, καὶ ὡς τεῖχος χαλκοῦν, ὀχυρὸν πᾶσι τοῖς βασιλεῦσιν ἰούδα, καὶ τοῖς ἄρχουσιν αὐτοῦ, καὶ τῷ λαῷ τῆς γῆς. καὶ πολεμήσουσί σε, καὶ οὐ μὴ δύνωνται πρὸς σὲ, διότι μετὰ σου ἐγώ εἰμι, τοῦ ἐξαιρεῖσθαί σε, εἶπε κύριος.

[a] Μηδὲ πτοηθῇς] In quibusdam libris est, μηδὲ πτοηθῶ ἐναντίον σε ποιήσω. quod secutus ferè est S. Hieronymus.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

ΚΑὶ εἶπε. τάδε λέγει κύριος. ἐμνήσθην ἐλέους νεότητός σου, καὶ ἀγάπης τελειώσεώς σου, τοῦ ἐξακολουθῆσαί σε τῷ ἁγίῳ ἰσραὴλ, λέγει κύριος. ὁ ἅγιος ἰσραὴλ τῷ κυρίῳ ἀρχὴ γεννημάτων αὐτοῦ, πάντες οἱ ἔσθοντες αὐτὸν πλημμελήσουσι κακὰ, ἥξει ἐπ' αὐτοὺς, φησὶ κύριος. ἀκούσατε λόγον κυρίου οἶκος ἰακὼβ, καὶ πᾶσα πατριὰ οἴκου ἰσραήλ. τάδε λέγει κύριος. τί εὕροσαν οἱ πατέρες ὑμῶν ἐν ἐμοὶ πλημμέλημα; ὅτι ἀπέστησαν μακρὰν ἀπ' ἐμοῦ, καὶ ἐπορεύθησαν ὀπίσω τῶν ματαίων, καὶ ἐματαιώθησαν; καὶ οὐκ εἶπαν, ποῦ ἐστι κύριος, ὁ ἀναγαγὼν ἡμᾶς ἐκ γῆς αἰγύπτου, ὁ καθοδηγήσας ἡμᾶς ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐν γῇ ἀπείρῳ καὶ ἀβάτῳ, ἐν γῇ ἀνύδρῳ καὶ ἀκάρπῳ, ἐν γῇ ᾗ οὐ διώδευσεν ἐν αὐτῇ ἀνὴρ οὐθὲν, καὶ οὐ κατῴκησεν ἄνθρωπος ἐκεῖ. καὶ ἠγάγον ὑμᾶς εἰς τὸν κάρμηλον, τοῦ φαγεῖν ὑμᾶς τοὺς καρποὺς αὐτοῦ, καὶ τὰ ἀγαθὰ αὐτοῦ. καὶ εἰσήλθετε, καὶ ἐμιάνατε τὴν γῆν μου, καὶ τὴν κληρονομίαν μου ἔθεσθε εἰς βδέλυγμα. οἱ ἱερεῖς οὐκ εἶπαν, ποῦ ἐστι κύριος, καὶ οἱ ἀντεχόμενοι τοῦ νόμου, οὐκ ἠπίσταντό με, καὶ οἱ ποιμένες ἠσέβουν εἰς ἐμὲ, καὶ οἱ προφῆται ἐπροφήτευον τῇ βάαλ, καὶ ὀπίσω ἀνωφελοῦς ἐπορεύθησαν. διὰ τοῦτο ἔτι κριθήσομαι πρὸς ὑμᾶς, καὶ πρὸς τοὺς υἱοὺς τῶν υἱῶν ὑμῶν κριθήσομαι. διότι ἔλθετε εἰς νήσους χεττιεὶμ, καὶ ἴδετε, καὶ εἰς κηδὰρ ἀποστείλατε, καὶ νοήσατε σφόδρα, καὶ ἴδετε εἰ γέγονε τοιαῦτα, εἰ ἀλλάξονται ἔθνη θεοὺς αὐτῶν, καὶ οὗτοι οὐκ εἰσὶ θεοί. ὁ δὲ λαός μου ἠλλάξατο τὴν δόξαν αὐτοῦ, ἐξ ἧς οὐκ ὠφεληθήσονται. ἐξέστη ὁ οὐρανὸς ἐπὶ τούτῳ, καὶ ἔφριξεν ἐπὶ πλεῖον σφόδρα, λέγει κύριος. ὅτι δύο καὶ πονηρὰ ἐποίησεν ὁ λαός μου. ἐμὲ ἐγκατέλιπον πηγὴν ὕδατος ζωῆς, καὶ ὤρυξαν ἑαυτοῖς λάκκους συντετριμμένους, οἳ οὐ δυνήσονται ὕδωρ συνέχειν. μὴ δοῦλός ἐστιν ἰσραὴλ, ἢ οἰκογενής ἐστι; διατί εἰς προνομὴν ἐγένετο; ἐπ' αὐτὸν ὠρύοντο λέοντες, καὶ ἔδωκαν τὴν φωνὴν αὐτῶν, οἳ ἔταξαν τὴν γῆν αὐτοῦ εἰς ἔρημον, καὶ αἱ πόλεις αὐτοῦ κατεσκάφησαν, παρὰ τὸ μὴ κατοικεῖσθαι. καὶ υἱοὶ μέμφεως καὶ τάφνας ἔγνωσάν σε, καὶ κατέπαιζόν σου. οὐχὶ ταῦτα ἐποίησέ σοι τὸ καταλιπεῖν σε ἐμέ; λέγει κύριος ὁ θεός σου. καὶ νῦν τί σοι καὶ τῇ ὁδῷ αἰγύπτου τοῦ πιεῖν ὕδωρ γηὼν; καὶ τί σοι καὶ τῇ ὁδῷ ἀσσυρίων τοῦ πιεῖν ὕδωρ ποταμῶν; παιδεύσει σε ἡ ἀποστασία σου, καὶ ἡ κακία σου ἐλέγξει σε. καὶ γνῶθι, καὶ ἴδε, ὅτι πικρόν σοι τὸ καταλιπεῖν

λιπεῖν σε ἐμὲ, λέγει κύριος ὁ θεός σου. καὶ οὐκ εὐδόκησα ἐπὶ σοὶ, λέγει κύριος ὁ θεός σου. ὅτι ἀπ' αἰῶνος συνέτριψας τὸν ζυγόν σου, καὶ διέσπασας τοὺς δεσμούς σου, καὶ εἶπας, οὐ δουλεύσω σοι, ἀλλὰ πορεύσομαι ἐπὶ πάντα βουνὸν ὑψηλὸν, καὶ ὑποκάτω παντὸς ξύλου κατασκίου, ἐκεῖ διαχυθήσομαι ἐν τῇ πορνείᾳ μου. ἐγὼ δὲ ἐφύτευσά σε ἄμπελον καρποφόρον πᾶσαν ἀληθινήν. πῶς ἐστράφης εἰς πικρίαν ἡ ἄμπελος ἡ ἀλλοτρία; ἐὰν ἀποπλύνῃ ἐν νίτρῳ, καὶ πληθυνῇς σεαυτῇ πόαν, κεκηλίδωσαι ἐν ταῖς ἀδικίαις σου ἐναντίον ἐμοῦ, λέγει κύριος. πῶς ἐρεῖς, οὐκ ἐμιάνθην, καὶ ὀπίσω τῆς Βάαλ οὐκ ἐπορεύθην; ἴδε τὰς ὁδούς σου [α] ἐν τῷ πολυανδρίῳ, καὶ γνῶθι τί ἐποίησας. ὀψὲ φωνὴ αὐτῆς [β] ὠλόλυξε, τὰς ὁδοὺς αὐτῆς ἐπλάτυνεν ἐφ' ὕδατα ἐρήμου, ἐν ἐπιθυμίαις ψυχῆς αὐτῆς [γ] ἐπνευματοφορεῖτο, παρεδόθη, τίς ἐπιστρέψει αὐτήν; πάντες οἱ ζητοῦντες αὐτὴν οὐ κοπιάσουσιν, ἐν τῇ ταπεινώσει αὐτῆς εὑρήσουσιν αὐτήν. ἀπόστρεψον τὸν πόδα σου ἀπὸ ὁδοῦ τραχείας, καὶ τὸν φάρυγγά σου ἀπὸ δίψους. ἡ δὲ εἶπεν, [δ] ἀνδριοῦμαι, ὅτι ἠγαπήκει ἀλλοτρίους, καὶ ὀπίσω αὐτῶν ἐπορεύετο. ὡς αἰσχύνη κλέπτου ὅταν ἁλῷ, οὕτως αἰσχυνθήσονται οἱ υἱοὶ Ἰσραήλ, αὐτοὶ καὶ οἱ βασιλεῖς αὐτῶν, καὶ οἱ ἄρχοντες αὐτῶν, καὶ οἱ ἱερεῖς αὐτῶν, καὶ οἱ προφῆται αὐτῶν. τῷ ξύλῳ εἶπαν, ὅτι πατήρ μου εἶ σὺ, καὶ τῷ λίθῳ, σὺ ἐγέννησάς με. καὶ ἔστρεψαν ἐπ' ἐμὲ νῶτα, καὶ οὐ πρόσωπα αὐτῶν. καὶ ἐν τῷ καιρῷ τῶν κακῶν αὐτῶν ἐροῦσιν, ἀνάστα καὶ σῶσον ἡμᾶς. καὶ ποῦ εἰσιν οἱ θεοί σου, οὓς ἐποίησας σεαυτῷ; εἰ ἀναστήσονται καὶ σώσουσιν ἐν καιρῷ τῆς κακώσεώς σου; ὅτι κατ' ἀριθμὸν τῶν πόλεών σου ἦσαν θεοί σου Ἰούδα, καὶ κατ' ἀριθμὸν διόδων τῆς Ἱερουσαλὴμ ἔθυον τῇ Βάαλ. ἵνα τί λαλεῖτε πρός με; πάντες ὑμεῖς ἠσεβήσατε, καὶ πάντες ὑμεῖς ἠνομήσατε εἰς ἐμὲ, λέγει κύριος. μάτην ἐπάταξα τὰ τέκνα ὑμῶν, παιδείαν οὐκ ἐδέξασθε, μάχαιρα κατέφαγε τοὺς προφήτας ὑμῶν ὡς λέων ὀλοθρεύων, καὶ οὐκ ἐφοβήθητε. ἀκούσατε λόγον κυρίου. τάδε λέγει κύριος. μὴ ἔρημος ἐγενόμην τῷ Ἰσραὴλ ἢ γῆ κεχερσωμένη; διατί εἶπεν ὁ λαός μου, οὐ κυριευθησόμεθα, καὶ οὐχ ἥξομεν πρὸς σὲ ἔτι; μὴ ἐπιλήσεται νύμφη τὸν κόσμον αὐτῆς, καὶ παρθένος τὴν στηθοδεσμίδα αὐτῆς; ὁ δὲ λαός μου ἐπελάθετό μου ἡμέρας ὧν οὐκ ἔστιν ἀριθμός. τί ἔτι καλὸν ἐπιτηδεύσεις ἐν ταῖς ὁδοῖς σου, τοῦ ζητῆσαι ἀγάπησιν; οὐχ οὕτως. ἀλλὰ καὶ σὺ ἐπονηρεύσω τοῦ μιᾶναι τὰς ὁδούς σου, καὶ ἐν ταῖς χερσί σου εὑρέθησαν αἵματα ψυχῶν ἀθώων. οὐκ ἐν διορύγμασιν εὗρον αὐτοὺς, ἀλλ' ἐπὶ πάσῃ δρυΐ. καὶ εἶπας, ἀθῷος εἰμι, ἀλλὰ ἀποστραφήτω ὁ θυμὸς αὐτοῦ ἀπ' ἐμοῦ. ἰδοὺ ἐγὼ κρίνομαι πρὸς σὲ, ἐν τῷ λέγειν σε, οὐχ ἥμαρτον, ὅτι κατεφρόνησας σφόδρα τοῦ δευτερῶσαι τὰς ὁδούς σου. καὶ ἀπὸ Αἰγύπτου καταισχυνθήσῃ, καθὼς κατῃσχύνθης ἀπὸ Ἀσσούρ, ὅτι καὶ ἐντεῦθεν ἐξελεύσῃ, καὶ αἱ χεῖρές σου ἐπὶ τῆς κεφαλῆς σου. ὅτι ἀπώσατο κύριος τὴν ἐλπίδα σου, καὶ οὐκ εὐοδωθήσῃ ἐν αὐτῇ.

[α] [Ἐν τῷ πολυανδρίῳ.] Aquila, & Symmachus. ἐν τῇ φάραγγι. Paulo supra, πόαν, videtur positum pro, πᾶν. [β] [ὠλόλυξε.] Victor Antioch. Ὥσπερ δέ φησιν ὁ προφήτης, ὠλόλυζον ἐπὶ τῆς κοίτης αὐτῶν. ὅπερ Ἀκύλας καὶ Σύμμαχος, ἀσελγῶς ἐλάλησαν, ἐξέδωκαν. [γ] [ἐπνευματοφορεῖτο.] S. Crysostomus. κατὰ τοὺς λοιποὺς, εἷλκυσεν ἀνέμων. [δ] [ἀνδριοῦμαι.] Victor. Ἀκύλας, ἀπέγνων σου, ἤγουν, ἀπήλπισα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ.

Ἐὰν ἐξαποστείλῃ ἀνὴρ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ ἀπέλθῃ ἀπ' αὐτοῦ, καὶ γένηται ἀνδρὶ ἑτέρῳ, μὴ ἀνακάμπτουσα ἀνακάμψει πρὸς αὐτὸν ἔτι; οὐ μιαινομένη μιανθήσεται ἡ γυνὴ ἐκείνη; καὶ σὺ ἐξεπόρνευσας ἐν ποιμέσι πολλοῖς, καὶ ἀνέκαμπτες πρός με, λέγει κύριος. ἆρον τοὺς ὀφθαλμούς σου εἰς εὐθεῖαν, καὶ ἴδε, ποῦ οὐχὶ ἐξεφύρθης. ἐπὶ ταῖς ὁδοῖς ἐκάθισας αὐτοῖς ὡσεὶ κορώνη ἐρημουμένη, [α] καὶ ἐμίανας τὴν γῆν ἐν ταῖς πορνείαις σου καὶ ἐν ταῖς κακίαις σου, καὶ ἔσχες ποιμένας πολλοὺς εἰς πρόσκομμα σεαυτῇ. ὄψις πόρνης ἐγένετό σου, ἀπηναισχύντησας πρὸς πάντας. οὐχ ὡς οἶκόν με ἐκάλεσας καὶ πατέρα καὶ ἀρχηγὸν τῆς παρθενίας σου; μὴ διαμενεῖ εἰς τὸν αἰῶνα, ἢ φυλαχθήσεται εἰς νῖκος; ἰδοὺ ἐλάλησας, καὶ ἐποίησας τὰ πονηρὰ ταῦτα, καὶ ἠδυνάσθης. καὶ εἶπε κύριος πρός με ἐν ταῖς ἡμέραις Ἰωσίου τοῦ βασιλέως, εἶδες ἃ ἐποίησέ μοι ἡ κατοικία τοῦ Ἰσραήλ; ἐπορεύθησαν ἐπὶ πᾶν ὄρος ὑψηλὸν, καὶ ὑποκάτω παντὸς ξύλου ἀλσώδους, καὶ ἐπόρνευσαν ἐκεῖ. καὶ εἶπα, μετὰ τὸ πορνεῦσαι αὐτὴν ταῦτα πάντα, πρός με ἀνάστρεψον, καὶ οὐκ ἀνέστρεψε. καὶ εἶδε τὴν ἀσυνθεσίαν αὐτῆς ἡ ἀσύνθετος Ἰούδα. καὶ εἶδον, ὅτι περὶ πάντων ὧν κατελήφθη ἐν οἷς ἐμοιχᾶτο ἡ κατοικία Ἰσραήλ, καὶ ἐξαπέστειλα αὐτὴν, καὶ ἔδωκα αὐτῇ βιβλίον ἀποστασίου εἰς τὰς χεῖρας αὐτῆς. καὶ οὐκ ἐφοβήθη ἡ ἀσύνθετος Ἰούδα, καὶ ἐπορεύθη, καὶ ἐπόρνευσε καὶ αὐτὴ, καὶ ἐγένετο εἰς οὐθὲν ἡ πορνεία αὐτῆς, καὶ ἐμοίχευσε τὸ ξύλον καὶ τὸν λίθον. καὶ ἐν πᾶσι τούτοις οὐκ ἐπεστράφη πρός με ἡ ἀσύνθετος Ἰούδα ἐξ ὅλης τῆς καρδίας αὐτῆς, ἀλλ' ἐπὶ ψεύδει. καὶ εἶπε κύριος πρός με, ἐδικαίωσε τὴν ψυχὴν αὐτοῦ Ἰσραὴλ ἀπὸ τῆς ἀσυνθέτου Ἰούδα. πορεύου καὶ ἀνάγνωθι τοὺς λόγους τούτους πρὸς βορρᾶν, καὶ ἐρεῖς, ἐπιστράφηθι πρός με ἡ κατοικία τοῦ Ἰσραήλ, λέγει κύριος. καὶ μὴ στηριῶ τὸ πρόσωπόν μου ἐφ' ὑμᾶς, ὅτι ἐλεήμων ἐγώ εἰμι, λέγει κύριος, καὶ οὐ μηνιῶ ὑμῖν εἰς τὸν αἰῶνα. πλὴν γνῶθι τὴν ἀδικίαν σου, ὅτι εἰς κύριον τὸν θεόν σου ἠσέβησας, καὶ διέχεας τὰς ὁδούς σου εἰς ἀλλοτρίους ὑποκάτω παντὸς ξύλου ἀλσώδους, τῆς δὲ φωνῆς μου οὐχ ὑπηκούσατε, λέγει κύριος. ἐπιστράφητε υἱοὶ ἀφεστηκότες, λέγει κύριος, διότι ἐγὼ κατακυριεύσω ὑμῶν, καὶ λήψομαι ὑμᾶς ἕνα ἐκ πόλεως καὶ δύο ἐκ πατριᾶς, καὶ εἰσάξω ὑμᾶς εἰς Σιὼν, καὶ δώσω ὑμῖν ποιμένας κατὰ τὴν καρδίαν μου, καὶ ποιμανοῦσιν ὑμᾶς ποιμαίνοντες μετ' ἐπιστήμης. καὶ ἔσται ἐὰν πληθυνθῆτε, καὶ αὐξηθῆτε ἐπὶ τῆς γῆς, λέγει κύριος, ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις οὐκ ἐροῦσιν ἔτι, κιβωτὸς διαθήκης ἁγίου Ἰσραήλ, οὐκ ἀναβήσεται

σεται ἐπὶ καρδίαν, οὐκ ὀνομασθήσεται, οὐδὲ ἐπισκεφθήσεται, καὶ οὐ ποιηθήσεται ἔτι. ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, καὶ ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ καλέσουσιν τὴν ἱερουσαλὴμ, θρόνον κυρίου, καὶ συναχθήσονται πάντα τὰ ἔθνη εἰς αὐτὴν, καὶ οὐ πορεύσονται ἔτι ὀπίσω τῶν ἐνθυμημάτων τῆς καρδίας αὐτῶν τῆς πονηρᾶς. ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις συνελεύσονται ὁ οἶκος ἰούδα ἐπὶ τὸν οἶκον τοῦ ἰσραὴλ, καὶ ἥξουσιν ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἀπὸ γῆς βορρᾶ καὶ ἀπὸ πασῶν τῶν χωρῶν ἐπὶ τὴν γῆν, ἣν κατεκληρονόμησα τοὺς πατέρας αὐτῶν. καὶ ἐγὼ εἶπα, γένοιτο κύριε, ὅτι τάξω σε εἰς τέκνα, καὶ δώσω σοι γῆν ἐκλεκτὴν, κληρονομίαν θεοῦ παντοκράτορος ἐθνῶν. καὶ εἶπα. πατέρα καλέσετέ με, καὶ ἀπ' ἐμοῦ οὐκ ἀποστραφήσεσθε. πλὴν ὡς ἀθετεῖ γυνὴ εἰς τὸν συνόντα αὐτῇ, οὕτως ἠθέτησεν εἰς ἐμὲ ὁ οἶκος ἰσραὴλ, λέγει κύριος. φωνὴ ἐκ χειλέων ἠκούσθη κλαυθμοῦ καὶ δεήσεως υἱῶν ἰσραὴλ, ὅτι ἠδίκησαν ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτῶν, ἐπελάθοντο θεοῦ ἁγίου αὐτῶν. ἐπιστράφητε υἱοὶ ἐπιστρέφοντες, καὶ ἰάσομαι τὰ συντρίμματα ὑμῶν. ἰδοὺ δοῦλοι ἡμεῖς ἐσόμεθά σοι, ὅτι σὺ κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν εἶ. ὄντως εἰς ψεῦδος ἦσαν οἱ βουνοὶ, καὶ ἡ δύναμις τῶν ὀρέων, πλὴν διὰ κυρίου θεοῦ ἡμῶν ἡ σωτηρία τοῦ ἰσραήλ. ἡ δὲ αἰσχύνη κατανάλωσε τοὺς μόχθους τῶν πατέρων ἡμῶν, ἀπὸ νεότητος ἡμῶν, τὰ πρόβατα αὐτῶν, καὶ τοὺς μόσχους αὐτῶν, καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτῶν, καὶ τὰς θυγατέρας αὐτῶν. ἐκοιμήθημεν ἐν τῇ αἰσχύνῃ ἡμῶν, καὶ ἐπεκάλυψεν ἡμᾶς ἡ ἀτιμία ἡμῶν, διότι ἔναντι τοῦ θεοῦ ἡμῶν ἡμάρτομεν ἡμεῖς, καὶ οἱ πατέρες ἡμῶν, ἀπὸ νεότητος ἡμῶν ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης. καὶ οὐχ ὑπηκούσαμεν τῆς φωνῆς κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν.

[a] Ἐμίανας τὴν γῆν.] Victor. ἄλλος, ἀντὶ τοῦ ἐμίανας, ἐφονοκτόνησας ἐξέδωκαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

Ἐὰν ἐπιστραφῇ ἰσραὴλ, λέγει κύριος, πρὸς μὲ ἐπιστραφήσεται. καὶ ἐὰν περιέλῃ τὰ βδελύγματα αὐτοῦ ἐκ στόματος αὐτοῦ, καὶ ἀπὸ τοῦ προσώπου μου εὐλαβηθῇ, καὶ ὀμόσῃ, ζῇ κύριος μετὰ ἀληθείας ἐν κρίσει καὶ ἐν δικαιοσύνῃ, καὶ εὐλογήσουσιν ἐν αὐτῷ ἔθνη, καὶ ἐν αὐτῷ αἰνέσουσι τῷ θεῷ ἐν ἱερουσαλήμ. ὅτι τάδε λέγει κύριος τοῖς ἀνδράσιν ἰούδα, καὶ τοῖς κατοικοῦσιν ἱερουσαλήμ. νεώσατε ἑαυτοῖς νεώματα, καὶ μὴ σπείρητε ἐπ' ἀκάνθαις. περιτμήθητε τῷ θεῷ ὑμῶν, καὶ περιτέμεσθε τὴν σκληροκαρδίαν ὑμῶν ἄνδρες ἰούδα, καὶ οἱ κατοικοῦντες ἱερουσαλὴμ, μὴ ἐξέλθῃ ὡς πῦρ ὁ θυμός μου, καὶ ἐκκαυθήσεται, καὶ οὐκ ἔσται ὁ σβέσων ἀπὸ προσώπου πονηρίας ἐπιτηδευμάτων ὑμῶν. ἀναγγείλατε ἐν τῷ ἰούδα, καὶ ἀκουσθήτω ἐν ἱερουσαλήμ. εἴπατε, σημάνατε ἐπὶ τῆς γῆς σάλπιγγι κεκράξατε μέγα. εἴπατε, συνάχθητε, καὶ εἰσέλθωμεν εἰς τὰς πόλεις τὰς τειχήρεις, ἀναλαβόντες φεύγετε εἰς σιών. σπεύσατε, μὴ στῆτε, ὅτι κακὰ ἐγὼ ἐπάγω ἀπὸ βορρᾶ, καὶ συντριβὴν μεγάλην. ἀνέβη λέων ἐκ τῆς μάνδρας αὐτοῦ, ἐξολοθρεύων ἔθνη

A ἐξῆρε, καὶ ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ τόπου αὐτοῦ, τοῦ θεῖναι τὴν γῆν εἰς ἐρήμωσιν. καὶ αἱ πόλεις καθαιρεθήσονται, παρὰ τὸ μὴ κατοικεῖσθαι αὐτάς. ἐπὶ τούτοις περιζώσασθε σάκκους, καὶ κόπτεσθε, καὶ ἀλαλάξατε, διότι οὐκ ἀπεστράφη [a] ὁ θυμὸς κυρίου ἀφ' ὑμῶν. καὶ ἔσται ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, λέγει κύριος, ἀπολεῖται ἡ καρδία τοῦ βασιλέως, καὶ ἡ καρδία τῶν ἀρχόντων, καὶ οἱ ἱερεῖς ἐκστήσονται, καὶ οἱ προφῆται θαυμάσονται. καὶ εἶπα. ὦ δέσποτα κύριε, ἄρα γε ἀπατῶν ἠπάτησας τὸν λαὸν τοῦτον καὶ τὴν ἱερουσαλὴμ, λέγων, εἰρήνη ἔσται, καὶ ἰδοὺ ἥψατο ἡ μάχαιρα ἕως τῆς ψυχῆς αὐτῶν.

B ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἐροῦσι τῷ λαῷ τούτῳ καὶ τῇ ἱερουσαλήμ. πνεῦμα πλανήσεως ἐν τῇ ἐρήμῳ, ὁδὸς τῆς θυγατρὸς τοῦ λαοῦ μου, οὐκ εἰς καθαρὸν, οὐδ' εἰς ἅγιον. πνεῦμα πληρώσεως ἥξει μοι. νῦν δὲ ἐγὼ λαλῶ κρίματά μου πρὸς αὐτούς. ἰδοὺ ὡς νεφέλη ἀναβήσεται, καὶ ὡς καταιγὶς τὰ ἅρματα αὐτοῦ, κουφότεροι ἀετῶν οἱ ἵπποι αὐτοῦ. οὐαὶ ἡμῖν, ὅτι ταλαιπωροῦμεν. ἀπόπλυνε ἀπὸ κακίας τὴν καρδίαν σου ἱερουσαλὴμ, ἵνα σωθῇς. ἕως πότε ὑπάρχουσιν ἐν σοὶ διαλογισμοὶ [b] πόνων σου; διότι φωνὴ ἀγγέλλοντος ἐκ δὰν ἥξει, καὶ ἀκουσθήσεται πόνος ἐξ ὄρους ἐφραίμ. ἀναμνήσατε ἔθνη, ἰδοὺ ἥκασιν.

Γ ἀναγγείλατε ἐν ἱερουσαλὴμ, συστροφαὶ ἔρχονται ἐκ γῆς μακρόθεν, καὶ ἔδωκαν ἐπὶ τὰς πόλεις ἰούδα φωνὴν αὐτῶν. ὡς φυλάσσοντες ἀγρὸν, ἐγένοντο ἐπ' αὐτὴν κύκλῳ, ὅτι ἐμοῦ ἠμέλησας, λέγει κύριος. αἱ ὁδοί σου καὶ τὰ ἐπιτηδεύματά σου ἐποίησαν ταῦτά σοι. αὕτη ἡ κακία σου, ὅτι πικρὰ, ὅτι ἥψατο ἕως τῆς καρδίας σου. τὴν κοιλίαν μου, τὴν κοιλίαν μου ἀλγῶ, καὶ τὰ αἰσθητήρια τῆς καρδίας μου μαιμάσσει ἡ ψυχή μου, σπαράσσεται ἡ καρδία μου, οὐ σιωπήσομαι, ὅτι φωνὴν σάλπιγγος ἤκουσεν ἡ ψυχή μου, κραυγὴν πολέμου καὶ ταλαι-

Δ πωρίας συντριμμὸν ἐπικαλεῖται, ὅτι τεταλαιπώρηκε πᾶσα ἡ γῆ, ἄφνω τεταλαιπώρηκεν ἡ σκηνὴ, διεσπάσθησαν αἱ δέρρεις μου. ἕως πότε ὄψομαι φεύγοντας ἀκούων φωνὴν σαλπίγγων; διότι οἱ ἡγούμενοι τοῦ λαοῦ μου, ἐμὲ οὐκ ᾔδεισαν. υἱοὶ ἄφρονές εἰσι καὶ οὐ συνετοὶ, σοφοί εἰσι τοῦ κακοποιῆσαι, τὸ δὲ καλῶς ποιῆσαι οὐκ ἐπέγνωσαν. ἐπέβλεψα ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ ἰδοὺ οὐθὲν, καὶ εἰς τὸν οὐρανὸν, καὶ οὐκ ἦν τὰ φῶτα αὐτοῦ. εἶδον τὰ ὄρη, καὶ ἦν τρέμοντα, καὶ πάντας τοὺς βουνοὺς ταρασσομένους. ἐπέβλεψα, καὶ ἰδοὺ οὐκ ἦν ἄνθρωπος, καὶ πάντα τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ ἐ-

E πτοεῖτο. εἶδον, καὶ ἰδοὺ ὁ κάρμηλος ἔρημος, καὶ πᾶσαι αἱ πόλεις ἐμπεπυρισμέναι πυρὶ ἀπὸ προσώπου κυρίου, καὶ ἀπὸ προσώπου ὀργῆς θυμοῦ αὐτοῦ ἠφανίσθησαν. τάδε λέγει κύριος. ἔρημος ἔσται πᾶσα ἡ γῆ, συντέλειαν δὲ οὐ μὴ ποιήσω. ἐπὶ τούτοις πενθείτω ἡ γῆ, καὶ συσκοτασάτω ὁ οὐρανὸς ἄνωθεν. διότι ἐλάλησα, καὶ οὐ μετανοήσω. ὥρμησα, καὶ οὐκ ἀποστρέψω ἀπ' αὐτῆς. ἀπὸ φωνῆς ἱππέως, καὶ ἐντεταμένου τόξου ἀνεχώρησε πᾶσα ἡ χώρα. εἰσέδυσαν εἰς τὰ σπήλαια, καὶ εἰς τὰ ἄλση ἐκρύβησαν, καὶ ἐπὶ τὰς πέτρας ἀνέβησαν. πᾶσα πόλις ἐγκατελείφθη, οὐ κατοι-

κει ἐν αὐταῖς ἄνθρωπος. καὶ σὺ τί ποιήσεις ἐὰν περιβάλῃ κόκκινον, καὶ κοσμήσῃ κόσμῳ χρυσῷ; ἐὰν ἐγχρίσῃ σίβι τοὺς ὀφθαλμούς σου, εἰς μάταιον ὡραϊσμός σου. ἀπώσαντό σε οἱ ἐρασταί σου, τὴν ψυχήν σου ζητοῦσιν, ὅτι φωνὴν ὡς ὠδινούσης ἤκουσα τοῦ στεναγμοῦ σου, ὡς πρωτοτοκούσης. φωνὴ θυγατρὸς σιὼν ἐκλυθήσεται, καὶ παρήσει τὰς χεῖρας αὐτῆς. οἴμοι ἐγὼ, ὅτι ἐκλείπει ἡ ψυχή μου ἐπὶ τοῖς ἀνῃρημένοις.

α Θυμὸς κυρίου.] In alijs libris est, θυμὸς ὀργῆς κυρίου. β [πόνων σου.] α. ἀνωφελείας. σ. ἀδικίας. γ [καὶ ἰδοὺ οὐθέν.] α. κενή. σ. συγκεχυμένη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε'.

Περιδράμετε ἐν ταῖς ὁδοῖς ἱερουσαλὴμ, καὶ ἴδετε, καὶ γνῶτε, καὶ ζητήσατε ἐν ταῖς πλατείαις αὐτῆς, ἐὰν εὕρητε, εἰ ἔστι ποιῶν κρῖμα, καὶ ζητῶν πίστιν, καὶ ἵλεως ἔσομαι αὐτοῖς, λέγει κύριος. ζῇ κύριος, λέγουσι, διὰ τοῦτο οὐκ ἐν ψεύδεσιν ὀμνύουσι. κύριε οἱ ὀφθαλμοί σου εἰς πίστιν, ἐμαστίγωσας αὐτοὺς, καὶ οὐκ ἐπόνεσαν, συνετέλεσας αὐτοὺς, καὶ οὐκ ἠθέλησαν δέξασθαι παιδείαν. ἐστερέωσαν τὰ πρόσωπα αὐτῶν ὑπὲρ πέτραν, καὶ οὐκ ἠθέλησαν ἐπιστραφῆναι. καὶ ἐγὼ εἶπα. ἴσως πτωχοί εἰσι, διότι οὐκ ἐδυνάσθησαν, ὅτι οὐκ ἔγνωσαν ὁδὸν κυρίου, καὶ κρίσιν θεοῦ. πορεύσομαι πρὸς τοὺς ἁδροὺς, καὶ λαλήσω αὐτοῖς, ὅτι αὐτοὶ ἐπέγνωσαν ὁδὸν κυρίου, καὶ κρίσιν θεοῦ. καὶ ἰδοὺ ὁμοθυμαδὸν συνέτριψαν ζυγὸν, διέρρηξαν δεσμούς. διὰ τοῦτο ἔπαισεν αὐτοὺς λέων ἐκ τοῦ δρυμοῦ, καὶ λύκος ἕως τῶν οἰκιῶν ὠλόθρευσεν αὐτοὺς, καὶ πάρδαλις ἐγρηγόρησεν ἐπὶ τὰς πόλεις αὐτῶν. πάντες οἱ ἐκπορευόμενοι ἀπ' αὐτῶν θηρευθήσονται, ὅτι ἐπλήθυναν ἀσεβείας αὐτῶν, ἴσχυσαν ἐν ταῖς ἀποστροφαῖς αὐτῶν. α ποία τούτων ἵλεως γένωμαί σοι; οἱ υἱοί σου ἐγκατέλιπόν με, καὶ ὤμνυον ἐν τοῖς οὐκ οὖσι θεοῖς. καὶ ἐχόρτασα αὐτοὺς, καὶ ἐμοιχῶντο, καὶ ἐν οἴκοις πορνῶν κατέλυον. ἵπποι θηλυμανεῖς ἐγενήθησαν, ἕκαστος ἐπὶ τὴν γυναῖκα τοῦ πλησίον αὐτοῦ ἐχρεμέτιζον. μὴ ἐπὶ τούτοις οὐκ ἐπισκέψομαι, λέγει κύριος; ἢ ἐν ἔθνει τοιούτῳ οὐκ ἐκδικήσει ἡ ψυχή μου; ἀνάβητε ἐπὶ τοὺς προμαχῶνας αὐτῆς, καὶ κατασκάψατε, συντέλειαν δὲ μὴ ποιήσητε. ὑπολίπεσθε τὰ ὑποστηρίγματα αὐτῆς, ὅτι τοῦ κυρίου εἰσὶν, ὅτι ἀθετῶν ἠθέτησεν εἰς ἐμὲ, λέγει κύριος, οἶκος ἰσραὴλ, καὶ οἶκος ἰούδα. ἐψεύσαντο τῷ κυρίῳ αὐτῶν, καὶ εἶπαν, οὐκ ἔστι ταῦτα. οὐχ ἥξει ἐφ' ἡμᾶς κακὰ, καὶ μάχαιραν καὶ λιμὸν οὐκ ὀψόμεθα. οἱ προφῆται ἡμῶν ἦσαν εἰς ἄνεμον, καὶ λόγος κυρίου οὐχ ὑπῆρχεν ἐν αὐτοῖς. διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος παντοκράτωρ. ἀνθ' ὧν ἐλαλήσατε τὸ ῥῆμα τοῦτο, ἰδοὺ ἐγὼ δέδωκα τοὺς λόγους μου εἰς τὸ στόμα σου πῦρ, καὶ τὸν λαὸν τοῦτον ξύλα, καὶ καταφάγεται αὐτούς. ἰδοὺ ἐγὼ ἐπάγω ἐφ' ὑμᾶς ἔθνος πόρρωθεν οἶκος ἰσραὴλ, λέγει κύριος, ἔθνος οὗ οὐκ ἀκούσῃ τῆς φωνῆς τῆς γλώσσης αὐτοῦ, πάντες ἰσχυροὶ, καὶ κατέδονται τὸν θερισμὸν ὑμῶν, καὶ τοὺς ἄρτους ὑμῶν, καὶ κατέδονται τοὺς υἱοὺς ὑμῶν, καὶ τὰς θυγατέρας ὑμῶν, καὶ κατέδονται τὰ πρόβατα ὑμῶν καὶ τοὺς μόσχους ὑμῶν, καὶ κατέδονται τοὺς ἀμπελῶνας ὑμῶν, καὶ τοὺς συκῶνας ὑμῶν καὶ τοὺς ἐλαιῶνας ὑμῶν. καὶ ἀλοήσουσι τὰς πόλεις τὰς ὀχυρὰς ὑμῶν, ἐφ' αἷς ὑμεῖς πεποίθατε ἐπ' αὐταῖς, ἐν ῥομφαίᾳ. καὶ ἔσται ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, λέγει κύριος ὁ θεός σου, οὐ μὴ ποιήσω ὑμᾶς εἰς συντέλειαν. καὶ ἔσται ὅταν εἴπητε, τίνος ἕνεκεν ἐποίησε κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν ἡμῖν πάντα ταῦτα; καὶ ἐρεῖς αὐτοῖς. β ἀνθ' ὧν ἐδουλεύσατε θεοῖς ἀλλοτρίοις ἐν τῇ γῇ ὑμῶν, οὕτως δουλεύσετε ἀλλοτρίοις ἐν τῇ γῇ οὐχ ὑμῶν. ἀναγγείλατε ταῦτα εἰς τὸν οἶκον ἰακὼβ, καὶ ἀκουσθήτω ἐν τῷ οἴκῳ ἰούδα. ἀκούσατε δὴ ταῦτα λαὸς μωρὸς καὶ ἀκάρδιος, ὀφθαλμοὶ αὐτοῖς καὶ οὐ βλέπουσιν, ὦτα αὐτοῖς καὶ οὐκ ἀκούουσι. μὴ ἐμὲ οὐ φοβηθήσεσθε, λέγει κύριος; ἢ ἀπὸ προσώπου μου οὐκ εὐλαβηθήσεσθε; τὸν τάξαντα ἄμμον ὅριον τῇ θαλάσσῃ πρόσταγμα αἰώνιον, καὶ οὐχ ὑπερβήσεται αὐτὸ, καὶ ταραχθήσεται, καὶ οὐ δυνήσεται. καὶ ἠχήσουσι τὰ κύματα αὐτῆς καὶ οὐχ ὑπερβήσεται αὐτό. τῷ δὲ λαῷ τούτῳ ἐγενήθη καρδία ἀνήκοος καὶ ἀπειθὴς, καὶ ἐξέκλιναν καὶ ἀπήλθοσαν, καὶ οὐκ εἶπον ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῶν, φοβηθῶμεν δὴ κύριον τὸν θεὸν ἡμῶν, τὸν διδόντα ἡμῖν ὑετὸν πρόϊμον καὶ ὄψιμον, κατὰ καιρὸν πληρώσεως προστάγματος θερισμοῦ, καὶ ἐφύλαξεν ἡμῖν. αἱ ἀνομίαι ὑμῶν ἐξέκλιναν ταῦτα, καὶ αἱ ἁμαρτίαι ὑμῶν ἀπέστησαν τὰ ἀγαθὰ ἀφ' ὑμῶν. ὅτι εὑρέθησαν ἐν τῷ λαῷ μου ἀσεβεῖς, καὶ παγίδας ἔστησαν τοῦ διαφθεῖραι ἄνδρας, καὶ συνελαμβάνοσαν. ὡς παγὶς ἐφεσταμένη πλήρης πετεινῶν, οὕτως οἱ οἶκοι αὐτῶν πλήρεις δόλου. διὰ τοῦτο ἐμεγαλύνθησαν, καὶ ἐπλούτησαν, καὶ παρέβησαν κρίσιν, οὐκ ἔκριναν κρίσιν ὀρφανοῦ, καὶ κρίσιν χήρας οὐκ ἐκρίνοσαν. μὴ ἐπὶ τούτοις οὐκ ἐπισκέψομαι, λέγει κύριος; ἢ ἐν ἔθνει τῷ τοιούτῳ οὐκ ἐκδικήσει ἡ ψυχή μου; ἔκστασις καὶ φρικτὰ ἐγενήθη ἐπὶ τῆς γῆς. οἱ προφῆται προφητεύουσιν ἄδικα, καὶ οἱ ἱερεῖς ἐπεκρότησαν ταῖς χερσὶν αὐτῶν, καὶ ὁ λαός μου ἠγάπησεν οὕτως, καὶ τί ποιήσετε εἰς τὰ μετὰ ταῦτα;

α Ποία τούτων.] Eusebius lib. 11. Euang. Demonstr. legit, ποίῳ. β [ἀνθ' ὧν ἐδουλεύσατε.] In plerisque libris est, ἀνθ' ὧν ἐγκατελίπετέ με ἐν τῇ γῇ ὑμῶν. In quibusdã est, & apud S. Hieronymum ac Theodoretum, ἐγκατελίπετέ με καὶ ἐδουλεύσατε θεοῖς ἀλλοτρίοις ἐν τῇ γῇ ὑμῶν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ς'.

Ἐνισχύσατε υἱοὶ βενιαμὶν ἐκ μέσου τῆς ἱερουσαλὴμ, καὶ ἐν θεκουὲ σημάνατε σάλπιγγι, καὶ ὑπὲρ βαιθαχαρμὰ ἄρατε σημεῖον, ὅτι κακὰ ἐκκύπτει ἀπὸ βορρᾶ, καὶ συντριβὴ μεγάλη γίνεται, καὶ ἀ-

φαιρε-

ἀφαιρεθήσεται τὸ ὕψος θύγατερ σιών. εἰς αὐτὴν ἥξουσι ποιμένες, καὶ τὰ ποίμνια αὐτῶν καὶ πήξουσιν ἐπ' αὐτὴν σκηνὰς κύκλῳ, καὶ ποιμανοῦσιν ἕκαστος τῇ χειρὶ αὐτοῦ. παρασκευάσασθε ἐπ' αὐτὴν εἰς πόλεμον, ἀνάστητε, καὶ ἀναβῶμεν ἐπ' αὐτὴν μεσημβρίας. οὐαὶ ἡμῖν, ὅτι κέκλικεν ἡ ἡμέρα, ὅτι ἐκλείπουσιν αἱ [a] σκιαὶ τῆς ἡμέρας. ἀνάστητε, καὶ ἀναβῶμεν ἐπ' αὐτὴν νυκτὶ, καὶ διαφθείρωμεν τὰ θεμέλια αὐτῆς. ὅτι τάδε λέγει κύριος. ἔκκοψον τὰ ξύλα αὐτῆς, ἔκχεον ἐπὶ ἱερουσαλὴμ δύναμιν. ὦ πόλις ψευδὴς, ὅλη καταδυναστεία ἐν αὐτῇ. ὡς ψύχει λάκκος ὕδωρ, οὕτω ψύχει κακία αὐτῆς. ἀσέβεια καὶ ταλαιπωρία ἀκουσθήσεται ἐν αὐτῇ ἐπὶ πρόσωπον αὐτῆς διαπαντός. πόνῳ καὶ μάστιγι παιδευθήσῃ ἱερουσαλὴμ, μὴ ἀποστῇ ἡ ψυχή μου ἀπὸ σοῦ, μὴ ποιήσω σε ἄβατον γῆν, ἥτις οὐ κατοικισθῇ. ὅτι τάδε λέγει κύριος. καλαμᾶσθε, καλαμᾶσθε ὡς ἄμπελον τὰ κατάλοιπα τοῦ ἰσραὴλ, ἐπιστρέψατε ὡς ὁ τρυγῶν ἐπὶ τὸν κάρταλλον αὐτοῦ. πρὸς τίνα λαλήσω, καὶ διαμαρτύρωμαι, καὶ εἰσακούσεται; ἰδοὺ ἀπερίτμητα τὰ ὦτα αὐτῶν, καὶ οὐ δυνήσονται ἀκούειν. ἰδοὺ τὸ ῥῆμα κυρίου ἐγένετο αὐτοῖς εἰς ὀνειδισμὸν, οὐ μὴ βουληθῶσιν αὐτό. καὶ τὸν θυμόν μου ἔπλησα, καὶ ἐπέσχον, καὶ συνετέλεσα αὐτούς. ἐκχεῶ ἐπὶ νήπια ἔξωθεν, καὶ ἐπὶ συναγωγὴν νεανίσκων ἅμα, ὅτι ἀνὴρ καὶ γυνὴ συλληφθήσονται, πρεσβύτερος μετὰ πλήρους ἡμερῶν, καὶ μεταστραφήσονται αἱ οἰκίαι αὐτῶν εἰς ἑτέρους, ἀγροὶ καὶ αἱ γυναῖκες αὐτῶν ἐπὶ τὸ αὐτό. ὅτι ἐκτενῶ τὴν χεῖρά μου ἐπὶ τοὺς κατοικοῦντας τὴν γῆν ταύτην, λέγει κύριος. ὅτι ἀπὸ μικροῦ αὐτῶν καὶ ἕως μεγάλου πάντες συνετελέσαντο ἄνομα, ἀπὸ ἱερέως καὶ ἕως ψευδοπροφήτου πάντες ἐποίησαν ψευδῆ, καὶ ἰῶντο τὸ σύντριμμα τοῦ λαοῦ μου, ἐξουθενοῦντες καὶ λέγοντες, εἰρήνη εἰρήνη. καὶ ποῦ ἐστιν εἰρήνη; κατῃσχύνθησαν, ὅτι ἐξελίποσαν. καὶ οὐδ' ὡς καταισχυνόμενοι κατῃσχύνθησαν, καὶ τὴν ἀτιμίαν αὐτῶν οὐκ ἔγνωσαν. διατοῦτο πεσοῦνται ἐν τῇ πτώσει αὐτῶν, καὶ ἐν καιρῷ ἐπισκοπῆς ἀπολοῦνται, εἶπε κύριος. τάδε λέγει κύριος. στῆτε ἐπὶ ταῖς ὁδοῖς, καὶ ἴδετε, καὶ ἐρωτήσατε τρίβους κυρίου αἰωνίους. καὶ ἴδετε ποία ἐστὶν ἡ ὁδὸς ἡ ἀγαθὴ, καὶ βαδίζετε ἐν αὐτῇ, καὶ εὑρήσετε ἁγνισμὸν ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν. καὶ εἶπαν, οὐ πορευσόμεθα. καθέστακα ἐφ' ὑμᾶς σκοπούς. ἀκούσατε τῆς φωνῆς τῆς σάλπιγγος, καὶ εἶπαν, οὐκ ἀκουσόμεθα. διατοῦτο ἤκουσαν τὰ ἔθνη, καὶ οἱ ποιμαίνοντες τὰ ποίμνια αὐτῶν. ἄκουε γῆ, ἰδοὺ ἐγὼ ἐπάγω ἐπὶ τὸν λαὸν τοῦτον κακὰ, τὸν καρπὸν ἀποστροφῆς αὐτῶν, ὅτι τῶν λόγων μου οὐ προσέσχον, καὶ τὸν νόμον μου ἀπώσαντο. ἱνατί μοι λίβανον ἐκ σαβὰ φέρετε, καὶ κινάμωμον ἐκ γῆς μακρόθεν; τὰ ὁλοκαυτώματα ὑμῶν οὐκ εἰσὶ δεκτὰ, καὶ αἱ θυσίαι ὑμῶν οὐχ ἥδυνάν μοι. διατοῦτο τάδε λέγει κύριος. ἰδοὺ ἐγὼ δίδωμι ἐπὶ τὸν λαὸν τοῦτον ἀσθένειαν, καὶ ἀσθενήσουσι πατέρες καὶ υἱοὶ ἅμα, γείτων καὶ ὁ πλησίον αὐτοῦ ἀπολοῦνται. τάδε λέγει κύριος. ἰδοὺ λαὸς ἔρχεται ἀπὸ βορρᾶ, καὶ ἔθνη ἐξεγερθήσονται ἀπ' ἐσχάτου τῆς γῆς, τόξον καὶ ζιβύνην κρατήσουσιν. ἰταμός ἐστι, καὶ οὐκ ἐλεήσει. φωνὴ αὐτοῦ, ὡς θάλασσα κυμαίνουσα, ἐφ' ἵπποις καὶ ἅρμασι παρατάξεται ὡς πῦρ εἰς πόλεμον πρὸς σὲ θύγατερ σιών. ἠκούσαμεν τὴν ἀκοὴν αὐτῶν, παρελύθησαν αἱ χεῖρες ἡμῶν, θλίψις κατέσχεν ἡμᾶς, ὠδῖνες ὡς τικτούσης. μὴ ἐκπορεύεσθε εἰς ἀγρὸν, καὶ ἐν ταῖς ὁδοῖς μὴ βαδίζετε, ὅτι ῥομφαία τῶν ἐχθρῶν παροικεῖ κυκλόθεν. θύγατερ λαοῦ μου περίζωσαι σάκκον, κατάπασαι ἐν σποδῷ, πένθος ἀγαπητοῦ ποίησαι σεαυτῇ κοπετὸν οἰκτρὸν, ὅτι ἐξαίφνης ἥξει ταλαιπωρία ἐφ' ὑμᾶς. δοκιμαστὴν δέδωκά σε ἐν λαοῖς δεδοκιμασμένοις, καὶ γνώσῃ με ἐν τῷ δοκιμάσαι με τὴν ὁδὸν αὐτῶν, πάντες ἀνήκοοι πορευόμενοι σκολιῶς. χαλκὸς καὶ σίδηρος πάντες διεφθαρμένοι εἰσίν. ἐξέλιπε φυσητὴρ ἀπὸ πυρὸς, ἐξέλιπε μόλιβος. εἰς κενὸν ἀργυροκόπος ἀργυροκοπεῖ, πονηρία αὐτῶν οὐκ ἐτάκη. ἀργύριον ἀποδεδοκιμασμένον καλέσατε αὐτούς, ὅτι ἀπεδοκίμασεν αὐτοὺς κύριος.

[a] Αἱ σκιαὶ τῆς ἡμέρας.] Plerique libri habent, αἱ σκιαὶ τῆς ἑσπέρας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'.

Ἀκούσατε λόγον κυρίου πᾶσα ἰουδαία. τάδε λέγει κύριος ὁ θεὸς ἰσραήλ. διορθώσατε τὰς ὁδοὺς ὑμῶν, καὶ τὰ ἐπιτηδεύματα ὑμῶν, καὶ κατοικιῶ ὑμᾶς ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ. μὴ πεποίθατε ἐφ' ἑαυτοῖς ἐπὶ λόγοις ψευδέσιν, ὅτι τὸ παράπαν οὐκ ὠφελήσουσιν ὑμᾶς λέγοντες, ναὸς κυρίου, ναὸς κυρίου ἐστίν. ὅτι ἐὰν διορθοῦντες διορθώσητε τὰς ὁδοὺς ὑμῶν καὶ τὰ ἐπιτηδεύματα ὑμῶν, καὶ ποιοῦντες ποιήσητε κρίσιν ἀναμέσον ἀνδρὸς, καὶ ἀναμέσον τοῦ πλησίον αὐτοῦ, καὶ προσήλυτον καὶ ὀρφανὸν καὶ χήραν μὴ καταδυναστεύσητε, καὶ αἷμα ἀθῷον μὴ ἐκχέητε ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ, καὶ ὀπίσω θεῶν ἀλλοτρίων μὴ πορεύησθε εἰς κακὸν ὑμῖν, καὶ κατοικιῶ ὑμᾶς ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ ἐν γῇ ᾗ ἔδωκα τοῖς πατράσιν ὑμῶν ἐξ αἰῶνος καὶ ἕως αἰῶνος. εἰ δὲ ὑμεῖς πεποίθατε ἐπὶ λόγοις ψευδέσιν, ὅθεν οὐκ ὠφεληθήσεσθε, καὶ φονεύετε, καὶ μοιχᾶσθε, καὶ κλέπτετε, καὶ ὀμνύετε ἐπ' ἀδίκῳ, καὶ θυμιᾶτε τῇ βάαλ καὶ ἐπορεύεσθε ὀπίσω θεῶν ἀλλοτρίων, ὧν οὐκ οἴδατε, τοῦ κακῶς εἶναι ὑμῖν, καὶ ἤλθετε καὶ ἔστητε ἐνώπιον ἐμοῦ ἐν τῷ οἴκῳ οὗ ἐπικέκληται τὸ ὄνομά μου ἐπ' αὐτῷ, καὶ εἴπατε, ἀπεσχήμεθα τοῦ μὴ ποιεῖν πάντα τὰ βδελύγματα ταῦτα. μὴ σπήλαιον λῃστῶν ὁ οἶκός μου, οὗ ἐπικέκληται τὸ ὄνομά μου ἐπ' αὐτῷ ἐκεῖ ἐνώπιον ὑμῶν; καὶ ἰδοὺ ἐγὼ ἑώρακα, λέγει κύριος, ὅτι πορεύθητε εἰς τὸν τόπον μου τὸν ἐν σηλὼ, οὗ κατεσκήνωσα τὸ ὄνομά μου ἐκεῖ ἔμπροσθεν, καὶ ἴδετε ἃ ἐποίησα αὐτῷ ἀπὸ προσώπου κακίας λαοῦ μου ἰσραήλ. καὶ νῦν ἀνθ' ὧν ἐποιήσατε πάντα τὰ ἔργα ταῦτα, καὶ ἐλάλησα πρὸς ὑμᾶς καὶ οὐκ ἠκούσατέ μου, καὶ ἐκάλεσα ὑμᾶς καὶ οὐκ ἀπεκρίθητε, ποι-

νω κἀγὼ ποιήσω τῷ οἴκῳ ᾧ ἐπικέκληται τὸ ὄνομά μου ἐπ' αὐτῷ, ἐφ' ᾧ ὑμεῖς πεποίθατε ἐπ' αὐτῷ, καὶ τῷ τόπῳ ᾧ ἔδωκα ὑμῖν καὶ τοῖς πατράσιν ὑμῶν, καθὼς ἐποίησα τῇ σηλώ. καὶ ἀπορρίψω ὑμᾶς ἀπὸ προσώπου μου, καθὼς ἀπέρριψα τοὺς ἀδελφοὺς ὑμῶν, πᾶν τὸ σπέρμα ἐφραίμ. καὶ σὺ μὴ προσεύχου περὶ τοῦ λαοῦ τούτου, καὶ μὴ ἀξίου τοῦ ἐλεηθῆναι αὐτούς, καὶ μὴ εὔχου, καὶ μὴ προσέλθῃς μοι περὶ αὐτῶν, ὅτι οὐκ εἰσακούσομαι. ἢ οὐχ ὁρᾷς, τί αὐτοὶ ποιοῦσιν ἐν ταῖς πόλεσιν ἰούδα, καὶ ἐν ταῖς ὁδοῖς ἱερουσαλήμ; οἱ υἱοὶ αὐτῶν συλλέγουσι ξύλα, καὶ οἱ πατέρες αὐτῶν καίουσι πῦρ, καὶ αἱ γυναῖκες αὐτῶν τρίβουσι σταῖς, [a] τοῦ ποιῆσαι χαυῶνας τῇ στρατιᾷ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἔσπεισαν σπονδὰς θεοῖς ἀλλοτρίοις, ἵνα παροργίσωσί με. μὴ ἐμὲ αὐτοὶ παροργίζουσι, λέγει κύριος; οὐχὶ ἑαυτούς, ὅπως καταισχυνθῇ τὰ πρόσωπα αὐτῶν; διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος. ἰδοὺ ὀργὴ καὶ θυμός μου χεῖται ἐπὶ τὸν τόπον τοῦτον, καὶ ἐπὶ τοὺς ἀνθρώπους, καὶ ἐπὶ τὰ κτήνη, καὶ ἐπὶ πᾶν ξύλον τοῦ ἀγροῦ αὐτῶν, καὶ ἐπὶ τὰ γεννήματα τῆς γῆς, καὶ καυθήσεται καὶ οὐ σβεσθήσεται. τάδε λέγει κύριος. τὰ ὁλοκαυτώματα ὑμῶν συναγάγετε μετὰ τῶν θυσιῶν ὑμῶν, καὶ φάγετε κρέα. ὅτι οὐκ ἐλάλησα πρὸς τοὺς πατέρας ὑμῶν, καὶ οὐκ ἐνετειλάμην αὐτοῖς ἐν ἡμέρᾳ, ᾗ ἀνήγαγον αὐτοὺς ἐκ γῆς αἰγύπτου περὶ ὁλοκαυτωμάτων καὶ θυσίας. ἀλλ' ἢ τὸ ῥῆμα τοῦτο ἐνετειλάμην αὐτοῖς, λέγων. ἀκούσατε τῆς φωνῆς μου, καὶ ἔσομαι ὑμῖν εἰς θεόν, καὶ ὑμεῖς ἔσεσθέ μοι εἰς λαόν, καὶ πορεύεσθε ἐν πάσαις ταῖς ὁδοῖς μου, αἷς ἂν ἐντείλωμαι ὑμῖν, ὅπως ἂν εὖ ᾖ ὑμῖν. καὶ οὐκ ἤκουσάν μου, καὶ οὐ προσέσχε τὸ οὖς αὐτῶν, ἀλλ' ἐπορεύθησαν ἐν τοῖς ἐνθυμήμασι τῆς καρδίας αὐτῶν τῆς κακῆς, καὶ ἐγενήθησαν εἰς τὰ ὀπίσω, καὶ οὐκ εἰς τὰ ἔμπροσθεν, ἀφ' ἧς ἡμέρας ἐξήλθοσαν οἱ πατέρες αὐτῶν ἐκ γῆς αἰγύπτου, καὶ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης. καὶ ἐξαπέστειλα πρὸς ὑμᾶς πάντας τοὺς δούλους μου, τοὺς προφήτας, ἡμέρας καὶ ὄρθρου, καὶ ἀπέστειλα, καὶ οὐκ εἰσήκουσάν μου, καὶ οὐ προσέσχε τὸ οὖς αὐτῶν, καὶ ἐσκλήρυναν τὸν τράχηλον αὐτῶν ὑπὲρ τοὺς πατέρας αὐτῶν. καὶ ἐρεῖς αὐτοῖς τὸν λόγον τοῦτον. τοῦτο τὸ ἔθνος ὃ οὐκ ἤκουσε τῆς φωνῆς κυρίου, οὐδὲ ἐδέξατο παιδείαν, ἐξέλιπεν ἡ πίστις ἐκ στόματος αὐτῶν. κεῖραι τὴν κεφαλήν σου, καὶ ἀπόρριπτε, καὶ ἀνάλαβε ἐπὶ χειλέων θρῆνον, ὅτι ἀπεδοκίμασε κύριος, καὶ ἀπώσατο τὴν γενεὰν τὴν ποιοῦσαν ταῦτα. ὅτι ἐποίησαν οἱ υἱοὶ ἰούδα τὸ πονηρὸν ἐναντίον ἐμοῦ, λέγει κύριος. ἔταξαν τὰ βδελύγματα αὐτῶν ἐν τῷ οἴκῳ, οὗ ἐπικέκληται τὸ ὄνομά μου ἐπ' αὐτόν, τοῦ μιᾶναι αὐτόν. καὶ ᾠκοδόμησαν τὸν βωμὸν τοῦ ταφέθ, ὅς ἐστιν ἐν φάραγγι υἱοῦ ἐννόμ, τοῦ κατακαίειν τοὺς υἱοὺς αὐτῶν, καὶ τὰς θυγατέρας αὐτῶν ἐν πυρί, ὃ οὐκ ἐνετειλάμην αὐτοῖς, καὶ οὐ διενοήθην ἐν τῇ καρδίᾳ μου. διὰ τοῦτο ἰδοὺ ἡμέραι ἔρχονται, λέγει κύριος, καὶ οὐκ ἐροῦσιν ἔτι, βωμὸς [b] τοῦ ταφὲθ καὶ φάραγξ υἱοῦ ἐννόμ, ἀλλ' ἢ φάραγξ τῶν ἀνῃρημένων. καὶ θάψουσιν ἐν τῷ ταφέθ, διὰ τὸ μὴ ὑπάρχειν τόπον. καὶ ἔσονται οἱ νεκροὶ τοῦ λαοῦ τούτου εἰς βρῶσιν τοῖς πετεινοῖς τοῦ οὐρανοῦ, καὶ τοῖς θηρίοις τῆς γῆς, καὶ οὐκ ἔσται ὁ ἀποσοβῶν. καὶ καταλύσω ἐκ πόλεων ἰούδα καὶ ἐκ διόδων ἱερουσαλὴμ φωνὴν εὐφραινομένων, καὶ φωνὴν χαιρόντων, φωνὴν νυμφίου, καὶ φωνὴν νύμφης, ὅτι εἰς ἐρήμωσιν ἔσται πᾶσα ἡ γῆ.

[a] Τοῦ ποιῆσαι χαυῶνας.] Chrysostomus. πέμματα φησὶν ἄρτους. Olympiodorus. χαυῶνας δέ φησι πέμματά τινα. [b] [Τοῦ ταφέθ.] Scholion. τόπος ἦν οὕτω λεγόμενος. ἦν δὲ ἐλαιὼν ἐν προαστείοις ἱερουσαλὴμ ἐν ᾧ τις εἰδωλολάτρει.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η'.

Ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, λέγει κύριος, ἐξοίσουσι τὰ ὀστᾶ τῶν βασιλέων ἰούδα, καὶ τὰ ὀστᾶ τῶν ἀρχόντων αὐτοῦ, καὶ τὰ ὀστᾶ τῶν ἱερέων, καὶ τὰ ὀστᾶ τῶν προφητῶν, καὶ τὰ ὀστᾶ τῶν κατοικούντων ἐν ἱερουσαλὴμ ἐκ τῶν τάφων αὐτῶν, καὶ ψύξουσιν αὐτὰ πρὸς τὸν ἥλιον καὶ τὴν σελήνην, καὶ πρὸς πάντας τοὺς ἀστέρας, καὶ πρὸς πᾶσαν τὴν στρατιὰν τοῦ οὐρανοῦ, ἃ ἠγάπησαν, καὶ οἷς ἐδούλευσαν, καὶ ὧν ἐπορεύθησαν ὀπίσω αὐτῶν, καὶ ὧν ἀντείχοντο, καὶ οἷς προσεκύνησαν αὐτοῖς. οὐ κοπήσονται, καὶ οὐ ταφήσονται, καὶ ἔσονται εἰς παράδειγμα ἐπὶ προσώπου τῆς γῆς, ὅτι εἵλοντο τὸν θάνατον ἢ τὴν ζωήν, καὶ πᾶσι τοῖς καταλοίποις τοῖς καταλειφθεῖσιν ἀπὸ τῆς γενεᾶς ἐκείνης, ἐν παντὶ τόπῳ οὗ ἐὰν ἐξώσω αὐτοὺς ἐκεῖ. ὅτι τάδε λέγει κύριος. μὴ ὁ πίπτων οὐκ ἀνίσταται; ἢ ὁ ἀποστρέφων οὐκ ἀναστρέφει; διατί ἀπέστρεψεν ὁ λαός μου οὗτος ἀποστροφὴν ἀναιδῆ, καὶ κατεκρατήθησαν ἐν τῇ προαιρέσει αὐτῶν, καὶ οὐκ ἠθέλησαν τοῦ ἐπιστρέψαι; ἐνωτίσασθε δή, καὶ ἀκούσατε. οὐχ οὕτω λαλήσουσιν, οὐκ ἔστιν ἄνθρωπος ὁ μετανοῶν ἀπὸ τῆς κακίας αὐτοῦ, λέγων, τί ἐποίησα; διέλιπεν ὁ τρέχων ἀπὸ τοῦ δρόμου αὐτοῦ, ὡς ἵππος καθιδρῶν ἐν χρεμετισμῷ αὐτοῦ. καὶ [a] ἡ ἀσιδὰ ἐν τῷ οὐρανῷ ἔγνω τὸν καιρὸν αὐτῆς. τρυγὼν καὶ χελιδὼν ἀγροῦ, στρουθία ἐφύλαξαν καιροὺς εἰσόδων ἑαυτῶν, ὁ δὲ λαός μου οὗτος οὐκ ἔγνω τὰ κρίματα κυρίου. πῶς ἐρεῖτε, ὅτι σοφοί ἐσμεν ἡμεῖς, καὶ νόμος κυρίου μεθ' ἡμῶν ἐστιν; εἰς μάτην ἐγενήθη σχοῖνος ψευδὴς γραμματεῦσιν. ἠσχύνθησαν σοφοί, καὶ ἐπτοήθησαν καὶ ἑάλωσαν, ὅτι τὸν λόγον κυρίου ἀπεδοκίμασαν. σοφία τίς ἐστιν ἐν αὐτοῖς; διὰ τοῦτο δώσω τὰς γυναῖκας αὐτῶν ἑτέροις, καὶ τοὺς ἀγροὺς αὐτῶν τοῖς κληρονόμοις, καὶ συνάξουσι τὰ γεννήματα αὐτῶν, λέγει κύριος. οὐκ ἔστι σταφυλὴ ἐν ταῖς ἀμπέλοις, καὶ οὐκ ἔστι σῦκα ἐν ταῖς συκαῖς, καὶ τὰ φύλλα κατερρύηκεν. ἐπὶ τί ἡμεῖς καθήμεθα; συνάχθητε, καὶ εἰσέλθωμεν εἰς τὰς πόλεις τὰς ὀχυράς, καὶ ἀπορριφῶμεν ἐκεῖ, ὅτι ὁ θεὸς ἀπέρριψεν ἡμᾶς, καὶ ἐπότισεν ἡμᾶς ὕδωρ χολῆς, ὅτι ἡμάρτομεν ἐναντίον αὐτοῦ. συνήχθημεν εἰς εἰρήνην, καὶ οὐκ ἦν ἀγαθά, εἰς καιρὸν ἰάσεως, καὶ ἰδοὺ σπουδή. ἐκ δὰν ἀκουσόμεθα φωνὴν ὀξύτητος ἵππων αὐτοῦ. ἀπὸ φωνῆς χρεμετισμοῦ ἱππασίας ἵππων αὐτοῦ ἐσείσθη πᾶσα ἡ γῆ, καὶ ἥξει καὶ καταφάγεται τὴν γῆν, καὶ τὸ πλήρωμα αὐτῆς

αὐτῆς, πόλιν καὶ τοὺς κατοικοῦντας ἐν αὐτῇ. διότι ἰδοὺ ἐγὼ ἐξαποστέλλω εἰς ὑμᾶς ὄφεις θανατοῦντας, οἷς οὐκ ἔστιν ἐπᾶσαι, καὶ δήξονται ὑμᾶς ἀνίατα μετ᾽ ὀδύνης καρδίας ὑμῶν ἀπορουμένης. ἰδοὺ φωνὴ κραυγῆς θυγατρὸς λαοῦ μου ἀπὸ γῆς μακρόθεν. μὴ κύριος οὐκ ἔστιν ἐν σιών; ἢ βασιλεὺς οὐκ ἔστιν ἐκεῖ; διότι παρώργισάν με ἐν τοῖς γλυπτοῖς αὐτῶν, καὶ ἐν ματαίοις ἀλλοτρίοις. διῆλθε θέρος, παρῆλθεν ἀμητὸς, καὶ ἡμεῖς οὐ διεσώθημεν. ἐπὶ συντρίμματι θυγατρὸς λαοῦ μου ἐσκοτώθην. ἐν ἀπορίᾳ, κατίσχυσάν με ὠδῖνες ὡς τικτούσης. καὶ μὴ ῥητίνη οὐκ ἔστιν ἐν γαλαάδ, ἢ ἰατρὸς οὐκ ἔστιν ἐκεῖ; διατί οὐκ ἀνέβη ἴασις θυγατρὸς λαοῦ μου;

a Ἡ ἀσίδα.] Victor. ἣν Ἀκύλας ἐρωδιὸν ἐξέδωκεν. Olympiodorus. ἰνδικὸν δέ ἐστι γένος ὀρνέου ἡ ἀσίδα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ'.

ΤΙς δώσει κεφαλῇ μου ὕδωρ, καὶ ὀφθαλμοῖς μου πηγὴν δακρύων; καὶ κλαύσομαι τὸν λαόν μου τοῦτον ἡμέρας καὶ νυκτὸς, τοὺς τετραυματισμένους θυγατρὸς λαοῦ μου. τίς δώη μοι ἐν τῇ ἐρήμῳ σταθμὸν ἔσχατον, καὶ καταλείψω τὸν λαόν μου, καὶ ἀπελεύσομαι ἀπ᾽ αὐτῶν; ὅτι πάντες μοιχῶνται, σύνοδος ἀθετούντων, καὶ ἐνέτειναν τὴν γλῶσσαν αὐτῶν ὡς τόξον. ψεῦδος, καὶ οὐ πίστις ἐνίσχυσεν ἐπὶ τῆς γῆς, ὅτι ἐκ κακῶν εἰς κακὰ ἐξήλθοσαν, καὶ ἐμὲ οὐκ ἔγνωσαν, φησὶ κύριος. ἕκαστος ἀπὸ τοῦ πλησίον αὐτοῦ φυλάξασθε, καὶ ἐπ᾽ ἀδελφοῖς αὐτῶν μὴ πεποίθατε, ὅτι πᾶς ἀδελφὸς πτέρνῃ πτερνιεῖ, καὶ πᾶς φίλος δολίως πορεύσεται. ἕκαστος κατὰ τοῦ φίλου αὐτοῦ καταπαίξεται, ἀλήθειαν οὐ μὴ λαλήσωσι. μεμάθηκεν ἡ γλῶσσα αὐτῶν λαλεῖν ψευδῆ, ἠδίκησαν, καὶ οὐ διέλιπον τοῦ ἐπιστρέψαι. τόκος ἐπὶ τόκῳ, καὶ δόλος ἐπὶ δόλῳ. οὐκ ἤθελον εἰδέναι με, φησὶ κύριος. διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος. ἰδοὺ ἐγὼ πυρώσω αὐτοὺς, καὶ δοκιμῶ αὐτοὺς, ὅτι ποιήσω ἀπὸ προσώπου πονηρίας θυγατρὸς λαοῦ μου. βολὶς τιτρώσκουσα ἡ γλῶσσα αὐτῶν, δόλια τὰ ῥήματα τοῦ στόματος αὐτῶν. τῷ πλησίον αὐτοῦ λαλεῖ εἰρηνικὰ, καὶ ἐν ἑαυτῷ ἔχει τὴν ἔχθραν. μὴ ἐπὶ τούτοις οὐκ ἐπισκέψομαι, λέγει κύριος, ἢ ἐν λαῷ τοιούτῳ οὐκ ἐκδικήσει ἡ ψυχή μου; ἐπὶ τὰ ὄρη λάβετε κοπετὸν, καὶ ἐπὶ τὰς τρίβους τῆς ἐρήμου θρῆνον, ὅτι ἐξέλιπον παρὰ τὸ μὴ εἶναι ἀνθρώπους. οὐκ ἤκουσαν φωνὴν ὑπάρξεως ἀπὸ πετεινῶν τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἕως κτηνῶν, ἐξέστησαν, ᾤχοντο. καὶ δώσω τὴν ἱερουσαλὴμ εἰς μετοικίαν καὶ εἰς κατοικητήριον δρακόντων, καὶ τὰς πόλεις ἰούδα εἰς ἀφανισμὸν θήσομαι, παρὰ τὸ μὴ κατοικεῖσθαι. τίς ὁ ἄνθρωπος ὁ συνετὸς, καὶ συνέτω τοῦτο; καὶ ᾧ λόγος στόματος κυρίου πρὸς αὐτὸν, ἀναγγειλάτω ὑμῖν, ἕνεκεν τίνος ἀπώλετο ἡ γῆ, ἀνήφθη, ὡς ἔρημος παρὰ τὸ μὴ διοδεύεσθαι αὐτήν; καὶ εἶπε κύριος πρός με, διὰ τὸ ἐγκαταλιπεῖν αὐτοὺς τὸν νόμον μου, ὃν ἔδωκα πρὸ προσώπου αὐτῶν, καὶ οὐκ ἤκουσαν τῆς φωνῆς μου, ἀλλ᾽ ἐπορεύθησαν ὀπίσω τῶν ἀρεστῶν τῆς καρδίας αὐτῶν τῆς κακῆς, καὶ ὀπίσω τῶν εἰδώλων ἃ ἐδίδαξαν αὐτοὺς οἱ πατέρες αὐτῶν. διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος ὁ θεὸς ἰσραήλ. ἰδοὺ ἐγὼ ψωμιῶ αὐτοὺς ἀνάγκας, καὶ ποτιῶ αὐτοὺς ὕδωρ χολῆς, καὶ διασκορπιῶ αὐτοὺς ἐν τοῖς ἔθνεσιν, εἰς οὓς οὐκ ἐγίνωσκον αὐτοὶ καὶ οἱ πατέρες αὐτῶν, καὶ ἐπαποστελῶ ἐπ᾽ αὐτοὺς τὴν μάχαιραν, ἕως τοῦ ἐξαναλῶσαι αὐτοὺς ἐν αὐτῇ. τάδε λέγει κύριος. [a] καλέσατε τὰς θρηνούσας, καὶ ἐλθέτωσαν. καὶ πρὸς τὰς σοφὰς ἀποστείλατε, καὶ φθεγξάσθωσαν, καὶ λαβέτωσαν ἐφ᾽ ὑμᾶς θρῆνον, καὶ καταγαγέτωσαν οἱ ὀφθαλμοὶ ὑμῶν δάκρυα, καὶ τὰ βλέφαρα ὑμῶν ῥείτω ὕδωρ, ὅτι φωνὴ οἰκτροῦ ἠκούσθη ἐν σιών. πῶς ἐταλαιπωρήσαμεν, κατῃσχύνθημεν σφόδρα, ὅτι ἐγκατελίπομεν τὴν γῆν, καὶ ἀπερρίψαμεν τὰ σκηνώματα ἡμῶν; ἀκούσατε δὴ γυναῖκες λόγον θεοῦ, καὶ δεξάσθω τὰ ὦτα ὑμῶν λόγους στόματος αὐτοῦ, καὶ διδάξατε τὰς θυγατέρας ὑμῶν οἶκτον, καὶ γυνὴ τὴν πλησίον αὐτῆς θρῆνον. ὅτι ἀνέβη θάνατος διὰ τῶν θυρίδων ὑμῶν, εἰσῆλθεν εἰς τὴν γῆν ὑμῶν, τοῦ ἐκτρίψαι νήπια ἔξωθεν, καὶ νεανίσκους ἀπὸ τῶν πλατειῶν. καὶ ἔσονται οἱ νεκροὶ τῶν ἀνθρώπων εἰς παράδειγμα ἐπὶ προσώπου τοῦ πεδίου τῆς γῆς ὑμῶν, ὡς χόρτος ὀπίσω θερίζοντος, καὶ οὐκ ἔσται ὁ συνάγων. τάδε λέγει κύριος. μὴ καυχάσθω ὁ σοφὸς ἐν τῇ σοφίᾳ αὐτοῦ, καὶ μὴ καυχάσθω ὁ ἰσχυρὸς ἐν τῇ ἰσχύϊ αὐτοῦ, καὶ μὴ καυχάσθω ὁ πλούσιος ἐν τῷ πλούτῳ αὐτοῦ, ἀλλ᾽ ἢ ἐν τούτῳ καυχάσθω ὁ καυχώμενος, [b] συνιεῖν καὶ γινώσκειν, ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος ὁ ποιῶν ἔλεος καὶ κρίμα καὶ δικαιοσύνην ἐπὶ τῆς γῆς, ὅτι ἐν τούτοις τὸ θέλημά μου, λέγει κύριος. ἰδοὺ ἡμέραι ἔρχονται, λέγει κύριος, καὶ ἐπισκέψομαι ἐπὶ πάντας περιτετμημένους ἀκροβυστίας αὐτῶν. ἐπ᾽ αἴγυπτον, καὶ ἐπὶ ἰδουμαίαν, καὶ ἐπὶ ἐδὼμ, καὶ ἐπὶ υἱοὺς ἀμμὼν, καὶ ἐπὶ υἱοὺς μωὰβ, καὶ ἐπὶ πάντα περικειρόμενον τὰ κατὰ πρόσωπον αὐτοῦ, τοὺς κατοικοῦντας ἐν τῇ ἐρήμῳ, ὅτι πάντα τὰ ἔθνη ἀπερίτμητα σαρκὶ, καὶ πᾶς οἶκος ἰσραὴλ ἀπερίτμητοι καρδίας αὐτῶν.

a καλέσατε.] Olympiodorus legit, καλέσατε τὰς θρηνούσας, καὶ φθεγξάσθωσαν. b [συνιεῖν καὶ γινώσκειν, ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος.] In quibusdam libris est, συνιεῖν καὶ γινώσκειν με, ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι'.

ΑΚούσατε τὸν λόγον κυρίου, ὃν ἐλάλησεν ἐφ᾽ ὑμᾶς οἶκος ἰσραήλ. τάδε λέγει κύριος. κατὰ τὰς ὁδοὺς τῶν ἐθνῶν μὴ μανθάνετε, καὶ ἀπὸ τῶν σημείων τοῦ οὐρανοῦ μὴ φοβεῖσθε, ὅτι φοβοῦνται αὐτὰ τοῖς προσώποις αὐτῶν. ὅτι τὰ νόμιμα τῶν ἐθνῶν μάταια. ξύλον ἐστὶν ἐκ τοῦ δρυμοῦ ἐκκεκομμένον, ἔργον τέκτονος, καὶ χώνευμα, ἀργυρίῳ καὶ χρυσίῳ κεκαλλωπισμένα ἐν σφύραις, καὶ ἥλοις ἐστερέωσαν αὐτά. θήσουσιν αὐτὰ, καὶ οὐ κινηθήσονται. ἀργύριον τορευτόν ἐστιν,

οὐ πορεύσονται, ἀργύριον τορευτόν ἐστι. ἀπὸ θαρσὶς ἥξει χρυσίον μωφάζ, καὶ χεὶρ χρυσοχόων, ἔργα τεχνιτῶν πάντα, ὑάκινθον καὶ πορφύραν ἐνδύσουσιν αὐτά. αἰρόμενα ἀρθήσονται, ὅτι οὐκ ἐπιβήσονται. μὴ φοβηθῆτε αὐτά, ὅτι οὐ μὴ κακοποιήσωσιν, καὶ ἀγαθὸν οὐκ ἔστιν ἐν αὐτοῖς. οὕτως ἐρεῖτε αὐτοῖς. θεοὶ οἳ τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν οὐκ ἐποίησαν, ἀπολέσθωσαν ἐκ τῆς γῆς, καὶ ὑποκάτωθεν τοῦ οὐρανοῦ τούτου. κύριος ὁ ποιήσας τὴν γῆν ἐν τῇ ἰσχύϊ αὐτοῦ, ὁ ἀνορθώσας τὴν οἰκουμένην ἐν τῇ σοφίᾳ αὐτοῦ, καὶ τῇ φρονήσει αὐτοῦ ἐξέτεινε τὸν οὐρανόν, καὶ πλῆθος ὕδατος ἐν οὐρανῷ. καὶ ἀνήγαγε νεφέλας ἐξ ἐσχάτου τῆς γῆς, ἀστραπὰς εἰς ὑετὸν ἐποίησε, καὶ ἐξήγαγε φῶς ἐκ θησαυρῶν αὐτοῦ. ἐμωράνθη πᾶς ἄνθρωπος ἀπὸ γνώσεως, κατῃσχύνθη πᾶς χρυσοχόος ἐπὶ τοῖς γλυπτοῖς αὐτοῦ, ὅτι ψευδῆ ἐχώνευσεν, οὐκ ἔστι πνεῦμα ἐν αὐτοῖς. μάταιά ἐστιν ἔργα ἐμπεπαιγμένα, ἐν καιρῷ ἐπισκοπῆς αὐτῶν ἀπολοῦνται. οὐκ ἔστι τοιαύτη μερὶς τῷ Ἰακὼβ, [a] ὅτι ὁ πλάσας τὰ πάντα, αὐτὸς κληρονομία αὐτοῦ. κύριος ὄνομα αὐτῷ. συνήγαγεν ἔξωθεν τὴν ὑπόστασίν σου, κατοικοῦσα ἐν ἐκλεκτοῖς. ὅτι τάδε λέγει κύριος. ἰδοὺ ἐγὼ σκελίζω τοὺς κατοικοῦντας τὴν γῆν ταύτην ἐν θλίψει, ὅπως εὑρεθῇ ἡ πληγή σου. οὐαὶ ἐπὶ συντρίμματί σου, ἀλγηρὰ ἡ πληγή σου. κἀγὼ εἶπα, ὄντως τοῦτο τὸ τραῦμά σου, καὶ κατέλαβέ σε. ἡ σκηνή σου ἐταλαιπώρησεν, ὤλετο. καὶ πᾶσαι αἱ δέρρεις σου διεσπάσθησαν. οἱ υἱοί μου καὶ τὰ πρόβατά μου οὐκ εἰσίν, οὐκ ἔστιν ἔτι τόπος τῆς σκηνῆς μου, τόπος τῶν δέρρεών μου. ὅτι οἱ ποιμένες ἠφρονεύσαντο, καὶ τὸν κύριον οὐκ ἐζήτησαν. διὰ τοῦτο οὐκ ἐνόησε πᾶσα ἡ νομή, καὶ διεσκορπίσθησαν. φωνὴ ἀκοῆς ἰδοὺ ἔρχεται καὶ σεισμὸς μέγας ἐκ γῆς βορρᾶ, τοῦ τάξαι τὰς πόλεις Ἰούδα εἰς ἀφανισμὸν, καὶ κοίτην στρουθῶν. οἶδα κύριε ὅτι οὐχὶ τοῦ ἀνθρώπου ἡ ὁδὸς αὐτοῦ, οὐδὲ ἀνὴρ πορεύσεται καὶ κατορθώσει πορείαν αὐτοῦ. παίδευσον ἡμᾶς κύριε, πλὴν ἐν κρίσει, καὶ μὴ ἐν θυμῷ, ἵνα μὴ ὀλίγους ἡμᾶς ποιήσῃς. ἔκχεον τὸν θυμόν σου ἐπὶ ἔθνη τὰ μὴ εἰδότα σε, καὶ ἐπὶ γενεὰς αἳ τὸ ὄνομά σου οὐκ ἐπεκαλέσαντο, ὅτι κατέφαγον τὸν Ἰακὼβ καὶ ἐξανήλωσαν αὐτὸν, καὶ τὴν νομὴν αὐτοῦ ἠρήμωσαν.

a Ὅτι ὁ πλάσας τὰ πάντα, αὐτὸς κληρονομία αὐτοῦ.] Origenes. Ἀκύλας καὶ Θεοδοτίων ἐξέδωκαν. ὅτι ὁ πλάσας τὰ πάντα αὐτός ἐστιν, καὶ Ἰσραὴλ ῥάβδος κληρονομίας αὐτοῦ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ'.

Ο ΛΟΓΟΣ Ο ΓΕΝΟΜΕΝΟΣ ΠΑΡΑ ΚΥΡΙΟΥ ΠΡΟΣ ΙΕΡΕΜΙΑΝ, ΛΕΓΩΝ. ἀκούσατε τοὺς λόγους τῆς διαθήκης ταύτης, καὶ λαλήσεις πρὸς ἄνδρας Ἰούδα, καὶ πρὸς τοὺς κατοικοῦντας ἐν Ἱερουσαλὴμ, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς. τάδε λέγει κύριος ὁ θεὸς Ἰσραήλ. ἐπικατάρατος ὁ ἄνθρωπος, ὃς οὐκ ἀκούσεται τῶν λόγων τῆς διαθήκης ταύτης, ἧς ἐνετειλάμην τοῖς πατράσιν ὑμῶν, ἐν ἡμέρᾳ

A ᾗ ἀνήγαγον αὐτοὺς ἐκ γῆς Αἰγύπτου ἐκ καμίνου τῆς σιδηρᾶς, λέγων, ἀκούσατε τῆς φωνῆς μου, καὶ ποιήσατε πάντα ὅσα ἐὰν ἐντέλλωμαι ὑμῖν, καὶ ἔσεσθέ μοι εἰς λαὸν, καὶ ἐγὼ ἔσομαι ὑμῖν εἰς θεὸν, ὅπως στήσω τὸν ὅρκον μου, ὃν ὤμοσα τοῖς πατράσιν ὑμῶν, τοῦ δοῦναι αὐτοῖς γῆν ῥέουσαν γάλα καὶ μέλι, καθὼς ἡ ἡμέρα αὕτη. καὶ ἀπεκρίθην καὶ εἶπα, γένοιτο κύριε. καὶ εἶπε κύριος πρός με. ἀνάγνωθι τοὺς λόγους τούτους ἐν πόλεσιν Ἰούδα, καὶ ἔξωθεν Ἱερουσαλὴμ, λέγων. ἀκούσατε τοὺς λόγους τῆς διαθήκης ταύτης, καὶ ποιήσατε αὐτούς, καὶ οὐκ ἐποίησαν. καὶ εἶπε κύριος πρός με.

B εὑρέθη σύνδεσμος ἐν ἀνδράσιν Ἰούδα, καὶ ἐν τοῖς κατοικοῦσιν ἐν Ἱερουσαλὴμ, ἐπεστράφησαν ἐπὶ τὰς ἀδικίας τῶν πατέρων αὐτῶν τῶν πρότερον, οἱ οὐκ ἤθελησαν εἰσακοῦσαι τῶν λόγων μου, καὶ ἰδοὺ αὐτοὶ πορεύονται ὀπίσω θεῶν ἀλλοτρίων, τοῦ δουλεύειν αὐτοῖς, καὶ διεσκέδασεν οἶκος Ἰσραὴλ καὶ οἶκος Ἰούδα τὴν διαθήκην μου, ἣν διεθέμην πρὸς τοὺς πατέρας αὐτῶν. διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος. ἰδοὺ ἐγὼ ἐπάγω ἐπὶ τὸν λαὸν τοῦτον κακὰ, ἐξ ὧν οὐ δυνήσονται ἐξελθεῖν ἐξ αὐτῶν. καὶ κεκράξονται πρός με, καὶ οὐκ εἰσακούσομαι αὐτῶν, καὶ πορεύσονται πόλεις Ἰούδα καὶ

Γ οἱ κατοικοῦντες Ἱερουσαλὴμ, καὶ κεκράξονται πρὸς τοὺς θεοὺς, οἷς αὐτοὶ θυμιῶσιν αὐτοῖς, οἱ μὴ σώσουσιν αὐτοὺς ἐν τῷ καιρῷ τῶν κακῶν αὐτῶν. ὅτι κατ' ἀριθμὸν τῶν πόλεών σου ἦσαν θεοί σου Ἰούδα, καὶ κατ' ἀριθμὸν ἐξόδων τῆς Ἱερουσαλὴμ, ἐτάξατε βωμοὺς θυμιᾶν τῇ Βάαλ. καὶ σὺ μὴ προσεύχου περὶ τοῦ λαοῦ τούτου, καὶ μὴ ἀξίου περὶ αὐτῶν ἐν δεήσει καὶ προσευχῇ, ὅτι οὐκ εἰσακούσομαι ἐν τῷ καιρῷ ἐν ᾧ ἐπικαλοῦνταί με, ἐν καιρῷ κακώσεως αὐτῶν. τί ἡ ἠγαπημένη ἐν τῷ οἴκῳ μου ἐποίησε βδέλυγμα; μὴ εὐχαὶ καὶ κρέα ἅγια ἀφελοῦσιν ἀπὸ σοῦ τὰς κακίας σου, ἢ

Δ τούτοις διαφεύξῃ; ἐλαίαν ὡραίαν εὔσκιον τῷ εἴδει ἐκάλεσε κύριος τὸ ὄνομά σου, εἰς φωνὴν περιτομῆς αὐτῆς. ἀνήφθη πῦρ ἐπ' αὐτὴν, μεγάλη ἡ θλίψις ἐπὶ σέ, ἠχρειώθησαν οἱ κλάδοι αὐτῆς, καὶ κύριος ὁ καταφυτεύσας σε, ἐλάλησεν ἐπὶ σὲ κακὰ ἀντὶ τῆς κακίας οἴκου Ἰσραὴλ καὶ οἴκου Ἰούδα, ὅτι ἐποίησαν ἑαυτοῖς τοῦ παροργίσαι με ἐν τῷ θυμιᾶν αὐτοὺς τῇ Βάαλ. κύριε γνώρισόν μοι, καὶ γνώσομαι. τότε εἶδον τὰ ἐπιτηδεύματα αὐτῶν, ἐγὼ δὲ ὡς ἀρνίον ἄκακον ἀγόμενον τοῦ θύεσθαι, οὐκ ἔγνων. ἐπ' ἐμὲ ἐλογίσαντο λογισμὸν πονηρὸν, λέγοντες. δεῦτε καὶ ἐμβάλωμεν ξύλον εἰς τὸν ἄρτον αὐτοῦ, καὶ ἐκτρίψωμεν αὐτὸν

E ἀπὸ γῆς ζώντων, καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ οὐ μὴ μνησθῇ οὐκέτι. κύριε κρίνων δίκαια, δοκιμάζων νεφροὺς καὶ καρδίας, ἴδοιμι τὴν παρὰ σοῦ ἐκδίκησιν ἐξ αὐτῶν, ὅτι πρὸς σὲ ἀπεκάλυψα τὸ δικαίωμά μου. διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος. ἐπὶ τοὺς ἄνδρας Ἀναθὼθ τοὺς ζητοῦντας τὴν ψυχήν μου, τοὺς λέγοντας, οὐ μὴ προφητεύσῃς ἐπὶ τῷ ὀνόματι κυρίου· εἰ δὲ μή, ἀποθανῇ ἐν ταῖς χερσὶν ἡμῶν. ἰδοὺ ἐγὼ ἐπισκέψομαι ἐπ' αὐτούς. οἱ νεανίσκοι αὐτῶν ἐν μαχαίρᾳ ἀποθανοῦνται, καὶ οἱ υἱοὶ αὐτῶν καὶ αἱ θυγατέρες αὐτῶν τελευτήσουσιν ἐν λιμῷ, καὶ ἐγκατά-

τά-

τάλειμμα οὐκ ἔσται αὐτῶν, ὅτι ἐπάξω κακὰ ἐπὶ τοὺς κατοικοῦντας ἐν ἀναθὼθ, ἐν ἐνιαυτῷ ἐπισκέψεως αὐτῶν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΒ΄.

Δίκαιος εἶ κύριε, ὅτι ἀπολογήσομαι πρὸς σέ. πλὴν κρίματα λαλήσω πρὸς σέ. τί ὅτι ὁδὸς ἀσεβῶν εὐοδοῦται; εὐθήνησαν πάντες οἱ ἀθετοῦντες ἀθετήματα; ἐφύτευσας αὐτοὺς, καὶ ἐρριζώθησαν· ἐτεκνοποιήσαντο, καὶ ἐποίησαν καρπόν. ἐγγὺς εἶ σὺ τοῦ στόματος αὐτῶν, καὶ πόρρω ἀπὸ τῶν νεφρῶν αὐτῶν. καὶ σὺ κύριε γινώσκεις με, δεδοκίμακας τὴν καρδίαν μου ἐναντίον σου. α ἅγνισον αὐτοὺς εἰς ἡμέραν σφαγῆς αὐτῶν, ἕως πότε πενθήσει ἡ γῆ, καὶ πᾶς ὁ χόρτος τοῦ ἀγροῦ ξηρανθήσεται ἀπὸ κακίας τῶν κατοικούντων ἐν αὐτῇ, ἠφανίσθησαν κτήνη καὶ πετεινά, ὅτι εἶπαν, οὐκ ὄψεται ὁ θεὸς ὁδοὺς ἡμῶν. β σοῦ οἱ πόδες τρέχουσι, καὶ ἐκλύουσί σε. πῶς παρασκευάσῃ ἐφ' ἵπποις, καὶ ἐν γῇ εἰρήνης σου πέποιθας; πῶς ποιήσεις ἐν φρυάγματι τοῦ ἰορδάνου; ὅτι καὶ οἱ ἀδελφοί σου καὶ ὁ οἶκος τοῦ πατρός σου, καὶ οὗτοι ἠθέτησάν σε, καὶ αὐτοὶ ἐβόησαν, ἐκ τῶν ὀπίσω σου ἐπισυνήχθησαν, μὴ πιστεύσῃς ἐν αὐτοῖς, ὅτι λαλήσουσι πρὸς σὲ καλά. ἐγκαταλέλοιπα τὸν οἶκόν μου, ἀφῆκα τὴν κληρονομίαν μου, ἔδωκα τὴν ἠγαπημένην ψυχήν μου εἰς χεῖρας ἐχθρῶν αὐτῆς. ἐγενήθη ἡ κληρονομία μου ἐμοὶ ὡς λέων ἐν δρυμῷ, ἔδωκεν ἐπ' ἐμὲ τὴν φωνὴν αὐτῆς, διὰ τοῦτο ἐμίσησα αὐτήν. μὴ σπήλαιον ὑαίνης ἡ κληρονομία μου ἐμοί, ἢ σπήλαιον κύκλῳ αὐτῆς; βαδίσατε, συναγάγετε πάντα τὰ θηρία τοῦ ἀγροῦ, καὶ ἐλθέτωσαν τοῦ φαγεῖν αὐτήν. ποιμένες πολλοὶ διέφθειραν τὸν ἀμπελῶνά μου, ἐμόλυναν τὴν μερίδα μου, ἔδωκαν τὴν μερίδα τὴν ἐπιθυμητήν μου εἰς ἔρημον ἄβατον, ἐτέθη εἰς ἀφανισμὸν ἀπωλείας. δι' ἐμὲ ἀφανισμῷ ἠφανίσθη πᾶσα ἡ γῆ, ὅτι οὐκ ἔστιν ἀνὴρ τιθέμενος ἐν καρδίᾳ. ἐπὶ πᾶσαν διεκβολὴν ἐν τῇ ἐρήμῳ ἦλθον ταλαιπωροῦντες, ὅτι μάχαιρα τοῦ κυρίου καταφάγεται ἀπ' ἄκρου τῆς γῆς ἕως ἄκρου τῆς γῆς· οὐκ ἔστιν εἰρήνη πάσῃ σαρκί. σπείρατε πυρούς, καὶ ἀκάνθας θερίζετε. οἱ κλῆροι αὐτῶν οὐκ ὠφελήσουσιν αὐτούς. αἰσχύνθητε ἀπὸ καυχήσεως ὑμῶν, ἀπὸ ὀνειδισμοῦ ἔναντι κυρίου, ὅτι τάδε λέγει κύριος περὶ πάντων τῶν γειτόνων τῶν πονηρῶν, τῶν ἁπτομένων τῆς κληρονομίας μου, ἧς ἐμέρισα τῷ λαῷ μου ἰσραήλ. ἰδοὺ ἐγὼ ἀποσπῶ αὐτοὺς ἀπὸ τῆς γῆς αὐτῶν, καὶ τὸν ἰούδαν ἐκβαλῶ ἐκ μέσου αὐτῶν. καὶ ἔσται μετὰ τὸ ἐκβαλεῖν με αὐτούς, ἐπιστρέψω καὶ ἐλεήσω αὐτούς, καὶ κατοικιῶ αὐτοὺς ἕκαστον εἰς τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ, καὶ ἕκαστον εἰς τὴν γῆν αὐτοῦ. καὶ ἔσται ἐὰν μαθόντες μάθωσι τὴν ὁδὸν τοῦ λαοῦ μου, τοῦ ὀμνύειν τῷ ὀνόματί μου. ζῇ κύριος, καθὼς ἐδίδαξαν τὸν λαόν μου ὀμνύειν τῇ βάαλ, καὶ οἰκοδομηθήσεται ἐν μέσῳ τοῦ λαοῦ μου. ἐὰν δὲ μὴ ἐπιστρέψωσι, καὶ ἐξαρῶ τὸ ἔθνος ἐκεῖνο ἐξάρσει καὶ ἀπωλείᾳ.

α Ἅγνισον αὐτοὺς εἰς ἡμέραν σφαγῆς αὐτῶν.] In cæteris libris sequitur. ἄθροισον αὐτοὺς ὥσπερ πρόβατα εἰς σφαγήν. β [σοῦ οἱ πόδες τρέχουσι.] Theodoretus. ὁ σύρος οὕτως ἔφη. μετὰ πεζῶν τρέχουσα ἠτονήθης. καὶ πῶς αἱ ἀκῦναι ἵπποις δυνήσῃ; S. Io. Chysostomus. Ἀκύλας, σὺν δρομεῦσι ἔδραμες, καὶ ἐμόχθησέ σε.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΓ΄.

Τάδε λέγει κύριος. βάδισον καὶ κτῆσαι σεαυτῷ περίζωμα λινοῦν, καὶ περίθου περὶ τὴν ὀσφύν σου, καὶ ἐν ὕδατι οὐ διελεύσεται καὶ ἐκτησάμην τὸ περίζωμα κατὰ τὸν λόγον κυρίου, καὶ περιέθηκα περὶ τὴν ὀσφύν μου. καὶ ἐγενήθη λόγος κυρίου πρὸς μὲ, λέγων. λάβε τὸ περίζωμα τὸ περὶ τὴν ὀσφύν σου, καὶ ἀνάστηθι, καὶ βάδισον ἐπὶ τὸν εὐφράτην, καὶ κατάκρυψον αὐτὸ ἐκεῖ ἐν τῇ τρυμαλιᾷ τῆς πέτρας. καὶ ἐπορεύθην, καὶ ἔκρυψα αὐτὸ ἐν τῷ εὐφράτῃ, καθὼς ἐνετείλατό μοι κύριος. καὶ ἐγένετο μεθ' ἡμέρας πολλάς, καὶ εἶπε κύριος πρὸς μέ. ἀνάστηθι, βάδισον ἐπὶ τὸν εὐφράτην, καὶ λάβε ἐκεῖθεν τὸ περίζωμα, ὃ ἐνετειλάμην σοι τοῦ κατακρύψαι ἐκεῖ. καὶ ἐπορεύθην ἐπὶ τὸν εὐφράτην ποταμὸν, καὶ ὤρυξα, καὶ ἔλαβον τὸ περίζωμα ἐκ τοῦ τόπου οὗ κατώρυξα αὐτὸ ἐκεῖ, καὶ ἰδοὺ διεφθαρμένον ἦν, ὃ οὐ μὴ χρησθῇ εἰς οὐθέν. καὶ ἐγενήθη λόγος κυρίου πρὸς μὲ, λέγων. τάδε λέγει κύριος. οὕτω φθερῶ τὴν ὕβριν ἰούδα καὶ τὴν ὕβριν ἱερουσαλὴμ, τὴν πολλὴν ταύτην ὕβριν, τοὺς μὴ βουλομένους ὑπακούειν τῶν λόγων μου, καὶ πορευθέντας ὀπίσω θεῶν ἀλλοτρίων τοῦ δουλεύειν αὐτοῖς, καὶ τοῦ προσκυνεῖν αὐτοῖς. καὶ ἔσονται ὥσπερ τὸ περίζωμα τοῦτο, ὃ οὐ χρησθήσεται εἰς οὐθέν. ὅτι καθάπερ κολλᾶται τὸ περίζωμα περὶ τὴν ὀσφὺν τοῦ ἀνθρώπου, οὕτως ἐκόλλησα πρὸς ἐμαυτὸν τὸν οἶκον τοῦ ἰσραὴλ, καὶ πάντα οἶκον ἰούδα, τοῦ γενέσθαι μοι εἰς λαὸν ὀνομαστὸν, καὶ εἰς καύχημα καὶ εἰς δόξαν, καὶ οὐκ εἰσήκουσαν μου. καὶ ἐρεῖς πρὸς τὸν λαὸν τοῦτον. πᾶς ἀσκὸς πληρωθήσεται οἴνου. καὶ ἔσται ἐὰν εἴπωσι πρὸς σὲ, μὴ γνόντες οὐ γνωσόμεθα, ὅτι πᾶς ἀσκὸς πληρωθήσεται οἴνου; καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς. τάδε λέγει κύριος. ἰδοὺ ἐγὼ πληρῶ τοὺς κατοικοῦντας τὴν γῆν ταύτην, καὶ τοὺς βασιλεῖς αὐτῶν τοὺς καθημένους υἱοὺς τοῦ δαυὶδ ἐπὶ τοῦ θρόνου αὐτῶν καὶ τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς προφήτας, καὶ τὸν ἰούδαν καὶ πάντας τοὺς κατοικοῦντας ἐν ἱερουσαλὴμ μεθύσματι, καὶ διασκορπιῶ αὐτοὺς ἄνδρα καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ τοὺς πατέρας αὐτῶν, καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτῶν ἐν τῷ αὐτῷ. οὐκ ἐπιποθήσω, λέγει κύριος, καὶ οὐ φείσομαι, καὶ οὐκ οἰκτειρήσω ἀπὸ διαφθορᾶς αὐτῶν. ἀκούσατε, καὶ ἐνωτίσασθε, καὶ μὴ ἐπαίρεσθε, ὅτι κύριος ἐλάλησε. δότε τῷ κυρίῳ θεῷ ὑμῶν δόξαν πρὸ τοῦ συσκοτάσαι, καὶ πρὸ τοῦ προσκόψαι πόδας ὑμῶν ἐπ' ὄρη σκοτεινά. καὶ ἀναμενεῖτε εἰς φῶς, καὶ ἐκεῖ σκιὰ θανάτου, καὶ τεθήσονται εἰς σκότος. ἐὰν δὲ μὴ ἀκούσητε, κεκρυμμένως κλαύσεται ἡ ψυχὴ ὑμῶν ἀπὸ προσώπου ὕβρεως, καὶ κατάξουσιν οἱ ὀφθαλμοὶ ὑμῶν δάκρυα, ὅτι συνετρίβη τὸ ποί-

μιον κυρίῳ. εἴπατε τῷ βασιλεῖ καὶ τοῖς δυναστεύουσι, ταπεινώθητε καὶ καθίσατε, ὅτι καθῃρέθη ἀπὸ κεφαλῆς ὑμῶν στέφανος δόξης ὑμῶν. πόλεις αἱ πρὸς νότον, συνεκλείσθησαν, καὶ οὐκ ἦν ὁ ἀνοίγων. ἀπῳκίσθη ἰούδας, συνετέλεσαν ἀποικίαν τελείαν. ἀνάλαβε ὀφθαλμούς σου ἱερουσαλὴμ, καὶ ἴδε τοὺς ἐρχομένους ἀπὸ βορρᾶ. ποῦ ἐστι τὸ ποίμνιον ὃ ἐδόθη σοι, πρόβατα δόξης σου; τί ἐρεῖς ὅταν ἐπισκέπτωνταί σε; καὶ σὺ ἐδίδαξας αὐτοὺς ἐπὶ σὲ μαθήματα εἰς ἀρχήν. οὐκ ὠδῖνες καθέξουσί σε καθὼς γυναῖκα τίκτουσαν; καὶ ἐὰν εἴπῃς ἐν τῇ καρδίᾳ σου, διατί ἀπήντησέ μοι ταῦτα; διὰ τὸ πλῆθος τῆς ἀδικίας σου ἀνεκαλύφθη τὰ ὀπίσθιά σου, παραδειγματισθῆναι τὰς πτέρνας σου. εἰ ἀλλάξεται αἰθίοψ τὸ δέρμα αὐτοῦ, καὶ πάρδαλις τὰ ποικίλματα αὐτῆς, καὶ ὑμεῖς δυνήσεσθε εὖ ποιῆσαι μεμαθηκότες τὰ κακά. καὶ διέσπειρα αὐτοὺς, ὡς φρύγανα φερόμενα ὑπὸ ἀνέμου εἰς ἔρημον. οὗτος ὁ κλῆρός σου, καὶ μερὶς τοῦ ἀπειθεῖν ὑμᾶς ἐμοί, λέγει κύριος. ὡς ἐπελάθου μου, καὶ ἤλπισας ἐπὶ ψεύδεσι, κἀγὼ ἀποκαλύψω τὰ ὀπίσω σου ἐπὶ τὸ πρόσωπόν σου, καὶ ὀφθήσεται ἡ ἀτιμία σου, καὶ ἡ μοιχεία σου, καὶ χρεμετισμός σου, καὶ ἡ ἀπαλλοτρίωσις τῆς πορνείας σου. ἐπὶ τῶν βουνῶν, καὶ ἐν τοῖς ἀγροῖς ἑώρακα τὰ βδελύγματά σου. οὐαί σοι ἱερουσαλὴμ, ὅτι οὐκ ἐκαθαρίσθης ὀπίσω μου ἕως τίνος ἔτι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΔʹ.

ΚΑΙ ΕΓΕΝΕΤΟ ΛΟΓΟΣ ΚΥΡΙΟΥ ΠΡΟΣ ΙΕΡΕΜΙΑΝ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΑΒΡΟΧΙΑΣ.

Ἐπένθησεν ἡ ἰουδαία, καὶ αἱ πύλαι αὐτῆς ἐκενώθησαν, καὶ ἐσκοτώθησαν ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ἡ κραυγὴ τῆς ἱερουσαλὴμ ἀνέβη. καὶ οἱ μεγιστᾶνες αὐτῆς ἀπέστειλαν τοὺς νεωτέρους αὐτῶν ἐφ' ὕδωρ. ἤλθοσαν ἐπὶ τὰ φρέατα, καὶ οὐχ εὕροσαν ὕδωρ, καὶ ἀπέστρεψαν τὰ ἀγγεῖα αὐτῶν κενά. καὶ τὰ ἔργα τῆς γῆς ἐξέλιπεν, ὅτι οὐκ ἦν ὑετός. ᾐσχύνθησαν οἱ γεωργοὶ, ἐπεκάλυψαν τὰς κεφαλὰς αὐτῶν. καὶ ἔλαφοι ἐν ἀγρῷ ἔτεκον, καὶ ἐγκατέλιπον, ὅτι οὐκ ἦν βοτάνη. ὄνοι ἄγριοι ἔστησαν ἐπὶ νάπας, καὶ a εἵλκυσαν ἄνεμον, ἐξέλιπον οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν, ὅτι b οὐκ ἦν χόρτος. c αἱ ἁμαρτίαι ἡμῶν ἀντέστησαν ἡμῖν. κύριε ποίησον ἡμῖν ἕνεκεν σοῦ, ὅτι πολλαὶ αἱ ἁμαρτίαι ἡμῶν ἐναντίον σοῦ, ὅτι σοὶ ἡμάρτομεν. ὑπομονὴ ἰσραὴλ κύριε, καὶ σώζεις ἐν καιρῷ κακῶν. ἵνα τί ἐγενήθης ὡσεὶ πάροικος ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ὡς αὐτόχθων ἐκκλίνων εἰς κατάλυμα; μὴ ἔσῃ ὥσπερ ἄνθρωπος ὑπνῶν, ἢ ὡς ἀνὴρ οὐ δυνάμενος σώζειν; καὶ σὺ ἐν ἡμῖν εἶ κύριε, καὶ τὸ ὄνομά σου ἐπικέκληται ἐφ' ἡμᾶς, μὴ ἐπιλάθῃ ἡμῶν. οὕτως λέγει κύριος τῷ λαῷ τούτῳ. ἠγάπησαν κινεῖν πόδας αὐτῶν, καὶ οὐκ ἐφείσαντο, καὶ ὁ θεὸς d οὐκ εὐώδωσεν ἐν αὐτοῖς, νῦν μνησθήσεται τῆς ἀδικίας αὐτῶν. καὶ εἶπε κύριος πρός με. μὴ προσεύχου περὶ τοῦ λαοῦ τούτου εἰς ἀγαθά, ὅτι ἐὰν νηστεύσωσιν, οὐκ εἰσακούσομαι τῆς δεήσεως αὐτῶν, καὶ ἐὰν προσενέγκωσιν ὁλοκαυτώματα καὶ θυσίας, οὐκ εὐδοκήσω ἐν αὐτοῖς, ὅτι ἐν μαχαίρᾳ καὶ ἐν λιμῷ καὶ ἐν θανάτῳ ἐγὼ συντελέσω αὐτούς. καὶ εἶπα. ὁ ὢν κύριε, ἰδοὺ οἱ προφῆται αὐτῶν προφητεύουσι, καὶ λέγουσιν, οὐκ ὄψεσθε μάχαιραν, οὐδὲ λιμὸς ἔσται ἐν ὑμῖν, ὅτι ἀλήθειαν καὶ εἰρήνην δώσω ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ. καὶ εἶπε κύριος πρός με. ψευδῆ οἱ προφῆται προφητεύουσιν ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, οὐκ ἀπέστειλα αὐτοὺς, καὶ οὐκ ἐνετειλάμην αὐτοῖς, καὶ οὐκ ἐλάλησα πρὸς αὐτούς. ὅτι ὁράσεις ψευδεῖς, καὶ μαντείας καὶ οἰωνίσματα, καὶ προαιρέσεις καρδίας αὐτῶν αὐτοὶ προφητεύουσιν ὑμῖν. διατοῦτο τάδε λέγει κύριος περὶ τῶν προφητῶν τῶν προφητευόντων ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου ψευδῆ, καὶ ἐγὼ οὐκ ἀπέστειλα αὐτοὺς, οἳ λέγουσι, μάχαιρα καὶ λιμὸς οὐκ ἔσται ἐπὶ τῆς γῆς ταύτης, ἐν θανάτῳ νοσερῷ ἀποθανοῦνται, καὶ ἐν λιμῷ συντελεσθήσονται οἱ προφῆται καὶ ὁ λαὸς, οἷς αὐτοὶ προφητεύουσιν αὐτοῖς, καὶ ἔσονται ἐρριμμένοι ἐν ταῖς ὁδοῖς ἱερουσαλὴμ, ἀπὸ προσώπου μαχαίρας καὶ τοῦ λιμοῦ, καὶ οὐκ ἔσται ὁ θάπτων αὐτοὺς, καὶ αἱ γυναῖκες αὐτῶν, καὶ οἱ υἱοὶ αὐτῶν, καὶ αἱ θυγατέρες αὐτῶν, καὶ ἐκχεῶ ἐπ' αὐτοὺς τὰ κακὰ αὐτῶν. καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτοὺς τὸν λόγον τοῦτον. καταγάγετε ἐπ' ὀφθαλμοὺς ὑμῶν δάκρυα ἡμέρας καὶ νυκτὸς, καὶ μὴ διαλιπέτωσαν, ὅτι συντρίμματι συνετρίβη θυγάτηρ λαοῦ μου, καὶ πληγῇ ὀδυνηρᾷ σφόδρα. ἐὰν ἐξέλθω εἰς τὸ πεδίον, καὶ ἰδοὺ τραυματίαι μαχαίρας, καὶ ἐὰν εἰσέλθω εἰς τὴν πόλιν, καὶ ἰδοὺ πόνος λιμοῦ, ὅτι ἱερεὺς καὶ προφήτης ἐπορεύθησαν εἰς γῆν, ἣν οὐκ ᾔδεισαν. μὴ ἀποδοκιμάζων ἀπεδοκίμασας τὸν ἰούδαν, καὶ ἀπὸ σιὼν ἀπέστη ἡ ψυχή σου; ἵνα τί ἔπαισας ἡμᾶς, καὶ οὐκ ἔστιν ἡμῖν ἴασις; ὑπεμείναμεν εἰς εἰρήνην, καὶ οὐκ ἦν ἀγαθὰ εἰς καιρὸν ἰάσεως, καὶ ἰδοὺ ταραχή. ἔγνωμεν κύριε ἁμαρτήματα ἡμῶν, ἀδικίας πατέρων ἡμῶν, ὅτι ἡμάρτομεν ἐναντίον σου. κόπασον διὰ τὸ ὄνομά σου, μὴ ἀπολέσῃς θρόνον δόξης σου. μνήσθητι, μὴ διασκεδάσῃς τὴν διαθήκην σου τὴν μεθ' ἡμῶν. e μὴ ἔστιν ἐν εἰδώλοις τῶν ἐθνῶν ὑετίζων; καὶ εἰ ὁ οὐρανὸς δώσει πλησμονὴν αὐτοῦ, οὐχὶ σὺ εἶ αὐτός; καὶ ὑπομενοῦμέν σε κύριε, ὅτι σὺ ἐποίησας πάντα ταῦτα.

a Εἵλκυσαν ἄνεμον.] Sic in plerisque libris est. In quibusdam, εἵλκυσαν ἄνεμον, ὡς δράκοντες. b [οὐκ ἦν χόρτος.] In cæteris libris sequitur, ἀπὸ λαοῦ ἀδικίας. c [αἱ ἁμαρτίαι.] In quibusdam libris est, εἰ αἱ ἁμαρτίαι. d [οὐκ εὐώδωσεν.] In quibusdam libris est, οὐκ εὐδόκησεν. e [μὴ ἔστιν ἐν εἰδώλοις.] Aquila. μὴ ἔστιν ἐν τοῖς ματαίοις τῶν ἐθνῶν ὑετίζων;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΕʹ.

Καὶ εἶπε κύριος πρός με. ἐὰν στῇ μωσῆς καὶ σαμουὴλ πρὸ προσώπου μου, οὐκ ἔστιν ἡ ψυχή μου πρὸς αὐτούς. ἐξαπόστειλον τὸν λαὸν τοῦτον, καὶ ἐξελθέτωσαν. καὶ ἔσται ἐὰν εἴπωσι πρός σε, ποῦ ἐξελευσό-

λευσόμεθα; καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς. τάδε λέγει κύριος. ὅσοι εἰς θάνατον, εἰς θάνατον. καὶ ὅσοι εἰς μάχαιραν, εἰς μάχαιραν. καὶ ὅσοι εἰς λιμόν, εἰς λιμόν. καὶ ὅσοι εἰς αἰχμαλωσίαν, εἰς αἰχμαλωσίαν. καὶ ἐκδικήσω ἐπ' αὐτοὺς τέσσαρα εἴδη, λέγει κύριος. τὴν μάχαιραν εἰς σφαγήν, καὶ τοὺς κύνας εἰς διασπασμόν, καὶ τὰ θηρία τῆς γῆς καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ εἰς βρῶσιν καὶ διαφθοράν. καὶ παραδώσω αὐτοὺς εἰς ἀνάγκας πάσαις ταῖς βασιλείαις τῆς γῆς διὰ μανασσῆ υἱὸν ἐζεκίου βασιλέως ἰούδα, περὶ πάντων ὧν ἐποίησεν ἐν ἱερουσαλήμ. τίς φείσεται ἐπὶ σοὶ ἱερουσαλήμ; καὶ τίς δειλιάσει ἐπὶ σοί; ἢ τίς ἀνακάμψει εἰς εἰρήνην σοι; σὺ ἀπεστράφης με, λέγει κύριος. ὀπίσω πορεύσῃ, καὶ ἐκτενῶ τὴν χεῖρά μου, καὶ διαφθερῶ σε, καὶ οὐκέτι ἀνήσω αὐτούς. καὶ διασπερῶ αὐτοὺς ἐν διασπορᾷ, ἐν πύλαις λαοῦ μου ἠτεκνώθησαν, ἀπώλεσαν τὸν λαόν μου διὰ τὰς κακίας αὐτῶν, ἐπληθύνθησαν αἱ χῆραι αὐτῶν ὑπὲρ τὴν ἄμμον τῆς θαλάσσης. ἐπήγαγον ἐπὶ μητέρα νεανίσκους ταλαιπωρίαν ἐν μεσημβρίᾳ, ἐπέρριψα ἐπ' αὐτὴν ἐξαίφνης τρόμον καὶ σπουδήν. ἐκενώθη ἡ τίκτουσα ἑπτά, ἀπεκάκησεν ἡ ψυχὴ αὐτῆς, ἐπέδυ ὁ ἥλιος αὐτῇ ἔτι μεσούσης τῆς ἡμέρας, κατῃσχύνθη καὶ ὠνειδίσθη. τοὺς καταλοίπους αὐτῶν εἰς μάχαιραν δώσω ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν. οἴμοι ἐγώ μῆτερ ὡς τίνα με ἔτεκες ἄνδρα δικαζόμενον, καὶ διακρινόμενον πάσῃ τῇ γῇ. οὔτε ὠφέλησα, οὔτε ὠφέλησέν με οὐδείς. ἡ ἰσχύς μου ἐξέλιπεν ἐν τοῖς καταρωμένοις με. γένοιτο δέσποτα κατευθυνόντων αὐτῶν. εἰ μὴ παρέστην σοι ἐν καιρῷ τῶν κακῶν αὐτῶν, καὶ ἐν καιρῷ θλίψεως αὐτῶν, εἰς ἀγαθὰ πρὸς τὸν ἐχθρόν. εἰ γνωσθήσεται σίδηρος; καὶ περιβόλαιον χαλκοῦν ἡ ἰσχύς σου. καὶ τοὺς θησαυρούς σου εἰς προνομὴν δώσω ἀντάλλαγμα, διὰ πάσας τὰς ἁμαρτίας σου. καὶ ἐν πᾶσι τοῖς ὁρίοις σου. καὶ καταδουλώσω σε κύκλῳ τοῖς ἐχθροῖς σου, ἐν τῇ γῇ ᾗ οὐκ ᾔδεις. ὅτι πῦρ ἐκκέκαυται ἐκ τοῦ θυμοῦ μου, ἐφ' ὑμᾶς καυθήσεται. κύριε μνήσθητί μου, καὶ ἐπίσκεψαί με, καὶ ἀθῴωσόν με ἀπὸ τῶν καταδιωκόντων με, μὴ εἰς μακροθυμίαν. γνῶθι, ὡς ἔλαβον περὶ σοῦ ὀνειδισμὸν ὑπὸ τῶν ἀθετούντων τοὺς λόγους σου, συντέλεσον αὐτούς, καὶ ἔσται ὁ λόγος σου ἐμοὶ εἰς εὐφροσύνην καὶ χαρὰν καρδίας μου, ὅτι ἐπικέκληται τὸ ὄνομά σου ἐπ' ἐμοὶ κύριε παντοκράτορ. οὐκ ἐκάθισα ἐν συνεδρίῳ αὐτῶν παιζόντων, ἀλλὰ εὐλαβούμην ἀπὸ προσώπου χειρός σου. κατὰ μόνας ἐκαθήμην, ὅτι πικρίας ἐνεπλήσθην. ἵνα τί οἱ λυποῦντές με κατισχύουσί μου; ἡ πληγή μου στερεά, πόθεν ἰαθήσομαι; γινομένη ἐγενήθη μοι ὡς ὕδωρ ψευδές, οὐκ ἔχον πίστιν. διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος. ἐὰν ἐπιστρέψῃς, καὶ ἀποκαταστήσω σε, καὶ πρὸ προσώπου μου στήσῃ. καὶ ἐὰν ἐξαγάγῃς τίμιον ἀπὸ ἀναξίου, ὡς τὸ στόμα μου ἔσῃ. καὶ ἀναστρέψουσιν αὐτοὶ πρὸς σέ, καὶ σὺ οὐκ ἀναστρέψεις πρὸς αὐτούς. καὶ δώσω σε τῷ λαῷ τούτῳ, ὡς τεῖχος ὀχυρὸν, χαλκοῦν. καὶ πολεμήσουσι πρὸς σέ, καὶ οὐ μὴ δύνωνται πρὸς σέ, διότι μετὰ σοῦ εἰμι τοῦ σώζειν σε, καὶ τοῦ ἐξαιρεῖσθαί σε ἐκ χειρὸς πονηρῶν, καὶ λυτρώσομαί σε ἐκ χειρὸς λοιμῶν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ιϛʹ.

Καὶ σὺ μὴ λάβῃς γυναῖκα, λέγει κύριος ὁ θεὸς ἰσραήλ, καὶ οὐ γεννηθήσεταί σοι υἱός, οὐδὲ θυγάτηρ ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ. ὅτι τάδε λέγει κύριος περὶ τῶν υἱῶν καὶ περὶ τῶν θυγατέρων τῶν γεννωμένων ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ, καὶ περὶ τῶν μητέρων αὐτῶν τῶν τετοκυιῶν αὐτούς, καὶ περὶ τῶν πατέρων αὐτῶν τῶν γεγεννηκότων αὐτοὺς ἐν τῇ γῇ ταύτῃ. ἐν θανάτῳ νοσερῷ ἀποθανοῦνται, οὐ κοπήσονται, καὶ οὐ ταφήσονται. εἰς παράδειγμα ἐπὶ προσώπου τῆς γῆς ἔσονται. καὶ τοῖς θηρίοις τῆς γῆς ἔσονται καὶ τοῖς πετεινοῖς τοῦ οὐρανοῦ. ἐν μαχαίρᾳ πεσοῦνται, καὶ ἐν λιμῷ συντελεσθήσονται. τάδε λέγει κύριος. μὴ εἰσέλθῃς εἰς θίασον αὐτῶν, καὶ μὴ πορευθῇς τοῦ κόψασθαι, καὶ μὴ πενθήσῃς αὐτούς, ὅτι ἀφέστακα τὴν εἰρήνην μου ἀπὸ τοῦ λαοῦ τούτου. οὐ μὴ κόψονται αὐτούς, οὐδὲ ἐντομίδας οὐ μὴ ποιήσουσι, καὶ οὐ ξυρηθήσονται, καὶ οὐ μὴ κλασθῇ ἄρτος ἐν πένθει αὐτῶν εἰς παράκλησιν ἐπὶ τεθνηκότι. οὐ ποτιοῦσιν αὐτὸν ποτήριον εἰς παράκλησιν ἐπὶ πατρὶ καὶ μητρὶ αὐτοῦ. εἰς οἰκίαν πότου οὐκ εἰσελεύσῃ σύ, συγκαθίσαι μετ' αὐτῶν τοῦ φαγεῖν καὶ πιεῖν. διότι τάδε λέγει κύριος ὁ θεὸς ἰσραήλ. ἰδοὺ ἐγὼ καταλύω ἐκ τοῦ τόπου τούτου ἐνώπιον τῶν ὀφθαλμῶν ὑμῶν, καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις ὑμῶν, φωνὴν χαρᾶς, καὶ φωνὴν εὐφροσύνης, φωνὴν νυμφίου, καὶ φωνὴν νύμφης. καὶ ἔσται ὅταν ἀναγγείλῃς τῷ λαῷ τούτῳ ἅπαντα τὰ ῥήματα ταῦτα, καὶ εἴπωσι πρὸς σέ, διατί ἐλάλησε κύριος ἐφ' ἡμᾶς πάντα τὰ κακὰ ταῦτα; τίς ἡ ἀδικία ἡμῶν; καὶ τίς ἡ ἁμαρτία ἡμῶν, ἣν ἡμάρτομεν ἔναντι κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν; καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς, ἀνθ' ὧν ἐγκατέλιπόν με οἱ πατέρες ὑμῶν, λέγει κύριος, καὶ ᾤχοντο ὀπίσω θεῶν ἀλλοτρίων, καὶ ἐδούλευσαν αὐτοῖς, καὶ προσεκύνησαν αὐτοῖς, καὶ ἐμὲ ἐγκατέλιπον, καὶ τὸν νόμον μου οὐκ ἐφυλάξαντο, καὶ ὑμεῖς ἐπονηρεύσασθε ὑπὲρ τοὺς πατέρας ὑμῶν. καὶ ἰδοὺ ὑμεῖς πορεύεσθε ἕκαστος ὀπίσω τῶν ἀρεστῶν τῆς καρδίας ὑμῶν τῆς πονηρᾶς, τοῦ μὴ ὑπακούειν μου. καὶ ἀπορρίψω ὑμᾶς ἀπὸ τῆς γῆς ταύτης, εἰς τὴν γῆν ἣν οὐκ ᾔδειτε ὑμεῖς καὶ οἱ πατέρες ὑμῶν, καὶ δουλεύσετε ἐκεῖ θεοῖς ἑτέροις, οἳ οὐ δώσουσιν ὑμῖν ἔλεος. διὰ τοῦτο ἰδοὺ ἡμέραι ἔρχονται, λέγει κύριος, καὶ οὐκ ἐροῦσιν ἔτι, ζῇ κύριος ὁ ἀναγαγὼν τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ ἐκ γῆς αἰγύπτου, ἀλλὰ ζῇ κύριος, ὃς ἀνήγαγε τὸν οἶκον ἰσραὴλ ἀπὸ γῆς βορρᾶ, καὶ ἀπὸ πασῶν τῶν χωρῶν οὗ ἐξώσθησαν ἐκεῖ, καὶ ἀποκαταστήσω αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν αὐτῶν, ἣν ἔδωκα τοῖς πατράσιν αὐτῶν. ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω τοὺς ἁλιεῖς τοὺς πολλούς, λέγει κύριος, καὶ ἁλιεύσουσιν αὐτούς. καὶ μετὰ ταῦτα ἀποστέλλω τοὺς πολλοὺς θηρευτάς, καὶ θηρεύσουσιν αὐτοὺς ἐπάνω παντὸς ὄρους, καὶ ἐπάνω παντὸς βουνοῦ, καὶ ἐκ τῶν τρυμαλιῶν τῶν πετρῶν. ὅτι οἱ ὀφθαλμοί μου ἐπὶ πάσας τὰς ὁδοὺς αὐτῶν, καὶ οὐκ ἐκρύ-

ἐκρύβη τὰ ἀδικήματα αὐτῶν ἀπέναντι τῶν ὀφθαλμῶν μου. καὶ ἀνταποδώσω διπλᾶς τὰς κακίας αὐτῶν, καὶ τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν, ἐφ' αἷς ἐβεβήλωσαν τὴν γῆν μου ἐν τοῖς θνησιμαίοις τῶν βδελυγμάτων αὐτῶν καὶ ἐν ταῖς ἀνομίαις αὐτῶν, ἐν αἷς β ἐπλημμέλησαν τὴν κληρονομίαν μου. κύριε ἰσχύς μου, καὶ βοήθειά μου, καὶ καταφυγή μου ἐν ἡμέραις κακῶν. πρὸς σὲ ἔθνη ἥξουσιν ἀπ' ἐσχάτου τῆς γῆς, καὶ ἐροῦσιν, ὡς ψευδῆ ἐκτήσαντο οἱ πατέρες ἡμῶν εἴδωλα, καὶ οὐκ ἔστιν ἐν αὐτοῖς ὠφέλημα. εἰ ποιήσει ἑαυτῷ ἄνθρωπος θεούς, καὶ οὗτοι οὐκ εἰσὶ θεοί. διὰ τοῦτο ἰδοὺ ἐγὼ δηλώσω αὐτοῖς ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ τὴν χεῖρά μου, καὶ γνωριῶ αὐτοῖς τὴν δύναμίν μου, καὶ γνώσονται, ὅτι ὄνομά μοι κύριος.

α Καὶ τοῖς θηρίοις.] In vno L.V. hæc ita posita sunt καὶ ἐν μαχαίρᾳ πεσοῦνται καὶ ἐν λιμῷ συντελεσθήσονται. καὶ ἔσται τὰ θνησιμαῖα αὐτῶν εἰς βρῶσιν τοῖς πετεινοῖς τοῦ οὐρανοῦ καὶ τοῖς θηρίοις τῆς γῆς. atq. ita propemodũ in Hebraico est, & in editione Latina. β [ἐπλημμέλησαν τὴν κληρονομίαν μου.] AA. LL. habent ἔπλησαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΖ'.

α Ἐπικατάρατος ὁ ἄνθρωπος, ὃς τὴν ἐλπίδα ἔχει ἐπ' ἄνθρωπον, καὶ στηρίσει σάρκα βραχίονος αὐτοῦ ἐπ' αὐτόν, καὶ ἀπὸ κυρίου ἀποστῇ ἡ καρδία αὐτοῦ. καὶ ἔσται ὡς ἡ ἀγριομυρίκη ἡ ἐν τῇ ἐρήμῳ, οὐκ ὄψεται ὅταν ἔλθῃ τὰ ἀγαθά, καὶ κατασκηνώσει ἐν ἁλίμοις, καὶ ἐν ἐρήμῳ, ἐν γῇ ἁλμυρᾷ ἥτις οὐ κατοικεῖται. καὶ εὐλογημένος ὁ ἄνθρωπος, ὃς πέποιθεν ἐπὶ τῷ κυρίῳ, καὶ ἔσται κύριος ἐλπὶς αὐτοῦ, καὶ ἔσται ὡς ξύλον εὐθηνοῦν παρ' ὕδατα, καὶ ἐπὶ ἰκμάδα βαλεῖ ῥίζαν αὐτοῦ. οὐ φοβηθήσεται ὅταν ἔλθῃ καῦμα, καὶ ἔσται ἐπ' αὐτῷ στελέχη ἀλσώδη, ἐν ἐνιαυτῷ ἀβροχίας οὐ φοβηθήσεται, καὶ οὐ διαλείψει ποιῶν καρπόν. βαθεῖα ἡ καρδία παρὰ πάντα, καὶ ἄνθρωπός ἐστι, καὶ τίς γνώσεται αὐτόν; ἐγὼ κύριος ἐτάζων καρδίας, καὶ δοκιμάζων νεφρούς, τοῦ δοῦναι ἑκάστῳ κατὰ τὰς ὁδοὺς αὐτοῦ, καὶ κατὰ τοὺς καρποὺς τῶν ἐπιτηδευμάτων αὐτοῦ. ἐφώνησε πέρδιξ, συνήγαγεν ἃ οὐκ ἔτεκε, ποιῶν πλοῦτον αὐτοῦ οὐ μετὰ κρίσεως, β ἐν ἡμίσει ἡμερῶν αὐτοῦ ἐγκαταλείψουσιν αὐτόν, καὶ ἐπ' ἐσχάτων αὐτοῦ ἔσται ἄφρων. θρόνος δόξης ὑψωμένος, ἁγίασμα ἡμῶν, ὑπομονὴ Ἰσραήλ. κύριε, πάντες οἱ καταλιπόντες σε καταισχυνθήτωσαν, ἀφεστηκότες ἐπὶ τῆς γῆς γραφήτωσαν, ὅτι ἐγκατέλιπον πηγὴν ζωῆς, τὸν κύριον. ἴασαί με κύριε, καὶ ἰαθήσομαι. σῶσόν με, καὶ σωθήσομαι, ὅτι καύχημά μου σὺ εἶ. ἰδοὺ αὐτοὶ λέγουσι πρός με, ποῦ ἐστιν ὁ λόγος κυρίου; ἐλθέτω. ἐγὼ δὲ οὐκ ἐκοπίασα κατακολουθῶν ὀπίσω σου, καὶ ἡμέραν ἀνθρώπου οὐκ ἐπεθύμησα. σὺ ἐπίστῃ. τὰ ἐκπορευόμενα διὰ τῶν χειλέων μου, πρὸ προσώπου σού ἐστι. μὴ γενηθῇς μοι εἰς ἀλλοτρίωσιν, φειδόμενός μου ἐν ἡμέρᾳ πονηρᾷ. καταισχυνθήτωσαν οἱ διώκοντές με, καὶ μὴ καταισχυνθείην ἐγώ. πτοηθείησαν αὐτοί, καὶ μὴ πτοηθείην ἐγώ. ἐπάγαγε ἐπ' αὐτοὺς ἡμέραν πονηράν, δισσὸν σύντριμμα σύντριψον αὐτούς. τάδε λέγει κύριος. βάδισον, καὶ στῆθι ἐν ταῖς πύλαις υἱῶν λαοῦ σου, ἐν αἷς εἰσπορεύονται ἐν αὐταῖς βασιλεῖς Ἰούδα, καὶ ἐν αἷς ἐκπορεύονται ἐν αὐταῖς, καὶ ἐν πάσαις ταῖς πύλαις Ἱερουσαλήμ, καὶ ἐρεῖς αὐτοῖς. ἀκούσατε τὸν λόγον κυρίου βασιλεῖς Ἰούδα, καὶ πᾶσα Ἰουδαία, καὶ πᾶσα Ἱερουσαλήμ, οἱ εἰσπορευόμενοι ἐν ταῖς πύλαις ταύταις. τάδε λέγει κύριος. φυλάσσεσθε τὰς ψυχὰς ὑμῶν, καὶ μὴ αἴρετε βαστάγματα ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων, καὶ μὴ ἐκπορεύεσθε ταῖς πύλαις Ἱερουσαλήμ, καὶ μὴ ἐκφέρετε βαστάγματα ἐξ οἰκιῶν ὑμῶν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων, καὶ πᾶν ἔργον οὐ ποιήσετε. ἁγιάσατε τὴν ἡμέραν τῶν σαββάτων, καθὼς ἐνετειλάμην τοῖς πατράσιν ὑμῶν. καὶ οὐκ ἤκουσαν, καὶ οὐκ ἔκλιναν τὸ οὖς αὐτῶν, καὶ ἐσκλήρυναν τὸν τράχηλον αὐτῶν ὑπὲρ τοὺς πατέρας αὐτῶν, τοῦ μὴ ἀκοῦσαί μου, καὶ τοῦ μὴ δέξασθαι παιδείαν. καὶ ἔσται, ἐὰν εἰσακούσητέ μου, λέγει κύριος, τοῦ μὴ εἰσφέρειν βαστάγματα διὰ τῶν πυλῶν τῆς πόλεως ταύτης ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων, καὶ ἁγιάζειν τὴν ἡμέραν τῶν σαββάτων, τοῦ μὴ ποιεῖν πᾶν ἔργον, καὶ εἰσελεύσονται διὰ τῶν πυλῶν τῆς πόλεως ταύτης βασιλεῖς καὶ ἄρχοντες καθήμενοι ἐπὶ θρόνου Δαυίδ, καὶ ἐπιβεβηκότες ἐφ' ἅρμασι καὶ ἵπποις αὐτῶν, αὐτοὶ καὶ οἱ ἄρχοντες αὐτῶν, ἄνδρες Ἰούδα καὶ οἱ κατοικοῦντες ἐν Ἱερουσαλήμ. καὶ κατοικισθήσεται ἡ πόλις αὕτη εἰς τὸν αἰῶνα. καὶ ἥξουσιν ἐκ τῶν πόλεων Ἰούδα, καὶ κυκλόθεν Ἱερουσαλήμ, καὶ ἐκ γῆς Βενιαμίν, καὶ ἐκ γῆς πεδινῆς, καὶ ἐκ τοῦ ὄρους καὶ ἐκ τῆς πρὸς νότον, φέροντες ὁλοκαυτώματα καὶ θυσίας καὶ θυμιάματα καὶ μάννα καὶ λίβανον, φέροντες αἴνεσιν εἰς οἶκον κυρίου. καὶ ἔσται ἐὰν μὴ ἀκούσητέ μου τοῦ ἁγιάζειν τὴν ἡμέραν τῶν σαββάτων, τοῦ μὴ αἴρειν βαστάγματα, καὶ μὴ εἰσπορεύεσθαι ταῖς πύλαις Ἱερουσαλὴμ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων, καὶ ἀνάψω πῦρ ἐν ταῖς πύλαις αὐτῆς, καὶ καταφάγεται γ ἄμφοδα Ἱερουσαλήμ, καὶ οὐ σβεσθήσεται.

α Ἐπικατάρατος ὁ ἄνθρωπος.] Sic plerique libri habent. in quibusdam vero hæc antecedunt. ἁμαρτία Ἰούδα ἐγγέγραπται ἐν γραφῇ, ἐν ὄνυχι ἀδαμαντίνῳ, ἐγκεκολαμμένη ἐπὶ τοῦ στήθους τῆς καρδίας αὐτῶν, καὶ ἐν τοῖς κέρασι τῶν θυσιαστηρίων αὐτῶν. οὕτως ἡνίκα ἂν μνησθῶσιν οἱ υἱοὶ αὐτῶν τῶν θυσιαστηρίων αὐτῶν, καὶ ἀλσῶν αὐτῶν, ἐπὶ ξύλου δασέος, καὶ ἐπὶ βουνῶν μετεώρων, καὶ ὀρέων ἐν ἀγρῷ. τὴν ἰσχύν σου, καὶ τοὺς θησαυρούς σου, εἰς προνομὴν δώσω, καὶ τὰ ὑψηλά σου, διὰ τὰς ἁμαρτίας σου, τὰς ἐν πᾶσι τοῖς ὁρίοις σου. καὶ ἀφεθήσῃ μόνη, καὶ ταπεινωθήσῃ ἀπὸ τῆς κληρονομίας σου, ἧς ἔδωκά σοι. καὶ καταδουλώσω σε τοῖς ἐχθροῖς σου ἐν τῇ γῇ, ἣ οὐκ ἔγνως. ὅτι πῦρ ἐκκέκαυται ἐν τῷ θυμῷ μου, ἕως αἰῶνος καυθήσεται. quæ in vno Vaticano codice sunt sub asteriscis. nec S. Augustinus ponit hũc locum citans c. VII. & VIII. l. XIII. contra Faustũ. vide S. Hieronymum hoc loco. β [ἐν ἡμίσει ἡμερῶν αὐτοῦ ἐγκαταλείψουσιν αὐτόν.] Aquila. ὃς ἐν ἡμίσει ἡμερῶν ἐγκαταλείψει αὐτούς. γ [ἄμφοδα.] S. Hieronymus monet LXX. aliosque Interpretes transtulisse βάρεις

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΗ'.

Ὁ λόγος ὁ γενόμενος παρὰ κυρίου πρὸς Ἱερεμίαν, λέγων. ἀνάστηθι, καὶ κατάβηθι εἰς οἶκον

τοῦ

τοῦ κεραμέως, καὶ ἐκεῖ ἀκούσῃ τοὺς λόγους μου. καὶ κατέβην εἰς τὸν οἶκον τοῦ κεραμέως, καὶ ἰδοὺ αὐτὸς ἐποίει ἔργον ἐπὶ τῶν λίθων, καὶ ἔπεσε τὸ ἀγγεῖον, ὃ αὐτὸς ἐποίει ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ. καὶ πάλιν αὐτὸς ἐποίησεν αὐτὸ ἀγγεῖον ἕτερον, καθὼς ἤρεσεν ἐνώπιον αὐτοῦ ποιῆσαι. καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με, λέγων. εἰ καθὼς ὁ κεραμεὺς οὗτος οὐ δυνήσομαι τοῦ ποιῆσαι ὑμᾶς οἶκος Ἰσραήλ; ἰδοὺ ὡς ὁ πηλὸς τοῦ κεραμέως ὑμεῖς ἐστε ἐν χερσίν μου. πέρας λαλήσω ἐπὶ ἔθνος, ἢ ἐπὶ βασιλείαν τοῦ ἐξᾶραι αὐτούς, καὶ τοῦ ἀπολλύειν, καὶ ἐπιστραφῇ τὸ ἔθνος ἐκεῖνο ἀπὸ πάντων τῶν κακῶν αὐτῶν, καὶ μετανοήσω περὶ τῶν κακῶν, ὧν ἐλογισάμην, τοῦ ποιῆσαι αὐτοῖς. καὶ πέρας λαλήσω ἐπὶ ἔθνος καὶ βασιλείαν, τοῦ ἀνοικοδομεῖσθαι καὶ τοῦ καταφυτεύεσθαι, καὶ ποιήσωσι τὰ πονηρὰ ἐναντίον μου, τοῦ μὴ ἀκούειν τῆς φωνῆς μου. καὶ μετανοήσω περὶ τῶν ἀγαθῶν ὧν ἐλάλησα, τοῦ ποιῆσαι αὐτοῖς. καὶ νῦν εἰπὸν πρὸς ἄνδρας Ἰούδα, καὶ πρὸς τοὺς κατοικοῦντας Ἱερουσαλήμ. ἰδοὺ ἐγὼ πλάσσω ἐφ' ὑμᾶς κακά, καὶ λογίζομαι ἐφ' ὑμᾶς λογισμόν. ἀποστραφήτω δὴ ἕκαστος ἀπὸ ὁδοῦ αὐτοῦ τῆς πονηρᾶς, καὶ καλλίονα ποιήσατε τὰ ἐπιτηδεύματα ὑμῶν. καὶ εἶπαν. ἀνδριούμεθα, ὅτι ὀπίσω τῶν ἀποστροφῶν ἡμῶν πορευσόμεθα, καὶ ἕκαστος τὰ ἀρεστὰ τῆς καρδίας αὐτοῦ τῆς πονηρᾶς ποιήσομεν. διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος. ἐρωτήσατε δὴ ἐν ἔθνεσι, τίς ἤκουσε τοιαῦτα φρικτὰ ἃ ἐποίησε σφόδρα παρθένος Ἰσραήλ; μὴ ἐκλείψουσιν ἀπὸ πέτρας μαστοί, ἢ χιὼν ἀπὸ τοῦ Λιβάνου; μὴ ἐκκλινῇ ὕδωρ βιαίως ἀνέμῳ φερόμενον; ὅτι ἐπελάθοντό μου λαός μου, εἰς κενὸν ἐθυμίασαν, καὶ ἀσθενήσουσιν ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτῶν σχοίνους αἰωνίους, τοῦ ἐπιβῆναι τρίβους οὐκ ἔχοντας ὁδὸν εἰς πορείαν, τοῦ τάξαι τὴν γῆν αὐτῶν εἰς ἀφανισμόν, καὶ σύριγμα αἰώνιον. πάντες οἱ διαπορευόμενοι δι' αὐτῆς ἐκστήσονται, καὶ κινήσουσι τὴν κεφαλὴν αὐτῶν. ὡς ἄνεμον καύσωνα διασπερῶ αὐτοὺς κατὰ πρόσωπον ἐχθρῶν αὐτῶν, [a] δείξω αὐτοῖς ἡμέραν ἀπωλείας αὐτῶν. καὶ εἶπαν. δεῦτε καὶ λογισώμεθα ἐπὶ Ἱερεμίαν λογισμόν, ὅτι οὐκ ἀπολεῖται νόμος ἀπὸ ἱερέως, καὶ βουλὴ ἀπὸ συνετοῦ, καὶ λόγος ἀπὸ προφήτου. δεῦτε, καὶ πατάξωμεν αὐτὸν ἐν γλώσσῃ, καὶ ἀκουσόμεθα πάντας τοὺς λόγους αὐτοῦ. εἰσάκουσόν μου κύριε, καὶ εἰσάκουσον τῆς φωνῆς τοῦ δικαιώματός μου. εἰ ἀνταποδίδοται ἀντὶ ἀγαθῶν κακά, ὅτι συνελάλησαν ῥήματα κατὰ τῆς ψυχῆς μου, καὶ τὴν κόλασιν αὐτῶν ἔκρυψάν μοι. μνήσθητι ἑστηκότος μου κατὰ πρόσωπόν σου, τοῦ λαλῆσαι ὑπὲρ αὐτῶν ἀγαθά, τοῦ ἀποστρέψαι τὸν θυμόν σου ἀπ' αὐτῶν. διὰ τοῦτο δὸς τοὺς υἱοὺς αὐτῶν εἰς λιμόν, καὶ ἄθροισον αὐτοὺς εἰς χεῖρας μαχαίρας. γενέσθωσαν αἱ γυναῖκες αὐτῶν ἄτεκνοι καὶ χῆραι, καὶ οἱ ἄνδρες αὐτῶν γενέσθωσαν ἀνῃρημένοι θανάτῳ, καὶ οἱ νεανίσκοι αὐτῶν πεπτωκότες μαχαίρᾳ ἐν πολέμῳ. γενηθήτω κραυγὴ ἐν ταῖς οἰκίαις αὐτῶν, ἐπάξεις ἐπ' αὐτοὺς λῃστὰς ἄφνω, ὅτι ἐνεχείρησαν λόγον εἰς σύλληψίν μου, καὶ παγίδας ἔκρυψαν ἐπ' ἐμέ. καὶ σὺ κύριε ἔγνως ἅπασαν τὴν βουλὴν αὐτῶν ἐπ' ἐμὲ εἰς θάνατον. μὴ ἀθωώσῃς τὰς ἀδικίας αὐτῶν, καὶ τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν ἀπὸ προσώπου σου μὴ ἐξαλείψῃς. γενέσθω ἡ ἀσθένεια αὐτῶν ἐναντίον σου, ἐν καιρῷ θυμοῦ σου ποίησον ἐν αὐτοῖς.

a Δείξω αὐτοῖς.] In quibusdam libris hæc antecedunt. νῶτον καὶ μὴ πρόσωπον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΘ′.

Τότε εἶπε κύριος πρός με. βάδισον, καὶ κτῆσαι βικὸν πεπλασμένον ὀστράκινον, καὶ ἄξεις ἀπὸ τῶν πρεσβυτέρων τοῦ λαοῦ καὶ ἀπὸ τῶν ἱερέων, καὶ ἐξελεύσῃ [a] εἰς τὸ πολυάνδριον [b] υἱῶν τῶν τέκνων αὐτῶν, ὅ ἐστιν ἐπὶ τῶν προθύρων πύλης τῆς χαρσείθ. καὶ ἀνάγνωθι ἐκεῖ πάντας τοὺς λόγους τούτους, οὓς ἂν λαλήσω πρὸς σέ, καὶ ἐρεῖς αὐτοῖς. ἀκούσατε τὸν λόγον κυρίου βασιλεῖς Ἰούδα, καὶ ἄνδρες Ἰούδα, καὶ οἱ κατοικοῦντες ἐν Ἱερουσαλήμ, καὶ οἱ εἰσπορευόμενοι ἐν ταῖς πύλαις ταύταις. τάδε λέγει κύριος ὁ θεὸς Ἰσραήλ. ἰδοὺ ἐγὼ ἐπάγω ἐπὶ τὸν τόπον τοῦτον κακά, ὥστε παντὸς ἀκούοντος αὐτὰ ἠχήσει τὰ ὦτα αὐτοῦ, ἀνθ' ὧν ἐγκατέλιπόν με, καὶ ἀπηλλοτρίωσαν τὸν τόπον τοῦτον, καὶ ἐθυμίασαν ἐν αὐτῷ θεοῖς ἀλλοτρίοις, οἷς οὐκ ᾔδεισαν αὐτοὶ καὶ οἱ πατέρες αὐτῶν. καὶ οἱ βασιλεῖς Ἰούδα ἔπλησαν τὸν τόπον τοῦτον αἱμάτων ἀθῴων, καὶ ᾠκοδόμησαν ὑψηλὰ τῇ Βάαλ, τοῦ κατακαίειν τοὺς υἱοὺς αὐτῶν ἐν πυρί, ἃ οὐκ ἐνετειλάμην, οὐδὲ διενοήθην ἐν τῇ καρδίᾳ μου. διὰ τοῦτο ἰδοὺ ἡμέραι ἔρχονται, λέγει κύριος, καὶ οὐ κληθήσεται τῷ τόπῳ τούτῳ ἔτι διάπτωσις [c] καὶ πολυάνδριον υἱοῦ Ἐννώμ, ἀλλ' ἢ πολυάνδριον τῆς σφαγῆς. καὶ σφάξω τὴν βουλὴν Ἰούδα, καὶ τὴν βουλὴν Ἱερουσαλὴμ ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ, καὶ καταβαλῶ αὐτοὺς ἐν μαχαίρᾳ ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν, καὶ ἐν χερσὶ τῶν ζητούντων τὰς ψυχὰς αὐτῶν. καὶ δώσω τοὺς νεκροὺς αὐτῶν εἰς βρῶσιν τοῖς πετεινοῖς τοῦ οὐρανοῦ, καὶ τοῖς θηρίοις τῆς γῆς, [d] καὶ τάξω τὴν πόλιν ταύτην εἰς ἀφανισμόν, καὶ εἰς συρισμόν. πᾶς ὁ παραπορευόμενος ἐπ' αὐτῆς, σκυθρωπάσει, καὶ συριεῖ ὑπὲρ πάσης τῆς πληγῆς αὐτῆς. καὶ ἔδονται τὰς σάρκας τῶν υἱῶν αὐτῶν, καὶ τὰς σάρκας τῶν θυγατέρων αὐτῶν. καὶ ἕκαστος τὰς σάρκας τοῦ πλησίον αὐτοῦ ἔδονται ἐν τῇ περιοχῇ, καὶ ἐν τῇ πολιορκίᾳ ᾗ πολιορκήσουσιν αὐτοὺς οἱ ἐχθροὶ αὐτῶν. καὶ συντρίψεις τὸν βικὸν κατ' ὀφθαλμοὺς τῶν ἀνδρῶν τῶν ἐκπορευομένων μετὰ σοῦ, καὶ ἐρεῖς. τάδε λέγει κύριος. οὕτως συντρίψω τὸν λαὸν τοῦτον, καὶ τὴν πόλιν ταύτην, καθὼς συντρίβεται ἄγγος ὀστράκινον, ὃ οὐ δυνήσεται ἰαθῆναι ἔτι. οὕτως ποιήσω, λέγει κύριος, τῷ τόπῳ τούτῳ, καὶ τοῖς κατοικοῦσιν ἐν αὐτῷ, τοῦ δοθῆναι τὴν πόλιν ταύτην, ὡς τὴν διαπίπτουσαν. καὶ οἶκοι Ἱερουσαλήμ, καὶ οἶκοι βασιλέων Ἰούδα ἔσονται, καθὼς ὁ τόπος ὁ διαπίπτων ἀπὸ τῶν ἀκαθαρσιῶν αὐτῶν ἐν πάσαις ταῖς οἰκίαις, ἐν αἷς ἐθυμίασαν ἐπὶ τῶν δωμάτων αὐτῶν πάσῃ τῇ στρα-

στρατιᾷ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἔσπεισαν σπονδὰς θεοῖς ἀλλοτρίοις. καὶ ἦλθεν ἱερεμίας ἀπὸ τῆς διαπτώσεως, οὗ ἀπέστειλεν αὐτὸν κύριος ἐκεῖ, τοῦ προφητεῦσαι. καὶ ἔστη ἐν τῇ αὐλῇ οἴκου κυρίου, καὶ εἶπε πρὸς πάντα τὸν λαόν. τάδε λέγει κύριος. ἰδοὺ ἐγὼ ἐπάγω ἐπὶ τὴν πόλιν ταύτην, καὶ ἐπὶ πάσας τὰς πόλεις αὐτῆς, καὶ ἐπὶ τὰς κώμας αὐτῆς, ἅπαντα τὰ κακὰ ἃ ἐλάλησα ἐπ' αὐτήν, ὅτι ἐσκλήρυναν τὸν τράχηλον αὐτῶν, τοῦ μὴ εἰσακούειν τῶν ἐντολῶν μου.

ᵃ Εἰς τὸ πολυάνδριον.] Scholion. ἀνεπίγραφος. οἱ λοιποί, ἀντὶ τοῦ πολυανδρίου, ἐξέδωκαν φάραγγα. β [υἱῶν τῶν τέκνων αὐτῶν.] Sic in plerisque libris est. in quibusdam υἱῶν ἐν-νόμ. γ [καὶ πολυάνδριον υἱοῦ ἐννόμ.] Olympiodorus. πολυάνδριον, ὁ τάφος. καὶ ἐπειδὴ ἴσως κατερρυηκὼς ἦν, οὕτως ἐκαλεῖτο ἡ διάπτωσις ὁ τάφος τοῦ υἱοῦ ἐννόμ. δ [καὶ κατάξω τὴν πόλιν.] In quibusdam libris est, καὶ τάξω τὴν πόλιν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Κ'.

Καὶ ἤκουσε πασχὼρ ὁ υἱὸς ἐμμὴρ ὁ ἱερεὺς, καὶ οὗτος ἦν καθεσταμένος ἡγούμενος οἴκου κυρίου τοῦ ἱερεμίου προφητεύοντος τοὺς λόγους τούτους. καὶ ἐπάταξεν αὐτόν, καὶ ἐνέβαλεν αὐτὸν εἰς τὸν καταρράκτην, ὃς ἦν ἐν πύλῃ οἴκου ἀποτεταγμένου τοῦ ὑπερῴου, ὃς ἦν ἐν οἴκῳ κυρίου. καὶ ἐξήγαγε πασχὼρ τὸν ἱερεμίαν ἐκ τοῦ καταρράκτου. καὶ εἶπεν αὐτῷ ἱερεμίας. οὐχὶ πασχὼρ ἐκάλεσε τὸ ὄνομά σου, ἀλλ' ἢ μέτοικον. διότι τάδε λέγει κύριος. ἰδοὺ ἐγὼ δίδωμί σε εἰς μετοικίαν σὺν πᾶσι τοῖς φίλοις σου. καὶ πεσοῦνται ἐν μαχαίρᾳ ἐχθρῶν αὐτῶν, καὶ οἱ ὀφθαλμοί σου ὄψονται, καὶ σὲ καὶ πάντα ἰούδα δώσω εἰς χεῖρας βασιλέως βαβυλῶνος, καὶ μετοικιοῦσιν αὐτοὺς, καὶ κατακόψουσιν ἐν μαχαίραις. καὶ δώσω τὴν πᾶσαν ἰσχὺν τῆς πόλεως ταύτης, καὶ πάντας τοὺς πόνους αὐτῆς, καὶ πάντας τοὺς θησαυροὺς τοῦ βασιλέως ἰούδα εἰς χεῖρας ἐχθρῶν αὐτοῦ, καὶ ἄξουσιν αὐτοὺς εἰς βαβυλῶνα. καὶ σὺ καὶ πάντες οἱ κατοικοῦντες ἐν τῷ οἴκῳ σου, πορεύσεσθε ἐν αἰχμαλωσίᾳ, καὶ ἐν βαβυλῶνι ἀποθανῇ, καὶ ἐκεῖ ταφήσῃ σὺ καὶ πάντες οἱ φίλοι σου, οἷς ἐπροφήτευσας αὐτοῖς ψευδῆ. ἠπάτησάς με κύριε, καὶ ἠπατήθην, ἐκράτησας, καὶ ἠδυνάσθης. ἐγενόμην εἰς γέλωτα, πᾶσαν ἡμέραν διετέλεσα μυκτηριζόμενος. ὅτι πικρῷ λόγῳ μου γελάσομαι, ἀθεσίαν καὶ ταλαιπωρίαν ἐπικαλέσομαι, ὅτι ἐγενήθη λόγος κυρίου εἰς ὀνειδισμὸν ἐμοὶ καὶ εἰς χλευασμὸν πᾶσαν ἡμέραν μου. καὶ εἶπα. οὐ μὴ ὀνομάσω τὸ ὄνομα κυρίου, καὶ οὐ μὴ λαλήσω ἔτι ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ. καὶ ἐγένετο ὡς πῦρ καιόμενον φλέγον ἐν τοῖς ὀστοῖς μου, καὶ παρεῖμαι πάντοθεν, καὶ οὐ δύναμαι φέρειν, ὅτι ἤκουσα ψόγον πολλῶν συναθροιζομένων κυκλόθεν. ἐπισύστητε, καὶ ἐπισυστῶμεν ἐπ' αὐτῷ πάντες ἄνδρες φίλοι αὐτοῦ. τηρήσατε τὴν ἐπίνοιαν αὐτοῦ, εἰ ἀπατηθήσεται, καὶ δυνησόμεθα αὐτῷ, καὶ ληψόμεθα τὴν ἐκδίκησιν ἡμῶν ἐξ αὐτοῦ. ὁ δὲ κύριος μετ' ἐμοῦ καθὼς μαχητὴς ἰσχύων. διὰ τοῦτο ἐδίωξαν, καὶ νοῆσαι οὐκ ἠδύναντο. ἠσχύνθησαν σφόδρα, ὅτι οὐκ ἐνόησαν ἀτιμίας αὐτῶν, αἳ δι' αἰῶνος οὐκ ἐπιλησθήσονται. κύριε δοκιμάζων δίκαια, συνιῶν νεφροὺς καὶ καρδίας, ἴδοιμι τὴν παρὰ σοῦ ἐκδίκησιν ἐν αὐτοῖς, ὅτι πρὸς σὲ ἀπεκάλυψα τὰ ἀπολογήματά μου. ᾄσατε τῷ κυρίῳ, αἰνέσατε αὐτῷ, ὅτι ἐξείλατο τὴν ψυχὴν πένητος ἐκ χειρὸς ᵃ πονηρευομένων. ἐπικατάρατος ἡ ἡμέρα, ἐν ᾗ ἐτέχθην ἐν αὐτῇ. ἡ ἡμέρα ἐν ᾗ ἔτεκέν με ἡ μήτηρ μου, μὴ ἔστω ἐπευκτή. ἐπικατάρατος ὁ ἄνθρωπος ὁ εὐαγγελισάμενος τῷ πατρί μου λέγων, ἐτέχθη σοι ἄρσην. εὐφραινόμενος ἔστω ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος, ὡς αἱ πόλεις ἃς κατέστρεψε κύριος ἐν θυμῷ, καὶ οὐ μετεμελήθη. ἀκουσάτω κραυγῆς τῷ πρωΐ, καὶ ἀλαλαγμοῦ μεσημβρίας, ὅτι οὐκ ἀπέκτεινέ με ἐν μήτρᾳ, καὶ ἐγένετό μοι ἡ μήτηρ μου τάφος μου, καὶ ἡ μήτρα συλλήψεως αἰωνίας. ἱνατί τοῦτο ἐξῆλθον ἐκ μήτρας, τοῦ βλέπειν κόπους καὶ πόνους, καὶ διετέλεσαν ἐν αἰσχύνῃ αἱ ἡμέραι μου;

ᵃ Πονηρευομένων.] AA.LL. habent. στερεωτέρων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑ'.

Ο ΛΟΓΟΣ Ο ΓΕΝΟΜΕΝΟΣ ΠΑΡΑ ΚΥΡΙΟΥ ΠΡΟΣ ΙΕΡΕΜΙΑΝ, ΟΤΕ ΑΠΕΣΤΕΙΛΕ ΠΡΟΣ ΑΥΤΟΝ Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΣΕΔΕΚΙΑΣ ΤΟΝ ΠΑΣΧΩΡ ΥΙΟΝ ΜΕΛΧΙΟΥ, ΚΑΙ ΣΟΦΟΝΙΑΝ ΥΙΟΝ ΒΑΣΑΙΟΥ ΤΟΝ ΙΕΡΕΑ, ΛΕΓΩΝ. ἐπερώτησον περὶ ἡμῶν τὸν κύριον, ὅτι βασιλεὺς βαβυλῶνος ἐφέστηκεν ἐφ' ἡμᾶς, εἰ ποιήσει κύριος κατὰ πάντα τὰ θαυμάσια αὐτοῦ, καὶ ἀπελεύσεται ἀφ' ἡμῶν. καὶ εἶπε πρὸς αὐτοὺς ἱερεμίας. οὕτως ἐρεῖτε πρὸς σεδεκίαν βασιλέα ἰούδα. τάδε λέγει κύριος. ἰδοὺ ἐγὼ μεταστρέφω τὰ ὅπλα τὰ πολεμικά, ἐν οἷς ὑμεῖς πολεμεῖτε ἐν αὐτοῖς πρὸς τοὺς χαλδαίους τοὺς συγκεκλεικότας ὑμᾶς ἔξωθεν τοῦ τείχους. καὶ συνάξω αὐτοὺς εἰς τὸ μέσον τῆς πόλεως ταύτης, καὶ πολεμήσω ἐγὼ ὑμᾶς ἐν χειρὶ ἐκτεταμένῃ, καὶ ἐν βραχίονι κραταιῷ μετὰ θυμοῦ καὶ ὀργῆς μεγάλης. καὶ πατάξω πάντας τοὺς κατοικοῦντας ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, τοὺς ἀνθρώπους καὶ τὰ κτήνη ἐν θανάτῳ μεγάλῳ, καὶ ἀποθανοῦνται. καὶ μετὰ ταῦτα οὕτως λέγει κύριος. δώσω τὸν σεδεκίαν βασιλέα ἰούδα, καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ, καὶ τὸν λαὸν καταλειφθέντα ἐν τῇ πόλει ταύτῃ ἀπὸ τοῦ θανάτου καὶ ἀπὸ τοῦ λιμοῦ καὶ ἀπὸ τῆς μαχαίρας, εἰς χεῖρας ἐχθρῶν αὐτῶν, τῶν ζητούντων τὰς ψυχὰς αὐτῶν, καὶ κατακόψουσιν αὐτοὺς ἐν στόματι μαχαίρας. οὐ φείσομαι ἐπ' αὐτοῖς, καὶ οὐ μὴ οἰκτειρήσω αὐτούς. καὶ πρὸς τὸν λαὸν τοῦτον ἐρεῖς. τάδε λέγει κύριος. ἰδοὺ ἐγὼ δέδωκα πρὸ προσώπου ὑμῶν τὴν ὁδὸν τῆς ζωῆς, καὶ τὴν ὁδὸν τοῦ θανάτου. ὁ καθήμενος ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, ἀποθανεῖται ἐν μαχαίρᾳ καὶ ἐν λιμῷ. καὶ ὁ ἐκπορευόμενος προσχωρῆσαι πρὸς τοὺς χαλδαίους τοὺς συγκεκλεικότας ὑμᾶς, ζήσεται, καὶ ἔσται ἡ ψυχὴ αὐτοῦ εἰς σκῦλα, καὶ ζήσεται. διότι ἐστήρικα τὸ πρόσωπόν μου ἐπὶ τὴν πόλιν ταύτην εἰς κακά, καὶ οὐκ

εἰς κακὰ, καὶ οὐκ εἰς ἀγαθά. εἰς χεῖρας βασιλέως βαβυλῶνος παραδοθήσεται, καὶ κατακαύσει αὐτὴν ἐν πυρί. ὁ οἶκος βασιλέως ἰούδα, ἀκούσατε λόγον κυρίου, οἶκος δαυὶδ, τάδε λέγει κύριος. κρίνατε πρωῒ κρῖμα, καὶ κατευθύνατε, καὶ ἐξέλεσθε διηρπασμένον ἐκ χειρὸς ἀδικοῦντος αὐτὸν, ὅπως μὴ ἀναφθῇ ὡς πῦρ ἡ ὀργή μου, καὶ καυθήσεται, καὶ οὐκ ἔσται ὁ σβέσων. ἰδοὺ ἐγὼ πρὸς σὲ τὴν κατοικοῦσαν τὴν κοιλάδα σὸρ, τὴν πεδινὴν, τοὺς λέγοντας, τίς πτοήσει ἡμᾶς; ἢ τίς εἰσελεύσεται πρὸς τὸ κατοικητήριον ἡμῶν; καὶ ἀνάψω πῦρ ἐν τῷ δρυμῷ αὐτῆς, καὶ ἔδεται πάντα τὰ κύκλῳ αὐτῆς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΒ΄.

Τάδε λέγει κύριος. πορεύου καὶ κατάβηθι εἰς τὸν οἶκον τοῦ βασιλέως ἰούδα, καὶ λαλήσεις ἐκεῖ τὸν λόγον τοῦτον, καὶ ἐρεῖς. ἄκουε λόγον κυρίου βασιλεῦ ἰούδα, ὁ καθήμενος ἐπὶ θρόνου δαυὶδ, σὺ καὶ ὁ οἶκός σου καὶ ὁ λαός σου, καὶ οἱ εἰσπορευόμενοι ταῖς πύλαις ταύταις. τάδε λέγει κύριος. ποιεῖτε κρίσιν καὶ δικαιοσύνην, καὶ ἐξαιρεῖσθε διηρπασμένον ἐκ χειρὸς ἀδικοῦντος αὐτὸν, καὶ προσήλυτον καὶ ὀρφανὸν καὶ χήραν μὴ καταδυναστεύετε, καὶ μὴ ἀσεβεῖτε, καὶ αἷμα ἀθῷον μὴ ἐκχέητε ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ. διότι ἐὰν ποιοῦντες ποιήσητε τὸν λόγον τοῦτον, καὶ εἰσελεύσονται ἐν ταῖς πύλαις τοῦ οἴκου τούτου βασιλεῖς καθήμενοι ἐπὶ θρόνου δαυὶδ, καὶ ἐπιβεβηκότες ἐφ᾽ ἁρμάτων καὶ ἵππων, αὐτοὶ καὶ οἱ παῖδες αὐτῶν, καὶ ὁ λαὸς αὐτῶν. ἐὰν δὲ μὴ ποιήσητε τοὺς λόγους τούτους, κατ᾽ ἐμαυτοῦ ὤμοσα, λέγει κύριος, ὅτι εἰς ἐρήμωσιν ἔσται ὁ οἶκος οὗτος. ὅτι τάδε λέγει κύριος κατὰ τοῦ οἴκου βασιλέως ἰούδα. γαλαὰδ σύ μοι ἀρχὴ τοῦ λιβάνου, ἐὰν μὴ θῶ σε εἰς ἔρημον πόλεις μὴ κατοικηθησομένας, καὶ ἐπάξω ἐπὶ σὲ ὀλοθρεύοντα ἄνδρα, καὶ τὸν πέλεκυν αὐτοῦ, καὶ ἐκκόψουσι τὰς ἐκλεκτὰς κέδρους σου, καὶ ἐμβαλοῦσιν εἰς τὸ πῦρ. καὶ διελεύσονται ἔθνη διὰ τῆς πόλεως ταύτης, καὶ ἐρεῖ ἕκαστος πρὸς τὸν πλησίον αὐτοῦ. διατί ἐποίησε κύριος οὕτως τῇ πόλει ταύτῃ τῇ μεγάλῃ; καὶ ἐροῦσιν, ἀνθ᾽ ὧν ἐγκατέλιπον τὴν διαθήκην κυρίου θεοῦ αὐτῶν, καὶ προσεκύνησαν θεοῖς ἀλλοτρίοις, καὶ ἐδούλευσαν αὐτοῖς. μὴ κλαίετε τὸν τεθνηκότα, μηδὲ θρηνεῖτε αὐτόν. κλαύσατε κλαυθμῷ τὸν ἐκπορευόμενον, ὅτι οὐκ ἐπιστρέψει ἔτι, οὐδὲ ὄψεται τὴν γῆν πατρίδος αὐτοῦ. διότι [a] τάδε λέγει κύριος ἐπὶ σελλὴμ υἱὸν ἰωσία τὸν βασιλεύοντα ἀντὶ ἰωσίου τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ὃς ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ τόπου τούτου. οὐκ ἀναστρέψει ἐκεῖ ἔτι, ἀλλ᾽ ἢ ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ οὗ μετῴκισα αὐτὸν, ἐκεῖ ἀποθανεῖται, καὶ τὴν γῆν ταύτην οὐκ ὄψεται ἔτι. [b] ὁ οἰκοδομῶν οἰκίαν αὐτοῦ οὐ μετὰ δικαιοσύνης, καὶ τὰ ὑπερῷα αὐτοῦ οὐκ ἐν κρίματι, [c] παρὰ τῷ πλησίον αὐτοῦ ἐργᾶται δωρεὰν, καὶ τὸν μισθὸν αὐτοῦ οὐ μὴ ἀποδώσει αὐτῷ. ᾠκοδόμησας σεαυτῷ οἶκον σύμμετρον, [d] ὑπερῷα ῥιπιστὰ διεσταλμένα θυρίσι, καὶ ἐξυλωμένα ἐν κέδρῳ καὶ κεχρισμένα ἐν μίλτῳ. μὴ βασιλεύσεις, ὅτι σὺ παροξύνῃ [e] ἐν ἀχὰζ τῷ πατρί σου; οὐ φάγονται, καὶ οὐ πίονται. βέλτιόν σε ποιεῖν κρῖμα καὶ δικαιοσύνην. οὐκ ἔγνωσαν, οὐκ ἔκριναν κρίσιν ταπεινῷ, οὐδὲ κρίσιν πένητος. οὐ τοῦτό ἐστιν τὸ μὴ γνῶναί σε ἐμὲ, λέγει κύριος; ἰδοὺ οὐκ εἰσὶν οἱ ὀφθαλμοί σου, οὐδὲ ἡ καρδία σου καλὴ, ἀλλὰ εἰς τὴν πλεονεξίαν σου, καὶ εἰς τὸ αἷμα τὸ ἀθῷον τοῦ ἐκχέαι αὐτὸ, καὶ εἰς ἀδικήματα καὶ εἰς φόνον, τοῦ ποιεῖν αὐτά. διατοῦτο τάδε λέγει κύριος ἐπὶ ἰωακεὶμ υἱὸν ἰωσία βασιλέα ἰούδα. [f] καὶ ἐπὶ τὸν ἄνδρα τοῦτον, οὐ κόψονται αὐτὸν, ὦ ἀδελφὲ, οὐδὲ μὴ κλαύσονται αὐτὸν, οἴμοι κύριε. ταφὴν ὄνου ταφήσονται, [g] συμψησθεὶς ῥιφήσεται ἐπέκεινα τῆς πύλης ἱερουσαλήμ. ἀνάβηθι εἰς τὸν λίβανον καὶ κέκραξον, καὶ εἰς τὴν βασὰν δὸς τὴν φωνήν σου, καὶ βόησον εἰς τὸ πέρας τῆς θαλάσσης, ὅτι συνετρίβησαν πάντες οἱ ἐρασταί σου. ἐλάλησα πρὸς σὲ ἐν τῇ παραπτώσει σου, καὶ εἶπας, οὐκ ἀκούσομαι. αὕτη ἡ ὁδός σου ἐκ νεότητός σου, οὐκ ἤκουσας τῆς φωνῆς μου. πάντας τοὺς ποιμένας σου ποιμανεῖ ἄνεμος, καὶ οἱ ἐρασταί σου ἐν αἰχμαλωσίᾳ ἐξελεύσονται, ὅτι τότε αἰσχυνθήσῃ καὶ ἀτιμωθήσῃ ἀπὸ πάντων τῶν φιλούντων σε. κατοικοῦσα ἐν τῷ λιβάνῳ, ἐννοσσεύουσα ἐν ταῖς κέδροις, καταστενάξεις ἐν τῷ ἐλθεῖν σοι ὠδῖνας ὡς τικτούσης. ζῶ ἐγὼ, λέγει κύριος, ἐὰν γενόμενος γένηται ἰεχονίας υἱὸς ἰωακεὶμ βασιλεὺς ἰούδα, [h] ἀποσφράγισμα ἐπὶ τῆς χειρὸς τῆς δεξιᾶς μου, ἐκεῖθεν ἐκσπάσω σε, καὶ παραδώσω σε εἰς χεῖρας τῶν ζητούντων τὴν ψυχήν σου ὧν σὺ εὐλαβῇ ἀπὸ προσώπου αὐτῶν, εἰς χεῖρας τῶν χαλδαίων, καὶ ἀπορρίψω σε καὶ τὴν μητέρα σου τὴν τεκοῦσάν σε εἰς γῆν, οὗ οὐκ ἐτέχθης ἐκεῖ, καὶ ἐκεῖ ἀποθανεῖσθε. εἰς δὲ τὴν γῆν ἣν αὐτοὶ εὔχονται ταῖς ψυχαῖς αὐτῶν, οὐ μὴ ἀποστρέψωσιν. ἠτιμώθη ἰεχονίας ὡς σκεῦος οὗ οὐκ ἔστι χρεία αὐτοῦ, ὅτι ἐξερρίφη, καὶ ἐξεβλήθη εἰς γῆν ἣν οὐκ ᾔδει. γῆ γῆ ἄκουε λόγον κυρίου, γράψον τὸν ἄνδρα τοῦτον [i] ἐκκήρυκτον ἄνθρωπον· ὅτι οὐ μὴ αὐξηθῇ ἐκ τοῦ σπέρματος αὐτοῦ καθήμενος ἐπὶ θρόνου δαυὶδ, ἄρχων ἔτι ἐν τῷ ἰούδα.

[a] Τάδε λέγει κύριος ἐπὶ σελλήμ.] In quibusdam libris est ἐπὶ ἰωακείμ.] [b] [ὁ οἰκοδομῶν οἰκίαν] In quibusdam libris est, ὦ ὁ οἰκοδομῶν. In quibusdam, ὡς ὁ οἰκοδομῶν. [c] [παρὰ τῷ πλησίον αὐτοῦ.] S. Chrysostomus legit, ὁ πλησίον αὐτοῦ. [d] [ὑπερῷα ῥιπιστά] In quibusdam libris est, ὑπερῷα εὐρύχωρα. [e] [ἐν ἀχὰζ τῷ πατρί σου οὐ φάγονται καὶ οὐ πίονται, βέλτιόν σε ποιεῖν κρῖμα καὶ δικαιοσύνην.] Scholion. ἀντίγραφος. Ἀκύλας. ὁ πατήρ σου οὐκ ἔφαγε, καὶ ἔπιε, καὶ ἐποίησε κρῖμα καὶ δικαιοσύνην; τὰ μέντοι πολλὰ τῶν ἀντιγράφων ἔχει, ἐν ἀχὰζ τῷ πατρί σου. ἔστι ψευδές. ὡς ἐκ τῶν ἄλλων ἑρμηνευτῶν δῆλον. [f] [καὶ ἐπὶ τὸν ἄνδρα τοῦτον.] Aliquot libri habent οὐαὶ ἐπὶ τὸν ἄνδρα τοῦτον. [g] [συμψησθείς.] Sic cap. post XXIX ἐὰν μὴ συμψισθῶσι τὰ ἐλάχιστα τῶν προβάτων. In quibusdam autem libris est, συμψησθεὶς ὡς κοπρία. S. Chrysostomus. Σύμμαχος φησιν ὡς κόπριον συλληφθείς. ὁ γὰρ βαβυλώνιος, τοῦτον ἀνελών, οὕτως ἔρριψε. καὶ οὐκ ἐτάφη. ἢ εἰ ἐτάφη, καθάπερ ὄνος. συμφυρεὶς αἵματι, καὶ γῇ, καὶ κονιορτῷ. ἐκ γὰρ τοῦ θορύβου, οὔτε ἐκόπη, οὔτε ἐπεπλύνθη αὐτοῦ τὸ σῶμα. [h] [ἀποσφράγισμα ἐπὶ τῆς χειρός.] Origenes. σφραγίς, ἐξέδωκαν οἱ λοιποί. [i] [ἐκκήρυκτον ἄνθρωπον.] In quibusdam libris sequitur, ἀνδρόδοτον ἄνθρωπον

θρωπον ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ. quod de Hebraico est, ac videtur ab editione esse vel Luciani martyris, vel Hesychij. Apud Theodoretum quidem habetur, sed S. Hieronymus testatur deesse in LXX. Aquila. ἀναύξητον. Symmachus. ξηρὸν ἀπηλλοτριωμένον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΓ.

Ὦ Ποιμένες οἱ ἀπολλύοντες καὶ διασκορπίζοντες τὰ πρόβατα τῆς νομῆς αὐτῶν, διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος ἐπὶ τοὺς ποιμαίνοντας τὸν λαόν μου. ὑμεῖς διεσκορπίσατε τὰ πρόβατά μου, καὶ ἐξώσατε αὐτὰ, καὶ οὐκ ἐπεσκέψασθε αὐτά, ἰδοὺ ἐγὼ ἐκδικῶ ἐφ' ὑμᾶς κατὰ τὰ πονηρὰ ἐπιτηδεύματα ὑμῶν. καὶ ἐγὼ εἰσδέξομαι τοὺς καταλοίπους τοῦ λαοῦ μου ἀπὸ πάσης τῆς γῆς, οὗ ἐξῶσα αὐτοὺς ἐκεῖ, καὶ καταστήσω αὐτοὺς εἰς τὴν νομὴν αὐτῶν, καὶ αὐξηθήσονται, καὶ πληθυνθήσονται. καὶ ἀναστήσω αὐτοῖς ποιμένας, οἳ ποιμανοῦσιν αὐτούς, καὶ οὐ φοβηθήσονται ἔτι, οὐδὲ πτοηθήσονται, λέγει κύριος. ἰδοὺ ἡμέραι ἔρχονται, λέγει κύριος, ª καὶ ἀναστήσω τῷ δαυὶδ ἀνατολὴν δικαίαν, καὶ βασιλεύσει βασιλεὺς, καὶ συνήσει, καὶ ποιήσει κρῖμα καὶ δικαιοσύνην ἐπὶ τῆς γῆς. ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ καὶ σωθήσεται ἰούδας, καὶ ἰσραὴλ κατασκηνώσει πεποιθὼς, καὶ τοῦτο τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ὃ καλέσει αὐτὸν κύριος, ἰωσεδέκ. ἐν τοῖς προφήταις ʒ συνετρίβη ἡ καρδία μου ἐν ἐμοί, ἐσαλεύθη πάντα τὰ ὀστᾶ μου, ἐγενήθην ὡς ἀνὴρ συντετριμμένος, καὶ ὡς ἄνθρωπος συνεχόμενος ἀπὸ οἴνου ἀπὸ προσώπου κυρίου καὶ ἀπὸ προσώπου εὐπρεπείας δόξης αὐτοῦ. ὅτι ἀπὸ προσώπου τούτων ἐπένθησεν ἡ γῆ, ἐξηράνθησαν αἱ νομαὶ τῆς ἐρήμου. καὶ ἐγένετο ὁ δρόμος αὐτῶν πονηρὸς, καὶ ἡ ἰσχὺς αὐτῶν οὕτως. ὅτι ἱερεὺς καὶ προφήτης ἐμολύνθησαν, καὶ ἐν τῷ οἴκῳ μου εἶδον πονηρίας αὐτῶν. διὰ τοῦτο γενέσθω ἡ ὁδὸς αὐτῶν αὐτοῖς εἰς ὀλίσθημα ἐν γνόφῳ, καὶ ὑποσκελισθήσονται, καὶ πεσοῦνται ἐν αὐτῇ. διότι ἐπάξω ἐπ' αὐτοὺς κακὰ, ἐν ἐνιαυτῷ ἐπισκέψεως αὐτῶν. καὶ ἐν τοῖς προφήταις σαμαρείας εἶδον ἀνομήματα. ἐπροφήτευσαν διὰ τῆς βάαλ, καὶ ἐπλάνησαν τὸν λαόν μου ἰσραήλ. καὶ ἐν τοῖς προφήταις ἱερουσαλὴμ ἑώρακα φρικτὰ μοιχωμένους, καὶ πορευομένους ἐν ψεύδεσι, καὶ ἀντιλαμβανομένους χειρῶν πολλῶν, τοῦ μὴ ἀποστραφῆναι ἕκαστον ἀπὸ τῆς ὁδοῦ αὐτοῦ τῆς πονηρᾶς. ἐγενήθησάν μοι πάντες ὡς σόδομα, καὶ οἱ κατοικοῦντες αὐτὴν ὥσπερ γόμορρα. διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος. ἰδοὺ ἐγὼ ψωμιῶ αὐτοὺς ὀδύνην, καὶ ποτιῶ αὐτοὺς ὕδωρ πικρὸν, ὅτι ἀπὸ τῶν προφητῶν ἱερουσαλὴμ ἐξῆλθε μολυσμὸς πάσῃ τῇ γῇ. οὕτως λέγει κύριος παντοκράτωρ. μὴ ἀκούετε τοὺς λόγους τῶν προφητῶν, ὅτι ματαιοῦσιν ἑαυτοῖς ὅρασιν, ἀπὸ καρδίας αὐτῶν λαλοῦσι, καὶ οὐκ ἀπὸ στόματος κυρίου, λέγουσι τοῖς ἀπωθουμένοις τὸν λόγον κυρίου, εἰρήνη ἔσται ὑμῖν, καὶ πᾶσι τοῖς πορευομένοις τοῖς θελήμασιν αὐτῶν, καὶ παντὶ τῷ πορευομένῳ πλάνῃ καρδίας αὐτοῦ. εἶπαν, οὐχ ἥξει ἐπὶ σὲ κακά. β ὅτι τίς ἔστιν ἐν ὑποστήματι κυρίου καὶ εἶδε τὸν λόγον αὐτοῦ; τίς ἠνωτίσατο, καὶ ἤκουσεν; ἰδοὺ σεισμὸς παρὰ κυρίου, καὶ ὀργὴ ἐκπορεύεται εἰς συσσεισμὸν, συστρεφομένη ἐπὶ τοὺς ἀσεβεῖς ἥξει, καὶ οὐκ ἔτι ἀποστρέψει ὁ θυμὸς κυρίου, ἕως ποιήσῃ αὐτὸ, καὶ ἕως ἂν στήσῃ αὐτὸ, ἀπὸ ἐγχειρήματος καρδίας αὐτοῦ. ἐπ' ἐσχάτου τῶν ἡμερῶν νοήσουσιν αὐτό. οὐκ ἀπέστελλον τοὺς προφήτας, καὶ αὐτοὶ ἔτρεχον. οὐδὲ ἐλάλησα πρὸς αὐτούς, καὶ αὐτοὶ ἐπροφήτευον. καὶ εἰ ἔστησαν ἐν τῇ ὑποστάσει μου, καὶ εἰ ἤκουσαν τῶν λόγων μου, καὶ τὸν λαόν μου ἂν ἀπέστρεφον αὐτοὺς ἀπὸ τῶν πονηρῶν ἐπιτηδευμάτων αὐτῶν. θεὸς ἐγγίζων ἐγώ εἰμι, λέγει κύριος, καὶ οὐχὶ θεὸς πόρρωθεν. εἰ κρυβήσεταί τις ἐν κρυφαίοις, καὶ ἐγὼ οὐκ ὄψομαι αὐτόν; μὴ οὐχὶ τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν ἐγὼ πληρῶ, λέγει κύριος; ἤκουσα ἃ λαλοῦσιν οἱ προφῆται, ἃ προφητεύουσιν ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, ψευδῆ λέγοντες. ἠνυπνιασάμην ἐνύπνιον. ἕως πότε ἔσται ἐν καρδίᾳ τῶν προφητῶν τῶν προφητευόντων ψευδῆ, ἐν τῷ προφητεύειν αὐτοὺς τὰ θελήματα τῆς καρδίας αὐτῶν, τῶν λογιζομένων τοῦ ἐπιλαθέσθαι τοῦ νόμου μου ἐν τοῖς ἐνυπνίοις αὐτῶν, ἃ διηγοῦντο ἕκαστος τῷ πλησίον αὐτοῦ, καθάπερ ἐπελάθοντο οἱ πατέρες αὐτῶν τοῦ ὀνόματός μου ἐν τῇ βάαλ. ὁ προφήτης ἐν ᾧ τὸ ἐνύπνιόν ἐστι, διηγησάσθω τὸ ἐνύπνιον αὐτοῦ, καὶ ἐν ᾧ ὁ λόγος μου πρὸς αὐτὸν, διηγησάσθω τὸν λόγον μου ἐπ' ἀληθείας. τί τὸ ἄχυρον πρὸς τὸν σῖτον; οὕτως οἱ λόγοι μου λέγει κύριος. οὐκ ἰδοὺ οἱ λόγοι μου, γ ὥσπερ πῦρ, λέγει κύριος, καὶ ὡς πέλυξ κόπτων πέτραν; δ ἰδοὺ ἐγὼ διὰ τοῦτο πρὸς τοὺς προφήτας, λέγει κύριος ὁ θεὸς, τοὺς κλέπτοντας τοὺς λόγους μου ἕκαστον παρὰ τοῦ πλησίον αὐτοῦ. ἰδοὺ ἐγὼ πρὸς τοὺς προφήτας τοὺς ἐκβάλλοντας προφητείας γλώσσης, καὶ νυστάζοντας νυσταγμὸν αὐτῶν. διὰ τοῦτο ἰδοὺ ἐγὼ πρὸς τοὺς προφήτας τοὺς προφητεύοντας ἐνύπνια ψευδῆ, καὶ οὐ διηγοῦντο αὐτὰ, καὶ ἐπλάνησαν τὸν λαόν μου ἐν τοῖς ψεύδεσιν αὐτῶν, καὶ ἐν τοῖς πλάνοις αὐτῶν, καὶ ἐγὼ οὐκ ἀπέστειλα αὐτοὺς, καὶ οὐκ ἐνετειλάμην αὐτοῖς, καὶ ὠφέλειαν οὐκ ὠφελήσουσι τὸν λαὸν τοῦτον. καὶ ἐὰν ἐρωτήσωσιν ὁ λαὸς οὗτος, ἢ ἱερεὺς, ἢ προφήτης, τί τὸ λῆμμα κυρίου; καὶ ἐρεῖς αὐτοῖς. ὑμεῖς ἐστε τὸ λῆμμα, καὶ ῥάξω ὑμᾶς, λέγει κύριος. ὁ προφήτης, καὶ οἱ ἱερεῖς, καὶ ὁ λαὸς, οἳ ἂν εἴπωσι, λῆμμα κυρίου, καὶ ἐκδικήσω τὸν ἄνθρωπον ἐκεῖνον, καὶ τὸν οἶκον αὐτοῦ. οὕτως ἐρεῖτε ἕκαστος πρὸς τὸν πλησίον αὐτοῦ, καὶ ἕκαστος πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ. τί ἀπεκρίθη κύριος, καὶ τί ἐλάλησε κύριος; καὶ λῆμμα κυρίου μὴ ὀνομάζετε ἔτι, ὅτι τὸ λῆμμα τῷ ἀνθρώπῳ ἔσται ὁ λόγος αὐτοῦ, καὶ διατί ἐλάλησε κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν; διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν. ἀνθ' ὧν εἴπατε τὸν λόγον τοῦτον, λῆμμα κυρίου, καὶ ἀπέστειλα πρὸς ὑμᾶς, λέγων, οὐκ ἐρεῖτε λῆμμα κυρίου. διὰ τοῦτο ἰδοὺ ἐγὼ λαμβάνω, καὶ ῥάσσω ὑμᾶς, καὶ τὴν πόλιν ἣν ἔδωκα ὑμῖν καὶ τοῖς πατράσιν ὑμῶν. καὶ δώσω ἐφ' ὑμᾶς ὀνειδισμὸν αἰώνιον, καὶ ἀτιμίαν αἰώνιον, ἥτις οὐκ ἐπιλησθήσεται. διὰ τοῦτο ἰδοὺ ἡμέραι ἔρχονται, λέγει κύριος, καὶ οὐκ ἐροῦσιν ἔτι, ζῇ κύριος, ὃς ἀ-

ὃς ἀνήγαγε τὸν οἶκον ἰσραὴλ ἐκ γῆς αἰγύπτου, ἀλλὰ ζῇ κύριος, ὃς συνήγαγε πᾶν τὸ σπέρμα ἰσραὴλ ἀπὸ γῆς βορρᾶ, καὶ ἀπὸ πασῶν τῶν χωρῶν, οὗ ἔξωσεν αὐτοὺς ἐκεῖ, καὶ ἀποκατέστησεν αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν αὐτῶν.

α Ἀναστήσω τῷ δαυὶδ ἀνατολὴν δικαίαν.] Symmachus. βλάστημα δίκαιον. β [τίς ἔστη ἐν ὑποστήματι κυρίου;] S. τίς γὰρ παρῆν ἐν ὁμιλίᾳ; καὶ τίς δὲ ἤκουσε; Scholion S. Chrysostomi. πῶς οὖν ὑμεῖς λέγετε ἀκηκοέναι; γ [ὥσπερ πῦρ.] In cæteris libris est, ὥσπερ πῦρ φλέγον. δ [ἰδοὺ ἐγὼ διὰ τοῦτο πρὸς τοὺς προφήτας.] In cæteris libris hæc sequuntur. τοὺς κλέπτοντας τοὺς λόγους μου, ἕκαστος παρὰ τοῦ πλησίον αὐτοῦ. ἰδοὺ ἐγὼ πρὸς τοὺς προφήτας τοὺς ἐκβάλλοντας προφητείας γλώσσης, καὶ νυστάζοντας νυσταγμὸν αὐτῶν. ἰδοὺ ἐγὼ πρὸς τοὺς προφήτας. Quæ S. Crysostomus explicat. itidẽ Origenes. & in quibusdã libris est, τοὺς ἐκλαμβάνοντας προφητείας γλώσσης, καὶ πλάσσοντας ψευδῆ χρηματισμόν. καὶ νυστάζοντας &c.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΔ΄.

Ἔδειξέ μοι κύριος δύο καλάθους σύκων, κειμένους κατὰ πρόσωπον ναοῦ κυρίου, μετὰ τὸ ἀποικίσαι ναβουχοδονόσορ βασιλέα βαβυλῶνος τὸν ἰεχονίαν υἱὸν ἰωακεὶμ βασιλέα ἰούδα, καὶ τοὺς ἄρχοντας, καὶ τοὺς τεχνίτας, καὶ τοὺς δεσμώτας, καὶ τοὺς πλουσίους ἐξ ἱερουσαλὴμ, καὶ ἤγαγεν αὐτοὺς εἰς βαβυλῶνα. ὁ κάλαθος ὁ εἷς σύκων χρηστῶν σφόδρα, ὡς τὰ σῦκα τὰ πρώϊμα. καὶ ὁ κάλαθος ὁ ἕτερος σύκων πονηρῶν σφόδρα, ἃ οὐ βρωθήσεται ἀπὸ πονηρίας αὐτῶν. καὶ εἶπε κύριος πρὸς μέ. τί σὺ ὁρᾷς ἱερεμία; καὶ εἶπα, σῦκα. σῦκα τὰ χρηστὰ, χρηστὰ λίαν. καὶ τὰ πονηρὰ, πονηρὰ λίαν, ἃ οὐ βρωθήσεται ἀπὸ πονηρίας αὐτῶν. καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρὸς μὲ λέγων. τάδε λέγει κύριος ὁ θεὸς ἰσραήλ. ὡς τὰ σῦκα τὰ χρηστὰ ταῦτα, οὕτως ἐπιγνώσομαι τοὺς ἀποικισθέντας ἰουδαίους, οὓς ἐξαπέσταλκα ἐκ τοῦ τόπου τούτου εἰς γῆν χαλδαίων εἰς ἀγαθά. καὶ στηριῶ τοὺς ὀφθαλμούς μου ἐπ᾽ αὐτοὺς εἰς ἀγαθὰ, καὶ ἀποκαταστήσω αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν ταύτην εἰς ἀγαθά. καὶ ἀνοικοδομήσω αὐτοὺς, καὶ οὐ μὴ καθελῶ αὐτοὺς, καὶ καταφυτεύσω αὐτοὺς, καὶ οὐ μὴ ἐκτίλω. καὶ δώσω αὐτοῖς καρδίαν τοῦ εἰδέναι αὐτοὺς ἐμὲ, ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος, καὶ ἔσονταί μοι εἰς λαὸν, καὶ ἐγὼ ἔσομαι αὐτοῖς εἰς θεὸν, ὅτι ἐπιστραφήσονται ἐπ᾽ ἐμὲ ἐξ ὅλης τῆς καρδίας αὐτῶν. καὶ ὡς τὰ σῦκα τὰ πονηρὰ, ἃ οὐ βρωθήσονται ἀπὸ πονηρίας αὐτῶν, τάδε λέγει κύριος, οὕτως παραδώσω τὸν σεδεκίαν βασιλέα ἰούδα, καὶ τοὺς μεγιστᾶνας αὐτοῦ, καὶ τὸ κατάλοιπον ἱερουσαλὴμ τοὺς ὑπολελειμμένους ἐν τῇ γῇ ταύτῃ, καὶ τοὺς κατοικοῦντας ἐν αἰγύπτῳ. καὶ δώσω αὐτοὺς εἰς διασκορπισμὸν εἰς πάσας τὰς βασιλείας τῆς γῆς, καὶ ἔσονται εἰς ὀνειδισμὸν, καὶ εἰς παραβολὴν, καὶ εἰς μῖσος, καὶ εἰς κατάραν ἐν παντὶ τόπῳ οὗ ἔξωσα αὐτοὺς ἐκεῖ. καὶ ἀποστελῶ εἰς αὐτοὺς τὸν λιμὸν καὶ τὸν θάνατον, καὶ τὴν μάχαιραν, ἕως ἂν ἐκλείπωσιν ἀπὸ τῆς γῆς, ἧς ἔδωκα αὐτοῖς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΕ΄.

Ὁ ΛΟΓΟΣ Ο ΓΕΝΟΜΕΝΟΣ ΠΡΟΣ ΙΕΡΕΜΙΑΝ ἐπὶ πάντα τὸν λαὸν ἰούδα ἐν τῷ ἔτει τῷ τετάρτῳ τοῦ ἰωακεὶμ α υἱοῦ ἰωσία βασιλέως ἰούδα, ὃν ἐλάλησε πρὸς πάντα τὸν λαὸν ἰούδα, καὶ πρὸς τοὺς κατοικοῦντας ἱερουσαλὴμ, λέγων. ἐν τρισκαιδεκάτῳ ἔτει ἰωσία υἱοῦ ἀμὼς βασιλέως ἰούδα, καὶ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης εἴκοσι καὶ τρία ἔτη, καὶ ἐλάλησα πρὸς ὑμᾶς ὀρθρίζων, καὶ λέγων, καὶ ἀπέστελλον πρὸς ὑμᾶς τοὺς δούλους μου τοὺς προφήτας, ὄρθρου ἀποστέλλων, καὶ οὐκ εἰσηκούσατε, καὶ οὐ προσέχετε τοῖς ὠσὶν ὑμῶν, λέγων. ἀποστράφητε ἕκαστος ἀπὸ τῆς ὁδοῦ αὐτοῦ τῆς πονηρᾶς, καὶ ἀπὸ τῶν πονηρῶν ἐπιτηδευμάτων ὑμῶν, καὶ κατοικήσετε ἐπὶ τῆς γῆς, ἧς ἔδωκα ὑμῖν καὶ τοῖς πατράσιν ὑμῶν, ἀπ᾽ αἰῶνος καὶ ἕως αἰῶνος. μὴ πορεύεσθε ὀπίσω θεῶν ἀλλοτρίων, τοῦ δουλεύειν αὐτοῖς, καὶ τοῦ προσκυνεῖν αὐτοῖς, ὅπως μὴ παροργίζητέ με ἐν τοῖς ἔργοις τῶν χειρῶν ὑμῶν, τοῦ κακῶσαι ὑμᾶς, καὶ οὐκ ἠκούσατέ μου. διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος. ἐπειδὴ οὐκ ἐπιστεύσατε τοῖς λόγοις μου, ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω, καὶ λήψομαι πατριὰν ἀπὸ βορρᾶ, καὶ ἄξω αὐτοὺς ἐπὶ τὴν γῆν ταύτην, καὶ ἐπὶ τοὺς κατοικοῦντας αὐτὴν, καὶ ἐπὶ πάντα τὰ ἔθνη τὰ κύκλῳ αὐτῆς, καὶ ἐξερημώσω αὐτοὺς, καὶ δώσω αὐτοὺς εἰς ἀφανισμὸν, καὶ εἰς συριγμὸν, καὶ εἰς ὀνειδισμὸν αἰώνιον. καὶ ἀπολῶ ἀπ᾽ αὐτῶν φωνὴν χαρᾶς, καὶ φωνὴν εὐφροσύνης, φωνὴν νυμφίου, καὶ φωνὴν νύμφης, β ὀσμὴν μύρου, καὶ φῶς λύχνου. καὶ ἔσται πᾶσα ἡ γῆ εἰς ἀφανισμὸν, καὶ δουλεύσουσιν ἐν τοῖς ἔθνεσιν ἑβδομήκοντα ἔτη, καὶ ἐν τῷ πληρωθῆναι τὰ ἑβδομήκοντα ἔτη, ἐκδικήσω τὸ ἔθνος ἐκεῖνο, καὶ θήσομαι αὐτοὺς εἰς ἀφανισμὸν αἰώνιον, καὶ ἐπάξω ἐπὶ τὴν γῆν ἐκείνην πάντας τοὺς λόγους μου, οὓς ἐλάλησα κατ᾽ αὐτῆς, πάντα τὰ γεγραμμένα ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ. Α ΕΠΡΟΦΥΤΕΥΣΕ ΙΕΡΕΜΙΑΣ ΕΠΙ γ ΤΑ ΕΘΝΗ ΤΑ ΑΙΛΑΜ τάδε λέγει κύριος. συντρίβη τὸ τόξον αἰλὰμ, ἀρχὴ δυναστείας αὐτῶν. καὶ ἐπάξω ἐπὶ αἰλὰμ τέσσαρας ἀνέμους ἐκ τῶν τεσσάρων ἄκρων τοῦ οὐρανοῦ, καὶ διασπερῶ αὐτοὺς ἐν πᾶσι τοῖς ἀνέμοις τούτοις, καὶ οὐκ ἔσται ἔθνος ὃ οὐχ ἥξει ἐκεῖ. οἱ ἐξωσμένοι αἰλάμ. καὶ πτοήσω αὐτοὺς ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν, τῶν ζητούντων τὴν ψυχὴν αὐτῶν, καὶ ἐπάξω ἐπ᾽ αὐτοὺς κατὰ τὴν ὀργὴν τοῦ θυμοῦ μου, καὶ ἐπαποστελῶ ὀπίσω αὐτῶν τὴν μάχαιράν μου, ἕως τοῦ ἐξαναλῶσαι αὐτούς. καὶ θήσω τὸν θρόνον μου ἐν αἰλὰμ, δ καὶ ἐξαποστελῶ ἐκεῖθεν βασιλέα καὶ μεγιστᾶνας, καὶ ἔσται ἐπ᾽ ἐσχάτου τῶν ἡμερῶν, καὶ ἀποστρέψω τὴν αἰχμαλωσίαν αἰλὰμ, λέγει κύριος.

α υἱοῦ ἰωσία βασιλέως ἰούδα.] In cæteris libris hæc sequuntur. αὐτὸς ἐνιαυτὸς πρῶτος τῷ ναβουχοδονόσορ βασιλεῖ βαβυλῶνος. β [ὀσμὴν μύρου.] In quibusdam libris est, φωνὴν μύλου. γ [ἐπὶ τὰ ἔθνη τὰ αἰλάμ.] In quibusdam libris est, τὰ ἔθνη αἰλάμ. Hæc autem vsque ad finem capitis, in editione Latina sunt cap. XLIX. in extremo. ac Latinæ editionis ordini nonnulla exemplaria Græca conueniunt. in quibus hæc etiam sunt,

quæ scribit S. Hieronymus in LXX. non haberi, ὅτι ἐδούλευσαν ἐν αὐτοῖς, καταδουλώσονται γὰρ αὐτοὺς ἔθνη πολλὰ, καὶ βασιλεῖς μεγάλοι. καὶ ἀνταποδώσω αὐτοῖς κατὰ τὰ ἔργα αὐτῶν, καὶ κατὰ τὴν πονηρίαν τῶν ἐπιτηδευμάτων αὐτῶν. vbi, ὅτι ἐδούλευσαν ἐν αὐτοῖς, &c, καταδουλώσονται γὰρ αὐτοὺς, gemina videtur esse interpretatio. Origenes. ταύτην οἱ μὲν ὁ. τὴν κατὰ τῶν ἐθνῶν ὁράσεων προέταξαν. οἱ δὲ λοιποὶ τοῦ ἀνθρώπου, αἰλὰμ δὲ ἔθνος ἀραβικὸν, πρὸς τῇ ἐρυθρᾷ κείμενον θαλάσσῃ. Ολυμπιόδωρ. αἰλὰμ ἡ τῆς βαβυλῶνος, ἢ καὶ πάσης χώρας ἧς ἦρξε Κῦρος. χρὴ δὲ εἰδέναι ὅτι ἅγιος ἰωάννης ὑπομνηματίζων τὸν ἱερεμίαν, μέχρι τῶν ὧδε ἀκολούθως ὑπεμνημάτισεν. ἐάσας δὲ τὰ μετὰ ταῦτα, ἄρχεται ὑπομνηματίζειν ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς βασιλείας ἰωακείμ. ἔνθα καὶ τὸ ὑποκείμενον σημεῖον κεῖται, καὶ οὕτως τὰ λοιπὰ ὑπεμνημάτισεν. Scholion. ἐξ αὐτεπιγράφου. κατὰ τοὺς ἑβδομήκοντα τῶν ἄλλων ἐθνῶν προτέτακται ἡ περὶ τοῦ αἰλὰμ προφητεία. κατὰ δὲ τοὺς λοιποὺς, ἡ περὶ τῆς αἰγύπτου. δ [καὶ ἐξαποστελῶ ἐκεῖθεν βασιλέα.] Sic in plerisque libris est. in quibusdam, ἀπολῶ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Κϛʹ.

a Ἐν ἀρχῇ β βασιλεύοντος σεδεκίου βασιλέως, ἐγένετο ὁ λόγος οὗτος περὶ αἰλὰμ ΤΗΙ ΑΙΓΥΠΤΩΙ ΕΠΙ ΔΥΝΑΜΙΝ ΦΑΡΑΩ ΝΕΧΑΩ ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΙΓΥΠΤΟΥ, ὃς ἦν ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ εὐφράτη ἐν χαρμεῖς, ὃν ἐπάταξε ναβουχοδονόσορ βασιλεὺς βαβυλῶνος, ἐν τῷ ἔτει τῷ τετάρτῳ ἰωακεὶμ βασιλέως ἰούδα. ἀναλάβετε ὅπλα καὶ ἀσπίδας, καὶ προσαγάγετε εἰς πόλεμον, καὶ ἐπισάξατε τοὺς ἵππους, ἐπίβητε οἱ ἱππεῖς, καὶ κατάστητε ἐν ταῖς περικεφαλαίαις ὑμῶν, γ προβάλετε τὰ δόρατα, καὶ ἐνδύσασθε τοὺς θώρακας ὑμῶν. τί ὅτι αὐτοὶ πτοοῦνται, καὶ ἀποχωροῦσιν εἰς τὸ ὀπίσω; διότι οἱ ἰσχυροὶ αὐτῶν κοπήσονται, φυγῇ ἔφυγον, καὶ οὐκ ἀνέστρεψαν περιεχόμενοι κυκλόθεν, λέγει κύριος. μὴ φευγέτω ὁ κοῦφος, καὶ μὴ ἀνασωζέσθω ὁ ἰσχυρὸς ἐπὶ βορρᾶν. τὰ παρὰ τὸν εὐφράτην ἠσθένησε, καὶ πεπτώκασι. τίς οὗτος ὡς ποταμὸς ἀναβήσεται, καὶ ὡς ποταμοὶ κυμαίνουσιν ὕδωρ; ὕδατα αἰγύπτου ὡς ποταμὸς ἀναβήσεται, καὶ εἶπεν, ἀναβήσομαι, καὶ κατακαλύψω τὴν γῆν, καὶ δ ἀπολῶ τοὺς κατοικοῦντας ἐν αὐτῇ. ἐπίβητε ἐπὶ τοὺς ἵππους, παρασκευάσατε τὰ ἅρματα, ἐξέλθατε οἱ μαχηταὶ αἰθιόπων, καὶ λίβυες καθωπλισμένοι ὅπλοις, καὶ λυδοὶ ἀνάβητε, ἐντείνατε τόξον, καὶ ἡ ἡμέρα ἐκείνη κυρίῳ τῷ θεῷ ἡμῶν ἡμέρα ἐκδικήσεως, τοῦ ἐκδικῆσαι τοὺς ἐχθροὺς αὐτοῦ. καὶ καταφάγεται ἡ μάχαιρα κυρίου, καὶ ἐμπλησθήσεται, καὶ μεθυσθήσεται ἀπὸ τοῦ αἵματος αὐτῶν, ὅτι θυσία τῷ κυρίῳ ἀπὸ γῆς βορρᾶ ἐπὶ ποταμοῦ εὐφράτη. ἀνάβηθι γαλαὰδ, καὶ λάβε ῥητίνην τῇ παρθένῳ θυγατρὶ αἰγύπτου. εἰς τὸ κενὸν ἐπλήθυνας ἰάματά σου, ὠφέλεια οὐκ ἔστιν ἐν σοί. ἤκουσαν ἔθνη φωνήν σου, καὶ τῆς κραυγῆς σου ἐπλήσθη ἡ γῆ, ὅτι μαχητὴς πρὸς μαχητὴν ἠσθένησαν, ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἔπεσαν ἀμφότεροι. Α ΕΛΑΛΗΣΕ ΚΥΡΙΟΣ ἐν χειρὶ ἱερεμίου, τοῦ ἐλθεῖν τὸν βασιλέα βαβυλῶνος τοῦ κόψαι γῆν αἰγύπτου. ἀναγγείλατε εἰς μαγδωλὸν, καὶ παραγγείλατε εἰς μέμφιν. εἴπατε, ἐπίστηθι, καὶ ἑτοίμασον, ὅτι κατέφαγε μάχαιρα ε τὴν σμίλακά σου. διατί ἔφυγεν ἀπὸ σοῦ ὁ ἆπις; ὁ μόσχος ὁ ἐκλεκτός σου οὐκ ἔμεινεν. ὅτι κύριος παρέλυσεν αὐτόν. καὶ τὸ πλῆθός σου ἠσθένησε, καὶ ἔπεσε, καὶ ἕκαστος πρὸς τὸν πλησίον αὐτοῦ ἐλάλει, ἀναστῶμεν, καὶ ἀναστρέψωμεν πρὸς τὸν λαὸν ἡμῶν εἰς τὴν πατρίδα ἡμῶν, ἀπὸ προσώπου μαχαίρας ἑλληνικῆς. καλέσατε τὸ ὄνομα φαραὼ νεχαὼ βασιλέως αἰγύπτου, ζ σαὼν ἐσβὲ μωήδ. ζῶ ἐγὼ, λέγει κύριος ὁ θεὸς, ὅτι ὡς τὸ ἰταβύριον ἐν τοῖς ὄρεσι, καὶ ὡς ὁ κάρμηλος ὁ ἐν τῇ θαλάσσῃ ἥξει. σκεύη ἀποικισμοῦ ποίησον σεαυτῇ κατοικοῦσα θύγατερ αἰγύπτου, ὅτι μέμφις εἰς ἀφανισμὸν ἔσται, καὶ κληθήσεται οὐαὶ, διὰ τὸ μὴ ὑπάρχειν κατοικοῦντας ἐν αὐτῇ. δάμαλις κεκαλλωπισμένη αἴγυπτος, ἀπόσπασμα ἀπὸ βορρᾶ ἦλθεν ἐπ' αὐτήν, καὶ οἱ μισθωτοὶ αὐτῆς ἐν αὐτῇ, ὥσπερ μόσχοι σιτευτοὶ η τρεφόμενοι ἐν αὐτῇ. διότι καὶ αὐτοὶ ἐπεστράφησαν, καὶ ἔφυγον ὁμοθυμαδὸν. οὐκ ἔστησαν, ὅτι ἡμέρα ἀπωλείας ἦλθεν ἐπ' αὐτοὺς, καὶ καιρὸς ἐκδικήσεως αὐτῶν. φωνὴ αὐτῶν ὡς ὄφεως συρίζοντος, ὅτι ἐν ἄμμῳ πορεύονται, ἐν ἀξίναις ἥξουσιν ἐπ' αὐτήν. ὡς κόπτοντες ξύλα ἐκκόψουσι τὸν δρυμὸν αὐτῆς, λέγει κύριος, ὅτι οὐ μὴ εἰκασθῇ, ὅτι πληθυνεῖ ὑπὲρ ἀκρίδα, καὶ οὐκ ἔστιν αὐτοῖς ἀριθμός. κατῃσχύνθη ἡ θυγάτηρ αἰγύπτου, παρεδόθη εἰς χεῖρας λαοῦ ἀπὸ βορρᾶ. ἰδοὺ ἐγὼ ἐκδικῶ τὸν ἀμμὼν τὸν υἱὸν αὐτῆς θ ἐπὶ φαραὼ, καὶ ἐπὶ τοὺς πεποιθότας ἐπ' αὐτῷ. σὺ δὲ μὴ φοβηθῇς δοῦλός μου ἰακὼβ, μηδὲ πτοηθῇς ἰσραήλ. διότι ἐγὼ ἰδοὺ σώζων σε μακρόθεν, καὶ τὸ σπέρμα σου ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας αὐτῶν. καὶ ἀναστρέψει ἰακὼβ, καὶ ἡσυχάσει καὶ ὑπνώσει, καὶ οὐκ ἔσται ὁ παρενοχλῶν αὐτόν. μὴ φοβοῦ παῖς μου ἰακὼβ, λέγει κύριος, ὅτι μετὰ σοῦ ἐγώ εἰμι. ἡ ἀπειθοῦντος καὶ τρυφερὰ παρεδόθη, ὅτι ποιήσω ἔθνει συντέλειαν ἐν παντὶ ἔθνει εἰς οὓς ἐξῶσά σε ἐκεῖ, σὲ δὲ οὐ μὴ ποιήσω ἐκλιπεῖν, καὶ παιδεύσω σε εἰς κρίμα, καὶ ἀθῷον οὐκ ἀθῳώσω σε.

a Hoc caput in Latina editione est, cap. XLVI. β [ἐν ἀρχῇ βασιλεύοντος σεδεκίου.] Scholion. ἡ προφητεία μέχρι τῶν ἐνταῦθα πεπλήρωται. μετὰ ταῦτα γὰρ ἱστορικώτερον ἀρχεῖ τὰ κατὰ σεδεκίαν καὶ τὴν ἅλωσιν ἱερουσαλὴμ, καὶ τὰ σκεύη τὰ ληφθέντα τοῦ ἱεροῦ, ἐν οἷς ποδιστῆρας ὁ σύρος τοὺς ὑπ... τῶν ποδῶν ἐξέδωκε. τοὺς δὲ ἐσφαδ, οἱ μὲν τοὺς ὀβελίσκους φασὶν, οἱ δὲ τοὺς ὑποχυτῆρας μισουμερὰδ δὲ τὰς λυχνίας ἰωακεὶμ δὲ τὸν ἰεχονίαν καλεῖ. γ [προσβάλετε τὰ δόρατα.] In cæteris libris est, προβάλλετε. δ [καὶ ἀπολῶ τοὺς κατοικοῦντας.] Plerique libri habent, καὶ ἀπολῶ πόλιν, καὶ τοὺς κατοικοῦντας. ε [τὴν σμίλακά σου.] S. Chrysostomus, βοτάνην ἢ πάντα κατὰ τὸ σμίλακά σου. aliud Schol. αὐτεπίγραφος. οἱ λοιποὶ, ἀντὶ τοῦ τὴν σμίλαγγα. τὰ κύκλῳ σου, ἐκδέδωκασι. ζ [σαὼν ἐσβὲ μωήδ.] Theodoretus, τὸ σαὼν ἐσβὲ μωὴδ, ὁ Σύμμαχος ἐξέδωκε, καιρὸς παρεγένετο. ὁ δὲ Ἀκύλας, παρήγαγεν ὁ καιρός. ὁ δὲ σύρος λέξει, παρῆλθε καὶ καιροὺς διαφέρων. η [τρεφόμενοι ἐν αὐτῇ.] In cæteris libris est, τρεφόμενοι εἰς σφαγήν. θ [ἐπὶ φαραὼ καὶ ἐπὶ τοὺς πεποιθότας ἐπ' αὐτῷ.] In plerisq. libris hæc antecedūt, ἐπ' αἴγυπτον, καὶ ἐπὶ τοὺς θεοὺς αὐτῆς, καὶ ἐπὶ τοὺς βασιλεῖς αὐτῆς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΖʹ.

a Λόγος ΚΥΡΙΟΥ ΟΝ ΕΛΑΛΗΣΕ ΕΠΙ ΒΑΒΥΛΩΝΑ. ἀναγγείλατε ἐν τοῖς ἔθνεσι, καὶ ἀκουστὰ ποιήσατε, καὶ μὴ κρύψητε. εἴπατε, ἑάλωκε βαβυλὼν, κατῃσχύνθη βῆλος ἡ ἀπτόητος, ἡ τρυφερὰ παρεδόθη μαρω-

μαρωδάχ, ὅτι ἀνέβη ἐπ' αὐτὴν ἔθνος ἀπὸ βορρᾶ, οὗτος θήσει τὴν γῆν αὐτῆς εἰς ἀφανισμὸν, καὶ οὐκ ἔσται ὁ κατοικῶν ἐν αὐτῇ ἀπὸ ἀνθρώπου καὶ ἕως κτήνους. ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, καὶ ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, ἥξουσιν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ αὐτοὶ, καὶ οἱ υἱοὶ ἰούδα ἐπὶ τὸ αὐτὸ βαδίζοντες καὶ κλαίοντες πορεύσονται, τὸν κύριον θεὸν αὐτῶν ζητοῦντες. ἕως σιὼν ἐρωτήσουσι τὴν ὁδὸν, ὧδε γὰρ τὸ πρόσωπον αὐτῶν δώσουσι, καὶ ἥξουσι, καὶ καταφεύξονται πρὸς κύριον τὸν θεόν. διαθήκη γὰρ αἰώνιος οὐκ ἐπιλησθήσεται. πρόβατα ἀπολωλότα ἐγενήθη ὁ λαός μου, οἱ ποιμένες αὐτῶν ἔξωσαν αὐτοὺς, ἐπὶ τὰ ὄρη ἀπεπλάνησαν αὐτοὺς, ἐξ ὄρους ἐπὶ βουνὸν ᾤχοντο, ἐπελάθοντο κοίτης αὐτῶν. πάντες οἱ εὑρίσκοντες αὐτοὺς, ἀνήλισκον αὐτούς. οἱ ἐχθροὶ αὐτῶν εἶπαν, μὴ ἀνῶμεν αὐτοὺς, ἀνθ' ὧν ἥμαρτον τῷ κυρίῳ. νομὴ δικαιοσύνης τῷ συναγαγόντι τοὺς πατέρας αὐτῶν. ἀπαλλοτριώθητε ἐκ μέσου βαβυλῶνος καὶ ἀπὸ γῆς χαλδαίων καὶ ἐξέλθατε, καὶ γένεσθε ὥσπερ δράκοντες κατὰ πρόσωπον προβάτων. ὅτι ἰδοὺ ἐγὼ ἐγείρω ἐπὶ βαβυλῶνα συναγωγὰς ἐθνῶν ἐκ γῆς βορρᾶ, καὶ παρατάξονται αὐτῇ. ἐκεῖθεν ἁλώσεται, ὡς βολὶς μαχητοῦ συνετοῦ οὐκ ἐπιστρέψει κενή. καὶ ἔσται ἡ χαλδαία εἰς προνομὴν, πάντες οἱ προνομεύοντες αὐτὴν ἐμπλησθήσονται, ὅτι ηὐφραίνεσθε, καὶ κατεκαυχᾶσθε, διαρπάζοντες τὴν κληρονομίαν μου, διότι ἐσκιρτᾶτε, ὡς βοΐδια ἐν βοτάνῃ, καὶ ἐκερατίζετε ὡς ταῦροι. ᾐσχύνθη ἡ μήτηρ ὑμῶν σφόδρα, ἐνετράπη ἡ τεκοῦσα ὑμᾶς μήτηρ ἐπ' ἀγαθά, ἐσχάτη ἐθνῶν, ἔρημος ἀπὸ ὀργῆς κυρίου οὐ κατοικηθήσεται. καὶ ἔσται εἰς ἀφανισμὸν πᾶσα, καὶ πᾶς ὁ διοδεύων διὰ βαβυλῶνος σκυθρωπάσει, καὶ συριοῦσιν ἐπὶ πᾶσαν τὴν πληγὴν αὐτῆς. παρατάξασθε ἐπὶ βαβυλῶνα κύκλῳ πάντες τείνοντες τόξον, τοξεύσατε ἐπ' αὐτὴν, μὴ φείσησθε ἐπὶ τοῖς τοξεύμασιν ὑμῶν, καὶ κατακρατήσατε αὐτήν. παρελύθησαν αἱ χεῖρες αὐτῆς, ἔπεσαν αἱ ἐπάλξεις αὐτῆς, καὶ κατεσκάφη τὸ τεῖχος αὐτῆς. ὅτι ἐκδίκησις παρὰ θεοῦ ἐστιν, ἐκδικεῖτε ἐπ' αὐτὴν, καθὼς ἐποίησε ποιήσατε αὐτῇ. ἐξολοθρεύσασθε σπέρμα ἐκ βαβυλῶνος, κατέχοντα δρέπανον ἐν καιρῷ θερισμοῦ ἀπὸ προσώπου μαχαίρας ἑλληνικῆς, ἕκαστος εἰς τὸν λαὸν αὐτοῦ ἀποστρέψουσι, καὶ ἕκαστος εἰς τὴν γῆν αὐτοῦ φεύξεται. πρόβατον πλανώμενον ἰσραὴλ, λέοντες ἔξωσαν αὐτόν. ὁ πρῶτος ἔφαγεν αὐτὸν βασιλεὺς ἀσσοὺρ, καὶ οὗτος ὕστερον τὰ ὀστᾶ αὐτοῦ βασιλεὺς βαβυλῶνος. διατοῦτο τάδε λέγει κύριος. ἰδοὺ ἐγὼ ἐκδικῶ ἐπὶ τὸν βασιλέα βαβυλῶνος, καὶ ἐπὶ τὴν γῆν αὐτοῦ, καθὼς ἐξεδίκησα ἐπὶ τὸν βασιλέα ἀσσούρ. καὶ ἀποκαταστήσω τὸν ἰσραὴλ εἰς τὴν νομὴν αὐτοῦ, καὶ νεμήσεται ἐν τῷ καρμήλῳ, καὶ ἐν ὄρει ἐφραὶμ, καὶ ἐν τῷ γαλαὰδ, καὶ πλησθήσεται ἡ ψυχὴ αὐτοῦ. ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, καὶ ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, ζητήσουσι τὴν ἀδικίαν ἰσραὴλ, καὶ οὐχ ὑπάρξει, καὶ τὰς ἁμαρτίας ἰούδα, καὶ οὐ μὴ εὑρεθῶσιν, ὅτι ἵλεως ἔσομαι τοῖς ὑπολελειμμένοις ἐπὶ τῆς γῆς, λέγει κύριος. πικρῶς ἐπίβηθι ἐπ' αὐτὴν, καὶ ἐπὶ τοὺς κατοικοῦντας ἐπ' αὐτήν. ἐκδίκησον μάχαιρα, καὶ ἀφάνισον, λέγει κύριος, καὶ ποίει κατὰ πάντα ὅσα ἐντέλλομαί σοι. φωνὴ πολέμου καὶ συντριβὴ μεγάλη ἐν γῇ χαλδαίων. πῶς ἐκλάσθη καὶ συνετρίβη ἡ σφῦρα πάσης τῆς γῆς; πῶς ἐγενήθη εἰς ἀφανισμὸν βαβυλὼν ἐν ἔθνεσιν; ἐπιθήσονταί σοι, καὶ οὐ γνώσῃ, ὡς βαβυλὼν καὶ ἁλώσῃ. εὑρέθης, καὶ συνελήφθης, ὅτι τῷ κυρίῳ ἀντέστης. ἤνοιξε κύριος τὸν θησαυρὸν αὐτοῦ, καὶ ἐξήνεγκε τὰ σκεύη ὀργῆς αὐτοῦ, ὅτι ἔργον τῷ κυρίῳ θεῷ ἐν γῇ χαλδαίων, ὅτι ἐληλύθασιν οἱ καιροὶ αὐτῆς. ἀνοίξατε τὰς ἀποθήκας αὐτῆς, ἐρευνήσατε αὐτὴν ὡς σπήλαιον, καὶ ἐξολοθρεύσατε αὐτήν. μὴ γενέσθω αὐτῆς κατάλειμμα, ἀναξηράνατε αὐτῆς πάντας τοὺς καρποὺς, καὶ καταβήτωσαν εἰς σφαγήν. οὐαὶ αὐτοῖς, ὅτι ἥκει ἡ ἡμέρα αὐτῶν, καὶ καιρὸς ἐκδικήσεως αὐτῶν. φωνὴ φευγόντων, καὶ ἀνασωζομένων ἐκ γῆς βαβυλῶνος, τοῦ ἀναγγεῖλαι εἰς σιὼν τὴν ἐκδίκησιν παρὰ κυρίου θεοῦ ἡμῶν. παραγγείλατε ἐπὶ βαβυλῶνα πολλοῖς παντὶ ἐντείνοντι τόξον, παρεμβάλλετε ἐπ' αὐτὴν κυκλόθεν. μὴ ἔστω αὐτῆς ἀνασωζόμενος, ἀνταπόδοτε αὐτῇ κατὰ τὰ ἔργα αὐτῆς. κατὰ πάντα ὅσα ἐποίησε, ποιήσατε αὐτῇ, ὅτι πρὸς κύριον ἀντέστη θεὸν ἅγιον τοῦ ἰσραήλ. διατοῦτο πεσοῦνται οἱ νεανίσκοι αὐτῆς ἐν ταῖς πλατείαις αὐτῆς, καὶ πάντες οἱ ἄνδρες οἱ πολεμισταὶ αὐτῆς ῥιφήσονται, εἶπε κύριος. ἰδοὺ ἐγὼ ἐπὶ σὲ τὴν ὑβρίστριαν λέγει κύριος. ὅτι ἥκει ἡ ἡμέρα σου, καὶ ὁ καιρὸς ἐκδικήσεώς σου, καὶ ἀσθενήσει ἡ ὕβρις σου, καὶ πεσεῖται, καὶ οὐδεὶς ἔσται ὁ ἀνιστῶν αὐτήν. καὶ ἀνάψω πῦρ ἐν τῷ δρυμῷ αὐτῆς. καὶ καταφάγεται πάντα τὰ κύκλῳ αὐτῆς. τάδε λέγει κύριος. καταδεδυνάστευνται οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ, καὶ οἱ υἱοὶ ἰούδα, ἅμα πάντες οἱ αἰχμαλωτεύσαντες αὐτοὺς, κατεδυνάστευσαν αὐτοὺς, ὅτι οὐκ ἠθέλησαν ἐξαποστεῖλαι αὐτούς. καὶ ὁ λυτρούμενος αὐτοὺς ἰσχυρὸς, κύριος παντοκράτωρ ὄνομα αὐτῷ. κρίσιν κρινεῖ πρὸς τοὺς ἀντιδίκους αὐτοῦ, ὅπως ἐξάρῃ τὴν γῆν. καὶ παροξυνεῖ τοῖς κατοικοῦσιν βαβυλῶνα μάχαιραν ἐπὶ τοὺς χαλδαίους, καὶ ἐπὶ τοὺς κατοικοῦντας βαβυλῶνα, καὶ ἐπὶ τοὺς μεγιστᾶνας αὐτῆς, καὶ ἐπὶ τοὺς συνετοὺς αὐτῆς. μάχαιραν ἐπὶ τοὺς μαχητὰς αὐτῆς, καὶ παραλυθήσονται. μάχαιραν ἐπὶ τοὺς ἵππους αὐτῶν, καὶ ἐπὶ τὰ ἅρματα αὐτῶν. μάχαιραν ἐπὶ τοὺς μαχητὰς αὐτῶν, καὶ ἐπὶ τὸν σύμμικτον τὸν ἐν μέσῳ αὐτῆς, καὶ ἔσονται ὡσεὶ γυναῖκες. μάχαιραν ἐπὶ τοὺς θησαυροὺς, καὶ διασκορπισθήσονται ἐπὶ τῷ ὕδατι αὐτῆς, καὶ καταισχυνθήσονται, ὅτι γῆ τῶν γλυπτῶν ἐστι, καὶ ἐν ταῖς νήσοις οὗ κατεκαυχῶντο. διατοῦτο κατοικήσουσιν ἰνδάλματα ἐν ταῖς νήσοις, καὶ κατοικήσουσιν ἐν αὐτῇ θυγατέρες σειρήνων, οὐ μὴ κατοικηθῇ οὐκέτι εἰς τὸν αἰῶνα. καθὼς κατέστρεψεν ὁ θεὸς σόδομα καὶ γόμορρα, καὶ τὰς ὁμορούσας αὐταῖς, εἶπε κύριος, οὐ μὴ κατοικήσει ἐκεῖ ἄνθρωπος, καὶ οὐ μὴ παροικήσει ἐκεῖ υἱὸς ἀνθρώπου. ἰδοὺ λαὸς ἔρχεται ἀπὸ βορρᾶ, καὶ ἔθνος μέγα, καὶ βασιλεῖς πολλοὶ, ἐξεγερθήσονται ἀπ' ἐσχάτου τῆς γῆς, τόξον καὶ ἐγχει-

εἰδιον ἔχοντες, ἰταμός ἐστι, καὶ οὐ μὴ ἐλεήσῃ. ἡ φωνὴ αὐτῶν ὡς θάλασσα ἠχήσει, ἐφ᾽ ἵπποις ἱππάσονται παρεσκευασμένοι, ὥσπερ πῦρ, εἰς πόλεμον. πρὸς σὲ θύγατερ βαβυλῶνος. ἤκουσε βασιλεὺς βαβυλῶνος τὴν ἀκοὴν αὐτῶν, καὶ παρελύθησαν αἱ χεῖρες αὐτοῦ. θλίψις κατεκράτησεν αὐτοῦ, ὠδῖνες ὡς τικτούσης. ἰδοὺ ὥσπερ λέων ἀναβήσεται ἀπὸ τοῦ ἰορδάνου εἰς γαιθὰν, ὅτι ταχέως ἐκδιώξω αὐτοὺς ἀπ᾽ αὐτῆς, καὶ πάντα νεανίσκον ἐπ᾽ αὐτὴν ἐπιστήσω. ὅτι τίς ὥσπερ ἐγώ; καὶ τίς ἀντιστήσεταί μοι; καὶ τίς οὗτος ποιμὴν ὃς στήσεται κατὰ πρόσωπόν μου; διὰ τοῦτο ἀκούσατε τὴν βουλὴν κυρίου ἣν βεβούλευται ἐπὶ βαβυλῶνα, καὶ λογισμοὺς αὐτοῦ οὓς ἐλογίσατο ἐπὶ τοὺς κατοικοῦντας χαλδαίους. ἐὰν μὴ διαφθαρῇ τὰ ἀρνία τῶν προβάτων αὐτῶν, ἐὰν μὴ ἀφανισθῇ νομὴ ἀπ᾽ αὐτῶν: ὅτι ἀπὸ φωνῆς ἁλώσεως βαβυλῶνος σεισθήσεται ἡ γῆ, καὶ κραυγὴ ἐν ἔθνεσιν ἀκουσθήσεται.

α Hoc caput in editione Latina est cap. L. β [σπέρμα ἐκ βαβυλῶνος.] In aliquot libris hæc sequuntur. πάντες οἱ εὑρίσκοντες αὐτοὺς κατανήλισκον αὐτούς. οἱ ἐχθροὶ αὐτῶν. εἶπον, οὐ μὴ ἀνῶμεν αὐτούς. ἀνθ᾽ ὧν ἥμαρτον τῷ κυρίῳ. quæ in hac editione, aliquot ^ versibus habentur, nempe post, ἐπελάθοντο κοίτης αὐτῶν. γ [ἐπιβήσονταί σοι.] Cæteri libri habent, ἐπιθήσονταί σοι. quod postea V. L. ascriptum est.

^ ante

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΗ´.

ΤΑδε λέγει κύριος. ἰδοὺ ἐγὼ ἐξεγείρω ἐπὶ βαβυλῶνα καὶ ἐπὶ τοὺς κατοικοῦντας χαλδαίους ἄνεμον καύσωνα διαφθείροντα. καὶ ἐξαποστελῶ εἰς βαβυλῶνα ὑβριστὰς, καὶ καθυβρίσουσιν αὐτὴν, καὶ λυμανοῦνται τὴν γῆν αὐτῆς. οὐαὶ ἐπὶ βαβυλῶνα κυκλόθεν ἐν ἡμέρᾳ κακώσεως αὐτῆς. τεινέτω ὁ τείνων τὸ τόξον αὐτοῦ, καὶ περιθέσθω ᾧ ἐστιν ὅπλα αὐτοῦ, καὶ μὴ φείσησθε ἐπὶ τοὺς νεανίσκους αὐτῆς, καὶ ἀφανίσατε πᾶσαν τὴν δύναμιν αὐτῆς. καὶ πεσοῦνται τραυματίαι ἐν γῇ χαλδαίων, καὶ κατακεκεντημένοι ἔξωθεν αὐτῆς. διότι οὐκ ἐχήρευσεν ἰσραὴλ καὶ ἰούδας ἀπὸ θεοῦ αὐτῶν ἀπὸ κυρίου παντοκράτορος, ὅτι ἡ γῆ αὐτῶν ἐπλήσθη ἀδικίας ἀπὸ τῶν ἁγίων ἰσραήλ. φεύγετε ἐκ μέσου βαβυλῶνος, καὶ ἀνασώζετε ἕκαστος τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, καὶ μὴ ἀποῤῥιφῆτε ἐν τῇ ἀδικίᾳ αὐτῆς, ὅτι καιρὸς ἐκδικήσεως αὐτῆς ἐστι παρὰ κυρίου, ἀνταπόδομα αὐτὸς ἀνταποδίδωσιν αὐτῇ. ποτήριον χρυσοῦν βαβυλὼν ἐν χειρὶ κυρίου, μεθύσκον πᾶσαν τὴν γῆν, ἀπὸ τοῦ οἴνου αὐτῆς ἔπιοσαν ἔθνη, διὰ τοῦτο ἐσαλεύθησαν, καὶ ἄφνω ἔπεσε βαβυλὼν, καὶ συνετρίβη. θρηνεῖτε αὐτὴν, λάβετε ῥητίνην τῇ διαφθορᾷ αὐτῆς, εἴ πως ἰαθήσεται. ἰατρεύσαμεν τὴν βαβυλῶνα καὶ οὐκ ἰάθη. ἐγκαταλίπωμεν αὐτὴν, καὶ ἀπέλθωμεν ἕκαστος εἰς τὴν γῆν αὐτοῦ, ὅτι ἤγγικεν εἰς οὐρανὸν τὸ κρίμα αὐτῆς, ἐξῆρεν ἕως τῶν ἄστρων. ἐξήνεγκε κύριος τὸ κρίμα αὐτοῦ. δεῦτε, καὶ ἀναγγείλωμεν ἐν σιὼν τὰ ἔργα κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν. παρασκευάζετε τὰ τοξεύματα, πληροῦτε τὰς φαρέτρας. ἤγειρε κύριος τὸ πνεῦμα βασιλέως μήδων, ὅτι εἰς βαβυλῶνα ἡ ὀργὴ αὐτοῦ, τοῦ ἐξολοθρεῦσαι αὐτὴν, ὅτι ἐκδίκησις κυρίου ἐστὶν, ἐκδίκησις λαοῦ αὐτοῦ ἐστιν. ἐπὶ τειχῶν βαβυλῶνος ἄρατε σημεῖον, ἐπιστήσατε φαρέτρας, ἐγείρατε φυλακὰς, ἑτοιμάσατε ὅπλα, ὅτι ἐνεχείρισε, καὶ ποιήσει κύριος ἃ ἐλάλησεν ἐπὶ τοὺς κατοικοῦντας βαβυλῶνα, κατασκηνοῦντας ἐφ᾽ ὕδασι πολλοῖς, καὶ ἐπὶ πλήθει θησαυρῶν αὐτῆς. ἥκει τὸ πέρας σου ἀληθῶς εἰς τὰ σπλάγχνα σου. ὅτι ὤμοσε κύριος κατὰ τοῦ βραχίονος αὐτοῦ, διότι πληρώσω σε ἀνθρώπων ὡσεὶ ἀκρίδων, καὶ φθέγξονται ἐπὶ σὲ οἱ καταβαίνοντες. κύριος ποιῶν γῆν ἐν τῇ ἰσχύϊ αὐτοῦ, ἑτοιμάζων οἰκουμένην ἐν τῇ σοφίᾳ αὐτοῦ, ἐν τῇ συνέσει αὐτοῦ ἐξέτεινε τὸν οὐρανὸν, εἰς φωνὴν ἔθετο ἦχος ὕδατος ἐν οὐρανῷ, καὶ ἀνήγαγε νεφέλας ἀπ᾽ ἐσχάτου τῆς γῆς, ἀστραπὰς εἰς ὑετὸν ἐποίησε, καὶ ἐξήγαγε φῶς ἐκ τῶν θησαυρῶν αὐτοῦ. ἐματαιώθη πᾶς ἄνθρωπος ἀπὸ γνώσεως, κατῃσχύνθη πᾶς χρυσοχόος ἀπὸ τῶν γλυπτῶν αὐτοῦ, ὅτι ψευδῆ ἐχώνευσαν, οὐκ ἔστι πνεῦμα ἐν αὐτοῖς, μάταιά ἐστιν ἔργα μεμωκημένα, ἐν καιρῷ ἐπισκέψεως αὐτῶν ἀπολοῦνται. οὐ τοιαύτη μερὶς τῷ ἰακὼβ, ὅτι ὁ πλάσας τὰ πάντα, αὐτός ἐστιν κληρονομία αὐτοῦ, κύριος ὄνομα αὐτῷ. διασκορπίζεις σύ μοι σκεύη πολέμου, καὶ διασκορπιῶ ἐν σοὶ ἔθνη, καὶ ἐξαρῶ ἐκ σοῦ βασιλεῖς. καὶ διασκορπιῶ ἐν σοὶ ἵππον καὶ ἐπιβάτην αὐτοῦ, καὶ διασκορπιῶ ἐν σοὶ ἅρματα καὶ ἀναβάτας αὐτῶν. καὶ διασκορπιῶ ἐν σοὶ νεανίσκον καὶ παρθένον, καὶ διασκορπιῶ ἐν σοὶ ἄνδρα καὶ γυναῖκα. καὶ διασκορπιῶ ἐν σοὶ ποιμένα καὶ τὸ ποίμνιον αὐτοῦ, καὶ διασκορπιῶ ἐν σοὶ γεωργὸν καὶ τὸ γεώργιον αὐτοῦ, καὶ διασκορπιῶ ἐν σοὶ ἡγεμόνας καὶ στρατηγούς σου. καὶ ἀνταποδώσω τῇ βαβυλῶνι καὶ πᾶσι τοῖς κατοικοῦσι χαλδαίοις πάσας τὰς κακίας αὐτῶν, ἃς ἐποίησαν ἐπὶ σιὼν κατ᾽ ὀφθαλμοὺς ὑμῶν, λέγει κύριος. ἰδοὺ ἐγὼ πρὸς σὲ τὸ ὄρος τὸ διεφθαρμένον, τὸ διαφθεῖρον πᾶσαν τὴν γῆν, καὶ ἐκτενῶ τὴν χεῖρά μου ἐπὶ σὲ, καὶ κατακυλιῶ σε ἐπὶ τῶν πετρῶν, καὶ δώσω σε ὡς ὄρος ἐμπεπυρισμένον, καὶ οὐ μὴ λάβωσιν ἀπὸ σοῦ λίθον εἰς γωνίαν, καὶ λίθον εἰς θεμέλιον, ὅτι εἰς ἀφανισμὸν ἔσῃ εἰς τὸν αἰῶνα, λέγει κύριος. ἄρατε σημεῖον ἐπὶ τῆς γῆς, σαλπίσατε ἐν ἔθνεσι σάλπιγγι, ἁγιάσατε ἐπ᾽ αὐτὴν ἔθνη, παραγγείλατε ἐπ᾽ αὐτὴν βασιλείαις ἀραράτ παρ᾽ ἐμοῦ, καὶ τοῖς ἀχαναζέοις. ἐπιστήσατε ἐπ᾽ αὐτὴν βελοστάσεις, ἀναβιβάσατε ἐπ᾽ αὐτὴν ἵππον ὡς ἀκρίδων πλῆθος. ἀναβιβάσατε ἐπ᾽ αὐτὴν ἔθνη, τὸν βασιλέα τῶν μήδων καὶ πάσης τῆς γῆς, τοὺς ἡγουμένους αὐτῶν, καὶ πάντας τοὺς στρατηγοὺς αὐτῶν. ἐσείσθη ἡ γῆ, καὶ ἐπόνεσε, διότι ἐξανέστη ἐπὶ βαβυλῶνα λογισμὸς κυρίου, τοῦ θεῖναι τὴν γῆν βαβυλῶνος εἰς ἀφανισμὸν, καὶ μὴ κατοικεῖσθαι αὐτήν. ἐξέλιπε μαχητὴς βαβυλῶνος τοῦ πολεμεῖν, καθήσονται ἐκεῖ ἐν περιοχῇ, ἐθραύσθη ἡ δυναστεία αὐτῶν, ἐγενήθησαν ὡσεὶ γυναῖκες. ἐνεπυρίσθη τὰ σκηνώματα αὐτῆς, συνετρίβησαν οἱ μοχλοὶ αὐτῆς. διώκων εἰς ἀπάντησιν διώκοντος διώξεται, καὶ ἀναγγέλλων εἰς ἀπάντησιν ἀναγγέλλοντος τοῦ ἀναγγεῖλαι τῷ βασιλεῖ βαβυλῶνος, ὅτι ἑάλωκεν ἡ πόλις αὐτοῦ, ἀπ᾽ ἐσχάτου

χύτου τῶν διαβάσεων αὐτοῦ κατελήφθησαν, καὶ τὰ συστήματα αὐτῶν ἐνέπρησαν ἐν πυρί, καὶ ἄνδρες αὐτοῦ οἱ πολεμισταὶ ἐξέρχονται. διότι τάδε λέγει κύριος. οἶκοι βασιλέως Βαβυλῶνος, ὡς ἅλων ὥριμος ἀλοηθήσονται. ἔτι μικρόν, καὶ ἥξει ὁ ἀμητὸς αὐτῆς. κατέφαγέ με, ἐμερίσατό με, κατέλαβέ με σκότος λεπτόν, Ναβουχοδονόσορ βασιλεὺς Βαβυλῶνος κατέπιέ με, ὡς δράκων ἔπλησε τὴν κοιλίαν αὐτοῦ ἀπὸ τῆς τρυφῆς μου, ἐξῶσάν με οἱ μόχθοι μου καὶ αἱ ταλαιπωρίαι μου εἰς Βαβυλῶνα, ἐρεῖ κατοικοῦσα Σιών, καὶ τὸ αἷμά μου ἐπὶ τοὺς κατοικοῦντας Χαλδαίους, ἐρεῖ Ἱερουσαλήμ. διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος. ἰδοὺ ἐγὼ κρινῶ τὴν ἀντίδικόν σου, καὶ ἐκδικήσω τὴν ἐκδίκησίν σου, καὶ ἐρημώσω τὴν θάλασσαν αὐτῆς, καὶ ξηρανῶ τὴν πηγὴν αὐτῆς. καὶ ἔσται Βαβυλὼν εἰς ἀφανισμόν, καὶ οὐ κατοικηθήσεται. ὅτι ἅμα ὡς λέοντες ἐξηγέρθησαν, καὶ ὡς σκύμνοι λεόντων. ἐν τῇ θερμασίᾳ αὐτῶν δώσω πότημα αὐτοῖς, καὶ μεθύσω αὐτούς, ὅπως καρωθῶσι, καὶ ὑπνώσωσιν ὕπνον αἰώνιον, καὶ οὐ μὴ ἐξεγερθῶσι, λέγει κύριος. καὶ καταβιβάσω αὐτοὺς ὡς ἄρνας εἰς σφαγήν, καὶ ὡς κριοὺς μετ' ἐρίφων. πῶς ἑάλω καὶ ἐθηρεύθη τὸ καύχημα πάσης τῆς γῆς; πῶς ἐγένετο Βαβυλὼν εἰς ἀφανισμὸν ἐν τοῖς ἔθνεσιν; ἀνέβη ἐπὶ Βαβυλῶνα ἡ θάλασσα ἐν ἤχῳ κυμάτων αὐτῆς, καὶ κατεκαλύφθη. ἐγενήθησαν αἱ πόλεις αὐτῆς, ὡς γῆ ἄνυδρος καὶ ἄβατος, οὐ κατοικήσει ἐν αὐτῇ οὐδὲ εἷς, οὐδὲ μὴ καταλύσει ἐν αὐτῇ υἱὸς ἀνθρώπου. καὶ ἐκδικήσω ἐπὶ Βαβυλῶνα, καὶ ἐξοίσω ἃ κατέπιεν ἐκ τοῦ στόματος αὐτῆς, καὶ οὐ μὴ συναχθῶσι πρὸς αὐτὴν ἔτι τὰ ἔθνη, καὶ ἐν Βαβυλῶνι πεσοῦνται τραυματίαι πάσης τῆς γῆς. ἀνασῳζόμενοι ἐκ γῆς πορεύεσθε, καὶ μὴ ἵστασθε. οἱ μακρόθεν μνήσθητε τοῦ κυρίου, καὶ Ἱερουσαλὴμ ἀναβήτω ἐπὶ τὴν καρδίαν ὑμῶν. ᾐσχύνθημεν ὅτι ἠκούσαμεν ὀνειδισμὸν ἡμῶν, κατεκάλυψεν ἀτιμία τὸ πρόσωπον ἡμῶν, εἰσῆλθον ἀλλογενεῖς εἰς τὰ ἅγια ἡμῶν, εἰς οἶκον κυρίου. διὰ τοῦτο ἰδοὺ ἡμέραι ἔρχονται, λέγει κύριος, καὶ ἐκδικήσω ἐπὶ τὰ γλυπτὰ αὐτῆς, καὶ ἐν πάσῃ τῇ γῇ αὐτῆς πεσοῦνται τραυματίαι. ὅτι ἐὰν ἀναβῇ Βαβυλὼν ὡς ὁ οὐρανός, καὶ ὅτι ἐὰν [ε] ὀχυρώσῃ τὰ τείχη ἰσχύϊ αὐτῆς, παρ' ἐμοῦ ἥξουσιν ἐξολοθρεύοντες αὐτήν, λέγει κύριος. φωνὴ κραυγῆς ἐν Βαβυλῶνι, καὶ συντριβὴ μεγάλη ἐν γῇ Χαλδαίων, ὅτι ἐξωλόθρευσε κύριος τὴν Βαβυλῶνα, καὶ ἀπώλεσεν ἀπ' αὐτῆς φωνὴν μεγάλην ἠχοῦσαν ὡς ὕδατα πολλά. ἔδωκεν εἰς ὄλεθρον φωνὴν αὐτῆς. ὅτι ἦλθεν ἐπὶ Βαβυλῶνα ταλαιπωρία, ἑάλωσαν οἱ μαχηταὶ αὐτῆς, ἐπτόηται τὸ τόξον αὐτῶν, ὅτι ὁ θεὸς ἀνταποδίδωσιν αὐτοῖς. κύριος ἀνταποδίδωσιν, καὶ μεθύσει μέθῃ τοὺς ἡγεμόνας αὐτῆς, καὶ τοὺς σοφοὺς αὐτῆς, καὶ τοὺς στρατηγοὺς αὐτῆς, λέγει ὁ βασιλεύς, κύριος παντοκράτωρ ὄνομα αὐτῷ. τάδε λέγει κύριος. τεῖχος Βαβυλῶνος ἐπλατύνθη, κατασκαπτόμενον κατασκαφήσεται, καὶ αἱ πύλαι αὐτῆς αἱ ὑψηλαὶ ἐμπυρισθήσονται, καὶ οὐ κοπιάσουσι λαοὶ εἰς κενόν, καὶ ἔθνη ἐν ἀρχῇ ἐκλείψουσιν. Ο ΛΟΓΟΣ ΟΝ ΕΝΕΤΕΙΛΑΤΟ ΚΥΡΙΟΣ ΙΕΡΕΜΙΑΙ ΤΩΙ ΠΡΟΦΗΤΗΙ εἰπεῖν τῷ Σαραίᾳ υἱῷ Νηρείου, υἱοῦ Μαασαίου ὅτε ἐπορεύετο παρὰ Σεδεκίου βασιλέως Ἰούδα εἰς Βαβυλῶνα, ἐν τῷ ἔτει τῷ τετάρτῳ τῆς βασιλείας αὐτοῦ, καὶ Σαραίας ἄρχων δώρων. καὶ ἔγραψεν Ἱερεμίας πάντα τὰ κακὰ ἃ ἥξει ἐπὶ Βαβυλῶνα ἐν βιβλίῳ, πάντας τοὺς λόγους τούτους τοὺς γεγραμμένους ἐπὶ Βαβυλῶνα. καὶ εἶπεν Ἱερεμίας πρὸς Σαραίαν· ὅταν ἔλθῃς εἰς Βαβυλῶνα, καὶ ὄψῃ καὶ ἀναγνώσῃ πάντας τοὺς λόγους τούτους, καὶ ἐρεῖς, κύριε κύριε, σὺ ἐλάλησας ἐπὶ τὸν τόπον τοῦτον, τοῦ ἐξολοθρεῦσαι αὐτόν, καὶ τοῦ μὴ εἶναι ἐν αὐτῷ κατοικοῦντας ἀπὸ ἀνθρώπου ἕως κτήνους, ὅτι ἀφανισμὸς εἰς τὸν αἰῶνα ἔσται. καὶ ἔσται ὅταν παύσῃ τοῦ ἀναγινώσκειν τὸ βιβλίον τοῦτο, καὶ ἐπιδήσεις ἐπ' αὐτὸ λίθον, καὶ ῥίψεις αὐτὸ εἰς μέσον τοῦ Εὐφράτου, καὶ ἐρεῖς, οὕτως καταδύσεται Βαβυλών, καὶ οὐ μὴ ἀναστῇ ἀπὸ προσώπου τῶν κακῶν, ὧν ἐγὼ ἐπάγω ἐπ' αὐτήν.

α Hoc caput in editione Latina est, cap. LI. β [ἄνεμον καύσωνα.] Scholion. ἀνεπίγραφος ὁ μὲν Σύμμαχος τὴν ἑβραϊκὴν ἔθηκε λέξιν. ἀντὶ τοῦ ἄνεμον καύσωνα, λεκκαβί. δηλοῖ δὲ καιομένην καὶ διεγηγερμένην καρδίαν. ὁ δὲ Ἀκύλας, καρδίαν ἐπεγειρόντων, ἐξέδωκεν. γ [ἐκδίκησις λαοῦ.] Sic est in plerisq. libris, in quibusdam, ναοῦ. δ [βασιλεῖς.] AA. LL. habent, βασιλείαις. ε [ὀχυρώσῃ τὰ τείχη ἰσχύϊ.] In margine libri Vaticani, ad, τὰ τείχη, appositum est, ὕψη. In caeteris libris est, ὀχυρώσῃ ὕψος ἰσχύος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΘ'.

α ΕΠΙ ΤΟΥΣ ΑΛΛΟΦΥΛΟΥΣ ΤΑΔΕ ΛΕΓΕΙ ΚΥΡΙΟΣ. ἰδοὺ ὕδατα ἀναβαίνει ἀπὸ βορρᾶ, καὶ ἔσται εἰς χειμάρρουν κατακλύζοντα, καὶ κατακλύσει γῆν καὶ τὸ πλήρωμα αὐτῆς, πόλιν καὶ τοὺς κατοικοῦντας ἐν αὐτῇ. καὶ κεκράξονται οἱ ἄνθρωποι, καὶ ἀλαλάξουσιν ἅπαντες οἱ κατοικοῦντες τὴν γῆν ἀπὸ φωνῆς ὁρμῆς αὐτοῦ, ἀπὸ τῶν ὅπλων τῶν ποδῶν αὐτοῦ, καὶ ἀπὸ σεισμοῦ τῶν ἁρμάτων αὐτοῦ, ἤχου τροχῶν αὐτοῦ. οὐκ ἐπέστρεψαν πατέρες ἐφ' υἱοὺς αὐτῶν ἀπὸ ἐκλύσεως χειρῶν αὐτῶν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἐπερχομένῃ τοῦ ἀπολέσαι πάντας τοὺς ἀλλοφύλους. καὶ ἀφανιῶ τὴν Τύρον, καὶ τὴν Σιδῶνα, καὶ πάντας τοὺς καταλοίπους τῆς βοηθείας αὐτῶν, ὅτι ἐξολοθρεύσει κύριος τοὺς καταλοίπους τῶν νήσων. ἥκει φαλάκρωμα ἐπὶ Γάζαν, ἀπερρίφη Ἀσκάλων, καὶ οἱ κατάλοιποι Ἐνακίμ. ἕως τίνος κόψεις ἡ μάχαιρα τοῦ κυρίου; ἕως τίνος οὐχ ἡσυχάσεις; ἀποκατάστηθι εἰς τὸν κολεόν σου, ἀνάπαυσαι, καὶ ἐπάρθητι. πῶς ἡσυχάσει; καὶ κύριος ἐνετείλατο αὐτῇ ἐπὶ τὴν Ἀσκάλωνα, καὶ ἐπὶ τὰς παραθαλασσίους, ἐπὶ τὰς καταλοίπους ἐπεγερθῆναι.

β ΤΗΙ ΙΔΟΥΜΑΙΑΙ· τάδε λέγει κύριος. οὐκ ἔστιν ἔτι σοφία ἐν Θαιμάν, ἀπώλετο βουλὴ ἐκ συνετῶν, ᾤχετο σοφία αὐτῶν, ἠπατήθη ὁ τόπος αὐτῶν, βαθύνατε εἰς κάθισιν οἱ κατοικοῦντες ἐν Δαιδάμ. ὅτι δύσκολα ἐποίησεν. ἤγαγον ἐπ' αὐτὸν ἐν χρόνῳ, ᾧ ἐπεσκεψάμην ἐπ' αὐτόν, ὅτι τρυγηταὶ ἦλθον, οἳ οὐ καταλείψουσίν σοι κατάλειμμα. ὡς κλέπται ἐν νυκτί, ἐπιθήσουσι χεῖρα αὐτῶν, ὅτι ἐγὼ κατέσυρα τὸν Ἠσαῦ, ἀνεκάλυψα τὰ κρυπτὰ αὐτῶν, κρυ-

βλῶαι οὐ μὴ δυνώνται, ὤλοντο διὰ χεῖρα ἀδελφοῦ αὐτοῦ, γείτονός μου, γ καὶ οὐκ ἔστιν ὑπολείπεσθαι ὀρφανόν σου, ἵνα ζήσηται. καὶ ἐγὼ ζήσομαι, καὶ αἱ χῆραι ἐπ' ἐμὲ πεποίθασιν. ὅτι τάδε εἶπε κύριος. οἷς οὐκ ἦν νόμος πιεῖν τὸ ποτήριον, ἔπιον καὶ σὺ ἀθωωμένη οὐ μὴ ἀθωωθῇς, ὅτι κατ' ἐμαυτοῦ ὤμοσα, λέγει κύριος, ὅτι εἰς ἄβατον καὶ εἰς ὀνειδισμὸν, καὶ εἰς κατάρασιν ἔσῃ ἐν μέσῳ αὐτῆς, καὶ πᾶσαι αἱ πόλεις αὐτῆς ἔσονται ἔρημοι εἰς αἰῶνα. ἀκοὴν ἤκουσα παρὰ κυρίου, καὶ δ ἀγγέλους εἰς ἔθνη ἀπέστειλεν, συνάχθητε καὶ παραγένεσθε εἰς αὐτὴν, ἀνάστητε εἰς πόλεμον. μικρὸν ἔδωκά σε ἐν ἔθνεσιν, εὐκαταφρόνητον ἐν ἀνθρώποις. ἡ παιγνία σου ἐνεχείρησέ σοι, ἰταμία καρδίας σου κατέλυσε τρυμαλιὰς πετρῶν, συνέλαβεν ἰσχὺν βουνοῦ ὑψηλοῦ. ε ὅτι ὕψωσεν ὥσπερ ἀετὸς νοσσιὰν αὐτοῦ, ἐκεῖθεν καθελῶ σε. καὶ ἔσται ἡ ἰδουμαία εἰς ἄβατον, πᾶς ὁ παραπορευόμενος ἐπ' αὐτὴν συριεῖ. ὥσπερ κατεστράφη σόδομα καὶ γόμορρα, καὶ αἱ πάροικοι αὐτῆς, εἶπε κύριος παντοκράτωρ, οὐ μὴ καθίσῃ ἐκεῖ ἄνθρωπος, καὶ οὐ μὴ κατοικήσῃ ἐκεῖ υἱὸς ἀνθρώπου. ἰδοὺ ὥσπερ λέων ἀναβήσεται ἐκ μέσου τοῦ ἰορδάνου εἰς τόπον αἰθὰμ, ὅτι ταχὺ ἐκδιώξω αὐτοὺς ἀπ' αὐτῆς, καὶ τοὺς νεανίσκους ἐπ' αὐτὴν ἐπιστήσατε. ὅτι τίς ὥσπερ ἐγώ; καὶ τίς ἀντιστήσεταί μοι; καὶ τίς οὗτος ποιμὴν, ὃς στήσεται κατὰ πρόσωπόν μου; διὰ τοῦτο ἀκούσατε βουλὴν κυρίου, ἣν ἐβουλεύσατο ἐπὶ τὴν ἰδουμαίαν, καὶ λογισμὸν αὐτοῦ ὃν ἐλογίσατο ἐπὶ τοὺς κατοικοῦντας θαιμὰν, ἐὰν μὴ συμψηθῶσι τὰ ἐλάχιστα τῶν προβάτων, ἐὰν μὴ ἀβατωθῇ ἐπ' αὐτοὺς κατάλυσις αὐτῶν, ὅτι ἀπὸ φωνῆς πτώσεως αὐτῶν ἐφοβήθη ἡ γῆ, καὶ κραυγὴ θαλάσσης οὐκ ἠκούσθη. ἰδοὺ ὥσπερ ἀετὸς ὄψεται, καὶ ἐκτενεῖ τὰς πτέρυγας ἐπ' ὀχυρώματα αὐτῆς. καὶ ἔσται ἡ καρδία τῶν ἰσχυρῶν τῆς ἰδουμαίας ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, ὡς καρδία γυναικὸς ὠδινούσης.

α Hæc vſque ad, τῇ ἰδουμαίᾳ τάδε λέγει κύριος. ſunt in editione Latina, cap. XLVII. β [τῇ ἰδουμαίᾳ.] Hæc vſq. ad finem capitis, ſunt in editione Latina, cap. XLIX. a verſu VII. vſque ad verſum, XXV. γ [καὶ οὐκ ἔστιν ὑπολείπεσθαι ὀρφανόν σου.] Scholion. ἀνεπίγραφος. κατέλιπεν ὀρφανούς σου, καὶ αἱ χῆραί σου εἰς ἐμὲ ἐλπισάτωσαν. δ [καὶ ἀγγέλους.] Cyrillus. περιοχὴν εἶπεν οὓς ἱερεμίας ἀγγέλους. καὶ Σύμμαχος δὲ ἀγγελίαν ἐξέδωκε. ε [ὅτι ὕψωσεν ὥσπερ ἀετὸς νοσσιὰν αὐτοῦ.] In pleriſque libris eſt, ὅτι ὕψωσας. In quibuſdam, ἐὰν ὑψώσῃς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Λ'.

α Τοῖς υἱοῖς ἀμμὼν οὕτως εἶπε κύριος. μὴ υἱοὶ οὐκ εἰσὶν ἐν ἰσραὴλ, β ἢ παραληψόμενος οὐκ ἔστιν αὐτοῖς; διατί παρέλαβε μελχὸλ τὴν γαλαὰδ, καὶ ὁ λαὸς αὐτῶν ἐν πόλεσιν αὐτῶν ἐνοικήσει; διὰ τοῦτο ἰδοὺ ἡμέραι ἔρχονται, φησὶ κύριος, καὶ ἀκουτιῶ ἐπὶ ῥαββὰθ θόρυβον πολέμων, καὶ ἔσονται εἰς ἄβατον καὶ εἰς ἀπώλειαν, καὶ βωμοὶ αὐτῆς ἐν πυρὶ κατακαυθήσονται, καὶ παραλήψεται ἰσραὴλ τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ. ἀλάλαξον ἐσεβὼν, ὅτι ὤλετο γαί. κεκράξατε θυγατέρες ῥαββὰθ, γ περιζώσασθε σάκκους καὶ κόψασθε, ὅτι μελχὸλ βαδιεῖται ἐν ἀποικίᾳ, οἱ ἱερεῖς αὐτοῦ καὶ οἱ ἄρχοντες αὐτοῦ ἅμα. τί ἀγαλλιᾶσθε ἐν τοῖς πεδίοις ἐνακεὶμ θύγατερ ἰταμίας, ἡ πεποιθυῖα ἐπὶ θησαυροῖς, ἡ λέγουσα, τίς εἰσελεύσεται ἐπ' ἐμέ; ἰδοὺ ἐγὼ φέρω φόβον ἐπὶ σὲ, εἶπε κύριος, ἀπὸ πάσης τῆς περιοίκου σου, καὶ διασπαρήσεσθε ἕκαστος εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἔστιν ὁ συνάγων.

δ ΤΗΙ ΚΗΔΑΡ ΤΗΙ ΒΑΣΙΛΙΣΣΗΙ ΤΗΣ ΑΥΛΗΣ, ΗΝ ΕΠΑΤΑΞΕ ΝΑΒΟΥΧΟΔΟΝΟΣΟΡ ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΒΑΒΥΛΩΝΟΣ, οὕτως εἶπε κύριος. ἀνάστητε, καὶ ἀνάβητε ἐπὶ κηδὰρ, καὶ πλήσατε ε τοὺς υἱοὺς κεδέμ. σκηνὰς αὐτῶν, καὶ τὰ πρόβατα αὐτῶν λήψονται. ἱμάτια αὐτῶν, καὶ πάντα τὰ σκεύη αὐτῶν, καὶ καμήλους αὐτῶν λήψονται ἑαυτοῖς. καὶ καλέσατε ἐπ' αὐτοὺς ἀπώλειαν κυκλόθεν. φεύγετε, λίαν ἐμβαθύνατε εἰς κάθισιν, καθήμενοι ἐν τῇ αὐλῇ, ὅτι ἐβουλεύσατο ἐφ' ὑμᾶς βασιλεὺς βαβυλῶνος βουλὴν, καὶ ἐλογίσατο λογισμόν. ἀνάστηθι, καὶ ἀνάβηθι ἐπ' ἔθνος εὐσταθοῦν, καθήμενον εἰς ἀνάψυχιν; οἷς οὐκ εἰσὶ θύραι, οὐ βάλανοι, οὐ μοχλοὶ, μόνοι καταλύουσι. καὶ ἔσονται κάμηλοι αὐτῶν εἰς προνομὴν, καὶ πλῆθος κτηνῶν αὐτῶν εἰς ἀπώλειαν, καὶ λικμήσω αὐτοὺς παντὶ πνεύματι ζ κεκαρμένους πρὸ προσώπου αὐτῶν, η ἐκ παντὸς πέραν αὐτῶν οἴσω τὴν τροπὴν αὐτῶν, εἶπε κύριος. καὶ ἔσται ἡ αὐλὴ διατριβὴ στρουθῶν, καὶ ἄβατος ἕως αἰῶνος, οὐ μὴ καθίσῃ ἐκεῖ ἄνθρωπος, καὶ οὐ μὴ κατοικήσῃ ἐκεῖ υἱὸς ἀνθρώπου.

θ ΤΗΙ ΔΑΜΑΣΚΩΙ, κατῃσχύνθη ἡμὰθ, καὶ ἀρφὰθ, ὅτι ἤκουσαν ἀκοὴν πονηρὰν, ἐξέστησαν, ἐθυμώθησαν, ἀναπαύσασθαι οὐ μὴ δύνωνται. ἐξελύθη δαμασκὸς, ἀπεστράφη εἰς φυγὴν, τρόμος ἐπελάβετο αὐτῆς. πῶς οὐκ ἐγκατέλιπεν πόλιν ἐμὴν, κώμην ἠγάπησαν; διὰ τοῦτο πεσοῦνται νεανίσκοι ἐν πλατείαις σου, καὶ πάντες οἱ ἄνδρες οἱ πολεμισταί σου πεσοῦνται, φησὶ κύριος. καὶ καύσω πῦρ ἐν τείχει δαμασκοῦ, καὶ καταφάγεται ἄμφοδα υἱοῦ ἄδερ.

α Hæc vſque ad, τῇ κηδάρ, ſunt in editione Latina c. XLIX. vſque ad verſum, VI. β [ἢ παραληψόμενος οὐκ ἔστιν αὐτοῖς.] Symmachus. καὶ κληρονόμος οὐκ ἔστιν αὐτῷ. γ [περιζώσασθε σάκκους.] In aliquot libris ſequitur, καὶ ἐπιλαπτίσασθε. δ [τῇ κηδάρ.] Hæc vſque ad, τῇ δαμασκῷ, in editione Latina ſunt cap. XLIX. a verſu XXVIII. vſque ad verſum XXXIV. ε [τοὺς υἱοὺς κεδέμ.] Theodoretus. οἱ λοιποὶ, ἀνατολῶν. ζ [κεκαρμένους πρὸ προσώπου αὐτῶν.] Olympiodorus. ἄλλα βιβλία ἔχουσι, κεκαρμένους ἀντὶ τοῦ συγκεχυμένους. η [ἐκ παντὸς πέραν αὐτῶν.] Aquila. ἐκ παντὸς μέρους αὐτῶν. Theodotio. ἐκ πάντων μερῶν αὐτοῦ. θ [τῇ δαμασκῷ.] Hæc vſque ad finem capitis, ſunt in editione Latina c. XLIX. a verſu XXIII. vſque ad verſum XXVIII.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΑ'.

α ΤΗ ΜΩΑΒ οὕτως εἶπε κύριος. οὐαὶ ἐπὶ ναβαῦ, ὅτι ὤλετο, ἐλήφθη καριαθαὶμ, ᾐσχύνθη β ἀμαὼθ καὶ ἀγάθ. οὐκ ἔστιν ἔτι ἰατρεία μωὰβ, γαυρίαμα ἐν ἐσεβὼν, ἐλογίσατο ἐπ' αὐτὴν κακά. γ ἐκόψα-

κόψαμεν αὐτὴν ἀπὸ ἔθνους, καὶ παῦσιν παύσεται. ὄπισθέν σου βαδιεῖται μάχαιρα, ὅτι φωνὴ κεκραγότων ἐξ ὡρωναΐμ, ὄλεθρον καὶ σύντριμμα μέγα, συνετρίβη μωάβ, ἀναγγείλατε εἰς ζογόρα, ὅτι ἐπλήσθη ἀλὼθ ἐν κλαυθμῷ. ἀναβήσεται κλαίων ἐν ὁδῷ ὡρωναΐμ, κραυγὴν συντρίμματος ἠκούσατε, φεύγετε [ε] σώσατε τὰς ψυχὰς ὑμῶν, καὶ ἔσεσθε ὥσπερ ὄνος ἄγριος ἐν ἐρήμῳ, ἐπειδὴ ἐπεποίθεις ἐν ὀχυρώματί σου, καὶ σὺ συλληφθήσῃ. καὶ ἐξελεύσεται χαμὼς ἐν ἀποικίᾳ, καὶ οἱ ἱερεῖς αὐτοῦ, καὶ οἱ ἄρχοντες αὐτοῦ ἅμα. καὶ ἥξει ὄλεθρος ἐπὶ πᾶσαν πόλιν, οὐ μὴ σωθῇ, καὶ ἀπολεῖται ὁ αὐλών, καὶ ἐξολοθρευθήσεται ἡ πεδινή, καθὼς εἶπε κύριος. [δ] δότε σημεῖα τῇ μωάβ, ὅτι ἁφῇ ἀφθήσεται, καὶ πᾶσαι αἱ πόλεις αὐτῆς εἰς ἄβατον ἔσονται. πόθεν ἔνοικος αὐτῇ; ἐπικατάρατος ὁ ποιῶν τὰ ἔργα κυρίου ἀμελῶς, ἐξαίρων μάχαιραν αὐτοῦ ἀφ᾽ αἵματος. ἀνεπαύσατο μωὰβ ἐκ παιδαρίου, καὶ πεποιθὼς ἦν ἐπὶ τῇ δόξῃ αὐτοῦ, οὐκ ἐνέχεεν ἐξ ἀγγείου εἰς ἀγγεῖον, καὶ εἰς ἀποικισμὸν οὐκ ᾤχετο. διὰ τοῦτο ἔστη γεῦμα αὐτοῦ ἐν αὐτῷ, καὶ ὀσμὴ αὐτοῦ οὐκ ἐξέλιπε. διὰ τοῦτο ἰδοὺ ἡμέραι αὐτοῦ ἔρχονται, φησὶ κύριος, καὶ ἀποστελῶ αὐτῷ κλίνοντας, [ε] καὶ κλινοῦσιν αὐτόν, καὶ τὰ σκεύη αὐτοῦ λεπτυνοῦσι, [ζ] καὶ τὰ κέρατα αὐτοῦ συγκόψουσι, καὶ καταισχυνθήσεται μωὰβ ἀπὸ χαμώς, ὥσπερ κατῃσχύνθη οἶκος ἰσραὴλ ἀπὸ βαιθὴλ ἐλπίδος αὐτῶν πεποιθότες ἐπ᾽ αὐτοῖς. πῶς ἐρεῖτε, ἰσχυροί ἐσμεν, καὶ ἄνθρωπος ἰσχύων εἰς τὰ πολεμικά; ὤλετο μωὰβ πόλις αὐτοῦ, καὶ ἐκλεκτοὶ νεανίσκοι αὐτοῦ κατέβησαν εἰς σφαγήν. ἐγγὺς ἡμέρα μωὰβ ἐλθεῖν, καὶ πονηρία αὐτοῦ ταχεῖα σφόδρα. κινήσατε αὐτῷ πάντες κυκλόθεν αὐτοῦ, [η] πάντες εἰδότες ὄνομα αὐτοῦ. εἴπατε, πῶς συνετρίβη βακτηρία εὐκλεής, ῥάβδος μεγαλώματος; κατάβηθι ἀπὸ δόξης, καὶ κάθισον ἐν ὑγρασίᾳ καθημένη. δαιβὼν ἐκτριβήσεται, ὅτι ὤλετο μωάβ, ἀνέβη εἰς σὲ λυμαινόμενος ὀχύρωμά σου. ἐφ᾽ ὁδοῦ στῆθι, καὶ ἔπιδε καθημένη ἐν ἀροήρ, καὶ ἐρώτησον φεύγοντα, καὶ σωζόμενον, καὶ εἶπον, τί ἐγένετο; κατῃσχύνθη μωάβ, ὅτι συνετρίβη. ὀλόλυξον καὶ κέκραξον, ἀνάγγειλον ἐν ἀρνών, ὅτι ὤλετο μωάβ, καὶ κρίσις ἔρχεται εἰς τὴν γῆν μεισὼρ ἐπὶ χελών, καὶ ῥεφάς, καὶ μωφάς, καὶ ἐπὶ δαιβών, καὶ ἐπὶ ναβαῦ, καὶ ἐπ᾽ οἶκον δαιθλαθαΐμ, καὶ ἐπὶ καριαθαΐμ, καὶ ἐπ᾽ οἶκον γαιμώλ, καὶ ἐπ᾽ οἶκον μαών, καὶ ἐπὶ καριώθ, καὶ ἐπὶ βοσόρ, καὶ ἐπὶ πάσας τὰς πόλεις μωὰβ τὰς πόρρω καὶ τὰς ἐγγύς. κατεάχθη κέρας μωάβ, καὶ τὸ ἐπίχειρον αὐτοῦ συνετρίβη. μεθύσατε αὐτόν, ὅτι ἐπὶ κύριον ἐμεγαλύνθη. καὶ ἐπικρούσει μωὰβ ἐν χειρὶ αὐτοῦ, καὶ ἔσται εἰς γέλωτα καὶ αὐτός. καὶ εἰ μὴ εἰς γελοιασμὸν ἦν σοι ἰσραήλ, καὶ ἐν κλοπαῖς σου εὑρέθη, ὅτι ἐπολέμεις αὐτόν. κατέλιπον τὰς πόλεις, καὶ ᾤκησαν ἐν πέτραις οἱ κατοικοῦντες μωάβ. ἐγενήθησαν ὥσπερ περιστεραὶ νοσσεύουσαι ἐν πέτραις στόματι βοθύνου. καὶ ἤκουσα ὕβριν μωάβ, ὕβρισε λίαν ὕβριν αὐτοῦ, καὶ ὑπερηφανίαν αὐτοῦ. καὶ ὑψώθη ἡ καρδία αὐτοῦ, ἐγὼ δὲ ἔγνων ἔργα αὐτοῦ. οὐχὶ τὸ ἱκανὸν αὐτῷ οὐχ οὕτως ἐποίησε; διὰ τοῦτο ἐπὶ μωὰβ ὀλολύζετε πάντοθεν. [θ] βοήσατε ἐπ᾽ ἄνδρας κειράδας αὐχμοῦ. ὡς κλαυθμὸν ἰαζὴρ ἀποκλαύσομαί σοι ἄμπελος ἀσερημά, κλήματά σου διῆλθε θάλασσαν, πόλεις ἰαζὴρ ἥψαντο, ἐπὶ ὀπώραν σου ἐπὶ τρυγηταῖς σου ὄλεθρος ἐπέπεσε. συνεψήσθη χαρμοσύνη καὶ εὐφροσύνη ἐκ τῆς μωαβίτιδος, καὶ οἶνος ἦν ἐπὶ ληνοῖς σου. πρωῒ οὐκ ἐπάτησαν, οὐδὲ δείλης οὐκ ἐποίησαν, αἱ δὲ ἀπὸ κραυγῆς ἐσεβών [ι] ἕως αἰτὰμ αἱ πόλεις αὐτῶν ἔδωκαν φωνὴν αὐτῶν ἀπὸ ζογὸρ ἕως ὡρωναΐμ, καὶ ἀγγελίαν σαλασία, ὅτι καὶ τὸ ὕδωρ νεβρεὶν εἰς κατάκαυμα ἔσται. καὶ ἀπολῶ τὸν μωάβ, φησὶ κύριος, ἀναβαίνοντα ἐπὶ τὸν βωμόν, καὶ θυμιῶντα θεοῖς αὐτοῦ. διὰ τοῦτο καρδία τοῦ μωάβ, ὥσπερ αὐλοὶ βομβήσουσι, καρδία μου ἐπ᾽ ἀνθρώπους κειράδας ὥσπερ αὐλὸς βομβήσει. διὰ τοῦτο ἃ περιεποιήσατο, ἀπώλετο ἀπὸ ἀνθρώπου. πᾶσαν κεφαλὴν ἐν παντὶ τόπῳ ξυρηθήσονται, καὶ πᾶς πώγων ξυρηθήσεται, καὶ πᾶσαι χεῖρες κόψονται, καὶ ἐπὶ πάσης ὀσφύος σάκκος. καὶ ἐπὶ πάντων τῶν δωμάτων μωάβ, καὶ [κ] ἐπὶ ταῖς πλατείαις αὐτῆς, ὅτι συνέτριψα, φησὶ κύριος, ὡς ἀγγεῖον, οὗ οὐκ ἔστι χρεία αὐτοῦ. πῶς κατήλλαξε; πῶς ἔστρεψε νῶτον μωάβ; ᾐσχύνθη, καὶ ἐγένετο μωὰβ εἰς γέλωτα, καὶ ἐγκότημα πᾶσι τοῖς κύκλῳ αὐτῆς. ὅτι [λ] οὕτως εἶπε κύριος. ἐλήφθη καριώθ, καὶ τὰ ὀχυρώματα συνελήφθη, καὶ ἀπολεῖται μωὰβ ἀπὸ ὄχλου, ὅτι ἐπὶ τὸν κύριον ἐμεγαλύνθη. παγὶς καὶ φόβος καὶ βόθυνος ἐπὶ σὲ καθήμενος μωάβ. ὁ φεύγων ἀπὸ προσώπου τοῦ φόβου, ἐμπεσεῖται εἰς τὸν βόθυνον. καὶ ὁ ἀναβαίνων ἐκ τοῦ βοθύνου, καὶ συλληφθήσεται ἐν τῇ παγίδι. ὅτι ἐπάξω ταῦτα ἐπὶ μωάβ, ἐν ἐνιαυτῷ ἐπισκέψεως αὐτῶν.

α Hoc caput in Latina editione est, cap. XLVIII. usque ad versum XLV. β [ᾐσχύνθη ἀμώθ καὶ ἀγάθ.] In nonnullis libris est, ᾐσχύνθη μασιγὰθ καὶ ἡττήθη. quidā habēt, ᾐσχύνθη ὀχύρωμα. quidam. ᾐσχύνθη κραταίωμα. γ [ἐκόψαμεν αὐτήν.] Alij libri habent, δεῦτε ἐκκόψωμεν αὐτήν. δ [δότε σημεῖον τῇ μωάβ.] Aquila. ἄνθος. Symmachus. βλάστημα. ε [κλινοῦσιν αὐτόν, καὶ τὰ σκεύη αὐτοῦ λεπτυνοῦσι.] S. καὶ σειράσουσιν αὐτόν. καὶ τὰ σκεύη αὐτοῦ ἐκκενώσουσι. ζ [καὶ τὰ κέρατα αὐτοῦ συγκόψουσι.] Origenes. τὰ κεράσματα ὡς ἐπ᾽ οἴνου ῥηθέντα, Ἀκύλας, ἐξέδωκε κέρατα. ὅπερ ἀρχαῖον ποτηρίου ἐτύγχανεν εἶδος. κέρασι γὰρ ἔπινον. ὅθεν καὶ τὸ κεράσαι λέγειν παρέμεινεν. Scholion Olympiodori. τὴν δόξαν. η [πάντες εἰδότες ὄνομα.] In quibusdam libris est, πάντες εἰδότες ὄνομα. θ [βοήσατε ἐπ᾽ ἄνδρας κειράδας αὐχμοῦ.] Theodoretus. ὁ σύρος. κεφαλαὶ αὐτῶν κεκαρμέναι, καὶ οἱ πώγωνες αὐτῶν ἐξυρημένοι. ι [ἕως αἰτὰμ αἱ πόλεις αὐτῶν.] Cæteri libri habēt, ἕως ἐλεαλή, καὶ ἕως ἰασσά, ἕως ἐταὰθ αἱ πόλεις αὐτῶν. κ [ἐπὶ ταῖς πλατείαις αὐτῆς.] In cæteris libris hæc sequuntur. ὅλαις κοπετός. λ [οὕτως εἶπε κύριος.] In cæteris libris hæc sequuntur. ἰδοὺ ὡς ἀετὸς ὁρμήσει, καὶ ἐκπετάσει χεῖρας αὐτοῦ ἐπὶ μωάβ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΒ´.

[α] Οὕτως εἶπε κύριος ὁ θεὸς ἰσραήλ. λάβε τὸ ποτήριον τοῦ οἴνου τοῦ ἀκράτου τούτου ἐκ χειρός

μου,

μου, καὶ ποτιεῖς πάντα τὰ ἔθνη, πρὸς ἃ ἐγὼ ἀποστέλλω σε πρὸς αὐτούς, καὶ πίονται, καὶ ἐξεμοῦνται, καὶ ἐκμανήσονται ἀπὸ προσώπου τῆς μαχαίρας, ἧς ἐγὼ ἀποστέλλω ἀνὰ μέσον αὐτῶν. καὶ ἔλαβον τὸ ποτήριον ἐκ χειρὸς κυρίου, καὶ ἐπότισα τὰ ἔθνη πρὸς ἃ ἀπέστειλέ με κύριος πρὸς αὐτά, τὴν ἱερουσαλήμ, καὶ τὰς πόλεις ἰούδα, καὶ βασιλεῖς ἰούδα καὶ ἄρχοντας αὐτοῦ, τοῦ θεῖναι αὐτὰς εἰς ἐρήμωσιν, καὶ εἰς ἄβατον, καὶ εἰς συριγμόν, καὶ τὸν φαραὼ βασιλέα αἰγύπτου, καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ, καὶ τοὺς μεγιστᾶνας αὐτοῦ, καὶ πάντα τὸν λαὸν αὐτοῦ, καὶ πάντας τοὺς συμμίκτους, καὶ πάντας τοὺς βασιλεῖς ἀλλοφύλων, καὶ τὴν ἀσκάλωνα, καὶ τὴν γάζαν, καὶ τὴν ἀκκάρων, καὶ τὸ ἐπίλοιπον ἀζώτου, καὶ τὴν ἰδουμαίαν, καὶ τὴν μωαβῖτιν, καὶ τοὺς υἱοὺς ἀμμών, καὶ βασιλεῖς τύρου, καὶ βασιλεῖς σιδῶνος, [β] καὶ βασιλεῖς τοὺς ἐν τῷ πέραν τῆς θαλάσσης, καὶ τὴν δαιδάν, καὶ τὴν θαιμάν, καὶ τὴν ῥῶς, καὶ πᾶν περικεκαρμένον κατὰ πρόσωπον αὐτοῦ, καὶ πάντας τοὺς συμμίκτους τοὺς καταλύοντας ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ πάντας βασιλεῖς αἰλάμ, καὶ πάντας βασιλεῖς περσῶν, καὶ πάντας βασιλεῖς ἀπὸ ἀπηλιώτου τοὺς πόῤῥω καὶ τοὺς ἐγγύς, ἕκαστον πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ πάσας βασιλείας τὰς ἐπὶ προσώπου τῆς γῆς. καὶ ἐρεῖς αὐτοῖς, οὕτως εἶπε κύριος παντοκράτωρ. πίετε, μεθύσθητε, καὶ ἐξεμέσετε, καὶ πεσεῖσθε, καὶ οὐ μὴ ἀναστῆτε ἀπὸ προσώπου τῆς μαχαίρας, ἧς ἐγὼ ἀποστέλλω ἀναμέσον ὑμῶν. καὶ ἔσται ὅταν μὴ βούλωνται δέξασθαι τὸ ποτήριον ἐκ τῆς χειρός σου, ὥστε πιεῖν, καὶ ἐρεῖς, οὕτως εἶπε κύριος. πίοντες πίεσθε, ὅτι ἐν πόλει ἐν ᾗ ὠνομάσθη τὸ ὄνομά μου ἐπ' αὐτὴν ἐγὼ ἄρχομαι κακῶσαι, καὶ ὑμεῖς καθαρσεῖ οὐ μὴ καθαρισθῆτε, ὅτι μάχαιραν ἐγὼ καλῶ ἐπὶ πάντας τοὺς καθημένους ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ σὺ προφητεύσεις ἐπ' αὐτοὺς τοὺς λόγους τούτους, καὶ ἐρεῖς, κύριος ἀφ' ὑψηλοῦ χρηματιεῖ, ἀπὸ τοῦ ἁγίου αὐτοῦ δώσει φωνὴν αὐτοῦ, λόγον χρηματιεῖ ἐπὶ τοῦ τόπου αὐτοῦ, καὶ οἱ δὲ ὥσπερ τρυγῶντες ἀποκριθήσονται. καὶ ἐπὶ καθημένους τὴν γῆν ἥκει ὄλεθρος ἐπὶ μέρος τῆς γῆς, ὅτι κρίσις τῷ κυρίῳ ἐν τοῖς ἔθνεσι. κρίνεται αὐτὸς πρὸς πᾶσαν σάρκα, οἱ δὲ ἀσεβεῖς ἐδόθησαν εἰς μάχαιραν, λέγει κύριος. οὕτως εἶπε κύριος. ἰδοὺ κακὰ ἔρχεται ἀπὸ ἔθνους ἐπὶ ἔθνος, καὶ λαῖλαψ μεγάλη ἐκπορεύεται ἀπ' ἐσχάτου τῆς γῆς, καὶ ἔσονται τραυματίαι ὑπὸ κυρίου ἐν ἡμέρᾳ κυρίου, ἐκ μέρους τῆς γῆς, καὶ ἕως εἰς μέρος τῆς γῆς. οὐ μὴ κατορυγῶσιν εἰς κόπρια, ἐπὶ προσώπου τῆς γῆς ἔσονται. ἀλαλάξατε ποιμένες, καὶ κεκράξατε, καὶ κόπτεσθε οἱ κριοὶ τῶν προβάτων, ὅτι ἐπληρώθησαν αἱ ἡμέραι ὑμῶν εἰς σφαγήν, καὶ πεσεῖσθε ὥσπερ οἱ κριοὶ οἱ ἐκλεκτοί, καὶ ἀπολεῖται φυγὴ ἀπὸ τῶν ποιμένων, καὶ σωτηρία ἀπὸ τῶν κριῶν τῶν προβάτων. φωνὴ κραυγῆς τῶν ποιμένων, καὶ ἀλαλαγμὸς τῶν προβάτων καὶ τῶν κριῶν, ὅτι ὠλόθρευσε κύριος τὰ βοσκήματα αὐτῶν, καὶ [γ] παύσεται τὰ κατάλοιπα τῆς εἰρήνης ἀπὸ προσώπου ὀργῆς θυμοῦ μου. ἐγκατέλιπεν ὥσπερ λέων κατάλειμμα αὐτοῦ, ὅτι ἐγενήθη ἡ γῆ αὐτῶν εἰς ἄβατον ἀπὸ προσώπου τῆς μαχαίρας τῆς μεγάλης.

[α] Hoc caput in editione Latina est, cap. xxv. a versu xv. ad finem vsque capitis. [β] [καὶ βασιλεῖς τοὺς ἐν τῷ πέραν τῆς θαλάσσης.] Victor. οἱ λοιποὶ τῶν ἑρμηνευτῶν, τῆς νήσου, ἐξέδωκαν. [γ] [παύσεται τὰ κατάλοιπα τῆς εἰρήνης.] AA. LL. habent, παύσεται τὰ καλὰ τῆς εἰρήνης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΓ'.

[α] ΕΝ ΑΡΧΗΙ ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΙΩΑΚΕΙΜ ΥΙΟΥ ΙΩΣΙΑ, ΕΓΕΝΗΘΗ Ο ΛΟΓΟΣ ΟΥΤΟΣ ΠΑΡΑ ΚΥΡΙΟΥ. οὕτως εἶπε κύριος. στῆθι ἐν αὐλῇ οἴκου κυρίου, καὶ χρηματιεῖς ἅπασι τοῖς ἰουδαίοις, καὶ πᾶσι τοῖς ἐρχομένοις προσκυνεῖν ἐν οἴκῳ κυρίου, ἅπαντας τοὺς λόγους, οὓς συνέταξά σοι χρηματίσαι αὐτοῖς, μὴ ἀφέλῃς ῥῆμα. ἴσως ἀκούσονται, καὶ ἀποστραφήσονται ἕκαστος ἀπὸ τῆς ὁδοῦ αὐτοῦ τῆς πονηρᾶς, καὶ παύσομαι ἀπὸ τῶν κακῶν ὧν ἐγὼ λογίζομαι τοῦ ποιῆσαι αὐτοῖς ἕνεκεν τῶν πονηρῶν ἐπιτηδευμάτων αὐτῶν, καὶ ἐρεῖς. οὕτως εἶπε κύριος. ἐὰν μὴ ἀκούσητέ μου, τοῦ πορεύεσθαι ἐν τοῖς νομίμοις μου οἷς ἔδωκα κατὰ πρόσωπον ὑμῶν, εἰσακούειν τῶν λόγων τῶν παίδων μου τῶν προφητῶν, οὓς ἐγὼ ἀποστέλλω πρὸς ὑμᾶς ὄρθρου, καὶ ἀπέστειλα, καὶ οὐκ ἠκούσατέ μου, καὶ δώσω τὸν οἶκον τοῦτον ὥσπερ σηλώ, καὶ τὴν πόλιν δώσω εἰς κατάραν πᾶσι τοῖς ἔθνεσι πάσης τῆς γῆς. καὶ ἤκουσαν οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ ψευδοπροφῆται, καὶ πᾶς ὁ λαὸς τοῦ ἱερεμίου λαλοῦντος τοὺς λόγους τούτους ἐν οἴκῳ κυρίου. καὶ ἐγένετο ἱερεμίου παυσαμένου λαλοῦντος πάντα ἃ συνέταξε κύριος αὐτῷ λαλῆσαι παντὶ τῷ λαῷ, καὶ συνέλαβον αὐτὸν οἱ ἱερεῖς, καὶ οἱ ψευδοπροφῆται, καὶ πᾶς ὁ λαὸς λέγων, θανάτῳ ἀποθανῇ, ὅτι ἐπροφήτευσας τῷ ὀνόματι κυρίου λέγων, ὥσπερ σηλὼ ἔσται ὁ οἶκος οὗτος, καὶ ἡ πόλις αὕτη ἐρημωθήσεται ἀπὸ κατοικούντων. καὶ ἐξεκκλησιάσθη πᾶς ὁ λαὸς ἐπὶ ἱερεμίαν ἐν οἴκῳ κυρίου. καὶ ἤκουσαν οἱ ἄρχοντες ἰούδα τὸν λόγον τοῦτον, καὶ ἀνέβησαν ἐξ οἴκου τοῦ βασιλέως εἰς οἶκον κυρίου, καὶ ἐκάθισαν ἐν προθύροις [β] πύλης τῆς καινῆς. καὶ εἶπαν οἱ ἱερεῖς, καὶ οἱ ψευδοπροφῆται πρὸς τοὺς ἄρχοντας, καὶ παντὶ τῷ λαῷ. κρίσις θανάτου τῷ ἀνθρώπῳ τούτῳ, ὅτι ἐπροφήτευσε κατὰ τῆς πόλεως ταύτης, καθὼς ἠκούσατε ἐν τοῖς ὠσὶν ὑμῶν. καὶ εἶπεν ἱερεμίας πρὸς τοὺς ἄρχοντας, καὶ παντὶ τῷ λαῷ, λέγων. κύριος ἀπέστειλέ με προφητεῦσαι ἐπὶ τὸν οἶκον τοῦτον, καὶ ἐπὶ τὴν πόλιν ταύτην πάντας τοὺς λόγους οὓς ἠκούσατε. καὶ νῦν βελτίους ποιήσατε τὰς ὁδοὺς ὑμῶν, καὶ τὰ ἔργα ὑμῶν, καὶ ἀκούσατε τῆς φωνῆς κυρίου καὶ παύσεται κύριος ἀπὸ τῶν κακῶν ὧν ἐλάλησεν ἐφ' ὑμᾶς. καὶ ἰδοὺ ἐγὼ ἐν χερσὶν ὑμῶν, ποιήσατέ μοι ὡς συμφέρει, καὶ ὡς βέλτιον ὑμῖν. ἀλλ' ἢ γνόντες γνώσεσθε, ὅτι εἰ ἀναιρεῖτέ με, αἷμα ἀθῷον δίδοτε ἐφ' ὑμᾶς, καὶ ἐπὶ τὴν πόλιν ταύτην, καὶ ἐπὶ τοὺς κατοικοῦντας ἐν αὐτῇ. ὅτι ἐν ἀληθείᾳ ἀπέσταλκέ με κύριος πρὸς ὑμᾶς λαλῆσαι

εἰς τὰ ὦτα ὑμῶν πάντας τοὺς λόγους τούτους. καὶ εἶπον οἱ ἄρχοντες καὶ πᾶς ὁ λαὸς πρὸς τοὺς ἱερεῖς καὶ πρὸς τοὺς ψευδοπροφήτας. οὐκ ἔστι τῷ ἀνθρώπῳ τούτῳ κρίσις θανάτου, ὅτι ἐπὶ τῷ ὀνόματι κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν ἐλάλησε πρὸς ἡμᾶς. καὶ ἀνέστησαν ἄνδρες τῶν πρεσβυτέρων τῆς γῆς, καὶ εἶπαν πάσῃ τῇ συναγωγῇ τοῦ λαοῦ. μιχαίας ὁ μωραθίτης ἦν ἐν ταῖς ἡμέραις ἐζεκίου βασιλέως ἰούδα, καὶ εἶπε παντὶ τῷ λαῷ ἰούδα. οὕτως εἶπε κύριος. σιὼν ὡς ἀγρὸς ἀροτριαθήσεται, καὶ ἱερουσαλὴμ γ εἰς ἄβατον ἔσται, καὶ τὸ ὄρος τοῦ οἴκου εἰς ἄλσος δρυμοῦ. μὴ ἀναιρῶν ἀνεῖλεν αὐτὸν ἐζεκίας καὶ πᾶς ἰούδα; οὐχ ὅτι ἐφοβήθησαν τὸν κύριον, καὶ ὅτι ἐδεήθησαν τοῦ προσώπου κυρίου; καὶ ἐπαύσατο κύριος ἀπὸ τῶν κακῶν ὧν ἐλάλησεν ἐπ' αὐτούς; καὶ ἡμεῖς ἐποιήσαμεν κακὰ μεγάλα ἐπὶ ψυχὰς ἡμῶν, καὶ ἄνθρωπος ἦν προφητεύων τῷ ὀνόματι κυρίου οὐρίας υἱὸς σαμαίου ἐκ καριαθιαρὶμ, καὶ ἐπροφήτευσε περὶ τῆς γῆς ταύτης κατὰ πάντας τοὺς λόγους ἱερεμίου, καὶ ἤκουσεν ὁ βασιλεὺς ἰωακεὶμ καὶ πάντες οἱ ἄρχοντες πάντας τοὺς λόγους αὐτοῦ, καὶ ἐζήτουν ἀποκτεῖναι αὐτὸν, καὶ ἤκουσεν οὐρίας, καὶ εἰσῆλθεν εἰς αἴγυπτον. καὶ ἐξαπέστειλεν ὁ βασιλεὺς ἄνδρας εἰς αἴγυπτον, καὶ ἐξηγάγοσαν αὐτὸν ἐκεῖθεν, καὶ εἰσηγάγοσαν αὐτὸν πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ ἐπάταξεν αὐτὸν ἐν μαχαίρᾳ, καὶ ἔρριψεν αὐτὸν εἰς τὸ μνῆμα υἱῶν λαοῦ αὐτοῦ. πλὴν χεὶρ ἀχικὰμ υἱοῦ σαφὰν ἦν μετὰ ἱερεμίου, τοῦ μὴ παραδοῦναι αὐτὸν εἰς χεῖρας τοῦ λαοῦ μὴ ἀνελεῖν αὐτόν.

α Hoc caput in editione Latina est, cap. XXVI. β [πύλης τῆς καινῆς.] In cæteris libris est, πύλης κυρίου τῆς καινῆς. γ [εἰς ἄβατον ἔσται.] In cæteris libris est, ὡς ὀπωροφυλάκιον ἔσται, vt Mich. cap. III.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΔ'.

α Οὕτως εἶπε κύριος. ποίησον σεαυτῷ δεσμοὺς καὶ κλοιούς, καὶ περίθου περὶ τὸν τράχηλόν σου, καὶ ἀποστελεῖς αὐτοὺς πρὸς βασιλέα ἰδουμαίας, καὶ πρὸς βασιλέα μωὰβ, καὶ πρὸς βασιλέα υἱῶν ἀμμὼν, καὶ πρὸς τὸν βασιλέα τύρου, καὶ πρὸς βασιλέα σιδῶνος, ἐν χερσὶν ἀγγέλων αὐτῶν β τῶν ἐρχομένων εἰς ἀπάντησιν αὐτῶν εἰς ἱερουσαλὴμ πρὸς σεδεκίαν βασιλέα ἰούδα. καὶ συντάξεις αὐτοῖς πρὸς τοὺς κυρίους αὐτῶν εἰπεῖν, οὕτως εἶπε κύριος ὁ θεὸς ἰσραὴλ, οὕτως ἐρεῖτε πρὸς τοὺς κυρίους ὑμῶν, ὅτι ἐγὼ ἐποίησα τὴν γῆν ἐν τῇ ἰσχύϊ μου τῇ μεγάλῃ, γ καὶ ἐν τῷ ἐπιχείρῳ μου τῷ ὑψηλῷ, καὶ δώσω αὐτὴν ᾧ ἐὰν δόξῃ ἐν ὀφθαλμοῖς μου. ἔδωκα τὴν γῆν τῷ ναβουχοδονόσορ βασιλεῖ βαβυλῶνος δουλεύειν αὐτῷ, καὶ τὰ θηρία τοῦ ἀγροῦ ἐργάζεσθαι αὐτῷ. καὶ τὸ ἔθνος καὶ ἡ βασιλεία, ὅσοι ἐὰν μὴ ἐμβάλωσι τὸν τράχηλον αὐτῶν ὑπὸ τὸν ζυγὸν βασιλέως βαβυλῶνος, ἐν μαχαίρᾳ καὶ ἐν λιμῷ ἐπισκέψομαι αὐτούς, εἶπε κύριος, ἕως ἐκλίπωσιν ἐν χειρὶ αὐτοῦ. καὶ ὑμεῖς μὴ ἀκούετε τῶν ψευδοπροφητῶν ὑμῶν, καὶ τῶν μαντευομένων ὑμῖν, καὶ τῶν ἐνυπνιαζομένων ὑμῖν, καὶ τῶν οἰωνισμάτων ὑμῶν, καὶ τῶν φαρμακῶν ὑμῶν, τῶν λεγόντων, οὐ μὴ ἐργάσησθε τῷ βασιλεῖ βαβυλῶνος, ὅτι ψευδῆ αὐτοὶ προφητεύουσιν ὑμῖν, πρὸς τὸ μακρῦναι ὑμᾶς ἀπὸ τῆς γῆς ὑμῶν. καὶ τὸ ἔθνος ὃ ἐὰν εἰσαγάγῃ τὸν τράχηλον αὐτοῦ ὑπὸ τὸν ζυγὸν βασιλέως βαβυλῶνος, καὶ ἐργάσηται αὐτῷ, καὶ καταλείψω αὐτὸν ἐπὶ τῆς γῆς αὐτοῦ, καὶ ἐργᾶται αὐτῷ, καὶ ἐνοικήσει ἐν αὐτῇ. καὶ πρὸς σεδεκίαν βασιλέα ἰούδα ἐλάλησα κατὰ πάντας τοὺς λόγους τούτους, λέγων. εἰσαγάγετε τὸν τράχηλον ὑμῶν, καὶ ἐργάσασθε τῷ βασιλεῖ βαβυλῶνος, ὅτι ἄδικα αὐτοὶ προφητεύουσιν ὑμῖν, ὅτι οὐκ ἀπέστειλα αὐτούς, φησὶ κύριος, καὶ προφητεύουσι τῷ ὀνόματί μου ἐπ' ἀδίκῳ, πρὸς τὸ ἀπολέσαι ὑμᾶς. καὶ ἀπολεῖσθε ὑμεῖς, καὶ οἱ προφῆται ὑμῶν, οἱ προφητεύοντες ὑμῖν ἐπ' ἀδίκῳ ψευδῆ. ὑμῖν, καὶ παντὶ τῷ λαῷ τούτῳ, καὶ τοῖς ἱερεῦσιν ἐλάλησα, λέγων. οὕτως εἶπε κύριος. μὴ ἀκούετε τῶν λόγων τῶν προφητῶν, τῶν προφητευόντων ὑμῖν, λεγόντων, ἰδοὺ σκεύη οἴκου κυρίου ἐπιστρέψει ἐκ βαβυλῶνος, ὅτι ἄδικα αὐτοὶ προφητεύουσιν ὑμῖν. οὐκ ἀπέστειλα αὐτούς. εἰ προφῆταί εἰσι, καὶ εἰ ἔστι λόγος κυρίου ἐν αὐτοῖς, ἀπαντησάτωσάν μοι, ὅτι οὕτως εἶπε κύριος. καὶ τῶν ἐπιλοίπων σκευῶν, ὧν οὐκ ἔλαβε βασιλεὺς βαβυλῶνος, ὅτε ἀπῴκισε τὸν ἰεχονίαν ἐξ ἱερουσαλὴμ, εἰς βαβυλῶνα εἰσελεύσεται, λέγει κύριος.

α Hoc caput in editione Latina est, cap. XXVII. β [τῶν ἐρχομένων εἰς ἀπάντησιν αὐτῶν.] Scholion. ἐξ ἀντιγράφου τὸ εἰς ἀπάντησιν αὐτῶν, ὠβέλισται μὴ δηλοῦν ὃ ἔοικεν, εἰς πρεσβείαν αὐτῶν. γ [ἐν τῷ ἐπιχείρῳ μου.] In cæteris libris est, ἐν τῷ βραχίονί μου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΕ'.

α Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ τετάρτῳ ἔτει σεδεκία βασιλέως ἰούδα ἐν μηνὶ τῷ πέμπτῳ, εἶπέ μοι ἀνανίας υἱὸς ἀζὼρ ὁ ψευδοπροφήτης ἀπὸ γαβαὼν ἐν οἴκῳ κυρίου, κατ' ὀφθαλμοὺς τῶν ἱερέων, καὶ παντὸς τοῦ λαοῦ, λέγων. οὕτως εἶπε κύριος. συνέτριψα τὸν ζυγὸν τοῦ βασιλέως βαβυλῶνος. ἔτι δύο ἔτη ἡμερῶν, καὶ ἐγὼ ἀποστρέψω εἰς τὸν τόπον τοῦτον τὰ σκεύη οἴκου κυρίου, καὶ ἰεχονίαν, καὶ τὴν ἀποικίαν ἰούδα, ὅτι συντρίψω τὸν ζυγὸν βασιλέως βαβυλῶνος. καὶ εἶπεν ἱερεμίας πρὸς ἀνανίαν κατ' ὀφθαλμοὺς παντὸς τοῦ λαοῦ καὶ κατ' ὀφθαλμοὺς τῶν ἱερέων τῶν ἑστηκότων ἐν οἴκῳ κυρίου, καὶ εἶπεν ἱερεμίας. ἀληθῶς οὕτω ποιήσαι κύριος, στήσαι τὸν λόγον σου ὃν σὺ προφητεύεις, τοῦ ἐπιστρέψαι τὰ σκεύη οἴκου κυρίου καὶ πᾶσαν τὴν ἀποικίαν ἐκ βαβυλῶνος εἰς τὸν τόπον τοῦτον. πλὴν ἀκούσατε τὸν λόγον κυρίου, ὃν ἐγὼ λέγω εἰς τὰ ὦτα ὑμῶν καὶ εἰς τὰ ὦτα παντὸς τοῦ λαοῦ. οἱ προφῆται οἱ γεγονότες πρότεροί μου καὶ πρότεροι ὑμῶν ἀπὸ τοῦ αἰῶνος, καὶ ἐπροφήτευσαν ἐπὶ γῆς πολλῆς, καὶ ἐπὶ βασιλείας μεγάλας εἰς πόλεμον. ὁ προφήτης ὁ προφητεύσας εἰς εἰρήνην, ἐλθόντος τοῦ λόγου, γνώσονται τὸν

προ-

προφήτην ὃν ἀπέστειλεν αὐτοῖς κύριος ἐν πίστει. καὶ ἔλαβεν ἀνανίας ἐν ὀφθαλμοῖς παντὸς τοῦ λαοῦ τοὺς κλοιοὺς ἀπὸ τοῦ τραχήλου ἱερεμίου, καὶ συνέτριψεν αὐτούς. καὶ εἶπεν ἀνανίας κατ' ὀφθαλμοὺς παντὸς τοῦ λαοῦ, λέγων. οὕτως εἶπε κύριος. οὕτως συντρίψω τὸν ζυγὸν βασιλέως βαβυλῶνος ἀπὸ τραχήλων πάντων τῶν ἐθνῶν. καὶ ᾤχετο ἱερεμίας εἰς τὴν ὁδὸν αὐτοῦ. καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρὸς ἱερεμίαν, μετὰ τὸ συντρίψαι ἀνανίαν τοὺς κλοιοὺς ἀπὸ τοῦ τραχήλου αὐτοῦ, λέγων. βάδιζε, καὶ εἰπὸν πρὸς ἀνανίαν, λέγων. οὕτως εἶπε κύριος. κλοιοὺς ξυλίνους συνέτριψας, καὶ ποιήσω ἀντ' αὐτῶν κλοιοὺς σιδηροῦς, ὅτι οὕτως εἶπε κύριος. ζυγὸν σιδηροῦν ἔθηκα ἐπὶ τὸν τράχηλον πάντων τῶν ἐθνῶν, ἐργάζεσθαι τῷ βασιλεῖ βαβυλῶνος. καὶ εἶπεν ἱερεμίας τῷ ἀνανίᾳ. οὐκ ἀπέσταλκέ σε κύριος, καὶ πεποιθέναι ἐποίησας τὸν λαὸν τοῦτον ἐπ' ἀδίκῳ. διὰ τοῦτο οὕτως εἶπε κύριος. ἰδοὺ ἐγὼ ἐξαποστέλλω σε ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς, τούτῳ τῷ ἐνιαυτῷ ἀποθανῇ. καὶ ἀπέθανεν ἐν τῷ μηνὶ τῷ ἑβδόμῳ.

a Hoc caput in Latina editione est, cap. XXVIII.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ λϛʹ.

a ΚΑὶ οὗτοι οἱ λόγοι τῆς βίβλου οὓς ἀπέστειλεν ἱερεμίας ἐξ ἱερουσαλὴμ πρὸς τοὺς πρεσβυτέρους τῆς ἀποικίας, καὶ πρὸς τοὺς ἱερεῖς, καὶ πρὸς τοὺς ψευδοπροφήτας, ἐπιστολὴν εἰς βαβυλῶνα τῇ ἀποικίᾳ, καὶ πρὸς ἅπαντα τὸν λαόν, ὕστερον ἐξελθόντος ἰεχονίου τοῦ βασιλέως, καὶ τῆς βασιλίσσης, καὶ τῶν εὐνούχων, καὶ παντὸς ἐλευθέρου, καὶ δεσμώτου, καὶ τεχνίτου ἐξ ἱερουσαλὴμ ἐν χειρὶ ἐλεασὰν υἱοῦ σαφάν, καὶ γαμαρίου υἱοῦ χελκίου, ὃν ἀπέστειλε σεδεκίας βασιλεὺς ἰούδα, πρὸς βασιλέα βαβυλῶνος εἰς βαβυλῶνα, λέγων. οὕτως εἶπε κύριος ὁ θεὸς ἰσραὴλ ἐπὶ τὴν ἀποικίαν ἣν ἀπῴκισα ἀπὸ ἱερουσαλήμ, οἰκοδομήσατε οἴκους, καὶ κατοικήσατε, καὶ φυτεύσατε παραδείσους, καὶ φάγετε τοὺς καρποὺς αὐτῶν, καὶ λάβετε γυναῖκας, καὶ τεκνοποιήσατε υἱοὺς καὶ θυγατέρας, καὶ λάβετε τοῖς υἱοῖς ὑμῶν γυναῖκας, καὶ τὰς θυγατέρας ὑμῶν δότε ἀνδράσι, καὶ πληθύνεσθε, καὶ μὴ σμικρυνθῆτε, καὶ ζητήσατε εἰς εἰρήνην τῆς γῆς, εἰς ἣν ἀπῴκισα ὑμᾶς ἐκεῖ. καὶ προσεύξεσθε περὶ αὐτῶν πρὸς κύριον, ὅτι ἐν εἰρήνῃ αὐτῆς εἰρήνη ὑμῖν. ὅτι οὕτως εἶπε κύριος. μὴ ἀναπειθέτωσαν ὑμᾶς οἱ ψευδοπροφῆται οἱ ἐν ὑμῖν, καὶ μὴ ἀναπειθέτωσαν ὑμᾶς οἱ μάντεις ὑμῶν, καὶ μὴ ἀκούετε εἰς τὰ ἐνύπνια ὑμῶν, ἃ ὑμεῖς ἐνυπνιάζεσθε, ὅτι ἄδικα αὐτοὶ προφητεύουσιν ὑμῖν ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, καὶ οὐκ ἀπέστειλα αὐτούς. ὅτι οὕτως εἶπε κύριος. ὅταν μέλλῃ πληροῦσθαι βαβυλῶνι ἑβδομήκοντα ἔτη, ἐπισκέψομαι ὑμᾶς, καὶ ἐπιστήσω τοὺς λόγους μου ἐφ' ὑμᾶς, τοῦ ἀποστρέψαι τὸν λαὸν ὑμῶν εἰς τὸν τόπον τοῦτον, καὶ λογιοῦμαι ἐφ' ὑμᾶς λογισμὸν εἰρήνης, καὶ οὐ κακά, τοῦ δοῦναι ὑμῖν ταῦτα. καὶ προσεύξασθε πρός με, καὶ εἰσακούσομαι ὑμῶν. καὶ ἐκζητήσατέ με, καὶ εὑρήσετέ με. ὅτι ζητήσετέ με ἐν ὅλῃ καρδίᾳ ὑμῶν, καὶ ἐπιφανοῦμαι ὑμῖν. ὅτι εἴπατε, κατέστησεν ἡμῖν κύριος προφήτας ἐν βαβυλῶνι. οὕτως εἶπε κύριος ἐπὶ ἀχιάβ, καὶ ἐπὶ σεδεκίαν. ἰδοὺ ἐγὼ δίδωμι αὐτοὺς εἰς χεῖρας βασιλέως βαβυλῶνος, καὶ πατάξει αὐτοὺς κατ' ὀφθαλμοὺς ὑμῶν. καὶ λήψονται ἀπ' αὐτῶν κατάραν ἐν πάσῃ τῇ ἀποικίᾳ ἰούδα ἐν βαβυλῶνι λέγοντες, ποιήσαι σε κύριος, ὡς σεδεκίαν ἐποίησε, καὶ ὡς ἀχιάβ, οὓς ἀπετηγάνισε βασιλεὺς βαβυλῶνος ἐν πυρί, δι' ἣν β ἐποίησαν ἀνομίαν ἐν ἰσραήλ, καὶ ἐμοιχῶντο τὰς γυναῖκας τῶν πολιτῶν αὐτῶν, καὶ λόγον ἐχρημάτισαν ἐν τῷ ὀνόματί μου, ὃν οὐ συνέταξα αὐτοῖς, γ καὶ ἐγὼ μάρτυς, φησὶ κύριος. καὶ πρὸς σαμαίαν τὸν αἰλαμίτην ἐρεῖς. δ οὐκ ἀπέστειλά σε τῷ ὀνόματί μου. καὶ πρὸς σοφονίαν υἱὸν μαασαίου τὸν ἱερέα εἶπε, κύριος ἔδωκέ σε ἱερέα ἀντὶ ἰωδαὲ τοῦ ἱερέως, γενέσθαι ἐπιστάτην ἐν τῷ οἴκῳ κυρίου παντὶ ἀνθρώπῳ προφητεύοντι, καὶ παντὶ ἀνθρώπῳ μαινομένῳ, καὶ δώσεις αὐτὸν εἰς τὸ ἀπόκλεισμα, καὶ εἰς τὸν καταράκτην. ε καὶ νῦν διατί συνελοιδορήσατε ἱερεμίαν τὸν ἐξ ἀναθὼθ, τὸν προφητεύσαντα ὑμῖν; οὐ διὰ τοῦτο ἀπέστειλε; ὅτι διὰ τοῦ μηνὸς τούτου ἀπέστειλε πρὸς ὑμᾶς εἰς βαβυλῶνα, λέγων. μακράν ἐστιν, οἰκοδομήσατε οἰκίας, καὶ κατοικήσατε, καὶ φυτεύσατε κήπους, καὶ φάγεσθε τὸν καρπὸν αὐτῶν. καὶ ἀνέγνω σοφονίας τὸ βιβλίον εἰς τὰ ὦτα ἱερεμίου. καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρὸς ἱερεμίαν, λέγων. ἀπόστειλον πρὸς τὴν ἀποικίαν, λέγων. οὕτως εἶπε κύριος ζ ἐπὶ σαμαίαν τὸν αἰλαμίτην. ἐπειδὴ ἐπροφήτευσεν ὑμῖν σαμαίας, καὶ ἐγὼ οὐκ ἀπέστειλα αὐτόν, καὶ πεποιθέναι ἐποίησεν ὑμᾶς ἐπ' ἀδίκοις, διὰ τοῦτο οὕτως εἶπε κύριος. ἰδοὺ ἐγὼ ἐπισκέψομαι ἐπὶ σαμαίαν, καὶ ἐπὶ τὸ γένος αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἔσται αὐτῶν ἄνθρωπος ἐν μέσῳ ὑμῶν, τοῦ ἰδεῖν τὰ ἀγαθά, ἃ ἐγὼ ποιήσω ὑμῖν, οὐκ ὄψονται.

a Hoc caput in editione Latina est, cap. XXIX. β [ἐποίησαν ἀνομίαν ἐν ἰσραήλ.] Sic etiam S. Hieronymus. in cæteris vero libris est, ἐν ἱερουσαλήμ. γ [καὶ ἐγὼ μάρτυς.] In quibusdam libris est, καὶ ἐγώ εἰμι ὁ γνώστης, καὶ μάρτυς. δ [οὐκ ἀπέστειλά σε] In vno Vaticano libro hæc ita posita sunt, τάδε λέγει κύριος τῶν δυνάμεων ὁ θεὸς ἰσραήλ, λέγων. ἀνθ' ὧν ὅτι σὺ ἀπέστειλας ἐν τῷ ὀνόματί μου τὰ βιβλία πρὸς πάντα τὸν λαόν μου τὸν ἐν ἱερουσαλήμ, οὐκ ἀπέστειλά σε τῷ ὀνόματί μου πρὸς σοφονίαν υἱὸν μαασαίου τὸν ἱερέα, καὶ πρὸς πάντας τοὺς ἱερεῖς λέγων. κύριος ἔδωκέ σε ἱερέα, &c. Quæ ferè respondent exemplaribus Hebraicis, in quibus, post τὸν ἐν ἱερουσαλήμ, sequitur, καὶ πρὸς σοφονίαν υἱόν. Hæc autem, σὺ ἀπέστειλας ἐν τῷ ὀνόματί μου, &c, οὐκ ἀπέστειλά σε τῷ ὀνόματί μου, gemina translatio videtur esse. Vide hoc loco S. Hieronymum. ε [διατί συνελοιδορήσατε ἱερεμίαν;] In plerisque libris est, διατί οὐκ ἐπετιμήσατε ἱερεμίᾳ; ζ [ἐπὶ σαμαίαν τὸν αἰλαμίτην.] In nonnullis libris est, νεαιλαμίτην.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ λζʹ.

a Ο ΛΟΓΟΣ Ο ΓΕΝΟΜΕΝΟΣ ΠΡΟΣ ΙΕΡΕΜΙΑΝ ΠΑΡΑ ΚΥΡΙΟΥ ΕΙΠΕΙΝ, οὕτως

οὕτως εἶπε κύριος ὁ θεὸς ἰσραὴλ, λέγων. γράψον πάντας τοὺς λόγους, οὓς ἐχρημάτισα πρὸς σὲ ἐπὶ βιβλίου. ὅτι ἰδοὺ ἡμέραι ἔρχονται, φησὶ κύριος, καὶ ἀποστρέψω τὴν ἀποικίαν λαοῦ μου ἰσραὴλ καὶ ἰούδα, εἶπε κύριος, καὶ ἀποστρέψω αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν, ἣν ἔδωκα τοῖς πατράσιν αὐτῶν, καὶ κυριεύσουσιν αὐτῆς.

ΚΑΙ ΟΥΤΟΙ ΟΙ ΛΟΓΟΙ ΟΥΣ ΕΛΑΛΗΣΕ ΚΥΡΙΟΣ ΕΠΙ ΙΣΡΑΗΛ ΚΑΙ ΙΟΥΔΑ.

οὕτως εἶπε κύριος. φωνὴν φόβου ἀκούσεσθε. φόβος, καὶ οὐκ ἔστιν εἰρήνη. ἐρωτήσατε, καὶ ἴδετε, εἰ ἔτεκεν ἄρσεν; καὶ περὶ φόβου ἐν ᾧ καθέξουσιν ὀσφὺν καὶ σωτηρίαν; διότι ἑώρακα πάντα ἄνθρωπον, καὶ αἱ χεῖρες αὐτοῦ ἐπὶ τῆς ὀσφύος αὐτοῦ. ἐστράφησαν πρόσωπα εἰς ἴκτερον. ὅτι ἐγενήθη μεγάλη ἡ ἡμέρα ἐκείνη, καὶ οὐκ ἔστι τοιαύτη, καὶ χρόνος στενός ἐστι τῷ ἰακὼβ, καὶ ἀπὸ τούτου σωθήσεται. ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, εἶπε κύριος, συντρίψω τὸν ζυγὸν ἀπὸ τοῦ τραχήλου αὐτῶν, καὶ τοὺς δεσμοὺς αὐτῶν διαῤῥήξω. καὶ οὐκ ἐργῶνται αὐτοὶ ἔτι ἀλλοτρίοις, καὶ ἐργῶνται τῷ κυρίῳ θεῷ αὐτῶν, καὶ τὸν δαυὶδ βασιλέα αὐτῶν ἀναστήσω αὐτοῖς. οὕτως εἶπε κύριος. ἀνέστησα σύντριμμα, ἀλγηρὰ ἡ πληγή σου, οὐκ ἔστι κρίνων κρίσιν σου, εἰς ἀλγηρὸν ἰατρεύθης, ὠφέλειά σοι οὐκ ἔστι. πάντες οἱ φίλοι σου ἐπελάθοντό σου, [β] οὐ μὴ ἐπερωτήσωσιν. ὅτι πληγὴν ἐχθροῦ ἔπαισά σε, παιδείαν στερεὰν, ἐπὶ πᾶσαν ἀδικίαν σου ἐπλήθυναν αἱ ἁμαρτίαι σου. διὰ τοῦτο πάντες οἱ ἔσθοντές σε βρωθήσονται, καὶ πάντες οἱ ἐχθροί σου κρέας αὐτῶν πᾶν ἔδονται. ἐπὶ πλῆθος ἀδικιῶν σου ἐπληθύνθησαν αἱ ἁμαρτίαι σου, ἐποίησαν ταῦτά σοι. καὶ ἔσονται [γ] οἱ διαφορεῦντές σε εἰς διαφόρημα, καὶ πάντας τοὺς προνομεύσαντάς σε δώσω εἰς προνομήν. ὅτι ἀνάξω τὸ ἴαμά σου, ἀπὸ πληγῆς ὀδυνηρᾶς ἰατρεύσω σε, φησὶ κύριος. ὅτι ἐσπαρμένη ἐκλήθης, θήρευμα ὑμῶν ἐστιν, ὅτι ζητῶν οὐκ ἔστιν αὐτήν. οὕτως εἶπε κύριος. ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστρέψω τὴν ἀποικίαν ἰακὼβ, καὶ τὴν αἰχμαλωσίαν αὐτοῦ ἐλεήσω. καὶ οἰκοδομηθήσεται πόλις ἐπὶ τὸ ὕψος αὐτῆς, [δ] καὶ ὁ λαὸς κατὰ τὸ κρῖμα αὐτοῦ καθεδεῖται, καὶ ἐξελεύσονται ἀπ' αὐτῶν ᾄδοντες φωνὴ παιζόντων. καὶ πλεονάσω αὐτοὺς, καὶ οὐ μὴ ἐλαττωθῶσι, καὶ εἰσελεύσονται οἱ υἱοὶ αὐτῶν ὡς τὸ πρότερον, [ε] καὶ τὰ μαρτύρια αὐτῶν κατὰ πρόσωπόν μου ὀρθωθήσεται. καὶ ἐπισκέψομαι τοὺς θλίβοντας αὐτοὺς, καὶ ἔσονται ἰσχυρότεροι αὐτοῦ ἐπ' αὐτοὺς, καὶ ὁ ἄρχων αὐτοῦ ἐξ αὐτοῦ ἐξελεύσεται. καὶ συνάξω αὐτοὺς, καὶ ἀποστρέψουσι πρὸς μέ, ὅτι τίς ἐστιν οὗτος ὃς ἔδωκε τὴν καρδίαν αὐτοῦ, ἀποστρέψαι πρὸς μὲ, φησὶ κύριος; ὅτι ὀργὴ κυρίου ἐξῆλθε θυμώδης, ἐξῆλθεν ὀργὴ στρεφομένη, ἐπ' ἀσεβεῖς ἥξει. οὐ μὴ ἀποστραφῇ ὀργὴ θυμοῦ κυρίου, ἕως ποιήσῃ, καὶ ἕως καταστήσῃ ἐγχείρημα καρδίας αὐτοῦ. ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν γνώσεσθε αὐτά.

[α] Hoc caput in editione Latina est, cap. xxx. [β] [οὐ μὴ ἐπερωτήσωσιν.] In plerisque libris hæc sequuntur, τὰ εἰς εἰρήνην σου. [γ] [οἱ διαφορεῦντές σε εἰς διαφόρημα.] Plerique libri habent οἱ διαφοβοῦντές σε εἰς διαφόβημα. [δ] [καὶ ὁ λαός.] In aliquibus libris est, καὶ ὁ ναός. [ε] [καὶ τὰ μαρτύρια αὐτῶν.] Theodoretus. τὰ μαρτύρια, ὁ Σύρος συναγωγὰς ἡρμήνευσεν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΗ'.

[α] ΕΝ τῷ χρόνῳ ἐκείνῳ, εἶπε κύριος. ἔσομαι εἰς θεὸν τῷ γένει ἰσραὴλ, καὶ αὐτοὶ ἔσονταί μοι εἰς λαόν. οὕτως εἶπε κύριος. [β] εὗρον θερμὸν ἐν ἐρήμῳ μετὰ ὀλωλότων ἐν μαχαίρᾳ. βαδίσατε, καὶ μὴ ὀλέσητε τὸν ἰσραὴλ, κύριος [γ] πόῤῥωθεν ὤφθη αὐτῷ. ἀγάπησιν αἰώνιον ἠγάπησά σε. διὰ τοῦτο εἵλκυσά σε εἰς οἰκτείρημα. ὅτι οἰκοδομήσω σε, καὶ οἰκοδομηθήσῃ [δ] παρθένος ἰσραήλ. ἔτι λήψῃ τύμπανόν σου, καὶ ἐξελεύσῃ μετὰ συναγωγῆς παιζόντων. ὅτι ἐφυτεύσατε ἀμπελῶνας ἐν ὄρεσι σαμαρείας, φυτεύσατε καὶ αἰνέσατε, ὅτι ἔστιν ἡμέρα κλήσεως ἀπολογουμένων ἐν ὄρεσιν ἐφραίμ. ἀνάστητε, καὶ ἀνάβητε εἰς σιὼν πρὸς κύριον τὸν θεὸν ὑμῶν, ὅτι οὕτως εἶπε κύριος τῷ ἰακώβ. εὐφράνθητε, καὶ χρεμετίσατε ἐπὶ κεφαλὴν ἐθνῶν. ἀκουστὰ ποιήσατε, καὶ αἰνέσατε. εἴπατε, ἔσωσε κύριος τὸν λαὸν αὐτοῦ, τὸ κατάλοιπον τοῦ ἰσραήλ. ἰδοὺ ἐγὼ ἄγω αὐτοὺς ἀπὸ βοῤῥᾶ, καὶ συνάξω αὐτοὺς ἀπ' ἐσχάτου τῆς γῆς ἐν ἑορτῇ φασέκ. καὶ τεκνοποιήσῃ ὄχλον πολὺν, καὶ ἀποστρέψουσιν ὧδε. ἐν κλαυθμῷ ἐξῆλθον, καὶ ἐν παρακλήσει ἀνάξω αὐτοὺς, αὐλίζων ἐπὶ διώρυγας ὑδάτων ἐν ὁδῷ ὀρθῇ. καὶ οὐ μὴ πλανηθῶσιν ἐν αὐτῇ. ὅτι ἐγενόμην τῷ ἰσραὴλ εἰς πατέρα καὶ ἐφραὶμ πρωτότοκός μου ἐστίν. ἀκούσατε λόγους κυρίου ἔθνη, καὶ ἀναγγείλατε εἰς νήσους τὰς μακρόθεν. εἴπατε, ὁ λικμήσας τὸν ἰσραὴλ καὶ συνάξει αὐτὸν, καὶ φυλάξει αὐτὸν, ὡς ὁ βόσκων ποίμνιον αὐτοῦ. ὅτι ἐλυτρώσατο κύριος τὸν ἰακώβ. ἐξείλατο αὐτὸν ἐκ χειρὸς στερεωτέρων αὐτοῦ. καὶ ἥξουσι, καὶ εὐφρανθήσονται ἐν τῷ ὄρει σιὼν, καὶ ἥξουσιν ἐπ' ἀγαθὰ κυρίου, ἐπὶ γῆν σίτου καὶ οἴνου, καὶ καρπῶν, καὶ κτηνῶν, καὶ προβάτων. καὶ ἔσται ἡ ψυχὴ αὐτῶν ὥσπερ ξύλον ἔγκαρπον, καὶ οὐ πεινάσουσιν ἔτι. τότε χαρήσονται παρθένοι ἐν συναγωγῇ νεανίσκων, καὶ πρεσβύται χαρήσονται, καὶ στρέψω τὸ πένθος αὐτῶν εἰς χαρμονὴν, καὶ ποιήσω αὐτοὺς εὐφραινομένους. μεγαλυνῶ καὶ μεθύσω τὴν ψυχὴν τῶν ἱερέων υἱῶν λευὶ, καὶ ὁ λαός μου τῶν ἀγαθῶν μου ἐμπλησθήσεται. οὕτως εἶπε κύριος. φωνὴ ἐν ῥαμᾷ ἠκούσθη θρήνου, καὶ κλαυθμοῦ, καὶ ὀδυρμοῦ. ῥαχὴλ ἀποκλαιομένη οὐκ ἤθελε [ε] παύσασθαι ἐπὶ τοῖς υἱοῖς αὐτῆς, ὅτι οὐκ εἰσίν. οὕτως εἶπε κύριος. διαλειπέτω ἡ φωνή σου ἀπὸ κλαυθμοῦ, καὶ οἱ ὀφθαλμοί σου ἀπὸ δακρύων σου, ὅτι ἔστι μισθὸς τοῖς σοῖς ἔργοις, καὶ ἐπιστρέψουσιν ἐκ γῆς ἐχθρῶν. μόνιμον τοῖς σοῖς τέκνοις. ἀκοὴν ἤκουσα ἐφραὶμ ὀδυρομένου, ἐπαίδευσάς με, καὶ ἐπαιδεύθην. ἐγὼ ὥσπερ μόσχος οὐκ ἐδιδάχθην. ἐπίστρεψόν με, καὶ ἐπιστρέψω, ὅτι σὺ κύριος ὁ θεός μου, ὅτι ὕστερον αἰχμαλωσίας μου μετενόησα, καὶ ὕστερον τοῦ γνῶναί με, ἐστέναξα ἐφ' ἡμέρας αἰσχύνης, καὶ ὑπέδειξά σοι, ὅτι ἔλαβον ὀνειδισμὸν ἐκ νεότητός μου. υἱὸς ἀγαπητὸς ἐφραὶμ, ἐμοὶ παιδίον ἐν-

τρυφῶν

τρυφῶν, ὅτι ἀνθ᾽ ὧν οἱ λόγοι μου ἐν αὐτῷ, μνείᾳ μνησθήσομαι αὐτοῦ, διὰ τοῦτο ἔσπευσα ἐπ᾽ αὐτῷ, ἐλεῶν ἐλεήσω αὐτόν, φησὶ κύριος. στῆσον σεαυτὴν σιών, ποίησον τιμωρίαν, δὸς καρδίαν σου εἰς τοὺς ὤμους. ὁδὸν ἣν ἐπορεύθης, ἀποστράφηθι παρθένος ἰσραήλ, ἀποστράφηθι εἰς τὰς πόλεις σου πενθοῦσα. ἕως πότε ἀποστρέψεις θυγάτηρ ἠτιμωμένη; ὅτι ἔκτισε κύριος σωτηρίαν εἰς καταφύτευσιν καινήν, ἐν σωτηρίᾳ περιελεύσονται ἄνθρωποι. ὅτι οὕτως εἶπε κύριος. ἔτι ἐροῦσι τὸν λόγον τοῦτον ἐν γῇ ἰούδα, καὶ ἐν πόλεσιν αὐτοῦ, ὅταν ἀποστρέψω τὴν αἰχμαλωσίαν αὐτοῦ, εὐλογημένος κύριος ἐπὶ δίκαιον ὄρος τὸ ἅγιον αὐτοῦ. καὶ ἐνοικοῦντες ἐν ταῖς πόλεσιν ἰούδα, καὶ ἐν πάσῃ τῇ γῇ αὐτοῦ ἅμα γεωργῷ, καὶ ἀρθήσεται ἐν ποιμνίῳ. ὅτι ἐμέθυσα πᾶσαν ψυχὴν διψῶσαν, καὶ πᾶσαν ψυχὴν πεινῶσαν ἐνέπλησα. διὰ τοῦτο ἐξηγέρθην, καὶ εἶδον, καὶ ὁ ὕπνος μου ἡδύς μοι ἐγενήθη. διὰ τοῦτο ἰδοὺ ἡμέραι ἔρχονται, φησὶ κύριος, καὶ σπερῶ τὸν ἰσραὴλ καὶ τὸν ἰούδαν, σπέρμα ἀνθρώπου καὶ σπέρμα κτήνους. καὶ ἔσται ὥσπερ ἐγρηγόρουν ἐπ᾽ αὐτοὺς καθαιρεῖν καὶ κακοῦν, οὕτως γρηγορήσω ἐπ᾽ αὐτούς, τοῦ οἰκοδομεῖν καὶ καταφυτεύειν, φησὶ κύριος. ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις οὐ μὴ εἴπωσιν, οἱ πατέρες ἔφαγον ὄμφακα, καὶ οἱ ὀδόντες τῶν τέκνων ἡμωδίασαν. ἀλλ᾽ ἢ ἕκαστος ἐν τῇ ἑαυτοῦ ἁμαρτίᾳ ἀποθανεῖται, καὶ τοῦ φαγόντος τὸν ὄμφακα αἱμωδιάσουσιν οἱ ὀδόντες αὐτοῦ. ἰδοὺ ἡμέραι ἔρχονται, φησὶ κύριος, καὶ διαθήσομαι τῷ οἴκῳ ἰσραὴλ καὶ τῷ οἴκῳ ἰούδα διαθήκην καινήν, οὐ κατὰ τὴν διαθήκην ἣν διεθέμην τοῖς πατράσιν αὐτῶν, ἐν ἡμέρᾳ ἐπιλαβομένου μου τῆς χειρὸς αὐτῶν, ἐξαγαγεῖν αὐτοὺς ἐκ γῆς αἰγύπτου, ὅτι αὐτοὶ οὐκ ἐνέμειναν ἐν τῇ διαθήκῃ μου, καὶ ἐγὼ ἠμέλησα αὐτῶν, φησὶ κύριος. ὅτι αὕτη ἡ διαθήκη μου, ἣν διαθήσομαι τῷ οἴκῳ ἰσραήλ. μετὰ τὰς ἡμέρας ἐκείνας, φησὶ κύριος, διδοὺς δώσω νόμους μου εἰς τὴν διάνοιαν αὐτῶν, καὶ ἐπὶ καρδίας αὐτῶν γράψω αὐτούς, καὶ ἔσομαι αὐτοῖς εἰς θεόν, καὶ αὐτοὶ ἔσονταί μοι εἰς λαόν. καὶ οὐ μὴ διδάξωσιν ἕκαστος τὸν πολίτην αὐτοῦ, καὶ ἕκαστος τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, λέγων, γνῶθι τὸν κύριον. ὅτι πάντες εἰδήσουσί με ἀπὸ μικροῦ αὐτῶν ἕως μεγάλου αὐτῶν, ὅτι ἵλεως ἔσομαι ταῖς ἀδικίαις αὐτῶν, καὶ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν οὐ μὴ μνησθῶ ἔτι. ἐὰν ὑψωθῇ ὁ οὐρανὸς εἰς τὸ μετέωρον, φησὶ κύριος, καὶ ἐὰν ταπεινωθῇ τὸ ἔδαφος τῆς γῆς κάτω, καὶ ἐγὼ οὐκ ἀποδοκιμῶ τὸ γένος ἰσραήλ, φησὶ κύριος, περὶ πάντων ὧν ἐποίησαν. οὕτως εἶπε κύριος. ὁ δοὺς τὸν ἥλιον εἰς φῶς τῆς ἡμέρας, σελήνην καὶ ἀστέρας εἰς φῶς τῆς νυκτός, καὶ κραυγὴν ἐν θαλάσσῃ, καὶ ἐβόμβησε τὰ κύματα αὐτῆς, κύριος παντοκράτωρ ὄνομα αὐτῷ. ἐὰν παύσωνται οἱ νόμοι οὗτοι ἀπὸ προσώπου μου, φησὶ κύριος, καὶ τὸ γένος ἰσραὴλ παύσεται, γενέσθαι ἔθνος κατὰ πρόσωπόν μου πάσας τὰς ἡμέρας. ἰδοὺ ἡμέραι ἔρχονται, φησὶ κύριος, καὶ οἰκοδομηθήσεται πόλις τῷ κυρίῳ ἀπὸ πύργου ἀναμεήλ, ἕως πύλης τῆς γωνίας, καὶ ἐξελεύσεται ἡ διαμέτρησις αὐτῆς ἀπέναντι αὐτῶν ἕως βουνῶν γαρήβ, καὶ περικυκλωθήσεται κύκλῳ ἐξ ἐκλεκτῶν λίθων, καὶ πάντες [η] ἀσαρημὼθ ἕως ναχὰλ κέδρων, ἕως γωνίας πύλης ἵππων ἀνατολῆς, ἁγίασμα τῷ κυρίῳ, καὶ οὐκέτι οὐ μὴ ἐκλίπῃ, καὶ οὐ μὴ καθαιρεθῇ ἕως τοῦ αἰῶνος.

α Hoc caput in Latina editione est, cap. xxxii. β [δίφρον θερμὸν ἐν τῇ ἐρήμῳ.] Theodoretus. ὁ ἑβραῖος καὶ ὁ σύρος, οἰκτιρμὸν ἐξέδωκε τὸ θερμόν. Σύμμαχος. εὑρίσκω χάριν ἐν τῇ ἐρήμῳ, λαὸν σεσωσμένον ἐκ μαχαίρας, πορευόμενον ἀναπαῦσαι τὸν ἰσραήλ. γ [πόρρωθεν ὤφθη.] In cæteris libris est, ὀφθήσεται. δ [παρθένος ἰσραήλ.] Alij libri habēt, ἱερουσαλήμ. ε [παύσασθε.] Sic etiã S. Hieronymus. In cæteris vero libris est, παρακληθῆναι. ζ [καὶ ἐγὼ οὐκ ἀποδοκιμῶ τὸ γένος ἰσραήλ.] Origenes. τὸ οὐκ, παρὰ τοῖς λοιποῖς ἑρμηνευταῖς οὐκ ἔστι. ἀλλὰ παρὰ τοῖς ό. η [ἀσαρημώθ.] Aquila. τὰ προάστεια.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΘ΄.

[α] Ὁ λόγος ὁ γενόμενος παρὰ κυρίου πρὸς ἱερεμίαν ἐν τῷ ἐνιαυτῷ δεκάτῳ βασιλεῖ σεδεκίᾳ, οὗτος ἐνιαυτὸς ὀκτωκαιδέκατος τῷ βασιλεῖ ναβουχοδονόσορ βασιλεῖ βαβυλῶνος. καὶ δύναμις βασιλέως βαβυλῶνος ἐχαράκωσεν ἐπὶ ἱερουσαλήμ, καὶ ἱερεμίας ἐφυλάσσετο ἐν αὐλῇ τῆς φυλακῆς, ἥ ἐστιν ἐν οἴκῳ βασιλέως, ἐν ᾗ κατέκλεισεν αὐτὸν ὁ βασιλεὺς σεδεκίας, λέγων, διατί σὺ προφητεύεις, λέγων; οὕτως εἶπε κύριος, ἰδοὺ ἐγὼ δίδωμι τὴν πόλιν ταύτην ἐν χερσὶ βασιλέως βαβυλῶνος, καὶ λήψεται αὐτήν, καὶ σεδεκίας οὐ μὴ σωθῇ ἐκ χειρὸς τῶν χαλδαίων, ὅτι παραδόσει παραδοθήσεται εἰς χεῖρας βασιλέως βαβυλῶνος, καὶ λαλήσει στόμα αὐτοῦ πρὸς στόμα αὐτοῦ, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ ὄψονται, καὶ εἰσελεύσεται σεδεκίας εἰς βαβυλῶνα, [β] καὶ ἐκεῖ καθιεῖται. ΚΑΙ Ο ΛΟΓΟΣ ΚΥΡΙΟΥ ΕΓΕΝΗΘΗ ΠΡΟΣ ΙΕΡΕΜΙΑΝ ΛΕΓΩΝ· ἰδοὺ ἀναμεὴλ υἱὸς σαλὼμ ἀδελφοῦ πατρός σου ἔρχεται πρὸς σέ, λέγων. κτῆσαι σεαυτῷ τὸν ἀγρόν μου τὸν ἐν ἀναθώθ, [γ] ὅτι σοὶ κρίσις παραλαβεῖν εἰς κτῆσιν. καὶ ἦλθε πρός με ἀναμεὴλ υἱὸς σαλώμ, ἀδελφοῦ πατρός μου, εἰς τὴν αὐλὴν τῆς φυλακῆς, καὶ εἶπε. κτῆσαι σεαυτῷ τὸν ἀγρόν μου τὸν ἐν γῇ βενιαμὶν τὸν ἐν ἀναθώθ, ὅτι σοὶ κρίμα κτήσασθαι αὐτόν, καὶ σὺ πρεσβύτερος. καὶ ἔγνων, ὅτι λόγος κυρίου ἐστί, καὶ ἐκτησάμην τὸν ἀγρὸν ἀναμεὴλ υἱοῦ ἀδελφοῦ πατρός μου, καὶ ἔστησα αὐτῷ ἑπτὰ σίκλους, καὶ δέκα ἀργυρίου, καὶ ἔγραψα εἰς βιβλίον, καὶ ἐσφραγισάμην, καὶ διεμαρτυράμην μάρτυρας, καὶ ἔστησα τὸ ἀργύριον ἐν ζυγῷ. καὶ ἔλαβον τὸ βιβλίον τῆς κτήσεως τὸ ἐσφραγισμένον, καὶ ἔδωκα αὐτὸ τῷ βαροὺχ υἱῷ νηρίου υἱῷ μαασαίου, κατ᾽ ὀφθαλμοὺς ἀναμεὴλ υἱοῦ ἀδελφοῦ πατρός μου, καὶ κατ᾽ ὀφθαλμοὺς τῶν ἀνδρῶν τῶν παρεστηκότων καὶ γραφόντων ἐν τῷ βιβλίῳ τῆς κτήσεως, καὶ κατ᾽ ὀφθαλμοὺς τῶν ἰουδαίων τῶν ἐν τῇ αὐλῇ τῆς φυλακῆς. καὶ συνέταξα τῷ βαροὺχ κατ᾽ ὀφθαλμοὺς αὐτῶν, λέγων. οὕτως εἶπε κύριος παντοκράτωρ. λάβε τὸ βιβλίον τῆς κτήσεως τοῦτο, καὶ τὸ βιβλίον τὸ ἀνεγνωσμένον,

σμβ́νον, καὶ θήσεις αὐτὸ εἰς ἀγγεῖον ὀστράκινον, ἵνα διαμείνῃ ἡμέρας πλείους. ὅτι οὕτως εἶπε κύριος. ἔτι κτηθήσονται ἀγροὶ, καὶ οἰκίαι, καὶ ἀμπελῶνες ἐν τῇ γῇ ταύτῃ. καὶ προσηυξάμην πρὸς κύριον μετὰ τὸ δοῦναί με τὸ βιβλίον τῆς κτήσεως πρὸς βαροὺχ υἱὸν νηρίου, λέγων. ὁ ὢν κύριε σὺ ἐποίησας τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν τῇ ἰσχύει σου τῇ μεγάλῃ, καὶ τῷ βραχίονί σου τῷ ὑψηλῷ καὶ τῷ μετεώρῳ, οὐ μὴ ἀποκρυβῇ ἀπὸ σοῦ οὐθὲν, ποιῶν ἔλεος εἰς χιλιάδας, καὶ ἀποδιδοὺς ἁμαρτίας πατέρων εἰς κόλπους τέκνων αὐτῶν μετ' αὐτούς. ὁ θεὸς ὁ μέγας ὁ ἰσχυρὸς, κύριος μεγάλης βουλῆς, καὶ δυνατὸς τοῖς ἔργοις, ὁ θεὸς ὁ μέγας ὁ παντοκράτωρ, καὶ μεγαλώνυμος κύριος. οἱ ὀφθαλμοί σου εἰς τὰς ὁδοὺς τῶν υἱῶν τῶν ἀνθρώπων, δοῦναι ἑκάστῳ κατὰ τὴν ὁδὸν αὐτοῦ. ὃς ἐποίησας σημεῖα καὶ τέρατα ἐν γῇ αἰγύπτῳ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης, καὶ ἐν ἰσραὴλ, καὶ ἐν τοῖς γηγενέσι. καὶ ἐποίησας σεαυτῷ ὄνομα, ὡς ἡ ἡμέρα αὕτη, καὶ ἐξήγαγες τὸν λαόν σου ἰσραὴλ ἐκ γῆς αἰγύπτου ἐν σημείοις καὶ ἐν τέρασιν, ἐν χειρὶ κραταιᾷ, καὶ ἐν βραχίονι ὑψηλῷ, καὶ ἐν ὁράμασι μεγάλοις, καὶ ἔδωκας αὐτοῖς τὴν γῆν ταύτην, ἣν ὤμοσας τοῖς πατράσιν αὐτῶν, γῆν ῥέουσαν γάλα καὶ μέλι. καὶ εἰσήλθοσαν καὶ ἔλαβον αὐτὴν, καὶ οὐκ ἤκουσαν τῆς φωνῆς σου, καὶ ἐν τοῖς προστάγμασί σου οὐκ ἐπορεύθησαν. ἅπαντα ἃ ἐνετείλω αὐτοῖς οὐκ ἐποίησαν, καὶ ἐποίησαν συμβῆναι αὐτοῖς πάντα τὰ κακὰ ταῦτα. ἰδοὺ ὄχλος ἥκει εἰς τὴν πόλιν συλλαβεῖν αὐτὴν, καὶ ἡ πόλις ἐδόθη εἰς χεῖρας χαλδαίων τῶν πολεμούντων αὐτὴν ἀπὸ προσώπου μαχαίρας δ καὶ τοῦ λιμοῦ, ὡς ἐλάλησας, οὕτως ἐγένετο. καὶ σὺ λέγεις πρὸς μὲ, κτῆσαι σεαυτῷ τὸν ἀγρὸν ἀργυρίου, καὶ ἔγραψα βιβλίον, καὶ ἐσφραγισάμην, καὶ ἐπεμαρτυράμην μάρτυρας, καὶ ἡ πόλις ἐδόθη εἰς χεῖρας χαλδαίων. καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρὸς μὲ, λέγων. ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς πάσης σαρκὸς, μὴ ἀπ' ἐμοῦ κρυβήσεταί τι; διατοῦτο οὕτως εἶπε κύριος ὁ θεὸς ἰσραήλ. δοθεῖσα παραδοθήσεται ἡ πόλις αὕτη εἰς χεῖρας βασιλέως βαβυλῶνος, καὶ λήψεται αὐτὴν, καὶ ἥξουσιν οἱ χαλδαῖοι πολεμοῦντες ἐπὶ τὴν πόλιν ταύτην, καὶ καύσουσι τὴν πόλιν ταύτην ἐν πυρὶ, καὶ κατακαύσουσι τὰς οἰκίας ἐν αἷς ἐθυμιῶσαν ἐπὶ τῶν δωμάτων αὐτῶν τῇ βάαλ, καὶ ἔσπενδον σπονδὰς θεοῖς ἑτέροις, πρὸς τὸ παραπικρᾶναί με. ὅτι ἦσαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ καὶ οἱ υἱοὶ ἰούδα μόνοι ποιοῦντες τὸ πονηρὸν κατ' ὀφθαλμούς μου ἐκ νεότητος αὐτῶν, ὅτι ἐπὶ τὴν ὀργήν μου, καὶ ἐπὶ τὸν θυμόν μου ἦν ἡ πόλις αὕτη, ἀφ' ἧς ἡμέρας ᾠκοδόμησαν αὐτὴν καὶ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης, ἀπαλλάξαι αὐτὴν ἀπὸ προσώπου μου, διὰ πάσας τὰς πονηρίας τῶν υἱῶν ἰσραὴλ καὶ ἰούδα, ὧν ἐποίησαν πικρᾶναί με, αὐτοὶ καὶ οἱ βασιλεῖς αὐτῶν, καὶ οἱ ἄρχοντες αὐτῶν, καὶ οἱ ἱερεῖς αὐτῶν, καὶ οἱ προφῆται αὐτῶν, ἄνδρες ἰούδα, καὶ οἱ κατοικοῦντες ἐν ἱερουσαλὴμ, καὶ ἀπέστρεψαν πρὸς μὲ νῶτον, καὶ οὐ πρόσωπον. καὶ ἐδίδαξα αὐτοὺς ὄρθρου, καὶ οὐκ ἤκουσαν ἔτι λαβεῖν παιδείαν. καὶ ἔθηκαν τὰ μιάσματα αὐτῶν ἐν τῷ οἴκῳ, οὗ ἐπικλήθη τὸ ὄνομά μου ἐπ' αὐτῷ, ἐν ἀκαθαρσίαις αὐτῶν. καὶ ᾠκοδόμησαν τοὺς βωμοὺς τῇ βάαλ τοὺς ἐν φάραγγι υἱοῦ ἐννὸμ, τοῦ ἀναφέρειν τοὺς υἱοὺς αὐτῶν καὶ τὰς θυγατέρας αὐτῶν τῷ μολὸχ βασιλεῖ, ἃ οὐ συνέταξα αὐτοῖς, καὶ οὐκ ἀνέβη ἐπὶ καρδίαν μου τοῦ ποιῆσαι τὸ βδέλυγμα τοῦτο, πρὸς τὸ ἐξαμαρτεῖν τὸν ἰούδαν. καὶ νῦν οὕτως εἶπε κύριος ὁ θεὸς ἰσραὴλ ἐπὶ τὴν πόλιν, ἣν σὺ λέγεις, παραδοθήσεται εἰς χεῖρας βασιλέως βαβυλῶνος ἐν μαχαίρᾳ, καὶ ἐν λιμῷ, καὶ ἐν ἀποστολῇ. ἰδοὺ ἐγὼ συνάγω αὐτοὺς ἐκ πάσης τῆς γῆς, οὗ διέσπειρα αὐτοὺς ἐκεῖ ἐν ὀργῇ μου, καὶ τῷ θυμῷ μου καὶ ἐν παροξυσμῷ μεγάλῳ. καὶ ἐπιστρέψω αὐτοὺς εἰς τὸν τόπον τοῦτον, καὶ καθιῶ αὐτοὺς πεποιθότας, καὶ ἔσονταί μοι εἰς λαὸν, καὶ ἐγὼ ἔσομαι αὐτοῖς εἰς θεόν. καὶ δώσω αὐτοῖς ὁδὸν ἑτέραν καὶ καρδίαν ἑτέραν, φοβηθῆναί με πάσας τὰς ἡμέρας καὶ εἰς ἀγαθὸν αὐτοῖς καὶ τοῖς τέκνοις αὐτῶν μετ' αὐτούς. καὶ διαθήσομαι αὐτοῖς διαθήκην αἰωνίαν, ἣν οὐ μὴ ἀποστρέψω ὄπισθεν αὐτῶν. καὶ τὸν φόβον μου δώσω εἰς τὴν καρδίαν αὐτῶν, πρὸς τὸ μὴ ἀποστῆναι αὐτοὺς ἀπ' ἐμοῦ. καὶ ἐπισκέψομαι τοῦ ἀγαθῶσαι αὐτοὺς, καὶ φυτεύσω αὐτοὺς ἐν τῇ γῇ ταύτῃ ἐν πίστει, καὶ ἐν πάσῃ καρδίᾳ μου, καὶ ἐν πάσῃ ψυχῇ. ὅτι οὕτως εἶπε κύριος. καθὰ ἐπήγαγον ἐπὶ τὸν λαὸν τοῦτον πάντα τὰ κακὰ τὰ μεγάλα ταῦτα, οὕτως ἐγὼ ἐπάξω ἐπ' αὐτοὺς πάντα τὰ ἀγαθὰ, ἃ ἐλάλησα ἐπ' αὐτούς. καὶ κτηθήσονται ἔτι ἀγροὶ ἐν τῇ γῇ, ᾗ σὺ λέγεις, ἄβατος ἔσται ἀπὸ ἀνθρώπων καὶ κτήνους, καὶ παρεδόθησαν εἰς χεῖρας χαλδαίων, καὶ κτήσονται ἀγροὺς ἐν ἀργυρίῳ. καὶ γράψεις βιβλίον καὶ σφραγιεῖς, καὶ διαμαρτύρῃ μάρτυρας ἐν γῇ βενιαμὶν, καὶ κύκλῳ τῆς ἱερουσαλὴμ, καὶ ἐν πόλεσιν ἰούδα, καὶ ἐν πόλεσιν τοῦ ὄρους, καὶ ἐν πόλεσι τῆς σεφηλὰ, καὶ ἐν πόλεσι τῆς ναγὲβ, ὅτι ἀποστρέψω τὰς ἀποικίας αὐτῶν.

α Hoc caput in Latina editione est cap. xxxii. β [καὶ ἐκεῖ καθιεῖται.] Pleriq. libri habent, καὶ ἐκεῖ ἀποδώσεται. nonnulli, καθιεῖται. γ [ὅτι σοὶ παραλαβεῖν.] In cæteris libris est, ὅτι σοὶ κρίμα τῆς ἀγχιστείας παραλαβεῖν. δ [καὶ τοῦ λιμοῦ.] In nonnullis libris sequitur, καὶ τοῦ θανάτου. Quæ alia interpretatio videtur esse. κρίσις

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Μ'.

α Καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρὸς ἱερεμίαν δεύτερον, καὶ αὐτὸς ἦν ἔτι δεδεμένος ἐν τῇ αὐλῇ τῆς φυλακῆς, λέγων. οὕτως εἶπε κύριος, ποιῶν γῆν, καὶ πλάσσων αὐτὴν, τοῦ ἀνορθῶσαι αὐτὴν, κύριος ὄνομα αὐτῷ. κέκραξον πρὸς μὲ, καὶ ἀποκριθήσομαί σοι, καὶ ἀπαγγελῶ σοι μεγάλα καὶ ἰσχυρὰ, ἃ οὐκ ἔγνως αὐτά. ὅτι οὕτως εἶπε κύριος περὶ οἴκων τῆς πόλεως ταύτης, καὶ περὶ οἴκων βασιλέως ἰούδα τῶν καθῃρημένων εἰς χάρακας καὶ προμαχῶνας, τοῦ μάχεσθαι πρὸς τοὺς χαλδαίους, καὶ πληρῶσαι αὐτὴν τῶν νεκρῶν τῶν ἀνθρώπων, οὓς ἐπάταξα ἐν ὀργῇ μου, καὶ ἐν θυμῷ μου. καὶ ἀπέστρεψα τὸ πρόσωπόν μου ἀπ' αὐτῶν, περὶ πασῶν τῶν πονηριῶν

αὐτῇ. ἰδοὺ ἐγὼ ἀνάγω αὐτῇ συνούλωσιν καὶ ἴαμα, β καὶ φανερώσω αὐτοῖς, καὶ ἰατρεύσω αὐτήν, καὶ ποιήσω καὶ εἰρήνην καὶ πίστιν, καὶ ἀποστρέψω τὴν ἀποικίαν ἰούδα, καὶ ἀποικίαν ἰσραήλ, καὶ οἰκοδομήσω αὐτοὺς καθὼς καὶ τὸ πρότερον, καὶ καθαριῶ αὐτοὺς ἀπὸ πασῶν τῶν ἀδικιῶν αὐτῶν ὧν ἡμάρτοσάν μοι, καὶ οὐ μὴ μνησθήσομαι ἁμαρτιῶν αὐτῶν ὧν ἥμαρτόν μοι, καὶ ἀπέστησαν ἀπ' ἐμοῦ. καὶ ἔσται εἰς εὐφροσύνην καὶ αἴνεσιν, καὶ εἰς μεγαλειότητα παντὶ τῷ λαῷ τῆς γῆς, οἵτινες ἀκούσονται πάντα τὰ ἀγαθὰ ἃ ἐγὼ ποιήσω, καὶ φοβηθήσονται καὶ πικρανθήσονται περὶ πάντων τῶν ἀγαθῶν, καὶ περὶ πάσης τῆς εἰρήνης ἧς ἐγὼ ποιήσω αὐτοῖς. οὕτως εἶπε κύριος. ἔτι ἀκουσθήσεται ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ, ᾧ ὑμεῖς λέγετε, ἔρημός ἐστιν ἀπὸ ἀνθρώπων καὶ κτηνῶν, ἐν πόλεσιν ἰούδα, καὶ ἔξωθεν ἱερουσαλὴμ ταῖς ἠρημωμέναις, παρὰ τὸ μὴ εἶναι ἄνθρωπον καὶ κτήνη. φωνὴ εὐφροσύνης, καὶ φωνὴ χαρμοσύνης, φωνὴ νυμφίου, καὶ φωνὴ νύμφης, φωνὴ λεγόντων, ἐξομολογεῖσθε κυρίῳ παντοκράτορι, ὅτι χρηστὸς κύριος, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ. καὶ εἰσοίσουσι δῶρα εἰς οἶκον κυρίου, ὅτι ἀποστρέψω πᾶσαν τὴν ἀποικίαν τῆς γῆς ἐκείνης κατὰ τὸ πρότερον, εἶπε κύριος. οὕτως εἶπε κύριος τῶν δυνάμεων. ἔτι ἔσται ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ τῷ ἐρήμῳ, παρὰ τὸ μὴ εἶναι ἄνθρωπον καὶ κτῆνος, ἐν πάσαις ταῖς πόλεσιν αὐτοῦ καταλύματα ποιμένων κοιταζόντων πρόβατα ἐν πόλεσιν τῆς ὀρεινῆς, καὶ ἐν πόλεσι τῆς σεφηλά, καὶ ἐν πόλεσι τῆς ναγέβ, καὶ ἐν γῇ βενιαμίν, καὶ ἐν ταῖς κύκλῳ ἱερουσαλήμ, καὶ ἐν πόλεσιν ἰούδα. ἔτι παρελεύσεται πρόβατα ἐπὶ χεῖρα ἀριθμοῦντος, εἶπε κύριος.

α Hoc caput in Latina editione est, cap. xxxiii. usque ad versum xiv. β [καὶ φανερώσω.] In plerisq. libris est, καὶ ἰατρεύσω αὐτοῖς, καὶ φανερώσω αὐτοῖς εἰσακούειν. In alijs, καὶ ἰατρεύσω αὐτοῖς, καὶ ποιήσω αὐτοῖς εἰρήνην, καὶ πίστιν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΜΑ'.

Ο α Λόγος ὁ γενόμενος πρὸς ἱερεμίαν παρὰ κυρίου, καὶ ναβουχοδονόσορ βασιλεὺς βαβυλῶνος, καὶ πᾶν τὸ στρατόπεδον αὐτοῦ, καὶ πᾶσα ἡ γῆ ἀρχῆς αὐτοῦ ἐπολέμουν ἐπὶ ἱερουσαλήμ, καὶ ἐπὶ πάσας τὰς πόλεις ἰούδα, λέγων, οὕτως εἶπε κύριος. βάδισον πρὸς σεδεκίαν βασιλέα ἰούδα, καὶ ἐρεῖς αὐτῷ, οὕτως εἶπε κύριος. παραδόσει παραδοθήσεται ἡ πόλις αὕτη εἰς χεῖρας βασιλέως βαβυλῶνος, καὶ συλλήψεται αὐτήν, καὶ καύσει αὐτὴν ἐν πυρί, καὶ σὺ οὐ μὴ σωθῇς ἐκ χειρὸς αὐτοῦ, καὶ συλλήψει συλληφθήσῃ, καὶ εἰς χεῖρας αὐτοῦ δοθήσῃ, καὶ ὀφθαλμοί σου τοὺς β ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ ὄψονται, καὶ εἰς βαβυλῶνα εἰσελεύσῃ. ἀλλὰ ἄκουσον τὸν λόγον κυρίου, σεδεκία βασιλεῦ ἰούδα. οὕτως λέγει κύριος. γ ἐν εἰρήνῃ ἀποθανῇ. καὶ ὡς ἔκλαυσαν τοὺς πατέρας σου τοὺς βασιλεύσαντας πρότερόν σου, δ κλαύσονται καὶ σέ, οὐαὶ κύριε, καὶ ἕως ᾅδου κόψονταί σε, ὅτι λόγον ἐγὼ ἐλάλησα, εἶπε κύριος. καὶ ἐλάλησεν ἱερεμίας πρὸς τὸν βασιλέα σεδεκίαν πάντας τοὺς λόγους τούτους ἐν ἱερουσαλήμ, καὶ ἡ δύναμις βασιλέως βαβυλῶνος ἐπολέμει ἐπὶ ἱερουσαλήμ, καὶ ἐπὶ τὰς πόλεις ἰούδα, καὶ ἐπὶ λαχίς, καὶ ἐπὶ ἀζηκά, ὅτι αὗται κατελείφθησαν ἐν πόλεσιν ἰούδα πόλεις ὀχυραί. ὁ λόγος ὁ γενόμενος πρὸς ἱερεμίαν παρὰ κυρίου, μετὰ τὸ συντελέσαι τὸν βασιλέα σεδεκίαν διαθήκην πρὸς τὸν λαόν, τοῦ καλέσαι ἄφεσιν, τοῦ ἐξαποστεῖλαι ἕκαστον τὸν παῖδα αὐτοῦ, καὶ ἕκαστον τὴν παιδίσκην αὐτοῦ, τὸν ἑβραῖον καὶ τὴν ἑβραίαν ἐλευθέρους, πρὸς τὸ μὴ δουλεύειν ἄνδρα ἐξ ἰούδα. καὶ ἐπεστράφησαν πάντες οἱ μεγιστᾶνες, καὶ πᾶς ὁ λαὸς οἱ εἰσελθόντες ἐν τῇ διαθήκῃ, τοῦ ἀποστεῖλαι ἕκαστον τὸν παῖδα αὐτοῦ, καὶ ἕκαστον τὴν παιδίσκην αὐτοῦ, καὶ ἐῶσαν αὐτοὺς εἰς παῖδας καὶ παιδίσκας. καὶ ἐγενήθη λόγος κυρίου πρὸς ἱερεμίαν, λέγων. οὕτως εἶπε κύριος. ἐγὼ διεθέμην διαθήκην πρὸς τοὺς πατέρας ὑμῶν ἐν τῇ ἡμέρᾳ, ᾗ ἐξειλάμην αὐτοὺς ἐκ γῆς αἰγύπτου, ἐξ οἴκου δουλείας, λέγων, ὅταν πληρωθῇ ἓξ ἔτη, ἀποστελεῖς τὸν ἀδελφόν σου τὸν ἑβραῖον, ὃς πραθήσεταί σοι, καὶ ἐργᾶταί σοι ἓξ ἔτη, καὶ ἐξαποστελεῖς αὐτὸν ἐλεύθερον. καὶ οὐκ ἤκουσάν μου, καὶ οὐκ ἔκλιναν τὸ οὖς αὐτῶν, καὶ ἐπέστρεψαν σήμερον ποιῆσαι τὸ εὐθὲς πρὸ ὀφθαλμῶν μου, τοῦ καλέσαι ἄφεσιν ἕκαστον τοῦ πλησίον αὐτοῦ. καὶ συνετέλεσαν διαθήκην κατὰ πρόσωπόν μου, ἐν τῷ οἴκῳ, οὗ ἐπεκλήθη τὸ ὄνομά μου ἐπ' αὐτῷ. καὶ ἐπεστρέψατε, ε καὶ ἐβεβηλώσατε τὸ ὄνομά μου, τοῦ ἐπιστρέψαι ἕκαστον τὸν παῖδα αὐτοῦ, καὶ ἕκαστον τὴν παιδίσκην αὐτοῦ, οὓς ἐξαπεστείλατε ἐλευθέρους τῇ ψυχῇ αὐτῶν, τοῦ εἶναι ὑμῖν εἰς παῖδας καὶ παιδίσκας. διὰ τοῦτο οὕτως εἶπε κύριος. ὑμεῖς οὐκ ἠκούσατέ μου, τοῦ καλέσαι ἄφεσιν ἕκαστος πρὸς τὸν πλησίον αὐτοῦ. ἰδοὺ ἐγὼ καλῶ ἄφεσιν ὑμῖν εἰς μάχαιραν, καὶ εἰς τὸν θάνατον, καὶ εἰς τὸν λιμόν, καὶ δώσω ὑμᾶς εἰς διασπορὰν πάσαις ταῖς βασιλείαις τῆς γῆς, καὶ δώσω τοὺς ἄνδρας τοὺς παρεληλυθότας τὴν διαθήκην μου, τοὺς μὴ στήσαντας τὴν διαθήκην μου, ἣν ἐποίησαν κατὰ πρόσωπόν μου, τὸν μόσχον ὃν ἐποίησαν ἐργάζεσθαι αὐτῷ, τοὺς ἄρχοντας ἰούδα, καὶ τοὺς δυνάστας, καὶ τοὺς ἱερεῖς, καὶ τὸν λαόν. καὶ δώσω αὐτοὺς τοῖς ἐχθροῖς αὐτῶν, καὶ ἔσται τὰ θνησιμαῖα αὐτῶν βρῶσις τοῖς πετεινοῖς τοῦ οὐρανοῦ καὶ τοῖς θηρίοις τῆς γῆς. καὶ τὸν σεδεκίαν βασιλέα τῆς ἰουδαίας, καὶ τοὺς ἄρχοντας αὐτῶν δώσω εἰς χεῖρας ἐχθρῶν αὐτῶν, καὶ δύναμις βασιλέως βαβυλῶνος τοῖς ἀποτρέχουσιν ἀπ' αὐτῶν. ἰδοὺ ἐγὼ συντάσσω, φησὶ κύριος, καὶ ἐπιστρέψω αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν ταύτην, καὶ πολεμήσουσιν ἐπ' αὐτήν, καὶ λήψονται αὐτήν, καὶ κατακαύσουσιν αὐτὴν ἐν πυρί, καὶ τὰς πόλεις ἰούδα, καὶ δώσω αὐτὰς ἐρήμους ἀπὸ τῶν κατοικούντων.

α Hoc caput in Latina editione est, cap. xxxiv. β [τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ ὄψονται.] In cæteris libris hæc sequuntur, καὶ τὸ στόμα αὐτοῦ μετὰ τοῦ στόματός σου λαλήσει. γ [ἐν εἰρήνῃ ἀποθανῇ.] In cæteris libris hæc antecedunt, οὐκ ἀποθανῇ ἐν ῥομφαίᾳ. δ [κλαύσονται καὶ σέ] In cæteris libris sequi-

ſequitur, οὐαὶ κύριε. atque in margine libri Vaticani poſitum eſt, ὦ κύριε. In Hebraico eſt, ὦ ἄδων. vnde natum videtur quod ſequitur, ἕως ἄδου. quod cæteroqui in Hebraico non eſt. ε [ἐβεβηλώσατε τὸ ὄνομά μου.] In quibuſdam libris legitur, τὴν διαθήκην μου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΜΒʹ.

a Ο ΛΟΓΟΣ Ο ΓΕΝΟΜΕΝΟΣ ΠΡΟΣ ΙΕΡΕΜΙΑΝ παρὰ κυρίου ἐν ἡμέραις ἰωακεὶμ βασιλέως ἰούδα, λέγων. βάδισον εἰς οἶκον ἀρχαβεὶν, καὶ ἄξεις αὐτοὺς εἰς οἶκον κυρίου, εἰς μίαν τῶν αὐλῶν, καὶ ποτιεῖς αὐτοὺς οἶνον. καὶ ἐξήγαγον τὸν ἰεχονίαν υἱὸν ἱερεμὶν υἱοῦ χαβασὶν, καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ, καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, καὶ πᾶσαν τὴν οἰκίαν ἀρχαβεὶν, καὶ εἰσήγαγον αὐτοὺς εἰς οἶκον κυρίου, εἰς τὸ παστοφόριον υἱῶν ἰωνὰν, υἱοῦ ἀνανίου, υἱοῦ γοδολίου ἀνθρώπου τοῦ θεοῦ, ὅς ἐστιν ἐγγὺς τοῦ οἴκου τῶν ἀρχόντων τῶν ἐπάνω τοῦ οἴκου μαασαίου υἱοῦ σελώμ, τοῦ φυλάσσοντος τὴν αὐλήν. καὶ ἔδωκα κατὰ πρόσωπον αὐτῶν κεράμιον οἴνου, καὶ ποτήρια, καὶ εἶπα. πίετε οἶνον. καὶ εἶπον, οὐ μὴ πίωμεν οἶνον, ὅτι ἰωναδὰβ υἱὸς ῥηχὰβ ὁ πατὴρ ἡμῶν ἐνετείλατο ἡμῖν, λέγων. οὐ μὴ πίητε οἶνον ὑμεῖς καὶ οἱ υἱοὶ ὑμῶν ἕως αἰῶνος, καὶ οἰκίας οὐ μὴ οἰκοδομήσητε, καὶ σπέρμα οὐ μὴ σπείρητε, καὶ ἀμπελὼν οὐκ ἔσται ὑμῖν, ὅτι ἐν σκηναῖς οἰκήσετε πάσας τὰς ἡμέρας ὑμῶν, ὅπως ἂν ζήσητε ἡμέρας πολλὰς ἐπὶ τῆς γῆς, ἐφ᾽ ἧς διατρίβετε ὑμεῖς ἐπ᾽ αὐτῆς. καὶ ἠκούσαμεν τῆς φωνῆς ἰωναδὰβ τοῦ πατρὸς ἡμῶν, πρὸς τὸ μὴ πιεῖν οἶνον πάσας τὰς ἡμέρας ἡμῶν, ἡμεῖς καὶ αἱ γυναῖκες ἡμῶν, καὶ οἱ υἱοὶ ἡμῶν, καὶ αἱ θυγατέρες ἡμῶν, καὶ πρὸς τὸ μὴ οἰκοδομεῖν οἰκίας τοῦ κατοικεῖν ἐκεῖ, καὶ ἀμπελὼν καὶ ἀγρὸς καὶ σπέρμα οὐκ ἐγένετο ἡμῖν. καὶ ᾠκήσαμεν ἐν σκηναῖς, καὶ ἠκούσαμεν, καὶ ἐποιήσαμεν κατὰ πάντα ἃ ἐνετείλατο ἡμῖν ἰωναδὰβ ὁ πατὴρ ἡμῶν. καὶ ἐγενήθη ὅτε ἀνέβη ναβουχοδονόσορ ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ εἴπαμεν εἰσελθεῖν. καὶ εἰσελευσόμεθα εἰς ἱερουσαλὴμ, ἀπὸ προσώπου τῆς δυνάμεως τῶν χαλδαίων, καὶ ἀπὸ προσώπου τῆς δυνάμεως τῶν ἀσσυρίων, καὶ ᾠκοῦμεν ἐκεῖ. καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρὸς μὲ, λέγων. οὕτως λέγει κύριος. πορεύου, καὶ εἰπὸν ἀνθρώπῳ ἰούδα, καὶ τοῖς κατοικοῦσιν ἱερουσαλήμ. οὐ μὴ λάβητε παιδείαν τοῦ ἀκούειν τοὺς λόγους μου. ἔστησαν ῥῆμα υἱοὶ ἰωναδὰβ, υἱοῦ ῥηχὰβ, ὃ ἐνετείλατο τοῖς τέκνοις αὐτοῦ πρὸς τὸ μὴ πιεῖν οἶνον, καὶ οὐκ ἐπίοσαν. καὶ ἐγὼ ἐλάλησα πρὸς ὑμᾶς ὄρθρου, καὶ οὐκ ἠκούσατε. καὶ ἀπέστειλα πρὸς ὑμᾶς τοὺς παῖδάς μου τοὺς προφήτας, λέγων. ἀποστράφητε ἕκαστος ἀπὸ τῆς ὁδοῦ αὐτοῦ τῆς πονηρᾶς, καὶ βέλτιω ποιήσατε τὰ ἐπιτηδεύματα ὑμῶν, καὶ οὐ πορεύεσθε ὀπίσω θεῶν ἑτέρων τοῦ δουλεύειν αὐτοῖς, καὶ οἰκήσετε ἐπὶ τῆς γῆς, ἧς ἔδωκα ὑμῖν, καὶ τοῖς πατράσιν ὑμῶν. καὶ οὐκ ἐκλίνατε τὰ ὦτα ὑμῶν, καὶ οὐκ εἰσηκούσατε. καὶ ἔστησαν υἱοὶ ἰωναδὰβ υἱοῦ ῥηχὰβ τὴν ἐντολὴν τοῦ πατρὸς αὐτῶν, ὁ δὲ λαὸς οὗτος οὐκ ἤκουσέ μου. διὰ τοῦτο οὕτως εἶπε κύριος. ἰδοὺ ἐγὼ φέρω ἐπὶ ἰούδαν καὶ ἐπὶ τοὺς κατοικοῦντας ἱερουσαλὴμ πάντα τὰ κακὰ, ἃ ἐλάλησα ἐπ᾽ αὐτούς. διὰ τοῦτο οὕτως εἶπε κύριος. ἐπειδὴ ἤκουσαν υἱοὶ ἰωναδὰβ υἱοῦ ῥηχὰβ τὴν ἐντολὴν τοῦ πατρὸς αὐτῶν ποιεῖν καθότι ἐνετείλατο αὐτοῖς ὁ πατὴρ αὐτῶν, οὐ μὴ ἐκλείπῃ ἀνὴρ τῶν υἱῶν ἰωναδὰβ υἱοῦ ῥηχὰβ παρεστηκὼς κατὰ πρόσωπόν μου πάσας τὰς ἡμέρας τῆς γῆς.

a Hoc caput in Latina editione eſt, cap. xxxv.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΜΓʹ.

a ΕΝ ΤΩΙ ΕΝΙΑΥΤΩΙ ΤΩΙ ΤΕΤΑΡΤΩΙ ΙΩΑΚΕΙΜ υἱοῦ ἰωσία βασιλέως ἰούδα, ἐγενήθη λόγος κυρίου πρὸς μὲ, λέγων. λάβε σεαυτῷ χαρτίον βιβλίου, καὶ γράψον ἐπ᾽ αὐτοῦ πάντας τοὺς λόγους, οὓς ἐλάλησα πρὸς σὲ ἐπὶ ἱερουσαλὴμ, καὶ ἐπὶ ἰούδα, καὶ ἐπὶ πάντα τὰ ἔθνη, ἀφ᾽ ἧς ἡμέρας λαλήσαντός μου πρὸς σὲ ἀφ᾽ ἡμερῶν ἰωσία βασιλέως ἰούδα, καὶ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης. ἴσως ἀκούσεται ὁ οἶκος ἰούδα πάντα τὰ κακὰ, ἃ ἐγὼ λογίζομαι ποιῆσαι αὐτοῖς, ἵνα ἀποστρέψωσιν ἀπὸ τῆς ὁδοῦ αὐτῶν τῆς πονηρᾶς, καὶ ἵλεως ἔσομαι ταῖς ἀδικίαις αὐτῶν καὶ ταῖς ἁμαρτίαις αὐτῶν. καὶ ἐκάλεσεν ἱερεμίας τὸν βαροὺχ υἱὸν νηρίου, καὶ ἔγραψεν ἀπὸ στόματος ἱερεμίου πάντας τοὺς λόγους κυρίου, οὓς ἐλάλησε πρὸς αὐτὸν εἰς χαρτίον βιβλίου. καὶ ἐνετείλατο ἱερεμίας τῷ βαροὺχ, λέγων. ἐγὼ φυλάσσομαι, οὐ μὴ δύνωμαι εἰσελθεῖν εἰς οἶκον κυρίου, καὶ ἀναγνώσῃ ἐν τῷ χαρτίῳ τούτῳ εἰς τὰ ὦτα τοῦ λαοῦ ἐν οἴκῳ κυρίου, ἐν ἡμέρᾳ νηστείας, καὶ ἐν ὠσὶ παντὸς ἰούδα τῶν ἐρχομένων ἐκ πόλεων αὐτῶν, ἀναγνώσῃ αὐτοῖς. ἴσως πεσεῖται ἔλεος αὐτῶν κατὰ πρόσωπον κυρίου, καὶ ἀποστρέψουσιν ἐκ τῆς ὁδοῦ αὐτῶν τῆς πονηρᾶς, ὅτι μέγας ὁ θυμὸς καὶ ἡ ὀργὴ κυρίου, ἣν ἐλάλησεν ἐπὶ τὸν λαὸν τοῦτον. καὶ ἐποίησε βαροὺχ κατὰ πάντα ἃ ἐνετείλατο αὐτῷ ἱερεμίας, τοῦ ἀναγνῶναι ἐν τῷ βιβλίῳ τοὺς λόγους κυρίου ἐν οἴκῳ κυρίου. καὶ ἐγενήθη β ἐν τῷ ἔτει τῷ ὀγδόῳ τῷ βασιλεῖ ἰωακεὶμ ἐν τῷ μηνὶ τῷ ἐνάτῳ, ἐξεκκλησίασαν νηστείαν κατὰ πρόσωπον κυρίου πᾶς ὁ λαὸς ἐν ἱερουσαλὴμ, καὶ οἶκος ἰούδα. καὶ ἀνεγίνωσκε βαροὺχ ἐν τῷ βιβλίῳ τοὺς λόγους ἱερεμίου ἐν οἴκῳ κυρίου, ἐν οἴκῳ γαμαρίου, υἱοῦ σαφὰν τοῦ γραμματέως, ἐν τῇ αὐλῇ τῇ ἐπάνω ἐν προθύροις πύλης τοῦ οἴκου κυρίου τῆς καινῆς καὶ ἐν ὠσὶ παντὸς τοῦ λαοῦ. καὶ ἤκουσε μιχαίας υἱὸς γαμαρίου υἱοῦ σαφὰν ἅπαντας τοὺς λόγους κυρίου ἐκ τοῦ βιβλίου. καὶ κατέβη εἰς οἰκίαν τοῦ βασιλέως, εἰς τὸν οἶκον τοῦ γραμματέως, καὶ ἰδοὺ ἐκεῖ πάντες οἱ ἄρχοντες ἐκάθηντο, ἐλισαμὰ ὁ γραμματεὺς, καὶ δαλαίας υἱὸς σελεμίου, καὶ ἰωνάθαν υἱὸς ἀχοβὼρ, καὶ γαμαρίας υἱὸς σαφὰν, καὶ σεδεκίας υἱὸς ἀνανίου, καὶ πάντες οἱ ἄρχοντες, καὶ ἀνήγγειλεν αὐ-

τοῖς μιχαίας πάντας τοὺς λόγους οὓς ἤκουσεν ἀναγινώσκοντος βαρούχ εἰς τὰ ὦτα τοῦ λαοῦ. καὶ ἀπέστειλαν πάντες οἱ ἄρχοντες πρὸς βαρούχ υἱὸν νηρίου τὸν ἰουδὶν υἱὸν ναθανίου, υἱοῦ σελεμίου, υἱοῦ χουσὶ, λέγοντες. τὸ χαρτίον ἐν ᾧ σὺ ἀναγινώσκεις ἐν αὐτῷ ἐν ὠσὶ τοῦ λαοῦ, λάβε αὐτὸ εἰς τὴν χεῖρά σου, καὶ ἧκε. καὶ ἔλαβε βαρούχ τὸ χαρτίον, καὶ κατέβη πρὸς αὐτούς. καὶ εἶπον αὐτῷ. πάλιν ἀνάγνωθι εἰς τὰ ὦτα ἡμῶν. καὶ ἀνέγνω βαρούχ. καὶ ἐγενήθη ὡς ἤκουσαν πάντας τοὺς λόγους, συνεβουλεύσαντο ἕκαστος πρὸς τὸν πλησίον αὐτοῦ καὶ εἶπον. ἀναγγέλλοντες ἀναγγείλωμεν τῷ βασιλεῖ ἅπαντας τοὺς λόγους τούτους. καὶ τὸν βαρούχ ἠρώτησαν, λέγοντες. γ ποῦ ἔγραψας πάντας τοὺς λόγους τούτους; καὶ εἶπε βαρούχ. ἀπὸ στόματος αὐτοῦ ἀνήγγειλέ μοι ἱερεμίας πάντας τοὺς λόγους τούτους, καὶ ἔγραφον ἐν βιβλίῳ. καὶ εἶπον τῷ βαρούχ. βάδισον. καὶ κατακρύβηθι σὺ καὶ ἱερεμίας, ἄνθρωπος μὴ γνώτω ποῦ ὑμεῖς. δ καὶ εἰσῆλθον πρὸς τὸν βασιλέα εἰς τὴν αὐλὴν, καὶ τὸ χαρτίον ἔδωκαν φυλάσσειν ἐν οἴκῳ ἐλισαμά. καὶ ἀνήγγειλαν τῷ βασιλεῖ πάντας τοὺς λόγους τούτους. καὶ ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς τὸν ἰουδὶν, λαβεῖν τὸ χαρτίον. καὶ ἔλαβεν αὐτὸ ἐξ οἴκου ἐλισαμά. καὶ ἀνέγνω ἰουδὶν εἰς τὰ ὦτα τοῦ βασιλέως, καὶ εἰς τὰ ὦτα πάντων τῶν ἀρχόντων, τῶν ἑστηκότων περὶ τὸν βασιλέα. καὶ ὁ βασιλεὺς ἐκάθητο ἐν οἴκῳ χειμερινῷ, καὶ ἐσχάρα πυρὸς κατὰ πρόσωπον αὐτοῦ. καὶ ἐγενήθη ἀναγινώσκοντος ἰουδὶν τρεῖς σελίδας καὶ τέσσαρας, ἀπέτεμεν αὐτὰς τῷ ξυρῷ τοῦ γραμματέως, καὶ ἔρριπτεν εἰς τὸ πῦρ τὸ ἐπὶ τῆς ἐσχάρας, ἕως ἐξέλιπε πᾶς ὁ χάρτης εἰς τὸ πῦρ τὸ ἐπὶ τῆς ἐσχάρας. ε καὶ οὐκ ἐζήτησαν, καὶ οὐ διέρρηξαν τὰ ἱμάτια αὐτῶν ὁ βασιλεὺς καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ οἱ ἀκούοντες πάντας τοὺς λόγους τούτους. καὶ ἐλνάθαν καὶ γοδολίας ὑπέθεντο τῷ βασιλεῖ, ζ πρὸς τὸ κατακαῦσαι τὸ χαρτίον, καὶ ἐνετείλατο ὁ βασιλεὺς τῷ ἱερεμεὴλ υἱῷ τοῦ βασιλέως, καὶ τῷ σαραίᾳ υἱῷ ἐσριὴλ, συλλαβεῖν τὸν βαρούχ, καὶ τὸν ἱερεμίαν, καὶ κατεκρύβησαν. καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρὸς ἱερεμίαν, μετὰ τὸ κατακαῦσαι τὸν βασιλέα τὸ χαρτίον πάντας τοὺς λόγους, οὓς ἔγραψε βαρούχ ἀπὸ στόματος ἱερεμίου, λέγων. πάλιν λάβε σὺ χαρτίον ἕτερον, καὶ γράψον πάντας τοὺς λόγους, τοὺς ὄντας ἐπὶ τοῦ χαρτίου, οὓς κατέκαυσεν ὁ βασιλεὺς ἰωακεὶμ, καὶ ἐρεῖς, οὕτως εἶπε κύριος. σὺ κατέκαυσας τὸ χαρτίον τοῦτο, λέγων, διατί ἔγραψας ἐπ᾽ αὐτῷ, λέγων, εἰσπορευόμενος εἰσπορεύσεται βασιλεὺς βαβυλῶνος, καὶ ἐξολοθρεύσει τὴν γῆν ταύτην, καὶ ἐκλείψει ἐπ᾽ αὐτῆς ἄνθρωπος καὶ κτῆνη; διατοῦτο οὕτως εἶπε κύριος ἐπὶ ἰωακεὶμ βασιλέα ἰούδα, οὐκ ἔσται αὐτῷ καθήμενος ἐπὶ θρόνου δαυὶδ, καὶ τὸ θνησιμαῖον αὐτοῦ ἔσται ἐρριμμένον ἐν τῷ καύματι τῆς ἡμέρας, καὶ ἐν τῷ παγετῷ τῆς νυκτὸς, καὶ ἐπισκέψομαι ἐπ᾽ αὐτὸν, καὶ ἐπὶ τὸ γένος αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ, καὶ ἐπάξω ἐπ᾽ αὐτὸν, καὶ ἐπὶ τοὺς κατοικοῦντας ἱερουσαλὴμ, καὶ ἐπὶ γῆν ἰούδα πάντα τὰ κακὰ, ἃ ἐλάλησα πρὸς αὐτοὺς, καὶ οὐκ ἤκουσαν. καὶ ἔλαβε βαρούχ χαρτίον ἕτερον, καὶ ἔγραψεν ἐπ᾽ αὐτῷ ἀπὸ στόματος ἱερεμίου ἅπαντας τοὺς λόγους τοῦ βιβλίου, οὓς κατέκαυσεν ἰωακεὶμ. καὶ ἔτι προσετέθησαν αὐτῷ λόγοι πλείονες, ὡς οὗτοι.

α Hoc caput in Latina editione est, cap. XXXVI. β [ἐν τῷ ἔτει τῷ ὀγδόῳ.] In quibusdam libris est, πέμπτῳ. γ [ποῦ ἔγραψας.] Cæteri libri habent, πόθεν. δ [εἰσῆλθον πρὸς τὸν βασιλέα] Aquila. ἀπηντήσαν τῷ βασιλεῖ. ε [καὶ οὐκ ἐζήτησαν.] In quibusdam libris est, ἐξέστησαν. In quibusdam ἐζήτησαν τὸν κύριον. ζ [πρὸς τὸ κατακαῦσαι τὸ χαρτίον.] Alij libri habent, πρὸς τὸ μὴ κατακαῦσαι τὸ χαρτίον, καὶ οὐκ ἤκουσεν αὐτῶν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΜΔ'.

α Καὶ ἐβασίλευσε σεδεκίας υἱὸς ἰωσία ἀντὶ ἰωακεὶμ, ὃν ἐβασίλευσε ναβουχοδονόσορ βασιλεύειν τῆς ἰούδα, καὶ οὐκ ἤκουσαν αὐτὸς καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ καὶ ὁ λαὸς τῆς γῆς τοὺς λόγους κυρίου, οὓς ἐλάλησεν ἐν χειρὶ ἱερεμίου. καὶ ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς σεδεκίας τὸν ἰωάχαλ υἱὸν σελεμίου, καὶ τὸν σοφονίαν υἱὸν μαασαίου τὸν ἱερέα πρὸς ἱερεμίαν, λέγων. πρόσευξαι δὴ περὶ ἡμῶν πρὸς κύριον. καὶ ἱερεμίας ἦλθε, καὶ διῆλθε διὰ μέσου τῆς πόλεως, καὶ οὐκ ἔδωκαν αὐτὸν εἰς τὸν οἶκον τῆς φυλακῆς. καὶ δύναμις φαραὼ ἐξῆλθεν ἐξ αἰγύπτου. καὶ ἤκουσαν οἱ χαλδαῖοι τὴν ἀκοὴν αὐτῶν, καὶ ἀνέβησαν ἐπὶ ἱερουσαλήμ. καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρὸς ἱερεμίαν, λέγων. οὕτως εἶπε κύριος. οὕτως ἐρεῖς πρὸς βασιλέα ἰούδα τὸν ἀποστείλαντα πρὸς σὲ, τοῦ ἐκζητῆσαί με. ἰδοὺ δύναμις φαραὼ ἡ ἐξελθοῦσα ὑμῖν εἰς βοήθειαν, ἀποστρέψουσιν εἰς γῆν αἰγύπτου, καὶ ἀναστρέψουσιν αὐτοὶ οἱ χαλδαῖοι, καὶ πολεμήσουσιν ἐπὶ τὴν πόλιν ταύτην, καὶ συλλήψονται αὐτὴν, καὶ καύσουσιν αὐτὴν ἐν πυρί. ὅτι οὕτως εἶπε κύριος. μὴ ὑπολάβητε ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν, λέγοντες, ἀποτρέχοντες ἀπελεύσονται ἀφ᾽ ἡμῶν οἱ χαλδαῖοι, ὅτι οὐ μὴ ἀπέλθωσι. καὶ ἐὰν πατάξητε πᾶσαν δύναμιν τῶν χαλδαίων τοὺς πολεμοῦντας ὑμᾶς, καὶ καταλειφθῶσι τινὲς ἐκκεκεντημένοι, ἕκαστος ἐν τῷ τόπῳ αὐτοῦ οὗτοι ἀναστήσονται, καὶ καύσουσι τὴν πόλιν ταύτην ἐν πυρί. καὶ ἐγένετο ὅτε ἀνέβη ἡ δύναμις τῶν χαλδαίων ἀπὸ ἱερουσαλὴμ ἀπὸ προσώπου τῆς δυνάμεως φαραὼ, ἐξῆλθεν ἱερεμίας ἀπὸ ἱερουσαλὴμ τοῦ πορευθῆναι εἰς γῆν βενιαμὶν, τοῦ ἀγοράσαι ἐκεῖθεν ἐν μέσῳ τοῦ λαοῦ, καὶ ἐγένετο αὐτὸς ἐν πύλῃ βενιαμὶν, καὶ ἐκεῖ ἄνθρωπος παρ᾽ ᾧ κατέλυε σαρουΐα υἱὸς σελεμίου, υἱοῦ ἀνανίου, καὶ συνέλαβε τὸν ἱερεμίαν, λέγων. πρὸς τοὺς χαλδαίους σὺ φεύγεις; καὶ εἶπε, ψεῦδος, οὐκ εἰς τοὺς χαλδαίους ἐγὼ φεύγω. καὶ οὐκ εἰσήκουσεν αὐτοῦ. καὶ συνέλαβε σαρουΐα τὸν ἱερεμίαν, καὶ εἰσήγαγεν αὐτὸν πρὸς τοὺς ἄρχοντας. καὶ ἐπικράνθησαν οἱ ἄρχοντες ἐπὶ ἱερεμίαν, καὶ ἐπάταξαν

τάξαν αὐτὸν, καὶ ἀπέστειλαν αὐτὸν εἰς τὴν οἰκίαν ἰωνάθαν τοῦ γραμματέως, ὅτι ταύτην ἐποίησαν εἰς οἰκίαν φυλακῆς. καὶ ἦλθεν ἱερεμίας εἰς οἰκίαν τοῦ λάκκου, β καὶ εἰς τὴν χερὲθ, καὶ ἐκάθισεν ἐκεῖ ἡμέρας πολλάς. καὶ ἀπέστειλε σεδεκίας, καὶ ἐκάλεσεν αὐτὸν, καὶ ἠρώτα αὐτὸν ὁ βασιλεὺς κρυφαίως εἰπεῖν, εἰ ἔστιν ὁ λόγος παρὰ κυρίου; καὶ εἶπεν, ἔστιν. εἰς χεῖρας βασιλέως βαβυλῶνος παραδοθήσῃ. καὶ εἶπεν ἱερεμίας τῷ βασιλεῖ. τί ἠδίκησά σε, καὶ τοὺς παῖδάς σου, καὶ τὸν λαὸν τοῦτον, ὅτι σὺ δίδως με εἰς οἰκίαν φυλακῆς; καὶ ποῦ εἰσιν οἱ προφῆται ὑμῶν οἱ προφητεύσαντες ὑμῖν, λέγοντες, ὅτι οὐ μὴ ἔλθῃ βασιλεὺς βαβυλῶνος ἐπὶ τὴν γῆν ταύτην; **B** καὶ νῦν κύριε βασιλεῦ, πεσέτω τὸ ἔλεός μου κατὰ πρόσωπόν σου. καὶ τί ἀποστρέφεις με εἰς οἰκίαν ἰωνάθαν τοῦ γραμματέως, καὶ οὐ μὴ ἀποθάνω ἐκεῖ; καὶ συνέταξεν ὁ βασιλεὺς, καὶ ἐνεβάλοσαν αὐτὸν εἰς οἰκίαν τῆς φυλακῆς, καὶ ἐδίδοσαν αὐτῷ ἄρτον ἕνα τῆς ἡμέρας, ἔξωθεν οὗ πέσσουσιν, ἕως ἐξέλιπον οἱ ἄρτοι ἐκ τῆς πόλεως. καὶ ἐκάθισεν ἱερεμίας ἐν τῇ αὐλῇ τῆς φυλακῆς.

α Hoc caput in Latina editione est, cap. XXXVII.
β [καὶ εἰς τὴν χερέθ.] In quibusdam libris est, καὶ εἰς τὸν συγκλεισμόν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΜΕ'.

α ΚΑὶ ἤκουσε σαφατίας υἱὸς νάθαν, καὶ γοδολίας υἱὸς πασχὼρ, καὶ ἰωάχαλ υἱὸς σελεμίου, τοὺς λόγους οὓς ἱερεμίας ἐλάλει ἐπὶ τὸν λαὸν, λέγων, οὕτως εἶπε κύριος. ὁ κατοικῶν ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, ἀποθανεῖται ἐν ῥομφαίᾳ, καὶ ἐν λιμῷ. καὶ ὁ ἐκπορευόμενος πρὸς τοὺς χαλδαίους, ζήσεται, καὶ ἔσται ἡ ψυχὴ αὐτοῦ εἰς εὕρημα, καὶ ζήσεται. ὅτι οὕτως εἶπε κύριος. παραδιδομένη παραδοθήσεται ἡ πόλις αὕτη εἰς χεῖρας δυνάμεως βασιλέως βαβυλῶνος, καὶ συλλήψεται αὐτήν. καὶ εἶπον τῷ βασιλεῖ. ἀναιρεθήτω δὴ ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος. ὅτι αὐτὸς ἐκλύει τὰς χεῖρας τῶν ἀνθρώπων τῶν πολεμούντων τῶν καταλειπομένων ἐν τῇ πόλει, καὶ τὰς χεῖρας παντὸς τοῦ λαοῦ, λαλῶν πρὸς αὐτοὺς κατὰ τοὺς λόγους τούτους. ὅτι ὁ ἄνθρωπος οὗτος β οὐ χρησμολογεῖ εἰρήνην τῷ λαῷ τούτῳ, ἀλλ' ἢ πονηρά. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεύς. ἰδοὺ αὐτὸς ἐν χερσὶν ὑμῶν. ὅτι οὐκ ἠδύνατο ὁ βασιλεὺς πρὸς αὐτούς. καὶ ἔρριψαν αὐτὸν εἰς λάκκον μελχίου υἱοῦ τοῦ βασιλέως, ὃς ἦν ἐν τῇ αὐλῇ τῆς φυλακῆς, καὶ ἐχάλασαν αὐτὸν εἰς τὸν λάκκον, καὶ ἐν τῷ λάκκῳ οὐκ ἦν ὕδωρ, ἀλλ' ἢ βόρβορος, καὶ ἦν ἐν τῷ βορβόρῳ. καὶ ἤκουσεν ἀβδεμέλεχ ὁ αἰθίοψ, καὶ αὐτὸς ἐν οἰκίᾳ τοῦ βασιλέως, ὅτι ἔδωκαν ἱερεμίαν εἰς τὸν λάκκον. καὶ ὁ βασιλεὺς ἦν ἐν τῇ πύλῃ βενιαμὶν, καὶ ἐξῆλθε πρὸς αὐτὸν, καὶ ἐλάλησε πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ εἶπεν. ἐπονηρεύσω, ἃ ἐποίησας τοῦ ἀποκτεῖναι τὸν ἄνθρωπον τοῦτον, ἀπὸ προσώπου

A τοῦ λιμοῦ, ὅτι οὐκ εἰσὶν ἔτι ἄρτοι ἐν τῇ πόλει. καὶ ἐνετείλατο ὁ βασιλεὺς τῷ ἀβδεμέλεχ, λέγων. λάβε εἰς τὰς χεῖράς σου ἐντεῦθεν τριάκοντα ἀνθρώπους, καὶ ἀνάγαγε αὐτὸν ἐκ τοῦ λάκκου, ἵνα μὴ ἀποθάνῃ. καὶ ἔλαβεν ἀβδεμέλεχ τοὺς ἀνθρώπους, καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ βασιλέως τὴν ὑπόγαιον, καὶ ἔλαβεν ἐκεῖθεν παλαιὰ ῥάκη καὶ παλαιὰ σχοινία, καὶ ἔρριψεν αὐτὰ πρὸς ἱερεμίαν εἰς τὸν λάκκον, καὶ εἶπε. ταῦτα θὲς ὑποκάτω τῶν σχοινίων, καὶ ἐποίησεν ἱερεμίας οὕτως. καὶ εἵλκυσαν αὐτὸν τοῖς σχοινίοις, καὶ ἀνήγαγον αὐτὸν ἐκ τοῦ λάκκου. καὶ ἐκάθισεν ἱερεμίας ἐν τῇ αὐλῇ τῆς φυλακῆς, καὶ ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς, **B** καὶ ἐκάλεσεν αὐτὸν πρὸς ἑαυτὸν εἰς οἰκίαν γ ἀσελεισὴλ, τὴν ἐν οἴκῳ κυρίου. καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ βασιλεύς. ἐρωτήσω σε λόγον, καὶ μὴ δὴ κρύψῃς ἀπ' ἐμοῦ ῥῆμα. καὶ εἶπεν ἱερεμίας τῷ βασιλεῖ. ἐὰν ἀναγγείλω σοι, οὐχὶ θανάτῳ με θανατώσεις; καὶ ἐὰν συμβουλεύσω σοι, οὐ μὴ ἀκούσῃς μου; καὶ ὤμοσεν αὐτῷ ὁ βασιλεὺς, λέγων. ζῇ κύριος, ὃς ἐποίησεν ἡμῖν τὴν ψυχὴν ταύτην, εἰ ἀποκτενῶ σε, καὶ εἰ δώσω σε εἰς χεῖρας τῶν ἀνθρώπων τούτων. καὶ εἶπεν αὐτῷ ἱερεμίας. οὕτως εἶπε κύριος. ἐὰν ἐξελθὼν ἐξέλθῃς πρὸς ἡγεμόνας βασιλέως βαβυλῶνος, ζήσεται ἡ ψυχή σου, καὶ ἡ πόλις αὕτη **Γ** οὐ μὴ κατακαυθῇ ἐν πυρὶ, καὶ ζήσῃ σὺ καὶ ἡ οἰκία σου. καὶ ἐὰν μὴ ἐξέλθῃς, δοθήσεται ἡ πόλις αὕτη εἰς χεῖρας τῶν χαλδαίων, καὶ καύσουσιν αὐτὴν ἐν πυρὶ, καὶ σὺ οὐ μὴ σωθῇς. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς τῷ ἱερεμίᾳ. ἐγὼ λόγον ἔχω τῶν ἰουδαίων τῶν πεφευγότων πρὸς τοὺς χαλδαίους, μὴ δώσειν με εἰς χεῖρας αὐτῶν, καὶ καταμωκήσονταί μου. καὶ εἶπεν ἱερεμίας. οὐ μὴ παραδῶσί σε. ἄκουσον τὸν λόγον κυρίου, ὃν ἐγὼ λέγω πρὸς σὲ, καὶ βέλτιον ἔσται σοι, καὶ ζήσεται ἡ ψυχή σου. καὶ εἰ μὴ θέλῃς σὺ ἐξελθεῖν, οὗτος ὁ λόγος ὃν ἔδειξέ μοι κύριος. καὶ ἰδοὺ πᾶσαι αἱ γυναῖκες αἱ **Δ** καταλειφθεῖσαι ἐν οἰκίᾳ βασιλέως ἰούδα, ἐξήγοντο πρὸς ἄρχοντας βασιλέως βαβυλῶνος. καὶ αὗται ἔλεγον, ἠπάτησάν σε, καὶ δυνήσονταί σοι ἄνδρες εἰρηνικοί σου, καὶ καταλύσουσιν ἐν ὀλισθήμασι πόδας σου, ἀπέστρεψαν ἀπὸ σοῦ καὶ τὰς γυναῖκάς σου, καὶ τὰ τέκνα σου ἐξάξουσι πρὸς τοὺς χαλδαίους. καὶ σὺ οὐ μὴ σωθῇς. ὅτι ἐν χειρὶ βασιλέως βαβυλῶνος συλληφθήσῃ, καὶ ἡ πόλις αὕτη κατακαυθήσεται. καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ βασιλεύς. ἄνθρωπος μὴ γνώτω ἐκ τῶν λόγων τούτων, καὶ σὺ οὐ μὴ ἀποθάνῃς. καὶ ἐὰν οἱ ἄρχοντες ἀκούσωσιν, ὅτι ἐλάλησά σοι, καὶ ἔλθωσι πρὸς σὲ, **E** καὶ εἴπωσίν σοι, ἀνάγγειλον ἡμῖν, τί ἐλάλησέ σοι ὁ βασιλεύς; μὴ κρύψῃς ἀφ' ἡμῶν, καὶ οὐ μὴ ἀνέλωμέν σε. καὶ τί ἐλάλησε πρὸς σὲ ὁ βασιλεύς; καὶ ἐρεῖς αὐτοῖς, ῥίπτω ἐγὼ τὸ ἔλεός μου κατ' ὀφθαλμοὺς τοῦ βασιλέως πρὸς τὸ μὴ ἀποστρέψαι με εἰς οἰκίαν ἰωνάθαν, ἀποθανεῖν με ἐκεῖ. καὶ ἦλθοσαν πάντες οἱ ἄρχοντες πρὸς ἱερεμίαν, καὶ ἠρώτησαν αὐτόν. καὶ ἀνήγγειλεν αὐτοῖς κατὰ πάντας τοὺς λόγους τούτους, οὓς ἐνετείλατο αὐτῷ ὁ βασιλεύς. καὶ ἀπεσιώπησαν, ὅτι οὐκ ἠκούσθη ὁ λόγος κυρίου. καὶ ἐκάθισεν ἱερεμίας ἐν τῇ αὐλῇ τῆς φυλακῆς, ἕως χρόνου, οὗ συνελήφθη ἱερουσαλήμ.

α Hoc caput in Editione Latina est, cap. xxxviii. β [οὐ χρησμολογεῖ εἰρήνην.] In quibusdam libris est, χρησμολογεῖ. γ [ἀσελησίλ.] Apollinarius. οἱ λοιποί, τῇ πείρῃ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Μϛʹ.

α Καὶ ἐγένετο τῷ μηνὶ τῷ ἐνάτῳ τοῦ σεδεκία βασιλέως ἰούδα, παρεγένετο ναβουχοδονόσορ βασιλεὺς βαβυλῶνος, καὶ πᾶσα ἡ δύναμις αὐτοῦ ἐπὶ ἱερουσαλὴμ, καὶ ἐπολιόρκουν αὐτήν. καὶ ἐν τῷ ἑνδεκάτῳ ἔτει τοῦ σεδεκία, ἐν τῷ μηνὶ τῷ τετάρτῳ, ἐνάτῃ τοῦ μηνὸς, ἐρράγη ἡ πόλις, καὶ εἰσῆλθον πάντες οἱ ἡγούμενοι βασιλέως βαβυλῶνος, καὶ ἐκάθισαν ἐν πύλῃ τῇ μέσῃ μαργανασὰρ, καὶ σαμαγὼθ, καὶ ναβουσάχαρ, καὶ ναβουσαρὲς, ναγαργὰς, νασέρραβαμὰθ, καὶ οἱ κατάλοιποι ἡγεμόνες βασιλέως βαβυλῶνος. καὶ ἀπέστειλαν, καὶ ἔλαβον τὸν ἱερεμίαν ἐξ αὐλῆς τῆς φυλακῆς, καὶ ἔδωκαν αὐτὸν πρὸς τὸν γοδολίαν υἱὸν ἀχικὰν υἱοῦ σαφὰν, καὶ ἐξήγαγον αὐτὸν, καὶ ἐκάθισεν ἐν μέσῳ τοῦ λαοῦ. καὶ πρὸς ἱερεμίαν ἐγένετο λόγος κυρίου ἐν τῇ αὐλῇ τῆς φυλακῆς, λέγων. πορεύου καὶ εἰπὲ πρὸς ἀβδεμέλεχ τὸν αἰθίοπα. οὕτως εἶπε κύριος ὁ θεὸς ἰσραήλ. ἰδοὺ ἐγὼ φέρω τοὺς λόγους μου ἐπὶ τὴν πόλιν ταύτην εἰς κακὰ καὶ οὐκ εἰς ἀγαθὰ, καὶ σώσω σε ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, καὶ οὐ μὴ δώσω σε εἰς χεῖρας τῶν ἀνθρώπων, ὧν σὺ φοβῇ ἀπὸ προσώπου αὐτῶν, ὅτι σώζων σώσω σε, καὶ ἐν ῥομφαίᾳ οὐ μὴ πέσῃς. καὶ ἔσται ἡ ψυχή σου εἰς εὕρημα, ὅτι ἐπεποίθεις ἐπ' ἐμοὶ, φησὶ κύριος.

α Hoc caput in Latina editione est, cap. xxxix. β [τῷ μηνὶ τῷ ἐνάτῳ τοῦ σεδεκία βασιλέως ἰούδα.] Aliquot libri habent, ἐν τῷ ἔτει τῷ ἐνάτῳ τοῦ σεδεκίου βασιλέως ἰούδα, ἐν τῷ μηνὶ τῷ δεκάτῳ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΜΖʹ.

α Ὁ λόγος ὁ γενόμενος παρὰ κυρίου πρὸς ἱερεμίαν, μετὰ τὸ ἀποστεῖλαι αὐτὸν ναβουζαρδὰν τὸν ἀρχιμάγειρον τὸν ἐκ ῥαμὰ, ἐν τῷ λαβεῖν αὐτὸν ἐν χειροπέδαις, ἐν μέσῳ ἀποικίας ἰούδα τῶν ἠγμένων εἰς βαβυλῶνα. καὶ ἔλαβεν αὐτὸν ὁ ἀρχιμάγειρος, καὶ εἶπεν αὐτῷ. κύριος ὁ θεός σου ἐλάλησε τὰ κακὰ ταῦτα ἐπὶ τὸν τόπον τοῦτον, καὶ ἐποίησε κύριος, ὅτι ἡμάρτετε αὐτῷ, καὶ οὐκ ἠκούσατε τῆς φωνῆς αὐτοῦ. ἰδοὺ ἔλυσά σε ἀπὸ τῶν χειροπέδων τῶν ἐπὶ τὰς χεῖράς σου. εἰ καλὸν ἐναντίον σου β ἐλθεῖν μετ' ἐμοῦ εἰς βαβυλῶνα, καὶ θήσω τοὺς ὀφθαλμούς μου ἐπὶ σέ. εἰ δὲ μὴ, ἀπότρεχε, ἀνάστρεψον πρὸς τὸν γοδολίαν υἱὸν ἀχικὰμ, υἱοῦ σαφὰν, ὃν κατέστησε βασιλεὺς βαβυλῶνος ἐν γῇ ἰούδα, καὶ οἴκησον μετ' αὐτοῦ ἐν μέσῳ τοῦ λαοῦ ἐν γῇ ἰούδα εἰς ἅπαντα τὰ ἀγαθὰ ἐν ὀφθαλμοῖς σου τοῦ πορευθῆναι ἐκεῖ, καὶ πορεύου. καὶ γ ἔδωκεν αὐτῷ ὁ ἀρχιμάγειρος δῶρα, καὶ ἀπέστειλεν αὐτόν. καὶ ἦλθε πρὸς γοδολίαν εἰς μασσηφὰ, καὶ ἐκάθισεν ἐν μέσῳ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ, τοῦ καταλειφθέντος ἐν τῇ γῇ. καὶ ἤκουσαν πάντες οἱ ἡγεμόνες τῆς δυνάμεως τῆς ἐν ἀγρῷ, αὐτοὶ καὶ οἱ ἄνδρες αὐτῶν, ὅτι κατέστησε βασιλεὺς βαβυλῶνος τὸν γοδολίαν ἐν τῇ γῇ, καὶ παρακατέθεντο αὐτῷ ἄνδρας καὶ γυναῖκας αὐτῶν, οὓς οὐ κατῴκισεν εἰς βαβυλῶνα. καὶ ἦλθε πρὸς γοδολίαν εἰς μασσηφὰ ἰσμαὴλ υἱὸς ναθανίου, καὶ ἰωανὰν υἱὸς κάρηε, καὶ σαραίας υἱὸς θαναεμὲθ, καὶ υἱοὶ ἰωφὲ τοῦ νετωφαθὶ, καὶ ἐζονίας υἱὸς τοῦ μωχαθὶ, αὐτοὶ, καὶ οἱ ἄνδρες αὐτῶν. καὶ ὤμοσεν αὐτοῖς γοδολίας, καὶ τοῖς ἀνδράσιν αὐτῶν, λέγων. μὴ φοβηθῆτε ἀπὸ προσώπου τῶν παίδων τῶν χαλδαίων. κατοικήσατε ἐν τῇ γῇ, καὶ ἐργάσασθε τῷ βασιλεῖ βαβυλῶνος, καὶ βέλτιον ἔσται ὑμῖν. καὶ ἰδοὺ ἐγὼ κάθημαι ἐναντίον ὑμῶν εἰς μασσηφὰ, στῆναι κατὰ πρόσωπον τῶν χαλδαίων, οἳ ἂν ἔλθωσιν ἐφ' ὑμᾶς. καὶ ὑμεῖς συναγάγετε οἶνον καὶ ὀπώραν καὶ ἔλαιον, καὶ βάλετε εἰς τὰ ἀγγεῖα ὑμῶν, καὶ οἰκήσατε ἐν ταῖς πόλεσιν ἃς κατεκρατήσατε. καὶ πάντες οἱ ἰουδαῖοι οἱ ἐν μωὰβ, καὶ ἐν υἱοῖς ἀμμὼν, καὶ οἱ ἐν τῇ ἰδουμαίᾳ, καὶ οἱ ἐν πάσῃ τῇ γῇ, ἤκουσαν ὅτι ἔδωκε βασιλεὺς βαβυλῶνος κατάλειμμα τῷ ἰούδα, καὶ ὅτι κατέστησεν ἐπ' αὐτοὺς τὸν γοδολίαν υἱὸν ἀχικάμ. καὶ ἦλθον πρὸς γοδολίαν εἰς γῆν ἰούδα εἰς μασσηφὰ, καὶ συνήγαγον οἶνον καὶ ὀπώραν πολλὴν σφόδρα, καὶ ἔλαιον. καὶ ἰωανὰν υἱὸς κάρηε, καὶ πάντες οἱ ἡγεμόνες τῆς δυνάμεως, οἱ ἐν τοῖς ἀγροῖς, ἦλθον πρὸς τὸν γοδολίαν εἰς μασσηφὰ, καὶ εἶπον αὐτῷ. εἰ γνώσει γινώσκεις, ὅτι βελισὰ βασιλεὺς υἱὸς ἀμμὼν ἀπέστειλε πρὸς σὲ τὸν ἰσμαὴλ πατάξαι σου ψυχήν; καὶ οὐκ ἐπίστευσεν αὐτοῖς γοδολίας. καὶ εἶπε ἰωανὰν τῷ γοδολίᾳ κρυφαίως ἐν μασσηφᾷ. πορεύσομαι δὴ καὶ πατάξω τὸν ἰσμαὴλ, καὶ μηδεὶς γνώτω, μὴ πατάξῃ σου ψυχὴν, καὶ διασπαρῇ πᾶς ἰούδα οἱ συνηγμένοι πρὸς σὲ, καὶ ἀπολοῦνται οἱ κατάλοιποι ἰούδα. καὶ εἶπε γοδολίας πρὸς ἰωάναν. μὴ ποιήσῃς τὸ πρᾶγμα, ὅτι ψευδῆ σὺ λέγεις ὑπὲρ ἰσμαήλ.

α Hoc caput in Latina editione est, cap xl. β [ἐλθεῖν μετ' ἐμοῦ εἰς βαβυλῶνα. In cæteris libris sequitur, ἥκε. γ [ἔδωκεν αὐτῷ ὁ ἀρχιμάγειρος δῶρα.] Aliquot libri habent, ἔδωκεν αὐτῷ ὁ ἀρχιμάγειρος ἐπιτοξίαν, καὶ δῶρα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΜΗʹ.

α Καὶ ἐγένετο τῷ μηνὶ τῷ ἑβδόμῳ, ἦλθεν ἰσμαὴλ υἱὸς ναθανίου υἱοῦ ἐλεασὰ ἀπὸ γένους τοῦ βασιλέως, καὶ δέκα ἄνδρες μετ' αὐτοῦ πρὸς γοδολίαν εἰς μασσηφὰ, καὶ ἔφαγον ἐκεῖ ἄρτον ἅμα. καὶ ἀνέστη ἰσμαὴλ, καὶ οἱ δέκα ἄνδρες οἳ ἦσαν μετ' αὐτοῦ, καὶ ἐπάταξαν τὸν γοδολίαν, ὃν κατέστησε βασιλεὺς βαβυλῶνος ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ πάντας τοὺς ἰουδαίους τοὺς ὄντας μετ' αὐτοῦ ἐν μασσηφὰ, καὶ πάντας τοὺς χαλδαίους τοὺς εὑρεθέντας ἐκεῖ. καὶ ἐγένετο τῇ ἡμέρᾳ τῇ δευτέρᾳ πατάξαντος αὐτοῦ τὸν γοδολίαν, καὶ ἄνθρωπος οὐκ ἔγνω. καὶ ἤλθοσαν ἄνδρες ἀπὸ συχὲμ, καὶ ἀπὸ σαλὴμ, καὶ ἀπὸ σαμαρείας, ὀγδοήκοντα ἄνδρες,

δρες, ἐξυρημένοι πώγωνας, καὶ διερρηγμένοι τὰ ἱμάτια, καὶ κοπτόμενοι, καὶ [β] μάννα, καὶ λίβανος ἐν χερσὶν αὐτῶν, τοῦ εἰσενεγκεῖν εἰς οἶκον κυρίου. καὶ ἐξῆλθεν εἰς ἀπάντησιν αὐτοῖς ἰσμαήλ, αὐτοὶ ἐπορεύοντο, καὶ ἔκλαιον. καὶ εἶπεν αὐτοῖς. εἰσέλθετε πρὸς γοδολίαν. καὶ ἐγένετο, εἰσελθόντων αὐτῶν εἰς τὸ μέσον τῆς πόλεως, [γ] ἔσφαξεν αὐτοὺς εἰς τὸ φρέαρ. καὶ δέκα ἄνδρες εὑρέθησαν ἐκεῖ, καὶ εἶπον τῷ ἰσμαήλ. μὴ ἀνέλῃς ἡμᾶς, ὅτι εἰσὶν ἡμῖν θησαυροὶ ἐν ἀγρῷ, πυροὶ καὶ κριθαί, μέλι καὶ ἔλαιον. καὶ παρῆλθε, καὶ οὐκ ἀνεῖλεν αὐτοὺς ἐν μέσῳ τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν. καὶ τὸ φρέαρ, εἰς ὃ ἔρριψεν ἐκεῖ ἰσμαὴλ πάντας οὓς ἐπάταξε, φρέαρ μέγα τοῦτό ἐστιν, ὃ ἐποίησεν ὁ βασιλεὺς ἀσὰ ἀπὸ προσώπου βαασὰ βασιλέως ἰσραήλ, τοῦτο ἐνέπλησεν ἰσμαὴλ τραυματιῶν. καὶ ἀπέστρεψεν ἰσμαὴλ πάντα τὸν λαὸν τὸν καταλειφθέντα εἰς μασσηφά, καὶ τὰς θυγατέρας τοῦ βασιλέως, ἃς παρακατέθετο ὁ ἀρχιμάγειρος τῷ γοδολίᾳ υἱῷ ἀχικάμ, καὶ ᾤχετο εἰς τὸ πέραν υἱῶν ἀμμών. καὶ ἤκουσεν ἰωάναν υἱὸς κάρηε, καὶ πάντες οἱ ἡγεμόνες τῆς δυνάμεως οἱ μετ᾽ αὐτοῦ, πάντα τὰ κακὰ ἃ ἐποίησεν ἰσμαήλ, καὶ ἤγαγον ἅπαν τὸ στρατόπεδον αὐτῶν, καὶ ᾤχοντο πολεμεῖν αὐτόν, καὶ εὗρον αὐτὸν ἐπὶ ὕδατος πολλοῦ ἐν γαβαών. καὶ ἐγένετο, ὅτε εἶδε πᾶς ὁ λαὸς ὁ μετὰ ἰσμαὴλ τὸν ἰωάναν καὶ τοὺς ἡγεμόνας τῆς δυνάμεως τῆς μετ᾽ αὐτοῦ, καὶ ἀνέστρεψαν πρὸς ἰωάναν. καὶ ἰσμαὴλ ἐσώθη σὺν ὀκτὼ ἀνθρώποις, καὶ ᾤχετο πρὸς τοὺς υἱοὺς ἀμμών. καὶ ἔλαβεν ἰωάναν, καὶ πάντες οἱ ἡγεμόνες τῆς δυνάμεως οἱ μετ᾽ αὐτοῦ, πάντας τοὺς καταλοίπους τοῦ λαοῦ, οὓς ἀπέστρεψεν ἀπὸ ἰσμαήλ, δυνατοὺς ἄνδρας ἐν πολέμῳ, καὶ τὰς γυναῖκας, καὶ τὰ λοιπά, καὶ τοὺς εὐνούχους, οὓς ἀπέστρεψαν ἀπὸ γαβαών, καὶ ᾤχοντο, καὶ ἐκάθισαν ἐν γαβηρωθχαμαά, τῇ πρὸς βηθλεέμ, τοῦ πορευθῆναι εἰς αἴγυπτον ἀπὸ προσώπου τῶν χαλδαίων, ὅτι ἐφοβήθησαν ἀπὸ προσώπου αὐτῶν. ὅτι ἐπάταξεν ἰσμαὴλ τὸν γοδολίαν, ὃν κατέστησεν ὁ βασιλεὺς βαβυλῶνος ἐν τῇ γῇ.

[α] Hoc caput in Latina editione est, cap. XLI.
[β] [μάννα.] Aquila. δῶρα. Symmachus. θυσία. [γ] [ἔσφαξεν αὐτοὺς εἰς τὸ φρέαρ.] In plerisque libris est, ἔσφαξεν αὐτοὺς καὶ ἐνέβαλεν εἰς τὸ φρέαρ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΜΘ΄.

[α] Καὶ προσῆλθον πάντες οἱ ἡγεμόνες τῆς δυνάμεως, καὶ ἰωάναν, καὶ ἀζαρίας υἱὸς μαασαίου, καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἀπὸ μικροῦ καὶ ἕως μεγάλου, πρὸς ἱερεμίαν τὸν προφήτην, καὶ εἶπαν αὐτῷ. πεσέτω δὴ τὸ ἔλεος ἡμῶν κατὰ πρόσωπόν σου, καὶ πρόσευξαι πρὸς κύριον τὸν θεόν σου περὶ τῶν καταλοίπων τούτων. ὅτι κατελείφθημεν ὀλίγοι ἀπὸ πολλῶν, καθὼς οἱ ὀφθαλμοί σου βλέπουσι. καὶ ἀναγγειλάτω ἡμῖν κύριος ὁ θεός σου τὴν ὁδὸν ἣν πορευσόμεθα ἐν αὐτῇ, καὶ λόγον ὃν ποιήσομεν. καὶ εἶπεν αὐτοῖς ἱερεμίας. ἤκουσα, ἰδοὺ ἐγὼ προσεύξομαι ὑπὲρ ὑμῶν πρὸς κύριον τὸν θεὸν ἡμῶν, κατὰ τοὺς λόγους ὑμῶν. καὶ ἔσται ὁ λόγος ὃν ἂν ἀποκριθήσεται κύριος ὁ θεός, ἀναγγελῶ ὑμῖν, οὐ μὴ κρύψω ἀφ᾽ ὑμῶν ῥῆμα. καὶ αὐτοὶ εἶπαν τῷ ἱερεμίᾳ. ἔστω κύριος ἐν ἡμῖν εἰς μάρτυρα δίκαιον καὶ πιστόν, εἰ μὴ κατὰ πάντα τὸν λόγον, ὃν ἐὰν ἀποστείλῃ κύριος πρὸς ἡμᾶς, οὕτως ποιήσομεν. καὶ ἐὰν ἀγαθὸν καὶ ἐὰν κακόν, τῆς φωνῆς κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν, οὗ ἡμεῖς ἀποστέλλομέν σε πρὸς αὐτόν, ἀκουσόμεθα, ἵνα βέλτιον ἡμῖν γένηται, ὅτι ἀκουσόμεθα τῆς φωνῆς κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν. καὶ ἐγενήθη μετὰ ἡμέρας δέκα, ἐγενήθη λόγος κυρίου πρὸς ἱερεμίαν. καὶ ἐκάλεσε τὸν ἰωάναν, καὶ τοὺς ἡγεμόνας τῆς δυνάμεως, καὶ πάντα τὸν λαὸν ἀπὸ μικροῦ καὶ ἕως μεγάλου, καὶ εἶπεν αὐτοῖς. οὕτως εἶπε κύριος. ἐὰν καθίσαντες καθίσητε ἐν τῇ γῇ ταύτῃ, οἰκοδομήσω ὑμᾶς, καὶ οὐ μὴ καθελῶ, καὶ φυτεύσω ὑμᾶς, καὶ οὐ μὴ ἐκτίλω, ὅτι ἀναπέπαυμαι ἐπὶ τοῖς κακοῖς οἷς ἐποίησα ὑμῖν. μὴ φοβηθῆτε ἀπὸ προσώπου βασιλέως βαβυλῶνος, οὗ ὑμεῖς φοβεῖσθε. ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ μὴ φοβηθῆτε, φησὶ κύριος, ὅτι μεθ᾽ ὑμῶν ἐγώ, ἐξαιρεῖσθαι ὑμᾶς, καὶ σώζειν ὑμᾶς ἐκ χειρὸς αὐτῶν. καὶ δώσω ὑμῖν ἔλεος, καὶ ἐλεήσω ὑμᾶς, καὶ ἐπιστρέψω ὑμᾶς εἰς τὴν γῆν ὑμῶν. καὶ εἰ λέγετε ὑμεῖς, οὐ μὴ καθίσωμεν ἐν τῇ γῇ ταύτῃ, πρὸς τὸ μὴ ἀκοῦσαι φωνῆς κυρίου, ὅτι εἰς γῆν αἰγύπτου εἰσελευσόμεθα, καὶ οὐ μὴ ἴδωμεν πόλεμον, καὶ φωνὴν σάλπιγγος οὐ μὴ ἀκούσωμεν, καὶ ἐν ἄρτοις οὐ μὴ πεινάσωμεν, καὶ ἐκεῖ οἰκήσομεν. διὰ τοῦτο ἀκούσατε λόγον κυρίου. οὕτως εἶπε κύριος. ἐὰν ὑμεῖς δῶτε τὸ πρόσωπον ὑμῶν εἰς αἴγυπτον, καὶ εἰσέλθητε ἐκεῖ κατοικεῖν, καὶ ἔσται ἡ ῥομφαία ἣν ὑμεῖς φοβεῖσθε ἀπὸ προσώπου αὐτῆς, εὑρήσει ὑμᾶς ἐν γῇ αἰγύπτου, καὶ ὁ λιμὸς οὗ ὑμεῖς λόγον ἔχετε ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ καταλήψεται ὑμᾶς ὀπίσω ὑμῶν ἐν αἰγύπτῳ, καὶ ἐκεῖ ἀποθανεῖσθε. καὶ ἔσονται πάντες οἱ ἄνθρωποι, καὶ πάντες οἱ ἀλλογενεῖς, οἱ θέντες τὸ πρόσωπον αὐτῶν εἰς γῆν αἰγύπτου ἐνοικεῖν ἐκεῖ, ἐκλείψουσιν ἐν τῇ ῥομφαίᾳ, καὶ ἐν τῷ λιμῷ, καὶ οὐκ ἔσται αὐτῶν οὐδεὶς σωζόμενος ἀπὸ τῶν κακῶν, ὧν ἐγὼ ἐπάγω ἐπ᾽ αὐτούς. ὅτι οὕτως εἶπε κύριος. καθὼς ἔσταξεν ὁ θυμός μου ἐπὶ τοὺς κατοικοῦντας ἱερουσαλήμ, οὕτως στάξει ὁ θυμός μου ἐφ᾽ ὑμᾶς, εἰσελθόντων ὑμῶν εἰς αἴγυπτον. καὶ ἔσεσθε εἰς ἄβατον, καὶ ὑποχείριοι, καὶ εἰς ἀράν, καὶ εἰς ὀνειδισμόν, καὶ οὐ μὴ ἴδητε οὐκέτι τὸν τόπον τοῦτον, ἃ ἐλάλησε κύριος ἐφ᾽ ὑμᾶς τοὺς καταλοίπους ἰούδα, μὴ εἰσέλθητε εἰς αἴγυπτον. καὶ νῦν γνόντες γνώσεσθε, ὅτι ἐπονηρεύσασθε ἐν ψυχαῖς ὑμῶν ἀποστείλαντές με, λέγοντες, πρόσευξαι περὶ ἡμῶν πρὸς κύριον, καὶ κατὰ πάντα ἃ ἐὰν λαλήσει σοι κύριος ποιήσομεν. καὶ οὐκ ἠκούσατε τῆς φωνῆς κυρίου, ἧς ἀπέστειλέ με πρὸς ὑμᾶς. καὶ νῦν ἐν ῥομφαίᾳ καὶ ἐν λιμῷ ἐκλείψετε ἐν τῷ τόπῳ, ᾧ ὑμεῖς βούλεσθε εἰσελθεῖν κατοικεῖν ἐκεῖ.

[α] Hoc caput in Latina editione est, cap. XLII.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ν′.

α ΚΑὶ ἐγνώσθη, ὡς ἐπαύσατο ἱερεμίας λέγων
πρὸς τὸν λαὸν πάντας τοὺς λόγους κυρίου, οὓς
ἀπέστειλεν αὐτὸν κύριος πρὸς αὐτοὺς πάντας τοὺς
λόγους τούτους, καὶ εἶπεν ἀζαρίας υἱὸς μαασαίου, καὶ
ἰωάναν υἱὸς κάρηε, β καὶ πάντες οἱ ἄνδρες, οἱ εἰπόν-
τες τῷ ἱερεμίᾳ, λέγοντες, ψεῦδη, οὐκ ἀπέστειλέ σε
κύριος πρὸς ἡμᾶς λέγων, μὴ εἰσέλθητε εἰς αἴγυπτον
οἰκεῖν ἐκεῖ, ἀλλ᾽ ἢ βαρούχ υἱὸς νηρίου συμβάλλει σε
πρὸς ἡμᾶς, ἵνα δῷς ἡμᾶς εἰς χεῖρας τῶν χαλδαίων,
τοῦ θανατῶσαι ἡμᾶς, καὶ ἀποικισθῆναι ἡμᾶς εἰς βα-
βυλῶνα. καὶ οὐκ ἤκουσεν ἰωάναν, καὶ πάντες ἡγεμό-
νες τῆς δυνάμεως, καὶ πᾶς ὁ λαὸς τῆς φωνῆς κυ-
ρίου, κατοικῆσαι ἐν γῇ ἰούδα. καὶ ἔλαβεν ἰωάναν,
καὶ πάντες οἱ ἡγεμόνες τῆς δυνάμεως πάντας τοὺς κα-
ταλοίπους ἰούδα, τοὺς ἀποστρέψαντας κατοικεῖν ἐν
τῇ γῇ, τοὺς δυνατοὺς ἄνδρας, καὶ τὰς γυναῖκας, καὶ
τὰ νήπια τὰ λοιπὰ, καὶ τὰς θυγατέρας τοῦ βασι-
λέως, καὶ τὰς ψυχὰς ἃς κατέλιπε ναβουζαρδὰν μετὰ
γοδολίου υἱοῦ ἀχεικὰμ, καὶ ἱερεμίαν τὸν προφήτην,
καὶ βαρούχ υἱὸν νηρίου, καὶ εἰσῆλθον εἰς αἴγυπτον, ὅτι οὐκ
Γ ἤκουσαν τῆς φωνῆς κυρίου, καὶ εἰσῆλθον εἰς τάφνας.
καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρὸς ἱερεμίαν ἐν τάφνας,
λέγων. λάβε σεαυτῷ λίθους μεγάλους, καὶ κατάκρυ-
ψον αὐτοὺς γ ἐν προθύροις, ἐν πύλῃ τῆς οἰκίας φα-
ραὼ ἐν τάφνας, κατ᾽ ὀφθαλμοὺς ἀνδρῶν ἰούδα, καὶ
ἐρεῖς. οὕτως εἶπε κύριος. ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω, καὶ ἄ-
ξω ναβουχοδονόσορ βασιλέα βαβυλῶνος, καὶ θήσει
αὐτοῦ τὸν θρόνον ἐπάνω τῶν λίθων τούτων ὧν κατέ-
κρυψας, καὶ ἀρεῖ τὰ ὅπλα ἐπ᾽ αὐτοὺς, καὶ εἰσελεύσε-
ται, καὶ πατάξει γῆν αἰγύπτου, οὓς εἰς θάνατον εἰς
θάνατον, καὶ οὓς εἰς ἀποικισμὸν εἰς ἀποικισμὸν, καὶ οὓς
Δ εἰς ῥομφαίαν εἰς ῥομφαίαν. καὶ καύσει πῦρ ἐν οἰκίαις
τῶν θεῶν αὐτῶν, καὶ ἐμπυριεῖ αὐτὰς, καὶ ἀποικιεῖ
αὐτοὺς, καὶ φθειριεῖ γῆν αἰγύπτου, ὥσπερ φθειρίζει ποι-
μὴν τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ. καὶ ἐξελεύσεται ἐν εἰρήνῃ, καὶ
συντρίψει τοὺς στύλους ἡλιουπόλεως, τοὺς ἐν ὢν καὶ
τὰς οἰκίας αὐτῶν κατακαύσει ἐν πυρί.

α Hoc caput in Latina editione est. XLIIII. β [καὶ πάντες οἱ ἄνδρες.] In cæteris libris sequitur, ὑπερήφανοι. γ [ἐν προθύροις.] Scholion. οἱ λοιποὶ, ἐν κρυφαίῳ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΝΑ′.

α Ο ΛΟΓΟΣ Ο ΓΕΝΟΜΕΝΟΣ ΠΡΟΣ ΙΕΡΕΜΙΑΝ
ἅπασι τοῖς ἰουδαίοις τοῖς κατοικοῦσιν ἐν γῇ αἰ-
γύπτου καὶ τοῖς καθημένοις ἐν μαγδωλῷ, καὶ ἐν τάφνας,
καὶ ἐν γῇ παθούρης, λέγων. οὕτως εἶπε κύριος ὁ θεὸς ἰσ-
ραήλ. ὑμεῖς ἑωράκατε πάντα τὰ κακὰ, ἃ ἐπήγαγον
ἐπὶ ἱερουσαλὴμ, καὶ ἐπὶ τὰς πόλεις ἰούδα. καὶ ἰδού εἰσιν
ἔρημοι ἀπὸ ἐνοίκων ἀπὸ προσώπου πονηρίας αὐτῶν,
ἧς ἐποίησαν παραπικρᾶναί με, πορευθέντες θυμιᾶν
A θεοῖς ἑτέροις, οἷς οὐκ ἔγνωτε, καὶ ἀπέστειλα πρὸς ὑ-
μᾶς τοὺς παῖδάς μου τοὺς προφήτας ὄρθρου, καὶ ἀ-
πέστειλα, λέγων, μὴ ποιήσητε τὸ πρᾶγμα τῆς μο-
λύνσεως ταύτης, ἧς ἐμίσησα. καὶ οὐκ ἤκουσάν μου, καὶ
οὐκ ἔκλιναν τὸ οὖς αὐτῶν ἀποστρέψαι ἀπὸ τῶν κα-
κῶν αὐτῶν, πρὸς τὸ μὴ θυμιᾶν θεοῖς ἑτέροις. καὶ ἔ-
σταξεν ἡ ὀργή μου καὶ ὁ θυμός μου, καὶ ἐξεκαύθη
ἐν πύλαις ἰούδα, καὶ ἔξωθεν ἱερουσαλήμ. καὶ ἐγενή-
θησαν εἰς ἐρήμωσιν καὶ εἰς ἄβατον ὡς ἡ ἡμέρα αὕ-
τη. καὶ νῦν οὕτως εἶπε κύριος παντοκράτωρ. ἵνα τί
ὑμεῖς ποιεῖτε κακὰ μεγάλα ἐπὶ ψυχαῖς ὑμῶν; ἐκκό-
B ψαι ὑμῶν ἄνθρωπον καὶ γυναῖκα, νήπιον καὶ θηλά-
ζοντα ἐκ μέσου ἰούδα, πρὸς τὸ μὴ καταλειφθῆναι
ὑμῶν μηδένα, παραπικρᾶναί με ἐν τοῖς ἔργοις τῶν
χειρῶν ὑμῶν, θυμιᾶν θεοῖς ἑτέροις ἐν γῇ αἰγύπτῳ, εἰς
ἣν ἤλθετε κατοικεῖν ἐκεῖ, ἵνα κοπῆτε, καὶ ἵνα γένη-
σθε εἰς κατάραν καὶ εἰς ὀνειδισμὸν ἐν πᾶσι τοῖς ἔθνε-
σι τῆς γῆς. μὴ ἐπιλέλησθε ὑμεῖς τῶν κακῶν τῶν πατέ-
ρων ὑμῶν, καὶ τῶν κακῶν τῶν βασιλέων ἰούδα, καὶ
τῶν κακῶν τῶν ἀρχόντων ὑμῶν, καὶ τῶν κακῶν τῶν
γυναικῶν ὑμῶν, ὧν ἐποίησαν ἐν γῇ ἰούδα, καὶ ἔξω-
θεν ἱερουσαλήμ; καὶ οὐκ ἐπαύσαντο ἕως τῆς ἡμέ-
Γ ρας ταύτης, καὶ οὐκ ἀντείχοντο τῶν προσταγμάτων
μου, ὧν ἔδωκα κατὰ πρόσωπον τῶν πατέρων αὐτῶν.
διὰ τοῦτο οὕτως εἶπε κύριος. ἰδοὺ ἐγὼ ἐφίστημι τὸ πρό-
σωπόν μου, τοῦ ἀπολέσαι πάντας τοὺς καταλοίπους
τοὺς ἐν αἰγύπτῳ, καὶ πεσοῦνται ἐν ῥομφαίᾳ καὶ ἐν λι-
μῷ, καὶ ἐκλείψουσιν ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου, καὶ
ἔσονται εἰς ὀνειδισμὸν, καὶ εἰς ἀπώλειαν, καὶ εἰς κα-
τάραν. καὶ ἐπισκέψομαι ἐπὶ τοὺς καθημένους ἐν γῇ
αἰγύπτῳ, ὡς ἐπεσκεψάμην ἐπὶ ἱερουσαλὴμ ἐν ῥομ-
φαίᾳ καὶ ἐν λιμῷ, καὶ οὐκ ἔσται σεσωσμένος οὐδεὶς
τῶν ἐπιλοίπων ἰούδα τῶν παροικούντων ἐν γῇ αἰ-
Δ γύπτῳ, τοῦ ἐπιστρέψαι εἰς γῆν ἰούδα, ἐφ᾽ ἣν αὐτοὶ ἐλ-
πίζουσι ταῖς ψυχαῖς αὐτῶν τοῦ ἐπιστρέψαι ἐκεῖ. οὐ
μὴ ἐπιστρέψωσιν, ἀλλ᾽ ἢ οἱ ἀνασεσωσμένοι. καὶ ἀπε-
κρίθησαν τῷ ἱερεμίᾳ πάντες οἱ ἄνδρες οἱ γνόντες, ὅ-
τι θυμιῶσιν αἱ γυναῖκες αὐτῶν, καὶ πᾶσαι αἱ γυ-
ναῖκες, συναγωγὴ μεγάλη, καὶ πᾶς ὁ λαὸς οἱ καθή-
μενοι ἐν γῇ αἰγύπτῳ, ἐν παθουρῇ, λέγοντες. ὁ λόγος
ὃν ἐλάλησας πρὸς ἡμᾶς τῷ ὀνόματι κυρίου, οὐκ ἀ-
κουσόμεθά σου, β ὅτι ποιοῦντες ποιήσομεν πάντα τὸν
λόγον, ὃς ἐξελεύσεται ἐκ τοῦ στόματος ἡμῶν. θυμιᾶν
τῇ βασιλίσσῃ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ σπένδειν αὐτῇ σπον-
E δὰς, καθὰ ἐποιήσαμεν ἡμεῖς καὶ οἱ πατέρες ἡμῶν,
καὶ οἱ βασιλεῖς ἡμῶν, καὶ οἱ ἄρχοντες ἡμῶν, ἐν πό-
λεσιν ἰούδα καὶ ἔξωθεν ἱερουσαλήμ. καὶ ἐπλήσθη-
μεν ἄρτων, καὶ ἐγενόμεθα χρηστοὶ, καὶ κακὰ οὐκ εἴ-
δομεν. καὶ ὡς διελίπομεν θυμιῶντες τῇ βασιλίσσῃ
τοῦ οὐρανοῦ, ἠλαττώθημεν πάντες, καὶ ἐν ῥομφαίᾳ
καὶ ἐν λιμῷ ἐξελίπομεν. καὶ ὅτι ἡμεῖς ἐθυμιῶμεν
τῇ βασιλίσσῃ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἐσπείσαμεν αὐτῇ
σπονδὰς, μὴ ἄνευ τῶν ἀνδρῶν ἡμῶν ἐποιήσαμεν αὐ-
τῇ χαυῶνας, καὶ ἐσπείσαμεν αὐτῇ σπονδάς; καὶ εἶπεν
ἱερεμίας παντὶ τῷ λαῷ, τοῖς δυνατοῖς καὶ ταῖς γυ-
ναιξὶ,

ναιξὶ, καὶ παντὶ τῷ λαῷ τοῖς ἀποκριθεῖσιν αὐτῷ λόγοις, λέγων. οὐχὶ τοῦ θυμιάματος οὗ ἐθυμιάσατε ἐν ταῖς πόλεσιν ἰούδα, καὶ ἔξωθεν ἱερουσαλὴμ, ὑμεῖς καὶ οἱ πατέρες ὑμῶν, καὶ οἱ βασιλεῖς ὑμῶν, καὶ οἱ ἄρχοντες ὑμῶν, καὶ ὁ λαὸς τῆς γῆς, ἐμνήσθη κύριος; καὶ ἀνέβη ἐπὶ τὴν καρδίαν αὐτοῦ; καὶ οὐκ ἠδύνατο κύριος ἔτι φέρειν ἀπὸ προσώπου πονηρίας πραγμάτων ὑμῶν, καὶ ἀπὸ τῶν βδελυγμάτων ὑμῶν ὧν ἐποιήσατε. καὶ ἐγενήθη ἡ γῆ ὑμῶν εἰς ἐρήμωσιν, καὶ εἰς ἄβατον, καὶ εἰς ἀρὰν, ὡς ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ ἀπὸ προσώπου ὧν ἐθυμιᾶτε, καὶ ὧν ἡμάρτετε τῷ κυρίῳ. καὶ οὐκ ἠκούσατε τῆς φωνῆς κυρίου, καὶ ἐν τοῖς προστάγμασιν αὐτοῦ, καὶ ἐν τῷ νόμῳ καὶ ἐν τοῖς μαρτυρίοις αὐτοῦ οὐκ ἐπορεύθητε, καὶ ἐπελάβετο ὑμῶν τὰ κακὰ ταῦτα. καὶ εἶπεν ἱερεμίας τῷ λαῷ, καὶ ταῖς γυναιξίν. ἀκούσατε λόγον κυρίου. οὕτως εἶπε κύριος ὁ θεὸς ἰσραήλ. ὑμεῖς γυναῖκες τῷ στόματι ὑμῶν ἐλαλήσατε, καὶ ταῖς χερσὶν ὑμῶν ἐπληρώσατε, λέγουσαι, ποιοῦσαι ποιήσομεν τὰς ὁμολογίας ἡμῶν ἃς ὡμολογήκαμεν, θυμιᾶν τῇ βασιλίσσῃ τοῦ οὐρανοῦ καὶ σπένδειν αὐτῇ σπονδάς. ἐμμείνασαι ἐνεμείνατε ταῖς ὁμολογίαις ὑμῶν, καὶ ποιοῦσαι ἐποιήσατε. διὰ τοῦτο ἀκούσατε λόγον κυρίου, πᾶς ἰούδα οἱ καθήμενοι ἐν γῇ αἰγύπτῳ. ἰδοὺ ὤμοσα τῷ ὀνόματί μου τῷ μεγάλῳ, εἶπε κύριος, ἐὰν γένηται ἔτι ὄνομά μου ἐν τῷ στόματι παντὸς ἰούδα εἰπεῖν. ζῇ κύριος ἐπὶ πάσῃ γῇ αἰγύπτῳ. ὅτι ἐγὼ ἐγρήγορα ἐπ' αὐτοὺς, τοῦ κακῶσαι αὐτοὺς, καὶ οὐκ ἀγαθῶσαι, καὶ ἐκλείψουσι πᾶς ἰούδα, οἱ κατοικοῦντες ἐν γῇ αἰγύπτῳ, ἐν ῥομφαίᾳ καὶ ἐν λιμῷ, ἕως ἂν ἐκλείπωσιν. καὶ οἱ σεσωσμένοι ἀπὸ ῥομφαίας ἐπιστρέψουσιν εἰς γῆν ἰούδα ὀλίγοι ἀριθμῷ, καὶ γνώσονται οἱ κατάλοιποι ἰούδα οἱ καταστάντες ἐν γῇ αἰγύπτῳ, κατοικῆσαι ἐκεῖ, λόγος τίνος ἐμμενεῖ. καὶ τοῦτο τὸ σημεῖον ὑμῖν, ὅτι ἐπισκέψομαι ἐγὼ ἐφ' ὑμᾶς εἰς πονηρά. οὕτως εἶπε κύριος. ἰδοὺ ἐγὼ δίδωμι τὸν οὐαφρῆ βασιλέα αἰγύπτου εἰς χεῖρας ἐχθροῦ αὐτοῦ, καὶ εἰς χεῖρας ζητοῦντος τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, καθὰ ἔδωκα τὸν σεδεκίαν βασιλέα ἰούδα εἰς χεῖρας ναβουχοδονόσορ βασιλέως βαβυλῶνος ἐχθροῦ αὐτοῦ, καὶ ζητοῦντος τὴν ψυχὴν αὐτοῦ. γ Ο ΛΟΓΟΣ ΟΝ ΕΛΑΛΗΣΕ ΙΕΡΕΜΙΑΣ ὁ προφήτης πρὸς βαροὺχ υἱὸν νηρίου, ὅτε ἔγραφε τοὺς λόγους τούτους ἐν τῷ βιβλίῳ ἀπὸ στόματος ἱερεμίου, ἐν τῷ ἐνιαυτῷ τῷ τετάρτῳ ἰωακεὶμ υἱοῦ ἰωσία βασιλέως ἰούδα. οὕτως εἶπε κύριος ἐπὶ σοὶ βαροὺχ, ὅτι εἶπας, οἴμοι οἴμοι, ὅτι προσέθηκε κύριος κόπον ἐπὶ πόνον μοι. ἐκοιμήθην ἐν στεναγμοῖς, ἀνάπαυσιν οὐχ εὗρον. εἶπον αὐτῷ. οὕτως εἶπε κύριος. ἰδοὺ οὓς ἐγὼ ᾠκοδόμησα, ἐγὼ καθαιρῶ. καὶ οὓς ἐγὼ ἐφύτευσα, ἐγὼ ἐκτίλλω. καὶ σὺ ζητήσεις σεαυτῷ μεγάλα; μὴ ζητήσῃς, ὅτι ἰδοὺ ἐγὼ ἐπάγω κακὰ ἐπὶ πᾶσαν σάρκα, λέγει κύριος. καὶ δώσω τὴν ψυχήν σου εἰς εὕρημα ἐν παντὶ τόπῳ, οὗ ἐὰν βαδίσῃς ἐκεῖ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΝΒ'.

ΟΝτος εἰκοσιοῦ καὶ ἑνὸς ἔτους σεδεκίου, ἐν τῷ βασιλεύειν αὐτὸν, καὶ ἕνδεκα ἔτη ἐβασίλευσεν ἐν ἱερουσαλήμ. καὶ ὄνομα τῇ μητρὶ αὐτοῦ ἀμιτάαλ, θυγάτηρ ἱερεμίου, ἐκ λοβνά. καὶ ἐγένετο τῷ ἔτει τῷ ἐνάτῳ τῆς βασιλείας αὐτοῦ, α ἐν μηνὶ τῷ ἐνάτῳ, δεκάτῃ τοῦ μηνὸς, ἦλθε ναβουχοδονόσορ βασιλεὺς βαβυλῶνος, καὶ πᾶσα ἡ δύναμις αὐτοῦ ἐπὶ ἱερουσαλὴμ, καὶ περιεχαράκωσαν αὐτὴν, καὶ περιῳκοδόμησαν αὐτὴν τετραπέδοις λίθοις κύκλῳ. καὶ ἦλθεν ἡ πόλις εἰς συνοχὴν, β ἕως ἑνδεκάτου ἔτους τῷ βασιλεῖ σεδεκίᾳ, ἐν τῇ ἐνάτῃ τοῦ μηνὸς, καὶ ἐστερεώθη ὁ λιμὸς ἐν τῇ πόλει, καὶ οὐκ ἦσαν ἄρτοι τῷ λαῷ τῆς γῆς. καὶ διεκόπη ἡ πόλις, καὶ πάντες οἱ ἄνδρες οἱ πολεμισταὶ ἐξῆλθον νυκτὸς κατὰ τὴν ὁδὸν τῆς πύλης, ἀναμέσον τοῦ τείχους, καὶ τοῦ προτειχίσματος, ὃ ἦν κατὰ τὸν κῆπον τοῦ βασιλέως, καὶ οἱ χαλδαῖοι ἐπὶ τῆς πόλεως κύκλῳ, καὶ ἐπορεύθησαν ὁδὸν τὴν εἰς ἀραβά. καὶ κατεδίωξεν ἡ δύναμις τῶν χαλδαίων ὀπίσω τοῦ βασιλέως, καὶ κατέλαβον αὐτὸν ἐν τῷ πέραν ἱεριχὼ, καὶ πάντες οἱ παῖδες αὐτοῦ διεσπάρησαν ἀπ' αὐτοῦ. καὶ συνέλαβον τὸν βασιλέα, καὶ ἤγαγον αὐτὸν πρὸς τὸν βασιλέα βαβυλῶνος γ εἰς δεβλαθὰ, καὶ ἐλάλησεν αὐτῷ μετὰ κρίσεως. καὶ ἔσφαξε βασιλεὺς βαβυλῶνος τοὺς υἱοὺς σεδεκίου κατ' ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, καὶ πάντας τοὺς ἄρχοντας ἰούδα ἔσφαξεν ἐν δεβλαθά. καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς σεδεκίου ἐξετύφλωσε, καὶ ἔδησεν αὐτὸν ἐν πέδαις. καὶ ἤγαγεν αὐτὸν βασιλεὺς βαβυλῶνος εἰς βαβυλῶνα, καὶ ἔδωκεν αὐτὸν εἰς οἰκίαν μύλωνος, ἕως ἡμέρας ἧς ἀπέθανε. καὶ ἐν μηνὶ πέμπτῳ, δεκάτῃ τοῦ μηνὸς, ἦλθε ναβουζαρδὰν ὁ ἀρχιμάγειρος ἑστηκὼς κατὰ πρόσωπον τοῦ βασιλέως βαβυλῶνος εἰς ἱερουσαλὴμ, καὶ ἐνέπρησε τὸν οἶκον κυρίου, καὶ τὸν οἶκον τοῦ βασιλέως, καὶ πάσας τὰς οἰκίας τῆς πόλεως, καὶ πᾶσαν οἰκίαν μεγάλην ἐνέπρησεν ἐν πυρὶ, καὶ πᾶν τεῖχος ἱερουσαλὴμ κύκλῳ καθεῖλεν ἡ δύναμις τῶν χαλδαίων, ἡ μετὰ τοῦ ἀρχιμαγείρου. καὶ τοὺς καταλοίπους τοῦ λαοῦ κατέλιπεν ὁ ἀρχιμάγειρος εἰς ἀμπελουργοὺς καὶ εἰς γεωργούς. καὶ τοὺς στύλους τοὺς χαλκοῦς τοὺς ἐν οἴκῳ κυρίου, καὶ τὰς βάσεις καὶ τὴν θάλασσαν τὴν χαλκῆν τὴν ἐν οἴκῳ κυρίου συνέτριψαν οἱ χαλδαῖοι, καὶ ἔλαβον τὸν χαλκὸν αὐτῶν, καὶ ἀπήνεγκαν εἰς βαβυλῶνα. καὶ τὴν στεφάνην, καὶ τὰς φιάλας καὶ τὰς κρεάγρας καὶ πάντα τὰ σκεύη τὰ χαλκᾶ, ἐν οἷς ἐλειτούργουν ἐν αὐτοῖς, δ καὶ τὰς ἀπφώθ, καὶ τὰς μασμαρώθ, καὶ τοὺς ὑποχυτῆρας, καὶ τὰς λυχνίας, καὶ τὰς θυΐσκας, καὶ τοὺς κυάθους, ἃ ἦν χρυσᾶ χρυσᾶ, καὶ ἃ ἦν ἀργυρᾶ ἀργυρᾶ, ἔλαβεν ὁ ἀρχιμάγειρος. καὶ οἱ στύλοι δύο, καὶ ἡ θάλασσα μία, καὶ οἱ μόσχοι δώδεκα χαλκοῖ ὑποκάτω τῆς θαλάσσης, ἃ ἐποίη-

α Hæc vſque ad, ὁ λόγος ὃν ἐλάλησεν ἱερεμίας ὁ προφήτης πρὸς βαρούχ, in Latina editione sũt, cap. XLIV. β [ὅτι ποιοῦντες ποιήσομεν.] AA.LL. habent, ὅτι ποιοῦσαι ποιήσομεν. γ [ὁ λόγος ὃν ἐλάλησε.] Hæc vſque ad finem capitis, in Latina editione ſunt, cap. XLV.

ἃ ἐποίησεν ὁ βασιλεὺς σαλωμὼν εἰς οἶκον κυρίου, οὗ οὐκ ἦν σαθμὸς τοῦ χαλκοῦ αὐτῶν. καὶ οἱ σύλοι τριακονταπέντε πηχῶν ὕψος τοῦ σύλου τοῦ ἑνὸς, καὶ σπαρτίον δωδεκαπήχεων περιεκύκλου αὐτὸν, καὶ τὸ πάχος αὐτοῦ δακτύλων τεσσάρων κύκλῳ, ᵉ καὶ γεῖσος ἐπ' αὐτοῖς χαλκοῦν, καὶ πέντε πήχεων τὸ μῆκος, ὑπεροχὴ τοῦ γείσους τοῦ ἑνὸς, καὶ δίκτυον καὶ ῥοαὶ ἐπὶ τοῦ γείσους κύκλῳ τὰ πάντα χαλκᾶ, καὶ κατὰ ταῦτα τῷ σύλῳ τῷ δευτέρῳ, ὀκτὼ ῥοαὶ τῷ πήχει τοῖς δώδεκα πήχεσι. καὶ ἦσαν αἱ ῥοαὶ ἐνενηκονταὲξ τὸ ἓν μέρος, καὶ ἦσαν αἱ πᾶσαι ῥοαὶ ἑκατὸν ἐπὶ τοῦ δικτύου κύκλῳ. καὶ ἔλαβεν ὁ ἀρχιμάγειρος τὸν ἱερέα τὸν πρῶτον, καὶ τὸν ἱερέα τὸν δευτερεύοντα, καὶ τοὺς τρεῖς τοὺς φυλάττοντας τὴν ὁδὸν, καὶ εὐνοῦχον ἕνα ὃς ἦν ἐπισάτης τῶν ἀνδρῶν τῶν πολεμιστῶν, καὶ ἑπτὰ ἄνδρας ὀνομασοὺς, τοὺς ἐν προσώπῳ τοῦ βασιλέως, τοὺς εὑρεθέντας ἐν τῇ πόλει, καὶ τὸν γραμματέα τῶν δυνάμεων, τὸν γραμματεύοντα τῷ λαῷ τῆς γῆς, καὶ ἑξήκοντα ἀνθρώπους ἐκ τοῦ λαοῦ τῆς γῆς, τοὺς εὑρεθέντας ἐν μέσῳ τῆς πόλεως καὶ ἔλαβεν αὐτοὺς ναβουζαρδὰν ὁ ἀρχιμάγειρος τοῦ βασιλέως, καὶ ἤγαγεν αὐτοὺς πρὸς βασιλέα βαβυλῶνος εἰς δεβλαθὰ,

A καὶ ἐπάταξεν αὐτοὺς βασιλεὺς βαβυλῶνος ἐν δεβλαθὰ, ἐν γῇ αἱμάθ. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ τριακοσῷ καὶ ἑβδόμῳ ἔτει, ἀποικισθέντος τοῦ ἰωακεὶμ βασιλέως ἰούδα, ἐν τῷ δωδεκάτῳ μηνὶ, ἐν τῇ τετράδι καὶ εἰκάδι τοῦ μηνὸς, ἔλαβεν οὐλαιμαδάχαρ βασιλεὺς βαβυλῶνος, ἐν τῷ ἐνιαυτῷ, ᾧ ἐβασίλευσε, τὴν κεφαλὴν ἰωακεὶμ βασιλέως ἰούδα, καὶ ἔκειρεν αὐτὸν, καὶ ἐξήγαγεν αὐτὸν ἐξ οἰκίας ἧς ἐφυλάσσετο, καὶ ἐλάλησεν αὐτῷ χρησὰ, καὶ ἔδωκε τὸν θρόνον αὐτοῦ ἐπάνω τῶν βασιλέων τῶν μετ' αὐτοῦ ἐν βαβυλῶνι, καὶ ἤλλαξε τὴν σολὴν τῆς φυλακῆς αὐτοῦ, καὶ ἤσθιεν ἄρτον διαπαντὸς κατὰ πρόσωπον

B αὐτοῦ πάσας τὰς ἡμέρας, ἃς ἔζησε. καὶ ἡ σύνταξις αὐτῷ ἐδίδοτο διαπαντὸς παρὰ τοῦ βασιλέως βαβυλῶνος ἐξ ἡμέρας εἰς ἡμέραν, ἕως ἡμέρας ἧς ἀπέθανεν.

α Εν μηνὶ τῷ ἐνάτῳ.] Aliqui libri habent, δεκάτῳ. β [ἕως ἑνδεκάτου ἔτους τῷ βασιλεῖ σεδεκίᾳ.] In cæteris libris hæc ſequuntur. ἐν μηνὶ τῷ τετάρτῳ. γ [εἰς δεβλαθᾶ.] Olympiodorus, ἡ μαὰθ, ἡ νῦν καλουμένη ἀντιόχεια. δεβλαθὰ δὲ τὸ ταύτης προάσειον ἡ δάφνη. δ [καὶ τὰς ἀπφώθ.] Schol. ὑδρίας, φιάλας, θυμιατήρια, λέβητας. ε [καὶ γεῖσος.] Schol. κεφαλίδες.

ΒΑΡΟΥΧ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

Καὶ οὗτοι οἱ λόγοι τοῦ βιβλίου, οὓς ἔγραψε βαροὺχ υἱὸς νηρίου, υἱοῦ μαασαίου, υἱοῦ σεδεκίου, υἱοῦ ἀσαδίου, υἱοῦ χελκίου, ἐν βαβυλῶνι, ἐν τῷ ἔτει τῷ πέμπτῳ, ἐν ἑβδόμῃ τοῦ μηνὸς, ἐν τῷ καιρῷ, ᾧ ἔλαβον οἱ χαλδαῖοι τὴν ἱερουσαλὴμ, καὶ ἐνέπρησαν αὐτὴν ἐν πυρί. καὶ ἀνέγνω βαροὺχ τοὺς λόγους τοῦ βιβλίου τούτου ἐν ὠσὶν ἰεχονίου, υἱοῦ ἰωακεὶμ βασιλέως ἰούδα, καὶ ἐν ὠσὶ παντὸς τοῦ λαοῦ τῶν ἐρχομένων πρὸς τὴν βίβλον, καὶ ἐν ὠσὶ τῶν δυνατῶν, καὶ υἱῶν τῶν βασιλέων, καὶ ἐν ὠσὶ τῶν πρεσβυτέρων, καὶ ἐν ὠσὶ παντὸς τοῦ λαοῦ, ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου, πάντων τῶν κατοικούντων ἐν βαβυλῶνι ἐπὶ ποταμοῦ σούδ. καὶ ἔκλαιον, καὶ ἐνήστευον, καὶ ηὔχοντο ἐναντίον κυρίου, καὶ συνήγαγον ἀργύριον, καθὸ ἑκάστου ἠδύνατο ἡ χείρ. καὶ ἀπέστειλαν εἰς ἱερουσαλὴμ πρὸς ἰωακεὶμ υἱὸν χελκίου, υἱοῦ σαλὼμ, τὸν ἱερέα, καὶ πρὸς τοὺς ἱερεῖς, καὶ πρὸς πάντα τὸν λαὸν, τοὺς εὑρεθέντας μετ᾽ αὐτοῦ ἐν ἱερουσαλὴμ, ἐν τῷ λαβεῖν αὐτὸν τὰ σκεύη οἴκου κυρίου, τὰ ἐξενεχθέντα ἐκ τοῦ ναοῦ, ἀποστρέψαι εἰς γῆν ἰούδα, τῇ δεκάτῃ τοῦ σιουὰλ, σκεύη ἀργυρᾶ, ἃ ἐποίησε σεδεκίας υἱὸς ἰωσία βασιλεὺς ἰούδα, μετὰ τὸ ἀποικίσαι ναβουχοδονόσορ βασιλέα βαβυλῶνος τὸν ἰεχονίαν, καὶ τοὺς ἄρχοντας, καὶ τοὺς δεσμώτας, καὶ τοὺς δυνατοὺς, καὶ τὸν λαὸν τῆς γῆς ἀπὸ ἱερουσαλὴμ, καὶ ἤγαγεν αὐτὸν εἰς βαβυλῶνα. καὶ εἶπαν. ἰδοὺ ἀπεστείλαμεν πρὸς ὑμᾶς ἀργύριον, καὶ ἀγοράσατε τοῦ ἀργυρίου ὁλοκαυτώματα καὶ περὶ ἁμαρτίας, καὶ λίβανον, καὶ ποιήσατε μάννα, καὶ ἀνοίσατε ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν, καὶ προσεύξασθε περὶ τῆς ζωῆς ναβουχοδονόσορ βασιλέως βαβυλῶνος, καὶ εἰς ζωὴν βαλτάσαρ υἱοῦ αὐτοῦ, ἵνα ὦσιν αἱ ἡμέραι αὐτῶν ὡς αἱ ἡμέραι τοῦ οὐρανοῦ ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ δώσει κύριος ἰσχὺν ἡμῖν, καὶ φωτίσει τοὺς ὀφθαλμοὺς ἡμῶν, καὶ ζησόμεθα ὑπὸ τὴν σκιὰν ναβουχοδονόσορ βασιλέως βαβυλῶνος, καὶ ὑπὸ τὴν σκιὰν βαλτάσαρ υἱοῦ αὐτοῦ, καὶ δουλεύσομεν αὐτοῖς ἡμέρας πολλὰς, καὶ εὑρήσομεν χάριν ἐναντίον αὐτῶν. καὶ προσεύξασθε περὶ ἡμῶν πρὸς κύριον τὸν θεὸν ἡμῶν, ὅτι ἡμάρτομεν τῷ κυρίῳ θεῷ ἡμῶν, καὶ οὐκ ἀπέστρεψεν ὁ θυμὸς κυρίου καὶ ἡ ὀργὴ αὐτοῦ ἀφ᾽ ἡμῶν, ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης. καὶ ἀναγνώσεσθε τὸ βιβλίον τοῦτο ὃ ἀπεστείλαμεν πρὸς ὑμᾶς, ἐξαγορεῦσαι ἐν οἴκῳ κυρίου, ἐν ἡμέρᾳ ἑορτῆς, καὶ ἐν ἡμέραις καιροῦ, καὶ ἐρεῖτε. τῷ κυρίῳ θεῷ ἡμῶν ἡ δικαιοσύνη, ἡμῖν δὲ αἰσχύνη τῶν προσώπων ὡς ἡ ἡμέρα αὕτη ἀνθρώπῳ ἰούδα, καὶ τοῖς κατοικοῦσιν ἱερουσαλὴμ, καὶ τοῖς βασιλεῦσιν ἡμῶν, καὶ τοῖς ἄρχουσιν ἡμῶν, καὶ τοῖς ἱερεῦσιν ἡμῶν, καὶ τοῖς προφήταις ἡμῶν, καὶ τοῖς πατράσιν ἡμῶν, ὧν ἡμάρτομεν ἔναντι κυρίου, καὶ ἠπειθήσαμεν αὐτῷ, καὶ οὐκ ἠκούσαμεν τῆς φωνῆς κυρίου θεοῦ ἡμῶν, πορεύεσθαι τοῖς προστάγμασι κυρίου, οἷς ἔδωκε κατὰ πρόσωπον ἡμῶν, ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἧς ἐξήγαγε κύριος τοὺς πατέρας ἡμῶν ἐκ γῆς αἰγύπτου, καὶ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης ἤμεθα ἀπειθοῦντες πρὸς κύριον θεὸν ἡμῶν, καὶ ἐσχεδιάζομεν πρὸς τὸ μὴ ἀκούειν τῆς φωνῆς αὐτοῦ. καὶ ἐκολλήθη εἰς ὑμᾶς τὰ κακὰ, καὶ ἡ ἀρὰ ἣν συνέταξε κύριος τῷ μωϋσῇ παιδὶ αὐτοῦ, ἐν ἡμέρᾳ ᾗ ἐξήγαγε τοὺς πατέρας ἡμῶν ἐκ γῆς αἰγύπτου, δοῦναι ἡμῖν γῆν ῥέουσαν γάλα καὶ μέλι, ὡς ἡ ἡμέρα αὕτη. καὶ οὐκ ἠκούσαμεν τῆς φωνῆς κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν, κατὰ πάντας τοὺς λόγους τῶν προφητῶν, ὧν ἀπέστειλε πρὸς ἡμᾶς. καὶ ᾠχόμεθα ἕκαστος ἐν διανοίᾳ καρδίας αὐτοῦ τῆς πονηρᾶς, ἐργάζεσθαι θεοῖς ἑτέροις, ποιῆσαι τὰ κακὰ κατ᾽ ὀφθαλμοὺς κυρίου θεοῦ ἡμῶν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.

Καὶ ἔστησε κύριος τὸν λόγον αὐτοῦ, ὃν ἐλάλησεν ἐφ᾽ ἡμᾶς, καὶ ἐπὶ τοὺς δικαστὰς ἡμῶν, τοὺς δικάσαντας τὸν ἰσραὴλ, καὶ ἐπὶ τοὺς βασιλεῖς ἡμῶν, καὶ ἐπὶ τοὺς ἄρχοντας ἡμῶν, καὶ ἐπὶ ἄνθρωπον ἰσραὴλ καὶ ἰούδα, τοῦ ἀγαγεῖν ἐφ᾽ ἡμᾶς κακὰ μεγάλα, ἃ οὐκ ἐποίησεν ὑποκάτω παντὸς τοῦ οὐρανοῦ, καθὰ ἐποιήθη ἐν ἱερουσαλὴμ, κατὰ τὰ γεγραμμένα ἐν τῷ νόμῳ μωϋσῆ, τοῦ φαγεῖν ἡμᾶς, ἄνθρωπον σάρκας υἱοῦ αὐτοῦ, καὶ ἄνθρωπον σάρκας θυγατρὸς αὐτοῦ. καὶ ἔδωκεν αὐτοὺς ὑποχειρίους πάσαις ταῖς βασιλείαις ταῖς κύκλῳ ἡμῶν, εἰς ὀνειδισμὸν, καὶ ἄβατον ἐν πᾶσι τοῖς λαοῖς τοῖς κύκλῳ, οὗ διέσπειρεν αὐτοὺς κύριος ἐκεῖ. καὶ ἐγενήθησαν ὑποκάτω καὶ οὐκ ἐπάνω, ὅτι ἡμάρτομεν κυρίῳ θεῷ ἡμῶν, πρὸς τὸ μὴ ἀκούειν τῆς φωνῆς αὐτοῦ. τῷ κυρίῳ θεῷ ἡμῶν ἡ δικαιοσύνη, ἡμῖν δὲ καὶ τοῖς πατράσιν ἡμῶν ἡ αἰσχύνη τῶν προσώπων, ὡς ἡ ἡμέρα αὕτη. ἃ ἐλάλησε κύριος ἐφ᾽ ἡμᾶς, πάντα τὰ κακὰ ταῦτα ἃ ἦλθεν ἐφ᾽ ἡμᾶς, καὶ οὐκ ἐδεήθημεν τοῦ προσώπου κυρίου, τοῦ ἀποστρέψαι ἕκαστον ἀπὸ τῶν νοημάτων τῆς καρδίας αὐτῶν τῆς πονηρᾶς. καὶ ἐγρηγόρησε κύριος ἐπὶ τοῖς κακοῖς, καὶ ἐπήγαγε κύριος ἐφ᾽ ἡμᾶς, ὅτι δίκαιος ὁ κύριος ἐπὶ πάντα τὰ ἔργα αὐτοῦ, ἃ ἐνετείλατο ἡμῖν. καὶ οὐκ ἠκούσαμεν τῆς φωνῆς αὐτοῦ, πορεύεσθαι τοῖς προστάγμασι κυρίου, οἷς ἔδωκε κατὰ πρόσωπον ἡμῶν. καὶ νῦν κύριε ὁ θεὸς ἰσραὴλ, ὃς ἐξήγαγες τὸν λαόν σου ἐκ γῆς αἰγύπτου, ἐν χειρὶ κραταιᾷ, καὶ ἐν σημείοις καὶ ἐν τέρασι καὶ ἐν δυνάμει μεγάλῃ καὶ ἐν βραχίονι ὑψηλῷ, καὶ ἐποίησας σεαυτῷ ὄνομα ὡς ἡ ἡμέρα αὕτη, ἡμάρτομεν, ἠσεβήσαμεν, ἠδικήσαμεν

μεν κύριε ὁ θεὸς ἡμῶν ἐπὶ πᾶσι τοῖς δικαιώμασί σου. **A** ἀποστραφήτω ὁ θυμός σου ἀφ' ἡμῶν, ὅτι κατελείφθημεν ὀλίγοι ἐν τοῖς ἔθνεσιν οὗ διέσπειρας ἡμᾶς ἐκεῖ. εἰσάκουσον κύριε τῆς προσευχῆς ἡμῶν καὶ τῆς δεήσεως ἡμῶν, καὶ ἐξελοῦ ἡμᾶς ἕνεκέν σου, καὶ δὸς ἡμῖν χάριν κατὰ πρόσωπον τῶν ἀποικισάντων ἡμᾶς, ἵνα γνῷ πᾶσα ἡ γῆ, ὅτι σὺ κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν, ὅτι τὸ ὄνομά σου ἐπεκλήθη ἐπὶ ἰσραὴλ, καὶ ἐπὶ τὸ γένος αὐτοῦ. κύριε κάτιδε ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ ἁγίου σου, καὶ ἐννόησον εἰς ἡμᾶς, καὶ κλῖνον κύριε τὸ οὖς σου, καὶ ἄκουσον. ἄνοιξον ὀφθαλμούς σου, καὶ ἴδε, ὅτι οὐχ οἱ τεθνηκότες ἐν τῷ ᾅδῃ, ὧν ἐλήφθη τὸ πνεῦμα αὐτῶν ἀπὸ τῶν **B** σπλάγχνων αὐτῶν, δώσουσι δόξαν καὶ δικαίωμα τῷ κυρίῳ, ἀλλὰ ἡ ψυχὴ ἡ λυπουμένη ἐπὶ τὸ μέγεθος, ὃ βαδίζει, κύπτον καὶ ἀσθενοῦν, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ οἱ ἐκλείποντες, καὶ ἡ ψυχὴ ἡ πεινῶσα δώσουσί σοι δόξαν, καὶ δικαιοσύνην κύριε. ὅτι οὐκ ἐπὶ τὰ δικαιώματα τῶν πατέρων ἡμῶν καὶ τῶν βασιλέων ἡμῶν ἡμεῖς καταβάλλομεν τὸν ἔλεον κατὰ πρόσωπόν σου κύριε ὁ θεὸς ἡμῶν, ὅτι ἐνῆκας τὸν θυμόν σου καὶ τὴν ὀργήν σου εἰς ἡμᾶς, καθάπερ ἐλάλησας ἐν χειρὶ τῶν παίδων σου τῶν προφητῶν. οὕτως εἶπε κύριος. **Γ** κλίνατε τὸν ὦμον ὑμῶν ἐργάσασθαι τῷ βασιλεῖ βαβυλῶνος, καὶ καθίσατε ἐπὶ τὴν γῆν, ἣν δέδωκα τοῖς πατράσιν ὑμῶν. καὶ ἐὰν μὴ ἀκούσητε τῆς φωνῆς κυρίου, ἐργάσασθαι τῷ βασιλεῖ βαβυλῶνος, ἐκλείψειν ποιήσω ἐκ πόλεων ἰούδα καὶ ἔξωθεν ἱερουσαλὴμ φωνὴν εὐφροσύνης, καὶ φωνὴν χαρμοσύνης, φωνὴν νυμφίου, καὶ φωνὴν νύμφης, καὶ ἔσται πᾶσα ἡ γῆ εἰς ἄβατον ἀπὸ ἐνοικούντων. καὶ οὐκ ἠκούσαμεν τῆς φωνῆς σου, ἐργάσασθαι τῷ βασιλεῖ βαβυλῶνος. καὶ ἔστησας τοὺς λόγους σου, οὓς ἐλάλησας ἐν χερσὶ τῶν παίδων σου τῶν προφητῶν, τοῦ ἐξενεχθῆναι τὰ ὀστᾶ βασιλέων ἡμῶν καὶ τὰ ὀστᾶ τῶν πατέρων ἡμῶν ἐκ τοῦ **Δ** τόπου αὐτῶν, καὶ ἰδού ἐστιν ἐξερριμμένα τῷ καύματι τῆς ἡμέρας, καὶ τῷ παγετῷ τῆς νυκτός. καὶ ἀπέθανοσαν ἐν πόνοις πονηροῖς, ἐν λιμῷ, καὶ ἐν ῥομφαίᾳ, καὶ ἐν ἀποστολῇ. καὶ ἔθηκας τὸν οἶκον, οὗ ἐπεκλήθη τὸ ὄνομά σου ἐπ' αὐτῷ, ὡς ἡ ἡμέρα αὕτη, διὰ πονηρίαν οἴκου ἰσραὴλ καὶ οἴκου ἰούδα. καὶ ἐποίησας εἰς ἡμᾶς κύριε ὁ θεὸς ἡμῶν κατὰ πᾶσαν ἐπιείκειάν σου καὶ κατὰ πάντα οἰκτιρμόν σου τὸν μέγαν, καθὰ ἐλάλησας ἐν χειρὶ παιδός σου μωϋσῆ, ἐν ἡμέρα ἐντειλαμένου σου αὐτῷ γράψαι τὸν νόμον σου ἐναντίον υἱῶν ἰσραὴλ, λέγων. ἐὰν μὴ ἀκούσητε τῆς φωνῆς μου, εἰ μὴν **E** ἡ βόμβησις ἡ μεγάλη ἡ πολλὴ αὕτη ἀποστρέψει εἰς μικρὰν ἐν τοῖς ἔθνεσιν, οὗ διασπερῶ αὐτοὺς ἐκεῖ. ὅτι ἔγνων, ὅτι οὐ μὴ ἀκούσωσί μου, ὅτι λαὸς σκληροτράχηλός ἐστι. καὶ ἐπιστρέψουσιν ἐπὶ καρδίαν αὐτῶν ἐν γῇ ἀποικισμοῦ αὐτῶν, καὶ γνώσονται, ὅτι ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς αὐτῶν. καὶ δώσω αὐτοῖς καρδίαν καὶ ὦτα ἀκούοντα. καὶ αἰνέσουσί με ἐν γῇ ἀποικισμοῦ αὐτῶν, καὶ μνησθήσονται τοῦ ὀνόματός μου, καὶ ἀποστρέψουσιν ἀπὸ τοῦ νώτου αὐτῶν τοῦ σκληροῦ, καὶ ἀπὸ πονηρῶν πραγμάτων αὐτῶν, ὅτι μνησθήσονται τῆς ὁδοῦ πατέρων **A** αὐτῶν τῶν ἁμαρτόντων ἔναντι κυρίου. καὶ ἀποστρέψω αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν, ἣν ὤμοσα τοῖς πατράσιν αὐτῶν, τῷ ἀβραὰμ, καὶ τῷ ἰσαὰκ, καὶ τῷ ἰακὼβ, καὶ κυριεύσουσιν αὐτῆς. καὶ πληθυνῶ αὐτοὺς, καὶ οὐ μὴ σμικρυνθῶσι. καὶ στήσω αὐτοῖς διαθήκην αἰώνιον, τοῦ εἶναί με αὐτοῖς εἰς θεὸν, καὶ αὐτοὶ ἔσονταί μοι εἰς λαόν. καὶ οὐ κινήσω ἔτι τὸν λαόν μου ἰσραὴλ ἀπὸ τῆς γῆς, ἧς ἔδωκα αὐτοῖς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

B Κύριε παντοκράτωρ ὁ θεὸς ἰσραὴλ, ψυχὴ ἐν στενοῖς καὶ πνεῦμα ἀκηδιῶν κέκραγε πρὸς σὲ, ἄκουσον κύριε καὶ ἐλέησον, ὅτι ἡμάρτομεν ἐναντίον σου, ὅτι σὺ καθήμενος τὸν αἰῶνα, καὶ ἡμεῖς ἀπολλύμενοι τὸν αἰῶνα. κύριε παντοκράτωρ ὁ θεὸς ἰσραὴλ, ἄκουσον δὴ τῆς προσευχῆς τῶν τεθνηκότων ἰσραὴλ, καὶ υἱῶν τῶν ἁμαρτανόντων ἐναντίον σου, οἳ οὐκ ἤκουσαν τῆς φωνῆς σου θεοῦ αὐτῶν, καὶ ἐκολλήθη ἡμῖν τὰ κακά. μὴ μνησθῇς ἀδικιῶν πατέρων ἡμῶν, ἀλλὰ μνήσθητι χειρός σου καὶ ὀνόματός σου ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ, **Γ** ὅτι σὺ κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν, καὶ αἰνέσομέν σε κύριε, ὅτι διὰ τοῦτο ἔδωκας τὸν φόβον σου ἐπὶ καρδίαν ἡμῶν, καὶ ἐπικαλεῖσθαι τὸ ὄνομά σου. καὶ αἰνέσομέν σε ἐν τῇ ἀποικίᾳ ἡμῶν, [a] ὅτι ἀπεστρέψαμεν ἀπὸ καρδίας ἡμῶν πᾶσαν ἀδικίαν πατέρων ἡμῶν, τῶν ἡμαρτηκότων ἐναντίον σου. ἰδοὺ ἡμεῖς σήμερον ἐν τῇ ἀποικίᾳ ἡμῶν, οὗ διέσπειρας ἡμᾶς ἐκεῖ εἰς ὀνειδισμὸν, καὶ εἰς ἀρὰν, καὶ εἰς ὄφλησιν κατὰ πάσας τὰς ἀδικίας πατέρων ἡμῶν, οἳ ἀπέστησαν ἀπὸ κυρίου θεοῦ ἡμῶν. ἄκουε ἰσραὴλ ἐντολὰς ζωῆς, ἐνωτίσασθε γνῶναι φρόνησιν. τί ἐστιν ἰσραὴλ; τί ὅτι ἐν γῇ τῶν ἐχθρῶν **Δ** εἶ; ἐπαλαιώθης ἐν γῇ ἀλλοτρίᾳ, συνεμιάνθης τοῖς νεκροῖς, προσελογίσθης μετὰ τῶν εἰς ᾅδου, ἐγκατέλιπες τὴν πηγὴν τῆς σοφίας, τῇ ὁδῷ τοῦ θεοῦ εἰ ἐπορεύθης, κατῴκεις ἂν ἐν εἰρήνῃ τὸν αἰῶνα. μάθε ποῦ ἐστι φρόνησις, ποῦ ἐστιν ἰσχὺς, ποῦ ἐστι σύνεσις, τοῦ γνῶναι ἅμα ποῦ ἐστι μακροβίωσις καὶ ζωὴ, ποῦ ἐστι φῶς ὀφθαλμῶν καὶ εἰρήνη. τίς εὗρε τὸν τόπον αὐτῆς, καὶ τίς εἰσῆλθεν εἰς τοὺς θησαυροὺς αὐτῆς; ποῦ εἰσιν οἱ ἄρχοντες τῶν ἐθνῶν, καὶ οἱ κυριεύοντες τῶν θηρίων τῶν ἐπὶ τῆς γῆς, οἱ ἐν τοῖς ὀρνέοις τοῦ οὐρανοῦ ἐμπαίζοντες, καὶ τὸ ἀργύριον θησαυρίζοντες, καὶ τὸ χρυσίον ᾧ **E** ἐπεποίθεισαν ἄνθρωποι, καὶ οὐκ ἔστι τέλος τῆς κτήσεως αὐτῶν; ὅτι οἱ τὸ ἀργύριον τεκταίνοντες καὶ μεριμνῶντες, καὶ οὐκ ἔστιν ἐξεύρεσις τῶν ἔργων αὐτῶν, ἠφανίσθησαν καὶ εἰς ᾅδου κατέβησαν, καὶ ἄλλοι ἀνέστησαν ἀντ' αὐτῶν. νεώτεροι εἶδον φῶς, καὶ κατῴκησαν ἐπὶ τῆς γῆς, ὁδὸν δὲ ἐπιστήμης οὐκ ἔγνωσαν, οὐδὲ συνῆκαν τρίβους αὐτῆς, οὐδὲ ἀντελάβοντο αὐτῆς. οἱ υἱοὶ αὐτῶν ἀπὸ τῆς ὁδοῦ αὐτῶν πόρρω ἐγενήθησαν, οὐδὲ ἠκούσθη ἐν χαναὰν, οὐδὲ ὤφθη ἐν θαιμάν. οὔτε υἱοὶ ἄγαρ οἱ ἐκζητοῦντες [b] τὴν σύνεσιν οἱ ἐπὶ τῆς γῆς, οἱ ἔμποροι τῆς μεῤῥὰν, καὶ θαιμὰν, καὶ οἱ μυθολόγοι,

λέγοι, καὶ οἱ ἐκζητηταὶ τῆς συνέσεως, ὁδὸν δὲ σοφίας οὐκ ἔγνωσαν, οὐδὲ ἐμνήσθησαν τὰς τρίβους αὐτῆς. ὦ Ἰσραὴλ ὡς μέγας ὁ οἶκος τοῦ θεοῦ; καὶ ἐπιμήκης ὁ τόπος τῆς κτήσεως αὐτοῦ, μέγας, καὶ οὐκ ἔχει τελευτήν, ὑψηλὸς καὶ ἀμέτρητος. ἐκεῖ ἐγεννήθησαν οἱ γίγαντες οἱ ὀνομαστοὶ ἀπ' ἀρχῆς γενόμενοι εὐμεγέθεις ἐπιστάμενοι πόλεμον. οὐ τούτους ἐξελέξατο ὁ θεὸς, οὐδὲ ὁδὸν ἐπιστήμης ἔδωκεν αὐτοῖς, καὶ ἀπώλοντο παρὰ τὸ μὴ ἔχειν φρόνησιν, ἀπώλοντο διὰ τὴν ἀβουλίαν αὐτῶν. τίς ἀνέβη εἰς τὸν οὐρανὸν, καὶ ἔλαβεν αὐτὴν, καὶ κατεβίβασεν αὐτὴν ἐκ τῶν νεφελῶν; τίς διέβη πέραν τῆς θαλάσσης, καὶ εὗρεν αὐτὴν, καὶ οἴσει αὐτὴν χρυσίου ἐκλεκτοῦ; οὐκ ἔστιν ὁ γινώσκων τὴν ὁδὸν αὐτῆς, οὐδὲ ὁ ἐνθυμούμενος τὴν τρίβον αὐτῆς. ἀλλ' ὁ εἰδὼς τὰ πάντα γινώσκει αὐτὴν, ἐξεῦρεν αὐτὴν τῇ συνέσει αὐτοῦ. ὁ κατασκευάσας τὴν γῆν εἰς τὸν αἰῶνα χρόνον, ἐνέπλησεν αὐτὴν κτηνῶν τετραπόδων. ὁ ἀποστέλλων τὸ φῶς καὶ πορεύεται, ἐκάλεσεν αὐτὸ, καὶ ὑπήκουσεν αὐτῷ τρόμῳ. οἱ δὲ ἀστέρες ἔλαμψαν ἐν ταῖς φυλακαῖς αὐτῶν, καὶ εὐφράνθησαν. ἐκάλεσεν αὐτοὺς, καὶ εἶπον. πάρεσμεν, ἔλαμψαν μετ' εὐφροσύνης τῷ ποιήσαντι αὐτούς. οὗτος ὁ θεὸς ἡμῶν, οὐ λογισθήσεται ἕτερος πρὸς αὐτόν. ἐξεῦρε πᾶσαν ὁδὸν ἐπιστήμης, καὶ ἔδωκεν αὐτὴν Ἰακὼβ τῷ παιδὶ αὐτοῦ, καὶ Ἰσραὴλ τῷ ἠγαπημένῳ ὑπ' αὐτοῦ, μετὰ τοῦτο ἐπὶ τῆς γῆς ὤφθη, καὶ ἐν τοῖς ἀνθρώποις συνανεστράφη.

α Ἀπεστρέψαμεν ἀπὸ καρδίας ἡμῶν.] AA. LL. habent. ἐπὶ καρδίαν ἡμῶν. β [τὴν σύνεσιν γῆς.] In quibusdã libris est, τὴν σύνεσιν ἐπὶ τῆς γῆς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

Αὕτη ἡ βίβλος τῶν προσταγμάτων τοῦ θεοῦ, καὶ ὁ νόμος ὁ ὑπάρχων εἰς τὸν αἰῶνα. πάντες οἱ κρατοῦντες αὐτὴν, εἰς ζωήν. οἱ δὲ καταλείποντες αὐτὴν, ἀποθανοῦνται. ἐπιστρέφου Ἰακὼβ, καὶ ἐπιλαβοῦ αὐτῆς, διόδευσον πρὸς τὴν λάμψιν κατέναντι τοῦ φωτὸς αὐτῆς. μὴ δῷς ἑτέρῳ τὴν δόξαν σου, καὶ τὰ συμφέροντά σοι ἔθνει ἀλλοτρίῳ. μακάριοί ἐσμεν Ἰσραὴλ, ὅτι τὰ ἀρεστὰ τοῦ θεοῦ ἡμῖν γνωστά ἐστιν. θαρσεῖτε λαός μου, μνημόσυνον Ἰσραὴλ. ἐπράθητε τοῖς ἔθνεσιν οὐκ εἰς ἀπώλειαν, διὰ τὸ παροργίσαι ὑμᾶς τὸν θεόν. παρεδόθητε τοῖς ὑπεναντίοις, παρωξύνατε γὰρ τὸν ποιήσαντα ὑμᾶς, θύσαντες δαιμονίοις, καὶ οὐ θεῷ. ἐπελάθεσθε τὸν τροφεύσαντα ὑμᾶς θεὸν αἰώνιον, ἐλυπήσατε δὲ καὶ τὴν ἐκθρέψασαν ὑμᾶς Ἱερουσαλήμ, εἶδε γὰρ τὴν ἐπελθοῦσαν ὑμῖν ὀργὴν παρὰ τοῦ θεοῦ, καὶ εἶπεν. ἀκούσατε αἱ πάροικοι Σιὼν, ἐπήγαγέ μοι ὁ θεὸς πένθος μέγα, εἶδον γὰρ τὴν αἰχμαλωσίαν τῶν υἱῶν μου καὶ τῶν θυγατέρων ἣν ἐπήγαγεν αὐτοῖς ὁ αἰώνιος, ἔθρεψα γὰρ αὐτοὺς μετ' εὐφροσύνης, ἐξαπέστειλα δὲ μετὰ κλαυθμοῦ καὶ πένθους. μηδεὶς ἐπιχαιρέτω μοι τῇ χήρᾳ καὶ καταλειφθείσῃ ὑπὸ πολλῶν, ἠρημώθην διὰ τὰς ἁμαρτίας τῶν τέκνων μου, διότι ἐξέκλιναν ἐκ νόμου θεοῦ, καὶ δικαιώματα αὐτοῦ οὐκ ἔγνωσαν, οὐδὲ ἐπορεύθησαν ὁδοῖς ἐντολῶν θεοῦ, οὐδὲ τρίβους παιδείας ἐν δικαιοσύνῃ αὐτοῦ ἐπέβησαν. ἐλθέτωσαν αἱ πάροικοι Σιὼν, καὶ μνήσθητε τὴν αἰχμαλωσίαν τῶν υἱῶν μου καὶ θυγατέρων ἣν ἐπήγαγεν αὐτοῖς ὁ αἰώνιος. ἐπήγαγε γὰρ ἐπ' αὐτοὺς ἔθνος μακρόθεν, ἔθνος ἀναιδὲς καὶ ἀλλόγλωσσον. ὅτι οὐκ ᾐσχύνθησαν πρεσβύτην, οὐδὲ παιδίον ἠλέησαν, καὶ ἀπήγαγον τοὺς ἀγαπητοὺς τῆς χήρας, καὶ ἀπὸ τῶν θυγατέρων α τὴν μόνην ἠρήμωσαν. ἐγὼ δὲ τί δυνατὴ βοηθῆσαι ὑμῖν; ὁ γὰρ ἐπαγαγὼν τὰ κακὰ, ἐξελεῖται ὑμᾶς ἐκ χειρὸς ἐχθρῶν ὑμῶν. βαδίζετε τέκνα βαδίζετε, ἐγὼ γὰρ κατελείφθην ἔρημος, ἐξεδυσάμην τὴν στολὴν τῆς εἰρήνης, ἐνεδυσάμην δὲ σάκκον τῆς δεήσεώς μου. κεκράξομαι πρὸς τὸν αἰώνιον ἐν ταῖς ἡμέραις μου. θαρσεῖτε τέκνα, βοήσατε πρὸς τὸν θεὸν, καὶ ἐξελεῖται ὑμᾶς ἐκ δυναστείας, ἐκ χειρὸς ἐχθρῶν. ἐγὼ γὰρ ἤλπισα ἐπὶ τῷ αἰωνίῳ τὴν σωτηρίαν ὑμῶν, καὶ ἦλθέ μοι χαρὰ παρὰ τοῦ ἁγίου ἐπὶ τῇ ἐλεημοσύνῃ, ἣ ἥξει ὑμῖν ἐν τάχει παρὰ τοῦ αἰωνίου σωτῆρος ὑμῶν. ἐξέπεμψα γὰρ ὑμᾶς μετὰ κλαυθμοῦ καὶ πένθους, ἀποδώσει δέ μοι ὁ θεὸς ὑμᾶς μετὰ χαρμοσύνης καὶ εὐφροσύνης εἰς τὸν αἰῶνα. ὥσπερ γὰρ νῦν ἑωράκασιν αἱ πάροικοι Σιὼν τὴν ὑμετέραν αἰχμαλωσίαν, οὕτως ὄψονται ἐν τάχει τὴν παρὰ τοῦ θεοῦ ὑμῶν σωτηρίαν, ἣ ἐπελεύσεται ὑμῖν μετὰ δόξης μεγάλης καὶ λαμπρότητος τοῦ αἰωνίου. τέκνα μακροθυμήσατε τὴν παρὰ τοῦ θεοῦ ἐπελθοῦσαν ὑμῖν ὀργὴν, κατεδίωξέ σε ὁ ἐχθρὸς, καὶ ὄψει αὐτοῦ τὴν ἀπώλειαν ἐν τάχει, καὶ ἐπὶ τραχήλους αὐτῶν ἐπιβήσῃ. οἱ τρυφεροί μου ἐπορεύθησαν ὁδοὺς τραχείας, ἤρθησαν ὡς ποίμνιον ἡρπασμένον ὑπὸ ἐχθρῶν. θαρσήσατε τέκνα καὶ βοήσατε πρὸς τὸν θεὸν, ἔσται γὰρ ὑμῶν ὑπὸ τοῦ ἐπάγοντος μνεία. ὥσπερ γὰρ ἐγένετο ἡ διάνοια ὑμῶν εἰς τὸ πλανηθῆναι ἀπὸ τοῦ θεοῦ, δεκαπλασιάσατε ἐπιστραφέντες ζητῆσαι αὐτόν. ὁ γὰρ ἐπαγαγὼν ὑμῖν τὰ κακὰ, ἐπάξει ὑμῖν τὴν αἰώνιον εὐφροσύνην μετὰ τῆς σωτηρίας ὑμῶν. θάρσει Ἱερουσαλήμ, παρακαλέσει σε ὁ ὀνομάσας σε. δείλαιοι οἱ σὲ κακώσαντες καὶ ἐπιχαρέντες τῇ σῇ πτώσει, δείλαιαι αἱ πόλεις αἷς ἐδούλευσαν τὰ τέκνα σου, δειλαία ἡ δεξαμένη τοὺς υἱούς σου. ὥσπερ γὰρ ἐχάρη ἐπὶ τῇ σῇ πτώσει καὶ εὐφράνθη ἐπὶ τῷ πτώματί σου, οὕτως λυπηθήσεται ἐπὶ τῇ ἑαυτῆς ἐρημίᾳ. καὶ περιελῶ αὐτῆς τὸ ἀγαλλίαμα τῆς πολυοχλίας, καὶ τὸ ἀγαυρίαμα αὐτῆς εἰς πένθος. πῦρ γὰρ ἐπελεύσεται αὐτῇ παρὰ τοῦ αἰωνίου εἰς ἡμέρας μακρὰς, καὶ κατοικηθήσεται ὑπὸ δαιμονίων τὸν πλείονα χρόνον. περίβλεψον πρὸς ἀνατολὰς Ἱερουσαλήμ, καὶ ἴδε τὴν εὐφροσύνην τὴν παρὰ τοῦ θεοῦ σοι ἐρχομένην. ἰδοὺ ἔρχονται οἱ υἱοί σου οὓς ἐξαπέστειλας, ἔρχονται συνηγμένοι ἀπὸ ἀνατολῶν ἕως δυσμῶν τῷ ῥήματι τοῦ ἁγίου, χαίροντες τῇ τοῦ θεοῦ δόξῃ.

a Τὴν μόνην ἠρήμωσαν.] In quibusdam libris est, μονογενῆ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε'.

Ἔκδυσαι ἱερουσαλὴμ τὴν στολὴν τοῦ πένθους καὶ τῆς κακώσεώς σου, καὶ ἔνδυσαι τὴν εὐπρέπειαν τῆς παρὰ τοῦ θεοῦ δόξης εἰς τὸν αἰῶνα. περιβαλοῦ τὴν διπλοΐδα τῆς παρὰ τοῦ θεοῦ δικαιοσύνης, ἐπίθου τὴν μίτραν ἐπὶ τὴν κεφαλήν σου τῆς δόξης τοῦ αἰωνίου. ὁ γὰρ θεὸς δείξει τῇ ὑπ' οὐρανὸν πάσῃ τὴν σὴν λαμπρότητα. κληθήσεται γάρ σου τὸ ὄνομα παρὰ τοῦ θεοῦ εἰς τὸν αἰῶνα, εἰρήνη δικαιοσύνης, καὶ δόξα θεοσεβείας. ἀνάστηθι ἱερουσαλὴμ, καὶ στῆθι ἐπὶ τοῦ ὑψηλοῦ, καὶ περίβλεψαι πρὸς ἀνατολὰς, καὶ ἴδε συνηγμένα τὰ τέκνα σου ἀπὸ ἡλίου δυσμῶν ἕως ἀνατολῶν τῷ ῥήματι τοῦ ἁγίου, χαίροντας τῇ τοῦ θεοῦ μνείᾳ. ἐξῆλθον γὰρ παρὰ σοῦ πεζοὶ ἀγόμενοι ὑπὸ ἐχθρῶν, εἰσάγει δὲ αὐτοὺς ὁ θεὸς πρὸς σὲ αἰρομένους μετὰ δόξης ὡς a θρόνον βασιλείας. συνέταξε γὰρ ὁ θεὸς ταπεινοῦσθαι πᾶν ὄρος ὑψηλὸν, καὶ θῖνας ἀενάους, καὶ φάραγγας πληροῦσθαι εἰς ὁμαλισμὸν τῆς γῆς, ἵνα βαδίσῃ ἰσραὴλ ἀσφαλῶς τῇ τοῦ θεοῦ δόξῃ. ἐσκίασαν δὲ καὶ οἱ δρυμοὶ καὶ πᾶν ξύλον εὐωδίας τῷ ἰσραὴλ προστάγματι τοῦ θεοῦ. ἡγήσεται γὰρ ὁ θεὸς ἰσραὴλ μετ' εὐφροσύνης τῷ φωτὶ τῆς δόξης αὐτοῦ σὺν ἐλεημοσύνῃ καὶ δικαιοσύνῃ τῇ παρ' αὐτοῦ.

a Ὡς θρόνον βασιλείας.] Al. LL. habent, ὡς υἱοὺς βασιλείας.

ΘΡΗΝΟΙ ΙΕΡΕΜΙΟΥ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

Καὶ ἐγένετο μετὰ τὸ αἰχμαλωτισθῆναι τὸν ἰσραὴλ, καὶ ἱερουσαλὴμ ἐρημωθῆναι, ἐκάθισεν ἱερεμίας κλαίων, καὶ ἐθρήνησε τὸν θρῆνον τοῦτον ἐπὶ ἱερουσαλὴμ, καὶ εἶπεν.

Αλεφ.

Πῶς ἐκάθισε μόνη ἡ πόλις ἡ πεπληθυμμένη λαῶν; ἐγενήθη ὡς χήρα πεπληθυμμένη ἐν ἔθνεσιν; ἄρχουσα ἐν χώραις ἐγενήθη εἰς φόρον.

Βὴθ.

Κλαίουσα ἔκλαυσεν ἐν νυκτὶ, καὶ τὰ δάκρυα αὐτῆς ἐπὶ τῶν σιαγόνων αὐτῆς, καὶ οὐχ ὑπάρχει ὁ παρακαλῶν αὐτὴν ἀπὸ πάντων τῶν ἀγαπώντων αὐτήν. πάντες οἱ φιλοῦντες αὐτὴν ἠθέτησαν ἐν αὐτῇ, ἐγένοντο αὐτῇ εἰς ἐχθρούς.

Γίμελ.

Μετῳκίσθη ἰουδαία ἀπὸ ταπεινώσεως αὐτῆς, καὶ ἀπὸ πλήθους δουλείας αὐτῆς. ἐκάθισεν ἐν ἔθνεσι, οὐχ εὗρεν ἀνάπαυσιν. πάντες οἱ καταδιώκοντες αὐτὴν, κατέλαβον αὐτὴν ἀναμέσον τῶν θλιβόντων.

Δάλεθ.

Ὁδοὶ σιὼν πενθοῦσι παρὰ τὸ μὴ εἶναι ἐρχομένους ἐν ἑορτῇ, πᾶσαι αἱ πύλαι αὐτῆς ἠφανισμέναι, οἱ ἱερεῖς αὐτῆς ἀναστενάζουσιν, αἱ παρθένοι αὐτῆς ἀγόμεναι, καὶ αὐτὴ πικραινομένη ἐν ἑαυτῇ.

Ηὔ.

Ἐγένοντο οἱ θλίβοντες αὐτὴν [a] εἰς κεφαλὴν, καὶ οἱ ἐχθροὶ αὐτῆς εὐθηνοῦσαν, ὅτι κύριος ἐταπείνωσεν αὐτὴν ἐπὶ τὸ πλῆθος τῶν ἀσεβειῶν αὐτῆς. τὰ νήπια αὐτῆς ἐπορεύθησαν ἐν αἰχμαλωσίᾳ κατὰ πρόσωπον θλίβοντος.

Οὐαῦ.

Καὶ ἐξῆρθη ἐκ θυγατρὸς σιὼν πᾶσα ἡ εὐπρέπεια αὐτῆς. ἐγένοντο οἱ ἄρχοντες αὐτῆς ὡς κριοὶ οὐχ εὑρίσκοντες νομὴν, καὶ ἐπορεύοντο ἐν οὐκ ἰσχύϊ κατὰ πρόσωπον διώκοντος.

Ζαΐν.

Ἐμνήσθη ἱερουσαλὴμ ἡμερῶν ταπεινώσεως αὐτῆς, καὶ ἀπωσμῶν αὐτῆς. πάντα τὰ ἐπιθυμήματα αὐτῆς ὅσα ἦν ἐξ ἡμερῶν ἀρχαίων ἐν τῷ πεσεῖν τὸν λαὸν αὐτῆς εἰς χεῖρας θλίβοντος, καὶ οὐκ ἦν ὁ βοηθῶν αὐτῇ. ἰδόντες οἱ ἐχθροὶ αὐτῆς, ἐγέλασαν [b] ἐπὶ κατοικεσίᾳ αὐτῆς.

Ἡθ.

Ἁμαρτίαν ἥμαρτεν ἱερουσαλὴμ, διὰ τοῦτο εἰς σάλον ἐγένετο. πάντες οἱ δοξάζοντες αὐτὴν, ἐταπείνωσαν αὐτὴν. εἶδον γὰρ τὴν ἀσχημοσύνην αὐτῆς, καί γε αὐτὴ στενάζουσα καὶ ἀπεστράφη ὀπίσω.

Τὴθ.

Ἀκαθαρσία αὐτῆς πρὸ ποδῶν αὐτῆς, οὐκ ἐμνήσθη ἔσχατα αὐτῆς, καὶ κατεβίβασεν ὑπέρογκα. οὐκ ἔστιν ὁ παρακαλῶν αὐτήν. ἴδε κύριε τὴν ταπείνωσίν μου, ὅτι ἐμεγαλύνθη ὁ ἐχθρός.

Ἰὼδ.

Χεῖρα αὐτοῦ ἐξεπέτασεν θλίβων ἐπὶ πάντα τὰ ἐπιθυμήματα αὐτῆς, εἶδε γὰρ ἔθνη εἰσελθόντα εἰς τὸ ἁγίασμα αὐτῆς ἃ ἐνετείλω μὴ εἰσελθεῖν αὐτὰ εἰς ἐκκλησίαν σου.

Χάφ.

Πᾶς ὁ λαὸς αὐτοῦ καταστενάζοντες, ζητοῦντες ἄρτον. ἔδωκαν τὰ ἐπιθυμήματα αὐτῆς ἐν βρώσει, τοῦ ἐπιστρέψαι ψυχήν. ἴδε κύριε καὶ ἐπίβλεψον, ὅτι ἐγενήθη ἠτιμωμένη.

Λάμεδ.

Οἱ πρὸς ὑμᾶς πάντες παραπορευόμενοι ὁδὸν, ἐπιστρέψατε καὶ ἴδετε εἰ ἔστιν ἄλγος κατὰ τὸ ἄλγος μου, ὃ ἐγενήθη. φθεγξάμενος ἐν ἐμοὶ ἐταπείνωσέ με κύριος ἐν ἡμέρᾳ ὀργῆς θυμοῦ αὐτοῦ.

Μήμ.

Ἐξ ὕψους αὐτοῦ ἀπέστειλε πῦρ, ἐν τοῖς ὀστέοις μου κατήγαγεν αὐτό. διεπέτασε δίκτυον τοῖς ποσί μου, ἀπέστρεψέ με εἰς τὰ ὀπίσω, ἔδωκέ με ἠφανισμένην, ὅλην τὴν ἡμέραν ὠδυνωμένην.

Νοὺν.

Ἐγρηγορήθη ἐπὶ τὰ ἀσεβήματά μου, ἐν χερσί μου συνεπλάκησαν. ἀνέβησαν ἐπὶ τὸν τράχηλόν μου, ἠσθένησεν ἡ ἰσχύς μου, ὅτι ἔδωκε κύριος ἐν χερσί μου ὀδύνας, οὐ δυνήσομαι στῆναι.

Σάμεχ.

Ἐξῆρε πάντας τοὺς ἰσχυρούς μου ὁ κύριος ἐκ μέσου μου, ἐκάλεσεν ἐπ' ἐμὲ καιρὸν τοῦ συντρίψαι ἐκλεκτούς μου. ληνὸν ἐπάτησε κύριος παρθένῳ θυγατρὶ ἰούδα, ἐπὶ τούτοις ἐγὼ κλαίω.

Αἴν.

Ὁ ὀφθαλμός μου κατήγαγεν ὕδωρ, ὅτι ἐμακρύνθη ἀπ' ἐμοῦ ὁ παρακαλῶν με, [c] ὁ ἐπιστρέφων ψυχήν μου. ἐγένοντο οἱ υἱοί μου [d] ἠφανισμένοι, ὅτι ἐκραταιώθη ὁ ἐχθρός.

Φή.

Διεπέτασε σιὼν χεῖρα αὐτῆς, οὐκ ἔστιν ὁ παρακαλῶν αὐτήν. [e] ἐνετείλατο κύριος τῷ ἰακὼβ, κύκλῳ αὐτοῦ οἱ θλίβοντες αὐτόν. ἐγενήθη ἱερουσαλὴμ εἰς ἀποκαθημένην ἀναμέσον αὐτῶν.

Τσαδή.

Δίκαιός ἐστι κύριος, ὅτι στόμα αὐτοῦ παρεπίκρανα. ἀκούσατε δὴ πάντες οἱ λαοὶ, καὶ ἴδετε τὸ ἄλγος μου. παρθένοι μου καὶ νεανίσκοι μου ἐπορεύθησαν ἐν αἰχμαλωσίᾳ.

Κώφ.

Εκάλεσα τοὺς ἐραστάς μου, αὐτοὶ δὲ παρελογίσαντό με. οἱ ἱερεῖς μου καὶ οἱ πρεσβύτεροί μου ἐν τῇ πόλει ἐξέλιπον, ὅτι ἐζήτησαν βρῶσιν αὐτοῖς ἵνα ἐπιστρέψωσι ψυχὰς αὐτῶν, καὶ οὐχ εὗρον.

Ρήχς.

Ιδὲ κύριε, ὅτι θλίβομαι, ἡ κοιλία μου ἐταράχθη, καὶ ἡ καρδία μου ἐστράφη ἐν ἐμοί, ὅτι παραπικραίνουσα παρεπικράνθην, ἔξωθεν ἠτέκνωσέ με μάχαιρα ὥσπερ θάνατος ἐν οἴκῳ.

Χσέν.

Ακούσατε δή, ὅτι στενάζω ἐγώ, οὐκ ἔστιν ὁ παρακαλῶν με. πάντες οἱ ἐχθροί μου ἤκουσαν τὰ κακά μου, καὶ ἐχάρησαν, ὅτι σὺ ἐποίησας, ἐπήγαγες ἡμέραν, ἐκάλεσας καιρόν, ἐγένοντο ὅμοιοι ἐμοί.

Θαῦ.

Εἰσέλθοι πᾶσα ἡ κακία αὐτῶν κατὰ πρόσωπόν σου, καὶ ἐπιφύλλισον αὐτοῖς, ὃν τρόπον ἐποίησαν ἐπιφυλλίδα περὶ πάντων τῶν ἁμαρτημάτων μου, ὅτι πολλοὶ οἱ στεναγμοί μου, καὶ ἡ καρδία μου λυπεῖται.

α Θρῆνοι.] Origenes, ἔκδοσις Ακύλα, καὶ Θεοδοτίωνος ἐν τοῖς θρήνοις οὐ φέρεται. μόνου δὲ Συμμάχου καὶ τῶν ό. α [εἰς κεφαλήν.] Symmachus, εἰς ἄρχοντας. β [ἐπὶ κατοικεσίᾳ αὐτῆς.] In cæteris libris est, ἐπὶ τῇ μετοικεσίᾳ αὐτῆς. γ [ὁ ἐπιστρέφων τὴν ψυχήν μου.] s. ἀνακτώμενος. δ [ἠφανισμένοι.] s. ἔρημοι. ε [ἐνετείλατο κύριος τῷ ἰακώβ. κύκλῳ αὐτοῦ οἱ θλίβοντες αὐτήν.] Origenes, κατὰ δὲ Σύμμαχον, καὶ καθ' ἑτέραν ἐκδοχὴν τῶν ό. ἐνετείλατο κύριος κύκλῳ γενέσθαι αὐτοῦ τοὺς θλίβοντας αὐτήν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

Αλεφ.

ΠΩς ἐγνόφωσεν ἐν ὀργῇ αὐτοῦ κύριος τὴν θυγατέρα σιών, κατέρριψεν ἐξ οὐρανοῦ εἰς γῆν δόξασμα ἰσραήλ, καὶ οὐκ ἐμνήσθη ὑποποδίου ποδῶν αὐτοῦ.

Βήθ.

Εν ἡμέρᾳ ὀργῆς αὐτοῦ κατεπόντισε κύριος, οὐ φεισάμενος. πάντα τὰ ὡραῖα ἰακὼβ καθεῖλεν ἐν θυμῷ αὐτοῦ, τὰ ὀχυρώματα τῆς θυγατρὸς ἰούδα ἐκόλλησεν εἰς τὴν γῆν, ἐβεβήλωσεν βασιλέα αὐτῆς, καὶ ἄρχοντας αὐτῆς.

Γίμελ.

Συνέκλασεν ἐν ὀργῇ θυμοῦ αὐτοῦ πᾶν κέρας ἰσραήλ, ἀπέστρεψεν ὀπίσω δεξιὰν αὐτοῦ ἀπὸ προσώπου ἐχθροῦ, καὶ ἀνῆψεν ἐν ἰακὼβ ὡς πῦρ φλόγα, καὶ κατέφαγε πάντα τὰ κύκλῳ.

Δάλεθ.

Ενέτεινε τόξον αὐτοῦ ὡς ἐχθρὸς ὑπεναντίος, ἐστερέωσε δεξιὰν αὐτοῦ ὡς ὑπεναντίος, καὶ ἀπέκτεινε πάντα τὰ ἐπιθυμήματα τῶν ὀφθαλμῶν μου ἐν σκηνῇ θυγατρὸς σιών, ἐξέχεεν ὡς πῦρ τὸν θυμὸν αὐτοῦ.

Η''.

Εγενήθη κύριος ὡς ἐχθρός, κατεπόντισεν ἰσραήλ, κατεπόντισε τὰς α βάρεις αὐτῆς, διέφθειρε τὰ ὀχυρώματα αὐτοῦ, καὶ ἐπλήθυνε τῇ θυγατρὶ ἰούδα ταπεινουμένην καὶ τεταπεινωμένην.

Ουαύ.

Καὶ διεπέτασεν ὡς ἄμπελον τὸ σκήνωμα αὐτοῦ, διέφθειρεν ἑορτὴν αὐτοῦ. ἐπελάθετο κύριος ἃ ἐποίησεν ἐν σιὼν ἑορτῆς καὶ σαββάτου, καὶ παρώξυνεν ἐμβριμήματι ὀργῆς αὐτοῦ βασιλέα καὶ ἱερέα καὶ ἄρχοντα.

Ζαίν.

Απώσατο κύριος θυσιαστήριον αὐτοῦ, ἀπετίναξεν ἁγίασμα αὐτοῦ, συνέτριψεν ἐν χειρὶ ἐχθροῦ τεῖχος βάρεων αὐτῆς, φωνὴν ἔδωκαν ἐν οἴκῳ κυρίου, ὡς ἐν ἡμέρᾳ ἑορτῆς.

Ηθ.

Καὶ ἐπέστρεψε διαφθεῖραι τεῖχος θυγατρὸς σιών. ἐξέτεινε μέτρον, οὐκ ἀπέστρεψε χεῖρα αὐτοῦ ἀπὸ καταπατήματος, καὶ ἐπένθησε τὸ προτείχισμα, καὶ τεῖχος ὁμοθυμαδὸν ἠσθένησε.

Τήθ.

Ενεπάγησαν εἰς γῆν πύλαι αὐτῆς, ἀπώλεσε καὶ συνέτριψε μοχλοὺς αὐτῆς βασιλέα αὐτῆς καὶ ἄρχοντα αὐτῆς ἐν τοῖς ἔθνεσιν. οὐκ ἔστι νόμος, καί γε προφῆται αὐτῆς οὐκ εἶδον ὅρασιν παρὰ κυρίου.

Ιώδ.

Εκάθισαν εἰς τὴν γῆν, ἐσιώπησαν πρεσβύτεροι θυγατρὸς σιών, ἀνεβίβασαν χοῦν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτῶν, περιεζώσαντο σάκκους, κατήγαγον εἰς γῆν ἀρχηγοὺς παρθένους ἐν ἱερουσαλήμ.

Χάφ.

Εξέλιπον ἐν δάκρυσιν οἱ ὀφθαλμοί μου, ἐταράχθη ἡ καρδία μου, ἐξεχύθη εἰς τὴν γῆν ἡ δόξα μου, ἐπὶ τὸ σύντριμμα τῆς θυγατρὸς λαοῦ μου, ἐν τῷ ἐκλείπειν νήπιον καὶ θηλάζοντα ἐν πλατείαις πόλεως.

Λάμεδ.

Ταῖς μητράσιν αὐτῶν εἶπαν, ποῦ σῖτος καὶ οἶνος ἐν τῷ ἐκλύεσθαι αὐτοὺς ὡς τραυματίας ἐν πλατείαις πόλεως, ἐν τῷ ἐκχεῖσθαι ψυχὰς αὐτῶν εἰς κόλπον μητέρων αὐτῶν.

Μήμ.

Τί μαρτυρήσω σοι ἢ τί ὁμοιώσω σοι θύγατερ ἱερουσαλήμ; τίς σώσει καὶ παρακαλέσει σε παρθένος θύγατερ σιών; ὅτι ἐμεγαλύνθη ποτήριον συντριβῆς σου, τίς ἰάσεταί σε;

Νουώ.

Προφῆταί σου εἴδοσάν σοι μάταια καὶ ἀφροσύνην, καὶ οὐκ ἀπεκάλυψαν ἐπὶ τὴν ἀδικίαν σου, τοῦ ἐπιστρέψαι αἰχμαλωσίαν σου, καὶ εἴδοσάν σοι λήμματα μάταια καὶ ἐξώσματα.

Σάμεχ.

Εκρότησαν ἐπὶ σὲ χεῖρας πάντες οἱ παραπορευόμενοι ὁδόν, ἐσύρισαν καὶ ἐκίνησαν τὴν κεφαλὴν αὐτῶν ἐπὶ τὴν θυγατέρα ἱερουσαλήμ. αὕτη ἡ πόλις, ἐροῦσι, β στέφανος δόξης εὐφροσύνης πάσης τῆς γῆς.

Αἴν.

Διήνοιξαν ἐπὶ σὲ στόμα αὐτῶν πάντες οἱ ἐχθροί σου, ἐσύρισαν καὶ ἔβρυξαν ὀδόντας, καὶ εἶπαν, γ κατεπίομεν αὐτήν. πλὴν αὕτη ἡ ἡμέρα, ἣν προσεδοκῶμεν, εὕρομεν αὐτήν, εἴδομεν.

Φή.

Εποίησε κύριος ἃ ἐνεθυμήθη, συνετέλεσε ῥῆμα αὐτοῦ,

αὐτοῦ, ἃ ἐνετείλατο ἐξ ἡμερῶν ἀρχαίων. καθεῖλε, καὶ οὐκ ἐφείσατο. καὶ ηὔφρανεν ἐπὶ σὲ ἐχθρόν, ὕψωσε κέρας θλίβοντός σε.

Τσαδή.

Ἐβόησε καρδία αὐτῶν πρὸς κύριον, τείχη σιὼν καταγάγετε ὡς χειμάρρους δάκρυα ἡμέρας καὶ νυκτός. μὴ δῷς ἔκνηψιν σεαυτῇ, μὴ σιωπήσαιτο ᵈ θυγάτηρ ὀφθαλμῶν σου.

Κώφ.

Ἀνάστα, ἀγαλλίασαι ἐν νυκτὶ εἰς ἀρχὰς φυλακῆς σου, ἔκχεον ὡς ὕδωρ καρδίαν σου ἀπέναντι προσώπου κυρίου· ἆρον πρὸς αὐτὸν χεῖράς σου περὶ ψυχῆς νηπίων σου, τῶν ἐκλυομένων λιμῷ ἐπ' ἀρχῆς πασῶν ἐξόδων.

Ῥήχς.

Ἴδε κύριε καὶ ἐπίβλεψον τίνι ἐπεφύλλισας οὕτως. εἰ φάγονται γυναῖκες καρπὸν κοιλίας αὐτῶν; ἐπιφυλλίδα ἐποίησε μάγειρος, φονευθήσονται νήπια θηλάζοντα μαστούς; ᵉ ἀποκτενεῖς ἐν ἁγιάσματι κυρίου ἱερέα καὶ προφήτην;

Χσέν.

Ἐκοιμήθησαν εἰς τὴν ἔξοδον, παιδάριον καὶ πρεσβύτης. παρθένοι μου καὶ νεανίσκοι μου ἐπορεύθησαν ἐν αἰχμαλωσίᾳ. ἐν ῥομφαίᾳ καὶ ἐν λιμῷ ἀπέκτεινας, ἐν ἡμέρᾳ ὀργῆς σου ἐμαγείρευσας, οὐκ ἐφείσω.

Θαῦ.

Ἐκάλεσεν ἡμέραν ἑορτῆς παροικίας μου κυκλόθεν, καὶ οὐκ ἐγένοντο ἐν ἡμέρᾳ ὀργῆς κυρίου ἀνασωζόμενος καὶ καταλελειμμένος, ὡς ἐπεκράτησα, καὶ ἐπλήθυνα ἐχθρούς μου πάντας.

ᵃ Βάρεις.] Origenes, βάρεις, τὰς οἰκίας φησί. ὥσπερ τὰ βασίλεια ἐξέδωκε Σύμμαχος. ᵇ [στέφανος εὐφροσύνης] In plerisq. libris est, στέφανος δόξης εὐφροσύνης. δόξης aũt postea ascriptum est in L.V. Quidam etiam libri habent στέφανος δόξης, καλὴ εὐπρέπεια, εὐφροσύνη. ac duæ interpretationes videñt, στέφανος δόξης, &, καλὴ εὐπρέπεια. Psal. XLIX. est, ἡ εὐπρέπεια τῆς ὡραιότητος. ᶜ [κατεπόμεν αὐτήν] In cæteris libris est, καταπίωμεν αὐτ. ᵈ [θυγάτηρ ὀφθαλμῶν.] Quidam libri habent, κόρη ὀφθαλμῶν. ᵉ [ἀποκτενεῖς] Quidam libri habent, εἰ ἀποκτενεῖς. quidam, εἰ ἀποκτενοῦσι. quomodo Theodoretus legit.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ.

Ἀλεφ.

Ἐγὼ ἀνὴρ ὁ βλέπων πτωχείαν, ἐν ῥάβδῳ θυμοῦ αὐτοῦ ἐπ' ἐμέ. παρέλαβέ με καὶ ἀπήγαγέ με εἰς σκότος, καὶ οὐ φῶς. πλὴν ἐν ἐμοὶ ἐπέστρεψε χεῖρα αὐτοῦ ὅλην τὴν ἡμέραν, ἐπαλαίωσε σάρκα μου καὶ δέρμα μου, ὀστέα μου συνέτριψεν.

Βήθ.

Ἀνῳκοδόμησε κατ' ἐμοῦ, καὶ ἐκύκλωσε κεφαλήν μου, καὶ ἐμόχθησεν ἐν σκοτεινοῖς, ἐκάθισέ με ὡς νεκροὺς αἰῶνος. ἀνῳκοδόμησε κατ' ἐμοῦ, καὶ οὐκ ἐξελεύσομαι, ᵃ ἐβάρυνε χαλκόν μου.

Γίμλ.

Καί γε κεκράξομαι καὶ βοήσω, ἀπέφραξε προσευχήν μου.

Δάλεθ.

Ἀνῳκοδόμησεν ὁδούς μου, ἐνέφραξε τρίβους μου, ἐτάραξεν. ἄρκος ἐνεδρεύουσα, αὐτός μοι λέων ἐν κρυφαίοις, κατεδίωξεν ἀφεστηκότα, καὶ κατέπαυσέ με, ἔθετό με ἠφανισμένην.

Η'.

Ἐνέτεινε τόξον αὐτοῦ, καὶ ἐστήλωσέ με ὡς σκοπὸν εἰς βέλος. εἰσήγαγεν ἐν τοῖς νεφροῖς μου ἰοὺς φαρέτρας αὐτοῦ. ᵇ ἐγενήθην γέλως παντὶ λαῷ μου, ψαλμὸς αὐτῶν ὅλην τὴν ἡμέραν.

Οὐαῦ.

Ἐχόρτασέ με πικρίας, ἐμέθυσέ με χολῆς, καὶ ἐξέβαλε ψήφῳ ὀδόντας μου, ἐψώμισέ με σποδόν, καὶ ἀπώσατο ἐξ εἰρήνης ψυχήν μου, ἐπελαθόμην ἀγαθά. καὶ εἶπα ἀπώλετο νῖκός μου, καὶ ἡ ἐλπίς μου ἀπὸ κυρίου.

Ζαΐν.

Ἐμνήσθην ἀπὸ πτωχείας μου, καὶ ἐκ διωγμοῦ πικρία καὶ χολή μου μνησθήσεται, καὶ καταδολεσχήσει ἐπ' ἐμὲ ἡ ψυχή μου. ταύτην τάξω εἰς τὴν καρδίαν μου, διὰ τοῦτο ὑπομενῶ.

Ἠθ.

Τὰ ἐλέη κυρίου, ὅτι οὐκ ἐξέλιπέ με, ὅτι οὐ συνετελέσθησαν οἱ οἰκτιρμοὶ αὐτοῦ. μικρὰς εἰς τὰς πρωΐας ἐλέησον κύριε, ὅτι οὐ συνετελέσθημεν, ὅτι οὐ συνετελέσθησαν οἱ οἰκτιρμοὶ αὐτοῦ. καινὰ εἰς τὰς πρωΐας, πολλὴ ἡ πίστις σου. μερίς μου κύριος, εἶπεν ἡ ψυχή μου. διὰ τοῦτο ὑπομενῶ αὐτόν.

Τήθ.

Ἀγαθὸς κύριος τοῖς ὑπομένουσιν αὐτόν, ψυχὴ ἣ ζητήσει αὐτόν, ἀγαθόν. καὶ ὑπομενεῖ, καὶ ἡσυχάσει εἰς τὸ σωτήριον κυρίου.

Τήθ.

Ἀγαθὸν ἀνδρί, ὅταν ἄρῃ ζυγὸν ἐν νεότητι αὐτοῦ, καθήσεται κατὰ μόνας, καὶ σιωπήσεται, ὅτι ἦρεν ἐφ' ἑαυτοῦ.

Ἰώδ.

Δώσει τῷ παίοντι αὐτὸν σιαγόνα, χορτασθήσεται ὀνειδισμῶν, ὅτι οὐκ εἰς τὸν αἰῶνα ἀπώσεται κύριος.

Χάφ.

Ὅτι ὁ ταπεινώσας οἰκτειρήσει, καὶ κατὰ τὸ πλῆθος τοῦ ἐλέους αὐτοῦ, οὐκ ἀπεκρίθη ἀπὸ καρδίας αὐτοῦ, καὶ ἐταπείνωσεν υἱοὺς ἀνδρός.

Λάμεδ.

Τοῦ ταπεινῶσαι ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ πάντας δεσμίους γῆς, τοῦ ἐκκλῖναι κρίσιν ἀνδρὸς κατέναντι προσώπου ὑψίστου, καταδικάσαι ἄνθρωπον ἐν τῷ κρίνειν αὐτόν, κύριος οὐκ εἶπε. τίς οὕτως εἶπε, καὶ ἐγενήθη; κύριος οὐκ ἐνετείλατο, ἐκ στόματος ὑψίστου οὐκ ἐξελεύσεται τὰ κακὰ καὶ τὸ ἀγαθόν.

Μήμ.

Τί γογγύσει ἄνθρωπος ζῶν ἀνὴρ περὶ τῆς ἁμαρτίας αὐτοῦ;

Νούν.

Ἐξηρευνήθη ἡ ὁδὸς ἡμῶν καὶ ἠτάσθη, καὶ ἐπιστρέψωμεν ἕως κυρίου. ἀναλάβωμεν καρδίας ἡμῶν ἐπὶ χειρῶν πρὸς ὑψηλὸν ἐν οὐρανῷ. ἡμαρτήσαμεν, ἠσεβήσαμεν, καὶ οὐχ ἱλάσθης.

Σάμεχ.

Ἐπεσκέπασας ἐν θυμῷ, καὶ ἀπεδίωξας ἡμᾶς, ἀπέκτεινας, οὐκ ἐφείσω. ἐπεσκέπασας νεφέλην σεαυτῷ εἵνεκεν προσευχῆς, καμμύσαι με καὶ ἀπωσθῆναι.

Αἴν.

Ἔθηκας ἡμᾶς ἐν μέσῳ τῶν λαῶν, διήνοιξαν ἐφ' ἡμᾶς τὸ στόμα αὐτῶν πάντες οἱ ἐχθροὶ ἡμῶν. δ φόβος καὶ θυμὸς ἐγενήθη ἡμῖν, ἔπαρσις καὶ συντριβή. ἀφέσεις ὑδάτων κατάξει ὁ ὀφθαλμός μου ἐπὶ τὸ σύντριμμα τῆς θυγατρὸς τοῦ λαοῦ μου.

Φή.

ζ Ὁ ὀφθαλμός μου κατεπόθη, καὶ οὐ σιγήσομαι τοῦ μὴ εἶναι ἔκνηψιν, ἕως οὗ διακύψῃ καὶ ἴδῃ κύριος ἐξ οὐρανοῦ. η ὁ ὀφθαλμός μου ἐπιφυλλιεῖ ἐπὶ τὴν ψυχήν μου παρὰ πάσας θυγατέρας πόλεως.

Τσαδή.

Θηρεύοντες ἐθήρευσάν με ὡς στρουθίον. πάντες οἱ ἐχθροί μου δωρεὰν ἐθανάτωσαν ἐν λάκκῳ ζωήν μου, καὶ ἐπέθηκαν λίθον ἐπ' ἐμοί. ὑπερεχύθη ὕδωρ ἐπὶ τὴν κεφαλήν μου. εἶπα, ἀπῶσμαι.

Κώφ.

Ἐπεκαλεσάμην τὸ ὄνομά σου κύριε ἐκ λάκκου κατωτάτου, φωνήν μου ἤκουσας. μὴ κρύψῃς τὰ ὦτά σου εἰς τὴν δέησίν μου, εἰς τὴν βοήθειάν μου ἤγγισας, ἐν ἡμέρᾳ ἡ ἐπεκαλεσάμην σε εἶπάς μοι, μὴ φοβοῦ.

Ρήχς.

Ἐδίκασας κύριε τὰς δίκας τῆς ψυχῆς μου, ἐλυτρώσω τὴν ζωήν μου. ἴδες κύριε τὰς ταραχάς μου, ἔκρινας τὴν κρίσιν μου. εἶδες πᾶσαν τὴν ἐκδίκησιν αὐτῶν, εἰς πάντας διαλογισμοὺς αὐτῶν ἐν ἐμοί.

Χσέν.

Ἤκουσας τὸν ὀνειδισμὸν αὐτῶν, πάντας τοὺς διαλογισμοὺς αὐτῶν κατ' ἐμοῦ. χείλη ἐπανισταμένων μοι καὶ μελέτας αὐτῶν κατ' ἐμοῦ ὅλην τὴν ἡμέραν, καθέδραν αὐτῶν, καὶ ἀνάστασιν αὐτῶν. ἐπίβλεψον ἐπὶ ὀφθαλμοὺς αὐτῶν, ἀποδώσεις αὐτοῖς ἀνταπόδομα κύριε κατὰ τὰ ἔργα τῶν χειρῶν αὐτῶν.

Θαῦ.

Ἀποδώσεις αὐτοῖς ὑπερασπισμὸν, καρδίας μου μόχθον. σὺ αὐτοὺς καταδιώξεις ἐν ὀργῇ, καὶ ἐξαναλώσεις αὐτοὺς ὑποκάτωθεν τοῦ οὐρανοῦ κύριε.

α Ἐβάρυνε χαλκόν μου.] Symmachus. τὸν τοῦ τραχήλου μου ζυγόν. Origenes. λέγει δὲ ζυγὸν καὶ τοὺς κλοιοὺς τοὺς σιδηροῦς, οὓς ἀντὶ ξυλίνων θεοῦ κελεύσει περιεβάλετο. φέρεται γὰρ καὶ χαρφή. ἐβάρυνε τὸν χαλκὸν τοῦ τραχήλου μου. β [ἐγενήθη γέλως.] Aliquot libri habent, ἐγενήθη λόγος. γ [ἀπώλετο νῖκος μου.] In cæteris libris antecedit, καὶ εἶπα. δ [φόβος.] Sym. πτόησις. ε [καὶ θυμός.] In cæteris libris est, καὶ θάμβος. ζ [ὁ ὀφθαλμός μου κατεπόθη.] s. ὁ ὀφθαλμός μου ἐπέμενε. καὶ οὐκ ἐπαύσατο, τοῦ μὴ εἶναι ἄνεσιν. η [ὁ ὀφθαλμός μου ἐπιφυλλιεῖ.] Origenes. κατὰ Σύμμαχον. ὅτι κατεπόντισαν με τὰ δάκρυα, τῇ τῶν ἐν ὕδατι πνιγομένων μεταφορᾷ. κατὰ δὲ τοὺς ό. κατακόπτει με τὰ δάκρυα, καθάπερ ἄμπελον ἀκριβὴς τρυγητής.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

Ἄλεφ.

Πῶς ἀμαυρωθήσεται χρυσίον, ἀλλοιωθήσεται τὸ ἀργύριον τὸ ἀγαθόν; ἐξεχύθησαν λίθοι ἅγιοι, ἐπ' ἀρχῆς πασῶν ἐξόδων.

Βήθ.

Οἱ υἱοὶ σιὼν οἱ τίμιοι, οἱ ἐπηρμένοι ἐν χρυσίῳ, πῶς ἐλογίσθησαν εἰς ἀγγεῖα ὀστράκινα, ἔργα χειρῶν κεραμέως;

Γίμελ.

α Καί γε δράκοντες ἐξέδυσαν μαστοὺς, β ἐθήλασαν σκύμνοι αὐτῶν θυγατέρας λαοῦ μου εἰς ἀνίατον, γ ὡς στρουθίον ἐν ἐρήμῳ.

Δάλεθ.

Ἐκολλήθη ἡ γλῶσσα θηλάζοντος πρὸς τὸν φάρυγγα αὐτοῦ ἐν δίψει, νήπια ᾔτησαν ἄρτον, ὁ διακλῶν οὐκ ἔστιν αὐτοῖς.

Ἥ.

Οἱ ἔσθοντες τὰς τρυφὰς ἠφανίσθησαν ἐν ταῖς ἐξόδοις, οἱ τιθηνούμενοι ἐπὶ κόκκων περιεβάλλοντο κοπρίας.

Οὐαῦ.

Καὶ ἐμεγαλύνθη ἀνομία θυγατρὸς λαοῦ μου ὑπὲρ ἀνομίας σοδόμων τῆς κατεστραμμένης δ ὥσπερ σπουδῇ, καὶ οὐκ ἐπόνεσαν ἐν αὐτῇ χεῖρας.

Ζαΐν.

ε Ἐκαθαριώθησαν ναζιραῖοι αὐτῆς ὑπὲρ χιόνα, ἔλαμψαν ὑπὲρ γάλα, ζ ἐπυρρώθησαν, ὑπὲρ λίθου σαπφείρου τὸ ἀπόσπασμα αὐτῶν.

Ηθ.

Ἐσκότασεν ὑπὲρ ἀσβόλην τὸ εἶδος αὐτῶν, οὐκ ἐπεγνώσθησαν ἐν ταῖς ἐξόδοις. ἐπάγη δέρμα αὐτῶν ἐπὶ τὰ ὀστέα αὐτῶν, ἐξηράνθησαν, ἐγενήθησαν ὥσπερ ξύλον.

Τήθ.

Καλοὶ ἦσαν οἱ τραυματίαι ῥομφαίας, ἢ οἱ τραυματίαι λιμοῦ. ἐπορεύθησαν ἐκκεκεντημένοι ἀπὸ γεννημάτων ἀγρῶν.

Ἰώδ.

Χεῖρες γυναικῶν οἰκτιρμόνων η ἥψησαν τὰ παιδία αὐτῶν, ἐγενήθησαν εἰς βρῶσιν αὐταῖς, ἐν τῷ συντρίμματι τῆς θυγατρὸς τοῦ λαοῦ μου.

Χάφ.

Συνετέλεσε κύριος θυμὸν αὐτοῦ, ἐξέχεε θυμὸν ὀργῆς αὐτοῦ, καὶ ἀνῆψε πῦρ ἐν σιὼν, καὶ κατέφαγε τὰ θεμέλια αὐτῆς.

Λάμεδ.

Οὐκ ἐπίστευσαν βασιλεῖς γῆς, πάντες οἱ κατοικοῦντες τὴν οἰκουμένην, ὅτι εἰσελεύσεται ἐχθρὸς καὶ ἐκθλίβων διὰ τῶν πυλῶν ἱερουσαλήμ.

Μήμ.

Ἐξ ἁμαρτιῶν προφητῶν αὐτῆς, ἀδικιῶν ἱερέων αὐτῆς, τῶν ἐκχεόντων αἷμα δίκαιον ἐν μέσῳ αὐτῆς.

Νούν.

θ Ἐσαλεύθησαν ἐγρήγοροι αὐτῆς ἐν ταῖς ἐξόδοις, ἐμολύνθησαν ἐν αἵματι ἐν τῷ μὴ δύνασθαι αὐτοὺς, ἥψαντο ἐνδυμάτων αὐτῶν.

Σάμεχ.

Ἀπόστητε ἀκαθάρτων, καλέσατε αὐτοὺς, ἀπόστητε, ἀπόστητε, μὴ ἅπτεσθε, ὅτι ἀνήφθησαν, καί γε ἐσαλεύθησαν. εἴπατε ἐν τοῖς ἔθνεσιν, οὐ μὴ προσθῶσι τοῦ παροικεῖν.

Αἴν.

Πρόσωπον κυρίου μερὶς αὐτῶν, οὐ προσθήσει ἐπιβλέψαι αὐτοῖς. πρόσωπον ἱερέων οὐκ ἔλαβον, προφήτας οὐκ ἠλέησαν.

Φῆ.

Φῆ.

Επιόντων ἡμῶν ἐξέλιπον οἱ ὀφθαλμοὶ ἡμῶν, εἰς τὴν βοήθειαν ἡμῶν μάταια ἀποσκοπευόντων ἡμῶν.

Τσαδή.

Αποσκοπεύσαμεν εἰς ἔθνος οὐ σῶζον, ἐθηρεύσαμεν μικροὺς ἡμῶν, τοῦ μὴ πορεύεσθαι ἐν ταῖς πλατείαις ἡμῶν.

Κώφ.

Ηγγικεν ὁ καιρὸς ἡμῶν, ἐπληρώθησαν αἱ ἡμέραι ἡμῶν, πάρεστιν ὁ καιρὸς ἡμῶν. κοῦφοι ἐγένοντο οἱ διώκοντες ἡμᾶς ὑπὲρ ἀετοὺς οὐρανοῦ, ^κ ἐπὶ τῶν ὀρέων ἐξέπτησαν, ἐν ἐρήμῳ ἐνήδρευσαν ἡμᾶς.

Ρήχς.

^λ Πνεῦμα προσώπου ἡμῶν χριστὸς κύριος ^μ συνελήφθη ἐν ταῖς διαφθοραῖς αὐτῶν. οὗ εἴπαμεν ἐν τῇ σκιᾷ αὐτοῦ ζησόμεθα ἐν τοῖς ἔθνεσι.

Χσέν.

Χαῖρε καὶ εὐφραίνου θύγατερ ἰδουμαίας ἡ κατοικοῦσα ἐπὶ γῆς, καί γε ἐπὶ σὲ διελεύσεται τὸ ποτήριον κυρίου, μεθυσθήσῃ καὶ ἀποχεεῖς.

Θαῦ.

Εξέλιπεν ἡ ἀνομία σου θύγατερ σιών, οὐ προσθήσει τοῦ ἀποικίσαι σε. ἐπεσκέψατο ἀνομίας σου θύγατερ ἐδώμ, ἀπεκάλυψεν ἐπὶ τὰ ἀσεβήματά σου.

^α Καί γε δράκοντες.] Symmachus πειρῶντες. ^β [ἐθήλασαν σκύμνοι αὐτῶν θυγατέρας.] In quibusdam libris est, ἐθήλασαν σκύμνοις αὐτῶν θυγατέρες. Vtriusque autem lectionis eadem sententia esse potest. ^γ [ὡς στρουθίον ἐν ἐρήμῳ.] Olympiodorus. ἀπεπλήσθησαν κατὰ τοὺς στρουθοκαμήλους μὴ δυνάμενοι. ἀλλὰ τὴν γῆν ἀεὶ διαθέοντες. τὸ γὰρ στρουθίον, οὕτως ἐξέδωκε Σύμμαχος. ^δ [ὥσπερ σπουδή.] Origenes. Σύμμαχος τὸ μὲν, ὥσπερ σπουδή, ἐξαπίνης, ἐξέδωκε. τὸ δὲ οὐκ ἐπόνησαν, ἵνα οὐκ ἔστησαν. ^ε [ἐκαθαριώθησαν ναζιραῖοι αὐτῆς ὑπὲρ χιόνα.] Hæc quoque sic distinguit Origenes, cuius hæc est huius loci commentatio. ἐκαθαριώθησαν ναζιραῖοι, ἄχραντοι ἀφωρισμένοι. τοὺς ἁγιάσαντας γάρ φησιν, ἑαυτοὺς τῷ θεῷ, ὁποῖος ἦν καὶ σαμψών. ἦσαν δὲ οὗτοι παρὰ ἰουδαίοις ἐπιφανεῖς. διὸ τὸ μὲν καθαρὸν αὐτῶν ἀντεξήτασε χιόνι, τὸ δὲ λαμπρὸν γάλακτι. οἱ ἐκλεκτοὶ δὲ, ὃ δηλοῖ τὸ ἀπόσπασμα, πολιτείαν οὐράνιον ἔχουσι. τοιοῦτον γὰρ τοῦ σαπφείρου τὸ χρῶμα. τὸ δὲ ἐπυρώθησαν, οὐ διεχύθησαν, ἀλλ' ἐπάγησαν ἐν τῇ ἀρετῇ. Plerisque vero libris hæc apposita est distinctio. ἐκαθαριώθησαν ναζιραῖοι αὐτῆς. ὑπὲρ χιόνα ἔλαμψαν. ὑπὲρ γάλα ἐπυρώθησαν. Ac breuiarium Romanum in communi Martyrũ tempore Paschali, in responsorio lectionis octauæ, Candidi facti sunt Nazaræi eius, splendorem Deo dederunt, & sicut lac coagulati sunt. videtur quidem Origenes, ἐπυρώθησαν, seiungere, quemadmodum in hac editione seiunctum est, ἐπυρώθησαν. quod etiam non absq. ratione ita coniũgeretur, ἐπυρώθησαν, siue, ἐπυρρώθησαν ὑπὲρ λίθον, siue, ὑπὲρ λίθοις, σαπφείρου τὸ ἀπόσπασμα αὐτῶν. Scholion eiusdem Origenis ex alio libro. Σύμμαχος, ἄχραντοι ἀφωρισμένοι αὐτῆς ὑπὲρ χιόνα. λαμπρότεροι γάλακτος. πυρρότεροι τὴν ἕξιν ὑπὲρ τὰ περίβλεπτα. σάπφειρος, τὰ μέλη αὐτῶν. σκοτεινότερον ἀσβόλης τὸ εἶδος αὐτῶν. & aliud Schol. eiusdem. ἡγιασμένοι, τὸ ναζιραῖος δηλοῖ. οὕτω γὰρ Σύμμαχος καὶ Θεοδοτίων ἐν τῷ ἀμὼς τοὺς ἡγιασμένους, ἐξέδωκαν, ναζιραίους εἰπόντες. ^ζ [ἐπυρώθησαν.] s. πυρρότεροι τὴν ἕξιν, vt videatur, ἐπυρώθησαν positum, pro, ἐπυρρώθησαν. Sic in editione Latina rubicundiores. In cæteris vero libris est, ἐπυρώθησαν. & in breuiario Romano, coagulati sunt. ^η [ἐπήγησαν.] Origenes, τὸ δὲ ἥψαντο, ἀνάψαι καὶ ὀπτῆσαι δηλοῖ. Vbi videtur legisse, ἥψαντο. ^θ [ἐσαλεύθησαν οἱ ἐγρήγοροι αὐτῆς.] s. ἀκατάστατοι ἐγένοντο, τυφλοὶ ἐν ταῖς ἐξόδοις. ἐφύρησαν ἐν αἵματι, ὥστε μὴ δύνασθαι ἅψασθαι τῆς ἐσθῆτος αὐτῶν. ^ι [προφήτας οὐκ ἠλέησαν.] Plerique libri habent, πρεσβύτας. ^κ [ἐπὶ τῶν ὀρέων ἐξέπτησαν.] In plerisque libris est, ἐξήφθησαν. ^λ [πνεῦμα προσώπου.] Scholion. Ακύλας. πνεῦμα μυκτήρων ἡμῶν, ἔφη. Σύμμαχος δὲ πνοὴν μυκτήρων. οἱ γὰρ θεοφιλεῖς διὰ παντὸς τὸν χριστὸν ἀναπνέουσι, πρὸ ὀφθαλμῶν αὐτὸν ἔχοντες. ^μ [συνελήφθη ἐν ταῖς διαφθοραῖς αὐτῶν.] In plerisque libris est, διαφθοραῖς ἡμῶν. Dionysius Alexandrinus in responsionibus ad quæstiones Pauli Samosatensis legit, διαβουλαῖς ἡμῶν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄.

Μνήσθητι κύριε, ὅτι ἐγενήθη ἡμῖν. ἐπίβλεψον, καὶ ἰδὲ τὸν ὀνειδισμὸν ἡμῶν. κληρονομία ἡμῶν μετεστράφη ἀλλοτρίοις, οἱ οἶκοι ἡμῶν ξένοις. ὀρφανοὶ ἐγενήθημεν, οὐχ ὑπάρχει πατήρ, μητέρες ἡμῶν ὡς αἱ χῆραι. ὕδωρ ἡμῶν ἐν ἀργυρίῳ ἐπίομεν, ξύλα ἡμῶν ἐν ἀλλάγματι ^α ἦλθεν ἐπὶ τὸν τράχηλον ἡμῶν. ἐδιώχθημεν, ἐκοπιάσαμεν, οὐκ ἀνεπαύθημεν. ^β αἴγυπτος ἔδωκε χεῖρα, ἀσσοὺρ εἰς πλησμονὴν αὐτῶν. οἱ πατέρες ἡμῶν ἥμαρτον, οὐχ ὑπάρχουσιν, ἡμεῖς τὰ ἀνομήματα αὐτῶν ὑπέσχομεν. δοῦλοι ἐκυρίευσαν ἡμῶν, λυτρούμενος οὐκ ἔστιν ἐκ τῆς χειρὸς αὐτῶν. ἐν ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν εἰσοίσομεν ἄρτον ἡμῶν, ἀπὸ προσώπου ^γ ῥομφαίας τῆς ἐρήμου. τὸ δέρμα ἡμῶν ὡς κλίβανος ἐπελιώθη, συνεσπάσθησαν ἀπὸ προσώπου καταιγίδων λιμοῦ. γυναῖκας ἐν σιὼν ἐταπείνωσαν, παρθένους ἐν πόλεσιν ἰούδα. ἄρχοντες ἐν χερσὶν αὐτῶν ἐκρεμάσθησαν, πρεσβύτεροι οὐκ ἐδοξάσθησαν. ἐκλεκτοὶ κλαυθμὸν ἀνέλαβον, καὶ νεανίσκοι ἐν ξύλῳ ἠσθένησαν. ^δ πρεσβῦται ἀπὸ πύλης κατέπαυσαν, ἐκλεκτοὶ ἐκ ψαλμῶν αὐτῶν κατέπαυσαν. κατέλυσε χαρὰ καρδίας ἡμῶν, ἐστράφη εἰς πένθος ὁ χορὸς ἡμῶν, ἔπεσεν ὁ στέφανος ἡμῶν τῆς κεφαλῆς. οὐαὶ δὲ ἡμῖν, ὅτι ἡμάρτομεν. περὶ τούτου ἐγενήθη ὀδυνηρὰ ἡ καρδία ἡμῶν, περὶ τούτου ἐσκότασαν οἱ ὀφθαλμοὶ ἡμῶν. ἐπ' ὄρος σιὼν, ὅτι ἠφανίσθη, ἀλώπεκες διῆλθον ἐν αὐτῇ. σὺ δὲ κύριε εἰς τὸν αἰῶνα κατοικήσεις, ὁ θρόνος σου εἰς γενεὰν καὶ γενεάν. ἱνατί εἰς νῖκος ἐπιλήσῃ ἡμῶν, καταλείψεις ἡμᾶς εἰς μακρότητα ἡμερῶν; ἐπίστρεψον ἡμᾶς κύριε πρὸς σὲ, καὶ ἐπιστραφησόμεθα. καὶ ἀνακαίνισον ἡμέρας ἡμῶν καθὼς ἔμπροσθεν. ὅτι ἀπωθούμενος ἀπώσω ἡμᾶς, ὠργίσθης ἐφ' ἡμᾶς ἕως σφόδρα.

^α Ηλθεν ἐπὶ τὸν τράχηλον.] Symmachus. ζυγὸς κατὰ τοῦ τραχήλου ἡμῶν. & in alio codice. ξύλα ἡμῶν ἐν ἀλλάγματι ἐλάβομεν ἐπὶ τὸν τράχηλον ἡμῶν & Schol. ἀντὶ τοῦ ἐλάβομεν ἐπὶ τὸν τράχηλον, Σύμμαχος εἶπεν, ζυγὸς κατὰ τὸν τράχηλον. ^β [αἴγυπτος ἔδωκε χεῖρα.] Schol. ἐξ ἀντιγράφων, προτείνει τὰ πρὸς τὴν χρείαν ὠνουμένοις ἡ αἴγυπτος ὁμοίως καὶ ἀσσυρίων οἱ τὴν χώραν ἑαλωκυῖαν φυλάττοντες. οὐ γὰρ ἦν ἑτέρωθεν ἐμπλησθῆναι τροφῆς. ἤ, ὅτι αἴγυπτος μὲν ἔδοξεν ἡμῖν ἐπαμῦναι. ἀσσύριοι δὲ ἀλοῦσιν ἐχορήγουν τροφήν. κατὰ δὲ Σύμμαχον, τοῖς μὲν αἰγυπτίοις ἑαυτοὺς ἐξεδώκαμεν, προσδραμόντες ὡς φίλοις τοῖς ἀεὶ πολεμίοις. τοῖς δὲ ἀσσυρίοις τῷ λιμῷ πιεζόμενοι προσεδράμομεν. ^γ [ῥομφαίας τῆς ἐρήμου.] Schol. ῥομφαίαν ἐρήμου τὴν ἀπὸ τῆς ἀπαγωγῆς ταλαιπωρίαν φησί.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΙΕΡΕΜΙΟΥ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α.

Ἀντίγραφον ἐπιστολῆς, ἧς ἀπέστειλεν Ἱερεμίας πρὸς τοὺς ἀχθησομένους αἰχμαλώτους εἰς Βαβυλῶνα ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῶν Βαβυλωνίων, ἀναγγεῖλαι αὐτοῖς καθότι ἐπετάγη αὐτῷ ὑπὸ τοῦ θεοῦ. διὰ τὰς ἁμαρτίας ἃς ἡμαρτήκατε ἐναντίον τοῦ θεοῦ, ἀχθήσεσθε εἰς Βαβυλῶνα αἰχμάλωτοι ὑπὸ Ναβουχοδονόσορ βασιλέως τῶν Βαβυλωνίων. εἰσελθόντες οὖν εἰς Βαβυλῶνα, ἔσεσθε ἐκεῖ ἔτη πλείονα καὶ χρόνον μακρὸν, ἕως γενεῶν ἑπτά. μετὰ τοῦτο δὲ ἐξάξω ὑμᾶς ἐκεῖθεν μετ' εἰρήνης. νυνὶ δὲ ὄψεσθε ἐν Βαβυλῶνι θεοὺς ἀργυροῦς καὶ χρυσοῦς καὶ ξυλίνους ἐπ' ὤμοις αἰρομένους, δεικνύντας φόβον τοῖς ἔθνεσιν. εὐλαβήθητε οὖν μὴ καὶ ὑμεῖς ἀφομοιωθέντες τοῖς ἀλλοφύλοις ἀφομοιωθῆτε, καὶ φόβος ὑμᾶς λάβῃ ἐπ' αὐτοῖς, ἰδόντας ὄχλον ἔμπροσθεν καὶ ὄπισθεν αὐτῶν προσκυνοῦντας αὐτά. εἴπατε δὲ τῇ διανοίᾳ, σοὶ δεῖ προσκυνεῖν δέσποτα. ὁ γὰρ ἄγγελός μου μεθ' ὑμῶν ἐστιν, αὐτός τε ἐκζητῶν τὰς ψυχὰς ὑμῶν. γλῶσσα γὰρ αὐτῶν ἐστι κατεξυσμένη ὑπὸ τέκτονος, αὐτά τε περίχρυσα καὶ περιάργυρα. ψευδῆ δ' ἐστὶ καὶ οὐ δύνανται λαλεῖν, καὶ ὥσπερ παρθένῳ φιλοκόσμῳ λαμβάνοντες χρυσίον, κατασκευάζουσι στεφάνους ἐπὶ τὰς κεφαλὰς τῶν θεῶν αὐτῶν. ἔστι δὲ καὶ ὅτε ὑφαιρούμενοι οἱ ἱερεῖς ἀπὸ τῶν θεῶν αὐτῶν χρυσίον καὶ ἀργύριον εἰς ἑαυτοὺς καταναλοῦσι, δώσουσι δὲ ἀπ' αὐτῶν καὶ ταῖς ἐπὶ τοῦ στέγους πόρναις. κοσμοῦσί τε αὐτοὺς ὡς ἀνθρώπους τοῖς ἐνδύμασι θεοὺς ἀργυροῦς, καὶ θεοὺς χρυσοῦς, καὶ ξυλίνους. οὗτοι δὲ οὐ διασώζονται ἀπὸ ἰοῦ καὶ βρωμάτων, περιβεβλημένων αὐτῶν ἱματισμὸν πορφυροῦν. ἐκμάσσονται τὸ πρόσωπον αὐτῶν διὰ τὸν ἐκ τῆς οἰκίας κονιορτόν, ὅς ἐστι πλείων ἐπ' αὐτοῖς. καὶ σκῆπτρον ἔχει ὡς ἄνθρωπος κριτὴς χώρας, ὃς τὸν εἰς αὐτὸν ἁμαρτάνοντα οὐκ ἀνελεῖ. ἔχει δὲ ἐγχειρίδιον δεξιᾷ, καὶ πέλεκυν. ἑαυτὸν δὲ ἐκ πολέμου καὶ λῃστῶν οὐκ ἐξελεῖται. ὅθεν γνώριμοί εἰσιν οὐκ ὄντες θεοί· μὴ οὖν φοβηθῆτε αὐτούς. ὥσπερ γὰρ σκεῦος ἀνθρώπου συντριβὲν ἀχρεῖον γίνεται, τοιοῦτοι ὑπάρχουσιν οἱ θεοὶ αὐτῶν, καθιδρυμένων αὐτῶν ἐν τοῖς οἴκοις. οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν πλήρεις εἰσὶ κονιορτοῦ ἀπὸ τῶν ποδῶν τῶν εἰσπορευομένων. καὶ ὥσπερ τινὶ ἠδικηκότι βασιλέα, περιπεφραγμέναι εἰσὶν αἱ αὐλαί. ὡς ἐπὶ θανάτῳ ἀπηγμένῳ, τοὺς οἴκους αὐτῶν ὀχυροῦσιν οἱ ἱερεῖς θυρώμασί τε καὶ κλείθροις καὶ μοχλοῖς, ὅπως ὑπὸ τῶν λῃστῶν μὴ συληθῶσιν. λύχνους καίουσι, καὶ πλείους ἢ ἑαυτοῖς, ὧν οὐδένα δύνανται ἰδεῖν. ἔστι μὲν ὥσπερ δοκὸς τῶν ἐκ τῆς οἰκίας· τὰς δὲ καρδίας αὐτῶν φασιν ἐκλείχεσθαι τῶν ἀπὸ τῆς γῆς ἑρπετῶν, κατεσθιόντων αὐτούς τε καὶ τὸν ἱματισμὸν αὐτῶν οὐκ αἰσθάνονται. μεμελανωμένοι τὸ πρόσωπον αὐτῶν ἀπὸ τοῦ καπνοῦ τοῦ ἐκ τῆς οἰκίας. ἐπὶ τὸ σῶμα αὐτῶν καὶ ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτῶν ἐφίπτανται νυκτερίδες, χελιδόνες, καὶ τὰ ὄρνεα, ὡσαύτως δὲ καὶ οἱ αἴλουροι, ὅθεν γνώσεσθε ὅτι οὐκ εἰσὶ θεοί. μὴ οὖν φοβεῖσθε αὐτά. τὸ γὰρ χρυσίον ὃ περίκεινται εἰς κάλλος, ἐὰν μή τις ἐκμάξῃ τὸν ἰὸν, οὐ μὴ στίλψωσιν, οὐδὲ γὰρ ὅτε ἐχωνεύοντο, ᾐσθάνοντο. ἐκ πάσης τιμῆς ἠγορασμένα ἐστὶν, ἐν οἷς οὐκ ἔστι πνεῦμα, ἄνευ ποδῶν ἐπ' ὤμοις φέρονται ἐνδεικνύμενοι τὴν ἑαυτῶν ἀτιμίαν τοῖς ἀνθρώποις, αἰσχύνονταί τε καὶ οἱ θεραπεύοντες αὐτά, διὰ τὸ, εἴποτε ἐπὶ τὴν γῆν πέσῃ, μὴ δι' αὐτῶν ἀνίστασθαι. μήτε ἐάν τις αὐτὸ ὀρθὸν στήσῃ, δι' ἑαυτοῦ κινηθήσεται, μήτε ἐὰν κλιθῇ, οὐ μὴ ὀρθωθῇ, ἀλλ' ὥσπερ νεκροῖς τὰ δῶρα αὐτοῖς παρατίθεται. τὰς δὲ θυσίας αὐτῶν ἀποδόμενοι οἱ ἱερεῖς αὐτῶν καταχρῶνται. ὡσαύτως δὲ καὶ αἱ γυναῖκες ἀπ' αὐτῶν ταριχεύουσαι, οὔτε πτωχῷ οὔτε ἀδυνάτῳ μὴ μεταδῶσι. τῶν θυσιῶν αὐτῶν ἀποκαθημένη, καὶ λεχὼς ἅπτονται. γνόντες οὖν ἀπὸ τούτων ὅτι οὐκ εἰσὶ θεοί, μὴ φοβηθῆτε αὐτούς. πόθεν γὰρ κληθείησαν θεοί; ὅτι γυναῖκες παρατιθέασι θεοῖς ἀργυροῖς καὶ χρυσοῖς καὶ ξυλίνοις. καὶ ἐν τοῖς οἴκοις αὐτῶν οἱ ἱερεῖς διφρεύουσιν ἔχοντες τοὺς χιτῶνας διερρωγότας καὶ τὰς κεφαλὰς καὶ τοὺς πώγωνας ἐξυρημένους, ὧν αἱ κεφαλαὶ ἀκάλυπτοί εἰσιν, ὠρύονται δὲ βοῶντες ἐναντίον τῶν θεῶν αὐτῶν ὥσπερ τινὲς ἐν περιδείπνῳ νεκροῦ. ἀπὸ τοῦ ἱματισμοῦ αὐτῶν ἀφελόμενοι οἱ ἱερεῖς, ἐνδύσουσι τὰς γυναῖκας αὐτῶν καὶ τὰ παιδία. οὔτε ἐὰν κακὸν πάθωσιν ὑπό τινος, οὔτε ἐὰν ἀγαθὸν, δυνήσονται ἀνταποδοῦναι. οὔτε καταστῆσαι βασιλέα δύνανται, οὔτε ἀφελέσθαι. ὡσαύτως οὔτε πλοῦτον, οὔτε χαλκὸν, οὐ μὴ δύνωνται διδόναι. ἐάν τις αὐτοῖς εὐχὴν εὐξάμενος μὴ ἀποδῷ, οὐ μὴ ἐπιζητήσωσιν. ἐκ θανάτου ἄνθρωπον οὐ μὴ ῥύσωνται, οὔτε ἥττονα ἀπὸ ἰσχυροῦ μὴ ἐξέλωνται. ἄνθρωπον τυφλὸν εἰς ὅρασιν οὐ μὴ περιστήσωσιν, ἐν ἀνάγκῃ ἄνθρωπον ὄντα οὐ μὴ ἐξέλωνται. χήραν οὐ μὴ ἐλεήσωσιν, οὔτε ὀρφανὸν εὖ ποιήσωσι. τοῖς ἀπὸ τοῦ ὄρους λίθοις ὡμοιωμένοι εἰσὶ τὰ ξύλινα, καὶ τὰ περίχρυσα, καὶ τὰ περιάργυρα, οἱ δὲ θεραπεύοντες αὐτὰ καταισχυνθήσονται. πῶς οὖν νομιστέον ἢ κλητέον ὑπάρχειν αὐτοὺς θεούς; ἔτι δὲ καὶ αὐτῶν τῶν Χαλδαίων ἀτιμαζόντων αὐτά, οἳ ὅταν ἴδωσιν ἐνεὸν μὴ δυνάμενον λαλῆσαι, προσενεγκάμενοι τὸν Βῆλον, ἀξιοῦσι φωνῆσαι, ὡς δυνατοῦ ὄντος αὐτοῦ αἰσθέσθαι. καὶ οὐ δύνανται αὐτοὶ νοήσαντες καταλιπεῖν αὐτά, αἴσθησιν γὰρ οὐκ ἔχουσιν. αἱ δὲ γυναῖκες περιθέμεναι σχοινία ἐν ταῖς ὁδοῖς ἐγκάθηνται, θυμιῶσαι τὰ πίτυρα. ὅταν δέ τις αὐτῶν ἐφελκυσθεῖσα ὑπό τινος τῶν παραπορευομένων κοιμηθῇ, τὴν πλησίον ὀνειδίζει, ὅτι οὐκ ἠξίωται ὥσπερ καὶ αὐτή, οὔτε τὸ σχοινίον αὐτῆς διερράγη. πάντα τὰ γινόμενα ἐν αὐτοῖς ἐστὶ ψευδῆ.

ψευδῆ. πῶς οὖν νομιστέον ἢ κλητέον ὡς θεοὺς αὐτοὺς ὑπάρχειν; ὑπὸ τεκτόνων καὶ χρυσοχόων κατεσκευασμένα εἰσίν. οὐθὲν ἄλλο μὴ γένωνται, ἢ ὃ βούλονται οἱ τεχνῖται αὐτὰ γενέσθαι. αὐτοί τε οἱ κατασκευάζοντες αὐτὰ, οὐ μὴ γένωνται πολυχρόνιοι. πῶς τε δὴ μέλλει [α] τὰ ὑπ' αὐτῶν κατασκευασθέντα; κατέλιπον γὰρ ψευδῆ καὶ ὄνειδος τοῖς ἐπιγινομένοις. ὅταν γὰρ ἐπαχθῇ ἐπ' αὐτὰ πόλεμος καὶ κακὰ, βουλεύονται πρὸς ἑαυτοὺς οἱ ἱερεῖς, ποῦ συναποκρυβῶσι μετ' αὐτῶν. πῶς οὖν οὐκ ἔστιν αἰσθέσθαι, ὅτι οὐκ εἰσὶ θεοί; οἳ οὔτε σώζουσιν ἑαυτοὺς ἐκ πολέμου, οὔτε ἐκ κακῶν. ὑπάρχοντα γὰρ ξύλινα καὶ περίχρυσα καὶ περιάργυρα γνωσθήσεται μετὰ ταῦτα, ὅτι ἐστὶ ψευδῆ. τοῖς ἔθνεσι πᾶσι τοῖς τε βασιλεῦσι φανερὸν ἔσται ὅτι οὐκ εἰσὶ θεοί, ἀλλὰ ἔργα χειρῶν ἀνθρώπων, καὶ οὐδὲν θεοῦ ἔργον ἐν αὐτοῖς ἐστι. τίνι οὖν γνωστέον ἐστὶν ὅτι οὐκ εἰσὶ θεοί; βασιλέα γὰρ χώρας οὐ μὴ ἀναστήσωσιν, οὔτε ὑετὸν ἀνθρώποις οὐ μὴ δῶσι, κρίσιν τε οὐ μὴ διακρίνωσιν ἑαυτῶν, οὐδὲ μὴ ῥύσωνται ἀδίκημα, ἀδύνατοι ὄντες, ὥσπερ γὰρ κορῶναι ἀναμέσον τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς. καὶ γὰρ ὅταν ἐμπέσῃ εἰς οἰκίαν θεῶν ξυλίνων ἢ περιχρύσων ἢ περιαργύρων πῦρ, οἱ μὲν ἱερεῖς αὐτῶν φεύξονται καὶ διασωθήσονται, αὐτοὶ δὲ ὥσπερ δοκοὶ μέσοι κατακαυθήσονται, βασιλεῖ δὲ καὶ πολεμίοις οὐ μὴ ἀντιστῶσι. πῶς οὖν ἐκδεκτέον ἢ νομιστέον, ὅτι εἰσὶ θεοί; οὔτε ἀπὸ κλεπτῶν, οὔτε ἀπὸ λῃστῶν οὐ μὴ διασωθῶσι, θεοὶ ξύλινοι, καὶ περιάργυροι, καὶ περίχρυσοι. ὧν οἱ ἰσχύοντες περιελοῦνται τὸ χρυσίον καὶ τὸ ἀργύριον καὶ τὸν ἱματισμὸν τὸν περικείμενον αὐτοῖς, ἀπελεύσονται ἔχοντες, οὔτε ἑαυτοῖς οὐ μὴ βοηθήσωσιν. ὥστε κρεῖσσον εἶναι βασιλέα ἐπιδεικνύμενον τὴν ἑαυτοῦ ἀνδρείαν, ἢ σκεῦος ἐν οἰκίᾳ χρήσιμον ἐφ' ᾧ κεχρήσεται ὁ κεκτημένος, ἢ οἱ ψευδεῖς θεοί. ἢ καὶ θύρα ἐν οἰκίᾳ διασώζουσα τὰ ἐν αὐτῇ ὄντα, ἢ οἱ ψευδεῖς θεοί. καὶ ξύλινος στύλος ἐν βασιλείοις, ἢ οἱ ψευδεῖς θεοί. ἥλιος μὲν γὰρ καὶ σελήνη καὶ ἄστρα ὄντα λαμπρὰ, καὶ ἀποστελλόμενα ἐπὶ χρείας, εὐήκοά εἰσιν. ὡσαύτως καὶ ἀστραπὴ ὅταν ἐπιφανῇ, εὔοπτός ἐστι. τὸ δ' αὐτὸ καὶ πνεῦμα ἐν πάσῃ χώρᾳ πνεῖ. καὶ νεφέλαις ὅταν ἐπιταγῇ ὑπὸ τοῦ θεοῦ ἐπιπορεύεσθαι ἐφ' ὅλην τὴν οἰκουμένην, συντελοῦσι τὸ ταχθέν. τό, τε πῦρ ἐξαποσταλὲν ἄνωθεν ἐξαναλῶσαι ὄρη καὶ δρυμοὺς, ποιεῖ τὸ συνταχθέν. ταῦτα δὲ οὔτε ταῖς ἰδέαις, οὔτε ταῖς δυνάμεσιν αὐτῶν ἀφωμοιωμένα ἐστίν. ὅθεν οὔτε νομιστέον, οὔτε κλητέον ὑπάρχειν αὐτοὺς θεοὺς, οὐ δυνατῶν ὄντων αὐτῶν, οὔτε κρίσιν κρίναι, οὔτε εὖ ποιῆσαι ἀνθρώποις. γνόντες οὖν ὅτι οὐκ εἰσὶ θεοί, μὴ φοβηθῆτε αὐτούς, οὔτε γὰρ βασιλεῦσιν οὐ μὴ καταράσωνται, οὔτε μὴ εὐλογήσωσιν. σημεῖά τε ἐν ἔθνεσιν, ἐν οὐρανῷ οὐ μὴ δείξωσιν. οὐδὲ ὡς ὁ ἥλιος λάμψουσιν, οὔτε φωτιοῦσιν ὡς ἡ σελήνη. τὰ θηρία αὐτῶν ἐστι κρείττω, ἃ δύνανται ἐκφυγόντα εἰς σκέπην, ἑαυτὰ ὠφελῆσαι. κατ' οὐδένα οὖν τρόπον ἡμῖν ἐστι φανερὸν, ὅτι εἰσὶ θεοί. διὸ μὴ φοβηθῆτε αὐτούς. ὥσπερ γὰρ ἐν σικυηράτῳ [β] προβασκάνιον οὐδὲν φυλάσσον, οὕτως οἱ θεοὶ αὐτῶν εἰσι ξύλινοι καὶ περίχρυσοι καὶ περιάργυροι, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ τῇ ἐν κήπῳ ῥάμνῳ, ἐφ' ἧς πᾶν ὄρνεον ἐπικάθηται, ὡσαύτως δὲ καὶ νεκρῷ ἐρριμμένῳ ἐν σκότει ἀφωμοίωνται οἱ θεοὶ αὐτῶν ξύλινοι, καὶ περίχρυσοι, καὶ περιάργυροι. ἀπό τε τῆς πορφύρας καὶ τῆς μαρμάρου τῆς ἐπ' αὐτοὺς σηπομένης γνωσθήσονται, ὅτι οὐκ εἰσὶ θεοί. αὐτά τε ἐξ ὑστέρου βρωθήσονται, καὶ ἔσται ὄνειδος ἐν τῇ χώρᾳ. κρεῖσσον οὖν ἄνθρωπος δίκαιος οὐκ ἔχων εἴδωλα, ἔσται γὰρ μακρὰν ἀπὸ ὀνειδισμοῦ.

α Τὰ ὑπ' αὐτῶν κατασκευασθέντα.] In cæteris libris sequitur, εἶναι θεοί. β [προβασκάνιον.] Scholion. προβασκάνια καὶ κεράμβηλα ἑλλήνων οἱ λόγιοι καλοῦσι ἅπερ ἱστῶσιν οἱ ἀγροφύλακες πρὸς φόβον ὀρνέων, ἢ καὶ ἀνθρώπων. ταῦτα δὲ καὶ μορμολύκεια καλοῦνται.

ΙΕΖΕΚΙΗΛ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ τριακοστῷ ἔτει ἐν τῷ τετάρτῳ μηνὶ πέμπτῃ τοῦ μηνὸς, καὶ ἐγὼ ἤμην ἐν μέσῳ τῆς αἰχμαλωσίας ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ τοῦ χοβάρ. καὶ ἠνοίχθησαν οἱ οὐρανοὶ, καὶ ἴδον ὁράσεις θεοῦ πέμπτῃ τοῦ μηνὸς, τοῦτο τὸ ἔτος τὸ πέμπτον τῆς αἰχμαλωσίας τοῦ βασιλέως ἰωακεὶμ καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρὸς ἰεζεκιὴλ υἱὸν βουζεὶ, τὸν ἱερέα ἐν γῇ χαλδαίων ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ τοῦ χοβάρ. καὶ ἐγένετο ἐπ' ἐμὲ χεὶρ κυρίου, καὶ ἴδον, καὶ ἰδοὺ πνεῦμα ἐξαῖρον ἤρχετο ἀπὸ βορρᾶ, καὶ νεφέλη μεγάλη ἐν αὐτῷ, καὶ φέγγος κύκλῳ αὐτοῦ καὶ πῦρ ἐξαστράπτον. [a] καὶ ἐν τῷ μέσῳ αὐτοῦ ὡς ὅρασις ἠλέκτρου ἐν μέσῳ τοῦ πυρὸς, καὶ φέγγος ἐν αὐτῷ, καὶ ἐν τῷ μέσῳ ὡς ὁμοίωμα τεσσάρων ζώων. καὶ αὕτη ἡ ὅρασις αὐτῶν, ὁμοίωμα ἀνθρώπου ἐπ' αὐτοῖς. καὶ τέσσαρα πρόσωπα τῷ ἑνὶ, καὶ τέσσαρες πτέρυγες τῷ ἑνὶ, καὶ τὰ σκέλη αὐτῶν ὀρθὰ, καὶ πτερωτοὶ οἱ πόδες αὐτῶν, καὶ σπινθῆρες ὡς ἐξαστράπτων χαλκός. καὶ ἐλαφραὶ αἱ πτέρυγες αὐτῶν, καὶ χεὶρ ἀνθρώπου ὑποκάτωθεν τῶν πτερύγων αὐτῶν [b] ἐπὶ τὰ τέσσαρα μέρη αὐτῶν, καὶ τὰ πρόσωπα αὐτῶν τῶν τεσσάρων οὐκ ἐπεστρέφοντο ἐν τῷ βαδίζειν αὐτά. ἕκαστον ἀπέναντι τοῦ προσώπου αὐτῶν ἐπορεύοντο. καὶ ὁμοίωσις τῶν προσώπων αὐτῶν. πρόσωπον ἀνθρώπου, καὶ πρόσωπον τοῦ λέοντος ἐκ δεξιῶν τοῖς τέσσαρσι, καὶ πρόσωπον μόσχου ἐξ ἀριστερῶν τοῖς τέσσαρσι, καὶ πρόσωπον ἀετοῦ τοῖς τέσσαρσι. καὶ αἱ πτέρυγες αὐτῶν ἐκτεταμέναι ἄνωθεν τοῖς τέσσαρσιν, ἑκατέρῳ δύο συνεζευγμέναι πρὸς ἀλλήλας, καὶ δύο ἐπεκάλυπτον ἐπάνω τοῦ σώματος αὐτῶν, καὶ ἑκάτερον κατὰ πρόσωπον αὐτοῦ ἐπορεύετο. οὗ ἂν ἦν τὸ πνεῦμα πορευόμενον ἐπορεύοντο, καὶ οὐκ ἐπέστρεφον. καὶ ἐν μέσῳ τῶν ζώων ὅρασις ὡς ἀνθράκων πυρὸς καιομένων, ὡς ὄψις λαμπάδων συστρεφομένων ἀνὰ μέσον τῶν ζώων καὶ φέγγος τοῦ πυρὸς, καὶ ἐκ τοῦ πυρὸς [c] ἐξεπορεύετο ἀστραπή. καὶ ἴδον, καὶ ἰδοὺ τροχὸς εἷς ἐπὶ τῆς γῆς ἐχόμενος τῶν ζώων τοῖς τέσσαρσι. καὶ τὸ εἶδος τῶν τροχῶν ὡς εἶδος [d] θαρσεὶς, καὶ [e] ὁμοίωμα ἓν τοῖς τέσσαρσι. [f] καὶ τὸ ἔργον αὐτῶν ἦν καθὼς ἂν εἴη τροχὸς ἐν τροχῷ, ἐπὶ τὰ τέσσαρα μέρη αὐτῶν ἐπορεύοντο. οὐκ ἐπέστρεφον ἐν τῷ πορεύεσθαι αὐτὰ, οὐδ' οἱ νῶτοι αὐτῶν, [g] καὶ ὕψος ἦν αὐτοῖς. καὶ ἴδον αὐτὰ, καὶ οἱ νῶτοι αὐτῶν πλήρεις ὀφθαλμῶν κυκλόθεν τοῖς τέσσαρσιν. καὶ ἐν τῷ πορεύεσθαι τὰ ζῶα, ἐπορεύοντο οἱ τροχοὶ ἐχόμενοι αὐτῶν. καὶ ἐν τῷ ἐξαίρειν τὰ ζῶα ἀπὸ τῆς γῆς, ἐξῄροντο οἱ τροχοί. οὗ ἂν ἦν ἡ νεφέλη ἐκεῖ τὸ πνεῦμα τοῦ πορεύεσθαι, ἐπορεύοντο οἱ τροχοὶ καὶ ἐξῄροντο σὺν αὐτοῖς, διότι πνεῦμα ζωῆς ἐν τοῖς τροχοῖς. ἐν τῷ πορεύεσθαι αὐτὰ ἐπορεύοντο, καὶ ἐν τῷ ἑστάναι αὐτὰ εἱστήκεισαν. καὶ ἐν τῷ ἐξαίρειν αὐτὰ ἀπὸ τῆς γῆς, ἐξῄροντο σὺν αὐτοῖς, ὅτι πνεῦμα ζωῆς ἦν ἐν τοῖς τροχοῖς. καὶ ὁμοίωμα ὑπὲρ κεφαλῆς αὐτῶν τῶν ζώων ὡσεὶ στερέωμα ὡς ὅρασις κρυστάλλου ἐκτεταμένον ἐπὶ τῶν πτερύγων αὐτῶν ἐπάνωθεν, καὶ ὑποκάτωθεν τοῦ στερεώματος αἱ πτέρυγες αὐτῶν ἐκτεταμέναι, πτερυσσόμεναι ἑτέρα τῇ ἑτέρᾳ, [h] ἑκάστῳ δύο ἐπικαλύπτουσαι τὰ σώματα αὐτῶν. καὶ ἤκουον τὴν φωνὴν τῶν πτερύγων αὐτῶν ἐν τῷ πορεύεσθαι αὐτὰ [i] ὡς φωνὴν ὕδατος πολλοῦ. καὶ ἐν τῷ ἑστάναι αὐτὰ, κατέπαυον αἱ πτέρυγες αὐτῶν. καὶ ἰδοὺ φωνὴ ὑπεράνωθεν τοῦ στερεώματος [k] τοῦ ὄντος ὑπὲρ κεφαλῆς αὐτῶν ὡς ὅρασις λίθου σαπφείρου, ὁμοίωμα θρόνου ἐπ' αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ τοῦ ὁμοιώματος τοῦ θρόνου ὁμοίωμα ὡς εἶδος ἀνθρώπου ἄνωθεν. [l] καὶ ἴδον ὡς ὄψιν ἠλέκτρου ἀπὸ ὁράσεως ὀσφύος καὶ ἐπάνω, καὶ ἀπὸ ὁράσεως ὀσφύος καὶ ἕως κάτω ἴδον ὅρασιν πυρὸς, καὶ τὸ φέγγος αὐτοῦ κύκλῳ ὡς ὅρασις τόξου ὅταν ᾖ ἐν τῇ νεφέλῃ ἐν ἡμέραις ὑετοῦ, [m] οὕτως ἡ στάσις τοῦ φέγγους κυκλόθεν.

[a] Καὶ ἐν τῷ μέσῳ αὐτοῦ ὡς ὅρασις ἠλέκτρου.] Polychronius. φῶς γὰρ ἐν μέσῳ αὐτοῦ ὡς ὅρασις ἴριδος, καὶ αὕτη διῄει ἦν ἐν μέσῳ αὐτῶν [b] [ἐπὶ τὰ τέσσαρα μέρη αὐτῶν.] In cæteris libris hæc sequuntur. καὶ τὰ πρόσωπα αὐτῶν, καὶ αἱ πτέρυγες αὐτῶν τῶν τεσσάρων ἐχόμεναι ἑτέρα τῆς ἑτέρας. quæ nec apud Theodoretum posita sunt, qui hæc ita continuat. ἐπὶ τὰ τέσσαρα μέρη αὐτῶν. οὐκ ἐπεστρέφοντο ἐν τῷ βαδίζειν αὐτά. [c] [ἐξεπορεύετο ἀστραπή.] In cæteris libris hæc sequuntur. καὶ τὰ ζῶα ἔτρεχον καὶ ἀνέκαμπτον ὡς εἶδος τοῦ βεζέκ. quæ S. Hieronymus hoc loco affirmat de editione Theodotionis addita esse. Theodoretus autē ea ponit, & post τὸ εἶδος τοῦ βεζέκ, subiungit, τοῦτο δὲ ὁ Σύμμαχος ἡρμήνευσεν, ὡς εἶδος ἀκτῖνος ἀστραπῆς. Aliud Scholion. τὸ βεζὲκ, ἀστραπὴν σημαίνει. [d] [θαρσείς.] Schol. τὸ θαρσεὶς χρυσόλιθον φησὶν ἢ ὑάκινθον. & apud Theodoretum, κατὰ δὲ τὸν Σύμμαχον, ὡς ὅρασις ὑακίνθου. [e] [ὁμοίωμα ἓν τοῖς τέσσαρσι.] Cæteri libri habent, ὁμοίωμα ἐν τοῖς τέσσαρσι. [f] [καὶ τὸ ἔργον αὐτῶν ἦν.] Sic S. Hieronymus. In quibusdã vero libris & apud Theodoretũ est, καὶ ἡ ὅρασις αὐτῶν, καὶ τὸ ἔργον αὐτῶν ἦν. [g] [καὶ ὕψος ἦν αὐτοῖς.] In quibusdã libris & apud Theodoretũ sequitur, καὶ φοβεροὶ ἦσαν. quod S. Hieronymus nõ habet. [h] [ἑκάστῳ δύο ἐπικαλύπτουσαι.] Sic quoq. est apud Theodoretũ. in alijs vero libris, ἑκάστῳ δύο συνεζευγμέναι, ἐπικαλύπτουσαι. [i] [ὡς φωνὴν ὕδατος πολλοῦ.] Apud Theodoretũ est. ὡς φωνὴν ὑδάτων πολλῶν. ὡς φωνὴν θεοῦ σαδδαΐ. & in explicatione, θεοῦ σαδδαΐ. ὅπερ Ἀκύλας καὶ Σύμμαχος, ἱκανοῦ ἡρμήνευσαν. atq. in quibusdam exemplaribus est, θεοῦ σαδδαῒ ἱκανοῦ. S. Hieronymus, φωνὴν σαδδαῒ, quod iuxta LXX. est, φωνὴν τοῦ λόγου. [k] [τοῦ ὄντος ὑπὲρ κεφαλῆς αὐτῶν.] In plerisque libris hæc sequuntur. ἐν τῷ ἑστάναι αὐτὰ, ἀνίεντο αἱ πτέρυγες αὐτῶν. quæ nec Theodoretus habet. [l] [ὡς ὅρασιν ἠλέκτρου.] In cæteris libris hæc sequuntur. ὡσεὶ ὅρασιν πυρὸς ἔσωθεν αὐτοῦ κύκλῳ. Quæ habet quoque Theodoretus. [m] [οὕτως ἡ στάσις.] In cæteris libris est. οὕτως ἡ ὅρασις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

ΑΥτη ἡ ὅρασις ὁμοιώματος δόξης κυρίου. καὶ ἴδον, καὶ πίπτω ἐπὶ πρόσωπόν μου, καὶ ἤκουσα φωνὴν λαλοῦντος, καὶ εἶπε πρός μέ. υἱὲ ἀνθρώπου, στῆθι ἐπὶ τοὺς πόδας σου, καὶ λαλήσω πρός σέ. καὶ ἦλθεν ἐπ' ἐμὲ πνεῦμα, καὶ ἀνέλαβέ με, καὶ ἐξῆρέ με, καὶ ἔστησέ με ἐπὶ τοὺς πόδας μου, καὶ ἤκουον αὐτοῦ λαλοῦντος πρός μέ, καὶ εἶπε πρός μέ. υἱὲ ἀνθρώπου, ἐξαποστέλλω ἐγώ σε πρὸς τὸν οἶκον τοῦ ἰσραήλ, τοὺς παραπικραίνοντάς με, οἵτινες παρεπίκρανάν με, αὐτοὶ [α] καὶ οἱ πατέρες αὐτῶν [β] ἕως τῆς σήμερον ἡμέρας. καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς. [γ] τάδε λέγει κύριος. ἐὰν ἄρα ἀκούσωσιν ἢ πτοηθῶσι, διότι οἶκος παραπικραίνων ἐστί, καὶ γνώσονται ὅτι προφήτης εἶ σὺ ἐν μέσῳ αὐτῶν. καὶ σὺ υἱὲ ἀνθρώπου, μὴ φοβηθῇς αὐτούς, μηδὲ ἐκστῇς ἀπὸ προσώπου αὐτῶν. διότι παροιστρήσουσι, καὶ ἐπισυστήσονται ἐπὶ σὲ κύκλῳ, καὶ ἐν μέσῳ σκορπίων σὺ κατοικεῖς. τοὺς λόγους αὐτῶν μὴ φοβηθῇς, καὶ ἀπὸ προσώπου αὐτῶν μὴ ἐκστῇς, διότι οἶκος παραπικραίνων ἐστί. καὶ λαλήσεις τοὺς λόγους μου πρὸς αὐτούς, ἐὰν ἄρα ἀκούσωσιν ἢ πτοηθῶσιν, ὅτι οἶκος παραπικραίνων ἐστί. καὶ σὺ υἱὲ ἀνθρώπου, ἄκουε τοῦ λαλοῦντος πρὸς σέ, μὴ γίνου παραπικραίνων, καθὼς ὁ οἶκος ὁ παραπικραίνων. χάνε τὸ στόμα σου, καὶ φάγε ὃ ἐγὼ δίδωμί σοι. καὶ ἴδον, καὶ ἰδοὺ χεὶρ ἐκτεταμένη πρὸς μέ, καὶ ἐν αὐτῇ [δ] κεφαλὶς βιβλίου, καὶ ἀνείλησεν αὐτὴν ἐνώπιόν μου, καὶ ἦν ἐν αὐτῇ γεγραμμένα τὰ ἔμπροσθεν καὶ τὰ ὀπίσω. καὶ [ε] ἐγέγραπτο θρῆνος καὶ μέλος καὶ οὐαί. καὶ εἶπε πρός μέ. υἱὲ ἀνθρώπου, κατάφαγε τὴν κεφαλίδα ταύτην, καὶ πορεύθητι καὶ λάλησον τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ. καὶ διήνοιξε τὸ στόμα μου, καὶ ἐψώμισέ με τὴν κεφαλίδα.

[α] Καὶ οἱ πατέρες αὐτῶν]In cæteris libris hæc sequunt, ἠθέτησαν ἐν ἐμοί. [β] [ἕως τῆς σήμερον ἡμέρας.] In aliis libris hæc sequuntur, καὶ υἱοὶ σκληροπρόσωποι, καὶ στερεοκάρδιοι. ἐγὼ ἀποστελῶ σε πρὸς αὐτούς. quæ in Septuaginta non haberi ait S.Hieronymus.atq. in quibusdã libris, & apud Theodoretum, pro στερεοκάρδιοι, est θρασυκάρδιοι. [γ] [τάδε λέγει κύριος.] In quibusdam libris, κύριος, geminatur, in quibusdam est, κύριος ἀδωναΐ. Apud Theodoretum, ἀδωναῒ κύριος. qui id sic explicat, τὸ δὲ ἀδωναΐ, καὶ αὐτὸ τὸ κύριος σημαίνει· ἔχει δὲ καὶ σμικράν τινα ἑτέραν ἔμφασιν. [δ] [κεφαλίς.] Sch. κεφαλὶς δὲ βιβλίου, ἀντὶ τοῦ τόμος. οὕτω γὰρ τὸν τόμον ἑβραῖοι προσαγορεύουσι. [ε] [ἐγέγραπτο ἐν αὐτῇ μέλος καὶ θρῆνος καὶ οὐαί.] Origenes. ὁ μὲν Θεοδοτίων ἀκολούθως τοῖς ὁ. ἐξέδωκεν. ὁ δὲ Σύμμαχος οὐ πάνυ ἀπαδόντως, θρήνους καὶ κατάλεγμα καὶ μέλος πενθικόν. ὁ δὲ Ἀκύλας, γεγραμμένον φησὶν ἦν ἐπ' αὐτοῦ. κτίσις καὶ ἀντίβλησις καὶ ἔσται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

ΚΑὶ εἶπε πρός μέ. υἱὲ ἀνθρώπου. τὸ στόμα σου φάγεται, καὶ ἡ κοιλία σου πλησθήσεται τῆς κεφαλίδος ταύτης τῆς δεδομένης εἰς σέ. καὶ ἔφαγον αὐτήν, καὶ ἐγένετο ἐν τῷ στόματί μου ὡς μέλι γλυκάζον. καὶ εἶπε πρός μέ. υἱὲ ἀνθρώπου, βάδιζε καὶ εἴσελθε πρὸς τὸν οἶκον τοῦ ἰσραήλ, καὶ λάλησον τοὺς λόγους μου πρὸς αὐτούς, διότι οὐ [α] πρὸς λαὸν βαθύγλωσσον σὺ ἐξαποστέλλῃ πρὸς τὸν οἶκον τοῦ ἰσραήλ, οὐδὲ πρὸς λαοὺς πολλοὺς ἀλλοφώνους ἢ ἀλλογλώσσους, οὐδὲ στιβαροὺς τῇ γλώσσῃ ὄντας, ὧν οὐκ ἀκούσῃ τοὺς λόγους, καὶ εἰ πρὸς τοιούτους ἐξαπέστειλά σε, οὗτοι ἂν εἰσήκουσάν σου. ὁ δὲ οἶκος τοῦ ἰσραὴλ οὐ μὴ θελήσουσιν εἰσακοῦσαί σου, διότι οὐ βούλονται εἰσακούειν μου, ὅτι πᾶς ὁ οἶκος ἰσραὴλ φιλόνεικοί εἰσι καὶ σκληροκάρδιοι. καὶ ἰδοὺ δέδωκα τὸ πρόσωπόν σου δυνατὸν κατέναντι τῶν προσώπων αὐτῶν, καὶ τὸ νῖκός σου κατισχύσω κατέναντι τοῦ νίκους αὐτῶν, καὶ ἔσται διαπαντὸς κραταιότερον πέτρας. μὴ φοβηθῇς ἀπ' αὐτῶν, μηδὲ πτοηθῇς ἀπὸ προσώπου αὐτῶν, διότι οἶκος παραπικραίνων ἐστί. καὶ εἶπε πρός μέ. υἱὲ ἀνθρώπου, πάντας τοὺς λόγους οὓς λελάληκα μετὰ σοῦ, λάβε εἰς τὴν καρδίαν σου, καὶ τοῖς ὠσί σου ἄκουε. καὶ βάδιζε, εἴσελθε εἰς τὴν αἰχμαλωσίαν πρὸς τοὺς υἱοὺς τοῦ λαοῦ σου, καὶ λαλήσεις πρὸς αὐτούς, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς. τάδε λέγει κύριος. ἐὰν ἄρα ἀκούσωσιν, ἐὰν ἄρα ἐνδῶσι. καὶ ἀνέλαβέ με πνεῦμα, καὶ ἤκουσα κατόπισθέν μου φωνὴν σεισμοῦ μεγάλου, εὐλογημένη ἡ δόξα κυρίου ἐκ τοῦ τόπου αὐτοῦ. καὶ ἴδον φωνὴν τῶν πτερύγων τῶν ζώων πτερυσσομένων ἑτέρα πρὸς τὴν ἑτέραν, καὶ φωνὴ τῶν τροχῶν ἐχομένη αὐτῶν, καὶ φωνὴ τοῦ σεισμοῦ. καὶ τὸ πνεῦμα ἐξῆρέ με, καὶ ἀνέλαβέ με, καὶ ἐπορεύθην ἐν ὁρμῇ τοῦ πνεύματός μου, καὶ χεὶρ κυρίου ἐγένετο ἐπ' ἐμὲ κραταιά. καὶ εἰσῆλθον εἰς τὴν αἰχμαλωσίαν μετέωρος, καὶ περιῆλθον τοὺς κατοικοῦντας ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ τοῦ χοβὰρ τοὺς ὄντας ἐκεῖ. καὶ ἐκάθισα ἐκεῖ ἑπτὰ ἡμέρας, ἀναστρεφόμενος ἐν μέσῳ αὐτῶν. καὶ ἐγένετο μετὰ τὰς ἑπτὰ ἡμέρας λόγος κυρίου πρός μέ, λέγων. υἱὲ ἀνθρώπου, σκοπὸν δέδωκά σε τῷ οἴκῳ ἰσραήλ, καὶ ἀκούσῃ ἐκ στόματός μου λόγον, καὶ διαπειλήσῃ αὐτοῖς παρ' ἐμοῦ, ἐν τῷ λέγειν με τῷ ἀνόμῳ, θανάτῳ θανατωθήσῃ. [β] καὶ οὐ διεστείλω αὐτῷ τοῦ διαστείλασθαι τῷ ἀνόμῳ, ἀποστρέψαι ἀπὸ τῶν ὁδῶν αὐτοῦ τοῦ ζῆσαι αὐτόν. ὁ ἄνομος ἐκεῖνος τῇ ἀδικίᾳ αὐτοῦ ἀποθανεῖται, καὶ τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐκ τῆς χειρός σου ἐκζητήσω. καὶ σὺ ἐὰν διαστείλῃ τῷ ἀνόμῳ, καὶ μὴ ἀποστρέψῃ ἀπὸ τῆς ἀνομίας αὐτοῦ, καὶ ἀπὸ τῆς ὁδοῦ αὐτοῦ, ὁ ἄνομος ἐκεῖνος ἐν τῇ ἀδικίᾳ αὐτοῦ ἀποθανεῖται, καὶ σὺ τὴν ψυχήν σου ῥύσῃ. καὶ ἐν τῷ ἀποστρέφειν δίκαιον ἀπὸ τῶν δικαιοσυνῶν αὐτοῦ, καὶ ποιήσῃ παράπτωμα, καὶ δώσω τὴν βάσανον εἰς πρόσωπον αὐτοῦ, αὐτὸς ἀποθανεῖται, ὅτι οὐ διεστείλω αὐτῷ. καὶ ἐν ταῖς ἁμαρτίαις αὐτοῦ ἀποθανεῖται, διότι οὐ μὴ μνησθῶσιν αἱ δικαιοσύναι αὐτοῦ, καὶ τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐκ τῆς χειρός σου ἐκζητήσω. σὺ δὲ ἐὰν διαστείλῃ τῷ δικαίῳ τοῦ μὴ ἁμαρτεῖν, καὶ αὐτὸς μὴ ἁμάρτῃ, ὁ δίκαιος ζωῇ ζήσεται, ὅτι διεστείλω αὐτῷ, καὶ σὺ τὴν σεαυτοῦ ψυχὴν ῥύσῃ. καὶ ἐγένετο ἐπ' ἐμὲ χεὶρ κυρίου, καὶ εἶπε πρός μέ. ἀνάστηθι,

σηθι, καὶ ἔξελθε εἰς τὸ πεδίον, καὶ ἐκεῖ λαληθήσεται πρὸς σέ. καὶ ἀνέστην, καὶ ἐξῆλθον πρὸς τὸ πεδίον. καὶ ἰδοὺ ἐκεῖ δόξα κυρίου εἱστήκει, καθὼς ἡ ὅρασις, καὶ καθὼς ἡ δόξα κυρίου, ἣν ἴδον ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ τοῦ χοβάρ. καὶ πίπτω ἐπὶ πρόσωπόν μου, καὶ ἦλθεν ἐπ' ἐμὲ πνεῦμα, καὶ ἔστησέ με ἐπὶ τοὺς πόδας μου, καὶ ἐλάλησε πρός με, καὶ εἶπέ μοι. εἴσελθε, καὶ ἐγκλείσθητι ἐν μέσῳ τοῦ οἴκου σου. καὶ σὺ υἱὲ ἀνθρώπου, ἰδοὺ δέδονται ἐπὶ σὲ δεσμοὶ, καὶ δήσουσί σε ἐν αὐτοῖς, καὶ οὐ μὴ ἐξέλθῃς ἐκ μέσου αὐτῶν. καὶ τὴν γλῶσσάν σου συνδήσω, καὶ ἀποκωφωθήσῃ, καὶ οὐκ ἔσῃ αὐτοῖς εἰς ἄνδρα ἐλέγχοντα, διότι οἶκος παραπικραίνων ἐστί. καὶ ἐν τῷ λαλεῖν με πρὸς σὲ, ἀνοίξω τὸ στόμα σου, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς. τάδε λέγει κύριος. ὁ ἀκούων ἀκουέτω, καὶ ὁ ἀπειθῶν ἀπειθείτω, διότι οἶκος παραπικραίνων ἐστί.

α Πρὸς λαὸν βαθύγλωσσον.]Pleriq. libri habent, πρὸς λαὸν βαθύχειλον, καὶ βαρύγλωσσον. In aliquib. legitur, πρὸς λαὸν βαθύχειλον, καὶ βραδύγλωσσον β [καὶ οὐ διεστείλω.] In cæteris libris sequitur, οὐδὲ ἐλάλησας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

ΚΑὶ σὺ υἱὲ ἀνθρώπου, λάβε σεαυτῷ πλίνθον, καὶ θήσεις αὐτὴν πρὸ προσώπου σου, καὶ διαγράψεις ἐπ' αὐτὴν πόλιν τὴν ἱερουσαλὴμ, καὶ δώσεις ἐπ' αὐτὴν περιοχὴν, καὶ οἰκοδομήσεις ἐπ' αὐτὴν προμαχῶνας, καὶ περιβαλεῖς ἐπ' αὐτὴν χάρακα, καὶ δώσεις ἐπ' αὐτὴν παρεμβολὰς, καὶ τάξεις τὰς βελοστάσεις κύκλῳ. καὶ σὺ λάβε σεαυτῷ τήγανον σιδηροῦν, καὶ θήσεις αὐτὸ τεῖχος σιδηροῦν ἀναμέσον σου καὶ ἀναμέσον τῆς πόλεως, καὶ ἑτοιμάσεις τὸ πρόσωπόν σου ἐπ' αὐτὴν, καὶ ἔσται ἐν συγκλεισμῷ, καὶ συγκλείσεις αὐτήν. σημεῖόν ἐστι τοῦτο τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ. καὶ σὺ κοιμηθήσῃ ἐπὶ τὸ πλευρόν σου τὸ ἀριστερὸν, καὶ θήσεις τὰς ἀδικίας τοῦ οἴκου ἰσραὴλ ἐπ' αὐτοῦ, α κατὰ ἀριθμὸν τῶν ἡμερῶν πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν ἃς κοιμηθήσῃ ἐπ' αὐτοῦ, καὶ λήψῃ τὰς ἀδικίας αὐτῶν. καὶ ἐγὼ δέδωκά σοι τὰς ἀδικίας αὐτῶν β εἰς ἀριθμὸν ἡμερῶν ἐνενήκοντα καὶ ἑκατὸν ἡμέρας, καὶ λήψῃ τὰς ἀδικίας τοῦ οἴκου ἰσραήλ. καὶ συντελέσεις ταῦτα, καὶ κοιμηθήσῃ ἐπὶ τὸ πλευρόν σου τὸ δεξιὸν, καὶ λήψῃ τὰς ἀδικίας τοῦ οἴκου ἰούδα τεσσαράκοντα ἡμέρας, ἡμέραν εἰς ἐνιαυτὸν τέθεικά σοι. καὶ εἰς τὸν συγκλεισμὸν ἱερουσαλὴμ ἑτοιμάσεις τὸ πρόσωπόν σου, καὶ τὸν βραχίονά σου στερεώσεις, καὶ προφητεύσεις ἐπ' αὐτήν. καὶ ἐγὼ ἰδοὺ δέδωκα ἐπὶ σὲ δεσμοὺς, καὶ μὴ στραφῇς ἀπὸ τοῦ πλευροῦ σου ἐπὶ τὸ πλευρόν σου, ἕως οὗ συντελεσθῶσιν ἡμέραι τοῦ συγκλεισμοῦ σου. καὶ σὺ λάβε σεαυτῷ πυροὺς, καὶ κριθὰς, καὶ κύαμον, καὶ φακὸν, καὶ κέγχρον, καὶ ὀλύραν, καὶ ἐμβαλεῖς αὐτὰ εἰς ἄγγος ἓν ὀστράκινον. καὶ ποιήσεις αὐτὰ σεαυτῷ εἰς ἄρτους, καὶ κατὰ ἀριθμὸν τῶν ἡμερῶν, ἃς σὺ καθεύδεις ἐπὶ τοῦ πλευροῦ σου, ἐνενήκοντα καὶ ἑκατὸν ἡμέρας φάγεσαι αὐτά. καὶ τὸ βρῶμά σου φάγεσαι ἐν σταθμῷ, γ εἴκοσι σίκλους τὴν ἡμέραν, ἀπὸ καιροῦ ἕως καιροῦ φάγεσαι αὐτά. καὶ ὕδωρ ἐν μέτρῳ πίεσαι δ καὶ τὸ ἕκτον τοῦ εἲν ἀπὸ καιροῦ ἕως καιροῦ πίεσαι. καὶ ἐγκρυφίαν κρίθινον φάγεσαι αὐτά, ἐν βολβίτοις κόπρου ἀνθρωπίνης ἐγκρύψεις αὐτὰ κατ' ὀφθαλμοὺς αὐτῶν, καὶ ἐρεῖς. τάδε λέγει κύριος ὁ θεὸς τοῦ ἰσραήλ. οὕτως φάγονται οἱ υἱοὶ τοῦ ἰσραὴλ ε ἀκάθαρτα ἐν τοῖς ἔθνεσιν. καὶ εἶπα. μηδαμῶς κύριε θεὲ ἰσραήλ. εἰ ἡ ψυχή μου οὐ μεμίανται ἐν ἀκαθαρσίᾳ, καὶ θνησιμαῖον καὶ θηριάλωτον οὐ βέβρωκα ἀπὸ γενέσεώς μου ἕως τοῦ νῦν, οὐδὲ εἰσελήλυθεν εἰς τὸ στόμα μου ζ πᾶν κρέας ἕωλον. καὶ εἶπε πρός με. ἰδοὺ δέδωκά σοι βόλβιτα βοῶν ἀντὶ τῶν βολβίτων τῶν ἀνθρωπίνων, καὶ ποιήσεις τοὺς ἄρτους σου ἐπ' αὐτῶν. καὶ εἶπε πρός με. υἱὲ ἀνθρώπου. ἰδοὺ ἐγὼ συντρίβω στήριγμα ἄρτου ἐν ἱερουσαλήμ. καὶ φάγονται ἄρτον ἐν σταθμῷ καὶ ἐν ἐνδείᾳ, καὶ ὕδωρ ἐν μέτρῳ, καὶ ἐν ἀφανισμῷ πίονται, ὅπως ἐνδεεῖς γένωνται ἄρτου καὶ ὕδατος. καὶ ἀφανισθήσεται ἄνθρωπος καὶ ἀδελφὸς αὐτοῦ, καὶ ἐντακήσονται ἐν ταῖς ἀδικίαις αὐτῶν.

α Κατὰ ἀριθμὸν ἡμερῶν πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν, ἃς κοιμηθήσῃ.]Sic quoque legit Theodoretus. ac in quibusdam libris est, κατ' ἀριθμὸν ἡμερῶν. πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν ἡμέρας καὶ κοιμηθήσῃ ἐπ' αὐτοῦ. A plerisque vero abest, πεντήκοντα καὶ ἑκατόν. β [εἰς ἀριθμὸν ἡμερῶν ἐνενήκοντα καὶ ἑκατὸν ἡμέρας.] Sic quoque legit Theodoretus. In quibusdam vero libris est, ἐνενήκοντα καὶ τριακοσίας ἡμέρας. quo modo legit Polychrouins, & hæc notat. ἄλλη ἔκδοσις περιέχει ἐνενήκοντα καὶ ἑκατὸν ἡμέρας. Origenes de superiori, deque hoc numero. οὐκ ἀγνοοῦμεν δὲ τινὰ τῶν ἀντιγράφων ἔχειν ρ'. καὶ ν' ἡμέρας. καὶ ἄλλας ϙ'. καὶ ἑκατὸν ἡμέρας. καὶ τὰ πλείονα δὲ ϙ' καὶ ρ'. ἡμέρας. ἀλλ' ἐπισκεψάμενοι τὰς λοιπὰς ἐκδόσεις, εὕρομεν τ'. εἶναι καὶ ϙ'. ἡμέρας. Plura itaque exemplaria LXX. Interpretum, ἑκατὸν habuere. τριακοσίας, ex alijs editionibus est. γ [εἴκοσι σίκλους.] Polychronius. εἴκοσι σίκλοι ποιοῦσι τρεῖς οὐγκίας μικρόν τι πρός. Sch. στατῆρες εἴκοσι, οἵπερ εἰσὶ δραχμαὶ π'. Aliud Sch. τὸν σίκλον, δραχμὴν εἶναι φασί. δραχμὴ δὲ ἐστὶ γράμματα τρία. δ [καὶ τὸ ἕκτον τοῦ εἲν.] Theodoretus. τὸ δὲ εἲν μέτρον ἦν παρ' αὐτοῖς, οὗ τὸ ἕκτον κατὰ τὸν σύρον ἥμισυ ξεστοῦ ἐχώρει. Polychronius, τὸ ἲν ἑβραϊκὸν ὂν σημαίνει τοῦ ξέστου τὸ ὄγδοον. Apollinarius. τὸ ἲν ποιεῖ χόας δύο. ε [ἀκάθαρτα ἐν τοῖς ἔθνεσιν.] In cæteris libris hæc sequuntur. οὗ διασκορπιῶ αὐτοὺς ἐκεῖ. ζ [πᾶν κρέας ἕωλον.] In quibusdam libris est, πᾶν κρέας βέβηλον. In quibusdam, & apud Theodoretum, πᾶν κρέας ἕωλον καὶ βέβηλον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε'.

ΚΑὶ σὺ υἱὲ ἀνθρώπου, λάβε σεαυτῷ ῥομφαίαν ὀξεῖαν ὑπὲρ ξυρὸν κουρέως, κτήσῃ αὐτὴν σεαυτῷ, καὶ ἐπάξεις αὐτὴν ἐπὶ τὴν κεφαλήν σου, καὶ ἐπὶ τὸν πώγωνά σου. καὶ λήψῃ ζυγὸν σταθμίων, καὶ διαστήσεις αὐτοὺς, α τὸ τέταρτον ἐν πυρὶ ἀνακαύσεις ἐν μέσῃ τῇ πόλει κατὰ τὴν πλήρωσιν τῶν ἡμερῶν τοῦ συγκλεισμοῦ, β καὶ λήψῃ τὸ τέταρτον, καὶ κατακαύσεις αὐτὸ ἐν μέσῳ αὐτῆς, καὶ τὸ τέταρτον κατακόψεις ἐν ῥομφαίᾳ κύκλῳ αὐτῆς, καὶ τὸ τέταρτον διασκορπιεῖς τῷ πνεύματι. καὶ μάχαιραν ἐκκενώσω ὀπίσω αὐτῶν. καὶ λήψῃ ἐκεῖθεν ὀλίγους ἐν ἀριθμῷ, καὶ συμπεριλήψῃ αὐτοὺς τῇ ἀναβολῇ σου. καὶ ἐκ

τούτων

τούτων λήψῃ ἔτι, καὶ ῥίψεις αὐτοὺς εἰς μέσον τοῦ πυρός, καὶ κατακαύσεις αὐτοὺς ἐν πυρί. ἐξ αὐτῆς ἐξελεύσεται πῦρ. γ καὶ ἐρεῖς παντὶ οἴκῳ Ἰσραήλ. τάδε λέγει κύριος. αὕτη ἡ Ἱερουσαλήμ, ἐν μέσῳ τῶν ἐθνῶν τέθεικα αὐτήν, καὶ τὰς κύκλῳ αὐτῆς χώρας. καὶ ἐρεῖς τὰ δικαιώματά μου τῇ ἀνόμῳ ἐκ τῶν ἐθνῶν, καὶ τὰ νόμιμά μου τῶν χωρῶν τῶν κύκλῳ αὐτῆς. διότι τὰ δικαιώματά μου ἀπώσαντο, καὶ ἐν τοῖς νομίμοις μου οὐκ ἐπορεύθησαν ἐν αὐτοῖς. διατοῦτο τάδε λέγει κύριος. ἀνθ' ὧν ἡ ἀφορμὴ ὑμῶν ἐκ τῶν ἐθνῶν τῶν κύκλῳ ὑμῶν, καὶ ἐν τοῖς νομίμοις μου οὐκ ἐπορεύθητε, καὶ τὰ δικαιώματά μου οὐκ ἐποιήσατε, ἀλλ' οὐδὲ κατὰ τὰ δικαιώματα τῶν ἐθνῶν τῶν κύκλῳ ὑμῶν οὐ πεποιήκατε, διατοῦτο τάδε λέγει κύριος. ἰδοὺ ἐγὼ ἐπὶ σέ, καὶ ποιήσω ἐν μέσῳ σου κρίμα ἐνώπιον τῶν ἐθνῶν, καὶ ποιήσω ἐν σοὶ ἃ οὐ πεποίηκα, καὶ ἃ οὐ ποιήσω ὅμοια αὐτοῖς ἔτι κατὰ πάντα τὰ βδελύγματά σου. διατοῦτο πατέρες φάγονται τέκνα ἐν μέσῳ σου, καὶ τέκνα φάγονται πατέρας. καὶ ποιήσω ἐν σοὶ κρίματα, καὶ διασκορπιῶ πάντας τοὺς καταλοίπους σου εἰς πάντα ἄνεμον. διατοῦτο ζῶ ἐγώ, λέγει κύριος, ἦ μὴν ἀνθ' ὧν δ τὰ ἅγιά μου ἐμίανας ἐν πᾶσι τοῖς βδελύγμασί σου, κἀγὼ ἀπώσομαί σε, οὐ φείσεταί μου ὁ ὀφθαλμός, κἀγὼ οὐκ ἐλεήσω. ε τὸ τέταρτόν σου ἐν θανάτῳ ἀναλωθήσεται, καὶ τὸ ζ τέταρτόν σου ἐν λιμῷ συντελεσθήσεται ἐν μέσῳ σου, καὶ τὸ τέταρτόν σου εἰς πάντα ἄνεμον σκορπιῶ αὐτούς, καὶ τὸ τέταρτόν σου ἐν ῥομφαίᾳ πεσοῦνται κύκλῳ σου, καὶ μάχαιραν ἐκκενώσω ὀπίσω αὐτῶν. καὶ συντελεσθήσεται ὁ θυμός μου, η καὶ ἡ ὀργή μου ἐπ' αὐτούς, καὶ ἐπιγνώσῃ, διότι ἐγὼ κύριος λελάληκα ἐν ζήλῳ μου, ἐν τῷ συντελέσαι με τὴν ὀργήν μου ἐπ' αὐτούς. θ καὶ θήσομαί σε εἰς ἔρημον, καὶ τὰς θυγατέρας σου κύκλῳ σου ἐνώπιον παντὸς διοδεύοντος, ι καὶ ἔσῃ στενακτὴ καὶ δηλαϊστὴ ἐν τοῖς ἔθνεσι τοῖς κύκλῳ σου, κ ἐν τῷ ποιῆσαί με ἐν σοὶ κρίματα λ ἐν ἐκδικήσει θυμοῦ μου. ἐγὼ κύριος λελάληκα, καὶ ἐν τῷ ἀποστεῖλαί με βολίδας τοῦ λιμοῦ ἐπ' αὐτούς, καὶ ἔσονται εἰς ἔκλειψιν, καὶ συντρίψω στήριγμα ἄρτου σου. καὶ ἐξαποστελῶ ἐπὶ σὲ λιμὸν καὶ θηρία πονηρά, καὶ τιμωρήσομαί σε, καὶ θάνατος καὶ αἷμα διελεύσονται ἐπὶ σέ, καὶ ῥομφαίαν ἐπάξω ἐπὶ σὲ κυκλόθεν. ἐγὼ κύριος λελάληκα.

α Τὸ τέταρτον ἐν πυρί]Aquila & Theodotio. τὸ τρίτον β [καὶ λήψῃ τὸ τέταρτον.] A.& Th. τὸ τρίτον. γ [καὶ ἐρεῖς παντὶ οἴκῳ Ἰσραήλ.]Sch. οὐ κεῖται παρ' ἑβραίοις. est aūt in Hebraico, quod proxime antecedit in alijs libris, εἰς πάντα οἶκον Ἰσραήλ. δ [τὰ ἅγιά μου ἐμίανας.]In cæteris libris hæc sequuntur. ἐν πᾶσι τοῖς προσοχθίσμασί σου, καὶ. ε [τὸ τέταρτόν σου ἐν θανάτῳ.] Schol. τὸ τρίτον. ζ [καὶ τὸ τέταρτόν σου ἐν λιμῷ.]Schol. οὐ κεῖται παρ' ἑβραίοις. η [καὶ ἡ ὀργή μου ἐπ' αὐτούς.]In cæteris libris sequitur, καὶ παρακληθήσομαι. θ [καὶ θήσομαί σε εἰς ἔρημον.]In plerisque libris hæc sequuntur. καὶ εἰς ὀνειδισμὸν τοῖς ἔθνεσι τοῖς κύκλῳ σου. Apud Theodoretum, καὶ εἰς ὄνειδος τοῖς κύκλῳ σου. quæ dicit S. Hieronymus in LXX. non haberi. ι [καὶ ἔσῃ στενακτὴ καὶ δηλαϊστή.] In plerisque libris est, δειλαία. est etiam qui habeat δειλαϊστή. vtrumque S. Hieronymus legit. atq. in aliquibus alijs libris est, καὶ ἔσῃ βλασφημία στενακτὴ καὶ δειλαία παιδεία καὶ ἀφανισμῷ. Apud Theodoretū. καὶ ἔσῃ στενακτὴ καὶ δήλη παιδεία καὶ ἀφανισμοῖς. κ [ἐν τῷ ποιῆσαί με ἐν σοὶ κρίματα] In cæteris libris hæc sequuntur. ἐν ὀργῇ καὶ θυμῷ. λ [ἐν ἐκδικήσει θυμοῦ μου.]In quibusdam libris & apud Theodoretum sequitur, καὶ ἐλέγχοις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ϛ'.

ΚΑὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με, λέγων. υἱὲ ἀνθρώπου, στήρισον τὸ πρόσωπόν σου ἐπὶ τὰ ὄρη Ἰσραήλ, καὶ προφήτευσον ἐπ' αὐτά, καὶ ἐρεῖς. τὰ ὄρη Ἰσραὴλ ἀκούσατε λόγον κυρίου. τάδε λέγει κύριος τοῖς ὄρεσι καὶ τοῖς βουνοῖς καὶ ταῖς φάραγξι καὶ ταῖς νάπαις. ἰδοὺ ἐγὼ ἐπάγω ἐφ' ὑμᾶς ῥομφαίαν, καὶ ἐξολοθρευθήσεται τὰ ὑψηλὰ ὑμῶν, καὶ συντριβήσονται τὰ θυσιαστήρια ὑμῶν, καὶ τὰ τεμένη ὑμῶν, καὶ καταβαλῶ τραυματίας ὑμῶν α ἐνώπιον τῶν εἰδώλων ὑμῶν. καὶ διασκορπιῶ τὰ ὀστᾶ ὑμῶν κύκλῳ τῶν θυσιαστηρίων ὑμῶν καὶ ἐν πάσῃ τῇ κατοικίᾳ ὑμῶν. αἱ πόλεις ἐξερημωθήσονται, καὶ τὰ ὑψηλὰ ἀφανισθήσεται, ὅπως ἐξολοθρευθῇ τὰ θυσιαστήρια ὑμῶν, καὶ συντριβήσονται τὰ εἴδωλα ὑμῶν, β καὶ ἐξαρθῇ τὰ τεμένη ὑμῶν, καὶ πεσοῦνται τραυματίαι ἐν μέσῳ ὑμῶν, καὶ ἐπιγνώσεσθε, ὅτι ἐγὼ κύριος. ἐν τῷ γενέσθαι ἐξ ὑμῶν ἀνασωζομένους ἐκ ῥομφαίας ἐν τοῖς ἔθνεσι, καὶ ἐν τῷ διασκορπισμῷ ὑμῶν ἐν ταῖς χώραις, καὶ μνησθήσονταί μου οἱ ἀνασωζόμενοι ἐξ ὑμῶν ἐν τοῖς ἔθνεσιν, οὗ ᾐχμαλωτεύθησαν ἐκεῖ. ὀμώμοκα τῇ καρδίᾳ αὐτῶν τῇ ἐκπορνευούσῃ ἀπ' ἐμοῦ, καὶ τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτῶν τοῖς ἐκπορνεύουσιν ὀπίσω τῶν ἐπιτηδευμάτων αὐτῶν. γ καὶ κόψονται πρόσωπα αὐτῶν ἐν πᾶσι τοῖς βδελύγμασιν αὐτῶν. καὶ ἐπιγνώσονται διότι δ ἐγὼ κύριος λελάληκα. τάδε λέγει κύριος. κρότησον τῇ χειρὶ καὶ ψόφησον τῷ ποδί, καὶ εἰπὸν ε εὖγε εὖγε ἐπὶ πᾶσι τοῖς βδελύγμασιν οἴκου Ἰσραήλ. ἐν ῥομφαίᾳ καὶ ἐν θανάτῳ καὶ ἐν λιμῷ πεσοῦνται. ὁ ἐγγὺς ἐν ῥομφαίᾳ πεσεῖται, ὁ δὲ μακρὰν ἐν θανάτῳ τελευτήσει, καὶ ὁ περιεχόμενος ἐν λιμῷ συντελεσθήσεται, καὶ συντελέσω τὴν ὀργήν μου ἐπ' αὐτούς, καὶ γνώσεσθε διότι ἐγὼ κύριος. ἐν τῷ εἶναι τοὺς τραυματίας ὑμῶν ἐν μέσῳ τῶν εἰδώλων ὑμῶν κύκλῳ τῶν θυσιαστηρίων ὑμῶν. ζ ἐπὶ πάντα βουνὸν ὑψηλόν, καὶ η ὑποκάτω δένδρου συσκίου, οὗ ἔδωκαν ἐκεῖ ὀσμὴν εὐωδίας πᾶσι τοῖς εἰδώλοις αὐτῶν. καὶ ἐκτενῶ τὴν χεῖρά μου ἐπ' αὐτούς, καὶ θήσομαι τὴν γῆν εἰς ἀφανισμὸν καὶ εἰς ὄλεθρον ἀπὸ τῆς ἐρήμου Δεβλαθὰ ἐκ πάσης τῆς κατοικεσίας αὐτῶν, ἐπιγνώσεσθε ὅτι ἐγὼ κύριος.

α Ἐνώπιον τῶν εἰδώλων ὑμῶν.]In ceteris libris hæc sequũtur, καὶ δώσω τὰ πτώματα τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ κατὰ πρόσωπον τῶν εἰδώλων αὐτῶν. quæ S. Hieronymus in LXX. nō haberi affirmat. β[καὶ ἐξαρθῇ τὰ τεμένη ὑμῶν.]In cæteris libris hæc sequũtur. καὶ ἐξαλειφθῶσι τὰ ἔργα ὑμῶν. γ [καὶ κόψονται τὰ πρόσωπα αὐτῶν. In cæteris libris hæc sequũtur. περὶ τῶν κακιῶν ὧν ἐποίησαν. δ [ἐγὼ κύριος λελάληκα.] Cæteri libri habent, ἐγὼ κύριος οὐκ εἰς δωρεὰν λελάληκα, τοῦ ποιῆσαι αὐτοῖς ἃ πάντα τὰ κα-

τὰ κακὰ ταῦτα. ε [καὶ εἰπὸν, εὖγε.] Origenes, τὸ, καὶ εἰπὸν εὖγε, παραφράζων ὁ Σύμμ. πεποίηκε, καὶ ἐπιχείρησον. Aliud Sch. ἑβραϊστὶ, ἀὰ. ἔχει καλῶς. ζ [ἐπὶ πάντα βουνὸν ὑψηλόν.] In cæteris libris hæc sequunt. καὶ ἐν πάσαις κορυφαῖς τῶν ὀρέων. quæ LXX. vt scribit S. Hier. reliquerūt. η [ὑποκάτω δένδρου συσκίου.] In plerisque libris hæc sequunt. καὶ ὑποκάτω πάσης δρυὸς δασείας. quæ itē LXX. reliquisse ait S Hieronym. ac nonnulli libri habent tantum, καὶ ὑποκάτω δρυὸς δασείας, nec habent, καὶ ὑποκάτω δένδρου συσκίου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'.

α ΚΑὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρὸς μὲ, λέγων. καὶ σὺ υἱὲ ἀνθρώπου εἰπόν. τάδε λέγει κύριος. τῇ γῇ τοῦ ἰσραὴλ πέρας ἥκει, τὸ πέρας ἥκει ἐπὶ τὰς τέσσαρας πτέρυγας τῆς γῆς. ἥκει τὸ πέρας ἐπὶ σὲ τὸν κατοικοῦντα τὴν γῆν. ἥκει ὁ καιρὸς, ἤγγικεν ἡ ἡμέρα, οὐ μετὰ θορύβων, οὐδὲ μετὰ ὠδίνων. νῦν ἐγγύθεν ἐκχεῶ τὴν ὀργήν μου ἐπὶ σὲ, καὶ συντελέσω τὸν θυμόν μου ἐν σοὶ, καὶ κρινῶ σε ἐν ταῖς ὁδοῖς σου, καὶ δώσω ἐπὶ σὲ πάντα τὰ βδελύγματά σου, οὐ φείσεται ὁ ὀφθαλμός μου, οὐδὲ μὴ ἐλεήσω. διότι τὰς ὁδούς σου ἐπὶ σὲ δώσω, καὶ τὰ βδελύγματά σου ἐν μέσῳ σου ἔσονται, καὶ ἐπιγνώσῃ, διότι ἐγώ εἰμι κύριος ὁ τύπτων. νῦν τὸ πέρας πρὸς σὲ, β καὶ ἀποστελῶ ἐγὼ ἐπὶ σὲ, καὶ ἐκδικήσω ἐν ταῖς ὁδοῖς σου, καὶ δώσω ἐπὶ σὲ πάντα τὰ βδελύγματά σου, οὐ φείσεται ὁ ὀφθαλμός μου, οὐδὲ μὴ ἐλεήσω. διότι τὴν ὁδόν σου ἐπὶ σὲ δώσω, καὶ τὰ βδελύγματά σου ἐν μέσῳ σου ἔσται, καὶ ἐπιγνώσῃ διότι ἐγὼ κύριος. γ διότι τάδε λέγει κύριος. δ ἰδοὺ τὸ πέρας ἥκει. ἰδοὺ ἡ ἡμέρα κυρίου. εἰ καὶ ἡ ῥάβδος ἤνθηκεν, ἡ ὕβρις ἐξανέστηκεν. καὶ συντρίψει στήριγμα ἀνόμου, καὶ οὐ μετὰ θορύβου, οὐδὲ μετὰ σπουδῆς. ἥκει ὁ καιρὸς, ἰδοὺ ἡ ἡμέρα. ὁ κτώμενος μὴ χαιρέτω, καὶ ὁ πωλῶν ζ μὴ θρηνείτω. διότι ὁ κτώμενος πρὸς τὸν πωλοῦντα η οὐκέτι μὴ ἐπιστρέψει, καὶ ἄνθρωπος ἐν ὀφθαλμῷ ζωῆς αὐτοῦ οὐ κρατήσει. σαλπίσατε ἐν σάλπιγγι, θ καὶ κρίνατε τὰ σύμπαντα. ὁ πόλεμος ἐν ῥομφαίᾳ ἔξωθεν, καὶ ὁ λιμὸς καὶ ὁ θάνατος ἔσωθεν. ὁ ἐν τῷ πεδίῳ, ἐν ῥομφαίᾳ τελευτήσει, τοὺς δ' ἐν τῇ πόλει λιμὸς καὶ θάνατος συντελέσει. καὶ ἀνασωθήσονται οἱ ἀνασωζόμενοι ἐξ αὐτῶν, ι καὶ ἔσονται ἐπὶ τῶν ὀρέων. καὶ πάντας ἀποκτενῶ, ἕκαστον ἐν ταῖς ἀδικίαις αὐτοῦ. πᾶσαι χεῖρες ἐκλυθήσονται, καὶ πάντες μηροὶ κ μολυνθήσονται ὑγρασίᾳ, καὶ περιζώσονται σάκκους, καὶ καλύψει αὐτοὺς θάμβος. καὶ ἐπὶ πᾶν πρόσωπον αἰσχύνη ἐπ' αὐτοὺς, καὶ ἐπὶ πᾶσαν κεφαλὴν φαλάκρωμα. τὸ ἀργύριον αὐτῶν ῥιφήσεται ἐν ταῖς πλατείαις, καὶ τὸ λ χρυσίον αὐτῶν ὑπεροφθήσεται. αἱ ψυχαὶ αὐτῶν οὐ μὴ ἐμπλησθῶσι, καὶ αἱ κοιλίαι αὐτῶν οὐ μὴ πληρωθῶσι, διότι βάσανος τῶν ἀδικιῶν αὐτῶν ἐγένετο. ἐκλεκτὰ κόσμου εἰς ὑπερηφανίαν ἔθεντο αὐτὰ, καὶ εἰκόνας τῶν βδελυγμάτων αὐτῶν ἐποίησαν ἐξ αὐτῶν. ἕνεκεν τούτου δέδωκα αὐτὰ αὐτοῖς εἰς ἀκαθαρσίαν. καὶ παραδώσω αὐτὰ εἰς χεῖρας ἀλλοτρίων, τοῦ διαρπάσαι αὐτὰ, καὶ τοῖς λοιμοῖς τῆς γῆς εἰς σκῦλα, καὶ βεβηλώσουσιν αὐτά. καὶ ἀποστρέψω τὸ πρόσωπόν μου ἀπ' αὐτῶν, καὶ μιανοῦσι τὴν ἐπισκοπήν μου, καὶ εἰσελεύσονται εἰς αὐτὰ ἀφυλάκτως, καὶ βεβηλώσουσιν αὐτὰ, καὶ ποιήσουσι φυρμόν. διότι ἡ γῆ πλήρης λαῶν, μ καὶ ἡ πόλις πλήρης ἀνομίας. καὶ ἀποστρέψω τὸ φρύαγμα τῆς ἰσχύος αὐτῶν, καὶ μιανθήσεται τὰ ἅγια αὐτῶν. καὶ ἐξιλασμὸς ἥξει, καὶ ζητήσει εἰρήνην, καὶ οὐκ ἔσται. οὐαὶ ἐπὶ οὐαὶ ἔσται, καὶ ἀγγελία ἐπὶ ἀγγελίαν ἔσται, καὶ ζητηθήσεται ὅρασις ἐκ προφήτου, καὶ νόμος ἀπολεῖται ἐξ ἱερέως, ν καὶ βουλὴ ἐκ πρεσβυτέρων. ἄρχων ἐνδύσεται ἀφανισμὸν, καὶ αἱ χεῖρες τοῦ λαοῦ τῆς γῆς παραλυθήσονται. κατὰ τὰς ὁδοὺς αὐτῶν ποιήσω αὐτοῖς, καὶ ἐν τοῖς κρίμασιν αὐτῶν ἐκδικήσω αὐτοὺς, καὶ γνώσονται ὅτι ἐγὼ κύριος.

α Quod S. Hieronymus admonet, in hoc capitulo iuxta LXX. Interpretes ordinem mutatum esse; id agnoscet, qui initio huius capitis cum communi editione Græca hanc conferre voluerit. β [καὶ ἀποστελῶ ἐγώ.] In cæteris libris sequitur, τὸν θυμόν μου. γ [διότι τάδε λέγει κύριος.] In alijs libris sequitur, κακία μία, κακία ἰδοὺ ἔρχεται. δ [ἰδοὺ τὸ πέρας ἥκει.] In alijs libris sequitur, ἐξηγέρθη πρὸς σέ. ἰδοὺ ἥκει τὸ πέρας. ἥκει ἡ πλοκὴ ἐπὶ σέ. Schol. οἱ ό. ἀντὶ τοῦ πλοκὴ, τὸ πέρας τεθείκασι. ε [οὐδὲ μετὰ σπουδῆς.] In alijs libris sequitur, καὶ οὐκ ἐξ αὐτῶν εἰσιν, οὐδὲ ὡραϊσμὸς ἐν αὐτοῖς. ζ [μὴ θρηνείτω.] In alijs libris sequitur, ὅτι ὀργὴ εἰς πᾶν τὸ πλῆθος αὐτῆς. quod S. Hieronymus dicit in LXX. non haberi. η [οὐκ ἔτι μὴ ἐπιστρέψῃ.] In alijs libris sequitur, καὶ ἔτι ἐν ζωῇ τὸ ζῆν αὐτῶν. ὅτι ὅρασις εἰς πᾶν τὸ πλῆθος αὐτῆς οὐκ ἀνακάμψει. quod dicit S. Hieronymus in LXX. non haberi. θ [κρίνατε τὰ σύμπαντα.] In alijs libris sequitur, καὶ οὐκ ἔστι πορευόμενος εἰς πόλεμον. ὅτι ἡ ὀργή μου εἰς πᾶν τὸ πλῆθος αὐτῆς. Quod dicit S. Hieronymus in LXX. non haberi. ι [καὶ ἔσονται ἐπὶ τῶν ὀρέων.] In cæteris libris hæc sequuntur. ὡς περιστεραὶ μελετητικαί. Quæ dicit S. Hieronymus LXX. omnino tacuisse. κ [μολυνθήσονται ὑγρασίᾳ.] Schol. ὁ ἑβραῖος, παραλυθήσονται ὡς ὕδωρ. λ [καὶ τὸ χρυσίον αὐτῶν ὑπεροφθήσεται.] In cæteris libris hæc sequuntur. τὸ ἀργύριον αὐτῶν καὶ τὸ χρυσίον αὐτῶν οὐ δυνήσεται ἐξελέσθαι αὐτοὺς ἐν ἡμέρᾳ ὀργῆς κυρίου. quæ, vt scribit S. Hieronymus, in LXX. non habentur. μ [καὶ ἡ πόλις πλήρης ἀνομίας.] In cæteris libris hæc sequuntur, καὶ ἄξω πονηροὺς ἐθνῶν καὶ κληρονομήσουσι τοὺς οἴκους αὐτῶν. quæ S. Hieronymus admonet in LXX. non haberi. ν [βουλὴ ἐκ πρεσβυτέρων.] In alijs libris sequitur, ὁ βασιλεὺς πενθήσει. quod S. Hieronymus ait LXX. tacuisse. Origenes. τὸ, ὁ βασιλεὺς πενθήσει, συνήθως ἰστέρηται. τάχα διὰ τὸν σωτῆρα οὐκ ἀξιονομισθέντα πενθεῖν. οὐκ ἑρμηνευσάντων τῶν ό. τὸ ῥητὸν, ἢ μηδὲ ῥηκότων τότε ἐν τῷ ἑβραϊκῷ τὴν λέξιν, οὐδὲν δὲ ἄτοπον σωζομένου καὶ τοῦ ῥητοῦ πενθεῖν λέγειν καὶ τὸν βασιλέα. εἴγε ἔκλαυσεν ὁ σωτὴρ ἐπὶ τὴν ἱερουσαλήμ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η'.

ΚΑὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἕκτῳ ἔτει ἐν τῷ πέμπτῳ μηνὶ, πέμπτῃ τοῦ μηνὸς, ἐγὼ ἐκαθήμην ἐν τῷ οἴκῳ, καὶ οἱ πρεσβύτεροι ἰούδα ἐκάθηντο ἐνώπιόν μου. καὶ ἐγένετο ἐπ' ἐμὲ α χεὶρ κυρίου, καὶ ἴδον, καὶ ἰδοὺ ὁμοίωμα ἀνδρὸς, ἀπὸ τῆς ὀσφύος αὐτοῦ καὶ ἕως κάτω πῦρ, καὶ ἀπὸ τῆς ὀσφύος αὐτοῦ ὑπεράνω αὐτοῦ β ὡς ὅρασις ἠλέκτρου. καὶ ἐξέτεινεν ὁμοίωμα χειρὸς, καὶ ἀνέλαβέ με τῆς κορυφῆς μου, καὶ ἀνέλαβέ με πνεῦμα ἀναμέσον τῆς γῆς καὶ ἀναμέσον τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἤγαγέ με εἰς ἱερουσαλὴμ ἐν ὁράσει θεοῦ γ ἐπὶ τὰ πρόθυρα τῆς πύλης τῆς βλεπούσης εἰς βορρᾶν, οὗ ἦν ἡ στήλη τοῦ κτωμένου.

καὶ

καὶ ἰδοὺ ἦν ἐκεῖ δόξα κυρίου θεοῦ ἰσραὴλ κατὰ τὴν ὅρασιν ἣν ἴδον ἐν τῷ πεδίῳ. καὶ εἶπε πρός με. υἱὲ ἀνθρώπου, ἀνάβλεψον τοῖς ὀφθαλμοῖς σου πρὸς βορρᾶν. καὶ ἀνέβλεψα τοῖς ὀφθαλμοῖς μου πρὸς βορρᾶν, καὶ ἰδοὺ ἀπὸ βορρᾶ ἐπὶ τὴν ^δ πύλην τὴν πρὸς ἀνατολάς. καὶ εἶπε πρός με. υἱὲ ἀνθρώπου, ἑώρακας τί οὗτοι ποιοῦσιν; ἀνομίας μεγάλας ποιοῦσιν ὧδε τοῦ ἀπέχεσθαι ἀπὸ τῶν ἁγίων μου, καὶ ἔτι ὄψει ἀνομίας μείζονας. καὶ εἰσήγαγέ με ἐπὶ ^ε τὰ πρόθυρα τῆς αὐλῆς, καὶ εἶπε πρός με. υἱὲ ἀνθρώπου, ὄρυξον. καὶ ὤρυξα, καὶ ἰδοὺ θύρα, καὶ εἶπε πρός με. εἴσελθε, καὶ ἴδε τὰς ἀνομίας, ἃς οὗτοι ποιοῦσιν ὧδε. καὶ εἰσῆλθον, καὶ ἴδον, καὶ ἰδοὺ ^ζ μάταια βδελύγματα, καὶ πάντα τὰ εἴδωλα οἴκου ἰσραὴλ ^η διαγεγραμμένα ἐπ᾿ αὐτοῖς κύκλῳ. καὶ ἑβδομήκοντα ἄνδρες ἐκ τῶν πρεσβυτέρων οἴκου ἰσραήλ, καὶ ἰεχονίας ὁ τοῦ σαφὰν ἐν μέσῳ αὐτῶν εἱστήκει πρὸ προσώπου αὐτῶν, καὶ ἕκαστος θυμιατήριον αὐτοῦ εἶχεν ἐν τῇ χειρί, καὶ ἡ ἀτμὶς τοῦ θυμιάματος ἀνέβαινε. καὶ εἶπε πρός με. ἑώρακας υἱὲ ἀνθρώπου, ἃ οἱ πρεσβύτεροι οἴκου ἰσραὴλ ποιοῦσιν, ἕκαστος αὐτῶν ἐν τῷ κοιτῶνι τῷ κρυπτῷ αὐτῶν. διότι εἶπαν. οὐχ ὁρᾷ ὁ κύριος, ἐγκαταλέλοιπε κύριος τὴν γῆν. καὶ εἶπε πρός με. ἔτι ὄψει ἀνομίας μείζονας ἃς οὗτοι ποιοῦσι. καὶ εἰσήγαγέ με ἐπὶ τὰ πρόθυρα τῆς πύλης οἴκου κυρίου τῆς βλεπούσης πρὸς βορρᾶν. καὶ ἰδοὺ ἐκεῖ γυναῖκες καθήμεναι θρηνοῦσαι τὸν ^θ θαμμούζ. καὶ εἶπε πρός με. υἱὲ ἀνθρώπου ἑώρακας, καὶ ἔτι ὄψει ἐπιτηδεύματα μείζονα τούτων. καὶ εἰσήγαγέ με εἰς τὴν αὐλὴν οἴκου κυρίου τὴν ἐσωτέραν καὶ ἐπὶ τῶν προθύρων τοῦ ναοῦ κυρίου ^ι ἀναμέσον τῶν αἰλάμ, καὶ ἀναμέσον τοῦ θυσιαστηρίου, ὡς εἴκοσι ἄνδρες τὰ ὀπίσθια αὐτῶν πρὸς τὸν ναὸν τοῦ κυρίου, καὶ τὰ πρόσωπα αὐτῶν ἀπέναντι, καὶ οὗτοι προσκυνοῦσι τῷ ἡλίῳ. καὶ εἶπε πρός με. ἑώρακας υἱὲ ἀνθρώπου, μὴ μικρὰ τῷ οἴκῳ ἰούδα τοῦ ποιεῖν τὰς ἀνομίας ἃς πεποιήκασιν ὧδε; διότι ἔπλησαν τὴν γῆν ἀνομίας. ^κ καὶ ἰδοὺ αὐτοὶ ὡς μυκτηρίζοντες, καὶ ἐγὼ ποιήσω αὐτοῖς μετὰ θυμοῦ. οὐ φείσεται ὁ ὀφθαλμός μου, οὐδὲ μὴ ἐλεήσω.

α Χεὶρ κυρίου.] In plerisque libris est, ἀδωναῒ κυρίου. Origenes, ἐν πισὶ δὲ γέγραπται χεὶρ κυρίου κυρίου. καί γε ἐν ἄλλοις εἰρήκαμεν ὅτι πολλαχοῦ τὸ ἐκφωνούμενον ἐν τῇ κύριος φωνῇ, τὸ σεβάσμιον παρ᾿ ἑβραίοις ἐστὶν ὄνομα τοῦ θεοῦ ὅτι περ οὐ ταχέως προφέρονται. πλὴν ἔσθ᾿ ὅτε τὸ κύριος, τάσσεται καὶ ἐπὶ κυρίου τῶν δούλων. ἔνθα οὖν κεῖται τὸ κύριος κύριος, χρὴ εἰδέναι ὅτι τὸ μὲν ἕτερον οἱονεὶ τὸ κύριον ὄνομα καὶ ἄρρητόν ἐστι τοῦ θεοῦ. τὸ δὲ λοιπὸν τὸ κύριος ἑβραῖοι ἀδωναῒ ἐπὶ τοῦ κυρίου τάσσουσι. ὅτε μὲν προφερόμενοι τὴν φωνὴν ἐπὶ τοῦ ἀρρήτου ὀνόματος, ὅτε δὲ οἱονεὶ ἐπὶ τοῦ κυρίου τῶν δούλων. τὸ οὖν ἀδωναῒ κυρίου τῷ νοήσαντι τὰ εἰρημένα περὶ τοῦ ἀρρήτου ὀνόματος, οὐδὲν διαφέρει τοῦ κυρίου, ὡς ἐκδεδώκαμεν. β [ὡς ὅρασις ἠλέκτρου] In quibusdam libris est, ὡς ὅρασις αὔρας, ὡς ὅρασις ἠλέκτρου. In quibusdam & apud Theodoretum. ὡς ὅρασις φέγγους ὡς εἶδος ἠλέκτρου. ac S. Hieronymus ostendit, ὡς ὅρασις αὔρας, de Theodotione additum esse. γ [ἐπὶ τὰ πρόθυρα τῆς πύλης.] In cæteris libris sequitur, τῆς ἐσωτέρας. Quod nec S. Hieronymus habet. δ [ἐπὶ τὴν πύλην τὴν πρὸς ἀνατολάς.] In cæteris libris hæc sequuntur. τοῦ θυσιαστηρίου, οὗ ἡ εἰκὼν τοῦ ζήλου τούτου, ἐν τῷ εἰσπορεύεσθαι αὐτήν. quæ à LXX. posita non esse ostendit S. Hieronymus. Scholion. εἰκὼν ζήλου. Σύμμαχος, ἐκτύπωμα παραζηλώσεως. ε [ἐπὶ τὰ πρόθυρα τῆς αὐλῆς.] In cæteris libris hæc sequuntur. καὶ ἴδον. καὶ ἰδοὺ ὀπὴ μία ἐν τῷ τοίχῳ. quæ in LXX. non haberi dicit S. Hieronymus. ζ [μάταια βδελύγματα.] In cæteris libris hæc antecedunt, πᾶσα ὁμοίωσις ἑρπετοῦ καὶ κτηνῶν. quæ in LXX. non haberi dicit S. Hieronymus. η [διαγεγραμμένα ἐπ᾿ αὐτοῖς κύκλῳ.] In quibusdam libris est, διαγεγραμμένα ἐπὶ τοῦ τοίχου κύκλῳ κύκλῳ. ac sic Theodoretus. libro autem Vaticano alterum κύκλῳ, posterius additum est. θ [θαμμούζ.] Theodoretus, ὁ θαμμοὺζ, ὁ ἄδωνίς ἐστι κατὰ τὴν ἑλλάδα φωνήν. ι [ἀναμέσον τῶν αἰλάμ.] Schol. τὸ ἀναμέσον τῶν αἰλὰμ τῶν προθύρων φησί, ἤτοι τῶν καγκέλλων. αἰλὰμ δὲ τὸ προπύλαιον ἐκάλεσε τοῦ θείου ναοῦ. πρὸ αὐτοῦ γὰρ ἵδρυτο τὸ χαλκοῦν θυσιαστήριον. Aliud Sch. αἰλὰμ δὲ τὸ προπύλαιον ὁ σύρος τὴν κιγκλίδα καλεῖ, ἥτις λέγεται παρὰ τοῖς πολλοῖς κάγκελλον. κ [καὶ ἰδοὺ αὐτοὶ ὡς μυκτηρίζοντες.] In cæteris libris est, καὶ ἐπέστρεψαν τοῦ παροργίσαι με. καὶ ἰδοὺ αὐτοὶ ἐκτείνουσι τὸ κλῆμα ὡς μυκτηρίζοντες. illud quidem ἐκτείνουσι τὸ κλῆμα, monet S. Hieronymus de Theodotione additum esse. Origenes. Σύμμαχος. καὶ ὡς ἀφιέντες εἰσὶν ἦχον ὡς ἆσθμα διὰ τῶν μυκτήρων ἑαυτῶν. τὸ μέντοι, ἐκτείνουσι τὸ κλῆμα, μὴ κείμενον παρὰ τοῖς ο΄ ἀπὸ θεοδοτίωνος προστεθήκαμεν. ἰστέον δὲ ὅτι παρὰ ἑβραίοις καὶ ἦχον καὶ κλῆμα σημαίνει.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ΄.

ΚΑὶ ἀνέκραξεν εἰς τὰ ὦτά μου φωνῇ μεγάλῃ, λέγων. ἤγγικεν ἡ ἐκδίκησις τῆς πόλεως. καὶ ἕκαστος εἶχε τὰ σκεύη τῆς ἐξολοθρεύσεως ἐν χειρὶ αὐτοῦ. καὶ ἰδοὺ ἓξ ἄνδρες ἤρχοντο ἀπὸ τῆς ὁδοῦ τῆς πύλης τῆς ὑψηλῆς τῆς βλεπούσης πρὸς βορρᾶν, καὶ ἑκάστου πέλυξ ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ. καὶ εἷς ἀνὴρ ἐν μέσῳ αὐτῶν ἐνδεδυκὼς ποδήρη. καὶ ^α ζώνη σαπφείρου ἐπὶ τῆς ὀσφύος αὐτοῦ, καὶ εἰσήλθοσαν καὶ ἔστησαν ἐχόμενοι τοῦ θυσιαστηρίου τοῦ χαλκοῦ. καὶ δόξα θεοῦ τοῦ ἰσραὴλ ἀνέβη ἀπὸ τῶν χερουβίμ, ἣ οὖσα ἐπ᾿ αὐτῶν εἰς τὸ αἴθριον τοῦ οἴκου. καὶ ἐκάλεσε τὸν ἄνδρα τὸν ἐνδεδυκότα τὸν ποδήρη, ὃς εἶχεν ἐπὶ τῆς ὀσφύος αὐτοῦ τὴν ζώνην, καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν. δίελθε μέσην ἱερουσαλήμ, καὶ ^β δὸς σημεῖον ἐπὶ τὰ μέτωπα τῶν ἀνδρῶν τῶν καταστεναζόντων καὶ τῶν κατοδυνωμένων ἐπὶ πάσαις ταῖς ἀνομίαις ταῖς γινομέναις ἐν μέσῳ αὐτῶν. καὶ τούτοις εἶπεν ἀκούοντός μου, πορεύεσθε ὀπίσω αὐτοῦ εἰς τὴν πόλιν, καὶ κόπτετε καὶ μὴ φείδεσθε τοῖς ὀφθαλμοῖς ὑμῶν, καὶ μὴ ἐλεήσητε. πρεσβύτερον καὶ νεανίσκον καὶ παρθένον καὶ νήπια, καὶ γυναῖκας ἀποκτείνατε εἰς ἐξάλειψιν. ἐπὶ δὲ πάντας ἐφ᾿ οὓς ἐστι τὸ σημεῖον μὴ ἐγγίσητε, ^γ ἀπὸ τῶν ἁγίων μου ἄρξασθε. καὶ ἤρξαντο ἀπὸ τῶν ἀνδρῶν τῶν πρεσβυτέρων οἳ ἦσαν ἔσω ἐν τῷ οἴκῳ. καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς. μιάνατε τὸν οἶκον, καὶ ^δ πλήσατε τὰς ὁδοὺς νεκρῶν ἐκπορευόμενοι, καὶ κόπτετε. καὶ ἐγένετο ^ε ἐν τῷ κόπτειν αὐτούς, καὶ πίπτω ἐπὶ πρόσωπόν μου, καὶ ἀνεβόησα, καὶ εἶπα. οἴμοι κύριε, ἐξαλείφεις σὺ τοὺς καταλοίπους τοῦ ἰσραήλ, ἐν τῷ ἐκχέαι σε τὸν θυμόν σου ἐπὶ ἱερουσαλήμ; καὶ εἶπε πρός με. ἀδικία τοῦ οἴκου ἰσραὴλ καὶ ἰούδα μεμεγάλυνται σφόδρα σφόδρα, ^ζ ὅτι ἐπλήσθη ἡ γῆ λαῶν πολλῶν, καὶ ἡ πόλις ἐπλήσθη ἀδικίας καὶ ἀκαθαρσίας. ὅτι εἶπαν, ἐγκαταλέλοιπε κύριος τὴν γῆν, οὐκ ἐφορᾷ ὁ κύριος. καὶ οὐ φείσεταί μου ὁ ὀφθαλμός, οὐδὲ μὴ ἐλεήσω, τὰς ὁδοὺς αὐτῶν εἰς

κεφαλὰς αὐτῶν δέδωκα. καὶ ἰδοὺ ὁ ἀνὴρ ὁ ἐνδεδυκὼς τὸν ποδήρη καὶ ἐζωσμένος τῇ ζώνῃ τὴν ὀσφὺν αὐτοῦ, καὶ ἀπεκρίνατο λέγων. πεποίηκα καθὼς ἐνετείλω μοι.

α. Ζώνη σαπφείρου.] Symmachus, πινακίδιον. Origenes, πινακίδιον γραφέως ἔχων ἐπὶ τῆς ὀσφύος αὐτοῦ, ἵνα ὥσπερ ἀπογράφῃ τὴν ἑκάστου κρίσιν. Ἀκύλας καὶ Θεοδοτίων κάστυ γραμματέως. οὐδὲν δὲ ἡγοῦμαι σημαίνεσθαι παρ᾽ Ἕλλησι ἐκ τῆς κάστυ φωνῆς. τῶν δὲ ἑβραίων τις ἔλεγε, τὸ καλούμενον καλαμάριον εἶναι τὸ κάστυ. β [δὸς τὸ σημεῖον ἐπὶ τὰ μέτωπα.] Origenes. Ἀκύλας καὶ Θεοδοτίων, σημείωσις τοῦ θαῦ ἐπὶ τὰ μέτωπα. ἑβραῖος δέ τις τῶν εἰς σωτῆρα πεπιστευκότων ἔλεγε, τὰ ἀρχαῖα στοιχεῖα ἐμφερὲς ἔχειν τὸ θαῦ τῷ τοῦ σταυροῦ χαρακτῆρι. καὶ προφητεύεσθαι περὶ τοῦ γινομένου ἐν χριστιανοῖς ἐπὶ τοῦ μετώπου σημείου. ὅπερ ποιοῦσιν οἱ πεπιστευκότες πάντες οὐτινοσοῦν προκαταρχόμενοι πράγματος, καὶ μάλιστα εὐχῶν ἢ ἁγίων ἀναγνωσμάτων. γ [ἀπὸ τῶν ἁγίων μου ἄρξασθε.] Aquila, & Theodotio, ἀπὸ τοῦ ναοῦ. δ [πληρώσατε τὰς ὁδούς] Scholion. ὁ ἑβραῖος τὰς αὐλάς. ε [ἐν τῷ κόπτειν αὐτούς.] Theodotio adiungit, ὑπελείφθην ἐγώ. ζ [ἐπλήσθη ἡ γῆ λαῶν πολλῶν.] Origenes, ἀντὶ τοῦ, λαῶν, αἱμάτων οἱ λοιποὶ πεποιήκασι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι.

Καὶ ἴδον, καὶ ἰδοὺ ἐπάνω τοῦ στερεώματος τοῦ ὑπὲρ κεφαλῆς τῶν χερουβὶμ, ὡς λίθος σαπφείρου ὁμοίωμα θρόνου ἐπ᾽ αὐτῶν. καὶ εἶπε πρὸς τὸν ἄνδρα τὸν ἐνδεδυκότα τὴν στολήν. εἴσελθε εἰς τὸ μέσον τῶν τροχῶν, τῶν ὑποκάτω τῶν χερουβὶμ, καὶ πλῆσον τὰς δράκας σου ἀνθράκων πυρὸς ἐκ μέσου τῶν χερουβὶμ, καὶ διασκόρπισον ἐπὶ τὴν πόλιν. καὶ εἰσῆλθεν ἐνώπιον ἐμοῦ, καὶ τὰ χερουβὶμ εἱστήκει ἐκ δεξιῶν τοῦ οἴκου ἐν τῷ εἰσπορεύεσθαι τὸν ἄνδρα, καὶ ἡ νεφέλη ἔπλησε τὴν αὐλὴν τὴν ἐσωτέραν. καὶ ἀπῆρεν ἡ δόξα κυρίου ἀπὸ τῶν χερουβὶμ εἰς τὸ αἴθριον τοῦ οἴκου, καὶ ἔπλησε τὸν οἶκον ἡ νεφέλη. καὶ ἡ αὐλὴ ἐπλήσθη τοῦ φέγγους τῆς δόξης κυρίου. καὶ φωνὴ τῶν πτερύγων τῶν χερουβὶμ ἠκούετο ἕως τῆς αὐλῆς τῆς ἐξωτέρας, α ὡς φωνὴ θεοῦ σαδδαὶ λαλοῦντος. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἐντέλλεσθαι αὐτὸν τῷ ἀνδρὶ τῷ ἐνδεδυκότι τὴν στολὴν τὴν ἁγίαν, λέγων, λάβε πῦρ ἐκ μέσου τῶν τροχῶν ἐκ μέσου τῶν χερουβὶμ, καὶ εἰσῆλθε καὶ ἔστη ἐχόμενος τῶν τροχῶν. καὶ ἐξέτεινε τὴν χεῖρα αὐτοῦ εἰς μέσον τοῦ πυρὸς τοῦ ὄντος εἰς μέσον τῶν χερουβὶμ καὶ ἔλαβε καὶ ἔδωκεν εἰς τὰς χεῖρας τοῦ ἐνδεδυκότος τὴν στολὴν τὴν ἁγίαν, καὶ ἔλαβε καὶ ἐξῆλθε. καὶ ἴδον τὰ χερουβὶμ ὁμοίωμα χειρῶν ἀνθρώπων ὑποκάτωθεν τῶν πτερύγων αὐτῶν. καὶ ἴδον, καὶ ἰδοὺ τροχοὶ τέσσαρες εἱστήκεισαν ἐχόμενοι τῶν χερουβίμ. τροχὸς εἷς ἐχόμενος χερουβ ἑνός, καὶ ἡ ὄψις τῶν τροχῶν, ὡς ὄψις λίθου ἄνθρακος. καὶ ὄψις αὐτῶν ὁμοίωμα ἓν τοῖς τέσσαρσιν, ὃν τρόπον ὅταν ᾖ τροχὸς ἐν μέσῳ τροχοῦ. ἐν τῷ πορεύεσθαι αὐτὰ, εἰς τὰ τέσσαρα μέρη αὐτῶν ἐπορεύοντο, οὐκ ἐπέστρεφον ἐν τῷ πορεύεσθαι αὐτά. ὅτι εἰς ὃν ἂν τόπον ἐπέβλεψεν β ἡ ἀρχὴ ἡ μία, ἐπορεύοντο, καὶ οὐκ ἐπέστρεφον γ ἐν τῷ πορεύεσθαι αὐτά. καὶ οἱ νῶτοι αὐτῶν, καὶ αἱ χεῖρες αὐτῶν, καὶ αἱ πτέρυγες αὐτῶν, καὶ οἱ τροχοὶ πλήρεις ὀφθαλμῶν κυκλόθεν τοῖς τέσσαρσι τροχοῖς. τοῖς δὲ τροχοῖς τούτοις ἐπεκλήθη γελγὲλ ἀκούοντός μου. καὶ τὰ χερουβὶμ ἦσαν τοῦτο τὸ ζῶον ὃ ἴδον ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ τοῦ χοβάρ. καὶ ἐν τῷ πορεύεσθαι τὰ χερουβὶμ, ἐπορεύοντο οἱ τροχοὶ, καὶ οὗτοι ἐχόμενοι αὐτῶν. καὶ ἐν τῷ ἐξαίρειν τὰ χερουβὶμ τὰς πτέρυγας αὐτῶν τοῦ μετεωρίζεσθαι ἀπὸ τῆς γῆς, οὐκ ἐπέστρεφον οἱ τροχοὶ αὐτῶν. ἐν τῷ ἑστάναι αὐτὰ, εἱστήκεισαν. καὶ ἐν τῷ μετεωρίζεσθαι αὐτὰ, μετεωρίζοντο μετ᾽ αὐτῶν. διότι πνεῦμα ζωῆς ἐν αὐτοῖς ἦν. καὶ ἐξῆλθε δόξα κυρίου ἀπὸ τοῦ οἴκου καὶ ἐπέβη ἐπὶ τὰ χερουβὶμ, καὶ ἀνέλαβον τὰ χερουβὶμ τὰς πτέρυγας αὐτῶν, καὶ ἐμετεωρίσθησαν ἀπὸ τῆς γῆς ἐνώπιον ἐμοῦ. ἐν τῷ ἐξελθεῖν αὐτὰ, καὶ οἱ τροχοὶ ἐχόμενοι αὐτῶν. καὶ ἔστησαν ἐπὶ τὰ πρόθυρα τῆς πύλης οἴκου κυρίου τῆς ἀπέναντι, καὶ δόξα θεοῦ ἰσραὴλ ἦν ἐπ᾽ αὐτῶν ὑπεράνω. τοῦτο τὸ ζῶόν ἐστιν ὃ ἴδον ὑποκάτω θεοῦ ἰσραὴλ ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ τοῦ χοβάρ. καὶ ἔγνων ὅτι χερουβίμ ἐστι. τέσσαρα πρόσωπα τῷ ἑνί, δ καὶ ὀκτὼ πτέρυγες τῷ ἑνί, καὶ ὁμοίωμα χειρῶν ἀνθρώπων ὑποκάτωθεν τῶν πτερύγων αὐτῶν. καὶ ὁμοίωσις τῶν προσώπων αὐτῶν. ταῦτα τὰ πρόσωπά ἐστιν ἃ ἴδον ὑποκάτω τῆς δόξης τοῦ θεοῦ ἰσραὴλ ἐπὶ ε τοῦ ποταμοῦ τοῦ χοβάρ, καὶ αὐτὰ ἕκαστον κατὰ πρόσωπον αὐτῶν ἐπορεύοντο.

α Ὡς φωνὴ θεοῦ σαδδαί.] Symmachus, & Theodotio. βροντὴ θεοῦ ἱκανοῦ. β [ἀρχὴ ἡ μία.] Theodotio addit, ὀπίσω αὐτῆς. quod est in alijs libris. γ [ἐν τῷ πορεύεσθαι αὐτά.] Scholion adiungit, καὶ πᾶσαι αἱ σάρκες αὐτῶν. δ [καὶ ὀκτὼ πτέρυγες τῷ ἑνί.] Cæteri libri habent, τέσσαρες. ε [τοῦ ποταμοῦ τοῦ χοβάρ.] In alijs libris sequitur, τὴν ὅρασιν αὐτῶν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ.

Καὶ ἀνέλαβέ με πνεῦμα, καὶ ἤγαγέ με ἐπὶ τὴν πύλην τοῦ οἴκου κυρίου τὴν κατέναντι, τὴν βλέπουσαν κατὰ ἀνατολάς. καὶ ἰδοὺ ἐπὶ τῶν προθύρων τῆς πύλης ὡς εἴκοσι καὶ πέντε ἄνδρες, καὶ ἴδον ἐν μέσῳ αὐτῶν τὸν ἰεχονίαν τὸν τοῦ ἔζερ καὶ φαλτίαν τὸν τοῦ βαναίου, τοὺς ἀφηγουμένους τοῦ λαοῦ. καὶ εἶπε κύριος πρὸς μέ. υἱὲ ἀνθρώπου, οὗτοι οἱ ἄνδρες οἱ λογιζόμενοι μάταια καὶ βουλευόμενοι βουλὴν πονηρὰν ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, οἱ λέγοντες, οὐχὶ προσφάτως ᾠκοδόμηνται αἱ οἰκίαι; αὕτη ἐστὶν ὁ λέβης, ἡμεῖς δὲ τὰ κρέα. διὰ τοῦτο προφήτευσον ἐπ᾽ αὐτούς, προφήτευσον υἱὲ ἀνθρώπου. καὶ ἔπεσεν ἐπ᾽ ἐμὲ πνεῦμα κυρίου, καὶ εἶπε πρὸς μέ. λέγε. τάδε λέγει κύριος. οὕτως εἴπατε οἶκος ἰσραὴλ, καὶ τὰ διαβούλια τοῦ πνεύματος ὑμῶν ἐγὼ ἐπίσταμαι, ἐπληθύνατε νεκροὺς ὑμῶν ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, καὶ ἐνεπλήσατε τὰς ὁδοὺς αὐτῶν τραυματιῶν. διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος. τοὺς νεκροὺς ὑμῶν οὓς ἐπατάξατε ἐν μέσῳ αὐτῆς, οὗτοί εἰσι τὰ κρέα, αὐτὴ δὲ ὁ λέβης ἐστὶ, καὶ ὑμᾶς ἐξάξω ἐκ μέσου αὐτῆς.

αὐτῆς. ῥομφαίαν φοβεῖσθε, καὶ ῥομφαίαν ἐπάξω ἐφ' ὑμᾶς, λέγει κύριος. καὶ ἐξάξω ὑμᾶς ἐκ μέσου αὐτῆς, καὶ παραδώσω ὑμᾶς εἰς χεῖρας ἀλλοτρίων, καὶ ποιήσω ἐν ὑμῖν κρίματα, ἐν ῥομφαίᾳ πεσεῖσθε, ἐπὶ τῶν ὁρέων τοῦ ἰσραὴλ κρινῶ ὑμᾶς, ª καὶ ἐπιγνώσεσθε ὅτι ἐγὼ κύριος. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ προφητεύειν με, καὶ φαλτίας ὁ τοῦ βαναίου ἀπέθανε, καὶ πίπτω ἐπὶ πρόσωπόν μου, καὶ ἀνεβόησα φωνῇ μεγάλῃ, καὶ εἶπα. οἴμοι οἴμοι κύριε, εἰς συντέλειαν ποιεῖς σὺ τοὺς καταλοίπους τοῦ ἰσραήλ; καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με, λέγων. υἱὲ ἀνθρώπου, οἱ ἀδελφοί σου καὶ οἱ ἄνδρες τῆς αἰχμαλωσίας σου καὶ πᾶς ὁ οἶκος τοῦ ἰσραὴλ συντετέλεσται, οἷς εἶπαν αὐτοῖς οἱ κατοικοῦντες ἱερουσαλὴμ, μακρὰν ἀπέχετε ἀπὸ τοῦ κυρίου, ἡμῖν δέδοται ἡ γῆ εἰς κληρονομίαν. διὰ τοῦτο εἰπόν. τάδε λέγει κύριος. ὅτι ἀπώσομαι αὐτοὺς εἰς τὰ ἔθνη, καὶ διασκορπιῶ αὐτοὺς εἰς πᾶσαν γῆν, καὶ ἔσομαι αὐτοῖς εἰς ἁγίασμα μικρὸν ἐν ταῖς χώραις οὗ ἐὰν εἰσέλθωσιν ἐκεῖ. διὰ τοῦτο εἰπόν. τάδε λέγει κύριος. καὶ εἰσδέξομαι αὐτοὺς ἐκ τῶν ἐθνῶν, καὶ συνάξω αὐτοὺς ἐκ τῶν χωρῶν οὗ διέσπειρα αὐτοὺς ἐν αὐταῖς. καὶ δώσω αὐτοῖς τὴν γῆν τοῦ ἰσραὴλ, καὶ εἰσελεύσονται ἐκεῖ, καὶ ἐξαροῦσι πάντα τὰ βδελύγματα αὐτῆς καὶ πάσας τὰς ἀνομίας αὐτῆς ἐξ αὐτῆς. καὶ δώσω αὐτοῖς καρδίαν ἑτέραν, καὶ πνεῦμα καινὸν δώσω ἐν αὐτοῖς, καὶ ἐκσπάσω τὴν καρδίαν τὴν λιθίνην ἐκ τῆς σαρκὸς αὐτῶν, καὶ δώσω αὐτοῖς καρδίαν σαρκίνην, ὅπως ἐν τοῖς προστάγμασί μου πορεύωνται, καὶ τὰ δικαιώματά μου φυλάσσωνται καὶ ποιῶσιν αὐτὰ, καὶ ἔσονταί μοι εἰς λαὸν, καὶ ἐγὼ ἔσομαι αὐτοῖς εἰς θεόν. καὶ εἰς τὴν καρδίαν τῶν βδελυγμάτων αὐτῶν καὶ τῶν ἀνομιῶν αὐτῶν, ὡς ἡ καρδία αὐτῶν ἐπορεύετο, τὰς ὁδοὺς αὐτῶν εἰς τὰς κεφαλὰς αὐτῶν δέδωκα, λέγει κύριος. καὶ ἐξῆραν τὰ χερουβὶμ τὰς πτέρυγας αὐτῶν, καὶ οἱ τροχοὶ ἐχόμενοι αὐτῶν, καὶ ἡ δόξα θεοῦ ἰσραὴλ ἐπ' αὐτὰ ὑπεράνω αὐτῶν. καὶ ἀνέβη ἡ δόξα κυρίου ἐκ μέσης τῆς πόλεως, καὶ ἔστη ἐπὶ τοῦ ὄρους ὃ ἦν ἀπέναντι τῆς πόλεως. καὶ ἀνέλαβέ με πνεῦμα, καὶ ἤγαγέ με εἰς γῆν χαλδαίων εἰς τὴν αἰχμαλωσίαν ἐν ὁράσει ἐν πνεύματι θεοῦ. καὶ ἀνέβην ἀπὸ τῆς ὁράσεως ἧς ἴδον, καὶ ἐλάλησα πρὸς τὴν αἰχμαλωσίαν πάντας τοὺς λόγους τοῦ κυρίου οὓς ἔδειξέ μοι.

ª Καὶ ἐπιγνώσεσθε διότι ἐγὼ κύριος.] In cæteris libris hæc sequuntur. αὕτη ὑμῖν οὐκ ἔσται εἰς λέβητα, καὶ ὑμεῖς οὐ μὴ γένησθε ἐν μέσῳ αὐτῆς εἰς κρέα, ἐπὶ τῶν ὁρέων τοῦ ἰσραὴλ κρινῶ ὑμᾶς. καὶ ἐπιγνώσεσθε ὅτι ἐγὼ κύριος. Quod autem hæc a libro Vaticano absunt, videri quidem potest lapsus esse librarius, sed tamen propterea quod superiora partim horum sententiam, partim ipsa verba complectuntur, credibile est à LXX. prætermissa esse. His vero subtexũtur in quibusdam libris, quæ S. Hieronymus dicit in LXX non haberi, sed de Hebræo esse addita. ὅτι ἐν τοῖς δικαιώμασί μου οὐκ ἐπορεύθητε, καὶ τὰ κρίματά μου οὐκ ἐποιήσατε, ἀλλ' οὐδὲ κατὰ τὰ κρίματα τῶν ἐθνῶν τῶν περικύκλῳ ὑμῶν οὐκ ἐποιήσατε.

A

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΒ'.

ΚΑὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με, λέγων. υἱὲ ἀνθρώπου, ἐν μέσῳ τῶν ἀδικιῶν αὐτῶν σὺ κατοικεῖς, οἳ ἔχουσιν ὀφθαλμοὺς τοῦ βλέπειν, καὶ οὐ βλέπουσι, καὶ ὦτα ἔχουσι τοῦ ἀκούειν, καὶ οὐκ ἀκούουσι, διότι οἶκος παραπικραίνων ἐστί. καὶ σὺ υἱὲ ἀνθρώπου ποίησον σεαυτῷ σκεύη αἰχμαλωσίας ἡμέρας ἐνώπιον αὐτῶν, καὶ αἰχμαλωτισθήσῃ ἐκ τοῦ τόπου σου εἰς ἕτερον τόπον ἐνώπιον αὐτῶν, ὅπως ἴδωσι, διότι οἶκος παραπικραίνων ἐστί. καὶ ἐξοίσεις τὰ σκεύη σου B σκεύη αἰχμαλωσίας ἡμέρας κατ' ὀφθαλμοὺς αὐτῶν, καὶ σὺ ἐξελεύσῃ ἑσπέρας, ὡς ἐκπορεύεται αἰχμάλωτος ἐνώπιον αὐτῶν. διόρυξον σεαυτῷ εἰς τὸν τοῖχον, καὶ διεξελεύσῃ δι' αὐτοῦ ἐνώπιον αὐτῶν. ἐπ' ὤμων ἀναληφθήσῃ, καὶ κεκρυμμένος ἐξελεύσῃ, τὸ πρόσωπόν σου συγκαλύψεις, καὶ οὐ μὴ ἴδῃς τὴν γῆν, διότι τέρας δέδωκά σε τῷ οἴκῳ ἰσραήλ. καὶ ἐποίησα οὕτως κατὰ πάντα ὅσα ἐνετείλατό μοι. καὶ σκεύη ἐξήνεγκα αἰχμαλωσίας ἡμέρας, καὶ ἑσπέρας διώρυξα ἐμαυτῷ τὸν τοῖχον, καὶ κεκρυμμένος ἐξῆλθον, ἐπ' ὤμων ἀνελήφθην ἐνώπιον αὐτῶν. καὶ ἐγένετο Γ λόγος κυρίου τὸ πρωῒ πρός με, λέγων. υἱὲ ἀνθρώπου, οὐκ εἶπαν πρὸς σὲ ὁ οἶκος τοῦ ἰσραὴλ, οἶκος ὁ παραπικραίνων, τί σὺ ποιεῖς; εἰπὸν πρὸς αὐτούς. τάδε λέγει κύριος κύριος, ª ὁ ἄρχων καὶ ὁ ἀφηγούμενος ἐν ἱερουσαλὴμ καὶ παντὶ οἴκῳ ἰσραὴλ, οἵ εἰσιν ἐν μέσῳ αὐτῶν, εἰπὸν, ὅτι ἐγὼ τέρατα ποιῶ, ὃν τρόπον πεποίηκα οὕτως ἔσται αὐτοῖς. ἐν μετοικεσίᾳ καὶ ἐν αἰχμαλωσίᾳ πορεύσονται. καὶ ὁ ἄρχων ἐν μέσῳ αὐτῶν ἐπ' ὤμων ἀρθήσεται, καὶ κεκρυμμένος ἐξελεύσεται διὰ τοῦ τοίχου, καὶ διορύξει τοῦ ἐξελθεῖν αὐτὸν δι' αὐτοῦ, τὸ πρόσωπον αὐτοῦ συγκαλύψει, ὅπως μὴ ὁραθῇ Δ ὀφθαλμῷ, καὶ αὐτὸς τὴν γῆν οὐκ ὄψεται. καὶ ἐκπετάσω τὸ δίκτυόν μου ἐπ' αὐτὸν, καὶ συλληφθήσεται ἐν τῇ περιοχῇ μου, καὶ ἄξω αὐτὸν εἰς βαβυλῶνα εἰς γῆν χαλδαίων, καὶ αὐτὴν οὐκ ὄψεται, καὶ ἐκεῖ τελευτήσει. καὶ πάντας τοὺς κύκλῳ αὐτοῦ τοὺς βοηθοὺς αὐτοῦ, καὶ πάντας τοὺς ἀντιλαμβανομένους αὐτοῦ διασπερῶ εἰς πάντα ἄνεμον, καὶ ῥομφαίαν ἐκκενώσω ὀπίσω αὐτῶν. καὶ γνώσονται, διότι ἐγὼ κύριος, ἐν τῷ διασκορπίσαι με αὐτοὺς ἐν τοῖς ἔθνεσι, καὶ διασπερῶ αὐτοὺς ἐν ταῖς χώραις. καὶ ὑπολείψομαι ἐξ αὐτῶν ἄνδρας ἀριθμῷ ἐκ ῥομφαίας, καὶ ἐκ λιμοῦ καὶ ἐκ θανάτου, E ὅπως ἐκδιηγῶνται πάσας τὰς ἀνομίας αὐτῶν ἐν τοῖς ἔθνεσιν οὗ εἰσήλθοσαν ἐκεῖ, καὶ γνώσονται ὅτι ἐγὼ κύριος. καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με, λέγων. υἱὲ ἀνθρώπου, τὸν ἄρτον σου μετὰ ὀδύνης φάγεσαι, καὶ τὸ ὕδωρ μετὰ βασάνου καὶ θλίψεως πίεσαι. καὶ ἐρεῖς πρὸς τὸν λαὸν τῆς γῆς. τάδε λέγει κύριος τοῖς κατοικοῦσιν ἱερουσαλὴμ ἐπὶ τῆς γῆς τοῦ ἰσραήλ. τοὺς ἄρτους αὐτῶν μετὰ ἐνδείας φάγονται, καὶ τὸ ὕδωρ αὐτῶν μετὰ ἀφανισμοῦ πίονται, ὅπως ἀφανισθῇ ἡ γῆ σὺν πληρώματι αὐτῆς, ἐν ἀσεβείᾳ γὰρ πάντες οἱ κατοικοῦντες ἐν αὐτῇ. καὶ αἱ πόλεις αὐ-

τῶν αἱ κατοικούμεναι ἐξερημωθήσονται, καὶ ἡ γῆ εἰς ἀφανισμὸν ἔσται, καὶ ἐπιγνώσεσθε διότι ἐγὼ κύριος. καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρὸς μέ, λέγων. υἱὲ ἀνθρώπου, τίς ἡ παραβολὴ ὑμῖν ἐπὶ τῆς γῆς τοῦ Ἰσραὴλ λέγοντες. μακραὶ αἱ ἡμέραι, ἀπόλωλεν ὅρασις; διὰ τοῦτο εἰπὸν πρὸς αὐτούς. τάδε λέγει κύριος. καὶ ἀποστρέψω τὴν παραβολὴν ταύτην, καὶ οὐκέτι μὴ εἴπωσι τὴν παραβολὴν ταύτην οἶκος τοῦ Ἰσραήλ, ὅτι λαλήσεις πρὸς αὐτούς, ἠγγίκασιν αἱ ἡμέραι, καὶ λόγος πάσης ὁράσεως. ὅτι οὐκ ἔσται ἔτι πᾶσα ὅρασις ψευδής, καὶ μαντευόμενος τὰ πρὸς χάριν ἐν μέσῳ τῶν υἱῶν Ἰσραήλ. διότι ἐγὼ κύριος λαλήσω τοὺς λόγους μου, λαλήσω καὶ ποιήσω, καὶ οὐ μὴ μηκύνω ἔτι. ὅτι ἐν ταῖς ἡμέραις ὑμῶν οἶκος ὁ παραπικραίνων. λαλήσω λόγον καὶ ποιήσω, λέγει κύριος. καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρὸς μέ, λέγων. υἱὲ ἀνθρώπου, ἰδοὺ ὁ οἶκος Ἰσραὴλ ὁ παραπικραίνων, λέγοντες λέγουσιν, ἡ ὅρασις ἣν οὗτος ὁρᾷ, εἰς ἡμέρας πολλὰς καὶ εἰς καιροὺς μακροὺς οὗτος προφητεύει, διὰ τοῦτο εἰπὸν πρὸς αὐτούς, τάδε λέγει κύριος. οὐ μὴ μηκύνωσιν οὐκέτι πάντες οἱ λόγοι μου, οὓς ἂν λαλήσω. λαλήσω καὶ ποιήσω, λέγει κύριος.

a Ὁ ἄρχων καὶ ὁ ἀφηγούμενος.] Cæteri libri habent, τῷ ἄρχοντι, καὶ τῷ ἀφηγουμένῳ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΓ΄.

ΚΑὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρὸς μέ, λέγων. υἱὲ ἀνθρώπου, προφήτευσον ἐπὶ τοὺς προφήτας τοῦ Ἰσραήλ, καὶ προφητεύσεις, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς. ἀκούσατε λόγον κυρίου. τάδε λέγει κύριος. οὐαὶ τοῖς προφητεύουσιν ἀπὸ καρδίας αὐτῶν, καὶ τὸ καθόλου μὴ βλέπουσιν. a ὡς ἀλώπεκες ἐν ταῖς ἐρήμοις οἱ προφῆταί σου Ἰσραὴλ οὐκ ἔστησαν ἐν στερεώματι. b καὶ συνήγαγον ποίμνια ἐπὶ τὸν οἶκον τοῦ Ἰσραήλ. οὐκ ἀνέστησαν οἱ λέγοντες ἐν ἡμέρᾳ κυρίου, βλέποντες ψευδῆ. μαντευόμενοι μάταια οἱ λέγοντες, λέγει κύριος, καὶ κύριος οὐκ ἀπέσταλκεν αὐτούς, καὶ ἤρξαντο τοῦ ἀναστῆσαι λόγον. οὐχὶ ὅρασιν ψευδῆ ἑωράκατε; γ καὶ μαντείας ματαίας εἰρήκατε; καὶ διὰ τοῦτο εἰπὸν, τάδε λέγει κύριος. ἀνθ' ὧν οἱ λόγοι ὑμῶν ψευδεῖς, καὶ αἱ μαντεῖαι ὑμῶν μάταιαι, διὰ τοῦτο ἰδοὺ ἐγὼ ἐφ' ὑμᾶς, λέγει κύριος, καὶ ἐκτενῶ τὴν χεῖρά μου ἐπὶ τοὺς προφήτας τοὺς ὁρῶντας ψευδῆ καὶ τοὺς ἀποφθεγγομένους μάταια. δ ἐν παιδείᾳ τοῦ λαοῦ μου οὐκ ἔσονται, οὐδὲ ἐν γραφῇ οἴκου Ἰσραὴλ οὐ γραφήσονται, καὶ εἰς τὴν γῆν τοῦ Ἰσραὴλ οὐκ εἰσελεύσονται, καὶ γνώσονται διότι ἐγὼ κύριος. ἀνθ' ὧν ἐπλάνησαν τὸν λαόν μου, λέγοντες, εἰρήνη, καὶ οὐκ ἔστιν εἰρήνη. καὶ οὗτος οἰκοδομεῖ τοῖχον, καὶ e αὐτοὶ ἀλείφουσιν αὐτόν, πεσεῖται. εἰπὸν πρὸς τοὺς ἀλείφοντας. πεσεῖται, καὶ ἔσται ὑετὸς κατακλύζων, καὶ δώσω λίθους πετροβόλους εἰς τοὺς ἐνδέσμους αὐτῶν, καὶ πεσοῦνται, καὶ πνεῦμα ἐξαῖρον, καὶ ῥαγήσεται. καὶ ἰδοὺ πέπτωκεν ὁ τοῖχος, καὶ οὐκ ἐροῦσι πρὸς ὑμᾶς. ποῦ ἐστιν ἡ ἀλοιφὴ ὑμῶν ἣν ἠλείψατε; διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος. καὶ ῥήξω πνοὴν ἐξαίρουσαν μετὰ θυμοῦ, καὶ ὑετὸς κατακλύζων ἐν ὀργῇ μου ἔσται. καὶ τοὺς λίθους τοὺς πετροβόλους ἐν θυμῷ ἐπάξω εἰς συντέλειαν, καὶ κατασκάψω τὸν τοῖχον ὃν ἠλείψατε, καὶ πεσεῖται. καὶ θήσω αὐτὸν ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ ἀποκαλυφθήσεται τὰ θεμέλια αὐτοῦ, καὶ πεσεῖται, καὶ συντελεσθήσεσθε μετ' ἐλέγχων, καὶ ἐπιγνώσεσθε διότι ἐγὼ κύριος. καὶ συντελέσω τὸν θυμόν μου ἐπὶ τὸν τοῖχον, καὶ ἐπὶ τοὺς ἀλείφοντας αὐτόν, πεσεῖται. καὶ εἶπα πρὸς ὑμᾶς. οὐκ ἔστιν ὁ τοῖχος, οὐδὲ οἱ ἀλείφοντες αὐτὸν προφῆται τοῦ Ἰσραήλ, οἱ προφητεύοντες ἐπὶ Ἱερουσαλήμ, καὶ οἱ ὁρῶντες αὐτῇ εἰρήνην, καὶ οὐκ ἔστιν εἰρήνη, λέγει κύριος. καὶ σὺ υἱὲ ἀνθρώπου, στήρισον τὸ πρόσωπόν σου ἐπὶ τὰς θυγατέρας τοῦ λαοῦ σου, τὰς προφητευούσας ἀπὸ καρδίας αὐτῶν, καὶ προφήτευσον ἐπ' αὐτάς, καὶ ἐρεῖς. τάδε λέγει κύριος. οὐαὶ ταῖς συρραπτούσαις προσκεφάλαια ὑπὸ πάντα ἀγκῶνα χειρός, καὶ ποιούσαις ἐπιβόλαια ἐπὶ πᾶσαν κεφαλὴν πάσης ἡλικίας, τοῦ διαστρέφειν ψυχάς. αἱ ψυχαὶ διεστράφησαν τοῦ λαοῦ μου, καὶ ψυχὰς περιεποιοῦντο, καὶ ἐβεβήλουν με πρὸς τὸν λαόν μου, ἕνεκεν δρακὸς κριθῶν, καὶ ἕνεκεν κλασμάτων ἄρτων τοῦ ἀποκτεῖναι ψυχάς, ἃς οὐκ ἔδει ἀποθανεῖν, καὶ τοῦ περιποιήσασθαι ψυχὰς ἃς οὐκ ἔδει ζῆσαι, ἐν τῷ ἀποφθέγγεσθαι ὑμᾶς λαῷ εἰσακούοντι μάταια ἀποφθέγματα. διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος κύριος. ἰδοὺ ἐγὼ ἐπὶ τὰ προσκεφάλαια ὑμῶν, ἐφ' ἃ ὑμεῖς ἐκεῖ συστρέφετε ψυχάς. καὶ διαρρήξω αὐτὰ ἀπὸ τῶν βραχιόνων ὑμῶν, καὶ ἐξαποστελῶ τὰς ψυχὰς ἃς ὑμεῖς ἐκστρέφετε τὰς ψυχὰς αὐτῶν εἰς διασκορπισμόν, καὶ διαρρήξω τὰ ἐπιβόλαια ὑμῶν, καὶ ῥύσομαι τὸν λαόν μου ἐκ χειρὸς ὑμῶν, καὶ οὐκέτι ἔσονται ἐν χερσὶν ὑμῶν εἰς συστροφήν. καὶ ἐπιγνώσεσθε, διότι ἐγὼ κύριος. ἀνθ' ὧν διεστρέφετε καρδίαν δικαίου, καὶ ἐγὼ οὐ διέστρεφον αὐτόν, καὶ τοῦ κατισχῦσαι χεῖρας ἀνόμου τὸ καθόλου μὴ ἀποστρέψαι ἀπὸ τῆς ὁδοῦ αὐτοῦ τῆς πονηρᾶς, καὶ ζῆσαι αὐτόν, διὰ τοῦτο ψευδῆ οὐ μὴ ἴδητε, καὶ μαντείας οὐ μὴ μαντεύσησθε ἔτι. καὶ ῥύσομαι τὸν λαόν μου ἐκ χειρὸς ὑμῶν, καὶ γνώσεσθε ὅτι ἐγὼ κύριος.

a Ὡς ἀλώπεκες ἐν ταῖς ἐρήμοις.] Theodoretus. ταῦτα ὁ Σύμμαχος σαφέστερον ἡρμήνευσεν. ὡς ἀλώπεκες ἐν ἐρειπίοις οἱ προφῆταί σου Ἰσραὴλ οὐκ ἀνέβητε εἰς τὰς διακοπὰς οὐδὲ περιεφράξατε φραγμὸν περὶ τοῖς υἱοῖς Ἰσραήλ, ὑπὲρ τοῦ στῆναι ὡς ἐν πολέμῳ ἐν ἡμέρᾳ κυρίου. b [καὶ συνήγαγον ποίμνια] Sic etiam legit S. Hieronymus. in aliquot autem libris est, καὶ οὐ συνήγαγον ποίμνιον. Sicq. apud Theodoretum. veraque sane lectio explicatur in commentarijs Græcis. γ [μαντείας ματαίας εἰρήκατε.] In cæteris libris hæc sequuntur. καὶ ἐλέγετε φησὶ κύριος. καὶ ἐγὼ οὐκ ἐλάλησα. quæ dicit S. Hieronymus in LXX. non haberi. δ [ἐν παιδείᾳ τοῦ λαοῦ μου.] Symmachus, ἐν ὁμιλίᾳ. e [αὐτοὶ ἀλείφουσιν αὐτόν.] Scholion. ὁ ἑβραῖος ἔχει. χρίουσι τὸν τοῖχον πηλῷ, ἄνευ ἀχύρων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΔʹ.

Καὶ ἦλθον πρός με ἐκ τῶν πρεσβυτέρων ἄνδρες τοῦ λαοῦ Ἰσραὴλ, καὶ ἐκάθισαν πρὸ προσώπου μου. καὶ ἐγένετο πρός με λόγος κυρίου, λέγων. υἱὲ ἀνθρώπου, οἱ ἄνδρες οὗτοι ἔθεντο τὰ διανοήματα αὐτῶν ἐπὶ τὰς καρδίας αὐτῶν, καὶ τὴν κόλασιν τῶν ἀδικιῶν αὐτῶν ἔθηκαν πρὸ προσώπου αὐτῶν. εἰ ἀποκρινόμενος ἀποκριθῶ αὐτοῖς; διατοῦτο λάλησον αὐτοῖς, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς. τάδε λέγει κύριος. ἄνθρωπος ἄνθρωπος ἐκ τοῦ οἴκου Ἰσραὴλ, ὃς ἂν θῇ τὰ διανοήματα αὐτοῦ ἐπὶ τὴν καρδίαν αὐτοῦ, καὶ τὴν κόλασιν τῆς ἀδικίας αὐτοῦ τάξῃ πρὸ προσώπου αὐτοῦ, καὶ ἔλθῃ πρὸς τὸν προφήτην, ἐγὼ κύριος ἀποκριθήσομαι αὐτῷ ἐν οἷς ἐνέχεται ἡ διάνοια αὐτοῦ, ὅπως πλαγιάσῃ τὸν οἶκον τοῦ Ἰσραὴλ κατὰ τὰς καρδίας αὐτῶν τὰς ἀπηλλοτριωμένας ἀπ' ἐμοῦ ἐν τοῖς ἐνθυμήμασιν αὐτῶν. διατοῦτο εἰπὸν εἰς τὸν οἶκον τοῦ Ἰσραήλ. τάδε λέγει κύριος κύριος. ἐπιστράφητε καὶ ἀποστρέψατε ἀπὸ τῶν ἐπιτηδευμάτων ὑμῶν, καὶ ἀπὸ πασῶν τῶν ἀσεβειῶν ὑμῶν, καὶ ἐπιστρέψατε τὰ πρόσωπα ὑμῶν. διότι ἄνθρωπος ἄνθρωπος ἐκ τοῦ οἴκου Ἰσραὴλ, καὶ ἐκ τῶν προσηλύτων τῶν προσηλυτευόντων ἐν τῷ Ἰσραὴλ, ὃς ἂν ἀπαλλοτριωθῇ ἀπ' ἐμοῦ, καὶ θῆται τὰ ἐνθυμήματα αὐτοῦ ἐπὶ τὴν καρδίαν αὐτοῦ, καὶ τὴν κόλασιν τῆς ἀδικίας αὐτοῦ τάξῃ πρὸ προσώπου αὐτοῦ, καὶ ἔλθῃ πρὸς τὸν προφήτην τοῦ ἐπερωτῆσαι αὐτὸν ἐν ἐμοὶ, ἐγὼ κύριος ἀποκριθήσομαι αὐτῷ, ἐν ᾧ ἐνέχεται ἐν αὐτῷ. καὶ στηριῶ τὸ πρόσωπόν μου ἐπὶ τὸν ἄνθρωπον ἐκεῖνον, καὶ θήσομαι αὐτὸν εἰς ἔρημον καὶ εἰς ἀφανισμὸν, καὶ ἐξαρῶ αὐτὸν ἐκ μέσου τοῦ λαοῦ μου, καὶ ἐπιγνώσεσθε ὅτι ἐγὼ κύριος. καὶ [a] ὁ προφήτης ἐὰν πλανήσῃ καὶ λαλήσῃ, ἐγὼ κύριος πεπλάνηκα τὸν προφήτην ἐκεῖνον, καὶ ἐκτενῶ τὴν χεῖρά μου ἐπ' αὐτὸν, καὶ ἀφανιῶ αὐτὸν ἐκ μέσου τοῦ λαοῦ μου Ἰσραὴλ, καὶ λήψονται τὴν ἀδικίαν αὐτῶν κατὰ τὸ ἀδίκημα τοῦ ἐπερωτῶντος. καὶ κατὰ τὸ ἀδίκημα ὁμοίως τῷ προφήτῃ ἔσται, ὅπως μὴ πλανᾶται ἔτι ὁ οἶκος τοῦ Ἰσραὴλ ἀπ' ἐμοῦ, καὶ ἵνα μὴ μιαίνωνται ἔτι ἐν πᾶσι τοῖς παραπτώμασιν αὐτῶν, καὶ ἔσονταί μοι εἰς λαὸν, καὶ ἐγὼ ἔσομαι αὐτοῖς εἰς θεὸν, λέγει κύριος. καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με, λέγων. υἱὲ ἀνθρώπου, γῆ ἣ ἐὰν ἁμάρτῃ μοι τοῦ παραπεσεῖν παράπτωμα, καὶ ἐκτενῶ τὴν χεῖρά μου ἐπ' αὐτὴν, καὶ συντρίψω αὐτῆς στήριγμα ἄρτου, καὶ ἐξαποστελῶ ἐπ' αὐτὴν λιμὸν, καὶ ἐξαρῶ ἐξ αὐτῆς ἄνθρωπον καὶ κτῆνος. καὶ ἐὰν ὦσιν οἱ τρεῖς ἄνδρες οὗτοι ἐν μέσῳ αὐτῆς, Νῶε καὶ Δανιὴλ καὶ Ἰὼβ, αὐτοὶ ἐν τῇ δικαιοσύνῃ αὐτῶν σωθήσονται, λέγει κύριος. ἐὰν καὶ θηρία πονηρὰ ἐπάγω ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ τιμωρήσομαι αὐτὴν, καὶ ἔσται εἰς ἀφανισμὸν, οὐκ ἔσται ὁ διοδεύων ἀπὸ προσώπου τῶν θηρίων, καὶ οἱ τρεῖς ἄνδρες οὗτοι ἐν μέσῳ αὐτῆς ὦσι. ζῶ ἐγὼ, λέγει κύριος, εἰ υἱοὶ ἢ θυγατέρες σωθήσονται, ἀλλ' ἢ αὐτοὶ μόνοι σωθήσονται, ἡ δὲ γῆ ἔσται εἰς ὄλεθρον. ἢ καὶ ῥομφαίαν ἐὰν ἐπάγω ἐπὶ τὴν γῆν ἐκείνην, καὶ εἴπω, ῥομφαία διελθάτω διὰ τῆς γῆς, καὶ ἐξαρῶ ἐξ αὐτῆς ἄνθρωπον καὶ κτῆνος, καὶ οἱ τρεῖς ἄνδρες οὗτοι ἐν μέσῳ αὐτῆς, ζῶ ἐγὼ, λέγει κύριος, οὐ μὴ ῥύσονται υἱοὺς οὐδὲ θυγατέρας, ἀλλ' ἢ αὐτοὶ μόνοι σωθήσονται. ἢ καὶ θάνατον ἐπαποστείλω ἐπὶ τὴν γῆν ἐκείνην, καὶ ἐκχεῶ τὸν θυμόν μου ἐπ' αὐτὴν ἐν αἵματι τοῦ ἐξολοθρεῦσαι ἐξ αὐτῆς ἄνθρωπον καὶ κτῆνος, καὶ Νῶε καὶ Δανιὴλ καὶ Ἰὼβ ἐν μέσῳ αὐτῆς, ζῶ ἐγὼ, λέγει κύριος, ἐὰν υἱοὶ ἢ θυγατέρες ὑπολειφθῶσιν, αὐτοὶ ἐν τῇ δικαιοσύνῃ αὐτῶν ῥύσονται τὰς ψυχὰς αὐτῶν. τάδε λέγει κύριος. ἐὰν δὲ καὶ τὰς τέσσαρας ἐκδικήσεις μου τὰς πονηρὰς, ῥομφαίαν καὶ λιμὸν, καὶ θηρία πονηρὰ, καὶ θάνατον ἐξαποστείλω ἐπὶ Ἱερουσαλὴμ τοῦ ἐξολοθρεῦσαι ἐξ αὐτῆς ἄνθρωπον καὶ κτῆνος. καὶ ἰδοὺ ὑπολελειμμένοι ἐν αὐτῇ οἱ ἀνασεσωσμένοι αὐτῆς, οἳ ἐξάγουσιν ἐξ αὐτῆς υἱοὺς καὶ θυγατέρας, ἰδοὺ ἐκπορεύονται πρὸς ὑμᾶς, καὶ ὄψεσθε τὰς ὁδοὺς αὐτῶν καὶ τὰ ἐνθυμήματα αὐτῶν, καὶ μεταμεληθήσεσθε ἐπὶ τὰ κακὰ ἃ ἐπήγαγον ἐπὶ Ἱερουσαλὴμ πάντα τὰ κακὰ ἃ ἐπήγαγον ἐπ' αὐτὴν, καὶ παρακαλέσουσιν ὑμᾶς διότι ὄψεσθε τὰς ὁδοὺς αὐτῶν καὶ τὰ ἐνθυμήματα αὐτῶν, καὶ ἐπιγνώσεσθε διότι οὐ μάτην πεποίηκα πάντα ὅσα ἐποίησα ἐν αὐτῇ, λέγει κύριος.

a Ὁ προφήτης ἐὰν πλανήσῃ.] Caeteri libri habent, ἐὰν πλανηθῇ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΕʹ.

Καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με, λέγων. καὶ σὺ υἱὲ ἀνθρώπου, τί ἂν γένοιτο τὸ ξύλον τῆς ἀμπέλου ἐκ πάντων τῶν ξύλων τῶν κλημάτων τῶν ὄντων ἐν τοῖς ξύλοις τοῦ δρυμοῦ; εἰ λήψονται ἐξ αὐτῆς ξύλον τοῦ ποιῆσαι εἰς ἐργασίαν; εἰ λήψονται ἐξ αὐτῆς πάσσαλον τοῦ κρεμάσαι ἐπ' αὐτὸν πᾶν σκεῦος; παρὲξ ὁ πυρὶ δέδοται εἰς ἀνάλωσιν, τὴν κατ' ἐνιαυτὸν κάθαρσιν ἀπ' αὐτῆς ἀναλίσκει τὸ πῦρ, καὶ ἐκλείπει εἰς τέλος. μὴ χρήσιμον ἔσται εἰς ἐργασίαν; οὐδὲ ἔτι αὐτοῦ ὄντος ὁλοκλήρου οὐκ ἔσται εἰς ἐργασίαν, μὴ ὅτι ἐὰν καὶ πῦρ αὐτὸ ἀναλώσῃ εἰς τέλος, εἰ ἔτι ἔσται εἰς ἐργασίαν. διατοῦτο εἰπὲ, τάδε λέγει κύριος. ὃν τρόπον τὸ ξύλον τῆς ἀμπέλου ἐν τοῖς ξύλοις τοῦ δρυμοῦ ὃ δέδωκα αὐτὸ πυρὶ εἰς ἀνάλωσιν, οὕτως δέδωκα τοὺς κατοικοῦντας Ἱερουσαλήμ. καὶ δώσω τὸ πρόσωπόν μου ἐπ' αὐτούς. ἐκ τοῦ πυρὸς ἐξελεύσονται, καὶ πῦρ αὐτοὺς καταφάγεται, καὶ ἐπιγνώσονται ὅτι ἐγὼ κύριος ἐν τῷ στηρίσαι με τὸ πρόσωπόν μου ἐπ' αὐτούς. καὶ δώσω τὴν γῆν εἰς ἀφανισμὸν, ἀνθ' ὧν παρέπεσον παραπτώματι, λέγει κύριος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ιϛʹ.

Καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με, λέγων. υἱὲ ἀνθρώπου, διαμάρτυραι τῇ Ἱερουσαλὴμ τὰς ἀνομίας αὐτῆς, καὶ ἐρεῖς. τάδε λέγει κύριος τῇ Ἱερουσαλὴμ

σαλὴμ τὰς ἀνομίας αὐτῆς, καὶ ἐρεῖς. τάδε λέγει κύριος τῇ ἱερουσαλήμ. ἡ ῥίζα σου καὶ ἡ γένεσίς σου ἐκ γῆς χαναάν. ὁ πατήρ σου ἀμορραῖος, καὶ ἡ μήτηρ σου χετταία. καὶ ἡ γένεσίς σου ἐν ᾗ ἡμέρᾳ ἐτέχθης, οὐκ ἔδησας τοὺς μαστούς σου, καὶ ἐν ὕδατι οὐκ ἐλούσθης, οὐδὲ ἁλὶ ἡλίσθης, καὶ ἐν σπαργάνοις οὐκ ἐσπαργανώθης, οὐδὲ ἐφείσατο ὁ ὀφθαλμός μου ἐπὶ σοί, τοῦ ποιῆσαί σοι ἓν ἐκ πάντων τούτων, τοῦ παθεῖν τι ἐπὶ σοί. καὶ ἀπερρίφης ἐπὶ πρόσωπον τοῦ πεδίου τῇ σκολιότητι τῆς ψυχῆς σου ἐν ἡμέρᾳ ᾗ ἐτέχθης. καὶ διῆλθον ἐπὶ σέ, καὶ ἴδον σε [α] πεφυρμένην ἐν τῷ αἵματί σου. καὶ εἶπά σοι. B ἐκ τοῦ αἵματός σου ζωή, πληθύνου, καθὼς ἡ ἀνατολὴ τοῦ ἀγροῦ δέδωκά σε, καὶ ἐπληθύνθης καὶ ἐμεγαλύνθης, καὶ εἰσῆλθες εἰς πόλεις πόλεων. οἱ μαστοί σου ἀνωρθώθησαν, καὶ ἡ θρίξ σου ἀνέτειλε. σὺ δὲ ἦσθα γυμνὴ καὶ ἀσχημονοῦσα. καὶ διῆλθον διὰ σοῦ, καὶ ἴδον σε. καὶ ἰδοὺ καιρός σου, [β] καὶ καιρὸς καταλυόντων. καὶ διεπέτασα τὰς πτέρυγάς μου ἐπὶ σέ, καὶ ἐκάλυψα τὴν ἀσχημοσύνην σου, καὶ ὤμοσά σοι. καὶ εἰσῆλθον ἐν διαθήκῃ μετὰ σοῦ, λέγει κύριος. καὶ ἐγένου μοι, καὶ ἔλουσά σε ἐν ὕδατι, καὶ ἀπέπλυνα τὸ αἷμά σου ἀπὸ σοῦ, καὶ ἔχρισά σε ἐν ἐλαίῳ. καὶ ἐνέδυσά σε ποικίλα, καὶ ὑπέδυσά σε ὑάκινθον. Γ καὶ ἔζωσά σε βύσσῳ, καὶ [γ] περιέβαλόν σε τριχάπτῳ, καὶ ἐκόσμησά σε κόσμῳ, καὶ περιέθηκα ψέλια περὶ τὰς χεῖράς σου, καὶ κάθεμα περὶ τὸν τράχηλόν σου, καὶ ἔδωκα ἐνώτιον περὶ τὸν μυκτῆρά σου, καὶ τροχίσκους ἐπὶ τὰ ὦτά σου, καὶ στέφανον καυχήσεως ἐπὶ τὴν κεφαλήν σου, καὶ ἐκοσμήθης χρυσίῳ καὶ ἀργυρίῳ. καὶ τὰ περιβόλαιά σου βύσσινα, καὶ τρίχαπτα καὶ ποικίλα, σεμίδαλιν καὶ ἔλαιον καὶ μέλι ἔφαγες, καὶ ἐγένου καλὴ σφόδρα. καὶ ἐξῆλθέ σου ὄνομα ἐν τοῖς ἔθνεσιν ἐν τῷ κάλλει σου, διότι συντετελεσμένον ἦν ἐν εὐπρεπείᾳ ἐν τῇ ὡραιότητι ᾗ ἔταξα ἐπὶ σέ, Δ λέγει κύριος. κατεπεποίθεις ἐν τῷ κάλλει σου, καὶ ἐπόρνευσας ἐπὶ τῷ ὀνόματί σου, καὶ ἐξέχεας τὴν πορνείαν σου ἐπὶ πάντα πάροδον, καὶ ἔλαβες ἐκ τῶν ἱματίων σου, καὶ ἐποίησας σεαυτῇ εἴδωλα ῥαπτά, καὶ ἐξεπόρνευσας ἐπ' αὐτά, καὶ οὐ μὴ εἰσέλθῃς οὐδὲ μὴ γένηται. καὶ ἔλαβες τὰ σκεύη τῆς καυχήσεώς σου ἐκ τοῦ χρυσίου μου καὶ ἐκ τοῦ ἀργυρίου μου, ἐξ ὧν ἔδωκά σοι, καὶ ἐποίησας σεαυτῇ εἰκόνας ἀρσενικάς, καὶ ἐξεπόρνευσας ἐν αὐταῖς, καὶ ἔλαβες τὸν ἱματισμὸν τὸν ποικίλον σου, καὶ περιέβαλες αὐτάς, καὶ τὸ ἔλαιόν μου καὶ τὸ θυμίαμά μου ἔθηκας πρὸ προσώπου αὐτῶν, καὶ τοὺς E ἄρτους μου οὓς ἔδωκά σοι, σεμίδαλιν καὶ ἔλαιον καὶ μέλι ἐψώμισά σε, καὶ ἔθηκας αὐτὰ πρὸ προσώπου αὐτῶν εἰς ὀσμὴν εὐωδίας. καὶ ἐγένετο λέγει κύριος, καὶ ἔλαβες τοὺς υἱούς σου καὶ τὰς θυγατέρας σου ἃς ἐγέννησας, καὶ ἔθυσας αὐτοῖς εἰς ἀνάλωσιν. ὡς μικρὰ ἐξεπόρνευσας, καὶ ἔσφαξας τὰ τέκνα σου, καὶ ἔδωκας αὐτὰ ἐν τῷ ἀποτροπιάζεσθαί σε αὐτὰ αὐτοῖς. τοῦτο παρὰ πᾶσαν τὴν πορνείαν σου, καὶ οὐκ ἐμνήσθης τῆς νηπιότητός σου, ὅτε ἦσθα γυμνὴ καὶ ἀσχημονοῦσα, πεφυρμένη ἐν τῷ αἵματί σου ἔζησας. καὶ ἐγένετο μετὰ πάσας τὰς κακίας σου, λέγει κύριος. καὶ ᾠκοδόμησας

A σεαυτῇ οἴκημα πορνικόν, καὶ [δ] ἐποίησας σεαυτῇ ἔκθεμα ἐν πάσῃ πλατείᾳ, καὶ ἐπ' ἀρχῆς πάσης ὁδοῦ ᾠκοδόμησας τὰ πορνεῖά σου, καὶ ἐλυμήνω τὸ κάλλος σου. καὶ διήγαγες τὰ σκέλη σου παντὶ παρόδῳ, καὶ ἐπλήθυνας τὴν πορνείαν σου, καὶ ἐξεπόρνευσας ἐπὶ τοὺς υἱοὺς αἰγύπτου τοὺς ὁμοροῦντάς σοι τοὺς μεγαλοσάρκους, καὶ πολλαχῶς ἐξεπόρνευσας τοῦ παροργίσαι με. ἐὰν δὲ ἐκτείνω τὴν χεῖρά μου ἐπὶ σέ, καὶ ἐξαρῶ τὰ νόμιμά σου, καὶ παραδώσω εἰς ψυχὰς μισούντων σε, θυγατέρας ἀλλοφύλων τὰς ἐκκλινούσας σε ἐκ τῆς ὁδοῦ σου ἧς ἠσέβησας, καὶ ἐξεπόρνευσας ἐπὶ τὰς θυ- B γατέρας ἀσσούρ, καὶ οὐδ' οὕτως ἐνεπλήσθης, καὶ ἐξεπόρνευσας καὶ οὐκ ἐνεπίπλω, [ε] καὶ ἐπλήθυνας τὰς διαθήκας σου πρὸς γῆν χαλδαίων, καὶ οὐδὲ ἐν τούτοις ἐνεπλήσθης. [ϛ] τί διαθῶ τὴν θυγατέρα σου, λέγει κύριος; ἐν τῷ ποιῆσαί σε πάντα ταῦτα ἔργα γυναικὸς πόρνης, καὶ ἐξεπόρνευσας τρισσῶς ἐν ταῖς θυγατράσι σου, τὸ πορνεῖον ᾠκοδόμησας ἐν πάσῃ ἀρχῇ ὁδοῦ, καὶ τὴν βάσιν σου ἐποίησας ἐν πάσῃ πλατείᾳ. καὶ ἐγένου ὡς πόρνη συνάγουσα μισθώματα, ἡ γυνὴ ἡ μοιχωμένη ὁμοία σοι, παρὰ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς λαμβάνουσα μισθώματα, πᾶσι τοῖς ἐκπορνεύουσιν αὐτὴν προ- Γ σεδίδου μισθώματα. καὶ σὺ δέδωκας μισθώματα πᾶσι τοῖς ἐρασταῖς σου, καὶ ἐφόρτιζες αὐτοὺς τοῦ ἔρχεσθαι πρὸς σὲ κυκλόθεν ἐν τῇ πορνείᾳ σου, καὶ ἐγένετο ἐν σοὶ διεστραμμένον παρὰ τὰς γυναῖκας ἐν τῇ πορνείᾳ σου, καὶ μετὰ σοῦ πεπορνεύκασιν, ἐν τῷ προσδιδόναι σε μισθώματα, καὶ σοὶ μισθώματα οὐκ ἐδόθη, καὶ ἐγένετο ἐν σοὶ διεστραμμένα. διὰ τοῦτο πόρνη ἄκουε λόγον κυρίου. τάδε λέγει κύριος. ἀνθ' ὧν ἐξέχεας τὸν χαλκόν σου, καὶ ἀποκαλυφθήσεται ἡ αἰσχύνη σου ἐν τῇ πορνείᾳ σου πρὸς τοὺς ἐραστάς σου, καὶ εἰς πάντα τὰ ἐνθυμήματα τῶν ἀνομιῶν σου, καὶ ἐν τοῖς αἵμασι Δ τῶν τέκνων σου ὧν ἔδωκας αὐτοῖς. διὰ τοῦτο ἰδοὺ ἐγὼ ἐπισυνάγω πάντας τοὺς ἐραστάς σου ἐν οἷς ἐπεμίγης ἐν αὐτοῖς, καὶ πάντας οὓς ἠγάπησας σὺν πᾶσιν οἷς ἐμίσεις. καὶ συνάξω αὐτοὺς ἐπὶ σὲ κυκλόθεν, καὶ ἀποκαλύψω τὰς κακίας σου πρὸς αὐτούς, καὶ ὄψονται πᾶσαν τὴν αἰσχύνην σου, καὶ ἐκδικήσω σε ἐκδικήσει μοιχαλίδος, καὶ θήσω σε ἐν αἵματι θυμοῦ καὶ ζήλου. καὶ παραδώσω σε εἰς χεῖρας αὐτῶν, καὶ κατασκάψουσι τὸ πορνεῖόν σου, καὶ καθελοῦσι τὴν βάσιν σου, καὶ ἐκδύσουσί σε τὰ ἱμάτιά σου, καὶ λήψονται τὰ σκεύη τῆς καυχήσεώς σου. καὶ ἀφήσουσί σε γυμνὴν, καὶ ἀσχημο- E νοῦσαν. καὶ ἄξουσιν ἐπὶ σὲ ὄχλους, καὶ λιθοβολήσουσί σε ἐν λίθοις, καὶ κατασφάξουσί σε ἐν τοῖς ξίφεσιν αὐτῶν. καὶ ἐμπρήσουσι τοὺς οἴκους σου πυρί, καὶ ποιήσουσιν ἐν σοὶ ἐκδικήσεις ἐνώπιον γυναικῶν πολλῶν. καὶ ἀποστρέψω σε ἐκ πορνείας, καὶ μισθώματα οὐ μὴ δώσεις οὐκέτι, καὶ ἐπαφήσω τὸν θυμόν μου ἐπὶ σέ, καὶ ἐξαρθήσεται ὁ ζῆλός μου ἐκ σοῦ. καὶ ἀναπαύσομαι, καὶ οὐ μὴ μεριμνήσω οὐκέτι, ἀνθ' ὧν οὐκ ἐμνήσθης τῆς νηπιότητός σου, καὶ ἐλύπεις με ἐν πᾶσι τούτοις. καὶ ἰδοὺ ἐγὼ τὰς ὁδούς σου εἰς κεφαλήν σου δέδωκα, λέγει κύριος. καὶ οὕτως ἐποίησας τὴν ἀσέβειαν ἐπὶ πάσαις ταῖς ἀνομίαις

μίαις σου. Ταῦτά ἐστι πάντα ὅσα εἶπαν κατὰ σοῦ ἐν παραβολῇ, λέγοντες, καθὼς ἡ μήτηρ, καὶ ἡ θυγάτηρ τῆς μητρός σου. σὺ εἶ ἡ ἀπωσαμένη τὸν ἄνδρα αὐτῆς καὶ τὰ τέκνα αὐτῆς, καὶ ἀδελφαὶ τῶν ἀδελφῶν σου αἱ ἀπωσάμεναι τοὺς ἄνδρας αὐτῶν καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν. ἡ μήτηρ ἡμῶν χετταία, καὶ ὁ πατὴρ ἀμορραῖος. ἡ ἀδελφὴ ὑμῶν ἡ πρεσβυτέρα σαμάρεια αὐτὴ καὶ αἱ θυγατέρες αὐτῆς, ἡ κατοικοῦσα ἐξ εὐωνύμων σου. καὶ ἡ ἀδελφή σου ἡ νεωτέρα σου, ἡ κατοικοῦσα ἐκ δεξιῶν σου σόδομα καὶ αἱ θυγατέρες αὐτῆς. καὶ οὐδ᾽ ὧς ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτῶν ἐπορεύθης, οὐδὲ κατὰ τὰς ἀνομίας αὐτῶν ἐποίησας παρὰ μικρόν, καὶ ὑπέρκεισαι αὐτὰς ἐν πάσαις ταῖς ὁδοῖς σου. ζῶ ἐγώ, λέγει κύριος, εἰ πεποίηκε σόδομα αὕτη καὶ αἱ θυγατέρες αὐτῆς ὃν τρόπον ἐποίησας σὺ καὶ αἱ θυγατέρες σου. πλὴν τοῦτο τὸ ἀνόμημα σοδόμων τῆς ἀδελφῆς σου ὑπερηφανία, ἐν πλησμονῇ ἄρτων καὶ ἐν εὐθηνίᾳ ἐσπατάλων αὕτη καὶ αἱ θυγατέρες αὐτῆς. τοῦτο ὑπῆρχεν αὐτῇ καὶ ταῖς θυγατράσιν αὐτῆς, καὶ χεῖρα πτωχοῦ καὶ πένητος οὐκ ἀντελαμβάνοντο, καὶ ἐμεγαλαύχουν, καὶ ἐποίησαν ἀνομήματα ἐνώπιον ἐμοῦ, καὶ ἐξῆρα αὐτὰς καθὼς ἴδον. καὶ σαμάρεια κατὰ τὰς ἡμίσεις τῶν ἁμαρτιῶν σου οὐχ ἥμαρτε. καὶ ἐπλήθυνας τὰς ἀνομίας σου ὑπὲρ αὐτάς, καὶ ἐδικαίωσας τὰς ἀδελφάς σου ἐν πάσαις ταῖς ἀνομίαις σου αἷς ἐποίησας. καὶ σὺ κόμισαι βάσανόν σου ἐν ᾗ ἔφθειρας τὰς ἀδελφάς σου ἐν ταῖς ἁμαρτίαις σου αἷς ἠνόμησας ὑπὲρ αὐτάς, καὶ ἐδικαίωσας αὐτὰς ὑπὲρ σεαυτήν. καὶ σὺ αἰσχύνθητι, καὶ λάβε τὴν ἀτιμίαν σου ἐν τῷ δικαιῶσαί σε τὰς ἀδελφάς σου. καὶ ἀποστρέψω τὰς ἀποστροφὰς αὐτῶν, τὴν ἀποστροφὴν σοδόμων καὶ τῶν θυγατέρων αὐτῆς. καὶ ἀποστρέψω τὴν ἀποστροφὴν σαμαρείας καὶ τῶν θυγατέρων αὐτῆς, καὶ ἀποστρέψω τὴν ἀποστροφήν σου ἐν μέσῳ αὐτῶν, ὅπως κομίσῃ τὴν βάσανόν σου, καὶ ἀτιμωθήσῃ ἐκ πάντων ὧν ἐποίησας ἐν τῷ παροργίσαι με. καὶ ἡ ἀδελφή σου σόδομα καὶ αἱ θυγατέρες αὐτῆς ἀποκατασταθήσονται ‟ καθὼς ἦσαν ἀπ᾽ ἀρχῆς. καὶ σὺ καὶ αἱ θυγατέρες σου ἀποκατασταθήσεσθε καθὼς ἀπ᾽ ἀρχῆς ἦτε. καὶ εἰ μὴ ἦν σόδομα ἡ ἀδελφή σου εἰς ἀκοὴν ἐν τῷ στόματί σου ἐν ταῖς ἡμέραις ὑπερηφανίας σου, πρὸ τοῦ ἀποκαλυφθῆναι τὰς κακίας σου, ὃν τρόπον νῦν ὄνειδος εἶ θυγατέρων συρίας καὶ πάντων τῶν κύκλῳ αὐτῆς θυγατέρων ἀλλοφύλων τῶν περιεχουσῶν σε κύκλῳ, τὰς ἀσεβείας σου καὶ τὰς ἀνομίας σου σὺ ϑ κεκόμισαι αὐτάς, λέγει κύριος. τάδε λέγει κύριος. καὶ ποιήσω ἐν σοὶ καθὼς ἐποίησας ὡς ἠτίμωσας ταῦτα τοῦ παραβῆναι τὴν διαθήκην μου, καὶ μνησθήσομαι ἐγὼ τῆς διαθήκης μου τῆς μετὰ σοῦ ἐν ἡμέραις νηπιότητός σου, καὶ ἀναστήσω σοι διαθήκην αἰώνιον. καὶ μνησθήσῃ τὴν ὁδόν σου, καὶ ἐξατιμωθήσῃ ἐν ι τῷ ἀναλαβεῖν σε τὰς ἀδελφάς σου τὰς πρεσβυτέρας σου σὺν ταῖς νεωτέραις σου, καὶ δώσω αὐτάς σοι εἰς οἰκοδομήν, καὶ οὐκ ἐκ διαθήκης σου. καὶ ἀναστήσω ἐγὼ τὴν διαθήκην μου μετὰ σοῦ, καὶ ἐπιγνώσῃ ὅτι ἐγὼ κύριος, ὅπως μνησθῇς καὶ αἰσχυνθῇς, καὶ μὴ ᾖ σοι ἔτι ἀνοῖξαι τὸ στόμα σου ἀπὸ προσώπου τῆς ἀτιμίας σου, ἐν τῷ ἐξιλάσκεσθαί με σοὶ κατὰ πάντα ὅσα ἐποίησας, λέγει κύριος.

α Πεφυρμένην τῷ αἵματί σου.] Scholion. ὁ ἑβραῖος. ἐν τῇ ὑγρασίᾳ. ἔχει, ὑγρασίαν καλέσας τὸν περικείμενον ἰχῶρα. β [καὶ καιρὸς καταλυόντων.] Theodoretus. ὁ ἑβραῖος, καιρὸς τοῦ διαπαρθενευθῆναί σε. γ [καὶ περιέβαλόν σε τειχαπτῷ] Origenes, τειχαπτὸν ἡρμήνευσαν οἱ ἄλλοι ἑρμηνευταί, ἀνθινὸν καὶ ἐπένδυμα. Aliud Sch. πλέξις ἤ τινι αἱ τρίχες συμπλέκονται. τειχαπτὸν δὲ λέγει τὸ ἀπὸ χρυσοῦ κατεσκευασμένον. ἵνα εἴπῃ ἀπὸ χρυσονήματος. λέγει δὲ τὴν ἐκ χρυσοῦ διάζωσιν ἐσθῆτα. δ [ἐποίησας σεαυτῇ ἔκθεμα.] Polychronius, ἔκθεμα λέγει δὲ τὸ προαγώγιον, ἔνθα τὰς πόρνας τρέφειν εἰώθασι. ε [καὶ ἐπλήθυνας τὰς διαθήκας σου.] S. Hieronymus, testamenta. Plerique vero libri habent, τὰς πορνείας σου. apud Theodoretum, τὰ πορνεῖα. ζ [τῇ διαθῶ.] In quibusdam libris, τίνι καθαριῶ. & ita est apud Theodoretum. S. Hieronymus, quid faciam cordi tuo. η [καθὼς ἦσαν ἀπ᾽ ἀρχῆς.] In plerisque libris sequitur, καὶ σαμάρεια καὶ αἱ θυγατέρες αὐτῆς ἀποκατασταθήσονται καθὼς ἦσαν τὸ ἀπ᾽ ἀρχῆς. quod nec Theodoretus habet. ϑ [σὺ κεκόμισαι αὐτὰς λέγει κύριος.] Plerique libri habent, σὺ κόμισαι αὐτάς. & ita est apud S. Hieronymum, & Theodoretum. ι [ἀναλαβεῖν σε τὰς ἀδελφάς] Quidam libri habent, ἀναλαμβάνειν με τὰς ἀδελφάς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΖ'.

Καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με, λέγων. υἱὲ ἀνθρώπου, διήγησαι διήγημα καὶ εἰπὸν παραβολὴν πρὸς τὸν οἶκον τοῦ ἰσραήλ, καὶ ἐρεῖς. τάδε λέγει κύριος. ἀετὸς ὁ μέγας ὁ μεγαλοπτέρυγος ὁ μακρὸς τῇ ἐκτάσει πλήρης ὀνύχων, ὃς ἔχει τὸ ἥγημα εἰσελθεῖν εἰς τὸν λίβανον, καὶ ἔλαβε τὰ ἐπίλεκτα τῆς κέδρου, τὰ ἄκρα τῆς ἁπαλότητος ἀπέκνισε, καὶ ἤνεγκεν αὐτὰ εἰς γῆν χαναάν, εἰς πόλιν τετειχισμένην ἔθετο αὐτά. καὶ ἔλαβεν ἀπὸ τοῦ σπέρματος τῆς γῆς, καὶ ἔδωκεν αὐτὸ εἰς τὸ πεδίον φυτὸν ἐφ᾽ ὕδατι πολλῷ, ἐπιβλεπόμενον ἔταξεν αὐτό. καὶ ἀνέτειλε καὶ ἐγένετο εἰς ἄμπελον ἀσθενοῦσαν καὶ μικράν, τοῦ ἐπιφαίνεσθαι αὐτῇ τὰ κλήματα αὐτῆς ἐπ᾽ αὐτό. καὶ ῥίζαι αὐτῆς ὑποκάτω αὐτῆς ἦσαν. καὶ ἐγένετο εἰς ἄμπελον, καὶ ἐποίησεν ἀπώρυγας, καὶ ἐξέτεινε τὴν ἀναδενδράδα αὐτῆς. καὶ ἐγένετο ἀετὸς ἕτερος μέγας, μεγαλοπτέρυγος, πολὺς ὄνυξι. καὶ ἰδοὺ ἡ ἄμπελος αὕτη περιπεπλεγμένη πρὸς αὐτόν, καὶ ῥίζαι αὐτῆς πρὸς αὐτόν, καὶ τὰ κλήματα αὐτῆς ἐξαπέστειλεν αὐτῷ, τοῦ ποτίσαι αὐτὴν σὺν τῷ βώλῳ τῆς φυτείας αὐτῆς. εἰς πεδίον καλὸν ἐφ᾽ ὕδατι πολλῷ αὕτη πιαίνεται, τοῦ ποιεῖν βλαστοὺς καὶ φέρειν καρπόν, τοῦ εἶναι εἰς ἄμπελον μεγάλην. διὰ τοῦτο εἰπόν. τάδε λέγει κύριος. εἰ κατευθυνεῖ, οὐχὶ αἱ ῥίζαι τῆς ἁπαλότητος αὐτῆς καὶ ὁ καρπὸς σαπήσεται; καὶ ξηρανθήσεται πάντα τὰ προανατέλλοντα αὐτῆς, καὶ οὐκ ἐν βραχίονι μεγάλῳ, οὐδὲ ἐν λαῷ πολλῷ τοῦ ἐκσπάσαι αὐτὴν ἐκ ῥιζῶν αὐτῆς. καὶ ἰδοὺ πιαίνεται. μὴ κατευθυνεῖ; οὐχὶ ἅμα τῷ ἅψασθαι αὐτῆς ἄνεμον τὸν καύσωνα ξηρανθήσεται; σὺν τῷ βώλῳ ἀνατολῆς αὐτῆς ξηρανθήσεται. καὶ ἐγένετο λόγος

κυρίου πρὸς με λέγων. υἱὲ ἀνθρώπου, εἰπὸν δὴ πρὸς
τὸν οἶκον τὸν παραπικραίνοντα. οὐκ ἐπίστασθε τί ἦν ταῦ
τα; εἰπόν. ἰδοὺ ἔρχεται βασιλεὺς βαβυλῶνος ἐπὶ ἱε-
ρουσαλὴμ καὶ λήψεται τὸν βασιλέα αὐτῆς καὶ τοὺς
ἄρχοντας αὐτῆς, καὶ ἄξει αὐτοὺς πρὸς αὐτοὺς εἰς βα-
βυλῶνα. καὶ λήψεται ἐκ τοῦ σπέρματος τῆς βασι-
λείας, καὶ διαθήσεται πρὸς αὐτὸν διαθήκην, καὶ εἰ-
σάξει αὐτὸν ἐν ἀρᾷ, καὶ τοὺς ἡγεμόνας τῆς γῆς λήψε-
ται, τοῦ γενέσθαι εἰς βασιλείαν ἀσθενῆ, τὸ καθόλου
μὴ ἐπαίρεσθαι, τοῦ φυλάσσειν τὴν διαθήκην αὐτοῦ, καὶ
ἱστάνειν αὐτήν. καὶ ἀποστήσεται ἀπ' αὐτοῦ, τοῦ ἐξαπο-
στέλλειν ἀγγέλους ἑαυτοῦ εἰς αἴγυπτον, τοῦ δοῦναι αὐ-
τοῖς ἵππους καὶ λαὸν πολύν. εἰ κατευθυνεῖ, εἰ διασω-
θήσεται ὁ ποιῶν ἐναντία; καὶ παραβαίνων διαθή-
κην εἰ διασωθήσεται; ζῶ ἐγὼ, λέγει κύριος, ἐὰν μὴ
ἐν τόπῳ ὁ βασιλεὺς ὁ βασιλεύσας αὐτὸν, ὃς ἠ-
τίμωσε τὴν ἀρὰν μου, καὶ ὃς παρέβη τὴν διαθήκην
μου, μετ' αὐτοῦ ἐν μέσῳ βαβυλῶνος τελευτήσει. καὶ
οὐκ ἐν δυνάμει μεγάλῃ οὐδὲ ἐν ὄχλῳ πολλῷ, ποιή-
σει πρὸς αὐτὸν φαραὼ πόλεμον ἐν χαρακοβολίᾳ καὶ
ἐν οἰκοδομῇ βελοστάσεων, τοῦ ἐξᾶραι ψυχάς. καὶ ἠτί-
μωσεν ὁρκωμοσίαν τοῦ παραβῆναι διαθήκην. καὶ ἰ-
δοὺ δέδωκα τὴν χεῖρα αὐτοῦ, καὶ πάντα ταῦτα ἐποίη
σεν αὐτοῖς, μὴ σωθήσεται. διὰ τοῦτο εἰπόν. τάδε λέγει
κύριος. ζῶ ἐγὼ ἐὰν μὴ τὴν ὁρκωμοσίαν μου ἣν ἠτί-
μωσε καὶ τὴν διαθήκην μου ἣν παρέβη, καὶ δώσω
αὐτὴν εἰς κεφαλὴν αὐτοῦ. καὶ ἐκπετάσω ἐπ' αὐτὸν
τὸ δίκτυον, [a] καὶ ἁλώσεται ἐν τῇ περιοχῇ αὐτοῦ. ἐν
πάσῃ παρατάξει αὐτοῦ ἐν ῥομφαίᾳ πεσοῦνται. καὶ
τοὺς καταλοίπους εἰς πάντα ἄνεμον διασπερῶ, καὶ
ἐπιγνώσεσθε διότι ἐγὼ κύριος λελάληκα. διότι τά-
δε λέγει κύριος. καὶ λήψομαι ἐγὼ [b] ἐκ τῶν ἐπιλεκ-
τῶν τῆς κέδρου ἐκ κορυφῆς, [c] καρδίας αὐτῶν ἀπο-
κνιῶ, καὶ καταφυτεύσω ἐγὼ ἐπ' ὄρος ὑψηλὸν καὶ
κρεμάσω αὐτὸν ἐν ὄρει μετεώρῳ ἰσραήλ, καὶ κατα-
φυτεύσω καὶ ἐξοίσει βλαστὸν, καὶ ποιήσει καρπὸν, καὶ
ἔσται εἰς κέδρον μεγάλην. καὶ ἀναπαύσεται ὑποκά-
τω αὐτοῦ πᾶν ὄρνεον, καὶ πᾶν πετεινὸν ὑπὸ τὴν σκιὰν
αὐτοῦ ἀναπαύσεται. τὰ κλήματα αὐτοῦ ἀποκατα-
σταθήσεται, καὶ γνώσονται πάντα τὰ ξύλα τοῦ πεδίου,
διότι ἐγὼ κύριος ὁ ταπεινῶν ξύλον ὑψηλὸν, καὶ ὑ-
ψῶν ξύλον ταπεινὸν, καὶ ξηραίνων ξύλον χλωρὸν, καὶ
ἀναθάλλων ξύλον ξηρόν. ἐγὼ κύριος λελάληκα καὶ
ποιήσω.

a Καὶ ἁλώσεται ἐν τῇ περιοχῇ αὐτοῦ.] In alijs libris hæc sequuntur. καὶ ἄξω αὐτὸν εἰς βαβυλῶνα, καὶ διακριθήσομαι ἐκεῖ μετ' αὐτοῦ τὴν ἀδικίαν αὐτοῦ ἣν ἠδίκησεν ἐπ' ἐμοί. καὶ πάσας φυγαδείας αὐτοῦ. quæ in quibusdam libris, & apud Theodoretum sic habentur, καὶ διακριθήσομαι μετ' αὐτοῦ ἐκεῖ περὶ τῆς ἀδικίας αὐτοῦ ἧς ἠδίκησεν ἐν ἐμοὶ ἐν πάσαις ταῖς φυγαδείαις αὐτοῦ. καὶ πάντες οἱ ἐκλεκτοὶ αὐτοῦ σὺν πάσαις ταῖς παρατάξεσιν αὐτοῦ ἐν ῥομφαίᾳ &c. vbi, ταῖς φυγαδείαις αὐτοῦ, & οἱ ἐκλεκτοὶ αὐτοῦ, gemina videtur interpretatio. β [ἐκ τῶν ἐκλεκτῶν τῆς κέδρου ἐκ κορυφῆς.] In quibusdam libris est, τῆς κέδρου τῆς ὑψηλῆς ἐκ κορυφῆς et apud Theodoretum, τῆς κέδρου τῆς ὑψηλῆς ἐκ καρδίας. quod sic explicat. τουτέστιν ἐξ αὐτῆς τῆς βασιλικῆς ῥίζης. atq. in cæteris libris hæc sequuntur. καὶ δώσω ἀπὸ κεφαλῆς παραφυάδων αὐτοῦ. quæ S. Hieronymus monet de Theodotione addita esse. eadem sane sententia paulo post exprimitur a LXX. his verbis, καὶ τὰ κλήματα αὐτοῦ ἀποκατασταθήσεται. quæ quòd in Hebraico non habeantur, obelo prænotanda esse dicit S. Hieronymus. γ [καρδίας αὐτῶν.] In nonnullis libris est, ἐκ καρδίας κορυφῆς αὐτῆς. apud Theodoretum, ἐκ καρδίας κορυφῆς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΗ'.

Καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρὸς με, λέγων. υἱὲ
ἀνθρώπου, τί ὑμῖν ἡ παραβολὴ αὕτη ἐν τοῖς
υἱοῖς ἰσραὴλ, λέγοντες. οἱ πατέρες ἔφαγον ὄμφακα,
[a] καὶ οἱ ὀδόντες τῶν τέκνων ἐγομφίασαν. ζῶ ἐγὼ, λέγει
κύριος, ἐὰν γένηται ἔτι λεγομένη ἡ παραβολὴ αὕτη
ἐν τῷ ἰσραήλ. ὅτι πᾶσαι αἱ ψυχαὶ ἐμαί εἰσιν, ὃν τρό-
πον ἡ ψυχὴ τοῦ πατρὸς οὕτως καὶ ἡ ψυχὴ τοῦ υἱοῦ, ἐ-
μαί εἰσιν. ἡ ψυχὴ ἡ ἁμαρτάνουσα, αὕτη ἀποθανεῖται.
ὁ δὲ ἄνθρωπος ὃς ἔσται δίκαιος, ὁ ποιῶν κρῖμα καὶ δι-
καιοσύνην, ἐπὶ τῶν ὀρέων οὐ φάγεται, καὶ τοὺς ὀφθαλ-
μοὺς αὐτοῦ οὐ μὴ ἐπάρῃ πρὸς τὰ ἐνθυμήματα οἴκου
ἰσραὴλ, καὶ τὴν γυναῖκα τοῦ πλησίον αὐτοῦ οὐ μὴ
μιάνῃ, καὶ πρὸς γυναῖκα ἐν ἀφέδρῳ οὖσαν οὐ προ-
σεγγιεῖ, καὶ ἄνθρωπον οὐ μὴ καταδυναστεύσῃ, ἐνε-
χυρασμὸν ὀφείλοντος ἀποδώσει, καὶ ἅρπαγμα οὐχ
ἁρπᾶται. τὸν ἄρτον αὐτοῦ τῷ πεινῶντι δώσει, καὶ γυ-
μνὸν περιβαλεῖ, καὶ τὸ ἀργύριον αὐτοῦ ἐπὶ τόκῳ
οὐ δώσει, καὶ πλεονασμὸν οὐ λήψεται, καὶ ἐξ ἀδι-
κίας ἀποστρέψει τὴν χεῖρα αὐτοῦ, κρῖμα δίκαιον ποιή-
σει ἀναμέσον ἀνδρὸς καὶ ἀναμέσον τοῦ πλησίον αὐτοῦ,
καὶ τοῖς προστάγμασί μου πεπόρευται, καὶ τὰ δι-
καιώματά μου πεφύλακται, τοῦ ποιῆσαι αὐτά. δί-
καιος οὗτός ἐστι, ζωῇ ζήσεται, λέγει κύριος. καὶ ἐὰν γεν-
νήσῃ υἱὸν λοιμὸν, ἐκχέοντα αἷμα καὶ ποιοῦντα ἁ-
μαρτήματα, ἐν τῇ ὁδῷ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ τοῦ δικαίου
οὐκ ἐπορεύθη, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν ὀρέων ἔφαγε, καὶ τὴν
γυναῖκα τοῦ πλησίον αὐτοῦ ἐμίανε, καὶ πτωχὸν καὶ
πένητα κατεδυνάστευσε, καὶ ἅρπαγμα ἥρπασε, καὶ
ἐνεχυρασμὸν οὐκ ἀπέδωκε, καὶ εἰς τὰ εἴδωλα ἔθετο
τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, ἀνομίαν πεποίηκε, μετὰ τόκου
ἔδωκε, καὶ πλεονασμὸν ἔλαβεν. οὗτος ζωῇ οὐ ζήσεται,
πάσας τὰς ἀνομίας ταύτας ἐποίησε, θανάτῳ θανα-
τωθήσεται. τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐπ' αὐτὸν ἔσται. ἐὰν δὲ γεν-
νήσῃ υἱὸν, καὶ ἴδῃ πάσας τὰς ἁμαρτίας τοῦ πατρὸς αὐ-
τοῦ ἃς ἐποίησε, καὶ φοβηθῇ, καὶ μὴ ποιήσῃ κατ' αὐτάς,
ἐπὶ τῶν ὀρέων οὐ βέβρωκε, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ
οὐκ ἔθετο εἰς τὰ ἐνθυμήματα οἴκου ἰσραὴλ, καὶ τὴν
γυναῖκα τοῦ πλησίον αὐτοῦ οὐκ ἐμίανε, καὶ ἄνθρωπον
οὐ κατεδυνάστευσε, καὶ ἐνεχυρασμὸν οὐκ ἐνεχύρα-
σε, καὶ ἅρπαγμα οὐχ ἥρπασε, τὸν ἄρτον αὐτοῦ τῷ πει-
νῶντι ἔδωκε, καὶ γυμνὸν περιέβαλε, καὶ ἀπὸ ἀδι-
κίας ἀπέστρεψε τὴν χεῖρα αὐτοῦ, τόκον οὐδὲ πλεονα-
σμὸν οὐκ ἔλαβε, δικαιοσύνην ἐποίησε, καὶ ἐν τοῖς
προστάγμασί μου ἐπορεύθη, οὐ τελευτήσει ἐν ἀδι-
κίαις πατρὸς αὐτοῦ, ζωῇ ζήσεται. ὁ δὲ πατὴρ αὐτοῦ ἐὰν
θλίψει θλίψῃ καὶ ἁρπάσῃ ἅρπαγμα, ἐναντία ἐ-
ποίησεν

ποίησεν ἐν μέσῳ τοῦ λαοῦ μου, καὶ ἀποθανεῖται ἐν τῇ ἀδικίᾳ αὐτοῦ. καὶ ἐρεῖτε. τί ὅτι οὐκ ἔλαβεν τὴν ἀδικίαν ὁ υἱὸς τοῦ πατρός; ὅτι ὁ υἱὸς δικαιοσύνην καὶ ἔλεος πεποίηκε. πάντα τὰ νόμιμά μου συνετήρησε, καὶ ἐποίησεν αὐτά. ζωῇ ζήσεται. ἡ δὲ ψυχὴ ἡ ἁμαρτάνουσα, ἀποθανεῖται. ὁ δὲ υἱὸς οὐ λήψεται τὴν ἀδικίαν τοῦ πατρὸς, οὐδὲ ὁ πατὴρ λήψεται τὴν ἀδικίαν τοῦ υἱοῦ. δικαιοσύνη δικαίου ἐπ᾽ αὐτὸν ἔσται, καὶ ἀνομία ἀνόμου ἐπ᾽ αὐτὸν ἔσται. καὶ ὁ ἄνομος ἐὰν ἀποστρέψῃ ἐκ πασῶν τῶν ἀνομιῶν αὐτοῦ ὧν ἐποίησε, καὶ φυλάξηται πάσας τὰς ἐντολάς μου, καὶ ποιήσῃ δικαιοσύνην καὶ ἔλεος, ζωῇ ζήσεται, καὶ οὐ μὴ ἀποθάνῃ. πάντα τὰ παραπτώματα αὐτοῦ ὅσα ἐποίησε οὐ μνησθήσονται. ἐν τῇ δικαιοσύνῃ αὐτοῦ ᾗ ἐποίησε, ζήσεται. μὴ θελήσει θελήσω τὸν θάνατον τοῦ ἀνόμου, λέγει κύριος. ὡς τὸ ἀποστρέψαι αὐτὸν ἐκ τῆς ὁδοῦ τῆς πονηρᾶς, καὶ ζῆν αὐτόν; ἐν δὲ τῷ ἀποστρέψαι δίκαιον ἐκ τῆς δικαιοσύνης αὐτοῦ, καὶ ποιῆσαι ἀδικίαν κατὰ πάσας τὰς ἀνομίας ἃς ἐποίησεν ὁ ἄνομος, πᾶσαι αἱ δικαιοσύναι αὐτοῦ ἃς ἐποίησεν, οὐ μὴ μνησθῶσιν. ἐν τῷ παραπτώματι αὐτοῦ ᾧ παρέπεσε καὶ ἐν ταῖς ἁμαρτίαις αὐτοῦ αἷς ἥμαρτεν, ἐν αὐταῖς ἀποθανεῖται. καὶ εἴπατε. οὐ κατευθύνει ἡ ὁδὸς κυρίου. ἀκούσατε δὴ πᾶς ὁ οἶκος ἰσραήλ. μὴ ἡ ὁδός μου οὐ κατευθύνει; οὐχὶ ἡ ὁδὸς ὑμῶν κατευθύνει; ἐν τῷ ἀποστρέψαι τὸν δίκαιον ἐκ τῆς δικαιοσύνης αὐτοῦ, καὶ ποιήσει παράπτωμα, καὶ ἀποθάνῃ ἐν τῷ παραπτώματι ᾧ ἐποίησεν, ἐν αὐτῷ ἀποθανεῖται. καὶ ἐν τῷ ἀποστρέψαι ἄνομον ἀπὸ τῆς ἀνομίας αὐτοῦ ἧς ἐποίησε, καὶ ποιήσει κρίμα καὶ δικαιοσύνην, οὗτος τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἐφύλαξε. καὶ ἀπέστρεψεν ἐκ πασῶν ἀσεβειῶν αὐτοῦ ὧν ἐποίησε, ζωῇ ζήσεται, οὐ μὴ ἀποθάνῃ. καὶ λέγουσιν ὁ οἶκος τοῦ ἰσραήλ, οὐ κατορθοῖ ἡ ὁδὸς κυρίου. μὴ ἡ ὁδός μου οὐ κατορθοῖ οἶκος ἰσραήλ; οὐχὶ ἡ ὁδὸς ὑμῶν οὐ κατορθοῖ; ἕκαστον κατὰ τὴν ὁδὸν αὐτοῦ κρινῶ ὑμᾶς οἶκος ἰσραήλ, λέγει κύριος. ἐπιστράφητε καὶ ἀποστρέψατε ἐκ πασῶν τῶν ἀσεβειῶν ὑμῶν, καὶ οὐκ ἔσονται ὑμῖν εἰς κόλασιν ἀδικίας. ἀπορρίψατε ἀφ᾽ ἑαυτῶν πάσας τὰς ἀσεβείας ὑμῶν ἃς ἠσεβήσατε εἰς ἐμὲ, καὶ ποιήσατε ἑαυτοῖς καρδίαν καινὴν καὶ πνεῦμα καινόν. καὶ ἵνα τί ἀποθνήσκετε οἶκος ἰσραήλ; διότι οὐ θέλω τὸν θάνατον τοῦ ἀποθνήσκοντος, λέγει κύριος. [β]

[α] Καὶ ὀδόντες τῶν τέκνων ἐγομφίασαν.] In quibusdam libris est, ὠμωδίασαν. Apud Theodoretũ. ὠμωδίασαν. ἐγομφίασαν autem ab Symmacho editum esse, Theodoretus scripsit. ac supra, Hierem. cap. XXXVIII. quod in editione Latina est XXXI. καὶ οἱ ὀδόντες τῶν τέκνων ἠμωδίασαν. quo modo fortasse legẽdum est in Theodoreto, & ijs libris vbi est ὠμωδίασαν. [β] [Extrema pars huius capitis in aliquot libris est, ἐπιστρέψατε καὶ ζήσεσθε. In quibusdam vero ita est in extremo capite, οὐ βούλομαι τὸν θάνατον τοῦ ἁμαρτωλοῦ, λέγει ἀδωναῒ κύριος, ὡς τὸ ἐπιστρέψαι αὐτὸν ἀπὸ τῆς ὁδοῦ αὐτοῦ καὶ ζῆν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, λέγει ἀδωναῒ κύριος. ἐπιστρέψατε οὖν καὶ ζήσεσθε. & ita ferè habet Theodoretus,

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΘ΄.

Καὶ σὺ λάβε θρῆνον ἐπὶ τὸν ἄρχοντα τοῦ ἰσραὴλ, καὶ ἐρεῖς. [α] τί ἡ μήτηρ σου σκύμνος; [β] ἐν μέσῳ λεόντων ἐγενήθη, ἐν μέσῳ λεόντων ἐπλήθυνε σκύμνους αὐτῆς; καὶ ἀπεπήδησεν εἷς τῶν σκύμνων αὐτῆς, λέων ἐγένετο, καὶ ἔμαθε τοῦ ἁρπάζειν ἁρπάγματα, ἀνθρώπους ἔφαγε. καὶ ἤκουσαν κατ᾽ αὐτοῦ ἔθνη, ἐν τῇ διαφθορᾷ αὐτῶν συνελήφθη, καὶ ἤγαγον αὐτὸν ἐν κημῷ εἰς γῆν αἰγύπτου, καὶ εἶδεν ὅτι ἀπῶσται ἀπ᾽ αὐτῆς, ἀπώλετο ἡ ὑπόστασις αὐτῆς. καὶ ἔλαβεν ἄλλον ἐκ τῶν σκύμνων αὐτῆς, λέοντα ἔταξεν αὐτόν. καὶ ἀνεστρέφετο ἐν μέσῳ λεόντων, λέων ἐγένετο, καὶ ἔμαθεν ἁρπάζειν ἁρπάγματα. ἀνθρώπους ἔφαγε. καὶ ἐνέμετο τῷ θράσει αὐτοῦ, καὶ τὰς πόλεις αὐτῶν ἐξηρήμωσε, καὶ ἠφάνισε γῆν, καὶ τὸ πλήρωμα αὐτῆς ἀπὸ φωνῆς ὠρυώματος αὐτοῦ, καὶ ἔδωκαν ἐπ᾽ αὐτὸν ἔθνη ἐκ χωρῶν κυκλόθεν, καὶ ἐξεπέτασαν ἐπ᾽ αὐτὸν δίκτυα αὐτῶν, ἐν διαφθορᾷ αὐτῶν συνελήφθη, καὶ ἔθεντο αὐτὸν ἐν κημῷ καὶ ἐν γαλεάγρᾳ, ἦλθε πρὸς βασιλέα βαβυλῶνος, καὶ εἰσήγαγεν αὐτὸν εἰς φυλακὴν, ὅπως μὴ ἀκουσθῇ ἡ φωνὴ αὐτοῦ ἐπὶ τὰ ὄρη τοῦ ἰσραήλ. ἡ μήτηρ σου ὡς ἄμπελος καὶ ὡς ἄνθος ἐν ῥοᾷ ἐν ὕδατι πεφυτευμένη, ὁ καρπὸς αὐτῆς καὶ ὁ βλαστὸς αὐτῆς ἐγένετο ἐξ ὕδατος πολλοῦ. καὶ ἐγένετο αὐτῇ ῥάβδος ἐπὶ φυλὴν ἡγουμένων, καὶ ὑψώθη τῷ μεγέθει αὐτῆς ἐν μέσῳ στελεχῶν. καὶ εἶδε τὸ μέγεθος αὐτῆς ἐν πλήθει κλημάτων αὐτῆς, καὶ κατεκλάσθη ἐν θυμῷ, ἐπὶ γῆν ἐρρίφη, καὶ ἄνεμος ὁ καύσων ἐξήρανε τὰ ἐκλεκτὰ αὐτῆς. ἐξεδικήθησαν καὶ ἐξηράνθη ἡ ῥάβδος ἰσχύος αὐτῆς. πῦρ ἀνήλωσεν αὐτὴν, καὶ νῦν πεφυτεύκαν αὐτὴν ἐν τῇ ἐρήμῳ, ἐν γῇ ἀνύδρῳ. καὶ ἐξῆλθε πῦρ ἐκ ῥάβδου ἐκλεκτῶν αὐτῆς. καὶ κατέφαγεν αὐτὴν, καὶ οὐκ ἦν ἐν αὐτῇ ῥάβδος ἰσχύος, φυλὴ εἰς παραβολὴν θρήνου ἐστὶ, καὶ ἔσται εἰς θρῆνον.

[α] Τί ἡ μήτηρ σου σκύμνος.] In quibusdã libris, & apud Theodoretum est, τί ἡ μήτηρ σου λέαινα. [β] [ἐν μέσῳ λεόντων ἐγενήθη.] In aliquibus libris est, ἐνεμήθη. & ita habet Theodoretus.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Κ΄.

Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἔτει τῷ ἑβδόμῳ τῇ πεντεκαιδεκάτῃ τοῦ μηνὸς, ἦλθον ἄνδρες ἐκ τῶν πρεσβυτέρων οἴκου ἰσραὴλ, ἐπερωτῆσαι τὸν κύριον, καὶ ἐκάθισαν πρὸ προσώπου μου. καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρὸς με, λέγων. υἱὲ ἀνθρώπου, λάλησον πρὸς τοὺς πρεσβυτέρους τοῦ οἴκου ἰσραὴλ, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς. τάδε λέγει κύριος. εἰ ἐπερωτῆσαί με ὑμεῖς ἔρχεσθε; ζῶ ἐγὼ, εἰ ἀποκριθήσομαι ὑμῖν, λέγει κύριος, εἰ ἐκδικήσω αὐτοὺς ἐκδικήσει. υἱὲ ἀνθρώπου, τὰς ἀνομίας τῶν πατέρων αὐτῶν διαμάρτυραι αὐτοῖς, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς. τάδε λέγει κύριος. ἀφ᾽ ἧς ἡμέρας ᾑρέτισα τὸν οἶκον ἰσραὴλ, καὶ ἐγνωρίσθην τῷ σπέρματι οἴκου ἰακώβ,

κὼβ, καὶ ἐγνώσθην αὐτοῖς ἐν γῇ αἰγύπτου, καὶ ἀντελαβόμην τῇ χειρί μου αὐτῶν, λέγων, ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν. ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἀντελαβόμην τῇ χειρί μου αὐτῶν, τοῦ ἐξαγαγεῖν αὐτοὺς ἐκ γῆς αἰγύπτου εἰς τὴν γῆν ἣν ἡτοίμασα αὐτοῖς, γῆν ῥέουσαν γάλα καὶ μέλι, ἃ κηρίον ἐστὶ παρὰ πᾶσαν τὴν γῆν. καὶ εἶπα πρὸς αὐτούς. ἕκαστος βδελύγματα τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ ἀπορριψάτω, καὶ ἐν τοῖς ἐπιτηδεύμασιν αἰγύπτου μὴ μιαίνεσθε, ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν. καὶ ἀπέστησαν ἀπ' ἐμοῦ, καὶ οὐκ ἠθέλησαν εἰσακοῦσαί μου, τὰ βδελύγματα τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν οὐκ ἀπέρριψαν, καὶ τὰ ἐπιτηδεύματα αἰγύπτου οὐκ ἐγκατέλιπον. καὶ εἶπα τοῦ ἐκχέαι τὸν θυμόν μου ἐπ' αὐτούς, τοῦ συντελέσαι ὀργήν μου ἐν αὐτοῖς ἐν μέσῳ τῆς αἰγύπτου. καὶ ἐποίησα ὅπως τὸ ὄνομά μου τὸ παράπαν μὴ βεβηλωθῇ ἐνώπιον τῶν ἐθνῶν, ὧν αὐτοί εἰσιν ἐν μέσῳ αὐτῶν, ἐν οἷς ἐγνώσθην πρὸς αὐτοὺς ἐνώπιον αὐτῶν, τοῦ ἐξαγαγεῖν αὐτοὺς ἐκ γῆς αἰγύπτου. καὶ ἤγαγον αὐτοὺς εἰς τὴν ἔρημον, καὶ ἔδωκα αὐτοῖς τὰ προστάγματά μου, καὶ τὰ δικαιώματά μου ἐγνώρισα αὐτοῖς, ὅσα ποιήσει αὐτὰ ἄνθρωπος, καὶ ζήσεται ἐν αὐτοῖς. καὶ τὰ σάββατά μου ἔδωκα αὐτοῖς, τοῦ εἶναι εἰς σημεῖον ἀναμέσον ἐμοῦ καὶ ἀναμέσον αὐτῶν, τοῦ γνῶναι αὐτοὺς διότι ἐγὼ κύριος ὁ ἁγιάζων αὐτούς. καὶ εἶπα πρὸς τὸν οἶκον τοῦ ἰσραὴλ ἐν τῇ ἐρήμῳ. ἐν τοῖς προστάγμασί μου πορεύεσθε. καὶ οὐκ ἐπορεύθησαν. καὶ τὰ δικαιώματά μου ἀπώσαντο, ἃ ποιήσει αὐτὰ ἄνθρωπος καὶ ζήσεται ἐν αὐτοῖς. καὶ τὰ σάββατά μου ἐβεβήλωσαν σφόδρα. καὶ εἶπα τοῦ ἐκχέαι τὸν θυμόν μου ἐπ' αὐτοὺς ἐν τῇ ἐρήμῳ, τοῦ ἐξαναλῶσαι αὐτούς. καὶ ἐποίησα ὅπως τὸ ὄνομά μου τὸ παράπαν μὴ βεβηλωθῇ ἐνώπιον τῶν ἐθνῶν, ὧν ἐξήγαγον αὐτοὺς κατ' ὀφθαλμοὺς αὐτῶν. καὶ ἐγὼ ἐξῆρα τὴν χεῖρά μου ἐπ' αὐτοὺς ἐν τῇ ἐρήμῳ τὸ παράπαν, τοῦ μὴ εἰσαγαγεῖν αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν ἣν ἔδωκα αὐτοῖς, γῆν ῥέουσαν γάλα καὶ μέλι, κηρίον ἐστὶ παρὰ πᾶσαν τὴν γῆν. ἀνθ' ὧν τὰ δικαιώματά μου ἀπώσαντο, καὶ ἐν τοῖς προστάγμασί μου οὐκ ἐπορεύθησαν ἐν αὐτοῖς, καὶ τὰ σάββατά μου ἐβεβήλουν, καὶ ὀπίσω τῶν ἐνθυμημάτων καρδίας αὐτῶν ἐπορεύοντο. καὶ ἐφείσατο ὁ ὀφθαλμός μου ἐπ' αὐτούς, τοῦ ἐξαλεῖψαι αὐτούς, καὶ οὐκ ἐποίησα αὐτοὺς εἰς συντέλειαν ἐν τῇ ἐρήμῳ. καὶ εἶπα πρὸς τὰ τέκνα αὐτῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ. ἐν τοῖς νομίμοις τῶν πατέρων ὑμῶν μὴ πορεύεσθε, καὶ τὰ δικαιώματα αὐτῶν μὴ φυλάσσεσθε, καὶ ἐν τοῖς ἐπιτηδεύμασιν αὐτῶν μὴ συναναμίσγεσθε, καὶ μὴ μιαίνεσθε. ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν. ἐν τοῖς προστάγμασί μου πορεύεσθε, καὶ τὰ δικαιώματά μου φυλάσσεσθε, καὶ ποιεῖτε αὐτά. καὶ τὰ σάββατά μου ἁγιάζετε, καὶ ἔστω εἰς σημεῖον ἀναμέσον ἐμοῦ καὶ ὑμῶν, τοῦ γινώσκειν διότι ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν. καὶ παρεπίκρανάν με, καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν ἐν τοῖς προστάγμασί μου οὐκ ἐπορεύθησαν, καὶ τὰ δικαιώματά μου οὐκ ἐφύλαξαν τοῦ ποιεῖν αὐτά, ἃ ποιήσει ἄνθρωπος καὶ ζήσεται ἐν αὐτοῖς, καὶ τὰ σάββατά μου ἐβεβήλουν. καὶ εἶπα τοῦ ἐκχέαι τὸν θυμόν μου ἐπ' αὐτοὺς ἐν τῇ ἐρήμῳ, τοῦ συντελέσαι τὴν ὀργήν μου ἐπ' αὐτούς. καὶ ἐποίησα ὅπως τὸ ὄνομά μου τὸ παράπαν μὴ βεβηλωθῇ ἐνώπιον τῶν ἐθνῶν, ὧν ἐξήγαγον αὐτοὺς κατ' ὀφθαλμοὺς αὐτῶν. ἐξῆρα τὴν χεῖρά μου ἐπ' αὐτοὺς ἐν τῇ ἐρήμῳ, τοῦ διασκορπίσαι αὐτοὺς ἐν τοῖς ἔθνεσι, διασπεῖραι αὐτοὺς ἐν ταῖς χώραις, ἀνθ' ὧν τὰ δικαιώματά μου οὐκ ἐποίησαν, καὶ τὰ προστάγματά μου ἀπώσαντο, καὶ τὰ σάββατά μου ἐβεβήλουν, καὶ ὀπίσω τῶν ἐνθυμημάτων τῶν πατέρων αὐτῶν ἦσαν οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν. καὶ ἐγὼ ἔδωκα αὐτοῖς προστάγματα οὐ καλά, καὶ δικαιώματα ἐν οἷς οὐ ζήσονται ἐν αὐτοῖς. καὶ μιανῶ αὐτοὺς ἐν τοῖς δόγμασιν αὐτῶν ἐν τῷ διαπορεύεσθαί με πᾶν διανοῖγον μήτραν, ὅπως ἀφανίσω αὐτούς. διὰ τοῦτο λάλησον πρὸς τὸν οἶκον τοῦ ἰσραὴλ υἱὲ ἀνθρώπου, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς. τάδε λέγει κύριος. ἕως τούτου παρώργισάν με οἱ πατέρες ὑμῶν ἐν τοῖς παραπτώμασιν αὐτῶν ἐν οἷς παρέπεσον εἰς ἐμέ. καὶ εἰσήγαγον αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν ἣν ἦρα τὴν χεῖρά μου δοῦναι αὐτὴν αὐτοῖς. καὶ ἴδον πάντα βουνὸν ὑψηλόν, καὶ πᾶν ξύλον κατάσκιον, καὶ ἔθυσαν ἐκεῖ τοῖς θεοῖς αὐτῶν, καὶ ἔταξαν ἐκεῖ ὀσμὴν εὐωδίας, καὶ ἔσπεισαν ἐκεῖ τὰς σπονδὰς αὐτῶν, καὶ εἶπον πρὸς αὐτούς. τί ἐστιν ἀβαμὰ ὅτι ὑμεῖς εἰσπορεύεσθε ἐκεῖ; καὶ ἐπεκάλεσαν τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἀβαμὰ, ἕως τῆς σήμερον ἡμέρας. διὰ τοῦτο εἰπὸν πρὸς τὸν οἶκον τοῦ ἰσραήλ. τάδε λέγει κύριος. εἰ ἐν ταῖς ἀνομίαις τῶν πατέρων ὑμῶν ὑμεῖς μιαίνεσθε, καὶ ὀπίσω τῶν βδελυγμάτων αὐτῶν ὑμεῖς ἐκπορνεύετε. καὶ ἐν ταῖς ἀπαρχαῖς τῶν δομάτων ὑμῶν, ἐν τοῖς ἀφορισμοῖς οἷς ὑμεῖς μιαίνεσθε ἐν πᾶσι τοῖς ἐνθυμήμασιν ὑμῶν ἕως τῆς σήμερον ἡμέρας. καὶ ἐγὼ ἀποκριθῶ ὑμῖν οἶκος τοῦ ἰσραήλ. ζῶ ἐγώ, λέγει κύριος, εἰ ἀποκριθήσομαι ὑμῖν, καὶ εἰ ἀναβήσεται ἐπὶ τὸ πνεῦμα ὑμῶν τοῦτο, καὶ οὐκ ἔσται ὃν τρόπον ὑμεῖς λέγετε. ἐσόμεθα ὡς τὰ ἔθνη, καὶ ὡς αἱ φυλαὶ τῆς γῆς, τοῦ λατρεύειν ξύλοις καὶ λίθοις. διὰ τοῦτο ζῶ ἐγώ, λέγει κύριος, ἐν χειρὶ κραταιᾷ καὶ ἐν βραχίονι ὑψηλῷ καὶ ἐν θυμῷ κεχυμένῳ βασιλεύσω ἐφ' ὑμᾶς, καὶ ἐξάξω ὑμᾶς ἐκ τῶν λαῶν, καὶ εἰσδέξομαι ὑμᾶς ἐκ τῶν χωρῶν οὗ διεσκορπίσθητε ἐν αὐταῖς ἐν χειρὶ κραταιᾷ καὶ ἐν βραχίονι ὑψηλῷ καὶ ἐν θυμῷ κεχυμένῳ. καὶ ἄξω ὑμᾶς εἰς τὴν ἔρημον τῶν λαῶν, καὶ διακριθήσομαι πρὸς ὑμᾶς ἐκεῖ πρόσωπον πρὸς πρόσωπον. ὃν τρόπον διεκρίθην πρὸς τοὺς πατέρας ὑμῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ γῆς αἰγύπτου, οὕτως κρινῶ ὑμᾶς, λέγει κύριος. καὶ διάξω ὑμᾶς ὑπὸ τὴν ῥάβδον μου, καὶ εἰσάξω ὑμᾶς ἐν ἀριθμῷ, καὶ ἐκλέξω ἐξ ὑμῶν τοὺς ἀσεβεῖς καὶ τοὺς ἀφεστηκότας, διότι ἐκ τῆς παροικεσίας αὐτῶν ἐξάξω αὐτούς, καὶ εἰς τὴν γῆν τοῦ ἰσραὴλ οὐκ εἰσελεύσονται, καὶ ἐπιγνώσεσθε διότι ἐγὼ κύριος κύριος, καὶ ὑμεῖς οἶκος ἰσραήλ. τάδε λέγει κύριος κύριος. ἕκαστος τὰ ἐπιτηδεύματα αὐτοῦ ἐξάρατε, καὶ μετὰ ταῦτα εἰ ὑμεῖς εἰσακούετέ μου, καὶ τὸ ὄνομά μου τὸ ἅγιον οὐ βεβηλώσετε οὐκέτι ἐν τοῖς δώροις ὑμῶν καὶ ἐν τοῖς ἐπιτηδεύμασιν ὑμῶν, διότι ἐπὶ τοῦ ὄρους τοῦ ἁγίου μου, ἐπ' ὄρους ὑψηλοῦ, λέγει κύριος κύριος, ἐκεῖ δου-

δουλεύσουσί μοι πᾶς οἶκος Ἰσραὴλ εἰς τέλος. καὶ ἐκεῖ προσδέξομαι, καὶ ἐκεῖ ἐπισκέψομαι τὰς ἀπαρχὰς ὑμῶν, καὶ τὰς ἀπαρχὰς τῶν ἀφορισμῶν ὑμῶν, ἐν πᾶσι τοῖς ἁγιάσμασιν ὑμῶν. ἐν ὀσμῇ εὐωδίας προσδέξομαι ὑμᾶς, ἐν τῷ ἐξαγαγεῖν με ὑμᾶς ἐκ τῶν λαῶν, καὶ εἰσδέχεσθαι ὑμᾶς ἐκ τῶν χωρῶν ἐν αἷς διεσκορπίσθητε ἐν αὐταῖς, καὶ ἁγιασθήσομαι ἐν ὑμῖν κατ' ὀφθαλμοὺς τῶν λαῶν. καὶ ἐπιγνώσεσθε διότι ἐγὼ κύριος, ἐν τῷ εἰσαγαγεῖν με ὑμᾶς εἰς τὴν γῆν τοῦ Ἰσραὴλ, εἰς τὴν γῆν εἰς ἣν ἦρα τὴν χεῖρά μου τοῦ δοῦναι αὐτὴν τοῖς πατράσιν ὑμῶν. καὶ μνησθήσεσθε ἐκεῖ τὰς ὁδοὺς ὑμῶν καὶ τὰ ἐπιτηδεύματα ὑμῶν ἐν οἷς ἐμιαίνεσθε ἐν αὐτοῖς, ζ καὶ κόψεσθε τὰ πρόσωπα ὑμῶν ἐν πάσαις ταῖς κακίαις ὑμῶν, καὶ ἐπιγνώσεσθε διότι ἐγὼ κύριος, ἐν τῷ ποιῆσαί με οὕτως ὑμῖν, ὅπως τὸ ὄνομά μου μὴ βεβηλωθῇ κατὰ τὰς ὁδοὺς ὑμῶν τὰς κακὰς, καὶ κατὰ τὰ ἐπιτηδεύματα ὑμῶν τὰ διεφθαρμένα, λέγει κύριος. καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με, λέγων. υἱὲ ἀνθρώπου, στήρισον τὸ πρόσωπόν σου ἐπὶ θαιμὰν, καὶ ἐπίβλεψον ἐπὶ δαρὸμ, καὶ προφήτευσον ἐπὶ δρυμὸν ἡγούμενον ναγὲβ, καὶ ἐρεῖς τῷ δρυμῷ ναγὲβ. ἄκουε λόγον κυρίου. τάδε λέγει κύριος κύριος. ἰδοὺ ἐγὼ ἀνάπτω ἐν σοὶ πῦρ, καὶ καταφάγεται ἐν σοὶ πᾶν ξύλον χλωρὸν καὶ πᾶν ξύλον ξηρὸν, οὐ σβεσθήσεται ἡ φλὸξ ἡ ἐξαφθεῖσα, καὶ κατακαυθήσεται ἐν αὐτῇ πᾶν πρόσωπον ἀπὸ ἀπηλιώτου ἕως βορρᾶ. καὶ ἐπιγνώσεται πᾶσα σὰρξ, ὅτι ἐγὼ κύριος ἐξέκαυσα αὐτὸ, οὐ σβεσθήσεται. καὶ εἶπα. μηδαμῶς κύριε κύριε, αὐτοὶ λέγουσι πρός με, οὐχὶ παραβολή ἐστι λεγομένη αὕτη;

α Κυρίου.] Scholion. ὁ δὲ ἑβραῖος κάλλιστον εἶπεν. Σύμμ. στάσις ἐστὶν, ἔφη, στάσιν καλέσας, τὸ αὐτίκα τὴν ἱερατείαν ἀνακεῖσθαι θεῷ. β [καὶ παρεπίκρανάν με.] Apud Iustinum in dialogo cum Tryphone est, καὶ παρεπικράνατέ με. καὶ τὰ τέκνα ὑμῶν ἐν τοῖς προστάγμασι &c. γ [καὶ ἐποίησα ὅπως τὸ ὄνομά μου τὸ παράπαν μὴ βεβηλωθῇ.] In quibusdam libris est, οὐκ ἐποίησα. & ita apud Iustinum. δ [τί ἐστιν ἀβαμά.] Theodoretus. καὶ εἰπὸν πρὸς αὐτοὺς, τί ἐστιν ἀβαμὰ, ἢ ὡς ὁ Σύμμαχος ἔφη, τί ἐστι βαμὰ, ὅτι ὑμεῖς εἰσπορεύεσθε ἐκεῖ. καὶ ἐπεκάλεσαν, τὸ ὄνομα αὐτοῦ βαμὰ, ἕως τῆς σήμερον ἡμέρας. In plerisq. vero libris est, ἀβανά. Apollinarius, τόπος ἐστὶν ἐπίσημος ἐκ τῆς περὶ τὰ εἴδωλα δυσσεβείας γεγενημένος. Aliud Sch. κατὰ μὲν σύρους λίθος. ὁ δὲ ἑβραῖος, τί ἐστι βαμμα, ἔχει. ὅπερ καλεῖται θυσιαστήριον εἰδώλων. τὰ γὰρ θεοῦ θυσιαστήρια, βωμοὶ καλεῖται. Aliud Schol. ἀββανὰ, λίθος ἑρμηνεύεται. λέγει οὖν ὅτι θαυμαστὸν εἰ ὡς θεῷ, τῷ λίθῳ λατρεύετε. Vide S. Hieronymum. ε [εἰσάξω ὑμᾶς ἐν ἀριθμῷ.] Pleriq. libri habent ἐν ἀριθμῷ τῆς διαθήκης. Eusebius lib. 2. Euang. Demonstr. ἐν ἀριθμῷ τῆς διαθήκης μου. καὶ ἐκλέξω ἐξ ὑμῶν τοὺς ἀφεστηκότας καὶ τοὺς ἀσεβεῖς. ζ [καὶ κόψεσθε τὰ πρόσωπα ὑμῶν] A. δυσωρησθήσεσθε. Th. προσοχθιεῖτε. s. μικροὶ φανήσεσθε.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑ'.

ΚΑὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με, λέγων. διὰ τοῦτο προφήτευσον υἱὲ ἀνθρώπου, στήρισον τὸ πρόσωπόν σου ἐπὶ ἱερουσαλὴμ, καὶ ἐπίβλεψον ἐπὶ τὰ ἅγια αὐτῶν, καὶ προφητεύσεις ἐπὶ τὴν γῆν τοῦ Ἰσραὴλ, καὶ ἐρεῖς πρὸς τὴν γῆν τοῦ Ἰσραὴλ. τάδε λέγει κύριος. ἰδοὺ ἐγὼ πρὸς σὲ, καὶ ἐκσπάσω τὸ ἐγχειρίδιόν μου ἐκ τοῦ κολεοῦ αὐτοῦ, καὶ ἐξολοθρεύσω ἐκ σοῦ ἄνομον καὶ ἄδικον. ἀνθ' ὧν ἐξολοθρεύσω ἐκ σοῦ ἄδικον καὶ ἄνομον, οὕτως ἐξελεύσεται τὸ ἐγχειρίδιόν μου ἐκ τοῦ κολεοῦ αὐτοῦ ἐπὶ πᾶσαν σάρκα ἀπὸ ἀπηλιώτου ἕως βορρᾶ, καὶ ἐπιγνώσεται πᾶσα σὰρξ, διότι ἐγὼ κύριος ἐξέσπασα τὸ ἐγχειρίδιόν μου ἐκ τοῦ κολεοῦ αὐτοῦ, οὐκ ἀποστρέψει οὐκέτι. καὶ σὺ υἱὲ ἀνθρώπου καταστέναξον ἐν συντριβῇ ὀσφύος σου, καὶ ἐν ὀδύναις στενάξεις κατ' ὀφθαλμοὺς αὐτῶν. καὶ ἔσται ἐὰν εἴπωσι πρὸς σὲ, ἕνεκα τίνος σὺ στενάζεις; καὶ ἐρεῖς ἐπὶ τῇ ἀγγελίᾳ διότι ἔρχεται. καὶ θραυσθήσεται πᾶσα καρδία, καὶ πᾶσαι χεῖρες παραλυθήσονται, καὶ ἐκψύξει πᾶσα σὰρξ, καὶ πᾶν πνεῦμα, καὶ πάντες μηροὶ μολυνθήσονται ὑγρασίᾳ. ἰδοὺ ἔρχεται, λέγει κύριος. καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με, λέγων. υἱὲ ἀνθρώπου προφήτευσον, καὶ ἐρεῖς. τάδε λέγει κύριος. εἰπὸν, ῥομφαία ῥομφαία ὀξύνου καὶ θυμώθητι, ὅπως σφάξῃς σφάγια, ὀξύνου ὅπως γένῃ εἰς στίλβωσιν, ἑτοίμη εἰς παράλυσιν. σφάζε, ἐξουδένει, ἀπόθου πᾶν ξύλον. καὶ ἔδωκεν αὐτὴν ἑτοίμην τοῦ κρατεῖν χεῖρα αὐτοῦ. ἐξηκονήθη ἡ ῥομφαία, ἐστὶν ἑτοίμη τοῦ δοῦναι αὐτὴν εἰς χεῖρα ἀποκεντοῦντος. ἀνάκραγε καὶ ὀλόλυξον υἱὲ ἀνθρώπου, ὅτι αὕτη ἐγένετο ἐν τῷ λαῷ μου, αὕτη ἐν πᾶσι τοῖς ἀφηγουμένοις τοῦ Ἰσραὴλ παροικήσουσιν, ἐπὶ ῥομφαίᾳ ἐγένετο ἐν τῷ λαῷ μου. διὰ τοῦτο κρότησον ἐπὶ τὴν χεῖρά σου, α ὅτι δεδικαίωται. καὶ τί εἰ καὶ φυλὴ ἀπωσθῇ; οὐκ ἔσται, λέγει κύριος κύριος. καὶ σὺ υἱὲ ἀνθρώπου προφήτευσον, καὶ κρότησον χεῖρα ἐπὶ χεῖρα, καὶ διπλασίασον ῥομφαίαν. ἡ τρίτη ῥομφαία, τραυματιῶν ἐστι ῥομφαία τραυματιῶν ἡ μεγάλη. καὶ ἐκστήσεις αὐτοὺς, β ὅπως μὴ θραυσθῇ ἡ καρδία, καὶ πληθυνθῶσιν οἱ ἀσθενοῦντες ἐπὶ πᾶσαν πύλην, παραδέδονται εἰς σφάγια ῥομφαίας. εὖ γέγονεν εἰς σφαγὴν, εὖ γέγονεν εἰς στίλβωσιν. καὶ διαπορεύου, ὀξύνου ἐκ δεξιῶν καὶ ἐξ εὐωνύμων, οὗ ἂν τὸ πρόσωπόν σου ἐξεγείρηται. καὶ ἐγὼ δὲ κροτήσω χεῖρά μου πρὸς χεῖρά μου, καὶ ἐναφήσω θυμόν μου, ἐγὼ κύριος λελάληκα. καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με, λέγων. καὶ σὺ υἱὲ ἀνθρώπου, διάταξον σεαυτῷ δύο ὁδοὺς, τοῦ εἰσελθεῖν ῥομφαίαν βασιλέως Βαβυλῶνος, ἐκ χώρας μιᾶς ἐξελεύσονται γ αἱ δύο, καὶ χεὶρ ἐν ἀρχῇ ὁδοῦ πόλεως, ἐπ' ἀρχῆς ὁδοῦ διατάξεις, τοῦ εἰσελθεῖν ῥομφαίαν ἐπὶ ῥαββὰθ υἱῶν ἀμμὼν, καὶ ἐπὶ τὴν ἰουδαίαν, καὶ ἐπὶ ἱερουσαλὴμ ἐν μέσῳ αὐτῆς. διότι στήσεται βασιλεὺς Βαβυλῶνος ἐπὶ τὴν ἀρχαίαν ὁδὸν, ἐπ' ἀρχῆς τῶν δύο ὁδῶν, τοῦ μαντεύσασθαι μαντείαν, τοῦ δ ἀναβράσαι ῥάβδον, καὶ ἐπερωτῆσαι ἐν τοῖς γλυπτοῖς, καὶ ἡπατοσκοπήσασθαι ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ. ἐγένετο τὸ μαντεῖον ἐπὶ ἱερουσαλὴμ, τοῦ βαλεῖν χάρακα, τοῦ διανοῖξαι στόμα ἐν βοῇ, ὑψῶσαι φωνὴν μετὰ κραυγῆς, τοῦ βαλεῖν χάρακα ἐπὶ τὰς πύλας αὐτῆς, καὶ βαλεῖν χῶμα, καὶ οἰκοδομῆσαι βελοστάσεις. καὶ αὐτὸς αὐτοῖς ὡς μαντευόμενος μαντείαν ἐνώπιον αὐτῶν, καὶ αὐτὸς ζ ἀναμιμνήσκων ἀδικίας αὐτοῦ μνησθῆναι. διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος. ἀνθ' ὧν ἀνεμνήσατε τὰς ἀδικίας ὑμῶν, ἐν τῷ ἀποκαλυφθῆναι τὰς ἀσεβείας ὑμῶν, τοῦ ὁραθῆναι ἁμαρ-

τίας ὑμῶν, η ἐν πάσαις ταῖς ἀσεβείαις ὑμῶν καὶ ἐν τοῖς ἐπιτηδεύμασιν ὑμῶν. ἀνθ' ὧν ἀνεμνήσατε, ἐν τούτοις ἁλώσεσθε. καὶ σὺ βέβηλε, ἄνομε, ἀφηγούμενε τοῦ Ἰσραήλ, οὗ ἥκει ἡ ἡμέρα ἐν καιρῷ ἀδικίας πέρας. τάδε λέγει κύριος. ἀφείλου τὴν κίδαριν, καὶ ἐπέθου τὸν στέφανον αὐτῇ, οὐ τοιαύτη ἔσται. ἐταπείνωσας τὸ ὑψηλόν, καὶ ὕψωσας τὸ ταπεινόν. ἀδικίαν ἀδικίαν ἀδικίαν θήσομαι αὐτήν, οὐαὶ αὐτῇ, τοιαύτη ἔσται ἕως οὗ ἔλθῃ ᾧ καθήκει, καὶ παραδώσω αὐτῷ. καὶ σὺ υἱὲ ἀνθρώπου προφήτευσον, καὶ ἐρεῖς. τάδε λέγει κύριος πρὸς τοὺς υἱοὺς Ἀμμὼν καὶ πρὸς τὸν ὀνειδισμὸν αὐτῶν, καὶ ἐρεῖς. ῥομφαία ῥομφαία ἐσπασμένη εἰς σφαγάς, καὶ ἐσπασμένη εἰς συντέλειαν, ἐγείρου ὅπως στίλβῃς ἐν τῇ ὁράσει σου τῇ ματαίᾳ, καὶ ἐν τῷ μαντεύεσθαί σε ψευδῆ, τοῦ παραδοῦναί σε ἐπὶ τραχήλους τραυματιῶν ἀνόμων, ἥκει ἡ ἡμέρα ἐν καιρῷ ἀδικίας πέρας. θ ἀπόστρεφε, μὴ καταλύσῃς ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ ᾧ γεγέννησαι, ἐν τῇ γῇ τῇ ἰδίᾳ σου κρινῶ σε, καὶ ἐκχεῶ ἐπὶ σὲ ὀργήν μου, ἐν πυρὶ ὀργῆς μου ἐμφυσήσω ἐπὶ σέ, καὶ παραδώσω σε εἰς χεῖρας ἀνδρῶν βαρβάρων τεκταινόντων διαφθοράν. ἐν πυρὶ ἔσῃ κατάβρωμα, τὸ αἷμά σου ἔσται ἐν μέσῳ τῆς γῆς σου. οὐ μὴ γένηταί σου μνεία, διότι ἐγὼ κύριος λελάληκα.

α Ὅτι δεδικαίωται.] Aquila, ὅτι ἠρδύνησεν. β [ὅπως μὴ θραυσθῇ ἡ καρδία.] In cæteris libris est, ὅπως θραυσθῇ. & in quibusdam, ἡ καρδία αὐτῶν. γ [αἱ δύο] In quibusdam libris, & apud Theodoretum est, αἱ δύο ἀρχαί. ἑτοίμασαι χεῖρα κεντοῦσαν, ἐν ἀρχῇ ὁδοῦ ἑκάστης πόλεως κεντοῦσαν, ἐπ' ἀρχῆς ὁδοῦ διατάξῃς. vbi, ἑτοίμασαι, &, κεντοῦσαν duæ vident interpretationes. Atq. hoc loco S. Hieronymus dicit, LXX. nõ tam sensu, quam verbis ab Hebraico in plerisque discordare. δ [τοῦ ἀναβοῆσαι ῥάβδον.] Polychronius. ἀντὶ τοῦ ῥῦψαι βέλη. ταύτῃ γὰρ τῇ λέξει ἐχρήσατο καὶ ὁ ἑβραῖος. ε [ἐνώπιον αὐτῶν.] In aliquot libris sequitur, ἑβδομάζοντες ἑβδομάδας αὐτοῖς, quod Theodotionis est, ζ [ἀναμιμνήσκων ἀδικίας αὐτοῦ μνησθῆναι.] Apud Theodoretum est, ἀναμιμνήσκων ἀδικίαν αὐτῶν τοῦ συλληφθῆναι. η [ἐν πάσαις ταῖς ἀσεβείαις ὑμῶν.] Scholion. οὐ κεῖται παρ' ἑβραίοις. θ [ἀπόστρεφε.] In alijs libris sequitur, εἰς τὸν κολεόν σου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΒ'.

Καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρὸς με, λέγων. καὶ σὺ υἱὲ ἀνθρώπου εἰ κρινεῖς τὴν πόλιν τῶν αἱμάτων; καὶ παράδειξον αὐτῇ πάσας τὰς ἀνομίας αὐτῆς, καὶ ἐρεῖς. τάδε λέγει κύριος κύριος. ὦ πόλις ἐκχέουσα αἵματα ἐν μέσῳ αὐτῆς, τοῦ ἐλθεῖν καιρὸν αὐτῆς, καὶ ποιοῦσα ἐνθυμήματα καθ' ἑαυτῆς, τοῦ μιαίνειν αὐτήν. ἐν τοῖς αἵμασιν αὐτῶν οἷς ἐξέχεας, παραπέπτωκας, καὶ ἐν τοῖς ἐνθυμήμασί σου οἷς ἐποίεις, ἐμιαίνου. καὶ ἤγγισας τὰς ἡμέρας σου, καὶ ἤγαγες καιρὸν ἐτῶν σου. διὰ τοῦτο δέδωκά σε εἰς ὀνειδισμὸν τοῖς ἔθνεσι, καὶ εἰς ἐμπαιγμὸν πάσαις ταῖς χώραις ταῖς ἐγγιζούσαις πρὸς σέ, καὶ ταῖς μακρὰν ἀπεχούσαις ἀπὸ σοῦ, καὶ ἐμπαίξονται ἐν σοὶ ἀκάθαρτος ἡ ὀνομαστή, καὶ πολλὴ ἐν ταῖς ἀνομίαις. ἰδοὺ οἱ ἀφηγούμενοι οἴκου Ἰσραήλ, ἕκαστος πρὸς τοὺς συγγενεῖς αὐτοῦ συνεφύροντο ἐν σοί, ὅπως ἐκχέωσιν αἷμα. πατέρα καὶ μητέρα ἐκακολόγουν ἐν σοί, καὶ πρὸς τὸν προσήλυτον ἀνεστρέφοντο ἐν ἀδικίαις ἐν σοί. ὀρφανὸν καὶ χήραν κατεδυνάστευον, καὶ τὰ ἅγιά μου ἐξουθένουν, καὶ τὰ σάββατά μου ἐβεβήλουν ἐν σοί. ἄνδρες ἦσαν ἐν σοί, ὅπως ἐκχέωσιν ἐν σοὶ αἷμα. καὶ ἐπὶ τῶν ὀρέων ἤσθιον ἐπὶ σοί, ἀνόσια ἐποίουν ἐν μέσῳ σου. αἰσχύνην πατρὸς ἀπεκάλυψαν ἐν σοί, καὶ ἐν ἀκαθαρσίαις ἀποκαθημένην ἐταπείνουν ἐν σοί. ἕκαστος τὴν γυναῖκα τοῦ πλησίον αὐτοῦ ἠνομοῦσαν, καὶ ἕκαστος τὴν νύμφην αὐτοῦ ἐμίαινεν ἐν ἀσεβείᾳ, καὶ ἕκαστος τὴν ἀδελφὴν αὐτοῦ θυγατέρα τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἐταπείνουν ἐν σοί. δῶρα ἐλαμβάνοσαν ἐν σοί, ὅπως ἐκχέωσιν αἷμα. τόκον καὶ πλεονασμὸν ἐλαμβάνοσαν ἐν σοί. καὶ συνετελέσω συντέλειαν κακίας σου τὴν ἐν καταδυναστείᾳ, ἐμοῦ δὲ ἐπελάθου, λέγει κύριος. ἐὰν δὲ πατάξω χεῖρά μου ἐφ' οἷς συντετέλεσαι οἷς ἐποίησας, καὶ ἐπὶ τοῖς αἵμασί σου τοῖς γεγενημένοις ἐν μέσῳ σου, εἰ ὑποστήσεται ἡ καρδία σου; εἰ κρατήσουσιν αἱ χεῖρές σου ἐν ταῖς ἡμέραις αἷς ἐγὼ ποιῶ ἐν σοί; ἐγὼ κύριος λελάληκα καὶ ποιήσω. καὶ διασκορπιῶ σε ἐν τοῖς ἔθνεσι, καὶ διασπερῶ σε ἐν ταῖς χώραις, καὶ ἐκλείψει ἡ ἀκαθαρσία σου ἐκ σοῦ, καὶ κατακληρονομήσω ἐν σοὶ κατ' ὀφθαλμοὺς τῶν ἐθνῶν, καὶ γνώσεσθε διότι ἐγὼ κύριος. καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρὸς με, λέγων. υἱὲ ἀνθρώπου, ἰδοὺ γεγόνασί μοι ὁ οἶκος Ἰσραὴλ ἀναμεμιγμένοι πάντες χαλκῷ, καὶ σιδήρῳ, καὶ κασσιτέρῳ, καὶ μολίβῳ, ἐν μέσῳ ἀργυρίου ἀναμεμιγμένος ἐστί. διὰ τοῦτο εἰπόν, τάδε λέγει κύριος κύριος. ἀνθ' ὧν ἐγένεσθε εἰς σύγκρασιν μίαν, διὰ τοῦτο ἐγὼ εἰσδέχομαι ὑμᾶς εἰς μέσον Ἱερουσαλήμ. καθὼς εἰσδέχεται ἄργυρος, καὶ χαλκός, καὶ σίδηρος, καὶ κασσίτερος, καὶ μόλιβος εἰς μέσον καμίνου, τοῦ ἐκφυσῆσαι εἰς αὐτὸ πῦρ τοῦ χωνευθῆναι, οὕτως εἰσδέξομαι ἐν ὀργῇ μου, καὶ συνάξω καὶ χωνεύσω ὑμᾶς, καὶ ἐκφυσήσω ἐφ' ὑμᾶς ἐν πυρὶ ὀργῆς μου, καὶ χωνευθήσεσθε ἐν μέσῳ αὐτῆς. ὃν τρόπον χωνεύεται ἀργύριον ἐν μέσῳ καμίνου, οὕτως χωνευθήσεσθε ἐν μέσῳ αὐτῆς, καὶ ἐπιγνώσεσθε διότι ἐγὼ κύριος ἐξέχεα τὸν θυμόν μου ἐφ' ὑμᾶς. καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρὸς με, λέγων. υἱὲ ἀνθρώπου εἰπὸν αὐτῇ. σὺ εἶ γῆ ἡ οὐ βρεχομένη, οὐδὲ ὑετὸς ἐγένετο ἐπὶ σὲ ἐν ἡμέρᾳ ὀργῆς. ἧς οἱ ἀφηγούμενοι ἐν μέσῳ αὐτῆς ὡς λέοντες ὠρυόμενοι ἁρπάζοντες ἁρπάγματα, ψυχὰς κατεσθίοντες ἐν δυναστείᾳ, καὶ τιμὰς λαμβάνοντες. καὶ χῆραι σου ἐπληθύνθησαν ἐν μέσῳ σου, καὶ οἱ ἱερεῖς αὐτῆς ἠθέτησαν νόμον μου, καὶ ἐβεβήλουν τὰ ἅγιά μου. ἀναμέσον ἁγίου καὶ βεβήλου οὐ διέστελλον, καὶ ἀναμέσον ἀκαθάρτου καὶ τοῦ καθαροῦ οὐ διέστελλον, καὶ ἀπὸ τῶν σαββάτων μου παρεκάλυπτον τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν, καὶ ἐβεβηλούμην ἐν μέσῳ αὐτῶν. οἱ ἄρχοντες αὐτῆς ἐν μέσῳ αὐτῆς ὡς λύκοι ἁρπάζοντες ἁρπάγματα, τοῦ ἐκχέαι αἷμα, ὅπως πλεονεξίᾳ πλεονεκτῶσι. καὶ οἱ προφῆται αὐτῆς α ἀλείφοντες αὐτοὺς πεσοῦνται, ὁρῶντες μάταια, μαντευόμενοι ψευδῆ, λέγοντες, τάδε λέγει κύριος, καὶ κύριος

-ριος οὐκ ἐλάλησε. λαὸν τῆς γῆς ἐκπιέζοντες ἀδικίᾳ, καὶ διαρπάζοντες ἁρπάγματα, πτωχὸν καὶ πένητα καταδυναστεύοντες, καὶ πρὸς τὸν προσήλυτον οὐκ ἀναστρεφόμενοι μετὰ κρίματος. καὶ ἐζήτουν ἐξ αὐτῶν ἄνδρα ἀναστρεφόμενον ὀρθῶς, β καὶ ἑστῶτα πρὸ προσώπου μου ὁλοσχερῶς ἐν τῷ καιρῷ τῆς ὀργῆς, τοῦ μὴ εἰς τέλος ἐξαλεῖψαι αὐτὴν, καὶ οὐχ εὗρον. καὶ ἐξέχεα ἐπ᾽ αὐτὴν θυμόν μου ἐν πυρὶ ὀργῆς μου, τοῦ συντελέσαι. τὰς ὁδοὺς αὐτῶν εἰς κεφαλὰς αὐτῶν δέδωκα, λέγει κύριος κύριος.

α Ἀλείφοντες αὐτούς.] Scholion. ὁ ἑβραῖος οὕτω λέγει. ἤλειφον αὐτοὺς πηλῷ, ἀντὶ ἀχύρου. β [ἑστῶτα πρὸ προσώπου μου.] Plerique libri habent, ἑστῶτα ἐν διακοπῇ φραγμοῦ πρὸ προσώπου μου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΓ'.

Καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με, λέγων. υἱὲ ἀνθρώπου, δύο γυναῖκες ἦσαν θυγατέρες μητρὸς μιᾶς, καὶ ἐξεπόρνευσαν ἐν αἰγύπτῳ ἐν τῇ νεότητι αὐτῶν, ἐκεῖ ἔπεσον οἱ μαστοὶ αὐτῶν, ἐκεῖ διεπαρθενεύθησαν, καὶ τὰ ὀνόματα αὐτῶν ἦν ὀολὰ ἡ πρεσβυτέρα, καὶ α ὀολιβὰ ἡ ἀδελφὴ αὐτῆς, καὶ ἐγένοντό μοι, καὶ ἔτεκον υἱοὺς καὶ θυγατέρας, καὶ τὰ ὀνόματα αὐτῶν, σαμάρεια ἡ ὀολὰ, καὶ ἱερουσαλὴμ ἦν ὀολιβά. καὶ ἐξεπόρνευσεν ἡ ὀολὰ ἀπ᾽ ἐμοῦ, καὶ ἐπέθετο ἐπὶ τοὺς ἐραστὰς αὐτῆς, ἐπὶ τοὺς ἀσσυρίους τοὺς ἐγγίζοντας αὐτῇ, ἐνδεδυκότας ὑακίνθινα, ἡγουμένους καὶ στρατηγοὺς, νεανίσκοι καὶ ἐπίλεκτοι, πάντες ἱππεῖς ἱππαζόμενοι ἐφ᾽ ἵππων, καὶ ἔδωκε τὴν πορνείαν αὐτῆς ἐπ᾽ αὐτούς. ἐπίλεκτοι υἱοὶ ἀσσυρίων πάντες, καὶ ἐπὶ πάντας οὓς ἐπέθετο. ἐν πᾶσι τοῖς ἐνθυμήμασιν αὐτοῖς ἐμιαίνετο. καὶ τὴν πορνείαν αὐτῆς ἐξ αἰγύπτου οὐκ ἐγκατέλιπεν, ὅτι μετ᾽ αὐτῆς ἐκοιμῶντο ἐν νεότητι αὐτῆς, καὶ αὐτοὶ διεπαρθένευσαν αὐτὴν, καὶ ἐξέχεαν τὴν πορνείαν αὐτῶν ἐπ᾽ αὐτήν. διὰ τοῦτο παρέδωκα αὐτὴν εἰς χεῖρας τῶν ἐραστῶν αὐτῆς, εἰς χεῖρας υἱῶν ἀσσυρίων, ἐφ᾽ οὓς ἐπετίθετο. αὐτοὶ ἀπεκάλυψαν τὴν αἰσχύνην αὐτῆς, υἱοὺς καὶ θυγατέρας αὐτῆς ἔλαβον, καὶ αὐτὴν ἐν ῥομφαίᾳ ἀπέκτειναν. καὶ ἐγένετο λάλημα εἰς γυναῖκας, καὶ ἐποίησαν ἐκδικήσεις ἐν αὐτῇ εἰς τὰς θυγατέρας. καὶ εἶδεν ἡ ἀδελφὴ αὐτῆς ὀολιβὰ, καὶ διέφθειρε τὴν ἐπίθεσιν αὐτῆς ὑπὲρ αὐτὴν, καὶ τὴν πορνείαν αὐτῆς ὑπὲρ τὴν πορνείαν τῆς ἀδελφῆς αὐτῆς. ἐπὶ τοὺς υἱοὺς τῶν ἀσσυρίων ἐπέθετο ἡγουμένους καὶ στρατηγοὺς τοὺς ἐγγὺς αὐτῆς ἐνδεδυκότας β εὐπάρυφα, ἱππεῖς ἱππαζομένους ἐφ᾽ ἵππων, νεανίσκοι ἐπίλεκτοι πάντες. καὶ ἴδον ὅτι μεμίανται ὁδὸς μία τῶν δύο, καὶ προσέθετο πρὸς τὴν πορνείαν αὐτῆς, καὶ εἶδεν ἄνδρας ἐζωγραφημένους ἐπὶ τοῦ τοίχου, εἰκόνας χαλδαίων ἐζωγραφημένους, ἐν γραφίδι ἐζωσμένους, ποικίλματα ἐπὶ τὰς ὀσφύας αὐτῶν γ παραβαπτὰ καὶ ἐπὶ τῶν κεφαλῶν αὐτῶν, δ ὄψις τρισσὴ πάντων, ὁμοίωμα υἱῶν χαλδαίων, γῆς πατρίδος αὐτῶν. καὶ ἐπέθετο ἐπ᾽ αὐτοὺς τῇ ὁράσει ὀφθαλμῶν αὐτῆς, καὶ ἐξαπέστειλεν ἀγγέλους πρὸς αὐτοὺς εἰς γῆν χαλδαίων. καὶ ἤλθοσαν πρὸς αὐτὴν υἱοὶ βαβυλῶνος, εἰς κοίτην καταλυόντων, καὶ ἐμίαινον αὐτὴν ἐν τῇ πορνείᾳ αὐτῆς, καὶ ἐμιάνθη ἐν αὐτοῖς, καὶ ἀπέστη ἡ ψυχὴ αὐτῆς ἀπ᾽ αὐτῶν. καὶ ἀπεκάλυψε τὴν πορνείαν αὐτῆς καὶ ἀπεκάλυψεν αἰσχύνην αὐτῆς. καὶ ἀπέστη ἡ ψυχή μου ἀπ᾽ αὐτῆς, ὃν τρόπον ἀπέστη ἡ ψυχή μου ἀπὸ τῆς ἀδελφῆς αὐτῆς. καὶ ἐπλήθυνας τὴν πορνείαν σου, τοῦ ἀναμνῆσαι ἡμέραν νεότητός σου, ἐν αἷς ἐπόρνευσας ἐν αἰγύπτῳ, καὶ ἐπέθου ἐπὶ τοὺς χαλδαίους, ὧν ὡς ὄνων αἱ σάρκες αὐτῶν, ε καὶ αἰδοῖα ἵππων τὰ αἰδοῖα αὐτῶν, καὶ ἐπεσκέψω τὴν ἀνομίαν νεότητός σου, ἃ ἐποίεις ἐν αἰγύπτῳ ἐν τῷ καταλύματί σου, οὗ οἱ μαστοὶ νεότητός σου. διὰ τοῦτο ὀολιβὰ, τάδε λέγει κύριος. ἰδοὺ ἐγὼ ἐξεγείρω τοὺς ἐραστάς σου ἐπὶ σὲ, ἀφ᾽ ὧν ἀπέστη ἡ ψυχή σου ἀπ᾽ αὐτῶν. καὶ ἐπάξω αὐτοὺς ἐπὶ σὲ κυκλόθεν υἱοὺς βαβυλῶνος, καὶ πάντας τοὺς χαλδαίους, ζ φακοὺκ, καὶ σουὲ, καὶ ὑχουὲ, καὶ πάντας υἱοὺς ἀσσυρίων μετ᾽ αὐτῶν, νεανίσκους ἐπιλέκτους, ἡγεμόνας καὶ στρατηγοὺς, η πάντας τρισσοὺς καὶ ὀνομαστοὺς, ἱππεύοντας ἐφ᾽ ἵππων. καὶ πάντες ἥξουσιν ἐπὶ σὲ ἀπὸ βοῤῥᾶ, ἅρματα καὶ τροχοὶ μετ᾽ ὄχλου λαῶν, θυρεοὶ καὶ πέλται, καὶ βαλεῖ φυλακὴν ἐπὶ σὲ κύκλῳ. καὶ δώσω πρὸ προσώπου αὐτῶν κρίμα, καὶ ἐκδικήσουσί σε ἐν τοῖς κρίμασιν αὐτῶν. καὶ δώσω τὸν ζῆλόν μου ἐν σοὶ, καὶ ποιήσουσι μετὰ σοῦ ἐν ὀργῇ θυμοῦ. μυκτῆρά σου καὶ ὦτά σου ἀφελοῦσι, καὶ τοὺς καταλοίπους σου ἐν ῥομφαίᾳ καταβαλοῦσιν. αὐτοὶ υἱούς σου καὶ θυγατέρας σου λήψονται, καὶ τοὺς καταλοίπους σου πῦρ καταφάγεται. καὶ ἐκδύσουσί σε τὸν ἱματισμόν σου, καὶ λήψονται τὰ σκεύη τῆς καυχήσεώς σου. καὶ ἀποστρέψω τὰς ἀσεβείας σου ἐκ σοῦ, καὶ τὴν πορνείαν σου ἐκ γῆς αἰγύπτου. καὶ οὐ μὴ ἄρῃς τοὺς ὀφθαλμούς σου ἐπ᾽ αὐτοὺς, καὶ αἰγύπτου οὐ μὴ μνησθῇς οὐκέτι. διότι τάδε λέγει κύριος κύριος. ἰδοὺ ἐγὼ παραδίδωμί σε εἰς χεῖρας ὧν μισεῖς, ἀφ᾽ ὧν ἀπέστη ἡ ψυχή σου ἀπ᾽ αὐτῶν. καὶ ποιήσουσιν ἐν σοὶ ἐν μίσει, καὶ λήψονται πάντας τοὺς πόνους σου καὶ τοὺς μόχθους σου, καὶ ἔσῃ γυμνὴ καὶ αἰσχύνουσα, καὶ ἀποκαλυφθήσεται αἰσχύνη πορνείας σου καὶ ἀσέβειά σου. καὶ ἡ πορνεία σου ἐποίησε ταῦτά σοι, ἐν τῷ ἐκπορνεῦσαί σε ὀπίσω ἐθνῶν, καὶ ἐμιαίνου ἐν τοῖς ἐνθυμήμασιν αὐτῶν. ἐν τῇ ὁδῷ τῆς ἀδελφῆς σου ἐπορεύθης, καὶ δώσω τὸ ποτήριον αὐτῆς εἰς χεῖράς σου. τάδε λέγει κύριος. τὸ ποτήριον τῆς ἀδελφῆς σου πίεσαι, θ τὸ βαθὺ καὶ τὸ πλατὺ, καὶ τὸ πλεονάζον τοῦ συντελέσαι μέθην, καὶ ἐκλύσεως πλησθήσῃ. καὶ τὸ ποτήριον ἀφανισμοῦ ποτήριον ἀδελφῆς σου σαμαρείας πίεσαι αὐτὸ, καὶ τὰς ἑορτὰς καὶ τὰς νουμηνίας αὐτῆς ἀποστρέψω. διότι ἐγὼ λελάληκα, λέγει κύριος. διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος. ἀνθ᾽ ὧν ἐπελάθου μου, καὶ ἀπέῤῥιψάς με ὀπίσω τοῦ σώματός σου, καὶ σὺ λάβε τὴν ἀσέβειάν σου καὶ τὴν πορνείαν σου. καὶ εἶπε κύριος πρός με. υἱὲ ἀνθρώπου, οὐ κρινεῖς τὴν ὀολὰν καὶ τὴν ὀολιβὰν, καὶ ἀναγγελεῖς αὐταῖς τὰς ἀνομίας αὐτῶν, ὅτι ἐ-

μοιχῶντο, καὶ αἷμα ἐν χερσὶν αὐτῶν, τὰ ἐνθυμήματα αὐτῶν ἐμοιχῶντο, καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν ἃ ἐγέννησάν μοι, διήγαγον αὐτοῖς δι᾽ ἐμπύρων. ἕως καὶ ταῦτα ἐποίησάν μοι, τὰ ἅγιά μου ἐμίαινον, καὶ τὰ σάββατά μου ἐβεβήλουν, καὶ ἐν τῷ σφάζειν αὐτοὺς τὰ τέκνα αὐτῶν τοῖς εἰδώλοις αὐτῶν, καὶ εἰσεπορεύοντο εἰς τὰ ἅγιά μου, τοῦ βεβηλοῦν αὐτά. καὶ ὅτι οὕτως ἐποίουν ἐν μέσῳ τοῦ οἴκου μου, καὶ ὅτι τοῖς ἀνδράσι τοῖς ἐρχομένοις μακρόθεν, οἷς ἀγγέλους ἐξαπέστειλαν πρὸς αὐτούς, καὶ ἅμα τῷ ἔρχεσθαι αὐτοὺς, εὐθὺς ἐλούου, καὶ ἐστιβίζου τοὺς ὀφθαλμούς σου, καὶ ἐκόσμου κόσμῳ, καὶ ἐκάθου ἐπὶ κλίνης ἐστρωμένης, καὶ τράπεζα κεκοσμημένη πρὸ προσώπου αὐτῆς. καὶ τὸ θυμίαμα καὶ τὸ ἔλαιόν μου εὐφραίνοντο ἐν αὐτοῖς, καὶ φωνὴν ἁρμονίας ἀνεκρούοντο, καὶ πρὸς ἄνδρας ἐκ πλήθους ἀνθρώπων ἥκοντας ἐκ τῆς ἐρήμου. καὶ ἐδίδοσαν ψέλλια ἐπὶ τὰς χεῖρας αὐτῶν, καὶ στέφανον καυχήσεως ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν. καὶ εἶπα, οὐκ ἐν τούτοις μοιχεύουσι; καὶ ἔργα πόρνης καὶ αὐτὴ ἐξεπόρνευσε; καὶ εἰσεπορεύοντο πρὸς αὐτὴν, ὃν τρόπον εἰσπορεύονται πρὸς γυναῖκα πόρνην, οὕτως εἰσεπορεύοντο πρὸς ὀολὰν, καὶ πρὸς ὀολιβὰν, τοῦ ποιῆσαι ἀνομίαν. καὶ ἄνδρες δίκαιοι, αὐτοὶ καὶ ἐκδικήσουσιν αὐτὰς ἐκδικήσει μοιχαλίδος, καὶ ἐκδικήσει αἵματος, ὅτι μοιχαλίδες εἰσὶ, καὶ αἷμα ἐν χερσὶν αὐτῶν. τάδε λέγει κύριος κύριος. ἀνάγαγε ἐπ᾽ αὐτὰς ὄχλον, καὶ δὸς ἐν αὐταῖς ταραχὴν καὶ διαρπαγὴν, καὶ λιθοβόλησον ἐπ᾽ αὐτὰς λίθοις ὄχλων, καὶ κατακέντει αὐτὰς ἐν τοῖς ξίφεσιν αὐτῶν. υἱοὺς αὐτῶν καὶ θυγατέρας αὐτῶν ἀποκτενοῦσιν, καὶ τοὺς οἴκους αὐτῶν ἐμπρήσουσιν, καὶ ἀποστρέψω ἀσέβειαν ἐκ τῆς γῆς, καὶ παιδευθήσονται πᾶσαι αἱ γυναῖκες, καὶ οὐ μὴ ποιήσουσι κατὰ τὰς ἀσεβείας αὐτῶν. καὶ δοθήσεται ἡ ἀσέβεια ὑμῶν ἐφ᾽ ὑμᾶς, καὶ τὰς ἁμαρτίας τῶν ἐνθυμημάτων ὑμῶν λήψεσθε, καὶ γνώσεσθε διότι ἐγὼ κύριος.

α Καὶ ὀολιβὰ ἡ ἀδελφὴ αὐτῆς.] Aliquot libri habent, καὶ ὀλιβὰ ἡ νεωτέρα ἡ ἀδελφὴ αὐτῆς. β [διάπυρα.] Schol. ἀντὶ τοῦ κεκοσμημένα. Aliud Schol. διαπόρφυρα. ποικιλτά. γ [παράβατα.] Apud Theodoretum est, παραιβάται. In quibusdam libris, παράβατα, καὶ παραιβάται. δ [ὄψις τρισσὴ πάντων.] Symmachus, ὄψις σκυλευτῶν πάντων. ε [καὶ αἰδοῖα ἵππων.] Polychronius, ὁ ἑβραῖος, καὶ αἱ διεγέρσεις αὐτῶν ὡς ἵππων. ζ [φακούκ.] Aquila, ἐπισκέπτην, καὶ τύραννον, καὶ κορυφαῖον. η [πάντας τρισσούς.] In aliquot libris est, τριστάτας. In quibusdam, τριστάτας τρισσούς. θ [τὸ βαθὺ καὶ τὸ πλατύ.] In cæteris libris hæc sequuntur. καὶ ἔσται εἰς γέλωτα, καὶ εἰς μυκτηρισμόν. ι [καὶ τὸ ἔλαιόν μου.] In nonnullis libris hæc sequuntur. ἐπίθης ἔμπροσθεν αὐτῶν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΔʹ.

ΚΑὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρὸς μὲ, ἐν τῷ ἔτει τῷ ἐννάτῳ, ἐν τῷ μηνὶ τῷ δεκάτῳ, δεκάτῃ τοῦ μηνὸς, λέγων. υἱὲ ἀνθρώπου γράψον σεαυτῷ εἰς ἡμέραν ἀπὸ τῆς ἡμέρας ταύτης, ἀφ᾽ ἧς ἀπηρείσατο βασιλεὺς βαβυλῶνος ἐπὶ ἱερουσαλὴμ, ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς σήμερον. καὶ εἰπὸν ἐπὶ τὸν οἶκον τὸν παραπικραίνοντα παραβολὴν, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς. τάδε λέγει κύριος. ἐπίστησον τὸν λέβητα, καὶ ἔγχεον εἰς αὐτὸν ὕδωρ, καὶ ἔμβαλε εἰς αὐτὸν τὰ διχοτομήματα, πᾶν διχοτόμημα καλὸν, σκέλος καὶ ὦμον ἐκσεσαρκισμένα ἀπὸ τῶν ὀστῶν ἐξ ἐπιλέκτων κτηνῶν εἰλημμένων. καὶ ὑπόκαιε τὰ ὀστᾶ ὑποκάτω αὐτῶν, ἐξέζεσε καὶ ἥψηται τὰ ὀστᾶ αὐτῆς ἐν μέσῳ αὐτῆς. διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος. ὦ πόλις αἱμάτων λέβης, ἐν ᾧ ἐστιν ἰὸς ἐν αὐτῷ, καὶ ὁ ἰὸς οὐκ ἐξῆλθεν ἐξ αὐτῆς, κατὰ μέλος αὐτῆς ἐξήνεγκεν, οὐκ ἔπεσεν ἐπ᾽ αὐτὴν κλῆρος. ὅτι αἷμα αὐτῆς ἐν μέσῳ αὐτῆς ἐστιν, ἐπὶ λεωπετρίαν τέταχα αὐτό. οὐκ ἐκκέχυκα αὐτὸ ἐπὶ τὴν γῆν, τοῦ καλύψαι ἐπ᾽ αὐτὸ γῆν, τοῦ ἀναβῆναι θυμὸν εἰς ἐκδίκησιν ἐκδικηθῆναι. δέδωκα τὸ αἷμα αὐτῆς ἐπὶ λεωπετρίαν, τοῦ μὴ καλύψαι αὐτό. διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος. κἀγὼ μεγαλυνῶ τὸν δαλὸν, καὶ πληθυνῶ τὰ ξύλα, καὶ ἀνακαύσω τὸ πῦρ, ὅπως τακῇ τὰ κρέα, καὶ ἐλαττωθῇ ὁ ζωμὸς, καὶ στῇ ἐπὶ τοὺς ἄνθρακας, ὅπως προσκαυθῇ καὶ θερμανθῇ ὁ χαλκὸς αὐτῆς, καὶ τακῇ ἐν μέσῳ ἀκαθαρσίας αὐτῆς. καὶ ἐκλίπῃ ὁ ἰὸς αὐτῆς, καὶ οὐ μὴ ἐξέλθῃ ἐξ αὐτῆς πολὺς ὁ ἰὸς αὐτῆς, καταισχυνθήσεται ὁ ἰὸς αὐτῆς, ἀνθ᾽ ὧν ἐμιαίνου σύ. καὶ τί ἐὰν μὴ καθαρισθῇς ἔτι ἕως οὗ ἐμπλήσω τὸν θυμόν μου; ἐγὼ κύριος λελάληκα, καὶ ἥξει, καὶ ποιήσω, οὐ διαστελῶ, οὐδὲ μὴ ἐλεήσω. κατὰ τὰς ὁδούς σου, καὶ κατὰ τὰ ἐνθυμήματά σου κρινῶ σε, λέγει κύριος. διὰ τοῦτο ἐγὼ κρινῶ σε κατὰ τὰ αἵματά σου, καὶ κατὰ τὰ ἐνθυμήματά σου κρινῶ σε, ἡ ἀκάθαρτος, ἡ ὀνομαστὴ, καὶ πολλὴ, τοῦ παραπικραίνειν. καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρὸς μὲ, λέγων. υἱὲ ἀνθρώπου, ἰδοὺ ἐγὼ λαμβάνω ἐκ σοῦ β τὰ ἐπιθυμήματα τῶν ὀφθαλμῶν σου ἐν παρατάξει, οὐ μὴ κοπῇς, οὐδ᾽ οὐ μὴ κλαυθῇς, στεναγμὸς αἵματος, ὀσφύος πένθος ἔστι. οὐκ ἔσται τὸ τρίχωμά σου συμπεπλεγμένον ἐπὶ σὲ, καὶ τὰ ὑποδήματά σου ἐν τοῖς ποσί σου, οὐ μὴ παρακληθῇς ἐν χείλεσιν αὐτῶν, καὶ ἄρτον ἀνδρῶν οὐ μὴ φάγῃς. καὶ ἐλάλησα πρὸς τὸν λαὸν τὸ πρωῒ, ὃν τρόπον ἐνετείλατό μοι ἑσπέρας, καὶ ἐποίησα τὸ πρωῒ, ὃν τρόπον ἐπετάγη μοι. καὶ εἶπε πρός με ὁ λαός. οὐκ ἀναγγέλλεις ἡμῖν τί ἐστι ταῦτα ἃ σὺ ποιεῖς; καὶ εἶπα πρὸς αὐτούς. λόγος κυρίου ἐγένετο πρός με, λέγων. εἰπὸν πρὸς τὸν οἶκον τοῦ ἰσραήλ. τάδε λέγει κύριος. ἰδοὺ ἐγὼ βεβηλῶ τὰ ἅγιά μου, φρύαγμα ἰσχύος ὑμῶν, ἐπιθυμήματα ὀφθαλμῶν ὑμῶν, καὶ ὑπὲρ ὧν φείδονται αἱ ψυχαὶ ὑμῶν. καὶ οἱ υἱοὶ ὑμῶν καὶ αἱ θυγατέρες ὑμῶν οὓς ἐγκατελίπετε, ἐν ῥομφαίᾳ πεσοῦνται, καὶ ποιήσετε ὃν τρόπον πεποίηκα. ἀπὸ στόματος αὐτῶν οὐ παρακληθήσεσθε, καὶ ἄρτον ἀνδρῶν οὐ φάγεσθε, καὶ αἱ κόμαι ὑμῶν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ὑμῶν, καὶ τὰ ὑποδήματα ὑμῶν ἐν τοῖς ποσὶν ὑμῶν. οὔτε μὴ κόψησθε, οὔτε μὴ κλαύσητε, καὶ ἐντακήσεσθε ἐν ταῖς ἀδικίαις ὑμῶν, καὶ παρακαλέσετε ἕκαστος τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ. καὶ ἔσται ἰεζεκιὴλ ὑμῖν,

κιὴλ ὑμῖν εἰς τέρας, κατὰ πάντα ὅσα ἐποίησε ποιήσετε, ὅταν ἔλθη ταῦτα, καὶ ἐπιγνώσεσθε διότι ἐγὼ κύριος. καὶ σὺ υἱὲ ἀνθρώπου, οὐχὶ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ὅταν λαμβάνω τὴν ἰσχὺν παρ' αὐτῶν, τὴν ἔπαρσιν τῆς καυχήσεως αὐτῶν, τὰ ἐπιθυμήματα ὀφθαλμῶν αὐτῶν, καὶ τὴν ἔπαρσιν ψυχῆς αὐτῶν, υἱοὺς αὐτῶν καὶ θυγατέρας αὐτῶν, ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἥξει ὁ ἀνασωζόμενος πρὸς σὲ, τοῦ ἀναγγεῖλαί σοι εἰς τὰ ὦτα; ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ διανοιχθήσεται τὸ στόμα σου πρὸς τὸν ἀνασωζόμενον, λαλήσεις, καὶ οὐ μὴ ἀποκωφωθῇς οὐκέτι, καὶ ἔσῃ αὐτοῖς εἰς τέρας, καὶ ἐπιγνώσονται διότι ἐγὼ κύριος.

a Καὶ ἐλαττωθῇ ὁ ζωμός.] In nonnullis libris hæc sequuntur, καὶ τὰ ὀστᾶ συμφρυγῇ. In nonnullis, καὶ τὰ ὀστᾶ συντριβήσονται. ϐ [τὰ ἐπιθυμήματα ὀφθαλμῶν.] Theodoretus, ὁ ἑβραῖος, ἐπιθύμημα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΕ'.

ΚΑὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με, λέγων. υἱὲ ἀνθρώπου, στήρισον τὸ πρόσωπόν σου ἐπὶ τοὺς υἱοὺς ἀμμὼν, καὶ προφήτευσον ἐπ' αὐτοὺς, καὶ ἐρεῖς τοῖς υἱοῖς ἀμμών. ἀκούσατε λόγον κυρίου. τάδε λέγει κύριος. ἀνθ' ὧν ἐπεχάρητε ἐπὶ τὰ ἅγιά μου, ὅτι ἐβεβηλώθη, καὶ ἐπὶ τὴν γῆν τοῦ ἰσραὴλ ὅτι ἠφανίσθη, καὶ ἐπὶ τὸν οἶκον τοῦ ἰούδα ὅτι ἐπορεύθησαν ἐν αἰχμαλωσίᾳ, διατοῦτο ἰδοὺ ἐγὼ παραδίδωμι ὑμᾶς [a] τοῖς υἱοῖς κεδὲμ εἰς κληρονομίαν, καὶ κατασκηνώσουσιν ἐν τῇ ἀπαρτίᾳ αὐτῶν ἐν σοὶ, καὶ δώσουσιν ἐν σοὶ τὰ σκηνώματα αὐτῶν. αὐτοὶ φάγονται τοὺς καρποὺς σου, καὶ αὐτοὶ πίονται τὴν πιότητά σου. καὶ δώσω τὴν πόλιν τοῦ ἀμμὼν εἰς νομὰς καμήλων, καὶ τοὺς υἱοὺς ἀμμὼν εἰς νομὴν προβάτων, καὶ ἐπιγνώσεσθε διότι ἐγὼ κύριος. διότι τάδε λέγει κύριος. ἀνθ' ὧν ἐκρότησας τὴν χεῖρά σου, καὶ ἐψόφησας τῷ ποδί σου, [ϐ] καὶ ἐπέχαρας ἐκ ψυχῆς σου ἐπὶ τὴν γῆν τοῦ ἰσραὴλ, διατοῦτο ἐκτενῶ τὴν χεῖρά μου ἐπὶ σὲ, καὶ δώσω σε εἰς διαρπαγὴν ἐν τοῖς ἔθνεσι, καὶ ἐξολοθρεύσω σε ἐκ τῶν λαῶν, καὶ ἀπολῶ σε ἐκ τῶν χωρῶν ἀπωλείᾳ, καὶ ἐπιγνώσῃ διότι ἐγὼ κύριος. τάδε λέγει κύριος. [γ] ἀνθ' ὧν εἶπε μωὰβ, ἰδοὺ οὐχ ὃν τρόπον πάντα τὰ ἔθνη, οἶκος ἰσραὴλ καὶ ἰούδα; διατοῦτο ἰδοὺ ἐγὼ παραλύω τὸν ὦμον μωὰβ ἀπὸ πόλεων ἀκρωτηρίων αὐτοῦ ἐκλεκτὴν γῆν [δ] οἶκον βεθασιμοὺθ ἐπάνω πηγῆς πόλεως παραθαλασσίας, τοῖς υἱοῖς κεδὲμ ἐπὶ τοὺς υἱοὺς ἀμμὼν δέδωκα αὐτὴν εἰς κληρονομίαν, ὅπως μὴ μνεία γένηται τῶν υἱῶν ἀμμών. καὶ εἰς μωὰβ ποιήσω ἐκδίκησιν, καὶ ἐπιγνώσονται διότι ἐγὼ κύριος. τάδε λέγει κύριος. ἀνθ' ὧν ἐποίησεν ἡ ἰδουμαία ἐν τῷ [ε] ἐκδικῆσαι αὐτοὺς ἐκδίκησιν εἰς τὸν οἶκον ἰούδα, καὶ ἐμνησικάκησαν, καὶ ἐξεδίκησαν δίκην, διατοῦτο τάδε λέγει κύριος. καὶ ἐκτενῶ τὴν χεῖρά μου ἐπὶ τὴν ἰδουμαίαν, καὶ ἐξολοθρεύσω ἐξ αὐτῆς ἄνθρωπον καὶ κτῆνος, καὶ θήσομαι αὐτὴν ἔρημον. καὶ ἐκ θαιμὰν διωκόμενοι ἐν ῥομφαίᾳ πεσοῦνται, καὶ δώσω ἐκδίκησίν μου ἐπὶ τὴν ἰδουμαίαν ἐν χειρὶ λαοῦ μου ἰσραὴλ, καὶ ποιήσουσιν ἐν τῇ ἰδουμαίᾳ κατὰ τὴν ὀργήν μου καὶ κατὰ τὸν θυμόν μου, καὶ ἐπιγνώσονται τὴν ἐκδίκησίν μου, λέγει κύριος. διατοῦτο τάδε λέγει κύριος. ἀνθ' ὧν ἐποίησαν οἱ ἀλλόφυλοι ἐν ἐκδικήσει καὶ ἐξανέστησαν ἐκδίκησιν ἐπιχαίροντες ἐκ ψυχῆς τοῦ ἐξαλεῖψαι ἕως ἑνὸς, διατοῦτο τάδε λέγει κύριος. ἰδοὺ ἐγὼ ἐκτείνω τὴν χεῖρά μου ἐπὶ τοὺς ἀλλοφύλους, καὶ ἐξολοθρεύσω κρῆτας, καὶ ἀπολῶ τοὺς καταλοίπους τοὺς κατοικοῦντας τὴν παραλίαν. καὶ ποιήσω ἐν αὐτοῖς ἐκδικήσεις μεγάλας, καὶ ἐπιγνώσονται διότι ἐγὼ κύριος ἐν τῷ δοῦναι τὴν ἐκδίκησίν μου ἐπ' αὐτούς.

a Τοῖς υἱοῖς κεδέμ.] Scholion, τινὲς μὲν ἡρμήνευσαν σαρακηνῶν. κατὰ δὲ τὴν τρίτην ἔκδοσιν, ἀνατολῶν, ἡρμήνευσαν. ϐ [καὶ ἐπέχαρας.] In alijs libris est, καὶ ἐπιχάρης. γ [ἀνθ' ὧν εἶπε μωάβ.] In plerisque libris sequitur, καὶ σηείρ. quod dicit S. Hieronymus in LXX. non haberi, sed de Theodotionis editione additū esse. δ [οἶκον βεθασιμούθ.] Plerique libri habent. οἶκον βεθ ἰασιμούθ. quidam, οἶκον βεθασιμούθ. Scholion. ἀσιμοὺθ, ὄνομα εἰδώλου. ε [ἐκδικῆσαι αὐτοὺς ἐκδίκησιν.] In plerisque libris, & apud Theodoretū est ἐν μήνιδι. In quibusdam, ἐν μήνει. Schol. εὗρον ἔν τινι ἀντιγράφῳ κείμενον, ἐκδίκησιν ἐν μήνει. καὶ τὴν ἑρμηνείαν ταύτην τινὲς τῷ μηνὶ ἀξυνέτως ἀνέγνωσαν. τῇ δὲ ἀληθείᾳ ἐπὶ τῆς μήνιδος κεῖται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Κϛ'.

ΚΑὶ ἐγενήθη ἐν τῷ ἑνδεκάτῳ ἔτει μιᾷ τοῦ μηνὸς, ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με, λέγων. υἱὲ ἀνθρώπου, ἀνθ' οὗ εἶπε σὸρ ἐπὶ ἱερουσαλὴμ, εὖγε συνετρίβη, ἀπόλωλε τὰ ἔθνη, ἐπεστράφη πρός με, ἡ πλήρης ἠρήμωται. διατοῦτο τάδε λέγει κύριος. ἰδοὺ ἐγὼ ἐπὶ σὲ σὸρ, καὶ ἀνάξω ἐπὶ σὲ ἔθνη πολλὰ, ὡς ἀναβαίνει ἡ θάλασσα τοῖς κύμασιν αὐτῆς. καὶ καταβαλοῦσι τὰ τείχη σὸρ, καὶ καταβαλοῦσι τοὺς πύργους σου, καὶ λικμήσω τὸν χοῦν αὐτῆς ἀπ' αὐτῆς, καὶ δώσω αὐτὴν [a] εἰς λεωπετρίαν. ψυγμὸς σαγηνῶν ἔσται ἐν μέσῳ θαλάσσης, ὅτι ἐγὼ λελάληκα, λέγει κύριος. καὶ ἔσται εἰς προνομὴν τοῖς ἔθνεσιν, καὶ αἱ θυγατέρες αὐτῆς αἱ ἐν πεδίῳ μαχαίρᾳ ἀναιρεθήσονται, καὶ γνώσονται ὅτι ἐγὼ κύριος. ὅτι τάδε λέγει κύριος. ἰδοὺ ἐγὼ ἐπάγω ἐπὶ σὲ σὸρ τὸν ναβουχοδονόσορ βασιλέα βαβυλῶνος ἀπὸ τοῦ βορρᾶ, βασιλεὺς βασιλέων ἐστὶ, μεθ' ἵππων καὶ ἁρμάτων καὶ ἱππέων καὶ συναγωγῆς ἐθνῶν πολλῶν σφόδρα. οὗτος τὰς θυγατέρας σου τὰς ἐν τῷ πεδίῳ μαχαίρᾳ ἀνελεῖ, καὶ δώσει ἐπὶ σὲ προφυλακὴν, καὶ περιοικοδομήσει, καὶ ποιήσει ἐπὶ σὲ κύκλῳ χάρακα καὶ περιστήσει ὅπλων. καὶ τὰς λόγχας αὐτοῦ ἀπέναντί σου δώσει. τὰ τείχη σου, καὶ τοὺς πύργους σου [ϐ] καταβαλεῖ ἐν ταῖς μαχαίραις αὐτοῦ. ἀπὸ τοῦ πλήθους τῶν ἵππων αὐτοῦ, καλύψει σε ὁ κονιορτὸς αὐτῶν. καὶ ἀπὸ τῆς φωνῆς τῶν ἱππέων αὐτοῦ καὶ τῶν τροχῶν τῶν ἁρμάτων αὐτοῦ σεισθήσεται τὰ τείχη σου. εἰσπορευομένου αὐτοῦ τὰς πύλας σου, ὡς εἰσπορευόμενος εἰς πόλιν ἐκ πεδίου. ἐν ταῖς ὁπλαῖς τῶν ἵππων αὐτοῦ καταπατήσουσί σου πάσας

τὰς πλατείας. τὸν λαόν σου μαχαίρᾳ ἀνελεῖ, καὶ τὴν ὑπόστασιν τῆς ἰσχύος σου ἐπὶ τὴν γῆν κατάξει. καὶ προνομεύσει τὴν δύναμίν σου, καὶ σκυλεύσει τὰ ὑπάρχοντά σου, καὶ καταβαλεῖ τὰ τείχη σου, καὶ τοὺς οἴκους σου τοὺς ἐπιθυμητοὺς καθελεῖ. καὶ τοὺς λίθους σου, καὶ τὰ ξύλα σου καὶ τὸν χοῦν σου εἰς μέσον τῆς θαλάσσης σου ἐμβαλεῖ. καὶ καταλύσει τὸ πλῆθος τῶν μουσικῶν σου, καὶ ἡ φωνὴ τῶν ψαλτηρίων σου οὐ μὴ ἀκουσθῇ ἔτι. καὶ δώσω σε ^α λεωπετρίαν, ψυγμὸς σαγηνῶν ἔσῃ, οὐ μὴ οἰκοδομηθῇς ἔτι, ὅτι ἐγὼ κύριος ἐλάλησα, λέγει κύριος. διότι τάδε λέγει κύριος κύριος τῇ σόρ. οὐκ ἀπὸ φωνῆς τῆς πτώσεώς σου ἐν τῷ στενάξαι τραυματίας ἐν τῷ σπᾶσαι μάχαιραν ἐν μέσῳ σου σεισθήσονται αἱ νῆσοι; καὶ καταβήσονται ἀπὸ τῶν θρόνων αὐτῶν πάντες οἱ ἄρχοντες ἐκ τῶν ἐθνῶν τῆς θαλάσσης, καὶ ἀφελοῦνται τὰς μίτρας ἀπὸ τῶν κεφαλῶν αὐτῶν, καὶ τὸν ἱματισμὸν τὸν ποικίλον αὐτῶν ἐκδύσονται. ἐκστάσει ἐκστήσονται, ἐπὶ γῆν καθεδοῦνται, καὶ φοβηθήσονται τὴν ἀπώλειαν αὐτῶν, καὶ στενάξουσιν ἐπὶ σὲ, καὶ λήψονται ἐπὶ σὲ θρῆνον, καὶ ἐροῦσί σοι. πῶς κατελύθης ἐκ θαλάσσης ^γ ἡ πόλις ἡ ἐπαινετή; ἡ δοῦσα τὸν φόβον αὐτῆς πᾶσι τοῖς κατοικοῦσιν αὐτήν; καὶ φοβηθήσονται αἱ νῆσοι ἀπὸ ἡμέρας ^δ πτώσεώς σου, ὅτι τάδε λέγει κύριος κύριος. ὅταν δῶ πόλιν ἠρημωμένην ὡς τὰς πόλεις τὰς μὴ κατοικισθησομένας, ἐν τῷ ἀναγαγεῖν με ἐπὶ σὲ τὴν ἄβυσσον, καὶ κατακαλύψει σε ὕδωρ πολύ. καὶ καταβιβάσω σε πρὸς τοὺς καταβαίνοντας εἰς βόθρον πρὸς λαὸν αἰῶνος, καὶ κατοικιῶ σε εἰς βάθη τῆς γῆς ὡς ἔρημον αἰώνιον μετὰ καταβαινόντων εἰς βόθρον, ὅπως μὴ κατοικηθῇς, μηδὲ ἀναστῇς ἐπὶ γῆς ζωῆς. ἀπώλειάν σε δώσω, καὶ ^ε οὐχ ὑπάρξεις ἔτι εἰς τὸν αἰῶνα, λέγει κύριος κύριος.

α Λεωπετρίαν.] Scholion, λεωπετρίαν, γῆν πεπατημένην φησὶ, καὶ συμπεπλημένην. β [καταβαλεῖ ἐν ταῖς μαχαίραις.] In plerisque libris & apud Theodoretum est, ἐν τοῖς ὅπλοις. γ [ἡ πόλις ἡ ἐπαινετή.] In cæteris libris hæc sequuntur. ἥτις ἐγενήθη ἰσχυρὰ ἐν θαλάσσῃ, αὐτὴ καὶ οἱ κατοικοῦντες αὐτήν. δ [πτώσεώς σου.] In alijs libris hæc sequuntur. καὶ ταραχθήσονται νῆσοι ἐν τῇ θαλάσσῃ ἀπὸ τῆς ἐξόδου σου. In quibusdam & apud Theodoretum pro ἀπὸ τῆς ἐξόδου σου. est, ἀπὸ τῆς ἐξουσίας σου. In vno libro ad ἐξουσίας, appositum est, ἐξοδίας. & Sch in margine, ἐξοδίαν φησὶ τὴν ἐπὶ τὰ ἐναντία τῆς δόξης μεταβολήν. ε [καὶ οὐκ ὑπάρξεις ἔτι.] In cæteris libris hæc sequuntur. καὶ ζητηθήσῃ, καὶ οὐχ εὑρεθήσῃ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΖ'.

Καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με, λέγων. καὶ σὺ υἱὲ ἀνθρώπου λάβε ἐπὶ σὸρ θρῆνον, καὶ ἐρεῖς τῇ σὸρ τῇ κατοικούσῃ ἐπὶ τῆς εἰσόδου τῆς θαλάσσης, τῷ ἐμπορίῳ τῶν λαῶν, ἀπὸ νήσων πολλῶν. τάδε λέγει κύριος τῇ σόρ. σὺ εἶπας, ἐγὼ περιέθηκα ἐμαυτῇ κάλλος μου, ἐν καρδίᾳ θαλάσσης τῷ βεελεὶμ υἱοί σου περιέθηκάν σοι κάλλος. κέδρος ἐκ σενεὶρ ᾠκοδομήθη σοι, ταινίαι σανίδων κυπαρίσσου ἐκ τοῦ λιβάνου ἐλήφθησαν, τοῦ ποιῆσαί σοι ἱστοὺς ἐλατίνους, ἐκ τῆς βασανίτιδος ἐποίησαν τὰς κώπας σου, τὰ ἱερά σου ἐποίησαν ἐξ ἐλέφαντος, οἴκους ἀλσώδεις ἀπὸ νήσων τῶν χεττιείμ. βύσσος μετὰ ποικιλίας ἐξ αἰγύπτου ἐγένετό σοι στρωμνὴ, τοῦ περιθεῖναί σοι δόξαν, καὶ περιβαλεῖν σε. ὑάκινθον καὶ πορφύραν ἐκ τῶν νήσων ἐλεισαὶ, καὶ ἐγένετο περιβόλαιά σου. καὶ οἱ ἄρχοντές σου οἱ κατοικοῦντες σιδῶνα καὶ ἀράδιοι ἐγένοντο κωπηλάται σου. οἱ σοφοί σου σὸρ οἳ ἦσαν ἐν σοὶ, οὗτοι κυβερνῆταί σου. οἱ πρεσβύτεροι βιβλίων, καὶ οἱ σοφοὶ αὐτῶν οἳ ἦσαν ἐν σοὶ, οὗτοι ἐνίσχυον τὴν βουλήν σου. καὶ πάντα τὰ πλοῖα τῆς θαλάσσης καὶ ^α οἱ κωπηλάται αὐτῶν ἐγένοντό σοι ἐπὶ δυσμὰς δυσμῶν. πέρσαι καὶ λυδοὶ, καὶ λίβυες ἦσαν ἐν τῇ δυνάμει σου, ἄνδρες πολεμισταί σου πέλτας καὶ περικεφαλαίας ἐκρέμασαν ἐν σοὶ, οὗτοι ἔδωκαν τὴν δόξαν σου. υἱοὶ ἀραδίων καὶ ἡ δύναμίς σου ἐπὶ τῶν τειχέων σου. φύλακες ἐν τοῖς πύργοις σου ἦσαν, τὰς φαρέτρας αὐτῶν ἐκρέμασαν ἐπὶ τῶν ὅρμων σου κύκλῳ, οὗτοι ἐτελείωσάν σου τὸ κάλλος. καρχηδόνιοι ἔμποροί σου ἀπὸ πλήθους πάσης ἰσχύος σου, ἀργύριον καὶ χρυσίον καὶ σίδηρον καὶ κασσίτερον καὶ μόλιβον ἔδωκαν τὴν ἀγοράν σου. ἡ ἑλλὰς, καὶ ἡ σύμπασα, καὶ τὰ παρατείνοντα, οὗτοι ἐνεπορεύοντό σοι ἐν ψυχαῖς ἀνθρώπων, καὶ σκεύη χαλκᾶ ἔδωκαν τὴν ἐμπορίαν σου, ἐξ οἴκου θογαρμὰ ἵπποι καὶ ἱππεῖς ἔδωκαν τὴν ἀγοράν σου. υἱοὶ ῥοδίων ἔμποροί σου, ἀπὸ νήσων ἐπλήθυναν τὴν ἐμπορίαν σου ^β ὀδόντας ἐλεφαντίνους, καὶ τοῖς εἰσαγομένοις ἀντέδωκας τοὺς μισθούς σου, ἀνθρώποις ἐμπορίαν σου ἀπὸ πλήθους τοῦ συμμίκτου σου, στακτὴν καὶ ποικίλματα ἐκ θαρσὶς, καὶ ῥαμὸθ, καὶ χορχὸρ ἔδωκαν τὴν ἀγοράν σου. ἰούδας καὶ οἱ υἱοὶ τοῦ ἰσραὴλ, οὗτοι ἔμποροί σου, ἐν πράσει σίτου καὶ μύρων καὶ κασσίας, καὶ πρῶτον μέλι καὶ ἔλαιον καὶ ῥητίνην ἔδωκαν εἰς τὸν σύμμικτόν σου. δαμασκὸς ἔμποροί σου, ἐκ πλήθους πάσης δυνάμεώς σου. ^γ οἶνος ἐκ χελβὼν, καὶ ^δ ἔρια ἐκ μιλήτου, ^ε καὶ οἶνον εἰς τὴν ἀγοράν σου ἔδωκαν. ἐξ ἀσὴλ σίδηρος εἰργασμένος, καὶ τροχιὰς ἐν τῷ συμμίκτῳ σου ἐστί. δαιδὰν ἔμποροί σου, μετὰ κτηνῶν ἐκλεκτῶν εἰς ἅρματα. ἡ ἀραβία καὶ πάντες οἱ ἄρχοντες κηδὰρ, οὗτοι ἔμποροί σου διὰ χειρός σου, καμήλους καὶ ἀμνοὺς καὶ κριοὺς ἐν οἷς ἐμπορεύονταί σε. ἔμποροι σαβὰ, καὶ ῥαμμὰ, οὗτοι ἔμποροί σου, μετὰ πρώτων ἡδυσμάτων, καὶ λίθων χρηστῶν, καὶ χρυσὸν ἔδωκαν τὴν ἀγοράν σου. χαῤῥὰ καὶ χαναὰ, οὗτοι ἔμποροί σου. ἀσσοὺρ καὶ χαρμὰν ἔμποροί σου, ^ζ φέροντες ἐμπορίαν ὑάκινθον, καὶ θησαυροὺς ἐκλεκτοὺς δεδεμένους σχοινίοις, καὶ κυπαρίσσινα πλοῖα. ἔμποροί σου, ἐν τῷ πλήθει, ἐν τῷ συμμίκτῳ σου, καὶ ἐνεπλήσθης καὶ ἐβαρύνθης σφόδρα ἐν καρδίᾳ θαλάσσης ἐν ὕδατι πολλῷ. ἦγόν σε οἱ κωπηλάται σου, τὸ πνεῦμα τοῦ νότου συνέτριψέ σε ἐν καρδίᾳ θαλάσσης ἦσαν δυνάμεις σου, καὶ ὁ μισθός σου, καὶ τῶν συμμίκτων σου, καὶ οἱ κωπηλάταί σου, καὶ οἱ κυβερνῆταί σου, καὶ οἱ σύμβουλοί σου, καὶ οἱ σύμμικτοί σου ἐκ τῶν συμμίκτων σου, καὶ πάντες οἱ ἄνδρες οἱ πολεμισταί σου οἱ ἐν σοί.

ἐν σοὶ. καὶ πᾶσα συναγωγή σου ἐν μέσῳ σου πεσοῦνται ἐν καρδίᾳ θαλάσσης. ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς πτώσεώς σου πρὸς τὴν κραυγὴν τῆς φωνῆς σου οἱ κυβερνῆταί σου φόβῳ φοβηθήσονται. καὶ καταβήσονται ἀπὸ τῶν πλοίων πάντες οἱ κωπηλάται καὶ οἱ ἐπιβάται, καὶ[a] οἱ πρωρεῖς τῆς θαλάσσης ἐπὶ τὴν γῆν στήσονται, καὶ ἀλαλάξουσιν ἐπὶ σὲ τῇ φωνῇ αὐτῶν, καὶ κεκράξονται πικρὸν, καὶ ἐπιθήσουσι γῆν ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν, [η] καὶ σποδὸν στρώσονται. καὶ λήψονται οἱ υἱοὶ αὐτῶν ἐπὶ σὲ θρῆνον, [θ] θρήνημα Σόρ. πόσον τινὰ εὗρες μισθὸν ἀπὸ τῆς θαλάσσης; ἐνέπλησας ἔθνη ἀπὸ τοῦ πλήθους σου, καὶ ἀπὸ τοῦ συμμίκτου σου ἐπλούτισας πάντας βασιλεῖς τῆς γῆς. νῦν συνετρίβης ἐν θαλάσσῃ, ἐν βάθει ὕδατος ὁ σύμμικτός σου, καὶ πᾶσα ἡ συναγωγή σου ἐν μέσῳ σου. ἔπεσον πάντες οἱ κωπηλάται σου, πάντες οἱ κατοικοῦντες τὰς νήσους ἐστύγνασαν ἐπὶ σὲ, καὶ οἱ βασιλεῖς αὐτῶν [ι] ἐκστάσει ἐξέστησαν, καὶ ἐδάκρυσε τὸ πρόσωπον αὐτῶν. ἔμποροι ἀπὸ ἐθνῶν ἐσύρισάν σε, ἀπώλεια ἐγένου, καὶ οὐκέτι ἔσῃ εἰς τὸν αἰῶνα.

[α] Οἱ κωπηλάται αὐτῆς.] In plerisque libris hæc sequuntur. ἦσαν ἐν σοὶ ἀμειβόμενοι τῇ ἐπιμιξίᾳ σου. [β] [ὀδόντας ἐλεφαντίνους.] Sic S. Hieronymus. Plerique vero libri habēt, κέρατα, καὶ ὀδόντας ἐλεφαντίνους, & ita legit Theodoretus, ac sic explicat. τὰ κέρατα ὁ Σύμμαχος ἐβένους ἡρμήνευσεν, ἀφ' ὧν τὰ ἐβένια καλούμενα γίνεται. [γ] [οἶκος ἐκ χελβών.] Polychronius. ὁ Σύμμαχος χαλβάνην ἡρμήνευσεν. [δ] [καὶ ἔρια.] In cæteris libris sequitur, στλβά. quod S. Hieronymus non habet. [ε] [καὶ οἶνον.] In cæteris libris hæc sequuntur. δαιδὰν, καὶ ἰωυὰν καὶ μεωζέλ. quæ S. Hieronymus dicit de Theodotione addita esse. [ζ] [φέροντες ἐμπορίαν.] In ali quot libris hæc ita posita sunt. φέροντες ἐμπορίαν ἐν μαχαλὶμ, καὶ γαλιμὰ. ὑάκινθον, καὶ ποικιλίαν, καὶ θησαυροὺς ἐκλεκτοὺς, ἐν μαγώζοις συγκειμένοις, δεδεμένοις σχοινίοις. καὶ κυπαρίσσινα πλοῖα ἐν οἷς ἡ ἐμπορία σου. πλοῖα καρχηδονίων ἐν τῇ ἐμπορίᾳ σου, ἐν τῷ πλήθει τοῦ συμμίκτου σου. Ac Theodoretus. τὸ δὲ ἐν μαχαλὶμ ὁ Ἀκύλας οὕτως ἡρμήνευσεν. ἐν κατασκευαῖς εἰλήμασι. τὸ δὲ ἐν μαγώζοις ἀπὸ τοῦ ἑβραίου ἐξελλήνιζει. σημαίνει δὲ ἐν ἀποκρύφοις σκεύεσιν. atq. S. Hieronymus dicit, ἐν μαχαλὶμ καὶ ἐν γαλιμὰ, & καὶ ποικιλίαν de Theodotione addita esse. [η] [σποδὸν στρώσονται.] In cæteris libris hæc sequuntur. καὶ ξυρήσονται ἐπὶ σὲ φαλακρώματα. καὶ περιζώσονται σάκκον καὶ κλαύσονται περὶ σοῦ ἐν πικρασμῷ ψυχῆς. καὶ κοπετὸν πικρόν. quæ S. Hieronymus dicit de Theodotione addita esse. [θ] [θρήνημα Σόρ.] In cæteris libris hæc sequuntur. τίς ὥσπερ Τύρος, κατασιγηθεῖσα ἐν μέσῳ θαλάσσης; quæ S. Hieronymus dicit in LXX. non haberi. [ι] [ἐκστάσει ἐξέστησαν.] In nonnullis libris & apud Theodoretum est, ἐκστάσει ἐκστήσονται. καὶ δακρύσει τὸ πρόσωπον αὐτῶν. ἔμποροι ἐθνῶν συριοῦσιν ἐπὶ σοί.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΗ'.

Καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με, λέγων. καὶ σὺ υἱὲ ἀνθρώπου εἰπὸν τῷ ἄρχοντι Τύρου. τάδε λέγει κύριος. ἀνθ' οὗ ὑψώθη σου ἡ καρδία, καὶ εἶπας θεός εἰμι ἐγὼ, κατοικίαν θεοῦ κατῴκηκα ἐν καρδίᾳ θαλάσσης, σὺ δὲ εἶ ἄνθρωπος καὶ οὐ θεὸς, καὶ ἔδωκας τὴν καρδίαν σου ὡς καρδίαν θεοῦ, μὴ σοφώτερος εἶ σὺ τοῦ Δανιήλ; ἢ σοφοὶ οὐκ ἐπαίδευσαν σε τῇ ἐπιστήμῃ αὐτῶν; μὴ ἐν τῇ ἐπιστήμῃ σου ἢ τῇ φρονήσει σου ἐ-

A ποίησας σεαυτῷ δύναμιν, καὶ χρυσίον καὶ ἀργύριον ἐν τοῖς θησαυροῖς σου; ἐν τῇ πολλῇ ἐπιστήμῃ σου καὶ ἐμπορείᾳ σου ἐπλήθυνας δύναμίν σου, ὑψώθη ἡ καρδία σου ἐν τῇ δυνάμει σου. διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος. ἐπειδὴ δέδωκας τὴν καρδίαν σου ὡς καρδίαν θεοῦ, ἀντὶ τούτου ἰδοὺ ἐγὼ ἐπάγω ἐπὶ σὲ ἀλλοτρίους λοιμοὺς ἀπὸ ἐθνῶν, καὶ ἐκκενώσουσι τὰς μαχαίρας αὐτῶν ἐπὶ σὲ καὶ ἐπὶ τὸ κάλλος τῆς ἐπιστήμης σου, καὶ στρώσουσι τὸ κάλλος σου εἰς ἀπώλειαν, καὶ καταβιβάσουσί σε, καὶ ἀποθανῇ θανάτῳ τραυματιῶν ἐν καρδίᾳ θαλάσσης. μὴ λέγων ἐρεῖς, θεός εἰμι ἐγὼ ἐ-
B νώπιον τῶν ἀναιρούντων σε; σὺ δὲ εἶ ἄνθρωπος, καὶ οὐ θεός. [a] ἐν πλήθει ἀπεριτμήτων ἀπολῇ ἐν χερσὶν ἀλλοτρίων, ὅτι ἐγὼ ἐλάλησα, λέγει κύριος. καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με, λέγων. υἱὲ ἀνθρώπου λάβε θρῆνον ἐπὶ τὸν ἄρχοντα Τύρου, καὶ εἰπὸν αὐτῷ. τάδε λέγει κύριος κύριος. σὺ [β] ἀποσφράγισμα ὁμοιώσεως, καὶ στέφανος κάλλους ἐν τῇ τρυφῇ τοῦ παραδείσου τοῦ θεοῦ ἐγενήθης. πᾶν λίθον χρηστὸν ἐνδέδεσαι, σάρδιον καὶ τοπάζιον, [γ] καὶ σμάραγδον καὶ ἄνθρακα, καὶ σάπφειρον καὶ ἴασπιν, καὶ ἀργύριον καὶ
Γ χρυσίον, καὶ λιγύριον καὶ ἀχάτην, καὶ ἀμέθυστον καὶ χρυσόλιθον, καὶ βηρύλλιον καὶ ὀνύχιον, καὶ χρυσίου ἐνέπλησας τοὺς θησαυρούς σου καὶ τὰς ἀποθήκας σου ἐν σοί. [δ] ἀφ' ἧς ἡμέρας ἐκτίσθης, [ε] σὺ μετὰ τοῦ χερουβ, ἔθηκά σε ἐν ὄρει ἁγίῳ θεοῦ, ἐγενήθης ἐν μέσῳ λίθων πυρίνων, [ζ] ἐγενήθης σὺ ἄμωμος ἐν ταῖς ἡμέραις σου, ἀφ' ἧς ἡμέρας σὺ ἐκτίσθης ἕως εὑρέθη τὰ ἀδικήματα ἐν σοί. ἀπὸ πλήθους τῆς ἐμπορείας σου ἔπλησας τὰ ταμεῖα σου ἀνομίας, καὶ ἥμαρτες καὶ ἐτραυματίσθης ἀπὸ ὄρους τοῦ θεοῦ. καὶ [η] ἤγαγέ σε τὸ χερουβ ἐκ μέσου λίθων πυρίνων. ὑψώθη ἡ καρδία σου ἐπὶ τῷ κάλλει σου, διεφθάρη ἡ ἐπιστήμη σου μετὰ τοῦ κάλλους
Δ σου. διὰ πλῆθος ἁμαρτιῶν σου ἐπὶ τὴν γῆν ἔρριψά σε, ἐναντίον βασιλέων ἔδωκά σε παραδειγματισθῆναι. διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἁμαρτιῶν σου καὶ τῶν ἀδικιῶν τῆς ἐμπορείας σου, ἐβεβήλωσα τὰ ἱερά σου, καὶ ἐξάξω πῦρ ἐκ μέσου σου, τοῦτο καταφάγεταί σε. καὶ δώσω σε σποδὸν ἐπὶ τῆς γῆς σου ἐναντίον πάντων τῶν ὁρώντων σε. καὶ πάντες οἱ ἐπιστάμενοί σε ἐν τοῖς ἔθνεσι [θ] στενάξουσιν ἐπὶ σέ. ἀπώλεια ἐγένου, καὶ οὐχ ὑπάρξεις ἔτι εἰς τὸν αἰῶνα. καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με, λέγων. υἱὲ ἀνθρώπου, στήρισον τὸ πρόσωπόν σου ἐπὶ Σιδῶνα, καὶ προφήτευσον ἐπ' αὐτὴν, καὶ εἰπόν. τάδε
E λέγει κύριος. ἰδοὺ ἐγὼ ἐπὶ σὲ Σιδὼν, καὶ ἐνδοξασθήσομαι ἐν σοὶ, καὶ γνώσῃ ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος ἐν τῷ ποιῆσαί με ἐν σοὶ κρίματα, καὶ ἁγιασθήσομαι ἐν σοί. αἷμα καὶ θάνατος ἐν ταῖς πλατείαις σου, καὶ πεσοῦνται τετραυματισμένοι μαχαίραις ἐν σοὶ περικύκλῳ σου, καὶ γνώσονται διότι ἐγώ εἰμι κύριος. καὶ οὐκ ἔσονται οὐκέτι ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Ἰσραὴλ σκόλοψ πικρίας καὶ ἄκανθα ὀδύνης ἀπὸ τῶν περικύκλῳ αὐτῶν τῶν ἀτιμασάντων αὐτοὺς, καὶ γνώσονται ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος. τάδε λέγει κύριος κύριος. καὶ συνάξω τὸν Ἰσραὴλ ἐκ τῶν ἐθνῶν οὗ διεσκορπίσθησαν ἐκεῖ, καὶ ἁγιασθήσομαι ἐν

αὐ-

αὐτοῖς, καὶ ἐνώπιον τῶν λαῶν καὶ τῶν ἐθνῶν. καὶ κατοικήσουσιν ἐπὶ τῆς γῆς αὐτῶν, ἣν δέδωκα τῷ δούλῳ μου Ἰακώβ, καὶ κατοικήσουσιν ἐπ' αὐτῆς ἐν ἐλπίδι, καὶ οἰκοδομήσουσιν οἰκίας, καὶ φυτεύσουσιν ἀμπελῶνας, καὶ κατοικήσουσιν ἐν ἐλπίδι, ὅταν ποιήσω κρίμα ἐν πᾶσι τοῖς ἀτιμάσασιν αὐτοὺς ἐν τοῖς κύκλῳ αὐτῶν, καὶ γνώσονται ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος ὁ θεὸς αὐτῶν καὶ ὁ θεὸς τῶν πατέρων αὐτῶν.

α Ἐν πλήθει ἀπεριτμήτων.] In plerisque libris est, ἐν χειρὶ τιτρωσκόντων σε, θάνατον ἀπεριτμήτων. In quibusdam, & apud Theodoretum, pro, θάνατον est, θανάτοις. β [ἀποσφράγισμα ὁμοιώσεως.] In cæteris libris sequitur, πλήρης σοφίας. quod apud Theodoretum, additum est margini. γ [καὶ σμάραγδον.] In quibusdam libris sequitur, καὶ ὑάκινθον. δ [ἀφ' ἧς ἡμέρας ἐκτίσθης.] Theodotio adiungit, ἡτοιμάσθησαν. ε [μετὰ τοῦ χερούβ.] In quibusdam libris sequitur, κεχρισμένος τοῦ κατασκηνοῦντος. quod de Theodotione additum est. & alia lectio, κεχρισμένου κατασκηνοῦντος. Α. ἐμπεριπατήσεις. S. τοῦ χερὺβ καταμεμετρημένου. ζ [ἐγεννήθης σὺ ἄμωμος] Α. τέλειος η [ἤγαγέ σε τὸ χερούβ.] In quibusdam libris sequitur, συσκιάζον. Α. ἀπωλέσω σε χεροὺβ ὁ συσκιάζων. θ [στενάξουσιν.] In plerisque libris est, στυγνάσουσιν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΘʹ.

ΕΝ τῷ ἔτει τῷ δωδεκάτῳ ἐν τῷ δεκάτῳ μηνὶ, μιᾷ τοῦ μηνὸς, ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με, λέγων. υἱὲ ἀνθρώπου, στήρισον τὸ πρόσωπόν σου ἐπὶ Φαραὼ βασιλέα Αἰγύπτου, καὶ προφήτευσον ἐπ' αὐτὸν καὶ ἐπ' Αἴγυπτον ὅλην, καὶ εἰπόν. τάδε λέγει κύριος. ἰδοὺ ἐγὼ ἐπὶ Φαραώ, α τὸν δράκοντα τὸν μέγαν τὸν ἐγκαθήμενον β ἐν μέσῳ ποταμῶν αὐτοῦ, τὸν λέγοντα, ἐμοί εἰσιν οἱ ποταμοί, καὶ ἐγὼ ἐποίησα αὐτούς. καὶ γ ἐγὼ δώσω παγίδας εἰς τὰς σιαγόνας σου, καὶ προσκολλήσω τοὺς ἰχθύας τοῦ ποταμοῦ σου πρὸς τὰς πτέρυγάς σε, καὶ ἀνάξω σε ἐκ μέσου τοῦ ποταμοῦ σου, καὶ καταβαλῶ σε ἐν τάχει καὶ πάντας τοὺς ἰχθύας τοῦ ποταμοῦ σου. ἐπὶ πρόσωπον τοῦ πεδίου πεσῇ, καὶ οὐ μὴ συναχθῇς, καὶ οὐ μὴ περισταλῇς, τοῖς θηρίοις τῆς γῆς καὶ τοῖς πετεινοῖς τοῦ οὐρανοῦ δέδωκά σε εἰς κατάβρωμα, καὶ γνώσονται πάντες οἱ κατοικοῦντες Αἴγυπτον ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος. ἀνθ' ὧν ἐγενήθης ῥάβδος καλαμίνη τῷ οἴκῳ Ἰσραήλ, ὅτε ἐπελάβετό σου τῇ χειρὶ αὐτῶν, ἐθλάσθης, καὶ ὅτε ἐπεκρότησεν ἐπ' αὐτοὺς πᾶσα χείρ, καὶ ὅτε ἐπανεπαύσαντο ἐπὶ σέ, συνετρίβης, καὶ συνέκλασας αὐτῶν πᾶσαν ὀσφύν. διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος. ἰδοὺ ἐγὼ ἐπάγω ἐπὶ σὲ ῥομφαίαν, καὶ ἀπολῶ ἀπὸ σοῦ ἀνθρώπους καὶ κτήνη, καὶ ἔσται ἡ γῆ Αἰγύπτου ἀπώλεια καὶ ἔρημος. καὶ γνώσονται ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος. ἀντὶ τοῦ λέγειν σε, οἱ ποταμοὶ ἐμοί εἰσι, καὶ ἐγὼ ἐποίησα αὐτούς. διὰ τοῦτο ἰδοὺ ἐγὼ ἐπὶ σὲ, καὶ ἐπὶ πάντας τοὺς ποταμούς σου, καὶ δώσω γῆν Αἰγύπτου δ εἰς ἔρημον καὶ ῥομφαίαν καὶ ἀπώλειαν ε ἀπὸ Μαγδώλου καὶ Συήνης καὶ ἕως ὁρίων Αἰθιόπων. οὐ μὴ διέλθῃ ἐν αὐτῇ ποὺς ἀνθρώπου, καὶ ποὺς κτήνους οὐ μὴ διέλθῃ αὐτήν, καὶ οὐ κατοικηθήσεται τεσσαράκοντα ἔτη. καὶ δώσω τὴν γῆν αὐτῆς ἀπώλειαν ἐν μέσῳ γῆς ἠρημωμένης, καὶ αἱ πόλεις αὐτῆς ἐν μέσῳ πόλεων ἠρημωμένων ἔσονται τεσσαράκοντα ἔτη. καὶ διασπερῶ Αἴγυπτον ἐν τοῖς ἔθνεσι, καὶ λικμήσω αὐτοὺς εἰς τὰς χώρας. τάδε λέγει κύριος. μετὰ τεσσαράκοντα ἔτη συνάξω Αἰγυπτίους ἀπὸ τῶν ἐθνῶν οὗ διεσκορπίσθησαν ἐκεῖ, καὶ ἀποστρέψω τὴν αἰχμαλωσίαν τῶν Αἰγυπτίων, καὶ κατοικίσω αὐτοὺς ἐν γῇ Φαθωρῆς, ἐν τῇ γῇ ὅθεν ἐλήφθησαν, καὶ ἔσται ἀρχὴ ταπεινὴ παρὰ πάσας τὰς ἀρχάς. οὐ μὴ ὑψωθῇ ἔτι ἐπὶ τὰ ἔθνη, καὶ ὀλιγοστοὺς αὐτοὺς ποιήσω, τοῦ μὴ εἶναι αὐτοὺς πλείονας ἐν τοῖς ἔθνεσι, καὶ οὐκέτι ἔσονται τῷ οἴκῳ Ἰσραὴλ εἰς ἐλπίδα ἀναμιμνήσκουσαν ἀνομίαν, ἐν τῷ ἀκολουθῆσαι αὐτοὺς ὀπίσω αὐτῶν, καὶ γνώσονται ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἑβδόμῳ καὶ εἰκοστῷ ἔτει, μιᾷ τοῦ μηνὸς τοῦ πρώτου, ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με, λέγων. υἱὲ ἀνθρώπου, Ναβουχοδονόσορ βασιλεὺς Βαβυλῶνος κατεδουλώσατο τὴν δύναμιν αὐτοῦ δουλείᾳ μεγάλῃ ἐπὶ Τύρου, πᾶσα κεφαλὴ φαλακρὰ, καὶ πᾶς ὦμος μαδῶν. καὶ μισθὸς οὐκ ἐγενήθη αὐτῷ καὶ τῇ δυνάμει αὐτοῦ ἐπὶ Τύρον, καὶ τῆς δουλείας ἧς ἐδούλευσαν ἐπ' αὐτήν. τάδε λέγει κύριος κύριος. ἰδοὺ ἐγὼ δίδωμι τῷ Ναβουχοδονόσορ βασιλεῖ Βαβυλῶνος γῆν Αἰγύπτου, ζ καὶ προνομεύσει τὴν προνομὴν αὐτῆς καὶ σκυλεύσει τὰ σκῦλα αὐτῆς. καὶ ἔσται μισθὸς τῇ δυνάμει αὐτοῦ, ἀντὶ τῆς λειτουργίας αὐτοῦ ἧς ἐδούλευσεν ἐπὶ Τύρον, δέδωκα αὐτῷ γῆν Αἰγύπτου. τάδε λέγει κύριος κύριος. ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἀνατελεῖ κέρας παντὶ τῷ οἴκῳ Ἰσραήλ, καὶ σοὶ δώσω στόμα ἀνεῳγμένον ἐν μέσῳ αὐτῶν, καὶ γνώσονται ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος.

α Τὸν δράκοντα τὸν μέγαν.] Scholion. ὁ Ἑβραῖος τὸ κῆτος λέγει. β [ἐν μέσῳ ποταμῶν.] Theodoretus, τινὲς τῶν ἑρμηνευτῶν ἑνικῶς εἶπαν τὸν ποταμόν. οἱ δὲ ὁ. πληθυντικῶς. γ [καὶ ἐγὼ δώσω παγίδας.] Sic quoque S. Hieronymus. Aliquot vero libri habent καὶ ἐγὼ δώσω χαλινόν. & ita est apud Theodoretum. δ [εἰς ἔρημον καὶ ῥομφαίαν καὶ ἀπώλειαν.] In quibusdam libris est, εἰς ἔρημον κενὴν καὶ ἠφανισμένην. ε [ἀπὸ Μαγδώλου.] Schol. ὁ Ἑβραῖος ἀπὸ Μαγδάλ. ζ [καὶ προνομεύσει τὴν προνομὴν αὐτῆς.] In plerisque libris hæc antecedunt, καὶ λήψεται τὸ πλῆθος αὐτῆς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Λʹ.

ΚΑὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με, λέγων. υἱὲ ἀνθρώπου προφήτευσον, καὶ εἰπόν. τάδε λέγει κύριος. α ὦ ὢ ἡ ἡμέρα, ὅτι ἐγγὺς ἡμέρα τοῦ κυρίου, ἡμέρα νεφέλης, πέρας β ἐθνῶν ἔσται, καὶ ἥξει μάχαιρα ἐπ' Αἰγυπτίους, καὶ ἔσται ταραχὴ ἐν γῇ Αἰθιοπίᾳ, καὶ συμπεσοῦνται τετραυματισμένοι ἐν Αἰγύπτῳ καὶ συμπεσεῖται τὰ θεμέλια αὐτῆς. Πέρσαι, καὶ Κρῆτες, καὶ Λυδοί, καὶ γ Λίβυες, καὶ πάντες οἱ ἐπίμικτοι, καὶ τῶν υἱῶν τῆς διαθήκης μου μαχαίρᾳ πεσοῦνται ἐν αὐ-

αὐτῇ. καὶ πεσοῦνται τὰ ἀντιστηρίγματα αἰγύπτου, καὶ καταβήσεται ἡ ὕβρις τῆς ἰσχύος αὐτῆς ἀπὸ μαγδώλου ἕως συήνης, μαχαίρᾳ πεσοῦνται ἐν αὐτῇ, λέγει κύριος. καὶ ἐρημωθήσεται ἐν μέσῳ χωρῶν ἠρημωμένων, καὶ αἱ πόλεις αὐτῶν ἐν μέσῳ πόλεων ἠρημωμένων ἔσονται, καὶ γνώσονται ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος ὅταν δῶ πῦρ ἐπ' αἴγυπτον καὶ συντριβῶσι πάντες οἱ βοηθοῦντες αὐτῇ. ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐξελεύσονται δ ἄγγελοι σπεύδοντες ἀφανίσαι τὴν αἰθιοπίαν, καὶ ἔσται ταραχὴ ἐν αὐτοῖς ἐν τῇ ἡμέρᾳ αἰγύπτου, ὅτι ἰδοὺ ἥκει. τάδε λέγει κύριος κύριος. καὶ ἀπολῶ πλῆθος αἰγυπτίων διὰ χειρὸς ναβουχοδονόσορ βασιλέως βαβυλῶνος, αὐτοῦ. καὶ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ, λοιμοὶ ἀπὸ ἐθνῶν ἀπεσταλμένοι ἀπολέσαι τὴν γῆν. καὶ ἐκκενώσουσι πάντες τὰς μαχαίρας αὐτῶν ἐπ' αἴγυπτον, καὶ πλησθήσεται ἡ γῆ τραυματιῶν, καὶ δώσω τοὺς ποταμοὺς αὐτῶν ἐρήμους· ε καὶ ἀπολῶ τὴν γῆν, καὶ τὸ πλήρωμα αὐτῆς ἐν χερσὶν ἀλλοτρίων, ἐγὼ κύριος λελάληκα. ὅτι τάδε λέγει κύριος κύριος. ζ καὶ ἀπολῶ μεγιστᾶνας ἀπὸ μέμφεως, καὶ ἄρχοντας μέμφεως ἐκ γῆς αἰγύπτου, καὶ οὐκ ἔσονται ἔτι. καὶ ἀπολῶ γῆν φαθωρῆς, καὶ δώσω πῦρ ἐπὶ τάνιν, καὶ ποιήσω ἐκδίκησιν ἐν διοσπόλει. καὶ ἐκχεῶ τὸν θυμόν μου ἐπὶ σάιν τὴν ἰσχὺν αἰγύπτου, καὶ ἀπολῶ τὸ πλῆθος μέμφεως, καὶ δώσω πῦρ ἐπ' αἴγυπτον, καὶ ταραχῇ ταραχθήσεται ἡ συήνη, καὶ ἐν διοσπόλει ἔσται ἔκρηγμα, η καὶ διαχυθήσεται ὕδατα. νεανίσκοι ἡλιουπόλεως καὶ βουβάστου ἐν μαχαίρᾳ πεσοῦνται, καὶ αἱ γυναῖκες ἐν αἰχμαλωσίᾳ πορεύσονται, καὶ ἐν τάφναις συσκοτάσει ἡ ἡμέρα, ἐν τῷ συντρίψαι με ἐκεῖ τὰ σκῆπτρα αἰγύπτου, καὶ ἀπολεῖται ἐκεῖ ἡ ὕβρις ἰσχύος αὐτῆς, καὶ ταύτην νεφέλη καλύψει, καὶ αἱ θυγατέρες αὐτῆς αἰχμάλωτοι ἀχθήσονται. καὶ ποιήσω κρίμα ἐν αἰγύπτῳ, καὶ γνώσονται ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἑνδεκάτῳ ἔτει, ἐν τῷ πρώτῳ μηνί, ἑβδόμῃ τοῦ μηνός, ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με, λέγων. υἱὲ ἀνθρώπου, τοὺς βραχίονας φαραὼ βασιλέως αἰγύπτου συνέτριψα, καὶ θ ἰδοὺ οὐ κατεδέθη τοῦ δοθῆναι ἴασιν, τοῦ δοθῆναι ἐπ' αὐτὸν μάλαγμα, ι τοῦ δοθῆναι ἰσχὺν ἐπιλαβέσθαι μαχαίρας. διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος κύριος. ἰδοὺ ἐγὼ ἐπὶ φαραὼ βασιλέα αἰγύπτου, καὶ συντρίψω τοὺς βραχίονας αὐτοῦ κ τοὺς ἰσχυροὺς, καὶ τοὺς τεταμένους, καὶ καταβαλῶ τὴν μάχαιραν αὐτοῦ ἐκ τῆς χειρὸς αὐτοῦ, καὶ διασπερῶ αἴγυπτον εἰς τὰ ἔθνη, καὶ λικμήσω αὐτοὺς εἰς τὰς χώρας, καὶ κατισχύσω τοὺς βραχίονας βασιλέως βαβυλῶνος, καὶ δώσω τὴν ῥομφαίαν μου εἰς τὴν χεῖρα αὐτοῦ, καὶ ἐπάξει αὐτὴν ἐπ' αἴγυπτον, καὶ προνομεύσει τὴν προνομὴν αὐτῆς, καὶ σκυλεύσει τὰ σκῦλα αὐτῆς. καὶ ἐνισχύσω τοὺς βραχίονας βασιλέως βαβυλῶνος, οἱ δὲ βραχίονες φαραὼ πεσοῦνται. καὶ γνώσονται ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος, ἐν τῷ δοῦναι τὴν ῥομφαίαν μου εἰς χεῖρας βασιλέως βαβυλῶνος, λ καὶ ἐκτενεῖ αὐτὴν ἐπὶ γῆν αἰγύπτου. καὶ διασπερῶ αἴγυπτον εἰς τὰ ἔθνη, καὶ λικμήσω αὐτοὺς εἰς τὰς χώρας, καὶ γνώσονται πάντες ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος.

α [ὦ ὦ ἡμέρα.] In plerisque libris proxime antecedit, ὀλολύξατε. quod non est apud S. Hieronymum. β [πέρας ἐθνῶν ἔσται.] Sic S. Hieronymus. In aliquot libris est, καιρὸς ἐθνῶν ἔσται. & ita Theodoretus legit. γ [καὶ λίβυες] In quibusdam libris sequitur. καὶ αἰθίοπες καὶ πᾶσα ἡ ἀραβία. δ [ἄγγελοι σπεύδοντες ἀφανίσαι τὴν αἰθιοπίαν.] Plerique libri sic habent, ἄγγελοι ἀπὸ προσώπου μου ἐν σιεὶμ, σπεύδοντες ἀφανίσαι τὴν αἰθιοπίαν, τὴν ἐλπίδα. Quæ S. Hieronymus ac Theodoretus habent. τὸ δὲ σιεὶμ, ait Theodoretus, τῇ ἑλλάδι φωνῇ, ἐν ἰσχύει δηλοῖ. Theodotio, ἐγκαθισμός. illa autem, ἀπὸ προσώπου μου, & τὴν ἐλπίδα, de Theodotione addita sunt. Aquila pro, τὴν ἐλπίδα, posuit τὴν πεποίθησιν. ε [καὶ ἀπολῶ τὴν γῆν.] In cæteris libris hæc antecedunt: καὶ ἀποδώσομαι τὴν γῆν ἐν χειρὶ πονηρῶν. quæ S. Hieronymus ac Theodoretus habent. ζ [καὶ ἀπολῶ μεγιστᾶνας.] In cæteris libris est, καὶ ἀπολῶ βδελύγματα, καὶ καταπαύσω μεγιστᾶνας. η [διαχυθήσεται ὕδατα.] In quibusdam libris hæc sequuntur. καὶ ἐν μέμφει πολέμιοι αὐθημερινοί. quæ & Theodoretus habet. θ [καὶ ἰδοὺ οὐ κατεδέθη.] Plerique libri habent οὐ κατεδέθη. A. οὐκ ἐμοτώθη. Σ. οὐκ ἐπεδέθη. ι [τοῦ δοθῆναι ἰσχύν.] In quibusdam libris est τοῦ δοθῆναι, καὶ κατισχῦσαι. κ [τοὺς ἰσχυροὺς καὶ τοὺς τεταμένους.] Plerique libri habent, τοὺς ἰσχυροὺς καὶ τεταμένους καὶ τοὺς συντετριμμένους. Quidam, τοὺς ἰσχυροὺς καὶ τεταγμένους καὶ τοὺς συντριβομένους. A. τὸν ἰσχυρὸν καὶ ὑψηλόν. Theodotio, τὸν ἰσχυρὸν καὶ μέγαν. λ [καὶ ἐκτενεῖ αὐτὴν ἐπὶ γῆν.] Aliquot libri habent, καὶ ἐκτενῶ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΑ.

Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἑνδεκάτῳ ἔτει, ἐν τῷ τρίτῳ μηνί, μιᾷ τοῦ μηνός, ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με, λέγων. υἱὲ ἀνθρώπου, εἰπὸν πρὸς φαραὼ βασιλέα αἰγύπτου καὶ τῷ πλήθει αὐτοῦ. τίνι ὡμοίωσας σεαυτὸν ἐν τῷ ὕψει σου; ἰδοὺ ἀσσοὺρ κυπάρισσος ἐν τῷ λιβάνῳ, καὶ καλὸς ταῖς παραφυάσι, καὶ ὑψηλὸς τῷ μεγέθει, εἰς μέσον νεφελῶν ἐγένετο ἡ ἀρχὴ αὐτοῦ, ὕδωρ ἐξέθρεψεν αὐτὸν, ἡ ἄβυσσος ὕψωσεν αὐτὸν, τοὺς ποταμοὺς αὐτῆς ἤγαγε κύκλῳ τῶν φυτῶν αὐτοῦ, καὶ τὰ συστέματα αὐτῆς ἐξαπέστειλεν εἰς πάντα τὰ ξύλα τοῦ πεδίου. ἕνεκεν τούτου, ὑψώθη τὸ μέγεθος αὐτοῦ παρὰ πάντα τὰ ξύλα τοῦ πεδίου, καὶ α ἐπλατύνθησαν οἱ κλάδοι αὐτοῦ ἀφ' ὕδατος πολλοῦ. ἐν ταῖς παραφυάσιν αὐτοῦ ἐνόσσευσαν πάντα τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ὑποκάτω τῶν κλάδων αὐτοῦ ἐγεννῶσαν πάντα τὰ θηρία τοῦ πεδίου, ἐν τῇ σκιᾷ αὐτοῦ κατῴκησε πᾶν πλῆθος ἐθνῶν. καὶ ἐγένετο καλὸς ἐν τῷ ὕψει αὐτοῦ διὰ τὸ πλῆθος τῶν κλάδων αὐτοῦ, ὅτι ἐγενήθησαν αἱ ῥίζαι αὐτοῦ εἰς ὕδωρ πολύ. καὶ κυπάρισσοι τοιαῦται ἐν τῷ παραδείσῳ τοῦ θεοῦ, καὶ αἱ πίτυες οὐχ ὅμοιαι ταῖς παραφυάσιν αὐτοῦ, καὶ ἐλάται οὐκ ἐγένοντο ὅμοιαι τοῖς κλάδοις αὐτοῦ. πᾶν ξύλον ἐν τῷ παραδείσῳ τοῦ θεοῦ οὐχ ὡμοιώθη αὐτῷ ἐν τῷ κάλλει αὐτοῦ διὰ τὸ πλῆθος τῶν κλάδων αὐτοῦ. καὶ ἐζήλωσαν αὐτὸν τὰ ξύλα τοῦ παραδείσου τῆς τρυφῆς τοῦ θεοῦ. διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος. ἀνθ' ὧν ἐγένου μέγας τῷ μεγέθει, καὶ ἔδωκας τὴν ἀρχήν σου β εἰς μέσον νεφελῶν, καὶ εἶδον ἐν τῷ ὑψωθῆναι αὐτὸν, καὶ παρέ-

παρέδωκα αὐτὸν εἰς χεῖρας ἄρχοντος ἐθνῶν, καὶ ἐποίησε τὴν ἀπώλειαν αὐτοῦ. καὶ ἐξωλόθρευσαν αὐτὸν ἀλλότριοι λοιμοὶ ἀπὸ ἐθνῶν, καὶ κατέβαλον αὐτὸν ἐπὶ τῶν ὀρέων. ἐν πάσαις ταῖς φάραγξιν ἔπεσαν οἱ κλάδοι αὐτοῦ, καὶ συνετρίβη τὰ στελέχη αὐτοῦ ἐν παντὶ πεδίῳ τῆς γῆς, καὶ κατέβησαν ἀπὸ τῆς σκέπης αὐτῶν πάντες οἱ λαοὶ τῶν ἐθνῶν. καὶ ἠδάφισαν αὐτὸν, ἐπὶ τὴν πτῶσιν αὐτοῦ ἀνεπαύσαντο πάντα τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἐπὶ τὰ στελέχη αὐτοῦ ἐγένοντο πάντα τὰ θηρία τοῦ ἀγροῦ, ὅπως μὴ ὑψωθῶσιν ἐν τῷ μεγέθει αὐτῶν πάντα τὰ ξύλα τὰ ἐν τῷ ὕδατι. καὶ ἔδωκαν τὴν ἀρχὴν αὐτῶν εἰς μέσον νεφελῶν, καὶ οὐκ ἔστησαν ἐν τῷ ὕψει αὐτῶν πρὸς αὐτά. πάντες οἱ πίνοντες ὕδωρ, πάντες ἐδόθησαν εἰς θάνατον, εἰς γῆς βάθος, ἐν μέσῳ υἱῶν ἀνθρώπων προσκαταβαινόντων εἰς βόθρον. τάδε λέγει κύριος κύριος. ἐν ᾗ ἡμέρᾳ κατέβη εἰς ᾅδου, ἐπένθησεν αὐτὸν ἡ ἄβυσσος. καὶ [γ] ἐπέστησα τοὺς ποταμοὺς αὐτῆς, [δ] καὶ ἐκώλυσα πλῆθος ὕδατος, καὶ ἐσκότασεν ἐπ' αὐτὸν ὁ Λίβανος, πάντα τὰ ξύλα τοῦ πεδίου ἐπ' αὐτῷ ἐξελύθησαν. ἀπὸ τῆς φωνῆς τῆς πτώσεως αὐτοῦ ἐσείσθησαν τὰ ἔθνη, ὅτε κατεβίβαζον αὐτὸν εἰς ᾅδου μετὰ τῶν καταβαινόντων εἰς λάκκον, [ε] καὶ παρεκάλουν αὐτὸν ἐν γῇ πάντα τὰ ξύλα τῆς τρυφῆς, καὶ τὰ ἐκλεκτὰ τοῦ Λιβάνου πάντα τὰ πίνοντα ὕδωρ. καὶ γὰρ αὐτοὶ κατέβησαν μετ' αὐτοῦ εἰς ᾅδου ἐν τοῖς τραυματίαις ἀπὸ μαχαίρας, καὶ τὸ σπέρμα αὐτοῦ οἱ κατοικοῦντες ὑπὸ τὴν σκέπην αὐτοῦ ἐν μέσῳ τῆς ζωῆς αὐτῶν ἀπώλοντο. [ζ] τίνι ὡμοιώθης; κατάβηθι, καὶ καταβιβάσθητι μετὰ τῶν ξύλων τῆς τρυφῆς εἰς γῆς βάθος. ἐν μέσῳ ἀπεριτμήτων κοιμηθήσῃ μετὰ τραυματιῶν μαχαίρας, οὕτως Φαραὼ καὶ τὸ πλῆθος τῆς ἰσχύος αὐτοῦ, λέγει κύριος κύριος.

α Καὶ ἐπλατύνθησαν οἱ κλάδοι αὐτοῦ.] In cæteris libris sequitur, καὶ ὑψώθησαν αἱ παραφυάδες αὐτοῦ. β [εἰς μέσον νεφελῶν.] In plerisque libris sequitur, καὶ ἐπήρθη ἡ καρδία αὐτοῦ ἐπὶ τῷ ὕψει αὐτοῦ. γ [ἐπέστησα.] Iu quibusdam libris est, ἐκάλυψε καὶ ἀπέστησε. δ [καὶ ἐκώλυσα πλῆθος ὕδατος.] In quibusdam libris est, ἐκώλυσε. & ita Theodoretus legit. In nonnullis, ἐκύκλωσε. ε [καὶ παρεκάλουν αὐτὸν ἐν γῇ.] In plerisque libris est, ἐν γῇ κατωτάτῃ. ζ [τίνι ὁμοιώθης;] In quibusdam libris hæc sequuntur. ἐν δυνάμει, καὶ ἐν δόξῃ, καὶ ἐν μεγέθει, ἐν τοῖς ξύλοις τῆς τρυφῆς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΒ'.

ΚΑὶ ἐγένετο ἐν τῷ δεκάτῳ ἔτει, ἐν τῷ δεκάτῳ μηνὶ, μιᾷ τοῦ μηνὸς, ἐγένετο λόγος κυρίου πρὸς μὲ, λέγων. υἱὲ ἀνθρώπου, λάβε θρῆνον ἐπὶ Φαραὼ βασιλέα Αἰγύπτου, καὶ ἐρεῖς αὐτῷ. λέοντι ἐθνῶν ὡμοιώθης σὺ, καὶ ὡς δράκων ὁ ἐν τῇ θαλάσσῃ, καὶ ἐκεράτιζες τοῖς ποταμοῖς σου, καὶ ἐτάρασσες ὕδωρ τοῖς ποσί σου, καὶ κατεπάτεις τοὺς ποταμούς σου. τάδε λέγει κύριος. καὶ περιβαλῶ ἐπὶ σὲ [α] δίκτυα λαῶν πολλῶν, καὶ ἀνάξω σε ἐν τῷ ἀγκίστρῳ μου, καὶ ἐκτενῶ σε ἐπὶ τὴν γῆν. πεδία πλησθήσεται, καὶ ἐπικαθίσω ἐπὶ σὲ πάντα τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ [β] ἐμπλήσω πάντα τὰ θηρία πάσης τῆς γῆς. καὶ δώσω τὰς σάρκας σου ἐπὶ τὰ ὄρη, καὶ ἐμπλήσω ἀπὸ τοῦ αἵματός σου. καὶ ποτισθήσεται ἡ γῆ ἀπὸ τῶν προχωρημάτων σου, ἀπὸ τοῦ πλήθους σου ἐπὶ τῶν ὀρέων. φάραγγας ἐμπλήσω ἀπὸ σοῦ, καὶ κατακαλύψω ἐν τῷ σβεσθῆναί σε οὐρανὸν, καὶ συσκοτάσω τὰ ἄστρα αὐτοῦ, ἥλιον ἐν νεφέλῃ καλύψω, καὶ σελήνη οὐ μὴ φάνῃ τὸ φῶς αὐτῆς. πάντα τὰ φαίνοντα φῶς ἐν τῷ οὐρανῷ, συσκοτάσουσιν ἐπὶ σέ. καὶ δώσω σκότος ἐπὶ τὴν γῆν, λέγει κύριος κύριος, καὶ παροργιῶ καρδίαν λαῶν πολλῶν, ἡνίκα ἂν ἄγω αἰχμαλωσίαν σου εἰς τὰ ἔθνη, εἰς γῆν ἣν οὐκ ἔγνως. καὶ στυγνάσουσιν ἐπὶ σὲ ἔθνη πολλὰ, καὶ οἱ βασιλεῖς αὐτῶν ἐκστάσει ἐκστήσονται, ἐν τῷ πέτασθαι τὴν ῥομφαίαν μου ἐπὶ πρόσωπα αὐτῶν, προσδεχόμενοι τὴν πτῶσιν αὐτῶν, ἀφ' ἡμέρας πτώσεώς σου. ὅτι τάδε λέγει κύριος κύριος. ῥομφαία βασιλέως Βαβυλῶνος ἥξει σοι ἐν μαχαίραις γιγάντων, καὶ καταβαλῶ τὴν ἰσχύν σου, λοιμοὶ ἀπὸ ἐθνῶν πάντες, καὶ ἀπολοῦσι τὴν ὕβριν Αἰγύπτου, καὶ συντριβήσεται πᾶσα ἡ ἰσχὺς αὐτῆς. καὶ ἀπολῶ πάντα τὰ κτήνη αὐτῆς ἀφ' ὕδατος πολλοῦ, καὶ οὐ μὴ ταράξῃ αὐτὸ ποὺς ἀνθρώπου ἔτι, καὶ ἴχνος κτηνῶν οὐ μὴ καταπατήσῃ αὐτό. οὕτως τότε ἡσυχάσει τὰ ὕδατα αὐτῶν, καὶ οἱ ποταμοὶ αὐτῶν ὡς ἔλαιον πορεύσονται, λέγει κύριος. ὅταν δῶ Αἴγυπτον εἰς ἀπώλειαν, καὶ ἐρημωθῇ ἡ γῆ σὺν τῇ πληρώσει αὐτῆς, ὅταν διασπερῶ πάντας τοὺς κατοικοῦντας ἐν αὐτῇ, καὶ γνώσονται ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος. θρῆνός ἐστι, καὶ θρηνήσεις αὐτόν, καὶ αἱ θυγατέρες τῶν ἐθνῶν θρηνήσουσιν αὐτὸν ἐπ' Αἴγυπτον, καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν ἰσχὺν αὐτῆς θρηνήσουσιν αὐτὴν, λέγει κύριος κύριος. καὶ ἐγενήθη ἐν τῷ δωδεκάτῳ ἔτει τοῦ πρώτου μηνὸς, πεντεκαιδεκάτῃ τοῦ μηνὸς, ἐγένετο λόγος κυρίου πρὸς μὲ, λέγων. υἱὲ ἀνθρώπου θρήνησον [γ] ἐπὶ τὴν ἰσχὺν Αἰγύπτου, καὶ καταβιβάσουσιν αὐτῆς τὰς θυγατέρας τὰ ἔθνη νεκρὰς εἰς τὸ βάθος τῆς γῆς, πρὸς τοὺς καταβαίνοντας [δ] εἰς βόθρον, ἐν μέσῳ μαχαίρας τραυματιῶν πεσοῦνται μετ' αὐτοῦ, καὶ κοιμηθήσεται πᾶσα ἡ ἰσχὺς αὐτοῦ. καὶ ἐροῦσίν σοι οἱ γίγαντες, ἐν βάθει βόθρου γίνου, τίνος κρείττων εἶ; καὶ κατάβηθι, καὶ κοιμήθητι μετὰ ἀπεριτμήτων ἐν μέσῳ τραυματιῶν μαχαίρας. ἐκεῖ Ἀσσοὺρ καὶ πᾶσα ἡ συναγωγὴ αὐτοῦ, πάντες τραυματίαι ἐκεῖ ἐδόθησαν, καὶ ἡ ταφὴ αὐτῶν ἐν βάθει βόθρου, καὶ ἐγενήθη ἡ συναγωγὴ αὐτοῦ. περικύκλῳ τοῦ μνήματος αὐτοῦ πάντες οἱ τραυματίαι [ε] οἱ πεπτωκότες μαχαίρᾳ, οἱ δόντες τὸν φόβον αὐτῶν ἐπὶ γῆς ζωῆς. ἐκεῖ Αἰλὰμ καὶ πᾶσα ἡ δύναμις αὐτοῦ περικύκλῳ τοῦ μνήματος αὐτοῦ. πάντες οἱ τραυματίαι οἱ πεπτωκότες μαχαίρᾳ, καὶ οἱ καταβαίνοντες ἀπερίτμητοι εἰς γῆς βάθος, οἱ δεδωκότες αὐτῶν φόβον ἐπὶ γῆς ζωῆς, καὶ ἐλάβοσαν τὴν βάσανον αὐτῶν μετὰ τῶν καταβαινόντων εἰς βόθρον, ἐν μέσῳ τραυματιῶν, ἐκεῖ ἐδόθησαν Μοσὸχ, καὶ Θοβὲλ, καὶ πᾶσα ἡ ἰσχὺς αὐτοῦ, περικύκλῳ τοῦ μνήματος αὐτοῦ πάντες τραυματίαι αὐτοῦ, πάντες ἀπερίτμητοι τραυματίαι ἀπὸ μαχαίρας, οἱ δεδω-

δεδωκότες τὸν φόβον αὐτῶν ἐπὶ γῆς ζωῆς. καὶ ἐκοιμήθησαν μετὰ τῶν γιγάντων τῶν πεπτωκότων ἀπ' αἰῶνος, οἳ κατέβησαν εἰς ᾅδου ἐν ὅπλοις πολεμικοῖς, καὶ ἔθηκαν τὰς μαχαίρας αὐτῶν ὑπὸ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν, καὶ ἐγενήθησαν αἱ ἀνομίαι αὐτῶν ἐπὶ τῶν ὀστέων αὐτῶν, ὅτι ζ ἐξεφόβησαν πάντας ἐν τῇ ζωῇ αὐτῶν. καὶ σὺ ἐν μέσῳ ἀπεριτμήτων κοιμηθήσῃ μετὰ τετραυματισμένων μαχαίρᾳ. ἐκεῖ ἐδόθησαν οἱ ἄρχοντες ἀσσούρ, οἱ δόντες τὴν ἰσχὺν αὐτοῦ εἰς τραῦμα μαχαίρας, οὗτοι μετὰ τραυματιῶν ἐκοιμήθησαν, μετὰ καταβαινόντων εἰς βόθρον. ἐκεῖ οἱ ἄρχοντες τοῦ βορρᾶ πάντες στρατηγοὶ ἀσσούρ, η οἱ καταβαίνοντες τραυματίαι, σὺν τῷ φόβῳ αὐτῶν καὶ τῇ ἰσχύϊ αὐτῶν ἐκοιμήθησαν ἀπερίτμητοι μετὰ τραυματιῶν μαχαίρας. καὶ ἀπήνεγκαν τὴν βάσανον αὐτῶν μετὰ τῶν καταβαινόντων εἰς βόθρον. ἐκείνους ὄψεται βασιλεὺς φαραώ, καὶ παρακληθήσεται ἐπὶ πᾶσαν τὴν ἰσχὺν αὐτῶν, λέγει κύριος κύριος. ὅτι δέδωκα τὸν φόβον αὐτοῦ ἐπὶ γῆς ζωῆς, καὶ κοιμηθήσεται ἐν μέσῳ ἀπεριτμήτων μετὰ τραυματιῶν μαχαίρας φαραώ, καὶ πᾶν τὸ πλῆθος αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ, λέγει κύριος κύριος.

α Τὰ δίκτυα λαῶν πολλῶν.] In cæteris libris est, τὰ δίκτυά μου ἐν ἐκκλησίᾳ λαῶν πολλῶν. β [καὶ ἐμπλήσω πάντα τὰ θηρία.] In plerisque libris est, καὶ ἐμπλήσω ἐκ σοῦ πάντα τὰ θηρία. In quibusdam libris & apud Theodoretum, ἐκ μέσου σου. γ [ἐπὶ τὴν ἰσχὺν αἰγύπτου.] In aliquot libris hæc sequuntur, καὶ κλίνων παρέλκει αὐτόν. & ita legit Theodoretus, sicq. explicat. τῷ λόγῳ, φησί, τῆς προφητείας, ἀπὸ τῆς στάσεως αὐτὸν παρακλίνων, καὶ ἀπὸ τῶν βασιλείων θρόνων παράσυρον, καὶ καταβίβασον. Vt hoc loco plures interpretationes coniunctæ esse videantur. Schol. ἐν ἄλλῳ ἀντιγράφῳ εὗρον καὶ τοῦτο, καὶ κλίνων παρέλκει αὐτόν. δ [εἰς βόθρον.] In cæteris libris hæc sequuntur, ἐξ ὑδάτων διαπρεπῶν κατάβηθι καὶ κοιμήθητι μετὰ ἀπεριτμήτων. quæ S. Hieronymus dicit in LXX. de Theodotione addita esse. ε [οἱ πεπτωκότες μαχαίρᾳ.] In ceteris libris hæc sequũtur, οἳ ἔδωκαν τὰς ταφὰς αὐτῆς ἐν μηροῖς λάκκου. καὶ ἐγενήθη ἐκκλησία περικύκλῳ τῆς ταφῆς αὐτοῦ. πάντες αὐτοὶ τραυματίαι οἱ πίπτοντες μαχαίρᾳ. quæ S. Hieronymus monet de editione Theodotionis sub asteriscis addita esse. Origenes. ὁ ἑβραῖος ἀντὶ τοῦ, ἐν μηροῖς λάκκου, ἐν μήκει λάκκου ἔχει. ζ [ἐξεφόβησαν ~~γίγαν~~ πάντας ἐν τῇ ζωῇ αὐτῶν.] In nonnullis libris hæc sequuntur, καὶ φόβος δυναστευόντων ἐγένετο ἐν τῇ γῇ τῶν ζώντων. quæ apud Theodoretum margini ascripta sunt. η [οἱ καταβαίνοντες τραυματίαι σὺν τῷ φόβῳ αὐτῶν καὶ τῇ ἰσχύϊ αὐτῶν ἐκοιμήθησαν.] Pro his, in aliquot libris & apud Theodoretum est, οἵτινες κατήχθησαν μετὰ τραυματιῶν σὺν τῷ φόβῳ αὐτῶν, ἡττηθέντες ἀπὸ τῆς ἰσχύος αὐτῶν, αἰσχυνόμενοι ἐκοιμήθησαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΓ΄.

Καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρὸς μέ, λέγων. υἱὲ ἀνθρώπου, λάλησον τοῖς υἱοῖς τοῦ λαοῦ σου, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς. γῆ ἐφ' ἣν ἂν ἐπάγω ῥομφαίαν καὶ λάβῃ ὁ λαὸς τῆς γῆς ἄνθρωπον ἕνα ἐξ αὐτῶν, καὶ δῶσιν αὐτὸν ἑαυτοῖς εἰς σκοπόν, καὶ ἴδῃ τὴν ῥομφαίαν ἐρχομένην ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ σαλπίσῃ τῇ σάλπιγγι, καὶ σημάνῃ τῷ λαῷ, καὶ ἀκούσῃ ὁ ἀκούσας τῆς φωνῆς τῆς σάλπιγγος καὶ μὴ φυλάξηται, καὶ ἐπέλθῃ ἡ ῥομφαία, καὶ καταλάβῃ αὐτόν, τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ ἔσται, ὅτι τὴν φωνὴν τῆς σάλπιγγος ἀκούσας οὐκ ἐφυλάξατο, τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐπ' αὐτοῦ ἔσται. καὶ οὗτος ὅτι ἐφυλάξατο, τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἐξείλατο. καὶ ὁ σκοπός, ἐὰν ἴδῃ τὴν ῥομφαίαν ἐρχομένην, καὶ μὴ σημάνῃ τῇ σάλπιγγι, καὶ ὁ λαὸς μὴ φυλάξηται, καὶ ἐλθοῦσα ἡ ῥομφαία λάβῃ ἐξ αὐτῶν ψυχήν, αὕτη διὰ τὴν αὐτῆς ἀνομίαν ἐλήφθη, καὶ τὸ αἷμα ἐκ χειρὸς τοῦ σκοποῦ ἐκζητήσω. καὶ σὺ υἱὲ ἀνθρώπου, σκοπὸν δέδωκά σε τῷ οἴκῳ ἰσραήλ, καὶ ἀκούσῃ ἐκ στόματός μου λόγον. ἐν τῷ εἰπεῖν με τῷ ἁμαρτωλῷ, θανάτῳ θανατωθήσῃ, καὶ μὴ λαλήσῃς, τοῦ φυλάξασθαι τὸν ἀσεβῆ ἀπὸ τῆς ὁδοῦ αὐτοῦ, αὐτὸς ὁ ἄνομος τῇ ἀνομίᾳ αὐτοῦ ἀποθανεῖται, τὸ δὲ αἷμα αὐτοῦ ἐκ τῆς χειρός σου ἐκζητήσω. σὺ δὲ ἐὰν προαπαγγείλῃς τῷ ἀσεβεῖ τὴν ὁδὸν αὐτοῦ ἀποστρέψαι ἀπ' αὐτῆς, καὶ μὴ ἀποστρέψῃ ἀπὸ τῆς ὁδοῦ αὐτοῦ, οὗτος τῇ ἀσεβείᾳ αὐτοῦ ἀποθανεῖται, καὶ σὺ τὴν ψυχὴν σαυτοῦ ἐξῄρησαι. καὶ σὺ υἱὲ ἀνθρώπου, εἰπὸν τῷ οἴκῳ ἰσραήλ, οὕτως ἐλαλήσατε λέγοντες, αἱ πλάναι ἡμῶν, καὶ αἱ ἀνομίαι ἡμῶν ἐφ' ἡμῖν εἰσι, καὶ ἐν αὐταῖς ἡμεῖς τηκόμεθα, καὶ πῶς ζησόμεθα; εἰπὸν αὐτοῖς. ζῶ ἐγώ, τάδε λέγει κύριος, οὐ βούλομαι τὸν θάνατον τοῦ ἀσεβοῦς, ὡς ἀποστρέψαι τὸν ἀσεβῆ ἀπὸ τῆς ὁδοῦ αὐτοῦ, καὶ ζῆν αὐτόν. ἀποστροφῇ ἀποστρέψατε ἀπὸ τῆς ὁδοῦ ὑμῶν. καὶ ἱνατί ἀποθνήσκετε οἶκος ἰσραήλ; εἰπὸν πρὸς τοὺς υἱοὺς τοῦ λαοῦ σου. δικαιοσύνη δικαίου οὐ μὴ ἐξελεῖται αὐτόν, ἐν ᾗ ἂν ἡμέρᾳ πλανηθῇ. καὶ ἀνομία ἀσεβοῦς οὐ μὴ κακώσῃ αὐτόν, ἐν ᾗ ἂν ἡμέρᾳ ἀποστρέψῃ ἀπὸ τῆς ἀνομίας αὐτοῦ. καὶ δίκαιος οὐ μὴ δύνηται σωθῆναι. ἐν τῷ εἰπεῖν με τῷ δικαίῳ, οὗτος πέποιθεν ἐπὶ τῇ δικαιοσύνῃ αὐτοῦ, καὶ ποιήσει ἀνομίαν, πᾶσαι αἱ δικαιοσύναι αὐτοῦ οὐ μὴ ἀναμνησθῶσιν, ἐν τῇ ἀδικίᾳ αὐτοῦ ᾗ ἐποίησεν, ἐν αὐτῇ ἀποθανεῖται, καὶ ἐν τῷ εἰπεῖν με τῷ ἀσεβεῖ, θανάτῳ θανατωθήσῃ, καὶ ἀποστρέψει ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας αὐτοῦ, καὶ ποιήσει κρίμα καὶ δικαιοσύνην, καὶ ἐνεχύρασμα ἀποδῷ, καὶ ἁρπάγματα ἀποτίσει, ἐν προστάγμασι ζωῆς διαπορεύηται, τοῦ μὴ ποιῆσαι ἄδικον, ζωῇ ζήσεται, καὶ οὐ μὴ ἀποθάνῃ. πᾶσαι αἱ ἁμαρτίαι αὐτοῦ ἃς ἥμαρτεν, οὐ μὴ ἀναμνησθῶσιν, ὅτι κρίμα καὶ δικαιοσύνην ἐποίησεν, ἐν αὐταῖς ζήσεται. καὶ ἐροῦσιν οἱ υἱοὶ τοῦ λαοῦ σου, οὐκ εὐθεῖα ἡ ὁδὸς τοῦ κυρίου. καὶ αὕτη ἡ ὁδὸς αὐτῶν οὐκ εὐθεῖα, ἐν τῷ ἀποστρέψαι δίκαιον ἀπὸ τῆς δικαιοσύνης αὐτοῦ, καὶ ποιήσει ἀνομίας, καὶ ἀποθανεῖται ἐν αὐταῖς. καὶ ἐν τῷ ἀποστρέψαι τὸν ἁμαρτωλὸν ἀπὸ τῆς ἀνομίας αὐτοῦ, καὶ ποιήσει κρίμα καὶ δικαιοσύνην, ἐν αὐτοῖς αὐτὸς ζήσεται. καὶ τοῦτό ἐστιν ὃ εἴπατε, οὐκ εὐθεῖα ἡ ὁδὸς κυρίου. ἕκαστον ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ κρινῶ ὑμᾶς, οἶκος ἰσραήλ. καὶ ἐγενήθη ἐν τῷ δεκάτῳ ἔτει, ἐν τῷ δωδεκάτῳ μηνί, πέμπτῃ τοῦ μηνὸς τῆς αἰχμαλωσίας ἡμῶν, ἦλθε πρός με ὁ ἀνασωθεὶς ἀπὸ ἱερουσαλήμ, λέγων. ἑάλω ἡ πόλις, καὶ χεὶρ κυρίου ἐγενήθη ἐπ' ἐμὲ ἑσπέρας πρὶν ἐλθεῖν αὐτόν, καὶ ἤνοιξέ μου τὸ στόμα, ὡς ἦλθε πρός με τὸ πρωΐ. καὶ ἀνοιχθέν τὸ στόμα μου, οὐ συνεσχέθη ἔτι. καὶ ἐγενήθη λόγος κυρίου

πρὸς

πρός με, λέγων. υἱὲ ἀνθρώπου, οἱ κατοικοῦντες τὰς ἠρημωμένας ἐπὶ τῆς γῆς τοῦ ἰσραὴλ, λέγουσιν. εἷς ἦν ἀβραὰμ, καὶ κατέσχε τὴν γῆν, καὶ ἡμεῖς πλείους ἐσμὲν, ἡμῖν [a] δέδοται ἡ γῆ εἰς κατάσχεσιν. διὰ τοῦτο εἰπὸν αὐτοῖς, τάδε λέγει κύριος κύριος. ζῶ ἐγὼ, εἰ μὴν οἱ ἐν ταῖς ἠρημωμέναις μαχαίραις πεσοῦνται, καὶ οἱ ἐπὶ προσώπου τοῦ πεδίου τοῖς θηρίοις τοῦ ἀγροῦ δοθήσονται εἰς κατάβρωμα, καὶ τοὺς ἐν ταῖς τετειχισμέναις, καὶ τοὺς ἐν τοῖς σπηλαίοις θανάτῳ ἀποκτενῶ. καὶ δώσω τὴν γῆν ἔρημον, καὶ ἀπολεῖται ἡ ὕβρις τῆς ἰσχύος αὐτῆς, καὶ ἐρημωθήσεται τὰ ὄρη τοῦ ἰσραὴλ διὰ τὸ μὴ εἶναι διαπορευόμενον. καὶ γνώσονται, ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος. καὶ ποιήσω τὴν γῆν αὐτῶν ἔρημον, καὶ ἐρημωθήσεται διὰ πάντα τὰ βδελύγματα αὐτῶν ἃ ἐποίησαν. καὶ σὺ υἱὲ ἀνθρώπου, οἱ υἱοὶ τοῦ λαοῦ σου οἱ λαλοῦντες περὶ σοῦ παρὰ τὰ τείχη καὶ ἐν τοῖς πυλῶσι τῶν οἰκιῶν, καὶ λαλοῦσιν ἄνθρωπος τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ, λέγοντες. συνέλθωμεν, καὶ ἀκούσωμεν τὰ ἐκπορευόμενα παρὰ κυρίου. ἔρχονται πρός σε, ὡς συμπορεύεται λαὸς, καὶ κάθηνται ἐναντίον σου, καὶ ἀκούουσι τὰ ῥήματά σου, καὶ αὐτὰ οὐ μὴ ποιήσουσιν, ὅτι ψεῦδος ἐν τῷ στόματι αὐτῶν, καὶ ὀπίσω τῶν μιασμάτων ἡ καρδία αὐτῶν. καὶ γίνῃ αὐτοῖς ὡς φωνὴ ψαλτηρίου ἡδυφώνου, εὐαρμόστου, καὶ ἀκούσονταί σου τὰ ῥήματα, [b] καὶ οὐ μὴ ποιήσουσιν αὐτά. καὶ ἡνίκα ἐὰν ἔλθῃ, ἐροῦσιν, ἰδοὺ ἥκει, καὶ γνώσονται, ὅτι προφήτης ἦν ἐν μέσῳ αὐτῶν.

[a] Δέδοται ἡ γῆ εἰς κατάσχεσιν.] In cæteris libris & apud Theodoretum hæc sequuntur, τάδε λέγει ἀδωναῒ κύριος. ἐπειδὴ τοῦ αἵματος ἐσθίετε, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑμῶν αἴρετε πρὸς τὰ εἴδωλα ὑμῶν, καὶ αἷμα ἐκχέετε, καὶ τὴν γῆν κατακληρονομήσετε, ἔστητε ἐπὶ τῆς ῥομφαίας ὑμῶν, ἐποιήσατε βδελύγματα, καὶ ἕκαστος τὴν γυναῖκα τοῦ πλησίον αὐτοῦ ἐμιάνατε, καὶ τὴν γῆν κατακληρονομήσετε; Quæ S. Hieronymus dicit in LXX non haberi. [b] [οὐ μὴ ποιήσουσιν αὐτά.] In nonnullis libris sequitur, διότι ψεῦδος ἐν τῷ στόματι αὐτῶν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΔ'.

Καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με, λέγων. υἱὲ ἀνθρώπου, προφήτευσον ἐπὶ τοὺς ποιμένας τοῦ ἰσραὴλ, προφήτευσον, καὶ εἰπὸν τοῖς ποιμέσι. τάδε λέγει κύριος κύριος. ὦ ποιμένες ἰσραὴλ, μὴ βόσκουσιν ποιμένες ἑαυτούς; οὐ τὰ πρόβατα βόσκουσιν οἱ ποιμένες; ἰδοὺ τὸ γάλα κατέσθετε, καὶ τὰ ἔρια περιβάλλεσθε, καὶ τὸ παχὺ σφάζετε, καὶ τὰ πρόβατά μου οὐ βόσκετε. τὸ ἠσθενηκὸς οὐκ ἐνισχύσατε, καὶ τὸ [a] κακῶς ἔχον οὐκ ἐσωματοποιήσατε, καὶ τὸ συντετριμμένον οὐ κατεδήσατε, καὶ τὸ πλανώμενον οὐκ ἀπεστρέψατε, καὶ τὸ ἀπολωλὸς οὐκ ἐζητήσατε, καὶ τὸ [b] ἰσχυρὸν κατειργάσασθε μόχθῳ. καὶ διεσπάρη τὰ πρόβατά μου διὰ τὸ μὴ εἶναι ποιμένας, καὶ ἐγενήθη εἰς κατάβρωμα πᾶσι τοῖς θηρίοις τοῦ ἀγροῦ. καὶ διεσπάρη τὰ πρόβατά μου ἐν παντὶ ὄρει, καὶ ἐπὶ πᾶν βουνὸν ὑψηλὸν, καὶ ἐπὶ προσώπου τῆς γῆς διεσπάρη, καὶ οὐκ ἦν ὁ ἐκζητῶν οὐδὲ ὁ ἀποστρέφων. διὰ τοῦτο ποιμένες ἀκούσατε λόγον κυρίου. ζῶ ἐγὼ, λέγει κύριος κύριος, εἰ μὴν ἀντὶ τοῦ γενέσθαι τὰ πρόβατά μου εἰς προνομὴν, καὶ γενέσθαι τὰ πρόβατά μου εἰς κατάβρωμα πᾶσι τοῖς θηρίοις τοῦ πεδίου, παρὰ τὸ μὴ εἶναι ποιμένας, καὶ οὐκ ἐξεζήτησαν οἱ ποιμένες τὰ πρόβατά μου, καὶ ἐβόσκησαν οἱ ποιμένες ἑαυτοὺς, τὰ δὲ πρόβατά μου οὐκ ἐβόσκησαν. ἀντὶ τούτου ποιμένες, τάδε λέγει κύριος κύριος. ἰδοὺ ἐγὼ ἐπὶ τοὺς ποιμένας, καὶ ἐκζητήσω τὰ πρόβατά μου ἐκ τῶν χειρῶν αὐτῶν, καὶ ἀποστρέψω αὐτοὺς τοῦ μὴ ποιμαίνειν τὰ πρόβατά μου, καὶ οὐ βοσκήσουσιν ἔτι οἱ ποιμένες αὐτά. καὶ ἐξελοῦμαι τὰ πρόβατά μου ἐκ τοῦ στόματος αὐτῶν, καὶ οὐκ ἔσονται αὐτοῖς ἔτι εἰς κατάβρωμα. διότι τάδε λέγει κύριος κύριος. ἰδοὺ ἐγὼ ἐκζητήσω τὰ πρόβατά μου, καὶ ἐπισκέψομαι αὐτά. ὥσπερ ζητεῖ ὁ ποιμὴν τὸ ποίμνιον αὐτοῦ ἐν ἡμέρᾳ ὅταν ᾖ γνόφος καὶ νεφέλη ἐν μέσῳ προβάτων διακεχωρισμένων, οὕτως ἐκζητήσω τὰ πρόβατά μου, καὶ ἀπελάσω αὐτὰ ἀπὸ παντὸς τόπου οὗ διεσπάρησαν ἐκεῖ ἐν ἡμέρᾳ νεφέλης καὶ γνόφου. καὶ ἐξάξω αὐτοὺς ἐκ τῶν ἐθνῶν, καὶ συνάξω αὐτοὺς ἀπὸ τῶν χωρῶν, καὶ εἰσάξω αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν αὐτῶν, καὶ βοσκήσω αὐτοὺς ἐπὶ τὰ ὄρη ἰσραὴλ, καὶ ἐν ταῖς φάραγξι, καὶ ἐν πάσῃ κατοικίᾳ τῆς γῆς, ἐν νομῇ ἀγαθῇ βοσκήσω αὐτοὺς, ἐν τῷ ὄρει τῷ ὑψηλῷ ἰσραήλ. καὶ ἔσονται αἱ μάνδραι αὐτῶν ἐκεῖ, καὶ κοιμηθήσονται, καὶ ἐκεῖ ἀναπαύσονται ἐν τρυφῇ ἀγαθῇ, καὶ ἐν νομῇ πίονι βοσκηθήσονται ἐπὶ τῶν ὀρέων ἰσραήλ. ἐγὼ βοσκήσω τὰ πρόβατά μου, καὶ ἐγὼ ἀναπαύσω αὐτὰ, καὶ γνώσονται ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος. τάδε λέγει κύριος κύριος. τὸ ἀπολωλὸς ζητήσω, καὶ τὸ πλανώμενον ἀποστρέψω, καὶ τὸ συντετριμμένον καταδήσω, καὶ τὸ ἐκλεῖπον ἐνισχύσω, καὶ τὸ ἰσχυρὸν φυλάξω, καὶ βοσκήσω αὐτὰ μετὰ κρίματος. καὶ ὑμεῖς πρόβατα, τάδε λέγει κύριος κύριος. ἰδοὺ ἐγὼ διακρινῶ ἀναμέσον προβάτου καὶ προβάτου, κριῶν καὶ τράγων. καὶ οὐχ ἱκανὸν ὑμῖν, ὅτι τὴν καλὴν νομὴν ἐνέμεσθε, καὶ τὰ κατάλοιπα τῆς νομῆς ὑμῶν κατεπατεῖτε τοῖς ποσὶν ὑμῶν; καὶ τὸ καθεστηκὸς ὕδωρ ἐπίνετε, καὶ τὸ λοιπὸν τοῖς ποσὶν ὑμῶν ἐταράσσετε; καὶ τὰ πρόβατά μου τὰ πατήματα τῶν ποδῶν ὑμῶν ἐνέμοντο, καὶ τὸ τεταραγμένον ὕδωρ ὑπὸ τῶν ποδῶν ὑμῶν ἔπινον; διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος κύριος. ἰδοὺ ἐγὼ διακρινῶ ἀναμέσον προβάτου ἰσχυροῦ καὶ ἀναμέσον προβάτου ἀσθενοῦς. ἐπὶ ταῖς πλευραῖς καὶ τοῖς ὤμοις ὑμῶν διωθεῖσθε, καὶ τοῖς κέρασιν ὑμῶν ἐκερατίζετε, καὶ πᾶν τὸ ἐκλεῖπον ἐξεθλίβετε. καὶ σώσω τὰ πρόβατά μου, καὶ οὐ μὴ ὦσιν ἔτι εἰς προνομὴν, καὶ κρινῶ ἀναμέσον κριοῦ πρὸς κριὸν, καὶ ἀναστήσω ἐπ' αὐτοὺς ποιμένα ἕνα, καὶ ποιμανεῖ αὐτοὺς, τὸν δοῦλόν μου δαυὶδ, καὶ ἔσται αὐτῶν ποιμὴν καὶ ἐγὼ κύριος ἔσομαι αὐτοῖς εἰς θεὸν, καὶ δαυὶδ ἄρχων ἐν μέσῳ αὐτῶν. ἐγὼ κύριος ἐλάλησα. καὶ διαθήσομαι τῷ δαυὶδ διαθήκην εἰρήνης, καὶ ἀφανιῶ θηρία πονηρὰ ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ κατοικήσουσιν ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ ὑπνώσουσιν ἐν τοῖς δρυμοῖς. καὶ δώσω αὐτοὺς

περικύκλῳ τοῦ ὄρους μου· καὶ δώσω τὸν ὑετὸν ὑμῖν, ὑετὸν εὐλογίας. καὶ τὰ ξύλα τὰ ἐν τῷ πεδίῳ δώσει τὸν καρπὸν αὐτῶν, καὶ ἡ γῆ δώσει τὴν ἰσχὺν αὐτῆς, καὶ κατοικήσουσιν ἐπὶ τῆς γῆς αὐτῶν ἐν ἐλπίδι εἰρήνης, καὶ γνώσονται ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος, ἐν τῷ συντρῖψαι με τὸν ζυγὸν αὐτῶν. καὶ ἐξελοῦμαι αὐτοὺς ἐκ χειρὸς τῶν καταδουλωσαμένων αὐτούς, καὶ οὐκ ἔσονται ἔτι ἐν προνομῇ τοῖς ἔθνεσι, καὶ τὰ θηρία τῆς γῆς οὐκέτι μὴ φάγωσιν αὐτούς. καὶ κατοικήσουσιν ἐν ἐλπίδι, καὶ οὐκ ἔσται ὁ ἐκφοβῶν αὐτούς. καὶ ἀναστήσω αὐτοῖς φυτὸν εἰρήνης, γ καὶ οὐκέτι ἔσονται ἀπολλύμενοι λιμῷ ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ὀνειδισμὸν ἐθνῶν οὐ μὴ ἐνέγκωσιν ἔτι, καὶ γνώσονται ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος ὁ θεὸς αὐτῶν, καὶ αὐτοὶ λαός μου. οἶκος ἰσραήλ, λέγει κύριος κύριος, πρόβατά μου καὶ πρόβατα ποιμνίου μου ἐστέ, καὶ ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν, λέγει κύριος κύριος.

α Καὶ τὸ κακῶς ἔχον οὐκ ἐσωματοποιήσατε.] In quibusdam libris antecedit, καὶ τὸ ἄρρωστον οὐκ ἰάσασθε. quæ altera videtur interpretatio. β [καὶ τὸ ἰσχυρὸν κατειργάσασθε αὐτοῖς μόχθῳ.] In quibusdam libris sequitur, καὶ ἐν κράτει ἐπαιδεύσατε αὐτά, καὶ ἐν παιγνίῳ. quæ altera videtur interpretatio. γ [καὶ οὐκέτι ἔσονται ἀπολλύμενοι λιμῷ ἐπὶ τῆς γῆς.] In cæteris libris hæc antecedunt, καὶ οὐκέτι ἔσονται ὀλίγοι ἀριθμῷ ἐν τῇ γῇ. quæ altera videtur interpretatio.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΕ΄.

Καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρὸς με, λέγων. υἱὲ ἀνθρώπου, ἐπίστρεψον τὸ πρόσωπόν σου ἐπὶ ὄρος σηείρ, καὶ προφήτευσον εἰς αὐτό, καὶ εἰπὸν αὐτῷ. τάδε λέγει κύριος κύριος. ἰδοὺ ἐγὼ ἐπὶ σὲ ὄρος σηείρ, καὶ ἐκτενῶ τὴν χεῖρά μου ἐπὶ σέ, καὶ δώσω σε εἰς ἔρημον, καὶ ἐρημωθήσῃ, καὶ ταῖς πόλεσί σου ἐρημίαν ποιήσω, καὶ σὺ ἔρημος ἔσῃ, καὶ γνώσῃ, ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος. ἀντὶ τοῦ γενέσθαι σε ἐχθρὰν αἰωνίαν, καὶ ἐνεκάθισας τῷ οἴκῳ ἰσραὴλ δόλῳ, ἐν χειρὶ ἐχθρῶν μαχαίρᾳ α ἐν καιρῷ ἀδικίας, ἐπ' ἐσχάτων. διὰ τοῦτο ζῶ ἐγώ, λέγει κύριος κύριος, εἰ μὴν εἰς αἷμα ἥμαρτες, καὶ αἷμα διώξεταί σε. καὶ δώσω ὄρος σηεὶρ εἰς ἔρημον, καὶ ἠρημωμένον, καὶ ἀπολῶ ἀπ' αὐτοῦ β ἀνθρώπους καὶ κτήνη, καὶ ἐμπλήσω τῶν τραυματιῶν βουνούς σου καὶ τὰς φάραγγάς σου, καὶ ἐν πᾶσι τοῖς πεδίοις σου τετραυματισμένοι μαχαίρᾳ πεσοῦνται ἐν σοί. ἐρημίαν αἰώνιον θήσομαί σε, καὶ αἱ πόλεις σου οὐ μὴ κατοικηθῶσιν ἔτι, καὶ γνώσῃ ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος, διὰ τὸ εἰπεῖν σε, τὰ δύο ἔθνη, καὶ αἱ δύο χῶραι ἐμαὶ ἔσονται, καὶ κληρονομήσω αὐτάς, καὶ κύριος ἐκεῖ ἐστι. διὰ τοῦτο ζῶ ἐγώ, λέγει κύριος, γ καὶ ποιήσω σοι κατὰ τὴν ἔχθραν σου, καὶ γνωσθήσομαί σοι ἡνίκα ἂν κρινῶ σε, καὶ γνώσῃ ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος. ἤκουσα τῆς φωνῆς τῶν βλασφημιῶν σου, ὅτι εἶπας, τὰ ὄρη ἰσραὴλ ἔρημα ἡμῖν δέδοται εἰς κατάβρωμα, καὶ ἐμεγαλορρημόνησας ἐπ' ἐμὲ τῷ στόματί σου, ἐγὼ ἤκουσα. τάδε λέγει κύριος. ἐν τῇ εὐφροσύνῃ πάσης τῆς γῆς δ ἔρημον ποιήσω σε, ἔρημον ἔσῃ ὄρος σηείρ, καὶ πᾶσα ἡ ἰδουμαία καὶ ἐξαναλωθήσεται, καὶ γνώσῃ, ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος ὁ θεὸς αὐτῶν.

α Ἐν καιρῷ ἀδικίας.] In aliquot libris & apud Theodoretum est, ἐν καιρῷ θλίψεως αὐτῶν, καὶ ἐν καιρῷ ἀδικίας, ἐπ' ἐσχάτῳ. β [ἀνθρώπους καὶ κτήνη.] In aliquot libris & apud Theodoretum est, ἄνθρωπον καὶ κτῆνη, καὶ διαπορευόμενον καὶ ἀναστρέφοντα. quæ duæ interpretationes videntur. γ [καὶ ποιήσω σοι κατὰ τὴν ἔχθραν σου.] In aliquot libris & apud Theodoretum hæc sequuntur, καὶ κατὰ τὸν ζῆλόν σου ὃν ἐποίησας ἐκ τοῦ μεμισηκέναι σε ἐν αὐτοῖς. δ [ἔρημον ποιήσω σε.] In cæteris libris hæc sequuntur, καθὼς ηὐφράνθης εἰς κληρονομίαν οἴκου ἰσραήλ, ὅτι ἠφανίσθη, οὕτω ποιήσω σε. quæ S. Hieronymus testatur in LXX. non haberi, sed sub asteriscis de Theodotionis editione addita esse.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Λϛ΄.

Καὶ σὺ υἱὲ ἀνθρώπου προφήτευσον ἐπὶ τὰ ὄρη ἰσραήλ, καὶ εἰπὸν τοῖς ὄρεσι τοῦ ἰσραήλ. ἀκούσατε λόγον κυρίου. τάδε λέγει κύριος κύριος. ἀνθ' οὗ εἶπεν ἐφ' ὑμᾶς ὁ ἐχθρός, εὖγε α ἔρημα αἰώνια εἰς κατάσχεσιν ἡμῖν ἐγενήθη. διὰ τοῦτο προφήτευσον, καὶ εἰπόν. τάδε λέγει κύριος κύριος. β ἀντὶ τοῦ ἀτιμασθῆναι ὑμᾶς, καὶ μισηθῆναι ὑμᾶς ὑπὸ τῶν κύκλῳ ὑμῶν, τοῦ εἶναι ὑμᾶς εἰς κατάσχεσιν τοῖς καταλοίποις ἔθνεσι, καὶ ἀνέβητε λάλημα γλώσσῃ, καὶ εἰς ὀνείδισμα ἔθνεσι, διὰ τοῦτο ὄρη ἰσραὴλ ἀκούσατε λόγον κυρίου. τάδε λέγει κύριος τοῖς ὄρεσι, καὶ τοῖς βουνοῖς, καὶ τοῖς χειμάρροις, καὶ ταῖς φάραγξι, καὶ τοῖς ἐξηρημωμένοις καὶ ἠφανισμένοις, καὶ ταῖς πόλεσι ταῖς ἐγκαταλελειμμέναις, καὶ ἐγένοντο εἰς προνομήν, καὶ εἰς καταπάτημα τοῖς καταλειφθεῖσιν ἔθνεσιν περικύκλῳ. διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος κύριος. εἰ μὴν ἐν πυρὶ θυμοῦ μου ἐλάλησα ἐπὶ τὰ λοιπὰ ἔθνη, καὶ ἐπὶ τὴν ἰδουμαίαν πᾶσαν, ὅτι ἔδωκαν τὴν γῆν μου ἑαυτοῖς εἰς κατάσχεσιν μετ' εὐφροσύνης, ἀτιμάσαντες ψυχάς, τοῦ ἀφανίσαι ἐν προνομῇ. διὰ τοῦτο προφήτευσον ἐπὶ τὴν γῆν τοῦ ἰσραήλ, καὶ εἰπὸν τοῖς ὄρεσι, καὶ τοῖς βουνοῖς, καὶ ταῖς φάραγξι, καὶ ταῖς νάπαις. τάδε λέγει κύριος. ἰδοὺ ἐγὼ ἐν τῷ ζήλῳ μου, καὶ ἐν τῷ θυμῷ μου ἐλάλησα, ἀντὶ τοῦ ὀνειδισμοὺς ἐθνῶν ἐνέγκαι ὑμᾶς. διὰ τοῦτο ἐγὼ ἀρῶ τὴν χεῖρά μου ἐπὶ τὰ ἔθνη τὰ περικύκλῳ ὑμῶν, οὗτοι τὴν ἀτιμίαν αὐτῶν λήψονται, ὑμῶν δὲ ὄρη ἰσραὴλ τὴν σταφυλὴν καὶ τὸν καρπὸν ὑμῶν καταφάγεται ὁ λαός μου, ὅτι ἐλπίζουσι τοῦ ἐλθεῖν. ὅτι ἰδοὺ ἐγὼ ἐφ' ὑμᾶς, καὶ ἐπιβλέψω ἐφ' ὑμᾶς, καὶ κατεργασθήσεσθε, καὶ σπαρήσεσθε, καὶ πληθυνῶ ἐφ' ὑμᾶς ἀνθρώπους. πᾶν οἶκον ἰσραὴλ εἰς τέλος, καὶ κατοικηθήσονται αἱ πόλεις, καὶ ἡ ἠρημωμένη οἰκοδομηθήσεται, γ καὶ πληθυνῶ ἐφ' ὑμᾶς ἀνθρώπους, καὶ κτήνη, καὶ κατοικιῶ ὑμᾶς ὡς τὸ ἐν ἀρχῇ ὑμῶν, καὶ εὖ ποιήσω ὑμᾶς, ὥσπερ τὰ ἔμπροσθεν ὑμῶν, καὶ γνώσεσθε ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος. καὶ γεννήσω ἐφ' ὑμᾶς ἀνθρώπους τὸν

λαόν μου Ἰσραὴλ, καὶ κληρονομήσουσιν ὑμᾶς, καὶ ἔσεσθε αὐτοῖς εἰς κατάσχεσιν. καὶ οὐ μὴ προστεθῆτε ἔτι ἀτεκνωθῆναι ἀπ' αὐτῶν. τάδε λέγει κύριος κύριος. ἀνθ' ὧν εἶπαί σοι, δ κατέσθουσα ἀνθρώπους εἶ, καὶ ἠτεκνωμένη ὑπὸ τοῦ ἔθνους σου ἐγένου. διατοῦτο ἀνθρώπους οὐκέτι φάγεσαι, καὶ τὸ ἔθνος σου οὐκ ἀτεκνώσεις ἔτι, λέγει κύριος κύριος. καὶ οὐκ ἀκουσθήσεται οὐκέτι ἐφ' ὑμᾶς ἀτιμία ἐθνῶν, ε καὶ ὀνειδισμοὺς λαῶν οὐ μὴ ἀνενέγκητε ἔτι, λέγει κύριος κύριος. καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρὸς με, λέγων. υἱὲ ἀνθρώπου, οἶκος Ἰσραὴλ κατῴκησεν ἐπὶ τῆς γῆς αὐτῶν, καὶ ἐμίαναν αὐτὴν ἐν τῇ ὁδῷ αὐτῶν, καὶ ἐν τοῖς εἰδώλοις αὐτῶν, καὶ ἐν ταῖς ἀκαθαρσίαις αὐτῶν, καὶ κατὰ τὴν ἀκαθαρσίαν τῆς ἀποκαθημένης ἐγενήθη ἡ ὁδὸς αὐτῶν πρὸ προσώπου μου, ζ καὶ ἐξέχεα τὸν θυμόν μου ἐπ' αὐτοὺς, καὶ διέσπειρα αὐτοὺς εἰς τὰ ἔθνη, καὶ ἐλίκμησα αὐτοὺς εἰς τὰς χώρας, κατὰ τὴν ὁδὸν αὐτῶν, καὶ κατὰ τὴν ἁμαρτίαν αὐτῶν ἔκρινα αὐτούς. καὶ εἰσῆλθον εἰς τὰ ἔθνη, οὗ εἰσῆλθον ἐκεῖ, καὶ ἐβεβήλωσαν τὸ ὄνομά μου τὸ ἅγιον ἐν τῷ λέγεσθαι αὐτοὺς, λαὸς κυρίου οὗτοι, καὶ ἐκ τῆς γῆς αὐτοῦ ἐξεληλύθασιν. καὶ ἐφεισάμην αὐτῶν διὰ τὸ ὄνομά μου τὸ ἅγιον, ὃ ἐβεβήλωσαν οἶκος Ἰσραὴλ ἐν τοῖς ἔθνεσιν οὗ εἰσήλθοσαν ἐκεῖ. διατοῦτο εἰπὸν τῷ οἴκῳ Ἰσραήλ. τάδε λέγει κύριος. οὐχ ὑμῖν ἐγὼ ποιῶ οἶκος Ἰσραὴλ, ἀλλ' ἢ διὰ τὸ ὄνομά μου τὸ ἅγιον, ὃ ἐβεβηλώσατε ἐν τοῖς ἔθνεσιν, οὗ εἰσήλθετε ἐκεῖ. καὶ ἁγιάσω τὸ ὄνομά μου τὸ μέγα, τὸ βεβηλωθὲν ἐν τοῖς ἔθνεσιν, ὃ ἐβεβηλώσατε ἐν μέσῳ αὐτῶν, καὶ γνώσονται τὰ ἔθνη ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος. ἐν τῷ ἁγιασθῆναί με ἐν ὑμῖν κατ' ὀφθαλμοὺς αὐτῶν, καὶ λήψομαι ὑμᾶς ἐκ τῶν ἐθνῶν, καὶ ἀθροίσω ὑμᾶς ἐκ πασῶν τῶν γαιῶν, καὶ εἰσάξω ὑμᾶς εἰς τὴν γῆν ὑμῶν, καὶ ῥανῶ ἐφ' ὑμᾶς καθαρὸν ὕδωρ, καὶ καθαρισθήσεσθε ἀπὸ πασῶν τῶν ἀκαθαρσιῶν ὑμῶν, καὶ ἀπὸ πάντων τῶν εἰδώλων ὑμῶν. καὶ καθαριῶ ὑμᾶς, καὶ δώσω ὑμῖν καρδίαν καινὴν, καὶ πνεῦμα καινὸν δώσω ἐν ὑμῖν, καὶ ἀφελῶ τὴν καρδίαν τὴν λιθίνην ἐκ τῆς σαρκὸς ὑμῶν, καὶ δώσω ὑμῖν καρδίαν σαρκίνην, καὶ τὸ πνεῦμά μου δώσω ἐν ὑμῖν, καὶ ποιήσω ἵνα ἐν τοῖς δικαιώμασί μου πορεύησθε, καὶ τὰ κρίματά μου φυλάξησθε, καὶ ποιήσητε, καὶ κατοικήσετε ἐπὶ τῆς γῆς ἧς ἔδωκα τοῖς πατράσιν ὑμῶν, καὶ ἔσεσθέ μοι εἰς λαὸν, καὶ ἐγὼ ἔσομαι ὑμῖν εἰς θεόν. καὶ σώσω ὑμᾶς ἐκ πασῶν τῶν ἀκαθαρσιῶν ὑμῶν, καὶ καλέσω τὸν σῖτον, καὶ πληθυνῶ αὐτὸν, καὶ οὐ δώσω ἐφ' ὑμᾶς λιμόν. καὶ πληθυνῶ τὸν καρπὸν τοῦ ξύλου, καὶ τὰ γενήματα τοῦ ἀγροῦ, ὅπως ἂν μὴ λάβητε ὀνειδισμὸν λιμοῦ ἐν τοῖς ἔθνεσι. καὶ μνησθήσεσθε τὰς ὁδοὺς ὑμῶν τὰς πονηρὰς, καὶ τὰ ἐπιτηδεύματα ὑμῶν τὰ μὴ ἀγαθὰ, καὶ προσοχθιεῖτε κατὰ πρόσωπον αὐτῶν ἐν ταῖς ἀνομίαις ὑμῶν, καὶ ἐπὶ τοῖς βδελύγμασιν αὐτῶν. οὐ δι' ὑμᾶς ἐγὼ ποιῶ, λέγει κύριος κύριος, γνωστόν ἐστιν ὑμῖν. αἰσχύνθητε καὶ ἐντράπητε ἐκ τῶν ὁδῶν ὑμῶν οἶκος Ἰσραήλ. τάδε λέγει ἀδωναῒ κύριος. ἐν ἡμέρᾳ ᾗ καθαριῶ ὑμᾶς ἐκ πασῶν ἀνομιῶν ὑμῶν, καὶ κατοικιῶ τὰς πόλεις, καὶ οἰκοδομηθήσονται ἔρημοι, καὶ ἡ γῆ ἠφανισμένη ἐργασθήσεται, ἀνθ' ὧν ὅτι ἠφανισμένη ἐγενήθη κατ' ὀφθαλμοὺς παντὸς παροδεύοντος, καὶ ἐροῦσιν. ἡ γῆ ἐκείνη ἠφανισμένη ἐγενήθη ὡς κῆπος τρυφῆς, καὶ αἱ πόλεις αἱ ἔρημοι καὶ ἠφανισμέναι καὶ κατεσκαμμέναι ὀχυραὶ ἐκάθισαν. καὶ γνώσονται τὰ ἔθνη, ὅσα ἂν καταλειφθῶσι κύκλῳ ὑμῶν, ὅτι ἐγὼ κύριος ᾠκοδόμησα τὰς καθῃρημένας, καὶ κατεφύτευσα τὰς ἠφανισμένας. ἐγὼ κύριος ἐλάλησα, καὶ ποιήσω. τάδε λέγει ἀδωναῒ κύριος. ἔτι τοῦτο ζητηθήσομαι τῷ οἴκῳ Ἰσραὴλ τοῦ ποιῆσαι αὐτοὺς, πληθυνῶ αὐτοὺς ὡς πρόβατα ἀνθρώπους, ὡς πρόβατα ἅγια, ὡς πρόβατα Ἱερουσαλὴμ ἐν ταῖς ἑορταῖς αὐτῆς. οὕτως ἔσονται αἱ πόλεις αἱ ἔρημοι η πλήρεις προβάτων ἀνθρώπων, καὶ γνώσονται ὅτι ἐγὼ κύριος.

α Ερημα αἰώνια.] In plerisque libris est, ἔρημα αἰώνια τὰ ὑψηλά. β [ἀντὶ τοῦ ἀτιμασθῆναι ὑμᾶς.] In plerisque libris, & apud Theodoretũ hæc antecedunt. ἀντὶ τοῦ γενέσθαι ὑμᾶς εἰς ἀφανισμὸν πᾶσι τοῖς ἔθνεσι, καὶ. γ [καὶ πληθυνῶ ἐφ' ὑμᾶς ἀνθρώπους καὶ κτήνη.] In plerisque libris & apud Theodoretum hæc sequuntur, καὶ αὐξηθήσονται, καὶ πληθυνθήσονται. δ [κατέσθουσα ἀνθρώπους.] In plerisque libris & apud Theodoretum est, γῆ κατέσθουσα ἀνθρώπους. ε [καὶ ὀνειδισμοὺς λαῶν οὐ μὴ ἀνενέγκητε ἔτι.] In plerisq. libris & apud Theodoretum hæc sequuntur. καὶ τὸ ἔθνος σου οὐκ ἀτεκνωθήσεται ἔτι. ζ [καὶ ἐξέχεα τὸν θυμόν μου ἐπ' αὐτούς.] In cæteris libris hæc sequuntur. ἀνθ' ὧν ἐξέχεαν αἷμα ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ἐν τοῖς εἰδώλοις αὐτῶν ἐμίαναν αὐτήν. η [πλήρεις προβάτων ἀνθρώπων.] Quidam libri habent, πλήρεις προβάτων καὶ ἀρνῶν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΖ'.

ΚΑὶ ἐγένετο ἐπ' ἐμὲ χεὶρ κυρίου, α καὶ ἐξήγαγέ με ἐν πνεύματι κύριος, καὶ ἔθηκέ με ἐν μέσῳ τοῦ πεδίου, καὶ τοῦτο ἦν μεστὸν ὀστέων ἀνθρωπίνων, καὶ περιήγαγέ με ἐπ' αὐτὰ κυκλόθεν κύκλῳ, καὶ ἰδοὺ πολλὰ σφόδρα ἐπὶ προσώπου τοῦ πεδίου, ξηρὰ σφόδρα. καὶ εἶπε πρός με. υἱὲ ἀνθρώπου, εἰ ζήσεται τὰ ὀστέα ταῦτα; καὶ εἶπα. κύριε κύριε, σὺ ἐπίστῃ ταῦτα. καὶ εἶπε πρός με. προφήτευσον ἐπὶ τὰ ὀστᾶ ταῦτα, καὶ ἐρεῖς αὐτοῖς. τὰ ὀστᾶ τὰ ξηρὰ, ἀκούσατε λόγον κυρίου. τάδε λέγει κύριος τοῖς ὀστέοις τούτοις. ἰδοὺ ἐγὼ φέρω ἐφ' ὑμᾶς πνεῦμα ζωῆς, καὶ δώσω ἐφ' ὑμᾶς νεῦρα, καὶ ἀνάξω ἐφ' ὑμᾶς σάρκα, καὶ ἐκτενῶ ἐφ' ὑμᾶς δέρμα, καὶ δώσω πνεῦμά μου εἰς ὑμᾶς, καὶ ζήσεσθε, καὶ γνώσεσθε ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος. καὶ προεφήτευσα, καθὼς ἐνετείλατό μοι. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἐμὲ προφητεῦσαι, καὶ ἰδοὺ σεισμὸς, καὶ προσήγαγε τὰ ὀστᾶ ἑκάτερον πρὸς τὴν ἁρμονίαν αὐτοῦ. καὶ ἴδον. καὶ ἰδοὺ ἐπ' αὐτὰ νεῦρα καὶ σάρκες ἐφύοντο, καὶ ἀνέβαινεν ἐπ' αὐτὰ δέρματα ἐπάνω, καὶ πνεῦμα οὐκ ἦν ἐπ' αὐτοῖς. καὶ εἶπε πρός με. προφήτευσον ἐπὶ τὸ πνεῦμα, προφήτευσον υἱὲ ἀνθρώπου καὶ εἰπὸν τῷ πνεύματι. τάδε λέγει κύριος. ἐκ τῶν τεσσάρων πνευμάτων ἐλθὲ, καὶ ἐμφύσησον εἰς τοὺς νεκροὺς τούτους, καὶ ζησάτωσαν.

καὶ

καὶ προεφήτευσα καθότι ἐνετείλατό μοι, καὶ εἰσῆλθεν εἰς αὐτοὺς τὸ πνεῦμα, καὶ ἔζησαν, καὶ ἔστησαν ἐπὶ τῶν ποδῶν αὐτῶν, [β] συναγωγὴ πολλὴ σφόδρα. καὶ ἐλάλησε κύριος πρός με, λέγων. υἱὲ ἀνθρώπου, τὰ ὀστᾶ ταῦτα πᾶς οἶκος Ἰσραὴλ ἐστὶν, καὶ αὐτοὶ λέγουσι· ξηρὰ γέγονε τὰ ὀστᾶ ἡμῶν, ἀπόλωλεν ἡ ἐλπὶς ἡμῶν, διαπεφωνήκαμεν. διὰ τοῦτο προφήτευσον, καὶ εἰπόν. τάδε λέγει κύριος. ἰδοὺ ἐγὼ ἀνοίγω τὰ μνήματα ὑμῶν, καὶ ἀνάξω ὑμᾶς ἐκ τῶν μνημάτων ὑμῶν, καὶ εἰσάξω ὑμᾶς εἰς τὴν γῆν τοῦ Ἰσραὴλ, καὶ γνώσεσθε ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος, ἐν τῷ ἀνοῖξαί με τοὺς τάφους ὑμῶν, τοῦ ἀναγαγεῖν με ἐκ τῶν τάφων τὸν λαόν μου. καὶ δώσω πνεῦμά μου εἰς ὑμᾶς, καὶ ζήσεσθε, καὶ θήσομαι ὑμᾶς ἐπὶ τὴν γῆν ὑμῶν, καὶ γνώσεσθε ὅτι ἐγὼ κύριος· λελάληκα καὶ ποιήσω, λέγει κύριος. καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με, λέγων. υἱὲ ἀνθρώπου, λάβε σεαυτῷ ῥάβδον, καὶ γράψον ἐπ᾽ αὐτὴν τὸν Ἰούδαν, καὶ τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ τοὺς προσκειμένους ἐπ᾽ αὐτόν. καὶ ῥάβδον δευτέραν λήψῃ σεαυτῷ, καὶ γράψεις αὐτὴν τῷ Ἰωσὴφ, ῥάβδον Ἐφραὶμ, καὶ πάντας τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ τοὺς προστεθέντας πρὸς αὐτὸν, καὶ συνάψεις αὐτὰς πρὸς ἀλλήλας σαυτῷ, εἰς ῥάβδον μίαν τοῦ δῆσαι ἑαυτὰς, καὶ ἔσονται ἐν τῇ χειρί σου. καὶ ἔσται ὅταν λέγωσι πρὸς σὲ οἱ υἱοὶ τοῦ λαοῦ σου· οὐκ ἀναγγέλλεις ἡμῖν τί ἐστι ταῦτά σοι; καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς. τάδε λέγει κύριος. ἰδοὺ ἐγὼ λήψομαι τὴν φυλὴν Ἰωσὴφ, τὴν διὰ χειρὸς Ἐφραὶμ, καὶ τὰς φυλὰς Ἰσραὴλ τὰς προσκειμένας πρὸς αὐτὸν, καὶ δώσω αὐτοὺς ἐπὶ τὴν φυλὴν Ἰούδα, καὶ ἔσονται εἰς ῥάβδον μίαν τῇ χειρὶ Ἰούδα. καὶ ἔσονται αἱ ῥάβδοι ἐφ᾽ αἷς σὺ ἔγραψας ἐπ᾽ αὐταῖς ἐν τῇ χειρί σου ἐνώπιον αὐτῶν. καὶ ἐρεῖς αὐτοῖς. τάδε λέγει κύριος κύριος. ἰδοὺ ἐγὼ λαμβάνω πάντα οἶκον Ἰσραὴλ ἐκ μέσου τῶν ἐθνῶν, οὗ εἰσήλθοσαν ἐκεῖ, καὶ συνάξω αὐτοὺς ἀπὸ πάντων τῶν περικύκλῳ αὐτῶν, καὶ εἰσάξω αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν τοῦ Ἰσραὴλ, καὶ δώσω αὐτοὺς εἰς ἔθνος ἐν τῇ γῇ μου, καὶ ἐν τοῖς ὄρεσιν Ἰσραήλ. [γ] καὶ ἄρχων εἷς ἔσται αὐτῶν, καὶ οὐκ ἔσονται ἔτι εἰς δύο ἔθνη, οὐδὲ μὴ διαιρεθῶσιν οὐκέτι εἰς δύο βασιλείας, ἵνα μὴ μιαίνωνται ἔτι ἐν τοῖς [δ] εἰδώλοις αὐτῶν. καὶ ῥύσομαι αὐτοὺς ἀπὸ πασῶν τῶν ἀνομιῶν αὐτῶν, ὧν ἡμάρτοσαν ἐν αὐταῖς, καὶ καθαριῶ αὐτοὺς, καὶ ἔσονταί μοι εἰς λαὸν, καὶ ἐγὼ κύριος ἔσομαι αὐτοῖς εἰς θεόν. καὶ ὁ δοῦλός μου Δαυὶδ ἄρχων ἐν μέσῳ αὐτῶν, ἔσται ποιμὴν εἷς πάντων, ὅτι ἐν τοῖς προστάγμασί μου πορεύσονται, καὶ τὰ κρίματά μου φυλάξονται καὶ ποιήσουσιν αὐτὰ, καὶ κατοικήσουσιν ἐπὶ τῆς γῆς αὐτῶν, ἣν ἐγὼ δέδωκα τῷ δούλῳ μου Ἰακὼβ, οὗ κατῴκησαν ἐκεῖ οἱ πατέρες αὐτῶν, καὶ κατοικήσουσιν ἐπ᾽ αὐτῆς αὐτοί. καὶ Δαυὶδ ὁ δοῦλός μου, ἄρχων εἰς τὸν αἰῶνα. καὶ διαθήσομαι αὐτοῖς διαθήκην εἰρήνης, διαθήκη αἰωνία ἔσται μετ᾽ αὐτῶν. καὶ θήσω τὰ ἅγιά μου ἐν μέσῳ αὐτῶν εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ ἔσται ἡ κατασκήνωσίς μου ἐν αὐτοῖς, καὶ ἔσομαι αὐτοῖς θεὸς, καὶ αὐτοί μου ἔσονται λαός. καὶ γνώσονται τὰ ἔθνη, ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος ὁ ἁγιάζων αὐτοὺς, ἐν τῷ εἶναι τὰ ἅγιά μου ἐν μέσῳ αὐτῶν εἰς τὸν αἰῶνα.

[α] Καὶ ἐξήγαγέ με ἐν πνεύματι κύριος.] In cæteris libris est, ἐν πνεύματι κυρίου. [β] [καὶ συναγωγὴ πολλὴ σφόδρα.] Sic Aquila, & Theodotio. δύναμις μεγάλη. [γ] [καὶ ἄρχων εἷς ἔσται αὐτῶν.] In cæteris libris sequitur, εἰς βασιλέα. [δ] [ἐν τοῖς εἰδώλοις αὐτῶν.] In cæteris libris hæc sequuntur, καὶ ἐν τοῖς προσοχθίσμασιν αὐτῶν, καὶ ἐν πάσαις ταῖς ἀσεβείαις αὐτῶν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΗ΄.

ΚΑὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με, λέγων. υἱὲ ἀνθρώπου, στήρισον τὸ πρόσωπόν σου [α] ἐπὶ Γὼγ, καὶ τὴν γῆν τοῦ Μαγὼγ ἄρχοντα Ῥὼς, Μεσὸχ, καὶ Θοβὲλ, καὶ προφήτευσον ἐπ᾽ αὐτὸν, καὶ εἰπὸν αὐτῷ. τάδε λέγει κύριος κύριος. ἰδοὺ ἐγὼ ἐπὶ σὲ ἄρχοντα Ῥὼς, Μεσὸχ, καὶ Θοβὲλ, [β] καὶ συνάξω σε, καὶ πᾶσαν τὴν δύναμίν σου, ἵππους καὶ ἱππεῖς ἐνδεδυμένους θώρακας πάντας, συναγωγὴ πολλὴ, πέλται καὶ περικεφαλαῖαι καὶ μάχαιραι. Πέρσαι, καὶ Αἰθίοπες, καὶ Λίβυες, πάντες περικεφαλαίαις καὶ πέλταις, Γομὲρ, καὶ πάντες οἱ περὶ αὐτὸν, οἶκος τοῦ Θοργαμὰ, ἀπ᾽ ἐσχάτου βορρᾶ, καὶ πάντες οἱ περὶ αὐτὸν, καὶ ἔθνη πολλὰ μετὰ σοῦ. ἑτοιμάσθητι, ἑτοίμασον σεαυτὸν σὺ, καὶ πᾶσα ἡ συναγωγή σου, ἡ συνηγμένη μετὰ σοῦ, καὶ ἔσῃ μοι εἰς προφυλακήν. ἀφ᾽ ἡμερῶν πλειόνων ἑτοιμασθήσεται, καὶ ἐπ᾽ ἐσχάτου ἐτῶν ἐλεύσεται, καὶ ἥξει εἰς τὴν γῆν τὴν ἀπεστραμμένην ἀπὸ μαχαίρας, συνηγμένων ἀπὸ ἐθνῶν πολλῶν, ἐπὶ γῆν Ἰσραὴλ, ἣ ἐγενήθη ἔρημος δι᾽ ὅλου, καὶ οὗτος ἐξ ἐθνῶν ἐξελήλυθε, καὶ κατοικήσουσιν ἐπ᾽ εἰρήνης ἅπαντες. καὶ ἀναβήσῃ ὡς ὑετὸς, καὶ ἥξεις ὡς νεφέλη, κατακαλύψαι γῆν, καὶ [δ] ἔσῃ σὺ καὶ πάντες οἱ περὶ σὲ, καὶ ἔθνη πολλὰ μετὰ σοῦ. τάδε λέγει κύριος κύριος. καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, ἀναβήσεται ῥήματα ἐπὶ τὴν καρδίαν σου, καὶ λογιῇ λογισμοὺς πονηροὺς, καὶ ἐρεῖς. ἀναβήσομαι ἐπὶ γῆν ἀπερριμμένην, ἥξω ἐπὶ ἡσυχάζοντας ἐν ἡσυχίᾳ, καὶ οἰκοῦντας ἐπ᾽ εἰρήνης, πάντας κατοικοῦντας γῆν, ἐν ᾗ οὐχ ὑπάρχει τεῖχος, οὐδὲ μοχλοὶ, καὶ θύραι οὐκ εἰσὶν αὐτοῖς, προνομεῦσαι προνομὴν, καὶ σκῦλα σκυλεῦσαι αὐτῶν, τοῦ ἐπιστρέψαι χεῖράς μου εἰς τὴν ἠρημωμένην ἣ κατῳκίσθη, καὶ ἐπ᾽ ἔθνος συνηγμένον ἀπὸ ἐθνῶν πολλῶν, πεποιηκότας κτήσεις, κατοικοῦντας ἐπὶ τὸν ὀμφαλὸν τῆς γῆς, Σαβὰ, καὶ Δαιδὰν, καὶ [ε] ἔμποροι Καρχηδόνιοι, καὶ πᾶσαι αἱ κῶμαι αὐτῶν ἐροῦσί σοι. εἰς προνομὴν τοῦ προνομεῦσαι σὺ ἔρχῃ, καὶ σκυλεῦσαι σκῦλα, συνήγαγες συναγωγήν σου, λαβεῖν ἀργύριον καὶ χρυσίον, ἀπενέγκασθαι κτῆσιν τοῦ σκυλεῦσαι σκῦλα. διὰ τοῦτο προφήτευσον υἱὲ ἀνθρώπου, καὶ εἰπὸν τῷ Γώγ. τάδε λέγει κύριος. οὐκ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, ἐν τῷ κατοικισθῆναι τὸν λαόν μου Ἰσραὴλ ἐπ᾽ εἰρήνης, ἐγερθήσῃ; καὶ ἥξεις

ἐκ τοῦ τόπου σου ἀπ' ἐσχάτου βορρᾶ, καὶ ἔθνη πολλὰ μετὰ σοῦ, ἀναβάται ἵππων πάντες, συναγωγὴ μεγάλη καὶ δύναμις πολλή, καὶ ἀναβήσῃ ἐπὶ τὸν λαόν μου Ἰσραὴλ ὡς νεφέλη καλύψαι γῆν. ἐπ' ἐσχάτου τῶν ἡμερῶν ἔσται, καὶ ἀνάξω σε ἐπὶ τὴν γῆν μου, ἵνα γνῶσι πάντα τὰ ἔθνη ἐμὲ, ἐν τῷ ἁγιασθῆναί με ἐν σοὶ ἐνώπιον αὐτῶν. τάδε λέγει κύριος κύριος τῷ γώγ. σὺ εἶ περὶ οὗ ἐλάλησα πρὸ ἡμερῶν τῶν ἔμπροσθεν, διὰ χειρὸς τῶν δούλων μου τῶν προφητῶν τοῦ Ἰσραὴλ, ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις καὶ ἔτεσι τοῦ ἀναγαγεῖν σε ἐπ' αὐτούς. καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, ἐν ἡμέρᾳ ἣ ἂν ἔλθῃ γὼγ ἐπὶ τὴν γῆν Ἰσραὴλ, λέγει κύριος κύριος, ἀναβήσεται ὁ θυμός μου, καὶ ὁ ζῆλός μου ἐν πυρὶ τῆς ὀργῆς μου, ἐλάλησα. εἰ μὴν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἔσται σεισμὸς μέγας ἐπὶ γῆς Ἰσραὴλ, καὶ σεισθήσονται ἀπὸ προσώπου κυρίου οἱ ἰχθύες τῆς θαλάσσης, καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ τὰ θηρία τοῦ πεδίου, καὶ πάντα τὰ ἑρπετὰ τὰ ἕρποντα ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ πάντες οἱ ἄνθρωποι οἱ ἐπὶ προσώπου τῆς γῆς, καὶ ῥαγήσεται τὰ ὄρη, καὶ πεσοῦνται αἱ φάραγγες, καὶ πᾶν τεῖχος ἐπὶ τὴν γῆν πεσεῖται, καὶ καλέσω ἐπ' αὐτὸ καὶ πᾶν φόβον λέγει κύριος. μάχαιρα ἀνθρώπου ἐπὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἔσται, καὶ κρινῶ αὐτὸν θανάτῳ, καὶ αἵματι, καὶ ὑετῷ κατακλύζοντι, καὶ λίθοις χαλάζης, καὶ πῦρ καὶ θεῖον βρέξω ἐπ' αὐτὸν, καὶ ἐπὶ πάντας τοὺς μετ' αὐτοῦ, καὶ ἐπ' ἔθνη πολλὰ μετ' αὐτοῦ. καὶ μεγαλυνθήσομαι, καὶ ἁγιασθήσομαι, καὶ ἐνδοξασθήσομαι, καὶ γνωσθήσομαι ἐναντίον ἐθνῶν πολλῶν, καὶ γνώσονται ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος.

α Ἐπὶ γώγ.] Theodoretus. φασὶν εἶναι ταῦτα σκυθικὰ γένη. μοσὸχ δὲ καππαδόκας εἶναι καὶ θοβὲλ ἴβηρας. τὸ δὲ ῥὼς κεφαλὴν ὁ Σύρος ἡρμήνευσεν. καὶ ὁ Ἀκύλας δὲ κεφαλὴν μοσὸχ, τὸ ῥὼς μοσὸχ ἡρμήνευσεν. β [καὶ συνάξω σε.] In aliquot libris hæc antecedunt. καὶ περιστρέψω σε κυκλόθεν. καὶ δώσω χαλινὸν εἰς τὰς σιαγόνας σου. γ [θόργαμα.] Schol. θόργαμα λέγει, κατὰ μέν τινας ἀρμενίους καὶ ἴβηρας. κατὰ δὲ ἑτέρους καππαδόκας καὶ γαλάτας. δ [ἔσῃ σύ.] Sic in Hebraico. In cæteris libris est, πεσῇ σύ. ε [ἔμποροι καρχηδόνιοι.] In quibusdam libris & apud Theodoretum est, ἔμποροι θαρσὶς. In quibusdam, ἔμποροι καρχηδόνιοι καὶ θαρσίς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΘ'.

ΚΑὶ σὺ υἱὲ ἀνθρώπου προφήτευσον ἐπὶ γὼγ, καὶ εἰπόν. τάδε λέγει κύριος. ἰδοὺ ἐγὼ ἐπὶ σὲ γὼγ ἄρχοντα ῥὼς, μεσὸχ, καὶ θοβὲλ, καὶ συνάξω σε, καὶ καθοδηγήσω σε, καὶ ἀναβιβῶ σε ἐπ' ἐσχάτου τοῦ βορρᾶ, καὶ ἀνάξω σε ἐπὶ τὰ ὄρη τοῦ Ἰσραήλ. καὶ [α] ἀπολῶ τὸ τόξον σου ἀπὸ τῆς χειρός σου τῆς ἀριστερᾶς, καὶ τὰ τοξεύματά σου ἀπὸ τῆς χειρός σου τῆς δεξιᾶς, καὶ καταβαλῶ σε ἐπὶ τὰ ὄρη τὰ Ἰσραὴλ, καὶ πεσῇ σὺ καὶ πάντες οἱ περὶ σὲ, καὶ τὰ ἔθνη τὰ μετὰ σοῦ δοθήσονται εἰς πλήθη ὀρνέων, παντὶ πετεινῷ, καὶ πᾶσι τοῖς θηρίοις τοῦ πεδίου δέδωκά σε καταβρωθῆναι. ἐπὶ προσώπου τοῦ πεδίου πεσῇ, ὅτι ἐγὼ ἐλάλησα, λέγει κύριος. καὶ ἀποστελῶ πῦρ ἐπὶ γὼγ, καὶ κατοικηθήσονται αἱ νῆσοι ἐπ' εἰρήνης, καὶ γνώσονται ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος. καὶ τὸ ὄνομά μου τὸ ἅγιον γνωσθήσεται ἐν μέσῳ λαοῦ μου Ἰσραὴλ, καὶ οὐ βεβηλωθήσεται τὸ ὄνομά μου τὸ ἅγιον οὐκέτι, καὶ γνώσονται τὰ ἔθνη ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος ἅγιος ἐν Ἰσραήλ. ἰδοὺ ἥκει, καὶ γνώσῃ ὅτι ἔσται, λέγει κύριος κύριος. αὕτη ἐστὶν ἡ ἡμέρα ἐν ᾗ ἐλάλησα, καὶ ἐξελεύσονται οἱ κατοικοῦντες τὰς πόλεις Ἰσραὴλ, καὶ [β] καύσουσιν ἐν τοῖς ὅπλοις, πέλταις καὶ κοντοῖς, καὶ τόξοις καὶ τοξεύμασι, καὶ ῥάβδοις χειρῶν, καὶ λόγχαις, καὶ καύσουσιν ἐν αὐτοῖς πῦρ ἑπτὰ ἔτη, καὶ οὐ μὴ λάβωσι ξύλα ἐκ τοῦ πεδίου, οὐδὲ μὴ κόψωσιν ἐκ τῶν δρυμῶν, ἀλλ' ἢ τὰ ὅπλα κατακαύσουσι πυρί. καὶ προνομεύσουσι τοὺς προνομεύσαντας αὐτοὺς, καὶ σκυλεύσουσι τοὺς σκυλεύσαντας αὐτοὺς, λέγει κύριος. καὶ ἔσται, ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ δώσω τῷ γὼγ τόπον ὀνομαστὸν, μνημεῖον ἐν Ἰσραὴλ, τὸ πολυάνδριον τῶν [γ] ἐπελθόντων πρὸς τῇ θαλάσσῃ, καὶ περιοικοδομήσουσι τὸ περιστόμιον τῆς φάραγγος, καὶ κατορύξουσιν ἐκεῖ τὸν γὼγ καὶ πᾶν τὸ πλῆθος αὐτοῦ, καὶ κληθήσεται τότε τὸ πολυάνδριον τοῦ γώγ. καὶ κατορύξουσιν αὐτοὺς οἶκος Ἰσραὴλ, ἵνα καθαρισθῇ ἡ γῆ ἐν ἑπταμήνῳ, καὶ κατορύξουσιν αὐτοὺς πᾶς ὁ λαὸς τῆς γῆς, καὶ ἔσται αὐτοῖς ὀνομαστὸν ᾗ ἡμέρᾳ ἐδοξάσθη, λέγει κύριος. καὶ ἄνδρας διαπαντὸς διαστελοῦσιν ἐπιπορευομένους τὴν γῆν, [δ] θάψαι τοὺς καταλελειμμένους ἐπὶ προσώπου τῆς γῆς, καθαρίσαι αὐτὴν μετὰ τὴν ἑπτάμηνον, καὶ ἐκζητήσουσι. καὶ πᾶς ὁ διαπορευόμενος τὴν γῆν, καὶ ἰδὼν ὀστοῦν ἀνθρώπου, οἰκοδομήσει παρ' αὐτῷ σημεῖον, ἕως ὅτου θάψωσιν αὐτὸ οἱ θάπτοντες εἰς γαῖ τὸ πολυάνδριον τοῦ γώγ. καὶ γὰρ τὸ [ε] ὄνομα τῆς πόλεως, πολυάνδριον. καὶ καθαρισθήσεται ἡ γῆ. καὶ σὺ υἱὲ ἀνθρώπου εἰπόν. τάδε λέγει κύριος. εἰπὸν παντὶ ὀρνέῳ πετεινῷ, καὶ πρὸς πάντα τὰ θηρία τοῦ πεδίου. συνάχθητε καὶ ἔρχεσθε, συνάχθητε ἀπὸ πάντων τῶν περικύκλῳ ἐπὶ τὴν θυσίαν μου, ἣν τέθυκα ὑμῖν θυσίαν μεγάλην ἐπὶ τὰ ὄρη Ἰσραὴλ, καὶ φάγεσθε κρέα, καὶ πίεσθε αἷμα. κρέα γιγάντων φάγεσθε, καὶ αἷμα ἀρχόντων τῆς γῆς πίεσθε. κριοὺς καὶ μόσχους καὶ τράγους, καὶ οἱ μόσχοι ἐστεατωμένοι πάντες, καὶ φάγεσθε στέαρ εἰς πλησμονὴν, καὶ πίεσθε αἷμα εἰς μέθην ἀπὸ τῆς θυσίας μου, ἧς ἔθυσα ὑμῖν. καὶ ἐμπλησθήσεσθε ἐπὶ τῆς τραπέζης μου, ἵππον καὶ ἀναβάτην καὶ γίγαντα καὶ πάντα ἄνδρα πολεμιστὴν, λέγει κύριος. καὶ δώσω τὴν δόξαν μου ἐν ὑμῖν, καὶ ὄψονται πάντα τὰ ἔθνη τὴν κρίσιν μου ἣν ἐποίησα, καὶ τὴν χεῖρά μου ἣν ἐπήγαγον ἐπ' αὐτούς, καὶ γνώσονται οἶκος Ἰσραὴλ, ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος ὁ θεὸς αὐτῶν, ἀπὸ τῆς ἡμέρας ταύτης καὶ ἐπέκεινα. καὶ γνώσονται πάντα τὰ ἔθνη, ὅτι διὰ τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν ᾐχμαλωτεύθησαν οἶκος Ἰσραὴλ, ἀνθ' ὧν ἠθέτησαν εἰς ἐμὲ, καὶ ἀπέστρεψα τὸ πρόσωπόν μου ἀπ' αὐτῶν, καὶ παρέδωκα αὐτοὺς εἰς χεῖρας τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν, καὶ ἔπεσαν πάντες μαχαίρᾳ κατὰ τὰς ἀκαθαρσίας αὐτῶν, καὶ κατὰ τὰ ἀ-

τὰ ἀνομήματα αὐτῶν ἐποίησα αὐτοῖς, καὶ ἀπέστρεψα τὸ πρόσωπόν μου ἀπ᾽ αὐτῶν. διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος κύριος. νῦν ἀποστρέψω αἰχμαλωσίαν ἐν Ἰακὼβ, καὶ ἐλεήσω τὸν οἶκον Ἰσραὴλ, καὶ ζηλώσω διὰ τὸ ὄνομα τὸ ἅγιόν μου. καὶ λήψονται τὴν ἀτιμίαν αὐτῶν, καὶ τὴν ἀδικίαν ἣν ἠδίκησαν ἐν τῷ κατοικισθῆναι αὐτοὺς ἐπὶ τὴν γῆν αὐτῶν ἐπ᾽ εἰρήνης. καὶ οὐκ ἔσται ὁ ἐκφοβῶν ἐν τῷ ἀποστρέψαι με αὐτοὺς ἐκ τῶν ἐθνῶν, καὶ συναγαγεῖν με αὐτοὺς ζ ἐκ τῶν χωρῶν τῶν ἐθνῶν. καὶ ἁγιασθήσομαι ἐν αὐτοῖς ἐνώπιον τῶν ἐθνῶν, καὶ γνώσονται ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος ὁ θεὸς αὐτῶν, η ἐν τῷ ἐπιφανῆναί με αὐτοῖς ἐν τοῖς ἔθνεσι. καὶ οὐκ ἀποστρέψω οὐκέτι τὸ πρόσωπόν μου ἀπ᾽ αὐτῶν, ἀνθ᾽ ὧν ἐξέχεα τὸν θυμόν μου ἐπὶ τὸν οἶκον Ἰσραὴλ, λέγει κύριος κύριος.

α Καὶ ἀπολῶ τὸ τόξον σου.] Quidam libri habent, ἀποπατάξω. β [καὶ καύσουσιν ἐν τοῖς ὅπλοις.] Plerique libri habent, καὶ ἐκκαύσουσι καὶ ἀνάψουσιν ἐν τοῖς ὅπλοις. γ [τῶν ἐπελθόντων πρὸς τῇ θαλάσσῃ.] Plerique libri habent, τῶν ἐπελθόντων ἐξ ἀνατολῆς τῆς θαλάσσης. δ [θάψαι τοὺς καταλελειμμένους. Plerique libri habent, θάψαι μετὰ τῶν περιερχομένων τοὺς καταλελειμμένους. ε [ὄνομα τῆς πόλεως πολυάνδριον.] Aliquot libri habent, ὄνομα τοῦ τόπου διαπλώσεως, καὶ πολυάνδριον. est etiam qui tantum habeat, ὄνομα τοῦ τόπου διαπλώσεως. Vide quæ notata sunt Hierem c. 19. ζ [ἐκ τῶν χωρῶν τῶν ἐθνῶν.] Quidam libri habent, ἐκ τῶν χωρῶν τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν. quidam, ἐκ τῶν χειρῶν αὐτῶν. η [ἐν τῷ ἐπιφανῆναί με ^ ἐν τοῖς ἔθνεσι.] In ceteris libris hæc sequuntur. καὶ συνάξω αὐτοὺς ἐπὶ τὴν γῆν αὐτῶν, καὶ οὐ καταλείψω ἀπ᾽ αὐτῶν οὐκέτι ἐκεῖ. quæ scribit S.Hieronymus in LXX. non haberi.

^ αὐτοῖς

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Μ΄.

ΚΑὶ ἐγένετο ἐν τῷ πέμπτῳ καὶ εἰκοστῷ ἔτει τῆς αἰχμαλωσίας ἡμῶν, ἐν τῷ πρώτῳ μηνὶ, δεκάτῃ τοῦ μηνὸς, ἐν τῷ τεσσαρεσκαιδεκάτῳ ἔτει, μετὰ τὸ ἁλῶναι τὴν πόλιν, ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐγένετο ἐπ᾽ ἐμὲ χεὶρ κυρίου, καὶ ἤγαγέ με ἐν ὁράσει θεοῦ εἰς τὴν γῆν Ἰσραὴλ, καὶ ἔθηκέ με ἐπ᾽ ὄρους ὑψηλοῦ σφόδρα, καὶ ἐπ᾽ αὐτοῦ ὡσεὶ οἰκοδομὴ πόλεως ἀπέναντι, καὶ εἰσήγαγέ με ἐκεῖ. καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ, καὶ ἡ ὅρασις αὐτοῦ ἦν ὡσεὶ ὅρασις χαλκοῦ στίλβοντος, καὶ ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ ἦν σπαρτίον οἰκοδόμων, καὶ κάλαμος μέτρον, καὶ αὐτὸς εἱστήκει ἐπὶ τῆς πύλης, καὶ εἶπε πρὸς μὲ ὁ ἀνήρ. α ὃν ἑώρακας υἱὲ ἀνθρώπου, ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς σου ἴδε, καὶ ἐν τοῖς ὠσί σου ἄκουε, καὶ τάξον εἰς τὴν καρδίαν σου πάντα ὅσα ἐγὼ δεικνύω σοι, διότι ἕνεκα τοῦ δεῖξαί σοι εἰσελήλυθας ὧδε, καὶ δείξεις πάντα ὅσα σὺ ὁρᾷς τῷ οἴκῳ τοῦ Ἰσραήλ. καὶ ἰδοὺ περίβολος ἔξωθεν τοῦ οἴκου κύκλῳ, καὶ ἐν τῇ χειρὶ τοῦ ἀνδρὸς κάλαμος τὸ μέτρον πηχῶν ἓξ ἐν πήχει καὶ παλαιστῆς, καὶ διεμέτρησε β τὸ προτείχισμα, πλάτος ἴσον τῷ καλάμῳ, γ καὶ τὸ ὕψος αὐτοῦ ἴσον τῷ καλάμῳ. καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὴν πύλην τὴν βλέπουσαν κατὰ ἀνατολὰς δ ἐν ἑπτὰ ἀναβαθμοῖς, ε καὶ διεμέτρησε τὸ αἰλὰμ τῆς πύλης ἴσον τῷ καλάμῳ, ζ καὶ τὸ θεὲ ἴσον τῷ καλάμῳ τὸ μῆκος, καὶ ἴσον τῷ καλάμῳ τὸ πλάτος, καὶ τὸ αἰλὰμ η ἀναμέσον τοῦ θεηλὰθ πηχῶν ἕξ. καὶ τὸ θεὲ τὸ δεύτερον, ἴσον τῷ καλάμῳ πλάτος, καὶ ἴσον τῷ καλάμῳ μῆκος, καὶ τὸ αἰλὰμ πηχέων πέντε. καὶ τὸ θεὲ τὸ τρίτον, ἴσον τῷ καλάμῳ μῆκος, καὶ ἴσον τῷ καλάμῳ πλάτος, καὶ τὸ αἰλὰμ τοῦ πυλῶνος, πλησίον τοῦ αἰλὰμ τῆς πύλης πηχῶν ὀκτὼ, καὶ τὰ θ αἰλεῦ πηχῶν δύο. καὶ τὰ ι αἰλὰμ τῆς πύλης ἔσωθεν, καὶ τὰ θεὲ τῆς πύλης τοῦ θεὲ κατέναντι, τρεῖς ἔνθεν καὶ τρεῖς κ ἔνθεν, καὶ μέτρον ἓν τοῖς τρισίν. μέτρον ἓν τοῖς αἰλὰμ ἔνθεν καὶ ἔνθεν. καὶ διεμέτρησε λ τὸ πλάτος τῆς θύρας τοῦ πυλῶνος, πηχῶν δέκα, μ καὶ τὸ εὖρος τοῦ πυλῶνος πηχῶν δεκατριῶν, καὶ πῆχυς ἐπισυναγόμενος ν ἐπὶ πρόσωπον τῶν θεεὶμ ἔνθεν καὶ ἔνθεν, καὶ τὸ ξ θεὲ πηχῶν ἓξ ἔνθεν, καὶ πηχῶν ἓξ ἔνθεν. καὶ διεμέτρησε τὴν πύλην ἀπὸ τοῦ τοίχου τοῦ θεὲ ἐπὶ τὸν τοῖχον τοῦ θεὲ, πλάτος πήχεις εἴκοσι καὶ πέντε. αὕτη πύλη ἐπὶ πύλην, ο καὶ τὸ αἴθριον τοῦ αἰλὰμ τῆς πύλης, ἔξωθεν πήχεις εἴκοσι θεεὶμ τῆς πύλης κύκλῳ, καὶ τὸ αἴθριον τῆς πύλης ἔξωθεν, εἰς τὸ αἴθριον αἰλὰμ τῆς πύλης ἔσωθεν πηχῶν πεντήκοντα. καὶ θυρίδες π κρυπταὶ ἐπὶ τὸ θεεὶμ, καὶ ἐπὶ τὰ αἰλὰμ ἔσωθεν τῆς πύλης τῆς αὐλῆς κυκλόθεν. καὶ ὡσαύτως τοῖς αἰλὰμ θυρίδας κύκλῳ ἔσωθεν, καὶ ἐπὶ τὸ αἰλὰμ ρ φοίνικες ἔνθεν καὶ ἔνθεν. καὶ εἰσήγαγέ με εἰς τὴν αὐλὴν τὴν ἐσωτέραν, καὶ ἰδοὺ σ παστοφόρια, τ καὶ περίστυλα κύκλῳ τῆς αὐλῆς, τριάκοντα παστοφόρια ἐν τοῖς περιστύλοις, καὶ αἱ στοαὶ κατὰ νώτου τῶν πυλῶν, κατὰ τὸ μῆκος τῶν πυλῶν τὸ περίστυλον τὸ ὑποκάτω. καὶ διεμέτρησε τὸ πλάτος τῆς αὐλῆς, ἀπὸ τοῦ αἰθρίου τῆς πύλης τῆς ἐξωτέρας ἔσωθεν ἐπὶ τὸ αἴθριον τῆς πύλης τῆς βλεπούσης ἔξω πήχεις ἑκατὸν τῆς βλεπούσης κατ᾽ ἀνατολάς. καὶ ἤγαγέ με ἐπὶ βορρᾶν, καὶ ἰδοὺ πύλη βλέπουσα πρὸς βορρᾶν τῇ αὐλῇ τῇ ἐξωτέρᾳ, καὶ διεμέτρησεν αὐτὴν, τό, τε μῆκος αὐτῆς καὶ τὸ πλάτος, καὶ υ τὸ θεὲ τρεῖς ἔνθεν καὶ τρεῖς ἔνθεν, καὶ τὸ αἰλαὺ, φ καὶ τὰ αἰλαμμὼν, καὶ τοὺς φοίνικας αὐτῆς. καὶ ἐγένετο κατὰ τὰ μέτρα τῆς πύλης τῆς βλεπούσης κατ᾽ ἀνατολὰς, πηχῶν πεντήκοντα τὸ μῆκος αὐτῆς. καὶ πηχῶν εἰκοσιπέντε τὸ εὖρος αὐτῆς, καὶ αἱ θυρίδες αὐτῆς, καὶ τὰ αἰλαμμὼν, καὶ οἱ φοίνικες αὐτῆς καθὼς ἡ πύλη ἡ βλέπουσα κατ᾽ ἀνατολάς. καὶ ἐν ἑπτὰ κλημακτῆρσιν ἀνέβαινον ἐπ᾽ αὐτὸν, καὶ τὰ αἰλαμμὼν ἔσωθεν, καὶ πύλη τῇ αὐλῇ τῇ ἐσωτέρᾳ βλέπουσα ἐπὶ πύλην τοῦ βορρᾶ, ὃν τρόπον τῆς πύλης τῆς βλεπούσης κατ᾽ ἀνατολάς. καὶ διεμέτρησε τὴν αὐλὴν ἀπὸ πύλης ἐπὶ πύλην, πήχεις ἑκατόν. χ καὶ ἤγαγέ με κατὰ νότον, καὶ ἰδοὺ πύλη βλέπουσα πρὸς νότον, καὶ διεμέτρησεν αὐτὴν, καὶ τὰ θεὲ, καὶ τὰ αἰλαὺ, καὶ τὰ αἰλαμμὼν, κατὰ τὰ μέτρα ταῦτα. καὶ αἱ θυρίδες αὐτῆς, καὶ τὰ αἰλαμμὼν κυκλόθεν καθὼς αἱ θυρίδες τοῦ αἰλὰμ, πηχῶν πεντήκοντα τὸ μῆκος αὐτῆς, καὶ πηχῶν εἰκοσιπέντε τὸ εὖρος αὐτῆς, καὶ ἑπτὰ κλημακτῆρες αὐτῇ, καὶ αἰλαμμὼν ἔσωθεν, καὶ φοίνικες αὐτῇ, εἷς ἔνθεν καὶ εἷς ἔνθεν ἐπὶ τὰ αἰλεῦ. καὶ πύλη ψ κατέναντι τῆς πύλης τῆς αὐλῆς τῆς ἐσωτέ-

ρας πρὸς νότον. καὶ διεμέτρησε τὴν αὐλὴν ἀπὸ πύλης ἐπὶ πύλην, πήχεις ἑκατὸν τὸ εὖρος πρὸς νότον. καὶ εἰσήγαγέ με εἰς τὴν αὐλὴν τὴν ἐσωτέραν τῆς πύλης τῆς πρὸς νότον, καὶ διεμέτρησε τὴν πύλην κατὰ τὰ μέτρα ταῦτα, καὶ τὰ θεὲ, καὶ τὰ αἴλευ, καὶ τὰ αἰλαμμὼν κατὰ τὰ μέτρα ταῦτα, καὶ θυρίδες αὐτῇ, καὶ τῷ αἰλαμμὼν κύκλῳ πήχεις πεντήκοντα τὸ μῆκος αὐτῆς, καὶ τὸ εὖρος πήχεις εἰκοσιπέντε τοῦ αἰλὰμ εἰς τὴν αὐλὴν τὴν ἐξωτέραν, καὶ φοίνικες τῷ αἴλευ, καὶ ὀκτὼ κλιμακτῆρες. καὶ εἰσήγαγέ με εἰς τὴν πύλην τὴν βλέπουσαν κατὰ ἀνατολὰς, καὶ διεμέτρησεν αὐτὴν κατὰ τὰ μέτρα ταῦτα, καὶ τὰ θεὲ, καὶ τὰ αἴλευ, καὶ τὰ αἰλαμμὼν κατὰ τὰ μέτρα ταῦτα, καὶ θυρίδες αὐτῇ καὶ αἰλαμμὼν κύκλῳ πήχεις πεντήκοντα μῆκος αὐτῆς, καὶ εὖρος αὐτῆς πήχεις εἰκοσιπέντε. καὶ αἰλαμμὼν εἰς τὴν αὐλὴν τὴν ἐσωτέραν, καὶ φοίνικες ἐπὶ τοῦ αἴλευ ἔνθεν καὶ ἔνθεν, καὶ ὀκτὼ κλιμακτῆρες αὐτῇ. καὶ εἰσήγαγέ με εἰς τὴν πύλην τὴν πρὸς βορρᾶν, καὶ διεμέτρησε κατὰ τὰ μέτρα ταῦτα, καὶ τὰ θεὲ, καὶ τὰ αἴλευ, καὶ τὰ αἰλαμμὼν, καὶ θυρίδες αὐτῇ κύκλῳ. καὶ τὸ αἰλαμμὼν αὐτῆς πήχεις πεντήκοντα μῆκος αὐτῆς, καὶ εὖρος πήχεις εἰκοσιπέντε, καὶ τὰ αἰλαμμὼν εἰς τὴν αὐλὴν τὴν ἐξωτέραν, καὶ φοίνικες τῷ αἴλευ ἔνθεν καὶ ἔνθεν, καὶ ὀκτὼ κλιμακτῆρες αὐτῇ. τὰ παστοφόρια αὐτῆς, καὶ τὰ θυρώματα αὐτῆς, καὶ τὰ αἰλαμμὼν αὐτῆς ἐπὶ ω τῆς πύλης τῆς δευτέρας ἔκρυσις ὅπως σφάζωσιν ἐν αὐτῇ τὰ ὑπὲρ ἁμαρτίας, καὶ τὰ ὑπὲρ ἀγνοίας. καὶ α κατὰ νώτου τοῦ ῥύακος τῶν ὁλοκαυτωμάτων τῆς βλεπούσης πρὸς βορρᾶν, δύο τράπεζαι πρὸς ἀνατολὰς κατὰ νώτου τῆς δευτέρας, καὶ τοῦ αἰλὰμ τῆς πύλης δύο τράπεζαι κατὰ ἀνατολὰς. τέσσαρες ἔνθεν, καὶ τέσσαρες ἔνθεν κατὰ νώτου τῆς πύλης, ἐπ' αὐτὰς σφάζουσι τὰ θύματα. κατέναντι τῶν ὀκτὼ τραπεζῶν τῶν θυμάτων, καὶ τέσσαρες τράπεζαι τῶν ὁλοκαυτωμάτων λίθιναι λελαξευμέναι πήχεως καὶ ἡμίσεος τὸ πλάτος, καὶ πήχεων δύο ἡμίσεος τὸ μῆκος, καὶ ἐπὶ πήχυν τὸ ὕψος. ἐπ' αὐτὰς ἐπιθήσουσι τὰ σκεύη, ἐν οἷς σφάζουσιν ἐκεῖ τὰ ὁλοκαυτώματα, καὶ τὰ θύματα. καὶ παλαιστὴν ἕξουσι β γεῖσος λελαξευμένον ἔσωθεν κύκλῳ, καὶ ἐπὶ τὰς τραπέζας ἐπάνωθεν στέγας, τοῦ καλύπτεσθαι ἀπὸ τοῦ ὑετοῦ, καὶ ἀπὸ τῆς ξηρασίας. καὶ εἰσήγαγέ με εἰς τὴν αὐλὴν τὴν ἐσωτέραν, καὶ ἰδοὺ δύο ἐξέδραι ἐν τῇ αὐλῇ τῇ ἐσωτέρᾳ, μία κατὰ νώτου τῆς πύλης τῆς βλεπούσης πρὸς βορρᾶν, φέρουσα πρὸς νότον, καὶ μία κατὰ νώτου τῆς πύλης τῆς πρὸς νότον, βλεπούσης δὲ πρὸς βορρᾶν, καὶ εἶπε πρός με. ἡ ἐξέδρα αὕτη ἡ βλέπουσα πρὸς νότον, τοῖς ἱερεῦσι τοῖς φυλάσσουσι τὴν φυλακὴν τοῦ οἴκου, καὶ ἡ ἐξέδρα ἡ βλέπουσα πρὸς βορρᾶν, τοῖς ἱερεῦσι τοῖς φυλάσσουσι τὴν φυλακὴν τοῦ θυσιαστηρίου. ἐκεῖνοί εἰσιν οἱ υἱοὶ σαδδοὺκ, οἱ ἐγγίζοντες ἐκ τοῦ λευὶ πρὸς κύριον, λειτουργεῖν αὐτῷ. καὶ διεμέτρησε τὴν αὐλὴν μῆκος πηχῶν ἑκατὸν, καὶ εὖρος πήχεις ἑκατὸν, ἐπὶ τὰ τέσσαρα μέρη αὐτῆς, καὶ τὸ θυσιαστήριον ἀπέναντι τοῦ οἴκου. καὶ εἰσήγαγέ με εἰς τὸ αἰλὰμ τοῦ οἴκου. καὶ διεμέτρησε τὸ αἰλ τοῦ αἰλὰμ πηχῶν πέντε τὸ πλάτος ἔνθεν, καὶ πηχῶν πέντε ἔνθεν, καὶ τὸ εὖρος τοῦ θυρώματος πηχῶν δεκατεσσάρων, καὶ ἐπωμίδες τῆς θύρας τοῦ αἰλὰμ πηχῶν τριῶν ἔνθεν, καὶ πηχῶν τριῶν ἔνθεν. καὶ τὸ μῆκος τοῦ αἰλὰμ πηχῶν εἴκοσι, καὶ τὸ εὖρος πηχῶν δώδεκα. καὶ ἐπὶ δέκα ἀναβαθμῶν ἀνέβαινον ἐπ' αὐτὸ, καὶ στῦλοι ἦσαν ἐπὶ τὸ αἰλὰμ, εἷς ἔνθεν καὶ εἷς ἔνθεν.

α Ὃν ἑώρακας υἱὲ ἀνθρώπου.] In plerisque libris non est, ὅν. sed est, ἑώρακας υἱὲ ἀνθρώπου; β [τὸ προτείχισμα.] Aquila, & Symmachus, τὸ πλάτος τῆς οἰκοδομῆς. γ [καὶ τὸ ὕψος αὐτοῦ.] A. & S. καὶ ἀνάστημα. δ [ἐν ἑπτὰ ἀναβαθμοῖς.] S. καὶ ἀνέβη δι' ἀναβαθμῶν. ε [καὶ διεμέτρησε τὸ αἰλάμ.] In plerisque libris est καὶ διεμέτρησε τὸ θεὲ ἓξ ἓξ τὸ αἰλάμ. A. S. & Theodotio. πρόθυρον οὐδόν. ζ [καὶ τὸ θεέ.] S. τὸν δὲ οὐδόν. η [ἀναμέσον τοῦ θεηλαθ πηχῶν.] Quidam libri habent, ἀναμέσον τοῦ θεὲ, αἰλὰμ πηχῶν. Scholion. καὶ τὴν παραστάδα ἑκατέρων. θ [καὶ τὸ αἴλευ.] Schol. πρόθυρον. ι [καὶ τὰ αἰλὰμ τῆς πύλης.] Schol. τὸ δὲ πρόπυλον τῆς πύλης ἐσώτερον. κ [θεὲς ἔνθεν.] In quibusdam libris sequitur, κατὰ τὴν ὁδὸν τὴν ἀνατολικήν. S. αἱ δὲ παραστάδες τῆς θύρας, κατὰ τὴν ὁδὸν τὴν ἀνατολικήν. λ [τὸ πλάτος τῆς θύρας τοῦ πυλῶνος.] Schol. τοῦ προπυλαίου. μ [καὶ τὸ εὖρος τοῦ πυλῶνος.] Schol. οἱ ὁ. μῆκος τῆς πύλης. ν [ἐπὶ πρόσωπον τῶν θεείμ.] Schol. καὶ ὅριον ἔμπροσθεν τῶν παραστάδων πήχεος ἑνός. Atq. in quibusdã libris legitur, καὶ κατὰ πρόσωπον τῶν ναβὶν πήχεος ἑνὸς καὶ πήχεος ἑνὸς ὅριον. ξ [καὶ τὸ θεέ.] Schol. παραστάδες. ο [καὶ τὸ αἴθριον τοῦ αἰλάμ.] Sch προπύλαιον. π [κρυπταὶ ἐπὶ τὰ θεείμ.] Sch. πεφραγμέναι ἐπὶ τοῖς θαλάμοις. τοξικαί. τὰ κριώματα. ρ [φοίνικες ἔνθεν καὶ ἔνθεν.] In quibusdam libris antecedit. ἐκκόλαμμα διάζωστον. σ [παστοφόρια.] Schol. γαζοφυλάκια. τ [καὶ περίστυλα.] S. ἐξέδραι. υ [καὶ τὸ θεέ] Schol. τὰ ὑπέρθυρα καὶ ὑποχωρήσεις αὐτῆς. φ [τὰ αἰλαμμών.] S. Sch. πρόπυλα. χ [ἤγαγέ με κατὰ νότον.] Plerique libri habent, ἤγαγέ με κατὰ τὴν ὁδὸν τὴν πρὸς νότον. ψ [κατέναντι τῆς πύλης.] Schol. οὐ κεῖται παρ' ἑβραίοις. ω [ἐπὶ τῆς πύλης τῆς δευτέρας ἔκρυσις.] In cæteris libris hæc sequuntur. ἐκεῖ πλυνοῦσι τὴν ὁλοκαύτωσιν. ἐν δὲ τῷ αἰλὰμ τῆς πύλης δύο τράπεζαι ἔνθεν, καὶ δύο τράπεζαι ἔνθεν. quæ de Theodotione addita esse scribit S. Hieron. atq. in quibusdam libris hæc ita posita sunt. καὶ τὰ αἰλαμμὼθ αὐτῆς ἐπὶ τὰς θύρας τῶν πυλῶν. ἐκεῖ πλυνοῦσι τὴν ὁλοκαύτωσιν. ἐν δὲ τῷ προπυλαίῳ τῆς πύλης δύο τράπεζαι ἔνθεν, καὶ δύο τράπεζαι ἔνθεν τῆς δευτέρας ἐκρύσεως. ὅπως σφάζωσιν &c. α [καὶ κατὰ νότου τοῦ ῥύακος.] A. & S. καὶ πρὸς τῇ ὠμίᾳ τῇ ἔξωθεν τῇ ἀναβαινούσῃ πρὸς τὴν θύραν τῆς πύλης. β [γεῖσος λελαξευμένον.] A. ἐπίστασις. S. χεῖλος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΜΑ'.

ΚΑὶ εἰσήγαγέ με εἰς τὸν ναὸν, ᾧ διεμέτρησε τὸ αἰλὰμ πηχῶν ἓξ τὸ πλάτος ἔνθεν, καὶ πηχῶν ἓξ τὸ εὖρος τοῦ αἰλὰμ ἔνθεν, καὶ τὸ εὖρος τοῦ πυλῶνος πηχῶν δέκα, καὶ ἐπωμίδες τοῦ πυλῶνος πηχῶν πέντε ἔνθεν, καὶ πηχῶν πέντε ἔνθεν. καὶ διεμέτρησε τὸ μῆκος αὐτοῦ πηχῶν τεσσαράκοντα, καὶ τὸ εὖρος πηχῶν εἴκοσι. καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὴν αὐλὴν τὴν ἐσωτέραν, καὶ διεμέτρησε τὸ αἰλ τοῦ θυρώματος πηχῶν δύο, καὶ τὸ θύρωμα πηχῶν ἓξ, καὶ τὰς ἐπωμίδας τοῦ θυρώματος πηχῶν ἑπτὰ ἔνθεν, καὶ πηχῶν ἑπτὰ ἔνθεν. καὶ διεμέτρησε τὸ μῆκος τῶν θυρῶν πηχῶν τεσσαράκοντα, καὶ τὸ εὖρος πηχῶν εἴκοσι, κατὰ πρόσωπον τοῦ ναοῦ. καὶ εἶπε, τοῦτο τὸ ἅγιον τῶν ἁγίων. καὶ διεμέτρησε τὸν τοῖχον τοῦ οἴ-

τοῦ οἴκου πηχῶν ἕξ, καὶ τὸ εὖρος τῆς πλευρᾶς πηχῶν τεσσάρων κυκλόθεν, καὶ πλευρὰ πλευρὰν ἐπὶ πλευρὰν τριάκοντα τρεὶς δίς. καὶ διάστημα ἐν τῷ τοίχῳ τοῦ οἴκου ἐν ταῖς πλευραῖς κύκλῳ, τοῦ εἶναι ταῖς ἐπιλαμβανομέναις ὁρᾶν, ὅπως τὸ παράπαν μὴ ἅπτωνται τῶν τοίχων τοῦ οἴκου. καὶ τὸ εὖρος τῆς ἀνωτέρας τῶν πλευρῶν κατὰ τὸ πρόσθεμα ἐκ τοῦ τοίχου, πρὸς τὴν ἀνωτέραν κύκλῳ τοῦ οἴκου, ὅπως διαπλατύνηται ἄνωθεν, καὶ ἐκ τῶν κάτωθεν ἀναβαίνωσιν ἐπὶ τὰ ὑπερῷα, καὶ ἐκ τῶν μεσῶν ἐπὶ τὰ τριώροφα, [α] καὶ τὸ θραὲλ τοῦ οἴκου ὕψος κύκλῳ διάστημα τῶν πλευρῶν ἴσον τῷ καλάμῳ πηχῶν ἕξ. διαστήματα καὶ εὖρος τοῦ τοίχου τῆς πλευρᾶς ἔξωθεν πηχῶν πέντε, καὶ τὰ ἀπόλοιπα τὰ ἀναμέσον τῶν πλευρῶν τοῦ οἴκου, καὶ ἀναμέσον τῶν ἐξεδρῶν εὖρος πηχῶν εἴκοσι, τὸ περιφερὲς τῷ οἴκῳ κύκλῳ. καὶ αἱ θύραι τῶν ἐξεδρῶν ἐπὶ τὸ ἀπόλοιπον τῆς θύρας τῆς μιᾶς τῆς πρὸς βορρᾶν. καὶ ἡ θύρα ἡ μία πρὸς νότον, καὶ τὸ εὖρος τοῦ φωτὸς τοῦ ἀπολοίπου πηχῶν πέντε πλάτος κυκλόθεν. καὶ τὸ διορίζον κατὰ πρόσωπον τοῦ ἀπολοίπου, ὡς πρὸς θάλασσαν πηχῶν ἑβδομήκοντα, πλάτος τοῦ τοίχου τοῦ διορίζοντος πηχῶν πέντε, εὖρος κυκλόθεν, καὶ μῆκος αὐτοῦ πηχῶν ἐνενήκοντα. καὶ διεμέτρησε κατέναντι τοῦ οἴκου μῆκος πηχῶν ἑκατόν, καὶ τὰ ἀπόλοιπα καὶ τὰ διορίζοντα, καὶ οἱ τοῖχοι αὐτῶν μῆκος πηχῶν ἑκατόν. καὶ τὸ εὖρος κατὰ πρόσωπον τοῦ οἴκου, καὶ τὰ ἀπόλοιπα κατέναντι πηχῶν ἑκατόν. καὶ διεμέτρησε μῆκος τοῦ διορίζοντος κατὰ πρόσωπον τοῦ ἀπολοίπου τῶν κατόπισθεν τοῦ οἴκου ἐκείνου, καὶ τὰ ἀπόλοιπα ἔνθεν καὶ ἔνθεν πηχῶν ἑκατὸν τὸ μῆκος. καὶ [β] ὁ ναὸς καὶ αἱ γωνίαι, καὶ τὸ αἰλὰμ τὸ ἐξώτερον, πεφατνωμένα. καὶ αἱ θυρίδες δικτυωταί, ὑποφαύσεις κύκλῳ τοῖς τρισίν, ὥστε διακύπτειν. καὶ ὁ οἶκος καὶ τὰ πλησίον ἐξυλωμένα κύκλῳ, καὶ τὸ ἔδαφος καὶ ἐκ τοῦ ἐδάφους ἕως τῶν θυρίδων. καὶ αἱ θυρίδες ἀναπτυσσόμεναι τρισσῶς εἰς τὸ διακύπτειν, καὶ ἕως πλησίον τῆς ἐσωτέρας καὶ ἕως τῆς ἐξωτέρας. καὶ ἐφ᾽ ὅλον τὸν τοῖχον κύκλῳ ἐν τῷ ἔσωθεν καὶ ἐν τῷ ἔξωθεν, γεγλυμμένα χερουβίμ. καὶ φοίνικες ἀναμέσον χερουβ καὶ ἀναμέσον χερουβ. δύο πρόσωπα τῷ χερουβ, πρόσωπον ἀνθρώπου πρὸς τὸν φοίνικα ἔνθεν καὶ ἔνθεν. καὶ πρόσωπον λέοντος πρὸς τὸν φοίνικα ἔνθεν καὶ ἔνθεν, διαγεγλυμμένος ὁ οἶκος κυκλόθεν. ἐκ τοῦ ἐδάφους [γ] ἕως τοῦ φατνώματος, τὰ χερουβὶμ καὶ οἱ φοίνικες διαγεγλυμμένοι. καὶ τὸ ἅγιον καὶ ὁ ναὸς ἀναπτυσσόμενος τετράγωνα, κατὰ πρόσωπον τῶν ἁγίων ὅρασις ὡς ὄψις θυσιαστηρίου ξυλίνου, πηχῶν τριῶν τὸ ὕψος αὐτοῦ, καὶ τὸ μῆκος πηχῶν δύο, καὶ τὸ εὖρος πηχῶν δύο. καὶ κέρατα εἶχε, καὶ ἡ βάσις αὐτοῦ καὶ οἱ τοῖχοι αὐτοῦ ξύλινοι. καὶ εἶπε πρός με. αὕτη ἡ τράπεζα, ἡ πρὸ προσώπου κυρίου. καὶ δύο θυρώματα τῷ ναῷ, καὶ δύο θυρώματα τῷ ἁγίῳ, ταῖς δυσὶ θυρώμασι ταῖς στροφωτοῖς. δύο θυρώματα τῷ ἑνί, καὶ δύο θυρώματα τῇ θύρᾳ τῇ δευτέρᾳ. καὶ γλυφὴ ἐπ᾽ αὐτῶν, καὶ ἐπὶ τὰ θυρώματα τοῦ ναοῦ χερουβὶμ καὶ φοίνικες κατὰ τὴν γλυφὴν τῶν ἁγίων, καὶ σπουδαῖα ξύλα [δ] κατὰ πρόσωπον τοῦ αἰλὰμ ἔξωθεν, καὶ θυρίδες κρυπταί. καὶ διεμέτρησεν ἔνθεν καὶ ἔνθεν, εἰς τὰ ὀροφώματα τοῦ αἰλάμ, [ε] καὶ τὰ πλευρὰ τοῦ οἴκου ἐζυγωμένα.

[α] Καὶ τὸ θραέλ.] Scholion. οὐ κεῖται παρ᾽ ἑβραίοις. [β] [καὶ ὁ ναός] In plerisque libris sequitur. ἐσώτερος. quod S. Hieronymus non habet. [γ] [ἕως τοῦ φατνώματος.] Schol. ὑπεράνω τῆς θύρας. [δ] [κατὰ πρόσωπον τοῦ αἰλάμ.] Schol. ἔμπροσθεν. [ε] [καὶ τὰ πλευρὰ τοῦ οἴκου.] Schol. καὶ τὰ τείχη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΜΒ΄.

Καὶ εἰσήγαγέ με εἰς τὴν αὐλὴν τὴν ἐσωτέραν κατὰ ἀνατολάς, κατέναντι τῆς πύλης τῆς πρὸς βορρᾶν, καὶ εἰσήγαγέ με, καὶ ἰδοὺ ἐξέδραι πέντε, ἐχόμεναι τοῦ ἀπολοίπου, καὶ ἐχόμεναι τοῦ διορίζοντος πρὸς βορρᾶν, ἐπὶ πήχεις ἑκατὸν μῆκος πρὸς βορρᾶν, καὶ τὸ πλάτος πεντήκοντα, διαγεγραμμέναι ὃν τρόπον αἱ πύλαι τῆς αὐλῆς τῆς ἐσωτέρας, καὶ ὃν τρόπον τὰ περίστυλα τῆς αὐλῆς τῆς ἐξωτέρας [α] ἐστοιχισμέναι, ἀντιπρόσωποι στοαὶ τρισσαί, καὶ κατέναντι τῶν ἐξεδρῶν περίπατος πηχῶν δέκα τὸ πλάτος, ἐπὶ [β] πήχεις ἑκατὸν τὸ μῆκος. καὶ τὰ θυρώματα αὐτῶν πρὸς βορρᾶν, καὶ οἱ περίπατοι οἱ ὑπερῷοι ὡσαύτως. ὅτι ἐξείχετο τὸ περίστυλον ἐξ αὐτοῦ, ἐκ τοῦ ὑποκάτωθεν περιστύλου. καὶ τὸ διάστημα, οὕτως περίστυλον καὶ διάστημα, καὶ οὕτως στοαὶ δύο. [γ] διότι τριπλαῖ ἦσαν, καὶ στύλους οὐκ εἶχον καθὼς οἱ στῦλοι τῶν ἐξωτέρων. διατοῦτο [δ] ἐξείχοντο τῶν ὑποκάτωθεν καὶ τῶν μέσων ἀπὸ τῆς γῆς. καὶ φῶς ἔξωθεν, ὃν τρόπον αἱ ἐξέδραι τῆς αὐλῆς τῆς ἐξωτέρας, αἱ βλέπουσαι ἀπέναντι τῶν ἐξεδρῶν τῶν πρὸς βορρᾶν, μῆκος πηχῶν πεντήκοντα. ὅτι τὸ μῆκος τῶν ἐξεδρῶν τῶν βλεπουσῶν εἰς τὴν αὐλὴν τὴν ἐξωτέραν, ἦν πηχῶν πεντήκοντα, καὶ αὗταί εἰσιν αἱ ἀντιπρόσωποι ταύταις. τὸ πᾶν πηχῶν ἑκατόν, καὶ αἱ θύραι τῶν ἐξεδρῶν τούτων, τῆς εἰσόδου τῆς πρὸς ἀνατολὰς τοῦ εἰσπορεύεσθαι δι᾽ αὐτῶν ἐκ τῆς αὐλῆς τῆς ἐξωτέρας κατὰ τὸ φῶς τοῦ ἐν ἀρχῇ περιπάτου. καὶ τὰ πρὸς νότον κατὰ πρόσωπον τοῦ νότου, κατὰ πρόσωπον τοῦ ἀπολοίπου, καὶ κατὰ πρόσωπον τοῦ διορίζοντος, καὶ αἱ ἐξέδραι καὶ ὁ περίπατος κατὰ πρόσωπον αὐτῶν, κατὰ τὰ μέτρα ἐξεδρῶν τῶν πρὸς βορρᾶν, καὶ κατὰ τὸ μῆκος αὐτῶν, καὶ κατὰ τὸ εὖρος αὐτῶν, καὶ κατὰ πάσας τὰς ἐξόδους αὐτῶν, καὶ κατὰ πάσας τὰς ἐπιστροφὰς αὐτῶν, καὶ κατὰ τὰ φῶτα αὐτῶν, καὶ κατὰ τὰ θυρώματα αὐτῶν, τῶν ἐξεδρῶν τῶν πρὸς νότον. καὶ κατὰ τὰ θυρώματα ἀπ᾽ ἀρχῆς τοῦ περιπάτου, ὡς ἐπὶ φῶς διαστήματος καλάμου, καὶ κατὰ ἀνατολὰς τοῦ εἰσπορεύεσθαι δι᾽ αὐτῶν. καὶ εἶπε πρός με. αἱ ἐξέδραι αἱ πρὸς βορρᾶν, καὶ αἱ ἐξέδραι αἱ πρὸς νότον, οὖσαι κατὰ πρόσωπον τῶν διαστημάτων, αὗταί εἰσιν αἱ ἐξέδραι τοῦ ἁγίου, ἐν αἷς φάγονται ἐκεῖ οἱ ἱερεῖς [ε] υἱοὶ σαδδούκ, οἱ ἐγγίζοντες πρὸς κύριον, τὰ ἅγια τῶν ἁγίων, καὶ ἐκεῖ θήσουσι τὰ ἅγια τῶν ἁγίων, καὶ τὴν θυσίαν καὶ τὰ περὶ ἁμαρτίας, καὶ τὰ περὶ ἀγνοίας,

διότι

διότι ὁ τόπος ἅγιος. οὐκ εἰσελεύσονται ἐκεῖ παρὲξ τῶν ἱερέων, οὐκ ἐξελεύσονται ἐκ τοῦ ἁγίου εἰς τὴν αὐλὴν τὴν ἐξωτέραν. ὅπως διαπαντὸς ζ ἅγιοι ὦσιν οἱ προσάγοντες, καὶ μὴ ἅπτωνται τοῦ στολισμοῦ αὐτῶν, ἐν οἷς λειτουργοῦσιν ἐν αὐτοῖς, διότι ἅγιά ἐστι. καὶ ἐνδύσονται ἱμάτια ἕτερα, ὅταν ἅπτωνται τοῦ λαοῦ. καὶ συνετελέσθη ἡ διαμέτρησις τοῦ οἴκου ἔσωθεν. καὶ ἐξήγαγέ με καθ᾽ ὁδὸν τῆς πύλης τῆς βλεπούσης πρὸς ἀνατολάς, καὶ διεμέτρησε τὸ ὑπόδειγμα τοῦ οἴκου κυκλόθεν ἐν διατάξει. καὶ ἔστη κατὰ νώτου τῆς πύλης τῆς βλεπούσης κατ᾽ ἀνατολάς, καὶ διεμέτρησε πεντακοσίους ἐν τῷ καλάμῳ τοῦ μέτρου. καὶ ἐπέστρεψε πρὸς βορρᾶν, καὶ διεμέτρησε τὸ κατὰ πρόσωπον τοῦ βορρᾶ, πήχεις πεντακοσίους ἐν τῷ καλάμῳ τοῦ μέτρου. καὶ ἐπέστρεψε πρὸς θάλασσαν, καὶ διεμέτρησε τὸ κατὰ πρόσωπον θαλάσσης, πεντακοσίους ἐν τῷ καλάμῳ τοῦ μέτρου. καὶ ἐπέστρεψε πρὸς νότον, καὶ διεμέτρησε κατέναντι τοῦ νότου, πεντακοσίους ἐν τῷ καλάμῳ τοῦ μέτρου, τὰ τέσσαρα μέρη τοῦ αὐτοῦ καλάμου. καὶ διέταξεν αὐτὸν, καὶ περίβολον αὐτῶν κύκλῳ, πεντακοσίων πρὸς ἀνατολὰς, καὶ πεντακοσίων πηχῶν εὖρος, τοῦ διαστέλλειν ἀναμέσον τῶν ἁγίων, καὶ ἀναμέσον τοῦ προτειχίσματος, τοῦ ἐν διατάξει τοῦ οἴκου.

α Ἐστοιχισμέναι ἀντιπρόσωποι.] Scholion. ἔκθετον πρὸς πρόσωπον ἐκθέτου ἐν τειχοῖς. β [πήχεις ἑκατὸν μῆκος.] In quibusdam libris sequitur, ὁδὸν πήχεως ἑνός. & Sch. πρὸς τὴν ἐσωτέραν ὁδὸν πήχεως ἑνός. In nonnullis, εἰς τὸ ἐσώτερον ὁδὸν πήχεως ἑνός. est etiam vbi pro, ὁδὸν, scriptum est, εὖρος, γ [διότι πειπιᾶι ἦσαν.] s. τέτταρα γ᾽ λω. δ [ἐξείχοντο τῶν ὑποκάτωθεν.] Theodotio. ἐπιστηρίχθησαν ὑπὲρ κατώτερα. ε [οἱ υἱοὶ σαδδούκ.] Schol. οὐ κεῖται παρ᾽ ἑβραίοις. Et S. Hieronymus scribit in Hebraico non haberi. ζ [ἅγιοι ὦσιν οἱ προσάγοντες,] In plerisque libris sequitur, ἐκεῖ ἀποθήσουσι τὰ ἱμάτια αὐτῶν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΜΓ'.

ΚΑὶ ἤγαγέ με ἐπὶ τὴν πύλην τὴν βλέπουσαν κατ᾽ ἀνατολάς, καὶ ἐξήγαγέ με. καὶ ἰδοὺ δόξα θεοῦ ἰσραὴλ ἤρχετο κατὰ τὴν ὁδὸν τὴν πρὸς ἀνατολάς, καὶ φωνὴ τῆς παρεμβολῆς, α ὡς φωνὴ διπλασιαζόντων πολλῶν. καὶ ἡ γῆ ἐξέλαμπεν ὡς φέγγος ἀπὸ τῆς δόξης κυκλόθεν, καὶ ἡ ὅρασις ἣν ἴδον κατὰ τὴν ὅρασιν ἣν ἴδον, ὅτε εἰσεπορευόμην τοῦ β χρῖσαι τὴν πόλιν. καὶ ἡ ὅρασις τοῦ ἅρματος οὗ ἴδον, κατὰ τὴν ὅρασιν ἣν ἴδον ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ τοῦ χοβάρ. καὶ πίπτω ἐπὶ πρόσωπόν μου, καὶ δόξα κυρίου εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον, κατὰ τὴν ὁδὸν τῆς πύλης τῆς βλεπούσης κατ᾽ ἀνατολάς. καὶ ἀνέλαβέ με πνεῦμα, καὶ εἰσήγαγέ με εἰς τὴν αὐλὴν τὴν ἐσωτέραν. καὶ ἰδοὺ πλήρης δόξης ὁ κυρίου οἶκος. καὶ ἔστην καὶ ἰδοὺ φωνὴ ἐκ τοῦ οἴκου λαλοῦντος πρός με, καὶ ὁ ἀνὴρ εἱστήκει ἐχόμενός μου, καὶ εἶπε πρός με. υἱὲ ἀνθρώπου, ἑώρακας τὸν τόπον τοῦ θρόνου μου, καὶ τὸν τόπον τοῦ ἴχνους τῶν ποδῶν μου; ἐν οἷς κατασκηνώσει τὸ ὄνομά μου ἐν μέσῳ οἴκου ἰσραὴλ τὸν αἰῶνα, καὶ οὐ βεβηλώσουσιν οὐκέτι οἶκος ἰσραὴλ τὸ ὄνομα τὸ ἅγιόν μου αὐτοὶ καὶ οἱ ἡγούμενοι αὐτῶν ἐν τῇ πορνείᾳ αὐτῶν, καὶ ἐν τοῖς φόνοις τῶν ἡγουμένων ἐν μέσῳ αὐτῶν, ἐν τῷ τιθέναι αὐτοὺς τὸ πρόθυρόν μου ἐν τοῖς προθύροις αὐτῶν, καὶ τὰς φλιάς μου ἐχομένας τῶν φλιῶν αὐτῶν. καὶ ἔδωκαν τὸν τοῖχόν μου ὡς γ συνεχόμενον ἐμοῦ καὶ αὐτῶν, καὶ ἐβεβήλωσαν τὸ ὄνομα τὸ ἅγιόν μου ἐν ταῖς ἀνομίαις αὐτῶν αἷς ἐποίουν. καὶ ἐξέτριψα αὐτοὺς ἐν θυμῷ μου, καὶ ἐν φόνῳ. καὶ νῦν ἀπωσάσθωσαν τὴν πορνείαν αὐτῶν, καὶ τοὺς φόνους τῶν ἡγουμένων αὐτῶν ἀπ᾽ ἐμοῦ, καὶ κατασκηνώσω ἐν μέσῳ αὐτῶν τὸν αἰῶνα. Καὶ σὺ υἱὲ ἀνθρώπου, δεῖξον τῷ οἴκῳ ἰσραὴλ τὸν οἶκον, καὶ κοπάσουσιν ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν. καὶ τὴν ὅρασιν αὐτοῦ, καὶ ε τὴν διάταξιν αὐτοῦ, καὶ αὐτοὶ λήψονται τὴν κόλασιν αὐτῶν περὶ πάντων ὧν ἐποίησαν. καὶ διαγράψεις τὸν οἶκον, καὶ τὰς ἐξόδους αὐτοῦ, καὶ τὴν ὑπόστασιν αὐτοῦ, καὶ πάντα τὰ προστάγματα αὐτοῦ, καὶ πάντα τὰ νόμιμα αὐτοῦ γνωριεῖς αὐτοῖς, καὶ διαγράψεις ἐναντίον αὐτῶν, καὶ φυλάξονται πάντα τὰ δικαιώματά μου, καὶ πάντα τὰ προστάγματά μου, καὶ ποιήσουσιν αὐτά. Καὶ τὴν διαγραφὴν τοῦ οἴκου ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους, πάντα τὰ ὅρια αὐτοῦ κυκλόθεν ἅγια ἁγίων. ζ καὶ ταῦτα τὰ μέτρα τοῦ θυσιαστηρίου ἐν πήχει τοῦ πήχεως, καὶ παλαιστῆς κόλπωμα, βάθος ἐπὶ πῆχυν, καὶ πῆχυς τὸ εὖρος, καὶ γεῖσος ἐπὶ τὸ χεῖλος αὐτοῦ κυκλόθεν, σπιθαμῆς. καὶ τοῦτο τὸ ὕψος τοῦ θυσιαστηρίου η ἐκ βάθους τῆς ἀρχῆς τοῦ κοιλώματος αὐτοῦ, πρὸς τὸ ἱλαστήριον τὸ μέγα τοῦτο, ὑποκάτωθεν πηχῶν δύο, καὶ τὸ εὖρος πήχεως. καὶ θ ἀπὸ τοῦ ἱλαστηρίου τοῦ μικροῦ ἐπὶ τὸ ἱλαστήριον τὸ μέγα, πήχεις τέσσαρες, καὶ εὖρος πῆχυς. καὶ ι τὸ ἀριὴλ πηχῶν τεσσάρων, καὶ ἀπὸ τοῦ ἀριὴλ, καὶ ὑπεράνω τῶν κεράτων πῆχυς. καὶ τὸ ἀριὴλ πηχῶν δώδεκα μήκους, ἐπὶ πήχεις δώδεκα. τετράγωνον ἐπὶ τὰ τέσσαρα μέρη αὐτοῦ. καὶ τὸ ἱλαστήριον πηχῶν δεκατεσσάρων τὸ μῆκος, ἐπὶ πήχεις δεκατέσσαρας. τὸ εὖρος ἐπὶ τέσσαρα μέρη αὐτοῦ. καὶ τὸ γεῖσος αὐτῷ κυκλόθεν κυκλούμενον αὐτῷ ἥμισυ πήχεως. καὶ τὸ κύκλωμα αὐτοῦ, πῆχυς κυκλόθεν. καὶ οἱ κλιμακτῆρες αὐτοῦ βλέποντες κατ᾽ ἀνατολάς. καὶ εἶπε πρός με. υἱὲ ἀνθρώπου, τάδε λέγει κύριος ὁ θεὸς ἰσραήλ. ταῦτα τὰ προστάγματα τοῦ θυσιαστηρίου, ἐν ἡμέρᾳ ποιήσεως αὐτοῦ, τοῦ ἀναφέρειν ἐπ᾽ αὐτοῦ ὁλοκαυτώματα, καὶ προσχέειν πρὸς αὐτὸ αἷμα. καὶ δώσεις τοῖς ἱερεῦσι τοῖς λευΐταις τοῖς ἐκ τοῦ σπέρματος σαδδούκ, τοῖς ἐγγίζουσι πρός με, λέγει κύριος ὁ θεὸς, τοῦ λειτουργεῖν μοι μόσχον ἐκ βοῶν περὶ ἁμαρτίας. καὶ λήψονται ἐκ τοῦ αἵματος αὐτοῦ, καὶ ἐπιθήσουσιν ἐπὶ τὰ τέσσαρα κέρατα τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ ἐπὶ τὰς τέσσαρας γωνίας τοῦ ἱλαστηρίου, καὶ ἐπὶ τὴν βάσιν κύκλῳ, καὶ ἐξιλάσονται αὐτό. καὶ λήψονται τὸν μόσχον τὸν περὶ ἁμαρτίας, καὶ κατακαυθήσεται ἐν τῷ ἀποκεχωρισμένῳ τοῦ οἴκου, ἔξωθεν τῶν ἁγίων. καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ δευτέρᾳ λήψονται ἐρίφους δύο αἰγῶν ἀμώμους ὑπὲρ ἁμαρτίας, καὶ ἐξιλάσονται τὸ θυσιαστήριον, καθότι ἐξιλάσαντο ἐν τῷ μόσχῳ. καὶ

μετὰ τὸ συντελέσαι τὸν ἐξιλασμὸν, προσοίσουσι μόσχον ἐκ βοῶν ἄμωμον, καὶ κριὸν ἐκ προβάτων ἄμωμον, καὶ προσοίσετε ἐναντίον κυρίου. καὶ ἐπιρρίψουσιν οἱ ἱερεῖς ἐπ' αὐτὰ ἅλα, καὶ ἀνοίσουσιν αὐτὰ ὁλοκαυτώματα τῷ κυρίῳ. ἑπτὰ ἡμέρας ποιήσεις ἔριφον ὑπὲρ ἁμαρτίας καθ' ἡμέραν, καὶ μόσχον ἐκ βοῶν, καὶ κριὸν ἐκ προβάτων, ἄμωμα ποιήσουσιν ἑπτὰ ἡμέρας. καὶ ἐξιλάσονται τὸ θυσιαστήριον, καὶ καθαριοῦσιν αὐτό. καὶ πλήσουσι χεῖρας αὐτῶν, καὶ ἔσται ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς ὀγδόης καὶ ἐπέκεινα, ποιήσουσιν οἱ ἱερεῖς ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον τὰ ὁλοκαυτώματα ὑμῶν, καὶ τὰ τοῦ σωτηρίου ὑμῶν. καὶ προσδέξομαι ὑμᾶς, λέγει κύριος.

a Ὡς φωνὴ διπλασιαζόντων πολλῶν.] Theodoretus. παρὰ δὲ τῷ ἑβραίῳ καὶ τῷ σύρῳ εὗρον, ὡς φωνὴ ὑδάτων πολλῶν. b [τοῦ χρῖσαι τὴν πόλιν.] Theodoretus. παρὰ τῷ σύρῳ καὶ παρὰ τῷ ἑβραίῳ εὗρον, ὅτε εἰσῆλθον ἀπολέσαι τὴν πόλιν. δηλοῖ δὲ τὴν δευτέραν ὀπτασίαν, ἐν ᾗ ἐθεάσατο καὶ τοὺς ἐπιφερομένους τὰς πελέκεις, καὶ τὴν πόλιν κόπτοντας. καὶ τὸν τοὺς ἄνθρακας κατὰ πάσης τῆς πόλεως διασκεδάσαντα, ὅτε καὶ τὸ σημεῖον εἶδεν ἐπιτεθὲν τοῖς στενάζουσιν ἐπὶ ταῖς τοῦ λαοῦ παρανομίαις. καὶ εἰκὸς τοὺς ὁ. τῇ διανοίᾳ προσεσχηκότας, χρῖσαι καλέσαι τὴν τῶν μετώπων σημείωσιν τῶν ἀπαλλαγέντων τῆς τῶν κοπτόντων τιμωρίας. Alij vero libri habent τοῦ χρῖσαι. quod vel, pro, χρῖσαι, per errorem positũ est, vel, si pro alia lectione accipitur, idemferme significat, quod, ἀπολέσαι. γ [συνεχόμενον ἐμοῦ καὶ αὐτῶν.] Aliquot libri habent συνεχόμενον ἀναμέσον ἐμοῦ καὶ αὐτῶν. δ [καὶ τοῖς φόνοις.] In quibusdam libris est, τὰ πτώματα. ε [καὶ τὴν διάταξιν αὐτοῦ.] In quibusdam libris sequitur, εἴ πως ἐντραπῶσιν. ζ [καὶ ταῦτα τὰ μέτρα τοῦ θυσιαστηρίου.] In cæteris libris hæc antecedunt οὗτος ὁ νόμος τοῦ οἴκου. η [ἐκ βάθους τῆς ἀρχῆς τοῦ κοιλώματος αὐτοῦ πρὸς τὸ ἱλαστήριον τὸ μέγα τὸ ὑποκάτωθεν.] Α. ἀπὸ τοῦ κόλπου τῆς γῆς ἕως τοῦ κρηπιδώματος τοῦ κατωτάτου. θ [ἀπὸ τοῦ ἱλαστηρίου τοῦ μικροῦ.] Α. κρηπιδώματος τοῦ μικροῦ, ἕως τοῦ κρηπιδώματος τοῦ μεγάλου. ι [καὶ τὸ ἀριήλ.] Eusebius. ἑρμηνεύεσθαι φασὶ τὸ ἀριὴλ λέων θεοῦ. Polychronius. τὸ ἀριὴλ, ὄρος θεοῦ. Theodor. τὸ ἀριὴλ σημαίνει τῇ ἑβραίων φωνῇ ὄρος θεοῦ, ἢ κατ' ἄλλην ἑρμηνείαν, φῶς θεοῦ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΜΔʹ.

Καὶ ἐπέστρεψέ με κατὰ τὴν ὁδὸν τῆς πύλης τῶν ἁγίων τῆς ἐξωτέρας, τῆς βλεπούσης κατὰ ἀνατολάς. καὶ αὕτη ἦν κεκλεισμένη. καὶ εἶπε κύριος πρὸς μέ. ἡ πύλη αὕτη κεκλεισμένη ἔσται, οὐκ ἀνοιχθήσεται, καὶ οὐδεὶς μὴ διέλθῃ δι' αὐτῆς. ὅτι κύριος ὁ θεὸς ἰσραὴλ εἰσελεύσεται δι' αὐτῆς, καὶ ἔσται κεκλεισμένη. διότι ὁ ἡγούμενος οὗτος καθήσεται ἐν αὐτῇ, τοῦ φαγεῖν ἄρτον ἐναντίον κυρίου. κατὰ τὴν ὁδὸν a αἰλὰμ τῆς πύλης εἰσελεύσεται, καὶ κατὰ τὴν ὁδὸν αὐτοῦ ἐξελεύσεται. καὶ εἰσήγαγέ με κατὰ τὴν ὁδὸν τῆς πύλης τῆς πρὸς βορρᾶν, κατέναντι τοῦ οἴκου. καὶ ἴδον, καὶ ἰδοὺ πλήρης δόξης ὁ οἶκος τοῦ κυρίου. καὶ πίπτω ἐπὶ πρόσωπόν μου. καὶ εἶπε κύριος πρὸς μέ. υἱὲ ἀνθρώπου, τάξον εἰς τὴν καρδίαν σου, καὶ ἴδε τοῖς ὀφθαλμοῖς, καὶ τοῖς ὠσί σου ἄκουε πάντα ὅσα ἐγὼ λαλῶ μετὰ σοῦ, κατὰ πάντα τὰ προστάγματα τοῦ οἴκου κυρίου, καὶ πάντα τὰ νόμιμα αὐτοῦ. καὶ τάξεις τὴν καρδίαν σου εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ οἴκου, κατὰ πάσας τὰς ἐξόδους αὐτοῦ, ἐν πᾶσι τοῖς ἁγίοις. καὶ ἐρεῖς πρὸς τὸν οἶκον τὸν β παραπικραίνοντα, πρὸς τὸν οἶκον τοῦ ἰσραήλ. τάδε λέγει κύριος ὁ θεός. ἱκανούσθω ὑμῖν ἀπὸ πασῶν τῶν ἀνομιῶν ὑμῶν, οἶκος ἰσραήλ, τοῦ εἰσαγαγεῖν ὑμᾶς υἱοὺς ἀλλογενεῖς, ἀπεριτμήτους καρδίᾳ, καὶ ἀπεριτμήτους σαρκὶ, τοῦ γίνεσθαι ἐν τοῖς ἁγίοις μου, καὶ βεβηλοῦν αὐτὰ, ἐν τῷ προσφέρειν ὑμᾶς γ ἄρτους, στέατα καὶ αἷμα. καὶ παρεβαίνετε τὴν διαθήκην μου ἐν πάσαις ταῖς ἀνομίαις ὑμῶν, καὶ δ διετάξατε τοῦ φυλάσσειν φυλακὰς ἐν τοῖς ἁγίοις μου. διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος ὁ θεός. πᾶς υἱὸς ἀλλογενὴς ἀπερίτμητος καρδίᾳ, καὶ ἀπερίτμητος σαρκὶ, οὐκ εἰσελεύσεται εἰς τὰ ἅγιά μου ἐν πᾶσιν υἱοῖς ἀλλογενῶν, τῶν ὄντων ἐν μέσῳ οἴκου ἰσραήλ, ἀλλ' ἢ οἱ λευῖται, οἵτινες ε ἀφήλαντο ἀπ' ἐμοῦ ἐν τῷ πλανᾶσθαι τὸν ἰσραὴλ ἀπ' ἐμοῦ κατόπισθεν τῶν ἐνθυμημάτων αὐτῶν. καὶ λήψονται ἀδικίαν αὐτῶν, καὶ ἔσονται ἐν τοῖς ἁγίοις μου λειτουργοῦντες, θυρωροὶ ἐπὶ τῶν πυλῶν τοῦ οἴκου, καὶ λειτουργοῦντες τῷ οἴκῳ. οὗτοι σφάξουσι τὰς θυσίας καὶ τὰ ὁλοκαυτώματα τῷ λαῷ, καὶ οὗτοι στήσονται ἐναντίον τοῦ λαοῦ τοῦ λειτουργεῖν αὐτοῖς, ἀνθ' ὧν ἐλειτούργουν αὐτοῖς πρὸ προσώπου τῶν εἰδώλων αὐτῶν. καὶ ἐγένετο τῷ οἴκῳ ἰσραὴλ εἰς κόλασιν ἀδικίας. ἕνεκα τούτου ἦρα τὴν χεῖρά μου ἐπ' αὐτοὺς, λέγει κύριος ὁ θεὸς, καὶ οὐκ ἐγγιοῦσι πρὸς μὲ τοῦ ἱερατεύειν μοι, οὐδὲ τοῦ προσάγειν πρὸς τὰ ἅγια υἱῶν τοῦ ἰσραήλ, οὐδὲ πρὸς τὰ ἅγια τῶν ἁγίων μου. καὶ λήψονται ἀτιμίαν αὐτῶν ἐν τῇ πλανήσει ᾗ ἐπλανήθησαν. καταξοῦσιν αὐτοὺς φυλάσσειν φυλακὰς τοῦ οἴκου εἰς πάντα τὰ ἔργα αὐτοῦ, καὶ εἰς πάντα ὅσα ἂν ποιήσωσιν οἱ ἱερεῖς οἱ λευῖται, οἱ υἱοὶ τοῦ σαδδοὺκ, οἵτινες ἐφυλάξαντο τὰς φυλακὰς τῶν ἁγίων μου, ἐν τῷ πλανᾶσθαι οἶκον ἰσραὴλ ἀπ' ἐμοῦ. αὐτοὶ προσάξουσι πρὸς μὲ τοῦ λειτουργεῖν μοι, καὶ στήσονται πρὸ προσώπου μου, τοῦ προσφέρειν μοι θυσίαν, στέαρ καὶ αἷμα, λέγει κύριος ὁ θεός. οὗτοι εἰσελεύσονται εἰς τὰ ἅγιά μου, καὶ οὗτοι προσελεύσονται πρὸς τὴν τράπεζάν μου, τοῦ λειτουργεῖν μοι, καὶ φυλάξουσι τὰς φυλακάς μου. καὶ ἔσται ἐν τῷ εἰσπορεύεσθαι αὐτοὺς τὰς πύλας τῆς αὐλῆς τῆς ἐσωτέρας, στολὰς λινᾶς ἐνδύσονται. καὶ οὐκ ἐνδύσονται ἔρια ἐν τῷ λειτουργεῖν αὐτοὺς ἀπὸ τῆς πύλης τῆς ἐσωτέρας αὐλῆς. καὶ κιδάρεις λινᾶς ἕξουσιν ἐπὶ ταῖς κεφαλαῖς αὐτῶν, καὶ περισκελῆ λινᾶ ἕξουσιν ἐπὶ τὰς ὀσφύας αὐτῶν, καὶ οὐ περιζώσονται βίᾳ. καὶ ἐν τῷ ἐκπορεύεσθαι αὐτοὺς εἰς τὴν αὐλὴν τὴν ἐξωτέραν πρὸς τὸν λαὸν, ἐκδύσονται τὰς στολὰς αὐτῶν, ἐν αἷς αὐτοὶ λειτουργοῦσιν ἐν αὐταῖς, καὶ θήσουσιν αὐτὰς ἐν ταῖς ἐξέδραις τῶν ἁγίων, καὶ ἐνδύσονται στολὰς ἑτέρας, καὶ οὐ μὴ ἁγιάσωσι τὸν λαὸν ἐν ταῖς στολαῖς αὐτῶν. καὶ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν οὐ ξυρήσονται, καὶ τὰς κόμας αὐτῶν οὐ ζ ψιλώσουσι, καλύπτοντες καλύψουσι τὰς κεφαλὰς αὐτῶν. καὶ οἶνον οὐ μὴ πίωσι πᾶς ἱερεὺς, ἐν τῷ εἰσπορεύεσθαι αὐτοὺς εἰς τὴν αὐλὴν τὴν ἐσωτέραν. καὶ χήραν καὶ ἐκβεβλημένην οὐ λήψονται ἑαυτοῖς εἰς γυναῖκα,

κα, ἀλλ' ἢ παρθένον ἐκ τοῦ σπέρματος ἰσραήλ. καὶ χήρα ἐὰν γένηται ἐξ ἱερέως, λήψονται. καὶ τὸν λαόν μου διδάξουσιν ἀναμέσον ἁγίου καὶ βεβήλου, καὶ ἀναμέσον ἀκαθάρτου καὶ καθαροῦ γνωριοῦσιν αὐτοῖς, καὶ ἐπὶ κρίσιν αἵματος οὗτοι ἐπιστήσονται τοῦ διακρίνειν. τὰ δικαιώματά μου δικαιώσουσι, καὶ τὰ κρίματά μου κρινοῦσι, καὶ τὰ νόμιμά μου καὶ τὰ προστάγματά μου ἐν πάσαις ταῖς ἑορταῖς μου φυλάξονται, καὶ τὰ σάββατά μου ἁγιάσουσι. [η] καὶ ἐπὶ ψυχὴν ἀνθρώπου οὐκ εἰσελεύσονται τοῦ μιανθῆναι, ἀλλ' ἢ ἐπὶ πατρὶ, καὶ ἐπὶ μητρὶ, καὶ ἐπὶ υἱῷ, καὶ ἐπὶ θυγατρὶ, καὶ ἐπὶ ἀδελφῷ, καὶ ἐπὶ ἀδελφῇ αὐτοῦ, ἣ οὐ γέγονεν ἀνδρὶ, μιανθήσεται. καὶ μετὰ τὸ καθαρισθῆναι αὐτὸν ἑπτὰ ἡμέρας, ἐξαριθμήσει αὐτῷ. καὶ ᾗ ἂν ἡμέρᾳ εἰσπορεύωνται εἰς τὴν αὐλὴν τὴν ἐσωτέραν τοῦ λειτουργεῖν ἐν τῷ ἁγίῳ, προσοίσουσιν ἱλασμὸν, λέγει κύριος ὁ θεὸς, καὶ ἔσται αὐτοῖς εἰς κληρονομίαν. ἐγὼ κληρονομία αὐτοῖς, καὶ κατάσχεσις αὐτοῖς οὐ δοθήσεται ἐν τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ, ὅτι ἐγὼ κατάσχεσις αὐτῶν. καὶ τὰς θυσίας, καὶ τὰ ὑπὲρ ἁμαρτίας, καὶ τὰ ὑπὲρ ἀγνοίας, οὗτοι φάγονται. καὶ πᾶν ἀφόρισμα ἐν τῷ ἰσραὴλ αὐτοῖς ἔσται, ἀπαρχαὶ πάντων, καὶ τὰ πρωτότοκα πάντων, καὶ τὰ ἀφαιρέματα πάντα. ἐκ πάντων τῶν ἀπαρχῶν ὑμῶν, τοῖς ἱερεῦσιν ἔσται. καὶ τὰ πρωτογεννήματα ὑμῶν δώσετε τῷ ἱερεῖ, τοῦ θεῖναι εὐλογίας ὑμῶν ἐπὶ τοὺς οἴκους ὑμῶν. καὶ πᾶν θνησιμαῖον καὶ θηριάλωτον ἐκ τῶν πετεινῶν, καὶ ἐκ τῶν κτηνῶν, οὐ φάγονται οἱ ἱερεῖς.

α Αἰλάμ.] Scholion. αἰλὰμ, ἑρμηνεύεται πρόθυρον πύλης. β [τὸν παραπικραίνοντα.] Schol. οἱ λοιποὶ περιεργὴν καὶ φιλόνικον. γ [ἄρτους, σάρκας, καὶ αἷμα.] In cæteris libris pro, σάρκας, est, στέαρ. δ [καὶ διετάξατε τοῦ φυλάσσειν.] In quibusdam libris est, καὶ οὐκ ἐπεφυλάξατε τὴν φυλακὴν τῶν ἁγίων μου. καὶ διετάξατε αὐτοῖς τοῦ φυλάσσειν. ε [οἵτινες ἀφήλαντο ἀπ' ἐμοῦ.] In cæteris libris est, οἱ μακρυνθέντες ἀπ' ἐμοῦ, ἐν τῇ πλάνῃ τῶν υἱῶν ἰσραὴλ, τῶν πλανηθέντων ἀπ' ἐμοῦ ὀπίσω τῶν εἰδώλων αὐτῶν. ζ [οὐ ψιλώσουσι.] Theodoretus. ὁ σύρος καὶ ὁ ἑβραῖος, οὐ θρέψουσιν, ἔφασαν. η [καὶ ἐπὶ ψυχήν.] Theodoretus. ὁ ἑβραῖος, καὶ ὁ σύρος, ἐπὶ νεκρῷ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΜΕ΄.

Καὶ ἐν τῷ καταμετρεῖσθαι ὑμᾶς τὴν γῆν ἐν κληρονομίᾳ, ἀφοριεῖτε ἀπαρχὴν τῷ κυρίῳ ἅγιον ἀπὸ τῆς γῆς πέντε καὶ εἴκοσι χιλιάδας μῆκος, καὶ εὖρος [α] εἴκοσι χιλιάδας, ἅγιον ἔσται ἐν πᾶσι τοῖς ὁρίοις αὐτοῦ κυκλόθεν. καὶ ἔσται ἐκ τούτου ἁγίασματα, πεντακόσιοι ἐπὶ πεντακοσίους τετράγωνον κυκλόθεν, καὶ πεντήκοντα πήχεις διάστημα αὐτῶν κυκλόθεν. καὶ ἐκ ταύτης τῆς διαμετρήσεως διαμετρήσεις μῆκος πέντε καὶ εἴκοσι χιλιάδας, καὶ εὖρος εἴκοσι χιλιάδας. καὶ ἐν αὐτῇ ἔσται ἅγια τῶν ἁγίων. ἀπὸ τῆς γῆς ἔσται τοῖς ἱερεῦσι τοῖς λειτουργοῦσιν ἐν τῷ ἁγίῳ, καὶ ἔσται τοῖς ἐγγίζουσι λειτουργεῖν τῷ κυρίῳ. καὶ ἔσται αὐτοῖς τόπος εἰς οἴκους ἀφωρισμένους τῷ ἁγιασμῷ αὐτῶν, εἴκοσι καὶ πέντε χιλιάδας μῆκος, καὶ εὖρος εἴκοσι χιλιάδες, καὶ τοῖς λευίταις τοῖς λειτουργοῦσι τῷ οἴκῳ αὐτοῖς, εἰς κατάσχεσιν πόλεις τοῦ κατοικεῖν. καὶ τὴν κατάσχεσιν τῆς πόλεως δώσεις πέντε χιλιάδας εὖρος, καὶ μῆκος πέντε καὶ εἴκοσι χιλιάδας, ὃν τρόπον ἡ ἀπαρχὴ τῶν ἁγίων παντὶ οἴκῳ ἰσραὴλ ἔσονται, καὶ τῷ ἡγουμένῳ ἐκ τούτου. καὶ ἀπὸ τούτου εἰς τὰς ἀπαρχὰς τῶν ἁγίων, εἰς κατάσχεσιν τῆς πόλεως, κατὰ πρόσωπον τῶν ἀπαρχῶν τῶν ἁγίων, καὶ κατὰ πρόσωπον τῆς κατασχέσεως τῆς πόλεως τὰ πρὸς θάλασσαν, καὶ ἀπὸ τῶν πρὸς θάλασσαν πρὸς ἀνατολάς. καὶ τὸ μῆκος ὡς μία τῶν μερίδων ἀπὸ τῶν ὁρίων τῶν πρὸς θάλασσαν. καὶ τὸ μῆκος ἐπὶ τὰ ὅρια τὰς πρὸς ἀνατολὰς τῆς γῆς, καὶ ἔσται αὐτῷ εἰς κατάσχεσιν ἐν τῷ ἰσραήλ, καὶ οὐ καταδυναστεύσουσιν οὐκέτι οἱ ἀφηγούμενοι τοῦ ἰσραὴλ τὸν λαόν μου, καὶ τὴν γῆν κατακληρονομήσουσιν οἶκος ἰσραὴλ κατὰ φυλὰς αὐτῶν. τάδε λέγει κύριος θεός. ἱκανούσθω ὑμῖν οἱ ἀφηγούμενοι τοῦ ἰσραήλ, ἀδικίαν καὶ ταλαιπωρίαν ἀφέλεσθε, κρῖμα καὶ δικαιοσύνην ποιήσατε. ἐξάρατε καταδυναστείαν ἀπὸ τοῦ λαοῦ μου, λέγει κύριος θεός. ζυγὸς δίκαιος, καὶ μέτρον δίκαιον, καὶ χοῖνιξ δικαία ἔσται ὑμῖν τοῦ μέτρου, καὶ ἡ χοῖνιξ ὁμοίως μία ἔσται τοῦ λαμβάνειν. τὸ δέκατον τοῦ γομὸρ, χοῖνιξ. καὶ [β] τὸ δέκατον τοῦ γομὸρ, πρὸς τὸ γομὸρ [γ] ἔσται τὸ ἴσον. καὶ τὰ στάθμια εἴκοσι ὀβολοί, πέντε σίκλοι, πέντε καὶ σίκλοι, δέκα καὶ πεντήκοντα σίκλοι ἡ μνᾶ ἔσται ὑμῖν. καὶ αὕτη ἡ ἀπαρχὴ ἣν ἀφοριεῖτε [δ] ἕκτον μέτρου ἀπὸ τοῦ γομὸρ τοῦ πυροῦ, καὶ τὸ [ε] ἕκτον αὐτοῦ τοῦ οἰφὶ ἀπὸ τοῦ κόρου τῶν κριθῶν. καὶ τὸ πρόσταγμα τοῦ ἐλαίου κοτύλην ἐλαίου ἀπὸ δέκα κοτυλῶν, ὅτι αἱ [ζ] δέκα κοτύλαι εἰσὶ γομόρ. καὶ πρόβατον ἀπὸ τῶν προβάτων ἀπὸ δέκα ἀφαίρεμα ἐκ πασῶν τῶν πατριῶν τοῦ ἰσραήλ, εἰς θυσίας καὶ εἰς ὁλοκαυτώματα καὶ εἰς σωτηρίου, τοῦ ἐξιλάσκεσθαι περὶ ὑμῶν, λέγει κύριος θεός. καὶ πᾶς ὁ λαὸς δώσει τὴν ἀπαρχὴν ταύτην τῷ ἀφηγουμένῳ τοῦ ἰσραήλ, καὶ διὰ τοῦ ἀφηγουμένου ἔσται τὰ ὁλοκαυτώματα. καὶ αἱ θυσίαι καὶ αἱ σπονδαὶ ἐν ταῖς ἑορταῖς, καὶ ἐν ταῖς νουμηνίαις, καὶ ἐν τοῖς σαββάτοις, καὶ ἐν πάσαις ταῖς ἑορταῖς οἴκου ἰσραήλ. αὐτὸς ποιήσει τὰ ὑπὲρ ἁμαρτίας, καὶ τὴν θυσίαν, καὶ τὰ ὁλοκαυτώματα, καὶ τὰ τοῦ σωτηρίου, τοῦ ἐξιλάσκεσθαι ὑπὲρ τοῦ οἴκου ἰσραήλ. τάδε λέγει κύριος θεός. ἐν τῷ πρώτῳ μηνὶ μιᾷ τοῦ μηνὸς, λήψεσθε μόσχον ἐκ βοῶν ἄμωμον, τοῦ ἐξιλάσασθαι τὸ ἅγιον. καὶ λήψεται ὁ ἱερεὺς ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ ἐξιλασμοῦ, καὶ δώσει ἐπὶ τὰς φλιὰς τοῦ οἴκου, καὶ ἐπὶ τὰς τέσσαρας γωνίας τοῦ ἱεροῦ, καὶ ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον, καὶ ἐπὶ τὰς φλιὰς τῆς πύλης τῆς αὐλῆς τῆς ἐσωτέρας. καὶ οὕτως ποιήσεις ἐν τῷ μηνὶ τῷ ἑβδόμῳ. μιᾷ τοῦ μηνὸς [η] λήψῃ παρ' ἑκάστου ἀπόμοιραν. καὶ ἐξιλάσεσθε τὸν οἶκον. καὶ ἐν τῷ πρώτῳ, τεσσαρεσκαιδεκάτῃ τοῦ μηνὸς, ἔσται ὑμῖν τὸ πάσχα ἑορτή. ἑπτὰ ἡμέρας ἄζυμα ἔδεσθε. καὶ ποιήσει ὁ ἀφηγούμενος ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ τοῦ οἴκου, καὶ ὑπὲρ παντὸς τοῦ λαοῦ τῆς γῆς, μόσχον ὑπὲρ ἁμαρτίας. καὶ

τὰς ἑπτὰ ἡμέρας τῆς ἑορτῆς ποιήσει ὁλοκαυτώματα τῷ κυρίῳ ἑπτὰ μόσχους καὶ ἑπτὰ κριοὺς ἀμώμους καθ᾽ ἡμέραν, τὰς ἑπτὰ ἡμέρας, καὶ ὑπὲρ ἁμαρτίας ἔριφον αἰγῶν καθ᾽ ἡμέραν, καὶ θυσίαν. θ καὶ πέμμα τῷ μόσχῳ, καὶ πέμματα τῷ κριῷ ποιήσεις, καὶ ἐλαίου ι τὸ εἳν τῷ πέμματι. καὶ ἐν τῷ ἑβδόμῳ μηνὶ πεντεκαιδεκάτῃ τοῦ μηνὸς, ἐν τῇ ἑορτῇ, ποιήσεις κατὰ τὰ αὐτὰ, ἑπτὰ ἡμέρας, καθὼς τὰ ὑπὲρ τῆς ἁμαρτίας, καὶ καθὼς τὰ ὁλοκαυτώματα, καὶ καθὼς τὸ μαναα, καὶ καθὼς τὸ ἔλαιον.

α Εἴκοσι.] Plerique libri habent, δέκα. β [τὸ δέκατον τοῦ γομόρ.] In quibusdam libris sequitur, τὸ μέτρον. In quibusdam, τὸ οἰφι. γ [ἔσται ἴσον.] In quibusdam libris est, ἔσται ἴσον τὸ σήκωμα καὶ τὰ στάθμια. εἴκοσι ὀβελοὶ ὁ σίκλος. οἱ δὲ πεντήκοντα σίκλοι, ἡ μνᾶ ἔσται ὑμῖν. Ac Theodoretus. διακελεύεται δὲ τὴν μνᾶν πεντήκοντα σίκλους ἔχειν. In quibusdã vero est. εἴκοσι σίκλοι, πέντε καὶ εἴκοσι σίκλοι, δέκα καὶ πέντε σίκλοι ἡ μνᾶ ἔσται ὑμῖν. quo modo legit S. Hieronymus. & dicit hunc locum iuxta LXX. non cohærere, & penitus intelligi non posse. δ [ἕκτον μέτρου.] In quibusdam libris est, τὸ ἕκτον τοῦ οἰφι ἀπὸ τοῦ κόρου τοῦ πυροῦ. ε [καὶ τὸ ἕκτον αὐτοῦ τοῦ οἰφι.] In quibusdam libris est, καὶ τὸ ἕκτον τοῦ μέτρου. ζ [δέκα κοτύλαι εἰσὶ γομόρ.] In quibusdam libris hæc sequuntur. τὰ δὲ δέκα γομὸρ κόρος. quod videtur confirmari auctoritate Theodoreti ita explicantis, καὶ διδάσκει ἡμᾶς τὸν μὲν κόρον ἔχειν γομὸρ δέκα, ἕκαστον δὲ γομὸρ χοίνικας δέκα. ὡς εἶναι τὸν κόρον χοινίκων ἑκατόν. η [λήψῃ παρ᾽ ἑκάστου ἀπόμοιραν.] Pleriq. libri habent, λήψῃ παρ᾽ ἑκάστου ἀγνοοῦντος καὶ νηπίου. est etiam qui habeat, λήψῃ παρ᾽ ἑκάστου ἀγνοοῦντος, καὶ νηπίου ἀπόμοιραν. θ [καὶ πέμμα.] Sch. σεμίδαλιν. ι [τὸ εἳν.] Theodoretus. τὸ εἳν παρὰ τῷ σύρῳ ἡμίναν εὗρον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Μϛ´.

Τάδε λέγει κύριος θεός. ἡ πύλη ἡ ἐν τῇ αὐλῇ τῇ ἐσωτέρᾳ, ἡ βλέπουσα πρὸς ἀνατολὰς, ἔσται κεκλεισμένη ἓξ ἡμέρας τὰς ἐνεργούς. ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων ἀνοιχθῇ. καὶ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς νουμηνίας ἀνοιχθήσεται, καὶ εἰσελεύσεται ὁ ἀφηγούμενος κατὰ τὴν ὁδὸν τοῦ αιλαμ τῆς πύλης τῆς ἔσωθεν, καὶ στήσεται ἐπὶ τὰ πρόθυρα τῆς πύλης, καὶ ποιήσουσιν οἱ ἱερεῖς τὰ ὁλοκαυτώματα αὐτοῦ, καὶ τὰ τοῦ σωτηρίου αὐτοῦ. καὶ προσκυνήσει ἐπὶ τοῦ προθύρου τῆς πύλης, καὶ ἐξελεύσεται, καὶ ἡ πύλη οὐ μὴ κλεισθῇ ἕως ἑσπέρας. καὶ προσκυνήσει ὁ λαὸς τῆς γῆς κατὰ τὰ πρόθυρα τῆς πύλης ἐκείνης, καὶ ἐν τοῖς σαββάτοις καὶ ἐν ταῖς νουμηνίαις, ἐναντίον κυρίου. καὶ τὰ ὁλοκαυτώματα προσοίσει ὁ ἀφηγούμενος τῷ κυρίῳ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων, ἓξ ἀμνοὺς ἀμώμους, καὶ κριὸν ἄμωμον, καὶ α μαναα, πέμμα τῷ κριῷ, καὶ τοῖς ἀμνοῖς θυσίαν, δόμα χειρὸς αὐτοῦ, καὶ ἐλαίου τὸ εἳν τῷ πέμματι. καὶ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς νουμηνίας μόσχον ἄμωμον, καὶ ἓξ ἀμνούς, καὶ κριὸς ἄμωμος ἔσται, καὶ πέμμα τῷ κριῷ, καὶ πέμμα τῷ μόσχῳ ἔσται μαναα, καὶ τοῖς ἀμνοῖς, καθὼς ἂν ἐκποιῇ ἡ χεὶρ αὐτοῦ, καὶ ἐλαίου τὸ εἳν τῷ πέμματι. καὶ ἐν τῷ εἰσπορεύεσθαι τὸν ἀφηγούμενον, κατὰ τὴν ὁδὸν τοῦ αιλαμ τῆς πύλης εἰσελεύσεται, καὶ κατὰ τὴν ὁδὸν τῆς πύλης ἐξελεύσεται. καὶ ὅταν εἰσπορεύηται ὁ λαὸς τῆς γῆς, ἐναντίον κυρίου ἐν ταῖς ἑορταῖς, ὁ εἰσπορευόμενος κατὰ τὴν ὁδὸν τῆς πύλης τῆς βλεπούσης πρὸς βορρᾶν προσκυνεῖν, ἐξελεύσεται κατὰ τὴν ὁδὸν τῆς πύλης τῆς πρὸς νότον. καὶ ὁ εἰσπορευόμενος κατὰ τὴν ὁδὸν τῆς πύλης τῆς πρὸς νότον, ἐξελεύσεται κατὰ τὴν ὁδὸν τῆς πύλης τῆς πρὸς βορρᾶν, οὐκ ἀναστρέψει κατὰ τὴν πύλην εἰς ἣν εἰσελήλυθεν, ἀλλ᾽ ἢ κατ᾽ εὐθὺ αὐτῆς ἐξελεύσεται. καὶ ὁ ἀφηγούμενος ἐν μέσῳ αὐτῶν ἐν τῷ εἰσπορεύεσθαι αὐτοὺς, εἰσελεύσεται μετ᾽ αὐτῶν, καὶ ἐν τῷ ἐκπορεύεσθαι αὐτοὺς ἐξελεύσεται. καὶ ἐν ταῖς ἑορταῖς καὶ ἐν ταῖς πανηγύρεσιν ἔσται τὸ μαναα πέμμα τῷ μόσχῳ, καὶ πέμμα τῷ κριῷ καὶ τοῖς ἀμνοῖς, καθὼς ἂν ἐκποιῇ ἡ χεὶρ αὐτοῦ, καὶ ἐλαίου τὸ εἳν τῷ πέμματι. ἐὰν δὲ ποιήσῃ ὁ ἀφηγούμενος β ὁμολογίαν ὁλοκαύτωμα σωτηρίου τῷ κυρίῳ, καὶ ἀνοίξῃ ἑαυτῷ τὴν πύλην τὴν βλέπουσαν κατὰ ἀνατολὰς, καὶ ποιήσῃ τὸ ὁλοκαύτωμα αὐτοῦ, καὶ τὰ τοῦ σωτηρίου αὐτοῦ, ὃν τρόπον ποιεῖ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων. καὶ ἐξελεύσεται, καὶ κλείσει τὰς θύρας μετὰ τὸ ἐξελθεῖν αὐτόν, καὶ ἀμνὸν ἐνιαύσιον ἄμωμον ποιήσει εἰς ὁλοκαύτωμα, καθ᾽ ἡμέραν τῷ κυρίῳ, πρωῒ ποιήσει αὐτόν, καὶ μαναα ποιήσει ἐπ᾽ αὐτῷ. τὸ πρωῒ ἕκτον τοῦ μέτρου, καὶ ἐλαίου τρίτον τοῦ εἳν τοῦ ἀναμίξαι τὴν σεμίδαλιν μαναα τῷ κυρίῳ, πρόσταγμα διαπαντὸς ποιήσετε τὸν ἀμνόν. καὶ τὸ μαναα, καὶ τὸ ἔλαιον ποιήσετε τὸ πρωῒ, ὁλοκαύτωμα διαπαντός. τάδε λέγει κύριος θεός. ἐὰν δῷ ὁ ἀφηγούμενος δόμα ἑνὶ ἐκ τῶν υἱῶν αὐτοῦ ἐκ τῆς κληρονομίας αὐτοῦ, τοῦτο τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ ἔσται κατάσχεσις κληρονομία. ἐὰν δὲ δῷ δόμα ἑνὶ τῶν παίδων αὐτοῦ, καὶ ἔσται αὐτῷ ἕως τοῦ ἔτους τῆς ἀφέσεως, καὶ ἀποδώσει τῷ ἀφηγουμένῳ. πλὴν τῆς κληρονομίας τῶν υἱῶν αὐτοῦ αὐτοῖς ἔσται, καὶ οὐ μὴ λάβῃ ὁ ἀφηγούμενος ἐκ τῆς κληρονομίας τοῦ λαοῦ, τοῦ καταδυναστεῦσαι αὐτούς, ἐκ τῆς κατασχέσεως αὐτοῦ κατακληρονομήσει τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ, ὅπως μὴ διασκορπίζηται ὁ λαός μου, ἕκαστος ἐκ τῆς κατασχέσεως αὐτοῦ. καὶ εἰσήγαγέ με εἰς τὴν εἴσοδον τῆς κατὰ νώτου τῆς πύλης, εἰς τὴν ἐξέδραν τῶν ἁγίων τῶν ἱερέων, τὴν βλέπουσαν πρὸς βορρᾶν. καὶ ἰδοὺ ἐκεῖ τόπος κεχωρισμένος, καὶ εἶπε πρός με. οὗτος ὁ τόπος ἐστὶν, οὗ ἑψήσουσιν ἐκεῖ οἱ ἱερεῖς τὰ ὑπὲρ ἀγνοίας καὶ τὰ ὑπὲρ ἁμαρτίας, καὶ ἐκεῖ πέψουσι τὸ μαναα τὸ παράπαν, τοῦ μὴ ἐκφέρειν εἰς τὴν αὐλὴν τὴν ἐξωτέραν, τοῦ ἁγιάζειν τὸν λαόν. καὶ ἐξήγαγέ με εἰς τὴν αὐλὴν τὴν ἐξωτέραν, καὶ περιήγαγέ με ἐπὶ τὰ τέσσαρα μέρη τῆς αὐλῆς. καὶ ἰδοὺ αὐλὴ κατὰ τὰ κλίτη τῆς αὐλῆς, κατὰ τὸ κλίτος αὐλή, αὐλὴ γ ἐπὶ τὰ τέσσαρα, καὶ τῆς αὐλῆς αὐλὴ μικρὰ μήκους πηχῶν τεσσαράκοντα, καὶ εὖρος πηχῶν τριάκοντα, μέτρον ἓν ταῖς τέσσαρσι. καὶ ἐξέδραι κύκλῳ ἐν αὐταῖς, κύκλῳ ταῖς τέσσαρσι. καὶ μαγειρεῖα γεγονότα ὑποκάτω τῶν ἐξεδρῶν κύκλῳ. καὶ εἶπε πρός με. οὗτοι οἱ οἶκοι τῶν μαγείρων, οὗ ἑψήσουσιν ἐκεῖ οἱ λειτουργοῦντες τῷ οἴκῳ τὰ θύματα τοῦ λαοῦ.

α Μαγαὰ πέμμα.] Theodoretus. ὁ σῦρος ἡ σεμιδάλεως θυσίαν. Quidam libri habent, μαναά, καὶ οἰφί. β [ὁμολογίαν ὁλοκαύτωμα σωτηρίου.] Quidam libri habent, ἑκούσιον ὁλοκαύτωμα σωτηρίου. Quidam, ἑκούσιον ὁλοκαύτωμα, ἢ εἰρηνικὰς σωτηρίου. γ [ἐπὶ τὰ τέσσαρα, καὶ τῆς αὐλῆς αὐλή.] Plerique libri habent, ἐπὶ τὰ τέσσαρα κλίτη τῆς αὐλῆς αὐλαὶ μικραί.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΜΖ'.

Καὶ εἰσήγαγέ με ἐπὶ τὰ πρόθυρα τοῦ οἴκου, καὶ ἰδοὺ ὕδωρ α ἐξεπορεύετο ὑποκάτωθεν τοῦ αἰθρίου κατ' ἀνατολάς, ὅτι τὸ πρόσωπον τοῦ οἴκου ἔβλεπε κατὰ ἀνατολάς, καὶ τὸ ὕδωρ κατέβαινεν ἀπὸ τοῦ κλίτους τοῦ δεξιοῦ, ἀπὸ νότου ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον. καὶ ἐξήγαγέ με κατὰ τὴν ὁδὸν τῆς πύλης τῆς πρὸς βορρᾶν, καὶ περιήγαγέ με τὴν ὁδὸν ἔξωθεν πρὸς τὴν πύλην τῆς αὐλῆς τῆς βλεπούσης κατ' ἀνατολάς. καὶ ἰδοὺ τὸ ὕδωρ κατεφέρετο ἀπὸ τοῦ κλίτους τοῦ δεξιοῦ, β καθὼς ἔξοδος ἀνδρὸς ἐξεναντίας. καὶ μέτρον ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ, καὶ διεμέτρησε γ χιλίους ἐν τῷ μέτρῳ, καὶ διῆλθεν ἐν τῷ ὕδατι ὕδωρ ἀφέσεως, καὶ διεμέτρησε χιλίους, καὶ διῆλθεν ἐν τῷ ὕδατι ὕδωρ ἕως τῶν μηρῶν. καὶ διεμέτρησε χιλίους, καὶ διῆλθεν ὕδωρ ἕως ὀσφύος. καὶ διεμέτρησε χιλίους, δ καὶ οὐκ ἠδύνατο διελθεῖν, ὅτι ἐξύβριζεν ὡς χειμάρρου ὃν οὐ διαβήσονται. καὶ εἶπε πρός με. ἑώρακας υἱὲ ἀνθρώπου; καὶ ἤγαγέ με, καὶ ἐπέστρεψέ με ἐπὶ τὸ χεῖλος τοῦ ποταμοῦ, ἐν τῇ ἐπιστροφῇ μου. καὶ ἰδοὺ ἐπὶ τοῦ χείλους τοῦ ποταμοῦ δένδρα πολλὰ σφόδρα ἔνθεν καὶ ἔνθεν. καὶ εἶπε πρός με. τὸ ὕδωρ τοῦτο τὸ ἐκπορευόμενον εἰς τὴν γαλιλαίαν τὴν πρὸς ἀνατολάς, καὶ κατέβαινεν ε ἐπὶ τὴν ἀραβίαν, καὶ ἤρχετο ἕως ἐπὶ τὴν θάλασσαν ἐπὶ τὸ ὕδωρ τῆς διεκβολῆς, καὶ ὑγιάσει τὰ ὕδατα, καὶ ἔσται πᾶσα ψυχὴ τῶν ζώων τῶν ἐκζεόντων, ἐπὶ πάντα ἐφ' ἃ ἂν ἐπέλθῃ ἐκεῖ ὁ ποταμός, ζήσεται. καὶ ἔσται ἐκεῖ ἰχθὺς πολὺς σφόδρα, ὅτι ἥκει ἐκεῖ τὸ ὕδωρ τοῦτο, καὶ ὑγιάσει καὶ ζήσεται πᾶν ἐφ' ὃ ἂν ἔλθῃ ὁ ποταμός, ἐκεῖ ζήσεται. καὶ στήσονται ἐκεῖ ἁλιεῖς ἀπὸ ζ ἰνγαδεὶν ἕως ἐναγαλλείμ. ψυγμὸς σαγηνῶν ἔσται, καθ' ἑαυτὴν ἔσται. καὶ οἱ ἰχθύες αὐτῆς, ὡς οἱ ἰχθύες τῆς θαλάσσης τῆς μεγάλης, πλῆθος πολὺ σφόδρα. καὶ ἐν τῇ διεκβολῇ αὐτοῦ, καὶ ἐν τῇ ἐπιστροφῇ αὐτοῦ, καὶ ἐν τῇ ὑπεράρσει αὐτοῦ, οὐ η μὴ ὑγιάσωσιν. εἰς ἅλας δέδονται, καὶ ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ ἀναβήσεται, ἐπὶ τοῦ χείλους αὐτοῦ ἔνθεν καὶ ἔνθεν. πᾶν ξύλον βρώσιμον θ οὐ μὴ παλαιωθῇ ἐπ' αὐτοῦ, οὐδὲ μὴ ἐκλείπῃ ὁ καρπὸς αὐτοῦ τῆς καινότητος αὐτοῦ πρωτοβολήσει, ὅτι τὰ ὕδατα αὐτῶν ἐκ τῶν ἁγίων ταῦτα ἐκπορεύεται, καὶ ἔσται ὁ καρπὸς αὐτῶν εἰς βρῶσιν, καὶ ἀνάβασις αὐτῶν εἰς ὑγίειαν. τάδε λέγει κύριος θεός. Ταῦτα τὰ ὅρια κατακληρονομήσετε τῆς γῆς, ταῖς δώδεκα φυλαῖς τῶν υἱῶν ἰσραὴλ πρόσθεσις σχοινίσματος. καὶ κατακληρονομήσετε αὐτὴν ἕκαστος καθὼς ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, εἰς ἣν ἦρα τὴν χεῖρά μου, τοῦ δοῦναι τοῖς πατράσιν αὐτῶν, καὶ πεσεῖται ἡ γῆ αὕτη ὑμῖν ἐν κληρονομίᾳ. καὶ ταῦτα τὰ ὅρια τῆς γῆς τῆς πρὸς βορρᾶν ἀπὸ θαλάσσης τῆς μεγάλης τῆς καταβαινούσης, καὶ περισχιζούσης τῆς εἰσόδου ἡμὰθ σεδδὰμ μααβθηρὰς ἐβραμηλιὰμ ἀναμέσον ὁρίων δαμασκοῦ καὶ ἀναμέσον ὁρίων ἡμαθεὶ αὐλὴ τοῦ σαυναν, αἵ εἰσιν ἐπάνω τῶν ὁρίων αὐρανίτιδος. ταῦτα τὰ ὅρια ἀπὸ τῆς θαλάσσης. ἀπὸ τῆς αὐλῆς τοῦ αἰναν, ὅρια δαμασκοῦ, καὶ τὰ πρὸς βορρᾶν. ι καὶ τὰ πρὸς ἀνατολὰς ἀναμέσον τῆς αὐρανίτιδος καὶ ἀναμέσον δαμασκοῦ, καὶ ἀναμέσον τῆς γαλααδίτιδος, καὶ ἀναμέσον τῆς γῆς τοῦ ἰσραήλ, ὁ ἰορδάνης διορίζει ἐπὶ τὴν θάλασσαν, τὴν πρὸς ἀνατολὰς φοινικῶνος. ταῦτα τὰ πρὸς ἀνατολάς, καὶ τὰ πρὸς νότον καὶ λίβα ἀπὸ θαιμὰν καὶ φοινικῶνος, ἕως ὕδατος μαριμὼθ καδήμ, παρεκτεῖνον ἐπὶ τὴν θάλασσαν τὴν μεγάλην. τοῦτο τὸ μέρος νότος καὶ λίψ. τοῦτο τὸ μέρος τῆς θαλάσσης τῆς μεγάλης ὁρίζει, ἕως κατέναντι τῆς εἰσόδου ἡμάθ, ἕως εἰσόδου αὐτοῦ. ταῦτά ἐστι τὰ πρὸς θάλασσαν ἡμάθ. καὶ διαμερίσετε τὴν γῆν ταύτην αὐτοῖς, ταῖς φυλαῖς τοῦ ἰσραὴλ βαλεῖτε αὐτὴν ἐν κλήρῳ, ὑμῖν καὶ τοῖς προσηλύτοις τοῖς παροικοῦσιν ἐν μέσῳ ὑμῶν, οἵτινες ἐγέννησαν υἱοὺς ἐν μέσῳ ὑμῶν, καὶ ἔσονται ὑμῶν ὡς αὐτόχθονες ἐν τοῖς υἱοῖς τοῦ ἰσραήλ. μεθ' ὑμῶν φάγονται ἐν κληρονομίᾳ ἐν μέσῳ τῶν φυλῶν τοῦ ἰσραήλ, καὶ ἔσονται ἐν φυλῇ προσηλύτων ἐν τοῖς προσηλύτοις τοῖς μετ' αὐτῶν. ἐκεῖ δώσετε κληρονομίαν αὐτοῖς, λέγει κύριος θεός.

α Ἐξεπορεύετο ὑποκάτωθεν τοῦ αἰθρίου.] Polychronius. ἐξεπορεύετο ἀπὸ τοῦ οὐδοῦ τῆς θύρας. β [καθὼς ἔξοδος ἀνδρός.] Polychronius. ὁ ἑβραῖος, καὶ ἰδοὺ ἐν τῷ ἐξιέναι τινὰ ἄνθρωπον. γ [χιλίους ἐν τῷ μέτρῳ.] Aliquot libri habent, χιλίους ἐν τῷ μήκει πήχεις. διῆλθεν ἐν τῷ ὕδατι ὕδωρ ἕως ἀστραγάλων. καὶ διεμέτρησε χιλίους, καὶ διῆλθεν ἐν τῷ ὕδατι ὕδωρ ἕως τῶν γονάτων. καὶ διεμέτρησε χιλίους, καὶ διῆλθεν ὕδωρ ἕως ὀσφύος. δ [καὶ οὐκ ἠδύνατο.] In quibusdam libris est, καὶ ἰδοὺ χείμαρρος, ὃν οὐκ ἠδύνατο διελθεῖν. ὅτι ἐξύβριζε τὸ ὕδωρ ὡς ῥοῖζος χειμάρρου, ὃν οὐ διαβήσονται. In quibusdam pro, ὅτι ἐξύβριζε est, ὅτι ἔβραζε. ε [ἐπὶ τὴν ἀραβίαν.] In aliquot libris est, ἐπὶ τὴν ἀοίκητον. Polychronius. ὁ ἑβραῖος, ἐπὶ δυσμάς. ζ [ἰνγαδείν.] Theodoretus. τὸ ἐνγαδδείν, ὀφθαλμὸν πειρατηρίου σημαίνει. τὸ δὲ ἐναγαλλείμ, ὀφθαλμὸν μόσχου εἰς θυσίαν προσφερομένου, καὶ τὴν ἁμαρτίαν λύοντος. η [οὐ μὴ ὑγιάσωσιν.] Scholion. ἰαθῶσιν. θ [οὐ μὴ παλαιωθῇ.] In aliquot libris hæc antecedunt. ὃ οὐκ ἀποῤῥυήσεται τὸ φύλλον αὐτοῦ, καί. ι [καὶ τὰ πρὸς ἀνατολάς.] In quibusdam libris est, κατὰ βορρᾶν καὶ τὸ ὅριον ἀμάθ, καὶ τὸ ὅριον βορρᾶ κατὰ πρόσωπον ἀνατολῶν. καὶ τὰ πρὸς ἀνατολάς. vbi, κατὰ πρόσωπον ἀνατολῶν, & καὶ τὰ πρὸς ἀνατολάς, gemina interpretatio est.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΜΗ'.

Καὶ ταῦτα τὰ ὀνόματα τῶν φυλῶν ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς πρὸς βορρᾶν, κατὰ τὸ μέρος τῆς καταβάσεως τοῦ περισχίζοντος ἐπὶ τὴν εἴσοδον τῆς ἡμάθ αὐλῆς τοῦ αἰλάμ, ὅριον δαμασκοῦ πρὸς βορρᾶν κατὰ μέρος ἡμάθ αὐλῆς. καὶ ἔσται αὐτοῖς τὰ πρὸς ἀνατολὰς ἕως πρὸς θάλασσαν δάν, μία. καὶ ἀπὸ τῶν ὁρίων τοῦ δὰν τὰ πρὸς ἀνατολάς, ἕως τῶν πρὸς θάλασσαν ἀσήρ, μία. καὶ ἀπὸ τῶν ὁρίων ἀσὴρ ἀπὸ τῶν πρὸς ἀνατολάς, ἕως τῶν πρὸς θάλασσαν νεφθαλίμ, μία.

μία. καὶ ἀπὸ τῶν ὁρίων νεφθαλὶμ ἀπὸ ἀνατολῶν, ἕως τῶν πρὸς θάλασσαν μανασσῆ, μία. καὶ ἀπὸ τῶν ὁρίων μανασσῆ ἀπὸ τῶν πρὸς ἀνατολὰς τῶν πρὸς θάλασσαν ἐφραὶμ, μία. καὶ ἀπὸ τῶν ὁρίων ἐφραὶμ ἀπὸ τῶν πρὸς ἀνατολὰς, ἕως τῶν πρὸς θάλασσαν ῥουβὴν, μία. καὶ ἀπὸ τῶν ὁρίων ῥουβὴν, ἀπὸ τῶν πρὸς ἀνατολὰς, ἕως τῶν πρὸς θάλασσαν ἰούδα, μία. καὶ ἀπὸ τῶν ὁρίων ἰούδα, ἀπὸ τῶν πρὸς ἀνατολὰς, ἔσται ἡ ἀπαρχὴ τοῦ ἀφορισμοῦ πέντε καὶ εἴκοσι χιλιάδες εὖρος, καὶ μῆκος καθὼς μία τῶν μερίδων ἀπὸ τῶν πρὸς ἀνατολὰς, καὶ ἕως τῶν πρὸς θάλασσαν. καὶ ἔσται τὸ ἅγιον ἐν μέσῳ αὐτῶν ἀπαρχὴν, ἣν ἀφοριοῦσι τῷ κυρίῳ, μῆκος πέντε καὶ εἴκοσι χιλιάδες, καὶ εὖρος εἴκοσι πέντε χιλιάδες. τούτων ἔσται ἡ ἀπαρχὴ τῶν ἁγίων τοῖς ἱερεῦσι πρὸς βορρᾶν πέντε καὶ εἴκοσι χιλιάδες, [a] καὶ πρὸς θάλασσαν, δέκα χιλιάδες, καὶ πρὸς νότον, εἴκοσι καὶ πέντε χιλιάδες. καὶ τὸ ὄρος τῶν ἁγίων ἔσται ἐν μέσῳ αὐτοῦ τοῖς ἱερεῦσι, τοῖς ἡγιασμένοις υἱοῖς σαδδοὺκ, τοῖς φυλάσσουσι τὰς φυλακὰς τοῦ οἴκου, οἵτινες οὐκ ἐπλανήθησαν ἐν τῇ πλανήσει υἱῶν ἰσραὴλ, ὃν τρόπον ἐπλανήθησαν οἱ λευῖται. καὶ ἔσται αὐτοῖς ἡ ἀπαρχὴ δεδομένη ἐκ τῶν ἀπαρχῶν τῆς γῆς, ἅγιον ἁγίων ἀπὸ τῶν ὁρίων τῶν λευιτῶν. τοῖς δὲ λευίταις τὰ ἐχόμενα τῶν ὁρίων τῶν ἱερέων, μῆκος πέντε καὶ εἴκοσι χιλιάδες, καὶ εὖρος δέκα χιλιάδες. πᾶν τὸ μῆκος πέντε καὶ εἴκοσι χιλιάδες, καὶ εὖρος εἴκοσι χιλιάδες. οὐ πραθήσεται ἐξ αὐτοῦ οὐδὲ καταμετρηθήσεται, οὐδὲ ἀφαιρεθήσεται τὰ πρωτογεννήματα τῆς γῆς, ὅτι ἅγιόν ἐστι τῷ κυρίῳ. τὰς δὲ πέντε χιλιάδας τὰς περισσὰς ἐπὶ τῷ πλάτει ἐπὶ ταῖς πέντε καὶ εἴκοσι χιλιάσι, προτείχισμα ἔσται τῇ πόλει εἰς τὴν κατοικίαν [b] καὶ εἰς διάστημα αὐτοῦ. καὶ ἔσται ἡ πόλις ἐν μέσῳ αὐτοῦ, καὶ ταῦτα τὰ μέτρα αὐτῆς. ἀπὸ τῶν πρὸς βορρᾶν, πεντακόσιοι καὶ τετρακισχίλιοι, καὶ ἀπὸ τῶν πρὸς νότον πεντακόσιοι καὶ τέσσαρες χιλιάδες, καὶ ἀπὸ τῶν πρὸς ἀνατολὰς, πεντακόσιοι καὶ τέσσαρες χιλιάδες, καὶ ἀπὸ τῶν πρὸς θάλασσαν, τετρακισχιλίους πεντακοσίους. καὶ ἔσται διάστημα τῇ πόλει πρὸς βορρᾶν διακόσιοι πεντήκοντα, καὶ πρὸς νότον διακόσιοι καὶ πεντήκοντα, καὶ πρὸς ἀνατολὰς διακόσιοι πεντήκοντα, καὶ πρὸς θάλασσαν διακόσιοι πεντήκοντα, καὶ τὸ περισσὸν τοῦ μήκους τὸ ἐχόμενον τῶν ἀπαρχῶν τῶν ἁγίων δέκα χιλιάδες πρὸς ἀνατολὰς, καὶ δέκα χιλιάδες πρὸς θάλασσαν. καὶ ἔσονται αἱ ἀπαρχαὶ τοῦ ἁγίου, καὶ ἔσται τὰ γεννήματα αὐτοῦ εἰς ἄρτους τοῖς ἐργαζομένοις τὴν πόλιν. οἱ δὲ ἐργαζόμενοι τὴν πόλιν ἐργῶνται αὐτὴν ἐκ πασῶν τῶν φυλῶν τοῦ ἰσραὴλ, πᾶσα ἡ ἀπαρχὴ, πέντε καὶ εἴκοσι χιλιάδες ἐπὶ πέντε καὶ εἴκοσι χιλιάδας. τετράγωνον ἀφοριεῖτε αὐτοῦ τὴν ἀπαρχὴν τοῦ ἁγίου, ἀπὸ τῆς κατασχέσεως τῆς πόλεως. τὸ δὲ περισσὸν τῷ ἀφηγουμένῳ ἐκ τούτου. καὶ ἐκ τούτου ἀπὸ τῶν ἀπαρχῶν τοῦ ἁγίου, καὶ εἰς τὴν κατάσχεσιν τῆς πόλεως ἐπὶ πέντε καὶ εἴκοσι χιλιάδας μῆκος, ἕως τῶν ὁρίων τῶν πρὸς ἀνατολὰς καὶ πρὸς θάλασσαν, ἐπὶ πέντε καὶ εἴκοσι χιλιάδας ἕως τῶν ὁρίων τῶν πρὸς θάλασσαν, ἐχόμενα τῶν μερίδων τοῦ ἀφηγουμένου. καὶ ἔσται ἡ ἀπαρχὴ τῶν ἁγίων καὶ τὸ ἁγίασμα τοῦ οἴκου ἐν μέσῳ αὐτῆς, καὶ ἀπὸ τῶν λευιτῶν, ἀπὸ τῆς κατασχέσεως τῆς πόλεως ἐν μέσῳ τῶν ἀφηγουμένων, ἔσται ἀναμέσον τῶν ὁρίων ἰούδα, καὶ ἀναμέσον τῶν ὁρίων βενιαμὶν, καὶ τῶν ἀφηγουμένων ἔσται. καὶ τὸ περισσὸν τῶν φυλῶν, ἀπὸ τῶν πρὸς ἀνατολὰς ἕως τῶν πρὸς θάλασσαν βενιαμὶν, μία. καὶ ἀπὸ τῶν ὁρίων τῶν βενιαμὶν ἀπὸ τῶν πρὸς ἀνατολὰς, ἕως τῶν πρὸς θάλασσαν συμεὼν, μία. καὶ ἀπὸ τῶν ὁρίων τῶν συμεὼν ἀπὸ τῶν πρὸς ἀνατολὰς, ἕως τῶν πρὸς θάλασσαν ἰσσάχαρ, μία. καὶ ἀπὸ τῶν ὁρίων τῶν ἰσσάχαρ ἀπὸ τῶν πρὸς ἀνατολὰς, ἕως τῶν πρὸς θάλασσαν ζαβουλὼν, μία. καὶ ἀπὸ τῶν ὁρίων τῶν ζαβουλὼν ἀπὸ τῶν πρὸς ἀνατολὰς, ἕως τῶν πρὸς θάλασσαν γὰδ, μία. καὶ ἀπὸ τῶν ὁρίων τῶν γὰδ ἀπὸ τῶν πρὸς ἀνατολὰς, ἕως τῶν πρὸς λίβα. καὶ ἔσται τὰ ὅρια αὐτοῦ ἀπὸ θαιμὰν, καὶ ὕδατος βαριμὼθ κάδης, κληρονομίας, ἕως τῆς θαλάσσης τῆς μεγάλης. αὕτη ἡ γῆ, ἣν βαλεῖτε ἐν κλήρῳ ταῖς φυλαῖς τοῦ ἰσραήλ. καὶ οὗτοι οἱ διαμερισμοὶ αὐτῶν, λέγει κύριος θεός. καὶ αὗται αἱ διεκβολαὶ τῆς πόλεως αἱ πρὸς βορρᾶν, τετρακισχίλιοι καὶ πεντακόσιοι μέτρῳ. καὶ αἱ πύλαι τῆς πόλεως, ἐπ' ὀνόμασι φυλῶν τοῦ ἰσραήλ. πύλαι τρεῖς πρὸς βορρᾶν, πύλη ῥουβὴν, μία. καὶ πύλη ἰούδα, μία. καὶ πύλη λευῒ, μία. καὶ τὰ πρὸς ἀνατολὰς τετρακισχίλιοι καὶ πεντακόσιοι. καὶ πύλαι τρεῖς, πύλη ἰωσὴφ, μία. καὶ πύλη βενιαμὶν, μία. καὶ πύλη δὰν, μία. καὶ τὰ πρὸς νότον τετρακισχίλιοι καὶ πεντακόσιοι μέτρῳ. καὶ πύλαι τρεῖς, πύλη συμεὼν, μία. καὶ πύλη ἰσσάχαρ, μία. καὶ πύλη ζαβουλὼν, μία. καὶ τὰ πρὸς θάλασσαν τετρακισχίλιοι καὶ πεντακόσιοι μέτρῳ. πύλαι τρεῖς, πύλη γὰδ, μία. καὶ πύλη ἀσὴρ, μία. καὶ πύλη νεφθαλὶμ, μία. κύκλωμα, δέκα καὶ ὀκτὼ χιλιάδες. καὶ τὸ ὄνομα τῆς πόλεως, ἀφ' ἧς ἂν ἡμέρας γένηται, ἔσται τὸ ὄνομα αὐτῆς.

a Καὶ πρὸς θάλασσαν.] In cæteris libris hæc ita posita sunt, καὶ πρὸς θάλασσαν εὖρος δέκα χιλιάδες καὶ πρὸς ἀνατολὰς πλάτος δέκα χιλιάδες, καὶ πρὸς νότον μῆκος εἴκοσι καὶ πέντε χιλιάδες. b [καὶ εἰς διάστημα αὐτοῦ.] In quibusdam libris est, καὶ εἰς προάστεια αὐτοῦ.

ΔΑΝΙΗΛ

Καὶ [α] ἦν ἀνὴρ οἰκῶν ἐν Βαβυλῶνι, καὶ ὄνομα αὐτῷ Ἰωακείμ. καὶ ἔλαβε γυναῖκα ᾗ ὄνομα Σωσάννα, θυγάτηρ Χελκίου, καλὴ σφόδρα, καὶ φοβουμένη τὸν κύριον. καὶ οἱ γονεῖς αὐτῆς δίκαιοι, καὶ ἐδίδαξαν τὴν θυγατέρα αὐτῶν κατὰ τὸν νόμον Μωϋσῆ. καὶ ἦν Ἰωακεὶμ πλούσιος σφόδρα, καὶ ἦν αὐτῷ παράδεισος γειτνιῶν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ. καὶ πρὸς αὐτὸν προσήγοντο οἱ Ἰουδαῖοι διὰ τὸ εἶναι αὐτὸν ἐνδοξότερον πάντων. καὶ ἀπεδείχθησαν δύο πρεσβύτεροι ἐκ τοῦ λαοῦ κριταὶ ἐν τῷ ἐνιαυτῷ ἐκείνῳ, περὶ ὧν [β] ἐλάλησεν ὁ δεσπότης, ὅτι ἐξῆλθεν ἀνομία ἐκ Βαβυλῶνος ἐκ πρεσβυτέρων κριτῶν, οἳ ἐδόκουν κυβερνᾶν τὸν λαόν. οὗτοι προσεκαρτέρουν ἐν τῇ οἰκίᾳ Ἰωακείμ, καὶ ἤρχοντο πρὸς αὐτοὺς πάντες οἱ κρινόμενοι. καὶ ἐγένετο ἡνίκα ἀπέτρεχεν ὁ λαὸς μέσον ἡμέρας, εἰσεπορεύετο Σωσάννα, καὶ περιεπάτει ἐν τῷ παραδείσῳ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς, καὶ ἐθεώρουν αὐτὴν οἱ δύο πρεσβύτεροι καθ' ἡμέραν εἰσπορευομένην, καὶ περιπατοῦσαν, καὶ ἐγένοντο ἐν ἐπιθυμίᾳ αὐτῆς, καὶ διέστρεψαν τὸν ἑαυτῶν νοῦν, καὶ ἐξέκλιναν τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν, τοῦ μὴ βλέπειν εἰς τὸν οὐρανόν, μηδὲ μνημονεύειν κριμάτων δικαίων. [γ] καὶ ἦσαν ἀμφότεροι κατανενυγμένοι περὶ αὐτῆς, καὶ οὐκ ἀνήγγειλαν ἀλλήλοις τὴν ὀδύνην ἑαυτῶν, ὅτι ᾐσχύνοντο ἀναγγεῖλαι τὴν ἐπιθυμίαν αὐτῶν, ὅτι ἤθελον συγγενέσθαι αὐτῇ, καὶ παρετηροῦσαν φιλοτίμως καθ' ἡμέραν ὁρᾷν αὐτήν. καὶ εἶπαν ἕτερος τῷ ἑτέρῳ. πορευθῶμεν δὴ εἰς οἶκον, ὅτι ἀρίστου ὥρα ἐστί. καὶ ἐξελθόντες διεχωρίσθησαν ἀπ' ἀλλήλων, καὶ ἀνακάμψαντες ἦλθον ἐπὶ τὸ αὐτό, καὶ ἀνετάζοντες ἀλλήλους τὴν αἰτίαν, ὡμολόγησαν τὴν ἐπιθυμίαν αὐτῶν. καὶ τότε κοινῇ συνετάξαντο καιρόν, ὅτε αὐτὴν δυνήσονται εὑρεῖν μόνην. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ παρατηρεῖν αὐτοὺς ἡμέραν εὔθετον, εἰσῆλθέ ποτε καθὼς χθὲς καὶ τρίτης ἡμέρας μετὰ δύο μόνων κορασίων, καὶ ἐπεθύμησε λούσασθαι ἐν τῷ παραδείσῳ, ὅτι καῦμα ἦν. καὶ οὐκ ἦν οὐδεὶς ἐκεῖ πλὴν οἱ δύο πρεσβύτεροι κεκρυμμένοι, καὶ παρατηροῦντες αὐτήν. καὶ εἶπε τοῖς κορασίοις. ἐνέγκατε δή μοι ἔλαιον καὶ σμήγματα, καὶ τὰς θύρας τοῦ παραδείσου κλείσατε, ὅπως λούσωμαι. καὶ ἐποίησαν καθὼς εἶπε, καὶ ἀπέκλεισαν τὰς θύρας τοῦ παραδείσου, καὶ ἐξῆλθαν κατὰ τὰς πλαγίας θύρας, ἐνέγκαι τὰ προστεταγμένα αὐταῖς, καὶ οὐκ εἴδοσαν τοὺς πρεσβυτέρους, ὅτι ἦσαν κεκρυμμένοι. καὶ ἐγένετο ὡς ἐξήλθοσαν τὰ κοράσια, καὶ ἀνέστησαν οἱ δύο πρεσβῦται, καὶ ἐπέδραμον αὐτῇ, καὶ

A εἶπον. ἰδοὺ αἱ θύραι τοῦ παραδείσου κέκλεινται, καὶ οὐδεὶς θεωρεῖ ἡμᾶς, καὶ ἐν ἐπιθυμίᾳ σου ἐσμέν. διὸ συγκατάθου ἡμῖν, καὶ γενοῦ μεθ' ἡμῶν. εἰ δὲ μή, καταμαρτυρήσομέν σου, ὅτι ἦν μετὰ σοῦ νεανίσκος, καὶ διὰ τοῦτο ἐξαπέστειλας τὰ κοράσια ἀπὸ σοῦ. καὶ ἀνεστέναξε Σωσάννα, καὶ εἶπε. στενά μοι πάντοθεν. ἐάν τε γὰρ τοῦτο πράξω, θάνατός μοι ἐστίν. ἐάν τε μὴ πράξω, οὐκ ἐκφεύξομαι τὰς χεῖρας ὑμῶν. αἱρετώτερόν μοι ἐστὶ μὴ πράξασαν ἐμπεσεῖν εἰς τὰς χεῖρας ὑμῶν, ἢ ἁμαρτεῖν ἐνώπιον κυρίου. καὶ ἀνεβόησε φωνῇ μεγάλῃ Σωσάννα. ἐβόησαν δὲ καὶ οἱ δύο πρεσβῦται κατέναντι αὐτῆς. B καὶ δραμὼν ὁ εἷς, ἤνοιξε τὰς θύρας τοῦ παραδείσου. ὡς δὲ ἤκουσαν τὴν κραυγὴν ἐν τῷ παραδείσῳ οἱ ἐκ τῆς οἰκίας, εἰσεπήδησαν διὰ τῆς πλαγίας θύρας ἰδεῖν τὸ συμβεβηκὸς αὐτῇ. ἡνίκα δὲ εἶπαν οἱ πρεσβῦται τοὺς λόγους αὐτῶν, κατῃσχύνθησαν οἱ δοῦλοι σφόδρα, ὅτι πώποτε οὐκ ἐῤῥέθη λόγος τοιοῦτος περὶ Σωσάννης. καὶ ἐγένετο τῇ ἐπαύριον ὡς συνῆλθεν ὁ λαὸς πρὸς τὸν ἄνδρα αὐτῆς Ἰωακείμ, ἦλθον οἱ δύο πρεσβῦται πλήρεις τῆς ἀνόμου ἐννοίας κατὰ Σωσάννης, τοῦ θανατῶσαι αὐτήν, καὶ εἶπαν ἔμπροσθεν τοῦ λαοῦ. ἀποστείλατε ἐπὶ Σωσάνναν θυ- Γ γατέρα Χελκίου, ἥ ἐστι γυνὴ Ἰωακείμ. οἱ δὲ ἀπέστειλαν. καὶ ἦλθεν αὐτή, καὶ οἱ γονεῖς αὐτῆς, καὶ τὰ τέκνα αὐτῆς, καὶ πάντες οἱ συγγενεῖς αὐτῆς. ἡ δὲ Σωσάννα ἦν τρυφερὰ σφόδρα, καὶ καλὴ τῷ εἴδει. οἱ δὲ παράνομοι ἐκέλευσαν ἀποκαλυφθῆναι αὐτήν, ἦν γὰρ κατακεκαλυμμένη, ὅπως ἐμπλησθῶσι τοῦ κάλλους αὐτῆς. ἔκλαιον δὲ οἱ παρ' αὐτῆς, καὶ πάντες οἱ ἰδόντες αὐτήν. ἀναστάντες δὲ οἱ δύο πρεσβῦται ἐν μέσῳ τῷ λαῷ, ἔθηκαν τὰς χεῖρας ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτῆς. ἡ δὲ κλαίουσα ἀνέβλεψεν εἰς τὸν οὐρανόν, ὅτι ἦν ἡ καρδία αὐτῆς πεποιθυῖα ἐπὶ κυρίῳ. εἶπον δὲ οἱ πρε- Δ σβῦται. περιπατούντων ἡμῶν ἐν τῷ παραδείσῳ μόνων, εἰσῆλθεν αὕτη μετὰ δύο παιδισκῶν, καὶ ἀπέκλεισε τὰς θύρας τοῦ παραδείσου, καὶ ἀπέλυσε τὰς παιδίσκας. καὶ ἦλθε πρὸς αὐτὴν νεανίσκος ὃς ἦν κεκρυμμένος, καὶ ἀνέπεσε μετ' αὐτῆς. ἡμεῖς δὲ ὄντες ἐν τῇ γωνίᾳ τοῦ παραδείσου, ἰδόντες τὴν ἀνομίαν, ἐδράμομεν ἐπ' αὐτούς. καὶ ἰδόντες συγγινομένους αὐτούς, ἐκείνου μὲν οὐκ ἠδυνήθημεν ἐγκρατεῖς γενέσθαι, διὰ τὸ ἰσχύειν αὐτὸν ὑπὲρ ἡμᾶς, καὶ ἀνοίξαντα τὰς θύρας ἐκπεπηδηκέναι. ταύτης δὲ ἐπιλαβόμενοι, ἐπηρωτῶμεν τίς ἦν ὁ νεανίσκος. καὶ οὐκ ἠθέλησεν ἀγγεῖλαι ἡμῖν. ταῦτα μαρτυροῦμεν. καὶ ἐ- E πίστευσεν αὐτοῖς ἡ συναγωγὴ ὡς πρεσβυτέροις τοῦ λαοῦ καὶ κριταῖς, καὶ κατέκριναν αὐτὴν ἀποθανεῖν. ἀνεβόησε δὲ φωνῇ μεγάλῃ Σωσάννα καὶ εἶπεν. ὁ θεὸς ὁ αἰώνιος ὁ τῶν κρυπτῶν γνώστης, ὁ εἰδὼς τὰ πάντα πρὶν γενέσεως αὐτῶν, σὺ ἐπίστασαι ὅτι ψευδῆ μου κατεμαρτύρησαν· καὶ ἰδοὺ ἀποθνήσκω μὴ ποιήσασα μηδὲν ὧν οὗτοι ἐπονηρεύσαντο κατ' ἐμοῦ. ¶ εἰσήκουσε κύριος τῆς φωνῆς αὐτῆς. καὶ ἀπαγομένης αὐτῆς ἀπολέσθαι, ὁ θεὸς ἐξήγειρε τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον παιδαρίου νεωτέρου, ᾧ ὄνομα Δανιήλ. ¶ ἐβόησε φωνῇ μεγάλῃ. ἀθῷος ἐγὼ ἀπὸ τοῦ αἵματος ταύτης. ἐπέστρεψε δὲ πᾶς

ὁ λαὸς

ὁ λαὸς πρὸς αὐτὸν, καὶ εἶπαν. τίς ὁ λόγος οὗτος, ὃν σὺ λελάληκας; ὁ δὲ στὰς ἐν μέσῳ αὐτῶν εἶπεν, οὕτως μωροὶ οἱ υἱοὶ ἰσραήλ. οὐκ ἀνακρίναντες, οὐδὲ τὸ σαφὲς ἐπιγνόντες, κατεκρίνατε θυγατέρα ἰσραήλ; ἀναστρέψατε εἰς τὸ κριτήριον. ψευδῆ γὰρ οὗτοι κατεμαρτύρησαν αὐτῆς. καὶ ἀνέστρεψε πᾶς ὁ λαὸς μετὰ σπουδῆς. καὶ εἶπαν αὐτῷ οἱ πρεσβύτεροι. δεῦρο κάθισον ἐν μέσῳ ἡμῶν, καὶ ἀνάγγειλον ἡμῖν, ὅτι σοὶ δέδωκεν ὁ θεὸς τὸ πρεσβεῖον. καὶ εἶπε πρὸς αὐτοὺς δανιήλ. διαχωρίσατε αὐτοὺς ἀπ' ἀλλήλων μακρὰν, καὶ ἀνακρινῶ αὐτούς. ὡς δὲ διεχωρίσθησαν εἷς ἀπὸ τοῦ ἑνὸς, ἐκάλεσε τὸν ἕνα αὐτῶν, καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν. πεπαλαιωμένε ἡμερῶν κακῶν, νῦν ἥκασιν αἱ ἁμαρτίαι σου, ἃς ἐποίεις τὸ πρότερον κρίνων κρίσεις ἀδίκους. καὶ τοὺς μὲν ἀθώους κατακρίνων, ἀπολύων δὲ τοὺς αἰτίους, λέγοντος τοῦ θεοῦ, ἀθῷον καὶ δίκαιον οὐκ ἀποκτενεῖς. νῦν οὖν ταύτην εἴπερ εἶδες, εἰπόν, ὑπὸ τί δένδρον εἶδες αὐτοὺς ὁμιλοῦντας ἀλλήλοις; ὁ δὲ εἶπεν, ὑπὸ σχῖνον. εἶπε δὲ δανιήλ. ὀρθῶς ἔψευσαι εἰς τὴν σεαυτοῦ κεφαλήν. ἤδη γὰρ ἄγγελος φάσιν θεοῦ λαβὼν παρὰ τοῦ θεοῦ, σχίσει σε μέσον. καὶ μεταστήσας αὐτὸν, ἐκέλευσε προσαγαγεῖν τὸν ἕτερον. καὶ εἶπεν αὐτῷ. σπέρμα χαναὰν, καὶ οὐκ ἰούδα, τὸ κάλλος ἐξηπάτησέ σε, καὶ ἐπιθυμία διέστρεψε τὴν καρδίαν σου. οὕτως ἐποιεῖτε θυγατράσιν ἰσραήλ, καὶ ἐκεῖναι φοβούμεναι ὡμίλουν ὑμῖν. ἀλλ' οὐ θυγάτηρ ἰούδα ὑπέμεινε τὴν ἀνομίαν ὑμῶν. νῦν οὖν λέγε μοι ὑπὸ τί δένδρον κατέλαβες αὐτοὺς ὁμιλοῦντας ἀλλήλοις; ὁ δὲ εἶπεν, ὑπὸ πρῖνον. εἶπε δὲ αὐτῷ δανιήλ. ὀρθῶς ἔψευσαι καὶ σὺ εἰς τὴν σεαυτοῦ κεφαλήν. μένει γὰρ ὁ ἄγγελος τοῦ θεοῦ, τὴν ῥομφαίαν ἔχων πρίσαι σε μέσον, ὅπως ἐξολοθρεύσῃ ὑμᾶς. καὶ ἀνεβόησε πᾶσα ἡ συναγωγὴ φωνῇ μεγάλῃ, καὶ εὐλόγησαν τῷ θεῷ τῷ σώζοντι τοὺς ἐλπίζοντας ἐπ' αὐτόν. καὶ ἀνέστησαν ἐπὶ τοὺς δύο πρεσβύτας, ὅτι συνέστησεν αὐτοὺς δανιὴλ ἐκ τοῦ στόματος αὐτῶν ψευδομαρτυρήσαντας, καὶ ἐποίησαν αὐτοῖς ὃν τρόπον ἐπονηρεύσαντο τῷ πλησίον ποιῆσαι κατὰ τὸν νόμον μωϋσῆ, καὶ ἀπέκτειναν αὐτοὺς, καὶ ἐσώθη αἷμα ἀναίτιον ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. χελκίας δὲ καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ [δ] ᾔνεσαν περὶ τῆς θυγατρὸς αὐτῶν μετὰ ἰωακεὶμ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς καὶ τῶν συγγενῶν αὐτῶν, ὅτι οὐχ εὑρέθη ἐν αὐτῇ ἄσχημον πρᾶγμα. καὶ δανιὴλ ἐγένετο μέγας ἐνώπιον τοῦ λαοῦ ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης, καὶ ἐπέκεινα.

[a] Καὶ ἦν ἀνὴρ οἰκῶν.] Hæc Susannæ historia ut in hac editione, sic in cæteris veteribus libris principium est Danielis & in multis inscribitur. Δανιήλ. In quibusdam autem libris inscriptio est. Σουσάννα. & alia inscriptio. Διακρίσεις δανιήλ. In editione vero Latina est, Daniel. cap. 13. [β] [περὶ ὧν ἐλάλησεν ὁ δεσπότης.] Schol. τουτέστιν, ὧν αὐτοῖς ὁ δεσπότης κατεφήσατο. [γ] [καὶ ἦσαν ἀμφότεροι κατανενυγμένοι περὶ αὐτῆς.] Schol. κεκεντημένοι τῇ ἐπιθυμίᾳ σφοδρῶς. [δ] [ᾔνεσαν περὶ τῆς θυγατρός.] In cæteris libris est, ᾔνεσαν τὸν θεὸν περὶ τῆς θυγατρός.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

Ε[a]Ν ἔτει τρίτῳ τῆς [β] βασιλείας ἰωακεὶμ βασιλέως ἰούδα, ἦλθε ναβουχοδονόσορ ὁ βασιλεὺς βαβυλῶνος εἰς ἱερουσαλὴμ, καὶ ἐπολιόρκει αὐτήν. καὶ ἔδωκε κύριος ἐν χειρὶ αὐτοῦ τὸν ἰωακεὶμ βασιλέα ἰούδα, καὶ ἀπὸ μέρους τῶν σκευῶν οἴκου τοῦ θεοῦ, καὶ ἤνεγκεν αὐτὰ εἰς γῆν [γ] σενναὰρ οἴκου τοῦ θεοῦ αὐτοῦ, καὶ τὰ σκεύη εἰσήνεγκεν εἰς τὸν οἶκον θησαυροῦ τοῦ θεοῦ αὐτοῦ. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς τῷ ἀσφανὲζ τῷ ἀρχιευνούχῳ αὐτοῦ, εἰσαγαγεῖν ἀπὸ τῶν υἱῶν τῆς αἰχμαλωσίας ἰσραήλ, [δ] καὶ ἀπὸ τοῦ σπέρματος τῆς βασιλείας, καὶ ἀπὸ τῶν [ε] φορθομμὶν, νεανίσκους, οἷς [ζ] οὐκ ἔστιν ἐν αὐτοῖς μῶμος, καὶ καλοὺς τῇ ὄψει, καὶ συνιέντας ἐν πάσῃ σοφίᾳ, καὶ γινώσκοντας γνῶσιν, καὶ διανοουμένους φρόνησιν, καὶ οἷς ἐστιν ἰσχὺς ἐν αὐτοῖς ἑστάναι ἐν τῷ οἴκῳ ἐνώπιον τοῦ βασιλέως, καὶ διδάξαι αὐτοὺς γράμματα καὶ γλῶσσαν χαλδαίων. καὶ διέταξεν αὐτοῖς ὁ βασιλεὺς τὸ τῆς ἡμέρας καθ' ἡμέραν, ἀπὸ τῆς τραπέζης τοῦ βασιλέως, καὶ ἀπὸ τοῦ οἴνου τοῦ πότου αὐτοῦ, καὶ θρέψαι αὐτοὺς ἔτη τρία, καὶ μετὰ ταῦτα στῆναι ἐνώπιον τοῦ βασιλέως. καὶ ἐγένετο ἐν αὐτοῖς ἐκ τῶν υἱῶν ἰούδα δανιὴλ, καὶ ἀνανίας, καὶ ἀζαρίας, καὶ μισαήλ. καὶ ἐπέθηκεν αὐτοῖς ὁ ἀρχιευνοῦχος ὀνόματα, τῷ δανιὴλ βαλτάσαρ, καὶ τῷ ἀνανίᾳ σεδρὰχ, καὶ τῷ μισαὴλ μισὰχ, καὶ τῷ ἀζαρίᾳ ἀβδεναγώ. καὶ ἔθετο δανιὴλ εἰς τὴν καρδίαν αὐτοῦ, ὡς οὐ μὴ [η] ἀλισγηθῇ ἐν τῇ τραπέζῃ τοῦ βασιλέως, καὶ ἐν τῷ οἴνῳ ἀπὸ τοῦ πότου αὐτοῦ. καὶ ἠξίωσε τὸν ἀρχιευνοῦχον, ὡς οὐ μὴ ἀλισγηθῇ. καὶ ἔδωκεν ὁ θεὸς τὸν δανιὴλ εἰς ἔλεον καὶ οἰκτιρμὸν ἐνώπιον τοῦ ἀρχιευνούχου. καὶ εἶπεν ὁ ἀρχιευνοῦχος τῷ δανιήλ. φοβοῦμαι ἐγὼ τὸν κύριόν μου τὸν βασιλέα, τὸν ἐκτάξαντα τὴν βρῶσιν ὑμῶν καὶ τὴν πόσιν ὑμῶν, μή ποτε ἴδῃ τὰ πρόσωπα ὑμῶν σκυθρωπὰ παρὰ τὰ παιδάρια τὰ συνήλικα ὑμῶν, [θ] καὶ καταδικάσητε τὴν κεφαλήν μου τῷ βασιλεῖ. καὶ εἶπε δανιὴλ πρὸς ἀμελσὰδ, ὃν κατέστησεν ὁ ἀρχιευνοῦχος ἐπὶ δανιὴλ, ἀνανίαν, μισαὴλ, ἀζαρίαν. [ι] πείρασον δὴ τοὺς παῖδάς σου ἡμέρας δέκα, καὶ δότωσαν ἡμῖν ἀπὸ τῶν σπερμάτων, καὶ φαγώμεθα, καὶ ὕδωρ πιώμεθα, καὶ ὀφθήτωσαν ἐνώπιόν σου αἱ ἰδέαι ἡμῶν, καὶ αἱ ἰδέαι τῶν παιδαρίων τῶν ἐσθιόντων τὴν τράπεζαν τοῦ βασιλέως, καὶ καθὼς ἐὰν ἴδῃς, ποίησον μετὰ τῶν παίδων σου. καὶ εἰσήκουσεν αὐτῶν, [κ] καὶ ἐπείρασεν αὐτοὺς ἡμέρας δέκα. καὶ μετὰ τὸ τέλος τῶν δέκα ἡμερῶν, ὡράθησαν αἱ ἰδέαι αὐτῶν ἀγαθαὶ καὶ ἰσχυραὶ ταῖς σαρξὶν ὑπὲρ τὰ παιδάρια τὰ ἔσθοντα τὴν τράπεζαν τοῦ βασιλέως. καὶ ἐγένετο ἀμελσὰδ ἀναιρούμενος τὸ δεῖπνον αὐτῶν, καὶ τὸν οἶνον τοῦ πόματος αὐτῶν, καὶ ἐδίδου αὐτοῖς [λ] σπέρματα. καὶ τὰ παιδάρια ταῦτα οἱ τέσσαρες αὐτοὶ, ἔδωκεν αὐτοῖς ὁ θεὸς σύνεσιν καὶ φρόνησιν ἐν [μ] πάσῃ γραμματικῇ καὶ σοφίᾳ. καὶ δανιὴλ συνῆκεν ἐν πάσῃ ὁράσει καὶ ἐνυπνίοις. καὶ μετὰ τὸ τέλος τῶν ἡμερῶν, ὧν εἶπεν ὁ βασι-

λεὺς εἰσαγαγεῖν αὐτούς, καὶ εἰσήγαγεν αὐτοὺς ὁ ἀρχιευνοῦχος ἐναντίον ναβουχοδονόσορ, καὶ ἐλάλησε μετ' αὐτῶν ὁ βασιλεύς. καὶ οὐχ εὑρέθησαν ἐκ πάντων αὐτῶν ὅμοιοι δανιὴλ, καὶ ἀνανία, καὶ μισαὴλ, καὶ ἀζαρία. καὶ ἔστησαν ἐνώπιον τοῦ βασιλέως, καὶ ἐν παντὶ ῥήματι σοφίας καὶ ἐπιστήμης, ὧν ἐζήτησε παρ' αὐτῶν ὁ βασιλεύς, εὗρεν αὐτοὺς δεκαπλασίονας, παρὰ πάντας τοὺς ἐπαοιδοὺς καὶ τοὺς μάγους τοὺς ὄντας ἐν πάσῃ τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ. καὶ ἐγένετο δανιὴλ ἕως ἔτους ἑνὸς κύρου τοῦ βασιλέως.

a In quibusdam libris inscriptio hic est, ὅρασις β'. sicque fere in consequentibus capitibus: ὅρασις γ'. ὅρασις δ'. &c. 6 [βασιλείας ἰωακείμ.] Schol. ἰωακεὶμ λέγει τὸν υἱὸν ἰωακεὶμ, ἰωσίου δὲ ἔκγονον. ὃς καὶ ἰεχονίας ἐπικέκληται. γ [εἰς γῆν σενναάρ.] Sch. βαβυλῶνος. δ [καὶ ἀπὸ τοῦ σπέρματος τῆς βασιλείας.] Schol. τουτέστιν ἀπὸ τοῦ γένους τοῦ παρὰ τοῖς ἰουδαίοις βασιλικοῦ. ε [φορθομμίν.] Schol. πάρθων. Vide S. Hieronymum. ζ [οἷς οὐκ ἔστιν ἐν αὐτοῖς μῶμος.] Schol. ἐπιλέκτους. η [ἀλισγηθῇ.] Sch. μιανθῇ. θ [καὶ καταδικάσητε.] Sch. καταδικασθῆναι παρὰ τοῦ βασιλέως ποιήσητε. ι [πείρασον.] Sch. δοκίμασον. κ [καὶ ἐπείρασεν αὐτούς.] Sch. καὶ ἐδοκίμασεν τὴν ἰδέαν αὐτῶν. λ [σπέρματα.] Schol. ὄσπρια. μ [ἐν πάσῃ γραμματικῇ.] Sch. ἐν παντὶ τῷ βιβλίῳ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

Ε a Ν τῷ ἔτει τῷ δευτέρῳ τῆς βασιλείας, ἐνυπνιάσθη ναβουχοδονόσορ ἐνύπνιον, καὶ ἐξέστη τὸ πνεῦμα αὐτοῦ, καὶ ὁ ὕπνος αὐτοῦ ἐγένετο ἀπ' αὐτοῦ. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς καλέσαι τοὺς β ἐπαοιδοὺς καὶ τοὺς μάγους, καὶ τοὺς φαρμακοὺς, καὶ τοὺς χαλδαίους, τοῦ ἀναγγεῖλαι τῷ βασιλεῖ τὰ ἐνύπνια αὐτοῦ. καὶ ἦλθαν, καὶ ἔστησαν ἐνώπιον τοῦ βασιλέως. καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ βασιλεύς. ἠνυπνιάσθην, γ καὶ ἐξέστη τὸ πνεῦμά μου, τοῦ γνῶναι τὸ ἐνύπνιον. καὶ ἐλάλησαν οἱ χαλδαῖοι τῷ βασιλεῖ συριστί. βασιλεῦ εἰς τοὺς αἰῶνας ζῆθι. σὺ εἰπὸν τὸ ἐνύπνιον τοῖς παισί σου, καὶ τὴν σύγκρισιν ἀναγγελοῦμεν. ἀπεκρίθη ὁ βασιλεὺς τοῖς χαλδαίοις. ὁ λόγος ἀπ' ἐμοῦ ἀπέστη. ἐὰν μὴ γνωρίσητέ μοι τὸ ἐνύπνιον καὶ τὴν σύγκρισιν, εἰς ἀπώλειαν ἔσεσθε, καὶ οἱ οἶκοι ὑμῶν διαρπαγήσονται. ἐὰν δὲ τὸ ἐνύπνιον καὶ τὴν σύγκρισιν αὐτοῦ γνωρίσητέ μοι, δόματα καὶ δωρεὰς καὶ τιμὴν πολλὴν λήψεσθε παρ' ἐμοῦ. πλὴν τὸ ἐνύπνιον καὶ τὴν σύγκρισιν αὐτοῦ ἀπαγγείλατέ μοι. ἀπεκρίθησαν δεύτερον, καὶ εἶπαν. ὁ βασιλεὺς εἰπάτω τὸ ἐνύπνιον τοῖς παισὶν αὐτοῦ, καὶ τὴν σύγκρισιν ἀναγγελοῦμεν. καὶ ἀπεκρίθη ὁ βασιλεὺς, καὶ εἶπεν. ἐπ' ἀληθείας οἶδα ἐγὼ, δ ὅτι καιρὸν ὑμεῖς ἐξαγοράζετε. καθότι ἴδετε, ὅτι ε ἀπέστη ἀπ' ἐμοῦ τὸ ῥῆμα. ἐὰν οὖν τὸ ἐνύπνιον μὴ ἀναγγείλητέ μοι, οἶδα ὅτι ῥῆμα ψευδὲς καὶ διεφθαρμένον συνέθεσθε εἰπεῖν ἐνώπιόν μου, ἕως οὗ ὁ καιρὸς παρέλθῃ. τὸ ἐνύπνιόν μου εἴπατέ μοι, καὶ γνώσομαι ὅτι καὶ τὴν σύγκρισιν αὐτοῦ ἀναγγελεῖτέ μοι. ἀπεκρίθησαν οἱ χαλδαῖοι ἐνώπιον τοῦ βασιλέως, καὶ λέγουσιν. οὐκ ἔστιν ἄνθρωπος ἐπὶ τῆς ξηρᾶς, ὅστις τὸ ῥῆμα τοῦ βασιλέως δυνήσεται γνωρίσαι, καθότι πᾶς βασιλεὺς μέγας καὶ ἄρχων ῥῆμα τοιοῦτον οὐκ ἐπερωτᾷ ἐπαοιδὸν μάγον καὶ χαλδαῖον, ὅτι ὁ λόγος ὃν ὁ βασιλεὺς ἐπερωτᾷ, βαρὺς, καὶ ἕτερος οὐκ ἔστιν ὃς ἀναγγελεῖ αὐτὸν ἐνώπιον τοῦ βασιλέως, ἀλλ' οἱ θεοὶ, ὧν οὐκ ἔστιν ἡ κατοικία μετὰ πάσης σαρκός. τότε ὁ βασιλεὺς ἐν θυμῷ καὶ ὀργῇ εἶπεν ἀπολέσαι πάντας τοὺς σοφοὺς βαβυλῶνος. καὶ τὸ δόγμα ἐξῆλθε, καὶ οἱ σοφοὶ ἀπεκτέννοντο. καὶ ἐζήτησαν δανιὴλ καὶ τοὺς φίλους αὐτοῦ ἀνελεῖν. τότε δανιὴλ ἀπεκρίθη βουλὴν καὶ γνώμην τῷ ἀριὼχ τῷ ἀρχιμαγείρῳ τοῦ βασιλέως, ὃς ζ ἐξῆλθεν ἀναιρεῖν τοὺς σοφοὺς βαβυλῶνος, ἄρχων τοῦ βασιλέως, περὶ τίνος ἐξῆλθεν ἡ γνώμη ἡ ἀναιδὴς ἐκ προσώπου τοῦ βασιλέως; ἐγνώρισε δὲ ὁ ἀριὼχ τὸ ῥῆμα τῷ δανιήλ. καὶ δανιὴλ ἠξίωσεν τὸν βασιλέα ὅπως χρόνον δῷ αὐτῷ, καὶ τὴν σύγκρισιν αὐτοῦ ἀναγγελῇ τῷ βασιλεῖ. καὶ εἰσῆλθε δανιὴλ εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, καὶ τῷ ἀνανίᾳ καὶ τῷ μισαὴλ καὶ τῷ ἀζαρίᾳ τοῖς φίλοις αὐτοῦ τὸ ῥῆμα ἐγνώρισε, καὶ οἰκτιρμοὺς ἐζήτουν παρὰ τοῦ θεοῦ τοῦ οὐρανοῦ ὑπὲρ τοῦ μυστηρίου τούτου, ὅπως ἂν μὴ ἀπόλωνται δανιὴλ καὶ οἱ φίλοι αὐτοῦ μετὰ τῶν ἐπιλοίπων σοφῶν βαβυλῶνος. τότε τῷ δανιὴλ ἐν ὁράματι τῆς νυκτὸς τὸ μυστήριον ἀπεκαλύφθη. καὶ εὐλόγησε τὸν θεὸν τοῦ οὐρανοῦ δανιὴλ, καὶ εἶπεν. εἴη τὸ ὄνομα τοῦ θεοῦ εὐλογημένον ἀπὸ τοῦ αἰῶνος καὶ ἕως τοῦ αἰῶνος, ὅτι ἡ σοφία καὶ ἡ σύνεσις αὐτοῦ ἐστι, καὶ αὐτὸς ἀλλοιοῖ καιροὺς καὶ χρόνους, καθιστᾷ βασιλεῖς, καὶ μεθιστᾷ, διδοὺς σοφίαν τοῖς σοφοῖς, καὶ φρόνησιν τοῖς εἰδόσι σύνεσιν, αὐτὸς ἀποκαλύπτει βαθέα καὶ ἀπόκρυφα, γινώσκων τὰ ἐν τῷ σκότει, καὶ τὸ φῶς μετ' αὐτοῦ ἐστι. σοὶ ὁ θεὸς τῶν πατέρων μου ἐξομολογοῦμαι καὶ αἰνῶ, ὅτι σοφίαν καὶ δύναμιν δέδωκάς μοι, καὶ ἐγνώρισάς μοι ἃ ἠξιώσαμεν παρὰ σοῦ, καὶ τὸ ὅραμα τοῦ βασιλέως ἐγνώρισάς μοι. καὶ ἦλθε δανιὴλ πρὸς ἀριὼχ, ὃν κατέστησεν ὁ βασιλεὺς ἀπολέσαι τοὺς σοφοὺς βαβυλῶνος, καὶ εἶπεν αὐτῷ. τοὺς σοφοὺς βαβυλῶνος μὴ ἀπολέσῃς, εἰσάγαγε δέ με ἐνώπιον τοῦ βασιλέως, καὶ τὴν σύγκρισιν τῷ βασιλεῖ ἀναγγελῶ. τότε ἀριὼχ ἐν σπουδῇ εἰσήγαγε τὸν δανιὴλ ἐνώπιον τοῦ βασιλέως, καὶ εἶπεν αὐτῷ. εὕρηκα ἄνδρα ἐκ τῶν υἱῶν τῆς αἰχμαλωσίας τῆς ἰουδαίας, ὅστις τὸ σύγκριμα τῷ βασιλεῖ ἀναγγελεῖ. καὶ ἀπεκρίθη ὁ βασιλεὺς, καὶ εἶπε τῷ δανιὴλ, οὗ τὸ ὄνομα βαλτάσαρ. εἰ δύνασαί μοι ἀναγγεῖλαι τὸ ἐνύπνιον ὃ ἴδον, καὶ τὴν σύγκρισιν αὐτοῦ; καὶ ἀπεκρίθη δανιὴλ ἐνώπιον τοῦ βασιλέως, καὶ εἶπε. τὸ μυστήριον ὃ ὁ βασιλεὺς ἐπερωτᾷ οὐκ ἔστι σοφῶν μάγων ἐπαοιδῶν γαζαρηνῶν ἀναγγεῖλαι τῷ βασιλεῖ, ἀλλ' ἢ ἔστι θεὸς ἐν οὐρανῷ ἀποκαλύπτων μυστήρια, καὶ ἐγνώρισε τῷ βασιλεῖ ναβουχοδονόσορ, ἃ δεῖ γενέσθαι ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν. τὸ ἐνύπνιόν σου καὶ αἱ ὁράσεις τῆς κεφαλῆς σου ἐπὶ τῆς κοίτης σου, τοῦτό ἐστι βασιλεῦ, οἱ διαλογισμοί σου ἐπὶ τῆς κοίτης σου ἀνέβησαν τί δεῖ γενέσθαι μετὰ ταῦτα. καὶ ὁ ἀποκαλύπτων μυστήρια ἐγνώρισέ σοι ἃ δεῖ γενέσθαι. καὶ ἐμοὶ δὲ οὐκ ἐν σοφίᾳ τῇ οὔσῃ ἐν ἐμοὶ παρὰ πάντας τοὺς ζῶντας τὸ μυστήριον τοῦτο ἀπεκαλύφθη, ἀλλ' ἕνεκεν

τοῦ

τοῦ τὴν σύγκρισιν τῷ βασιλεῖ γνωρίσαι, ἵνα τοὺς διαλογισμοὺς τῆς καρδίας σου γνῷς. σὺ βασιλεῦ ἐθεώρεις, καὶ ἰδοὺ εἰκὼν μία, μεγάλη ἡ εἰκὼν ἐκείνη, καὶ ἡ πρόσοψις αὐτῆς ὑπερφερής, ἑστῶσα πρὸ προσώπου σου, καὶ ἡ ὅρασις αὐτῆς φοβερά. εἰκὼν, ἧς ἡ κεφαλὴ χρυσίου χρηστοῦ. αἱ χεῖρες καὶ τὸ στῆθος καὶ οἱ βραχίονες αὐτῆς, ἀργυροῖ. ἡ κοιλία καὶ οἱ μηροὶ χαλκοῖ, αἱ κνῆμαι σιδηραῖ. οἱ πόδες μέρος μέν τι σιδηροῦν, καὶ μέρος δέ τι ὀστράκινον. ἐθεώρεις ἕως ἀπεσχίσθη λίθος ἐξ ὄρους ἄνευ χειρῶν, καὶ ἐπάταξε τὴν εἰκόνα ἐπὶ τοὺς πόδας τοὺς σιδηροῦς καὶ ὀστρακίνους, καὶ ἐλέπτυνεν αὐτοὺς εἰς τέλος. τότε ἐλεπτύνθησαν εἰσάπαξ τὸ ὄστρακον, ὁ σίδηρος, ὁ χαλκὸς, ὁ ἄργυρος, ὁ χρυσός. καὶ ἐγένετο ὡσεὶ κονιορτὸς ἀπὸ ἅλωνος θερινῆς. καὶ ἐξῆρεν αὐτὰ τὸ πλῆθος τοῦ πνεύματος, καὶ τόπος οὐχ εὑρέθη αὐτοῖς. καὶ ὁ λίθος ὁ πατάξας τὴν εἰκόνα, ἐγενήθη ὄρος μέγα, καὶ ἐπλήρωσε πᾶσαν τὴν γῆν. τοῦτό ἐστι τὸ ἐνύπνιον, καὶ τὴν σύγκρισιν αὐτοῦ ἐροῦμεν ἐνώπιον τοῦ βασιλέως. σὺ βασιλεῦ βασιλεὺς βασιλέων, ᾧ ὁ θεὸς τοῦ οὐρανοῦ βασιλείαν ἰσχυρὰν καὶ κραταιὰν καὶ ἔντιμον ἔδωκεν ἐν παντὶ τόπῳ, ὅπου κατοικοῦσιν οἱ υἱοὶ τῶν ἀνθρώπων. θηρία τε ἀγροῦ, καὶ πετεινὰ οὐρανοῦ, καὶ ἰχθύας τῆς θαλάσσης ἔδωκεν ἐν τῇ χειρί σου, καὶ κατέστησέ σε κύριον πάντων. σὺ εἶ ἡ κεφαλὴ ἡ χρυσῆ, καὶ ὀπίσω σου ἀναστήσεται βασιλεία ἑτέρα ἥττων σου, καὶ βασιλεία τρίτη, ἥτις ἐστὶν ὁ χαλκὸς, ἣ κυριεύσει πάσης τῆς γῆς, καὶ βασιλεία τετάρτη, ἥτις ἔσται ἰσχυρὰ ὡς σίδηρος. ὃν τρόπον ὁ σίδηρος λεπτύνει καὶ δαμάζει πάντα, οὕτως πάντα λεπτυνεῖ καὶ δαμάσει. καὶ ὅτι εἶδες τοὺς πόδας, καὶ τοὺς δακτύλους, μέρος μέν τι ὀστράκινον, μέρος δέ τι σιδηροῦν, βασιλεία διῃρημένη ἔσται, καὶ ἀπὸ τῆς ῥίζης τῆς σιδηρᾶς ἔσται ἐν αὐτῇ, ὃν τρόπον εἶδες τὸν σίδηρον ἀναμεμιγμένον τῷ ὀστράκῳ. καὶ οἱ δάκτυλοι τῶν ποδῶν μέρος μέν τι σιδηροῦν, μέρος δέ τι ὀστράκινον, μέρος τι τῆς βασιλείας ἔσται ἰσχυρὸν, καὶ ἀπ᾽ αὐτῆς ἔσται συντριβόμενον. ὅτι εἶδες τὸν σίδηρον ἀναμεμιγμένον τῷ ὀστράκῳ, συμμιγεῖς ἔσονται ἐν σπέρματι ἀνθρώπων, καὶ οὐκ ἔσονται προσκολλώμενοι οὗτος μετὰ τούτου, καθὼς ὁ σίδηρος οὐκ ἀναμίγνυται μετὰ τοῦ ὀστράκου. καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις τῶν βασιλέων ἐκείνων, ἀναστήσει ὁ θεὸς τοῦ οὐρανοῦ βασιλείαν, ἥτις εἰς τοὺς αἰῶνας οὐ διαφθαρήσεται, καὶ ἡ βασιλεία αὐτοῦ λαῷ ἑτέρῳ οὐχ ὑπολειφθήσεται, λεπτυνεῖ καὶ λικμήσει πάσας τὰς βασιλείας, καὶ αὕτη ἀναστήσεται εἰς τοὺς αἰῶνας. ὃν τρόπον εἶδες, ὅτι ἀπὸ ὄρους ἐτμήθη λίθος ἄνευ χειρῶν, καὶ ἐλέπτυνε τὸ ὄστρακον τὸν σίδηρον, τὸν χαλκὸν, τὸν ἄργυρον, τὸν χρυσόν. ὁ θεὸς ὁ μέγας ἐγνώρισε τῷ βασιλεῖ ἃ δεῖ γενέσθαι μετὰ ταῦτα. καὶ ἀληθινὸν τὸ ἐνύπνιον, καὶ πιστὴ ἡ σύγκρισις αὐτοῦ. τότε ὁ βασιλεὺς ναβουχοδονόσορ ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον, καὶ τῷ δανιὴλ προσεκύνησε, [η] καὶ μαναὰ καὶ εὐωδίας εἶπε σπεῖσαι αὐτῷ. καὶ ἀποκριθεὶς ὁ βασιλεὺς, εἶπε τῷ δανιήλ. ἐπ᾽ ἀληθείας ὁ θεὸς ὑμῶν, αὐτός ἐστι θεὸς θεῶν, καὶ κύριος τῶν βασιλέων, ὁ ἀποκαλύπτων μυστήρια, ὅτι ἠδυνάσθης ἀποκαλύψαι τὸ μυστήριον τοῦτο. καὶ ἐμεγάλυνεν ὁ βασιλεὺς τὸν δανιὴλ, καὶ δόματα μεγάλα καὶ πολλὰ ἔδωκεν αὐτῷ, καὶ κατέστησεν αὐτὸν ἐπὶ πάσης χώρας βαβυλῶνος, καὶ ἄρχοντα σατραπῶν, ἐπὶ πάντας τοὺς σοφοὺς βαβυλῶνος. καὶ δανιὴλ ᾐτήσατο παρὰ τοῦ βασιλέως, καὶ κατέστησεν ἐπὶ τὰ ἔργα τῆς χώρας βαβυλῶνος τὸν σεδρὰχ, μισὰχ, καὶ ἀβδεναγώ. καὶ δανιὴλ ἦν ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ βασιλέως.

[α] Ἐν τῷ ἔτει τῷ δευτέρῳ τῆς βασιλείας.] Scholion. βασιλείαν ἐνταῦθα ναβουχοδονόσορ οὐ τὴν ἐν ἀσσυρίοις λέγει, ἀλλὰ τὴν κατὰ ἰουδαίων ἥνπερ ὁλοκλήρως κατ᾽ αὐτῶν ἐβασίλευσεν, πορθήσας τὴν πόλιν καὶ τὸν ναόν. [β] [τοὺς ἐπαοιδοὺς, καὶ τοὺς μάγους, καὶ τοὺς φαρμακούς.] Polychronius. ὁ σύρος συντόμως λέγει, τοὺς σοφοὺς τῆς βαβυλῶνος. [γ] [καὶ ἐξέστη τὸ πνεῦμά μου.] Symmachus, καὶ διηπορεῖ. [δ] [καιρὸν ὑμεῖς ἐξαγοράζετε.] Sch. τουτέστιν, ὑπόθεσιν θηρᾶσθε, διασκεδάσαι τῇ ἀναβολῇ τοῦ καιροῦ σκοποῦντες τὸ παρ᾽ ὑμῶν ζητούμενον. [ε] [ἀπέστη ἀπ᾽ ἐμοῦ τὸ ῥῆμα.] Apollinarius. ὁ σύρος, ἀπατᾷ με. [ζ] [ἐξῆλθεν ἀνελεῖν τοὺς σοφοὺς] βαβυλῶνος.] In cæteris libris sequitur. καὶ ἐπωνθάνετο αὐτοῦ λέγων. [η] [μαναά.] Schol. δῶρον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ.

Ἔτους ὀκτωκαιδεκάτου ναβουχοδονόσορ ὁ βασιλεὺς ἐποίησεν εἰκόνα χρυσῆν, ὕψος αὐτῆς πηχῶν ἑξήκοντα, εὖρος αὐτῆς πηχῶν ἕξ. καὶ ἔστησεν αὐτὴν ἐν πεδίῳ δεειρᾶ, ἐν χώρᾳ βαβυλῶνος. καὶ ἀπέστειλε συναγαγεῖν τοὺς ὑπάτους, καὶ τοὺς στρατηγοὺς, καὶ τοὺς τοπάρχας, ἡγουμένους καὶ τυράννους, καὶ τοὺς ἐπ᾽ ἐξουσιῶν, καὶ πάντας τοὺς ἄρχοντας τῶν χωρῶν, ἐλθεῖν εἰς τὰ ἐγκαίνια τῆς εἰκόνος. καὶ συνήχθησαν οἱ τοπάρχαι, ὕπατοι, στρατηγοὶ, ἡγούμενοι, τύραννοι μεγάλοι οἱ ἐπ᾽ ἐξουσιῶν, καὶ πάντες οἱ ἄρχοντες τῶν χωρῶν εἰς τὸν ἐγκαινισμὸν τῆς εἰκόνος, ἧς ἔστησε ναβουχοδονόσορ ὁ βασιλεύς. καὶ εἱστήκεισαν ἐνώπιον τῆς εἰκόνος, καὶ ὁ κῆρυξ ἐβόα ἐν ἰσχύϊ. [α] ὑμῖν λέγεται λαοῖς, φυλαὶ, γλῶσσαι, ᾗ ἂν ὥρᾳ ἀκούσητε φωνῆς σάλπιγγος, σύριγγός τε, καὶ κιθάρας, σαμβύκης τε καὶ ψαλτηρίου, καὶ παντὸς γένους μουσικῶν, πίπτοντες προσκυνεῖτε τῇ εἰκόνι τῇ χρυσῇ ἣ ἔστησε ναβουχοδονόσορ ὁ βασιλεύς. καὶ ὃς ἂν μὴ πεσὼν προσκυνήσῃ, αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἐμβληθήσεται εἰς τὴν κάμινον τοῦ πυρὸς τὴν καιομένην. καὶ ἐγένετο ὅταν ἤκουον οἱ λαοὶ τῆς φωνῆς τῆς σάλπιγγος, σύριγγός τε, καὶ κιθάρας, σαμβύκης τε, καὶ ψαλτηρίου, καὶ παντὸς γένους μουσικῶν, πίπτοντες πάντες οἱ λαοὶ, φυλαὶ, γλῶσσαι προσεκύνουν τῇ εἰκόνι τῇ χρυσῇ ἣν ἔστησεν ναβουχοδονόσορ ὁ βασιλεύς. τότε προσῆλθοσαν ἄνδρες χαλδαῖοι, καὶ διέβαλον τοὺς ἰουδαίους τῷ βασιλεῖ. βασιλεῦ εἰς τοὺς αἰῶνας ζῆθι. σὺ βασιλεῦ ἔθηκας δόγμα, πάντα ἄνθρωπον ὃς ἂν ἀκούσῃ τῆς φωνῆς τῆς σάλπιγγος, σύριγγός τε, καὶ κιθάρας, σαμβύκης, καὶ ψαλτηρίου, καὶ παντὸς γένους μουσικῶν, καὶ μὴ πεσὼν προσκυνήσῃ τῇ εἰκόνι τῇ χρυσῇ, ἐμβληθήσεται εἰς τὴν κάμινον τοῦ πυρὸς τὴν καιομένην. εἰσὶν ἄνδρες ἰουδαῖοι, οὓς κατέστησας ἐπὶ τὰ ἔργα τῆς χώρας βαβυλῶνος,

A λώνος, σεδράχ, μισάχ, ἀβδεναγώ, οἱ οὐχ ὑπήκουσαν βασιλεῦ τῷ δόγματί σου, τοῖς θεοῖς σου οὐ λατρεύουσι, καὶ τῇ εἰκόνι τῇ χρυσῇ ᾗ ἔστησας οὐ προσκυνοῦσι. τότε ναβουχοδονόσορ ἐν θυμῷ καὶ ὀργῇ εἶπεν ἀγαγεῖν τὸν σεδράχ, μισάχ, καὶ ἀβδεναγώ. καὶ ἤχθησαν ἐνώπιον τοῦ βασιλέως, καὶ ἀπεκρίθη ναβουχοδονόσορ. καὶ εἶπεν αὐτοῖς. εἰ ἀληθῶς σεδράχ, μισάχ, ἀβδεναγώ, τοῖς θεοῖς μου οὐ λατρεύετε, καὶ τῇ εἰκόνι τῇ χρυσῇ ᾗ ἔστησα οὐ προσκυνεῖτε; νῦν οὖν εἰ ἔχετε ἑτοίμως, ἵνα ὡς ἂν ἀκούσητε τῆς φωνῆς τῆς σάλπιγγος, σύριγγός τε, καὶ κιθάρας, B σαμβύκης τε, καὶ ψαλτηρίου, καὶ συμφωνίας, καὶ παντὸς γένους μουσικῶν, πεσόντες προσκυνήσητε τῇ εἰκόνι τῇ χρυσῇ ᾗ ἐποίησα. ἐὰν δὲ μὴ προσκυνήσητε, αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἐμβληθήσεσθε εἰς τὴν κάμινον τοῦ πυρὸς τὴν καιομένην. καὶ τίς ἐστι θεὸς ὃς ἐξελεῖται ὑμᾶς ἐκ χειρός μου; καὶ ἀπεκρίθησαν σεδράχ, μισάχ, ἀβδεναγώ, λέγοντες τῷ βασιλεῖ ναβουχοδονόσορ. οὐ χρείαν ἔχομεν ἡμεῖς περὶ τοῦ ῥήματος τούτου ἀποκριθῆναί σοι. ἔστι γὰρ θεὸς ἡμῶν ἐν οὐρανοῖς, ᾧ ἡμεῖς λατρεύομεν, δυνατὸς ἐξελέσθαι ἡμᾶς ἐκ τῆς καμίνου τοῦ πυρὸς τῆς καιομένης, καὶ ἐκ τῶν χειρῶν σου βασιλεῦ ῥύσεται ἡμᾶς. καὶ ἐὰν μή, γνωστὸν ἔστω Γ σοι βασιλεῦ, ὅτι τοῖς θεοῖς σου οὐ λατρεύομεν, καὶ τῇ εἰκόνι ᾗ ἔστησας οὐ προσκυνοῦμεν. τότε ναβουχοδονόσορ ἐπλήσθη θυμοῦ, καὶ ἡ ὄψις τοῦ προσώπου αὐτοῦ ἠλλοιώθη ἐπὶ σεδράχ, μισάχ, καὶ ἀβδεναγώ, καὶ εἶπεν ἐκκαῦσαι τὴν κάμινον ἑπταπλασίως, ἕως οὗ εἰς τέλος ἐκκαῇ. καὶ ἄνδρας ἰσχυροὺς ἰσχύϊ εἶπε, πεδήσαντας τὸν σεδράχ, μισάχ, καὶ ἀβδεναγώ, ἐμβαλεῖν εἰς τὴν κάμινον τοῦ πυρὸς τὴν καιομένην. τότε οἱ ἄνδρες ἐκεῖνοι ἐπεδήθησαν σὺν τοῖς σαραβάροις αὐτῶν, καὶ τιάραις, καὶ περικνημῖσιν, καὶ ἐβλήθησαν εἰς τὸ μέσον τῆς καμίνου τοῦ πυρὸς τῆς καιομένης, Δ ἐπεὶ τὸ ῥῆμα τοῦ βασιλέως ὑπερίσχυεν. καὶ ἡ κάμινος ἐξεκαύθη ἐκ περισσοῦ. καὶ οἱ τρεῖς οὗτοι σεδράχ, μισάχ, καὶ ἀβδεναγώ, ἔπεσον εἰς μέσον τῆς καμίνου τῆς καιομένης πεπεδημένοι, καὶ περιεπάτουν ἐν μέσῳ τῆς φλογὸς, ὑμνοῦντες τὸν θεὸν, καὶ εὐλογοῦντες τὸν κύριον. καὶ συστὰς ἀζαρίας προσηύξατο οὕτως. καὶ ἀνοίξας τὸ στόμα αὐτοῦ ἐν μέσῳ τοῦ πυρὸς, εἶπεν. εὐλογητὸς εἶ κύριε ὁ θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν, καὶ αἰνετὸς, καὶ δεδοξασμένον τὸ ὄνομά σου εἰς τοὺς αἰῶνας. ὅτι δίκαιος εἶ ἐπὶ πᾶσιν οἷς ἐποίησας, καὶ πάντα τὰ ἔργα σου ἀληθινὰ, καὶ εὐθεῖαι αἱ ὁδοί σου, καὶ πᾶσαι αἱ E κρίσεις σου ἀλήθεια. καὶ κρίματα ἀληθείας ἐποίησας κατὰ πάντα ἃ ἐπήγαγες ἡμῖν, καὶ ἐπὶ τὴν πόλιν τὴν ἁγίαν τὴν τῶν πατέρων ἡμῶν ἱερουσαλήμ. ὅτι ἐν ἀληθείᾳ καὶ κρίσει ἐπήγαγες ταῦτα πάντα, διὰ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν. ὅτι ἡμάρτομεν καὶ ἠνομήσαμεν ἀποστῆναι ἀπὸ σοῦ, καὶ ἐξημάρτομεν ἐν πᾶσι, καὶ τῶν ἐντολῶν σου οὐκ ἠκούσαμεν, οὐδὲ συνετηρήσαμεν, οὐδὲ ἐποιήσαμεν καθὼς ἐνετείλω ἡμῖν, ἵνα εὖ ἡμῖν γένηται. καὶ πάντα ὅσα ἐπήγαγες ἡμῖν, καὶ πάντα ὅσα ἐποίησας ἡμῖν, ἐν ἀληθινῇ κρίσει ἐποίησας. καὶ

A παρέδωκας ἡμᾶς εἰς χεῖρας ἐχθρῶν ἀνόμων, καὶ ἐχθίστων ἀποστατῶν, καὶ βασιλεῖ ἀδίκῳ καὶ πονηροτάτῳ παρὰ πᾶσαν τὴν γῆν. καὶ νῦν οὐκ ἔστιν ἡμῖν ἀνοῖξαι τὸ στόμα ἡμῶν. αἰσχύνη καὶ ὄνειδος ἐγενήθημεν τοῖς δούλοις σου, καὶ τοῖς σεβομένοις σε. μὴ δὴ παραδῴης ἡμᾶς εἰς τέλος διὰ τὸ ὄνομά σου, καὶ μὴ διασκεδάσῃς τὴν διαθήκην σου, καὶ μὴ ἀποστήσῃς τὸ ἔλεός σου ἀφ' ἡμῶν, διὰ ἀβραὰμ τὸν ἠγαπημένον ὑπὸ σοῦ, καὶ διὰ ἰσαὰκ τὸν δοῦλόν σου, καὶ ἰσραὴλ τὸν ἅγιόν σου, οἷς ἐλάλησας πληθῦναι τὸ σπέρμα αὐτῶν, ὡς τὰ ἄστρα τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ὡς τὴν ἄμμον τὴν παρὰ B τὸ χεῖλος τῆς θαλάσσης. ὅτι δέσποτα ἐσμικρύνθημεν παρὰ πάντα τὰ ἔθνη, καὶ ἐσμὲν ταπεινοὶ ἐν πάσῃ τῇ γῇ σήμερον, διὰ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν. καὶ οὐκ ἔστιν ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ ἄρχων καὶ προφήτης καὶ ἡγούμενος, οὐδὲ ὁλοκαύτωσις, οὐδὲ θυσία, οὐδὲ προσφορὰ, οὐδὲ θυμίαμα, οὐδὲ τόπος τοῦ καρπῶσαι ἐναντίον σου, καὶ εὑρεῖν ἔλεος. ἀλλ' ἐν ψυχῇ συντετριμμένῃ, καὶ πνεύματι ταπεινώσεως προσδεχθείημεν, ὡς ἐν ὁλοκαυτώσει κριῶν καὶ ταύρων, καὶ ἐν μυριάσιν ἀρνῶν πιόνων, οὕτως γενέσθω ἡ θυσία ἡμῶν ἐνώπιόν σου σήμερον, καὶ ἐκτελέσαι ὄπισθέν σου, ὅτι οὐκ Γ ἔσται αἰσχύνη τοῖς πεποιθόσιν ἐπὶ σοί. καὶ νῦν ἐξακολουθοῦμεν ἐν ὅλῃ καρδίᾳ, καὶ φοβούμεθά σε καὶ ζητοῦμεν τὸ πρόσωπόν σου. μὴ καταισχύνῃς ἡμᾶς, ἀλλὰ ποίησον μεθ' ἡμῶν κύριε κατὰ τὴν ἐπιείκειάν σου, καὶ κατὰ τὸ πλῆθος τοῦ ἐλέους σου. καὶ ἐξελοῦ ἡμᾶς κατὰ τὰ θαυμάσιά σου, καὶ δὸς δόξαν τῷ ὀνόματί σου κύριε. καὶ ἐντραπείησαν πάντες οἱ ἐνδεικνύμενοι τοῖς δούλοις σου κακὰ, καὶ καταισχυνθείησαν ἀπὸ πάσης τῆς δυναστείας, καὶ ἡ ἰσχὺς αὐτῶν συντριβείη. καὶ γνώτωσαν, ὅτι σὺ εἶ κύριος, θεὸς μόνος, καὶ ἔνδοξος ἐφ' ὅλην τὴν οἰκουμένην. καὶ οὐ διέλιπον οἱ ἐμβάλλοντες Δ αὐτοὺς ὑπηρέται τοῦ βασιλέως, καίοντες τὴν κάμινον νάφθαν καὶ πίσσαν καὶ στιππύον καὶ κληματίδα. καὶ διεχεῖτο ἡ φλὸξ ἐπάνω τῆς καμίνου ἐπὶ πήχεις τεσσαρακονταεννέα. καὶ διώδευσε καὶ ἐνεπύρισεν οὓς εὗρε περὶ τὴν κάμινον τῶν χαλδαίων. ὁ δὲ ἄγγελος κυρίου συγκατέβη ἅμα τοῖς περὶ τὸν ἀζαρίαν εἰς τὴν κάμινον, καὶ ἐξετίναξε τὴν φλόγα τοῦ πυρὸς ἐκ τῆς καμίνου, καὶ ἐποίησε τὸ μέσον τῆς καμίνου, ὡς πνεῦμα δρόσου διασυρίζον. καὶ οὐχ ἥψατο αὐτῶν τὸ καθόλου τὸ πῦρ, καὶ οὐκ ἐλύπησεν, οὐδὲ παρηνώχλησεν αὐτοῖς. τότε οἱ τρεῖς ὡς ἐξ ἑνὸς στόματος ὕμνουν, E καὶ ἐδόξαζον, καὶ ηὐλόγουν τὸν θεὸν ἐν τῇ καμίνῳ, λέγοντες. εὐλογητὸς εἶ κύριε ὁ θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν, καὶ αἰνετὸς, καὶ ὑπερυψούμενος εἰς τοὺς αἰῶνας. καὶ εὐλογημένον τὸ ὄνομα τῆς δόξης σου τὸ ἅγιον, καὶ ὑπεραινετὸν, καὶ ὑπερυψούμενον εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας. εὐλογημένος εἶ ἐν τῷ ναῷ τῆς ἁγίας δόξης σου, καὶ ὑπερυμνητὸς καὶ ὑπερένδοξος εἰς τοὺς αἰῶνας. εὐλογημένος εἶ ὁ ἐπιβλέπων ἀβύσσους, καθήμενος ἐπὶ χερουβὶμ, καὶ αἰνετὸς καὶ ὑπερυψούμενος εἰς τοὺς αἰῶνας. εὐλογημένος εἶ ἐπὶ θρόνου τῆς βασιλείας σου, καὶ ὑπερυμνητὸς, καὶ ὑπερυμνούμενος εἰς τοὺς αἰῶνας.

εὐλο-

εὐλογητὸς εἶ ἐν τῷ στερεώματι τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ὑμνητὸς καὶ δεδοξασμένος εἰς τοὺς αἰῶνας. γ εὐλογεῖτε πάντα τὰ ἔργα κυρίου τὸν κύριον, ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. εὐλογεῖτε οὐρανοὶ τὸν κύριον, ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. εὐλογεῖτε ἄγγελοι κυρίου τὸν κύριον, ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. εὐλογεῖτε ὕδατα καὶ πάντα τὰ ὑπεράνω τοῦ οὐρανοῦ τὸν κύριον, ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. εὐλογείτω πᾶσα ἡ δύναμις κυρίου τὸν κύριον, ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. εὐλογεῖτε ἥλιος καὶ σελήνη τὸν κύριον, ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. εὐλογεῖτε ἄστρα τοῦ οὐρανοῦ τὸν κύριον, ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. δ εὐλογείτω πᾶς ὄμβρος καὶ δρόσος τὸν κύριον, ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. εὐλογεῖτε πάντα τὰ πνεύματα τὸν κύριον, ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. εὐλογεῖτε πῦρ καὶ καῦμα τὸν κύριον, ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς ε τοὺς αἰῶνας. εὐλογεῖτε νύκτες καὶ ἡμέραι τὸν κύριον, ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. εὐλογεῖτε φῶς καὶ σκότος τὸν κύριον, ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. εὐλογεῖτε ψύχος καὶ καῦμα τὸν κύριον, ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. εὐλογεῖτε πάχναι καὶ χιόνες τὸν κύριον, ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. εὐλογεῖτε ἀστραπαὶ καὶ νεφέλαι τὸν κύριον, ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. εὐλογείτω ἡ γῆ τὸν κύριον, ὑμνείτω καὶ ὑπερυψούτω αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. εὐλογεῖτε ὄρη καὶ βουνοὶ τὸν κύριον, ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. εὐλογεῖτε πάντα τὰ φυόμενα ἐν τῇ γῇ τὸν κύριον, ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. εὐλογεῖτε θάλασσα καὶ ποταμοὶ τὸν κύριον, ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. εὐλογεῖτε αἱ πηγαὶ τὸν κύριον, ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. εὐλογεῖτε κήτη καὶ πάντα τὰ κινούμενα ἐν τοῖς ὕδασι τὸν κύριον, ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. εὐλογεῖτε πάντα τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ τὸν κύριον, ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. εὐλογεῖτε πάντα τὰ θηρία καὶ τὰ κτήνη τὸν κύριον, ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. εὐλογεῖτε υἱοὶ τῶν ἀνθρώπων τὸν κύριον, ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. εὐλογεῖτε ἰσραὴλ τὸν κύριον, ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. εὐλογεῖτε ἱερεῖς τὸν κύριον, ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. εὐλογεῖτε δοῦλοι τὸν κύριον, ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. εὐλογεῖτε πνεύματα καὶ ψυχαὶ δικαίων τὸν κύριον, ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. εὐλογεῖτε ὅσιοι καὶ ταπεινοὶ τῇ καρδίᾳ τὸν κύριον, ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. εὐλογεῖτε ἀνανία, ἀζαρία, μισαὴλ τὸν κύριον, ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. ὅτι ἐξείλετο ἡμᾶς ἐξ ᾅδου, καὶ ἐκ χειρὸς θανάτου ἔσωσεν ἡμᾶς. καὶ ἐρρύσατο ἡμᾶς ἐκ μέσου καμίνου καιομένης φλογός, καὶ ἐκ μέσου πυρὸς ἐρρύσατο ἡμᾶς. ἐξομολογεῖσθε τῷ κυρίῳ ὅτι χρηστός, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ. εὐλογεῖτε πάντες οἱ σεβόμενοι τὸν κύριον τὸν θεὸν τῶν θεῶν, ὑμνεῖτε καὶ ἐξομολογεῖσθε ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ. καὶ ναβουχοδονόσορ ἤκουσεν ὑμνούντων αὐτῶν, καὶ ἐθαύμασε, καὶ ἐξανέστη ἐν σπουδῇ, καὶ εἶπε τοῖς μεγιστᾶσιν αὐτοῦ. οὐχὶ ἄνδρας τρεῖς ἐβάλομεν εἰς τὸ μέσον τοῦ πυρὸς πεπεδημένους; καὶ εἶπον τῷ βασιλεῖ. ἀληθῶς βασιλεῦ. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεύς. ὁ δὲ ἐγὼ ὁρῶ ἄνδρας τέσσαρας λελυμένους, καὶ περιπατοῦντας ἐν μέσῳ τοῦ πυρός, καὶ διαφθορὰ οὐκ ἔστιν ἐν αὐτοῖς, καὶ ἡ ζ ὅρασις τοῦ τετάρτου ὁμοία υἱῷ θεοῦ. τότε προσῆλθε ναβουχοδονόσορ πρὸς τὴν θύραν τῆς καμίνου τοῦ πυρὸς τῆς καιομένης, καὶ εἶπε. σεδράχ, μισάχ, ἀβδεναγὼ οἱ δοῦλοι τοῦ θεοῦ τοῦ ὑψίστου, ἐξέλθετε καὶ δεῦτε. καὶ ἐξῆλθον σεδράχ, μισάχ, ἀβδεναγὼ ἐκ μέσου τοῦ πυρός. καὶ συνάγονται οἱ σατράπαι, καὶ οἱ στρατηγοί, καὶ οἱ τοπάρχαι, καὶ οἱ δυνάσται τοῦ βασιλέως, καὶ ἐθεώρουν τοὺς ἄνδρας, ὅτι οὐκ ἐκυρίευσε τὸ πῦρ τοῦ σώματος αὐτῶν, καὶ ἡ θρὶξ τῆς κεφαλῆς αὐτῶν οὐκ ἐφλογίσθη, καὶ τὰ σαράβαρα αὐτῶν οὐκ ἠλλοιώθη, καὶ ὀσμὴ πυρὸς οὐκ ἦν ἐν αὐτοῖς. καὶ ἀπεκρίθη ναβουχοδονόσορ ὁ βασιλεὺς καὶ εἶπεν. εὐλογητὸς ὁ θεὸς τοῦ σεδράχ, μισάχ, ἀβδεναγώ, ὃς ἀπέστειλε τὸν ἄγγελον αὐτοῦ, καὶ ἐξείλατο τοὺς παῖδας αὐτοῦ, ὅτι ἐπεποίθεισαν ἐπ' αὐτῷ. καὶ τὸ ῥῆμα τοῦ βασιλέως ἠλλοίωσαν, καὶ παρέδωκαν τὰ σώματα αὐτῶν εἰς πῦρ, ὅπως μὴ λατρεύσωσι μηδὲ προσκυνήσωσι παντὶ θεῷ, ἀλλ' ἢ τῷ θεῷ αὐτῶν. καὶ ἐγὼ ἐκτίθεμαι τὸ δόγμα. πᾶς λαός, φυλή, γλῶσσα, ἣ ἐὰν εἴπῃ βλασφημίαν κατὰ τοῦ θεοῦ σεδράχ, μισάχ, ἀβδεναγώ, εἰς ἀπώλειαν ἔσονται, καὶ οἱ οἶκοι αὐτῶν εἰς διαρπαγήν, καθότι οὐκ ἔστι θεὸς ἕτερος ὅστις δυνήσεται ῥύσασθαι οὕτως. τότε ὁ βασιλεὺς κατεύθυνε τὸν σεδράχ, μισάχ, ἀβδεναγὼ ἐν τῇ χώρᾳ βαβυλῶνος, καὶ ηὔξησεν αὐτούς, καὶ ἠξίωσεν αὐτοὺς ἡγεῖσθαι πάντων τῶν ἰουδαίων, τῶν ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ. θ ναβουχοδονόσορ ὁ βασιλεὺς πᾶσι τοῖς λαοῖς, φυλαῖς καὶ γλώσσαις, τοῖς οἰκοῦσιν ἐν πάσῃ τῇ γῇ, εἰρήνη ὑμῖν πληθυνθείη. τὰ σημεῖα καὶ τὰ τέρατα ἃ ἐποίησε μετ' ἐμοῦ ὁ θεὸς ὁ ὕψιστος, ἤρεσεν ἐναντίον ἐμοῦ ἀναγγεῖλαι ὑμῖν, ὡς μεγάλα καὶ ἰσχυρὰ ἡ βασιλεία αὐτοῦ, βασιλεία αἰώνιος, καὶ ἡ ἐξουσία αὐτοῦ εἰς γενεὰν καὶ γενεάν.

α Ὑμῖν λέγεται λαοῖς.]Sic in editione Latina, vobis dicitur populis. tametsi hic sequit, φυλαὶ, γλῶσσαι. in Latina vero, tribubus & linguis. at in cæteris libris & apud Theodoretum est, ὑμῖν λέγεται ἔθνη, λαοί. β [σὺν τοῖς σαραβάροις.]Scholion. τινὲς σαράβαρα εἰρήκασι, τὰ μὲν παρὰ τῶν πολλῶν λεγόμενα μάκια, παρὰ δὲ τοῖς ἕλλησιν ἀναξυρίδες προσαγορευόμενα. γ [εὐλογεῖτε πάντα τὰ ἔργα κυρίου.] Polychronius. εἰδέναι δεῖ ὡς οὗτος ὁ ὕμνος οὐ κεῖται ἐν τοῖς ἑβραϊκοῖς, ἢ ἐν τοῖς συριακοῖς βιβλίοις. λέγεται γὰρ ἀπὸ τῶν εἰρημένων, παρά τινων μετὰ ταῦτα συντεθεῖσθαι. δ [εὐλογείτω.] In plerisque libris est, εὐλογεῖτε. ε [εἰς τοὺς αἰῶνας.] In aliis libris sequitur, εὐλογεῖτε δρόσοι καὶ νιφετοὶ τὸν κύριον, ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. ζ [ἡ ὅρασις τοῦ τετάρτου

τετάρτου ὁμοία υἱῷ θεοῦ.] Sch. οἱ ἄλλοι ἑρμηνευταὶ, υἱοῦ θεῶν εἰρήκασιν Ἀκύλας δὲ υἱοῦ θεοῦ. ἡ δὲ τῶν ο. ἑρμηνεία, ἀγγέλου θεοῦ λέγει. η [οὐκ ἦν ἐν αὐτοῖς.] In plerisque libris sequitur, καὶ προσεκύνησεν ἐνώπιον αὐτοῦ ὁ βασιλεὺς τῷ κυρίῳ. quod nec S. Hieronymus habet. θ [ναβουχοδονόσορ βασιλεὺς πᾶσι τοῖς λαοῖς.] Scholion. ἡ ἐπιστολὴ τέτακται καθ' ἑαυτὴν μετὰ τὰ εἰρημένα. ἐπειδὴ ὑπὸ ἀστερίσκους κεῖται. οἱ μὲν γὰρ παρὰ τὴν ἀρχὴν ἡρμηνευκότες τὰς βίβλους, ὡς τῆς διανοίας περιλαμβανομένης ἐν τοῖς ῥηθεῖσιν, ἀπέσχοντο τῆς ἀκριβείας τῶν ῥημάτων. οἱ δὲ μετὰ ταῦτα ἅπαντα κατὰ τὸ λεπτότατον διεξιόντες, οὐδ' αὐτῆς τῆς ἐπιστολῆς τὸν τύπον παρῆκε.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

Ἐγὼ ναβουχοδονόσορ, εὐθηνῶν ἤμην ἐν τῷ οἴκῳ μου, καὶ εὐθαλῶν. ἐνύπνιον ἴδον, καὶ ἐφοβέρισέ με, καὶ ἐταράχθην ἐπὶ τῆς κοίτης μου, καὶ αἱ ὁράσεις τῆς κεφαλῆς μου ἐτάραξαί με. καὶ δι' ἐμοῦ ἐτέθη δόγμα τοῦ εἰσαγαγεῖν ἐνώπιόν μου πάντας τοὺς σοφοὺς βαβυλῶνος, ὅπως τὴν σύγκρισιν τοῦ ἐνυπνίου γνωρίσωσί μοι. καὶ εἰσεπορεύοντο οἱ [a] ἐπαοιδοί, μάγοι, γαζαρηνοί, χαλδαῖοι. καὶ τὸ ἐνύπνιον ἐγὼ εἶπα ἐνώπιον αὐτῶν. καὶ τὴν σύγκρισιν αὐτοῦ οὐκ ἐγνώρισαί μοι, ἕως ἦλθε δανιὴλ οὗ τὸ ὄνομα βαλτάσαρ κατὰ τὸ ὄνομα τοῦ θεοῦ μου, ὃς πνεῦμα θεοῦ ἅγιον ἐν ἑαυτῷ ἔχει. ᾧ εἶπα. βαλτάσαρ ὁ ἄρχων τῶν ἐπαοιδῶν, ὃν ἐγὼ ἔγνων ὅτι πνεῦμα θεοῦ ἅγιον ἐν σοί, καὶ πᾶν μυστήριον οὐκ [b] ἀδυνατεῖ σε, ἄκουσον τὴν ὅρασιν τοῦ ἐνυπνίου μου, οὗ ἴδον, καὶ τὴν σύγκρισιν αὐτοῦ εἰπόν μοι. ἐπὶ τῆς κοίτης μου ἐθεώρουν, καὶ ἰδοὺ δένδρον ἐν μέσῳ τῆς γῆς, καὶ τὸ ὕψος αὐτοῦ πολύ. ἐμεγαλύνθη τὸ δένδρον καὶ ἴσχυσε, καὶ τὸ ὕψος αὐτοῦ ἔφθασεν ἕως τοῦ οὐρανοῦ, καὶ τὸ κύτος αὐτοῦ εἰς τὸ πέρας ἁπάσης τῆς γῆς, τὰ φύλλα αὐτοῦ ὡραῖα, καὶ ὁ καρπὸς αὐτοῦ πολὺς, καὶ τροφὴ πάντων ἐν αὐτῷ, καὶ ὑποκάτω αὐτοῦ κατεσκήνουν τὰ θηρία τὰ ἄγρια, καὶ ἐν τοῖς κλάδοις αὐτοῦ κατῴκουν τὰ ὄρνεα τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἐξ αὐτοῦ ἐτρέφετο πᾶσα σάρξ. ἐθεώρουν ἐν ὁράματι τῆς νυκτὸς ἐπὶ τῆς κοίτης μου, [c] καὶ ἰδοὺ εἶρ, καὶ ἅγιος ἀπ' οὐρανοῦ κατέβη καὶ ἐφώνησεν ἐν ἰσχύϊ, καὶ οὕτως εἶπεν. ἐκκόψατε τὸ δένδρον, καὶ ἐκτίλατε τοὺς κλάδους αὐτοῦ, καὶ ἐκτινάξατε τὰ φύλλα αὐτοῦ, καὶ διασκορπίσατε τὸν καρπὸν αὐτοῦ. σαλευθήτωσαν τὰ θηρία ὑποκάτωθεν αὐτοῦ, καὶ τὰ ὄρνεα ἀπὸ τῶν κλάδων αὐτοῦ. πλὴν τὴν φυὴν τῶν ῥιζῶν αὐτοῦ ἐν τῇ γῇ ἐάσατε, καὶ ἐν δεσμῷ σιδηρῷ καὶ χαλκῷ, καὶ ἐν τῇ χλόῃ τῇ ἔξω, καὶ ἐν τῇ δρόσῳ τοῦ οὐρανοῦ κοιταθήσεται, καὶ μετὰ τῶν θηρίων ἡ μερὶς αὐτοῦ ἐν τῷ χόρτῳ τῆς γῆς. ἡ καρδία αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων ἀλλοιωθήσεται, καὶ καρδία θηρίου δοθήσεται αὐτῷ, καὶ ἑπτὰ καιροὶ ἀλλαγήσονται ἐπ' αὐτόν. διὰ συγκρίματος εἶρ ὁ λόγος, καὶ ῥῆμα ἁγίων τὸ ἐπερώτημα, ἵνα γνῶσιν οἱ ζῶντες, ὅτι κύριός ἐστιν ὁ ὕψιστος τῆς βασιλείας τῶν ἀνθρώπων, καὶ ᾧ ἐὰν δόξῃ δώσει αὐτήν, καὶ ἐξουδένωμα ἀνθρώπων ἀναστήσει ἐπ' αὐτήν. τοῦτο τὸ ἐνύπνιον ὃ ἴδον ἐγὼ ναβουχοδονόσορ ὁ βασιλεὺς, καὶ σὺ βαλτάσαρ τὸ σύγκριμα εἰπόν, ὅτι πάντες οἱ σοφοὶ τῆς βασιλείας μου οὐ δύνανται τὸ σύγκριμα αὐτοῦ δηλῶσαί μοι. σὺ δὲ δανιὴλ δύνασαι, ὅτι πνεῦμα θεοῦ ἅγιον ἐν σοί. τότε δανιὴλ, οὗ τὸ ὄνομα βαλτάσαρ, [d] ἀπηνεώθη ὡσεὶ ὥραν μίαν, καὶ [e] οἱ διαλογισμοὶ αὐτοῦ συνετάρασσον αὐτόν. καὶ ἀπεκρίθη βαλτάσαρ, καὶ εἶπε. κύριε τὸ ἐνύπνιον ἔστω τοῖς μισοῦσί σε, καὶ ἡ σύγκρισις αὐτοῦ τοῖς ἐχθροῖς σου. τὸ δένδρον ὃ εἶδες τὸ μεγαλυνθὲν καὶ τὸ ἰσχυκὸς, οὗ τὸ ὕψος ἔφθανεν εἰς τὸν οὐρανὸν, καὶ τὸ κύτος αὐτοῦ εἰς πᾶσαν τὴν γῆν, καὶ τὰ φύλλα αὐτοῦ εὐθαλῆ, καὶ ὁ καρπὸς αὐτοῦ πολὺς, καὶ τροφὴ πᾶσιν ἐν αὐτῷ, ὑποκάτω αὐτοῦ κατῴκουν τὰ θηρία τὰ ἄγρια, καὶ ἐν τοῖς κλάδοις αὐτοῦ κατεσκήνουν τὰ ὄρνεα τοῦ οὐρανοῦ. σὺ εἶ βασιλεῦ, ὅτι ἐμεγαλύνθης καὶ ἴσχυσας, καὶ ἡ μεγαλωσύνη σου ἐμεγαλύνθη, καὶ ἔφθασεν εἰς τὸν οὐρανὸν, καὶ ἡ κυρεία σου εἰς τὰ πέρατα τῆς γῆς. καὶ ὅτι εἶδεν ὁ βασιλεὺς εἶρ, καὶ ἅγιον καταβαίνοντα ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ εἶπεν. ἐκτίλατε τὸ δένδρον, καὶ διαφθείρατε αὐτὸ, πλὴν τὴν φυὴν τῶν ῥιζῶν αὐτοῦ ἐν τῇ γῇ ἐάσατε, καὶ ἐν δεσμῷ σιδηρῷ καὶ ἐν χαλκῷ, καὶ ἐν τῇ χλόῃ τῇ ἔξω, καὶ ἐν τῇ δρόσῳ τοῦ οὐρανοῦ αὐλισθήσεται, καὶ μετὰ θηρίων ἀγρίων ἡ μερὶς αὐτοῦ, ἕως οὗ ἑπτὰ καιροὶ ἀλλοιωθῶσιν ἐπ' αὐτόν. τοῦτο ἡ σύγκρισις αὐτοῦ βασιλεῦ, καὶ σύγκριμα ὑψίστου ἐστὶν, ὃ ἔφθασεν ἐπὶ τὸν κύριόν μου τὸν βασιλέα, καὶ σὲ ἐκδιώξουσιν ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων, καὶ μετὰ θηρίων ἀγρίων ἔσται ἡ κατοικία σου, καὶ χόρτον ὡς βοῦν ψωμιοῦσί σε, καὶ ἀπὸ τῆς δρόσου τοῦ οὐρανοῦ αὐλισθήσῃ, καὶ ἑπτὰ καιροὶ ἀλλαγήσονται ἐπὶ σὲ, ἕως οὗ γνῷς, ὅτι κυριεύει ὁ ὕψιστος τῆς βασιλείας τῶν ἀνθρώπων, καὶ ᾧ ἂν δόξῃ, δώσει αὐτήν. καὶ ὅτι εἶπαν, ἐάσατε τὴν φυὴν τῶν ῥιζῶν τοῦ δένδρου, ἡ βασιλεία σου σοὶ μένει, ἀφ' ἧς ἂν γνῷς τὴν ἐξουσίαν τὴν οὐράνιον. διατοῦτο βασιλεῦ ἡ βουλή μου ἀρεσάτω σοι, καὶ τὰς ἁμαρτίας σου ἐν ἐλεημοσύναις λύτρωσαι, καὶ τὰς ἀδικίας ἐν οἰκτιρμοῖς πενήτων. ἴσως ἔσται μακρόθυμος τοῖς παραπτώμασί σου ὁ θεός. ταῦτα πάντα ἔφθασεν ἐπὶ ναβουχοδονόσορ τὸν βασιλέα. μετὰ δωδεκάμηνον, ἐπὶ τῷ ναῷ τῆς βασιλείας αὐτοῦ, ἐν βαβυλῶνι περιπατῶν, ἀπεκρίθη ὁ βασιλεὺς, καὶ εἶπεν. οὐχ αὕτη ἐστὶ βαβυλὼν ἡ μεγάλη, ἣν ἐγὼ ᾠκοδόμησα εἰς οἶκον βασιλείας, ἐν τῷ κράτει τῆς ἰσχύος μου, εἰς τιμὴν τῆς δόξης μου; ἔτι τοῦ λόγου ἐν τῷ στόματι τοῦ βασιλέως ὄντος, φωνὴ ἀπ' οὐρανοῦ ἐγένετο. σοὶ λέγουσι ναβουχοδονόσορ βασιλεῦ. ἡ βασιλεία παρῆλθεν ἀπὸ σοῦ, καὶ ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων σε ἐκδιώκουσι, καὶ μετὰ θηρίων ἀγρίων ἡ κατοικία σου, καὶ χόρτον ὡς βοῦν ψωμιοῦσί σε, καὶ ἑπτὰ καιροὶ ἀλλαγήσονται ἐπὶ σὲ, ἕως γνῷς ὅτι κυριεύει ὁ ὕψιστος τῆς βασιλείας τῶν ἀνθρώπων, καὶ ᾧ ἂν δόξῃ, δώσει αὐτήν. αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ὁ λόγος συνετελέσθη ἐπὶ ναβουχοδονόσορ, καὶ ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων ἐξεδιώχθη, καὶ χόρτον ὡς βοῦς ἤσθιε, καὶ ἀπὸ τῆς δρόσου τοῦ οὐρανοῦ τὸ σῶμα αὐτοῦ ἐβάφη, ἕως αἱ τρίχες αὐτοῦ ὡς λεόντων ἐμεγαλύνθησαν, καὶ οἱ ὄνυχες αὐτοῦ ὡς ὀρνέων. καὶ μετὰ τὸ τέλος τῶν ἡμερῶν, ἐγὼ ναβουχοδονόσορ

σορ τοὺς ὀφθαλμούς μου εἰς τὸν οὐρανὸν ἀνέλαβον, καὶ αἱ φρένες μου ἐπ᾽ ἐμὲ ἐπεστράφησαν, καὶ τῷ ὑψίστῳ ηὐλόγησα, καὶ τῷ ζῶντι εἰς τὸν αἰῶνα ᾔνεσα, καὶ ἐδόξασα, ὅτι ἡ ἐξουσία αὐτοῦ ἐξουσία αἰώνιος, καὶ ἡ βασιλεία αὐτοῦ εἰς γενεὰν καὶ γενεάν, καὶ πάντες οἱ κατοικοῦντες τὴν γῆν ὡς οὐδὲν ἐλογίσθησαν. καὶ κατὰ τὸ θέλημα αὐτοῦ ποιεῖ ἐν τῇ δυνάμει τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἐν τῇ κατοικίᾳ τῆς γῆς. καὶ οὐκ ἔστιν ὃς ἀντιποιήσεται τῇ χειρὶ αὐτοῦ, καὶ ἐρεῖ αὐτῷ, τί ἐποίησας; αὐτῷ τῷ καιρῷ αἱ φρένες μου ἐπεστράφησαν ἐπ᾽ ἐμέ, καὶ εἰς τὴν τιμὴν τῆς βασιλείας μου ἦλθον. καὶ ἡ μορφή μου ἐπέστρεψεν ἐπ᾽ ἐμέ, καὶ οἱ τύραννοί μου, καὶ οἱ μεγιστᾶνές μου ἐζήτουν με, καὶ ἐπὶ τὴν βασιλείαν μου ἐκραταιώθην, καὶ μεγαλωσύνη περισσοτέρα προσετέθη μοι. νῦν οὖν ἐγὼ Ναβουχοδονόσορ αἰνῶ καὶ ὑπερυψῶ, καὶ δοξάζω τὸν βασιλέα τοῦ οὐρανοῦ, ὅτι πάντα τὰ ἔργα αὐτοῦ ἀληθινά, καὶ αἱ τρίβοι αὐτοῦ κρίσεις, καὶ πάντας τοὺς πορευομένους ἐν ὑπερηφανίᾳ δύναται ταπεινῶσαι.

α Οἱ ἐπαοιδοί.] Scholion. ἐπαοιδοὺς ἐκάλουν τοὺς ἐξαιρέτως περὶ τὰς ἐπαοιδὰς καὶ ἐπικλήσεις τῶν δαιμόνων σχολάζοντας. μάγους δέ, τοὺς τὸ πυρὸς μέχρι καὶ νῦν θεραπευτὰς παρ᾽ αὐτοῖς, καὶ τοὺς ἁγνισμοὺς ἐπιτελοῦντας, καὶ περὶ τὴν τῶν ἄστρων κατασκοπὴν, ὡς δοκοῦσιν, ἐπιστημόνως ἔχοντας. γαζαρηνοὺς δέ, τοὺς τὰς θυσίας λειτουργοῦντας. θύτας γὰρ ἀντὶ γαζαρηνῶν Θεοδοτίων ἐξέδωκεν. χαλδαίους δέ, τοὺς ἐν τῇ χαλδαϊκῇ χώρᾳ, ἀφ᾽ ἧς Ἀβραὰμ ὥρμητο, (μέρος δὲ αὕτη τῶν ἀσσυρίων) ἀστεροσκοπίᾳ καὶ οἰωνοσκοπίᾳ προσέχοντας. β [οὐκ ἀδυνατεῖ σε.] Aliquot libri habent, οὐκ ἀδυνατεῖ σοι. γ [καὶ ἰδοὺ εἴρ.] Schol. τὸ δὲ εἴρ οὐδὲν ἕτερον ἢ ἐγρήγορος, καὶ ἄγρυπνος ἑρμηνεύεται. Aliud Scholion. ἀντὶ τοῦ εἴρ οἱ ο΄. ἄγγελον ἡρμήνευσαν. οἱ δὲ λοιποί, ἐγρήγορον. δ [ἀπηνεώθη.] Polychronius. τουτέστι ἐξεπλάγη ἐπὶ τῷ παραδόξῳ τῶν δειχθέντων, καὶ σύννους ἐγένετο. ε [οἱ διαλογισμοὶ αὐτοῦ συνετάρασσον αὐτόν.] In cæteris libris hæc sequuntur. καὶ ἀπεκρίθη βασιλεύς, καὶ εἶπε. Βαλτάσαρ, τὸ ἐνύπνιον καὶ ἡ σύγκρισις μὴ κατασπευσάτω σε. ζ [καὶ ἀπὸ τῆς δρόσου τοῦ οὐρανοῦ αὐλισθήσῃ.] In nonnullis, pro, αὐλισθήσῃ, est, τὸ σῶμά σου βαφήσεται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄.

Βαλτάσαρ ὁ βασιλεὺς ἐποίησε δεῖπνον μέγα τοῖς μεγιστᾶσιν αὐτοῦ χιλίοις, α καὶ κατέναντι τῶν χιλίων ὁ οἶνος, καὶ πίνων Βαλτάσαρ εἶπεν ἐν τῇ γεύσει τοῦ οἴνου, τοῦ ἐνεγκεῖν τὰ σκεύη τὰ χρυσᾶ καὶ τὰ ἀργυρᾶ, ἃ ἐξήνεγκε Ναβουχοδονόσορ ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἐκ τοῦ ναοῦ τοῦ ἐν Ἱερουσαλήμ, καὶ πιέτωσαν ἐν αὐτοῖς ὁ βασιλεύς, καὶ οἱ μεγιστᾶνες αὐτοῦ, καὶ αἱ παλλακαὶ αὐτοῦ, καὶ αἱ παράκοιτοι αὐτοῦ. καὶ ἠνέχθησαν τὰ σκεύη τὰ χρυσᾶ καὶ τὰ ἀργυρᾶ, ἃ ἐξήνεγκεν ἐκ τοῦ ναοῦ τοῦ θεοῦ τοῦ ἐν Ἱερουσαλήμ, καὶ ἔπινον ἐν αὐτοῖς ὁ βασιλεύς, καὶ οἱ μεγιστᾶνες αὐτοῦ, καὶ αἱ παλλακαὶ αὐτοῦ, καὶ αἱ παράκοιτοι αὐτοῦ ἔπινον οἶνον. καὶ ᾔνεσαν τοὺς θεοὺς τοὺς χρυσοῦς, καὶ ἀργυροῦς, καὶ χαλκοῦς, καὶ σιδηροῦς, β καὶ ξυλίνους, καὶ λιθίνους. ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἐξῆλθον δάκτυλοι χειρὸς ἀνθρώπου, καὶ ἔγραφον κατέναντι τῆς λαμπάδος ἐπὶ τὸ κονίαμα τοῦ τοίχου τοῦ οἴκου τοῦ βασιλέως, καὶ ὁ βασιλεὺς ἐθεώρει τοὺς ἀστραγάλους τῆς χειρὸς τῆς γραφούσης. τότε τοῦ βασιλέως ἡ μορφὴ ἠλλοιώθη, καὶ οἱ διαλογισμοὶ αὐτοῦ συνετάρασσον αὐτόν, καὶ οἱ σύνδεσμοι τῆς ὀσφύος αὐτοῦ διελύοντο, καὶ τὰ γόνατα αὐτοῦ συνεκροτοῦντο. καὶ ἐβόησεν ὁ βασιλεὺς ἐν ἰσχύϊ, τοῦ εἰσαγαγεῖν μάγους, χαλδαίους, γαζαρηνούς. καὶ εἶπε τοῖς σοφοῖς Βαβυλῶνος, ὃς ἂν ἀναγνῷ τὴν γραφὴν ταύτην, καὶ τὴν σύγκρισιν γνωρίσῃ μοι, πορφύραν ἐνδύσεται, καὶ ὁ μανιάκης ὁ χρυσοῦς ἐπὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ, καὶ τρίτος ἐν τῇ βασιλείᾳ μου ἄρξει. καὶ εἰσεπορεύοντο πάντες οἱ σοφοὶ τοῦ βασιλέως, καὶ οὐκ ἠδύναντο τὴν γραφὴν ἀναγνῶναι, οὐδὲ τὴν σύγκρισιν γνωρίσαι τῷ βασιλεῖ. καὶ ὁ βασιλεὺς Βαλτάσαρ ἐταράχθη, καὶ ἡ μορφὴ αὐτοῦ ἠλλοιώθη ἐν αὐτῷ, καὶ οἱ μεγιστᾶνες αὐτοῦ συνεταράσσοντο. καὶ εἰσῆλθεν ἡ βασίλισσα εἰς τὸν οἶκον τοῦ πότου, καὶ εἶπε. βασιλεῦ, εἰς τὸν αἰῶνα ζῆθι. μὴ ταρασσέτωσάν σε οἱ διαλογισμοί σου, καὶ ἡ μορφή σου μὴ ἀλλοιούσθω. ἔστιν ἀνὴρ ἐν τῇ βασιλείᾳ σου, ἐν ᾧ πνεῦμα θεοῦ. καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις τοῦ πατρός σου, γρηγόρησις καὶ σύνεσις εὑρέθη ἐν αὐτῷ, καὶ ὁ βασιλεὺς Ναβουχοδονόσορ ὁ πατήρ σου ἄρχοντα ἐπαοιδῶν, μάγων, χαλδαίων, γαζαρηνῶν κατέστησεν αὐτόν, ὅτι πνεῦμα περισσὸν ἐν αὐτῷ, καὶ φρόνησις καὶ σύνεσις ἐν αὐτῷ, συγκρίνων ἐνύπνια, καὶ ἀναγγέλλων κρατούμενα, καὶ λύων συνδέσμους, Δανιήλ. καὶ ὁ βασιλεὺς ἐπέθηκεν ὄνομα αὐτῷ, Βαλτάσαρ. νῦν οὖν κληθήτω, καὶ τὴν σύγκρισιν αὐτοῦ ἀναγγελεῖ σοι. τότε Δανιὴλ εἰσήχθη ἐνώπιον τοῦ βασιλέως, καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς τῷ Δανιήλ. σὺ εἶ Δανιήλ, ὁ ἀπὸ τῶν υἱῶν τῆς αἰχμαλωσίας τῆς Ἰουδαίας, ἧς ἤγαγεν ὁ βασιλεὺς ὁ πατήρ μου; ἤκουσα περὶ σοῦ ὅτι πνεῦμα θεοῦ ἐν σοί, καὶ γρηγόρησις, καὶ σύνεσις, καὶ σοφία περισσὴ εὑρέθη ἐν σοί. καὶ νῦν εἰσῆλθον ἐνώπιόν μου οἱ σοφοί, μάγοι, γαζαρηνοί, ἵνα τὴν γραφὴν ταύτην ἀναγνῶσι καὶ τὴν σύγκρισιν γνωρίσωσί μοι, καὶ οὐκ ἠδυνήθησαν ἀναγγεῖλαί μοι. καὶ ἐγὼ ἤκουσα περὶ σοῦ, ὅτι δύνασαι κρίματα συγκρῖναι. νῦν οὖν ἐὰν δυνηθῇς τὴν γραφὴν ἀναγνῶναι, καὶ τὴν σύγκρισιν αὐτῆς γνωρίσαι μοι, πορφύραν ἐνδύσῃ, καὶ ὁ μανιάκης ὁ χρυσοῦς ἔσται ἐπὶ τῷ τραχήλῳ σου, καὶ τρίτος ἐν τῇ βασιλείᾳ μου ἄρξεις. καὶ εἶπε Δανιὴλ ἐνώπιον τοῦ βασιλέως. τὰ δόματά σου σοὶ ἔστω, καὶ τὴν δωρεὰν τῆς οἰκίας σου ἑτέρῳ δός, ἐγὼ δὲ τὴν γραφὴν ἀναγνώσομαι καὶ τὴν σύγκρισιν αὐτῆς γνωρίσω σοι βασιλεῦ. ὁ θεὸς ὁ ὕψιστος τὴν βασιλείαν καὶ τὴν μεγαλωσύνην καὶ τὴν τιμὴν καὶ τὴν δόξαν ἔδωκε Ναβουχοδονόσορ τῷ πατρί σου, καὶ ἀπὸ τῆς μεγαλωσύνης ἧς ἔδωκεν αὐτῷ πάντες οἱ λαοί, φυλαί, γλῶσσαι ἦσαν τρέμοντες καὶ φοβούμενοι ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ. οὓς ἠβούλετο αὐτὸς ἀνῄρει, καὶ οὓς ἠβούλετο αὐτὸς ἔτυπτεν· καὶ οὓς ἠβούλετο αὐτὸς ὕψου, καὶ οὓς ἠβούλετο αὐτὸς ἐταπείνου. καὶ ὅτε ὑψώθη ἡ καρδία αὐτοῦ, καὶ τὸ πνεῦμα αὐτοῦ ἐκραταιώθη τοῦ ὑπερηφανεύσασθαι, κατηνέχθη ἀπὸ τοῦ θρόνου τῆς βασιλείας, καὶ ἡ τιμὴ ἀφῃρέθη ἀπ᾽ αὐτοῦ, καὶ ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων ἐξεδιώχθη, καὶ ἡ καρδία αὐτοῦ μετὰ

τοῦ μετὰ τῶν θηρίων ἐδόθη, καὶ μετὰ τῶν ὀνάγρων ἡ κατοικία αὐτοῦ, καὶ χόρτον ὡς βοῦν ἐψώμιζον αὐτόν, καὶ ἀπὸ τῆς δρόσου τοῦ οὐρανοῦ τὸ σῶμα αὐτοῦ ἐβάφη, ἕως οὗ ἔγνω ὅτι κυριεύει ὁ θεὸς ὕψιστος τῆς βασιλείας τῶν ἀνθρώπων, καὶ ᾧ ἂν δόξῃ, δώσει αὐτήν. καὶ σὺ νῦν ὁ υἱὸς αὐτοῦ βαλτάσαρ οὐκ ἐταπείνωσας τὴν καρδίαν σου κατενώπιον τοῦ θεοῦ. οὐ πάντα ταῦτα ἔγνως; καὶ ἐπὶ τὸν κύριον θεὸν τοῦ οὐρανοῦ ὑψώθης, καὶ τὰ σκεύη τοῦ οἴκου ἤνεγκαν ἐνώπιόν σου, καὶ σὺ καὶ οἱ μεγιστᾶνές σου, καὶ αἱ παλλακαί σου, καὶ αἱ παράκοιτοί σου οἶνον ἐπίνετε ἐν αὐτοῖς. καὶ τοὺς θεοὺς τοὺς χρυσοῦς, καὶ ἀργυροῦς, καὶ χαλκοῦς, καὶ σιδηροῦς, καὶ ξυλίνους, καὶ λιθίνους οἳ οὐ βλέπουσι, καὶ οἳ οὐκ ἀκούουσι, καὶ οὐ γινώσκουσιν, ᾔνεσας, καὶ τὸν θεὸν οὗ ἡ πνοή σου ἐν χειρὶ αὐτοῦ καὶ πᾶσαι αἱ ὁδοί σου, αὐτὸν οὐκ ἐδόξασας. διὰ τοῦτο ἐκ προσώπου αὐτοῦ ἀπεστάλη ἀστράγαλος χειρός, καὶ τὴν γραφὴν ταύτην ἐνέταξε. καὶ αὕτη ἡ γραφὴ ἐντεταγμένη, μανή, θεκέλ, φαρές, τοῦτο τὸ σύγκριμα τοῦ ῥήματος. μανή, ἐμέτρησεν ὁ θεὸς τὴν βασιλείαν σου, καὶ ἐπλήρωσεν αὐτήν. θεκέλ, ἐστάθη ἐν ζυγῷ, καὶ εὑρέθη ὑστεροῦσα. φαρές, διῄρηται ἡ βασιλεία σου, καὶ ἐδόθη μήδοις καὶ πέρσαις. καὶ εἶπε βαλτάσαρ, καὶ ἐνέδυσαν τὸν δανιὴλ πορφύραν, καὶ τὸν μανιάκην τὸν χρυσοῦν περιέθηκαν περὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ, καὶ ἐκήρυξε περὶ αὐτοῦ, εἶναι αὐτὸν ἄρχοντα τρίτον ἐν τῇ βασιλείᾳ. ἐν αὐτῇ τῇ νυκτὶ ἀνῃρέθη βαλτάσαρ ὁ βασιλεὺς ὁ χαλδαῖος, γ καὶ δαρεῖος ὁ μῆδος παρέλαβε τὴν βασιλείαν, ὢν ἐτῶν ἑξήκοντα δύο.

α Καὶ κατέναντι τῶν χιλίων ὁ οἶνος.] Scholion. τουτέστιν ἑκάστου τῶν χιλίων ἦν κρατὴρ τοῦ οἴνου, καὶ οἰνοχόος ἴδιος. τοῦτο γὰρ παρὰ τοῖς πέρσαις νενόμισται. β [καὶ ξυλίνους καὶ λιθίνους.] Sic plerique libri habent. In nonnullis uero hæc sequũtur, καὶ τὸν θεὸν τὸν αἰώνιον οὐκ εὐλόγησαν τὸν ἔχοντα τὴν ἐξουσίαν τοῦ πνεύματος αὐτῶν. Quæ addita sunt margini libri Vaticani. γ [δαρεῖος.] Schol. οὐ τοῦτον λέγει τὸν δαρεῖον, ἐφ' οὗ τῆς ἱερουσαλὴμ τὸν ναὸν ἀνενέωσαν· ἐκεῖνος γὰρ κῦρον τῶν περσῶν βασιλέα καὶ ἑτέροις διεδέξατο. ἕτερον τοίνυν ὁμώνυμον ἡ ἱστορία παρέθετο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ϛʹ.

ΚΑὶ ἤρεσεν ἐνώπιον δαρείου, καὶ κατέστησεν ἐπὶ τῆς βασιλείας σατράπας ἑκατὸν εἴκοσι, τοῦ εἶναι αὐτοὺς ἐν ὅλῃ τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ, καὶ ἐπάνω αὐτῶν τακτικοὺς τρεῖς, ὧν ἦν δανιὴλ εἷς ἐξ αὐτῶν, τοῦ ἀποδιδόναι αὐτοῖς τοὺς σατράπας λόγον, ὅπως ὁ βασιλεὺς μὴ ἐνοχλῆται. καὶ ἦν δανιὴλ ὑπὲρ αὐτούς, ὅτι πνεῦμα περισσὸν ἐν αὐτῷ, καὶ ὁ βασιλεὺς κατέστησεν αὐτὸν ἐφ' ὅλης τῆς βασιλείας αὐτοῦ. καὶ οἱ τακτικοὶ καὶ οἱ σατράπαι ἐζήτουν πρόφασιν εὑρεῖν κατὰ δανιήλ. καὶ πᾶσαν πρόφασιν καὶ παράπτωμα καὶ ἀμπλάκημα οὐχ εὗρον κατ' αὐτοῦ, ὅτι πιστὸς ἦν. καὶ εἶπον οἱ τακτικοί. οὐχ εὑρήσομεν κατὰ δανιὴλ πρόφασιν, εἰ μὴ ἐν νομίμοις θεοῦ αὐτοῦ. τότε οἱ τακτικοὶ καὶ οἱ σατράπαι παρέστησαν τῷ βασιλεῖ, καὶ εἶπαν αὐτῷ. δαρεῖε βασιλεῦ, εἰς τοὺς αἰῶνας ζῆθι. συνεβουλεύσαντο πάντες οἱ ἐπὶ τῆς βασιλείας σου στρατηγοὶ καὶ σατράπαι, ὕπατοι καὶ τοπάρχαι, τοῦ στῆσαι στάσει βασιλικῇ, καὶ ἐνισχῦσαι ὁρισμόν, ὅπως ὃς ἂν αἰτήσῃ αἴτημα παρὰ παντὸς θεοῦ καὶ ἀνθρώπου, ἕως ἡμερῶν τριάκοντα, ἀλλ' ἢ παρὰ σοῦ βασιλεῦ, ἐμβληθήσεται εἰς τὸν λάκκον τῶν λεόντων. νῦν οὖν βασιλεῦ στῆσον τὸν ὁρισμόν, καὶ ἔκθες γραφήν, ὅπως μὴ ἀλλοιωθῇ τὸ δόγμα περσῶν καὶ μήδων. τότε ὁ βασιλεὺς δαρεῖος ἐπέταξε γραφῆναι τὸ δόγμα. καὶ δανιὴλ ἡνίκα ἔγνω ὅτι ἐνετάγη τὸ δόγμα, εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ. καὶ αἱ θυρίδες ἀνεῳγμέναι αὐτῷ ἐν τοῖς ὑπερῴοις αὐτοῦ κατέναντι ἱερουσαλήμ, καὶ καιροὺς τρεῖς τῆς ἡμέρας ἦν κάμπτων ἐπὶ τὰ γόνατα αὐτοῦ, καὶ προσευχόμενος καὶ ἐξομολογούμενος ἐναντίον τοῦ θεοῦ αὐτοῦ, καθὼς ἦν ποιῶν ἔμπροσθεν. τότε οἱ ἄνδρες ἐκεῖνοι παρετήρησαν, καὶ εὗρον τὸν δανιὴλ ἀξιοῦντα καὶ δεόμενον τοῦ θεοῦ αὐτοῦ. καὶ προσελθόντες λέγουσι τῷ βασιλεῖ. βασιλεῦ, οὐχ ὁρισμὸν ἔταξας, ὅπως πᾶς ἄνθρωπος ὃς ἂν αἰτήσῃ παρὰ παντὸς θεοῦ καὶ ἀνθρώπου αἴτημα, ἕως ἡμερῶν τριάκοντα, ἀλλ' ἢ παρὰ σοῦ βασιλεῦ, ἐμβληθήσεται εἰς τὸν λάκκον τῶν λεόντων; καὶ εἶπεν ὁ βασιλεύς. ἀληθινὸς ὁ λόγος, καὶ τὸ δόγμα μήδων καὶ περσῶν οὐ παρελεύσεται. τότε ἀπεκρίθησαν, καὶ λέγουσιν ἐνώπιον τοῦ βασιλέως. δανιὴλ ὁ ἀπὸ τῶν υἱῶν τῆς αἰχμαλωσίας τῆς ἰουδαίας, οὐχ ὑπετάγη τῷ δόγματί σου, καὶ καιροὺς τρεῖς τῆς ἡμέρας αἰτεῖ παρὰ τοῦ θεοῦ αὐτοῦ τὰ αἰτήματα αὐτοῦ. τότε ὁ βασιλεύς, ὡς τὸ ῥῆμα ἤκουσε, πολὺ ἐλυπήθη ἐπ' αὐτῷ, καὶ περὶ τοῦ δανιὴλ ἠγωνίσατο τοῦ ἐξελέσθαι αὐτόν, καὶ ἕως ἑσπέρας ἦν ἀγωνιζόμενος τοῦ ἐξελέσθαι αὐτόν. τότε οἱ ἄνδρες ἐκεῖνοι λέγουσι τῷ βασιλεῖ. γνῶθι βασιλεῦ, ὅτι τὸ δόγμα μήδοις καὶ πέρσαις, τοῦ πᾶν ὁρισμὸν καὶ στάσιν ἣν ἂν ὁ βασιλεὺς στήσῃ, οὐ δεῖ παραλλάξαι. τότε ὁ βασιλεὺς εἶπε, καὶ ἤγαγον τὸν δανιήλ, καὶ ἐνέβαλον αὐτὸν εἰς τὸν λάκκον τῶν λεόντων, καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς τῷ δανιήλ. ὁ θεός σου ᾧ σὺ λατρεύεις ἐνδελεχῶς, αὐτὸς ἐξελεῖταί σε. καὶ ἤνεγκαν λίθον, καὶ ἐπέθηκαν ἐπὶ τὸ στόμα τοῦ λάκκου καὶ ἐσφραγίσατο ὁ βασιλεὺς ἐν τῷ δακτυλίῳ αὐτοῦ, καὶ ἐν τῷ δακτυλίῳ τῶν μεγιστάνων αὐτοῦ, ὅπως μὴ ἀλλοιωθῇ πρᾶγμα ἐν τῷ δανιήλ. καὶ ἀπῆλθεν ὁ βασιλεὺς εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, καὶ ἐκοιμήθη ἄδειπνος, καὶ ἐδέσματα οὐκ εἰσήνεγκαν αὐτῷ. καὶ ὁ ὕπνος ἀπέστη ἀπ' αὐτοῦ. καὶ α ἔκλεισεν ὁ θεὸς τὰ στόματα τῶν λεόντων, καὶ οὐ παρηνώχλησαν τῷ δανιήλ. τότε ὁ βασιλεὺς ἀνέστη τὸ πρωῒ ἐν τῷ φωτί, καὶ ἐν σπουδῇ ἦλθεν ἐπὶ τὸν λάκκον τῶν λεόντων. καὶ ἐν τῷ ἐγγίζειν αὐτὸν τῷ λάκκῳ, ἐβόησε φωνῇ ἰσχυρᾷ. δανιήλ, ὁ δοῦλος τοῦ θεοῦ τοῦ ζῶντος, ὁ θεός σου ᾧ σὺ λατρεύεις ἐνδελεχῶς, εἰ ἠδυνήθη ἐξελέσθαι σε ἐκ στόματος τῶν λεόντων; καὶ εἶπε δανιὴλ τῷ βασιλεῖ. βασιλεῦ, εἰς τοὺς αἰῶνας ζῆθι. ὁ θεός μου ἀπέστειλε τὸν ἄγγελον αὐτοῦ, καὶ ἐνέφραξεν τὰ στόματα τῶν λεόντων, καὶ οὐκ ἐλυμήναντό με, ὅτι κατέναντι αὐτοῦ εὐθύτης εὑρέθη ἐμοί, καὶ ἐνώπιον δέ σου βασιλεῦ παράπτωμα οὐκ ἐποίησα.

αὐτοῦ

ἐποίησα. τότε ὁ βασιλεὺς πολὺ ἠγαθύνθη ἐπ' αὐτῷ, καὶ τὸν Δανιὴλ εἶπεν ἀνενέγκαι ἐκ τοῦ λάκκου. καὶ ἀνηνέχθη Δανιὴλ ἐκ τοῦ λάκκου, καὶ πᾶσα διαφθορὰ οὐχ εὑρέθη ἐν αὐτῷ, ὅτι ἐπίστευσεν ἐν τῷ θεῷ αὐτοῦ. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεύς, καὶ ἠγάγοσαν τοὺς ἄνδρας τοὺς διαβαλόντας τὸν Δανιήλ, καὶ εἰς τὸν λάκκον τῶν λεόντων ἐνεβλήθησαν αὐτοί, καὶ οἱ υἱοὶ αὐτῶν, καὶ αἱ γυναῖκες αὐτῶν. καὶ οὐκ ἔφθασαν εἰς τὸ ἔδαφος τοῦ λάκκου, ἕως οὗ ἐκυρίευσαν αὐτῶν οἱ λέοντες, καὶ πάντα τὰ ὀστᾶ αὐτῶν ἐλέπτυναν. τότε Δαρεῖος ὁ βασιλεὺς ἔγραψε πᾶσι τοῖς λαοῖς, φυλαῖς, γλώσσαις, τοῖς οἰκοῦσιν ἐν πάσῃ τῇ γῇ. εἰρήνη ὑμῖν πληθυνθείη. ἐκ προσώπου μου ἐτέθη δόγμα τοῦτο ἐν πάσῃ ἀρχῇ τῆς βασιλείας μου, εἶναι τρέμοντας καὶ φοβουμένους ἀπὸ προσώπου τοῦ θεοῦ Δανιήλ, ὅτι αὐτός ἐστι θεὸς ζῶν, καὶ μένων εἰς τοὺς αἰῶνας, καὶ ἡ βασιλεία αὐτοῦ οὐ διαφθαρήσεται, καὶ ἡ κυρεία αὐτοῦ ἕως τέλους. ἀντιλαμβάνεται καὶ ῥύεται, καὶ ποιεῖ σημεῖα καὶ τέρατα ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς, ὅστις ἐξείλατο τὸν Δανιὴλ β ἐκ χειρὸς τῶν λεόντων. καὶ Δανιὴλ κατηύθυνεν ἐν τῇ βασιλείᾳ Δαρείου, καὶ ἐν τῇ βασιλείᾳ Κύρου τοῦ Πέρσου.

α Καὶ ἀπώλεσεν.] Schol. ἔν τισιν ἀντιγράφοις οὐ φέρονται οἱ στίχοι οὗτοι. hæc quidem καὶ ἔκλεισεν ὁ θεὸς τὰ στόματα τῶν λεόντων, καὶ οὐ παρηνώχλησαν τῷ Δανιήλ, non sunt in Hebraico, nec in editione Latina. β[ἐκ χειρὸς τῶν λεόντων.] In plerisque libris est, ἐκ στόματος τῶν λεόντων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'.

ΕΝ ἔτει πρώτῳ τοῦ Βαλτάσαρ βασιλέως Χαλδαίων, Δανιὴλ ἐνύπνιον εἶδε, καὶ αἱ ὁράσεις τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ ἐπὶ τῆς κοίτης αὐτοῦ, καὶ τὸ α ἐνύπνιον αὐτοῦ ἔγραψεν. ἐγὼ β Δανιὴλ ἐθεώρουν. καὶ ἰδοὺ οἱ τέσσαρες ἄνεμοι τοῦ οὐρανοῦ προσέβαλλον εἰς τὴν θάλασσαν τὴν μεγάλην, καὶ τέσσαρα θηρία μεγάλα ἀνέβαινον ἐκ τῆς θαλάσσης, διαφέροντα ἀλλήλων. τὸ πρῶτον ὡσεὶ λέαινα, καὶ πτερὰ αὐτῆς ὡς ἀετοῦ, ἐθεώρουν ἕως οὗ ἐξετίλη τὰ πτερὰ αὐτῆς. γ ἐξήρθη ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ ἐπὶ ποδῶν ἀνθρώπου ἐστάθη, καὶ καρδία ἀνθρώπου ἐδόθη αὐτῇ. καὶ ἰδοὺ θηρίον δεύτερον ὅμοιον ἄρκῳ, καὶ εἰς μέρος ἓν ἐστάθη, καὶ τρεῖς πλευραὶ ἐν τῷ στόματι αὐτῆς, ἀναμέσον τῶν ὀδόντων αὐτῆς. καὶ οὕτως ἔλεγον αὐτῇ, ἀνάστηθι, φάγε σάρκας πολλάς. ὀπίσω τούτου ἐθεώρουν, καὶ ἰδοὺ θηρίον ἕτερον ὡσεὶ πάρδαλις, καὶ αὐτῇ πτερὰ τέσσαρα πετεινοῦ ὑπεράνω αὐτῆς, καὶ τέσσαρες κεφαλαὶ τῷ θηρίῳ, καὶ ἐξουσία ἐδόθη αὐτῇ. ὀπίσω τούτου ἐθεώρουν. καὶ ἰδοὺ θηρίον τέταρτον φοβερὸν καὶ ἔκθαμβον, καὶ ἰσχυρὸν περισσῶς, καὶ οἱ ὀδόντες αὐτοῦ σιδηροῖ, ἐσθίον, καὶ λεπτῦνον, καὶ τὰ ἐπίλοιπα τοῖς ποσὶν αὐτοῦ συνεπάτει, καὶ αὐτὸ διάφορον περισσῶς παρὰ πάντα τὰ θηρία τὰ ἔμπροσθεν αὐτοῦ. καὶ κέρατα δέκα αὐτῷ, προσενόουν τοῖς κέρασιν αὐτοῦ, καὶ ἰδοὺ κέρας ἕτερον μικρὸν ἀνέβη ἐν μέσῳ αὐτῶν, καὶ τρία κέρατα τῶν

A ἔμπροσθεν αὐτοῦ ἐξερριζώθη ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ. καὶ ἰδοὺ ὀφθαλμοί, ὡσεὶ ὀφθαλμοὶ ἀνθρώπου ἐν τῷ κέρατι τούτῳ, γ καὶ στόμα λαλοῦν μεγάλα. ἐθεώρουν ἕως ὅτου οἱ θρόνοι ἐτέθησαν, καὶ παλαιὸς ἡμερῶν ἐκάθητο, καὶ τὸ ἔνδυμα αὐτοῦ λευκὸν ὡσεὶ χιών, καὶ ἡ θρὶξ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ ὡσεὶ ἔριον καθαρόν, ὁ θρόνος αὐτοῦ φλὸξ πυρός, οἱ τροχοὶ αὐτοῦ πῦρ φλέγον. δ ποταμὸς πυρὸς εἷλκεν ἔμπροσθεν αὐτοῦ. χίλιαι χιλιάδες ἐλειτούργουν αὐτῷ, καὶ μύριαι μυριάδες παρειστήκεισαν αὐτῷ. κριτήριον ἐκάθισε, καὶ βίβλοι ἠνεῴχθησαν. ἐθεώρουν τότε ἀπὸ φωνῆς τῶν

B λόγων τῶν μεγάλων, ὧν τὸ κέρας ἐκεῖνο ἐλάλει, ἕως ἀνῃρέθη τὸ θηρίον, καὶ ἀπώλετο, καὶ τὸ σῶμα αὐτοῦ ἐδόθη εἰς καῦσιν πυρός. καὶ τῶν λοιπῶν θηρίων μετεστάθη ἡ ἀρχή, καὶ μακρότης ζωῆς ἐδόθη αὐτοῖς ἕως καιροῦ καὶ καιροῦ. ἐθεώρουν ἐν ὁράματι τῆς νυκτός, καὶ ἰδοὺ μετὰ τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ, ὡς υἱὸς ἀνθρώπου ἐρχόμενος καὶ ἕως τοῦ παλαιοῦ τῶν ἡμερῶν ἔφθασε, καὶ ε προσηνέχθη αὐτῷ, καὶ αὐτῷ ἐδόθη ἡ ἀρχὴ καὶ ἡ τιμὴ καὶ ἡ βασιλεία, καὶ πάντες ζ οἱ λαοί, φυλαί, καὶ γλῶσσαι αὐτῷ δουλεύσουσιν. ἡ ἐξουσία αὐτοῦ, ἐξουσία αἰώνιος, ἥτις οὐ παρελεύσεται. καὶ ἡ

Γ βασιλεία αὐτοῦ, οὐ διαφθαρήσεται. ἔφριξε τὸ πνεῦμά μου ἐν τῇ ἕξει μου, ἐγὼ Δανιήλ, καὶ αἱ ὁράσεις τῆς κεφαλῆς μου ἐτάρασσόν με. καὶ προσῆλθον ἑνὶ τῶν ἑστηκότων, καὶ τὴν ἀκρίβειαν ἐζήτουν παρ' αὐτοῦ μαθεῖν περὶ πάντων τούτων. καὶ εἶπέ μοι τὴν ἀκρίβειαν, καὶ τὴν σύγκρισιν τῶν λόγων ἐγνώρισέ μοι. ταῦτα τὰ θηρία τὰ τέσσαρα, τέσσαρες βασιλεῖαι ἀναστήσονται ἐπὶ τῆς γῆς. αἳ ἀρθήσονται, καὶ παραλήψονται τὴν βασιλείαν ἅγιοι ὑψίστου, καὶ καθέξουσιν αὐτὴν ἕως αἰῶνος τῶν αἰώνων. καὶ ἐζήτουν ἀκριβῶς περὶ τοῦ θηρίου τοῦ τετάρτου, ὅτι ἦν διαφέρον παρὰ πᾶν θηρίον,

Δ φοβερὸν περισσῶς, οἱ ὀδόντες αὐτοῦ σιδηροῖ, καὶ ὄνυχες αὐτοῦ χαλκοῖ, ἐσθίον, καὶ λεπτῦνον, καὶ τὰ ἐπίλοιπα τοῖς ποσὶν αὐτοῦ συνεπάτει. καὶ περὶ τῶν κεράτων αὐτοῦ τῶν δέκα τῶν ἐν τῇ κεφαλῇ αὐτοῦ, καὶ τοῦ ἑτέρου τοῦ ἀναβάντος καὶ η ἐκτινάξαντος τῶν προτέρων ᾧ οἱ ὀφθαλμοὶ καὶ στόμα λαλοῦν μεγάλα, καὶ ἡ ὅρασις αὐτοῦ μείζων τῶν λοιπῶν. ἐθεώρουν, καὶ τὸ κέρας ἐκεῖνο ἐποίει πόλεμον μετὰ τῶν ἁγίων, καὶ ἴσχυσε πρὸς αὐτούς. ἕως οὗ ἦλθεν ὁ παλαιὸς ἡμερῶν, καὶ τὸ κρίμα ἔδωκεν ἁγίοις ὑψίστου. καὶ ὁ καιρὸς ἔφθασε, καὶ τὴν βασιλείαν κατέσχον οἱ ἅγιοι. καὶ εἶπε. τὸ

E θηρίον τὸ τέταρτον, βασιλεία τετάρτη ἔσται ἐν τῇ γῇ, ἥτις ὑπερέξει πάσας τὰς βασιλείας, καὶ καταφάγεται πᾶσαν τὴν γῆν, καὶ συμπατήσει αὐτὴν καὶ κατακόψει. καὶ τὰ δέκα κέρατα αὐτοῦ, δέκα βασιλεῖς ἀναστήσονται, καὶ ὀπίσω αὐτῶν ἀναστήσεται ἕτερος, ὃς ὑπεροίσει κακοῖς πάντας τοὺς ἔμπροσθεν, καὶ τρεῖς βασιλεῖς ταπεινώσει, καὶ λόγους πρὸς τὸν ὕψιστον λαλήσει, καὶ θ τοὺς ἁγίους ὑψίστου παλαιώσει ι καὶ ὑπονοήσει τοῦ ἀλλοιῶσαι καιροὺς καὶ νόμον, καὶ δοθήσεται ἐν χειρὶ αὐτοῦ ἕως καιροῦ καὶ καιρῶν καί γε ἥμισυ καιροῦ, καὶ τὸ κριτήριον ἐκάθισε, κ τὴν ἀρχὴν μετα-

μεταστήσουσι τοῦ ἀφανίσαι, καὶ τοῦ ἀπολέσαι ἕως τέλους, καὶ ἡ βασιλεία καὶ ἡ ἐξουσία καὶ ἡ μεγαλωσύνη τῶν βασιλέων τῶν ὑποκάτω παντὸς τοῦ οὐρανοῦ, ἐδόθη ἁγίοις ὑψίστου. καὶ ἡ βασιλεία αὐτοῦ, βασιλεία αἰώνιος, καὶ πᾶσαι αἱ ἀρχαὶ αὐτῷ δουλεύσουσι καὶ ὑπακούσονται. ἕως ὧδε τὸ πέρας τοῦ λόγου. ἐγὼ δανιὴλ, οἱ διαλογισμοί μου ἐπὶ πολὺ συνετάρασσόν με, καὶ ^κ ἡ μορφή μου ἠλλοιώθη, καὶ τὸ ῥῆμα ἐν τῇ καρδίᾳ μου διετήρησα.

α Καὶ τὸ ἐνύπνιον αὐτοῦ ἔγραψεν.] In cæteris libris sequitur, ἀρχὴ λόγων αὐτοῦ. est etiam vbi legitur, ἀρχὴ λόγων αὐτοῦ. καὶ ἀποκριθεὶς εἶπεν. β [ἐγὼ δανιὴλ ἐθεώρουν.] In cæteris libris sequitur, ἐν ὁράματί μου τῆς νυκτός. γ [καὶ στόμα λαλοῦν μεγάλα.] In cæteris libris sequitur, καὶ ἐποίει πόλεμον πρὸς τοὺς ἁγίους. δ [ποταμὸς πυρὸς εἷλκεν.] In cæteris libris sequitur, ἐκπορευόμενος. ε [καὶ προσηνέχθη αὐτῷ.] Apud Iustinum in dialogo cum Tryphone est, καὶ παρῆν ἐνώπιον αὐτοῦ, καὶ οἱ παρεστηκότες προσήγαγον αὐτόν. Ac S. Cyprianus lib. II. testimon. & stetit in conspectu eius, & qui assistebant ei obtulerunt eum. ζ [καὶ πάντες οἱ λαοί.] Iustinus sic habet, καὶ πάντα τὰ ἔθνη τῆς γῆς κατὰ γένη, καὶ πᾶσα δόξα λατρεύουσα. ac S. Cyprianus. & omnes reges terræ per genus, & omnis claritas seruiens ei. καὶ ἐκτινάξαντος τῶν πρώτων, ᾧ οἱ ὀφθαλμοί.] Cæteri libri habēt, καὶ ἐκτινάξαντος τῶν προτέρων τρία καὶ τὸ κέρας ἐκεῖνο, ᾧ οἱ ὀφθαλμοί. θ [τοῖς ἁγίοις ὑψίστου παλαιώσει.] Sic quoque in Chaldaico. In quibusdam vero libris est, ταπεινώσει. in aliis, πλανήσει & Scholion in margine, τουτέστι, σκυλμὸν αὐτοῖς ποιήσει. Iustinus habet, καταστρέψει. ι [καὶ ὑπονοήσει.] Schol. προσδοκήσει οὐ μέν τοι ὁλοκλήρως δυνήσεται. Iustinus καὶ προσδέξεται. κ [καὶ ἡ μορφή.] Apud Iustinum, καὶ ἡ λέξις διήνεγκεν ἐμοί.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η'.

Ἐν ἔτει τρίτῳ τῆς βασιλείας βαλτάσαρ τοῦ βασιλέως ὅρασις ὤφθη πρὸς μέ. ἐγὼ δανιὴλ μετὰ τὴν ὀφθεῖσάν μοι τὴν ἀρχὴν, καὶ ^α ἤμην ἐν σούσοις τῇ βάρει, ἥ ἐστιν ἐν χώρᾳ αἰλάμ. καὶ ἤμην ^β ἐπὶ τοῦ οὐβάλ. καὶ ἦρα τοὺς ὀφθαλμούς μου. καὶ ἴδον. καὶ ἰδοὺ κριὸς εἷς ἑστηκὼς ^γ πρὸ τοῦ οὐβάλ. καὶ αὐτῷ κέρατα ὑψηλά. καὶ τὸ ἓν ὑψηλότερον τοῦ ἑτέρου, καὶ τὸ ὑψηλὸν ἀνέβαινεν ἐπ' ἐσχάτων. καὶ ἴδον τὸν κριὸν κερατίζοντα κατὰ θάλασσαν, καὶ βορρᾶν, καὶ νότον. καὶ πάντα τὰ θηρία οὐ στήσεται ἐνώπιον αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἦν ὁ ἐξαιρούμενος ἐκ χειρὸς αὐτοῦ: καὶ ἐποίησε κατὰ τὸ θέλημα αὐτοῦ, καὶ ἐμεγαλύνθη. καὶ ἐγὼ ἤμην συνιῶν, καὶ ἰδοὺ τράγος αἰγῶν ἤρχετο ἀπὸ λιβὸς ἐπὶ πρόσωπον πάσης τῆς γῆς. καὶ οὐκ ἦν ἁπτόμενος τῆς γῆς. καὶ τῷ τράγῳ κέρας μέσον τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ, καὶ ἦλθεν ἕως τοῦ κριοῦ τοῦ τὰ κέρατα ἔχοντος, οὗ ἴδον ἑστῶτος ἐνώπιον τοῦ οὐβάλ, καὶ ἔδραμε πρὸς αὐτὸν ἐν ὁρμῇ τῆς ἰσχύος αὐτοῦ. καὶ ἴδον αὐτὸν φθάνοντα ἕως τοῦ κριοῦ, καὶ ἐξηγριάνθη πρὸς αὐτὸν, καὶ ἔπαισε τὸν κριὸν, καὶ συνέτριψεν ἀμφότερα τὰ κέρατα αὐτοῦ. καὶ οὐκ ἦν ἰσχὺς τῷ κριῷ, τοῦ στῆναι ἐνώπιον αὐτοῦ. καὶ ἔρριψεν αὐτὸν ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ συνεπάτησεν αὐτὸν, καὶ οὐκ ἦν ὁ ἐξαιρούμενος τὸν κριὸν ἐκ χειρὸς αὐτοῦ. καὶ ὁ τράγος τῶν αἰγῶν ἐμεγαλύνθη ἕως σφόδρα. καὶ ἐν τῷ ἰσχῦσαι αὐτὸν, συνετρίβη τὸ κέρας αὐτοῦ τὸ μέγα. καὶ ἀνέβη ἕτερα κέρατα τέσσαρα ὑποκάτω αὐτοῦ εἰς τοὺς τέσσαρας ἀνέμους τοῦ οὐρανοῦ. καὶ ἐκ τοῦ ἑνὸς αὐτῶν ἐξῆλθε κέρας ἓν ἰσχυρὸν, καὶ ἐμεγαλύνθη περισσῶς πρὸς τὸν νότον ^δ καὶ πρὸς τὴν δύναμιν, καὶ ἐμεγαλύνθη ἕως τῆς δυνάμεως τοῦ οὐρανοῦ. καὶ ^ε ἔπεσεν ἐπὶ τὴν γῆν ἀπὸ τῆς δυνάμεως τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἀπὸ τῶν ἄστρων, ^ζ καὶ συνεπάτησαν αὐτά. καὶ ἕως οὗ ὁ ἀρχιστράτηγος ῥύσηται τὴν αἰχμαλωσίαν, καὶ δι' αὐτὸν ^η θυσία ἐταράχθη, καὶ κατευωδώθη αὐτῷ. καὶ τὸ ἅγιον ἐρημωθήσεται. καὶ ἐδόθη ἐπὶ τὴν θυσίαν ἁμαρτία, καὶ ἐρρίφη χαμαὶ ἡ δικαιοσύνη. καὶ ἐποίησε, καὶ εὐωδώθη. καὶ ἤκουσα ἑνὸς ἁγίου λαλοῦντος. καὶ εἶπεν εἷς ἅγιος τῷ ^θ φελμουνὶ τῷ λαλοῦντι. ἕως πότε ἡ ὅρασις στήσεται ἡ θυσία ἡ ἀρθεῖσα, καὶ ἡ ἁμαρτία ἐρημώσεως ἡ δοθεῖσα, καὶ τὸ ἅγιον καὶ ἡ δύναμις συμπατηθήσεται; καὶ εἶπεν αὐτῷ. ἕως ἑσπέρας καὶ πρωῒ ἡμέραι δισχίλιαι καὶ τετρακόσιαι, καὶ καθαρισθήσεται τὸ ἅγιον. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἰδεῖν με, ἐγὼ δανιὴλ, τὴν ὅρασιν, καὶ ἐζήτουν σύνεσιν, καὶ ἰδοὺ ἔστη ἐνώπιον ἐμοῦ, ὡς ὅρασις ἀνδρὸς, καὶ ἤκουσα φωνὴν ἀνδρὸς ἀναμέσον τοῦ οὐβάλ, καὶ ἐκάλεσε, καὶ εἶπε, γαβριὴλ συνέτισον ἐκεῖνον τὴν ὅρασιν. καὶ ἦλθε, καὶ ἔστη ἐχόμενος τῆς στάσεώς μου. καὶ ἐν τῷ ἐλθεῖν αὐτὸν ἐθαμβήθην, καὶ πίπτω ἐπὶ πρόσωπόν μου. καὶ εἶπε πρός μέ. σύνες υἱὲ ἀνθρώπου, ἔτι γὰρ εἰς καιροῦ πέρας ἡ ὅρασις. καὶ ἐν τῷ λαλεῖν αὐτὸν μετ' ἐμοῦ, πίπτω ἐπὶ πρόσωπόν μου ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ ἥψατό μου, καὶ ἔστησέ με ἐπὶ πόδας, καὶ εἶπεν. ἰδοὺ ἐγὼ γνωρίζω σοι τὰ ἐσόμενα ^ι ἐπ' ἐσχάτων τῆς ὀργῆς. ἔτι γὰρ εἰς καιροῦ πέρας ἡ ὅρασις. ὁ κριὸς ὃν εἶδες, ὁ ἔχων τὰ κέρατα, βασιλεὺς μήδων καὶ περσῶν. ὁ τράγος τῶν αἰγῶν, βασιλεὺς ἑλλήνων. καὶ τὸ κέρας τὸ μέγα ὃ ἦν ἀναμέσον τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ, αὐτός ἐστιν ὁ βασιλεὺς ὁ πρῶτος. καὶ τοῦ συντριβέντος οὗ ἔστησαν τέσσαρα κέρατα ὑποκάτω, τέσσαρες βασιλεῖς ἐκ τοῦ ἔθνους αὐτοῦ ἀναστήσονται, καὶ οὐκ ἐν τῇ ἰσχύϊ αὐτῶν. καὶ ἐπ' ἐσχάτων τῆς βασιλείας αὐτῶν, πληρουμένων τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν, ἀναστήσεται βασιλεὺς ἀναιδὴς προσώπῳ, καὶ συνιῶν προβλήματα, καὶ κραταιὰ ἡ ἰσχὺς αὐτοῦ, καὶ θαυμαστὰ διαφθερεῖ, καὶ κατευθυνεῖ, καὶ ποιήσει, καὶ διαφθερεῖ ἰσχυροὺς, καὶ λαὸν ἅγιον. καὶ ζυγὸς τοῦ κλοιοῦ αὐτοῦ κατευθυνεῖ. δόλος ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ, καὶ ἐν καρδίᾳ αὐτοῦ μεγαλυνθήσεται, καὶ δόλῳ διαφθερεῖ πολλοὺς, καὶ ἐπὶ ^κ ἀπωλείας πολλῶν στήσεται. καὶ ὡς ᾠὰ χειρὶ συντρίψει. καὶ ἡ ὅρασις τῆς ἑσπέρας καὶ τῆς πρωΐας τῆς ῥηθείσης ἀληθῶς ἐστι. καὶ σὺ σφράγισον τὴν ὅρασιν, ὅτι εἰς ἡμέρας πολλάς. καὶ ἐγὼ δανιὴλ ἐκοιμήθην, καὶ ἐμαλακίσθην, καὶ ἀνέστην, καὶ ἐποίουν τὰ ἔργα τοῦ βασιλέως, καὶ ἐθαύμαζον τὴν ὅρασιν, καὶ οὐκ ἦν ὁ συνιῶν.

α Καὶ ἤμην ἐν σούσοις.] In quibusdam libris hæc antecedunt, καὶ ἴδον ἐν τῇ ὁράσει. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἰδεῖν με. β [ἐπὶ τοῦ οὐβάλ.] Scholion. ὄνομα ὄρους περσικοῦ, ἀφ' οὗ τὰ τῆς ὁράσεως κατασκοπεῖν ὁ προφήτης ἐδόκει, οὕτως αὐτῷ τοῦ πια-

σπέρματος ὑποδείξαντος. Eudoxius. ἢ κατὰ τοὺς ἄλλους ἑρμηνευτὰς ἐπὶ τοῦ οὐλβὶδ, τουτέστι, πύλην ἐπὶ γέφυραν τοῦ ποταμοῦ κειμένην. In Hebraico est, οὐβὰλ, οὐλά. γ [περὶ τοῦ οὐβάλ.] Eudoxius, τὸ οὐλβὶδ, τὸ αὐτό ἐστι, τῷ, οὐβὰλ οὐλά. μετὰ προσθήκης τοῦ σημαίνειν κατὰ ἀνατολάς. δ [καὶ πρὸς τὴν δύναμιν.] In plerisque libris est καὶ πρὸς τὴν ἀνατολήν. In editione Latina, & contra Orientem, & contra fortitudinem. ε [καὶ ἔπεσεν ἐπὶ τὴν γῆν ἀπὸ τῆς δυνάμεως τοῦ οὐρανοῦ,] Polychronius. ὁ σύρος, τὸ ἀπὸ τῆς δυνάμεως, οὐκ ἔχει. τῆς δυνάμεως, quidem est in Hebraico. τοῦ οὐρανοῦ, non est. ζ [καὶ συνεπάτησαν αὐτά.] In quibusdã libris est συνεπάτησεν αὐτά. vbi lectio recentior συνεπάτησεν αὐτόν. sicque legitur in commentarijs Græcis. In quibusdam libris, καὶ συνεπάτησεν αὐτούς. η [θυσία ἐταράχθη.] In L. V. est, ἐῤῥάχθη. θ [τῷ φελμουνί.] Eudoxius. τὴν ἑβραϊκὴν φωνὴν τέθεικε, τῷ φελμωνί. ἀντὶ τοῦ εἰπεῖν τῷ φελμωνί, τῷ προσφιλεστάτῳ, τῷ ἐρεστῶτι κατ᾽ ἐξοχὴν, τῷ ταῦτα δεικνύοντι. vide S. Hieronymum. ι [ἐπ᾽ ἐσχάτων τῆς ὀργῆς.] In quibusdam libris sequitur, τοῖς υἱοῖς τοῦ λαοῦ σου. κ [ἐπὶ ἀπωλείᾳ πολλῶν στήσεται.] In plerisque libris hæc sequuntur, καὶ ἐπὶ ἄρχοντα ἀρχόντων στήσεται. λ [καὶ ἐμαλακίσθην.] In cæteris libris sequitur, ἡμέρας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ᾽.

ΕΝ τῷ πρώτῳ ἔτει δαρείου τοῦ υἱοῦ ἀσουήρου, ἀπὸ τοῦ σπέρματος τῶν μήδων, ὃς [a] ἐβασίλευσεν ἐπὶ βασιλείαν χαλδαίων, ἐγὼ δανιὴλ συνῆκα ἐν ταῖς βίβλοις τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐτῶν, ὃς ἐγενήθη λόγος κυρίου πρὸς ἱερεμίαν τὸν προφήτην, εἰς συμπλήρωσιν ἐρημώσεως ἱερουσαλὴμ ἑβδομήκοντα ἔτη. καὶ ἔδωκα τὸ πρόσωπόν μου πρὸς κύριον τὸν θεὸν, τοῦ ἐκζητῆσαι προσευχὴν καὶ δεήσεις, ἐν νηστείαις καὶ σάκκῳ. καὶ προσηυξάμην πρὸς κύριον τὸν θεόν μου, καὶ ἐξωμολογησάμην, καὶ εἶπα. κύριε ὁ θεὸς ὁ μέγας καὶ θαυμαστὸς, ὁ φυλάσσων τὴν διαθήκην σου, καὶ τὸ ἔλεός σου τοῖς ἀγαπῶσί σε, καὶ τοῖς φυλάσσουσι τὰς ἐντολάς σου. ἡμάρτομεν, [b] ἠδικήσαμεν, ἠνομήσαμεν. καὶ ἀπέστημεν καὶ ἐξεκλίναμεν ἀπὸ τῶν ἐντολῶν σου, καὶ ἀπὸ τῶν κριμάτων σου, καὶ οὐκ εἰσηκούσαμεν τῶν δούλων σου τῶν προφητῶν, οἳ ἐλάλουν ἐν τῷ ὀνόματί σου πρὸς τοὺς βασιλεῖς ἡμῶν, καὶ ἄρχοντας ἡμῶν, καὶ πατέρας ἡμῶν, καὶ πρὸς πάντα τὸν λαὸν τῆς γῆς. σοὶ κύριε ἡ δικαιοσύνη, καὶ ἡμῖν ἡ αἰσχύνη τοῦ προσώπου, ὡς ἡ ἡμέρα αὕτη, ἀνδρὶ ἰούδα, καὶ τοῖς ἐνοικοῦσιν ἐν ἱερουσαλὴμ, καὶ παντὶ ἰσραὴλ, τοῖς ἐγγὺς καὶ τοῖς μακρὰν ἐν πάσῃ τῇ γῇ, οὗ διέσπειρας αὐτοὺς ἐκεῖ, ἐν ἀθεσίᾳ αὐτῶν ᾗ ἠθέτησαν. ἐν σοὶ κύριε ἐστὶν ἡμῶν ἡ δικαιοσύνη, καὶ ἡμῖν ἡ αἰσχύνη τοῦ προσώπου, καὶ τοῖς βασιλεῦσιν ἡμῶν, καὶ τοῖς ἄρχουσιν ἡμῶν, καὶ τοῖς πατράσιν ἡμῶν, οἵτινες ἡμάρτομέν σοι κυρίῳ τῷ θεῷ ἡμῶν. οἱ οἰκτιρμοὶ, καὶ οἱ ἱλασμοὶ, ὅτι ἀπέστημεν, καὶ οὐκ εἰσηκούσαμεν τῆς φωνῆς κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν, πορεύεσθαι ἐν τοῖς νόμοις αὐτοῦ, οἷς ἔδωκε κατὰ πρόσωπον ἡμῶν ἐν χερσὶ τῶν δούλων αὐτοῦ τῶν προφητῶν. καὶ πᾶς ἰσραὴλ παρέβησαν τὸν νόμον σου, καὶ ἐξέκλιναν τοῦ μὴ ἀκοῦσαι τῆς φωνῆς σου. καὶ ἐπῆλθεν ἐφ᾽ ἡμᾶς ἡ κατάρα, καὶ ὁ ὅρκος ὁ γεγραμμένος ἐν νόμῳ μωϋσέως δούλου τοῦ θεοῦ, ὅτι ἡμάρτομεν αὐτῷ. καὶ ἔστησε τοὺς λόγους αὐτοῦ οὓς ἐλάλησεν ἐφ᾽ ἡμᾶς, καὶ ἐπὶ τοὺς κριτὰς ἡμῶν, οἳ ἔκρινον ἡμᾶς ἐπαγαγεῖν ἐφ᾽ ἡμᾶς κακὰ μεγάλα, οἷα οὐ γέγονεν ὑποκάτω παντὸς τοῦ οὐρανοῦ, κατὰ τὰ γενόμενα ἐν ἱερουσαλὴμ, καθὼς γέγραπται ἐν τῷ νόμῳ μωϋσῆ, πάντα τὰ κακὰ ταῦτα ἦλθεν ἐφ᾽ ἡμᾶς. καὶ οὐκ ἐδεήθημεν τοῦ προσώπου κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν, ἀποστρέψαι ἀπὸ τῶν ἀδικιῶν ἡμῶν, καὶ τοῦ συνιέναι ἐν πάσῃ ἀληθείᾳ σου. καὶ [c] ἐγρηγόρησε κύριος, καὶ ἐπήγαγεν αὐτὰ ἐφ᾽ ἡμᾶς, ὅτι δίκαιος κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν ἐπὶ πᾶσαν τὴν ποίησιν αὐτοῦ ἣν ἐποίησε, καὶ οὐκ εἰσηκούσαμεν τῆς φωνῆς αὐτοῦ. καὶ νῦν κύριε ὁ θεὸς ἡμῶν ὃς ἐξήγαγες τὸν λαόν σου ἐκ γῆς αἰγύπτου ἐν χειρὶ κραταιᾷ, καὶ ἐποίησας σεαυτῷ ὄνομα ὡς ἡ ἡμέρα αὕτη, ἡμάρτομεν, ἠνομήσαμεν. κύριε ἐν πάσῃ ἐλεημοσύνῃ σου, ἀποστραφήτω δὴ ὁ θυμός σου, καὶ ἡ ὀργή σου ἀπὸ τῆς πόλεώς σου ἱερουσαλὴμ ὄρους ἁγίου σου, ὅτι ἡμάρτομεν, καὶ ἐν ταῖς ἀδικίαις ἡμῶν, καὶ τῶν πατέρων ἡμῶν ἱερουσαλὴμ, καὶ ὁ λαός σου εἰς ὀνειδισμὸν ἐγένετο ἐν πᾶσι τοῖς περικύκλῳ ἡμῶν. καὶ νῦν εἰσάκουσον κύριε ὁ θεὸς ἡμῶν τῆς προσευχῆς τοῦ δούλου σου καὶ τῶν δεήσεων αὐτοῦ, καὶ ἐπίφανον τὸ πρόσωπόν σου ἐπὶ τὸ ἁγίασμά σου τὸ ἔρημον, ἕνεκέν σου κύριε κλῖνον ὁ θεός μου τὸ οὖς σου, καὶ ἄκουσον. ἄνοιξον τοὺς ὀφθαλμούς σου, καὶ ἴδε τὸν ἀφανισμὸν ἡμῶν, καὶ τῆς πόλεώς σου ἐφ᾽ ἧς ἐπικέκληται τὸ ὄνομά σου ἐπ᾽ αὐτῆς. ὅτι οὐκ ἐπὶ ταῖς δικαιοσύναις ἡμῶν ῥιπτοῦμεν τὸν οἰκτιρμὸν ἡμῶν ἐνώπιόν σου, ἀλλ᾽ ἐπὶ τοὺς οἰκτιρμούς σου τοὺς πολλοὺς κύριε. εἰσάκουσον κύριε, ἱλάσθητι κύριε, πρόσχες κύριε. μὴ χρονίσῃς ἕνεκέν σου ὁ θεός μου, ὅτι τὸ ὄνομά σου ἐπικέκληται ἐπὶ τὴν πόλιν σου, καὶ ἐπὶ τὸν λαόν σου. καὶ ἔτι ἐμοῦ λαλοῦντος, καὶ προσευχομένου, καὶ ἐξαγορεύοντος τὰς ἁμαρτίας μου, καὶ τὰς ἁμαρτίας τοῦ λαοῦ μου ἰσραὴλ, καὶ ῥιπτοῦντος τὸν ἔλεόν μου ἐναντίον τοῦ κυρίου τοῦ θεοῦ μου περὶ τοῦ ὄρους τοῦ ἁγίου, καὶ ἔτι ἐμοῦ λαλοῦντος ἐν τῇ προσευχῇ, καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ γαβριὴλ ὃν ἴδον ἐν τῇ ὁράσει ἐν τῇ ἀρχῇ, πετόμενος, καὶ ἥψατό μου, ὡσεὶ ὥραν θυσίας ἑσπερινῆς. καὶ συνέτισέ με, καὶ ἐλάλησε μετ᾽ ἐμοῦ, καὶ εἶπε. δανιὴλ, νῦν ἐξῆλθον συμβιβάσαι σε σύνεσιν. ἐν ἀρχῇ τῆς δεήσεώς σου ἐξῆλθε λόγος, καὶ ἐγὼ ἦλθον τοῦ ἀναγγεῖλαί σοι, ὅτι ἀνὴρ [d] ἐπιθυμιῶν εἶ σὺ, καὶ ἐννοήθητι ἐν τῷ ῥήματι, καὶ σύνες ἐν τῇ ὀπτασίᾳ. ἑβδομήκοντα ἑβδομάδες συνετμήθησαν ἐπὶ τὸν λαόν σου, καὶ [e] ἐπὶ τὴν πόλιν τὴν ἁγίαν, τοῦ [f] συντελεσθῆναι ἁμαρτίαν. καὶ τοῦ σφραγίσαι ἁμαρτίας, καὶ ἀπαλεῖψαι τὰς ἀδικίας. καὶ τοῦ ἐξιλάσασθαι ἀδικίας, καὶ τοῦ ἀγαγεῖν δικαιοσύνην αἰώνιον. καὶ τοῦ [g] σφραγίσαι ὅρασιν καὶ προφήτην, καὶ τοῦ χρῖσαι ἅγιον ἁγίων. καὶ γνώσῃ καὶ συνήσεις ἀπὸ ἐξόδου λόγου [h] τοῦ ἀποκριθῆναι, καὶ τοῦ οἰκοδομῆσαι ἱερουσαλὴμ, ἕως χριστοῦ ἡγουμένου ἑβδομάδες ἑπτὰ, καὶ ἑβδομάδες ἑξηκονταδύο. καὶ ἐπιστρέψει, καὶ οἰκοδομηθήσεται πλατεία, καὶ τεῖχος [i] καὶ ἐκκενωθήσονται οἱ καιροὶ, καὶ μετὰ τὰς ἑβδομάδας τὰς ἑξηκονταδύο, [k] ἐξολοθρευθήσεται χρίσμα, καὶ κρίμα οὐκ ἔστιν ἐν αὐτῷ. καὶ τὴν [l] πόλιν, καὶ τὸ ἅγιον διαφθερεῖ σὺν τῷ ἡγουμένῳ τῷ ἐρχομένῳ, ἐκκοπή-

σονται μ ἐν κατακλυσμῷ, καὶ ἕως τέλους πολέμου ν συντετμημένου τάξει ἀφανισμοῖς. καὶ δυναμώσει διαθήκην πολλοῖς ἑβδομὰς μία. καὶ ἐν τῷ ἡμίσει τῆς ἑβδομάδος ξ ἀρθήσεταί μου θυσία καὶ σπονδή, καὶ ἐπὶ τὸ ἱερὸν βδέλυγμα τῶν ἐρημώσεων, καὶ ἕως τῆς συντελείας καιροῦ συντέλεια δοθήσεται ἐπὶ τὴν ἐρήμωσιν.

α Ἐβασίλευσεν ἐπὶ βασιλείαν χαλδαίων.] In cæteris libris hæc sequuntur. ἐν ἔτει ἑνὶ τῆς βασιλείας αὐτοῦ. β [ἠδικήσαμεν, ἠνομήσαμεν.] In cæteris libris est, ἠδικήσαμεν, ἠσεβήσαμεν. γ [καὶ ἐγρηγόρησε κύριος.] In cæteris libris hæc sequuntur. ὁ θεὸς ἡμῶν ἐπὶ τὴν κακίαν. In quibusdam, ἐπὶ τὴν κακίαν ἡμῶν. δ [ἀνὴρ ἐπιθυμιῶν.] Symmachus, ἀνὴρ ἐπιθυμητός. ε [ἐπὶ τὴν πόλιν τὴν ἁγίαν.] Eusebius Euang. Demonstr. lib VIII. ὁ μὲν Ἀκύλας φησὶν, ἐπὶ τὸν λαόν σου, καὶ ἐπὶ πόλιν ἡγιασμένην σου. ὁ δὲ Σύμμαχος, κατὰ τοῦ λαοῦ σου καὶ τῆς πόλεως τῆς ἁγίας σου, ὅθεν καὶ παρὰ τοῖς ἀκριβέσιν ἀντιγράφοις τῶν ἑβδομήκοντα, τὸ, σου, μετ' ἀστερίσκου προσθέσεως, πρόκειται. ζ [τοῦ συντελεσθῆναι ἁμαρτίαν.] In quibusdam libris antecedit, τοῦ παλαιωθῆναι τὸ παράπτωμα, καί. quæ altera videtur interpretatio. quam interpretationem secutus est Tertullianus in libro aduersus Iudæos. Α. τοῦ τελέσαι τὴν ἀθεσίαν, καὶ τοῦ τελειῶσαι τὴν ἁμαρτίαν, καὶ τοῦ ἐξιλάσασθαι ἀνομίαν. η [καὶ τοῦ σφραγίσαι ὅρασιν.] Α. καὶ τοῦ τελέσαι ὁραματισμὸν, καὶ προφήτην, τοῦ ἀλεῖψαι ἡγιασμένον ἡγιασμένων. θ [τοῦ ἀποκριθῆναι.] Tertullianus. integrando. quod conuenit etiam Hebraico. ι [ἐκκεντωθήσονται.] Affinem huic lectionem secutus est Tertullianus. qui habet, innouabunt. κ [ἐξολοθρευθήσεται χρίσμα, καὶ κρίμα οὐκ ἔστιν ἐν αὐτῷ.] Σ. ἐκκοπήσεται χριστὸς, καὶ οὐχ ὑπάρξει αὐτῷ. Tertullianus quoque non legit, κρίμα. λ [καὶ τὴν πόλιν καὶ τὸ ἅγιον διαφθερεῖ] Α. καὶ τὴν πόλιν καὶ τὸ ἅγιον διαφθερεῖ λαὸς ἡγουμένου ἐρχομένου. μ [ἐν κατακλυσμῷ.] In quibusdam libris est, ὡς ἐν κατακλυσμῷ. Ac Tertullianus, quomodo in Cataclysmo. ν [συντετμημένου τάξει ἀφανισμοῖς.] Eusebius Euang. Demonstr. lib. VIII. legit, συντετμημένου ἀφανισμοῖς. & Tertullianus, quod concidetur vsque ad interitum. ξ [ἀρθήσεταί μου θυσία. In quibusdã libris hæc antecedunt, καταπαύσει θυσιαστήρια καὶ θυσίας, καὶ ἕως πτερυγίου ἀπὸ ἀφανισμοῦ, καὶ ἕως συντελείας καὶ σπουδῆς τάξει ἐπὶ ἀφανισμῷ. quæ ascripta sunt margini libri Vaticani. Altera autem interpretatio est, ex qua sumpsit Tertullianus, & destruet pinnaculum vsque ad interitum.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι΄.

Ἐν ἔτει τρίτῳ κύρου βασιλέως περσῶν λόγος ἀπεκαλύφθη τῷ δανιηλ, οὗ τὸ ὄνομα ἐπεκλήθη βαλτάσαρ. καὶ ἀληθινὸς ὁ λόγος, καὶ δύναμις μεγάλη καὶ σύνεσις ἐδόθη αὐτῷ ἐν τῇ ὀπτασίᾳ. ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, ἐγὼ δανιηλ ἤμην πενθῶν τρεῖς ἑβδομάδας ἡμερῶν, ἄρτον ἐπιθυμιῶν οὐκ ἔφαγον, καὶ κρέας καὶ οἶνος οὐκ εἰσῆλθεν εἰς τὸ στόμα μου, καὶ ἄλειμμα οὐκ ἠλειψάμην, ἕως πληρώσεως τριῶν ἑβδομάδων ἡμερῶν. ἐν ἡμέρᾳ εἰκοστῇ τετάρτῃ τοῦ α μηνὸς τοῦ πρώτου, καὶ ἐγὼ ἤμην ἐχόμενα τοῦ ποταμοῦ τοῦ μεγάλου, αὐτός ἐστι τίγρις ἐδδεκέλ. καὶ ἦρα τοὺς ὀφθαλμούς μου καὶ εἶδον, καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ εἷς β ἐνδεδυμένος βαδδὶν, γ καὶ ἡ ὀσφὺς αὐτοῦ περιεζωσμένη ἐν χρυσίῳ δ ὠφὰζ, καὶ τὸ σῶμα αὐτοῦ ὡσεὶ θαρσὶς, καὶ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ὡς ἡ ὅρασις ἀστραπῆς, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ὡσεὶ λαμπάδες πυρὸς, καὶ οἱ βραχίονες αὐτοῦ καὶ τὰ σκέλη ὡς ὅρασις χαλκοῦ στίλβοντος, καὶ ἡ φωνὴ τῶν λόγων αὐτοῦ ὡς φωνὴ ὄχλου. καὶ εἶδον ἐγὼ δανιηλ μόνος τὴν ὀπτασίαν, καὶ οἱ ἄνδρες οἱ μετ' ἐμοῦ οὐκ εἶδον τὴν ὀπτασίαν, ἀλλ' ἢ ἔκστασις μεγάλη ἐπέπεσεν ἐπ' αὐτοὺς, καὶ ἔφυγον ἐν φόβῳ. καὶ ἐγὼ ὑπελείφθην μόνος, καὶ εἶδον τὴν ὀπτασίαν τὴν μεγάλην ταύτην, καὶ οὐχ ὑπελείφθη ἐν ἐμοὶ ἰσχὺς, καὶ ἡ δόξα μου μετεστράφη εἰς διαφθοράν. καὶ οὐκ ἐκράτησα ἰσχύος, καὶ ἤκουσα τὴν φωνὴν τῶν λόγων αὐτοῦ. καὶ ἐν τῷ ἀκοῦσαί με αὐτοῦ, ἤμην κατανενυγμένος, καὶ τὸ πρόσωπόν μου ἐπὶ τὴν γῆν. καὶ ἰδοὺ χεὶρ ἁπτομένη μου, καὶ ἤγειρέ με ἐπὶ ε τὰ γόνατά μου. καὶ εἶπε πρός με. δανιηλ ἀνὴρ ἐπιθυμιῶν, σύνες ἐν τοῖς λόγοις οἷς ἐγὼ λαλῶ πρὸς σὲ, καὶ στῆθι ἐπὶ τῇ στάσει σου, ὅτι νῦν ἀπεστάλην πρὸς σέ. καὶ ἐν τῷ λαλῆσαι αὐτὸν πρός με τὸν λόγον τοῦτον, ἀνέστην ἔντρομος. καὶ εἶπε πρός με. μὴ φοβοῦ δανιηλ, ὅτι ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας ἧς ἔδωκας τὴν καρδίαν σου τοῦ συνιέναι, καὶ κακωθῆναι ἐναντίον κυρίου τοῦ θεοῦ σου, ἠκούσθησαν οἱ λόγοι σου, καὶ ἐγὼ ἦλθον ἐν τοῖς λόγοις σου. καὶ ὁ ἄρχων βασιλείας περσῶν εἱστήκει ἐξεναντίας μου, εἴκοσι καὶ μίαν ἡμέραν. καὶ ἰδοὺ μιχαηλ εἷς τῶν ἀρχόντων ἦλθε βοηθῆσαί μοι, καὶ αὐτὸν κατέλιπον ἐκεῖ μετὰ τοῦ ἄρχοντος βασιλείας περσῶν, καὶ ἦλθον συνετίσαι σε ὅσα ἀπαντήσεται τῷ λαῷ σου ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν, ὅτι ἔτι ἡ ὅρασις εἰς ἡμέρας. καὶ ἐν τῷ λαλῆσαι αὐτὸν μετ' ἐμοῦ κατὰ τοὺς λόγους τούτους, ἔδωκα τὸ πρόσωπόν μου ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ κατενύγην. καὶ ἰδοὺ ὡς ὁμοίωσις υἱοῦ ἀνθρώπου ἥψατο τῶν χειλέων μου. καὶ ἤνοιξα τὸ στόμα μου, καὶ ἐλάλησα, καὶ εἶπα πρὸς τὸν ἑστῶτα ἐναντίον μου. κύριε ἐν τῇ ὀπτασίᾳ σου ἐστράφη τὰ ἐντός μου ἐν ἐμοὶ, καὶ οὐκ ἔσχον ἰσχύν. καὶ πῶς δυνήσεται ὁ παῖς σου κύριε λαλῆσαι μετὰ τοῦ κυρίου μου τούτου; ζ καὶ ἐγὼ ἀπὸ τοῦ νῦν οὐ στήσεται ἐν ἐμοὶ ἰσχὺς, καὶ πνεῦμα οὐχ ὑπελείφθη ἐν ἐμοί. καὶ προσέθετο, καὶ ἥψατό μου ὡς ὅρασις ἀνθρώπου, καὶ ἐνίσχυσέ με, καὶ εἶπέ μοι. μὴ φοβοῦ ἀνὴρ ἐπιθυμιῶν, εἰρήνη σοι. ἀνδρίζου καὶ ἴσχυε. καὶ ἐν τῷ λαλῆσαι αὐτὸν μετ' ἐμοῦ, ἴσχυσα, καὶ εἶπα. λαλείτω ὁ κύριός μου, ὅτι ἐνίσχυσάς με. καὶ εἶπεν. εἰ οἶδας, ἵνα τί ἦλθον πρὸς σέ; καὶ νῦν ἐπιστρέψω τοῦ πολεμῆσαι μετὰ τοῦ ἄρχοντος περσῶν. καὶ ἐγὼ εἰσεπορευόμην, καὶ ὁ ἄρχων τῶν ἑλλήνων ἤρχετο, ἀλλ' ἢ ἀναγγελῶ σοι τὸ ἐντεταγμένον ἐν γραφῇ ἀληθείας, καὶ οὐκ ἔστιν εἷς ἀντεχόμενος μετ' ἐμοῦ περὶ τούτων. ἀλλ' ἢ μιχαηλ ὁ ἄρχων ὑμῶν.

α Τοῦ μηνὸς τοῦ πρώτου.] In quibusdam libris sequitur, ἐν τῷ τρίτῳ ἔτει. β [ἐνδεδυμένος βαδδίν.] Polychronius, οἱ ο. βύσσινα. Ἀκύλας δὲ ἐξαίρετα λέγει. Ammonius. τὸ βαδδὶν ποικίλον σημαίνει χιτῶνα. S. Hieronymus, ἐξαίρετα, Symm. tribuit. γ [καὶ ἡ ὀσφὺς αὐτοῦ περιεζωσμένη ἐν χρυσίῳ] Polychronius. λέγει ὡς ἡ ζώνη τοῦ ὀφθέντος ἦν οἷα ἂν γένοιτο ἐκ χρυσίου καθαροῦ κατεσκευασμένη. κατὰ δὲ τοὺς ο. ὅτι τὸ λοιπὸν σῶμα παραδόξῳ τινὶ ἐσθῆτι περιβεβλημένος, εἶχέ τι καὶ φαινόμενον ἀποστίλβον, καθαρῷ φωτὶ παραπλήσιον. δ [ὠφάζ.] Hippolytus. τὸ δὲ ὠφὰζ χρυσίον καθαρὸν σημαίνει. θαρσὶς δὲ ἑρμηνεύεται αἰθίοπες. Eudoxius. τὸ θαρσὶς χρυσόλιθον ἔφη. ὁ δὲ ἑβραῖος κυανὸν τὸ χρῶμα λέγει. Aliud Sch. ὠφὰζ, λαμπρῷ καὶ φωτεινῷ. ε [ἐπὶ τὰ γόνατά μου.] In cæteris libris hæc sequuntur, καὶ ταρσοὺς χειρῶν μου. est etiam vbi legitur, καὶ ἴχνη χειρῶν μου. ζ [καὶ ἐγὼ ἀπὸ τοῦ νῦν.] In quibusdam libris est, καὶ ἐγὼ ἠσθένησα καὶ ἀπὸ τοῦ νῦν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑʹ.

Καὶ [a] ἐγὼ ἐν ἔτει πρώτῳ κύρου ἔστην εἰς κράτος καὶ ἰσχύν. καὶ νῦν ἀλήθειαν ἀναγγελῶ σοι. ἰδοὺ ἔτι τρεῖς βασιλεῖς ἀναστήσονται ἐν τῇ περσίδι, καὶ ὁ τέταρτος πλουτήσει πλοῦτον μέγαν παρὰ πάντας. καὶ μετὰ τὸ κρατῆσαι αὐτὸν τοῦ πλούτου αὐτοῦ, ἐπαναστήσεται πάσαις βασιλείαις ἑλλήνων, καὶ ἀναστήσεται βασιλεὺς δυνατός, καὶ κυριεύσει κυρείας πολλῆς, καὶ ποιήσει κατὰ τὸ θέλημα αὐτοῦ. καὶ ὡς ἂν στῇ ἡ βασιλεία αὐτοῦ, συντριβήσεται, καὶ διαιρεθήσεται εἰς τοὺς τέσσαρας ἀνέμους τοῦ οὐρανοῦ, καὶ οὐκ εἰς τὰ ἔσχατα αὐτοῦ, οὐδὲ κατὰ τὴν κυρείαν αὐτοῦ, ἣν ἐκυρίευσεν, ὅτι ἐκτιλήσεται ἡ βασιλεία αὐτοῦ, [b] καὶ ἑτέροις ἐκτὸς τούτων. καὶ ἐνισχύσει ὁ βασιλεὺς τοῦ νότου. καὶ εἷς τῶν ἀρχόντων αὐτῶν ἐνισχύσει ἐπ᾽ αὐτόν, καὶ κυριεύσει [c] κυρείαν πολλήν, καὶ μετὰ τὰ ἔτη αὐτοῦ συμμιγήσονται, καὶ θυγάτηρ βασιλέως τοῦ νότου εἰσελεύσεται πρὸς βασιλέα τοῦ βορρᾶ, τοῦ ποιῆσαι συνθήκας μετ᾽ αὐτοῦ, καὶ οὐ κρατήσει ἰσχύος βραχίονος, καὶ οὐ στήσεται τὸ σπέρμα αὐτοῦ, καὶ παραδοθήσεται αὕτη, καὶ οἱ φέροντες αὐτήν, καὶ ἡ νεᾶνις, καὶ ὁ κατισχύων αὐτήν. ἐν τοῖς καιροῖς ἀναστήσεται ἐκ τοῦ ἄνθους τῆς ῥίζης αὐτῆς, [d] τῆς ἑτοιμασίας αὐτοῦ, καὶ ἥξει πρὸς τὴν δύναμιν, καὶ εἰσελεύσεται εἰς τὰ ὑποστηρίγματα τοῦ βασιλέως τοῦ βορρᾶ, καὶ ποιήσει ἐν αὐτοῖς, καὶ κατισχύσει. καί γε τοὺς θεοὺς αὐτῶν μετὰ τῶν χωνευτῶν αὐτῶν πᾶν σκεῦος ἐπιθυμητὸν αὐτῶν, ἀργυρίου καὶ χρυσίου, μετὰ αἰχμαλωσίας οἴσει εἰς αἴγυπτον, καὶ αὐτὸς στήσεται ὑπὲρ βασιλέα τοῦ βορρᾶ, καὶ εἰσελεύσεται εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ βασιλέως τοῦ νότου, καὶ ἀναστρέψει εἰς τὴν γῆν αὐτοῦ, καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ συνάξουσιν ὄχλον ἀναμέσον πολλῶν, καὶ ἐλεύσεται ἐρχόμενος καὶ κατακλύζων. καὶ παρελεύσεται, καὶ καθίσεται, καὶ συμπροσπλακήσεται ἕως τῆς ἰσχύος αὐτοῦ. καὶ ἀγριανθήσεται βασιλεὺς τοῦ νότου, καὶ ἐξελεύσεται, καὶ πολεμήσει μετὰ τοῦ βασιλέως τοῦ βορρᾶ, καὶ στήσει ὄχλον πολύν, καὶ παραδοθήσεται ὁ ὄχλος ἐν χειρὶ αὐτοῦ, καὶ λήψεται τὸν ὄχλον, καὶ ὑψωθήσεται ἡ καρδία αὐτοῦ, καὶ καταβαλεῖ μυριάδας, καὶ οὐ κατισχύσει. καὶ ἐπιστρέψει ὁ βασιλεὺς τοῦ βορρᾶ, καὶ ἄξει ὄχλον πολὺν ὑπὲρ τὸν πρότερον. καὶ εἰς [e] τὸ τέλος τῶν καιρῶν ἐνιαυτῶν ἐπελεύσεται εἰσόδια ἐν δυνάμει μεγάλῃ, καὶ ἐν ὑπάρξει πολλῇ. καὶ ἐν τοῖς καιροῖς ἐκείνοις πολλοὶ ἐπαναστήσονται ἐπὶ βασιλέα τοῦ νότου, καὶ οἱ υἱοὶ τῶν λοιμῶν τοῦ λαοῦ σου ἐπαρθήσονται, τοῦ στῆσαι ὅρασιν, καὶ ἀσθενήσουσι. καὶ εἰσελεύσεται βασιλεὺς τοῦ βορρᾶ, καὶ ἐκχεεῖ πρόσχωμα, καὶ συλλήψεται πόλεις ὀχυράς, καὶ οἱ βραχίονες τοῦ βασιλέως τοῦ νότου στήσονται, καὶ ἀναστήσονται οἱ ἐκλεκτοὶ αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἔσται ἰσχὺς τοῦ στῆναι. καὶ ποιήσει ὁ εἰσπορευόμενος πρὸς αὐτὸν κατὰ τὸ θέλημα αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἔστιν ἑστὼς κατὰ πρόσωπον αὐτοῦ. καὶ στήσεται ἐν τῇ γῇ τοῦ σαβεί, καὶ τελεσθήσεται ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ, καὶ τάξει τὸ πρόσωπον αὐτοῦ εἰσελθεῖν ἐν ἰσχύϊ πάσης τῆς βασιλείας αὐτοῦ, καὶ εὐθεῖα πάντα μετ᾽ αὐτοῦ ποιήσει. καὶ θυγατέρα τῶν γυναικῶν δώσει αὐτῷ διαφθεῖραι αὐτήν, καὶ οὐ μὴ παραμείνῃ, καὶ οὐκ αὐτῷ ἔσται. καὶ ἐπιστρέψει τὸ πρόσωπον αὐτοῦ εἰς τὰς νήσους, καὶ συλλήψεται πολλάς, καὶ καταπαύσει ἄρχοντας ὀνειδισμοῦ αὐτῶν, πλὴν ὀνειδισμὸς αὐτοῦ ἐπιστρέψει αὐτῷ, καὶ ἐπιστρέψει τὸ πρόσωπον αὐτοῦ εἰς τὴν ἰσχὺν τῆς γῆς αὐτοῦ, καὶ ἀσθενήσει, καὶ πεσεῖται, καὶ οὐχ εὑρεθήσεται. καὶ ἀναστήσεται ἐκ τῆς ῥίζης αὐτοῦ φυτὸν τῆς βασιλείας ἐπὶ τὴν ἑτοιμασίαν αὐτοῦ παραβιβάζων, πράσσων δόξαν βασιλείας. καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἔτι συντριβήσεται, καὶ οὐκ ἐν προσώποις, οὐδὲ ἐν πολέμῳ στήσεται ἐπὶ τὴν ἑτοιμασίαν αὐτοῦ, ἐξουδενώθη, καὶ οὐκ ἔδωκαν ἐπ᾽ αὐτὸν δόξαν βασιλείας. καὶ ἥξει ἐν εὐθηνίᾳ, καὶ κατισχύσει βασιλείας ἐν ὀλισθήμασι, καὶ βραχίονες τοῦ κατακλύζοντος κατακλυσθήσονται ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ, καὶ συντριβήσονται, καὶ ἡγούμενος διαθήκης. καὶ ἀπὸ τῶν συναναμίξεων πρὸς αὐτὸν ποιήσει δόλον, καὶ ἀναβήσεται, καὶ ὑπερισχύσει αὐτοὺς ἐν ὀλίγῳ ἔθνει, καὶ ἐν εὐθηνίᾳ, καὶ [h] ἐν πίοσι χώραις ἥξει, καὶ ποιήσει ἃ οὐκ ἐποίησαν οἱ πατέρες αὐτοῦ καὶ πατέρες τῶν πατέρων αὐτοῦ. προνομὴν καὶ σκῦλα καὶ ὕπαρξιν αὐτοῖς διασκορπιεῖ, καὶ ἐπ᾽ αἴγυπτον λογιεῖται λογισμοὺς καὶ ἕως καιροῦ. καὶ ἐξεγερθήσεται ἡ ἰσχὺς αὐτοῦ, καὶ ἡ καρδία αὐτοῦ ἐπὶ βασιλέα τοῦ νότου ἐν δυνάμει μεγάλῃ, καὶ ὁ βασιλεὺς τοῦ νότου συνάψει πόλεμον ἐν δυνάμει μεγάλῃ καὶ ἰσχυρᾷ σφόδρα, καὶ οὐ στήσονται, ὅτι λογιοῦνται ἐπ᾽ αὐτὸν λογισμούς, καὶ φάγονται τὰ δέοντα αὐτοῦ, καὶ συντρίψουσιν αὐτόν, καὶ δυνάμεις κατακλύσει, καὶ πεσοῦνται τραυματίαι πολλοί. καὶ ἀμφότεροι οἱ βασιλεῖς, αἱ καρδίαι αὐτῶν εἰς πονηρίαν, καὶ ἐπὶ τραπέζῃ μιᾷ ψευδῆ λαλήσουσι, καὶ οὐ κατευθυνεῖ, ὅτι ἔτι πέρας εἰς καιρόν, καὶ ἐπιστρέψει εἰς τὴν γῆν αὐτοῦ ἐν ὑπάρξει πολλῇ, καὶ ἡ καρδία αὐτοῦ ἐπὶ διαθήκην ἁγίαν, καὶ ποιήσει, καὶ ἐπιστρέψει εἰς τὴν γῆν αὐτοῦ. εἰς τὸν καιρὸν ἐπιστρέψει, καὶ ἥξει ἐν τῷ νότῳ, καὶ [θ] οὐκ ἔσται ὡς ἡ πρώτη καὶ ἡ ἐσχάτη. καὶ εἰσελεύσονται ἐν αὐτῷ οἱ ἐκπορευόμενοι κίτιοι, καὶ ταπεινωθήσεται, καὶ ἐπιστρέψει, καὶ θυμωθήσεται ἐπὶ διαθήκην ἁγίαν. καὶ ποιήσει, καὶ ἐπιστρέψει, καὶ συνήσει ἐπὶ τοὺς καταλιπόντας διαθήκην ἁγίαν. [i] καὶ σπέρματα ἐξ αὐτοῦ ἀναστήσονται, καὶ βεβηλώσουσι τὸ ἁγίασμα τῆς δυναστείας, καὶ μεταστήσουσι τὸν ἐνδελεχισμόν, καὶ δώσουσι βδέλυγμα ἠφανισμένων, καὶ οἱ ἀνομοῦντες διαθήκην ἐπάξουσιν ἐν ὀλισθήμασι. καὶ λαὸς γινώσκοντες θεὸν αὐτοῦ κατισχύσουσι, καὶ ποιήσουσι, καὶ οἱ συνετοὶ τοῦ λαοῦ συνήσουσιν εἰς πολλά, καὶ ἀσθενήσουσιν ἐν ῥομφαίᾳ, καὶ ἐν φλογί, καὶ ἐν αἰχμαλωσίᾳ, καὶ ἐν διαρπαγῇ ἡμερῶν. καὶ ἐν τῷ ἀσθενῆσαι αὐτούς, βοηθήσονται βοήθειαν μικράν, καὶ προστεθήσονται πρὸς αὐτοὺς πολλοὶ ἐν ὀλισθήμασι. καὶ ἀπὸ τῶν συνιέντων ἀσθενήσουσι, τοῦ πυρῶσαι αὐτούς, καὶ τοῦ ἐκλέξασθαι, καὶ [k] τοῦ ἀποκαλυφθῆναι ἕως καιροῦ πέρας, ὅτι ἔτι εἰς καιρόν, καὶ ποιήσει κατὰ τὸ θέλημα αὐτοῦ. καὶ ὁ βασιλεὺς ὑψωθήσεται καὶ μεγαλυν-

θήσεται ἐπὶ πάντα θεὸν, καὶ λαλήσει ὑπέρογκα, καὶ κατευθυνεῖ μέχρις οὗ συντελεσθῇ ἡ ὀργή, μ εἰς γὰρ συντέλειαν γίνεται. καὶ ἐπὶ πάντας θεοὺς τῶν πατέρων αὐτοῦ οὐ συνήσει, καὶ ἐπιθυμίᾳ γυναικῶν, καὶ ἐπὶ πᾶν θεὸν οὐ συνήσει, ὅτι ἐπὶ πάντας μεγαλυνθήσεται. ν καὶ θεὸν μαωζεὶμ ἐπὶ τόπου αὐτοῦ δοξάσει, καὶ θεὸν ὃν οὐκ ἔγνωσαν οἱ πατέρες αὐτοῦ δοξάσει ἐν χρυσῷ καὶ ἀργύρῳ καὶ λίθῳ τιμίῳ, καὶ ἐν ἐπιθυμήμασι. καὶ ποιήσει τοῖς ὀχυρώμασι τῶν καταφυγῶν μετὰ θεοῦ ἀλλοτρίου, καὶ πληθυνεῖ δόξαν, καὶ ὑποτάξει αὐτοῖς πολλούς, καὶ γῆν διελεῖ ἐν δώροις, καὶ ἐν καιροῦ πέρατι συγκερατισθήσεται μετὰ τοῦ βασιλέως τοῦ νότου, καὶ συναχθήσεται ἐπ' αὐτὸν βασιλεὺς τοῦ βορρᾶ ἐν ἅρμασι καὶ ἐν ἱππεῦσι καὶ ἐν ναυσὶ πολλαῖς, καὶ εἰσελεύσονται εἰς τὴν γῆν ξ καὶ συντρίψει καὶ παρελεύσεται, καὶ εἰσελεύσεται ο εἰς τὴν γῆν τοῦ σαβαείμ, καὶ πολλοὶ ἀσθενήσουσι. καὶ οὗτοι διασωθήσονται ἐκ χειρὸς αὐτοῦ, ἐδώμ, καὶ μωάβ, καὶ ἀρχὴ υἱῶν ἀμμών. καὶ ἐκτενεῖ τὴν χεῖρα ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ γῆ αἰγύπτου οὐκ ἔσται εἰς σωτηρίαν. καὶ κυριεύσει ἐν τοῖς ἀποκρύφοις τοῦ χρυσοῦ καὶ τοῦ ἀργύρου, καὶ ἐν πᾶσιν ἐπιθυμητοῖς αἰγύπτου, καὶ λιβύων, καὶ αἰθιόπων ἐν τοῖς ὀχυρώμασιν αὐτῶν. καὶ ἀκοαὶ καὶ σπουδαὶ ταράξουσιν αὐτὸν ἐξ ἀνατολῶν καὶ ἀπὸ βορρᾶ. καὶ ἥξει ἐν θυμῷ πολλῷ, τοῦ ἀφανίσαι πολλούς. καὶ πήξει τὴν π σκηνὴν αὐτοῦ ἐφαδανῶ, ἀναμέσον τῶν θαλασσῶν, ρ εἰς ὄρος σαβαεὶν ἅγιον, ἥξει ἕως μέρους αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἔστιν ὁ ῥυόμενος αὐτόν.

α Initio huius capitis nec in cæteris libris inscriptio est. β [ἑτέρας] In plerisq. libris antecedit, δοθήσεται. quod nō est in Hebraico, nec in editione Latina. γ [κυρείαν πολλήν] In plerisq. libris sequit, ἐπ' ἐξουσίας αὐτοῦ. In quibusdā, ἐκτὸς ἐξουσίας αὐτοῦ. δ [τῆς ἑτοιμασίας.] In cæteris libris antecedit, ἐπί. quod nō est in Hebraico, nec in editione Latina. ε [εἰς τέλος τῶν καιρῶν ἐνιαυτοῦ.] Sic in Hebraico & in editione Latina. In cæteris vero libris nō est, ἐνιαυτοῦ. ζ [ἐν τῇ γῇ τοῦ σαβεί.] Sch. ἀντίοχος ἐν τῇ ἰουδαίᾳ· αὕτη γὰρ διὰ τὸν νόμον ὑπῆρχε χώρα τοῦ θεοῦ θελήσεως, δόξης, καὶ δυνάμεως, τούτων γὰρ ἕκαστον τὸ σαβεὶ ἑρμηνεύεται. η [καὶ ἐν πίοσι χώραις.] Pleriq. libri habent, πλείοσι χώραις. Sic Psal. LXXVII. καὶ ἀπέκτεινεν ἐν τοῖς πίοσιν αὐτῶν. vbi pleriq. libri habent, πλείοσιν. θ [καὶ οὐκ ἔσται ὡς ἡ πρώτη καὶ ἡ ἐσχάτη.] Sch. ὁ σύρος, καὶ οὐ ποιήσει ὡς τὰ πρῶτα καὶ τὰ ἔσχατα. ι [καὶ σπέρματα.] In quibusdā libris est, καὶ βραχίονες. quomodo est in Hebraico, & in editione Latina. In plerisq. vtrumq. est. κ [καὶ τοῦ ἀποκαλυφθῆναι.] Pleriq. libri habēt, καὶ τοῦ ἐκλευκᾶναι. λ [μεγαλυνθήσεται ἐπὶ πάντα θεόν.] In cæteris libris sequitur, καὶ ἐπὶ τὸν θεὸν τῶν θεῶν. μ [εἰς γὰρ συντέλειαν.] In plerisq. libris sequitur, καὶ σπουδήν. quæ altera videtur interpretatio. ν [καὶ θεὸν μαωζείμ.] Schol. τὸν θεὸν τὸν ἰσχυρὸν, ὃν προσποιοῦνται οἱ ἰουδαῖοι σέβεσθαι, ἐν τῷ ναῷ δοξάσει, ὅνπερ αὐτὸς εἰς ἀπάτην τῶν ἰουδαίων ἀνέστη. ξ [καὶ συντρίψει.] In quibusdā libris antecedit ἐν ταῖς καταχλύσεσι. quæ altera videtur interpretatio. ο [εἰς τὴν γῆν τοῦ σαβαείμ.] Schol. τὴν τῶν αἰθιόπων. ἀπόγονοι γὰρ τοῦ σαβᾶ αἰθίοπες. π [τὴν σκηνὴν αὐτοῦ ἐφαδανῶ.] Sch. τουτέστι σκηνὴν τοῦ ἱπποστασίου, ὅπερ ἐστὶ τὸ ἱππῶν στρατόπεδον. S. Hieronymus, τοῦ ἱπποστασίου Symm. tribuit. ρ [εἰς ὄρος σαβαείμ.] Sch. εἰς τὴν νέαν ἱερουσαλήμ. τοῦτο γὰρ ὄρος κυρίως διὰ δόξης θεοῦ, δυνάμεώς τε αὐτοῦ, καὶ θελήσεως.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΒ'.

Καὶ α ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἀναστήσεται μιχαὴλ ὁ ἄρχων ὁ μέγας, ὁ ἑστηκὼς ἐπὶ τοὺς υἱοὺς τοῦ λαοῦ σου. καὶ ἔσται καιρὸς θλίψεως, θλίψις οἵα οὐ γέγονεν ἀφ' οὗ γεγένηται ἔθνος ἐν τῇ γῇ, ἕως τοῦ καιροῦ ἐκείνου. ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ σωθήσεται ὁ λαός σου πᾶς ὁ γεγραμμένος ἐν τῇ βίβλῳ, καὶ πολλοὶ τῶν καθευδόντων ἐν γῆς χώματι ἐξεγερθήσονται, οὗτοι εἰς ζωὴν αἰώνιον, καὶ οὗτοι εἰς ὀνειδισμὸν καὶ εἰς αἰσχύνην αἰώνιον. καὶ οἱ συνιέντες λάμψουσιν ὡς ἡ λαμπρότης τοῦ στερεώματος, καὶ ἀπὸ τῶν δικαίων τῶν πολλῶν ὡς οἱ ἀστέρες εἰς τοὺς αἰῶνας, καὶ ἔτι. καὶ σὺ δανιὴλ ἔμφραξον τοὺς λόγους, καὶ σφράγισον τὸ βιβλίον ἕως καιροῦ συντελείας, ἕως διδαχθῶσι πολλοὶ καὶ πληθυνθῇ ἡ γνῶσις. καὶ ἴδον ἐγὼ δανιὴλ, καὶ ἰδοὺ δύο ἕτεροι εἱστήκεισαν, εἷς ἐντεῦθεν τοῦ χείλους τοῦ ποταμοῦ, καὶ εἷς ἐντεῦθεν τοῦ χείλους τοῦ ποταμοῦ. καὶ εἶπε τῷ ἀνδρὶ τῷ ἐνδεδυμένῳ τὰ βαδδὶν, ὃς ἦν ἐπάνω τοῦ ὕδατος τοῦ ποταμοῦ. ἕως πότε τὸ πέρας ὧν εἴρηκας τῶν θαυμασίων; καὶ ἤκουσα τοῦ ἀνδρὸς τοῦ ἐνδεδυμένου τὰ βαδδὶν, ὃς ἦν ἐπάνω τοῦ ὕδατος τοῦ ποταμοῦ. καὶ ὕψωσε τὴν δεξιὰν αὐτοῦ καὶ τὴν ἀριστερὰν αὐτοῦ εἰς τὸν οὐρανὸν, καὶ ὤμοσεν ἐν τῷ ζῶντι εἰς τὸν αἰῶνα, ὅτι β εἰς καιρὸν καιρῶν καὶ ἥμισυ καιροῦ. ἐν τῷ συντελεσθῆναι διασκορπισμὸν γνώσονται πάντα ταῦτα. καὶ ἐγὼ ἤκουσα, καὶ οὐ συνῆκα, καὶ εἶπα. κύριε τί τὰ ἔσχατα τούτων; καὶ εἶπεν. δεῦρο δανιὴλ, ὅτι ἐμπεφραγμένοι καὶ ἐσφραγισμένοι οἱ λόγοι, ἕως καιροῦ πέρας ἐκλεγῶσι, καὶ ἐκλευκανθῶσι, καὶ πυρωθῶσι, καὶ ἁγιασθῶσι πολλοί. καὶ ἀνομήσωσιν ἄνομοι, καὶ οὐ συνήσουσι πάντες ἄνομοι, καὶ οἱ νοήμονες συνήσουσι. καὶ ἀπὸ καιροῦ παραλλάξεως τοῦ ἐνδελεχισμοῦ, καὶ δοθήσεται τὸ βδέλυγμα ἐρημώσεως ἡμέραι χίλιαι διακόσιαι ἐνενήκοντα. μακάριος ὁ ὑπομένων καὶ φθάσας εἰς ἡμέρας χιλίας τριακοσίας τριακονταπέντε. καὶ σὺ δεῦρο, καὶ ἀναπαύου. ἔτι γὰρ ἡμέραι καὶ ὧραι εἰς ἀναπλήρωσιν συντελείας, καὶ ἀναστήσῃ εἰς τὸν κλῆρόν σου, εἰς συντέλειαν ἡμερῶν. γ Καὶ ὁ βασιλεὺς ἀστυάγης προσετέθη πρὸς τοὺς πατέρας αὐτοῦ. καὶ παρέλαβε κῦρος ὁ πέρσης τὴν βασιλείαν αὐτοῦ, καὶ ἦν δανιὴλ συμβιωτὴς τοῦ βασιλέως, καὶ ἔνδοξος ὑπὲρ πάντας τοὺς φίλους αὐτοῦ. καὶ ἦν εἴδωλον τοῖς βαβυλωνίοις ᾧ ὄνομα βὴλ, καὶ ἐδαπανῶντο εἰς αὐτὸν ἑκάστης ἡμέρας σεμιδάλεως ἀρτάβαι δώδεκα, καὶ πρόβατα τεσσαράκοντα καὶ οἴνου μετρηταὶ ἕξ. καὶ ὁ βασιλεὺς ἐσέβετο αὐτὸν, καὶ ἐπορεύετο καθ' ἑκάστην ἡμέραν προσκυνεῖν αὐτῷ. δανιὴλ δὲ προσεκύνει τῷ θεῷ αὐτοῦ. καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ βασιλεύς. διατί οὐ προσκυνεῖς τῷ βήλ; ὁ δὲ εἶπεν. ὅτι οὐ σέβομαι εἴδωλα χειροποίητα, ἀλλὰ τὸν ζῶντα θεὸν, τὸν κτίσαντα τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, καὶ ἔχοντα πάσης σαρκὸς κυρείαν. καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ βασιλεύς. οὐ δοκεῖ σοι βὴλ εἶναι ζῶν θεός; ἢ οὐχ ὁρᾷς ὅσα ἐσθίει καὶ πίνει καθ' ἑκάστην ἡμέραν; καὶ εἶπε δανιὴλ γελάσας. μὴ πλανῶ

τῷ βασιλεῦ, οὗτος γὰρ ἔσωθεν μέν ἐστι πηλός, ἔξωθεν δὲ χαλκός· καὶ οὐ βέβρωκεν οὐδέποτε. θυμωθεὶς δὲ ὁ βασιλεὺς ἐκάλεσε τοὺς ἱερεῖς αὐτοῦ. καὶ εἶπεν αὐτοῖς. ἐὰν μὴ εἴπητέ μοι τίς ὁ κατέσθων τὴν δαπάνην ταύτην, ἀποθανεῖσθε· ἐὰν δὲ δείξητε ὅτι βὴλ κατεσθίει αὐτά, ὁ δανιὴλ ἀποθανεῖται, ὅτι ἐβλασφήμησεν εἰς τὸν βήλ. καὶ εἶπε δανιὴλ τῷ βασιλεῖ. γινέσθω κατὰ τὸ ῥῆμά σου. καὶ ἦσαν ἱερεῖς τοῦ βὴλ ἑβδομήκοντα ἐκτὸς γυναικῶν καὶ τέκνων. καὶ ἦλθεν ὁ βασιλεὺς μετὰ δανιὴλ εἰς τὸν οἶκον τοῦ βὴλ· καὶ εἶπαν οἱ ἱερεῖς τοῦ βήλ. ἰδοὺ ἡμεῖς ἀποτρεχόμεθα ἔξω, σὺ δὲ βασιλεῦ παράθες τὰ βρώματα, καὶ τὸν οἶνον κεράσας θές, καὶ ἀπόκλεισον τὴν θύραν, καὶ σφράγισον τῷ δακτυλίῳ σου· καὶ ἐλθὼν πρωΐ, ἐὰν μὴ εὕρῃς πάντα βεβρωμένα ὑπὸ τοῦ βήλ, ἀποθανούμεθα, ἢ δανιὴλ ὁ ψευδόμενος καθ' ἡμῶν. αὐτοὶ δὲ κατεφρόνουν, ὅτι πεποιήκεισαν ὑπὸ τὴν τράπεζαν κεκρυμμένην εἴσοδον, καὶ δι' αὐτῆς εἰσεπορεύοντο διόλου, καὶ ἀνήλουν αὐτά. καὶ ἐγένετο ὡς ἐξήλθοσαν ἐκεῖνοι, καὶ ὁ βασιλεὺς παρέθηκε τὰ βρώματα τῷ βήλ. καὶ ἐπέταξε δανιὴλ τοῖς παιδαρίοις αὐτοῦ, καὶ ἤνεγκαν τέφραν. [δ] καὶ κατέσησαν ὅλον τὸν ναὸν ἐνώπιον τοῦ βασιλέως μόνου. καὶ ἐξελθόντες ἔκλεισαν τὴν θύραν, καὶ ἐσφραγίσαντο ἐν τῷ δακτυλίῳ τοῦ βασιλέως, καὶ ἀπῆλθον. οἱ δὲ ἱερεῖς ἦλθον τὴν νύκτα κατὰ τὸ ἔθος αὐτῶν, καὶ αἱ γυναῖκες αὐτῶν, καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν, καὶ κατέφαγον πάντα καὶ ἐξέπιον. καὶ ὤρθρισεν ὁ βασιλεὺς τὸ πρωΐ, καὶ δανιὴλ μετ' αὐτοῦ. καὶ εἶπεν, σῶοι αἱ σφραγῖδες δανιήλ; ὁ δὲ εἶπε. σῶοι βασιλεῦ. καὶ ἐγένετο ἅμα τῷ ἀνοῖξαι τὰς θύρας, ἐπιβλέψας ἐπὶ τὴν τράπεζαν ὁ βασιλεὺς ἐβόησε φωνῇ μεγάλῃ, μέγας εἶ βήλ, καὶ οὐκ ἔστι παρὰ σοὶ δόλος οὐδὲ εἷς. καὶ ἐγέλασε δανιήλ, καὶ ἐκράτησε τὸν βασιλέα, τοῦ μὴ εἰσελθεῖν αὐτὸν ἔσω, καὶ εἶπεν. ἴδε δὴ τὸ ἔδαφος, καὶ γνῶθι τίνος τὰ ἴχνη ταῦτα. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεύς. ὁρῶ τὰ ἴχνη ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν καὶ παιδίων. καὶ ὀργισθεὶς ὁ βασιλεὺς τότε συνέλαβε τοὺς ἱερεῖς, καὶ τὰς γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν, καὶ ἔδειξαν αὐτῷ τὰς κρυπτὰς θύρας, δι' ὧν εἰσεπορεύοντο, καὶ ἐδαπάνων τὰ ἐπὶ τῆς τραπέζης. καὶ ἀπέκτεινεν αὐτοὺς ὁ βασιλεύς, καὶ ἔδωκε τὸν βὴλ ἔκδοτον τῷ δανιήλ, καὶ κατέστρεψεν αὐτὸν καὶ τὸ ἱερὸν αὐτοῦ. [ε] καὶ ἦν δράκων μέγας, καὶ ἐσέβοντο αὐτὸν οἱ βαβυλώνιοι. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς τῷ δανιήλ. μὴ καὶ τοῦτον ἐρεῖς ὅτι χαλκοῦς ἐστιν; ἰδοὺ ζῇ, καὶ ἐσθίει καὶ πίνει. οὐ δύνασαι εἰπεῖν, ὅτι οὐκ ἔστιν οὗτος θεὸς ζῶν, καὶ προσκύνησον αὐτῷ. καὶ εἶπε δανιήλ. κυρίῳ τῷ θεῷ μου προσκυνήσω, ὅτι οὗτός ἐστι θεὸς ζῶν. σὺ δὲ βασιλεῦ δός μοι ἐξουσίαν, καὶ ἀποκτενῶ τὸν δράκοντα ἄνευ μαχαίρας καὶ ῥάβδου, καὶ εἶπεν ὁ βασιλεύς. δίδωμί σοι. καὶ ἔλαβεν ὁ δανιὴλ πίσσαν καὶ στέαρ καὶ τρίχας, καὶ ἥψησεν ἐπὶ τὸ αὐτό. καὶ ἐποίησε μάζας, καὶ ἔδωκεν εἰς τὸ στόμα τοῦ δράκοντος, καὶ φαγὼν διεῤῥάγη ὁ δράκων. καὶ εἶπεν. ἴδετε τὰ σεβάσματα ὑμῶν. καὶ ἐγένετο, ὡς ἤκουσαν οἱ βαβυλώνιοι, ἠγανάκτησαν λίαν καὶ συνεστράφησαν ἐπὶ τὸν βασιλέα, καὶ εἶπαν. ἰουδαῖος γέγονεν ὁ βασιλεύς, τὸν βὴλ κατέσπασε καὶ τὸν δράκοντα ἀπέκτεινε, καὶ τοὺς ἱερεῖς κατέσφαξε, καὶ εἶπαν ἐλθόντες πρὸς τὸν βασιλέα. παράδος ἡμῖν τὸν δανιήλ, εἰ δὲ μή, ἀποκτενοῦμέν σε, καὶ τὸν οἶκόν σου, καὶ εἶδεν ὁ βασιλεύς, ὅτι ἐπείγουσιν αὐτὸν σφόδρα, καὶ ἀναγκασθεὶς ὁ βασιλεὺς παρέδωκεν αὐτοῖς τὸν δανιήλ. οἱ δὲ ἔβαλον αὐτὸν εἰς τὸν λάκκον τῶν λεόντων, καὶ ἦν ἐκεῖ ἡμέρας ἕξ. ἦσαν δὲ ἐν τῷ λάκκῳ ἑπτὰ λέοντες, καὶ ἐδίδοτο αὐτοῖς τὴν ἡμέραν δύο σώματα καὶ δύο πρόβατα. τότε δὲ οὐκ ἐδόθη αὐτοῖς, ἵνα καταφάγωσι τὸν δανιήλ. καὶ ἦν ἀμβακοὺμ ὁ προφήτης ἐν τῇ ἰουδαίᾳ, καὶ αὐτὸς ἥψησεν ἕψεμα, καὶ ἐνέθρυψεν ἄρτους εἰς σκάφην, καὶ ἐπορεύετο εἰς τὸ πεδίον ἀπενέγκαι τοῖς θερισταῖς. καὶ εἶπεν ὁ ἄγγελος κυρίου τῷ ἀμβακούμ. ἀπένεγκε τὸ ἄριστον ὃ ἔχεις εἰς βαβυλῶνα τῷ δανιὴλ εἰς τὸν λάκκον τῶν λεόντων. καὶ εἶπεν ἀμβακούμ. κύριε βαβυλῶνα οὐχ ἑώρακα, καὶ τὸν λάκκον οὐ γινώσκω. καὶ ἐπελάβετο ὁ ἄγγελος κυρίου τῆς κορυφῆς αὐτοῦ, καὶ βαστάσας τῆς κόμης τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ, ἔθηκεν αὐτὸν εἰς βαβυλῶνα ἐπάνω τοῦ λάκκου, ἐν τῷ ῥοίζῳ τοῦ πνεύματος αὐτοῦ. καὶ ἐβόησεν ἀμβακούμ, λέγων. δανιὴλ δανιήλ, λάβε τὸ ἄριστον ὃ ἀπέστειλέ σοι ὁ θεός. καὶ εἶπε δανιήλ. ἐμνήσθης γάρ μου ὁ θεός, καὶ οὐκ ἐγκατέλιπες τοὺς ἀγαπῶντάς σε. καὶ ἀναστὰς δανιήλ, ἔφαγεν· ὁ δὲ ἄγγελος τοῦ θεοῦ ἀπεκατέστησε τὸν ἀμβακοὺμ παραχρῆμα εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ. ὁ δὲ βασιλεὺς ἦλθε τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ πενθῆσαι τὸν δανιήλ, καὶ ἦλθεν ἐπὶ τὸν λάκκον, καὶ ἐνέβλεψε. καὶ ἰδού, δανιὴλ καθήμενος. καὶ ἀναβοήσας φωνῇ μεγάλῃ, εἶπε. μέγας εἶ κύριε ὁ θεὸς τοῦ δανιήλ, καὶ οὐκ ἔστιν ἄλλος πλὴν σοῦ. καὶ ἀνέσπασεν αὐτόν, τοὺς δὲ αἰτίους τῆς ἀπωλείας αὐτοῦ ἐνέβαλεν εἰς τὸν λάκκον, καὶ κατεβρώθησαν παραχρῆμα ἐνώπιον αὐτοῦ.

α Initio huius capitis, nec alij libri inscriptionem vllam habent. β [εἰς καιρὸν καιρῶν. In cæteris libris est, εἰς καιρὸν καὶ καιρούς. γ [καὶ ὁ βασιλεὺς ἀστυάγης.] In quibusdam libris inscriptio hic est ὅρασις ιβ'. δ [καὶ κατέσησαν.] In quibusdam libris est, καὶ κατέσπασαν ε [καὶ ἦν δράκων μέγας.] Hoc loco in quibusdam libris inscriptio est, περὶ τοῦ δράκοντος.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ ΠΡΩΤΟΣ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

ΚΑΙ ἐγένετο μετὰ τὸ πατάξαι ἀλέξανδρον τὸν φιλίππου τὸν μακεδόνα, ὃς ἐξῆλθεν ἐκ τῆς γῆς χεττιείμ, καὶ ἐπάταξε τὸν δαρεῖον βασιλέα περσῶν καὶ μήδων, καὶ ἐβασίλευσεν ἀντ' αὐτοῦ πρότερος ἐπὶ τὴν ἑλλάδα. καὶ συνεστήσατο πολέμους πολλοὺς, καὶ ἐκράτησεν ὀχυρωμάτων πολλῶν, καὶ ἔσφαξε βασιλεῖς τῆς γῆς. καὶ διῆλθεν ἕως ἄκρων τῆς γῆς, καὶ ἔλαβε σκῦλα πλήθους ἐθνῶν. καὶ ἡσύχασεν ἡ γῆ ἐνώπιον αὐτοῦ. καὶ ὑψώθη, καὶ ἐπήρθη ἡ καρδία αὐτοῦ. καὶ συνήγαγε δύναμιν ἰσχυρὰν σφόδρα, καὶ ἦρξε χωρῶν, καὶ ἐθνῶν, α καὶ τυράννων, καὶ ἐγένοντο αὐτῷ εἰς φόρον. καὶ μετὰ ταῦτα ἔπεσεν ἐπὶ τὴν κοίτην, καὶ ἔγνω ὅτι ἀποθνήσκει. καὶ ἐκάλεσε τοὺς παῖδας αὐτοῦ τοὺς ἐνδόξους τοὺς συντρόφους αὐτοῦ ἀπὸ νεότητος, καὶ διεῖλεν αὐτοῖς τὴν βασιλείαν αὐτοῦ ἔτι ζῶντος αὐτοῦ. καὶ ἐβασίλευσεν ἀλέξανδρος ἔτη δώδεκα, καὶ ἀπέθανε. καὶ ἐπεκράτησαν οἱ παῖδες αὐτοῦ ἕκαστος ἐν τῷ τόπῳ αὐτοῦ. καὶ ἐπέθεντο πάντες διαδήματα μετὰ τὸ ἀποθανεῖν αὐτὸν, καὶ οἱ υἱοὶ αὐτῶν ὀπίσω αὐτῶν ἔτη πολλὰ, καὶ ἐπλήθυναν κακὰ ἐν τῇ γῇ. καὶ ἐξῆλθεν ἐξ αὐτῶν ῥίζα ἁμαρτωλὸς ἀντίοχος ἐπιφανὴς, υἱὸς ἀντιόχου βασιλέως, ὃς ἦν ὅμηρα ἐν τῇ ῥώμῃ. καὶ ἐβασίλευσεν ἐν ἔτει ἑκατοστῷ καὶ τριακοστῷ καὶ ἑβδόμῳ βασιλείας ἑλλήνων. ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἐξῆλθεν ἐξ ἰσραὴλ υἱοὶ παράνομοι, καὶ ἀνέπεισαν πολλοὺς, λέγοντες. πορευθῶμεν, καὶ διαθώμεθα διαθήκην μετὰ τῶν ἐθνῶν τῶν κύκλῳ ἡμῶν, ὅτι ἀφ' ἧς ἐχωρίσθημεν ἀπ' αὐτῶν, εὗρεν ἡμᾶς κακὰ πολλά. καὶ ἠγαθύνθη ὁ λόγος ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτῶν. καὶ προεθυμήθησάν τινες ἀπὸ τοῦ λαοῦ, καὶ ἐπορεύθησαν πρὸς τὸν βασιλέα. καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν ποιῆσαι τὰ δικαιώματα τῶν ἐθνῶν. καὶ ᾠκοδόμησαν γυμνάσιον ἐν ἱεροσολύμοις κατὰ τὰ νόμιμα τῶν ἐθνῶν. καὶ ἐποίησαν ἑαυτοῖς ἀκροβυστίας, καὶ ἀπέστησαν ἀπὸ διαθήκης ἁγίας. καὶ ἐζεύχθησαν τοῖς ἔθνεσι, καὶ ἐπράθησαν τοῦ ποιῆσαι τὸ πονηρόν. καὶ ἡτοιμάσθη ἡ βασιλεία ἐναντίον ἀντιόχου. καὶ ὑπέλαβε βασιλεῦσαι τῆς αἰγύπτου, ὅπως βασιλεύσῃ ἐπὶ τὰς δύο βασιλείας. καὶ εἰσῆλθεν εἰς αἴγυπτον ἐν ὄχλῳ βαρεῖ, ἐν ἅρμασι, καὶ ἐν ἐλέφασι, καὶ ἐν ἱππεῦσι, καὶ ἐν στόλῳ μεγάλῳ. καὶ συνεστήσαντο πόλεμον πρὸς πτολεμαῖον βασιλέα αἰγύπτου. καὶ ἐνετράπη πτολεμαῖος ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ, καὶ ἔφυγε. καὶ ἔπεσον τραυματίαι πολλοί. καὶ κατελάβοντο τὰς πόλεις τὰς ὀχυρὰς ἐν γῇ αἰγύπτῳ. καὶ ἔλαβε τὰ σκῦλα γῆς αἰγύπτου. καὶ ἐπέστρεψεν ἀντίοχος μετὰ τὸ πατάξαι αἴγυπτον ἐν τῷ ἑκατοστῷ καὶ τεσσαρακοστῷ καὶ τρίτῳ ἔτει. β καὶ ἀνέβη ἐπὶ ἰσραὴλ, καὶ ἀνέβη εἰς ἱερουσαλὴμ ἐν ὄχλῳ βαρεῖ. καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ ἁγίασμα ἐν ὑπερηφανίᾳ, καὶ ἔλαβε τὸ θυσιαστήριον τὸ χρυσοῦν, καὶ τὴν λυχνίαν τοῦ φωτὸς, καὶ πάντα τὰ σκεύη αὐτῆς, καὶ τὴν τράπεζαν τῆς προθέσεως, καὶ τὰ σπονδεῖα, καὶ τὰς φιάλας, καὶ τὰς θυΐσκας τὰς χρυσᾶς, καὶ τὸ καταπέτασμα, καὶ τοὺς στεφάνους, καὶ τὸν κόσμον τὸν χρυσοῦν τὸν κατὰ πρόσωπον τοῦ ναοῦ, καὶ ἐλέπισε πάντα. καὶ ἔλαβε τὸ ἀργύριον καὶ τὸ χρυσίον, καὶ τὰ σκεύη τὰ ἐπιθυμητά. καὶ ἔλαβε τοὺς θησαυροὺς τοὺς ἀποκρύφους οὓς εὗρε. καὶ λαβὼν πάντα ἀπῆλθεν εἰς τὴν γῆν αὐτοῦ. καὶ ἐποίησε φονοκτονίαν, καὶ ἐλάλησεν ὑπερηφανίαν μεγάλην. καὶ ἐγένετο πένθος μέγα ἐπὶ ἰσραὴλ ἐν παντὶ τόπῳ αὐτῶν, καὶ ἐστέναξαν ἄρχοντες καὶ πρεσβύτεροι, παρθένοι καὶ νεανίσκοι ἠσθένησαν, καὶ τὸ κάλλος τῶν γυναικῶν ἠλλοιώθη. πᾶς νυμφίος ἀνέλαβε θρῆνον, καὶ καθημένη ἐν παστῷ ἐγένετο ἐν πένθει. καὶ ἐσείσθη ἡ γῆ ἐπὶ τοὺς κατοικοῦντας αὐτήν. καὶ πᾶς ὁ οἶκος ἰακὼβ ἐνεδύσατο αἰσχύνην. καὶ μετὰ δύο ἔτη ἡμερῶν ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς ἄρχοντα φορολογίας εἰς τὰς πόλεις ἰούδα. καὶ ἦλθεν εἰς ἱερουσαλὴμ ἐν ὄχλῳ βαρεῖ. καὶ ἐλάλησεν αὐτοῖς λόγους εἰρηνικοὺς ἐν δόλῳ, καὶ ἐνεπίστευσαν αὐτῷ, καὶ ἐπέπεσεν ἐπὶ τὴν πόλιν ἐξάπινα, καὶ ἐπάταξεν αὐτὴν πληγὴν μεγάλην, καὶ ἀπώλεσε λαὸν πολὺν ἐξ ἰσραήλ. καὶ ἔλαβε τὰ σκῦλα τῆς πόλεως, καὶ ἐνεπύρισεν αὐτὴν πυρί, καὶ καθεῖλε τοὺς οἴκους αὐτῆς καὶ τὰ τείχη αὐτῆς κύκλῳ, καὶ ᾐχμαλώτευσαν τὰς γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα, καὶ τὰ κτήνη ἐκληρονόμησαν. καὶ ᾠκοδόμησαν τὴν πόλιν δαυὶδ τείχει μεγάλῳ καὶ ἰσχυρῷ, πύργοις ὀχυροῖς, καὶ ἐγένετο αὐτοῖς εἰς ἄκραν. καὶ ἔθηκαν ἐκεῖ ἔθνος ἁμαρτωλὸν, ἄνδρας παρανόμους, καὶ ἐνίσχυσαν ἐν αὐτῇ. καὶ παρέθεντο ὅπλα καὶ τροφὰς, καὶ συναγαγόντες τὰ σκῦλα ἱερουσαλὴμ ἀπέθεντο ἐκεῖ. καὶ ἐγένοντο εἰς μεγάλην παγίδα. καὶ ἐγένετο εἰς ἔνεδρον τῷ ἁγιάσματι, καὶ εἰς διάβολον πονηρὸν τῷ ἰσραὴλ διαπαντός. καὶ ἐξέχεαν αἷμα ἀθῷον κύκλῳ τοῦ ἁγιάσματος, καὶ ἐμόλυναν τὸ ἁγίασμα. καὶ ἔφυγον οἱ κάτοικοι ἱερουσαλὴμ δι' αὐτοὺς, καὶ ἐγένετο κατοικία ἀλλοτρίων. καὶ ἐγένετο ἀλλοτρία τοῖς γεννήμασιν αὐτῆς, καὶ τὰ τέκνα αὐτῆς ἐγκατέλιπον αὐτήν. τὸ ἁγίασμα αὐτῆς ἠρημώθη ὡς ἔρημος. αἱ ἑορταὶ αὐτῆς ἐστράφησαν εἰς πένθος, τὰ σάββατα αὐτῆς εἰς ὀνειδισμόν. ἡ τιμὴ αὐτῆς εἰς ἐξουδένωσιν, κατὰ τὴν δόξαν αὐτῆς ἐπληθύνθη ἡ ἀτιμία αὐτῆς, καὶ τὸ ὕψος αὐτῆς ἐστράφη εἰς πένθος. καὶ ἔγραψεν ὁ βασιλεὺς ἀντίοχος πάσῃ τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ εἶναι πάντας λαὸν ἕνα, καὶ ἐγκαταλιπεῖν ἕκαστον τὰ νόμιμα αὐτοῦ. καὶ ἐπεδέξατο πάντα τὰ ἔθνη κατὰ τὸν λόγον τοῦ βασιλέως. καὶ πολλοὶ ἀπὸ ἰσραὴλ εὐδόκησαν τῇ λατρείᾳ αὐτοῦ, καὶ ἔθυσαν τοῖς εἰδώλοις, καὶ ἐβεβήλωσαν τὸ σάββατον. καὶ ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς βιβλία ἐν χειρὶ ἀγγέλων

γγέλων

γγέλων εἰς ἱερουσαλὴμ καὶ τὰς πόλεις ἰούδα, πορευθῆναι ὀπίσω νομίμων ἀλλοτρίων τῆς γῆς, καὶ κωλῦσαι ὁλοκαυτώματα καὶ θυσίαν καὶ σπονδὴν ἐκ τοῦ ἁγιάσματος, καὶ βεβηλῶσαι σάββατα καὶ ἑορτάς, καὶ μιᾶναι ἁγίασμα καὶ ἁγίους. οἰκοδομῆσαι βωμοὺς καὶ τεμένη, καὶ εἰδωλεῖα, καὶ θύειν ὕεια, καὶ κτήνη κοινά. καὶ ἀφιέναι τοὺς υἱοὺς αὐτῶν ἀπεριτμήτους, βδελύξαι τὰς ψυχὰς αὐτῶν ἐν παντὶ ἀκαθάρτῳ καὶ βεβηλώσει, ὥστε ἐπιλαθέσθαι τοῦ νόμου, καὶ ἀλλάξαι πάντα τὰ δικαιώματα. καὶ ὃς ἂν μὴ ποιήσῃ κατὰ τὸ ῥῆμα τοῦ βασιλέως, ἀποθανεῖται. κατὰ πάντας τοὺς λόγους τούτους ἔγραψε πάσῃ τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ, καὶ ἐποίησεν ἐπισκόπους ἐπὶ πάντα τὸν λαόν. καὶ ἐνετείλατο ταῖς πόλεσιν ἰούδα θυσιάζειν κατὰ πόλιν καὶ πόλιν. καὶ συνηθροίσθησαν ἀπὸ τοῦ λαοῦ πρὸς αὐτοὺς πολλοί. πᾶς ὁ ἐγκαταλιπὼν τὸν νόμον. καὶ ἐποίησαν κακὰ ἐν τῇ γῇ, καὶ ἔθεντο τὸν ἰσραὴλ ἐν κρύφοις ἐν παντὶ φυγαδευτηρίῳ αὐτῶν. καὶ τῇ πεντεκαιδεκάτῃ ἡμέρᾳ χασελεῦ τῷ πέμπτῳ καὶ τεσσαρακοστῷ καὶ ἑκατοστῷ ἔτει ᾠκοδόμησαν βδέλυγμα ἐρημώσεως ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον. καὶ ἐν πόλεσιν ἰούδα κύκλῳ ᾠκοδόμησαν βωμούς. καὶ ἐπὶ τῶν θυρῶν τῶν οἰκιῶν, καὶ ἐν ταῖς πλατείαις ἐθυμίων. καὶ τὰ βιβλία τοῦ νόμου ἃ εὗρον ἐνεπύρισαν πυρὶ κατασχίσαντες. καὶ ὅπου εὑρίσκετο παρά τινι βιβλίον διαθήκης, καὶ εἴ τις συνευδόκει τῷ νόμῳ, τὸ σύγκριμα τοῦ βασιλέως ἐθανάτου αὐτὸν ἐν ἰσχύϊ αὐτῶν ἐποίουν οὕτως τῷ ἰσραὴλ τοῖς εὑρισκομένοις ἐν παντὶ μηνὶ καὶ μηνὶ ἐν ταῖς πόλεσι. καὶ τῇ πέμπτῃ καὶ εἰκάδι τοῦ μηνὸς θυσιάζοντες ἐπὶ τὸν βωμὸν ὃς ἦν ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου. καὶ τὰς γυναῖκας τὰς περιτετμηκυίας τὰ τέκνα αὐτῶν ἐθανάτωσαν, κατὰ τὸ πρόσταγμα. καὶ ἐκρέμασαν τὰ βρέφη ἐκ τῶν τραχήλων αὐτῶν, καὶ τοὺς οἴκους αὐτῶν προενόμευσαν, καὶ τοὺς περιτετμηκότας αὐτοὺς ἐθανάτωσαν. καὶ πολλοὶ ἐν ἰσραὴλ ἐκραταιώθησαν, καὶ ὠχυρώθησαν ἐν ἑαυτοῖς τοῦ μὴ φαγεῖν κοινά. καὶ ἐπελέξαντο ἀποθανεῖν, ἵνα μὴ μιανθῶσι τοῖς βρώμασι, καὶ μὴ βεβηλώσωσι διαθήκην ἁγίαν, καὶ ἀπέθανον. καὶ ἐγένετο ὀργὴ μεγάλη ἐπὶ ἰσραὴλ σφόδρα.

α Καὶ τυράννων.] In quibusdam libris est, καὶ τυραννιῶν.
β [ἀνέβη ἐπὶ ἰσραήλ, καὶ ἀνέβη εἰς ἱερουσαλήμ.] In quibusdã libris est, ἀνέβη ἐπὶ ἰσραὴλ καὶ ἱεροσόλυμα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.

ΕΝ ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, ἀνέστη ματταθίας ἰωάννου τοῦ συμεὼν ἱερεὺς τῶν υἱῶν ἰωαρὶβ ἀπὸ ἱερουσαλὴμ, καὶ ἐκάθισεν ἐν μωδεΐν. καὶ αὐτῷ υἱοὶ πέντε, ἰωαννὰν ὁ ἐπικαλούμενος καδδὶς, σίμων ὁ καλούμενος θασσὶ, ἰούδας ὁ ἐπικαλούμενος μακκαβαῖος, ἐλεάζαρ ὁ ἐπικαλούμενος αὐαρὰν, ἰωνάθαν ὁ ἐπικαλούμενος ἀπφοῦς, καὶ εἶδε τὰς βλασφημίας τὰς γινομένας ἐν ἰούδα καὶ ἐν ἱερουσαλὴμ, καὶ εἶπεν οἴμοι, ἵνα τί τοῦτο ἐγεννήθην ἰδεῖν τὸ σύντριμμα τοῦ λαοῦ μου, καὶ τὸ σύντριμμα τῆς πόλεως τῆς ἁγίας, καὶ καθίσαι ἐκεῖ ἐν τῷ δοθῆναι αὐτὴν ἐν χειρὶ ἐχθρῶν. καὶ τὸ ἁγίασμα ἐν χειρὶ ἀλλοτρίων; ἐγένετο ὁ ναὸς αὐτῆς ὡς ἀνὴρ ἄδοξος, τὰ σκεύη τῆς δόξης αὐτῆς αἰχμάλωτα ἀπήχθη. ἀπεκτάνθη τὰ νήπια αὐτῆς ἐν ταῖς πλατείαις, οἱ νεανίσκοι αὐτῆς ἐν ῥομφαίᾳ ἐχθροῦ. ποῖον ἔθνος οὐκ ἐκληρονόμησε βασιλείαν αὐτῆς, καὶ οὐκ ἐκράτησε τῶν σκύλων αὐτῆς; πᾶς ὁ κόσμος αὐτῆς ἀφῃρέθη, ἀντὶ ἐλευθέρας ἐγένετο εἰς δούλην. καὶ ἰδοὺ τὰ ἅγια ἡμῶν καὶ ἡ καλλονὴ ἡμῶν καὶ ἡ δόξα ἡμῶν ἠρημώθη, καὶ ἐβεβήλωσαν αὐτὰ τὰ ἔθνη. ἵνα τί ἡμῖν ἔτι ζῆν; καὶ διέρρηξε ματταθίας καὶ υἱοὶ αὐτοῦ τὰ ἱμάτια αὐτῶν, καὶ περιεβάλοντο σάκκους, καὶ ἐπένθησαν σφόδρα. καὶ ἦλθον οἱ παρὰ τοῦ βασιλέως οἱ καταναγκάζοντες τὴν ἀποστασίαν εἰς μωδεΐν τὴν πόλιν, ἵνα θυσιάσωσι. καὶ πολλοὶ ἀπὸ ἰσραὴλ πρὸς αὐτοὺς προσῆλθον. καὶ ματταθίας καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ συνήχθησαν. καὶ ἀπεκρίθησαν οἱ παρὰ τοῦ βασιλέως καὶ εἶπον τῷ ματταθίᾳ, λέγοντες. ἄρχων καὶ ἔνδοξος καὶ μέγας εἶ ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, καὶ ἐστηριγμένος ἐν υἱοῖς καὶ ἀδελφοῖς. νῦν οὖν πρόσελθε πρῶτος, καὶ ποίησον τὸ πρόσταγμα τοῦ βασιλέως, ὡς ἐποίησαν πάντα τὰ ἔθνη, καὶ οἱ ἄνδρες ἰούδα, καὶ οἱ καταλειφθέντες ἐν ἱερουσαλήμ. καὶ ἔσῃ σὺ καὶ ὁ οἶκός σου τῶν φίλων τοῦ βασιλέως. καὶ σὺ καὶ οἱ υἱοί σου δοξασθήσεσθε ἀργυρίῳ καὶ χρυσίῳ, καὶ ἀποστολαῖς πολλαῖς. καὶ ἀπεκρίθη ματταθίας, καὶ εἶπε φωνῇ μεγάλῃ. εἰ πάντα τὰ ἔθνη τὰ ἐν οἴκῳ τῆς βασιλείας τοῦ βασιλέως ἀκούουσιν αὐτοῦ, ἀποστῆναι ἕκαστος ἀπὸ λατρείας πατέρων αὐτοῦ, καὶ ᾑρετίσαντο ἐν ταῖς ἐντολαῖς αὐτοῦ, ἀλλ' ἐγὼ καὶ οἱ υἱοί μου καὶ οἱ ἀδελφοί μου πορευσόμεθα ἐν διαθήκῃ πατέρων ἡμῶν. ἵλεως ἡμῖν καταλιπεῖν νόμον καὶ δικαιώματα. τῶν λόγων τοῦ βασιλέως οὐκ ἀκουσόμεθα. τοῦ παρελθεῖν τὴν λατρείαν ἡμῶν δεξιὰν ἢ ἀριστεράν. καὶ ὡς ἐπαύσατο λαλῶν τοὺς λόγους τούτους, προσῆλθεν ἀνὴρ ἰουδαῖος ἐν ὀφθαλμοῖς πάντων, θυσιάσαι ἐπὶ τοῦ βωμοῦ τοῦ ἐν μωδεΐν κατὰ τὸ πρόσταγμα τοῦ βασιλέως. καὶ εἶδε ματταθίας καὶ ἐζήλωσε, καὶ ἐτρόμησαν οἱ νεφροὶ αὐτοῦ, καὶ ἀνήνεγκε θυμὸν κατὰ τὸ κρίμα, καὶ δραμὼν ἔσφαξεν αὐτὸν ἐπὶ τὸν βωμόν. καὶ τὸν ἄνδρα τοῦ βασιλέως τὸν ἀναγκάζοντα θύειν ἀπέκτεινεν ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, καὶ τὸν βωμὸν καθεῖλε. καὶ ἐζήλωσε τῷ νόμῳ καθὼς ἐποίησε φινεὲς τῷ ζαμβρὶ υἱῷ σαλώμ. καὶ ἀνέκραξε ματταθίας ἐν τῇ πόλει φωνῇ μεγάλῃ, λέγων. πᾶς ὁ ζηλῶν τῷ νόμῳ καὶ ἱστῶν διαθήκην, ἐξελθέτω ὀπίσω μου. καὶ ἔφυγον αὐτὸς καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ εἰς τὰ ὄρη, καὶ ἐγκατέλιπον ὅσα εἶχον ἐν τῇ πόλει. τότε κατέβησαν πολλοὶ ζητοῦντες δικαιοσύνην καὶ κρίμα εἰς τὴν ἔρημον καθίσαι ἐκεῖ, αὐτοὶ καὶ οἱ υἱοὶ αὐτῶν καὶ αἱ γυναῖκες αὐτῶν καὶ τὰ κτήνη αὐτῶν, ὅτι ἐπληθύνθη ἐπ' αὐτοὺς τὰ κακά. καὶ ἀνηγγέλη τοῖς ἀνδράσι τοῦ βασιλέως καὶ ταῖς δυνάμεσιν αἳ ἦσαν ἐν ἱερουσαλὴμ πόλει δαυίδ, ὅτι κατέβησαν ἄνδρες, οἵτινες διεσκέδασαν τὴν ἐντολὴν τοῦ βασιλέως

λέως εἰς τοὺς κρύφους ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ ἔδραμον ὀπίσω αὐτῶν πολλοί. καὶ καταλαβόντες αὐτοὺς παρενέβαλον ἐπ' αὐτούς, καὶ συνεστήσαντο πρὸς αὐτοὺς πόλεμον ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων, καὶ εἶπον πρὸς αὐτούς, ἕως τοῦ νῦν ἱκανόν. ἐξέλθετε καὶ ποιήσατε κατὰ τὸν λόγον τοῦ βασιλέως· καὶ ζήσεσθε. καὶ εἶπον. οὐκ ἐξελευσόμεθα, οὐδὲ ποιήσομεν τὸν λόγον τοῦ βασιλέως τοῦ βεβηλῶσαι τὴν ἡμέραν τῶν σαββάτων. καὶ ἐτάχυναν ἐπ' αὐτοὺς πόλεμον. καὶ οὐκ ἀπεκρίθησαν αὐτοῖς οὐδὲ λίθον ἐνετίναξαν αὐτοῖς, οὐδὲ ἐνέφραξαν τοὺς κρύφους, λέγοντες. ἀποθάνωμεν πάντες ἐν τῇ ἁπλότητι ἡμῶν· μαρτυρεῖ ἐφ' ἡμᾶς ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ, ὅτι ἀκρίτως ἀπόλλυτε ἡμᾶς. καὶ ἀνέστησαν ἐπ' αὐτοὺς ἐν τῷ πολέμῳ τοῖς σάββασι, καὶ ἀπέθανον αὐτοὶ καὶ αἱ γυναῖκες αὐτῶν, καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν, καὶ τὰ κτήνη αὐτῶν, ἕως χιλίων ψυχῶν ἀνθρώπων. καὶ ἔγνω ματταθίας καὶ οἱ φίλοι αὐτοῦ, καὶ ἐπένθησαν ἐπ' αὐτοὺς ἕως σφόδρα. καὶ εἶπεν ἀνὴρ τῷ πλησίον αὐτοῦ. ἐὰν πάντες ποιήσωμεν ὡς οἱ ἀδελφοὶ ἡμῶν ἐποίησαν, καὶ μὴ πολεμήσωμεν πρὸς τὰ ἔθνη ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ἡμῶν καὶ τῶν δικαιωμάτων ἡμῶν, νῦν τάχιον ἡμᾶς ἐξολοθρεύσουσιν ἀπὸ τῆς γῆς καὶ ἐβουλεύσαντο τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ λέγοντες. πᾶς ἄνθρωπος ὃς ἐὰν ἔλθῃ πρὸς ἡμᾶς εἰς πόλεμον τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων· πολεμήσωμεν κατέναντι αὐτοῦ, καὶ οὐ μὴ ἀποθάνωμεν πάντες καθὼς ἀπέθανον οἱ ἀδελφοὶ ἡμῶν ἐν τοῖς κρύφοις. τότε συνήχθησαν πρὸς αὐτοὺς συναγωγὴ [a] ἰουδαίων ἰσχυροὶ δυνάμει ἀπὸ ἰσραήλ, πᾶς ὁ ἑκουσιαζόμενος τῷ νόμῳ. καὶ πάντες οἱ φυγαδεύοντες ἀπὸ τῶν κακῶν προσετέθησαν αὐτοῖς, καὶ ἐγένοντο αὐτοῖς εἰς στήριγμα. καὶ συνεστήσαντο δύναμιν, καὶ ἐπάταξαν ἁμαρτωλοὺς ἐν ὀργῇ αὐτῶν, καὶ ἄνδρας ἀνόμους ἐν θυμῷ αὐτῶν. καὶ οἱ λοιποὶ ἔφυγον εἰς τὰ ἔθνη σωθῆναι καὶ ἐκύκλωσε ματταθίας καὶ οἱ φίλοι αὐτοῦ, καὶ καθεῖλον τοὺς βωμούς. καὶ περιέτεμον τὰ παιδάρια τὰ ἀπερίτμητα ὅσα εὗρον ἐν ὁρίοις ἰσραὴλ ἐν ἰσχύϊ. καὶ ἐδίωξαν τοὺς υἱοὺς τῆς ὑπερηφανίας, καὶ κατευοδώθη τὸ ἔργον ἐν χειρὶ αὐτῶν. καὶ ἀντελάβοντο τοῦ νόμου ἐκ χειρὸς τῶν ἐθνῶν καὶ ἐκ χειρὸς τῶν βασιλέων· καὶ οὐκ ἔδωκαν κέρας τῷ ἁμαρτωλῷ. καὶ ἤγγισαν αἱ ἡμέραι τοῦ ματταθίου ἀποθανεῖν, καὶ εἶπε τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ. νῦν ἐστηρίχθη ὑπερηφανία καὶ ἐλεγμὸς καὶ καιρὸς καταστροφῆς καὶ ὀργὴ θυμοῦ. καὶ νῦν τέκνα ζηλώσατε τῷ νόμῳ, καὶ δότε τὰς ψυχὰς ὑμῶν ὑπὲρ διαθήκης πατέρων ἡμῶν. μνήσθητε τῶν πατέρων ἡμῶν τὰ ἔργα ἃ ἐποίησαν ἐν ταῖς γενεαῖς αὐτῶν, καὶ δέξασθε δόξαν μεγάλην καὶ ὄνομα αἰώνιον. ἀβραὰμ οὐχὶ ἐν πειρασμῷ εὑρέθη πιστός· καὶ ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην; ἰωσὴφ ἐν καιρῷ στενοχωρίας αὐτοῦ ἐφύλαξεν ἐντολήν, καὶ ἐγένετο κύριος αἰγύπτου. φινεὲς ὁ πατὴρ ἡμῶν ἐν τῷ ζηλῶσαι ζῆλον, ἔλαβε διαθήκην ἱερωσύνης αἰωνίας. ἰησοῦς ἐν τῷ πληρῶσαι λόγον, ἐγένετο κριτὴς ἐν ἰσραήλ. χάλεβ ἐν τῷ ἐπιμαρτύρασθαι ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, ἔλαβε γῆς κληρονομίαν. δαυὶδ ἐν τῷ ἐλέει αὐτοῦ, ἐκληρονόμησε θρόνον βασιλείας εἰς αἰῶνα αἰῶνος. ἠλίας ἐν τῷ ζηλῶσαι ζῆλον νόμου ἀνελήφθη ἕως εἰς τὸν οὐρανόν, ἀνανίας, ἀζαρίας, μισαήλ, πιστεύσαντες ἐσώθησαν ἐκ φλογός. δανιὴλ ἐν τῇ ἁπλότητι αὐτοῦ ἐρρύσθη ἐκ στόματος λεόντων καὶ οὕτως ἐννοήθητε κατὰ γενεὰν καὶ γενεάν, ὅτι πάντες οἱ ἐλπίζοντες ἐπ' αὐτὸν οὐκ ἀσθενήσουσι. καὶ ἀπὸ λόγων ἀνδρὸς ἁμαρτωλοῦ μὴ φοβηθῆτε, ὅτι ἡ δόξα αὐτοῦ εἰς κοπρίαν καὶ εἰς σκώληκας. σήμερον ἐπαρθήσεται καὶ αὔριον οὐ μὴ εὑρεθῇ, ὅτι ἐπέστρεψεν εἰς τὸν χοῦν αὐτοῦ, καὶ ὁ διαλογισμὸς αὐτοῦ ἀπώλετο. καὶ ὑμεῖς τέκνα ἰσχύσατε καὶ ἀνδρίζεσθε ἐν τῷ νόμῳ, ὅτι ἐν αὐτῷ δοξασθήσεσθε. καὶ ἰδοὺ συμεὼν ὁ ἀδελφὸς ὑμῶν, οἶδα ὅτι ἀνὴρ βουλῆς ἐστιν, αὐτοῦ ἀκούετε πάσας τὰς ἡμέρας, αὐτὸς ὑμῖν ἔσται εἰς πατέρα. καὶ ἰούδας μακκαβαῖος ἰσχυρὸς δυνάμει ἐκ νεότητος αὐτοῦ, οὗτος ὑμῖν ἔσται ἄρχων στρατιᾶς, καὶ πολεμήσει πόλεμον λαῶν. καὶ ὑμεῖς προσάξατε πρὸς ὑμᾶς πάντας τοὺς ποιητὰς τοῦ νόμου, καὶ ἐκδικήσατε ἐκδίκησιν τοῦ λαοῦ ὑμῶν. ἀνταπόδοτε ἀνταπόδομα τοῖς ἔθνεσι, καὶ προσέχετε εἰς τὰ προστάγματα τοῦ νόμου. καὶ εὐλόγησεν αὐτούς. καὶ προσετέθη πρὸς τοὺς πατέρας αὐτοῦ. καὶ ἀπέθανεν ἐν τῷ ἕκτῳ καὶ τεσσαρακοστῷ καὶ ἑκατοστῷ ἔτει. καὶ ἔθαψαν αὐτὸν οἱ υἱοὶ αὐτοῦ ἐν τάφοις πατέρων αὐτῶν ἐν μωδεΐν, καὶ ἐκόψαντο αὐτὸν πᾶς ἰσραὴλ κοπετὸν μέγαν.

[a] Ἰουδαίων.] In pleri[s]que libris est, ἀσιδαίων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Καὶ ἀνέστη ἰούδας ὁ καλούμενος μακκαβαῖος υἱὸς αὐτοῦ ἀντ' αὐτοῦ. καὶ ἐβοήθουν αὐτῷ πάντες οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, καὶ πάντες ὅσοι ἐκολλήθησαν τῷ πατρὶ αὐτοῦ καὶ ἐπολέμουν τὸν πόλεμον ἰσραὴλ μετ' εὐφροσύνης. καὶ ἐπλάτυνε δόξαν τῷ λαῷ αὐτοῦ. καὶ ἐνεδύσατο θώρακα ὡς γίγας, καὶ συνεζώσατο τὰ σκεύη αὐτοῦ τὰ πολεμικά. καὶ συνεστήσατο πολέμους σκεπάζων παρεμβολὴν ἐν ῥομφαίᾳ. καὶ ὡμοιώθη λέοντι ἐν τοῖς ἔργοις αὐτοῦ, καὶ ὡς σκύμνος ἐρευγόμενος εἰς θήραν. καὶ ἐδίωξεν ἀνόμους ἐξερευνῶν, καὶ τοὺς ταράσσοντας τὸν λαὸν αὐτοῦ ἐφλόγισε. καὶ συνεστάλησαν οἱ ἄνομοι ἀπὸ τοῦ φόβου αὐτοῦ, καὶ πάντες οἱ ἐργάται τῆς ἀνομίας συνεταράχθησαν, καὶ εὐοδώθη σωτηρία ἐν χειρὶ αὐτοῦ. καὶ ἐπίκρανε βασιλεῖς πολλούς, καὶ εὔφρανε τὸν ἰακὼβ ἐν τοῖς ἔργοις αὐτοῦ, καὶ ἕως τοῦ αἰῶνος τὸ μνημόσυνον αὐτοῦ εἰς εὐλογίαν. καὶ διῆλθεν ἐν πόλεσιν ἰούδα. καὶ ἐξολόθρευσεν ἀσεβεῖς ἐξ αὐτῆς, καὶ ἀπέστρεψεν ὀργὴν ἀπὸ ἰσραήλ. καὶ ὠνομάσθη ἕως ἐσχάτου τῆς γῆς, καὶ συνήγαγεν ἀπολλυμένους. καὶ συνήγαγεν ἀπολλώνιος ἔθνη καὶ ἀπὸ σαμαρείας δύναμιν μεγάλην τοῦ πολεμῆσαι πρὸς ἰσραήλ. καὶ ἔγνω ἰούδας, καὶ ἐξῆλθεν εἰς συνάντησιν αὐτῷ, καὶ ἐπάταξεν αὐτόν, καὶ ἀπ-

ἀπέκτεινεν αὐτόν. καὶ ἔπεσον τραυματίαι πολλοί, καὶ οἱ ἐπίλοιποι ἔφυγον. καὶ ἔλαβε τὰ σκῦλα αὐτῶν, καὶ τὴν μάχαιραν ἀπολλωνίου ἔλαβεν ἰούδας, καὶ ἦν πολεμῶν ἐν αὐτῇ πάσας τὰς ἡμέρας. καὶ ἤκουσε σήρων ὁ ἄρχων τῆς δυνάμεως συρίας, ὅτι ἤθροισεν ἰούδας ἄθροισμα, καὶ ἐκκλησίαν πιστῶν μετ' αὐτοῦ ἐκπορευομένων εἰς πόλεμον. καὶ εἶπε. ποιήσω ἐμαυτῷ ὄνομα καὶ δοξασθήσομαι ἐν τῇ βασιλείᾳ, καὶ πολεμήσω τὸν ἰούδαν καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ, τοὺς ἐξουδενοῦντας τὸν λόγον τοῦ βασιλέως. καὶ προσέθετο τοῦ ἀναβῆναι. καὶ ἀνέβη μετ' αὐτοῦ παρεμβολὴ ἀσεβῶν ἰσχυρὰ βοηθῆσαι αὐτῷ, καὶ ποιῆσαι τὴν ἐκδίκησιν ἐν υἱοῖς ἰσραήλ. καὶ ἤγγισαν ἕως ἀναβάσεως βαιθωρῶν. καὶ ἐξῆλθεν ἰούδας εἰς συνάντησιν αὐτῶν ὀλιγοστός. ὡς δὲ ἴδον τὴν παρεμβολὴν ἐρχομένην εἰς συνάντησιν αὐτοῖς, εἶπον τῷ ἰούδᾳ. πῶς δυνησόμεθα ὀλιγοστοὶ ὄντες πολεμῆσαι πρὸς πλῆθος τοσοῦτον ἰσχυρόν; καὶ ἡμεῖς ἐκλελύμεθα ἀσιτοῦντες σήμερον. καὶ εἶπεν ἰούδας. εὔκοπόν ἐστι συγκλεισθῆναι πολλοὺς ἐν χερσὶν ὀλίγων. καὶ οὐκ ἔστι διαφορὰ α ἐναντίον τοῦ θεοῦ τοῦ οὐρανοῦ σώζειν ἐν πολλοῖς ἢ ἐν ὀλίγοις. ὅτι οὐκ ἐν πλήθει δυνάμεως νίκη πολέμου ἐστίν, ἀλλ' ἢ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἡ ἰσχύς. αὐτοὶ ἔρχονται πρὸς ἡμᾶς ἐν πλήθει ὕβρεως καὶ ἀνομίας, τοῦ ἐξᾶραι ἡμᾶς καὶ τὰς γυναῖκας ἡμῶν καὶ τὰ τέκνα ἡμῶν τοῦ σκυλεῦσαι ἡμᾶς. ἡμεῖς δὲ πολεμοῦμεν περὶ τῶν ψυχῶν ἡμῶν καὶ τῶν νομίμων ἡμῶν. καὶ αὐτὸς συντρίψει αὐτοὺς πρὸ προσώπου ἡμῶν. ὑμεῖς δὲ μὴ φοβηθῆτε ἀπ' αὐτῶν. ὡς δὲ ἐπαύσατο λαλῶν, ἐνήλατο εἰς αὐτοὺς ἄφνω, καὶ συνετρίβη σήρων καὶ ἡ παρεμβολὴ αὐτοῦ ἐνώπιον αὐτοῦ. καὶ ἐδίωκον αὐτὸν ἐν τῇ καταβάσει βαιθωρῶν ἕως τοῦ πεδίου. καὶ ἔπεσον ἀπ' αὐτῶν εἰς ἄνδρας ὀκτακοσίους. οἱ δὲ λοιποὶ ἔφυγον εἰς γῆν φυλιστιείμ. καὶ ἤρξατο ὁ φόβος ἰούδα καὶ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ καὶ ἡ πτόησις ἐπιπίπτειν ἐπὶ τὰ ἔθνη τὰ κύκλῳ αὐτῶν. καὶ ἤγγισεν ἕως τοῦ βασιλέως τὸ ὄνομα αὐτοῦ, καὶ ὑπὲρ τῶν παρατάξεων ἰούδα ἐξηγεῖτο πᾶν ἔθνος. ὡς δὲ ἤκουσεν ἀντίοχος ὁ βασιλεὺς τοὺς λόγους τούτους, ὠργίσθη θυμῷ. καὶ ἀπέστειλε καὶ συνήγαγε τὰς δυνάμεις πάσας τῆς βασιλείας αὐτοῦ, παρεμβολὴν ἰσχυρὰν σφόδρα. καὶ ἤνοιξε τὸ γαζοφυλάκιον αὐτοῦ, καὶ ἔδωκεν ὀψώνια ταῖς δυνάμεσιν αὐτοῦ εἰς ἐνιαυτόν. β καὶ ἐνετείλατο εἶναι αὐτοὺς ἑτοίμους εἰς πᾶσαν χρείαν. καὶ εἶδεν ὅτι ἐξέλιπε τὸ ἀργύριον ἀπὸ τῶν θησαυρῶν. καὶ οἱ φορολόγοι τῆς χώρας ὀλίγοι, χάριν τῆς διχοστασίας καὶ πληγῆς ἧς κατεσκεύασεν ἐν τῇ γῇ, τοῦ ἆραι τὰ νόμιμα ἃ ἦσαν ἀφ' ἡμερῶν τῶν πρώτων. καὶ εὐλαβήθη μὴ οὐκ ἔχῃ ὡς ἅπαξ καὶ δὶς εἰς τὰς δαπάνας καὶ τὰ δόματα ἃ ἐδίδου ἔμπροσθεν δαψιλεῖ χειρί, καὶ ἐπερίσσευσεν ὑπὲρ τοὺς βασιλεῖς τοὺς ἔμπροσθεν. καὶ ἠπορεῖτο τῇ ψυχῇ αὐτοῦ σφόδρα, καὶ ἐβουλεύσατο τοῦ πορευθῆναι εἰς τὴν περσίδα, καὶ λαβεῖν τοὺς φόρους τῶν χωρῶν, καὶ συναγαγεῖν ἀργύριον πολύ. καὶ κατέλιπε λυσίαν ἄνθρωπον ἔνδοξον καὶ ἀπὸ γένους τῆς βασιλείας ἐπὶ τῶν πραγμάτων τοῦ βασι-

A λέως ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ εὐφράτου, ἕως τῶν ὁρίων αἰγύπτου. καὶ τρέφειν ἀντίοχον τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἕως τοῦ ἐπιστρέψαι αὐτόν. καὶ παρέδωκεν αὐτῷ τὰς ἡμίσεις τῶν δυνάμεων καὶ τοὺς ἐλέφαντας. καὶ ἐνετείλατο αὐτῷ περὶ πάντων ὧν ἐβούλετο, καὶ περὶ τῶν κατοικούντων τὴν ἰουδαίαν καὶ ἱερουσαλήμ, ἀποστεῖλαι ἐπ' αὐτοὺς δύναμιν, τοῦ ἐκτρῖψαι καὶ ἐξᾶραι τὴν ἰσχὺν ἰσραὴλ καὶ τὸ κατάλειμμα ἱερουσαλήμ, καὶ ἆραι τὸ μνημόσυνον αὐτῶν ἀπὸ τοῦ τόπου. καὶ κατοικῆσαι υἱοὺς ἀλλογενεῖς ἐν πᾶσι τοῖς ὁρίοις αὐτῶν, καὶ κατακληροδοτῆσαι τὴν γῆν αὐτῶν. καὶ ὁ βασιλεὺς παρέλαβε τὰς ἡμίσεις τῶν δυνάμεων τὰς καταλειφθείσας. B καὶ ἀπῆρεν ἀπὸ ἀντιοχείας ἀπὸ πόλεως βασιλείας αὐτοῦ, ἔτους ἑβδόμου καὶ τεσσαρακοστοῦ καὶ ἑκατοστοῦ. καὶ διεπέρασε τὸν εὐφράτην ποταμόν, καὶ διεπορεύετο τὰς ἐπάνω χώρας. καὶ ἐπέλεξε λυσίας πτολεμαῖον τὸν δορυμένους καὶ νικάνορα καὶ γοργίαν ἄνδρας δυνατοὺς τῶν φίλων τοῦ βασιλέως. καὶ ἀπέστειλε μετ' αὐτῶν τεσσαράκοντα χιλιάδας ἀνδρῶν καὶ ἑπτακισχιλίαν ἵππον, τοῦ ἐλθεῖν εἰς γῆν ἰούδα καὶ καταφθεῖραι αὐτὴν κατὰ τὸν λόγον τοῦ βασιλέως. καὶ ἀπῆραν σὺν πάσῃ τῇ δυνάμει αὐτῶν καὶ ἦλθον. Γ καὶ παρενέβαλον πλησίον ἐμμαοὺμ ἐν τῇ γῇ τῇ πεδινῇ. καὶ ἤκουσαν οἱ ἔμποροι τῆς χώρας τὸ ὄνομα αὐτῶν, καὶ ἔλαβον ἀργύριον καὶ χρυσίον πολὺ σφόδρα καὶ παῖδας. καὶ ἦλθεν εἰς τὴν παρεμβολὴν τοῦ λαβεῖν τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ εἰς παῖδας. καὶ προσετέθησαν πρὸς αὐτοὺς δύναμις συρίας καὶ γῆς ἀλλοφύλων. καὶ εἶδεν ἰούδας καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, ὅτι ἐπληθύνθη τὰ κακά, καὶ αἱ δυνάμεις παρεμβάλλουσιν ἐν τοῖς ὁρίοις αὐτῶν. καὶ ἐπέγνωσαν τοὺς λόγους τοῦ βασιλέως οὓς ἐνετείλατο ποιῆσαι τῷ λαῷ εἰς ἀπώλειαν καὶ συντέλειαν. καὶ εἶπεν ἕκαστος πρὸς τὸν πλησίον Δ αὐτοῦ. ἀναστήσωμεν τὴν καθαίρεσιν τοῦ λαοῦ ἡμῶν, καὶ πολεμήσωμεν περὶ τοῦ λαοῦ ἡμῶν καὶ τῶν ἁγίων. καὶ συνηθροίσθη ἡ συναγωγὴ τοῦ εἶναι ἑτοίμους εἰς πόλεμον, καὶ τοῦ προσεύξασθαι καὶ αἰτῆσαι ἔλεον καὶ οἰκτιρμούς. καὶ ἱερουσαλὴμ ἦν ἀοίκητος ὡς ἔρημος. οὐκ ἦν ὁ εἰσπορευόμενος καὶ ἐκπορευόμενος ἐκ τῶν γεννημάτων αὐτῆς. καὶ τὸ ἁγίασμα καταπατούμενον, καὶ υἱοὶ ἀλλογενῶν ἐν τῇ ἄκρᾳ κατάλυμα τοῖς ἔθνεσι. καὶ ἐξήρθη τέρψις ἐξ ἰακώβ, καὶ ἐξέλιπεν αὐλὸς καὶ κινύρα. καὶ συνήχθησαν καὶ ἤλθοσαν εἰς μασσηφὰ κατέναντι ἱερουσαλήμ, ὅτι τόπος προσευ- E χῆς εἰς μασσηφὰ τὸ πρότερον τῷ ἰσραήλ. καὶ ἐνήστευσαν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, καὶ περιεβάλοντο σάκκους καὶ σποδὸν ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν, καὶ διέρρηξαν τὰ ἱμάτια αὐτῶν. καὶ ἐξεπέτασαν τὸ βιβλίον τοῦ νόμου περὶ ὧν ἐξηρεύνων τὰ ἔθνη τὰ ὁμοιώματα τῶν εἰδώλων αὐτῶν. καὶ ἤνεγκαν τὰ ἱμάτια τῆς ἱερωσύνης, καὶ τὰ πρωτογεννήματα καὶ τὰς δεκάτας. καὶ ἤγειραν τοὺς ναζιραίους, οἳ ἐπλήρωσαν τὰς ἡμέρας, καὶ ἐβόησαν φωνῇ εἰς τὸν οὐρανόν, λέγοντες. τί ποιήσωμεν τούτοις, καὶ ποῦ αὐτοὺς ἀπαγάγωμεν; καὶ τὰ ἅγιά σου καταπεπάτηται, καὶ βεβήλωται.

λωται. καὶ οἱ ἱερεῖς σου ἐν πένθει καὶ ταπεινώσει. καὶ ἰδοὺ τὰ ἔθνη συνῆκται ἐφ' ἡμᾶς τοῦ ἐξᾶραι ἡμᾶς. σὺ οἶδας ἃ λογίζονται ἐφ' ἡμᾶς. πῶς δυνησόμεθα ὑποστῆναι κατὰ πρόσωπον αὐτῶν, ἐὰν μὴ σὺ βοηθήσῃς ἡμῖν; καὶ ἐσάλπισαν ταῖς σάλπιγξι, καὶ ἐβόησαν φωνῇ μεγάλῃ. καὶ μετὰ τοῦτο κατέστησεν ἰούδας ἡγουμένους τοῦ λαοῦ χιλιάρχους καὶ ἑκατοντάρχους καὶ πεντηκοντάρχους καὶ δεκάρχους. καὶ εἶπον τοῖς οἰκοδομοῦσιν οἰκίας καὶ μνηστευομένοις γυναῖκας καὶ φυτεύουσιν ἀμπελῶνας, καὶ δειλοῖς, ἀποστρέφειν ἕκαστον εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ κατὰ τὸν νόμον. καὶ ἀπῆρεν ἡ παρεμβολή, καὶ παρενέβαλε κατὰ νότον ἐμμαούμ. καὶ εἶπεν ἰούδας. περιζώσασθε, καὶ γίνεσθε εἰς υἱοὺς δυνατούς, καὶ γίνεσθε ἕτοιμοι εἰς τὸ πρωῒ τοῦ πολεμῆσαι ἐν τοῖς ἔθνεσι τούτοις τοῖς ἐπισυνηγμένοις ἐφ' ἡμᾶς ἐξᾶραι ἡμᾶς καὶ τὰ ἅγια ἡμῶν. ὅτι κρεῖσσον ἡμᾶς ἀποθανεῖν ἐν τῷ πολέμῳ, ἢ ἐπιδεῖν ἐπὶ τὰ κακὰ τοῦ ἔθνους ἡμῶν καὶ τῶν ἁγίων. ὡς δ' ἂν ᾖ θέλημα ἐν οὐρανῷ, οὕτω ποιήσει.

α Εναντίον τοῦ θεοῦ τοῦ οὐρανοῦ.] In quibusdā libris est, ἐναντίον τοῦ θεοῦ. β [καὶ ἐνετείλατο εἶναι αὐτοῖς ἑτοίμοις] In quibusdam libris est, καὶ ἐνετείλατο αὐτοῖς εἰς ἐνιαυτὸν εἶναι ἑτοίμοις. γ [ἐξηρεύνων τὰ ἔθνη.] In plerisque libris sequitur, τοῦ ἐπιγράφειν ἐπ' αὐτῶν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

ΚΑὶ α παρέλαβε γοργίας πεντακισχιλίους ἄνδρας καὶ χιλίαν ἵππον ἐκλεκτήν. καὶ ἀπῆρεν ἡ παρεμβολὴ νυκτός, ὥστε ἐπιβαλεῖν ἐπὶ τὴν παρεμβολὴν τῶν ἰουδαίων, καὶ πατάξαι αὐτοὺς ἄφνω, καὶ οἱ υἱοὶ τῆς ἄκρας ἦσαν αὐτῷ ὁδηγοί. καὶ ἤκουσεν ἰούδας, καὶ ἀπῆρεν αὐτὸς καὶ οἱ δυνατοὶ πατάξαι τὴν δύναμιν τοῦ βασιλέως τὴν ἐν ἐμμαούμ, ἕως ἔτι αἱ δυνάμεις ἐσκορπισμέναι ἦσαν ἀπὸ τῆς παρεμβολῆς. καὶ ἦλθε γοργίας εἰς τὴν παρεμβολὴν ἰούδα νυκτός, καὶ οὐδένα εὗρε. καὶ ἐζήτει αὐτοὺς ἐν τοῖς ὄρεσιν, ὅτι εἶπε, φεύγουσιν οὗτοι ἀφ' ἡμῶν. καὶ ἅμα τῇ ἡμέρᾳ, ὤφθη ἰούδας ἐν τῷ πεδίῳ ἐν τρισχιλίοις ἀνδράσι. β πλὴν καλύμματα καὶ μαχαίρας οὐκ εἶχον καθὼς ἠβούλοντο. καὶ εἶδον παρεμβολὴν ἐθνῶν ἰσχυρὰν τεθωρακισμένην, καὶ ἵππον κυκλοῦσαν αὐτήν, καὶ οὗτοι διδακτοὶ πολέμου. καὶ εἶπεν ἰούδας τοῖς ἀνδράσι τοῖς μετ' αὐτοῦ. μὴ φοβεῖσθε τὸ πλῆθος αὐτῶν, καὶ τὸ ὅρμημα αὐτῶν μὴ δειλωθῆτε, μνήσθητε πῶς ἐσώθησαν οἱ πατέρες ἡμῶν ἐν θαλάσσῃ ἐρυθρᾷ, ὅτε ἐδίωξεν αὐτοὺς φαραὼ ἐν δυνάμει. καὶ νῦν βοήσωμεν εἰς τὸν οὐρανὸν εἴ πως ἐλεήσει ἡμᾶς, καὶ μνησθήσεται διαθήκης πατέρων ἡμῶν, καὶ συντρίψει τὴν παρεμβολὴν ταύτην κατὰ πρόσωπον ἡμῶν σήμερον. καὶ γνώσεται πάντα τὰ ἔθνη, ὅτι ἐστὶν ὁ λυτρούμενος καὶ σώζων τὸν ἰσραήλ. καὶ ἦραν οἱ ἀλλόφυλοι τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν, καὶ ἴδον αὐτοὺς ἐρχομένους ἐξεναντίας, καὶ ἐξῆλθον ἐκ τῆς παρεμβολῆς εἰς πόλεμον, καὶ ἐσάλπισαν γ οἱ μετὰ ἰούδα. καὶ συνῆψαν, καὶ συνετρίβησαν τὰ ἔθνη, καὶ ἔφυγον εἰς τὸ πεδίον. οἱ δὲ ἔσχατοι πάντες ἔπεσον ἐν ῥομφαίᾳ, καὶ ἐδίωξαν αὐτοὺς ἕως γαζηρῶν καὶ ἕως τῶν πεδίων τῆς ἰδουμαίας καὶ ἀζώτου καὶ ἰαμνίας, καὶ ἔπεσον ἐξ αὐτῶν εἰς ἄνδρας τρισχιλίους. καὶ ἐπέστρεψεν ἰούδας καὶ ἡ δύναμις ἀπὸ τοῦ διώκειν ὄπισθεν αὐτῶν, καὶ εἶπε πρὸς τὸν λαόν. μὴ ἐπιθυμήσητε τῶν σκύλων, ὅτι πόλεμος ἐξεναντίας ἡμῶν, καὶ γοργίας καὶ ἡ δύναμις ἐν τῷ ὄρει ἐγγὺς ἡμῶν. ἀλλὰ στῆτε νῦν ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν ἡμῶν, καὶ πολεμήσατε αὐτούς, καὶ μετὰ ταῦτα λήψεσθε τὰ σκῦλα μετὰ παῤῥησίας. ἔτι λαλοῦντος ἰούδα ταῦτα, ὤφθη μέρος τι ἐκκύπτον ἐκ τοῦ ὄρους. καὶ εἶδεν ὅτι τετρόπωνται, καὶ ἐμπυρίζουσι τὴν παρεμβολήν, ὁ γὰρ καπνὸς θεωρούμενος ἐνεφάνιζε τὸ γεγονός. οἱ δὲ ταῦτα συνιδόντες ἐδειλώθησαν σφόδρα. συνιδόντες δὲ καὶ τὴν ἰούδα παρεμβολὴν ἐν τῷ πεδίῳ ἑτοίμην εἰς παράταξιν, ἔφυγον πάντες εἰς γῆν ἀλλοφύλων. καὶ ἀνέστρεψεν ἰούδας ἐπὶ τὴν σκυλείαν τῆς παρεμβολῆς. καὶ ἔλαβον χρυσίον πολὺ καὶ ἀργύριον καὶ ὑάκινθον καὶ πορφύραν θαλασσίαν καὶ πλοῦτον μέγαν. καὶ ἐπιστραφέντες ὕμνουν καὶ εὐλόγουν εἰς οὐρανὸν τὸν κύριον, ὅτι καλόν, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ. καὶ ἐγένετο σωτηρία μεγάλη τῷ ἰσραὴλ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. ὅσοι δὲ τῶν ἀλλοφύλων διεσώθησαν, παραγενηθέντες ἀπήγγειλαν τῷ λυσίᾳ πάντα τὰ συμβεβηκότα. ὁ δὲ ἀκούσας συνεχύθη καὶ ἠθύμει, ὅτι οὐχ οἷα ἤθελε, τοιαῦτα γεγόνει τῷ ἰσραήλ, καὶ οὐχ οἷα ἐνετείλατο αὐτῷ ὁ βασιλεύς, τοιαῦτα ἐξέβη. καὶ ἐν τῷ ἐρχομένῳ ἐνιαυτῷ συνελόχησεν ὁ λυσίας ἀνδρῶν ἐπιλέκτων ἑξήκοντα χιλιάδας καὶ πεντακισχιλίαν ἵππον, ὥστε ἐκπολεμῆσαι αὐτούς. καὶ ἦλθον εἰς τὴν ἰδουμαίαν, καὶ παρενέβαλον ἐν βαιθσούροις, καὶ συνήντησεν αὐτοῖς ἰούδας ἐν δέκα χιλιάσιν ἀνδρῶν. καὶ εἶδε τὴν παρεμβολὴν ἰσχυράν, καὶ προσηύξατο, καὶ εἶπεν. εὐλογητὸς εἶ ὁ σωτὴρ τοῦ ἰσραὴλ ὁ συντρίψας τὸ ὅρμημα τοῦ δυνατοῦ ἐν χειρὶ τοῦ δούλου σου δαυίδ· καὶ παρέδωκας τὴν παρεμβολὴν τῶν ἀλλοφύλων εἰς χεῖρας ἰωνάθαν υἱοῦ σαοὺλ καὶ τοῦ αἴροντος τὰ σκεύη αὐτοῦ, σύγκλεισον τὴν παρεμβολὴν ταύτην ἐν χειρὶ λαοῦ σου ἰσραήλ, καὶ αἰσχυνθήτωσαν ἐπὶ τῇ δυνάμει καὶ τῇ ἵππῳ αὐτῶν. δὸς αὐτοῖς δειλίαν, καὶ τῆξον θράσος ἰσχύος αὐτῶν, καὶ σαλευθήτωσαν τῇ συντριβῇ αὐτῶν. κατάβαλε αὐτοὺς ῥομφαίᾳ ἀγαπώντων σε, καὶ αἰνεσάτωσάν σε πάντες οἱ εἰδότες τὸ ὄνομά σου ἐν ὕμνοις. καὶ συνέβαλον ἀλλήλοις, καὶ ἔπεσον ἐκ τῆς παρεμβολῆς λυσίου εἰς πεντακισχιλίους ἄνδρας, καὶ ἔπεσον ἐξ ἐναντίας αὐτῶν. ἰδὼν δὲ λυσίας τὴν γενομένην τροπὴν τῆς αὐτοῦ συντάξεως, τῆς δὲ ἰούδα τὸ γεγενημένον θάρσος, καὶ ὡς ἕτοιμοί εἰσιν ἢ ζῆν ἢ τεθνάναι γενναίως, ἀπῆρεν εἰς ἀντιόχειαν, καὶ ἐξενολόγει, καὶ πλεονάσας τὸν γενηθέντα στρατόν, ἐλογίζετο πάλιν παραγενέσθαι εἰς τὴν ἰουδαίαν. εἶπε δὲ ἰούδας καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, ἰδοὺ συνετρίβησαν οἱ ἐχθροὶ ἡμῶν, ἀναβῶμεν καθαρίσαι τὰ ἅγια καὶ ἐγκαινίσαι.

καὶ

καὶ συνήχθη ἡ παρεμβολὴ πᾶσα, καὶ ἀνέβησαν εἰς ὄρος σιών. καὶ ἴδον τὸ ἁγίασμα ἠρημωμένον, καὶ τὸ θυσιαστήριον βεβηλωμένον, καὶ τὰς πύλας κατακεκαυμένας, καὶ ἐν ταῖς αὐλαῖς φυτὰ πεφυκότα ὡς ἐν δρυμῷ ἢ ὡς ἐν ἑνὶ τῶν ὀρέων, καὶ τὰ παστοφόρια καθῃρημένα. καὶ διέρρηξαν τὰ ἱμάτια αὐτῶν, καὶ ἐκόψαντο κοπετὸν μέγαν, καὶ ἐπέθεντο σποδὸν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτῶν. καὶ ἔπεσον ἐπὶ πρόσωπον ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ ἐσάλπισαν ταῖς σάλπιγξι τῶν σημασιῶν, καὶ ἐβόησαν εἰς τὸν οὐρανόν. τότε ἐπέταξεν ἰούδας ἄνδρας πολεμεῖν τοὺς ἐν τῇ ἄκρᾳ ἕως ἂν καθαρίσῃ τὰ ἅγια. καὶ ἐπελέξεν ἱερεῖς ἀμώμους θελητὰς νόμου. καὶ ἐκαθάρισαν τὰ ἅγια, καὶ ἦραν τοὺς λίθους τοῦ μιασμοῦ εἰς τόπον ἀκάθαρτον. καὶ ἐβουλεύσαντο περὶ τοῦ θυσιαστηρίου τῆς ὁλοκαυτώσεως τοῦ βεβηλωμένου, τί αὐτῷ ποιήσωσι. καὶ ἐπέπεσεν αὐτοῖς βουλὴ ἀγαθή, καθελεῖν αὐτό, μή ποτε γένηται αὐτοῖς εἰς ὄνειδος, ὅτι ἐμίαναν τὰ ἔθνη αὐτό, καὶ καθεῖλον τὸ θυσιαστήριον. καὶ ἀπέθεντο τοὺς λίθους ἐν τῷ ὄρει τοῦ οἴκου ἐν τόπῳ ἐπιτηδείῳ μέχρι τοῦ παραγενηθῆναι προφήτην τοῦ ἀποκριθῆναι περὶ αὐτῶν. καὶ ἔλαβον λίθους ὁλοκλήρους κατὰ τὸν νόμον, καὶ ᾠκοδόμησαν τὸ θυσιαστήριον καινὸν κατὰ τὸ πρότερον. καὶ ᾠκοδόμησαν τὰ ἅγια καὶ τὰ ἐντὸς τοῦ οἴκου, καὶ τὰς αὐλὰς ἡγίασαν. καὶ ἐποίησαν σκεύη ἅγια καινά, καὶ εἰσήνεγκαν τὴν λυχνίαν καὶ τὸ θυσιαστήριον τῶν θυμιαμάτων καὶ τὴν τράπεζαν εἰς τὸν ναόν. καὶ ἐθυμίασαν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον, καὶ ἐξῆψαν τοὺς λύχνους τοὺς ἐπὶ τῆς λυχνίας, καὶ ἐφαίνοσαν ἐν τῷ ναῷ. καὶ ἐπέθηκαν ἐπὶ τὴν τράπεζαν ἄρτους, καὶ ἐξεπέτασαν τὰ καταπετάσματα. καὶ ἐτέλεσαν πάντα τὰ ἔργα ἃ ἐποίησαν. καὶ ὤρθρισαν τοπρωῒ τῇ πέμπτῃ καὶ εἰκάδι τοῦ μηνὸς τοῦ ἐνάτου. οὗτος ὁ μὴν χασελεῦ τοῦ ὀγδόου καὶ τεσσαρακοστοῦ καὶ ἑκατοστοῦ ἔτους. καὶ ἀνήνεγκαν θυσίαν κατὰ τὸν νόμον ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον τῶν ὁλοκαυτωμάτων τὸ καινὸν ὃ ἐποίησαν. κατὰ τὸν καιρὸν καὶ κατὰ τὴν ἡμέραν ἐν ᾗ ἐβεβήλωσαν αὐτὸ τὰ ἔθνη, ἐν ἐκείνῃ ἐνεκαινίσθη ἐν ᾠδαῖς καὶ κιθάραις καὶ κινύραις καὶ ἐν κυμβάλοις. καὶ ἔπεσον πᾶς ὁ λαὸς ἐπὶ πρόσωπον, καὶ προσεκύνησαν καὶ εὐλόγησαν εἰς οὐρανὸν τὸν εὐοδώσαντα αὐτοῖς. καὶ ἐποίησαν τὸν ἐγκαινισμὸν τοῦ θυσιαστηρίου ἡμέρας ὀκτώ, καὶ προσήνεγκαν ὁλοκαυτώματα μετ' εὐφροσύνης, καὶ ἔθυσαν θυσίαν σωτηρίου καὶ αἰνέσεως. καὶ κατεκόσμησαν τὸ κατὰ πρόσωπον τοῦ ναοῦ στεφάνοις χρυσοῖς καὶ ἀσπιδίσκαις, καὶ ἐνεκαίνισαν τὰς πύλας καὶ τὰ παστοφόρια, καὶ ἐθύρωσαν αὐτά. καὶ ἐγενήθη εὐφροσύνη μεγάλη ἐν τῷ λαῷ σφόδρα, καὶ ἀπεστράφη ὄνειδος ἐθνῶν. καὶ ἔστησεν ἰούδας καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ καὶ πᾶσα ἡ ἐκκλησία ἰσραήλ, ἵνα ἄγωνται αἱ ἡμέραι ἐγκαινισμοῦ τοῦ θυσιαστηρίου ἐν τοῖς καιροῖς αὐτῶν ἐνιαυτὸν κατ' ἐνιαυτὸν ἡμέρας ὀκτώ, ἀπὸ τῆς πέμπτης καὶ εἰκάδος τοῦ μηνὸς χασελεῦ μετ' εὐφροσύνης καὶ χαρᾶς. καὶ ᾠκοδόμησαν ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ τὸ ὄρος σιών, κυκλόθεν τείχη ὑψηλὰ καὶ πύργους ὀχυρούς, μή ποτε παραγενηθέντα τὰ ἔθνη καταπατήσωσιν αὐτά, ὡς ἐποίησαν τὸ πρότερον. καὶ ἐπέταξεν ἐκεῖ δύναμιν τηρεῖν αὐτό, καὶ ὠχύρωσαν αὐτὸ τηρεῖν τὴν βαιθσούραν, τοῦ ἔχειν τὸν λαὸν ὀχύρωμα κατὰ πρόσωπον τῆς ἰδουμαίας.

α Παρέλαβε.] In quibusdam libris est, παρενέβαλε.
β [τὴν καλύμματα καὶ μαχαίρας οὐκ εἶχον.] In quibusdam libris est, τὴν καλυμμάτων καὶ μαχαιρῶν οὐκ εἶχον.
γ [οἱ μετ' ἰούδα.] In quibusdam libris est, οἱ παρὰ ἰούδα.
δ [γαζηρόν.] In quibuſdã libris est, ἀσαρημώθ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε'.

ΚΑὶ ἐγένετο ὅτε ἤκουσαν τὰ ἔθνη κυκλόθεν ὅτι ᾠκοδομήθη τὸ θυσιαστήριον, καὶ ἐνεκαινίσθη τὸ ἁγίασμα ὡς τὸ πρότερον, καὶ ὠργίσθησαν σφόδρα. καὶ ἐβουλεύσαντο τοῦ ἆραι τὸ γένος ἰακὼβ τοὺς ὄντας ἐν μέσῳ αὐτῶν, καὶ ἤρξαντο τοῦ θανατοῦν ἐν τῷ λαῷ καὶ ἐξαίρειν. καὶ ἐπολέμει ἰούδας πρὸς τοὺς υἱοὺς ἡσαῦ ἐν τῇ ἰδουμαίᾳ τὴν ἀκραβαττίνην, ὅτι περιεκάθηντο τὸν ἰσραήλ, καὶ ἐπάταξεν αὐτοὺς πληγὴν μεγάλην, καὶ συνέστειλεν αὐτούς, καὶ ἔλαβε τὰ σκῦλα αὐτῶν. καὶ ἐμνήσθη τῆς κακίας υἱῶν βαιὰν οἳ ἦσαν τῷ λαῷ εἰς παγίδα καὶ εἰς σκάνδαλον ἐν τῷ ἐνεδρεύειν αὐτοὺς ἐν ταῖς ὁδοῖς. καὶ συνεκλείσθησαν ὑπ' αὐτοῦ ἐν τοῖς πύργοις, καὶ παρενέβαλεν ἐπ' αὐτούς, καὶ ἀνεθεμάτισεν αὐτούς, καὶ ἐνεπύρισε τοὺς πύργους αὐτῆς ἐν πυρὶ σὺν πᾶσι τοῖς ἐνοῦσι. καὶ διεπέρασεν ἐπὶ τοὺς υἱοὺς ἀμμών, καὶ εὗρε χεῖρα κραταιὰν καὶ λαὸν πολύν, καὶ τιμόθεον ἡγούμενον αὐτῶν. καὶ συνῆψε πρὸς αὐτοὺς πολέμους πολλούς, καὶ συνετρίβησαν πρὸ προσώπου αὐτοῦ, καὶ ἐπάταξεν αὐτούς. καὶ προκατελάβετο τὴν ἰαζὴρ καὶ τὰς θυγατέρας αὐτῆς, καὶ ἀνέστρεψεν εἰς τὴν ἰουδαίαν. καὶ ἐπισυνήχθησαν τὰ ἔθνη τὰ ἐν τῇ γαλαὰδ ἐπὶ τὸν ἰσραὴλ τοὺς ὄντας ἐπὶ τοῖς ὁρίοις αὐτῶν τοῦ ἐξᾶραι αὐτούς. καὶ ἔφυγον εἰς δάθεμα τὸ ὀχύρωμα. καὶ ἀπέστειλαν γράμματα πρὸς ἰούδαν καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ, λέγοντες, ἐπισυνηγμένα ἐστὶν ἐφ' ἡμᾶς τὰ ἔθνη τὰ κύκλῳ ἡμῶν τοῦ ἐξᾶραι ἡμᾶς, καὶ ἑτοιμάζονται ἐλθεῖν καὶ προκαταλαβέσθαι τὸ ὀχύρωμα εἰς ὃ κατεφύγομεν, καὶ τιμόθεος ἡγεῖται τῆς δυνάμεως αὐτῶν. νῦν οὖν ἐλθὼν ἐξελοῦ ἡμᾶς ἐκ χειρὸς αὐτῶν, ὅτι πέπτωκεν ἐξ ἡμῶν πλῆθος. καὶ πάντες οἱ ἀδελφοὶ ἡμῶν οἱ ὄντες ἐν τοῖς τωβίου τεθανάτωνται, καὶ ᾐχμαλωτίκασι τὰς γυναῖκας αὐτῶν καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν καὶ τὴν ἀποσκευήν, καὶ ἀπώλεσαν ἐκεῖ ὡς μίαν χιλιαρχίαν ἀνδρῶν. ἔτι αἱ ἐπιστολαὶ ἀνεγινώσκοντο, καὶ ἰδοὺ ἄγγελοι ἕτεροι παρεγένοντο ἐκ τῆς γαλιλαίας διερρηχότες τὰ ἱμάτια, ἀπαγγέλλοντες κατὰ τὰ ῥήματα ταῦτα, λέγοντες, ἐπισυνῆχθαι ἐπ' αὐτοὺς ἐκ πτολεμαΐδος καὶ τύρου καὶ σιδῶνος καὶ πάσης γαλιλαίας ἀλλοφύλων, τοῦ ἐξαναλῶσαι ἡμᾶς. ὡς δὲ ἤκουσεν ἰούδας καὶ ὁ λαὸς τοὺς λόγους τούτους, ἐπισυνήχθη ἐκκλησία μεγάλη βουλεύσασθαι τί ποιήσωσι

σωσι τοῖς ἀδελφοῖς αὐτῶν τοῖς οὖσιν ἐν θλίψει, καὶ πολεμουμένοις ὑπ' αὐτῶν. καὶ εἶπεν ἰούδας σίμωνι τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ. ἐπίλεξον σεαυτῷ ἄνδρας, καὶ πορεύου καὶ ῥῦσαι τοὺς ἀδελφούς σου τοὺς ἐν τῇ γαλιλαίᾳ. ἐγὼ δὲ καὶ ἰωνάθαν ὁ ἀδελφός μου πορευσόμεθα εἰς τὴν γαλααδῖτιν. καὶ κατέλιπεν ἰώσηφον τὸν τοῦ ζαχαρίου καὶ ἀζαρίαν ἡγουμένους τοῦ λαοῦ μετὰ τῶν ἐπιλοίπων τῆς δυνάμεως ἐν τῇ ἰουδαίᾳ εἰς τήρησιν. καὶ ἐνετείλατο αὐτοῖς, λέγων. προΐστητε τοῦ λαοῦ τούτου, καὶ μὴ συνάψητε πόλεμον πρὸς τὰ ἔθνη ἕως τοῦ ἐπιστρέψαι ἡμᾶς. καὶ ἐμερίσθησαν σίμωνι ἄνδρες τρισχίλιοι τοῦ πορευθῆναι εἰς τὴν γαλιλαίαν, ἰούδᾳ δὲ ἄνδρες ὀκτακισχίλιοι εἰς τὴν γαλααδῖτιν. καὶ ἐπορεύθη σίμων εἰς τὴν γαλιλαίαν, καὶ συνῆψε πολέμους πολλοὺς πρὸς τὰ ἔθνη, καὶ συνετρίβη τὰ ἔθνη ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ, καὶ ἐδίωξεν αὐτοὺς ἕως τῆς πύλης πτολεμαΐδος. καὶ ἔπεσον ἐκ τῶν ἐθνῶν εἰς τρισχιλίους ἄνδρας, καὶ ἔλαβεν τὰ σκῦλα αὐτῶν. καὶ παρέλαβε τοὺς ἐν τῇ γαλιλαίᾳ καὶ ἐν ἀρβάττοις σὺν ταῖς γυναιξὶ καὶ τοῖς τέκνοις, καὶ πάντα ὅσα ἦν αὐτοῖς, καὶ ἤγαγεν εἰς τὴν ἰουδαίαν μετ' εὐφροσύνης μεγάλης. καὶ ἰούδας ὁ μακκαβαῖος καὶ ἰωνάθαν ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ διέβησαν τὸν ἰορδάνην, καὶ ἐπορεύθησαν ὁδὸν τριῶν ἡμερῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ. καὶ συνήντησαν τοῖς ναβαταίοις, καὶ ἀπήντησαν αὐτοῖς εἰρηνικῶς, καὶ διηγήσαντο αὐτοῖς ἅπαντα τὰ συμβάντα τοῖς ἀδελφοῖς αὐτῶν ἐν τῇ γαλααδίτιδι. καὶ ὅτι πολλοὶ ἐξ αὐτῶν συνειλημμένοι εἰσὶν εἰς βόσορρα, καὶ βοσὸρ, ἐν ἀλέμοις, χασφὼρ, μακὲδ, καὶ καρναΐν, πᾶσαι αἱ πόλεις αὗται ὀχυραὶ καὶ μεγάλαι. καὶ ἐν ταῖς λοιπαῖς πόλεσι τῆς γαλααδίτιδος εἰσὶ συνειλημμένοι καὶ εἰς αὔριον τάσσονται παρεμβάλλειν ἐπὶ τὰ ὀχυρώματα, καὶ καταλαβέσθαι καὶ ἐξᾶραι πάντας τούτους ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ. καὶ ἀπέστρεψεν ἰούδας καὶ ἡ παρεμβολὴ αὐτοῦ ὁδὸν εἰς τὴν ἔρημον εἰς βοσὸρ ἄφνω. καὶ κατελάβετο τὴν πόλιν, καὶ ἀπέκτεινε πᾶν ἀρσενικὸν ἐν στόματι ῥομφαίας, καὶ ἔλαβε πάντα τὰ σκῦλα αὐτῶν, καὶ ἐνέπρησεν αὐτὴν πυρί. καὶ ἀπῆρεν ἐκεῖθεν νυκτὸς, καὶ ἐπορεύετο ἕως ἐπὶ τὸ ὀχύρωμα. καὶ ἐγένετο ἑωθινὴ, καὶ ἦραν τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν, καὶ ἰδοὺ λαὸς πολὺς οὗ οὐκ ἦν ἀριθμὸς, αἴροντες κλίμακας καὶ μηχανὰς καταλαβέσθαι τὸ ὀχύρωμα, καὶ ἐπολέμουν αὐτούς. καὶ εἶδεν ἰούδας ὅτι ἦρκται ὁ πόλεμος, καὶ ἡ κραυγὴ τῆς πόλεως ἀνέβη εἰς τὸν οὐρανὸν σάλπιγξι καὶ φωνῇ μεγάλῃ, καὶ εἶπε τοῖς ἀνδράσι τῆς δυνάμεως. πολεμήσατε σήμερον ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν ὑμῶν. καὶ ἐξῆλθεν ἐν τρισὶν ἀρχαῖς ἐξόπισθεν αὐτῶν. καὶ ἐσάλπισαν ταῖς σάλπιγξι, καὶ ἐβόησαν ἐν προσευχῇ. καὶ ἐπέγνω ἡ παρεμβολὴ τιμοθέου ὅτι μακκαβαῖός ἐστι, καὶ ἔφυγον ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ, καὶ ἐπάταξεν αὐτοὺς πληγὴν μεγάλην, καὶ ἔπεσον ἐξ αὐτῶν ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ εἰς ὀκτακισχιλίους ἄνδρας. καὶ ἀπέκλινεν εἰς μασφὰ, καὶ ἐπολέμησεν αὐτὴν, καὶ προκατελάβετο αὐτὴν, καὶ ἀπέκτεινε πᾶν ἀρσενικὸν αὐτῆς, καὶ ἔλαβε τὰ σκῦλα αὐτῆς, καὶ ἐνέπρησεν αὐτὴν πυρί. ἐκεῖθεν ἀπῆρε, καὶ προκατελάβετο τὴν χασφὼν, μακὲδ, βοσὸρ, καὶ τὰς λοιπὰς πόλεις τῆς γαλααδίτιδος. μετὰ δὲ τὰ ῥήματα ταῦτα συνήγαγε τιμόθεος παρεμβολὴν ἄλλην, καὶ παρενέβαλε κατὰ πρόσωπον ῥαφὼν ἐκ πέραν τοῦ χειμάρρου. καὶ ἀπέστειλεν ἰούδας κατασκοπεῦσαι τὴν παρεμβολήν. καὶ ἀπήγγειλαν αὐτῷ, λέγοντες. ἐπισυνηγμένα εἰσὶ πρὸς αὐτοὺς πάντα τὰ ἔθνη τὰ κύκλῳ ἡμῶν, δύναμις πολλὴ σφόδρα. καὶ ἄραβας μεμίσθωνται εἰς βοήθειαν αὐτοῖς, καὶ παρενέβαλον πέραν τοῦ χειμάρρου ἕτοιμοι τοῦ ἐλθεῖν ἐπὶ σὲ εἰς πόλεμον. καὶ ἐπορεύθη ἰούδας εἰς συνάντησιν αὐτῶν. καὶ εἶπε τιμόθεος τοῖς ἄρχουσι τῆς δυνάμεως αὐτοῦ. ἐν τῷ ἐγγίζειν ἰούδαν καὶ τὴν παρεμβολὴν αὐτοῦ ἐπὶ τὸν χειμάρρουν τοῦ ὕδατος, ἐὰν διαβῇ πρὸς ἡμᾶς πρότερος, οὐ δυνησόμεθα ὑποστῆναι αὐτὸν, ὅτι δυνάμενος δυνήσεται πρὸς ἡμᾶς. ἐὰν δὲ δειλωθῇ καὶ παρεμβάλῃ πέραν τοῦ ποταμοῦ, διαπεράσομεν πρὸς αὐτὸν καὶ δυνησόμεθα πρὸς αὐτόν. ὡς δὲ ἤγγισεν ἰούδας ἐπὶ τὸν χειμάρρουν τοῦ ὕδατος, ἔστησε τοὺς γραμματεῖς τοῦ λαοῦ ἐπὶ τοῦ χειμάρρου, καὶ ἐνετείλατο αὐτοῖς, λέγων. μὴ ἀφῆτε πάντα ἄνθρωπον παρεμβαλεῖν, ἀλλ' ἐρχέσθωσαν πάντες εἰς τὸν πόλεμον. καὶ διεπέρασεν ἐπ' αὐτοὺς πρότερος, καὶ πᾶς ὁ λαὸς ὄπισθεν αὐτοῦ. καὶ συνετρίβησαν πρὸ προσώπου αὐτοῦ πάντα τὰ ἔθνη, καὶ ἔρριψαν τὰ ὅπλα αὐτῶν, καὶ ἔφυγον εἰς τὸ τέμενος εἰς καρναΐν. καὶ προκατελάβοντο τὴν πόλιν, καὶ τὸ τέμενος ἐνεπύρισαν ἐν πυρὶ σὺν πᾶσι τοῖς ἐν αὐτῷ. καὶ ἐτροπώθη ἡ καρναΐν, καὶ οὐκ ἐδύναντο ἔτι ὑποστῆναι κατὰ πρόσωπον ἰούδα. καὶ συνήγαγεν ἰούδας πάντα ἰσραὴλ τοὺς ἐν τῇ γαλααδίτιδι ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου καὶ τὰς γυναῖκας αὐτῶν, καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν καὶ τὴν ἀποσκευὴν, παρεμβολὴν μεγάλην σφόδρα, ἐλθεῖν εἰς γῆν ἰούδα. καὶ ἦλθεν ἕως ἐφρὼν, καὶ αὕτη ἡ πόλις μεγάλη ἐπὶ τῆς εἰσόδου ὀχυρὰ σφόδρα. οὐκ ἦν ἐκκλῖναι ἀπ' αὐτῆς δεξιὰν ἢ ἀριστερὰν, ἀλλ' ἢ διὰ μέσου αὐτῆς πορεύεσθαι. καὶ ἀπέκλεισαν αὐτοὺς οἱ ἐκ τῆς πόλεως, καὶ ἐνέφραξαν τὰς πύλας λίθοις. καὶ ἀπέστειλε πρὸς αὐτοὺς ἰούδας λόγοις εἰρηνικοῖς, λέγων. διελευσόμεθα διὰ τῆς γῆς σου τοῦ ἀπελθεῖν εἰς τὴν γῆν ἡμῶν, καὶ οὐδεὶς κακοποιήσει ὑμᾶς, πλὴν τοῖς ποσὶ παρελευσόμεθα. καὶ οὐκ ἠβούλοντο ἀνοῖξαι αὐτῷ. καὶ ἐπέταξεν ἰούδας κηρύξαι ἐν τῇ παρεμβολῇ τοῦ παρεμβαλεῖν ἕκαστον ἐν ᾧ ἐστι τόπῳ. καὶ παρενέβαλον οἱ ἄνδρες τῆς δυνάμεως, καὶ ἐπολέμησαν τὴν πόλιν ὅλην τὴν ἡμέραν ἐκείνην καὶ ὅλην τὴν νύκτα, καὶ παρεδόθη ἡ πόλις ἐν χερσὶν αὐτοῦ. καὶ ἀπώλεσε πᾶν ἀρσενικὸν ἐν στόματι ῥομφαίας, καὶ ἐξερρίζωσεν αὐτὴν, καὶ ἔλαβε τὰ σκῦλα αὐτῆς, καὶ διῆλθε διὰ τῆς πόλεως ἐπάνω τῶν ἀπεκταμμένων. καὶ διέβησαν τὸν ἰορδάνην εἰς τὸ πεδίον τὸ μέγα κατὰ πρόσωπον βαιθσάν. καὶ ἦν ἰούδας ἐπισυνάγων τοὺς ἐσχατίζοντας, καὶ παρακαλῶν τὸν λαὸν κατὰ πᾶσαν τὴν ὁδὸν, ἕως οὗ ἦλθον εἰς γῆν ἰούδα. καὶ ἀνέβησαν εἰς τὸ ὄρος σιὼν ἐν εὐφροσύνῃ καὶ χαρᾷ.

χαρᾶ. καὶ προσήγαγον ὁλοκαυτώματα, ὅτι οὐκ ἔπεσεν ἐξ αὐτῶν οὐθεὶς ἕως τοῦ ἐπιστρέψαι ἐν εἰρήνῃ. καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις αἷς ἦν ἰούδας καὶ ἰωνάθαν ἐν τῇ γαλαάδ, καὶ σίμων ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἐν τῇ γαλιλαίᾳ κατὰ πρόσωπον πτολεμαΐδος, ἤκουσεν ἰωσὴφ ὁ τοῦ ζαχαρίου καὶ ἀζαρίας ἄρχοντες τῆς δυνάμεως τῶν ἀνδραγαθιῶν καὶ τοῦ πολέμου οἷα ἐποίησαν, καὶ εἶπον. ποιήσωμεν καὶ αὐτοὶ ἑαυτοῖς ὄνομα, καὶ πορευθῶμεν πολεμῆσαι πρὸς τὰ ἔθνη τὰ κύκλῳ ἡμῶν. καὶ παρήγγειλαν τοῖς ἀπὸ τῆς δυνάμεως τῆς μετ᾽ αὐτῶν, καὶ ἐπορεύθησαν ἐπὶ ἰάμνειαν. καὶ ἐξῆλθε γοργίας ἐκ τῆς πόλεως, καὶ οἱ ἄνδρες αὐτοῦ εἰς συνάντησιν αὐτοῖς εἰς πόλεμον. καὶ ἐτροπώθη ἰώσηφος καὶ ἀζαρίας, καὶ ἐδιώχθησαν ἕως τῶν ὁρίων τῆς ἰουδαίας. καὶ ἔπεσον ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐκ τοῦ λαοῦ τοῦ ἰσραὴλ εἰς δισχιλίους ἄνδρας, καὶ ἐγενήθη τροπὴ μεγάλη ἐν τῷ λαῷ ἰσραήλ, ὅτι οὐκ ἤκουσαν ἰούδα καὶ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ, οἰόμενοι ἀνδραγαθῆσαι. αὐτοὶ δὲ οὐκ ἦσαν ἐκ τοῦ σπέρματος τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων, οἷς ἐδόθη σωτηρία ἰσραὴλ διὰ χειρὸς αὐτῶν. καὶ ὁ ἀνὴρ ἰούδας καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ ἐδοξάσθησαν σφόδρα ἐναντίον παντὸς ἰσραὴλ καὶ τῶν ἐθνῶν πάντων, οὗ ἠκούετο τὸ ὄνομα αὐτῶν. καὶ ἐπισυνήγοντο πρὸς αὐτοὺς εὐφημοῦντες. καὶ ἐξῆλθεν ἰούδας καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, καὶ ἐπολέμουν τοὺς υἱοὺς ἡσαῦ ἐν τῇ γῇ πρὸς νότον, καὶ ἐπάταξε τὴν χεβρὼν καὶ τὰς θυγατέρας αὐτῆς. καὶ καθεῖλε τὸ ὀχύρωμα αὐτῆς, καὶ τοὺς πύργους αὐτῆς ἐνέπρησε κυκλόθεν. καὶ ἀπῆρε τοῦ πορευθῆναι εἰς γῆν ἀλλοφύλων, καὶ διεπορεύετο τὴν σαμάρειαν. ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἔπεσον ἱερεῖς [a] ἐν πολέμῳ βουλόμενοι ἀνδραγαθῆσαι, ἐν τῷ αὐτοὺς ἐξελθεῖν εἰς πόλεμον ἀβουλεύτως. καὶ ἐξέκλινεν ἰούδας εἰς ἄζωτον γῆν ἀλλοφύλων, καὶ καθεῖλε τοὺς βωμοὺς αὐτῶν, καὶ τὰ γλυπτὰ τῶν θεῶν αὐτῶν κατέκαυσε πυρί, καὶ ἐσκύλευσε τὰ σκῦλα τῶν πόλεων, καὶ ἐπέστρεψεν εἰς τὴν γῆν ἰούδα.

[a] Ιερεῖς ἐν πολέμῳ βουλόμενοι] In quibusdam libris est, ἱερεῖς πόλεων βουλομένου αὐτοῦ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ς'.

Καὶ ὁ βασιλεὺς ἀντίοχος διεπορεύετο τὰς ἐπάνω χώρας, καὶ ἤκουσεν ὅτι ἐστὶν ἐλυμαῒς ἐν τῇ περσίδι πόλις ἔνδοξος πλούτῳ ἀργυρίῳ τε καὶ χρυσίῳ. καὶ τὸ ἱερὸν τὸ ἐν αὐτῇ πλούσιον σφόδρα, καὶ ἐκεῖ καλύμματα χρυσᾶ, καὶ θώρακες καὶ ὅπλα ἃ κατέλιπεν ἐκεῖ ἀλέξανδρος ὁ φιλίππου βασιλεὺς ὁ μακεδών, ὃς ἐβασίλευσε πρῶτος ἐν τοῖς ἕλλησι. καὶ ἦλθε καὶ ἐζήτει καταλαβέσθαι τὴν πόλιν καὶ προνομεῦσαι αὐτήν, καὶ οὐκ ἠδυνάσθη, ὅτι ἐγνώσθη ὁ λόγος τοῖς ἐκ τῆς πόλεως. καὶ ἀνέστησαν αὐτῷ εἰς πόλεμον, καὶ ἔφυγε καὶ ἀπῆρεν ἐκεῖθεν μετὰ λύπης μεγάλης ἀποστρέψαι εἰς βαβυλῶνα. καὶ ἦλθεν ἀπαγγέλλων τις αὐτῷ εἰς τὴν περσίδα, ὅτι τετρόπωνται αἱ παρεμβολαὶ αἱ πορευθεῖσαι εἰς γῆν ἰούδα, καὶ ἐπορεύθη λυσίας δυνάμει ἰσχυρᾷ ἐν πρώτοις, καὶ ἀνετράπη ἀπὸ προσώπου αὐτῶν, καὶ ἐπίσχυσαν ὅπλοις καὶ δυνάμει καὶ σκύλοις πολλοῖς οἷς ἔλαβον ἀπὸ τῶν παρεμβολῶν ὧν ἐξέκοψαν. καὶ καθεῖλον τὸ βδέλυγμα ὃ ᾠκοδόμησεν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον τὸ ἐν ἱερουσαλήμ, καὶ τὸ ἁγίασμα καθὼς τὸ πρότερον ἐκύκλωσαν τείχεσιν ὑψηλοῖς, καὶ τὴν βαιθσούραν πόλιν αὐτοῦ. καὶ ἐγένετο ὡς ἤκουσεν ὁ βασιλεὺς τοὺς λόγους τούτους, ἐθαμβήθη καὶ ἐσαλεύθη σφόδρα. καὶ ἔπεσεν ἐπὶ τὴν κοίτην, καὶ ἐνέπεσεν εἰς ἀρρωστίαν ἀπὸ τῆς λύπης, ὅτι οὐκ ἐγένετο αὐτῷ καθὼς ἐνεθυμεῖτο. καὶ ἦν ἐκεῖ ἡμέρας πλείους, ὅτι ἀνεκαινίσθη ἐπ᾽ αὐτὸν λύπη μεγάλη, καὶ ἐλογίσατο ὅτι ἀποθνήσκει. καὶ ἐκάλεσε πάντας τοὺς φίλους αὐτοῦ, καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς. ἀφίσταται ὁ ὕπνος ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου, καὶ συμπέπτωκα τῇ καρδίᾳ ἀπὸ τῆς μερίμνης. καὶ εἶπα τῇ καρδίᾳ μου. ἕως τίνος θλίψεως ἦλθον καὶ κλύδωνος μεγάλου ἐν ᾧ νῦν εἰμι; ὅτι χρηστὸς καὶ ἀγαπώμενος ἤμην ἐν τῇ ἐξουσίᾳ μου. νῦν δὲ μιμνήσκομαι τῶν κακῶν ὧν ἐποίησα ἐν ἱερουσαλήμ, καὶ ἔλαβον πάντα τὰ σκεύη τὰ χρυσᾶ καὶ τὰ ἀργυρᾶ τὰ ἐν αὐτῇ, καὶ ἐξαπέστειλα ἐξᾶραι τοὺς κατοικοῦντας ἰούδα διακενῆς. ἔγνων οὖν ὅτι χάριν τούτων εὗρέν με τὰ κακὰ ταῦτα. καὶ ἰδοὺ ἀπόλλυμαι λύπῃ μεγάλῃ ἐν γῇ ἀλλοτρίᾳ. καὶ ἐκάλεσε φίλιππον ἕνα τῶν φίλων αὐτοῦ, καὶ κατέστησεν αὐτὸν ἐπὶ πάσης τῆς βασιλείας αὐτοῦ. καὶ ἔδωκεν αὐτῷ τὸ διάδημα καὶ τὴν στολὴν αὐτοῦ καὶ τὸν δακτύλιον, τοῦ ἀγαγεῖν ἀντίοχον τὸν υἱὸν αὐτοῦ, καὶ ἐκθρέψαι αὐτὸν τοῦ βασιλεύειν. καὶ ἀπέθανεν ἐκεῖ ἀντίοχος ὁ βασιλεὺς ἔτους ἐνάτου καὶ τεσσαρακοστοῦ καὶ ἑκατοστοῦ. καὶ ἐπέγνω λυσίας ὅτι τέθνηκεν ὁ βασιλεύς, καὶ κατέστησε βασιλεύειν ἀντίοχον τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἀντ᾽ αὐτοῦ, ὃν ἐξέθρεψε νεώτερον, καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ εὐπάτορα. καὶ οἱ ἐκ τῆς ἄκρας ἦσαν συγκλείοντες τὸν ἰσραὴλ κύκλῳ τῶν ἁγίων, καὶ ζητοῦντες τὰ κακὰ δι᾽ ὅλου καὶ στήριγμα τοῖς ἔθνεσι. καὶ ἐλογίσατο ἰούδας ἐξᾶραι αὐτούς. καὶ ἐξεκκλησίασε πάντα τὸν λαὸν τοῦ περικαθίσαι ἐπ᾽ αὐτούς. καὶ συνήχθησαν ἅμα, καὶ περιεκάθισαν ἐπ᾽ αὐτοὺς ἔτους πεντηκοστοῦ καὶ ἑκατοστοῦ, καὶ ἐποίησεν ἐπ᾽ αὐτοὺς βελοστάσεις καὶ μηχανάς. καὶ ἐξῆλθον ἐξ αὐτῶν ἐκ τοῦ συγκλεισμοῦ, καὶ ἐκολλήθησαν αὐτοῖς τινὲς τῶν ἀσεβῶν ἐξ ἰσραήλ, καὶ ἐπορεύθησαν πρὸς τὸν βασιλέα καὶ εἶπον. ἕως πότε οὐ ποιήσῃ κρίσιν, καὶ ἐκδικήσεις τοὺς ἀδελφοὺς ἡμῶν; ἡμεῖς εὐδοκοῦμεν δουλεύειν τῷ πατρί σου καὶ πορεύεσθαι τοῖς ὑπ᾽ αὐτοῦ λεγομένοις, καὶ κατακολουθεῖν τοῖς προστάγμασιν αὐτοῦ, [a] καὶ περιεκάθην) εἰς τὴν ἄκραν υἱοὶ τοῦ λαοῦ ἡμῶν. χάριν τούτου καὶ ἀλλοτριοῦνται ἀφ᾽ ἡμῶν. πλὴν ὅσοι εὑρίσκοντο ἀφ᾽ ἡμῶν ἐθανατοῦντο, καὶ αἱ κληρονομίαι ἡμῶν διηρπάζοντο. καὶ οὐκ ἐφ᾽ ἡμᾶς μόνον ἐξέτειναν χεῖρα, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ πάντα τὰ ὅρια αὐτῶν. καὶ ἰδοὺ παρεμβεβλήκασι σήμερον ἐπὶ τὴν ἄκραν ἐν ἱερουσαλήμ, τοῦ καταλαβέσθαι αὐτήν, καὶ τὸ ἁγίασμα, καὶ τὴν βαιθσούραν ὠχύρωσαν. καὶ ἐὰν μὴ προκαταλάβῃ αὐτοὺς διὰ τάχους, μείζονα τούτων ποιήσουσι, καὶ οὐ δυνήσῃ τοῦ κατασχεῖν αὐτῶν. καὶ ὠργίσθη

γίσθη ὁ βασιλεὺς ὅτε ἤκουσε, καὶ συνήγαγε πάντας τοὺς φίλους αὐτοῦ, καὶ τοὺς ἄρχοντας τῆς δυνάμεως αὐτοῦ, καὶ τοὺς ἐπὶ τῶν ἡνιῶν. καὶ ἀπὸ βασιλειῶν ἑτέρων καὶ ἀπὸ νήσων θαλασσῶν ἦλθον πρὸς αὐτὸν δυνάμεις μισθωταί. καὶ ἦν ὁ ἀριθμὸς τῶν δυνάμεων αὐτοῦ ἑκατὸν χιλιάδες τῶν πεζῶν, καὶ εἴκοσι χιλιάδες ἵππων, καὶ ἐλέφαντες δύο καὶ τριάκοντα εἰδότες πόλεμον. καὶ ἦλθοσαν διὰ τῆς Ἰδουμαίας, καὶ παρενεβάλοσαν ἐπὶ Βαιθσούραν, καὶ ἐπολέμησαν ἡμέρας πολλάς, καὶ ἐποίησαν μηχανάς, καὶ ἐξῆλθον, καὶ ἐνεπύρισαν αὐτὰς ἐν πυρί, καὶ ἐπολέμησαν ἀνδρωδῶς. καὶ ἀπῆρεν Ἰούδας ἀπὸ τῆς ἄκρας, καὶ παρενέβαλεν εἰς Βαιθζαχαρία ἀπέναντι τῆς παρεμβολῆς τοῦ βασιλέως. καὶ ὤρθρισεν ὁ βασιλεὺς τοπρωΐ, καὶ ἀπῆρε τὴν παρεμβολὴν ἐν ὁρμήματι αὐτῆς κατὰ τὴν ὁδὸν Βαιθζαχαρία, καὶ διεσκευάσθησαν αἱ δυνάμεις εἰς τὸν πόλεμον, καὶ ἐσάλπισαν ταῖς σάλπιγξι. καὶ τοῖς ἐλέφασιν ἔδειξαν αἷμα σταφυλῆς καὶ μόρων, τοῦ παραστῆσαι αὐτοὺς εἰς τὸν πόλεμον. καὶ διεῖλον τὰ θηρία εἰς τὰς φάλαγγας, καὶ παρέστησαν ἑκάστῳ ἐλέφαντι χιλίους ἄνδρας τεθωρακισμένους ἐν ἁλυσιδωτοῖς, καὶ περικεφαλαῖαι χαλκαῖ ἐπὶ τῶν κεφαλῶν αὐτῶν, καὶ πεντακόσιοι ἵπποι διατεταγμένοι ἑκάστῳ θηρίῳ ἐκλελεγμένοι. οὗτοι πρὸ καιροῦ οὗ ἐὰν ἦν τὸ θηρίον ἦσαν, καὶ οὗ ἐὰν ἐπορεύετο, ἐπορεύοντο ἅμα, οὐκ ἀφίσταντο ἀπ᾽ αὐτοῦ. καὶ πύργοι ξύλινοι ἐπ᾽ αὐτοὺς ὀχυροὶ σκεπαζόμενοι ἐφ᾽ ἑκάστου θηρίου ἐζωσμένοι ἐπ᾽ αὐτοῦ μηχαναῖς, καὶ ἐφ᾽ ἑκάστου ἄνδρες δυνάμεως δύο καὶ τριάκοντα οἱ πολεμοῦντες ἐπ᾽ αὐτοῖς, καὶ ὁ Ἰνδὸς αὐτοῦ. καὶ τὴν ἐπίλοιπον ἵππον ἔνθεν καὶ ἔνθεν ἔστησαν ἐπὶ τὰ δύο μέρη τῆς παρεμβολῆς κατασείοντες καὶ καταφρασσόμενοι ἐν ταῖς φάραγξιν. ὡς δὲ ἔστιλβεν ὁ ἥλιος ἐπὶ τὰς χρυσᾶς καὶ χαλκᾶς ἀσπίδας, ἔστιλβε τὰ ὄρη ἀπ᾽ αὐτῶν, καὶ κατηύγαζεν ὡς λαμπάδες πυρός. καὶ ἐξετάθη μέρος τι τῆς παρεμβολῆς τοῦ βασιλέως ἐπὶ τὰ ὑψηλὰ ὄρη, καί τινες ἐπὶ ταπεινά. καὶ ἤρχοντο ἀσφαλῶς καὶ τεταγμένως. καὶ ἐσαλεύοντο πάντες οἱ ἀκούοντες φωνῆς πλήθους αὐτῶν καὶ ὁδοιπορίας τοῦ πλήθους καὶ συγκρουσμοῦ τῶν ὅπλων. ἦν γὰρ ἡ παρεμβολὴ μεγάλη σφόδρα καὶ ἰσχυρά. καὶ ἤγγισε Ἰούδας καὶ ἡ παρεμβολὴ αὐτοῦ εἰς παράταξιν, καὶ ἔπεσον ἀπὸ τῆς παρεμβολῆς τοῦ βασιλέως ἑξακόσιοι ἄνδρες. καὶ εἶδεν Ἐλεάζαρ ὁ Σαυαρὰν ἓν τῶν θηρίων τεθωρακισμένον θώρακι βασιλικῷ, καὶ ἦν ὑπεράγον πάντα τὰ θηρία, καὶ ὤφθη ὅτι ἐν αὐτῷ ἐστιν ὁ βασιλεύς. καὶ ἔδωκεν ἑαυτὸν τοῦ σῶσαι τὸν λαὸν αὐτοῦ, καὶ περιποιῆσαι ἑαυτῷ ὄνομα αἰώνιον. καὶ ἐπέδραμεν αὐτῷ θράσει εἰς μέσον τῆς φάλαγγος, καὶ ἐθανάτου δεξιὰ καὶ εὐώνυμα, καὶ ἐσχίζοντο ἀπ᾽ αὐτοῦ ἔνθα καὶ ἔνθα. καὶ εἰσέδυ ὑπὸ τὸν ἐλέφαντα, καὶ ὑπέθηκεν αὐτῷ, καὶ ἀνεῖλεν αὐτόν, καὶ ἔπεσεν ἐπὶ τὴν γῆν ἐπάνω αὐτοῦ, καὶ ἀπέθανεν ἐκεῖ. καὶ ἴδον τὴν ἰσχὺν τῆς βασιλείας καὶ τὸ ὅρμημα τῶν δυνάμεων, καὶ ἐξέκλιναν ἀπ᾽ αὐτῶν. οἱ δὲ ἐκ τῆς παρεμβολῆς τοῦ βασιλέως ἀνέβαινον εἰς συνάντησιν αὐτῶν εἰς Ἱερουσαλήμ. καὶ παρενέβαλεν ὁ βασιλεὺς εἰς τὴν Ἰουδαίαν καὶ εἰς τὸ ὄρος Σιών, καὶ ἐποίησεν εἰρήνην μετὰ τῶν ἐκ Βαιθσούρων. καὶ ἐξῆλθον ἐκ τῆς πόλεως, ὅτι οὐκ ἦν αὐτοῖς ἐκεῖ διατροφὴ τοῦ συγκεκλεῖσθαι ἐν αὐτῇ, ὅτι σάββατον ἦν τῇ γῇ. καὶ κατελάβετο ὁ βασιλεὺς τὴν Βαιθσούραν, καὶ ἀπέταξεν ἐκεῖ φρουρὰν τηρεῖν αὐτήν. καὶ παρενέβαλεν ἐπὶ τὸ ἁγίασμα ἡμέρας πολλάς, καὶ ἔστησεν ἐκεῖ βελοστάσεις καὶ μηχανὰς καὶ πυρόβολα καὶ λιθόβολα καὶ σκορπίδια εἰς τὸ βάλλεσθαι βέλη καὶ σφενδόνας. καὶ ἐποίησαν καὶ αὐτοὶ μηχανὰς πρὸς τὰς μηχανὰς αὐτῶν, καὶ ἐπολέμησαν ἡμέρας πολλάς. βρώματα δὲ οὐκ ἦν ἐν τοῖς ἀγγείοις, διὰ τὸ ἕβδομον ἔτος εἶναι, καὶ οἱ ἀνασωζόμενοι εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἀπὸ τῶν ἐθνῶν κατέφαγον τὸ ὑπόλειμμα τῆς παραθέσεως. καὶ ὑπελείφθησαν ἐν τοῖς ἁγίοις ἄνδρες ὀλίγοι, ὅτι κατεκράτησεν αὐτῶν ὁ λιμός. καὶ ἐσκορπίσθησαν ἕκαστος εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ. καὶ ἤκουσε Λυσίας ὅτι Φίλιππος ὃν κατέστησεν ὁ βασιλεὺς Ἀντίοχος ἔτι ζῶν ἐκθρέψαι Ἀντίοχον τὸν υἱὸν αὐτοῦ εἰς τὸ βασιλεῦσαι αὐτόν, ἀπέστρεψεν ἀπὸ τῆς Περσίδος καὶ Μηδείας, καὶ αἱ δυνάμεις αἱ πορευθεῖσαι τοῦ βασιλέως μετ᾽ αὐτοῦ, καὶ ὅτι ζητεῖ παραλαβεῖν τὰ πράγματα. καὶ κατέσπευσεν τοῦ ἀπελθεῖν καὶ εἰπεῖν πρὸς τὸν βασιλέα καὶ τοὺς ἡγεμόνας τῆς δυνάμεως καὶ τοὺς ἄνδρας, ἐκλείπομεν καθ᾽ ἡμέραν, καὶ ἡ τροφὴ ἡμῖν ὀλίγη, καὶ ὁ τόπος οὗ παρεμβάλλομεν ἐστὶν ὀχυρός, καὶ ἐπίκειται ἡμῖν τὰ τῆς βασιλείας. νῦν οὖν δῶμεν δεξιὰς τοῖς ἀνθρώποις τούτοις, καὶ ποιήσωμεν μετ᾽ αὐτῶν εἰρήνην καὶ μετὰ παντὸς ἔθνους αὐτῶν, καὶ στήσωμεν αὐτοῖς τοῦ πορεύεσθαι τοῖς νομίμοις αὐτῶν, ὡς τὸ πρότερον. χάριν γὰρ τῶν νομίμων αὐτῶν ὧν διεσκεδάσαμεν, ὠργίσθησαν καὶ ἐποίησαν ταῦτα πάντα. καὶ ἤρεσεν ὁ λόγος ἐναντίον τοῦ βασιλέως καὶ τῶν ἀρχόντων, καὶ ἀπέστειλε πρὸς αὐτοὺς εἰρηνεῦσαι. καὶ ἐπεδέξαντο. καὶ ὤμοσεν αὐτοῖς ὁ βασιλεὺς καὶ οἱ ἄρχοντες. ἐπὶ τούτοις ἐξῆλθον ἐκ τοῦ ὀχυρώματος. καὶ εἰσῆλθεν ὁ βασιλεὺς εἰς τὸ ὄρος Σιών, καὶ εἶδε τὸ ὀχύρωμα τοῦ τόπου. καὶ ἠθέτησε τὸν ὁρκισμὸν ὃν ὤμοσε, καὶ ἐνετείλατο καθελεῖν τὸ τεῖχος κυκλόθεν. καὶ ἀπῆρε κατὰ σπουδήν, καὶ ἀπέστρεψεν εἰς Ἀντιόχειαν, καὶ εὗρε Φίλιππον κυριεύοντα τῆς πόλεως, καὶ ἐπολέμησε πρὸς αὐτόν, καὶ κατελάβετο τὴν πόλιν βίᾳ.

a Καὶ περικάθηνται εἰς τὴν ἄκραν υἱοὶ τοῦ λαοῦ ἡμῶν χάριν τούτου καὶ ἀλλοτριοῦνται.] In quibusdam libris est, ὅτι οἱ τοῦ λαοῦ τούτου, χάριν τούτου ἠλλοτριοῦντο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'.

Ἔτους ἑνὸς καὶ πεντηκοστοῦ καὶ ἑκατοστοῦ ἐξῆλθε Δημήτριος ὁ τοῦ Σελεύκου ἐκ Ῥώμης, καὶ ἀνέβη σὺν ἀνδράσιν ὀλίγοις εἰς πόλιν παραθαλασσίαν, καὶ ἐβασίλευσεν ἐκεῖ. καὶ ἐγένετο ὡς εἰσεπορεύετο εἰς οἶκον βασιλείας πατέρων αὐτοῦ, συνέλαβον αἱ δυνάμεις τὸν Ἀντίοχον καὶ τὸν Λυσίαν ἀγαγεῖν αὐτοὺς αὐτῷ. καὶ ἐγνώσθη αὐτῷ τὸ πρᾶγμα, καὶ εἶπε, μή μοι δείξητε τὰ πρόσωπα αὐτῶν. καὶ ἀπέκτειναν αὐτοὺς αἱ δυνάμεις, καὶ ἐκάθισε Δημήτριος

μήτριος ἐπὶ θρόνου βασιλείας αὐτοῦ. καὶ ἦλθον πρὸς αὐτὸν πάντες ἄνδρες ἄνομοι καὶ ἀσεβεῖς ἐξ ἰσραήλ, καὶ ἄλκιμος ἡγεῖτο αὐτῶν, βουλόμενος ἱερατεύειν. καὶ κατηγόρησαν τοῦ λαοῦ πρὸς τὸν βασιλέα, λέγοντες. ἀπώλεσεν ἰούδας καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ τοὺς φίλους σου, καὶ ἡμᾶς ἐσκόρπισαν ἀπὸ τῆς γῆς ἡμῶν. νῦν οὖν ἀπόστειλον ἄνδρα ᾧ πιστεύεις, καὶ πορευθεὶς ἰδέτω τὴν ἐξολόθρευσιν πᾶσαν ἣν ἐποίησεν ἡμῖν καὶ τῇ χώρᾳ τοῦ βασιλέως, καὶ κολασάτω αὐτοὺς καὶ πάντας τοὺς ἐπιβοηθοῦντας αὐτοῖς. καὶ ἐπέλεξεν ὁ βασιλεὺς τὸν βακχίδην τῶν φίλων τοῦ βασιλέως κυριεύοντα ἐν τῷ πέραν τοῦ ποταμοῦ καὶ μέγαν ἐν τῇ βασιλείᾳ καὶ πιστὸν τῷ βασιλεῖ. καὶ ἀπέστειλεν αὐτὸν καὶ ἄλκιμον τὸν ἀσεβῆ, καὶ ἔστησεν αὐτῷ τὴν ἱερωσύνην, καὶ ἐνετείλατο αὐτῷ ποιῆσαι τὴν ἐκδίκησιν ἐν τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ. καὶ ἀπῆραν, καὶ ἦλθον μετὰ δυνάμεως πολλῆς εἰς γῆν ἰούδα. καὶ ἀπέστειλεν ἀγγέλους πρὸς ἰούδαν καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ λόγοις εἰρηνικοῖς μετὰ δόλου. καὶ οὐ προσέσχον τοῖς λόγοις αὐτῶν, ἰδὸν γὰρ ὅτι ἦλθεν μετὰ δυνάμεως πολλῆς. καὶ ἐπισυνήχθησαν πρὸς ἄλκιμον καὶ βακχίδην συναγωγὴ γραμματέων ἐκζητῆσαι δίκαια. πρῶτοι οἱ ἀσιδαῖοι ἦσαν ἐν υἱοῖς ἰσραήλ, καὶ ἐπεζήτουν παρ' αὐτῶν εἰρήνην. εἶπαν γάρ. ἄνθρωπος ἱερεὺς ἐκ τοῦ σπέρματος ἀαρὼν ἦλθεν ἐν ταῖς δυνάμεσι, καὶ οὐκ ἀδικήσει ἡμᾶς. καὶ ἐλάλησε μετ' αὐτῶν λόγους εἰρηνικούς, καὶ ὤμοσεν αὐτοῖς, λέγων. οὐκ ἐκζητήσομεν ὑμῖν κακόν, καὶ τοῖς φίλοις ὑμῶν. καὶ ἐνεπίστευσαν αὐτῷ, καὶ συνέλαβεν ἐξ αὐτῶν ἑξήκοντα ἄνδρας, καὶ ἀπέκτεινεν αὐτοὺς ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ κατὰ τὸν λόγον ὃν ἔγραψε. σάρκας ὁσίων σου καὶ αἵματα αὐτῶν ἐξέχεαν κύκλῳ ἱερουσαλήμ, καὶ οὐκ ἦν αὐτοῖς ὁ θάπτων. καὶ ἐπέπεσεν αὐτῶν ὁ φόβος καὶ ὁ τρόμος ἐπὶ πάντα τὸν λαόν, ὅτι εἶπαν. οὐκ ἔστιν ἐν αὐτοῖς ἀλήθεια καὶ κρίσις. παρέβησαν γὰρ τὴν στάσιν καὶ τὸν ὅρκον ὃν ὤμοσαν. καὶ ἀπῆρε βακχίδης ἀπὸ ἱερουσαλήμ, καὶ παρενέβαλεν ἐν βηζέθ, καὶ ἀπέστειλε καὶ συνέλαβε πολλοὺς ἀπὸ τῶν ἀπ' αὐτοῦ αὐτομολησάντων ἀνδρῶν καί τινας τοῦ λαοῦ, καὶ ἔθυσεν αὐτοὺς εἰς τὸ φρέαρ τὸ μέγα. καὶ κατέστησε τὴν χώραν τῷ ἀλκίμῳ, καὶ ἀφῆκε μετ' αὐτοῦ δύναμιν τοῦ βοηθεῖν αὐτῷ. καὶ ἀπῆλθε βακχίδης πρὸς τὸν βασιλέα. καὶ ἠγωνίσατο ἄλκιμος περὶ τῆς ἀρχιερωσύνης. καὶ συνήχθησαν πρὸς αὐτὸν πάντες οἱ ταράσσοντες τὸν λαὸν αὐτῶν, καὶ κατεκράτησαν γῆν ἰούδα, καὶ ἐποίησαν πληγὴν μεγάλην ἐν ἰσραήλ. καὶ εἶδεν ἰούδας πᾶσαν τὴν κακίαν ἣν ἐποίησεν ἄλκιμος καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ ἐν υἱοῖς ἰσραὴλ ὑπὲρ τὰ ἔθνη. καὶ ἐξῆλθεν εἰς πάντα τὰ ὅρια τῆς ἰουδαίας κυκλόθεν, καὶ ἐποίησεν ἐκδίκησιν ἐν τοῖς ἀνδράσι τοῖς αὐτομολήσασι, καὶ ἀνεστάλησαν τοῦ πορεύεσθαι εἰς τὴν χώραν. ὡς δὲ εἶδεν ἄλκιμος ὅτι ἐνίσχυσεν ἰούδας καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ, καὶ ἔγνω ὅτι οὐ δύναται ὑποστῆναι αὐτούς, καὶ ἐπέστρεψε πρὸς τὸν βασιλέα καὶ κατηγόρησεν αὐτῶν πονηρά. καὶ ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς νικάνορα ἕνα τῶν ἀρχόντων αὐτοῦ τῶν ἐνδόξων, καὶ μισοῦντα καὶ ἐχθραίνοντα τῷ ἰσραήλ, καὶ ἐνετείλατο αὐτῷ ἐξᾶραι τὸν λαόν. καὶ ἦλθε νικάνωρ εἰς ἱερουσαλὴμ δυνάμει πολλῇ, καὶ ἀπέστειλε πρὸς ἰούδαν καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ μετὰ δόλου λόγοις εἰρηνικοῖς, λέγων. μὴ ἔστω μάχη ἀναμέσον ἐμοῦ καὶ ὑμῶν. ἥξω ἐν ἀνδράσιν ὀλίγοις, ἵνα ὑμῶν ἴδω τὰ πρόσωπα μετ' εἰρήνης. καὶ ἦλθε πρὸς ἰούδαν, καὶ ἠσπάσαντο ἀλλήλους εἰρηνικῶς. καὶ οἱ πολέμιοι ἦσαν ἕτοιμοι ἐξαρπάσαι τὸν ἰούδαν. καὶ ἐγνώσθη ὁ λόγος τῷ ἰούδᾳ, ὅτι μετὰ δόλου ἦλθεν ἐπ' αὐτόν. καὶ ἐπτοήθη ἀπ' αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἐβουλήθη ἔτι ἰδεῖν τὸ πρόσωπον αὐτοῦ. καὶ ἔγνω νικάνωρ, ὅτι ἀπεκαλύφθη ἡ βουλὴ αὐτοῦ, καὶ ἐξῆλθεν εἰς συνάντησιν τῷ ἰούδᾳ ἐν πολέμῳ κατὰ χαφαρσαλαμά. καὶ ἔπεσον τῶν παρὰ νικάνορος ὡσεὶ πεντακισχίλιοι ἄνδρες, καὶ ἔφυγον εἰς τὴν πόλιν δαυίδ. καὶ μετὰ τοὺς λόγους τούτους ἀνέβη νικάνωρ εἰς τὸ ὄρος σιών. καὶ ἐξῆλθον ἀπὸ τῶν ἱερέων ἐκ τῶν ἁγίων καὶ ἀπὸ τῶν πρεσβυτέρων τοῦ λαοῦ ἀσπάσασθαι αὐτὸν εἰρηνικῶς, καὶ δεῖξαι αὐτῷ τὴν ὁλοκαύτωσιν τὴν προσφερομένην ὑπὲρ τοῦ βασιλέως. καὶ ἐμυκτήρισεν αὐτούς, καὶ κατεγέλασεν αὐτῶν, καὶ ἐμίανεν αὐτούς, καὶ ἐλάλησεν ὑπερηφάνως. καὶ ὤμοσε μετὰ θυμοῦ, λέγων. ἐὰν μὴ παραδοθῇ ἰούδας καὶ ἡ παρεμβολὴ αὐτοῦ εἰς χεῖράς μου τὸ νῦν, καὶ ἔσται ἐὰν ἐπιστρέψω ἐν εἰρήνῃ, ἐμπυριῶ τὸν οἶκον τοῦτον. καὶ ἐξῆλθε μετὰ θυμοῦ μεγάλου. καὶ εἰσῆλθον οἱ ἱερεῖς, καὶ ἔστησαν κατὰ πρόσωπον τοῦ θυσιαστηρίου καὶ τοῦ ναοῦ, καὶ ἔκλαυσαν καὶ εἶπον. σὺ κύριε ἐξελέξω τὸν οἶκον τοῦτον ἐπικληθῆναι τὸ ὄνομά σου ἐπ' αὐτῷ, εἶναι οἶκον προσευχῆς καὶ δεήσεως τῷ λαῷ σου. ποίησον ἐκδίκησιν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τούτῳ καὶ ἐν τῇ παρεμβολῇ αὐτοῦ, καὶ πεσέτωσαν ἐν ῥομφαίᾳ. μνήσθητι τῶν δυσφημιῶν αὐτῶν, καὶ μὴ δῷς αὐτοῖς μονήν. καὶ ἐξῆλθε νικάνωρ ἐξ ἱερουσαλήμ, καὶ παρενέβαλεν ἐν βαιθωρών, καὶ συνήντησεν αὐτῷ δύναμις συρίας. καὶ ἰούδας παρενέβαλεν ἐν ἀδασὰ ἐν τρισχιλίοις ἀνδράσι. καὶ προσηύξατο ἰούδας καὶ εἶπεν. οἱ παρὰ τοῦ βασιλέως ἀσσυρίων ὅτε ἐδυσφήμησαν, ἐξῆλθεν ἄγγελός σου κύριε καὶ ἐπάταξεν ἐν αὐτοῖς ἑκατὸν ὀγδοηκονταπέντε χιλιάδας. οὕτω σύντριψον τὴν παρεμβολὴν ταύτην ἐνώπιον ἡμῶν σήμερον, καὶ γνώτωσαν οἱ ἐπίλοιποι, ὅτι κακῶς ἐλάλησαν ἐπὶ τὰ ἅγιά σου, καὶ κρῖνον αὐτὸν κατὰ τὴν κακίαν αὐτοῦ. καὶ συνῆψαν αἱ παρεμβολαὶ εἰς πόλεμον τῇ τρισκαιδεκάτῃ τοῦ μηνὸς ἀδάρ, καὶ συνετρίβη ἡ παρεμβολὴ νικάνορος, καὶ ἔπεσεν αὐτὸς πρῶτος ἐν τῷ πολέμῳ. ὡς δὲ εἶδεν ἡ παρεμβολὴ αὐτοῦ, ὅτι ἔπεσε νικάνωρ, ῥίψαντες τὰ ὅπλα αὐτῶν ἔφυγον. καὶ κατεδίωκεν αὐτοὺς ὁδὸν ἡμέρας μιᾶς ἀπὸ ἀδασὰ ἕως τοῦ ἐλθεῖν εἰς γάζηρα, καὶ ἐσάλπισαν ὀπίσω αὐτῶν ταῖς σάλπιγξι τῶν σημασιῶν, καὶ ἐξῆλθον ἐκ πασῶν τῶν κωμῶν τῆς ἰουδαίας κυκλόθεν, καὶ ὑπερεκέρων αὐτούς, καὶ ἀνέστρεφον οὗτοι πρὸς τούτους. καὶ ἔπεσον πάντες ῥομφαίᾳ, καὶ οὐ κατελείφθη ἐξ αὐτῶν οὐδὲ εἷς. καὶ ἔλαβον τὰ σκῦλα καὶ τὴν προνομήν, καὶ τὴν κεφαλὴν νικάνορος ἀφεῖλον καὶ τὴν δεξιὰν αὐτοῦ ἣν ἐξέτεινεν ὑπερηφάνως, καὶ ἤνεγκαν, καὶ ἐξέτειναν

σαν παρὰ τὴν ἱερουσαλήμ. καὶ εὐφράνθη ὁ λαὸς σφόδρα, καὶ ἤγαγον τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἡμέραν εὐφροσύνης μεγάλης. καὶ ἔστησαν τοῦ ἄγειν κατ' ἐνιαυτὸν τὴν ἡμέραν ταύτην τὴν τρισκαιδεκάτην τοῦ ἀδάρ. καὶ ἡσύχασεν ἡ γῆ ἰούδα ἡμέρας ὀλίγας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η'.

ΚΑὶ ἤκουσεν ἰούδας τὸ ὄνομα τῶν ῥωμαίων, ὅτι εἰσὶ δυνατοὶ ἰσχύϊ, καὶ αὐτοὶ εὐδοκοῦσιν ἐν πᾶσι τοῖς προστιθεμένοις αὐτοῖς, καὶ ὅσοι ἂν προσέλθωσιν αὐτοῖς, ἱστῶσιν αὐτοῖς φιλίαν, καὶ ὅτι εἰσὶ δυνατοὶ ἰσχύϊ. καὶ διηγήσαντο αὐτῷ τοὺς πολέμους αὐτῶν καὶ τὰς ἀνδραγαθίας ἃς ποιοῦσιν ἐν τοῖς γαλάταις, καὶ ὅτι κατεκράτησαν αὐτῶν καὶ ἤγαγον αὐτοὺς ὑπὸ φόρον. καὶ ὅσα ἐποίησαν ἐν χώρᾳ ἱσπανίας, τοῦ κατακρατῆσαι τῶν μετάλλων τοῦ ἀργυρίου καὶ τοῦ χρυσίου τοῦ ἐκεῖ. καὶ κατεκράτησαν τοῦ τόπου παντὸς τῇ βουλῇ αὐτῶν καὶ τῇ μακροθυμίᾳ, καὶ ὁ τόπος ἦν μακρὰν ἀπέχων ἀπ' αὐτῶν σφόδρα. καὶ τῶν βασιλέων τῶν ἐπελθόντων ἐπ' αὐτοὺς ἀπ' ἄκρου τῆς γῆς ἕως συνέτριψαν αὐτούς, καὶ ἐπάταξαν ἐν αὐτοῖς πληγὴν μεγάλην, καὶ οἱ ἐπίλοιποι διδόασιν αὐτοῖς φόρον κατ' ἐνιαυτόν. καὶ τὸν φίλιππον καὶ τὸν περσέα κιτιέων βασιλέα καὶ τοὺς ἐπηρμένους ἐπ' αὐτοὺς συνέτριψαν αὐτοὺς ἐν πολέμῳ, καὶ κατεκράτησαν αὐτῶν. καὶ ἀντίοχον τὸν μέγαν βασιλέα τῆς ἀσίας τὸν πορευθέντα ἐπ' αὐτοὺς εἰς πόλεμον ἔχοντα ἑκατὸν εἴκοσι ἐλέφαντας καὶ ἵππον καὶ ἅρματα καὶ δύναμιν πολλὴν σφόδρα, καὶ συνετρίβη ἀπ' αὐτῶν. καὶ ἔλαβον αὐτὸν ζῶντα, καὶ ἔστησαν αὐτοῖς διδόναι αὐτόν τε καὶ τοὺς βασιλεύοντας μετ' αὐτὸν φόρον μέγαν, διδόναι ὅμηρα καὶ διαστολήν, καὶ χώραν τὴν ἰνδικήν, καὶ μηδίαν, καὶ λυδίαν, καὶ ἀπὸ τῶν καλλίστων χωρῶν αὐτῶν, καὶ λαβόντες αὐτὰς παρ' αὐτοῦ ἔδωκαν αὐτὰς εὐμένει τῷ βασιλεῖ. καὶ ὅτι οἱ ἐκ τῆς ἑλλάδος ἐβουλεύσαντο ἐλθεῖν καὶ ἐξᾶραι αὐτούς, καὶ ἐγνώσθη ὁ λόγος αὐτοῖς, καὶ ἀπέστειλαν ἐπ' αὐτοὺς στρατηγὸν ἕνα, καὶ ἐπολέμησαν πρὸς αὐτούς, καὶ ἔπεσον ἐξ αὐτῶν τραυματίαι πολλοί, καὶ ᾐχμαλώτευσαν τὰς γυναῖκας αὐτῶν καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν, καὶ προενόμευσαν αὐτούς, καὶ κατεκράτησαν τῆς γῆς αὐτῶν, καὶ καθεῖλον τὰ [a] ὀχυρώματα αὐτῶν, καὶ κατεδουλώσαντο αὐτοὺς ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης. καὶ τὰς ἐπιλοίπους βασιλείας, καὶ τὰς νήσους ὅσοι ποτὲ ἀντέστησαν αὐτοῖς, κατέφθειραν καὶ ἐδούλωσαν αὐτούς. μετὰ δὲ τῶν φίλων αὐτῶν καὶ τῶν ἐπαναπαυομένων αὐτοῖς συνετήρησαν φιλίαν, καὶ κατεκράτησαν τῶν βασιλειῶν τῶν ἐγγὺς καὶ τῶν μακράν, καὶ ὅσοι ἤκουον τὸ ὄνομα αὐτῶν ἐφοβοῦντο ἀπ' αὐτῶν. ὅσοις δ' ἂν βούλωνται βοηθεῖν καὶ βασιλεύειν, βασιλεύουσιν. οὓς δ' ἂν βούλωνται, μεθιστῶσι, καὶ ὑψώθησαν σφόδρα. καὶ ἐν πᾶσι τούτοις οὐκ ἐπέθετο οὐδεὶς αὐτῶν διάδημα, καὶ οὐ περιεβάλοντο πορφύραν, ὥστε ἁδρυνθῆναι ἐν αὐτῇ. καὶ βουλευτήριον ἐποίησαν ἑαυτοῖς, καὶ καθ' ἡμέραν ἐβουλεύοντο τριακόσιοι καὶ εἴκοσι βουλευόμενοι διαπαντὸς περὶ τοῦ πλήθους, τοῦ εὐκοσμεῖν αὐτούς. καὶ πιστεύουσιν ἑνὶ ἀνθρώπῳ τὴν ἀρχὴν αὐτῶν κατ' ἐνιαυτόν, καὶ κυριεύειν πάσης τῆς γῆς αὐτῶν, καὶ πάντες ἀκούουσι τοῦ ἑνός, καὶ οὐκ ἔστι φθόνος οὐδὲ ζῆλος ἐν αὐτοῖς. καὶ ἐπελέξεν ἰούδας τὸν εὐπόλεμον υἱὸν ἰωάννου τοῦ ἀκκὼς καὶ ἰάσονα υἱὸν ἐλεαζάρου, καὶ ἀπέστειλεν αὐτοὺς εἰς ῥώμην, στῆσαι αὐτοῖς φιλίαν καὶ συμμαχίαν, καὶ τοῦ ἆραι τὸν ζυγὸν ἀπ' αὐτῶν, ὅτι ἴδον τὴν βασιλείαν τῶν ἑλλήνων καταδουλουμένους τὸν ἰσραὴλ δουλείαν. καὶ ἐπορεύθησαν εἰς ῥώμην, καὶ ἡ ὁδὸς πολλὴ σφόδρα, καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ βουλευτήριον, καὶ ἀπεκρίθησαν καὶ εἶπον. ἰούδας ὁ μακκαβαῖος καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ καὶ τὸ πλῆθος τῶν ἰουδαίων ἀπέστειλαν ἡμᾶς πρὸς ὑμᾶς, στῆσαι μεθ' ὑμῶν συμμαχίαν καὶ εἰρήνην, καὶ γραφῆναι ἡμᾶς συμμάχους καὶ φίλους ὑμῶν. καὶ ἤρεσεν ὁ λόγος ἐνώπιον αὐτῶν. καὶ τοῦτο τὸ ἀντίγραφον τῆς ἐπιστολῆς ἧς ἀντέγραψεν ἐπὶ δέλτοις χαλκαῖς, καὶ ἀπέστειλεν εἰς ἱερουσαλὴμ εἶναι παρ' αὐτοῖς ἐκεῖ μνημόσυνον εἰρήνης καὶ συμμαχίας. καλῶς γένοιτο ῥωμαίοις καὶ τῷ ἔθνει ἰουδαίων ἐν τῇ θαλάσσῃ καὶ ἐπὶ τῆς ξηρᾶς εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ ῥομφαία καὶ ἐχθρὸς μακρυνθείη ἀπ' αὐτῶν. ἐὰν δὲ ἐνστῇ πόλεμος ἐν ῥώμῃ προτέρᾳ ἢ πᾶσι τοῖς συμμάχοις αὐτῶν ἐν πάσῃ κυρείᾳ αὐτῶν, συμμαχήσει τὸ ἔθνος τῶν ἰουδαίων, ὡς ἂν ὁ καιρὸς ὑπογράφῃ αὐτοῖς καρδίᾳ πλήρει. καὶ τοῖς πολεμοῦσιν οὐ δώσουσιν οὐδὲ ἐπαρκέσουσι σῖτον, ὅπλα, ἀργύριον, πλοῖα, ὡς ἔδοξε ῥωμαίοις. καὶ φυλάξονται τὰ φυλάγματα αὐτῶν οὐθὲν λαβόντες. κατὰ τὰ αὐτὰ δὲ ἐὰν ἔθνει ἰουδαίων συμβῇ προτέροις πόλεμος, συμμαχήσουσιν οἱ ῥωμαῖοι ἐκ ψυχῆς, ὡς ἂν αὐτοῖς ὁ καιρὸς ὑπογράφῃ. καὶ τοῖς συμμαχοῦσιν οὐ δοθήσεται σῖτος, ὅπλα, ἀργύριον, πλοῖα, ὡς ἔδοξε ῥώμῃ. καὶ φυλάξονται τὰ φυλάγματα αὐτῶν καὶ οὐ μετὰ δόλου. κατὰ τοὺς λόγους τούτους ἔστησαν ῥωμαῖοι τῷ δήμῳ τῶν ἰουδαίων. ἐὰν δὲ μετὰ τοὺς λόγους τούτους βουλεύσωνται οὗτοι καὶ οὗτοι προσθεῖναι ἢ ἀφελεῖν, ποιήσονται ἐξ αἱρέσεως αὐτῶν, καὶ ὃ ἐὰν προσθῶσιν ἢ ἀφέλωσιν ἔσται κύρια. καὶ περὶ τῶν κακῶν ὧν ὁ βασιλεὺς δημήτριος συντελεῖται εἰς αὐτούς, ἐγράψαμεν αὐτῷ λέγοντες. διατί ἐβάρυνας τὸν ζυγόν σου ἐπὶ τοὺς φίλους ἡμῶν τοὺς συμμάχους ἰουδαίους; ἐὰν οὖν ἔτι ἐντύχωσι κατὰ σοῦ, ποιήσομεν αὐτοῖς τὴν κρίσιν, καὶ πολεμήσομέν σε διὰ τῆς θαλάσσης καὶ διὰ τῆς ξηρᾶς.

a Τὰ ὀχυρώματα αὐτῶν.] In quibusdam libris sequitur καὶ προενόμευσαν αὐτούς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ'.

ΚΑὶ ἤκουσε δημήτριος ὅτι ἔπεσε νικάνωρ καὶ αἱ δυνάμεις αὐτοῦ ἐν πολέμῳ, καὶ προσέθετο τὸν βακχίδην καὶ τὸν ἄλκιμον ἐκ δευτέρου ἀποστεῖλαι εἰς γῆν ἰούδα, καὶ τὸ δεξιὸν κέρας μετ' αὐτῶν. καὶ ἐπορεύθησαν ὁδὸν τὴν εἰς γάλγαλα, καὶ παρενέβαλον ἐπὶ μαισαλὼθ τὴν ἐν ἀρβήλοις, καὶ προκατελάβοντο αὐ-

τὸ αὐτὴν, καὶ ἀπώλεσαν ψυχὰς ἀνθρώπων πολλάς. καὶ τῷ μηνὸς τοῦ πρώτου ἔτους τοῦ δευτέρου καὶ πεντηκοστοῦ καὶ ἑκατοστοῦ παρενέβαλον ἐπὶ ἱερουσαλήμ. καὶ ἀπῆραν καὶ ἐπορεύθησαν εἰς βερέαν ἐν εἴκοσι χιλιάσιν ἀνδρῶν καὶ δισχιλίᾳ ἵππῳ. καὶ ἰούδας ἦν παρεμβεβληκὼς ἐν ἐλεασὰ, καὶ τρισχίλιοι ἄνδρες ἐκλεκτοὶ μετ' αὐτοῦ. καὶ ἴδον τὸ πλῆθος τῶν δυνάμεων ὅτι πολλοί εἰσι, καὶ ἐφοβήθησαν σφόδρα. καὶ ἐξερρύησαν πολλοὶ ἀπὸ τῆς παρεμβολῆς, οὐ κατελείφθησαν ἐξ αὐτῶν ἀλλ' ἢ ὀκτακόσιοι ἄνδρες. καὶ εἶδεν ἰούδας, ὅτι ἀπερρύη ἡ παρεμβολὴ αὐτοῦ, καὶ ὁ πόλεμος ἔθλιβεν αὐτόν. καὶ συνετρίβη τῇ καρδίᾳ, ὅτι οὐκ εἶχε καιρὸν συναγαγεῖν αὐτούς. καὶ ἐξελύθη, καὶ εἶπε τοῖς καταλειφθεῖσιν. ἀναστῶμεν καὶ ἀναβῶμεν ἐπὶ τοὺς ὑπεναντίους ἡμῶν, ἐὰν ἄρα δυνώμεθα πολεμῆσαι αὐτοῖς. καὶ ἀπέστρεψαν αὐτὸν, λέγοντες. οὐ μὴ δυνώμεθα, ἀλλ' ἢ σώζωμεν τὰς ἑαυτῶν ψυχὰς τὸ νῦν, καὶ ἐπιστρέψωμεν μετὰ τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν, καὶ πολεμήσωμεν πρὸς αὐτούς, ἡμεῖς δὲ ὀλίγοι. καὶ εἶπεν ἰούδας. μή μοι γένοιτο ποιῆσαι τὸ πρᾶγμα τοῦτο, φυγεῖν ἀπ' αὐτῶν. καὶ εἰ ἤγγικεν ὁ καιρὸς ἡμῶν, καὶ ἀποθάνωμεν ἐν ἀνδρείᾳ χάριν τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν, καὶ μὴ καταλίπωμεν αἰτίαν τῇ δόξῃ ἡμῶν. καὶ ἀπῆρεν ἡ δύναμις ἀπὸ τῆς παρεμβολῆς, καὶ ἔστησαν εἰς συνάντησιν αὐτοῖς, καὶ ἐμερίσθη ἡ ἵππος εἰς δύο μέρη, καὶ οἱ σφενδονῆται καὶ οἱ τοξόται προεπορεύοντο τῆς δυνάμεως, καὶ οἱ πρωταγωνισταὶ πάντες οἱ δυνατοί. βακχίδης δὲ ἦν ἐν τῷ δεξιῷ κέρατι, καὶ ἤγγισεν ἡ φάλαγξ ἐκ τῶν δύο μερῶν, καὶ ἐφώνουν ταῖς σάλπιγξι. καὶ ἐσάλπισαν οἱ παρὰ ἰούδα καὶ αὐτοὶ ταῖς σάλπιγξι, καὶ ἐσαλεύθη ἡ γῆ ἀπὸ τῆς φωνῆς τῶν παρεμβολῶν. καὶ ἐγένετο ὁ πόλεμος συνημμένος ἀπὸ πρωΐθεν ἕως ἑσπέρας. καὶ εἶδεν ἰούδας ὅτι βακχίδης καὶ τὸ στερέωμα τῆς παρεμβολῆς ἐν τοῖς δεξιοῖς, καὶ συνῆλθον αὐτῷ πάντες οἱ εὔψυχοι τῇ καρδίᾳ. καὶ συνετρίβη τὸ δεξιὸν κέρας ἀπ' αὐτῶν, καὶ ἐδίωκον ὀπίσω αὐτῶν ἕως ἀζώτου ὄρους. καὶ εἰς τὸ ἀριστερὸν κέρας ἴδον ὅτι συνετρίβη τὸ δεξιὸν κέρας, καὶ ἐπέστρεψαν κατὰ πόδας ἰούδα καὶ τῶν μετ' αὐτοῦ ἐκ τῶν ὄπισθεν. καὶ ἐβαρύνθη ὁ πόλεμος, καὶ ἔπεσον τραυματίαι πολλοὶ ἐκ τούτων καὶ ἐκ τούτων. καὶ ἰούδας ἔπεσε, καὶ οἱ λοιποὶ ἔφυγον. καὶ ἦραν ἰωνάθαν καὶ σίμων ἰούδαν τὸν ἀδελφὸν αὐτῶν, καὶ ἔθαψαν αὐτὸν ἐν τῷ τάφῳ τῶν πατέρων αὐτοῦ ἐν μωδεεὶμ, καὶ ἔκλαυσαν αὐτὸν, καὶ ἐκόψαντο αὐτὸν πᾶς ἰσραὴλ κοπετὸν μέγαν, καὶ ἐπένθουν ἡμέρας πολλάς, καὶ εἶπον. πῶς ἔπεσε δυνατὸς σώζων τὸν ἰσραήλ; καὶ τὰ περισσὰ τῶν λόγων ἰούδα καὶ τῶν πολέμων καὶ τῶν ἀνδραγαθιῶν ὧν ἐποίησε καὶ τῆς μεγαλωσύνης αὐτοῦ οὐ κατεγράφη, πολλὰ γὰρ ἦν σφόδρα. καὶ ἐγένετο μετὰ τὴν τελευτὴν ἰούδα, ἐξέκυψαν οἱ ἄνομοι ἐν πᾶσι τοῖς ὁρίοις ἰσραὴλ, καὶ ἀνέτειλαν πάντες οἱ ἐργαζόμενοι τὴν ἀδικίαν. ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἐγενήθη λιμὸς μέγας σφόδρα, καὶ ηὐτομόλησεν ἡ χώρα μετ' αὐτῶν. καὶ ἐξέλεξε βακχίδης τοὺς ἀσεβεῖς ἄνδρας, καὶ κατέστησεν αὐτοὺς κυρίους τῆς χώρας. καὶ ἐξεζήτουν καὶ ἠρεύνων τοὺς φίλους

ἰούδα, καὶ ἦγον αὐτοὺς πρὸς βακχίδην. καὶ ἐξεδίκα ἐν αὐτοῖς, καὶ ἐνέπαιζεν αὐτοῖς. καὶ ἐγένετο θλίψις μεγάλη ἐν τῷ ἰσραὴλ, ἥτις οὐκ ἐγένετο ἀφ' ἧς ἡμέρας οὐκ ὤφθη προφήτης ἐν αὐτοῖς. καὶ ἠθροίσθησαν πάντες οἱ φίλοι ἰούδα, καὶ εἶπον τῷ ἰωνάθαν. ἀφ' οὗ ὁ ἀδελφός σου ἰούδας τετελεύτηκε, καὶ ἀνὴρ ὅμοιος αὐτῷ οὐκ ἔστιν ἐξελθεῖν πρὸς τοὺς ἐχθροὺς καὶ βακχίδην, καὶ ἐν τοῖς ἐχθραίνουσι τοῦ ἔθνους ἡμῶν. νῦν οὖν σε ᾑρετισάμεθα σήμερον, τοῦ εἶναι ἀντ' αὐτοῦ ἡμῖν εἰς ἄρχοντα καὶ ἡγούμενον, τοῦ πολεμῆσαι τὸν πόλεμον ἡμῶν. καὶ ἐπεδέξατο ἰωνάθαν ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ τὴν ἥγησιν, καὶ ἀνέστη ἀντὶ ἰούδα τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ. καὶ ἔγνω βακχίδης, καὶ ἐζήτει αὐτὸν ἀποκτεῖναι. καὶ ἔγνω ἰωνάθαν καὶ σίμων ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ καὶ πάντες οἱ μετ' αὐτοῦ, καὶ ἔφυγον εἰς τὴν ἔρημον θεκωὲ, καὶ παρενέβαλον ἐπὶ τὸ ὕδωρ λάκκου ἀσφάρ. καὶ ἔγνω βακχίδης τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων, καὶ ἦλθεν αὐτὸς καὶ πᾶν τὸ στράτευμα αὐτοῦ πέραν τοῦ ἰορδάνου. καὶ ἀπέστειλεν ἰωνάθαν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἡγούμενον τοῦ ὄχλου. καὶ παρεκάλεσε τοὺς ναβαταίους φίλους αὐτοῦ παραθέσθαι αὐτοῖς τὴν ἀποσκευὴν αὐτῶν τὴν πολλήν. καὶ ἐξῆλθον υἱοὶ ἰαμβρὶ ἐκ μηδαβὰ, καὶ συνέλαβον ἰωάννην καὶ πάντα ὅσα εἶχεν, καὶ ἀπῆλθον ἔχοντες. μετὰ δὲ τοὺς λόγους τούτους ἀπήγγειλαν τῷ ἰωνάθαν καὶ σίμωνι τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ, ὅτι οἱ υἱοὶ ἰαμβρὶ ποιοῦσι γάμον μέγαν, καὶ ἄγουσι τὴν νύμφην ἀπὸ ναδαβὰθ θυγατέρα ἑνὸς τῶν μεγιστάνων μεγάλων τοῦ χαναὰν μετὰ παραπομπῆς μεγάλης. καὶ ἐμνήσθησαν ἰωάννου τοῦ ἀδελφοῦ αὐτῶν, καὶ ἀνέβησαν καὶ ἐκρύβησαν ὑπὸ τὴν σκέπην τοῦ ὄρους. καὶ ἦραν τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν καὶ ἴδον, καὶ ἰδοὺ θροῦς καὶ ἀποσκευὴ πολλὴ, καὶ ὁ νυμφίος ἐξῆλθε καὶ οἱ φίλοι αὐτοῦ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ εἰς συνάντησιν αὐτῶν μετὰ τυμπάνων καὶ μουσικῶν καὶ ὅπλων πολλῶν. καὶ ἐξανέστησαν ἐπ' αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ ἐνέδρου οἱ περὶ τὸν ἰωνάθαν, καὶ ἀπέκτειναν αὐτοὺς, καὶ ἔπεσον τραυματίαι πολλοὶ, καὶ οἱ ἐπίλοιποι ἔφυγον εἰς τὸ ὄρος, καὶ ἔλαβον πάντα τὰ σκῦλα αὐτῶν. καὶ μετεστράφη ὁ γάμος εἰς πένθος, καὶ ἡ φωνὴ μουσικῶν αὐτῶν εἰς θρῆνον. καὶ ἐξεδίκησαν τὴν ἐκδίκησιν αἵματος ἀδελφοῦ αὐτῶν, καὶ ἀπέστρεψαν εἰς τὸ ἕλος τοῦ ἰορδάνου. καὶ ἤκουσε βακχίδης, καὶ ἦλθε τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων ἕως τῶν κρηπίδων τοῦ ἰορδάνου ἐν δυνάμει πολλῇ. καὶ εἶπεν ἰωνάθαν τοῖς παρ' αὐτοῦ. ἀναστῶμεν νῦν καὶ πολεμήσωμεν ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ἡμῶν, οὐ γάρ ἐστι σήμερον ὡς ἐχθὲς καὶ τρίτην ἡμέραν. ἰδοὺ γὰρ ὁ πόλεμος ἐξεναντίας ἡμῶν καὶ ἐξόπισθεν ἡμῶν. τὸ δὲ ὕδωρ τοῦ ἰορδάνου ἔνθεν καὶ ἔνθεν καὶ ἕλος καὶ δρυμὸς, οὐκ ἔστι τόπος τοῦ ἐκκλῖναι. νῦν οὖν κεκράξατε εἰς οὐρανὸν, ὅπως διασωθῆτε ἐκ χειρὸς ἐχθρῶν ὑμῶν. καὶ συνῆψεν ὁ πόλεμος. καὶ ἐξέτεινεν ἰωνάθαν τὴν χεῖρα αὐτοῦ πατάξαι τὸν βακχίδην, καὶ ἐξέκλινεν ἀπ' αὐτοῦ εἰς τὰ ὀπίσω. καὶ ἐνεπήδησεν ἰωνάθαν καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ εἰς τὸν ἰορδάνην, καὶ διεκολύμβησαν εἰς τὸ πέραν, καὶ οὐ διέβησαν ἐπ' αὐτοὺς τὸν ἰορδάνην. καὶ ἔπεσον παρὰ βακχίδου τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ εἰς χιλίους ἄνδρας. καὶ ἐπέ-

στρεψεν εἰς ἱερουσαλὴμ, καὶ ᾠκοδόμησε πόλεις ὀχυρὰς ἐν τῇ ἰουδαίᾳ, τὸ ὀχύρωμα τὸ ἐν ἱεριχὼ, καὶ τὴν ἐμμαοὺμ, καὶ τὴν βαιθωρὼν, καὶ τὴν βαιθὴλ, καὶ τὴν θαμναθὰ φαραθωνὶ, καὶ τὴν τεφὼν ἐν τείχεσιν ὑψηλοῖς καὶ πύλαις καὶ μοχλοῖς. καὶ ἔθετο φρουρὰν ἐν αὐτοῖς τοῦ ἐχθραίνειν τῷ ἰσραήλ. καὶ ὠχύρωσε τὴν πόλιν τὴν ἐν βαιθσούρα, καὶ τὴν γάζαρα, καὶ τὴν ἄκραν, καὶ ἔθετο ἐν αὐταῖς δυνάμεις καὶ παραθέσεις βρωμάτων. καὶ ἔλαβε τοὺς υἱοὺς τῶν ἡγουμένων τῆς χώρας ὅμηρα, καὶ ἔθετο αὐτοὺς ἐν τῇ ἄκρᾳ ἐν ἱερουσαλὴμ ἐν φυλακῇ. καὶ ἐν ἔτει τρίτῳ καὶ πεντηκοστῷ καὶ ἑκατοστῷ μηνὶ τῷ δευτέρῳ ἐπέταξεν ἄλκιμος καθαιρεῖν τὸ τεῖχος τῆς αὐλῆς τῶν ἁγίων τῆς ἐσωτέρας, καὶ καθεῖλε τὰ ἔργα τῶν προφητῶν, καὶ ἐνήρξατο τοῦ καθαιρεῖν. ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἐπλήγη ἄλκιμος καὶ ἐνεποδίσθη τὰ ἔργα αὐτοῦ καὶ ἀπεφράγη τὸ στόμα αὐτοῦ καὶ παρελύθη, καὶ οὐκ ἐδύνατο ἔτι λαλῆσαι λόγον καὶ ἐντείλασθαι περὶ τοῦ οἴκου αὐτοῦ. καὶ ἀπέθανεν ἄλκιμος ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ μετὰ βασάνου μεγάλης. καὶ εἶδε βακχίδης ὅτι ἀπέθανεν ἄλκιμος, καὶ ἀπέστρεψε πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ ἡσύχασεν ἡ γῆ ἰούδα ἔτη δύο. καὶ ἐβουλεύσαντο πάντες οἱ ἄνομοι, λέγοντες. ἰδοὺ ἰωνάθαν καὶ οἱ παρ' αὐτοῦ ἐν ἡσυχίᾳ κατοικοῦσι πεποιθότες· νῦν οὖν ἄξομεν τὸν βακχίδην, καὶ συλλήψεται αὐτοὺς πάντας ἐν νυκτὶ μιᾷ. καὶ πορευθέντες συνεβουλεύσαντο αὐτῷ. καὶ ἀπῆρε τοῦ ἐλθεῖν μετὰ δυνάμεως πολλῆς, καὶ ἀπέστειλεν ἐπιστολὰς λάθρα πᾶσι τοῖς συμμάχοις αὐτοῦ τοῖς ἐν τῇ ἰουδαίᾳ, ὅπως συλλάβωσι τὸν ἰωνάθαν καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἐδύναντο, ὅτι ἐγνώσθη αὐτοῖς ἡ βουλὴ αὐτῶν. καὶ συνελάβοντο ἀπὸ τῶν ἀνδρῶν τῆς χώρας τῶν ἀρχηγῶν τῆς κακίας εἰς πεντήκοντα ἄνδρας, καὶ ἀπέκτειναν αὐτούς. καὶ ἐξεχώρησεν ἰωνάθαν καὶ σίμων καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ εἰς βαιθβασὶ τὴν ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ ᾠκοδόμησε τὰ καθῃρημένα αὐτῆς, καὶ ἐστερέωσαν αὐτήν. καὶ ἔγνω βακχίδης καὶ συνήγαγε πᾶν τὸ πλῆθος αὐτοῦ, καὶ τοῖς ἐκ τῆς ἰουδαίας παρήγγειλε. καὶ ἐλθὼν παρενέβαλεν ἐπὶ βαιθβασὶ καὶ ἐπολέμησεν αὐτὴν ἡμέρας πολλὰς, καὶ ἐποίησε μηχανάς. καὶ ἀπέλιπεν ἰωνάθαν σίμωνα τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἐν τῇ πόλει, καὶ ἐξῆλθεν εἰς τὴν χώραν, καὶ ἐξῆλθεν ἐν ἀριθμῷ. καὶ ἐπάταξεν ὀδοαρρὴν καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ καὶ τοὺς υἱοὺς φασιρὼν ἐν τῷ σκηνώματι αὐτῶν. καὶ ἐξήρξατο τύπτειν καὶ ἀναβαίνειν ἐν δυνάμεσι. καὶ σίμων καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ ἐξῆλθον ἐκ τῆς πόλεως, καὶ ἐνεπύρισαν τὰς μηχανάς. καὶ ἐπολέμησεν πρὸς τὸν βακχίδην, καὶ συνετρίβη ὑπ' αὐτῶν, καὶ ἔθλιβεν αὐτὸν σφόδρα, ὅτι ἦν ἡ βουλὴ αὐτοῦ καὶ ἡ ἔφοδος αὐτοῦ κενή. καὶ ὠργίσθη θυμῷ τοῖς ἀνδράσι τοῖς ἀνόμοις τοῖς συμβουλεύσασιν αὐτῷ ἐλθεῖν εἰς τὴν χώραν· καὶ ἀπέκτειναν ἐξ αὐτῶν πολλοὺς, καὶ ἐβουλεύσατο τοῦ ἀπελθεῖν εἰς τὴν γῆν αὐτοῦ. καὶ ἐπέγνω ἰωνάθαν καὶ ἀπέστειλε πρὸς αὐτὸν πρέσβεις, τοῦ συνθέσθαι πρὸς αὐτὸν εἰρήνην καὶ ἀποδοῦναι αὐτοῖς τὴν αἰχμαλωσίαν. καὶ ἀπεδέξατο καὶ ἐποίησε κατὰ τοὺς λόγους αὐτοῦ, καὶ ὤμοσεν αὐτῷ μὴ ἐκζητῆσαι αὐτῷ κακὸν πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς αὐτοῦ. καὶ ἀπέδωκεν αὐτῷ τὴν αἰχμαλωσίαν ἣν ᾐχμαλώτευσε τὸ πρότερον ἐκ γῆς ἰούδα. καὶ ἀποστρέψας ἀπῆλθεν εἰς τὴν γῆν αὐτοῦ, καὶ οὐ προσέθετο ἔτι ἐλθεῖν εἰς τὰ ὅρια αὐτῶν. καὶ κατέπαυσε ῥομφαία ἐξ ἰσραήλ, καὶ ᾤκησεν ἰωνάθαν ἐν μαχμάς. καὶ ἤρξατο ἰωνάθαν κρίνειν τὸν λαὸν, καὶ ἠφάνισε τοὺς ἀσεβεῖς ἐξ ἰσραήλ.

a Καὶ ἐπιστρέψωμεν μετὰ τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν.] In quibusdā libris est, ἐπίστρεψον, καὶ οἱ ἀδελφοὶ ἡμῶν ἀπερρύησαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι'.

Καὶ ἐν ἔτει ἑξηκοστῷ καὶ ἑκατοστῷ ἀνέβη ἀλέξανδρος ὁ τοῦ ἀντιόχου ὁ ἐπιφανὴς, καὶ κατέλαβε τὸ πτολεμαΐδα, καὶ ἐπεδέξαντο αὐτὸν, καὶ ἐβασίλευσεν ἐκεῖ. καὶ ἤκουσε δημήτριος ὁ βασιλεὺς, καὶ συνήγαγε δυνάμεις πολλὰς σφόδρα, καὶ ἐξῆλθεν εἰς συνάντησιν αὐτῷ εἰς πόλεμον. καὶ ἀπέστειλε δημήτριος πρὸς ἰωνάθαν ἐπιστολὰς λόγοις εἰρηνικοῖς, ὥστε μεγαλῦναι αὐτὸν, εἶπε γάρ. προφθάσωμεν τοῦ εἰρήνην θεῖναι μετ' αὐτοῦ, πρινὴ θεῖναι αὐτὸν μετὰ ἀλεξάνδρου καθ' ἡμῶν. μνησθήσεται γὰρ πάντων τῶν κακῶν ὧν συνετελέσαμεν πρὸς αὐτὸν καὶ εἰς τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ, καὶ εἰς τὸ ἔθνος αὐτοῦ. καὶ ἔδωκεν αὐτῷ ἐξουσίαν συναγαγεῖν δυνάμεις καὶ κατασκευάζειν ὅπλα, καὶ εἶναι αὐτὸν σύμμαχον αὐτοῦ, καὶ τὰ ὅμηρα τὰ ἐν τῇ ἄκρᾳ εἶπε παραδοῦναι αὐτῷ. καὶ ἦλθεν ἰωνάθαν εἰς ἱερουσαλὴμ, καὶ ἀνέγνω τὰς ἐπιστολὰς εἰς τὰ ὦτα παντὸς τοῦ λαοῦ καὶ τῶν ἐκ τῆς ἄκρας. καὶ ἐφοβήθησαν φόβον μέγαν ὅτε ἤκουσαν, ὅτι ἔδωκεν αὐτῷ ὁ βασιλεὺς ἐξουσίαν συναγαγεῖν δυνάμεις. καὶ παρέδωκαν οἱ ἐκ τῆς ἄκρας ἰωνάθαν τὰ ὅμηρα, καὶ ἀπέδωκεν αὐτοὺς τοῖς γονεῦσιν αὐτῶν. καὶ ᾤκησεν ἰωνάθαν ἐν ἱερουσαλὴμ, καὶ ἤρξατο οἰκοδομεῖν καὶ καινίζειν τὴν πόλιν. καὶ εἶπε πρὸς τοὺς ποιοῦντας τὰ ἔργα, οἰκοδομεῖν τὰ τείχη καὶ τὸ ὄρος σιὼν κυκλόθεν ἐκ λίθων τετραγώνων εἰς ὀχύρωσιν, καὶ ἐποίησαν οὕτως. καὶ ἔφυγον οἱ ἀλλογενεῖς οἱ ὄντες ἐν τοῖς ὀχυρώμασιν οἷς ᾠκοδόμησε βακχίδης. καὶ κατέλιπεν ἕκαστος τὸν τόπον αὐτοῦ, καὶ ἀπῆλθεν εἰς τὴν γῆν αὐτοῦ. πλὴν ἐν βαιθσούρᾳ ὑπελείφθησάν τινες τῶν καταλιπόντων τὸν νόμον καὶ τὰ προστάγματα, ἦν γὰρ αὐτοῖς φυγαδευτήριον. καὶ ἤκουσεν ἀλέξανδρος ὁ βασιλεὺς τὰς ἐπαγγελίας ὅσας ἀπέστειλε δημήτριος τῷ ἰωνάθαν, καὶ διηγήσαντο αὐτῷ τοὺς πολέμους καὶ τὰς ἀνδραγαθίας ἃς ἐποίησεν αὐτὸς καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, καὶ τοὺς κόπους οὓς ἔσχον, καὶ εἶπε. μὴ εὑρήσομεν ἄνδρα τοιοῦτον ἕνα; καὶ νῦν ποιήσομεν αὐτὸν φίλον καὶ σύμμαχον ἡμῶν. καὶ ἔγραψεν ἐπιστολὰς καὶ ἀπέστειλεν αὐτῷ κατὰ τοὺς λόγους τούτους, λέγων. βασιλεὺς ἀλέξανδρος τῷ ἀδελφῷ ἰωνάθαν χαίρειν. ἀκηκόαμεν περὶ σοῦ, ὅτι ἀνὴρ δυνατὸς ἰσχύϊ καὶ ἐπιτήδειος εἶ τοῦ εἶναι ἡμῖν φίλος. καὶ νῦν καθεστάκαμέν σε σήμερον

ἀρχιερέα τοῦ ἔθνους σου, καὶ φίλον βασιλέως καλεῖσθαι, καὶ ἀπέστειλεν αὐτῷ πορφύραν καὶ στέφανον χρυσοῦν, καὶ φρονεῖν τὰ ἡμῶν καὶ συντηρεῖν φιλίαν πρὸς ἡμᾶς. καὶ ἐνεδύσατο ἰωνάθαν τὴν ἁγίαν στολὴν τῷ ἑβδόμῳ μηνὶ ἔτους ἑξηκοστοῦ καὶ ἑκατοστοῦ ἐν ἑορτῇ σκηνοπηγίας, καὶ συνήγαγε δυνάμεις, καὶ κατεσκεύασεν ὅπλα πολλά. καὶ ἤκουσε δημήτριος τοὺς λόγους τούτους, καὶ ἐλυπήθη καὶ εἶπε. τί τοῦτο ἐποιήσαμεν ὅτι προέφθακεν ἡμᾶς ὁ ἀλέξανδρος τοῦ φιλίαν καταλαβέσθαι τοῖς ἰουδαίοις εἰς στήριγμα; γράψω αὐτοῖς κἀγὼ λόγους παρακλήσεως καὶ ὕψους καὶ δομάτων, ὅπως ὦσι σὺν ἐμοὶ εἰς βοήθειαν. καὶ ἀπέστειλεν αὐτοῖς κατὰ τοὺς λόγους τούτους. βασιλεὺς δημήτριος τῷ ἔθνει τῶν ἰουδαίων χαίρειν. ἐπεὶ συνετηρήσατε τὰς πρὸς ἡμᾶς συνθήκας, καὶ ἐνεμείνατε τῇ φιλίᾳ ἡμῶν καὶ οὐ προσεχωρήσατε τοῖς ἐχθροῖς ἡμῶν, ἠκούσαμεν καὶ ἐχάρημεν. καὶ νῦν ἐμμείνατε ἔτι τοῦ συντηρῆσαι πρὸς ἡμᾶς πίστιν, καὶ ἀνταποδώσομεν ὑμῖν ἀγαθὰ, ἀνθ᾽ ὧν ποιεῖτε μεθ᾽ ἡμῶν. καὶ ἀφήσομεν ὑμῖν ἀφέματα πολλὰ, καὶ δώσομεν ὑμῖν δόματα. καὶ νῦν ἀπολύω ὑμᾶς, καὶ ἀφίημι πάντας τοὺς ἰουδαίους ἀπὸ τῶν φόρων καὶ τῆς τιμῆς τοῦ ἁλὸς, καὶ ἀπὸ τῶν στεφάνων, καὶ ἀντὶ τοῦ τρίτου τῆς σπορᾶς. καὶ ἀντὶ τοῦ ἡμίσους τοῦ καρποῦ τοῦ ξυλίνου τοῦ ἐπιβάλλοντός μοι λαβεῖν, ἀφίημι ἀπὸ τῆς σήμερον καὶ ἐπέκεινα τοῦ λαβεῖν ἀπὸ τῆς γῆς ἰούδα, καὶ ἀπὸ τῶν τριῶν νομῶν τῶν προστιθεμένων αὐτῇ ἀπὸ τῆς σαμαρείτιδος καὶ γαλιλαίας, καὶ ἀπὸ τῆς σήμερον ἡμέρας καὶ εἰς τὸν αἰῶνα χρόνον. καὶ ἱερουσαλὴμ ἤτω ἁγία καὶ ἀφειμένη καὶ τὰ ὅρια αὐτῆς. αἱ δεκάται καὶ τὰ τέλη. ἀφίημι καὶ τὴν ἐξουσίαν τῆς ἄκρας τῆς ἐν ἱερουσαλὴμ, καὶ δίδωμι τῷ ἀρχιερεῖ, ὅπως ἂν καταστήσῃ ἐν αὐτῇ ἄνδρας οὓς ἂν ἐκλέξηται αὐτὸς τοῦ φυλάσσειν αὐτήν. καὶ πᾶσαν ψυχὴν ἰουδαίων τὴν αἰχμαλωτισθεῖσαν ἀπὸ γῆς ἰούδα εἰς πᾶσαν βασιλείαν μου ἀφίημι ἐλευθέραν δωρεάν. καὶ πάντες ἀφιέτωσαν τοὺς φόρους καὶ τῶν κτηνῶν αὐτῶν. καὶ πᾶσαι αἱ ἑορταὶ καὶ τὰ σάββατα καὶ νουμηνίαι, καὶ ἡμέραι ἀποδεδειγμέναι, καὶ τρεῖς ἡμέραι πρὸ ἑορτῆς καὶ τρεῖς ἡμέραι μετὰ ἑορτὴν, ἔστωσαν πᾶσαι αἱ ἡμέραι ἀτελείας καὶ ἀφέσεως πᾶσι τοῖς ἰουδαίοις τοῖς οὖσιν ἐν τῇ βασιλείᾳ μου. καὶ οὐχ ἕξει ἐξουσίαν οὐδεὶς πράσσειν καὶ παρενοχλεῖν τινα αὐτῶν περὶ παντὸς πράγματος. καὶ προσγραφήτωσαν τῶν ἰουδαίων εἰς τὰς δυνάμεις τοῦ βασιλέως εἰς τριάκοντα χιλιάδας ἀνδρῶν, καὶ δοθήσεται αὐτοῖς ξένια ὡς καθήκει πάσαις ταῖς δυνάμεσι τοῦ βασιλέως. καὶ κατασταθήσεται ἐξ αὐτῶν ἐν τοῖς ὀχυρώμασι τοῦ βασιλέως τοῖς μεγάλοις, καὶ ἐκ τούτων κατασταθήσεται ἐπὶ χρειῶν τῆς βασιλείας τῶν οὐσῶν εἰς πίστιν. καὶ οἱ ἐπ᾽ αὐτῶν καὶ οἱ ἄρχοντες ἔστωσαν ἐξ αὐτῶν, καὶ πορευέσθωσαν τοῖς νόμοις αὐτῶν, καθὰ καὶ προσέταξεν ὁ βασιλεὺς ἐν γῇ ἰούδα. καὶ τοὺς τρεῖς νομοὺς τοὺς προστεθέντας τῇ ἰουδαίᾳ ἀπὸ τῆς χώρας σαμαρείας, προστεθήτω τῇ ἰουδαίᾳ πρὸς τὸ λογισθῆναι τοῦ γενέσθαι ὑφ᾽ ἕνα, τοῦ μὴ ὑπακοῦσαι ἄλλης ἐξουσίας ἀλλ᾽ ἢ τοῦ ἀρχιερέως. πτολεμαΐδα καὶ τὴν προσκυροῦσαν αὐτῇ δέδωκα δόμα τοῖς ἁγίοις τοῖς ἐν ἱερουσαλὴμ εἰς τὴν προσήκουσαν δαπάνην τοῖς ἁγίοις. κἀγὼ δίδωμι κατ᾽ ἐνιαυτὸν δεκαπέντε χιλιάδας σίκλων ἀργυρίου ἀπὸ τῶν λόγων τοῦ βασιλέως ἀπὸ τῶν τόπων τῶν ἀνηκόντων. καὶ πᾶν τὸ πλεονάζον ὃ οὐκ ἀπεδίδοσαν οἱ ἀπὸ τῶν χρειῶν, ὡς ἐν τοῖς πρώτοις ἔτεσιν, ἀπὸ τοῦ νῦν δώσουσιν εἰς τὰ ἔργα τοῦ οἴκου. καὶ ἐπὶ τούτοις πεντακισχιλίους σίκλους ἀργυρίου οὓς ἐλάμβανον [a] ἀπὸ τῶν χρειῶν τοῦ ἁγίου ἀπὸ τοῦ λόγου κατ᾽ ἐνιαυτὸν, καὶ ταῦτα ἀφίεται διὰ τὸ ἀνήκειν αὐτὰ τοῖς ἱερεῦσι τοῖς λειτουργοῦσι. καὶ ὅσοι ἐὰν φύγωσιν εἰς τὸ ἱερὸν τὸ ἐν ἱεροσολύμοις καὶ ἐν πᾶσι τοῖς ὁρίοις αὐτοῦ, ὀφείλοντες βασιλικὰ καὶ πᾶν πρᾶγμα, ἀπολελύσθωσαν, καὶ πάντα ὅσα ἐστὶν αὐτοῖς ἐν τῇ βασιλείᾳ μου. καὶ τοῦ οἰκοδομηθῆναι καὶ τοῦ ἐπικαινισθῆναι τὰ ἔργα τῶν ἁγίων· καὶ ἡ δαπάνη δοθήσεται ἐκ τοῦ λόγου τοῦ βασιλέως. καὶ τοῦ οἰκοδομηθῆναι τὰ τείχη ἱερουσαλὴμ καὶ ὀχυρῶσαι κυκλόθεν, καὶ ἡ δαπάνη δοθήσεται ἐκ τοῦ λόγου τοῦ βασιλέως, καὶ τοῦ οἰκοδομηθῆναι τὰ τείχη τὰ ἐν τῇ ἰουδαίᾳ. ὡς δὲ ἤκουσεν ἰωνάθαν καὶ ὁ λαὸς τοὺς λόγους τούτους, οὐκ ἐπίστευσαν αὐτοῖς οὐδὲ ἐπεδέξαντο, ὅτι ἐπεμνήσθησαν τῆς κακίας τῆς μεγάλης ἧς ἐποίησεν ἐν ἰσραὴλ, καὶ ἔθλιψεν αὐτοὺς σφόδρα. καὶ εὐδόκησαν ἐν ἀλεξάνδρῳ ὅτι αὐτὸς ἐγένετο αὐτοῖς ἀρχηγὸς λόγων εἰρηνικῶν, καὶ συνεμάχουν αὐτῷ πάσας τὰς ἡμέρας. καὶ συνήγαγεν ἀλέξανδρος ὁ βασιλεὺς δυνάμεις μεγάλας, καὶ παρενέβαλεν ἐξεναντίας δημητρίου. καὶ συνῆψαν πόλεμον οἱ δύο βασιλεῖς, καὶ ἔφυγεν ἡ παρεμβολὴ δημητρίου, καὶ ἐδίωξεν αὐτὸν ὁ ἀλέξανδρος, καὶ ἴσχυσεν ἐπ᾽ αὐτούς. καὶ ἐστερέωσε τὸν πόλεμον σφόδρα ἕως ἔδυ ὁ ἥλιος, καὶ ἔπεσεν ὁ δημήτριος ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. καὶ ἀπέστειλεν ἀλέξανδρος πρὸς πτολεμαῖον βασιλέα αἰγύπτου πρέσβεις κατὰ τοὺς λόγους τούτους, λέγων. ἐπεὶ ἀνέστρεψα εἰς γῆν βασιλείας μου, καὶ ἐκάθισα ἐπὶ θρόνου πατέρων μου, καὶ ἐκράτησα τῆς ἀρχῆς, καὶ συνέτριψα τὸν δημήτριον. καὶ ἐπεκράτησα τῆς χώρας ἡμῶν, καὶ συνῆψα πρὸς αὐτὸν μάχην, καὶ συνετρίβη αὐτὸς, καὶ ἡ παρεμβολὴ αὐτοῦ ὑφ᾽ ἡμῶν, καὶ ἐκαθίσαμεν ἐπὶ θρόνου βασιλείας αὐτοῦ. καὶ νῦν στήσωμεν πρὸς ἑαυτοὺς φιλίαν, καὶ νῦν δός μοι τὴν θυγατέρα σου εἰς γυναῖκα· καὶ ἐπιγαμβρεύσω σοι, καὶ δώσω σοι δόματα, καὶ ἄξια σου. καὶ ἀπεκρίθη πτολεμαῖος ὁ βασιλεὺς, λέγων. ἀγαθὴ ἡμέρα ἐν ᾗ ἀνέστρεψας εἰς γῆν πατέρων σου, καὶ ἐκάθισας ἐπὶ θρόνου βασιλείας αὐτῶν. καὶ νῦν ποιήσω σοι ἃ ἔγραψας, ἀλλ᾽ ἀπάντησον εἰς πτολεμαΐδα, ὅπως ἴδωμεν ἀλλήλους, καὶ ἐπιγαμβρεύσω σοι καθὼς εἴρηκας. καὶ ἐξῆλθε πτολεμαῖος ἐξ αἰγύπτου αὐτὸς καὶ κλεοπάτρα ἡ θυγάτηρ αὐτοῦ, καὶ εἰσῆλθον εἰς πτολεμαΐδα ἔτους δευτέρου καὶ ἑξηκοστοῦ καὶ ἑκατοστοῦ. καὶ ἀπήντησεν αὐτῷ ἀλέξανδρος ὁ βασιλεὺς, καὶ ἐξέδοτο αὐτῷ κλεοπάτραν τὴν θυγατέρα αὐτοῦ, καὶ ἐποίησε τὸν γάμον αὐτῆς ἐν πτολεμαΐδι,

μαΐδι, καθὼς οἱ βασιλεῖς ἐν δόξῃ μεγάλῃ. καὶ ἔγραψεν ἀλέξανδρος ὁ βασιλεὺς τῷ ἰωνάθαν ἐλθεῖν εἰς συνάντησιν αὐτῷ. καὶ ἐπορεύθη μετὰ δόξης εἰς πτολεμαΐδα, καὶ ἀπήντησε τοῖς δυσὶ βασιλεῦσι. καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς ἀργύριον καὶ χρυσίον καὶ τοῖς φίλοις αὐτῶν καὶ δόματα πολλά, καὶ εὗρε χάριν ἐναντίον αὐτῶν. καὶ ἐπισυνήχθησαν πρὸς αὐτὸν ἄνδρες λοιμοὶ ἐξ ἰσραήλ, ἄνδρες παράνομοι ἐντυχεῖν κατ' αὐτοῦ, καὶ οὐ προσέσχεν αὐτοῖς ὁ βασιλεύς. καὶ προσέταξεν ὁ βασιλεύς, καὶ ἐξέδυσαν ἰωνάθαν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ ἐνέδυσαν αὐτὸν πορφύραν, καὶ ἐποίησαν οὕτως. καὶ ἐκάθισεν αὐτὸν ὁ βασιλεὺς μετ' αὐτοῦ, καὶ εἶπε τοῖς ἄρχουσιν αὐτοῦ. ἐξέλθετε μετ' αὐτοῦ εἰς μέσον τῆς πόλεως, καὶ κηρύξατε τοῦ μηδένα ἐντυγχάνειν κατ' αὐτοῦ περὶ μηδενὸς πράγματος, καὶ μηδεὶς αὐτῷ παρενοχλείτω περὶ παντὸς λόγου. καὶ ἐγένετο ὡς ἴδον οἱ ἐντυγχάνοντες τὴν δόξαν αὐτοῦ καθὼς ἐκήρυξαν, καὶ περιβεβλημένον αὐτὸν πορφύραν, καὶ ἔφυγον πάντες. καὶ ἐδόξασεν αὐτὸν ὁ βασιλεύς, καὶ ἔγραψεν αὐτὸν τῶν πρώτων φίλων, καὶ ἔθετο αὐτὸν στρατηγὸν καὶ μεριδάρχην. καὶ ἐπέστρεψεν ἰωνάθαν εἰς ἱερουσαλὴμ μετ' εἰρήνης καὶ εὐφροσύνης. καὶ ἐν ἔτει πέμπτῳ καὶ ἑξηκοστῷ καὶ ἑκατοστῷ ἦλθε δημήτριος υἱὸς δημητρίου ἐκ κρήτης εἰς τὴν γῆν τῶν πατέρων αὐτοῦ. καὶ ἤκουσεν ἀλέξανδρος ὁ βασιλεύς, καὶ ἐλυπήθη σφόδρα, καὶ ἀπέστρεψεν εἰς ἀντιόχειαν. καὶ κατέστησε δημήτριος ἀπολλώνιον τὸν ὄντα ἐπὶ κοίλης συρίας, καὶ συνήγαγε δύναμιν μεγάλην, καὶ παρενέβαλεν ἐν ἰαμνείᾳ. καὶ ἀπέστειλε πρὸς ἰωνάθαν τὸν ἀρχιερέα, λέγων. σὺ μονώτατος ἐπαίρῃ ἐφ' ἡμᾶς, ἐγὼ δὲ ἐγενήθην εἰς καταγέλωτα καὶ εἰς ὀνειδισμὸν διὰ σέ. καὶ διατί σὺ ἐξουσιάζῃ ἐφ' ἡμᾶς ἐν τοῖς ὄρεσι; νῦν οὖν εἰ πέποιθας ἐπὶ ταῖς δυνάμεσί σου, κατάβηθι πρὸς ἡμᾶς εἰς τὸ πεδίον, καὶ συγκριθῶμεν ἑαυτοῖς ἐκεῖ, ὅτι μετ' ἐμοῦ ἐστι δύναμις τῶν πόλεων. ἐρώτησον καὶ μάθε τίς εἰμι καὶ οἱ λοιποὶ οἱ βοηθοῦντες ἡμῖν, καὶ λέγουσιν, οὐκ ἔστιν ὑμῖν στάσις ποδὸς κατὰ πρόσωπον ἡμῶν, ὅτι δὶς ἐτροπώθησαν οἱ πατέρες σου ἐν τῇ γῇ αὐτῶν. καὶ νῦν οὐ δυνήσῃ ὑποστῆναι τὴν ἵππον καὶ δύναμιν τοιαύτην ἐν τῷ πεδίῳ, ὅπου οὐκ ἔστι λίθος οὐδὲ κόχλαξ οὐδὲ τόπος τοῦ φυγεῖν. ὡς δὲ ἤκουσεν ἰωνάθαν τῶν λόγων ἀπολλωνίου, ἐκινήθη τῇ διανοίᾳ, καὶ ἐπέλεξε δέκα χιλιάδας ἀνδρῶν, καὶ ἐξῆλθεν ἐξ ἱερουσαλήμ, καὶ συνήντησεν αὐτῷ σίμων ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἐπὶ βοήθειαν αὐτοῦ. καὶ παρενέβαλεν ἐπὶ ἰόππην, καὶ ἀπέκλεισαν αὐτὸν ἐκ τῆς πόλεως, ὅτι φρουρὰ ἀπολλωνίου ἐν ἰόππῃ, καὶ ἐπολέμησαν αὐτήν. καὶ φοβηθέντες ἤνοιξαν οἱ ἐκ τῆς πόλεως, καὶ ἐκυρίευσεν ἰωνάθαν ἰόππης. καὶ ἤκουσεν ἀπολλώνιος, καὶ παρενέβαλε τρισχιλίαν ἵππον καὶ δύναμιν πολλήν, καὶ ἐπορεύθη εἰς ἄζωτον ὡς διοδεύων, καὶ ἅμα προῆγεν εἰς τὸ πεδίον, διὰ τὸ ἔχειν αὐτὸν πλῆθος ἵππου καὶ πεποιθέναι ἐπ' αὐτῇ. καὶ κατεδίωξεν ἰωνάθαν ὀπίσω αὐτοῦ εἰς ἄζωτον, καὶ συνῆψαν αἱ παρεμβολαὶ εἰς πόλεμον. καὶ ἀπέλιπεν ἀπολλώνιος χιλίαν ἵππον ἐν κρυπτῷ κατόπισθεν αὐτῶν. καὶ ἔγνω ἰωνάθαν ὅτι ἐστὶν ἔνεδρον κατόπισθεν αὐτοῦ, καὶ ἐκύκλωσαν αὐτοῦ τὴν παρεμβολήν, καὶ ἐξετίναξαν τὰς σχίζας εἰς τὸν λαὸν ἐκ πρωΐθεν ἕως ἑσπέρας. ὁ δὲ λαὸς εἱστήκει καθὼς ἐπέταξεν ἰωνάθαν, καὶ ἐκοπίασαν οἱ ἵπποι αὐτῶν. καὶ εἵλκυσε σίμων τὴν δύναμιν αὐτοῦ, καὶ συνῆψε πρὸς τὴν φάλαγγα. ἡ γὰρ ἵππος ἐξελύθη καὶ συνετρίβησαν ὑπ' αὐτοῦ, καὶ ἔφυγον. καὶ ἡ ἵππος ἐσκορπίσθη ἐν τῷ πεδίῳ, καὶ ἔφυγον εἰς ἄζωτον, καὶ εἰσῆλθον εἰς βηθδαγὼν τὸ εἰδωλεῖον αὐτῶν τοῦ σωθῆναι. καὶ ἐνεπύρισεν ἰωνάθαν τὴν ἄζωτον καὶ τὰς πόλεις τὰς κύκλῳ αὐτῆς, καὶ ἔλαβε τὰ σκῦλα αὐτῶν, καὶ τὸ ἱερὸν δαγὼν καὶ τοὺς συμφυγόντας εἰς αὐτὸ ἐνεπύρισε πυρί. καὶ ἐγένοντο οἱ πεπτωκότες μαχαίρᾳ σὺν τοῖς ἐμπυρισθεῖσιν εἰς ἄνδρας ὀκτακισχιλίους. καὶ ἀπῆρεν ἐκεῖθεν ἰωνάθαν, καὶ παρενέβαλεν ἐπὶ ἀσκάλωνα, καὶ ἐξῆλθον οἱ ἐκ τῆς πόλεως εἰς συνάντησιν αὐτῷ ἐν δόξῃ μεγάλῃ. καὶ ἐπέστρεψεν ἰωνάθαν εἰς ἱερουσαλὴμ σὺν τοῖς παρ' αὐτοῦ ἔχοντες σκῦλα πολλά. καὶ ἐγένετο ὡς ἤκουσεν ἀλέξανδρος ὁ βασιλεὺς τοὺς λόγους τούτους, καὶ προσέθετο δοξάσαι τὸν ἰωνάθαν. καὶ ἀπέστειλεν αὐτῷ πόρπην χρυσῆν, ὡς ἔθος ἐστὶ δίδοσθαι τοῖς συγγενέσι τῶν βασιλέων. καὶ ἔδωκεν αὐτῷ τὴν ἀκκαρὼν καὶ πάντα τὰ ὅρια αὐτῆς εἰς κληροδοσίαν.

a Ἀπὸ τῶν χειρῶν.] In quibusdam libris sequitur, ὡς ἐν τοῖς πρώτοις ἔτεσι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ'.

Καὶ ὁ βασιλεὺς αἰγύπτου ἤθροισε δυνάμεις πολλὰς ὡς τὴν ἄμμον τὴν περὶ τὸ χεῖλος τῆς θαλάσσης, καὶ πλοῖα πολλά. καὶ ἐζήτησε κατακρατῆσαι τῆς βασιλείας ἀλεξάνδρου δόλῳ, καὶ προσθεῖναι αὐτὴν τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ. καὶ ἐξῆλθεν εἰς συρίαν λόγοις εἰρηνικοῖς, καὶ ἤνοιγον αὐτῷ οἱ ἀπὸ τῶν πόλεων, καὶ συνήντων αὐτῷ, ὅτι ἐντολὴ ἦν ἀλεξάνδρου τοῦ βασιλέως συναντᾶν αὐτῷ, διὰ τὸ πενθερὸν αὐτοῦ εἶναι. ὡς δὲ εἰσεπορεύετο εἰς τὰς πόλεις ὁ πτολεμαῖος, ἀπέταξε τὰς δυνάμεις φρουρὰν ἐν ἑκάστῃ πόλει. ὡς δὲ ἤγγισεν ἀζώτου, ἔδειξαν αὐτῷ τὸ ἱερὸν δαγὼν ἐμπεπυρισμένον, καὶ ἄζωτον καὶ τὰ περιπόλια αὐτῆς καθῃρημένα, καὶ τὰ σώματα ἐρριμμένα, καὶ τοὺς ἐμπεπυρισμένους οὓς ἐνεπύρισεν ἐν τῷ πολέμῳ, ἐποίησαν γὰρ θημωνίας αὐτῶν ἐν τῇ ὁδῷ αὐτοῦ. καὶ διηγήσαντο τῷ βασιλεῖ ἃ ἐποίησεν ἰωνάθαν εἰς τὸ ψογῆσαι αὐτόν. καὶ ἐσίγησεν ὁ βασιλεύς. καὶ συνήντησεν ἰωνάθαν τῷ βασιλεῖ εἰς ἰόππην μετὰ δόξης, καὶ ἠσπάσαντο ἀλλήλους, καὶ ἐκοιμήθησαν ἐκεῖ. καὶ ἐπορεύθη ἰωνάθαν μετὰ τοῦ βασιλέως ἕως τοῦ ποταμοῦ τοῦ καλουμένου ἐλευθέρου, καὶ ἐπέστρεψεν εἰς ἱερουσαλήμ. ὁ δὲ βασιλεὺς πτολεμαῖος ἐκυρίευσε τῶν πόλεων τῆς παραλίας ἕως σελευκείας τῆς παραθαλασσίας, καὶ διελογίζετο περὶ ἀλεξάνδρου λογισμοὺς πονηρούς. καὶ ἀπέστειλε πρέσβεις πρὸς δημήτριον τὸν βασιλέα, λέγων

λέγων. δεῦρο συνθώμεθα πρὸς ἑαυτοὺς διαθήκην, καὶ δώσω σοι τὴν θυγατέρα μου ἣν εἶχεν ἀλέξανδρος, καὶ βασιλεύσεις τῆς βασιλείας τοῦ πατρός σου. μεταμεμέλημαι γὰρ δοὺς αὐτῷ τὴν θυγατέρα μου, ἐζήτησε γὰρ ἀποκτεῖναί με. καὶ ἐψόγησεν αὐτὸν χάριν τοῦ ἐπιθυμῆσαι αὐτὸν τῆς βασιλείας αὐτοῦ. καὶ ἀφελόμενος αὐτοῦ τὴν θυγατέρα, ἔδωκεν αὐτὴν τῷ δημητρίῳ, καὶ ἠλλοιώθη τοῦ ἀλεξάνδρου, καὶ ἐφάνη ἡ ἔχθρα αὐτῶν. καὶ εἰσῆλθε πτολεμαῖος εἰς ἀντιόχειαν, καὶ περιέθετο δύο διαδήματα περὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, τὸ τῆς ἀσίας καὶ αἰγύπτου. ἀλέξανδρος δὲ ὁ βασιλεὺς ἦν ἐν κιλικίᾳ κατὰ τοὺς καιροὺς ἐκείνους, ὅτι ἀπεστάτουν οἱ ἀπὸ τῶν τόπων ἐκείνων. καὶ ἤκουσεν ἀλέξανδρος, καὶ ἦλθεν ἐπ' αὐτὸν πολέμῳ. καὶ ἐξήγαγε πτολεμαῖος τὴν δύναμιν, καὶ ἀπήντησεν αὐτῷ ἐν χειρὶ ἰσχυρᾷ, καὶ ἐτροπώσατο αὐτόν. καὶ ἔφυγεν ἀλέξανδρος εἰς τὴν ἀραβίαν, τοῦ σκεπασθῆναι αὐτὸν ἐκεῖ. ὁ δὲ βασιλεὺς πτολεμαῖος ὑψώθη. καὶ ἀφεῖλε ζαβδιὴλ ὁ ἄραψ τὴν κεφαλὴν ἀλεξάνδρου, καὶ ἀπέστειλε τῷ πτολεμαίῳ. καὶ ὁ βασιλεὺς πτολεμαῖος ἀπέθανεν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ, καὶ οἱ ὄντες ἐν τοῖς ὀχυρώμασιν ἀπώλοντο ὑπὸ τῶν ἐν τοῖς ὀχυρώμασι. καὶ ἐβασίλευσε δημήτριος ἔτους ἑβδόμου καὶ ἑξηκοστοῦ καὶ ἑκατοστοῦ. ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις συνήγαγεν ἰωνάθαν τοὺς ἐκ τῆς ἰουδαίας, τοῦ ἐκπολεμῆσαι τὴν ἄκραν τὴν ἐν ἱερουσαλὴμ, καὶ ἐποίησεν ἐπ' αὐτὴν μηχανὰς πολλάς. καὶ ἐπορεύθησάν τινες μισοῦντες τὸ ἔθνος αὐτῶν ἄνδρες παράνομοι πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ ἀπήγγειλαν αὐτῷ ὅτι ἰωνάθαν περικάθηται τὴν ἄκραν. καὶ ἀκούσας ὠργίσθη. ὡς δὲ ἤκουσεν, εὐθέως ἀναζεύξας ἦλθεν εἰς πτολεμαΐδα. καὶ ἔγραψεν ἰωνάθαν, τοῦ μὴ περικαθῆσθαι τῇ ἄκρᾳ καὶ τοῦ ἀπαντῆσαι αὐτὸν αὐτῷ συμμίσγειν εἰς πτολεμαΐδα τὴν ταχίστην. ὡς δὲ ἤκουσεν ἰωνάθαν, ἐκέλευσε περικαθῆσθαι, καὶ ἐπέλεξε τῶν πρεσβυτέρων ἰσραὴλ καὶ τῶν ἱερέων, καὶ ἔδωκεν ἑαυτὸν τῷ κινδύνῳ. καὶ λαβὼν ἀργύριον καὶ χρυσίον καὶ ἱματισμὸν καὶ ἕτερα ξένια πλείονα, ἐπορεύθη πρὸς τὸν βασιλέα εἰς πτολεμαΐδα, καὶ εὗρε χάριν ἐνώπιον αὐτοῦ. καὶ ἐνετύγχανον κατ' αὐτοῦ τινὲς ἄνομοι τῆς ἐκ τοῦ ἔθνους. καὶ ἐποίησεν αὐτῷ ὁ βασιλεὺς καθὼς ἐποίησαν αὐτῷ οἱ πρὸ αὐτοῦ, καὶ ὕψωσεν αὐτὸν ἐναντίον πάντων τῶν φίλων αὐτοῦ. καὶ ἔστησεν αὐτῷ τὴν ἀρχιερωσύνην καὶ ὅσα ἄλλα εἶχε τίμια τὸ πρότερον, καὶ ἐποίησεν αὐτὸν τῶν πρώτων φίλων ἡγεῖσθαι. καὶ ἠξίωσεν ἰωνάθαν τὸν βασιλέα ποιῆσαι τὴν ἰουδαίαν ἀφορολόγητον καὶ τὰς τρεῖς τοπαρχίας καὶ τὴν σαμαρεῖτιν, καὶ ἐπηγγείλατο αὐτῷ τάλαντα τριακόσια. καὶ εὐδόκησεν ὁ βασιλεὺς, καὶ ἔγραψε τῷ ἰωνάθαν ἐπιστολὰς περὶ πάντων τούτων ἐχούσας τὸν τρόπον τοῦτον. βασιλεὺς δημήτριος ἰωνάθαν τῷ ἀδελφῷ χαίρειν, καὶ ἔθνει ἰουδαίων. τὸ ἀντίγραφον τῆς ἐπιστολῆς ἧς ἐγράψαμεν λασθένει τῷ συγγενεῖ ἡμῶν περὶ ὑμῶν, γεγράφαμεν καὶ πρὸς ὑμᾶς ὅπως εἰδῆτε. βασιλεὺς δημήτριος λασθένει τῷ πατρὶ χαίρειν. τῷ ἔθνει τῶν ἰουδαίων φίλοις ἡμῶν

A καὶ συντηροῦσι τὰ πρὸς ἡμᾶς δίκαια ἐκρίναμεν ἀγαθοποιῆσαι, χάριν τῆς ἐξ αὐτῶν εὐνοίας πρὸς ἡμᾶς. ἑστάκαμεν οὖν αὐτοῖς τά τε ὅρια τῆς ἰουδαίας καὶ τοὺς τρεῖς νομοὺς ἀφαίρεμα, καὶ λύδδαν, καὶ ῥαμαθὲμ, αἵτινες προσετέθησαν τῇ ἰουδαίᾳ ἀπὸ τῆς σαμαρείτιδος, καὶ πάντα τὰ συγκυροῦντα αὐτοῖς πᾶσι τοῖς θυσιάζουσιν εἰς ἱεροσόλυμα, ἀντὶ τῶν βασιλικῶν ὧν ἐλάμβανεν ὁ βασιλεὺς παρ' αὐτῶν τὸ πρότερον κατ' ἐνιαυτὸν ἀπὸ τῶν γεννημάτων τῆς γῆς καὶ ἀπὸ τῶν ἀκροδρύων. καὶ τὰ ἄλλα τὰ ἀνήκοντα ἡμῖν ἀπὸ τοῦ νῦν τῶν δεκατῶν καὶ τῶν τελῶν τῶν ἀνηκόντων ἡμῖν, B καὶ τὰς τοῦ ἁλὸς λίμνας, καὶ τοὺς ἀνήκοντας ἡμῖν στεφάνους, πάντα ἐπαρκῶς παρίεμεν αὐτοῖς. καὶ οὐκ ἀθετηθήσεται οὐδὲ ἓν τούτων ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ εἰς τὸν ἅπαντα χρόνον. νῦν οὖν ἐπιμελήθητε τοῦ ποιῆσαι τούτων ἀντίγραφον. καὶ δοθήτω ἰωνάθαν, καὶ τεθήτω ἐν τῷ ὄρει τῷ ἁγίῳ ἐν τόπῳ ἐπισήμῳ. καὶ εἶδε δημήτριος ὁ βασιλεὺς ὅτι ἡσύχασεν ἡ γῆ ἐνώπιον αὐτοῦ, καὶ οὐδὲν αὐτῷ ἀνθειστήκει, καὶ ἀπέλυσε πάσας τὰς δυνάμεις αὐτοῦ ἕκαστον εἰς τὸν ἴδιον τόπον, πλὴν τῶν ξένων δυνάμεων ὧν ἐξενολόγησεν ἀπὸ τῶν νήσων τῶν ἐθνῶν, καὶ ἤχθραναν αὐτῷ πᾶσαι αἱ δυνά- Γ μεις τῶν πατέρων αὐτοῦ. τρύφων δὲ ἦν τῶν παρὰ ἀλεξάνδρου τὸ πρότερον, καὶ εἶδεν ὅτι πᾶσαι αἱ δυνάμεις καταγογγύζουσι τοῦ δημητρίου, καὶ ἐπορεύθη πρὸς εἰμαλκουαὶ τὸν ἄραβα, ὃς ἔτρεφε τὸν ἀντίοχον τὸ παιδάριον τὸ τοῦ ἀλεξάνδρου. καὶ προσήδρευεν αὐτῷ, ὅπως παραδοῖ αὐτὸν αὐτῷ, ὅπως βασιλεύσῃ ἀντὶ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. καὶ ἀπήγγειλεν αὐτῷ ὅσα συνετέλεσε δημήτριος καὶ τὴν ἔχθραν ἣν ἐχθραίνουσιν αὐτῷ αἱ δυνάμεις αὐτοῦ, καὶ ἔμεινεν ἐκεῖ ἡμέρας πολλάς. καὶ ἀπέστειλεν ἰωνάθαν πρὸς δημήτριον τὸν βασιλέα ἵνα ἐκβάλῃ τοὺς ἐκ τῆς ἄκρας ἐξ ἱερου- Δ σαλὴμ καὶ τοὺς ἐν τοῖς ὀχυρώμασιν, ἦσαν γὰρ πολεμοῦντες τὸν ἰσραήλ. καὶ ἀπέστειλε δημήτριος πρὸς ἰωνάθαν, λέγων. οὐ μόνον ταῦτα ποιήσω σοι καὶ τῷ ἔθνει σου, ἀλλὰ δόξῃ δοξάσω σε καὶ τὸ ἔθνος σου, ἐὰν εὐκαιρίας τύχω. νῦν οὖν ὀρθῶς ποιήσεις ἀποστείλας μοι ἄνδρας οἳ συμμαχήσουσιν, ὅτι ἀπέστησαν πᾶσαι αἱ δυνάμεις μου. καὶ ἀπέστειλεν ἰωνάθαν ἄνδρας τρισχιλίους δυνατοὺς ἰσχύϊ αὐτῷ εἰς ἀντιόχειαν, καὶ ἦλθοσαν πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ εὐφράνθη ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τῇ ἐφόδῳ αὐτῶν. καὶ ἐπισυνήχθησαν οἱ ἐκ τῆς πόλεως εἰς μέσον τῆς πόλεως εἰς ἀνδρῶν δώδε- E κα μυριάδας ἀνδρῶν, καὶ ἠβούλοντο ἀνελεῖν τὸν βασιλέα. καὶ ἔφυγεν ὁ βασιλεὺς εἰς τὴν αὐλὴν, καὶ κατελάβοντο οἱ ἐκ τῆς πόλεως τὰς διόδους τῆς πόλεως καὶ ἤρξαντο πολεμεῖν. καὶ ἐκάλεσεν ὁ βασιλεὺς τοὺς ἰουδαίους ἐπὶ βοήθειαν, καὶ ἐπισυνήχθησαν πρὸς αὐτὸν πάντες ἅμα. καὶ διεσπάρησαν τῇ πόλει πάντες ἅμα. καὶ ἀπέκτειναν ἐν τῇ πόλει ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ εἰς μυριάδας δέκα, καὶ ἐνεπύρισαν τὴν πόλιν, καὶ ἐλάβοσαν σκῦλα πολλὰ ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, καὶ ἔσωσαν τὸν βασιλέα. καὶ ἴδον οἱ ἀπὸ τῆς πόλεως ὅτι κατεκράτησαν οἱ ἰουδαῖοι τῆς πόλεως ὡς ἠβού-

λοντο

λοντο, καὶ ἠθύμησαν ταῖς διανοίαις αὐτῶν, καὶ ἐκέκραξαν πρὸς τὸν βασιλέα μετὰ δεήσεως, λέγοντες. δὸς ἡμῖν δεξιάς, καὶ παυσάσθωσαν οἱ ἰουδαῖοι πολεμοῦντες ἡμᾶς καὶ τὴν πόλιν. καὶ ἔρριψαν τὰ ὅπλα, καὶ ἐποίησαν εἰρήνην, καὶ ἐδοξάσθησαν οἱ ἰουδαῖοι ἐναντίον τοῦ βασιλέως καὶ ἐνώπιον πάντων τῶν ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ, καὶ ἐπέστρεψαν εἰς ἱερουσαλὴμ ἔχοντες σκῦλα πολλά. καὶ ἐκάθισε δημήτριος ὁ βασιλεὺς ἐπὶ θρόνου τῆς βασιλείας αὐτοῦ, καὶ ἡσύχασεν ἡ γῆ ἐνώπιον αὐτοῦ. καὶ ἐψεύσατο πάντα ὅσα εἶπε, καὶ ἠλλοτριώθη τῷ ἰωνάθαν, καὶ οὐκ ἀνταπέδωκε κατὰ τὰς εὐνοίας ἃς ἀνταπέδωκεν αὐτῷ, καὶ ἔθλιβεν αὐτὸν σφόδρα. μετὰ δὲ ταῦτα ἀπέστρεψε τρύφων καὶ ἀντίοχος μετ' αὐτοῦ παιδάριον νεώτερον. καὶ ἐβασίλευσε καὶ ἐπέθετο διάδημα. καὶ ἐπισυνήχθησαν πρὸς αὐτὸν πᾶσαι αἱ δυνάμεις ἃς ἀπεσκόρπισε δημήτριος, καὶ ἐπολέμησαν πρὸς αὐτόν, καὶ ἔφυγε καὶ ἐτροπώθη. καὶ ἔλαβε τρύφων τὰ θηρία, καὶ κατεκράτησεν ἀντιοχείας. καὶ ἔγραψεν ἀντίοχος ὁ νεώτερος τῷ ἰωνάθαν λέγων. ἵστημί σοι τὴν ἀρχιερωσύνην, καὶ καθίστημί σε ἐπὶ τῶν τεσσάρων νομῶν, καὶ εἶναί σε τῶν φίλων τοῦ βασιλέως. καὶ ἀπέστειλεν αὐτῷ χρυσώματα καὶ διακονίαν, καὶ ἔδωκεν αὐτῷ ἐξουσίαν πίνειν ἐν χρυσώμασι, καὶ εἶναι ἐν πορφύρᾳ καὶ ἔχειν πόρπην χρυσῆν. καὶ σίμωνα τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ κατέστησε στρατηγὸν ἀπὸ τῆς κλίμακος τύρου ἕως τῶν ὁρίων αἰγύπτου. καὶ ἐξῆλθεν ἰωνάθαν, καὶ διεπορεύετο πέραν τοῦ ποταμοῦ καὶ ἐν ταῖς πόλεσι, καὶ ἠθροίσθησαν πρὸς αὐτὸν πᾶσαι αἱ δυνάμεις συρίας εἰς συμμαχίαν, καὶ ἦλθεν εἰς ἀσκάλωνα, καὶ ἀπήντησαν αὐτῷ οἱ ἐκ τῆς πόλεως ἐνδόξως. καὶ ἀπῆλθεν ἐκεῖθεν εἰς γάζαν καὶ ἀπέκλεισαν οἱ ἀπὸ γάζης, καὶ περιεκάθισε περὶ αὐτήν, καὶ ἐνεπύρισε τὰ περιπόλια αὐτῆς πυρί, καὶ ἐσκύλευσεν αὐτά. καὶ ἠξίωσαν οἱ ἀπὸ γάζης τὸν ἰωνάθαν, καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς δεξιάς, καὶ ἔλαβε τοὺς υἱοὺς ἀρχόντων αὐτῶν εἰς ὅμηρα, καὶ ἐξαπέστειλεν αὐτοὺς εἰς ἱερουσαλήμ, καὶ διῆλθε τὴν χώραν ἕως δαμασκοῦ. καὶ ἤκουσεν ἰωνάθαν ὅτι παρῆσαν οἱ ἄρχοντες δημητρίου εἰς κάδης τὴν ἐν τῇ γαλιλαίᾳ μετὰ δυνάμεως πολλῆς, βουλόμενοι μεταστῆσαι αὐτὸν τῆς χρείας. καὶ συνήντησεν αὐτοῖς, τὸν δὲ ἀδελφὸν αὐτοῦ σίμωνα κατέλιπεν ἐν τῇ χώρᾳ. καὶ παρενέβαλε σίμων ἐπὶ βαιθσούρα, καὶ ἐπολέμει αὐτὴν ἡμέρας πολλάς, καὶ συνέκλεισεν αὐτήν. καὶ ἠξίωσαν αὐτὸν τοῦ δεξιὰς λαβεῖν, καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς καὶ ἐξέβαλεν αὐτοὺς ἐκεῖθεν, καὶ κατελάβετο τὴν πόλιν καὶ ἔθετο ἐπ' αὐτῇ φρουράν. καὶ ἰωνάθαν καὶ ἡ παρεμβολὴ αὐτοῦ παρενέβαλον ἐπὶ τὸ ὕδωρ γεννησάρ, καὶ ὤρθρισαν τὸ πρωΐ εἰς τὸ πεδίον νασώρ. καὶ ἰδοὺ παρεμβολὴ ἀλλοφύλων ἀπήντα αὐτῷ ἐν τῷ πεδίῳ, καὶ ἐξέβαλον ἔνεδρον ἐπ' αὐτὸν ἐν τοῖς ὄρεσιν, αὐτοὶ δὲ ἀπήντησαν ἐξεναντίας. τὰ δὲ ἔνεδρα ἐξανέστησαν ἐκ τῶν τόπων αὐτῶν, καὶ συνῆψαν πόλεμον. καὶ ἔφυγον οἱ παρὰ ἰωνάθαν πάντες, οὐδὲ εἷς κατελείφθη ἀπ' αὐτῶν, πλὴν ματταθίας ὁ τοῦ ἀβεσσαλώμου καὶ ἰούδας ὁ τοῦ χαλφὶ ἄρχοντες τῆς στρατιᾶς τῶν δυνάμεων. καὶ διέρρηξεν ἰωνάθαν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ ἐπέθηκε γῆν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, καὶ προσηύξατο. καὶ ὑπέστρεψε πρὸς αὐτοὺς πολέμῳ, καὶ ἐτροπώσατο αὐτοὺς καὶ ἔφυγον. καὶ ἴδον οἱ φεύγοντες οἱ παρ' αὐτοῦ, καὶ ἐπέστρεψαν πρὸς αὐτόν, καὶ ἐδίωκον μετ' αὐτοῦ ἕως κάδης ἕως τῆς παρεμβολῆς αὐτῶν, καὶ παρενέβαλον ἐκεῖ. καὶ ἔπεσον ἐκ τῶν ἀλλοφύλων ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ εἰς ἄνδρας τρισχιλίους. καὶ ἐπέστρεψεν ἰωνάθαν εἰς ἱερουσαλήμ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΒ'.

Καὶ εἶδεν ἰωνάθαν ὅτι ὁ καιρὸς αὐτῷ συνεργεῖ, καὶ ἐπέλεξεν ἄνδρας, καὶ ἀπέστειλεν εἰς ῥώμην στῆσαι καὶ ἀνανεώσασθαι τὴν πρὸς αὐτοὺς φιλίαν. καὶ πρὸς σπαρτιάτας, καὶ τόπους ἑτέρους ἀπέστειλεν ἐπιστολὰς κατὰ τὰ αὐτά. καὶ ἐπορεύθησαν εἰς ῥώμην, καὶ εἰσῆλθον εἰς τὸ βουλευτήριον καὶ εἶπον. ἰωνάθαν ὁ ἀρχιερεὺς καὶ τὸ ἔθνος τῶν ἰουδαίων ἀπέστειλεν ἡμᾶς ἀνανεώσασθαι τὴν φιλίαν αὐτοῖς καὶ τὴν συμμαχίαν κατὰ τὸ πρότερον. καὶ ἔδωκαν ἐπιστολὰς αὐτοῖς πρὸς αὐτοὺς κατὰ τόπον, ὅπως προπέμπωσιν αὐτοὺς εἰς γῆν ἰούδα μετ' εἰρήνης. καὶ τοῦτο τὸ ἀντίγραφον τῶν ἐπιστολῶν ὧν ἔγραψεν ἰωνάθαν τοῖς σπαρτιάταις. ἰωνάθαν ἀρχιερεὺς καὶ ἡ γερουσία τοῦ ἔθνους, καὶ οἱ ἱερεῖς καὶ ὁ λοιπὸς δῆμος τῶν ἰουδαίων σπαρτιάταις τοῖς ἀδελφοῖς χαίρειν. ἔτι πρότερον ἀπεστάλησαν ἐπιστολαὶ πρὸς ὀνίαν τὸν ἀρχιερέα παρὰ δαρείου τοῦ βασιλεύοντος ἐν ὑμῖν, ὅτι ἐστὲ ἀδελφοὶ ἡμῶν, ὡς τὸ ἀντίγραφον ὑπόκειται. καὶ ἐπεδέξατο ὀνίας τὸν ἄνδρα τὸν ἀπεσταλμένον ἐνδόξως, καὶ ἔλαβε τὰς ἐπιστολὰς ἐν αἷς διεσαφεῖτο περὶ συμμαχίας καὶ φιλίας. καὶ ἡμεῖς οὖν ἀπροσδεεῖς τούτων ὄντες, παράκλησιν ἔχοντες τὰ βιβλία τὰ ἅγια τὰ ἐν ταῖς χερσὶν ἡμῶν, ἐπειράθημεν ἀποστεῖλαι τὴν πρὸς ὑμᾶς ἀδελφότητα καὶ φιλίαν ἀνανεώσασθαι πρὸς τὸ μὴ ἐξαλλοτριωθῆναι ὑμῶν. πολλοὶ γὰρ καιροὶ διῆλθον ἀφ' οὗ ἀπεστείλατε πρὸς ἡμᾶς. ἡμεῖς οὖν ἐν παντὶ καιρῷ ἀδιαλείπτως ἔν τε ταῖς ἑορταῖς καὶ ταῖς λοιπαῖς καθηκούσαις ἡμέραις μιμνησκόμεθα ὑμῶν, ἐφ' ὧν προσφέρομεν θυσιῶν καὶ ἐν ταῖς προσευχαῖς, ὡς δέον ἐστὶ καὶ πρέπον μνημονεύειν ἀδελφῶν. εὐφραινόμεθα δὲ ἐπὶ τῇ δόξῃ ὑμῶν. ἡμᾶς δὲ ἐκύκλωσαν πολλαὶ θλίψεις καὶ πόλεμοι πολλοί, καὶ ἐπολέμησαν ἡμᾶς οἱ βασιλεῖς οἱ κύκλῳ ἡμῶν. καὶ οὐκ ἠβουλόμεθα οὖν παρενοχλεῖν ὑμῖν καὶ τοῖς λοιποῖς συμμάχοις καὶ φίλοις ἡμῶν ἐν τοῖς πολέμοις τούτοις. ἔχομεν γὰρ τὴν ἐξ οὐρανοῦ βοήθειαν βοηθοῦσαν ἡμῖν, καὶ ἐρρύσθημεν ἀπὸ τῶν ἐχθρῶν ἡμῶν, καὶ ἐταπεινώθησαν οἱ ἐχθροὶ ἡμῶν. ἐπελέξαμεν οὖν νουμήνιον ἀντιόχου καὶ ἀντίπατρον ἰάσονος, καὶ ἀπεστάλκαμεν πρὸς ῥωμαίους ἀνανεώσασθαι τὴν πρὸς αὐτοὺς φιλίαν καὶ συμμαχίαν τὴν προτέραν. ἐνετειλάμεθα οὖν αὐτοῖς καὶ πρὸς ὑμᾶς πορευθῆναι

καὶ

ἀνανεώσασθαι ὑμᾶς, καὶ ἀποδοῦναι ὑμῖν τὰς παρ' ἡμῶν ἐπιστολὰς περὶ τῆς ἀνανεώσεως καὶ τῆς ἀδελφότητος ἡμῶν. καὶ νῦν καλῶς ποιήσετε ἀντιφωνήσοντες ἡμῖν πρὸς ταῦτα. καὶ τοῦτο τὸ ἀντίγραφον τῶν ἐπιστολῶν ὧν ἀπέστειλεν. ὀνιάρης βασιλεὺς σπαρτιατῶν ὀνίᾳ ἱερεῖ μεγάλῳ χαίρειν. εὑρέθη ἐν γραφῇ περὶ τῶν σπαρτιατῶν καὶ ἰουδαίων, ὅτι εἰσὶν ἀδελφοὶ, καὶ ὅτι εἰσὶν ἐκ γένους ἀβραάμ. καὶ νῦν ἀφ' οὗ ἔγνωμεν ταῦτα, καλῶς ποιήσετε γράφοντες ἡμῖν περὶ τῆς εἰρήνης ὑμῶν. καὶ ἡμεῖς δὲ ἀντιγράφομεν ὑμῖν, τὰ κτήνη ὑμῶν καὶ ἡ ὕπαρξις ὑμῶν ἡμῖν ἐστι, καὶ τὰ ἡμῶν ὑμῖν ἐστιν. ἐντελλόμεθα οὖν ὅπως ἀπαγγείλωσιν ὑμῖν κατὰ ταῦτα. καὶ ἤκουσεν ἰωνάθαν ὅτι ἐπέστρεψαν οἱ ἄρχοντες δημητρίου μετὰ δυνάμεως πολλῆς ὑπὲρ τὸ πρότερον τοῦ πολεμῆσαι πρὸς αὐτόν. καὶ ἀπῆρεν ἐξ ἱερουσαλὴμ, καὶ ἀπήντησεν αὐτοῖς εἰς τὴν ἀμαθῖτιν χώραν. οὐ γὰρ ἔδωκεν αὐτοῖς ἀνοχὴν ἐμβατεῦσαι εἰς τὴν χώραν αὐτοῦ. καὶ ἀπέστειλε κατασκόπους εἰς τὴν παρεμβολὴν αὐτῶν, καὶ ἀπέστρεψαν καὶ ἀπήγγειλαν αὐτῷ, ὅτι οὕτω τάσσονται ἐπιπεσεῖν ἐπ' αὐτοὺς τὴν νύκτα. ὡς δὲ ἔδυ ὁ ἥλιος ἐπέταξεν ἰωνάθαν τοῖς παρ' αὐτοῦ γρηγορεῖν καὶ εἶναι ἐπὶ τοῖς ὅπλοις, καὶ ἑτοιμάζεσθαι εἰς πόλεμον δι' ὅλης τῆς νυκτὸς, καὶ ἐξέβαλε προφύλακας κύκλῳ τῆς παρεμβολῆς. καὶ ἤκουσαν οἱ ὑπεναντίοι ὅτι ἡτοίμασαι ἰωνάθαν καὶ οἱ παρ' αὐτοῦ εἰς πόλεμον, καὶ ἐφοβήθησαν καὶ ἔπτηξαν τῇ καρδίᾳ αὐτῶν, καὶ ἀνέκαυσαν πυρὰς ἐν τῇ παρεμβολῇ αὐτῶν. ἰωνάθαν δὲ καὶ οἱ παρ' αὐτοῦ οὐκ ἔγνωσαν ἕως πρωΐ, ἔβλεπον γὰρ τὰ φῶτα καιόμενα. καὶ κατεδίωξεν ἰωνάθαν ὀπίσω αὐτῶν, καὶ οὐ κατέλαβεν αὐτοὺς, διέβησαν γὰρ τὸν ἐλεύθερον ποταμόν. καὶ ἐξέκλινεν ἰωνάθαν ἐπὶ τοὺς ἄραβας τοὺς καλουμένους ζαβεδαίους, καὶ ἐπάταξεν αὐτοὺς, καὶ ἔλαβε τὰ σκῦλα αὐτῶν. καὶ ἀναζεύξας ἦλθεν εἰς δαμασκὸν, καὶ διώδευσεν ἐν πάσῃ τῇ χώρᾳ. καὶ σίμων ἐξῆλθε, καὶ διώδευσεν ἕως ἀσκάλωνος, καὶ τῶν πλησίον ὀχυρωμάτων, καὶ ἐξέκλινεν εἰς ἰόππην καὶ προκατελάβετο αὐτήν. ἤκουσε γὰρ ὅτι βούλονται τὸ ὀχύρωμα παραδοῦναι τοῖς παρὰ δημητρίου, καὶ ἔθετο ἐκεῖ φρουρὰν ὅπως φυλάσσωσιν αὐτήν. καὶ ἐπέστρεψεν ἰωνάθαν, καὶ ἐξεκκλησίασε τοὺς πρεσβυτέρους τοῦ λαοῦ, καὶ ἐβουλεύσατο μετ' αὐτῶν τοῦ οἰκοδομῆσαι ὀχυρώματα ἐν τῇ ἰουδαίᾳ, καὶ προσυψῶσαι τὰ τείχη ἱερουσαλὴμ, καὶ ὑψῶσαι ὕψος μέγα ἀναμέσον τῆς ἄκρας καὶ τῆς πόλεως εἰς τὸ διαχωρίζειν αὐτὴν τῆς πόλεως, ἵνα ᾖ αὐτὴ κατὰ μόνας, ὅπως μήτε ἀγοράζωσι μήτε πωλῶσι. καὶ συνήχθησαν τοῦ οἰκοδομεῖν τὴν πόλιν, καὶ [a] ἤγγισε τοῦ τείχους τοῦ χειμάρρου τοῦ ἐξ ἀπηλιώτου, καὶ ἐπεσκεύασαν τὸ καλούμενον χαφεναθά. καὶ σίμων ᾠκοδόμησε τὴν ἀδιδὰ ἐν τῇ σεφήλα, καὶ ὠχύρωσεν θύρας καὶ μοχλούς. καὶ ἐζήτησε τρύφων βασιλεῦσαι τῆς ἀσίας καὶ περιθέσθαι τὸ διάδημα καὶ ἐκτεῖναι χεῖρα ἐπὶ ἀντίοχον τὸν βασιλέα. καὶ ἐφοβήθη μή ποτε οὐκ ἐάσῃ αὐτὸν ἰωνάθαν καὶ μή ποτε πολεμήσῃ πρὸς αὐτόν, καὶ ἐζήτει πόρον τοῦ συλλαβεῖν τὸν ἰωνάθαν τοῦ ἀπολέσαι αὐτὸν, καὶ ἀπάρας ἦλθεν εἰς βαιθσάν. καὶ ἐξῆλθεν ἰωνάθαν εἰς ἀπάντησιν αὐτῷ ἐν τεσσαράκοντα χιλιάσιν ἀνδρῶν ἐπιλελεγμέναις εἰς παράταξιν, καὶ ἦλθεν εἰς βαιθσάν. καὶ εἶδε τρύφων ὅτι πάρεστιν ἰωνάθαν μετὰ δυνάμεως πολλῆς, καὶ ἐκτεῖναι χεῖρας ἐπ' αὐτὸν εὐλαβήθη. καὶ ἐπεδέξατο αὐτὸν ἐνδόξως, καὶ συνέστησεν αὐτὸν πᾶσι τοῖς φίλοις αὐτοῦ, καὶ ἔδωκεν αὐτῷ δόματα, καὶ ἐπέταξε ταῖς δυνάμεσιν αὐτοῦ ὑπακούειν αὐτῷ ὡς ἑαυτῷ. καὶ εἶπε τῷ ἰωνάθαν. ἵνα τί ἔκοψας πάντα τὸν λαὸν τοῦτον πολέμου μὴ ἐνεστηκότος ἡμῖν; καὶ νῦν ἀπόστειλον αὐτοὺς εἰς τοὺς οἴκους αὐτῶν, ἐπίλεξαι δὲ σεαυτῷ ἄνδρας ὀλίγους οἵτινες ἔσονται μετὰ σοῦ, καὶ δεῦρο μετ' ἐμοῦ εἰς πτολεμαΐδα, καὶ παραδώσω σοι αὐτὴν καὶ τὰ λοιπὰ ὀχυρώματα καὶ τὰς δυνάμεις τὰς λοιπὰς καὶ πάντας τοὺς ἐπὶ τῶν χρειῶν, καὶ ἐπιστρέψας ἀπελεύσομαι, τούτου γὰρ χάριν πάρειμι. καὶ ἐμπιστεύσας αὐτῷ ἐποίησε καθὼς εἶπε, καὶ ἐξαπέστειλε τὰς δυνάμεις, καὶ ἀπῆλθον εἰς γῆν ἰούδα. κατέλιπε δὲ μεθ' ἑαυτοῦ ἄνδρας τρισχιλίους, ὧν δισχιλίους ἀφῆκεν ἐν τῇ γαλιλαίᾳ, χίλιοι δὲ συνῆλθον αὐτῷ. ὡς δὲ εἰσῆλθεν ἰωνάθαν εἰς πτολεμαΐδα, ἀπέκλεισαν οἱ πτολεμαεῖς τὰς πύλας, καὶ συνέλαβον αὐτὸν, καὶ πάντας τοὺς εἰσελθόντας μετ' αὐτοῦ ἀπέκτειναν ἐν ῥομφαίᾳ. καὶ ἀπέστειλε τρύφων δυνάμεις καὶ ἵππον εἰς τὴν γαλιλαίαν καὶ τὸ πεδίον τὸ μέγα, τοῦ ἀπολέσαι πάντας τοὺς παρὰ ἰωνάθαν. καὶ ἐπέγνωσαν ὅτι συνελήφθη ἰωνάθαν καὶ ἀπόλωλε, καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ, καὶ παρεκάλεσαν ἑαυτοὺς, καὶ ἐπορεύοντο συνεστραμμένοι ἕτοιμοι εἰς πόλεμον. καὶ ἴδον οἱ διώκοντες ὅτι περὶ ψυχῆς αὐτοῖς ἐστι. καὶ ἐπέστρεψαν καὶ ἦλθον πάντες μετ' εἰρήνης εἰς γῆν ἰούδα, καὶ ἐπένθησαν τὸν ἰωνάθαν καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ, καὶ ἐφοβήθησαν σφόδρα, καὶ ἐπένθησε πᾶς ἰσραὴλ πένθος μέγα. καὶ ἐζήτησαν πάντα τὰ ἔθνη τὰ κύκλῳ αὐτῶν ἐκτρίψαι αὐτούς. εἶπαν γάρ. οὐκ ἔχουσιν ἄρχοντα καὶ βοηθοῦντα. νῦν οὖν πολεμήσωμεν αὐτοὺς, καὶ ἐξάρωμεν ἐξ ἀνθρώπων τὸ μνημόσυνον αὐτῶν.

[a] Καὶ ἤγγισε τοῦ τείχους.] In quibusdam libris est, ἔπεσε τοῦ τείχους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΓ.

ΚΑὶ ἤκουσε σίμων ὅτι συνήγαγε τρύφων δύναμιν πολλὴν τοῦ ἐλθεῖν εἰς γῆν ἰούδα καὶ ἐκτρίψαι αὐτήν. καὶ εἶδε τὸν λαὸν ὅτι ἐστὶν ἔντρομος καὶ ἔμφοβος, καὶ ἀνέβη εἰς ἱερουσαλὴμ, καὶ ἤθροισε τὸν λαὸν, καὶ παρεκάλεσεν αὐτοὺς, καὶ εἶπεν αὐτοῖς. αὐτοὶ οἴδατε ὅσα ἐγὼ καὶ οἱ ἀδελφοί μου καὶ ὁ οἶκος τοῦ πατρός μου ἐποιήσαμεν περὶ τῶν νόμων καὶ τῶν ἁγίων, καὶ τοὺς πολέμους καὶ τὰς στενοχωρίας ἃς εἴδομεν. τούτου χάριν ἀπώλοντο οἱ ἀδελφοί μου πάντες χάριν τοῦ ἰσραὴλ, καὶ κατελείφθην ἐγὼ μόνος. καὶ νῦν μή μοι

γένοιτο

γένοιτο φείσασθαί μου τῆς ψυχῆς ἐν παντὶ καιρῷ θλίψεως, οὐ γάρ εἰμι κρείσσων τῶν ἀδελφῶν μου. πλὴν ἐκδικήσω περὶ τοῦ ἔθνους μου καὶ περὶ τῶν ἁγίων καὶ περὶ τῶν γυναικῶν καὶ τῶν τέκνων ἡμῶν, ὅτι συνήχθησαν πάντα τὰ ἔθνη ἐκτρῖψαι ἡμᾶς ἔχθρας χάριν. καὶ ἀνεζωπύρησε τὸ πνεῦμα τοῦ λαοῦ ἅμα τῷ ἀκοῦσαι τῶν λόγων τούτων, καὶ ἀπεκρίθησαν φωνῇ μεγάλῃ, λέγοντες. σὺ εἶ ἡμῶν ἡγούμενος ἀντὶ ἰούδα καὶ ἰωνάθαν τοῦ ἀδελφοῦ σου. πολέμησον τὸν πόλεμον ἡμῶν, καὶ πάντα ὅσα ἂν εἴπῃς ἡμῖν ποιήσομεν. καὶ συνήγαγε πάντας τοὺς ἄνδρας τοὺς πολεμιστὰς, καὶ ἐτάχυνε τοῦ τελέσαι τὰ τείχη ἱερουσαλὴμ, καὶ ὠχύρωσεν αὐτὴν κυκλόθεν. καὶ ἀπέστειλεν ἰωνάθαν τὸν τοῦ ἀβεσσαλώμου καὶ μετ᾽ αὐτοῦ δύναμιν ἱκανὴν εἰς ἰόππην, καὶ ἐξέβαλε τοὺς ὄντας ἐν αὐτῇ καὶ ἔμεινεν ἐκεῖ ἐν αὐτῇ. καὶ ἀπῆρε τρύφων ἀπὸ πτολεμαΐδος μετὰ δυνάμεως πολλῆς εἰσελθεῖν εἰς γῆν ἰούδα, καὶ ἰωνάθαν μετ᾽ αὐτοῦ ἐν φυλακῇ. σίμων δὲ παρενέβαλεν ἐν ἀδιδὰ κατὰ πρόσωπον τοῦ πεδίου. καὶ ἐπέγνω τρύφων ὅτι ἀνέστη σίμων ἀντὶ ἰωνάθαν τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, καὶ ὅτι συνάπτειν αὐτῷ μέλλει πόλεμον, καὶ ἀπέστειλε πρὸς αὐτὸν πρέσβεις, λέγων. περὶ ἀργυρίου οὗ ὤφειλεν ἰωνάθαν ὁ ἀδελφός σου εἰς τὸ βασιλικὸν δι᾽ ἃς εἶχε χρείας συνέχομεν αὐτόν. καὶ νῦν ἀπόστειλον ἀργυρίου τάλαντα ἑκατὸν καὶ δύο τῶν υἱῶν αὐτοῦ ὅμηρα, ὅπως μὴ ἀφεθεὶς ἀποστατήσῃ ἀφ᾽ ἡμῶν, καὶ ἀφήσομεν αὐτόν. καὶ ἔγνω σίμων ὅτι δόλῳ λαλοῦσι πρὸς αὐτὸν, καὶ πέμπει τὸ ἀργύριον καὶ τὰ παιδάρια, μήποτε ἔχθραν ἄρῃ μεγάλην πρὸς τὸν λαὸν, λέγων. ὅτι οὐκ ἀπέστειλα αὐτῷ τὸ ἀργύριον καὶ τὰ παιδάρια, καὶ ἀπώλετο. καὶ ἀπέστειλε τὰ παιδάρια καὶ τὰ ἑκατὸν τάλαντα, καὶ διεψεύσατο καὶ οὐκ ἀφῆκε τὸν ἰωνάθαν. καὶ μετὰ ταῦτα ἦλθε τρύφων τοῦ ἐμβατεῦσαι εἰς τὴν χώραν, καὶ ἐκτρῖψαι αὐτὴν, καὶ ἐκύκλωσεν ὁδὸν τὴν εἰς ἄδωρα. καὶ σίμων καὶ ἡ παρεμβολὴ αὐτοῦ ἀντιπαρῆγεν αὐτῷ εἰς πάντα τόπον οὗ ἂν ἐπορεύετο. οἱ δὲ ἐκ τῆς ἄκρας ἀπέστελλον πρὸς τρύφωνα πρεσβευτὰς κατασπεύδοντας αὐτὸν τοῦ ἐλθεῖν πρὸς αὐτοὺς διὰ τῆς ἐρήμου, καὶ ἀποστεῖλαι αὐτοῖς τροφάς. καὶ ἡτοίμασε τρύφων πᾶσαν τὴν ἵππον αὐτοῦ ἐλθεῖν ἐν τῇ νυκτὶ ἐκείνῃ. καὶ ἦν χιὼν πολλὴ σφόδρα, καὶ οὐκ ἦλθε διὰ τὴν χιόνα. καὶ ἀπῆρε καὶ ἦλθεν εἰς τὴν γαλααδῖτιν. ὡς δὲ ἤγγισε τῇ βασκαμᾷ, ἀπέκτεινε τὸν ἰωνάθαν, καὶ ἐτάφη ἐκεῖ. καὶ ἐπέστρεψε τρύφων καὶ ἀπῆλθεν εἰς τὴν γῆν αὐτοῦ. καὶ ἀπέστειλε σίμων, καὶ ἔλαβε τὰ ὀστᾶ ἰωνάθαν τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, καὶ ἔθαψεν αὐτὰ ἐν μωδεῒν πόλει τῶν πατέρων αὐτοῦ. καὶ ἐκόψαντο αὐτὸν πᾶς ἰσραὴλ κοπετὸν μέγαν, καὶ ἐπένθησαν αὐτὸν ἡμέρας πολλάς. καὶ ᾠκοδόμησε σίμων ἐπὶ τὸν τάφον τοῦ πατρὸς αὐτοῦ καὶ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ, καὶ ὕψωσεν αὐτὸν τῇ ὁράσει λίθῳ ξεστῷ ἐκ τῶν ὄπισθεν καὶ ἐκ τῶν ἔμπροσθεν. καὶ ἔστησεν ἐπ᾽ αὐτὰ ἑπτὰ πυραμίδας, μίαν κατέναντι τῆς μιᾶς τῷ πατρὶ καὶ τῇ μητρὶ καὶ τοῖς τέσσαρσιν ἀδελφοῖς. καὶ

A ταύταις ἐποίησε μηχανήματα περιθεὶς στύλοις μεγάλοις, καὶ ἐποίησεν ἐπὶ τοῖς στύλοις πανοπλίας εἰς ὄνομα αἰώνιον, καὶ παρὰ ταῖς πανοπλίαις πλοῖα ἐπιγεγλυμμένα εἰς τὸ θεωρεῖσθαι ὑπὸ πάντων τῶν πλεόντων τὴν θάλασσαν. οὗτος ὁ τάφος ὃν ἐποίησεν ἐν μωδεῒν, ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης. ὁ δὲ τρύφων ἐπορεύετο δόλῳ μετὰ ἀντιόχου τοῦ βασιλέως τοῦ νεωτέρου, καὶ ἀπέκτεινεν αὐτὸν, καὶ ἐβασίλευσεν ἀντ᾽ αὐτοῦ, καὶ περιέθετο διάδημα τῆς ἀσίας, καὶ ἐποίησε πληγὴν μεγάλην ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ ᾠκοδόμησε σίμων τὰ ὀχυρώματα τῆς ἰουδαίας, καὶ περιετείχισε πύργοις

B ὑψηλοῖς καὶ τείχεσι μεγάλοις καὶ πύλαις καὶ μοχλοῖς, καὶ ἔθετο βρώματα ἐν τοῖς ὀχυρώμασι. καὶ ἐπέλεξε σίμων ἄνδρας, καὶ ἀπέστειλε πρὸς δημήτριον τὸν βασιλέα τοῦ ποιῆσαι ἄφεσιν τῇ χώρᾳ, ὅτι πᾶσαι αἱ πράξεις τρύφωνος ἦσαν ἁρπαγαί. καὶ ἀπέστειλεν αὐτῷ δημήτριος ὁ βασιλεὺς κατὰ τοὺς λόγους τούτους, καὶ ἀπεκρίθη αὐτῷ, καὶ ἔγραψεν αὐτῷ ἐπιστολὴν τοιαύτην. βασιλεὺς δημήτριος σίμωνι ἀρχιερεῖ καὶ φίλῳ βασιλέων καὶ πρεσβυτέροις καὶ ἔθνει ἰουδαίων χαίρειν. τὸν στέφανον τὸν χρυσοῦν, καὶ τὴν βαΐνην ἣν ἀπεστείλατε κεκομίσμεθα, καὶ ἕτοιμοί ἐσμεν τοῦ ποιεῖν

Γ ὑμῖν εἰρήνην μεγάλην, καὶ γράφειν τοῖς ἐπὶ τῶν χρειῶν τοῦ ἀφιέναι ὑμῖν ἀφέματα. καὶ ὅσα ἐστήκαμεν πρὸς ὑμᾶς ἕστηκε, καὶ τὰ ὀχυρώματα ἃ ᾠκοδομήκατε ὑπαρχέτω ὑμῖν. ἀφίεμεν δὲ ἀγνοήματα καὶ τὰ ἁμαρτήματα, ἕως τῆς σήμερον ἡμέρας, καὶ τὸν στέφανον ὃν ὠφείλετε, καὶ εἴ τι ἄλλο ἐτελωνεῖτο ἐν ἱερουσαλὴμ, μηκέτι τελωνείσθω. καὶ εἴ τινες ἐπιτήδειοι ὑμῶν γραφῆναι εἰς τοὺς περὶ ἡμᾶς, ἐγγραφέσθωσαν, καὶ γινέσθω ἀναμέσον ἡμῶν εἰρήνη. ἔτους ἑβδομηκοστοῦ καὶ ἑκατοστοῦ ἤρθη ὁ ζυγὸς τῶν ἐθνῶν ἀπὸ τοῦ ἰσραήλ. καὶ ἤρξατο ὁ λαὸς ἰσραὴλ γράφειν ἐν ταῖς συγγραφαῖς καὶ

Δ συναλλάγμασιν ἔτους πρώτου ἐπὶ σίμωνος ἀρχιερέως μεγάλου καὶ στρατηγοῦ καὶ ἡγουμένου ἰουδαίων. ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις παρενέβαλε σίμων ἐπὶ γάζαν, καὶ ἐκύκλωσεν αὐτὴν παρεμβολαῖς. καὶ ἐποίησεν ἑλεπόλεις καὶ προσήγαγε τῇ πόλει, καὶ ἐπάταξε πύργον ἕνα καὶ κατελάβετο. καὶ ἐξήλλοντο οἱ ἐν τῇ ἑλεπόλει εἰς τὴν πόλιν, καὶ ἐγένετο κίνημα μέγα ἐν τῇ πόλει. καὶ ἀνέβησαν οἱ ἐν τῇ πόλει σὺν ταῖς γυναιξὶ καὶ τοῖς τέκνοις ἐπὶ τὸ τεῖχος διερρηχότες τὰ ἱμάτια αὐτῶν, καὶ ἐβόησαν φωνῇ μεγάλῃ ἀξιοῦντες σίμωνα δεξιὰς αὐτοῖς δοῦναι, καὶ εἶπον. μὴ

E ἡμῖν χρήσῃ κατὰ τὰς πονηρίας ἡμῶν, ἀλλὰ κατὰ τὸ ἔλεός σου. καὶ συνελύθη σίμων αὐτοῖς, καὶ οὐκ ἐπολέμησεν αὐτούς. καὶ ἐξέβαλεν αὐτοὺς ἐκ τῆς πόλεως, καὶ ἐκαθάρισε τὰς οἰκίας ἐν αἷς ἦν τὰ εἴδωλα, καὶ οὕτως εἰσῆλθεν εἰς αὐτὴν ὑμνῶν καὶ εὐλογῶν. καὶ ἐξέβαλεν ἐξ αὐτῆς πᾶσαν ἀκαθαρσίαν, καὶ κατῴκισεν ἐκεῖ ἄνδρας οἵτινες τὸν νόμον ποιοῦσι, καὶ προσωχύρωσεν αὐτὴν, καὶ ᾠκοδόμησεν ἑαυτῷ ἐν αὐτῇ οἴκησιν. οἱ δὲ ἐκ τῆς ἄκρας ἐν ἱερουσαλὴμ ἐκωλύοντο ἐκπορεύεσθαι καὶ εἰσπορεύεσθαι εἰς τὴν χώραν, καὶ ἀγοράζειν καὶ πωλεῖν, καὶ ἐπείνασαν σφόδρα, καὶ ἀπώλοντο

ἐξ αὐτῶν

ἐξ αὐτῶν ἱκανοὶ τῷ λιμῷ. καὶ ἐβόησαν πρὸς σίμωνα δεξιὰς λαβεῖν, καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς, καὶ ἐξέβαλεν αὐτοὺς ἐκεῖθεν, καὶ ἐκαθάρισε τὴν ἄκραν ἀπὸ τῶν μιασμάτων. καὶ εἰσῆλθεν εἰς αὐτὴν τῇ τρίτῃ καὶ εἰκάδι τοῦ δευτέρου μηνὸς ἔτους ἑνὸς καὶ ἑβδομηκοστοῦ καὶ ἑκατοστοῦ μετὰ αἰνέσεως καὶ βαΐων καὶ ἐν κινύραις καὶ ἐν κυμβάλοις καὶ ἐν νάβλαις καὶ ἐν ὕμνοις καὶ ἐν ᾠδαῖς, ὅτι συνετρίβη ἐχθρὸς μέγας ἐξ ἰσραήλ. καὶ ἔστησε κατ' ἐνιαυτὸν τοῦ ἄγειν τὴν ἡμέραν ταύτην μετ' εὐφροσύνης. καὶ προσωχύρωσε τὸ ὄρος τοῦ ἱεροῦ τὸ παρὰ τὴν ἄκραν, καὶ ᾤκει ἐκεῖ αὐτὸς καὶ οἱ παρ' αὐτοῦ. καὶ εἶδε σίμων τὸν ἰωάννην υἱὸν αὐτοῦ, ὅτι ἀνήρ ἐστι, καὶ ἔθετο αὐτὸν ἡγούμενον τῶν δυνάμεων πασῶν, καὶ ᾤκει ἐν γαζάροις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΔ'.

Καὶ ἐν ἔτει δευτέρῳ, καὶ ἑβδομηκοστῷ, καὶ ἑκατοστῷ συνήγαγε δημήτριος ὁ βασιλεὺς τὰς δυνάμεις αὐτοῦ, καὶ ἐπορεύθη εἰς μηδίαν τοῦ ἐπισπάσασθαι βοήθειαν αὐτῷ, ὅπως πολεμήσῃ τὸν τρύφωνα. καὶ ἤκουσεν ἀρσάκης ὁ βασιλεὺς τῆς περσίδος καὶ μηδίας ὅτι ἦλθε δημήτριος εἰς τὰ ὅρια αὐτοῦ, καὶ ἀπέστειλεν ἕνα τῶν ἀρχόντων αὐτοῦ συλλαβεῖν αὐτὸν ζῶντα. καὶ ἐπορεύθη καὶ ἐπάταξε τὴν παρεμβολὴν δημητρίου, καὶ συνέλαβεν αὐτὸν καὶ ἤγαγεν αὐτὸν πρὸς ἀρσάκην, καὶ ἔθετο αὐτὸν ἐν φυλακῇ. καὶ ἡσύχασεν ἡ γῆ ἰούδα πάσας τὰς ἡμέρας σίμωνος, καὶ ἐζήτησεν ἀγαθὰ τῷ ἔθνει αὐτοῦ, καὶ ἤρεσεν αὐτοῖς ἡ ἐξουσία αὐτοῦ καὶ ἡ δόξα αὐτοῦ πάσας τὰς ἡμέρας. καὶ μετὰ πάσης τῆς δόξης αὐτοῦ ἔλαβε τὴν ἰόππην εἰς λιμένα, καὶ ἐποίησεν εἴσοδον ταῖς νήσοις τῆς θαλάσσης. καὶ ἐπλάτυνε τὰ ὅρια τῷ ἔθνει αὐτοῦ, καὶ ἐκράτησε τῆς χώρας. καὶ συνήγαγεν αἰχμαλωσίαν πολλήν, καὶ ἐκυρίευσε γαζάρων καὶ βαιθσούρων καὶ τῆς ἄκρας. καὶ ἐξῆρε τὰς ἀκαθαρσίας ἐξ αὐτῆς, καὶ οὐκ ἦν ὁ ἀντικείμενος αὐτῷ. καὶ ἦσαν γεωργοῦντες τὴν γῆν αὐτῶν μετ' εἰρήνης, καὶ ἡ γῆ ἐδίδου τὰ γεννήματα αὐτῆς, καὶ τὰ ξύλα τῶν πεδίων τὸν καρπὸν αὐτῶν. πρεσβύτεροι ἐν ταῖς πλατείαις ἐκάθηντο, πάντες περὶ ἀγαθῶν ἐκοινολογοῦντο, καὶ οἱ νεανίσκοι ἐνεδύσαντο δόξας καὶ στολὰς πολέμου. ταῖς πόλεσιν ἐχορήγησε βρώματα, καὶ ἔταξεν αὐτὰς ἐν σκεύεσιν ὀχυρώσεως ἕως ὅτου ὠνομάσθη τὸ ὄνομα τῆς δόξης αὐτοῦ ἕως ἄκρου τῆς γῆς. ἐποίησε τὴν εἰρήνην ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ εὐφράνθη ἰσραὴλ εὐφροσύνην μεγάλην. καὶ ἐκάθισεν ἕκαστος ὑπὸ τὴν ἄμπελον αὐτοῦ καὶ τὴν συκῆν αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἦν ὁ ἐκφοβῶν αὐτούς. καὶ ἐξέλιπεν ὁ πολεμῶν αὐτοὺς ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ οἱ βασιλεῖς συνετρίβησαν ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις. καὶ ἐστήριξε πάντας τοὺς ταπεινοὺς τοῦ λαοῦ αὐτοῦ. τὸν νόμον ἐξεζήτησε, καὶ ἐξῆρε πάντα ἄνομον καὶ πονηρόν. τὰ ἅγια ἐδόξασε, καὶ ἐπλήθυνε τὰ σκεύη τῶν ἁγίων. καὶ ἠκούσθη ἐν ῥώμῃ, ὅτι ἀπέθανεν ἰωνάθαν καὶ ἕως σπάρτης, καὶ ἐλυπήθησαν σφόδρα. ὡς δὲ ἤκουσαν ὅτι σίμων ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ γέγονεν ἀντ' αὐτοῦ ἀρχιερεύς, καὶ ἐπικρατεῖ τῆς χώρας καὶ τῶν πόλεων τῶν ἐν αὐτῇ, ἔγραψαν πρὸς αὐτὸν δέλτοις χαλκαῖς τοῦ ἀνανεώσασθαι πρὸς αὐτὸν φιλίαν καὶ τὴν συμμαχίαν ἣν ἔστησαν πρὸς ἰούδαν καὶ ἰωνάθαν τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ. καὶ ἀνεγνώσθησαν ἐνώπιον τῆς ἐκκλησίας ἐν ἱερουσαλήμ. καὶ τοῦτο τὸ ἀντίγραφον τῶν ἐπιστολῶν ὧν ἀπέστειλαν οἱ σπαρτιᾶται. σπαρτιατῶν ἄρχοντες καὶ ἡ πόλις σίμωνι ἱερεῖ μεγάλῳ καὶ τοῖς πρεσβυτέροις καὶ τοῖς ἱερεῦσι καὶ τῷ λοιπῷ δήμῳ τῶν ἰουδαίων ἀδελφοῖς χαίρειν. οἱ πρεσβευταὶ οἱ ἀποσταλέντες πρὸς τὸν δῆμον ἡμῶν ἀπήγγειλαν ἡμῖν περὶ τῆς δόξης ὑμῶν καὶ τιμῆς, καὶ εὐφράνθημεν ἐπὶ τῇ ἐφόδῳ αὐτῶν. καὶ ἀνεγράψαμεν τὰ ὑπ' αὐτῶν εἰρημένα ἐν ταῖς βουλαῖς τοῦ δήμου οὕτως. νουμήνιος ἀντιόχου καὶ ἀντίπατρος ἰάσωνος πρεσβευταὶ ἰουδαίων ἤλθοσαν πρὸς ἡμᾶς ἀνανεούμενοι τὴν πρὸς ἡμᾶς φιλίαν. καὶ ἤρεσε τῷ δήμῳ ἐπιδέξασθαι τοὺς ἄνδρας ἐνδόξως, καὶ τοῦ θέσθαι τὸ ἀντίγραφον τῶν λόγων αὐτῶν ἐν τοῖς ἀποδεδειγμένοις τοῦ δήμου βιβλίοις. τοῦ ἔχειν μνημόσυνον τὸν δῆμον τῶν σπαρτιατῶν. τὸ δὲ ἀντίγραφον τούτων * ἐγράψαμεν σίμωνι τῷ ἀρχιερεῖ. μετὰ ταῦτα ἀπέστειλε σίμων τὸν νουμήνιον εἰς ῥώμην ἔχοντα ἀσπίδα χρυσῆν μεγάλην ὁλκῆς μνῶν χιλίων εἰς τὸ στῆσαι πρὸς αὐτοὺς τὴν συμμαχίαν. ὡς δὲ ἤκουσεν ὁ δῆμος τῶν λόγων τούτων, εἶπον. τίνα χάριν ἀποδώσομεν σίμωνι καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ; ἐστήρισε γὰρ αὐτὸς καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ καὶ ὁ οἶκος τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ ἐπολέμησαν τοὺς ἐχθροὺς ἰσραὴλ ἀπ' αὐτῶν, καὶ ἔστησαν αὐτῷ ἐλευθερίαν, καὶ κατέγραψαν ἐν δέλτοις χαλκαῖς, καὶ ἔθεντο ἐν στήλαις ἐν ὄρει σιών. καὶ τοῦτο τὸ ἀντίγραφον τῆς γραφῆς. ὀκτωκαιδεκάτῃ ἐλοὺλ, ἔτους δευτέρου καὶ ἑβδομηκοστοῦ καὶ ἑκατοστοῦ, καὶ τοῦτο τρίτον ἔτος, ἐπὶ σίμωνος ἀρχιερέως ἐν σαραμὲλ, ἐπὶ συναγωγῆς μεγάλης ἱερέων καὶ λαοῦ καὶ ἀρχόντων ἔθνους καὶ τῶν πρεσβυτέρων τῆς χώρας ἐγνώρισεν ἡμῖν, ἐπεὶ πολλάκις ἐγενήθησαν πόλεμοι ἐν τῇ χώρᾳ. σίμων δὲ ὁ υἱὸς ματταθίου ὁ υἱὸς τῶν υἱῶν ἰαρὶβ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ ἔδωκαν ἑαυτοὺς τῷ κινδύνῳ καὶ ἀντέστησαν τοῖς ὑπεναντίοις τοῦ ἔθνους αὐτῶν, ὅπως σταθῇ τὰ ἅγια αὐτῶν καὶ ὁ νόμος, καὶ δόξῃ μεγάλῃ ἐδόξασαν τὸ ἔθνος αὐτῶν. καὶ ἤθροισεν ἰωνάθαν τὸ ἔθνος αὐτῶν, καὶ ἐγενήθη αὐτοῖς ἀρχιερεύς, καὶ προσετέθη πρὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ. καὶ ἐβουλήθησαν οἱ ἐχθροὶ αὐτῶν ἐμβατεῦσαι εἰς τὴν χώραν αὐτῶν τοῦ ἐκτρίψαι τὴν χώραν αὐτῶν καὶ ἐκτεῖναι χεῖρας ἐπὶ τὰ ἅγια αὐτῶν. τότε ἀνέστη σίμων, καὶ ἐπολέμησε περὶ τοῦ ἔθνους αὐτοῦ, καὶ ἐδαπάνησε χρήματα πολλὰ τῶν ἑαυτοῦ, καὶ ὡπλοδότησε τοὺς ἄνδρας τῆς δυνάμεως τοῦ ἔθνους αὐτοῦ, καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς ὀψώνια καὶ ὠχύρωσε τὰς πόλεις τῆς ἰουδαίας, καὶ τὴν βαιθσούραν τὴν ἐπὶ τῶν ὁρίων τῆς ἰουδαίας, οὗ ἦν τὰ ὅπλα τῶν πολεμίων τὸ πρότερον, καὶ ἔθετο ἐκεῖ φρουρὰν ἄνδρας ἰουδαίους.

καὶ ἰόππην ὠχύρωσε τὴν ἐπὶ τῆς θαλάσσης, καὶ τὴν γάζαρα τὴν ἐπὶ τῶν ὁρίων ἀζώτου ἐν ᾗ ᾤκουν οἱ πολέμιοι τὸ πρότερον ἐκεῖ, καὶ κατῴκισεν ἐκεῖ ἰουδαίους, καὶ ὅσα ἐπιτήδεια ἦν πρὸς τὴν τούτων ἐπανόρθωσιν ἔθετο ἐν αὐτοῖς. καὶ εἶδεν ὁ λαὸς β τὴν πρᾶξιν τοῦ σίμωνος καὶ τὴν δόξαν ἣν ἐβουλεύσατο ποιῆσαι τῷ ἔθνει αὐτοῦ, καὶ ἔθεντο αὐτὸν ἡγούμενον αὐτῶν καὶ ἀρχιερέα, διὰ τὸ αὐτὸν πεποιηκέναι πάντα ταῦτα, καὶ τὴν δικαιοσύνην, καὶ τὴν πίστιν ἣν συνετήρησε τῷ ἔθνει αὐτοῦ, καὶ ἐζήτησε παντὶ τρόπῳ ὑψῶσαι τὸν λαὸν αὐτοῦ. καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ εὐοδώθη ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ, τοῦ ἐξαρθῆναι τὰ ἔθνη ἐκ τῆς χώρας αὐτῶν, καὶ τοὺς ἐν τῇ πόλει δαυὶδ τοὺς ἐν ἱερουσαλὴμ, οἳ ἐποίησαν ἑαυτοῖς ἄκραν ἐξ ἧς ἐξεπορεύοντο καὶ ἐμίαινον κύκλῳ τῶν ἁγίων, καὶ ἐποίουν πληγὴν μεγάλην ἐν τῇ ἁγνείᾳ. καὶ κατῴκισεν ἐν αὐτῇ ἄνδρας ἰουδαίους, καὶ ὠχύρωσεν αὐτὴν πρὸς ἀσφάλειαν τῆς χώρας καὶ τῆς πόλεως, καὶ ὕψωσε τὰ τείχη ἱερουσαλήμ. καὶ ὁ βασιλεὺς δημήτριος ἔστησεν αὐτῷ τὴν ἀρχιερωσύνην κατὰ ταῦτα, καὶ ἐποίησεν αὐτὸν τῶν φίλων αὐτοῦ, καὶ ἐδόξασεν αὐτὸν δόξῃ μεγάλῃ. ἤκουσε γὰρ ὅτι προσηγόρευνται οἱ ἰουδαῖοι ὑπὸ ῥωμαίων φίλοι καὶ σύμμαχοι καὶ ἀδελφοί, καὶ ὅτι ἀπήντησαν τοῖς γ πρεσβευταῖς σίμωνος ἐνδόξως. καὶ ὅτι εὐδόκησαν οἱ ἰουδαῖοι καὶ οἱ ἱερεῖς τοῦ εἶναι σίμωνα ἡγούμενον καὶ ἀρχιερέα εἰς τὸν αἰῶνα ἕως τοῦ ἀναστῆναι προφήτην πιστόν. καὶ τοῦ εἶναι ἐπ᾽ αὐτῶν στρατηγὸν, καὶ ὅπως μέλοι αὐτῷ περὶ τῶν ἁγίων καθιστάναι αὐτοὺς ἐπὶ τῶν ἔργων αὐτῶν καὶ ἐπὶ τῆς χώρας καὶ ἐπὶ τῶν ὅπλων καὶ ἐπὶ τῶν ὀχυρωμάτων. καὶ ὅπως μέλοι αὐτῷ περὶ τῶν ἁγίων, καὶ ὅπως ἀκούηται ὑπὸ πάντων, καὶ ὅπως γράφωνται ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ πᾶσαι συγγραφαὶ ἐν τῇ χώρᾳ, καὶ ὅπως περιβάληται πορφύραν καὶ χρυσοφορῇ. καὶ οὐκ ἐξέσται οὐδενὶ τοῦ λαοῦ καὶ τῶν ἱερέων ἀθετῆσαί τι τούτων, καὶ ἀντειπεῖν τοῖς ὑπ᾽ αὐτοῦ ῥηθησομένοις, καὶ ἐπισυστρέψαι συστροφὴν ἐν τῇ χώρᾳ ἄνευ αὐτοῦ, καὶ περιβάλλεσθαι πορφύραν καὶ ἐμπορποῦσθαι πόρπην χρυσῆν. ὃς δ᾽ ἂν παρὰ ταῦτα ποιήσῃ ἢ ἀθετήσῃ τι τούτων, ἔνοχος ἔσται. καὶ εὐδόκησε πᾶς ὁ λαὸς θέσθαι σίμωνι καὶ ποιῆσαι κατὰ τοὺς λόγους τούτους. καὶ ἐπεδέξατο σίμων καὶ εὐδόκησεν ἀρχιερατεύειν καὶ εἶναι στρατηγὸς καὶ ἐθνάρχης τῶν ἰουδαίων καὶ ἱερέων καὶ τοῦ προστατῆσαι πάντων. καὶ τὴν γραφὴν ταύτην εἶπον θέσθαι ἐν δέλτοις χαλκαῖς, καὶ στῆσαι αὐτὰς ἐν περιβόλῳ τῶν ἁγίων ἐν τόπῳ ἐπισήμῳ. τὰ δὲ ἀντίγραφα αὐτῶν θέσθαι ἐν τῷ γαζοφυλακίῳ, ὅπως ἔχῃ σίμων καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ.

α Εγράψαμεν.] In quibusdam libris est ἔγραψαν. β [τὴν πρᾶξιν.] In quibusdam libris est, τὴν πίστιν. γ [πρεσβευταῖς.] In plerisque libris est, πρεσβύταις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΕ.

Καὶ ἀπέστειλεν ὁ ἀντίοχος υἱὸς δημητρίου τοῦ βασιλέως ἐπιστολὰς ἀπὸ τῶν νήσων τῆς θαλάσσης σίμωνι ἱερεῖ καὶ ἐθνάρχῃ τῶν ἰουδαίων καὶ παντὶ τῷ ἔθνει. καὶ ἦσαν περιέχουσαι τὸν τρόπον τοῦτον. βασιλεὺς ἀντίοχος σίμωνι ἱερεῖ μεγάλῳ καὶ ἐθνάρχῃ καὶ ἔθνει ἰουδαίων χαίρειν. ἐπειδὴ ἄνδρες λοιμοὶ κατεκράτησαν τῆς βασιλείας τῶν πατέρων ἡμῶν, βούλομαι δὲ ἀντιποιήσασθαι τῆς βασιλείας, ὅπως ἀποκαταστήσω αὐτὴν ὡς ἦν πρότερον. ἐξενολόγησα δὲ πλῆθος δυνάμεων καὶ κατεσκεύασα πλοῖα πολεμικά, βούλομαι δὲ ἐκβῆναι κατὰ τὴν χώραν, ὅπως μετέλθω τοὺς κατεφθαρκότας τὴν χώραν ἡμῶν καὶ τοὺς ἠρημωκότας πόλεις πολλὰς ἐν τῇ βασιλείᾳ. νῦν οὖν ἵστημί σοι πάντα τὰ ἀφαιρέματα ἃ ἀφῆκαί σοι οἱ πρὸ ἐμοῦ βασιλεῖς, καὶ ὅσα ἄλλα δόματα ἀφῆκαν σοι. καὶ ἐπέτρεψά σοι ποιῆσαι κόμμα ἴδιον νόμισμα τῇ χώρᾳ σου. ἱερουσαλὴμ δὲ καὶ τὰ ἅγια εἶναι ἐλεύθερα. καὶ πάντα τὰ ὅπλα ὅσα κατεσκεύασας καὶ τὰ ὀχυρώματα ἃ ᾠκοδόμησας ὧν κρατεῖς, μενέτω σοι. καὶ πᾶν ὀφείλημα βασιλικὸν καὶ τὰ ἐσόμενα βασιλικὰ ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ εἰς τὸν ἅπαντα χρόνον ἀφιέσθω σοι. ὡς δ᾽ ἂν κρατήσωμεν τῆς βασιλείας ἡμῶν, δοξάσομέν σε καὶ τὸ ἔθνος σου καὶ τὸ ἱερὸν δόξῃ μεγάλῃ, ὥστε φανερὰν γενέσθαι τὴν δόξαν ὑμῶν ἐν πάσῃ τῇ γῇ. ἔτους τετάρτου καὶ ἑβδομηκοστοῦ καὶ ἑκατοστοῦ ἐξῆλθεν ἀντίοχος εἰς τὴν γῆν πατέρων αὐτοῦ, καὶ συνῆλθον πρὸς αὐτὸν πᾶσαι αἱ δυνάμεις, ὥστε ὀλίγους εἶναι τοὺς καταλειφθέντας σὺν τρύφωνι. καὶ ἐδίωξεν αὐτὸν ἀντίοχος ὁ βασιλεὺς, καὶ ἦλθε φεύγων εἰς δωρᾶ τὴν ἐπὶ τῆς θαλάσσης. εἶδε γὰρ ὅτι συνῆκται ἐπ᾽ αὐτὸν τὰ κακὰ, καὶ ἀφῆκαν αὐτὸν αἱ δυνάμεις. καὶ παρενέβαλεν ἀντίοχος ἐπὶ δωρᾶ, καὶ σὺν αὐτῷ δώδεκα μυριάδες ἀνδρῶν πολεμιστῶν καὶ ὀκτακισχιλία ἵππος. καὶ ἐκύκλωσε τὴν πόλιν, καὶ τὰ πλοῖα ἀπὸ θαλάσσης συνῆψαν, καὶ ἔθλιβε τὴν πόλιν ἀπὸ τῆς γῆς καὶ τῆς θαλάσσης, καὶ οὐκ εἴασεν οὐδένα ἐκπορεύεσθαι καὶ εἰσπορεύεσθαι. καὶ ἦλθε νουμήνιος καὶ οἱ παρ᾽ αὐτοῦ ἐκ ῥώμης ἔχοντες ἐπιστολὰς τοῖς βασιλεῦσι καὶ ταῖς χώραις, ἐν αἷς ἐγέγραπτο τάδε. λεύκιος ὕπατος ῥωμαίων πτολεμαίῳ βασιλεῖ χαίρειν. οἱ πρεσβευταὶ τῶν ἰουδαίων ἦλθον πρὸς ἡμᾶς φίλοι ἡμῶν καὶ σύμμαχοι, ἀνανεούμενοι τὴν ἐξ ἀρχῆς φιλίαν καὶ συμμαχίαν, ἀπεσταλμένοι ἀπὸ σίμωνος τοῦ ἀρχιερέως καὶ τοῦ δήμου τῶν ἰουδαίων. ἤνεγκαν δὲ ἀσπίδα χρυσῆν ἀπὸ μνῶν χιλίων. ἤρεσεν οὖν ἡμῖν γράψαι τοῖς βασιλεῦσι καὶ ταῖς χώραις, ὅπως μὴ ἐκζητήσωσιν αὐτοῖς κακὰ, καὶ μὴ πολεμήσωσιν αὐτοὺς καὶ τὰς πόλεις αὐτῶν καὶ τὴν χώραν αὐτῶν, καὶ ἵνα μὴ συμμαχήσωσι τοῖς πολεμοῦσιν αὐτοῖς. ἔδοξε δὲ ἡμῖν δέξασθαι τὴν ἀσπίδα παρ᾽ αὐτῶν. εἴ τινες οὖν λοιμοὶ διαπεφεύγασιν ἐκ τῆς χώρας αὐτῶν πρὸς ὑμᾶς, παράδοτε αὐτοὺς σίμωνι τῷ ἀρχιερεῖ, ὅπως ἐκδικήσῃ ἐν αὐτοῖς κατὰ τὸν νόμον αὐτῶν. καὶ τὰ αὐτὰ ἔγραψε

α Δη-

δημητρίῳ τῷ βασιλεῖ, καὶ ἀττάλῳ, ἀριαράθῃ, ἀρσάκῃ, καὶ εἰς πάσας τὰς χώρας, καὶ σαμψάμῃ, καὶ σπαρτιάταις, καὶ εἰς δῆλον, καὶ εἰς μυνδὸν, καὶ εἰς σικυῶνα, καὶ εἰς τὴν καρίαν, καὶ εἰς σάμον, καὶ εἰς τὴν παμφυλίαν, καὶ εἰς τὴν λυκίαν, καὶ εἰς ἀλικαρνασὸν, καὶ εἰς ῥόδον, καὶ εἰς φασηλίδα, καὶ εἰς κῶ, καὶ εἰς σίδην, καὶ εἰς ἄραδον, καὶ εἰς γόρτυναν, καὶ κνίδον, καὶ κύπρον, καὶ κυρήνην. τὸ δὲ ἀντίγραφον αὐτῶν ἔγραψαν σίμωνι τῷ ἀρχιερεῖ. ἀντίοχος δὲ ὁ βασιλεὺς παρενέβαλεν ἐπὶ δωρὰ ἐν τῇ δευτέρᾳ, προσάγων διαπαντὸς αὐτῇ τὰς χεῖρας καὶ μηχανὰς ποιούμενος, καὶ συνέκλεισε τὸν τρύφωνα τοῦ μὴ εἰσπορεύεσθαι καὶ ἐκπορεύεσθαι. καὶ ἀπέστειλεν αὐτῷ σίμων δισχιλίους ἄνδρας ἐκλεκτοὺς συμμαχῆσαι αὐτῷ καὶ ἀργύριον καὶ χρυσίον καὶ σκεύη ἱκανά. καὶ οὐκ ἠβούλετο αὐτὰ δέξασθαι, ἀλλ᾽ ἠθέτησε πάντα ὅσα συνέθετο αὐτῷ τὸ πρότερον, καὶ ἠλλοτριοῦτο αὐτῷ. καὶ ἀπέστειλε πρὸς αὐτὸν ἀθηνόβιον ἕνα τῶν φίλων αὐτοῦ κοινολογησάμενον αὐτῷ, λέγων. ὑμεῖς κατακρατεῖτε τῆς ἰόππης καὶ γαζάρων καὶ τῆς ἄκρας τῆς ἐν ἱερουσαλὴμ πόλεις τῆς βασιλείας μου. τὰ ὅρια αὐτῶν ἠρημώσατε, καὶ ἐποιήσατε πληγὴν μεγάλην ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ἐκυριεύσατε τόπων πολλῶν ἐν τῇ βασιλείᾳ μου. νῦν οὖν παράδοτε τὰς πόλεις ἃς κατελάβεσθε, καὶ τοὺς φόρους τῶν τόπων ὧν κατεκυριεύσατε ἐκτὸς τῶν ὁρίων τῆς ἰουδαίας. εἰ δὲ μὴ, δότε ἀντ᾽ αὐτῶν πεντακόσια τάλαντα ἀργυρίου. καὶ τῆς καταφθορᾶς ἧς κατεφθάρκατε, καὶ τῶν φόρων τῶν πόλεων ἄλλα τάλαντα πεντακόσια. εἰ δὲ μὴ, παραγενόμενοι ἐκπολεμήσομεν ὑμᾶς. καὶ ἦλθεν ἀθηνόβιος φίλος τοῦ βασιλέως εἰς ἱερουσαλὴμ, καὶ εἶδε τὴν δόξαν σίμωνος καὶ κυλικεῖον μετὰ χρυσωμάτων καὶ ἀργυρωμάτων, καὶ παράστασιν ἱκανὴν, καὶ ἐξίστατο, καὶ ἀπήγγειλεν αὐτῷ τοὺς λόγους τοῦ βασιλέως. καὶ ἀποκριθεὶς σίμων εἶπεν αὐτῷ. οὔτε γῆν ἀλλοτρίαν εἰλήφαμεν, οὔτε ἀλλοτρίων κεκρατήκαμεν, ἀλλὰ τῆς κληρονομίας τῶν πατέρων ἡμῶν, ὑπὸ δὲ ἐχθρῶν ἡμῶν ἔν τινι καιρῷ ἀκρίτως κατεκρατήθη. ἡμεῖς δὲ καιρὸν ἔχοντες ἀντεχόμεθα τῆς κληρονομίας τῶν πατέρων ἡμῶν. περὶ δὲ ἰόππης καὶ γαζάρων ὧν αἰτεῖς, αὗται ἐποίουν ἐν τῷ λαῷ πληγὴν μεγάλην κατὰ τὴν χώραν ἡμῶν, τούτων δώσομεν τάλαντα ἑκατόν. καὶ οὐκ ἀπεκρίθη αὐτῷ ἀθηνόβιος λόγον. ἀπέστρεψε δὲ μετὰ θυμοῦ πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ ἀπήγγειλεν αὐτῷ τοὺς λόγους τούτους καὶ τὴν δόξαν σίμωνος καὶ πάντα ὅσα εἶδε, καὶ ὠργίσθη ὁ βασιλεὺς ὀργὴν μεγάλην. τρύφων δὲ ἐμβὰς εἰς πλοῖον ἔφυγεν εἰς ὀρθωσιάδα. καὶ κατέστησεν ὁ βασιλεὺς τὸν κενδεβαῖον στρατηγὸν τῆς παραλίας, καὶ δυνάμεις πεζικὰς καὶ ἱππικὰς ἔδωκεν αὐτῷ. καὶ ἐνετείλατο αὐτῷ παρεμβαλεῖν κατὰ πρόσωπον τῆς ἰουδαίας. καὶ ἐνετείλατο αὐτῷ οἰκοδομῆσαι τὴν κεδρὼν καὶ ὀχυρῶσαι τὰς πύλας, καὶ ὅπως πολεμήσῃ τὸν λαόν. ὁ δὲ βασιλεὺς ἐδίωκε τὸν τρύφωνα. καὶ παρεγενήθη κενδεβαῖος εἰς ἰάμνειαν, καὶ ἤρξατο τοῦ ἐρεθίζειν τὸν λαὸν καὶ ἐμβατεύειν εἰς τὴν ἰουδαίαν καὶ αἰχμαλωτίζειν τὸν λαὸν καὶ φονεύειν, καὶ ᾠκοδόμησε τὴν κεδρὼν. καὶ ἔταξεν ἐκεῖ ἱππεῖς καὶ δυνάμεις ὅπως ἐκπορευόμενοι ἐξοδεύωσι τὰς ὁδοὺς τῆς ἰουδαίας καθὰ συνέταξεν αὐτῷ ὁ βασιλεύς.

Δημητρίῳ.] In quibusdam libris est, δημήτριος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ις'.

ΚΑὶ ἀνέβη ἰωάννης ἐκ γαζάρων, καὶ ἀπήγγειλε σίμωνι τῷ πατρὶ αὐτοῦ ἃ συνετέλει κενδεβαῖος. καὶ ἐκάλεσε σίμων τοὺς δύο υἱοὺς αὐτοῦ τοὺς πρεσβυτέρους ἰούδαν καὶ ἰωάννην, καὶ εἶπεν αὐτοῖς. ἐγὼ καὶ οἱ ἀδελφοί μου καὶ ὁ οἶκος τοῦ πατρός μου ἐπολεμήσαμεν τοὺς πολεμίους ἰσραὴλ ἀπὸ νεότητος ἕως τῆς σήμερον ἡμέρας, καὶ εὐοδώθη ἐν ταῖς χερσὶν ἡμῶν ῥύσασθαι τὸν ἰσραὴλ πλεονάκις. νῦν δὲ γεγήρακα, καὶ ὑμεῖς δὲ ἐν τῷ ἐλέει ἱκανοί ἐστε ἐν τοῖς ἔτεσι. γίνεσθε ἀντ᾽ ἐμοῦ καὶ τοῦ ἀδελφοῦ μου, καὶ ἐξελθόντες ὑπερμαχεῖτε ὑπὲρ τοῦ ἔθνους ἡμῶν, ἡ δὲ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ βοήθεια ἔστω μεθ᾽ ὑμῶν. καὶ ἐπέλεξεν ἐκ τῆς χώρας εἴκοσι χιλιάδας ἀνδρῶν πολεμιστῶν καὶ ἱππεῖς, καὶ ἐπορεύθησαν ἐπὶ τὸν κενδεβαῖον, καὶ ἐκοιμήθησαν ἐν μωδεΐν. καὶ ἀναστάντες τοπρωῒ ἐπορεύοντο εἰς τὸ πεδίον, καὶ ἰδοὺ δύναμις πολλὴ εἰς συνάντησιν αὐτοῖς πεζικὴ καὶ ἱππεῖς, καὶ ἦν χειμάῤῥους ἀναμέσον αὐτῶν. καὶ παρενέβαλε κατὰ πρόσωπον αὐτῶν αὐτὸς καὶ ὁ λαὸς αὐτοῦ. καὶ εἶδε τὸν λαὸν δειλούμενον διαπεράσαι τὸν χειμάῤῥουν, καὶ διεπέρασε πρῶτος, καὶ ἴδον αὐτὸν οἱ ἄνδρες, καὶ διεπέρασαν κατόπισθεν αὐτοῦ. καὶ διεῖλε τὸν λαὸν καὶ τοὺς ἱππεῖς ἐν μέσῳ τῶν πεζῶν. ἡ δὲ ἵππος τῶν ὑπεναντίων πολλὴ σφόδρα. καὶ ἐσάλπισαν ταῖς ἱεραῖς σάλπιγξι, καὶ ἐτροπώθη κενδεβαῖος καὶ ἡ παρεμβολὴ αὐτοῦ, καὶ ἔπεσον ἐξ αὐτῶν τραυματίαι πολλοί. οἱ δὲ καταλειφθέντες ἔφυγον εἰς τὸ ὀχύρωμα. τότε ἐτραυματίσθη ἰούδας ὁ ἀδελφὸς ἰωάννου. ἰωάννης δὲ κατεδίωξεν αὐτοὺς ἕως ἦλθεν εἰς κεδρὼν ἣν ᾠκοδόμησε. καὶ ἔφυγον ἕως εἰς τοὺς πύργους τοὺς ἐν τοῖς ἀγροῖς ἀζώτου, καὶ ἐνεπύρισεν αὐτὴν ἐν πυρὶ, καὶ ἔπεσον ἐξ αὐτῶν εἰς ἄνδρας δισχιλίους, καὶ ἀπέστρεψεν εἰς γῆν ἰούδα μετ᾽ εἰρήνης. καὶ πτολεμαῖος ὁ τοῦ ἀβούβου ἦν καθεσταμένος στρατηγὸς εἰς τὸ πεδίον ἱεριχὼ, καὶ εἶχεν ἀργύριον καὶ χρυσίον πολύ. ἦν γὰρ γαμβρὸς τοῦ ἀρχιερέως. καὶ ὑψώθη ἡ καρδία αὐτοῦ, καὶ ἠβουλήθη κατακρατῆσαι τῆς χώρας, καὶ ἐβουλεύετο δόλῳ κατὰ σίμωνος καὶ τῶν υἱῶν αὐτοῦ ἆραι αὐτούς. σίμων δὲ ἦν ἐφοδεύων τὰς πόλεις τὰς ἐν τῇ χώρᾳ καὶ φροντίζων τῆς ἐπιμελείας αὐτῶν, καὶ κατέβη εἰς ἱεριχὼ αὐτὸς καὶ ματταθίας καὶ ἰούδας οἱ υἱοὶ αὐτοῦ ἔτους ἑβδόμου καὶ ἑβδομηκοστοῦ καὶ ἑκατοστοῦ ἐν μηνὶ ἑνδεκάτῳ, οὗτος ὁ μὴν σαβάτ. καὶ ὑπεδέξατο αὐτοὺς ὁ τοῦ ἀβούβου εἰς τὸ ὀχυρωμάτιον τὸ καλούμενον δὼκ μετὰ δόλου ὃ ᾠκοδόμησε, καὶ ἐποίη-

σεν αὐτοῖς πότον μέγαν, καὶ ἐνέκρυψεν ἐκεῖ ἄνδρας. καὶ ὅτε ἐμεθύσθη σίμων καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ, ἐξανέστη Πτολεμαῖος καὶ οἱ παρ᾽ αὐτοῦ, καὶ ἐλάβοσαν τὰ ὅπλα αὐτῶν, καὶ ἐπεισήλθοσαν τῷ σίμωνι εἰς τὸ συμπόσιον, καὶ ἀπέκτειναν αὐτὸν καὶ τοὺς δύο υἱοὺς αὐτοῦ, καί τινας τῶν παιδαρίων αὐτοῦ. καὶ ἐποίησεν ἀθεσίαν μεγάλην, καὶ ἀπέδωκε κακὰ ἀντὶ ἀγαθῶν. καὶ ἔγραψε ταῦτα Πτολεμαῖος, καὶ ἀπέστειλε τῷ βασιλεῖ ὅπως ἀποστείλῃ αὐτῷ δυνάμεις εἰς βοήθειαν καὶ παραδῷ αὐτῷ τὴν χώραν αὐτῶν, καὶ τὰς πόλεις. καὶ ἀπέστειλεν ἑτέρους εἰς γάζαρα ἆραι τὸν ἰωάννην, καὶ τοῖς χιλιάρχοις ἀπέστειλεν ἐπιστολὰς παραγενέσθαι πρὸς αὐτὸν, ὅπως δῷ αὐτοῖς ἀργύριον καὶ χρυσίον καὶ δόματα. καὶ ἑτέρους ἀπέστειλε καταλαβέσθαι τὴν ἱερουσαλὴμ καὶ τὸ ὄρος τοῦ ἱεροῦ. καὶ προδραμών τις ἀπήγγειλεν ἰωάννῃ εἰς γάζαρα, ὅτι ἀπώλετο ὁ πατὴρ αὐτοῦ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, καὶ ὅτι ἀπέσταλκε καὶ σὲ ἀποκτεῖναι. καὶ ἀκούσας ἐξέστη σφόδρα, καὶ συνέλαβε τοὺς ἄνδρας τοὺς ἐλθόντας ἀπολέσαι αὐτὸν καὶ ἀπέκτεινεν αὐτοὺς, ἐπέγνω γὰρ ὅτι ἐζήτουν αὐτὸν ἀπολέσαι. καὶ τὰ λοιπὰ τῶν λόγων ἰωάννου καὶ τῶν πολέμων αὐτοῦ καὶ τῶν ἀνδραγαθιῶν αὐτοῦ ὧν ἠνδραγάθησε, καὶ τῆς οἰκοδομῆς τῶν τειχέων ὧν ᾠκοδόμησε, καὶ τῶν πράξεων αὐτοῦ, ἰδοὺ ταῦτα γέγραπται ἐπὶ βιβλίῳ ἡμερῶν ἀρχιερωσύνης αὐτοῦ, ἀφ᾽ οὗ ἐγενήθη ἀρχιερεὺς μετὰ τὸν πατέρα αὐτοῦ.

ΤΕΛΟΣ Α'.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ ΔΕΥΤΕΡΟΣ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

ΤΟῖς ἀδελφοῖς τοῖς κατ᾽ αἴγυπτον ἰουδαίοις χαίρειν. οἱ ἀδελφοὶ οἱ ἐν ἱεροσολύμοις ἰουδαῖοι καὶ οἱ ἐν τῇ χώρᾳ τῆς ἰουδαίας εἰρήνην ἀγαθήν. καὶ ἀγαθοποιήσαι ὑμῖν ὁ θεὸς, καὶ μνησθείη τῆς διαθήκης αὐτοῦ τῆς πρὸς ἀβραὰμ καὶ ἰσαὰκ καὶ ἰακὼβ τῶν δούλων αὐτοῦ τῶν πιστῶν. καὶ δῴη ὑμῖν καρδίαν πᾶσιν εἰς τὸ σέβεσθαι αὐτὸν καὶ ποιεῖν αὐτοῦ τὰ θελήματα καρδίᾳ μεγάλῃ καὶ ψυχῇ βουλομένῃ. καὶ διανοίξαι τὴν καρδίαν ὑμῶν ἐν τῷ νόμῳ αὐτοῦ καὶ ἐν τοῖς προστάγμασι, καὶ εἰρήνην ποιήσαι, καὶ ἐπακούσαι ὑμῶν τῶν δεήσεων, καὶ καταλλαγείη ὑμῖν, καὶ μὴ ὑμᾶς ἐγκαταλίποι ἐν καιρῷ πονηρῷ. καὶ νῦν ὧδέ ἐσμεν προσευχόμενοι περὶ ὑμῶν. βασιλεύοντος δημητρίου ἔτους ἑκατοστοῦ ἑξηκοστοῦ ἐνάτου, ἡμεῖς οἱ ἰουδαῖοι γεγραφήκαμεν ὑμῖν ἐν τῇ θλίψει καὶ ἐν τῇ ἀκμῇ τῇ ἐπελθούσῃ ἡμῖν ἐν τοῖς ἔτεσι τούτοις, ἀφ᾽ οὗ ἀπέστη ἰάσων καὶ οἱ μετ᾽ αὐτοῦ ἀπὸ τῆς ἁγίας γῆς καὶ τῆς βασιλείας. καὶ ἐνεπύρισαν τὸν πυλῶνα, καὶ ἐξέχεαν αἷμα ἀθῷον. καὶ ἐδεήθημεν τοῦ κυρίου, καὶ εἰσηκούσθημεν. καὶ προσηνέγκαμεν θυσίαν καὶ σεμίδαλιν, καὶ ἐξήψαμεν τοὺς λύχνους, καὶ προεθήκαμεν τοὺς ἄρτους. καὶ νῦν ἵνα ἄγητε τὰς ἡμέρας τῆς σκηνοπηγίας τοῦ χασελεῦ μηνός. ἔτους ἑκατοστοῦ ὀγδοηκοστοῦ καὶ ὀγδόου οἱ ἐν ἱεροσολύμοις καὶ οἱ ἐν τῇ ἰουδαίᾳ καὶ ἡ γερουσία καὶ ἰούδας ἀριστοβούλῳ διδασκάλῳ πτολεμαίου τοῦ βασιλέως, ὄντι δὲ ἀπὸ τοῦ τῶν χριστῶν ἱερέων γένους, καὶ τοῖς ἐν αἰγύπτῳ ἰουδαίοις, χαίρειν καὶ ὑγιαίνειν. ἐκ μεγάλων κινδύνων ὑπὸ τοῦ θεοῦ σεσωσμένοι, μεγάλως εὐχαριστοῦμεν αὐτῷ, ὡς ἂν πρὸς βασιλέα παραταξόμενοι. αὐτὸς γὰρ ἐξέβρασε τοὺς παραταξαμένους ἐν τῇ ἁγίᾳ πόλει. εἰς γὰρ τὴν περσίδα γενόμενος ὁ ἡγεμὼν καὶ ἡ περὶ αὐτὸν ἀνυπόστατος δοκοῦσα εἶναι δύναμις, κατεκόπησαν ἐν τῷ τῆς ναναίας ἱερῷ, παραλογισμῷ χρησαμένων τῶν περὶ τὴν ναναίαν ἱερέων. ὡς γὰρ συνοικήσων αὐτῇ παρεγένετο εἰς τὸν τόπον ὅ, τε ἀντίοχος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ φίλοι, χάριν τοῦ λαβεῖν τὰ χρήματα εἰς φερνῆς λόγον. καὶ προθέντων αὐτὰ τῶν ἱερέων τῆς ναναίας, κἀκείνου προσελθόντος μετ᾽ ὀλίγων εἰς τὸν περίβολον τοῦ τεμένους, συγκλείσαντες τὸ ἱερὸν, ὡς εἰσῆλθεν ἀντίοχος, ἀνοίξαντες τὴν τοῦ φατνώματος κρυπτὴν θύραν, βάλλοντες πέτρους συνεκεραύνωσαν τὸν ἡγεμόνα, καὶ μέλη ποιήσαντες καὶ τὰς κεφαλὰς ἀφελόντες τοῖς ἔξω παρέρριψαν. κατὰ πάντα εὐλογητὸς ἡμῶν ὁ θεὸς, ὃς παρέδωκε τοὺς ἀσεβήσαντας. μέλλοντες οὖν ἄγειν ἐν τῷ χασελεῦ πέμπτῃ καὶ εἰκάδι τὸν καθαρισμὸν τοῦ ἱεροῦ, δέον ἡγησάμεθα διασαφῆσαι ὑμῖν, ἵνα καὶ αὐτοὶ ἄγητε τῆς σκηνοπηγίας καὶ τοῦ πυρὸς, ὅτε νεεμίας οἰκοδομήσας τό, τε ἱερὸν καὶ τὸ θυσιαστήριον, ἀνήνεγκε θυσίαν. καὶ γὰρ ὅτε εἰς τὴν περσικὴν ἤγοντο οἱ πατέρες ἡμῶν, οἱ τότε εὐσεβεῖς ἱερεῖς λαβόντες ἀπὸ τοῦ πυρὸς τοῦ θυσιαστηρίου λαθραίως, κατέκρυψαν ἐν κοιλώματι φρέατος τάξιν ἔχοντος ἀνύδρου, ἐν ᾧ κατησφαλίσαντο ὥστε πᾶσιν ἄγνωστον εἶναι τὸν τόπον. διελθόντων δὲ ἐτῶν ἱκανῶν ὅτε ἔδοξε τῷ θεῷ, ἀποσταλεὶς νεεμίας ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῆς περσίδος τοὺς ἐκγόνους τῶν ἱερέων τῶν ἀποκρυψάντων ἔπεμψεν ἐπὶ τὸ πῦρ, ὡς δὲ διεσάφησαν ἡμῖν μὴ εὑρηκέναι πῦρ ἀλλὰ ὕδωρ παχὺ, ἐκέλευσεν αὐτοὺς ἀποβάψαντας φέρειν. ὡς δὲ ἀνηνέχθη τὰ τῶν θυσιῶν, ἐκέλευσε τοὺς ἱερεῖς νεεμίας ἐπιρράναι τῷ ὕδατι τά τε ξύλα καὶ τὰ ἐπικείμενα. ὡς δὲ ἐγένετο τοῦτο, καὶ χρόνος διῆλθεν ὅ, τε ἥλιος ἀνέλαμψε πρότερον ἐπινεφὴς ὢν, ἀνήφθη πυρὰ μεγάλη, ὥστε θαυμάσαι πάντας. προσευχὴν δὲ ἐποιήσαντο οἱ ἱερεῖς δαπανωμένης τῆς θυσίας; οἵ τε ἱερεῖς καὶ πάντες καταρχομένου ἰωνάθου, τῶν δὲ λοιπῶν ἐπιφωνούντων, ὡς νεεμίου. ἦν δὲ ἡ προσευχὴ τὸν τρόπον ἔχουσα τοῦτον. Κύριε κύριε ὁ θεὸς ὁ πάντων κτίστης, ὁ φοβερὸς, καὶ ἰσχυρὸς, καὶ δίκαιος, καὶ ἐλεήμων. ὁ μόνος βασιλεὺς καὶ χρηστὸς, ὁ μόνος χορηγὸς, ὁ μόνος δίκαιος καὶ παντοκράτωρ καὶ αἰώνιος, ὁ διασώζων τὸν ἰσραὴλ ἐκ παντὸς κακοῦ, ὁ ποιήσας τοὺς πατέρας ἐκλεκτοὺς, καὶ ἁγιάσας αὐτούς. πρόσδεξαι τὴν θυσίαν ὑπὲρ παντὸς τοῦ λαοῦ σου ἰσραὴλ, καὶ διαφύλαξον τὴν μερίδα σου καὶ καθαγίασον. ἐπισυνάγαγε τὴν διασπορὰν ἡμῶν, ἐλευθέρωσον τοὺς δουλεύοντας ἐν τοῖς ἔθνεσι, τοὺς ἐξουθενημένους καὶ βδελυκτοὺς ἔπιδε, καὶ γνώτωσαν τὰ ἔθνη ὅτι σὺ εἶ ὁ θεὸς ἡμῶν. βασάνισον τοὺς καταδυναστεύοντας καὶ ἐξυβρίζοντας ἐν ὑπερηφανίᾳ, καταφύτευσον τὸν λαόν σου εἰς τὸν τόπον τὸν ἅγιόν σου καθὼς εἶπε μωϋσῆς. οἱ δὲ ἱερεῖς ἐπέψαλλον τοὺς ὕμνους. καθὼς δὲ ἀνηλώθη τὰ τῆς θυσίας, καὶ τὸ περιλειπόμενον ὕδωρ, ὁ νεεμίας ἐκέλευσε λίθους μείζονας καταχεῖν. ὡς δὲ τοῦτο ἐγενήθη, φλὸξ ἀνήφθη. τοῦ δὲ ἀπὸ τοῦ θυσιαστηρίου ἀντιλάμψαντος φωτὸς ἐδαπανήθη. ὡς δὲ φανερὸν ἐγενήθη τὸ πρᾶγμα, καὶ διηγγέλη τῷ βασιλεῖ τῶν περσῶν ὅτι εἰς τὸν τόπον οὗ τὸ πῦρ ἀπέκρυψαν οἱ μεταχθέντες ἱερεῖς τὸ ὕδωρ ἐφάνη ἀφ᾽ οὗ καὶ οἱ περὶ τὸν νεεμίαν ἥγνισαν τὰ τῆς θυσίας, περιφράξας δὲ ὁ βασιλεὺς ἱερὸν ἐποίησε, δοκιμάσας τὸ πρᾶγμα. καὶ οἷς ἐχαρίζετο ὁ βασιλεὺς πολλὰ διάφορα ἐλάμβανε καὶ μετεδίδου. προσηγόρευσαν δὲ οἱ περὶ τὸν νεεμίαν τοῦτο νέφθαρ, ὃ διερμηνεύεται καθαρισμός. καλεῖται δὲ παρὰ τοῖς πολλοῖς νεφθαΐ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

Εὑρίσκεται δὲ ἐν ταῖς ἀπογραφαῖς ἱερεμίας ὁ προφήτης ὅτι ἐκέλευσε τοῦ πυρὸς λαβεῖν τοὺς μεταγινομένους ὡς σεσήμανται, καὶ ὡς ἐνετείλατο τοῖς μεταγινομένοις ὁ προφήτης, δοὺς αὐτοῖς τὸν νόμον, ἵνα μὴ ἐπιλάθωνται τῶν προσταγμάτων τοῦ κυρίου, καὶ ἵνα μὴ ἀποπλανηθῶσι ταῖς διανοίαις, βλέποντες ἀγάλματα χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ καὶ τὸν περὶ αὐτὰ κόσμον. καὶ ἕτερα τοιαῦτα λέγων, παρεκάλει μὴ ἀποστῆναι τὸν νόμον ἀπὸ τῆς καρδίας αὐτῶν. ἦν δὲ ἐν τῇ γραφῇ, ὡς τὴν σκηνὴν καὶ τὴν κιβωτὸν ἐκέλευσεν ὁ προφήτης χρηματισμοῦ γενηθέντος αὐτῷ συνακολουθεῖν, ὡς δὲ ἐξῆλθεν εἰς τὸ ὄρος οὗ ὁ μωϋσῆς ἀναβὰς ἐθεάσατο τὴν τοῦ θεοῦ κληρονομίαν, καὶ ἐλθὼν ὁ ἱερεμίας εὗρεν οἶκον ἀντρώδη, καὶ τὴν σκηνὴν καὶ τὴν κιβωτὸν καὶ τὸ θυσιαστήριον τοῦ θυμιάματος εἰσήνεγκεν ἐκεῖ, καὶ τὴν θύραν ἐνέφραξε, καὶ προσελθόντες τινὲς τῶν συνακολουθούντων ὥστε ἐπισημήνασθαι τὴν ὁδὸν, καὶ οὐκ ἠδυνήθησαν εὑρεῖν. ὡς δὲ ὁ ἱερεμίας ἔγνω, μεμψάμενος αὐτοῖς εἶπεν. ὅτι καὶ ἄγνωστος ὁ τόπος ἔσται ἕως ἂν συναγάγῃ ὁ θεὸς ἐπισυναγωγὴν τοῦ λαοῦ καὶ ἵλεως γένηται, καὶ τότε ὁ κύριος ἀναδείξει ταῦτα, καὶ ὀφθήσεται ἡ δόξα τοῦ κυρίου καὶ ἡ νεφέλη, ὡς καὶ ἐπὶ μωϋσῇ ἐδηλοῦτο, ὡς καὶ ὁ σαλωμὼν ἠξίωσεν ἵνα ὁ τόπος καθαγιασθῇ μεγάλως. διεσαφεῖτο δὲ καὶ ὡς σοφίαν ἔχων ἀνήνεγκε θυσίαν ἐγκαινισμοῦ καὶ τῆς τελειώσεως τοῦ ἱεροῦ. καθὼς καὶ μωϋσῆς προσηύξατο πρὸς κύριον καὶ κατέβη πῦρ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καὶ τὰ τῆς θυσίας ἐδαπάνησεν, οὕτως καὶ σαλωμὼν προσηύξατο, καὶ καταβὰν τὸ πῦρ ἀνήλωσε τὰ ὁλοκαυτώματα. καὶ εἶπε μωϋσῆς, διὰ τὸ μὴ βεβρῶσθαι τὸ περὶ τῆς ἁμαρτίας ἀνηλώθη. ὡσαύτως καὶ ὁ σαλωμὼν τὰς ὀκτὼ ἡμέρας ἤγαγεν. ἐξηγεῖτο δὲ καὶ ἐν ταῖς ἀναγραφαῖς καὶ ἐν τοῖς ὑπομνηματισμοῖς τοῖς κατὰ τὸν νεεμίαν τὰ αὐτὰ, καὶ ὡς καταβαλλόμενος βιβλιοθήκην, ἐπισυνήγαγε τὰ περὶ τῶν βασιλέων καὶ προφητῶν, καὶ τὰ τοῦ δαυὶδ, καὶ ἐπιστολὰς βασιλέων περὶ ἀναθεμάτων. ὡσαύτως δὲ καὶ ἰούδας, τὰ διαπεπτωκότα διὰ τὸν πόλεμον τὸν γεγονότα ἡμῖν ἐπισυνήγαγε πάντα, καὶ ἔστι παρ' ἡμῖν. ὧν οὖν ἐὰν χρείαν ἔχητε, τοὺς ἀποκομιοῦντας ὑμῖν ἀποστέλλετε. μέλλοντες οὖν ἄγειν τὸν καθαρισμὸν ἐγράψαμεν ὑμῖν. καλῶς οὖν ποιήσετε ἄγοντες τὰς ἡμέρας. ὁ δὲ θεὸς ὁ σώσας τὸν πάντα λαὸν αὐτοῦ, καὶ ἀποδοὺς τὴν κληρονομίαν πᾶσι καὶ τὸ βασίλειον, καὶ τὸ ἱεράτευμα, καὶ τὸν ἁγιασμὸν, καθὰς ἐπηγγείλατο διὰ τοῦ νόμου, ἐλπίζομεν γὰρ ἐπὶ τῷ θεῷ ὅτι ταχέως ἡμᾶς ἐλεήσει, καὶ ἐπισυνάξει ἐκ τῆς ὑπὸ τὸν οὐρανὸν εἰς τὸν ἅγιον τόπον. ἐξείλετο γὰρ ἡμᾶς ἐκ μεγάλων κακῶν, καὶ τὸν τόπον ἐκαθάρισε. τὰ δὲ κατὰ τὸν ἰούδαν τὸν μακκαβαῖον καὶ τοὺς τούτου ἀδελφοὺς καὶ τὸν τοῦ ἱεροῦ τοῦ μεγάλου καθαρισμὸν, καὶ τὸν τοῦ βωμοῦ ἐγκαινισμόν. ἔτι τε τοὺς πρὸς ἀντίοχον τὸν ἐπιφανῆ καὶ τὸν τούτου υἱὸν εὐπάτορα πολέμους. καὶ τὰς ἐξ οὐρανοῦ γενομένας ἐπιφανείας τοῖς ὑπὲρ τοῦ ἰουδαϊσμοῦ φιλοτίμως ἀνδραγαθήσασιν, ὥστε τὴν ὅλην χώραν ὀλίγους ὄντας λεηλατεῖν καὶ τὰ βάρβαρα πλήθη διώκειν. καὶ τὸ περιβόητον καθ' ὅλην τὴν οἰκουμένην ἱερὸν ἀνακομίσασθαι, καὶ τὴν πόλιν ἐλευθερῶσαι, καὶ τοὺς μέλλοντας καταλύεσθαι νόμους ἐπανορθῶσαι, τοῦ κυρίου μετὰ πάσης ἐπιεικείας ἵλεω γενομένου αὐτοῖς. τὰ ὑπὸ ἰάσωνος τοῦ κυρηναίου δεδηλωμένα διὰ πέντε βιβλίων, πειρασόμεθα δι' ἑνὸς συντάγματος ἐπιτεμεῖν. συνορῶντες γὰρ τὸ χύμα τῶν ἀριθμῶν καὶ τὴν οὖσαν δυσχέρειαν τοῖς θέλουσιν εἰσκυκλεῖσθαι τοῖς τῆς ἱστορίας διηγήμασι διὰ τὸ πλῆθος τῆς ὕλης, ἐφροντίσαμεν τοῖς μὲν βουλομένοις ἀναγινώσκειν ψυχαγωγίαν, τοῖς δὲ φιλοφρονοῦσιν εἰς τὸ διὰ μνήμης ἀναλαβεῖν εὐκοπίαν, πᾶσι δὲ τοῖς ἐντυγχάνουσιν ὠφέλειαν. καὶ ἡμῖν μὲν τοῖς τὴν κακοπάθειαν ἐπιδεδεγμένοις τῆς ἐπιτομῆς οὐ ῥᾴδιον, ἱδρῶτος δὲ καὶ ἀγρυπνίας τὸ πρᾶγμα. καθάπερ τῷ παρασκευάζοντι συμπόσιον καὶ ζητοῦντι τὴν ἑτέρων λυσιτέλειαν οὐκ εὐχερὲς μὲν, ὅμως διὰ τὴν τῶν πολλῶν εὐχαριστίαν, ἡδέως τὴν κακοπάθειαν ὑποίσομεν. τὸ μὲν διακριβοῦν περὶ ἑκάστων τῷ συγγραφεῖ παραχωρήσαντες, τὸ δὲ ἐπιπορεύεσθαι τοῖς ὑπογραμμοῖς τῆς ἐπιτομῆς διαπονοῦντες. καθάπερ γὰρ τῆς καινῆς οἰκίας ἀρχιτέκτονι τῆς ὅλης καταβολῆς φροντιστέον, τῷ δὲ ἐγκαίειν καὶ ζωγραφεῖν ἐπιχειροῦντι τὰ ἐπιτήδεια πρὸς διακόσμησιν ἐξεταστέον, οὕτω δοκῶ καὶ ἐπὶ ἡμῶν. τὸ μὲν ἐμβατεύειν καὶ περὶ πάντων ποιεῖσθαι λόγον, καὶ πολυπραγμονεῖν ἐν τοῖς κατὰ μέρος, τῷ τῆς ἱστορίας ἀρχηγέτῃ καθήκει. τὸ δὲ σύντομον τῆς λέξεως μεταδιώκειν, καὶ τὸ ἐξεργαστικὸν τῆς πραγματείας παραιτεῖσθαι, τῷ τὴν μετάφρασιν ποιουμένῳ συγχωρητέον. ἐντεῦθεν οὖν ἀρξώμεθα τῆς διηγήσεως, τοῖς προειρημένοις τοσοῦτον ἐπιζεύξαντες. εὔηθες γὰρ τὸ μὲν πρὸ τῆς ἱστορίας πλεονάζειν, τὴν δὲ ἱστορίαν ἐπιτεμεῖν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Τῆς ἁγίας τοίνυν πόλεως κατοικουμένης μετὰ πάσης εἰρήνης, καὶ τῶν νόμων ἔτι κάλλιστα συντηρουμένων διὰ τὴν ὀνίου τοῦ ἀρχιερέως εὐσέβειάν τε καὶ μισοπονηρίαν, συνέβαινε καὶ αὐτοὺς τοὺς βασιλεῖς τιμᾶν τὸν τόπον, καὶ τὸ ἱερὸν ἀποστολαῖς ταῖς κρατίσταις δοξάζειν, ὥστε καὶ σέλευκον τὸν τῆς ἀσίας βασιλέα χορηγεῖν ἐκ τῶν ἰδίων προσόδων πάντα τὰ πρὸς τὰς λειτουργίας τῶν θυσιῶν ἐπιβάλλοντα δαπανήματα. σίμων δέ τις ἐκ τῆς βενιαμὶν φυλῆς προστάτης τοῦ ἱεροῦ καθεσταμένος, διηνέχθη τῷ ἀρχιερεῖ περὶ τῆς κατὰ τὴν πόλιν παρανομίας. καὶ νικῆσαι τὸν ὀνίαν μὴ δυνάμενος, ἦλθε πρὸς ἀπολλώνιον θρασαίου, τὸν κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν κοίλης συρίας καὶ φοινίκης στρατηγόν. καὶ προσήγγειλε περὶ τοῦ χρημάτων ἀμυθήτων γέμειν τὸ ἐν ἱεροσολύμοις γαζοφυλάκιον, ὥστε τὸ πλῆθος

θος τῶν διαφόρων ἀναρίθμητον εἶναι, καὶ μὴ προσήκειν αὐτὰ πρὸς τὸν τῶν θυσιῶν λόγον, εἶναι δὲ δυνατὸν ὑπὸ τὴν τοῦ βασιλέως ἐξουσίαν πεσεῖν ἅπαντα ταῦτα. συμμίξας δὲ ὁ ἀπολλώνιος τῷ βασιλεῖ, περὶ τῶν μηνυθέντων αὐτῷ χρημάτων ἐνεφάνισεν. ὁ δὲ προχειρισάμενος ἡλιόδωρον τὸν ἐπὶ τῶν πραγμάτων, ἀπέστειλε δοὺς ἐντολὰς, τὴν τῶν προειρημένων χρημάτων ἐκκομιδὴν ποιήσασθαι. εὐθέως δὲ ὁ ἡλιόδωρος ἐποιεῖτο τὴν πορείαν, τῇ μὲν ἐμφάσει ὡς τὰς κατὰ κοίλην συρίαν καὶ φοινίκην πόλεις ἐφοδεύσων, τῷ πράγματι δὲ τὴν τοῦ βασιλέως πρόθεσιν ἐπιτελέσων. παραγενηθεὶς δὲ εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ φιλοφρόνως ὑπὸ τοῦ ἀρχιερέως τῆς πόλεως ἀποδεχθεὶς, ἀνέθετο περὶ τοῦ γεγονότος ἐμφανισμοῦ, καὶ τίνος ἕνεκεν πάρεστι διεσάφησεν. ἐπυνθάνετο δὲ εἰ ταῖς ἀληθείαις ταῦτα οὕτως ἔχοντα τυγχάνει. τοῦ δὲ ἀρχιερέως ὑποδείξαντος παραθήκας εἶναι χηρῶν τε καὶ ὀρφανῶν, τινὰ δὲ καὶ ὑρκανοῦ τοῦ τωβίου σφόδρα ἀνδρὸς ἐν ὑπεροχῇ κειμένου, οὐχ ὥσπερ ἦν διαβάλλων ὁ δυσσεβὴς σίμων, τὰ δὲ πάντα ἀργυρίου τετρακόσια τάλαντα, χρυσίου δὲ διακόσια. ἀδικηθῆναι δὲ τοὺς πεπιστευκότας τῇ τοῦ τόπου ἁγιωσύνῃ καὶ τῇ τοῦ τετιμημένου κατὰ τὸν σύμπαντα κόσμον ἱεροῦ σεμνότητι καὶ ἀσυλίᾳ, παντελῶς ἀμήχανον εἶναι. ὁ δὲ ἡλιόδωρος δι' ἃς εἶχε βασιλικὰς ἐντολὰς, πάντως ἔλεγεν εἰς τὸ βασιλικὸν ἀναληπτέα ταῦτα εἶναι. ταξάμενος δὲ ἡμέραν εἰσῄει τὴν περὶ τούτων ἐπίσκεψιν οἰκονομήσων. ἦν δὲ οὐ μικρὰ καθ' ὅλην τὴν πόλιν ἀγωνία. οἱ δὲ ἱερεῖς πρὸ τοῦ θυσιαστηρίου ἐν ταῖς ἱερατικαῖς στολαῖς ῥίψαντες ἑαυτοὺς, ἐπεκαλοῦντο εἰς οὐρανὸν τὸν περὶ παραθήκης νομοθετήσαντα τοῖς παρακαταθεμένοις ταῦτα σῶα διαφυλάξαι. ἦν δὲ ὁρῶντα τὴν τοῦ ἀρχιερέως ἰδέαν, τιτρώσκεσθαι τὴν διάνοιαν. ἡ γὰρ ὄψις καὶ τὸ τῆς χρόας παρηλλαγμένον ἐνέφαινε τὴν κατὰ ψυχὴν ἀγωνίαν. περιεκέχυτο γὰρ περὶ τὸν ἄνδρα δέος τι καὶ φρικασμὸς σώματος, δι' ὧν πρόδηλον ἐγένετο τοῖς θεωροῦσι τὸ κατὰ καρδίαν ἐνεστὸς ἄλγος. οἱ δὲ ἐκ τῶν οἰκιῶν ἀγεληδὸν ἐξεπήδων ἐπὶ πάνδημον ἱκετείαν, διὰ τὸ μέλλειν εἰς καταφρόνησιν ἔρχεσθαι τὸν τόπον. ὑπεζωσμέναι δὲ ὑπὸ [a] τοὺς μαστοὺς αἱ γυναῖκες σάκκους κατὰ τὰς ὁδοὺς ἐπλήθυνον. αἱ δὲ κατάκλειστοι τῶν παρθένων, αἱ μὲν συνέτρεχον ἐπὶ τοὺς πυλῶνας, αἱ δὲ ἐπὶ τὰ τείχη, τινὲς δὲ διὰ τῶν θυρίδων διεξέκυπτον. πᾶσαι δὲ προτείνουσαι τὰς χεῖρας εἰς τὸν οὐρανὸν, ἐποιοῦντο τὴν λιτανείαν. ἐλεεῖν δ' ἦν τὴν τοῦ πλήθους παμμιγῆ πρόπτωσιν, τήν τε τοῦ μεγάλως διαγωνιῶντος ἀρχιερέως προσδοκίαν. οἱ μὲν οὖν ἐπεκαλοῦντο τὸν παντοκράτορα θεὸν τὰ πεπιστευμένα τοῖς πεπιστευκόσι σῶα διαφυλάσσειν μετὰ πάσης ἀσφαλείας. ὁ δὲ ἡλιόδωρος τὸ διεγνωσμένον ἐπετέλει. αὐτόθι δὲ αὐτοῦ σὺν τοῖς δορυφόροις κατὰ τὸ γαζοφυλάκιον ἤδη παρόντος, ὁ τῶν πατέρων κύριος καὶ πάσης ἐξουσίας δυνάστης ἐπιφάνειαν μεγάλην ἐποίησεν, ὥστε πάντας τοὺς κατατολμήσαντας συνελθεῖν, καταπλαγέντας τὴν τοῦ θεοῦ δύναμιν, εἰς ἔκλυσιν καὶ δειλίαν τραπῆναι. ὤφθη γάρ τις ἵππος αὐτοῖς φοβερὸν ἔχων τὸν ἐπιβάτην, καὶ καλλίστῃ σαγῇ διακεκοσμημένος, φερόμενος δὲ ῥύδην ἐνέσεισε τῷ ἡλιοδώρῳ τὰς ἐμπροσθίους ὁπλάς. ὁ δὲ ἐπικαθήμενος ἐφαίνετο χρυσῆν πανοπλίαν ἔχων. ἕτεροι δὲ δύο προσεφάνησαν αὐτῷ νεανίαι τῇ ῥώμῃ μὲν ἐκπρεπεῖς, κάλλιστοι δὲ τῇ δόξῃ, διαπρεπεῖς δὲ τὴν περιβολήν. οἳ καὶ περιστάντες ἐξ ἑκατέρου μέρους, ἐμαστίγουν αὐτὸν ἀδιαλείπτως, πολλὰς ἐπιρριπτοῦντες αὐτῷ πληγάς. ἄφνω δὲ πεσόντα πρὸς τὴν γῆν καὶ πολλῷ σκότει περιχυθέντα, συναρπάσαντες καὶ εἰς φορεῖον ἐνθέντες, τὸν ἄρτι μετὰ πολλῆς παραδρομῆς καὶ πάσης δορυφορίας εἰς τὸ προειρημένον εἰσελθόντα γαζοφυλάκιον, ἔφερον [b] ἀβοήθητον ἑαυτῷ καθεστῶτα, φανερῶς τὴν τοῦ θεοῦ δυναστείαν ἐπεγνωκότες. καὶ ὁ μὲν διὰ τὴν θείαν ἐνέργειαν ἄφωνος καὶ πάσης ἐστερημένος ἐλπίδος καὶ σωτηρίας ἔρριπτο. οἱ δὲ τὸν κύριον εὐλόγουν τὸν παραδοξάζοντα τὸν ἑαυτοῦ τόπον. καὶ τὸ μικρῷ πρότερον δέους καὶ ταραχῆς γέμον ἱερὸν, τοῦ παντοκράτορος ἐπιφανέντος κυρίου, χαρᾶς καὶ εὐφροσύνης ἐπεπλήρωτο. ταχὺ δέ τινες τῶν τοῦ ἡλιοδώρου συνήθων ἠξίουν τὸν ὀνίαν ἐπικαλέσασθαι τὸν ὕψιστον, καὶ τὸ ζῆν χαρίσασθαι τῷ παντελῶς ἐν ἐσχάτῃ πνοῇ κειμένῳ. ὕποπτος δὲ γενόμενος ὁ ἀρχιερεὺς, μή ποτε διάληψιν ὁ βασιλεὺς σχῇ, κακουργίαν τινὰ περὶ τὸν ἡλιόδωρον ὑπὸ τῶν ἰουδαίων συντετελέσθαι, προσήγαγε θυσίαν ὑπὲρ τῆς τοῦ ἀνδρὸς σωτηρίας. ποιουμένου δὲ τοῦ ἀρχιερέως τὸν ἱλασμὸν, οἱ αὐτοὶ νεανίαι πάλιν ἐφάνησαν τῷ ἡλιοδώρῳ ἐν ταῖς αὐταῖς ἐσθήσεσιν ἐστολισμένοι, καὶ στάντες εἶπον: πολλὰς τῷ ὀνίᾳ τῷ ἀρχιερεῖ χάριτας ἔχε, διὰ γὰρ αὐτόν σοι κεχάρισται τὸ ζῆν ὁ κύριος. σὺ δὲ ὑπ' αὐτοῦ μεμαστιγωμένος διάγγελλε πᾶσι τὸ μεγαλεῖον τοῦ θεοῦ κράτος. ταῦτα δὲ εἰπόντες ἀφανεῖς ἐγένοντο. ὁ δὲ ἡλιόδωρος θυσίαν ἀνενέγκας τῷ κυρίῳ, καὶ εὐχὰς μεγίστας εὐξάμενος τῷ τὸ ζῆν περιποιήσαντι, καὶ τὸν ὀνίαν ἀποδεξάμενος, ἀνεστρατοπέδευσε πρὸς τὸν βασιλέα. ἐξεμαρτύρει δὲ πᾶσιν ἅπερ ἦν ὑπ' ὄψιν τεθεαμένος ἔργα τοῦ μεγίστου θεοῦ. τοῦ δὲ βασιλέως ἐπερωτήσαντος τὸν ἡλιόδωρον ποῖός τις εἴη ἐπιτήδειος ἔτι ἅπαξ διαπεμφθῆναι εἰς ἱεροσόλυμα, ἔφησεν. εἴ τινα ἔχεις πολέμιον ἢ πραγμάτων ἐπίβουλον, πέμψον αὐτὸν ἐκεῖ, καὶ μεμαστιγωμένον αὐτὸν προσδέξῃ, ἐάν περ καὶ διασωθείη, διὰ τὸ περὶ τὸν τόπον ἀληθῶς εἶναί τινα θεοῦ δύναμιν. αὐτὸς γὰρ ὁ τὴν κατοικίαν ἐπουράνιον ἔχων, ἐπόπτης ἐστὶ καὶ βοηθὸς ἐκείνου τοῦ τόπου, καὶ τοὺς παραγινομένους ἐπὶ κακώσει, τύπτων ἀπόλλυσιν. καὶ τὰ μὲν κατὰ ἡλιόδωρον, καὶ τὴν τοῦ γαζοφυλακίου τήρησιν οὕτως ἐχώρησεν.

α Ὑπὸ τοὺς μαστούς. In quibusdam libris sequitur, τὸ στῆθος. β [ἀβοήθητον ἑαυτῷ.] In plerisque libris sequitur, τοῖς ὅπλοις. γ [ὑπ' αὐτοῦ.] In plerisque libris est, ἐξ οὐρανοῦ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

Ο Δὲ προειρημένος σίμων ὁ τῶν χρημάτων καὶ τῆς πατρίδος ἐνδείκτης γεγονὼς, ἐκακολόγει τὸν ὀνίαν, ὡς αὐτός τε εἴη τὸν ἡλιόδωρον ἐπισεσεικὼς, καὶ τῶν κακῶν δημιουργὸς καθεστηκώς. καὶ τὸν εὐεργέτην τῆς πόλεως καὶ τὸν κηδεμόνα τῶν ὁμοεθνῶν καὶ ζηλωτὴν τῶν νόμων, ἐπίβουλον τῶν πραγμάτων ἐτόλμα λέγειν. τῆς δὲ ἔχθρας ἐπὶ τοσοῦτον προβαινούσης, ὥστε καὶ διά τινος τῶν ὑπὸ τοῦ σίμωνος δεδοκιμασμένων φόνους συντελεῖσθαι, συνορῶν ὁ ὀνίας τὸ χαλεπὸν τῆς φιλονεικίας καὶ ἀπολλώνιον μαίνεσθαι ὡς τὸν κοίλης συρίας καὶ φοινίκης στρατηγὸν συναύξοντα τὴν κακίαν τοῦ σίμωνος, ὡς τὸν βασιλέα διεκομίσθη. οὐ γινόμενος τῶν πολιτῶν κατήγορος, τὸ δὲ συμφέρον [a] κοινῇ κατ' ἰδίαν παντὶ τῷ πλήθει σκοπῶν. ἑώρα γὰρ ἄνευ βασιλικῆς προνοίας ἀδύνατον εἶναι τυχεῖν εἰρήνης ἔτι τὰ πράγματα, καὶ τὸν σίμωνα παῦλαν οὐ ληψόμενον τῆς ἀνοίας. μεταλλάξαντος δὲ τὸν βίον σελεύκου, καὶ παραλαβόντος τὴν βασιλείαν ἀντιόχου τοῦ προσαγορευθέντος ἐπιφανοῦς, ὑπενόθευσεν ἰάσων ὁ ἀδελφὸς ὀνίου τὴν ἀρχιερωσύνην. ἐπαγγειλάμενος τῷ βασιλεῖ δι' ἐντεύξεως ἀργυρίου τάλαντα ἑξήκοντα πρὸς τοῖς τριακοσίοις, καὶ προσόδου τινὸς ἄλλης τάλαντα ὀγδοήκοντα. πρὸς δὲ τούτοις ὑπισχνεῖτο καὶ ἕτερα διαγράψαι πεντήκοντα πρὸς τοῖς ἑκατὸν, ἐὰν [b] συγχωρηθῇ διὰ τῆς ἐξουσίας αὐτοῦ, γυμνάσιον καὶ ἐφηβίαν αὐτῷ συστήσασθαι, καὶ τοὺς ἐν ἱεροσολύμοις ἀντιοχεῖς ἀναγράψαι. ἐπινεύσαντος δὲ τοῦ βασιλέως καὶ τῆς ἀρχῆς κρατήσας, εὐθέως ἐπὶ τὸν ἑλληνικὸν χαρακτῆρα τοὺς ὁμοφύλους μετῆγε. καὶ τὰ κείμενα τοῖς ἰουδαίοις φιλάνθρωπα βασιλικὰ διὰ ἰωάννου τοῦ πατρὸς εὐπολέμου, τοῦ ποιησαμένου τὴν πρεσβείαν ὑπὲρ φιλίας καὶ συμμαχίας πρὸς τοὺς ῥωμαίους, παρώσατο. καὶ τὰς μὲν νομίμους καταλύων πολιτείας, παρανόμους ἐθισμοὺς ἐκαίνιζεν. ἀσμένως γὰρ ὑπ' αὐτὴν τὴν ἀκρόπολιν γυμνάσιον καθίδρυσε, καὶ τοὺς κρατίστους τῶν ἐφήβων ὑποτάσσων, ὑπὸ πέτασον ἦγεν. ἦν δ' οὕτως ἀκμή τις ἑλληνισμοῦ, καὶ πρόσβασις ἀλλοφυλισμοῦ διὰ τὴν τοῦ ἀσεβοῦς καὶ οὐκ ἀρχιερέως ἰάσωνος ὑπερβάλλουσαν ἀναγνείαν, ὥστε μηκέτι περὶ τὰς τοῦ θυσιαστηρίου λειτουργίας προθύμους εἶναι τοὺς ἱερεῖς, ἀλλὰ τοῦ μὲν ναοῦ καταφρονοῦντες καὶ τῶν θυσιῶν ἀμελοῦντες, ἔσπευδον μετέχειν τῆς ἐν παλαίστρᾳ παρανόμου χορηγίας, μετὰ τὴν τοῦ δίσκου πρόκλησιν. καὶ τὰς μὲν πατρῴους τιμὰς ἐν οὐδενὶ τιθέμενοι, τὰς δὲ ἑλληνικὰς δόξας καλλίστας ἡγούμενοι. ὧν χάριν περιέσχεν αὐτοὺς χαλεπὴ περίστασις, καὶ ὧν ἐζήλουν τὰς ἀγωγὰς καὶ καθάπαν ἤθελον ἐξομοιοῦσθαι, τούτους πολεμίους καὶ τιμωρητὰς ἔσχον. ἀσεβεῖν γὰρ εἰς τοὺς θείους νόμους οὐ ῥᾴδιον, ἀλλὰ ταῦτα ὁ ἀκόλουθος καιρὸς δηλώσει. ἀγομένου δὲ πενταετηρικοῦ ἀγῶνος ἐν τύρῳ, καὶ τοῦ βασιλέως παρόντος, ἀπέστειλεν ἰάσων ὁ μιαρὸς θεωροὺς ἀπὸ ἱεροσολύμων ἀντιοχεῖς ὄντας παρακομίζοντας ἀργυρίου δραχμὰς τριακοσίας εἰς τὴν τοῦ ἡρακλέους θυσίαν, ἃς καὶ ἠξίωσαν οἱ παρακομίσαντες μὴ χρῆσθαι πρὸς θυσίαν διὰ τὸ μὴ καθήκειν, εἰς ἑτέραν δὲ καταθέσθαι δαπάνην. ἔπεμψεν οὖν ταῦτα διὰ μὲν τὸν ἀποστείλαντα εἰς τὴν τοῦ ἡρακλέους θυσίαν, ἕνεκεν δὲ τῶν παρακομιζόντων εἰς τὰς τῶν τριήρων κατασκευάς. ἀποσταλέντος δὲ εἰς αἴγυπτον ἀπολλωνίου τοῦ μενεσθέως διὰ τὰ πρωτοκλίσια πτολεμαίου τοῦ φιλομήτορος βασιλέως, μεταλαβὼν ἀντίοχος ἀλλότριον αὐτὸν τῶν αὐτοῦ γεγονέναι πραγμάτων, τῆς κατ' αὐτὸν ἀσφαλείας ἐφρόντιζεν. ὅθεν εἰς ἰόππην παραγενόμενος, κατήντησεν εἰς ἱεροσόλυμα. μεγαλοπρεπῶς δὲ ὑπὸ τοῦ ἰάσωνος καὶ τῆς πόλεως παραδεχθεὶς, μετὰ δᾳδουχίας καὶ βοῶν εἰσεπορεύεται, εἶθ' οὕτως εἰς τὴν φοινίκην κατεστρατοπέδευσε. μετὰ δὲ τριετῆ χρόνον ἀπέστειλεν ἰάσων μενέλαον τὸν τοῦ προσημαινομένου σίμωνος ἀδελφὸν, παρακομίζοντα τὰ χρήματα τῷ βασιλεῖ, καὶ περὶ πραγμάτων ἀναγκαίων ὑπομνηματισμοὺς τελέσοντα. ὁ δὲ συσταθεὶς τῷ βασιλεῖ καὶ δοξάσας αὐτὸν τῷ προσώπῳ τῆς ἐξουσίας, εἰς ἑαυτὸν κατήντησε τὴν ἀρχιερωσύνην, ὑπερβαλὼν τὸν ἰάσωνα τάλαντα ἀργυρίου τριακόσια. λαβὼν δὲ τὰς βασιλικὰς ἐντολὰς παρεγένετο, τῆς μὲν ἀρχιερωσύνης οὐδὲν ἄξιον φέρων, θυμοὺς δὲ ὠμοῦ τυράννου καὶ θηρὸς βαρβάρου ὀργὰς ἔχων. καὶ ὁ μὲν ἰάσων ὁ τὸν ἴδιον ἀδελφὸν ὑπονοθεύσας, ὑπονοθευθεὶς ὑφ' ἑτέρου φυγὰς εἰς τὴν ἀμμανῖτιν χώραν συνήλασο. ὁ δὲ μενέλαος τῆς μὲν ἀρχῆς ἐκράτει, τῶν δὲ ἐπηγγελμένων τῷ βασιλεῖ χρημάτων οὐδὲν εὐτάκτει. ποιουμένου δὲ τὴν ἀπαίτησιν σωστράτου τοῦ τῆς ἀκροπόλεως ἐπάρχου, πρὸς τοῦτον γὰρ ἦν ἡ τῶν [γ] φόρων πρᾶξις, δι' ἣν αἰτίαν οἱ δύο ὑπὸ τοῦ βασιλέως προσεκλήθησαν. καὶ ὁ μὲν μενέλαος ἀπέλιπε τῆς ἀρχιερωσύνης διάδοχον λυσίμαχον τὸν ἑαυτοῦ ἀδελφὸν, σώστρατος δὲ, κράτητα τὸν ἐπὶ τῶν κυπρίων. τοιούτων δὲ συνεστηκότων, συνέβη ταρσεῖς καὶ μαλλώτας στασιάζειν, διὰ τὸ ἀντιοχίδι τῇ παλλακῇ τοῦ βασιλέως ἐν δωρεᾷ δεδόσθαι. θᾶττον οὖν ὁ βασιλεὺς ἧκε καταστεῖλαι τὰ πράγματα, καταλιπὼν τὸν διαδεχόμενον ἀνδρόνικον τῶν ἐν ἀξιώματι κειμένων. νομίσας δὲ ὁ μενέλαος εἰληφέναι καιρὸν εὐφυῆ, χρυσώματά τινα τῶν τοῦ ἱεροῦ νοσφισάμενος ἐχαρίσατο τῷ ἀνδρονίκῳ, καὶ ἕτερα ἐτύγχανε πεπρακὼς εἴς τε τύρον καὶ τὰς κύκλῳ πόλεις. ἃ καὶ σαφῶς ἐπεγνωκὼς ὁ ὀνίας, παρήλεγχεν ἀποκεχωρηκὼς εἰς ἄσυλον τόπον, ἐπὶ δάφνης τῆς πρὸς ἀντιόχειαν κειμένης, ὅθεν ὁ μενέλαος λαβὼν ἰδίᾳ τὸν ἀνδρόνικον, παρεκάλει χειρώσασθαι τὸν ὀνίαν. ὁ δὲ παραγενόμενος ἐπὶ τὸν ὀνίαν, καὶ πεισθεὶς ἐπὶ δόλῳ, καὶ δεξιὰς μεθ' ὅρκων δοὺς, καίπερ ἐν ὑποψίᾳ κείμενος, ἔπεισεν ἐκ τοῦ ἀσύλου προελθεῖν, ὃν καὶ παραχρῆμα παρέκλεισεν οὐκ αἰδεσθεὶς τὸ δίκαιον. δι' ἣν αἰτίαν οὐ μόνον ἰουδαῖοι, πολλοὶ δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἐθνῶν ἐδείναζον καὶ ἐδυσφόρουν ἐπὶ τῷ τοῦ ἀνδρὸς ἀδίκῳ φόνῳ. τοῦ δὲ βασιλέως ἐπανελθόντος ἀπὸ τῶν κατὰ κιλι-

κίαν τόπων, ἐνετύγχανον οἱ κατὰ πόλιν ἰουδαῖοι συμμισοπονηρούντων καὶ τῶν ἑλλήνων, ὑπὲρ τοῦ παρὰ λόγον τὸν ὀνίαν ἀπεκτάνθαι. ψυχικῶς οὖν ὁ ἀντίοχος ἐπιλυπηθεὶς καὶ θραυσθεὶς εἰς ἔλεον, καὶ δακρύσας διὰ τὴν τοῦ μετηλλαχότος σωφροσύνην καὶ πολλὴν εὐταξίαν, καὶ πυρωθεὶς τοῖς θυμοῖς, παραχρῆμα τὴν τοῦ ἀνδρονίκου πορφύραν περιελόμενος, καὶ τοὺς χιτῶνας περιρρήξας, περιαγαγὼν καθ' ὅλην τὴν πόλιν, ἐπ' αὐτὸν τὸν τόπον οὗπερ εἰς τὸν ὀνίαν ἠσέβησεν, ἐκεῖ τὸν μιαιφόνον ἀπεκόσμησε, τοῦ κυρίου τὴν ἀξίαν αὐτῷ κόλασιν ἀποδόντος. γινομένων δὲ πολλῶν ἱεροσυλημάτων κατὰ τὴν πόλιν ὑπὸ τοῦ λυσιμάχου μετὰ τῆς μενελάου γνώμης, καὶ διαδοθείσης ἔξω τῆς φήμης, ἐπισυνήχθη τὸ πλῆθος ἐπὶ τὸν λυσίμαχον, χρυσωμάτων ἤδη πολλῶν διενηνεγμένων. ἐπεγειρομένων δὲ τῶν ὄχλων καὶ ταῖς ὀργαῖς διεμπιμπλαμένων, καθοπλίσας ὁ λυσίμαχος πρὸς τρισχιλίους, κατήρξατο χειρῶν ἀδίκων, προηγησαμένου τινὸς τυράννου προβεβηκότος τὴν ἡλικίαν, οὐδὲν δὲ ἧττον καὶ δ τὴν ἄνοιαν. συνιδόντες δὲ καὶ τὴν ἐπίθεσιν τοῦ λυσιμάχου, συναρπάσαντες οἱ μὲν πέτρους, οἱ δὲ ξύλων πάχη, τινὲς δὲ ἐκ τῆς παρακειμένης σποδοῦ δρασσόμενοι, φύρδην ἐνετίνασσον ε εἰς τοὺς περὶ τὸν λυσίμαχον. δι' ἣν αἰτίαν πολλοὺς μὲν αὐτῶν τραυματίας ἐποίησαν, τινὰς δὲ καὶ κατέβαλον, πάντας δὲ εἰς φυγὴν συνήλασαν, αὐτὸν δὲ τὸν ἱερόσυλον παρὰ τὸ γαζοφυλάκιον ἐχειρώσαντο. περὶ δὲ τούτων ἐνέστη κρίσις πρὸς τὸν μενέλαον. καταντήσαντος δὲ τοῦ βασιλέως εἰς τύρον, ἐπ' αὐτοῦ τὴν δικαιολογίαν ἐποιήσαντο οἱ πεμφθέντες ἄνδρες τρεῖς ὑπὸ τῆς γερουσίας. ἤδη δὲ λελειμμένος ὁ μενέλαος ἐπηγγείλατο χρήματα ἱκανὰ τῷ πτολεμαίῳ τῷ δορυμένους πρὸς τὸ πεῖσαι τὸν βασιλέα. ὅθεν ἀπολαβὼν ὁ πτολεμαῖος εἴς τι περίστυλον ὡς ἀναψύξοντα τὸν βασιλέα, μετέθηκε. καὶ τὸν μὲν τῆς ὅλης κακίας αἴτιον μενέλαον ἀπέλυσε τῶν κατηγορημάτων, τοῖς δὲ ταλαιπώροις οἵτινες εἰ καὶ ἐπὶ σκυθῶν ἔλεγον ἀπελύθησαν ἂν ἀκατάγνωστοι, τούτοις θάνατον ἐπέκρινε. ταχέως οὖν τὴν ἄδικον ζημίαν ὑπέσχον οἱ ὑπὲρ πόλεως καὶ δήμων καὶ τῶν ἱερῶν σκευῶν προαγορεύσαντες. δι' ἣν αἰτίαν καὶ τύριοι μισοπονηρήσαντες, τὰ πρὸς τὴν κηδείαν αὐτῶν μεγαλοπρεπῶς ἐχορήγησαν. ὁ δὲ μενέλαος διὰ τὰς τῶν κρατούντων πλεονεξίας, ἔμενεν ἐπὶ τῆς ἀρχῆς, ἐπιφυόμενος τῇ κακίᾳ, μέγας τῶν πολιτῶν ἐπίβουλος καθεστώς.

a Κοινῇ.] In plerisque libris est, κοινῇ καὶ κατ' ἰδίαν περὶ τοῦ πλήθους σκοπῶν. β [συγχωρηθῇ.] In plerisque libris est, ἐπιχωρηθῇ. γ [φόρων.] In plerisque libris est διαφόρων. δ [τὴν ἄνοιαν.] In quibusdam libris est, τῇ διανοίᾳ. ε [τοὺς περὶ τὸν λυσίμαχον.] In quibusdam libris sequitur, καὶ τοὺς ἐπιτιθεμένους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε'.

Περὶ δὲ τὸν καιρὸν τοῦτον τὴν δευτέραν ἔφοδον ὁ ἀντίοχος εἰς αἴγυπτον ἐστείλατο. συνέβη δὲ καθ' ὅλην τὴν πόλιν σχεδὸν ἐφ' ἡμέρας τεσσαράκοντα φαίνεσθαι διὰ τοῦ ἀέρος τρέχοντας ἱππεῖς διαχρύσους στολὰς ἔχοντας, καὶ λόγχας σπειρηδὸν ἐξωπλισμένους, καὶ ἴλας ἵππων διατεταγμένας, καὶ προσβολὰς γινομένας, καὶ καταδρομὰς ἑκατέρων, καὶ ἀσπίδων κινήσεις, καὶ καμάκων πλήθη, καὶ μαχαιρῶν σπασμούς, καὶ βελῶν βολάς, καὶ χρυσῶν κόσμων ἐκλάμψεις, καὶ παντοίους θωρακισμούς. διὸ πάντες ἠξίουν ἐπ' ἀγαθῷ τὴν ἐπιφάνειαν γεγενῆσθαι. γενομένης δὲ λαλιᾶς ψευδοῦς, ὡς μετηλλαχότος τὸν βίον ἀντιόχου, παραλαβὼν ὁ ἰάσων οὐκ ἐλάττους τῶν χιλίων, αἰφνιδίως ἐπὶ τὴν πόλιν συνετελέσατο ἐπίθεσιν. τῶν δὲ ἐπὶ τῷ τείχει συνελασθέντων, καὶ τέλος ἤδη καταλαμβανομένης τῆς πόλεως, ὁ μενέλαος εἰς τὴν ἀκρόπολιν ἐφυγάδευσεν. ὁ δὲ ἰάσων ἐποιεῖτο σφαγὰς τῶν πολιτῶν τῶν ἰδίων ἀφειδῶς, οὐ συννοῶν τὴν εἰς τοὺς συγγενεῖς εὐημερίαν, δυσημερίαν εἶναι τὴν μεγίστην. δοκῶν δὲ πολεμίων καὶ οὐχ ὁμοεθνῶν τρόπαια καταβάλλεσθαι, τῆς μὲν ἀρχῆς οὐκ ἐκράτησε, τὸ δὲ τέλος τῆς ἐπιβουλῆς αἰσχύνην λαβών, φυγὰς πάλιν εἰς τὴν ἀμμανῖτιν ἀπῆλθεν. πέρας οὖν κακῆς ἀναστροφῆς ἔτυχεν ἐγκλεισθεὶς πρὸς ἀρέταν τὸν τῶν ἀράβων τύραννον, πόλιν ἐκ πόλεως φεύγων, διωκόμενος ὑπὸ πάντων, καὶ στυγούμενος ὡς τῶν νόμων ἀποστάτης, καὶ βδελυσσόμενος ὡς πατρίδος καὶ πολιτῶν δήμιος, εἰς αἴγυπτον συνεβράσθη. καὶ ὁ συχνοὺς τῆς πατρίδος ἀποξενώσας, ἐπὶ ξένης ἀπώλετο πρὸς λακεδαιμονίους ἀναχθείς, ὡς διὰ τὴν συγγένειαν τευξόμενος σκέπης. καὶ ὁ πλῆθος ἀτάφων ἐκρίψας a ἀπένθητος ἐγενήθη, καὶ κηδείας οὐδ' ἡστινοσοῦν οὔτε πατρῴου τάφου μετέσχε. προσπεσόντων δὲ τῷ βασιλεῖ περὶ τῶν γεγονότων, διέλαβεν ἀποστατεῖν τὴν ἰουδαίαν. ὅθεν ἀναζεύξας ἐξ αἰγύπτου τεθηριωμένος τῇ ψυχῇ, ἔλαβε τὴν μὲν πόλιν δοριάλωτον. καὶ ἐκέλευσε τοῖς στρατιώταις κόπτειν ἀφειδῶς τοὺς ἐμπίπτοντας καὶ τοὺς εἰς τὰς οἰκίας ἀναβαίνοντας κατασφάζειν. ἐγίνοντο δὲ νέων καὶ πρεσβυτέρων ἀναιρέσεις, ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν καὶ τέκνων ἀφανισμός, παρθένων τε καὶ νηπίων σφαγαί. ὀκτὼ δὲ μυριάδες ἐν ταῖς πάσαις ἡμέραις τρισὶ κατεφθάρησαν. τέσσαρες μὲν ἐν χειρῶν νομαῖς, οὐχ ἧττον δὲ τῶν ἐσφαγμένων ἐπράθησαν. καὶ οὐκ ἀρκεσθεὶς δὲ τούτοις, κατετόλμησεν εἰς τὸ πάσης τῆς γῆς ἁγιώτατον ἱερὸν εἰσελθεῖν, ὁδηγὸν ἔχων τὸν μενέλαον, τὸν καὶ τῶν νόμων καὶ τῆς πατρίδος προδότην γεγονότα. καὶ τὸν μιαραῖς χερσὶ τὰ ἱερὰ σκεύη λαμβάνων, καὶ τὰ ὑπ' ἄλλων βασιλέων ἀνατεθέντα πρὸς αὔξησιν καὶ δόξαν τοῦ τόπου καὶ τιμήν, ταῖς βεβήλοις χερσὶ συσσύρων ἐπεδίδου. καὶ ἐμετεωρίζετο τὴν διάνοιαν ὁ ἀντίοχος, οὐ συνορῶν ὅτι διὰ τὰς ἁμαρτίας τῶν τὴν πόλιν οἰκούντων ἀπώργισται βραχέως ὁ δεσπότης, διὸ γέγονε περὶ τὸν τόπον παρόρασις. εἰ δὲ μὴ συνέβαινε προσενέχεσθαι πολλοῖς ἁμαρτήμασι, καθάπερ ὁ ἡλιόδωρος ὁ πεμφθεὶς ὑπὸ σελεύκου τοῦ βασιλέως ἐπὶ τὴν ἐπίσκεψιν τοῦ γαζοφυλακίου, οὗτος προαχθεὶς παραχρῆμα μαστιγωθεὶς ἀ-

νετράπη-

νετράπη τοῦ θράσους. ἀλλ' οὐ διὰ τὸν τόπον τὸ ἔθνος, ἀλλὰ διὰ τὸ ἔθνος τὸν τόπον ὁ κύριος ἐξελέξατο. διόπερ καὶ αὐτὸς ὁ τόπος συμμεταχὼν τῶν τοῦ ἔθνους δυσπετημάτων γενομένων, ὕστερον εὐεργετημάτων ὑπὸ τοῦ κυρίου ἐκοινώνησε, καὶ ὁ καταλειφθεὶς ἐν τῇ τοῦ παντοκράτορος ὀργῇ, πάλιν ἐν τῇ τοῦ μεγάλου δεσπότου καταλλαγῇ μετὰ πάσης δόξης ἐπανωρθώθη. ὁ γοῦν Ἀντίοχος ὀκτακόσια πρὸς τοῖς χιλίοις ἀπενεγκάμενος ἐκ τοῦ ἱεροῦ τάλαντα, θᾶττον εἰς Ἀντιόχειαν ἐχωρίσθη, οἰόμενος ἀπὸ τῆς ὑπερηφανίας τὴν μὲν γῆν πλωτὴν καὶ τὸ πέλαγος πορευτὸν θέσθαι διὰ τὸν μετεωρισμὸν τῆς καρδίας. κατέλιπε δὲ καὶ ἐπιστάτας τοῦ κακοῦν τὸ γένος, ἐν μὲν Ἱεροσολύμοις Φίλιππον τὸ μὲν γένος Φρύγα, τὸν δὲ τρόπον βαρβαρώτερον ἔχοντα τοῦ καταστήσαντος. ἐν δὲ Γαριζὶν Ἀνδρόνικον. πρὸς δὲ τούτοις Μενέλαον, ὃς χείριστα τῶν ἄλλων ὑπερήρετο τοῖς πολίταις, ἀπεχθῆ δὲ πρὸς τοὺς πολίτας Ἰουδαίους ἔχων διάθεσιν. ἔπεμψε δὲ τὸν μυσάρχην Ἀπολλώνιον μετὰ στρατεύματος δισμυρίων πρὸς τοῖς δισχιλίοις, προστάξας τοὺς ἐν ἡλικίᾳ πάντας κατασφάξαι, τὰς δὲ γυναῖκας καὶ νεωτέρους πωλεῖν. οὗτος δὲ παραγενόμενος εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ τὸν εἰρηνικὸν ὑποκριθεὶς, ἐπέσχεν ἕως τῆς ἁγίας ἡμέρας τοῦ σαββάτου. καὶ λαβὼν ἀργοῦντας τοὺς Ἰουδαίους, τοῖς ὑφ' ἑαυτὸν ἐξοπλησίαν παρήγγειλε. καὶ τοὺς ἐξελθόντας πάντας ἐπὶ τὴν θεωρίαν συνεξεκέντησε, καὶ εἰς τὴν πόλιν σὺν τοῖς ὅπλοις εἰσδραμὼν ἱκανὰ κατέστρωσε πλήθη. Ἰούδας δὲ ὁ Μακκαβαῖος δέκατός που γενηθεὶς, καὶ ἀναχωρήσας εἰς τὴν ἔρημον, θηρίων τρόπον ἐν τοῖς ὄρεσι διέζη σὺν τοῖς μετ' αὐτοῦ, καὶ τὴν χορτώδη τροφὴν σιτούμενοι διετέλουν, πρὸς τὸ μὴ μετασχεῖν τοῦ μολυσμοῦ.

a Ἀπένθητος.] In quibusdam libris est, ἄταφος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ϛ'.

Μετ' οὐ πολὺν δὲ χρόνον ἐξαπέστειλεν ὁ βασιλεὺς γέροντα Ἀθηναῖον, ἀναγκάζειν τοὺς Ἰουδαίους μεταβαίνειν ἐκ τῶν πατρῴων νόμων, καὶ τοῖς τοῦ θεοῦ νόμοις μὴ πολιτεύεσθαι. μολῦναι δὲ καὶ τὸν ἐν Ἱεροσολύμοις νεὼν, καὶ προσονομάσαι Διὸς Ὀλυμπίου, καὶ τὸν ἐν Γαριζὶν, καθὼς ἐτύγχανον οἱ τὸν τόπον οἰκοῦντες, Διὸς Ξενίου. χαλεπὴ δὲ καὶ τοῖς ὄχλοις ἦν καὶ δυσχερὴς ἡ ἐπίστασις τῆς κακίας. τὸ μὲν γὰρ ἱερὸν ἀσωτίας καὶ κώμων ἐπεπληροῦτο ὑπὸ τῶν ἐθνῶν ῥαθυμούντων μεθ' ἑταιρῶν, καὶ ἐν τοῖς ἱεροῖς περιβόλοις γυναιξὶ πλησιαζόντων, ἔτι δὲ τὰ μὴ καθήκοντα ἔνδον φερόντων. τὸ δὲ θυσιαστήριον τοῖς ἀποδιεσταλμένοις ἀπὸ τῶν νόμων ἀθεμίτοις ἐπεπλήρωτο. ἦν δ' οὔτε σαββατίζειν, οὔτε πατρῴους ἑορτὰς διαφυλάττειν, οὔτε ἁπλῶς Ἰουδαῖον ὁμολογεῖν εἶναι. ἤγοντο δὲ μετὰ πικρᾶς ἀνάγκης εἰς τὴν κατὰ μῆνα τοῦ βασιλέως γενέθλιον ἡμέραν ἐπὶ σπλαγχνισμόν, γενομένης δὲ Διονυσίων ἑορτῆς, ἠναγκάζοντο οἱ Ἰουδαῖοι κισσοὺς ἔχοντες πομπεύειν τῷ Διονύσῳ. ψήφισμα δὲ ἐξέπεσεν εἰς τὰς ἀστυγείτονας πόλεις Ἑλληνίδας, a Πτολεμαίων ὑποτιθεμένων τὴν αὐτὴν ἀγωγὴν κατὰ τῶν Ἰουδαίων, ἄγειν καὶ σπλαγχνίζειν. τοὺς δὲ μὴ προαιρουμένους μεταβαίνειν ἐπὶ τὰ Ἑλληνικὰ, κατασφάζειν. παρῆν οὖν ὁρᾶν τὴν ἐνεστῶσαν ταλαιπωρίαν. δύο γὰρ γυναῖκες b ἀνηνέχθησαν περιτετμηκυῖαι τὰ τέκνα αὐτῶν. τούτων δὲ ἐκ τῶν μαστῶν κρεμάσαντες τὰ βρέφη, καὶ δημοσίᾳ περιαγαγόντες αὐτὰς τὴν πόλιν κατὰ τοῦ τείχους ἐκρήμνισαν. ἕτεροι δὲ πλησίον συνδραμόντες εἰς τὰ σπήλαια, λεληθότως ἄγειν τὴν ἑβδομάδα, μηνυθέντες τῷ Φιλίππῳ συνεφλογίσθησαν, διὰ τὸ εὐλαβῶς ἔχειν βοηθῆσαι ἑαυτοῖς κατὰ τὴν δόξαν τῆς σεμνοτάτης ἡμέρας. παρακαλῶ οὖν τοὺς ἐντυγχάνοντας τῇδε τῇ βίβλῳ, μὴ συστέλλεσθαι διὰ τὰς συμφορὰς, λογίζεσθαι δὲ τὰς τιμωρίας μὴ πρὸς ὄλεθρον, ἀλλὰ πρὸς παιδείαν τοῦ γένους ἡμῶν εἶναι. καὶ τὸ μὴ πολὺν χρόνον ἐᾶσθαι τοὺς δυσσεβοῦντας, ἀλλ' εὐθέως περιπίπτειν ἐπιτιμίοις, μεγάλης εὐεργεσίας σημεῖόν ἐστιν. οὐ γὰρ καθάπερ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ἐθνῶν ἀναμένει μακροθυμῶν ὁ δεσπότης μέχρι τοῦ καταντήσαντας αὐτοὺς πρὸς ἐκπλήρωσιν ἁμαρτιῶν κολάσαι, οὕτω καὶ ἐφ' ἡμῶν ἔκρινεν εἶναι, ἵνα μὴ πρὸς τέλος ἀφικομένων ἡμῶν τῶν ἁμαρτιῶν, ὕστερον ἡμᾶς ἐκδικᾷ. διόπερ οὐδέποτε μὲν τὸν ἔλεον αὐτοῦ ἀφ' ἡμῶν ἀφίστησι. παιδεύων δὲ μετὰ συμφορᾶς, οὐκ ἐγκαταλείπει τὸν ἑαυτοῦ λαόν. πλὴν ἕως ὑπομνήσεως ταῦθ' ἡμῖν εἰρήσθω. δι' ὀλίγων δ' ἐλευστέον ἐπὶ τὴν διήγησιν. Ἐλεάζαρός τις τῶν πρωτευόντων γραμματέων ἀνὴρ ἤδη προβεβηκὼς τὴν ἡλικίαν, καὶ τὴν πρόσοψιν τοῦ προσώπου κάλλιστος τυγχάνων, ἀναχανὼν ἠναγκάζετο φαγεῖν ὕειον κρέας. ὁ δὲ τὸν μετ' εὐκλείας θάνατον μᾶλλον ἢ τὸν μετὰ μύσους βίον ἀναδεξάμενος, αὐθαιρέτως ἐπὶ τὸ τύμπανον προσῆγε. προπτύσας δὲ καθ' ὃν ἔδει τρόπον προσέρχεσθαι τοὺς ὑπομένοντας ἀμύνεσθαι, ὧν οὐ θέμις γεύσασθαι διὰ τὴν πρὸς τὸ ζῆν φιλοστοργίαν. οἱ δὲ πρὸς τῷ παρανόμῳ σπλαγχνισμῷ τεταγμένοι, διὰ τὴν ἐκ τῶν παλαιῶν χρόνων πρὸς τὸν ἄνδρα γνῶσιν, ἀπολαβόντες αὐτὸν κατ' ἰδίαν παρεκάλουν, ἐνέγκαντα κρέα οἷς καθῆκον αὐτῷ χρήσασθαι δι' αὐτοῦ παρασκευασθέντα, ὑποκριθῆναι δὲ ὡς ἐσθίοντα τὰ ὑπὸ τοῦ βασιλέως προστεταγμένα τῶν ἀπὸ τῆς θυσίας κρεῶν, ἵνα τοῦτο πράξας ἀπολυθῇ τοῦ θανάτου, καὶ διὰ τὴν ἀρχαίαν πρὸς αὐτοὺς φιλίαν τύχῃ φιλανθρωπίας. ὁ δὲ λογισμὸν ἀστεῖον ἀναλαβὼν καὶ ἄξιον τῆς ἡλικίας καὶ τῆς τοῦ γήρως ὑπεροχῆς, καὶ τῆς ἐπικτήτου καὶ ἐπιφανοῦς πολιᾶς, καὶ τῆς ἐκ παιδὸς καλλίστης ἀναστροφῆς, μᾶλλον δὲ τῆς ἁγίας καὶ θεοκτίστου νομοθεσίας, ἀκολούθως ἀπεφήνατο, ταχέως λέγων προπέμπειν εἰς τὸν ᾅδην. οὐ γὰρ τῆς ἡμετέρας ἡλικίας ἄξιόν ἐστιν ὑποκριθῆναι, ἵνα πολλοὶ τῶν νέων ὑπολαβόντες Ἐλεάζαρον τὸν ἐνενηκονταετῆ μεταβεβηκέναι εἰς ἀλλοφυλισμὸν, καὶ αὐτοὶ διὰ τὴν ἐμὴν ὑπόκρισιν, καὶ διὰ τὸ μικρὸν καὶ ἀκαριαῖον ζῆν πλανηθῶσι δι' ἐμὲ, καὶ μύσος καὶ κηλῖδα τοῦ γήρως κατακτήσωμαι. εἰ γὰρ καὶ ἐπὶ τοῦ παρόντος ἐξελοῦμαι τὴν

τὴν ἐξ ἀνθρώπων τιμωρίαν, ἀλλὰ τὰς τοῦ παντοκράτορος χεῖρας οὔτε ζῶν οὔτε ἀποθανὼν ἐκφεύξομαι. διόπερ ἀνδρείως μὲν νῦν διαλλάξας τὸν βίον, τοῦ μὲν γήρως ἄξιος φανήσομαι, τοῖς δὲ νέοις ὑπόδειγμα γενναῖον καταλελοιπὼς, εἰς τὸ προθύμως καὶ γενναίως ὑπὲρ τῶν σεμνῶν καὶ ἁγίων νόμων ἀπευθανατίζειν. τοσαῦτα δὲ εἰπὼν, ἐπὶ τὸ τύμπανον εὐθέως ἦλθε. τῶν δὲ ἀγόντων τὴν μικρῷ πρότερον εὐμένειαν πρὸς αὐτὸν εἰς δυσμένειαν μεταβαλόντων διὰ τοὺς προειρημένους λόγους, ὡς αὐτοὶ διελάμβανον, ἀπόνοιαν εἶναι, μέλλων δὲ ταῖς πληγαῖς τελευτᾶν, ἀναστενάξας εἶπε. τῷ κυρίῳ τῷ τὴν ἁγίαν γνῶσιν ἔχοντι φανερόν ἐστιν, ὅτι δυνάμενος ἀπολυθῆναι τοῦ θανάτου, σκληρὰς ὑποφέρω κατὰ τὸ σῶμα ἀλγηδόνας μαστιγούμενος, κατὰ ψυχὴν δὲ ἡδέως διὰ τὸν αὐτοῦ φόβον ταῦτα πάσχω. καὶ οὗτος οὖν τοῦτον τὸν τρόπον μετήλλαξεν, οὐ μόνον τοῖς νέοις, ἀλλὰ καὶ τοῖς πλείστοις τοῦ ἔθνους τὸν ἑαυτοῦ θάνατον ὑπόδειγμα γενναιότητος καὶ μνημόσυνον ἀρετῆς καταλιπών.

a Πτολεμαίων ὑποτιθεμένων.] In quibusdam libris est, Πτολεμαίου ὑποτιθεμένου. b [ἀνηνέχθησαν.] In plerisq. libris est, ἀνήχθησαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'.

Συνέβη δὲ καὶ ἑπτὰ ἀδελφοὺς μετὰ τῆς μητρὸς συλληφθέντας ἀναγκάζεσθαι ὑπὸ τοῦ βασιλέως ἀπὸ τῶν ἀθεμίτων ὑείων κρεῶν ἐφάπτεσθαι, μάστιξι καὶ νευραῖς αἰκιζομένους. εἷς δὲ αὐτῶν γενόμενος προήγορος, οὕτως ἔφη. τί μέλλεις ἐρωτᾶν καὶ μανθάνειν παρ' ἡμῶν; ἕτοιμοι γὰρ ἀποθνήσκειν ἐσμὲν ἢ παραβαίνειν τοὺς πατρίους νόμους. ἔκθυμος δὲ γενόμενος ὁ βασιλεὺς, προσέταξε τήγανα καὶ λέβητας ἐκπυροῦν. τῶν δὲ ἐκπυρωθέντων, παραχρῆμα τὸν γενόμενον αὐτῶν προήγορον προσέταξε γλωσσοτομεῖν, καὶ περισκυθίσαντας ἀκρωτηριάζειν, τῶν λοιπῶν ἀδελφῶν καὶ τῆς μητρὸς συνορώντων, ἄχρηστον δὲ αὐτὸν τοῖς ὅλοις γενόμενον, ἐκέλευσε τῇ πυρᾷ προσάγειν ἔμπνουν καὶ τηγανίζειν. τῆς δὲ ἀτμίδος ἐφ' ἱκανὸν διαδιδούσης τοῦ τηγάνου, ἀλλήλους παρεκάλουν σὺν τῇ μητρὶ γενναίως τελευτᾶν, λέγοντες οὕτως. ὁ κύριος ὁ θεὸς ἐφορᾷ καὶ ταῖς ἀληθείαις ἐφ' ἡμῖν παρακαλεῖται, καθάπερ διὰ τῆς κατὰ πρόσωπον ἀντιμαρτυρούσης ᾠδῆς διεσάφησε Μωϋσῆς, λέγων, καὶ ἐπὶ τοῖς δούλοις αὐτοῦ παρακληθήσεται. μεταλλάξαντος δὲ τοῦ πρώτου τὸν τρόπον τοῦτον, τὸν δεύτερον ἦγον ἐπὶ τὸν ἐμπαιγμόν. καὶ τὸ τῆς κεφαλῆς δέρμα σὺν ταῖς θριξὶ περισύραντες, ἐπηρώτων, εἰ φάγεσαι πρὸ τοῦ τιμωρηθῆναι τὸ σῶμα κατὰ μέρος; ὁ δὲ ἀποκριθεὶς τῇ πατρίῳ φωνῇ εἶπεν, οὐχί. διόπερ καὶ οὗτος τὴν ἑξῆς ἔλαβε βάσανον, ὡς ὁ πρῶτος. ἐν ἐσχάτῃ δὲ πνοῇ γενόμενος, εἶπε. σὺ μὲν ἀλάστωρ ἐκ τοῦ παρόντος ἡμᾶς ζῆν ἀπολύεις, ὁ δὲ τοῦ κόσμου βασιλεὺς ἀποθανόντας ἡμᾶς ὑπὲρ τῶν αὐτοῦ νόμων εἰς αἰώνιον ἀναβίωσιν ζωῆς ἡμᾶς ἀναστήσει. μετὰ δὲ τοῦτον ὁ τρίτος ἐνεπαίζετο, καὶ τὴν γλῶσσαν αἰτηθεὶς ταχέως προέβαλε, καὶ τὰς χεῖρας εὐθαρσῶς προέτεινε, καὶ γενναίως εἶπεν. ἐξ οὐρανοῦ ταῦτα κέκτημαι, καὶ διὰ τοὺς αὐτοῦ νόμους ὑπερορῶ ταῦτα, καὶ παρ' αὐτοῦ ταῦτα πάλιν ἐλπίζω κομίσασθαι. ὥστε αὐτὸν τὸν βασιλέα καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ ἐκπλήσσεσθαι τὴν τοῦ νεανίσκου ψυχὴν, ὡς ἐν οὐδενὶ τὰς ἀλγηδόνας ἐτίθετο. καὶ τούτου δὲ μεταλλάξαντος, τὸν τέταρτον ὡσαύτως ἐβασάνιζον αἰκιζόμενοι. καὶ γενόμενος πρὸς τὸ τελευτᾶν, οὕτως ἔφη. αἱρετὸν [a] μεταλλάσσοντα ὑπ' ἀνθρώπων, τὰς ὑπὸ τοῦ θεοῦ προσδοκᾶν ἐλπίδας, πάλιν ἀναστήσεσθαι ὑπ' αὐτοῦ. σοὶ μὲν γὰρ ἀνάστασις εἰς ζωὴν οὐκ ἔσται. ἐχομένως δὲ τὸν πέμπτον προσάγοντες ἠκίζοντο. ὁ δὲ πρὸς αὐτὸν ἰδὼν, εἶπεν. ἐξουσίαν ἐν ἀνθρώποις ἔχων φθαρτὸς ὢν, ὃ θέλεις ποιεῖς. μὴ δόκει δὲ τὸ γένος ἡμῶν ὑπὸ τοῦ θεοῦ καταλελεῖφθαι. σὺ δὲ καρτέρει, καὶ θεώρει τὸ μεγαλεῖον αὐτοῦ κράτος, ὡς σὲ καὶ τὸ σπέρμα σου βασανίσει. μετὰ δὲ τοῦτον ἦγον τὸν ἕκτον, καὶ μέλλων ἀποθνήσκειν, ἔφη. μὴ πλανῶ μάτην, ἡμεῖς γὰρ δι' ἑαυτοὺς ταῦτα πάσχομεν [b] ἁμαρτάνοντες εἰς τὸν ἑαυτῶν θεὸν, διὸ ἄξια θαυμασμοῦ γέγονε, σὺ δὲ μὴ νομίσῃς ἀθῷος ἔσεσθαι, θεομαχεῖν ἐπιχειρήσας. ὑπεραγόντως δὲ ἡ μήτηρ θαυμαστὴ καὶ μνήμης ἀγαθῆς ἀξία, ἥτις ἀπολλυμένους υἱοὺς ἑπτὰ συνορῶσα μιᾶς ὑπὸ καιρὸν ἡμέρας, εὐψύχως ἔφερε διὰ τὰς ἐπὶ κύριον ἐλπίδας. ἕκαστον δὲ αὐτῶν παρεκάλει τῇ πατρίῳ φωνῇ γενναίῳ πεπληρωμένη φρονήματι, καὶ τὸν θῆλυν λογισμὸν ἄρσενι θυμῷ διεγείρασα, λέγουσα πρὸς αὐτούς. οὐκ οἶδ' ὅπως εἰς τὴν ἐμὴν ἐφάνητε κοιλίαν, οὐδὲ ἐγὼ τὸ πνεῦμα καὶ τὴν ζωὴν ὑμῖν ἐχαρισάμην, καὶ τὴν ἑκάστου στοιχείωσιν οὐκ ἐγὼ διερρύθμισα. τοιγαροῦν ὁ τοῦ κόσμου κτίστης ὁ πλάσας ἀνθρώπου γένεσιν καὶ πάντων ἐξευρὼν γένεσιν, καὶ τὸ πνεῦμα καὶ τὴν ζωὴν ὑμῖν πάλιν ἀποδώσει μετ' ἐλέους, ὡς νῦν ὑπερορᾶτε ἑαυτοὺς διὰ τοὺς αὐτοῦ νόμους. ὁ δὲ Ἀντίοχος οἰόμενος καταφρονεῖσθαι καὶ τὴν ὀνειδίζουσαν ὑφορώμενος φωνὴν, ἔτι τοῦ νεωτέρου περιόντος, οὐ μόνον διὰ λόγων ἐποιεῖτο τὴν παράκλησιν, ἀλλὰ καὶ δι' ὅρκων ἐπίστου, ἅμα πλουτιεῖν καὶ μακαριστὸν ποιήσειν μεταθέμενον ἀπὸ τῶν πατρίων νόμων, καὶ φίλον ἕξειν καὶ χρείας ἐμπιστεύσειν. τοῦ δὲ νεανίου μηδαμῶς προσέχοντος, προσκαλεσάμενος ὁ βασιλεὺς τὴν μητέρα, παρῄνει τοῦ μειρακίου γενέσθαι σύμβουλον ἐπὶ σωτηρίᾳ. πολλὰ δὲ αὐτοῦ παραινέσαντος, ἐπεδέξατο πείσειν τὸν υἱόν. προσκύψασα δὲ αὐτῷ, χλευάσασα τὸν ὠμὸν τύραννον, οὕτως ἔφησε τῇ πατρῴᾳ φωνῇ. υἱὲ ἐλέησόν με τὴν ἐν γαστρὶ περιενέγκασάν σε μῆνας ἐννέα. καὶ θηλάσασάν σε ἔτη τρία, καὶ ἐκθρέψασάν σε καὶ ἀγαγοῦσαν εἰς τὴν ἡλικίαν ταύτην, καὶ τροφοφορήσασαν. ἀξιῶ σε τέκνον ἀναβλέψαντα εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, καὶ τὰ ἐν αὐτοῖς πάντα ἰδόντα, γνῶναι ὅτι ἐξ οὐκ ὄντων ἐποίησεν αὐτὰ ὁ θεὸς, καὶ τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος οὕτως γεγένηται. μὴ φοβηθῇς τὸν δήμιον τοῦτον, ἀλλὰ τῶν ἀδελφῶν ἄξιος γενόμενος, ἐπίδεξαι τὸν θάνατον, ἵνα ἐν τῷ ἐλέει

λέει σὺν τοῖς ἀδελφοῖς σου κομίσωμαί σε. ἔτι δὲ ταύτης καταληγούσης ὁ νεανίας εἶπε. τίνα μένετε; οὐχ ὑπακούω τοῦ προστάγματος τοῦ βασιλέως. τοῦ δὲ προστάγματος ἀκούω τοῦ νόμου τοῦ δοθέντος τοῖς πατράσιν ἡμῶν διὰ Μωϋσέως. σὺ δὲ πάσης κακίας εὑρετὴς γενόμενος εἰς τοὺς Ἑβραίους, οὐ μὴ διαφύγῃς τὰς χεῖρας τοῦ θεοῦ. ἡμεῖς γὰρ διὰ τὰς ἑαυτῶν ἁμαρτίας πάσχομεν. εἰ δὲ χάριν ἐπιπλήξεως καὶ παιδείας ὁ ζῶν κύριος ἡμῶν βραχέως ἐπώργισται, καὶ πάλιν καταλλαγήσεται τοῖς ἑαυτοῦ δούλοις. σὺ δὲ ὦ ἀνόσιε καὶ πάντων ἀνθρώπων μιαρώτατε, μὴ μάτην μετεωρίζου φρυαττόμενος ἀδήλοις ἐλπίσιν, ἐπὶ τοὺς [ε] δούλοις αὐτοῦ ἐπαιρόμενος χεῖρα. οὔπω γὰρ τὴν τοῦ παντοκράτορος ἐπόπτου θεοῦ κρίσιν ἐκπέφευγας. οἱ μὲν γὰρ νῦν ἡμέτεροι ἀδελφοὶ βραχὺν ὑπενέγκαντες πόνον, ἀενάου ζωῆς ὑπὸ διαθήκην θεοῦ πεπτώκασι. σὺ δὲ τῇ τοῦ θεοῦ κρίσει δίκαια τὰ πρόστιμα τῆς ὑπερηφανίας ἀποίσῃ. ἐγὼ δὲ καθάπερ οἱ ἀδελφοί μου καὶ σῶμα καὶ ψυχὴν προδίδωμι περὶ τῶν πατρίων νόμων, ἐπικαλούμενος τὸν θεὸν ἵλεων ταχὺ τῷ ἔθνει γενέσθαι, καὶ σὲ μετὰ ἐτασμῶν καὶ μαστίγων ἐξομολογήσασθαι, διότι μόνος αὐτὸς θεός ἐστιν. ἐν ἐμοὶ δὲ καὶ τοῖς ἀδελφοῖς μου στῆναι τὴν τοῦ παντοκράτορος ὀργὴν τὴν ἐπὶ τὸ σύμπαν ἡμῶν γένος δικαίως ἐπηγμένην. ἔκθυμος δὲ γενόμενος ὁ βασιλεύς, τούτῳ παρὰ τοὺς ἄλλους χείρως ἀπήντησε, πικρῶς φέρων ἐπὶ τῷ μυκτηρισμῷ. καὶ οὗτος οὖν καθαρὸς τὸν βίον μετήλλαξε παντελῶς ἐπὶ τῷ κυρίῳ πεποιθώς. ἐσχάτη δὲ τῶν υἱῶν ἡ μήτηρ ἐτελεύτησε. τὰ μὲν οὖν περὶ σπλαγχνισμοὺς καὶ τὰς ὑπερβαλλούσας αἰκίας ἐπὶ τοσοῦτον δεδηλώσθω.

α Μεταλλάσσοντες ὑπ' ἀνθρώπων.] In quibuſdam libris eſt, μεταλλάσσοντα τὰς ἀπ' ἀνθρώπων. β [ἁμαρτάνοντες] In quibuſdam libris eſt, ἁμαρτόντες. γ [διὸ ἄξια.] In quibuſdam libris eſt, ἄξια γάρ. δ [ὠμὸν τύραννον.] In pleriſque libris eſt ὠμοτύραννον. ε [δούλοις αὐτοῦ.] In pleriſque libris eſt οὐρανίους παῖδας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η΄.

Ἰούδας δὲ ὁ Μακκαβαῖος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ, παρεισπορευόμενοι λεληθότως εἰς τὰς κώμας προσεκαλοῦντο τοὺς συγγενεῖς, καὶ τοὺς μεμενηκότας ἐν τῷ Ἰουδαϊσμῷ προσλαβόμενοι, συνήγαγον εἰς ἑξακισχιλίους. καὶ ἐπεκαλοῦντο τὸν κύριον ἐπιδεῖν ἐπὶ τὸν ὑπὸ πάντων [α] καταπατούμενον λαόν, οἰκτεῖραι δὲ καὶ τὸν ναὸν τὸν ὑπὸ τῶν ἀσεβῶν ἀνθρώπων βεβηλωθέντα. ἐλεῆσαι δὲ καὶ τὴν καταφθειρομένην πόλιν καὶ μέλλουσαν ἰσόπεδον γίνεσθαι, καὶ τῶν καταβοώντων πρὸς αὐτὸν αἱμάτων εἰσακοῦσαι. μνησθῆναι δὲ καὶ τῆς τῶν ἀναμαρτήτων νηπίων παρανόμου ἀπωλείας, καὶ περὶ τῶν γενομένων εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ βλασφημιῶν, καὶ μισοπονηρῆσαι. γενόμενος δὲ ἐν συστήματι ὁ Μακκαβαῖος, ἀνυπόστατος ἤδη τοῖς ἔθνεσιν ἐγίνετο, τῆς ὀργῆς τοῦ κυρίου εἰς ἔλεον τραπείσης. πόλεις δὲ καὶ κώμας ἀπροσδοκήτως ἐρχόμενος ἐνεπίμπρα, καὶ τοὺς ἐπικαίρους τόπους ἀπολαμβάνων, οὐκ ὀλίγους τῶν πολεμίων ἐνίκα τρεπόμενος. μάλιστα τὰς νύκτας πρὸς τὰς τοιαύτας ἐπιβουλὰς συνεργοὺς ἐλάμβανε. καὶ λαλιά τις τῆς εὐανδρείας αὐτοῦ διεχεῖτο πανταχῇ. συνορῶν δὲ ὁ Φίλιππος κατὰ μικρὸν εἰς προκοπὴν ἐρχόμενον τὸν ἄνδρα, πυκνότερον δὲ ἐν ταῖς εὐημερίαις προβαίνοντα, πρὸς Πτολεμαῖον τὸν Κοίλης Συρίας καὶ Φοινίκης στρατηγὸν ἔγραψεν ἐπιβοηθεῖν τοῖς τοῦ βασιλέως πράγμασιν. ὁ δὲ ταχέως προχειρισάμενος Νικάνορα τὸν τοῦ Πατρόκλου τῶν πρώτων φίλων, ἀπέστειλεν ὑποτάξας παμφύλων ἔθνη οὐκ ἐλάττους τῶν δισμυρίων, τὸ σύμπαν τῶν Ἰουδαίων ἐξᾶραι γένος. συνέστησε δὲ αὐτῷ καὶ Γοργίαν ἄνδρα στρατηγὸν καὶ ἐν πολεμικαῖς χρείαις πεῖραν ἔχοντα. διεστήσατο δὲ ὁ Νικάνωρ τὸν φόρον τῷ βασιλεῖ τοῖς Ῥωμαίοις ὄντα ταλάντων δισχιλίων ἐκ τῆς τῶν Ἰουδαίων αἰχμαλωσίας ἐκπληροῦσθαι. εὐθέως δὲ εἰς τὰς παραθαλασσίους πόλεις ἀπέστειλε προσκαλούμενος ἐπ' ἀγορασμὸν [β] Ἰουδαϊκῶν σωμάτων, ὑπισχνούμενος ἐνενήκοντα σώματα ταλάντου παραχωρήσειν. οὐ προσδεχόμενος τὴν παρὰ τοῦ παντοκράτορος μέλλουσαν παρακολουθήσειν ἐπ' αὐτῷ δίκην. τῷ δὲ Ἰούδα προσέπεσε περὶ τῆς τοῦ Νικάνορος ἐφόδου. καὶ μεταδόντος αὐτοῦ τοῖς σὺν αὐτῷ τὴν παρουσίαν τοῦ στρατοπέδου, οἱ δειλανδροῦντες καὶ ἀπιστοῦντες τὴν τοῦ θεοῦ δίκην, διεδίδρασκον, καὶ ἐξετόπιζον ἑαυτούς.. οἱ δὲ τὰ περιλελειμμένα πάντα ἐπώλουν, ὁμοῦ δὲ τὸν κύριον ἠξίουν ῥύσασθαι τοὺς ὑπὸ τοῦ δυσσεβοῦς Νικάνορος πρὶν συντυχεῖν πεπραμένους καὶ εἰ μὴ δι' αὐτούς, ἀλλὰ διὰ τὰς πρὸς τοὺς πατέρας αὐτῶν διαθήκας, καὶ ἕνεκεν τῆς ἐπ' αὐτοὺς ἐπικλήσεως τοῦ σεμνοῦ καὶ μεγαλοπρεποῦς ὀνόματος αὐτοῦ. συναγαγὼν δὲ ὁ Μακκαβαῖος τοὺς περὶ αὐτὸν ὄντας τὸν ἀριθμὸν ἑξακισχιλίους παρεκάλει μὴ καταπλαγῆναι τοὺς πολεμίους, μὴ δὲ εὐλαβεῖσθαι τὴν τῶν ἀδίκως παραγινομένων ἐπ' αὐτοὺς ἐθνῶν πολυπληθίαν, ἀγωνίσασθαι δὲ γενναίως πρὸ ὀφθαλμῶν λαβόντας τὴν ἀνόμως εἰς τὸν ἅγιον τόπον συντετελεσμένην ὑπ' αὐτῶν ὕβριν καὶ τὸν τῆς ἐμπεπαιγμένης πόλεως αἰκισμόν, ἔτι δὲ τὴν τῆς προγονικῆς πολιτείας κατάλυσιν. οἱ μὲν γὰρ ὅπλοις πεποίθασιν ἅμα καὶ τόλμαις ἔφησεν, ἡμεῖς δὲ ἐπὶ τῷ παντοκράτορι θεῷ δυναμένῳ καὶ τοὺς ἐρχομένους ἐφ' ἡμᾶς, καὶ τὸν ὅλον κόσμον ἐν ἑνὶ νεύματι καταβαλεῖν πεποίθαμεν. προσαναλεξάμενος δὲ αὐτοῖς καὶ τὰς ἐπὶ τῶν προγόνων γενομένας ἀντιλήψεις, καὶ τὴν ἐπὶ Σενναχηρεὶμ τῶν ἑκατὸν ὀγδοηκονταπέντε χιλιάδων ὡς ἀπώλοντο, καὶ τὴν ἐν τῇ Βαβυλωνίᾳ τὴν πρὸς αὐτοὺς Γαλάτας παράταξιν γενομένην, ὡς οἱ πάντες ἐπὶ τὴν χρείαν ἦλθον ὀκτακισχίλιοι σὺν Μακεδόσι τετρακισχιλίοις, τῶν Μακεδόνων ἀπορουμένων, οἱ ὀκτακισχίλιοι τὰς δώδεκα μυριάδας ἀπώλεσαν διὰ τὴν γενομένην αὐτοῖς ἀπ' οὐρανοῦ βοήθειαν, καὶ ὠφέλειαν πολλὴν ἔλαβον. ἐφ' οἷς εὐθαρσεῖς αὐτοὺς παραστήσας καὶ ἑτοίμους ὑπὲρ τῶν νόμων καὶ τῆς πατρίδος ἀποθνήσκειν, τετραμε-

ρές τι

ρεῖ τι τὸ στράτευμα ἐποίησε. τάξας καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ προηγουμένους ἑκατέρας τάξεως, σίμωνα καὶ ἰώσηφον καὶ ἰωνάθαν, ὑποτάξας ἑκάστῳ χιλίους πρὸς τοῖς πεντακοσίοις, ἔτι δὲ καὶ ἐλεάζαρον, γ παραγνοὺς τὴν ἱερὰν βίβλον, καὶ δοὺς σύνθημα θεοῦ βοηθείας, τῆς πρώτης σπείρας αὐτὸς προηγούμενος, συνέβαλε τῷ νικάνορι. γενομένου δὲ αὐτοῖς τοῦ παντοκράτορος συμμάχου, κατέσφαξαν τῶν πολεμίων ὑπὲρ τοὺς ἐννακισχιλίους, τραυματίας δὲ καὶ τοῖς μέλεσιν ἀναπήρους τὸ πλεῖστον μέρος τῆς τοῦ νικάνορος στρατιᾶς ἐποίησαν, πάντας δὲ φυγεῖν ἠνάγκασαν. τὰ δὲ χρήματα τῶν παραγεγονότων ἐπὶ τὸν ἀγορασμὸν αὐτῶν ἔλαβον. συνδιώξαντες δὲ αὐτοὺς ἐφ' ἱκανὸν, ἀνέλυσαν ὑπὸ τῆς ὥρας συγκλειόμενοι. ἦν γὰρ ἡ πρὸ τοῦ σαββάτου, δι' ἣν αἰτίαν οὐκ ἐμακροθύμησαν κατατρέχοντες αὐτούς. ὁπλολογήσαντες δὲ αὐτοὺς καὶ τὰ σκῦλα ἐκδύσαντες τῶν πολεμίων, περὶ τὸ σάββατον ἐγένοντο, περισσῶς εὐλογοῦντες καὶ ἐξομολογούμενοι τῷ κυρίῳ τῷ διασώσαντι αὐτοὺς εἰς τὴν ἡμέραν ταύτην ἀρχὴν ἐλέους τάξαντος αὐτοῖς. μετὰ δὲ τὸ σάββατον τοῖς ᾐκισμένοις καὶ ταῖς χήραις καὶ ὀρφανοῖς μερίσαντες ἀπὸ τῶν σκύλων, τὰ λοιπὰ αὐτοὶ καὶ τὰ παιδία ἐμερίσαντο. ταῦτα δὲ διαπραξάμενοι, καὶ κοινὴν ἱκετείαν ποιησάμενοι, τὸν ἐλεήμονα κύριον ἠξίουν εἰς τέλος καταλλαγῆναι τοῖς αὐτοῦ δούλοις. δ καὶ τῶν περὶ τιμόθεον καὶ βακχίδην συνεριζόντων ὑπὲρ τοὺς δισμυρίους αὐτῶν ἀνεῖλον, καὶ ὀχυρωμάτων ὑψηλῶν εὖ μάλα ἐγκρατεῖς ἐγένοντο. καὶ λάφυρα πλεῖστα ἐμερίσαντο, ἰσομοίρους ἑαυτοὺς καὶ τοῖς ᾐκισμένοις καὶ ὀρφανοῖς καὶ χήραις, ἔτι δὲ καὶ πρεσβυτέροις ποιήσαντες. ὁπλολογήσαντες δὲ αὐτοὺς, ἐπιμελῶς πάντα συνέθηκαν εἰς τοὺς ἐπικαίρους τόπους, τὰ δὲ λοιπὰ τῶν σκύλων ἤνεγκαν εἰς ἱεροσόλυμα. τὸν δὲ φυλάρχην τῶν περὶ τιμόθεον ἀνεῖλον, ἀνοσιώτατον ἄνδρα καὶ πολλὰ τοὺς ἰουδαίους ἐπιλελυπηκότα. ἐπινίκια δὲ ἄγοντες ἐν τῇ πατρίδι, τοὺς ε ἐμπρήσαντας τοὺς ἱεροὺς πυλῶνας καλλισθένην καί τινας ἄλλους ὑφῆψαν εἰς ἓν οἰκίδιον πεφευγότας, οἵτινες ἄξιον τῆς δυσσεβείας ἐκομίσαντο μισθόν. ὁ δὲ τρισαλιτήριος νικάνωρ, ὁ τοὺς χιλίους ἐμπόρους ἐπὶ τὴν πρᾶσιν τῶν ἰουδαίων ἀγαγὼν, ταπεινωθεὶς ὑπὸ τῶν κατ' αὐτὸν νομιζομένων ἐλαχίστων εἶναι, τῇ τοῦ κυρίου βοηθείᾳ τὴν δοξικὴν ἀποθέμενος ἐσθῆτα, διὰ τῆς μεσογείου, δραπέτου τρόπον, ἔρημον ἑαυτὸν ποιήσας, ἧκεν εἰς ἀντιόχειαν, ὑπεράγαν δυσημερήσας ἐπὶ τῇ τοῦ στρατοῦ διαφθορᾷ. καὶ ὁ τοῖς ῥωμαίοις ἀναδεξάμενος φόρον ἀπὸ τῆς τῶν ἐν ἱεροσολύμοις αἰχμαλωσίας κατορθώσασθαι, κατήγγελλεν ὑπέρμαχον ἔχειν τὸν θεὸν τοὺς ἰουδαίους, καὶ διὰ τὸν τρόπον τοῦτον ἀτρώτους εἶναι τοὺς ἰουδαίους, διὰ τὸ ἀκολουθεῖν τοῖς ὑπ' αὐτοῦ προτεταγμένοις νόμοις.

α Καταπατούμενον.] In plerisque libris est, καταπινούμενον. β ἰουδαικῶν.] In plerisque libris est, ἰουδαίων. γ [παραγνούς.] In quibusdam libris est, παραναγνούς. δ [καὶ περὶ τῶν τιμόθεον καὶ βακχίδην συνεριζόντων.] In quibusdam libris est, καὶ τοὺς περὶ τὸν τιμόθεον καὶ βακχίδην συνερίσαντες. ε [τοὺς ἐμπρήσαντας τοὺς ἱεροὺς πυλῶνας καλλισθένην, καί τινας ἄλλους] In plerisque libris est, ἐμπρήσαντα τοὺς ἱεροὺς πυλῶνας καλλισθένην ὑφῆψαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θʹ.

Περὶ δὲ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον ἐτύγχανεν ἀντίοχος ἀναλελυκὼς ἀκόσμως ἐκ τῶν κατὰ τὴν περσίδα τόπων. εἰσεληλύθει γὰρ εἰς τὴν λεγομένην περσέπολιν, καὶ ἐπεχείρησεν ἱεροσυλεῖν, καὶ τὴν πόλιν συνέχειν. διὸ δὴ τῶν πληθῶν ὁρμησάντων, ἐπὶ τὴν τῶν ὅπλων βοήθειαν ἐτράπησαν. καὶ συνέβη τροπωθέντα τὸν ἀντίοχον ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων, ἀσχήμονα τὴν ἀναζυγὴν ποιήσασθαι. ὄντι δὲ αὐτῷ κατ' ἐκβάτανα προσέπεσε τὰ κατὰ νικάνορα καὶ τοὺς περὶ τιμόθεον γεγονότα. ἐπαρθεὶς δὲ τῷ θυμῷ, ᾤετο καὶ τὴν τῶν πεφυγαδευκότων αὐτὸν κακίαν εἰς τοὺς ἰουδαίους ἐναπερείσασθαι. διὸ συνέταξε τὸν ἁρματηλάτην ἀδιαλείπτως ἐλαύνοντα κατανύειν τὴν πορείαν, τῆς ἐξ οὐρανοῦ δὴ κρίσεως συνούσης αὐτῷ. οὕτω γὰρ ὑπερηφάνως εἶπε. πολυάνδριον ἰουδαίων ἱεροσόλυμα ποιήσω παραγενόμενος ἐκεῖ. ὁ δὲ πανεπόπτης κύριος ὁ θεὸς τοῦ ἰσραὴλ ἐπάταξεν αὐτὸν ἀνιάτῳ καὶ ἀοράτῳ πληγῇ. ἄρτι δὲ αὐτοῦ καταλήξαντος τὸν λόγον, ἔλαβεν αὐτὸν ἀνήκεστος τῶν σπλάγχνων ἀλγηδὼν, καὶ πικραὶ τῶν ἔνδον βάσανοι, πάνυ δικαίως τὸν πολλαῖς καὶ ξενιζούσαις συμφοραῖς ἑτέρων σπλάγχνα βασανίσαντα. ὁ δ' οὐδαμῶς τῆς ἀγερωχίας ἔληγεν. ἔτι δὲ καὶ τῆς ὑπερηφανίας ἐπεπλήρωτο, πῦρ πνέων τοῖς θυμοῖς ἐπὶ τοὺς ἰουδαίους, καὶ κελεύων ἐποξύνειν τὴν πορείαν. συνέβη δὲ καὶ πεσεῖν αὐτὸν ἀπὸ τοῦ ἅρματος φερομένου ῥοίζῳ, καὶ δυσχερεῖ πτώματι περιπεσόντα, πάντα τὰ μέλη τοῦ σώματος ἀποστρεβλοῦσθαι. ὁ δ' ἄρτι δοκῶν τοῖς τῆς θαλάσσης κύμασιν ἐπιτάσσειν, διὰ τὴν ὑπὲρ ἄνθρωπον ἀλαζονείαν, καὶ πλάστιγγι τὰ τῶν ὀρέων οἰόμενος ὕψη στήσειν, κατὰ γῆν γενόμενος ἐν φορείῳ παρεκομίζετο, φανερὰν τοῦ θεοῦ πᾶσι τὴν δύναμιν ἐνδεικνύμενος, ὥστε καὶ ἐκ τοῦ σώματος τοῦ δυσσεβοῦς σκώληκας ἀναζεῖν, καὶ ζῶντος ἐν ὀδύναις καὶ ἀλγηδόσι τὰς σάρκας αὐτοῦ διαπίπτειν, ὑπὸ δὲ τῆς ὀσμῆς αὐτοῦ πᾶν τὸ στρατόπεδον βαρύνεσθαι τῇ σαπρίᾳ. καὶ τὸν μικρῷ πρότερον τῶν οὐρανίων ἄστρων ἅπτεσθαι δοκοῦντα, παρακομίζειν οὐδεὶς ἐδύνατο, διὰ τὸ τῆς ὀσμῆς ἀφόρητον βάρος. ἐνταῦθα οὖν ἤρξατο τὸ πολὺ τῆς ὑπερηφανίας λήγειν ὑποτεθραυσμένος, καὶ εἰς ἐπίγνωσιν ἔρχεσθαι θείᾳ μάστιγι κατὰ στιγμὴν ἐπιτεινόμενος ταῖς ἀλγηδόσι. καὶ μηδὲ τῆς ὀσμῆς αὐτοῦ δυνάμενος ἀνέχεσθαι, ταῦτ' ἔφη. δίκαιον ὑποτάσσεσθαι τῷ θεῷ, καὶ μὴ θνητὸν ὄντα ἰσόθεα φρονεῖν ὑπερηφάνως. ηὔχετο δὲ ὁ μιαρὸς πρὸς τὸν οὐκέτι αὐτὸν ἐλεήσοντα δεσπότην, οὕτω λέγων, τὴν μὲν ἁγίαν πόλιν ἣν σπεύδων παρεγίνετο ἰσόπεδον ποιῆσαι καὶ πολυάνδριον οἰκοδομῆσαι, ἐλευθέραν ἀναδεῖξαι. τοὺς δὲ ἰουδαίους οὓς διεγνώκει μηδὲ ταφῆς ἀξιῶσαι, οἰωνοβρώτους δὲ σὺν τοῖς

νηπίοις ἐκλείψειν θηρίοις, πάντας αὐτοὺς ἴσους ἀθηναίοις ποιήσειν. ὃν δὲ πρότερον ἐσκύλευσεν ἅγιον νεὼν καλλίστοις ἀναθήμασι κοσμήσειν, καὶ τὰ ἱερὰ σκεύη πολυπλάσια πάντα ἀποδώσειν, τὰς δὲ ἐπιβαλλούσας πρὸς τὰς θυσίας συντάξεις ἐκ τῶν ἰδίων προσόδων χορηγήσειν. πρὸς δὲ τούτοις καὶ ἰουδαῖον ἔσεσθαι, καὶ πάντα τόπον οἰκητὸν ἐπελεύσεσθαι καταγγέλλοντα τὸ τοῦ θεοῦ κράτος. οὐδαμῶς δὲ ληγόντων τῶν πόνων, ἐπεληλύθει γὰρ ἐπ' αὐτὸν δικαία ἡ τοῦ θεοῦ κρίσις, τὰ κατ' αὐτὸν ἀπελπίσας, ἔγραψε πρὸς τοὺς ἰουδαίους τὴν ὑπογεγραμμένην ἐπιστολὴν ἱκετηρίας τάξιν ἔχουσαν, περιέχουσαν δὲ οὕτως. τοῖς χρηστοῖς ἰουδαίοις τοῖς πολίταις πολλὰ χαίρειν καὶ ὑγιαίνειν καὶ εὖ πράττειν βασιλεὺς καὶ στρατηγὸς ἀντίοχος. εἰ ἐρρῶσθε, καὶ τὰ τέκνα καὶ τὰ ἴδια κατὰ γνώμην ἐστὶν ὑμῖν, εὔχομαι μὲν τῷ θεῷ τὴν μεγίστην χάριν, εἰς οὐρανὸν τὴν ἐλπίδα ἔχων. κἀγὼ δὲ ἀσθενῶς διεκείμην ὑμῶν τὴν τιμὴν καὶ τὴν εὔνοιαν ἂν ἐμνημόνευον φιλοστόργως. ἐπανάγων ἐκ τῶν περὶ τὴν περσίδα τόπων, καὶ περιπεσὼν ἀσθενείᾳ δυσχέρειαν ἐχούσῃ, ἀναγκαῖον ἡγησάμην φροντίσαι τῆς κοινῆς πάντων ἀσφαλείας. οὐκ ἀπογινώσκων τὰ κατ' ἐμαυτόν, ἀλλὰ ἔχων πολλὴν ἐλπίδα ἐκφεύξεσθαι τὴν ἀσθένειαν, θεωρῶν δὲ ὅτι καὶ ὁ πατὴρ καθ' οὓς καιροὺς εἰς τοὺς ἄνω τόπους ἐστρατοπέδευσεν, ἀνέδειξε τὸν διαδεξόμενον, ὅπως ἐάν τι παράδοξον ἀποβαίνῃ, ἢ καὶ προσαγγελθῇ τι δυσχερές, εἰδότες οἱ κατὰ τὴν χώραν ᾧ καταλέλειπται τὰ πράγματα, μὴ ἐπιταράσσωνται. πρὸς δὲ τούτοις κατανοῶν τοὺς παρακειμένους δυνάστας καὶ γειτνιῶντας τῇ βασιλείᾳ τοῖς καιροῖς ἐπέχοντας προσδεχομένους τὸ ἀποβησόμενον, ἀναδέδειχα τὸν υἱόν μου ἀντίοχον βασιλέα, ὃν πολλάκις ἀνατρέχων εἰς τὰς ἐπάνω σατραπείας τοῖς πλείστοις ὑμῶν παρακατετιθέμην καὶ συνίστων. γέγραφα δὲ πρὸς αὐτὸν τὰ ὑπογεγραμμένα. παρακαλῶ οὖν ὑμᾶς καὶ ἀξιῶ, μεμνημένους τῶν εὐεργεσιῶν κοινῇ καὶ κατιδίαν, ἕκαστον συντηρεῖν τὴν οὖσαν εὔνοιαν εἰς ἐμὲ καὶ τὸν υἱόν μου. πέπεισμαι γὰρ αὐτὸν ἐπιεικῶς καὶ φιλανθρώπως παρακολουθοῦντα τῇ ἐμῇ προαιρέσει συμπεριενεχθήσεσθαι ὑμῖν. ὁ μὲν οὖν ἀνδροφόνος καὶ βλάσφημος τὰ χείριστα παθών, ὡς ἑτέρους διέθηκεν, ἐπὶ ξένης ἐν τοῖς ὄρεσιν οἰκτίστῳ μόρῳ κατέστρεψε τὸν βίον. παρεκομίζετο δὲ τὸ σῶμα φίλιππος ὁ σύντροφος αὐτοῦ. ὃς καὶ διευλαβηθεὶς τὸν υἱὸν ἀντιόχου, πρὸς πτολεμαῖον τὸν φιλομήτορα εἰς αἴγυπτον διεκομίσθη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι'.

Μακκαβαῖος δὲ καὶ οἱ σὺν αὐτῷ, τοῦ κυρίου προάγοντος αὐτούς, τὸ μὲν ἱερὸν ἐκομίσαντο καὶ τὴν πόλιν, τοὺς δὲ κατὰ τὴν ἀγορὰν βωμοὺς ὑπὸ τῶν ἀλλοφύλων δεδημιουργημένους, ἔτι δὲ τεμένη καθεῖλον. καὶ τὸν νεὼν καθαρείσαντες, ἕτερον θυσιαστήριον ἐποίησαν καὶ πυρώσαντες λίθους, καὶ πῦρ ἐκ τούτων λαβόντες, ἀνήνεγκαν θυσίαν μετὰ διετῆ χρόνον, καὶ θυμίαμα καὶ λύχνους, καὶ τῶν ἄρτων τὴν πρόθεσιν ἐποιήσαντο. ταῦτα δὲ ποιήσαντες, ἠξίωσαν τὸν κύριον πεσόντες ἐπὶ κοιλίαν, μηκέτι περιπεσεῖν τοιούτοις κακοῖς, ἀλλ' ἐάν ποτε καὶ ἁμάρτωσιν, ὑπ' αὐτοῦ μετ' ἐπιεικείας παιδεύεσθαι, καὶ μὴ βλασφήμοις καὶ βαρβάροις ἔθνεσι παραδίδοσθαι. ἐν ᾗ δὲ ἡμέρᾳ ὁ νεὼς ὑπὸ ἀλλοφύλων ἐβεβηλώθη, συνέβη κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν τὸν καθαρισμὸν γενέσθαι τοῦ ναοῦ, τῇ πέμπτῃ καὶ εἰκάδι τοῦ αὐτοῦ μηνός, ὅς ἐστι χασελεῦ. καὶ μετ' εὐφροσύνης ἦγον ἡμέρας ὀκτὼ σκηνωμάτων τρόπον, μνημονεύοντες ὡς πρὸ μικροῦ χρόνου τὴν τῶν σκηνῶν ἑορτήν, ἐν τοῖς ὄρεσι καὶ ἐν τοῖς σπηλαίοις θηρίων τρόπον ἦσαν νεμόμενοι. διὸ θύρσους καὶ κλάδους ὡραίους ἔτι δὲ φοίνικας ἔχοντες, ὕμνους ἀνέφερον τῷ εὐοδώσαντι καθαρισθῆναι τὸν ἑαυτοῦ τόπον. ἐδογμάτισαν δὲ μετὰ κοινοῦ προστάγματος καὶ ψηφίσματος παντὶ τῷ τῶν ἰουδαίων ἔθνει κατ' ἐνιαυτὸν ἄγειν τάσδε τὰς ἡμέρας. καὶ τὰ μὲν τῆς ἀντιόχου τοῦ προσαγορευθέντος ἐπιφανοῦς τελευτῆς οὕτως εἶχε. νυνὶ δὲ τὰ κατὰ τὸν εὐπάτορα ἀντίοχον, υἱὸν δὲ τοῦ ἀσεβοῦς γενόμενον δηλώσομεν, αὐτὰ α συντέμνοντες τὰ τῶν πολέμων κακά. αὐτὸς γὰρ παραλαβὼν βασιλείαν, ἀνέδειξεν ἐπὶ τῶν πραγμάτων λυσίαν τινά, κοίλης δὲ συρίας καὶ φοινίκης στρατηγὸν πρώταρχον. πτολεμαῖος γὰρ ὁ καλούμενος μάκρων τὸ δίκαιον συντηρεῖν προηγούμενος εἰς τοὺς ἰουδαίους διὰ τὴν γεγονυῖαν εἰς αὐτοὺς ἀδικίαν, καὶ ἐπειρᾶτο τὰ πρὸς αὐτοὺς εἰρηνικῶς διεξάγειν. ὅθεν κατηγορούμενος ὑπὸ τῶν φίλων πρὸς τὸν εὐπάτορα, καὶ προδότης παρέκαστα ἀκούων, διὰ τὸ τὴν κύπρον ἐμπιστευθέντα ὑπὸ τοῦ φιλομήτορος ἐκλιπεῖν, καὶ πρὸς ἀντίοχον τὸν ἐπιφανῆ ἀναχωρῆσαι, μήτ' εὐγενῆ τὴν ἐξουσίαν β ἔχων, ὑπ' ἀθυμίας φαρμακεύσας ἑαυτὸν ἐξέλιπε τὸν βίον. γοργίας δὲ γενόμενος στρατηγὸς τῶν τόπων, ἐξενοτρόφει, καὶ παρέκαστα πρὸς τοὺς ἰουδαίους ἐπολεμοτρόφει. ὁμοῦ δὲ τούτῳ καὶ οἱ ἰδουμαῖοι ἐγκρατεῖς ἐπικαίρων ὀχυρωμάτων ὄντες, ἐγύμναζον τοὺς ἰουδαίους, καὶ τοὺς φυγαδευθέντας ἀπὸ ἱεροσολύμων προσλαβόμενοι πολεμοτροφεῖν ἐπεχείρουν. οἱ δὲ περὶ τὸν μακκαβαῖον ποιησάμενοι λιτανείαν, καὶ ἀξιώσαντες τὸν θεὸν σύμμαχον αὐτοῖς γενέσθαι, ἐπὶ τὰ τῶν ἰδουμαίων ὀχυρώματα ὥρμησαν, οἷς καὶ προσβαλόντες εὐρώστως, ἐγκρατεῖς ἐγένοντο τῶν τόπων, πάντας τε τοὺς ἐπὶ τῷ τείχει μαχομένους ἠμύναντο. κατέσφαζον δὲ τοὺς ἐμπίπτοντας, ἀνεῖλον δὲ οὐχ ἧττον τῶν δισμυρίων. συμφυγόντων δὲ οὐκ ἔλαττον τῶν ἐνακισχιλίων εἰς δύο πύργους ὀχυροὺς εὖ μάλα, καὶ πάντα τὰ πρὸς πολιορκίαν ἔχοντας, ὁ μακκαβαῖος εἰς ἐπείγοντας τόπους ἀπολιπὼν σίμωνα καὶ ἰόσηπον, ἔτι δὲ καὶ ζακχαῖον καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ ἱκανοὺς πρὸς τὴν τούτων πολιορκίαν, αὐτὸς ἐχωρίσθη. οἱ δὲ περὶ τὸν σίμωνα φιλαργυρήσαντες ὑπό τινων τῶν ἐν τοῖς πύργοις ἐπείσθησαν ἀργυρείῳ. ἑπτάκις δὲ μυριάδας δραχμὰς λαβόντες, εἴασάν τινας διαρρυῆναι. προσαγγελθέντος δὲ τῷ μακκαβαίῳ περὶ

περὶ τοῦ γεγονότος, συναγαγὼν τοὺς ἡγουμένους τοῦ λαοῦ, κατηγόρησεν ὡς ἀργυρίου πεπράκασι τοὺς ἀδελφούς, τοὺς πολεμίους κατ' αὐτῶν ἀπολύσαντες. τούτους μὲν οὖν προδότας γενομένους ἀπέκτεινε, καὶ παραχρῆμα τοὺς δύο πύργους κατελάβετο. τοῖς δὲ ὅπλοις τὰ πάντα ἐν ταῖς χερσὶν εὐοδούμενος, ἀπώλεσεν ἐν τοῖς δυσὶν ὀχυρώμασι πλείους τῶν δισμυρίων. τιμόθεος δὲ ὁ πρότερον ἡττηθεὶς ὑπὸ τῶν ἰουδαίων, συναγαγὼν ξένας δυνάμεις παμπληθεῖς, καὶ τοὺς τῆς ἀσίας γενομένους ἵππους συναθροίσας οὐκ ὀλίγους, παρῆν ὡς δοριάλωτον ληψόμενος τὴν ἰουδαίαν. οἱ δὲ περὶ τὸν μακκαβαῖον συνεγγίζοντος αὐτοῦ, πρὸς ἱκετείαν τοῦ θεοῦ ἐτράπησαν, γῇ τὰς κεφαλὰς καταπάσαντες καὶ τὰς ὀσφύας σάκκοις ζώσαντες, ἐπὶ τὴν ἀπέναντι τοῦ θυσιαστηρίου κρηπῖδα προσπεσόντες, ἠξίουν ἵλεων αὐτοῖς γενόμενον ἐχθρεῦσαι τοῖς ἐχθροῖς αὐτῶν, καὶ ἀντικεῖσθαι τοῖς ἀντικειμένοις, καθὼς ὁ νόμος διασαφεῖ. γενόμενοι δὲ ἀπὸ τῆς δεήσεως, ἀναλαβόντες τὰ ὅπλα, προῆγον ἀπὸ τῆς πόλεως ἐπὶ πλεῖον. συνεγγίσαντες δὲ τοῖς πολεμίοις, ἐφ' ἑαυτῶν ἦσαν. ἄρτι δὲ τῆς ἀνατολῆς διαχεομένης, προσέβαλον ἑκάτεροι. οἱ μὲν ἔγγυον ἔχοντες εὐημερίας καὶ νίκης μετ' ἀρετῆς τὴν ἐπὶ τὸν κύριον καταφυγήν, οἱ δὲ καθηγεμόνα τῶν ἀγώνων ταττόμενοι τὸν θυμόν. γενομένης δὲ καρτερᾶς μάχης, ἐφάνησαν τοῖς ὑπεναντίοις ἐξ οὐρανοῦ ἐφ' ἵππων χρυσοχαλίνων ἄνδρες πέντε διαπρεπεῖς, καὶ ἀφηγούμενοι τῶν ἰουδαίων οἱ δύο. καὶ τὸν μακκαβαῖον μέσον λαβόντες, καὶ σκεπάζοντες ταῖς ἑαυτῶν πανοπλίαις ἄτρωτον διεφύλαττον. εἰς δὲ τοὺς ὑπεναντίους τοξεύματα καὶ κεραυνοὺς ἐξερρίπτουν. διὸ συγχυθέντες ἀορασίᾳ, κατεκόπτοντο ταραχῆς πεπληρωμένοι. κατεσφάγησαν δὲ δισμύριοι πρὸς τοῖς πεντακοσίοις, ἱππεῖς δὲ ἑξακόσιοι. αὐτὸς δὲ ὁ τιμόθεος συνέφυγεν εἰς γάζαρα λεγόμενον ὀχύρωμα, εὖ μάλα φρούριον, στρατηγοῦντος ἐκεῖ χαιρέου. οἱ δὲ περὶ τὸν μακκαβαῖον ἄσμενοι περιεκάθισαν τὸ φρούριον ἡμέρας τέσσαρας. οἱ δὲ ἔνδον τῇ ἐρυμνότητι τοῦ τόπου πεποιθότες, ὑπεράγαν ἐβλασφήμουν καὶ λόγους ἀθεμίτους προΐεντο. ὑποφαινούσης δὲ τῆς πέμπτης ἡμέρας, εἴκοσι νεανίαι τῶν περὶ τὸν μακκαβαῖον πυρωθέντες τοῖς θυμοῖς διὰ τὰς βλασφημίας, προσβαλόντες τῷ τείχει ἀρρενωδῶς καὶ θηριώδει θυμῷ τὸν ἐμπίπτοντα ἔκοπτον. ἕτεροι δὲ ὁμοίως προσαναβάντες ἐν τῷ περισπασμῷ πρὸς τοὺς ἔνδον, ἐνεπίμπρων τοὺς πύργους, καὶ πυρὰς ἀνάψαντες ζῶντας τοὺς βλασφήμους κατέκαιον. οἱ δὲ τὰς πύλας διέκοπτον, εἰσδεξάμενοι δὲ τὴν λοιπὴν τάξιν, προκατελάβοντο τὴν πόλιν, καὶ τὸν τιμόθεον ἀποκεκρυμμένον ἔν τινι λάκκῳ κατέσφαξαν καὶ τὸν τούτου ἀδελφὸν χαιρέαν καὶ τὸν ἀπολλοφάνη. ταῦτα δὲ διαπραξάμενοι, μεθ' ὕμνων καὶ ἐξομολογήσεων εὐλόγουν τῷ κυρίῳ τῷ μεγάλως εὐεργετοῦντι τὸν ἰσραήλ, καὶ τὸ νῖκος αὐτοῖς διδόντι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ. ΙΑ'.

Μετ' ὀλίγον δὲ παντελῶς χρόνον λυσίας ἐπίτροπος τοῦ βασιλέως καὶ συγγενὴς καὶ ἐπὶ τῶν πραγμάτων, λίαν βαρέως φέρων ἐπὶ τοῖς γεγονόσι, συναθροίσας περὶ τὰς ὀκτὼ μυριάδας καὶ τὴν ἵππον πᾶσαν, παρεγένετο ἐπὶ τοὺς ἰουδαίους, λογιζόμενος τὴν μὲν πόλιν ἕλλησιν οἰκητήριον ποιήσειν, τὸ δὲ ἱερὸν ἀργυρολόγητον καθὼς τὰ λοιπὰ τῶν ἐθνῶν τεμένη, πρατὴν δὲ τὴν ἀρχιερωσύνην κατ' ἔτος ποιήσειν. οὐδαμῶς ἐπιλογιζόμενος τὸ τοῦ θεοῦ κράτος, πεφρενωμένος δὲ ταῖς μυριάσι τῶν πεζῶν καὶ ταῖς χιλιάσι τῶν ἱππέων καὶ τοῖς ἐλέφασι τοῖς ὀγδοήκοντα. εἰσελθὼν δὲ εἰς τὴν ἰουδαίαν καὶ συνεγγίσας τῇ βαιθσούρᾳ, ὄντι μὲν ἐρυμνῷ χωρίῳ, ἀπὸ δὲ ἱεροσολύμων ἀπέχοντι ὡσεὶ σταδίους πέντε, τοῦτο ἔθλιβεν. ὡς δὲ μετέλαβον οἱ περὶ τὸν μακκαβαῖον πολιορκοῦντα αὐτὸν τὰ ὀχυρώματα, μετ' ὀδυρμῶν καὶ δακρύων ἱκέτευον σὺν τοῖς ὄχλοις τὸν κύριον, ἀγαθὸν ἄγγελον ἀποστεῖλαι πρὸς σωτηρίαν τῷ ἰσραήλ. αὐτὸς δὲ πρῶτος ὁ μακκαβαῖος ἀναλαβὼν τὰ ὅπλα προετρέψατο τοὺς ἄλλους, ἅμα αὐτῷ διακινδυνεύοντας ἐπιβοηθεῖν τοῖς ἀδελφοῖς αὐτῶν. ὁμοῦ δὲ καὶ προθύμως ἐξώρμησαν. αὐτόθι δὲ καὶ πρὸς τοῖς ἱεροσολύμοις ὄντων, ἐφάνη προηγούμενος αὐτῶν ἔφιππος ἐν λευκῇ ἐσθῆτι πανοπλίαν χρυσῆν κραδαίνων. ὁμοῦ δὲ πάντες εὐλόγησαν τὸν ἐλεήμονα θεόν, καὶ ἐπερρώσθησαν ταῖς ψυχαῖς οὐ μόνον ἀνθρώπους ἀλλὰ καὶ θῆρας τοὺς ἀγριωτάτους καὶ σιδηρᾶ τείχη τιτρώσκειν ὄντες ἕτοιμοι, προσῆγον ἐν διασκευῇ τὸν ἀπ' οὐρανοῦ σύμμαχον ἔχοντες ἐλεήσαντος αὐτοὺς τοῦ κυρίου. λεοντηδὸν δὲ ἐντινάξαντες εἰς τοὺς πολεμίους, κατέστρωσαν αὐτῶν χιλίους πρὸς τοῖς μυρίοις, ἱππεῖς δὲ ἑξακοσίους πρὸς τοῖς χιλίοις. τοὺς δὲ πάντας ἠνάγκασαν φυγεῖν. οἱ πλείονες δὲ αὐτῶν τραυματίαι, γυμνοὶ διεσώθησαν. καὶ αὐτὸς δὲ ὁ λυσίας αἰσχρῶς φεύγων διεσώθη. οὐκ ἄνους δὲ ὑπάρχων, πρὸς ἑαυτὸν ἀντιβάλλων τὸ γεγονὸς περὶ ἑαυτὸν ἐλάσσωμα, καὶ συννοήσας ἀνικήτους εἶναι τοὺς ἑβραίους, τοῦ πάντα δυναμένου θεοῦ συμμαχοῦντος αὐτοῖς, προσαποστείλας, ἔπεισε συλλύσεσθαι ἐπὶ πᾶσι τοῖς δικαίοις καὶ διότι καὶ τὸν βασιλέα πείσειν φίλον αὐτοῖς ἀναγκάζειν γενέσθαι. ἐπένευσε δὲ ὁ μακκαβαῖος ἐπὶ πᾶσιν οἷς ὁ λυσίας παρεκάλει τοῦ συμφέροντος φροντίζων. ὅσα γὰρ ὁ μακκαβαῖος ἐπέδωκε τῷ λυσίᾳ διὰ γραπτῶν περὶ τῶν ἰουδαίων, συνεχώρησεν ὁ βασιλεύς. ἦσαν γὰρ αἱ γεγραμμέναι τοῖς ἰουδαίοις ἐπιστολαί, παρὰ μὲν λυσίου περιέχουσαι τὸν τρόπον τοῦτον. λυσίας τῷ πλήθει τῶν ἰουδαίων χαίρειν. ἰωάννης καὶ ἀβεσαλὼμ οἱ πεμφθέντες παρ' ὑμῶν, ἐπιδόντες τὸν ὑπογεγραμμένον χρηματισμόν, ἠξίουν περὶ τῶν δι' αὐτοῦ σημαινομένων. ὅσα μὲν οὖν ἔδει καὶ τῷ βασιλεῖ προσενεχθῆναι διεσάφησα, ἃ δὲ ἦν ἐνδεχόμενα συνεχώρησεν. ἐὰν μὲν οὖν συντηρήσητε τὴν εἰς τὰ πράγματα εὔνοιαν, καὶ εἰς τὸ λοιπὸν πειράσομαι παραίτιος ὑμῖν ἀγαθῶν γενέσθαι. ὑπὲρ δὲ τῶν

α Συντέμνοντες τά.] In quibusdam libris sequitur; συνέχοντα. β [ἔχων.] In quibusdam libris est εὐγυναίσας. In quibusdã, ἔχων, ἐξ εὐγυνασίας. In aliqua editione, ἔχων ὑπ' ἀθυμίας.

κατὰ μέρος ἐντέταλμαι τούτοις τε καὶ τοῖς παρ' ἐμοῦ διαλεχθῆναι ὑμῖν. ἔρρωσθε. ἔτους ἑκατοστοῦ τεσσαρακοστοῦ ὀγδόου, διοσκορινθίου εἰκοστῇ τετάρτῃ. ἡ δὲ τοῦ βασιλέως ἐπιστολὴ περιεῖχεν οὕτως. βασιλεὺς ἀντίοχος τῷ ἀδελφῷ λυσίᾳ χαίρειν. τοῦ πατρὸς ἡμῶν εἰς θεοὺς μεταστάντος, [α] βουλόμενοι τοὺς ἐκ τῆς βασιλείας ἀταράχους ὄντας γενέσθαι πρὸς τὴν τῶν ἰδίων ἐπιμέλειαν, ἀκηκοότες τοὺς ἰουδαίους μὴ συνευδοκοῦντας τῇ τοῦ πατρὸς ἐπὶ τὰ ἑλληνικὰ μεταθέσει, ἀλλὰ τὴν ἑαυτῶν ἀγωγὴν αἱρετίζοντας, καὶ διὰ τοῦτο ἀξιοῦντας συγχωρηθῆναι αὐτοῖς τὰ νόμιμα αὐτῶν. αἱρούμενοι οὖν καὶ τοῦτο τὸ ἔθνος ἐκτὸς ταραχῆς εἶναι, κρίνομεν τό, τε ἱερὸν αὐτοῖς ἀποκατασταθῆναι, καὶ πολιτεύεσθαι κατὰ τὰ ἐπὶ τῶν προγόνων αὐτῶν ἔθη. εὖ οὖν ποιήσεις διαπεμψάμενος πρὸς αὐτοὺς καὶ δοὺς δεξιάς, ὅπως εἰδότες τὴν ἡμετέραν προαίρεσιν, εὔθυμοί τε ὦσι, καὶ ἡδέως διαγίνωνται πρὸς τὴν τῶν ἰδίων ἀντίληψιν. πρὸς δὲ τὸ ἔθνος ἡ τοῦ βασιλέως ἐπιστολὴ τοιαύτη ἦν. βασιλεὺς ἀντίοχος τῇ γερουσίᾳ τῶν ἰουδαίων καὶ τοῖς ἄλλοις ἰουδαίοις χαίρειν. εἰ ἔρρωσθε, εἴη ἂν ὡς βουλόμεθα. καὶ αὐτοὶ δὲ ὑγιαίνομεν. ἐνεφάνισεν ἡμῖν ὁ μενέλαος βούλεσθαι κατελθόντας ὑμᾶς γίνεσθαι πρὸς τοῖς ἰδίοις. τοῖς οὖν καταπορευομένοις μέχρι τριακάδος ξανθικοῦ ὑπάρξει δεξιὰ μετὰ τῆς ἀδείας χρῆσθαι τοὺς ἰουδαίους τοῖς ἑαυτῶν δαπανήμασι καὶ νόμοις καθὰ καὶ τὸ πρότερον, καὶ οὐδεὶς αὐτῶν κατ' οὐδένα τρόπον παρενοχληθήσεται περὶ τῶν ἠγνοημένων. πέπομφα δὲ καὶ τὸν μενέλαον παρακαλέσοντα ὑμᾶς. ἔρρωσθε. ἔτους ἑκατοστοῦ τεσσαρακοστοῦ ὀγδόου, ξανθικοῦ πεμπτῇ καὶ δεκάτῃ. ἔπεμψαν δὲ καὶ οἱ ῥωμαῖοι πρὸς αὐτοὺς ἐπιστολὴν ἔχουσαν οὕτως. κόϊντος μέμμιος, τίτος [β] μάνλιος πρεσβῦται ῥωμαίων, τῷ δήμῳ τῶν ἰουδαίων χαίρειν. ὑπὲρ ὧν λυσίας ὁ συγγενὴς τοῦ βασιλέως συνεχώρησεν ὑμῖν, καὶ ἡμεῖς συνευδοκοῦμεν. ἃ δὲ ἔκρινε προσανενεχθῆναι τῷ βασιλεῖ, πέμψατέ τινα παραχρῆμα ἐπισκεψάμενοι περὶ τούτων, ἵνα ἐκθῶμεν ὡς καθήκει ὑμῖν, ἡμεῖς γὰρ προσάγομεν πρὸς ἀντιόχειαν. διὸ σπεύσατε, καὶ πέμψατέ τινας, ὅπως καὶ ἡμεῖς ἐπιγνῶμεν ὁποίας ἐστὲ γνώμης, ὑγιαίνετε. ἔτους ἑκατοστοῦ τεσσαρακοστοῦ ὀγδόου, ξανθικοῦ πεμπτῇ καὶ δεκάτῃ.

α Βουλόμενοι.] In plerisque libris est, βουλομένου. β [μάνλιος.] In quibusdam libris est, μάϊος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΒ'.

Γενομένων τῶν συνθηκῶν τούτων, ὁ μὲν λυσίας ἀπῄει πρὸς τὸν βασιλέα, οἱ δὲ ἰουδαῖοι περὶ τὴν γεωργίαν ἐγίνοντο. τῶν δὲ κατὰ τόπον στρατηγῶν τιμόθεος καὶ ἀπολλώνιος ὁ τοῦ γενναίου, ἔτι δὲ ἱερώνυμος καὶ δημοφῶν, πρὸς δὲ τούτοις νικάνωρ ὁ κυπριάρχης, οὐκ εἴων αὐτοὺς εὐσταθεῖν καὶ τὰ τῆς ἡσυχίας ἄγειν. ἰοππῖται δὲ τηλικοῦτο συνετέλεσαν τὸ δυσσέβημα, παρακαλέσαντες τοὺς σὺν αὐτοῖς οἰκοῦντας ἰουδαίους ἐμβῆναι εἰς τὰ παρασταθέντα ὑπ' αὐτῶν σκάφη σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις ὡς μηδεμιᾶς ἐνεστώσης πρὸς αὐτοὺς δυσμενείας. κατὰ δὲ τὸ κοινὸν τῆς πόλεως ψήφισμα, καὶ τούτων ἐπιδεξαμένων ὡς ἂν εἰρηνεύειν θελόντων καὶ μηδὲν ὕποπτον ἐχόντων, ἐπαναχθέντας αὐτοὺς ἐβύθισαν, ὄντας οὐκ ἔλαττον τῶν διακοσίων. μεταλαβὼν δὲ ἰούδας τὴν γεγονυῖαν εἰς τοὺς ὁμοεθνεῖς ὠμότητα, παραγγείλας τοῖς περὶ αὐτὸν ἀνδράσι, καὶ ἐπικαλεσάμενος τὸν δίκαιον κριτὴν θεόν, παρεγένετο ἐπὶ τοὺς μιαιφόνους τῶν ἀδελφῶν. καὶ τὸν μὲν λιμένα νύκτωρ ἐνέπρησε, καὶ τὰ σκάφη κατέφλεξε, τοὺς δὲ ἐκεῖ συμφυγόντας ἐξεκέντησε. τοῦ δὲ χωρίου συγκλεισθέντος, ἀνέζευξεν ὡς πάλιν ἥξων καὶ τὸ σύμπαν τῶν ἰοππιτῶν ἐκριζῶσαι πολίτευμα. μεταλαβὼν δὲ καὶ τοὺς ἐν ἰαμνείᾳ τὸν αὐτὸν ἐπιτελεῖν βουλομένους τρόπον τοῖς παροικοῦσιν ἰουδαίοις, καὶ τοῖς ἰαμνίταις νυκτὸς ἐπιβαλών, ὑφῆψε τὸν λιμένα σὺν τῷ στόλῳ, ὥστε φαίνεσθαι τὰς αὐγὰς τοῦ φέγγους εἰς τὰ ἱεροσόλυμα, σταδίων ὄντων διακοσίων τεσσαράκοντα. ἐκεῖθεν δὲ ἀποσπασθέντων σταδίους ἐννέα, ποιουμένων τὴν πορείαν ἐπὶ τὸν τιμόθεον, προσέβαλον ἄραβες αὐτῷ οὐκ ἐλάττους τῶν πεντακισχιλίων, ἱππεῖς δὲ πεντακόσιοι. γενομένης δὲ καρτερᾶς μάχης, καὶ τῶν περὶ τὸν ἰούδαν διὰ τὴν παρὰ τοῦ θεοῦ βοήθειαν εὐημερησάντων, ἐλαττωθέντες οἱ νομάδες ἄραβες ἠξίουν δοῦναι τὸν ἰούδαν δεξιὰν αὐτοῖς, ὑπισχνούμενοι καὶ βοσκήματα δώσειν καὶ ἐν τοῖς λοιποῖς ὠφελήσειν αὐτούς. ἰούδας δὲ ὑπολαβὼν ὡς ἀληθῶς ἐν πολλοῖς αὐτοὺς χρησίμους, ἐπεχώρησεν εἰρήνην ἄξειν πρὸς αὐτούς. καὶ λαβόντες δεξιάς, εἰς τὰς σκηνὰς αὐτῶν ἐχωρίσθησαν. ἐπέβαλε δὲ καὶ ἐπί τινα πόλιν γεφυροῦν ὀχυρὰν καὶ τείχεσι περιπεφραγμένην καὶ παμμιγέσιν ἔθνεσι κατοικουμένην, ὄνομα δὲ κάσπιν. οἱ δ' ἔνδον πεποιθότες τῇ τῶν τειχέων ἐρυμνότητι, τῇ τε τῶν βρωμάτων παραθέσει, ἀναγωγότερον ἐχρῶντο, τοῖς περὶ τὸν ἰούδαν λοιδοροῦντες καὶ προσεπιβλασφημοῦντες καὶ λαλοῦντες ἃ μὴ θέμις. οἱ δὲ περὶ τὸν ἰούδαν ἐπικαλεσάμενοι τὸν μέγαν τοῦ κόσμου δυνάστην, τὸν ἄτερ κριῶν καὶ μηχανῶν ὀργανικῶν κατακρημνίσαντα τὴν ἱεριχὼ κατὰ τοὺς ἰησοῦ χρόνους, ἐνέσεισαν θηριωδῶς τῷ τείχει. καταλαβόμενοί τε τὴν πόλιν τῇ τοῦ θεοῦ θελήσει, ἀμυθήτους ἐποιήσαντο σφαγάς, ὥστε τὴν παρακειμένην λίμνην τὸ πλάτος ἔχουσαν σταδίων δύο, κατάρρυτον αἵματι πεπληρωμένην φαίνεσθαι. ἐκεῖθεν δὲ ἀποσπάσαντες σταδίους ἑπτακοσίους πεντήκοντα διήνυσαν εἰς τὸν χάρακα πρὸς τοὺς λεγομένους τουβιηνοὺς ἰουδαίους. καὶ τιμόθεον μὲν ἐπὶ τῶν τόπων οὐ κατέλαβον, ἄπρακτόν τε ἀπὸ τῶν τόπων ἐκλελυκότα, καταλελοιπότα δὲ φρουρὰν ἔν τινι τόπῳ καὶ μάλα ὀχυράν. δωσίθεος δὲ καὶ σωσίπατρος τῶν περὶ τὸν μακκαβαῖον ἡγεμόνων, ἐξοδεύσαντες ἀπώλεσαν τοὺς ὑπὸ τιμοθέου καταλειφθέντας ἐν τῷ ὀχυρώματι πλείους τῶν μυρίων ἄνδρας, ὁ δὲ μακκαβαῖος διατάξας τὴν ἑαυτοῦ στρατιὰν σπειρηδόν, κατέστησεν αὐτοὺς ἐπὶ τῶν σπειρῶν, καὶ ἐπὶ τὸν τιμόθεον ὥρμησεν ἔχοντα περὶ

αὐτὸν

αὐτὸν μυριάδας δώδεκα πεζῶν, ἱππεῖς δὲ χιλίους πρὸς τοῖς πεντακοσίοις. τὴν δὲ ἔφοδον μεταλαβὼν ἰούδα, ὁ τιμόθεος προεξαπέστειλεν τὰς γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα καὶ τὴν ἄλλην ἀποσκευὴν εἰς τὸ λεγόμενον καρνίον. ἦν γὰρ δυσπολιόρκητον καὶ δυσπρόσιτον τὸ χωρίον διὰ τὴν τῶν πάντων τῶν τόπων στενότητα. ἐπιφανείσης δὲ τῆς ἰούδα σπείρας πρώτης, καὶ γενομένου δέους ἐπὶ τοὺς πολεμίους, φόβου τε ἐκ τῆς τοῦ πάντα ἐφορῶντος ἐπιφανείας γενομένου ἐπ' αὐτούς, εἰς φυγὴν ὥρμησαν ἄλλος ἀλλαχῆ φερόμενος, ὥστε πολλάκις ὑπὸ τῶν ἰδίων βλάπτεσθαι, καὶ ταῖς τῶν ξιφῶν ἀκμαῖς ἀναπείρεσθαι. ἐποιεῖτο δὲ τὸν διωγμὸν εὐτονώτερον ἰούδας συγκεντῶν τοὺς ἀλιτηρίους, διέφθειρέ τε εἰς μυριάδας τρεῖς ἀνδρῶν. αὐτὸς δὲ ὁ τιμόθεος ἐμπεσὼν τοῖς περὶ τὸν δωσίθεον καὶ σωσίπατρον, ἠξίου μετὰ πολλῆς γοητείας ἐξαφεῖναι σῶον αὐτόν. διὰ τὸ πλειόνων μὲν γονεῖς, ὧν δὲ ἀδελφοὺς ἔχειν, καὶ τούτους ἀλογηθῆναι συμβήσεται, εἰ ἀποθάνοι. πιστώσαντος δὲ αὐτοῦ διὰ πλειόνων τὸν ὁρισμὸν ἀποκαταστήσειν τούτους ἀπημάντους, ἀπέλυσαν αὐτὸν ἕνεκα τῆς τῶν ἀδελφῶν σωτηρίας. ἐξελθὼν δὲ ἐπὶ τὸ καρνίον καὶ τὸ ἀταργατεῖον, κατέσφαξε μυριάδας σωμάτων δύο καὶ πεντακισχιλίους. καὶ μετὰ τὴν τούτων τροπὴν καὶ ἀπώλειαν ἐπεστράτευσεν ἰούδας καὶ ἐπὶ ἐφρὼν πόλιν ὀχυράν, ἐν ᾗ κατῴκει λυσίας καὶ πάμφυλα πλήθη. νεανίαι δὲ πρὸ τῶν τειχῶν καθεστῶτες ῥωμαλέοι ἀπεμάχοντο εὐρώστως, ἐνθάδε ὀργάνων καὶ βελῶν πολλαὶ παραθέσεις ὑπῆρχον. ἐπικαλεσάμενοι δὲ τὸν δυνάστην τὸν μετὰ κράτους συντρίβοντα τὰς τῶν πολεμίων ἀλκάς, ἔλαβον τὴν πόλιν ὑποχείριον. καὶ κατέστρωσαν τῶν ἔνδον εἰς μυριάδας δύο καὶ πεντακισχιλίους. ἀναζεύξαντες δὲ ἐκεῖθεν, ὥρμησαν ἐπὶ σκυθῶν πόλιν, ἀπέχουσαν ἀπὸ ἱεροσολύμων σταδίους ἑξακοσίους. ἀπομαρτυρησάντων δὲ τῶν ἐκεῖ κατοικούντων ἰουδαίων, ἣν οἱ σκυθοπολῖται ἔσχον πρὸς αὐτοὺς εὔνοιαν, καὶ ἐν τοῖς τῆς ἀτυχίας καιροῖς ἥμερον ἀπάντησιν ἐποιοῦντο, εὐχαριστήσαντες αὐτοῖς καὶ προσπαρακαλέσαντες, καὶ εἰς τὰ λοιπὰ πρὸς τὸ γένος εὐμενεῖς εἶναι, παρεγένοντο εἰς ἱεροσόλυμα τῆς τῶν ἑβδομάδων ἑορτῆς οὔσης ὑπογύου. μετὰ δὲ τὴν λεγομένην πεντηκοστήν, ὥρμησαν ἐπὶ γοργίαν τὸν τῆς ἰδουμαίας στρατηγόν. ἐξῆλθεν δὲ μετὰ πεζῶν τρισχιλίων, ἱππέων δὲ τετρακοσίων, καὶ παραταξαμένων συνέβη πεσεῖν ὀλίγους τῶν ἰουδαίων. δωσίθεος δέ τις τῶν τοῦ βακήνορος ἔφιππος ἀνὴρ καὶ καρτερὸς εἴχετο τοῦ γοργίου, καὶ λαβόμενος τῆς χλαμύδος, ἦγεν αὐτὸν εὐρώστως, καὶ βουλόμενος τὸν κατάρατον λαβεῖν ζωγρίαν, τῶν ἱππέων θρακῶν τινὸς ἐπενεχθέντος αὐτῷ καὶ τὸν ὦμον καθελόντος, διέφυγεν ὁ γοργίας εἰς μαρισά. τῶν δὲ περὶ τὸν ἔσδριν ἐπιπλεῖον μαχομένων, καὶ κατακόπων ὄντων, ἐπικαλεσάμενος ὁ ἰούδας τὸν κύριον σύμμαχον φανῆναι καὶ προοδηγὸν τοῦ πολέμου, καταρξάμενος τῇ πατρίῳ φωνῇ τὴν μεθ' ὕμνων κραυγήν, ἀναβοήσας, καὶ ἐνσείσας ἀπροσδοκήτως τοῖς περὶ τὸν γοργίαν τροπὴν αὐτῶν ἐποιήσατο. ἰούδας δὲ ἀναλαβὼν τὸ στράτευμα, ἦγεν εἰς ὀδολλὰμ πόλιν. τῆς δὲ ἑβδομάδος ἐπιβαλλούσης, κατὰ τὸν ἐθισμὸν ἁγνισθέντες αὐτόθι τὸ σάββατον διήγαγον. τῇ δὲ ἐχομένῃ ἦλθον οἱ περὶ τὸν ἰούδαν καθ' ὃν τρόπον τὸ τῆς χρείας ἐγεγόνει, τὰ τῶν προπεπτωκότων σώματα ἀνακομίσασθαι, καὶ μετὰ τῶν συγγενῶν ἀποκαταστῆσαι εἰς τοὺς πατρῴους τάφους. εὗρον δὲ ἑκάστου τῶν τεθνηκότων ὑπὸ τοὺς χιτῶνας ἱερώματα τῶν ἀπὸ ἰαμνείας εἰδώλων, ἀφ' ὧν ὁ νόμος ἀπείργει τοὺς ἰουδαίους. τοῖς δὲ πᾶσι σαφὲς ἐγένετο διὰ τήνδε τὴν αἰτίαν τούσδε πεπτωκέναι. πάντες οὖν εὐλογήσαντες τοῦ δικαιοκρίτου κυρίου τοῦ τὰ κεκρυμμένα φανερὰ ποιοῦντος, εἰς ἱκετείαν ἐτράπησαν [a] ἀξιώσαντες τὸ γεγονὸς ἁμάρτημα τελείως ἐξαλειφθῆναι. ὁ δὲ γενναῖος ἰούδας παρεκάλεσε τὸ πλῆθος συντηρεῖν ἑαυτοὺς ἀναμαρτήτους εἶναι, ὑπ' ὄψιν ἑωρακότας τὰ γεγονότα διὰ τὴν τῶν προπεπτωκότων ἁμαρτίαν. ποιησάμενός τε κατ' ἀνδρολογίαν κατασκευάσματα εἰς ἀργυρίου δραχμὰς δισχιλίας, ἀπέστειλεν εἰς ἱεροσόλυμα προσαγαγεῖν περὶ ἁμαρτίας θυσίαν, πάνυ καλῶς καὶ ἀστείως πράττων, ὑπὲρ ἀναστάσεως διαλογιζόμενος. εἰ γὰρ μὴ τοὺς προπεπτωκότας ἀναστῆναι προσεδόκα, περισσὸν ἂν ἦν καὶ ληρῶδες ὑπὲρ νεκρῶν προσεύχεσθαι. εἶτ' ἐμβλέπων τοῖς μετ' εὐσεβείας κοιμωμένοις κάλλιστον ἀποκείμενον χαριστήριον, ὁσία καὶ εὐσεβὴς ἡ ἐπίνοια. ὅθεν περὶ τῶν τεθνηκότων τὸν ἐξιλασμὸν ἐποιήσατο, τῆς ἁμαρτίας ἀπολυθῆναι.

a Ἀξιώσαντες τὸ γεγονός.] In quibusdam libris est, ἀ‑σαντες διὰ τὸ γεγονός.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΓ.

Τῷ δὲ ἐνάτῳ καὶ τεσσαρακοστῷ καὶ ἑκατοστῷ ἔτει προσέπεσε τοῖς περὶ τὸν ἰούδαν, ἀντίοχον τὸν εὐπάτορα παραγίνεσθαι σὺν πλήθεσιν ἐπὶ τὴν ἰουδαίαν. καὶ σὺν αὐτῷ λυσίαν τὸν ἐπίτροπον καὶ ἐπὶ τῶν πραγμάτων, ἕκαστον ἔχοντα δύναμιν ἑλληνικὴν πεζῶν μυριάδας ἕνδεκα. καὶ ἱππεῖς πεντακισχιλίους τριακοσίους, καὶ ἐλέφαντας εἰκοσιδύο, ἅρματα δὲ δρεπανηφόρα τριακόσια. καὶ μενέλαος δὲ συνέμιξεν αὐτοῖς, καὶ παρεκάλει μετὰ πολλῆς εἰρωνείας τὸν ἀντίοχον, οὐκ ἐπὶ σωτηρίᾳ τῆς πατρίδος, οἰόμενος δὲ ἐπὶ τῆς ἀρχῆς κατασταθήσεσθαι. ὁ δὲ βασιλεὺς τῶν βασιλέων ἐξήγειρε τὸν θυμὸν τοῦ ἀντιόχου ἐπὶ τὸν ἀλιτήριον, καὶ λυσίου ὑποδείξαντος τοῦτον αἴτιον εἶναι πάντων τῶν κακῶν, προσέταξεν, ὡς ἔθος ἐστὶν ἐν τῷ τόπῳ, ἀπολέσαι ἀγαγόντας αὐτὸν εἰς βέροιαν. ἔστι δὲ ἐν τῷ τόπῳ πύργος πεντήκοντα πηχῶν πλήρης σποδοῦ, οὗτος δὲ ὄργανον εἶχε περιφερὲς πάντοθεν ἀπόκρημνον εἰς τὴν σποδόν. ἐνταῦθα τὸν ἱεροσυλίας ἔνοχον ὄντα, ἤ καί τινων ἄλλων κακῶν ὑπεροχὴν πεποιημένον, ἅπαντες προσωθοῦσιν εἰς ὄλεθρον. τοιούτῳ μόρῳ τὸν παράνομον συνέβη θανεῖν, μὴ δὲ τῆς γῆς τυχόντα μενέλαον πάνυ δικαίως. ἐπεὶ γὰρ συνετελέσατο πολλὰ περὶ τὸν βωμὸν ἁμαρτήματα,

οὗ τὸ πῦρ ἁγνὸν ἦν καὶ ἡ σποδὸς, ἐν σποδῷ τὸν θάνατον ἐκομίσατο. τοῖς δὲ φρονήμασιν ὁ βασιλεὺς βεβαρβαρωμένος ἤρχετο, τὰ χείριστα τῶν ἐπὶ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ γεγονότων ἐνδειξόμενος τοῖς ἰουδαίοις. μεταλαβὼν δὲ ἰούδας ταῦτα, παρήγγειλε τῷ πλήθει δι' ἡμέρας καὶ νυκτὸς ἐπικαλεῖσθαι τὸν κύριον, εἴποτε ἄλλοτε καὶ νῦν ἐπιβοηθεῖν τοῖς τοῦ νόμου καὶ πατρίδος καὶ ἱεροῦ ἁγίου στερεῖσθαι μέλλουσι. καὶ τὸν ἄρτι βραχέως ἀνεψυχότα λαὸν μὴ ἐᾶσαι τοῖς δυσφήμοις ἔθνεσιν ὑποχειρίους γενέσθαι. πάντων δὲ τὸ αὐτὸ ποιησάντων ὁμοῦ καὶ καταξιωσάντων τὸν ἐλεήμονα κύριον μετὰ κλαυθμοῦ καὶ νηστειῶν καὶ προπτώσεως ἐφ' ἡμέρας τρεῖς ἀδιαλείπτως, παρακαλέσας αὐτοὺς ὁ ἰούδας ἐκέλευσε παραγίνεσθαι. καθ' ἑαυτὸν δὲ σὺν τοῖς πρεσβυτέροις γενόμενος, ἐβουλεύσατο πρὶν εἰσβαλεῖν τοῦ βασιλέως τὸ στράτευμα εἰς τὴν ἰουδαίαν καὶ γενέσθαι τῆς πόλεως ἐγκρατεῖς, ἐξελθόντας κρῖναι τὰ πράγματα τῇ τοῦ κυρίου βοηθείᾳ. δοὺς δὲ τὴν ἐπιτροπὴν τῷ κτίστῃ τοῦ κόσμου, παρακαλέσας τοὺς σὺν αὐτῷ γενναίως ἀγωνίσασθαι μέχρι θανάτου περὶ νόμων, περὶ ἱεροῦ, πόλεως, πατρίδος, πολιτείας, ἐποιήσατο περὶ μωδεὶν τὴν στρατοπεδείαν. δοὺς δὲ τοῖς περὶ αὐτὸν σύνθημα θεοῦ νίκης, μετὰ νεανίσκων ἀρίστων κεκριμένων ἐπιβαλὼν νύκτωρ ἐπὶ τὴν βασιλικὴν αὐλὴν, ἐν τῇ παρεμβολῇ ἀνεῖλεν εἰς ἄνδρας τετρακισχιλίους, καὶ τὸν πρωτεύοντα τῶν ἐλεφάντων σὺν τῷ κατ' οἰκίαν ὄχλῳ συνέθηκε, καὶ τὸ τέλος, τὴν παρεμβολὴν δέους καὶ ταραχῆς ἐπλήρωσαν, καὶ ἐξέλυσαν εὐημεροῦντες. ὑποφαινούσης δὲ ἤδη τῆς ἡμέρας τοῦτ' γεγόνει, διὰ τὴν ἐπαρήγουσαν αὐτῷ τοῦ κυρίου σκέπην. ὁ δὲ βασιλεὺς εἰληφὼς γεῦσιν τῆς τῶν ἰουδαίων εὐτολμίας, κατεπείρασε διὰ μεθόδων τοὺς τόπους. καὶ ἐπὶ βαιθσούρα φρούριον ὀχυρὸν τῶν ἰουδαίων προσῆγε καὶ ἐτροποῦτο, προσέκρουε, ἠλαττονοῦτο. τοῖς δὲ ἔνδον ἰούδας τὰ δέοντα εἰσέπεμψε. προσήγγειλε δὲ τὰ μυστήρια τοῖς πολεμίοις ῥόδοκος ἐκ τῆς ἰουδαϊκῆς τάξεως. ἀνεζητήθη δὲ, καὶ κατελήφθη, καὶ κατεκλείσθη. ἐδευτερολόγησεν ὁ βασιλεὺς τοῖς ἐν βαιθσούρα, δεξιὰν ἔδωκεν, ἔλαβεν, ἀπῄει, προσέβαλε τοῖς περὶ τὸν ἰούδαν, ἥττων ἐγένετο, μετέλαβεν ἀπονενοῆσθαι τὸν φίλιππον ἐν ἀντιοχείᾳ τὸν ἀπολελειμμένον ἐπὶ τῶν πραγμάτων, συνεχύθη. τοὺς ἰουδαίους παρεκάλεσεν, ὑπετάγη, καὶ ὤμοσεν ἐπὶ πᾶσι τοῖς δικαίοις. συνελύθη καὶ θυσίαν προσήγαγεν, ἐτίμησε τὸν νεὼ, καὶ τὸν τόπον ἐφιλανθρώπησε, καὶ τὸν μακκαβαῖον ἀπεδέξατο. κατέλιπε στρατηγὸν ἀπὸ πτολεμαΐδος ἕως τῶν γερρηνῶν ἡγεμονίδην. ἦλθεν εἰς πτολεμαΐδα. ἐδυσφόρουν περὶ τῶν συνθηκῶν οἱ πτολεμαεῖς, ἐδείναζον γὰρ ὑπὲρ ὧν ἠθέλησαν ἀθετεῖν τὰς διαστάλσεις. προσῆλθεν ἐπὶ τὸ βῆμα λυσίας, ἀπελογήσατο ἐνδεχομένως, συνέπεισε, κατεπράϋνεν, εὐμενεῖς ἐποίησεν, ἀνέζευξεν εἰς ἀντιόχειαν. οὕτω τὰ τοῦ βασιλέως τῆς ἐφόδου καὶ τῆς ἀναζυγῆς ἐχώρησε.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΔ'.

Μετὰ δὲ τριετῆ χρόνον προσέπεσε τοῖς περὶ τὸν ἰούδαν δημήτριον τὸν τοῦ σελεύκου διὰ τοῦ κατὰ τρίπολιν λιμένος εἰσπλεύσαντα μετὰ πλήθους ἰσχυροῦ καὶ στόλου, κεκρατηκέναι τῆς χώρας ἐπανελόμενον ἀντίοχον καὶ τὸν τούτου ἐπίτροπον λυσίαν. ἄλκιμος δέ τις προγενόμενος ἀρχιερεὺς, ἑκουσίως δὲ μεμολυμμένος ἐν τοῖς τῆς ἐπιμιξίας χρόνοις, συννοήσας ὅτι καθ' ὁντιναοῦν τρόπον οὐκ ἔστιν αὐτῷ σωτηρία, οὐδὲ πρὸς ἅγιον θυσιαστήριον ἔτι πρόσοδος, ἧκε πρὸς τὸν βασιλέα δημήτριον πρώτῳ καὶ πεντηκοστῷ καὶ ἑκατοστῷ ἔτει, προσάγων αὐτῷ στέφανον χρυσοῦν καὶ φοίνικα, πρὸς δὲ τούτοις τῶν νομιζομένων θαλλῶν τοῦ ἱεροῦ, καὶ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἡσυχίαν ἔσχε. καιρὸν δὲ λαβὼν τῆς ἰδίας ἀνοίας συνεργὸν, προσκληθεὶς εἰς συνέδριον ὑπὸ τοῦ δημητρίου, καὶ ἐπερωτηθεὶς ἐν τίνι διαθέσει καὶ βουλῇ καθεστήκασιν οἱ ἰουδαῖοι, πρὸς ταῦτα ἔφη. οἱ λεγόμενοι τῶν ἰουδαίων ἀσιδαῖοι, ὧν ἀφηγεῖται ἰούδας ὁ μακκαβαῖος, πολεμοτροφοῦσι καὶ στασιάζουσιν, οὐκ ἐῶντες τὴν βασιλείαν εὐσταθείας τυχεῖν. ὅθεν ἀφελόμενος τὴν προγονικὴν δόξαν, λέγω δὴ τὴν ἀρχιερωσύνην, δεῦρο νῦν ἐλήλυθα. πρῶτον μὲν ὑπὲρ τῶν ἀνηκόντων τῷ βασιλεῖ γνησίως φρονῶν, δεύτερον δὲ καὶ τῶν ἰδίων πολιτῶν στοχαζόμενος. τῇ μὲν γὰρ τῶν προειρημένων ἀλογιστίᾳ τὸ σύμπαν ἡμῶν γένος οὐ μικρῶς ἀκληρεῖ. ἕκαστα δὲ τούτων ἐπεγνωκὼς σὺ βασιλεῦ, καὶ τῆς χώρας καὶ τοῦ περιϊσταμένου γένους ἡμῶν προνοήθητι, καθ' ἣν ἔχεις πρὸς ἅπαντας εὐαπάντητον φιλανθρωπίαν. ἄχρι γὰρ ἰούδας περίεστιν, ἀδύνατον εἰρήνης τυχεῖν τὰ πράγματα. τοιούτων δὲ ῥηθέντων ὑπὸ τούτου, θᾶττον οἱ λοιποὶ φίλοι δυσμενῶς ἔχοντες τὰ πρὸς τὸν ἰούδαν προσεπύρωσαν τὸν δημήτριον. προσκαλεσάμενος δὲ εὐθέως νικάνορα τὸν γενόμενον ἐλεφαντάρχην, καὶ στρατηγὸν ἀναδείξας τῆς ἰουδαίας, ἐξαπέστειλε δοὺς ἐντολὰς, αὐτὸν μὲν τὸν ἰούδαν ἐπανελέσθαι, τοὺς δὲ σὺν αὐτῷ σκορπίσαι, καταστῆσαι δὲ ἄλκιμον ἀρχιερέα τοῦ μεγίστου ἱεροῦ. τὰ δὲ ἐκ τῆς ἰουδαίας πεφυγαδευκότα τὸν ἰούδαν ἔθνη συνέμισγον ἀγεληδὸν τῷ νικάνορι, τὰς τῶν ἰουδαίων ἀτυχίας καὶ συμφορὰς, ἰδίας εὐημερίας δοκοῦντες ἔσεσθαι. ἀκούσαντες δὲ τὴν τοῦ νικάνορος ἔφοδον καὶ τὴν ἐπίθεσιν τῶν ἐθνῶν, καταπασάμενοι γῆν ἐλιτάνευον τὸν ἄχρι αἰῶνος συστήσαντα τὸν ἑαυτοῦ λαὸν, ἀεὶ δὲ μετ' ἐπιφανείας ἀντιλαμβανόμενον τῆς ἑαυτοῦ μερίδος. προστάξαντος δὲ τοῦ ἡγουμένου, ἐκεῖθεν εὐθέως ἀνέζευξαν, καὶ συμμίσγουσι αὐτοῖς ἐπὶ κώμην δεσσαού. σίμων δὲ ὁ ἀδελφὸς ἰούδα συμβεβληκὼς ἦν τῷ νικάνορι, βραχέως δὲ διὰ τὴν αἰφνίδιον τῶν ἀντιπάλων ἀφασίαν ἐπταικώς. ὅμως δὲ ἀκούων ὁ νικάνωρ ἣν εἶχον οἱ περὶ τὸν ἰούδαν ἀνδραγαθίαν καὶ ἐν τοῖς ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἀγῶσιν εὐψυχίαν, ὑπευλαβεῖτο τὴν κρίσιν δι' αἱμάτων ποιήσασθαι. διόπερ ἔπεμψε ποσειδώνιον καὶ θεόδοτον καὶ ματταθίαν δοῦναι καὶ λαβεῖν δεξιάς. πλείονος δὲ γενομένης περὶ τούτων ἐπισκέψεως, καὶ τοῦ ἡγεμόνος τοῖς πλήθεσιν ἀνα-

κοινω-

κοινωσαμένου, καὶ φανείσης ὁμοψήφου γνώμης, ἐπένευσαν ταῖς συνθήκαις. ἐτάξαντο δὲ ἡμέραν ἐν ᾗ κατ' ἰδίαν ἥξουσιν εἰς τὸ αὐτό. καὶ προῆλθε, καὶ παρ' ἑκάστου διαφόροις ἔθεσαν δίφρους. διέταξεν ἰούδας ἐνόπλους ἑτοίμους ἐν τοῖς ἐπικαίροις τόποις, μή ποτε ἐκ τῶν πολεμίων αἰφνιδίως κακουργία γένηται, τὴν ἁρμόζουσαν ἐποιήσαντο κοινολογίαν. διέτριβεν δὲ ὁ νικάνωρ ἐν ἱεροσολύμοις, καὶ ἔπραττεν οὐθὲν ἄτοπον. τοὺς δὲ συναχθέντας ἀγελαίους ὄχλους ἀπέλυσε. καὶ εἶχε τὸν ἰούδαν διαπαντὸς ἐν προσώπῳ, ψυχικῶς τῷ ἀνδρὶ προσεκέκλιτο. παρεκάλεσεν αὐτὸν γῆμαι καὶ παιδοποιήσασθαι· ἐγάμησεν, εὐστάθησεν, ἐκοινώνησε βίου. ὁ δὲ ἄλκιμος συνιδὼν τὴν πρὸς ἀλλήλους εὔνοιαν καὶ τὰς γενομένας συνθήκας, ἀναλαβὼν ἧκε πρὸς τὸν δημήτριον, καὶ ἔλεγε τὸν νικάνορα ἀλλότρια φρονεῖν τῶν πραγμάτων. τὸν γὰρ ἐπίβουλον τῆς βασιλείας ἰούδαν διάδοχον ἀναδέδειχεν ἑαυτοῦ. ὁ δὲ βασιλεὺς ἔκθυμος γενόμενος καὶ ταῖς τοῦ παμπονήρου ἐρεθισθεὶς διαβολαῖς, ἔγραψε νικάνορι φάσκων, ὑπὲρ μὲν τῶν συνθηκῶν βαρέως φέρειν, κελεύων δὲ τὸν μακκαβαῖον δέσμιον ἐξαποστέλλειν ταχέως εἰς ἀντιόχειαν. προσπεσόντων δὲ τούτων τῷ νικάνορι, συνεκέχυτο καὶ δυσφόρως ἔφερεν, εἰ τὰ διεσταλμένα ἀθετήσει μηδὲν τἀνδρὸς ἠδικηκότος. ἐπεὶ δὲ τῷ βασιλεῖ ἀντιπράττειν οὐκ ἦν, εὔκαιρον ἐτήρει στρατηγήματι τοῦτ' ἐπιτελέσαι. ὁ δὲ μακκαβαῖος αὐστηρότερον διεξάγοντα συνιδὼν τὸν νικάνορα πρὸς αὐτόν, καὶ τὴν εἰθισμένην ἀπάντησιν ἀγριωτέραν ἐσχηκότα, νοήσας οὐκ ἀπὸ τοῦ βελτίστου τὴν αὐστηρίαν εἶναι, συστρέψας οὐκ ὀλίγους τῶν περὶ ἑαυτόν, συνεκρύπτετο τὸν νικάνορα. συγγνοὺς δὲ ὁ ἕτερος ὅτι γενναίως ὑπὸ τοῦ ἀνδρὸς ἐστρατήγηται, παραγενόμενος ἐπὶ τὸ μέγιστον καὶ ἅγιον ἱερόν, τῶν ἱερέων τὰς καθηκούσας θυσίας προσαγόντων, ἐκέλευσε παραδιδόναι τὸν ἄνδρα. τῶν δὲ μεθ' ὅρκων φασκόντων μὴ γινώσκειν ποῦ ποτ' ἐστὶν ὁ ζητούμενος, προτείνας τὴν δεξιὰν εἰς τὸν νεώ, ταῦτα ὤμοσεν· ἐὰν μὴ δέσμιόν μοι τὸν ἰούδαν παραδῶτε, τόνδε τοῦ θεοῦ σηκὸν εἰς πεδίον ποιήσω, καὶ τὸ θυσιαστήριον κατασκάψω, καὶ ἱερὸν ἐνταῦθα τῷ διονύσῳ ἐπιφανὲς ἀναστήσω. τοσαῦτα δὲ εἰπὼν ἀπῆλθεν. οἱ δὲ ἱερεῖς προτείναντες τὰς χεῖρας εἰς τὸν οὐρανὸν ἐπεκαλοῦντο τὸν διαπαντὸς ὑπέρμαχον τοῦ ἔθνους ἡμῶν, ταῦτα λέγοντες· σὺ κύριε τῶν ὅλων ἀπροσδεὴς ὑπάρχων, εὐδόκησας ναὸν τῆς σῆς κατασκηνώσεως ἐν ἡμῖν γενέσθαι. καὶ νῦν ἅγιε παντὸς ἁγιασμοῦ κύριε διατήρησον εἰς αἰῶνα ἀμίαντον τόνδε τὸν προσφάτως κεκαθαρισμένον οἶκον. ῥαζὶς δέ τις τῶν ἀπὸ ἱεροσολύμων πρεσβυτέρων, ἐμηνύθη τῷ νικάνορι, ἀνὴρ φιλοπολίτης καὶ σφόδρα καλῶς ἀκούων, καὶ κατὰ τὴν εὔνοιαν πατὴρ τῶν ἰουδαίων προσαγορευόμενος. ἦν γὰρ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις τῆς ἀμιξίας κρίσιν εἰσενηνεγμένος ἰουδαϊσμοῦ, καὶ σῶμα καὶ ψυχὴν ὑπὲρ τοῦ ἰουδαϊσμοῦ παραβεβλημένος μετὰ πάσης ἐκτενίας. βουλόμενος δὲ νικάνωρ πρόδηλον ποιῆσαι ἣν εἶχε πρὸς τοὺς ἰουδαίους δυσμένειαν, ἀπέστειλε στρατιώτας ὑπὲρ τοὺς πεντακοσίους συλλαβεῖν αὐτόν. ἔδοξε γὰρ ἐκεῖνον συλλαβὼν, τούτοις ἐργάσασθαι συμφοράν. τῶν δὲ πληθῶν μελλόντων τὸν πύργον καταλαβέσθαι, καὶ τὴν αὐλαίαν θύραν βιαζομένων, καὶ κελευόντων πῦρ προσάγειν καὶ τὰς θύρας ὑφάπτειν, περικατάληπτος γενόμενος ὑπέθηκεν ἑαυτῷ ξίφος, εὐγενῶς θέλων ἀποθανεῖν, ἤπερ τοῖς ἀλιτηρίοις ὑποχείριος γενέσθαι, καὶ τῆς ἰδίας εὐγενείας ἀναξίως ὑβρισθῆναι. τῇ δὲ πληγῇ μὴ κατευθικτήσας διὰ τὴν τοῦ ἀγῶνος σπουδήν, καὶ τῶν ὄχλων ἔσω τῶν θυρωμάτων εἰσβαλόντων, ἀναδραμὼν γενναίως ἐπὶ τὸ τεῖχος, κατεκρήμνισεν ἑαυτὸν ἀνδρείως εἰς τοὺς ὄχλους. τῶν δὲ ταχέως ἀναποδισάντων, γενομένου διαστήματος ἦλθε κατὰ μέσον τὸν κενεῶνα. ἔτι δὲ ἔμπνους ὑπάρχων καὶ πεπυρωμένος τοῖς θυμοῖς, ἐξαναστὰς φερομένων κρουνηδὸν τῶν αἱμάτων, καὶ δυσχερῶν ὄντων τῶν τραυμάτων, δρόμῳ τοὺς ὄχλους διελθών, καὶ στὰς ἐπί τινος πέτρας [a] ἀπορρωγάδος, παντελῶς ἔξαιμος ἤδη γενόμενος, προβαλὼν τὰ ἔντερα καὶ λαβὼν ἑκατέραις ταῖς χερσὶν, ἐνέσεισε τοῖς ὄχλοις. καὶ ἐπικαλεσάμενος τὸν δεσπόζοντα τῆς ζωῆς καὶ τοῦ πνεύματος ταῦτα αὐτῷ πάλιν ἀποδοῦναι, τόνδε τὸν τρόπον μετήλλαξεν.

a Ἀπορρωγάδος.] In quibusdam libris est, ἀπορρῶγος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΕ΄.

Ὁ δὲ νικάνωρ μεταλαβὼν τοὺς περὶ τὸν ἰούδαν ὄντας ἐν τοῖς κατὰ σαμάρειαν τόποις, ἐβουλεύσατο τῇ τῆς καταπαύσεως ἡμέρᾳ μετὰ πάσης ἀσφαλείας αὐτοῖς ἐπιβαλεῖν. τῶν δὲ κατ' ἀνάγκην συνεπομένων αὐτῷ ἰουδαίων λεγόντων, μηδαμῶς οὕτως ἀγρίως καὶ βαρβάρως ἀπολέσῃς, δόξαν δὲ ἀπομέρισον τῇ προτετιμημένῃ ὑπὸ τοῦ πάντα ἐφορῶντος μεθ' ἁγιότητος ἡμέρᾳ. ὁ δὲ τρισαλιτήριος ἐπηρώτησεν, εἰ ἔστιν ἐν οὐρανῷ δυνάστης ὁ προστεταχὼς ἄγειν τὴν τῶν σαββάτων ἡμέραν. τῶν δὲ ἀποφηναμένων, ἔστιν ὁ κύριος ζῶν αὐτὸς ἐν οὐρανῷ δυνάστης ὁ κελεύσας ἀσκεῖν τὴν ἑβδομάδα. ὁ δὲ ἕτερος, κἀγώ φησι, δυνάστης ἐπὶ τῆς γῆς ὁ προστάσσων αἴρειν ὅπλα καὶ τὰς βασιλικὰς χρείας ἐπιτελεῖν. ὅμως οὐ κατέσχεν ἐπιτελέσαι τὸ σχέτλιον αὐτοῦ βούλημα. καὶ ὁ μὲν νικάνωρ μετὰ πάσης ἀλαζονείας ὑψαυχενῶν, διεγνώκει κοινὸν τῶν περὶ τὸν ἰούδαν συστήσασθαι τρόπαιον. ὁ δὲ μακκαβαῖος ἦν ἀδιαλείπτως πεποιθὼς μετὰ πάσης ἐλπίδος ἀντιλήψεως τεύξασθαι παρὰ τοῦ κυρίου. καὶ παρεκάλει τοὺς σὺν αὐτῷ μὴ δειλιᾶν τὴν τῶν ἐθνῶν ἔφοδον, ἔχοντας δὲ κατὰ νοῦν τὰ προγεγονότα αὐτοῖς ἀπ' οὐρανοῦ βοηθήματα, καὶ τανῦν προσδοκᾶν τὴν παρὰ τοῦ παντοκράτορος ἐσομένην αὐτοῖς νίκην καὶ βοήθειαν. καὶ παραμυθούμενος αὐτοὺς ἐκ τοῦ νόμου καὶ τῶν προφητῶν, προσυπομνήσας δὲ αὐτοὺς καὶ τοὺς ἀγῶνας οὓς ἦσαν ἐκτετελεκότες, προθυμοτέρους αὐτοὺς κατέστησε. καὶ τοῖς θυμοῖς διεγείρας αὐτούς, παρήγγειλεν ἅμα παρεπιδεικνὺς τὴν τῶν ἐθνῶν ἀθε-

ἀθεσίαν καὶ τὴν τῶν ὅρκων παράβασιν. ἕκαστον δὲ αὐτῶν καθοπλίσας οὐ τὴν ἀσπίδων καὶ λογχῶν ἀσφάλειαν, ὡς τὴν ἐν τοῖς ἀγαθοῖς λόγοις παράκλησιν, καὶ προσεξηγησάμενος ὄνειρον ἀξιόπιστον ὕπαρ τι πάντας εὔφρανεν. ἦν δὲ ἡ τούτου θεωρία τοιάδε. ὀνίαν τὸν γενόμενον ἀρχιερέα, ἄνδρα καλὸν καὶ ἀγαθὸν, αἰδήμονα μὲν τὴν ἀπάντησιν, πρᾶον δὲ τὸν τρόπον, καὶ λαλιὰν προϊέμενον πρεπόντως, καὶ ἐκ παιδὸς ἐκμεμελετηκότα πάντα τὰ τῆς ἀρετῆς οἰκεῖα, τοῦτον τὰς χεῖρας προτείναντα κατεύχεσθαι τῷ παντὶ τῶν ἰουδαίων συστήματι. εἶθ' οὕτως ἐπιφανῆναι ἄνδρα πολιᾷ καὶ δόξῃ διαφέροντα, θαυμαστὴν δέ τινα καὶ μεγαλοπρεπεστάτην εἶναι τὴν περὶ αὐτὸν ὑπεροχήν. ἀποκριθέντα δὲ τὸν ὀνίαν εἰπεῖν. ὁ φιλάδελφος οὗτός ἐστιν ὁ πολλὰ προσευχόμενος περὶ τοῦ λαοῦ καὶ τῆς ἁγίας πόλεως ἱερεμίας ὁ τοῦ θεοῦ προφήτης. προτείναντα δὲ τὸν ἱερεμίαν τὴν δεξιὰν παραδοῦναι τῷ ἰούδα ῥομφαίαν χρυσῆν, διδόντα δὲ προσφωνῆσαι τάδε. λάβε τὴν ἁγίαν ῥομφαίαν δῶρον παρὰ τοῦ θεοῦ, δι' ἧς θραύσεις τοὺς ὑπεναντίους. παρακληθέντες δὲ τοῖς ἰούδα λόγοις πάνυ καλοῖς καὶ δυναμένοις ἐπ' ἀρετὴν παρορμῆσαι καὶ ψυχὰς νέων ἐπανορθῶσαι, διέγνωσαν μὴ στρατοπεδεύεσθαι, γενναίως δὲ ἐμφέρεσθαι, καὶ μετὰ πάσης εὐανδρίας [α] ἐμπλακέντες κρῖναι τὰ πράγματα, διὰ τὸ καὶ τὴν πόλιν καὶ τὰ ἅγια καὶ τὸ ἱερὸν κινδυνεύειν. ἦν γὰρ ὁ περὶ γυναικῶν καὶ τέκνων ἔτι δὲ ἀδελφῶν καὶ συγγενῶν ἐν ἥττονι μέρει κείμενος αὐτοῖς [β] ἀγών, μέγιστος δὲ καὶ πρῶτος ὁ περὶ τοῦ καθηγιασμένου ναοῦ φόβος. ἦν δὲ καὶ τοῖς ἐν τῇ πόλει κατειλημμένοις οὐ πάρεργος ἀγωνία ταρασσομένοις τῆς ἐν ὑπαίθρῳ προσβολῆς. καὶ πάντων ἤδη προσδοκώντων τὴν ἐσομένην κρίσιν, καὶ ἤδη συμμιξάντων τῶν πολεμίων καὶ τῆς στρατιᾶς ἐκταγείσης, καὶ τῶν θηρίων ἐπὶ μέρος εὔκαιρον ἀποκατασταθέντων, τῆς τε ἵππου κατὰ κέρας τεταγμένης, συνιδὼν ὁ μακκαβαῖος τὴν τῶν πληθῶν παρουσίαν καὶ τῶν ὅπλων τὴν ποικίλην παρασκευήν, τήν τε τῶν θηρίων ἀγριότητα, προτείνας τὰς χεῖρας εἰς τὸν οὐρανὸν, ἐπεκαλέσατο τὸν τερατοποιὸν κύριον τὸν κατόπτην, γινώσκων ὅτι οὐκ ἔστι δι' ὅπλων ἡ νίκη, καθὼς δὲ ἂν αὐτῷ κριθῇ, τοῖς ἀξίοις περιποιεῖται τὴν νίκην. ἔλεγε δὲ ἐπικαλούμενος τόνδε τὸν τρόπον. σὺ δέσποτα ἀπέστειλας τὸν ἄγγελόν σου ἐπὶ ἐζεκίου τοῦ βασιλέως τῆς ἰουδαίας, καὶ ἀνεῖλες ἐκ τῆς παρεμβολῆς σενναχηρεὶμ εἰς ἑκατὸν ὀγδοηκονταπέντε χιλιάδας. καὶ νῦν δυνάστα τῶν οὐρανῶν ἀπόστειλον ἄγγελον ἀγαθὸν ἔμπροσθεν ἡμῶν εἰς δέος καὶ τρόμον. μεγέθει βραχίονός σου καταπλαγείησαν οἱ μετὰ βλασφημίας παραγινόμενοι ἐπὶ τὸν ἅγιόν σου λαόν. καὶ οὗτος μὲν ἐν τούτοις ἔληξεν. οἱ δὲ περὶ τὸν νικάνορα μετὰ σαλπίγγων καὶ παιάνων προσῆγον. οἱ δὲ περὶ τὸν ἰούδαν μετ' ἐπικλήσεως καὶ εὐχῶν συνέμιξαν τοῖς πολεμίοις. καὶ ταῖς μὲν χερσὶν ἀγωνιζόμενοι, ταῖς δὲ καρδίαις πρὸς τὸν θεὸν εὐχόμενοι, κατέστρωσαν οὐδὲν ἧττον μυριάδων τριῶν καὶ πεντακισχιλίων, τῇ τοῦ θεοῦ μεγάλως εὐφρανθέντες ἐπιφανείᾳ. γενόμενοι δὲ ἀπὸ τῆς χρείας, καὶ μετὰ χαρᾶς ἀναλύοντες, ἐπέγνωσαν προπεπτωκότα νικάνορα σὺν τῇ πανοπλίᾳ. γενομένης δὲ κραυγῆς καὶ ταραχῆς, εὐλόγουν τὸν δυνάστην τῇ πατρίῳ φωνῇ. καὶ προσέταξεν ὁ καθ' ἅπαν σώματι καὶ ψυχῇ πρωταγωνιστὴς ὑπὲρ τῶν πολιτῶν, ὁ τὴν τῆς ἡλικίας εὔνοιαν εἰς ὁμοεθνεῖς διαφυλάξας, τὴν τοῦ νικάνορος κεφαλὴν ἀποτεμόντας καὶ τὴν χεῖρα σὺν τῷ ὤμῳ φέρειν εἰς ἱεροσόλυμα. παραγενόμενος δὲ ἐκεῖ, καὶ συγκαλέσας τοὺς ὁμοεθνεῖς, καὶ τοὺς ἱερεῖς πρὸ τοῦ θυσιαστηρίου στήσας, μετεπέμψατο τοὺς ἐκ τῆς ἄκρας. καὶ ἐπιδειξάμενος τὴν τοῦ μιαροῦ νικάνορος κεφαλὴν καὶ τὴν χεῖρα τοῦ δυσφήμου, ἣν ἐκτείνας ἐπὶ τὸν ἅγιον τοῦ παντοκράτορος οἶκον ἐμεγαλαύχησε, καὶ τὴν γλῶσσαν τοῦ δυσσεβοῦς νικάνορος ἐκτεμὼν, ἔφη κατὰ μέρος δοῦναι τοῖς ὀρνέοις, τὰ δὲ ἐπίχειρα τῆς ἀνοίας κατέναντι τοῦ ναοῦ κρεμάσαι. οἱ δὲ πάντες εἰς τὸν οὐρανὸν εὐλόγησαν τὸν ἐπιφανῆ κύριον, λέγοντες. εὐλογητὸς ὁ διατηρήσας τὸν ἑαυτοῦ τόπον ἀμίαντον. ἐξέδησε δὲ τὴν τοῦ νικάνορος κεφαλὴν ἐκ τῆς ἄκρας ἐπίδηλον πᾶσι, καὶ φανερὸν τῆς τοῦ κυρίου βοηθείας σημεῖον. καὶ ἐδογμάτισαν πάντες μετὰ κοινοῦ ψηφίσματος μηδαμῶς ἐᾶσαι ἀπαρασήμαντον τήνδε τὴν ἡμέραν. ἔχειν δὲ ἐπίσημον τὴν τρισκαιδεκάτην τοῦ δωδεκάτου μηνὸς, ἀδὰρ λέγεται τῇ συριακῇ φωνῇ, πρὸ μιᾶς ἡμέρας τῆς μαρδοχαϊκῆς ἡμέρας. τῶν οὖν κατὰ νικάνορα χωρησάντων οὕτω, καὶ ἀπ' ἐκείνων τῶν καιρῶν κρατηθείσης τῆς πόλεως ὑπὸ τῶν ἑβραίων, καὶ αὐτὸς αὐτόθι καταπαύσω τὸν λόγον. καὶ εἰ μὲν καλῶς καὶ εὐθίκτως τῇ συντάξει, τοῦτο καὶ αὐτὸς ἤθελον. εἰ δὲ εὐτελῶς καὶ μετρίως, τοῦτο ἐφικτὸν ἦν μοι. καθάπερ γὰρ οἶνον καταμόνας πίνειν, ὡσαύτως δὲ καὶ ὕδωρ πάλιν πολέμιον. ὃν δὲ τρόπον οἶνος ὕδατι συγκερασθεὶς ἡδὺς, καὶ ἐπιτερπῆ τὴν χάριν ἀποτελεῖ, οὕτω καὶ τὸ τῆς κατασκευῆς τοῦ λόγου τέρπει τὰς ἀκοὰς τῶν ἐντυγχανόντων τῇ συντάξει. ἐνταῦθα δὲ ἔσται ἡ τελευτή.

α Ἐμπλακέντες] In quibusdam libris est, ἐμφύντες.
β [ἀγών.] In quibusdam libris est, κίνδυνος.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ ΤΡΙΤΟΣ.

Ὁ ΔΕ Φιλοπάτωρ μαθὼν παρὰ τῶν ἀνακομισθέντων τὴν γενομένην τῶν ὑπ' αὐτοῦ κρατουμένων τόπων ἀφαίρεσιν ὑπὸ Ἀντιόχου, παραγγείλας ταῖς πάσαις δυνάμεσι πεζικαῖς τε καὶ ἱππικαῖς αὐτοῦ, καὶ τὴν ἀδελφὴν Ἀρσινόην συμπαραλαβών, ἐξώρμησε μέχρι τῶν κατὰ Ῥαφίαν τόπων, ὅπου παρεμβεβλήκεισαν οἱ περὶ Ἀντίοχον. Θεόδοτος δέ τις ἐκπληρῶσαι τὴν ἐπιβουλὴν διανοηθείς, παραλαβὼν τῶν προϋποτεταγμένων αὐτῷ ὅπλων Πτολεμαϊκῶν τὰ κράτιστα, διεκομίσθη νύκτωρ ἐπὶ τὴν τοῦ Πτολεμαίου σκηνήν, ὡς μόνος κτεῖναι αὐτόν, καὶ ἐν τούτῳ διαλῦσαι τὸν πόλεμον. τοῦτον δὲ διαγαγὼν Δοσίθεος ὁ Δριμύλου λεγόμενος, τὸ γένος Ἰουδαῖος, ὕστερον δὲ μεταβαλὼν τὰ νόμιμα καὶ τῶν πατρίων δογμάτων ἀπηλλοτριωμένος, ἄσημόν τινα κατέκλινεν ἐν τῇ σκηνῇ, ὃν συνέβη κομίσασθαι τὴν ἐκείνου κόλασιν. γενομένης δὲ καρτερᾶς μάχης καὶ τῶν πραγμάτων μᾶλλον ἐρρωμένων τῷ Ἀντιόχῳ, ἱκανῶς ἡ Ἀρσινόη ἐπιπορευσαμένη τὰς δυνάμεις παρεκάλει μετ' οἴκτου καὶ δακρύων τοὺς πλοκάμους λελυμένη, βοηθεῖν ἑαυτοῖς τε καὶ τοῖς τέκνοις καὶ γυναιξὶ θαρραλέως, ἐπαγγελλομένη δώσειν νικήσασιν ἑκάστῳ δύο μνᾶς χρυσίου. καὶ οὕτω συνέβη τοὺς ἀντιπάλους ἐν χειρονομίαις διαφθαρῆναι, πολλοὺς δὲ καὶ δοριαλώτους συλληφθῆναι. κατακρατήσας δὲ τῆς ἐπιβουλῆς ἔκρινε τὰς πλησίον πόλεις ἐπελθὼν παρακαλέσαι. ποιήσας δὲ τοῦτο, καὶ τοῖς τεμένεσι δωρεὰς ἀπονείμας, εὐθαρσεῖς τοὺς ὑποτεταγμένους κατέστησε. τῶν δὲ Ἰουδαίων διαπεμψαμένων πρὸς αὐτὸν ἀπὸ τῆς γερουσίας, καὶ τῶν πρεσβυτέρων τοὺς ἀσπασομένους αὐτόν, καὶ ξένια κομιοῦντας καὶ ἐπὶ τοῖς συμβεβηκόσι συγχαρησομένους, συνέβη μᾶλλον αὐτὸν προθυμηθῆναι ὡς τάχιστα πρὸς αὐτοὺς παραγενέσθαι. διακομισθεὶς δὲ εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ θύσας τῷ μεγίστῳ θεῷ, καὶ χάριτας ἀποδιδούς, καὶ τῶν ἑξῆς τι τῷ τόπῳ ποιήσας, καὶ δὴ παραγενόμενος εἰς τὸν τόπον, καὶ τῇ σπουδαιότητι καὶ εὐπρεπείᾳ καταπλαγείς, θαυμάσας δὲ καὶ τὴν τοῦ ἱεροῦ εὐταξίαν, ἐνεθυμήθη βουλεύσασθαι εἰσελθεῖν εἰς τὸν ναόν. τῶν δὲ εἰπόντων μὴ καθήκειν γίνεσθαι τοῦτο, διὰ τὸ μηδὲ τοῖς ἐκ τοῦ ἔθνους ἐξεῖναι εἰσιέναι, μηδὲ πᾶσι τοῖς ἱερεῦσιν, ἀλλ' ἢ μόνῳ τῷ προηγουμένῳ πάντων ἀρχιερεῖ, καὶ τούτῳ ἅπαξ κατ' ἐνιαυτόν, οὐδαμῶς ἠβούλετο πείθεσθαι. τοῦ τε νόμου παραναγνωσθέντος, οὐδαμῶς ἀπέλιπε προφερόμενος ἑαυτὸν

A δεῖν εἰσελθεῖν, λέγων· καὶ εἰ ἐκεῖνοι ἐστέρηνται ταύτης τῆς τιμῆς, ἐμὲ οὐ δεῖ. καὶ ἐπυνθάνετο, διὰ τίνα αἰτίαν εἰσερχόμενον αὐτὸν εἰς πᾶν τέμενος, οὐθεὶς ἐκώλυσε τῶν παρόντων. καί τις ἀπρονοήτως ἔφη κακῶς αὐτὸ τοῦτο τερατεύεσθαι. γενομένου δέ φησι τούτου διά τινα αἰτίαν, οὐχὶ πάντως εἰσελεύσεσθαι καὶ θελόντων αὐτῶν καὶ μή; τῶν δὲ ἱερέων ἐν ταῖς ἁγίαις ἐσθῆσι προσπεσόντων, καὶ δεομένων τοῦ μεγίστου θεοῦ βοηθεῖν τῇ ἐνεστώσῃ ἀνάγκῃ, καὶ τὴν ὁρμὴν τοῦ κακῶς ἐπιβαλλομένου μεταθεῖναι, κραυγῆς τε μετὰ δακρύων τὸ ἱερὸν ἐμπλησάντων, οἱ κατὰ τὴν πόλιν ἀπολιπόμενοι, B ταραχθέντες ἐξεπήδησαν, ἄδηλον τιθέμενοι τὸ γινόμενον. αἵ τε κατάκλειστοι παρθένοι ἐν θαλάμοις σὺν ταῖς τεκούσαις ἐξώρμησαν, καὶ ἀποδοῦσαι κόνει τὰς κεφαλὰς πασάμεναι, γόων τε καὶ στεναγμῶν τὰς πλατείας ἐνεπίμπλων. αἱ δὲ καὶ προσαρτίως ἐσταλμέναι, τοὺς πρὸς ἀπάντησιν διατεταγμένους παστοὺς καὶ τὴν ἁρμόζουσαν αἰδῶ παραλείπουσαι, δρόμον ἄτακτον ἐν τῇ πόλει συνίσταντο. τὰ δὲ νεογνὰ τῶν τέκνων αἵ τε πρὸς τούτοις μητέρες καὶ τιθηνοὶ παραλιποῦσαι ἄλλως καὶ ἄλλως, αἱ μὲν κατ' οἴκους, αἱ δὲ κατὰ τὰς ἀγυιάς, ἀνεπιστρέπτως εἰς τὸ πανυπέρτατον ἱερὸν ἠθροί- Γ ζοντο. ποικίλη δὲ ἦν τῶν εἰς τοῦτο συλλεγομένων ἡ δέησις ἐπὶ τοῖς ἀνοσίως ὑπ' ἐκείνου κατεγχειρουμένοις. σύν τε τούτοις οἱ τῶν πολιτῶν θρασυνθέντες οὐκ ἠνείχοντο τέλεον αὐτοῦ ἐπικειμένου, καὶ τὸ τῆς προθέσεως αὐτοῦ ἐκπληροῦν διανοουμένου. φωνήσαντες δὲ τὴν ὁρμὴν ἐπὶ τὰ ὅπλα ποιήσασθαι, καὶ θαρραλέως ὑπὲρ τοῦ πατρῴου νόμου τελευτᾶν, ἱκανὴν ποιῆσαι ἐν τῷ τόπῳ τραχύτητα, μόλις τε ὑπό τε τῶν γεραιῶν καὶ τῶν πρεσβυτέρων ἀποτραπέντες ἐπὶ τὴν αὐτὴν τῆς δεήσεως * ἔστησαν στάσιν. καὶ τὸ μὲν πλῆθος ὡς ἔμπροσθεν ἐν τούτοις ἀνεστρέφετο δεόμενον. οἱ δὲ περὶ Δ τὸν βασιλέα πρεσβύτεροι πολλαχῶς ἐπειρῶντο τὸν ἀγέρωχον αὐτοῦ νοῦν ἐξιστάνειν τῆς ἐντεθυμημένης βουλῆς. θρασυνθεὶς δὲ καὶ πάντα παραπέμψας, ἤδη καὶ πρόσβασιν ἐποιεῖτο, τέλος ἐπιθήσειν δοκῶν τῷ προειρημένῳ. ταῦτ' οὖν καὶ οἱ περὶ αὐτὸν ὄντες θεωροῦντες, ἐτράπησαν εἰς τὸ σὺν τοῖς ἡμετέροις ἐπικαλεῖσθαι τὸν πᾶν κράτος ἔχοντα, τοῖς παροῦσιν ἐπαμῦναι, μὴ παριδόντα τὴν ἄνομον καὶ ὑπερήφανον πρᾶξιν. ἐκ δὲ τῆς πυκνοτάτης τε καὶ ἐμπόνου τῶν ὄχλων συναγομένης κραυγῆς ἀνείκαστός τις ἦν βοή. δοκεῖν γὰρ ἦν μὴ μόνον τοὺς ἀνθρώπους, ἀλλὰ καὶ τὰ E τείχη καὶ τὸ πᾶν ἔδαφος ἠχεῖν, ἅτε δὴ τῶν πάντων τότε θάνατον ἀλλασσομένων ἀντὶ τῆς τοῦ τόπου βεβηλώσεως. ὁ μὲν οὖν ἀρχιερεὺς Σίμων ἐξεναντίας τοῦ ναοῦ κάμψας τὰ γόνατα, καὶ τὰς χεῖρας προτείνας εὐτάκτως, ἐποιήσατο τὴν δέησιν τοιαύτην. κύριε κύριε βασιλεῦ τῶν οὐρανῶν, καὶ δέσποτα πάσης κτίσεως, ἅγιε ἐν ἁγίοις, μόναρχε, παντοκράτωρ, πρόσχες ἡμῖν καταπονουμένοις ὑπὸ ἀνοσίου καὶ βεβήλου θράσει καὶ σθένει πεφρυαγμένου. σὺ γὰρ ὁ κτίσας τὰ πάντα καὶ τῶν ὅλων ἐπικρατῶν δυνάστης δίκαιος εἶ, καὶ τοὺς ὕβρει καὶ ἀγερωχίᾳ πράσσοντάς τι κρίνεις. σὺ

τοὺς

τοὺς ἔμπροσθεν ἀδικίαν ποιήσαντας, ἐν οἷς καὶ γίγαντες ἦσαν ῥώμῃ καὶ θράσει πεποιθότες, διέφθειρας, ἐπαγαγὼν αὐτοῖς ἀμέτρητον ὕδωρ. σὺ τοὺς ὑπερηφανίαν ἐργαζομένους σοδομίτας διαδήλους ταῖς κακίαις γενομένους, πυρὶ καὶ θείῳ κατέφλεξας, παράδειγμα τοῖς ἐπιγινομένοις καταστήσας. σὺ τὸν θρασὺν φαραὼ καταδουλωσάμενον τὸν λαόν σου τὸν ἅγιον ἰσραὴλ, ποικίλαις καὶ πολλαῖς δοκιμάσας τιμωρίαις, ἐγνώρισας τὴν σὴν δυναστείαν. ἐφ᾽ αἷς ἐγνώρισας τὸ μέγα σου κράτος. καὶ ἐπιδιώξαντα αὐτὸν σὺν ἅρμασι καὶ ὄχλων πλήθει, ἐπέκλυσας βάθει θαλάσσης, τοὺς δὲ ἐμπιστεύσαντας ἐπὶ σοὶ τῷ τῆς ἁπάσης κτίσεως δυναστεύοντι, σώους διεκόμισας. οἳ καὶ συνειδότες ἔργα σῆς χειρὸς, ᾔνεσάν σε τὸν παντοκράτορα. σὺ βασιλεῦ κτίσας τὴν ἀπέραντον καὶ ἀμέτρητον γῆν, ἐξελέξω τὴν πόλιν ταύτην, καὶ ἁγιάσας τὸν τόπον τοῦτον εἰς ὄνομά σοι τῷ τῶν ἁπάντων ἀπροσδεεῖ, καὶ παρεδόξασας ἐν ἐπιφανείᾳ μεγαλοπρεπεῖ, σύστασιν ποιησάμενος αὐτοῦ πρὸς δόξαν τοῦ μεγάλου καὶ ἐντίμου ὀνόματός σου. καὶ ἀγαπῶν τὸν οἶκον τοῦ ἰσραὴλ, ἐπηγγείλω δὴ ὅτι ἐὰν γένηται ἡμῶν ἀποστροφὴ, καὶ καταλάβῃ ἡμᾶς στενοχωρία, καὶ ἐλθόντες εἰς τὸν τόπον τοῦτον δεηθῶμεν, εἰσακούσῃ τῆς δεήσεως ἡμῶν, καὶ δὴ πιστὸς εἶ καὶ ἀληθινός. ἐπεὶ δὲ πλεονάκις θλιβέντων τῶν πατέρων ἡμῶν ἐβοήθησας αὐτοῖς ἐν τῇ ταπεινώσει, καὶ ἐρρύσω αὐτοὺς ἐκ μεγάλων κινδύνων. ἰδοὺ δὴ νῦν ἅγιε βασιλεῦ, διὰ τὰς πολλὰς καὶ μεγάλας ἡμῶν ἁμαρτίας καταπονούμεθα, καὶ ὑπετάγημεν τοῖς ἐχθροῖς ἡμῶν, καὶ παρείμεθα ἐν ἀδυναμίαις. ἐν δὲ τῇ ἡμετέρᾳ καταπτώσει ὁ θρασὺς καὶ βέβηλος οὗτος ἐπιτηδεύει καθυβρίσαι τὸν ἐπὶ τῆς γῆς ἀναδεδειγμένον τῷ ὀνόματι τῆς δόξης σου ἅγιον τόπον. τὸ μὲν γὰρ οἰκητήριόν σου οὐρανὸς τοῦ οὐρανοῦ ἀνέφικτος ἀνθρώποις ἐστὶν, ἀλλ᾽ ἐπεὶ εὐδοκήσας τὴν δόξαν σου ἐν τῷ λαῷ σου ἰσραὴλ, ἡγίασας τὸν τόπον τοῦτον. μὴ ἐκδικήσῃς ἡμᾶς ἐν τῇ τούτων ἀκαθαρσίᾳ, μηδὲ εὐθύνῃς ἡμᾶς ἐν βεβηλώσει, ἵνα μὴ καυχήσωνται οἱ παράνομοι ἐν θυμῷ αὐτῶν, μηδὲ ἀγαλλιάσωνται ἐν ὑπερηφανίᾳ γλώσσης αὐτῶν, λέγοντες. ἡμεῖς κατεπατήσαμεν τὸν οἶκον τοῦ ἁγιασμοῦ, ὡς καταπατοῦνται οἱ οἶκοι τῶν προσοχθισμάτων. ἀπάλειψον τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν, καὶ διασκέδασον τὰς ἀμπλακίας ἡμῶν, καὶ ἐπίφανον τὸ ἔλεός σου κατὰ τὴν ὥραν ταύτην. ταχὺ προκαταλαβέτωσαν ἡμᾶς οἱ οἰκτιρμοί σου. καὶ δὸς αἰνέσεις ἐν στόματι τῶν καταπεπτωκότων καὶ συντετριμμένων τὰς ψυχὰς, ποιήσας ἡμῖν εἰρήνην. ἐνταῦθα ὁ πάντων ἐπόπτης θεὸς καὶ πρὸ πάντων ἅγιος ἐν ἁγίοις εἰσακούσας τῆς ἐνθέσμου λιτανείας, τὸν ὕβρει καὶ θράσει μεγάλως ἐπηρμένον ἐμάστιξεν αὐτὸν ἔνθεν καὶ ἔνθεν κραδάνας αὐτὸν ὡς κάλαμον ὑπὸ ἀνέμου, ὥστε καθ᾽ ἐδάφους ἄπρακτον ἔτι, καὶ τοῖς μέλεσι παραλελυμένον, μηδὲ φωνῆσαι δύνασθαι δικαίᾳ περιπεπλεγμένον κρίσει. ὅθεν οἵ τε φίλοι καὶ οἱ σωματοφύλακες αὐτοῦ ταχεῖαν καὶ ὀξεῖαν ἰδόντες τὴν καταλαβοῦσαν αὐτὸν εὐθύναν, φοβούμενοι μὴ καὶ τὸ ζῆν ἐκλείπῃ, ταχέως αὐτὸν ἐξείλκυσαν ὑπερβάλλοντι καταπεπληγμένοι φόβῳ. ἐν χρόνῳ δὲ ὕστερον ἀναλεξάμενος ἑαυτὸν, οὐδαμῶς εἰς μετάμελον ἦλθεν ἐπιτιμηθεὶς, μετ᾽ ἀπειλῆς δὲ πικρᾶς ἀνέλυσε. διακομισθεὶς δὲ εἰς τὴν αἴγυπτον, καὶ τὰ τῆς κακίας ἐπαύξων, διὰ δὲ τῶν προαποδεδειγμένων συμποτῶν καὶ ἑταίρων τοῦ παντὸς δικαίου κεχωρισμένων, οὐ μόνον ταῖς ἀναριθμήτοις ἀσελγείαις διηρκέσθη, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τοσοῦτον θράσους προῆλθεν, ὥστε δυσφημίας ἐν τοῖς τόποις συνίστασθαι· καὶ πολλοὺς τῶν φίλων ἀτενίζοντας εἰς τὴν τοῦ βασιλέως πρόθεσιν καὶ αὐτοὺς ἕπεσθαι τῇ ἐκείνου θελήσει. προέθετο δὲ δημοσίᾳ κατὰ τοῦ ἔθνους διαδοῦναι ψόγον. καὶ ἐπὶ τοῦ κατὰ τὴν αὐλὴν πύργου στήλην ἀναστήσας, ἐξεκόλαψε γραφὴν, μηδένα τῶν μὴ θυόντων εἰς τὰ ἱερὰ αὐτῶν εἰσιέναι, πάντας δὲ τοὺς ἰουδαίους εἰς λαογραφίαν καὶ οἰκετικὴν διάθεσιν ἀχθῆναι, τοὺς δὲ ἀντιλέγοντας βίᾳ φερομένους τοῦ ζῆν μεταστῆσαι, τούτους τε ἀπογραφομένους χαράσσεσθαι καὶ διὰ πυρὸς εἰς τὸ σῶμα παρασήμῳ διονύσου κισσοφύλλῳ, οὓς καὶ καταχωρίσαι εἰς τὴν προσυνεσταλμένην αὐθεντίαν. ἵνα δὲ μὴ τοῖς πᾶσιν ἀπεχθόμενος φαίνηται, ὑπέγραψεν. ἐὰν δέ τινες ἐξ αὐτῶν προαιρῶνται ἐν τοῖς κατὰ τὰς τελετὰς μεμυημένοις ἀναστρέφεσθαι, τούτους ἰσοπολίτας ἀλεξανδρεῦσιν εἶναι. ἔνιοι μὲν οὖν ἐπιπολαίως τὰς τῆς πόλεως εὐσεβείας ἐπιβάθρας στυγοῦντες, εὐχερῶς ἑαυτοὺς ἐδίδοσαν, ὡς μεγάλης τινὸς κοινωνήσοντες εὐκλείας ἀπὸ τῆς ἐσομένης τῷ βασιλεῖ συναναστροφῆς. οἱ δὲ πλεῖστοι γενναίᾳ ψυχῇ ἐνίσχυσαν, καὶ οὐ διέστησαν τῆς εὐσεβείας. τά τε χρήματα περὶ τοῦ ζῆν ἀντικαταλλασσόμενοι ἀδεῶς ἐπειρῶντο ἑαυτοὺς ῥύσασθαι ἐκ τῶν ἀπογραφῶν. εὐέλπιδες δὲ καθειστήκεισαν ἀντιλήψεως τεύξεσθαι, καὶ τοὺς ἀποχωροῦντας ἐξ αὐτῶν ἐβδελύσσοντο, καὶ ὡς πολεμίους τοῦ ἔθνους ἔκρινον, καὶ τῆς κοινῆς συναναστροφῆς καὶ εὐχρηστίας ἐστέρουν. ἃ καὶ μεταλαμβάνων ὁ δυσσεβὴς, ἐπὶ τοσοῦτον ἐχόλησεν, ὥστε οὐ μόνον τοῖς κατ᾽ ἀλεξάνδρειαν διοργίζεσθαι, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐν τῇ χώρᾳ βαρυτέρως ἐναντιωθῆναι, καὶ προστάξαι σπεύσαντας συναγαγεῖν πάντας ἐπὶ τὸ αὐτὸ, καὶ χειρίστῳ μόρῳ τοῦ ζῆν μεταστῆσαι. τούτων δὲ οἰκονομουμένων φήμη δυσμενὴς ἐξηχεῖτο κατὰ τοῦ γένους ἀνθρώποις συμφρονοῦσιν εἰς κακοποίησιν, ἀφορμῆς διδομένης εἰς διάθεσιν, ὡς ἂν ἀπὸ τῶν νομίμων αὐτοὺς κωλυόντων. οἱ δὲ ἰουδαῖοι τὴν μὲν πρὸς τοὺς βασιλεῖς εὔνοιαν καὶ πίστιν ἀδιάστροφοι ἦσαν διαφυλάσσοντες, σεβόμενοι δὲ τὸν θεὸν καὶ τῷ τούτου νόμῳ πολιτευόμενοι, χωρισμὸν ἐποίουν ἐπί τινων καὶ καταστροφαῖ. δι᾽ ἣν αἰτίαν ἐνίοις ἀπεχθεῖς ἐφαίνοντο. τῇ δὲ τῶν δικαίων εὐπραξίᾳ κοσμοῦντες τὴν συναναστροφὴν, ἅπασιν ἀνθρώποις εὐδόκιμοι καθειστήκεισαν. τὴν μὲν οὖν περὶ τοῦ γένους ἐν πᾶσι θρυλλουμένην εὐπραξίαν οἱ ἀλλόφυλοι οὐδαμῶς διηριθμήσαντο. τὴν δὲ περὶ τῶν προσκυνήσεων καὶ τροφῶν διάστασιν ἐθρύλλουν, φάσκοντες, μήτε τῷ βασιλεῖ μήτε ταῖς δυνάμεσιν ὁμοσπόνδους τοὺς ἀνθρώπους γενέσθαι, δυσμενεῖς δὲ εἶναι

καὶ

καὶ μέγα τι τοῖς πράγμασιν ἐναντιουμένους. καὶ οὐ τῷ τυχόντι περιῆψαν ψόγῳ. οἱ δὲ κατὰ τὴν πόλιν ἕλληνες οὐδὲν ἠδικημένοι, ταραχὴν ἀπροσδόκητον περὶ τοὺς ἀνθρώπους θεωροῦντες, καὶ συνδρομὰς ἀπροσκόπους γινομένας, βοηθεῖν μὲν οὐκ ἔσθενον. τυραννικὴ γὰρ ἦν ἡ διάθεσις. παρεκάλουν δὲ καὶ δυσφόρως εἶχον, καὶ μεταπεσεῖσθαι ταῦτα ὑπελάμβανον. μὴ γὰρ οὕτως παροραθήσεσθαι τηλικοῦτο σύστημα μηδὲν ἠγνοηκός. ἤδη δὲ καί τινες γείτονές τε καὶ φίλοι καὶ συμπραγματευόμενοι, μυστικῶς τινας ἐπισπώμενοι, πίστεις ἐδίδουν συνασπιεῖν, καὶ πᾶν ἐκτενὲς προσοίσεσθαι πρὸς ἀντίληψιν. ἐκεῖνος μὲν οὖν τῇ κατὰ τὸ παρὸν εὐημερίᾳ γεγαυρωμένος, καὶ οὐ καθορῶν τὸ τοῦ μεγίστου θεοῦ κράτος, ὑπολαμβάνων δὲ διηνεκῶς ἐν τῇ αὐτῇ διαμένειν βουλῇ, ἔγραψε κατ' αὐτῶν ἐπιστολὴν τήνδε. Βασιλεὺς Πτολεμαῖος φιλοπάτωρ τοῖς κατ' αἴγυπτον, καὶ κατὰ τόπον στρατηγοῖς καὶ στρατιώταις χαίρειν καὶ ἐρρῶσθαι. ἔρρωμαι δὲ καὶ ἐγὼ αὐτὸς καὶ τὰ πράγματα ἡμῶν. ἐκ τῆς εἰς τὴν ἀσίαν γενομένης ἡμῖν ἐπιστρατείας, ἧς ἴστε καὶ αὐτοὶ, τῇ τῶν θεῶν πρὸς ἡμᾶς ἀπροπτώτῳ συμμαχίᾳ καὶ τῇ ἡμετέρᾳ δὲ ῥώμῃ κατὰ λόγον ἐπ' ἄριστον τέλος ἀχθείσης, ἡγησάμεθα μὴ βίᾳ δόρατος, ἐπιεικείᾳ δὲ καὶ πολλῇ φιλανθρωπίᾳ τιθηνήσασθαι τὰ κατοικοῦντα κοίλην συρίαν καὶ φοινίκην ἔθνη, εὐποιῆσαί τε ἀσμένως. καὶ τοῖς κατὰ πόλεσιν ἱεροῖς ἀπονείμαντες προσόδους πλείστας, προήχθημεν καὶ εἰς τὰ ἱεροσόλυμα, ἀναβάντες τιμῆσαι τὸ ἱερὸν τῶν ἀλιτηρίων καὶ μηδέποτε ληγόντων τῆς ἀνοίας. οἱ δὲ λόγῳ μὲν τὴν ἡμετέραν ἀποδεξάμενοι παρουσίαν, τῷ δὲ πράγματι νόθως, προθυμηθέντων ἡμῶν εἰσελθεῖν εἰς τὸν ναὸν αὐτῶν, καὶ τοῖς ἐκπρεπέσι καὶ καλλίστοις ἀναθήμασι τιμῆσαι, τύφοις φερόμενοι παλαιοτέροις εἶρξαν ἡμᾶς τῆς εἰσόδου, ἀπολειπόμενοι τῆς ἡμετέρας ἀλκῆς, δι' ἣν ἔχομεν πρὸς ἅπαντας ἀνθρώπους φιλανθρωπίαν. τὴν δὲ αὐτῶν εἰς ἡμᾶς δυσμένειαν ἔκδηλον καθιστάντες, ὡς μονώτατοι τῶν ἐθνῶν βασιλεῦσι καὶ τοῖς ἑαυτῶν εὐεργέταις ὑψαυχενοῦντες, οὐδὲν γνήσιον βούλονται φέρειν. ἡμεῖς δὲ τῇ τούτων ἀνοίᾳ συμπεριενεχθέντες, καὶ μετὰ νίκης διακομισθέντες, καὶ εἰς τὴν αἴγυπτον τοῖς πᾶσιν ἔθνεσι φιλανθρώπως ἀπαντήσαντες, καθὼς ἔπρεπεν ἐποιήσαμεν. ἐν δὲ τούτοις πρὸς τοὺς ὁμοφύλους αὐτῶν ἀμνησικακίαν ἅπασι γνωρίζοντες, διά τε τὴν συμμαχίαν καὶ τὰ πεπιστευμένα μετὰ ἁπλότητος αὐτοῖς ἀρχῆθεν μύρια πράγματα τολμήσαντες ἐξαλλοιῶσαι, ἐβουλήθημεν καὶ πολιτείας αὐτοὺς ἀλεξανδρέων καταξιῶσαι καὶ μετόχους τῶν ἀεὶ ἱερέων καταστῆσαι. οἱ δὲ τοὐναντίον ἐκδεχόμενοι, καὶ τῇ συμφύτῳ κακοηθείᾳ τὸ καλὸν ἀπωσάμενοι, διηνεκῶς δὲ εἰς τὸ φαῦλον ἐκνεύοντες, οὐ μόνον ἀπεστρέψαντο τὴν ἀτίμητον πολιτείαν, ἀλλὰ καὶ βδελύσσονται λόγῳ τε καὶ σιγῇ τοὺς ἐν αὐτοῖς ὀλίγους πρὸς ἡμᾶς γνησίως διακειμένους, παρέκαστα ὑφορώμενοι διὰ τῆς δυσκλεεστάτης ἐμβιώσεως διὰ τάχους ἡμᾶς καταστρέψαι τὰ κατορθώματα. διὸ καὶ τεκμηρίοις καλῶς πεπεισμένοι, τούτους κατὰ πάντα δυσνοεῖν ἡμῖν τρόπον, καὶ προνοούμενοι μήποτε αἰφνιδίου μετέπειτα ταραχῆς ἐνστάσης ἡμῖν τοὺς δυσσεβεῖς τούτους κατὰ νώτου προδότας καὶ βαρβάρους ἔχωμεν πολεμίους, προστετάχαμεν ἅμα τῷ προσπεσεῖν τὴν ἐπιστολὴν τήνδε, αὐθωρὶ τοὺς ἐννεμομένους σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις μετὰ ὕβρεων καὶ σκυλμῶν ἀποστεῖλαι πρὸς ἡμᾶς ἐν δεσμοῖς σιδηροῖς πάντοθεν κατακεκλεισμένους, εἰς ἀνήκεστον καὶ δυσκλεῆ πρέποντα δυσμενέσι φόνον. τούτων γὰρ ὁμοῦ κολασθέντων, διειλήφαμεν εἰς τὸν ἐπίλοιπον χρόνον τελείως ἡμῖν τὰ πράγματα ἐν εὐσταθείᾳ καὶ βελτίστῃ διαθέσει κατασταθήσεσθαι. ὃς δ' ἂν σκεπάσῃ τινὰ τῶν ἰουδαίων ἀπὸ γεραιοῦ μέχρι νηπίου μέχρι τῶν ὑπομασθίων, αἰσχίστοις βασάνοις ἀποτυμπανισθήσεται πανοικί. μηνύειν δὲ τὸν βουλόμενον, ἐφ' ᾧ τὴν οὐσίαν τοῦ ἐμπίπτοντος ὑπὸ τὴν εὐθύναν λήψεται, καὶ ἐκ τοῦ βασιλικοῦ ἀργυρίου δραχμὰς δισχιλίας, καὶ τῆς ἐλευθερίας τεύξεται καὶ στεφανωθήσεται. πᾶς δὲ τόπος οὗ ἐὰν φωραθῇ τὸ σύνολον σκεπαζόμενος ἰουδαῖος, ἄβατος καὶ πυριφλεγὴς γινέσθω, καὶ πάσῃ θνητῇ φύσει κατὰ πάντα ἄχρηστος φανήσεται εἰς τὸν ἀεὶ χρόνον. καὶ ὁ μὲν τῆς ἐπιστολῆς τύπος οὕτως ἐγέγραπτο. πάντῃ δὲ ὅπου προσέπιπτε τοῦτο τὸ πρόσταγμα, δημοτελὴς συνίστατο τοῖς ἔθνεσιν εὐωχία μετὰ ἀλαλαγμῶν καὶ χαρᾶς, ὡς ἂν τῆς προκατεσκιρρωμένης αὐτοῖς πάλαι κατὰ διάνοιαν, μετὰ παρρησίας νῦν ἐκφαινομένης ἀπεχθείας. τοῖς δὲ ἰουδαίοις ἀνήκεστον πένθος ἦν καὶ πανόδυρτος μετὰ δακρύων βοὴ, στεναγμοῖς πεπυρωμένης τῆς αὐτῶν πάντοθεν καρδίας, ὀλοφυρομένων τὴν ἀπροσδόκητον ἐξαίφνης ἐπικριθεῖσαν αὐτοῖς ὀλεθρίαν. τίς νομὸς ἢ πόλις, ἢ τίς τὸ σύνολον οἰκητὸς τόπος ἢ τίνες ἀγυιαὶ κοπετοῦ, καὶ γόων ἐπ' αὐτοῖς οὐκ ἐνεπιπλῶντο; οὕτω γὰρ μετὰ πικρᾶς καὶ ἀνοικτοῦ ψυχῆς ὑπὸ τῶν κατὰ πόλιν στρατηγῶν ὁμοθυμαδὸν ἐξαπεστέλλοντο, ὥστε ἐπὶ ταῖς ἐξάλλοις τιμωρίαις καί τινας τῶν ἐχθρῶν, λαμβάνοντας πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τὸν κοινὸν ἔλεον, καὶ λογιζομένους τὴν ἄδηλον τοῦ βίου καταστροφὴν, δακρύειν αὐτῶν τρισάθλιον ἐξαποστολήν. ἤγετο γὰρ γεραιῶν πλῆθος πολιᾷ πεπυκασμένων, τὴν ἐκ τοῦ γήρως νωθρότητα ποδῶν ἐπικύφων ἀνατροπῆς ὁρμῇ βιαίας ἁπάσης αἰδοῦς ἄνευ πρὸς ὀξεῖαν καταχρωμένων πορείαν. αἱ δὲ ἄρτι πρὸς βίου κοινωνίαν γαμικὸν ὑπεληλυθυῖαι παστὸν νεάνιδες ἀντὶ τέρψεως μεταλαβοῦσαι γόους, καὶ κόνει τὴν μυροβρεχῆ πεφυρμέναι κόμην, ἀκαλύπτως δὲ ἀγόμεναι, θρῆνον ἀνθ' ὑμεναίων ὁμοθυμαδὸν ἐξῆρχον, ὡς ἐσπαραγμέναι σκυλμοῖς ἀλλοεθνέσι. δέσμιαι δὲ δημόσιαι μέχρι τῆς εἰς τὸ πλοῖον ἐμβολῆς εἵλκοντο μετὰ βίας. οἵ τε τούτων σύζυγες βρόχοις ἀντὶ στεφέων τοὺς αὐχένας περιπεπλεγμένοι μετὰ ἀκμαίας καὶ νεανικῆς ἡλικίας, ἀντὶ εὐωχίας καὶ νεωτερικῆς ῥαθυμίας τὰς ἐπιλοίπους τῶν γάμων ἡμέρας ἐν θρήνοις διῆγον, παρὰ πόδας ἤδη τὸν ᾅδην ὁρῶντες κείμενον. κατήχθησαν δὲ θηρίων τρόπον ἀγόμενοι σιδηροδέσμοις ἀνάγκαις. οἱ μὲν τοῖς ζυγοῖς τῶν πλοίων προσηλωμένοι τοὺς τραχήλους, οἱ δὲ τοὺς πόδας ἀρρήκτοις κατησφα

σφαλισμένοι πόδας, ἔτι καὶ τῷ καθύπερθεν πυκνῷ σανιδώματι διακειμένῳ τὸ φέγγος ἀποκλειόμενοι, ὅπως πάντοθεν ἐσκοτισμένοι τοὺς ὀφθαλμοὺς, ἀγωγὴν ἐπιβούλων ἐν παντὶ τῷ κατάπλῳ λαμβάνωσι. τούτων δὲ ἐπὶ τὴν λεγομένην σχεδίαν ἀχθέντων καὶ τοῦ παράπλου περανθέντος, καθὼς ἦν δεδογματισμένον τῷ βασιλεῖ, προσέταξεν αὐτοὺς ἐν τῷ πρὸ τῆς πόλεως ἱπποδρόμῳ παρεμβαλεῖν ἀπλέτῳ καθεστῶτι περιμέτρῳ, καὶ πρὸς παραδειγματισμὸν ἄγαν εὐκαιροτάτῳ καθεστῶτι πᾶσι τοῖς καταπορευομένοις εἰς τὴν πόλιν, καὶ τοῖς ἐκ τούτων εἰς τὴν χώραν στελλομένοις πρὸς ἐκδημίαν. πρὸς τὸ μηδὲ ταῖς δυνάμεσιν αὐτοῦ κοινωνεῖν, μηδὲ τὸ σύνολον καταξιῶσαι περιβόλων. ὡς δὲ τοῦτο ἐγενήθη, ἀκούσας τοὺς ἐκ τῆς πόλεως ὁμοεθνεῖς κρυβῆ ἐκπορευομένους πυκνότερον ἀποδύρεσθαι τὴν ἀκλεᾶ τῶν ἀδελφῶν ταλαιπωρίαν, διοργισθεὶς προσέταξε καὶ τούτοις ὁμοῦ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐπιμελῶς ὡς ἐκείνοις ποιῆσαι, μὴ λειπομένοις κατὰ μηδένα τρόπον τῆς ἐκείνων τιμωρίας, ἀπογραφῆναι δὲ πᾶν τὸ φῦλον ἐξ ὀνόματος. οὐ γὰρ τὴν ἔμπροσθεν βραχεῖ προδεδηλωμένην τῶν ἔργων κατάπονον λατρείαν, στρεβλωθέντας δὲ ταῖς παρηγγελμέναις αἰκίαις τὸ τέλος ἀφανίσαι μιᾶς ὑπὸ καιρὸν ἡμέρας. ἐγίνετο μὲν οὖν ἡ τούτων ἀπογραφὴ μετὰ πικρᾶς σπουδῆς καὶ φιλοτίμου προσεδρίας ἀπὸ ἀνατολῶν ἡλίου μέχρι δυσμῶν, ἀνήνυτον λαμβάνουσα τὸ τέλος ἐπὶ ἡμέρας τεσσαράκοντα. μεγάλως δὲ καὶ διηνεκῶς ὁ βασιλεὺς χαρᾷ πεπληρωμένος, συμπόσια ἐπὶ πάντων τῶν εἰδώλων συνιστάμενος πεπλανημένῃ πόρρω τῆς ἀληθείας φρενὶ καὶ βεβήλῳ στόματι, τὰ μὲν κωφὰ καὶ μὴ δυνάμενα αὐτοῖς λαλεῖν ἢ ἀρήγειν, ἐπαινῶν, εἰς δὲ τὸν μέγιστον θεὸν τὰ μὴ καθήκοντα λαλῶν. μετὰ δὲ τὸ προειρημένον τοῦ χρόνου διάστημα προσήνεγκαν οἱ γραμματεῖς τῷ βασιλεῖ, μηκέτι ἰσχύειν τὴν τῶν ἰουδαίων ἀπογραφὴν ποιεῖσθαι διὰ τὴν ἀμέτρητον αὐτῶν πληθὺν, καίπερ ὄντων κατὰ τὴν χώραν ἔτι τῶν πλειόνων, τῶν μὲν κατὰ τὰς οἰκίας ἔτι συνεστηκότων, τῶν δὲ καὶ κατὰ τόπον, ὡς ἀδυνάτου καθεστῶτος πᾶσι τοῖς ἐπ' αἴγυπτον στρατηγοῖς. ἀπειλήσαντος δὲ αὐτοῖς σκληρότερον ὡς δεδωροκοπημένοις εἰς μηχανὴν τῆς ἐκφυγῆς, συνέβη σαφῶς αὐτὸν περὶ τούτου πεισθῆναι λεγόντων μετὰ ἀποδείξεως, καὶ τὴν χαρτηρίαν ἤδη καὶ τοὺς γραφικοὺς καλάμους ἐν οἷς ἐχρῶντο ἐκλελοιπέναι. τοῦτο δὲ ἦν ἐνέργεια τῆς τοῦ βοηθοῦντος τοῖς ἰουδαίοις ἐξ οὐρανοῦ προνοίας ἀνικήτου. τότε προσκαλεσάμενος ἕρμωνα τὸν πρὸς τῇ τῶν ἐλεφάντων ἐπιμελείᾳ, βαρείᾳ μεμεστωμένος ὀργῇ καὶ χόλῳ κατὰ πᾶν ἀμετάθετος, ἐκέλευσεν ὑπὸ τὴν ἐπερχομένην ἡμέραν δαψιλέσι δράκεσι λιβανωτοῦ καὶ οἴνῳ πλείονι ἀκράτῳ ἅπαντας τοὺς ἐλέφαντας ποτίσαι, ὄντας τὸν ἀριθμὸν πεντακοσίους, καὶ ἀγριωθέντας τῇ τοῦ πόματος ἀφθόνῳ χορηγίᾳ, εἰσαγαγεῖν πρὸς συνάντησιν τοῦ μόρου τῶν ἰουδαίων. ὁ μὲν τάδε προστάσσων, ἐτρέπετο πρὸς τὴν εὐωχίαν, συναγαγὼν τοὺς μάλιστα τῶν φίλων καὶ τῆς στρατιᾶς ἀπεχθῶς ἔχοντας πρὸς τοὺς ἰουδαίους. ὁ δὲ ἐλεφαντάρχης τὸ προσταχθὲν ἀραρότως ἕρμων συνετέλει. οἵ τε πρὸς τούτοις λειτουργοὶ κατὰ τὴν ἑσπέραν ἐξιόντες τὰς τῶν ταλαιπώρων ἐδέσμευον χεῖρας, τήν τε λοιπὴν ἐμηχανῶντο περὶ αὐτοὺς ἀσφάλειαν, ἔννυχον δόξαντες ὁμοῦ λήψεσθαι τὸ φῦλον πέρας τῆς ὀλεθρίας. οἱ δὲ πάσης σκέπης ἔρημοι δοκοῦντες εἶναι τοῖς ἔθνεσιν ἰουδαῖοι, διὰ τὴν πάντοθεν περιέχουσαν αὐτοὺς μετὰ δεσμῶν ἀνάγκην, τὸν παντοκράτορα κύριον καὶ πάσης δυνάμεως δυναστεύοντα, ἐλεήμονα θεὸν αὐτῶν καὶ πατέρα, δυσκαταπαύστῳ βοῇ πάντες μετὰ δακρύων ἐπεκαλέσαντο δεόμενοι τὴν κατ' αὐτῶν μεταστρέψαι βουλὴν ἀνοσίαν, καὶ ῥύσασθαι αὐτοὺς μετὰ μεγαλομερείας ἐπιφανείας ἐκ τοῦ παρὰ πόδας ἐν ἑτοίμῳ μόρου. τούτων μὲν οὖν ἐκτενῶς ἡ λιτανεία ἀνέβαινεν εἰς οὐρανόν. ὁ δὲ ἕρμων τοὺς ἀνηλεεῖς ἐλέφαντας ποτίσας πεπληρωμένους τῆς τοῦ οἴνου πολλῆς χορηγίας καὶ τοῦ λιβάνου μεμεστωμένους, ὄρθριος ἐπὶ τὴν αὐλὴν παρῆν περὶ τούτων προσαγγεῖλαι τῷ βασιλεῖ. τὸ δ' ἀπ' αἰῶνος χρόνου κτίσμα καλὸν ἐν νυκτὶ καὶ ἡμέρᾳ ἐπιβαλλόμενον ὑπὸ τοῦ χαριζομένου πᾶσιν οἷς ἂν αὐτὸς θελήσῃ, ὕπνου μέρος ἀπέστειλε πρὸς τὸν βασιλέα. καὶ ἡδίστῳ καὶ βαθεῖ κατεσχέθη τῇ ἐνεργείᾳ τοῦ δεσπότου, τῆς ἀθέσμου μὲν προθέσεως πολὺ διεσφαλμένος, τοῦ δὲ ἀμεταθέτου λογισμοῦ μεγάλως διεψευσμένος. οἱ δὲ ἰουδαῖοι τὴν προσημανθεῖσαν ὥραν διαφυγόντες, τὸν ἅγιον ᾔνεσαν θεὸν αὐτῶν. καὶ πάλιν ἠξίουν τὸν εὐκατάλλακτον, δεῖξαι τῆς μεγαλοσθενοῦς αὐτοῦ χειρὸς κράτος ἔθνεσιν ὑπερηφάνοις. μεσούσης δὲ ἤδη τῆς δεκάτης ὥρας σχεδὸν, ὁ πρὸς ταῖς κλήσεσι τεταγμένος, ἀθρόους τοὺς κλητοὺς ἰδὼν, ἔνυξε προσελθὼν τὸν βασιλέα. καὶ μόλις διεγείρας, ὑπέδειξε τῆς συμποσίας καιρὸν ἤδη παρατρέχοντα, τὸν περὶ τούτων λόγον ποιούμενος. ὃν ὁ βασιλεὺς λογισάμενος, καὶ τραπεὶς εἰς τὸν πότον, ἐκέλευσε τοὺς παραγενομένους εἰς τὴν συμποσίαν ἄντικρυς ἀνακλιθῆναι αὐτοῦ. οὗ καὶ γενομένου, παρῄνει εἰς εὐωχίαν δόντας ἑαυτοὺς, τὸ παρὸν τῆς συμποσίας ἐπὶ πολὺ γεραιρομένους εἰς εὐφροσύνην καταθέσθαι μέρος. ἐπὶ πλεῖον δὲ προβαινούσης τῆς ὁμιλίας, τὸν ἕρμωνα μεταπεμψάμενος ὁ βασιλεὺς, μετὰ πικρᾶς ἀπειλῆς ἐπυνθάνετο, τίνος ἕνεκεν αἰτίας εἰάθησαν οἱ ἰουδαῖοι τὴν παροῦσαν ἡμέραν περιβεβιωκότες. τοῦ δὲ ὑποδείξαντος νυκτὸς τὸ προσταχθὲν ἐπὶ τέλος ἠχέναι, καὶ τῶν φίλων αὐτῷ προσμαρτυρησάντων, τὴν ὠμότητα χείρονα φαλάριδος ἐσχηκὼς ἔφη, τῷ τῆς σήμερον ὕπνῳ χάριν ἔχειν αὐτούς. ἀνυπερθέτως δὲ εἰς τὴν ἐπιτέλλουσαν ἡμέραν κατὰ τὸ ὅμοιον ἑτοίμαζε τοὺς ἐλέφαντας ἐπὶ τὸν τῶν ἀθεμίτων ἰουδαίων ἀφανισμόν. εἰπόντος δὲ τοῦ βασιλέως, ἀσμένως πάντες μετὰ χαρᾶς οἱ παρόντες ὁμοῦ συναινέσαντες, εἰς τὸν ἴδιον οἶκον ἕκαστος ἀνέλυσε. καὶ οὐχ οὕτως εἰς ὕπνον κατεχρήσαντο τὸν χρόνον τῆς νυκτὸς, ὡς εἰς τὸ παντοίους μηχανᾶσθαι τοῖς ταλαιπώροις δοκοῦσιν ἐμπαιγμούς. ἄρτι δὲ ἀλεκτρυὼν ἐκέκραγεν ὄρθριος, καὶ τὰ θηρία καθωπλικὼς ὁ ἕρμων ἐν τῷ μεγάλῳ περιστύλῳ διεκίνει. τὰ δὲ κατὰ τὴν πόλιν πλήθη συνήθροιστο πρὸς τὴν οἰκτρο-

οἰκτροτάτην θεωρίαν, προσδοκῶντα τὴν παρουσίαν μετὰ σπουδῆς. οἱ δὲ ἰουδαῖοι κατὰ τὴν ἀμερῆ ψυχουλκούμενοι χρόνον, πολυδάκρυτον ἱκετείαν ἐν μέλεσι γοεροῖς τείνοντες τὰς χεῖρας εἰς τὸν οὐρανὸν ἐδέοντο τοῦ μεγίστου θεοῦ, πάλιν αὐτοῖς βοηθῆσαι συντόμως. οὔπω δὲ ἡλίου βολαὶ κατεσπείροντο, καὶ τοῦ βασιλέως τοὺς φίλους ἐκδεχομένου, ὁ ἕρμων παραστάς, ἐκάλει πρὸς τὴν ἔξοδον, ὑποδεικνύων τὸ πρόθυμον τοῦ βασιλέως ἐν ἑτοίμῳ κεῖσθαι. τοῦ δὲ ἀποδεξαμένου καὶ καταπλαγέντος ἐπὶ τῇ παρανόμῳ ἐξόδῳ, κατὰ πᾶν ἀγνωσίᾳ κεκρατημένος ἐπυνθάνετο, τί τὸ πρᾶγμα ἐφ' οὗ τοῦτο αὐτῷ μετὰ σπουδῆς τετέλεσται. τοῦτο δὲ ἦν ἡ ἐνέργεια τοῦ πάντα δεσπόζοντος θεοῦ, τῶν πρὶν αὐτῷ μεμηχανημένων λήθην κατὰ διάνοιαν ἐντεθεικότος. ὁ δὲ ἕρμων ὑπεδείκνυε καὶ πάντες οἱ φίλοι, τὰ θηρία καὶ τὰς δυνάμεις ἡτοιμάσθαι βασιλεῦ κατὰ τὴν σὴν ἐκτενῆ πρόθεσιν. ὁ δὲ ἐπὶ τοῖς ῥηθεῖσι πληρωθεὶς βαρεῖ χόλῳ, διὰ τὸ περὶ τούτων προνοίᾳ θεοῦ διεσκεδάσθαι πᾶν αὐτοῦ τὸ νόημα, ἐνατενίσας μετὰ ἀπειλῆς εἶπεν. εἴ σοι γονεῖς παρῆσαν ἢ παίδων γοναί, τήνδε θηρσὶν ἀγρίοις ἐσκεύασαν ἂν δαψιλῆ θοίναν ἀντὶ τῶν ἀνεγκλήτων ἐμοὶ καὶ προγόνοις ἐμοῖς ἀποδεδειγμένων ὁλοσχερῆ βεβαίαν πίστιν ἐξόχως ἰουδαίων. καίπερ εἰ μὴ διὰ τὴν τῆς συντροφίας στοργὴν καὶ τῆς χρείας, τὸ ζῆν ἀντὶ τούτων ἐστερήθης. οὕτως ὁ ἕρμων ἀπροσδόκητον καὶ ἐπικίνδυνον ὑπήνεγκεν ἀπειλήν. καὶ τῇ ὁράσει καὶ τῷ προσώπῳ συνεστάλη, ὁ καθεὶς δὲ τῶν φίλων σκυθρωπῶς ὑπεκρέων, τοὺς συνηθροισμένους ἀπέλυσαν ἕκαστον ἐπὶ τὴν ἰδίαν ἀσχολίαν. οἵ τε ἰουδαῖοι τὰ παρὰ τοῦ βασιλέως ἀκούσαντες, τὸν ἐπιφανῆ θεὸν καὶ βασιλέα τῶν βασιλέων ᾔνουν, καὶ τῆσδε τῆς βοηθείας αὐτοῦ τετευχότες. κατὰ δὲ τούτους τοὺς νόμους ὁ βασιλεὺς συστησάμενος πάλιν τὸ συμπόσιον, εἰς εὐφροσύνην τραπῆναι παρεκάλει. τὸν δὲ ἕρμωνα προσκαλεσάμενος μετὰ ἀπειλῆς εἶπε. ποσάκις σοι δεῖ περὶ τούτων αὐτῶν προστάττειν ἀθλιώτατε; τοὺς ἐλέφαντας ἔτι καὶ νῦν καθόπλισον εἰς τὴν αὔριον ἐπὶ τὸν τῶν ἰουδαίων ἀφανισμόν. οἱ δὲ συνανακείμενοι συγγενεῖς τὴν ἄστατον διάνοιαν αὐτοῦ θαυμάζοντες, προεφέροντο τάδε βασιλεῦ, μέχρι τίνος ὡς ἀλόγους ἡμᾶς διαπειράζεις, προστάσσων ἤδη τρίτον αὐτοὺς ἀφανίσαι, καὶ πάλιν ἐπὶ τῶν πραγμάτων ἐκ μεταβολῆς ἀναλύων τὰ σοὶ δεδογμένα; ὧν χάριν ἡ πόλις διὰ τὴν προσδοκίαν ὀχλεῖ. καὶ πληθύουσα συστροφαῖς, ἤδη καὶ κινδυνεύει πολλάκις διαρπασθῆναι. ὅθεν ὁ κατὰ πάντα φάλαρις βασιλεὺς ἐμπληθυνθεὶς ἀλογιστίας, καὶ τὰς γινομένας πρὸς ἐπισκοπὴν τῶν ἰουδαίων ἐν αὐτῷ μεταβολὰς τῆς ψυχῆς παρ' οὐδὲν ἡγούμενος, ἀτελέστατον ἐβεβαίωσεν ὅρκον, ὁρισάμενος τούτους μὲν ἀνυπερθέτως πέμψειν εἰς ᾅδην ἐν γόνασι καὶ ποσὶ θηρίων ᾐκισμένους, ἐπιστρατεύσαντα δὲ ἐπὶ τὴν ἰουδαίαν ἰσόπεδον πυρὶ καὶ δόρατι θήσεσθαι διὰ τάχους, καὶ τὸν ἄβατον αὐτῶν ἡμῖν ναὸν πυρὶ πρηνέα ἐν τάχει. καὶ τῶν συντελούντων ἐκεῖ θυσίας ἔρημον τὸν ἅπαντα χρόνον καταστήσεσθαι. τότε περιχαρεῖς ἀναλύσαντες οἱ φίλοι καὶ συγγενεῖς μετὰ πίστεως, διέτασσον τὰς δυνάμεις ἐπὶ τοὺς εὐκαιροτάτους τόπους τῆς πόλεως πρὸς τήρησιν. ὁ δὲ ἐλεφαντάρχης τὰ θηρία σχεδὸν εἰπεῖν εἰς κατάστημα μανιῶδες ἀγηοχώς, εὐωδεστάτοις πόμασιν οἴνου λελιβανωμένου φοβεραῖς κατεσκευασμένα σκευαῖς, περὶ τὴν ἕω, τῆς πόλεως ἤδη πλήθεσιν ἀναριθμήτοις κατὰ τοῦ ἱπποδρόμου καταμεμεστωμένης, εἰσελθὼν εἰς τὴν αὐλὴν ἐπὶ τὸ προκείμενον ὤτρυνε τὸν βασιλέα. ὁ δὲ ὀργῇ βαρείᾳ γεμίσας δυσσεβῆ φρένα, παντὶ τῷ βάρει σὺν τοῖς θηρίοις ἐξώρμησε, βουλόμενος ἀτρώτῳ καρδίᾳ καὶ κόραις ὀφθαλμῶν θεάσασθαι τὴν ἐπίπονον καὶ ταλαίπωρον τῶν προσεσημαμμένων καταστροφήν. ὡς δὲ τῶν ἐλεφάντων ἐξιόντων περὶ πύλην καὶ τῆς συνεπομένης ἐνόπλου δυνάμεως, τῆς τε τοῦ πλήθους πορείας κονιορτὸν ἰδόντες, καὶ βαρυηχῆ θόρυβον ἀκούσαντες οἱ ἰουδαῖοι, ὑστάτην βίου ῥοπὴν αὐτοῖς ἐκείνην δόξαντες εἶναι τὸ τέλος τῆς ἀθλιωτάτης προσδοκίας, εἰς οἶκτον καὶ γόους τραπέντες, κατεφίλουν ἀλλήλους περιπλεκόμενοι τοῖς συγγενέσιν ἐπὶ τοὺς τραχήλους ἐπιπίπτοντες, γονεῖς παισὶ καὶ μητέρες νεάνισιν. ἕτεραι δὲ νεογνὰ πρὸς μαστοὺς ἔχουσαι βρέφη τελευταῖον ἕλκοντα γάλα. οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ τὰς ἔμπροσθεν αὐτῶν γεγενημένας ἀντιλήψεις ἐξ οὐρανοῦ συνιδόντες, πρηνεῖς ὁμοθυμαδὸν ῥίψαντες ἑαυτοὺς καὶ τὰ νήπια χωρίσαντες τῶν μαστῶν, ἀνεβόησαν φωνῇ μεγάλῃ σφόδρα, τὸν τῆς ἁπάσης δυνάμεως δυνάστην ἱκετεύοντες, οἰκτεῖραι μετὰ ἐπιφανείας αὐτοὺς ἤδη πρὸς πύλαις ᾅδου καθεστῶτας. ἐλεάζαρος δέ τις ἀνὴρ ἐπίσημος τῶν ἀπὸ τῆς χώρας ἱερέων ἐν πρεσβείῳ τὴν ἡλικίαν ἤδη λελογχώς, καὶ πάσῃ τῇ κατὰ τὸν βίον ἀρετῇ κεκοσμημένος, τοὺς περὶ αὐτὸν καταστείλας πρεσβυτέρους ἐπικαλεῖσθαι τὸν ἅγιον θεὸν προσηύξατο τάδε. βασιλεῦ μεγαλοκράτωρ, ὕψιστε, παντοκράτωρ θεέ, τὴν πᾶσαν διακυβερνῶν ἐν οἰκτιρμοῖς κτίσιν, ἔπιδε ἐπὶ ἀβραὰμ σπέρμα, ἐπὶ ἡγιασμένου τέκνα ἰακώβ, μερίδος ἡγιασμένης σου λαὸν ἐν ξένῃ γῇ ξένον ἀδίκως ἀπολλύμενον πάτερ. σὺ φαραὼ πληθύνοντα ἅρμασι τὸν πρὶν αἰγύπτου ταύτης δυνάστην ἐπαρθέντα ἀνόμῳ θράσει καὶ γλώσσῃ μεγαλορρήμονι, σὺν τῇ ὑπερηφάνῳ στρατιᾷ παντοβρόχους ἀπώλεσας, φέγγος ἐπιφάνας ἐλέους ἰσραὴλ γένει. σὺ τὸν ἀναριθμήτοις δυνάμεσι γαυρωθέντα σενναχηρεὶμ βαρὺν ἀσσυρίων βασιλέα, δόρατι τὴν πᾶσαν ὑποχείριον ἤδη λαβόντα γῆν, καὶ μετεωρισθέντα ἐπὶ τὴν ἁγίαν σου πόλιν, βαρέα λαλοῦντα κόμπῳ καὶ θράσει δέσποτα ἔθραυσας, ἔκδηλον δεικνὺς ἔθνεσι πολλοῖς τὸ σὸν κράτος. σὺ τοὺς κατὰ τὴν βαβυλωνίαν τρεῖς ἑταίρους πυρὶ τὴν ψυχὴν αὐθαιρέτως δεδωκότας εἰς τὸ μὴ λατρεῦσαι τοῖς κενοῖς, διάπυρον δροσίσας κάμινον, ἐρρύσω μέχρι τριχὸς ἀπημάντους, φλόγα πᾶσιν ἐπιπέμψας τοῖς ὑπεναντίοις. σὺ τὸν διαβολαῖς φθόνου λέουσι κατὰ γῆς ῥιφέντα θηρσὶ βορὰν δανιὴλ εἰς φῶς ἀνήγαγες ἀσινῆ. τόν τε βυθοτρεφοῦς ἐν γαστρὶ κήτους ἰωνᾶν τηκόμενον ἀφειδῶς, ἀπήμαντον πᾶσιν οἰκείοις ἀνέδειξας πάτερ. καὶ νῦν μισύβρι, πολυέλεε, τῶν ὅλων σκεπαστά, τὸ τάχος ἐπιφάνηθι τοῖς ἀπὸ ἰσραὴλ

ραὴλ γένους, ὑπὸ δὲ ἐβδελυγμένων ἀνόμων ἐθνῶν ὑβριζομένοις. εἰ δὲ ἀσεβείαις κατὰ τὴν ἀποικίαν ὁ βίος ἡμῶν ἐνέσχηται, ῥυσάμενος ἡμᾶς ἀπὸ ἐχθρῶν χειρός, ὡς προαιρῇ δέσποτα ἀπόλεσον ἡμᾶς μόρῳ. μὴ τοῖς ματαίοις οἱ ματαιόφρονες εὐλογησάτωσαν ἐπὶ τῇ τῶν ἠγαπημένων σου ἀπωλείᾳ λέγοντες, οὐδὲ ὁ θεὸς αὐτῶν ἐρρύσατο αὐτούς. σὺ δὲ ὁ πᾶσαν ἀλκὴν καὶ δυναστείαν ἔχων ἅπασαν αἰώνιε, νῦν ἔπιδε. ἐλέησον ἡμᾶς τοὺς καθ' ὕβριν ἀνόμων ἀλόγιστον ἐκ τοῦ ζῆν μεθισταμένους ἐν ἐπιβούλων τρόπῳ. πτηξάτω δὲ ἔθνη σὴν δύναμιν ἀνίκητον σήμερον ἔντιμε, δύναμιν ἔχων ἐπὶ σωτηρίᾳ Ἰακὼβ γένους. ἱκετεύει σε τὸ πᾶν πλῆθος τῶν νηπίων καὶ οἱ τούτων γονεῖς μετὰ δακρύων, δειχθήτω πᾶσιν ἔθνεσιν ὅτι μεθ' ἡμῶν εἶ κύριε, καὶ οὐκ ἀπέστρεψας τὸ πρόσωπόν σου ἀφ' ἡμῶν. ἀλλὰ καθὼς εἴπας, ὅτι οὐδ' ἐν τῇ γῇ τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν ὄντων ὑπερεῖδες αὐτούς, οὕτως ἐπιτέλεσον κύριε. τοῦ δὲ Ἐλεαζάρου λήγοντος ἄρτι τῆς προσευχῆς, ὁ βασιλεὺς σὺν τοῖς θηρίοις καὶ παντὶ τῷ τῆς δυνάμεως φρυάγματι κατὰ τὸν ἱππόδρομον παρῆγε. καὶ θεωρήσαντες οἱ Ἰουδαῖοι, μέγα εἰς οὐρανὸν ἀνέκραξαν, ὥστε καὶ τοὺς παρακειμένους αὐλῶνας συνηχήσαντας ἀκατάσχετον οἰμωγὴν ποιῆσαι παντὶ τῷ στρατοπέδῳ. τότε ὁ μεγαλόδοξος παντοκράτωρ καὶ ἀληθινὸς θεός, ἐπιφάνας τὸ ἅγιον αὐτοῦ πρόσωπον, ἠνέῳξε τὰς οὐρανίους πύλας, ἐξ ὧν δεδοξασμένοι δύο φοβεροειδεῖς ἄγγελοι κατέβησαν φανεροὶ πᾶσι πλὴν τοῖς Ἰουδαίοις, καὶ ἀντέστησαν, καὶ τὴν δύναμιν τῶν ὑπεναντίων ἐπλήρωσαν ταραχῆς καὶ δειλίας, καὶ ἀκινήτοις ἔδησαν πέδαις. καὶ ὑπόφρικον καὶ τὸ τοῦ βασιλέως σῶμα ἐγενήθη, καὶ λήθη τὸ θράσος αὐτοῦ τὸ βαρύθυμον ἔλαβε. καὶ ἀπέστρεψαν τὰ θηρία ἐπὶ τὰς συνεπομένας ἐνόπλους δυνάμεις, καὶ κατεπάτουν αὐτὰς καὶ ὠλόθρευον. καὶ μετεστράφη τοῦ βασιλέως ἡ ὀργὴ εἰς οἶκτον καὶ δάκρυα ὑπὲρ τῶν ἔμπροσθεν αὐτῷ μεμηχανημένων. ἀκούσας γὰρ τῆς κραυγῆς, καὶ συνιδὼν πρηνεῖς ἅπαντας εἰς τὴν ἀπώλειαν, δακρύσας μετ' ὀργῆς τοῖς φίλοις διηπειλεῖτο, λέγων. παραβασιλεύετε, καὶ τυράννους ὑπερβεβήκατε ὠμότητι. καὶ ἐμὲ αὐτὸν τὸν ὑμῶν εὐεργέτην ἐπιχειρεῖτε τῆς ἀρχῆς ἤδη καὶ τοῦ πνεύματος μεθιστᾶν, λάθρα μηχανώμενοι τὰ μὴ συμφέροντα τῇ βασιλείᾳ. τίς τοὺς κρατήσαντας ἡμῶν ἐν πίστει τὰ τῆς χώρας ὀχυρώματα, τῆς οἰκίας ἀποστήσας ἕκαστον ἀλόγως ἤθροισεν ἐνθάδε; τίς τοὺς ἐξ ἀρχῆς εὐνοίᾳ πρὸς ἡμᾶς κατὰ πάντα διαφέροντας πάντων ἐθνῶν, καὶ τοὺς χειρίστους πλεονάκις ἀνθρώπων ἐπιδεδεγμένους κινδύνους, οὕτως ἀθέσμοις περιέβαλεν αἰκίαις; λύσατε, ἐκλύσατε ἄδικα δεσμά. εἰς τὰ ἴδια μετ' εἰρήνης ἐξαποστείλατε, τὰ προπεπραγμένα παραιτησάμενοι. ἀπολύσατε τοὺς υἱοὺς τοῦ παντοκράτορος ἐπουρανίου θεοῦ ζῶντος, ὃς ἀφ' ἡμετέρων μέχρι τοῦ νῦν προγόνων ἀπαραπόδιστον μετὰ δόξης εὐστάθειαν παρέχει τοῖς ἡμετέροις πράγμασιν. ὁ μὲν οὖν ταῦτα ἔλεξεν. οἱ δὲ ἐν ἀκαρεῖ χρόνῳ λυθέντες, τὸν ἅγιον σωτῆρα θεὸν αὐτῶν εὐλόγουν, ἄρτι τὸν θάνατον ἐκπεφευγότες. εἶτα ὁ βασιλεὺς εἰς τὴν πόλιν ἀπαλλαγείς, τὸν ἐπὶ τῶν προσόδων προσκαλεσάμενος, ἐκέλευσεν οἴνους τε καὶ τὰ λοιπὰ πρὸς εὐωχίαν ἐπιτήδεια τοῖς Ἰουδαίοις χορηγεῖν ἐπὶ ἡμέρας ἑπτά, κρίνας αὐτοὺς ἐν ᾧ τόπῳ ἔδοξαν τὸν ὄλεθρον ἀναλαμβάνειν, ἐν τούτῳ ἐν εὐφροσύνῃ πάσῃ σωτήρια ἄγειν. τότε οἱ πρὶν ἐπονείδιστοι καὶ πλησίον τοῦ ᾅδου, μᾶλλον δ' ἐπ' αὐτὸν βεβηκότες, ἀντὶ πικροῦ καὶ δυσαιάκτου μόρου, κώθωνα σωτήριον συστησάμενοι, τὸν εἰς πτῶσιν αὐτοῖς καὶ τάφον ἡτοιμασμένον τόπον κλισίαις κατεμέρισαν πλήρεις χαρμονῆς. καταλήξαντες δὲ θρήνων πανόδυρτον μέλος, ἀνέλαβον ᾠδὴν πάτριον, τὸν σωτῆρα καὶ τερατοποιὸν αἰνοῦντες θεόν. οἰμωγήν τε πᾶσαν καὶ κωκυτὸν ἀπωσάμενοι, χοροὺς συνίσταντο εὐφροσύνης εἰρηνικῆς σημεῖον. ὡσαύτως δὲ καὶ ὁ βασιλεὺς περὶ τούτων συμπόσιον βαρὺ συναγαγών, ἀδιαλείπτως εἰς οὐρανὸν ἀνθωμολογεῖτο μεγαλομερῶς ἐπὶ τῇ παραδόξῳ γενηθείσῃ αὐτῷ σωτηρίᾳ. οἵ τε πρὶν εἰς ὄλεθρον καὶ οἰωνοβρώτους αὐτοὺς ἔσεσθαι τιθέμενοι, μετὰ χαρᾶς ἀπογραψάμενοι, κατεστέναξαν αἰσχύνην ἐφ' ἑαυτοῖς περιβαλλόμενοι, καὶ τὴν πυρίπνουν τόλμαν ἀκλεῶς ἐσβεσμένοι. οἵ τε Ἰουδαῖοι καθὼς προειρήκαμεν συστησάμενοι τὸν προειρημένον χορόν, μετ' εὐωχίας ἐν ἐξομολογήσεσιν ἱλαραῖς καὶ ψαλμοῖς διῆγον, καὶ κοινὸν ὁρισάμενοι περὶ τούτων θεσμόν, ἐπὶ πᾶσαν τὴν παροικίαν αὐτῶν εἰς γενεάς, τὰς προειρημένας ἡμέρας ἄγειν ἔστησαν εὐφροσύνους, οὐ πότου χάριν καὶ λιχνείας, σωτηρίας δὲ τῆς διὰ θεὸν γενομένης αὐτοῖς. ἐνέτυχον δὲ τῷ βασιλεῖ, τὴν ἀπόλυσιν αὐτῶν εἰς τὰ ἴδια αἰτούμενοι. ἀπογράφονται δὲ αὐτοὺς ἀπὸ πέμπτης καὶ εἰκάδος τοῦ Παχὼν ἕως τῆς τετάρτης τοῦ Ἐπιφί, ἐπὶ ἡμέρας τεσσαράκοντα. συνίστανται δὲ αὐτῶν τὴν ἀπώλειαν ἀπὸ πέμπτης τοῦ Ἐπιφὶ ἕως ἑβδόμης, ἡμέραις τρισίν. ἐν αἷς καὶ μεγαλοδόξως ἐπιφάνας τὸ ἔλεος αὐτοῦ ὁ τῶν ὅλων δυνάστης, ἀπταίστους αὐτοὺς ἐρρύσατο ὁμοθυμαδόν. εὐωχοῦντο δὲ πάνθ' ὑπὸ τοῦ βασιλέως χορηγούμενοι μέχρι τῆς τεσσαρεσκαιδεκάτης, ἐν ᾗ καὶ τὴν ἔντευξιν ἐποιήσαντο περὶ τῆς ἀπολύσεως αὐτῶν. συναινέσας τε αὐτοῖς ὁ βασιλεύς, ἔγραψεν αὐτοῖς τὴν ὑπογεγραμμένην ἐπιστολὴν πρὸς τοὺς κατὰ πόλιν στρατηγοὺς μεγαλοψύχως τὴν ἐκτένειαν ἔχουσαν. Βασιλεὺς Πτολεμαῖος ὁ Φιλοπάτωρ τοῖς κατ' Αἴγυπτον στρατηγοῖς καὶ πᾶσι τοῖς τεταγμένοις ἐπὶ πραγμάτων χαίρειν καὶ ἐρρῶσθαι. ἐρρώμεθα δὲ καὶ αὐτοὶ καὶ τὰ τέκνα ἡμῶν, κατευθύναντος ἡμῖν τοῦ μεγάλου θεοῦ τὰ πράγματα καθὼς προαιρούμεθα. τῶν φίλων τινὲς κακοηθείᾳ πυκνότερον ἡμῖν παρακείμενοι, συνέπεισαν ἡμᾶς εἰς τὸ τοὺς ὑπὸ τὴν βασιλείαν Ἰουδαίους συναθροίσαντας σύστημα κολάσασθαι ξενιζούσαις ἀποστατῶν τιμωρίαις, προσφερόμενοι μή ποτε εὐσταθήσειν τὰ πράγματα ἡμῶν δι' ἣν ἔχουσιν οὗτοι πρὸς πάντα τὰ ἔθνη δυσμένειαν, μέχρις ἂν συντελεσθῇ τοῦτο. οἳ καὶ δεσμίους καταγαγόντες αὐτοὺς μετὰ σκυλμῶν ὡς ἀνδράποδα, μᾶλλον δὲ ὡς ἐπιβούλους, ἄνευ πάσης ἀνακρίσεως καὶ ἐξετάσεως ἐπεχείρησαν ἀνελεῖν, νόμου Σκυθῶν ἀγριωτέραν ἐμπεπορπημένοι ὠμότητα. ἡμεῖς δὲ ἐπὶ

δὲ ἐπὶ τούτοις σκληρότερον διαπεπλησάμενοι, καθ' ἣν ἔχομεν πρὸς ἅπαντας ἀνθρώπους ἐπιείκειαν, μόγις τὸ ζῆν αὐτοῖς χαρισάμενοι, καὶ τὸν ἐπουράνιον θεὸν ἐγνωκότες ἀσφαλῶς ὑπερασπικότα τῶν Ἰουδαίων, ὡς πατέρα ὑπὲρ υἱῶν διαπαντὸς ὑπερμαχοῦντα, τήν τε τοῦ φίλου ἣν ἔχουσι πρὸς ἡμᾶς βεβαίαν καὶ τοὺς προγόνους ἡμῶν εὔνοιαν ἀναλογισάμενοι, δικαίως ἀπολελύκαμεν, πάσης καθ' ὁντινοῦν αἰτίας τρόπον. καὶ προστετάχαμεν ἑκάστῳ πάντας εἰς τὰ ἴδια ἐπιστρέφειν, ἐν παντὶ τόπῳ μηθενὸς αὐτοὺς τὸ σύνολον καταβλάπτοντος, μήτε ὀνειδίζειν περὶ τῶν γεγενημένων παρὰ λόγον. γινώσκετε γὰρ ὅτι κατὰ τούτων ἐάν τι κακοτεχνήσωμεν πονηρὸν, ἢ ἐπιλυπήσωμεν αὐτοὺς τὸ σύνολον, οὐκ ἄνθρωπον, ἀλλὰ τὸν πάσης δεσπόζοντα δυνάμεως θεὸν ὕψιστον ἀντικείμενον ἡμῖν ἐπ' ἐκδικήσει τῶν πραγμάτων κατὰ πᾶν ἀφεύκτως διαπαντὸς ἕξομεν. ἔρρωσθε. λαβόντες δὲ τὴν ἐπιστολὴν ταύτην, οὐκ ἐσπούδασαν εὐθέως γενέσθαι περὶ τὴν ἄφοδον, ἀλλὰ τὸν βασιλέα προσηξίωσαν τοὺς ἐκ τοῦ γένους τῶν Ἰουδαίων τὸν ἅγιον θεὸν αὐθαιρέτως παραβεβηκότας καὶ τοῦ θεοῦ τὸν νόμον, τυχεῖν δι' αὐτῶν τῆς ὀφειλομένης κολάσεως, προφερόμενοι τοὺς γαστρὸς ἕνεκεν τὰ θεῖα παραβεβηκότας προστάγματα, μηδέποτε εὐνοήσειν μηδὲ τοῖς τοῦ βασιλέως πράγμασιν. ὁ δὲ τ' ἀληθὲς αὐτοὺς λέγειν παραδεξάμενος καὶ συναινέσας, ἔδωκεν αὐτοῖς ἄδειαν πάντων, ὅπως τοὺς παραβεβηκότας τοῦ θεοῦ τὸν νόμον ἐξολοθρεύσωσι κατὰ πάντα τὸν ὑπὸ τὴν βασιλείαν αὐτοῦ τόπον μετὰ παρρησίας ἄνευ πάσης βασιλικῆς ἐξουσίας ἢ ἐπισκέψεως. τότε κατευφημήσαντες αὐτὸν, ὡς πρέπον ἦν, οἱ τούτων ἱερεῖς καὶ πᾶν τὸ πλῆθος ἐπιφωνήσαντες τὸ ἀλληλούϊα, μετὰ χαρᾶς ἀνέλυσαν. τότε τὸν ἐμπεσόντα τῶν μεμιασμένων ὁμοεθνῆ κατὰ τὴν ὁδὸν ἐκόλαζον, καὶ μετὰ παραδειγματισμῶν ἀνῄρουν. ἐκείνῃ δὲ τῇ ἡμέρᾳ ἀνεῖλον ὑπὲρ τοὺς τριακοσίους ἄνδρας, ἣν ἤγαγον εὐφροσύνην μετὰ χαρᾶς τοὺς βεβήλους χειρωσάμενοι. αὐτοὶ δὲ οἱ μέχρι θανάτου τὸν θεὸν ἐσχηκότες, παντελῆ σωτηρίας ἀπόλαυσιν εἰληφότες, ἀνέζευξαν ἐκ τῆς πόλεως παντοίοις εὐωδεστάτοις ἄνθεσι κατεστεμμένοι μετ' εὐφροσύνης καὶ βοῆς, ἐν αἴνοις καὶ παμμελέσιν ὕμνοις εὐχαριστοῦντες τῷ θεῷ τῶν πατέρων αὐτῶν αἰωνίῳ σωτῆρι τοῦ Ἰσραήλ. παραγενηθέντες δὲ εἰς Πτολεμαΐδα τὴν ὀνομαζομένην διὰ τὴν τοῦ τόπου ἰδιότητα ῥοδοφόρον, ἐν ᾗ προσέμεινεν αὐτοὺς ὁ στόλος κατὰ κοινὴν αὐτῶν βουλὴν ἡμέρας ἑπτὰ, ἐκεῖ ἐποίησαν πότον σωτήριον, τοῦ βασιλέως χορηγήσαντος αὐτοῖς εὐψύχως τὰ πρὸς τὴν ἄφιξιν πάντα ἑκάστῳ ἕως εἰς τὴν ἰδίαν οἰκίαν. καταχθέντες δὲ μετ' εἰρήνης ἐν ταῖς πρεπούσαις ἐξομολογήσεσιν, ὡσαύτως κἀκεῖ ἔστησαν καὶ ταύτας ἄγειν τὰς ἡμέρας ἐπὶ τὸν τῆς παροικίας αὐτῶν χρόνον εὐφροσύνους. ἃς καὶ ἀνιερώσαντες ἐν στήλῃ κατὰ τὸν τῆς συμποσίας τόπον προσευχῆς καθιδρύσαντες, ἀνέλυσαν ἀσινεῖς, ἐλεύθεροι, ὑπερχαρεῖς, διά τε γῆς καὶ θαλάσσης καὶ ποταμοῦ ἀνασῳζόμενοι τῇ τοῦ βασιλέως ἐπιταγῇ, ἕκαστος εἰς τὴν ἰδίαν. καὶ πλείστην ἢ ἔμπροσθεν ἐν τοῖς ἐχθροῖς ἐξουσίαν ἐσχηκότες μετὰ δόξης καὶ φόβου, τὸ σύνολον ὑπὸ μηδενὸς διασεισθέντες τῶν ὑπαρχόντων. καὶ πάντα τὰ ἑαυτῶν πάντες ἐκομίσαντο ἐξ ἀπογραφῆς, ὥστε τοὺς ἔχοντάς τι, μετὰ φόβου μεγίστου ἀποδοῦναι αὐτοῖς, τὰ μεγαλεῖα τοῦ μεγίστου θεοῦ ποιήσαντος τελείως ἐπὶ σωτηρίᾳ αὐτῶν.

εὐλογητὸς ὁ ῥύστης Ἰσραὴλ
εἰς τοὺς ἀεὶ χρόνους.
Ἀμήν.

α Ἔστησαν.] In quibusdam libris est. παρῆσαν β [προσυνεσταλμένην.] In quibusdam libris est προσσυνεσταλμένην. γ [ἠγνοηκώς.] In quibusdam libris est, ἠγνοηκός. δ [προσίεσθαι.] In quibusdam libris est, προσίεσθαι. ε [λόγῳ τε καὶ σιγῇ.] In quibusdam libris est, λόγῳ τε καὶ ἔργῳ. ζ [προκατεσκηρωμένης.] In aliqua editione est, προκατεσκηνωμένης. η [συνεκφαινομένης.] In quibusdam libris est, νῦν ἐκφαινομένης. θ [ἀνίκεστον.] In quibusdam libris est, ἄλεκτον. ι [ὀπικύφων.] In plerisque libris est, ὀπίκυφον.

ΤΕΛΟΣ ΤΗΣ ΠΑΛΑΙΑΣ ΔΙΑΘΗΚΗΣ
ΚΑΤΑ ΤΟΥΣ ΕΒΔΟΜΗΚΟΝΤΑ.

ADDENDA IN NOTATIONIBVS.

Pag.13. c. 2. l.32. διασωισῶον. Origenes homil.5.in Gen.Inde veniens Lot habitat in Segor, de qua dicit, Ciuitas hæc pusilla, & saluabitur anima mea in ipsa, & non est pusilla. quæ est ergo, quantum ad legem pertinet, ciuitas pusilla, & non pusilla, videamus. ἰδοὺ, &c.

54. col. 2. l. 1. ἐγὼ ἕστηκα, &c. Ita S. Ambrosius l. 1. de Abel & Cain. cap. 8. Ait enim. Et sicut habes in alijs de Deo lectum, Ego steti hic priusquam tu.

415. c. 2. l. 19. καταγελᾷ. S. Ambrosius lib. 5. c. 9. in Hexaemeron. Si ipse, inquit, virtutem equo dedit, & soluit de ceruice eius formidinem, vt exultet in campo, & occurrens regibus irrideat, odoretur bellum eminus, excitetur sono tubæ, &c. In commentarijs verò in Iob communem editionem Græcam sequitur, & alteram lectionem ponit.

570. c. 1. l. 31. & Cyprianum. S. Hieronymus in lib. de optimo genere interpretandi, ὀλιγοστὸς εἰ, vt LXX interpretum lectionem agnoscit.

580. c. 2. l. 42. ἀναφαίνεται. Interpres Origenis lib. 1. Peri archon cap. 3. vtramque lectionem ponit, & ζώων & ζωῶν. ait enim. In medio vel duorum animalium, vel duarum vitarum cognosceris, &c. Ita, cum accentus in Græco non esset, Interpres ambiguitatem significauit. nisi forte ipse Origenes edidit varietatem hanc. Aquila, &c.

591. c. 2. l. 20. ἐξεκέντησαν. Et ita legit Iustinus in defensione Christianorũ ad Imp. Antoninum. Sed S. Hieronymus in lib. de optimo genere interpretandi affirmat lectionem ἀνθ' ὧν κατωρχήσαντο, LXX interpretum esse.

614. c. 1. l. 44. Quæ nec Cyrillus habet, nec Clemens Alexandrinus libro 5. stromatum.

625. c. 2. l. 50. ὡς παιδίον. Ita legit Iustinus in dialogo cum Tryphone, & in defens. Christianorum ad Imper. Antoninum. & Tertull. l. 3. aduersus Marc.

In notationib. citatur interdũ textus scripturæ, nõ vt iuxtà codicem Vaticanũ impressus est, sed vt est in alijs manuscriptis, ex quibus pleræq. notationes sumptæ sunt: idq. consultò factum, vt ea varietas, prætermissa in notationibus, tamen extaret.

ANIMADVERTENDA.

Pag. 439. col. 1. l. 10. Eusebius, οὔτε ἐν ἑβραίῳ οὔτε παρὰ τοῖς λοιποῖς. διὸ ὠβέλισται. Hæc pertinent ad, περιβεβλημένη, πεποικιλμένη, quod aliquanto ante est hoc eodem in psalmo.

440. col. 2. l. vlt. τὰ ἐντὸς τῶν οἰκιῶν αὐτῶν εἰς αἰῶνα. Hæc pertinent ad id, quod paulo ante est, οἱ τάφοι αὐτῶν οἰκίαι αὐτῶν εἰς τὸν αἰῶνα.

447. col. 2. l. 16. οἱ πάντες οἱ ἐν τῇ γῇ προσκυνήσουσί σοι, μελῳδοῦντές σοι ᾄσουσι τὸ ὄνομά σου. Hæc pertinent ad id, quod sequitur paulo post, πᾶσα ἡ γῆ προσκυνησάτωσάν σοι.

458. col. 1. l. 52. ἐμοὶ δὲ πρὸς σὲ κύριε ἡ οἰμωγή. Hæc pertinent ad id, quod aliquanto post sequitur, κἀγὼ πρὸς σὲ κύριε ἐκέκραξα.

473. col. 1. l. 60 ἀπὸ χειλέων ψευδῶν. Hoc pertinet ad id, quod proximè antecedit, ἀπὸ χειλέων ἀδίκων.

650. col. 2. l. 34. ἐν ἀρχῇ βασιλεύοντος σεδεκίου. A Scholiaste positum hic alieno loco Scholion, ad vltimum huius prophetæ caput pertinet.